

BKI
329 E

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

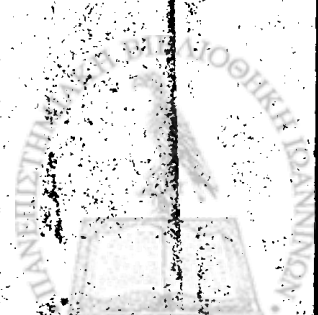


026000347119





SKL
329 E



B A S I L I C O R U M

LIBRI LX.

TOM. V.

5



THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY

ANN ARBOR, MICHIGAN

V. 100 T



Προσ. 225. 140.6

BASILICORUM LIBRI LX.

POST

ANNIBALIS FABROTI CURAS

OPE CODD. MSS.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΘΟΝ ΑΡΙΘ.

GUSTAVO ERNESTO HEIMBACHIO

ALISQUE COLLATORUM

INTEGRIORES CUM SCHOLIIS EDIDIT, EDITOS DENUO RECENSUIT,

DEPERDITOS RESTITUIT,

TRANSLATIONEM LATINAM ET ADNOTATIONEM CRITICAM

ADIECIT

D. CAROLUS GUILIELMUS ERNESTUS HEIMBACH

ANTECESSOR JENENSIS.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΘΟΝ ΑΡΙΘ.

TOM. V.

LIB. XLIX. — LX. CONTINENS.

LIPSIAE 1850.

SUMTIBUS JOH. AMBROSII BARTH.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτική
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

THE NATIONAL ARCHIVES

RECORDS SECTION

UNITED STATES GOVERNMENT

WASHINGTON, D.C.

OFFICE OF THE ARCHIVAL SERVICES

1000 PENNSYLVANIA AVENUE, N.W.

WASHINGTON, D.C. 20540

TELEPHONE (202) 541-5000

FACSIMILE (202) 541-5000

WWW.NATIONALARCHIVES.GOV

THE NATIONAL ARCHIVES PRESERVE AND MAKE AVAILABLE TO THE PUBLIC THE RECORDS OF THE FEDERAL GOVERNMENT

AND OF THE STATES AND TERRITORIES

1987

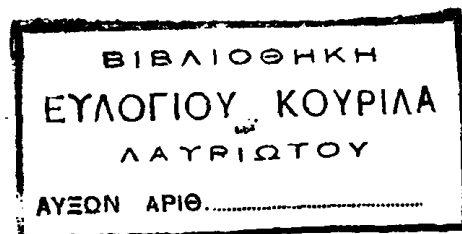
THE NATIONAL ARCHIVES

UNITED STATES GOVERNMENT

WASHINGTON, D.C.



PRAEMONITUM.



Quod iis contingere solet, qui longum iter emensi eo loci, quo destinarunt, pervenerunt, ut maxime laetentur animo colligentes et memoria repetentes difficultates, quas superaverint, impedimenta, quae removerint, labores, quos sustinuerint, pericula, quae effugerint, id mihi contigit Basilicorum editione post longam annorum seriem ad finem perducta. Qui nunc prodit tomus editionis quintus, continet

I) libros XLIX—LII. secundum editionem Reitzii in tom. VIII. thesauri Meermaniani recusus. In libro L. edendo adhibui praeterea Codicis ms. Vaticani 2075. olim Basiliani 114. qui eius libri partem continet, collationem a fratre amantissimo factam.

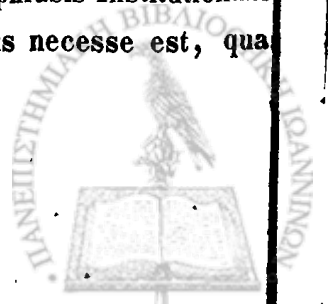
II) Sequitur nova restitutio librorum LIII—LIX. deperditorum. Fontes, ex quibus fragmenta hausta sunt, in notis indicatos reperies. Ope indicum titulorum, quorum alter Codici Coisliniano 151. alter Codici Paris. 1357. praemissus est, et Paratitlorum Tipuciti ordinem titulorum in singulis libris certo definire et inscriptiones titulorum genuinas communicare mihi licuit, quo factum est, ut prorsus nova species horum librorum appareat, ab ea, quam in editione Fabrotiana habent, longe diversa. Indicis tamen Codici Coisl. 151. praemissi maior utilitas fuit in locis iuris Iustiniani sub singulis Basilicorum titulis reponendis, quam in inscriptionibus titulorum exhibendis, cum raro eo indice genuina titulorum ex Basilicis inscriptio contineatur, sed inscriptiones nonnisi titulorum ex libris iuris Iustiniani sub quovis Basilicorum titulo repositorum graece versae indicentur. Quod in restituendis his libris aliter versatus sim, atque in priorum librorum deperditorum restitutione, haec causa fuit, quod exemplum Cel. ZACHARIAE DE LINGENTHAL in restituendo libro XIX. Basilicorum secutus nonnisi genuina Basilicorum fragmenta in textu reponenda putaverim, quo evitetur, quod vir ille restitutioni priorum librorum a me tentatae obiecit, ut genuina Basilicorum fragmenta cum aliis commutentur et misceantur.



III) Reliquam huius tomi partem explet liber LX. cum scholiis, in quo edendo novam Codicis Paris. 1350., ex quo Fabrotus hunc librum edidit, collationem adhibui. Auctor collationis, Cel. TISCHENDORFIUS, professor Lipsiensis, in ea instituenda eadem sagacitate et diligentia, quam posthac tam egregiis speciminibus probavit, versatus est. Ac profecto mirum est, quam egregie vir clarissimus, cuius studia longe alia sunt, muneri ab ipso sponte suscepto satisfecerit. Quam eius diligentiam eo magis grato animo agnoscam necesse est, quo maiori negligentia Fabrotus in hoc libro edendo, uti iam ZACHARIAE DE LINGENTHAL monuit, versatus est. Ope collationis a Cel. TISCHENDORFIO institutae effectum est, ut tam Basilicorum, quam scholiorum textus innumeris locis emendatus et castigatus appareat et magnus scholiorum a Fabro praetermissorum numerus e Codice Paris. 1350. nunc primum communicari potuerit. Versionem latinam Cuiacii plerumque retinui, eorum, quae nunc primum in lucem prodierunt, novam confeci.

IV) Finem huius voluminis faciunt Basilicorum loci, tam in tractata *de creditis* servati, quam nunc primum a ZACHARIAE DE LINGENTHAL mihi communicati.

De editione Basilicorum a me suscepta novissime iudicium tulit ZACHARIAE DE LINGENTHAL, qui in hoc studiorum genere cedit nemini. Inprimis ille hoc desideravit, quod in nostra editione scholia e commentariis ICTorum, qui sub Iustiniano et paulo post vixerunt, hausta a senioribus non satis fuerint distincta, quo factum sit, ut tam haec quam illa Basilicorum textum illustrare videantur, quod quam falsum sit, facile quisque intellexerit, qui haud ignoret, Stephanum, Cyrillum, Thalelaeum aliosque ICTos Iustiniani aetatem attingentes Digesta, Codicem et Novellas, nec vero Basilica scriptis suis illustrasse. Repetit ille vir ex eo aliam reprehensionis causam, quod in nostra editione scholia saepius loco cuidam Basilicorum fuerint subiecta, quasi eum solum illustrantia, quae reapse ad plures locos Digestorum spectant. Cuius viri doctissimi iudicio ut me subiiciam, veritas eius me movet. Sed cum iam duo priora volumina huius editionis in lucem prodissent, externa operis forma et instituti ratio in sequentibus voluminibus, quorum magna pars, quo tempore ille iudicium tulit, etsi non typis, at tamen chartae erat mandata, mutari non potuit. Necesse tamen est, ut ea, quae ZACHARIAE merito monuit, emendentur. Inter omnes enim constat, maiorem esse scholiorum e commentariis ICTorum sub Iustiniano et post eum viventium haustorum, quam textus Basilicorum in textu librorum iuris Iustiniani castigando et explicando utilitatem. Dubitari nequit, quin Dorothei et Stephani indici ad Digesta et Thalelai commentario ad Codicem, maxime τῶ κατὰ πόδας eius eadem tribuenda sit in textu Digestorum et Codicis constituendo auctoritas, quae antiquissimis Codicibus mss. qui aetatem tulerunt, vindicatur. Praeterea constat, ICTorum aetati Iustiniani proximorum explicationes et adnotationes prae reliquis ab interprete esse spectandas, quod exemplo paraphrasis Institutionum Theophilinae satis demonstratur. Quod cum ita sit, viam inveniamus necesse est, qua



fructus, de quo diximus, ex *Basilicis* eorumque scholiis percipi possit, eamque viam in novo manuali *Basilicorum* elaborando videmur nobis invenisse. Ut silentio praetermittam, manuale a b. HAUBOLDO confectum ad Fabrotianam editionem accommodatum hodie non amplius sufficere, cum recens a nobis aliisque editorum in eo ratio haberi non potuerit, ex eoque iam novi manualis elaborandi necessitatem sequi, accedit, quod scholia *Basilicorum* hactenus neglecta non minorem curam ac diligentiam exigunt, quam textus, ut eam utilitatem, quam modo diximus, praebeant. Novum manuale dux erit iis, qui fructum modo laudatum ex scholiis *Basilicorum* percipere studebunt. In quo elaborando ita versabimur, ut primum locos iuris Iustiniani et locos *Basilicorum* iis respondententes additis numeris tomi et paginae tam editionis nostrae, quam supplementi eius a ZACHARIAEO editi designemus; deinde scholia antiquiora e commentariis *ICtorum*, qui Iustiniani aetatem attingunt, hausta a recentioribus adnotationibus eorum, qui *Basilicorum* textum interpretati sunt, separemus, et scholia antiquiora locis iuris Iustiniani, ad quos pertinent, subiiciamus, addito auctoris nomine, quod si non appareat, ex auctoris genere dicendi, verbis ei consuetis, ratione laudandi libros iuris Iustiniani aliisque subsidiis erit colligendum. Saepissime etiam singula verba *Digestorum* et *Codicis*, ad quae pertinent singulae adnotationes, laudanda erunt, cum notum sit, Stephani adnotationes saepe ad singula verba *Digestorum*, Thalelai adnotationes ad singula verba constitutionum *Codicis* spectare.

Manuali *Basilicorum* accedent plura, ab aliis in *Prolegomenis* exponi solita, a me autem post finem editionis reservata, eam ob causam, quod sperandum erat fore, ut per longam annorum seriem, qua opus continuabatur, nova invenirentur, alia melius disquirentur, quae ad *Basilicorum* historiam, fontes, rationem inter ea et libros iuris Iustiniani intercedentem et scholia *Basilicorum* pertinent. Quae spes me non fefellit. Ex quo enim *Basilica* edere coepi, nonnulli viri docti studiis ac laboribus suis multis iuris Graeco-Romani partibus novam prorsus lucem attulerunt, inter quos BIENER, WITTE, frater dilectus Gustavus Ernestus HEIMBACH et prae ceteris ZACHARIAE DE LINGENTHAL nominandi sunt. Neque igitur consilium meum *Prolegomena* post finem editionis differendi improbabitur. Ac primum quidem Manuali *Basilicorum* accedent disquisitiones de historia, fontibus, ordine *Basilicorum*, de ratione, quae iis cum iure Iustiniano intercedit, de scholiis *Basilicorum*, descriptio *Codicum*, quibus tam Fabrotus, quam egomet ipse in editione usi sumus. Deinde opus est Glossario, tam ad textum *Basilicorum*, quam ad scholia spectante, in quo verborum iuris imprimis ratio erit habenda. Denique addendi sunt indices, quorum alter auctores ac fontes iuris in scholiis *Basilicorum* laudatos, alter res, quarum mentio in iis facta est, continebit.

Quae sufficere arbitror ad demonstrandam sexti voluminis addendi necessitatem. De eadem sibi persuasit librarius honestissimus mihique amicissimus Joannes Ambrosius BARTH, qui quamvis iam ingentem pecuniam multos per annos in hoc opus impenderit, sumtibus tamen



pro sua liberalitate nunquam pepercit, id quod eo magis laudandum est, quo pauciores hac potissimum aetate librarii reperiuntur, qui in tanta rerum vicissitudine in opera magnam diligentiam, multum temporis, magnas impensas exigentia sumtum faciant. Restat, ut grato animo commemorem eos, qui a coepta inde editione usque ad finitam redimendo exemplaria librarium honestissimum adiuverunt eoque effecerunt, ut tam ego, quam ille ad hanc usque metam coeptum cursum potuerimus continuare. Qui operis huius patroni ut quem hactenus operi navaverint favorem, eidem in posterum velint exhibere, etiam atque etiam rogo.

Finito sexto volumine sperare mihi licet, ut tam in Germania, quam extra eam Basilicorum cum scholiis ea, quam merentur, ratio habeatur, manuali imprimis addito, quo usus et collatio scholiorum cum iure Iustiniano facilius reddetur. Quam spem, quod ad externos attinet, ex eo concipio, quod in Graeciam haud exiguus exemplorum nostrae editionis numerus migravit. Nec puto Russiam defuturam, cum ius ecclesiasticum ecclesiae Graecae cum Basilicis cohaereat.

Scripsi Jenae Cal. Febr. anno salutis MDCCCL.

D. Carolus Guillelmus Ernestus Heimbach.



INDEX LIBRORUM ET TITULORUM,
QUI HOC QUINTO TOMO CONTINENTUR ET EXPLICANTUR.



BIBΛΙΟΝ μθ'.^{b)}

- α'. Περὶ δικαίου πατρῶων.
- β'. Περὶ τῆς ὀφειλομένης τοῖς πατρῶων ὑποταγῆς^{c)}.
- γ'. Περὶ ἐργασίας ἀπελευθέρων^{d)}.
- δ'. Περὶ διακατοχῆς ἀπελευθέρων^{e)}.
- ε'. Περὶ τοῦ ἐπιγινώσκεισθαι τοὺς ἀπελευθέρους^{f)}.
- ς'. Περὶ τοῦ μὴ ἐξείναι τοῖς ἀπελευθέροις τὰς ἰδίας περιουσίας μειοῦν εἰς βλάβην τῶν πατρῶων^{g)}.

BIBΛΙΟΝ ν'.^{h)}

- α'. Περὶ τῆς ἐκ διαφόρων τρόπων συνισταμένης κυριότητος διὰ χρονίας νομῆςⁱ⁾.
- β'. Περὶ τῆς προσπορισθείσης ἢ ἀποπεμφθείσης διακατοχῆς^{k)}.
- γ'. Περὶ καταχρήσεων καὶ νομῶν^{l)}.
- δ'. Περὶ ἀντιγοραστοῦ^{m)}.
- ε'. Περὶ κληρονομίου ἢ διακατόχουⁿ⁾.
- ς'. Περὶ τῶν δωρηθέντων^{o)}.
- ζ'. Περὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων^{p)}.
- η'. Περὶ προκόος^{q)}.
- θ'. Περὶ τῶν ὡς ἰδίων λογιζομένων^{r)}.
- ι'. Περὶ τῆς μὴ διὰ χρήσεως γενομένης δεσποτείας εἰς κοινά^{s)}.
- ια'. Περὶ παραγραφῆς^{t)} μακροῦ χρόνου^{u)} δέκα ἢ εἴκοσι ἐτῶν^{v)}.
- ιβ'. Ἐν αἷς αἰτίαις παραχωρεῖται τοῦ μακροῦ χρόνου ἢ παραγραφῆς^{w)}, καὶ^{x)} οἷς οὐκ ἀντίκειται ἢ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς.
- ιγ'. Περὶ τετραετίας παραγραφῆς καὶ περὶ πράγματος δεσποτικού ἢ ἐκδικήσεως τοῦ χρόνου τῆ παραγραφῆς μὴ παρακινήθη^{y)}.

LIBER XLIX.

- I. De iure patronorum.
- II. De debito patronis obsequio.
- III. De operis libertorum.
- IV. De successione libertorum.
- V. De assignandis libertis.
- VI. Non licere libertis bona sua minuere in damnum patronorum.

LIBER L.

- I. De dominio ex variis modis competente per diuturnam possessionem.
- II. De acquisita vel amissa possessione.
- III. De usurpationibus et possessionibus.
- IV. Pro emtore.
- V. De herede aut bonorum possessore.
- VI. De donatis.
- VII. De derelictis.
- VIII. De dote.
- IX. De rebus, quae pro suis habentur.
- X. De dominio per usum non acquirendo communiter.
- XI. De praescriptione longi temporis decem vel viginti annorum.
- XII. In quibus causis cesset longi temporis praescriptio, et quibus non obstat longi temporis praescriptio.
- XIII. De quadriennii praescriptione, et ne rei dominicae vindicatio temporis praescriptione submoveatur.

a) Index librorum XLIX—LII. compositus est ex inscriptionibus titulorum in Cod. Paris. 1357. comprehensorum, ex quo hos libros Reitzius in Supplemento Thesauri Meermaniani edidit. Adiecta est varietas ex indice Coisliniano (de quo conferas Tom. I. p. XV. not. a.) et e Tipucito. Index librorum LIII—LIX. haustus est tam ex indicibus, altero Coisliniano, altero Cod. 1357. praemisso, quam e Tipucito, quorum consensus et dissensus cum iam in notis editionis notatus fuerit, hic merito omittitur. Index libri LX. haustus est ex inscriptionibus singulorum titulorum Cod. Paris. 1350. exhibitis, quibus adiecta est varietas ex indicibus Coisliniano et Cod. 1357. praemisso. b) Ind. Coisl. ita: βιβλίον μθ'. τῶν βασιλικῶν βι. ζ'. τῶν διγ. τι. ιδ'. ἔχει τι. ζ'. c) Ind. Coisl. et Tip. habent: περὶ τῆς ὀφειλομένης τοῖς γονεῦσι καὶ πατρῶσι ὑποταγῆς. Ind. Coisl. addit: βι. λζ'. τῶν διγ. τι. ιε'. κεφ. β'. d) Ind. Coisl. addit: βι. λα. (lege λη.) τῶν διγ. τι. α'. κεφ. α'. e) Tip. habet: περὶ διακατοχῆς ἀπελευθέρου παρὰ τῶν πατρῶων γενομένης. Ind. Coisl. post ἀπελευθέρων addit: βι. λη'. τῶν διγ. τι. β'. κεφ. α'. f) Vide, quae de falsa lectione ἐπιγινώσκεισθαι, in qua ind. Coisl. cum Cod. Paris. 1357. convenit, Reitzius ad inscriptionem huius tituli notavit. Ind. Coisl. addit: βι. λη'. τῶν διγ. τι. δ'. Tip. sic titulum inscripsit: περὶ τοῦ ἀδελφῶν ἔχειν τοὺς ἐλευθεροῦντας, προσκυροῦν τοὺς ἀπελευθέρους οἷς βούλονται τῶν πατρῶων. g) Ind. Coisl. addit: βι. . . (supple λη.) τῶν διγ. τι. . . (supple ε'). h) Ind. Coisl. habet: βι. ν'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τι. ιε'. βι. ζ'. τῶν διγ. τι. α'. κεφ. α'. i) Ind. Coisl. addit: ἢ περὶ φυσικῆς κτήσεως. k) Ind. Coisl. haec addit: πῶς καὶ τίνας διὰ τίνων καὶ τίνων κτῶνται διακατοχὴν ἢ ἀπολλύουσιν βι. μα'. τῶν διγ. τι. β'. κεφ. α'. l) Ind. Coisl. addit: βι. μα'. τῶν διγ. τι. γ'. m) Ind. Coisl. addit: βι. μα'. διγ. (adde τῶν ante διγ.) τι. δ'. κεφ. α'. n) Ind. Coisl. hanc exhibet inscriptionem: περὶ οὐσουκαπίωνος κληρονομίας καὶ περὶ τῆς διὰ χρήσεως δεσποτείας κληρονομίας. Tip. hanc: περὶ κληρονομίας ἢ διακατοχῆς. o) Ind. Coisl. pro his habet: περὶ οὐσουκαπίωνος δωριῶς. p) Ind. Coisl. addit: ἢ γρον ἀδεσποτῶν. q) Ind. Coisl. περὶ νομῆς προκόος. r) Ind. Coisl. post vocem λογιζομένων addit: εἰ δεσπόζονται διὰ χρονίας νομῆς. s) Pro his ind. Coisl. haec habet: περὶ τῆς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείας. περὶ χρόνων οὐσουκαπίωνος τριῶν ἢ δέκα ἢ εἴκοσι ἐνιαυτῶν, haud dubie ratione habita Legis un. C. VII. 31. sub hoc titulo repositae. t) Ind. Coisl. γμαφῆς. u) Ind. Coisl. χρόνου μακροῦ. v) Post ἐτῶν ind. Coisl. addit: ντ. ιη. διαιρ. ιδ. περὶ νομῆς μεταθέσεως ἀπὸ τοῦ ἀγνοομένου ἢ τοῦ ἐλεγχθέντος. Designatur Nov. XVIII. cap. 10. w) Ind. Coisl. ἢ τ. μ. χρ. παραγρ. Tip. ἢ omittit et habet παραγραφῆς. x) Ind. Coisl. καὶ omisit. y) Index Coisl. haec habet: περὶ τετραετίας παραγραφῆς καὶ περὶ φύσικου πιπράσκοντος κινήτα ἢ ἀκίνητα. τοῦ πράγματος τοῦ δεσποτικού οἴκου ἢ ἐκδικήσεως τῶ χρόνῳ τῆς παραγραφῆς μὴ παρακινήθητω. Tip. haec: περὶ τετραετίας παραγραφῆς καὶ περὶ πράγματος δικαστικού, καὶ περὶ τοῦ κινήθέντος πρῶγμα δημόσιον ἐπὶ τέσσαρας ἐνιαυτούς.

†



- ιδ'. Κατὰ τῶν δανειστῶν καὶ περὶ παραγραφῆς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν^{α)}.
 ιε'. Περὶ ἐνιαυτοιαίας ὑπεξαίρεσεως τοῦ Ἰταλικοῦ συναλλάγματος ἀναιρουμένης καὶ περὶ διαφόρων χρόνων, καὶ ὑπεξαίρεσεως καὶ παραγραφῶν, καὶ τῶν διακοπῶν αὐτῶν^{β)}.
 ις'. Περὶ προσκλήσεως καὶ θαλασσῶν, καὶ νομῶν εἰς ἐτέρους τοπούς μετατιθεμένων^{γ)}.

BIBΛΙΟΝ γα'. ε)

- α'. Περὶ παραγραφῶν καὶ προκριμάτων^{δ)}.
 β'. Περὶ ὑπεξαίρεσεως παραγραφῆς^{ε)}.
 γ'. Περὶ διαφόρων προσκλήσεων παραγραφῶν καὶ προσθέσεων κατοχῶν^{ς)}.
 δ'. Περὶ δόλου κακοῦ καὶ φόβου παραγραφῆς^{ε)}.
 ε'. Μὴ βία γένηται ἐκείνῳ τῷ εἰς κατοχὴν πεμφθέντι.
 ς'. Ποίων πραγμάτων ἀγωγή οὐ δίδεται^{η)}.

BIBΛΙΟΝ γβ'. ι)

- α'. Περὶ ἐνοχῶν καὶ ἀγωγῶν.

BIBΛΙΟΝ γγ'. κ)

- α'. Περὶ ναυκλήρων καὶ πιστικῶν, καὶ ναυτῶν, καὶ πανδοχέων καὶ τῆς κατ' αὐτῶν ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωγῆς.
 β'. Περὶ πλοίου ἐκδικουμένου.
 γ'. Περὶ ναυαγίου καὶ ἀρπαγῆς, καὶ ἀποβολῆς, καὶ συνεισφορᾶς.
 δ'. Περὶ πλοίου ληγατενομένου, ἢ ἐν χρήσει δεδομένου, ἢ ὁμολογουμένου.
 ε'. Περὶ δανεισμάτων διαπονητῶν.
 ς'. Περὶ ἀλιείων καὶ ἀλειείας, καὶ δικαίου θαλάσσης.
 ζ'. Περὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας οἴνου.
 η'. Τὰ κεφάλαια τοῦ νόμου τῶν Ῥοδίων κατ' ἐκλογὴν.

BIBΛΙΟΝ γδ'. λ)

- α'. Περὶ πολιτῶν καὶ λειτουργιῶν.
 β'. Περὶ μετοίκων, καὶ ὅπου τις τὴν κατοικίαν ἔχει δοκεῖ, καὶ περὶ τῶν δι' αἰτίαν μαθημάτων ἐν ἄλλῃ πόλει διαγόντων.
 γ'. Περὶ ἀξιομάτων μὴ ἐνούμενων μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ ἐνούμενων.
 δ'. Περὶ λειτουργιῶν καὶ τιμῶν.
 ε'. Περὶ σχολῆς καὶ παραιτήσεως λειτουργιῶν.
 ς'. Περὶ δικαίου ἀτελείας.
 ζ'. Περὶ λειτουργούντων καὶ μὴ λειτουργούντων.
 η'. Περὶ ταβουλαρίων, σφρίβων, λογογραφῶν καὶ ἀντιγραφῶν.
 θ'. Περὶ πρεσβειῶν.
 ι'. Περὶ ὑπηρεσίας πραγμάτων εἰς πόλιν ἀνηκόντων.
 ια'. Περὶ ψηφισμάτων ἀπὸ τάξεως γινομένων.
 ιβ'. Περὶ ὑπηρεσιῶν δημοσιῶν.
 ιγ'. Περὶ ἐπαγγελιῶν.

XIV. Adversus creditores: et de praescriptione triginta vel quadraginta annorum.

XV. De annali exceptione Italici contractus tollenda: et de diversis temporibus, et exceptionibus et praescriptionibus, et interruptionibus earum.

XVI. De alluvione et maribus, et pascuis ad alios fines translatis.

LIBER LI.

- I. De exceptionibus et praeiudiciis.
 II. De rei iudicatae exceptione.
 III. De diversis temporalibus praescriptionibus et accessionibus possessionum.
 IV. De doli mali et metus exceptione.
 V. Ne vis fiat ei, qui in possessionem missus erit.
 VI. Quarum rerum actio non datur.

LIBER LII.

- I. De obligationibus et actionibus.

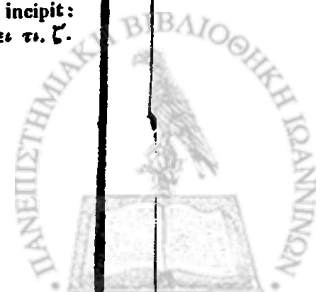
LIBER LIII.

- I. De patronis et exercitoribus, et nautis, et cauponibus, et de in eos vel pro iis actione.
 II. De nave defendenda.
 III. De naufragio et rapina, et iactu, et collatione.
 IV. De nave legata, vel locata, vel promissa.
 V. De creditis navalibus.
 VI. De piscatoribus et piscatione, et iure maris.
 VII. De emtione et venditione vini.
 VIII. Capita excerpti iuris Rhodiorum navalis.

LIBER LIV.

- I. De municipibus et muneribus.
 II. De incolis, et ubi quis domicilium habere videtur, et de his, qui studiorum causa in aliena civitate degunt.
 III. De dignitatibus inter patrem et filium non continuandis, et continuandis.
 IV. De muneribus et honoribus.
 V. De vacatione et excusatione munerum.
 VI. De iure immunitatis.
 VII. De his, qui munera subeunt vel non subeunt.
 VIII. De tabulariis, scribis, logographis et censualibus.
 IX. De legationibus.
 X. De administratione rerum ad civitatem pertinentium.
 XI. De decretis ab ordine faciendis.
 XII. De operibus publicis.
 XIII. De pollicitationibus.

α) Ind. Coisl. sub hoc titulo has rubricas habet: περὶ χρονίας παραγραφῆς κατὰ τῶν δανειστῶν ἐκδικούντων τὰ ἐνέχυρα ἀπὸ ἐξωτικῶν — βι. ζ'. τοῦ κωδ. τι. λθ'. περὶ χρονίας παραγραφῆς καὶ τῆς τριακονταετηρίδος, καὶ ποῖαι τῶν ἀγωγῶν τῶ χρόνῳ σβέννυνται καὶ ποῖαι οὐ παύονται, καὶ περὶ τῆς ὑποθηκαρίας ἀγωγῆς. — νε' ια' καὶ ριθ'. κρη. ια'. διαφρεσις περὶ τοῦ ἀγοράσαντος παρὰ τοῦ μάλα φέδε νομέως, ὅτι διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζει. Nov. XI. quae secundum indicem Coisl. sub tit. XIV. reposita fuit, in Basilicis non est recepta, ut docent Bienerus Geschichte der Novellen p. 441. Cl. et Index Reginae in Heimbachii iun. Anecd. T. II. p. 288. not. 47. et praemonitum nostrum ad Tom. II. buius Basil. edit. p. VIII. Itaque numerus in indice Coisl. corruptus est. Signo κρη. ια'. indicatur cap. II. huius Basil. tituli, quod continet Nov. CXIX. cap. 7. α) Ind. Coisl. sub tit. XV. has rubricas exhibet: περὶ διαφόρων χρόνων, καὶ ὅπως δύναται τις ἰντερρουπτεῖν ἢ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου, ἢ δυνατοῦ ὄντος, ἢ ἔμφαντος, ἢ μαινομένου, ἢ μὴ ἔχοντος κηδεμόνα. καὶ περὶ ἐνιαυτοιαίας ὑπεξαίρεσεως. β) Ind. Coisl. περὶ προσκλήσεων καὶ ἀλῶν καὶ νομῶν κ. τ. λ. ut in textu. Tip. haec habet: περὶ προσκλήσεων ποταμῶν, ἀλῶν καὶ νομῶν κ. τ. λ. γ) Ind. Coisl. βιβλίον γα'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τι. εἰξ. δ) Ind. Coisl.: περὶ παραγραφῶν καὶ ἀντιπαραγραφῶν. Tip.: περὶ παραγραφῶν καὶ προκριμάτων καὶ ἀντιπαραγραφῶν. ε) Sic tit. II. inscribitur et in indice Coisl. et apud Tip. quamvis manifesto falsa sit inscripção, quippe quae minime respondeat titulo Digestorum de rei iudicatae exceptione, cuius fragmenta sub hoc Basil. titulo reposita sunt. Vide p. 87. not. e. Reitzii huius Basil. voluminis. f) Ind. Coisl. addit: ἢ περὶ χρονίας παραγραφῆς οὐδουκαπιωνος. g) Ind. Coisl. addit: βι. η'. τοῦ κωδ. τι. λε'. περὶ παραγραφῶν καὶ ἀντιπαραγραφῶν, quo designatur, constitutiones ex tit. 35. (in nostris edit. 86.) lib. VIII. Codicis sub hoc Basil. titulo esse repositas. h) Ind. Coisl. addit: ἢτοι περὶ ὄρκου, καὶ ποτε ἀντικεῖται αὐτῷ παραγραφῆ, ἢ καὶ ἔμπαλις. Tip. incipit: περὶ ποίων κ. τ. λ. i) Ind. Coisl. βιβλίον γβ'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τι. α'. k) Ind. Coisl. βιβλίον γγ'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τι. ζ'. l) Ind. Coisl. βιβλίον γδ'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τι. λη.



- ιδ'. Περὶ διαφορῶν καὶ ἐκτός τάξεως διαγνώσεων, καὶ ἐὰν ὁ δικαστὴς τὴν δίκην τὴν ἰδίαν πεποιηκέναι λέγεται.
- ιε'. Περὶ προξενητικῶν.
- ις'. Περὶ τῆς κογχύλης τῆς βασιλικῆς καὶ τῶν γυναικειαρίων, καὶ τῶν χαρακτῶν, καὶ τῶν βασταγαρίων.
- ιζ'. Περὶ χαλκίων.
- ιη'. Περὶ τῆς τῶν παλαιῶν νομισμάτων ἔξουσίας.
- ιθ'. Περὶ προνομίων σωματείων τῆς Ῥώμης.
- κ'. Περὶ χοιρεμπόρων καὶ καπῆλων, καὶ λοιπῶν σωματείων.
- κα'. Περὶ συστημάτων καὶ χαλκοπρατῶν, καὶ τραπεζιτῶν.
- κβ'. Περὶ διδασκάλων παιδῶν τῆς πόλεως Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως.
- κγ'. Περὶ προνομίων Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς μητροπόλεως Βηρυτοῦ.
- κδ'. Περὶ κανόνος σιτισμοῦ τῆς πόλεως Ῥώμης.
- κε'. Περὶ σίτου Κωνσταντινουπόλεως.
- κς'. Περὶ ἀνόνων πολιτικῶν.
- κζ'. Περὶ προσαιτούντων ὤμαλέων.
- κη'. Περὶ δικαίου πράγματος δημοσίου.
- κθ'. Περὶ ὑπηρεσίας πραγμάτων δημοσίων.
- λ'. Περὶ πιπρασκομένων πραγμάτων πόλεως.
- λα'. Περὶ χρεωστῶν πόλεως.
- λβ'. Οἰσθητότε τις ἀξιώματι μετέλθῃ.
- λγ'. Μηδεὶς ἐλευθέρου βιαίως ἀχθεὶς πρᾶγμα δημοσίου χειρῆσαι ἀναγκασθῆ.
- λδ'. Ἡ δαπάνη τῶν ἀποφυγόντων τὰς λειτουργίας εἰς μόνον τὸν ἕτερον ἀνήκει^{μ)}.
- λε'. Περὶ τῶν ἐκ τοῦ ὄφρικίου οἰσθητότε χειρῆσαι συνῶων^{ν)}.
- λς'. Περὶ καταβολῶν καὶ ἐλευθεριῶν χρεωστῶν πόλεως.
- λζ'. Περὶ θεάτρων καὶ θυμελικῶν.
- λη'. Περὶ ἀναλωμάτων δημοσίων θεωριῶν.

BIBLION νέ.°)

- α'. Περὶ γεωργῶν, ἐναπογράφων καὶ μισθωτῶν.
- β'. Ἐν ποταμῶν αἰτίαις οἱ ἐναπόγραφοι πάροικοι τοῖς δεσπόταις κατηγορεῖν δύνανται.
- γ'. Περὶ παροίκων τῆς Παλαιστίνης, Θράκης καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ.
- δ'. Ὅπως οἱ πάροικοι πρὸς μηδεμίαν λειτουργίαν προσκληθῶσιν.
- ε'. Μὴ ἐξέστω τοῖς οἰκήτορα τῶν μητροκομιῶν τοὺς ἰδίους τόπους εἰς ξένον μεταφέρειν.
- ς'. Περὶ ἀγρῶν λιμητοτρόφων καὶ γαιῶν, καὶ λιμνῶν, καὶ νομῶν τῶν λιμητανέων στρατιωτῶν ἢ τῶν καστέλλων.
- ζ'. Περὶ νομῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτῶν^{ρ)}.
- η'. Περὶ δούλων καὶ μισθωτῶν τῶν παρὰ βασιλέως κτηθέντων ἀγρῶν καὶ ἀλώων, καὶ ἐμφυτευτικῶν ἀγρῶν.
- θ'. Περὶ δραπέτων καὶ μισθωτῶν τῶν παρὰ βασιλέως ἐαυτῶν κτηθέντων, καὶ περὶ τῶν ἐμφυτευτικῶν^{ρ)}.
- ι'. Περὶ μισθώσεως ἀγρῶν τῶν παρὰ βασιλέως ἐαυτῶν κτηθέντων καὶ τῶν ἐμφυτευτικῶν.
- ια'. Περὶ γεωργῶν καὶ δούλων δεσποτικῶν ἢ δημοσίων ἤτοι πραγματος ἰδιωτικοῦ.
- ιβ'. Περὶ ἀγρῶν ταμιακῶν, καὶ περὶ τῶν ἐκ τῶν παροίκων τῶν δεσποτικῶν ἄλλων τε ἐλευθέρας αἰρέσεως γεννηθέντων.
- ιγ'. Περὶ διαφορῶν ἀγρῶν πολιτικῶν καὶ ἀγροικικῶν γαῶν καὶ πόλεων, καὶ πάσης προσόδου πολιτικῆς.
- ιδ'. Περὶ κυπαρίσσων ἐκ τῶν ἀλώων τῶν Λαφνησίων ἢ Περσῶν τῶν κατ' Αἴγυπτον μὴ κοπτομένων ἢ πιπρασκομένων, καὶ περὶ κηπουρῶν.

BIBLION νς.')

- α'. Περὶ τελωνῶν καὶ φόρων δημοσίων.

- XIV. De diversis et extraordinariis cognitionibus, et iudex litem suam fecisse dicatur.
- XV. De proxeneticis.
- XVI. De purpura Imperatoris et gynaeciariis, et metariis, et bastagariis.
- XVII. De fabricensibus.
- XVIII. De veterum nummorum potestate.
- XIX. De privilegiis corporum urbis Romae.
- XX. De suariis et susceptoribus vini, et reliquis corporibus.
- XXI. De collegiatis et chalcopratis et nummulariis.
- XXII. De magistris liberorum in urbe Roma et Constantinopoli.
- XXIII. De privilegiis Constantinopolis et metropol Beryti.
- XXIV. De canone frumentario urbis Romae.
- XXV. De frumento Constantinopolis.
- XXVI. De annonis civilibus.
- XXVII. De mendicantibus validis.
- XXVIII. De iure reipublicae.
- XXIX. De administratione rerum publicarum.
- XXX. De vendendis rebus civitatis.
- XXXI. De debitoribus civitatis.
- XXXII. Quo quisque ordine conveniatur.
- XXXIII. Ne quis liber invitatus actum reipublicae gerere cogatur.
- XXXIV. Sumtus eorum, qui munera effugerunt, a partem alterius pertinere.
- XXXV. De his, qui ex officio, quod administraverunt conveniuntur.
- XXXVI. De solutionibus et liberationibus debitorum civitatis.
- XXXVII. De theatris et thymelicis.
- XXXVIII. De sumtibus ludorum publicorum.

LIBER LV.

- I. De agricolis, censitis et colonis.
- II. In quibus causis coloni censiti dominos accusari possunt.
- III. De colonis Palaestinae, Thraciae et Illyrici.
- IV. Ne rustici ad ullum obsequium devocentur.
- V. Ne liceat habitatoribus metrocomiarum loca sua ad exterum transferre.
- VI. De fundis limitrophis et terris, et paludibus, et pascuis limitaneorum militum vel castellorum.
- VII. De pascuis publicis et privatis.
- VIII. De mancipiis et colonis patrimonialium, saltuensium et emphyteuticorum agrorum.
- IX. De fugitivis [et] colonis patrimonialibus et emphyteuticis.
- X. De collatione fundorum patrimonialium et emphyteuticorum.
- XI. De agricolis et mancipiis dominicis vel fiscalibus, vel rei privatae.
- XII. De praediis tamiacis, et de his, qui ex colonis dominicis aliisque liberae conditionis procreantur.
- XIII. De diversis praediis urbanis et rusticis templo- rum et civitatum, et omni reditu civili.
- XIV. De cupressis ex luco Daphnensi vel Perseis per Aegyptum non excidendis vel vendendis, et de hortulanis.

LIBER LVI.

- I. De publicanis et vectigalibus publicis.

μ) Vide, quae de inscriptione tit. 34. lib. LIV. notata sunt Tom. V. huius Basil. edit. p. 143. not. u. ν) Vide p. 143. not. v. huius Tomi. ρ) Ind. Coisl. βιβλίον νέ. τῶν βασιλικῶν ἔχει τι. ιδ'. ρ) Vide p. 147. not. r. hui. Tom. ς) Vide p. 147. not. u. h. T. ρ) Ind. Coisl. βιβλίον νς. τῶν βασιλικῶν ἔχει τι. κα'.



- β. Περὶ δικαίου δημοσίου.
- γ. Περὶ τελῶν δημοσίων.
- δ. Περὶ τελῶν ἀπαιτήσεως.
- ε. Περὶ τῶν συμβιβασζομένων μετὰ τῶν τῷ δημοσίῳ χρεω-
σιούτων.
- ς. Περὶ πίστεως καὶ δικαίου τοῦ δημοσίου, καὶ περὶ κατα-
βολῶν.
- ζ. Περὶ κατηγοριῶν.
- η. Περὶ ἀνόνων καὶ τελεσμάτων.
- θ. Περὶ τῶν πεφυλαγμένων ἐν τοῖς δημοσίοις ὠρείοις.
- ι. Περὶ συνεισφορᾶς ἀπαργυρισμοῦ καὶ περὶ ἀναψηλαφήσεων.
- ια. Περὶ ὑπόπτων^{α)}, πραεποσίτων καὶ ἀρχαρίων.
- ιβ. Περὶ συντελείας τῶν ἐνδόξων καὶ περὶ χρυσοῦ συνεισφορᾶς.
- ιγ. Ὡστε μηδεὶς εἰς ἰδίαν προστασίαν δέξεται τοὺς ἐν κώμῃ
οικοῦντας ἢ τοὺς ἀγροίκους αὐτῶν.
- ιδ. Περὶ ἀπογραφῶν τῶν ἀπογεγραμμένων, καὶ περὶ τῶν
ἐξισωτῶν καὶ ἐποπτῶν.
- ιε. Περὶ ἀγρῶν καὶ ἀλσῶν δεσποτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν.
- ις. Περὶ στρατιωτικῆς ἐσθῆτος.
- ιζ. Περὶ τοῦ δρόμου τοῦ δημοσίου ἀγγαρειῶν καὶ παρα-
γαρειῶν.
- ιη. Περὶ τῆς τῶν δημοσίων ἀνύσεως καὶ καταβολῆς, καὶ
ἐτέρων κεφαλαίων.
- ιθ. Περὶ τοῦ τοὺς ἐπὶ δημοσίοις προσιόντας θείους τύπους
μὴ ἄλλως ἐρρῶσθαι, εἰ μὴ ἐγένοντο ἢ γένοιτο καταφανεῖς
τοῖς τῶν πραιτωρίων ἐνδοξοτάτοις ὑπαρχοῖς, καὶ ἐντεθεὶν
εἰρεθεῖν^{β)}.
- κ. Περὶ ἐπιβολῶν.
- κα. Περὶ τοῦ, πῶς δεῖ στέλλεσθαι ἐπὶ νομῆς.

BIBLION νζ. ^{υ)}

- α. Περὶ πραγμάτων στρατιωτικῶν, καὶ περὶ ἀποφύγων, καὶ
προνομίων σχολαρίων, καὶ ἐπανόδου, καὶ τίνες οὐ δύνανται
στρατεῦσθαι.
- β. Περὶ δορυκτῆτων πεκουλίων.
- γ. Περὶ ἀποκαταστάσεως στρατείας.
- δ. Περὶ ἀνόνων στρατιωτῶν καὶ τῆς ὀπτήσεως αὐτῆς, καὶ
περὶ τῶν ῥογῶν αὐτῶν.
- ε. Περὶ μονῶν καὶ ἐπιδημιῶν καὶ παρόδου στρατιωτῶν.
- ς. Περὶ τῶν ἀποστρατευομένων καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν.
- ζ. Περὶ νιῶν ταξωτῶν τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνησκόντων.
- η. Περὶ στρατιωτῶν καὶ βοηθῶν αὐτῶν, καὶ προνομίων
αὐτῶν.
- θ. Περὶ ὀπλων καὶ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, καὶ τοῦ μὴ συ-
χωρεῖσθαι ὄπλα ποιεῖν καὶ παρὰ ἰδιωτῶν ἀγοράζεσθαι.

BIBLION νη. ^{ς)}

- α. Περὶ δουλειῶν.
- β. Περὶ δουλειῶν πολιτικῶν κτημάτων.
- γ. Περὶ δουλειῶν κτημάτων ἀγροικικῶν.
- δ. Περὶ κοινῶν κτημάτων, τοῦτο μὲν πολιτικῶν, τοῦτο δὲ
ἀγροικικῶν.
- ε. Ἐὰν δουλεία ἐκδικῆται ἢ παρ' ἄλλου ἢ ἀρμόζουσα κω-
λύηται.
- ς. Ποίῳ τρόπῳ αἱ δουλείαι ἀπόλλυνται.
- ζ. Περὶ δουλείας καὶ περὶ ὕδατος.
- η. Περὶ τόπων καὶ παρόδων δημοσίων καὶ ἀπολαύσεως αὐ-
τῶν καὶ ἀνανεώσεως.
- θ. Περὶ ὄρων ἰθυντέων.
- ι. Περὶ ἔργου νέου παραγγελίας, τουτέστι καινοτομιῶν, καὶ
περὶ τοῦ ἀξίμιον φυλάττεσθαι τὸν καινοτομούμενον παρὰ
τοῦ καινοτομούντος.
- ια. Περὶ οἰκοδομημάτων ἰδιωτικῶν.

- II. De iure fisci.
- III. De censibus publicis.
- IV. De vectigalium exactione.
- V. De conveniendis fisci debitoribus.
- VI. De fide et iure fisci, et de debitoribus.
- VII. De delationibus.
- VIII. De annonis et tributis.
- IX. De conditis in publicis horreis.
- X. De collatione aeris et de retractationibus.
- XI. De susceptoribus, praepositis et arcariis.
- XII. De collatione illustrium et de auri collatione.
- XIII. Ut nemo ad suum patrociniū suscipiat rusti-
canos vel vicos eorum.
- XIV. De censibus et censitoribus, et de peraequatori-
bus et inspectoribus.
- XV. De fundis et saltibus dominicis et rei privatae.
- XVI. De militari veste.
- XVII. De cursu publico [et] angariis et parangariis.
- XVIII. De publicorum tributorum exactione et solu-
tione aliisque capitulis.
- XIX. Ne sacrae formae de causis publicis emissae
aliter valeant, quam si gloriosissimis Praefectis Prae-
torio insinuatæ fuerint, vel insinuentur, atque inde
confirmatae fuerint.
- XX. De adiectionibus.
- XXI. Quomodo quis in possessionem mittendus sit.

LIBER LVII.

- I. De re militari, et de fugitivis, et privilegiis schola-
rum, et redditu, et quinam militare non possint.
- II. De castrensibus pecuniis.
- III. De restitutione militiae.
- IV. De annona militari et excoctione eius, et de eius
erogatione.
- V. De metatis et epidemeticis, et transitu militum.
- VI. De veteranis et privilegiis eorum.
- VII. De filiis officialium in bello defunctorum.
- VIII. De militibus et adiutoribus eorum, et eorum pri-
vilegiis.
- IX. De armis eorumque confectione, et ne liceat arma
facere et a privatis ea emere.

LIBER LVIII.

- I. De servitutibus.
- II. De servitutibus praediorum urbanorum.
- III. De servitutibus praediorum rusticorum.
- IV. De communibus praediis, tam urbanis, quam ru-
sticis.
- V. Si servitus vindicetur, vel quae competit, ab alio
prohibeatur.
- VI. Quemadmodum servitutes amittantur.
- VII. De servitute et aqua.
- VIII. De locis et itineribus publicis, eorumque fructu
et refectione.
- IX. De finibus regundis.
- X. De novi operis nunciacione, id est, novis operibus,
et de indemnitate ei, contra quem novum opus fit,
ab eo, qui facit, praestanda.
- XI. De aedificiis privatis.

α) Pro ὑπόπτων legendum esse ὑποδεκτῶν monui p. 170. not. o. h. T. β) Vide, quae de emendanda lectione notavi
p. 170. not. p. q. h. T. γ) Ind. Coisl. βιβλίον νζ. τῶν βασιλικῶν ἔχει τ. θ'. δ) Ind. Coisl. βιβλίον νη. τῶν βασιλικῶν
ἔχει τ. κδ'.



- ιβ. Περὶ ἔργων δημοσίων καὶ λογοθεσιῶν αὐτῶν, καὶ περὶ προσόδων πόλεων.
 ιγ. Περὶ ὕδατος καὶ ὑδατος ὀμβριμαίου καλύψεως.
 ιδ. Περὶ παραγγελιῶν.
 ιε. Μή τι ἐν τόπῳ ἱερῷ γένηται.
 ις. Περὶ τοῦ, μή τι ἐν ποταμῷ δημοσίῳ ἢ ἐν τῇ αὐτοῦ ὄχθῃ γένηται, ἵνα χεῖρον πλευσθῇ ἢ φευσθῇ, παρὰ τῷ πρώτῳ δέρι ἐρρεεν.
 ιζ. Εἰς τὸ κατασχεῖν νομῆν.
 ιη. Περὶ ὑπερώων.
 ιθ. Περὶ ὕδατος τῶν μεγάλων ἀγωγῶν^{α)}.
 κ. Περὶ καθημερινοῦ ὕδατος καὶ θερινοῦ, καὶ περὶ φείθρων.
 κα. Περὶ πηγῆς.
 κβ. Περὶ ὑπονομαίων.
 κγ. Τὸ βίαι ἢ λάθρα.
 κδ. Περὶ συγχωρήσεως καὶ παρακλήσεως, καὶ βαλάνου ἐκλογῆς.

BIBΛΙΟΝ νθ'. x)

- α. Περὶ μνημάτων καὶ δαπάνης τῶν νεκρῶν.
 β. Περὶ τοῦ τὸν νεκρὸν εἰσάγειν καὶ τάφον οἰκοδομεῖν.
 γ. Περὶ ταφῆς καὶ δαπανημάτων κηδείων.
 δ. Περὶ τῶν ἐργαστηρίων Κωνσταντινουπόλεως, ὥστε μόνον χίλια ἑκατὸν ἐργαστήρια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξουσατεύειν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τὰς κατὰ συνήθειαν λειτουργίας τελεῖν, οἷας ὄν εἶεν δεσποτείας, καὶ περὶ τῆς ὀφειλουσῆς γινέσθαι δαπάνης εἰς τὰς τῶν τελευταίων κηδείας.

BIBΛΙΟΝ ξ'. y)

- α. Περὶ χρηματικῶν ποινῶν καὶ συκοφαντιῶν^{α)} καὶ τίνες τῶν συκοφαντῶν τιμωροῦνται, καὶ τίνες οὐ^{β)}.
 β. Ἐὰν τετραπόδα ζημίαν ποιῆσαι λέγεται^{γ)}.
 γ. Περὶ νόμου τοῦ Ἀκουίλλου περὶ ζημίας^{δ)}.
 δ. Περὶ τούτων, ὅστις τίποτε εἰσχέει ἢ εἰσρίπτει^{ε)}.
 ε. Περὶ ἀγωγῶν τῶν κινουμένων, ἥνικα δούλοι ἀμαρτάνοντες ἐκδίδονται ἢ τετραπόδα^{δ)}.
 ς. Περὶ δούλου ὑποφθαρέτος^{ε)}.
 ζ. Περὶ δούλων φυγάδων καὶ τῶν ἱποδεχομένων αὐτοὺς καὶ κρυπτόντων^{ε)}.
 η. Περὶ κοπισιῶν ἢ τοι κυβερνῶν^{ε)}.
 θ. Ἐὰν μετρητῆς πλάστον τρόπον εἴπῃ^{η)}.
 ι. Περὶ ἀπαιτήσεως κλοπιμαίου πράγματος^{ι)}.

- XII. De operibus publicis et ratiociniis eorum, et redivibus civitatum.
 XIII. De aqua et aqua pluvia arcenda.
 XIV. De interdictis.
 XV. Ne quid in loco sacro fiat.
 XVI. Ne quid in flumine publico ripave eius fiat, quae peius navigetur, aut aliter aqua fluat, atque uti prius aestate fluxit.
 XVII. Interdictum ad retinendam possessionem.
 XVIII. De superficiebus.
 XIX. De magnis aquaeductibus.
 XX. De aqua quotidiana et aestiva, et de rivis.
 XXI. De fonte.
 XXII. De cloacis.
 XXIII. Quod vi aut clam.
 XXIV. De permissione et precario, et de glande ligenda.

LIBER LIX.

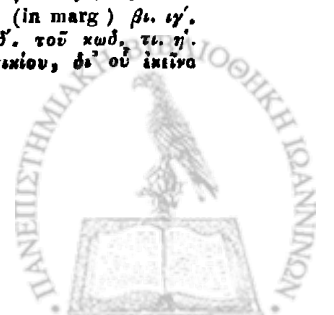
- I. De monumentis et sumtu funerum.
 II. De mortuo inferendo et sepulcro aedificando.
 III. De funere et sumtibus funerum.
 IV. De officinis Constantinopolis, ut mille et centum officinae magnae Ecclesiae tantum excusentur, reliquae omnes, in quocumque sint dominio, consuetis ministeria obeant. Et de impensis in exequia defunctorum faciendis.

LIBER LX.

- I. De pecuniariis poenis et calumniis: et quinam et calumniatoribus puniantur, vel non.
 II. Si quadrupedes pauperiem fecisse dicantur.
 III. De lege Aquilia de damno.
 IV. De his, qui quid effuderint vel deiecerint.
 V. De actionibus, quae instituuntur, cum servi peccantes vel quadrupedes noxae deduntur.
 VI. De servo corrupto.
 VII. De servis fugitivis et susceptoribus et occultatoribus eorum.
 VIII. De aleatoribus.
 IX. Si mensor falsum modum dixerit.
 X. De conditione furtiva.

ω) Lege, quae de transponendis verbis monui p. 217. not. r. h. T. x) Ind. Coisl. βιβλίον νθ'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τ. δ. y) Ind. Coisl. βιβλίον ξ'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τ. ξθ'. z) Hanc inscriptionem suppeditat et ind. titt. Cod. Paris. 1357. praemisus. Ind. Coisl. sub tit. I. (τ. α. ad marg.) has rubricas exhibet: περὶ συκοφαντιῶν β. μῆ. τῶν διγ. τ. ις'. περὶ συκοφαντιῶν καὶ τῶν προδιδομένων τὰ ἐγκλήματα, καὶ περὶ ἀβολιπιόνων. β. θ'. τοῦ κωδ. τ. μζ'. (in nostris Cod. editt. tit. 46.) περὶ συκοφαντιῶν, καὶ περὶ ἀλλοτρίου οἰκέτου ἐπὶ ψευδεῖ κατηγορίᾳ βασανισθέντος. α) Ind. titt. Cod. 1357. praemisus τετραπόδων et λέγεται. Ind. Coisl. τ. β'. (ad marg.) περὶ ζημίας ὑπὸ ἀλόγων γινόμενης ζῶων. β) Eadem inscriptio tituli III. exhibetur in Ind. titt. Cod. 1357. praemisus. Ind. Coisl.: τ. γ'. (ad marg.) περὶ νόμου τοῦ ἀκουίλλου ἥτοι περὶ πάσης ἀλόγου καὶ ἀλόγου ζημίας ἐπινεχθείσης τῷ. περὶ νόμου ἀκουίλλου β. θ'. τῶν διγ. τ. γ'. (lege β').

ε) Ind. titt. Cod. 1357. praemisus habet τούτ. Pro εἰσχέει habet ἐκχέει, et in fine ὀρίπτει. Ind. Coisl. περὶ τούτων, ὅστις τίποτε ἐκχέει ἢ ὀρίπτει ἐν τόπῳ, δε' οὐ τὸ πλῆθος τὰς παροδούς ἢ τὰς ἐντεύξεις ἐνώθε προνοεῖσθαι. δ) Sic titulus V. inscribitur et in indice Cod. 1357. praemisus. Ind. Coisl.: τ. ε'. (ad marg.) περὶ τῆς νοθαλλας ἀγωγῆς, ἥνικα δούλοι ἀμαρτάνοντες ἐκδίδονται ἢ τετραπόδα, κινουμένης β. γ'. τοῦ κωδ. τ. μα'. περὶ οἰκετῶν τῶν πλημμελοῦντων εἰδήσει ἢ ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου καὶ περὶ νοθαλλας ἀγωγῆς. ε) Hanc tituli VI. inscriptionem exhibet etiam index Cod. 1357. praemisus. Ind. Coisl. haec habet: τ. ς'. (ad marg.) περὶ τῆς εικυρτί (sic, quod significat servi corrupti), ἥτις κινεῖται κατὰ τῶν ὑπονοθευόντων ἢ ὑποδεξαμένων ἀλλοτρίου δούλου. β. ε'. τοῦ κωδ. τ. β'. περὶ κλοπιμαίων πραγμάτων, καὶ εἰ φασὶ τινες δφγ (sic) ἀγοράσαι ταῦτα, καὶ περὶ δούλων κλαπέντων ἢ ἀνδραποδισθέντων, καὶ περὶ δούλου ὑποφθαρέτος, καὶ περὶ τῆς furti ἔργων τῆς κατὰ τῶν κλεπτῶν ἀγωγῆς. f) Ind. Cod. 1357. praemisus titulum VII. inscribit: περὶ φυγάδων δούλων. Ind. Coisl. haec habet: τ. ζ'. (ad marg.) β. ια'. τῶν διγ. τ. δ'. περὶ φευγόντων οἰκετῶν καὶ τῶν ὑποδεχομένων αὐτοὺς καὶ κρυπτόντων. περὶ φυγάδων οἰκετῶν καὶ τῶν ὑποδεχομένων αὐτοὺς. g) Eandem inscriptionem tituli VIII. exhibet ind. Cod. 1357. praemisus, nisi quod pro ἥτοι habet ἔργων. Ind. Coisl. τ. η'. (in marg.) β. ια'. τῶν διγ. τ. ε'. περὶ κοπισιῶν ἔργων κυβερνῶν. β. γ'. τοῦ κωδ. τ. μυ'. περὶ κύβων καὶ ποῖα παίγνια πολιτεύσθαι ὠφελον. h) Sic titulus IX. inscribitur et in indice Cod. 1357. praemisus, qui tamen pro μετρητῆς habet μετροῖτης (sic). Ind. Coisl. haec habet: τ. θ'. (in marg.) περὶ γεωμετρῶν πδ (sic) μετροῦντων (i. e. παραμετροῦντων) ἀγροῦς καὶ γενικοὺς νόμους περὶ παραμετρήσεως. ε) Eadem inscriptio tituli X. exhibetur in indice Cod. 1357. praemisus. Ind. Coisl. haec habet: τ. ι'. (in marg.) β. ιγ'. τῶν διγ. τ. α'. περὶ ἀπαιτήσεως τοῦ κλαπέντος πράγματος ἥτοι περὶ τοῦ φουρτίβου κωνδικτικίου. β. δ'. τοῦ κωδ. τ. η'. περὶ τῆς φούρι ἀγωγῆς, δε' ἥς ἡ ποιητῆς ἔργων τὸ δολοῦν ἀπαιτεῖται καὶ περὶ τοῦ φουρτίβου κωνδικτικίου, δε' οὐ ἴκτινα αὐτὸ μόνον τὸ κλαπέν ἀπαιτεῖται.



- ια. Περὶ ἰδιωτικῶν ἁμαρτημάτων^κ).
- ιβ. Περὶ κλοπῆς^λ).
- ιγ. Ἐάν τις ἐν διαθήκῃ ἐλεύθερος εἶναι κελευσθῆ, καὶ μετὰ θάνατον τοῦ δεσπότου πρὸ τῆς ὑπερκελεύσεως τῆς κληρονομίας ὑφαρπάσαι ἢ διαφθεῖραι τι λέγεται^μ).
- ιδ. Περὶ κλοπῆς κατὰ καπήλων καὶ πανδοχῶν^ν).
- ιε. Ἐάν φανερῶς κλοπὴν πεποιθῆναι λέγεται^ο).
- ις. Περὶ δένδρων τῶν φανερώς ἢ λάθρα τμηθέντων^π).
- ιζ. Περὶ βιαίως πραγμάτων ἀρπαγέντων, καὶ περὶ ὀχλαγωγίας, καὶ περὶ βίας ἐνόπλου^ρ).
- ιη. Ἐκ τοῦ νόμου τοῦ Ἰουλίου περὶ βίας δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς^ς).
- ιθ. Περὶ μετοικίσεως^ς).
- κ. Περὶ ἐμπρησμοῦ καὶ καταπτώσεως^ς).
- κα. Περὶ ὕβρειων καὶ φλυαριῶν^ς).
- κβ. Περὶ ἀτάκτων ἐγκλήσεων ἧτοι περὶ ἐξτραορδιναρίων ἐγκλημάτων^ς).
- κγ. Περὶ καταφθορᾶς μνημάτων ἧτοι τῶν ἐνταφίων λειψάνων^ς).
- κδ. Περὶ διασεισεως^ς).
- κε. Περὶ ἀπελατῶν^ς).
- κς. Περὶ κατηγορῶν ἧτοι παραβάτων^ς).
- κζ. Περὶ ὑποδοχέων^ς).
- κη. Περὶ τῶν ἐκ φυλακῶν ἀποδρασάντων, καὶ περὶ συλώσεως^ς).
- κθ. Περὶ συλωθείσης κληρονομίας^ς).
- λ. Ἀγωγή κατὰ περιέτρων ἧτοι κακοτρόπων^ς).
- λα. Περὶ ὄρου ἀποκινήθηντος^ς).
- λβ. Περὶ ἐταιρικῶν συστημάτων καὶ σωματείων, καὶ δημοτικῶν ἀγωγῶν^ς).
- λγ. Περὶ δημοσίων δικαστηρίων^ς).

- XI. De privatis delictis.
- XII. De furto.
- XIII. Si quis in testamento liber esse iubeatur, et post mortem domini ante aditionem hereditatis subripuisse aut corrupisse quid dicatur.
- XIV. De furto adversus caupones et stabularios.
- XV. Si familia furtum fecisse dicatur.
- XVI. De arboribus palam vel furtim caesis.
- XVII. De bonis vi raptis, et de turba, et de vi armata.
- XVIII. Ex lege Iulia de vi publica et privata.
- XIX. De migrando.
- XX. De incendio et ruina.
- XXI. De iniuriis et famosis libellis.
- XXII. De extraordinariis criminibus.
- XXIII. De violatione sepulcrorum sive reliquiarum in sepulcris conditarum.
- XXIV. De concussionione.
- XXV. De abigeis.
- XXVI. De accusatoribus sive praevaricatoribus.
- XXVII. De receptatoribus.
- XXVIII. De iis, qui carcere effugiunt, et de expilatione.
- XXIX. De expilata hereditate.
- XXX. Actio in stelliones.
- XXXI. De termino moto.
- XXXII. De collegiis sodalitiis et corporibus, et popularibus actionibus.
- XXXIII. De publicis iudiciis.

κ) In hac tituli XI. inscriptione consentiunt et index Cod. 1357. praemissus et ind. Coisl. Hic addit: βι. μη. τῶν διγ. λ) Ind. Coisl. περὶ κλοπῆς ἧτοι περὶ τῆς φούρτι βι. μζ. τῶν διγ. περὶ ξύλου κλοπιμαίου ἐμβληθέντος ἀλλοτρίῳ οἴκῳ. μ) Ind. Cod. 1357. praemissus, qui eandem tituli XIII. inscriptionem exhibet, καὶ post vocem κελευσθῆ omittit et pro ὑφαρπάσαι habet ὑφαρπάζει. Ind. Coisl.: τι. ιγ. (in marg.) βι. μζ. τῶν διγ. τι. δ. εἰάν τις x τ. λ. η) Ind. Cod. 1357. praemissus sic titulum XIV. inscribit: κλοπὴ κατὰ τῶν καπήλων καὶ πανδοχέων. Ind. Coisl. haec habet: τι. ιδ. (in marg.) περὶ τῶν κλεπτομένων ἐν καπήλειῳ ἢ πανδοχείῳ ἀγωγή κατὰ καπήλων (lege καπήλων) καὶ πανδοχέων (lege πανδοχέων). ο) In hac tituli XV. inscriptione conspirant ind. Cod. 1357. praemissus et ind. Coisl. π) Ind. Coisl. τῶν post vocem δένδρων omittit et post τμηθέντων pergit: καὶ περὶ τῆς τὰ (adde eis ante τὰ) δένδρα βλάβης. βι. μγ. τῶν διγ. τι. κζ. περὶ δένδρων τομῆς. ρ) Ind. Cod. 1357. praemissus inscriptionem tituli XVII. incipit: βία πραγμάτων ἀρπαγέντων (vi bonorum raptorum) x τ. λ. Ind. Coisl. has habet rubricas: τι. ιζ. (in marg.) περὶ βιαίως πραγμάτων ἀρπαγέντων καὶ περὶ ὀχλαγωγίας. βι. μγ. τῶν διγ. τι. ις. περὶ βίας καὶ βίας ἐνόπλου ἧτοι τῶν κατὰ βίαν ἐμβληθέντων τομῆς. βι. μγ. τι. λα. περὶ νομῆς δδμει (initium siglae continet haud dubie vocem δούλου, reliqua solvere non possum) ἢ κινήτου. βι. μγ. τῶν διγ. τι. λγ. περὶ τοῦ καὶ ἐβριανέου (σαβριανέου) ἐντερόδικτου. βι. η. τοῦ κωδ. τι. ζ. περὶ νομῆς ἧτοι ὄρας τι καὶ περὶ τίνος διακατέχεται. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. λγ. περὶ ἀγωγῆς τῆς περὶ βίας καὶ ἀρπαγῆς. ρ) In Ind. Coisl. haec rubricae suppedantur: τι. η. (in marg.) περὶ βίας δημοσίας. βι. μη. τῶν διγ. τι. ζ. περὶ βίας ἰδιωτικῆς. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. ιβ. εἰς νόμον Ἰουλίου περὶ βίας δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς. σ) Ind. Coisl.: τι. ιδ. (in marg.) περὶ ἐνοικίων βουλομένων μετοικίσει καὶ περὶ κολωνῶν (sic). τ) Ind. Coisl.: τι. κ. (in marg.) περὶ τοῦ ἀρπάζοντος τὰ ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ καταπτώσεως ἢ ναυαγίου. υ) Ind. Coisl. 1357. praemissus titulum XXI. sic inscribit: περὶ ὕβρειων καὶ φλυαριῶν χάρτου, melius, ut opinor, cum φλυαριῶν χάρτου optime reddat latinum famosus libellus. Ind. Coisl. haec habet: τι. κα. (in marg.) περὶ ὕβρειων καὶ φλυαριῶν χάρτου. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. ιε. περὶ ὕβρειως νομοθεσίας. υ) Ind. Cod. 1357. praemissus habet nil nisi περὶ ἀτάκτων ἐγκλήσεων. Ind. Coisl.: τι. κβ. (in marg.) περὶ ἐξτραορδιναρίων ἐγκλημάτων. ω) Ind. Coisl. haec habet: τι. κγ. (in marg.) περὶ καταφθορᾶς μνημάτων ἧτοι περὶ τυμβωρυχίας. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. ιδ. περὶ τυμβωρυχίας. ς) Ind. Coisl.: τι. κδ. (in marg.) περὶ διασεισεως ἧτοι περὶ τῶν ἐργολαβούντων ἐπ' ὀνόματι ἀρχοντος τοὺς ἀνευθύνους καὶ διασειόντων αὐτούς. ς) Ind. Coisl. haec habet: τι. κε. (in marg.) περὶ ἀπελατῶν. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. λζ. περὶ ἀπελατῶν καὶ ἀπελασίας. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. λη. περὶ τοῦ τὰς Νέλλων τάφρους μὴ ὀρύττεσθαι. ζ) In accentu sic ponendo, παραβάτων, conveniunt ind. Cod. 1357. praemissus et Coisl. α) Ind. Cod. 1357. praemissus titulum XXVII. sic inscribit: περὶ ὑποδοχέων τῶν ὑποδοχόμενων καταδικούς. Ind. Coisl. haec habet: τι. κζ. (in marg.) περὶ τῶν ὑποδοχόμενων ληστῶν. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. λθ. περὶ τῶν τοὺς ληστῶν ἢ τοὺς ἄλλοις ἐγκλήμασιν ἐνόχους κρυψάντων. β) Ind. Cod. 1357. praemissus pro συλώσεως habet λύσεως. Ind. Coisl. haec habet: τι. κη. (in marg.) περὶ τῶν ἐκ φυλακῆς διοργῆς τρόπῳ ἀποδρασάντων, καὶ περὶ τυμβωρυχίων καὶ τῶν ἐκδόντων τοὺς ἀνθρώπους. ε) Ind. Coisl. haec habet: τι. κθ. (in marg.) περὶ τῶν ἀλλοτρίαν κληρονομίαν πρὸ ἀδιτιόνος ἀπογυμνούστων. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. λη. (lege λθ.) ἐγκλημα κατὰ κληρονομίου ἀποκλέψαντος τι τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων. δ) Ind. Coisl. sub tit. XXX. has exhibet rubricas: τι. λ. (in marg.) ἀγωγή κατὰ περιέτρων καὶ τῶν ποιούντων ἐπιθέσεις ἧτοι τοῦ στελιονάτους. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. λδ. περὶ ἐγκλήματος τοῦ στελιονάτους, ὅπερ κινεῖται κατὰ ἀπατεῶνων καὶ τῶν ἐπίθετον ἢ ὀρειδιουργίαν ποιοηκότων. ε) Hanc rubricam ind. Coisl. prorsus omisit, licet in marg. habeat τι. λυ. f) Ind. Cod. 1357. pro δημοτικῶν habet δημοσίων. Ind. Coisl. numerum tituli in marg. omisit, in textu has exhibet rubricas titulorum ex Digestis sub tit. XXXII. repositorum: περὶ ἐταιρικῶν συστημάτων καὶ σωματικῶν (lege σωματείων). βι. μζ. τῶν διγ. τι. κγ. περὶ δημοτικῶν ἀγωγῶν ἧτοι πεκουλαριῶν (lege ποπουλαριῶν). γ) Ind. Coisl. haec habet: τι. λγ. (in marg.) περὶ δημοσίων δικαστηρίων ἧτοι πονβλικῶν. βι. θ. τοῦ κωδ. τι. β. περὶ κατηγορῶν καὶ κατηγορουμένων καὶ γραφῆς.



- λδ'. Περὶ κατηγοριῶν καὶ ἐπιτιμῆσεως.^{h)}
 λε'. Περὶ παραφυλακῆς καὶ παραστάσεως ὑπευθύνωνⁱ⁾.
 λς'. Νόμος Ἰουλίου ἀρμόζων κατὰ τῶν ἐπιβούλων^{k)}.
 λζ'. Νόμος Ἰουλίου περὶ τῶν ἐν μοιχείᾳ ἐνεχομένων, καὶ περὶ
 φθορᾶς παρθένων καὶ χηρῶν^{l)}.
 λη'.^{m)} Περὶ τοῦ μὴ εἶναι πορνοβοσκούς ἐν μηδενὶ τόπῳ τῆς
 Ῥωμαίων πολιτείαςⁿ⁾.
 λθ'.^{o)} Νόμος Κορνέλιου περὶ φονευτῶν καὶ φαρμακῶν, καὶ
 μαθηματικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων^{p)}.
 μ'.^{q)} Νόμος Πομπηίου περὶ πατροκτόνων^{r)}.
 μα'.^{s)} Νόμος Κορνέλιου περὶ πλαστῶν, καὶ συγκλήτου θέ-
 σπασμα Λιβωνιανέων^{t)}.
 μβ'.^{u)} Περὶ τούτων, ἐξ ὧν τὰ καταλειφθέντα ληγόντα ἢ κλη-
 ρονομῆται ὡς ἀναξίων ἀφαιροῦνται.
 μγ'.^{v)} Περὶ νόμου Ἰουλίου τοῦ κινουμένου κατὰ ἀρχόντων ἢ
 δικαστῶν ἢ συνέδρων ἐν δίκῃ κεκλοφῶτων^{w)}.
 μδ'.^{x)} Περὶ νόμου Ἰουλίου περὶ ἀνόνας^{y)}.
 με'.^{z)} Νόμος Ἰούλιος κατὰ τῶν νοσοφισμένων, καὶ περὶ ἱερο-
 σιλῶν καὶ τῶν χρήματα δημοσίου κεκλοφῶτων^{aa)}.
 μς'.^{b)} Νόμος Ἰουλίου κατὰ κολάκων^{c)}.
 μζ'.^{d)} Περὶ ἀνθρώπου ἐλευθέρου ἀποκαταστάσεως^{e)}.
 μη'.^{f)} Νόμος Φάβιος περὶ ἀνδραποδιστῶν^{g)}.
 μθ'.^{h)} Περὶ ἀναζητήσεως τῶν ἀπόντων καταδικαζομένωνⁱ⁾.
 ν'.^{k)} Περὶ ζητήσεως ἧτοι ἐξετάσεως^{l)}.
 να'.^{m)} Περὶ ποινῶνⁿ⁾.
 νβ'.^{o)} Περὶ πραγμάτων καταδικῶν^{p)}.

- XXXIV. De accusationibus et inscriptionibus.
 XXXV. De custodia et exhibitione reorum.
 XXXVI. Lex Iulia, quae competit in maiestatis reos
 XXXVII. Lex Iulia de adulteris, et de stupro viri
 num et viduarum.
 XXXVIII. Ut ne sint lenones ullo loco Romanae re
 publicae.
 XXXIX. Lex Cornelia de sicariis et veneficiis, et m
 thematicis, et similibus.
 L. Lex Pompeii de parricidis.
 XLI. Lex Cornelia de falsis, et Senatusconsultum Li
 bonianum.
 XLII. De iis, quibus ut indignis relicta legata vel h
 reditates auferuntur.
 XLIII. De lege Iulia, quae intenditur adversus mag
 stratus vel iudices vel assessores in iudicio surantes
 XLIV. De lege Iulia de annona.
 XLV. Lex Iulia contra peculatores, et de sacrilegi
 et de pecuniarum publicarum furibus.
 XLVI. Lex Iulia in ambitiosos.
 XLVII. De libero homine restituendo.
 XLVIII. Lex Fabia de plagiaris.
 XLIX. De requisitione absentium condemnandorum.
 L. De quaestione.
 LI. De poenis.
 LII. De bonis damnatorum.

h) Ind. Coisl. haec suppeditat: τὴ λδ'. (in marg.) περὶ κατηγοριῶν καὶ κατηγοριῶν, καὶ γραφῆς, καὶ ἐγκλημάτων, κα
 ἐγκληματικῶν δικαστηρίων. i) Ind. Coisl. 1357. praemissus ante vocem ὑπευθύνων inserit καὶ. Ind. Coisl. sub hoc titulu
 has rubricas exhibet: τὴ λε'. (in marg.) περὶ φρουρᾶς τῶν ὑπὸ κατηγορίαν γεγενημένων καὶ περὶ ἀντιφωνητῶν ἧτοι ἰγγυητῶν
 κατηγορουμένων (inferas τῶν ante κατηγορουμένων). βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ γ'. περὶ στρατιωτῶν ἐγκλημάτων περιπεσόντων, κα
 περὶ φυλακῶν (malim φυλακῶν) καὶ παραστάσεως τῆς εἰς δικαστήριον. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ δ'. περὶ φρουρᾶς καὶ φυλακῶν
 νομοθεσίας. k) Ind. Coisl. 1357. praemissus καὶ inserit ante ἀρμόζων. Ind. Coisl. has sub titulo XXXVI. rubricas reponit:
 τὴ λς'. (in marg.) βὴ μῆ. τῶν διγ. τὴ δ'. νόμος Ἰουλίου περὶ ἱεροσυλίας καὶ τυράννων καὶ τυραννίδος τοῦ τῆς καθοσιώσεως
 ἐγκληματος. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ η'. νόμος Ἰουλίου κατὰ τῶν μηχανησμένων τὴ κατὰ βασιλείας ἢ κατὰ πολιτείας. l) Ind.
 Cod. 1357. praemissus titulum XXXVII. in duos distinxit: (τὴ) λζ'. νόμος Ἰουλίου κατὰ τῶν ἐν μοιχείᾳ ἐνεχομένων. (τὴ) λη'.
 περὶ φθορᾶς παρθένων καὶ χηρῶν. Unde ab hoc ind. titulo uno numero praecedit. Ind. Coisl. haec habet: τὴ λθ'.
 (in marg.) βὴ κέ. τῶν διγ. τὴ ζ. βὴ μῆ. τῶν διγ. τὴ ε. νόμος Ἰουλίου περὶ μοιχείας. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ θ'. περὶ
 μοιχείας ἐγκληματος διάφοροι νομοθεσίαι. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ ια'. περὶ δεσποίνης λύθρα συμφοραρίσης τῷ ἐαυτῆς δούλῳ.
 περὶ αἰμορικῶν καὶ τῶν μοναζουσῶν ἢ διακονουσῶν ἢ συντένκων ἢ παρθένων ἐκούσας μινυμένων. καὶ περὶ τῶν βιαζομένων
 πύρθεων ἢ φθειρόντων κόρην πρὸ τῆς ἡβῆς, ἢ ἄλλοτρίαν μηστῆρ, ἢ πορνεύοντων, ἢ δύο γυναῖκας ἐχόντων, ἢ ἀλογομένων.
 Nota, in indice Coisl. tit. II. lib. IX. Codicis referri inter eos, qui sub hoc Basil. titulo repositi fuerint, licet in Cod.
 Paris. 1350. ex quo Basil. lib. LX. editus est, non reperitur. m) Ind. Cod. 1357. praefixus λθ'. n) Ind. Coisl.: τὴ λη'.
 (in marg.) περὶ πορνοβοσκῶν νεαρ. ιδ'. περὶ τοῦ μὴ εἶναι πορνοβοσκούς ἐν μηδενὶ τόπῳ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας ἢ ὅλη νεαρῶ.
 τε. να'. περὶ τοῦ τὰς ἐπὶ οκνήσεως ἡγετῆ ἰγγυητῆ δρκοῦ ἀπαιτεῖσθαι μὴ ἀναχωρεῖν τῆς πορνείας ἢ ὅλη νεαρῶ. Auctoritate
 indicis Coisl. evincitur, totam Novellam L.I., cuius summa tantum in nostris Basilicis reperitur, in Basilicis fuisse repositam.
 o) Ind. Cod. 1357. praef. μ'. p) Ind. Cod. 1357. praemissus pro Κορνέλιος habet Κορηλίον. Ind. Coisl. haec habet:
 τὴ λθ'. (in marg.) περὶ ἀνδροφόνων καὶ φαρμακῶν. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ ις'. περὶ φόνων ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων. βὴ θ'.
 τοῦ κωδ. τὴ ιη'. περὶ φαρμακῶν καὶ θυσιῶν ἑλληνικῶν, μαθηματικῶν καὶ μαντικῶν καὶ γοητῶν καὶ γοητῶν. g) Ind. Cod. 1357. praef. μα'.
 r) Ind. Coisl. haec habet: τὴ μ'. (in marg.) νόμος Πομπηίου περὶ τῶν ἀνελότων ἀνιόντας. περὶ τῶν ἀνελότων κατῆνια
 ἢ συγγενῆ. s) Ind. Cod. 1357. praef. μβ'. t) Ind. Cod. 1357. praemissus: καὶ συγκλήτου θεσπασματα, omisso nomine S.C.I.
 Ind. Coisl. haec habet: τὴ μα'. (in marg.) νόμος Κορηλίον περὶ πλαστῶν καὶ πλαστογραφίας βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ ζ'.
 διατ. β'. ζ'. δ. περὶ τοῦ εἰ ὁ ἐναχθεῖς τῷ πλαστῷ μεταξὺ ἀποθῆν. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ κς'. (lege κβ') περὶ πλαστῶν καὶ
 πλαστογραφίας. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ χγ'. περὶ τῶν γραφόντων ἐαυτοὺς κληρονόμους ἢ ληγαταρούς, ἢ ἐλευθέρους. u) Ind.
 Cod. 1357. praef. μγ'. v) Ind. Cod. 1357. praef. μδ'. w) Ind. Coisl. haec habet: τὴ μγ'. (in marg.) νόμος Ἰουλίου
 κινούμενος κατὰ ἀρχόντων ἢ δικαστῶν ἐν δίκῃ κεκλοφῶτων ἧτοι χρήματα λαβόντων. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ κς'. περὶ τῶν μετὰ
 διαδοχῆν ἐν τῇ αὐτῇ ἀρχῇ πρατόντων. νόμος Ἰούλιος περὶ ἀρχόντων κλητόντων δημοσίου καὶ δικαστῶν. x) Ind. Cod. 1357.
 praef. με'. y) Ind. Coisl. haec habet: τὴ μδ'. (in marg.) περὶ τῆς δημοσίας εὐθηνίας καὶ τῶν ταύτῃ ἐπιβουλεύοντων νόμος
 Ἰουλίου. z) Ind. Cod. 1357. praef. μς'. a) Ind. Coisl. haec habet: τὴ με'. (in marg.) νόμος Ἰουλίου περὶ ἱεροσυλίων καὶ
 τῶν ἀπὸ δημοσίων τὴ ἢ μέρος νοσοφισμένων. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ κθ'. περὶ τοῦ, τίνες ἱεροσυλῆς ὑπόκεινται, καὶ περὶ τῆς
 τῶν Χριστιανῶν θρησκείας. b) Ind. Cod. 1357. praef. μζ'. c) Ind. Coisl. haec suppeditat: τὴ μς'. (in marg.) νόμος
 Ἰουλίου περὶ τῶν παραλόγως χειροτονουμένων κατὰ κολάκων τοῦ δημοσίου (lege τοῦ δήμου) ἢ περὶ κολάκων. βὴ μγ'. (lege
 μῆ et supple: τῶν διγ. τὴ ιδ'). d) Ind. Cod. 1357. praef. μη'. e) Ind. Coisl. haec continet: τὴ μζ'. (in marg.) περὶ
 τοῦ μὴ παρακρατεῖσθαι ἕκοντας παρὶ μηδενὸς τοὺς ἐλευθέρους. f) Ind. Cod. 1357. praef. μθ'. g) Ind. Coisl.: τὴ μη'.
 (in marg.) νόμος Φάβιος περὶ ἀνδραποδιστῶν. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ κ'. περὶ ἀνδραπέδων καὶ τῶν ὑποδεχομένων δούλους
 φυγάδας ἢ κλοπιμαῖα πράγματα παρ' αὐτῶν, ἢ ὑποφθειρόντων αὐτούς. h) Ind. Cod. 1357. praef. ν'. i) Ind. Coisl. haec
 habet: τὴ μθ'. (in marg.) περὶ ἀναζητήσεως ἢ ἀπόντων καταδικαζομένων ἧτοι περὶ ἔκκυρῶν. βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ μ'.
 περὶ τῶν ἐπὶ μεγάλας αἰτίας κατηγορηθέντων ἐντὶ καὶ ἀπολιμπανομένων. k) Ind. Cod. 1357. praef. να'. l) Ind. Cod. 1357.
 praemissus omittit verba ἧτοι ἐξετάσεως. Ind. Coisl. haec exhibet: τὴ ν'. (in marg.) περὶ ζητήσεων τῶν βασιδων. βὴ θ'.
 τοῦ κωδ. τὴ μα'. περὶ κοιμισιῶν ἧτοι ἐγκληματικῶν ζητήσεων. m) Ind. Cod. 1357. praef. νβ'. n) Ind. Cod. 1357.
 praemissus post vocem ποινῶν addit: καὶ περὶ ἐννομιζόντων δούλους. Ind. Coisl. haec habet: τὴ να'. (in marg.) περὶ
 ποινῶν βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ μζ'. ὅπως αἱ ποινὰ τῶν ἐγκλημάτων γίνονται. νε. ρμβ'. ποινὰ κατὰ ἐννομιζόντων ἢ ὅλη νεαρῶ.
 o) Ind. Cod. 1357. praef. νγ'. p) Ind. Coisl. haec exhibet: τὴ νβ'. (in marg.) περὶ πραγμάτων καταδικῶν ἧτοι δημοσιῶν.
 βὴ θ'. τοῦ κωδ. τὴ μθ'. περὶ τῶν δημοσιῶν καὶ ἐξοριζομένων καὶ ποινῶν ἐπὶ ἐγκλημασι γινομένων.



νγ'.^α) Περὶ πραγμάτων ἐκείνων, οἵτινες τῆς ἀποφάσεως ἢ θανάτου ἑαυτοῖς κατεγνωκότες ἢ κατηγορίαν παρὰ ἀντιδίκου αὐτῶν ὑπεφάρησαν^γ).

νδ'.^α) Περὶ παραγγελιῶν καὶ ἐξοριζομένων καὶ περιοριζομένων^δ).

νε'.^α) Περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἰδιωτικὴν φυλακὴν.

νε'.^β) Ἐὰν ὁ ἐνοχος ἢ ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ^ε).

νε'.^γ) Ἐἴ τις ἐκείνην, ἥτις ἐπίτροπος εἴη, φθείρῃ^ς).

νη'.^α) Περὶ ἄρπαγος παρθένων ἢ χηρῶν, ἔτι γε μὴν καὶ καθιερωμένων^β).

νη'.^β) Περὶ παιδεύσεως δούλων καὶ συγγενῶν^γ).

ξ'.^α) Περὶ παραχαρακτῶν καὶ ἐναλλαγῆς ὀνόματος^δ).

ξα'.^α) Περὶ στασιαστῶν καὶ τῶν τολημισάντων τὸν δῆμον κατὰ τοῦ δημοσίου ἐνόχλησιν ποιησασθαι^β).

ξβ'.^α) Πότε ἡ χρηματικὴ ἢ ἐγκληματικὴ καταδίκη, καὶ πότερον ἑκατέρα ἢ μία μόνη ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμναζέσθαι δύναται^β).

ξγ'.^α) Δὲ φάμοσις λιβέλλης, περὶ φλυαρίας^β).

ξδ'.^α) Περὶ ἀβολιτιῶν, περὶ συγχωρήσεως καὶ γενικῆς συγχωρήσεως^β).

ξε'.^α) Ὡστε ἐντὸς τοῦ ὁρισμένου καιροῦ τοῦ ἐγκλήματος τῆν ἐξέτασιν περαιωθῆναι^β).

ξς'.^α) Περὶ κατηγοροῦ ἀποστόντος^β).

ξς'.^β) Μὴ ἐκτὸς κελύσεως τοῦ βασιλέως τῶν μὴ ὁρισμένων δικαστῶν ἐξέτασιν διναί^β).

ξη'.^α) Περὶ τῶν πεπονθότων ἀπόφασιν καὶ ἀποκαθισταμένων^β).

ξθ'. Περὶ λειψάνων τῶν τιμωρηθέντων^β).

LIII. De bonis eorum, qui ante sententiam vel mortem sibi conseciverunt, vel accusatores ab adversario corrupti sunt.

LIV. De interdictis et relegatis et deportatis.

LV. Ut ne sint privati carceres.

LVI. Si reus vel accusator mortuus fuerit.

LVII. Si quis eam, cuius tutor fuerit, corruerit.

LVIII. De raptore virginum vel viduarum, nec non sanctimonialium.

LIX. De emendatione servorum et propinquorum.

IX. De adulteratoribus monetae et mutatione nominis.

LXI. De seditiosis et iis, qui plebem contra rempublicam audent colligere.

LXII. Quando civilis vel criminalis condemnatio, et utrum utraque an una tantum ab eodem exerceri possit.

LXIII. De famosis libellis.

LXIV. De abolitionibus et de generali abolitione.

LXV. Ut intra statutum tempus criminis quaestio finiatur.

LXVI. De accusatore desistente.

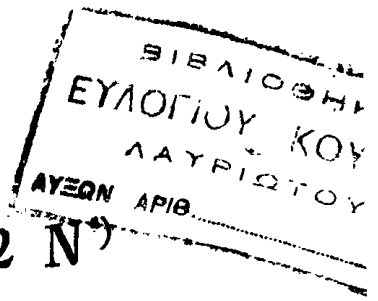
LXVII. Ne sine iussu Principis non statutis iudicibus liceat confiscare.

LXVIII. De sententiam passis et restitutis.

LXIX. De reliquis punitorum.

g) Ind. Cod. 1357. praef. νδ'. r) Haec inscriptio tituli LIII. quae et in indice Cod. 1357. praemisso reperitur, corrupta est. Sic est constituenda: περὶ πραγμάτων ἐκείνων, οἵτινες πρὸ τῆς ἀποφάσεως ἢ θανάτου ἑαυτοῖς κατεγνωκότες, ἢ κατηγοροὶ παρὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτῶν ὑπεφάρησαν. Ind. Coisl. haec habet: τὴ νγ'. (in marg.) περὶ τῶν ὑποφθειρόντων τοὺς ἑαυτῶν κατηγοροῦς καὶ τῶν διὰ φόβον ἐγκλημάτων πρὸ καταδίκης ἀνεκλόντων ἑαυτούς. β. θ'. τοῦ κωδ. τ. ν'. περὶ πραγμάτων τῶν ἑαυτοῦς φουερόντων. s) Ind. Cod. 1357. praef. νε'. l) Male intellexisse Graecos, quod in inscriptione tit. 22. lib. XLVIII. Digestorum legitur, de interdictis, monui ad inscriptionem huius tituli in editione. Ind. Coisl. sub titulo LIV. has rubricas exhibet: τὴ νδ'. (in marg.) περὶ παραγγελιῶν καὶ ἐξοριζομένων καὶ περιοριζομένων. β. α'. τοῦ κωδ. τ. ζ'. περὶ ἀποστατῶν ἢ τοῦ ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως πρὸς ἐναντί (sic) ἀποκλινάντων. β. α'. τοῦ κωδ. τ. θ'. καὶ ε'. δ) δ) (sic, quod significat διατάξεις) διάφοροι περὶ θημεύσεως καὶ ἐξορίας τῶν ἀπισταμένων πίστεως ἢ ἐτέρους μεταπειθόντων, καὶ περὶ Ἰουδαίων Χριστιανοῖς ἐπανισταμένων ἢ τοῖς περιτιπρόντων, ἢ ἐχόντων Χριστιανούς δούλους. u) Ind. Cod. 1357. praef. νς'. v) Ind. Cod. 1357. praef. νς'. w) Ind. Coisl. haec habet: τὴ νς'. (in marg.) τὴ γρη', ὅτε ὁ κατηγορῶν ἢ ὁ κατηγορούμενος πρὸ ψήφου ἀποθάνῃ. x) Ind. Cod. 1357. praef. νη'. y) Ind. Coisl. pro ἥτις τινος habet ἥς. z) Ind. Cod. 1357. praef. νθ'. α) Ind. Cod. 1357. praemissus pro ἥ habet καὶ, et καὶ ante vocem καθιερωμ. omittit. Ind. Coisl. haec continet: τὴ νη'. (in marg.) περὶ ἄρπαγῆς γυναικῶν παρθένων ἢ χηρῶν ἢ καθιερωμένων. νε' ἢ περὶ γυναικῶν ἄρπαγῆς ἀπὸ διαιρέσεως β' μέχρι τέλους ἢ ὅλην νεαρά. περὶ τῆς γαμηθείσης τῷ ἄρπάσαντι αὐτήν. β) Ind. Cod. 1357. praef. ξ'. c) Ind. Coisl. haec exhibet: τὴ νθ'. (in marg.) περὶ ἀναίρεσεως οἰκέτου ὑπὸ διαπτότου γενομένης ὑπευθύνου ἢ ἀνευθύνου. β. θ'. τοῦ κωδ. τ. ιε'. ὅτι σωφρονίζεν ἔξιστι μετριώτερον τοῖς παλαιότεροις τοὺς νεωτέρους συγγενεῖς. d) Ind. Cod. 1357. praef. ξα'. e) Ind. Coisl. haec habet: τὴ ξ'. (in marg.) περὶ παραχαρακτῶν καὶ πλαστῆς γραφῆς. β. θ'. τοῦ κωδ. τ. κε'. περὶ τοῦ ἐξίναλ τινε μετονομάζειν τὴν ἰδίαν κατηγορίαν. f) Ind. Cod. 1357. praef. ξβ'. g) Ind. Coisl. haec suppeditat: τὴ ξα'. (in marg.) περὶ στασιαστῶν καὶ βοήσεων, καὶ τῶν διγμυρόντων ἐπὶ σιέσιν δῆμον. h) Ind. Cod. 1357. praef. ξγ'. i) Eandem inscriptionem habet ind. Coisl. nisi quod ante vocem ἐκτὸς habet ἢ. k) Ind. Cod. 1357. praef. ξδ'. l) Ind. Cod. 1357. praemissus hanc exhibet inscriptionem: περὶ φλυαριῶν χάριτον. Ind. Coisl. haec habet: τὴ ξγ'. (in marg.) περὶ φημοῦσων ἢ τοῖς φλυαρία χάριτον. m) Ind. Cod. 1357. praef. ξε'. n) Ind. Cod. 1357. praemissus titulum sic inscribit: περὶ συγχωρήσεως καὶ περὶ γενικῆς συγχωρήσεως. Ind. Coisl. haec habet: τὴ ξδ'. (in marg.) περὶ συγχωρήσεων ἢ τοῖς ἀβολιτιῶν. β. θ'. τοῦ κωδ. τ. μγ'. περὶ γενικῆς συγχωρήσεως. o) Ind. Cod. 1357. praef. ξς'. p) Ind. Cod. 1357. praemissus ita variat: ὥστε — ἐξέτασις περαιωθῆ. Ind. Coisl. haec habet: τὴ ξε'. (in marg.) περὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐντὸς πόσου (adde καιροῦ) ἰγγυμνάζεσθαι ταῦτα δεῖ, καὶ περὶ τῶν γραφῶν ἀποθμεμένων καὶ μὴ ἐξερομένων. q) Ind. Cod. 1357. praef. ξς'. r) Ind. Coisl. haec suppeditat: τὴ ξς'. (in marg.) περὶ τῶν ἰγγυμνάζομένων καὶ ὅπως δύνανται οὗτοι κατηγορίας τοῦ ἐγκλήματος ὑπαναχωρεῖν καὶ περὶ ἀβολιτιῶν. s) Ind. Cod. 1357. praef. ξη'. t) Eandem tituli inscriptionem exhibet ind. Cod. 1357. praemissus In editione ad inscriptionem tituli monui legendum esse τοῖς μὴ ὁρισμένοις δικασταῖς. Ind. Coisl. sub tit. LXVII. eandem inscriptionem suppeditat, nisi quod habet ἢ τῶν ὁρισμένων δικαστῶν. u) Ind. Cod. 1357. praef. ξθ'. v) Ind. Coisl. haec habet: τὴ ξη'. (in marg.) περὶ τῶν ἀνακαλουμένων ἀπὸ ἐξορίας ἢ τοῖς περὶ τῶν πεπονθότων ἀπόφασιν καὶ ἀποκαθισταμένων. β. θ'. τοῦ κωδ. τ. να'. περὶ ἐξοριστῶν καὶ τῶν ἀπὸ ἐξορίας ἀνακαλουμένων, καὶ περὶ πραγμάτων καὶ δικαίων αὐτῶν. w) In indice Cod. 1357. praemisso non adiecto tituli numero eadem inscriptio additur. Ind. Coisl. haec habet: τὴ ξθ' (in marg.) περὶ λειψάνων τῶν τιμωρηθέντων ἢ τοῖς περὶ τῶν ἐν ἐξορίᾳ τελευτάντων.





Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBLION ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

BASILICORUM LIBER XLIX.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ^{b)} δικαίου πατρῶνων.

[ΠΑΝΑ. Βιβ. λζ. τν. ιδ΄.]

α.ε) Ἐάν^{d)} μόνον ἀκαθήκοντες φανῶσιν οἱ ἀπελεύθεροι πρὸς τοὺς πάτρωνας ἢ παιδας αὐτῶν, ἀφελει μαστιγοῦν αὐτοὺς ὁ ἄρχων καὶ ἀπολύειν, ἀπειλῶν^{e)} σφοδροτέρην ἐπιξέλευσιν, ἢ πάλιν αἰτιαθῶσιν· εἰ δὲ ὑβρίσων, ἐξορίζων προσκαίρως· εἰ δὲ χεῖρας ἐπέβαλον, μεταλλάξων. τὸ αὐτὸ ἐστὶ, κἂν συκοφαντίαν τινὰ κατισκεύασαν αὐτῶ ἢ καταμήνυσιν, ἢ ἄλλως πράγμασιν αὐτὸν περιβαλεῖν ἐπεχείρησων.

β'. Θεμιτῆς ἐμπορίας οὐ δύνανται τοῖς ἀπελευθέρους ἀπαγορεύειν οἱ πάτρωνες.

γ'. Ἐάν τις δοθεὶς ἐπίτροπος τιμηθῆ ἢ ληγάτω δούλης ἐπὶ τῷ ἐλευθέρῳ αὐτῆν, καὶ λαβῶν ἐλευθέρωσῃ αὐτήν, καὶ παραμειθῆται τὴν ἐπίτροπὴν, ἐστὶ μὲν πάτρων, οὐδὲ δὲ χρησίμων ἔχει πάτρωνος.

δ'. Οἱ παῖδες τοῦ ἐπὶ τυραννίδι κατακριθέντος ἢ ἐξ ἄλλου ἐγκλήματος τιμωρηθέντος ἔχουσι κατὰ τῶν ἀπελευθέρων αὐτοῦ τὸ πατρωνικὸν δίκαιον.

ε'. Ὁ ἀπελεύθερος ὑποβαλὼν τινα περὶ τύχης ἐναγαγεῖν τῷ πάτρωνι, ἀναδουλοῦται· καὶ ὁ πάτρων μὴ τρέφων πενόμενον τὸν ἀπελεύθερον ἐκπίπτει πατρωνικῶν.

ς'. Ὁ ὀρκῶν ἢ ἀνεχόμενος ὁμόσαι τὴν ἀπελευθέρων, ὡς οὐ γαμῆ ἢ παιδοποιεῖ, ἐκπίπτει τῶν πατρωνικῶν· εἰ δὲ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ὁ ὑπεξούσιος αὐτοῦ νίδος ὀρκώσῃ^{f)}, οὐ βλάπτεται· εἰ δὲ κατὰ κέλευσιν αὐτοῦ, βλάπτεται.

Ἐάν ἐπερωτήσῃ ὁ πάτρων ἑκατὸν ὑπηρεσίας, ἢ ἄνὰ ἐκάστης αὐτῶν πέντε νομισμάτα, ἐξουσίαν ἔχει ὁ ἀπελεύθερος τὰς ὑπηρεσίας δοῦναι, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐστὶ παράνομος ἢ ἐπερωτήσις.

TITULUS I.

De iure patronorum.

[DIG. Lib. XXXVII. Tit. 14.]

I. Si duntaxat inofficiosi appareant liberti adversus patronos eorumve liberos, debet eos flagellare Praeses et dimittere, graviorem minans castigationem, si rursus accusati fuerint: sed si iniuriam fecerunt, ad tempus in exilium mittere: si vero manus intulerunt, in metallum dare. Idem est, etsi calumpniam aliquam ei struxerunt vel delationem, aut aliter negotiis eum implicare tentaverunt.

L. 1. XXX 14

II. Licita negotiatione libertis interdicere patroni nequeunt.

L. 2 D. e.

III. Si quis tutor datus legato ancillae honoratus sit ad hoc, ut eam manumittat, eamque acceperit et manumiserit, ac tutelam recusaverit, patronus quidem est, sed nullum patroni commodum habet.

L. 3 D. e.

IV. Liberi eius, qui perduellionis damnatus, vel ob aliud crimen punitus fuit, adversus liberos eius ius patronatus habent.

L. 4 D. e.

V. Libertus aliquem subornans ad quaestionem status patrono movendam in servitutem revocatur: et patronus libertum egenum non alens iure patronatus excidit.

L. 5 D. e.

VI. Qui libertam iureiurando adigit vel iurare patitur, ne nubat aut liberos tollat, iure patronatus excidit: sed si praeter voluntatem eius filiusfamilias eius adegerit, nihil hoc ei nocet: sin autem iussu eius, nocet.

L. 6 D. eo

Si patronus centum operas stipulatus sit, aut §. I. pro singulis earum quinque nummos, libertus facultatem habet operas praestandi, ideoque stipulatio non est illegitima.

a) Sic supplendum ex libris superioribus, adduntque Synopsis ac Fabrotus. R. b) Singularem primi tituli rubricam Syn. et Fabr. ignorant, sed generalem toti lib. 49. hanc praemittunt: περὶ πατρῶνων καὶ ἀπελευθέρων. Exhibent autem ex hoc tit. leges 1. 5. 10. et Leuncl. quoque partem constitutionis Iustinianae, Fabrotus autem integram, quae hic est XXVIII. R. c) Nota, Fabrotum ubique nomina Iureconsultorum addidisse, haud dubie ex ipsis Digestis. Reitzius in quolibet capite notavit, quale nomen Fabrotus praefixerit. Sufficit hoc generaliter indicatum esse. d) In Syn. Leuncl. ad marginem utrumque legitur: ἀνάγνωθι καὶ περὶ ἀπελευθέρων νεαρῶν οἱ. τί δὲ ἐστὶν ἀπελεύθερος, ἐν τῷ περὶ ἀνθρώπων ὄρισμῳ. R. e) Sic correxerat Capperonnerius pro scripto ἀπειλῶν, iamque habent Syn. ac Fabr. R. f) ὀρκώσαι Cod. Paris, 1357. Vide ei, η et ἦ confusa in Glossario Theophilino. R.



6. §. 2. Ὁ τὸν δυνάμενον παιδοποιῆσαι δοκῶν παρανο-
 D. μεῖ· εἰ γὰρ τις τὸν ἐνοῦχον δοκῶσῃ, οὐχ ὑποπίπτει
 KXVII. τῷ νόμῳ.
 14.
- §. 3. Ἐὰν δοκῶσω τὴν ἀπελευθέραν μου ἐμοὶ γαμη-
 θῆναι, εἰ μὲν ὡς βουλόμενος αὐτὴν ἀγαλῆσθαι ὡρ-
 κωσα^g), οἱ παρενόμησα· εἰ δὲ βουλόμενος αὐτὴν
 ἐμποδίσαι ἐτέρῳ γαμηθῆναι, ἔοικα τῷ δοκῶσαντι μὴ
 γαμηθῆναι.
- §. 4. Καὶ τῷ ἀπελευθέρῳ καὶ τῇ ἀπελευθέρῃ ὁμνού-
 ση^h) γαμεῖν συγχωρεῖται ὁ ὄρκος.
- L. 7. pr. ζ. Ἐὰν πωλήσω δούλην ἐπὶ ὄρω τοῦ μὴ προ-
 D. eod. στηθῆναι, εἰ δὲ προστῆⁱ), ἐλευθέραν εἶναι, καὶ πω-
 λήσῃ αὐτὴν ὁ ἀγοραστῆς χωρὶς τοῦ συμφώνου, καὶ
 προστῆ, ἐλευθεροῦται κάμου γίνεται ἀπελευθέρῃ.
- §. 1. Καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις οἱ ἄρχοντες τοῖς ἀπελευ-
 θέρους ἐπεξέρχονται πρὸς τὰ ἁμαρτήματα· καὶ ἔσθ'
 ὅτε μέρος τῆς οὐσίας τῶν ἀγαρίστων ἀφαιρούμενοι
 προσκυροῦσι τοῖς πάτρωσιν· ἔσθ' ὅτε ῥοπαλιζόντες
 ἀπολύουσιν.
- L. 8. pr. η'. Ὁ ἐλευθερούμενος ἀπὸ^k) τοῦ ὑπέξουσίου στρα-
 D. eod. τιώτου, αὐτοῦ καὶ οὐ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γίνεται ἀπε-
 λευθέρους.
- §. 1. Ὁ πραθεὶς ἐπὶ ὄρω τοῦ εἰῶ ῥητοῦ χρόνου ἐλευ-
 θερωθῆναι, παρερχομένου τοῦ χρόνου ἐλευθεροῦται
 αὐτομάτως, καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ γίνεται ἀπελευθέρους.
- L. 9. pr. θ'. Καὶ οἱ ἀπιστάμενοι τῆς πατρῴας^l) κληρονο-
 D. eod. μίας οὐκ ἀπολλύουσι τὸ πατρωνικόν. τὸ αὐτὸ καὶ
 ἐπὶ αὐτέξουσίου.
- §. 1. Ὁ κεφαλικῶς καταδικασθεὶς καὶ μὴ ἀποκατα-
 στάς, καὶ ὁ τισιν ἀποπήμασιν ὑπουγῶν^m), οὐκ ἔχει
 τὸ πατρωνικόν, ὡσπερⁿ) ὁ μελίζων τῶν εἰκοσι πέντε
 ἔτων κεφαλικῶς τοῦ πατρώου κατηγορῶν ἀπελευθέρου.
- L. 10. ι'. Ὁ πάτρων κεφαλικῶς τοῦ ἀπελευθέρου κατη-
 D. eod. γορῶν ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς αὐτοῦ διαθήκης ἐναν-
 τιώσεως. κεφαλικῆ^o) δὲ κατηγορία ἐστίν, ἧς ἡ κατα-
 δίκη θάνατον ἐπιφέρει, ἢ περιορισμόν^p). ὁ δὲ ἔγγρα-
 φόμενος^q) δοκεῖ κατηγορεῖν, ἐν ᾧ μὴ αἰτεῖ ἀπόλυσιν.
- L. 11. ια'. Ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδὲ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομί-
 D. eod. τὸν ἀπελευθέρου.
- L. 12. ιβ'. Ἐὰν γράψω τὸν ἀπελευθέρου μου μετὰ τῶν
 D. eod. τέκνων μου, ὡσεὶ^r) υἱόν, μερικὸν κληρονόμον, οὐκ
 ἀπῆλλακται τοῦ εἶναι ἀπελευθέρους.
- L. 13. ιγ'. Ὁ ὑπέξουσος πεκουλιάριον δούλον ἐλευθε-
 D. eod. ρῶσαι παρὰ κλέυσιν τοῦ πατρὸς οἱ δύναται, καὶ ὁ
 ἐλευθερούμενος τοῦ πατρὸς ἀπελευθέρους γίνεται, εἰ
 κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἠλευθερώθη^s).
- L. 14. ιδ'. Ἐὰν ὁμῶσω^t) τινὸς εἶναι πάτρων, ὅσον εἰς
 D. eod. τὸ κληρονομηῆσαι αὐτοῦ, οὐκ εἰμι πάτρων· ὄρκος γὰρ
 οὐ ποιεῖ πάτρωνα. Ἐτερόν ἐστιν, ἐὰν ψηφισθῆ, πά-
 τρωνά με εἶναι· κρατεῖ γὰρ ἡ ψήφος.
- L. 15. ιε'. Ὁ παρανόμως δοκῶν τὸν ἀπελευθέρου μὴ
 D. eod. γαμεῖν, οὐδὲν ἔχει δίκαιον, οὐτε οἱ παῖδες αὐτοῦ.
- L. 16. pr. ις'. Ἐὰν εἰς περιγραφήν τοῦ νόμου ἐκποιήσῃ τινὰ

Qui iureiurando eum adigit, qui liberos tollere potest, contra legem facit: nam si quis castratum adegerit, in legem non incidit.

Si libertam meam iureiurando adegero, ut mihi nubat, si quidem ut ducturus eam adegi, nihil contra legem feci: sed si prohibiturus eam, alii nubere, similis sum adigenti, ne nubat.

Et liberto, et libertae iuranti, se matrimonium [non] inuituros, iusiurandum remittitur.

VII. Si ancillam vendidero ea lege, ne prostituatur, si vero prostituatur, ut libera sit: eamque emtor sine hoc pacto vendiderit, ac prostituta fuerit, libera et mea liberta fit.

Etiam in provinciis Praesides secundum delicta libertos puniunt: et nonnunquam partem bonorum ingratis ablatam adiudicant patronis: nonnunquam fustibus caesos dimitunt.

VIII. Qui a filiofamilias milite manumittitur, eius, non patris fit libertus.

Qui venditus est ea lege, ut intra certum tempus manumittatur, elapso tempore ultro liber fit, atque emtoris fit libertus.

IX. Etiam qui paterna hereditate abstinent, non amittunt ius patronatus. Idem etiam est in emancipato.

Qui capitis damnatus nec restitutus est, et qui de flagitiis quibusdam defert, ius patronatus non habet: sicut qui maior viginti quinque annis paternum libertum accusat.

X. Patronus libertum capitaliter accusans amittit bonorum possessionem contra tabulas illius. Capitalis autem accusatio est, cuius condemnatio mortem infert aut exilium. Qui vero inscribit, accusare videtur, si abolitionem non petit.

XI. Is autem neque ab intestato succedit liberto.

XII. Si libertum meum cum liberis meis, quasi filium, ex parte heredem scripsero, non desinit esse libertus.

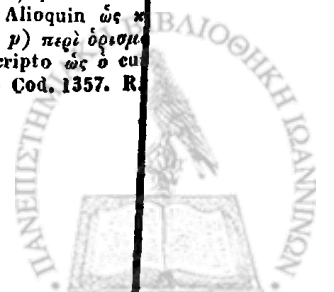
XIII. Filiusfamilias servum peculiarem circa patris iussum manumittere nequit, et manumissus patris fit libertus, si eius voluntate manumissus fuit.

XIV. Si cuius patronum me esse iuravero, quantum ad eius successionem, patronus non sum: nam iusiurandum patronum non facit. Aliud est, si iudicatum sit, me esse patronum: rata enim est sententia.

XV. Qui libertum contra legem iureiurando adigit ne ducat uxorem, nihil iuris habet, nec eius liberi.

XVI. Si libertus in fraudem legis quaedam alie

g) ὄρκωσα et mox παρενόμησα habebat Cod. 1357. R. h) ὁμν. Cod. 1357. saepe, non semper. Ceterum quin post hoc participium exciderit οἱ vel μὴ, nemo forte dubitabit. R. i) Cod. 1357. πρὸς τῆ, quod bis correxit Capperon. R. k) Recti foret ὑπό. Vide Gloss. Theoph. R. l) πατρῴας hic et alibi, non semper, absque ἰῶτα, et mox ἀπολύουσι Cod. 1357. m) An ὑπουγῶν, adscripsit Capperon. Ego ὑπάγων lego, ut proprie sit, subiacere quem criminibus. In Pandectis h. Corpus Gloss. et Charondas exhibent *iudex cuius flagitti*, sed rectius Florentinus Codex *index* habet, id est, *delator*. Ipsa autem Glossae et *iudex* et *iudex* ita coniunxerunt, ut locum non videantur intellexisse. R. n) Non dubito, quin Graeci interpres pro *vel* per compendium scripto legerit *ut*, a quo in Codd. mss. Latinis nihil fere differt. Alioquin ὡς * legam. R. o) Pro κεφαλικῆ et quae sequuntur, habent Syn. et Fabr. οὐδὲ γὰρ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομί. R. p) περὶ ὄρκου Cod. 1357. R. q) ἐγγραφόμενος Cod. 1357. pro quo coniciebat γραφόμενος Capperon. R. r) Sic pro scripto ὡς ο eu Gavellio nostro reposui. R. Malim ὡσανεὶ. s) Sic rescribe cum Reitzio. Cod. ἠλευθερώθη (sic). t) ὁμῶσω Cod. 1357. R.



ὁ ἀπελεύθερος ἐπὶ τὸ ^{υ)} ποιῆσαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἥττονα τῶν ἑκατὸν νομισμάτων, τὸ ἐκποιθῆν ἄκυρόν ἐστιν. εἰ δὲ εἰς περιγραφὴν τοῦ πάτρωνος ἐξεποίησε, μὲν ^{ν)} δὲ ἡ οὐσία καὶ μετὰ τὴν ἐκποίησιν ἑκατὸν νομισμάτων· ἔρρωται μὲν ἢ πρώσις, ἀνατρέπεται δὲ διὰ τῆς Fabianῆς ἢ Calvisianῆς ^{ω)}).

Ἐάν τις πολλὰ πράγματα ἐκποιήσας ἅμα ἥττονα τῶν ἑκατὸν νομισμάτων ποιῆσιν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, πάντα τῷ αὐτῷ δικαίῳ ἄκυρά ἐστιν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸ ἐν αὐτῶν ἢ τὰ μέρη πάντων ἀνατρέπομενα ἠδύνατο ποιεῖν τὴν οὐσίαν ἑκατὸν νομισμάτων.

Εἰ δὲ κατὰ διαφόρους ἐξεποίησε χρόνους, τὰ μὲν πρώτα ἄκυρά εἰσι ^{ξ)}· τὰ δὲ ὕστερα διὰ τῆς Fabianῆς ἀνατρέπεται.

ιζ'. Εἴτε ^{ν)} ἐγὼ κατηγορήσω κεφαλικῶς τοῦ ἀπελευθέρου μου ἐν μείζονι ἡλικίᾳ, εἴτε ὁ υἱὸς μου· τῆς κατὰ τῆς αὐτοῦ διαθήκης ἐναντιώσεως ὁ ἔκγονος οὐκ ἐκπίπτει.

ιη'. Ὁ ἀπελεύθερος οὐ καλύεται τὰ αὐτὰ τῷ πάτρωνι πραγματεύεσθαι ἐν τῇ αὐτῇ ἐνορίᾳ.

ιδ'. Ἀχάριστός ἐστιν ὁ μὴ δίδως τὸ ὄψικιον ²⁾ τῷ πάτρωνι, ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἢ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ὑπεριθέμενος διοικῆσαι.

ιγ'. Εἴτε διάθεται ὁ ἀπελεύθερος, εἴτε μὴ, ἐπιλογὴν ἔχει ὁ πάτρων, ἢ τὰ ἐπιτεθέντα διὰ τὴν ἐλευθερίαν εἰσπράξαι, ἢ τὴν διακατοχὴν ἐπὶ τῷ μέρει τῆς αὐτοῦ περιουσίας αἰτῆσαι.

κα'. Εἴτε ὁ πάτρων, εἴτε ὁ ἀπελεύθερος μεταλλισθῆ ἢ περιορισθῆ, καὶ ἀνακληθῆ, ἀνακαινίζεται τὸ πατρωνικὸν καὶ τὸ δίκαιον τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως. ³⁾

Ἀποκλείεται ὁ πάτρων, εἰ καὶ εἰς μίαν οὐγκίαν γραφῆ κληρονόμος· τὸ δὲ λείπον δύναται διὰ δούλου ἰδίου κτήσασθαι χωρὶς αἰρέσεως ἢ ὑπερθέσεως κατὰ γνώμην τοῦ ἀπελευθέρου, διὰ κληρονομίας ἢ ληγάτου ἢ fideicommissi ^{β)}).

Δύο ὄντων τῶν πατρῶων, εἴαν ὁ εἰς χωρὶς αἰρέσεως καὶ ὑπερθέσεως εἰς τὸ κεχρεωσθημένον αὐτῷ γραφῆ, τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν αἰτεῖν οὐ δύναται· εἰ δὲ εἰς ἥττον γραφῆ καὶ αἰτήσῃ αὐτὴν, καὶ τὸ ἄλλο μέρος δύναται αὐτῷ προσυῆξιν ^{γ)}).

Οἱ φυσικοὶ τοῦ ἀπελευθέρου παῖδες ἀπάκληροι γινόμενοι, καὶ διὰ δούλων αὐτῶν κληρονομοῦντες τοῦ πατρὸς ἀποκλείουσι τὸν πάτρωνα.

Εἰ μὲντοι γραφέντες αὐτοὶ παραιτήσονται ^{δ)}, οὐκ ἀποκλείουσι.

κβ'. Ὁ τῆς πατρωνίσεως υἱός, εἰ καὶ ἔστιν ἐπεξούσιος τῷ πατρί, κληρονομεῖ τοῦ ἀπελευθέρου αὐτῆς νομίμῳ δικαίῳ.

κγ'. Ὁ μὴ τὸν θάνατον ἐκδικῶν τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἔστι πάτρων τοῦ καταμηνύσαντος δούλου καὶ ἐλευθερωθέντος.

Πλαστοὺς κωδικίλλους ὁ κληρονόμος ἀληθεῖς εἶναι νομίμως ἠλευθερώσε δούλους ὡς ἀπὸ fideicommissi· μένουσι μὲν ἐλεύθεροι, παρέχουσι δὲ τὴν τιμὴν αὐτῶν τῷ κληρονόμῳ, καὶ εἰσὶν αὐτοῦ ἀπελεύθεροι.

naverit, ut bona sua centum nummis minora faceret quod alienatum est, nullum est. Sed si in fraudem patroni alienaverit, bona autem eius etiam post alienationem centum nummorum maneat: valet quidem venditio, sed per Fabianam vel Calvisianam revocatur.

Si quis multis rebus simul alienatis bona sua centum nummis minora fecerit, omnes eodem iure sunt irritae: etiamsi una earum vel partes omnium revocatae bona centum nummorum facere possint.

Si vero diversis alienavit temporibus, priores quidem sunt irritae: sed posteriores per Fabianam revocantur.

XVII. Sive ego in maiore aetate constitutus libertum meum capitaliter accusavero, sive filius meus: bonorum possessionem contra tabulas illius nepos non amittit.

XVIII. Libertus non prohibetur eadem, quae patronus, in eodem territorio negotiari.

XIX. Ingratus est, qui obsequium patrono non praestat, vel bona eius aut tutelam filii eius administrare detrectat.

XX. Sive libertus testatus fuerit, sive non, electionem patronus habet, vel libertatis causa imposita exigendi, vel bonorum possessionem de parte bonorum eius petendi.

XXI. Sive patronus, sive libertus in metallum datus aut deportatus et revocatus fuerit, ius patronatus et bonorum possessionis contra tabulas renovatur.

Excluditur patronus, etiamsi in unam unciam heres sit scriptus: quod autem deest, per proprium servum sine conditione vel dilatione secundum liberti voluntatem acquirere potest, per hereditatem, aut legatum, aut fideicommissum.

Si duo sint patroni, atque unus sine conditione aut dilatione ex debita ei parte scriptus fuerit, bonorum possessionem contra tabulas petere nequit: sed si ex minore scriptus sit, illamque bonorum possessionem petierit, etiam reliqua pars ei accrescere potest.

Naturales liberti liberi, exheredati facti, et per servos suos patri succedentes patronum excludunt.

Si tamen instituti ipsi repudiaverint, non excludunt.

XXII. Patronae filius, etsi in potestate patris est, liberto eius patronae iure legitimo succedit.

XXIII. Qui patris sui necem non vindicat, non est patronus servi, qui indicavit ac manumissus fuit.

Falsos codicillos heres veros esse ratus, servos § tanquam ex fideicommissis manumisit: manent quidem liberi, sed pretium sui praestant heredi, et sunt eius liberti.

υ) Lege τῷ. ν) An μὲν? Capperon. Possit et μὲν rescribi, quae modorum enallage nescio quam ἐνέργειαν hic habet. R. ω) Fabianῆς ἢ Calvisianῆς Cod. 1357. R. ξ) ἐστὶ legendum ob sequens ἀνατρέπεται. Ceterum vel ex hac Basilicorum versione apparet, Heineccium ad Leg. Iul. et Pap. p. 353. male hic invertere latinam πρωτοτύπου lectionem. R. γ) Pessime in Cod. 1357. distinctum fuerat ἡλικία· ἐναντιώσεως. intermediis cohaerentibus. R. ζ) An vox latina officium? Capperon. Namque ψ dubie erat scriptum. R. Est nil nisi vox obsequium. α) Et hic punctum interposui, sicut alibi commata. R. β) Fideicommissy Cod. 1357, et deinceps fere. R. γ) προσυῆξιν Cod. 1357. R. δ) Malim παραιτήσονται. R.



24. D. κδ'. Ἐν τῷ διαιροῦντι τῇ φραμίλια τὴν κληρονομίαν λόγῳ^{ε)} ἢ διαιροῦσα τοὺς ἀπελευθέρους ψῆφος μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων ἀκρόβος ἐστίν· ἢ δὲ τὴν χορηγίαν τῶν διατροφῶν^{ι)} διαιροῦσα ἔρρωται.

[BIB. ζ'. τοῦ ΚΩΔ. tit. δ'.]

L. 1. κέ'. Πολλὴν ἔχει διαφορὰν, πότερον ὁ δοῦλος
VI. 4. ἰδίους ἀργυρίους ἠγοράσθη παρὰ τινος, αὐτὸς τὸ ἴδιον τμήμα δειδωκὼς τῷ ἀγοραστῇ, καὶ παρ' αὐτοῦ ἠλευθερώθη· ἢ μήτι τῷ δεσπότη παρήσχε τὸ ἴδιον τμήμα, καὶ ἠλευθερώθη^{ς)} ἐξ αὐτοῦ. ὁ μὲν γὰρ ἐξωτικὸς ἀγοράσας ἰδίους τοῦ δοῦλου ἀργυρίους καὶ ἠλευθερώσας οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μίμνην κατὰ τοῦ ἀγορασθέντος, ὡς μὴ δειδωκὼς ὑπὲρ αὐτοῦ τμήμα^{h)}. ὁ δὲ δεσπότης ὡς ζημιούμενος τὸ τοῦ δούλου τμήμα (ἀπὸ γὰρ τοῦ πεκουλίον αὐτὸ λαμβάνει, ὅπερ καὶ πρότερον διέφερεν αὐτῷ) πάντα τὰ δίκαια τὰ πατρωνικά ἔχει. ταῦτα εἰπούσα γενικῶς ἢ διάταξις ἔρχεται καὶ εἰς φάκτον λέγουσα, ὅτι ἰάν τις Πέτρος παρὰ δούλου ἰδίου χρήματα λαβὼν ἠλευθέρωσεν αὐτὸν καὶ ἐτελεῖ τῆσεν ἐπὶ παιδί, καὶ ὁ παῖς οὗτος ἰδημεύθη, τὰ δίκαια τῶν ἀπελευθέρων τὰ ἀρμόσαντα τῷ νύῳ τοῦ πάτρωνος εἰς τὸ δημόσιον ἀνήκουσιν.

L. 2. κς'. Ἐὰν συγχωρῶντος τοῦ πάτρωνος ἀπελευθέρως συνοικήσῃ δούλαις ἢ γεωργήσας^{ι)} δεσποτικαῖς, ἐκπίπτει ὁ πάτρων αὐτοῦ τῶν πατρωνικῶν δικαίων.

L. 3. κζ'. Εἴ τις ἢ ζῶν ἢ ἐν διαθήκῃ ἠλευθερῶν εἶπεν, ἀπηλλάχθαι τὸν ἠλευθερωθέντα τῶν πατρωνικῶν δικαίων, ὁπόλλυσιν αὐτὰ, καὶ οὐδὲ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖ τὸν ἀπελευθέρων· ἀλλ' ὡσπερ εἰ τῇ γενεθλιακῇ τύχῃ ἀποκατέστη^{κ)} παρὰ βασιλέως, οὕτως καὶ τὸν ἀπηλλάχθω τοῦ πάτρωνος. εἰ δὲ καὶ ἐν ζωῇ ἠλευθερώσας ἐν διαθήκῃ συνεχώρησεν αὐτῷ τὸ πατρωνικὸν δίκαιον^{λ)}, τὸ αὐτὸ λέγομεν· ἐκείνου κρατοῦντος, ἴνα, ὁσάκις ἀποκατασταθῇ ἀπελευθέρως εἰς τὴν γενεθλιακὴν αὐτοῦ τύχην, εὐγενῆς γίνεται^{μ)}. φυλάττει δὲ ὁμοίως τῷ πάτρωνι τὴν κεραιωσθημένην τιμὴν μετὰ τοῦ, κὰν^{ν)} ἀχάριστος φανῇ, ἀναδουλοῦσθαι αὐτόν· τοῦ αὐτοῦ κρατοῦντος, εἰ καὶ κατὰ ταύτην τὴν διάταξιν ὁ πάτρων συνεχώρησε τὸ πατρωνικὸν δίκαιον. ἰάν δὲ ὡς ἐπὶ τιμωρία ἐκπίπτει τις τοῦ πατρωνικοῦ δικαίου, ἐκεῖνος μὴδὲ τὴν τιμὴν ἐχέτω^{ο)} τὴν πατρωνικήν, μὴδὲ ὡς ἀχάριστον ἀναδουλοῦτω τὸν ἀπελευθέρων.

L. 4. κη'. ρ) Μέλλουσα διδοῖναι τύπον καινὸν ἐπὶ τοῖς πατρωνικοῖς δικαίοις ἢ διάταξις διηγείται πρότερον τὰ ἀπὸ τοῦ δυοκαδεκαδέλτου καὶ ἀπὸ τοῦ πραιτῶρος, καὶ ἀπὸ τοῦ Παπίου νόμου κρατοῦντα^{α)} τὸ παλαιὸν πατρωνικὸν δίκαιον, καὶ οὕτως ἔρχεται τῆς νομοθεσίας. καὶ πρῶτον μὲν ἔξαριθμεῖται τοὺς μὴ ὑποκειμένους πατρωνικοῖς δικαίοις· ὅπερ συμβαίνει, ἦντινα ὁ ἠλευθερῶν ἐν ζωῇ ἢ ἐν τελευταίᾳ βουλήσει εἶπη συγχωρεῖν τῷ ἀπελευθέρῳ τὸ πατρωνικὸν δίκαιον· τότε γὰρ πρόδηλον, ὡς οὐτε αὐτῷ τῷ πάτρωνι, οὐτε τοῖς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, πολλῶν δὲ μᾶλλον οὐδὲ ἐξωτικοῖς αὐτοῦ κληρονόμοις ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ πατρωνικόν^{β)}

XXIV. In familiae erciscundae iudicio sententia libertos inter coheredes dividens nulla est: sed alimentorum praestationem dividens rata est.

[Lib. VI. COD. Tit. 4.]

XXV. Magnam habet differentiam, utrum servus suis nummis ab aliquo emtus sit, ipse pretium sui emtori dans, atque ab eo manumissus sit: an vero pretium sui domino dederit, atque ab eo fuerit manumissus. Nam extraneus, qui propriis servi nummis emit et manumisit, querelam contra testamentum emti non habet, ut qui pretium pro eo non solvit. Dominus autem, utpote servi pretio fraudatus, (nam ex peculio illud accipit, quod et antea ad ipsum pertinebat) omnia iura patroni habet. Haec cum generaliter dixisset constitutio, venit etiam ad factum dicens: Si Petrus quidam accepta a servo suo pecunia eum manumisit, et relicto filio decessit, atque hic filius bonorum publicationem passus fuit, iura libertorum, quae filio patroni competebant, ad fiscum pertinent.

XXVI. Si permittente patrono libertus cum servabus aut agricultricibus dominicis cohabitaverit, patronus eius ius patronatus amittit.

XXVII. Si quis vel vivus vel testamento manumittens dixerit, manumissum a iure patronatus esse liberum, amittit illud, et ne ab intestato quidem succedit liberto: sed perinde, ac si natalitiae conditioni a Principe restitutus sit, ita et nunc a patrono liberetur. Sed etsi inter vivos manumiserit, et in testamento ius patronatus ei remiserit, idem dicimus: illo obtinente, ut quoties libertus natalitiae suae restitutus fuerit conditioni, ingenuus fiat. Servat tamen patrono debitum honorem, cum eo iure, ut in servitutum retrahatur, si ingratus apparuerit: eodem obtinente, etsi secundum hanc constitutionem patronus ius patronatus remisit. Sed si quis in poenam ius patronatus amittit, ille nec honorem patroni habeat, nec libertum ut ingratum revocet in servitutum.

XXVIII. Constitutio novam formam datura circa patronatus iura prius enarrat ea patronorum iura, quae olim ex lege XII Tabularum, et ex iure praetorio, et ex lege Papia obtinebant, atque ita legislationem inchoat. Et primo quidem enumerat eos, qui iuri patronatus subiecti non sunt: quod contingit, cum manumissor inter vivos vel in suprema voluntate dixerit, se ius patronatus liberto concedere: tunc enim manifestum est, neque ipsi patrono, neque iis, qui ex genere eius sunt, multo autem magis neque extraneis eius heredibus ius patronatus adversus eum competere. Sed et cum dominus videns servum

e) Graecum proprie notat in causa hereditatem dividente familiae. Occurrit Basil. Lib. XLII. Tit. 3. nisi quod τὸ κληρονόμῳ ibi legatur. R. f) διὰ τροφῶν Cod. 1357. R. g) Verba ἢ μήτι — καὶ ἠλευθερώθη cum mediis bis exhibet Cod. 1357. quam ταντολογίαν Capperonierius iam notaverat. R. h) Adde τὸ αὐτὸ verba ὑπὲρ αὐτοῦ τμήμα. i) γεωργήσας lego. R. k) ἀποκατέστη Cod. 1357. R. l) Male distinguebatur: δίκαιον· τὸ αὐτὸ λέγομεν ἐκεῖνου κρατοῦντος. R. m) Legε γίνηται. n) Malim ἰάν. o) ἐχέτω Cod. 1357. R. p) Nullus hic numerus in Cod. 1357. appositus. Synopsis p. 425. quae partem huius constitutionis in compendium redegit, numerat XXX. Fabrotus autem integram ex Lib. Observat. Cuiacii XX obs. 34. exhibet, sed cum Latino Codice, (ut amat) IV. inscripsit. Ego de novo plane verti. R. q) κρατοῦντος apud Cuiacium, tam in editione Francof. 1623. Operum, quae ipse edi voluit, quam in Genev. 1609. R. r) Adde τὸ ἀπὸ πατρωνικόν.



δικαιον. και οτε δε δ^ς) δεσπότης οριων τον οικετην αυτου στρατευσαμενον η αξιας επιτυχανοντα μη αντιλεγει, ου μονον ελευθερος γινεται δια τουτου ο οικετης, αλλα και απηλλακται παντος^ι) πατρωνικου δικαλου. ει δε και τις την αυτου θεραπειαν προστησει^υ) επι το^υ) πορευεσθαι, παλιν και αυτη^ω) η θεραπειαι ελευθερουται, και αποστειρεται παντος πατρωνικου δικαλου ο δεσπότης. ωσπερ ο νοσουντα τον οικετην περιορων, και μηδε αυτος επιμελωμενος^χ) αυτου, μηδε εις ξενωνα περιπιων αυτον, μηδε την συνηθη χορηγων αυτω σιτηναι, παντος αποστειρεται δικαλου κατα της τουτου περιουσιας. ει^υ) δε και προσπαθων τις θεραπειαν αυτου²) και μη εχων νομιμον γαμετην παλλακην αυτην σχοιη, και μεινη μεχρω τελευτης επι της αυτης προαιρεσιως, μηδεν ειπων περι της τυχης αυτης. ου μονον ελευθερα γινεται και αυτη και οι παιδες, ους ετεκεν εκ του δεσποτου, αλλα και εις ευγενειαν αφαρπαζονται^α), κερδαλινοτες και το ιδιον πεκουλιον. και εικοτως ουδεν πατρωνικον δικαλον εχουσιν επι αυτοις^β) οι του δεσποτου κληρονομοι, ειτε παιδες εισιν, ειτε εξωτικοι. ει δε και^γ) τις υπερ τινος την περι ελευθεριας δικην αγνωμισαμενος ητηθη^δ) τω δεσποτη, και το τιμημα υπερ της του δουλου διατιμησεως καταβαλλη, ελευθερουται μεν ο οικετης, υπερ ου το τιμημα δεδοται τω δεσποτη, ουκ εχει δε επ αυτω πατρωνικον^δ) δικαλον ο δεσπότης. ωσπερ ουδε επι κεινω τω κατα τους παλαιους νομους ιδιους αγορασοθεντι. κατα τουτου γαρ και οι παλαιοι τα απο του πραιτωρος πατρωνικα δικαλα ηροουντο^ε) τω ελευθερωσαντι. ει δε και αργυρια αντι των υπηρεσιων επερωτησει^ε) ο πατρων τον απελευθερον η την απελευθεραν, η ορκωσει αυτους μη γημια, μηδε παιδοποιησασθαι. και ουτως παντων εκπιπτει των πατρωνικων. επιειδη και το παλαιον και των υπο του δυοκαιδεκαδελτου και των απο του^β) πραιτωρος πατρωνικων δικαλων εξεπιπτεν. ει δε και αναφωνησαντος απελευθερου προς ευγενειαν συμπαιγνια χρησιμοποιεος ο πατρων συγχωρηση^η) αυτον ευγενη αποφανθηναι. ελεγχομενης της προς τον απελευθερον συμπαιγνιας παντων εκπιπτει των πατρωνικων δικαλων και ουτος ο πατρων. ει δε και ο τιμηθεις fideicommissaria^ι) ελευθερια αγνωμωως πειρασθεις^κ) του οφειλοντος επιθειναι αυτω την ελευθεριαν προσελθων τω αρχοντι την απουσιαν αυτου η το λαμβανειν αυτον διελεξει. και αφραζεται απο δογματων συγγλητου εις ελευθεριαν, και ουδενι πατρωνικω δικαλω υποκειται. ει δε και υιος πατρωνος η κεφαλικην κατηγοριαν^λ) κατα του πατρωου απελευθερου ενστησηται, η προς δουλειαν ελκυσαι^μ) πειραθειη. απαλλαττεται και ουτος ο^ν) απελευθερος

suum militantem aut dignitatem adeptum, non contradicit, servus per hoc non modo liber fit, sed etiam omni iure patronatus liberatur. Sed et si quis ancillam suam ad quaestum corpore faciendum prostituerit, rursus et ipsa ancilla fit libera, et dominus omni iure patronatus privatur: sicut qui aegrotantem servum negligit, et neque ipse eius curam habet, neque in xenodochium eum mittit, neque consuetum e praebet alimonium, omni iure in bonis illius privatur. Sed etsi quis affectione ancillae suae captus, nec legitimam uxorem habens, eam concubinam habuerit, et ad mortem usque in eadem manserit voluntate, nihil de statu illius dicens: non modo libera fit et ipsa, et liberi, quos ex domino peperit, sed etiam in ingenuitatem eripiuntur, lucrifacientes etiam suum peculium: et consequenter nullum ius patronatus in iis habent heredes domini, sive liberi sint, sive extranei. Sed et si quis pro aliquo libertatis causam agens domino succubuerit, et pretium pro servi aestimatione solverit, liber quidem fit servus, pro quo pretium domino datum est, sed dominus in illo ius patronatus non habet: sicut nec in eo, qui secundum veteres leges suis nummis emtus est: nam veteres quoque adversus hunc praetoria patronatus iura manumissori negabant. Sed et si pecuniam pro operis patronus a liberto vel liberta stipulatus fuerit, aut iureiurando eos adegerit, ne matrimonium ineant, neve liberos tollant: et sic omnia patroni iura amittit: quoniam et olim iura patronatus tam ex lege XII Tabularum, quam ex iure praetorio descendunt amittebat. Sed et si liberto ad ingenuitatem proclamante, patronus collusionem usus permiserit eum declarari ingenuum: etiam hic patronus, detecta cum liberto collusionem, omnia patroni iura amittit. Sed et si qui fideicommissaria libertate honoratus est, tergiversantem eum expertus fuerit, qui ipsi libertatem debet imponere, et adito Praeside, absentiam eius, vel latitare eum probaverit: et ex Senatusconsultis in libertatem eripitur, et nulli patronatus iuri subiectus est. Sed et si filius patroni vel capitale adversus libertum paternum accusationem instituerit, vel in servitute retrahere tentaverit: liberatur etiam hic libertus omni patronatus iure, quoniam et olim praetoriis patronorum iuribus liberabatur. His igitur omnibus a iure patronatus immunitatem habentibus, sancit deinceps his exceptis, qualia esse velit patronorum iura adversus reliquos libertos. Et si quidem minorem centum nummis substantiam habeat libertus vel liberta, non sollicita est de hac quantitate constitutio, sed permittit iis testari, quomodocunque voluerint.

ς) ο δεest apud Cui. et Fabr. R. ι) Sic omnes. Tamen Fabrotus videtur πάντως voluisse, nam vertit omnimodo. R. υ) προσθήσει Cui. et Fabr. Ego olim correxeram προσήση, quod etiam nunc probo. R. φ) Lege τω. ω) Sic omnes. Sed lego αυτη. R. χ) Malim επιμελούμενος. γ) Argumentum huius particulae L. 4. C. h. t. inde a verbis ι) δε και προσπαθων τις — εξωτικοι tradit brevius Phot. Nomoc. tit. XIII. cap. 3. (apud Voellum T. II. p. 1108. sq.) ad quem Balsamo dicit esse them. 4. cap. 28. tit. 4. lib. XLIX. Basil. z) Et hic malim αυτου. R. α) υπ' ου αφραζονται Cui. et Fabr. R. β) αυτω Cui. et Fabr. R. ε) και δεest apud Cui. R. δ) Adde το ante πατρωνικον. ε) ηροουντο Cui. unde Fabrotus fecit ηροουντο, adimebant. Nos sequimur Cod. 1357. R. ς) Pro ει finali malim η. R. Sic et in sequenti ορκωσει. γ) του ignorat Cui. R. η) συγχωρησει habent Cui. et Fabr. ου συγχωρηση Cod. 1357. Unde non dubitavi, deleto ου, orto ex sequenti ου, veram restituere lectionem. R. θ) Fideicommissaria Cod. 1357. φιδικομισσαρια Cui. ac Fabr. et sic deinceps. R. κ) Nec ipse sibi Fabrotus hic videtur satisfecisse, cum nosquam tam libere quam hic verterit: Item si fideicommissaria libertate honoratus, cessante vel latitante eo, qui libertatem ei debebat imponere, Praetorem adierit et absentiam eius probaverit, ac in libertatem ereptus sit ex SCto, omnino iure patronatus liberatur. Quis αγνωμων dicatur, cum aliis docuimus in Gloss. Theoph. quare non intelligi, quid sit αγνωμωνως πειρασθεις, nisi adverbium hoc notare possit, incassum, frustra, sine fructu, quod necdum credo. Et sic tamen πειραθεις legendum putem. Verli, quasi invenissem αγνωμωνως πειραθεις του οφειλοντος, quod etiam probare Gavellium nostrum gaudeo. R. λ) κατηγοριαν Cod. 1357. R. μ) ελκυσαι cum Cuiacio. Fabr. R. ν) και pro ο Cui. et Fabr. R.



παντός πατρωνικοῦ δικαίου, ἐπειδὴ καὶ τὸ παλαιὸν τῶν ἐκ τοῦ πραίτωνος πατρωνικῶν δικαίων ἀπὸ ἀλλήλων τετετο. τούτων τοίνυν ἀπάντων τοῦ πατρωνικοῦ δικαίου ἀτέλειαν ἔχοντων, νομοθετεῖ λοιπὸν μετὰ τὴν τούτων ὑπεξαίρεσιν, ποῖα βούλεται εἶναι πατρωνικά δίκαια κατὰ τῶν ἄλλων ἀπελευθέρων. καὶ^{ο)} εἰ μὲν ἐλάττωνα τῶν ἑκατὸν νομισμάτων σχοιή περιουσίαν ἀπελεύθερος ἢ ἀπελευθέρα, οὐ περιεργάζεται ταύτην τὴν ποσότητα ἢ διάταξις, ἀλλ' ἐπιτρέπει αὐτοῖς διατίθεσθαι, καθάπερ ἂν βουληθεῖσαν. ἀδιαθέτων δὲ καὶ ἀπαίδων τελευτώντων τῶν ἔχοντων τὴν ἐλάττωνα τῶν ἑκατὸν νομισμάτων περιουσίαν, δίδωσι τοῖς πατρωνοῖσι τὴν ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴν. τῶν δὲ ὑπὲρ τοῦς ἑκατὸν χρυσίνους καταλιμπανόντων οὐσίαν, εἰ μὲν εἴησαν παῖδες ἢ ἔγγονοι ἢ προέγγονοι ἢ ἀπέγγονοι, ἄρρενες ἢ θήλειαι, δι' ἄρρένων ἢ διὰ θηλέων^{ρ)} προσώπων κατιόντες ὁσοιδήποτε, εἴτε προελευθερωθέντες τῶν γονέων, εἴτε συνελευθερωθέντες αὐτοῖς, εἴτε καὶ μετ' αὐτοῦς ἐλευθερωθέντες, ἢ καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τεχθέντες, αὐτοὺς καλεῖ πρὸς τὴν τῶν ἀπελευθέρων διαδοχὴν· ἐπειδὴ καὶ τῇ φύσει δίκαιόν ἐστι, τοὺς παῖδας τὰ τῶν γονέων διαδέχεσθαι· καὶ ὁ^{σ)} δνοκαιδεκάδελτος^{ρ)} γὰρ ὑπεξουσίους εὐρών τοὺς ἀπελευθέρους^{τ)} παῖδας οὐδὲν παρεῖχε τοῖς πατρωνοῖσι^{υ)}. ὁ μὲντοι πραίτωρ καὶ ὑπεξουσίαν καὶ ἀντέξουσίαν ὑπόντων τῷ ἀπελευθέρῳ παίδων, οὐκ ἐκάλει τὸν πατρωνοῦ πρὸς τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης. τούτοις τοίνυν ἀκολουθήσασα καὶ ἡ προκειμένη διάταξις, ὅταν εὐρὴ παῖδας τοῦ ἀπελευθέρου ἢ τῆς ἀπελευθέρας, οὐδὲ ἐν δίκαιον τοῖς πατρωνοῖσι ἢ τοῖς παισὶν αὐτῶν^{ι)} ἐκ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου δικαίων χαρίζεται, ἀλλὰ καλεῖ τοὺς τῶν ἀπελευθέρων παῖδας εἰς τὴν αὐτῶν διαδοχὴν, εἰ καὶ ἐν δουλείᾳ τεχθέντες συνηλευθερώθησαν^{κ)}. καὶ τὸ μείζον, οὐ τότε μόνον αὐτοὺς καλεῖ, ὅτε μόνον ὑπείσιν οἱ ἐν δουλείᾳ τεχθέντες, καὶ τῷ πατρὶ ἢ καὶ τῇ μητρὶ συνελευθερωθέντες· ἀλλ' εἰ καὶ ἑτέροις ἔχοι παῖδας ὁ ἀπελεύθερος ἢ ἡ ἀπελευθέρα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τεχθέντας, ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν γάμων, ἢ ἐξ ἑτέρων, κοινῶς ἅπαντας καλεῖ. καὶ τὸ ἐν^{λ)} τούτου παρδοξότερον, καὶ αὐτοὺς τοὺς παῖδας εἰς τὴν ἀλλήλων κληρονομίαν καλεῖσθαι βούλεται ἢ διάταξις· χαρίζεται δὲ καὶ τῷ ἀπελευθέρῳ καὶ τῇ ἀπελευθέρᾳ τὴν τῶν ἰδίων παίδων διαδοχὴν, ὡς περ ἐπὶ τῶν εὐγενῶν οἱ πατέρες^{μ)} καὶ αἱ μητέρες καλοῦνται πρὸς τὴν τῶν παίδων κληρονομίαν· καὶ^{ν)} βούλεται ἐπὶ τούτων τῶν θεμάτων τὸ πατρωνικὸν δίκαιον ἀργεῖν, ὥστε καὶ ἀπελευθέρους καὶ ἀπελευθέρας ὑπὸ τῶν παίδων κληρονομεῖσθαι, καὶ αὐτοὺς τοὺς παῖδας ὑπ' ἀλλήλων καὶ ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν, καὶ μηδαμοῦ χώραν εἶναι τῇ πατρωνικῇ διαδοχῇ, τῶν τοιούτων προσώπων ὑπόντων. ταῦτα περὶ τῶν τελευτώντων ἐξ ἀδιαθέτου νομοθετήσασα μεταβαίνει καὶ πρὸς τοὺς διατιθεμένους ἀπελευθέρους, καὶ παρακελεύεται, εἰ τοὺς ἰδίους παῖδας γράψοιεν^{ξ)} κληρονόμους οἱ ἀπελεύθεροι ἢ αἱ ἀπε-

Sed si intestati ac sine liberis moriantur, qui minorum centum nummis substantiam habent, dat patronis successionem ab intestato. Quodsi autem maiorem centum aureis substantiam relinquunt, si quidem liberi extant vel nepotes, vel pronepotes, vel abnepotes, masculi aut feminae, per masculas aut femininas personas descendentes, quocumque, sive manumissi ante parentes, sive cum eis manumissi, sive etiam post eos manumissi, vel etiam post manumissionem nati, eos vocat ad libertorum successionem: quoniam et natura aequum est, liberos in bona parentum succedere: nam et lex XII Tabularum liberti liberos in potestate constitutos inveniens, nihil patronis praestabat: Praetor autem, sive emancipati, sive in potestate liberti extarent liberi, patronum non vocabat ad bonorum possessionem contra tabulas. Hos itaque praesens quoque constitutio secuta, si liberos inveniatur liberti vel libertae, nullum ius patronis aut liberis eorum ex iuribus ab intestato competentibus largitur, sed libertorum liberos ad successionem eorum vocat, etiamsi in servitute nati simul sint manumissi. Et quod plus est, non modo tunc eos vocat, quando soli extant, qui in servitute nati et cum patre aut etiam cum matre manumissi fuerunt; sed etiam si libertus vel liberta alios habeat liberos post libertatem natos, aut ex eodem matrimonio aut ex alio natos, omnes communiter vocat. Quodque mirabilius est, etiam ipsos liberos ad mutuam successionem vocari vult constitutio: sed et libertorum suorum successionem liberti ac libertae largitur, sicut inter ingenuos patres ac matres ad hereditatem libertorum vocantur: et in his casibus vult ius patronatus cessare, ita ut libertorum et libertarum heredes sint liberi, et ipsi liberi inter se, et parentes ipsis, nec usquam patronorum successionem locus sit, ubi huiusmodi extant personae. Postquam haec de defunctis intestatis sanxit, transit quoque ad libertos testatos, iubetque, si liberti vel libertae liberos suos scripserint heredes, patronorum successionem omnino cessare. Quodsi liberos exheredaverint, si quidem iniuste, ita ut per querelam testamentum rescindatur, (nam et hanc qualibuscumque libertorum liberis dat constitutio) rursus cessare vult patronorum successionem, ac si intestatus obierit libertus, habeatque liberos ab intestato heredes. Sed si liberti liberos suos merito exheredaverint, patroni vocentur, ac si illi liberos non habuissent. Quia enim manumissores cognati esse videntur manumissis, ideo etiam vocantur ex successione legitima: sicuti in ingenuis gradu propiores vocantur, ita et in libertis: unde si quidem liberos habent liberti, et hi eorum heredes sunt, excludunt patronum: si autem liberis non extantibus vel exheredibus factis patroni veniant, secundum gradum vocentur in bona libertorum possidentium substantiam centum nummis maiorem, ut

ο) Sequentia inde a verbis καὶ εἰ μὲν usque ad verba ἐπὶ τὸ λαβεῖν τὸ τρίτον τῆς οὐσίας Synopsis in breviorē contraxit epitomen p. 425. R. ρ) θηλέων Cui, θηλειῶν Fabr. R. ς) δυοκαίδεκαδελτος Cui. et Fabr. R. τ) ἀπελευθέρου lego et sic Fabrotum voluisse, versio eius indicat. σ) πατρωνοῖσι Cod. 1357. R. ι) αὐτοῦ Cod. 1357. quod iam correxit Capperon. habentque Cui. ac Fabr. R. κ) Reitzius dedit συνελευθερώθησαν. λ) τὸ ἐστὶ Cui. et Fabr. Ex Cod. 1357. lectione Capperon. facit τὸ ἐν. Si τὸ extra poësin pro ὁ accipi potest, prima lectio proba erit, alioquin in ὁ mutanda; ut in simili loco monui apud Theoph. in prooem. §. V. Duplicem praeterea proponam coniecturam: vel, καὶ τὸ ὄν τούτου παραδ. vel, καὶ τὸ ἐν τούτου παραδ. Ceterum παραδοξότερον Cui. et Cod. 1357. R. Idem in Addendis monet, Cuiacium Observat. lib. XVII. obs. 13. hunc locum adversario opponentem simpliciter citare: καὶ τούτου παραδοξότερον. μ) πατέρες Cod. 1357. R. ν) Reitzius. in Addendis monet, Cuiacium l. I. hanc periodum liberius, quam alias solet, citare. ξ) Pro γράψοιεν et ποιήσοιεν cum Gavellio praefero γράψαιεν et ποιήσαιεν: inprimis, cum posterius habeant Cui. et Fabr. Mox parenteseos notas ex utroque addidi. R.



λευθέροι, πάντως ἀργεῖν τὴν πατρωνικὴν κλησίν. εἰ δὲ ἀποκληρονόμους ποιήσοιεν τοὺς παῖδας· εἰ μὲν ἀδίκως, ὥστε καὶ ἀνατραπήναι τὴν διαθήκην διὰ τῆς μίμψεως, (δίδωσι γὰρ καὶ ταύτην τοῖς οἰοισθῆποτε τῶν ἀπελευθέρων πωσὶν ἢ διάταξις) πάλιν ἀργεῖν βούλεται τὴν πατρωνικὴν διαδοχὴν, ὡς ἀδιαθέτου τελευτῶντος τοῦ ἀπελευθέρου καὶ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομούμενου. εἰ δὲ εὐλόγως τοὺς παῖδας ἀποκληρούς ἐποίησαν τοὺς ἰδίους οἱ ἀπελεύθεροι, καλεῖσθωσαν οἱ πατρωνες, ὡς αὐτῶν μὴ ἐσχηκότων παῖδας. ἐπειδὴ δὲ^{α)} δοκοῦσι συγγενεῖς εἶναι τῶν ἐλευθερομένων οἱ ἐλευθεροῦντες αὐτούς, διὰ τοῦτο καὶ καλοῦνται ἐκ τῆς νομίμου διακατοχῆς^{α)}. ὥσπερ ἐπὶ τῶν εὐγενῶν οἱ κατὰ βαθμὸν ἐγγύτεροι καλοῦνται, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀπελευθέρων· ὅθεν εἰ μὲν παῖδας ἔχουσι οἱ ἀπελεύθεροι καὶ κληρονομοῦσιν αὐτούς, ἀποκλείουσι τὸν πάτρωνα· εἰ δὲ μὴ ὄντων παιδῶν ἢ ἀποκληρονόμων γενόμενοι οἱ πατρωνες ἔλθωσι, κατὰ βαθμὸν καλεῖσθωσαν εἰς τὴν οὐσίαν τῶν ἀπελευθέρων τῶν κεκτημένων οὐσίαν ὑπερβαίνουσαν τὴν ποσότητα τῶν ἐκατὸν νομισμάτων, ἵνα πρῶτοι αὐτοὶ οἱ πατρωνες καὶ οἱ πατρῶνισσαι καλοῦνται^{β)}. εἶτα μετ' αὐτοὺς αἱ παῖδες αὐτῶν^{γ)}, [καὶ ἐὰν μὴ ἔπεισι παῖδες αὐτῶν] οἱ ἔγγονοι αὐτῶν οἱ κατιόντες ἐξ ἀρρένων ἢ ὑπὸ θηλειῶν. τοῦτο γὰρ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῶν εὐγενῶν, ὥστε κατὰ βαθμὸν καλεῖσθαι πάντας τοὺς συγγενεῖς πρὸς τὴν κληρονομίαν, καὶ τῶν πρώτων ὑπονοῦντων τότε τοὺς μετὰ ταῦτα^{δ)} ἔρχεσθαι καὶ κληρονομεῖν. εἰ δὲ μηδένας ἔχει κατιόντας ὁ πάτρων ἢ τοὶ ἢ πατρῶνισσα, τότε καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου αὐτῶν καλοῦμεν κατὰ βαθμὸν, ἵνα οἱ ἐγγύτεροι συγγενεῖς προτιμῶνται τῶν ὄντων ἐν μικροτέρῳ βαθμῷ· ἕως δὲ πέμπτου βαθμοῦ οἱ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς τοῦ πάτρωνος καὶ οἱ κατιόντες αὐτοῦ κληρονομεῖσθωσαν τὸν ἀπελευθέρον. ταῦτα μὲν πάντα εἴρηται, ἐὰν οἱ ἀπελεύθεροι παῖδας ἔχουσι· ἐὰν δὲ παντελῶς οὐκ ἔχουσι παῖδας, ἀλλὰ ποιήσωσι διαθήκην καὶ γράψωσιν ἕξωτικὸν κληρονόμους· οὐδὲ κατὰ τὸν δυοκαιδεκάδελτον λέγομεν, ἐπειδὴ γέγονε διαθήκη, τοὺς πατρωνας ἀποκλείσθαι παντελῶς· οὐδὲ κατὰ τὸν Πάπιον δεχόμεθα αὐτούς, ἵνα καὶ ἐνὸς παιδὸς γραφέντος κληρονόμον τὸ ἥμισον λάβωσιν, ἢ δύο παιδῶν γραφέντων κληρονόμων τὸ τρίτον λάβωσιν· ἀλλὰ καλοῦμεν αὐτούς, ἵνα μόνον τὸ τρίτον τῆς τοῦ ἀπελευθέρου κληρονομίας δυνήθωσι λαβεῖν, οὐ πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς τὴν πατρωνικὴν κληρονομίαν, ἀλλὰ πάτρων καὶ πατρῶνισσα καὶ παῖδες αὐτῶν, καὶ ἔγγονοι^{ε)} καὶ ἀπέγγονοι, τοῦτέστιν οἱ ἕως πέμπτου βαθμοῦ κατιόντες τῶν πατρῶνων καὶ μόνον^{ς)}. οἱ οὖν περαιτέρω αὐτῶν κατιόντες ἢ ἐκ πλαγίου οὐκ ἔχουσι τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης, ἕξωτικῶν γραφομένων κληρονόμων, ἐπὶ τὸ β) λαβεῖν τὸ τρίτον τῆς οὐσίας. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν εὐγενῶν τριούγκιον^{η)} ἐν τοῖς χρόνοις τούτου τοῦ κώδικος ὠρισμένον ἦν τοῖς δυναμένοις κινήσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν· οὕτως ἐν ἀπελεύθερος τελευτήσῃ, τετραούγκιον καθαρὸν καὶ ἀπλη-

primi vocentur ipsi patroni et patronae; deinde potes eorum ex masculis aut feminis descendente Hoc enim et in ingenuis dictum et, ut omnes cognati ad hereditatem vocentur secundum gradum, primis deficientibus, tunc sequentes veniant et heredes sint. Si vero nullos patronus vel patrona descendentes habet, tunc et ex latere cognatos eorum vocamus secundum gradum, ut propiores cognati praefertantur iis, qui in ulteriore sunt gradu: ad quintum autem gradum usque ex latere cognati patroni et descendentes eius liberto succedant. Haec quidem omnia dicta sint, si liberti habeant liberos: si autem libero omnino non habeant, sed testamentum faciunt, atque extraneos heredes scribant: nec secundum legem XII tabularum dicimus, quia factum est testamentum, patronos omnimodo excludi: nec secundum legem Papianam eos admittimus, ut etiam uno filio herede scripto semissem capiant, aut duobus filiis heredibus scriptis trientem accipiant: sed vocamus eos, ut solum trientem hereditatis liberti capere possint, nec tamen omnes, qui ad hereditatem patroni vocantur, sed patronus et patrona, et liberi eorum, et nepotes et abnepotes, hoc est, qui ad quintum usque gradum a patrono descendunt, et hi soli. Ulteriores igitur eorum descendentes vel collaterales non habent bonorum possessionem contra tabulas, extraneis heredibus scriptis, ut trientem bonorum capiant. Nam sicut in ingenuis quadrans temporibus huius Codicis his decretus erat, qui querelam contra testamentum movere poterant: ita si libertus moriatur, et trientem purum ac liberum a legatis et fideicommissis patrono relinquat, excludit eum. Nam etiamsi liberis suis libertus legatum a patrono relinquat, tertiam non habet puram: sicut enim in querela inofficiosi requirimus, ut ab omnibus legatis liber sit quadrans, sic etiam hic exigimus, ut ab omnibus legatis liber sit patroni triens. Libertatibus tamen et patroni triens subiicitur: nam olim liberi quidem querelam instituentes adversus testamentum, praestabant libertates; patroni autem in semissem petentes bonorum possessionem contra tabulas liberti, libertates haud agnoscebant. Omnia autem legata, quibus patronus exsolutus est, heredes liberti praestent, prius scilicet ex bonis Falcidiam relicti ipsis hesis sibi retinentes, ut non amplius quadrantem, sed solum sextantem retineant. Sive igitur patronus nihil omnino habet, accipit trientem: sive heres scriptus est in minus, quam trientem, repletur purus triens, ab omni conditione et omni dilatione liber: id est, ut etiamsi libertus eum sub conditione heredem scripserit, mentionem conditionis detrahamus: sed et si conditio ex illis sit, quae omnino est eventura, sed dilationem habeat, veluti cum tempus Calendarum venerit; et hanc detrahimus conditionem, servantes eis trientem, sive unus sit, sive plures. Quodsi ultra trientem heredes sint scripti et le-

^{α)} Forte praestaret γὰρ: namque has particulas confundi vel Glossar. Theophil. docebit. R. ^{β)} διαδοχῆς verti: hoc enim hic rectius. Eadem mihi permutatio se obtulit in Theoph. III. 3. 92. R. ^{γ)} καλῶνται Cui. et Fabr. R. ^{δ)} Ambas hic lectiones, editam atque ineditam, coniungendas censui. Nostri scilicet Codicis 1357. scriba per incuriam a verbis prioribus παῖδες αὐτῶν ad eadem posteriora transiit, unde ommissa inter uncas addidi. Fabrotus autem secundum Cuiacium anteriora εἶτα μετ' αὐτοὺς οἱ παῖδες αὐτῶν ignorat. Leve est, quod Cuiacius h. l. ediderit οἱ ἔγγονοι, Fabr. sine articulo ἔγγονοι. R. ^{ε)} Malim μετ' αὐτοὺς. ^{ς)} καὶ ἀπέγγονοι inseruit Fabr. Sed neque sic quinque gradus habebimus, nisi dicas, vel patronum facere primum a liberto gradum, vel quintum exclusive esse sumendum. Neutrum satis placet. R. ^{η)} De vi phrasens καὶ μόνος vide Gloss. Theoph. p. 1275. a. R. ^{θ)} Malim ἐπὶ τῷ, licet Synopsis, quae in hac periodo desinit, cum alia concordet. R. ^{ι)} Per geminatum γ quinque consequenter scribit Cod. 1357. sed deinceps cum Cui. ac Fabr. per γ. R.



λαγμένον ληγάτων και fideicommissων¹⁾ τῶ πατρωνι καταλείψας ἀποκλείει^{κ)} αὐτόν. κἄν γὰρ παισὶν ἰδίοις κατέλειπεν ὁ ἀπελεύθερος ἀπὸ τοῦ πατρωνος ληγάτων, οὐκ ἔχει καθαρὸν τὸ τρίτον. ὡσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς μέμψεως ζητούμεν, ἵνα καθαρὸν ἔσῃ πάντων τῶν ληγάτων τὸ τριούγκιον, οὕτως καὶ ἐνταῦθα ἀπαιτούμεν, ἵνα καθαρὸν ἔσῃ πάντων τῶν ληγάτων τὸ πατρωνικὸν τετραούγκιον. ἐλευθερίας δὲ ὑπόκειται καὶ τὸ τετραούγκιον τοῦ πατρωνος· τὸ γὰρ παλαιὸν παῖδες μὲν κινουῦντες τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν ἐδίδουν τὰς ἐλευθερίας· πατρωνες δὲ κινουῦντες εἰς ἡμισυ τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης κατὰ τῆς τοῦ ἀπελευθέρου διαθήκης οὐκ ἐπερίνωσκον τὰς ἐλευθερίας. πάντα δὲ τὰ ληγάτα, ὧν ὁ πατρων ἀπήλλακται, διδόντων οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀπελευθέρου, δηλονότι πρότερον παρακατέχοντες ἑαυτοῖς ἐκ τῆς οὐσίας τὸν Φαλκίδιον¹⁾ τῶν περιλαμβανομένων αὐτοῖς ὄκταουγκίων, ἵνα μηκέτι τριούγκιον, ἀλλὰ μόνον διούγκιον^{μ)} παρακατάσχων. εἴτε οὖν ὁ πατρων παντελῶς μηδὲν ἔχει, λαμβάνει τὸ τετραούγκιον· εἴτε ἐγράφη κληρονόμος εἰς ἕτερον τοῦ τετραουγκίου, ἀνακληροῦται καθαρὸν τὸ^{ν)} τετραούγκιον, πάσης αἰρέσεως καὶ πάσης ὑπερθέσεως ἀπηλλαγμένον· τουτέστιν, ἵνα κἄν γράψῃ αὐτόν ὁ ἀπελεύθερος κληρονόμον ὑπὸ αἰρεσίν, περιέλωμεν^{ο)} τὴν μνήμην τῆς αἰρέσεως· εἰ^{ρ)} δὲ καὶ ἡ αἰρεσις τῶν πάντως ἐξερχομένων ἔσῃ, ὑπέρθεσιν δὲ ἔχει, τυχὸν ἐὰν φθάσῃ ὁ τῶν καλανδῶν καιρὸς· καὶ ταύτην τὴν αἰρεσίν περιαιροῦμεν, φυλάττοντες αὐτοῖς τὸ τετραούγκιον, εἴτε εἰς ἔστιν, εἴτε πλείονες. εἰ δὲ γραφῶσι κληρονόμοι ὑπὲρ τὸ τετραούγκιον, καὶ βαρηθῶσι ληγάτοις^{q)}· ἐὰν αὐτοὶ μόνον ὡσι κληρονόμοι, παράσχων τὰ ληγάτα καὶ τὰ fideicommissa, δηλονότι μὴ βλαπτομένου τοῦ τετραουγκίου αὐτῶν· ὁ γὰρ Φαλκίδιος ἐπὶ αὐτῶν¹⁾ τετραουγκίου ἔστιν. ἐὰν δὲ μὴ εἰς ὀλόκληρον, εἰς πλεόν μόντοι τοῦ τετραουγκίου, τυχὸν εἰς ἕξ ἢ εἰς ὀκτὼ οὔγκιας, ἐγράψῃσαν κληρονόμοι, καὶ ἐβαρηθῆσαν ληγάτοις, τότε τὸ περισσὸν ὑπὲρ τὸ τετραούγκιον διδόντων τοῖς ληγαταρίοις καὶ fideicommissariis· τὸ δὲ λοιπὸν παρεχέτωσαν οἱ κληρονόμοι, φυλάττοντες^{s)} ἑαυτοῖς ἐκ τῆς ἰδίας ἐνστάσεως τὸν Φαλκίδιον· ὅσοι δὲ ἐὰν^{t)} εἴῃσαν πατρωνες, κἄν ἐξ ἀνίσων μερῶν ἦσαν δεσπόται τοῦ οἰκέτου, μεθ' ὃ γένωνται^{u)} πατρωνες, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν. ἐὰν δὲ τελευτήσωσιν οἱ πατρωνες, καὶ ὁ μὲν ἔχει παῖδας, ὁ^{v)} δὲ ἐγγόνους· οἱ ἐγγύτεροι περὶ τὸν βαθμὸν, τουτέστιν οἱ παῖδες τοῦ ἐνὸς πατρωνος ἀποκλείουσι τοὺς ἐγγόνους τοῦ ἄλλου πατρωνος· καὶ γινέσθω ἡ κλήσις οὐχὶ κατὰ σειράν, ἀλλὰ προσωπικῶς· τουτέστιν, ἵνα πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν παιδῶν τοῦ πατρωνος τὸ μέρος διαιρῆται· καὶ τυχὸν ἐὰν δύο πατρωνες τελευτήσωσιν ἐπὶ παισίν, ὁ μὲν ἐπὶ δύο, ὁ δὲ ἐπὶ τέτρασιν^{w)}, εἰς ἕξ μέρη γίνεται ἡ κληρονομία, οὐκέτι εἰς δύο, ἐπειδὴ καὶ δύο πατρῶνων παῖδες εἰσιν· ἐὰν δὲ εἰς τῶν δύο πατρῶνων τὸ μέρος τὸ ἴδιον παραιτησῆται, τότε τὸ μέρος αὐτοῦ οἱ λοιποὶ πατρωνες^{x)} λαμβανέτωσαν. εἰ δὲ καὶ ὁ προλαμβά-

gatis onerati; si ipsi soli sint heredes, praestent legata et fideicommissa, scilicet illaeso eorum triente: nam Falcidia in ipso consistit triente. Sin autem non in assem, attamen in plus quam trientem, forte in semissem aut in bessem heredes fuerint scripti aut legatis onerati, tunc quod trientem excedit, legatariis dent et fideicommissariis: reliquum autem praestent heredes, servantes sibi ex sua institutione Falcidiam. Quotcunque autem fuerint patroni, etsi ex inaequalibus partibus domini fuerint servi, postquam facti sunt patroni, ex aequo heredes sunt. Quodsi patroni obierint, et alter liberos, alter nepotes habeat: gradu propiores, id est, liberi unius patroni excludent liberos alterius patroni: et successio fiat non in stirpes, sed personaliter, id est, ut pro numero liberorum patroni portio dividatur: et si forte duo patroni moriantur relictis liberis, alter duobus, alter quatuor, in sex partes hereditas dividitur, non in duas, quoniam duorum patronorum liberi sunt. Si autem unus ex duobus patronis suam partem repudiaverit, tunc eius partem reliqui patroni capiant. Sed et si praecedens gradus repudiaverit, tunc rursus sequens gradus vocetur: recipimus enim in libertis successiones secundum cognationem: id est, ut priore recusante sequens gradus succedat: nam hoc et in ingenuis obtinet: quoniam et antiquitus, quando in hereditate non erat successio sequentium, in tutela observabatur: et primo forte vocato seque excusante, sequens vocabatur. Vocentur autem non solum patroni descendentes, qui in rerum natura sunt, sed etiam postumi eorum, et in adoptionem ab iis dati. Antiqua igitur simulatio et observatio, qua filiam patroni fingebamur patroni esse filium, sublata sit: hodie enim et ipsa ad hereditatem vocatur: neque vocentur solum bonorum possessionem petentes, sed etiam ut legitimi heredes: et heredes scripti habeant sane bonorum possessionem secundum tabulas, ceterae autem patronicae bonorum possessiones quiescant. Quodsi adoptivos liberos habeant manumissi aut patroni, hos etiam si in potestate habeant, non accipimus loco filiorum, sed extraneorum. Sed et si patroni moriantur extraneis heredibus relictis, hi ad liberti hereditatem non vocantur: nam cognationis iure succeditur libertis. Quoniam vero vetus bonorum possessio etiam competeat, quando liberti filius post manumissionem natus sine testamento et cognatione moriebatur, vocabaturque patris manumissorem et cognatos eius per virilem sexum, sive cognati mansissent, sive status mutationem fuissent passi: atque volebat, ut si patronus huius liberti et ipse alterius cuiusdam libertus esset, patroni quoque patronus eiusque cognatio vocaretur: sancit constitutio, ut si liberti liberi post manumissionem nati moriantur intestati nullumque omnino cognatum habentes, soli vocentur patronus et patrona. Est igitur hoc ius in solis filiis liberti vel filiabus, patrono vel patrona superstitite, ut non amplius videantur succe-

1) Fideicommissum Cod. 1357. R. k) ἀποκλείειν Cod. 1357. quam calami aberrationem iam castigavit Capperon. R. l) τῶν φαλκιδίων Cod. 1357. R. m) διούγκιον Cui. et Fabr. R. n) τὸ deest apud Cui. et Fabr. R. o) περιέλωμεν Cod. 1357. R. p) Sequentem periodum usque ad περιαιροῦμεν et Graece et Latine per incuriam omisit Fabr. R. q) ληγάτων Cui. et Fabr. R. r) αὐτοῦ Cui. et Fabr. quos in versione sequor. R. s) Aberravit hic vel mens vel manus Fabroti in vertendo quando sic dedit: et legatis onerati sint, tunc heredes id, quod excedit trientem, praestent legatariis et fideicommissariis servantes etc. R. t) ἂν rescribendum, nisi quis alterum ἐὰν probare possit. R. u) μεθογενῶντες Cui. quod Fabrotus utpote corruptum, asterisco notavit, nec Latine expressit. R. v) οἱ Cui. et Fabr. R. w) τέτρασι Cod. 1357. R. x) Nisi οἱ λοιποὶ πατρωνες sunt patroni eius, qui repudiavit, liberi ad descendentes? rogabat Gavellius. Ita videtur, ex coll. l. 10 D. de iure patron. cum l. 17. §. 1. eod. et ex l. 8. D. de assign. libertis. R.



νων γ) βαθμὸς παραιτήσεται, τότε πάλιν ὁ μετὰ ταῦτα
 βαθμὸς καλεῖσθω· δεχόμεθα γὰρ τὰς κατὰ συγγένειαν
 διαδοχὰς ἐπὶ τῶν ἀπελευθέρων· τουτέστιν, ἵνα τοῦ
 πρώτου παραιτουμένου ὁ μετὰ ταῦτα βαθμὸς ὑπερ-
 ἔρχεται²⁾· τοῦτο γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν εὐγενῶν κρατεῖ·
 ἐπειδὴ καὶ τὸ παλαιόν, ὅτε ἐπὶ³⁾ κληρονομίας οὐκ
 ἦν ὑπερέλιθις τῶν μετὰ ταῦτα, ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς
 ἐφυλάττετο· καὶ τοῦ πρώτου τυχόν καλουμένου ἐξ-
 κουσατέοντος⁴⁾ ἑαυτὸν ὁ μετὰ ταῦτα ἐκαλεῖτο. κα-
 λεῖσθωσαν δὲ μὴ μόνον οἱ ἐν φύσει⁵⁾ κατιόντες τῶν
 πατρῶνων, ἀλλὰ καὶ οἱ κνοφορούμενοι⁶⁾ αὐτῶν, καὶ
 οἱ εἰς θέσιν παρ' αὐτῶν δεδομένοι. ἢ οὖν παλαιὰ ὑπό-
 κρισις καὶ παρατήρησις, ὅτε ἐπλαττομεθα, τὴν θυγα-
 τέρα τοῦ πάτρωνος υἱὸν⁷⁾ πάτρωνος εἶναι, ἀνηρέ-
 σθω⁸⁾· σήμερον γὰρ⁹⁾ καὶ αὐτὴ καλεῖται πρὸς τὴν
 κληρονομίαν· καὶ καλεῖσθωσαν μὴ μόνον διαδοχὴν¹⁰⁾
 αἰτοῦντες, ἀλλὰ καὶ ὡς νόμιμοι κληρονομοῦντες· καὶ
 κληρονόμοι δὲ γραφόμενοι ὠμολογημένους ἐχέτωσαν
 τὴν ἐκ τῆς διαθήκης βοήθειαν, αἱ δὲ λοιπαὶ πατρω-
 νικαὶ διακατοχαὶ ἡσυχάζετωσαν. ἔαν δὲ θετοὺς παῖδας
 ἔχωσιν οἱ ἐλευθερωθέντες ἢ οἱ πάτρωνες, τούτους εἰ
 καὶ ὑπεξουσίους ἔχωσιν, οὐ δεχόμεθα ἐν τάξει υἱῶν,
 ἀλλ' ἐν τάξει ἐξωτικῶν. εἰ δὲ καὶ¹¹⁾ τελευτήσωσιν οἱ
 πάτρωνες ἐπὶ ἐξωτικαῖς κληρονομίαις, οὐ καλοῦνται
 πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθέρου κληρονομίαν· συγγενικῶ
 γὰρ δικαίῳ κληρονομοῦνται οἱ ἀπελεύθεροι. ἐπειδὴ δὲ
 ἡ παλαιὰ διακατοχὴ ἤρμοξε καὶ ὅτε ἐτελεύτησεν υἱὸς
 ἀπελευθέρου γεννηθεὶς μετὰ τὴν ἐλευθερίαν διαθήκης
 καὶ συγγενείας χωρὶς, καὶ ἐκάλεε τὸν ἐλευθερώσαντα
 τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας αὐτοῦ συγγενεῖς,
 εἴτε ἔμειναν συγγενεῖς¹²⁾, εἴτε ἔπαθον καταστάσεως
 ἐναλλαγῆν· ἐκέλευσε¹³⁾ δὲ, ἵνα, ἔαν ὁ πάτρων τούτου
 τοῦ ἀπελευθέρου καὶ αὐτὸς ἀπελεύθερος ἦν ἐτέρου
 τινός, καὶ ὁ τοῦ πάτρωνος πάτρων καὶ ἡ συγγένεια
 αὐτοῦ καλεῖται¹⁴⁾· κελύει ἢ διάταξις, ἵνα, ἔαν μετὰ
 τὴν ἐλευθερίαν γεννηθέντες τοῦ ἀπελευθέρου παῖδες
 τελευτήσωσιν ἀδιάθετοι καὶ μηδένα παντελῶς ἔχοντες
 συγγενῆ, καλοῦνται¹⁵⁾ ὁ πάτρων καὶ ἡ πατρωνίσσα
 μόνοι. ἔστιν οὖν τοῦτο τὸ δίκαιον ἐπὶ μόνων υἱῶν τοῦ
 ἀπελευθέρου ἢ θυγατέρων, πάτρωνος ἢ πατρωνίσσης
 περιόντων¹⁶⁾, ἵνα δόξωσι μηκέτι κληρονομεῖν ἀπελεύ-
 θερον· πῶς γὰρ ἔστιν ἀπελεύθερος ὁ τεχθεὶς μετὰ
 τὴν ἐλευθερίαν; ἀλλ' ἔχει τὸ κέρδος ἀπὸ τούτου τοῦ
 νόμου. εἰ δὲ ὁ πάτρων εὐλόγως ἀποκλήρους¹⁷⁾ ποιή-
 σει¹⁸⁾ τοὺς παῖδας τοὺς ἰδίους, μηδὲ κατὰ τῶν ἀπε-
 λευθέρων ἐχέτωσαν τὸ δίκαιον οἱ παῖδες αὐτῶν¹⁹⁾,
 ἔαν διαθίμενοι τελευτήσωσιν· εἰ δὲ ἀδιάθετοι, τότε
 κληρονομοῦσιν αὐτούς. σωζέσθω δὲ τὸ πατρωνικὸν
 δίκαιον καὶ τῶ²⁰⁾ τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ποιήσαντι
 ἀντεξουσίους· ὥστε καὶ κατὰ διαθήκης αὐτοῦ ἀρμό-
 ζειν τῷ πατρὶ τὸν λόγον τοῦ τετραουγκίου. κἄν ἀδιά-

dere liberto: quomodo enim libertus est, qui post ma-
 numissionem natus est? sed habet lucrum ex hac legi.
 Si vero patronus liberos suos iuste exheredaverit
 neque adversus liberos ius habeant liberi eius, si te
 stati decesserint: si autem intestati, tunc illis succe-
 dunt. Servetur autem ius patroni etiam illi, qui
 filium vel filiam emancipavit; ita ut adversus testa-
 mentum eius patri competat ratio trientis: et si in
 testatus obierit, pater vocatur, quandoquidem eman-
 cipatio nunc videtur facta esse contracta fiducia: i-
 est, ut pater secundum veteres leges videatur cum
 eo, qui filium emere fingitur, pactus fuisse, ut eum
 pater ipse rursus emat et manumittat. Omnis autem
 qui revera patronus non est, sed secundum veteres
 leges patronus esse videtur: velut qui forte iuravit
 se patronum esse, nec tamen re ipsa est; vel qui col-
 lusionem patroni et liberti detexit: fortasse enim pa-
 tronus adversus libertum agere visus est de ingenui-
 tate, et cum eo colludens victus, sed inventus est
 postea aliquis, qui hanc collusionem detexit: hi hon-
 orem tantum habeant, lucrum autem non faciunt ex
 bonis horum scilicet libertorum. Quaecunque autem
 iura liberi patroni habent, eadem praestamus etiam
 liberis eorum, qui in testamentis servos manumise-
 runt, adversus liberos dictos Orcinos: omnes enim
 in testamento manumissi liberti Orcini appellantur.

γ) παραλαμβάνων Cui. quod tamen Fabr. in marg. correxit. R. z) ὑπερέρχεται Cui. et Fabr. R. α) τῆς addunt
 Cui. et Fabr. Ceterum ad intelligendum hunc locum sufficit una Theophili paraphrasis Lib. III. tit. 2. cap. 87 — 89. Unde
 parum adest, quin paulo ante legam: ἐπὶ τῶν εὐγενῶν κρατεῖτω. Sed quia Basilici hoc tit. et lib. de libertinis tantum
 agunt, credi possunt novam Iustiniani de agnatis sanctionem, in hac eadem constitutione latam, consulto omisisse. R.
 β) Sic et Capperon. emendavit pro scripto ἐξκουσατέοντες. Sed cur omnes duplici σ exprimunt? an quia excuso derivatur
 a causa, an vero confuderunt Graeculi cum quasso. In Glossario certe Nomico unico σ scribitur. R. c) φλύσει
 Cod. 1357. R. d) Mirum, Fabrotum alias tam libere παραφράζοντα hic ad verbum vertisse, qui in utero sunt. Vide Gloss.
 Theoph. R. e) Sic optime Cod. 1357. τοῦ υἱὸν Cui. omisso πάτρωνος, unde Fabr. fecit τὸν υἱὸν. R. f) Vel ἀνηρέσθω
 vel ἀναρεῖσθω legendum esse, monuit Gavell. R. g) γὰρ deest apud Cui. et Fabr. R. h) διακατοχὴν lego, et sic vertit
 Fabr. R. i) καὶ deest apud Cui. et Fabr. R. k) εὐγενεῖς Cod. 1357. R. l) ἐκέλευε Fabr. R. m) καλεῖται legendum. R.
 n) καλῶνται Fabr. recte. R. o) Verteram cum Fabr. qui nec ipse intellexisse videtur, ad verbum: vel filiabus patroni vel
 patronae superstitis. Sed in viam reduxit Gavellius, qui posito commate post θυγατέρων, sensum primus detexit.
 Namque discretivum ἢ saepissime adesciscere pluralem, ipse docueram in Gloss. Theoph. sp. 1272. R. p) ἀποκλήρους
 Cod. 1357. de qua confusione dixi ibid. p. 1283. b. R. q) ποιήση malim. R. r) ἔαν αὐτοῦ, nisi enallagen numeri
 statuas, quam et Latine imitatur Fabr. R. s) Correxit Capperon. pro scripto τὸ in Cod. 1357. R.



θετος τελευτήση, καλεῖται ὁ πατήρ, ὡς δοκούσης
 νῦν τῆς ἀτεξουσιότητος contracta fiducia γενέσθαι.
 τουτέστιν, ὡς δόξαντος τοῦ πατρὸς κατὰ τοὺς πα-
 λαιοὺς νόμους συμφωνεῖν πρὸς τὸν δοκοῦντα ἀγορά-
 ζειν τὸν υἱόν, ἵνα πάλιν αὐτὸς ὁ πατήρ αὐτὸν ἀγο-
 ράσῃ¹⁾ καὶ ἐλευθερώσῃ. πᾶς^{u)} δὲ μὴ ὑπάρχων μὲν
 τῇ ἀληθείᾳ πάτρων, δοκῶν^{v)} δὲ κατὰ τοὺς παλαιοὺς^{w)}
 νόμους πάτρων εἶναι· ὡς^{x)} ὁμόσας^{y)} τυχόν^{z)}, ὅτι
 πάτρων ἐστίν, μὴ ὦν δὲ ταῖς ἀληθείαις^{a)}. ἢ ὁ^{b)}
 ἐλέγξας τὴν συμπαιγνίαν τοῦ πάτρωνος καὶ τοῦ ἀπε-
 λευθέρου· πολλάκις γὰρ ὁ πάτρων ἔδοξε κινεῖν κατὰ
 τοῦ ἀπελευθέρου περὶ εὐγενείας, καὶ συμπαίξας αὐτῷ
 ἡτήθη^{c)}, εὐρέθη^{d)} δὲ τις ὕστερον ὁ τὴν συμπαιγνίαν
 ταύτην ἐλέγξων· οὗτοι μόνον τιμὴν ἐχέτωσαν, μὴ
 μέντοι κερδαινέτωσαν ἐκ τῆς οὐσίας τῶν^{e)} δῆθεν^{f)}
 ἀπελευθέρων. ὅσα δὲ δίκαια ἔχουσιν οἱ τοῦ πάτρωνος
 παῖδες, ταῦτα παρέχομεν καὶ τοῖς παισὶ τῶν ἐν δια-
 θήκαις οἰκέτας ἐλευθερωσάντων κατὰ τῶν ἀπελευθέρ-
 ων τῶν λεγομένων ὀρκίνων^{g)}· πάντες γὰρ οἱ ἐν δια-
 θήκῃ ἐλευθερούμενοι ὀρκίνοι ἀπελεύθεροι καλοῦνται.

TITULOS B'.

Περὶ τῆς ὀφειλομένης^{h)} τοῖς πάτρωσιν
 ὑποταγῆς.

[ΠΑΝΔ. Β. κ'. Ττ. ι'.]

- L. 3. D. CXXVII. 15. α'. Ὁ ἐμὸς δούλος, εἰ μὲν ἐμοὶ δώσειⁱ⁾ χρήματα ἢ ἕτερος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα αὐτὸν ἐλευθερώσω, ἐμοῦ γίνεται ἀπελεύθερος, καὶ ἐξ αἰτίας ἀχάριστος κρίνεται· εἰ δὲ τινι ἑτέρῳ δώσει, ἵνα ἀγοράσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ αὐτὸν, οὐ γίνεται αὐτοῦ ἀπελεύθερος.
- L. 4. D. eod. β'. Καὶ διὰ προκουρατώρων ὡς ἀχάριστοι κατηγοροῦνται οἱ ἀπελεύθεροι.
- L. 5. pr. D. eod. γ'. Οὔτε κατὰ πάτρωνος ἢ πατρωνίσσης, ἢ ἀνιόντων ἢ κατιόντων αὐτῶν δίδεται ἢ περὶ συκοφαντίας ἀγωγή.
- L. 5. §. 1. L. 6. L. 7. pr. D. eod. δ'. Οὔτε ἀτιμοποιὸς ἀγωγή, ἢ δόλου ἢ ἀπάτης μνημονεύουσα, οὔτε ἢ περὶ δούλου^{k)} ὑποφθορᾶς, εἰ καὶ μὴ εἰσιν ἀτιμοποιοί.
- L. 7. §. 1. D. eod. ε'. Καὶ μέχρις εἰς πορίᾳ καταδικάζονται.
- §. 2. Οὔτε παραγραφή αὐτοῖς δόλου ἢ φόβου ἢ βίας ἀντιτίθεται, οὔτε τῇ περὶ βίας ἢ φόβου ἀγωγῇ ἐνάγονται^{l)}.
- §. 3. Οὔτε ὄρκον ἐπάγοντες ὀμνύουσι^{m)} τὸν τῆς συκοφαντίας.
- §. 4. Οὔτε πατρωνίσσαν κατηγορεῖται, ὡς κατὰ συκοφαντίαν εἰς τὴν γαστρὸς ὀνόματι διακατοχὴν πεμφθεῖσανⁿ⁾.
- §. 5. Αὕτη δὲ ἡ τιμὴ αὐτοῖς κεχρεώσεται, οὐ μὴν

TITULUS II.

De debito patronis obsequio.

[DIG. Lib. XXXVII. Tit. 15.]

- I. Servus meus, si quidem pecuniam mihi det vel alius pro eo, ut ipsum manumittam, meus fit libertus, et ex culpa ingratus iudicatur: sed si cui alii det, ut emat et manumittat eum, non fit eius libertus.
- II. Etiam per procuratores ut ingrati accusantur liberti.
- III. Neque adversus patronum aut patronam, aut ascendentes, aut descendentes eorum datur calumniae actio.
- IV. Neque actio famosa, vel doli vel fraudis mentionem habens, neque de servo corrupto, etsi non sunt famosae.
- V. Et in quantum facere possunt, condemnantur. Neque doli vel metus vel vis exceptio iis opponitur, neque actione de vi aut dolo conveniuntur:
- Nec iusiurandum deferentes de calumnia iurant:
- Neque patrona arguitur, ut in bonorum possessionem ventris nomine per calumniam missa.
- Hic autem honos ipsis debetur, nec vero iis, qui

1) αὐτὸς πατήρ ἀγοράσῃ Cui. Sed ὁ inseruit Fabr. Neuter habet αὐτὸν. R. u) Inde a verbis πᾶς δὲ μὴ ὑπάρχων — ἢ τῆς οὐσίας τῶν ἀπελευθέρων haec particula L. 4. C. h. t. legitur in scholio n. ad Basil. XXVIII. 4. cap. 21. Fabr. T. IV p. 270. omissis intermediis παλλάκις γὰρ — ταύτην ἐλέγξων. v) Schol. δοκεῖ. w) παλαιοὺς deest in Schol. x) Scho ὡςπερ. y) ὁμόσας Cod. 1357. Rectius foret ὁ ὁμόσας, ut sequens ὁ ἐλέγξας. Gavell. R. z) τυχόν deest in Schol a) Schol. τῇ ἀληθείᾳ. b) ὁ deest in Schol. c) ἡτήθη Cui. R. d) εὐρέθη Cod. 1357. R. e) τῷ Cod. 1357. quer errorem sponte vidit Capperon. R. Schol. τῶν. f) δῆθεν deest in schol. g) Cum omnes hoc vocabuli bis efferant cur adspiratione, emendare haud sustinui. R. h) παρὰ τῶν ἀπελευθέρων addit cum Fabr. Syn. quae non alia ex hoc tit capita habet, quam X. XII. XIX. et XXI. sed sub aliis numeris. R. Idem in Addendis haec ait: L. 1. et 2. D. h. suppleri potest ex Synopsi Leuncl. p. 315. ex Paratitlis lib. XXXI. Eadem ibidem L. 9. et 10. compendiosius exhiben Fabrotum observavi in generali titolorum Indice sub tit. Dig. de obsequio parent. et patron. praestando adscripsisse Tom. VI, in sine et in Add. sed nihil horum in meo exemplari invenio: unde suspicor, eum eadem illa fragmenta i animo habuisse. i) Forte δώσει, quod infra occurrit tit. 6. etc. R. k) δόλου Cod. 1357. et contrario errore infra. l) ἐνάγονται Cod. 1357. R. m) ὀμνύουσι Cod. 1357. R. n) πατρωνίσσα — πεμφθεῖσα rescribendum, R.

τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν παρεμβάλλουσιν· αὐτοὶ δὲ ὑπὲρ ἄλλων παρεμβάλλοντες τιμῶνται.

ζ'. Ὁ ἔξωτικός κληρονόμος τοῦ ἀπελευθέρου πάντα τὰ δίκαια ἔχει κατὰ τοῦ πατρωνος αὐτοῦ ἀκέραια.

ζ'. Καὶ ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ, καὶ ὁ πάτρων τῷ ἀπελευθέρῳ τιμὸς καὶ ἅγιος νομιάζεται.

η'. Οὐδὲν ὁ πατὴρ ἐπιτιθέναι τῷ υἱῷ ὑπὲρ τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν ἀντιξούσιον δύναται· οὔτε ὁμνύς^{ο)} ὁ υἱὸς ἐνέχεται, ὡς ὁ ἀπελευθέρου· μόνον γὰρ τιμὴν ὁ υἱὸς χρεωστῆ τῷ πατρί, οὐ μὴν ἐργασίας.

θ'. Ἡ ἀπελευθέρου παρὰ γνώμην τῆς πατρωνίσσης αὐτῆς^{ρ)} ἐργαζομένη τὰ τῆς οἰκείας τέχνης οὐκ ἔστιν ἀχάριστος.

[ΚΩΔ. Β. ε'. Τίτ. ε'.]

ι'. Ἡ ἀπελευθέρου κατὰ πάτρωνος ἀτιμοποιὸν ἄγωγὴν οὐ δύναται κινήσαι.

ια'. Ἐὰν ἀπελευθέρου κατὰ γνώμην τοῦ πάτρωνος τοῦ ἰδίου^{ρ)} νομίμως γαμηθῆ, οὐκ εἶναι ἀναγκάζεται ὑπηρεσίαν αὐτῷ παρέχειν.

ιβ'. Ἐἰ καὶ παρίσχε χρήματα τῷ δισπότῃ ὁ δοῦλος καὶ ἡλευθερώθῃ^{ρ)}, ὅμως ὀφείλει τιμῶν αὐτόν.

ιγ'. Ἐὰν^{ρ)} τῷ ἡλευθερωτῇ τῷ σῶ βίαν καὶ τόλμαν ἀντέθηκας ἐκείνῳ, ὅστις σε τῷ εὐεργετήματι τῷ ἰδίῳ ἐκ δουλείας ἡλευθερῶν, ἵνα ἀντιδικὸν σχοίῃ, πεποίηκεν· ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, πῶς τιμωρήσασθαι τὴν τοιαύτην προπετῆ ἔξουσίαν, ὀφείλει δοκιμάσαι^{ρ)}. καὶ γὰρ, εἴτε σοὶ ἀργύριον ἐκχερώσθη, εἴτε περὶ γραμμῶν^{ρ)} κατὰ τοῦ πάτρωνος ἀμφισβήτησις ἦν, οὐκ εὐθύς^{ρ)} τὸ δικάζεσθαι τρέχειν ὀφείλεις. εἰ καὶ τὴ μάλα δὲ τούτου ποιῆσαι ἐτόλμησας, ἀλλ' οὐδὲν πάσης δίχα τραχύτητος τὴν τῶν ὁμμάτων δικαιοσύνην^{ρ)} τῆς ἀπαιτησεως τῆς σῆς τῷ δικαστῇ παραθέσθαι ἠδύνασο, πάσης τιμῆς τῆς τῷ πάτρωνι κηρωσθημένης φυλαχθείσης.

ιδ'. Ἐἰ καὶ ὁ πάτρων κατεδικάσθη, ἀλλ' οὐδὲν τοῖς ἐκείνου παισὶν οἱ ἀπελευθέρου ὀφείλουσι παρέχειν τὴν κηρωσθημένην^{ρ)} θεραπείαν· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσωσιν, αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν τὴν^{ρ)} τῶν νόμων αὐστηρίαν δοκοῦσι καλεῖν.

ιε'. Ὁ ἀπελευθέρου ὑπηρεσίαν χρεωστῆ τῷ πάτρωνι τὴν ἐποφειλομένην ἡλευθέρου· δουλικὴν δὲ ὑπηρεσίαν αὐτῷ οὐ χρεωστῆ, οὔτε δισμοῖς ὑπόκειται.

ις'. Ἐἰ καὶ τῆς μητρονίως ἔστι τις ἀπελευθέρου, τοὺς προγονοὺς αὐτῆς ὑβρίζειν οὐκ ὀφείλει· ἀλλ' οὐδὲ οἱ πατῶσι ἀπελευθέρου ὀφείλουσι τοὺς τῶν πατρῶνων παῖδας ὑβρίζειν. χρὴ οὐδὲν τὸν ἄρχοντα τὴν περὶ τούτων ἐκδίκησιν ποιῆσθαι.

ιζ'. Οὔτε ταῖς τῆς πατρωνίσσης ὑπηρεσίαις ἐναντιοῦσθαι θεμιτόν ἔστιν.

[ΚΩΔ. Β. ε'. Τίτ. ζ'.]

ιη'. Ὁ ἀπὸ fideicommissου χρεωστῶν οἰκίῃ ἡλευθέρου καὶ ἡλευθερώσας αὐτόν, οὐ δύναται ὡς ἀχάριστον τὸν ἀπελευθέρου ἐξορῆσαι^{ρ)}. ἐκείνοι γὰρ δύ-

pro illis interveniunt: ipsi autem pro aliis intervenientes honorantur.

VI. Extraneus liberti heres omnia iura adversus patronum eius salva habet. L. 8. XXX

VII. Et pater filio, et patronus liberto, venerandus et sanctus habetur. L. 1. D. e

VIII. Nihil pater imponere potest filio propterea, quod eum emancipat: neque obligatur filius iurans, ut libertus: solum enim honorem filius patri debet, nec vero operas. L. 1. D. e

IX. Liberta praeter patronae suae voluntatem propriam exercens artem, ingrata non est. L. 1. D. e

[COD. Lib. VIII. Tit. 6.]

X. Libertus adversus patronum actionem famosam instituere nequit. L. 1. C. VI

XI. Si liberta secundum patroni sui voluntatem legitime nupserit, operam ei haud amplius praestare cogitur. L. 1. C. e

XII. Etiamsi nummos domino dedit servus et manumissus est, tamen eum revereri debet. L. 3. C. e

XIII. Si manumissori tuo vim et audaciam obiecasti ei, qui te beneficio suo ex servitute liberans, ut adversarium haberet, fecit: Praeses provinciae, quatenus coercere eiusmodi temerariam licentiam debeat, aestimabit. Nam sive pecunia tibi debebatur, sive de rebus adversus patronum disceptatio fuerat, non protinus ad litigandum currere debebas. Sed et si hoc facere ausus es, attamen sine omni asperitate verborum aequitatem petitionis tuae commendare iudici potuisti, omni honore patrono debito servato. L. 4. C. e

XIV. Et si patronus condemnatus fuit, attamen liberis eius debitam reverentiam liberti praestare debent: si autem hoc non fecerint, ipsi adversus se legum austeritatem provocare videntur. L. 5. C. eoi

XV. Libertus ministerium debet patrono, quod debet homo liber: servile autem ministerium ei non debet, nec vinculis subiacet. L. 6. C. eod

XVI. Licet quis novercae sit libertus, privignos eius iniuria afficere non debet: sed neque paterni liberti patronorum liberos iniuria afficere debent. Praesidem igitur vindictam horum persequi oportet. L. 7. C. eod

XVII. Neque patronae ministeriis adversari licitum est. L. 8. C. eod

[COD. Lib. VI. Tit. 7.]

XVIII. Qui ex fideicommisso servo libertatem debet, eumque manumisit, non potest libertum ut ingratum deportare: illi enim hoc facere possunt, qui L. 1. C. VI. 7.

ο) ὁμνυς Cod. 1357. R. ρ) αὐτῆς malit Gavell. R. ρ) Hoc primum in Syn. cap. 1. nam praemittitur: οὗτος ἐν τῷ α'. κεφαλῶν φησὶν. R. ρ) ἢ vel ἦτοι excidit, si Latino Codici fides. R. ε) Hoc caput superiori capiti sic cohaeret in Synopsi: καὶ ὅτι, εἰ καὶ etc. R. ε) ἡλευθερώθῃ Cod. 1357. R. υ) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis. ς) Distinguo ac referibo: πῶς τιμωρήσασθαι — ὀφείλει, δοκιμάσει. R. ϖ) πραγμάτων verti: quae vocabula et alibi confusa memini. R. ϗ) Vel eis vel πρός addendum. R. γ) Ego verba Codicis sic vertissem: τραχύτητος τῶν ὁμμάτων τὴν δικαιοσύνην: quo sic genitivus verborum ad asperitatem, non ad aequitatem referatur. R. ζ) Sic pro τοῖς κηρωσθημένοις reposui. Et mox etiam in seq. tit. not. videbis οἰς scriptum pro ἦν. R. α) τοῖς Cod. 1357. Vide not. praeced. R. β) An exulare (nam posterioribus seculis active usurpabatur pro in exilium mittere) pro accusare legit Graeculus? R. Idem hanc notam in Addendis delendam dicit, quoniam sic de ingratu libertis loqui amant.



νανται τοῦτο ποιεῖν, ὅσοι ἐκ προαιρέσεως ἐλευθερίαν προίκα παρέχουσιν· οὐ μὴν ὅσοι χρεωστοῦσιν.

L. 2. 3. VI. 7. δ'. Ἡ ε) διάταξις ἐκτίθεται τὰς κατὰ τῶν ἀπελευθερωτῶν ἀχαρίστων τιμωρίας. λέγει γὰρ, ὅτι ὁ ἀπελεύθερος, εἰ ἀχαρίστος φανῆ περιῖ τῶν πατρῶνα, καὶ ἡ δ) ὑβρίσις αὐτόν, ἢ προπετήσ κατ' αὐτοῦ γένηται, ἢ ὅλως αἰτίαν ἀνανακτήσεως δικαίας παράσχη τῷ πατρῶνι, πάλιν γινέσθω ε) δοῦλος, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ οἱ μετὰ ταῦτα τικτόμενοι ἴστωσαν δοῦλοι.

L. 3. C. eod. κ'. Οἱ ἀπελεύθεροι μὴ μόνον τοὺς πατρῶνας τιμῆσωσι, καὶ μὴ κινήσωσι κατ' αὐτῶν ἀτιμοποιὸν ἀγωγὴν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῶν.

L. 4. C. eod. κα'. Ὁ ἀπελεύθερος ἢ ὁ τοῦ ἀπελευθέρου παῖς, ἐὰν στρατεύσωνται, ὡς ἐξ αὐτοῦ τούτου ἀχαρίστοι γινόμενοι περιῖ τὸν πατρῶνα ἀναδουλοῦσθωσαν.

TITULOS Γ'.

Περὶ ἐργασίας ἀπελευθερωτῶν. β)

[ΠΑΝΔ. Βιβ. λη'. Τίτ. α'.]

L. 1. D. XXVIII. α'. Ἐργασία ἴστιν ἀπελευθέρου καθημερινῆ ὑπηρεσία.

L. 2. §. 1. D. eod. β'. Ἀγωγή δίδεται κατὰ τῶν ἀπελευθερωτῶν ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις.

L. 3. pr. D. eod. γ'. Ὁ ἐπερωτήσας ἡμέρας η), ὑπηρεσίας ἀπαιτεῖν αὐτὰς οὐ δύναται, ἕως οὐ παρέλθῃ ἡ ἡμέρα.

§. 1. Δὲν γὰρ αἱ ὑπηρεσίαι μερικῶς καταβάλλονται· ὅθεν τὰς πρὸ μεσημβρίας ἐξ ὥρας ἐργαζόμενος ὁ ἀπελεύθερος οὐκ ἐλευθεροῦται τῶν ὑπηρεσιῶν ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

L. 4. D. eod. δ'. Ἐπερωτηθεὶς δυοὶ πατρῶσι ὑπηρεσίας ὁ ἀπελεύθερος, τοῦ ἐνός ἐπὶ παιδί τελευτώντος καὶ τοῦ ἄλλου περιόντος, δίδωσι τὰς ὑπηρεσίας τῷ παιδί τοῦ τελευτήσαντος· εἰ καὶ τὰ μάλιστα πρὸς τὴν αὐτοῦ κληρονομίαν καὶ διακατοχὴν μόνος ὁ περιών πατρῶν καλεῖται· αἱ γὰρ ὑπηρεσίαι ὡς δάνειον ἀπαιτοῦνται· καὶ ἐξωτικῶ γὰρ κληρονόμῳ ἢ ἀπαίτησις τῶν παρελθουσῶν ὑπηρεσιῶν δίδεται, καὶ περιόντος τοῦ ἐτέρου πατρῶνος.

L. 5. D. eod. ε'. Ἐὰν ἐπερωτήσῃ ὑπηρεσίας ἐμαυτῷ καὶ παισὶ μου, διαβαίνει εἰς κνοφορομένους ἢ ἐπερωτήσις.

L. 6. D. eod. ζ'. Αἱ ζωγραφικαὶ ὑπηρεσίαι, καὶ αἱ λοιπαὶ, αἰτινες ὡσανεὶ ἐν δόσει χρημάτων συνίστανται, διαβαίνουσιν εἰς κληρονόμους, οὐ μὴν αἱ officialia η).

L. 7. pr. D. eod. Ὡστε συστήναι τὴν ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις ἐνοχίαν, δεῖ τὸν ὀμνύντα ι) περιῖ αὐτῶν ἀπελευθέρου εἶναι, καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν ὀμνύναι.

§. 1. Εἰ δὲ καὶ πατρῶν ληγατεύσῃ τῷ ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ ὑπὸ αἴρεσιν τὴν, ἐὰν δέκα ὑπηρεσίας παράσχη τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ὀμνὺς ἐνέχεται· ἀδιάφορον γὰρ, ποίῳ τρόπῳ περιῖ ὑπηρεσιῶν ὀμνῶσι.

ultra libertatem gratis praestant: non autem qui eam debent.

XIX. Constitutio exponit libertorum ingratorum poenas. Ait enim: Si libertus ingratus apparuerit adversus patronum, et vel iniuria eum affecerit, vel contumax adversus eum fuerit, vel omnino iustae indignationis causam patrono praebuerit, rursus servus fiat, et filii eius postea nati sint servi.

XX. Liberti non solum patronos honorent, neque adversus eos famosam actionem instituant, sed etiam heredes eorum.

XXI. Libertus vel liberti filius, si militent, tanquam per hoc ipsum ingrati adversus patronum, in servitutum revocentur.

TITULUS III.

De operis libertorum.

[DIG. Lib. XXXVIII. Tit. 1.]

I. Opera est liberti quotidianum ministerium.

II. Actio datur adversus libertos de operis.

III. Diurnas operas stipulatus nequit eas petere, donec dies praeterierit.

Non enim operas per partes solvuntur: unde libertus ante meridiem sex horis operatus non liberatur operis illius diei.

IV. Libertus, qui duobus patronis operas promisit, altero mortuo et filium relinquire, et altero superstite, operas praestat filio defuncti: etsi ad eius hereditatem honorumque possessionem solus patronus superstes vocatur: operas enim ut creditum petuntur: nam et heredi extraneo praeteritarum operarum petitio datur, etiam superstite altero patrono.

V. Si mihi ac liberis meis operas stipulatus fui, transit stipulatio ad postumos.

VI. Pictoriae operas et reliquae, quae quasi in pecuniae datione consistunt, transeunt ad heredes non autem officiales.

Ut operarum obligatio contrahatur, oportet iuramentum de iis esse libertum, et libertatis causa iurare.

Sed et si patronus liberto suo legaverit sub conditione, si decem operas filio eius praestiterit, iuramentum obligatur: nihil enim interest, quomodo de operi iuret.

c) Syn. cum Fabr. inchoat a verbis: ὁ ἀπελεύθερος, εἰ ἀχαρίστος, numeratque hoc cap. IX. R. Idem in Addendis notat, L. 2. et 4. C. h. t. aliter legi apud Attal. p. 69. et 70. d) ἢ deest in Syn. R. e) γινέσθω Syn. R. f) Cod. 1357. cohaerebat hoc caput cum praeced. In Syn. numerum XI. habet. g) Syn. totum hunc titulum sic absolvit Τίτλος γ'. διαλαμβάνει περιῖ ὑπηρεσίας καὶ ἀγγραφίας τῶν ἀπελευθερωτῶν τὰς ταύτας παρέχειν ἐπερωτήσῃ (lege παρέχειν ἐπερωτηθέντων cum Leuncl. et Fabr.) οὕτως ἐν τῷ κα'. κεφαλαίῳ φησὶν· ὅτι, ἐὰν ἴστιν ὅλως ἄπορος ὁ πατρῶν, ἀναγκάζεται ἀπελεύθερος τρέφειν αὐτόν. Nec Fabr. quidquam addidit amplius. R. h) Deleto commate lege ἡμερίας. R. i) Apud Reitzium L. 6. et 7. D. h. t. conjunctae sunt, quod, cum auctoritate Codicis 1357. factum sit, retinui. k) officialia Cod. 1357. in quo litteram λ saepius cum litera ζ confusam fuisse, etiam supra vidimus, et mox notae sequentes ostendent. l) ὀμν. sed deinde saepius ὀμν. Cod. 1357. R.

Μετὰ δὲ τὴν ἑλευθερίαν ὄφελον ἀμνύνει ἢ παρα-
χρῆμα, ἢ μετὰ χρόνον.

Ὁμνύει δὲ περὶ ὑπηρεσιῶν καὶ δωρεῆς μετὰ αἰ-
τίας ^{m)}. οἰαδὴποτε ὑπηρεσίαι ἐπερωτῶνται ⁿ⁾, εἰ
σεμνά εἰσι καὶ ἄς ἐξεστὶν ἐπιφέρειν.

Ὁ ἀπὸ fideicommissou ἑλευθερῶν ἀχρήστως ^{o)}
ὑπηρεσίας ἐπερωτᾷ.

Ἄνηθος μετὰ τὴν ἡβην ^{p)} ἐνάγεται περὶ ὑπηρε-
σιῶν· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἄνηθος ὢν, ἴσως γὰρ βιβλιο-
γράφος ἐστίν, ἢ καλλιγράφος ^{q)}, ἢ διαψηφιστής, ἢ
ὀρηχστής, ἢ ἕτεραν τέχνην παιγνικὴν ἐπίσταται.

Οἱ παῖδες τοῦ πατρωνος ἐξ ἴσου τὴν ἀπαίτησιν
τῶν ὑπηρεσιῶν ἔχουσιν· οὐ μὴν πρὸς τὰ μέρη, καθά ^{r)}
κληρονομοῦσιν.

Ἀδιάφορον δέ, εἴτε ὑπεξούσιοι εἰσιν, εἴτε αὐτ-
εξούσιοι.

Καὶ ὁ δοθεὶς εἰς θέσιν υἱὸς τοῦ πατρωνος γρα-
φόμενος παρὰ τοῦ πατρὸς κληρονόμος κεχρεώσεται
ὑπηρεσίας, καὶ οἱ τῆς πατρωνίσσης παῖδες.

ζ. Ἐὰν δυοὶ πατρῶσιν ὁμῶς παρέχουν ὑπηρε-
σίας ὁ ἀπελεύθερος, κεχρεωσθημένως ^{s)} αὐτοῖς ἀρ-
μόζει ἢ ἀπαίτησις, ὡς περὶ καὶ τῶν παρελθουσῶν,
αἵτινες οὐκέτι δύνανται παρέχεσθαι ^{t)}. καὶ ταῦτα,
εἴτε δι' ἑαυτῶν οἱ πατρῶνες ἐπερωτήσωσιν, ἢ διὰ
κοινοῦ δούλου, ἢ εἰς πατρῶν ἐπὶ πολλοῖς ἀποθάνη
κληρονόμοις.

Τὸν ἀπελεύθερον ἀμνύντα περὶ ὑπηρεσιῶν πᾶς
τις ἐγγυᾶσθαι δύναται.

η'. Αἱ ὑπηρεσίαι οὐκ εἰσὶν ἐν φύσει.

Καὶ αἱ μὲν officialia ^{u)} καὶ μέλλουσαι καὶ μόνω
πατρῶνι κεχρεώσονται· αἱ δὲ ζωγραφικαὶ καὶ αἱ
ὅμοιαι καλῶς παντὶ ἀνθρώπῳ καταβάλλονται, καὶ
κελεύοντος τοῦ πατρωνος ἀπαιτεῖται καταβαλεῖν ἄλλω
τὰς fabrilias ^{v)}.

θ'. Ὁ δούλος μου ἀχρήστως εἰς τὸ ἴδιον πρόσω-
πον, ἀλλ' εἰς τὸ ἐμὸν ὀφείλει τὸν ἀπελεύθερόν μου
ἐπερωτᾶν ὑπηρεσίας.

Ἐὰν ὁμῶς μοι ὁ ἀπελεύθερός μου διδοῦν ^{w)}
μοι ὑπηρεσίας ἢ Πέτρῳ, οὐκ ἑλευθεροῦται κατα-
βάλλειν ^{x)} αὐτὰς Πέτρῳ.

ι'. Καὶ ἀδιάφορον, εἴτε ἐξωτικός ἐστι Πέτρος ἢ
υἱὸς μου· ἄλλαι γάρ εἰσιν αἱ τῷ Πέτρῳ καταβάλλο-
μεναι.

ια'. Ἐὰν δὲ πενομένῳ τῷ πατρῶνι χρήματα ὑπὲρ
τῆς ἑλευθερίας ὁμολογήσῃ δοῦναι ἢ Πέτρῳ, ἢ τοῦ
Πέτρον προσθήκη ἔρρωται.

ιβ'. Ὁ πρῶτος ἐπὶ τῷ ἑλευθερωθῆναι καὶ ἀναρ-
παγῆς εἰς ἑλευθερίαν ἀνισχύρως ὑπηρεσίας ἐπερω-
τᾶται.

Εἰ δὲ καὶ τιμὴ προσκυρωθῆ ἢ τοῦ τελευτήσαντος
οὐσία διὰ τὸ φυλαχθῆναι τὰς ἑλευθερίας, εἰ καὶ τὰ
μάλιστα αὐτοῦ γίνονται ἀπελεύθεροι οἱ fideicommissa-
ρια τμηθέντες ἑλευθερίῳ, ὁμῶς οὐδένα τῶν ἑλευ-
θερουμένων ὑπηρεσίας ἀπαιτεῖν δύναται.

Post manumissionem autem debuit iurare, vel *L.*
confestim, vel post tempus.

Iurat autem de operis et dono cum causa. Qua- ^{X)}
lescunq; operae per stipulationem rogantur, si ho- §. 1
nestae sunt et quas imponere licet.

Ex fideicommissio manumittens inutiliter operas §. 1
stipulatur.

Impubes post pubertatem de operis convenitur: §. 1
sed interdum et cum impubes est: fortasse enim libra-
rius est, aut miniculator, aut calculator, aut salta-
tor, aut aliam artem ludicram scit.

Liberi patroni operarum petitionem ex aequo ha- §. 1
bent: non autem pro partibus, ex quibus heredes sunt.

Nihil autem interest, utrum in potestate sint, an §. 1
emancipati.

Et filio patroni in adoptionem dato et a patre §. 8
heredi scripto operae debentur, et liberis patronae.

VII. Si duobus patronis libertus iuraverit operas *L.*
se praestaturum, ex debito eis petitio competit, uti *D.*
et praeteritarum, quae praestari amplius nequeunt.
Atque haec, sive patroni per se stipulati fuerint, sive
per servum communem, sive unus patronus obierit
multis relictis heredibus.

Pro liberto de operis iurante quilibet fideiubere §. 1
potest.

VIII. Operae non sunt in rerum natura. *L. 9*

Et officiales quidem et futurae etiam soli pa- *D.*
trono debentur: pictoriae vero ac similes recte cuique §. 1
homini solvuntur, et iubente patrono fabriles alii sol-
vere compellitur.

IX. Servus meus inutiliter in suam personam, *L. 10*
sed in meam debet a liberto meo operas stipulari. *D.*

Si libertus meus iuraverit, se mihi daturum ope- §. 1
ras aut Petro, non liberatur solvens eas Petro.

X. Neque interest, utrum extraneus sit Petrus, *L. 11*
an filius meus: aliae enim sunt, quae Petro sol- *Pr. D.*
vuntur.

XI. Sed si egenti patrono pecuniam pro liber- *L. 12.*
tate promiserit dare aut Petro, adiectio Petri valet. *D. et*

XII. Venumdatus, ut manumittatur, et in liber- *L. 13.*
tatem ereptus, operas inutiliter promittit. *D. et*

Sed et si alieni bona defuncti addicta sint li- §. 1
bertatum conservandarum gratia, licet liberti eius
fiant, qui fideicommissaria libertate honorati sunt, ta-
men a nemine eorum, qui manumittuntur, operas exi-
gere potest.

m) Credat aliquis, καὶ δωρεῆς et hic, et infra et saepius in seqq. litt. his legendum, ut prius simpliciter positum denotet *donum*, posterius cum adiectione μετὰ αἰτίας *munus*: namque in *L. 104. D. V. 5. munus* definitur *donum cum causa*. R. n) Cod. 1357. ἐπερωτῶν τε. R. o) Fideicommissary ἑλευθερῶν ἀχρήστως Cod. 1357. R. p) Cod. 1357. ἡβην. R. q) Florentinae legitur *nomenclator*. Accursius legit *mimiculator*. i. e. gesticulator: alii *nummiculator*. Sed veram esse lectionem *miniculator* (pro quo in Glossis extat *miniator*) i. e. qui literas minio pingit, Basilica nunc docent: idque et Charondas in marg. habet, et Ant. Nebrisenensis in *Lexico Iuris adversus Accursii errores* ex vett. libb. protulit. *Miniculatorius* eodem sensu ex Cod. Theod. citant Lexicographi Stephanus, Calvinus, Faber, sed perperam, cum verum sit *minuscularius*, de quo vide Jac. Gothofr. R. r) Malo divisim καθ' ἑ. R. s) Legendum *κεχωρισμένως, separatim*. t) παρέχεσθαι Cod. 1357. R. u) ὀρηχιστῆς Cod. 1357. R. v) Φαβριλίαι Cod. 1357. R. w) Lege *διδόναι*. x) καταβάλλων lego. R.



13. §. 2. Ἡ τῶν ὑπηρεσιῶν ἀγωγή τότε ἀρμόζει, ὅτε καὶ ἐπικλασθῶσι καὶ περιέλθωσιν.
D. XXVIII.
1. Κἂν ἔχη γαμιτὴν ὁ ἀπελεύθερος, ἀπαιτεῖται τὰς ὑπηρεσίας.
§. 3. Ὅδ' ἄν δοκεῖ τῷ γάμῳ τῆς ἀπελευθέρου ὁ ἄνηθος συναινέειν, εἰ μὴ μετὰ γνώμης τοῦ ἐπιτρόπου.
§. 5. γ'. Ἀντίκειται τῷ πάτρωνι καὶ ἡ ἀποδοχὴ ἐν τοῖς γάμοις τῆς ἀπελευθέρου.
L. 14. δ'. Εἰ δὲ χηρέσει γ), δίδωσι τὰς ὑπηρεσίας.
D. eod.
15. pr. Ἐάν δὲ μετὰ τὸ παραγγεῖλαι ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις νοσήσας ὁ ἀπελεύθερος ἐμποδισθῆ, παρασχέειν αὐτὰς οὐ κατέχεται.
D. eod.
§. 1. Ἡ ὑπηρεσία οὔτε ὁμολογεῖσθαι, οὔτε καταβάλλισθαι, οὔτε χρεωστῆσθαι, οὔτε ἀπαιτεῖσθαι ἐκ μέρους δύναται· ὅθεν ἐάν ὦσι πολλαὶ ὑπηρεσίαι, καὶ ἀποδίηθῇ ὁ πάτρων ἐπὶ πολλοῖς κληρονόμοις, ἢ κοινὸς ἀπελεύθερος ὁμοῦ δυοῖν πάτρωσιν ἢ κοινῶ αὐτῶν δούλῳ τελεῖν χιλίας ὑπηρεσίας, ἀνὰ πεντακοσίας ἐκάστῳ χρεωστῆ, καὶ οὐχ ἐκάστης τὸ ἥμισυ.
L. 16. pr. ιε'. Ἐάν μετὰ τὴν ἐλευθερίαν μάθῃ τέχνην ὁ ἀπελεύθερος, καὶ αὐτῆς ὑπηρεσίας δίδωσι τῷ πάτρωνι, ἐάν σεμνῶς καὶ ἀκινδύνως αὐτὴν δύναται παρασχέειν· εἰ δὲ μὴ ἐστὶ τοιαύτη, τὰς ὑπηρεσίας δίδωσιν, ὡς ἐν καιρῷ τῆς ἐλευθερίας ἐδίδον.
D. eod.
§. 1. Αἰεὶ δὲ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἐκατέρου προσώπου, καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν ἄξίαν, καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ προαίρεσιν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα τὰς ὑπηρεσίας δίδωσθαι.
L. 17. ις'. Ὅτε γὰρ ἀκούεται ὁ πάτρων ὑπηρεσίας ἀπαιτῶν, ὡς οὐ δύναται διὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ τελεῖν ὁ ἀπελεύθερος, ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν, ἢ δι' ὧν ἡ ἐνστασις τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ προαίρεσις ἐλαττοῦται.
D. eod.
L. 18. ιζ'. Οἰκειοῖς δαπανήμασι καὶ ἐσθήμασι χρώμενος ὁ ἀπελεύθερος ὑπηρετεῖ τῷ πάτρωνι· πενόμενος δὲ τρέφεται ὑπὸ τοῦ πάτρωνος.
D. eod.
L. 19. ιη'. Ἡ τινας ὥρας τῆς ἡμέρας ἑαυτῷ πρὸς ἀποτροφήν ἐργάζεται.
D. eod.
L. 20. pr. ιθ'. Εἰ δὲ μηδὲν τούτων ποιεῖ ὁ πάτρων, ἀρνοῦνται αὐτῷ αἱ ὑπηρεσίαι· ἕκαστος γὰρ τὸ παρ' αὐτοῦ ὁμολογηθὲν οἰκειοῖς δίδωσι δαπανήμασιν, ἕως ὅτε τὸ χρεωστοῦμενόν ἐστιν ἐν φύσει.
D. eod.
§. 1. Ὁ ἀπελεύθερος ἀναγκάζεται ἀπιέναι πρὸς τὸν πάτρωνα καὶ ἐργάζεσθαι, ἐάν σεμνῶς καὶ ἐπιμελῶς ὁ πάτρων ἀπεδήμησεν· ἐπεὶ ἐάν θελήσῃ κατὰ πάντα πλανᾶσθαι τόπον, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἀπελεύθερος ἀκολουθεῖν αὐτῷ. τὰς ὑπηρεσίας δὲ τῶν ἡμερῶν τῆς ὁδοῦ, ἐν αἷς πρὸς αὐτὸν ἀποδημεῖ, ζημιοῦται ὁ πάτρων.
L. 21. κ'. Ὅπου γὰρ διάγει ὁ πάτρων, δίδονται αὐτῷ αἱ ὑπηρεσίαι δαπανήμασι καὶ κτηνομοθίοις αὐτοῦ τοῦ πάτρωνος.
D. eod.
L. 22. pr. κα'. Τότε βεβαιοῦται ἡ περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν ἐπερωτήσις, ὅτε ὁ μὲν πάτρων βουληθῆ λαβεῖν αὐτὰς, ὁ δὲ ἀπελεύθερος ὑπέρθηται.
D. eod.
§. 1. Οἱ παῖδες τοῦ πάτρωνος, ὅτε μὴ γένηται αὐτῶν μνήμη ἐν τῇ ἐπερωτήσει τῶν ὑπηρεσιῶν, γραφόμενοι δι' ἑαυτῶν καὶ οὐ δι' ἐτέρων κληρονόμοι κεχρεώσθηται αὐτὰς. ἐάν δὲ τὸν αὐτεξούσιον μου εἶδον ἀποκληρον ποιήσω, καὶ τὸν δούλον αὐτοῦ γράψω κληρονόμον, ἀπαθεῖται ὁ υἱὸς τῆς ἀπαιτήσεως τῶν ὑπηρεσιῶν, ὡς περὶ ὁ πάτρων μὴ ἐπιτεθεικῶς ὑπηρεσίας ἢ πωλήσας αὐτὰς ὕστερον.

γ) χηρέσει rectius: R.

Operarum actio tunc competit, cum et iniunctae et praeteritae fuerint.

Etiam si coniugem habeat libertus, operae ab eo exiguntur.

Impubes non videtur nuptiis libertae consentire, nisi cum auctoritate tutoris.

XIII. Patrono etiam obstat comprobatio in nuptiis libertae.

XIV. Sed si vidua facta erit, dat operas.

Quodsi post denunciatas operas libertus aegrotans impeditus fuerit, praestare eas non tenetur.

Opera nec promitti, nec solvi, nec deberi, nec peti ex parte potest: unde si multae fuerint operae, et patronus obierit multis relictis heredibus, vel communis libertus duobus patronis aut communi eorum servo iuraverit mille se operas soluturum, quingenas singulis debet, non singularum dimidium.

XV. Si post manumissionem libertus artem didicerit, etiam illius operas patrono praestat, si honeste et sine periculo eam praestare potest: si autem talis non est, operas dat, quas tempore manumissionis dabat.

Oportet autem secundum utriusque personae aetatem et valetudinem, et dignitatem, et necessitatem, et propositum, et alia huiusmodi, operas praestari.

XVI. Neque enim auditur patronus operas petens, quas libertus praestare nequit per aetatem suam vel per infirmitatem, vel per quae institutum vitae eius et propositum minuitur.

XVII. Propriis impensis et vestimentis utens libertus patroni ministrat: sed egens a patrono alitur:

XVIII. Aut aliquas horas diei sibi ipse ad victum operatur.

XIX. Quodsi nihil horum patronus facit, denegantur ei operae: unus enim quisque quod promisit, suis praestat impensis, donec quod debetur, in rerum natura est.

Libertus ad patronum proficisci et operari cogitur, si honeste et industrie patronus peregrinatur: quoniam si per omnem locum errare voluerit, libertus eum sequi non cogitur. Operas autem dierum itineris, quibus ad eum proficiscitur, patronus perdit.

XX. Ubi enim patronus degit, operae ei dantur sumtibus et vecturis ipsius patroni.

XXI. Tunc stipulatio de operis committitur, cum patronus quidem accipere eas voluerit, libertus autem distulerit.

Liberis patroni, quando eorum mentio facta non fuit in stipulatione operarum, si per se, non per alio scripti sunt heredes, eae debentur. Si autem filium meum emancipatum exheredavero, et servum eius heredem scripsero, repellitur filius ab operarum petitione sicut ipse patronus, qui operas non imposuit aut ea deinde vendidit.



κβ'. Ἐπὶ πάσης ὑπηρεσίας συγχωρεῖται χρόνος τῷ ἀπελευθέρῳ πρὸς ἐπιμέλειαν τοῦ ἰδίου σώματος.

Αἱ ζωγραφικαὶ ὑπηρεσίαι τῶν ἄλλων διαφέρουσι· τὰς γὰρ ἐν τέχνῃ ἐπερωτώμενος ἀναγκάζεται διδόναι, ἐφ' ὅσον τὴν τέχνην^{α)} μετέχεται. καὶ πάλιν τὰς ἐν τέχνῃ καλῶς ἐμαντῷ ἢ Πέτρῳ ἐπερωτῶ, καὶ καταβάλλων αὐτὰς ὁ ἀπελευθέρῳ Πέτρῳ ἐλευθεροῦται.^{β)}

Ἐὰν πολλοὶ πάτρωνες ἐπίτηδες ἑαυτοὺς εἰς πολλὰ διέλωσι κλίματα, καὶ ἅμα παραγγείλωσι τῷ ἀπελευθέρῳ περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν· ἢ μὲν ἡμέρα προχωρεῖ, οὐκ ἐνάγεται δὲ ὁ ἀπελευθέρῳ· ἐπειδὴ μὴ αὐτὸς ἐνεπόδισεν αὐτὰς δοθῆναι· ὡσπερ ὅτε νοσοῦντι αὐτῷ παραγγέλλεται.

Εἰ δὲ διαφόρων εἰσὶν οἱ πάτρωνες πόλεων, καὶ ἐν αὐταῖς διάγουσι, συναινεῖν ὀφείλουσιν ἐπὶ τῇ δόσει τῶν ὑπηρεσιῶν· οὔτε γὰρ, ἐὰν χρεωστῇ δέκα ὑπηρεσίας, ἀναγκάζεται δοῦναι τὰς πέντε, καὶ τῷ ἄλλῳ τὴν διατίμησιν τῶν πέντε.

κγ'. Ἐὰν εἶδος ὑπηρεσιῶν ἐπερωτήσω, οἷον τεκτονικὴν ἢ ζωγραφικὴν, οὐκ ἄλλως ἀπαιτοῦνται, εἰ μὴ ἀμνημόνευτοι^{β)} γένωνται· σιωπηρὰ γὰρ ἡμέρα ἔγκριται· ὡσπερ ὅτε ἐν Ἐφέσῳ δοθῆναι μοι ἐπερωτῶ· ὅθεν ἀνισχίρωσ ἐπερωτῶ δοθῆναι μοι σήμερον ἑκατὸν γραφικὰς ὑπηρεσίας. ἄρχεται δὲ τρέχειν ὁ χρόνος ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπερωτήσεως. αἱ δὲ ὑπηρεσίαι, ὡς ὁ πάτρων ἐπερωτῶ τὸν ἀπελευθέρῳ, οὐ παραχρῆμα, ἀλλὰ μετὰ παραγγελίαν ἀρμόζουσι· πρὸς γὰρ τὸ συμφέρον τοῦ πάτρωνος χρεωστῆ διδόναι τὰς ὑπηρεσίας· ὅπερ ἐπὶ ζωγράφου ἢ τέκτονος οὐκ ἔχει χώραν.

κδ'. Ἐὰν ὁ πάτρων μέτριός ἐστι, καὶ ὁ ἀπελευθέρῳ ὀρθοῦς ἢ μῆμος, μισθῶν τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ οὐ δοκεῖ μισθὸν εἶξ αὐτοῦ λαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς ὑπηρεσίας.

Καὶ οἱ ἱατροὶ ταῖς ὑπηρεσίαις τῶν ἀπελευθέρων αὐτῶν^{γ)} ἱατρῶν ὄντων οὐκ ἄλλως κεχρησθῆναι δύναται, εἰ μὴ διὰ τοῦ μισθοῦ αὐτῶν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν λέγομεν.

Ὁ δὲ δυνάμενος κεχρησθῆναι ταῖς ὑπηρεσίαις τοῦ ἀπελευθέρου καὶ μισθῶν αὐτῶν, μισθὸν ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν δοκεῖ λαμβάνειν.

Εἰ δὲ κατὰ παράκλησιν τοῦ ἀπελευθέρου μισθῶσει^{δ)} τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, οὐ μισθόν, ἀλλὰ τίμημα δοκεῖ λαμβάνειν τῶν ὑπηρεσιῶν.

κε'. Ἱατροὺς ὧν ὁ πάτρων δύναται τοὺς ἀπελευθέρους αὐτοῦ ἱατροὺς ὄντας κωλύειν ἱατροῦν, ἀλλὰ ἀκολουθεῖν αὐτῷ· ἵνα μέντοι συγχωρῇ αὐτὰς τὰς μεσημβρινὰς ἡσυχάζειν ὥρας, καὶ φροντίζειν τῆς οἰκείας ὑγίαιας^{ε)} τε καὶ ὑπολήψεως.

Εἰ δὲ μὴ βούλονται δοῦναι αὐτῷ τὰς τοιαύτας ὑπηρεσίας, ὅσον ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν ἠδύνατο κερδάναι ὁ πάτρων, τοσοῦτον αὐτοὺς ἀπαιτεῖ.

κς'. Οἱ ἀπελευθέροι ἱατροὶ καὶ μῆμοι οὐ μόνον τοὺς πάτρωνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν^{ς)} κατὰ κέλευσιν αὐτῶν χρεωστοῦσι προῖκα τέρπειν καὶ ἱατροῦν.

κζ'. Ἐὰν ἡ ἐπίκοιτος ἀπελευθέρῳ γνώμη ἐνὸς τῶν πατρῶνων γαμηθῇ, φυλάττεται τῷ ἄλλῳ τὸ δίκαιον τῶν ὑπηρεσιῶν.

XXII. In omni opera liberto ad curam corporis L. 2 sui tempus conceditur.

Operae pictoriae ab aliis differunt: nam artificiales promittens cogitur eas dare, quamdiu id artificium exercet. Et rursus artificiales mihi aut Petro recte stipulor, easque libertus Petro solvens liberatur. XX

Si multi patroni data opera se in multas regiones dividerint, et simul liberto operas denunciaverint: dies quidem procedit, sed libertus non obligatur: quoniam ipse eas dari non prohibuit: sicut cum illi aegrotanti denunciatur. §. 1

Quodsi diversarum civitatum sint patroni, et in iis degant, consentire debent in praestatione operarum: neque enim, si decem debent operas, cogitur quinas praestare, et alii aestimationem quinarum. §. 2

XXIII. Si speciem operarum stipulatus fuero, L. 2 velut fabrilem aut pictoriam, non aliter petuntur, nisi silentio praeteritae fuerint: cum tacitus inest dies: sicuti cum Ephesi mihi dari stipulor: unde inutiliter stipulor dari mihi hodie centum operas pictorias. Tempus autem currere incipit ex tempore stipulationis. Operae vero, quas patronus a liberto stipulatur, non statim, sed post denunciationem competunt: nam in patroni commodum operas dare debet: quod in pictore aut fabro locum non habet. D.

XXIV. Si patronus sit mediocris, et libertus saluator vel histrio, operas eius locans non videtur ex eo mercedem capere, sed operas. §. 1

Et medici operis libertorum suorum, qui et ipsi medici sunt, non aliter uti possunt, nisi eas locando. Idem et in aliis artibus dicimus. §. 2

Qui vero operis liberti uti potest easque locat, mercedem ex operis capere videtur. §. 3

Sed si rogatu liberti operas eius locaverit, non mercedem, sed pretium operarum accipere videtur. §. 4

XXV. Patronus medicus libertos suos medicos prohibere potest, ne medicinam faciant, sed sequantur se: ita tamen, ut iis permittat meridianis horis requiescere, et propriam valetudinem et existimationem curare. D.

Si vero has ei operas dare voluerint, tantum patronus ab eis postulat, quantum ex operis eorum lucrari potuit. §. 1

XXVI. Libertus medici et mimi non modo patronos, sed et amicos eorum iussu ipsorum gratis debent delectare et curare. L. 2 D.

XXVII. Si liberta communis voluntate unius ex patronis nupserit, alteri ius operarum servatur. L. 2 D.

α) τοῖς τέχνῳις Cod. 1357. R. β) Male ergo textum Latinum inverlit Cuiacius Obs. lib. XVII. cap. 14. R. γ) Male intellexit Graeculus, cum praeteritae apud Ictum notet operas, quarum tempus praeteritit. R. δ) Apertius foret αὐτῶν. Gavell. R. ε) μισθῶσι rescribendam. R. ζ) Habetne auctoritatem, sicuti ὑγία pro ὑγία? R. η) Sic rescribendum monuit quoque Capperon. Cod. 1357. αὐτῶν. R.



29. D. κη'. Ἐὰν προκατάρξωμαι κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου
XXVIII. μου περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν, καὶ ἀποθάνω, οὐ διαβαίνει
1. ἢ ἀγωγή εἰς ἔξωτικὸν κληρονόμον· εἰς μέντοι υἱὸν
καὶ προκατάρξωμαι μὴ γενομένης διαβαίνει, κἂν μὴ
κληρονομῇ μου, μόνον εἰ μὴ γέγονεν ἀπόκληρος.

30. pr. κθ'. Ἐὰν ἀπελευθέρους ὁμῶς δοῦναι ὑπηρεσίας,
D. eod. ὅσας ὁ πατρῶν δοκιμάσῃ, οὐκ ἄλλως ἐλέγεται, εἰ
μὴ τὸ δίκαιον σχολή ἢ δοκιμασία· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον γὰρ τοιαύτη διαθήσει τῇ ἐτέρων δοκιμασία ἐπι-
τρέπομεν, ὡς πιστεύοντες ὁρθῶς αὐτοὺς δοκιμάζειν.

§. 1. Ἡ κατὰ γνώμην τοῦ πατρῶνος γαμηθεῖσα περὶ
τῶν πρὸ τοῦ γάμου ὑπηρεσιῶν ἐνάγεται.

L. 31. λ'. (Οἱ) μὴ ἐπερωτηθεῖς ὑπηρεσίας οὐκ ἀναγκά-
D. eod. ζεται παρασχεῖν αὐτάς, εἰ καὶ ἐπὶ τινα χρόνον ἐκὼν¹⁾
παρέσχη.

L. 32. λα'. Ὁ ἐπὶ τῷ βαρῆσαι τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν ἐπε-
D. eod. ρωτώμενος τῷ πατρῶνι χορήματα οὐ κατέχεται· εἰ δὲ
ἀπαιτήσῃ αὐτὰ ὁ πατρῶν, ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς αὐ-
τοῦ²⁾ διαθήκης ἐναντιώσεως.

L. 33. λβ'. Οὐ δύναται ἐπιτίθεσθαι ὑπηρεσία τῷ ἀπε-
D. eod. λευθέρῳ, ἵνα αὐτὸς ἑαυτὸν τρέφῃ.

L. 34. λγ'. Αἱ ὑπηρεσίαι καὶ ἀξίησιν, καὶ μείωσιν, καὶ
D. eod. ἐναλλαγῇν ἐπιδέχονται· καὶ οἷον γὰρ νοσήσει ὁ ἀπε-
λεύθερος, αἱ προχωρήσασαι ὑπηρεσίαι ἀπόλλυνται·
καὶ ἢ ἀπελευθέρῳ ὁμολογήσασα ὑπηρεσίας, ἐὰν εἰς
τοιαύτην ἀξίαν ἔλθῃ, ὡς ἀπρεπὲς εἶναι διδόναι αἰ-
τάς³⁾, ἰδίῳ δικαίῳ ἀπόλλυνται.

L. 35. Καὶ ἢ μείζων τῶν πεντήκοντα ἐτῶν οὐ δίδωσιν
D. eod. ὑπηρεσίας.

L. 36. λδ'. Οὐκ ἔρρωται κοινωνία ἐλευθερίας αἰτία γε-
D. eod. νομένη μεταξὺ πατρῶνος καὶ ἀπελευθέρου.

37. pr. λε'. Ὁ ἀπελεύθερος δύο παῖδας ὑπέξουσίους ἐσχη-
§. 1. 2. κῶς ἐλευθεροῦται τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς
D. eod. μετὰ αἰτίας· καὶ εἴ τι προφάσει τῆς ἐλευθερίας ἐπη-
ρωτήθῃ⁴⁾ ἢ ὤμοσε παρασχεῖν, ὑπέξηρημένον τοῦ
παιγνικῆν ἐπιδειξαμένου τέχνην, καὶ τοῦ μισθώσαντος
ἑαυτὸν ἐπὶ τῇ πρὸς τὰ θηρία μάχῃ· εἰ καὶ μὴ ἐν τῷ
αὐτῷ καιρῷ σχολή τοὺς δύο ὑπέξουσίους. εἰ δὲ καὶ
ἕνα σχῆ πέντε ἐνιαυτῶν, ἐλευθεροῦται τῶν ὑπηρε-
σιῶν, καὶ οἱ τελευτήσαντες παῖδες συμβάλλονται αὐτῷ
εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν μετὰ ταῦτα ἐπιτεθεισῶν ὑπηρε-
σιῶν· καὶ οἱ ἐπιτεθέντες⁵⁾ συζεύγνυνται τοῖς προ-
τελευτήσασιν εἰς τὸ ἐλευθερώσαι τὸν πατέρα τῶν
προεπιτεθεισῶν ὑπηρεσιῶν.

§. 3. Καὶ ἀδιάφορον, εἴτε τῷ πατρῶνι ἐπηρωτήθῃ τὰς
ὑπηρεσίας, ἢ τοῖς ὑπέξουσίους αὐτοῦ.

§. 4. Εἰ δὲ προσκυρωθῇ τῷ δανειστῇ τοῦ πατρῶνος,
εἰ μὲν ἤδη τῷ πατρῶνι γενόμενος ἔνοχος προσκυρω-
θῇ, παιδοποιῶν ἐλευθεροῦται· εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς προσ-
κυρωθεῖς τῷ δανειστῇ ἐπηρωτήθῃ, οὐκ ἐλευθεροῦται.

§. 5. 6. Ὅτε δὲ ἐλευθεροῦται, οὐ μόνον τῶν μελλουσῶν,
ἀλλὰ καὶ τῶν παρελθουσῶν ἐλευθεροῦται, κἂν μετὰ
τὴν προκατάρξιν ἐπαιδοποίησεν· εἰ δὲ καταδικασθῇ,
οὐκ ἐλευθεροῦται, ὡς χρήματα λοιπὸν καὶ οὐχ ὑπηρε-
σίας χρεωστῶν.

§. 7. Μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ τιτκόμενος ὁ κνοφο-
ρούμενος οὐκ ἐλευθεροῦ τὸς κληρονόμους αὐτοῦ·
ζῶντος γὰρ αὐτοῦ ὀφείλει ἀρμόσαι ἢ ἐλευθερία· οἱ
δὲ νόμιμοι παῖδες συμβάλλονται πρὸς ἐλευθερίαν.

XXVIII. Si litem contestatus fuero cum liberto
meo de operis, et obicero, ad extraneum heredem actio
non transit: in filium tamen transit etiam lite non
contestata, licet mihi heres non sit, dummodo non
factus sit exheredatus.

XXIX. Si libertus iuraverit dare, quot operas
patronus arbitratus sit, non aliter obligatur, quam
si aequitatem habeat arbitrium: ut plurimum enim
ea mente alieno quid arbitrio permittimus, quod cre-
dimus eos recte arbitratos.

Quae secundum patroni voluntatem nupta est,
de operis ante nuptias non obligatur.

XXX. Qui operas non promisit, non cogitur eas
praestare, etsi aliquamdiu volens praestitit.

XXXI. Qui onerandae libertatis suae causa pec-
uniam patrono promittit, non tenetur: sed si pa-
tronus eam exigit, excidit bonorum possessione contra
tabulas illius.

XXXII. Liberto opera imponi non potest, ut
ipse se alat.

XXXIII. Operae et augmentum, et deminutionem,
et mutationem recipiunt: etenim quando libertus
aegrotabit, operae, quae iam processerunt, pereunt:
et liberta operas pollicita si ad talem dignitatem
venerit, ut indecorum ei sit, eas dare, ipso iure
pereunt.

Et quae maior annis quinquaginta est, operas
non praestat.

XXXIV. Non valet societas libertatis causa facta
patronum inter et libertum.

XXXV. Libertus, qui duos liberos in potestate
habet, ab operis et dono cum causa liberatur: et si
quid libertatis causa promisit, vel praestare iuravit,
excepto eo, qui ludicram artem exercet, quique ad
pugnam cum bestiis se locavit: etiamsi duos eodem
tempore in potestate non habuerit. Sed et si unum
habuerit quinquennem, liberatur ab operis, et de-
functi liberi prosunt ei ad liberationem operarum
postea impositarum: et qui agnascuntur, coniungun-
tur praemortuis ad patrem operis ante impositis libe-
randum.

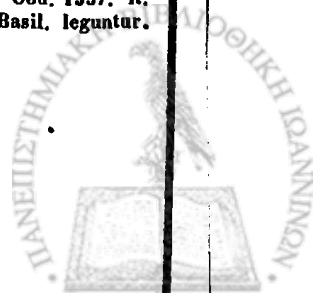
Neque interest, ntrum patrono operas per stipulationem
promiserit, an iis, qui in eius potestate sunt.

Quodsi creditori patroni delegatus fuerit, si quidem
patrono iam obligatus delegatus fuit, liberos procreans
liberatur: sed si ab initio delegatus creditori postea
promisit, non liberatur.

Quando autem liberatur, non modo futuris, sed
et praeteritis liberatur, etsi post litem contestatam
liberos sustulerit: sed si condemnatus fuerit, non
liberatur, utpote pecuniam porro, non operas, debens.

Post mortem vero illius natus postumus non
liberat heredes eius: nam eo vivente liberatio com-
petere debet: legitimi autem liberi ad liberationem
prosunt.

g) Malim δοκιμάσῃ. h) L. 31. D. h. t. iisdem verbis ommissa voce ὑπηρεσίας, quam Fabr. in marg. supplet, legitur etiam
in sch. u. Enantiophanis ad Basil. XXI. 3. cap. 6. Fabr. T. III. p. 412. i) ἐκὼν Cod. 1357. R. k) αὐτῶν Cod. 1357. R.
l) Anacoluthi species, quam transponendo evitamus, ἐὰν ἢ ἀπελευθέρῳ κ. τ. λ. R. Saepissime eiusmodi in Basil. leguntur.
m) Cod. 1357. ἐπερωτηθῇ. R. n) Sic feci ex scripto (in Cod. 1357.) ἐπιτεθέντες. R.



Καὶ ὁ ἐγγνησάμενος ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις τὸν ἀπελεύθερον ἐλευθεροῦται, οὐ μὴν ὁ δοθεὶς παρ' αὐτοῦ expromissor^o).

λς'. Ἐκεῖναι αἱ ὑπηρεσίαι δοκοῦσιν ἐπιτίθεσθαι^p), ἂς^q) χωρὶς κινδύνου καὶ αἰσχροῦτος δυνατὸν ἐστὶ δοῦναι· οὔτε γὰρ ὁ κωνηγὸς τὰς ἐκ τῆς πρὸς τὰ θηρία μάχης ὑπηρεσίας δίδωσιν, οὔτε ἡ πόρνη τὰς ἐκ τῆς πορνείας, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν πόρον ἐκ τοῦ σώματος ποιῇ.

Ἐὰν δὲ τέχνην εἰδὼς τὰς ἐξ αὐτῆς ὑπηρεσίας δίδωσιν, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν ἐδίδασκεν^r)· εἰ δὲ ἀπέστη τῆς τέχνης, τὰς μὴ βλαπτούσας τὴν ἀξίαν αὐτοῦ δίδωσιν· οἷον τὸ συναγεῖν τῷ πάτρωνι, τὸ συναποδημεῖν αὐτῷ, τὸ διοικεῖν τὰ πράγματα αὐτοῦ.

λζ'. Ἐὰν ἐπερωτήσω τὸν ἀπελεύθερόν μου· ὁμολογεῖς, ἐὰν μὴ δέκα ἡμερῶν ὑπηρεσίας παράσχῃς, εἴκοσι νομίσματα δίδόναι μοι; ἢ μὲν^s) ἐπὶ τοῖς νομίμασι ἐπερωτήσις ἄκυρὸς ἐστίν, ὡς ἐπὶ βάρει γενομένη τῆς ἐλευθερίας· αἱ δὲ ὑπηρεσίαι ἀπαιτοῦνται, καὶ οὐ δύναται ὁ ἀπελεύθερος αἰτεῖν, μὴ καταδικασθεῖς^t) εἰς πλεον τῶν εἴκοσι νομισμάτων, ὡς ἐμοῦ τοσοῦτον διατιμησαμένου αὐτὰς· οὔτε γὰρ δύναται ἐν μέρει μὲν τῇ ἐπερωτήσει μέμφεσθαι, ἐν μέρει δὲ κυροῦν αὐτήν.

λη'. Ὁ πάτρων προαίτησις τῆς οὐσίας αὐτοῦ, εἰ καὶ τρέφειν ἑαυτὸν δύναται, ἔχει ἀγωγὴν ἐπὶ ταῖς μετὰ διάπρασιν ὑπηρεσίαις, οὐ μὴν ἐπὶ ταῖς πρὸ τῆς διαπραξίως.

λθ'. Ἐλευθερούμενος τῶν ὑπηρεσιῶν ὁ ἀπελεύθερος, καὶ λαβῶν ἐλευθερίαν τοῦ διατίθεσθαι ἕξουσίαν, χρεωστῆ τιμὴν τῷ πάτρωνι, καὶ πενόμενον αὐτὸν τρέφει^u).

μ'. Ἐὰν fideicommissariam ἐλευθερίαν ἐάσω δούλω μου, ἐφ' ᾧ ἐπερωτηθῆναι τῷ κληρονόμῳ ὑπηρεσίας, οὐκ ἀναγκάζεται ἐπερωτᾶσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐπερωτηθῆ, οὐκ ἐνέχεται.

μα'. Ὁ χρεωστῶν ὑπηρεσίας^v), ἄνευ βλάβης τοῦ πάτρωνος οὐ στρατεύεται.

μβ'. Ἀπὸ τῆς ὑπερθέσεως τοῦ ἀπελευθέρου ὁ ἐγγνητῆς αὐτοῦ κατέχεται· αὐτὸς μὲντοι ὁ ἐγγνητῆς ἀπὸ τῆς οὐκείας ὑπερθέσεως οὐ βλάπτεται. εἰ δὲ τις ἐγγνησῆται δοῦναι μοι, ὃν κεραιώστημαι δούλον, καὶ ὑπερθεσιν ποιήσῃ^w), κατέχεται.

μγ'. Εἰ μὴ βλάπτεται ὁ πάτρων, οὐ κωλύεται ὁ ἀπελεύθερος τὴν αὐτὴν αὐτῷ μετιέναι πραγματείαν ἐν τῇ αὐτῆ πόλει, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον.

μδ'. Ἡ ἀπελευθέρω παλλακευομένη ἢ νομίμως γαμουμένη τῷ πάτρωνι τῶν ὑπηρεσιῶν ἀπαλλάττεται.

με'. Ὁ fideicommissarius ἐλευθερούμενος οὐκ ἀναγκάζεται ὑπηρεσίας ἐπερωτηθῆναι ἢ δωρεὰς^x) μετὰ αἰτίας. εἰ δὲ τοῦτο εἰδὼς ἐπερωτηθῆ^y), μεθουδένεται· ἴδοξε γὰρ δωρεῖσθαι.

μς'. Ὁ πάτρων καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐγγονος, καὶ ὁ προέγγονος, συναινοῦντες τῷ γάμῳ τῆς ἀπελευθέρου ἀπολλύουσι τὰς ὑπηρεσίας, εἰ μὴ ἄρα ὁ γάμος ἄκυρὸς ἐστίν.

Ἡ μὲντοι πατρῶνισσα καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, καὶ

Etiam qui pro liberto de operis fideiussit, libe- L. 37. §
ratur, non vero datus ab eo expromissor. D.

XXXVII

XXXVI. Illae operae videntur imponi, quae sine L. 38. §
periculo ac turpitudine dari possunt: neque enim D. eo
bestiarius operas pugnandi cum belluis dat, neque
meretrix meretricias, etiamsi post manumissionem
quaestum corpore faciat.

Qui vero artem novit, operas eius praestat, §. 1.
licet eam post manumissionem didicerit: sed si ab
arte destiterit, operas honestatem eius non laedentes
praestat: veluti commorari cum patrono, peregrinari
cum eo, negotia eius gerere.

XXXVII. Si a liberto meo stipulatus fuero: L. 39. §
Promittisne, si decem dierum operas non praesti- §. 1. D. c
teris, viginti nummos mihi dare? stipulatio quidem
nummorum irrita est, ut in onus libertatis facta:
sed operae petuntur, nec potest libertus postulare,
ne condemnetur in plus quam viginti nummos, ac si
ego tanti eas aestimassem: neque enim ex parte ar-
guere potest stipulationem, et ex parte eam com-
probare.

XXXVIII. Patronus, venditis eius bonis, etiamsi L. 40.
se alere possit, actionem habet operarum, quae post D. eo
venditionem, non autem earum, quae ante venditio-
nem praeterierunt.

XXXIX. Libertus operis liberatus, et liberam L. 41.
testandi facultatem nactus, patrono honorem debet, D. eod
eumque egentem alit.

XL. Si libertatem fideicommissariam servo meo L. 42.
reliquero, ea lege, ut heredi operas promittat, non D. eod
cogitur promittere: sed et si promiserit, non tenetur.

XLI. Qui operas debet, sine laesione patroni non L. 43.
militat. D. eoc

XLII. Ex mora liberti fideiussor eius tenetur: L. 44.
ipsi autem fideiussori mora sua non nocet. Sed si D. eod
quis fideiusserit, servum mihi dare, qui mihi debetur,
et moram fecerit, tenetur.

XLIII. Nisi patronus laedatur, libertus eandem, L. 45.
atque ille, negotiationem in eadem urbe et in eodem D. eod
loco exercere non prohibetur.

XLIV. Liberta, quae vel concubina est patroni, L. 46.
vel legitime illi nupta, operis liberatur. D. eod

XLV. Libertus fideicommissarius non cogitur ope- L. 47.
ras promittere, aut dona cum causa. Sed si hoc D. eod
sciens promiserit, convenitur: nam donasse videtur.

XLVI. Patronus et filius eius, et nepos et pro- L. 48. §
nepos, nuptiis libertae consentientes, operas amit- §. 1. D. c
tunt, nisi forte nuptiae nullae sint.

Patrona tamen et filia eius, et neptis [et pro- §. 2.

o) Cod. 1357. ἐκπροσίσοι. R. p) Forte ἐπιτεθεισθαι. R. q) Pro ἂς in Cod. 1357. legebatur αἰς. R. r) Malim
ἐδιδάσκετο, auctoritate Digestorum, quae habent: si post manumissionem id didicerit. s) Sic restituo pro
t) Lego καταδικασθῆναι. R. u) τρέφειν Cod. 1357. R. v) Huc transposui comma post πάτρωνος positum. R. w) ποιήσει
Cod. 1357. R. x) δωρεὰς Cod. 1357. R. y) ἐπερωτηθῆ Cod. 1357. Unde et ἐπερωτηθῆ corrigi possit. R.



ἢ ἐγγόνῃ*) μένουσιν ἔχουσαι τὰς ὑπηρεσίας· σιμνωῶς γὰρ καὶ παρὰ τῆς γαμημένης*) ὑπηρετεῖσθαι δύνανται.

49. D. μζ'. Δύναται ὁ ἀπελεύθερος κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν διαφόρους ὑπηρεσίας δύο δίδουσι πάτρωσι. τί γὰρ, ὅτι^{b)} ὁ μὲν τὴν φυλακὴν τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐπέτρεψεν αὐτῷ, ὁ δὲ γράφειν βιβλιογράφῳ ὄντι;

.50. pr. μη'. Ἀρμοδίως δεῖ τὰς ὑπηρεσίας δίδουσαι πρὸς τὴν ὑπόληψιν καὶ ἀξίαν, καὶ συνήθειαν, καὶ ὑπόστασιν, καὶ τέχνην τοῦ ἀπελευθέρου.

§. 1. Οὐ μόνος δὲ ὁ ἀπελεύθερος ἐργαζόμενος τῷ πάτρωνι τρέφεται παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄνθρωπος ἐργαζόμενος ἑτέρῳ· ἢ καιρὸν ἀρκοῦντα λαμβάνει πρὸς τὸ περιποιῆσαι τροφήν ἑαυτῷ· καὶ παντὶ δὲ ἄνθρωπῳ ὑπηρεσίας παρέχοντι δεῖ χρόνον ἀρκοῦντα δίδουσαι πρὸς ἀναγκαίαν ἐπιμέλειαν τοῦ ἰδίου σώματος.

L. 51. μθ'. Δύναται τις καὶ χωρὶς τοῦ πατρωνικοῦ δικαιῶτος ὑπηρεσίας ἔχειν· ὅπερ ἐπὶ ἀδελφοῖς συμβαίνει, ὡν τῷ ἐνὶ προσκυρωθῆ^{c)} ὁ ἀπελεύθερος· ἢ δύο πατρῶντων ἀποθανόντων, τοῦ μὲν ἐπὶ νύμφῃ, τοῦ δὲ ἐπὶ ἐγγόνῳ.

[ΚΩΔ. Β. ζ'. Ττ. γ'.]

L. 1. ν'. Δεῖ τὰς ὑπηρεσίας ἐν καιρῷ τῆς ἐλευθερίας ἐπιτεθῆναι^{d)}. εἴωθε δὲ μεταξὺ τῶν πατρῶντων καὶ τῶν ἀπελευθέρων συμφωνεῖσθαι^{e)}, ἵνα δίδωται τι ἀντὶ τῶν ὑπηρεσιῶν· οὐ λέγω τμήμα· εἰ γὰρ τμήμα ἦν, οὐκ ἠδύνατο ἀπαιτεῖσθαι· εἰ μὴ ἄρα πρὸς ἀποτροφήν^{f)} ἰδίαν κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δεῖται τοῦ τιμήματος τῶν ὑπηρεσιῶν ὁ πάτρων· ὅτε^{g)} γὰρ ἔλως ἄπορος εἴη, ἀναγκάζεται ὁ ἀπελεύθερος αὐτὸν ἀποτρέφειν.

L. 2. να'. Ὁ λαβὼν δούλον ἐπὶ τῷ ἐλευθερῶσαι οὐ δύναται οὐδὲ ὑπηρεσίας αὐτῷ ἐπιτεθῆναι, οὔτε ἀχάριστον αὐτὸν φαινόμενον ἀναδουλώσει.

L. 3. νβ'. Ὁ λαβὼν χρήματα παρὰ τινος ἐπὶ τῷ δούλον ἰδίον ἐλευθερῶσαι, εἴαν ἀντὶ ὑπηρεσιῶν χρήματα ἔλαβεν παρὰ τούτου· εἴτε ἔτυχεν ὑπηρεσίας ἐπερωτήσας, εἴτε καὶ μὴ^{h)} ὡς^{h)} χρεωστοῦμενον τὸ δοθὲν ἀναγκάζεται ἀναδοῦναι.

L. 4. νγ'. Ἐὰν πάτρων ἐπερωτήσας ὑπηρεσίας πέπρακεⁱ⁾ τὴν ἐνοχὴν τῶν ὑπηρεσιῶν τῷ ἀπελευθέρῳ, ἐπὶ τῷ ἐκείνου, ὡς βούλεσθαι, διαθῆσθαι, καλῶς ἀπαιτεῖ τὸ τμήμα· εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ τῷ βαρῆσαι τὴν ἐλευθερίαν τὰς ὑπηρεσίας πέπρακε.

L. 5. νδ'. Ὁ ἀπὸ fideicommissum ἐλευθερῶν ὑπηρεσίας ἐπερωτῶν οὐ δύναται, εἰ μὴ ἄρα τοῦ καιροῦ ἐκείνου, οὐδ' ἐχαρίσατο. τί γὰρ, ὅτι κελευσθεὶς ἐλευθερῶσαι μετὰ πέντε ἐνιαυτοῦς, ἢ ἐλευθέρωσεν αὐτὸν μετὰ ἐνιαυτόν; δύναται ὅστις τῶν τεσσάρων ἐνιαυτῶν τὰς ὑπηρεσίας ἀπαιτῆσαι. πλὴν εἰ καὶ ὑπηρεσίας οὐκ ἀπαιτεῖ, ὁμῶς τὴν ἐποφειλουμένην τῷ πάτρωνι τιμὴν ἔχει· καὶ εἴαν ταύτην ὁ ἀπελεύθερος μὴ ἐπιγινώσκῃ, πρόσεισι τῷ ἄρχοντι ὀφείλοντι ἁρμοδίως τὸν ἀπελευθέρου σωφρονίσει.

L. 10. νε'. Οὐδὲ τοῖς ἔξωτικοῖς κληρονόμοις, οὐδὲ τοῖς ἀνδράσι τῶν πατρωνισσῶν ἀναγκάζονται οἱ ἀπελευθέρου ὑπηρεσίας καταβαλεῖν.

neptis] operas retinent: honeste enim etiam a nupta his ministrari potest.

XLVII. Potest libertus eodem tempore diversas duobus patronis operas praestare. Quid enim, si alter rerum suarum custodiam ei permisit, alter vero scribere iussit, cum librarius esset?

XLVIII. Operas dari oportet convenienter existimationi et dignitati, et consuetudini, et substantiae, et artificio liberti.

Non solus autem libertus patrono operas dans ab eo alitur, sed omnis etiam homo alteri operans: aut tempus sufficiens accipit ad alimentum sibi quaerendum: et omni quoque homini operas praestanti tempus sufficiens dandum est ad necessariam corporis sui curam.

XLIX. Potest quis etiam sine iure patronatus habere operas: quod in fratribus evenit, quorum uni libertus fuit assignatus: vel mortuis duobus patronis, altero filium, altero nepotem relinquentibus.

[COD. Lib. VI. Tit. 3.]

L. Operas oportet manumissionis tempore imponi: solet autem inter patronos ac libertos convenire, ut aliquid detur pro operis: non dico pretium: si enim pretium foret, peti non posset: nisi forte patronus ad sui sustentationem pretio operarum necessario indigeat: quando enim prorsus inops fuerit, libertus eum alere cogitur.

LI. Qui servum accipit ea lege, ut manumittat, non potest neque operas ei imponere, neque cum visum ingratum in servitutem revocare.

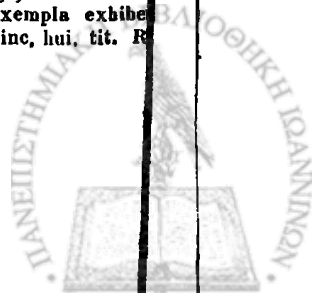
LII. Qui pecuniam ab aliquo accepit, ut suum servum manumitteret, si pro operis pecuniam ab eo acceperit: sive operas stipulatus sit, sive non: ut [non] debitum, quod datum est, reddere cogitur.

LIII. Si patronus operas stipulatus operarum obligationem liberto vendidit, ut is, prouti velit, testari possit, pretium recte petit: nisi forte ad onerandam libertatem operas vendidit.

LIV. Ex fideicommissum manumittens operas stipulari nequit, nisi eius forte temporis, quod condonavit. Quid enim, si iussus manumittere post quinque annos, cum manumisit post annum? Potest hic quatuor annorum operas petere. Ceterum etsi operas non petit, tamen debitum patrono honorem habet: et si libertus hunc non agnoscat, adit Praesidem, qui libertum convenienter coercere debet.

LV. Neque extraneis heredibus, neque patronarum maritis liberti operas solvere coguntur.

*) καὶ προεγγόνῃ hinc excidit. R. a) γαμημένης Cod. 1357. R. b) τί γὰρ, ὅτε rectius mihi videtur, et saepius in Theophilo sic reñxi. R. Nihil tamen mutandum, cum in scholiis Basilicorum et in ipso Basilicorum contextu saepissimè haec legantur. c) Lege προσκυρωθῆ. d) ἐπιτεθῆναι Cod. 1357. R. e) συμφωνεῖσθαι Cod. 1357. R. f) Sic audacter rescribo pro scripto (in Cod. 1357.) ἀπογραφῆν. Eandem vocem habuimus supra κεφ. ιη'. Plura autem exempla exhibet Glossar. Theophil. R. g) Unicum hunc versiculum quomodo numeret et exhibeat Synopsis, diximus in princ. hui. tit. R. h) Excidit οὐ vel μὴ. R. Excidit μὴ. i) Sic emendavit Capperon. pro πέπρακε. R.



νς'. 'Ο ἰδίους νομίμοις^{κ)} ἀγορασθεῖς οὐδέ^{λ)} ὑπηρεσίας ἐπερωτᾶται, οὐδέ ὡς ἀχάριστος ἐξορίζεται. πλὴν πάτρωνα ἔχει τὸν ἀγοράσαντα αὐτόν.

νζ'. Οὐδέ τοῖς πάτρωνιν ἀντὶ τῶν ὑπηρεσιῶν μισθὸν λαμβάνειν ἔξεσι· κῶν τὰ μάλιστα^{μ)} αἱ ἐπαγγελθεῖσαι^{ν)} ὑπηρεσίαι παρασχεθεῖσαι^{ο)} μὴ ᾧσιν^{π)}, εἰς χρημάτων ἀπαίτησιν ἢ τῆς μὴ παρασχεθείσης ὑπηρεσίας διατίμησις τρέπεται^{ρ)}).

νη'. 'Οστις δὲ δύο παῖδας ὑπέξουσίους, κῶν ἐν διαφόροις καιροῖς, ἔσχεν, ἐκ τοῦ νόμου τοῦ περὶ γαμικῆς τάξεως^{ς)} τῆς ἐνοχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν ἐλευθεροῦται.

νθ'. 'Ο πάτρων ὁ ἀγαγόμενος πρὸς γάμον τὴν ἀπελευθέρων, δουλείας ἐξ αὐτῆς οὐ δύναται λαβεῖν.

ξ'. 'Εὰν δοῦλος εἰσὼθῶς ἡμερησίον τι παρέχειν τῷ ἰδίῳ δεσπότη, λόγῳ τυχὸν τῆς καλουμένης ἀναφορᾶς^{α)}, ἐλευθερωθῆ παρ' αὐτοῦ οὕτως· ὁ δὲ εἴνα ὁ ἐμὸς οἰκέτης ἔστω ἐλεύθερος μετὰ τρεῖς ἐνιαυτούς, εἰὰν παρᾶσχη τοῖς ἐμοῖς κληρονόμοις, ἄπερ ζῶντος ἐμοῦ παρέχειν εἰσὼθει· μόνον ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐλευθερίας ἀναγκάζεται παρέχειν, οὐ μὴν μετὰ τὴν ἐλευθερίαν.

ξα'. 'Ο μὲν ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως γεννώμενος^{β)} εὐγενῆς ἔστιν· ὁ δὲ πάτρων συναίνεσας ἀπελευθέρων ἐτέρῳ γαμουμένη ὑπηρεσίας μὲν οὐκέτι δύναται ἀπαίτην· τὰ δὲ πατρωνικὰ δίκαια οὐκ ἀπόλλυσιν.

ξβ'. 'Ο ἀπελεύθερος, ὅπου βούλεται, οἰκεῖ, καὶ οὐκ ἀναγκάζεται συνοικεῖν τοῖς τοῦ πάτρωνος παισίν· ὡσπερ οὐδὲ αὐτῷ τῷ πάτρωνι, εἰ μὴ ἄρα ἀχάριστος ὀφθεῖς καταδουλώθῃ· τότε γὰρ λοιπὸν ὡς δοῦλος διασπύται^{γ)} ἀναγκάζεται συνδιάζειν.

ξγ'. 'Ο τὸν ἀλλότριον ὑποδεξάμενος ἀπελεύθερον, ἐναγόμενος καὶ ἀποκαθιστῶν αὐτόν, καὶ τὰς ὑπηρεσίας καταβαλλέτω.

LVI. Suis nummis emtus neque operas promittit, neque ut ingratus deportatur. Sane patronum habet eum, qui ipsum emit.

LVII. Neque patronis pro operis mercedem accipere licet: quamvis, [si] promissae operae praestitae non sint, in pecuniae petitionem aestimatio operae non praestitae vertatur.

LVIII. Qui vero duos liberos in potestate habuit, licet temporibus diversis, ex lege de maritandis ordinibus operarum obligatione liberatur.

LIX. Patronus, qui libertam in matrimonium duxit, ministeria ex ea capere non potest.

LX. Si servus diurnum quid suo domino praestare solitus, veluti nomine sic dictae pensionis, ab eo sic manumissus sit: *Ille servus meus post tres annos liber esto, si heredibus meis praestiterit, quae me vivo praestare solebat*: duntaxat ad diem libertatis praestare cogitur, non autem post libertatem.

LXI. Ex libera quidem muliere natus ingenuus est: patronus autem consentiens libertae alii viro nubenti, operas quidem petere amplius non potest: sed iura patronatus non amittit.

LXII. Libertus, ubicunque vult, habitat, neque cogitur cum liberis patroni habitare: sicut nec cum ipso patrono, nisi forte ingratus visus in servitutem redactus fuit: tunc enim deinceps ut servus cum domino cogitur morari.

LXIII. Qui alienum libertum receperit, si conveniatur eumque restituat, etiam operas persolvat.

TITΛΟΣ Δ'.

Περὶ^{ν)} διακατοχῆς^{ω)} ἀπελευθέρων.

[ΠΑΝΔ. Βιβ. λγ'. Τίτ. β'.]

α'. Οἱ πάτρωνες κατὰ τῶν ἀπελευθέρων τελευτώντων εἰς μέρος ἔχουσι διακατοχὴν^{ξ)}.

β'. 'Εὰν ὁ πάτρων, πρὶν αἰτήσῃ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ἀποθάνῃ, ἢ παρῆλθῃ ὁ χρόνος αὐτοῦ μὴ αἰτοῦντος· καλοῦνται οἱ παῖδες αὐτοῦ ἢ παῖδες ἐτέρου πάτρωνος ἐκ τοῦ νόμου.

Εἰ δὲ καὶ γραφεῖς κληρονόμος ὁ πάτρων ἀπο-

TITULUS IV.

De successione libertorum.

[Dig. Lib. XXXVIII. Tit. 2.]

I. Patroni adversus libertos defunetos ex parte bonorum possessionem habent.

II. Si patronus, antequam bonorum possessionem contra tabulas petierit, mortuus sit, aut tempus praeteritum sit, ipso non petente: vocantur liberi eius vel alterius patroni liberi ex lege.

Sed et si patronus heres scriptus obierit, vivente §.

κ) νόμοις Cod. 1357. R. λ) οὐ διὰ Cod. 1357. R. μ) Post μάλιστα adde et. ν) Sic pro παγγελθεῖσαι rescriptit Capperon. R. ο) Cod. 1357. παρεσχεθεῖσαι. R. π) Hoc comma posui, loco puncti post ἀπαίτησιν. R. ρ) τρέπεται Cod. 1357. R. ς) Proprie, nuptiali s. matrimoniali ordine. R. σ) Inter varias ἀναφορᾶς significaciones, quas Glossaria exhibent, hanc elegi, ut idem notet, quod Belgae dicunt *ophrengen*. Consului deinde per literas F. L. *Abreschium*, qui haec respondit: „De versione vocis ἀναφορὰ tecum sentio, nec rectius, quam pensionis vocabulo reddi posse putem: nisi ἢ ob praecedens ἡμερησίον addere velis *diurna*, aut etiam circumscribendo vertere *pensionis praestatio servi suo domino*. „De voce ipsa nihil quod addam, habeo post accuratam Henr. Valesii operam in Notas Mausaei ad Harpocr. Lex. p. 97. „Herodoti locus, quem inter alia e Suida ibi citat, habetur L. II. c. 109. Platonis VII. Legg. p. 635. A. edit. Lugd. Idem ἢ nempre ἀναφορὰ, quod apud scriptores antiquiores ἀποφορὰ. Eranius Philo ἀναφορᾶν exponit τὸ ὑποτεταγμένον δούλων ἢ τελοῦμενον τοῖς δεσπότηται: ut ἀποφορᾶν Etymologicon ms. in Bibl. Traiectina. Ἀποφορὰ, scribit, μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἢ ὑποτεταγμένον τελοῦμενον τοῖς δεσπότηται. Utrumque emendatione indigere suspicor, et utrobique legendum: Ἀναφορὰ ἢ (ἀποφορὰ) (μὲν) γὰρ ἐστὶ τὸ τεταγμένον ὑπὸ δούλων τελοῦμενον τοῖς δεσπότηται.“ R. ε) γινώμενος Cod. 1357. R. ζ) Malim δεσπότη. η) Leuncl. sic rubricam edidit: Τίτλος δ'. διαλαμβάνει περὶ διακατοχῆς, ἣν ἔχουσιν οἱ πάτρωνες τῶν ἀπελευθέρων εἰς τὴν οὐσίαν αὐτῶν, τὴν ἐναντίωσιν κινουντες κατὰ τῆς διαθήκης αὐτῶν· οὐκινος ἐν τῷ γ'. κεφαλαίῳ φησίν. Affert autem ex hoc tit. capitula sex: γ'. ζ'. ιγ'. ιδ'. ιε'. ις'. ιθ'. ιε'. ιθ'. Fabrotus, qui plura non habet, numeros more suo sic mutavit, ut cum Latino iuris Corpore concordarent, Ictorumque nomina praescribit. R. ω) διαδοχῆς Leuncl. in marg. rescribit, quod in versionem cum ipso recepimus. R. ξ) διὰ κατοχῆν Cod. 1357. R.



θάνη, ζώντος τοῦ ἀπελευθέρου, ἔχουσιν οἱ παῖδες^{γ)} αὐτοῦ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· τῇ γὰρ τελευτῇ τοῦ ἀπελευθέρου προσέχουεν· καὶ ἐὰν περιέσῃ τότε ὁ πάτριον, οὐ δύνανται οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ πρώτου αἰτεῖν διακατοχὴν.

§. 3. 4. Ὁ ἀγοράσιος δοῦλον ἐπὶ τῶν ἐλευθερώσει αὐτόν, ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· ὁ δὲ λαβῶν χρήματα καὶ ἐλευθερώσας οὐκ ἔχει.

§. 5. Ἴνα ἀρμόσῃ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις, δεῖ τὴν κληρονομίαν ὑπερκελευσθῆναι τοῦ ἀπελευθέρου, ἢ διακατοχὴν αἰτηθῆναι, κἂν^{z)} ἐξ ἐνός κληρονόμου.

§. 6. Κατὰ τοῦ ἰδιοκτῆτος πεκουλλίου οὐ δίδεται τῶν πατρῶν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

§. 7. Ἐἴτε ὁ πάτριον, εἴτε ὁ ἀπελευθέρου περιορισθῆ καὶ ἀποκαταστῆ, ἀρμόζει ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

§. 8. Ὁ ὑπεξούσιος ἐλευθερῶν δοῦλον τοῦ ἰδιοκτῆτος πεκουλλίου, καὶ πάτριον ἐστὶ καὶ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἔχει.

§. 9. Ἐὰν προσκυρωθῆ μοι ὁ ἀπελεύθερος, καὶ κεφαλικῶς αὐτοῦ κατηγορήσω· ἐγὼ μὲν ἐκπίπτω τῆς κατὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐναντιώσεως, οἱ δὲ ἀδελφοί μου ἔχουσιν αὐτήν, καὶ οἱ ἐξ ἄλλου ἀδελφοῦ παῖδες· οὐ γὰρ ἐπαύσατο εἶναι τῶν λοιπῶν ἀπελεύθερος^{α)} προσκυρωθεὶς μοι. ὅθεν εἰ καὶ παραιτήσωμαι^{β)} τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, αἰτῆσαι αὐτήν ὁ ἀδελφός μου δύναται.

0.11.12. Ὅτε μὴ γέγραπται κληρονόμος ὁ πάτριον εἰς τὸ κεχρεωστημένον μέρος, ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· εἰ δὲ ὑπὸ αἵρεσιν γραφῆ κληρονόμος, καὶ ἐξέλθῃ ζώντος τοῦ διαθεμένου, ἢ μετὰ θάνατον αὐτοῦ πρὸ ὑπερκελεύσεως· οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

§. 13. Οὐ δοκεῖ δὲ αἵρεσις ἢ εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον ἢ τὸν ἐνεστώτα συγκειμένη· ἢ γὰρ γέγονε, καὶ οὐ δοκεῖ ὑπὸ αἵρεσιν γεγράφθαι· ἢ οὐ γέγονε, καὶ δοκεῖ μῆτε κληρονόμος^{γ)} γραφῆναι.

§. 14. Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος οὕτως διάθῃται· ἐὰν ὁ νόσος μου ζώντος μου τελευτήσῃ, ἢ πάτριον ἐστὼ μου κληρονόμος· ἐξιοῦσης τῆς αἵρέσεως ἐκ διαθήκης κληρονομεῖ, καὶ ὁ^{δ)} ἄρα τῇ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσει.

§. 15. Εἰ δὲ καὶ μὴ διὰ κληρονομίας, ἀλλὰ δι' ἡγάτου δοθῆ τὸ κεχρεωστημένον, ἀργεῖ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

§. 16. 17. Καὶ ὅτε εἰς ἥττον μὲν γραφῆ κληρονόμος, ἀναπληρωθῆ δὲ διὰ ἡγάτου ἢ fideicommissου ἢ θανάτου αἰτίας^{ε)} δωρεῦς· μιμεῖται γὰρ τὰ ἡγάτα.

§. 18. Εἰ δὲ καὶ μὴ ἦν θανάτου αἰτία δωρεῶν, τοιοῦτω δὲ σκοπῶ ἑδόθη, ὡς ἀναπληρωῖσαι τὸ λείπον· ἀργεῖ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

§. 19. Τὰ δὲ διὰ πληρωσιν αἵρέσεως χάριν^{ς)} διδόμενα τῶν πατρῶν τότε λογίζεται αὐτῇ εἰς τὸ ἐποφειλόμενον, ὅτε τῆς οὐσίας εἰσὶ τοῦ ἀπελευθέρου.

§. 20. Τὸ ἐποφειλόμενον τῶν πατρῶν μέρος πρὸς τὴν ἐν καιρῶν τελευτῆς οἰσίαν τοῦ ἀπελευθέρου σκοπεῖται· καὶ ἐὰν τι κατὰ δόλον ἐξέποιήσῃ, οὕτως ἐστὶν ὡσανεὶ μὴ ἐξῆλθε τῆς οὐσίας αὐτοῦ.

liberto, liberi eius bonorum possessionem contra tabulas habent: nam mortem liberti spectamus: et si patronus tunc superest, non possunt liberi eius ex prima parte bonorum possessionem petere.

Qui servum hac lege emit, ut eum manumittat, bonorum possessionem contra tabulas habet: sed qui nummos accepit, et manumisit, non habet.

Ut bonorum possessio contra tabulas competat, liberti hereditatem oportet fuisse aditam, vel bonorum possessionem petitam, etiamsi ab uno heredum.

Adversus castrense peculium patrono non datur bonorum possessio contra tabulas.

Sive patronus, sive libertus deportatus sit et restitutus, competit bonorum possessio contra tabulas.

Filiusfamilias servum ex castrensi peculio manumittens, et patronus est, et bonorum possessionem contra tabulas habet.

Si mihi libertus assignatus fuerit, eumque ego capitaliter accusavero: ego quidem bonorum possessione contra tabulas eius excido: sed fratres mei eam habent, et ex alio fratre liberi: non enim desinit aliorum esse libertus, cum mihi assignatus fuerit. Unde etiamsi bonorum possessionem contra tabulas repudiavero, frater meus eam petere potest.

Si patronus in debitam partem non est heres scriptus, bonorum possessionem contra tabulas habet: sed si sub conditione heres sit scriptus, eaque evenit vivo testatore, aut post mortem eius ante aditionem: bonorum possessionem contra tabulas non habet.

Conditio autem non videtur, quae in praeteritum aut praesens tempus collata est: aut enim evenit, et sic non videtur sub conditione scriptus: aut non evenit, et sic neque heres fuisse scriptus videtur.

Si libertus meus ita testetur: Si filius meus me vivo moriatur, patronus mihi heres esto: existente conditione ex testamento fit heres, nec locus est bonorum possessioni contra tabulas.

Sed et si non per hereditatem, sed per legatum debita pars detur, cessat bonorum possessio contra tabulas.

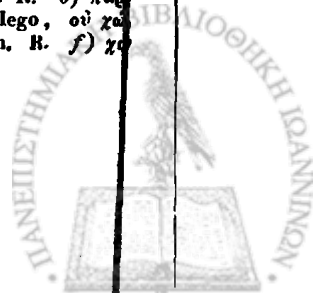
Etiam si in minorem partem heres sit scriptus sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donationem repleta fuerit: imitatur enim legatum.

Sed et si mortis causa donatio non fuit, sed e fine datum est, ut id, quod deest, suppleat: cessat bonorum possessio contra tabulas.

Quae autem conditionis implendae causa patrorum dantur, tunc in debitam partem ei imputantur, cum ex bonis liberti sunt.

Pars patrono debita secundum bona liberti, qui mortis tempore fuerunt, spectatur: et si quid de alienavit, perinde est ac si ex patrimonio eius non exierit.

γ) Correxerit Capperon. pro scripto (in eodem Cod.) παῖ. z) κἂν Cod. 1357. R. α) δ addendum iudico. R. β) παρὰ τῆς οὐσίας Cod. 1357. R. γ) κληρονόμος Cod. 1357. R. δ) Defendat hanc lectionem, qui volent. Ego lego, οὐ καὶ quod et infra fecit Capperon. R. ε) αἰτία hic et paulo post Cod. 1357. pro quo αἰτίας coniecit Capperon. R. ς) γὰρ superflue addidit interpres, non animadvertens, se latinam voculam causa iam reddidisse per διὰ. R.



γ'. Ὁ διὰ τὸ καταμηνῦσαι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἰδίου δεσπότητος ἐλευθερούμενος^{g)} οὐδενός ἐστιν ἀπελεύθερος.

Κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ παρὰ τοῖς πολεμοῖς ἀποθανόντος ἀπελευθέρου δίδεται ἐναντίωσις· εἰ καὶ μὴ καλεῖται ἀπελεύθερος, ὡς ἐν δουλείᾳ τελευτήσας.

Περιορισθεὶς πατρῶν, ἐπειδὴ ἀντὶ ἀποθανόντος ἐστίν, οὐκ ἀντίκειται τοῖς ἰδίοις τέκνοις εἰς τὸ αἰτῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· ὁ μόντος παρὰ τοῖς πολεμοῖς ὡν διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποστροφῆς ἀντίκειται αὐτοῖς.

Ἐὰν ἐξωτικὸν ἐστήσῃται ὁ ἀπελεύθερος, καὶ ὕψιωση αὐτὸν ἀποκαταστήσῃ τὴν κληρονομίαν τῷ ἰδίῳ υἱῷ· ἀργεὶ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις· γίνεται γὰρ ὁ υἱὸς διὰ τοῦ νόμου κληρονόμος.

δ'. Ὁ ἀπελεύθερος γράφων τὸν πατρῶνα κληρονόμον εἰς τὸ νόμιμον, ὀφείλει τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοῦ πατρῶνος ὑποκαθιστῆν αὐτῶ· ἵνα, ἐὰν ἀποθάνῃ ἐν ζωῇ αὐτοῦ ὁ πατρῶν, εὐρεθῇ τὸ ἱκανὸν ποιήσας αὐτοῖς.

Ἐὰν ἐστὶν υἱὸς αὐτεξούσιος τοῦ πατρῶνος, καὶ ἔγγονος ἐξ αὐτοῦ μείνας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πάππου, μόνου τοῦ υἱοῦ προνοεῖν ὁ ἀπελεύθερος ὀφείλει.

Ἐξ ὅσουδῆποτε μέρους γράφων ὁ ἀπελεύθερος τὸν ἰδίον υἱὸν κληρονόμον, ἀποκλείει τὸν πατρῶνα τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

Ἐὰν ἀπελεύθερος γράψῃ τὴν θυγατέρα τοῦ πατρῶνος, καὶ ἢ διαθήκῃ ὡς πλαστῇ διαβληθῇ, καὶ ἠρημένης^{h)} τῆς ἐκκλητοῦ ἀποθάνῃ ἢ γραφείσῃ· τὰ αὐτὰ δίκαια ἔχουσιν οἱ κληρονόμοι αὐτῆς, ὅσα περιοῦσα αὐτῇ ἐμέλλενⁱ⁾ ἔχειν.

ε'. Ὁ υἱὸς τοῦ ἀπελευθέρου γραφόμενος παρ' αὐτοῦ κληρονόμος καὶ ἀφιστάμενος, εἰ καὶ ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου, δίδωσι χώραν τῷ πατρῶνι κινήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

Τὸ αὐτὸ ἐστὶ, κἂν κληρονομήσας ἢ ἐμίξας ἀποστῇ.

Ὁ πατρῶν καὶ οἱ τοῦ πατρῶνος παῖδες ὑπεισελθόντες κατὰ γνώμην τοῦ ἀπελευθέρου τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἢ ληγάτον ἢ Fideicommissum ἀπαιτήσαντες, ἐκπίπτουσι τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

Ἄτοπον γὰρ ἐστὶ, τὸν αὐτὸν ἐν μέρει μὲν ἀνατρέπειν τὴν γνώμην τοῦ τελευτήσαντος, ἐν μέρει δὲ κυροῦν.

Εἰ δὲ μὴ εἶχον ἀποτέλεσμα τὰ ληγάτα, οὐκ ἐμποδίζεται ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις· οὔτε ὅτε ὁ πατρῶν νομίσας εἰς τὸ κεραιωστῆμένον γεγράφθαι κληρονομήσῃ^{k)}, καὶ εἰρεθῇ εἰς ἥττον γεγραμμένος· οὔτε εἰ ἐπὶ μαρτύρων μὲν ἠνώχλησε^{l)} περὶ τοῦ ληγάτου, ὕστερον δὲ μεταμεληθῇ.

Ἐὰν καταδέξῃται τὸ ληγάτον ὁ πατρῶν, καὶ ὄλον ἐδικηθῇ ἢ μέρος αὐτοῦ, βοηθεῖται.

Ἐὰν ἐπιγνῷ ὁ πατρῶν τὸ καταλειφθὲν τοῖς ὑπέχουσις αὐτοῦ, ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

Καὶ θανάτου αἰτία δωρεάν^{m)} ἐὰν ἐπιγνῷ μετὰ θάνατον αὐτοῦ, οὐ μὴν εἰ ἔτι ζῶντος τοῦ ἀπελευθέρου· ἴσως γὰρ ἤλπισεν, ὅτι καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ καταλιμπάνει αὐτῷ· κινῶνⁿ⁾ δὲ τὴν κατὰ τῆς δια-

III. Qui propter detectam domini sui caedem manumittitur, nullius est libertus. XX

Adversus testamentum liberti apud hostes defuncti datur bonorum possessio, etsi libertus non vocetur, quippe in servitute mortuus. §. 1

Patronus deportatus, quoniam pro mortuo est, non obstat liberis suis ad petendam bonorum possessionem contra tabulas: verum qui apud hostes est, propter spem reditus obstat iis. §. 2

Si extraneum libertus instituerit, eumque roga- verit filio suo hereditatem restituere, cessat bonorum possessio contra tabulas: nam filius per legem fit heres. §. 1

IV. Libertus patronum pro legitima heredem scribens, ipsius patroni liberos ei substituere debet: ut, si vivo eo patronus moriatur, illis satisfacisse inveniat. D

Si filius extat patroni emancipatus, et nepos ex eo, qui in avi potestate remansit, soli filio prospicere libertus debet. §. 1

Ex quantulacunque parte libertus filium suum scribat heredem, excludit patronum a bonorum possessione contra tabulas. L. D.

Si libertus patroni filiam instituerit, et testamentum ut falsum arguatur, sed pendente appellatione instituta decesserit: eadem iura heredes eius habent, quae ipsa superstes habitura erat. §. 1

V. Filius liberti ab eo heres scriptus et abstinens, etsi nomen habet heredis, patrono locum dat petendi bonorum possessionem contra tabulas. L. D.

Idem est, etiamsi postquam heres factus fuit aut se immiscuit, abstinuerit. §. 3

Patronus et patroni liberi secundum voluntatem liberti hereditatem eius adeuntes, vel legatum aut fideicommissum petentes, excidunt bonorum possessione contra tabulas: §. 4

Absurdum enim est, eundem ex parte quidem defuncti voluntatem subvertere, ex parte autem ratam habere. L. D.

Si vero legata effectum non habuerint, non impeditur testamenti impugnatio: neque si patronus putans, se ex parte debita esse scriptum, adierit, et in minus fuisse scriptum apparuerit: neque si coram testibus interpellavit de legato, et postea eum poenituerit. L. D.

Si patronus legatum agnoverit, et totum evictum sit, aut pars eius, adiuvatur. §. 1

Si patronus agnoverit, quod relictum est iis, quos in potestate habet, excidit bonorum possessione contra tabulas. §. 2

Etiam mortis causa donationem si agnoverit post mortem eius, non si vivente adhuc liberto: fortasse enim sperabat, fore, ut et testamento sibi relinqueret: sed bonorum possessionem contra tabulas petens licen-

g) Μενοειρωθεὶς Leuncl. ac Fabr. Habent solum principium huius Legis. R. h) ἠρημένης Cod. 1357. R. i) Malim ἤμελλεν. k) κληρονομήσει Cod. 1357. R. l) Lege ἐνώχλησε. m) αἰτία δωρεάν Cod. 1357. R. n) Sic pro κινῶν correctit Capperon. R.



θήκης ἐναντίωσιν, ἄδειαν ἔχει, ἢ τούτων ἀφίστασθαι, ἢ ὑπολογίσασθαι αὐτὰ εἰς τὸ νόμιμον.

8. §. 4. Ἐὰν δέ τι αὐτῷ δοθῆ ἔπι πληρώσει^{ο)} αἰρέσειως
D. cod. μετὰ θάνατον τοῦ ἀπελευθέρου, ἀπωθεῖται.

2. Ὁ πατρῶν ἀφῆλιξ^{ρ)} τὴν βούλησιν ἐπιγνοῦς τοῦ
§. 5. ἀπελευθέρου ἀποκαθιστάσθω πρὸς τὸ δυνηθῆναι σχεῖν
τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

L. 9. ε'. Ὁ τὸν πατρῶν ἀπελευθέρου^{γ)} δουλαγωγῆ-
D. cod. σας, οὔτε ὀνόματι τῶν ἰδίων παιδῶν ἔχει τὴν κατὰ
τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

10. pr. ζ'. Ἐὰν ἓνα τῶν πατρῶν εἰς ἕτερον τοῦ νομί-
D. cod. μου^{τ)} γράψῃ ὁ ἀπελευθέρου, καὶ τὸν ἄλλον ὑπὲρ
τὸ κεχρῆσθημένον, γράψῃ δὲ καὶ ἑξωτικόν· ὁ τὸ
ἕτερον ἔχων^{ς)} καὶ ἐκ τοῦ πλεονάζοντος τῷ ἄλλῳ καὶ
ἐκ τοῦ ἑξωτικοῦ πληροῦται. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ πολλῶν
πατρῶνων.

§. 1. Ἐὰν ὁ πάππος ἀπόκληρον ποιῆσῃ τὸν ἕτερον,
κατὰ μὲν τῶν ἀπελευθέρων αὐτοῦ τὴν κατὰ τῆς δια-
θήκης ἐναντίωσιν οὐκ ἔχει, κατὰ δὲ τῶν πατρῶν^{ι)}
ἔχει. εἰ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν ἀπόκληρον ἐποίησε μόνος,
οὔτε κατὰ τῶν παππῶν, οὔτε κατὰ τῶν πατρῶν
ἔχει. εἰ δὲ τὸν υἱὸν ὁ πάππος ἀπόκληρον ἐποίησεν,
οὐ μὴν τὸν ἕτερον, δύναται κατὰ τῶν παππῶν
ἀπελευθέρων κινεῖν.

§. 2. Εἰ δὲ ὁ πατὴρ μου ἀπόκληρον ποιῆσῃ^{υ)} με, καὶ
τὸν πατέρα μου ὁ πάππος, καὶ ἀποθάνῃ πρῶτος ὁ
πάππος, πάντων ἀποθῶμαι^{ν)}. εἰ δὲ ὁ πατὴρ μου
πρῶτος ἀποθάνῃ, τοὺς παππῶν διαδέχομαι.

L. 11. η'. Ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ μου ἀπόκληρος γένηται παρὰ
D. cod. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐγὰρ οὔτε παρὰ^{ς)} αὐτοῦ, οὔτε
παρὰ τοῦ πάππου μου· ἀποθνήσκοντος μὲν τοῦ πα-
τρὸς μου ἔχω κατὰ τῶν ἀπελευθέρων ἐκατέρου τὴν
κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· περιόντος δὲ, εἰ μὲν
ὑπεξοίσιος αὐτοῦ εἶμι, κατὰ τῶν παππῶν οὐκ ἔχω·
εἰ δὲ αὐτεξοίσιος ἐγενόμην^{ω)}, ἔχω.

12. §. 1. θ'. Εἰ καὶ ἀπόκληρος γένωμαι, ἔχω τὴν ἐναν-
D. cod. τίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ προσκυρωθέντος μοι.

§. 2. Ἐὰν μὴ κακῆ διαθέσει ἀπόκληρον ποιῆσω τὸν
υἱὸν μου, οὐ βλάπτεται· τυχόν γὰρ μεμηνῶς ἦν ἢ
ἄνηβος, καὶ ἤξιωσα τὸν κληρονόμον ἀποκαταστήσαι
αὐτῷ.

§. 3. Ἐὰν ἀπόκληρος κατὰ προπέτειαν τοῦ δικαστοῦ
ἀποφανθῆ μὴ εἶναι ἀπόκληρος, οὐκ ἀπωθεῖται· τῇ
ψήφῳ γὰρ ἐμμένει δεῖ.

§. 4. Βλάπτεται ὁ ἀπόκληρος υἱός, κὰν ρικήσῃ τὸν
ἓνα κληρονόμον διὰ τῆς ἐπὶ τῇ διαθήκῃ μέμψεως,
ὑπὸ δὲ τοῦ ἄλλου ἠττηθῆ· ἔρρωται γὰρ ἢ διαθήκη.

§. 5. Εἰ δὲ μήτε κληρονομηθῆ, μήτε διακατοχῇ αἰ-
τηθῆ ἐκ τῆς διαθήκης, ἐν ἣ ἀπόκληρος ἐγένετο ὁ
υἱός, οὐ βλάπτεται· πρὸς πάντα γὰρ ἔστιν ἀνυπό-
στατος.

§. 6. Ἐὰν ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ γέγραπται κληρονό-
μος, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀπόκληρος· ἢ ἐν τῷ πρώτῳ
ἀπόκληρος γένηται καὶ ἐποκαταστῆ τῷ κληρονόμῳ,
οὐ βλάπτεται· καὶ καθόλου ἐν οἰωδῆποτε βαθμῷ
γροφόμενος ὁ υἱός κληρονόμος οἱ βλάπτεται, κὰν
ἐν τῇ αὐτῇ διαθήκῃ ἀπόκληρος γένηται.

tiam habet, aut abstinere iis, aut in legitimam ea computare.

Sed si quid ei datum fuerit ad implendam conditionem post mortem liberti, repellitur.

Patronus minor annis voluntatem liberti agnoscens restituatur, ut possit contra tabulas bonorum possessionem habere.

VI. Qui paternum libertum in servitutem petit, neque liberorum suorum nomine contra tabulas bonorum possessionem habet.

VII. Si unum ex patronis in minorem quam legitimam libertus scripserit, et alterum supra debitam partem, itemque extraneum scripserit: is, qui minus habet, et ex eo, quod alteri superest, et ab extraneo suppletur. Idem et in pluribus patronis.

Si avus nepotem exheredaverit, adversus libertos quidem eius bonorum possessionem contra tabulas non habet, sed adversus paternos libertos habet. Quodsi solus pater eum exheredaverit, neque adversus avitos, neque adversus paternos habet. Sed si avus filium exheredaverit, non vero nepotem, adversus libertos avitos experiri potest.

Sin autem me pater meus exheredaverit, et patrem meum avus, priorque moriatur avus, ab omnibus repellor: sed si pater meus prior moriatur, avitis succedo.

VIII. Quodsi pater meus exheredatus fuerit a patre suo, ego autem neque ab ipso, neque ab avo meo: moriente quidem patre meo adversus libertos utriusque bonorum possessionem contra tabulas habeo: eo autem superstite, si quidem in potestate eius sum, adversus avitos non habeo: si vero emancipatus fui, habeo.

IX. Etiamsi exheredatus sim, contra tabulas liberti mihi assignati bonorum possessionem habeo.

Si filium meum non mala mente exheredavi, non laeditur: forte enim furiosus erat aut impubes, et rogavi heredem, ut ei restitueret.

Si exheredatus per iudicis temeritatem pronuncietur exheredatus non esse, non repellitur: sententia enim standum est.

Obstat filio exheredato, etsi unum heredem per querelam de inofficioso testamento vicerit, sed ab alio victus sit: valet enim testamentum.

Si autem neque adita fuerit hereditas, nec bonorum possessio petita ex eo testamento, in quo filius exheredatus fuit, non laeditur: per omnia enim irritum est.

Si in primo gradu heres scriptus fuerit, et in secundo exheredatus, vel in primo exheredatus et heredi substitutus fuerit, non laeditur: et in universum, in quocumque gradu filius heres sit scriptus non laeditur, etsi in eodem testamento exheres factus.

ο) ἐπιπληρώσει coniunctim Cod. 1357. Tum comma post αἰρέσειως positum alio transtuli. R. ρ) Apud Reitzium semper scribitur ἀφῆλιξ. γ) ἀπελευθέρων Cod. 1357. R. τ) τοῦ μίμου Cod. 1357. R. σ) Punctum minus hinc aliorum transtulit. Sed tam manifesta distinctionum vitia tacite deinceps corrigam. R. ι) πατρῶν et παππῶν sine ἰῶτα Cod. 1357. In aliquoties: alibi tamen exprimit. R. υ) ποιῆσει Cod. 1357. R. φ) ἀποθῶμαι Cod. 1357. R. ω) Cod. 1357. γενόμενος Capperonierius quaerit, an γενόμενος? Reitzius coniecit ἐγενόμενος, quod tanquam unice verum in textum recepi.



Καὶ ὁ ὑπέξουσιος καὶ ὁ αὐτεξουσιος δυνάμενοι κληρονομήσαι τοῦ πατρὸς καὶ μὴ θέλοντες, ἔχουσι κατὰ τῆς τοῦ ἀπελευθέρου διαθήκης τὴν ἐναντίωσιν.

ι'. Ἐὰν τὸν υἱὸν μου ἀπόκληρον ποιήσω καὶ υἱὸν αὐτοῦ γράψω κληρονόμον, εἰ καὶ τὰ μάλιστα διὰ μέσου τοῦ ἐγγόνου γίνεται μου ἀναγκαῖος κληρονόμος, ὅμως οὐκ ἔχει τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ ἀπελευθέρου· εἰ γὰρ ὁ αὐτεξουσιός μου διὰ δούλου αὐτοῦ γένηται μου κληρονόμος, οὐκ ἔχει τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ ἀπελευθέρου μου.

ια'. Ἐὰν ὁ πατέρων κεφαλικῶς κατηγορήσῃ τοῦ ἀπελευθέρου, ἢ δουλαγωγῆσῃ^{*)} αὐτόν, ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης^{γ)} ἐναντιώσεως.

Ὁ δὲ ἀφῆλιξ κατηγορήσας ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κορυάτρωτος, συγγινώσκειται, κἂν εἰ²⁾ τέλειος γινόμενος κατεδικάσθῃ· οὔτε γὰρ ἡδύνατο τῆς κατηγορίας ἀποστῆναι διὰ τὸ μὴ ἐμπειεῖν εἰς τὸ κατὰ^{β)} συκοφαντῶν δόγμα, οὔτε ἄφρασις εὐχερῶς τῷ βουλευμένῳ δίδεται· εἰ δὲ δημοσίας δοθείσης ἀφρασίας μεῖζων γινόμενος ἀνευέωσατο αὐτήν, ἀπωθεῖται^{β)} τῆς κατὰ τῆς διαθήκης^{γ)} ἐναντιώσεως· ἡδύνατο γὰρ αὐτὴν ἀκινδύνως μὴ ἀνανεώσασθαι.

Κεφαλικῶς δὲ^{δ)} κατηγορεῖ ὁ κινῶν ἔγκλημα, ἐξ οὗ θάνατος ἢ πολιτείας ἐκπτώσις ἐπιφέρεται.

Εἰ δὲ μὴ ἦν τοιοῦτο τὸ ἔγκλημα, ὁ δὲ δικαστῆς ὡμῶς ἢ ἀπέριως τὴν ποινὴν ἠῤῥησεν, οὐ βλάπτεται ὁ υἱὸς τοῦ πατρωνος.

Εἰ δὲ καὶ μὴ κατηγορήσῃ μὲν, ὑπέβαλλε^{ε)} δὲ τὸν κατήγορον, ἢ κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐμαρτύρησῃ τοῦ ἀπελευθέρου, ἐκπίπτει.

Ἐὰν ὁ υἱὸς τοῦ πατρωνος ὡς ἐπὶ τυραννίδι συκοφαντηθεὶς πᾶρά τοῦ ἀπελευθέρου αἰτήσῃ αὐτὸν τιμωρηθῆναι, ἢ κατηγορουμένου ὑπ' αὐτοῦ στρέψῃ^{ε)} κατ' αὐτοῦ τὸ ἔγκλημα, συγγινώσκειται· ὡσπερ ὅτε τὴν ἀναίρεσιν τοῦ πατρὸς ἐκδικῶν κατηγορήσῃ, τυχὸν πατροῦ ὄντος ἢ κορυβικουλαρίου, ἢ ἄλλως περὶ τὸν πατέρα ὄντος· ἀνάγκη γὰρ εἶχε διὰ τὸ μὴ ἐκπειεῖν τοῦ κλήρου συκοφαντικῶς^{β)} γούν κατηγορησάσαι.

Ἐκεῖνος δὲ δοκεῖ κατηγορεῖν ὁ μένων ἕως τῆς ἀποφάσεως· εἰ γὰρ πρὸ τῆς ψήφου ἢ τῆς ἐκκλήτου ἡρτημένης ἀποστῆ, ἢ τελευτήσῃ^{η)} ὁ ἀπελευθέρου πρὸ βεβαιώσεως αὐτῆς, συγγινώσκειται· τελευτήσας γὰρ ἠλευθέρωται τῆς ψήφου.

Συνηγορήσας δὲ τῷ κατηγόρῳ οὐ βλάπτεται· ὁ γὰρ συνήγορος οὐκ ἐστὶ κατήγορος.

Εἰ δὲ καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ παρακελεύσῃται ὁ πατέρων κατηγορηθῆναι αὐτόν, ὡς φαρμάξαντα αὐτόν, ἢ ἄλλο τι κατ' αὐτοῦ πλημμελήσαντα, συγγινώσκειται ὁ υἱὸς κατηγορῶν.

ιβ'. Εἰ δὲ κατηγορήσῃ^{ι)} καὶ ἀποδείξῃ, πᾶρά δὲ βασιλικῶς ἀποκαταστῆ ὁ ἀπελευθέρου, ἢ κεφαλικοῦ τοῦ ἐγκλήματος ὄντος ὁ ἕρχων φιλαγάθως ἔξορῆσῃ, οὐκ ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· τοὺς γὰρ συκοφαντίας μόνους ὁ νόμος μισεῖ.

ιγ'. Οὐ δοκεῖ δουλαγωγεῖν ὁ τῷ ἀναφωνοῦντι ἢ^{κ)} εἰς ἐλευθερίαν ἀντιλέγων, ἀλλ' ὁ τὸν ἐν νομῇ ἐλευθερίας ὄντα εἰς δουλείαν ἔλκων· εἰ καὶ ἐκ μέρους

Et filiusfamilias et emancipatus, qui patri heredes esse possunt et nolunt, contra tabulas liberti bonorum possessionem habent. XX

X. Si filium meum exheredavero, eiusque filium heredem scripsero, etsi per medium nepotem necessarius mihi fiat heres, tamen contra tabulas liberti bonorum possessionem non habet: nam si filius meus emancipatus per servum suum mihi heres fiat, contra tabulas liberti mei bonorum possessionem non habet.

XI. Si patronus libertum capitaliter accusaverit, eumve in servitutem petierit, bonorum possessione contra tabulas excidit. D.

Minori autem, qui vel per se, vel per tutorem aut curatorem accusavit, ignoscitur, etiamsi maior factus condemnatus fuerit: neque enim ab accusatione desistere potuit; ne in Senatusconsultum contra calumniatores incideret, neque abolitio volenti facile datur: sed si publica abolitione data maior factus eandem renovavit, repellitur a bonorum possessione contra tabulas: poterat enim impune eam non renovare.

Capitaliter autem accusat, qui crimen movet, ex quo mors aut civitatis amissio infertur. §. 3

Quodsi tale crimen non fuit, sed iudex crudeliter vel imperite poenam auxerit, patroni filius non laeditur. §. 4

Sed et si non accusavit, sed accusatorem subiecit, vel contra caput liberti testimonium dixit, excidit. §. 5

Si filius patroni maiestatis falso accusatus a liberto, petierit, ut puniretur, aut accusatus ab eo crimen in ipsum verterit, ignoscitur illi: veluti quando patris necem ulciscens accusabit, cum forte medicus vel cubicularius, vel alio modo circa patrem fuisset: necesse enim habebat, ne hereditate excideret, vel calumniose eum accusare. §. 6

Is autem accusare videtur, qui ad sententiam usque persistit: nam si ante sententiam vel pendente appellatione destiterit, aut libertus ante confirmationem eius obierit, ignoscitur illi: obiens enim sententia liberatus est. §. 8

Sed advocacionem praestans accusatori non laeditur: nam advocatus non est accusator. §. 9

Sed et si patronus in testamento iusserit eum accusari, quasi veneno se appetisset, vel aliud quid adversus se deliquisset, filio accusanti ignoscitur. §. 10

XII. Quodsi accusaverit et probaverit, sed libertus a Principe restitutus fuerit, vel, cum crimen capitale esset, Praeses benigne relegaverit, non excidit bonorum possessione contra tabulas: solos enim calumniatores lex odit. L. 14 L. D.

XIII. Non videtur in servitutem petere, qui ad libertatem proclamanti contradicit, sed qui constitutum in possessione libertatis in servitutem trahit: §. 1. l

*) δουλαγωγῆσαι Cod. 1357. Hanc vero legem cum Leuncl. habet Fabr. usque ad finem §. 3. vocem ἐπιφέρεται. R. y) αὐτοῦ addunt Leuncl. et Fabr. R. z) καὶ εἰ iidem rectius. R. a) τῶν addunt iidem. R. b) ἀποθεῖται Cod. 1357. R. c) τοῦ ἀπελευθέρου addunt Leuncl. et Fabr. R. d) δὲ deest apud eosdem. R. e) Lege ὑπέβαλε. δ) Lego ac verto κατηγορούμενος ὑπ' αὐτοῦ στρέψῃ. R. g) Habetne auctoritatem pro συκοφαντικῶς? R. h) τελευτήσῃ Cod. 1357. R. i) κατηγορήσῃ — ἀποδείξει — ἐξορῆσαι Cod. 1357. R. k) Unde ἢ huc irrepsit? R.



αὐτὸν ἑαυτῷ λέγει διαφέρειν, ἢ χρῆσιν εἶχεν¹⁾ ἐπ' αὐτῷ ἢ τι δίκαιον, ὅπερ ἐπὶ μόνοις δούλοις συνίσταται· καὶ ὁ τοιοῦτος ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.

6. §. 2. *D. XVIII. 2.* Εἰ δὲ δουλαγωγῆσας ἐνίκησε, καὶ τῆς ἀληθείας ὕστερον γνωσθείσης ἐν ἐλευθερίᾳ διάγειν αὐτὸν ἠνέσχετο, οὐ βλάπτεται δουλαγωγῆσας, μάλιστα εἰ δικαίως ἐπλανήθη.
- §. 3. Καὶ ὁ μὴ προκαταρξάμενος ἢ πρὸ ψήφου ἀποστάς οὐ δοκεῖ δουλαγωγεῖν.
- §. 4. Ἡ ἀποκήρυξις τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρωνος, καὶ ἢ παρ' αὐτοῦ γενομένη κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου κεφαλικῆ κατηγορία ἢ δουλαγωγία οὐ βλάπτει τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς μὴ ὄντας ὑπέξουσιους αὐτοῦ.
- §. 5. 6. Αἰτῶν ὁ πατρων τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἐκπίπτει πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ ἀπελευθέρου καταλειφθέντων αὐτῷ, καὶ τῶν ἐν κωδικίλλοις καὶ θανάτου αἰτία δωρηθέντων, καὶ τῆς κατὰ ἀνηθότητα ὑποκαταστάσεως. εἰ δὲ μετὰ τὸ αἰτῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν χώραν λαβούσης τῆς ὑποκαταστάσεως κληρονομίᾳ^{m)}, ἀρνοῦνται αὐτῷ αἰ ἀγωγὰς.
- §. 7. Εἰ δὲ μέλλει τὰ καταλειφθέντα ἀποκαθιστῆν ἐτέροις, δίδεται αὐτῷ ἀπαίτησις.
- §. 8. Τὰ αὐτὰ λέγομεν, εἰ καὶ μὴ αὐτῷ, ἀλλὰ τοῖς ὑπέξουσιοις αὐτοῦ κατελείφθη.
- §. 9. Ἐὰν καταλείπηⁿ⁾ ὁ ἀπελευθέρου δούλω τοῦ πατρωνος ἐλευθερίαν, ληγατεύσας αὐτῷ τὸ τίμημα αὐτοῦ· ἀπαίτεται τὸ ληγάτον διὰ τὸ μὴ ἐμποδισθῆναι τὴν ἐλευθερίαν.
- §. 10. Ὁ ὑποκαταστάς τῶ πατρωνι οὐκ ἔχει ἀγωγήν εἰς τὸ μέρος, ἐφ' ᾧ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ὁ πατρων ἤτησεν.
- §. 11. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ πατρων ὑποκαταστάς^{o)} ἐν ζωῇ τοῦ ἀπελευθέρου ἐτελεύτησεν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν αἰτῶν οὐ μόνον τὸ τῆς ὑποκαταστάσεως μέρος λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάντων τῶν κληρονόμων ἀναλόγως μοῖραν ἀφαιρεῖται.
- L. 17. *D. eod.* Ἄπαιδος τοῦ ἀπελευθέρου τελευτῶντος πρῶτοι καλοῦνται πατρων καὶ πατρώνισσα, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοῦ^{p)} οἱ ἄλλοι συγγενεῖς.
- L. 18. *D. eod.* ιδ'. Οἱ^{q)} τῆς πατρωνίσεως παῖδες, καὶ πορνογενεῖς ὄντες ἔχουσι κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου αὐτῆς τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· οἱ δὲ τοῦ πατρωνος, νόμιμοι ὄντες.
19. *pr. D. eod.* ιε'. Ἐὰν εἰς ἦτρον τοῦ νομίμου γραφεῖς ὁ πατρων πλαστὴν εἶπη τὴν διαθήκην, καὶ ἤτηθῃ, ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· ἰδίῳ γὰρ φάκτω^{r)} τὴν κληρονομίαν ἀπώλεσεν.
- §. 1. Εἰ δὲ γραφῆ εἰς τὸ κειρωσθημένον, κληρονομῶν καὶ μὴ κληρονομῶν ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.
- L. 20. *pr. D. eod.* ις'. Ἐὰν ὑπὸ αἵρεσιν ὄρκου γραφῆ κληρονόμος ὁ πατρων, ἢν εἰῶθει συγχωρεῖν ὁ πραιτωρ, οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· ἔστι γὰρ κληρονόμος.
- §. 1. Ἐὰν ληγατεύσῃ^{s)} ὁ ἀπελευθέρου Πέτρω ἐπὶ τῷ ἀποκαταστήσει αὐτῷ τῷ πατρωνι, διδοῦντος τοῦ κληρονόμου τῷ πατρωνι τὸ νόμιμον μέρος, οὐκ ἔχει Πέτρος τὴν τοῦ ληγάτου ἀπαίτησιν.

etiamsi ex parte eum ad se pertinere dicat, vel usufructum se habere in eo aut ius aliquod, quod in solis servis consistit: et hic bonorum possessione contra tabulas excidit.

Si autem in servitutum petens vicit, et veritate postea cognita in libertate eum morari passus est, non laeditur, quod in servitutum petierit, maxime si iuste erravit.

Et qui litem contestatus non fuit, vel ante sententiam destitit, non videtur in servitutum petere.

Abdicatio filii patroni, et facta ab eo adversus libertum capitalis accusatio vel in servitutum petitio, non nocet liberis eius, quos in potestate non habet.

Patronus contra tabulas bonorum possessionem petens amittit omnia a liberto ei relicta, et in codicillis et mortis causa donata, et pupillarem substitutionem. Quodsi post petitam bonorum possessionem contra tabulas, locum habente substitutione, heres factus sit, denegantur ei actiones.

Sed si relicta aliis restitutus est, datur ei petitio.

Eadem dicimus, et si non ipsi, sed iis, qui in potestate eius sunt, relictum fuit.

Si libertus servo patroni libertatem reliquerit, legato ipsi pretio illius: petitur legatum, ne libertas impediatur.

Qui patrono substitutus est, actionem non habet eius partis, ex qua patronus bonorum possessionem contra tabulas petit.

Sed si ipse patronus substitutus vivo liberto decesserit, filius eius contra tabulas bonorum possessionem petens, non modo substitutionis partem accipit, sed etiam omnibus heredibus pro rata partem adimit.

Liberto sine liberis moriente, primi vocantur patronus et patrona, sed etiam post eos reliqui cognati.

XIV. Patronae liberi, etiam meretricii, adversus libertum eius bonorum possessionem contra tabulas habent: patroni autem, non nisi legitimi.

XV. Si patronus in minore quam legitima parte institutus falsum dixerit testamentum et victus sit excidit bonorum possessionem contra tabulas: suo enim facto hereditatem amisit.

Sed si in partem debitam scriptus fuerit, sive heres extiterit, sive non extiterit, bonorum possessionem contra tabulas excidit.

XVI. Si sub conditione iurisiurandi, quam Praetor remittere solet, patronus heres sit scriptus, contra tabulas bonorum possessionem non habet: est enim heres.

Si libertus Petro legaverit, ut ipsi patrono restituat, dante herede partem legitimam patrono, Petro legati petitionem non habet.

1) ἔχειν rescribendum. R. m) κληρονομήσει Cod. 1357. R. n) Lege καταλίπη. o) ὑποκαταστάσας Cod. 1357.

p) Aberravit hic interpres, qui pro πρῶτοι debebat vertisse οὐ μόνον, et μετ' αὐτῶν (sicut cum iis) pro μετ' αὐτοῦ.

q) Fabr. et Leuncl. hoc et sequens caput habent ad verbum ἀπώλεσεν usque. Prius quoque extat apud Harm. V. 3. fin.

r) ἰδίῳ γὰρ βούλῃσι Leuncl. et Fabr. R. s) ληγατεύθη Cod. 1357. R.



Ἐὰν εἰς ἕξ οὐγκίας τὸν πάτρωνα μετὰ ἔξωτικῶν συνεξωγμένως γράψῃ κληρονόμον ὁ ἀπελεύθερος, τὰς μὲν τρεῖς λαμβάνει, τὸ δὲ λείπον αὐτῷ ἐκ πάντων τῶν κληρονόμων ἀναλόγως πληροῦται.

Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ληγάτου, ἵνα τὸ μὲν ἡμισυ λαμβάνῃ, τὸ δὲ λείπον δίδωσιν ὁ κληρονόμος, καὶ ὅσον δώσει, λαμβάνει¹⁾ παρὰ τοῦ συλληγαταρίου τοῦ πάτρωνος.

Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος τὸν ἴδιον ἀντεξούσιον παῖδα γράψῃ κληρονόμον ὑπὸ αἵρεσιν, καὶ δοθῆις αὐτῷ ὑποκατάστατος κληρονομήσῃ· εἰ μὲν ἀτονήσῃ²⁾ ἢ αἵρεσις, ἢ ἡρτημένης αὐτῆς ἀποθάνῃ ὁ υἱός, ἢ ἀποκλισθῇ τῷ χρόνῳ τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως, ἢ παραιτήσῃται³⁾ αὐτήν, τὸ κεραιωστὴν αὐτῷ ἐκ τοῦ ὑποκαταστάτου λαμβάνει ὁ πάτρων. εἰ δὲ τῆς αἰρέσεως ἀτονούσης περιέλθῃ εἰς τὸν ἀντεξούσιον ἢ κληρονομία, προτιμᾶται τοῦ πάτρωνος κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου. ὅτε γράφεται ὁ ἀντεξούσιος ὑπὸ αἵρεσιν, εἰ μὲν ἐστὶν ἐξουσιαστικὴ, οὐκ ἐστὶν ἀναγκαῖον ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ ἀπόκληρον γίνεσθαι αὐτόν· εἰ δὲ αἰτιατῆ⁴⁾ ἐστὶν, ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ ἀποκήρυξις, ἐπεὶ οὐ καλεῖται ὁ ὑποκατάστατος.

Ἐὰν ὁ ἀντεξούσιος υἱὸς τοῦ ἀπελευθέρου γραφῆι παρ' αὐτοῦ κληρονόμος ἡξιώθη τὴν κληρονομίαν ἀποκαταστήσῃ Πέτρω, καὶ ἀναγκασθῆις ἐκκληρονομήσῃ καὶ ἀποκατεστήσῃ⁵⁾, δίδεται τῷ πάτρωνι κατὰ τοῦ φιδικομισσαρίου⁶⁾ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· καὶ ὅτε σὺν ἄλλῳ γραφῆι ὁ υἱὸς κληρονόμος ἀποστῇ τῆς πατρῴας κληρονομίας, καὶ τὸ πᾶν προσαιξήσῃ⁷⁾ τῷ συγκληρονόμῳ· ἐφ' ἑκατέρου γὰρ θέματος οὐκ αὐτός, ἀλλ' ὁ fideicommissarius καὶ ὁ συγκληρονόμος αὐτοῦ ζημιούται.

ιβ'. Τὸ μέρος τοῦ μὴ αἰτούντος πάτρωνος τοῖς ἄλλοις πάτρωνσιν ἐξ ἴσου προσαύξει.

ιγ'. Ὁ ἐλευθερούμενος παρὰ τοῦ ὑπεξουσίου στρατιώτου⁸⁾, αὐτοῦ, καὶ οὐ τοῦ πατρὸς γίνεται ἀπελεύθερος.

ιδ'. Ἐὰν τοῦ πάτρωνος ἀμεληθέντος ἔξωτικὸς γραφῇ κληρονόμος, καὶ πρὶν αἰτῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν ὁ πάτρων υἰοθετηθῇ, ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἐκ τοῦ νόμου βοήθειαν ὁ πάτρων αἰτεῖν δύναται.

ιε'. Ὅσον περίεσιν υἱὸς τοῦ πάτρωνος, οἱ ἐξ ἑτέρου πάτρωνος ἔγγονοι οὐ καλοῦνται εἰς τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν τοῦ ἀπελευθέρου· ὁ γὰρ ἐγγύτερος προτιμᾶται.

ις'. Εἰ δὲ ἐστὶν εἰς υἱὸς πάτρωνος, καὶ ἄλλον πάτρωνος δύο υἱοί, προσωπικῶς διαιροῦνται.

ιζ'. Τὸ μέρος τοῦ ὀρκώσαντος τὸν ἀπελεύθερον μὴ γῆμαι, ἢ προτελεντήσαντος αὐτοῦ, τῷ ἄλλῳ προστίθεται πάτρωνι⁹⁾.

ιη'. Ἐφ' ὅσον ἐπιλείπειται κινεῖν ὁ πάτρων τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν, ἐνάγων ὁ γεγραμμένος κληρονόμος τοῖς χρεώσταις ἐκβάλλεται παραγραφῇ ἐπὶ τῷ τρίτῳ.

ιθ'. Ἐὰν τῷ ἀπελευθέρῳ ἔχοντι οὐσίαν ὀγδοήκοντα¹⁰⁾ γν¹¹⁾, καὶ μετὰ τὴν προχώρησιν γράψας ἄλλον

Si libertus patronum cum extraneo coniunctim in sex uncias heredem scripserit, tres quidem accipit, sed quod deest ei, ab omnibus heredibus pro rata suppletur.

Idem et in legato, ut semissem quidem capiat, sed reliquum dat heres, et quantum dabit, accipit [pro rata] a collegatario patroni.

Si libertus filium suum emancipatum heredem scripserit cum conditione, et datus ei substitutus heres extiterit: si quidem conditio deficiat, aut pendente ea filius moriatur, aut tempore bonorum possessionis contra tabulas exclusus sit, aut eam repudiaverit, debitam sibi partem patronus a substituto accipit. Sed si deficiente conditione hereditas ad emancipatum pervenerit, praefertur patrono adversus substitutum. Quando emancipatus sub conditione instituitur, si quidem potestativa est, non necesse est eum in secundo gradu exheredem fieri: sed si casualis est, necessaria est exhereditatio, quoniam substitutus non vocatur.

Si filius liberti emancipatus ab eo heres scriptus rogatus fuit hereditatem Petro restituere, et coactus adiit et restituit, datur patrono adversus fideicommissarium contra tabulas bonorum possessio: etiam quando filius cum alio heres scriptus paterna hereditate abstinerit, atque omne coheredi acceverit: utroque enim casu non ipse, sed fideicommissarius et coheres eius damnun patiuntur.

XVII. Pars patroni non petentis reliquis patronis ex aequo accrescit.

XVIII. Manumissus a filiofamilias milite, huius, non patris, fit libertus.

XIX. Si neglecto patrono extraneus heres sit scriptus, et ante petitam contra tabulas bonorum possessionem patronus adoptatus sit, potest patronus legitimum auxilium ex toto asse petere.

Quamdiu filii patroni extant, nepotes ex alio patrono ad hereditatem liberti ab intestato non vocantur: nam proximus praefertur.

Sed si unus sit patroni filius, et alterius patroni filii duo, viriliter partuntur.

XX. Pars eius, qui libertum iureiurando adigit, ne uxorem ducat, vel qui ante eum obiit, alteri patrono accrescit.

XXI. Quamdiu speratur fore, ut patronus bonorum possessionem contra tabulas petat, heres scriptus adversus debitores agens exceptione tertiae partis nomine repellitur.

XXII. Si liberto bona octaginta nummorum habenti [fundus quadraginta nummorum legatus sit] et

1) ἀναλόγως vel excidit hinc, vel certe subintelligendum. R. 2) ἀτονήσῃ et ἀποθάνῃ, atque errore contrario dein ἀποκληθῇ Cod. 1357. R. 3) παραιτήσῃται Cod. 1357. quod correxit Capperon. R. 4) ἢ ἀναγκασθῆις? Capperon. pro αἰτία τῆ Cod. 1357. Sed simplicior est mea lectio: etiamsi pessime sic interpres erraverit, qui sciens, conditionem, quae non sit in potestate, in iure posteriori casuallem dici, eam confudisse videtur cum appellatione causalis, ideoque αἰτιατῆν vertisse, cum τυχηρᾶν debuisset. R. 5) ἀποκατεστήσῃ Cod. 1357. R. 6) Sic h. l. Cod. 1357. Alioqui constanter, ut in primo tit. saepius notavi. R. 7) προσαιξήσῃ Cod. 1357. R. 8) στρατιώτου Cod. 1357. R. 9) πάτρων Cod. 1357. R. 10) Nemo dubitabit, quin sequentia verba hinc exciderint, aut his similia: ἀγρὸς ληγατευθῆ ἕξιοι τεσσαράκοντα γν. R.



κληρονόμον ἀποθάνῃ· αἰτεῖ ὁ πατρῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, εἴτε καταδέξῃται τὸ ληγάτον ὁ κληρονόμος, εἴτε μὴ· διὰ γὰρ αὐτοῦ μίζων τῶν ἐκατὸν νομισμάτων νομίζεται ἢ περιουσία· καὶ τὸ προχωρήσαν γὰρ ληγάτον εἰς^{d)} πρόσωπον τοῦ τελευτήσαντος, εἰ καὶ παραιτήσῃται αὐτὸ^{e)} ὁ κληρονόμος, λογίζεται τοῖς ληγαταριοῖς εἰς Φαλκιδιον.

post diem legati cedentem alio herede scripto obierit: patronus contra tabulas bonorum possessionem petit, sive legatum acceperit heres, sive non: nam per illud centum nummis maius aestimatur patrimonium: nam et legatum, quod in persona defuncti cesserat, etsi heres id repudiverit, legatariis in Falcidiam imputatur.

XXIII. Nepos ab avo exheredatus vivo patre suo, damnum facit in avitorum libertorum successionem.

XXIV. Si libertus fuerit punitus, aut propter metum criminis sese interfecerit, aut ex civitate profugerit: patronus quidem debitam sibi partem accipit, sed reliqua publicantur.

XXV. Ex fideicommissio manumittens et contra tabulas bonorum possessionem habet, et iura ab intestato: sed operas ei imponere nequit, neque, si imposuit, petere.

XXVI. Sed si quis filio suo servum legaverit, rogans eum ut manumittat, ea mente, ut plenum ius patronatus in eo habeat, operas ei imponere potest.

XXVII. Si libertus paternum eo consilio in servitutum petiero, ut evictionis causam mihi servem: non amitto bonorum possessionem.

Si alienum agrum a patre emtum libertus ei legaverit, patronus accipiens contra tabulas bonorum possessionem amittit, quamvis nullum lucrum habeat, cum ager legatus sit alienus: ipse enim eum vendidit.

XXVIII. Si libertus meus in servitutum redactus et rursus manumissus sit, praefertur mihi manumissor secundus in bonorum possessione contra tabulas.

XXIX. Si patronus libertum non alat, et ipse, et omnes, ad quos hoc ius pertinet, amittunt libertatis causa ei imposita: et hereditate eius omnique bonorum possessione, praeterquam ea, quae ex testamento est, ipse cum liberis excidit.

XXX. Duos ego patronos habens unum praeterii, alterum in sex uncias institui, et extraneum in sex uncias: praeteritus agens tam ex iis, quae compatrono ex superfluo sunt relicta, quam ex sex unciis extranei pro rata suppletur ratione partis ei debita.

XXXI. Herede scripto liberto meo, usumfructum agri tibi legavi, ipse autem libertus heredem te scripsit petente adversus te filio meo bonorum possessionem contra tabulas, partem nude proprietatis agri ei das et usumfructum retines per restitutionem arbitrio iudicis.

XXXII. Si libertus, cum solvendo non esse alios heredes scripserit, et hi adierint, recte patronus contra tabulas bonorum possessionem petit: non enim hereditas non solvendo est, quae invenit heredem bonorum possessorem: sua enim, non aliorum aestimatione liberti bona patronus aestimat: evenit enim

1. 0. κγ'. Ἀπόκληρος γενόμενος ὁ ἕγγονος ὑπὸ τοῦ πάπ-
LXIII. που ἐν ζωῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βλάπτεται εἰς τὴν
2. διαδοχὴν τῶν παππῶν ἀπελευθέρων.

8. pr. κδ'. Ἐὰν τιμωρηθῇ ὁ ἀπελεύθερος ἢ διὰ φόβον
0. cod. ἐγκλήματος ἐκτὸν ἀνέλη, ἢ τὴν πολιτείαν φύγη· ὁ
μὲν πατρῶν τὸ κεχρηωστημένον αὐτῷ μέρος λαμβά-
νει, τὸ δὲ λοιπὸν δημεύεται.

9. pr. κε'. Ὁ ἀπὸ fideicommissou ἐλευθερῶν καὶ τὴν
cod. κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἔχει, καὶ τὰ ἐξ ἀδια-
θέτου δίκαια· ὑπηρεσίας δὲ αὐτῷ ἐπιθεῖναι οὐ δύ-
ναται, οὔτε ἐπιθεῖς ἀπαιτήσαι.

§. 1. κς'. Εἰ δὲ τις ληγατεύσῃ^{f)} τῷ υἱῷ αὐτοῦ δοῦ-
λον, ἀξιόσας αὐτὸν ἐλευθερώσαι, τοιαύτη γνώμη,
ὡς πληρὸς ἐπ' αὐτῷ τὸ πατρωνικὸν ἔχειν δίκαιον,
δύναται ἐπιθεῖναι αὐτῷ ὑπηρεσίας.

30. κζ'. Ἐὰν τοιαύτη προαιρέσει δουλαγωγῆσω τὸν
cod. πατρῶν ἀπελεύθερον, ἴνα τὴν αἰτίαν τῆς ἐγκλήσεως
ἐμαυτῷ φυλάξω· οὐκ ἀπολλύω τὴν διακατοχὴν.

31. κς'. Ἐὰν ἀλλότριον ἀγρὸν ἀγοράσας παρὰ τοῦ πά-
cod. τρωνος ὁ ἀπελεύθερος ληγατεύσῃ αὐτὸν αὐτῷ· κατα-
δεχόμενος ὁ πατρῶν ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης
ἐναντιώσεως, εἰ καὶ μηδὲν ἀφελῆται, ἀλλοτρίου ὄντος
τοῦ ληγατευθέντος· αὐτὸς γὰρ αὐτὸν πέπρακεν.

32. κη'. Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερός μου δουλωθῇ καὶ πάλιν
0. cod. ἐλευθερωθῇ, προτιμᾶται μου ὁ δεύτερος ἐλευθερωτῆς
εἰς τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

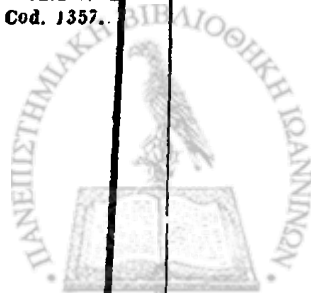
33. κθ'. Ἐὰν μὴ θρέψῃ τὸν ἀπελεύθερον ὁ πατρῶν,
0. cod. καὶ αὐτὸς, καὶ πάντες, εἰς οὓς ἀνήκει τοῦτο τὸ δέ-
καιον, ἀπολλύουσι τὰ προφάσει τῆς ἐλευθερίας ἐπι-
τεθέντα αὐτῷ· καὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ αὐτὸς καὶ
οἱ παῖδες, καὶ πάσης διακατοχῆς χωρὶς τῆς ἐκ δια-
θήκης ἐκπίπτουσι.

34. λ'. Ἐχὼν δύο πατρῶνας τοῦ μὲν ἕξ^{g)} ἐνὸς ἡμέ-
0. cod. λησα, τὸν ἄλλον δὲ εἰς ἕξ οὐγκίας ἔγραψα, καὶ ἕξ-
τικὸν εἰς ἕξ οὐγκίας· κινῶν ὁ ἀμεληθεὶς ὑπὸ τε τῶν
κατὰ περισσείαν ἐαθέντων τῶ συμπάτρωνι καὶ τῶν
ἕξ οὐγκιῶν τοῦ ἕξωτικοῦ ἀναλόγως πληροῦται τὸ
κεχρηωστημένον^{h)} αὐτῷ.

35. λα'. Κληρονόμον γράψας τὸν ἀπελεύθερόν μου
0. cod. ἐληγάτευσά σοι χρῆσιν ἀγροῦ, αὐτὸς δὲ ὁ ἀπελεύ-
θερος ἔγραψε σε κληρονόμον· αἰτοῦντος τοῦ υἱοῦ
μου κατὰ σοῦ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν,
τὸ μέρος γυνιῆς τῆς δεσποτίας τοῦ ἀγροῦ δίδωςⁱ⁾
αὐτῷ, καὶ τὴν χρῆσιν μένεις ἔχων^{k)} διὰ ἀποκατα-
στάσεως διαγνώσει τοῦ δικαστοῦ.

36. λβ'. Ἐὰν ἄπορος ὢν ἀπελεύθερος^{l)} ἄλλους γράψῃ
0. cod. κληρονόμους, καὶ κληρονομήσωσι· καλῶς ὁ πατρῶν
κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· οὐ γὰρ
ἔστιν ἄπορος κληρονομία, ἣτις εὕρισκει κληρονόμον
καὶ ἀγαθῶν^{m)} νομέα· τῇ γὰρ οἰκεία δοκιμασία καὶ
οὐ τῇ τῶν ἄλλων ὁ πατρῶν διατιμᾶται τὴν οὐσίαν

d) εἰ Cod. 1357. R. e) αὐτῷ Cod. 1357. R. f) ληγατεύσει Cod. 1357. R. g) ἕξ exulare hinc iubeo. R. h) κωσσημένον Cod. 1357. quod Capperon. correxit. Ceterum ἀνακόλουθον hic committitur per nominativum absolutum: nam enim placet, verba postrema per ἔλπειν τοῦ κατὰ vel εἰς accipere. R. i) δίδως Cod. 1357. R. k) ἔχω Cod. 1357. l) Adde ὁ ante ἀπελεύθερος. m) Sic corrigo pro ἀγαθόν. R.



τοῦ ἀπελευθέρου· συμβαίνει γὰρ διαφέρειν αὐτῷ κινῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, εἰ γὰρ^{η)} καὶ ὑπόχρεώς ἐστὶν ἡ οὐσία. τί γὰρ, ὅτι ἀγρός ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἐν ᾧ οἱ γονεῖς τοῦ πατρωνος ἐτάφησαν, ἢ δοῦλος τοῖς μὲν ἄλλοις ὀλίγον νομιζόμενος, αὐτῷ δὲ ἡγαπημένος;

λγ. Ἐὰν τὴν ἐνοχὴν τῶν ἐπιχειρησίων ἢ τῶν δωρεῶν τῶν μετὰ αἰτίας πωλήσῃ^{ο)} τῷ ἀπελευθέρῳ ὁ πατρων, ἐκπίπτει ὁ υἱὸς αὐτοῦ τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· εἰ δὲ ὁ υἱὸς πωλήσῃ, οὐκ ἀποκλείει τοὺς ἀδελφούς^{ρ)} αὐτοῦ.

ο) πατρων καὶ ἡ πατρωνίσσα μὴ ἐκδικούντες τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἀπελευθέρου τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως ἐκπίπτουσι, κἂν κληρονομήσῃ ὁ γεγραμμένος κληρονόμος.

λδ. Τοῦ υἱοῦ ἀποκλήρου γινομένου^{ς)}, οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἕως μὲν περιέσσι καὶ εἰσὶν αὐτοῦ ὑπέξουσιοι, οὐ δύναται κινεῖν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· γενόμενοι δὲ αὐτέξουσιοι κινουσί.

λε. Ὁ υἱὸς τοῦ ἀπελευθέρου ἀριστάμενος τοῦ πατρῶου κλήρου συμβύλλεται τῷ πατρῶνι.

λς. Ἡ θυγάτηρ τοῦ πατρωνος καὶ ἐν διαθήσει^{ς)} οὐσα διαδέχεται τοὺς ἀπελευθέρους αὐτοῦ.

λζ. Ἀποκήρυξις οὐ βλάπτει τὸν υἱόν, ἐὰν κελευσθῇ παρὰ τοῦ πατρὸς τὸ κατὰ τῶν ἀπελευθέρων ἔχειν δίκαιον.

Ἐὰν ὁ ἀπελευθέρου τὸ νόμιμον ἐάσῃ τῷ πατρῶνι, καὶ ληγατεύσῃ αὐτῷ ἕτεροι δέκα νομίσματα, ἀξιώσας αὐτὸν ἐλευθερῶσαι δοῦλον ἴδιον· λαμβάνων τὸ ληγάτον ἐλευθεροῦ, μόνον δὲ τὸ νόμιμον καταδεχόμενος οὐκ ἀναγκάζεται ἐλευθερῶσαι. εἰ δὲ μόνος ὁ πατρων ἐγράφη κληρονόμος, εἰ ἔχει ὑποκατάστατον, αὐτὸς μὲν τὸ νόμιμον λαμβάνει διὰ τοῦ ἀρχοντος, ὁ δὲ ὑποκατάστατος τὰ λοιπὰ· καὶ εἰ^{τ)} δύναται τὸν δοῦλον ἀγοράσαι, ἐλευθεροῦ· μὴ ὄντος δὲ ὑποκαταστάτου, ἀρεσκόμενος τῇ κληρονομίᾳ ὁ πατρων ἀναγκάζεται τὸν δοῦλον ἐλευθερῶσαι.

λη. Ἐὰν ἔχων ὁ πατρων δύο παῖδας τὸν μὲν γράμῃ κληρονόμον, τὸν δὲ ἀπόκληρον ποιήσῃ^{η)}, καὶ υἰοθετησάμενος τὸν ἀπόκληρον ὁ γεγραμμένος κληρονόμος καὶ κληρονόμον αὐτὸν γράμῃς ἀποθάνῃ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὴν ἐπιφερομένην ποινήν ἀπὸ νόμου ἢ υἰοθεσία οὐ καταλείπει, ὅμως ἐπειδὴ εἴρω δικάω καὶ οὐχ ὅπερ ἀπώλεσεν, ἔρχεται, οὐ βλάπτεται δι' ὧν ἀπώλεσεν, ἀλλ' ὠφελεῖται δι' ὧν ἐκτήσατο. εἰ γὰρ τις καὶ πατρων ἐστὶν καὶ υἱὸς πατρωνίσσης, οὐ βλάπτει αὐτὸν τὸ ἀμάρτημα, ὅπερ ὁ πατρων ἐποίησεν, ἐὰν ὡς υἱὸς πατρωνίσσης ἔρχηται.

Ἀπελεύθερος στρατιώτης ἐμὲ μὲν ἔγραψε κληρονόμον εἰς τὰ ἰδιόκτητα, ἄλλον δὲ εἰς τὰ λοιπὰ. κἂν ἐγὼ κληρονομήσω, ἕως ἄν ὁ ἄλλος κληρονομήσῃ, οὐ χωρὰ τῇ κατὰ τῆς διαθήκης^{υ)} ἐναντιώσει· ἐξ ἐμοῦ γὰρ οὐδὲν λαμβάνει. εἰ δὲ παραιτήσῃται τὴν κληρονομίαν ὁ ἄλλος, οὐκ ἐμοὶ προσάξει^{ω)}, ἀλλὰ τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου χωρὰ.

Ὁ υἱὸς τοῦ ἀπελευθέρου ὑποβολιμαῖος εἶναι λεγόμενος ἤτησε κατὰ τῆς αὐτοῦ διαθήκης τὴν ἐναν-

ut eius intersit, bonorum possessionem contra tabula petere, etiamsi bona solvendo non sint. Quid enim si ager inter illa sit, in quo parentes patroni sepult fuere, aut servus aliis quidem parvi aestimatus, ips autem carus?

XXXIII. Si operarum vel munerum obligationem patronus liberto vendiderit, amittit filius eius bonorum possessionem contra tabulas: sed si filius vendiderit, non excludit fratres suos.

Patronus ac patrona necem liberti non vindicantes, contra tabulas bonorum possessionem amittunt, etiamsi heres scriptus adierit.

XXXIV. Filio exherede facto, liberi eius, donec vivit et in potestate illius sunt, contra tabulas bonorum possessionem petere nequeunt: sed emancipat petunt.

XXXV. Liberti filius paterna hereditate abstinens, patrono proficit.

XXXVI. Filia patroni etiam in adoptione constituta, libertis eius succedit.

XXXVII. Non nocet filio exhereditatio, si a patre iussus sit ius in libertos habere.

Si libertus legitimam reliquerit patrono, eique alios decem nummos legaverit, rogans cum manumittere servum proprium: legatum accipiens manumittit, sed solam accipiens legitimam, manumitteri non cogitur. Quodsi solus patronus heres fuit scriptus et substitutum habet, ipse quidem per Praetorem legitimam accipit, substitutus autem reliqua: et si servum emere potest, manumittit: sed si non sit substitutus, patronus hereditate contentus servum manumittere cogitur.

XXXVIII. Si patronus duos habens liberos alterum scripserit heredem, et alterum exheredem fecerit, et scriptus heres exheredatum arrogaverit, eoque herede scripto decesserit, etiamsi illatam a lege poenam adoptio non obliterat, tamen quia alio iure, non eo, quod amisit, venit, non laeditur per ea, quae amisit, sed adiuvatur per ea, quae acquisivit. Nam si quis et patronus est et patronae filius, non nocet ei delictum, quod patronus admisit, si ut filius patronae veniat.

Libertus miles me quidem heredem scripsit in bona castrensia, alium vero in reliqua. Etsi ego adiero, usque dum alter adierit, non est locus bonorum possessioni contra tabulas: ex me enim nihil capit. Sed si hereditatem alter repudiaverit, non accrescit mihi, sed iis, qui ab intestato veniunt, fit locus.

Liberti filius, qui suppositivus esse dicebatur, contra tabulas eius bonorum possessionem petiit. Us-

η) γὰρ supervacaneum est. ο) πωλήσει Cod. 1357. R. ρ) τοῖς ἀδελφοῖς Cod. 1357. R. ρ) Habent hanc §. Leuncl. et Fabr. usque ad verbum ἐκπίπτουσι. R. ρ) Praestat γενομένου. R. ς) Cum ignorem, διαθήσει vocabulo adoptionem significari, lego θεοι. Alioqui per affectum vel affectionem reddendum foret. R. τ) Locus hic Capperonero merito suspectus, quia οἱ scribebatur, tam levi remedio sanatur. R. υ) ποιήσει Cod. 1357. R. φ) οὐχ ὡρα τῇ τῆς καταδίκης Cod. 1357. Prius Capperon. posterius ego correxi. R. Ceterum nota, Reitzium habere τῇ τῆς κατὰ διαθήκης, quod ego verbis transpositis mutavi. ω) Vel προσάξει vel προσάξει rescribendum. R.



τίωσιν. ἕως οὗ ἀποφανθῆ ὑποβολιμαῖος, εἶναι οὐκ αἰτεῖ^x) πάτρων τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· οἱ γὰρ ἐν δευτέρᾳ τάξει καλούμενοι πρὸς διακατοχὴν οὐκ ἔχουσι χώραν, ἕως ἂν ἐλπίζεται ἡ προλαμβάνουσα.

2. §. 3. Ἀπελεύθερος ἔγραψε τὴν θυγατέρα τοῦ πατρωνος κληρονόμον, καὶ ἡ διαθήκη πλαστῆ ἀπεφάνθη, καὶ τῆς ἐκκλητου^y) ἡρητημένης ἀπέθανε. πᾶν δίκαιον, ὅπερ εἶχε περιοῦσα, φυλάττεται τῷ παιδί αὐτῆς.

43. §. 1. Πέτρον καὶ ἄλλον ἔγραψεν ὁ ἀπελεύθερός μου κληρονόμους, καὶ ὑποκατέστησέ με Πέτρω. διασκιπτομένου Πέτρου, κινῶν ἐγὼ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν οὐδὲν ἀφαιροῦμαι τοῦ ἄλλου κληρονόμου, ὥσπερ οὔτε ὅτε ὁ κληρονόμος ὑπὸ αἵρεσιν ἔγραψεν· ἀλλ' εἰ μὲν παραιτήσεται Πέτρος, λαμβάνω τὸ μέρος αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑποκαταστάσεως· εἰ δὲ καταδέξεται, ἀναλόγως λαμβάνω παρὰ τῶν δύο τὸ^z) νόμιμον.

14. pr. §. 1. Ἐὰν καταλειφθῆ τῷ πατρωνι τὸ νόμιμον, καὶ παρακληθῆ δοῦναι μοι χωρὶς αἰρέσεως ἀγρόν, ληγατευθῆ δὲ καὶ αὐτῷ τῷ πατρωνι τοσοῦτον ὑπὸ αἵρεσιν, ἵνα μὴ βαρῆται^a), καὶ τὸ ληγατευθὲν μοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἵρεσιν ἀναρτᾶται, καὶ τὴν ἱκανοδοσίαν οὐκ αὐτὸς δίδωσί μοι, ἀλλὰ^b) χρεωστῶν τῷ πατρωνι τὸ ληγάτον.

§. 1. Εἰ καὶ τῶν διαθηκῶν τοῦ ἀπελευθέρου κεκλεισμένων ἀποθάνῃ^c) ὁ ληγατευθεὶς τῷ πατρωνι παρ' αὐτοῦ δοῦλος ὁ τὸ νόμιμον μέρος ἀναπληρῶν αὐτῷ μερικῶ γραφέντι κληρονόμῳ· οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

§. 2. Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος τὸ νόμιμον ἐάσῃ τῷ πατρωνι ἐκ τῆς ἐν καιρῷ τελευτῆς αὐτοῦ περιουσίας, καὶ μετὰ τελευτῆν αὐτοῦ δοῦλος ἐκ τῶν πολεμιῶν ὑποστρέψῃ^d) οὐ δύναται ὁ πατρων μεμφοσθαι, ὡς ἤττονος ἐαθέντος αὐτῷ, δι' ὧν ἡ οὐσία διὰ τοῦ δούλου ἠῤῥήθη. τὸ αὐτὸ λέγομεν καὶ ἐπὶ ἀλουβιῶνος^d), καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ προσγενομένου, καὶ ὅτε ὁ συλληγατάριος ἢ ὁ συγκληρονόμος τοῦ ἀπελευθέρου μετὰ θάνατον αὐτοῦ τὸ μέρος αὐτῶν παραιτήσονται^e).

45. §. 1. μα'. Ἐἴτε μόνον τὸν δοῦλον τοῦ πατρωνος, εἴτε οὖν αὐτῷ τῷ πατρωνι γράψῃ^f) ὁ ἀπελεύθερος εἰς τὸ νόμιμον, οὐ δύναται ληγατεύειν παρ' αὐτῶν.

46. §. 1. μβ'. Ἐὰν ἀπατηθεὶς ὁ πατρων ἠκολούθησεν τῇ πλαστῇ βουλήσει τοῦ ἀπελευθέρου, δύναται κινεῖν τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ.

47. pr. §. 1. μγ'. Ἐὰν μὴ ἐπὶ ἀτιμίᾳ ἀπόκληροι γένωνται οἱ ἔκγονοι, οὐ βλάπτονται εἰς τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν τῶν παππῶν ἀπελευθέρων.

§. 1. Ἐὰν γράψω τῇ θυγατρὶ μου φαρμαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων, καὶ κεφαλικῶς αὐτῶν κατηγορήσῃ, οὐκ ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· οὐ γὰρ οἰκεία γνώμη^g), ἀλλὰ τοῦ πατρὸς ἐκίνησεν.

§. 2. Ὁ ἀπελεύθερος συγχωρούμενος παρὰ τοῦ νόμου τοῦ πατρωνος ἔχειν κληρονομήσειν τοῦ διατίθεσθαι ἔξουσίαν, οὐ δύναται μηδὲν αὐτῷ καταλιπεῖν.

§. 3. Ὁ συλληφθεὶς μετὰ τελευτῆν τοῦ παππου ἔχει κατὰ τῶν παππῶν ἀπελευθέρων τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, καὶ τὰ ἐξ ἀδιαθέτου νόμιμα δίκαια.

que dum probatur suppositivus esse, patronus bonorum possessionem contra tabulas haud petit: nam qui secundo ordine ad bonorum possessionem vocantur, locum non habent, quamdiu praecedens ordo speratur.

Libertus filiam patroni heredem scripsit, et testamentum falsum pronunciatum est, ac pendente appellatione obiit. Omne ius, quod illa superstes habebat, filio eius reservatur.

XXXIX. Petrum et alium libertus meus heredes scripsit, meque Petro substituit. Deliberante Petro, ego bonorum possessionem contra tabulas petens nihil alteri heredi aufero, sicut nec si heres sub conditione scriptus fuisset: sed si Petrus repudiaverit, partem eius ex substitutione accipio: sin autem adierit, pro rata a duobus legitimam accipio.

XI. Si patrono legitima relinquatur, et rogetur mihi agrum dare sine conditione, ipsi autem patrono tantundem legetur sub conditione, ut ne oneretur, et id, quod legatum mihi est, sub eadem conditione suspenditur, et satisfactionem non ipse mihi praestat, sed is, qui patrono legatum debet.

Etiam si testamento liberti clauso servus patrono ab eo legatus decesserit, qui legitimam portionem ei ex parte heredi scripto supplet: contra tabulas bonorum possessionem non habet.

Si libertus legitimam patrono reliquerit ex bonis, quae mortis tempore erant, et post mortem eius servus ab hostibus redierit, nequit patronus queri, quod minus sibi relictum sit, eo, quod bona per servum aucta sunt. Idem dicimus et in alluvione, et in iis, quae post mortem eius accrescunt, et quando collegatarius aut coheres liberti post eius mortem partem suam repudiaverint.

XLI. Sive solum patroni servum, sive cum ipso patrono libertus in legitimam instituerit, ab iis legare non potest.

XLII. Si patronus deceptus falsam liberti voluntatem secutus est, contra tabulas bonorum possessionem petere potest.

XLIII. Si non notae causa exheredati fuerint nepotes, non laeduntur in bonorum possessione contra tabulas avitorum libertorum.

Si scripsero filiae meae, me a libertis venenum appetitum esse, eaque capitaliter illos accusaverit, bonorum possessione contra tabulas haud excidit: non enim sua, sed patris voluntate accusavit.

Libertus, cui a filio patroni concessum est liberam testandi habere potestatem, non potest ei nihil relinquere.

Post avi mortem conceptus adversus libertos avitos bonorum possessionem contra tabulas habet, et legitima ab intestato iura.

x) ὁ addendum. R. y) ἐκλήτου Cod. 1357. R. z) τὸν Cod. 1357. R. a) βαρῆται Cod. 1357. R. b) Necessarium hic legendum ἀλλ' ὁ. R. c) ἀποθάνει Cod. 1357. R. d) Sic solent Glossae, quamvis rectius foret ἀλουβιῶνος. Cod. 1357 exhibet ἀζησιον. Sequentia sic legi ac verti, καὶ τοῖς μετὰ θάνατον αὐτοῦ προσγενομένοις. Alioqui possis deleto καὶ lege προσγενομένης. R. e) παραιτήσονται Cod. 1357. R. f) γράψει Cod. 1357. R. g) οἰκεία γνώμη Cod. 1357. R.



Ἡ δὲ διὰ τῆς σιωπῆς τοῦ στρατιώτου ἀποκίρουντες οὐ βλάπτει τοὺς παῖδας αὐτοῦ^{h)} εἰς τοὺς πατέρας ἢ παππῶνας ἀπελευθέρους.

μδ'. Ἐὰν περὶ διοργῆςⁱ⁾ κατηγορήσω τοῦ ἀπελευθέρου μου, ἐξ ἧς ἐπιφέρεται μετὰλλων καταδικῆ^{k)}, ἐκπίπτω τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.

μέ'. Τοῦ ἀπελευθέρου κατὰ συναρπαγὴν εἰσθετουμένου, τὸ ἴδιον δίκαιον ὁ πάτριον οὐκ ἀπόλλυσιν.

μς'. Ἀδιάφορον, εἴτε ὁ πάτριον εἰς ἧττον γραφεῖς κληρονομήσει, ἢ δοῦλος αὐτοῦ κληρονομήσει^{l)} κατὰ κέλυσιν αὐτοῦ· ἐφ' ἑκατέρου γὰρ ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.

Εἰ δὲ πρὸ τοῦ κληρονομήσαι πωλήσει ἢ ἐλευθέρωσει τὸν δοῦλον, δύναται κινεῖν· εἰ μὴ περιέγραψε τὸν νόμον, πλείονος αὐτὸν πωλήσας, ἢ συμφωνήσας, ἐφ' ᾧ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ μέρος ἔχειν τῆς κληρονομίας καὶ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν. εὐχερῆς δὲ γίνεται τῆς περιγραφῆς ἢ ὑπόνοια, ἐὰν τὸν ἴδιον υἱὸν γραφέντα αὐτεξουσίον ἐποίησεν.

Εἰ μέντοι κεκλειμένων^{m)} τῶν διαθηκῶν τοῦ ἀπελευθέρου ἀγνωῶν τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐποίησέ τι τῶν εἰρημένων, οὐκέτι περιγραφῆς ὑπόνοια.

Ἐὰν εἰς τὸ νόμιμον γραφεῖς ὁ πάτριον ἀξιοθῆ τὴν κληρονομίαν ἀποκαταστήσαι, καὶ ὡς ὑποπτον ἐξ ἀνάγκης κληρονομήσας ἀποκατέστησεⁿ⁾, πᾶσαν δυνάμενος παρακρατῆσαι, ἀπόλλει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, δι' ὧν ἀπεδέξατο τὴν γνώμην τοῦ ἀπελευθέρου, καὶ δι' ὧν τῆς κληρονομίας κατεφρόνει.

Ἐὰν δὲ τὸν υἱὸν τοῦ πάτριον υἰοθετήσῃ, καὶ μηδενὸς ὄντος ἄλλου τῆς φιλίας τοῦ πάτριον εἰς ἧττον αὐτὸν γράψῃ κληρονόμον, κακείνος ἀποστῆ, ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ὡς υἱὸς τοῦ πάτριον.

Ἐὰν ὁ ἀπελευθέρου χρεωστοῦντι αὐτῷ τῷ πάτριον ληγατέωσιν ἀποχῆν, καὶ ἐλευθερωθῆ δι' ἀπολήψεως, ἢ χρήσῃται κατὰ τῶν κληρονομῶν ἀπαιτούμενος παραγραφῆ^{o)} ἐκπίπτει τῆς ἐκ τῆς διαθήκης βοηθείας.

μς'. Ἐὰν σὺ μὲν τινος κεφαλικῶς κατηγορήσας, ὁ δὲ πατήρ σου αὐτὸν ἠλευθέρωσεν, οὐ δίδοται σοὶ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις. τὸ ἐναντίον ἐστίν, εἴθε σὺ μὲν τινος κατηγορήσας, ὕστερον δὲ γενόμενον αὐτὸν δοῦλον ὁ πατήρ σου ἠλευθέρωσεν.

[ΠΑΝΔ. Βιβ. λη'. Ττ. γ'.]

μη'. Ἡ πόλις πληρέστατον ἔχει τὸ πατριονικὸν δίκαιον κατὰ τῶν ἀπελευθέρων αὐτῆς.

Καὶ ὡσπερ γραφομένη παρ' αὐτῶν κληρονόμος^{o)} κτῆται τὴν κληρονομίαν, οὕτω καὶ τὴν διακατοχῆν ἔχει, ἐπειδὴ καὶ κατὰ νόμον ἀποκαθίσταται πόλις κληρονομία.

Τρέχει δὲ ὁ χρόνος τῆς διακατοχῆς τῇ πόλει, ἀφ' οὗ δυννηθῶσιν ὄρσοι περὶ τοῦ αἰτῆσαι τὴν διακατοχῆν.

Per silentium militis facta exhereditatio non nocet liberis eius, quantum ad paternos vel avitos libertos.

XLIV. Si de effractione libertum meum accusa- vero, ex qua metalli condemnatio irrogatur, bonorum possessionem contra tabulas amitto.

XLV. Liberto per subreptionem arrogato, patronus ius suum non amittit.

XLVI. Nihil interest, sive patronus ex minori parte scriptus adierit, sive servus eius iussu eius adierit: utroque enim casu bonorum possessionem contra tabulas amittit.

Sed si ante aditionem servum vendiderit vel manumiserit, agere potest: nisi fraudem legi fecerit, quod eum pluris vendidit, vel pactus fuit, ut post manumissionem et partem hereditatis haberet, et bonorum possessionem contra tabulas. Facilis autem est fraudis suspicio, si filium suum institutum emancipavit.

Si tamen clausis liberti tabulis, voluntatem eius ignorans aliquid ex supradictis fecit, non amplius fraudis est suspicio.

Si patronus ex legitima institutus rogatus sit hereditatem restituere, et ut suspectam ex necessitate adierit ac restituerit, cum totam retinere posset, amittit bonorum possessionem contra tabulas, eo, quod liberti voluntatem agnovit, et quod hereditatem sprevit.

Sed si filium patroni adoptaverit, et cum nemo alius ex familia patroni extaret, in partem minorem eum heredem scripserit, isque abstinerit, bonorum possessionem contra tabulas habet, tanquam patroni filius.

Si libertus debenti sibi patrono liberationem legaverit, et is per acceptilationem liberatus vel conventus exceptione usus sit adversus heredes, amittit auxilium ex testamento.

XLVII. Si tu quendam capitaliter accusasti, sed pater tuus eum manumisit, non datur tibi contra tabulas bonorum possessio. Contrarium est, ubi tu aliquem accusasti, sed postea eum servum factum pater tuus manumisit.

[DIG. Lib. XXXVIII. Tit. 3.]

XLVIII. Civitas plenissimum ius patronatus adversus libertos suos habet.

Et sicut scripta ab iis heres hereditatem acquirit, ita et bonorum possessionem habet, quandoquidem et hereditas civitati ex lege restituitur.

Bonorum autem possessionis tempus civitati currit, ex quo decernere potuerunt de petenda bonorum possessione.

h) Concordant adeo Basilica cum constanti I. latinorum Codicum lectione, quam in negativam mutat *Cuiac.* Obs. Lib. XIV. cap. 5. quod nec *Iauchio* placet de *negall.* p. 180. Observandum quoque Legis 12. pr. h. t. a Basilicis abesse. R. i) Reitz. διοργῆς. k) Cod. 1357. μετὰλλων, καταδικῆ. R. l) κληρονομήσει, item πωλήσει et ἐλευθερώσει praefero. R. m) Cod. 1357. κεκλειμένων. R. Reitzius ipse habet κεκλειμένων. Legitur et κέλειμαι et κέλεισμα. n) ἀπεκατέστησε Cod. 1357. R. o) Sic correcti pro γραφομένης — κληρονόμος. R.



ΤΙΤΛΟΣ Ε΄.

Περὶ τοῦ ἐπιγινώσκουσαι^{ρ)} τοὺς ἀπελευ-
θέρους.

[ΠΑΝΔ. Βιβ. λή. Τίτ. δ.]

pr. D. XVIII. 4. α. Ὁ ἔχων δύο⁹⁾ ἢ πλείους υἱοὺς ἀπὸ νομίμων γάμων ὑπεξουσίους^{τ)} δύναται τῷ ἐνὶ αὐτῶν ἐν ζωῇ ἢ κατὰ διαθήκας προσκυροῦν τὸν ἴδιον ἀπελευθέρου· κακίῃτος εὐρίσκειται μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς μόνος πατρῶν. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπολίση^{σ)} τὴν πολιτείαν μὴ ἔχων παῖδας, οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ὡς μὴ γενομένης προσκυρώσεως καλοῦνται. ταῦτα καὶ ὅτε θυγατρὶ προσκυροῦται.

§. 1. Καὶ πολλοὺς ἀπελευθέρους δυνατὸν προσκυροῦν.
§. 2. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος καλῶς προσκυροῦται.
§. 3. Γίνεται δὲ ἡ προσκύρωσις καὶ οἰοισδήποτε ῥήμασι, καὶ νύμφῃ, καὶ ἐν διαθήκῃ, καὶ κωδικίλλοις, καὶ ἐν ζωῇ.

§. 4. Καὶ ἀφαιρεῖται γυμνῇ βουλήσει.
§. 5. 6. Καὶ τῷ ἀποκλήρω παιδὶ καλῶς προσκυροῦται, καὶ μετὰ τὴν προσκύρωσιν γέγονεν ἢ ἀποκήρυξις, εἰ μὴ διὰ τὸ ἀνατρέψαι τὴν προσκύρωσιν γέγονεν.

§. 7. Εἰ δὲ παραιτήσῃται ὁ υἱὸς τὴν προσκύρωσιν, καλοῦνται οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.

§. 8. Ἐάν ἐστιν ἐνὸς πατρῶνος εἰς υἱὸς καὶ ἄλλου δύο, ὧν τῷ ἐνὶ προσκυρωθῇ ὁ ἀπελευθέρου· τὸ μὲν τρίτον τῆς αὐτοῦ κληρονομίας ὁ υἱὸς τοῦ ἄλλου πατρῶνος λαμβάνει, καὶ ὁ τυχὼν τῆς προσκυρώσεως τὸ δέμοιρον, ἐὰν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ περιστῇ· εἰ γὰρ ἀπέθανεν ἢ καταστάσεως ἐναλλαγὴν ἔπαθεν, ἀνά ἡμισυ λήθονται.

L. 2. D. eod. β. Εἰ δὲ ὁ τῆς προσκυρώσεως τυχὼν τελευτήσῃ^{τ)}, καταλείπων υἱὸν καὶ ἀδελφόν, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἄλλου πατρῶνος· τὸ ἡμισυ τῆς κληρονομίας λαμβάνει ὁ υἱὸς τοῦ τυχόντος τῆς προσκυρώσεως, ὅσον ὁ θεῖος αὐτοῦ λαμβάνειν ἐμελλεν, εἰ μὴ γέγονεν ἡ προσκύρωσις.

L. 3. pr. D. eod. γ. Εἰ δὲ καὶ προσκυρωθῇ ἐγγόνῳ, προτιμᾶται τοῦ θεῖου. ἐφ' ὅσον δὲ περιστῇ ὁ θεῖος αὐτοῦ, συμβάλλεται αὐτῷ· εἰ γὰρ ἀποθάνῃ, οὐ μειοῦται τὰ δίκαια τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄλλου πατρῶνος.

1. 2. 3. Ἐάν ἐγγόνῳ προσκυρωθῇ, προτιμᾶται τοῦ ἴδιου πατρὸς, καὶ λαμβάνει τὴν κληρονομίαν δι' αὐτοῦ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ὑπεξουσίαι γὰρ ἀπελευθέρους ἔχον δύναται, τυχὼν ἀπὸ ἰδιοκτίτου^{υ)} πεκουλίου. ὁ δὲ ἔχων υἱὸν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐγγονον δύναται ὡς δύο ὑπεξουσίους ἔχων τῷ ἐγγόνῳ προσκυροῦν· ὅποτε^{ν)} καὶ τοῖς μεταπίπτειν μέλλουσιν εἰς τὴν ὑπεξουσιότητα δυνατὸν προσκυροῦν.

4. 5. 6. Καὶ οἱ ἀντεξουσίαι παῖδες τοῦ τυχόντος προσκυρώσεως, καὶ οἱ ἐγγονοὶ, καὶ οἱ ἐξῆς προτιμῶνται τοῦ θεῖου αὐτῶν κατὰ τὸν πραγματικὸν εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀπελευθέρου, καὶ εἰς ἃ δύναται.

3. §. 7. 4. 5. pr. D. eod. δ. Ἐάν δύο υἱοῖς^{ω)} μου προσκυρώσω ἀπελευθέρου, καὶ ὁ εἰς αὐτῶν ἐπέση τῆς πολιτείας, ἢ τῷ κλήρῳ τοῦ ἀπελευθέρου ἀπέπη^{ξ)}· εἴτε παῖδας ἔχει, εἴτε μὴ, μόνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καλεῖται, εἰς ὃν ἡ προσκύρωσις ἐγένετο.

TITULUS V.

De assignandis libertis.

[DIG. Lib. XXXVIII. Tit. 4.]

I. Qui duos pluresve liberos ex iustis nuptiis in potestate habet, uni illorum inter vivos vel testamento libertum suum assignare potest: isque post mortem patris solus patronus manet. Sed et si is civitatem amiserit, liberos non habens, fratres eius, tanquam assignatione non facta, vocantur. Haec etiam, quando filiae assignatur.

Etiam multos libertos assignare licet.

Etiam ab hostibus captus recte assignatur.

Fit autem assignatio et verbis quibuscunque, et nutu, et in testamento, et in codicillis, et inter vivos.

Et adimitur nuda voluntate.

Et filio exheredi recte assignatur, etiamsi exhereditatio post assignationem facta fuerit, nisi ad subvertendam assignationem fuerit facta.

Quodsi filius assignationem repudiaverit, fratres eius vocantur.

Si unius patroni unus extet filius, et alterius duo, quorum uni libertus assignatus fuerit: trientem hereditatis eius filius unius patroni accipit, et is, qui assignationem nactus est, bessem, si frater eius superest: nam si obiit, vel status mutationem passus fuit, uterque semissem capiet.

II. Sed si obierit, qui assignationem nactus est, relinquens filium et fratrem, et alterius patroni filium: semissem hereditatis capit filius assignationem nacti quantum patruus eius accepturus fuerat, si assignatio facta non esset.

III. Sed et si nepoti assignetur, praefertur patruo. Donec autem patruus eius vivit, proficit ei nam si obierit, non minuuntur iura filii alterius patroni.

Si nepoti assignetur, praefertur patri suo, et per eum pater eius accipit hereditatem: nam et filii familias libertos habere possunt, velut ex peculio castrensi. Qui vero filium habet ex eoque nepotem potest tanquam duos in potestate habens nepoti assignare: siquidem et iis, qui in potestatem recasusunt, assignare licet.

Etiam filii emancipati eius, qui assignationem nactus est, et nepotes ac deinceps, praefertur patruo suo secundum Praetorem in hereditate liberti et in quibus possunt.

IV. Si duobus filiis meis libertum assignaverim et unus eorum civitatem amiserit, vel hereditate liberti recusaverit: sive liberos habeat, sive non, sol frater eius vocatur, in quem assignatio facta est.

p) Graeculus pro assignandis videtur perquam negligenter legisse agnoscendis. Leunclaviana Synopsis totum h. t. exhibet: Τίτλος ε'. φησὶ περὶ προσκυρώσεως ἀπελευθέρου· οἷον, ἔχων τις κ. τ. λ. usque ad μόνος πατρῶν. Nec plura habet Fabr. qui loco oīon dedit Οὐλίαν. R. q) ἔχων τις δύο Leuncl. ac Fabr. R. r) ὑπεξουσίους deest ambobus. R. s) ἀπολίση Cod. 1357. R. t) τελευτήσαι Cod. 1357. R. u) δικιότητου Cod. 1357. R. v) Sic feci ex scripto (in Cod. 1357. ἢ ποτε. w) υἱούς Cod. 1357. R. x) ἀπέπη Cod. 1357. R.

Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἀποθάνῃ^{γ)}, οἱ παῖδες τοῦ προτελευτήσαντος καλοῦνται, καὶ οὐ πᾶσα ἡ φαμίλια τοῦ πάτρωνος.

Εἰ δὲ ἐκ τούτων τῶν δύο, οἷς προσκυρωθῆ, ὁ μὲν ἐπὶ παισί, ὁ δὲ ἐπ' ἐγγόνις ἀποθάνῃ, προτιμῶνται οἱ παῖδες.

ε'. Ἐὰν ἐν διαθήκῃ δοῦλον ἐλευθέρωσω, καὶ ληγατεύσω αὐτὸν τῷ υἱῷ μου, ἐπιζήσας δὲ αὐτὸν ἐλευθέρωσω· δοκῶ προσκυροῦν αὐτὸν, ἐὰν ὁρῶ εἶπον ἢ σαφῶς διενοήθην, μὴ ληγατεύειν αὐτὸν ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὡς ἀπελεύθερον προσκυροῦν.

ς'. Ἡ προσκύρωσις καὶ χωρὶς αἰρέσεως, καὶ ὑπὸ αἵρεσιν γίνεται, καὶ δι' ἐπιστολῆς καὶ ἐκσφραγίσματος, καὶ διὰ ἰδιοχείρου. οὔτε γὰρ ἔστι ληγάτον ἢ Fideicommissum ἢ προσκύρωσις· ὅθεν οὔτε Fideicommissum βαρεῖσθαι δυνατὸν τὸν τυχόντα τῆς προσκλώσεως.

ζ'. Τὸν πατρῶιον ἀπελεύθερον, εἰ καὶ ἔτυχε προσκυρωθεὶς μοι, οὐ δύναμαι τοῖς παισὶ μου προσκυροῦν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οἱ παῖδες τοῦ πάτρωνος ἐν πολλοῖς θέμασι πάτρωνός εἰσιν.

η'. Δυνατὸν καὶ τῷ αὐτεξουσίῳ παιδί προσκυροῦν, ἐὰν ἑτέρουσ ὁ πάτρων ὑπεξουσίους ἔχη, οὐχ ἦττον τῶν δύο.

θ'. Ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ὑπὸ ἡμέραν γινομένης προσκλώσεως, ἕως τῆς ἐκβάσεως ἢ τῆς ἡμέρας οὐ δοκεῖ γεγενῆσθαι· ὅθεν ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθάνῃ ὁ ἀπελεύθερος, πάντες οἱ παῖδες εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν καλοῦνται.

Ἐὰν ἐμοὶ μὲν χωρὶς αἰρέσεως, τῷ δὲ ἀδελφῷ μου ὑπὸ αἵρεσιν προσκυρωθῆ, πρὸ τῆς ἐκβάσεως ἐγὼ μόνος εἰμὶ πάτρων.

ι'. Οὐκ ἔστι προσκύρωσις τὸ τὸν πάτρωνα διανέμαι τοῖς παισὶ τοὺς ἀπελευθέρους εἰς τὸ ἀποτρέφασθαι· πάντες οὖν ἅμα τὸ πατρωνικὸν ἔχουσι δίκαιον.

ια'. Τοῦ ἐνὸς πάτρωνος προσκυροῦντος, ὁ ἄλλος ἀκέραιον ἔχει τὸ ἴδιον δίκαιον.

ιβ'. Δύναται τις ἐν διαθήκῃ τὸν δοῦλον ἐλευθερώσει, καὶ ὡς ἀπελεύθερον προσκλώσει.

Καὶ κνοφοροῦμενοι προσκυροῦμεν.

Τὸ εἰρημένον, ὅτι, ἐὰν παύσῃται τις τῶν παίδων εἶναι ἐν πολιτείᾳ, νόμι τὸν διηνεκῶς ἐκπεσόντα, οὐ μὴν τὸν ἀλμαλωτισθέντα καὶ δυνάμενον ὑποστρέφαι.

Ἀπὸ δήλου χρόνου γίνεται προσκύρωσις, οὐ μὴν καὶ ἕως δήλου χρόνου.

TITΛΟΣ ε'.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξείναι τοῖς ἀπελευθέροις τὰς²⁾ ἰδίας περιουσίας μειοῦν εἰς βλάβην τῶν πατρῶνων.³⁾

[ΠΑΝΔ. Βιβ. λη'. Τίτ. ε'.]

α'. Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος δόλῳ ποιήσῃ περιελθεῖν ἦττον τοῦ χειρωσθημένου εἰς τὸν αἰτῆσαι δυνάμενον τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ὁ πρῶτος φροντίζει μὴ γινέσθαι βλάβην, εἴτε διέθετο ὁ ἀπελεύθερος, εἴτε μὴ.

Εἰ μὲν κατὰ δόλον γέγονεν ἡ ἐκπολιτισ, οὐ ζη-

Sed si et ipse decesserit, liberi ex praemortuo vocantur, non omnis familia patroni.

Quodsi ex his duobus, quibus assignatum fuit, unus relictis filiis, alter nepotibus, moriatur, filii praeferuntur.

V. Si in testamento servum manumisero, eumque filio meo legavero, et vivus eum manumisero: videor assignare eum, si manifeste dixi vel clare intellexi, me non legare eum ut servum, sed assignare ut libertum.

VI. Assignatio et sine conditione, et sub conditione fit, et per epistolam, et per signaculum, et per chirographum. Neque enim legatum vel fideicommissum est assignatio: unde nec fideicommisso onerari potest assignationem nactus.

VII. Libertum paternum, licet mihi assignatus sit, non possum liberis meis assignare: etiamsi liberi patroni in multis casibus patroni sint.

VIII. Et emancipato filio, assignare licet, si alios patronus habeat in potestate, non minus duobus.

IX. Sub conditione vel in diem facta assignatione, usque ad eventum vel diem facta non videtur: unde si interea decedat libertus, omnes liberi ad successionem eius vocantur.

Si mihi quidem sine conditione, fratri autem meo sub conditione assignatum sit, ante eventum ego solus sum patronus.

X. Non est assignatio, si patronus filiis libertos distribuatur alendos: omnes igitur una ius patronatus habent.

XI. Uno patrono assignante, alter ius suum habet integrum.

XII. Potest quis in testamento servum manumittere, et ut libertum assignare.

Et postumis assignamus.

Quod dictum est, si quis liberorum in civitate esse desierit, intellige eum, qui perpetuo civitatem amisit, non qui captus est et reverti potest.

Ex certo tempore fit assignatio, nec vero ad certum tempus.

TITULUS VI.

Non licere libertis bona sua minuere in damnum patronorum.

[DIG. Lib. XXXVIII. Tit. 5.]

I. Si libertus dolo fecerit, ut minus parte debita ad eum perveniat, qui contra tabulas honorum possessionem petere potest, Praetor curat, ne damnum fiat, sive testamentum fecerit libertus, sive non.

Si quidem dolo facta sit alienatio, non quaeri-

γ) ἀποθάνει Cod. 1357. R. z) αἰτοῖς τὰς Leuncl. et Fabr. R. α) οὕτινος ἐν τῷ δ'. κεφαλαίῳ γρηγόρι· subdit Synopsis, quae cum Fabr. unicam L. 4. pr. citat. R.



τοῦμεν, εἴτε θανάτου αἰτία^{b)} ἔδωρήσατο, εἴτε μὴ· εἰ δὲ μὴ κατὰ δόλον, ἀρκεῖ τῷ ἐνάγοντι δεῖξαι, ὅτι θανάτου αἰτία ἢ δωρεὰ γέγονε· ταύτην γὰρ οὐ περιεργαζόμεθα, εἴτε δόλῳ γέγονεν, εἴτε μὴ. ἔοικε γὰρ τοῖς ληγάτοις, καὶ ἐπὶ αὐτῶν οὐ περιεργαζόμεθα.

- §. 2. Ἡ δὲ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀπελευθέρου παρ' αὐτοῦ γενομένη θανάτου αἰτία δωρεὰ οὐκ ἀνατρέπεται, ἐπειδὴ καὶ δωρεῖσθαι καὶ ληγατεύειν αὐτῷ ὁσονδήποτε δύναται.
- §. 3. 4. Πάντα τὰ κατὰ δόλον τοῦ ἀπελευθέρου γενομένα ἀνατρέπεται, κἄν τὸν δούλον^{c)} οὐκ ᾔδει ὁ τὴν ἐκποίησιν δεξάμενος, ἀλλ' ἐνόμιζεν αὐτὸν εὐγενῆ.
- §. 5. Ἐὰν ὁ εἰς τῶν πατρῶνων λαβὼν παρὰ τοῦ ἀπελευθέρου δωρεὰν μὴ κινήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· οὐ δύναται κατ' αὐτοῦ κινεῖν ὁ ἄλλος πάτρων τὴν Fabianὴν ἀγωγὴν, εἰ μὴ τὸ κεχρεωστημένον αὐτῷ ἢ δωρεὰ ὑπερέβαινε. τὰ δὲ ληγατευόμενα τῷ πάτρωνι καὶ θανάτου αἰτία δωροῦμενα αὐτῷ μέρος ποιῶ τῷ συμπάτρωνι αὐτοῦ.
- §. 6. Ὅτι^{d)} ὁ ἀπελεύθερος ἀποκτᾶται κατὰ δόλον, ἀρκόζει ἢ Fabianῆ· οὐ μὴν ὅτι^{e)} κατὰ δόλον οὐκ ἐπικτᾶται· ὡς ὅταν ἀρκόσων αὐτῷ ληγάτον ἢ κληρονομίαν παραιτήσῃται, ἢ ἀπὸ ληγάτου ἢ ἐπερωτήσεως κεχρεωστημένος ὑπὸ αἰρεσιν σπεύσῃ μὴ ἐξελεῖν αὐτήν, ἢ οἰανδήποτε δωρεὰν παραιτήσῃται.
- §. 7. Εἰ δὲ ἐπίτηδες ἠτήθη ἢ ἐναγόμενος, ἢ συνομολογήσῃ^{f)} χρεωστῆν, χώρα τῇ Fabianῆ· εἰ δὲ ἐναγῶν ἐπίτηδες ἠτήθη, ἢ ἀνάσχηται παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς, εἰ μὲν ἀπτεται τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἢ καταδικῆ, χώρα τῇ Fabianῆ, δι' ὧν ἀγωγὴν^{g)} ἀποκτᾶται.
- §. 8. Εἰ δὲ τὴν ἐπὶ τῇ διαθήκῃ μέμψιν ἢ τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν, ἢ τοιαύτην ἄλλην ἀγωγὴν δυνάμενος κινήσῃ ἠτήθη^{h)}, οὐ χώρα τῇ Fabianῆ.
- §. 9. Εἰ δὲ καὶ πρὸς περιγραφὴν τοῦ πάτρωνος διαλύσῃται, χώρα τῇ Fabianῆ.
- §. 10. Οὐ περιγράφει δὲ τὸν πάτρωνα προικίζων τὴν ἰδίαν θυγατέρα.
- §. 11. Ἐὰν πολλοῖς εἰς περιγραφὴν τοῦ πάτρωνος δωρήσῃται ἁπλῶς ἢ θανάτου αἰτία, παρὰ πάντων ἀνακαλεῖται τὸ νόμιμον διὰ τῆς Fabianῆς.
- §. 12. Ἐὰν εἰς περιγραφὴν τοῦ πάτρωνος ὀλίγου τιμήματος πρῶτον πωλήσῃ, ἐπιλογὴ δίδοται τῷ ἀγοραστῇⁱ⁾ δικαίαν ἀποπληρῶσαι τιμὴν καὶ σχεῖν τὸ πρᾶγμα, ἢ τὸ δοθὲν ἀναλαβεῖν καὶ ἀναδοῦναι τὸ πρᾶγμα.
- §. 13. Εἰ δὲ καὶ πλείονος ἀγοράσῃⁱ⁾ ὁ ἀπελεύθερος, ἄδειαν ἔχει ὁ πρᾶτης, ἢ τὸ περιττὸν ἀναδοῦναι τοῦ τιμήματος, ἢ τὸ πρᾶγμα ἀναλαβεῖν καὶ ἀναδοῦναι τὸ τίμημα. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἀνταλλαγῆς καὶ μισθώσεως καὶ ἐκμισθώσεως.
- §. 14. Εἰ δὲ καλῆ πίστιν τῆς πράσεως γενομένης λαβὼν ὁ ἀπελεύθερος τὴν τιμὴν ἑτέρῳ κατὰ περιγραφὴν ἔδωρήσατο· οὐκ ὁ ἀγοραστής, ἀλλ' ὁ λαβὼν τὴν δωρεὰν ὑπόκειται.
- §. 15. Οὐκ ἀκούεται ὁ πάτρων θέλων ἀνατρέψαι αὐτήν, λέγων διαφέρειν αὐτῷ, μὴ γενέσθαι τὴν πρῶσιν·

mus, utrum mortis causa donaverit, an non: si vero sine dolo, sufficit agenti probare, mortis causa donationem esse factam: de hac enim non sumus solliciti, utrum dolo facta sit, an non. Nam similis est legatis, et de illis solliciti non sumus.

Sed in filium liberti facta ab eo mortis causa donatio non subvertitur, quoniam ei et donare et legare quantumcunque potest.

Omnia dolo liberti facta revocantur, etsi qui alienationem accepit, nescit servum esse, sed eum ingenuum putavit.

Si unus patronorum donationem a liberto nactus, bonorum possessionem contra tabulas non petierit, alter patronus actionem Fabianam adversus eum movere nequit, nisi donatio partem ei debitam egrediatur. Sed legata patrono et mortis causa ei donata partem faciunt compatrono eius.

Quodcumque libertus per dolum possidere desinit, Fabiana competit: non item, quod per dolum non acquirit: veluti cum competens sibi legatum vel hereditatem repudiet, vel si quid ex legato vel stipulatione sub conditione ei debeatur, studio fecerit, ne illa eveniat, vel donationem quamcunque respuerit.

Sed si data opera victus sit, cum conveniretur, aut confessus sit, se debere, locus est Fabianae: quodsi agens studio victus vel passus sit, tempus actionis praeterire, si quidem bona eius afficit condemnatio, locus est Fabianae, eo, quod actionem possidere desiit.

Sed si querelam inofficiosi testamenti, aut iniuriarum actionem, aut aliam eiusmodi actionem instituere potuit, nec voluit, Fabianae non est locus.

Sed et si in fraudem patroni transegerit, locus est Fabianae.

Non autem fraudat patronum, si filiam suam dotet.

Si multis in fraudem patroni donaverit, simpliciter aut mortis causa, ab omnibus per Fabianam legitima revocatur.

Si in fraudem patroni rem parvo pretio venderit, optio emtori datur, iustum supplere pretium et rem habere, aut datum pretium recipere et rem restituere.

Sed et si libertus pluris emerit, licentiam habet venditor, aut superfluum pretii reddere, aut rem recipere pretiumque restituere. Idem est et in permutatione et conductione et locatione.

Quodsi venditione bona fide facta, libertus pretium consecutus alii in fraudem donaverit: non emtor, sed qui donationem accepit, tenetur.

Non auditur patronus eam revocare volens dicendo, sua interesse, venditionem non esse factam·

b) αἰτία Cod. 1357. R. Sic et postea. c) Ex praecedenti κἄν legi potest notante Gavellio, κἄν αὐτὸν δούλον. R. Malim legere δόλον pro δούλον. Nam et Digesta habent: et ita evenit, ut qui fraudis vel doli conscius non fuit. It. vendendum est: licet dolum ignoraverit is, qui alienationem accepit. Nam δούλον omnino non quadrat. Potius legendum esset ἀπελεύθερος, quod opponitur voci εὐγενῆ. d) Sic Cod. 1357. Reitz. edidit ὁ, τι. e) οὔτε Cod. 1357. Utrobique ὅτι legere malit Gavell. R. f) σύν ὁμολογήσει Cod. 1357. R. g) ἀγωγή Cod. 1357. R. h) Proprie, victus vel superatus sive Sed credo, interpretis memoriae hoc verbi ex superioribus haesisse, cum reddere hic debuisset: οὐκ ἠβουλήθη, vel similiter. R. i) ἀγοράσει Cod. 1357.



τυχόν γὰρ κτήμα ἦν, πρὸς ὃ διάθεσιν εἶχε διὰ τὴν καλλονὴν αὐτοῦ, ἢ ὅτι ἐκεῖ ἀνετράφη ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἐτάφησαν· χρηματικῶς γὰρ δεῖ τὸν πατρῶνα περιγραφῆσθαι.

Εἰ δὲ ἡ πρῶσις κατὰ δόλον ἤτιτος ἐγένετο, καὶ τὸ δοθὲν τίμημα κατὰ δόλον ἐτέρῳ ὁ ἀπελευθέρους ἐδωρήσατο· ὁμοίωται τῇ Φαβιανῇ ὑπόκεινται. οὐκ ἄλλως δὲ τὸ πρῶγμα ὁ ἀγοραστής ἀναδίδωσιν, εἰ μὴ ἀναλάβῃ τὸ τίμημα, κἂν μὴ τῷ ἀπελευθέρῳ δοθῇ, ἀλλ' ἐτέρῳ ἄλλῳ· κἂν γὰρ ὁ ἀπελευθέρους λαβὼν ἀσώτως ἐδαπάνησεν, οὐκ ἄλλως ὁ ἀγοραστής ἀναδίδωσιν, εἰ μὴ λάβῃ τὸ τίμημα.

Ἐὰν εἰς περιγραφὴν ὁ ἀπελευθέρους δανείσθαι, εἰ μὲν λαβὼν ἀπολήσῃ^{κ)} ἢ ἀσώτως δαπάνησῃ, οὐ χῶρα τῇ Φαβιανῇ· εἰ δὲ δωρήσθαι ἄλλῳ, ἢ μὴ ἀπαριθμηθεὶς ὁμολογήσῃ^{λ)} λαβεῖν, χῶρα τῇ Φαβιανῇ κατὰ τοῦ λαβόντος τὴν δωρεάν ἢ τὴν ὁμολογίαν.

Ἐὰν εἰς περιγραφὴν ἐγγυήσθαι, ἢ ἐνέχυρον ὑπὲρ ἄλλου δῶ· χῶρα τῇ Φαβιανῇ, οὐ κατὰ τοῦ δανιστοῦ, ἀλλὰ^{μ)} κατὰ τοῦ χρεώστου, ἔνθα μὴ ἀρμόζει ἢ περὶ ἐντολῆς ἀγωγή· τυχόν γὰρ ὡς ἐκ ψυχῆς δωροῦμενος^{ν)} ἐγγυήσατο^{ο)}.

Εἰ δὲ καὶ ἐνετείλατο ὁ ἀπελευθέρους, τὸ αὐτὸ λέγομεν.

Εἰ καὶ εἰς μέρος ἡ Φαβιανὴ ἀρμόζει, ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἀδιαιρέτων τὸ δόλον ἀνατρέπει, ὡς ἐπὶ τῆς δουλείας.

Ἐὰν εἰς περιγραφὴν ὑπέξουσιν παῖδι ἢ δούλῳ δώσῃ^{ρ)}, κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ δεσπότου δίδεται ἡ Φαβιανὴ περὶ τοῦ πεκουλίου· ἀρμόζει δὲ καὶ τὸ βέρον, καὶ ἡ quod iussu^{ρ)}, ἐὰν κατὰ κέλευσιν αὐτοῦ γέγονεν.

Δύναται μὴ ἐνάγεσθαι μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁ δοῦλος τῇ Φαβιανῇ, ἐπειδὴ τὸν δόλον^{σ)} αὐτοῦ τοῦ ἀπελευθέρου σκοποῦμεν^{τ)}, οὐ μὴν τοῦ συναλλάξαντος αὐτοῦ.

Μετὰ μέντοι θάνατον ἡ ἐλευθερίαν κινεῖται κατὰ τοῦ δεσπότου ἐντὸς ἐνιαυτοῦ.

Ἡ Φαβιανὴ ἀρμόζει κληρονόμοις καὶ λοιποῖς διαδόχοις, καὶ κατὰ κληρονόμων καὶ λοιπῶν διαδόχων· καὶ οὐ δοκεῖ εἶναι κληρονομία^{υ)}, τουτέστι, τῆς οὐσίας τοῦ ἀπελευθέρου, ἀλλ' ἰδικὴ τοῦ πατρῶνος.

Ἀρμόζει τῷ υἱῷ τοῦ πατρῶνος ἡ Φαβιανὴ, εἰ καὶ εἰς περιγραφὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ζῶντος μὲν, ἀποθανόντος δὲ πρὸ τοῦ ἀπελευθέρου, γέγονεν ἢ ἐκποίησης.

β'. Καὶ^{ν)} οἱ πρὸ τῆς προκατάρξεως καὶ οἱ μετὰ τὴν προκατάρξιν καρποὶ φέρονται εἰς τὴν Φαβιανὴν καὶ Calvisianῆν^{ω)}.

γ'. Ἐὰν^{ξ)} ὁ πατρῶν ἐκ τοῦ νομίμου^{υ)} γραφεὶς κληρονομήσῃ^{ζ)}, μένουσιν ἐρρωμένα τὰ εἰς περιγραφὴν αὐτοῦ ἐκποιηθέντι, κἂν ἠγγόησεν^{η)}· ἡδύνατο γὰρ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν κινήσῃ κατὰ τῶν ἐκποιηθέντων καὶ θανάτου αἰτία δωρηθέντων.

Ἡ Φαβιανὴ διηκεῖς ἐστὶ· πράγματος γὰρ ἀπαίτησιν ἔχει.

forte enim praedium erat, in quod affectionem habebat propter eius bonitatem, vel quod illic educatus vel parentes sui sepulti sint: nam pecuniarie patronum fraudari oportet.

Sed si venditio per dolum minoris facta sit, datumque pretium libertus per dolum alii donaverit: ambo Fabianae subiacent. Non aliter tamen emtor rem reddit, nisi pretium receperit, etsi non liberto datum sit, sed alii, qui solvendo non est: nam licet libertus accipiens prodige consumserit, non aliter emtor reddit, nisi pretium receperit.

Si libertus in fraudem sumserit mutuum, si quidem acceptum perdiderit vel prodige absumserit, non locus est Fabianae: sed si alii donaverit, aut cum numeratum non fuit, confessus sit, se accepisse, locus est Fabianae adversus eum, qui donationem accepit vel confessionem.

Si in fraudem fideiusserit, vel pignus pro alio dederit: locus est Fabianae, non adversus creditorem, sed adversus debitorem, quando de mandato actio non competit: forte enim tanquam animo donantis fideiussit.

Sed etsi mandavit libertus, idem dicimus.

Quamvis in partem Fabiana competat, tamen in individuis solidum revocat, ut in servitute.

Si in fraudem filiofamilias vel servo dederit, adversus patrem vel dominum Fabiana datur de peculio. Competit autem et de in rem verso actio, et quod iussu, si iussu eius factum est.

Servus post manumissionem Fabiana conveniri nequit, siquidem ipsius liberti dolum spectamus, non illius, qui cum eo contraxit.

Post mortem tamen vel manumissionem adversus dominum intra annum agitur.

Fabiana competit heredibus reliquisque successoribus, et adversus heredes reliquosque successores: nec videtur esse hereditaria, id est, ex bonis liberti, sed propria patroni.

Filio patroni Fabiana competit, etsi in fraudem patris eius viventis quidem, sed ante libertum mortui, alienatio facta fuit.

II. Fructus et ante litem contestatam et post contestatam percepti in Fabianam veniunt et Calvisianam.

III. Si patronus in legitima institutus adierit, rata manent, quae in fraudem eius alienata sunt, licet ignoraverit: poterat enim bonorum possessionem contra tabulas petere adversus alienata et mortis causa donata.

Fabiana est perpetua: habet enim rei persecutionem.

κ) ἀπολήσῃ Cod. 1357. R. λ) ὁμολογήσῃ Cod. 1357. R. μ) ἀλλὰ pro ἀλλ' οὐ reposui. R. ν) Malim δωροῦμενος, et sic verti. R. ο) lege ἐγγυήσατο. Cod. 1357. ἐγγυήσατο. ρ) Observa Futurum Subiunctivi, de quo vide praeter Grammaticis Miscell. Obs. Nov. T. III. p. 12. sq. R. ς) βέρον καὶ ἡ συναγισσο Cod. 1357. R. ζ) δοῦλον Cod. 1357. R. η) Sic correxit Capperon. pro σκοποῦμεν. R. θ) κληρονομία lego ac verto. R. ι) Cap. 2. totidem verbis legitur in sch. I. ad Basil. XXI. 1. cap. 6. (Fabr. T. III. p. 27. edit. nostr. T. II. p. 466.). κ) καθισσισιανῆν Cod. 1357. R. λ) I. 3. pr. §. 3. et 5. sive cap. 3. them. 1. 4. G. h. t. leguntur in sch. I. paulo ante laudato. μ) ἐκ τὸ νόμιμον Cod. 1357. R. εἰς τὸ νόμιμον Schol. ν) Schol. ἐπεσιέθη τὴν κληρονομίαν. α) Ita feci ex κατηγγόησεν. R.



3. §. 2. *D.* *CVIII.* *5.* Ἐὰν εἰς δόλοκληρον ὁ πατρῶν γραφῆ κληρονόμος, κινῆ κατὰ τῶν εἰς περιγραφὴν ἐκποιηθέντων τὴν Φαβιανῆν· οὐ γὰρ ἐκὼν κληρονομεῖ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κινήσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.
- §. 3. Ἐἴτε τὴν ἐξ ἀδιαθέτου διακατοχὴν αἰτήσῃ^{b)} ὁ πατρῶν, εἴτε μὴ, ἀνατρέπει τὰ εἰς περιγραφὴν αὐτοῦ ἐκποιηθέντα, ἐὰν μὴ περιλειφθῇ^{c)}, ὅσον ἐκ διαθήκης λαβεῖν ἠδύνατο^{d)}. ἢ δὲ Καλβισιανῆ, εἴγε^{e)} μὴ ἔστι διαθήκη τοῦ ἀπελευθέρου, χώραν ἔχει εἰς ἀνατροπὴν τῶν κατὰ δόλον ἐκποιηθέντων.
- §. 4. Ἐὰν πολλοὶ πατρῶνες ἐξ ἀδιαθέτου διαδέχωνται τὸν ἀπελευθέρου, πρὸς ἀναλογίαν ἀνατρέπουσι τὰ ἐκποιηθέντα.
- §. 5. Ἐὰν ἀδιάθετος τελευτῶν ὁ^{f)} ἀπελευθέρου ἐάσῃ τὸ νόμιμον ἢ πλεόν, οὐκ ἀνατρέπεται τὰ ἐκποιηθέντα· ἐπειδὴ καὶ διαθέμενος ἠδύνατο τὰ ὑπὲρ τὸ νόμιμον ληγατεύειν ἄλλοις.
- L. 4. pr. D. eod.* δ'. Πάντα τὰ εἰς περιγραφὴν ἐκποιούμενα ἀνατρέπεται.
- §. 1. Καὶ ἐὰν ὡς πολλοὶ πατρῶνες, ἐν μέρος ἔχουσι· τὰ δὲ μέρη τῶν μὴ αἰτοῦντων τοῖς αἰτοῦσι προστίθεται. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ παῖδων πατρῶνων, ἐνθα μηδενὸς περιόντος πατρῶνος αὐτοὶ καλοῦνται.
- L. 5. pr. D. eod.* ε'. Οὐ μόνος ὁ λαβῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ κελύσας ἄλλω δοθῆναι τὸ δωρηθὲν αὐτῷ^{g)}, ὑπόκειται.
- L. 5. §. 1. D. eod.* ζ'. Ἐπὶ τῆς Φαβιανῆς χώρα τῷ ἐνδίκῳ ὄρκῳ.
- L. 6.* Ἐὰν εἰς περιγραφὴν δανείσῃ ὑπεξουσίῳ, χώρα τῇ Φαβιανῇ· δοκεῖ γὰρ δωρεῖσθαι, ἢ περ^{h)} δανείζειν παρὰ τὸ δόγμα.
- L. 7. D. eod.* ζ'. Εἰ δὲ χώραν οὐκ ἔχει τὸ Μακεδονιάνιονⁱ⁾, ἀργεῖ^{k)} ἢ Φαβιανῆ· δύναται γὰρ ἀπαιτεῖσθαι τὸ δάνειον.
- L. 8. D. eod.* η'. Εἰ δὲ ἀφήλικι ὑπεξουσίῳ δανείσῃ^{l)}, μετὰ διαγνώσεως βοηθεῖται.
- L. 9. D. eod.* θ'. Περὶ τῶν μὲν ὁ ἀπελευθέρου τοῖς εὐχαριστουμένοις αὐτοῦ φίλοις δωρεῖται· ληγατεύων^{m)} δὲ οὐτε τοῖς εὐχαριστουμένοις δύναται, ἐν ᾧ μείοι τὸ νόμιμον μέρος.
- L. 10. D. eod.* ι'. Ἐὰν τὸ πρὸς περιγραφὴν ἐκποιηθὲν οὐ φανῆται, οὐκ ἔχει ἀγωγὴν ὁ πατρῶν· ὡς περὶ ὅτι χρηματα εἰς περιγραφὴν αὐτοῦ ῥίψῃⁿ⁾ ὁ ἀπελευθέρου, ἢ ὁ λαβῶν τὸ θανάτου αἰτίᾳ δωρηθὲν ἑτέρῳ πωλήσῃ^{o)}, καὶ ὁ ἀγοραστὴς καλῆ πίστει διὰ χρήσεως κυριεύσῃ^{p)}.
- L. 11. D. eod.* ια'. Αἱ κατὰ γνώμην τοῦ πατρῶνος γενόμεναι ἐκποιήσεις, ἢ αἷς συνήνεσιν, οὐκ ἀνατρέπονται.
- L. 12. D. eod.* ιβ'. Ἐὰν τοῦ ἀπελευθέρου πρὸς περιγραφὴν τοῦ πατρῶνος βουλομένου μοι^{q)} δωρήσασθαι πρᾶγμα, ἐντεῖλωμαι Πέτρῳ λαβεῖν αὐτό, ἐγὼ ὑπόκειμαι· ἔχω^{r)} γὰρ κατὰ Πέτρου τὴν περὶ ἐπιτολῆς ἀγωγὴν. αὐτὸς δὲ ὁ Πέτρος μὴ ποιήσας δόλον^{s)} οὐκ ὑπόκειται τῷ πατρῶνι· φίλῳ γὰρ μηδὲν κερδάνας ὑπουργήσας^{t)}.
- L. 13. D. eod.* ιγ'. Ὁ νόμοθεν ἀνηβον χρεωστὴ τὸ τέταρτον^{u)} αὐτῷ καταλιπεῖν^{v)} τῆς ἐν καιρῷ τελευτῆς

Si in assem patronus heres sit scriptus, Fabiana agit adversus ea, quae in fraudem sunt alienata: non enim volens adit, sed quia honorum possessionem contra tabulas petere non potuit.

Sive ab intestato honorum possessionem patronus petierit, sive non, revocat in fraudem sui alienata, si non relictum est, quantum ex testamento capere poterat. Calvisiana autem, si testamentum liberti non extat, locum habet ad revocanda ea, quae per dolum alienata sunt.

Si multi patroni liberto ab intestato succedant, pro rata revocant alienata.

Si libertus intestatus moriens legitimam aut amplius reliquerit, alienata non revocantur: quoniam et testamentum faciens poterat aliis ea legare, quae legitimam excedunt.

IV. Omnia in fraudem alienata revocantur.

Et si multi sint patroni, unam partem habent: portiones autem non petentium petentibus accrescunt. Eadem et in patronorum liberis, ubi nullo patrono superstite ipsi vocantur.

V. Non solus, qui accepit, sed etiam qui iussit alii dari, quod sibi donatum erat, tenetur.

VI. In Fabiana locus est iuriurando in litem.

Si filiofamilias in fraudem crediderit, locus est Fabianae: nam donare videtur potius, quam contra Senatusconsultum credere.

VII. Quodsi Macedonianum locum non habet, cessat Fabiana: mutuum enim exigere potest.

VIII. Sed si filiofamilias minori crediderit, causa cognita adiuvatur.

IX. Vivus quidem libertus bene merentibus amicis suis donat: legare autem nec bene merentibus potest, quando partem legitimam minuit.

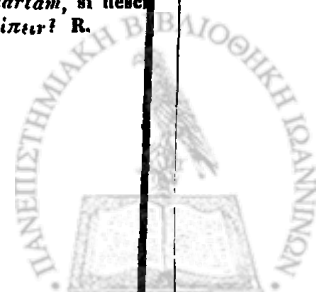
X. Si, quod in fraudem alienatum est, non apparet, patronus actionem non habet: sicuti cum pecuniam libertus in fraudem eius abiecerit, aut qui mortis causa donatum accepit, alii vendiderit, et emptor bona fide usuceperit.

XI. Factae patroni voluntate alienationes, vel quibus consensit, non revocantur.

XII. Si liberto in fraudem patroni rem mihi donare volente, Petro mandavero, ut eam accipiat, ego teneor: adversus enim Petrum mandati actionem habeo. Ipse autem patronus dolum non faciens, patrono non obligatur: nam amico nihil lucratus operam commodavit.

XIII. Qui impuberem arrogat, trientem ei relinquere debet bonorum suorum, quae tempore mortis

b) αἰτήσαι Cod. 1357. R. Sic et Schol. c) περιλήφθη Cod. 1357. R. d) Schol. ὅσον λαβεῖν ἐν διαθήκῃ ἠδύνατο e) Sic rescribo pro εἴτε. R. Schol. habet εἴτε μὴ ἔστιν. f) ὁ δεest in Schol. g) Distinctionem mutavi et αὐτὴν rescripsi pro αὐτό. R. h) ἔπερ Cod. 1357. quod ferri poterat, si δανείξει legeretur. Sed malo, μᾶλλον excidisse; au certe, ut saepius, subintelligi, quod tamen hic durius est. R. i) Sic et Fabr. in Theophilo edidit (vid. pag. edd nostrae 849. l. 05). Sed cum aliis praetuli Μακεδονιάνιον. R. k) ἀργεῖ reposui pro ἀρκεῖ plane contrario verbo. l) δανείσει Cod. 1357. R. m) ληγατεύειν lego. R. n) ῥίψει Cod. 1357. R. o) πωλήσει Cod. 1357. R. p) κυριεύσει Cod. 1357. R. q) μου Cod. 1357. R. r) ἐγὼ Cod. 1357. Correxerit Capperon. R. s) δόλον Cod. 1357. R. t) ὑπουργήσας legendum. R. u) Legendum hic esse τρίτον, uti bis deinde repetitur, licet textus Latinus recte habeat quartam, si nesci docebere a Fabroto ad Theophilum p. 111. not. a. 412. m. et 483. m. edit nostrae. R. v) Quidni καταλείπει; R.



οὐσίας αὐτοῦ· ἀποκαθίστησι δὲ καὶ τὰ δι' αὐτοῦ
προσπορισθέντα. ὁ δὲ εὐλόγως ἀπόκληρος γινόμενος
ἀπέλλει τὸ τρίτον. ἐνθα οὖν χρεωστομένου τοῦ
τρίτου τινὰ πρὸς περιγραφὴν ἐκποιήσῃ, ἀνατρέπεται
διὰ τῆς ὡσανεὶ Calvisianῆς ἢ Fabianῆς.

[ΚΩΔ. Βιβ. ζ'. Τίτ. ε'.]

ιδ'. Ἐὰν ὁ ἀπελευθέρως βουλόμενος^{ω)} ζημιω-
θῆναι τὸν πάτρωνα, ὡς ἐλάττωμα εὐρίσκοντι τὴν
οὐσίαν αὐτοῦ, ἐπίτηδες ἐξεποιήσῃ πράγματα^{*)} ἐκ
τῆς ἰδίας οὐσίας· ἀρμόζει τῷ πάτρωνι ἀγωγή, καὶ
δι' αὐτῆς ἀνατρέπεται τὰς ἐπὶ περιγραφῇ αὐτοῦ γενο-
μένας ἀποκτήσεις ἐκ τοῦ ἀπελευθέρου.

ιε'. Ἀπελευθέρως ἐπὶ περιγραφῇ τοῦ πάτρωνος
τοῦ ἰδίου ἐδωρήσατο πρᾶγμα, καὶ ἐτελεύτησεν ἀδιά-
θετος. ὁ πάτρων ἐρησύχαζε^{γ)} τῇ δωρεᾷ, ἐτελεύτησε
καὶ αὐτός· οἱ δὲ τούτου κληρονόμοι ἤθελον τὴν γε-
νομένην παρὰ τοῦ ἀπελευθέρου δωρεάν ἀνατρέπαι,
πρὸς οὓς ἀντιγράφη²⁾ ἡ διατάξις λέγουσα· ὅτι, εἰ
καὶ αὐτὸς ὁ πάτρων ἠδύνατο ἀνατρέπαι τὰ γινόμε-
να^{α)} παρὰ τοῦ ἀπελευθέρου, ὅμως ἡμεῖς τὴν δω-
ρεάν, ἣν ἔφθασεν ἀποδέξασθαι ὁ πάτρων, οὐκ ἀνα-
τρέπεται. τελευτήσαντος μὲν τοῦ ἀπελευθέρου ὁ πά-
τρων ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομῶν διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς
λεγόμενης Καλβισιανῆς τὰ εἰς περιγραφὴν αὐτοῦ
ἐκποιηθέντα ἀνακάλεσασθαι δύναται· πλὴν ὅποτε
τὸν πάτρωνα μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου ἀπελευθέρου
τὴν πρὸ αὐτοῦ γενομένην τοῦ ἀγροῦ δωρεάν βεβαίαν
ἐσχηκέναι διαβεβαιούσαι^{β)}, τὸ φάκτον καὶ ἀποτέ-
λεσμα τοῦ ἐλευθερωτοῦ ἀνατρέπαι οἱ κληρονόμοι
αὐτοῦ οὐδὲ μὴ δύνανται.

sunt: sed et restituit per eum acquisita. Qui autem
iure exheredatus est, amittit trientem. Ubi ergo,
cum triens deberetur, nonnulla in fraudem alienata
fuerint, revocantur per quasi Calvisianam aut Fa-
bianam.

[COD. Lib. VI. Tit. 5.]

XIV. Si libertus id agens, ut patronus damno
afficiatur, utpote bona eius minora inventurus, con-
sulto res ex bonis suis alienavit: competit patrono
actio, et per eam factas a liberto in fraudem suam
deminutiones revocat.

XV. Libertus in fraudem patroni sui rem dona-
vit, et intestatus decessit. Patronus donationi ac-
quievit, et ipse decessit: sed huius heredes volebant
factam a liberto donationem revocare, ad quos re-
scripta est constitutio, dicens: Etiam si ipse patronus,
quae a liberto fiebant, revocare poterat, vos tamen
donationem, quam patronus antea comprobavit, non
revocabitis. Mortui quidem liberti hereditatem patro-
nus ab intestato adiens, per actionem dictam Calvi-
sianam alienata in fraudem suam revocare potest:
verum quando affirmas, patronum post liberti sui
mortem donationem agri ab eo factam ratam habuisse,
factum et actum manumissoris heredes eius nequa-
quam revocare possunt.

ω) βουλόμενον Cod. 1357. R. x) πράγματος Cod. 1357. R. γ) Malo ἐρησυχάζων vel ἐρησυχάσας. R. z) ἀντιγράφη
Cod. 1357. sed correxit Capperon. R. Lege ἀντιγράφε. α) Malim γεόμενα. β) Vel διαβεβαιούσαι legendum, οἱ ἄνθρωποι
scilicet, vel impersonaliter διαβεβαιούται. R.



Τ Ω Ν^{a)} Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν^{b)}

BIBLION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ.

BASILICORUM

LIBER L.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ^{c)} τῆς ἐκ διαφόρων τρόπων συνιστα-
μένης κυριότητος διὰ χρονίας νομῆς.^{d)}

[ΠΑΝΔ. Βιβ. μα'. Τίτ. α΄.]

L. 1. pr. α΄. e) Τὰⁱ⁾ πράγματα ἢ τῶ φυσικῶ ἤγουν ἐθνικῶ^{g)}
D. XLI. 1. νόμῳ κτώμεθα, ἢ^{h)} τῶ πολιτικῶ.

L. 1. §. 1. β΄. i) Πόντα ὄν τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ
..2. D. cod. ἄγρια^{k)} ζῷα τῶν λαμβανόντων γίνεται, μετὰ καὶ
ὧν τίκτουσι παρ' ἡμῶν^{l)}.

L. 3. γ΄. m) Τὸ γὰρ μηδενὸς ὄνⁿ⁾ τοῦ προλαμβάνοντος^{o)}
D. cod. γίνεται, κἂν^{p)} ἐν ἀλλοτρίῳ τις^{q)} ἀγρῶ θηρείσῃ^{r)}.

TITULUS I.

De dominio ex variis modis competente
per diuturnam possessionem.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 1.]

I. Res acquirimus vel naturali sive gentium iure,
vel civili.

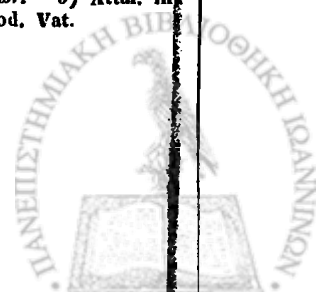
II. Omnia igitur animalia terrestria, marina,
aërea capientium fiunt, una cum iis, quae apud nos
pariunt.

III. Nam quod nullius est, occupantis fit, etiamsi
quis in alieno agro ceperit: potest tamen agri do-

a) Adhibere ad hunc librum mihi licuit collationem Codicis Vaticani 2075. olim Basiliani 114. cuius latior descriptio alio loco exhibebitur, a fratre amantissimo factam. Continentur eo Codice praeter alia, fragmenta Libri L. Basilicorum, quem frater manu seculi duodecimi scriptum esse putat. Desiderantur in eo Codice *λωτα* subscriptum, signa spirituum, et qui apud Reitzium exhibentur supra textum repositi tituli ex Corpore Iuris Latino. b) τῶν Βασιλικῶν deest in Cod. Vatic. 2075. Incipit Βιβλίον Ν τίτλος α. c) Leuncl. ac Fabr. sequentia tam libri huius, quam tituli primi argumenta exhibent: Τῶν Βασιλικῶν Βιβλ. Ν. [Τίτλ. Α΄, male hic inserit F.] Περὶ δεσποτίας ἐκ διαφόρων τρόπων διὰ χρονίας νομῆς συνισταμένης· καὶ πότε ἀντίκειται ἢ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ, καὶ πότε οὐκ ἀντίκειται, καὶ τίνα μὲν διὰ τριετίας ἢ τετραετίας, τίνα δὲ διὰ δεκαετίας, ἢ εἰκοσαετίας, ἢ τριακονταετίας, ἢ τεσσαρακονταετίας δεσπόζονται. Τίτλ. Α΄. [male hic omittit F.] διαλαμβάνει, οἷον τῶν τῶν πράγματα κτώμεθα. τὰ τε χερσαῖα ζῷα καὶ τὰ θαλάσσια, τὰ ἀγροῦμενα καὶ τὰ λάφυρα· ἐν δὲ ἀπὸ προσχώσεως ἢ τοῦ προσκλύσεως· καὶ τὰ ἀπὸ παντοίας ὕλης, ἀλλοτρίας ἢ ἰδίας, γινόμενα εἶδη· καὶ περὶ σπερμάτων καὶ φυτῶν· καὶ περὶ δούλων καὶ ὑπεξουσίων, δι' ὧν κτώμεθα τι· καὶ περὶ λιμνῶν καὶ ὑδροστασιῶν, καὶ αἰγιαλῶν, καὶ λιμημάτων ἀγρῶν, τουτίστι, τῶν ἀπὸ τῶν πολεμίων ληφθέντων· καὶ περὶ τῶν φρομένων νήσων ἐν ποταμῶ· καὶ περὶ θησαυρῶν. Λιμημάτων et in versione *limitatis* dedit Leuncl. sed in marg. rescribit *λιμημάτων et limitaneis*: quam utramque coniecturam Fabr. nihil admonens in contextum recepit, cum tamen *λιμημάτων* antiqua sit lectio, (an vera, nescio) ut L. 16. h. t. quae Graeculis nostris *ε΄*. numeratur, mox docebit. Ceterum, ut uno obtutu appareat, quae capita ex h. t. Leunclavius habeat, et quibus locis in nostris hisce Basilicis inveniuntur, en tabellam:

Syn. Leuncl.	Basil. authent.	Syn. Leuncl.	Basil. authent.
α΄.	α΄. β΄. γ΄. δ΄. usque ad τοῦ πληξ. γιν.	ιγ΄.	ιγ΄. et ιε΄.
β΄.	Seqq. ex δ΄. usque ad καταλ. ἔσται.	κε΄.	Media τοῦ κε΄. sive §. 1. incipit Τὸ προετιθ.
γ΄.	Posteriora ex δ΄.		desinit καὶ τὰ ὅμοια.
δ΄.	ε΄. et pr. ζ΄.	μδ΄.	μγ΄.
ε΄.	Seqq. ex ζ΄. usque ad ἐπικλ. γένηται.	ξθ΄.	νδ΄. princ. usque ad τὸ πᾶν προεπ. μοι. Dein
ς΄.	Seqq. usque ad τῶν ἀσταχῶν ἴσται.		§ 4. <i>Ἐὶ ἐν τῶ ὑποτεθ.</i> usque ad ἀποκαθι-
θ΄.	ς΄. usque ad δεσποτίας κτώμεθα.		στω. Tum clausulam οὐ δεσπ. κ. τ. λ.

Non autem operae pretium fore puto, cum eadem Synopsi in margine addere argumenta capitum: περὶ θηρευομένων ζῶων. περὶ μελισσῶν. περὶ ταύρων, περιστέρων κ. τ. λ. sic consequenter. Fabrotus praeter eadem superius memorata capita, (quae secundum numeros Latini Pandectae varie divisit, additis (Ctorum nominibus) quatuor augmenta habet ex solo Harmenopulo, ut conicio, quia longe aliter in hisce Basilicis leguntur, ut monebo in cap. ζ΄. item ad cap. κζ. et μζ. Ex Attaliate autem nulla video a Fabro excerpta, ut suis locis patebit. R. d) Cod. Vatic. περὶ τῆς ἐκ διὰ *φλν* τρο^π ἐνῆσταμ^{g)} κυριότη^τ διὰ χρονίας νομῆς (sine accentibus utrumque). e) Numerus deest in Cod. Vat. f) Attaliate in pr. Tit. 45. habet κεφ. α΄. β΄. γ΄. usque ad θηρείσῃ. R. g) Cod. Vat. *ἰθνηκῶ*. h) ἢ deest in Cod. 1357. R. i) Numerus deest in Cod. Vat. k) *ἰναῖρια* Leuncl. et Fabr. cum Harm. II. 1. 22. et II. 4. 133. ex quo variantes, nisi operae pretium fuerit, non adscribam. R. l) Cod. Vat. *τίκτουσιν παρ' ἡμῶν*. m) Numerus deest in Cod. Vat. n) Cod. Vat. *ὦν*. o) Attal. in marg. *προλαβόντος*. R. Sic et Cod. Vat. p) *κἂν* Cod. Vat. q) Cod. Vat. *ἀλλοτρίῳ τις*. r) *θηρείσει* Cod. Vat.



δύναται μέντοι ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ κωλύειν^{ς)} τὸν ἐπιβαίνοντα. ἕως ὅτε^{ι)} δὲ ἐκφύγη^{υ)} τὸ κρατηθέν, ἡμέτερόν ἐστιν^{ν)}.

Εἰ μὴ ἡμερον^{ω)} ὄν^{κ)} ὑποστρέφειν εἰώθει^{ν)}.

δ'.²⁾ Ὅτε δὲ ἐκφύγη^{α)} τὴν θείαν ἡμῶν, ἢ δυσχεροῦς ἐστιν^{β)} ἢ ἐπιδιώξις, παύεται εἶναι ἡμῶν^{γ)}. ὅθεν οὐδὲ τὸ τροθῆν^{δ)} θηρίον, εἰ μὴ^{ε)} ἐκρατήθη, τοῦ πλήξαντος γίνεται.

Τὰς μελισσὰς ὅταν ἀποκλείωμεν^{ι)}, καὶ μόνον, κτώμεθα.

Τὰς δὲ μελικηρίδας^{ς)} καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων δένδρων νομίμως ἀφαιρούμεθα, εἰ μὴ^{η)} ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ κωλύσῃ^{ι)} εἰσελθεῖν.

Τὸ δὲ σηῆρος ἐκ τῶν μελισσῶν μου ἐπιτάμνον^{κ)} ἐμὸν ἐστιν^{ι)}, ἕως ὅτε ὑπὸ τὴν^{μ)} θείαν μου πίπτει, καὶ μὴ δυσχεραίνω^{ν)} ἐπιδιώξει αὐτό^{ο)}. ἐπεὶ πάλιν^{ρ)} τοῦ καταλυμβάνοντος^{σ)} ἔσται.

Ταῦνες^{ι)}, περιστεραι, μέλισσαι, ἔλαφοι, καὶ ἀνηθήθειαν ἔχουσι^{ς)} ὑποστρέφειν, ἐν τοῖς ἀγροῖς^{ι)} εἰσὶν· τὰ δὲ^{η)} εἰωθότα ὑποστρέφειν, εἰ μὴ τὴν ἀνηθήθειαν^{ν)} φυλάξωσι, τοῦ προκαταλυμβάνοντος γίνονται.

Τοὺς ἡμετέρους^{ω)} χῆνας καὶ τὰς^{κ)} ὄρνεις ἐν ἑτεροῦ ἀπιταμένους^{ν)} κατάσχη^{ρ)} πρὸς^{α)} ἴδιον κέρδος, τῆ^{β)} περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆ ὑπόκειται.

ε'.^{ε)} Τὰ λάφυρα τῶν λαμβανόντων εἰσὶ^{δ)}, καὶ ὅσα ἐκ τῶν παιδευθέντων^{ε)} ζώων^{ι)} ἐτέχθη.

ς'.^{ς)} Οὕτω γὰρ καὶ οἱ^{η)} ἐλεύθεροι δοῦλοι^{ι)} γίνονται· εἰ μέντοι ἐκφύγῃσι, πάλιν^{κ)} ἐλεύθεροι γίνονται.

θ^{ι)} ἀνεπισθήτως^{μ)} διὰ^{ν)} τοῦ ποταμοῦ προστεθῆν τῷ ἀγρῷ μου^{ο)} πρόσχωσις ἤτοι πρόσκλυσις ἐστὶ^{ρ)}, καὶ ἐμοὶ ὀφείσκει.

Εἰ δὲ^{σ)} μέρος τοῦ ἀγροῦ σου^{τ)} εἰς τὸν ἐμὸν μετατεθῆ^{ι)} καὶ προσπαγῆ^{ς)}, ἢ καὶ δένδρα συμμετενεχθέντα ριζώσῃ^{ι)}, ἐμὸν^{υ)} γίνεται.

Νῆσος^{ν)} ἐν θαλάσῃ φνομένη^{ω)} τοῦ προκαταλυμβάνοντος^{κ)} γίνεται. νῆσος ποταμία, εἰ μὲν ἐν

minus ingredientem prohibere. Usque dum effugeri quod captum est, nostrum est:

Nisi mansuefactum reverti solitum sit.

IV. Cum autem visum nostrum effugerit, aut facilis sit persecutio, desinit esse meum: unde ne vulnerata bestia, nisi capta fuerit, vulnerantis fit.

Apes nonnisi cum incluserimus, acquirimus.

Favos autem etiam ex alienis arboribus iur eximimus, nisi dominus fundi ingredi prohibuerit.

Examen autem ex alvearibus meis evolans meum est, donec sub conspectum meum cadit, nec desperi illud persequi: alioqui rursus occupantis erit.

Pavones, columbae, apes, cervi, etiamsi revertendi consuetudinem habeant, inter feras censentur quae autem reverti solent, nisi consuetudinem servaverint, occupantis fiunt.

Anseres nostros et gallinas si avolantes alius in lucrum suum detinuerit, actione furti in duplum tenetur.

V. Spolia fiunt capientium, et quaecunque ex praedatitiis animalibus nata sunt.

VI. Sic enim et liberi homines fiunt servi: si tamen effugerint, liberi rursus fiunt.

Quod insensibiliter per flumen agro meo adiectum est, adgestio est sive alluvio, et mihi competit.

Sed si pars agri tui in meum translata et affixa sit, aut arbores quoque una translatae radices egerint, mea fit.

Insula in mari nata occupantis fit. Insula fluvialis, si quidem in medio nascatur, ad eos pertine-

ς) Cod. Vat. κωλύειν. ι) Cod. Vatic. ἕως οὗτε. κ) διεκφύγη Leuncl. et Fabr. forte rectius, R. Cod. Vat. ἐκφύγει. λ) Cod. Vat. ἡμέτερον ἐστίν. μ) Cod. Vat. εἰ μὴ ἡμερον. ν) Cod. Vat. ὄν. ο) Cod. Vat. ὑποστρέφειν εἰώθει. π) Numerus deest in Cod. Vat. α) Cod. Vat. ἐκφύγει. β) Cod. Vat. δυσχεροῦς ἐστίν. γ) ἡμῶν in margine corrigi Leuncl. pro ἐμὸν et in versione reddidit. Cum tamen Fabr. ἐμὸν retinuerit, et ipse aliis emendandum relinquo. R. Cod. Vat. ἡμῶν. Quod in textum recepi, licet Cod. 1357. et Syn. habeant ἐμὸν. δ) Cod. Vat. οὐδὲ το τροθῆν. ε) Cod. Vat. μη. ς) ἀποκλείωμεν Cod. 1357. Sequens καὶ ignorat Leuncl. sed de illius ἐνεργεῖα in dictione καὶ μόνον egimus in Gloss. Theoph. p. 1275. Fabr. non modo illud, sed et verbum κτώμεθα hic omittit, plene distinguens post μόνον. R. ζ) Καὶ τὰς μελικ. καὶ Leuncl. Sed Fabr. καὶ κτώμεθα καὶ τὰς μελικ. καὶ. Codicis 1357. lectio omnium est optima. R. Cod. Vat. τὰς δὲ μελικηρίδας. η) Cod. Vat. μη. θ) Pro εἰ (quod habet Cod. 1357. reposui η. R. Cod. Vat. κωλύσει. ι) Cod. Vat. ηττάμενον. κ) Cod. Vat. ἐμὸν ἐστίν. λ) τὴν ex Leuncl. et Fabr. addidi. R. ν) καὶ μηδυσχεραίνων Cod. Vat. ο) Cod. Vat. ἐπιδιώξει αὐτῶ. π) ἐπιπάλιν Leuncl. et Fabr. quod dubito, an Graece dicatur. R. Cod. Vat. ἐπεὶ πάλιν (sic). ς) Leuncl. et Fabr. προκαταλ. R. Cod. Vat. κατά λαμβ. ρ) Tota §. 5. L. 5. D. h. t. in Cod. Vat. desideratur. σ) ἔχουσι καὶ φυλάξωσι Syn. omissis intermediis usque ad ἀνηθήθειαν: quae Leuncl. sic restituere tentat: τοῦ ἐπιστρέφειν ἔχουσι. Fabroutus recte supplevit. R. τ) Sic ex Fabr. restituo pro scripto (in Cod. 1357. ἀγροῖς). R. υ) δὲ deest apud Fabr. R. φ) Post ἀνηθήθειαν Fabr. addit ἢν ἔχουσι: quod quamvis abesse possit, tamen vel ideo admitterem, quia his patet fons erroris, unde intermedia inter ἀνηθήθειαν ἔχουσι et ἀνηθήθειαν, ἢν ἔχουσι, in Codice Sambuci interciderint. Sed φυλάξωσι minus recte dedit Fabr. R. ω) ἡμέρους, mansuetos Leuncl. et Fabr. non male. Sed et Codicis 1357. lectio proba est. Anne utrumque coniungemus? R. ξ) Cod. Vat. τοὺς. η) ἀπιταμένους Leuncl. et Fabr. R. Sic et Cod. Vat. ζ) Pro κατάσχη, quod Fabr. habet in Cod. 1357. erat κατασχῆ, apud Leuncl. simplex ἔχη. R. Cod. Vat. κατασχῆ. α) Pro πρὸς Cod. Vat. habet εἰς τὸ. β) Cod. Vat. τῆς. γ) Numerus deest in Cod. Vat. δ) Cod. Vat. εἰσὶν. ε) παιδευθέντων, mansuefactis Leuncl. et Fabr. Praefero Cod. 1357. lectionem. R. Cod. Vat. παιδευθέντων. ς) Cod. Vat. ζώων (sic). γ) Numerus deest in Cod. Vat. η) οἱ deest in Cod. Vat. ι) Cod. Vat. δοῦλοι. κ) Cod. Vat. πάλιν. λ) §. 1. l. 7. D. h. t. habet Attal. tit. XLV. §. 2. addens in fine: λέγεται δὲ Ρωμαῖσι ἢ πρόσκλυσις ἀλονβλων. R. μ) Cod. Vat. ἀνεπισθήτως (sic). ν) Cod. Vat. δια. ο) Cod. Vat. ἀγρῷ μου (sic). π) Cod. Vat. πρόσκλυσις ἐστίν. ς) Cod. Vat. δε. ρ) Cod. Vat. ἀγροῦ σου (sic). σ) Cod. Vat. μετὰ τεθῆ καὶ προσπαγῆ. τ) Cod. 1357. ριζώσει. R. Sic et Cod. Vat. υ) ἐμὰ Leuncl. et Fabr. Eadem ergo hic in Basilicis est variatio, quae in Latinis Pandectis. R. φ) L. 7. §. 3. legitur apud Harm. II. 1. 30. et II. 4. 134. ω) Cod. Vat. φνομένη. ξ) Cod. Vat. προκατὰ λαμβ.



τῷ μέσῳ φήν^{γ)}, τοῖς ἐν ἑκατέρῃ ὄχθῃ^{z)} κεκτημένοις κατὰ τὸ μέρος^{α)} τῆς πλατύτητος διοίσει· εἰ δὲ τῷ ἐνὶ πλησιάζῃ^{β)}, αὐτοῦ^{ε)} ἔσται^{δ)}.

§. 4. *El^{o)} δὲ ἐκ τινος πλευροῦ ἐξέρρηξεν^{ι)} ὁ ποταμός, καὶ εἰς τὴν παλαιὰν κοίτην^{β)} ἔλθῶν ἐν τάξει νήσου^{η)} τὸν ἀγρὸν μου κατέσχευεν, ἐμὸς μένει.*

§. 5. *Εἰ μέντοι δι' ἄλλης^{ι)} κοίτης ἤρξατο ῥεῖν, ἢ μὲν^{κ)} πρώτη τῶν ἐν ταῖς ὄχθαις^{ι)} παρακεκμημένων^{μ)}, ἢ δὲ νέα δημοσία ἔσται. εἰ δὲ^{ν)} εἰς τὴν παλαιὰν τελείως ὑπέστρεψεν^{ο)}, ἢ τοῦ παλαιδεσπότου ἔσται ἢ κοίτη^{π)}, ἢ εἰ μὴ ἦν^{ρ)} δεσπότης, τῶν παρακεκμημένων^{ς)}.*

§. 6. *Τὸ αὐτὸ κῆν^{σ)} ἐξ ἐπομβρίας ἐπικλυσίς^{τ)} γένηται.*

§. 7. *Εἰ ἐξ ἀλλοτρίας ὕλης εἶδος ποιήσω^{υ)}, ὅπερ δύναται εἰς τὴν αὐτὴν ὕλην ὑποστρέψαι^{φ)}, ὡς ὁ^{ω)} χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος καὶ ὁ χαλκός, τοῦ κυρίου τῆς ὕλης ἔσται τὸ εἶδος· εἰ δὲ^{x)} μὴ^{ψ)}, ὡς ἐπὶ σταφυλῶν καὶ^{z)} ἔλαιων, τοῦ κατασκευάζοντος^{α)}. ὁ δὲ ἐξ ἀλλοτρίων ἀσταχῶν τιναχθεὶς^{β)} σίτος^{γ)} τοῦ κυρίου τῶν ἀσταχῶν ἔσται.*

§. 9. *Τὸ^{δ)} ἐξ ἐμῆς καὶ σῆς ὕλης εἶδος^{ε)} ἐπίκεινον ἔσται.*

§. 11. *Τὸ^{ι)} ἐκ τῆς σῆς ὕλης ἐν τῷ τόπῳ μου κτιζόμενον^{β)} ἐμὸν ἔσται· εἴκει^{η)} γὰρ τῷ ἐδάφει. καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἴσται^{ι)} τὸ κτισθέν, τὸ διπλοῦν ὑπὲρ τῆς ὕλης ἀπαιτεῖς· εἰ δὲ στραφῆ^{κ)}, τὰς ὕλας ἐκδικεῖς ταυτὸν ἔσται^{λ)}, εἰ καὶ πρῶτῃς ὁ οἶκος διὰ χρήσεως δεσποθῆ^{μ)}, ἢ καὶ πέσῃ^{ν)}. τῷ^{ο)} δὲ ὀνόματι τοῦ τήνον^{π)} πᾶσα ὕλη οἰκοδομικῆ^{ρ)} νοεῖται.*

§. 12. *Εἰ δὲ^{τ)} ἐν τοῖς^{υ)} σοῖς ἐκ τῶν ἐμῶν ὕλων ἐγῶ^{θ)} κτίσω, σὸν μὲν ἔσται^{υ)} τὸ κτίσμα· ἐκλίπτω^{φ)} δὲ τῆς ὕλης, κῆν πέσῃ^{ω)}. εἰ δὲ νέμωμαι^{x)} τὸ κτίσμα, ἀπαιτεῖς με αὐτό^{ψ)}, διδοὺς τὰς τιμὰς^{z)} τῆς ὕλης καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν^{α)} τεχνιτῶν, εἰ μὴ εἰδῶς^{β)} ἐν ἀλλοτρίοις ἔκτισα^{γ)}.*

§. 13. *Εἰ τὸ σὸν φυτὸν ἐν τῇ γῆ μου^{δ)}, ἢ τὸ ἐμὸν ἐν τῇ σῆς φυτεῖσιν^{ε)}, καὶ ῥιζώσῃ^{ς)}, τῇ γῆ συνωπάγεται^{β)}· εἰ δὲ τὸ σὸν δένδρον εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρὸν ῥιζώσῃ, ἐμὸν ἔσται^{η)}· τὸ δὲ^{ι)} ῥιζῶσαν ἐν ὄροθεσίοις^{κ)} ἐπίκεινον ἔσται^{λ)},*

bit, qui in utraque ripa praedia possident, pro modo latitudinis: sed si uni propior sit, eius erit.

Quodsi ex uno latere fluvius erupit, et in veterem alveum reversus agrum meum insulae instar detinuit, meus manet.

Si tamen per alium alveum fluere coepit, prior quidem alveus eorum, qui in ripis praedia possident, novus autem publicus erit. Quodsi in veterem alveum penitus revertit, vel veteris domini hic alveus erit, vel si nullus dominus fuit, eorum, qui proxime praedia possident.

Idem, etsi ex imbrium copia inundatio facta fuerit.

Si ex aliena materia speciem fecero, quae ad eandem materiam potest reverti, ut aurum et argentum, et aes, species erit domini materiae: sin minus, ut in uvis et oleis, eius, qui fecit. Sed frumentum ex alienis spicis excussum domini erit spicarum.

Species ex mea et tua materia facta communis erit.

Quod ex tua materia in meo loco extruitur, meum erit: cedit enim solo. Et donec quidem stat, quod extractum est, duplum pro materia petis: sed si eversum sit, materiam vindicas. Idem est, et si venditae aedes usucaptae aut etiam collapsae sint. Tigni autem appellatione omnis materia ad aedificandum apta intelligitur.

Quodsi ego in tuo ex mea materia aedificavero, tuum quidem erit aedificium: amitto autem materiam, etiamsi ceciderit. Si autem ego aedificium possideo, illud a me petis, datis materiae pretiis et fabrorum mercedibus, nisi sciens in alieno aedificavi.

Si tuam plantam in mea terra, aut meam in tua plantavero, et radices egerit, sequitur terram: sed si arbor tua in meum fundum radices egerit, mea erit: quae autem in limitibus radices habet, communis erit,

y) Sic Leuncl. et Fabr. pro φῆν in Cod. 1357. R. Etiam Cod. Vat. φῆν. z) Cod. Vat. ὄχθῃ (sic). α) μέτρον in marg. coniecit Leuncl. et in textu habet Fabr. quod sequendum puto. R. β) πλησιάζει Cod. 1357. R. Sic et Cod. Vat. sine accentu. γ) Et sic Fabr. sed apud Leuncl. αὐτῷ. R. δ) Cod. Vat. ἔστιν. ε) §. 4. l. 7. D. h. t. habet Attal. tit. XLV. §. 3. R. f) Cod. Vat. ἐξέρρηξεν (sic). g) Post κοίτην addunt πάλιν Leuncl. et Fabr. sed ignorat quoque Attal. quod forte excidit ob praecedens παλαιὰν. R. h) Cod. Vat. νήσου. i) Cod. Vat. διάλλης. k) Cod. Vat. μεν. l) Pro ταῖς ὄχθαις Cod. Vat. habet: ἐκατέραις ὄχθαις. m) Cod. Vat. παρακεκμημένων. H. Post hoc verbum γίνεται subdundt Leuncl. et Fabr. R. n) Cod. Vat. δε. o) Cod. Vat. ἀπέστρεψεν. p) Fabr. cum Leuncl. habet: ἢ τοῦ παλαιοῦ δεσπ. ἔσται κοίτη. Unde solum παλαιοῦ pro scripto in Cod. 1357. πάλιν transsumsi. R. Cod. Vat. habet πάλαι (sic). Quod optime quadrat, quamobrem in textum recepi. q) Cod. Vat. εἰ μὴ ἦν. r) γίνεαι addunt Leuncl. et Fabr. R. Cod. Vat. παρακεκμημένων. s) Cod. Vat. καν. t) ἐπίκλις Cod. 1357. ἐπίκλις Fabr. R. Cod. Vat. ἢ πρόσχωσις ἢ τοῖς ἐπίκλις. His in marg. Cod. Vat. additur scholium, quod tamen abscissione Codicis mutilum est. Legi haec potuerunt. ... ὄχθαις / ἢ μὲν τὸν ... / ...

εἰσὶ δύο | ... ἀποτῆρον | ... κὸς καὶ ἀνεπις | ... πᾶς θάτρου | ... δὲ ἀγαίρου | ... ρηγῆ καὶ | ... ἐτέρω πῆ | ... θέκνῃ | Prima vox videtur esse πρόσχωσις, et scholium huius vocis sensum explicare. u) Cod. Vat. ποιῆσω. v) Cod. Vat. ὑπόστρεψαι. w) Articulum ὁ ter omittunt Leuncl. et Fabr. R. x) Cod. Vat. δε. y) Post μὴ addunt Leuncl. et Fabr. δύναται ὑποστρέψαι. R. z) ἢ Leuncl. et Fabr. pro καὶ. R. α) Cod. Vat. κατὰ σκευάζοντος. H. Post hanc vocem γίνεται addunt Leuncl. et Fabr. R. β) Cod. Vat. οἶκος. γ) §. 8. 9. l. 7. D. h. t. fusiis atque iisdem plane vocibus ac literis exhibet Fabr. quibus Harm. II. l. §. 30, 31. qui forte ex Theophilo habet. Vide me ad eum p. 935 XV. Idemque dictum esto de ceteris h. t. augmentis, quare ea non describo. R. δ) Cod. Vat. εἶδος ὕλης (sic). ε) Haec §. Fabroto multo est concisior, ut apud Harm. II. l. §. 33. Vide me ad Theoph. p. 935. XVI. R. Cod. Vat. τὸ δὲ ἐκ. f) Cod. Vat. κτιζόμενον. h) Cod. Vat. ἦκει. i) Cod. Vat. εἰσάται. k) Cod. 1357. στραφῆ. R. Cod. Vat. δεσραφῆ. l) Cod. Vat. ταυτὸν ἔστιν. m) Cod. Vat. δεσποθῆ. n) Cod. Vat. πέσει. o) Cod. Vat. τὸ. p) Cod. 1357. τιοκῆ. R. Cod. Vat. φη. q) Cod. Vat. οἰκοδομεῖται (sic). r) Cod. Vat. δε sine accentu. s) τοῖς deest in Cod. Vat. t) Cod. Vat. ἐγῶ. u) Cod. Vat. ἔστι pro ἔσται. v) Cod. Vat. ἐκπίπτει. w) Cod. Vat. κῆν πέσει. x) Cod. Vat. εἰ δε νέμωμαι. y) Cod. Vat. αὐτῷ. z) Cod. Vat. τιμὰς. α) Cod. Vat. των sine accentu. β) Cod. Vat. ἰδῶς. γ) Cod. Vat. ἔκτησα. δ) Cod. Vat. γῆ μου. ε) Cod. Vat. φυτεῖσιν (sic). f) Cod. 1357. hic et paulo post ῥιζώσαι. R. Sic et Cod. Vat. g) Cod. Vat. σὸν ὑπάγεται. h) Cod. Vat. ἔστιν. i) δὲ deest in Cod. Vat. k) Cod. Vat. ὄροθεσίοις. l) Cod. Vat. ἔστιν.



ζ. m) Κατά^{a)} τὸ κλήμα^{o)} ἐκάστου κτήματος.

Ὁ ἐκ^{p)} τῶν ἐπικολων^{q)} γηδίων ἀνασπασθεῖς^{r)} λίθος ἐπικόινος ἔσται.

η. s) Ὁ^{ss)} ἐν τῷ ἄργῳ σου^{t)} σπείρω, σὸν ἔσται^{u)}· καὶ εἰ^{v)} ἀπαιτήσεις^{w)} με τὸ^{x)} γέννημα^{y)}, δίδως^{z)} τὰς δαπάνας.

Τὰ γράμματα τοῖς χάριταις καὶ^{a)} ταῖς μεμβράναις εἰκονοῖν^{b)}, ὡσπερ τῷ ἔδιδει τὰ ἐπικτιζόμενα^{c)} ἢ ἐνσπειρώμενα^{d)}. εἰ δὲ ἀπαιτήσεις με τὰ γραφέντα, δέον σε^{e)} τὰς δαπάνας^{f)} τῆς γραφῆς δοῦναι μοι^{g)}, εἴγε καλῆ πίστει νέμωμαι τοὺς χάριτας σου.

Αἱ σανίδες τῆς (ὡγραφή εἰκονοῖ^{h)}), καὶ ὁ μὲνⁱ⁾ δεσπότης αὐτῶν ἀγωγὴν κινῶν^{k)} τὰς δαπάνας τῆς γραφῆς δίδωσιν· ὁ δὲ^{l)} γράψας ἐδικῶν^{m)} τὴν εἰκόνα, τὸ τίμημα τῶν σανίδων.

Εἰⁿ⁾ τὸ ἐμὸν παραδώσω σοι ἢ γνώμη μου ἔτερος, ὁ^{o)} διοικῶν τὰ ἐμὰ καὶ πωλῶν τι ἐξ αὐτῶν, μετατίθεται ἢ δεσποτία.

Ταῦτόν ἐστι, κἂν ὁ ἔδωκά σοι εἰς χρῆσιν ἢ παραθήκην ἢ μίσθωσιν, πωλήσω ἢ παρείσω σοι, ἢ τὰς κλεῖς σοι παραδώσω τῆς ἀποθήκης ὧν ἐπώλησά σοι φορτίων.

Οἱ^{p)} τὰ ἐκ τῆς ὑπατείας^{q)} ῥιπτόμενα^{r)} δεχόμενοι δεσπόζουσιν αὐτῶν.

θ. s) Ὑπεξούσιος^{t)} εἶδος ἢ δοῦλος^{u)} καλῆ πίστει δουλεύων προσπορῆ^{v)} μοι· καὶ ὁ μὲν δοῦλος, εἴτε ληγάτον, εἴτε^{w)} ἄλλο τι ὀφεινῆποτε λύβη^{x)}, εἰ δὲ καὶ^{y)} κληρονόμος γραφῆ, κελεύσει μου προσέρχεται^{z)}, ὡσανεὶ^{a)} ἐγὼ ἐγράψην^{b)}.

Καὶ δεσποτεῖαν^{c)} δὲ καὶ νομῆν διὰ τῶν ὑπεξουσίων^{d)} καὶ διὰ χρήσεως^{e)} δεσποτεῖαν κτώμεθα^{f)}.

Ὁ^{g)} εἰς χρῆσιν δοθεὶς δοῦλος ἢ καλῆ πίστει μοι δουλεύων, τὰ μὲν ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἢ ἐξ ἐργασιῶν αὐτοῦ προσπορῆ^{v)} μοι, τὰ δὲ ἐκ τυχηρῶν ἢ τῷ δεσπότη, ἢ ἐαυτῷ, ἐὰν ἐλευθερωθῆ. εἰ δὲ διὰ χρήσεως δεσπόσω αὐτῶν^{h)}, τὰ ἐκ πάσης αἰτίας, ὁ τὴν χρῆσιν δὲ ἔχων οὐ δεσπόζει.

ι. i) Ἄνηθος^{k)} καὶ εἰς τὸ κτήσασθαι καὶ εἰς τὸ^{l)} ἐκποιεῖν δέεται ἐπιτρόπου.

ια. Αἱμυαί^{m)} καὶ ὑδροστασιαί ὄροις περικλειονταιⁿ⁾, καὶ πρόσχωσις ἦτοι πρόσκλωσις ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστιν^{o)}.

Εἰ ἀπὸ χρυσοῦ^{p)} ἐμοῦ καὶ ἀργύρου σου^{q)} εἶδος γένηται, οὐκ ἔστι κοινόν.

VII. Pro regione cuiusque possessionis.

Lapis ex communibus praediis extractus communis erit.

VIII. Quod in agro tuo semino, tuum erit: et si fructum a me petes, impensas praestas.

Litterae chartis et membranis cedunt, sicuti solo, quae inaedificantur et inseminantur. Quodsi quae scripta sunt, a me petes, oportet te impensas scripturae mihi dare, si quidem bona fide chartas tuas possideam.

Tabulae cedunt picturis, et dominus quidem eorum agens picturae impensas praestat: qui autem pinxit, si imaginem vindicat, pretium tabularum.

Si rem meam tibi tradidero, vel mea voluntate § alius, qui bona mea administrat et aliquid ex iis vendit, transfertur dominium.

Idem est, et si, quod tibi in usum, aut depositum, aut locationem dedi, vendidero tibi vel concessero, aut claves tibi tradidero horrei earum mercium, quas tibi vendidi.

Qui quae in consulatu iaciuntur, excipiunt, domini eorum fiunt.

IX. Filiusfamilias aut servus bona fide serviens I acquirit mihi: et servus quidem, sive legatum, sive § aliud quid undecunque acceperit. Sed et si heres scriptus sit, iussu meo adit perinde, ac si ego scriptus essem.

Et dominium et possessionem per eos, qui in § potestate sunt, et usucapionem nanciscimur.

Servus in usumfructum datus, aut bona fide mihi § serviens, ea, quae ex propriis mihi rebus vel operis suis acquirit, mihi acquirit, quae autem ex fortuitis, vel domino, vel sibi, si manumissus fuerit. Quodsi eos usucepero, ex omni causa. Sed qui usumfructum habet, non acquirit.

X. Impubes et ad acquirendum et ad alienandum I tutore indiget. D.

XI. Lacus et stagna terminis includuntur, neque L. adgestio sive alluvio in iis est. L

Si ex auro meo et argento tuo species facta sit, § communis non est.

m) Numerus deest in Cod. Vat. n) Priora verba usque ad κτήματος Basilici interpretes rectius superiori capiti adiunxissent, ut alias solent. Ego post κτήματος distinxī, cum in Cod. 1357. omnia cohaerent, quasi ille lapis pro regione cuiusque possessionis communis esset. R. o) Cod. Vat. κλήμα. p) Cod. Vat. pro ἐκ habet ἀπὸ. q) Cod. Vat. ἐπὶ κολων. r) Cod. Vat. ἀνασπασθεῖς. s) Numerus deest in Codice Vaticano. ss) ὄπειρο habet Attalitates, et mox ἐστιν, ubi desinit. R. t) Cod. Vat. ἐν τῷ σῶ ἄργῳ (sic). u) Cod. Vat. ἐστιν. v) εἰ deest in Cod. Vat. w) Cod. Vat. ἀπαιτήσεως. x) Cod. Vat. τῶ. y) Cod. 1357. γέννημα. R. Sic et Cod. Vat. z) Cod. Vat. δίδως. a) Verba τοῖς χάριταις καὶ desunt in Cod. Vat. b) Cod. Vat. ἤκουσιν. c) Cod. Vat. ἐπικτιζόμενα. d) Cod. Vat. ἐνσπειρώμενα. e) Cod. Vat. σοι pro σε. f) Cod. Vat. δαπάνας. g) Cod. Vat. δούναί μοι. h) Cod. Vat. ἤκουσιν. i) Cod. Vat. μὲν. k) Cod. 1357. κοινόν. Correxīt Capperon. R. Etiam Cod. Vat. κοινόν. l) Cod. Vat. δε. m) Cod. Vat. ἐδικῶν. n) L. 9. § 4 — 6. desunt in Cod. Vat. et pro bis in eo leguntur, quae infra sequuntur L. 28. 29. 30. § 4. L. 44. 48. § 2. L. 55. D. h. t. o) Addendum ante ὁ est ὡς aut simile. R. p) Haec rursus habet Cod. Vat. q) Cod. Vat. ὑπατείας. Tὰ ἐκ τῆς ὑπατείας ῥιπτόμενα sunt, quae in pompa consulari iaciuntur. r) Cod. Vat. ῥιπτόμενα. s) Numerus deest in Cod. Vat. t) Cod. Vat. ὑπεξουσίων. u) Cod. Vat. δοῦλος. v) Cod. Vat. προσπορῆ. w) Pro εἴτε ἄλλο τι ὀφεινῆποτε λύβη Cod. Vat. ὄθειν δήποτε ἦτε ἄλλο τι λυβη. x) λαμβάνει Leuncl. et Fabr. R. y) καὶ deest in Cod. Vat. z) Cod. Vat. προς ἔρχεται. a) Cod. Vat. ὡσανεὶ. b) Cod. Vat. ἄσφορ ἢ ἐγράψην. c) Cod. 1357. δεσποτείας. R. d) ἡμῶν addunt Leuncl. et Fabr. R. e) Cod. Vat. ἢ καὶ διαχρήσεως. f) Cod. Vat. κτώμεθα (sic). g) § 3 — 5. L. 10. D. h. t. in Cod. Vat. desunt. h) αὐτοῦ lego ac verto, scilicet δούλου, et in sequenti verbo δεσπόζει intelligo ex superioribus διὰ χρήσεως. i) Signa numerorum in Cod. Vat. semper desiderantur. Idem Cod. ὁ habet ante ἀνηθος. k) Aberrasse hic interpretem, vel tiro videat. R. l) Cod. Vat. το sine accentu. m) Cod. Vat. λυμυαί. n) Cod. Vat. ὑδροστασιαί ὄροις περικλειονται. o) Cod. Vat. οἰκίστιν (sic). p) Male legit auru pro aere. Nec enim idem ius olim obtinebat in his metallis cum argento mixtis. Vide ad Theoph. L. II. T. I. cap. 47. de electro, et Ottonis Comment. ad Inst. R. q) Cod. Vat. σοῦ.



13. pr. β'. Ἐάν ὁ διοικητής^{r)} ἢ ὁ ἐπιτροπός μου ἀγο-
 §. 1. ράσῃ καὶ παραλάβῃ ὄνοματί μου, ἐγὼ δεσπόσω.
 XI. l. 1. γ'.^{s)} Οἱ^{t)} αἰγιαλοὶ ἐν τῇ πάντων ἕξουσία εἰσι-
 14. pr. διὸ καὶ δεσπόζω τῶν ἐν αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ κτισίμων-
). eod. νων, ὡς περ καὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ θηρουμένων.
 §. 1. Εἰ δὲ καταπέσῃ τὸ κτισθέν, πάλιν κοινὸς ὁ
 αἰγιαλὸς γίνεται.
 L. 15. ιδ'. Ὁ ἐν ὄχθῃ ποταμοῦ κτιζὼν οὐ δεσπόζει
 2. eod. αὐτοῦ.
 L. 16. ιε'. Λιμιτάτος^{u)} ἀγρός ἐστιν ὁ ἀπὸ πολεμίων
 D. eod. ληφθεὶς, οὗ μέρος ἔμεινεν^{v)} ἐν τῷ δημοσίῳ· οὐχ
 ὡς συγχωρηθεὶς τοῖς ἐχθροῖς, ἐφ' ᾧ πρᾶθῆναι^{w)}
 Ῥωμαίοις. ἐν δὲ τῷ λιμιτάτῳ οὐ γίνεται πρόσχωσις
 ἢ τοι πρόσκλισις.
 L. 17. ις'. Ὁ τῷ ἐπικοίνῳ δούλῳ οἱ δεσπότηται παραδῶ-
 2. eod. σουσιν, ἐκατέρω^{x)} προσπορίζεται.
 L. 18. ιζ'. Ὁ τῆς κληρονομίας δούλος οὐδὲ πρῶγμα αὐ-
 2. eod. τῆς, οὐδὲ τὸ δίκαιον προσπορίζει τῷ κληρονόμῳ.
 L. 19. ιη'. Τὰ ἐκ πραγμάτων μου ἢ τὰ ἐξ ἐργασιῶν
 D. eod. τοῦ καλῆ πίστει μοι δουλεύοντος ἐλευθέρου ἐμοὶ
 ἀρμόζει· τὰ δὲ ἐκ τυχηρῶν αἰτιῶν αὐτῷ, ὡς ἐπὶ
 ληγάτου καὶ κλήρου, καὶ εἰ δύναται αὐτὸς κληρονο-
 μεῖν. εἰ δὲ ὁ διαθήμενος ἐμοὶ ἠβουλήθη δοθῆναι
 τὸν κλῆρον, ἢ ὑπεισελθεῖν τῇ κληρονομίᾳ κελεύσω
 αὐτῷ χωρὶς ἀνάγκης, ἐμὸς ἔσται.
 20. pr. ιθ'. Ὁ^{y)} παραδίδων^{z)}, ὃ ἔχει δίκαιον^{a)} καὶ οἶον
 D. eod. ἦν τὸ πρῶγμα, εἰς τὸν λαβόντα μεταφέρει^{b)}.
 §. 1. Εἰ τὸν δουλεύοντα ἀγρὸν ὡς ἐλεύθερον παρα-
 δώσω^{c)}, ἔνοχος γίνομαι.
 §. 2. Εἰ τὸ ἐμοὶ καὶ σοὶ^{d)} πρᾶθὲν σοὶ^{e)} παραδοθῆ-
 διοικουῦντι καὶ τὰ ἐμά, καγῶ^{f)} δεσπόσω αὐτοῦ· δι'
 ἐντολέων γὰρ καὶ νομῆ, καὶ δεσποτεία^{g)} δι' αὐτῆς
 προσκρυόται^{h)}.
 21. pr. κ'.ⁱ⁾ Εἰ ὁ δούλος μου ἐν ἀγνοίᾳ δουλεύων σοὶ
 D. eod. ἀγοράσῃ^{h)} τι καὶ τοῦτο παραλάβῃ, οὐδὲ ἐμόν, οὐδὲ
 σὸν ἔσται· εἰ μὴ ἐκ τῶν σῶν ἠγοράσθῃ· εἰ δὲ ἐλεύ-
 θερος ἦ^{l)} καλῆ πίστει δουλεύων, αὐτοῦ γίνεται.
 §. 1. Εἰ τὸ πρᾶγμά μου, ὃ σὺ νέμῃ, σὸν^{m)} θελήσω
 γενέσθαι· κἂν μὴ ἐνεμήθῃν αὐτό, μετατίθεται ἢ
 δεσποτεία.
 L. 22. κα'. Ὁ βίαιⁿ⁾ ἢ λάθρα ἢ κατὰ παράκλησιν δοῦ-
 D. eod. λον νεμόμενος οὐδὲν δι' αὐτοῦ κτᾶται.
 L. 23. pr. κβ'. Τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων μου ἢ ἐξ ἐργασιῶν
 D. eod. τοῦ καλῆ πίστει μοι δουλεύοντος ἐμοὶ προσπορίζεται.
 §. 2. Τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων μου, εἰ μὴ δύναται μοι
 προσπορίζεσθαι, ὃ καλῆ πίστει μοι δουλεύων ἔξει·
 τὰ δὲ μὴ ἐκ τῶν πραγμάτων μου, εἰ μὴ δύναται
 αὐτὸς ἔχειν, ἐμά ἔσται.
 §. 3. Ὁ δύο τισὶ καλῆ πίστει δουλεύων τὰ ἐκ τῶν
 πραγμάτων αὐτῶν ἐκατέρω προσπορίζει· τὰ δὲ ἀπὸ

XII. Si administrator aut tutor meus emerit, meoque nomine acceperit, ego dominus fiam.

XIII. Litora in omnium potestate sunt: unde et dominus sum eorum, quae in iis a me aedificantur, sicut et eorum, quae a me capiuntur.

Sed si ecciderit aedificium, litus rursus commune fit.

XIV. In ripa fluminis aedificans non fit eius dominus.

XV. Limitatus ager est, qui ex hoste captus fuit, cuius pars in publico mansit: non qui hostibus concessus est ea lege, ut vendatur Romanis. In limitato autem agro non est accretio sive alluvio.

XVI. Quod communi servo tradiderint domini, utrique acquiritur.

XVII. Servus hereditarius nec rem hereditariam, nec ius acquirit heredi.

XVIII. Quae ex rebus meis aut ex operis liberi hominis bona fide mihi servientis acquiruntur, mihi competunt: quae autem ex fortuitis causis, ei, ut in legato et hereditate, etsi ipse heres fieri potest. Sed si testator mihi voluerit hereditatem dari, aut ego citra necessitatem eum iussero hereditatem adire, mea erit.

XIX. Tradens, quod habet ius, et qualis fuit res, in accipientem transfert.

Si agrum servientem ut liberum tradam, obligor.

Si quod mihi ac tibi venditum est, tibi tradatur etiam res meas administranti, ego quoque dominus illius ero: nam per mandatarios et possessio, et per eam dominium acquiritur.

XX. Si servus meus ex ignorantia tibi serviens emerit quid et hoc acceperit, nec meum, nec tuum erit: nisi ex re tua emptum fuit: si autem liber sit bona fide serviens, ipsius erit.

Si rem meam, quam tu possides, tuam voluero fieri: etiamsi eam non possideam, transfertur dominium.

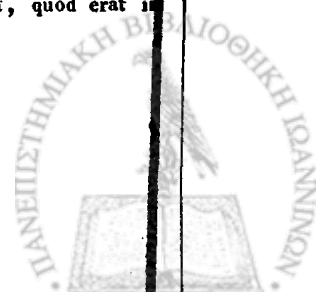
XXI. Qui vi aut clam, aut precario servum possidet, nihil per eum acquirit.

XXII. Quae ex rebus meis aut ex operis bona fide mihi servientis acquiruntur, mihi acquiruntur.

Si ea, quae ex rebus meis acquiruntur, mihi acquiri non possunt, habebit bona fide mihi serviens: quae autem ex rebus meis, si ipse habere nequit, mea erunt.

Qui duobus bona fide servit, ex rebus eorum utrique acquirit: sed ex rebus unius ei soli, ut et

r) Cod. Vat. διοικητής μου. s) Cap. γ'. usque ad ιη'. hoc incluso, in Cod. Vat. desiderantur. t) Ὅτι ante οὗ αἰγιαλοὶ praemittunt Leuncl. et Fabr. Totum hoc caput extat quoque apud Attal. tit. XLV. §. 5. R. u) λιμητάτος Attal. tit. XLV. §. 6. qui non ultra ληφθεὶς pergat. In marg. in nostris limitaneus. Vide supra in not. R. v) Si his verbis reddit Latina, quid in publico relictum esset: frustra est Cuiaciana emendatio, quid veteri possessori vel. esset, Obs. Lib. II. cap. 9. R. w) Lego ac verto: οὐχ ὁ συγγ. . . . πρᾶθῆναι. R. x) Admodum dubie sic reddidit interpres, cum debuisset vel τῷ ἐν εἰς τοῦ ἄλλου, vel τῷ ἐτέρῳ ἐκ τοῦ ἐτέρου. R. y) ὃ deest in Cod. Vat. vetustate quippe oblitteratum. z) Vel παραδιδῶν vel παραδιδούς legendum. R. a) Cod. Vat. δίκαιον sine accentu. b) Cod. Vat. λαβόντα/ . . . φέρει. Lacuna vetustate orta. c) δώσω deest in Cod. Vat. ob vetustatem. d) Sic Cod. Vat. Reitz. καὶ σοι. e) Sic Cod. Vat. Reitz. πρᾶθὲν, σοι. f) Cod. Vat. καγῶ. g) Cod. Vat. δεσποτεία. h) Cod. Vat. πρὸς κρυόται. i) Capita κ'—κβ'. hoc incluso maximam partem desunt in Cod. Vat. Singula tantummodo in eo exhibentur, scilicet L. 23. §. 3. L. 26. pr. §. 1. 3. L. 27. §. 1. L. 31. pr. D. h. t. k) Scriptum erat in Cod. 1357. ἀγοράσοι et παραλάβος. R. l) Sic feci ex εἰ, quod erat in Cod. 1357. R. m) Mire hic legebatur in Cod. 1357. σοπέ σοθενέμησον. R. n) Cod. 1357. ρία. R.



τῶν πραγμάτων τοῦ ἐνὸς αὐτῷ μόνῳ, ὡς περ κἄν^ο) ὄνόματι τοῦ ἐνὸς ἐπερωτήσῃ^ρ). ὁ γ) ἐπίκοιτος^τ) δοῦλος, ὅπερ^ς) οὐ δύναται πᾶσι^υ) τοῖς δεσπόταις προσορίζειν^υ), τῷ ἐνί, ᾧ^ν) δύναται, προσκυροῖ^ω).

κγ'. Ὁ ἀπὸ χαλκοῦ ἀνδριᾶς^κ) ἢ τὸ ἀπ' ἀργύρου σκύφος οὐκ ἀλλάττει τὴν δεσποτείαν, ἐπειδὴ ἡ αὐτῆ ἕλη μένει.

κδ'. Εἰ μὴ βουλήσει τῆς ἕλης τοῦ δεσπότου^ν) τοῦτο γέγονεν.

κε'. Εἰ^ζ) ἀπὸ σῶν σανίδων πλοῖον ἢ ἐραίας^α) ἱμάτιον ποιήσω, ἐμὸν ἔσται· οὐ γὰρ ὑποστρέφει εἰς τὴν ἀρχαίαν ἕλην.

Τὸ^β) προστιθέμενον ὄλω^ς) σώματι εἴκει^δ) αὐτῷ^ε)· ὡς ἀνδριάντι ποδὲς ἢ χεῖρ, ἢ σκύφῳ πυθμῆν ἢ ὠτίον, καὶ τὰ ὅμοια.

Τὸ δένδρον μου ἐκριζωθὲν ἐμὸν μένει· εἰ δὲ ἐν ἐτέρῳ ριζώσῃ^ι), ἐκείνου ἐκεῖ^ς) ἔσται, κἄν αὐθις ἀποσπυσθῇ.

Κἄν βάψῃς τὴν ἐραίαν^η) μου πορφύραν^ι), ἐμῆ^κ) μένει, ὡς περ κἄν^ι) εἰς βόρβορον ἢ μέλαν ἐμπέσῃ.

κς'. Εἰ τῷ ἀργῷ^μ) σου ἀργῶν τὸν ἐμὸν ἀργυρον προσθῆς, οὐκ ἔσται σὸν ὄλον· εἰ δὲ τὸ ἀργυροῦν σου ποτήριον ἀλλοτρίῳ μολίβδῳ κολλήσῃς^ν), σὸν ἔσται, καὶ ἐκδικεῖς αὐτό.

Ἡ^ο) ἀπὸ πολλῶν βοτανῶν ἐμπλαστρός, ἢ τὰ ἀπὸ εἰδῶν^ρ) μύρα^ρ) οὐκ ἔσονται τοῦ κυρίου τῶν ἕλων^ι), ἀλλὰ τοῦ τῶ^ς) εἶδος ποιήσαντος.

Ἐὰν δύο τινῶν μέρη συγκολληθῶσι, πρὸς ἀναλογίαν τοῦ πράγματος ἢ τοῦ τιμήματος ἐκατέρῳ ἀρμόζουσιν· εἰ δὲ ἴσα εἴεν, ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπομένει.

κζ'. Τὸ^υ) ἐπάνω^ν) τοῦ τοίχου^ω) σου ἢ τοῦ ἐδάφους κτιζόμενον^κ) σὸν ἔσται.

κη'. Οἱ ἐν τῇ μιᾷ ὄχθῃ^ν) τοῦ ποταμοῦ κεκτημένοι τῆς φρεύσης^ζ) νήσου^α) κατὰ διάμετρον τῶν ἰδίων^β) γηδίων δεσπόσουσιν^ς).

κθ'. Ἐτέλθη νῆσος πρὸς ἓν μέρος τοῦ ἀγροῦ μου βλέπουσα· ἐπώλησα τὸ ἄλλο μέρος· κἄν ὕστερον ἀνέξηθεῖσα ἡ νῆσος τῷ παντὶ ἀγρῷ παρεκτείνηται, ἢ πᾶσα ἐμῆ ἔστι.

Τὸ ἐν τῇ παρακειμένῃ τῷ ἀγρῷ μου ὄχθῃ φρὲν δένδρον ἐμὸν ἔστιν· ἢ γὰρ χρῆσις^δ) μόνη τῆς ὄχθης ἐστὶ δημοσία. διὸ εἰ ξηρανθῇ ἢ κοίτη, καὶ ἡ ὄχθῃ ἰδιωτικῇ γίνεται.

Ὅταν τὸν τῆς κοίτης τόπον ὄντα ξηρὸν περιρρεῖν ἀρξῆται ὁ ποταμός, ἢ κατὰ μικρὸν ἐπιχωματίζων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὕδατος τὴν γῆν ὑψώσῃ, ὁ τοῦ γείτονος ἀγροῦ δεσπότης κύριος ἔσται τούτου τοῦ

si nomine unius fuerit stipulatus. Servus communis quod omnibus dominis acquirere non potest, uni, cu potest, acquirit.

XXIII. Statua ex aere facta, vel poculum ex argento, dominium non mutat, quoniam eadem materia manet.

XXIV. Nisi voluntate domini materiae hoc factum sit.

XXV. Si ex tabulis tuis navigium, vel ex lana vestimentum fecero, meum erit: non enim ad veterem revertitur materiam.

Quod toti corpori adicitur, ei cedit: velut statuae pes vel manus, aut poculo fundus vel ansa, ac similia.

Arbor mea eruta mea manet: si vero in alieno solo radices egerit, illius illic erit, etiamsi iterum fuerit eruta.

Si lanam meam tinxeris purpura, mea manet, perinde ac si in coenum vel atramentum cecidisset.

XXVI. Si infecto argento tuo meum argentum addideris, non erit totum tuum: si vero argenteum poculum tuum alieno plumbo coniunxeris, tuum erit, idque vindicas.

Emplastrum ex multis herbis confectum, vel unguenta ex speciebus, non fient domini materiae, sed eius, qui speciem fecit.

Si duorum partes conglutinatae sint, pro portione rei vel pretii ad utrumque pertinent: sed si aequales fuerint, suum cuique manet.

XXVII. Quod supra murum tuum aut solum extruitur, tuum erit.

XXVIII. Qui in una ripa fluminis praedia possident, insulae natae pro diametro praediorum suorum domini erunt.

XXIX. Nata est insula ad unam agri mei partem spectans: alteram partem vendidi: etiamsi postea insula adaucta toti agro praetendatur, tota mea est.

Arbor in adiacente agro meo ripa nata mea est: nam solus ripae usus publicus est. Quare etiam, si alveus exsiccatus fuerit, ripa privata fit.

Cum locum alvei exsiccatum fluvius circumfluere coeperit, vel paulatim adaggerans in media aqua terram exaltaverit, vicini agri dominus huius loci erit dominus. Quodsi fluvius agrum incluserit, domi-

ο) Cod. 1357. κἄν, quod foret καὶ ἐν. R. ρ) Cod. 1357. ἐπερωτήσῃ. R. γ) Inde ab ὁ ἐπίκοιτος — προσκυροῖ haec leguntur in Cod. Vat. ρ) Cod. Vat. ἐπὶ κοινοῦ. ς) Cod. Vat. ὅπου. ε) Cod. Vat. πᾶσι. υ) Cod. Vat. πρὸ σκορῆν. φ) Cod. Vat. ᾧ. ω) Cod. Vat. πρὸς κυροῖ. χ) Correxerit Capperon, pro ἀνδριᾶς, ut erat in Cod. 1357. R. ψ) Transpone verba τοῦ δεσπότου τῆς ἕλης. ζ) L. 26. pr. §. 1. 3. leguntur in Cod. Vat. α) ἐραίας reponendum videtur: sed sic recurrit infra Lib. L. tit. 3. cap. 4. §. 19. et 20. R. β) Cod. Vat. τῶ. ε) Cod. Vat. ὄλω. δ) Cod. Vat. ἡμεῖς. ε) Cod. Vat. αὐτῷ et sic ἴσα subs. semper omittitur. ς) ριζώσει Cod. 1357. R. γ) Nonne ἐκεῖ vacat? R. Ortum est ex ἐκείνου. η) Cod. Vat. ἐραῖαν. θ) Adde εἰς ante πορφύραν. κ) Cod. Vat. εἰ μὴ pro ἐμῇ. λ) Cod. Vat. κἄν. μ) Hinc vulgata lectio infecto defenditur, quam et Florentina in facto confirmat. R. ν) κολλήσεις Cod. 1357. R. ο) Hanc §. iisdem literis citat Cuiacius Obs. Lib. XI. cap. 12. quae Fabroti diligentiam fugit. R. Legitur etiam in Cod. Vat. haec §. ρ) εἶδη hic eodem sensu dicuntur, quo species apud Marcianum L. 16. §. 7. D. XXXIX. 4. quas vel hodie Specereyen vocamus. Graece ἀρώματι, et Latine in h. l. odores dicuntur. R. ς) Cod. Vat. μύρα. ρ) ὕδων scriptum inveni in Cod. 1357. R. ς) Cod. 1357. τοῦτο. R. Cod. Vat. τοῦ το (sic). ε) cf. notam meam ad cap. 8. sive L. 9. §. 4. D. h. t. υ) Loco cap. 27. Fabrotius exhibet §. 34. tit. 1. Lib. II. Harmenopuli. R. φ) Cod. Vat. ἐπάνω. ω) Cod. Vat. τείχους. χ) Cod. Vat. κτιζόμενον. ψ) Cod. Vat. ὄχθῃ. ζ) Cod. Vat. φρεύσης. α) Cod. Vat. νήσου. β) Cod. Vat. οἰκίων (sic). ε) Cod. Vat. δεσπόσουσι (sic). δ) Notandumne, quod scriptum (in Cod. 1357.) invenerim χρῆσις, et mox δημοσία? Deinceps certe talia non notabo. Sic et alibi, et hic paulo post distinctiones mutavi: scribebatur enim: ἢ κοίτη καὶ ἡ ὄχθῃ, ἰδιωτικῇ γίνεται. R.



τόπον. εἰ δὲ ἀγρὸν περικυκλώσῃ^{ε)} ὁ ποταμός, οὐκ ἐναλλάσσεται ἢ δεσποτεία. τοῖς δὲ τρισὶ τούτοις τρόποις γίνεται νῆσος.

30. §. 3. XLl. 1. Πρὸςχώσις ἀποκαθίστησιν ἀγρὸν, ὃν ἡ ὄρμη τοῦ ποταμοῦ κατέσχε, καὶ ὁ ἐπικλυσθεὶς μου ἀγρὸς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ποταμοῦ ἐμὸς ἔσται. ὡς γὰρ ὁ τὰ δημόσια ἀπογράφων, οὕτω καὶ ὁ ποταμός καὶ δημόσιον ἐξ ἰδιωτικοῦ ποιεῖ ἀγρὸν, καὶ τὸ ἐναντίον.

§. 4. Εἰ πῖλαν ὄψας εἰς θάλασσαν ἐπικτίσῃ^{ι)}, ἢ ἔ^{ε)} ἐν νήσῳ^{η)} θαλάσσης^{ι)} οἰκοδομήσῃ^{κ)}, ἐκάτερά^{λ)} ἐμὰ^{μ)} ἔσται· τὸ γὰρ μηδενὸς ὄν^{ν)} τοῦ προκαταλαμβάνοντός^{ο)} ἔστι^{ρ)}.

. 31. pr. D. eod. Παράδοσις^{α)}, εἰ μὴ πρᾶσις^{β)} ἢ^{γ)} ἡ ἄλλη εὐλόγος αἰτία, οὐ μεταφέρει δεσποτείαν.

§. 1. λ'. Ἡ^{δ)} ὑμνημόνευτος τῶν χρημάτων ἀπόθεσις θησαυρός ἔστι^{ε)}. καὶ ὡς^{ς)} μὴ ἔχουσα δεσπότην τοῦ εὐρίσκοτος γίνεται. τὸ δὲ διὰ φόβον^{ω)} ἢ φυλακὴν ἐν τῇ γῇ κρυβέν οὐκ ἔστι θησαυρός, ἀλλὰ καὶ κλοπὴ^{ξ)} ἐπ' αὐτῷ^{υ)} γίνεται.

L. 32. D. eod. λα'.^{ζ)} Ἐκ πάσης σχεδὸν αἰτίας οἱ δοῦλοι καὶ ἄκουσιν ἡμῖν προσπορίζουσιν.

. 33. pr. D. eod. λβ'. Στρατιώτης ὑπεξούσιος ἐτελεύτησε· δοῦλος τοῦτου πρὸ ὑπεξελευσέως τῆς κληρονομίας ληγάτω ἐτιμήθη, καὶ^{α)} ἐκηρώτησεν. ὑπεξερχομένῳ μὲν τῷ κληρονόμῳ ἀμφοτέρω ἀρμόσει· μὴ ὑπεξερχομένῳ^{β)} δὲ, τῷ πατρὶ δοθήσεται τὰ αὐτά, κἂν χρῆσις καρπῶν αὐτῷ κατελείφθῃ.

§. 1. Εἰ δὲ πρᾶγμα τοῦ κληρονόμου^{γ)} κλαπῇ, εἰ μὲν ὑπεξελευσθῆ, οὐκ ἔσται κλοπὴ· εἰ^{δ)} δὲ μὴ, ὁ πατὴρ αὐτὴν κινήσει.

§. 2. Καὶ εἰ ἐπερωτήσῃ^{ε)} γὰρ κληρονομιαῖος δοῦλος, ἢ παραδοθῆ αὐτῷ πρᾶγμα, πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ τελευτήσαντος ἢ ἔρρωται τὸ γινόμενον, ἢ οὐ.

L. 34. D. eod. λγ'. Ἡ γὰρ κληρονομία τὸ πρόσωπον ἐπέχει τοῦ τελευτήσαντος.

L. 35. D. eod. λδ'. Εἰ ὁ διοικητὴς μου ἢ ὁ ἐπίτροπος πρᾶγμα ἴδιον ὡς ἐμὸν παραδώσῃ^{ι)}, οὐ μετατίθῃσι δεσποτείαν· ὁ γὰρ πλανώμενος^{ε)} οὐκ ἀπόλλυσι τὸ οἰκεῖον.

L. 36. D. eod. λε'. Εἰ περὶ τὸ παραδιδόμενον σῶμα, οὐ μὴν περὶ τὴν αἰτίαν τῆς παραδόσεως συναινοῦμεν, μεταφέρεται δεσποτεία· οἶον εἰ χρυσίον ἐγὼ μὲν ὡς δωρούμενος δώσω σοι, σὺ δὲ ὡς δανειζόμενος λάβῃς^{η)}.

. 37. pr. D. eod. λς'. Ὁ οἰκέτης, ὃν ἐνέχυρον ἔχω, οὐ προσπορίζε μοι.

§. 1. Εἰ ἐπικονίω μου δοῦλω δωρήσωμαι, ἵνα πεκούλιον σχῆ, οὐ μετατίθεται δεσποτεία, πλην εἰ μὴ ἐκ τῶν δωρηθέντων ἀγοράσῃ^{ι)} τι· τότε γὰρ πᾶσι προσπορίζει, ὡς περὶ καὶ ὅτε ὡς ἀλλοτρίῳ δωρήσωμαι^{κ)}, ἢ ἀπὸ κλεψιμίων νόμων ἀγοράσῃ τι.

§. 2. Ὁ οἰκέτης, ὃς ἔχω τὴν χρῆσιν, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν πραγμάτων μου ἐμοὶ προσπορίζει, τὰ δὲ τυχηρὰ τῷ

nium non mutatur. Tribus autem hisce modis fit insula.

Alluvio restituit agrum, quem fluminis impetus occupavit; et ager meus inundatus post recessum fluminis meus erit. Nam ut censor, sic etiam fluvius et publicum facit agrum ex privato, et contra.

Si pilae in mare iactae superstruxero, aut in marina insula aedificavero, utrumque meum erit: quod enim nullius est, occupantis est.

Traditio, nisi venditio sit aut alia iusta causa, dominium non transfert.

XXX. Immemorialis pecuniae depositio thesaurus est: et tanquam dominum non habens fit inventoris. Quod autem metus vel custodiae causa in terra absconditur, non est thesaurus, sed etiam furtum in eo fit.

XXXI. Ex omni fere causa servi et invitae nobis acquiruntur.

XXXII. Filiusfamilias miles obiit: huius servus ante hereditatis aditionem legato honoratus aut stipulatus fuit. Adeunti quidem heredi utrumque competet: eo autem non adeunte, eadem patri dabuntur, etsi usufructus ei relictus fuit.

Quodsi res hereditaria subrepta fuerit, si quidem adita sit hereditas, furtum non erit: sin minus, pater furti nomine aget.

Nam etsi servus hereditarius stipulatus, aut res ei tradita fuerit, pro persona defuncti factum vel ratum est, vel non.

XXXIII. Hereditas enim defuncti personam sustinet.

XXXIV. Si procurator aut tutor meus rem suam ut meam tradiderit, non transfert dominium: nam qui errat, suum non amittit.

XXXV. Si circa corpus, quod traditur, non autem circa causam traditionis, consentiamus, dominium transfertur: velut si aurum ego quidem ut donans tibi dederam, tu vero ut mutuum sumens acceperis.

XXXVI. Servus, quem in pignus habeo, mihi non acquiritur.

Si communi mihi servo donavero, ut peculium habeat, non transfertur dominium, nisi si ex donatis quid emerit: tunc enim omnibus acquirit, sicut etsi ut extraneo donavero, aut ex nummis furtivis quid emerit.

Servus, cuius usumfructum habeo, ex rebus quidem meis mihi acquirit, sed fortuita eius proprietate

ε) περικυκλώσει Cod. 1357. R. f) Cod. Vat. ἐπὶ κτήσω. g) Cod. Vat. ἦ. h) Cod. Vat. νῆσω. i) Cod. Vat. θαλάσσης sine accentu. k) Cod. Vat. οἰκοδομήσω. l) Cod. Vat. ἐκκατενα (sic). m) Cod. Vat. ἐμὰ. n) Cod. Vat. ὄν. o) προκατὰ λαμβάνοντος Cod. Vat. p) Cod. Vat. γίνεται pro ἔστι. q) L. 31. pr. D. h. t. legitur in Cod. Vat. qui habet παράδοσις. r) Cod. Vat. πρᾶσις. s) ἢ deest in Cod. Vat. t) L. 31. §. 1. exhibetur in Cod. Vat. u) Cod. Vat. ἔστιν. v) Cod. Vat. ὡς. w) Cod. Vat. διαφόρον. x) Cod. Vat. κλοπεῖ. y) Cod. Vat. ἐπὶ αὐτῷ. z) L. 32—37. D. h. t. in Cod. Vat. desiderantur. a) Non dubitem, ἢ (vel. aut) ante καὶ rescribere. Vide Glossar. Theoph. p. 1272. pr. R. b) Observetur Dativus absolutus, quod tamen hic fit ob praecedentia. R. c) Procul dubio τῆς κληρονομίας legendum, ut verti. R. d) In sequentibus distinctiones mire ac misere confusae erant: posito tamen commate post κινήσει, puncto post δοῦλος atque iterum commate post τελευτήσαντος, et sic superius ὑπεξερχομένῳ δὲ τῷ πατρὶ δοθήσεται cohaerebant. R. e) ἐπερωτήσῃ Cod. 1357. R. f) παραδώσει Cod. 1357. R. g) πλανώμενος Cod. 1357. Ex sequenti ἀπόλλυσι probanda lectio amittit, pro omittit vel emittit. R. h) Cod. 1357. λάβῃς. R. i) Cod. 1357. ἀγοράσῃ. R. k) δωρήσωμαι Cod. 1357. R.



τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ ἔχοντι· ὁ δὲ ἐπίκοινος καὶ τὰ ἀπὸ πραγμάτων τοῦ ἐνὸς καὶ τὰ τυχηρὰ πᾶσι προσπορίζει.

Ὁ ἐπίκοινός μου δοῦλος ὀνόματι μου ἐπερωτῶν ἢ λαμβάνων ἐμοὶ προσπορίζει.

Ὁ δὲ ἰδικός μου ὀνόματι καὶ μου ἄλλον τοῦτο ποιῶν ἐμοὶ μόνῳ τὸ ἥμισυ προσπορίζει· εἰς δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ οὐδὲν ποιεῖ.

Ὁ δὲ οἰκέτης, οὗ ἔχω τὴν χρῆσιν, ὀνόματι τοῦ τὴν δεσποτείαν ἔχοντος λαμβάνων ἢ ἐπερωτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων μου, αὐτῷ προσπορίζει.

Εἰ δ' ἴθις δωρησασθαι μοι, κελύσει μου δῶς¹⁾ οἰκέτη ἐμοῦ καὶ Πέτρον, ὁ δὲ λάβῃ^{m)} ὡς μόνῳ Πέτρῳ δώσω, ἄχρηστος ἢ δόσις· ὡςπερ εἰ καὶ διοικητῆ μου δῶς ὀνόματι μου, ὁ δὲ ἴδια λάβῃ. εἰ δὲ ὁ οἰκέτης ὀνόματι τῶν δύο λάβῃ, εἰς τὸ μέρος Πέτρον οὐδὲν ἐπράχθη.

λζ'. Ποταμός κατὰ μικρὸνⁿ⁾ γῆν καὶ ὁδὸν πλησιάζουσαν τῷ ἀγρῷ μου^{o)} ἀφελόμενος καὶ εἰς τὸν σὸν ἀγρὸν μεταθεῖς^{p)} πάλιν ἀντιμετέθηκεν^{q)}. ἕκαστέρα τῆ οἰκίᾳ ἀποκαθίσταται δεσποτεία, καὶ ἡ ὁδὸς τῆ ἀρχαία ὄψει.

λη'. Ὁ κλησιμιαῖος δοῦλος, ὃν καλῆ πίστει ἡγόρασα, ἐπερωτῶν ἢ λαμβάνων ἀπὸ τῶν πραγμάτων μου ἐμοὶ προσπορίζει.

λθ'. Εἰ τὸν καλῆ πίστει μοι δουλεύοντα οἶδεν^{s)} ὁ κληρονόμος μου ἐλεύθερον, οὐδὲν κτάται δι' αὐτοῦ· οὐδὲ γὰρ τοὺς καρποὺς τοῦ ληγατευθέντος ἀγροῦ δύναται λαμβάνειν ὡς ἰδίους, ἢ ὃν ἀλλότριον ἐνεμόμην καλῆ πίστει, κατέχειν ὡς οἰκίον ἐν εἰδήσει. ὁ δὲ καλῆ πίστει ἄγρον^{t)} οἰκέτην νεμόμενος καὶ τοὺς καρποὺς δαπανῶν ἰδίους ποιεῖ, καὶ τὰ ἀπὸ πραγμάτων ἢ ἔξ ἐργασιῶν τοῦ οἰκέτου κτάται.

μ'. Οἱ ἐν τῇ πόλει ἀνδριάντες οὔτε τοῦ καθ' ἕκαστόν εἰσιν, οὔτε τοῦ ἀνατεθεικότος· οἱ δὲ πολῖται καὶ τὸν κινουῦντα παραγράφονται, καὶ κατὰ τοῦ νεμομένου κινουῦσι.

μα'. Ἡ μὴ ἀρμόσασά μοι ὑποκατάστασις οὐκ ἔστιν ἐν περιουσίᾳ μου.

μβ'. Ὁ καλῆ πίστει δουλεύων μοι τὰ ἀπὸ πραγμάτων ἑτέρου οὐ προσπορίζει μοι.

Τὰ ὑσώματα οὔτε παραδίδονται, οὔτε διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζονται.

Δοῦλος, οὗ ἐγὼ μὲν τὴν χρῆσιν, σὺ δὲ τὴν δεσποτείαν ἔχεις, δοῦλον ἡγόρασεν· εἰ μὲν^{u)} ἐκ τῶν ἐμοὶ προσποριζομένων, ἐμός ἐσται· εἰ δὲ ἐκ τῶν σοί, σός.

μγ'. Ἐἰ τὸ ποιμνίον^{v)} μου λύκος^{x)} ἀρπάσει^{y)}, καὶ τοῦτο ἕτεροι ποιμένες^{z)} ἀποσπάσουσιν^{a)}, ἐμὸν μένει, καὶ ἔχω τὴν ἀγωγήν τὴν τὰ ἴδια ἐκδικούσαν καὶ τὴν περι^{b)} ἀποκρυβῆς^{c)} πραγμάτων κινουμένην, καὶ τὴν^{d)} περι κλοπῆς ἀγωγήν, ἐὰν μὴ ἀποδώσιν. εἰ δὲ ὄρνις^{e)} ἢ θηρίον ἀπὸ γηδίων^{f)} μου^{g)} ἀρπάσει

tem habenti: sed servus communis et ex re unius et fortuita omnibus acquirit.

Communis mihi servus meo nomine stipulans vel accipiens mihi acquirit.

Sed proprius mihi meo et alterius nomine hoc faciens, mihi soli semissem acquirit: in altero autem semisse nihil agit.

Servus autem, cuius usumfructum habeo, nomine proprietarii accipiens vel stipulans, etiam ex rebus meis, illi acquirit.

Si quod donare mihi vis, iussu meo dederis meo et Petri servo, is autem acceperit ut soli Petro daturus, inutilis est datio: sicuti etiam si procuratori meo dederis meo nomine, is autem sibi acceperit. Quodsi servus amborum nomine acceperit, in parte Petri nihil actum est.

XXXVII. Flumen paulatim terram ac viam agro meo proximam auferens et in agrum tuum transferens rursus restituit: utraque suo dominio restituitur, et via veteri speciei.

XXXVIII. Furtivus servus, quem bona fide emi, stipulans vel accipiens ex rebus meis, mihi acquirit.

XXXIX. Si bona fide mihi servientem heres meus liberum esse sciat, nihil per eum acquirit: neque enim fructus agri legati percipere potest ut suos, aut quem alienum bona fide possidebam, ut proprium sciens retinere. Qui autem bona fide agrum vel servum possidet fructusque consumit, suos facit, atque ex re sua vel ex operis servi acquirit.

XL. Statuae in oppido positae neque singulorum sunt, neque eius, qui posuit: cives autem et adversus agentem excipiunt, et adversus possidentem agunt.

XLI. Substitutio mihi non competens, in bonis meis non est.

XLII. Bona fide mihi serviens ex rebus alterius mihi non acquirit.

Incorporalia neque traduntur, neque per longam possessionem acquiruntur.

Servus, cuius ego usumfructum, tu proprietatem habes, servum emit: si quidem ex iis, quae mihi acquiruntur, meus erit: sin ex iis, quae tibi, tuus.

XLIII. Si gregem meum lupus rapuerit, eumque alii pastores eripuerint, meus manet, et habeo rei vindicationem et ad exhibendum, et furti actionem, si non reddant. Sin autem ales aut bestia ex praediis meis quid rapuerit, atque alibi abiecerit, aut quod venatus fuero, me evaserit, occupantis fit.

1) Cod. 1357. hic et postea dōs sine i subscripto. R. m) Cod. 1357. λάβοι hic et postea. R. n) Cod. Vat. καταμικρὸν. o) Cod. Vat. ἀγρῷ μου (sic). p) Cod. Vat. μεταθεῖς. q) ἀντιμετέθηκες Cod. 1357. Sed forte amplius quid latet. r) L. 39—43. D. h. t. in Cod. Vat. desiderantur. s) οἶδας Cod. 1357. R. t) Inter ἀγρὸν et οἰκέτην interpono ἢ. R. u) με Cod. 1357. Correxhit Capperon. R. v) cf. not. ad cap. 8. sive L. 0. §. 4. D. h. t. w) Cod. 1357. τὸν ποιμνίον. R. Cod. Vat. ποιμνίον. x) Cod. Vat. λύκος. y) Licet omnes exhibeant ἀρπάσει, ἀποσπάσουσιν, ἀρπάσει, ῥίψει, tamen coniunctivum praefero. R. Cod. Vat. ἀρπάσει. z) Cod. Vat. ποιμαῖν (sic). a) Cod. Vat. ἀποσπάσουσιν. b) περι deest apud Leuncl. R. c) Cod. Vat. ἀπὸ κρυβῆς. d) τὴν addo ex Fabr. R. e) Cod. Vat. ὄρνις εἰς (sic). f) Cod. Vat. ἀπογηδίου. g) μου deest apud Leuncl. et Fabr. R.



τι^{h)} και ἐτέρωθιⁱ⁾ ῥίψει^{k)}, ἢ ὅπερ θηρεύσω^{l)} ἐξε-
λήσει^{m)} μεⁿ⁾, τοῦ προκαταλαβόντος^{o)} γίνεται.

45. μδ'. P) Ὅπερ ἀπὸ πράγματός μου ὁ κοινὸς δοῦλος
XI. I. 1. κτήσεται^{q)}, πᾶσι τοῖς δεσπόταις προσπορίζει· ἐν δὲ
τῇ διαίρειται τῶν ἐπικαιῶν λαμβάνω αὐτὸ κατ' ἐξαι-
ρετον· εἰ δὲ ἕλλοθεν ὁ ἐπικαιὸς δοῦλος τι κτήσεται,
πᾶσι προσπορίζει κατὰ ἀναλογίαν τῆς δεσποτείας.

L. 46. με'. Καὶ ὁ μὴ δεσπότης ποιεῖ δεσπότην, ὡς δα-
ν. eod. νειστής πωλῶν ἐνέχυρον.

L. 47. μς'. Οἰκέτης, οὗ ἔχω τὴν χρῆσιν, οὐ προσπορίζει
ν. eod. μοι κληῖρον· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐστίν.

48. pr. μς'. O) καλῆ πίστει ἀγοράσας δεσπόσει^{s)} τῶν
ν. eod. καρπῶν, ἀφ' οὗ χωρισθῶσι τῆς γῆς, κἂν μὴ δύνα-
ται^{t)} τὸν ἀγρὸν διὰ τῆς^{u)} χρονίας νομῆς δεσπόσαι,
ὡς τοῦ δήμου^{v)} ὄντα, ἢ βία κατεχόμενον ἢ ἐπὶ ψό-
γον, ἢ ἄρχοντι δωρηθέντα^{w)}.

§. 1. Ἡ γὰρ εἰδησις τὴν μὲν τῶν καρπῶν λῆψιν κω-
λύει· τὴν δὲ διὰ τῆς^{x)} χρονίας νομῆς δεσποτείαν
τοῦ ἐξ ἀρχῆς καλῆ πίστει ἀγοράσαντος οὐ κωλύει.

§. 2. Ἡ^{y)} γονὴ ὧν^{z)} ἠγγράσα θρεμμάτων^{a)}, ὡς καρ-
πὸς ἐμῆ ἐστίν^{b)}, κἂν^{c)} ἐγκυμονοῦντα^{d)}, πραθῶσιν
ἢ ἀφαιρεθῶσιν^{e)}, ὡς περ καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ ἔριον.

L. 49. μη'. f) Ὁ δωροῦμαι τῷ δούλῳ, οὗ ἔχω τὴν χρῆ-
ν. eod. σιν, ἐμὸν μένει· εἰ δὲ ἐφ' ᾧ λαβεῖν τὸν τὴν δεσποτείαν
ἔχοντα, εἰ καὶ ἐξωτικὸς δωρησῆται, τῷ τὴν δεσπο-
τείαν ἔχοντι προσπορίζει· τὸ αὐτὸ, κἂν ἐλεύθερος
καλῆ πίστει δουλεύῃ^{g)}, ᾧ κἂν δωρήσωμαι τὰς ὑπε-
ρεσίας, ὅμως τὰ ἐκ τούτων κτώμενα ἐμὰ ἐστίν.

L. 50. μηδ'. E) καὶ ὁ κτίζω ἐν αἰγιαλῷ ἢ ἐν θαλάσῃ,
D. eod. ἐμὸν ἐστίν, ὅμως χρῆ τὸν ἄρχοντα^{h)} ψηφίζεσθαι·
ἐπεὶ καὶ κωλύομαι ὑπὸ τῶν βλαπτομένων· οὐδὲ γὰρ
ἔχω ἀγωγήν.

51. pr. ν'. Ὁ αὐτόμολος ἢⁱ⁾ τὰ τῶν ἐχθρῶν πράγματα
D. eod. πολέμῳ ληφθέντα τῶν κρατούντων γίνονται.

L. 52. να'. Eφ' οἷς ἔχω παραγραφὴν ἢ ἀγωγήν, ἐν
ν. eod. οὐσία μου εἶσιν.

L. 53. νβ'. Καὶ ἡ πολιτικῶς^{k)} κτᾶται ὁ ὑπεξουσίος μου,
D. eod. προσπορίζει μοι, οἷον τὰ ἐξ ἐπερωτήσεως· καὶ νομῆν
γὰρ δι' οἰουδήποτε κτώμεθα.

54. pr. νγ'. Ἐλεύθερος^{l)} καλῆ πίστει δουλεύων μοι [κλη-
D. eod. ρονομίαν οὐ προσπορίζει μοι· εἰ δὲ εἰδῶς τὴν τύχην
ὑπειέλθοι τὴν] κληρονομίαν, κτᾶται ἑαυτῷ· εἰ δὲ
κελεύσει μου προσέλθοι, οὐδὲ ἐμοί, οὐδὲ αὐτῷ· εἰ
μὴ γνώμην ἔσχην αὐτὸς κτήσασθαι.

§. 1. 2. Συναλλάσσω δέ μοι ἐνέχεται, καὶ ζημιῶν με
ὑποπίπτει τῷ νόμῳ τῷ ἐξ ἀρνήσεως^{m)} ἐςⁿ⁾ τὸ δι-
πλοῦν ἀπαιτοῦντι, πλεον τοῦ ἐξωτικοῦ^{o)}

XLIV. Quod ex re mea servus communis acquirit, omnibus dominis acquirit: sed in divisione rerum communium id praecipuum habeo. Quodsi servus communis aliunde quid adquisierit, omnibus acquirit pro rata domini.

XLV. Etiam non dominus facit dominum, velut creditor pignus vendens.

XLVI. Servus, cuius usumfructum habeo, hereditatem mihi non acquirit: neque enim ex operis eius est.

XLVII. Qui bona fide emit, fructuum dominus erit, ex quo a solo fuerint separati, quamvis agrum usucapere non possit, veluti eum, qui populi est, aut vi possidetur aut cum vitio, aut donatus fuit Praesidi.

Nam scientia fructuum quidem perceptionem prohibet: at usucapionem eius, qui ab initio bona fide emerat, non prohibet.

Fetura pecorum, quae emi, ut fructus mea est, etiamsi praegnantia vendita fuerint vel subrepta, sicut et lac et lana.

XLVIII. Quod servo dono, cuius usumfructum habeo, meum manet: si autem eo fine, ut proprietario accipiat, etsi extraneus donaverit, proprietario acquirit. Idem, etiamsi liber homo bona fide serviat, cui licet operas donaverim, tamen quae ex his acquiruntur, mea sunt.

XLIX. Etsi quod in litore aut mari aedifico, meum est, tamen Praesidem oportet decernere: quoniam et ab iis, qui laeduntur, prohibeor: neque enim actionem habeo.

L. Transfuga aut bona hostium bello capta captivum fiunt.

LI. Ea, in quibus exceptionem vel actionem habeo, in patrimonio meo sunt.

LII. Etiam quae civiliter acquirit is, qui in mea potestate est, mihi acquirit, velut ex stipulatione: nam et possessionem per quemcunque nanciscimur.

LIII. Liber homo bona fide mihi serviens [hereditatem mihi non acquirit: sed si sciens statum suum adierit] hereditatem, sibi acquirit: quodsi iussu meo adierit, nec mihi, nec sibi: nisi animum habuerit sibi acquirendi.

Contrahens autem mihi obligatur, et damno me afficiens incidit in legem, quae ex negatione duplum poscit, plus quam extraneus.

h) Cod. Vat. ἀρπάζη τι. i) Cod. Vat. ἐτέρω θη. k) Cod. Vat. ῥίψη. l) Cod. Vat. θηρεύσω. m) Verissima lectio, dummodo ἐξελεῖσθαι legas, quam Fabr. non debuit corrumpere in ἐκουλῆσθαι, quod *exspoliare* notat, neque hic locum invenit: quare ipse Leunclavianum *evaserit* retinuit. cf. H. Stephani Thes. Ling. Graec. T. I. p. 1126. E. (edit. antiq.) R. n) Cod. Vat. μοι. o) Cod. Vat. τοῦ προ κατὰ λαμβάνοντος. p) L. 45—48. §. 1. D. h. t. in Cod. Vat. desiderantur. q) Hic et paulo post κτήσεται malo. R. r) L. 48. pr. §. 1. leguntur in sch. t. ad Basil. XXIII. 3. cap. 25. Fabr. T. III. p. 439. Heimb. T. II. p. 706. s) δεσπόσει lego. R. Sic Schol. t) Schol. δύννηται. u) τῆς Schol. omittit. v) Aberrationem interpretum *populi* pro *pupilli* legentium iam castigavit *Cuiacius* Obs. Lib. XI. cap. 12. et Lib. XXIV. cap. 14. licet et illud iuri consentaneum esse concedat. R. w) Schol. ἢ ἐπιψόγως

ἄρχοντι δωρηθ. x) τῆς deest Schol. y) cf. de L. 48. §. 2. in Cod. Vat. recepta not. ad L. 9. §. 4. D. h. t. z) ὧν Cod. Vat. a) Cod. Vat. θρεμμάτων. b) Cod. Vat. ἐμῆ ἐστίν. c) Cod. Vat. κἂν. d) Cod. Vat. ἐγκυμονοῦντα. e) Hinc videbatur lectio *vel subreptae sint*, pro qua *Contil* Cod. habebat *quae subreptae sint*, quamvis posterior magis se probare videatur *Cuiacius* Obs. Lib. XV. cap. 20. Ceterum Fabr. pro hac §. 2. eadem verba habet, quae *Harmenop.* II. 1. §. 16. nisi quod *Παυλ.* praefigat, et initiale ὡς περ omittit. R. f) L. 49—54. D. h. t. in Cod. Vat. desiderantur. g) Cod. 1357. δουλεύει. R. h) Si *Bachovium* audias, *Principem* hic vertendum foret: cui recte se opponit *Schultingius* in *Enarrat. Pand.* p. 110. R. i) *Malim* καὶ. Vide *Gloss. Theophil.* p. 1272. R. k) ἀπολιτικῶς Cod. 1357. Correxerit *Capperon.* R. l) Et huius legis principium *Fabrotus* supplere neglexit ex *Cuiacii* Obs. Lib. XI. cap. 12. unde non dubitavi, quae auctiora habet, in textum nostrum inferre, cum fons erroris appareat, repetitio scilicet vocis *κληρονομίαν*. R. m) ἐξαρνήσεως coniuncte Cod. 1357. R. n) Magis in usu est *eis*. o) Si corruptus non est hic locus, (nec enim satis sanum sensum praebet) certe contrarius est *iustissimae* *ICti* *Latini* sententiae. R.

Εἰ δὲ κτερεύσει μου ἢ καὶ ἀπόντος μου πράξῃ^{p)} τι ἐν τοῖς ἔμοις, κινῶ^{q)} κατ' αὐτοῦ. τὸ αὐτὸ, κἄν ἐπίκοινων αὐτὸν νομίσω, ἢ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἔχειν.

Ὁ δὲ ἐλεύθερος ἢ ἀλλότριος δοῦλος, ὃ ἔμοι οὐ δύναται προσπορίσαι, ἢ ἑαυτῷ ἢ τῷ ἀλλοθι^{r)} προσπορίξει δεσπότη^{s)} ὃ δὲ ὀνόματι ἄλλου νέμεται, οὐδὲ ἑαυτῷ, οὐδὲ τῷ δεσπότη. διὰ χρονίας νομῆς δεσποτεία διὰ φρυγᾶδος^{t)} οὐ γίνεται.

Εἰ^{v)} εἰς τὰ δίκτυά μου κάπρος ἐμπέσῃ^{u)}, ὡς ὑπό^{v)} τὴν ἐμὴν ἐξουσίαν εἶναι, καὶ σὺ αὐτὸν ἀφέλῃ, τὸ ἐμὸν ἐπήρες· εἰ δὲ καὶ ἀπέλυσας, ἐκείνος μὲν ἀδέσποτος ἔσται, σὺ δὲ κατέχῃ^{w)} μοι τῆ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούση ἀγωγῇ^{x)}, ὡςπερ καὶ ὁ ῥίψας ποτήριόν μου ἀπὸ πλοίου εἰς^{y)} θάλασσαν.

νδ'.^{z)} Εἰ ἡ τεχθεῖσα νῆσος ἀντικρὺ τοῦ ἀγροῦ μου ἐπηξήθη, ὥστε καὶ τοῖς γείτοσι μου ἀντιπαρεκτείνεσθαι, καὶ τὸ ἐπαυξηθὲν ἐμὸν ἔσται.

Εἰ δὲ ἐγγὺς τῆς ὄχθης μου τεχθῇ, καὶ ὁ ποταμὸς τὴν πρώτην εἰσὸς κοίτην δι' ἐμοῦ καὶ ταύτης ῥεύσῃ^{aa)}, καὶ ἡ νῆσος, κἄν μὴ ἔτι κυρίως ἐστὶ νῆσος, ἐμὴ μένει, καὶ ἡ παλαιὰ κοίτη διαιρεῖται μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν παρακεκτημένων.

νε'. Ὁ δωρηθεὶς μοι ἀπὸ^{b)} τῆς γαμετῆς μου δοῦλος οὐδὲ ἀπὸ πράγματός μου προσπορίξει μοι, οὐδὲ καλῆ πίστει δουλεύει μοι.

νς'.^{c)} Ὁ κατ'^{d)} ἐπιτροπήν μου ἠγόρασας, ὅτε μοι παραδῶς, ἐμὸν ἔσται.

νζ'. Ἐὰν στάπλον^{e)} ἐν τῷ ἀγρῷ σου ἀπόθωμαι, οὐκ ἔστι σός.

Προσπορίζεται τινα τῷ κλήρῳ διὰ τῶν δούλων αὐτοῦ· πλην εἰ μὴ γάκτον προσώπου ἢ ὑπηρεσίαι ζητοῦνται. διὰ ἐπὶ μὲν κληρονομίας περιμένειν διὰ τὸν κληρονόμον, ἵνα ἐπιτρέψῃ ὑπεισελθεῖν τῇ κληρονομίᾳ.

Χρῆσιν δὲ οὐ προσπορίζει, ἐπειδὴ δίχα προσώπου οὐ συνίσταται.

νη'. Τινὰ κἄν μὴ καθ' ἑαυτὰ ἐκποιοῦνται^{f)}, μετὰ τῆς ὁμάδος τοῦ κλήρου εἰς κληρονόμους μετέρονται, ὡς ἀγρὸς προικιμῆτος, καὶ πράγμα, ἐφ' ᾧ οὐκ ἐν κομμίον, ἢ ἀνίσχυρον ληγάτον.

νθ'. Εἰ^{g)} δοῦλος μου^{h)} ἢ υἱόςⁱ⁾ εὗρε^{k)} θησαυρόν, εἰ μὲν ἐν ἀγρῷ ἑτέρου, μέρος· εἰ δέ^{l)} ἐν τῷ ἐμῷ, τὸ πᾶν προσπορίξει^{m)} μοι.

Ὁ δὲ ἐπίκοινος δοῦλος, καθόσονⁿ⁾ δεσπόζεται, προσπορίζει τὸν θησαυρόν· ὡςπερ εἰ καὶ^{o)} ληγάτον ἢ κλήρος ἢ δωρεὰ εἰς αὐτὸν ἔλθοι.

Εἰ δὲ ἐν τῷ ἀγρῷ ἑνὸς τῶν δεσποτῶν εὔροι, τῷ κυρίου τοῦ ἀγροῦ γίνεται, ὡςπερ εἰ^{p)} ὀνόματι αὐτοῦ ἐπηρώτησεν^{q)} ἢ ἐλάβέ τι.

Sed si iussu meo aut etiam absente me in rebus meis quid egerit, ago cum eo. Idem est etsi communem eum credidero, aut usumfructum eius haberi.

Liber autem homo vel servus alienus, quod mihi acquirere nequit, aut sibi, aut vero acquirit domino sed quod alterius nomine possidet, neque sibi, neque domino. Usucapio per fugitivum non procedit.

Si in retia mea aper inciderit, ita ut in me sit potestate, tuque eum exemeris, meum sustulisti sed et si dimisisti, ille quidem in nullius dominus erit, tu autem teneris mihi actione, quae duplum petit, sicut et qui poculum meum de nave in mare proiecit.

LIV. Si nata e regione agri mei insula accreverit, ita ut et vicinis meis praetendatur, etiam incrementum meum erit.

Si vero prope ripam meam sit nata, ac flumen priore relicto alveo intra me et eam fluat, etiam insula, quamquam non amplius insula proprie est, mea manet, atque alveus vetus inter me eosque, qui praedia prope possident, dividitur.

LV. Donatus mihi ab uxore mea servus neque ex re mea mihi acquirit, neque bona fide mihi servit.

LVI. Quod ex mandato meo emisti, cum mihi tradideris, meum erit.

LVII. Si staplum in agro tuo posucro, tuum non est.

Quaedam hereditati acquiruntur per servos eius: nisi si personae factum vel operae requiruntur. Quare in hereditate heredem expectari oportet, ut iubeat hereditatem adire.

Usumfructum vero non acquirit, quoniam sine persona non consistit.

LVIII. Quaedam, etiamsi per se sola haud alienantur, cum universitate hereditatis ad heredes transeunt, ut ager dotalis, et res, in qua non est commercium, vel legatum invalidum.

LIX. Si servus meus aut filius thesaurum invenit, si quidem in alterius agro, partem: si vero in meo, totum mihi acquirit.

Sed servus communis, in quantum possidetur, & thesaurum dominis acquirit: sicut et si legatum aut hereditas aut donatio ad eum pervenerit.

Quodsi in agro unius dominorum invenerit, do- & mini agri erit, sicut si nomine eius stipulatus vel nactus quid fuerit.

p) πράξι Cod. 1357. R. q) Sic pro κοινῶ (in Cod. 1357.) correxit Capperon. R. r) Cod. 1357. ἀλλοθῆ. Correxerit Capperon. R. s) Neglexit interpretes verba, *quem non possideo*, admodum necessaria. Vide L. 1. §. 14. seq. tit. R. t) De L. 55. D. h. t. in Cod. Vat. recepta lege notam ad L. 9. §. 4. h. t. u) ἐμπέσει Cod. 1357. R. Cod. Vat. προ ἱμπέσει. v) Cod. Vat. ἀπὸ pro ὑπό. w) Cod. 1357. κατέχει. Correxerit Capperon. R. Etiam Cod. Vat. κατέχει. x) διαγωγῇ Cod. 1357. Fuitne δι' ἀρνήσειως ἀγ. R. y) Cod. Vat. πλοίου (sic). z) L. 56 — 62. D. h. t. in Cod. Vat. desiderantur. aa) ῥεύσει Cod. 1357. R. b) Rectius foret ἐπὶ. R. c) Deest in Graecis L. 58. R. d) Hic autem κατ' rescripti pro καὶ, ut et feci in Theoph. IV. §. 111. Observandum quoque, hic ἐπιτροπήν valere ἐντολήν (quia scilicet ἐπιτρέπω etiam est *demando, commendo*) cum alias in iure designet tutelam. R. e) Pandectes habet: *Horreum frumentarium novum, ex tabulis ligneis factum, mobile*. Vocabulum στάπλον ex variis coniecturis meis reponere sustinui, postquam me dubium ac sola Graeca Glossaria consulentem Abreschius ad Latinum du Cangii Glossarium ablegavit, qui vocem *Stapulus* sic exponit: „*Stapulus*. Palatium, domus, aedes, ut quibusdam placet, ex Germanico *Stapel*, locus stabularum mercium: sic autem proprie vocabant aedificia tumultuario opere extracta, aliquot stipitibus innixa, quos Anglo-Saxones *Staple* dicunt.“ Sed postremam significationem nulla auctoritate firmat. Sic Reitzius not. 4. pag. 41. et in Addendis. f) ἐκποιοῦντα Cod. 1357. R. g) Inde a L. 68. rursus incipit Cod. Vat. L. 63. pr. legitur apud Harm. 11. 6. §. 3. h) Cod. Vat. δοῦλος μου. i) Cod. Vat. υἱός μου. k) Cod. Vat. εὗρη. l) Cod. Vat. δε. m) Cod. Vat. προσπορίξει hic et postea. n) Cod. Vat. καθ' ὅσον. o) Cod. Vat. καὶ εἰ. p) Cod. Vat. ἢ pro εἰ. q) Cod. 1357. ἐπερ. R.



63. §. 3. *Εἰ δὲ ὁ ἐν χρήσει ὢν^γ) δοῦλος εὐροι ἐν τῷ τοῦ
Xl. l. 1. τὴν δεσποτείαν^δ) ἔχοντος ἀγροῦ, ὁ τὴν δεσποτείαν
ἔχων τὸ πᾶν· εἰ δὲ ἐν τῷ τοῦ^ε) τὴν χρῆσιν ἔχοντος,
τὸ ἥμισυ^ι) ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων^κ) λαμβάνει^λ).*

§. 4. *Εἰ ἐν τῷ ὑποτεθέντι μοι^κ) εὐρω, μέρος δίδωμι
τῷ χρεώστῃ· τὸ δὲ λοιπὸν, οὐδὲ ἐὰν λάβω τὸ χρέος,
ἀποκαθιστῶ. εἰ δὲ τὴν δεσποτείαν ἱμπετρατεύσω^λ),
ἐντὸς μὲν τῆς διετίας τὸ ἥμισυ, μετὰ δὲ ταύτην τὸ
πᾶν ἔξω.*

L. 64. *Ὁὐ δεσπόσω^κ) τῶν ἀλλοτρῶν, κἂν ἐν κήσῳ^λ)
l. eod. ἀπογράφωμαι^μ) αὐτά.*

65. pr. *§. Εἰ γράψω σοὶ ἐπιστολήν, ἐξ ὅτου ταύτην ὁ
eod. διακομίζων λάβῃ, σὴ γίνεται· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ παρα-
θετικῶν^ν) γραμμάτων.*

§. 1. *Ἡ ἐν τῷ ποταμῷ νῆσος ἰδιωτικὴ ἐστίν· ἡ δὲ
ὄχθη αὐτῆς καὶ οἱ αἰγιαλοὶ τῆς θαλάσσης δημόσιοι.*

§. 2. *Ἡ ἐγγίς τοῦ ἀγροῦ σου ποταμὴ νῆσος σὴ ἐστίν·
εἰ μέντοι περιφέρεται, δημοσία, ὡς περ καὶ ὁ ποταμὸς.*

§. 3. *Ἡ μεταξὺ τῆς σῆς νήσου καὶ τῆς πέραν ὄχθης
τεχθεῖσα νῆσος, ὧτινι τούτων μᾶλλον ἐγγίξει, συν-
άπτεται.*

§. 4. *Εἰ τὸ ἐν δημοσίῳ τεχθὲν ἢ ἐποικοδομηθὲν δη-
μόσιον ἐστίν, ὠφέλε καὶ ἡ ἐν δημοσίῳ ποταμῷ νῆσος
δημοσία^δ) εἶναι.*

L. 66. *Ἐἰ ἐγκύμων γυνὴ ληγατευθῆ μοι, ἢ ἄλλως ἐκ-
λ. eod. ποιηθῆ, ἢ διὰ χρονίας νομῆς δεσπόσω αὐτήν^ε), καὶ
τέκῃ, ἐμὸν ἐστὶ τὸ τεχθὲν.*

TITΛΟΣ Β'.

Περὶ^δ) τῆς προσπορισθείσης ἢ ἀποπεμφθεί-
σης διακατοχῆς.

[PLAN. Bιβλ. μ'. Tit. β']

l. pr. *α'. Ἡ^ε) νομὴ φυσικὴ ἐστὶ κατοχὴ.*

Xl. l. 2. *Καὶ ἐκ ταύτης ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ δεσποτεία, ὡς
§. 1. δεικνύσιν πάντα τὰ ζῶα, καὶ τὰ ἐκ πολέμου λαμβανόμενα,
καὶ ἡ ἐν θαλάσῃ νῆσος, καὶ οἱ^β) λίθοι, καὶ οἱ μαργαρίται οἱ ἐν αἰγιαλῷ^γ) εὐρισκόμενοι· τούτων γὰρ πάντων ὁ πρῶτος τῆς νομῆς δρασάμενος δεσπόζει.*

§. 2. *Κατέχομεν^κ) δι' ἑαυτῶν τὰς νομὰς.*

§. 3. *Μεμηνῶς καὶ ἀνήθως ἔνεν τῶν κηδεμόνων οὐκ
ἔρχονται νομῆς σωματικῆς, ὡς περ οὐδὲ εἰ καθέδονται
εἰς τὴν χεῖρά τῆ ἐπιθείης. Ἔτερον, εἰ ὁ ἀνήθως αἰ-
σθητικῆς ἢ ἡλικίας.*

§. 4. *Γυνὴ παρὰ ἀνδρὸς λαμβάνουσα δωρεὰν νέμεται
μὲν· τὰ γὰρ ἐν φάκτῳ ὁ πολιτικός νόμος οὐκ ἀναι-
ρεῖ· ὅτε δὲ θέλει ὁ ἀνὴρ, λύει τὴν νομὴν.*

§. 5. *Καὶ διὰ ὑπεξουσίου κτῆται τις νομὴν, κἂν ἀγνοῇ,*

Sed si servus usufructuarius in agro proprietarii invenerit, proprietarius totum: sin in agro usufructuarii, semissem usufructuarius accipit.

Si in oppignerato mihi agro invenerim, partem debitori do: sed reliquum, nec si debitum recipio, restituo. Quodsi dominium impetravero, semissem quidem intra biennium, post illud autem totum habebō.

Rerum alienarum dominus non fiam, etiamsi in censu eas professus sim.

LX. Si tibi epistolam scripsero, tua fit, ex quo perferens eam acceperit. Idem et in literis commendatiis.

Insula in flumine nata privata est: sed ripa eius et litora maris, publica.

Propinqua agro tuo fluvialis insula tua est: sed si circumfertur, publica, uti ipse fluvius.

Insula inter tuam insulam et contrariam ripam nata illi adiungitur, utri earum propior est.

Si quod in publico natum aut inaedificatum est, publicum est, oportet et natam in publico flumine insulam esse publicam.

Si mulier praegnans mihi legata, aut aliter alienata fuerit, aut ego eam usuceperō, et pepererit, meum est, quod natum est.

TITULUS II.

De acquisita vel amissa possessione.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 2.]

I. Possessio naturalis est detentio.

Atque ex hac originem traxit dominium, ut ostendunt omnia animalia, et quae bello capiuntur, et insula marina, et lapilli, et margaritae in litore inventae: horum enim omnium dominus fit, qui prius possessionem apprehendit.

Obtinemus possessiones per nosmet ipsos.

Furiosus ac pupillus sine tutoribus corporalem possessionem haud coeptant, sicut nec si dormienti in manum quid imposueris. Aliud est, si pupillus eius sit aetatis, quae intelligat.

Uxor a marito donum accipiens possidet quidem: nam quae in facto consistunt, ius civile non tollit: sed quando vir vult, dissolvit possessionem.

Et per subiectam sibi personam adipiscitur quis

γ) Cod. Vat. ὢν. δ) Cod. Vat. bis δεσποτείαν. ε) Cod. Vat. του. ζ) ἥμισυ deest in Cod. Vat. vetustate quippe oblitteratum. η) Cod. Vat. ἔχον. θ) Post vocem λαμβάνει reliqua ex tit. I. desunt in Cod. Vat. Sequitur nunc in hoc Cod. tit. 16. Lib. 50. Basilicorum, qui tamen titulus in Cod. Vat. inscribitur numero 16. ι) ἀγρῷ ἢ οἴκῳ addunt Leuncl. et Fabr. R. κ) Scripturam inveneram: εἰ δὲ τῆ δεσποτείας ἱμπετρατεύσω, et mox, ἔξω. R. λ) δεσπόσω Leuncl. ac Fabr. R. μ) κήσῳ Cod. 1357. R. ν) ἀντιγράψω. solus Leuncl. R. ξ) Ego vertissem συστατικῶν. Sed Graecus interpres commendare hic accepit, quasi deponere, fidei cuius committere significaret: cum notet laudare bonumque de aliquo testimonium perhibere. cf. Gloss. Theoph. p. 1294. R. ζ) Utrum negative hic locus legendus sit, necne, vide apud Vinnium ad Instit. pag. 161. quosque citat. R. η) Malim αὐτῆς. θ) Titulum hunc Leuncl. sic exhibet: περὶ τῆς διὰ νομῆς καὶ διακατοχῆς καὶ προσπορισμοῦ τῶν ὑπεξουσίον γινόμενης δεσποτείας: οὐτινος ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ φησίν. Continentur Synopsi haec Basil. authenticorum capita: cap. α'. pr. §. 1. 5. 6. 14. cap. β'. pr. §. 1. 6. 7. 11. cap. γέ'. pr. usque ad φυλάττειν. cap. η'. et ζα'. Eadem tantummodo affert Fabr. quae more suo distinguit. Insuper Leuncl. in marg. habet: περὶ νομῆς ἀνάγνωθι κεφ. ζα'. R. ι) Huius legis pr. et §. 1. habet Attal. tit. XLV. §. 7. R. κ) οἱ deest apud Leuncl. et Fabr. R. λ) αἰγιαλοῖς Attal. R. μ) Cum κατέχω proprie sit detineo, aut retineo, ac possideo, aptiori verbo Latinum apiscitur vertendum fuisset. R.

κᾶν ἐπταετῆς ἤ, κᾶν μεμηνώς, καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

Καὶ διὰ δούλου κληρονομίας καὶ διὰ τοῦ καλῆ πίστευ δουλεύοντος. ὃν δὲ κακῆ πίστευ κατέχω, οὐ προσπορίζει νομῆν, οὐδὲ μοί, οὐδὲ ἑαυτῷ, οὐδὲ τῷ ἀλλοθί δεσπότη.

Ὁ ἐπίκοινος δούλος ἐκάστῳ¹⁾ τῶν δεσποτῶν εἰς δλόκληρον, εἰ τοῦτο δόξῃ^{m)}, περιποιεῖ νομῆν, ὡς περ καὶ δεσποτεῖαν.

Κᾶν μὴ ἔστι νομῆ οὗ τὴν χρῆσιν ἔχω δούλου, ὡς περ οὐδὲ νιού, ὅμως κτώμεθα ἀπὸ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶνⁿ⁾ νομῆν.

Διὰ μεμηνότος οὐ κτώμεθα νομῆν, διὰ δὲ ἀνήβου· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνήβος κτάται μάλιστα. καὶ δι' ἐπιτρόπου καὶ διὰ θεραπευτῆς^{o)} δυνατὸν νέμεσθαι.

Ὁρφανὸς διὰ δούλου^{p)}, κᾶν ἀνήβος ἤ, αὐθεντοῦντος τοῦ ἐπιτρόπου νέμεται.

Τὸν φυγάδα μου δούλον, εἰ μηδεὶς κατέσχε, καὶ ἔχειν^{q)} δοκῶ, καὶ νέμομαι δι' αὐτοῦ^{r)}, καὶ διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζω.

Διὰ δούλου, ὃν ἠνεχούρασα^{rr)}, οὔτε ἐγὼ νέμομαι^{s)} τι, οὔτε ὁ δανειστής· διὰ χρονίας δὲ νομῆς δεσπόζω αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ δούλου τῆς κληρονομίας οὐδὲν τῶν αὐτῆς δυνατὸν νέμεσθαι. εἰ πλείονες ληγατευθῶσιν ἢ πραθῶσιν ἢ δωρηθῶσι μοι δούλοι, δύναμαι καὶ δι' ἐνὸς τὴν νομῆν κτήσασθαι τῶν λοιπῶν.

Μερικῶ μοι κληρονόμῳ ἐληγατεύθη οἰκέτης· δύναμαι δι' αὐτοῦ κληρονομιαίου ἀγροῦ νομῆν λαβεῖν.

Ὡς περ κᾶν ἐπικοίνῳ δούλῳ κελεύσω προσελθεῖν κλήρω.

Ταῦτα δὲ οὕτως ἔχει, εἰ καὶ αὐτὸς βούλεται ὁ δούλος· εἰ γὰρ ἐγὼ μὲν κελεύσω αὐτὸν νεμηθῆναι, ὁ δὲ ὑνόματι ἄλλου νεμηθῆναι, οὐδὲν μοι προσπορίζει.

Δι' ἐντολέως καὶ κηδεμόνος κτώμαι νομῆν, πλην εἰ μὴ ἰδίῳ ὑνόματι κατώσχοι^{t)}.

Τὸ κελεύσει μου ἐτέρῳ παραδοθῆναι ἢ ἀπὸ χρεώστου μου καταβληθῆναι πρὸς ἐμέ^{u)} δοκεῖ πράττεσθαι. οὐ γὰρ μόνον^{v)} τῆς σωματικῆς ἀφῆς χρῆμα ἔστιν ἐν τῇ νομῇ, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμῶν καὶ διαθήσειως· ἐπεὶ πῶς κίνας παραλαμβάνομεν; καὶ οἶνοι^{w)} δὲ παραδίδονται, ἢ ἢ κλείς τῆς ἀποθήκης δοθῆναι.

Οἱ πολῖται δι' ἑαυτῶν οὐδὲν δύνανται νέμεσθαι· οὐδὲ γὰρ τὸν φόρον ἢ τὰς βασιλικὰς νέμονται, ἀλλ' ἐπικοίνως κέχρηται· διὰ δὲ δούλου καὶ νέμονται καὶ διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζουσι.

Προσπορίζεται δὲ αὐτοῖς καὶ δι' ἑλευθέρων.

β'. Νέμεται^{x)} τις τὰ σωματικὰ.

Ἀράττεται δὲ νομῆς καὶ ψυχῆ καὶ σώματι, οὐ μὴν θυτέρῳ μόνῳ. ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν τοῦ ὅλου ἀγροῦ νομῆν καὶ τῷ^{y)} εἰς μέρος αὐτοῦ ἐπιβῆναι.

possessionem, etiamsi ignoret, etiamsi septennis sit etiamsi furiosus, et per diuturnam possessionem dominus fit.

Et per servum hereditarium et per eum, qui bona fide servit. Is autem, quem mala fide possideo, non acquirit possessionem, nec mihi, nec sibi, nec vero domino.

Communis servus cuique dominorum in solidum, si hoc velit, possessionem acquirit, ut et dominium.

Licet non sit possessio servi, cuius usumfructum habeo, sicut nec filii, tamen ex operis eorum possessionem adipiscimur.

Per furiosum non nanciscimur possessionem, at per impuberem: quoniam et impubes maxime nanciscitur. Et per tutorem, et per ancillam possumus possidere.

Pupillus per servum, etiamsi impubes sit, auctore tutore possidet.

Fugitivum servum meum, si nemo detineat, et habere credor, et per eum possideo et usucapio.

Per servum, quem oppigneravi, neque ego quid possideo, neque creditor: sed usucapio eum.

Per servum hereditarium nihil ex ea hereditate possidere possumus. Si plures mihi servi legati vel venditi vel donati sint, possum et per unum reliquorum possessionem acquirere.

Legatus est servus mihi heredi ex parte scripto: § possum per eum hereditarii agri possessionem nancisci:

Sicut et si servum communem iussero adire hereditatem.

Haec autem ita se habent, si et ipse vult servus: nam si ego quidem possidere eum iussero, ille autem alterius nomine possederit, nihil mihi acquirit.

Per procuratorem ac tutorem adipiscor possessionem, praeterquam si proprio nomine possideat.

Quod iussu meo alii traditum, aut a debitore § meo solutum est, a me fieri videtur. Non enim corporali tantum tactu opus est in possessione, sed etiam oculis et voluntate: alioqui quomodo columnas accipiemus? Etiam vina traduntur, si clavis horrei sit tradita.

Cives per se nihil possunt possidere: neque enim § forum aut basilicas possident, sed communiter utuntur: per servum autem et possident et usucapiunt.

Acquiritur illis etiam per liberos homines. I

II. Possidet quis corporalia. D.

Apprehendit autem possessionem et animo et corpore, nec vero alterutro tantum. Sed sufficit ad agri § totius possessionem, etiam in partem eius ingredi. L.

1) Cod. 1357. ἐκάστου. R. m) η pro ei vel oi aut rescripti, aut rescribendum iudico. R. n) αὐτοῦ minus dubium foret: sed ut in prima persona deslexum hic est a singulari in pluralem, ita et in tertia factum. R. o) διαθερηπύνης Cod. 1357. Correxerit Capperon. R. p) δέλου Cod. 1357. R. q) ἔχει Cod. 1357. R. r) αὐτῆς Cod. 1357. R. rr) ἠνεχούρασα restituendum foret, si vera esset distinctio Salmasii de modo usurar. p. 553. qui ἐνεχούραζειν significare dicit pignus capere, ἐνεχούραζειν pignori dare. Hinc et p. 554 Synopsisu Basil emendat Lib. XXV. Tit. 1. sed principio seq. pag. et in fine p. 550. concedit, Graecos passim auctores, praecipue recentiores, ea confundere. R. s) νέμομαι Cod. 1357. R. t) Lege κατάσχη. R. u) μοῦ exigit Graecismus. R. v) Ne hac ἀναφορῶν, quam ad verbum expressi, lector fallatur, Pandecten consulat. R. Vertit enim Reitzius: Nec enim corporali tantum tactu usus est in possessione. w) Cod. 1357. οἶνοι. R. x) L. 3. pr. §. 1. iisdem verbis leguntur apud Harm. III. 1. §. 3. y) τὸ δεεσθαι apud Leuncl et Fabr. R.



- §. 2. *Εἰ δόξει^{α)}, εἴ τι νέμεται Πέτρος, νέμεσθαι με,*
 l. 2. *οὐκ ἔρρωται διὰ τὸ ἀόριστον.*
- §. 3. *Εἰ μὴ ἄρξῃται φυσικῇ κατοχῇ^{α)}, ψυχῇ μόνῃ οὐδείς νέμεται. ὁ ἔχων τὸν ἀγρὸν τὸν ἐν αὐτῷ θησαυρὸν^{β)} οὐ δεσπόζει, ἐπειδὴ μηδὲ νέμεται αὐτόν· κἂν οἶδεν αὐτόν^{γ)} ἐκεῖ εἶναι, εἰ μὴ ὅταν μετακινήσῃ.*
- §. 4. *Τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ ἐκ πολλῶν αἰτιῶν νέμεται τις· διὸ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσας καὶ ὡς ἀπὸ ἀγορασίας καὶ ὡς ἴδιον νέμεται. ὁ κληρονόμος τοῦ ἀγοραστοῦ νημιθέντος^{δ)} καὶ ὡς κληρονόμος νέμεται. δεσποτεῖαν δὲ εἰ μὴ ἐκ μιᾶς αἰτίας οὐ κτώμεθα.*
- §. 5. *Πολλοὶ τὸ αὐτὸ εἰς ὀλόκληρον οὐ κατέχουσι· ὅθεν εἴ τις ἕτερω κατὰ παράκλησιν δῶ νομῆν, οὐ νέμονται οἱ δύο.*
- §. 6. *Διαθέσει^{ε)} ἀπόλλυται νομῆ, ἅμα θελήσῃ^{ς)} τις ἀποστῆναι τοῦ ἀγροῦ. ψυχῇ γὰρ μόνῃ ἀπόλλυμεν, οὐ μὴν καὶ β) κτώμεθα νομῆν.*
- §. 7. *Εἰ δὲ τὸν ἀγρὸν, ὃν ἐγὼ ψυχῇ νέμομαι, σὺ^{β)} κρατήσῃς^{λ)}, ἔτι ἐγὼ νέμομαι.*
- §. 8. *Εἰ λησται τὸν οἶκόν μου κρατήσωσι, καὶ ἀναχωρήσω, ἀπώλεσα^{κ)} τὴν νομῆν· εἰ δὲ δοῦλος ἢ ἵνοικος ὁ φυλάττων μοι αὐτὸν ἀνεχώρησεν, ἐγὼ ψυχῇ κατέχω αὐτήν.*
- §. 9. *Εἰ δὲ καὶ ἄλλω^{λ)} παραδώσω, ἀπώλεσα· νομῆς γὰρ ἢ προαιρέσει ἢ βίᾳ ἀναχωροῦμεν.*
- §. 10. *Εἰ ὁ δοῦλός μου ἐπὶ πολὺ ὡς ἐλεύθερος διάγει, καὶ θέλει μοι δικάσασθαι, οὐ νέμομαι αὐτόν· εἰ δὲ εὐθὺς ἀπὸ δουλείας ἀνεφώνησεν εἰς ἐλευθερίαν, τότε ἐγὼ ψυχῇ αὐτόν νέμομαι, ἕως ὅτε ψηφισθῇ ἐλεύθερος.*
- §. 11. *Τὰ χειμερινὰ ἢ θερινὰ δάση ἤτοι νομαδία^{μ)} λογισμῶ νέμομαι, κἂν ἐν τισι καιροῖς αὐτὰ καταλείπω^{ν)}.*
- §. 12. *Καὶ διὰ μισθωτοῦ καὶ δούλου λογισμῶ νεμόμεθα, καὶ ἀγνοοῦσιν ἡμῖν ὁ δοῦλος προσπορίζει.*
- §. 13. *Τὰ κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα χωρὶς ἀνθρώπων, ἕως ὅτε φυλάττει τις, νέμεται. εἰ γὰρ τοιῶν τι διαπέσοι^{ο)}, ὡς μηδὲ εὐρίσκεισθαι, λένται ἢ νομῆ, κἂν μηδείς^{ρ)} αὐτὸ^{ρ)} κατέχει. εἰ δὲ παρ' ἐμοῦ ἔστι καὶ οὐπω ἠρέσθη, ἔτι νέμομαι αὐτό^{ρ)}.*
- §. 14. *Εἰ θηρία ἐν βιβαρίοις ἀποκλείσω, ἢ ἰχθύας εἰς πισκίαν συναγάγω^{ς)}, νέμομαι αὐτὰ· οὐ μὴν εἰ ἐν ἄλλῃ οἱ θῆρες, ἢ ἐν λίμνῃ οἱ ἰχθύες εἰσὶ.*
- §. 16. *Περιστέραι καὶ μέλισσαι καὶ τὰ ἄλλα τὰ εἰωθότα ὑποστρέφειν, κἂν ἀπολυθῶσιν, ὑπὸ τὴν νομῆν ἡμῶν εἰσιν.*
- §. 17. *Εἰ τὸν τόπον μου ποταμὸς ἢ θάλασσα λάβῃ^{τ)}, παύομαι τῆς νομῆς.*
- §. 18. *Εἰ ὅπερ ἐθέρμη^{υ)} σοι, ψηλαφήσεις^{υ)} ἐπὶ κλοπῇ, πέπαυμαι τῆς νομῆς· εἰ δὲ μετακινήσεις^{ω)}, κἂν ἀρνεῖσθαι προήρηται, ἐγὼ νέμομαι· κλοπῇ γὰρ μόνω λογισμῶ οὐ γίνεται.*
- §. 19. *Οὐδείς ἑαυτῷ νομῆς αἰτίαν ἀλλάττει.*

Si putem, cum Petrus quid possidet, me possidere, non valet propter incertitudinem.

Nisi praecesserit corporalis possessio, solo animo nemo possidet. Qui agrum possidet, thesauri, qui in eo est, non est dominus, quoniam neque possidet eum: etiamsi eum ibi esse sciat, nisi cum loco moverit.

Eandem rem ex pluribus etiam causis quis possidet: quare qui usucepit, et pro emto et pro suo possidet. Heres emtoris, qui possedit, [et ut emtor] et ut heres possidet. Dominium autem non nisi ex una causa adipiscimur.

Plures eandem rem in solidum non possident: unde si quis alteri precario possessionem dederit, ambo non possident.

Affectu amittitur possessio, simulac voluerit quis agro absistere. Solo enim animo amittimus, nec vero acquirimus possessionem.

Sed si agrum, quem ego animo possideo, tu detineas, ego adhuc possideo.

Si latrones domum meam occupaverint, atque ego recessero, possessionem amisi: sed si servus aut inquilinus, qui eam mihi custodit, recessit, ego eam animo possideo.

Sed etsi alii tradidero, amisi: nam a possessione vel voluntate, vel vi recedimus.

Si servus meus diu pro libero se gessit, et mecum vult iudicio contendere, eum non possideo: sed si statim ex servitute in libertatem proclamaverit, interim ego animo eum possideo, donec liber fuerit pronuntiatus.

Hibernos aut aestivos saltus sive pascua animo possideo, licet certis temporibus ea relinquam.

Et per colonum ac servum animo possidemus, et ignorantibus nobis servus acquirit.

Res mobiles aut se moventes, praeter homines, donec quis custodit, possidet. Nam si quid earum interciderit, ut neque inveniatur, rupta est possessio, etsi nemo id detinet. Sed si apud me est, et nondum inventum est, adhuc illud possideo.

Si feras vivariis inclusero, aut pisces in piscinam coniecero, possideo ea: non item, si ferae in silva, aut pisces in stagno sint.

Columbae et apes, et cetera, quae reverti solent, etiamsi discesserint, sub possessione nostra sunt.

Si locum meum fluvius aut mare occupaverit, possidere desino.

Si quod apud te deposui, contrectaveris furti causa, desii possidere: sed si loco non moveris, etsi negare constitueris, ego possideo: furtum enim solo non fit animo.

Nemo possessionis sibi causam mutat.

α) Vel δόξω, vel δόξη (μοι) rescribendum. R. α) Malim φυσικῇ κατοχῇ, ut verti. R. β) Malim τοῦ θησαυροῦ. γ) αὐτὸ Cod. 1357. R. δ) Excidisse videtur, καὶ ὡς ἀγοραστής. R. ε) L. 3. §. 6. 7. leguntur apud Harm. II. 1. §. 3. med. f) Harm. θελήσει. g) καὶ omittit Harm. h) Sic lego pro σὺς, quod Reitz. habet. i) κρατεῖς Harm. k) ἀπόλεσα Cod. 1357. R. l) ἄλλο Cod. 1357. Correx. Capperon. R. m) Rectius, credo, νομαδεῖα Leuncl. et Fabr. habent. R. n) καταλίπω Leuncl. et Fabr. Subdit Leuncl. ὁμοίως καὶ ἐν τῷ μς. κεφαλαίῳ φησίν. R. ο) διαπέση scribendum. R. Ceterum nota, Cod. 1357. fere semper scriptum esse σι, quod in sequentibus tacite correxit Reitzius. p) μὴ δέ Cod. 1357. Correx. Capperon. R. q) Sic rescribo pro αὐτὰ. R. r) cf. nota praecedens. s) πείναν συναγαγών Cod. 1357. R. t) λάβω Cod. 1357. R. u) Lege ὁ παρεθέρμη. v) Lege ψηλαφήσης. R. w) Verti, quasi scriptum invenissem: εἰ δὲ μὴ μετακινήσης, καὶ ἀρνεῖσθαι προήρησαι. R.



Εἰ δέ, ὃ παρεθέμην ἢ ἔχρησά σοι, πωλήσω σοι, οὐ μὲν ἥλλακται*) ἢ αἰτία· οὐδὲ γὰρ ἐνέμου κυρίως.

Τοσαῦτα γένη νομῶν, ὅσα καὶ προσπορισμοῦ· οἷον ἀπὸ ἀγορασίας ἢ δωρεῆς καὶ τῶν ὁμοίων· ἐν γ) μὲν γὰρ γένος τοῦ νέμεσθαι, εἶδη δὲ πολλά.

Νεμόμεθα δὲ ἢ καλῇ πίστει, ἢ κακῇ.

Εἰ πεμφθῆ τις εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ πράγματος ἀγωγὴν^{z)}, ἢ εἰς τὴν περὶ μελλούσης ζημίας, ἢ εἰς τὴν γαστροῦς ὀνόματι κατοχὴν· οὐκ ἔστι νομῆ, ἀλλὰ φυλακὴ πραγμάτων. εἰ δὲ ὡς μὴ διδομένης ἀσφαλείας πεμφθῆ τις εἰς δευτέραν νομὴν τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῆς, καὶ νέμεσθαι καὶ διὰ χρόνιαν νομῆς δεσπόζειν δύναται.

γ'. Εἴ τι ὁ υἱός μου κατάσχη, ἐγὼ νέμομαι· κἂν ἀγνοῶν ὑπεξούσιον αὐτὸν εἶναι, ἢ καὶ παρ' ἐτέρου ὡς δοῦλος κατέχεται.

δ'. Εἰ ἐπερωτηθῶ σοι ἢ πωλήσω δοῦλον, καὶ πρὸ^{a)} παραδόσεως κατάσχησιν αὐτὸν· κλοπὴ ἔστιν.

ε'. Λάθρα νέμεται ὁ ἐπιβαίνων κρυπτῶς ἄλλοτρίῳ, περὶ οὗ ἐλπίζει ἐνάγεσθαι· οὐχ ὁ νεμόμενος φανερώς καὶ ἀποκρύφως ἑαυτὸν, οὐδὲ ὁ εἰδότος ἢ ὁ βουλομένου δεσπότου, ἢ ὁ ἀγαθῇ πίστει.

Ἀπεδήμησα μὴ καταλιπὼν φύλακα τοῦ πράγματός μου· ἐγὼ κυρίως εἰμι νομείς· ὁ δὲ κατασχὼν αὐτὸ μεταξὺ, λαθραῖος· ὁ δὲ ὑποστρέψαντά με κωλύων αὐτὸ λαβεῖν, βιαίος.

ς'. Εἰ δὲ ἐγὼ μὴ θελήσω ὑποστρέψαι, ἀπόλλω τὴν νομὴν.

ζ'. Λογισμῶ^{b)} καὶ σώματι ἁρμόζει νομῆ, ὡς περὶ καὶ ἀπόλλνται.

η'. Ὁ ἄλλος ὀνόματί μου νέμεται, ἐγὼ νέμομαι.

θ'. Εἰ μισθώσωμαι καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ παρακλήσιν αἰτήσω, ἢ τὸ ἐναντίον, τὸ τελευταῖον κρατεῖ.

Εἰ δὲ διὰ τοῦτο ἤτησα τὴν παράκλησιν, ἵνα καὶ νέμωμαι, τὰ δύο κρατεῖ· ἄλλο γὰρ ἔστι τὸ νέμεσθαι, καὶ ἄλλο τὸ εἶναι ἐν νομῇ, ὡς ἐπὶ τῆς legatorum καὶ τῆς damni infecti^{c)}.

Μισθωσις δὲ ἐνὸς νομίμου οὐκ ἔρρωται.

ι'. Κελεύοντος ἄρχοντος δικαίως νεμόμεθα.

ια'. Ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων φυσικῶς νέμεται.

Ὁὐ κοινωνεῖ ἢ δεσποτεῖα τῇ νομῇ· ὅθεν ὁ κινῶν τὴν τὰ ἴδια ἐκδικούσαν ἀγωγὴν, ἔχει καὶ τὴν τῆς δικαιοκατοχῆς ἀγωγὴν· οὐδὲ γὰρ ἀπαγορεύει τῇ νομῇ.

ιβ'. Εἰ λίθοι μου κατενεχθέντες εἰς ποταμὸν ἀνασπασθῶσιν, ἔχω τὴν δεσποτείαν· τὴν δὲ νομὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἀπώλεσα. τὸν δὲ φυγάδα οἰκέτην ἔτι νέμομαι.

Τῷ χρόνῳ τοῦ πωλήσαντός μοι τί μετὰ ἰδίας αἰτίας καὶ ψόγου κέχρημαι.

Ἀναδιδόμενον ἀνδραπόδον, καὶ ὁ ἀγοραστῆς καὶ ὁ πρῆτης τῷ χρόνῳ ἀλλήλων κέχρηται.

Εἰ ὁ καλῇ πίστει μοι δουλεύων ἀγοράσας τι προσπορίσει^{d)} μοι, ὁ ἀληθῆς δεσπότης οὐ χρῆται τῇ νομῇ τοῦ προκλήτορος.

Ἡ νομὴ τοῦ διαθεμένου τρέχει τῷ κληρονόμῳ.

Si vero, quod apud te deposui vel tibi commodavi, vendidero tibi, non mutata est causa: neque enim proprie possidebas.

Tot genera sunt possessionum, quot et acquisitionis: velut ex emtione aut donatione et similibus: nam unum quidem est genus possidendi, species autem multae.

Possidemus vero aut bona fide, aut mala. §

Si quis missus sit in possessionem rei servandae causa, aut in damni infecti, aut ventris nomine possessionem: non est possessio, sed custodia rerum. Sed si non data scilicet cautione, missus sit quis in secundam possessionem damni infecti causa, et possidere et usucapere potest.

III. Si quid filius meus detineat, ego possideo: quamquam ignorans, eum in potestate mea esse, vel etsi ab alio ut servus detinetur. L

IV. Si servum tibi promisero aut vendidero, tuque ante traditionem eum nactus sis: furtum est. L

V. Clam possidet, qui occulte invadit alienum, de quo metuit controversiam: non qui aperte possidet seque abscondit, nec qui sciente vel volente domino, aut qui bona fide. L

Profectus sum non relicto rei meae custode: ego proprie sum possessor: sed qui eam interim occupavit, clandestinus est detentor: qui autem reversum me eam apprehendere prohibet, violentus. §

VI. Quodsi ego reverti nolim, possessionem amitto. D

VII. Animo et corpore possessio competit, sicut et amittitur. D

VIII. Quod alius meo nomine possidet, ego possideo. L

IX. Si conduxero et postea precario rogavero, aut contra, posterius valet. L. D

Sed si ideo precario rogavi, ut et possideam, utrumque valet: aliud enim est possidere, et aliud esse in possessione, ut in possessione legatorum et damni infecti causa. §. 1

Conductio autem uno nummo non valet. §. 2

X. Iubente magistratu iuste possidemus. L

XI. Qui usumfructum habet, naturaliter possidet. D. L. 1

Nihil commune habet dominium cum possessione: unde qui rei suae vindicationem instituit, habet etiam possessionis actionem: neque enim possessioni renunciat. §. 1

XII. Si lapides mei in flumen delati extracti fuerint, habeo dominium: at possessionem interim amisi. Servum vero fugitivum adhuc possideo. D.

Tempore eius, qui mihi quid vendidit, cum sua causa et vitio utor. §. 1

Redhibito mancipio, et emtor et venditor mutuo utuntur tempore. §. 2

Si bona fide mihi serviens quid emit mihi que acquisivit, verus dominus possessione prioris possessoris non utitur. §. 3

Testatoris possessio currit heredi. §. 4

x) Malim οὐκ ἐνίλλακται. y) ἐν Cod. 1357. Correxerit Capperon. R. z) Quid hic ἀγωγὴν faciat, non intelligo. Nam neque verum sensum fundit, si post ζημίας reponam. Ita tamen faciendum, quia mox idem recurrit. Sed ne barbare ICTis loqui videar, nec intelligar, cogor hic Graecum interpretem deserere. R. a) πρὸς Cod. 1357. R. b) Extat hoc caput in fine tit. XLV. apud Attal. R. c) ζεατορημ καὶ τῆς ἀδικίᾳ Cod. 1357. R. d) προσπορίσει vel προσπορίση legendum. R.



3. §. 6. Ἄνηρ λαβὼν προῖκα καὶ γυνὴ ἀναλαμβάνουσα
 XI. l. 2. τοῖς ἀλλήλων χρόνιαι χρόνοις.
- §. 7. Τῷ χρόνῳ τῆς νομῆς τοῦ κατὰ παράκλησιν παρ' ἐμοῦ λαβόντος οὐ χρόμαι, εἰ μὴ ἀναλάβω αὐτό.
- §. 8. Οὐ χρήσομαι τῇ νομῇ τοῦ ἐλευθερωθέντος παρ' ἐμοῦ καὶ λαθραῖως πεκουλιάριον πρᾶγμα νημηθέντος.
- §. 9. Ὁ ἐνέμου κακῆ πίστει, ἔδωκάς μοι κελεύσει δικαστοῦ· προστίθεται μοι ὁ χρόνος.
10. 11. Τῷ ληγαταρίῳ καὶ ὁ τοῦ διαθεμένου καὶ ὁ τοῦ κληρονόμου προστίθεται χρόνος· καὶ τῷ δωρεῖαν λαβόντι ὁ τοῦ δωρησαμένου.
- §. 12. Πᾶσα προσθήκη τῷ κυρίως νεμομένῳ προστίθεται.
- §. 13. Ἐπίλογος δὲ νομῇ τῇ ἐννόμῳ, ἢ τὸ ἐναντίον, οὐ προστίθεται.
14. pr. γ'. Δούλου ἢ υἱοῦ πωλοῦντος, καὶ ἢ αὐτοῦ νομῇ
 eod. ἢ τοῦ δεσπότου, ἢ τοῦ πατρὸς νομῇ προστίθεται.
- §. 1. Κηδεμόνος δὲ πωλοῦντος, ἢ ε) τοῦ κηδευομένου ἀνήβου ἢ μεμηνότος.
15. eod. ιδ'. Εἰ κλέψῃ τις ἢ βία ἀφέληται τι παρ' ἐμοῦ, πέπαιμαι τῆς νομῆς. ἕτερον, εἰ ὑπεξούσιος τοῦτο ποιήσῃ· οὗτος γὰρ καὶ προσπορίζει μοι νομῆν. καὶ τὸν φυγόντα δὲ δούλον μου ἐγὼ νέμομαι.
16. eod. ιε'. Τὸ ἀπὸ ἐνὸς τῶν συνοικούντων πατέρω δωρηθὲν οὐκ ἔστιν ἐννόμου νομῆς.
17. pr. ις'. Τῷ 8) ἀρμόζει τὸ περὶ βίας παράγγελμα, ἔτι
 eod. νέμεσθαι δοκεῖ.
- §. 1. Ἡ δεσποτεία, κἂν μὴ θέλωμεν, ἔστι παρ' ἡμῖν· ἢ νομῇ δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ κἂν δῶ νομῆν, ἐφ' ᾧ ταύτην ἀναλαβεῖν, πάρομαι τῆς νομῆς.
18. pr. ιζ'. Ὁ ἐαντῷ νεμόμενος δύναται σοι νέμεσθαι·
 eod. ὁ δὲ ἐντολεύς μου ἐμοὶ νέμεται.
- §. 1. Ὁ μαινομένῳ ὡς νήφοντι παραδόντος πρᾶγμα ἐπαύσατο νέμεσθαι· ἀρκεῖ γὰρ ἡ βούλησις, κἂν ἐκείνος οὐ νοεῖται δρᾶσθαι νομῆς.
- §. 2. Εἰ ὁ ἐπώλησάς μοι, κατὰ γνώμην μου ἐν τῷ οἴκῳ μου εἰσαγάγῃς, ἐγὼ νέμομαι· ὡςπερ καὶ εἰ ὑποδείξῃς μοι ὄν^{h)} πωλεῖς μοι ἀγρόν, καὶ εἴπῃς παραδιδόναι αὐτόν.
- §. 3. ιη'. Εἰ εἰς μέρος τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ εἰμι, λάθρα εἰσέλθῃς, ἐγὼ τὸ πᾶν νέμομαι.
- §. 4. Εἰ δὲ μετὰ βίας, οὐ τὸ μέρος κρατεῖς.
19. pr. Ὁ μισθωσάμενος ὁ ἐνέμετο, πάυεται τῆς νομῆς.
 eod. Οὐ δύναμαι τὴν αἰτίαν τῆς νομῆς, ἧς ἔχω σωματικῶς καὶ ψυχῆ, ἐναλλάσσειν, εἰ μὴ τὴν προτέραν ἀπολύσας ἑτέρας ἄρξασθαι βουληθῶ.
20. eod. ιδ'. Εἰ χρήσω σοι πρᾶγμα, καὶ ἢ ἐμοὶ ἢ ᾧ κελύσω, μὴ δῶς αὐτό· οὐ πάντως ἀποστρεφῆς με τῆς νομῆς. τί γὰρ, ὅτι εὐλόγως οὐ δίδως, οὐχ ὡς ἀποστρεφῶν με τῆς νομῆς;
21. pr. κ'. Ἐν οὐκ ἔχω νομῆν, τότε παραδίδωμι^{l)}, ὅταν
 eod. ὁ νέμῃ ὡς νομίζων εἶναι κληρονόμος, παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀληθοῦς κληρονόμου κατὰ παράκλησιν λάβῃς.
- §. 3. Ἐμισθωσάς μοι τὸ σῦν, ὃ ἄλλος^{k)} ἦν κατὰ παράκλησιν μοι δευκακάς· εἰς σέ ἢ νομῇ ὑποστρέφει.
22. eod. καδ'. Ὁ οὕτως λαβόμενος νομῆς^{l)}, ὡς μὴ δύνασθαι αὐτόν ἔχειν, οὐδὲ ἐπιλαβεσθαι αὐτὴν δοκεῖ.

Vir dotem accipiens et mulier recipiens mutuis utuntur temporibus.

Tempore possessionis eius, qui precario a me accepit, non utor, nisi id recepero.

Non utar possessione eius, qui a me manumissus est et rem peculiarem clam possedit.

Quod mala fide possidebas, iussu iudicis mihi dedisti: accedit mihi tempus.

Legatario et testatoris et heredis tempus accedit: et donatario donatoris.

Omnis accessio ei, qui proprie possidet, adiicitur.

Vitiosa autem possessio legitimae, et vice versa, accedit.

XIII. Servo aut filio vendente, et ipsius possessio, vel domini aut patris possessio accedit.

Tutore autem vel curatore vendente, pupilli et furiosi.

XIV. Si quis mihi quid subripuerit, aut vi eripuerit, desino possidere. Aliud est, si iuri meo subiectus hoc fecerit: hic enim et possessionem mihi acquirit. Etiam fugitivum servum meum possideo.

XV. Quod ab uno coniugum alteri donatur, non est legitimae possessionis.

XVI. Cui de vi interdictum competit, adhuc videtur possidere.

Dominium, etiamsi nolimus, apud nos est: non item possessio: sed etsi possessionem dederō ea lege, ut eam recipiam, desino possidere.

XVII. Qui sibi possidet, potest tibi possidere: sed procurator meus mihi possidet.

Qui furioso ut mentis compoti rem tradidit, possidere desiit: sufficit enim voluntas, licet ille possessionem apprehendere non intelligatur.

Si quod vendidisti mihi, voluntate mea in domum meam intuleris, ego possideo: sicut et si demonstraveris mihi agrum, quem mihi vendis, et tradere eum dixeris.

XVIII. Si in partem fundi, in quo sum, clam intraveris, ego totum possideo.

Sin autem vi, tu partem obtines.

Qui quod possidebat, conduxit, possidere desinit.

Causam possessionis, quam habeo corpore et animo, mutare non possum, nisi priore ommissa aliam incipere velim.

XIX. Si tibi rem commodavero, tuque eam aut mihi, aut cui iussero, non reddideris: non omnino me possessione privas. Quid enim, si iusta de causa non des, non ut possessione me privans?

XX. Possessionem, quam non habeo, tunc trado, cum tu, quod possides, utpote putans te heredem esse, a me vero herede precario sumseris.

Locasti mihi tuum, quod alius mihi precario dederat: possessio ad te revertitur.

XXI. Qui ita possessionem nactus est, ut eam habere non possit, neque nactus eam videtur fuisse.

e) ἢ malim. R. f) Signa numeralia ιε' et ις' desunt in Cod. 1357. quae tamen requirit subsequens ιζ'. ut notavit Capperon. R. g) Pro τῷ legamus ᾧ. R. h) ὡν Cod. 1357. Correxerit Capperon. R. i) παραδίδωμι Cod. 1357. unde παραδιδόμαι faciebat Capperon. R. k) σόν· ὁ ἄλλος Cod. 1357. R. l) Aut hic νομῆν, aut in fine αὐτῆς; item pro αὐτόν malim αὐτὴν. Gavellius malit priori loco legere ἐπιλαβεσθαι νομῆς. R.



κβ'. Ὁ κληρονόμος τὰ μὲν ἄλλα δίκαια ἔχει· νομῆν δέ, ὅτε κατὰσχῆ σωματικῶς.

Οἱ ἀλχημαλιτισθέντες νομίμως, ἀλλ' οὐχὶ σωματικῶς, τὰ οἰκεία νέμονται, εἰ^{m)} καὶ ὑποστρέψαντες δέονται καινῆςⁿ⁾ κατοικίης.

Ὁ δῆσας ἐλευθέρου, οὐδὲ αὐτόν, οὐδὲ τὰ αὐτοῦ νέμεται· ἐπειδὴ μὴδὲ πολιτικῶς αὐτόν κατέχει.

κγ'. Ὁ τίμεται ὁ δοῦλός μου ὀνόματί μου ἀγνοοῦντος, οὐ νέμομαι· εἰ δὲ πεκουλιάριος^{o)}, ἐν νομῆ μου ἐστίν. ὃ μόντοι ἀπὸ κλοπῆς ἔσχεν, οὐκ ἔστιν ἐν πεκουλίῳ· ἀλλ' οὐδὲ ἐν νομῆ μου.

κδ'. Ὁ ἀπώλεσα^{p)}, παύομαι νέμεσθαι.

Διὰ μισθωτῶν καὶ ἐνοίκων καὶ δοῦλων ἡμῶν νέμομεθα, κἂν ἀποθάνωσιν ἢ μανῶσιν, ἢ τὸ πρῶγμα μισθώσωσιν.

Ὁ δὲ ψυχῆ νεμόμενος, ἕως ἂν ἐξωσθῆ^{q)} ἢ ἀναχωρήσῃ, νέμεται.

κε'. Δῆλον^{r)} τόπον καλῶς καὶ^{s)} νέμομαι, καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· καὶ δῆλον μέρος ἀδιαίρετος^{t)} ἐκποιθέν, οὐ μὴν ἄδηλον, οἷον εἴ τι ἔχω· τοῦτο γὰρ οὐδὲ παραδίδοσθαι δύναται.

κς'. Ὁ μανείς οὐ παύεται λογισμῶ νέμεσθαι.

κζ'. Ὁ νέμομαι ψυχῆ, κἂν μισθώσωμαι, οὐ πάντως ἐκπίπτω. διαφέρει γὰρ, εἰ ἥθειν ἢ ἠγνόουν, καὶ εἰ ὡς ἐμὸν ἢ ὡς ἀλλότριον ἐμισθώσωμαι, καὶ ἢ ὡς δεσποτεῖαν ἢ νομῆν μόνην^{u)}. καὶ τοῦ ἐμοῦ γὰρ τὴν νομῆν καλῶς ἀγοράζω, ἢ ἐπερωτῶ, ἢ μισθοῦμαι, ἢ κατὰ παράκλησιν λαμβάνω.

Ἄνηθος ἄνευ ἐπιτρόπου σώματι, οὐ μὴν ψυχῆ ἀφίσταται νομῆς.

κη'. Ὁ οἶκον ἢ πλοῖον ἢ ἀρμάριον^{v)} νεμόμενος τὰς κατὰ μέρος ὕλας οὐ νέμεται.

Παύομαι^{w)} νέμεσθαι, ὅ^{x)} ἄλλος ἀφειλετό μου· καὶ τὸ μνημεῖον ἢ^{y)} ἱερόν γενόμενον.

Καὶ ἄκων δὲ παύομαι νομῆς διὰ τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῆς.

Καὶ ὅπερ ποταμὸς ἢ θάλασσα ἐπικλύσῃ, ἢ ἐὰν γένωμαι ὑπεξούσιος.

Ἐλευθέρου^{z)} οὐδεὶς νέμεται. παύομαι νομῆς, εἰ θελήσω, ἢ εἰ δοῦλον ἐλευθερώσω, ἢ εἰ μετασκευάσω εἶδος.

Ὁ διὰ μισθωτοῦ νέμομαι, ὁ κληρονόμος μου, εἰ μὴ κατὰσχῆ, οὐ νέμεται· λογισμῶ γὰρ παρακατέχει τις, οὐ μὴ^{a)} δράττεται νομῆς. ὃ δὲ νέμομαι διὰ μισθωτοῦ ὡς ἀγοριστοῦ^{b)}, καὶ ὁ κληρονόμος μου διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

Εἰ ὃ ἔχρησά σοι ἢ ἐμισθώσω ἢ παρεθέμην, ἐτέρω χρήσης, ἢ μισθώσης ἢ παραθῆ^{c)}, εἰδότε ἐμὸν εἶναι, ἐγὼ νέμομαι.

λ'. Εἰ ὁ μισθωτός^{d)} μου ἐξέλθοι τοῦ ἀγροῦ, ἐφ' ᾧ ὑποστρέψαι, καὶ ὑποστρέψῃ, ἐγὼ νέμομαι.

XXII. Heres reliqua quidem iura habet: possessionem vero, ubi corporaliter apprehenderit.

Ab hostibus capti legitime, non tamen corporaliter, sua possident, et reversis nova possessione opus est.

Qui liberum hominem vinxit, neque ipsum, neque bona eius possidet: quoniam nec civiliter eum detinet.

XXIII. Quod servus meus possidet meo ignorantis nomine, non possideo: si vero in peculio est, in mea est possessione. Quod tamen ex furto habuit, non est in peculio: sed neque in mea possessione.

XXIV. Quod perdididi, possidere desino.

Per conductores et inquilinos, et servos nostros possidemus, etiamsi obierint, aut furant, aut rem locaverint.

Qui vero animo possidet, usque dum extrusus sit aut recesserit, possidet.

XXV. Certum locum recte et possideo, et uso: et certa pars indivise alienata, non incerta, velut si quid habeo: hoc enim neque tradi potest.

XXVI. Furiosus non desinit animo possidere.

XXVII. Quod animo possideo, etiamsi conduxero, non omnino amitto. Interest enim, utrum scierim, an ignoraverim, et utrum quasi meum, an quasi alienum conduxerim, et utrum quasi dominium an solam possessionem habere putaverim. Nam et rei meae possessionem recte emo, vel stipulor, vel conduco, vel precario accipio.

Impubes sine tutore corpore, non animo, a possessione desistit.

XXVIII. Qui domum aut navem aut armarium possidet, non singulas possidet partes.

Desino possidere, quod alius mihi abstulit: etiam quod religiosum aut sacrum factum est.

Et invitus possidere desino per damni infecti actionem:

Et quod flumen aut mare inundaverit, aut si alieni iuris fiam.

Liberum hominem nemo possidet. Possidere desino, si voluero, aut si servum manumisero, aut si speciem transformavero.

Quod per conductorem possideo, heres meus, nisi apprehenderit, non possidet: animo enim quis retinet, non autem apprehendit possessionem. Quod autem per conductorem ut emtor possideo, etiam heres meus longa possessione capit.

Si quod tibi commodavi, aut locavi, aut deposui, alii commodaveris, aut locaveris, aut deposueris, scienti meum esse, ego possideo.

XXX. Si conductor meus fundo exierit, ea mente, ut rediret, ac redierit, ego possideo.

m) εἰ in versione neglecti volens. R. n) Rescripsit Capperon, pro καινῆς, quod erat in Cod. 1357. R. o) Lego ac verito πεκουλιάριον ἐστίν. R. p) Rescripsit Capperon, pro ὁ ἀπόλεσα, quod erat in Cod. 1357. R. q) ἐξωσθῆ Cod. 1357. Reitzius id mutavit in ἐξωσθῆ. Quod necessarium non puto, cum adeo verbum ἐξοῦν in Basil. legatur. r) L. 26. iisdem fere verbis legitur in sch. g. ad Basil. XII. 2. cap. 22. (Fabr. T. II. p. 63. edit. nostr. T. I. p. 817.). s) καὶ δεστ in Schol. t) Schol. ἀδιαίρετον. u) Latine supplēvi ἔχειν ἐνόμισα. Hoc enim similive modo vertendum fuerat. R. v) ἀρμάριον Cod. 1357. R. w) L. 30. §. 1. fere iisdem verbis legitur apud Balsam. ad Phot. tit. II. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 875.). x) Bals. ὅπερ pro ὅ. y) ἢ οὐκ ἐπιτίθεται Bals. z) Hoc in hunc locum transiectum est ex fine §. 1. R. a) Lege μὴν pro μῆ. b) ὡς ἀγοριστῆς legendum ex Pandectis. R. c) παρὰθη Cod. 1357. R. d) μισθωτῆς legendum, et mox ἐξέλθη: nam μισθωτός mercenarius notat. Deinceps tamen saepissime μισθωτός invenis, et in Glossis Nomicis: κολονός, ὁ μισθωτός: quod au ubique corrigendum sit, videntium. Vides etiam hic deesse numerum κβ'. sive XXIX. quem inserat, quo quisve lectorum velit hoc loco. R. Lectio μισθωτός retinenda, quae et in aliis Basilicorum libris, veluti lib. XX. Tit. I. frequenter occurrit.



12. pr. λα'. *Εἰ καὶ ἄνηθος ἄνευ ἐπιτρόπου οὐκ ἐνέχεται,*
 XI. 1. 2. *ὅμως κρατεῖται νομῆ δι' αὐτοῦ.*
- §. 1. *Εἰ ὃ ἐμισθώσῃ σοι πωλήσεως ἄλλω, καὶ μισθώσῃ παρ' αὐτοῦ, ἔτι ἐγὼ νέμομαι.*
- §. 2. *Ἐπταετῆς ἢ ἀθροιστικῶς ἐπιτρόπου νέμεται, ἢ διὰ δούλον πεκουλιάρως· ἄνηθος δὲ τελειότερος καὶ χωρὶς ἐπιτρόπου δράττεται νομῆς.*
- L. 33. λαβ'. *Κἂν πωλήσω ἄγρον καὶ ἐπιτρέψω τινὶ παραδοῦναι σοι αὐτόν, εἰ μὴ τοῦτο γένηται, οὐκ ὀρθῶς κρατεῖς τὸ πραθέν. Ἐτερον, εἰ φίλος μου μετὰ τελευταίην μου παραδῶ σοι, εἰ μὴ ἤδει με τελευταίως, ἢ τοὺς κληρονόμους μου μὴ ἐπιτρέπειν.*
 cod.
34. pr. λαγ'. *Ἐὰν εἰς νομὴν τοῦ ἄγρου, ὡς εἰς ἕτερον πεμπόμενος, γένωμαι^{ε)}, οὐ κτώμαι νομὴν. Ἐτερον, εἰ περὶ τὸ ὄνομα, οὐ μὴν περὶ τὸ σῶμα γέγονεν ἢ πλάνη. τότε γὰρ καὶ σὺ παύη νέμεισθαι, καὶ γὰρ κτώμαι. λογισμῶ γὰρ καὶ ἀποτίθεμαι καὶ ἐναλλάσσω νομὴν· πλανώμενος δὲ οὐ κτώμαι, οὐδὲ ἀπολλύω.*
 cod.
- §. 1. *Εἰ δὲ τῷ διοικητῇ μου παραδῶς, ἢ ἐμοῦ μόνου ἢ αὐτοῦ πλανώμενος, κτώμαι νομὴν· καὶ ἀγνοῶν γὰρ κτάται τις νομὴν.*
- §. 2. λαδ'. *Δούλος, κἂν ἀλλότριος, ὀνόματί μου νεμόμενος προσπορίζει μοι.*
- L. 35. λαε'. *Ἐὰν κριθῆ, ἐμὲ φανῆναι νομῆ, ὃ ἀντιδικός μου λοιπὸν καὶ ἐνάγει, καὶ περὶ δεσποτείας κινεῖ.*
 cod.
- L. 36. λας'. *Ὁ δούς τι ἐνέχυρον ἢ κατὰ παράκλησιν, αὐτὸς νέμεται. διὸ κἂν ἀλλότριον ἢ, διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζει. πλέον δοκεῖ νέμεισθαι ὃ κατὰ παράκλησιν λαβὼν τοῦ μηδὲ ὅλως νεμομένου.*
 cod.
- L. 37. λαζ'. *Εἰ ὃν ἐνεχύρωσα οἶκον ἢ ἄγρον μισθώσωμαι, δι' ἐμοῦ τὴν ἐπ' ἀσφάλειαν^{ι)} νομὴν ἔχει ὁ δανειστής.*
 cod.
38. pr. λαη'. *Εἰ τῷ δούλῳ μου γράψω ἐν ἐλευθέροις διαγεῖν, ὅτε δέξεται τὰ γράμματα, πάύομαι νέμεισθαι αὐτόν.*
 cod.
- §. 1. *Ἀλλότριόν σοι παραδοὺς ἄγρον εἶπον ἀναχωρεῖν αὐτόν^{β)}, εἰ ἐμός ἐστιν· οὐδὲν παρεδόθη. καὶ νομὴς γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα ὑπὸ αἵρεσιν δυνατὸν παραδίδοσθαι.*
- §. 2. *Ὁ ἐχρεώστων σοι δούλον ἀπὸ πράσεως ἢ ἐπερωτήσεως ἢ διαθήκης, δέδωκα τῷ κληρονόμῳ σου· δύναται δι' αὐτοῦ νομὴν πραγμάτων τοῦ κλήρου σου κατασχεῖν.*
- L. 39. λαθ'.^{η)} *Ὁ χρόνος τοῦ μισθωτηρίου, εἰ μὴ ὡς ἀναχωροῦντες^{ι)} τῆς νομῆς, ἀλλ' ὡς ἐπὶ παραφυλακῇ δέδωκαμεν, τὸν νικῶντα ὠφελεῖ πρὸς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείαν.*
 cod.
40. pr. λαμ'. *Κἂν ἐκβάλῃ με^{κ)} ὁ δούλος μου ἐκ τοῦ ὑποτεθέντος μοι^{ι)} ἄγρου, ἐγὼ νέμομαι.*
 cod.
- §. 1. *Κἂν τελευταίως ὁ μισθωτὸς μου, ἔτι^{μ)} νέμομαι, εἰ μὴ ἄλλος κατέσχεν, ἢ ἐγὼ ἡμέλησα νέμεισθαι. Ἐτερον, εἰ προαιρέσει ἀνεχώρησεν.*
- §. 2. *Ὁ φανερῶς ἀγοράσας καὶ ὕστερον κρύπτων οὐ νέμεται λάθρα· εἰ δὲ τὸ ἐναντίον, λάθρα ἰσχυρῶς νέμεται.*
- §. 3. *Τὸ ἴδιον οὐδὲ κρύφει, οὐδὲ παρακλήσει τις δοκεῖ νέμεισθαι, οὐδὲ μισθούμενος κατέχεται.*

XXXI. *Etsi impubes sine tutore non obligatur, tamen possessio per eum retinetur.*

Si quod locavi tibi, vendideris alii, et conduxeris ab eo, ego adhuc possideo.

Septennis vel auctore tutore possidet, vel per servum peculiariter: impubes vero magis adultus etiam sine tutore possessionem apprehendit.

XXXII. *Etiamsi agrum vendidero, et alicui mandavero eum tibi tradere, nisi hoc fiat, non iure tenes venditum. Aliud est, si amicus meus post mortem meam tibi tradiderit, nisi scierit me obiisse, aut heredes meos illud non permittere.*

XXXIII. *Si in possessionem agri, quasi missus in alium iero, possessionem non adipiscor. Aliud est, si circa nomen, non circa corpus error est commissus. Tunc enim et tu possidere desinis, et ego adipiscor. Animo enim et omitto et muto possessionem: errans autem neque nanciscor, neque amitto.*

Sed si procuratori meo tradideris, aut me solo aut illo errante, possessionem nanciscor: nam et ignorans quis adipiscitur possessionem.

XXXIV. *Servus, licet alienus, meo nomine possidens mihi acquirit.*

XXXV. *Si iudicatum sit, me videri possessorem, adversarius meus deinceps et agit, et de dominio intendit.*

XXXVI. *Qui quid pignori aut precario dat, ipse possidet. Quare licet alienum sit, longa possessione capit. Magis videtur possidere, qui precario accepit, quam qui omnino non possidet.*

XXXVII. *Si domum aut agrum, quem oppignoravi, conduxero, per me possessionem securitatis causa habet creditor.*

XXXVIII. *Si servo meo scripserim, ut pro libero se gerat, ubi literas acceperit, possidere eum desino.*

Alienum tibi agrum tradens dixi, me tibi illum cedere, si meus esset: nihil traditum est. Nam et possessiones et ipsae res sub conditione tradi possunt.

Quem tibi servum debebam ex venditione, aut stipulatione, aut testamento, heredi tuo dedi: potest per eum possessionem rerum hereditatis tuae obtinere.

XXXIX. *Tempus sequestri, si non ut a possessione discedentes, sed ut in eustodiam dedimus, victori prodest ad usucapionem.*

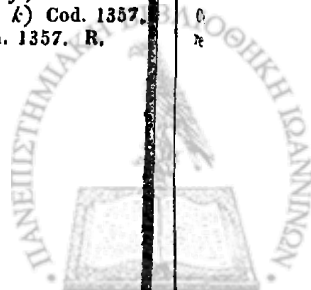
XL. *Etiamsi servus meus me deiecerit ex fundo mihi oppignerato, ego possideo.*

Etsi conductor meus obiit, adhuc possideo, nisi alius occupavit, aut ego possidere neglexi. Aliud est, si sua sponte discessit.

Qui palam emit et postea celat, non clam possidet: si autem vice versa, clam possidet.

Suum neque clam, neque precario quis videtur possidere, neque conducens tenetur.

ε) Valet hic et alibi Horatianum illud: *Brevis esse laboro, Obscurus fio.* Sensus hic est: Mitto in possessionem agri Semproniani: sed ego me mitti putans in agrum Cornelianum, neque Sempronianum possidere coepi. R. f) Malim ἐπ' ἀσφάλειαν. g) Malim αὐτοῦ. h) Hic numerus deest in Cod. 1357. R. i) ἀναχωροῦντος Cod. 1357. R. k) Cod. 1357. μου. R. l) Cod. 1357. μου, pro quo μοι rescripsi. R. m) Correxil Capperon. pro ἔστι, quod erat in Cod. 1357. R.



μα'. Ὁ ἄν ἐν τῷ ἀγρῷ μου ὡς φίλος μου, οὐ νέμεται.

μβ'. Τὸ ἐπίκοινον εἰ ὀνόματι πάντων ὁ εἷς ἔχει, πάντες νέμονται.

μγ'. Ὁ ἡγόρασεν ὁ διοικητὴς μου, εἰ μὲν ἐπέ-
τρεψα, εὐθὺς κτῶμαι· εἰ δὲ μὴ, ὅτε δεκτὸν ἡγή-
σονται.

Εἰ ἀγοράσω ἀγρὸν, εἰδὼς μέρος αὐτοῦ ἀλλότριον εἶναι, τὸ λοιπὸν διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζω.

Ὡς περ καὶ ὅτε τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἀλλοτρίαν οἶδα ἢ νομίζω, ἢ καὶ ὑποκεῖσθαι τὸν ἀγρὸν.

μδ'. Ὁ ἀποκρύπτων χρυσίον ὀσονδῆποτε^{η)}, κἂν πλανηθῆ τὸν τόπον, εἰ μὴ ἄλλος κατέσχευεν αὐτό, εἰ^{ο)} νέμεται· ὡς περ καὶ τὸν δούλον τὸν μὴ ὀρώ-
μενον, καὶ τὰ ὑπὸ γῆν γὰρ νεμόμεθα.

Ὅσα πεκουλιάρια^{ρ)} ὁ δούλος μου ἔχει, ταῦτα καὶ ἀγνοῶν νέμομαι· τὰ δὲ ἄλλα, ὅτε καὶ οἶδα, καὶ ὁ δούλος σωματικῶς κρατεῖ.

Ὁ δὲ ἑαυτοῦ νεμόμενος, καὶ λογισμῶ πάύεται· ὁ δὲ διὰ δούλου ἢ μισθωτοῦ, ὅτε ἄλλος κατάσχη, κἂν ἀγροῦντος τοῦ δεσπότη.

Τὰ χειμερινὰ καὶ θερινὰ δάση ἤτοι νομαδία ψυχῆ^ς νεμόμεθα·

Καὶ χωρὶς δούλου ἢ μισθωτοῦ.

με'. Κἂν ἐπιβῆ τις ἀγροῦντων ἡμῶν, ἔτι νεμό-
μεθα· ὡς περ γὰρ αἱ ἐνοχαι, οἷς συνίστανται τρό-
ποις, καὶ λύονται· οὕτως ἀγροῦν οὐκ ἀπόλλει νομῆν,
ἴτις καὶ ψυχῆ μόνῃ κατέχεται.

μς'. Εἰ ἕψυχον καὶ κινητὸν παράθωμαι ἢ χρῆσω σοι, ἕμα μὴ θελήσης ἀποδοῖναι μοι, κἂν ἀγνοῶ, ἀπόλλω τὴν νομῆν· τὴν δὲ τοῦ δούλου, ὅταν ἕτερος αὐτὸν κατάσχη· διὰ γὰρ τούτου καὶ ἕτερα κτῶμεθα.

μζ'. Ἐδωρήσω μοι χωρία σὺν τοῖς ἐκείσε, καὶ ἔγραψάς μοι, ὡς παραδώσεις αὐτά· δύναμαι διὰ δούλου τῶν ἐκεῖ πέμψαι, καὶ λαβεῖν τὴν τούτων νομῆν.

μη'. Ὁ δούλος, οὗ ἔχω τὴν χρῆσιν, τῶν ἀπὸ πρά-
γματός μου καὶ ἐξ ἐργασιῶν προσπορίζει μοι νομῆν.

Οἱ ἐπιξοῦσιοι κρατοῦσι μὲν, οὐ νέμονται δὲ τὰ πεκουλιάρια· ἢ γὰρ νομῆ καὶ δικαίον ἐστί.

Καὶ γ) δι' ἐντολῆς ἀγροῦν κτῶμαι νομῆν, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω μέντοι γνώσκων. τὴν δὲ περὶ ἐκδικήσεως ἀγωγὴν ἐκχωρεῖσθαι με παρὰ τοῦ ἐντολῆς δεῖ διὰ τῆς περὶ τοῦ μανδάτου ἀγωγῆς.

μθ'. Ὅν ψευδῶς νομίζω^{ι)} υἱόν μου, οὐδὲ ἀπὸ πραγμάτων μου προσπορίζει μοι.

Ὁ δὲ φυγὰς δούλος, ὃν ἄλλος οὐ κρατεῖ, οὐδὲ νομίζει ἑαυτὸν ἐλεύθερον, προσπορίζει μοι.

ν'. Καὶ ψυχῆ μόνῃ κτῶμαι νομῆν· οἷον εἰ ὁ πωλήσας μοι σωρὸν ξύλων ἢ κεράμους οἴνων ἕψ' ἐν ὄντας ἐπιτρέψη μοι ταῦτα ἐπῆραι.

να'. Οὐδὲ^{ς)} ὁ νεμόμενος ἐμποδίζει τῷ τὴν χρῆσιν τῶν καρπιῶν ἔχοντι χρῆσθαι, οὐδὲ τὸ ἐναντίον.

Ὁ κτίσις^{ι)} κωλυόμενος καὶ νέμισθαι κεκώλυται.

Ὁ πρῶτον^{ι)} ἐργων^{υ)} σε κωλύσαι τὸν ἐξιόντα εἰς νομῆν, πλεον τι τοῦ παραδόντος ποιεῖ.

XLI. Qui in agro meo est tanquam amicus meus non possidet.

XLII. Si rem communem nomine omnium unu habet, omnes possident.

XLIII. Quod procurator meus emit, si quidem mandavi, statim acquirō: sin minus, postquam ratum habuerō.

Si agrum emero, sciens partem eius alienam esse reliquam longa possessione capio.

Sicut et cum usumfructum eius alienum esse scit aut puto, aut etiam agrum esse oppigneratum.

XLIV. Qui aurum ubicunque abscondit, etiamsi erret circa locum, adhuc possidet, nisi alius illud occupaverit: sicut servum quoque, qui non videtur, et quae subter terram habemus, possidemus.

Quaecunque peculiaria servus meus habet, ea et ignorans possideo: sed reliqua, quando et scio, et servus corporaliter possidet.

Qui per se possidet, etiam animo desinit: qui vero per servum aut conductorem, ubi alius occupaverit, licet ignorante domino.

Hibernos et aestivos saltus sive pascua animo possidemus:

Etiam sine servo aut conductore.

XLV. Etiamsi quis invaserit nobis ignorantibus, adhuc possidemus: sicut enim obligationes iis modis, quibus contrahuntur, etiam solvuntur: ita ignorans non amittit possessionem, quae vel solo retinetur animo.

XLVI. Si rem inanimatam et mobilem deposuero vel commodavero tibi, simul ac reddere mihi nolueris, etiamsi ignorem, possessionem amitto: servi autem, ubi alius eum detinuerit: nam per hunc et reliqua adipiscimur.

XLVII. Donasti mihi praedia cum his, quae ibi sunt, et scripsisti mihi te ea traditurum: possum per servum ex iis, qui ibi sunt, mittere, atque horum possessionem acquirere.

XLVIII. Servus, cuius usumfructum habeo, possessionem eorum, quae ex re mea et ex operis sunt, mihi acquirit.

Qui in potestate sunt, detinent quidem, at non § possident res peculiares: nam possessio quoque iuris est.

Etiamsi per procuratorem ignorans possessionem § adipiscor, usucapio tamen sciens. Sed rei vindicationem a procuratore cedi mihi oportet per actionem mandati.

XLIX. Quem falso filium meum esse puto, is L. neque ex re mea mihi acquirit. L

Sed servus fugitivus, quem alius non tenet, et § qui se liberum non credit, acquirit mihi.

L. Etiam solo animo nanciscor possessionem: § velut si is, qui mihi acervum lignorum aut dolia vini, quae una erant, vendidit, ea me tollere iusserit. D

LI. Neque possessor impedit usufructuarium uti, L. neque vice versa. D

Qui aedificare prohibetur, prohibetur et possidere. §-1

Praetor vetans te prohibere ingredientem in pos- §-2 sessionem, plus facit, quam qui tradit.

η) Lege ὀσονδῆποτε. ο) Cod. 1357. ἔστι. R. p) Emendo ac verto πεκουλιάρια. R. q) κἂν lego. R. r) νομίζων Cod. 1357. R. s) Vel hinc patet, lectionem neque praeferendam esse corruptae παντα in h. l. Vide Schulting ad Pauli recept. sent. p. 450. R. t) κτῶμαι Cod. 1357. R. u) Sic pro ἔργων, quod erat in Cod. 1357. rescripsit Capperon. R.



53. νβ'. Πρὸς ἔξωτικούς καὶ ὑπ' αἰτίας νομῆ ὠφε-
 l. 1. 2. λεί με.

[ΚΩΔ. ν) Βιβ. ζ'. Τίτ. λβ'.]

l. 1. Καὶ δι' ἐλευθέρου προσώπου νομῆ προσπορίζεται.
 II. 32. καὶ μεθ' ὃ ἄρξεται τις νέμεσθαι πίστει καλῆ, καὶ
 γνώ καλῶς αὐτοῦ, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

L. 2. νγ'. Τὸ αὐτὸ λέγει τῇ προλαβούσῃ καὶ ἡ παροῦσα
 eod. διάταξις· ὅτι τοῦ φροντιστοῦ εἰσενεχθέντος εἰς σχο-
 λάζουσιν νομῆν, δύναται ὁ πρωτότυπος διὰ τῆς χρο-
 νίας νομῆς δεσπόζειν, τοῦ πρώτου w) παραδεικωκός
 τὴν νομῆν τῷ φροντιστῇ.

L. 3. νδ'. Κἂν νηπίω μέχρι ἐπτὰ ἐτῶν παραδοθῇ νομῆ
 eod. πραγμάτων, κτῆται αὐτὴν, κἂν τὰ μάλιστα τινες
 ἤγαντιώθησαν· ἐὰν γὰρ τοῦτο μὴ δεξώμεθα*), ἄρα
 οὐδὲ διὰ ἐπιτρόπου δύναται ὁ νήπιος κτήσασθαι τὴν
 νομῆν.

L. 4. νε'. Ψυχῆ y) κτήσασθαι νομῆν οὐ δυνάμεθα· τὴν
 eod. δὲ προκτηθείσαν z) νομῆν δυνάμεθα ψυχῆ φυλάττειν.
 λέγει οὖν ἡ διάταξις· ὅτι, ἐὰν οὐκ ἐγεώργησέ τις τὸ
 ἴδιον ἀπολειφθεῖς, οὐκ ἐπὶ τῷ a) ἀποτάξασθαι αὐτῷ,
 ἀλλ' ἐπὶ τῷ πάλιν ὑποστρέψαι, οὐ πάσχει πρόκριμα
 ἐκ τῆς τοῦ χρόνου ἀπολείψεως.

L. 5. νς'. Οὐδείς δύναται ἐαυτῷ τίτλον νομῆς ἐναλ-
 eod. λάξαι· καὶ τυχὸν νεμόμενος ὡς κληρονόμος ὑπολα-
 βεῖν αἰφνίδιον, ὅτι ἐξ ἀγορασίας νέμεται. διὰ τοῦτο
 ἐὰν μισθωτὸς βούληται εἶναι δεσπότης, ὡς ἐξ ἀγο-
 ρασίας τὸ πρῶτον, ὅπερ ἐμισθώσατο, νημφεῖς, ταύ-
 τῃν τὴν νομῆν οὐ δεχόμεθα.

L. 6. νζ'. Ὁ ἐνάγων τινὶ μὴ ἀπὸ δικαίας αἰτίας νημ-
 eod. θέντι, καὶ μηδέπω ἀποκλεισθεῖς τοῦ χρόνου, μηδὲ
 ἀπολέσας τὴν ἴδιαν ἐναγωγήν, εἰς τὸ ἴδιον δίκαιον
 ἀποκαθίσταται.

L. 7. νη'. b) Ἐὰν τις ἀναισχύντως ἄρξεται νέμεσθαι τὸ
 eod. ἀλλότριον c), οὐδέποτε δύναται διὰ τῆς χρονίας νο-
 μῆς δεσπόζειν, οὔτε δίκαιον τίτλον νομῆς ἐαυτῷ d)
 κατασκευάζειν· ἐπειδὴ οὐδείς δύναται ἐαυτῷ τὸν
 τίτλον τῆς νομῆς ἐναλλάσσειν.

L. 8. νθ'. Διὰ μὲν ἐλευθέρου προσώπου νομῆ προσ-
 eod. πορίζεται. ἐὰν δὲ καὶ δεσπότης ἔστιν ὁ τὴν νομῆν
 δεδωκώς, καὶ δεσποτείαν κτῆται τις δι' αὐτῆς τῆς
 νομῆς.

L. 9. ζ'. Καὶ ἐὰν τις τῇ ἀληθείᾳ ἀγοράσῃ τὸ ἀλλό-
 eod. τριον πρᾶγμα, μὴ παραδοθῇ δὲ αὐτῷ ἡ νομῆ· οὐ
 δύναται τὴν νομῆν τοῦ πράγματος κατέχειν. εἰ δὲ
 καὶ τις δανείσας καὶ μὴ λαβῶν πρᾶγμα εἰς ἐνέχυρον,
 νομίμως δὲ αὐτὸ ἡγορακέναι, ἐπιβῆ τῇ νομῇ τοῦ
 πράγματος, ὡς ἐξ ἀγορασίας· ὅπερ οὔτε εἰς ἐνέχυρον
 ἢ λαβῶν, οὐ δύναται αὐτὸ διὰ τῆς χρονίας νομῆς
 δεσπόζειν.

L. 10. ζα'. Νομῆ ἔστι φυσικῶς ἢ τοῦ πράγματος κατοχῆ·
 eod. κατὰ δὲ τοὺς νόμους νομῆ ἔστι ψυχῆ δεσπόζοντος
 κατοχῆ. τότε οὖν λέγομέν τινα νέμεσθαι καὶ ἔχειν τὰ
 τῆς νομῆς ἀποτελέσματα, ὅτε μηδείς διάδικος e) αὐτῷ
 παρενοχλήσῃ, ἀλλὰ πάντων σιωπῶντων βεβαιωθῇ ἡ
 νομῆ. τινῶν δὲ ἀντιλεγόντων, εἰ καὶ σώματι νέμεται,

LII. Adversus extraneos etiam vitiosa possessio
 mihi prodest.

[COD. Lib. VII. Tit. 32.]

Et per liberam personam possessio acquiritur.
 Et ubi quis bona fide possidere coepit, idque satis
 novit, longa possessione capit.

LIII. Idem, quod praecedens, dicit quoque haec
 constitutio: scilicet inducto in vacuum possessionem
 procuratore, posse principalem usucapere, si venditor
 procuratori possessionem tradidit.

LIV. Licet infanti infra septem annos rerum
 possessio tradita sit, acquirit eam, etiamsi nonnulli
 contradixerint: nisi enim hoc receperimus, ne per
 tutorem quidem potest infans adipisci possessionem.

LV. Animo possessionem nancisci non possumus:
 sed acquisitam antea possessionem retinere animo
 possumus. Ait ergo constitutio: Si quis agrum suum
 non coluerit absens, non ut eum derelinqueret, sed
 ut eo reverteretur, non patitur praeiudicium ex tem-
 poris defectu.

LVI. Nemo sibi possessionis titulum mutare pot-
 est: et si forte possidet pro herede, repente suspicari,
 se pro emtore possidere. Itaque si colonus velit esse
 dominus, ac si ex emtione rem, quam conduxit, pos-
 sideat, hanc possessionem non accipimus.

LVII. Qui agit cum aliquo non ex iusta causa
 possidente, et nondum tempore exclusus est, nec pe-
 titionem suam perdidit, in ius suum restituitur.

LVIII. Si quis impudenter alienum possidere coe-
 perit, nunquam longa possessione capere potest, nec
 iustum sibi possessionis titulum acquirere: quoniam
 nemo titulum sibi possessionis immutare potest.

LIX. Per liberam quidem personam possessio ac-
 quiritur. Sed si dominus quoque est, qui possessionem
 tradidit, etiam dominium quis nanciscitur per
 ipsam possessionem.

LX. Etiamsi quis alienam rem revera emerit, ne-
 que ei possessio tradita sit: rei possessionem detinere
 nequit. Sed et si quis mutuum dans, nec rem pignori
 accipiens, sed putans se eam emisse, possessionem rei
 invaserit, tanquam ex emtione: nequit illud, quod
 nec pignori accepit, longa possessione capere.

LXI. Possessio est naturalis rei detentio: sed se-
 cundum leges possessio est detentio animo dominantis.
 Tunc igitur dicimus quem possidere possessionisque
 effectus habere, cum nemo adversarius eum inquietaverit,
 sed omnibus tacentibus possessio confirmata sit.
 Quibusdam autem contradicentibus, etsi corpore pos-

v) Haec cum superioribus cohaerentia sic dispensavi. R. w) πρώτου Cod. 1357. R. x) διεξιόμεθα Cod. 1357. R. y) L. 4. C. h. t. usque ad φυλάττειν legitur apud Harm. II. 1. §. 4. z) προκτηθείσαν Cod. 1357. R. Harm. προκτηθείσαν a) τὸ Cod. 1357. R. b) Hoc capitulum numero η). in Syn. insignitum. Leucl. ad marginem recte notavit η). R. Legitur idem usque ad δεσπόζειν apud Harm. II. 1. §. 5. c) Harm. τ' ἀλλότρια. d) νομίσει αὐτῷ Synopsis, quod Leucl. recte in margine correxit, Fabrotusque in textum recepit. Eodem iure adscribere potuissent L. 3. §. 19. D. h. t. L. 19. §. 1. D. eod. L. 33. §. 1. D. de usurpat. L. 2. §. 1. D. pro herede. I. 5. C. de acquir. possess. in quibus omnibus locis eadem extat sententia, et forte alibi. R. e) δάδικος habuerat Syn. Correxerit Leucl. Sequens autem παρενοχλήσει non mutavi nec Fabr. R.



ὅμως¹⁾ κατὰ νόμον οὐ νέμεται· ἀλλ' ἀφ' οὗ γίνηται προκάταρξις, οὐκ ἔστιν ἀσφαλής ἡ νομή.

ξβ'. Τὰ ἐλαττώματα τῆς νομῆς καὶ εἰς κληρονόμους τοῦ νημηθέντος διαβαίνουσι.

Καὶ δοῦλος, καὶ φροντιστής, καὶ μισθωτός, καὶ πάροικος, καὶ πᾶς ἕτερος, δι' οὗ ἔξεστιν ἡμῖν νημηθῆναι, ἐὰν τῆς τοῦ πράγματος ἡμῶν σωματικῆς νομῆς ἀποστῆ, οὐ ποιεῖ πρόκριμα τῷ δεσπότη· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀποστὰς τῆς νομῆς, ἐὰν ἐλεύθερός ἐστιν, ἐναγάσθω περὶ τοῦ ποιῆσαι τὸ ἀξίμιον τῷ παραδεδωκότι αὐτῷ τὴν νομήν. ἐὰν δὲ μὴ ἀπεκτίησται τὴν νομήν, ἣν ἔσχεν, ἀλλ' ἔξω ἀπὸ κτήσεως νομήν, οὐκ ἐκτήσεται, βλαπτέτω τὸν προστησάμενον αὐτόν. κιλεύομεν γὰρ²⁾ ζημιοῦσθαι τινα διὰ τούτων, οὐ μέντοι καὶ κερδαίνειν. καὶ γὰρ ἐπὶ δούλου ὁ κανὼν ὁ λέγων, μὴ βλάπτεισθαι τὸν δεσπότην, κρατεῖ ἐφ' ὧν ζημιοῦται, οὐ μέντοιγε ἐφ' ὧν οὐ κερδαίνει.

TITULOS Γ'.

Περὶ^{h)} καταχρήσεων καὶ νομῶν.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. μα'. Τίτ. γ'.]

α'. Ὄρισται χρόνος τῷ δεσπότη τῷ ἐπιζητεῖν τὸ οἰκεῖον.

β'. Ἡ Usurpatio¹⁾ διακοπὴ τῆς χρονίου νομῆς ἐστίν, ἢ συνιχῆς χρῆσις κατὰ τοὺς ῥήτορας.

γ'. Ἡ χρονία χρῆσις δεσποτείαν περιποιεῖ διὰ συναπτῆς νομῆς ἐν ἀρισμένῳ καιρῷ.

δ'. Καὶ ὑπεξούσιος διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζει, καὶ μάλιστα στρατιώτης τὸ^{h)} ἐν κάστροις κτηθέν.

Ὁ ἀνηθός ἢ ἀρξάμενος νομῆς ἀθθεντία τοῦ ἐπιτρόπου, ἢ καὶ χωρὶς ἀθθεντίας λογισμὸν ἔχων τοῦ νέμεσθαι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

Καὶ ὁ μεμενῶς δέ, ὁ πρὸ τῆς μανίας ἐνεμήθη, ἐξ αἰτίας διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν ποιούσης.

Δοῦλος ὡς κληρονόμος οὐ νέμεται.

Καρποὶ καὶ τοκετὸς δούλων, καὶ γονὴ θρεμμάτων διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζονται, ἐν ᾧ μὴ ἦσαν τοῦ τελετήσαντος.

Τὸ¹⁾ κλοπιμαῖον οὐ δεσπόζεται διὰ τῆς χρήσεως, εἰ μὴ εἰς τὸν δεσπότην ὑποστρέψῃ^{m)}. ἕτερον, εἰ εἰς τὸν δανειστὴν ἢ εἰς τὸν χρησάμενον ὑπέστρεψεν.

Εἰ δὲ ἀπὸ δούλου, μοῦⁿ⁾ ἀγνοοῦντος, κλαπῆ πεκουλιάριον^{o)}, καὶ εἰδήσει μου δράζεται^{p)} αὐτοῦ· διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει, εἰ θέλω τοῦτο ἔχειν αὐτὸν ἐν πεκουλίῳ· ἐπεὶ εἰς ἐμὲ ὠφελε περιελθεῖν.

Εἰ δοῦλος μου κλέψῃ παρ' ἐμοῦ ἀγνοοῦντος, καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἀπόθῃται τόπον, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται· εἰ δὲ ἤδειν, δεῖ με καὶ ὅτι^{q)} ἀπέθετο γινώσκειν.

sidet, tamen iure non possidet: sed ex quo lis contestata fuerit, possessio non est firma.

LXII. Vitia possessionis etiam in heredes possessoris transeunt.

Et servus, et procurator, et conductor, et inquilinus, et quivis alius, per quem possidere nobis licet, si a corporali rei nostrae possessione desistat, domino praecidium non facit: sed et ipse, qui a possessione destitit, si liber est, conveniatur, ut indemnem eum praestet, qui possessionem illi tradidit. Verum si non amisit possessionem, quam habuit, sed cum liceret ei possessionem nancisci, non acquisivit, noceat ei, qui illum constituit. Sancimus enim, ne quis per hos laedatur, non autem ut lucrum faciat. Nam et in servo regula, quae dicit dominum non laedi, obtinet, in quibus damno afficitur, non tamen in quibus lucrum non facit.

TITULUS III.

De usurpationibus et possessionibus.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 3.]

I. Praestitutum est tempus domino ad inquirendam rem suam.

II. Usurpatio longae possessionis interruptio est, aut secundum oratores continuus usus.

III. Usucapio dominium affert per continuam possessionem constituto tempore.

IV. Et filiusfamilias usucapit, et maxime miles, et quod in castris acquisitum est.

Pupillus sive possidere coeperit auctoritate tutoris, sive etiam sine auctoritate animum possidendi habeat, usucapit.

Quin etiam furiosus, quod ante furorem possedit, ex causa per longam possessionem dominium pariente.

Servus pro herede non possidet.

Fructus et partus ancillarum, et foetus pecorum usucapiuntur, si defuncti non fuerunt.

Furtivum non usucapitur, nisi ad dominum redierit. Aliud est, si ad creditorem aut commodatarium redierit.

Quodsi servo res peculiaris me ignorante subrepta sit, meque sciente eam nactus sit, usucapit, si volo eum hoc in peculio habere: quoniam ad me debuit reverti.

Si servus meus mihi ignoranti subripuerit, et rursus in eundem reposuerit locum, usucapitur: sed si scierim, oportet me etiam scire, eum reposuisse.

f) Sequentia apud Leuncl. et Fabr. male turbata sic leguntur: ἀλλ' ἀφ' οὗ γίνηται προκάταρξις, ὅμως κατὰ τὸν νόμον οὐ νέμεται, καὶ οὐκ ἔστιν ἀσφαλής ἡ νομή. R. g) Vel οὐ vel μὴ necessario addendum. R. h) Ποῖα διὰ τῆς χρονίας νομῆς δύναται δεσπόζεσθαι, Fabrotus cum Syn. quae subdit: οὕτως ἐν τῷ δ'. κεφαλαίῳ φησὶν· Ὅτι τὸ κλοπιμ. quae prima est particula §. 6. l. 4. Insuper hoc loco habet κεφ. γγ'. et νβ'. nobis μα'. pr. et νβ'. Sed pag. 123. praeter repetitum νβ'. in paratitulis quoque affert κεφ. να'. νζ'. νε'. et ξα'. nobis να'. γ'. νε'. et νθ'. His omnibus Fabrotus erroneam l. 33. pr. versionem inseruit, ut ibi docebo. R. i) ἡμετέρας Cod. 1357. et post νομῆς sequebatur vocabulum δεσποτεία, quod exulare iussit, delete etiam commate post διακοπῆ. R. k) Correxit Capperon. pro τὸν, quod erat in Cod. 1357. R. l) ὅτι Leuncl. praefigit, qui cum Fabroto non ultra χρήσεως procedit cum Harm. II. 1. §. 47. R. m) Pro εἰ reposu g. R. Quod saepissime fecit. n) Sic restituo pro οὐδ', quod est in Cod. 1357. R. o) πεκουλιάρ. ubique legendum puto. R. p) Pro scripto (in Cod. 1357.) δράζεται correxit Capperon. R. q) ὅτι Cod. 1357.



- §. 9. *Εἰ δὲ ὁ ἔκλεψεν, ἐν πεκουλίῳ εἶχεν, οὐ δοκεῖ ὑποστρέψαι· εἰ μὴ καὶ πρὸ τούτου εἶχεν αὐτό, ἢ συνεχωρήθη πεκουλίριον εἶναι.*
- §. 10. *Ὁ παρεθήμεν σοι, πωλήσας ἀντηγόρασας· εἰς ἐμὲ ὑποστρέφειν δοκεῖ.*
- §. 11. *Ἀρκεῖ τὸ γινώσκειν τὸν κηδεμόνα, ὅτι τὸ κλαπὲν παρὰ τοῦ ἀνήβου ἢ μεμνηότος ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν ὑπέστρεψε.*
- §. 12. *Τὸ εἰς ἐμὲ ὑποστρέψαν, ὡς ἐμόν, ὥστε μὴ ἀποσπασθῆναι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται· εἰ δὲ ἀγνοία τοῦτο ἡγόρασα, οὐ δοκεῖ ὑποστρέψαι.*
- §. 14. *Εἰ δὲ κινήσας λάβω τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ, ἢ κατὰ γνώμην μου ἄλλῳ παραδοθῆ, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται.*
- §. 15. *Ὁ κληρονόμος μου τὰ δίκαιά μου ἔχει· ἐὰν οὖν παρ' αὐτῷ ἀγνοοῦντι κλοπιμαία τέκη δούλη^{γ)}, δεσπόζεται διὰ τῆς χρήσεως.*
- §. 16. *Εἰ δὲ μοι ὁ δούλος μου ἦν ἔκλεψε δούλην, ἐφ' ᾧ αὐτὸς^{δ)} ἐλευθερωθῆναι, οὐ δεσπόζω διὰ τῆς χρήσεως.*
- §. 17. *Ὡςπερ οὖν οὐδὲ εἰ ἄλλος δὲ μοι αὐτὴν, καὶ παρ' ἐμοὶ συλλάβῃ καὶ τέκη. τὸ αὐτό, κὰν κατήλαξεν^{ε)}, ἢ κατέβυλεν, ἢ ἐδωρήσατό μοι τὴν δούλην.*
- §. 18. *Ἡγόρασα δούλην· ὃ ἔτεκεν, πρὶν μάθω ἄλλοτριαν εἶναι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· οὐ μὴν, εἰ πρὸ τούτου ἔγνω· τῇ γὰρ ἀρχῇ προσέχομεν, ὡς ἐπὶ πάντων τῶν ἀγοραζομένων.*
- §. 19. *Τὴν ἐραίαν τῶν προβάτων, εἰ μὲν ὁ κλέψας ταῦτα ἐκούρευσε, οὐδεὶς διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· εἰ δὲ ὁ καλῆ πίστει ἀγοραστής, εὐθύς αὐτοῦ γίνετα· καρπὸς γὰρ ἐστί. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρνῶν, εἰ ἐδαπανήθησαν.*
- §. 20. *Τὸ αὐτὸ^{ς)} κλειψιμαίας ἐραίας ἐφανθὲν κλειψιμαῖόν ἐστιν.*
- §. 21. *Ὁ ἐνεχύρασα^{ζ)}, κλέψας ἐπώλησα· διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται, κὰν ὡς κλέπτης ἐνάγωμαι.*
- §. 22. *Εἰ ἐκβάλλεις με βία ἐξ ἀγροῦ καὶ μὴ νευμηθεῖς^{η)}· ὃ μὲν σχολάζοντα κατασχὼν αὐτὸν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει, ὡς μὴ βία κατασχεθέντα· σὺ δὲ ὑπόκεισαι μοι τῷ περὶ βίας παραγγέλματι.*
- §. 24. *Εἰ δὲ ὄν εἶχον κακῆ πίστει ἢ νομίζων εἶναι κληρονόμος, ἀγρὸν ἀφείλου· οὐ δεσπόζεις διὰ τῆς χρήσεως.*
- §. 26. *Εἰ^{θ)} ἐξωθήσω σε βία τοῦ ἀγροῦ μου, οὐ δοκεῖ ὑποστρέψαι εἰς ἐμὲ, ἐπειδὴ τῷ^{ι)} περὶ βίας ἐνάγωμαι.*
- §. 27. *Εἰ τῆς ὁδοῦ, ἣν εἶχον διὰ τοῦ ἀγροῦ σου, βία μὴ ἐξωθήσης^{κ)}, ἀπόλλυται μοι διὰ τῆς ἀγορησίας· οὐδὲ γὰρ νέμεται τις τὸ ἀσώματον, οὐδὲ ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ βιαίως ἐκβολή.*
- §. 28. *Ὁ κατασχὼν σχολαίαν νομὴν καὶ κωλύσας ἐρχόμενον τὸν δεσπότην, οὐ νέμεται βία.*
- §. 29. *Ἐλευθερία δουλείας, οὐ μὴν σύστασις, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται· ὅθεν^{λ)} παρ' ὃ ἐξῆν μοι, ὑψώσω καὶ ἐπὶ τὸν ὠρισμένον μὴ κωλυθῶ χρόνον, λύεται ἡ δουλεία.*

Si vero quod subripuit, in peculio habebat, non videtur rediisse: nisi et antea illud habuit, aut concessum sit in peculio esse.

Quod apud te deposueram, vendidisti ac redemisti: ad me rediisse videtur.

Sufficit, si tutor vel curator noverit, rem imuberi vel furioso subreptam in domos eorum rediisse.

Quod ad me rediit, tanquam meum, ita ut abstrahi non possit, usucapitur: sed si ex ignorantia illud emero, non videtur revertisse.

Sed si actione instituta aestimationem eius acceperero, aut voluntate mea alii fuerit tradita, usucapitur.

Heres meus meum ius habet: si igitur apud ipsum ignorantem furtiva pepererit ancilla, partus [non] usucapitur.

Si mihi servus meus dederit ancillam, quam subripuerat, ut ipse manumittatur, non usucapio partum.

Sicuti nec si alius eam mihi dederit, et illa apud me conceperit ac pepererit. Idem est, et si permutavit, aut in solutum dedit, aut donavit mihi ancillam.

Emi ancillam: quod peperit, antequam sciam alienam esse, usucapio: non autem, si ante sciverim: nam initium attendimus, ut in omnibus rebus emtis.

Lanam ovium, si quidem fur eas totondit, nemo usucapit: si vero bonae fidei emtor, statim eius fit: nam fructus est. Idem est et in agnis, si consumti sint.

Quod ex furtiva lana textitur, furtivum est.

Quod oppigneravi, subripui ac vendidi: usucapitur, etsi ut fur conveniar.

Si me vi ex agro deicias, nec tamen possederis: is quidem, qui vacuum agrum detinet, usucapit, quippe non vi possessum: tu autem interdicto de vi mihi teneris.

Sed si agrum, quem mala fide possidebam, aut heredem me esse credens, mihi eripueris: non usucapis.

Si te vi ex agro meo deiecero, non videtur ad me revertisse, quoniam interdicto de vi convenior.

Si a via, quam per agrum tuum habebam, vi me expuleris, perit mihi non utendo: neque enim incorporale quis possidet, neque in eo violenta expulsio locum habet.

Qui vacuum possessionem occupavit, venientemque dominum prohibuit, vi non possidet.

Libertas servitutis, non autem constitutio, usucapitur: unde si altius, quam mihi licebat, aedificavero, neque intra tempus definitum prohibitus fuero tollitur servitus.

r) Correxist Capperon. pro δούλοι (quod est in Cod. 1357.) quod forte ortum ex δούλη. οὐ δεσπόζεται: nam sic haberi Digesta, et certum ius est. Partus autem vocem, licet Digesta quoque ignorent, perspicuitatis gratia addidi. R. s) Malim αὐτόν. t) κατήλαξας Cod. 1357. R. u) ἀπὸ legendum puto. R. v) Malim ἠνεχύρασα. w) νευμηθεῖς lego ac verto: unde et ἐκβάλλεις rescribendum censeo. R. x) Deest ergo in Basilicia, ut in Norico et Florentino Codice §. 25. vulgatae lectionis quam Cuiacius supervacuam et tollendam, sed Contius ad superiora transferendam censet. R. §. 26. l. 4. legitur iisdem verbis in sch. b. ad Basil. LX. 17. cap. 7. Fabr. T. VII. p. 424. y) Pro τὸ (quod est in Cod. 1357.) correxist Capperon. l. Schol. τῷ habet. z) Cod. 1357. ἐξωθήσεις. R. a) Unam ex his quatuor particulis, εἰ, ἐὰν, ὅτε, ὅταν, quam velis inserito. R.



ε'. Διακόπτεται φυσικῶς ἡ νομὴ τοῦ βιαίως ἐξω-
θρηθέντος ἢ ἀρπαγῆν ὑποστάντος.

ς'. Ἐν ταῖς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείαις ὄλην
τὴν τελευταίαν ἡμέραν ψηφίζομεν.

Διὸ ὁ ἐν ἕκτη ὥρᾳ τῶν Ἰαννουαρίων^{δ)} καλαν-
δῶν ἀρξάμενος νέμεσθαι, ὥρα ἕκτη νυκτερινῇ τῶν
αὐτῶν καλανδῶν πληροῖ τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς
δεσποτείαν.

ζ'. Ἄ κατέχει πεκουλιαρίως ὁ δοῦλός μου, καὶ
ἀγνοῶν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω.

Ἄ δὲ διὰ τῆς χρονίας νομῆς^{ε)} δεσπόζω καθ'^{δ)}
ἐαυτόν, οὐδὲ διὰ δούλου δύναμαι.

η'. Διὰ^{δ)} τῆς^{ε)} χρονίας νομῆς δεσπόζονται τὰ
σωματικά, χωρὶς ἱερῶν, ἢ ἀγίων, ἢ δημοσίων, ἢ δή-
μου Ῥωμαίων, ἢ πόλεων^{ς)}, ἢ ἐλευθέρων ἀνθρώπων.

θ'. Εἰ ἀγνοῶν ἀλλότριον ἀγοράσω, τὸν καιρὸν
τῆς παραδόσεως πρὸς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείαν
σκοποῦμεν.

Δουλείας μετὰ τῶν οἰκημάτων κτώμεθα· οὐ μὴν
καθ' αὐτὰς διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζομεν.

Τὸ^{δ)} τεχθὲν ἀπὸ βοῦς ἢ δούλης κλεψιμαίας^{η)}
καὶ κληρονόμος τοῦ κλέπτου καὶ ἀγοραστῆς ἀγνοῶν
διὰ τῆς^{ι)} χρονίας νομῆς δεσπόζει· τὸ γὰρ τεχθὲν
οὐκ ἔστι μέρος τοῦ κλεψιμαίου.

ί'. Οὐδὲ δοῦλος, οὐδὲ ὁ δεσπότης αὐτοῦ δι' αὐ-
τοῦ, αἰχμάλωτος ὢν, νέμεται.

ια'. Εἰ ἀρχικῆ ψήφῳ κωλυθεὶς ἐκποιεῖν πωλήσω
σοι εἰδότε, οὐ δεσπόσεις διὰ τῆς χρήσεως.

ιβ'. Ἐνέχυρον δυνειστής οὐ δεσπόζει διὰ τῆς
χρήσεως.

Οὐ δὲ ἀπὸ μεμηνότος ἐν ἀγνοίᾳ ἀγοράσας διὰ
τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

Οὐ κατ' ἐπιτροπὴν μου ἀγοράσας παρέλαβες, διὰ
τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεις, κἂν τῇ περὶ τοῦ μαν-
δάτου ἀγωγῇ κατέχεται^{κ)}.

ιγ'. Ἡ πρὸ τῆς πράσεως νομὴ τοῦ πωλήσαντος
μοι ὠφελεῖ με, οὐχ ἢ μετὰ ταῦτα.

Καὶ ληγαταρίῳ, καὶ κληρονόμῳ ἢ τοῦ διατιθε-
μένου προστίθεται νομὴ.

ιδ'. Τῷ^{λ)} καλῇ πίστει ἀγοραστῇ αἰχμάλωτισθέντι
διακόπτεται ἡ νομὴ· καὶ οὐδὲ ὑποστρέφοντι^{μ)} λο-
γίζεται ὁ πρὸ τούτου χρόνος, οὐδὲ οἱ κληρονόμοι
αὐτοῦ χρήσονται τῇ διὰ τῆς^{ν)} χρονίας νομῆς δεσπο-
τείᾳ. ὁ^{ο)} δὲ ὁ δοῦλος αὐτοῦ ἡγόρασεν, ὑποστρέφον
διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οὐ μὴν οἱ κληρο-
νόμοι αὐτοῦ τελευτήσαντος ἔκει.

Τὸν ἐν φυγῇ δοῦλόν μου νέμομαι, εἰ μὴ εἰς
ἐγγένειαν ἀναβῶ.

Οὐ ἐν ἀγνοίᾳ ἀλλότριον νεμόμενος καὶ ἐκπεσὼν,
εἴτα μετὰ τὸ γινῶναι κατασχών, οὐ δεσπόζει διὰ τῆς
χρήσεως.

Εἰ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἐπερωτήσεως λάβω τι, τὴν
εἰδησίην μου ἐν τῷ καιρῷ τῆς παραδόσεως δεῖ σκο-
πεῖν· ἔξεστι γὰρ καὶ ἀλλότρια ἐπερωτῆσθαι.

V. Possessio eius, qui vi expulsus vel rapinam
passus est, naturaliter interrumpitur. *D*

VI. In usucapionibus totum postremum diem com-
putamus. *I*

Quare qui ab hora sexta Calendarum Ianua-
riarum possidere coepit, hora sexta noctis earundem
Calendarum usucapionem implet. *I*

VII. Quae servus meus peculiariter detinet, etiam *L*
ignorans usucapio. *I*

Quae vero per me solum haud usucapio, nec §.
per servum possum. *§.*

VIII. Usucapiuntur res corporales, praeter sacras
vel sanctas, vel publicas, vel populi Romani, vel ci-
vitatum, vel liberos homines. *L*

IX. Si ignorans rem alienam emero, tempus tra-
ditionis ad usucapionem spectamus. *L*
I

Servitutes cum aedificiis acquirimus: non autem §.
per se solas usucapimus. *§.*

Quod natum est ex bove aut ancilla furtiva, et §.
heres furis et emtor ignorans usucapit: nam partus
non est pars rei furtivae. *§.*

X. Nec servus, nec per eum dominus, qui ab *I*
hostibus captus est, possidet. *D.*

XI. Si decreto Praetoris prohibitus alienare, tibi *L*
scienti vendidero, non usucapies. *D.*

XII. Pignus non usucapit creditor. *L.*
D.

Qui autem a furioso ignorans emit, usucapit. *§. 1*

Quod mandatu meo emisti et accepisti, usucapis, §. 2
etiamsi actione mandati tenearis. *§. 2*

XIII. Eius, qui mihi vendidit, possessio emtionem *L. 1*
antecedens mihi prodest, non quam postea nactus est. *D.*

Et legatario, et heredi possessio testatoris ac-
cedit. *§. 1*

XIV. Emtori bonae fidei ab hostibus capto in-
terrumpitur possessio: quin nec revertenti tempus
anterius computatur, neque heredes eius usucapione
gaudebunt. Quod autem servus eius emit, reversus
dominus usucapit: non autem heredes eius, si ibi
decesserit. *L. 1*
D.

Servum meum, qui in fuga est, possideo, nisi §. 1.
ad libertatem proclamet. *§. 1.*

Qui per ignorantiam rem alienam possidet et §. 2.
amisit, deinde postquam cognovit, nactus est, non
usucapit. *§. 2.*

Si ex testamento aut stipulatione quid accepero, §. 3.
meam tempore traditionis scientiam spectare oportet:
licet enim et aliena promittere. *§. 3.*

δ) Sic Cod. 1357. duplici vv. Ceterum dubia admodum haec est versio, utrum hora noctis sexta, quae sextam diurnam praecedat, intelligatur, an ea, quae meridie sequitur. Videatur Cuiacius ad h. l. eiusdemque adversarius Hotomanus l. Amicab. Resp. 26. R. c) Excidit procul dubio negandi particula. R. d) L. 9. legitur iisdem verbis apud Balsam. ad Phot. tit. II. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 875.). e) τῆς deest apud Bals. f) Bals. πόλεως. g) L. 10. §. 2. legitur iisdem verbis apud Balsam. ad Phot. tit. IV. cap. 10. (apud Voellum T. II. p. 910.). h) Bals. κλεψιμου. i) τῆς deest apud Bals. k) κατέχη requirit sensus. R. l) L. 15. pr. legitur in sch. y. ad Basil. L. X. 12. cap. 41. (Fabr. T. VII. p. 339.) ubi dicitur esse cap. 15. h. l. m) Schol. ὑποστρέφοντος. n) τῆς Schol. omittit hic et postea. o) δ Cod. 1357. An ó. quaerit Capperon. Vel sic, vel ei rescribendum. De vero autem huius legis sensu vide eosdem, Cuiacium in Comment. et Hotom. l. Amicab. Resp. 27. R. Equidem ó reposui ex Schol. laudato.

Basil. T. V.



L. 16. *XL. 3.* *τὸς*^{p)} κατὰ τοῦ δανειστοῦ κινεῖται· ὁ γὰρ χρεώστης πρὸς^{q)} διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεῖαν νέμεται· ἀμέλει καὶ προστίθεται^{r)} ἡ νομὴ αὐτοῦ· πρὸς δὲ τὰς λοιπὰς αἰτίας ὁ δανειστής.

L. 17. *D. eod.* *ἰς*. Καὶ τὸ διὰ τῆς τὰ ἐπίκοινα διαιρούσης ἀγωγῆς προσκυρούμενον δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεσθαι.

L. 18. *D. eod.* *ἰς*. Ἡ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεῖα κατὰ τοῦ δημοσίου οὐ τρέχει· εἰ δὲ ἀδέσποτα, πρὶν μηνυθῶσιν αὐτῷ, ἀγοράσω, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω.

L. 19. *D. eod.* *ἰη*. Εἰ πωλήσης μοι δούλον, ἐφ' ᾧ ὑπὸ αἴρεσιν ἀναγόραστον γίνεσθαι, καὶ τοῦτο προβῆ, τρέχει σοι ὁ χρόνος μου. τὸ αὐτὸ, κἂν ἐκ τινος νόμου ἀναδώσω σοι αὐτόν· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ κυρίως ἀγορασία.

L. 20. *D. eod.* *ἰθ*. Ἡ νομὴ τοῦ διαθεμένου τρέχει τῷ κληρονόμῳ, εἰ μὴ ἄλλος μεταξὺ ἐνεμήθη.

L. 21. *D. eod.* *κ*. Εἰ ὡς νομιζῶν εἶναι κληρονόμος, νεμόμενος τὸν ἀγρόν μου μισθώσης μοι αὐτόν, οὐκ ἐστὶ μισθώσις, οὐδὲ παρακατέχεις νομῆν, οὐδὲ μακροῦ χρόνου παραγραφὴν ἔχεις. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ πράσεως· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ ἀγοράζει, οὐδὲ μισθοῦται τὸ ἴδιον.

L. 22. *D. eod.* *κα*. Κληρονόμος καὶ κληρονομία ἐν πρόσωπον νομιζέται.

L. 23. *pr.* *κβ*. Ὁ οἶκον νεμόμενος τὰς καθ' ἕκαστον ὕλας οὐ νέμεται.

§. 1. Εἰ δὲ κίων ἐκνικηθῆ, κινεῖται ἡ τὰ ἀφαιρεθέντα ἐκδικουσα ἀγωγή κατὰ τοῦ πρώτου^{s)} εἰς τὸ ἀζημιον.

§. 2. Εἰ δὲ καταλυθῆ ὁ οἶκος, τὰς ὕλας ὡς κινήτας ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς καταλύσεως διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· ἵνα μὴ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὡς κινήτον, καὶ ὡς ἀκίνητον διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζηται^{t)}.

L. 24. *pr.* *κγ*. Ἡ ὕγνοια διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεῖαν ποιεῖ, εἰ μὴ νόμος αὐτὴν κωλύει.

§. 1. Ἐσθότε καὶ κληρονόμος ἀρχεται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας, εἰ τὸ αἴτιον τοῦ πράγματος καθαρῶ^{u)} οἷον εἰ παύεται εἶναι τοῦ δημοσίου ἢ κλησμάτων ἢ βία κατασχεθέν.

L. 25. *D. eod.* *Δίχα* νομῆς οὐ γίνεται διὰ τῆς χρήσεως δεσποτεῖα.

L. 26. *D. eod.* *κδ*. Τὸ ὑπερῶον χωρὶς ἐδάφους οὐ κτᾶται τις μακροῦ χρόνου.

L. 27. *D. eod.* *κε*. Ἐξ ὑπονομίας εὐλόγου νομῆς οὐ γίνεται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεῖα, εἰ μὴ ἔργῳ τι ληγαιεῦθῆ ἢ δωρηθῆ, ἢ εἰς προῖκου δοθῆ, ἢ ἀγορασθῆ.

L. 27. *fin.* *κς*. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ διατιμῆσεως δίκης.

L. 28. *D. eod.* *κζ*. Καὶ μεμηνῶς, καὶ ἐπταετῆς^{v)} τὸ παραδοθὲν τῷ δούλῳ αὐτοῦ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

L. 29. *D. eod.* *κη*. Εἰ νομιζῶν σε συγκληρονόμον μου παράσχω σοι τὸ ἥμισυ τῶν πραγμάτων, οὐ κτᾶται^{w)} τοῦτο διὰ τοῦ μακροῦ χρόνου, εἰ μὴ κατὰ διάλυσιν δέδωκά σοι αὐτό.

L. 30. *pr.* *κθ*. Ζητητέον, εἰ ἡ μῆξις διακόπτει τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεῖαν. τῶν γὰρ σωματῶν τὰ μὲν ἠνωμένα λέγεται, ὡς ἄνθρωπος, ξύλον, λίθος· τὰ δὲ

XV. Qui exhibitionem servi oppignerati postulat, adversus creditorem agat: debitor enim ad usucapionem possidet: certe et possessio eius adiicitur: ad reliquas vero causas creditor possidet.

XVI. Etiam quod per actionem communi dividendo adiudicatur, usucapi potest.

XVII. Usucapio adversus fiscum non currit: si vero bona vacantia, antequam ei nuntientur, emero, usucapio.

XVIII. Si servum mihi ea lege vendideris, ut sub conditione quadam inemptus fieret, et hoc evenerit, currit tibi tempus meum. Idem, et si ex quadam lege eum tibi redhibuero: neque enim proprie est venditio.

XIX. Testatoris possessio currit heredi, si non alius interim possedit.

XX. Si ut putans, te heredem esse, agrum meum possidens mihi eum locaveris, non est locatio, nec possessionem retines, nec longi temporis praescriptionem habes. Eadem et in venditione: nemo enim rem suam emit aut conducit.

XXI. Heres et hereditas pro una persona habentur.

XXII. Qui aedes possidet, singulas materias non possidet.

Sed si columna evincatur, adversus venditorem ad indemnitatem instituitur actio evicta vindicans.

Si vero aedes dirutae sint, materias tanquam mobiles ex tempore demolitionis usucapit: ut ne idem eodem tempore et ut mobile, et ut immobile usucapiatur.

XXIII. Ignorantia usucapionem facit, nisi lex eam prohibeat.

Nonnunquam etiam heres usucapionem incipit, si vitium rei purgatum sit: velut si desinat esse fiscalis aut furtiva, aut vi possessa.

Sine possessione non procedit usucapio.

XXIV. Superficiem sine solo quis non capit longo tempore.

XXV. Ex suspitione iustae causae usucapio non procedit, nisi reapse quid legatum vel donatum, vel in dotem datum, vel emtum sit.

XXVI. Idem est et in aestimatione litis.

XXVII. Et furiosus et septennis servo eius traditum usucapit.

XXVIII. Si te coheredem mihi esse putans, dimidiam bonorum partem tibi tradidero, longo tempore eam non capis, nisi per transactionem tibi ea dederim.

XXIX. Quaerendum, an commixtio usucapionem interrumpat. Nam corporum alia unita vocantur, ut homo, lignum, lapis: alia comexa, ut aedificium,

p) ἐνεχυραθῆντος Cod. 1357. R. q) πρὸ Cod. 1357. R. r) Recte hinc adici i. e. adici, pro vulg. addici in Latino Pandecte reponit Cuiacius Obs. Lib. XI. cap. 11. R. s) πρώτου Cod. 1357. R. t) Sic Capperon. pro δεσπόζεται, quod scriptum est in Cod. 1357. R. u) Sic etiam Harmenop. VI. 6. §. 7. Ὁ ἕμφας, τουτίστιν ὁ ἐπταετής. Sed ἐπταετῶς ἤτοι rectius diceretur: nam sic est in L. 18. pr. C. VI. 30. Si infanti, id est minori septem annis: et in §. 4. Si autem septem annos aetatis pupillus excesserit. Conf. Theoph. p. 651. edit. nostrae, ubi a Fabroto perperam notatur. R. v) κτᾶν legendum videtur, cum passiva notione nondum mihi se obtulerit. R.



συνημμένα, ὡς οἰκοδομή, πλοῖον, ἀρμάριον^{ω)}· τὰ δὲ συγκείμενα εἰς ἓν ὄνομα, ὡς δῆμος, λεγεών, ἀγέλη· ἐπὶ οὖν τῶν ἠνωμένων οὐ δυνατόν ζητεῖν μίξιν.

Ἐπὶ δὲ τῶν συγκειμένων^{χ)} ἐάν τις μέλλων πληροῦν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν, κεραμιδῶν τυχόν^{γ)} ἢ κίονος^{ζ)}, μίξιν^{β)} ταῦτα ἐν οἰκοδομῇ, ἐν τῷ χρᾶσθαι δεσπόζει διὰ τοῦ κτίσματος· ὥσπερ καὶ εἰ ἐν κινητοῖς ἐμβύλιοι, ὡς ψηφίδα ἐν δακτυλίῳ· ἐκότερον γὰρ νέμεται εἰς ὀλόκληρον.

Ἐπὶ δὲ τῶν συγκειμένων οὐχ οὕτως· εἰ γὰρ ἀλότεριον πρόβατον τῇ ἀγέλῃ μου μίξω^{β)}, οὐχ ὡς μίαν ἀγέλην διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· ἀλλ' ἕκαστον πρόβατον τὴν ἰδίαν ἔχει τύχην πρὸς τὸ ἐπ' αὐτῷ συνάλλαγμα· ὅθεν τὸ κλεψιμαῖον κἂν μιχθῇ, οὐ δεσπόζεται.

λ. ε) Νόμου^{δ)} πλάνη ἐμποδίζει τῇ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείᾳ^{ε)}· ὅθεν εἰ τὴν ἀρχὴν πωλοῦντι τῷ ἀνήθῳ ἢ καὶ^{ι)} μετὰ τὴν πρᾶσιν αὐθεντήσῃ^{ς)} ὁ ἐπίτροπος, οὐ διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσπόζεται^{η)}).

Ὁ χρόνος τῆς τῶν κινητῶν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας συναπτός ἐστιν.

Δούλος ἐν ἐλευθερίᾳ διάγων οὐ νέμεται, οὐδὲ ἄλλος δι' αὐτοῦ· εἰ μὴ ὀνόματι τινος δρᾶζεται νομῆς.

Ὁ νέμεται ὁ δοῦλος μου ἢ ὁ υἱὸς πεκουλιαρῶς ἢ ὀνόματι μου, ἐγὼ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω, κἂν ἠγνοῦσιν, κἂν μανῶσιν, ὥσπερ κἂν κοιμῶνται. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ μισθωτοῦ καὶ ἐνοίκου νεμομένων ἡμῖν.

Εἰ τις βία ἢ λάθρα ἢ παρικλήσει νεμόμενος μανῇ, καὶ ἡ νομὴ καὶ ἡ αἰτία ἢ αὐτὴ μένει. ὥσπερ τὴν τῆς διακατοχῆς ἀγωγὴν ὀνόματι μαινομένου δυνάμεθα κινεῖν· οὕτως καὶ τῇ κατὰ παράκλησιν^{ι)} αὐτοῦ χρῆσθαι νομῇ, ἢν πρὸ τῆς μανίας δι' ἑαυτοῦ ἢ μετὰ ταύτην δι' ἑτέρου ἔσχειν.

Ὁ σχολαῖος καιρὸς ὁ πρὸ πεισελεύσεως ἢ μετὰ ὑπειλέυσιν τῆς κληρονομίας συμβάλλεται τῷ κληρονόμῳ πρὸς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείαν.

Εἰ τὸ ἀγορασθῆν ὑπὸ τοῦ κληροδότου μου ὡς ἐκ δωρεᾶς νεμηθῶ, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω.

λα'. Εἰ ὁ ἐκλεψας, ἀγοράσῃς^{κ)} παρὰ τοῦ δεσπότου, ἀρχῇ^{ι)} νέμεσθαι ὡς ἴδιον.

Εἰ ὁ νέμη, νομίξεις παρανόμως νέμεσθαι, οὐ διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσπόζεις· ἐπειδὴ πρὸς τῇ κακῇ πίστει καὶ πλάνῃ νόμου^{μ)} ἐμποδίζει σοι.

Ἄθλον μέρος οὐδεὶς νέμεται· ὅθεν, εἰ πολλοὶ κατέχουσιν ἀγνοοῦντες, τί ἐκάστῳ ἀρμόζει, οὐδεὶς αὐτῶν δοκεῖ νέμεσθαι.

Εἰ^{ν)} ἔξ ἧς αἰτίας τρέχει διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία, νεμηθῶ κλεψιμαῖαν δούλην, καὶ πικρῶ^{ο)} ἐμοὶ συλλαβοῦσα τέκη, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω τὸ τεχθέν.

Ἐκείνος οὐ δύναται νομῆς αἰτίαν ἀλλάττειν, ὁ^{ο)}

navis, armarium: alia autem in unum nomen coniecta, ut populus, legio, grex. In unitis igitur de commixtione quaeri non potest.

Sed in coniectis si quis usucapionem impleturus, regularum forte aut columnae, aedificio ea miscuerit, usucapit per aedificium: sicut et si mobilibus adiecerit, ut gemmam annulo: utrumque enim in solidum possidet.

In coniectis autem in unum nomen non ita: si enim ovem alienam gregi meo miscuero, non ut unum gregem usucapio: sed quaelibet ovis habet suam conditionem ex proprio contractu et causis: unde furtiva licet misceatur, non usucapitur.

XXX. Iuris error usucapionem impedit: unde si ab initio vendenti impuberi aut etiam post venditionem auctor fuerit tutor, usu non capitur.

Tempus usucapionis mobilium continuum est.

Servus in libertate morans non possidet, neque alius per eum: nisi alicuius nomine possessionem apprehenderit.

Quod servus meus vel filius peculiariter aut meo nomine possidet, ego usucapio, etiamsi ignorem, etiamsi furant, sicut etsi dormiant. Eadem et in colono et inquilino, qui nobis possident.

Si quis vi aut clam, aut precario possidens fuerit, et possessio et causa eadem manet. Sicut possessionis iudicium furiosi nomine movere possumus: ita et precaria eius possessione uti, quam ante furorem per se ipsum vel post eum per alium habuit.

Vacuum tempus ante hereditatis aditionem vel post aditionem, heredi ad usucapionem prodest.

Si rem ab eo, cuius heres sum, emtam tanquam ex donatione possideam, usucapio.

XXXI. Si quod subripueras, a domino emeris, possidere incipis ut proprium.

Si quod possides, putas iniuste te possidere, non usucapis: quoniam praeter malam fidem etiam iuris error impedimento tibi est.

Incertain partem nemo possidet: unde, si multi detineant ignorantes, quid cuique competat, nemo eorum videtur possidere.

Si ex ea causa, ex qua usucapio currit, furtivam ancillam possidero, et apud me conceperit et pepererit, partum usucapio.

Is non potest possessionis causam mutare, qui

ω) ἀρμάριον Cod. 1357. R. x) συνημμένων omnino lego. R. y) τυχόν Cod. 1357. quod defendat, qui volet, ut sit pactus. z) κίονος Cod. 1357. R. a) μίξιν Cod. 1357. R. b) Correxit Capperon. pro μίξω, quod habet Cod. 1357. R. c) L. 31. pr. legitur in sch. 2. recens edito ad Basil. XIV. 1. cap. 57. (edit. nostr. T. II. p. 138.) ubi dicitur esse cap. 27. h. t. d) Schol. addit ἢ ante νόμου. e) Schol. τῇ οὐσουκαπίωνι. f) ἢ καὶ Schol. omittit. g) αὐθεντήσῃ Cod. 1357. De negatione, quam quidam hic addunt, vid. Isachius de negat. Pand. p. 36. et 223. R. h) Schol. addit τὸ πρᾶθῃν post δεσπόζεται. i) Refinxit Capperon. ex παράκλη, quod est in Cod. 1357. Sed dubito, an recte mentem Jurisconsulti ceperit Graeculus, qui forte legere sibi visus est: quemadmodum interdicto quoque uti possumus furiosi nomine, (ita) recte experimur etc. R. k) Cod. 1357. ἀγοράσῃς, quod non monebo amplius, nisi quid singulare occurrat. R. l) Sic feci ex ἀρχῇ, quod erat in Cod. 1357. R. m) πλάνην ὁμοῦ Cod. 1357. quod iam correxerat Capperon. R. n) Longe aliam hic exhibet versionem Fabr. quae in nostris hinc Basilicis occurrit seq. tit. κει. 15. ubi vide. R. o) Lego hic ὁ τε, ne superius ἐκείνος supervacaneum sit. R.



κακῆ πίστει νομεύς καὶ διὰ κέρδος βουλόμενος ἐναλλάξαι. εἰ γὰρ ἀπὸ μὴ δεσπότου ἐν εἰδήσει ἀγοράσω, καὶ ὕστερον τὸ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ δεσπότου, ἄρχομαι ὡς ἀγοραστῆς νέμεσθαι. τὸ αὐτό, κὰν ἀγνοῶν ἀπὸ μὴ δεσπότου ἠγόρασα, καὶ ὕστερον κληρονόμος ἢ διακάτοχος τοῦ δεσπότου ἐγενόμην, ἢ ἐνόμισα εἶναι· ἄρχομαι γὰρ ὡς κληρονόμος νέμεσθαι. τὸ αὐτό, κὰν τὸν μισθωθέντα μοι παρὰ τοῦ τελευτήσαντος ἀγρὸν ἀγοράσω νῦν καλῆ πίστει ἀπὸ τοῦ νομιζόντος εἶναι κληρονόμου ἢ διακατόχου.

3. §. 2. *Ei* νομίσας ἐνόησας ἐπιβαίνειν φύγω ἐκ τοῦ
XI. 1. 3. ἀγροῦ μου, καὶ ἄλλος αὐτὸν κρατήσῃ, δύναται διὰ
τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν· οὐδὲ γὰρ ἔστι βία
διακατοχῆ.

§. 3. *Ei* βουλόμενος ἐκδικῆσαι τὸ πρῶγμα, ὃ ἐκράτεις,
ἢ ὡς ἐξ ἐπιρωτήσεως ἀπαιτῆσαι, ἐκχωρηθῶ αὐτὸ
παρὰ σοῦ· ἔχω μακροῦ χρόνου παραγραφῆν.

§. 4. *Ei* ἐνεχυράσω σοι πρῶγμα ἢ χρήσω ἢ παρὰθω-
μαι, ἐμοὶ τρέχει ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία·
εἰ δὲ ἐτέρω αὐτὸ δῶς, διακόπτεται· εἰ δὲ ἐν γράμ-
μασι μόνον ὑποθῆς^{p)}, ἐπιμένει τρέχουσά μοι ἢ διὰ
τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.

§. 5. *Ei* πρῶγμα σὸν ἐν ἀγνοίᾳ νεμόμενος ἐνεχυράσω
σοι, διακόπτεται μοι ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπο-
τεία· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ ἰδίῳ ἔρρωται ἐνέχυρον, οὐ μὴν
εἰ ἐπόθωμαι σοι μόνον.

§. 6. *Ei* ὃ ἐνεχύρασά σοι, μείνης ἔχων· εἰ καὶ δῶς
μοι αὐτὸ κατὰ μίσθωσιν ἢ κατὰ παράκλησιν, ἢ κατ'
ἐκάτερον τρόπον, ἢ ἄλλως, σοὶ νέμομαι. καὶ ἐὰν ὁ
δοῦλός σου ἢ ὁ δοῦλός μου κλέψῃ αὐτό, οὐ βλάπτου-
μαι περὶ τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν· ἵνα
μὴ κλέπτων ὁ δοῦλος χεῖρονα τὴν αἵρεσιν τοῦ δεσπό-
του ἐν τῇ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείᾳ ποιήσῃ.

L. 34. λβ'. *Ei* πεκουλιάριον ἀπὸ τοῦ δούλου μου πρῶγμα
D. eod. ἐν ἀγνοίᾳ μου^{q)} ἀγοράσῃς, διὰ τῆς χρονίας νομῆς
δεσπόζεις.

L. 35. λγ'. Χρησὶς ἐληγατεύθη μοι δούλου, καὶ πρὶν
D. eod. ἀπὸ τοῦ κληρονόμου κρατηθῆ, οὕτως^{t)} ἐκλάπη. οὐ
δεσπόζεται διὰ τῆς χρήσεως· κινεῖ γὰρ ὁ ληγατῆριος
τὴν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆν. εἰ δὲ μετὰ
τὸ παραδοθῆναι τῷ ληγατῆρι ἐκλάπη, καὶ αὐτὸς
καὶ ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν περὶ τῆς κλοπῆς εἰς τὸ
διπλάσιον ἀγωγῆν· ἐφ' ὧν δὲ χώραν ἔχει ἢ περὶ
κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆ, οὐ δεσπόζονται διὰ
τοῦ χρῆσθαι.

L. 36. λδ'. Δύναται τις τὸ ἀλλότριον πολλοῖς τρόποις
D. eod. ὡς ἴδιον κατὰ πλάνην πωλεῖν, οἰονεῖ^{u)} ὁ κληρονόμος
τὸ παρατεθὲν ἢ χρησθὲν ἢ μισθωθὲν τῷ τελευτή-
σαντι ὡς κληρονομιαῖον πωλήσῃ· ἢ εἰ νομιζόντων εἶναι
κληρονόμος, μὴ ὧν δέ, κληρονομιαῖον ἐκποιήσῃ· ἢ
ὑπονοῶν, τὸ τεχθὲν ἀπὸ τῆς δούλης, ἧς εἶχε τὴν
χρησίν, αὐτῷ ἀρμόζειν, ὡς τὴν γονὴν τῶν θρεμμά-
των τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι.

37. pr. Καὶ οὐχ ἁμαρτάνεται ἡ κλοπὴ ἐπὶ τούτων, διότι
D. eod. μὴ ἔχει διάδοσιν κλέπτου.

§. 1. λε'. *Ei* δὲ τις ἐνεμήθῃ κτήσιν ἀμεληθεῖσαν ἀπὸ^{v)}
τοῦ δεσπότου, ἢ ἀδιαδόχου αὐτοῦ τελευτήσαντος, ἢ
ἀπολιμπανομένου^{u)} ἐπὶ μακρὸν χρόνον, χωρὶς βίας
νέμεται.

mala fide possidet et ob lucrum mutare cupit. Si enim a non domino sciens emero, atque idem postea a domino, possidere incipio ut emtor. Idem est, etsi ignorans a non domino emi, ac postea heres aut bonorum possessor domini factus sum, aut me esse putavi: nam ut heres possidere incipio. Idem, etsi locatum mihi a defuncto agrum nunc bona fide emero ab eo, qui se heredem aut bonorum possessorem esse putat.

Si armatos ingredi homines ratus ex agro meo profugero, et alius eum occupaverit, usucapere potest: neque enim violenta est possessio.

Si cum rem, quam tu possidebas, vindicare vellem, aut tanquam ex stipulatu petere, eam mihi cesseris: habeo longi temporis praescriptionem.

Si tibi rem oppigneravero vel commodavero, vel deposuero, mihi currit usucapio: sed si alii eam dederis, interrumpitur: quodsi in scriptis tantum oppigneraveris, usucapio mihi currere pergit.

Si rem tuam ex ignorantia possidens tibi oppigneravero, usucapio mihi interrumpitur: neque enim pignus in re propria valet, non autem si tibi tantum obligavero.

Si quod tibi oppigneravi, possidere pergās: etiamsi mihi locaveris aut precario concesseris, aut utroque modo, aut aliter, tibi possideo. Et si servus tuus vel meus id subriperit, non laedor quantum ad usucapionem: ut ne servus subripiens deteriore in usucapiendo domini conditionem faciat.

XXXII. Si rem peculiarem a servo meo me ignorante emeris, usucapis.

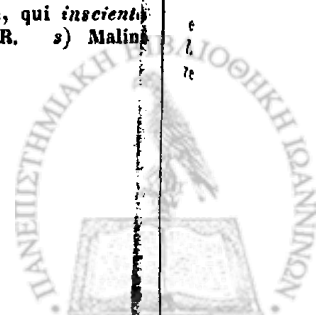
XXXIII. Usus servi mihi legatus fuit, et antequam ab herede possideretur, subreptus mihi est. Non usucapitur: nam legatarius movet actionem furti in duplum. Sed si, postquam legatario traditus fuit, subreptus sit, et ipse et heres furti actionem in duplum habet: res autem, in quibus furti in duplum actio locum habet, non usucapiuntur.

XXXIV. Potest quis rem alienam ut suam multis modis per errorem vendere: velut si heres rem defuncto depositam vel commodatam, vel locatam, ut hereditariam vendat: aut si putans se heredem esse, cum reapse non sit, rem hereditariam alienet: aut opinans, partum ancillae, cuius usumfructum habebat, ad se pertinere, sicut foetum animalium ad usufructuarium.

Nec furtum in his committitur, quoniam furis propositum non habet.

XXXV. Si vero quis nactus sit possessionem a domino neglectam, aut si is sine successore obierit, aut longo tempore absit, sine vi possidet.

p) ὑποθῆ Cod. 1357. R. q) Facit haec versio cum fo. Roberto II. Recept. Lect. 33. adversus Cuiacium, qui *inscienti* capiebat pro *admodum sciente*, et in Comment. ad h. t. et in Obs. Lib. XV. cap. 18. R. r) Quidni οὔτος? R. s) Malin divisim: οἶον, εἰ. R. t) Rectius ὑπὸ. R. u) ἀπολυμπ. Cod. 1357. R.



λς'. Ταύτην δὲ οὐ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οἶδεν γὰρ αὐτὴν ἄλλοτριαν· εἰ δὲ ἐτέρω ἀγνοοῦντι παράσχοι^{v)}, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται, ὡς μὴ οὐσα βιαία διακατοχῆ· κλοπῆ γὰρ ἐπὶ ἀκινήτων οὐκ ἔστιν.

λζ'. Εἰ τὸ ἕδαφος οὐ δεσπόζεται διὰ τοῦ χρᾶσθαι, οὐδὲ τὸ ὑπερῶν αὐτοῦ.

λη'. Ἡ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία, ἧς ὁ τελευτήσας ἤρξατο, καὶ πρὸ ὑπεισελεύσεως τῆς κληρονομίας δύναται περαιοῦσθαι.

λθ'. Εἰ τὸ παρ' ἐμοῦ κλαπὲν ὁ διοικητὴς μου κατάσχη, οὐ δοκεῖ ἐπ' ἐμὲ γενέσθαι, ἵνα καὶ δράμη μοι διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία· κἂν νομῆ διὰ φροντιστοῦ προσπορίζεται.

μ'. Τὸ προικιμαῖον οὐδὲ ἀγνοοῦντι καλῶς παρὰ τοῦ ἀνδρὸς πιπράσκειται· εἰ δὲ κερδάνοι^{w)} ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα, βεβαιοῦται ἢ πρᾶσις· ὡς περ καὶ εἰ τὸ κλεψιμαῖον ἀγοράσας τις κληρονομήσῃ τοῦ δεσπότου.

μα'. (Ο*) κληρονόμος τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ ἀγοράσαντος διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει, πλην εἰ μὴ αὐτὸς παραλάβῃ^{y)} εἰδὼς τὸ ἀληθές.

Ο ἡγόρασεν ὁ υἱὸς μου, οὐ δεσπόζω· κἂν ὁ εἶς ἡμῶν οἶδεν αὐτὸ ἄλλοτριον.

μβ'. Εἰ κατὰ πλάνην νομίσω, σὲ ὑπεξουσίον μου εἶναι· τυχὸν γὰρ οὐ κατὰ νόμον υἱοθετησάμην σε· οὐδὲν νέμομαι διὰ σοῦ. ἕτερον, εἰ δι' ἐλευθέρου ἐν ἀγνοίᾳ δουλεύοντος νέμομαι.

μγ'. Εἰ ἄλλοτριον εἰδοῦτι μοι πωλήσης, ἐν δὲ τῇ παραδόσει ὁ δεσπότης βεβαιώσῃ τὴν πρᾶσιν, ἔσομαι δεσπότης.

Εἰ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ νέμεται τις δοῦλην, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει τὸν τοκετὸν αὐτῆς· κἂν, πρὶν τέκνη, γινῶ, ὅτι ἄλλοτρία ἦν. τὸ αὐτό, κἂν δοῦλος αἰχμάλωτος ὑποστρέψῃ.

Καὶ πρὸ ὑπεισελεύσεως τῆς κληρονομίας τρέχει διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία· εἴτε δοῦλος τῆς κληρονομίας ἀγοράσῃ, εἴτε ὁ τελευτήσας ἤρξατο διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.

Ο ἀντεξουσίον^{z)} νομίζων ἑαυτὸν, εἰ καλῆ πίστει ἀγοράσῃ, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· κἂν τὸ πεκουλιάρως κτηθέν ὁ ὑπεξούσιος οὐδὲ νέμεισθαι λέγεται. τὸ αὐτό, κἂν ἐυλόγως ἐνόμισεν ἐκ πατρῶου κλῆρον εἰς αὐτὸν περιελθεῖν, ὃ ἦν ἀγορασθέν.

Ἡ ἐξ ἀγορᾶς^{a)} ἢ ἢ ἐκ κληρονομίας διὰ τῆς χρήσεως δεσποτεία οὐ σβέννυσι τὸ ἐνέχυρον, ὡς περ οὐδὲ τὴν χρῆσιν τῶν κυρπῶν· ἕτερον γὰρ δεσποτεία, καὶ ἕτερον ὑποθήκη, ἧτις συμφώνως συνίσταται.

Ο μετὰ τὸ ἄρξασθαι διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν μανεῖς πληροὶ τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν.

Υἱὸς ἢ δοῦλος ἡγόρασε πρᾶγμα· εἰ μὲν πεκουλιάρως, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει ὁ δεσπότης, κἂν αἰχμάλωτος ἦν. εἰ δὲ μὴ πεκουλιάρως, οὐδὲ ὑποστρέψων ὁ αἰχμάλωτος διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· τὴν γὰρ νομῆν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας εἶναι. εἰ δὲ ἐκεῖ ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ, ἀφ' οὗ αἰχμαλωτισθῆ, δοκεῖ τελευτῆν, καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει ὁ υἱός.

XXXVI. Hanc autem usu non capit: nam ea alienam esse scit: sed si alii ignorantia tradideri usucapitur, quippe quae violenta detentio non si neque enim furtum fit immobilium.

XXXVII. Si solum usu non capitur, neque si perficies eius.

XXXVIII. Usucapio, quam defunctus inchoavit etiam ante hereditatis additionem impleri potest.

XXXIX. Si rem mihi subreptam procurator meus apprehenderit, non videtur penes me esse, ut etiam usucapio mihi currat: licet possessio per procuratorem acquiratur.

XL. Res dotalis neque ignorantia recte a marito venditur: sed si maritus dotem lucretur, confirmatur venditio: sicut et si quis rem furtivam emens heredi existat domino.

XLI. Heres emtoris ignorantis usucapit, praeterquam si ipse veritatem sciens acceperit.

Quod filius meus emit, non usucapio: etiamsi unus nostrum id alienum esse sciat.

XLII. Si per errorem te filiumfamilias meum esse putaverim: forte enim non secundum legem te adoptavi: nihil per te possideo. Aliud est, si per liberum hominem ex ignorantia servientem possideo.

XLIII. Si rem alienam scienti mihi vendideris, et in traditione dominus venditionem confirmaverit, dominus ero.

Sed si quis per ignorantiam ancillam possidet, partum eius usucapit: etiamsi, antequam pepererit, cognoverit alienam esse. Idem, etsi servus bello captus redierit.

Etiam ante hereditatis additionem usucapio currit: sive servus hereditarius emerit, sive defunctus usucapere coeperit.

Qui filiumfamilias se esse credit, si bona fide emerit, usucapit: etiamsi peculiariter acquisitum filiumfamilias ne possidere quidem dicatur. Idem est, etsi ex iusta causa putavit ex paterna hereditate ad se pervenisse, quod emtum fuerat.

Usucapio ex emtione aut ex hereditate pignus § non extinguit, uti neque usumfructum: aliud enim est dominium, et aliud oppignatio, quae per conventionem contrahitur.

Qui post coeptam usucapionem furit, usucapio- § nem implet.

Filius aut servus rem emit: si quidem peculiariter, dominus usucapit, quamvis captivus sit. Si vero non peculiariter, neque ex captivitate redux usucapit: possessionem enim usucapione anteriorem esse oportet. Si vero pater ibi decessit, ex quo tempore captus est, obisse videtur, et filius usucapit.

v) Nonne rectius παράσχη — κερδάνη? R. w) cf. notam paulo praecedentem. x) Habent principium h. l. Leuncl. et Fabr. Uterque μγ. numerat. R. y) παραλάβοι, erat in Cod. 1357. quod secundum Leuncl. et Fabr. mutavi. z) Latinae Legis sensus exigit ὑπεξουσίον, quare sic verti. R. a) Lego ac verto ἀγορασίως, licet alius ἀγορῆς velit retinere, et reddere per mercatum.



pr. Οὐδείς κρατεῖ δημόσιον τόπον διὰ μακροῦ χρό-
 νου παραγραφῆς· ὥστε, εἰ ὁ ἔκτισα ἐν αἰγιαλῷ, πέτρῃ,
 ἢ καταλίπω αὐτό, καὶ ἄλλος μετὰ ταῦτα κτίσῃ, οὐκ
 ἔχω παραγραφὴν ἐπὶ τῷ τόπῳ.

§. 1. Τοῦ κληρονομιαίου δούλου πεκουλιαρῶς τι κρα-
 τήσαντος, ἀφ' οὗ κληρονομηθῆ ὁ κλῆρος, τρέχει ἡ
 διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσποτεία.

46. μδ'. Ὁ εἰς καταβολὴν ἔλαβον, διὰ τῆς χρονίας
 νομῆς δεσπόζω, κἂν ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου βουλόμενος
 ἔλαβον.

47. μέ'. Ὁ ἐκράτησεν ὁ διοικητὴς μου ἀγνοοῦντός
 μου, οὐ διὰ τὸ^{δ)} χρᾶσθαι δεσπόζω. τοῦτο γὰρ ἐπὶ
 πεκουλιαρῶν μόνον ἰδέχθη.

48. μς'. Τὸ εἰς καταβολὴν δοθὲν τότε διὰ τῆς χρο-
 νίας νομῆς δεσπόζεται, ὅτε καὶ ὁ λαβὼν χρεωστει-
 σθαι καὶ ὁ δούς χρεωστῆν νομίζει, πλὴν εἰ μὴ ὡς
 ἐξ ἀγορασίας χρεωστῶν παραδώσω. τότε γὰρ, εἰ μὴ
 καὶ ἀγορασία ἔργῳ ἐγένετο, οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δε-
 σπόζεται τὸ δοθὲν. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἢ καταβολῇ
 μόνῃ σκοπιῖται.

49. μς'. Τὸ κλαπέν, εἰ μὴ πάλιν εἰς τὸν δεσπότην
 ἔλθῃ, οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζεται. εἰ δὲ ὁ ἠνε-
 χύρουσέ τις, κλέψῃ, κλεψιμαῖον μὲν ἔστιν, ὑποστρέ-
 φον^{ε)} δὲ εἰς τὸν δανειστὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς
 δεσπόζεται.

[ΚΩΔ. Βιβλ. γ'. Τίτ. δ'.]

L. 1. μῃ'. Τοῖς ὁρθῶς νεμομένοις ἄνευ αἰτίας πρᾶγμα
 VIII. 4. δίδεται ἄδεια τὴν βίαν τὴν ἑαυτῶν^{δ)} πρεπόντως καὶ
 συμμετρομημένως ἐκδικεῖν.

L. 2. μδ'. Ὁ^{ε)} βία^{α)} ἐκβληθεὶς νομῆς διὰ τῆς περι-
 C. eod. βίας ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀναλαμβάνει αὐτό· κατὰ
 δὲ κληρονομίαν οὐ κινεῖται, εἰ μὴ εἰς τὸ περιελθόν^{β)}.

L. 3. ν'. Οὐδὲ ἀπὸ^{η)} ἀντιγραφῆς τὴν βιαιῶς ληφθεῖ-
 C. eod. σαν^{ι)} νομὴν βεβαίω^{ι)} τις.

L. 4. να'. Ὁ βία ἐκβληθεὶς νομῆς ἔχει καὶ τὸν Ἰούλιον
 C. eod. νόμον καὶ τὸν περὶ βίας^{α)} καὶ ἀπαιτεῖ καὶ καρπούς,
 οὓς ἠδύνατο λαβεῖν ὁ βιασθεὶς, οὐ μὴν ὁ βιασόμενος.

L. 5. νβ'. Ὁ βιαιῶς τόπον ἐπιλαβόμενος τῇ νομίμῃ
 C. eod. ποιῆ^{α)} ὑποβάλλεται· εἰ μὲντοι κατὰ πλάνην ἢ ῥαθυ-
 μίαν τοῦ δεσπότητος σχολάζουσιν ἔλαβε τὴν νομὴν,
 τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῆς μόνον χρεωστῆ.

6. pr. νγ'. Ὁ^{η)} θεῖον γράμμα ἐπιφερόμενος ἢ ἀπόφασιν
 C. eod. ἄρχοντος γνωρίζτω ταῦτα τῷ ἀντιδικῷ παρόντι, ἢ γῶν
 τῷ διοικητῇ αὐτοῦ, εἰ ἄπεισιν, ἢ τῷ ἐντολεῖ· ἐπι-
 τοιγε τῆς δίκης ἐκπεσεῖται.

§. 1. νδ'. Εἰ δὲ κουράτω νέου ἢ ἐπίτροπος κατὰ συμ-
 παιγνίαν τοῦ ἀντιδικῶ ἐπεισέλθῃ πρᾶγματι, ὥστε τοὺς
 φροντιστομένους ἐκπεσεῖν, παραχρῆμα τὸ πρᾶγμα, οὐ
 ἦν, δίδεται, τῶν κουρατόρων ἐξοριζομένων διηνεκῶς
 καὶ δημευομένων.

L. 7. νε'. Ἐάν^{ι)} τις, ἢ τοῦ δημοσίου, ἢ ἄλλου τινὸς
 C. eod. νεμομένου πρᾶγμα^{μ)}, βία ἀφέληται αὐτό, εἰ μὲν δε-

Nemo locum publicum per longi temporis prae-
 scriptionem acquirit. Itaque si collapsum sit, quod
 in litore aedificavi, aut ego illud reliquero, et alius
 postea aedificaverit, praescriptionem loci nomine non
 habeo.

Servo hereditario peculiariter quid detinente, usu-
 capio currit, ex quo hereditas adita fuerit.

XLIV. Quod in solutum accepi, usucapio, etiamsi
 aliud pro alio volens acceperim.

XLV. Quod procurator meus me ignorante ap-
 prendit, non usucapio. Hoc enim in peculiaribus
 solum receptum est.

XLVI. In solutum datum tunc usucapitur, quando
 et qui accepit, sibi deberi, et qui dedit, se debere
 putat, nisi si tanquam ex emtione dehens tradidero.
 Tunc enim, nisi et reapse emtio contracta sit, tra-
 ditum non usucapitur. In aliis autem causis sola
 solutio spectatur.

XLVII. Res furtiva, nisi rursus ad dominum
 pervenerit, usu non capitur. Sed si quis subriperit,
 quod oppigneravit, furtivum quidem est, sed ad cre-
 ditorem revertens usucapitur.

[COD. Lib. VIII. Tit. 4.]

XLVIII. Rem recte sine vitio possidentibus licentia
 datur vim sibi illatam decenter et moderate vindicandi.

XLIX. Vi possessione deiectus actione de vi in-
 tra annum rem recipit: sed adversus heredes non in-
 stituitur, nisi in id, quod ad eos pervenit.

L. Neque ex rescripto possessionem violententer ar-
 reptam quis confirmat.

Ll. Vi possessione deiectus et legem Iuliam, et
 actionem de vi habet: et petit etiam fructus, quos
 vim passus percipere potuisset, non quos qui vim fecit.

LII. Qui locum violententer occupavit, legitimae
 poenae subiicitur: si tamen per errorem aut domini
 negligentiam possessionem vacuum arripuit, eius resti-
 tutionem tantummodo debet.

LIII. Qui sacras literas profert aut magistratus
 sententiam, nota ea faciat adversario praesenti, vel
 administratori eius, si abest, vel procuratori: alioqui
 lite cadet.

LIV. Si vero curator adolescentis aut tutor per
 collusionem adversarii rem invaserit, ita ut qui sub
 tutela vel cura sunt, illa excidant, res statim, cui
 fuerat, datur, curatoribus in perpetuum deportandis,
 et bonis eorum publicandis.

LV. Si quis, vel fisco vel alio rem possidente, vi
 eam abstulerit, si quidem dominus est, eam amittet:

δ) Lege τοῦ, uti saepius. ε) ὑποστρέφων Cod. 1357. R. δ) ἐὰν τῶν Cod. 1357. Correxerat Capperon. R. ε) L. 2.
 legitur apud Harm. l. 11. §. 8. f) Cod. 1357. habet Ὀπία, quod et hic et κεφ. να'. recte emendaverat Capperon. R.
 g) Auctius, nec male, exhibet cum Syn. Fabr. εἰ μὴ μόνον εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτούς. R. h) Habent h. l. Leuncl. qui
 rectius νβ'. numerat, et Fabr. Uterque non male θείας hic insertum exhibet. R. Etiam Harm. l. 11. §. 9. hunc locum
 exhibet, et θείας inserit. i) Harm. post ληφθεῖσαν inserit παρ' αὐτοῦ. k) Huic loco in margine Cod. 1357. adscripta
 erat nota ὄραϊον, et Legi sequenti σημειῖον vel σημειῶσαι, de quibus vid. Montfaucon in Palaeographia p. 370. et 373. R.
 l) Hoc caput extat in Attalatae Syn. tit. LIX. in f. p. 58. ad cuius marginem legitur: ζήτει βιβ. ν'. κεφ. νε'. Extat quoque
 apud Leuncl. et Fabr. R. m) πρᾶγματα Leuncl. et Fabr. vitiose: post quod vocabulum addunt Attal. Syn. et Fabr. διχ.
 δικαστικῆς κελύψεως, absque iussu iudicis. R.



σπότης ἐστίν, ἐκπεσῖται αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριον ἦν^η), οἱ μόνον αὐτὸ δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ^ο).

νε'. Ἡ πρὸς ῥοπήν νομὴ ἔχουσα τὸ περὶ βίας παράγγελμα, οὐκ ἔχει τὸ τῆς βίας ἐγκλημα τὸ δημόσιον ἢ τὸ ἰδιωτικόν^ρ)· διὸ καὶ παραχρῆμα κινέσθω, καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ἄνευ ἐγγραφῶν^ρ).

νζ'. Ἐάν τις μὴ δύναται δεῖξαι τὰ ἀρπαγέντα αὐτοῦ, διατίμησιν ποιείτω ὁ δικαστὴς κατὰ τὴν ποιότητα τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ εἰς αὐτὴν λοιπὸν ὀμνύτω ὁ ἀπολέσας, ὥστε καταδίκην γενέσθαι.

νη'. Κατὰ μίμησιν τοῦ βιαίως ἀφελόμενον προῖγμα ἀλλότριον καὶ ὁ μισθωσάμενος ἢ ὁ κατὰ παράκλησιν νομὴν λαβὼν, ἐάν μὴ ἀποκαταστήσῃ τὸ προῖγμα μέχρι καταδίκης, οὐ μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὴν διατίμησιν δίδωσιν.

νθ'. Ἐάν^ρ) τις ἀπόντος προῖγμα κατέσχε σχολάζον, οὐκ ἐνήγετο^σ) τὸ παλαιὸν ἢ τῶν περὶ βίας παραγγέλματι, ἢ τῶν ὅπερ βία ἢ λάθρα, εἰ μὴ ἄρα τῇ τὰ ἴδια ἐκδικούσῃ ἀγωγῇ, ἐν ᾗ δεσπότης^τ) ἦν ὁ ἀπών· ἡμεῖς οὖν ὡς praedona^υ) ὄντα βουλούμεθα κρατεῖσθαι τῶν^ν) γενικῶν παραγγέλματι· γελοῖον γάρ ἐστι τὸ λέγειν, ὅτι ἐνόμιζον ἴδιον τὸ ἀλλότριον· ὥσπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῆς περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆς εἴπομεν, ὅτι ὁ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ψηλαφῶν κλοπὴν ἄμαρτάνει. ταῦτα δὲ φάμεν, εἰ μὴ τριακονταετία παρῆλθεν, ἐξ ὧ τῆς νομῆς ἐπέλαβετο.

[ΚΩΔ. Βιβλ. η'. Τίτλ. ε'.]

ξ'. Ἐάν ἀπόντος τινὸς παρεξελυθῆ^ω) νομὴ, ἢν κατεῖχεν ἢ πατήρ τοῦ ἀπόντος, ἢ φίλος, ἢ δούλος, ἢ συγγενής, ἢ μισθωτός· ὁ ἕρχων τοῦτο σκοπήσας ἀποκαθιστάτω τέως τὴν νομὴν τῶν φύλακι· οὐδὲ γάρ, εἰ καὶ δούλος ἐστίν, ἀπόβλητος ἔσται. οὐδεὶς δὲ χρόνος ἐμποδίζει τοῖς ἀποῦσιν εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὸ ἴδιον· ἀρκεῖ γὰρ τοῖς φύλαξι κατὰ τῶν βιαίως λαβόντων βοήθηθῆναι.

ξα'. Ἐάν ἀπών ἔχη ἀλλότριον προῖγμα, οὐδὲ ἀπὸ ἀντιγραφῆς ἢ κελύσεως ἀρχοντικῆς δυνάμεθα τοῦτο ἀποσπᾶν ἀπὸ τοῦ νομέως· ἀλλὰ δεῖ τὸν ἀπόντα μείναι, ἵνα τὰ τῆς δίκης κύρια πρόσωπα τὴν δίκην ἐκγυμνάσωσιν.

[ΚΩΔ. Βιβλ. η'. Τίτλ. ε'.]

ξβ'. Ὅτε^κ) ἢ τῆς διακατοχῆς κινεῖται ἀγωγή περὶ νομῆς, νικῶν ἑκείνος ὁ μῆτε βία, μῆτε^λ) λάθρα, ἔγγουν κατὰ παράκλησιν νεμόμενος· καὶ λοιπὸν ἢ τὰ ἱκανὰ δίδωσι καὶ ὑποδέχεται τὴν τὰ ἴδια ἐκδικούσαν ἀγωγὴν^ζ), ἢ οὐ δίδωσι καὶ μεταφέρεται ἐπὶ τὸν ἄλλον^η) ἢ νομὴ.

sin autem aliena erat, non modo ipsam reddit, sed etiam eius aestimationem.

LVI. Momentanea possessio interdictum de vi habens, non habet publicam aut privatam de vi accusationem: quare et confestim agatur, et nonnunquam quoque sine inscriptionibus.

LVII. Si quis erepta sibi manifestare non possit iudex aestimationem faciat secundum qualitatem personarum ac rerum, et in eam deinde iuret qui amisit ut condemnatio fiat.

LVIII. Ad exemplum eius, qui rem alienam violenter rapuit, etiam conductor aut qui possessionem precario nactus est, nisi rem usque ad condemnationem restituerit, non modo ipsam, sed aestimationem quoque dabit.

LIX. Si quis absentis rem vacuum detinebat, olim non conveniebatur aut interdicto unde vi, aut interdicto quod vi aut clam, nisi tantum rei vindicatione, si dominus erat, qui aberat. Nos igitur eum ut praedonem generali de vi interdicto teneri volumus: ridiculum enim est dicere, se alienum credidisse suum esse: sicuti etiam in actione furti in duplum diximus, eum, qui contra domini voluntatem contrectat, furtum committere. Haec autem dicimus, nisi tricennium praeterierit, ex quo possessionem occupavit.

[COD. Lib. VIII. Tit. 5.]

LX. Si absentis cuiusdam possessio invasa sit, quam detinebat vel pater absentis, vel amicus, vel servus, vel cognatus, vel colonus, vel magistratus hoc animadverso restituat quam primum possessionem custodi: neque enim, etsi servus est, reiiciendus erit. Nullum autem tempus prohibet absentes suum recipere: sufficit enim, custodibus adversus violentos invasores subveniri.

LXI. Si absens rem alienam detineat, neque ex rescripto aut iudiciali iussu eam possessori adimere possumus: sed absentem expectare oportet, ut principales iudicii personae litem exercent.

[COD. Lib. VIII. Tit. 6.]

LXII. Quando de possessione movetur actio uti possidetis, is vincit, qui nec vi, nec clam, nec precario possidet: et deinde aut satisfacit et suscipit rei vindicationem, aut non satisfacit et possessio ad alterum transfertur.

η) ἢ Attal. R. ο) Attal. Syn. Fabr. addunt: τῶ τὴν ἀρπαγὴν ὑπομείνοντι, εἰ qui rapinam passus est. R. ρ) ἰδιωτικόν Cod. 1357. R. ς) ἐγγραφῶν Cod. 1357. R. ρ) Hoc habet Fabr. cum Syn. R. σ) ἐνήγετο Cod. 1357. Correxerat iam Capperon. R. τ) ὁ αὐτὸ δεσπότης addit Fabr. cum Syn. R. υ) νομία, possessorem Syn. Fabr. male. An utrumque sic iungendum: ἡμεῖς οὖν, οὐκ ὡς νομία, ἀλλὰ ὡς praedona etc. R. φ) περὶ βίας addunt Syn. Fabr. Recte. R. ψ) παρεξελυθῆ Cod. 1357. R. Malim παρεξελυθῆ. χ) Habet Fabr. Lib. I. X. Tom. VII. p. 112. 113. cum scholiis Isidori et Theodori. R. Verba schollorum a Reitzio laudata omisi. y) ἢ pro μῆτε Fabr. R. z) τὴν περὶ πράγματος ἀγωγὴν Fabr. R. α) τῶν ἄλλων Cod. 1357. R.



ΤΙΤΛΟΣ Δ'.

Περὶ ἀνταγοραστοῦ^{b)}.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. μα'. Τίτλ. δ'.]

1. α'. Ὁ δίδους τὴν τῆς δίκης διατίμησιν ἀντὶ τοῦ
1. 4. ἀγοραστοῦ νέμεται.
- pr. Ως^{c)} ἀγοραστῆς νέμεται ὁ ἀγοράσας, οὐχ ὁ
1d. ὑπονοῶν ἀγοράσαι. εἰ νομιζῶν ἐξ ἐπερωτήσεως ἢ
ἑτέρας αἰτίας χρεωστῆν παραδώσω σοι, διὰ τῆς χρο-
νίας νομῆς δεσπόζεις· εἰ δὲ ἐκ πρώτης, οὐκ ἐν τῇ
παραδόσει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καιρῷ συναλλά-
γματος τὴν καλὴν πίστιν σκοποῦμεν.
1. 1. Κεχώρισται ἡ αἰτία τῆς νομῆς καὶ τῆς διὰ τὸ
χρᾶσθαι δεσποτείας· ὅθεν ὁ κακῆ πίστει ἀγοράσας
νέμεται μὲν ὡς ἀγοραστῆς, διὰ τὸ^{d)} χρᾶσθαι δὲ οὐ
δεσπόζει.
1. 2. Πρὸ ἐκβάσεως τῆς ἐπὶ τῇ πράσει αἰρέσεως οὐ
τρέχει διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία, ὥσπερ οὐδὲ
τῷ ὑπονοοῦντι ἀγοράσαι· εἰ δὲ ἀγνοοῦντος αὐτοῦ
ἐξῆλθεν ἡ αἵρεσις, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.
ὁ ἀγοράζων ὡς ἀλλότριον τὸ ὄν τοῦ πράτου, διά-
θεισιν ἀγοραστοῦ ἔχει. εἰ τὸ πραθὲν τῷ τελευτήσαντι
παραδοθῆ τῷ κληρονόμῳ ἀγνοοῦντι τὴν ἀγορασίαν,
διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται·
1. 3. Κὰν ὑπὸ commissōριον^{e)} τύπον ἐπράθη, καὶ
οὐκ ἐδόθησαν αἱ τιμαί.
1. 4. 5. Ἐὰν ὑπὸ ἡμέραν addictiōνα^{f)} πραθῆ τι, καὶ
τοὺς καρποὺς ἔχει ὁ ἀγοραστῆς, καὶ διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσπόζει· ὥσπερ κὰν συμφωνηθῆ, ἵνα, εἰ
ἀπαρέση ἐντὸς ῥητοῦ καιροῦ, ἀναγόραστον ἦ. οὐδὲ
γὰρ ὑπὸ αἵρεσιν συνίστανται αἱ πράσεις αὗται, ἀλλ'
ὑπὸ αἵρεσιν ἀναλύονται.
1. 6. Εἰ ἄλλος δοῦλος ἀντὶ τοῦ ἀγορασθέντος ἐν ἀγνοίᾳ
παραδοθῆ μοι, οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζω. εἰ δὲ
ἐν τῷ ἀγρῷ μέρος ἀλλότριον ἦ^{g)}, διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσπόζω αὐτό· τὴν γὰρ ὀλότητα νέμομαι,
οὐχὶ τὰ μέρη.
1. 7. Εἰ δὲ οὐσίαν ἀγοράσω ἔχουσαν ἀνδράποδα ἐν
παρακαταθήκῃ, οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζω αὐτά.
1. 8. 9. Ἐπίτροπος ἢ φροντιστῆς ἢ ἀλλότρια πράγματα
διοικῶν, ἀγοράζων τι κατὰ ὑπερθεματισμόν ἐκ τῆς
παρ' αὐτοῦ διοικουμένης οὐσίας, ὃ ἐνόμιζε τοῦ πρω-
τοτύπου^{h)} εἶναι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. εἰ
δὲ ἤτιτος ἀγοράσῃ ἢ ἑτέρω πωλήσῃ ὃ ἐπίτροπος,
ἐνάγεται τῇ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγῇ.
1. 14. Εἰ δοῦλός σου πεκουλιαρίως ἀγοράσῃ πρᾶγμα
ἐν εἰδήσει ἀλλότριον, κὰν σὺ ἀγνοῆς, ἢ καὶ ἀφελό-
μενος αὐτὸ παρ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ πεκουλλίου ἰδίῳ
ὀνόματι νευηθῆς, ἢ καὶ λάβῃς αὐτὸ παρ' αὐτοῦ ἐλευ-
θερίας αἰτία· οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζεις.
1. 18. Εἰ δὲ καλῆ πίστει πεκουλιαρίως ἠγόρασεν, καὶ
σὺ μετὰ ταῦτα, οὐ μὴν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀγορασίας
ἔγνως ἀλλότριον, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεις.

TITULUS IV.

Pro emtore.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 4.]

I. Qui litis aestimationem dedit, pro emtore pos-
sidet.

Pro emtore possidet, qui emit, non qui se emisse
putat. Si opinans, me ex stipulatu aut alia causa
debere, tibi tradidero, usucapis: si autem ex vendito,
non tantum in traditione, sed etiam tempore con-
tractus bonam fidem spectamus.

Separata est causa possessionis et usucapionis:
unde malae fidei emtor pro emtore quidem possidet,
sed non usucapit.

Ante eventum conditionis venditioni adiectae
usucapio non currit, sicut neque opinanti se emisse:
sed si ignorante eo conditio extiterit, usucapit. Qui
rem venditoris emit ut alienam, animum ementis habet.
Si quod defuncto venditum erat, heredi emtionem
ignoranti tradatur, usucapitur:

Etiamsi sub formula commissoria venditum sit,
nec soluta sint pretia.

Si sub addictione in diem quid venditum sit, et
fructus percipit emtor, et usucapit: sicut etiam, si
convenerit, ut, si intra certum tempus displicuerit,
inemtum sit. Neque enim sub conditione hae vendi-
tiones contrahuntur, sed sub conditione resolvuntur.

Si alius servus pro emto ex ignorantia mihi tra-
ditus sit, usu non capio. Sed si in agro pars aliena
sit, eam usucapio: universitatem enim possideo, non
partes.

Si vero patrimonium emero, quod mancipia in
deposito habeat, usu illa non capio.

Tutor vel curator, vel alienarum rerum admini-
strator, emens quid per addictionem ex bonis ab ipso
administratis, quod putabat esse domini principalis,
usucapit. Sed si minoris emerit aut alii vendiderit
tutor, convenitur tutelae actione.

Si servus tuus alienam rem sciens peculiariter
emerit, licet tu ignores, aut etiam illam ei ademtam
cum peculio tuo nomine possideas, aut libertatis causa
ab eo accipias: non usucapis.

Sed si bona fide peculiariter emit, tuque postea
non ipso emtionis tempore, alienam esse cognovisti
usucapit.

b) Graeculus Proemtore sic accepisse videtur, ut Proconsule, ἀνθύπατος. Alioquin ἀνταγοραστῆς foret permutator
Leuncl. titulum sic inscribit: Τίτλος δ'. διαλαμβάνει περὶ τῆς ὡς ἐξ ἀγορασίας νομῆς (in marg. γενομένης emendat, quae
expressit Fabr.) δεσποτείας· οὗτινος ἐν τῷ δ'. κεφαλαίῳ φησίν. Habet autem hoc loco quinque, κεφ. δ'. ε'. κ'. κβ'. γ'. quae in
Cod. 1357. numerantur γ'. ε'. ιθ'. κα'. κβ'. et in fine huius libri κεφ. α'. nobis hic κεφ. α'. pr. usque ad ὑπονοῶν ἀγοράσαι: et
pag. 163. κεφ. ιθ'. hic ε'. de quo infra dicturus sum. Fabr. insuper addit (ex Harm. credo III. 3. §. 105.) L. 2. §. 11. nobis
§. 16. R. c) καὶ ὅτι ὡς Syn. Fabr. et Harm. III. 3. §. 107. R. d) Lege τοῦ pro τὸ, uti saepius. e) commissōριον
Cod. 1357. R. f) addictiōνα Cod. 1357. Credo autem legendum ἐὰν ὑπὸ τὴν εἰς ἡμερ. addict. vel similiter. R. g)
Cod. 1357. R. h) Vocem Graecam πρωτοτύπου neque per dominum, neque per principalem satis Latine reddi hic possi
putavit Reitzius. Ita reddidit, eius, cuius vicom gerit.



Εἰ δὲ νομῆς δραξῆται, εἰ μὲν πεκουλιαρῶς, κἂν ἄγνωστος, ὅτι νέμεται, ὅμως σὺ νέμη· εἰ δὲ ὀνόματι σου, ὅτε γνῶς, τότε νέμη. εἰ δὲ καὶ ἀγοράσῃ ὀνόματι σου, τὴν γνώμην σου μᾶλλον, ἢ τὴν ἐκείνου σκοποῦμεν.

Ὁ ἀγοράζων ἀπὸ ἀνήθου χωρὶς ἐπιτρόπου, νομίζων αὐτὸν ἐφηβον, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· εἰ δὲ νομίζων ἐξείναι τοῖς ἀνήθοις πωλεῖν, πρὶ νόμον πλανᾶται, καὶ οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζει.

Ὁ ἀπὸ μαινομένον ἀγοράζων^{ι)} ὡς ὑπὸ νήφοντος, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οὐκ ἔχει δὲ ἀγωγὴν πρὶ ἐκνικήσεως, οὐδὲ Publicianήν^{κ)}, οὐδὲ προσθήκην τῆς νομῆς.

Ἄγνωστων ἀλλότριον ἠγόρασα, καὶ ἐπώλησά σοι γινώσκοντι· οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζεις.

Κἂν ὁ πρῶτος κληρονόμος οὐκ ἐνεμήθῃ, συμβάλλεται τῷ μετ' αὐτὸν κληρονόμῳ ἢ νομῇ τοῦ τελευταίου.

Εἰ ὁ τελευτήσας καλῆ πίστει ἠγόρασεν, ὁ τούτου κληρονόμος, ἢ διακάτοχος, ἢ ληγατάριος, ἢ ἄλλος διάδοχος, κἂν οἶδε τὸ πρᾶθὲν ἀλλότριον, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

Ὁ χρόνος τοῦ πωλοῦντός μοι τρέχει μοι εἰς τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν.

Οὐ διακόπτει διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσποτείαν ἢ κατὰ τοῦ νεμομένου προκαταρξίς. εἰ δὲ ἢ τῆς δίκης δοθῆῃ διατίμησις, ἐναλλάττεται ἢ τῆς νομῆς αἰτία· ὡς περ καὶ ὅτε, ὁ παρὰ μὴ δεσπότου ἠγόρασα, ὁ δεσπότης δωρήσεται μοι.

β'. Ἡ τῆς δίκης διατίμησις ἔοικεν ἀγορασίᾳ.

γ'. Ὁ^{λ)} ἀγοράσας ἀγρὸν καὶ εἰδὼς μέρος αὐτοῦ ἀλλότριον, εἰ μὲν ἄγνωστῶν, οὐδὲν κτᾶται^{μ)} τοῦ ἀγροῦ· εἰ δὲ οἶδε, τὰ λοιπὰ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

δ'. Εἰ ὁ ἠνεχόρασα, κλέψω καὶ πωλήσω σοι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεις.

ε'. Ὁ ὡς κληρονόμος ἢ ὡς ἀγοραστής νεμόμενος, εἰ κατὰ παράκλησιν ἀπὸ τοῦ δεσπότου συγχωρηθῆῃ νέμεσθαι, διακόπτεται ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.

Εἰ τινὰς τῶν πρᾶθέντων μοι δούλων ἀλλοτρίους εἶναι νομίζω, εἰ μὲν δῆλοι εἶσι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω τοὺς λοιπούς· εἰ δὲ ἄδηλοι, οὐδένα.

Μετὰ θάνατον τοῦ νομῆως πληροῦται ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία, κἂν^{ν)} δεσπόσῃ ὁ κληρονόμος, κἂν μὴ ἐνεμήθῃ, ὅτε μέντοι ἄλλος οὐκ ἐνεμήθῃ.

Κἂν οἱ ἐν τῷ ἀγρῷ φυλάττοντες δούλοι ἀνεχώρησαν.

ς'. Εἰ τῷ ἀγρῷ, ὃν ὡς ἀγοραστής διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν ἠρξάμην, μέρος γείτονος ἀγροῦ προσθήσω, ὀλοκλήρου δέομαι δεσποτείας εἰς τὴν προσθήκην.

Εἰ ἐπιτροπῇ δούλου μου ἀγρὸν αὐτῷ ἀγοράσῃ, καὶ ἐλευθερωθῆντι χωρὶς τοῦ πεκουλίου παραδώσῃς, οὐκ ἔσται αὐτοῦ ὁ ἀγρὸς· ἔοικε γὰρ τῷ προσποιουμένῳ ἑαυτὸν δανειστήν. εἰ δὲ ἤδεις, μὴ συγκεχωρησθαι αὐτῷ τὸ πεκούλιον, δωρεῖσθαι μᾶλλον, ἢ περ μὴ χρεωστούμενον καταβάλλειν δοκεῖς.

Quodsi possessionem apprehenderit, si quidem peculiariter, licet tu ignores eum possidere, tamen tu possides: si vero nomine tuo, tunc possides, cum cognoveris. Sed etiamsi tuo nomine emerit, tuam potius voluntatem, quam illius spectamus.

Qui a pupillo emit sine tutore, puberem eum esse credens, usucapit: sed si putans licere pupillis vendere, in iure errat, neque usucapit.

Qui a furioso emit tanquam a mentis compote, usucapit: sed actionem de evictione non habet, nec Publicianam, neque accessionem possessionis.

Ignorans rem alienam emi, tibi que vendidi scienti: § usu non capis.

Etiamsi primus heres non possedit, prodest heredi ulteriori possessio defuncti.

Si defunctus bona fide emit, heres eius vel bonorum possessor, vel legatarius, aut alius successor, etsi scit rem venditam esse alienam, usucapit.

Tempus eius, qui mihi vendit, ad usucapionem § mihi currit.

Litis contestatio cum possessore usucapionem non § interrumpit. Sed si litis aestimatio data sit, possessionis causa mutatur: sicut etiam quando dominus mihi donaverit, quod a non domino emi.

II. Litis aestimatio emtioni similis est.

III. Qui agrum emit et partem eius alienam esse § scit, si quidem ignorat, quanam pars, nihil ex illo § agro acquirit: sed si sciverit, reliquas usucapit.

IV. Si quod oppigneravi, subripuero tibi que § didero, tu usucapis.

V. Qui pro herede vel pro emtore possidet, si § precario possidere a domino impetraverit, interrumpitur § usucapio.

Si quosdam ex servis mihi venditis alienos esse §. 1 puto, si quidem manifesti sint, reliquos usucapio: si autem non manifesti, nullum.

Post mortem possessoris impletur usucapio, etiamsi §. 2 heres rem nactus non sit, neque possederit, dummodo alius non possederit:

Etiamsi servi agrum custodientes discesserint. §. 1 D.

VI. Si agro, quem pro emtore usucapere coepero, §. 1 partem agri vicini adiecero, integra mihi usucapione opus est in accessione.

Si mandatu servi mei agrum ei emeris, ac ma- §. 2 numisso sine peculio tradideris, ipsius ager non erit: nam similis est ei, qui se creditorem esse simulat. Sed si scivisti, peculium ei non esse concessum, potius donare, quam indebitum solvere videris.

ι) ἀγοράσας Fabr. cum Harm. R. κ) δηλοκλήκην Cod. 1357. et mox προσθήκη. Prius ignorat Fabr. qui cum Harm. sic edidit: πρὶ ἐκν. οὐδὲ προσθήκη τῆς νομῆς αὐτοῦ πέχρηται. R. Laudat Reitzius ad h. l. Cuiacii Comment. ad h. t. et Obs. Lib. XVI. cap. 29. de lectione, nec Publiciana competit. λ) Extat hoc caput apud Harm. II. 1. §. 47. R. μ) παρὰ addunt Syn. et Fabr. non Harm. R. ν) Non dubitavi in versione μὴ exprimere. R.



- I. §. 3. *Εἰ ἐπίτροπος τοῦ ἀνήβου πρᾶγμα κλήρη καὶ πωλήσῃ, οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζεται, εἰ μὴ εἰς αὐτὸν ὑποστρέψῃ· ὁ γὰρ ἐπίτροπος τῆξιν ἔχει δεσπότητος διοικῶν, οὐ μὴν ὅτε γυμνοὶ τὸν ἀνήβον.*
- §. 4. *Εἰ τὸν ἀγρὸν, ὃν ἐνεμόμην, ἀπολέσας μετὰ ταῦτα γνοῦς ἀλλότριον ἐκράτησα, ἀγοράζων^{ο)} μὲν αὐτὸν ἐνόμιζον τοῦ πωλοῦντος εἶναι, παραδιδόμενον δὲ ἔγνω ἀλλότριον· ἢ εἰ ὃν ἐπώλησάς μοι^{ρ)}, ἀναδιδόνς ἦδεν ἀλλότριον· ἢ εἰ ἐκπεσὼν τοῦ ἀγροῦ ἐν τῷ ἀναλαβεῖν ἔγνω ἀλλότριον· οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζω.*
- §. 5. *Ὁ ἀγοράσας παρ' ἐκείνου, ὃν ἔγνω κεκωλῦσθαι ὑπὸ τοῦ πραιτώρος ὡς ὑποπτον κληρονόμον πωλεῖν, οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζει.*
- §. 6. *Εἰ ὁ φροντιστὴς σου τὸν ἄξιον ἑκατὸν χρυσῶν ἀγρὸν τριάκοντα ἐπὶ βλάβῃ σου πωλήσῃ ἀγνοοῦντί μοι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· ὡς περ καὶ εἰ ἀγνοῶν ἀλλότριον ἀπὸ εἰδότητος ἀγοράσω. εἰ μὲντοι ὑπέφθικρα τὸν φροντιστὴν σου, οὐ διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσπόζω.*
- §. 7. *Τὸ κλαπὲν παρὰ δεσπότητου οὐκ ἔδοξεν εἰς αὐτὸν ὑποστρέφειν, εἰ ἠγγόει αὐτὸ κλαπῆναι. ὡς τε εἰ δούλην κλέψας παρὰ σοῦ ἀγνοοῦντί σοι ἐνεχυράσω, καὶ πληρώσας σε πωλήσω, ὁ ἀγοράσας οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζει.*
- §. 8. *Ὁ δούλος μου ἢ ὁ ἐλεύθερος ἀγνοοῦντί μοι δουλεύων τὰ ἀπὸ τῶν πραγμάτων^{γ)} προσπορίζει μοι ὄφειλα καὶ παραδόσεις καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία ἀρμόζει μοι δι' αὐτοῦ καὶ ἀγνοοῦντι, εἶγε ἐκ τοῦ ἀρμόζοντός μοι πεκουλίου τὸ συνάλλαγμα γένηται.*
- L. 8. *ζ'. Ὁ ἀγοράσας τι παρὰ τινος, ὃν ἦδει δαπανηρὸν, οὐκ ἔστι κακῆ πίστει ἀγοραστῆς· καὶ ὁ παρὰ τρυφητοῦ γὰρ ἀγοράσας διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.*
- L. 9. *η'. Ὁ προφάσει ἐλευθερίας κλειψιμαίαν δούλην ἀπὸ δούλου ἰδίου λαβὼν τὸν τοκετὸν αὐτῆς ὡς ἀγοραστῆς διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.*
- L. 10. *θ'. Καὶ γὰρ καὶ πρᾶγμα δέδοται διὰ τὸ συνάλλαγμα· καὶ τρόπον τινὰ πρᾶσις μεταξὺ τοῦ δεσπότητου καὶ τοῦ δούλου ἐγένετο.*
- L. 11. *ι'. Ὁ εὐλόγως^{δ)} πλανώμενος ἀγοράσας τι, μὴ ἀγοράσας δέ, οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζει. εἰ δὲ ἐκεῖνος, ὃ ἐπέτρεψα ἀγοράσαι, ἀγνοοῦντί μοι ὡς ἀγοράσας παραδῶ, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω.*
- L. 12. *ια'. Πημφθέντος ληγαταρίου εἰς νομῆν, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζονται τὰ ὡς ἀγοραστοῦ κρατηθέντα παρὰ τοῦ τελευτήσαντος, σωζόμενου τοῦ πραιτώρου ἐνεχύρου.*
- L. 13. *ιβ'. Εἰ τὸ ἔδαφός μου καλῆ πίστει ἀγοράσῃς^{ε)}, καὶ διαμαρτύρωμαί σε ἐπικρίζοντα, οὐκ ἐγκόπτω τὴν ἡδὴ ἀρχθεῖσαν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν.*
- L. 14. *ιγ'. Εἰ τὸν ἐπίκοινόν σου καὶ Πέτρον ἀγρὸν ἐπώλησάς μοι νομίζοντι, ὅτι κατ' ἐπιτροπὴν Πέτρου πωλεῖς, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω.*
- [ΚΩΔ. Βιβλ. ζ'. Τίτλ. κς'.]
- L. 1. *ιδ'. Ἐάν ἀλλότρια ἀνδράποδα πωλήσῃ τις, ἐν τῷ πιπράσκειν αὐτὰ κλοπὴν ἀμαρτάνει· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεσπόζονται διὰ τῆς χρονίας νομῆς.*
- VII. 26.

Si tutor rem pupilli subripuerit et vendiderit, non usucapitur, nisi ad ipsum reverterit: tutor enim domini vicem sustinet, dum administrat, non autem dum pupillum spoliat.

Si agrum, quem possidebam, amisero, et postquam alienum esse cognovi, apprehendero, [vel si] emens quidem venditoris esse credidi, sed cum traderetur, alienum esse cognovi: vel si, quem mihi vendidisti, redhibens sciero alienum esse: vel si agro deiectus in recuperando alienum esse cognovi: non usucapio.

Qui ab eo emit, quem scit ut suspectum heredem a Praetore prohibitum esse vendere, usu non capit.

Si procurator tuus agrum centum aureis dignum ignoranti mihi triginta in damnum tuum vendiderit, usucapio: sicut et si ignorans alienum a sciente emero. At si procuratorem tuum corrupero, non usucapio.

Res domino subrepta ad eum rediisse non videtur, si subreptam eam esse ignoret. Itaque si ancillam tibi furatus ignoranti tibi oppigneravero, et eum tibi satisfecissem, vendidero, emtor usu non capit.

Servus meus vel liber homo ignoranti mihi serviens ex rebus meis mihi acquirit. Unde et traditio et usucapio mihi etiam ignoranti per eum competit, siquidem ex peculio ad me pertinente contractum fuerit.

VII. Qui quid ab aliquo emit, quem decoctorem esse sciebat, non est malae fidei emtor: nam et qui a ganeone emit, usucapit.

VIII. Qui libertatis causa ancillam furtivam a servo suo accepit, partem eius pro emtore usucapit.

IX. Namque et res per contractum data, et quodammodo venditio dominum inter et servum celebrata est.

X. Qui sine iusta causa errans putat quid emisse, nec tamen emit, usu non capit. Sed si is, cui emere mandavi, mihi ignoranti tradidit, ac si emisset, usucapio.

XI. Legatario in possessionem misso, usucapiuntur ea, quae a defuncto pro emtore possidebantur, salvo pignore praetorio.

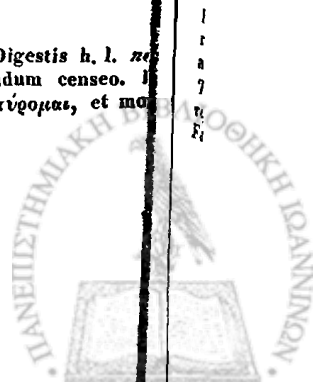
XII. Si meum solum bona fide emeris, et ego tibi inaedificanti denunciaverim, non interrompo usucapionem iam coeptam.

XIII. Si communem tibi ac Petro agrum vendidisti mihi putanti, te mandatu Petri vendere, usucapio.

[COD. Lib. VII. Tit. 26.]

XIV. Si aliena quis mancipia vendiderit, vendenda ea furtum committit: ideoque non usucapiuntur.

ο) Sic cohaerent haec in Cod. 1357. sed excidisse ἢ εἰ ante ἀγοράζων credo. Nec enim male in Digestis h. l. περὶ τῆς ἀλλοτρίου ἀποδοχῆς legit Goeddaeus de V. S. p. 849. R. p) Et hic forte excidit δούλου. R. q) μου addendum censeo. l. r) ἀλόγως lego ac verto. Vide in Gloss. nostro Theoph. εὐ et α confusa. R. s) ἀγοράσεις καὶ διαμαρτύρωμαί, et μοὶ ἐκόπτω et ἦδει Cod. 1357. R.



ε'. Ἐάν ὁ τελευταῖος κελύσῃ ἀνδράποδα μὴ πρᾶθῆναι, οἱ δὲ ἐπίτροποι τῶν τέκνων αὐτοῦ πωλήσωσι τὰ ἀνδράποδα, οὐ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποθῆναι.

εζ'. Ἐάν τις καλῆ πίστει ἀγοράσῃ δούλην κλοπιμαίαν, ἐκείνη δὲ συλλάβῃ παρ' αὐτῷ καὶ γεννήσῃ^{υ)}, οὐκ ἔστιν ὁ τοκετὸς κλοπιμαῖος, καὶ δύναται ἐκ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι.

εζ'. Ὁ συναίνεσας τῇ πράξει οὐκέτι δύναται αὐτὴν ἀνατρέψαι· εἰ δὲ καὶ μὴ συνήνεσεν, ἐφθασε δὲ τὸ πρᾶξεν ἀνδράποδον πίστει καλῆ διὰ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι, οὐκέτι δύναται τὴν πρᾶσιν ἀνατρέψαι.

ιγ'. Ἐάν τις κατὰ βίαν ἀποσπάσας ἀγρὸν μέρος αὐτοῦ πέπρακε, καὶ ὑπερ κατέχει αὐτός, μετὰ τῶν καρπῶν ἀπαιτεῖται, καὶ ὅπερ πέπρακεν, οὐ δύναται ἐκ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι, ἀλλὰ καλῶς ἀπαιτεῖται. εἰ δὲ μὴ γέγονε βία, τὸ πεπραμένον μέρος ἀπαιτεῖται καλῶς, ἐάν ὁ ἀγοραστὴς διὰ τῆς χρήσεως οὐκ ἐδέσποσεν.

ιδ'. Ἐάν τις τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα πωλήσῃ, ὡς κλοπιμαῖον οὐ δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποθῆναι.

κ'. Ἐάν τις ἀλλότριον ἐν εἰδήσει πωλήσῃ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου, κλοπὴν ἀμαρτάνει· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποθῆναι, πρὶν ἢ πρὸς τὸν δεσπότην ὑποστρέψῃ.

κα'. Ὁ ἀπὸ αἰτίας διαλύσεως πρᾶγμα λαβὼν ἀλλότριον καλῆ πίστει, ὡς ἀπὸ εὐλόγου αἰτίας ἔχων, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

κβ'. Ἐάν τις ἀγοράσῃ παρὰ ἀνήθου πρᾶγμα^{ν)}, πιπράσκοντος αὐτοῦ χωρὶς αὐθεντίας^{ω)} ἐπιτρόπου, οὐ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν. ἐάν δὲ δείξῃ ἐκείνον γενόμενον πλουσιώτερον, ἐναγόμενος παρ' αὐτοῦ μετὰ τὴν ἡβην^{ξ)}, ἀντιτίθῃσιν αὐτῷ δόλου παραγραφὴν.

TITULUS E'.

Περὶ κληρονόμου ἢ διακατόχου^{υ)}.

[PANL. Βιβλ. μα'. Τίτλ. ε'.]

α'. Τὰ τοῦ ζῶντος πράγματα ὡς κληρονομία διὰ τὸ χρᾶσθαι οὐ δεσπόζονται.

β'. Εἰ πεμφθῶ εἰς τὴν νομικὴν νομὴν, οὐ διακόπτω ὡς κληρονόμος²⁾ τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν· ἤτις κἂν πληρωθῇ, οὐκ ἀναχωρῶ τοῦ ἐνεχύρου, εἰ μὴ πληρώσω³⁾ τὸ ληγάτον, ἢ τὸ ἱκανὸν ἐπ' αὐτῷ πάθω.

γ'. Οὐδὲ τὴν πολιτικὴν, οὐδὲ τὴν φυσικὴν νομὴν δύναται τις ἐαυτῷ ἀλλάξαι. διὸ οὐδὲ ὁ μισθωτής, οὐδὲ ὁ παραθηκάριος, οὐδὲ ὁ χρησάμενος δύναται τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὡς κληρονόμος νέμεσθαι.

Ὁ δὲ υἱὸς τὸ διαρηθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς οὐδὲ κατὰ τὸ μέρος τῶν συγκληρονόμων δύναται ὡς κληρονόμος διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσαι.

XV. Si defunctus vetuerit mancipia vendi, tutores autem liberorum eius mancipia vendiderint, usu capi nequeunt.

XVI. Si quis ancillam furtivam bona fide emerit at illa apud eum conceperit ac pepererit, partus non est furtivus, et usucapi potest.

XVII. Qui venditioni consensit, eam retractare amplius non potest. Sed etiamsi non consenserit, sed mancipium venditum bona fide usucaptum iam sit, venditionem amplius rescindere nequit.

XVIII. Si quis per vim agrum alicui ademit, partemque eius vendidit, et id, quod ipse retinet, cum fructibus repetitur, et illud, quod vendidit, usucapi non potest, sed recte petitur. Sed si vis facta non est, pars vendita recte petitur, si emptor nondum usucepit.

XIX. Si quis rem oppigneratam vendiderit, tanquam furtiva usucapi non potest.

XX. Si quis rem alienam sciens praeter domini voluntatem vendiderit, furtum committit: atque ideo res usucapi non potest, antequam ad dominum reverterit.

XXI. Qui ex causa transactionis rem alienam bona fide accepit, usucapit, utpote ex iusta causa habens.

XXII. Si quis ab impubere rem vendente sine tutoris auctoritate emerit, usucapere non potest. Sed si probaverit, illum locupletiore esse factum, conventus ab eo post pubertatem doli exceptionem ei opponit.

TITULUS V.

De herede aut bonorum possessore.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 5.]

I. Res viventis tanquam hereditariae non usucapiuntur. D.

II. Si in possessionem legitimam missus fuerim, non interrumpo tanquam heres usucapionem: quae etiamsi impleta sit, a pignore non discedo, nisi legatum mihi persolutum aut pro eo satisfactum fuerit. L

III. Nec civilem, nec naturalem possessionem sibi quis mutare potest. Unde nec colonus, nec depositarius, nec commodatarius eandem rem pro herede possidere potest.

Filius autem donatum sibi a patre neque pro parte §: coheredum usucapere pro herede potest.

1) Retulit hoc caput Fabr. ad superiorem titulum sub numero λγ'. quia cum Leunclavio pag. 163. putavit esse versionem L. 33. pr. D. XLI. 3. cum tamen ipsa Syn. tit. δ. κεφ. εζ. habeat, pro quo Leuncl. rescribi volebat κεφ. κζ. Sed minus recte. R. u) εἰ καὶ αὐτὴ εἰς αἰτίαν κλοπιμαίαν ἐπέσειεν, addit Fabr. cum Syn. et mox διὰ habent pro ἐκ. R. v) τι addunt Syn. et Fabr. R. w) Cod. 1357. αὐθεντίας. R. x) Cod. 1357. ἡβην. R. y) Rectius Synopsis hanc habet Rubricam: Τίτλος ε'. διαλαμβάνει περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ὡς κληρονόμου νεμηθέντος διὰ τῆς χρονίας νομῆς γενομένης δεσποτείας· οὗτος ἐν τῷ δ'. κεφαλαίῳ φησὶν. Exhibet autem sola capita δ'. et ε'. (quae hic est posterior pars capituli δ'. et ε'. totam) nec plura Fabrotus. R. z) Male sic versum pro τοῦ κληρονόμου. R. a) πληρωθῶ lego, et τὸ ληγάτον quarto casu accipio. R.



- L. 3. δ'. Ὁ κληρονόμος νεμόμενος ὡς κληρονόμος δε-
XLI. 5. σπόζει.
- L. 4. (O^b) ἔχων τὴν ἀπὸ τῆς διαθήκης βοήθειαν δύνα-
i. eod. ται ὡς κληρονόμος διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.
[ΚΩΔ. Βιβλ. ζ. Τίτ. λ'. καὶ κθ'.]
- L. 3. ε'. c) Ὁ^d κληρονόμος τοῦ κακῆ^e) πίστει νεμη-
VII. 30. θέντος, κἄν^f) αὐτὸς καλῆ πίστει νεμηθῆ^g), οὐ δύ-
ναται διὰ τῆς χρονίας^h) νομῆς δεσπόζειν. τὰ γὰρ
ἐλαττώματα τοῦⁱ) τελευτήσαντος διαβαίνουσιν ἐπὶ
τὸν κληρονόμον.
- L. 1. Καὶ ἐπὶ κληρονομίας διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσποτεία^k)
VII. 29. οὐκ ἔστιν· οὐδὲ δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι ὡς τῆς κληρο-
νομίας ὑπάρχον τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρήσεως ἐδέσποσα·
ἐπειδὴ δοκεῖ καὶ αὐτὸς πίστει κακῆ^l) νέμεσθαι.^l)
- L. 2. ζ'. Ὄντων κληρονόμων οὐ δύναται τις ἕτερος
i. eod. πρᾶγμα κληρονομιᾶτον διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσπόζειν·
ἀνεφάνησαν γὰρ μάλιστα ἤδη, καὶ εἰσι κληρονόμοι.
- L. 3. ζ'. Ἐάν τις ὑπονοήσῃ τινὰ τελευτῆσαι, καὶ ὡς
i. eod. κληρονόμος κατάσῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ, οὐ δύναται
αὐτὰ διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσπόζειν.
- L. 4. η'. Οὐ δύναται προβαίνειν διὰ τῆς χρήσεως δε-
i. eod. σποτεία, μὴ προσηγησαμένης νομῆς· ἀλλ' οὔτε δύναται
τις ὡς κληρονόμος διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσπόζειν πρᾶ-
γμα, μὴ ἔχων ἄλλον τίτλον νομῆς.

ΤΙΤΛΟΣ ζ'.

Περὶ τῶν δωρηθέντων^m).

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. μα'. Τίτ. ε'.]

- L. 1. pr. α'. Ὁ λαβῶν, οὐ μὴν ὁ ὑπονοῶν λαβεῖνⁿ) δω-
i. eod. ρεῖν, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.
- §. 1. Τὸ δὲ δωρηθὲν μοι παρὰ τοῦ πατρός, οὐδὲ
τελευτῶντος, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· οὐδὲ
γὰρ ἔρωται ἢ δωρεά^o).
- §. 2. Τὸ ἀπὸ ἀνδρός γυναικὶ δωρηθὲν, ἢ τὸ ἐναντίον,
οὐ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζεται, πλὴν εἰ μὴ διαζευ-
χθῶσι καὶ παραγησῶσι ὁ δωρησάμενος· συνεσιωγῶτος
δὲ τοῦ γάμου νέμεται τὸ δωρηθὲν.
- L. 2. β'. Κἂν ἄρξωμαι ἐδικαῖν, ἢ ἐδωρησάμην σοι,
i. eod. τρέχει ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.
- L. 3. γ'. Εἰ ἀνὴρ γυναικὶ, ἢ γυνὴ ἀνδρὶ δωρησῆται τι,
i. eod. καὶ μὴ γένηται πενίστερος, προκόπτει διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσποτεία.
- L. 4. δ'. Ἄφ' οὗ ὁ κληρονόμος μου, ὁ ἐδωρησάμην
i. eod. τῇ ὑπεξουσίῳ καὶ ἀποκλήρῳ μου θυγατρὶ, βέβαιοι
ἡγήσονται, τρέχει ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.
- L. 5. ε'. Εἰ τὸν δωρηθέντα μοι δοῦλον πρὸ τῆς χρο-
i. eod. νίας νομῆς ἐλευθερώσω, διακόπτεται ἢ διὰ τῆς χρο-
νίας νομῆς ἐλευθερία^p).
- L. 6. ζ'. Τὸ δωρεῆς χάριν προθὲν^q) pro donato διὰ
i. eod. τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται.

IV. Heres possidens pro herede usucapit.

Testamenti auxilium habens pro herede potest usucapere.

[COD. Lib. VII. Tit. 30. et 29.]

V. Heres mala fide possidentis, etiamsi ipse bona fide possideat, usucapere non potest. Vitia enim defuncti ad heredem transeunt.

Et in hereditate usucapio non est: nec potest quis dicere, illam rem tanquam hereditariam usucapere: quia et ipse mala fide possidere videtur.

VI. Existentibus heredibus nemo alius rem hereditariam usucapere potest: iam enim extiterunt maxime, et heredes sunt.

VII. Si quis suspicetur aliquem obiisse, et bona eius pro herede possideat, non potest ea usucapere.

VIII. Usucapio procedere non potest, possessione non praecedente: sed neque pro herede rem usucapere quis potest, alium possessionis titulum non habens.

TITULUS VI.

De donatis.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 6.]

I. Qui accepit, non qui opinatur se accepisse donationem, usucapit.

Rem autem a patre mihi donatam nec moriente eo usucapio: neque enim valet donatio.

Quod a viro mulieri donatum est, aut vice versa, non usucapitur, nisi cum disiuncti fuerint, et donator concesserit: sed constante matrimonio res donata possidetur.

II. Licet vindicare coepero, quod tibi donaveram, tamen currit usucapio.

III. Si vir uxori, vel mulier viro quid donaverit, nec pauperior fiat, procedit usucapio.

IV. Ex quo heres meus id, quod filiaefamilias meae exheredatae donaveram, ratum habuerit, currit usucapio.

V. Si donatum mihi servum ante usucapionem manumisero, interrumpitur usucapio.

VI. Donationis causa venditum pro donato usucapitur.

b) ὁ addidi ex Syn. R. c) Cap. 5. et 6. rursus habet Cod. Vat. 2075. d) In marg. Leuncl. l. 1. C. de usuc. pro her. Fabr. autem l. 1. et 4. C. de usuc. pro her. Sed errat uterque: cum prior huius capitis pars sit versio Legis 3. C. commun. de usucap. Posterior pars est l. 1. C. de usucap. pro her. tit. 29. quam deinceps reliquae ex ordine sequuntur. Hoc κερ. ε'. usque ad δεσποτείας οὐκ ἔστιν extat quoque apud Harm. II. 1. §. 44. conl. 48. n. 49. R. e) τοῦ κακῆ Cod. Vat. f) κἄν Cod. Vat. g) Cod. Vat. νεμηθῆ. h) Cod. Vat. διατησσορίας coniunctim. i) Cod. Vat. ἐλαττώματα τοῦ (sic). k) Cod. Vat. δεσποτεία. l) Usque ad vocem νέμεσθαι Cod. Vat. in quo sequentia desiderantur, et quinque folia cum dimidio sequuntur, quibus inscripti sunt νόμοι στρατιωτικῶν. Inde a fol. 6. B. Cod. Vat. sequitur τερ. β'. βιβλίον N. περὶ τετραμετίας, qui titulus in editione Reitziana est XIII. m) Περὶ τῆς ἀπὸ δωρεῆς γινομένης διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείας inscribit cum Syn. Fabr. qui ex hoc titulo afferunt κερ. α'. β'. γ'. δ'. nobis hic α'. usque ad δωρησάμενος. ζ. et θ'. R. n) λαβῆν deest in Syn. Fabr. et Harm. II. 1. §. 50. R. o) διὰ τῆς ὑπεξουσιότητας addit solus Harm. II. 1. 51. R. p) δεσποτείας rescribendum. Erroris fons per se patet. R. q) Eieci hinc (ante verba pro donato) διὰ τῆς. R.

[ΚΩΔ. Βιβλ. ζ. Τίτλ. κζ.]

ζ. Καὶ ὁ παρὰ τοῦ μὴ δεσπότου διεξάμενος πράγματα κατὰ δωρεάν, καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσας, οὐκ ἔτι αὐτὰ ἀπόλλυσιν.

η'. Ὁ δωρούμενος ἀλλοτριᾶν δούλην κλοπῆν ἀμαρτάνει· ὅθεν οὐ δύναται αὐτὴ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποθῆναι.

θ'. Ὁ ἀπαξ δωρησάμενος οὐ δύναται ἀνατρέπειν τὴν δωρεάν· οὔτε δὲ ὁ νομισίας, ὅτι ἐδωρήθη αὐτῷ πρᾶγμα, οὐδέ ἔχει αὐτὸ κατὰ δωρεάν, δύναται δὲ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.

TITULUS Ζ'.

Περὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων^{u)}.

[ΠΑΝΑ. Βιβλ. μα'. Τίτλ. ζ.]

α'. Ὁ ἐγκατέλιπον, οὐκ ἔτι ἔστιν ἐμὸν· τοῦ δὲ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. ὡς γὰρ κτωμεθα, οὕτως καὶ ἀποκτώμεθα.

β'. Ὁ εἰδὼς καταλείφθαι^{w)} τι κτᾶται αὐτό.

Παύεται γὰρ εἶναι τοῦ καταλιπόντος, καὶ γίνεται τοῦ κρατούντος.

γ'. Μῆρος ἰδίου πράγματος οὐδεὶς ἐγκαταλιμπάνει, εἰ μὴ ἐπικοινων αὐτὸ εἶχεν.

δ'. Τὸ ἐγκαταλειφθὲν ἢ καὶ νομιζόμενον καταλειφθῆναι διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζομεν, κἂν ἀγνοῖται^{x)} ὁ καταλείψας.

ε'. Ὁ εἶχες ἐγκαταλελειμμένον ὃν πωλήσεις μοι^{y)}, ἐγὼ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· ὡς περ κἂν τὰ δωρηθέντα σοι ἀπὸ τῆς γαμετῆς σου εἰδότε μοι πωλήσης.

ς'. Τὸ ἐγκαταλειφθὲν τοῦ λαμβάνοντος γίνεται· ὡς περ καὶ νοῦμοι ριπτόμενοι καὶ ὄρνις ἀπολυόμεναι.

ζ'. Ἐξ ὑπονομίας μόνης οὐ κτᾶται τις ὡς ἐγκαταλελειμμένον.

η'. Ἐὰν ἦν ἔλεγον ἐκ τῆς δούλης μου τεθῆναι, μὴ βουληθῶ θρέψαι, ἀλλὰ τῷ φυσικῷ πατρὶ παρῆσσω· δύναται ὁ πατὴρ ἐλευθερῶσαι, ἐπειδὴ παρ' ἐμοῦ ἐγκατελείφθη.

TITULUS Η'.

Περὶ προικός^{z)}.

[ΠΑΝΑ. Βιβλ. μα'. Τίτ. θ']

α'. Τῷ χρόνῳ τοῦ ἀγοραστοῦ^{a)} καὶ ὁ pro dote^{b)} διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

Κἂν ἐν ὀμάδι^{c)}, κἂν καθ' ἕκαστον δοθῆ^{d)} ἢ προίξ.

Εἰ δὲ πρὸ τῶν γάμων δοθῆ, εἰ μὲν ἐπὶ τῷ μὴ δεσπύσαι πρὸ τοῦ γάμου δοθῆ, οὐ^{e)} διὰ τὸ χρόσθαι οὐ δεσπόζει. εἰ δὲ οὐδὲν ἔδοξε, προλήψει μὲν εὐθὺς δεσπόζει ὁ μνηστῆρ διὰ τῆς χρονίας νομῆς, δεσπόζει δὲ τὰ ἀλλότρια ὡς ἴδια.

z) ὁ deest al. R. s) ἦδη erat in Cod. 1357. R. t) Hic (ante δύναται) ἢ insertum habebat Cod. 1357. Estne ex οὐ ortum? R. u) Περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐγκαταλελειμμένων διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτίας: Syn. et Fabr. Illa habet κερ. α'. et δ. p. 432. suo hoc loco, et rursus α'. et β'. in fine lib. L. p. 440. Sed Fabrotus recte ad h. l. retulit. R. v) ἔτι deest aliis. R. w) ἐγκαταλείφθαι Fabr. R. x) ἀγνοῖται Syn. habet. R. y) Rescribo: εἰ, ὃ πωλήσης μοι. R. z) Περὶ τῆς ἀπὸ προικός διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτίας Fabr. cum Syn. qui afferunt κερ. α'. et δ. nobis α'. pr. et γ'. de quo mox plura. R. a) In Cod. 1357. verba τῷ χρόνῳ τοῦ ἀγοραστοῦ bis legebantur, semel cum rubrica, ubi delevi, et iterum hoc loco. R. b) καὶ ὁ ὡς ἀπὸ προικός διὰ κ. τ. λ. Syn. et Fabr. Versionem hic exhibeo Leunclavii a Fabroto retentam, cum Graeca mihi non satisfaciant, nisi λαβῶν ante διὰ inseratur. R. c) νομάδι habebat Cod. 1357. R. d) Alterutrum οὐ vacat. R.

[COD. Lib. VII. Tit. 27.]

VII. Etiam qui a non domino res per donationem accepit, atque usucepit, eas haud amplius amittit.

VIII. Qui ancillam alienam donat, furtum committit: unde illa usucapi non potest.

IX. Qui semel donavit, donationem revocare nequit. Nec qui rem sibi donatam esse putat, neque eam ex donatione habet, usucapere potest.

TITULUS VII.

De derelictis.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 7.]

I. Quod dereliqui, haud amplius est meum: sed occupantis fit. Ut enim acquirimus, ita et amittimus.

II. Qui derelictum quid esse scit, illud acquirit. Desinit enim derelinqentis esse, et fit apprehendentis.

III. Partem suae rei nemo derelinquit, nisi illam communem habuit.

IV. Derelictum vel quod creditur derelictum, usucapimus, etiamsi ignoretur, qui dereliquit.

V. Si quod possidebas pro derelicto, mihi vendideris, ego usucapio: sicut et si donata tibi ab uxore tua scienti mihi vendideris.

VI. Derelictum fit capientis: sicut et nummi sparsi et aves dimissae.

VII. Ex sola suspicione nemo pro derelicto acquirit.

VIII. Si quam dicebam ex ancilla mea natam, alere nolucro, sed patri naturali reliquero: potest pater manumittere, quandoquidem a me derelicta fuit.

TITULUS VIII.

De dote.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 9.]

I. Eo spatio, quo emtor, etiam qui doti rem accepit, usucapit: Sive in universitate, sive in singulis rebus data dos sit.

Quodsi ante nuptias data sit, si quidem ea lege, ne ante nuptias fiat eius, cui datur, non usucapit. Sed si nihil convenit, ex praesumptione statim usucapit sponsus, et aliena acquirit pro suis.



- L. §. 3. Μετὰ δὲ τοὺς γάμους pro dote, εἰ μὴ ἀνίσχυρος
 XL. 1. 9. ὁ γάμος εἴη· τότε γὰρ οὐδὲ προῖξ ἐστιν.
 L. 2. Εἰ δὲ διατιμηθὲν παραδοθῆ, οὐδὲ ὄλως πρὸ
 L. 3. τῶν γάμων διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται.
 L. 3. β'. Δύο γυναῖκες ἐπίκοινα ἀνδράποδα ἐν προικί
 L. 3. δεδώκασιν· εἰ καὶ μετὰ ταῦτα ξεμερίσαντο, ὅμως
 ἐκάτερος ἀνὴρ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.
 [ΚΩΔ. Βιβλ. ζ'. Τίτλ. κη'.]
 L. un. γ'. Κᾶν^e) ἀπὸ προικὸς λάβῃ τις ἀλλότριον πρῶ-
 VII. 28. γμα, δύνυται αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως δεσπόζειν.

ΤΙΤΛΟΣ Θ'.

Περὶ τῶν ὡς ἰδίων λογιζομένων^f).

[Βιβ. μ'. τῶν Διγ. Τίτ. ε'.]

- L. 1. pr. α'. Ἐμπέση γε^g) ταῖς ἄλλαις νομαῖς ἢ ὡς ἴδια
 XL. 10. νομιζομένη.
 §. 1. Ἀρχόμεθα μὲν αὐτῆς καὶ πρὸ τοῦ διὰ τῆς χρο-
 νίας νομῆς δεσπόσαι· οὐ πανόμεθα δὲ οὐδὲ μετὰ διὰ
 τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεῖαν τὴν ἀρχέτηπον ἔχειν
 νομῆν.
 L. 2. β'. Τὰ ἀπὸ^h) γῆς ἢ θαλάσσης ἢ οὐρανοῦ θη-
 D. cod. ρώμενα, καὶ τὰ ἐκ προσκλίσεως ἢ τοῖ ἐκ προσχώσεως
 ὡς ἴδια νερόμεθα. ὡς περὶ καὶ κτώμεθα ἀλλοτρίω
 ὄνόματι, οἷον τοκετὸν ἢ καρποὺς πράγματος κληρο-
 νομαίου ἢ ἀγορασθέντος ἢ δωρηθέντος.
 L. 3. γ'. Ἐὰν νομιζῶνⁱ) ἐπερωτηθῆναι μοι δῶς μοι
 D. cod. δοῦλον, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· εἰ μὴ οἶδα
 μὴ χρεωστεῖσθαι· ἢ γὰρ παράδοσις ἀποτελεῖ με ὡς
 ἴδιον νομέα.
 L. 4. pr. δ'. Εἰ^k) κλοπιμαίαν δοῦλην καλῆ πῖστει ἀγο-
 D. cod. ράσω, τὸ τεχθὲν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω·
 πλὴν εἰ μὴ γνοῦς ἀλλοτρίαν καὶ δυνάμενος φανερώσαι
 οὐκ εἶπον τῷ δεσπότη· τότε γὰρ λαθραίως νέμομαι·
 οὐδείς δὲ τὸ αὐτὸ ὡς ἴδιον καὶ λάθρα νέμεται.
 §. 1. Οἱ συμφωνήσαντες, ὥστε τὴν γενομένην αὐτοῖς
 διανέμωσιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς βεβαίαν εἶναι, τὰ ἐν τῇ
 οὐσίᾳ ἀλλότρια ὡς ἴδια διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπό-
 ζουσιν.
 §. 2. Εἰ τὸ μὴ ληγατευθὲν παραδῶ μοι ὡς ληγάτον ὁ
 κληρονόμος, ὡς ἴδιον διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω.
 L. 5. §. 1. ε'. Ὅ τὸ ἀλλότριον κατὰ πλάνην οὐκ ἄλογον ὡς
 D. cod. ἴδιον νερόμενος διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οἷον,
 εἰ νεμηθῶ τι ὡς ἀγορασθὲν^l) ἀπὸ δούλου μου ἢ τοῦ
 προσήκοντος ἐκείνω, οὐ κληρονομῶ. φορητὸν γὰρ ἐστι
 τὸ πλανᾶσθαι περὶ ἀλλοτρίαν ἔννοιαν φάκτον^m).

e) κᾶν etiam habet Syn. sed ἐν Fabr. cum Harmenop. II. 1. §. 68. Mox λάβοι solus Cod. 1357. item δεσπόζει. Post quod verbum reliqui tres haec subiungunt: ταῦτα (δὲ Harm.) ἐπὶ τῶν κινήτων (ἔξω κω. Syn. ubi ἐπὶ κω. emendavit Leuncl.) δηλονότι· ἐπειδήπερ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων οὐκ εὐχερῶς τὸ (deest τὸ in Syn.) ἰλάττωμα προβαίνει (διαβαίνει Harm. ac Fabr.) διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι ἐπ' αὐτοῖς (αὐτῷ Syn. et Harm.) κλοπῆν. Quod mihi scholium esse videtur atque in contextum irrepsisse, licet Gothofredus ad Harm. aliter sentiat. Eidem huic capiti Fabrotus hoc adiicit ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστέον, ὅτι τὸ γ'. κεφ. τοῦ νά. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. φησὶν, ὅτι πρὸ τῆς οὐσουκαπιονος δικιδικεῖται τὸ δοθέν τιμ ὡς προῖκα ἀλλότριον πρῶμα. R. Hoc scholium, quod Fabr. exhibet, in Syn. edita non extat. Exhibetur autem a Labbaeo Obs. et Emend. in Syn. p. 150. unde baud dubie Fabr. hausit. f) Περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ὡς ἰδίων νομιζομένων διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείας: Syn. et Fabr. qui solum cap. ult. afferunt. R. g) Hic mihi optativus ἐμπέσοι γε magis placeret. R. h) Malim ἐπὶ. R. i) νομιζῶ Cod. 1357. R. k) Aliis verbis L. 4. pr. D. h. t. redditur ab Harm. III. 3. §. 92. l) ἀγοράσας Cod. 1357. Male. Pro ἀπὸ autem Graecitas hic saltem exigit ὑπὸ, ne significetur, me de servo meo emisse. R. m) ἔννοιαν sine φάκτον habet Syn. quod Leuncl. mutavit in ἔννοιαν, idque arripuit Fabr. Vertunt tamen, in alieni facti ignorantia. Itaque lego: περὶ ἀλλοτρίου φάκτον ἔννοιαν. Imo absque ulla fere mutatione: περὶ ἀλλοτρίαν ἔννοιαν φάκτον, circa alienam facti alicuius scientiam. R. Synopseos editae lectionem ex Codd. mss. tuetur Labbaeus Obs. et Emendat. in Syn. p. 150. Equidem, quod ad h. l. attinet, assentiar Reitzio in lectione sic constituenda: περὶ ἀλλοτρίου φάκτον ἔννοιαν: quae optimè respondet lectioni Digestorum: in alieni facti ignorantia tolerabilis error est.

Post nuptias vero pro dote, nisi matrimonium sit invalidum: tunc enim neque dos est.

Sed si res aestimata sit tradita, ante nuptias omnino non usucapitur.

II. Duae mulieres communia mancipia in dotem dederunt: etiamsi postea inter se partiantur, tamen maritus uterque usucapit.

[COD. Lib. VII. Tit. 28.]

III. Etiam si ex causa dotis quis acceperit rem alienam, potest eam usucapere.

TITULUS IX.

De rebus, quae pro suis habentur.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 10.]

I. Coincidere reliquis possessionibus etiam potest, quae pro suo censetur.

Hanc quidem inchoamus etiam ante quam usucapimus: neque post usucapionem desinimus primitivam habere possessionem.

II. Quae in terra vel mari vel coelo capiuntur, et quae ex alluvione accedunt, ut nostra possidemus: quemadmodum et alieno nomine acquirimus, velut partum vel fructus rei hereditariae aut emtae aut donatae.

III. Si putans, te mihi promississe, servum mihi dederis, usucapio: nisi scierim, eum non deberi: nam traditio facit me pro suo possessorem.

IV. Si furtivam ancillam bona fide emero, partum usucapio: praeterquam si alienam esse scivi, et cum manifestare potuissem, domino non dixi: tunc enim clam possideo: nemo autem idem pro suo et clam possidet.

Qui pacti sunt, ut facta inter eos a patre partitio rata sit, res alienas, quae in patrimonio sunt, pro suis usucapiunt.

Si mihi heres pro legato tradiderit rem non legatam, pro mea usucapio.

V. Qui rem alienam per probabilem errorem pro sua possidet, usucapit: veluti si quid possideam tanquam entum a servo meo aut ad eum pertinente, cuius sum heres. Tolerabilis enim est error circa alienam facti alicuius scientiam.



ΤΙΤΛΟΣ Ι'.

Περὶ τῆς μὴ διὰ χρήσεως γενομένης δεσπο-
τείας εἰς κοινὰ^{η)}.

[Βιβ. ζ. τοῦ Κωδ. Τит. λ'. ο)]

α'. Ὁ μισθωσάμενος πρᾶγμα οὐ δύναται διὰ τῆς
χρονίας νομῆς δεσπόζειν, ἐπειδὴ οὐχ ἑαυτῷ νέμεται,
ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ τοῦ πράγματος.

β'. Τὸ^{ρ)} τοῦ δημοσίου πρᾶγμα οὐ δύναται διὰ
τῆς χρονίας νομῆς δεσποθῆναι.

γ'. Ὁ κακῆ πίστει νεμόμενος οὐ δύναται διὰ τῆς
χρονίας νομῆς δεσπόζειν^{θ)}.

[Βιβ. ζ. τοῦ Κωδ. Τит. λ'. α']

δ'. Ἡ^{τ)} διάταξις κελεύει πάντα τὰ πράγματα,
εἰ μὲν κινήτᾳ^{ς)} εἶησαν, διὰ τριετίας^{ι)} τῇ χρονίῳ^{υ)}
νομῇ δεσπόζεσθαι· εἰ δὲ ἀκίνητα, διὰ δέκα καὶ εἰκοσιν
ἐνιαυτῶν^{ν)} τῇ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζεσθαι· δέκα μὲν,
ὅτε πάρεσιν οἱ δεσπότηι· εἰκοσι δέ, ὅτε ἄπεισιν.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ'.

Περὶ παραγραφῆς^{ω)} μακροῦ χρόνου δέκα
ἢ εἰκοσι^{ξ)} ἐτῶν.

[ΚΩΔ. Βιβ. ζ. Τίτ. λγ'.]

α'. Ἐάν τις νεμηθεὶς κτήμα καὶ μηδέπω διὰ
χρονίας νομῆς δεσπόσας, ἀλλ' ἐναχθεὶς περὶ αὐτοῦ
τῇ τὰ ἴδια ἐκδικούσῃ ἀγωγῇ, εἴτα ἡσυχάζοντος τοῦ
ἐνάγοντος ἀποκτήσῃται τὸ πρᾶγμα, καὶ παράσχη αὐ-
τῷ^{υ)} ἐτέρω τινί, καὶ μείνη ἐκείνος δέκα ἢ εἰκοσιν
ἐνιαυτοὺς κατέχων τὸ πρᾶγμα· διὰ τῆς χρονίας νομῆς
δεσπόζει. ἐὰν δὲ αὐτὸς ὁ τὴν προκείμενῃ ὑποστάς
ἐπιμείνη νεμόμενος, οὐκέτι δύναται διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσπόσαι. ταῦτα δὲ ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ πόλειως.

β'. Ἡ^{ζ)} χρονία νομὴ συμβάλλεται τοῖς πίστει καλῇ
νεμηθεὶσι καὶ μηδεμίαν προκείμενῃ ὑπομείνασιν^{α)}.

γ'. Ἐάν αἱ ἀμπελοὶ, ἄστιας ἢ μήτηρ ἢ σὴ τῶ
πατρῴῳ^{β)} σοὺ εἰς προίκα δέδωκε, τῆς σῆς δεσπο-
τείας ὄσι, καὶ οὐδέ τις παραγραφὴ ἐκ τοῦ μήκους
τοῦ παρελθόντος χρόνου ἠξήθη, ὁ ἕρχων τῆς ἐπαρ-
χίας ἀποκατασταθῆναι σοὶ ταύτας ποιήσει.

TITULUS X.

De dominio per usum non acquirend
communiter.

[COD. Lib. VII. Tit. 30.]

I. Qui rem conduxit, usucapere non potest, qu
niam sibi non possidet, sed domino rei.

II. Res fisci usucapi nequit.

III. Mala fide possidens usucapere non potest.

[COD. Lib. VII. Tit. 31.]

IV. Iubet constitutio, omnes res, si quidem m
biles sint, triennio usucapi: sed si immobiles, decen
nio et vicennio usucapi: decennio quidem, si domi
adsint, vicennio autem, si absint.

TITULUS XI.

De praescriptione longi temporis decen
vel viginti annorum.

[COD. Lib. VII. Tit. 33.]

I. Si quis praedium possidens, antequam id usu-
ceperit, conventus fuerit rei vindicatione, ac deinde
quiescente actore rem alienaverit, aliique tradiderit,
atque hic decem vel viginti annis rem possederit:
usucapit. Sed si is, qui litis contestationem passus
fuit, in possessione manserit, usucapere amplius non
potest. Haec autem et in civitate valent.

II. Longa possessio prodest bona fide possidenti-
bus, neque ullam litis contestationem passis.

III. Si vites, quas mater tua vitrico tuo in do-
tem dedit, tui fuerunt domini, nec ulla praescriptio
ex transacti temporis prolixitate adolevit, Praeses
provinciae restitui tibi eas efficiet.

η) Hic Cod. 1357. rubricam praefero illi Synopsos: περὶ τῆς ἀπὸ χρήσεως δεσποτείας· καὶ περὶ τῆς ποσότητος τῶν
χρόνων τῶν τὴν δεσποτείαν ἐμποιοῦντων. Deest in Syn. et Fabr. solum κεφ. α'. sed γ'. contra auctius habent. R. ο) Β'.
habebat Cod. 1357. p) Fabr. cum Syn. hoc scholium habet: Ἀνάγνωθι καὶ τὸ α'. κεφ. τοῦ ιγ'. τίτ. ἐν ᾧ φησιν, ὅτι διὰ
τετραετίας ἔχων κατὰ τοῦ δημοσίου παραγραφῆι τὸ νεμηθὲν δημοσίον. Ἀνάγνωθι καὶ βιβ. νά. τίτ. γ'. κεφ. η'. καὶ εἰρήσεις
περὶ τετραετίας. R. q) Post δεσπόζειν subiungunt Leuncl. et Fabr. ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα
νεμηθέντες, κἂν καλῆ πίστει νέμονται, διὰ τὸ τῆς ἀρχῆς ἐλάττωμα διὰ χρήσεως οὐ δεσπόζουσιν αὐτό. R. r) Haec in Cod. 1357.
prorsus cohaerebant cum praecedente δεσπόζειν. Namque tit. Cod. ad marginem eiusdem versiculi erat scriptus. Leuncl.
nomenclum capitis ignorans eius loco punctula posuit sic κεφ. Fauroti autem numeros non curamus, ut alibi diximus,
quia Latinos tantum adpingit. Praeterea Harm. hoc caput habet II. 1. §. 52. R. s) ἢ αὐτοκίνητα additur in aliis
omnibus. R. t) τετραετίας sola Syn. Adde hoc exemplum iis, quibus ad Theophitum emaculandum usus fuit pag. 1178.
ubi contra τριετίας perpetam legitur. R. u) χρονία alii omnes: quod ob constantem usum in his titulis forte praefendum. R.
v) ἐνιαυτοὺς δέκα μὲν, ὅτε πάρεσιν ὁ δεσπότης, εἰκοσι δέ, ὅτε ἄπεισιν Harm. Addit hoc scholii Fabr.: Ζῆτει κεφ. ιβ'. τοῦ
ια'. τίτ. R. Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 152. hoc scholium e Codd. mss. adiecit: οὐχ ὅτε πάρεσι τὰ πρόσωπα,
ἀλλ' ὅτε τὴν οἰκίαν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἔχουσιν· ὥστε, κἂν θάτερον ἀποδημῆι, μὴ ἀπίσιναι δοκεῖν, ὡς ιβ'. κεφ. τοῦ ια'. τίτ.
ρησὶ. w) περὶ γραφῆς Cod. 1357. Alii hanc habent rubricam: περὶ τῆς ἀπὸ χρονίας νομῆς δεσποτείας, καὶ τῆς ποσότητος
τῶν χρόνων, δι' ὧν δύναται τις νεμηθεὶς δεσπόσαι: atque afferunt κεφ. β'. ζ'. θ'. et ια'. et Fabr. praeterea Nov. 18. cap. 10. R.
x) Lege εἰκοσιν. R. y) Sic fecit Capperon. pro αὐτῶ, quod habebat Cod. 1357. R. z) L. 2. C. VII. 33. usque ad νεμηθεὶσιν
legitur apud Harm. II. 1. 7. a) Ad verba καὶ μηδεμίαν προκείμενῃ ὑπομείνασιν hoc scholium habet Synopsis: Ὅταν
μηδεμίαν δικῆν ἢ γονὴν προκείμενῃ ὑπέστησαν, ἀλλὰ μόνον ἔχλησαν, οὐ διαρηνγνυται ἢ διὰ τῆς χρήσεως δεσποτεία. Cui Fabr.
porro subdit: ὡς ὅταν μηδεμίαν ἐνομον ἀγωγὴν ὑπέστησαν, ἀλλ' ἴσως μόνον ἔχλησαν, ἢ τυχὸν οὐδὲ ταύτην, οὐδ' ἔγγράφως
αὐτοῖς κατὰ νόμον ὁ χρόνος τῆς νομῆς διεκόπη· εἰ γὰρ ἠτήθη, ἀποκαθίστηται τὸ πρᾶγμα, καὶ τοὺς μετὰ τὴν προκείμενῃ
καρπούς ὡς κακῆ πίστει νομείας. R. Fabrotus hoc scholium hausit e Labbaeo Obs. et Emend. in Syn. p. 152. qui ex Codd.
mss. Synopsos illud primus edidit. b) Lege πατρῴῳ vel πατρῴῳ vel πατρῴῳ. Et mox δέδωκας scriptum (in Cod. 1357.)
inveneram. R.



4. δ'. Οὐ δύναται τις δικαίαν νομὴν κατασκευάζειν
11.33. ἐαντῶ, λέγων^c), ὅτι ἀπὸ κληρονομίας ἔσχον τὸ πρᾶγμα.
5. ε'. Ἐάν μὴ ὑπείσιν ἀληθῆς τίτλος νομῆς, οὐ δύ-
cod. ναταί τις διὰ χρονίας [νομῆς]^d) δεσπόζειν τὸ πρᾶγμα.
6. ς'. Τὴν γενομένην κατὰ δόλον ἀγορασίαν χρονί-
cod. νομὴ οὐ δύναται βεβαιῶσαι, ἐπειδὴ πίστει κακῆ
ἄρχεται τις τῆς νομῆς.
7. ζ'. Ὁ ἔχων χρονίαν παραγραφὴν, κἂν ἀπολίση
cod. τὰ συμβόλαια, ἐξ ὧν ἐκτήσατο τὴν νομὴν, οὐδὲν ἔτ-
τον δύναται αὐτὸ^e) χρῆσασθαι.
8. η'. Ἐάν τις γενομένος θετὸς υἱὸς γυναικὸς, νο-
cod. μίλων ἐρρωσθαι τὴν θέσιν, ὡς υἱὸς αὐτῆς κατ' ὄχλη
ἀνδράποδα αὐτῆς, δύναται ὡς^f) τῆ ἀληθεία παῖς
τῆς γυναικὸς ἀπαιτῆσαι ταῦτα τὰ ἀνδράποδα, μὴ
ἀντικειμένης μακροῦ χρόνου παραγραφῆς.
9. θ'. Ὁ πίστει καλῆ ἀγοράσας πρᾶγμα καὶ ὄχ-
cod. ρωμένος^g) τῆ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ, εὐ-
θέως μὲν ἐναγόμενος ἀφείλει εἰπεῖν, ὅτι ἔχει τὴν
παραγραφὴν. μεθ' ὃ δὲ ὁ ἐνάγων ἀποδείξῃ^h) τὴν
ἰδίαν δεσποτείαν, τότε χορῆ καὶ αὐτὸν ἀποδεικνύοντα
τὴν δικαίαν νομὴν ἀπολυθῆναι.
10. ι'. Ἐάν τις ἄρξηται πίστει καλῆ νέμεσθαι, προ-
cod. καταρχθῆ δὲ περὶ τοῦ πράγματος, καὶ μετὰ τὴν
προκἀταρξιν πληρῶσῃ τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς
δεσποτείαν· ὁ δικαστὴς ἀναφέρων εἰς τὸν καιρὸν τῆς
προκατάρξεως, καὶ εὐρίσκων αὐτὸν μηδέπω πληρῶ-
σαντα τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν, κατα-
δικάζει αὐτόν.
11. ια'. Ἐπιⁱ) τῆς χρονίας νομῆς τοῖς δέκα ἢ εἴκοσιν
C. cod. ἐνιαυτοῖς^k) καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκλήτορος συμψη-
φίζεται.
12. ιβ'. Ἐπὶ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου νομῆς, τουτ-
C. cod. ἔστιν, ἐπὶ τῶν δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτῶν, ἐζητοῦν οἱ
παλαιοὶ ταῦτα τὰ τρία· πρότερον μὲν, ποῦ ἀφεί-
λουσιν εἶναι τὰ πρᾶγματα, περὶ ὧν ἡ δίκη κινεῖται,
ἄρα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ἐναγοντος, ἢ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ
τοῦ ἐναγομένου; καὶ πάλιν, εἰ ἄρα ἀφείλουσιν ἐκά-
τερου ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι, ἐν ἣ καὶ τὰ πρᾶ-
γματὰ εἰσιν, ἢ ὁπότερος ἐξ αὐτῶν; καὶ τρίτη ζήτη-
σις, εἰ ἄρα ἐπι^l) τῆς δεκαετίας ζητοῦμεν, ἐκατέρους
εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἢ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἵνα
τότε ὡς παρόντων αὐτῶν χώραν ἔχη^m) ἢ τῆς δε-
καετίας παραγραφῆ. τέμνονσα τοίνυν ταύτας τὰς
ζητήσεις ἢ διατάξεις λέγει, ὅτι ζητοῦμεν οὐ τὴν τῶν
προσώπων παρουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔχειν ἐκατέρους
ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ τὴν οἰκίαν, ὥστε, κἂν ἀπολιμ-
πάνται τις σωματικῶς, οὐ δοκεῖ ἀπειναί. περὶ δὲ
τῶν πραγμάτωνⁿ) ζητοῦμεν, εἴτε ἐν τῇ αὐτῇ εἰσιν
ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ καὶ αὐτοὶ τυγχάνουσιν, εἴτε ἐν ἑτέρᾳ
ἐπαρχίᾳ, καὶ^o) ζητοῦμεν εἰδῆσιν τοῦ μέλλοντος ἐκ-
βάλλεσθαι τῇ παραγραφῆ, ἵνα τότε εἰπωμεν αὐτὸν
ἀποκλείεσθαι, ὅτε ἠπίστατο μόνον.
- [Νεαρ. ἠ. κερ. ε'.]
- Nov. 18. ιγ'. Κάκεινο^p) δὲ στασιασθῆν ἐν δικαστηρίοις
cap. 10. οἴόμεθα^q) χρῆναι κάλλιον, ἢπερ ἄπαντες οἱ πρό

IV. Nemo sibi iustam possessionem parare potest
dicens: *Rem ex hereditate habeo.*

V. Si iustus possessionis titulus non subsit, non
potest quis usucapere.

VI. Factam per dolum emtionem diutina possessio
confirmare nequit, quia mala fide quis possidere
coepit.

VII. Diutinam habens exceptionem, etsi instru-
menta amiserit, ex quibus possessionem nactus fuit,
nihilominus ea uti potest.

VIII. Si quis adoptivus mulieris filius, ratus va-
lere adoptionem, tanquam illius filius mancipia eius
possidat, potest verus mulieris filius haec mancipia
repetere, non obstante longi temporis praescriptione.

IX. Qui bona fide rem emit, longique temporis
praescriptione munitus est, statim quidem, quando
convenitur, dicere debet, se praescriptionem habere.
Postquam vero actor suam probaverit proprietatem,
tunc et ipsum probata iusta possessione absolvi
oportet.

X. Si quis bona fide possidere coeperit, sed litem
de re contestatus sit, et post litis contestationem
usucapionem impleverit: iudex ad litis contestatae
tempus se referens et inveniens, eum nondum imple-
visse usucapionem, eum condemnat.

XI. In diutina possessione decem aut viginti
annis etiam prioris possessoris tempus computatur.

XII. In longi temporis, id est, decem aut viginti
annorum possessione veteres haec tria quaerebant:
primum quidem, ubi res sitae esse debeant, de quibus
lis movetur, utrum in provincia actoris, an in pro-
vincia eius, qui convenitur? Et rursus, utrum ambo
in eadem provincia, in qua res quoque sunt, esse
debeant, an alteruter eorum? Et tertia erat quaestio,
utrum in decennio requiramus, utrosque in eadem
esse provincia, an in eadem civitate, ut tunc tan-
quam illis praesentibus decennii praescriptio locum
habeat. Has igitur quaestiones decidens haec con-
stitutio ait, non quaerere nos personarum praesen-
tiam, sed ut uterque in eadem provincia domicilium
habeat, ita ut, etiamsi quis corporaliter absit, non
videatur abesse. De rebus autem [non] quaerimus,
sive in eadem sint provincia, in qua et ipsi degunt,
sive in alia provincia. Item requirimus scientiam
eius, qui praescriptione repellendus erit, ut tunc di-
camus cum excludi, quando scierit duntaxat.

[NOV. XVIII. cap. 10.]

XIII. Illud quoque controversum in iudiciis pu-
tamus nos debere melius, quam omnes ante nos

c) Correxerit Capperon. pro λέγω, quod erat in Cod. 1357. R. d) νομῆς addendum. R. e) ἀντῶ Capperon. Ego αὐτῶ
expressi, ut referatur ad παραγραφὴν. R. f) Falsissimum hoc: quare lego vel ὁ ὄν, vel simpliciter ὁ pro ὡς.
g) ὄχρωμένος Cod. 1357. R. h) ἀποδείξει apud omnes. R. i) L. 11. C. h. t. omissis verbis τ. δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτῶν. legit
apud Harm. II. 1. §. 60. l) Sic omnes: sed Leuncl. in marg. τῶν ε'. ἢ κ'. ἐνιαυτῶν recte emendat, cuius etiam versio
Fabr. retinuit. R. l) ἐπι Cod. 1357. R. m) Sic Capperon. pro ἔχει, quod erat in Cod. 1357. R. n) οὐ inserende
arbitror. R. o) Haec clausula ex Nov. 110. cap. 7. adsuta videtur, quod caput integrum occurret sub fin. tit. 14. huius
libri. Namque eo mutavit Iustinianus verba haec Cod. finalia: *nulla scientia vel ignorantia expectanda* etc.
p) Cohaeerebat hoc caput superiori. Habet Fabr. ex Syn. p. 234. sed deest prooemium usque ad τὰς. Utrumque
verbum, praeter variantes nullius momenti, descriptum est ex Novellis authenticis. R. q) οἴόμεθα Cod. 1357. Sals
ῶμεθα. R.

ἡμῶν, διαφθῶσαι τε καὶ τᾶσαι. εἰ γὰρ^{τ)} τις ἐγκαλοῖτο^{ς)} πράγματα κατέχειν ἕτερον, φάσκοι δὲ οὐκ εἶναι τὰ πράγματα ἐκείνου, περὶ οὗ φησιν ὁ διώκων· ἀναγκασθεὶς δὲ ὁ τὴν ἐναγωγὴν^{ι)} ποιούμενος, ἢ συμβολαίους ἢ μάρτυσιν ἢ ἕτεροις πόνοις χρῆσασθαι πρὸς τὸ δευθῆναι, τὰ πράγματα ἐκείνου καθιστάται· εἴτα ὑπερὸν ὁ μέχρι παντὸς διαρρηθεὶς, ἐκείνου ταῦτα μὴ γενέσθαι, χρῆσθαι βουληθεὶς τοῖς ἐξ ἐκείνου δικαίοις^{υ)}, καὶ φύσκειν, ὡς ἐξ ὑποθηκῶν ἢ ἕτερον αὐτῶν εἰς ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον ἀναφερομένων^{υ)} κυριώτερός ἐστι τοῦ τὴν δίκην κινούντος· αἱ μὲν^{ω)} ἄλλαι πᾶσαι σχολαζέτωσαν γινῶμαι αἱ τοῖς πρὸ ἡμῶν παραστάσαι^{ξ)}. μετρία δὲ τις καὶ φιλόανθρωπος καὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἰστοχασμένη ποιῆ τοῖς ἀρρηθεῖσιν ἐπαγέσθω. ὑπερὸν γὰρ τῆς περὶ ταῦτα ἀρρηθῆσαι καὶ τῶν τοῦ διώκοντος πόνων, καὶ λεγομένης εἰς τῆς δίκης^{υ)}, ἐπὶ τὸν διώκοντα μετατιθέσθω τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν ἡ ζήτησις γέγονεν, ἢ νομῆ· ἴδιαν ἔχοντος τοῦ ταύτην ἀποδιδόντος, εἴ τινα δίκαια ἔχοι ἐξ ἐκείνου τοῦ προσώπου, περὶ οὗ πρότερον τὴν ἀρρηθῆσιν ὑπέμεινε, προσήκοντα αὐτῷ, ταῦτα προτιθέναι, καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου τυγχάνειν, τῆς ποιῆς ἐν μόνῃ τῇ μεταστάσει τῆς νομῆς περισταμένης.

TITULOS IB'.²⁾

Εν^{α)} αἷς αἰτίαις παραχωρεῖται τοῦ μακροῦ χρόνου ἢ παραγραφῆς, καὶ οἷς οὐκ ἀντίκειται ἢ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς.

[ΚΩΔ. Βιβλ. ζ. Τίτλ. λδ'.]

α'. Ὁ μισθώσιμος, καὶ^{β)} ὑποκλήψῃ τὰ συμβόλαια^{γ)} τῆς μισθώσεως, ὅμως οὐ δύναται χρῆσασθαι μακροῦ χρόνου παραγραφῆς.

β'. Ἐπὶ τῶν κινήτων πραγμάτων, τρακταζομένης ἕως διὰ τριῶν^{δ)} ἐνιαυτῶν ἐκ τοῦ χρῆσθαι^{ε)} δεσποτίας, περιτόν^{ς)} ἐστὶ τὸ ζητεῖν περὶ χρονίας περιγραφῆς.

γ'. Ἐάν^{ς)} τις τὸ ἐπικείμενον πρᾶγμα^{η)} νεμηθῆ ἕξ ἡμετέρου ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσι^{η)} ἐνιαυτῶν^{ι)}, οὐκ ἔχει μακροῦ χρόνου παραγραφῆς· οὐδὲ γὰρ^{κ)} τὸ ἐπὶ τῆς κινήσεως τῆς φιλίας^{λ)} δικαστήριον, οὐδὲ ἡ^{μ)} ἐπὶ τῇ διαίρεσει τῶν ἐπικείμενων πραγμάτων ἀγωγῆ^{ν)} βάλλεται διὰ τῆς τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσι ἐνιαυτῶν παραγραφῆς^{ο)}, τῇ τριακονταετηρίδι δὲ^{π)} μόνῃ ἀπολείπονται.

δ'. Ἡ^{ρ)} τῆς κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκβάλλεται.

formare atque ordinare. Nam si quis inuasetur re alterius detinere, sed dicat res non esse illius, d quo dicit actor: et qui actionem instituit, cogatu vel instrumentis vel testibus, vel aliis laboribus ut ad probandum, res illius esse: postea vero is, qu semper negaverat, cas res illius esse, iuribus sibi e altero competentibus uti voluerit, et dicere, illum e hypothecis aut aliis causis ad illam personam referendis potioem esse eo, qui litem movet: reliqua quidem omnes sententiae cessent, quae antecessoribus nostris probatae fuerunt: mediocris autem et benigna ipsique rei conveniens poena infitiantibus irrogetur. Nam pro negatione circa haec et pro laboribus actoris, dum adhuc causa dicitur, ad actorem transferatur rerum, de quibus quaestio mota fuit, possessio: licentiam habente eo, qui illam restituit, si quae iura sibi ab illa persona, adversus quam antea negationem sustinuit, competentia habet, ea proponere, et ius et aequum consequi, poena in sola translatione possessionis consistente.

TITULUS XII.

In quibus causis cesset longi temporis praescriptio, et quibus non obstat longi temporis praescriptio.

[COD. Lib. VII. Tit. 34.]

I. Conductor, etiamsi conductionis instrumenta subriperit, tamen longi temporis praescriptione uti non potest.

II. In rebus mobilibus, quando trium annorum usucapio locum habet, supervacaneum est, de longi temporis praescriptione quaerere.

III. Si quis rem communem per decem aut viginti annos in solidum possederit, longi temporis praescriptionem non habet: neque enim familiae eriscundae iudicium, nec communi dividundo actio per praescriptionem decem aut viginti annorum submovetur, sed solo triennio excluduntur.

IV. Hereditatis petitio per longi temporis praescriptioem.

τ) γὰρ deest in Syn. et Fabr. R. σ) ἐγκαλεῖτο Cod. 1357. R. ζ) Et sic Syn. Fabr. sed Auth. simplex ἀγωγῆν. R. Hunc locum nec vulgatus interpres intellexit, nec Fabr. Ille reddidit, uti voluerit illius iure: hic cum Leuncl. verit instrumentis alterius uti, quasi δικαιοσ idem sit Ictis Graecis, quod δικαίωμα. Utrumque in viam reduxisse ebat, quod sub finem hic repetitur, εἰ τινα δίκαια ἔχοι ἐξ ἐκείνου τοῦ προσώπου — προσήκοντα αὐτῷ. Mox φάσκοι in h. et sic Fabr. cum Leuncl. in margine rescripsit et vertit. Sed φάσκων veram esse lectionem ipsa vetus versio docet, e dicere habet. Idem male mox reddunt: sequae dixerit. Vulgatus dubie: quia ex hypothecis — propinquior est. R. ἀναγκασθεῖς Cod. 1357. R. ω) οὐν addit Fabr. cum Syn. R. x) placuerunt, vulg. ad animum acciderunt Fabr. n Leuncl. R. y) Sic vulg. recte vertit; sed illi: et causae nomine, quae adhuc agitur. Iulianus p. m. 43. sic expressit: hic licet in suspensio constituta. R. z) Cod. Vat. 2075. exhibet capita sub hoc titulo XII. reposita, exceptis capp. 5. 6.

11. 12. 13. sed inscribit eum τίτλ. β'. βιβλίον N περὶ τετραετίας. α) Ἐν οἷς οὐκ ἀντίκειται ἢ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς, καὶ ἐν οἷς συμβάλλεται εἰς δεσποτεῖαν, καὶ περὶ τῆς ποσότητος τῶν χρόνων. Fabr. cum Syn. Uterque ex hoc habet capita, quae hic numerantur β'. γ'. δ'. η'. cum augmento, θ'. et ι'. R. β) Cod. Vat. κάμ. γ) Cod. Vat. ἰβόλια (sic). δ) Cod. Vat. διατριῶν. ε) Cod. Vat. χροῖσθαι. ς) Cod. Vat. περισσόν. ζ) Harmen. II. 1. §. 53. ita caput contraxit, ut media haec, οὐδὲ γὰρ — παραγραφῆς omiserit. R. η) ἢ additum habebat Cod. 1357. R. θ) Cod. . εἰκωσι. ι) ἔχων addit Harm. R. ἐνιαυτούς Cod. Vat. πρᾶγμα. Cod. Vat. κ) Cod. Vat. οὐδέγῃρ coniunctim. παραγμάτων addunt Syn. Fabr. R. μ) ἢ deest iisdem. R. ν) Cod. Vat. ἀγωγῆ. ο) Cod. Vat. αὐτῆς τῶν δεκαετῶν ἢ ἰκωσι παραγραφῆς (sic). π) τῇ τριακονταετρίδι γὰρ Harm. R. Cod. Vat. τριακονταετρία. ς) L. 4. C. VII. 34. usque ad παραγραφῆς legitur apud Harm. II. 3. §. 8. et additis verbis ἀλλὰ τῇ τριακονταετηρίδι ἀποκλείεται apud eundem V. 8. §. 35. Basil. T. V.



λεται διὰ τῆς^{ρ)} τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς. ἐὰν δὲ τις νευμηθεῖς πράγμα^{ς)} εἰς ἄλλον τίτλου νομῆς διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόση, ἔχει τὸ ἀσφαλές· οὐδὲ γὰρ ἐνάγεται τῇ περὶ ἀπαιτήσεως κληρονομίας ἀγωγῇ.

5. ε. Ὁ^{τ)} δοῦλου τραυματίου ἐπιμελησάμενος ὡς
II. 34. ἔλευθέρου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐναγόμενος περὶ αὐτοῦ, οὐκ ἔχει μακροῦ χρόνου παραγραφὴν.

[Bib. ζ. τοῦ Κωδ. Ττ. λζ. υ)]

1. ε. Ὁ καιρὸς τοῦ στρατοπέδου οὐ τικτεῖ μακροῦ
II. 35. χρόνου παραγραφὴν κατὰ τοῦ στρατιώτου.

2. ζ. Τῷ διὰ δημόσιον πράγμα^{ν)} ἀπολειφθέντι ἐν
eod. τούτῳ τῷ χρόνῳ οὐκ ἀντίκειται^{ω)} μακροῦ χρόνου^{κ)} παραγραφῆ.

3. η. Ἐν τῷ χρόνῳ τῶν δέκα ἢ εἰκοσίν^{ν)} ἐνιαυτῶν
eod. οὐ ψηφίζεται ὁ χρόνος, ἐν ᾧ^{ζ)} ἢν τις ἡττων τῶν εἰκοσι πέντε ἐνιαυτῶν^{α)}. [αὕτη γὰρ τότε τρέχειν ἄρχεται, ὅτε εἰς μείζονα ἡλικίαν ὁ δεσπότης τοῦ πράγμα-τος ἔλθῃ, τουτέστιν, ὅτε πληρώσῃ τὸν κέ. ἐνιαυτόν.]

4. θ. Κατὰ^{β)} τῶν ἀπόντων διὰ δημόσιον πράγμα ἢ
eod. κατὰ τύχην οὐκ ἀντίκειται μακροῦ χρόνου παραγραφῆ.

5. ι. Ἐπὶ^{ε)} δανείου καὶ τοῦ ἐν χρεῖα δεδομένου, καὶ
eod. τῆς παραθήκης, καὶ ληγάτου, καὶ fideicommissou^{δ)}, καὶ ἐπιτροπῆς, καὶ πάσης ἄλλης προσωπικῆς ἀγωγῆς, ἀργεὶ ἢ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ.

6. ια. Ὁ ἔχων ἀποκατάστασιν, μείζων ὢν καὶ κινῶν
eod. τὴν τὰ ἴδια ἐκδικούσαν ἀγωγὴν οὐκ ἐκβάλλεται διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς.

7. ιβ. Ὅτε δίδεται ἀποκατάστασις, ὑπέχει^{οῦμεν} τῆς
eod. χρονίας παραγραφῆς τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ὑπὲρ οὗ δίδεται ἀποκατάστασις, καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ψηφίζομεν.

8. ιγ. Τοῖς στρατιώταις οὐκ ἀντίκειται μακροῦ χρό-
eod. νου παραγραφῆ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθ' ὃν ἐν τῷ στρατοπέδῳ διάγουσι.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ'.

Περὶ^{φ)} τετραετίας^{ε)} παραγραφῆς, καὶ περὶ πράγματος δεσποτικοῦ^{η)} ἢ ἐκδίκησης τοῦ^{ι)} χρόνου τῇ παραγραφῇ^{κ)} μὴ παρακινήθῃτω.

[Bib. ζ. τοῦ Κωδ. Ττ. λζ. ι)]

1. α. Ἐάν^{μ)} τις νευμηθῇ πράγμα^{ν)} δημόσιον ἐπὶ^{ο)}
VII. 37. τέσσαρας ἐνιαυτούς, ἔχει^{π)} κατὰ τοῦ δημοσίου τὴν τῆς τετραετίας παραγραφὴν. εἰ^{ρ)} δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς^{ρ)}

scriptionem non submovetur. Sed si quis rem ex alio possessionis titulo possidens usuceperit, tutus est: neque enim actione petitionis hereditatis convenitur.

V. Qui servi vulnerati ut liberi curam gessit, et postea de eo convenitur, longi temporis praescriptionem non habet.

[COD. Lib. VII. Tit. 35.]

VI. Tempus expeditionis non parit longi temporis praescriptionem adversus militem.

VII. Republicae causa absenti non obstat illo tempore longi temporis praescriptio.

VIII. In decem aut viginti annorum tempore non computatur tempus, quo quis viginti annis minor fuit. [Haec enim tunc currere incipit, cum ad maiorem aetatem dominus rei pervenerit, hoc est, cum vicesimum quintum annum impleverit.]

IX. Adversus rei publicae causa aut per casum absentes longi temporis praescriptio non obiicitur.

X. In mutuo et commodato, et deposito, et legato, et fideicommissu, et tutela, et omni alia actione personali, cessat longi temporis praescriptio.

XI. Qui restitutionem consequitur, si maior sit et rem vindicet, longi temporis praescriptione non repellitur.

XII. Cum restitutio datur, deducimus de longa praescriptione illud tempus, pro quo restitutio datur, et reliquum tempus computamus.

XIII. Militibus non obstat longi temporis praescriptio per illud tempus, quo in expeditione agunt.

TITULUS XIII.

De quadriennii praescriptione, et ne rei dominicae vindicatio temporis praescriptione submoveatur.

[COD. Lib. VII. Tit. 37.]

I. Si quis rem fiscalem per quatuor annos possiderit, adversus fiscum quadriennii praescriptionem habet. Sed etiamsi Imperator rem fiscalem alicui

ρ) Cod. Vat. διατῆς. σ) Cod. Vat. νευμηθεῖς πράγμα. τ) Cap. 5. et 6. desiderantur in Cod. Vat. υ) λζ. Latinus Codex requirit. R. v) Cod. Vat. πράγμα. w) Syllabae οὐ ἀντί desunt in Cod. Vat. cum pars membranae sit abscissa. x) Cod. Vat. χρόνου. y) εἰκῶσι Cod. Vat. z) Cod. Vat. ᾧ (sic). a) ἐτῶν Syn. et Fabr. ex quibus sequentia hic inclusa addidi. Forte enim librarius noster imprudens a verbis prioribus κέ. ἐνιαυτῶν sive ἐτῶν transiit ad posteriora κέ. ἐνιαυτόν. R. b) καὶ praemittunt alii: scilicet ante κατὰ. R. c) Haec in Syn. et Fabr. ita cohaerent cum cap. superiori, ut hic inserant (ante ἐπὶ) οὐδέ, et in fine omitant ἀργεὶ ἢ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ. R. d) Cod. Vat. φιδικομίσσου. e) In Cod. Vat. 2075. inscribitur τῷ ιβ'. βιβλίου ἢ περὶ τετραετίας: sed textus sub eo repositus est tituli praecedentis ἐν αἰς αἰτίας. f) Περὶ τῶν διὰ τετραετίαν δεσποτικῶν δημοσίων πραγμάτων Fabr. cum Syn. qui solum cap. α'. habent. Principium usque ad παραγραφὴν extat apud Harm. II. 1. §. 56. R. g) Cod. Vat. τετραετίας (sic). h) δεσποτίας Cod. Vat. pro δεσποτικοῦ. i) Cod. Vat. τοῦ (sic). k) Sic rescripsi pro τῆς παραγραφῆς, quod erat in Cod. 1357. R. Etiam Cod. Vat. τῆς παραγραφῆς et pro μὴ παρακινήθῃτω habet μὴ παρακινήθῃσις. l) Loci ex Digestis, Codice et Novellis laudati in Cod. Vat. non laudantur. m) οὐ ante ἐάν addunt Syn. et Fabr. R. n) Cod. Vat. πράγμα. o) Cod. Vat. ἐπὶ sine accentu. p) Fabr. subdit hoc scholium: Σημείωσαι περὶ τετραετίας ἐπὶ τῶν δημοσίων προσηκόντων, μήπω δὲ παρ' αὐτοῦ δεσποθέντων. Μὴ δέξῃ ἐναντίον τὸ β'. κεφ. τοῦ ι'. ττ. τοῦ παρόντος βιβλίου πρὸς τὸ παρόν· ὅτι τοῦτο μὲν ἀδέσποτον θεματίζει τὸ πράγμα καὶ μήπω ἐλθὼν ὑπὸ δεσποτικῶν τοῦ δημοσίου· ἐκεῖνο δὲ νευμηθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου. R. Hoc scholium in Syn. edita non extat: sed editum est ex Codd. mss. Synopsis a Labbaeo Obs. et Emend. in Syn. p. 152. ex quo hausit Fabr. q) Hanc periodum usque ad δωρεὰ ignorant Syn. et Fabr. R. r) Cod. Vat. βασιλεὺς.

δωρησῆσθαι τινι^{*)} πρᾶγμα δημόσιον, ἔχει τὸ βέλαιον ἢ δωρεά^{†)}. ἔγνωσμένον γὰρ ἔστιν, ἐκ τοῦ δημοσίου ζήτησιν μετα τετραετίαν συναπτήν περὶ πραγμάτων μὴ εἶναι σχολαζόντων. προστεθέν^{‡)} δὲ ἔστι, καὶ ἐκείνους^{§)}, οἵτινες ἡμετέρα φιλοτιμία ἐπειροῦνται, μηδὲ μιᾷ ὀχλήσει παρακτέουσ^{||)}, μηδὲ τοῦτοις^{¶)} παρὰ τοῦ ἡμετέρου δημοσίου ἀμφιβολίαν κινητέαν^{‡)}, οἵτινες οἰωδῆποτε τρόπῳ ἢ τίτλῳ τὰ αὐτὰ πρᾶγματα νεμηθῶσι.

β'. Πάντας^{*)}, οἵτινες οἰαδῆποτε δικαίῳ συνιστάμενα ἐκ τῶν θειοτάτων θησαυρῶν ἠγόρασαν· κἀκείνους δέ, οἵστισι οἰαδῆποτε πράγματα, κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα, ἢ ἐν ἀγωγαῖς ἢ ἐν οἰωδῆποτε τρόπῳ τυγχάνοντα δωρεῆς βασιλικῆς ἕνεκεν ἐδόθησαν, πᾶσιν ὁμοίως τοῖς προνομίαις, ἅτινα ἀπὸ τῶν θείων διατάξεων τοῦ τῆς θείας λήξεως Λέοντος καὶ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας περὶ φανερῶν οὐσιῶν ἤδη οἱ ἀγορασταὶ ἐκτήσαντο, ἀπολαύειν^{†)}· καὶ οὕτω πάντας τῶν τοιούτων εὐεργεσιῶν ἤτοι προνομίων ἀπολαύειν, ὡσανεὶ περὶ ἐκάστων ὑποστάσεων ἤτοι οὐσιῶν καὶ τῶν καὶ μετὰ ταῦτα δεδομένη^{‡)} ἢ ἡ τοιαύτη διατύπωσης· καὶ μηδὲ δύνασθαι κατὰ τῶν ἀγοραστῶν τῶν εἰρημένων πραγμάτων, τῶν ἤδη γενομένων ἢ ἔσομένων, ἢ κατ' ἐκείνων, οἵστισι περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων φιλοτιμία ἡμετέρα κατηνέχθη ἢ κατενεχθήσεται, τινὰς ἀγωγὰς ἐπὶ ἐκδικήσει δεσποτέας ἢ ὑποθήκης ἕνεκεν, ἢ κατὰ προσώπου πολιτικῆς ἢ πραιτωρίας, ἢ ἀπὸ νόμων ἢ ἀπὸ τῶν θείων διατάξεων καταφερομένης^{§)}, ἢ οἰαδῆποτε ἄλλας, εἰ καὶ ὀνόματι τῆς παρούσης διατάξεως μὴ εἰσι περιεχόμεναι, κινεῖσθαι· παρεχομένης τοῖς βουλομένοις ἀδείας εἰς τῶν τεσσάρων ἐνιαυτῶν κατὰ τῶν θείων θησαυρῶν, εἴ τινας ἑαυτοῖς ἀρμόζειν ἀγωγὰς νομίζουσιν, ἐκφυμέναι· οὕτως μέντοι, ἵνα μετὰ τὴν ὀλισθεῖσαν τετραετίαν μηδὲ τὸν θειοτάτον δημόσιον ἐξεῖναι ἑαυτοῖς οἰαδῆποτε ἀγωγαῖς συνωθεῖν γινώσκωσι^{||)}. πρὸς τοῦτοις τοῖς τῶν δημοσίων πραγμάτων ἀγορασταῖς μετὰ λογισμοῦ δικαιοτάτου πρόνοιαν παρέχοντες κελύομεν, ὡσανεὶ τὸ ἀρμόζον σκρίνιον ὑπομνημάτων πραττομένων τῶν πεπραμένων^{¶)} πραγμάτων τὸ τίμημα κατὰθεῖται εἰληφέναι, μηδαμῶς μετὰ τὴν τοιαύτην τοῦ καταβληθέντος τιμήματος κατὰθεῖσιν τοὺς ἀγοραστὰς, ὡσανεὶ μὴ ἀρδμηθέντων χρημάτων, βαρύνεσθαι, ἢ ἀνάγκην αὐτοῖς τοῖς ἀγορασταῖς ἐπιτίθεσθαι, εἰ καὶ μὴ τὴν τετυπωμένην^{‡)} ἔλαβον ἀμεριμνίαν, καταβεβλημένα τὰ τιμήματα ἀποδεικνύειν. ἄλλ' ὅποτε ἔστιν ἐν τῇ ἔξουσίᾳ τοῦ τὰ τιμήματα λαμβάνοντος, μηδαμῶς κατατίθεσθαι ἑαυτὸν, ὅπερ οὐκ ἔλαβεν, ὑποδέχεσθαι^{§)}. οὕτως χρὴ μηδὲ τοὺς ἀγοραστὰς τελειοτάτην ἐκ τῆς τοιαύτης καταθέσεως περὶ τῆς τῶν τιμημάτων καταβολῆς ἀμεριμνίαν κτησαμένους, τί ποτε, ὡς εἴρηται, περαιτέρω διὰ τῆς ἀποδείξεως βάρους παντελῶς εὐλαβεῖσθαι.

donaverit, firmitatem habet donatio. Notum enim est, a fisco quacstionem post continuum quadriennium non fieri de rebus vacantibus. Additum autem est, et illos, qui nostra largitate nituntur, nulla in quietudine esse commovendos, neque iis a fisco nostris controversiam esse movendam, qui qualicumque modo vel titulo easdem res possederint.

II. Omnes, qui qualiacumque iure constituta e sacris thesauris emerunt, atque etiam illos, quibus qualescumque res mobiles vel immobiles vel se moventes, aut in actionibus aut in qualicumque ration consistentes, per imperialem donationem datae fuerunt omnibus similiter privilegiis, quae ex sacris constitutionibus beatæ memoriæ Leonis et nostrae pietatis de certis patrimoniis emtores iam consecuti sunt, frui [sancimus:] et cunctos huiusmodi beneficiis seu privilegiis ita frui, ac si circa quasque substantias sive patrimonia et nunc et postea data fuisset huiusmodi constitutio: neque posse adversus emtores dictarum rerum, qui iam extiterunt vel extituri sunt, aut adversus eos, quibus circa res huius generis largitas nostra delata fuit aut deferetur, aliquas actiones ad vindicandam proprietatem vel hypothecae causa, vel in personam civiles aut praetorias, sive ex legibus sive ex sacris constitutionibus delatas, aut quascunque alias, etsi nomine praesenti constitutione comprehensae non sint, moveri: praebita volentibus licentia intra quatuor annos adversus sacros thesauros, si quas sibi actiones competere putant, instituire: ita tamen, ut post elapsam quadriennium neque sacratissimum fiscum licere sibi qualibuscumque actionibus pulsare, cognoscant. Ad haec rerum fiscalium emtoribus iustissima ratione consulentes iubemus, quoties competens scrinium actis confectis rerum venditarum pretium deposuerit se accepisse, nequaquam post talem persoluti pretii depositionem emtores, quasi non numerata pecunia, gravari, vel necessitatem ipsis emtoribus imponi, licet formalem depositionem non acceperint, persoluta esse pretia demonstrandi. Sed cum in potestate sit accipientis pretia, nequaquam deponere, se, quod non accepit, suscepisse: ita neque emtores decet perfectissimam ex huiusmodi depositione de pretiorum persolutione securitatem consecutos, aliquod, ut dictum est, ulterius per probationem onus omnino metuere.

*) Cod. Vat. τινι (sic). †) Voce δωρεά hic titulus in Cod. Vat. finitur. Pergit Cod. Vat. τῷ ἰδ. β' N. ‡) προσθετόν Syn. et Fabr. quod praeferebam, si Latinus Codex non haberet Additum. R. §) Fabr. ἐκείνους. R. ||) Omittunt μηδὲ μιᾷ ὀχλήσει παρακτέουσ Syn. et Fabr. qui sine sensu sic exhibent: ἐπειροῦνται, τοῦ μηδὲ αὐτοῖς παρὰ x. τ. λ. quamvis Latina sic reddant: Addendum est, nec iis, qui nostra largitate nituntur, ullam a fisco nostro inquietudinem esse movendam etc. R. ¶) Sic scripsi pro τοῦτου, quod erat in Cod. 1357. R. γ) κινητέων Syn. et Fabr. R. z) Hoc, credo, caput Attalates Tit. III. sic ἐπινομίαι: Εἴ τις ἐκ φύσκου λάβῃ τι, δωροῦντος βασιλέως, ἢ συναλλάττων πρὸς αὐτόν, εὐθύς τοῦτο δεσπόζει. Ceterum πάντας ab initio pro πάντας rescripti, quia et κἀκείνους inveniebam. R. a) Θεσιπύομεν, vel κελύομεν, vel θύλομεν supplendum: quomodo et in Codd. quibusdam Latinis hoc loco deest sancimus. R. b) Scriptum inveni: δεδομένα ἦσαν ἢ τοιαύτη διατύπωσης καὶ μηδὲ x. τ. λ. R. c) Sic feci ex καὶ σφερομεν. R. d) γινώσκουσι Cod. 1357. R. e) πεπραμένων Cod. 1357. R. f) Verto formalem, licet Imp. Zeno habeat solennem. R. g) ὑποδέχασθαι rectius foret. R.



γ'. Καλῶς^{h)} παρὰ Ζήνωνος τοῦ τῆς Θείας^{l)} λήξεως τῶν δημοσίων ἐκποιήσεων πρόνοια γέγονεν, ἵνα μὴ^{k)} οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐκ τῶν ἡμετέρων θησαυρῶν κατὰ δωρεῆς ἢ ἀγορασίας ἢ ἄλλον^{l)} οἰονδήποτε ποτε τίτλον τί ποτε λαμβάνουσιν, εἴ τι περὶ^{m)} τὸ συνάλλαγμα ἐναντίον ἀναφανῆ, ἢ ἐκδικήσεως ἢ ἄλλης ὀχλήσεως ἐνεκεν, εἰς δεσποτείαν ἢ εἰςⁿ⁾ ὑποθήκην ἀποβλέπον, τινὰ ὑπομείνωσι ζημίαν. ἀλλὰ κατὰ μὲν τῶν ἀγοραστῶν, ἢ τῶν τὰς δωρεῆς δεχομένων, ἢ κατὰ ἄλλους τίτλους ἐκποιήσεων τί ποτε διακρατούντων, μηδαμῶς οἰαυδήποτε^{o)} ἀγωγῆς κινεῖσθωσαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τοῦ δημοσίου ἕως τετραετίας μόνον^{p)}. ἤστως διολισθησῆς^{q)} μηδὲ κατὰ τοῦ δημοσίου μενέτω τις ἀγωγή. ἀλλὰ γινώσκωμεν τοῦτο μὲν ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐκποιήσεων ἐνδρανώως παραφυλάττεσθαι, οὐ μὲντοι ὁμοίῳ τρόπῳ τὸ πρᾶγμα εἶναι παραφυλαχθὲν περὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ἅτινα ἐκ τῶν θείων βασιλείων οὐκ ἐκ τῶν δημοσίων προέρχονται, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδικῆς αὐτῶν ὑποστάσεως παραχρονται. ὅπερ πάντῳ ἀλόγιστόν ἐστι. ποία γὰρ διαφορὰ εἰσάγεται, ὅποτε πάντα τοῦ βασιλέως εἶναι νοοῦνται, εἴτε ἐκ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως, εἴτε ἐκ τῆς τοῦ δημοσίου^{r)} εἴη τί ποτε ἐκποιήθῃ; καὶ τῶ αὐτῷ τρόπῳ, εἰ καὶ παρὰ τῆς εὐσεβεστάτης Ἀυγούστης τί ποτε ἐκποιήθῃ, διὰ τί μὴ τῶ αὐτῷ κέχρηται προνομίῳ; ἀλλ' οἱ κούρωτες οἱ ἡμέτεροι, δι' ὧν εἰώθαμεν τὴν ὑπόστασιν ἡμῶν χειρίζειν, ἀνάγκη ἔχουσιν, ἐν ταῖς πράξεσι τῶν πραγμάτων καὶ ἐκδικήσιν^{s)} καὶ τὰ ἄλλα, ὅπερ εἰσὶν ἰδικῆς χρησιμότητος σύμφωνα, τοῖς ὠνεακοῖς συμβολαίοις προστιθέναι, ἢ τινος τοιαύτας ἐνοχὰς ἐν τοῖς τῶν ἐκποιήσεων συμβολαίοις ἐπιγινώσκωμεν, ἢ ἐν ταῖς ἐναλλαγαῖς, ἢ ἐν ταῖς διαλύσεσιν, εἴ^{t)} καὶ τοῦτο εἴη γινόμενον. τοιοῦτο γὰρ ἐστὶν ἐκείνων^{u)}, οἵτινες οὐδὲ τὸ μέγεθος τῶ βασιλικῶν ἐπιγινώσκουσι, καὶ ὅσον μεταξὺ τῆς ἰδιωτικῆς τύχης καὶ τῆς βασιλικῆς ὑψηλότητος μέσον ἐστί. καὶ τοὺς ἡμετέρους κορυφώσας, δι' ὧν τὰ πράγματα τῶν θείων οἰκῶν πράττονται, τισὶν ἀδικαῖς ἢ ζημιώμασι περιβάλλειν ἐπιχειροῦσιν. ἅτινα πάντα ἀνατέμνοντες διὰ τοῦτο τοῦ γενικοῦ καὶ εἰς τὸ διηκεῖς ἰσχύοντος νόμου θεσιζόμεν, πάσας τὰς ἐκποιήσεις τὰς ἐκ τοῦ οἴκου προβαίνουσας, εἴτε ἐκ τῆς ἡμετέρας φιλανθρωπίας, εἴτε ἐκ τῆς γαληνοτάτης Ἀυγούστης τῆς συζύγου ἡμῶν, εἴτε ἐξ ἐκείνων, οἵτινες μετὰ ταῦτα ἄξιοι εἴησαν τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλικῶ, εἴτε ἤδη ἐκποιήθῃν τι ποτε ἐστὶν, εἴτε μετὰ ταῦτα γένηται, χωρὶς πάσης ὀχλήσεως διαμένειν. εἴτε πράγματι αὐτοῖς δι' ἡμῶν αὐτῶν ἢ τῶν φροντιστῶν ἡμῶν, ἀπὸ ἐπιστάματος^{v)} μέντοι ἡμετέρου, εἴησαν ἐκποιήθῃν. καὶ μηδεὶς τολμήσῃ ἐκείνους, οἵτινες τὰ πράγματα λαμβάνουσι καθ' οἰονδήποτε τίτλον ἐκποιήσεως, εἴτε κινήτα, εἴτε ἀκίνητα, εἴτε αὐτόκλητα, ἢ δίκαια ἀσώματα^{w)}, ἢ ἄρτους πολιτικούς, δικαστη-

III. Bene a Zenone divae memoriae fiscalibus alienationibus prospectum est, ne homines, qui ex nostris thesauris donationis vel emtionis, vel alio quocunque titulo quidquam accipiunt, si quid circa contractum contrarium emerit, vel evictionis, vel alterius inquietudinis gratia, ad dominium vel ad hypothecam respiciens, aliquid sustineant detrimentum. Sed adversus emtores quidem, vel donationem accipientes, vel per alios titulos alienationum quidquam detinentes, minime quaecunque actiones moveantur, sed tantummodo contra aerarium usque ad quadriennium tantum: quo translapso neque adversus fiscum aliqua remaneat actio. Sed scimus, hoc quidem in fiscalibus alienationibus gnauiter observari, sed non simili modo rem fuisse observatam circa eas res, quae a sacratissimis Imperatoribus non a fiscalibus, sed ex privata eorum substantia procedunt: quod satis irrationabile est. Quae enim differentia introducitur, cum omnia Principis esse intelligantur, sive ex sua substantia, sive ex fiscali fuerit aliquid alienatum? Eodemque modo, et si a piissima Augusta aliquid alienetur, quare non eadem utatur praerogativa? Sed curatores nostri, per quos solemus substantiam nostram gubernare, necesse habeant, in venditionibus rerum et evictionem, et alia, quae sunt privatae utilitatis pacta, emtionalibus instrumentis addere, vel quasdam tales obligationes in alienationum instrumentis agnoscere, vel in permutationibus, vel in transactionibus, si et hoc fuerit celebratum. Hoc enim est eorum, qui nec maiestatem imperialem agnoscunt, nec quantum inter privatam fortunam et regale culmen medium est: et qui nostros curatores, per quos res divinarum domum aguntur, aliquibus iniuriis vel damnis afficere conantur. Quae omnia reseantes, per hanc generalem et in perpetuum valituram legem sancimus, omnes alienationes de aula procedentes, sive a nostra clementia, sive a serenissima Augusta coniuge nostra, sive ab his, qui postea digni fuerint nomine imperiali, sive iam alienatum quiddam est, sive postea fuerit, sine omni inquietudine permanere, sive res eis per nosmet ipsos, sive per procuratores, ex epistalmate tamen nostro, fuerint alienatae: et nemo audeat eos, qui res accipiunt per quemcunque titulum alienationis, sive mobiles, sive immobiles, seu se moventes, vel iura incorporalia, vel panes civiles, iudiciis afficere, vel sperare, aliquam contra eos esse sibi viam apertam: sed omnis aditus praeccludatur, omnis motus et spes huiusmodi petulantiae. Sed adversus domos nostras habeant, intra quadriennium tamen, secundum imitationem fisci, quas existimant posse sibi competere actiones, vindicationis rei vel hypothecariam, ut ex nostra iussione causa moveatur et

h) Hoc caput plane cohaerebat cum superiori. Ceterum extat quoque apud Attal. tit. XLVI. p. 41. sq. unde Fabr. transscribere neglexit. R. i) ἀληθοῦς Attal. sed in marg. θείας. R. k) μὴ abest hic, sed post ἀποβλέπον extat apud Attal. R. l) ἄλλων Cod. 1357. unde et οἷων δήποτε τίτλων non male corrigebat Capperon. sed sequor Attalatae scripturam, cui Cod. Lat. consonat. R. m) παρὰ in marg. apud Attal. male. R. n) εἰς deest apud Attal. R. o) μηδέποτε οἰαυδήποτε Attal. R. p) Verba intermedia usque ad alterum δημοσίου desunt Attal. apud quem post μενέτω τις ἀγωγή haec verborum Attal. R. q) Sic lego. Reitzius διολισθησῆς. r) δήμου Cod. 1357. R. s) Sic ex Codice Latino refingo pro ἐκδικήσεσι, quod habet Cod. 1357. R. t) ἢ Cod. 1357. R. u) τοιοῦτω γὰρ ἐστὶν ἐκείνω Cod. 1357. R. v) Epitagmate quidam sine necessitate legunt. Alteram enim vocem vel Glossator sic recte exponit: Mandato, quod Imperator mittere solet: vel scriptura, quam ipse Princeps scribit, seu commissio. R. w) σώματα Cod. 1357. R.



οίς περιβάλλειν ἢ ἐλπίζειν τινὰ κατ' αὐτῶν ἑαυτοῖς ὀδὸν ἠνεωγμένην^{*)}: ἀλλὰ πᾶσα εἰσοδος ἀποκλείσθαι, πᾶσα κίνησις καὶ ἐλπίς τῆς τοιαύτης προπετείας. ἀλλὰ κατὰ τῶν οἰκῶν τῶν ἡμετέρων ἐχέτωσαν, εἴσω τετραετίας μέντοι κατὰ μίμησιν τοῦ δημοσίου, ἄστινας ὑπολαμβάνουσι δύνασθαι ἑαυτοῖς ἀρμόζειν ἀγωγάς, τὴν τὰ ἴδια ἀπαιτούσαν^{γ)} ὑποθηκαρίαν, ἵνα ἐκ τῆς ἡμέτερας κελύσεως ἢ δίκη κινήσῃ καὶ τοῦ ἀρμόζοντος ἀξιώθει ἀποτελέσματος. εἰ δὲ ἡ τετραετία εἴη διαμετρηθεῖσα, μηδὲ κατὰ τοῦ ἡμετέρου οἴκου ἐχέτω τις τὴν οἰανδήποτε ἀγωγὴν. ὑπότ^{ε)} γὰρ πολλὰ προνόμια ἢ βασιλικὴ τύχη ἠξίωσε λαβεῖν, καὶ ἐν ταῖς δωρεαῖς χωρὶς ἐμφανείας ὑπομνημάτων^{α)}, ἅτινα ὁ κατὰ καιρὸν εὐσεβέστατος βασιλεὺς τῆς θείας Ἀγούστης^{β)} συνισταμένου τοῦ γάμου δωρήσεται, ἢ αὐτὸς ἐκ τῆς γαληνοτάτης Ἀγούστης κατὰ τίτλον δωρεῖς κτήσεται· ἵνα μείνῃ παραγοῆμα ἢ δωρεὰ πεπληρωμένη, μηδενὸς ἄλλου βεβαιώσεως καιροῦ φυλαττομένου· οὕτως καὶ τοῦτο δόξῃ βασιλικὸν εἶναι προνόμιον. οἵτινες γὰρ ταῖς ἰδίαις συμβουλαῖς καὶ τοῖς ἰδίαις καμῆτοις ὑπὲρ τοῦ παντὸς κύκλου τῆς γῆς ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ κάμνουσι, διὰ τί μὴ ἔχουσιν ἄξιον τῆς ἰδίας προνόμιον τύχης;

[ΚΩΔ. Βιβλ. ζ. Τίτλ. λη.]

δ. Ἐὰν δοῦλοι καὶ ἀπελεύθεροι καὶ γεωργοὶ πρὸς τοῦτοις τῆς ἡμέτερας οὐσίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ^{ε)} τούτων γονὴ καὶ οἱ ἔγγονοι, ὅσοι δήποτε ἐκ τῶν ἡμετέρων κτημάτων ἀναχωρήσωσι, τῆς ζώνης, ἦντινα συνήρπασαν περιγραπτικῶς, ἀποδυνθέντες, εἰ^{δ)} πρὸς τινὰς τυχόν μετέβησαν ἀξίας, παντὸς πρὸς διορισμὸν^{ε)} χρόνου ἀποκινήθ^{ε)}εντος τῆς ἡμέτερας οὐσίας ἀποδοθῶσι.

ε. Πᾶσας τὰς ἀγωγάς^{ι)}, αἵτινες ἐκ τῶν γεωργῶν τῶν δεσποτικῶν δικαίου δημοσίου ἢ δικαίου ναϊκοῦ ἐν οἰαδήποτε ἐπαρχίᾳ πραθεῖσιν ἢ ἄλλω τινὶ συμφώνῳ ἐκποιηθεῖσαι εἴσιν, ἔξ ἐκείνων, οἵτινες προπετῶς καὶ παρὰ τοὺς νόμους αὐτὰς διακατέχουσιν, μηδεμιᾶς μακροῦ χρόνου παραγραφῆς ἀντικειμένης, κελύμεν ἀποκαθίστασθαι· οὕτως, ἵνα μηδὲ ὁ τίμημα τοῖς ἀδίκαις ἀγορασταῖς ἀναλαμβάνειν ἔξειλῃ.

ς. Εἰ τινὰς ὁπουδήποτε τόπους εἰς τὴν θείαν ἐσποτείαν ἀνήκοντας ἢ τοῦ εἴ^{β)} τινος δήποτε προτέια κατέσχεν, κατὰ τὴν τοῦ παλαιοῦ κήνσου πίτην εἰς τὰ ἴδια δίκαια ἀνακαλείσθωσαν. τὰς ἀντιγραφὰς τοῖνυν τὰς κατὰ συναρπυγὴν αἰτηθείσας μετὰ τῆς παραγραφῆς τοῦ μακροῦ χρόνου καὶ τοῦ προκρίματος τοῦ καινοῦ κήνσου ἀποκινήσει ἢ σὴ αὐθεντία, καὶ οὕτως πάντα τῷ ἴδιῳ σώματι, ἅτινά εἰσιν ποσπισθέντα, ἀποκαταστήσει· οὐδὲ τὸ χρονίως τιθεῖσθαι, ἢ ἡ καινὴ ἀπογραφὴ τὸ τῆς ἡμέτερας τήσεως προνόμιον ἀπαλείψαι ἠδυνήθη.

*) ἠνεωγμένην Cod. 1357. R. γ) ἢ τὴν aut simile addendum. R. α) Multa hic apud Justinianum, sed superflue sane inserta, neglexit interpres Graecus. R. β) Secundum textum Latinum ac bonum sensum excidisse hinc videtur: πᾶσαν ἐβαιότητα ἐχούσας, καὶ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων. R. δ) Ἀγούστη hoc tantum loco Cod. 1357. R. ε) ὁ Cod. 1357. R. ζ) εἰ supervacaneum videtur. η) Latet hic aliquid: nisi πρὸς delendum et διορισμοῦ legendum sit. R. Sed in Addendis obliis προδιορισμοῦ legendum esse ipse Reitzius vidit, cum idem verbum mox legatur in cap. 5. tit. 14. huius libri. θ) Quomodo ἀγωγὰς irrepserit pro Latina voce terras, nescire me fateor: nisi ditiones abierunt in actiones. Pro sequenti καινοῦ δημοσίου Latine est Reipublicae, sed Cuiacius Obs. Lib. XVIII, cap. 22. reip. interpretatur rei privatae. R. ι) ἢ ἢ εἰ unde irrepit? Fuitne ἢ τοῦ δημοσίου? Sed ignorat Cod. Lat. R. Lege ἢ τοῦ εἰ τινος δήποτε.

competentem mereatur effectum. Quodsi quadrienni fuerit emensum, nec adversus domum nostram habe quis quaecunque actionem. Cum enim multa privilegia imperialis fortuna adipisci meruit, et in donationibus sine insinuatione gestorum [omnem firmitem habentibus, et super rebus,] quas pro tempore piissimus Princeps divinae Augustae constante matrimonio donaverit, vel ipse a serenissima Augusta per donationis titulum consequatur, ut maneat illico donatio plena, nullo alio confirmationis tempore expectando: ita et hoc videatur imperiale esse privilegium. Qui enim suis consiliis suisque laboribus pro toto orbe terrarum die nocteque laborant, quare non habeant dignam suam praerogativam fortuna?

[COD. Lib. VII. Tit. 38.]

IV. Si servi et liberti, et coloni praeterea rei nostrae, nec non eorum soboles et nepotes, quotquot ex praediis nostris recesserint, cingulo, quod fraudulenter arripuerint, exuti, si ad aliquas forte dignitates adscenderint, omni temporis definitione submota, nostro patrimonio reddantur.

V. Omnes terras, quae a colonis dominicis iuris publici vel iuris templorum in quacunque provincia venditae, aut alio quo pacto alienatae sunt, ab illis, qui temere ac praeter ius eas possident, nulla longi temporis praescriptione obstante, restitui iubemus: ita, ut nec pretium emtoribus iniquis recipere liceat.

VI. Si qua usquam loca ad sacrum dominium pertinentia cuiuslibet temeritas occupaverit, secundum veteris census fidem in sua iura retrahantur. Rescripta igitur obreptione impetrata, cum praescriptione longi temporis et novi census praecedente submovebit auctoritas tua, atque ita omnia suo corpori, quae sunt avulsa, restituet: neque enim incubatio diuturna, aut novella professio proprietatis nostrae privilegium abolere potuit.



ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ'.^{h)}

Κατὰ τῶν δανειστῶνⁱ⁾· καὶ περὶ παραγραφῆς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν.

[Bib. ζ'. τοῦ Κωδ. Ττ. λζ'.^{k)}]

α'. Ὁ^{l)} δανειστής κινῶν τὴν ὑποθηκαρίαν περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἐκβάλλεται διὰ τῆς τῶν δέκα ἢ εἰκοσιν ἐνιαυτῶν παραγραφῆς, ἐὰν ξένος νέμῃται, καὶ μὴ ὁ χρεώστης ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ· ἐκβληθεὶς δὲ διὰ τῆς χρονίας παραγραφῆς ἔχει σωζομένην κατὰ τοῦ χρεώστου τὴν προσωπικὴν ἀγωγήν.

β'. Ὁ μὴ κληρονομήσας τὸν χρεώστην, ἀλλὰ νεμῆθεις τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποκείμενον ἐπὶ εἰκοσιν ἐνιαυτοῦς, οὐδὲ τῇ προσωπικῇ ἀγωγῇ ἐνάγεται, οὐδὲ τῇ τὰ ἴδια ἐκδικούσῃ· καὶ γὰρ καὶ παρόντων τῶν δανειστῶν ἔχει τὴν τῆς δεκαετίας παραγραφὴν.

[Bib. ζ'. τοῦ Κωδ. Ττ. λθ'.^{l)}]

γ'. Τὸ^{m)} φάνκτον τῆς διατάξεως τοιοῦτόν ἐστιν. ἐπεθύμησάν τινεςⁿ⁾ κτήματος διαφέροντος Πέτρω, καὶ χρεωστήσαντος αὐτοῦ δημόσια^{o)} παρεσκεύασαν, ἀπολιμπανομένου αὐτοῦ πρᾶθῆναι τὸ κτήμα^{p)}, καὶ αὐτοὶ ἐπετήδευσαν^{q)} αὐτὸ ἀγοράσαι. μετὰ ταῦτα ἐπαγγέθησαν ἐκείνος, δέουμος ἀνατραπῆναι τὴν πρᾶσιν^{r)}· καὶ λέγει ἢ διάταξις· Εἰ μὲν παρήλθον^{s)} ἤδη^{t)} τριάκοντα ἐνιαυτοί, ἀπ' οὗ γέγονε τὸ συναλλάγμα, οὐκέτι ἐνάγονται· εἰ δὲ^{u)} μὴ παρήλθον τριάκοντα ἐνιαυτοί^{v)}, καλῶς ἐνάγονται τῇ τὰ ἴδια ἐκδικούσῃ ἀγωγῇ· δηλονότι καὶ τῆς πράσεως ἀνατροπομένης οὐ καλῶς ἀπαιτοῦσι τὸ τίμημα παρὰ τοῦ ἀπαιτητοῦ· ἐπειδὴ γὰρ ἐν εἰδήσει^{w)} ἠγόρασαν τὸ ἄλλοτριον, οὐκ ἔστι δίκαιον, αὐτοὺς ἀναλαβεῖν τὸ τίμημα τοῦ^{x)} κακῶς γενομένου συναλλάγματος^{y)}).

δ'. Ὁ^{z)} νεμόμενος ἐτέρων^{a)} πρᾶγμα οὐκ ἔχει τὴν τῆς τριακονταετηρίδος ἢ τεσσαρακονταετηρίδος παραγραφὴν· οὐδὲ γὰρ δύναται ἴδιαν νομὴν δεῖξαι· ὅθεν οἱ κατὰ μίσθωσιν^{b)} νεμόμενοι καὶ ὕστερον ἐναγόμενοι περὶ τοῦ^{c)} πρᾶγματος οἰδεμῖαν χρόνον παραγραφὴν δύναται ἀντιτιθέναι^{d)}).

ε'. Ὡςπερ^{e)} αἱ ἀγωγαὶ αἱ ἰδικαί^{f)}, οὕτως αἱ περὶ ὁμάδος καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαὶ ὑπὲρ τριάκοντα ἐνιαυτῶν διάστημα μηδαμῶς ἐκτενέσθωσαν· ἀλλ' ἐάν^{g)} τι ποτὲ πρᾶγμα^{h)} ἢ δίκαιόν τι ποτὲ ἀπαιτῆται, ἢ πρόσωπον οἰαδῆποτε ἀγωγῇ ἢ μεθοδείαⁱ⁾ συνωθῆται^{k)}, οὐδὲν ἦτιον^{l)} ἔσται τῷ ἐνάγοντι τριάκοντα ἐτῶν παραγραφὴ πτοητέα^{m)}· τούτου ἰσχύοντος καὶ εἰς τὸ ἐκείνου πρόσωπον, ὅστις ἐνέχυρον ἢ ὑποθήκην οὐκ ἀπὸ τοῦ ἰδίου χρεώστου, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλου ἐπὶ πολὺνⁿ⁾ χρόνον νεμομένου σπονδάξει διεκδικῆσαι. αἵτινες οὖν πρότερον οὐκ ἐκινήθησαν ἀγωγαί, τριάκοντα ἐνιαυτῶν συναπτῇ σιωπῇ, ἔξ οὗ ἀρμόσαι^{o)}

TITULUS XIV.

Adversus creditores: et de praescriptione triginta vel quadraginta annorum.

[COD. Lib. VII. Tit. 36.]

I. Creditor hypothecaria agens de pignore, repellitur praescriptione decem vel viginti annorum, si extraneus possideat, non debitor aut eius heres: sed repulsus longa praescriptione, salvam habet actionem personalem adversus debitorem.

II. Qui debitori heres non extitit, sed rem oppigneratam per viginti annos possedit, nec personali convenitur actione, nec rei vindicatione: nam et praesentibus creditoribus decennii praescriptionem habet.

[COD. Lib. VII. Tit. 39.]

III. Factum constitutionis hoc est. Affectabant quidam praedium, quod ad Petrum pertinebat, eoque publica debente operam dederunt, ut absente illo praedium venderetur, et ipsi id emere ausi sunt. Postea ille rediit, petens, ut venditio revocaretur: et ait constitutio: Si quidem triginta iam anni transierunt, ex quo contractus celebratus fuit, non amplius conveniuntur: sin autem triennium non praeteriit, recte conveniuntur rei vindicatione: videlicet resoluta venditione nec pretium recte a petitore exigunt: nam cum scientes alienum emerint, non aequum est, eos pretium recipere contractus perperam initi.

IV. Qui rem aliorum possidet, non habet praescriptionem triginta vel quadraginta annorum: neque enim suam possessionem probare potest: unde qui per conductionem possident, ac deinde de re conveniuntur, nullam temporis praescriptionem opponere possunt.

V. Sicut actiones speciales, ita et de universitate ac personales actiones ultra triginta annorum spatium minime protendantur: sed si qua res vel ius aliquod postuletur, vel persona qualicumque actione vel persecutione pulsetur, nihilominus erit agenti triginta annorum praescriptio metuenda: hoc etiam in eius persona valente, qui pignus vel hypothecam non a suo debitore, sed ab alio per longum tempus possidente nititur vindicare. Quae ergo antea non motae sunt actiones, triginta annorum continuo silentio, ex quo iure competere coeperunt, vivendi ulterius non habeant facultatem: nec sufficiat precibus

h) Incipit rursus Cod. Vat. qui titulum inscribit: κατὰ τῶν δι. (desunt nonnulla, scilicet vox δανειστῶν, quia marg. folii abscissus est) καὶ παραγραφῆς κ. τ. λ. i) Τίτλος δ'. καὶ ε'. περιέχεται περὶ τῆς διὰ τῶν ε'. ἢ κ'. ἢ λ'. ἢ μ'. χρόνων παραγραφῆς Syn. et Fabr. qui exceptis tribus capitibus prioribus reliqua omnia amborum titulorum exhibent. Unde tamen manifesta vitia non afferemus. R. k) λζ'. secundum Cod. Lat. R. l) Capp. 1. 2. desunt in Cod. Vat. m) Cap. 3. legitur in Cod. Vat. n) Cod. Vat. ἐπεθύμησαν τινες. o) Cod. Vat. δημοσία, sine accentu. p) Cod. Vat. κτήμα. q) Verba αὐτοὶ ἐπετήδευσαν desunt in Cod. Vat. r) Cod. Vat. πρᾶσιν. s) Cod. Vat. παρήλθον (sic) hic et postea. t) Cod. Vat. ἤδη. u) Cod. Vat. δε. v) τριάκοντα ἐνιαυτοί deest in Cod. Vat. w) Cod. Vat. ἐνείδῃσει coniunctim. x) Cod. Vat. τοῦ (sic) fere semper. y) Cod. Vat. σὺν ἀλλαγματος. z) Cap. 4. deest in Cod. Vat. a) ἐτέρω Cod. 1357. R. b) μίσθων Syn. et Fabr. R. c) τοῦ deest isdem. R. d) ἀντιθεῖναι Syn. Fabr. Ceterum hoc, credo, caput Attalitates sic ἐπιτομῆσι tit. XLVI. p. 41. Ὁ κατὰ μίσθωσιν νεμόμενος πρᾶγμα οὐ δεσπόζει τούτου διὰ τῆς νομῆς, ἐπειδὴ οὐχὶ ψυχῇ δεσπόζοντος, ἀλλὰ μισθωτικῶς (in marg. μισθωτικῶς) νέμεται. R. e) Cap. 5. habet Cod. Vat. f) Cod. Vat. εἰδικαί. g) Cod. Vat. ἐν. h) Cod. Vat. πρᾶγμα, et sic semper. i) Cod. Vat. μεθοδεία. k) Cod. Vat. οὐκ ἐκινήθησαν ἀγωγαί. l) Cod. Vat. οὐδ' ἐν ἦτρον. m) πτοητέα Cod. 1357. et Syn. sed in marg. πτοητέα, uti cum Fabr. rescripsimus. R. n) Cod. Vat. πολὺν. o) Cod. Vat. ἀρμόσαι.



νομίμως ἤρξαντο, τοῦ ζῆν^p) περαιτέρω μὴ ἐχέτωσαν εὐχέρειαν· μηδὲ ἀρκείτω^q) δεήσεων προσερχθειῶν^r) ἰδικήν τινα, εἰ καὶ κατὰ^s) ὑποσημείωσιν^t), ἀξιῶσαι ἀπόκρισιν^u), ἢ καὶ ἐν δικαστηρίοις δικαιολογήσασθαι^v). εἰ μὴ^w) ἔρα δικαιολογηθείσης τῆς θέλας ἀντιγραφῆς ἢ ἐν δικαστηρίῳ^x) μονομερῆς^y) αἰτήσις παρηκολούθησε^z) διὰ^a) ἐκβίβαστοῦ^b) ὀχλήσεως· οὐ φήσεως ἀσθενείας, οὐκ ἀπουσίας, οὐ στρατείας κατὰ τοῦτον τοῦ νόμου ἀσφαλιζομένης^c), ἀλλὰ τῆς ἀνήβου ἡλικίας μόνον (κἂν^d) τὰ μάλιστα ὑπὸ τὴν τοῦ ἐπιτρόπου ἀσφάλειάν^e) ἔστιν^f) ταύτης ὑπέξαιρουμένης τῆς διατάξεως· ὅτι γὰρ εἰς ἐκείνους τοὺς ἐνιαυτούς ἔλθωσιν, οἵτινες εἰς τὴν φροντίδα τοῦ κουράτωρος ἀνήκουσιν, ἀναγκαιῶς αὐτοῖς, ὡς περ καὶ τοῖς ἄλλοις, τὰ τῶν τριακοντα^g) ἐνιαυτῶν διαστήματα φυλακτέα^h) εἰσὶνⁱ). αὐταὶ^k) δὲ τριακοντα ἐνιαυτοῖς συναπτοῖς σβεννύσθωσαν, αἵτινες διηλεκτεῖς ἐδόκουν· οὐχὶ ἐκίμαι, αἵτινες ἐξ ὀρχαίου καιροῦ περιορίζονται^l)· μετὰ τοῦτον δὲ τοῦ χρόνου τὸν προδιορισμὸν^m) μηδενὶ τοῦ κινεῖν περαιτέρω εὐχέρειαν ἀνεῶχθαι θεσιπλοῦμεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ νόμου ἐξκουσατεύεινⁿ) ἑαυτὸν πειραθεῖη^o).

ζ'. p) Ἡ διάταξις βεβαίωθ' μὲν πάσας τὰς παραγραφάς, κλεῦναι δὲ καὶ^q) πᾶσαν^r) ἄλλην ἀγωγὴν μὴ σβεννυμένην τῇ τριακονταετηρίδι, ἀλλὰ παρερμηνευμένην^s) τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παρυτρεχόντων ἀπόλλυσθαι, μηδενὸς^t) προσώπου ταύτης τῆς παραγραφῆς ὑπέξαιρουμένου^u). κλεῦναι δὲ καὶ^v) περὶ τύχης ἐναγόμενον^w), ἐὰν ἐμείνεν ἐπὶ τεσσαρακονταετῇ^x) χρόνον ἐν τινι καταστάσει, μήκετι παρενοχλεῖσθαι.

ζ. Εὐρεν ἢ ἡμετέρα γαληνότης^x), τινὰς τὴν ἱεράν τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας διάταξιν, ἣτις περὶ τῆς τῶν τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν^y) παραγραφῆς διαλέγεται, εἰς πρόκριμα τῆς^z) τῶν δημοσίων συντελειῶν καταβολῆς^a) ἔλκειν ἐπιχειρεῖν· καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τοσούτου ἢ καὶ πλείονος^b) χρόνου ὀλισθησιν^c) μηδαμῶς, ἢ ἤττον παρ' ὃ χορῆ, τῶν συντελειῶν ἔνεκεν κατεβλήθη, μὴ δύνασθαι ζητεῖσθαι ἢ ἀπαιτεῖσθαι φιλονεικεῖν· ὅποτε τὸ τοιοῦτο^d) ἐγγιχίσημα φανερώς τῇ ἔννοιά καὶ τῇ προθέσει τοῦ ἡμετέρου νόμου ἐναντιοῦσθαι γινώσκειται· καὶ διὰ τοῦτο κλεῦόμεν, ἐκείνους, οἵτινες πρῶτὰ μὲν ἐπὶ συναπτῶν^e) ἐνιαυτῶν τεσσαράκοντα δρόμον^f) χωρὶς τινος νομίμου ὀχλήσεως ἐνεμήθησαν, ἀπὸ μὲν τῆς νομῆς τοῦ πράγματος ἢ τῆς δεσποτείας μηδαμῶς μετακινεῖσθαι· τὰς^g) δὲ συντελείας^h) ἢ τὸν πολιτικὸν κανόνα ἢ

oblatis speciale quoddam, licet per subnotatione meruisse responsum, vel etiam in iudiciis allegasse nisi allegato sacro rescripto, aut in iudicio parti unius postulatio subsecuta fuerit per executoris intepellationem: non sexus fragilitate, non absentia, ni militia contra hanc legem tutanda, sed pupillari a tate duntaxat (quamvis sub tutoris defensione si huic eximenda constitutioni: nam cum ad eos anni pervenerint, qui ad sollicitudinem pertinent curatori necessario eis similiter, ut et reliquis, triginta anni intervalla servanda sunt. Hae autem actione annis triginta continuis extinguantur, quae perpetua videbantur: non illae, quae antiquo tempore limita bantur: post huius vero temporis definitionem nul movendi ulterius facultatem patere sancimus, etiam si se legis ignorantia excusare tentaverit.

VI. Constitutio haec confirmat quidem omnes exceptiones, sed iubet etiam omnem aliam actionem triginta annis non extinctam, sed male interpretatam, elapsis quadraginta annis interire, nulla persona huic praescriptioni eximenda. Iubet etiam eum, qui de statu convenitur, si per quadraginta annorum tempus in quadam conditione manserit, haud amplius molestari.

VII. Comperit Serenitas nostra, quosdam sacram pietatis nostrae constitutionem, quae de praescriptione quadraginta annorum loquitur, in praeiudicium publicarum collationum solutionis trahere conari: et si quid per tanti vel etiam amplioris temporis lapsus minime, vel minus, quam oportet, collationum nomine solutum est, non posse requiri aut repeti contendere: cum huiusmodi conamen manifeste sensui propositoque nostrae legis obviare noscat: ideoque iubemus eos, qui rem aliquam per continuorum quadraginta annorum cursum sine quadam legitima interpellatione possederint, de possessione quidem rei seu domini nequaquam removeri: collationes autem seu civilem canonem, vel aliam quamquam civilem illationem ei impositam dependere compelli, nec huic parti cuiuscunque temporis praescriptionem oppositam admitti.

p) τοῦ ζητεῖν Syn. et Fabr. qui movendi verterunt, ut quidam Codd. habent. Sed vide Cuiac. Obs. Lib. XVIII. cap. 37. pr. R. Cod. Vat. τοῦ ζητῆν (sic). q) Cod. Vat. μηδαμικίτω. r) Cod. Vat. πρὸς ἐνεχθειῶν. s) Cod. Vat. pro ei καὶ κατὰ habet ἢ κατὰ. t) σημειώσιν Syn. et Fabr. R. Cod. Vat. ὑποσημείωσιν. u) Cod. Vat. ἀπόκρισιν. v) Cod. Vat. διαλέγεσθαι. w) Cod. Vat. μη. x) Syn. hoc loco aliquot punctula in lacunae signum interserit: et sane pendet sensus, nisi pro ἢ legas ἢ. Cum vero uterque Codex, et Theod. et Justin. sic habeat: nisi allegato sacro rescripto, aut in iudicio postulatione deposita, fuerit subsecuta (per executorem) conventio: credo magis, Graecum interpretem allucinatum fuisse, qui sic vertere debuisset: ἢ ἐν δικ. μονομερούς αἰτήσεως κατατεθείσης, παρηκ. δι' ἐκβ. ὀχλήσεως. R. y) Cod. Vat. μονομερῆς. z) Cod. Vat. παρηκολούθησε (sic). a) Cod. Vat. δια. b) Cod. Vat. ἐκβίβαστοῦ. c) Cod. Vat. ἀσφαλιζομένης. d) Cod. Vat. κἂν. e) Cod. Vat. ἀσφαλίαν. f) ἔστιν Syn. et Fabr. R. g) τῶν τριακοντα deest in Cod. Vat. eandem ob causam. h) Cod. Vat. φυλακτέα. i) Cod. Vat. εἰ... propter marginem abscissum. k) Cod. Vat. αὐταί. l) περιωρίζοντο Leuncl. in marg. quod in textum recepit Fabr. R. Cod. Vat. περὶ ὀρίζονται. m) Cod. Vat. πρὸς διορισμὸν. n) Cod. Vat. ἐξκουσατεύειν. o) Cod. Vat. πειραθεῖη. p) Signa numeralia desiderantur in Cod. Vat. q) καὶ deest Syn. et Fabr. (uti et Cod. Vat. H.) Hoc et sequens caput ab Harmenop. I. 3. §. 74. in hanc epitomen contrahitur: Ἡ διάταξις κλεῦναι πᾶσαν ἀγωγὴν μὴ σβεννυμένην τῇ τριακονταετηρίδι, ἀλλὰ παρ. τεσσ. ἐν. παρ. ἀπ. μηδ. πρ. τ. τ. παρ. ὑπεραίρ. (male pro ὑπέξ.) εἴτε ἰδ. εἴτε δημ. ἄνευ μόνου τῶν δημοσίων συντελειῶν, αἵς οὐδεμίᾳ χρόνου παραγραφῇ ἀντικεῖται. R. r) Cod. Vat. πᾶσαν. s) παρερμηνευμένην Cod. Vat. t) Cod. Vat. μηδ' ἐνός. u) εἴτε ἰδικού, εἴτε δημοσίου addunt Syn. et Fabr. R. v) Adde τὸν post καὶ. w) Cod. Vat. ἐναγόμενον. x) Cod. Vat. τεσσαράκοντα ἐτη. y) Cod. Vat. γαληνότης. z) Cod. Vat. ἐπὶ. a) καὶ pro τῆς Syn. et Fabr. R. a) Cod. Vat. καταβολῆς. b) Cod. Vat. πλείονος. c) ἢ addunt Syn. Fabr. et mox παρὰ χορῆ. R. Cod. Vat. ὀλισθ. d) Cod. Vat. τοιοῦτον. e) Cod. Vat. ἐπισυναπτῶν. f) Cod. Vat. δρόμων. g) Hoc, ut puto, caput sic epitomίζουσιν Attal. tit. LII. pag. 46. et Harm. I. 3. §. 58. Οὐδεὶς χρόνος (ὁ χρόνος αὐτὸς Harm.) τὸν δημοσίον ἀποκλείει κανόνα, οὐτε τὴν περισσοπραξίαν βεβαίωθ'. R. h) Cod. Vat. οὐκ ἐτέλει.



ἄλλην τινὰ πολιτικὴν εἰσφορὰν ἐπιχειμένην αὐτῷ¹⁾ καταβάλλειν²⁾ ἀναγκάζεσθαι, καὶ οὐδὲ τούτῳ τῷ μέρει οἰουδήποτε χρόνου παραγραφὴν ἀντικειμένην δέξασθαι.

§. 1. ἡ. 1) 'H^m) διάταξις κελεύει τὴν ὑποθηκαρίαν ἀγωγὴν μὴ μόνον σβέννυσθαι δέκα ἢ εἴκοσινⁿ⁾ ἐνιαυτοῖς, ἐὰν ἐξωτικὸς νέμηται τὴν ὑποθήκην· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ χρεώστης αὐτὴν νέμηται, σβέννυσθαι τεσσαράκοντα ἐνιαυτοῖς· [εἰ^o) μὴ ἄρα ἐν τῷ μέσῳ διαπραγεῖσα εἴη ἢ σιωπῆ, ὡς τῷ νόμῳ διηγορευμένον ἐστὶ, τουτέστι, καὶ διὰ μόνης ὀχλήσεως, ἢ ἐὰν ἀνηβὸς ἡλικία ὑπεξαίρετὰ φανεροῦται.]

2. Κελεύει δέ, ἵνα καὶ προγενέστερος δανειστής κατὰ τοῦ μεταγενέστερου δανειστοῦ διακατέχοντος τὸ πρῶμα ἐπὶ^{p)} τριακονταετίαν, κινῶν τὴν ὑποθηκαρίαν, ἐφ' ὅσον ὁ χρεώστης ζῆ, μὴ ἐκβάλληται· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ χρεώστου ἀντίκειται αὐτῷ ἢ τῆς τριακονταετίας παραγραφῆς. ἐὰν δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστής^{q)} βούληται μὴ μόνον ἀντιτιθέναι τὸν χρόνον, ὃν ἐνεμήθη μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ χρεώστου, ἀλλὰ καὶ ὃν κατέσχε ζῶντος αὐτοῦ, τότε τεσσαράκονταετίαν κελεύει ἀντικεῖσθαι τῷ προτέρῳ δανειστῇ.

3. Ἐπὶ δὲ τῶν αἰρετικῶν καὶ ὑπὸ ἡμέραν ἐνοχῶν κελεύει τὸν χρόνον^{r)} ψηφίζεσθαι μετὰ τὸ ἐκβῆναι τὴν αἴρεσιν ἢ καταλαβεῖν τὴν ἡμέραν. ὁμοίως δὲ κελεύει καὶ ἐπὶ τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμίας δωρεῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ψηφίζεσθαι τῇ γυναικὶ τὸν χρόνον τῶν αὐτῶν παραγραφῶν.

5. Κελεύει δέ, ἵνα, ἐφ' ὅσον χωρὶς βίας^{s)} κατέχη τις τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ πράγματα, μὴ ἀντίκειται αὐτῷ χρόνου παραγραφῆς. εἰ δὲ καὶ ὁ χρεώστης ποιῆσθαι δευτέραν γνωσιμαχικὴν ἀσφάλειαν, πάλιν διαρρήγνυσαι τὸν χρόνον τούτων τῶν παραγραφῶν.

6. Κελεύει δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐτῆσιων ληγάτων ψηφίζεσθαι τὸν χρόνον, οὐχὶ ἐξ οὗ κατελείφθησαν, ἀλλ' ἐξότε^{t)} ἐτέχθη ἢ ἀγωγῇ· τικτετα γὰρ^{u)} καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. βούλεται δὲ τὸν ἐμφυτευτὴν μὴ ἀντιτιθέναι^{v)} χρόνιον παραγραφῆς, μηδὲ τὸν μισθωτὸν ἢ τὸν διοικητὴν τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων, ἀλλ' ὁτεδήποτε πληρουμένου τοῦ χρόνου τῆς ἐμφυτεύσεως ἢ τῆς μισθώσεως ἀποδίδεσθαι τὸ πρῶμα.

7. w) Ἐἴ τις ἀγοραστίας ἢ δωρεῆς ἢ ἄλλου οἰουδήποτε συναλλάγματος τίτλῳ πρῶμά τι ποτὲ πῖσται καλῆ ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοῦς κατέσχε, καὶ τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφὴν κατὰ τῶν δεσποτῶν αὐτοῦ τοῦ πρῶματος ἢ τῶν δανειστῶν τῶν τὴν ὑποθήκην αὐτοῦ προτεινομένων ἑαυτῷ ἐκτήσατο, καὶ μετὰ ταῦτα^{x)} κατὰ τὴν νόμῳ ἐκείνου τοῦ πρῶματος ἀπώλεσε, δύνασθαι αὐτὸν καὶ ἀγωγὴν εἰς ἐκδικητὸν τὸ αὐτὸ πρῶμα ἔχειν θεσιζόμεν· τοῦτο

VIII. Iubet constitutio, hypothecariam actionem non modo extinguui decem aut viginti annis, si extraneus hypothecam possideat: sed etiamsi ipse debitor possideat, quadraginta annis extingui: [nisi forte medio tempore interruptum sit silentium, uti lege cautum est, id est, per solam interpellationem, vel si pupillaris aetas eximenda monstretur.]

Iubet autem, anteriorem creditorem adversus creditorem posteriorem, qui rem per tricennium possidet, hypothecaria agentem, donec debitor vivat, non repelli: sed post mortem debitoris obstat ei tricennii exceptio. Sed si posterior creditor voluerit non modo opponere tempus, quo possedit post mortem debitoris, sed etiam quo vivente illo detinuit, tum quadraginta annos priori creditori iubet opponi.

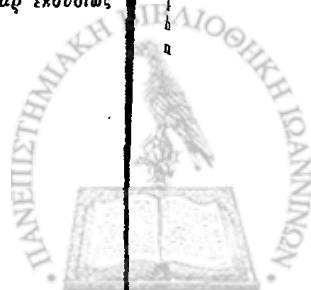
In conditionalibus autem et sub die obligationibus iubet tempus computari, postquam conditio extiterit aut dies praeterierit. Similiter iubet etiam in dote et donatione ante nuptias post matrimonii dissolutionem earundem praescriptivum tempus mulieri computari.

Item iubet, quamdiu quis sine vi suppositas sibi res detineat, ne temporis ei praescriptio opponatur. Sed et si debitor secundam fecerit cautionem confessoriam, rursus interruptit harum praescriptionum tempus.

Quin etiam iubet in annis legatis computari tempus, non ex quo relicta fuerunt, sed ex quo nata est actio: nascitur enim quoquo anno. Vult quoque, emphyteutam non opponere longam praescriptionem, nec colonum, aut rerum alienarum administratorem, sed impleto quodcumque tempore emphyteuseos aut conductionis rem restitui.

IX. Si quis emtionis vel donationis, vel alterius cuiuscunque contractus titulo rem aliquam bona fide per decem vel viginti annos possederit, et longi temporis exceptionem contra dominos eius rei vel creditores hypothecam eius praetendentes sibi acquisierit, posteaque casu possessionem eius rei perdidit, posse eum etiam actionem ad vindicandam rem eandem habere sancimus: hoc enim et veteres, si quis eos recte inspexerit, sanciebant.

1) αὐτῷ scil. πρῶματι. Sed Syn. et Fabr. αὐτοῖς, eis, sc. personis, cum Codice Lat. habent. Denique subdit uterque hoc scholium: Ἀνάγνωθι τοῦ κώδικος βιβλ. ζ'. tit. λθ'. κεφ. ε'. [ζ'. Fabr.] ἐν ᾧ φησιν, ὅτι ὁ μὴ δωρικῶς ἐπιαιτήμα δημοσίου, οὐκ ἀπαιτεῖται τὰ τοῦ παρελθόντος χρόνου τελέσματα· πλὴν ὡς ἐν τῷ α'. βιβλίῳ κῆται, tit. μθ'. [ξβ'. Fabr.] διατ. θ'. [τελευτ. Fabr.] μεθοδούεται τὰ τοῦ μέλλοντος καιροῦ, εἰ μὴ ἐπιλοιμήθη αὐτῷ παρὰ βασιλέως. R. k) Cod. Vat. καταβαλεῖν. l) Cap. 8. 9. desiderantur in Cod. Vat. m) Syn. cap. ζ'. inscribit: nam superius caput sub ζ'. coniunxit. Priorem huius κεφαλαίου partem sic effert Harm. l. 3. §. 63. Ἡ ὑποθηκαρία ἀγωγὴ, τοῦ χρεώστου νεμομένου τὸ πρῶμα, τῇ τεσσαράκονταετίᾳ σβέννυται· εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστής κινήσῃ κατὰ τοῦ προγενέστερου, τῇ τεσσαράκονταετίᾳ κέρχεται, ἐφ' ὅσον ζῆ χρόνον ὁ χρεώστης. εἰ δὲ τελευτήσῃ, τότε ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖ, καὶ ἀποκλείεται τῇ δεκαετίᾳ καὶ εἰκοσαετίᾳ. R. n) Triginta annis habet Cod. Lat. quod intelligendum de malae fidei possessore, cum Basilicus interpres de bonae fidei possessore interpretandus sit. R. o) Haec inclusa addo ex Syn. Fabr. et Lat. Cod. R. p) ὑπὸ Syn. quod Leuncl. duce in ὑπερ mutavit Fabr. R. q) μὴ (ante βούληται) hinc eieci, quia nec Syn. nec Fabr. habent: aut alioqui sequens delendum foret. R. r) τὸν χρόνον deest in Syn. Fabr. R. s) χωρὶς βίας ex Syn. Fabr. hic addidi. R. t) ἐξ ὅτου Syn. Fabr. R. u) δὲ Syn. Fabr. R. v) Et sic Fabr. sed Syn. ἀντιθέντα. R. w) Syn. hoc caput ἡ'. numerat. Sed in Cod. 1357. omnia ad finem h. t. ita cohaerebant, quasi unum idemque cum superiori caput facerent. R. x) εἰ γὰρ ἐκουσῶς αὐτὸ ἀπεκτίσατο τὸ πρῶμα, οὐκ εἴτι εἶχε παραγραφῆν. Glossa marginalis in Syn. et Fabr. R.



γὰρ καὶ οἱ παλαιοὶ), εἴ τις αὐτοὺς ὁρθῶς θεωρήσῃ, ἐθελοπιζόν.

Εἴ τις ^{α)} τοῦτο τὸ πρῶγμα παύσῃται νέμεσθαι, οὐτινος ὁ δεσπότης, ἢ ὅστις ὑποκείμενον αὐτὸ εἶχε, τῇ παραγραφῇ τῶν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν ἐξεβλήθη, τὴν εἰρημένην βοήθειαν οὐκ ἀδιαστίκτως, ἀλλὰ μετὰ μειωτημένης διαίρεσιως αὐτῷ παρέχειν θεσπιζόμενα ^{β)}. ἵνα, εἰ μὲν πίστευε καλῇ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο τὸ πρῶγμα διακατίσχε, ὁμοίᾳ δυνάμει χρησασθαι βοήθεια· ἐὰν δὲ πίστευε κακῇ τοῦτο ἐπελάβετο ^{β)}, ἀνάξιος ταύτης δόξης· οὕτως μέντοι, ἵνα ^{γ)} ὁ καινὸς νομῆς, εἰ μὲν αὐτὸς τοῦ πράγματος δεσπότης ἐξ ἀρχῆς ἦν, ἢ ὑποκείμενον αὐτὸ εἶχε, καὶ τῇ τῆς ^{δ)} μνημονευθείσης παραγραφῆς ἀνάγκη ἐξωθῆσθαι ἐστι, τὸ κέρδος τῆς διακατοχῆς ἐαυτῷ προσπορίσῃ· ἐὰν δὲ μηδὲν δίκαιον ἐν τῷ αὐτῷ πράγματι καθ' οἰονδήποτε καιρὸν ἔσχε, τότε ἐξουσία εἶη τῷ πρώτῳ δεσπότη ἢ τῷ δανειστῇ, ὅστις ὀνόματι ὑποθήκης τὸ πρῶγμα ἐνεργόμενον ἔσχε, καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτῶν, ἐκ τοῦ ἀδίκως διακρατήσαντος τοῦτο διεκδικῆσαι, μὴ ἀντικειμένον αὐτοῦ ^{ε)}, ὅτι ὁ πρῶτος νομῆς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παραγραφῇ αὐτὸν ἀπεκίνησεν· εἰ μὴ ἄρα αὐτὸς ὁ ἄδικος νομῆς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν (ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ψηφιοζόμενον, ἐξ οὗ ὁ πρῶτος νομῆς, ὅστις καὶ ἐνίκησε ^{ι)}), ταύτης τῆς νομῆς ἐξέπεσε) παραγραφῇ ὠχυρωμένος ἐστίν.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν περὶ ἐκείνων τῶν νομῶν κρινομεν, οἵτινες χωρὶς βίας τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐπελάβοντο· καὶ γὰρ εἴ τις κατὰ βίαν αὐτὸ ἀφίλετο, παντὶ τρόπῳ ἔξαστι τῷ προτέρῳ νομῆ χωρὶς τινος διαστρίξιως τοῦτο διεκδικῆσαι.

Εἰ δὲ καὶ τις μὴ κατὰ βίαν, ἀλλ' ἐξ ἀποφάσεως δικαστοῦ τοῦτο κατίσχε, πλὴν ἐκ ταύτης τῆς προφάσεως, ὅτι ἀπὸν ὁ πρῶτος νομῆς καὶ εἰς τὴν δίκην κληθεὶς οὐδαμῶς ἀπεκρίνατο· ἔξασται αὐτῷ κατὰ μίμησιν τῶν λοιπῶν, οἵτινες τὴν τοῦ πράγματος δεσποτείαν ἔχουσιν, εἰσω ^{β)} ἐνιαυτοῦ ἐαυτὸν προφέροντι καὶ ἀσφάλειαν τοῦ ὑποδέξασθαι τὴν δίκην δίδοντι, τὸ αὐτὸ πρῶγμα ἐπαναλαβεῖν καὶ περὶ τούτου διανοαστικὸς ὑπεισελθεῖν ἀγῶνας.

Τὴν δὲ ^{β)} παραγραφῆν τῶν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς συναλλάγμασιν, ἐν ἵς τόκοι ὁμολογηθέντες εἰσίν, ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ^{γ)} λαμβάνειν ἀρχὴν θεσπιζόμεν, ἐξ οὗ καὶ ^{κ)} ὁ κριώστης τόκους κατέβαλεν οὐδαμῶς.

ι. ^{λ)} Πολλὰκις τινὲς τοὺς ἰδίους ὑπευθύνους εἰς ^{μ)} δικαστήριον καλοῦντες, καὶ δικαστικῶν ἀγῶνων ^{ν)} κινήσειν οὐχὶ εἰς ῥητὸν τέλος τὰς δίκας προάγουσιν, ἀλλὰ σιωπῆς ἐν τῷ μέρει χρόνον γενομένης ^{ο)}, διὰ ^{π)} τὴν δυναστείαν ^{ρ)} ἴσως τῶν ἐναγομένων ἢ τὴν ἰδίαν ^{σ)} ἐσθλότητα, ἢ ἄλλας ^{τ)} οἰσδηλοτε ^{θ)} περιστάσεις, ὅπως ^{ι)} τοῦ ἀνθρώπου ^{κ)} κλήρον πολλὰ εἰσιν, αἵτινες οὔτε λέγεσθαι, οὔτε ἀπαριθμεῖσθαι ^{λ)} δύνανται, οὔτε τοῦ ἰδίου δικαίου ^{μ)} ὀλισθήσαντες ἐδόκουν διὰ

Quodsi quis eam rem desiderit possidere, cuius dominus vel is, qui suppositam eam habebat, exceptione triginta vel quadraginta annorum expulsus est, dictum auxilium non indistincte, sed cum moderata divisione ei praestari sancimus: ut, si quidem bona fide ab initio eam rem tenuerit, simili possit uti praesidio: sin vero mala fide eam adeptus est, indignus eo videatur: ita tamen, ut novus possessor, si quidem ipse rei dominus ab initio fuit, vel suppositam eam habebat, et memoratae exceptionis necessitate expulsus est, commodum detentionis sibi acquirat: sin vero nullum ius in eadem re quocumque tempore habuit, tunc licentia sit priori domino vel creditori, qui nomine hypothecae rem obligatam habuit, et heredibus eorum, ab iniusto detentatore eam vindicare: non obstante ei, quod prior possessor triginta vel quadraginta annorum exceptione cum removerat: nisi ipse iniustus possessor triginta vel quadraginta annorum ex eo tempore computandorum, ex quo prior possessor, qui evicit, hac possessione exciderit, exceptione munitus est.

Sed haec quidem super illis possessoribus censemus, qui sine violentia eandem rem nacti sunt: etenim si quis violenter eam abstulerit, omnimodo licebit priori possessori sine ulla distinctione eam vindicare.

Sed et si quis non per vim, sed per sententiam iudicis eam obtinuerit, verum ex hac causa, quod absens prior possessor et ad litem vocatus minime responderit: licebit ei ad similitudinem ceterorum, qui rei dominium habent, intra annum se offerenti, cautionemque suscipiendae litis danti, eandem rem recipere, superque ea cognitionalia subire certamina.

Exceptionem etiam triginta vel quadraginta annorum in illis contractibus, in quibus usurae promissae sunt, ex illo tempore initium capere sancimus, ex quo etiam debitor usuras minime persolvit.

X. Saepe quidam suos obnoxios in iudicium vocantes, et iudicialiis certaminibus motis, non ad certum finem lites producunt: sed taciturnitate in medio tempore adhibita, propter potentiam forte reorum, vel suam imbecillitatem, vel alios quoscumque casus, cum sortis humanae multi sint, qui nec dici, nec numerari possunt, deinde iure suo lapsi esse videbantur ideo, quod post cognitionem novissimam triginta annorum spatium effluxerit, et huiusmodi

γ) νόμοι in marg. Leuncl. et Fabr. supplent, et in versione cum Cod. addunt *leges*. R. α) εἰ δὲ τις Syn. Fabr. R. ι) αὐτὸ παρέχειν θεσπιζόμενα Cod. 1357. R. β) ἀπέλ. Syn. Fabr. R. c) καὶ addunt iidem. R. δ) τὴν τοῦ Cod. 1357. R. am vero correxerat Capperon. R. ε) Et sic Syn. sed in marg. αὐτῶ. Fabr. autem αὐτοῖς edidit. R. f) Pro evicit Iraceus legit et vicit. R. g) τοῦ addunt Syn. Fabr. R. h) δὲ deest iisdem. Syn. hanc §, ult. inscribit κεφ. θ'. R. ι) χρόνον Syn. Fabr. R. κ) καὶ deest apud eosdem. R. λ) Hic Synopsis in viam redit, dum hoc caput nobiscum i. numerat. R. Cap. 10. habet Cod. Vat. m) Cod. Vat. addit τὸ ante δικαστήριον. n) Sic quoque Fabr. sed Synopsis ἰγωνίων. R. ο) Cod. Vat. γινομένης. p) Cod. Vat. δια. q) Cod. Vat. οἶας δῆποτε. r) Verba τὴν ἰδίαν desunt in Cod. Vat. propter marginem folii abscissum. s) τινὰς addunt Syn. Fabr. R. t) Cod. Vat. οἶας δῆποτε. u) Cod. Vat. ὁπόσαι. Et aec lectio probari potest, quamvis ὁπόσαι auctoritate Cod. Latini nitatur. v) τοῦ ἀνθρώπου deest in Cod. Vat. propter marginem folii abscissum. w) Cod. Vat. ἀπαριθμεῖσθαι sine accentu. x) Cod. Vat. καιροῦ, tempore, pro δικαίον.



τοῦτο, ὅτι μετὰ τὴν ἐσχάτην διάγνωσιν τριάκοντα ἐνιαυτῶν διάστημα ἔρρουσε^{γ)}, καὶ τῆς τοιαύτης^{z)} παραγραφῆς ἀντιτεθείσης τὰς ἰδίας ὑποστάσεις εἰς ἄλλους μετενεχθείσας^{α)} ὄρωντες, ἀξίως μὲν, πλὴν χωρὶς θεραπείας ἐπέθου. ὅπερ ἡμεῖς ἐπανορθοῦντες τὴν αὐτὴν παραγραφὴν, ἣτις ἐν τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν τίκτεται, ἐν τῷ τοιοῦτῳ θέματι ἀντικείμεθα^{β)} οὐδαμῶς ἀνεχόμεθα^{δ)}. ἀλλ' εἰ καὶ προσωπικὴ ἀγωγή ἐξ ἀρχῆς ἐτύχε κινήσεια, ὅμως αὐτὴν εἰς τεσσαρακοστὸν ἐνιαυτὸν ἐκτείνομεν. ὅποτε^{ε)} οὐκ ἔστιν^{ε)} ὁμοίως^{ς)}, ὅστις παντελῶς ἐξ ἀρχῆς ἐσιώπησεν, ἐκείνω, ὅστις καὶ αἰτίας ἀπέθετο, καὶ εἰς δικαστήριον ἦλθε^{ε)}, καὶ ὑπεσχέθη^{η)} ἀγῶνας, τὴν δὲ δίκην πληρῶσαι διὰ τινος τύχας ἐμποδισθεὶς ἐστίν^{ι)}. ἀλλ' εἰ καὶ αὐτὸς ὁ ἐνάγων ἀτονήσῃ^{κ)}, τῇ ἰδίᾳ ἀπογοῇ^{λ)} τῆς τοιαύτης αἰτίας τὸν δρόμον αὐτὸν καταλιμπάνειν^{μ)} δύνασθαι ὀρῶμεν, ἵνα τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἢ τοῖς διαδόχοις ἐξῆ^{ν)} ταύτην πληρῶσαι, μηδενὶ τρόπῳ τῇ τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν παραγραφῇ ἀναίρεθείσαν^{ο)}. ὅντινα χρόνον, τουτέστι, τῶν τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν διάστημα, ἐξ ἐκείνου ἀριθμείσθαι κελεύομεν, ἐξ οὗ ἡ ἐσχάτη προῆλθε διάγνωσις, μεθ' ἣν ἐκάτερον μέρος ἐραδύμησεν^{ρ)}.

[Νεαρ. ριθ'. κεφ. ζ'.]

ια'. γ) Θεσιπίζομεν^{α)}, εἴ τις^{β)} κακῇ πίστει πράγματα νεμόμενος, ἢ κατὰ πρᾶσιν^{γ)}, ἢ κατὰ δωρεάν^{δ)}, ἢ ἄλλως ταῦτα ἐκποιήσῃ^{ε)}. ὁ δὲ νομίζων τὰ αὐτὰ πράγματα προσήκειν αὐτῷ, τοῦτο γινώσκων^{ς)} ἐντὸς δέκα ἐνιαυτῶν^{z)} μεταξὺ^{α)} παρόντων καὶ εἰκοσι^{β)} μεταξὺ τῶν ἀπόντων, μὴ^{γ)} διαμαρτύρηται κατὰ τοὺς νόμους τὸν ἀγοραστήν, ἢ τὸν^{δ)} τὴν δωρεάν δεχόμενον, ἢ ἐκείνον^{ε)}, εἰς ὃν τὰ πράγματα ἄλλῳ οἰωδῆποτε τρόπῳ μετενεχθεῖ. τὸν τὰ τοιαῦτα πράγματα κομιζόμενον βεβαίως ταῦτα ἔχειν, μετὰ τὴν τῆς δεκαετίας δηλονότι ἐπὶ τῶν παρόντων, καὶ τῆς εικοσαετίας^{δ)} ἐπὶ τῶν ἀπόντων παραδρομήν. εἰ δὲ ἀγνοῖ^{ε)} ἢ ἀληθῆς^{ς)} τῶν ἐκποιήθεντων πραγμάτων διεσπότης, καὶ ὅτι τὰ πράγματα αὐτῷ προσήκει, καὶ ὅτι γέγονεν ἢ ἐκποίησις. κελεύομεν μὴ ἄλλως^{ε)} τοῦτον ἀποκλείεσθαι^{η)}, πλὴν εἰ μὴ^{ι)} διὰ τῆς παραγραφῆς τῆς τριακονταετίας^{κ)}, μὴ δυναμένου λέγειν τοῦ τὰ πράγματα τούτῳ τῷ τρόπῳ^{λ)} νεμομένου, ὅτι αὐτὸς κακῇ πίστει νέμεται, ὅποτε παρὰ τοῦ κακῇ πίστει νεμηθέντος^{μ)} ταῦτα ἐκομίσαστο.

Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας ταῦτα^{ν)} διατυπῶσαι συνείδομεν, ὥστε, εἴ ποτε^{ο)} τις ἐν τῇ εἰρημένῃ τῆς δεκαετίας χρονικῇ παραγραφῇ ἐπὶ τινος

exceptione opposita, suas substantias ad alios translatas videntes, merito quidem, sed sine remedio iugabant. Quod nos corrigentes eandem exceptionem, quae ex triginta annis nascitur, in huiusmodi casu opponi minime patimur: sed licet personalis actio ab initio fuerit instituta, eam tamen in quadragesimum annum extendimus: cum non similis sit, qui penitus ab initio tacuit, ei, qui et postulationem deposuit, et in iudicium venit, et subiit certamina, litem autem implere per quosdam casus impeditus est. Sed licet ipse actor defecerit, tamen suae posteritati huius causae cursum eum relinquere posse definimus, ut eius heredibus vel successoribus, liceat eam implere, nullo modo tringinta annorum exceptione sublatam: quod tempus, id est, quadraginta annorum spatium, ex eo numerari iubemus, ex quo novissima processit cognitio, post quam utraque pars cessavit.

[NOV. CXIX. cap. 7.]

XI. Sancimus, si quis mala fide res possidens, vel per venditionem, vel per donationem, vel aliter eas alienaverit: is vero, qui easdem res sibi competere putat, hoc cognoscens intra decem annos inter praesentes, et viginti inter absentes, non secundum leges contestatus fuerit emptorem, vel eum, qui donationem accepit, vel illum, ad quem res alio quolibet modo translatae fuerunt: hunc eiusmodi res adeptum firmiter eas habere, post decennii scilicet inter praesentes, et vicennii inter absentes decursum. Quodsi verus rerum alienatarum dominus nesciat, et res ad se pertinere, et factam esse alienationem: iubemus, non aliter eum excludi, nisi tantum per tricennii praescriptionem, non valente dicere eo, qui res hoc modo possidet, se bona fide possidere, cum a malae fidei possessore eas acceperit.

De praescriptione autem decennii haec ordinare decrevimus, ut, si quando quis in dicta temporali decennii praescriptione aliquot quidem annos praesens

γ) Cod. Vat. ἔρρουσεν, in quo et scriptum erat ante *δια* et *μετα*, utrumque sine accentu. z) Cod. Vat. *αυτῆς* (sic). α) Cod. Vat. *μετενεχθείσας*. β) Sic Cod. Vat. Sed Reitzius edidit *ἀντικείμεθα*. γ) Cod. Vat. *ἀνεχόμεθα*. δ) Cod. Vat. *ὅποτε*. ε) Cod. Vat. *οὐδέστιν*. ς) Cod. Vat. *ὁμοίως*. ζ) *ἀπέθετο* *ἀγῶνας* Syn. Sed supplet Fabr. ex ingenio, credo secundum Cod. Lat. καὶ ὑπεσχέθη, ut nos in Cod. 1357. invenimus, R. Potius lacunam in Syn. supplevit *Labbaeus*. Obs. et Emend. in Syn. p. 156. ex quo hausit Fabr. Cod. Vat. habet *ἦλθεν*. η) Cod. Vat. *ὑπεσχέθη*. θ) Cod. Vat. *ἐμποδισθεὶς ἐστίν*. ι) Reitzius notat: „Sic omnes: tamen lego . . . οἴη.“ Haud dubie voluit dicere, in reliquis legi *ἀτονήσει*. λ) Cod. Vat. *ἀπογοῇ*. μ) Cod. Vat. *καταλιμπάνειν*. ν) *ἐξείη* alii. R. Sic et Cod. Vat. ο) Sic Fabr. quoque dedit. Syn. habet: *τὴν τ. το. ἐν. παραγραφῆν ἀναίρεθείσαν*, unde Leuncl. refugit: *τῆς τ. το. ἐν. παραγραφῆς ἀναίρεθείσης*. Quamvis autem in Cod. Lat. utraque lectio occurrat, cum vulgo edatur, *sublata*, sed alii Codd. *sublatam* exhibeant, tamen paululum hunc locum consideranti dubium esse amplius nequit, quia nostri MS. (Cod. 1357.) lectio sit verior, quae *sublatam* firmat, R. Cod. Vat. *ἀναίρεθείσαν* (sic). ρ) *ἔραδ.* Fabr. R. q) Cap. 11. habent Cod. Vat. et Harm. II. 1. §. 15. r) *Ἐπι θεσιπίζομεν*, ὥστε, εἴ τις Nov. Auth. R. s) Cod. Vat. *εἰ τις*. ι) Cod. Vat. *καταπράσιν*. u) Cod. Vat. *καταδωρεάν*. υ) *ἐκποιήσοι* Cod. 1357. et Nov. Auth. *ἐκποιήσει* Syn. ac Fabr. R. Cod. Vat. *ἐκποιήσοι*. ω) Sic Cod. Vat. Reitz. edidit *γινώσκω*, et tamen vertit *cognoscens*. x) Cod. Vat. *ἐνιαυτῶν*. y) τῶν addit Nov. Auth. R. z) Cod. Vat. *εἰκοσι*. α) *μὴ* deest in Cod. Vat. sed videtur abscissum. β) Cod. Vat. *τῶν προ τῶν*. γ) Cod. Vat. *ἐκείνων*. δ) Cod. Vat. *εικοσαετίας*. ε) Syllabae *π* ὁ in *ἀγνοῖ* ὁ desunt in Cod. Vat. ulpote abscissae. ς) Cod. Vat. *ἀληθῆς*. ζ) Sic ex Auth. pro *ἄλλῳ* Codicis 1357. rescribo. Alii omittunt h. m. *κελ. τοῦτον μὴ ἀποκλ.* R. η) Cod. Vat. *ἀποκλείεσθαι*. θ) Cod. Vat. *μ* pro *μὴ*. ι) Cod. Vat. *τριακονταετίας* (sic). λ) Syllabae *τοῦτῳ τῷ τρόπῳ* desunt in Cod. Vat. μ) Syllabae *ὁ* τοῦ κακῇ πίστει νεμηθέντος desunt in Cod. Vat. quippe abscissae. ν) Cod. Vat. *ταῦτα*. ο) *ποτε* deest in Syn. et Fabr. R.

μὲν ἐνιαυτοὺς παρῶν^{p)} εἶη, ἐπὶ τινὰς δὲ ἀπῶν^{q)}, ἄλλους τοσοῦτους αὐτῷ ἐνιαυτοὺς^{r)} πρὸς τῇ δεκαετίᾳ προστεθῆναι, ὅσους ἐξ αὐτῆς τῆς δεκαετίας ἀπῶν^{s)} γέγονεν.

sit, alios vero absit, alii totidem anni ei ad decennium adiciantur, quot ex illo decennio absens fuerit.

TITΛΟΣ ΙΕ΄.

TITULUS XV.

Περὶ ἐνιαυσιαίας ὑπεξαίρεσεως τοῦ Ἰταλικοῦ συναλλάγματος ἀναιρουμένης· καὶ περὶ διαφορῶν χρόνων, καὶ ὑπεξαίρεσεως^{t)} καὶ παραγραφῶν^{u)}, καὶ τῶν διακοπῶν αὐτῶν.

De annali exceptione Italici contractus tollenda: et de diversis temporibus, et exceptione et praescriptione, et interruptionibus eorum.

[ΚΩΔ. Βιβλ. ζ. Τίτλ. μ΄.]

[COD. Lib. VII. Tit. 40.]

α΄. v) Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα καὶ πῦσαι^{w)} αἱ πρόσκαιροι^{x)} παραγραφῶν, ὡς ἐρηγενοῦντές τινες ἔλεγον, καὶ μετὰ τριάκοντα ἐνιαυτοῦς^{y)} αὐτάς^{z)} κινεῖσθαι, τριάκοντα ἐνιαυτοῖς^{a)} περαιῶνται^{b)}, εἰ μὴ ἄρα ἐν τῷ μεταξὺ κατηνέχθησαν^{c)} εἰς δικαστήριον, καὶ ἀγῶνας ἔσχον^{d)}, καὶ λειωπήθησαν. ζητοῦμεν μὲν^{e)} γὰρ μεταξὺ δικαστηρίου^{f)} οὐκέτι^{g)} τριάκοντα, ἀλλὰ τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς παραδραμεῖν.

I. Iubet constitutio, etiam omnes temporales actiones, quas quidam interpretantes dicebant, eas post triginta annos moveri, triginta annis terminari, nisi forte interim in iudicium delatae sint, et certamina habuerint, et silentio traditae sint. Requirimus enim inter iudicium non amplius triginta, sed quadraginta annos decurrisse.

Αἱ δὲ^{h)} ἀγωγαὶ αἱⁱ⁾ ἁρμοζούσαι τοῖς ὑπεξουσιοῖς προσφάσι τῶν πραγμάτων τῶν μὴ προσποριζομένων τοῖς πατράσι^{k)} μὴ ἀντικείμεθωσαν· εἰ μὴ ἐξ ὧν γενομένοι αὐτεξούσιοι ἠδύναντο κινήσαι^{l)} τὰς ἀγωγάς.^{m)}

Actiones autem filiifamilias competentes occasione rerum, quae patribus non acquiruntur, haud opponantur: nisi ex quo sui iuris facti actiones movere potuerunt.

β΄. Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα, ὅσαίς ἔνⁿ⁾ τις μὴ δύναται ἐναγαγεῖν, ἢ διὰ τὴν ἀπουσίαν^{o)} τοῦ νεομένου, ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ διὰ τὴν μανίαν, ἢ διὰ τὴν δυναστείαν, προσέλθῃ τῷ ἄρχοντι^{p)}, καὶ μέμψεται αὐτῷ τοῦτο^{q)} εἰσὼ τῶν χρόνων^{r)} τῆς παραγραφῆς, καὶ διαρρήγνυσιν τὸν χρόνον· εἰ δὲ μὴ δύναται προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι, προσέλθῃ^{s)} τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τῷ ἐκδικῶ τῆς πόλεως· εἰ δὲ ἀπολιμπάνονται, δημοσίᾳ προδῆσει τὸν λίβελλον, ἔνθα οἰκεῖ ὁ νεμόμενος, εἰ μὴ ἔχει^{t)} ἢ πόλις ταβουλαρίου^{u)}, ὑπογεγραμμένον χειρὶ τῶν ταβουλαρίων· εἰ δὲ μὴ ἔχει, ποτάξει αὐτῷ τριῶν μαρτύρων ὑπογραφάς, καὶ διαρρήγνυσιν τὸν χρόνον τῆς τριετίας ἢ δεκαετίας, ἢ ἑκοσαετίας, ἢ τριακονταετίας^{v)}, ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν· πάντων^{w)} τῶν ἄλλων τῶν εἰρημένων ἐπὶ αὐταῖς ταῖς παραγραφαῖς^{x)} ἰσχυρόντων.

II. Constitutio praecipit, ut, quotiescunque agere quis non possit, vel propter absentiam possessoris, vel propter aetatem, vel propter furorem, vel propter potentiam, adeat Praesidem, et queratur ei hoc intra praescriptionis tempora, et tempus interrumpit: sed si Praesidem adire non possit, adeat episcopum vel defensorem civitatis: quodsi absint, publice proponet libellum, ubi possessor habitat, si quidem tabularius habeat civitas, subscriptum manu tabulariorum: sed si non habeat, subiiciet ei trium testium subscriptiones, et interrumpit tempus triennii vel decennii, vel vicennii, vel tricennii, vel quadraginta annorum: ceteris omnibus, quae de his praescriptionibus dicta sunt, valentibus.

γ΄. Ἐάν τις πολλὰς ἔχων ἀγωγὰς περὶ τινῶν ἐπιώσῃ^{y)} λίβελλον, πάσας διηνεκεῖς ἀποτελεῖ. καὶ τὸ λέον λέγει ἢ διάταξις, ὅτι^{z)}, κἄν ἔχων προσωπικὰς

III. Si quis multas habens actiones de quibusdam libellum porrigat, omnes perpetuas reddit. Et quod amplius est, dicit constitutio, licet is, qui personales

p) Cod. Vat. παρ ἄν. q) Cod. Vat. ἀπῶν hic et postea. r) Cod. Vat. ἐνιαυτοὺς αὐτῷ. s) αὐτῶν Cod. 1357. quod trrigere non neglexit Capperon. R. t) Legendum ὑπεξαίρεσιων. Nusquam autem adhuc *iuridicam exceptionem* sic usam inveni, sed ubique παραγραφῆν. R. u) Cod. Vat. παραγραφῆς. v) Et sic Syn. numerat: Τίτλ. ιε΄. κεφ. α΄. quae in Cod. 1357. seqq. capita non distinguit. R. Cod. Vat. cap. 1. tantummodo exhibet, reliquis omissis. w) Cod. Vat. πάσαι. x) Sic etiam Syn. sed in marg. προσωπικαὶ et in versione cum Lat. Cod. personales, quod et Fabr. arripuit, et in marg. πρόσκαιροι posuit. y) Cod. Vat. ἐνιαυτοῦς. z) ταύτας alii. R. a) In Cod. Vat. legi tantum potuit ναυτοῦς, ut et postea. Cod. 1357. περαιῶνται. R. Cod. Vat. περαιῶνται. c) Sic cum Fabr. scribo pro Codicis 1357. lectione κατηνέχθεισαν, Syn. κατενέχθεισαν. d) Sic Cod. 1357. Sed Syn. ἀγῶνας τυχόν, pro quo Leuncl. in marg. ἀγῶνος ἔτυχον, quod expressit, solet, Fabr. R. e) Cod. Vat. μὲν omittit. f) Cod. Vat. inserit τοῦ (sic) ante δικαστηρίου. g) Cod. Vat. οὐκέτι sine ceutu. h) Cod. Vat. δε. i) αἱ deest in reliquis (i. e. Syn. et Fabr.). Ceterum Leuncl. ac Fabr. vertunt, quasi legatur: αἱ δὲ ἀγωγαὶ ταῖς ἁρμοζούσαις etc. μὴ τινες παραγραφῶν ἀντικείμεθωσαν· quod rectius esse fateor, sed sic non veritimus leliter, inprimis cum Graeca hic non varient. Alloqui aequae facile pro μὴ ἀντικ. legere possem μὴ ἀναιρεῖσθωσαν. R. Cod. Vat. πατράσι. l) Et sic Fabr. licet Syn. κινήσιν. R. m) Verbis τὰς ἀγωγὰς hic titulus in Cod. Vat. fuitur. sequuntur nunc in eo fragmenta tit. 13. et 14. libri XXVIII. Basilicorum. n) Reperi hoc caput apud Attaliat. tit. XLVI. 41. apud quem absque ἄν legitur ὅσαίς τις μὴ δύνηται. Cod. 1357. habebat ἐάν. Syn. et Fabr. ὅσαίς ἂν τις οὐ δύνηται. R. o) ἀποδημίαν Attal. R. p) προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι ἢ τῷ ἐπισκόπῳ κ. τ. λ. omissis intermediis Syn. ac Fabr. R. Sic ut Cod. 1357. hic habet αὐτὸ τοῦτο, ita in Syn. est αὐτῷ τοῦτω: unde veram lectionem erui. R. r) Cod. 1357. τὸν ἄνον. R. s) προσελθεῖτω Attal. R. t) ἔχη hic et paulo post Attal. R. u) Attal. ταβουλάριον: sed Syn. et Fabr. βουλλαρίου. R. v) τριάκοντα Attal. λ΄. ἢ μ΄. Syn. ac Fabr. R. w) Pro πάντων κ. τ. λ. Attal. haec habet: ὁρηγνύμενον ἢ τοῦ χρόνον οὕτως, ἐκπλοῦται ὁ χρόνος τῷ ἐνάγοντι, καὶ ἀναγενοῦται ἢ ἀγωγή αὐτοῦ εἰς ἑτέρους τεσσαράκοντα ἐνιαυτοῦς. R. ταυτης τῆς παραγραφῆς Syn. ac Fabr. R. y) ἐπιδῶ Syn. et Fabr. hic et paulo post. R. z) ὅτι Syn. et Fabr. R.



καὶ περὶ δεσποτείας καὶ ὑποθηκαρίας ἐπιδόση λίβελ-
λον ἔχοντα, ὅτι τὰς προσωπικὰς κινεῖ, ἢ ὅτι τὰς^{α)}
περὶ δεσποτείας κινεῖ, ἢ ὅτι τὰς ὑποθηκαρίας, οὐδὲ
αὐτῆ^{β)} ἢ ὑπέξαίρεισι ἀδικεῖ αὐτόν.

ΤΙΤΛΟΣ Ις'.

Περὶ^{δ)} προσκλύσεως, καὶ θαλασσῶν^{ε)} καὶ
νομῶν εἰς ἑτέρους ὄρους μετατιθεμένων.

[ΚΩΔ. Βιβλ. ζ'. Τετλ. μα'.]

L. 1. α'. Οὐκ ἔξεστι διὰ χειροποιήτου ἔργου μεταφέ-
C. VII. 41. ρει τὸν ποταμὸν· πλὴν ἔξεστι κατὰ τῆς ἰδίας ὀχθῆς
ποιεῖν ἔργον^{ι)}, ὥστε μὴ βλάπτειν τὸν ποταμὸν τοὺς
ἀγρούς. καὶ ἐὰν τὴν συνήθη^{β)} πορεῖαν^{η)} καταλεί-
ψας^{ι)} δι' ἑτέρων τόπων ἤρξατο παριέναι, ὁ ἀγρός,
ὃν ἐν τῇ μεταξὺ καταλείψας ὁ ποταμὸς^{κ)} παρήλαθε^{λ)}
δι' ἑτέρων τόπων, τοῦ πρώτου δισπότου μένει^{μ)}.
ἐὰν δὲ κατ' ὀλίγον^{η)} ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἕτερον μέρος
τῷ ἑτέρῳ μέρει προσέθηκε, τοῦτο πρόσχωσις^{ο)} ἢτοι
πρόσκλυσις ἔστι^{ρ)}, καὶ διαφέρει ἐκείνῳ^{σ)}, ὧτινι^{τ)}
καὶ προστετέθη^{θ)}.

L. 2. β'. Ἐὰν ὁ ποταμὸς ὁ Νεῖλος^{ι)} ἀφελόμενος γῆν^{υ)}
C. eod. παρὰ τινων τοῖς ἀρογίτωσι^{ν)} προσθήσῃ^{ω)}, ὑπὲρ τῶν
προσθεθέντων ἀναγκαζέσθωσαν αὐτοὶ συντελεῖν^{ξ)},
κουφισομένου τῆς συντελείας^{ψ)} τοῦ τὴν γῆν ζημιω-
θέντος.

L. 3. γ'. Ἐὰν^{α)} τινες ὀπουδήποτε διὰ προσχώσεως προσ-
C. eod. κτήσονται γῆν, δεσπότης αὐτῆς^{α)} γίνονται, καὶ οὐτε
δημόσια^{α)} ὑπὲρ αὐτῆς συντελοῦσιν. εἰ δὲ καὶ πρό-
τερον ἦν τόπος ὑπὸ λήμνης κατεχόμενος, ἢ εἰς βοσκὴν
ἀπεργράφη, δαπανήμασι δὲ τῶν κεκτημένων νῦν κάλ-
λιστος ἐγένετο· οὐδὲ ὑπὲρ^{β)} τούτου χρῆ συντελείας^{ε)}
ἀπαιτεῖσθαι· οὐτε^{δ)} γὰρ πωλεῖσθαι παρὰ τοῦ δημο-
σίου, οὐτε ἀπαιτεῖσθαι δύναται. ε)^{ε)} ἔστι^{ε)} δὲ πρόσ-
τιμον κατὰ τοῦ παραβιόντος τὸν νόμον πενήκοντα
λιτρῶν χρυσίου. ε) ὁμοίως δὲ καὶ ἡ τάξις τοῦ ἐπαρχοῦ
τῆς πόλεως, εἰ ἀνάσχηται τοιοῦτον τινὸς γινομένου,
ἢ ἐὰν τοιαύτας δεήσεις ὑποβάλλῃ, ὑποκείσθω καὶ
αὐτῇ ἐπιτιμῶ.

a) Verba προσωπικὰς κινεῖ, ἢ ὅτι τὰς ex Syn. et Fabr. addidi. R. b) αὐτῆ malo. R. c) Etiam hunc titulum habet
Cod. Vat. sed statim post tit. I. huius libri scriptum, ut supra notavi. Inscriptur in Cod. Vat. titulus numero 167. d) Περὶ
τῆς ἐκ προσκλύσεως ἢτοι προσκλύσεως γενομένης δεσποτείας Syn. et Fabr. qui solum cap. ult. (quod β'. Leuncl. inscripsit)
afferunt. In Cod. 1357. etiam hic titulus omnino cohaeret. R. e) Cod. Vat. περὶ πρὸς κλύσεων θαλασσιῶν (sic). f) Cod.
Vat. ἔργα. g) Hanc unice veram lectionem praebet Cod. Vat. Cod. 1357. ἀνήθει, ut et Reitzius in textu reposuit, qui
legere vult ἀνήθη pro ἀνήθεια, ut ἀνήθης sit dictum pro ἀνὰ ἡθος: quamvis confiteatur, se hoc compositum apud alios
nequid reperisse. h) Cod. Vat. πορείαν. i) Cod. Vat. καταλείψας. In hoc Codice post hoc verbum additur ὁ ποταμὸς,
quod in Cod. 1357. desideratur. k) Cod. Vat. hoc loco ὁ ποταμὸς omittit. l) Cod. Vat. παρήλαθεν. m) Cod. Vat. μένει.
n) Cod. Vat. κατολήγον. o) Cod. Vat. sic haec distinxit: πρὸς ἔθην, τοῦτο πρόσχωσις — ἔστι: melius quam Cod. 1357.
ex quo Reitzius sic interpungit: προσέθηκε τοῦτο, πρόσχωσις κ. τ. λ. Congruit cum Cod. Vat. etiam Codex Latinus. p) Cod.
Vat. ἔστιν. q) Cod. Vat. ἐκείνω. r) Cod. Vat. ὧτινι. s) Cod. Vat. πρὸς ἐπέθει. t) ὁ Νεῖλος deest in Cod. Vat. u) Cod.
Vat. semper γῆν. v) Cod. Vat. ἀρογίτωσι. w) Cod. Vat. πρὸς θήση. x) Cod. Vat. αὐτοῖς συντελεῖν (sic). y) Cod. Vat.
σὺν τελείας. z) Cap. 3. usque ad δισπόται αὐτῆς γίνονται habet Harm. II. 1. §. 29. et II. 4. §. 136. zz) Cod. Vat. αὐτῆς.
a) Cod. Vat. δημόσιω (sic). b) Cod. Vat. οὐδ' ὑπὲρ. c) Cod. Vat. συντελείας. d) Haec inde ab οὐτε γὰρ — δύναται
desunt in Syn. et Fabr. R. e) Verbo δύναται cap. 3. in Cod. Vat. finitur. Reliqua in eo desunt. f) ἔτι Syn. ἔστω
Fabr. R. g) In verbo χρυσίου desinunt Syn. et Fabr. R.

et de proprietate et hypothecarias actiones habet,
libellum porrigat continentem, eum personales insti-
tuere, aut de proprietate instituere, aut hypotheca-
rias, neque hanc ei omissionem nocere.

TITULUS XVI.

De alluvione, et maribus et pascuis ad
alios fines translatis.

[COD. Lib. VII. Tit. 41.]

I. Non licet per opus manufactum avertere flu-
vium: sed in propria ripa opus facere licet, ut ne
fluvius agris noceat. Et si solitum iter relinquens
per alia loca transire coepit, ager, quem in medio
relictum fluvius per alia loca circumiit, prioris do-
mini manet. Quodsi paulatim recedens ad alteram
partem alteri parti adiciat, hoc alluvio est, et ad
eum pertinet, cui et adiectum est

II. Si flumen Nilus terram quibusdam adentam
vicinis adiecerit, pro adiectis ipsi cogantur conferre,
levato circa collationem eo, qui terrae damnum
fecit.

III. Si quidam ubicunque per alluvionem acqui-
sierint terram, domini eius fiunt, neque publica pro
ea conferunt. Sed etsi ante locus fuit a palude obru-
tus, aut in pastionem descriptus, sed impensis pos-
sessorum nunc optimus est factus: nec pro eo colla-
tiones exigi debent: neque enim vendi a fisco, nec
peti possunt. Est autem poena adversus transgres-
sorem huius legis quinquaginta librarum auri. Simi-
liter etiam officium Praefecti urbis, si quid huiusmodi
patiatu fieri, aut si talēs preces subiiciat, subiaceat
etiam ipsum mulctae.



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBLION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LI.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ παραγραφῶν^{α)} καὶ προκριμάτων.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. μδ'. Τίτλ. α΄.]

α΄. Ὁ^{β)} ἐναγόμενος ἐν ταῖς παραγραφαῖς ἐνάγων ἐστίν^{γ)}.

β΄. Ἡ^{δ)} παραγραφή ἀποκλείειν εἴωθε τὰ ἐν^{ε)} ἢ ἐπιτάσει καὶ τῇ καταδικῇ κατενηνεγμένα^{ς)}.

γ΄. Ἡ ἀντιπαραγραφή οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ παραγραφή ἀντιτιθεμένη τῇ παραγραφῇ τοῦ ἐναγομένου· καὶ πολλαὶ δίδονται, ἀντιπαραγραφομένων ἄλλήλοις^{ς)} τῶν δικαζομένων.

δ΄. Τῶν^{η)} παραγραφῶν αἱ μὲν εἰσι πρόσκαιροι, ἔχει φανεροῦ χρόνον ἀντικείμενοι, αἵτινες καὶ ὑπέρεσιον παρέχουσιν, ὡς αἱ ἀναβαλλόμεναι τὴν ἀγωγὴν· ποταὶ εἰσιν αἱ περὶ συμφώνων παραγραφαί¹⁾· αἱ δὲ ἰνηκῶς^{κ)} ἀντικείμεναι τῷ ἐνάγοντι, αἱ τὴν ὑπὸ τοῦ κινουμένην ἀγωγὴν ἀναιροῦσαι· οἶον ἢ τοῦ ὄλου παραγραφῆ, καὶ ἢ τοῦ φόβου.^{λ)}

Τῶν παραγραφῶν αἱ μὲν εἰσι διηνεκεῖς καὶ ἀνκείμεναι τῷ ἐνάγοντι αἰ τὴν ὑπὸ αὐτοῦ κινουμένην ἀγωγὴν ἀναιροῦσιν^{μ)}, ὡς ἢ τοῦ ὄλου παραγραφῆ, ἢ ἢ τοῦ φόβου, καὶ ἢ^{ν)} περὶ πράγματος κερκίτου, καὶ αἱ τὸ γεγονός ὡς παράνομον διαβάλλουσι, καὶ αἱ τὸ χρέος^{ο)} εἰς τέλειον συγχωροῦσαι τοῦ ἰμψώνου· αἱ δὲ πρόσκαιροι καὶ μηνυτικά^{π)}, ὡς ἢ ὁ πρόσκαιρον συμφώνου, καὶ αἱ περὶ τῶν φροντιῶν ἢτοι ἐντολῶν.

TITULUS I.

De exceptionibus et praeiudiciis.

[DIG. Lib. XLIV. Tit. 1.]

I. Reus in exceptionibus actor est.

L. 1.
D. XLIV. 1.

II. Exceptio excludere solet, quae in intentionem et condemnationem deducta sunt.

L. 2. pr.
D. eod.

III. Replicatio nihil aliud est, quam exceptio, quae opponitur exceptioni rei: et multae dantur, replicantibus inter se litigantibus.

§. 1—3.

IV. Exceptionum aliae sunt temporales, ad certum tempus usque obstantes, quae dilationem quoque praebent, ut quae actionem differunt: quales sunt pactorum exceptiones: aliae perpetuo obstantes actori, quae institutam ab eo actionem semper perimunt: velut doli exceptio et metus.

§. 4.

Exceptionum aliae sunt perpetuae, atque actori oppositae motam ab eo actionem semper perimunt, velut doli exceptio et metus, item rei iudicatae, et quae quid contra leges factum arguunt, nec non pacti, quae debitum penitus remittunt: aliae temporales et dilatoriae, velut pacti temporales, et procuratoriae.

L. 3.
D. eod.

α) ἀντιπαραγραφῶν Syn. ac Fabr. *replicationibus*. Quid si omnia coniungamus? περὶ παραγρ. ἀντιπ. καὶ προκρ. Habet hoc tit. Syn. κερ. α΄. καὶ γ΄. coniunctim, δ΄. et η΄. θεμ. γ΄. nobis α΄. β΄. γ΄. δ΄. part. poster et pag. 214. totum p. α΄. eademque Fabrotus. R. β) Extat etiam hoc caput apud Attal. tit. XLVII. pr. R. Legitur et apud Harm. l. 2. §. 7. ἐνάγων γίνεται, καὶ βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσι Attal. R. Harm. ἐνάγων ἐστίν, καὶ ὑπόκειται ταῖς ἀποδείξεσιν. δ) Et hoc pot habet Attal. R. ε) ἐν ex aliis addo. R. f) ἐπινηνεγμένα Attal. R. g) ἄλλήλους Cod. 1357. R. Nihil causae esse letur, cur Reitzius ἄλλήλοις substituerit, cum frequens sit παραγράφισθαι τινα, adversus aliquem exceptionem opponere, quem *exceptione submovere*. h) Attal. liberius quidem hic exspatiatur, quam ut variantes inde excerpere debeam: tamen tam perspicue καὶ διδασκτικῶς, ut legi mereatur. Incipit autem sic: Ἐπειδὴ τῶν παραγραφῶν αἱ μὲν εἰσι διηνεκεῖς, δὲ πρόσκαιροι κ. τ. λ. R. i) ἢ περὶ συμφώνων παραγραφῆ Cod. 1357. R. k) Sic etiam Syn. sed in marg. διηνεκῶς, quod idit Fabr. Sed mihi non placet. R. l) Haec usque ad φόβου desunt in Syn. et Fabr. unde factum, ut solam L. 3. huic p. δ΄. adseriberent, cum pro nostra distinctione etiam §. 4. superioris L. 2. comprehendat, quamquam *καυτολόγως*, R. m) Cod. 1357. habebat ἀναιροῦσαι, R. n) Sic ex Syn. Fabr. repono pro simplici Codicis 1357. ἢ. R. ο) καὶ αὐτὸ τὸ hoc alii (Syn. Fabr.) qui vertunt: *et pacti, quo debitum omnino remittitur*. R. Emendavi *χρέος* pro *χρέως*, quod habet sitius. p) En turpissimum Graeculi interpretia errorem, quem nec Leuncl. nec Fabr. deprehenderunt, qui nimis fideliter: Glossis Labbaei *indicativae* vertunt. Confudit nempe homo iste *dilatorius* et *delatorius*: cumque *delatorem* sive *indicem* caece sciret dici *μηνυτήν*, finxit inde adiectivum *μηνυτικός*. Eodem errore in iisdem Glossis *μηνυτής dilator* exponitur ο *delator*. Eiusdem modi errata Graeculorum Latinas voces ridicule prae ignorantia vertentium in Excursu VI. ad *ieophilum* notavi. R.



- L. 4. XLIV. 1. *ε'. 'Εάν καταβληθῆ ἀνήβω χρέος χωρίς αὐθεντίας ἐπιτρόπου, καὶ ἔχη αὐτὸ ἐν τῷ καιρῷ, καθ' ὃν κινεῖται κατὰ τοῦ χρεώστου, ἐκβάλλεται δόλου παραγραφῆ.*
- L. 5. *ζ'. 'Ο λέγων ὁμωμοκένοι, καὶ τῆ τοῦ ὄρκου, καὶ ἄλλαις παραγραφαῖς δύναται χρῆσασθαι.*
- L. 6. *ζ'. 'Ο ληγατάριος ἐκβάλλεται δόλου παραγραφῆ, ἀπαιτῶν τὸ ληγάτον, ἐφ' ᾧ δόλον ὁ διαθήμενος ἐποίησε· καὶ αὐτὸς γὰρ ἐνὸς πράγματός ἐστι διάδοχος, ὡς περὶ ὁ κληρονόμος ὁμάδος.*
- L. 7. *η'. Αἱ μὲντοι προσώποις ἠνωμένοι παραγραφῆ οὐχ ἀρμόζουσιν ἄλλοις· οἷον ἢ τοῦ ἐνάγεσθαι τὸν κοινωνόν, καὶ τὸν πάτρωνα, καὶ τὸν ἄνδρα περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς προικὸς μέχρις εὐπορίας· οὐ γὰρ χρήσεται αὐτῇ⁹⁾ ὁ ἐγγνητής.*
- L. 8. *θ'. Οὐ κωλύεται τις χρῆσασθαι πολλαῖς παραγραφαῖς, κἂν ἐναντία ὦσιν.*
- L. 9. *θ'. Οὐ πάντως ὁ παραγραφόμενος δοκεῖ συντίθεσθαι τῆ ἐπιτάσει τοῦ ἀντιδίκου.*
- L. 10. *ι'. Τὰ μεταξὺ ἄλλων κεκριμένα ἄλλοις οὐκ ἀντίκειται, κἂν συμβῆ τὸν ἡττηθέντα γενέσθαι κληρονόμον τοῦ μὴ ἡττηθέντος· ὡς γὰρ κληρονόμος οὐ βλάπτεται, ἐξ ὧν καὶ ἰδίῳ ὀνόματι κατεδικάσθη.*
- L. 11. *ια'. 'Εάν ἀπὸ διαλαλιᾶς ὑπογράψω τοῖς κατ' ἐμοῦ προερχέοις δικαιώμασιν ὡς ἀληθεῖς, καὶ καταβάλω· βούλωμαι¹⁾ δὲ κατηγορῆσαι αὐτῶν ὡς πλαστῶν· οὐκ ἐκβάλλομαι παραγραφῆ, ἐπειδὴ καὶ ψήφου ἀπὸ πλαστῶν δικαιωμάτων ἀναγινωσκομένης οὐχ ἀρμόζει ἢ περὶ τῶν κεκριμένων κινουμένη ἀγωγή.*
- L. 12. *ιβ'. 'Εν²⁾ τοῖς νομίμοις παραγγέλμασιν ὁ τὴν ἐπίτασιν ποιούμενος ἐνάγοντος ἔχει τᾶξιν.*
- L. 13. *ιγ'. Καὶ μετὰ προκἀταρξιν τῆς κληρονομίας τῆς ἀναζητήσεως³⁾ δύναμαι περὶ τῶν καθ' ἕκαστον κινεῖν τὴν ἀγωγήν, καὶ οὐκ ἀντίκειται μοι παραγραφῆ λέγουσα, nisi hereditati praeiudicium fiat⁴⁾. αὕτη γὰρ περὶ τῆς μελλούσης κινεῖσθαι, οὐ μὴν τῆς κινήσεως ἀντιτίθεται.*
- L. 14. *ιδ'. 'Εάν πεκουλιάριον δοῦλον ἀγοράσας παρὰ ἐπεξουσίου, καὶ τὴν τιμὴν ἐπερωτηθῆς αὐτῷ ἀναδώσω δοῦλον, καὶ ἀποθάνῃ· ἐναγόμενος παρὰ τοῦ πατρὸς περὶ τῆς τιμῆς, οὐ κέχορμαι⁵⁾ περὶ τῆς ἀπαιτήσεως τῆς τιμῆς παραγραφῆ.*
- L. 15. *ιε'. Κατὰ τῆς τοῦ ὄρκου παραγραφῆς ἀντιτίθεται⁶⁾*

V. Si solutum sit pupillo debitum sine tutoris auctoritate, habeatque illud eo tempore, quo adversus debitorem agitur, exceptione doli submovetur.

VI. Qui se iurasse dicit, et iurisiurandi, et aliis exceptionibus uti potest.

VII. Legatarius repellitur doli exceptione, si petat legatum, in quo dolum testator commisit: etenim ipse unius rei est successor, sicut heres universitatis.

VIII. Exceptiones tamen personis cohaerentes non competunt aliis: veluti de conveniendo socio et patrone, et viro ad restituendam dotem, in quantum facere possunt: non enim ea utetur fideiussor.

Quae autem rei cohaerent, etiam fideiussoribus dantur: veluti rei iudicatae, aut doli, aut iurisiurandi, aut metus, aut pacti generalis, aut Senatusconsulti Velleiani, et quae quid factum arguit ad onerandam libertatem, quaeque datur iis, qui fideiusserunt pro filiofamilias contra Senatusconsultum pecuniam mutuum sumente, vel pro minore circumscripto: sed si iure circumscriptus fuit, neque ipse sine restitutione adiuvatur, neque fideiussor exceptionem habet.

IX. Non prohibetur quis multis uti exceptionibus, etiamsi contrariae sint.

Non omnino qui excipit, videtur assentiri intentioni adversarii.

X. Inter alios iudicata aliis non obstant, etiamsi eveniat, ut victus fiat heres non victi: nam ut heres non laeditur, ex quibus suo nomine condemnatus est.

XI. Si ex interlocutione subscripsero instrumentis adversus me prolatis, tanquam veris, et solvero, sed arguere ea velim ut falsa: non repellor exceptione, quia et sententia ex falsis instrumentis dicta, non competit rei iudicatae actio.

XII. In legitimis is actoris vicem obtinet, qui intentionem facit.

XIII. Etiam post litem contestatam super hereditatis petitione, de rebus singulis actionem instituere possum, neque obstat mihi exceptio dicens: nisi hereditati praeiudicium fiat. Haec enim de mota actione opponitur.

XIV. Si servum peculiarem a filiofamilias emero, et pretium pollicitus servum ei redhibuero, isque mortuus sit: conventus a patre de pretio, utor exceptione de pretio non petendo.

XV. Adversus iurisiurandi exceptionem [non] op-

g) αὐτὴν Cod. 1357. R. r) Rectius *Βελλιανελου*. R. s) Legit ergo Basilicus interpres minus recte cum vulgata edit. iure pro *in re*. R. t) βουλόμαι Cod. 1357. R. u) Citat hoc caput Cuiacius *Obs. Lib. V. cap. 37.* unde Fabrotus excerpere neglexit. Ceterum quomodo παραγγέλμασιν reddam, nescio, cum nec *denunciationibus*, nec *interdictis* etc. placeat: nec προκρίμασιν i. e. *praeiudiciis*, ut in *Pandectis* legitur, substituere audeam. De ipsa re adi quoque Raevardum p. m. 844. R. v) τῆς ἀναζητήσεως quid hic faciat, non intelligo: nisi τῆς ἀπαιτήσεως legendum sit et praeposendum. Recurrit tamen tit. seq. κ. γ. ζ. et θ. etc. R. Nihil mutandum: malim tamen τῆς ἀναζητήσεως ponere ante τῆς κληρονομίας aut sic reponere: τῆς τῆς κληρονομίας ἀναζητήσεως. w) *his iure iudicatum sit*, nescio. Certè οὐ hoc loco ferri nequit. Latine verum sensum exhibere tentavi. R. x) Quid hic turbatum sit, nescio. Certè οὐ hoc loco ferri nequit. Latine verum sensum exhibere tentavi. R. y) οὐκ ante ἀντιτίθεται inserendum videtur: etiamsi Fabrotus nihil admoenat, et Latine tamen negationem exprimat. Postea vidi Leuncl. alieno loco pag. 244. in marg. notasse: *deest οὐκ*. R.

δόλου ἀναπλοκή ἤτοι ἀνάλυσις· οὐ γὰρ ἀναψηλαφᾶται ὄρκος²⁾).

Ἀναπλοκή^{α)} δὲ ἤτοι ἀνάλυσις ἐστὶ παραγραφῆ παραγραφῆς.

ις. Ἐὰν περὶ δεσποτείας ἀγροῦ φιλονεικῶμεν, καὶ λέγω χρεωστῆσθαι δουλείαν τούτῳ τῷ ἀγρῷ δι' ἐτέρου σου ἀγροῦ, ἐκβάλλεις με παραγραφῆ· ἀλλ' εἰ μὴ, πρόκριμα γίνεται τῇ φιλονεικουμένῃ δεσποτεία· εἰ γὰρ μὴ δειχθῆ ἑμός, οὐ δύναμαι ὀνόματι αὐτοῦ δουλείαν δι' ἐτέρου σου ἀγροῦ κεραιωστῆσθαι.

ιζ. Εἰ δὲ πρότερον περὶ τῆς ὁδοῦ κινήσω, ὕστερον περὶ τῆς δεσποτείας, οὐκ ἀντίκειται μοι παραγραφῆ.

ιη. Ἐὰν νέμη ἀγρόν, καὶ λέγων, αὐτὸν κοινὸν εἶναι, θέλω κατ' αὐτὸν κινήσει τὴν περὶ διαιρέσεως ἐπικοινωνῶν πραγμάτων ἀγωγὴν· οὐ δύναμαι, πρὶν ἢ τὰ περὶ τῆς δεσποτείας διακριθῆ. τὸ αὐτὸ καὶ ὅτε νέμη ἀγρόν, ὃν ἐγὼ λέγων ἑμὸν εἶναι, βούλομαι καὶ περὶ τῶν καρπῶν κινήσει.

ιδ. Αἱ τῷ ἐναγομένῳ ἀρμόζουσαι παραγραφαὶ καὶ ἄκοντος αὐτοῦ ἀρμόζουσι τῷ ἐγγνητῇ αὐτοῦ.

κ'. Αἱ παραγραφαὶ ἀρμόζουσιν^{β)} ἢ διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὸ ὀφείλον γενέσθαι, ἢ γενέσθαι τὸ μὴ ὀφείλον γενέσθαι.

Τότε γίνεται πρόκριμα τῷ μείζονι, ὅτε το κατενεχθέν εἰς δικαστήριον ἐξ ὀλοκλήρου ἢ μέρους κοινὸν ἤ^{γ)} τῇ ζήτησει τοῦ μείζονος πράγματος.

κα'. Ἡ παραγραφῆ ποτὲ μὲν ἐξαιρεῖται τῆς καταδίκης, ποτὲ δὲ μιοῖ τὴν καταδίκην.

κβ'. Ἐὰν τις στήλην ἀναθήσῃ ἐν πόλει, βουλόμενος αὐτὴν εἶναι τῆς πόλεως, ἐκδικῶν αὐτὴν ἐκβάλλεται τῇ τῆς ἀπαιτήσεως παραγραφῇ^{δ)}.

κγ'. Ὑπεξούσιος ὄμνῶν μὴ ὀφείλειν δοῦναι τὸν πατέρα, προσπορίζει αὐτῷ παραγραφῆν.

TITULUS B'.

Περὶ ὑπεξαίρεσεως παραγραφῆς^{ε)}.

[MANA. Βιβλ. μδ'. ε) Τίτλ. β']

α'. Ἐὰν ἐλευθερία ἐν διαθήκῃ ἢ ληγάτον κατεῖραθῃ, κἂν ἡτετηθῆ ὁ ληγατάριος, ὡς τῆς διαθήκης νασύρον^{β)} λεγομένης, οὐ βλάπτεται ἢ ἐλευθερία· ἢ γὰρ μεταξὺ ἐτέρων κρινόμενα ἄλλοις οὐ προκρίνει.

β'. Ἐὰν ἐναχθεῖς ὁ κληρονόμος παραγράψῃται ἴγων· ἀλλ' εἰ μὴ ὁ υἱὸς τοῦ διαθεμένου ἀμνημόυτος καταλειφθεῖς μέλλει κινεῖν τὴν τῆς διαθήκης ἀντίωσιν· καὶ νικήσῃ· ὕστερον δὲ ὁ υἱὸς καταλείπη ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ἀνανεοῦται τῷ νήσαντι ἢ ἀγωγῇ.

γ'. Ὅσακις^{β)} ἢ αὐτὴ ζήτησις μεταξὺ τῶν αὐτῶν προσώπων κινεῖται, χώρα τῇ περὶ τῶν κεραιωμένων ἰσχυρῆ^{δ)}. ὅθεν ὁ κινήσας περὶ τῶν^{ε)} καθ' ἑκάστον

ponitur doli replicatio: non enim retractatur iusiurandum.

Replicatio autem est exceptionis exceptio.

L D

XVI. Si de proprietate agri contendamus, atque ego dicam ei agro servitutum deberi per alium tuum agrum, exceptione me repellis: alioqui praeiudicium fit proprietati controversae: nisi enim probetur meus esse ager, non potest eius nomine servitus per alium tuum agrum mihi deberi.

L

XVII. Sed si antea de via egero, deinde de proprietate, non obstat mihi exceptio.

L

XVIII. Si agrum possideas, atque ego dicens, eum esse communem, velim super eo iudicium movere communi dividendo: non possum, nisi de proprietate diiudicatum sit. Idem etiam est, si tu agrum possideas, quem ego dicens meum esse, etiam de fructibus agere velim.

L

XIX. Exceptiones reo competentes etiam eo invito fideiussori eius competunt.

L D

XX. Exceptiones competunt, aut quia factum non est, quod fieri debebat, aut quia factum est, quod fieri non debebat.

L D

Tunc praeiudicium fit maiori rei, cum, quod in iudicium deductum est, in totum vel ex parte commune sit quaestioni maioris rei.

L D

XXI. Exceptio interdum condemnatione eximit, interdum condemnationem minuit.

L D

XXII. Si quis statuum in civitate posuerit, volens eam esse civitatis, vindicans eam repellitur exceptione

L D

XXIII. Filiusfamilias iurans, patrem dare non debere, exceptionem ei acquirit.

L D

TITULUS II.

De rei iudicatae exceptione.

[DIG. Lib. XLIV. Tit. 2.]

I. Si libertas in testamento vel legatum relictum est, licet victus sit legatarius, cum testamentum dicitur irritum, libertas non laeditur: nam inter alios acta aliis non praeiudicant.

L D XI

II. Si heres conventus exceperit dicens: at nisi filius testatoris tacite praeteritus honorum possessionem contra tabulas petiturus est: et vicerit: ac filius postea honorum possessionem contra tabulas omiserit, actio actori restituitur.

L D e

III. Quoties eadem quaestio inter easdem personas movetur, locus est rei iudicatae exceptioni. Unde qui de rebus singulis rei vindicationem instituit, si

L D 3

2) ὁ ante ὄρκος addunt Syn. et Fabr. R. α) Haec, scilicet ἀναπλοκή δὲ et quae sequuntur, aut glossema sapiunt, aut I. 22. §. 1. huc translata. R. β) Excidisse videtur ἢ διὰ τὸ γενέσθαι τὸ ὀφείλον γενέσθαι· id quod exempla in inductis posita li. l. evincunt. R. γ) κοινῶν ἢ Cod. 1357. R. δ) In Digestis legitur praescriptione in factum data. I legendum est τῇ τῆς ἀπίτης παραγραφῆ. ut intelligatur exceptio doli? ε) Haec Rubrica ferri nequit. Rectius Fabr. am Rubricam Syn. non habet) περὶ τῆς περὶ κεραιωμένων παραγραφῆς. Extat tamen in Syn. κεφ κς'. quod nobis est pars extrema κεφ. κγ'. cum principio κεφ. κδ'. nec Fabrotus quidquam amplius affert. R. f) μα'. Cod. 1357. R. g) Sic rescripti ἀπικύρωτον. quod erat in Cod. 1357. R. h) l. 3. 4. 5. D. h. t. fere iisdem verbis leguntur in sch. 8. novo ad Bas XI. cap. 10. (edit. nostr. T. I. p. 588. sq. ubi falso citatur κεφ. ιβ'. huius Basil. tit. et lib.) i) Saepius recurret idem, v. g. pro παραγραφῆ. Sed aliud est iudicati actio, aliud rei iudicatae exceptio. R. k) Schol. τοῦ.



τὴν περὶ ἐκδικήσεως ἀγωγὴν, ἐὰν ὕστερον κινή τὴν περὶ τῆς κληρονομίας ἀναζήτησιν¹⁾ ἢ τοῦναντίον, ἐκβάλλεται.

L. 4. δ'. Ἡ περὶ τῶν κεκριμένων ἀγωγὴ σιωπηρῶς
LIV. 2 πάντα περιέχει τὰ πρόσωπα τὰ εἰωθότα τὸ πρᾶγμα
καταφέρειν^{m)} εἰς δικαστήριον.

L. 5. ε'. Περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δοκεῖ κινεῖν ὁ ἕνεκεν
cod. τοῦ αὐτοῦ πράγματος κινῶν, κἂν τὰς ἀγωγὰς ἐναλ-
λάξῃ· οἷον κινήσας τις τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν
ὕστερον κινεῖ τὴν κατὰ τῶν διοικούντωνⁿ⁾ ἄλλότρια
πράγματα, ἢ περὶ παραγγελίας ἀγωγὴν^{o)}.

L. 6. ς'. Ἐκάστη φιλονεικία μιᾶ ἀγωγῇ καὶ ἐν δικα-
cod. στηρίῳ περατοῦται.

L. 7. ζ'. Ὁ κινήσας περὶ δλοκλήρου πράγματος οὐ δύ-
cod. νεται κινεῖν ὕστερον περὶ μέρους αὐτοῦ· οὐδὲ ὁ κινή-
σας περὶ δύο πραγμάτων ὕστερον δύναται περὶ τοῦ
ἐνὸς κινεῖν.

§. 1. Ἐὰν κινήσω περὶ δούλης συγκύου^{p)}, καὶ τεκοῦσα
ἀποθάνῃ, δύναμαι κινεῖν ὕστερον ἐπὶ τῷ τοκετῷ.

§. 2. 3. Ὁμοίως κινήσας περὶ ἀγροῦ κινῶ περὶ τῶν καρ-
πῶν ὕστερον· καὶ ὁ περὶ οἰκίας, ὕστερον περὶ τῆς
ὑλης κινεῖ, τῆς οἰκίας λυθείσης· εἰ μὴ ἄρα καὶ οἱ
καρποὶ καὶ ὁ τοκετὸς εἰς τὸ πρῶτον κατηνέχθησαν
δικαστήριον.

§. 4. 5. Ὅσαίς γὰρ τὸ αὐτὸ ζητεῖται μεταξὺ τῶν αὐτῶν
προσώπων, κἂν διαφόροις ἀγωγαῖς, χάρα τῇ παρα-
γραφῇ· ὡς ἐπὶ τοῦ κινήσαντος τὴν περὶ κληρονομίας
ἀναζήτησιν, καὶ ὕστερον παρὰ τοῦ αὐτοῦ χρέος ἀπαι-
τοῦντος· πάντα γὰρ τὰ πράγματα καὶ αἱ κληρονο-
μαῖαι ἀγωγαὶ καταφέρονται εἰς τὴν περὶ κληρονομίας
ἀναζήτησιν.

L. 8. η'. Καὶ ὁ ἐνόγων ἐπὶ μέρει ἀγροῦ, κινῶν ὕστερον
D. cod. τῇ περὶ διαιρέσεως ἐπικρίτων πραγμάτων ἀγωγῇ ἢ
τῇ φαιμιλία διαιρούσῃ ἐκβάλλεται.

L. 9. θ'. Ὁ ἐναχθεὶς τῇ τὴν κληρονομίαν ἀναζητούσῃ
D. cod. ἀγωγῇ, καὶ ἀπολυθεὶς διὰ τὸ μηδὲν νέμεσθαι, καλῶς
ὕστερον ἐνάγεται νεμηθεὶς.

§. 1. Ἐὰν νομίζω νέμεσθαι ἀγρὸν ἐναχθῶ περὶ αὐ-
τοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀγοράσω αὐτόν, καὶ νικήσῃ ὁ
ἐναγαγὼν μοι· ἀναγκάζομαι ἀποκαταστῆσαι αὐτόν.

§. 2. Ἡ ἀρμόσασα κατὰ τοῦ πρώτου περὶ πράγματος
κεκριμένου^{q)} ἀγωγῇ ἀρμόζει καὶ κατὰ τοῦ ἀγορα-
στοῦ· οὐ μὴν τὸ ἐναντίον. ὅθεν ἐὰν ὡς κληρονο-
μαῖον πρᾶγμα πωλήσας^{r)}, καὶ κινήσω περὶ αὐτοῦ
τῷ ἀγοραστῇ, οὔτε νικῶν ἐβάλλω σε παραγραφῇ,

L. 10. Ὅτε ἠττώμενος ἐβάλλομαι παρὰ σοῦ.

L. 11. ι'. Ἐὰν μήτηρ ἐκδικῇ τὸν κλῆρον τοῦ υἱοῦ, διὰ
D. cod. τὸ νομίζειν, ἐρρηγμένην εἶναι τὴν τοῦ πατρὸς δια-
θήκην, καὶ μὴ ἐρρωσθαι τὴν ὑποκατάστασιν, καὶ
ψηφισθῇ, μὴ εἶναι ἐρρηγμένην τὴν διαθήκην, μὴ
εὔρεθῇ δὲ ὑποκατάστασις· συγγινώσκειται πάλιν περὶ
D. cod. τοῦ κλήρου κινούσα· ἢ γὰρ πρώτη κίνησις ἀπὸ τῆς
αἰτίας τῆς ῥήξεως γέγονεν.

§. 1. Ὁ δὲ τὸ ἀρμόζον αὐτῷ πρᾶγμα ἀπὸ κληρονομίας
ἐκδικῶν, ὡς παραδοθὲν αὐτῷ παρὰ τινος, καὶ ἠτ-
τηθεὶς, κινῶν ὕστερον ἐκβάλλεται.

§. 2. Εἰ μέντοι καιρὴν αἰτίαν προτίθῃσιν, οὐκ ἐκβάλ-
λεται.

postea hereditatis petitionem instituat, aut vice versa, repellitur.

IV. Rei iudicatae exceptio tacite continet omnes personas, quae rem in iudicium deferre solent.

V. De eadem re agere videtur, qui de eadem re experitur, licet actiones commutat: veluti qui mandati actionem instituit, et deinde actione negotiorum gestororum aut conditione agit.

VI. Quaeque controversia una actione et uno iudicio terminatur.

VII. Qui de tota re agit, postea de illius parte agere non potest: nec qui de duabus rebus agit, postea de una potest agere.

Si egero de ancilla praegnante, eaque, postquam peperit, moriatur, possum deinde agere de partu.

Similiter si de agro egero, deinde de fructibus ago: et qui de aedificio egit, deinde de materia agit, diruto aedificio: nisi forte et fructus et partus in primum deducti fuerunt iudicium.

Nam quoties idem quaeritur inter easdem personas, quamquam diversis temporibus, locus est exceptioni: velut in eo, qui hereditatis petitionem movit, et deinde ab eodem debitum petit: omnes enim res et actiones hereditariae deducuntur in hereditatis petitionem.

VIII. Et qui de parte agri egit, ac deinde actionem communi dividundo instituit, vel familiae erciscundae, repellitur.

IX. Qui hereditatis petitione conventus, et, quia nihil possidebat, absolutus fuit, recte deinde convenitur, cum possidet.

Si ego putans possidere agrum conveniar de eo, et postea eum emam, atque actor vicerit: restituere eum cogor.

Rei iudicatae exceptio adversus venditorem competens etiam adversus emptorem competit: non vice versa. Unde si rem ut hereditariam vendideris, et ego de ea cum emptore egero, nec vincens exceptione te repello,

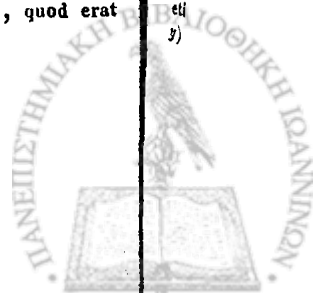
Nec victus repellor a te.

X. Si mater hereditatem filii vindicet, quod putaret, ruptum esse patris testamentum, nec substitutionem esse ratam, et iudicatum fuerit, testamentum non esse ruptum, sed substitutio haud invenitur ignoscitur ei de hereditate iterum experienti: prior enim actio ex causa rupti testamenti nata fuit.

Sed qui rem ex hereditate sibi competentem vindicaverit tanquam sibi ab aliquo traditam, et victus fuerit, postea iterum agens repellitur.

Si tamen novam proponat causam, non repellitur.

1) Schol. ζήτησιν. m) Schol. κατάγειν. n) Schol. διοικησάντων. o) ἢ περὶ παραγγελίας ἀγωγὴν Schol. omittit
p) ἐγκύου rescribendum puto: nec enim alterius auctoritatem invenio. R. q) Sic feci ex κινουμένου, quod erat
Cod. 1357. nec enim κρινουμένου (sic) satis placet. R. r) πωλήσης lege, aut saltem ἐπώλησας. R.



Ἐάν ἐγὼ καὶ σὺ γραφῶμεν κληρονόμοι, καὶ κινήσης ἐπὶ μέρει ἀγροῦ κατὰ τινος καὶ ἡττηθῆς, ἀγοράσω δὲ τοῦτο τὸ μέρος· κινῶν κατ' ἐμοῦ τῆ περὶ διαιρέσεως φαμίλλας ἀγωγῆ ἐκβάλλη.

Τότε^δ) τῷ ἡττηθέντι περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἔξεστι κινεῖν, ὅτε ἀπὸ καινῆς αἰτίας ἐκτήσατο αὐτό. εἰ δὲ περὶ δούλου ὄντος παρὰ τοῖς πολεμοῖς δικασάμενος ἡττηθῶ, καὶ ὑποστρέψῃ, οὐ δύναμαι πάλιν περὶ αὐτοῦ κινεῖν· οὐδὲ γὰρ ἀπὸ καινῆς αὐτὸν αἰτίας ἐκτησάμην.

Οὐδὲν δὲ ποιῆ ἢ ἐναλλαγῆ τῆς ὑπονοίας τοῦ κινουῦντος, ἐὰν ὅπερ ἐνόμιζεν ἀπὸ κληρονομίας ἔχειν, νῦν ἤρθετο ὑπολαμβάνειν ἀπὸ δωρεᾶς ἔχειν· ὅθεν γὰρ ἂν ἦν, ἢ δεσποτεία κατηνέχθη εἰς τὴν δίκην.

Ὁ περὶ τῆς ὁδοῦ κινήσεως δύναται κινεῖν ὕστερον περὶ τῆς πλατείας.

Ἐπὶ τῆς περὶ πράγματος κεκριμένου παραγραφῆς ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα σκοπεῖται ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ ἐνάγοντος, ἅτινα τὸ πρᾶγμα καταφέρουσιν εἰς δίκην· ὡς φροντιστῆς μετὰ ἐντολῆς, κορυάτωρ, ἐπίτροπος καὶ ὁ τῆς πόλεως σύνδικος· ἀπὸ δὲ τοῦ μέρους τοῦ ἐναγομένου καὶ τὸ τοῦ ἐκδικητοῦ πρόσωπον πρὸς τοῖς ἀνωτέρω εἰρημένους· καὶ ὁ κινῶν ἐκδικητῆς^ε) καταφέρει τὸ πρᾶγμα εἰς δίκην.

Ὁ κινήσεως ὑπέξουσιώ καὶ μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνάγων τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐκβάλλεται.

Ἡ παραγραφή ἀρμόζει τῷ ἀγοραστῇ καὶ κατ' αὐτοῦ ἐκ προσώπου τοῦ πωλήσαντος.

Ταῦτα^δ) δὲ λαβόντι ἐνέχυρον οὐκ ἀντίκειται παραγραφή, δικασάμενον τοῦ χρεώστου· εἰ μὴ ἔρα πρὸ τοῦ δοῦναι τὸ ἐνέχυρον ἐδικάσατο.

ια'. Τότε ἀντιτίθεται ἢ παραγραφή, ὅτε τὸ αὐτὸ σῶμά ἐστιν, ἢ αὐτῆ ποσότης, τὸ αὐτὸ δίκαιον, ἢ αὐτῆ αἰτία τῆς κινήσεως, καὶ ἢ αὐτῆ τῶν προσώπων αἰρέσεις· οὐκ ἐπιζητοῦμεν δὲ τὴν αὐτὴν ποιότητα καὶ ποσότητα εἶναι τοῦ πράγματος, ὥστε μηδὲν ὑφαιρέθῃναι ἢ προστεθῆναι.

ιβ'. Ὁ μέρος χρήσεως καρπῶν ἀπαιτήσεως καὶ ἡττηθῆς, ἐὰν ὕστερον προσανζηθῇ αὐτῷ μέρος ἔτιον, δύναται περὶ αὐτοῦ τοῦ προσανζηθέντος κινεῖν· ἢ γὰρ χρήσις τῶν καρπῶν οὐ τῷ μέρει, ἀλλὰ τῷ ἰσώπῳ προσανῆξει.

Διευφορά τῶν προσωπικῶν καὶ τῆς ἐκδικούσης τὰ βία ἀγωγῆς ἐστι καὶ αὕτη· ὅτι, ἐὰν ἐκ πολλῶν αἰῶν^ν) χρεωστῆς μοι πρᾶγμα, κινῶν ἐκ μιᾶς οὐκ ναιρῶ τὰς ἄλλας· ὁ δὲ διὰ τῆς τὰ ἴδια ἐκδικούσης γωγῆς ἐκδικῶν πρᾶγμα, καὶ μὴ τὴν αἰτίαν ἐκφωνῶν, ἢ ἢς ἐστιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα, πάσας τὰς αἰτίας ἐριλαμβάνει.

Ὁ κινήσεως τὴν περὶ παραγγελίας ἀγωγὴν καὶ ἡττηθῆς οὐ κωλύεται κινῆσαι τὴν τὰ ἴδια ἐκδικούσαν γωγῆν.

ιγ'. Ἐάν^ω) φιλονεικίαν^κ) ἔχωμεν^ν) περὶ κληρονομίας, καὶ ἐκάτερος ἡμῶν νέμῃται αὐτῆς τὰ^ξ) πρᾶγματα, καλῶς κινουῦμεν κατὰ ἀλλήλων^α) τὴν περὶ ἢς κληρονομίας ἀναζητήσιν. εἰ δὲ ἐψηφίσθη, τὴν

Si ego et tu heredes scripti simus, tuque de parte agri adversus alium agens victus fueris, atque ego hanc partem emero: tu familiae erciscundae actione adversus me experiens repelleris.

Tunc victo de eadem re agere licet, cum ex nova causa eam adquisierit. Sed si de servo, qui apud hostes est, egero et victus fuero, isque redierit, non possum de eo iterum agere: neque enim ex nova causa eum nactus sum.

Nihil autem facit mutata actoris opinio, si, quod putabat habere ex hereditate, nunc incipit opinari ex donatione se habere: undecunque enim habuit, dominium in litem deductum fuit.

Qui de itinere agit, deinde agere potest de via. §

In rei iudicatae exceptione illae personae a parte actoris spectantur, quae rem in iudicium deducunt: veluti procurator cum mandato, curator, tutor, et civitatis syndicus: a parte autem rei etiam defensoris persona praeter superius dictos: nam agens adversus defensorem rem in iudicium deducit.

Qui adversus filium familias egit, ac deinde de eodem cum patre eius experitur, submovetur.

Exceptio competit emtori et adversus ipsum ex persona venditoris.

Ei vero, qui pignus accepit, non obstat exceptio, si debitor expertus fuerit: nisi forte, antequam pignus daret, egerit.

XI. Tunc exceptio opponitur, quando idem corpus est, eadem quantitas, idem ius, eadem causa petitionis, et eadem personarum conditio: non autem requirimus, eandem rei qualitatem et quantitatem esse, ut nihil subtractum aut adiectum sit.

XII. Qui partem ususfructus petens victus fuit, si postea ei altera pars accreverit, de ea, quae accrevit, potest agere: nam ususfructus non accrescit parti, sed personae.

Differentia actionum personalium et rei vindicationis etiam haec est: quod, si ex multis causis rem mihi debeas, ego ex una agens non perimo reliquas: qui autem rei vindicationem inatituit, nec causam exprimit, ex qua sua est res, omnes causas complectitur.

Qui interdicto agit et victus est, non prohibetur rei vindicationem instituere. §. 3.

XIII. Si controversiam habeamus de hereditate, et uterque nostrum res ex illa possideat, recte inter nos hereditatis petitionem instituimus. Quodsi iudicatum sit, meam esse hereditatem, agentem te rei

α) L. 11. §. 4. D. h. t. usque ad verba ἐκτήσατο αὐτό iisdem verbis reddita legitur in sch. 30. novo ad Basil. XI. 1. ap. 27. (edit. nostr. T. 1. p. 609.) ubi dicitur esse them. 3. cap. 11. h. t. β) κατὰ τὸν ἐκδικητῆν textus Latinus ac sensus ostulant. Malim etiam καὶ γὰρ. R. Κατὰ τοῦ ἐκδικητοῦ malim. γ) Non aliud nunc occurrit, quam ut pro ταῦτα substituam titulum τῷ. Gavellius noster coniecit Αὕτη, Haec. R. δ) Sic iam confirmatur coniectura Jensii, qui in Strict. ad Pand. 454. vel saepius, vel variis ex causis excidisse suspicabatur. R. ε) Hoc caput usque ad vocem ἀναζητήσιν legitur iam in Cod. Vat. 2075. statim post capita tit. 16. (in Cod. Vat. 12.) lib. L. Basilicorum repositum. ζ) Cod. Vat. φιλονεικίαν. η) Sic dedi ex Cod. Vat. Cod. 1357. ex eoque Reitzius ἔχωμεν. θ) τὰ δεστ in Cod. Vat. α) Cod. Vat. κατ' ἀλλήλων.



κληρονομίαν ἐμὴν εἶναι, κινουῦντά σε ἐκβαλῶ^{b)} τῇ περὶ κεκριμένων ἀγωγῇ· εἰ δὲ ψηφισθῇ, μὴ εἶναι τὴν κληρονομίαν ἐμὴν, οὐδὲν περὶ τῶν σῶν κέκριται δικαίων· δύναται γὰρ μήτε ἐμὴ εἶναι, μήτε σή.

L. 16. ιδ'. Ἄδικον γὰρ ἐστί, συμβάλλεσθαι τῷ ἡττη-
XI. IV. 2. θέντι τὴν περὶ τῶν κεκριμένων παραγραφῆν.

L. 17. ιε'. Ὁ ἐναχθεὶς περὶ πραγμάτων ἐὰν ἀπολυθῇ,
D. eod. ὡς ἀποδείξας χωρὶς δόλου παύσασθαι νεμόμενος· ὡς ἐκ τοῦ μετὰ ταῦτα νεμηθῆναι ἐναγόμενος, οὐκ ἔχει παραγραφῆν.

L. 18. ις'. Ὁ ἐναχθεὶς τῇ περὶ ἀποκρυβῆς πραγμάτων
D. eod. ἀγωγῇ, ἐὰν ἀπολυθῇ ὡς μὴ νεμόμενος, ὕστερον ἀπὸ τοῦ νεμηθῆναι ἐναγόμενος οὐ παραγράφεται.

L. 19. ιζ'. Ἐὰν ὁ μεταγενέστερος δανειστής κατὰ τοῦ
D. eod. πρώτου κινήσῃ τὴν περὶ τοῦ ἐνεχύρου κινουμένην ἀγωγῆν, καὶ νικήσῃ αὐτόν· εἶτα ὁ πρῶτος κινήσῃ κατ' αὐτοῦ ὡς ἐν πρώτῃ τάξει λαβὼν τὸ ἐνέχυρον, ἐκβάλλεται τῇ περὶ τῶν κεκριμένων παραγραφῇ.

L. 20. ιη'. Ἐὰν ὅλος ὁ ἄγρυσος τινος ληγατευθῇ μοι,
D. eod. καὶ νομίζω, ἐν μόνον ληγατευθῆναι μοι σκευός, περὶ αὐτοῦ κινήσω καὶ λάβω τὴν ἀποτίμησιν· ὕστερον περὶ τῶν λοιπῶν κινῶν οὐκ ἐκβάλλομαι τῇ περὶ τῶν κεκριμένων παραγραφῇ.

21. pr. ιθ'. Ἐὰν ἐν διαθήκῃ ληγατευθῇ μοι ἄγρυσος, καὶ
D. eod. ἐν κωδικίλλοις ἐσθῆς, ἐὰν περὶ τοῦ ἀργύρου κινήσω, οὐ κωλύομαι κινεῖν ὕστερον περὶ τῆς ἐσθῆτος.

§. 1. Ἐὰν περὶ ἀγέλης κινήσω, οὐ δύναμαι πάλιν περὶ
τῆς αὐτῆς κινεῖν, εἴτε ἠῤῥῆθη, ἢ καὶ ἐμειώθη· ἀλλ' οὔτε περὶ ὅλου σώματος, ὅπερ ἦν τότε τῆς ἀγέλης.

§. 2. Οὔτε ὁ ἐναγαγὼν περὶ δύο πραγμάτων καὶ ἡτ-
τηθεὶς ὕστερον δύναται περὶ τοῦ ἐνὸς κινεῖν.

§. 3. Ὁ κινήσας περὶ δεσποτείας ἀγροῦ καὶ ἡττηθεὶς
οὐ δύναται μετὰ ταῦτα περὶ τῆς χρήσεως τῶν καρπῶν αὐτοῦ κινεῖν· εἰ μὴ ἄρα πρῶτον τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων καὶ περὶ αὐτῶν κινήσας, ὕστερον καὶ τὴν τοῦ ἀγροῦ δεσποτείαν κτήσωμαι· τότε γὰρ καλῶς, ὡς ἀπὸ νέας αἰτίας, κινήσαι δύναμαι.

§. 4. Ὁ ἐγγυητὴς τοῦ δούλου μου, ἐμοῦ ἐναχθέντος
παρὰ τοῦ δανειστοῦ τῇ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ, ἐναγόμενος παρὰ τοῦ αὐτοῦ καλῶς κέχρηται τῇ τῶν κεκριμένων παραγραφῇ.

L. 22. κ'. Ἐὰν καθ' ἐνὸς τῶν κληρονόμων ἢ περὶ παρα-
D. eod. θήκης ἀγωγῇ κινήθῃ, ὕστερον οἱ ἄλλοι ἐναγόμενοι οὐ κέχρηται τῇ ὡς κριθέντων παραγραφῇ· οὔτε ὁ κληρονόμος, ἐὰν μετὰ τὸ ἐναχθῆναι περὶ τοῦ δόλου τοῦ διαθεμένου ἐνάγηται ἐξ οἰκείου δόλου.

L. 23. κα'. Ὁ ἐναγαγὼν περὶ τόκων οὐ κωλύεται κινεῖν
D. eod. περὶ τοῦ κεφαλαίου. καὶ ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν μετὰ τὴν ἀπαίτησιν τῶν τόκων οἱ τοῦ μέλλοντος χρόνου τρέχουσι, ἐφ' ὅσον τὸ συνάλλαγμα συνίσταται.

L. 24. κβ'. Ἐὰν ἀλλότριον ἀγοράσας πρᾶγμα ἐναχθῶ
D. eod. παρὰ τοῦ δεσπότου καὶ νικήσω αὐτόν, καὶ ἐκπεσόντος μου τῆς νομῆς ἐπιλάβηται αὐτῆς, καὶ ἐναγόμενος παρ' ἐμοῦ κέχρηται παραγραφῇ· λέγων· ἀλλ' εἰ μὴ δεσπότης εἰμί· ἀντιπαραγράφομαι λέγων· ἀλλ' εἰ μὴ κέκριται τὰ περὶ τούτου.

25. pr. κγ'. Ὁ μὴ ὢν κληρονόμος, ἐὰν ὡς κληρονόμος
D. eod. ἐναγάγῃ, δύναται ὕστερον γενόμενος κληρονόμος ἐνάγειν.

iudicatae exceptione repellam: sed si iudicatum sit, non esse meam hereditatem, nihil de tuo iure iudicatum est: potest enim nec mea esse, nec tua.

XIV. Nam iniquum est, rei iudicatae exceptionem prodesse ei, qui succubuit.

XV. Qui de rebus conventus et absolutus est, eo quod probavit, sine dolo se desiisse possidere: si, posteaquam possederit, conveniatur, exceptionem non habet.

XVI. Qui actione ad exhibendum conventus et absolutus fuit, eo quod non possidebat, si postea possidens conveniatur, non excipit.

XVII. Si posterior creditor adversus priorem actionem pignoratitiam moverit, eumque vicerit: ac deinde prior adversus illum agat, ut qui priori loco pignus acceperit, exceptione rei iudicatae submovetur.

XVIII. Si cuius omne argentum mihi legatum fuerit, atque ego unum mihi vas legatum esse putans de isto egero, atque aestimationem accepero: deinde de reliquis agens non repellor rei iudicatae exceptione.

XIX. Si in testamento argentum mihi legatum sit, et in codicillis vestimentum, atque ego de argento agam, non prohibeor postea de vestimento experiri.

Si gregem petiero, non possum eundem iterum petere, sive auctus fuerit, sive deminutus: sed nec de certo corpore, quod tunc gregis fuerat.

Nec qui de duabus rebus egit ac succubuit, deinde de una agere potest.

Qui agri proprietatem petens victus est, non potest postea usumfructum eius petere: nisi forte usumfructum antea habens et de illo expertus, postea etiam agri dominium nactus fuero: tunc enim recte, ut ex nova causa, agere possum.

Fideiussor servi mei, si ego actione de peculio conventus fuero a creditore, ab eodem conventus recte utitur rei iudicatae exceptione.

XX. Si adversus unum heredem actio depositi mota fuerit, ceteri postea conventi non utuntur rei iudicatae exceptione: neque heres, si posteaquam de dolo testatoris cum eo actum fuerit, ex proprio dolo conveniatur.

XXI. Qui usuras petit, non prohibetur petere sortem. Et in bonae fidei actionibus post usurarum petitionem futuri temporis usurae currunt, quamdiu contractus subsistit.

XXII. Si emta re aliena conventus fuero a domino, eumque vicerō, ac postquam possessionem amisi, eam ille apprehenderit, et a me conventus exceptione utatur dicens: *at si dominus non sim*: ego replico dicens: *at si de eo iudicatum non sit*.

XXIII. Qui heres non est, si tanquam heres egerit, potest deinde heres factus agere.

b) ἐκβαλῶν scriptum inveneram, R. c) παραγραφῆν Cod 1357, R.



Ὁ ἀγοραστής ἐξουσίαν ἔχει εἶσω ἕξ μηνῶν τῆν περι χρόους^{d)} ἀγωγὴν κινεῖν, ἢ τὴν ἐλαττοῦσαν τὸ τίμημα ἐπὶ τῷ διαφέροντι, ἢ τῇ ἀποδόσει τοῦ δούλου. χρησαμένοις οὖν τῇ μιᾷ, καὶ κινῶν ὑστερον τὴν ἄλλην, ἐκβάλλεται τῇ περι τῶν κεκριμένων παραγραφῇ.

Ἐὰν ὁ διοικῶν ἀλλότρια παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότη^{e)} ἀνομάτι τοῦ δεσπότη^{e)} ἐναγάγη, καὶ μὴ δεκτὸν ἡγήσεται, ἀλλ' ἀνωθεν ἐντελεῖται αὐτῷ κινήσαι· οὐκ ἀντίκειται ἢ περι κεκριμένων παραγραφῇ.

κδ'. Ἐὰν κινήσω κατὰ σοῦ, ὡς ἔχων δίκαιον ἐπὶ δέκα πόδας ὑψοῦν τὸν οἶκόν μου, καὶ μετὰ ταῦτα κινῶ, ὡς ἔχων δίκαιον ἐπὶ εἴκοσι πόδας ὑψοῦν· ἐκβάλλομαι τῇ περι τῶν κεκριμένων παραγραφῇ.

Καὶ ὁ κινήσας περι ἀγροῦ, καὶ μετὰ ταῦτα περι νήσου πλησίον αὐτοῦ τεχνείσης ἐν ποταμῷ κινῶν ἐκβάλλεται.

κε'. Ὅτε ζητοῦμεν, εἰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κεκίνηται, σκοποῦμεν τὸ πρόσωπον, περι οὗ τὸ πρᾶγμα κινεῖται^{f)}, καὶ τὴν πλησιάζουσαν αἰτίαν τῇ ἀγωγῇ. οὔτε γὰρ διαφέρει, πῶς ἐκτήσατο τὴν ἀγωγὴν· ὡςπερ οὔτε, εἰ μετὰ καταδίκην εὖρη δικαίωματα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ φερόμενα.

Καὶ ὁ διαδεχόμενος τὸν ἠττηθέντα ἐκβάλλεται τῇ περι τῶν κεκριμένων παραγραφῇ.

κς'. Ἡ τοῦ ἐνός κληρονόμος ἦττα τοὺς ἄλλους μὴ δικασάμενος οὐ βλάπτει. ὅθεν^{g)} ἐὰν ὁ εἷς ἠττηθῇ περι ἐλευθερίας πρὸς τινα τῶν οἰκετῶν δικασάμενος, φυλάττεται ἢ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ψήφος, ἢ ἐν μέρει παρασχεῖν ὁ ἠττηθείς^{h)} οὐ δύναται. καὶ ὅτε γὰρ δύο τινὲς ἐναχθῶσι τῇ περι μέμψιως τῆς διαθήκης, καὶ ὁ μὲν νικήσῃ, ὁ δὲ ἠττηθῇ· φυλάττονται αἱ ἐλευθερίαι, τοῦ ἀζημίου περιγενομένου τῷ νικήσαντι.

Ὁ δανειστής οὐ βλάπτεται, τοῦ χρεώστου δικασάμενος καὶ ἠττηθέντος περι τοῦ ἐνεχύρου, ἐὰν μὴ ὑπεμνήσθῃ παρ' αὐτοῦ.

κζ'. Ἐάνⁱ⁾ τις γραφεὶς κληρονόμος εἰς δύο οὐγκίας^{k)} ἔλθῃ, ὡς ἕξ ἀδιαθέτου ποιῶν περι τῆς διαθήκης^{l)} κινήσιν, καὶ παρὰ τοῦ ἐνός ἐκδικῶν τὸ ἥμισυ τῆς κληρονομίας, καὶ ἠττηθείς κινήσῃ περι τοῦ διουγκίου^{m)} ἐκ τῆς διαθήκης κατὰ τοῦ αὐτοῦⁿ⁾, ἐκβάλλεται τῇ περι τῶν κεκριμένων παραγραφῇ ἐπὶ τὸ ἥμισυ τοῦ διουγκίου^{o)}.

Ἐάν^{p)} φιλονεικίαν ἔσχω πρὸς σέ περι κλήρου, καὶ διαλυσιώμεθα, σοῦ δεδωκότος μοι ἀγρόν, ὃν ἔτερος ἐαντῷ λέγων ὑποτιθῆναι παρὰ σοῦ ἐνίκησεν· ἐγὼ δὲ μετὰ ταῦτα γνούς, προὔποτεθῆναι αὐτὸν τοῖς γονεῦσί μου, κινήσω· οὐκ ἐκβάλλομαι παραγραφῇ. περι μὲν γὰρ δεσποτείας οὐσης τῆς δίκης, ἐὰν κριθῇ, τοῦ ἐνάγοντος εἶναι τὸ πρᾶγμα, δοκεῖ κατὰ ταῦτάν κρινεῖσθαι, μὴ εἶναι τοῦ ἐναγομένου· ἐπὶ δὲ τῆς ὑποθήκης οὐ ταῦτόν ἐστι· δύναται γὰρ τὸ αὐτὸ τοῖς δυοῖν ὑποκείσθαι. ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου θέματος

Emtor potestatem habet, intra sex menses actionem redhibitoriam movere, aut actionem quanto minoris, ad id quod interest, aut ad redhibitionem servari. Si ergo una usus postea alteram moveat, rei iudicatae exceptione repellitur.

Si aliena administrans praeter voluntatem domini, egerit nomine domini, neque is ratum habuerit sed denuo ei agere mandaverit: non obstat rei iudicatae exceptio.

XXIV. Si tecum egero, tanquam ius habens, ac decem pedes extollere domum meam, ac postea agam tanquam ius habens ad viginti pedes tollere: repellor rei iudicatae exceptione.

Et qui agrum petiit, et deinde insulam prope eum natam in fluvio petit, submovetur.

XXV. Quando quaerimus, an eadem res sit mota, spectamus personam, et rem, de qua agitur, et causam proximam actioni. Neque enim interest, quomodo actionem acquisierit: uti nec, si post condemnationem instrumenta repererit ad causam suam facientia.

Et is, qui victo succedit, rei iudicatae exceptione repellitur.

XXVI. Unus heredum succumbens reliquos, qui non litigarunt, non laedit. Unde si unus adversus aliquem ex servis litigans super libertate, victus sit, servata lata pro libertate sententia, quam victus pro parte praestare nequit. Etenim cum duo querela inofficiosi testamenti conventi fuerint, unusque vicerit, et alter succubuerit: servantur libertates, indemnitate victori praestita.

Creditor non laeditur, si debitor de pignore litigaverit et succubuerit, si ab eo admonitus non fuerit.

XXVII. Si quis heres scriptus in duas uncias venerit, tanquam ab intestato quaestionem movens de testamento, et ab uno ex heredibus institutis semissem hereditatis vindicans, ac victus de duabus uncias adversus eundem ex testamento agat, repellitur rei iudicatae exceptione in semissem duarum unciarum.

Si controversiam tecum habui de hereditate, et transegimus, dato a te mihi agro, quem alius sibi oppigneratum a te dicens vicit: ego autem postea cognoscens, eum parentibus meis ante oppigneratum fuisse, experiar: exceptione non repellor. Nam lite de dominio constituta, si iudicatum sit, rem esse actoris, videtur simul iudicari, eam non esse rei: sed in hypotheca idem non est: potest enim idem duobus esse oppigneratum. In proposito autem casu, acquisito mihi agri dominio, pignus quidem solvitur,

d) Graecum notat debito, unde suspicior interpretem debitoria legisse aut confudisse cum redhibitoria. R. Saepius in Basil. hic error occurrit. e) ἀνομάτι τοῦ δεσπότη deest in Syn. ac Fabr. R. f) Prout Graeca iacent, vertendum erat, de qua (persona) res movetur: sed per traiectionem sic legenda putavi: τὸ πρᾶγμα, περι οὗ κινεῖται. R. g) Rectius dixisset interpretes ὁμοως, iamem. R. h) Legit ergo victus pro victi, non male: quamvis et vulgata lectio bene se habent. R. i) Citatur hoc caput sic: βιβλ. να. τιτλ. δ'. κεφ. λ'. et apponitur a Scholiaste capiti 24. tit. 42. Lib. LX. seu L. 24. D. XXXIV. 9. Vide T. VII. Basil. Fabr. p. 752. et 761. R. k) οὐγκίας et deinde διουγκίου in isto Schol. ubi et sequens ἔλθῃ deest. R. l) Schol. περι τὴν διαθήκην. R. m) διουγκίου hic Cod. 1357. R. n) κατ' αὐτοῦ schol. R. o) ἐκβάλλεται τῇ περι τῶν κεκριμένων ἐπὶ τῷ ἥμισυ τοῦ διουγκίου in dicto schol. Ceterum ἀντινομίαν non agnoscit Cuiacius in Paratitulis ad Corpus Glossatum, quem h. l. videsis. R. p) τις hinc eieci; nec enim placet τινα. R.



περιποιθήσεως μοι τῆς δεσποτείας τοῦ ἀγροῦ, ἢ μὲν ὑποθήκη λύεται, ἢ δὲ περὶ τῆς ὑποθήκης ἀγωγή σῶζεται, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐνέχυρον ἐδόθη, καὶ τὸ χρέος οὐ κατεβλήθη.

31. κη'. Ὁ κινήσας τὴν τὰ ἴδια ἐκδικοῦσαν ἀγωγήν
LIV. 2. καὶ ἠτήθεις οὐκ ἐκβ' λλεται τῇ περὶ τῶν κεκριμένων παραγραφῇ, κινῶν ὕστερον τὴν περὶ χρέους παραγγελίαν.

ΤΙΤΛΟΣ Γ'.

Περὶ διαφορῶν προσκαίρων παραγραφῶν καὶ προσθέσεων κατοχῶν.⁹⁾

[Βιβ. μδ'. τῶν Διγ. Τιτ. γ'.]

L. 1. α'. Ἐπειδὴ συνεχῶς περὶ οὐτίλιον¹⁾ χρόνου ζη-
LIV. 3. τῆται, ἐκείνός ἐστιν, ἐν ᾧ δύναται τις κινεῖν· καὶ οὐκ ἀρκεῖ τὸ παρῆναι τὸν ἐναγόμενον ἢ ἐκδικον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ εὐλόγως ἐμποδίζεσθαι τὸν ἐνάγοντα. εἴτε οὖν ἐστὶ παρά πολιτοῖς ἢ ἐν δεσμοῖς, ἢ διὰ δημοσίαν χρεῖαν ἕπεισιν, ἢ ἀπὸ χειμῶνος ἐκρατήθη, ὡς μήτε κινήσαι, μήτε ἐντελλασθαι ἰσχύειν, οὐκ ἔχει τοῦ κινήσαι εὐχέρειαν· οὐ μὴν καὶ ὁ ἀσθενῶν, ἐὰν ἠδύνατο ἐντέλλεσθαι. καὶ ὁ μὴ ἰσχυρῶς εὐχέρειαν τοῦ πράττωρος οὐ δύναται κινεῖν· μόναι γὰρ αἱ ἡμέραι, ἐν αἷς ἐδικαιοδοτήσε, ψηφίζονται εἰς τὸν οὐτίλιον²⁾ χρόνον.

L. 2. β'. Ἡ τοῦ βισέξτου ἡμέρα προστίθεται τοῖς
eod. κεκριμένοις καὶ τοῖς διὰ χρήσεως δεσπόζουσι, καὶ τῶν χρόνων τῶν προσκαίρων ἢ ἐμπροθέσμων ἀγωγῶν· οὐ προστίθεται δὲ τῶ ἀγοραστῇ, ἠνίκα συμφωνηθῆ, ὥστε τὸ πραθέν, εἰσω τριάκοντα ἡμερῶν μὴ δεδομένου τοῦ τιμήματος, ἀναγόραστον εἶναι.

L. 3. γ'. Ἡ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ καὶ ἐν τοῖς
eod. κτήμασι, καὶ ἐν τοῖς ἀνδραπόδοις χώραν ἔχει.

L. 4. δ'. Ἐὰν δοῦλος τῆς κληρονομίας ἢ τοῦ αἵμα-
eod. λώτου λάβῃ ἀσφάλειαν, παραχρημα³⁾ ὁ χρόνος τρέχει. ἐν γὰρ τῷ χρόνῳ τῶν ἀγωγῶν σκοποῦμεν, εἰ ἠδύνατο ἐναχθῆναι ὁ ἐναγόμενος· οὐ μὴν⁴⁾ εἰ ἠδύνατο ὁ ἐνάγων ἐνάγειν.

L. 5. ε'. Τὸ αἴτιον τοῦ προκτήτορος μου οὐ βλέπτει
eod. με· καὶ γὰρ διὰ τοῦ χραῖσθαι δεσπόζω, ὅπερ ὁ πράτης μου οὐκ ἠδύνατο διὰ τοῦ χραῖσθαι δεσπόζειν· ἢ γὰρ ποιότης αὐτοῦ οὔτε ὠφελεῖ με, οὔτε βλέπτει με.

§. 1. Ἐὰν δώσω ἐνέχυρον καὶ πωλήσω αὐτό, καὶ ἀγο-
ράσῃ αὐτὸ ὁ κληρονόμος μου, ἢ πρὸ τοῦ κληρονομῆσειν⁵⁾, ἢ μετὰ ταῦτα· κέρχεται κατὰ τοῦ δανειστοῦ μου τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ.

L. 6. ε'. Ἐὰν δυοῖσι τισὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα πωλήσω ἐν
eod. διαφορῶν χρόνων, ἢ νομῇ μου⁶⁾ τῷ πρώτῳ ἀγοραστῇ συμβάλλεται, ὧτινι καὶ παρέδωκα. εἰ δὲ πωλήσας σοι πρᾶγμα ἀναγοράσω αὐτὸ καὶ πωλήσω ἐτέρῳ, καὶ ἢ νομῇ μου⁷⁾ καὶ ἢ νομῇ σου συμβάλλεται αὐτῷ.

§. 1. ζ'. Τοῦ πραθέντος ἀναδιδόμενον, ἢ νομῇ τοῦ ἀγοραστοῦ συμβάλλεται τῷ πρώτῳ.

sed de pignore actio servatur, quoniam et datum est pignus, et non solutum est debitum.

XXVIII. Qui rei vindicationem instituit et succubuit, non repellitur rei iudicatae exceptione, si deinde conditionem debiti moveat.

TITULUS III.

De diversis temporalibus praescriptionibus et accessionibus possessionum.

[DIG. Lib. XLIV. Tit. 3.]

I. Quoniam frequenter de tempore utili quaeritur, illud est, quo quis agere potest: nec sufficit, reum adesse aut eius defensorem, sed etiam ne actor iusta ratione impediatur. Sive igitur apud hostes est, sive in vinculis, sive ob publicam abest necessitatem, sive ab hieme detinetur, ut neque agere, nec mandare possit, agendi facultatem non habet: non item infirmus, si mandare potuit. Et qui Praetoris copiam non habuit, agere nequit: soli enim dies, quibus ius dixit, in utile computantur tempus.

II. Dies bissextus iudicatis et usucipientibus adiiicitur, nec non tempori actionum temporalium: non adiiicitur autem emtori, cum convenerit, ut venditum, intra dies triginta non dato pretio, inemptum esset.

III. Longi temporis praescriptio et in praediis, et in mancipiis locum habet.

IV. Si servus hereditarius aut bello capti satis acceperit, tempus statim currit. Nam in tempore actionum spectamus, an reus conveniri potuerit: non autem, an actor potuerit agere.

V. Vitium antecessoris mei mihi non nocet: etenim usucapio, quod venditor meus usucapere non potuit: nam qualitas eius nec prodest mihi, nec nocet.

Si pignus dederō illudque vendiderō, et heres meus id emerit, sive antequam heres fiat, sive postea: utitur adversus creditorem meum longi temporis praescriptione.

VI. Si duobus eandem rem diverso tempore vendiderō, possessio mea primo emtori proficit, cui etiam tradidi. Sed si rem tibi venditam redemero, et alii vendiderō, et mea possessio et tua illi proficit.

VII. Vendito servo redhibito, emtoris possessio proficit venditori.

9) Τιτλ. γ'. διαλαμβάνει· Περὶ τῶν ὡς ἀπὸ χρονίας νομῆς παραγραφόμενων· ὃν μετ' οὐ πολὺ εὐρήσεις. Sic in Syn. quae statim subiicit Rubricas tit. IV. V. et VI. nec non alium de Viduis, de quo infra suo loco dicam. Post illa repetit eandem tituli γ'. Rubricam et inde affert κρ. η'. ιβ'. et ιδ'. quae nobis sunt θ'. totum, ιβ'. princ. et ιδ'. §. 1. Nec plura apud Fabr. habentur. Ceterum nostram huius tituli Rubricam laudat Cuiacius T. I. Opp. eod. tit. R. r) Sic ad marg. Cod. 1357. correxit Pet. Faber pro γειγ. R. s) cf. nota praecedens. t) Correxit Pet. Faber pro παράχρημα, quod erat in Cod. 1357. R. u) Sic correxi. Reitz. legit μεν. v) κληρονομῆσαι et mox κέρχεται Cod. 1357. Correxit Capperon. R. w) Ex hoc loco mea possessio pro vulg. ea possessio, emendat Cuiacius Obs. Lib. V. cap. 40. R. x) Ad verba ἢ νομῇ μου adscripsit (in Cod. 1357.) non satis penso consilio Pet. Faber: superest et deleri debet. R.

Καί^γ) ὁ χρόνος, ὃν ἐν φυγῇ διάγει ὁ δοῦλος, προστίθεται τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ.

η'. Καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν^z) χώρα τῆ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ.

θ'. Ἐάν τις εἴσω τῆς τετραετίας προσαγγέλλῃ κατὰ τοῦ νεμομένου^y) δημοσία ἦται ἀδέσποτα, καὶ ἀποστῆ, καὶ μετὰ τὴν τετραετίαν ἕτερος ἐλθῆ προσαγγέλλων· ἐκβάλλεται τῆ τῆς τετραετίας παραγραφῆ, εἰ μὴ συμπαιγνία τοῦ πρώτου ἐλέγχῃται.

Ἀριθμεῖται δὲ ἡ τετραετία οὐκ ἐξ ὑπονομίας, ἀλλ' ἀφ' οὗ γέγονεν ἄκυρος ἢ διαθήκη, καὶ παρητήθησαν κατὰ βαθμὸν αἱ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχαί, ἢ παρητήθησαν ἐπ' αὐταῖς ὁ ὠρισμένος^b) χρόνος.

ι'. Τὸ αἴτιον τοῦ διαθεμένου καὶ ἀγνοοῦντι τῷ κληρονόμῳ ἀντίκειται εἰς διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας, καὶ τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆν. ἂν οὖν ἀγνοῆ, τὸν τελευτήσαντα νεμηθῆναι παρακλητικῶς, ἢ μὲν περὶ παρακλήσεως παραγγελία^c) οὐ κατέχεται· οἱ μὲν διὰ τοῦ χρῆσθαι δεσπόζει.

ια'. Ἡ ἀρμόζουσα κατὰ τοῦ δανειστοῦ ἐπὶ τῷ ἐνεχέρῳ τοῦ χρόνου παραγραφῆ ἀρμόζει καὶ κατὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ ἀγοράσαντος.

ιβ'. Ἐν πάσαις ταῖς δημοσίαις δίκαις ἢ τῶν ἄλλοισιν ἐπιῶν ἀντίκειται παραγραφῆ, ἐξηρημένων τιμῶν, ἐφ' ὧν ἦτονα χρόνον ὁ νόμος ὀρίζει.

Υπογραφέντες οἱ πολιτικοὶ λογισμοὶ κατὰ μὲν τοῦ διοικήσαντος μετὰ εἴκοσιν ἔτη, κατὰ δὲ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ μετὰ δέκα οὐκ ἀναψηλαφῶνται.

ιγ'. Περὶ τῆς προσθήκης τῆς νομῆς οὐδὲν ἢ διηγετικῆς ἢ γενικῶν ὠρισται· ἀπὸ μόνης γὰρ δικαιοσύνης τοῦτο συνίσταται.

Καὶ ἀρμόζει πᾶσι τοῖς διαδόχοις, καὶ τοῖς ἀπὸ συναλλάγματος λαβοῦσι, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ δανειστοῦ λαβοῦσι τὸ ἐνεχρῶν, εἴτε κατὰ δίκαιον ὑποθήκης, εἴτε κατὰ ἀγορασίαν, ἠγγισμένου συμφώνου πρὸς ὃν χρεώστην· καὶ τῷ ἀγοράσαντι παρὰ τοῦ διοικοῦντος τὰ ἀλλότρια, τοῦ δεσπότου δεκτὸν ἠγούμενον.

ιδ'. Πληρῶ τὴν διὰ τοῦ χρῆσθαι δεσποτείαν, ἢ ἐλάχιστον μέρος τῆς ὑστερας ἡμέρας νεμηθῶ.

Οὐ μόνον τοῦ πωλήσαντός μοι ἢ νομῆ, ἀλλὰ καὶ ἢ τοῦ πωλήσαντος αὐτῷ προστίθεται μοι, ἐάν διακόπως πάντες νεμηθῶμεν. ἐάν γὰρ ὁ πωλήσας μὴ^d) νεμηθῆ, οὐ συμβάλλεται μοι ἢ τοῦ πωλήσαντος αὐτῷ νομῆ· ὡςπερ τῷ μὴ παντελῶς νεμηθῆναι οὐ συμβάλλεται ἢ νομῆ τοῦ προκτήτορος.

Συμβάλλεται δὲ μοι ἢ νομῆ καὶ τοῦ κατὰ προσην μου ἀγοράσαντος, καὶ τοῦ ἐντιαλθέντος πωλεῖται. εἰ δὲ ὁ ἐντιαλθεὶς πωλήσῃ ἐντίληται ἐτέρῳ πωλεῖται, οὐ συμβάλλεται ἢ τοῦ κατὰ δευτέραν τάξιν ἐπιλαμένου νομῆ, εἰ μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δεσπότης ἐτρέψῃ.

Ἐάν δὲ παρὰ ἐπιξουσίου ἀγοράσω, τότε ἢ νομῆ^e) τῷ πατρὸς καὶ τοῦ δεσπότου συμβάλλονται μοι, ὅτε ὡμῆ αὐτῶν ἐπώλησεν, ἢ ἐξουσίαν εἶχε διοικῶν τὸ κούλιον.

Etiam tempus, quod in fuga agit servus, domini eius adiiicitur.

VIII. Etiam in mobilibus locus est longi temporis praescriptioni.

IX. Si quis intra quadriennium denunciaverit adversus possessorem rerum fiscalium sive vacantium, et destiterit, et post quadriennium alius veniat et denunciaret: repellitur quadriennii praescriptione, nisi prioris collusio probetur.

Computatur autem quadriennium non ex opinione hominum, sed ex quo testamentum factum est irritum, et successiones ab intestato per gradus repudiatae fuerunt, aut praestitutum iis tempus praeteriit.

X. Vitium testatoris etiam ignoranti heredi obstat ad usucapionem et longi temporis praescriptionem. Si ergo ignoret, defunctum precario possedisse, interdicto quidem de precario non tenetur: non autem usucapit.

XI. Temporis praescriptio adversus creditorem de pignore competens, competit etiam adversus eum, qui ab illo emit.

XII. In omnibus causis fiscalibus viginti annorum praescriptio obstat, exceptis quibusdam, in quibus brevius tempus lex praestituit.

Rationes publicae subscriptae post viginti quidem annos adversus administratorem, post decem vero adversus heredem eius non retractantur.

XIII. De accessione possessionis nihil aut perceptorum aut generale definitum est: in sola enim aequitate hoc consistit:

Et competit omnibus successoribus, atque iis, qui ex contractu, et qui a creditore pignus acceperunt, sive iure pignoris, sive per emtionem, si pactum praecessit cum debitore: nec non ei, qui ab administratore rerum alienarum emit, domino ratum habente.

XIV. Usucapionem impleo, si vel minimam ul-
limi diei partem possedero.

Non tantum eius, qui mihi vendidit, possessio, sed etiam eius, qui illi vendidit, adiiicitur mihi, si omnes cohaerenter possederimus. Nam si is, qui mihi vendidit, non possederit, non proficit mihi illius, qui ei vendidit, possessio: sicut ei, qui omnino non possedit, non proficit antecessoris possessio.

Prodest autem mihi etiam possessio eius, qui meo mandato emit, et eius, cui mandatum fuit vendere. Quodsi is, cui mandatum est vendere, alii vendere mandaverit, non prodest possessio eius, qui secundo loco mandavit, nisi hoc ipsum dominus permiserit.

Sed si ab eo, qui in potestate est, emero, tunc patris aut domini possessio mihi prodest, quando illorum voluntate vendidit, aut licentiam habuit administrans peculium.

y) Deest l. 7. in Basilicis: quod si scivisset Iac. Curtius, fortius etiam illam Legem ex Pandectis eliminasset. Videatur to in praefat. ad Tom. V. Thes. Iur. pag. 15. R. z) κινητῶν Cod. 1357. Sed correxit Pet. Faber addito: *Hinc emenda* 9. D. de divers. temp. praescr. ubi vulgata habebat *in rebus soli*. R. a) νεμομένου πρόγμα, τὸ ἀρμόζον μὲν τῷ νόμῳ, μήπω δὲ ἐλθὼν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ, καὶ ἀποστῆ Syn. et Fabr. R. b) ὁ ἐπ' αὐτῆς ὠρισμένος *idem*. R. Rescribendum puto τῆ μὲν — παραγγελία. R. d) μὴ addidi ex Syn. ac Fabr. Huic tandem capiti aliqua ex aliis Basilicorum libris paratilla subdit Leuncl. quae huc non transcribimus, cum Fabrotus ea in suum quodque locum retulerit. R. An αἱ νομαί? Capperon. An potius συμβάλλεται legendum? R.



- §. 4. Καὶ ἐπιτρόπου πωλήσαντός μοι^{f)}, προστίθεται
 V. 3. μοι ἢ νομῇ τοῦ ἀνήβου. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ κουρά-
 τωρος μαινομένου καὶ ἀφήλικος, καὶ γυναικὸς πεμ-
 φθείσης ἐπὶ νομῆς κοιλάς ὀνόματι, ἢ διὰ τὴν προῖκα
 αὐτῆς, καὶ ἐπὶ δανειστοῦ πεμφθέντος εἰς τὴν τοῦ
 πράγματος φυλακὴν.
- §. 5. Οὐχ ὁ μετὰ τὴν πρᾶσιν καὶ τὴν παράδοσιν χρό-
 νος, ὃν ἴσως ὁ πρᾶτης ἐνεμήθη, συμβάλλεται τῷ
 ἀγοραστῇ, ἀλλ' ὁ πρὸ τούτου, κἂν ἐν καιρῷ τῆς
 πράσεως οὐκ εἶχεν ὁ πρᾶτης τὸ πρᾶγμα.
- §. 6. Καὶ ἡ τοῦ τελευτήσαντος καὶ ἡ τοῦ κληρονόμου
 νομῇ συμβάλλεται τῷ παρ' αὐτοῦ ἀγοράσαντι.
16. Τῷ μὴ νεμηθέντι οὐ συμβάλλεται ἢ προσθήκη.
 cod.

ΤΙΤΛΟΣ Δ'.

Περὶ δόλου κακοῦ καὶ φόβου παραγραφῆς^{g)}.

[ΠΑΝΑ. Βιβλ. μδ'. Τίτλ. δ'.]

- §. 2. α'. Τὸ γενέσθαι τι δολεῶς ἐκ τοῦ ἀποτελέσμα-
 IV. 4. τος καταλαμβάνεται.
- §. 3. Γίνεται δὲ δόλος ἐν συναλλάγμασιν, ἐν διαθή-
 καις, ἐν νόμοις.
- β'. Ἐξ ὧν ἀρμόζει ἢ τοῦ δόλου ἀγωγή, ἐκ τῶν
 I. pr. αὐτῶν καὶ ἡ τοῦ δόλου ἀρμόζει παραγραφή.
 cod.
- §. 1. Ὁ ἀντιτιθεὶς^{h)} τὴν τοῦ δόλου παραγραφὴν ὀφεί-
 λει δεῖξαι, δόλον γενέσθαι παρὰ τοῦ ἐναγόντος ἢ ἐτέ-
 ρου, οὐδὲν ὁ δόλος δύναται βλάψαι τὸν ἐναγόμε-
 νονⁱ⁾: καὶ οὐκ^{k)} ἀρκεῖ τὸ λέγειν αὐτόν, ἐν τῷ πρᾶ-
 γματι γενέσθαι δόλον.
- §. 2. Οὐ διαφερόμεθα δέ, τίνι γέγονεν ὁ δόλος, ἀλλ'
 ἀρκεῖ αὐτόν ἐκ τοῦ μέρους γενέσθαι τοῦ διώκοντος.
- §. 3. Ἐκβάλλεται δόλου παραγραφὴ ὁ ἐνάγων ἐξ ἐπε-
 ρωτήσεως χωρὶς αἰτίας γενομένης. τὸ αὐτὸ, κἂν ἐξ
 ἀρχῆς ὑπείναι αἰτίαν^{l)}, νῦν δὲ οὐκ ἔστιν ὡς ἐπὶ τοῦ
 μέλλοντος δανείζειν καὶ ἐπερωτήσαντος, εἴτα μὴ δα-
 νείσαντος.
- §. 4. Καὶ ὁ σύμφωνον ποιήσας, ὥστε μὴ ἀπαιτῆσαι
 τέως τὸ κεχρεωστημένον αὐτῷ, κινῶν προσκαίρως
 ἐκβάλλεται καὶ συμφώνου καὶ δόλου παραγραφῆ.
- §. 5. Γενικῶς γὰρ ἐπὶ πασῶν τῶν εἰς ἀποτέλεσμα ἀνα-
 φερομένων παραγραφῶν καὶ ἡ τοῦ δόλου ἀρμόζει·
 ἐπειδὴ δόλον ποιεῖ ὁ τὸ δυνάμενον ἐκβληθῆναι διὰ
 παραγραφῆς χρέος ἀπαιτῶν, εἰ μὴ δίκαια ὑπεστὶν
 ἄγνοια.
- §. 6. Ὁ τοῦ μέλλοντος χρόνου λαβῶν τόκους δοκεῖ
 συμφωνεῖν, μὴ ἐνάγειν πρὸ συμπληρώσεως τοῦ τοιοῦ-
 του χρόνου περὶ τοῦ χρέους· κινῶν οὖν ἐκβάλλεται
 δόλου παραγραφῆ.
- §. 7. Ὁ τὸν κλειυσθέντα δοῦναι δέκα νομμοὺς^{m)}
 καὶ εἶναι ἐλεύθερον ἀγοράσας ἐν ἀγνοίᾳ, τῆς αἰρέ-
 σεως ἐκβαίνουσης καὶ ἐκδικουμένουⁿ⁾ εἰς ἐλευθερίαν

Et tutore mihi vendente, adicitur mihi pupilli
 possessio. Idem etiam est in curatore furiosi et mi-
 noris, et muliere ventris nomine aut ob dotem suam
 in possessionem missa, et in creditore in custodiam
 rei misso.

Tempus illud, quo forte post venditionem et tra-
 ditionem venditor possedit, emtori non proffit, sed
 quod praecessit, etiamsi venditionis tempore rem ven-
 ditor non habuerit.

Et defuncti et heredis possessio prodest ei, qui
 ab illo emit.

Non possidenti accessio non proffit.

TITULUS IV.

De doli mali et metus exceptione.

[DIG. Lib. XLIV. Tit. 4.]

I. Num quid dolose factum sit, ex effectu de-
 prehenditur.

Fit autem dolus in contractibus, in testamentis,
 in legibus.

II. Ex quibus doli actio competit, ex iisdem et
 doli exceptio competit.

Qui doli exceptionem opponit, ostendere debet,
 dolum factum esse ab actore, aut alio, cuius dolus
 reo nocere possit: nec sufficit eum dicere, in re
 factum esse dolum.

Non distinguimus autem, cui factus sit dolus,
 sed sufficit, eum a parte agentis factum esse.

Repellitur doli exceptione, qui ex stipulatione
 agit facta sine causa. Idem est, et si ab initio causa
 suberat, sed nunc non subest: ut in eo, qui credi-
 turus erat, et stipulatus fuit, sed deinde non cre-
 didit.

Et qui pactum fecit, ne interim debitum sibi
 peteret, agens repellitur ad tempus et pacti et doli
 exceptione.

Generaliter enim in omnibus exceptionibus, quae
 ad factum referuntur, etiam doli exceptio competit:
 quoniam dolo facit, qui debitum, quod per exceptio-
 nem elidi potest, petit, nisi iusta subsit ignorantia.

Qui futuri temporis usuras accipit, pacisci vide-
 tur, se de debito non acturum ante impletum illud
 tempus: agens igitur doli exceptione submovetur.

Qui eum, qui dare decem nummos et liber esse
 iussus est, ignorans emit, existente conditione atque
 illo in libertatem vindicato, dupli petitionem adversus

f) Sic rescripsi pro μου, quod erat in Cod. 1357. R. g) Περὶ τῆς δόλου καὶ φόβου παραγραφῆς, καὶ τόκου
 καταβληθέντος, καὶ περὶ τῆς τοῦ ἐν εἰδήσει φυγάδα ἀγοράζοντος, καὶ περὶ τῆς τῶν ἐναγόντων καὶ δικολόγων καὶ λοιπῶν
 παραγραφῆς Syn. ac Fabr. Illa hoc loco soliam Rubricam, sed pag. 131. exhibet κεφ. α'. β'. (usque ad γενέσθαι τοῦ διώκοντος)
 ε'. (hic δ'. §. 13.) et μς'. (quod hic est princ. τοῦ ε'.) pag. 175. (ubi male τίτλ. ιδ'. pro simili δ'. citatur) κεφ. δ'. Θεμ. ε'.
 nobis δ'. §. 4. quod Fabrotus neglexit; ita contra supplet §. sq. 5. quam in Syn. nondum reperi. Exhibet Syn. porro
 p. 137. pr. κεφ. δ'. Θεμ. ε'. (δ'. §. 9.) pag. 213. fin. κεφ. ε'. Θεμ. ι'. (δ'. §. 32. usque ad βιβαιότερος) p. 448. κεφ. ζ'. totum,
 pag. 106. κεφ. δ'. et pag. 123. fin. κεφ. κβ'. quod postremum Fabr. non habet. R. l. 4. §. 5. D. h. t. Fabrotus supplevit ex
 Syn. p. 208. quem locum invenire non potuit Reitzius. h) ἀντιθεὶς Fabr. cum Syn. R. i) Sic cum Fabr. ex margine
 Syn. reposui pro ἐνάγοντα. R. k) οὐκ deerat in Cod. 1357. R. l) Si nihil excidit, facilis correctio in ὑπὲρ πάντα. R.
 m) νόμμοι Cod. 1357. Sed forte νομίματα legendum. R. n) ἐκείνου supplendum videtur. R.



κινεῖ τὸν διπλασιασμὸν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ^{ο)}. ἐκβάλλεται δὲ παραγραφῇ, εἰ μὴ ἐξέλη τὰ δοθέντα αὐτῷ παρὰ τοῦ ὑπὸ αἰρεσιν ἐλευθερωθέντος δέκα νομίσματα· εἰ μὴ ἄρα ἐκ τοῦ πράγματος αὐτοῦ τοῦ ἀγοραστοῦ ἦσαν ἐκ τοῦ ἀνήκοντος αὐτῷ πεκολλίου.

γ'. Εἰ δέ, πρὶν ἢ λάβω αὐτόν, δέδωκε τῷ πρῶτῳ δέκα νομίσματα, δύναμαι κινεῖν περὶ αὐτῶν, ἐλευθερωθῶν αὐτόν τοῦ διπλασιασμοῦ.

δ'. 'Εὰν οἱ δανεισταὶ ἐντεῖλονται τῷ κληρονόμῳ ὑπεισελθεῖν τὴν κληρονομίαν, καὶ ὁ εἰς κατὰ δόλον μὴ ἐντεῖληται· χῆρα κατ' αὐτοῦ τῆ τοῦ δόλου παραγραφῇ.

Εἰδὼν νοσῶν ἐπερωτηθῶ δέκα νομίσματα, θέλω τῇ γυναικί μου ταῦτα δοθῆναι, ὑγιάνας ἔχω τὴν τοῦ δόλου παραγραφὴν ἐναγόμενος.

Εἰδὼν διὰ νόσον μὴ παρυστῶ τῷ αἰρετῷ δικαστῇ, περὶ τῆς ποινῆς ἐναγόμενος κέχρημαι δόλου παραγραφῇ.

Καὶ ὁ κατὰ ἀγνοίαν μείζον^{ρ)} ἐπερωτηθεὶς πρὸς-εἰμιον τοῦ ἀληθοῦς χρόους· μόνον γὰρ^{θ)} ὠφέλε παρασχεῖν, ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ χρεωστέ.

Εἰδὼν ἀνήθω χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου καταβληθῆναι χρόους, ἀρμύζει κατ' αὐτοῦ παραγραφῇ, εἰς ὃ ἐγένετο πλουσιώτερος. τὸ αὐτὸ, κἂν δανείσθαι ἢ ἄλλως πῶς συναλλάξῃ· καὶ ἐπὶ πάντων δέ, οἷς οὐκ ὀρθῶς καταβάλλεται, τὸ αὐτὸ κρατεῖ.

ο') ἐν εἰδήσει φυγάδα ἀγοράζων, εἰ μὲν ἐπηρώτησε, μὴ εἶναι αὐτὸν φυγάδα, οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ· εἰ δὲ μὴ ἐπηρώτησε, μὴ εἶναι αὐτὸν φυγάδα^{α)}, ἐκβάλλεται. ἐφ' ἑκατέρου δὲ θέματος ἀργεῖ ἡ περὶ ἀφαιρέσεως πραγμάτων εἰς ἐκδίχσιν κινουμένη ἰγωγή.

Εἰδὼν ὁ δανειστής διαλυσόμενος περὶ^{β)} τοῦ χρεώτου πωλήσῃ τὸ γραμματεῖον ἐκείνῳ, ὅστις ὁ χρεώστης ἐντεῖλατο ἀγοράσαι τὸ γραμματεῖον, καὶ ἐπερωτήσῃ ὃν πρῶτον ὁ ἀγοραστής· κινῶν τὴν περὶ μελλοντοῦς ἡμίας ἀγωγὴν^{γ)} ἐκβάλλεται παραγραφῇ, εἰδὼν ἐτοιμὸς εἶναι ὁ πρῶτος ἀναδοῦναι τὸ τίμημα.

Εἰδὼν ἐναγαγὼν σοι περὶ δούλου νικήσω, καὶ κατὰ κληρονομίαν τοῦ δικαστοῦ ἀσφαλίσῃ με, παρυστῶν αὐτὸν εἴσω προθεσμίας ἢ δίδοναι ποινήν, ἐνάγων ἕμας περὶ τοῦ δούλου καὶ τῆς ποινῆς ἐκβάλλομαι παραγραφῇ.

Εἰδὼν δανεισόμενος δώσω ἐνέχυρον, συμφωνήσας ἰσοδοθῆναι μοι αὐτό, καταβυλλομένου τοῦ χρόους· εἰ κατὰ ῥαθυμίαν ἀπολέσας αὐτό ὁ δανειστής κινῆσθαι περὶ τοῦ χρόους, ἐκβάλλεται παραγραφῇ.

Εἰδὼν ἀφῆλξ δωρήσεται μοι ἐπατεῖ^{δ)}, καὶ μετὰ ἕντα ἐκδικῆ αὐτόν, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, μὴ δι-ὕς τὰς δεδοκιμασμένας δαπάνας καὶ τὰς τροφάς.

Καὶ ὁ ἀπὸ διαθήκης ἀπαιτῶν παρὰ γνώμην τοῦ

venditorem movet: sed repellitur exceptione, nisi datos a manumisso sub conditione servo decem nummos deduxerit: nisi forte ex re emtoris ipsius dat fuerint ex peculio ad ipsum pertinente.

III. Sed si, antequam cum accepero, venditor decem nummos dedit, illos petere possum, dupli petitione eum liberans.

IV. Si creditores heredi mandaverint adire hereditatem, atque unus eorum per dolum non mandaverit: locus adversus ipsum est doli exceptioni.

Si aegrotans decem nummos promisero, volens eos dari uxori meae, reconvalescens doli exceptionem habeo, si conveniar.

Si propter morbum me non stitero iudici compromissario, de poena conventus doli exceptione utor.

Et qui per ignorantiam maiorem vero debito poenam promisit: illud enim solum praestare cogitur, quod revera debet.

Si impuberi sine tutoris auctoritate debitum fuerit solutum, exceptio adversus eum competit, in quantum factus est locupletior. Idem est, etsi mutuum sumserit pecuniam aut alio quo modo contraxerit: sed et in omnibus, quibus non recte solvitur, idem obtinet.

Qui sciens fugitivum emit, si quidem stipulatus est, eum fugitivum non esse, exceptione non repellitur: sed si stipulatus non est, eum non esse fugitivum, repellitur. In utroque autem casu cessat actio, quae evictionis rerum nomine ad vindicationem instituitur.

Si creditor, postquam cum debitore transegit, instrumentum ei vendiderit, cui debitor instrumentum emere mandavit, atque emtor stipulatus sit a venditore: hic de damno futuro actionem movens exceptione repellitur, si venditor paratus sit pretium reddere.

Si actione adversus te de servo expertus vicerō, § et arbitrio iudicis satisdederis, te exhibiturum esse eum intra tempus constitutum, aut poenam datum, ego simul servum et poenam petens exceptione submoveor.

Si mutua pecunia sumpta pignus dederō, pactus, § illud mihi reddi soluto debito: et creditor eo per negligentiam amisso debitum petat, exceptione repellitur.

Si minor infantem mihi donaverit, eumque postea § vindicet, exceptione submovetur, nisi reddat probabiles impensas et alimenta.

Et qui ex testamento praeter voluntatem de- §

ο) Imo κατὰ τοῦ πρώτου Io. Boivin adscripsit. Recte, idque in versione expressi. R. p) Sic rescripsi pro μοι ζων dicitur 1357. Unde Florentina lectio *sexaginta* confirmatur prae vulg. *sexcenta*. R. q) Aliquid deesse videri, quia ὠφέλε, ἢ ὀφέλει legitur, Gavellius notat. R. r) περὶ δούλου φυγάδος in margine Cod. 1357. R. s) Verba μὴ εἶναι αὐτόν γὰρ ἀεὺν in Syn. et apud Fabr. R. ε) πρὸς lego. R. Tunc autem legendum esset πρὸς τὸν χρεώστην. Malim legere πρὸς τὸν χρόον. u) Ad literam verti. Sed cur ἡ περὶ μελλ. ζημ. ἀγωγὴ actionem ex stipulatu denotet, et hic et deinde 15. et 16. in. cum alias de damno infecto significet, exempli gratia seq. tit. xiv. ε'. nescio, nisi specialem denominationem Graeci male ad generalem traxerint. Insuper adeo intricatus huius §. mihi casus videtur, ut ideo facile ab omnibus interpretibus neotericis praetereatur, ne suam scilicet ignorantiam prodant; quam in locis dubiis profiteri nunquam melius, ut sic alios ad ea illustranda excitent. Solutus Hotomannus VIII. Obs. 19. hanc §. post Accursium exponere tentat, sed aequae obacure: dum alia supponit, alia emendat: ad quae Iacchius dictatorie: frustra. R. In Addendis Reitzius haec addit: clarius intelligat lector, quid per generalem ac specialem denominationem significet, conferat tantum notam meam ad p. 12. tit. 1. lib. LIII. ubi similis Graeculorum est aberratio circa spec. et gener. denom. *actionum in factum*. Sed hoc loco tit. s. cautio de damno infecto confunditur cum actione ex qualibet stipulatione. v) ἐπατεῖ Syn. ἐπατεῖν Fabr. R.



τελευτήσαντος ἐκβάλλεται παραγραφῆ, κἄν ἐγγράφῃ κληρονόμος.

11. Ἐάν τις εἰς οὐγκίαν γραφεῖς κληρονόμος καὶ δυνάμενος λαβεῖν ἐξ αὐτῆς διακόσια νομίσματα ἔλθῃ μᾶλλον ἑκατὸν νομίσματα^{w)} λαβεῖν ληγῆτον, οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῆ· εἰ δὲ λαβῶν ἀπὸ τοῦ ἰποκαταστάτου τί ποτε ὑπὲρ τοῦ παραιτήσασθαι τὸν κληρὸν ἔλθῃ τὸ ληγῆτον ἀπαιτῶν, ἐκβάλλεται δόλου παραγραφῆ.
12. Ἀπαιτῶν ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων τὴν χρῆσιν, ἐκβάλλεται παραγραφῆ, ἐὰν κατὰ βούλησιν αὐτοῦ ὁ ἀγρὸς ἐπράθῃ.
13. Κατὰ τῆς τοῦ^{x)} δόλου παραγραφῆς οὐκ ἀντιτίθεται δόλου ἀνάλυσις ἢ ἀναπλοκή· οὐ δεῖ γὰρ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ δόλου κερδᾶναι μὲν τὸν ἐνάγοντα, ζημιωθῆναι δὲ τὸν ἐναγόμενον.
14. Κατὰ δὲ τῆς τοῦ Μακεδόνης^{y)} παραγραφῆς ἀντιτίθεται δόλου ἀνάλυσις ἢ ἀναπλοκή.
15. Καὶ κατὰ τῆς μελλούσης ζημίας βεβαιουμένης ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τοῦ δόλου, ἐὰν ἐν τῇ μετὰ ταῦτα ἐνάγειν καὶ αὐτὸς δόλον ποιῆσῃ.
16. Τοῖς πατράσι καὶ πάτρωσιν οὐκ ἀντιτίθεται δόλου παραγραφῆ, οὔτε ἄλλη τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν ἀπτομένη· ἀλλ' ἢ περὶ τοῦ πράγματος ἀπαίτησις καὶ ἢ περὶ τῶν χρημάτων τῶν μὴ ἀπαριθμηθέντων ἀρμόζει. καὶ ἀδιάφορον, εἴτε ἐξ ἰδίου συναλλάγματος ἢ ἐξ ἄλλοτρίου ἐνήγετο ὁ πάτρων· καὶ ζῶντι γὰρ αὐτῷ καὶ τελευτῶντι κεραιώσθηται τιμῇ· ὅθεν οὔτε τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ ἀντιτίθῃσι^{z)} τὴν παραγραφῆν ἀπὸ δόλου τοῦ πάτρωνος. ὁ μόντοι κληρονόμος τοῦ ἀπελευθέρου ἀντιτίθῃσι τῷ πάτρωνι τὴν τοῦ δόλου παραγραφῆν. ἐπερωτῶν δὲ τὸν πάτρωνα οὐκ ἐξαιρεῖ τῆς ἐπερωτήσεως τὸ κεφάλαιον τοῦ δόλου, ἐπειδὴ οὐχ ἢ περὶ τοῦ δόλου, ἀλλ' ἢ περὶ τῆς μελλούσης ζημίας ἀγωγῇ ἀρμόζει.
17. Καὶ περὶ τοῦ δόλου ἡμῶν καὶ τῶν ὑπεξουσίων ἡμῶν ἀντιτίθεται ἡμῖν ἢ περὶ τοῦ δόλου παραγραφῆ· ἀλλ' εἰ μὲν πεκουλιᾶριον ἦν τὸ συναλλάγμα, ὁ ὅτε δήποτε γενόμενος δόλος.....^{a)} οὐ μὴν ὁ μετὰ ταῦτα βλάπτει τὸν ἔχοντα τὸν ὑπεξούσιον.
18. Καὶ ὁ ὅτε δήποτε γενόμενος δόλος παρὰ τοῦ ἐν πράγματι ἰδίῳ δοθέντος φροντιστοῦ καὶ γενικοῦ βλάπτει· τοῦ δὲ ἐπὶ δίκῃ δοθέντος ἐντολέως μόνος ὁ μετὰ προκάταρξιν δόλος βλάπτει.
19. Ἐὰν ἐντελλῶμαι Πέτρῳ ἐπερωτῆσαι σε, καὶ Πέτρος ἐντελλῆται Παύλῳ τοῦτο, καὶ ἐπερωτήσας σε Παῦλος ἐνάγῃ σοι, καὶ ἀπὸ τοῦ δόλου μου, καὶ ἀπὸ τοῦ δόλου Παύλου παραγράφῃ^{b)}.
20. Ἐὰν ὁ χρεώστης μου δόλῳ χρῆσάμενος παρασκευάσῃ σε ὁμολογῆσαι μοι· κατ' ἐμοῦ μὲν οὐκ ἔχεις παραγραφῆν, κινεῖς δὲ κατ' αὐτοῦ.
21. Τὸ αὐτό, κἄν γυνὴ δόλῳ χρῆσαμένη παρασκευάσῃ τὸν χρεώστην αὐτῆς ἐπερωτηθῆναι τῷ ἀνδρὶ προῖκα.
22. Κινῶν ὁ ἀνὴρ κατὰ τοῦ κληρονόμου τοῦ πενθεροῦ περὶ τῆς προικῆς, καὶ ἀπὸ δόλου οἰκείου καὶ τοῦ τῆς γυναικὸς ἐκβάλλεται.
23. Ὁ ἀνήθως, εἰς ὅσον εὐπόρος ἀπὸ τοῦ δόλου τοῦ ἐπιτρόπου γέγονεν, ἐνάγων ἐκβάλλεται παραγραφῆ, εἴτε τὰ ἱκανὰ δέδωκεν, εἴτε μὴ, καὶ εἴτε εὐπόρος

functi petit, exceptione repellitur, etsi scriptus est heres.

Si quis ex uncia heres scriptus, cum posset inde capere ducentos nummos, praeoptaverit legatum capere centum nummorum, non submovetur exceptione: sed si quid a substituto acceperit pro repudianda hereditate, et legatum deinde petierit, doli exceptione submovetur.

Usumfructum petens, qui usumfructum habebat, exceptione repellitur, si voluntate eius ager fuit venditus.

Adversus doli exceptionem non opponitur doli replicatio: non enim ex communi dolo actorem lucrum facere, reumque damnum pati decet.

Sed adversus exceptionem Senatusconsulti Macedoniani doli replicatio opponitur.

Et adversus actionem de futuro damno promissam ex clausula doli, si postea agens etiam ipse dolum fecerit.

Patribus ac patronis doli exceptio non opponitur, neque alia, quae existimationem eorum tangat: sed persecutio rei et exceptio non numeratae pecuniae competit. Neque interest, utrum ex proprio contractu, an ex alieno patronus conveniatur: nam et vivo ei et mortuo honos debetur: unde neque heredi eius exceptionem de dolo patroni libertus opponit. Liberti tamen heres patrono exceptionem doli obicit. Sed stipulans a patrono non eximit stipulationi clausulam doli, siquidem non actio de dolo, sed de damno futuro competit.

Et de nostro, et de illorum dolo, qui in nostra sunt potestate, doli exceptio nobis opponitur. Sed si peculiaris fuerit contractus, dolum quandocunque factus non item qui postea, obstat ei, qui quem in potestate habet.

Etiam factus quandocunque a procuratore generali aut in rem suam dato dolum nocet: sed in litem dati procuratoris solus dolum post litem contestatam commissus nocet.

Si mandavero Petro stipulari a te, et Petrus hoc mandaverit Paulo, ac Paulus a te stipulatus agat tecum, excipis et de meo et de Pauli dolo.

Si debitor meus dolo usus te induxerit, ut mihi promitteres: adversus me quidem exceptionem non habes, sed adversus ipsum agis.

Idem, et si mulier dolo usa debitorem suum impulerit, ut marito dotem promitteret.

Maritus agens adversus heredem soceri de dote, repellitur et ob suum, et ob uxoris dolum.

Impubes, in quantum ex dolo tutoris factus est locupletior, agens exceptione submovetur, sive satius dederit, sive non: et sive solvendo sit tutor, sive

w) νομισμάτων lego. R. x) τοῦ deest in Syn. et Fabr. R. y) Verius foret Μακεδονιαίου. R. z) Anne excidit ὁ ἀπελευθέρου αὐτοῦ. R. a) Haec lacunae signa ego interposui, cum exciderint quaedam de casu, si peculiaris no fuerit contractus. R. b) Sic feci ex παραγραφῆ. R.



ἔστιν ὁ ἐπιτρόπος, εἴτε μὴ· εἰ μὴ ἄρα δόλον τῷ ἐπιτρόπῳ ποιοῦντι συνέπαιξεν^{c)} ὁ συναλλάξας.

Ὁ δὲ δόλος τοῦ ὡς ἐπιτρόπου^{e)} οὐκ ἀντίκειται τῷ ἀνήθῳ· ἐὰν γὰρ πώληση πράγμα αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸ χρῆσθαι δεσπόσῃ αὐτό^{f)} ὁ ἀγοραστής· ὁ ἀνήθρος ἐκδικεῖ αὐτό, μὴ ἀντιτιθεμένης αὐτῷ παραγραφῆς, κἂν εἰ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὰ ἱκανά.

Ὅσα εἴρηται περὶ ἐπιτρόπου, νόμι καὶ περὶ κουράτωρος μαινομένου καὶ ἀσώτου καὶ ἀφήλικος.

Καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ἀφήλικι καὶ τοῖς ἀνήθοις ὁ ἴδιος ἀντίκειται δόλος. καὶ ὁ πλησιάζων γὰρ τῇ ἡβῇ ἀνήθρος δεκτικὸς ἐστὶ δόλου. τί γὰρ, ὅτε δέδωκεν εἰς τόπον ἑαυτοῦ τὸν ἴδιον χρεώστην καταβαλεῖν τῷ οἰκείῳ δανειστῇ; ταῦτα^{g)} καὶ περὶ μαινομένου, ἐὰν νομιζόμενος νῆφειν δέδωκεν εἰς τόπον ἑαυτοῦ τὸν ἴδιον χρεώστην δοῦναι δανειστῇ αὐτοῦ, ἢ αὐτὸς χρήματα λαβῶν ἔχει παρ' ἑαυτῷ σωζόμενα.

Ὁ τοῦ πρώτου δόλος οὐκ ἀντίκειται τῷ ἀγοραστῇ, εἰ μὴ βούληται χρῆσασθαι τῇ προσθήκῃ τοῦ χρόνου αὐτοῦ. καὶ καθόλου· αἱ μὲν^{h)} ἠνωμένοι τῷ πράγματι παραγραφῆ καὶ τῷ ἀγοραστῇ ἀντίκεινται· αἱ δὲ ἀπὸ προσώπου ἀμαρτανόμεναι οὐκ ἀντίκεινται.

Ὁ ἀγοράσας πρᾶγμα, ἢ κατὰ ἐναλλαγὴν λαβῶν, ἢ εἰς καταβολήν, ἢ καθ' ἕτερον τρόπον μιμούμενονⁱ⁾ πρᾶσιν, ἐκ τοῦ δόλου τοῦ προκλήτορος οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ· οἱ δὲ ἐξ ἐπικερδοῦς αἰτίας λαβόντες ἐκβάλλονται.

Καὶ ὁ δανειστής ἐπὶ τῷ ἐνεχύρῳ, καὶ ὁ λαβῶν ἐς νόξαν. εἰ δὲ ὁ ἀγοραστής δόλον ποιήσῃ, ἐκβάλλεται ἐκ τοῦ ἴδιου δόλου.

Ἐὰν^{k)} ἀλλότριον ἀγρὸν πωλήσῃς μοι καὶ παραδώσῃς^{l)}, ἕστερον δὲ κληρονομήσῃς τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ πωλήσῃς αὐτὸν ἄλλῳ καὶ παραδῶς· ἐγὼ μᾶλλον εἰμι βεβαιότερος. καὶ σὺ γὰρ ἐὰν κινήσῃς κατ' ἐμῶν, ἐκβάλλω σε παραγραφῇ· κἂν νέμῃ, κινῶ κατὰ οὐ τὴν πουβλικιανήν^{m)}.

Ἡ τοῦ δόλου παραγραφὴ διενήνοχε τῆς τοῦ φόβου, ὅτι ἡ τοῦ δόλου τὸ πρόσωπον ἐπιζητεῖ λέγεσθαι οὐ ποιήσαντος, καὶ οὐκ ἀντίκειται τῷ ἀγοραστῇ ὁ οὗ πρώτου δόλος· ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ φόβου παραγραφῆς οὐκ ἀνάγκη λέγεσθαι τὸ πρόσωπον τοῦ τὸν φόβον οἰήσαντος, ἀλλ' ὅτι γέγονεν ἐν τῷ πράγματι φόβος· εἰ οὐ μόνον ὁ τοῦ πρώτου φόβος, ἀλλὰ καὶ ὁ παρ' ἑτέρου γινόμενος ἐν τῷ πράγματι βλάπτει τὸν ἀγοραστήν.

Οὐκ ἔχει δὲ χώραν ἡ παραγραφὴ, ὅταν ὁ φόβος ἐρ' ἡμῶνⁿ⁾ τοῖς ὑπεξουσίοις ἡμῶν ἐπάγῃται· ἔξεστι ἐρ' ἡμῶν, χεῖρωνα τὴν αἴρεσιν τοῦ πεκουλλοῦ τῶν ὑπεξουσίων ἡμῶν ποιῆν. εἰ δὲ ἀποστῶσι τοῦ πατρῶου ἥρου, βοηθοῦνται.

ε'. Ἐὰν χωρὶς αἰρέσεως χρεωστῆς μοι δέκα νομίσματα, καὶ ληγατεύσω σοι ὑπὸ αἰρέσειν δέκα νομίσματα· κινῶν ὁ κληρονόμος περὶ τοῦ χρέους οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ, εἰ μὴ ἄρα τὴν περὶ τοῦ ληγίτου ἀσφάλειαν παρυσχεῖν ὑπερτίθεται.

Ἐὰν ληγατευθείης ὁδοῦ χώραν λάβῃ ὁ Φαλ-

non: nisi forte cum tutore dolum faciente colluseri is, qui contraxit.

Dolus autem protutoris non obstat pupillo: nam si rem eius vendiderit, eamque emtor usuceperit: pupillus eam vindicat, non opposita ei exceptione: etiamsi ab illo satis acceperit.

Quaecunque de tutore dicta sunt, intellige etiam de curatore furiosi et prodigi et minoris.

Et ipsis quoque minoribus et impuberibus proprius obstat dolus. Nam et proximus pubertati pupillus doli capax est. Quid enim, si in locum suum debitorem suum dederit, ut suo creditori exsolvat? Eadem et in furioso, si sapere creditus in suum locum delegaverit debitorem suum, ut solvat creditori suo, aut ipse pecuniam, quam accepit, salvam apud se habeat.

Venditoris dolus emtori non obstat, nisi accessione temporis ex persona illius uti voluerit. Et generaliter: exceptiones rei cohaerentes etiam emtori obstant: sed ex personae delicto orientes non obstant.

Qui rem emit, aut ex permutatione accepit, aut in solutum, aut alio modo emtionem imitante, ex dolo prioris possessoris non repellitur exceptione: qui vero ex causa lucrativa acceperunt, repelluntur:

Et creditor in pignore, et qui in noxam accepit. Sed si emtor dolum fecerit, ex proprio repellitur dolo.

Si alienum mihi agrum vendideris ac tradideris, sed deinde heres factus domino agri eum alii vendideris ac tradideris: ego multo potior sum. Nam si tu adversus me egeris, exceptione te submoveo: et si possideas, Publiciana adversus te ago.

Doli exceptio differt a metus exceptione, quod doli exceptio requirat, ut persona eius, qui dolum fecit, nominetur, neque obstat emtori venditoris dolum: sed in metus exceptione non necesse est personam nominari eius, qui metum fecit, sed factum esse in re metum: nec metus duntaxat venditoris, sed etiam qui ab alio in ea re adhibitus fuit, nocet emtori.

Locum autem exceptio non habet, si metus § a nobis iis, qui in potestate nostra sunt, iniectus fuerit: licet enim nobis deteriorem facere conditionem peculii eorum, qui in nostra sunt potestate. Sed si paterna hereditate se abstinerint, adiuvantur.

V. Si sine conditione decem mihi nummos delegavero: heres debitum petens exceptione non submovetur, nisi forte cautionem de legato praestare detrectet.

Si via legata locum habeat Falcidia, et legata- §.

c) συνέπαιξας Cod. 1357. R. d) Hanc §. Fabrotus neglexit supplere ex Cuiacii Obs. Lib. XV. cap. 22. ubi ex hoc uil. loco in Pandectis nec usucapta pro et usucapta emendat. R. e) τοῦ προτοῦτωρος apud Cuiac. R. f) καὶ μὴ συνυπεξουσίῳ αὐτοῦ etc. apud Cuiac. quod hic tamen affirmative exprimitur: idque contra Cuiacium defendit Pulvaecus in. IV. Thes. Otton. pag. 343. et cum Roberto Iauchius. R. g) ταῦτά lego. R. h) In marg. Cod. 1357. σημεῖον pictum erat. R. i) Lego μιμούμενον. Reitz. μιμουμένην. k) Hoc θεμάτιον usque ad βεβαιότερος alieno loco in lineis tit. posuit Fabrotus, credens esse versionem L. 2. de except. rei vend. sicut Leuncl. L. 1. eius tit. adscripsit. R. παραδῶς Fabr. cum Syn. R. m) Sic correxit Capperon. pro πουβλικιανήν. R. n) παρ' ἡμῶν erat in Cod. 1357. R. Basil. T. V.



κίδιος, καὶ ὁ ληγατάριος πᾶσαν ἐδική, μὴ διδοῦς τοῦ τρίτου^{ο)} τὴν διατίμησιν· ἐκβάλλεται παραγραφῇ.

§. 2. Ἐὰν δωρήσωμαί σοι τόπον, καὶ πρὸ παραδόσεως οἰκοδομήσης ἐν αὐτῷ γινώσκοντός μου, καὶ οὐ βούλωμαί σοι παρασχῆν τὸ δωρηθέν, λέγων αὐτὸ τὸ νόμιμον ὑπερβαίνειν μέτρον· παραγράφη με λέγων· ἀλλ' εἰ μὴ δόλον ποιεῖς ἀνασχόμενός με κτίσαι, καὶ μὴ διδοῦς τὰς δαπάνας.

§. 3. Καὶ ὁ μεταγενέστερος δόλος τοῦ φροντιστοῦ δούλου μου βλάπτει με.

§. 4. Ἐὰν ὁ διοικητὴς μου ἢ ὁ τὰ πράγματά μου διοικῶν παρὰ γνώμην μου δοῦλόν μου πωλήσῃ σοι, καὶ ἀναδοθῇ μοι, καὶ ὁ πωλήσας κινή κατὰ σοῦ περὶ τῆς τιμῆς· ἐκβάλλεις αὐτόν, ὡς μήτε δοκοῦντός σοι παραδοθῆναι τὸν δοῦλον^{ρ)}. εἰ δὲ καὶ τὸ τίμημα ἔτυχον δεδωκότες μοι, οὐ κατὰ σοῦ, ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ κινουῖσιν.

§. 5. Ἐὰν μέλλοντά σε^{ρ)} δωρεῖσθαι μοι ὑπὲρ μέτρον δωρεὰν δώσω εἰς τόπον ἐμὸν^{σ)} ἕτερόν μου χρεώστην τῷ δανειστῇ μου, οὐκ ἔχεις κατ' αὐτοῦ παραγραφῇ· αὐτὸς γὰρ τὸ ἴδιον ἀπολαμβάνει. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ γυναικὸς δεδωκυίας εἰς τόπον ἐαυτῆς ἑπὶ προικὸς τὸν μέλλοντα αὐτῇ δωρεῖσθαι. μετὰ δὲ λύσιν τοῦ γάμου ἀντίκειται τῷ ἀνδρὶ ὁ τῆς γυναικὸς δόλος μήπω καταβαλόντι τὴν προίκα. ἐφ' ἑκατέρου δὲ θέματος ὁ δοθεὶς ἔχει κατὰ τοῦ δεδωκότος τὴν περὶ χρέους ἀγωγήν, ἢ ἂν ἢ τὴν ὁμολογίαν ἀναλάβῃ, ἢ τὰ χρήματα, ἐὰν ἤδη κατέβαλεν.

§. ult. ε'. (H^s) τοῦ δόλου παραγραφῇ διηνεκῆς ἐστὶ^{τ)}, καὶ οὐχ ὡς ἐπὶ τῆς τοῦ δόλου^{υ)} ἀγωγῆς χρόνῳ περικλείεται^{υ)}.

6. Ἐὰν κατὰ σπουδὴν μου ἀπολέσῃ τὰ χρήματα ὁ χρεώστης μου, ἄπερ ἡμελλέ μοι καταβάλλειν, ἢ δώσῃ τῷ δανειστῇ μου, καὶ οὐ βούλωμαι τὴν ἀπίλειαν δεκτὴν ἰγῆσασθαι, ἐκβάλλομαι παραγραφῇ.

7. Ἐὰν νομίζων σοι χρεωστῆν κατ' ἐκταγὴν^{υ)} σου ὁμολογήσω δοῦναι ἐκείνῳ, ᾧ τινι ἠβούλου δωρησασθαι, ἔχω κατ' αὐτοῦ παραγραφῇ, καὶ καταβαλὼν ἀπαιτήσεως ἔχω δίκαιον^{ξ)}.

§. 1. Ἐὰν^{υ)} νομίζοντά με χρεωστῆν σοι δώσης^{ζ)} με ὑπὲρ σοῦ τῷ νομιζομένῳ σου δανειστῇ· ἔχω κατ' αὐτοῦ^{α)} καὶ^{β)} παραγραφῇ, καὶ καταβαλὼν ἀπαιτήσιν.

8. ἢ. Δόλον ποιεῖ τις ἀπαιτῶν, ὅπερ ἀναδίδοναι^{ε)} μέλλει.

§. 1. Καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτῶν ὁ κληρονόμος τὸ χρέος, ὅπερ ἐκελεύσθη μὴ ἀπαιτῆσαι, ἐκβάλλεται παραγραφῇ^{δ)}. ἐνάγεται δὲ καὶ τῇ ἐκ τῆς διαθήκης δυνάμει.

9. θ'. Ἐὰν ὁ φροντιστὴς ἦτο^{ε)} ἐντολεύς μου χρήμασιν ὑποφθαρεῖς καταδικασθῆναι ἀνάσχηται, κέχρημαι παραγραφῇ· καὶ οὔτε αὐτός, ἄπερ ἔλαβεν, ἀποδίδωσιν· αἰσχρὰς γὰρ ὑποκειμένης αἰτίας κρείττων ἐστὶν ὁ λαβὼν.

10. ι'. Ἐὰν τις τῶν συνοικούντων δωρήσῃται τῷ ἄλλῳ ἕδαφος, ὃ δὲ λαβὼν ἐν αὐτῷ κτίσῃ, τὸ ἀξίμιον διὰ παραγραφῆς ὑφίσταται.

r*ius totam vindicet, non dans trientis aestimationem, exceptione repellitur.*

Si locum tibi donaverim, tuque ante traditionem in eo aedificaveris me sciente, neque ego rem donatam tibi praestare velim, dicens, eam legitimum excedere modum, exceptione me repellis dicens: At si dolum non facis, passus me aedificare, neque impensas restituens.

Etiam posterior actoris servi mei dolus mihi nocet.

Si procurator meus, vel qui negotia mea praeter voluntatem meam gerit, meum servum tibi vendiderit, isque mihi redhibitus sit, et venditor pretii nomine tecum agat: repellis eum, quasi nec servus tibi traditus videatur. Sed etiamsi pretium mihi dedissent, non adversus te, sed adversus me agunt.

Si te volentem mihi ultra modum donare in locum meum creditori meo delegavero, exceptionem adversus eum non habes: ipse enim suum accipit. Idem quoque in muliere, quae in locum suum pro dote delegavit alium donare illi volentem. Sed post matrimonii dissolutionem obstat marito, si dotem nondum solvit, uxoris dolus. Utroque autem casu delegatus adversus delegantem habet actionem de debito, ut vel cautionem recipiat, vel pecuniam, si iam solvit.

VI. Doli exceptio perpetua est, neque ut doli actio, tempore circumcluditur.

Si opera mea debitor meus nummos perdiderit, quos mihi soluturus erat, aut dederit creditori meo, atque ego perditionem ratam habere nolero, exceptione repellor.

VII. Si putans me tibi debere, delegante te promisero illi dare, cui volebas donare, exceptionem habeo adversus illum, et si solvi, habeo ius repetitionis.

Si existimantem me debere tibi delegaveris pro te putativo creditori tuo: habeo adversus eum et exceptionem, et si solvi, repetitionem.

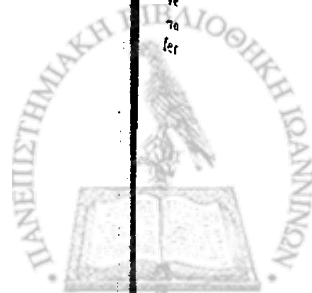
VIII. Dolum facit, qui petit, quod redditurus est.

Ideoque heres debitum petens, quod iussus erat non petere, repellitur exceptione: quin etiam convenitur vi testamenti.

IX. Si procurator sive mandatarius meus nummis corruptus se condemnari passus sit, utor exceptione: neque ipse, quod accepit, restituit: nam ubi turpis subest causa, potior est is, qui accepit.

X. Si quis conjugum alteri aream donaverit, et accipiens in ea aedificaverit, indemnitate per exceptionem consequitur.

ο) Ne quis in τοῦ τετάρτου mutet, praemonuimus supra. R. p) Lege τοῦ δοῦλου. q) σοι inveniebam scriptum. R. r) ὡς vel ὡςπερ supplendum videtur. R. s) L. 5. §. ult. D. h. t. legitur et apud Harm. I. 3. §. 62. et nonnullis. additis in sch. 3. novo ad Basil. XI. 1. cap. 35. (edit. nostr. T. I. p. 621.) ubi etiam dicitur esse them. I. cap. 6. huius Basil. tit. et lib. t) Schol. post ἐστὶν (ita) addit ἄχρι τριάκοντα ἐτῶν. u) περὶ δόλου Syn. et Fabr. R. v) Schol. ἢ δὲ δόλου ἀγωγή χρόνῳ περικλείεται ἦγον ἐντός διέτας, ἀτιμοποιός οὖσα. w) κατ' ἐπιταγὴν Syn. et Fabr. sed ἐκταγὴν agnoscunt quoque Glossae Labbaei, pro quo in L. 187. d. V. S. in Basil. ἐκταξίς legitur, i. e. delegatio. R. x) ἀπαιτήσιν simpliciter iidem, ut mox. R. y) καὶ ὅτι ἐάν iidem. R. z) ὡς iidem sine seq. με, quod sane superfluum. R. α) καὶ αὐτοῦ Cod. 1357. Iam vero correxerat Capperon. R. β) καὶ deest in Syn. et Fabr. R. γ) ἂν δίδοναι scriptum inveni. R. δ) Cod. 1357. παραγραφῆς. R. ε) φροντιστῆς ἦτοι deest in Syn. et Fabr. R.



ια'. Εἰ μὴ ὁ μετὰ τὴν προκαταρξίν, τοῦ φροντιστοῦ ἦτοι τοῦ ἐντολέως δόλος οὐκ ἀντίκειται τῷ δεσπότῃ. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἐπιτρόπου, ἐὰν πρὶν γένηται ἐπιτροπος, δόλον ποιήσῃ.

Κανονικῶς γὰρ λέγεται, πάντα δόλον ὑφείλει τιμωρεῖσθαι¹⁾, εἰ καὶ μὴ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ποιήσας μέλλει ζημιοῦσθαι.

ιβ'. Ὁ τῷ λογισμῷ τῆς δικαιοσύνης δυνάμενος τὴν ἀγωγὴν ἐκβάλλειν ἔχει τὴν τοῦ δόλου παραγραφὴν.

ιγ'. Τοῖς ἀποκλήροις παῖσι φυλάττεται τὸ ἴδιον δίκαιον, ἐγγυμένης τῆς διαθήκης, μὴ ἀντιτιθεμένης αὐτοῖς παραγραφῆς. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν.

ιδ'. Ὁ ἐν ἀλλοτρίῳ κτίσας ἐδάφει οὐκ ἄλλως λαμβάνει τὰς δαπάνας, εἰ μὴ διὰ τῆς τοῦ δόλου παραγραφῆς, ὅτε νεμόμενος ἐνάγεται.

ιε'. Τοῦ προαθέντος πράγματος ἐκνικηθέντος, ἀνδ²⁾ ἔτοιμος ἐστὶν ὁ ἐγγυητὴς καταδικασθεὶς τῷ ἀγοραστῇ διὰ τοῦτο, καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ πάντα τὰ περιχόμενα τῷ δικαίῳ τῆς πράξεως παρασχεῖν τῷ ἀγοραστῇ, δύνανται³⁾ αὐτὸν κινεῖν τὴν τῆς καταδίκης ἀγωγὴν παραγράφασθαι· φροντίζει δὲ ὁ δικαστὴς τὸ ἀσφαλές τοῦ ἀζημιῶν περιγενέσθαι τῷ ἀγοραστῇ.

Ἡ χρεώστης τοῦ μαινομένου κατὰ προξενίαν αὐτοῦ καταβαλὼν τῷ δανειστῇ αὐτοῦ, ἐν ᾧ⁴⁾ κήρειν αὐτὸν ὑπελάμβανεν, ἔχει παραγραφὴν, εἰς ὃ τὸν μαινόμενον ἀπέλησεν.

ις'. Ὁ πατὴρ ἐκ συμφώνου τὴν γεγαμημένην θυγατέρα καὶ τοὺς αὐτῆς θρέψας, καὶ κατὰ ἀγροικότητα καὶ ἀπειρίαν ὁμολογήσας τόκους τῆς προικῆς, ἔχει τὴν τοῦ δόλου παραγραφὴν.

ιζ'. Ἐὰν τις τοῖς ἀπὸ τῆς θυγατρὸς ἐγγόνοις⁵⁾ ἀγατεύσῃ, προσθεὶς κεραιωθεῖσθαι παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ μὴ δυνήσθην αὐτὸν ἀπαιτῆσαι, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν πλέον αὐτοῖς καταλιπεῖν· ἐὰν οἱ ἐγγονοὶ κληρονομήσαντες τοῦ πατρὸς ἐνάγωνται περὶ τῆς ποσότητος ταύτης, ἔχουσι δόλου παραγραφὴν, ὡς τῆς ἀπαιτήσεως παρὰ γνώμην τοῦ τελευτήσαντος ἐνομένης.

Ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀγοράσῃ παρὰ τοῦ συγκληρονόμου τὸ μέρος, καὶ κατηγορηθῆται ὡς πλαστῆ ἢ ἰαθῆκη· ἀπαιτῶν τὰς τιμὰς ὁ πεπρακῶς ἡρητημένης τῆς κατηγορίας, ἐκβάλλεται δόλου παραγραφῆ.

Ἐὰν γυνὴ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ παῖδα κ μέρους γράψῃ κληρονόμους· ἄλλον δὲ υἱὸν ἐκ προτέρου συνοικεῖσθαι εἰς τὸ ἄλλο μέρος ὑπὸ αἵρεσιν ἦν, ἐὰν μὴ ἐναγάγῃ ὡς κηδεμονευθεὶς παρ' αὐτῆς⁶⁾.

Δὲ μὴ θέλων πληρῶσαι τὴν αἵρεσιν παραιτήσεται ἐν τὴν κληρονομίαν, θείλησῃ δὲ λαβεῖν τὰ καταειφθέντα αὐτῷ ληγάτα, ἐκβάλλεται δόλου παραγραφῆ.

[ΚΩΔ. Βιβλ. η'. Τίτλ. λς'.]

ιη'. Ὁ χρεώστης ἐκ μέρους κρατεῖται ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν κληρονόμων· εἰ μέντοι κελευθῆ ἔνδ' δοῦναι, οὐδ' ἄλλους ἐξωθεῖ δόλου παραγραφῆ.

ιθ'. Ἡ τοῦ πράγματος καταδίκη ἐκείνῳ ἀντίκειται

f) Correxerit Capperon. pro τιμωρεῖσθαι, quod est in Cod. 1357. R. g) Lege ἰάν. h) δύνανται Cod. 1357. R. i) ἐνωῦ Cod. 1357. unde Capperon. fecerat ἐν ᾧ οὐ. Ego negationem tollere austinui, et mox τὸν μαιν. pro τὸ μαιν. escripsi. Observanda autem in hoc κεφ. vocabulum προξενίας, et verbum προξενέω in tit. XV. κεφ. α'. §. 11. in delegandi ensu. R. k) τοῖς — ἐγγόνους Cod. 1357. R. l) Hoc mihi stare posse non videtur; nam Latinus Pandectes exigeret: παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, aut παρὰ τοῦ πάππου αὐτῶν: nisi in tutelam muliebrem deslexerit Basilicus. At sic Domitiana foret quaestio. R.

XI. Non nisi post litis contestationem commissus L a procuratore sive mandatario dolus domino obstat. D. Idem etiam est in tutore, si antequam tutor fieret, dolum fecerit.

Regulariter enim dicitur, omnem dolum esse puniendum, etiamsi non alius, sed ipse, qui fecit, damnum sit passurus.

XII. Qui aequitatis ratione actionem repellere potest, doli habet exceptionem.

XIII. Exhereditatis liberis suum ius servatur, rupto testamento, non obstante eis exceptione. Idem et in heredibus eorum.

XIV. Qui in alieno aedificavit solo, non aliter recipit impensas, nisi per doli exceptionem, quando possidens convenitur.

XV. Evicta re vendita, si fideiussor capropter emtori condemnatus, et rem, et omnia, quae iure venditionis comprehenduntur, paratus sit praestare emtori, potest eum ex iudicato agentem exceptione repellere: sed iudex curat, ut cautionem indemnitate emtor consequatur.

Debitor furiosi per delegationem eius creditori illius solvens, dum sapere eum opinabatur, exceptionem habet, in quantum furioso profuit.

XVI. Pater, qui ex pacto filiam nuptam et qui eius sunt, aluit, et per rusticitatem et imperitiam usuras dotis pollicitus est, doli exceptionem habet.

XVII. Si quis nepotibus ex filia legaverit, et adiecerit, a patre eorum sibi deberi, neque ab eo petere se posse, ideoque illis non plura relinquere: si nepotes patri heredes facti conveniantur de illa summa, doli exceptionem habent, utpote facta praeter voluntatem defuncti repetitione.

Si heres a coherede rem emerit, et testamentum arguatur ut falsum: venditor pretium poscens pendente accusatione, doli exceptione submovetur.

Si mulier virum et filium ex eo pro parte heredes scripserit, et alium filium ex priore matrimonio pro altera parte sub conditione, si non instituerit actionem, ut qui in tutela eius fuerit: at ille implere conditionem volens hereditatem quidem omittat, sed relicta sibi legata accipere velit, doli exceptione repellitur.

[COD. Lib. VIII. Tit. 36.]

XVIII. Debitor ex parte unicuique heredi tenetur: si tamen uni iussus sit dare, reliquos doli exceptione submovet.

XIX. Res iudicata ei obstat, qui litigavit et con-



τῷ δικασμένῳ καὶ καταδικασθέντι, καὶ πάλιν κινούντι, ἢ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ.

L. 3. κ'. Ἐὰν θέλῃς κινήσαι δικαστήριον κατὰ τοῦ VIII. 35. ἀδελφοῦ σου καὶ ἐπιτρόπον γενομένου, δύνασαι, καὶ nostris 36. εἰ ἀντιτεθῆῃ σοι συμφώνου παραγραφῆ, ἀντιπαραγράψαι δόλω, καὶ πῦσαν ἀπάτην ἐξωθεῖς^{m)} διὰ τῆς καλῆς πίστεως.

L. 4. κα'. Ἐφ' ὅσον ψῆφος οὐδέποτεⁿ⁾, πάσας τὰς δικαιολογίας ἀκαιρέους^{o)} ἔχεις. C. eod.

L. 5. κβ'. Μᾶλλον βοηθεῖται ὁ βιαίως^{p)} ἐκβληθεὶς καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν νεμόμενος, ἢ περὶ ὁ θέλων κινήσαι τὸ τῆς βίας μὴ νεμόμενος, ἐπειδὴ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μόνον κινεῖται. C. eod.

L. 6. κγ'. Ἐὰν γένηται σύμφωνον καὶ ἀντιτεθῆται παραγραφῆ^{q)}, ἐντεῦθεν διηκεκῆς ἢ περὶ δόλου ἀγωγῆ δύναται ἀντιπαραγραφῆσθαι. C. eod.

L. 7. κδ'. Ἐὰν τις κατὰ δόλον μέρος καταβαλὼν τοῦ λοιποῦ σύμφωνον ἐποίησεν, οὐδὲν ἦτοον ἀπαιτεῖται· καὶ ἀντιτεθείς τὸ σύμφωνον δόλου παραγραφῆ ἐκβάλλεται. C. eod.

L. 8. κε'. Ἡ περιεμπωρία παραγραφῆ ἐν προομιόις ἀντιτεθῆται· εἰ δὲ παρέθῃ^{r)}, καὶ οὕτω πρὸ^{s)} ἀποφάσεως δύναται ἀντικεῖσθαι. C. eod.

L. 9. κς'.^{t)} Ἄν^{u)} ἀσθενῆ ὁ ἐνάγων περὶ τὰς ἀποδείξεις, οὐ χρεῖαν ἔχεις δικαιολογεῖσθαι, εἰ δὲ συνομολογεῖς μὲν, ἔχεις δὲ παραγραφῆν, ἀντίθετος αὐτῆν· καὶ εἰ ἀμφισβητηθεῖ, τελευταῖον ἐξετασθήσεται μετὰ τὴν ἐναγωγῆν. C. eod.

L. 10. κζ'. Ὁ ἐνάγων τὴν ἐναγωγῆν τὴν ἑαυτοῦ οὐ παραγραφῆ, ἀλλ' ἀντιπαραγραφῆ δύναται ἰσχυροποιεῖν. C. eod.

L. 11. κη'. Πᾶσα γραφῆ^{v)} καὶ δικαιολογία ἀρμόζουσα τῷ ἐναγομένῳ ἀρμόζει καὶ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ. C. eod.

L. 12. κθ'. Ἐὰν δικολόγος ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης παραλελοιπῶς διλατορίαν^{w)} παραγραφῆν, τελευταῖον χρῆται αὐτῇ· εἴτα ἐκβληθεὶς οὐδὲν ἦτοον ἀντιτεθῆσθαι αὐτῆν^{x)}, μίαν λίτραν χρυσοῦ προστιμηθήσεται. C. eod.

L. 13. λ'. Τὰς τοῦ φόρου παραγραφὰς ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης ἀντιτεθῆτω τις. C. eod.

TITULOS E'.

Μη^{y)} βία γένηται ἐκείνῳ τῷ εἰς κατοχὴν πεμφθέντι.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. μγ'. Τитλ. δ'.]

I. pr. α'. Λέγει ὁ πραιτωρ· εἰ κατὰ δόλον σου ὁ πεμφθεὶς εἰς νομὴν μὴ κατάσχη αὐτῆν, in factum, εἰς ὅσον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, ἐναχθήσῃ. C. III. 4.

§. 2. Εἴτε δανειστής, εἴτε ληγατάριος, εἴτε γαστήρ εἰς νομὴν πεμφθῶσι^{z)}, κινούσι τὴν in factum^{a)}· εἴτε δόλω, εἴτε ἄλλως^{b)} κωλυθῶσιν.

§. 3. Ἐνάγεται δὲ καὶ ὁ κωλύων καὶ ὁ ἐξωθῶν, κἂν μὴ βίαι^{c)} ἐποίησε.

demnatus est, ac rursus litem movet, aut heredibus eius.

XX. Si iudicium exercere velis cum fratre tuo eodemque quondam tutore, potes, etiamsi tibi pacti exceptio opponatur, de dolo replicare, et omnem fraudem repellis per bonam fidem.

XXI. Quamdiu sententia lata non est, omnes allegationes habes salvas.

XXII. Potius adiuvatur eiectus violenter et postea rursus possidens, quam qui non possidens interdictum de vi movere vult, siquidem intra annum tantum intenditur.

XXIII. Si factum sit pactum, atque exceptio opponatur, inde perpetua de dolo actio replicari potest.

XXIV. Si quis per dolum parte exsoluta, de reliqua pactum fecit, nihilominus postulatur: et opponens pactum, doli exceptione repellitur.

XXV. Exceptio peremptoria in primordio obicitur: sed si omisa sit, et sic ante sententiam opponi potest.

XXVI. Si actor deficiat in probationibus, non necesse tibi est, allegationibus uti. Sed si confiteris quidem, at exceptionem habes, oppone eam: et si ambigua sit, deinde examinabitur post intentionem.

XXVII. Qui actionem suam intendit, non exceptione, sed replicatione eam confirmare potest.

XXVIII. Omnis exceptio et allegatio competens reo, competit etiam iis, qui pro eo intercesserunt.

XXIX. Si causidicus omissam in primordio litis dilatoriam exceptionem postremo adhibeat: deinde repulsus eam nihilominus opponat, una auri libra multabitur.

XXX. Praescriptiones fori aliquis in principio litis opponat.

TITULUS V.

Ne vis fiat ei, qui in possessionem missus erit.

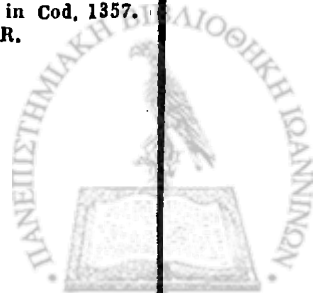
[DIG. Lib. XLIII. Tit. 4.]

I. Ait Praetor: Si per dolum tuum, qui missus est in possessionem, eam non obtinuerit, in factum, quanti ea res est, convenieris.

Sive creditor, sive legatarius, sive venter in possessionem missi fuerint, in factum agunt: sive dolo, sive aliter prohibeantur.

Convenitur autem et qui prohibet, et qui expellit, etiamsi vi non fecerit.

m) Post δόλω distincti, et ἐξωθεῖς reposui pro ἐξωθείς. R. n) Sensus exigit οὐ δέδοται, aut si quid aliud propius ad οὐδέποτε accedit. R. o) ἀκαιρέους correxissem, nisi Glossae Labbaei et du Cangii alterum plus semel agnoscerent, licet barbarismum credam. R. p) βιαίως Cod. 1357. R. q) Malim comma transferri post ἐντεῦθεν. R. r) παρέσθῃ Cod. 1357. R. s) πρὸς Cod. 1357. R. t) L. 9. C. h. t. aliis verbis redditur in sch. t. ad Basil. XXII. 1. cap. 53. (Fabr. T. III. p. 66. edit. nostr. T. II. p. 493.) ubi dicitur esse cap. 9. tit. 11. lib. 50. Basil. u) Malim ἐάν. v) παραγραφῆ verti. R. w) δηλατ. Cod. 1357. R. x) αὐτὸν Cod. 1357. R. y) Solam sine nigro habent Rubricam Syn. ac Fabr. prout sequitur: περὶ τῆς τῶν βία ἢ δόλω τῆς νομῆς κωλυθέντων παραγραφῆς. Aliis tamen locis L. 1. §. 2. 3. 4. 5. positas invenio: et in Synopsi quidem pag. 119. citantur ex βιβ. να'. τίτλ. α'. κεφ. α'. θεμ. λβ'. Sed Fabrotus retulit ad fin. tit. 14. lib. LVIII. R. z) πεμφῶσι Cod. 1357. R. a) ἰμπακτοῦμ Fabr. cum Syn. R. b) Sic cum Syn. et Fabr. dedi, pro quo in Cod. 1357. extabat: εἰ δὲ δόλω καὶ ἄλλως. R. Posse quoque εἶτε καὶ ἄλλως legi, Gavellius notat. c) βίαν Syn. Fabr. R.



Πλὴν εἰ μὴ ἴδιον ἐνόμισε τὸ πρῶγμα, ἢ ὑποκείμεναι αὐτῷ, ἢ μὴ εἶναι τοῦ χρεώστου.

β'. Ἐνάγεται δέ, εἰς ὅσον διέφερε τῷ δανειστῇ κατασχεῖν τὸ πρῶγμα· ὥστε εἰ ψευδὲς ἦν τὸ χρεός, δι' ὃ ἐπέμφθη εἰς νομὴν, ἢ καὶ ὑπὸ παραγραφῆς ἐξεβάλλετο^{d)}, οὐχ ἔξει τὴν ἀγωγὴν.

Μεμνηῶς καὶ ἄνηθος μὴ ὦν δεκτικὸς δόλου οὐχ ἐπόκειται· εἰ δὲ ὁ ἐπίτροπος εὐπορος ὦν ποιήσῃ δόλον, καὶ ὁ ἄνηθος ἐνάγεται, καὶ αὐτός.

Εἰ βουλήσει μου ὁ υἱός μου ἢ ὁ δοῦλός μου κωλύσῃ, ἔγω ἐνάγομαι, ὡς περ κἂν δι' ἄλλων κωλύσω.

Εἰ μὲν ἐξ ἑτέρας αἰτίας πεμφθῆ τις εἰς νομὴν, ἐνιαία^{e)} ἐστὶν ἡ ἀγωγή, ὡς ποιναιλία· καὶ κατὰ κληρονομίαν μὲν, εἰ μὴ εἰς τὸ περιελθόν, οὐ δίδεται, κληρονόμοις δὲ δίδεται. ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ ληγάτου νομῆς διηρηκῆς ἐστὶν ἡ ἀγωγή, καὶ κατὰ κληρονομίαν δίδεται· ἔξεστι γὰρ τοῖς διαδόχοις ἐκκλίειν τὰς ἐκ νόμου παραγγελίας διδοῦσιν ἱκανά.

γ'. Εἴτε ἰδίῳ ὀνόματι, εἴτε ἀλλοτρίῳ κωλυθῆ τις ἢ κωλύσῃ· χώρα τῇ νομικῇ παραγγελίᾳ εἰς τὸ διαφέρον τῷ δεσπότῃ.

δ'. Ὁ πεμφθεὶς εἰς τὴν ἐπὶ τῷ ληγάτῳ νομὴν καὶ κωλυθεὶς εἰσελθεῖν ἔχει μὲν τὸ ἰντέδικτον· κάλλιον ἔστι, τὸν ἄρχοντα ὑπὲρ τὰ διατεταγμένα ἐσθότει καὶ διὰ στρατιωτῶν ἐκβιάσαι τὴν οἰκίαν ψήφον.

Καὶ εἰς τὰ τοῦ κληρονόμου ἐσθότει πέμπεται· καὶ εἰ μὴ δεχθῆ, οὐτιλίως κινήσει, ἢ ὑπὲρ τὰ διατεταγμένα ἐκβιάσει.

Πέμπεται καὶ γαστήρ εἰς νομὴν, καὶ ἔχει τὴν αὐτὸν νόμον παραγγελίαν, καὶ κωλυτικὴν, καὶ ἀποκαταστατικὴν· δύναται δὲ καὶ τῇ in factum χρήσασθαι, ὡς περ ὁ δανειστής.

Ἐὰν λέγεται γυνὴ μὴ οὔσα ἐγκύμων, ἢ μὴ ἐξ αὐτοῦ ἐγκυμονοῦσα πεμφθῆναι εἰς νομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τύχης ἐγκαλεῖται, ὡς ἐπὶ τοῦ Carbonianείου^{f)}, εἰς νομὴν πέμπεται.

ε'. Καὶ ὁ πεμφθεὶς εἰς τὴν περὶ μελλούσης ζητίας ἀσφαλείας νομὴν, διὰ τὸ μὴ δοθῆναι ἀσφάλειαν, ἔχει τὴν νομικὴν παραγγελίαν.

Εἰ δὲ μὴ ἐμποδίσῃ τῇ ἀσφαλείᾳ ὁ δεσπότης ἢ οἶκον, ἐκβάλλει παραγραφῇ τὸν κινούντα.

Εἰ μὴ ἀσφαλίσωμαι τὸν γείτονα διὰ τὸ σαθρὸν ἢ οἶκον μου, μηδὲ δέξωμαι αὐτὸν εἰς νομὴν· εἰς διαφέρον ὑπόκειμαι·

Ὡς περ καὶ εἰ, πρὶν σχῆ εὐχέρειαν τοῦ προσελθόντος κατ' ἐμοῦ, ζημιωθῆ.

Ὁ ἐξ οἴασον αἰτίας πεμφθεὶς εἰς νομὴν καὶ κωλυθεὶς ἔχει τὴν in factum.

Attamen nisi suam esse rem putabat, aut sibi obnoxiam, aut debitoris non esse.

II. Convenitur autem, quanti interfuit creditoris rem detinere: ita ut, si falsum fuerit debitum, cuius causa in possessionem missus fuit, aut etiam per exceptionem repulsus sit, actionem non sit habiturus.

Furiosus et pupillus doli non capax non tenentur: sed si tutor locuples dolum fecerit, et impubes convenitur, et ipse.

Si voluntate mea filius meus aut servus meus prohibuerit, ego convenior: sicut et si per alios prohibuero.

Si ex alia quidem causa quis in possessionem missus sit, annalis est actio, utpote poenalis: et in heredes, nisi in id, quod pervenit ad eos, non datur: heredibus autem datur. Sed in legatorum possessione perpetua est actio, et in heredes datur: licet enim successoribus satisdantibus interdicta legitima declinare.

III. Sive suo nomine, sive alieno quis prohibitus sit, aut prohibuerit: locus est legitimo interdicto in quantum domini interest.

IV. Qui in possessionem legati causa missus et intrare prohibitus est, habet quidem interdictum: sed melius est, ut Praeses praeter statuta nonnunquam etiam per milites suam exequatur sententiam.

Et in bona heredis interdum mittitur: et si non recipiatur, utiliter aget, aut praeter statuta exequetur.

Et venter in possessionem mittitur, habetque legitimum interdictum, tam prohibitorium, quam restitutorium: sed etiam in factum actione uti potest, sicut creditor.

Si mulier cum non esset praegnans, aut non ex eo praegnans, dicatur missa in possessionem, aut si de statu incusetur, ut in Carboniano, in possessionem mittitur.

V. Etiam is, qui in possessionem missus est ob cautionem damni infecti, quia cautio praestita non est, legitimum habet interdictum.

Sed si cautionem non impedierit dominus aedium, agentem exceptione repellit.

Si vicino non cavero ob ruinam aedium mearum, neque eum in possessionem recepero: in id, quod interest, teneor:

Sicut et si antequam facultatem habeat mecum experiendi, damnum passus sit.

Qui ex quacunque causa in possessionem missus ac prohibitus fuit, in factum actionem habet.

d) σου ἐξεβάλλετο Syn. Fabr. R. e) Nisi alia auctoritate muniatur, legam ἐνιαυσιαία. R. f) καρπολαγία

l. 1357. R.



ΤΙΤΛΟΣ ς'.

Ποίων πραγμάτων ἀγωγή οὐ δίδεται.^{β)}

[ΠΑΝΑ. Βιβλ. μδ. Τίτλ. ε'.]

- pr. α'. Ο^{h)} ὄρκος δύναμιν ἀποφάσεως ἔχει.
- IV. 5. Οὐκ ἀντίκειται δὲ τῷ ἀνήθῳ ὁ παρ' αὐτοῦ ἐπα-
χθεὶς ὄρκος· εἰ μὴ σὺν αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν
δικαστηρίῳ ἐπάγῃ^{ι)}.
- §. 1. Ἐὰν ἐκ προτάσεως τοῦ ἐνάγοντός μοι περὶ ἀγροῦ
ὁμῶσθαι ὁ πωλήσας μοι, ἴδιον πωλῆσαι μοι· ἔχω τὴν
παραγραφὴν.
- §. 2. Ὀμνύς ὁ ἐγγυητής, εἰ μὲν περὶ τοῦ ἴδιου προσ-
ώπου, οὐκ ὠφελεῖ τὸν πρωτότυπον· εἰ δὲ γενικῶς,
ὅτι οὐ κερχεύεται, ἀρμόζει καὶ τῷ ἐναγομένῳ ἢ
παραγραφῇ.
- §. 3. Ἐὰν τὸν διοικητήν^{κ)} μου δοῦλον ἐλευθερώσας
ἐπερωτήσω αὐτόν, ὅσα μοι ἐκ τῆς τοιαύτης διοική-
σεως ἡμέλλε χρεωστῆναι, εἴπερ ἦν ἐλεύθερος· οὐκ ἐκ-
βάλλομαι παραγραφῇ· οὔτε γὰρ ἐπὶ βάρει τῆς ἐλευ-
θερίας ἐπερωτήσα.
- §. 4. Τὰ δὲ ἐπὶ βάρει τῆς ἐλευθερίας οὐκ ἀπαιτεῖται·
οἷον ἐὰν ποινήν ἐπερωτήσω αὐτόν ἐκ τοῦ προσκροῦσαι
μοι, καὶ ἀνάγκην ἔχη διὰ τὸν φόβον τῆς ποινῆς ἐν
πᾶσι μοι πειθαρχεῖν.
- §. 5. Καὶ ἀρμόζει ἢ περὶ τούτου παραγραφῇ, ἐὰν
εὐθέως τοῦ ἐλευθεροῦν ἐπερωτηθῇ. εἰ δὲ μετὰ χρόνον,
τῆς αἰτίας διαγνωσθείσης, οἷον ἢ^{λ)} διὰ τὸν φόβον ἢ
τὴν αἰδῶ τοῦ πάτρωνος ἠνέσχετο ἐπερωτηθῆναι.
- §. 6. Ἡ δὲ τοιαύτη παραγραφὴ καὶ ἐγγυηταῖς ἀρμό-
ζει, καὶ τῷ δοθέντι παρ' αὐτοῦ ἐνόχῳ· καὶ ὅτε αὐτὸς
ὡς προκορυάτωρ ἐνάγεται τοῦ δοθέντος παρ' αὐτοῦ
ἐνόχου.
- §. 7. Ἡ διὰ τὴν ἐλευθερίαν γινομένη κοινωνία μεταξὺ
τοῦ ἀπελευθέρου καὶ τοῦ πάτρωνος ἀνίσχυρός ἐστιν.
- §. 8. Εἴτε αὐτῷ τῷ πάτρωνι, εἴτε ἑτέρῳ κατὰ κέλυσιν
αὐτοῦ ὁμολογήσῃ τὰ ἐπὶ βάρει τῆς ἐλευθερίας, χώρα
τῇ παραγραφῇ.
- §. 9. Εἰ μὴ ἄρα δανειστῇ τοῦ πάτρωνος ἐπερωτηθῇ·
τότε γὰρ κατὰ μὲν αὐτοῦ παραγραφὴν οὐκ ἔχει· κατὰ
δὲ τοῦ πάτρωνος ἔχει τὸν τῆς ἀπαιτήσεως λόγον, εἰ
μὴ ἐπὶ διαλύσει φιλονεικίας ἐπερωτηθῇ.
- §. 10. Εἰ δὲ καὶ τὸν ἴδιον χρεώστην ὁ ἀπελεύθερος
προξενήσῃ τῷ πάτρωνι, κατ' αὐτοῦ μὲν^{μ)} τοῦ πά-
τρωνος οὐχ ἀρμόζει τῷ χρεώστῃ παραγραφῇ· ὁ δὲ
ἀπελεύθερος ἔχει κατὰ τοῦ πάτρωνος τὸ τῆς ἀπαι-
τήσεως δίκαιον.
- §. 11. Ἡ τοιαύτη παραγραφὴ καὶ τοῖς διαδόχοις ἀρ-
μόζει τοῦ ἀπελευθέρου, καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων
τοῦ πάτρωνος.
- pr. β'. Τοῦ ὑπέξουσιου μου ὁμνύντος, μὴ χρεωστῆναι
εὐδ. με, κέρχημαι παραγραφῇ.
- §. 1. Ἐὰν προφάσει κύβων πωλήσω πρᾶγμα καὶ ἐκ-
νικηθῇ, καὶ ἐνάγομαι καὶ ἔχω παραγραφὴν^{ν)}.

g) Περὶ πραγμάτων, καθ' ὧν ἀγωγή οὐ δίδεται· οἷον περὶ ὄρκων καὶ ἀνισχύρων ἐπερωτήσεων παραγραφῇ (παραγραφῆς Fabr.). Solam hanc Rubricam habet Syn. sed Fabrotus ex h. t. affert L. 1. pr. et quasi κεφ. θ'. subiungit L. 9. C. de incolis, quod rectius ad Lib. I. IV. Tit. 1. aut 2. retulisset. In errore eum induxisse videtur Leuncl. qui dictae modo Rubricae continenter subdit: Περὶ κληρῶν. Τίτλου α'. κεφάλαιον ις'. Θεμ. β'. Ἡ χώρα καὶ τὴν κατοικίαν καὶ τὴν ἀξίαν ἐπέχει τοῦ τελευτήσαντος ἀνδρός, εἰ μὴ δευτερογαμησῇ. (. . ση Fabr. rectius.) Male autem in hunc locum, ubi est plane ἀπροσδιόριστος, relictus credo, et pertinere ad Lib. VI. Tit. 1. atque versionem potius esse L. 13. C. de dignitat. R. Reperitur L. 13. C. de dignitat. reposita in nostra Basil. editione cap. 30. tit. 1. Lib. VI. sed aliis verbis. h) L. 1. pr. §. 1. D. h. t. iisdem verbis reddita legitur in sch. t. ad Basil. XXI. 5. cap. 17. (Fabr. T. III. p. 165. edit. nostr. T. II. p. 545.). i) ἐπάγῃ Fabr. R. Sic et Schol. k) Correxerit Capperon, pro δικητῆν, quod erat in Cod. 1357. R. l) Lego ac verto ei pro ἢ. R. m) Sic rescripsi pro δε. R. n) Lego καὶ ἐνάγομαι· ἔχω παραγραφὴν. R.

TITULUS VI.

Quarum rerum actio non datur.

[DIG. Lib. XLIV. Tit. 5.]

I. Ius iurandum vim sententiae habet.

Non obstat autem impuberi ius iurandum ab ipso delatum: nisi cum tutoris auctoritate in iudicio delatit.

Si ex propositione eius, qui agrum a me petit, venditor meus iuraverit, se suum mihi vendidisse: exceptionem habeo.

Si quidem fideiussor de sua persona iuret, non prodest principali debitori: sed si generaliter, non deberi, competit etiam reo exceptio.

Si servum meum actorem manumittens, stipulatus ab eo fuero, quaecumque mihi ex illa administratione debitorus foret, si liber esset: non repellor exceptione: neque enim libertatis onerandae causa stipulatus fui.

Quae vero onerandae libertatis causa imponuntur, non exiguntur: velut si poenam ab eo stipuler, si me offendat, et necesse habeat ob poenae metum in omnibus mihi obtemperare.

Et competit de eo exceptio, si statim post manumissionem ab eo stipuler. Sin autem post intervallum, causa cognita competit, velut si ob metum aut reverentiam patroni promiserit.

Haec autem exceptio fideiussoribus quoque competit, et dato ab eo reo: et cum ipse tanquam procurator rei a se dati convenitur.

Societas libertatis causa inita libertum inter ac patronum invalida est.

Sive ipsi patrono, sive alii iussu eius promiserit, quae ad onerandam libertatem faciunt, locus est exceptioni.

Nisi forte creditori patroni promiserit: tunc enim adversus illum quidem exceptionem non habet: sed adversus patronum conditionis causam habet, nisi transigendae controversiae causa promiserit.

Sed et si libertus suum debitorem patrono delegaverit, adversus ipsum quidem patronum debitori exceptio non competit: sed libertus adversus patronum ius conditionis habet.

Haec exceptio et successoribus liberti competit, et adversus heredes patroni.

II. Eo, qui in potestate mea est, iurante, me non debere, exceptione utor.

Si occasione aleae rem vendidero, eaque evicta sit, et ego conveniar, exceptionem habeo.



Ἐὰν ὑπὲρ τοῦ ἐλευθερωθῆναι ὁ δοῦλος μου ὁμολογήσῃ μοι χρήματα, μὴ ἄλλως αὐτὸν ἐλευθεροῦν μέλλοντι, καὶ ταῦτα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁμολογήσῃ, οὐκ ἔχει παραγραφὴν. τότε γὰρ δοκεῖ τις ἐπὶ βάρει τῆς ἐλευθερίας ἐπερωτᾶν, ὅταν ἐκουσίως ἐλευθερώσῃ, καὶ παρασκευάσῃ τὸν ἀπέλευθερον ὁμολογήσαι, οὐκ ἐπὶ τῷ ἀπαιτηθῆναι, ἀλλ' ἵνα φόβῳ πειθαρχῇ αὐτῷ.

Si, ut manumittatur, servus meus pecuniam mihi promiserit, non aliter eum manumittere volenti, eamque post manumissionem promiserit, exceptionem non habet. Tunc enim quis videtur libertatis onerandae causa stipulari, cum sua sponte manumiserit et libertum promittere effecerit, non ut exigat, sed ut praemetu sibi obtemperet.

Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBLION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LII.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ ἐνοχῶν καὶ ἀγωγῶν.^{a)}

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. μδ. Τηλ. ζ']

α'. Αἱ^{b)} ἐνοχαὶ ἢ ἀπὸ^{c)} συναλλάγματος ἢ ἀπὸ μαρτήματος τίκονται, ἢ ἀπὸ ἰδικοῦ νόμου ἐκ διαφόρων θεμάτων^{d)}.

Αἱ ἀπὸ συναλλάγματος^{e)} ἢ ἐν πράγματι εἰσιν, ἐν ἐπερωτῆσει, ἢ συναίνεσει.

Ἐν πράγματι μὲν, ὡς τὸ δάνειον, ὅπερ συνίσταται ἐν τοῖς ἀριθμῆσθαι καὶ σταθμῆσθαι καὶ μετῆσθαι δυναμένοις πράγμασι. καὶ τοῦ μὲν δανειθέντος δεσπόζει ὁ δανεισάμενος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐρα^{f)} τῷ δανειστῇ ἀποδίδωσι, καὶ ὡς ἂν ἀπόληται, ἢ χωρίσθῃ κινδυνεύεται. τὸ δὲ κεχρημένον μένει ἐν τοῦ δεδωκότος, ἕκταν δὲ χρεωστῆ^{g)} ἐπιμέλειαν ἢ τῇ παραφυλακῇ αὐτοῦ ὁ λαβὼν, οἷαν τις δύναται ιδεῖσθαι, καὶ οὐ μόνον ἢν αὐτὸς ἐν τοῖς οἰκείοις. εἰ δὲ συμβῇ τὸ πρᾶγμα τυχηρῶς ἀπολέσθαι, ἢ καταπτώσει ἢ ἐμπροσμίῳ ἢ νυαγίῳ, οὐκ ὑπόκειται, εἰ μὴ ἁμέλειαν ἐν αὐτοῖς ἐπλημμέλησεν· οἷον ἄλλω λαβὼν ἄλλως ἐχρήσατο· ἐὼν γὰρ ἄργυρον τῷ ἄριστον ποιῆσαι χρήσεται, καὶ ἐπὶ ξένης τὸν ἀπαγάγῃ^{h)}, καὶ ἀπόληται νυαγίῳ ἢ ληστῶνⁱ⁾ δρομῇ, ὑπόκειται.

TITULUS I.

De obligationibus et actionibus.

[DIG. Lib. XLIV. Tit. 7.]

I. Obligaciones aut ex contractu, aut ex delicto oriuntur, aut iure proprio ex diversis casibus. L

Ex contractu ortae vel in re consistunt, vel in § stipulatione, vel in consensu.

In re quidem, ut mutuum, quod consistit in rebus, quae numerari, ponderari et mensurari possunt. Et mutui quidem dominus fit, qui accepit, pro quo aliud creditori reddit: et quomodocunque perierit, debitori periclitatur. Sed commodatum manet quidem eius, qui dedit, sed is, qui accepit, summam debet diligentiam in eo custodiendo, quantam quis praestare potest, nec modo quam ipse in suis rebus adhibet. Quodsi evenerit, ut res fortuito periret, velut ruina, vel incendio, vel naufragio, non tenetur, nisi negligentiam in iis admisit: veluti cum ad alium usum accepit, aliter eo usus est: nam si argentum ad epulas instruendas commodaverit, et peregre secum portaverit, et illud naufragio aut latronum incursu perierit, tenetur.

a) Περὶ ἐνοχῶν παντοίων ἀπὸ συναλλάγματος καὶ ἀμαρτήματος τίκοντων· καὶ τινες ἐνέχονται, καὶ τινες οὐκ ἐνέχονται. ἢ περὶ ἀγωγῶν ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν συνισταμένων.) Coniungit haec Fabr. sed Syn. posteriora verba pro singulari Rubrica vit, ut mox videbimus. Eadem ex hoc titulo profert κερ. α'. (nobis hic α'. usque ad vocem ἰγγυητής, cum β'. usque ad ἀγγέλου) δ'. (nobis δ'. princ. usque ad repetitum ἀπαιτοῦσα ἀγωγή) λ'. (nobis λ'.) μγ'. (nobis μα'. ubi l. 44. incipit, a seqq. capp. usque ad finem τοῦ με'.) να'. (nobis να'. totum) νγ'. (nobis νγ'). Hinc non pauca ex aliis Basilicorum is paratitla interiere incipit, donec sub nova paratitla Περὶ ἀγωγῶν ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν συνισταμένων offert κερ. κδ'. ἢ κδ'. et κε'.) μγ'. (nobis μγ'.) ν'. (nobis ν'.) quibus iterum alia subiicit paratitla, antequam ad Tit. III. deveniat, quo postea. Praeter capita superiora Fabrotus protulit L. 17. et 23. h. t. nec non L. 12. C. eod. cum cap. 7. Nov. 134. tum enimvero, cum non tantum dicta L. 12. sed totus ille Codicis titulus versus extet in Basil. Fabr. Lib. XXIV. n. III. p. 329. sq. (unde et Leuncl. in dictis paratitlis L. 10. citat) eam hic negligemus, et solius Nov. rationem ebimus, cuius cap. 7. nusquam alibi invenimus. Denique Attal. tit. IV. totum hunc librum LII. ita ἐπιτομῆσει, ut variantes e lectiones afferre nec possim, nec debeam. R. Cap. 7. Nov. 134. Fabrotus hausit ex Harm. III. 5. §. 60. b) L. 1. pr. ue ad τίκονται habet Attal. tit. IV. §. 1. c) ἢ ἀπὸ deest in Cod. 1357. R. d) Vitiosissime in Cod. 1357. scriptum: διαφορῶν θεμάτων, ἢ ἀπὸ συναλλάγματος. R. e) ἀγογαὶ addunt Syn. et Fabr. R. f) ἔτετα deest Syn. et Cod. 1357. auctoritate Fabroti addendum censui, aut quod malo ἔτερον. R. g) χρεωστῆ δὲ sine ἄκταν Syn. ac Fabr. R. h) ἰπυγ. 1357. R. i) μὴ τῶν Cod. 1357. R.



- §. 5. Ἐνέχεται τῇ περι^{k)} πράγματος ἀγωγῆ καὶ ὁ
 IV. 7. παραθήκην λαβῶν εἰς τὸ αὐτὸ^{l)} τὸ πρᾶγμα ἀποκατα-
 στήσαι. ὑπόκειται δὲ ἀπὸ μόνου δόλου καὶ τῆς πλη-
 σιαζούσης τῷ δόλῳ ῥαθυμίας· καὶ αὐτὴ γὰρ δόλος
 ἐστὶ· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ χρῆσει ἀγαθῆ^{m)} ἔλαβε τὴν
 παραθήκην.
- §. 6. Καὶ ὁ δανειστὴς ἐπὶ ἀποκαταστάσει τοῦ ἐνεχέ-
 ρου τῇ περι πράγματος ἀπαιτήσῃⁿ⁾ ὑπόκειται.
- §. 7. Ἡ δὲ verbis^{o)} συνίσταται, ὅταν ἐπερωτῶμεν^{p)}
 γενέσθαι τι ἢ δοθῆναι.
- §. 8. Ἐνέχεται δὲ τις ἢ^{q)} ἰδίῳ ὀνόματι ἢ ἄλλοτρίῳ,
 καὶ καλεῖται ἐγγυητής.
- §. 9. Ἀχρήστως μεταξὺ ἀγνοούντων γίνεται ἐπερώτησις
 περὶ ἔλευθέρου ἀνθρώπου, ἢ τοῦ ἤδη ἀποθανόντος,
 ἢ οἴκου καθέντος. ἀχρήστως ἐπερωτᾷ τις καὶ^{r)}
 ἱερὸν ἢ μνημείου τόπον,
- §. 10. Ἡ τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἐν ἀγνοίᾳ.
- §. 11. Καὶ ἢ ὑπὸ ἀδύνατον αἰρεσιν ἐπερώτησις ἀν-
 σχυρὸς ἐστίν.
- §. 12. Ὁ μαινόμενος καὶ ὁ νήπιος, ὃς οὐ δύναται
 νοῆσαι τὸ γινόμενον, οὔτε ἐπερωτᾷ, οὔτε ἐπερωτῶ-
 σθαι δύναται· ὁ μέντοι δυνάμενος λαλεῖν^{s)} καὶ ἐπι-
 ρωτᾷ καὶ ἐπερωτᾷται.
- §. 14. Οὔτε ἄλλος, οὔτε ὁ πάντη κωφὸς τὴν ἐπερώ-
 τησιν συναλλάσσουσιν.
- pr. β'.^{v)} Τῆς^{v)} ἕξ ἐκατέρων μερῶν ἐκ συναινέσεως
 eod. συμφωνίας ἐστὶ πρᾶσις^{v)}, ἀγορασία, μίσθωσις καὶ
 ἐκμίσθωσις^{w)}, ἐντολή^{x)}.
- §. 1. Καὶ οὐ χρήζουσιν ἢ^{y)} κυριότητος ῥημάτων ἢ
 γραμμῶν.
- §. 2. Καὶ συνίστανται^{z)} καὶ μεταξὺ ἀπόντων, δι' ἐπι-
 στολῆς^{a)} καὶ^{b)} δι' ἀγγέλου.
- §. 3. Καὶ ἑκάτερος τῶν συναλλαττόντων ἐν αὐτοῖς^{c)}
 τῷ ἑτέρῳ ἐνέχεται.
- pr. γ'. Οὐκ ἐν τούτῳ συνίσταται ἐνοχή, ἐν^{d)} τῷ γί-
 eod. νεσθᾶι τι ἡμέτερον.
- §. 1. Ἴδού γάρ, ἐὰν δωρήσωμαί σοι πρᾶγμα, οὐ γίνῃ
 μοι ἐνοχος, ἐπειδὴ τοιαύτην ψυχὴν οὐκ ἔχομεν.
- §. 2. Δεῖ δὲ καὶ ἐν τῇ ἐνοχῇ τῆς ἐπερωτήσεως συν-
 τρέχειν τὴν διάθεσιν τῶν συναλλαττόντων. ἐὰν γὰρ
 διὰ παλινῶν ἢ διὰ σημασίαν τρόπου^{e)} ἐγὼ εἶπω·
 ὁμολογεῖς; καὶ οὐ ἀποκριθῆς· ὁμολογῶ· οὐ τίκτεται
 ἐνοχή.
- §. 4. δ'. Ἐξ ἀμαρτήματος τίκτεται^{f)} ἢ περὶ κλοπῆς
 eod. τὸ διπλάσιον ἀπαιτούσα ἀγωγή· ἢ^{g)} ἕξ ὁμολογίας
 μὲν εἰς τὸ ἀπλοῦν, ἕξ ἀρνήσεως δὲ τὸ διπλοῦν ἀπαι-
 τοῦσα ἀγωγή· ἢ περὶ τῶν βιαίως ἀρπαζομένων πρα-
 γμάτων, ἢ τις ἔχει τὴν ποινὴν εἰσὼ μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς
 τὸ τετραπλοῦν^{h)}, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ
 ἀπλοῦν· ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγή. καὶ αἰ μὲν ἀπὸ συν-
 ἀλλάγματος τικτόμενα καὶ ὑπὸ τὴν περι ἀπαιτήσεως

Tenetur etiam de re actione, qui depositum ac-
 cepit, ad restituendam rem eandem. Tenetur autem
 ex solo dolo et negligentia dolo proxima: nam et
 illa dolus est: hoc autem propterea, quod usu bono
 depositum acceperit.

Et creditor ad restitutionem pignoris actione de
 re tenetur.

Verbis autem contrahitur obligatio, si quid sti-
 pulamur fieri aut dari.

Sed tenetur quis aut suo nomine, aut alieno, et
 vocatur fideiussor.

Inter ignorantes inutiliter fit stipulatio de ho-
 mine libero vel iam mortuo, aut domo deusta. In-
 utiliter quis stipulatur et sacrum, vel monumenti
 locum,

Vel rem suam ignorans.

Et sub conditione impossibili facta stipulatio in-
 valida est.

Furiosus, et infans, qui, quid fiat, intelligere
 non potest, nec stipulatur, nec promittere potest:
 qui tamen loqui potest, et stipulatur, et promittit.

Nec mutus, nec qui omnino surdus est, stipula-
 tionem contrahunt.

II. Ad contractum ex ambarum partium consensu
 ininitum pertinent venditio, emptio, locatio et con-
 ductio, mandatium.

Neque indigent aut verborum aut literarum pro-
 prietate.

Et contrahuntur et inter absentes, per epistolam
 et per nuntium.

Et uterque contrahentium in his alteri obli-
 gatur.

III. Non in eo consistit obligatio, ut quid no-
 strum fiat.

Ecce enim, si rem tibi donavero, non obligaris
 mihi, quoniam hanc mentem non habemus.

Sed et in obligatione stipulationis concurrere
 oportet contrahentium mentem. Nam si per lulum
 aut per modum demonstrandi dixero: *Spondes?* tuque
 responderis: *Spondeo:* obligatio non nascitur.

IV. Ex delicto nascitur actio furti duplum pe-
 tens: actio, quae ex confessione quidem simplum,
 ex negatione autem duplum petit: actio vi bonorum
 raptorum, quae intra annum quidem poenam in qua-
 druplum, post annum vero in simplum habet: actio
 iniuriarum. Et illae quidem, quae ex contractu
 oriuntur, et ad actionem de rerum petitione, et ad
 eam, quae ex interrogatione congruaque responsione

k) καὶ τῇ περι τοῦ Syn. et Fabr. R. l) τὸ αὐτὸ deest Syn. et Fabr. R. m) Verti cum Leuncl. et Fabr. prout Graecum se habet, (quamvis bono sensui non videatur satisfacere) quia necdum melius substituere valeo. R. n) ἀγωγή Syn. Fabr. R. o) Sic fecit Capperon. ex scripto (in Cod. 1357.) γεργίς, pro quo Syn. et Fabr. habent ἐν ἐπερωτήσει ἀγωγή. R. p) ἐπερωτῶ μὲν, stipulor, Syn. et Fabr. R. q) E Syn. et Fabr. addidi ἢ. R. r) ἢ malim, de quo saepius dixi. s) λαβεῖν Cod. 1357. R. t) Tota L. 2. iisdem verbis legitur in schol. 3. novo ad Basil. XIV. 1. cap. 1. (edit. nostr. T. II. p. 67.) ubi incipit textus ita: τῆς ἕξ ἐκατ. μερ. συν. καὶ συμφωνίας κ. τ. λ. u) Fabr. cum Syn. dedit: Ἐξ ἐκατ. μερῶν συναινέσεως καὶ συμφωνίας ἐστὶ. Codicis 1357. lectio ferri potest, si ἐκ ante συναίν. tollatur. R. v) ἐπιπρᾶσις Cod. 1357. R. w) καὶ ἐκμίσθωσις Schol. omittit. x) προτροπή alii. R. Sic Schol. y) ἢ deest Syn. et Fabr. ast ego postpono. R. z) Schol. συνίσταται. a) Schol. καὶ δι' ἐπιστ. b) ἢ malim. R. c) Verba τῶν συναλλ. ἐν αὐτοῖς desunt in Schol. d) ἐπι legendum. R. e) In vertendo sic inverti, διὰ σημασίας τρόπου. R. f) ἀγωγή, οἷον non male addunt Syn. et Fabr. R. g) Sic rescripsi propter seqq. exempla pro Cod. 1357. et Syn. ἢ, quod Fabr. in καὶ mutavit: nec male, dum integros non habuit hosve Basilicorum libros. R. h) Si quis hic malit τριπλοῦν, nullus refragabor. Rationem sciunt tirones ex princ. tit. 2. lib. IV. Instit. R.



πραγμάτων ἀγωγὴν, καὶ ὑπὸ τὴν συνισταμένην ἐξ ἐπερωτήσεως καὶ συμφώνου ἀποκρίσεως, καὶ ὑπὸ τὴν ἀγωγὴν, ἣτις τοὺς ἐπὶ παντὸς συναλλάγματος συναινούστας ἐνόχους ποιεῖ, ἀνάγονται¹⁾: αἱ δὲ ἐξ ἁμαρτήματος ὑπὸ μόνην τὴν ἐξ ἀπαιτήσεως πραγμάτων ἀγωγὴν ἀνάγονται.

Ἐάν τις ἀλλότρια διοικήσῃ πράγματα, εἰ μὲν κατὰ ἐντολὴν τοῦ δεσπότου, τικτεται τῷ δεσπότη κατ' αὐτοῦ ἢ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς, καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦ δεσπότου· εἰ δὲ χωρὶς ἐντολῆς, ἐξ ἐκατέρου πλευροῦ ἐστὶν ἢ κατὰ τῶν διοικούντων ἀλλότρια κινουμένη ἀγωγῆς, ὡσανεὶ ἀπὸ συναλλάγματος.

Καὶ ἡ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγὴ γὰρ ὡσανεὶ ἀπὸ συναλλάγματος ἐστὶν· καὶ οὐ μόνον τῷ ἀνήβῳ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀρμόζει, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐπιτρόπῳ κατὰ τοῦ ἀνήβου, ἐάν τι ὑπερδαπάνησεν ἢ κατέβαλεν, ἢ αὐτὸν²⁾ ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἐνοχοποίησεν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Καὶ ὁ κληρονόμος τοῖς ληγαταρίοις, καὶ ὁ λαμβάνων μὴ χρεωστούμενον ἀπὸ ἀγωγῆς ὡσανεὶ ἐξ ἁμαρτήματος³⁾ τικτομένης ἐνέχονται.

Ὁ δικαστής, εἰ καὶ κατὰ ἀπειρίαν κρίσιν ἰδίαν ποιῶν, ὡσανεὶ ἀπὸ ἁμαρτήματος ἐνέχεται.

Καὶ ἐκεῖνος, οὗτινος ἐκ τοῦ οἴκου ῥιπέν τι ἢ ἐκχυθὲν ἐξημίωσέ τινα, εἴτε ἴδιος ἢ αὐτοῦ ὁ οἶκος, εἴτε μισθῷ ἢ δωρῶν⁴⁾ ἔμενεν ἐν αὐτῷ. διὰ τοῦτο δὲ ὡσανεὶ ἀπὸ ἁμαρτήματος ἐνέχεται, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τὴν ἐτέρων ἐνέχεται ῥαθυμίαν, δούλου τυχόν ἢ υἱοῦ.

ε. Ὁμοίως καὶ ὁ ἔχων ἐν δημοσίᾳ παρόδῳ κείμενον ἢ ἡρτημένον τι, ὅπερ πίπτον δύναται βλάψαι τινά. εἰ δὲ υἷος κεχωρισμένως οἰκῶν τοῦ πατρὸς ἐπιπέση τινὲ τούτων, αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ οὐχ ὁ πατήρ, οὔτε τῇ περὶ τοῦ πεκουλλίου ἀγωγῆς, οὔτε τῇ νοχαλίᾳ⁵⁾.

Καὶ ὁ προεστὼς πλοίου ἢ ἐργαστηρίου ἢ παντοχρείου⁶⁾ ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων τῶν ὑπουργούντων ὡσανεὶ ἀπὸ ἁμαρτήματος ἐνέχεται, ἐν οἷς αὐτὸς μηδὲν ἴμαρτεν.

ς. Αἱ πρόσκαιροι ἢ ἐμπρόθεμοι ἀγωγαὶ οὐ θείρονται, εἰ μὴ πᾶσα ἢ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ παρέλθῃ.

ζ. Οὐ δίδεται τῷ ὑπεξουσίῳ κατὰ τοῦ πατρὸς ἀγωγῆς, ἐφ' ὅσον ἐστὶν αὐτοῦ ὑπεξούσιος.

η. Εἰ ὁμολογῇ σοι τις ὑπὸ αἵρεσιν τὴν ἐάν βοηθῆ, οὔτε αὐτὸς, οὔτε ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται.

θ. Ὁ ὑπεξούσιος οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχει ἰδίῳ ὀνόματι, πλην τῆς περὶ ὑβρεως, καὶ ὅτε βίαν ὑποστῆ, αἱ τῆς περὶ παραθήκης, καὶ τῆς περὶ τῶν ἐν χρήσει ἰδομένων κινουμένης ἀγωγῆς.

Αἱ φυσικαὶ⁷⁾ ἐνοχαὶ οὐκ ἐκ τούτου μόνον κρίνονται, ἐάν δύναται τις ἀγωγῆ εἶναι ὀνόματι αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτου, εἰ τὰ καταβληθέντα μὴ δύναται ἀναλαμβάνεσθαι.

ι. Τὰ ἐξ ἡμῶν οἰκείῳ προσώπῳ συναλλαττόμενα, μὴ ἐξ ἡμετέρου προσώπου ἀρχὴν λάβῃ τῆς ἐνοχῆς, κυροῦσι τὸ παρ' ἡμῶν πραγμαθέν· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε περωτῶν, οὔτε ἀγοράζεν ἢ πωλεῖν, ἢ ἄλλως συναλλάσσειν δυνάμεθα, ἵνα τις ἕτερος ἰδίῳ ὀνόματι κινή.

ια. Ἐπὶ τῆς περὶ παραθήκης, καὶ τῆς περὶ τῶν ἐν χρήσει διδομένων, καὶ τῆς περὶ ἐντολῆς, καὶ τῆς

contrahitur, nec non ad actionem quae consentientes in unoquoque contractu obligat, referuntur: sed quae ex delicto oriuntur, ad solam actionem de rerum petitione referuntur.

Si quis aliena administraverit negotia, si quidem mandato domini, nascitur domino adversus eum mandati actio, et ipsi adversus dominum: sed si sine mandato, ex utraque parte actio est, quae instituitur adversus eos, qui aliena gerunt negotia, quasi ex contractu.

Nam et actio adversus tutores quasi ex contractu est: nec tantum pupillo competit adversus tutorem, sed etiam tutori adversus pupillum, si quid ultra impendit vel exsolvit, atque se vel res suas pro illo obligavit.

Etiam heres legatariis, et qui non debitum accepit, actione quasi ex contractu nata obligatur.

Iudex, quamquam per imperitiam litem suam faciens, quasi ex delicto tenetur.

Et is, cuius ex aedibus aliquid ciectum vel effusum alicui nocuit, sive propriae ipsius sint aedes, sive mercede aut gratis in iis habitat. Ideo autem quasi ex delicto obligatur, quia ut plurimum ob aliorum negligentiam obligatur, servi puta aut filii.

V. Similiter et qui in publico transitu quid positum vel suspensum habet, quod cadens aliquem laedere possit. Sed si filius separatim a patre habitans in aliquid horum inciderit, ipse convenitur, non pater, nec de peculio, nec mandati actione.

Etiam qui aliquem navi aut tabernae, aut stabulo praeponit, ex delictis ministrorum quasi ex maleficio tenetur, quatenus ipse nihil peccavit.

VI. Actiones temporales non pereunt, nisi totus dies postremus praeterierit. D

VII. Non datur filiofamilias actio adversus patrem, quamdiu in eius potestate est. D

VIII. Si quis promittat tibi sub conditione, si voluerit, neque ipse, neque heres eius obligatur. D

IX. Filiusfamilias nullam suo nomine actionem habet, praeter actionem iniuriarum, et cum vim passus est, et de deposito, nec non actionem de rebus commodatis. L D

Naturales obligationes non solum ex eo spectantur, an aliqua earum nomine actio esse possit, sed etiam ex hoc, an soluta recipi non possint. L D

X. Quae a nobis in propria persona contrahuntur, si ex nostra persona initium obligationis non sumserint, irritum faciunt actum nostrum: atque ideo nec stipulari, neque emere aut vendere, vel aliter contrahere possumus, ut alius quis suo nomine agat. L D

XI. In actione depositi, et commodati, et mandati, et tutelae, et ea, quae adversus negotia aliena D.

1) Sic feci ex scripto (in Cod. 1357.) ποιῶν ἀγονται. R. sc, sed emendandum ἐκ συναλλάγματος, ut verit. R. m) Potestne elliptice sumi pro κατὰ, an δωρεῶν rescribendum? R. repius δωρῶν hoc sensu, gratis, in Basilicis legitur. n) νοχαλία Cod. 1357. R. o) Vide me ad Fabroti notam in heophilum pag. 782. R. p) καὶ male repetitum sustuli. R. Basil. T. V.

1) Rectius legas αὐτὸν et paulo post αὐτοῦ. R. 2) Falsum Potestne elliptice sumi pro κατὰ, an δωρεῶν rescribendum? R. νοχαλία Cod. 1357. R. 3) Vide me ad Fabroti notam in



κατὰ τῶν ἐπιτρόπων, καὶ τῆς περὶ τῶν διοικούντων ἀλλότρια πράγματα κινουμένης ἀγωγῆς, ἀπὸ τοῦ δόλου τοῦ τελευτήσαντος εἰς ὀλόκληρον ὁ κληρονόμος κρατεῖται.

L. 13. ιβ'. Τὰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσας ἀγωγὰς⁹⁾ δύ-
KLIV. 7. νανται κινεῖν οἱ ὑπεξούσιοι.

L. 14. ιγ'. Οἱ δοῦλοι ἀπὸ ἀμαρτήματος ἐλέγονται, καὶ
D. eod. μετὰ ἐλευθερίαν μένουσιν ἐνεχόμενοι· ἀπὸ δὲ συναλ-
λάγματος πολιτικῶς μὲν οὐκ ἐλέγονται, φυσικῶς δὲ
καὶ ἐλέγονται καὶ ἐνοχοποιούσιν. ὅθεν ἐὰν δανεῖσθαι
μοι δοῦλος, καὶ ἐλευθερωθῆντι αὐτῷ καταβῶλω, ἐλευ-
θεροῦμαι.

L. 15. ιδ'. Ἐὰν ὁ κληρονόμος ἐναχθεῖς παρὰ δανειστοῦ
D. eod. ἐκβάλλῃ¹⁾ αὐτὸν παραγραφῆ, ὡς ἐπιζομένου τοῦ
αὐτέξουσίου κινεῖν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίω-
σιν· εἴτα ὁ παῖς ἀμελήσῃ τοῦ κινήσαι, ἢ καὶ παραι-
τήσῃται τῇ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσει²⁾· ἀπο-
καθίσταται ἢ ἀγωγή τῷ δανειστῇ κατὰ τοῦ κληρο-
νόμου.

L. 16. ιε'. Ἐὰν δοῦλος κληρονομιαῖος δανεῖσας λάβῃ
D. eod. ἐνέχυρον, καὶ δώσῃ αὐτὸ³⁾ παρακλητικῶς, προσπο-
ρῆζι τῇ κληρονομίᾳ⁴⁾ τὴν παράκλησιν, καὶ ἐμποδίζει
τῇ διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσποτεῖα· καὶ δεσποτεῖαν γὰρ
καὶ τὴν περὶ παραθήκης, καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐν χρήσει
διδομένων κινουμένην ἀγωγήν, πεκουλιαρίως τι τοῦ-
των συναλλάσων προσπορίζει τῇ κληρονομίᾳ· δοκεῖ
γὰρ καὶ ἡ νομὴ ἐκ τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων
προσπορῆσθαι.

L. 17. ις'. Πάντες οἱ χρεῶσται οἱ ἀπὸ ἐπικερδοῦς αἰ-
D. eod. τίας⁵⁾ ῥητὸν εἶδος χρεωστοῦντες ἐλευθεροῦνται, τοῦ
πράγματος ἀπὸ ἐπικερδοῦς αἰτίας εἰς τὸν δανειστὴν
ἐρχομένου.

L. 18. ιζ'. Ἐὰν ἐπερωτήσας δοθῆναι μοι δοῦλον γένω-
D. eod. μαι κληρονόμος τοῦ κεχρηωσθημένου τὸν αὐτὸν δοῦλον
ἀπὸ διαθήκης, εἴτε τὴν ἀπὸ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγα-
γὴν κινήσω, εἴτε τὴν ἐκ τῆς διαθήκης, ἢ ἑτέρα οὐκ
ἀπόλλυται.

L. 19. ιη'. Ὁ ἀπαιτῶν προῖκα οὐ δοκεῖ ἐξ ἐπικερδοῦς
D. eod. αἰτίας ἔχειν· δανειστὴν γὰρ ἢ ἀγοραστὴν μιμεῖται.
ὁ δὲ δανειστής ἢ ὁ ἀγοραστής, ἐὰν ἐτέρωθεν ἐξ ἐπι-
κερδοῦς αἰτίας σχῶσι τὸ πρᾶγμα, οὐ κωλύονται αὐτὸ
ἀπαιτεῖν· καὶ ὁ μὴ ἐξ ἐπικερδοῦς αἰτίας ἐσχηκῶς πρᾶ-
γμα δύναται αὐτὸ ἐξ ἐπικερδοῦς αἰτίας ἀπαιτεῖν⁶⁾.

L. 20. ιθ'. Ἐν τοῖς ἐγκλήμασι καὶ ταῖς βίαις ταῖς ἔχου-
D. eod. σαι ἀμαρτήματα οἱ δοῦλοι πειθαρχοῦντες τοῖς δε-
σπότησι καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐλέγονται· οὐ μὴν,
ἐὰν προφάσει δίκης μάχη γέγονε, μηδενὸς συμβάντος
χαλεποῦ.

L. 21. κ'. Ὁ ὁμολογῶν ἐν τινι τόπῳ καταβαλεῖν ἐκεῖ
D. eod. δοκεῖ συναλλάσσειν.

L. 22. κα'. Ἐὰν τις ἐπὶ φορτίῳ πρᾶσιμῳ λάβῃ ἐγγυη-
D. eod. τήν, ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἢ διατίμησις τοῦ φορτίου
σκοπεῖται, καθ' ὃν ὁ ἐγγυητὴς προσελήφθη.

L. 23. κβ'. Ἐάν⁷⁾ τις δανεισάμενος διαπόντιον ὁμολο-
D. eod. γήσῃ, ὡς, εἰ⁸⁾ μὴ ἐμπροθέσμως καταβῶλῃ⁹⁾, δίδωσι
ποιήν· εἰ καὶ μὴ ὀχληθεῖς μέρος μόνον τοῦ δανείου

gerentes instituitur, ex dolo defuncti heres in solidum obligatur.

XII. Actiones duplum persequentes instituere pos-
sunt filii familias.

XIII. Servi ex delicto obligantur, et post ma-
numissionem manent obligati: sed ex contractu civili-
liter quidem non obligantur, at naturaliter et obli-
gantur et obligant. Unde si mihi servus mutuum
dederit, eique manumisso solvero, liberor.

XIV. Si heres a creditore conventus eum ex-
ceptione submoverit, cum speraret fore, ut filius
emancipatus bonorum possessionem contra tabulas pe-
teret: ac postea filius agere neglexit, aut etiam
bonorum possessionem contra tabulas omiserit: cre-
ditori restituitur actio adversus heredem.

XV. Si servus hereditarius mutuo dato pignus
acceperit, atque illud precario concesserit, acquirit
hereditati precarium, et usucapionem impedit: nam
et dominium, et depositi et commodati actionem he-
reditati acquirit, si quid horum peculiariter contra-
hit: videtur enim possessio ex huiusmodi contractibus
acquiri.

XVI. Omnes debitores, qui ex lucrativa causa
certam speciem debent, liberantur, si res ex lucrativa
causa ad creditorem perveniat.

XVII. Si stipulatus sim, Stichum mihi dari, et
heres ei extiterim, cui idem servus ex testamento
debetur, sive actionem ex stipulatus instituo, sive ex
testamento, altera non perimitur.

XVIII. Qui dotem petit, non videtur ex lucrativa
causa habere: creditorem enim vel emtorem imitatur.
Creditor autem vel emtor, si aliunde ex causa lu-
crativa rem habeant, eam petere haud prohibentur:
et qui ex causa lucrativa rem non habuit, potest
eam ex causa lucrativa petere.

XIX. In criminibus et violentiis maleficia habentibus
servi dominis parentes, etiam post manumissionem
tenentur: nec vero si litis causa facta est con-
tentio, in qua nihil asperi factum est.

XX. Promittens solvere in aliquo loco, ibi con-
trahere videtur.

XXI. Si quis super merce venali fideiussorem
acceperit, illius temporis aestimatio mercis spectatur,
quo fideiussor assumtus fuit.

XXII. Si quis mutua pecunia sumta traiecitia
promiserit, nisi intra certum diem solverit, poenam
se daturum: etiamsi non interpellatus partem tantum

9) Vide mihi, quam mire ac misere interpret *actiones in factum* hic reddiderit: quasi vero non aliae *in factum* diceantur, quam ex lege Aquilia; et haec tamen duplum non persequitur, nisi adversus instantes. Praeferea multae sunt aliae actiones, quae duplum persequuntur, nec tamen *in factum* dicuntur. Hic autem *utiles* intelliguntur. Confer Excursum nostrum XIII. ad Theophilum. R. 7) Praeferrem *ἐμβόλη*. R. 8) τὴν — ἐναντίωσιν legendum. R. 9) αὐτῷ Cod. 1357. R. u) τὴν κληρονομίαν Cod. 1357. R. v) οἷον ἀπὸ λεγάτου ἢ δωρεᾶς in marg. apud Fabr. R. w) Correxit pro scripto (in Cod. 1357.) ἀπαιτῶν Pet. Faber. R. x) L. 23. D. h. t. usque ad verba ἐμπροθέσμως καταβαλεῖν similibus verbis legitur in schol. Anonymi q. ad Basil. XXIII. l. cap. 21. (Fabr. T. III. p. 283. edit. nostr. T. II. p. 619.). y) εἰ addidi ex Fabr. R. z) καταβῶλοι Cod. 1357. R.



ἐμπροθέσμως καταβάλῃ, δίδωσι μετὰ τὴν προθεσίμην ὀλόκληρον^{α)} τὴν ποινήν· οὔτε γὰρ ἄλλως τῆς ποινῆς ἐλευθεροῦται, εἰ μὴ αὐτὸς οὐκ ἐνεπόδισεν ἐμπροθέσμως καταβαλεῖν.^{β)} καὶ αἰρετὸς γὰρ δικαστῆς ἐὰν ψηφίσῃται, μὲ καταβαλεῖν ἐμπροθέσμως, καὶ παρ' ἐμὲ μὴ γένηται καταβαλεῖν, οὐ βεβαιούται κατ' ἐμοῦ ἢ ποινῆ· εἰ δὲ μὴ προσέκειτο τῇ ψήφῳ ἡμέρα, σύμμετρος δίδεται μοι πρὸς καταβολὴν χρόνος· ὥσπερ καὶ ὅτε πραθῇ τι ἐπὶ ὄρω τοῦ μὴ εἶσω τῆς προθεσίμης τοῦ τιμήματος καταβαλομένου^{γ)} ἀναγόραστον εἶναι τὸ πρᾶγμα.

κγ'. Ἐὰν^{δ)} νομίμων τὸν μαινόμενον νήφειν δανεῖσθαι παρ' αὐτοῦ, καὶ τὰ χρήματα στραφῇ εἰς τὴν οὐσίαν μου· τίκεται τῷ μαινόμενῳ ὁ συνδικτίμιος^{ε)}. Ἐξ ὧν γὰρ ἀγνοοῦσιν ἡμῖν ἀγωγαί^{ς)} προσπιπτόνται, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὀνόματι τῶν μαινομένων κινουῦνται^{ς)}. ὡς ὅταν ὁ δοῦλος αὐτοῦ ἐπερωτᾷ, ἢ τε κλοπὴν ἢ ζημίαν ὑφίσταται, ἢ ἐπὶ περιγραφῇ αὐτοῦ χρεώσεως ἐκποίηση, ἢ ληγάτον αὐτῷ καταειφθῇ,

ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ χειρῶσι τις.

Καὶ ὅτε δὲ δανεῖσθαι ἀλλοτρίῳ δοῦλω, καὶ μανῆ, καὶ τὰ χρήματα στραφῇ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ δεσπόου, τίκεται αὐτῷ ὁ κοινδικτίμιος.

Καὶ ὅτε ἀλλότρια χρήματα δανεῖσθαι, καὶ στραῶσιν εἰς τὴν οὐσίαν^{η)} τοῦ δανεσαμένου.

κδ'. Ἰ) Τῶν^{κ)} ἀγωγῶν δύο γένη εἰσίν· ἢ γὰρ ἐν μ^{λ)} εἰσι, καὶ καλοῦνται οὐνδικτίμιος^{μ)}, ἢ προσωπικαί, καὶ καλοῦνται κοινδικτίμιος. ἐν ὅτμ^{ν)} ἐστὶν ἢ αἰτησὶν ἕξουσα πράγματος ἰδίου, ἢ τις αἰεὶ κατὰ μὲν ἄρμόξει· προσωπικὴ δὲ ἐστὶν ἢ κινουμένη τὰ τοῦ ἐνεχομένου εἰς τὸ ποιῆσαι τι ἢ δοῦναι.

Τῶν^{ο)} ἀγωγῶν αἰ μὲν ἀπὸ συναλλάγματος τονται, αἰ δὲ ἀπὸ φάκτου, αἰ δὲ ἐν φάκτουμ^{ρ)} (ἐν ἀπὸ συναλλάγματος^{σ)}), ὡς ἐπὶ κέρδει οἰκείῳ εἶται τις ἀγοράζων ἢ πιπράσκων, ἢ μισθῶν, καὶ τῶν ὁμοίων. ἀπὸ φάκτου, ὡς ἐνθα τις ἀμαρτήσῃ πτων, ἢ^{τ)} ὑβρίων, ἢ ζημιῶν. ἐν φάκτουμ^{ς)} (ἐν, ἢν ἔχει ὁ πάτρων κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου^{τ)}), θεῖς παρ' αὐτοῦ ἄνευ συγγνώμης εἰς δικαστήριον.

Πᾶσαι δὲ αἰ ἀγωγαὶ ἢ πολιτικαὶ εἰσιν ἢ πραγμαί.

κε'.^{υ)} Αἰ ποινάλλαι πᾶσαι^{ν)} μετὰ προκάταρξιν ἢ κληρονόμων παραπέμπονται.

κς'. Αἰ μὴ κατ' οἰκείαν φύσιν συνιστάμεναι ἐνοχαὶ διὰ δικαστοῦ, οὔτε διὰ πραίτωρος, οὔτε διὰ ἢ βοηθούονται.

κζ'. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀποκρίσεως ὑπομνήματος^{ω)}

mutui statuto tempore solverit, post illud tempus integram poenam praestat: neque enim aliter a poena liberatur, nisi per eum non steterit, quominus statuto tempore solveret. Nam et iudex compromissarius si iusserit, me intra certum diem solvere, nec per me steterit, quominus solverem, poena adversus me non committitur: sed si sententiae dies adiecta non est, modicum mihi datur ad solvendum tempus: sicut et si quid venditum sit ea lege, ut pretio intra tempus statutum non soluto, res inemta sit.

XXIII. Si furiosum ego sapere existimans mutuum ab eo pecuniam sumsero, eaque in rem meam versa sit: nascitur furioso conditio. Ex quibus enim causis nobis ignorantibus actiones acquiruntur, ex iisdem et nomine furiosorum agitur: ut quando servus eius stipulatur, aut quando furtum vel damnum patitur, aut debitor in fraudem eius alienat, aut legatum ei relictum est,

Aut negotia eius aliquis gerit.

Et cum alieno servo crediderit, ac furere coeperit, et pecunia in rem domini versa sit, nascitur ei conditio:

Item, quando alienam pecuniam crediderit, eaque in rem accipientis versa sit.

XXIV. Actionum duo sunt genera: aut enim in rem sunt, et vocantur vindicationes, aut personales, et vocantur condictiones. In rem est, quae suae rei petitionem continet, quaeque semper adversus possessorem competit: personalis autem est, quae instituitur adversus eum, qui ad faciendum quid vel dandum obligatus est.

Actionum quaedam ex contractu nascuntur, quaedam ex facto, quaedam in factum sunt. Ex contractu, quas quis sui lucris causa comparat emens aut vendens, aut locans, et in similibus. Ex facto, ut si quis deliquerit furans, iniuriamve aut damnum inferens. In factum est, quam patronus habet adversus libertum, ab eo sine venia in iudicium vocatus.

Omnes vero actiones vel civiles sunt, vel praetoriae.

XXV. Poenales omnes post litem contestatam in heredes transmittuntur.

XXVI. Obligationes per suam naturam haud consistentes, nec per iudicem, nec per Praetorem, nec per legem adiuvantur.

XXVII. Nomen personalem actio-

α) δ κληρονόμος Fabr. male. R. β) In voce καταβαλεῖν desinit Fabr. R. γ) Lege καταβαλλομένου. δ) L. 24. pr. t. usque ad vocem κινουῦνται fere iisdem verbis legitur in sch. a. ad Basil. XXIII. 1. cap. 12. (Fabr. T. III. p. 262. nostr. T. II. p. 605.) ubi est cap. 24. huius tit. et lib. Basil. ε) συνδικτίμιος MS. R. Lege κοινδικτίμιος, ut et postea. ζ) habet ἢ τῶν χρημάτων ἀπαιτήσεις. ς) Schol. αἰ inserit ante ἀγωγαί. γ) Cod. 1357. κινεῖται. Forte κινουῦνται. R. ν) αἰ dedī ex scholio. η) ἐξουσίαν Cod. 1357. R. θ) Tota L. 25. D. h. t. nonnullis mutatis et omissis legitur apud I. 1. 3. §. 22. 23. L. 25. pr. usque ad vocem κοινδικτίμιος legitur iisdem verbis in sch. c. ad Basil. XXIII. 1. ad φιλίονem tituli (Fabr. T. III. p. 233. edit. nostr. T. II. p. 585.). ι) Ὅτι praemittunt Syn. Fabr. R. κ) ἐν πράγματι in marg. Repone hic et paulo post πράγματι. R. λ) νινδικτίμιος Cod. 1357. R. Schol. post οὐνδικτίμιος addit: μ) ἐκδικησὶς τοῦ πράγματος διὰ τῆς ἐν ὅτμ. ν) ἐν πράγμασιν ἀγωγή Syn. et Fabr. R. ο) καὶ ὅτι addunt Syn. Fabr. R. π) φάκτουμ Cod. 1357. ἐν φάκτουμ, nec non in marg. ἐν ἀποτελέσματι Syn. et Fabr. R. ς) ἀγωγαί εἰσω addunt Syn. R. ς) ἢ deest Syn. et Fabr. R. ζ) ἐν ἀποτελέσματι ἀγωγή Syn. et Fabr. R. η) ἐλευθέρου Cod. 1357. R. θ) L. 26. ι) apud Harm. I. 3. §. 24. κ) ἢ hic scriptum delevi, cum et Syn. et Fabr. ignorent. λ) Hoc alius illustrandum mo. Interim in mentem venit, cum ὑπομνήματα iudicialia acta sive gesta sint, ane interrogaciones in iure res hic significare voluerit, quae necessariae esse dicuntur, cum in personam sit actio, si certum petatur, L. 1. pr. in terr. in iure: sed quas in desuetudinem iam abiisse ipse §. 1. memorat Callistratus, multoque magis Scholia Basil. p. 741. et Glossae Nomicae h. v. R.



τὴν προσωπικὴν ἀγωγὴν δηλοῦ· τὸ ὄνομα τῆς ἀπαιτούσης ἀγωγῆς τὴν ἀπαιτούσαν τὰ ἴδια καὶ τὴν προσωπικὴν ἀγωγὴν δηλοῦ.

L. 29. κη'. Ἐὰν τῷ καταδικασθέντι μοι δανείσω, καὶ XLIV. 7. μνημονεύσω^{α)} ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ τῶν ἀπὸ τῆς καταδίκης κεχρωσθημένων μοι· ἐρρωμένην ἔχω καὶ τὴν περὶ αὐτῶν^{β)} ἀγωγὴν.

L. 30. κθ'. Ὁ ἀπαξ καταδουλωθεὶς, εἰ καὶ ἐκ φιλοτιμίας βασιλικῆς ἐλευθερωθῆ, οὐκ ἐπανερχεται εἰς τὰς ἐνοχὰς τῶν δανεισάντων αὐτῷ.

L. 31. λ'. Πᾶσα ἐνοχὴ ὑπὸ ἀδύνατον αἵρεσιν συντε- D. eod. θεῖσα^{γ)} ἀκυρὸς ἐστίν.

L. 32. λα'. Ὅταν ἐξ ἐνὸς ἁμαρτήματος ἀγωγαὶ πολλαὶ D. eod. τίκονται, ὡς ἐπὶ τῶν λάθρα τεμνομένων δένδρων, πᾶσαι κινεῦνται.

L. 33. λβ'. Καὶ μεθ' ὑπόμνησιν αἱ ποινάλλαι ἀγωγαὶ D. eod. παραπέμπονται κατὰ κληρονομῶν, ὡς προκατάρξεως γενομένης κατὰ τοῦ τελευτήσαντος.

34. pr. λγ'. Δούλου^{α)} ἀλλοτρίου^{β)} τυπηθέντος^{ββ)}, καὶ ἡ D. eod. περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, καὶ^{γ)} ἡ ἐξ ὁμολογίας μὲν εἰς τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ εἰς τὸ διπλοῦν ἀγωγὴ ἀρμόζει· καὶ τῆς μιᾶς κινουμένης ἢ ἑτέρα ἐπὶ τῷ περιττῷ μένει σωζομένη.

§. 1. Ἐὰν χρῆσω σοι πρᾶγμα, καὶ ὑφέλη^{δ)} αὐτό, κατέχη καὶ τῷ κονδικτικῷ, καὶ τῇ περὶ τῶν ἐν χρήσει διδομένων, καὶ ἑκάτερα αὐτῶν τὴν ἑτέραν ἀναιρεῖ.

§. 2. Εἰ δὲ καὶ ὁ μισθωτὸς ὑφέληται τι τοῦ ἀγροῦ, κατέχεται καὶ τῷ κονδικτικῷ, καὶ τῇ περὶ μισθώσεως ἀγωγῇ, καὶ ἀναιροῦσιν ἀλλήλας. ἀρμόζει δὲ καὶ ἡ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγὴ, καὶ οὐκ ἀναιρεῖται δι' ἐκείνων. εἰ δὲ καὶ ἱμάτια χρῆσω σοι, καὶ διαφθείρης αὐτά, ἀρμόζει καὶ ἡ τῶν ἐν χρήσει διδομένων, καὶ ἡ ἐξ ὁμολογίας μὲν ἀπαιτούσα τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ τὸ διπλοῦν ἀγωγὴ. καὶ ταύτης μὲν κινουμένης ἀναιρεῖται ἢ κατὰ τῶν ἐν χρήσει διδομένων κινουμένη ἀγωγὴ· ταύτης δὲ κινουμένης, ἐπὶ τῷ περιττῷ σώζεται^{ε)} ἢ ἀπαιτούσα ἐξ ὁμολογίας μὲν τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ τὸ διπλοῦν ἀγωγὴ.

35. pr. λδ'. Ἐπὶ τῶν πραιτωρίων ἀγωγῶν, ὅσαι μὲν ἔχου- D. eod. σιν ἐκβιβασμὸν, καὶ μετ' ἐνιαυτὸν ἀρμόζουσιν, αἱ δὲ λοιπαὶ εἴσω ἐνιαυτοῦ· μετὰ δὲ ἐνιαυτὸν καὶ^{ς)} κατὰ κληρονομῶν, εἰ μὴ εἰς τὸ περιελθόν, οὐ κινεῦνται· ὡς ἐπὶ τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς καὶ τῆς περὶ βλας, καὶ τῶν ὁμοίων. ἐκβιβασμὸν ἔχουσι, δι' ὧν ἀπαιτοῦμεν, εἴ τι τῆς οὐσίας ἡμῶν ἄπειν· ὡς ὅτε κινεῦμεν κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ^{β)} διακατόχου τοῦ χρεώστου ἡμῶν, ἢ τὴν πoubλικιανήν· ἢ μέντοι τὴν διὰ τοῦ χρᾶσθαι δεσποτείαν ἀνασχίζουσα ἐνιαυσιαία ἐστίν.

§. 1. Κατὰ τῶν τῆς πόλιως στρατηγῶν καὶ μετὰ ἐνιαυ- τὸν δίδεται ἀγωγὴ, ἐξ ὧν συνήλλαξαν.

L. 36. λε'. Ἐπὶ τῶν κονδικτικῶν ἀργεῖ ἢ ἀτίμια, κἄν D. eod. ἐξ ἀτιμοποιῦ ἀγωγῆς ἤρηται.

37. pr. Τῷ ὀνόματι τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐν ῥέμ καὶ προσωπι- D. eod. καὶ δηλοῦνται, διρέκται καὶ οὐτίλαι, καὶ praeiudicia, καὶ πραιτωρίαι ἐπερωτήσεις, καὶ ἐντέδικτα.

§. 1. λς'. Μικταὶ ἀγωγαὶ εἰσιν, ἐν αἷς ἑκάτερος ἐνά- γων ἐστίν· ὡς ἐπὶ τῆς περὶ ὀροθεσιῶν ἀγωγῆς, καὶ

nem significat: nomen actionis petitoriae et actionem sua petentem et personalem significat.

XXVIII. Si ei, qui mihi condemnatus est, cre- didero, neque in cautione mentionem fecero pecuniae ex re iudicata mihi debitaе: salvam quoque de ea actionem habeo.

XXIX. Qui semel servus est effectus, etiamsi Principis benignitate libertatem consecutus sit, non cedit in obligationes creditorum suorum.

XXX. Omnis obligatio sub conditione impossibili contracta irrita est.

XXXI. Cum ex uno delicto multae actiones nascuntur, ut in arboribus furtim cuesis, omnes instituuntur.

XXXII. Etiam post conventionem actiones poe- nales adversus heredes transmittuntur, quasi lite contestata cum defuncto.

XXXIII. Pulsato servo alieno, et iniuriae actio, et ea, quae ex confessione quidem in simplum, ex inficiatione autem in duplum movetur, competit: unaque instituta, altera in id, quod amplius est, salva manet.

Si tibi rem commodavero, tuque eam subriperis, et conditione teneris, et actione commodati, et altera earum alteram perimit.

Sed et si colonus quid subriperit ex agro, tene- tur et conditione, et de locato actione, et hae se invicem tollunt. Competit autem et furti actio in duplum, nec per illas tollitur. Sed et si vestes tibi commodavero, tuque eas corrueris, competit et de commodatis actio, et quae ex confessione quidem simplum, ex inficiatione autem duplum petit. Atque hac quidem instituta tollitur actio, quae de commo- datis movetur: hac autem instituta, in amplius salva est actio, quae ex confessione quidem simplum, ex inficiatione autem duplum petit.

XXXIV. In actionibus praetoriis, quaecunque persecutionem habent, etiam post annum competunt, reliquae vero intra annum: sed post annum adversus heredes, nisi in id, quod ad eos pervenit, non moventur: velut in actione de dolo, de vi, et similibus. Persecutionem habent, per quas petimus, si quid rei nostrae abest: ut cum agimus adversus bonorum possessorum debitoris nostri, aut Publicianam instituimus: quae quidem usucapionem rescindens annalis est.

Adversus magistratus municipales etiam post an- num datur actio ex contractibus ab eis initis.

XXXV. In conditionibus cessat infamia, etiamsi ex causa famosa pendeant.

Actionis nomine et in rem et personales signifi- cantur, directae et utiles, et praeiudicia, et praetoriae stipulationes, et interdicta.

XXXVI. Mixtae actiones sunt, in quibus uterque actor est: ut in actione finium regundorum, familiae

α) οὐ vel μὴ addendum. R. Mὴ adde. γ) αὐτὸ Cod. 1357. R. α) τεθεῖσα Syn. Fabr. R. α) I. 34. pr. legitur in Sch. p. ad Basil. LX. 21. cap. 15. (Fabr. T. VII. p. 490.) β) ἀλλοτρίου deest in Schol. ββ) Schol. τυπηθέντος. γ) Pro ἡ — διπλοῦν ἀγωγῇ Schol. habet ὁ Ἀκουλίσιος. δ) Correxerit Capperon. pro ὑφέλει et κατέχει, quod erat in Cod. 1357. R. ε) Recte itaque remanere affirmative habent Florent. Pandect. Vide praeter laudatos lauchio auctores Balduinum p. 247. in Thes. Iur. Rom. et Att. R. f) καὶ eliminandum. R. g) Lege ἀγαθῶν. R.

τῆς περὶ διαιρέσεως φαμίλιας, καὶ τῆς τὰ ἐπικνοῦσα διαιρούσης πράγματα, καὶ τῆς περὶ διακατοχῆς ἀγωγῆς, καὶ τοῦ utrubi.

λζ'. Οὐδὲ τῷ τύπῳ τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῶν δι' αὐτῶν ἐκφωνουμένων ἐνεχόμεθα.

λη'. Ἐκ πάσης αἰτίας ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς ὡς αὐτεξούσιος καὶ ἐνέχεται, καὶ ἐνάγεται.

λθ'. Ἐν τόπῳ κληρονομιαίων ἀγωγῶν εἰσι τὰ ληγάτα, εἰ καὶ ἀπὸ τοῦ κληρονόμου ἄρχονται.

μ'. Ὁσάκις^{κ)} νόμος^{λ)} ἐνοχὴν εἰσηγείται, εἰ μὴ ὁητῶς εἶπη, ταύτη^{μ)} τῇ ἀγωγῇ μόνῃ χρῆσασθαι, κινεῖται καὶ αἱ πρὸ τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ ἀρμόζουσιν ἀγωγαί.

Ὅτε ἕξ ἐνὸς τρόπου^{ν)} δύο ἀρμόζουσιν ἀγωγαί, τῆς μίας κινήσεως, ἢ ἑτέρα^{ο)} περὶ τῷ περιττῷ πῶζεται.

μα'. Ὁ ὑπὸ αἵρεσιν ληγατάριος, πρὶν ἐξελεῖσθαι ἢ αἵρεσις, οὐκ ἔστι δανειστής· ὁ μὲντοι ὑπὸ αἵρεσιν κεραιῶν καὶ ἡρημένης αὐτῆς δανειστής ἔστι.

Νοοῦμεν δὲ δανειστὴν τὸν ἔχοντα ἀγωγὴν πολιτικὴν ἢ πραιτωριαν, ἢ ἐν φάκτουμ, μὴ ἐκβαλλομένην παραγραφῇ.

Ὁ οἰκοδεσπότης καὶ αὐτεξούσιος ὢν καὶ σωφροῦν τὸν λογισμὸν ἐνέχασθαι δύναται· ὁ δὲ ἄνηθος ἄνευ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου οὐκ ἐνέχεται, ἄνευ τε δοῦλος ἀπὸ συναλλάγματος.

Ὡς ἐπὶ τὸ^{ο)} πολὺ τέσσαρες εἰσιν αἰτίαι τῶν ἐνοχῶν· ἢ γὰρ ἡμέρα ἐνεστὶν αὐταῖς, ἢ αἵρεσις, ἢ τρόπος, ἢ προσθήκη.

Ἡ δὲ ἡμέρα διχῶς θεωρεῖται· ἢ γὰρ ἐν ἀρχῇ, ὡς ἀπὸ καλανδῶν Μαρτίων, ἢ εἰς πέρας, ὡς ἕως ὧν καλανδῶν.

μβ'. Οἱ δύναται δὲ ἐνοχὴ ἢ ληγάτον μέχρι τινὸς ἡτοῦ χρόνου συνίστασθαι· ἀλλ' ὁ μετὰ τὸν χρόνον ἐνάγων ἐβάλλεται συμφώνου ἢ δόλου παραγραφῇ· ὡς περὶ καὶ ὅτε παραδιδῶν^{π)} σοὶ ἕδαφος συμφωνήσω, ἢ ἐπακολουθῆσαι αὐτῷ τὸ ἐπιλείμενον οἰκοδόμημα.

Αἵρεσις δὲ ἰσχυρῶς ἐντίθεται ἐν τῷ τὴν ἐνοχὴν συνίστασθαι, οὐ μὴν μετὰ τὸ περαιωθῆναι. Ἐὰν γὰρ κεραιώσω ἑκατὸν^{ρ)} νομίσματα, ἔὰν μὴ ἢ ναῦς ἔλθῃ, ἢ γομένης τῆς νηὸς χώρα τῇ τοῦ συμφώνου^{σ)} παραγραφῇ.

μγ'. Τρόπος δὲ ἔστιν, ὅταν κεραιώσω δοῦλον ἢ καὶ νομίσματα· ἐνὸς γὰρ καταβαλομένου^{ς)} ἢ πῦσα οχλὴ λύεται· καὶ ἐφ' ὅσον ἑκάτερόν ἐστιν, οὐ δύναμαι περὶ τοῦ ἐνὸς κινεῖν^{τ)}.

μδ'. Προσθήκη γίνεται ἢ προσώπῳ ἢ πράγματι· προσώπῳ^{υ)}, ὡς ὅταν ἐμαντῶ ἢ Πέτρῳ κεραιώσω δέκα νομίσματα· πράγματι, ὡς ὅταν ἐπεπῶ ἐμαντῶ δέκα νομίσματα ἢ Πέτρῳ δοῦλον. καὶ πείται, εἰ τοῦ δοῦλου καταβαλομένου Πέτρῳ λύεται ἢ νόμῳ ἢ ἐνοχῇ.

Ἐὰν^{υ)} οὕτως κεραιώσω· ἔὰν μὴ δῶς μοι τὸν

erciscundae, et communi dividundo, et in actione d possessione, et interdicto utrubi.

XXXVII. Non figura literarum, sed vi eorum quae his exprimuntur, obligamur.

XXXVIII. Ex omni causa filiusfamilias tanquam paterfamilias et obligatur, et convenitur.

XXXIX. Loco actionum hereditariarum sunt legata, licet ab herede incipiant.

XL. Quoties lex obligationem introducit, nisi nominatim dixerit, hac sola actione utendum esse instituuntur etiam quae ante legem de ea re competeabant actiones.

Quando ex una causa duae competunt actiones mota una, altera in amplius salva est.

XLI. Is, cui sub conditione legatum est, creditor non est, antequam conditio extiterit: sed sub conditione stipulans, etiam ea pendente creditor est.

Creditorem autem accipimus, qui actionem civilem praetoriamve, aut in factum habet, quae exceptione non submovetur.

Paterfamilias et suae potestatis et mentis compos obligari potest: sed impubes sine tutoris auctoritate non obligatur, nec servus ex contractu.

Ut plurimum quatuor sunt causae obligationum: aut enim dies iis inest, aut conditio, aut modus, aut accessio.

Dies autem dupliciter spectatur: aut enim in initio, velut a Calendis Martiis, aut ad finem, velut usque ad Calendas.

XLII. Non potest autem obligatio aut legatum usque ad certum tempus constitui: sed qui post tempus agit, exceptione pacti vel doli submovetur: sicut et quando solum tibi tradens pactus fuero, ne impositum aedificium ei accedat.

Sed conditio valide inseritur in contrahenda obligatione; non item postquam consummata est. Nam si nummos centum stipulatus sim, si navis non venerit: veniente nave, locus est exceptioni pacti.

XLIII. Modus autem est, cum servum stipulor aut decem nummos: alterutro enim soluto, tota obligatio tollitur: et quamdiu utrumque est, de uno agere non possum.

XLIV. Accessio fit aut personae, aut rei. Personae, ut si mihi aut Petro stipuler dari decem nummos: rei, ut si mihi decem nummos, aut Petro servum stipuler. Et quaeritur, an servo soluto Petro, obligatio iure tollatur.

Si sic stipulatus sim: Si mihi agrum non de-

h) L. 38. D. h. t. iisdem verbis legitur in sch. z. ad Basil. XXII. 1. cap. 82. (Fabr. T. III. p. 84. edit. nostr. T. II. 509.) ubi dicitur esse cap. 38. huius Basil. tit. et lib. i) L. 41. pr. D. h. t. fere iisdem verbis legitur in sch. m. ad Basil. XXXIII. 3. cap. 1. (Fabr. T. III. p. 395. edit. nostr. T. II. p. 677.) k) In marg. adscripsit Pet. Faber L. quoties D. oblig. et actio. R. l) Schol. ὁ inserit ante νόμος. m) Schol. αὐτῇ. n) Pacto pro facto, quae et alibi confunduntur, siue credo interpretem. R. na) Lege ἐπὶ. o) τὸ deest in Syn. et Fabr. R. p) Sic correxi pro Codicis 1357. παραδιδῶν, n. παραδίδω, Fabr. παραδιδῶ. R. q) ἕκαστον Cod. 1357. R. r) ἢ τοῦ δόλου cum Pandectis addunt Syn. et Fabr. R. καταβαλλομένου Syn. Fabr. R. s) Intellige de uno certo, cum optionem debeat permittere debitori, utrum ex ambobus lvere malit. R. u) Invertunt illi, πράγματι, ὡς ὅτ. ἐπ. ἐμ. ε'. νν. προσώπῳ, ὡς ὅτ. ἐμ. ἢ II. ἐπ. δοθ. ε'. νν. ἢ II. ὄλον, contra ipsam textum Latinum. R. v) L. 44. §. 5. 6. D. h. t. fere iisdem verbis legitur in sch. i. ad Basil. XLI. 1. p. 1. (Fabr. T. V. p. 406.)



ἀγρόν, ὁμολογεῖς δίδουαι ἑκατὸν νομισματα; τὰ νομισματὰ εἰσιν ἐν ἐπερωτήσει, ὃ δὲ ἀγρὸς ἐν καταβολῇ.

Α. §. 6. Ὡς περὶ ὅτε ἐπερωτῶ· ἐὰν μὴ ποιήσης μοι πλοῖον, δολογογεῖς δίδουαι ἑκατὸν νομισματα;

45. Ἐὰν ἐξ ἐπερωτήσεως χρεωστῶν δοῦλον πρὸ ὑπερθέσεως αὐτὸν ἐλευθέρωσω, καὶ ἀποθάνῃ, πρὶν ἐναχθῶ, οὐ κρατοῦμαι.

46. με'. Ἡνίκα^{ω)} ἀπὸ πράγματος ἀγωγή φέρεται^{α)}, καὶ ὁ μαινόμενος καὶ ὁ ἀνηθὸς ἐνέχονται^{β)} χωρὶς αὐθεντίας τῶν κηδεμόνων· ὡς ὅτε κοινὸν ἀγρὸν ἔχω μετ' αὐτῶν, καὶ δαπανήσω εἰς αὐτόν, ἢ ὁ^{β)} ἀνηθὸς ζημίαν εἰς αὐτόν ἐργάσεται· ἐνέχονται γὰρ τῇ τὰ ἐπίκοινα διαιρούση ἀγωγή.

47. με'. Ἐτοιμότεροι^{α)} ὀφειλομένον εἶναι, παρεμπιπτούσης προφάσεως, ἀρεῖσθαι τὴν ἀγωγήν^{β)}, καὶ^{γ)} εἰς τὸ τὴν ἐλευθερίαν ἀριόσαι τῷ ἐναγομένῳ.

48. μζ'. Ἐν οἷς συναλλάγμασι καὶ χωρὶς φημάτων ἢ συναίνεσις ἀρκεῖ, καλῶς συναλλάσσει κωφός· ὡς ἐν ταῖς μισθώσεσι καὶ ἀγορασίαις, καὶ τοῖς ὁμοίοις.

49. μη'. Αἰ^{δ)} ἀπὸ συναλλάγματος ἀγωγῆ διαβαίνουσι κατὰ κληρονόμων, εἰ καὶ ἀμαρτήματα ἔχουσιν· ὡς ὅτε ἐπιτροπὸς δόλον ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ποιήσῃ, ἢ ὁ παραθήκη δεξάμενος περὶ τὸ παρατεθέν. εἰ δὲ καὶ ὑπεξούσιοι τι τοιοῦτον πλημμελήσωσιν, οὐ νοξάλλια^{ε)}, ἀλλὰ ἢ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγή ἀρμόζει.

50. μθ'. Ὁ καταδικαζόμενος ἢ ὁμολογῶν ἐν τινὶ ἐνιαυτῷ παρασχεῖν, ἔξουσιν ἔχει, ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ θέλῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ δοῦναι.

51. ν'. Ἀγωγή ἐστὶ δίκαιον τοῦ ἀπαιτῆσαι τινα ἐν δικαστηρίῳ, ὅπερ κεχρηώσθηται.

52. πρ. να'. Ἐνεχόμεθα ἢ πράγματι, ἢ^{ε)} ἐπερωτήσει, ἢ ἐκατέρω ἅμα, ἢ συμφώνῳ, ἢ νόμῳ, ἢ πραιτωρίως, ἢ ἀνάγκῃ, ἢ ἀπὸ ἀμαρτήματος.

§. 1. Πράγματι, ὅτε πρᾶγμα παρετίθεται·

§. 2. Ἐπερωτήσει, ὅτε ἐπερωτήσεις καὶ συμφωνος ἀποκρίσις·

§. 3. Πράγματι καὶ ἐπερωτήσει, ὅτε ἐκάτερον·

§. 4. Συμφώνῳ, ἀπὸ βουλήσεως·

§. 5. Νόμῳ, ὅτε πειθαρχοῦντες ἢ ἐναντιούμενον τῷ νόμῳ ποιοῦμενοι^{ς)}·

§. 6. Πραιτωρίως, ὅτε κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ πραιτωρός ἢ τὴν κώλυσιν ἢ τῶν ἀρχόντων τι γίνεται·

§. 7. Ἀνάγκῃ, οἷς οὐκ ἔξεστι παρὰ τὸ διατεταγμένον ποιῆσαι, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου κληρονόμου·

§. 8. Ἀπὸ ἀμαρτήματος, ὡς ὅτε περὶ αὐτὸ τὸ γεγονός ἐστὶν ἢ ζήτησις.

§. 9. Καὶ^{β)} γυμνῇ συναίνεσις ἀρκεῖ πρὸς ἐνοχλήν, εἰ καὶ δύναται^{ι)} ῥήμωσιν ἐκφωνεῖσθαι.

§. 10. Καὶ νεύματι μόνῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνίστανται^{κ)}.

53. πρ. νβ'. Ὅτε πολλὰ ἀμαρτήματα ἐφ' ἐνὶ πράγματι πολλὰς ἀγωγὰς τέκη, ἢ ἀπὸ μιᾶς ἐνοχῆς πολλὰι ἀγωγῆ τεχθῶσιν, οὐ πῦσαι, ἀλλὰ μία κινεῖται.

deris, centum nummos dare spondes? nummi in stipulatione sunt, ager vero in solutione.

Sicut cum stipulor: Si navem mihi non feceris, centum aureos dare spondes?

Si ex stipulatu servum debens ante moram eum manumisero, et obierit, antequam conveniar, non teneor.

XLV. Quando ex re actio venit, et furiosus et pupillus obligantur sine auctoritate tutoris vel curatoris: velut cum agrum communem cum iis habeo, et impensas in eum facio, aut pupillus damnum in eo dedit: nam actione communi dividundo tenentur.

XLVI. Paratiores esse debemus, incidente occasione, ad denegandam actionem et ad liberationem reo comparandam.

XLVII. In quibus contractibus etiam sine verbis consensus sufficit, recte contrahit surdus: velut in locationibus, emtionibus et similibus.

XLVIII. Actiones ex contractu adversus heredes transeunt, etiamsi delictum habeant: velut cum tutor dolum in tutela commiserit, aut qui depositum accepit, in deposito. Sed et si qui in potestate sunt, tale quid deliquerint, non noxalis, sed de peculio actio competit.

XLIX. Qui condemnatus est, aut promittit quodam anno praestare, facultatem habet, quocumque velit anni die agere.

L. Actio est ius petendi ab aliquo in iudicio, quod sibi debetur.

LI. Obligamur aut re, aut stipulatione, aut utraque simul, aut consensu, aut lege, aut iure praetorio, aut necessitate, aut ex maleficio.

Re, cum res intervenit:

Stipulatione, cum interrogatio et congrua responsio:

Re et stipulatione, cum utrumque:

Consensu, ex voluntate:

Lege, cum legi parentes aut adversantes quid facimus:

Iure praetorio, cum secundum edictum aut interdictum Praetoris vel magistratum quid fit:

Necessitate, quibus non licet praeter imperatum facere, ut in herede necessario:

Ex maleficio, velut cum de ipso facto est quaestio.

Etiam nudus consensus ad obligationem sufficit, licet verbis exprimi possit.

Et solo nutu ut plurimum consistunt.

LII. Quando multa delicta in una re plures actiones pariunt, aut ex una obligatione multae actiones nascuntur, non omnes, sed una instituitur.

ω) L. 46. D. h. t. usque ad verba τῶν κηδεμόνων totidem verbis legitur in sch. l. ad Basil. XIII. 2. cap. 1. (Fabr. T. II. p. 111. sq. edit. nostr. T. II. p. 30.) ubi dicitur esse cap. 46. huius Basil. libri. α) Forte φέρεται. R. Etiam Schol. φέρεται. β) Schol. ἐνέχεται. γ) ὃ δεστ in Syn. et Fabr. R. α) L. 47. D. h. t. iisdem verbis legitur in sch. e. ad Basil. XXII. 5. cap. 42. (Fabr. T. III. p. 192. edit. nostr. T. II. p. 504.) ubi dicitur esse cap. 47. huius Basil. tit. et lib. β) Forte ἐνοχλήν: namque obligationem habet Ictus, eique opponit liberationem. Haec autem duo vocabula, ἐνοχλήν et ἀγωγήν, etiam alibi confundi, monuimus in Gloss. Theophr. pag. 1267. R. γ) καὶ Schol. omittit. δ) Syn. et Fabr. praemittunt ὅτι. R. ε) ἡροκαλία Cod. 1357. Correxit Capperon. R. f) καὶ Cod. 1357. R. g) ἐναντιούμενοι τῷ νόμῳ ποιοῦμεν Fabr. cum Syn. quod praefero. R. h) L. 52. §. 9. 10. D. h. t. iisdem verbis leguntur in schol. 3. novo ad Basil. XIV. 1. cap. 1. (edit. nostr. T. II. p. 67.) ubi dicitur esse finis capituli 51. huius Basil. tit. et lib. ι) Schol. δυνατόν. κ) συνίστανται Syn. et Fabr. R. Sic et Schol.



Ὅτε προστίθεμεν, προς ὃν ἀνήκει τὸ πρῶγμα, καὶ υἰοθετοῦντα) δηλοῦμεν, καὶ τὸν διάδοχον.

νγ'. Τὰ εἰκονικὰ συναλλάγματα οὐδὲ ἐν ταῖς πράξεσιν ἔνοχοποιεῖ.

νδ'. Καὶ ἐν τῇ μεταθέσει τῆς δεσποτείας δέον εἶναι, ἐκάτερον συναινεῖν· ἄνευ γὰρ τούτου οὐδὲν ἐπιτελεῖται συναλλάγμα.

νε'. Ὅσας ἀγωγὰς ὀνόματι τοῦ δούλου κτήσωμαι, μένω ἔχων, κἂν ἐλευθερώσω αὐτὸν ἢ ἐκποιήσω αὐτόν, ἢ ἀποθάνῃ. κλαπέντος δὲ αὐτοῦ καὶ ἢ τὸ ἀπὲν ἀπαιτοῦσα ἀγωγή ἀρμόζει μοι, εἰ μὴ τῆς μητρὸς τοῦ δούλου δραξάμενος ἢ ἐλευθερώσω ἢ ἐκποιήσω αὐτόν.

νε'. Ἐν^{μ)} πᾶσι τοῖς συναλλάγμασιν, εἴτε καλῶς εἴτε εἰσὶν, εἴτε μὴ, εἰ μὴ συναινῶσιν οἱ συναλλάσσοντες, ἀλλ' ὁ μὲν τὸδε ἔγνωε, ὁ δὲ ἕτερον, οὐκ ἰσχύει τὸ γινόμενον.

νζ'. Ὁ ἄνηθος δανειζόμενος οὔτε φυσικῶς ἐνέχεται.

νη'. Ἐκ πάσης αἰτίας αἱ προκαταρχθεῖσαι δίκαι ἀρπήμεπονται κατὰ κληρονόμων καὶ τῶν ὁμοίων.

νθ'. Οὐδέποτε αἱ ποινάλιαι ἀγωγαὶ εἰς τὸ αὐτὸ ντρέχουσαι ποσὸν ἀναιροῦσιν ἀλλήλας.

ξ'. Ὁ φροντιστὴς μου λογοποιῶν μετὰ τινος συναλλάξαντός μοι, καὶ ὑπογράφων χρεωστῆν με, οὐ μὲν ἐνοχόν, εἰ μὴ πρὸ τούτου ἤμην ἔνοχος.

Βουλόμενός^{ν)} τινι συστήσασθαι χορηγίαν ἔγραψα ὁδὸς αὐτὸν οὕτως· εἰ τοιαύτης ψυχῆς καὶ διαθήσεως ἔσῃ περὶ ἐμέ, οἷός ἐξ ἀρχῆς, πώλησόν σου τὰ ἀρχόντα, καὶ ἔλθ' ἐπὶ πρός με, καὶ δίδωμί σοι κατ' ὄνομα νομίματα δέκα. ἔὰν οὗτος πωλήσας τὰ αὐτοῦ ἔθῃ πρός με, τοῦ δικαστοῦ ἔστιν, ἐκ τῶν προσώπων ἐπὶ τῆς αἰτίας ὀρίσαι, εἰ ὀφείλει αὐτῷ δοθῆναι ἡγογή.^{ο)}

Cum addimus, ad quem ea res pertinet, et arrogatorem significamus, et successorem. L. 53. D. XL

LIII. Contractus imaginarii neque in venditionibus obligant. L. 5 D. 4

LIV. Etiam in translatione domini necesse est, consentire utrumque: nam sine eo nullus contractus perficitur. L. 5 D. 6

LV. Quasunque actiones nomine servi adquisiero, retineo, licet eum manumisero aut alienavero, aut obierit. Eo autem per furtum subrepto, etiam actionem furtivam repetens mihi competit, nisi possessionem servi nactus aut manumisero eum, aut alienavero. L. 5 D. 61

LVI. In omnibus contractibus, sive bonae fidei sint, sive non, nisi consentiant contrahentes, sed unus quidem hoc sentiat, alter aliud, non valet quod agitur. L. 51 D. 60

LVII. Impubes mutuum accipiens nec naturaliter obligatur. L. 59 D. 600

LVIII. Ex omni causa lites contestatae in heredes ac similes transmittuntur. L. 58 D. 601

LIX. Nunquam poenales actiones in eandem quantitatem concurrentes se invicem perimunt. L. 60 D. 602

LX. Procurator meus cum aliquo, qui mecum contraxit, paria faciens, ac subscribens me debere, non obligat me, nisi ante obligatus fuerim. L. 61. 1 D. 603

Volens alicui salarium constituere sic ad eum scripsi: Si eadem mente atque affectione es erga me, qua olim, vende res tuas, et veni ad me, et quotannis tibi decem nummos dabo. Si is rebus suis venditis ad me venerit, iudicis est, ex personis et causa definire, num ei actio danda sit. §. 1.

λ) Legeruntne adrogantis pro adroganti? R. m) Argumentum L. 57. D. h. t. aliis verbis tradit sch. q. ad Basil. XXIII. cap. 18. (Fabr. T. III. p. 274. edit. nostr. T. II. p. 613.) ubi dicitur esse cap. 57. huius Basil. libri. n) Fere iisdem bis argumentum L. 61. §. 1. D. h. t. traditur in sch. p. ad Basil. XLVII. 1. cap. 31. (Fabr. T. VI. p. 208. o) In fine istius tituli Reitzius cum Fabr. Tom. VI. p. 641. qui hausit ex Harm. III. 5. §. 66. epitomen cap. 7. Nov. 134. hanc reposuit: ἀνιστῆς μισθῶσας ἢ εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν λαβὼν τὰ τέκνα τοῦ χρωστοῦ ἐκπέπει τοῦ χρόνου, καὶ τὴν ὁμοίαν τῶν ποσοτήτων τῶν κρατηθέντων παιδῶν ἢ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ καταβαλεῖν ἀναγκάζεται, πρὸς τῶν καὶ σωματικῶς αὐτὸν τιμωρήσεται. Sed cum neque ex Synopsi, neque ex indice titulorum Coisliniano, neque ex Tipucito appareat, hanc Novellae 134. iculam in Lib. LII. Basilicorum fuisse repositam, merito dubitavi eam, quae in Cod. 1357. non legitur, pro textu Basilicorum venditare, atque in fine lib. LII. reponere. H. Post cap. 7. Nov. 134. subiungit Fabrotus: TITULUS II. de re iudicata: et deinceps cum Synopsi: Τίτλος Ι'. Περὶ ἀπατήσεως τῆς ἀπὸ καταδίκης ἢ τοῦ ἀποφάσεως καὶ ψήφου στικῆς καὶ περὶ τῶν μὴ χρεωστομένων μὲν, καταβληθέντων δὲ κατὰ ἀπάτην ἢ ἄγνοιαν ὡς κεραιωσθημένων, καὶ διὰ τὸ ἀπαιτούμενων. Unde afferunt L. 4. pr. et L. 7. D. de re iudicata, nec non L. 4. et 5. C. de executione rei iud. cum integri illi tituli extant Lib. IX. tit. 3. Tom. I. Fabr. p. 500. et 516. quid opus eorum fragmenta hic repetere? R.



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBΛΙΟΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LIII.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ ναυκλήρων καὶ πιστικῶν, καὶ ναυτῶν,
καὶ πανδοχείων καὶ τῆς κατ' αὐτῶν ἢ ὑπὲρ
αὐτῶν ἀγωγῆς.^{a)}

α'. Διαλαμβάνεται^{b)}, ἐν οἷς ἐνέχονται οἱ τε
ναύκληροι, καὶ οἱ πιστικοί, καὶ οἱ προσήσαντες αὐ-
τούς, ἀπωλείας ἢ ναυαγίου γινομένου.

1. §. 15. β'. Ναύκληρός^{c)} ἐστὶ, πρὸς ὃν ἀνήκει ὁ πόρος
XIV. 1. τοῦ πλοίου καὶ τὰ συμβαίνοντα, εἴτε ὁ δεσπότης
ἐστὶν, εἴτε παρὰ δεσπότη τοῦ πλοίου ἐμισθώσατο ἐν
ὁμάδι.

1. §. 1. δ'. Πιστικός^{d)} ἐστὶν ὁ πᾶσαν ἐπιμέλειαν τοῦ
7. eod. πλοίου ἐπιτροπεύει.

1. pr. §. 1. ε'. Ὅπερ^{e)} ἂν λάβωσιν ἐπὶ τῷ φυλάξει οἱ ναύ-
IV. 9. κληροι καὶ οἱ πανδοχεῖς, εἰ μὴ ἀποκαθιστώσιν, ἐνά-
γονται ἐν αὐτοῖς δέ ἐστὶ, μηδένα ὑποδέξασθαι.

§. 2. 3. ζ'. Ἐνέχονται^{f)} δὲ καὶ διὰ τῶν προβεβλημένων
εἰς παραφυλακὴν, οἷον ναυφυλάκων καὶ διαταρῶν,
εἰς ὑπὲρ καὶ ὑποδέχονται· κὰν αὐτὸς ποιήσῃ τὸ
χειρέμβολον.

TITULUS I.

De patronis et exercitoribus, et nautis,
et cauponibus, et de in eos vel pro iis
actione.

I. Disseritur, quando teneantur exercitores et
magistri, et qui eos praeposuerunt, iactura vel nau-
fragio facto.

II. Exercitor est, ad quem reditus navis et quae
accidunt, pertinent, sive dominus sit, sive a domino
navem per aversionem conduxerit.

IV. Magister est, cui omnis navis cura commissa
est.

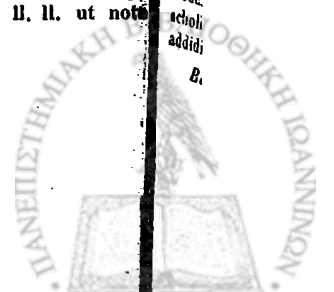
VI. Quod custodiendum acceperunt magistri na-
vium et caupones, nisi restituant, conveniuntur: in
ipsorum autem arbitrio est, ne quem recipiant.

VII. Tenentur autem et propter eos, quos ad
custodiam praeposuerunt, puta nauphylaces, qui vo-
cantur, et diaetarios, in qualemcunque rem accepe-
runt: licet ipse fecerit chirembolon.

a) Hanc inscriptionem tituli I. exhibent index titulorum totius Basilicorum operis Codici Coisliliano 151. praefixus
et index titulorum librorum XLVI—IX. Basilicorum Codici Parisiensi 1357. praemissus, quem fratris amantissimi diligentiae
debeo, et Tipucitus. Titulos libri LIII. ex indice titulorum Coisliliano iam prius communicaverat Pardessus Collection des
lois maritimes T. I. p. 157. not. 3. et p. 183. sq. Index Coislilianus pro ὑπὲρ αὐτῶν habet ὑπ' αὐτῶν. Tipucitus post
ἀγωγῆς pergit: καὶ ὑπὲρ ὃν ἐνέχονται ἢ οὐκ ἐνέχονται, καὶ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ προβολῶν ἢ ἁμαρτημάτων
καὶ περὶ ποιῆς τοῦ κατέχοντος ναύτην ἢ πλοῖον, ἢ τῶν διδασκόντων βαρβάρους ναῦς κατασκευάζειν (spectat ad L. 25. C. de
proenis IX. 47. quae legitur in Basil. LX. 51. cap. 66. sed et Tipucito et Attal. tit. XLVIII. §. 3. testibus in lib. LIII. Basil

reposita fuit). καὶ περὶ τοῦ ἀδικούντος ναύκληρον δημῶν^{g)} (fortasse δημοσίᾳ) ἐπιφερόμενον, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ ποιῆς. καὶ
περὶ ναύτου δημόσιον πωλοῦντος εἶδος, ἵνα δίδωσι τὸ τετραπλάσιον. καὶ σχεδὸν εἰπὺν εὐρης τὰς περὶ πλοίων ἀπάσαι

ζητήσεις. ζῆται περὶ τούτων καὶ τῷ ἡ'. κεφ. κέ'. καὶ περὶ τελῶν πλοίων, καὶ συνῶν (sic) καὶ κογχυλαρικῶν πλοίων, καὶ ἐν
ναύκληρος ἅπαις καὶ ἀκληρονόμητος τελευτήσῃ. b) Hoc caput in Syn. p. 448. cuius numeros retinui, est primum h. t. ex
qua hausit Fabr. T. VI. p. 643. Locum non habet in Corpore Iuris ipsi respondentem. Pardessus I. I. p. 183. not. 6. putat
hoc caput spectare ad L. 13. §. 1. 2. D. XIX. 2. c) L. I. §. 15. D. XIV. 1. tanquam scholium sub tit. I. huius libri, cuius
cap. 4. dicitur, reposuit Fabr. T. VI. p. 645. secutus Labbaeum Obs. et Emend. in Syn. p. 161. Haustus est hic locus e Cod.
ms. Synopseos Parisiensi 1351. fol. 245. in margine, ut notat Pardessus I. I. p. 183. not. 7. Numerum, quo Pardessus usus
est, reposui. Cuiacius Obs. Lib. VIII. cap. 15. laudat verba ἐν ὁμάδι. d) L. I. §. 1. D. XIV. 1. tanquam scholium sub tit. I.
huius libri, cuius cap. 2. dicitur, reposuit Fabr. T. VI. p. 645. secutus Labbaeum I. I. p. 161. Haustus est hic locus ex Cod.
Syn. Paris. 1351. fol. 245. in margine, ut notat Pardessus I. I. p. 184. not. 1. Numerum, quo hic usus est, reposui
e) L. I. pr. §. 1. D. IV. 9. e Syn. p. 448. ubi est cap. 6. h. t. hausit Fabr. T. VI. p. 643. Pardessus I. I. p. 184. not. 2
praeterea notavit, hunc locum contineri in Codd. mss. Syn. Paris. 1346. fol. 173. 1347. fol. 287. 1351. fol. 245. Aliter huius
locum reddunt Synopsis minor cap. 53. quem locum edidit Pardessus I. I. p. 201. et qui ex Synopsi minori hausit
Harmenop. II. 11. §. 4. et quidem ita: Ναύκληρος, ἐὰν ὑποδέξηται τι, ἐνέχεται, ἵνα ἀποκαταστήσῃ καὶ ἀποδώσῃ αὐτό· εἰ δὲ
φείλῃ μὴ δέξασθαι κατ' ἀρχάς, οὐδέεις δύναται καταναγκάσαι τούτων, ἵνα δέξηται τι. f) L. I. §. 2. 3. D. IV. 9. e Syn.
p. 448. ubi est cap. 7. h. t. hausit Fabr. I. I. Etiam hic locus reperitur in iisdem Codd. mss. Syn. II. II. ut notat
Pardessus I. I. p. 184. not. 3.



ιε'. Ἀπὸ 8) τῶν συναλλαγμάτων τῶν ναυτῶν ὁ ναύκληρος οὐκ ἐνάγεται· ἀπὸ δὲ τῶν ἀμαρτημάτων ὅτων ἐνάγεται. προνοεῖν γὰρ ὀφείλει τοῦ χηρεῦναι ὑποὺς δόλου καὶ ραθυμίας, ἤτοι κακίας.

ισ'. Ὁ^h) προστησάμενος τὸν πιστικὸν τοῦ πλοίου ἀγεται, ὡς περὶ ὁ προστήσας πρωτεύοντα ἐργαστηρίου ἢ πραγματείας.

Ἀπὸ μόνων τῶν προσφόρων συναλλαγμάτων τῆ ἰσοστασίᾳ τοῦ πιστικῷ ἐνάγεται ὁ ναύκληρος.

Εἰ δὲ^l) δανεισάμενος εἰς ἀνανέωσιν τοῦ πλοίου, δαπάνην τῶν ναυτῶν^h), στρέψει τὰ χρήματα εἰς τῆς χρείας, ἐνάγεται ὁ ναύκληρος· οὐ μὴν εἰ ἐξ ἀπατηλῆν ἔσχε γνώμην, καὶ οὐκ ἐξεφώνησε ὀφάσει τοῦ πλοίου λαμβάνειν· εἰ δὲ καὶ εἰς τὰ κτήματα τῶν ἀγορασθέντων πραγμάτων ἀπατήσει, μιοῖ τὸν ναύκληρον.

ιζ'. Προβάλλεται^l) ὁ πιστικὸς ἐπὶ τὸ ναυλοῦν τὸ οἶον καὶ ἀγοράζειν τὰ ἐξάρτια αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ ὅς τὸ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν φορτία προβληθῆ, χεται καὶ ἐκ τούτου ὁ ναύκληρος.

Θεμάτισον^m) πιστικὸν ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ ἐξάρτια μόνα τοῦ οἴου ἀγοράσαντα.

κε'. Θεμ. γ'. Ὁ^o) ἐνταλθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖ ἄπερ στεύθη, ἢ ναυαγίῳ ἀπώλεσεν, ἢ περὶ τὴν ἰδίαν τὴν τῶν ἰδίων νόσον ἐδαπάνησε· ταῦτα γὰρ τὰ τύχην, οἱ μὴν ἐκ τῆς ἐντολῆς συνέβη.

λα'. Ἐὰν^o) κλαπῆ τι ἐν πλοίῳ, ἢ καπηλείῳ, ἢ πανδοχείῳ, παρὰ τῶν ὄντων ἐν αὐτοῖς, εἴτε συμβουλή^h συνεργεία τοῦ ναυκλήρου, εἴτε τῶν ναυτῶν, ἡσῖαν ἔχει ὁ κλαπέας, τὴν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ δικασίον ἀπαιτοῦσαν ἀγωγὴν κινήσαι κατὰ τοῦ κλέου, ἢ κατὰ τοῦ προεστῶτος τοῦ πλοίου ἢ τοῦ πηλείου (ἢ τοῦ πανδοχείου)^p).

Εἰ μέντοι τὴν φυλακὴν τοῦ πράγματος ὁ ναύκληρος ἢ ὁ κάπηλος ἀνεδέξατο, αὐτὸς ἔχει τὴν ἀγωγὴν, καὶ οὐχ ὁ δεσπότης.

Ὀνόματι ἐλευθέρου καὶ δούλου ἀλλοτρίου εἰς κληρον ἐνάγεται. τὸν ἴδιον δὲ δούλον εἰς νόξαν οὐκ ἐλευθεροῦται.

Καὶ τῶν πρὸς ὑπουργίαν τοῦ καπῆλου^q) ὄντων αὐτῶ, καὶ τῶν ἐκεῖ διηνεκῶς οἰκούντων ἐπιγινώσκοντα τὰ ἀποτελέσματα ὁ κάπηλος, οὐ μὴν τῶν παροῦντων· οὐ γὰρ αὐτοῦς ἀπωθεῖσθαι δύναται ὁ δόχεύς.

XV. Ex contractibus nautarum exercitor non con- L. I. §. 2. venit: sed ex delictis eorum convenitur. Providere D. XIV. 1. enim debet, ut dolo et culpa sive malicia carcant.

XVI. Qui navi magistrum praeposuit, conveni- L. I. pr. tur, ut qui tabernae vel negotiationi institorem prae- D. eod. posuit.

Non nisi ex contractibus, qui pertinent ad rem, §. 7. cui magister praepositus est, tenetur exercitor.

Quodsi ad reficiendam navem, vel nautas exhi- §. 8—10. bendo pecuniam mutuatus, eam in suos usus converterit, tenetur exercitor: nec vero si (magister) ab initio consilium fraudandi habuit, neque expressit, se navis causa accipere: sed et si in pretiis rerum emtarum fraudem egerit, exercitor damnum patitur.

XVII. Praeponitur magister ad navem locandam §. 3. eiusque instrumenta comparanda. Sed si et ad emendas vendendasque merces praepositus fuerit, ex eo quoque exercitor tenetur.

Pone, magistro ipsius nomine non nisi instrumentum navis esse emendum.

XV. them. 3. Mandatarius non repetit, quae la- L. 26. §. 6. trones ei abstulerunt, vel quae naufragio amisit, vel D. XVII. 1. quae expendit in sui ipsius suorumque morbum: haec enim casu, non ex mandato acciderunt.

XXXI. Si quid in nave, vel caupona, vel sta- L. un. §. 3. bulo, subreptum fuerit ab iis, qui ibi sunt, sive D. XLVII. 5. consilio et ope exercitoris, sive nautarum, potest is, cui res subrepta est, actione furti in duplum experiri adversus furem, vel adversus eum, qui praepositus est navi vel cauponae (vel stabulo).

At si custodiam rei nauta vel caupo receperit, §. 4. ipse actionem habet, non dominus.

Liberi et servi alieni nomine in solidum con- §. 5. venit. Servum autem suum noxae dedendo liberatur.

Et eorum, qui ad ministerium cauponae in ea §. 6. sunt, et eorum, qui ibi habitant perpetuo, facta caupo agnoscit, nec vero viatorum: hos enim stabularius repellere non potest.

g) L. I. §. 2. D. XIV. 1. e Syn. p. 449. ubi est cap. 15. h. t. hausit Fabr. T. VI. p. 644. Continetur praeterea iisdem l. mes. Syn. II. 11. ut notavit Pardessus l. I. p. 184. not. 4. Brevius Synopsis minor cap. 55. (apud Pardessus p. 201.) arm. II. 11. §. 5. qui ex ea hausit, sic reddunt hunc locum: Οἱ ναύκληροι ἀπὸ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ναυτῶν οὐκ ἐνάγεται· ἀπὸ δὲ τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν ἐνάγεται. Fabr. l. I. huic capiti locum praeposuit, qui notante Pardessus p. 184. 4. secundum Codd. mss. est initium cap. 16. h) L. I. pr. §. 7—10. D. XIV. 1. e Syn. p. 449. ubi est cap. 16. h. t. Fabr. T. VI. p. 644. Textum ita constituit Pardessus p. 184. ex iisdem Codd. mss. Syn. In Syn. minori cap. 56. d Pardessus p. 201.) ex eaque apud Harm. II. 11. §. 6. 8. haec leguntur: Ὁ προστησάμενος τὸν πιστικὸν τοῦ πλοίου, ὁ προσβαλλόμενος καὶ πωλῆσας αὐτὸν πιστικόν, ἐνάγεται, εἰς ἃ πταίσει ὁ πιστικός. Ὅταν ναύκληρος γένηται παρὰ γυναῖκος, πάντα, ὅσα πταίσει, αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ οὐ γυνή. Ultimus locus interpretes Harmenopuli valde vexavit, quippe contrarius C. IV. 25. Pardessus p. 201. not. 5. coniecit, aut lege lata, aut certe usu fori abrogatam esse dictam constitutionem, hinc quid introductum. i) Syn. Leuncl. dñ. Leuncl. in marg. dñ. k) Syn. edita τῶν αὐτῶν. Leuncl. in marg. τῶν ὄντων. l) L. I. §. 3. D. XIV. 1. quae in Syn. edita non extat, a Fabr. T. VI. p. 645. reposita est tanquam schol. b. et ut tanquam cap. 17. h. t. in quo Fabr. secutus est Labbaeum Obs. et Emend. in Syn. p. 161. Legitur in margine Cod. Paris. 1351. fol. 245. auctore Pardessus p. 185. not. 1. m) Hoc scholium, quod in Synopsi edita non extat, legitur re Pardessus p. 185. not. 2. in marg. fol. 245. Cod. Syn. Paris. 1351. a praecedentibus lineola rubra distinctum. n) L. 26. D. XVII. 1. e Syn. p. 156. ubi est cap. 25. them. 3. tit. 1. Lib. LIII. Basil. habet Fabr. T. VI. p. 644. Legitur auctore essus p. 185. not. 3. etiam in Codd. mss. Syn. Paris. 1340. fol. 100; 1347. fol. 164; 1351. fol. 151. o) L. un. §. 3. 4. D. XLVII. 5. e Syn. p. 449. ubi est cap. 31. h. t. hausit Fabr. T. VI. p. 644. sq. Legitur auctore Pardessus p. 185. not. 4. in l. mss. Syn. Paris. 1340. fol. 173; 1347. fol. 287; 1351. fol. 245. Tota L. un. D. eod. legitur lib. LX. tit. 14. cap. 1. ubi liastes dicit, eadem non mutata legi lib. LIII. tit. 1. cap. 71. p) Verba ἢ τοῦ πανδοχείου in Syn. omissa Pardessus p. 185. lit et in parenthesi posuit, merito, cum initio capituli dicatur ἐν πλοίῳ, ἢ καπηλείῳ, ἢ πανδοχείῳ. q) Lege καπηλείου. Basil. T. V.



4. 19'. *Εἴτ' καὶ παρὰ γυναικὸς προβληθῆ ἡ ναύκλη-
ρος, ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν συναλλαγμάτων κατέχεται
ἢ γυνή τῆ περι αὐτοῦ ἀγωγῆ· κῆν γὰρ προειστώτα
ἐργαστηρίου προβάλλεται ἢ γυνή, τῆ περι αὐτοῦ ἀγωγῆ
κατέχεται. οὐδὲ γὰρ ἀλλότρια ταῦτά εἰσι τὰ συναλ-
λάγματα, ἀλλ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς· ἐπειδὴ ἄλλον
ἐγγυησαμένη γυνή οὐ κατέχεται· οὔτε γὰρ δει^ς) τὰς
γυναῖκας ὑπὲρ ἀλλοτριῶν συναλλαγμάτων ἐπέχεσθαι.*

TITΛΟΣ Β'.

Περὶ πλοίου ἐκδικουμένου¹⁾.

- §. 1. δ'. *Ἀμέλεια^{u)} καὶ δόλος ἐστὶ τὸ πλοῖον ἐν ἀνεπι-
τηδεῖα καιρῷ πλωῖσαι.*
- §. 24. *Ὁ πλοῖον τρυπήσας ὑπόκειται τῆ ἀγωγῆ τῆ ἀπαι-
τούση ἐξ ὁμολογίας μὲν τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ
τὸ διπλοῦν.*
- §. 2. ε'. *Ἐάν^{v)} πλοῖόν σου, ἐμπεσὸν εἰς ἐμόν, ζη-
μιώση με, εἰ μὲν ἠδύναντο οἱ ναύκληροι τοῦτο κω-
λύσαι γενέσθαι, ἐνάγονται τῆ προειρημένη ἀγωγῆ,
ὡςπερ ἐν χειρὶ ἢ κόντῳ ζημιώσαντες. εἰ δὲ τοῦ σχοί-
νου ῥαγέντος, ἢ μηδενὸς ἰθύνοντος, ἐπέπεσεν, οὐχ
ὑπόκειται ὁ δεσπότης.*
- §. 3. *Εἴτ^{w)} δὲ καὶ τῆ βία τῶν ἀνέμων ἐμπέσει τὸ
πλοῖον εἰς ἀλλοτρίας ἀγκύρας, καὶ κόψουσιν αὐτὰς
οἱ ναῦται, οὐκ ἐνάγονται, εἰ γε ἄλλως ἑαυτοὺς εὐλύ-
τώσαι οὐκ ἠδύναντο. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμπεσόν-
των εἰς δίκτυα. εἰ δὲ ῥαθυμία καὶ ἀμελεία τῶν
ναυτῶν συνέβη, χώρα τῆ προειρημένη ἀγωγῆ διὰ τὴν
ζημίαν τῶν δικτύων, οὐ μὴν τῶν ἀλιευθέντων ἰχθύων.
τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ κνηγῶν καὶ ἰξευτῶν.*
- §. 4. *Ἐάν^{x)} ναῦς ναῦν βυθίσῃ, ὁ κυβερνήτης ἢ ὁ
πρωρεύς ἐνάγεται, ἢ οἱ ναῦται ἐξ ἀμελείας, εἰ μὴ
πολλὴ ἦν ἢ βία τοῦ ἀνέμου.
[Ἐάν^{y)} πλοῖον καταποντίσῃ ἕτερον ἐρχόμενον*

XXXIX. *Etsi a muliere praepositus fuerit ma-
gister, ex contractibus cum eo initis tenetur mulier
actione exercitoria: nam etsi institorem tabernae
mulier praeposuerit, tenetur actione institoria. Neque
enim alieni sunt hi contractus, sed ipsius mulieris:
nam quae pro alio fideiussit mulier, non tenetur: ne-
que enim mulieres pro alienis contractibus obligari
oportet.*

TITULUS II.

De nave in ius vocata.

IV. *Incuria et dolus est, navem navigatum mit-
tere adverso tempore.*

*Qui navem perforat, ea tenetur actione, quae ex
confessione simplum, ex inficiatione duplum petit.*

V. *Cum navis tua impacta in meam damno me
affecit, si nautae hoc impedire poterant, praedicta
actione conveniuntur, perinde ac si manu vel serra-
culo damnum dedissent. Sed si fune rupto vel ne-
mine gubernante, navis impacta est, non tenetur
dominus.*

*Sed etsi ventorum vi navis incidit in alienas
ancoras, easque nautae praeciderint, non tenentur, si-
quidem aliter se explicare non potuerunt. Idem est
de iis, qui in retia inciderunt. Si malitia vero et
negligentia nautarum hoc accidit, locus est praedi-
ctae actioni ob damnum retibus datum, non ob
id, quod piscibus captis accidit. Idem obtinet de
venatoribus et aucupibus.*

*Si navis navem demerserit, gubernator vel pro-
reta tenentur, vel nautae ex negligentia, nisi magna
vis venti fuerit.*

(Si navis aliam obviam demerserit, convenitur

r) L. 4. C. IV. 25. e Syn. p. 449. ubi est cap. 39. h. t. hausit Fabr. T. VI. p. 645. Legitur auctore Pardessus p. 185. not. 5. in Codd. mss. Syn. Paris. 1346. fol. 173; 1347. fol. 287; 1351. fol. 245. s) δεῑ deest in Syn. edita. Leuncl. addidit in marg. Supplevit e Codd. mss. iam Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 162. t) Hanc inscriptionem tit. II. habent index Coislinianus et Syn. Index titulorum Codici 1357. praemissus et Tipucitus habent *δικαικουμένου*. Leuncl. vertit: *de nave vindicanda*: Pardessus autem *de nave in ius vocata*. Magis probanda lectio videtur *δικαικουμένου*, ut vertendum sit, *de nave defendenda*. u) Hoc caput e Syn. p. 449. ubi est cap. 4. habet Fabr. T. VI. p. 646. Legitur auctore Pardessus p. 186. not. 1. et in Codd. mss. Syn. Paris. 1346. fol. 173; 1347. fol. 288; 1351. fol. 245. Apud Tipucitum argumentum prioris partis huius capituli sic indicatur: *καὶ πότε δόλος καὶ ἀμέλεια θεματίζεται ἐπὶ τῆ τοῦ πλοίου πλωῖσαι, ἢ ἐκ τούτων οὐδέν.* v) Cap. 5. eodem numero in Syn. p. 449. insignitum ex hac hausit Fabr. T. VI. p. 646. sq. Textum in Syn. edita depravatam e Codd. mss. Syn. antea laudatis, ubi iisdem foliis hoc caput exhibetur, dedit Pardessus l. l. p. 186. Quae inter §. 4. et 5. in parenthesi posita leguntur, Leunclavius in edit. Syn. p. 450. tanquam scholium reposuit, quod tamen Codd. mss. Syn. laudatis confirmari negat Pardessus l. l. p. 186. not. 3. Nihiloscilicet Pardessus ipse in Leunclavii sententiam inclinavit, cui et ego adstipulor. Nam haec sunt nisi paraphrasis eorum, quae praecedunt, *ἐάν ναῦς ναῦν βυθίσῃ*. Tipucitus argumentum huius capituli sic indicat: *καὶ περὶ πλοίου ζημιώσαντος πλοῖον, ἢ τρυπήσαντος, ἢ βυθίσαντος, ἢ σχοῖνον κόψαντος.* Attal tit. XI. VIII. §. 5—7. fere eadem habet, paucis omissis, quae leguntur in Syn. praetermissa tamen §. 3. l. 29. D. IX. 2. laudatae. Initium cap. 5. laudatur fere iisdem verbis etiam in scholio ad Basil. LX. 5. cap. 2. e Cod. Paris. 1350. propediem edendo, ubi dicitur esse cap. 6. huius Basil. tit. et lib. Haec ibi leguntur: *Ἐάν πλοῖόν σου ἐμπεσὸν εἰς ἐμόν ζημιώση με, εἰ μὲν ἠδύναντο οἱ ναῦται τοῦτο κωλύειν, ἐνάγονται τῷ Ἀκουῖλλῳ, ὡςπερ ὁ χειρὶ ἢ κόντῳ ζημιώσας. εἰ δὲ τοῦ σχοῖνου ῥαγέντος, ἢ μηδενὸς ἰθύνοντος, ἐπέπεσεν, οὐχ ὑπόκειται ὁ δεσπότης.* w) Aliter argumentum §. 3. l. 29. D. IX. 2. reddidit Synopsis minor cap. 58. (apud Pardessus l. l. p. 202.) ex eaque Harm. II. 11. §. 10. ubi haec leguntur: *Ἐξέστι ναῦταις, κνηγῶν, στρατιώταις εἰς βίαν ἐμπεσοῦσι καὶ μὴ δυναμένοις ἄλλως ἀπολυθῆναι, ἐτέρας νῆος ἀγκύρας ἐκτεμῖν διὰ τὴν οἰκίαν σωτηρίαν, ἢ ἄλλον κνηγῶν ἔργα καταλύσαι· χωρὶς δὲ βίας ὁ τοιοῦνδε τι ποιήσας ἐπέχεται, καὶ ἀναγκάζεται τὴν ζημίαν ἐξ ὁμολογίας μὲν εἰς ἀπλοῦν ἀποδιδόναι· ἐξ ἀρνήσεως δὲ, εἰς τὸ διπλοῦν.* x) §. 4. l. 29. D. IX. 2. iisdem verbis legitur in legibus Graecorum in insula Cypri Latinis Regibus subditorum (apud Pardessus l. l. p. 192.). y) Hic locus legitur totidem verbis in legibus Graecorum in insula Cypri (apud Pardessus l. l. p. 192.). Latior est paraphrasis, quae exhibetur in Synopsi minori cap. 17. (apud Pardessus l. l. p. 198.) ex eaque apud Harm. II. 11. §. 3. ubi haec leguntur: *Ναῦς, τουτέστι καράβιον (Harm. verba τουτέστι καράβιον omittit) ἢ ἕτερον πλοῖον ἐάν προσκρούσῃ ἕτερον νηὶ καὶ βυθίσῃ αὐτὴν, εἰ μὲν πολλὴ βία ἀνέμου ἐστὶ, καὶ φαίνεται ἀπὸ τούτου, ὅτι οὔτε ἀπὸ κακίας, οὔτε ἀπὸ ἀμελείας τοῦ κυβερνήτου καὶ τῶν ναυτῶν τῶν ἐν τῇ σωζομένη νηὶ ἢ ἀπολλυμένη ναῦς ἐβυθίσθη, οὔτε οἱ ναῦται, οὔτε οἱ κυβερνήται ἐνάγονται. ἐάν δὲ ἢ τοῦ ἀνέμου βία μὴ ἢ πολλή, καὶ δυναμένη εἰς αἰτίαν λογισθῆναι τῆς ἀπωλείας τῆς ἐτέρας νῆος, καὶ ὁ κυβερνήτης, καὶ ὁ πρωρεύς, καὶ οἱ ναῦται ἐνάγονται.*

αὐτοῦ, ἐνάγεται ὁ πρωρεὺς, ἢ ὁ κυβερνήτης· εἰ δὲ ἐξ ὑπερβολῆς χιμῶνος τοῦτο γέγονεν, οὐκ ἐνάγεται ὁ δεσπότης· εἰ δὲ δι' ὀμύλειαν τῶν ναυτῶν πνέβη, ἀρκεῖ ὁ Ἀκουίλιος.]

Ἐάν²⁾ τὸν σχοῖνον, εἰς ὃν ἐδέδετο τὸ πλοῖον, ὄψη τις, καὶ ἀπώληται, εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζεται.

ιγ'. Ἐάν^{α)} ἀγοράσω πλοῖον μετὰ τῆς ξαρτίας, ἢ ἄλλο πλοῖον οὐ λαμβάνω· οὔτε γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ ἴσχυρις· ἐκείτηρον γὰρ τοῦ αὐτοῦ γένους ἐστὶ, τῷ δὲ ἐγγεῖδι διαλλάττουσιν. ἄλλον δὲ δεῖ γένους εἶναι ἢ ξαρτίαν, καὶ ἄλλον τὸ πρωτότυπον.

TITULOS Γ'.

Περὶ ναυαγίου, καὶ ἀρπαγῆς, καὶ ἀποβολῆς, καὶ συνεισφορᾶς^{β)}.

α'. Ἐάν^{ε)} διὰ τὸ κουφισθῆναι (τὸ πλοῖον ἀποληθῶσι φορτία, πάντων συνεισγόντων, ἀποθερεύεται τὸ εἶφέν.

Πάντα τὰ πράγματα καὶ τὰ μὴ βαροῦντα τὸ πλοῖον, καὶ αὐτὸ γε μὴν τὸ πλοῖον, πρὸς τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν, ὑποκείνται τῇ συνεισφορᾷ, ἐξηρημένων τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῆς σιταρκίας· συνεισφέρεται γὰρ αὕτη τοῖς ἐν τῷ πλοίῳ μὴ ἔχουσι δαπάνην. ἀρμόζει δὲ κατὰ τοῦ πιστικοῦ τοῖς δεσπύταις τῶν ἀποβληθέντων ἢ ἀγωγῆ.

γ'. Ἐάν^{δ)} τῇ συνεισφορᾷ τὰ μὲν ἀποβληθέντα, ὅς ὅπερ ἠγοράσθησαν, ἀποτιμῶνται, οὐ μὴν πρὸς πρᾶξθῆναι ἠδύναντο· οὐ γὰρ κέρδους, ἀλλὰ ζημίας γίνονται λόγος. τὰ δὲ σωθέντα, πρὸς ὃ δύνανται πρᾶξθῆναι, ἀποτιμῶνται.

ιβ'. Ἀπολλυμένου^{ε)} τοῦ πλοίου, οἱ σώσαντες τοῦ ναυαγίου τὰ ἴδια, οὐ συνεισάγουσι· τότε γὰρ ἐστὶν ἀποβληθέντα, ὅτε διὰ τὸ σωθῆναι τὰ λοιπά, οὐ τοῦ πλοίου ὄντος, ἀποβληθῶσι.

proreta vel gubernator: sin ob vim nimiam tempestatis hoc evenit, non tenetur dominus: si vero negligentia nautarum accidit, sufficit Aquilia.)

Si quis funem, quo navis alligata erat, praeceiderit, eaque perierit, in duplum condemnatur. L. 29. §. 5. D. IX. 2.

XI. Si navem cum instrumento emero, scapham non accipio: non enim est eius instrumentum: nam ambae eiusdem sunt generis, magnitudine autem differunt. Alterius autem oportet esse generis instrumentum, et rem principalem. L. 29. D. XXXIII. 7.

TITULUS III.

De naufragio et rapina, et iactu, et collatione.

I. Si navis levandae gratia mercium iactus factus est, omnibus contribuentibus, sarcitur id, quod ab ictum est. L. 1. D. XIV. 2.

Omnis res, etiam cae, quae navem non onerant, ipsa quoque navis, pro aestimatione sua, contributioni subiacent, exceptis liberis capitibus et annona: haec enim navigantibus victu carentibus in commune confertur. Competit autem iactarum rerum dominis actio in magistrum. L. 2. §. 2. D. eod.

III. In contributione res proiectae, quanti emtae sunt, aestimantur, non quanti vendi poterant: non enim lucri, sed damni habetur ratio. Quae autem salva sunt, quanti venire possunt, aestimantur. §. 4.

XII. Nave amissa, qui res suas ex naufragio intutum tulerunt, non conferunt: tunc enim fit contributio, cum ad reliqua servanda, nave salva, quaedam delecta sunt. L. 5. pr. D. eod.

α) §. 5. L. 29. D. IX. 2. tere iisdem verbis legitur in legibus Graecorum insulae Cypri (apud Pardessus l. l. p. 192.). Cap. 11. in Syn. p. 450. hoc numero insignitum, ex ea habet Fabr. T. VI. p. 647. Legitur auctore Pardessus l. l. p. 187. β) l. in Codd. mss. Syn. antea laudatis, et in legibus Graecorum insulae Cypri (apud Pardessus l. l. p. 192. sq.). Latior phrasis est in Syn. minori cap. 57. (apud Pardessus l. l. p. 202.) ex eaque apud Harm. II. 11. §. 9. et quidem haec: ὁμοίως τις πλοῖον μετὰ τῆς αὐτοῦ ξαρτίας, ἢ καὶ ξαρτίαν ὁ νόμος φησὶν. οὐ δικαιούται ἐκ τῆς τοιαύτης συμβιβάσεως, τὴν ἐν τῷ πλοίῳ σκάφην, ἢ καὶ τὴν κοινῶς λεγομένην βάλκιν καὶ κουντελάδα, λαβεῖν. οὐ γὰρ συναριθμῆται καὶ αὕτη εἰς τὸ πλοῖον ἐξάρτησιν. Vocabulum βάλκιν est barca, nostrum Barke, κουντελάς est gondola, nostrum Gondel, verba iae latinitatis, uti notavit Pardessus l. l. p. 202. not. 1. Tipucitus argumentum huius Basilicorum loci sic indicat: καὶ ἐν ἀγοράσω πλοῖον μετὰ τῆς ξαρτίας, τὴν σκάφην οὐ λαμβάνω. Praeterea in hoc Basilicorum titulo repositae fuerunt §. 3. et L. 30. D. XIII. 7. Nam Tipucitus utriusque hanc epitomen exhibet: Καὶ εἰ ἀπὸ τῶν σωθέντων πλοίων ποιήσω, εἰ κατὰσχῶ τὸ πλοῖον, μὴ καταβάλλοντος τοῦ ναυκλήρου τὸ χρεῖος, παρὰ γνώμην αὐτοῦ, καὶ ἀπόληται (lege ἀπόληται), ἢ ἀπώλεια αὐτοῦ ἐμοὶ ἐγκινδυνεύεται. β) Hanc tituli III. inscriptionem exhibent index titulorum Coislinianus, index tit. iei 1357. praemissus, et Tipucitus. Hic nil nisi inscriptionem tituli habet. γ) L. 1. 2. §. 2. D. XIV. 2. e Syn. p. 450. est cap. l. h. t. hausit Fabr. T. VI. p. 647. sq. Initium usque ad εἶφέν legitur apud Attal. tit. XI.VIII. §. 9. Totum l. usque ad vocem σιταρκίας habet Harm. II. 11. §. 16. Aliis verbis rem ipsam tradit Synopsis minor cap. 61. (apud Lessus l. l. p. 203.) Cuius Obs. lib. XI. cap. 11. ad verba L. 2. pr. D. XIV. 2. at si non totam navem laudat verba it. 3. lib. LIII. Basilicorum haec: εἰ δὲ μὴ τὸ πλοῖον ὅλον, unde apparet, eum ex integris Basilicis, non ex Synopsi hae. Nam Syn. haec verba non habet. δ) L. 2. §. 4. D. XIV. 2. e Syn. p. 450. ubi efficit cap. 3. h. t. habet Fabr. II. p. 648. Eadem reperiuntur in legibus Graecorum insulae Cypri (apud Pardessus l. l. p. 193.) et apud Harm. II. 11. 7. Aliter argumentum traditur in Syn. min. cap. 61. fin. (apud Pardessus l. l. p. 203.) his verbis: "Ὅταν τοῖνυν κερὰ ἐν πλοίῳ γίνεσθαι μέλλῃ, τὰ μὲν ἀπολεσθέντα πράγματα κερῶνται πρὸς ὃ ἠγοράσθησαν, τὰ δὲ σωθέντα, πρὸς ὃ κερῶνται πρᾶξθῆναι: unde verba τὰ μὲν ἀπολεσθέντα — πρᾶξθῆναι, transierunt in Harm. II. 11. §. 11. ε) L. 5. et 6. XIV. 2. e Syn. p. 450. ubi efficiunt cap. 12. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 648. Totum caput totidem verbis legitur in legibus Graecorum insulae Cypri §. 8. 9. (apud Pardessus l. l. p. 193.). Aliter argumentum traditur in Syn. min. cap. 62 — 64. est apud Pardessus l. l. p. 203. sq.) ubi haec leguntur: εβ'. Δεῖ εἰδέναι, ὅτι, εἰ μὲν ἐστὶ σωζόμενον τὸ πλοῖον, καὶ οὐκ ἀλλοιῶν ἀπὸ τοῦ κινδύνου, συνεισφορὰ γίνεται. ἐν δὲ ἀπόληται τὸ πλοῖον, οὐ γίνεται συνεισφορὰ· ἀλλ' ἔχει ἕκαστος, εἴ τι ἦθ' ὄσσει ἐκ τοῦ οἰκείου πραγματος. εγ'. Διὰ τὴν τοῦ πλοίου σωτηρίαν κερῶνται ἢτοι κοπέντος τοῦ ἰατοῦ, τοῦτέστι, καταρτίου, συνεισφορὰ τῶν ἐν πλοίῳ φέρων γίνεται. εδ'. Νεὶς ξαρτίας παρὰ τοῦ ναυκλήρου ἀγορασθείσης, συνεισφορὰ γίνεται. Cap. 63. et 64. e Syn. min. transiit in Harm. II. 11. §. 12. 13. Argumentum §. 1. L. 5. D. XIV. 2. sic reddidit il. tit. XLVIII. §. 11.: Ἐάν διὰ τὴν κοινῆν σωτηρίαν ἀποβληθῆ ὁ ἰστός, ἢ ἕτερον ἐξάρτιον τοῦ πλοίου, χώρα τῇ εσφορᾷ.



5. §. 1. Τοῦ ἰστοῦ τμηθέντος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου καὶ τῶν φορτίων, ἢ συνεισφορὰ γίνεται.
- L. 6. Τῆς ἐξαρτίας ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἀπολλομένης, ἑτέραν ὁ ναύκληρος ὠνήσατο, καὶ οὕτω πλείους ἔσωσε τὰ φορτία. οὐ χρεωστοῦσιν οἱ δεσπόται αὐτῷ συνεισάγειν.
- L. 7. ἰδ'. Ναυαγήσαντος ὁ τοῦ πλοίου, ὅπερ ἂν τις ἐκ τῶν ἰδίων σώσῃ, ἑαυτῷ ἔχει, ὡς ἀνεὶ ἐξ ἐμπροσημοῦ. 8)
43. §. 6. ἰθ'. Ὁ^h) τὰ ἐκ τῆς ἀποβολῆς τῶν πλοίων ἐπαύρων διὰ κέρδος, κλοπὴν ἀμαρτάνει. 1)
- L. 21. κβ'. Τὰ^k) ἀπὸ ναυαγίου ἢ ἀποβολῆς, διὰ χρονίας κρήσειως οὐ δεσπόζεται· οὐδὲ γὰρ ἔστιν ἀδέσποτον.
- §. 1. 2. κγ'. Ὁ^l) ἀπὸ ναυαγίου ἢ πλοίου πορθηθέντος ἀρπάζων, ἢ κατὰ δόλον ὑποδεχόμενος, ἢ ζημιῶν, εἰσω μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἄπλοῦν ἐλέγεται. ἀρμόζει δὲ ἡ ἀγωγή κατὰ δούλου καὶ φαμίλιας. ἀρμόζει δὲ καὶ ἐγκληματικὴ ἐπεξέλευσις. χώρα δὲ τῶ νόμῳ, ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον, καὶ ἐν τόπῳ, ἐν ᾧ τὸ ναυάγιον γέγονεν, ἀφέληται. κατέχεται δὲ τῷ δὲ σικάρως καὶ ὁ λαβῶν ἀπὸ ναυαγίου^m).
- L. 3. λα'. Ὁⁿ) ἀρπάζων ἢ κατὰ δόλον κερδαίνων ἐκ ναυαγίου, εἰς ὅσον ὑπόκειται τῷ ζημιωθέντι, τοσοῦτον καὶ τῷ δημοσίῳ δίδωσιν.
- L. 5. λθ'. Ὁ^o) τὸ ἐκρῖφέν ἀπὸ ναυαγίου λαμβάνων, εἰ μὲν τις παρεπιθέντος χρόνον, κλέπτῃς ἐστίν· εἰ δὲ κατὰ τὸν τοῦ ναυαγίου χρόνον, ἀδιάφορον ἔστιν, εἴτε ἀπὸ θαλάσσης, εἴτε ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ λάβῃ αὐτό.
- L. 1. πρ. μβ'. Ἐάν^p) τις ἀπὸ ναυαγίου ἀφέληται τι ἢ μειώσῃ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλάσιον ἐλέγεται, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἄπλοῦν.
1. §. 2. 3. μγ'. Ὁ^q) ἀρπάζων τι ἀπὸ ναυαγίου, καὶ οἱ βιαζόμενοι αὐτάς, ἢ (ὁ) λαβῶν ἀπὸ ναυαγίου καὶ κέρ-

Arbore caesa navis merciumque servandarum causa, fit contributio.

Instrumento navis per tempestatem pessumdato, aliud magister comparavit, et sic navigans merces servavit. Domini earum contribuere ei non tenentur.

XIV. Nave demersa, quae quisque ex suis rebus servaverit, sibi habet, tanquam ex incendio.

XIX. Qui res de navibus deiectas lucri causa tollit, furtum committit.

XXII. Quae naufragio vel iactu amissa sunt, non usucapiuntur: non enim sine domino sunt.

XXV. Qui ex naufragio vel expugnata nave aliquid rapit, vel dolo recipit, vel damnum dat, intra annum in quadruplum, post annum in simplum tenetur. Competit autem actio in servum familiarumque. Competit etiam criminalis persecutio. Locus autem est legi, si quis ipso naufragii tempore et loco commiserit. Tenetur lege de sicariis etiam is, qui aliquid ex naufragio accepit.

XXXI. Qui ex naufragio aliquid subripit, vel dolo lucrum facit, in quantum laeso tenetur, tantundem etiam fisco praestat.

XXXIX. Rem naufragio deiectam auferens, si quidem aliquo tempore interiecto, fur est: sed si ipso naufragii tempore, nihil interest, utrum ex mari, an e litore eam subripuerit.

XLII. Si quis ex naufragio subtraxit aliquid aut deminuit, intra annum in quadruplum tenetur, post annum in simplum.

XLIII. Qui ex naufragio aliquid subripit, et qui nautis vim facit, vel qui sublatum aliquid ex nau-

f) L. 7. D. XIV. 2. e Syn. p. 451. ubi est cap. 14. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 648. Eadem leguntur in legibus Graecorum insulae Cypri (apud Pardessus I. I. p. 193.). g) Locum, quem sub numero capituli 8. Fabrotus I. I. statim post hunc locum reposuit, quique L. 8. D. XIV. 2. consentaneus est, hausit auctore Pardessus I. I. p. 188. not. 1. ex Harm. II. 11. §. 19. in quem transit Syn. min. cap. 21. (apud Pardessus I. I. p. 208.). Leguntur ibi haec: 'Εναυαγήσε τις ἐν τῇ θαλάσῃ' ἔξτραλεν, ἔπειρ ἔχει, καὶ ἔρριπεν εἰς τὴν θάλασσαν. οὐ γίνεται τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα διὰ τὸ ἕφρηται ἐν τῇ θαλάσῃ ἀδέσποτον· ἀλλὰ μένει καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ πρότερον αὐτὸ ἔχοντος· καὶ ἐὰν ἐκβληθῇ ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν, δύναιται ὁ δεσπότης ἀνακαλεῖσθαι αὐτό. Pardessus I. I. p. 200. not. 3. notat, nullo Codice Syn. maioris manuscripto restitutionem Fabroti, qui hunc locum inter fragmenta lib. LIII. Basil. retulit, confirmari. h) L. 43. §. 6. D. XLVII. 2. e Syn. p. 451. ubi est cap. 19. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 648. sq. Lectio ἀποβολῆς, quam Leuncl. in marg. Syn. habet pro ὑποβολῆς, quod est in textu, confirmatur Codd. mss. a Pardessus I. I. p. 188. not. 2. allatorum auctoritate. Eadem leguntur in legibus Graecorum insulae Cypri §. 11. (apud Pardessus I. I. p. 193.). In sch. c. T. VII. p. 215. laudantur cap. 19. et 20. tit. 3. lib. LIII. Basil. ad eandem rem spectantia, sed verba eorum non exhibentur. i) Cap. 20. tit. 3. lib. LIII. Basil. quod respondet L. 1. §. 1. D. XVI. 3. his verbis: 'Ἐάν τις ἀπὸ ναυαγίου παραθῇ τι πρᾶγμα, καὶ ἀρνηθῇ, εἰς τὸ διπλοῦν ἔχει τὴν καταδίκην ἢ δεσποτείαν, laudatur in sch. c. ad Basil. XIII. 2. (Fabr. T. II. p. 109. edit. nostr. T. II. p. 25.). Dubitavi inter fragmenta Basilicorum hunc locum recipere, cum verba ἢ δεσποτείαν antiquiorem versionem redolere videantur. Nota eodem scholio exhiberi initium them. 1. cap. 23. tit. 3. lib. LIII. Basilicorum, quod respondet L. 18. D. XV. 3. his verbis: 'Ἡ ἀγωγή ἢ ἀρμόζουσα κατὰ τῶν ἀφιλομένων τὴν παρακαταθήκην ἀπὸ ναυαγίου εἰς τὸ διηνεκές. k) L. 21. §. 1. 2. D. XLI. 2. e Syn. p. 451. ubi efficiunt cap. 22. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 649. Eadem leguntur in legibus Graecorum insulae Cypri §. 10. (apud Pardessus I. I. p. 193.) et apud Harm. II. 1. §. 49. Sed Attal. tit. XLVIII. §. 10. sic argumentum huius loci tradit: Τὸ εἶφέν οὐ γίνεται ἀδέσποτον, ἀλλὰ τοῦ δεσποτοῦ μένει, ὡς ἂν ἐκβρασθῇ παρὰ τὴν θάλασσαν. l) L. 1. 2. 3. D. XLVII. 9. e Syn. p. 511. ubi efficiunt cap. 25. tit. 3. lib. LIII. Basil. habet Fabr. T. VI. p. 649. m) Argumentum L. 4. §. 1. D. XLVII. 9. ab Eustathio Cap. 26. §. 8. (edit. Zachar. p. 201.) his verbis traditur: Ἐὶ τὰ δυνάμενα ἀπὸ ναυαγίου φυλαχθῆναι πρᾶγματα παρὰ τῶν ναυαγησάντων ἀλόγως τινὲς ὑρίσπασαν, ὡς βαρυτέραν πρᾶξαν ποιήσαντες, ἐλευθεροὶ μὲν ὄντες ῥοπάλοις τυπτόμενοι ἐπὶ τρισὶ χρόνοις ἐξορίζονται, δούλοι δὲ ὄντες φραγγελλίζονται καὶ μεταλλίζονται. In editione Cuiaciana Eustathii hic locus dicitur esse cap. 33. tit. 3. lib. LIII. Basil. cf. edit. Zachariaei p. 201. not. 42. n) Cap. 31. ita exhibetur a Balsamone ad Phot. tit. IX. cap. 27. (in Voelli et Iustelli Bibl. Iur. Canon. vet. T. II. p. 997.) ubi dicitur esse cap. 31. tit. 3. lib. LIII. Basil. Respondet hic locus, quem Fabrotus et Pardessus in restituendo hoc Basil. tit. praetermiserunt, §. 8. fin. Legis 8. D. XLVII. 9. Balsamo ad Photii I. I. notat, poenam quadrupli fisco solvendam, quam Photius ex L. 18. C. VI. 2. et ex tit. 9. lib. XLVII. Digestorum derivat, verbis constitutionis citatae praeter poenam olim statutam et capituli 35. tit. 6. lib. LX. Basil. quod huic constitutioni respondet, σὺν τῷ τετραπλῷ καὶ τῇ ὠριότητι ποινῇ, significari. o) L. 5. D. XLVII. 9. e Syn. p. 451. ubi est cap. 39. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 649. Quae ex eadem lege lib. LX. Basil. tit. 20. cap. 3. extant, diversa sunt. p) Cap. 42. h. t. quod est repetitio eorum, quae cap. 25. initio leguntur, e Codd. mss. Syn. Paris. 1346. fol. 174; 1347. fol. 289; 1351. fol. 47. edidit Pardessus I. I. p. 189. Deest apud Fabr. Eadem leguntur in legibus Graecorum insulae Cypri §. 12. (apud Pardessus I. I. p. 193.). q) L. 1. §. 2. 3. D. XLVIII. 7. e Syn. p. 511. ubi est cap. 43. tit. 3. lib. LIII. Basil. habet Fabr. T. VI. p. 649.

εις, εις τὸ τρίτον τῆς οὐσίας δημεύεται· καὶ οὔτε ἀγκλητικὸς ἢ ἄρχων γίνεται, ἢ ἄλλην μετέρχεται ἢ ἄλλαν, ἀλλὰ καὶ σφοδρῶς τιμωρεῖται.

μη'. 'Εάν¹⁾ τις ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου ἀφέ-
ται τι ἢ μείωσι, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὠρισμένου εἰς τὸ
ραπλάσιον κατέχεται· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ
λοῦν πρὸς τῇ ἡδῆ ὠρισμένῃ ποιῆ²⁾.

TITULOS Δ'.

περὶ πλοίου ληγατευομένου, ἢ ἐν χρήσει
διδόμενου, ἢ ὁμολογουμένου³⁾.

β'. 'Εάν⁴⁾ ἰδικῶς ναῦν ληγατεύσω, καὶ κατὰ
ἄνανέωσω πᾶσαν, τῆς αὐτῆς τρόπεως μενού-
σας, κεχρωσθῆται τῷ ληγαταρίῳ⁵⁾.

TITULOS Ε'.

Περὶ δανεισμάτων διαποντίων⁶⁾.

α'. Διαπόντια⁷⁾ χρήματά ἐστι τὰ πέραν θαλάσ-
σιον ἀπιόντα, οὐ μὴν τὰ ἐπὶ τόπου δαπανώμενα· καὶ
ἐξ αὐτῶν ἀγοραζόμενα, εἰν κινδύνῳ τοῦ δανει-
σῶ πλέωσιν.

[δ'.] Τὸ⁸⁾ ὠρισμένον τῷ ἀκολουθοῦντι δούλῳ
τὸ διαπόντιον μέχρι τῆς ἑκατοστῆς οὐχ ὑπὲρ τὸ
λοῦν κεχρωσθῆται.⁹⁾

fragio celat, eius tertia bonorum pars publicatur: nec senator vel magistratus sit, neque alium honorem ambire potest, immo acriter punitur.

XLVIII. Si quis ex incendio vel naufragio qui subripuit aut deminuit, intra annum utilem in quo druplum tenetur, post annum in simplium, praeter poenam iam statutam.

TITULUS IV.

De nave legata, vel locata, vel promissa

II. Si specialiter navem legavero, et particulatim totam refecero, eadem carina manente, legatario debetur.

TITULUS V.

De creditis navalibus.

I. Traiectitia pecunia est, quae trans mare vehitur, non ea, quae eodem loco expenditur: et quae ex ea comparantur, si creditoris periculo navigent.

IV. Quod statutum est servo traiecitiae pecuniae gratia secuto, ad finem centesimae non ultra duplum debetur.

r) L. 18. C. VI. 2. huc reponendum censui, quamvis iam extet Basil. lib. LX. tit. 6. cap. 35. Nam schol. a. ad locum laudatum (Fabr. T. VII. p. 213.) dicit, idem non mutatum extare cap. 48. tit. 3. lib. LIII. Basil. his verbis: ἀπαρ-
τως κῆται καὶ βιβ. γγ'. ττ. γ'. κεφ. μη'. s) Sub titulo III. huius Basil. libri reponendae etiam sunt constitutiones ex
o Codicis de naufragiis, qui in nostris editionibus est quintus, ex Graecorum autem locos citandi more sextus. Certe
ditione Cuiaciana Eustathii de uno anno §. 37. (in edit. Zachariaei cap. XXIV. §. 37. not. 48.) laudantur Cod. lib. XI.
D. et Basil. lib. LIII. tit. 3. cap. 46. Ibi constitutionis 2. C. XI. 6. quae huic Basil. loco respondet, argumentum hoc
atur: 'Εάν ναυκλήρος λέγη ναυάγιον ὑπομενηκῆναι, προσήκει τὸν ναυκλήρον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ ἴκει τὸ ναυάγιον
εἰρηνηκῆναι, ἐλέγξει δὴ μαρτύρων τὸ συμβάν, καὶ σπουδάσει εἰσω ἐνιαυτοῦ ἀνερχθῆναι τοῖς ὑπάρχουσιν, ἵνα εἰσω τοῦ
ου (lege τούτου τοῦ χρόνου, ut Zachariaeus not. 47.) ζητηθῇ ἢ ἀλήθεια. εἰν δὲ ἔμθυμῆση ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιῆν,
τι δύναται τοῦτο πράττειν. Quae adduntur: αὐτῇ δὲ ἡ δίκη ἢ περὶ τοῦ ναυαγίου τῶν ναυκλήρων εἰσω διετίας ὀφείλει
σθαι: et quae leguntur cap. XXV. §. 10. his verbis: 'Ἢ περὶ ναυκλήρων δίκη ναυαγίου συμβάντος εἰσω διετίας ὀφείλει
σθαι: hausta sunt e L. 5. C. eod. cuius haec pars in Basilicis non est recepta, ut intelligere licet ex his, quae in editione
iana utrique loco ab interprete senioris aevi adiecta sunt. Cf. edit. Zachariaei p. 185. not. 50. et p. 194. not. 4. Etiam
C. eod. argumentum in sch. z. ad Basil. LX. 6. cap. 35. (Fabr. T. VII. p. 213.) ita traditur: ἀγῶνθ¹⁾ δὲ βιβ. ια'.
' διατ. α'. ἐνθα φησὶν, ὅτι τὰ ἀπὸ ναυαγίου ὀφέντα οὐ φισκοῦνται, ἀλλ' ἀναδίδονται τῷ ἰδίῳ δεσπότη. t) Hanc
IV. inscriptionem exhibent index titulorum Coislinianus et index titulorum Cod. 1357. praemissus. Tipucitus eandem
, et addit: ἢ πραθέντος. u) L. 24. §. 4. D. XXX. e Syn. p. 400. ubi dicitur esse cap. 2. tit. 4. lib. LIII. Basil. habet
T. VI. p. 650. v) Repositae fuerunt sub hoc titulo L. 36. D. XXI. 2. L. 55. pr. D. XXXII. L. 88. §. 2. D. XXXII.
§. 4. D. XXX. et praeterea alius iuris Iustiniani locus, quem reperire non potui. Nam Tipucitus has epitomas
i legum huic subiicit titulo: τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ οἴκου, πῶς οὐ δοκῆ τὰ καθ' ἕκαστον, οἷον οἱ λίθοι ἢ σανίδες πιπρά-
αι, οὔτε περὶ ἐκνικήσεως αὐτῶν ὁ πρῶτος (sic lege pro ὁ πρῶτος, quod frater dedit) εἰς τὸ διπλοῦν ἐλέγεται, ὡσανεὶ
ς ἐκνικήθέντος. [L. 36. D. XXI. 2.] Καὶ περὶ ἐργασιμῶν ξύλων ληγατευομένων. [L. 55. pr. D. XXXII.] Καὶ εἰ ἀναληθῆ
γατευθῆν πλοῖον, πῶς οὔτε αὐτό, οὔτε τὸ ξύλα κεχρωσθῆται. [L. 88. §. 2. D. XXXII.] Καὶ εἰ τὸ πλοῖον λυθῆ, καὶ
ἂν αὐτῶν σανίδων ἀνανέωσω αὐτό. [L. 24. §. 4. D. XXX.] Καὶ περὶ τῶν, εἰν ἐπερωτήσω σε, διὰ συντοῦ ποιῆσαι οἶκον
v, καὶ σοῦ ὑπεριθεμένου ὁ ἔγγυθης ποιῆση. w) Hanc tituli V. inscriptionem exhibent index Coislinianus et index
odici 1357. praefixus. Apud Tipucitum numerus tituli deest, sed inscriptio eadem legitur his additis: καὶ τῶν
τοῖς συμφῶνων καὶ τόκων, καὶ τοῦ ἐμποδίσαντος ἐμπροθέσμως λαβεῖν τὸ χρέος, καὶ τοῦ δανεισμένου ἀπελθεῖν εἰς
πλοῦν, καὶ ἀλλαγῶ ἀπελθόντος. ζῆται περὶ τούτων καὶ τοῦ γγ'. βιβ. αττ. η'. καὶ βιβ. γγ'. ττ. α'. κεφ. κβ'. οὐ ἢ ἀρχή·
ς δανεισόμενος διαποντίως. καὶ περὶ προγεμιστοῦ δανειστοῦ προτιμωμένου ἢ μή. x) L. 1. D. XXI. 2. e Syn. p. 82.
t cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 650. y) L. 4. §. 1. D. XXII. 2. sic a Graecis translata esse tradit Cuiacius ad
num Tractat. VII. (Opp. priorum T. I. p. 1450.) quem locum ad restituendum hunc titulum facere vidit Hauboldus
al. Basil. p. 79. Praeterniserunt eum Fabrotus et Pardessus. Non dubitavi tamen eum pro genuino Basilicorum
ento habere, cum certum sit, Cuiacium librorum LIII—LIX. Codicem habuisse, qui haecenus reperiri non potuit.
rum capituli δ'. praefixi, sed uncis inclusi, quippe a me additum. Nota, argumentum L. 4. pr. D. XXII. 2. in scholio s.
iophanis ad Basil. XXV. 1. cap. 11. (Fabr. T. IV. p. 27. edit. nostr. T. III. p. 58.) his verbis tradi: Καὶ ἐπὶ τῶν τραικτικῶν,
σι τῶν διαποντίων τῶν ὑπὲρ τὸ νόμιμον οὐ κρατεῖται τὰ ἐλέγχα ἢ ὑποθῆκαι, ὡς βιβ. κβ'. ττ. β'. διγ. δ'. ἦτοι βιβλ. γγ'
' . Ex hoc loco Basilicorum citato in scholio colligi quoque potest, locum a Cuiacio laudatum huic titulo esse
ndum. z) Cuiacius Obs. lib. IX. cap. 28. hanc L. 5. pr. §. 1. D. XXI. 2. versionem graecam laudat: Δανείων δῶναρμαι
ωνεῖν λαβεῖν οὐ δέδωκα σὺν ἐτίμῃ ποσότητι ὡσανεὶ τίμημα τοῦ κινδύνου, μόνον μέντοι μὴ ἐπὶ κόττω, ἀλλὰ ἐξ ὧν ἀρμόζει
ctitiois τυγόν, ἵνα μὴ ἑλευθερώσης, ἵνα μὴ τὸδε ποιήσης, εἰν μὴ ὑγανῶ καὶ τὰ λοιπά· ἢ εἰν χορηγήσω ἀλεῖ εἰς
κεινήν, ἵνα, εἰν ἀλιεῖση, παρῶσχη, ἢ ἀθλητῆ ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν θρέψαι καὶ γυμνάσαι, καὶ εἰν νικήση, ἀποδῶ· (lege



3. 6. γ'. ιδ'. Τότε*) προτιμάται ὁ μεταγενέστερος
 XX. 4. δανειστής, ὅταν δανείσῃ εἰς τὸ ἐξαρτισθῆναι τὸ ὑπο-
 τεθὲν αὐτῷ πλοῖον ἢ ἀνανεωθῆναι, ἢ εἰς τροφήν
 τῶν ναυτῶν, ἢ σωθῆναι τὰ ὑποτεθέντα αὐτῷ φορ-
 τία, ἢ δοθῆναι τὸ ναῦλον· καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ ναῦλον
 ἐπικρατέστερόν ἐστιν. ἢ ὑπὲρ μισθοῦ τῶν ὠρείων,
 ἢ τοῦ μεσαύλου, ἢ ὑπὲρ κτηνομισθίων.

§. 1. α'. Οἰ^b) διαπόντια ἢ καρπὸς δανείζων τελείων
 V. 32. ἑκατοστὴν δύναται λαβεῖν.

2. η'. Οἰ^c) μὴ κινδυνεύων δανειστής ἐπὶ τοῦ πλω-
 V. 33. σμοῦ τῆς θαλάσσης, μείζονα τόκον οὐ λαμβάνει.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ'.

Περὶ ἀλίεων καὶ ἀλιείας, καὶ δικαίου θα-
 λάσσης^d).

3. §. 7. ε'. Εἰ^e) καὶ σὺνηθὲς ἐστὶ παρανόμως τινὰς κω-
 XLVII. λύειν ἑτέρους ἀλιεῖων πρὸ τῶν ἰδίων οἰκῶν, ὅμως
 10. ὁ κωλύσας ἐνέχεται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ. καλῶς δὲ
 κωλύω τινὰ ἐν τῇ διαφεροσῇ μοι λίμνη ἀλιεῦσαι.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ'.

Περὶ πρῶσεως καὶ ἀγορασίας οἴνου^f).

71. α'. Οἰ^g) οἰνέμποροι ὡς ἂν συμφωνήσωσι, πι-
 VIII. 1. πρῶσκουσιν. οὐδεὶς γὰρ ἀναγκάζεται πωλεῖν ἀπαρε-
 σκόμενος τῷ μέτρῳ ἢ τῷ τιμῆματι· καὶ μάλιστα εἰ
 μηδὲν γίνεται παρὰ τὴν συνήθειαν τοῦ κλίματος.

§. 3. γ'. Ἐὰν^h) ὄρισθῇ χρόνος τῇ μετρήσει, καὶ ἐμ-
 VIII. 6. ποδῶν ὁ ἀγοραστής, ἔξεστι τῷ πρῶτῳ ἐκχεῖν τὸν οἶνον,
 διαμαρτυρομένῳ μόντῳ τοῦτο πρότερον τὸν ἀγορα-
 στήν. εἰ δὲ μὴ ἐκχύσει, λαμβάνει τὸν μισθὸν τῶν
 πῖθων, ἐν ᾧ διαφέρειν αὐτῷ· τυχὸν γὰρ αὐτοὺς ἐμ-
 σθοῦ, ἢ ἄλλους ἐμισθώσατο. κάλλιον δὲ ποιεῖ μι-
 σθοῦμενος καὶ μὴ ἀποδιδόνς τὸν οἶνον, ἕως οὐ λάβῃ
 παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ τὸν μισθόν, ἢ πωλῶν τὸν οἶνον
 ἀβλαβῶς, ὅσον δυνήσῃ, ἵνα μὴ πολὺ ζημιωθῇ ὁ
 ἀγοραστής.

§. 4. ε'. Εἰⁱ) μὴ ὄρισθῇ, τότε οἱ πῖθοι ὤφειλον κενω-

XIII. XIV. Tunc posterior creditor praefertur,
 cum crediderit ad instruendam navem sibi oppigne-
 ratam, vel ad eam reficiendam, vel ad victum nauta-
 rum, vel ad servandas merces sibi obligatas, vel ad
 mercedem vecturae solvendam. Nam et ipsa merces
 praevalet: vel pro mercede horreorum, vel areae, vel
 pro vecturis iumentorum.

XV. Qui traiecitiam vel fructus credit, integram
 centesimam potest accipere.

XVIII. Creditor, qui periculum navigationis non
 suscipit, maiores usuras non accipit.

TITULUS VI.

De piscatoribus et piscatione, et iure
 maris.

V. Licet mos obtineat, ut quidam contra leges
 alios ante domicilia sua piscari prohibeant, tenetur
 tamen prohibens iniuriarum actione. Recte autem
 prohibeo, quo minus quis in lacu ad me pertinentem
 piscetur.

TITULUS VII.

De emtione et venditione vini.

I. Negotiatores vini, quemadmodum pacti fuerint,
 vendunt. Nec enim quisquam vendere cogitur, si
 mensura aut pretium displiceat: et maxime, si nihil
 contra consuetudinem regionis fiat.

III. Si dies praestitutus sit ad metiendum, et
 impediatur emtori, venditori vinum effundere licet, modo
 hoc prius emtori denunciet. Quodsi non effuderit,
 mercedem doliorum accipit, quatenus eius intererat:
 nam forte locaturus ea fuerat, vel alia conduxit.
 Melius autem facit, si conducit vasa, nec vinum red-
 dit, donec ab emtore mercedem receperit, vel si vinum
 sine incommodo vendit, quanti potest, ne magno de-
 trimento emtor afficiatur.

V. Si constitutum non sit, quando evacuari dolia

ὑποδοῦναι·) ἐπὶ τούτων γὰρ τὸ πάντων καὶ χωρὶς ἐπιρωτήσεως πλατύνει τὴν ἐνοχίαν. *Credens pecuniam possum pacisci, ut
 quod dederim, cum alia quantitate veluti periculi pretio accipiam, modo non aleae nomine, sed ex quibus nascitur
 conditio, puta, ne manumittas, ne hoc facias, si non convaluero, et cetera: vel si piscatori dederim pecuniam in
 apparatus, ut, si ceperit, eam reddat, vel athletae ad se alendum et exercendum, ut, si vicerit, reddat: in his enim
 pactum etiam sine stipulatione auget obligationem.* Pardessus l. l. p. 156. putat, Cuiacium hausisse ex Codice Basilicorum
 deperdito, aut ex Synopsi Basil. minori, et in restituendo hoc titulo hoc fragmentum tanquam caput incertum reposuit.
 Non est genuinus Basilicorum textus, sed haud dubie index L. 5. pr. §. 1. D. XXII. 2. a Stephano vel Dorotheo profectus,
 a) L. 5. 6. D. XX. 4. e Syn. p. 117. ubi dicuntur esse capp. 13. et 14. huius tit. et lib. Basil. habet Fabr. T. VI. p. 650. sq.
 b) L. 26. §. 1. C. IV. 32. e Syn. p. 82. ubi dicitur esse cap. 15. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 650. Fere eadem habet Harm. III.
 7. §. 18. c) L. 2. C. IV. 33. e Syn. p. 82. ubi dicitur esse cap. 18. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 650. Fere eadem habet
 Harm. III. 7. §. 19. d) Hanc inscriptionem tituli VI. exhibent index titt. Coislinianus, index titt. Codici 1357. praemissus
 et Tipucitus, qui haec addit: καὶ τῶν ἐν αὐτῇ συμφώνων, καὶ ποῖος δύναται ἀλιεῖν, καὶ ποῖος κωλύεται, καὶ περὶ ποιησῆς
 τῶν κωλύοντων. καὶ περὶ μόλου καὶ κλισματος ἐν αἰγιαλῷ καὶ πλάσ (sic Cod. Tip.) καὶ περὶ ἀγορασίας (Cod. Tip. ἀγοράς)
 βόλου ἀλιείας. καὶ περὶ χρήσεως ὄχθης ποταμοῦ καὶ δεσποτείας. ζῆτι βιβ. ν'. τιτ. ζ'. μεθ' ὧν ἔχει παραπομπῶν. Pardessus l. l.
 p. 190. sic inscriptionem exhibet: περὶ ἀλίεων καὶ ἀλιείας, ἐν ᾧ καὶ περὶ δικαίου θαλάσσης. e) L. 13. §. 7. D. XLVII. 10. e Syn.
 p. 453. ubi est cap. 5. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 651. f) Hanc tituli VII. inscriptionem exhibent index titt. Coislinianus,
 index titt. Codici 1357. praemissus et Tipucitus. Syn. p. 454. sic inscribit titulum: περὶ ἀγορασίας καὶ πρῶσεως οἴνου.
 In Syn. dicitur esse titulus XVII. Tipucitus post οἶνον pergit: καὶ τῶν ἐν αὐτῇ συμφώνων, καὶ ὑπερθέτως τοῦ τε πρῶτου
 καὶ ἀγοραστοῦ, καὶ τοῦ ἐκχυθέντος ἢ ἀφανισθέντος οἴνου. καὶ τότε δοκεῖ παραδοθῆναι. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, περὶ πρῶτου
 ἀνηκούσης τῇ πρῶσει καὶ ἀγορασίᾳ τοῦ οἴνου παρατηρήσεως καὶ διαστέλεως. g) L. 71. D. XVIII. 1. e Syn. p. 454. ubi est
 cap. 1. tit. XVII. habet Fabr. T. VI. p. 672. Eadem leguntur apud Harm. III. 3. §. 101. A) L. 1. §. 3. D. XVIII. 6.
 e Syn. l. 1. ubi est cap. 3. tit. XVII. habet Fabr. l. l. ε) L. 1. §. 4. pr. §. 1. D. eod. e Syn. l. 1. ubi efficitur cap. 5.
 tit. XVII. habet Fabr. T. VI. p. 672. sq. Lacunam, quae post verbum μετρήσεως in Synopsi edita deprehenditur, in Codd. ma.
 non extare, et locum integrum esse auctor est Labdaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 167.



ἦναι, δεῖ αὐτοὺς πρὸ τῆς ἐπιούσης τρύγης κενω-
ῆναι.

Εἰ δὲ οὐκ ἐμπόρος ἦν ὁ πρῶτος, οὐ περιμένει τὰς
τύγας. ὁ γὰρ λυσιτελῶν αὐτῷ καιρὸς σκοπεῖται.

Πρὸ τῆς μετρήσεως τοῖς μέντοι τυχηροῖς, ἢ
καὶ μεγάλαις ἀνάγκαις ὁ πρῶτος οὐχ ὑπόκειται.

θ'. Ἐμποδίας^{κ)} ὁ πρῶτος περὶ τῆς παραδόσεως,
δίδωσι τὸ διαφέρον τὸ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ὄν,
ὃ μὴν εἴ τι ὁ ἀγοραστὴς ἠδύνατο κερδᾶναι ἀπὸ
πραγματείας τοῦ πραθέντος αὐτῷ οἴνου.

ι'. Ἐάν^{λ)} κόττω πρᾶθῃ οἶνος, καὶ μὴ ὑπὸ γεῦ-
ν, μόνην φυλακὴν ἀκριβεστάτην ὁ πρῶτος χρεωστῆι·
δὲ κίνδυνος ἴστας καὶ τοῦ δέξασθαι, καὶ τοῦ ὑδαρω-
ῆναι, τὸν ἀγοραστὴν ὄρεα. καὶ εἰ μὴ ὀρισθῇ χρόνος
αἰρέσει αὐτοῦ, διαμαρτύρεται τὸν ἀγοραστὴν ὁ
πρῶτος. δεῖ μέντοι πρὸ τῆς τρύγης αὐτὸν ἐπαίρεσθαι.
ὡςχερῶς δὲ τις ἀγοράζει ἐπὶ τῷ μὴ γεύσασθαι. καὶ
ἴσθαι μὴ ὀρισθῇ τῇ γεύσει χρόνος, ὅτε δὴποτε δύναται
ἀγοραστὴς γεύσασθαι, καὶ ἕως οὗ γεύσεται, τοῦ
πρᾶτου ἐστὶν ὁ κίνδυνος.

ια'. Πρὸ^{μ)} τῆς μετρήσεως ὁ κίνδυνος τὸν πρᾶτην
ἔχει. εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς ἐνεπόδισεν ἐμπροθέσμῳ
βρεῖν, μετὰ ταῦτα ὁ πρῶτος ἀπὸ μόνου δόλου ἐνέ-
ται.

TITULOS H'.

ἠ κεφάλαια τοῦ νόμου τῶν Ῥοδίων κατ'
ἐκλογὴν^{ν)}.

- α'. Περὶ ἀγκύρων πλοίου κλαπείσων.
- β'. Περὶ ἀγκύρων καὶ λοιπῶν ἐξαρτίων κλαπέτων.
- γ'. Περὶ ναύτου κλοπῆν ἐργασαμένου.
- δ'. Περὶ πλοίου ἀπὸ κλεπτῶν ἢ πειρατῶν σῦλα
ομιέμεντος.
- ε'. Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ κήλωμα ἐργασαμένων.
- ς'. Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ φόνον ἐργασαμένων.
- ζ'. Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ πῆρῳσιν ὀφθαλμῶν ἢ
ὄλων κήλωσιν ἐργασαμένων.
- η'. Περὶ ναυκλήρου καὶ ναύτου ἀλλοτρίας λα-
τῶν ἐνθήκας, καὶ σὺν τῷ πλοίῳ ἀποδρασίοντων.
- θ'. Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐπιβατῶν περὶ ἀποβολῆς
πλευρομένων.

debeant, ante vindemiam advenientem evacuandi
sunt.

Quodsi venditor est vini negotiator, non expecta
vindemiam. Nam tempus ei commodum spectatur.

Ante diem admetiendi ob casus fortuitos, vel
magnas necessitates, venditor non tenetur.

IX. Venditor, per quem stetit, quominus res
traderetur, praestat id quod interest, ex ipsa scilicet
re proficiscens, non etiam si quid emtor ex negotia-
tione venditi sibi vini lucrari potuit.

X. Si vinum alea vendatur, non sub degusta-
tione, accuratissimam duntaxat custodiam venditor
praestat: omne vero periculum et acoris et mucoris
emtozem spectat. Ac si quidem tempus tollendi non
sit constitutum, emtori venditor, (ut tollat) denun-
ciat. Ante vindemiam autem vinum tolli debet. Non
facile vero quisquam sic emit, ut ne degustet. Atque
ubi dies degustationi non fuerit praestitutus, emtor
quandocunque degustare potest, et quoad degusta-
verit, periculum est venditoris.

XI. Antequam admetiatur, periculum venditorem
spectat. Si vero per emtozem steterit, quominus ad
diem vinum acciperet, postea non nisi ex dolo ven-
ditor tenetur.

TITULUS VIII.

Capita excerpti iuris Rhodiorum navalis.

- I. De ancoris navis furto subreptis.
- II. De ancoris et reliquis armamentis furto sub-
reptis.
- III. De nauta, qui furtum commisit.
- IV. De nave a furibus aut piratis spoliata.
- V. De nautis, qui in rixa graviter alios laeserint.
- VI. De nautis, qui in rixa caedem commiserint.
- VII. De nautis, qui in rixa oculos eruerint, aut
herniosos fecerint.
- VIII. De magistro et nautis, qui alienas merces
reecerint, et cum nave aufugerint.
- IX. De magistro navis et vectoribus de iactu
consultantibus.

κ) L. 21. §. 3. D. XIX. 1. e Syn. l. 1. ubi est cap. 9. tit. XVII. habet Fabr. T. VI. p. 673. λ) L. 4. §. 1. 2. D. XVIII. 6.
μ) L. 1. ubi est cap. 10. tit. XVII. habet Fabr. l. 1. ν) L. 5. D. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 11. tit. XVII. habet Fabr. l. 1.
In indice titulorum Codici 1357. praemisso titulus VIII. sic inscribitur: η'. Τὰ κεφάλαια τοῦ νόμου τῶν Ῥοδίων κεφάλαια
τοῦ Ῥοδίων κατ' ἐκλογὴν. η'. περὶ ναυτικῶν. Tipucitus ita inscribit: τὴ. η'. ὁ καὶ θ'. περὶ Ῥοδίου. In indice Coisliniano
VIII. deest. Syn. p. 451. haec habet. Τίτλος η'. περιέχει τὰ κεφάλαια τοῦ Ῥοδίου νόμου. Inscriptionem indicis Codici 1357.
missi elegi, sed emendare studui, quippe depravatam. Textum Capitulum legis Rhodiae recudendum curavi ex libro Pardessus,
titulus est: Collection de lois maritimes. T. I. p. 231—259. Pardessus auxiliis quatuor Codd. mss. Paris. instructus
se praestantissimam legis Rhodiae editionem exhibuit. Notas illius non adieci, ne aliena gloria superbire videar. Quod
via legis Rhodiae capita huc reposuerim, haec causa est, quod, quamvis Synopsis et Tipucitus non omnia eius capita
ibeant et cap. 47. finem faciant, auctoritate tamen scholiorum ad Basilica persuasum mihi est, totam legem Rhodiam
o LIII. Basil. fuisse adiectam. Laudantur enim in scholiis Basilicorum capita legis Rhodiae tanquam pars lib. LIII. Basil.
e in Synopsi non reperiuntur. Sic laudatur cap. 14. in sch. r. Heimb. T. II. p. 654. cap. 19. in sch. * Heimb. T. III.
50. In his scholiis argumentum capitulum 14. et 19. legis Rhodiae traditur, idque convenit cum capitibus eiusdem numeri
Pardessus editis. Haec omnia capita legis Rhodiae laudata in Synopsi edita non reperiuntur, et tamen dicuntur in
olliis citatis in lib. LIII. Basil. esse reposita. Unde sequitur, totam legem Rhodiam, non ea tantum, quae Synopsi conti-
tur, capita, Basilicis fuisse adiectam. Nota Synopsi contineri tantum capp. 2. 3. 7. 9. 10. 13. 28. 31. 31. 35. 37. 41. 44. 47.
undum Tipucitum in Basilicis reposita fuerunt capp. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 21. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36.
40. 41. 42. 43. 46. 47. Caput 19. ergo, quod in scholio laudato in Basil. lib. LIII. repositum fuisse dicitur, neque in Syn.
ue apud Tip. reperitur. Unde colligo, totam legem Rhodiam Basilicis fuisse adiectam, licet quod ad cap. 48—51. attinet,
let, quod Syn. et Tip. cap. 47. ultimum exhibeant.



ι'. Περὶ πλοίου ζημίαν ἢ ναυάγιον ὑπομείναντος.
ια'. Περὶ ἐμπόρων πλοῖα ναυλουμένων.

ιβ'. Περὶ πάσης παραθήκης δεδομένης ἐν πλοίῳ ἢ ἐν οἴκῳ.

ιγ'. Περὶ παραθήκης χρυσίου ἀντιλεγόμενης.

ιδ'. Περὶ παραθηκαρίου τὴν παραθήκην ἀρνησαμένου.

ιε'. Περὶ ἐμπόρου, ἢ ἐπιβάτου, ἢ δούλου παρατεθέντος, καὶ ἐν ἀκτῇ ὑπομείναντος, τοῦ πλοίου ἀποφυγόντος διὰ πειρατείαν ἢ ληστῶν ἐπιδρομὴν.

ισ'. Περὶ χρημάτων ἐπιποντίας ἐκδανεισθέντων.

ιζ'. Περὶ χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐπὶ κέρδους κοινωνίᾳ χρησθέντων.

ιη'. Περὶ τοῦ χρήματα ἐκδανεισαμένου ἐπὶ προθεσμίας, καὶ ἀποδημήσαντος.

ιθ'. Περὶ τοῦ ναυλωσαμένου πλοῖον καὶ ἀρραβῶνα δεδωκότος.

κ'. Περὶ τῶν ναυλωσαμένων πλοῖον καὶ ἐγγράφως συμφωνησάντων, ἢ καὶ ἀγράφως ὁρισάντων.

κα'. Περὶ δύο κοινωνῶν ναυκλήρων ἀλλήλοις ἀγτιλεγόντων.

κβ'. Περὶ ἐμπόρου τὸν γόμον ὅλον τοῦ πλοίου ναυλωσαμένου.

κγ'. Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐμπόρου τοὺς γάμους συγγραψαμένων.

κδ'. Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐμπόρου συγγραψαμένων, καὶ μετὰ τὰ ἡμίναυλα δοθέντα μεταμέλων γινομένων.

κε'. Περὶ ἐμπόρου εἰς τὰ ἐγγραφα ὑπερπροθεσμίας.

κς'. Περὶ πλοίου κλασματισθέντος ἕξ αἰτίας ναυκλήρου ἢ ναυτῶν ἐκκοιτούντων.

κζ'. Περὶ πλοίου κλασματισθέντος εἰς γόμον ἀπερχομένου ἐμπόρου, ἢ κοινωνίας.

κη'. Περὶ πλοίου κλασματισθέντος ἕξ αἰτίας ἐμπόρου ἢ κοινωνοῦ.

κθ'. Περὶ πλοίου κλασματισθέντος πρὸ τῆς προθεσμίας τῶν ἐγγράφων, ἢ μετὰ τὴν προθεσμίαν.

λ'. Περὶ πλοίου πεφορτωμένου διαλυθέντος, τοῦ ἐμπόρου σωθέντος χρυσίου ἐπιφερομένου.

λα'. Περὶ πλοίου ζημίαν παθόντος, καὶ μέρους τοῦ φορτίου σωθέντος.

λβ'. Περὶ πλοίου ναυλωθέντος, ἢ κοινωνίᾳ πλεόντος, καὶ ἐν τῷ ἐκπορῆσει κλασματισθέντος.

λγ'. Περὶ πλοίου μετὰ τὴν ἐκβολὴν κλασματισθέντος.

λδ'. Περὶ πλοίου βέστην κομιζόντος, καὶ ἀπὸ ζάλης ἢ ἀντλίας βλάβης τῶν φορτίων γινομένης.

λε'. Περὶ πλοίου τῆς καταρτίας ἀποβολὴν ὑπομείναντος.

λς'. Περὶ πλοίου ἐν τῷ ἀρμενίσει εἰς ἕτερον καταδιδόντος πλοῖον, καὶ ἀδικούντος αὐτό.

λζ'. Περὶ πλοίου κλασματισθέντος, τῶν δὲ ἐμπόρων καὶ ἐπιβατῶν σωθέντων.

λη'. Περὶ πλοίου σίτῳ πεφορτωμένου, καὶ ἐν ζάλῃ καταληφθέντος.

λθ'. Περὶ πλοίου πεφορτωμένου, κλασματισθέντος ἐν τῷ ἀρμενίσει, τῆς ἐνθήκης σωθείσης.

X. De nave iacturam aut naufragium passa.

XI. De mercatoribus, qui naves promisso nauulo conducunt.

XII. De omni deposito, quod in nave vel in domo datur.

XIII. De controverso auri deposito.

XIV. De depositario, qui depositum negavit.

XV. De mercatore, vel vectore, vel servo deposito, qui in litore remansit, nave propter piratarum aut latronum incursum aufugiente.

XVI. De pecuniis usura traiecitia creditis.

XVII. De auro et argento ad lucri societatem mutuatis.

XVIII. De eo, qui pecuniam mutuo cepit in diem, et peregre profectus est.

XIX. De eo, qui navem conduxit et arrham dedit.

XX. De iis, qui navem conduxerunt, et in scriptis vel etiam citra scripturam pacta inierunt.

XXI. De duobus magistris sociis invicem sibi contradicentibus.

XXII. De mercatore, qui totam navis onerationem pro se conduxit.

XXIII. De magistro ac mercatore, qui de oneratione navis instrumenta confecerunt.

XXIV. De magistro ac mercatore, qui per scripturam pacti sunt, et nauulo dimidio soluto sententiam mutant.

XXV. De mercatore diem in scriptis comprehensum excedente.

XXVI. De nave magistri aut nautarum foris cubantium culpa fracta.

XXVII. De nave fracta, quae navigat cum mercibus solius mercatoris aut societatis initae inter eum et magistrum.

XXVIII. De nave culpa mercatoris aut socii fracta.

XXIX. De nave vel ante vel post diem in scriptis statutum fracta.

XXX. De onusta nave fracta, mercatore salvo, qui aurum in eam secum attulerat.

XXXI. De nave damnum passa, et oneris parte servata.

XXXII. De nave pro nauulo conducta, vel societate inita, navigante, et dum ex portu solvit, fracta.

XXXIII. De nave post exonerationem fracta.

XXXIV. De nave, quae vestem vehit, si onus a tempestate vel sentina damnum accipiat.

XXXV. De nave iacturam arboris passa.

XXXVI. De nave, quae inter velificandum in aliam navem impingit, eamque damno afficit.

XXXVII. De nave fracta, mercatoribus atque vectoribus salvis.

XXXVIII. De nave frumento onerata, quam tempestas corripuit.

XXXIX. De onusta nave fracta inter velificandum, mercibus et oneribus salvis.



μ'. Περὶ πλοίου ναυαγήσαντος καὶ μέρος τοῦ οἴου καὶ τῆς ἐνθάκης σωθέντος.

μα'. Περὶ πλοίου διαφθαρέντος, τῶν δὲ ἐπιβα-
ν καὶ τῆς ἐνθάκης σωθέντων ἢ συναπολεσθέντων.

μβ'. Περὶ πλοίου τρυνήσαντος, φορτία κομι-
τος.

μγ'. Περὶ πλοίου ἐκβολὴν ποιήσαντος τοῦ γόμου
τῶν ἐξαρτίων.

μδ'. Περὶ πλοίου ἐκβολὴν τῆς καταρτίας ἢ τῶν
λένων ἐν ζάλλῃ ὑπομείναντος.

με'. Περὶ τοῦ ἀποσώζοντος ἐκ τοῦ πελάγους εἰς
τι ἐκ τοῦ πλοίου τοῦ ναυαγήσαντος.

μς'. Περὶ τοῦ ἀποσώζοντος κάραβον ἐκ πλοίου
ρραγέντα.

μζ'. Περὶ τοῦ ἀποσώζοντός τι ἀπὸ βυθοῦ ἐκ
λοίου ναυαγήσαντος.

μη'. Περὶ τοῦ ἀρπάζοντός τι ἐκ ναυαγίου.

μθ'. Περὶ τοῦ ἀναγκάζοντος τὸν ναύτην πλεῦσαι.

ν'. να'. Περὶ τῶν πραιδίας ποιούντων ἀπὸ ναυαγίου.

XL. De nave naufragium passa, parte navis e
mercium salva.

XLI. De nave rupta, vectoribus et mercibus salvi
aut una perditis.

XLII. De nave rimis fatiscente, quae merces vehit

XLIII. De nave, quae iactum mercium et instru-
menti fecerit.

XLIV. De nave iactum mali vel gubernaculorum
in tempestate passa.

XLV. De eo, qui ex nave naufragium passa ali-
quid in terram ex mari salvum educit.

XLVI. De eo, qui lintrem a nave avulsam con-
servat.

XLVII. De eo, qui ex nave naufragium passa
aliquid ex profundo salvum educit.

XLVIII. De eo, qui ex naufragio quid rapit.

XLIX. De eo, qui magistrum ad navigandum cogit.

L. LI. De his, qui vi aliquid ex naufragio rapiunt.

NOMOS ΡΟΔΙΩΝ ΝΑΥΤΙΚΟΣ

κατ' ἐκλογὴν

ἐκ τοῦ ιδ'. βιβλίου τῶν διγέστων.

α'. Ἐὰν πλοῖον ὁρμῆ ἐπὶ λιμένα, ἢ ἐν ἀκτῇ, καὶ
α πάθῃ τῶν ἀγκύρων, καὶ κατασχεθῆς ὁ κλέπτης
λογίση, τοῦτον κελεύει ὁ νόμος βασανίζεσθαι καὶ
προσγενομένην ζημίαν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ δι-
σιον.

β'. Ἐὰν βουλήσῃ τοῦ ναυκλήρου οἱ ναῦται σῦλα
ἤσασιν ἀγκύρων πλοίου ἐτέρου ὁρμῶντος ἐν λι-
μῇ ἢ ἐν ἀκτῇ, καὶ συμβῆ ἔντεῦθεν ἀπώλειαν γενέ-
μι τοῦ πλοίου, τοῦ τὴν ἀγκύρας συληθέντος, καὶ
τῶν οὕτως ἐν ἀκριβείᾳ ἀποδεικνυμένων, πᾶσαν
προσγενομένην ζημίαν τῷ τε πλοίῳ καὶ τοῖς ἐν
πλοίῳ σῶαν ἀποδιδότω ὁ ναύκληρος, ὁ τὰ σῦλα
ρέψας γενέσθαι. ἐὰν δὲ τις κλέψῃ σκευὴ πλοίου,
τῶν ἐν τῷ πλοίῳ χρηματιζόντων, τουτίστι,
νῆων τε καὶ καραβίων, ἢ ἀρμένων, ἢ διφθέρων,
λοιπῶν, διπλᾶ ἀποδιδότω αὐτὰ ὁ τὰ σῦλα ποιή-
τοῖς ζημίαν παθοῦσιν.

γ'. Ἐὰν ναύτης κελεύσει τοῦ ναυκλήρου κλοπὴν
σῆ ἐμπόρου ἢ ἐπιβάτη, καὶ κατασχεθῆ ἢ ληφθεῖς,
ναύκληρος διπλᾶ ἀποδιδότω τοῖς τὰ σῦλα παθοῦ-
ὁ δὲ ναύτης ὁ τὴν κλοπὴν ἐργασάμενος λαμ-
τω ξυλαγῶγια ἑκατόν. ἐὰν δὲ ὁ ναύτης αὐτο-
ως συλήσῃ μὲν, κατασχεθῆ δέ, ἢ διὰ μαρτύρων
ῆ, σφοδρῶς βασανίζεσθω, ἐὰν καὶ μάλιστα τὰ
χρυσίον ἢ, καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῷ συλη-
ποιεῖτω.

δ'. Ἐὰν ἐν τόπῳ συλωμένῳ ἢ ληστευομένῳ κατάξῃ
ν, διαμαρτυρουμένων τῶν ἐπιβατῶν τῷ ναυ-
τῇ τὴν τοῦ τόπου αἰτίαν, καὶ συμβῆ σῦλα γενέ-
ι, ἀποδιδότω ὁ ναύκληρος τοῖς συληθεῖσιν. ἐὰν
ὁ ναυκλήρου προμαρτυρουμένου τὴν τοῦ τόπου
ν, καταγάγῃ οἱ ἐπιβάται τὸ πλοῖον, καὶ συμβῆ
ὑποκείσθωσαν τῇ ζημίᾳ οἱ ἐπιβάται.

ε'. Ἐὰν ναῦται μάχην ποιήσωσι, λόγοις ποιε-
αν, καὶ μηδεὶς κρούετω τὸν ἕτερον. ἐὰν δὲ καὶ
κρούσῃ εἰς κεφαλὴν, καὶ ἀνοίξῃ, ἢ ἕτερος πω-
ώσῃ, παρεῖτω ὁ κρούσας τοὺς μισθοὺς τοῖς
οῖς, καὶ τὰ ἀναλώματα τῷ ἀδικηθέντι, καὶ τὸν
τὸν ὅλον τοῦ χρόνου τῆς ἀργίας καὶ ἐπιμελείας.

Basil. T. V.

LEX RHODIORUM MARITIMA,

excerpta

ex libro XIV. Digestorum.

I. Si navis in portum vel litus appellat, et an-
coris spoliata fuerit, et fur comprehensus fuerit con-
fessus, lex eum tormentis subiici iubet, ac damnum
inde exortum in duplum sarciri.

II. Si magistri navis consensu nautae ancoras
alterius navis in portu vel in litore stationem ha-
bentis rapuerint, atque inde navem ancoris spoliatam
perire contigerit, his ita accurate probatis, omne
damnum navi et his, qui in ea sunt, illatum magis-
ter, qui rapinam fieri permisit, in solidum praestet.
Si quis autem navis instrumenta, sive quid aliud navi
necessarium et utile, puta rudentes et lintres, aut
vela, vel segestria, vel alia, subriperit, ea furti
auctor damnum passis in duplum restituat.

III. Si nauta iussu magistri furto quid mercatori
aut vectori abstulerit, ac deprehensus fuerit, magis-
ter furtum passis duplum praestet: nauta vero, qui
furtum commisit, centum plagas fuste verberatus ac-
cipiat. Si vero nauta proprio consilio subriperit,
et deprehensus aut per testes convictus fuerit, acriter
tormentis subiiciatur, maxime si aurum subreptum
fuerit, et rem spoliato restituat.

IV. Si magister in locum rapinis obnoxium vel
latronibus infestum navem applicuerit, vectoribus te-
stato loci vitium ei denunciandum, et direptio secuta
fuerit, spoliatis bona erepta reddat. Si vero magistro
loci vitium denunciante, vectores eo navem appule-
rint, et mali quid acciderit, damni accepti nomine
vectores teneantur.

V. Si nautae rixari voluerint, verbis id faciant,
neque alter alterum verberet. Si quis autem alteri
caput percusserit et vulnus inflixerit, aut alio modo
eum laeserit, salaria medicis, expensas laeso, et mer-
cedem totius temporis, quo otiosus fuit, percussor
praestet.



ε'. Ἐὰν ναῦται μάχην ποιήσωσι, καὶ τις κρούσῃ λίθῳ ἢ ξύλῳ, πάλιν δὲ ὁ κρουσθεὶς κατάξῃ τὸν πρῶτως κρουσάντα, ὡς βιασθεὶς ἐποήσεν. εἰ δὲ καὶ θανάη ὁ κρουσθεὶς, καὶ μαρτυρηθῇ, ὅτι πρῶτος ἔκρουσεν ἢ λίθῳ, ἢ ξύλῳ, ἢ σιδήρῳ, ὁ κατὰξας αὐτὸν καὶ θανατώσας ἀκίνδυνος ἔστω· ὁ γὰρ ἠθέλησε ποιῆσαι, ἔπαθεν.

ζ'. Ἐὰν τις τῶν ναυκλήρων, ἢ ἐμπόρων, ἢ ναυτῶν, κρούσῃ τινὰ γρόνθῳ καὶ πηρώσῃ, ἢ λάξ δώσει, καὶ συμβῇ κήλην ποιῆσαι, δίδότω ὁ κρούσας τὰ λατρεία, [καὶ] ὑπὲρ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ χρυσίνους ἰβ'. ὑπὲρ δὲ τῆς κήλης χρυσίνους ἰ'. εἰ δὲ ὁ λάξ κρουσθεὶς ἀποθάνῃ, ἔνοχος ἔσται ὁ κρούσας τῆς δίκης τοῦ θανάτου.

η'. Ἐὰν πλεύσῃ ὁ ναύκληρος πιστευθεὶς τὸ πλοῖον, καὶ εἰς ἄλλην χώραν ἀποδράσῃ βουλήσῃ τῶν ναυτῶν μετὰ χρυσοῦ, τὰ μὲν οἰκεία αὐτῶν ἕπαντα, κινητὰ, ἀκίνητα, καὶ αὐτοκίνητα, ὅσα ὑπάρχει αὐτοῖς, κατασχεθήσονται· καὶ ἔαν μὴ αἱ τοῦτων ἐκτιμήσεις τὸ ἱκανὸν ποιήσωσι τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἐργασίας, καὶ τοῦ χρόνου, ἐν τῷ πιπράσκεσθαι αὐτὰ, οἱ ναῦται ἕμα τῷ ναυκλήρῳ ἐκμισθούσθωσαν, καὶ τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς ζημίας ποιήτωσαν.

θ'. Ἐὰν περὶ ἐκβολῆς βουλευῆσθαι ὁ ναύκληρος, ἐπερωτάτω τοὺς ἐπιβάτας, οἷς χρήματά ἐστιν ἐν τῷ πλοίῳ· ὅτι δὲ ἔαν γένηται, ψήφον ποιήτωσαν. συμβαλλέσθωσαν δὲ εἰς συμβολὴν καὶ τὰ χρήματα· στρώματα δὲ καὶ ἱμάτια, καὶ σκεύη πάντα ἐκτιμάσθω, [καὶ] ἔαν γένηται ἐκβολή. τῷ ναυκλήρῳ καὶ τοῖς ἐπιβάταις μὴ πλεόν λιτρας μιάς, κυβερνήτῃ δὲ καὶ πρῶτῳ μὴ πλεόν ἡμιλίτρων, ναύτῃ νομισματα τρία. παῖδες δὲ, καὶ εἴ τις ἄλλος συμπλέει, μὴ ἐπὶ πρῶσει ἀγόμενος, καὶ τοῖμνον· ἔαν δὲ τις ἐπὶ πρῶσει ἄγῃται, κατὰ δύο μνάς. κατὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔαν χρήματα ἀφαιρηθῇ ἢ ὑπὸ πολεμίων, ἢ ληστῶν, ἢ πειρατῶν, σὺν τῷ κοινῇ διαφέροντι τοῖς ναύταις, καὶ ταῦτα εἰς τὸν συμψηφισμὸν ἐρχέσθωσαν, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ συμβαλλέσθωσαν. εἰ δὲ σύμφωνον ἐπὶ κέρδει κοινωσίας ἐστί, μετὰ τὸ ἕπαντα συμψηφισθῆναι τὰ ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ τὸ πλοῖον, κατὰ τὸ κέρδος ἕκαστος ἐπιγινωσκέτω καὶ τὴν προσγενομένην ζημίαν.

ι'. Ἐὰν ναύκληρος ἕμα τοῖς ναύταις ἀμελήσῃ, καὶ συμβῇ ζημία ἢ ναυάγιον, ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ὑποκείσθωσαν τῷ ἐμπόρῳ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ζημίας. εἰ δὲ ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἐμπόρου συμβῇ ἀπώλειαν τοῦ πλοίου καὶ τοῦ γόμου γενέσθαι, ὑποκείσθω ὁ ἐμπορος τῇ ζημίᾳ τοῦ ναυαγίου καὶ τοῦ πλοίου. εἰ δὲ τοῦ ναυκλήρου μὴ ἐμποδίσαντος, μηδὲ τῶν ναυτῶν, μηδὲ τῶν ἐμπόρων, συμβῇ ζημία, ἢ ναυάγιον, τὰ σωζόμενα μέρη τοῦ πλοίου καὶ τῶν φορτίων εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

ια'. Φορτία μεγάλα καὶ πολύτιμα μὴ ἐμβαλλέτωσαν οἱ ἐμποροὶ καὶ οἱ ἐπιβάται εἰς πλοῖον παλαιόν. εἰ δὲ βάλωσι, καὶ τοῦ πλοίου ἀρμενίζοντος πάθῃ ἢ διαφθαρή, ὁ φορτώσας τὸ παλαιὸν πλοῖον αὐτὸν ἀπὸ γῆς ἀπώλεσεν. ὅταν δὲ οἱ ἐμποροὶ ναυλῶνται, ἐπερωτάτωσαν ἀκριβῶς παρὰ τῶν ἄλλων ἐμπόρων τῶν πρὸ αὐτῶν ἐπιπλέοντων, καὶ οὕτως ἐπιβαλλέτωσαν τὰς ἐνθήκας, ἔαν ἔχη τὸ πλοῖον πάσαν τὴν ἐπιχειρίαν τέλειω, ἰστόν, κεραλαὶν ἰσχυράν, ἄρμενά τε καὶ διφθέρας, ἀγκύρας τε καὶ σχοινία κοινάβινα διάφορα, καὶ καράβους ἐξηρισμένους, καὶ ἀσχένας

VI. Si nautae rixati fuerint, et quis lapide vel fuste percusserit alium, et percussus vicissim pulsaverit eum, qui prius percussit, tanquam vi adductus hoc fecit. Quodsi pulsatus decesserit, probatumque testibus fuerit, eum priorem vel lapide, vel fuste, vel ferro percussisse, qui eum scriit et occidit, ab omni discrimine liber erit: nam occisus quod facere voluit, passus est.

VII. Si quis ex magistris, aut mercatoribus, aut nautis, pugno quem percusserit et excaecaverit, aut calcem impeggerit et hominem herniosum reddiderit, salaria medicorum solvat percussor, et pro oculo aureos duodecim, pro ramice decem aureos. Quodsi calce percussus decesserit, percussor mortis iudicio obnoxius erit.

VIII. Si magister, cui navis cura commissa est, navigaverit, et consensu nautarum in aliam regionem aufugerit cum auro, omnia ipsorum bona, mobilia, immobilia, et sese moventia, quaecunque possident, occupabuntur: quibus venditis, si aestimationem navis, operarum et temporis, pretium venditionis non aequet, nautae una cum magistro navis locentur ad praestandam operas, et damnum totum resarciant.

IX. Si magister de iactu consultare velit, vectores interroget, quorum in nave merces sunt, et de eo, quod faciendum sit, deliberationem ineant. In contributionem autem res omnes veniant: stragulorum vero et vestium, et supellectilium omnium fiat aestimatio, postquam iactus factus fuerit. Magistro et vectoribus non ultra libram unam, gubernatori et proraetae non ultra dimidiam libram, nautae minoris monetae tres assignentur. Famuli et si quis alius navigat non distrahendus, tribus minis, et qui distrahendus in nave vehitur, minis duabus aestimentur. Eodem modo et si vel ab hostibus, vel latronibus, vel piratis, merces et quae ad nautas in commune spectant, diripiantur, et haec in computationem veniant, et eodem modo contribuantur. Quodsi de lucro societatis pactum intervenierit, post initam computationem omnium rerum, quae in nave sunt, et ipsius navis, pro lucri portione quilibet et damnum acceptum agnoscat.

X. Si magister una cum nautis negligens fuerit, et damnum vel naufragium acciderit, ipse cum nautis mercatori ad praestationem damni teneatur. Sin culpa mercatoris navem perire cum onere contigerit, mercator damnum naufragii et navis resarciat. Sin damnum vel naufragium acciderit, nulla, neque a magistro navis, neque a nautis, neque a mercatoribus, interveniente culpa, salvae navis et onerum partes in contributionem veniant.

XI. Merces ponderosas et pretiosas veteri navigio mercatores et vectores ne imponant. Si vero imposuerint, et navigio velificante damnum passae vel corruptae fuerint, is, qui navigium vetus oneravit, semet ipsum perdidit. Cum autem mercatores navem conducunt, diligenter interrogent alios mercatores, qui prius in ea navigarunt, an omnia instrumenta navis plene habeat, malum, validas antennas, vela, segestria, ancoras, diversos funes cannabinos, lintres instructos, idonea gubernacula, nautas sufficientes, navalis rei peritos, agiles, latera navis non dissoluta,



τηδείους, καὶ ναύτας τοὺς ἀρκοῦντας, ναυτικούς, γούς, καὶ πλάγια μὴ παραλελυμένα, καὶ ἀπλῶς οἱ ποροὶ τὰ πάντα ἐπιζητεῖωσαν, καὶ οὕτως ἐπιβαλῶσαν.

ιβ'. Ἐάν τις παράθῃται ἐν πλοίῳ ἢ ἐν οἴκῳ, ποσιῶ καὶ πιστικῶ παρατιθέσθω, ἐπὶ μαρτύρων ὧν. ἔάν δὲ ἢ τὸ θῆμα βαρῦ, ἐγγράφως τὴν παρατιθέσθῃν παραδιδότω. ἔάν δὲ εἴτῃ ὁ δεξιόμενος λάττειν ταῦτα, ὅτι ἀπώλετο, δεῖ δευχθῆναι τὴν ρουγὴν, ἢ τὰ σῦλα, πόθεν ἰπέστη, καὶ ὁμνύειν, αὐτὸς οὐκ ἔδολευσάτο· ἔάν δὲ μὴ δελεῖν, καθὼς ἔλαβεν, ἀποδιδάτω σῶα.

ιγ'. Ἐάν εἰσέλθῃ ἐπιβάτης εἰς πλοῖον, καὶ ἔχῃ σίον ἢ ἕτερόν τι, παρατιθέσθω αὐτὸ τῷ ναυρω. εἰ δὲ μὴ παρατιθέμενος εἴπῃ, ὅτι χρυσίον ἢ ἀργύριον, ἄκροα ἔστω τὰ παρ' αὐτοῦ ἔμμενα· ὁ δὲ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται, ὁμοῦ οἱ ἀλέοντες, ὄρκον παρεχέτωσαν.

ιδ'. Ἐάν τις δεξιόμενος παρατιθέσθῃ ἀρνήσῃται ἢ ἢν, καὶ μαρτυρηθῇ ἐν αὐτῇ, ἢ ἔάν ποτε εὔρεθῇ αὐτῷ ὁμοίαντι, ἢ ἀγράφως ἀποταξαμένῳ, διπλὴν τὴν ἀποδώσει, τῆς δὲ ἐπιπορίας τὴν τιμωρίαν μενέτω.

ιε'. Ἐάν πλοῖον φέρῃ ἐπιβάτας, ἢ ἐμπόρους, ἢ σίλους εἰς παρατιθέσθῃ λαβῶν ὁ ναύκληρος ἔλθῃ ἐν εἰ τιπ, ἢ ἐν λιμένι, ἢ ἐν ἀκτῇ, καὶ ἐάν ἐξελεθόντων ἐκ τοῦ πλοίου, συμβῇ διωγμὸν ληστῶν, πειρατῶν ἢ πειρατῶν γενέσθαι, καὶ κελεύσας ὁ ναύκληρος ἐξελεθῆναι, σωθῆναι δὲ τὸ πλοῖον καὶ τὰ τῶν βατῶν καὶ ἐμπόρων κομιζόμενα, ἀπολαμβανέτω τῶν ἐξελεθόντων τὰ ἴδια αὐτοῦ εἶδη καὶ ἴη. εἰ δὲ φελέσει τις τῶν ναυκλήρων ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ἐν ἀκτῇ εἶασεν αὐτὸν ἐν τόπῳ ληστρικῶ, ἢ ἔστω τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, ὅτι διακόμενος ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ἔφυγον. εἰ δὲ ἐμπόρων ἐπιβατῶν τις δοῦλον ἐν παρατιθέσθῃ ὄντα ἀλλότριον ἐν ἐν οἰωδῆποτε τόπῳ, τὴν ἀποκατάστασιν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ποιέτω.

ζ'. Οἱ ναύκληροι καὶ οἱ ἔμποροι, ὅσοι ἂν χρήσῃται χρήματα ἐπὶ πλοίου, ἔγγυα μὴ χρῆσθωσαν, ναῦλα, καὶ φορτία, σωθέντος τοῦ πλοίου καὶ χρημάτων, εἰ μὴ ἐγγίνηται τοῖς χρήμασιν ἐκ θαλαττιῶν κινδύνων ἢ πειρατῶν ἐπιβουλή. ἐκ ὧν ἐγγύων χρημάτων ἀποδιδότωσαν χρήσιν ναυ-

η'. Ἐάν τις δώσῃ ἐπὶ χρεῖα κοινωνίας χρυσίον ἢ ἀργύριον, καὶ ταῦτα κατὰ πλοῦν, καὶ ἐγγράψωσινται, ἢ ὁρέσει, ἕως πόσου χρόνον ἢ χρεωκοινωνίαν· ὁ λαμβάνων τὸ χρυσίον ἢ τὸ ἀργύριον πληρωσῶ τοῦ χρόνου μὴ ἀποστρέψῃ αὐτὸ τῷ κυρίῳ ὃ, καὶ συμβῇ ἀπὸ πυρός, ἢ ληστῶν, ἢ ναυαγίου πεσεῖν, ἀζημίον μένειν τὸν κύριον τοῦ χρυσίου, τὰ ἴδια σῶα ἀπολαμβάνειν. ἔάν δὲ τοῦ χρόνου συνθηκῶν μὴ πληρωθέντος, συμβῇ τὸν κατὰ κῆσαν κίνδυνον ἢ ἀπώλειαν γενέσθαι· καθάπερ κέρδους, ἔδοξε καὶ τῆς ζημίας τὰ μέρη κατὰ συνθήκας ἐνέχουσιν.

θ'. Ἐάν τις χρήματα χρησόμενος ἀποδημήσῃ, δόντος τοῦ χρόνου, οὗ ἂν συνθήσονται, κομίσωσαν ἐκ τῶν ἐγγυῶν κατὰ τὸν νόμον. ἔάν δὲ χῶσι, πῶς κομισῶσινται, ἔσται αὐτοῖς τὰ μὲν χρήματα ἔγγυα· οἱ δὲ τόκοι ναυτικοὶ παντὸς τοῦ χρόνου ἀποδημήσει, κατεβύλλονται.

et in summa, omnia mercatores inquirent, et ita merces suas imponant.

XII. Si quis aliquid in nave vel in domo deponere velit, apud hominem notum et fidei spectata coram tribus testibus deponat. Quodsi depositum grave sit, interveniente scriptura depositum tradat. Cum vero dixerit is, qui rem custodiendam suscepit, eam esse amissam, domus perfoessionem, vel unde furtum passus fuerit, indicare debet; et iurare, nihil dolo suo factum: quodsi non indicarit, res, uti recipit, salvas reddat.

XIII. Si vector navem ingressus aurum vel aliud quid habeat, id apud magistrum deponat. Si vero, re non deposita, dixerit, aurum vel argentum se perdidisse, irrita sint, quae ab eo dicuntur: magister autem et nautae cum iis, qui simul navigant, iusiurandum praestent.

XIV. Si quis suscepto deposito, id negaverit, posteaque testibus convictus fuerit, aut si depositum repertum fuerit apud eum, qui iuravit aut scripto negavit, duplum eius reddet, et periurii quoque poenas sustineat.

XV. Si navis vectores aut mercatores vehat, aut si magister, susceptis in depositum mancipiis, ad aliquam civitatem, vel portum, vel litus appulerit, ac nonnullis e nave egressis, persecutio latronum aut incursus piratarum acciderit, et magister celemate facto sese explicuerit, tam nave, quam vectorum mercatorumque rebus salvis, quilibet egressorum res suas recipiat. Si quis autem magistro litem propterea movere voluerit, quod in litore et loco a latronibus infesto ipsum reliquerit, irrita sint, quae ab eo dicuntur, quoniam lacessiti magister et nautae aufugerunt. Si vero mercator aut vector quispiam servum alienum apud se depositum, in quocunque loco reliquerit, pretium domino solvat.

XVI. Magistri et mercatores, quicumque mutuum pecuniam in navigationem sumunt, non obligentur, nisi interveniat conditio, nautae et mercibus, nave et pecuniis salvis, et nisi pecuniis immineant ex periculis marinis vel a piratis insidiae. Ex pecuniis autem sub hac conditione mutuo sumtis usuram nauticam solvant.

XVII. Si quis aurum vel argentum mutuo dederit, ut in societatem et ad navigationem, ac, prout placuerit, in scripta retulerint, quamdiu mutui societas durare debeat: si is, qui aurum vel argentum accepit, tempore completo id domino non refuderit, deinde ab igne, vel latronibus, vel naufragio pecuniam perire contigerit, indemnitas maneat auri dominus, et sua salva recipiat. Si vero, tempore pactorum nondum impleto, periculum vel interitus in mari acciderit: ut lucri, ita et damni partes, secundum pacta conventiona eum agnoscere placuit.

XVIII. Si quis pecunia mutuo sumta peregre profectus sit, tempore, de quo convenerint, elapso, iuxta legem contractus a fideiussoribus mutuum solvatur. Si non habeant, unde solvant, pecunia sub fideiussione remanebit: sed usurae nauticae totius temporis, quo peregre abfuit, solvantur.



ιθ'. Ἐὰν πλοῖον ναυλώσῃται τις, δώση δὲ ἀρραβῶνα, καὶ μετέπειτα εἴπῃ, χρεῖαν οὐκ ἔχω, ἀπόλλυσιν αὐτὸν τὸν ἀρραβῶνα. ἔὰν δὲ ὁ ναύκληρος ἄλλως ποιήσῃ, ἀποδιδότω τῷ ἐμπόρῳ διπλοῦν τὸν ἀρραβῶνα.

κ'. Ἐὰν πλοῖον ναυλώσῃται τις, ἔγγραφα συνεσφραγισμένα κύρια ἔστω· εἰ δὲ μὴ, ἄκυρα· γραφῆταισαν δὲ καὶ ἐπιτίμια, ἔὰν θέλωσιν. ἔὰν δὲ μὴ συγγράφωσιν, καὶ ψεύσῃται ὁ ναύκληρος, ἢ ὁ ναυλούμενος· ἔὰν μὴ ὁ ναυλούμενος παράσῃ τὰ χρήματα ἐπὶ τῷ φόρῳ, ἀποδιδότω τὰ ἡμίσεια τοῦ ναύλου τῷ ναυκλήρῳ· ἔὰν δὲ ὁ ναύκληρος ψεύσῃται, ἀποδιδότω τὸ ἡμισυ ναύλου τῷ ἐμπόρῳ. ἔὰν δὲ θελήσῃ ὁ ἔμπορος τὰ φορτία ἐξελεῖσθαι, ἀποδώσει τὸ πᾶν ναῦλον τῷ ναυκλήρῳ· ἢ δὲ πρῶξις ἔστω τούτων τῶν ἐπιτιμίων, καθάπερ ἐκδικήσει τινί.

κα'. Ἐὰν κοινωνίαν ποιήσωσιν ἀγράφως δύο, καὶ ἀμφοτέρω τὰ μέρη καθομολογήσωσιν, ὅτι κοινωνίαν καὶ ἄλλου καιροῦ ἐποιήσωσιν ἀγράφως, καὶ πίστιν ἑαυτοῖς ἐφυλάξωσιν, καὶ τὸ τέλος πάντοτε περὶ μιᾶς ἐνθήκης ἐτελέσωσιν· ἔὰν τὸ ἐν πλοῖον συμβῇ τι παθεῖν ἢ σαβουράτον, ἢ πεφορτωμένον, τὸ σωθὲν τῷ παθάντι τὸ τέταρτον μέρος ἐπιφερέτω, ἐπειδὴ ἔγγραφα οὐ προφέρουσιν, ἀλλὰ λόγῳ μόνῳ κοινωνίαν συνετάξαντο. τὰ δὲ ἔγγραφως σφραγιζόμενα βέβαια καὶ ἰσχυρὰ ἔστωσαν· καὶ τὰ σωζόμενα τοῖς ἀπολλυμένοις συνερχέσθωσαν.

κβ'. Ὁ ναύκληρος μὴ ἀγέτω πλὴν ὕδατος καὶ ἐφοδίων, καὶ ἀπ' ὧν χρῶνται σχοινίων τὰ πλοῖα, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ πλοῖῳ ἀνήκοντα, ἔὰν ὁ ἔμπορος ἐμβάληται τὸν γόμον ὅλον κατὰ τὴν συνθήκην τῶν ἐγγράφων· καὶ ἔὰν θελήσῃ ὁ ναύκληρος φορτία ἄλλα ἐπιφέρειν μετὰ ταῦτα, εἰ μὲν χωρεῖ τὸ πλοῖον, ἐμβαλλέτω· εἰ δὲ μὴ χωρεῖ, ὁ ἔμπορος ἐπὶ μαρτύρων τριῶν ἀντιτασέτω τῷ ναυκλήρῳ καὶ τοῖς ναύταις, καὶ ἔὰν ἐκβολὴ γένηται, τῷ ναυκλήρῳ ἔσται· ἔὰν δὲ μὴ κωλύσῃ ὁ ἔμπορος, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

κγ'. Ἐὰν συγγράφωσιν ὁ ναύκληρος καὶ ὁ ἔμπορος, κύρια ἔστω· ἔὰν δὲ ὁ ἔμπορος μὴ παρέχῃ τὸν γόμον πλήρη, τῶν λοιπαζομένων παρεχέτω τὰ ναῦλα, καθὼς συνεγράφατο.

κδ'. Ἐὰν ὁ ναύκληρος λαβὼν τὰ ἡμίναυλα πλεύσῃ, καὶ βουληθῇ ὁ ἔμπορος ὑποστρέψαι, ἔγγραφα δὲ συνεσφραγίσαντο, διὰ τὸ ἐμπόδιον ἀπόλλυσιν ὁ ἔμπορος τὰ ἡμίναυλα. ἔὰν δὲ ὁ ναύκληρος τῶν ἐγγράφων γενομένων ἄλλως ποιήσῃ, ἀποδιδότω διπλᾶ τὰ ἡμίναυλα.

κε'. Ἐὰν ἡ προθεσμία τῶν ἡμερῶν τῶν ἐγγεγραμμένων παρέλθῃ ἕως ἡμερῶν δέκα, παρεχέτω ὁ ἔμπορος τὴν σιταρκίαν τῶν ναυτῶν. ἔὰν δὲ παρέλθῃ καὶ ἡ δευτέρα προθεσμία, πρὸ πάντων πληρώσας τὸν ναῦλον ὁ ἔμπορος κατερχέσθω. εἰ δὲ θελήσῃ ὁ ἔμπορος προσθεῖναι ποσότητα τῷ ναύλῳ, δίδότω καὶ ἐμπλεέτω, καθὼς ἂν δόξῃ.

κς'. Ἐὰν τινος τῶν ναυτῶν ἢ ναυκλήρων ἐκκοιτοῦντος ἐκ τοῦ πλοίου, συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου νυκτὸς ἢ ἡμέρας, πάσαν τὴν ζημίαν ἐφορᾶν τοὺς ἔξω κοιτοῦντας ναύτας ἢ ναυκλήρους· τοὺς δὲ εἰς τὸ πλοῖον μέναντας ἀζημίους μένειν· τοὺς δὲ ἀμελήσαντας προσφέρειν τῷ δεσπότῃ τοῦ πλοίου τὴν διὰ τῆς αὐτῶν ἀμελείας προσγενομένην ζημίαν.

κζ'. Ἐὰν πλοῖον ἀπέρχεται εἰς γόμον ἐμπόρου ἢ κοινωνίας, συμβῇ δὲ τὸ πλοῖον παθεῖν τι, ἢ διαφθα-

XIX. Si quis navem conduxerit, et arrham dederit, ac postea dixerit, ea sibi non esse opus, arrham amittit. Si vero magister contra conventionem fecerit, arrham mercatori duplam praestet.

XX. Si quis navem conduxerit, instrumenta signata rata sint: si non signata, irrita: poenas etiam, si velint, inscribant. Quodsi scripta non fecerint, et magister vel conductor fidem datam fallat, conductor, qui promutua non dedit, dimidium naulum magistro solvat: et si magister fidem sefellerit, mercatori dimidium naulum praestet. Si vero mercator eximere merces voluerit, naulum integrum magistro solvat: poenarum autem exactio quasi per vindicationem quandam fiat.

XXI. Cum duo citra scripturam societatem inierint, et pars utraque confessa fuerit, se alio quoque tempore societatem sine scriptis contraxisse, et invioem sibi fidem servasse, tributumque semper, ut unius oneris, persolvisse: si quidem uni ex navibus, vel saburatae, vel mercibus oneratae, quid acciderit, quae remansit incolumis, damnum passae quartam partem inferat, cum scripturas non proferant, sed verbis duntaxat societatem coierint. Si vero per scripturam societas consignata est, firmatae et validae sint condiciones: quaeque salva sunt, cum deperditis in contributionem veniant.

XXII. Cum mercator navem totam secundum conventiones instrumentorum oneraverit, magister nihil secum ferat praeter aquam et commeatus, et funes, quorum in navibus usus est, et cetera ad navem pertinentia: et si magister alias postea merces inferre voluerit, si quidem navis eas capere potest, imponat: si non capit, mercator coram tribus testibus magistro et nautis contradicat, et si iactus secutus fuerit, damnum magistri erit; si mercator non prohibuerit, in contributionem iactus veniant.

XXIII. Si scripturas magister et mercator confecerint, ratae sint: et si mercator plenum onus non praestet, residuorum naula solvat ex instrumenti formula.

XXIV. Si post conventionem instrumentis consignatam magister accepto dimidio naulo navigaverit, et mercator reverti voluerit, mercator dimidium naulum propter impedimentum perdit. Si vero confectis instrumentis magister contra fecerit, duplum dimidii nauli solvat.

XXV. Si terminus dierum instrumentis inscriptorum praeterierit usque ad dies decem, mercator cibaria nautis praestet. Quodsi et terminus alter praeterierit, ante omnia naulo soluto mercator nave exeat. Sed si summam naulo mercator adicere voluerit, eam praestet, et ut voluerit, naviget.

XXVI. Si nauta quopiam vel magistro extra navem cubante, navem noctu vel interdiu perire contigerit, omne damnum ad foris cubantes nautas vel magistrum spectat: ii autem, qui in nave manserunt a damno liberi sunt: qui autem negligentia peccaverint, navis domino damnum ipsorum culpa datur praesent.

XXVII. Si navis proficiscitur onerata mercibus aut naulo mercatoris, aut societatis nomine, et nav



καὶ κατὰ ἀμέλειαν τῶν ναυτῶν ἢ τοῦ ναυκλήρου, ἢ ἄλλου ἕστω τὰ φορτία τὰ ἐν ἐνορίᾳ κείμενα. εἰ δὲ ἰσχυρῶς, ὅτι ζάλης γενομένης ἀπώλετο, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν τὰ σωζόμενα τοῦ πλοίου ἅμα καὶ τὰ φορτία· τὰ δὲ ἡμίναυλα κατεχέτω ὁ ναυκλήρ. ἂν δὲ τις ἀρνήσῃται τὴν κοινωνίαν, καὶ ἐλεγχθῇ ὑπὸ μαρτύρων τριῶν, τὴν μὲν κοινωνίαν ἀποδιδότω, τὴν δὲ ἀρνήσεως τὴν τιμωρίαν ὑπομένετω.

κγ'. Ἐὰν πλοῖον ἐν τῇ ἐκβολῇ ἐμποδισθῇ ὑπὸ ἐμποροῦ ἢ κοινωνοῦ, πληρωθείσης τῆς προθεσμίας, καὶ συμβῇ ἀπὸ πειρατείας, ἢ πυρκαϊᾶς, ἢ ναυαγίου ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, ὁ τὸ ἐμπόριον ποιήσας εἰσφέρειτω τὰς ζημίας.

κδ'. Ἐὰν ὁ ἔμπορος ἐν τῷ τόπῳ, ὅθεν συγγράνεται, μὴ παρῶσῃ τὰ φορτία πληρωθείσης τῆς προθεσμίας, καὶ συμβῇ ἀπὸ πειρατείας, ἢ πυρκαϊᾶς, ἢ ναυαγίου ἀπώλειαν γενέσθαι, ἐφορῶν πᾶσαν τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλοίου τὸν ἔμπορον. εἰ δὲ, μὴ πληρωσῶν τῶν ἡμερῶν τῆς προθεσμίας, συμβῇ τι τῶν ἡμῶν, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

κε'. Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσῃ τὸ πλοῖον, ἔχῃ δὲ ἄλλο πλοῖον μετ' αὐτοῦ, καὶ τι τῶν κατὰ θάλασσαν κινῶν συμβῇ παθεῖν τὸ πλοῖον, καὶ ὁ φόρτος ἀπολεῖται, καὶ τὸ πλοῖον διαλυθῇ, τὰ ἐκ τοῦ πλοίου ὄμμενα καὶ τοῦ φόρτου εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. εἰ ἄλλο πλοῖον τοῦ ἐμποροῦ ὁ αὐτὸς ἐκκομίζεται μετ' αὐτοῦ, δεκάτας δὲ ἀποδιδότω. ἂν δὲ μὴ τι τῶν ἡμῶν τοῦ πλοίου κατασχῶν ἐσώθῃ, τὰ ἡμίναυλα τῶν ἐγγράφων παρεχέτω· εἰ δὲ τι τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου κατασχῶν ἐσώθῃ, πέμπτας ἐπιφέρειτω.

κα'. Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσῃ τὸ πλοῖον, καὶ τι συμβῇ τῷ πλοίῳ, τὰ σωζόμενα πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν ἑκατέρωθεν. τὸ δὲ ἀργύριον ἂν σώζηται, ἑκατάς ἀποδιδότω· ὁ δὲ ναυκλήρος καὶ οἱ ναῦται πέντας παρεχέτωσαν εἰς τὸ σῶσαι.

κβ'. Ἐὰν πλοῖον ἐπὶ γόμον ὑπάγῃ ἐμποροῦ ναυλοῦντος, καὶ τι τῶν κατὰ θάλασσαν συμβῇ, τὰ ἡμίναυλα μὴ ἀπαιτεῖν τὸν ἔμπορον, τὰ δὲ τοῦ ναυλοῦντος καὶ τῆς ἐνθάκης εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. ἂν δὲ προχρεῖαν δώσῃ ὁ ἔμπορος, ἢ ὁ τὴν κοινωνίαν ποιήσας, καθὼς συνεγράψαντο, κύρια ἔστω.

κγ'. Ἐὰν ὁ ναυκλήρος θῇ τὰ φορτία ἐπὶ τῷ τόπῳ νηπηκῶν, καὶ τι πάθῃ τὸ πλοῖον, τὸ μὲν ναῦλον εἰς κομιζέσθω ὁ ναυκλήρος ὑπὸ τοῦ ἐμποροῦ, ἐμπόριον ἐκβεβλημένα ἀκίνδυνα εἶναι ὑπὸ τῶν ἐόντων τῷ πλοίῳ, μετὰ τοῦ πλοίου· τὰ δὲ ὄμμενα ἐν τῷ πλοίῳ ἅμα τῷ πλοίῳ εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

κδ'. Ἐὰν πλοῖον ὁθόνῃ ἢ βίστην κομιζῇ, ὁ ναυκλήρος διαφοτέρας καλὰς παρεχέτω, ἵνα μὴ ὑπὸ τῆς ἐπικλύσει τῶν κυμάτων τὰ φορτία ἀδικηθῶν. ἂν δὲ τὸ πλοῖον ὑπεραντλήσῃ, ὁ ναυκλήρος λεγέτω τοῖς τὰ φορτία ἔχουσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὅτι οὐ γίνονται τῶν φορτίων. ἂν δὲ οἱ ναῦται ἀντιπρὸς ποιήσωσι τῷ ναυκλήρῳ, καὶ εἰθ' οὕτως τὰ φορτία, ὑπεύθυνον εἶναι τὸν ναυκλήρον τοῖς ναύταις. εἰ δὲ προδιαμαρτύρηται ὁ ναυκλήρ ἅμα τοῖς ναύταις, ὅτι τὸ πλοῖον ὑπεραντλήσῃ, εἰ ἐκθέσθαι, οἱ δὲ ἐμβυλόντες τὰ φορτία ἅμα τὸν ἐκθέσθαι, ἀζημίω ἔστωσαν ὁ τε ναυκλήρ καὶ οἱ ναῦται.

κε'. Ἐὰν πλοῖον ἐκβολὴν ποιήσῃται, τῆς καταρ-

quid acciderit, aut ea perierit nautarum aut magistri negligentia, extra periculum sint merces finitis i locis positae. Si vero testibus probatum fuerit, earum tempestate coorta periisse, quae supersunt tam de nave, quam de mercibus, in contributionem veniant et dimidium naulum magister sibi retineat. Quod si societas inficiatur, a tribus testibus convicta fuerit, societatis partes solvat, et inficiationis poenam sustineat.

XXVIII. Si navis a mercatore vel socio fuerit impedita, quo minus, ubi dies dictus advenit, e portu exeat, eamque a piratis, vel incendio, vel naufragio perdit contigerit, damnum praestet is, qui attulit impedimentum.

XXIX. Si mercator in eo loco, quo confecta fuerint instrumenta, merces non tradiderit, elapso iam die statuto, et a piratis vel incendio, vel naufragio navem perire contigerit, omne damnum navis illatum mercatorem spectat. Sin, die temporis statuti nondum exacto, praedictorum aliquid acciderit, id in commune resarciatur.

XXX. Si mercator navem oneraverit, pecuniam secum habens, atque aliquod marinum periculum navis evenire contigerit, et merces perierint, et navis fuerit dissoluta, quae de nave deque mercibus salva supersunt, in contributionem veniant. Aurum vero suum mercator, solutis decimis, secum auferat. Si nullo navis armamento arrepto solus evaserit, naulum dimidium ex instrumentorum formula praestet: sin evaserit arrepto quodam navis armamento, quintas adiciat.

XXXI. Si mercator navem oneraverit, et navi quid acciderit, omnia, quae salva supersunt, in contributionem utrinque veniant. Quodsi argentum salvum fiat, quintas solvat: magister vero cum nautis operam ferat, ut servetur.

XXXII. Si navis a mercatore onerata, vel pro nautico constituta, vel inita societate, discesserit, et marinum ei casus acciderit, dimidium quidem naulum a mercatore non exigatur, navis vero cum mercibus impositis in contributionem veniat. Sed si mercator, aut qui societatem coit, prae manu quid dedit, formula scripturarum rata sit.

XXXIII. Si merces deposuerit magister in loco, quo convenerit, et navi quid acciderit, naulum quidem integrum a mercatore consequatur, merces autem exoneratae nullam praestent contributionem vectoribus et navi: quae vero in nave reperiuntur, in contributionem cum ipsa nave veniant.

XXXIV. Si navis lintea vehat, aut vestes, magister bona segestria praebeat, ne merces a tempestate vel fluctuum inundatione corrumpantur. Si navis sentina aqua repleatur ultra modum, id statim denunciaret magister iis, qui merces in nave habent, ut eae exponantur. Si vero nautae id magistro non patefecerint, ac deinde sic merces corruptae fuerint, magister ipse cum nautis de damno tenetur. Si ante testato denunciaverit magister cum nautis, navem sentina ultra modum oppletam esse, ac merces exponi debere, idque facere neglexerint, qui casus imponere, tam magister, quam nautae damni nomine non teneantur.

XXXV. Si navis iactum fecerit, arbore casu



τίας αὐτομάτως ἀποβαλλομένης, ἢ κοπτομένης, πάν-
τες οἱ ναῦται καὶ οἱ ἔμποροι, καὶ τὰ φορτία, καὶ τὸ
πλοῖον, σωθέντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

λδ'. Ἐὰν πλοῖον ἀρμενίζον ἔλθῃ ἐπάνω ἐτέρου
πλοίου ὁρμούντος ἢ χαλάσαντος τὰ ἕρμενα, ἡμέρας
οὔσης, πᾶσαν τὴν συντριβὴν καὶ τὴν ἀπώλειαν ἐφο-
ρῶν τὸν τε ναύκληρον, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐμπλέοντας·
λοιπὸν δὲ καὶ τὸ φορτίον εἰς συμβολὴν ἐρχέσθω. εἰ
δὲ ταῦτα νυκτὸς οὔσης συμβῆ, ὁ τὰ ἕρμενα χαλάσας
πῦρ ἀπτέτω. εἰ δὲ πῦρ οὐκ ἔχει, κρουγὰς παρεχέτω.
εἰ δὲ ἀμελήσει ταῦτα ποιῆσαι, καὶ συμβῆ ἀπώλειαν
γενέσθαι, ἑαυτὸν ἀπώλεσεν, εἰ ταῦτα οὕτως μαρτυ-
ρηθῆ. εἰ δὲ καὶ ὁ ἀρμενιστὴς ἀμελήσας, καὶ ὁ βιγλίων
φρουρὸς ἀποκοιμηθῆ, ὡς εἰς βράχην ἀπώλετο ὁ ἀρμε-
νίζων, καὶ ὃν κρούσῃ ἀζήμιον φυλαττέτω.

λε'. Ἐὰν τι πάθῃ τὸ πλοῖον, καὶ σωθῆ τὰ τῶν
ἐμπόρων ἢ τῶν ἐπιβατῶν, τὸ δὲ πλοῖον ἀπόληται,
τὰ μὲν σωζόμενα πράγματα πεντεκαδεκάτας παρεχέ-
τωσαν· ὁ δὲ ἔμπορος καὶ οἱ ἐπιβάται μὴ δότωσαν
τῷ ναυκλήρῳ τὸ πλοῖον.

λη'. Ἐὰν πλοῖον πεφορτωμένον σίτω ἐν ζάλῃ κατα-
ληφθῆ, ὁ ναύκληρος διαφθέρως παρεχέτω, καὶ οἱ ναῦ-
ται ἀντλήτωσαν. εἰ δὲ ἀμελήσωσι, καὶ βραχῆ ὁ φόρτος
ἐκ τῆς ἀντλείας, οἱ ναῦται ζημιούσθωσαν. εἰ δὲ ἀπὸ
τῆς ζάλης ὁ φόρτος ἀδικηθῆ, ἐπιγινωσκέτωσαν τὴν
ζημίαν ὃ τε ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ἅμα τῷ ἐμπόρῳ,
τάς δὲ ἑκατοστάς τῶν σωζομένων κομιζέσθω ὁ ναύ-
κληρος, ἅμα τῷ πλοῖῳ καὶ τοῖς ναύταις. ἀποβολῆς
δὲ εἰς τὴν θάλασσαν γινομένης, ὁ ἔμπορος πρῶτος
ῥιπτέτω, καὶ οὕτως οἱ ναῦται ἐπιχειρήτωσαν. μετὰ
δὲ τοῦτο μηδεὶς τῶν ναυτῶν σῦλα ποιεῖτω· εἰ δὲ
ποιήσῃ, διπλᾶ ἀποδιδότω ὁ ἐπιβαλλόμενος, καὶ τοῦ
κέρδους παντὸς ἐκπιπτέτω.

λθ'. Ἐὰν πλοῖον μεστὸν σίτου, ἢ οἴνου, ἢ ἐλαίου,
ἀρμενίζον βουλήσει τοῦ ναυκλήρου, καὶ τῶν ναυτῶν
χαλασάντων τὰ ἕρμενα, εἰέλθῃ εἰς τόπον ἢ ἐν ἀκτῇ,
μὴ βουλομένου τοῦ ἐμπόρου, καὶ συμβῆ ἀπώλειαν
γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὸν δὲ γόμον ἢ τὰ φορτία σω-
θῆναι, ἀκίνδυνον εἶναι τὸν ἔμπορον ἐκ τῆς ζημίας
τοῦ πλοίου, ἐπειδὴ οὐκ ἐβούλετο εἰσελθεῖν εἰς τὸν
τόπον ἐκεῖνον. εἰ δὲ ἀρμενίζοντος τοῦ πλοίου, εἴπῃ
ὁ ἔμπορος τῷ ναυκλήρῳ, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ χρῆζω
εἰσελθεῖν, τοῦ τόπου μὴ ἐγκειμένου ἐν τοῖς ἐγγρά-
φοις, καὶ συμβῆ ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὰ
δὲ φορτία σωθῆναι, ἀπολαμβάνετω ὁ ναύκληρος τὸ
πλοῖον σῶον ἀπὸ τοῦ ἐμπόρου· εἰ δὲ βουλήσει τῶν
ἀμφοτέρων ἀπόληται τὸ πλοῖον, πάντα εἰς συμβολὴν
ἐρχέσθωσαν.

μ'. Ἐὰν πλοῖον συμβῆ ναυάγιον παθεῖν, καὶ
σωθῆ μέρος τοῦ γόμου καὶ πλοίου, ἐὰν οἱ ἐπιβάται
βαστάζωσι μεθ' ἑαυτῶν χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ὀλο-
σηρικά, ἢ μαργαρίτας, ἢ τι τῶν λίθων τῶν πολυτί-
μων, τοῦ μὲν χρυσοῦ τὸ σωζόμενον δεκάτας παρεχέτω,
τὸ δὲ ἀργύριον πέμπτας ἐπιφερέτω· τὰ δὲ ὀλοσηρικά,
ἐὼν ἄβροχα σωθῶσι, δεκάτας ἐπιφερέτωσαν, ὡς ὅμοια
ἔντα τῷ χρυσίῳ· εἰ δὲ βραχῶσι, κουφιζέσθωσαν τὴν
ὑποτριβὴν καὶ τὴν ὑποβροχὴν, καὶ οὕτως εἰς συμ-
βολὴν ἐρχέσθωσαν. οἱ δὲ μαργαρίται, καθὼς ἐπι-
μηθῶσι, χρυσοῦ φόρτον τελείτωσαν τὴν ἀπώλειαν.

μα'. Ἐὰν πλέωσιν ἐν πλοῖῳ ἐπιβάται, καὶ δια-
φθαρῆ ἢ ἀπόληται τὸ πλοῖον, τὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν
σωθῆ, ἐπιφερέτωσαν οἱ ἐπιβάται εἰς τὴν ἀπώλειαν

amissa vel caesa, nautae omnes et mercatores, et
merces, et navis, conservata in contributionem ve-
niant.

XXXVI. Si navis velificans in aliam navem in
portu quiescentem, vel quae vela laxarit, interdum
delata fuerit, omnis tam collisio, quam interitus ad
magistrum pariter et ad ipsos vectores spectat, et
merces in contributionem veniant. Quod si hoc noctu
acciderit, qui vela laxaverit, ignem accendat. Si
vero ignem non habeat, clamores edat. Quae si facere
neglexerit, et navem perire contigerit, se ipsum per-
didit, si testibus haec ita se habuisse probatum fuerit.
Quodsi veli curator negligens fuerit, et excubiis agen-
dis praepositus obdormierit, qui passis velis navigat,
velut in brevibus delatus perit, et damnum ei prae-
stabit, in quem impetum fecit.

XXXVII. Si navi quid acciderit, et mercato-
rum vectorumve rebus salvae, ipsa navis perierit, res,
quae salvae supersunt, quintam decimam partem im-
pendant: sed mercator atque vectores navem magi-
stro non solvant.

XXXVIII. Si navis onusta frumento correpta
fuerit tempestate, magister segestia praebeat, et nau-
tae sentinam exhauriant. Si negligentes fuerint, et
ex sentina merces madefiant, nautae damnum prae-
stent. Sin a tempestate merces detrimentum acce-
perint, id damnum magister et nautae una cum mer-
catore agnoscant: eorum vero centesimas, quae salva
supersunt, magister una cum nave et nautis accipiat.
Cum autem iactus in mare faciendus est, mercator
primus iaciat, atque ita nautae rem aggrediantur.
Postea tamen nemo nautarum aliquid rapiat: sin fece-
rit, duplum praestet et omne lucrum amittat.

XXXIX. Si navis frumento, vel vino, vel oleo
referta, ex magistri voluntate, nautis vela laxanti-
bus, adversante mercatore, quandam ad locum vel in
litus appulerit, et navem perire contigerit, onus vero
mercesve conservari, nullum mercatori periculum ex
iactura navis erit, cum ad hunc locum appellere no-
luerit. Sin vela faciente nave, mercator magistro dixe-
rit, ad eum locum necessario sibi appellendum, qui
tamen locus instrumentis non inscriptus est, atque
ita navem perire acciderit, salvae mercibus, mercator
navem salvam et integram praestet magistro: si am-
borum voluntate perierit, omnia veniant in colla-
tionem.

XI. Si navem acciderit pati naufragium, salva
tam mercium, quam navis parte, si quidem vectores
aurum vel argentum, vel holoserica, vel uniones, vel
magni pretii lapillos secum portent, aurum conser-
vatum decimas praestet, argentum quintas pendat
holoserica vero, si absque madefactione conservata
fuerint, decimas solvant, velut auro paria, et si ma-
defacta sint, detrimentum et madefactio detrahantur
atque ita in collationem veniant. Uniones etiam
aestimati, ut onus auri exaequant, damnum resar-
ciant.

XLI. Si vectores in nave navigent, eaque ve
corrupta fuerit, vel perierit, rebus vectorum salvae
vectores ad sarcendam navis iacturam conferant



πλοίου. ἂν δὲ ἐπιβάται δύο ἢ καὶ τρεῖς ἀπο-
 ωσι τὸ χρυσίον αὐτῶν, ἢ τὰ εἶδη, ἀπὸ πάντων
 μβανέντων κατὰ δύναμιν πρὸς τὴν ἀπώλειαν,
 α τῆ συμβολῆ τοῦ πλοίου.

μβ'. Ἐὰν πλοῖον τρυπήσῃ φορτία κομίζον, τὰ δὲ
 ἅπαντα ἐξαιρεθῆ, ἐπὶ τῷ ναυκλήρῳ ἔστω, ἂν θέλῃ
 τῷ πλοίῳ κομίζειν ἢ ἐν τῷ συγκειμένῳ ἐμπορεῖω,
 πλοῖον ἐξηρητημένον ἢ. εἰ δὲ μὴ ἐξηρητημένον
 ἄλλο δὲ πλοῖον ἐπιφέρει ὁ ναύκληρος εἰς τὸ συγ-
 μενον ἐμπορεῖον, ὁ ναύκληρος διδότη τὸ ναῦλον
 μν.

μγ'. Ἐὰν πλοῖον ἐπὶ χειμῶνι καταληφθῆ, καὶ ἐκ-
 ἤν ποιήσῃ τοῦ γόμου, καὶ κεράτιων κλάσιν, καὶ
 αριτίας, καὶ ἀνθένων, καὶ ἀγκύρων, καὶ ἐφοκίων,
 ἅπαντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν, ἅμα τῆ
 ἢ τοῦ πλοίου καὶ τῶν σωζομένων φορτίων.

μδ'. Ἐὰν πλοῖον ἔχῃ γόμον, καὶ ἐν ζάλῃ ἐκβολὴ
 καταρτίας γένηται, ἢ τῶν ἀνθένων κλάσιν, ἢ
 ἄλλια τῶν ἐφοκίων, ἂν μὲν ἐκ τῆς ζάλης συμβῆ
 γόμον βραχῆναι, ἀνάγκη ταῦτα πάντα εἰς συμ-
 ἤν ἐρχεσθαι. εἰ δὲ ὁ γόμος ἐκ τῆς ἀντλίας πλεον
 βῆ, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ζάλης, τὰ ναῦλα λαμβαν
 ὁ ναύκληρος, καὶ τὰ εἶδη παραδιδότω ξηρά
 ῶ, καθὼς καὶ παρέλαβεν.

με'. Ἐὰν ἐν τῷ πελάγει πλοῖον τρυπῆ, ἢ δια-
 ρῆ, ὁ ἀποσώζων τι ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν λαμβ
 ἔτω ἀντὶ μισθοῦ, οὗ ἀποσώζει τὸ πέμπτον μέρος.

μς'. Ἐὰν κάραβος ἀπὸ ἴδιου πλοίου τὰ σχοινία
 ῥήξας ἀπόληται ἅμα τοῖς ἐμπλέουσιν ἐν αὐτῷ,
 οἱ ἐμπλέοντες ἀπόλωνται ἢ ἀποθάνωσι, τὸν μι-
 τὸν ἐνιαυσιαῖον ἀποδιδότω ὁ ναύκληρος εἰς πλη-
 τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῖς τῶν ναυτῶν κληρονόμοις. ὁ δὲ
 κάραβον ἀποσώζων σὺν τοῖς ἐφοκίοις, καθὼς
 ληθεῖα εὐρήσει, πάντα διαδώσει, λαμβάνων ὁ
 ῶσας τὸ πέμπτον μέρος ἀντὶ μισθοῦ.

ζ'. Ἐὰν χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ἕτερόν τι ἐκ
 θαλάσσης ἐπαρθῆ ἀπὸ ὄργυιῶν ὀκτώ, λαμβανέντω
 σῶζων τὸ τρίτον μέρος· ἀπὸ δὲ ὄργυιῶν δεκα-
 , λαμβανέντω ὁ ἀποσώζων τὸ ἥμισυ, διὰ τὸν
 νον τοῦ βυθοῦ. τῶν δὲ ἐκρηπτομένων ἀπὸ θα-
 ρος εἰς γῆν, καὶ εὐρισκομένων εἰς πῆχυν ἕνα,
 κέντω ὁ ἀποσώζων δέκατον μέρος τῶν ἀποσω-
 νων.

Ἐκ τοῦ δευτέρου τίτου βιβλίου ια'. τοῦ κώδικος.

ι'. Ὁ ἀρπάζων τι ἐκ τῶν ναυαγίων, τὸ τετρα-
 ν ἀποδιδότω.

Ἐκ τοῦ πέμπτου τίτου τοῦ αὐτοῦ.

κ'. Ὁ ἰδιωτικὸν φορτίον ἐπιτιθεὶς τῷ δημοσίῳ,
 ἀγκάζων ἐπὶ τοῦτο τὸν ναύκληρον, μὴ μόνον
 σθῶ καὶ ἐπὶ τῷ ναυαγίῳ κινδυνεύετω, ἀλλὰ
 στήρως τιμωρεῖσθω.

τοῦ πέμπτου τίτου τοῦ μβ'. βιβλίον τῶν διγύστην.

οἱ ἐκ τῆς ἐλεεινοτάτης τῶν ναυαγησάντων
 ἄσεως ἀρπάζοντες ὄτιοῦν, ἢ κερδαίνοντες κατὰ
 πονηρόν, τὸ τετραπλάσιον τοῖς ἀδικηθεῖσι παρ-
 ταν.

ι'. Ὁ βαρύτερον πρᾶξι καὶ βία ἀφελόμενος πρᾶ-
 ἀπὸ τοῦ ναυαγίου, μετὰ τὴν τοῦτων ἀποκατά-
 , εἰ μὲν ἐλεύθερός ἐστιν, ἐξοριζέσθω ἐπὶ τριετῆ
 · εἰ δὲ ῥυπαροὶ τινές εἰσιν, εἰς ἔργον δημόσιον
 λονται τὴν αὐτὴν ἔγχρονίαν· εἰ δὲ δοῦλοι εἰσιν,
 ῥίτερον ἔργον τοῦ φίσκου ὁμοίως ἐκπέπονται.

Si duo vel tres vectores aurum suum vel species ami-
 serint, ab omnibus pro ratione facultatum damn-
 aestimationem recipiant, nave in collationem veniente

XLII. Si navis mercibus onerata rimis fatiscat
 et merces exemptae fuerint, in magistri arbitrio est
 eas eadem nave vehere ad emporium, de quo conve-
 nit, si modo refecta sit navis. Sin refecta non sit
 aliam vero navem magister offerat, et usque ad illud
 emporium, de quo convenit, magister naulum omni
 praestat.

XLIII. Si nave tempestate correpta, et iactu
 mercium facto, antennarum cornua, malus, gubernac-
 ula, ancorae, scaphae fractae fuerint, haec omnia
 in contributionem veniant, una cum navis et mercium
 conservatarum pretio.

XLIV. Si navis merces vehat, et in tempestate
 arboris iactus fiat, vel fracta gubernacula fuerint,
 vel quaedam perditae scaphae, vel vi tempestatis mer-
 ces humectari contigerit, haec omnia in contributio-
 nem veniant necesse est. Sin vero magis a sentina,
 quam a tempestate merces madefactae fuerint, naula
 quidem magister accipiat, sed species ea mensura,
 qua accepit, siccas reddat.

XLV. Si navis in mari correpta vorticibus aut
 corrupta fuerit, qui aliquid in terram ex ea salvum
 exportat, mercedis loco rei conservatae quintam par-
 tem consequatur.

XLVI. Si scapha, funibus, quibus navis ligata
 erat, ruptis, cum navigantibus in ea nautis eversa
 fuerit, et nautae perierint aut obierint, mercedem an-
 nuam, usque dum annus integer exactus fuerit, nau-
 tarum heredibus solvatur. Qui vero scapham ipsam
 incolumem servat cum instrumentis, restituat omnia,
 quemadmodum reapse invenerit, mercedis loco partem
 quintam accipiens.

XLVII. Si aurum vel argentum, vel aliud quid-
 piam ex profundo sursum latum fuerit a cubitis octo,
 tertiam partem accipiat is, qui conservat: sin a quin-
 decim cubitis, semissem consequatur is, qui conser-
 vat, propter periculum profunditatis. Eorum vero,
 quae a mari reiiciuntur in terram, et ad unum cu-
 bitum demersa reperiuntur, decimam partem accipiat
 is, qui salva exportat.

Ex titulo secundo libri undecimi Codicis.

XLVIII. Qui ex naufragio aliquid rapit, quadrup-
 lum restituat.

Ex titulo quinto eiusdem libri.

XLIX. Qui onus privatum imposuerit publico,
 et nauclerum ad hoc cogit, non modo dispendium et
 ipsius naufragii periculum agnoscat, verum etiam
 severe puniatur.

Ex titulo quinto libri XLII. Digestorum.

L. Qui ex miserabili naufragorum substantia quid-
 vis rapiunt, aut dolo malo lucrantur, quadruplum in-
 iuriam passis praestent.

LI. Qui graviori praeda et vi res aufert ex nau-
 fragio, post earum restitutionem, si liber est, ad
 triennium relegatur: sin sordidi quidam sunt, in opus
 publicum ad idem tempus usque condemnentur: si
 denique servi, in gravius opus fisci similiter depor-
 tentur.



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBΛION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LIV.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ^{a)} πολιτῶν καὶ λειτουργιῶν.^{b)}

δ'. Οὐκ^{c)} ἀναγκάζονται οἱ πολιτευόμενοι, ἤττονος τιμήματος τῇ πόλει πωρᾶσκειν τὸν σίτον.

ε'. Ἡ^{d)} διάταξις λέγει, ὅτι πολίτας μὲν ποιεῖ τὸ ἐκείθεν ὀρμᾶσθαι, καὶ τὸ ἐλευθερωθῆναι παρά τινος ὄντος ἐξ ἐκείνης τῆς πόλεως, τὸ ἐναπογραφῆναι τοῖς πολίταις, τὸ εἰς θέσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ληφθῆναι.

ζ'. Τότε^{e)} ὁ στρατηγὸς ὑπὲρ τοῦ στρατηγοῦ ἐνέχεται, ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ στρατηγὸς καὶ οἱ ἐγγυηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὀνομασταὶ ἄποροι εἰσι, καὶ οὔτε ἐν τῷ ἀπαιτεῖσθαι^{ee)} τὴν στρατηγίαν ἦσαν εὐποροὶ ἐπιτιγεῖσθαι εἰς τὴν ἰδίαν ἐνέχεται διοίκησιν.

η'. [vel κα.] Τῶν^{f)} ἀπὸ ζημίας ἐποφειλομένων χρημάτων οὐκ ὀπαιοῦνται τόκοι, οὔτε παρὰ τοῦ διοικήσαντος ἢ τῶν αὐτοῦ ἐγγυητῶν.

Συνισταμένου^{g)} τοῦ γάμου, ἢ προῖξ τοῦ ἀνδρός

TITULUS I.

De municipibus et muneribus.

IV. Non coguntur decuriones, viliori pretio frumentum civitati suae vendere.

VI. Haec constitutio dicit, cives effici per originem ex aliquo loco ductam, et per manumissionem ab aliquo factam ex ea civitate oriundo, et per adscriptionem in numerum civium, et per adoptionem in eadem civitate institutam.

VII. Tunc magistratus pro collega tenetur, cum et ipse magistratus, et fideiussores eius, et nominatores solvendo non sunt, nec tempore depositi magistratus solvendo erant. Nam ceteroqui administrationis suae nomine quisque tenetur.

XVIII. [vel XXI.] Pecuniarum ex damno debitarum usurae neque ab eo, qui administravit, neque ab eius fideiussoribus petuntur.

Constante matrimonio dos in bonis mariti est.

a) Sic inscriptionem tit. I. exhibet Tipucitus, melius quam index tit. Coislinianus et index tit. Codici 1357. praemissus, qui pro πολιτῶν habent πολιτικῶν. Etiam Cuiacius Obs. lib. IX. cap. 37. dicit, in Basilicis titulum inscribi, περὶ πολιτῶν. Index tit. Coislin. post λειτουργιῶν addit: β. ε. τοῦ κωδ. tit. λθ'. περὶ πόλεων καὶ ἀρχαιογονιῶν: ex quo additamento colligi potest, constitutiones tit. Cod. de municipibus et originariis sub hoc Basil. titulo fuisse repositas. b) Argumentum L. 2. pr. §. 5. D. L. 1. quam probabile est huic titulo Basil. fuisse insertam, in schol. u. ad Basil. XXXVIII. 8. cap. 1. (Fabr. T. V. p. 118. Heimb. T. III. p. 741.) verbis textum Digestorum fere κατὰ πόδα reddentibus sic traditur: ἐν δὲ τῷ β. διγ. τοῦ α. tit. τοῦ αὐτοῦ βιβ. (intellige ex praecedentibus βιβ. ν'. et repete φησὶν) ὅτι, εἰ μὲντοι μὴ δῶ τοῖς χορῆζουσι ἐπιτρόποις, ἢ ἀνεπιτρόποις λάβη, αὐτὸς ὁ υἱὸς, οὐ μὴν ὁ πατήρ, ἐνέχεται: ἐπειδὴ οὔτε οἱ ἄλλοι ἐγγυηταὶ ἐπὶ τούτοις ἐνέχονται. τὸ γὰρ ἀξίμιον τῆς πόλεως ἐγγυῶνται. τὰ δὲ περὶ τῶν ἐπιτρόπων χρηματικῶς οὐ διαφέρει τῇ πόλει. Tipucitus L. 1. pr. §. 2. L. 3—7. D. eod. has exhibet epitomas: Καὶ τίνα ποιῶσι πολλὴν (L. 1. pr.) καὶ τίνες τῇ τύχῃ τῆς πόλεως ἀπολουθοῦσιν (L. 1. §. 2.) καὶ ποῦ δοκεῖ τις ἔχειν τὴν οὐκίαν (L. 3—6.) καὶ περὶ τοῦ ἀπο πολλῶν ἐλευθερωθέντος (L. 7.). c) L. 8. D. L. 1. e Syn. p. 455. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 674. Nota praeterea L. 15. pr. D. eod. particulam exhiberi in sch. k. Enantiophanis ad Basil. XXI. 2. cap. 13. (Fabr. T. II. p. 627. edit. nostr. T. II. p. 447.) et in sch. q. ad Basil. XXI. 1. cap. 3. (Fabr. T. II. p. 542. edit. nostr. T. II. p. 389.). Priore loco haec leguntur: εἰρηται γὰρ βιβ. μγ. tit. ιε'. διγ. α. καὶ βιβ. ν'. tit. α. διγ. ιε'. φμ. α. ὅτι ἡ τοῦ φάκτου ζήτησις ἐπιτέτραπται τῷ δικαστῇ, οὐ μὴν ἡ τοῦ νόμου ἐπεξέλευσις τε καὶ ἀδθεντεία. Posteriore haec: τὸ δὲ μῖζον εἰρηται ἐν βιβ. ν'. tit. α. διγ. ιε'. ἦτοι βιβ. νδ'. tit. α. ὅτι ἡ τοῦ φάκτου ζήτησις ἐν ἐξουσίᾳ ἐστὶ τοῦ δικαστοῦ. Sed cum Balsamo ad Phot. tit. IX. cap. 39. (apud Voellum T. II. p. 1027.) dicat, digestum 15. tit. 1. lib. L. Digestorum in Basilicis esse omissum, hoc loco in restituendo hoc titulo me ut non posse putavi, quamvis in scholio q. laudato Basil. lib. LIV. tit. I. citetur. Tipucitus Legum 11—13. D. h. t. hanc epitomen exhibet: καὶ πότε ὁ στρατηγὸς ὑπὲρ τοῦ στρατηγοῦ ἐνέχεται. d) L. 7. C. de incolis X. 40. (in nostris 39. e Syn. p. 455. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 675. Ultima verba τὸ ἐναπογραφῆναι — ληφθῆναι laudat e Graeci Cuiacius Comm. in tres postremos Cod. Justin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 105.). e) L. 1. C. de peric. nominat. X. 34. (in nostris 33.) e Syn. p. 455. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 675. ee) Legendum ἀποθίσθαι. Sic etiam verti f) L. 21. §. 1. D. L. 1. e Syn. p. 252. ubi dicitur esse cap. 18. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 674. Eadem usque ad vocem τόκοι leguntur in sch. x. ad Basil. XXIII. 3. cap. 20. (Fabr. T. III. p. 432. edit. nostr. T. II. p. 702.) ubi dicitur esse cap. 21. tit. 1. lib. LIV. Basil. g) L. 21. §. 4. D. L. 1. e Syn. p. 286. habet Fabr. T. VI. p. 674. In Syn. citatur tanquam cap. 19. them. 4. huius Basil. tit. et lib. verum, cum §. 1. praecedens in ea cap. 18. esse dicatur, etiam §. 4. pro parte capitis 18. habendam esse putavi.

τιν. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ μέτρον τῆς οὐσίας ἐπιφέρηται λειτουργία, οὐ συλλογίζεται εἰς τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ.
 κβ'. [vel ιθ'.] Οἱ^h) τοκίζοντες, κἂν μὴ νέμονται ἴνηται, τὰ οὐσιακὰ λειτουργοῦσιν.
 κζ'. Οἱⁱ) πάροικος λειτουργεῖν ἀρξάμενος οὐ δύ-
 ται ἀποστῆναι τῆς μετοικίας, πρὶν πληρώσῃ τὴν
 λειτουργίαν.^h)

TITΛΟΣ Β΄.

περὶ μετοίκων, καὶ ὅπου τις τὴν κατοί-
 σιν ἔχειν δοκεῖ, καὶ περὶ τῶν δι' αἰτίαν
 μαθημάτων ἐν ἄλλῃ πόλει διαγόντων.¹⁾

α'. Ἐὰν^m) ὁ γενόμενος μέτοικος ἐν τόπῳ τινί,
 ἀ λειτουργήσας, πρὶν ἢ εἰς ἑτέραν ἑλευθερῆ λειτουργί-
 αν, μετήνεγκε τὴν κατοίκησιν ἑαυτοῦ, οὐκέτι ἀνα-
 ἔξεται ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ λειτουργῆσαι. τὸ γὰρ
 αἰσθῆσαι τινα τὴν οἰκίαν, τὴν μὲν ἀρχαιογενίαν
 τοῦ οὐκ ἐναλλάσσει, τὸ δὲ μετοίκιον ἐναλλάσσεται.

[γ'.] Ἀληθέςⁿ) ἐστίν, ὅτι οἱ οἰκοῦντες ἐν ἐνορία
 λεώς τινος, ὡς μέτοικοι λειτουργοῦσι, καὶ τὰς τιμὰς
 ἀπίπτουσιν. ἄρα οὖν ὁ μὴ οἰκῶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει,
 ἀ ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς, οὕτως λειτουργεῖ, ὡς ὁ ἐν
 τῇ τῇ πόλει οἰκῶν.

δ'. Ὅ^o) μήτε ἀρχαιογενῆς ὢν, μήτε μέτοικος,
 τε οἰκῶν ἐν τόπῳ τινί, ἀλλὰ κεκτημένος οἶκον ἢ
 ὀδόν, οὐκ ἀναγκάζεται λειτουργεῖν.

ε'. Ὅ^p) οἰκῶν ἐν τῇ πατρίδι τῆς γυναικός, ἢ ἐν
 ἄρᾳ τινὶ πόλει, ὡς μέτοικος ἀναγκάζεται λειτουρ-
 γῆσαι.

[η'.] Ἡ^q) γήρα καὶ τὴν κατοίκησιν καὶ τὴν ἀξίαν

Si tamen pro modo patrimonii viro munus impera-
 tur, in bonis eius dos non computatur.

XXII. Qui foenus exercent, licet immobilia non
 possideant, munera patrimonialia subeunt.

XXVII. Incola iam munera publica exorsus, nis
 perfecto munere, incolatui renunciare non potest.

TITULUS II.

De incolis, et ubi quis domicilium habere
 videtur, et de his, qui studiorum causa in
 aliena civitate degunt.

I. Si is, qui quodam in loco factus est incola
 munusque sustinuit, antequam ad alium honorem vo-
 caretur, domicilium suum transtulit, non amplius ec-
 loco munera subire cogitur. Nam translatio domi-
 cillii originem quidem non mutat, sed incolatus tamen
 mutatur.

III. Verum est, eos, qui in territorio alicuius ci-
 vilitatis commorantur, velut incolas munera subire et
 honores suscipere. Itaque qui non ipsa in civitate,
 sed in territorio eius habitat, sic munera subit, uti
 is, qui in ipsa civitate habitat.

IV. Qui nec originalis est, nec incola, nec in
 aliquo loco habitat, sed domum fundumve possidet,
 munera subire non cogitur.

V. Qui domicilium habet in uxoris patria, vel
 alia quadam civitate, tanquam incola sustinere mu-
 nera cogitur.

VIII. Vidua et domicilium, et dignitatem mariti

1) L. 22. §. 7. D. L. 1. his verbis exhibetur in sch. x. ad Basil. XXIII. 3. cap. 20. (Fabr. T. III. p. 432. edit. nostr. 1. II. p. 702.). Citatur caput et tit. I. lib. LIV. Basilicorum, cuius numerus excidit. Numeros ιθ'. aut κβ'. ipse addidi incisi inclusi, ex praecedentibus quippe probabiles. Tipucitus L. 22. §. 4 — 6. L. 23. pr. L. 27. pr. D. eod. argumentum verbis indicat: καὶ περὶ συλλογιστικῶν καὶ στρατιωτικῶν, ποῦ δοκοῦσιν ἔχειν τὴν κατοίκησιν. καὶ ποῦ οὐ δύναται πρῶττον ἵναται ὁ στρατηγός. καὶ περὶ ἀπλευθερῶν κατοικήσεως. 2) L. 34. D. L. 1. e Syn. p. 455. ubi est cap. 27. h. t. habet r. T. VI. p. 674. sq. Cuiacius in Recitatt. solenn. ad cap. 10. X. III. 1. (in Opp. postum. T. III. p. 213.) dicit in L. 36. pr. L. 1. viaticum in Basilicis dici τῆς ὁδοῦ μνηστρον, unde apparet, eum librum Basilicorum LIV. integriorem possedis-
 se, et observavit Hynkershooeck Obs. Jur. Rom. lib. II. cap. 9. 3) Apud Tipucitum sequuntur haec: καὶ περὶ τοῦ, τίνες
 νται ἢ μὴ μέτοικοι. (L. 35. D. L. 1.) καὶ περὶ τοῦ, ποῦ δεῖ λειτουργεῖν τὴν μνηστῆν ἢ τὴν γεγαμημένην. (L. 37. §. 2.
 eod.) καὶ περὶ τοῦ ἐπιτηδίου τὸν υἱὸν ἀντιξούσιον ποιήσαντος. (L. 38. §. 4. D. eod.) καὶ περὶ τοῦ, ποῦ ἀναγκάζονται
 νυγεῖν οἱ τοῦ τελευτήσαντος παῖδες (fortasse L. 3. C. de muniticibus X. 38. apud Graecos 39.) καὶ ὅτι οὐ ποῦ τὴν
 μογονίαν ἢ οἰκήσας, ἀλλὰ τὸ ἀπὸ τόπου τινὸς ὁμοῖοθαι. (fortasse L. 7. C. de incolis, X. 39. apud Graecos 40.). 4) Hanc
 rptionem tituli II. exhibent index tit. Codici 1357. praefixus et Tipucitus. Paululum variat index tit. Coislinianus,
 pro κατοίκησιν habet κατοικίαν, et pro δι' αἰτίαν μαθημάτων habet διὰ μαθήματα. Syn. p. 455. ita titulum inscribit:
 λειτουργῶν, καὶ τίνες μὲν λειτουργεῖν ἀναγκάζονται, καὶ πότε τίνες δὲ οὐκ ἀναγκάζονται, ἀλλ' ἔχουσιν ἀλειτοργησίαν.
 citus nil nisi inscriptionem tituli habet. 5) L. 1. C. de incolis X. 40. (in nostris 39.) e Syn. p. 455. ubi cap. 1. h. t.
 habet Fabr. T. VI. p. 675. Synopsis editam, in qua deest verbum ἑλευθερῆ, supplevit et lectionem eius emendavit
 baens Obs. et Emend. in Syn. p. 168. quem Fabrotus secutus est. Verba τὸ γὰρ μεταστῆσαι — ἐναλλάσσεται laudat et
 icus Comm. ad tres postremos Cod. Inst. libros (in Opp. T. II. P. II. p. 103.). Epitomen L. 2. C. eod. edidit Witte
 rogrammate, quod prodit Hal. 1846. e Cod. Vindob. iurid. gr. III. hanc: Οὐδὲ αὐτὸς ὁ διατριβῶν ἐν τόπῳ τινὶ δοκεῖ
 ε τὴν οἰκήσιν ἔχειν, εἰ μὴ ἄρα δικαιοῦν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ οἰκήσει. Cum incertum sit, an haec Basilicorum textum
 ineant, inter Basilicorum fragmenta ea non reposui. 6) L. 3. C. eod. e libro LIV. Basilicorum sic affert Cuiacius
 m. ad tres postremos Cod. Inst. libros (in Opp. T. II. P. II. p. 104.) quem locum in restituendo hoc titulo neglexit Fabrotus,
 notavit Hauboldus Manual Basil. p. 301. Nota tamen cum Cuiacio, Basilica affirmative hanc constitutionem reddidisse,
 : potius negative concepta est, et ita effecisse, ut constitutio consentiret cum L. 239. §. 2. D. L. 16. 7) L. 4. C. eod.
 yn. p. 455. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 675. sq. Syn. habet οἰκῶν ἐν τόπῳ, quod Leuncl. in marg.
 ndat, οἰκῶν ἐν τόπῳ. 8) L. 5. C. eod. e Syn. p. 455. ubi est cap. 5. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 676. 9) Hoc caput, quod
 ondet L. 9. C. eod. et L. 13. C. de dignitatibus XII. 1. a Leunclavio in Syn. p. 441. refertur inter Libri LI. Basil.
 menta, et sub inscriptione περὶ χηρῶν affertur tanquam tit. I. cap. 16. them. 2. Fabrotus T. VI. p. 634. reposuit sub
 LI. tit. 6. cap. 9. Merito eum ideo vituperavit Reizius not. 1. ad lib. 51. tit. 6. Basilicorum ab ipso e Cod. Paris. 1357.
 um, et locum Synopses respondere potius putat Legi 13. C. de dignitatibus, quae apud Fabrotum posita est lib. VI.
 il. tit. 1. cap. 18. in nostra editione cap. 30. eiusdem tituli, sed in Fabrotiana et nostra editione diversis verbis reddita.
 Equidem, quamvis non negem, L. 9. C. de incolis eadem contineri, quae L. 13. C. de dignitatibus, cum reliquae
 li de incolis constitutiones hoc secundo titulo repositae sint auctoritate Synopses, non errare putavi, si hanc quoque
 Basil. T. V.



ἐπέχει τοῦ τελευτήσαντος ἀνδρός, εἰ μὴ δευτερογαμήσει.

TITULOS Γ.

Περὶ ἁξιωματῶν μὴ ἐνουμένων μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ ἐνουμένων.

α'. Ἀπὸ τῶν τιμῶν εἰς τὰς αὐτὰς τιμὰς πενταετίας δίδεται ἀλειτουρησία· τριετίας δὲ εἰς τὰς ἄλλας. τοῖς δὲ πρεσβεύουσι διετίας ἀλειτουρησία παρέχεται.

β'. Τοῖς μείζονας τιμὰς πράξαντας οὐ χρὴ εἰς ἐλάττονας ἔλκεσθαι. δοκοῦσι γὰρ ὑβρίζεσθαι.

TITULOS Δ'.

Περὶ λειτουργιῶν καὶ τιμῶν.

β'. Οἱ ὄντες στρατιῶται ἐν τοῖς στρατοπέδοις οὐ λειτουροῦσιν. οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτῶν λειτουροῦσιν.

Οὐ δύναται ὁ πατὴρ τὸν ὑπεξούσιον ἀφαιρεῖσθαι καλούμενον εἰς λειτουργίαν, εἰ μὴ ἔχει ἔξκουσατοῖνα. τὸ γὰρ μὴ συναινεῖν τὸν πατέρα ταῖς λειτουργίαις τοῦ υἱοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐνέχεσθαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ συμβάλλεται.

γ'. Τοῖς μητάτοις τῶν ἐπιδημούντων στρατιῶτων ὑπόκεινται πάντες, καὶ ἐστὶν οὐσιακὴ λειτουργία.

Ὁ ἔχων δύο παῖδας ὑπεξουσίους, οὐκ ἀναγκάζεται κατ' αὐτῶν ὑπὲρ τῶν δύο λειτουρεῖν.

ε'. Τὰ λειτουργήματα ἢ προσώπων ἐστὶν, ἢ οὐσιῶν. τῶν δὲ οὐσιακῶν οὐδεμίαν ἔξκουσατοῖνα ἀπαλλάττει. τὰ δὲ οὐσιακὰ διττὰ ἐστὶ. τινὰ γὰρ ἐπιφέ-

defuncti obtinet, nisi ad secundas nuptias transierit.

TITULUS III.

De dignitatibus inter patrem et filium non continuandis, et continuandis.

I. Ab honoribus ad eosdem honores quinquennii datur vacatio: triennii vero ad alios. Perfunctis autem legatione biennii vacatio conceditur.

II. Maioribus honoribus functos ad minores trahi non oportet. Iniuria namque videntur affici.

TITULUS IV.

De muneribus et honoribus.

II. Qui in castris militant, munera non sustinent. At eorum cognati munera subeunt.

Pater filium, quem in potestate habet, ad obendum munus vocatum subtrahere non potest, nisi excusationem habeat. Nam patrem non consentire muneribus filii, prodest ad hoc, ne patrimonium ipsius oneri subiiciatur.

III. Metatis advenientium militum obligati sunt omnes, atque hoc patrimoniale munus est.

Qui duos filios in potestate constitutos habet, eodem tempore munera pro ambobus sustinere non compellitur.

V. Munera vel personarum sunt, vel patrimoniorum. A patrimonialibus nulla excusatio liberat. Sunt autem patrimonialia duplicia. Nam quaedam posses-

constitutionem reliquis coniunxerim. Quod Synopsis hunc locum dicit esse cap. 16. them. 2. tit. 1. spectare puto ad lib. VI. Basil. Numerum capituli in hoc titulo ipse addidi et uncis inclusi. Witte in Programmatae Hal. 1846. L. 9. C. de incolis e Cod. Vindob. iurid. gr. III. hanc epitomen edidit: *Αἱ γυναῖκες τὴν τιμὴν τῶν ἀνδρῶν ἔχουσι, καὶ τὴν κατοικίαν αὐτῶν ἐναλλάσσουσιν· ἐνθα γὰρ οἰκοῦσι μετὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐκεῖ καὶ τὴν κατοικίαν ἔχουσι δοκοῦσιν.* r) Hanc tituli III. inscriptionem exhibent index titi. Coislinianus et index titi. Cod. 1357. praefixus, et Tipucitus. In indice titi. Coisliniano additur: β'. i. τοῦ κωδ. tit. μγ'. πολὺ τρόπον αἱ λειτουργίαι αἱ πολιτικαὶ ἐπιτίθενται. Fuerunt ergo, ut tam ex tituli III. inscriptione, quam hoc indicis titi. Coisliniani additamento patet, sub hoc Basilicorum titulo repositae constitutiones ex titulis Codicis de muneribus et honoribus non continuandis inter patrem et filium et de intervallis (X. 40. apud Graecos 41.) et quemadmodum civilia munera indicuntur (X. 42. apud Graecos 43.). Excipienda tamen est const. 1. prioris tituli, quae secundum Synopsin p. 457. in cap. 39. tit. VII. huius Basil. libri est reposita. Syn. p. 458. sic titulum III. inscribit: *περὶ τιμῶν πολιτικῶν.* s) L. 2. C. de muner. et honor. e Syn. p. 458. sq. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 676. Eustathius Cap. XXVIII. §. 13. edit. Zachar. sic argumentum indicat: *Ἀπὸ τῶν τιμῶν εἰς τὰς τιμὰς πενταετίας δίδεται ἀλειτουρησία.* t) L. 2. C. quemadm. civ. mun. indicunt. e Syn. p. 455. et 459. (utroque loco est cap. 2. h. t.) habet Fabr. T. VI. p. 676. u) Hanc tituli IV. inscriptionem exhibent index titi. Cod. 1357. praemissus, et Tipucitus. Index titi. Coislinianus hanc exhibet: *περὶ λειτουργιῶν, καὶ τινες ἔχουσι τούτων τῶν βαρμημάτων ἔξκουσατοῖνα.* β'. i. τοῦ κωδ. tit. με'. *περὶ ἀτελείας λειτουργιῶν ἐκ βασιλείας τινὲς δοθείσης.* Fabrotus sic titulum inscripsit: *περὶ λειτουργιῶν καὶ τῆς παρατιθέμενης αὐτῶν.* Continebantur hoc titulo, ut ex fragmentis in Synopsi servatis et ex indice Coisliniano apparet, libri L. Digestorum tit. IV. et V. et lib. X. Codicis tituli de muneribus patrimoniorum (X. 41. apud Graecos 42.) et de his, qui a Principe vacationem acceperunt (X. 44. apud Graecos 45.). Nam etiam titulus Codicis de vacatione publicae muneris (X. 45. apud Graecos 46.)? v) Tipucitus L. 1. pr. D. L. 4. sic reddit: *καὶ ὅτι τῶν λειτουργιῶν αἱ μὲν οὐσιακὰ εἰσιν, αἱ δὲ προσωπικὰ.* l. 1. §. 2. D. eod. in sch. d. ad Basil. XXIV. 4. cap. 3. (Fabr. T. III. p. 540. edit. nostr. T. III. p. 26.) fere κατὰ πόδα sic redditur: *Τὶ ἐστὶ τὰ πολιτικὰ λειτουργήματα, εἴρηται ἐν τῷ ν'. διγ. (lege βιβ. τῶν διγ.) tit. δ'. διγ. α'. ὅτι πολιτικὰ λειτουργία εἰσὶν, ὡς τὸ γενέσθαι σύνδικος πόλεως ἢ πρεσβευτής, ὡς τὸ φροντίζειν κτημάτων πολιτικῶν, ὡς τὸ ἀποτρέφειν ἄγρια τῆς πόλεως, ἢ τινα τοιαῦτα ποιεῖν.* w) L. 3. §. 1. 4. 5. D. L. 4. e Syn. p. 456. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 676. Syn. edita habet οἱ στρατιῶται. Sed Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 169. e Codd. mss. legit οἱ ὄντες στρατιῶται. §. 4. 5. L. 3. D. iisdem verbis legitur in sch. u. ad Basil. XXXVIII. 8. cap. 1. (Fabr. T. V. p. 119. Heimb. T. III. p. 742.) §. 6. eiusdem Legis argumentum in sch. h. ad Basil. XXXVIII. 1. cap. 2. (Fabr. T. V. p. 27. Heimb. T. III. p. 679.) his verbis traditur: *εἰ δὲ διὰ χρόνον ἢ παιδῶν ἀριθμὸν ὁ πατὴρ ἔξκουσατοῖνα, ἐπιγνώσκουσιν οἱ παῖδες αὐτοῦ τὰς ἀρμοζούσας αὐτοῖς λειτουργίας, ὡς μετὰ λογιμοῦ βιβ. ν'. tit. δ'. διγ. γ'.* x) L. 3. §. 13. 14. 16. D. eod. e Syn. p. 456. ubi efficiunt cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 677. y) Leuncl. in marg. Syn. recte emendavit κατ' αὐτό, quod cum Fabroto in versione reddidi. z) L. 6. §. 3 — 5. D. eod. e Syn. p. 456. ubi efficiunt cap. 5. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 677.



ται τοῖς κεκτημένοις ἀκίνητα, εἴτε πολῖται εἰσιν, εἴτε μὴ· τινὰ δὲ μόνοις τοῖς πολῖταις καὶ τοῖς ἔχουσι τοιοῦται.

κεφ. ζ'. Θ. β'. Ἐν^{α)} ταῖς τιμαῖς ὁ ἀρξάμενος ἢ κέ. ἐνιαυτοῦ δοκεῖ πεπληρωμένοι αὐτόν, εἰ μὴ ἀμέμικται τῇ τιμῇ καὶ πολιτικῶν πραγμάτων διοίσεις.

η'. Τῶ^{β)} λειτουργοῦντι καὶ τιμὴ ἐπικλάται· οὗ γὰρ τῶ πρᾶττοντι τιμὴν ἐπικλάται λειτουργία.

ι'. Ἡ^{γ)} δοθεῖσα τέκνοις καὶ ἀπογόνοις τινὸς λειτουργησία τοῖς ἐπὶ τῆς φιλίας αὐτοῦ ἀρμόζει.

ια'. Ὁ^{δ)} ὑπεξούσιος ἰδιώτης καὶ ἄκοντος^{ε)} τοῦ τρὸς αὐτοῦ, κινδύνῳ τοῦ ὀνομάσαντος κατέχεται.

ιβ'. Οὐ^{ς)} δυνατὸν ἀπαργυρῆσθαι λειτουργίαν ἢ τὴν.

ἀπαργυρῆσθαι] Διατιμᾶσθαι, τούτῳ, οὐ χρὴ διατίμησιν τῆς λειτουργίας προσφέρειν εἰς τὸ μὴ λειτουργῆσαι.

TITULOS E'.

εργ^{ε)} σχολῆς καὶ παραιτήσεως λειτουργιῶν.

β'. Ἡ^{β)} τοῦ σώματος ἀσθένεια ἢτοι ἀκρωτηρισμὸς ἀτέλειαν δίδωσι λειτουργιῶν, τῶν μόνης ματικῆς λειτουργίας δεομένων, οὐ μὴν φροντίσεως διαπάνης. τούτων γάρ, εἰ μὴ ἐξ αἰτίας δεδοκιμαμένης, οὐδεὶς ἀπαλλάττεται.

ζ'. Οἱ^{γ)} ἔχοντες ἀτέλειαν πολιτικῶν τὰ μὲν ἐξ ὀρόπου γινόμενα διάγραφα παρὰ τῶν στρατηγῶν ἄλλως παραιτοῦνται· οὐκέτι δὲ τὰ κατὰ συνήθειαν.

θ'. Τῶν^{δ)} συνημμένων τοῖς πράγμασι λειτουργῶν οὐδὲ ἐν ἀπαλλάσσει προνόμιον· ὡς ἐπὶ τῶν

soribus immobilium iunguntur, sive municipes sin sive non sint: quaedam solis municipibus et incolis

Cap. VII. them. 2. In honoribus is, qui annui vicissimum quintum inchoavit, implevisse cum videtur, nisi cum honore rerum civilium administrati iuncta sit.

VIII. Munus sustinenti etiam honor defertur: a honorem sustinenti munus non imponitur.

X. Data liberis et posteris alicuius immunita ad eos pertinet, qui eius familiae sunt.

XI. Filiusfamilias plebeius etiam invito patris suo, periculo eius, qui nominavit ipsum, tenetur.

XII. Munus aut honor ad aerari¹⁾ non potest.

adaerari] Aestimari, hoc est, non licet aestimationem muneris offerre, ne munus sustineas.

TITULUS V.

De vacatione et excusatione munerum.

II. Corporis debilitas sive mutilatio praestatorum munerum excusationem, quae tantum corporis operam requirunt, non quae prudentiam aut erogationem pecuniae. Nam ea, nisi de probabili causa nemini remittuntur.

VII. Ii, qui munerum publicorum vacationem habent, ex improvise oblata magistratuum imperata recte recusant: at non itidem ordinaria.

IX. De muneribus, quae rebus cohaerent, nullum privilegium excusat: velut in fiscalibus, sternendis

α) L. 8. D. eod. hausta est e sch. u. ad Basil. LX. 37. cap. 18. (Fabr. T. VII. p. 650.). Citatur ibi ita: ἐν δὲ β. β. νδ'. δ'. κεφ. ζ'. Θεμ. β'. φησὶν, ὅτι ἐν ταῖς τιμαῖς κ. τ. λ. ut in textu reposuit. Verba ipsa Basilicorum laudari dubium non Eustathius cap. XXXVIII. §. 2. edit. Zachar. ita hunc locum reddidit: Ὁ ἦταν τῶν κέ. ἐνιαυτῶν εἰς φροντίδα οὐκ ἔσθαι, ὅτι ἐπὶ τούτῳ τῷ θέματι ἀρχθεὶς ὁ κέ. χρόνος ἀντὶ πεπληρωμένου παραλαμβάνεται. In editione Cuiaciana (cf. not. 92. p. 224. edit. Zachar.) ὡς β. ν. τῶν διγ. τ. δ'. τῶν δὲ βασιλ. β. νδ'. τ. δ'. κεφ. ζ'. His probatur etiam ieris capituli a me praehixus. β) L. 10. D. eod. e Syn. p. 456. ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 677. Leuncl. marg. Syn. ad vocem ἐπικλάται habet ἐπιτίθεται. Harm. II. 5. §. 3. similia his habet haec: τῶ λειτουργίαν ἔχοντι ἐπιτίθεται ἢ τῶν δὲ τιμὴν ἔχοντι οὐκ ἐπικλάται ἐνέργεια (malim λειτουργία). γ) L. 13. D. eod. e Syn. p. 456. est cap. 10. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 677. δ) L. 14. §. 4. D. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. l. l. i. m. edita ἀκόντιος. Leuncl. in marg. ἀκόντος. Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 170. lectionem ἀκόντος e Codd. mss. imavit. ε) L. 16. pr. D. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 12. h. t. cum scholio, quod ibidem reperitur, habet Fabr. T. VI. p. 677. n. II. 5. §. 2. ita: Οὐ δυνατὸν ἀπαργυρῆσθαι λειτουργίαν, τούτῳ, ἀντὶ τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ ἐργάζεσθαι αὐτὴν καὶ χρήματα, ὡς ὅταν κ. τ. λ. L. 18. pr. §. 1. D. eod. legitur apud Harm. II. 5. §. 1. ζ) Hanc tituli V. inscriptionem habet index titt. Codici 1357. praemissus et Tipucitus. Hic addit: καὶ τίνες ἐξκουσатиούνται ἢ μὴ. Index titt. linianus hanc habet: περὶ ἐξκουσатиόνος βαρῶν καὶ λειτουργημάτων β. ε'. τοῦ κωδ. τ. μ. περὶ λειτουργημάτων χρημάτων πρὸς τὸ μέτρον τῆς ἐκατέρας οὐσίας. Fabrotus fragmenta tituli Digestorum de vacatione et excusatione munerum Codicis de muneribus patrimoniorum sub titulo IV. huius Basil. libri reposuit, contra Synopsin, quae habet ea sub o V. et contra editionem Eustathii Cuiacianam, quae L. 2. pr. D. de vacatione et excusatione munerum L. 5. in cap. liari περὶ χρόνων δεκαεξ̄ repositam dicit esse Basil. lib. LIV. tit. 5. cap. 2. cf. edit. Zachariaei p. 218. not. 48. Quae otus sub tit. V. huius Basil. libri secutus Synopsin p. 459. reposuit fragmenta tituli Codicis de spectaculis, et scenicis, monibus (XI. 40. apud Graecos 41.), reponenda sunt sub tit. 37. huius Basil. libri auctoritate Balsamonis ad Phot. XIII. cap. 21. (apud Voellum T. II. p. 1125.) ubi tamen in verbis ὁ μὰ. τ. τ. τοῦ ια'. β. β. τοῦ κώδικος ἐστὶ τ. τ. λ. τ. τοῦ β. β. τῶν βασιλικῶν, pro numero μδ'. legendum est νδ'. η) L. 2. §. 7. D. l. 5. e Syn. p. 456. habet Fabr. T. VI. p. 677. imentum L. 2. pr. D. eod. in editione Eustathii Cuiaciana peculiari capite περὶ χρόνων δεκαεξ̄ sic traditur: Ὁ τὸν ἀνῶν ἐνιαυτῶν οὐ γίνεται σιτώνης, ὡς β. ν. τῶν διγ. τ. ε'. τῶν δὲ βασιλ. β. νδ'. τ. ε'. κεφ. β'. cf. edit. Zachariaei 18. not. 48. θ) L. 6. D. eod. e Syn. p. 456. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 678. In fine Synopsis habet τ. δὲ κατὰ συνήθειαν, pro quo Leuncl. in marg. recte emendat τὰ κατὰ συνήθειαν. Cuiacius Comm. in Papiniani Lib. I. rons. (Opp. postum. T. I. p. 37.) in L. 8. §. 1. D. eod. ex Basilicis lectionem praesentes mutat in per se, cum Basilica eant δι' ἑαυτῶν, quem Cuiacii locum notavit Hauboldus Manual. Basil. p. 179. Rursus inde probatur, Basilica Cuiacium esse integriora. Argumentum L. 10. §. 1. D. eod. in sch. a. ad Basil. XXXVIII. l. cap. 25. (Fabr. T. V. p. 39. Heimb. II. p. 692.) his verbis traditur: ἀλλὰ μάλλον ἀνάγκη τὸ ε'. διγστον τοῦ ν'. β. β. ἐν ᾧ φησιν, τοὺς δημοσίουσ ἀπομέρας ἀσυντινυπόλειωσ, οὐ μὴν τῶν ἐπαρχιῶν, ἔχειν ἀτέλειαν. κ) L. 11. D. eod. e Syn. p. 456. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. l. l. p. 678. Argumentum L. 13. pr. D. eod. in Coll. const. eccl. Lib. II. (apud Voellum T. II. p. 1310.) sic redditur: λον ν'. τίτλος ε'. διγστον ιγ'. Οὐλιαν. Ὁ παντελῶσ δικαίωσ μὴ δυνάμενοσ excusaatur, ὡσ γινόμενοσ (adde ὁ ante γεν.) β.



δημοσίων καὶ ὀδοστρωσιῶν, καὶ ἀγγαρειῶν, καὶ μη-
τάτων. τούτων γὰρ καὶ τῶν ὁμοίων μόνη ἰδικὴ βυσι-
λίως ἀπαλλάττει φιλοτιμία.

ιέ. Καί¹⁾ οἱ ἐπιτυχόντες ἀλειτουρησίας πολιτικῶν
λειτουρημάτων τὰς χρηματικὰς λειτουργίας ἀναγκά-
ζονται ὑφίστασθαι. χρηματικὴ δὲ λειτουργία ἐστὶ καὶ
τὸ ἀναγκάζεσθαι στρατιώτας ὑποδέχεσθαι.

ιθ'. Καί^{m)} οἱ ἐλάττονες ὄντες ἀναγκάζονται τὰς
χρηματικὰς λειτουργίας ὑφίστασθαι.

κα'. Τὰςⁿ⁾ χρηματικὰς λειτουργίας καὶ γυναῖκες
ἀναγκάζονται λειτουργεῖν.

TITΛΟΣ 5'.

Περὶ^{o)} δικαίου ἀτελείας.

α'. Ἡ^{p)} προσώποις διδομένη ἀτέλεια οὐ διαβαίνει
εἰς κληρονόμους. εἰ δὲ γένει ἢ ἀπογόνους δοθῆ, οὐχ
ἀρμόζει τοῖς ἀπὸ θνητοσύνης.

γ'. Αἰ^{q)} δοθεῖσαι γενικῶς ἀλειτουρησίαι τινὲ ἐπὶ
τῷ διαβῆναι εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ, διηλεκῶς
τοῖς διαδεχομένοις ἀρμόζουσιν.

δ'. Οἱ^{r)} γέροντες διὰ τιμὴν ἀτέλειαν ἔχουσι. σχε-
δὸν γὰρ ὁμοίως τοῖς ἄρχουσιν ἢ ἀρχαιοῦτης ἐτίμησε
τοὺς γέροντας. εἰ δὲ τις ἐν γῆρα εὐπορήσει, πρὸ τού-
του μὴ λειτουργήσας, οὐκ ἐξκουσатеύεται· μάλιστα
εἰ μὴ σκυλῶν σώματος, ἀλλὰ δαπάνην ἐπιζητεῖ τὸ
λειτούρημα, καὶ σπάνις ἐστὶ τῶν ὀφειλόντων λει-
τουργεῖν.

Δεῖ δὲ προσέχειν καὶ τῷ νόμῳ τῆς πόλεως, ἐὰν
τίποτε περὶ τῶν ἐτῶν διατυπώσῃ.

ε'. Ο^{s)} ἔχων ἰς. παῖδας, πάντων λειτουργημά-
των ἀπαλλάττεται.

ς'. Τὰ^{t)} θεμιτὰ συστήματα, ἅτινα ἐξ ἀρχῆς ἐπε-
νόηθη διὰ τὸ δίδοναι τὴν οἰκίαν χρησιμότητα τῷ
δημοσίῳ, ἔχουσι ἀτέλειαν. οὐ πάντες δὲ οἱ ἐν αὐ-
τοῖς, ἀλλὰ μόνοι οἱ τεχνῖται ἔχουσι τὴν ἀτέλειαν.

viis, angariis et metatis. Ab his enim et similibus
solum Principis speciale beneficium liberat.

XV. Etiam qui munus publicorum immunita-
tem consecuti sunt, onera patrimonialia sustinere
coguntur. Onus autem patrimoniale est etiam ad
milites recipiendos cogi.

XIX. Etiam minores aetate munera patrimonia-
lia sustinere coguntur.

XXI. Patrimonialia munera etiam mulieres susti-
nere coguntur.

TITULUS VI.

De iure immunitatis.

I. Data personis immunitas ad heredes non transit.
Si vero generi vel posteris data sit, ad eos, qui ex
feminis nati sunt, non pertinet.

III. Immunitates generaliter alicui tributae eo
iure, ut ad posteros eius transeant, in perpetuum suc-
cedentibus competunt.

IV. Senes honoris causa vacationem habent. Nam
eundem paene honorem senibus antiquitas, quem ma-
gistratibus, tribuebat. Si vero quis in senectute lo-
cuples factus fuerit, antea nullo munere functus, non
excusatur: maxime si non corporis vexationem, sed
erogationem pecuniae munus requirat, et eorum pe-
nuria sit, qui munera sustinere debent.

Lex quoque municipii respicienda est, an de
annis aliquid statuat.

V. Qui sedecim liberos habet, ab omnibus mu-
neribus liberatur.

VI. Licita collegia, quae initio constituta sunt,
ut utilitatem suam publico exhibeant, immunitatem
habent. Non omnes autem, qui in his sunt, sed ar-
tifices duntaxat immunitatem habent.

1) L. 3. C. de muneribus patrimoniorum (X. 41. apud Graecos 42.) e Syn. p. 456. ubi est cap. 15. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 678. m) L. 7. C. eod. e Syn. p. 457. ubi est cap. 10. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 678. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Justin. libros (in Opp. T. II. P. II. p. 109.) ad L. 8. C. eod. ex Basilicis laudat verba ἢ ἐρωσύνη, τουτέστιν τὸ ἐπιτελεῖν τὰ κληρονομία, et ad verba sed tantum patrimonii esse non ambigitur, Basilicorum verba congrua, ἀλλὰ μόνον χρηματικά, haud dubie ex cap. 20. huius Basil. tit. et libri, quod desideratur. Notavit hunc Cuiacii locum Hauboldus Manual. Basil. p. 179. n) L. 9. C. eod. e Syn. p. 457. ubi est cap. 21. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 678. o) Hanc tituli VI. inscriptionem exhibent index titt. Codici 1357. praemissus et Tipucitus. Hic addit, καὶ τίνες ἐξκουσатеύονται. Index titt. Coislinianus rubricas titulorum ex Digestis et Codice sub tit. VI. repositorum tradit ita: Τί. 5'. Περὶ δικαίου ἀτελείας, καὶ τίνες λειτουργῶν οὐκ ἐξκουσатеύονται καὶ ἐμπαιβν βί. ν'. τῶν διγ. τι. ια'. Διὰ πόσου χρόνου ὁ μὴ χρησάμενος τῆς δοθείσης αὐτῷ ἀτελείας ἐκπίπτει αὐτῆς, βί. ε'. τοῦ κωδ. τι. 55'. Τίνες ἐξκουσатιона λειτουργῶν ἔχον^r (lege ἔχουσι) βαναύσους τέχνας μεινόντες ἢ καὶ λογικὰς, βί. ε'. τοῦ κωδ. τι. μη'. Syn. p. 459. titulum hunc inscribit: περὶ ἀτελείας, quod Fabrotus retinuit, p) L. 1. §. 1. 2. D. L. 6. in Syn. p. 457. et 459. legitur. Priore loco dicitur esse cap. 1. h. t. Habet Fabr. T. VI. p. 679. ex posteriore loco Syn. quae tituli numerum non habet, et dicit esse κεφ. ια'. quod Leunclavius in versione emendavit. Eadem leguntur apud Harm. II. 5. §. 10. Argumentum L. 3. D. eod. in sch. d. ad Basil. XXXVIII. 1. cap. 6. (Fabr. T. V. p. 29. sq. edit. nostr. T. III. p. 682.) his traditur verbis: καὶ βιβλίῳ νθ'. (lege ν') τι. 5'. διγ. γ'. ἐχώρισε τὴν ἐπιτροπὴν τῶν περσοναλίῶν, εἰπὼν· Ὁ ὑπερβὰς τὰ ο'. ἔτη, ἐπιτροπῶν καὶ περσοναλίῶν λειτουργῶν ἀτέλειαν ἔχει. Eustathius Cap. XLV. §. 1. edit. Zachar. p. 239. idem sic reddit: Μετὰ ο'. ἔτη ἔχει τις ἐξκουσатιона ἐπιτροπῆς καὶ ἐτέρων βαρῶν. q) L. 4. D. eod. e Syn. p. 457. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 680. r) L. 5. pr. §. 1. D. eod. e Syn. p. 457. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 680. In sch. a. ad Basil. XXI. 1. cap. 7. (Fabr. T. II. p. 549. edit. nostr. T. II. p. 393.) dicitur esse cap. 5. h. t. et exhibetur usque ad ἐτίμησε. Leguntur ibi haec: ἀνάγνωθι βιβλίον νθ'. τίτλῳ 5'. κεφ. ε'. ὃ φησιν· Οἱ γέροντες διὰ τιμὴν ἀτέλειαν ἔχουσι· σχεδὸν γὰρ ὁμοίως τοῖς ἄρχουσιν ἀρχαιοῦτης ἐτίμησε καὶ τὰ λοιπά. s) L. 5. §. 2. D. eod. e Syn. p. 457. ubi est cap. 5. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 680. Eadem leguntur apud Harm. II. 5. §. 7. t) L. 5. §. 12. D. eod. e Syn. p. 459. habet Fabr. T. VI. p. 679. sq. In Syn. est cap. 16. h. t. Sed pro numero ἰς. Leuncl. in versione recte reposuit numerum VI. Post hunc locum repouenda est L. 1. D. de nudinis L. 11. quae cap. 7. tit. 6. lib. LIV. Basilicorum esse dicitur in editione Cuiaciana Eustathii de decem annis §. 12. Eustathius cap. XXXI. §. 12. edit. Zachar. eius argumentum sic tradit: 'Εάν τις ἀλιήση παρὰ βυσιλίως ἐξεῖναι αὐτῷ παρηγῆριον ἀποτελεῖν, ἤτοι τὴν λεγομένην ἀτέλειαν, καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη μὴ χρῆσθαι τῷ δικαίῳ, ἐκπίπτει αὐτοῦ.



ἰθ'. 'H^u) διάταξις καταλέγει τινὰς ἀπὸ ἀλλογενῶν προνομίων^v), τυχόν συγκλητικούς καὶ τοὺς κόπτας τοὺς κωνοιστωριανοίς, καὶ τοὺς νοταρίους, ἰ τοὺς κουβικουλαρίους, καὶ τοὺς ἀποκουβιλαρίους· παντὶ τῷ βαδμῶ, καὶ οὐχ ἐνὶ προσώπῳ, τὸ προμιοῖον ἐδόθη. καὶ οἱ γραμματικοὶ δὲ καὶ οἱ ῥήτορες ἀτίερας παιδείας, τοῦτέστι τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς, τῶν ὄντων λειτουρημάτων ἀλλογενῶν ἔχουσαν, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται συνωθεῖσθαι γυρνοὶ τοκοποὶ γίνεσθαι, ἢ προετοιμάζειν τοῖς ἀρτοκόποις.

XIX. Constitutio quosdam enumerat privilegii liberatos, puta senatores, comites consistorianos, notarios, cubicularios et excubicularios: si toti gradui, non singulis personis, privilegium indultum sit. Item grammatici et eruditionis rhetores utriusque hoc est, Graecae et Latinae, a sordidis muneribus immunitatem habeant, ne pollinem conficere cogantur, aut pistores fieri, vel obsequium pistoribus praestare.

TITΛΟΣ Ζ΄.

περὶ λειτουργοῦντων καὶ μὴ λειτουργοῦντων.^w)

TITULUS VII.

De his, qui munera subeunt vel non subeunt.

γ'. Βιηθεὶς^x) ἔχειτ' ἐξκουσατίωνα οἰκοδομουμένην γῶν, ἢ συνωνῆς, ἢ ἄλλων εἰδῶν.

III. Nemo excusationem habeat in constructione murorum vel comparatione frumenti aliarumve specierum.

u) L. 12. C. de excusationibus munerum (X. 47. apud Graecos 48.) e Syn. p. 459. ubi est cap. 19. h. t. habet Fabr. p. 680. Cuiacius in Comm. ad tres postremos Cod. Justin. libros (in Opp. T. II. P. II. p. 114. 115. et 119.) ad L. 3. 7. 15. C. eod. Graecos citat, haud dubie Basilica intelligens. Ita in L. 3. verbum domuum in Graeca metaphrasi reddi, σαάεων, notat: in L. 4. Hydraularum definitionem Graecorum hanc affert: 'Τδραῦλα εἰσιν οἱ ἀυλοῦντες ἐν τοῖς ὀργάνοις οὐκ ἀπὸ ἀσκῶν, ἀλλ' ἀπὸ ὕδατος κατὰ τινα μηχανὴν τὸ πνεῦμα διχομήνους. Ad L. 15. notat Graecos verba conductionis ἰο interpretari, emphyteutico, verba praeter ordinem reddi ὑπὲρ τὸν κανόνα, et pro pretii Graecos legere petit. Cuiacius laudavit Hauboldus Manual. Basil. p. 301. sq. Ceterum repositae erant, ut ex indice titulorum Coisliniano conicere potest, sub tit. VI. huius Basilicorum libri etiam constitutiones tituli Codicis de excusationibus artificum (X. 64. apud eos 66.). Cuiacius Comm. ad tres postremos Cod. Justin. libros ad L. 1. C. h. t. (Opp. T. II. P. II. p. 137. sq.) ita laudat ex Basilicorum lib. LIV. tit. 6. maxime ad illustrandam notitiam artificum constitutioni citatae subiectam. Nam Cuiacii attulit Hauboldus Manual. Basil. p. 302. v) Leucl. in marg. Syn. διὰ προνομίων. w) Hanc tituli VII. descriptionem reperis in indice tit. Codicis 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic addit: καὶ μάλιστα ἵνα βασιλεὺς γένηται εἰς στρατόπεδον. In indice tit. Coisliniano enumerantur tituli Codicis sub tit. VII. huius Basilicorum libri insiti hi. Τιτ. ζ'. (Hoc in marg. repositum est.) Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ν'. περὶ τῶν καὶ τῆς δεδομένης αὐτοῖς λειτουργίας (Cod. λειτουργίας) χάριν τῶν λογικῶν μαθημάτων. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. να'. περὶ τῶν διὰ σωματικῆν νόσον νοσησασάντων τῶν σωματικῶν λειτουρημάτων. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. να'. (lege νβ'.) περὶ τῶν διὰ ἀριθμὸν παιδῶν λειτουργίας ἀξιουμένων, ἢ διὰ πέντας καὶ ἑμπαλιν. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. μζ'. περὶ ψηφισμάτων βουλευτικῶν καὶ λειτουρίας παιδευτικῆς καὶ λατρικῆς παρομοίης. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. νγ'. περὶ σοφιστῶν καὶ λατρῶν ἐξκουσατίωνα ἔχόντων. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. νδ'. περὶ ἀθλητῶν καὶ τῶν φιλοτιμηθέντων αὐτοῖς προνομίων. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. νε'. περὶ τῶν μὴ πληρωθῶν τῆν στρατεῖαν, οἱ ἐξκουσατεῖονται ἢ οὐ. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. νς'. προνόμια συνηγόρων καὶ στρατευομένων ἐν τοῖς ἐσκρινίοις καὶ ταῖς μεγίσταις τάξεσι καὶ ταῖς σχολαῖς. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. νζ'. περὶ μισθωτικῶν τελῶν τοῦ μοναστηρίου (videtur δημόσιον), εἰ ἐξκουσατεῖονται λειτουργῶν. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. νη'. περὶ ἀπελευθέρων, εἰ ἐξκουσατεῖονται. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. νθ'. περὶ ἀτίμων εἰ ἐξκουσατεῖονται. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ξ'. περὶ τῶν ἐπὶ ἰγκληματι κατηγορηθέντων εἰ τοῦσι τινὰς (lege τιμὰς). Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ξα'. περὶ τῶν συνηγόρων (malim συνηγορίας) κωλυθέντων. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ξβ'. περὶ τοῦ εἰ δύο ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου λειτουργοῦσιν. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ξγ'. περὶ παιδῶν ἐνόχων βαρῆος

Χ^v πνω (sic Cod. Coisl. lege βάρεσι ἐξ ὑποσχέσεως γονέως). Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ξδ'. περὶ γυναικῶν, ἐν ποίῳ τόπῳ τιμὰς καὶ τὰς λειτουρίας ἐπιτελεῖν ὀφείλουσιν. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ξε'. περὶ λειτουργῶν ὀνομασθέντος καὶ ἄλλων ἀσπαστος ὡς βελτίονα αὐτοῦ. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. ξη'. περὶ τοῦ κωλύειν τὸν ἀρχοντα τὰς δεῖ ἔχθραν ὀνομασίας. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ξθ'. περὶ διαπανημάτων ἀναλήψεως καὶ ἐξκουσατίας (sic) λειτουργῶν. Βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. ο'. εἰάν τις πρὸ τοῦ σθαι τιμῆς ἢ λειτουργίας τελευτήσῃ. Additur βῆ. ἰ. τοῦ κωδ. τι. οα'. Hoc autem pertinet ad sequentem titulum VIII. qui de tabulariis. Litterae maiores, quibus loci ex Codice Iustiniano initio a me distincti sunt, in Codice Coisl. non ita sunt, et deest in eo interpunctio. Versio harum rubricarum haec est: Lib. X. Cod. tit. 50. de minoribus et data liberatum studiorum causa excusatione. Lib. X. Cod. tit. 51. de his, qui morbo corporali a muneribus corporum excusantur. Lib. X. Cod. tit. 51. (lege 52.) de his, qui numero liberorum excusationem meruerunt, vel veritate, vel vice versa. Lib. X. Cod. tit. 47. de decretis decurionum et excusatione magistris et medicis praestita. Lib. X. Cod. tit. 53. de Sophistis et medicis excusationem habentibus. Lib. X. Cod. tit. 54. de athletis et privilegiis concessis. Lib. X. Cod. tit. 55. de his, qui militiam non impleverunt, quod excusentur vel non. Lib. X. Cod. tit. 56. privilegia advocatorum et eorum, qui in sacris scriniis et maximis officis et scholis militant. Lib. X. Cod. tit. 57. de conductoribus vectigalium fisci an muneribus excusentur. Lib. X. Cod. tit. 58. de libertinis, an excusentur. Lib. X. Cod. tit. 59. de infamibus, an excusentur. Lib. X. Cod. tit. 60. de criminis accusatis, an honores recipiant. Lib. X. Cod. tit. 61. de advocatis (malim advocacione) prohibitis. Lib. X. Cod. tit. 62. de eo, si duo ex una domo munera sustinent. Lib. X. Cod. tit. 63. de liberis ad onera ex promissione patris obligatis. Lib. X. Cod. tit. 64. de mulieribus, in quo loco honores et munera agnoscere debeant. Lib. X. Cod. tit. 67. de eo, qui ad munus inatus et alium tanquam se potiorum nominavit. Lib. X. Cod. tit. 68. de eo, ut Praeses nominationes inimicitiae causa as prohibeat. Lib. X. Cod. tit. 69. de sumtum recuperatione et excusatione munerum. Lib. X. Cod. tit. 70. si antequam honorem vel munus coeperit, decesserit. Confirmatur per indicem Coislinianum distinctio tituli Codicis, quibus muneribus excusantur — et de conductoribus vectigalium fisci in duos titulos a Cuiacio facta. Fabrotus ita titulum VII. inscripsit: περὶ λειτουργῶν οὐκ ἔχοντων ἐξκουσατίων κληροδοῦν. Sed unde hanc inscriptionem hausit? Nam Syn. p. 457. eam non habet. L. 3. C. de quibus muneribus (X. 48. apud Graecos 49.) e Syn. p. 457. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 681. Syn. edita inter verba συνωνῆς et ἢ ἄλλων εἰδῶν puncta reperiuntur, quibus lacuna indicatur. Sed nihil deesse e Cod. mss. Fabrotus evicit Labbaeus Obs. et emend. in Syn. p. 169. Cuiacius Comm. ad tres postremos Cod. Justin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 120.) ad L. 1. C. eod. laudat verba Graecorum εἰς συνωνῆν εἰδῶν καὶ εἰς παρ' ἀπομῆν, haud dubie e Basilicis.



[λγ'.] Οἱ ὑ) πληρώσαντες στρατείαν ἢ συνηγορίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῖς προνομίαις, μήτε σιτανίαν, ἢ ἔλαιωνίαν, ἢ ἐποφίαν ἔργων, ἢ λογοθέσιον, ἢ ἐκδικίαν, ἢ πατερίαν, ἢ λογιάν, ἢ ἀγορανομίαν ποιήτωσαν, ἀλλ' ἐνθα ἂν οἰκῆσαι βουληθῶσι, μήτε ὑπαντῶν ἀναγκαζέσθωσαν τοῖς ἄρχουσι περαιτέρω πυλῶν. μηδὲ εἰς συλλόγους ἀπόντες καλεῖσθωσαν, μήτε ὀνομαζέσθωσαν, ἢ ὀνομαζέτωσαν, μήτε διαγραφὰς παρεχέτωσαν προσάσει συνηθειῶν ἢ θειωρητικῶν, ἐχέτωσαν δὲ καὶ μίαν οἰκίαν ἐλευθέραν μητῶν τῶν ἐπιδημούντων στρατιωτῶν, καὶ τῶν ἐν τοῖς τόποις διατριβόντων, δηλονότι τῶν ἐχόντων ἄξιαν τινάς, τὴν ἴδιαν ἀτέλειαν κεκτημένων. ἢ γὰρ διάταξις αὕτη προστίθῃσι ταῖς προτέροις εὐεργεσίαις, καὶ οὐκ ἀφαιρεῖται ἐξ αὐτῶν. παρεχέτωσαν δὲ τὰ δημόσια, καὶ τιμάτωσαν τοὺς ἄρχοντας, καὶ τιμάσθωσαν παρ' αὐτῶν. ὁ δὲ τι τῶν ἐν τῇ διατάξει παραβαίνων, ἢ παραβαθῆναι συγχωρῶν, πενήκοντα λίτρας χρυσοῦ προστιμηθήσεται.

λθ'. Δύο²) ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου εἰς λειτουργίαν οὐ καλοῦνται. διὰ τοῦτο παῖς ὑπεξούσιος καὶ ὁ πατήρ ἕμα οὐ λειτουργοῦσι. πατήρ δὲ καὶ παῖς αὐτεξούσιος δύνανται λειτουργεῖν.

TITULOS Η'.

Περὶ ταβουλαρίων, σκριβῶν, λογογράφων καὶ ἀντιγραφῶν.²)

α'. Τοῦ^b) εἶναι αὐτοὺς ἐλευθέρους καὶ μηδὲ στρατεύεσθαι.

TITULOS Θ'.

Περὶ πρεσβειῶν.^γ)

η'. Ὁ^d) πρεσβεύσας οὐδὲ περὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας

XXXIII. Qui militiam vel advocacionem implerunt, praeter ea privilegia, quae iam habent, nec frumenti aut olei comparandi curam, vel inspectionem operum, vel ratiocinium, vel defensionem civitatis, vel patris civitatis munus, vel curationem reipublicae, vel curationem annonae exercent, sed et habitent, ubi voluerint, nec Praesidibus ultra portas occurrere cogantur. Nec ad curias sive collegia vocentur inviti, vel nominentur, vel nominent, nec descriptiones praebeant consuetudinum vel spectaculorum nomine. Unam quoque domum habeant liberam onere suscipiendorum militum supervenientium, iis, qui in locis versantur, dignitate aliqua praeditis, suam immunitatem obtinentibus. Haec enim constitutio priora beneficia auget, non minuit. At fiscalia tamen praebeant, et honorent Praesides, ac vicissim honorentur ab iis. Qui hanc constitutionem violarit, aut violari permiserit, quinquaginta librarum auri multam sustinebit.

XXXIX. Duo ex eadem domo ad onera sustinenda non vocantur. Propterea filiusfamilias et pater munera simul non sustinent. At pater et filius emancipatus simul obire munera possunt.

TITULUS VIII.

De tabulariis, scribis, logographis et censualibus.

I. Debere tabularios esse immunes, etiam a militia.

TITULUS IX.

De legationibus.

VIII. Qui legatione functus est, eadem de causa

L. 2. C. eod. pro parte reperies lib. V. tit. 1. cap. 4. Basil. Argumentum L. 2. C. qui aetate vel professione se excusant (X. 49. apud Graecos 50.) tradit Eustathius Cap. XXXVIII. §. 11. edit. Zachar. his verbis: οἱ παῖδες, εἰ καὶ αὐτεξούσιοι εἴη, μέχρι τῶν κ'. ἐνιαυτῶν λόγοις σχολάζοντες οὐ λειτουργοῦσιν, quibus in Cuiaciana editione additur: ὡς β. ἰ. τοῦ κωδ. τ. ἡ. τ. τῶν δὲ βασιλ. β. ἡ. τ. ζ. κ. ε. cf. edit. Zachariaei p. 226. not. 2. Apud eundem cap. XI. III. §. 3. edit. Zachar. argumentum L. 3. C. eod. sic traditur: μετὰ ἡ. ἐτη ἀτέλειά ἐστι λειτουργῶν σωματικῶν: pro quibus in editione Cuiaciana legitur μετὰ ἡ. ἐτη, et pro σωματικῶν in fine προσωπικῶν, ibidemque additur: ὡς β. ἰ. τοῦ κωδ. τ. ἡ. τ. διατ. γ'. τῶν δὲ βασιλ. β. ἡ. τ. ζ. κ. ε. γ) L. 1. C. quibus muneribus excusantur (X. 55. apud Graecos rectius 56.) e Basil. lib. LIV. tit. 7. habet Cuiacius Comm. ad tres postremos Cod. Justin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 129.) et ex eo Fabrotus T. VI. p. 681. Numerum capitulis ipse addidi, et uncis inclusi, ex titulorum Codicis Iustiniani in hoc titulo Basilicorum repositorum ordine, quem in indice titulorum Coisliniano inveni, et numero constitutionum singulis titulis subiectarum coniecturam capiens. Idem Cuiacius ad L. 6. C. de professoribus et medicis (X. 52. apud Graecos 53.) l. 1. p. 125. Graecos i. e. Basilica non agnosceret dicit verbum legum in ductores legum, sed sic vertere: καὶ οἱ παιδευταί, καὶ οἱ ἄλλοι διδάσκαλοι τῶν γραμμάτων. Idem ad L. 3. C. de iis, qui non impletis stipendiis (X. 54. apud Graecos 55.) pro vexillatione Graecos habere numerum notat l. 1. p. 129. x) L. 1. C. de muneribus et honoribus non continuandis inter patrem et filium (X. 40. apud Graecos 41. e Syn. p. 457. ubi est cap. 39. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 681. Index titulorum Coislinianus non enumeravit quidem hunc Codicis titulum inter eos, qui in hunc Basil. titulum recepti sunt: sed in auctoritate Synopseos acquiescendum est Argumentum L. 4. C. de filiisfam., et quemadmodum pro his pater teneatur (X. 60. apud Graecos 62.) in sch. u. ad Basil. XXXVIII. 8. cap. 1. (Fabr. T. V. p. 118.) sic traditur: β. ἰ. τ. ζ. β. διατ. δ'. ὅτι, εἰ μὴ κινδύνω μου ὁ στρατιωτὸν ὑπεξούσιον μου ὀνομάσει κούραταρα, οὐ χρήζω ἐκλήτου· οὐ γὰρ ἐγώ, ἀλλ' ὁ ὀνομαστής ἐνέχεται. a) Sic titulum VIII inscribit index titulorum Cod. 1357. praemissus, ubi tamen pro σκριβῶν malim σκριβῶν. Tipucitus sic: περὶ ταβουλαρίων σκριβαλογράφων (sic) καὶ ἀντιγραφῶν. Index titulorum Coislinianus: β. ἰ. τοῦ κωδ. τ. ἡ. τ. ο. α'. περὶ ταβουλαρίων, λογογράφων καὶ ἀντιγραφῶν, ἢ προνομίων αὐτῶν. Syn. p. 460. inscripsit περὶ ταβουλαρίων, uti et Fabr. Rubricam indicis Cod. 1357 praemissi elegi, quippe titulo Codicis de tabulariis, scribis, logographis et censualibus maxime consentaneam. b) Additio phoi περὶ. L. 1. C. de tabulariis (X. 69. apud Graecos rectius 71.) e Syn. p. 460. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 682. Syn. addit: ἀνάγνωθι καὶ τὰ προσηρημένα ἐν τῷ περὶ συμβολαιογράφων. Initialia verba L. 4. C. eod. Cuiaciu Comm. ad tres postremos Cod. Justin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 142.) ex lib. LIV. Basil. communicat haec: Οἱ βουλευτῶν τῶν λογιστῶν, καὶ οἱ δημογραμματεῖς, καὶ οἱ λογογράφοι, καὶ οἱ διαστολαῖς. c) Sic titulus IX. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et in Codice Basilicorum, quem Cuiacius possedit, ut ipse auctor est in Comm. ad tres postremos Cod. Justin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 136.). Tipucitus hanc habet inscriptionem: περὶ πρεσβειῶν, καὶ οἷς ἐνέχεται ὁ πρεσβευτής, καὶ οἷς ἐξκουσάσεται, quibus addit: ζῆται καὶ β. ἰ. τ. ἡ. τ. κ. ε. κ'. καὶ τίνες γίνονται πρεσβευταί. Inde

titulorum Coislinianus sic inscribit: περὶ πρεσβειῶν καὶ πρεσβευτῶν β. ἰ. τοῦ κωδ. τ. ἡ. τ. ζ. (i. e. 55.) περὶ πρεσβευτῶν καὶ ἐξκουσείας πρεσβείας. d) L. 8. pr. §. 1. D. L. 7. e Syn. p. 457. ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 682. Argumentum



ς εἰσω τοῦ ὠρισμένου χρόνου πρεσβεύειν ἀναγκά-
 'Ο πρεσβείσας πρὸς βασιλέα, εἴτε ἐν Ῥώμῃ, εἴτε
 παρχία διάγοντα, διετίας ἔχει ἀτέλειαν.
 'Εάν^ε) πρεσβευτῆς ἀποθάνῃ, πρὶν ὑποστρέψῃ,
 δαπάνας οὐκ ἀναδίδωσιν.
 'Ο) πρεσβευτὴν ἔθρους ὠθήσας ἐκδίδοται
 ἔθρυν, καὶ κἂν αὐτὸν μὴ δέξηται, πᾶνεται εἶναι
 αἰὼς, ὡς ὑποστὰς περιορισμὸν. ἱεροὶ γὰρ εἰσιν
 πρεσβεύται, καὶ τὴν ἐλευθερίαν παρ' ἡμῖν ἔχουσι,
 πόλεμος ἐστὶν ἡμῖν καὶ τῷ ἔθρυν αὐτῶν.

ΤΙΤΛΟΣ Ι'.

ὡς ὑπηρεσίας πραγμάτων εἰς πόλιν ἀνη-
 κόντων.^δ)

κερ. β'. θεμ. ζ'. τὰ^h) τῶν πόλεων δίκαια διὰ
 ὠνῶν οὐκ ἐναλλάσσεται. ὅθεν εἰν τις συμφω-
 ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ κοντουβερναρίου αὐτοῦ,
 εἰς αὐτὸν ὁ νόμος ὑποβάλλει, οὐκ ἔρρωται. ἐρ'
 ἐ καταβάλλει ὑπὲρ τοῦ κοντουβερναρίου αὐτοῦ,
 ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων.

θεμ. ζ'. η'. 'Ο') εἰς ὀλόκληρον ἐγγυησάμενος τὸν
 ὠσάμενον πολιτικὰ τέλη, καὶ εἰς τόκους ἐνέχε-
 εἰ μὴ τι ἕτη ἔτερον συνεφωνήθῃ. εἰ δὲ καὶ
 τῆς ἀφορίας τι συμφωνηθῇ, ἀκολουθοῦμεν τῇ
 ἡ πίστει.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ'.

ἡ^k) ψηφισμάτων ἀπὸ τάξεως γινομένων.

'Εάν^l) πρὸς χάριν οἱ τῆς πόλεως κήτορες

ictae Legis ab Eustathio Cap. XXV. §. 9. edit. Zachar. sic redditur: τοῖς πρεσβεύουσι διετίας ἀλειτονησία παρέχεται:
 in editione Cuiaciana additur: ὡς βι. ν'. τι. ζ'. τῶν δὲ βασιλ. βι. νδ'. τι. θ'. κεφ. η'. cf. edit. Zachariaei p. 193. sq.
 e) L. 10. §. 1. D. eod. e Syn. p. 457. ubi est cap. 10. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 682. f) L. 17. D. eod. sic restitui
 al. tit. XLIX. §. un. qui locum ex lib. LIV. Basil. desuntum dicit. Hunc locum Attaliate notavit Hauboldus
 . Basil. p. 180. Esse autem hunc genuinum Basilicorum textum, probatur sch. e. ad Basil. LX. 36. cap. 1. (Fabr.
 p. 603.) ubi haec leguntur: ζῆται δὲ βι. νδ'. τι. θ'. κεφ. ις'. ὅτι ὁ πρεσβευτὴν ὠθήσας ἐκδίδοται τῷ ἔθρυν, καὶ εἰν
 ἡ δέξηται, πᾶνεται εἶναι Ῥωμαῖος: unde numerum ις'. capiti praefixi. Eadem, quae habet Attaliate, leguntur apud
 um usque ad verba ὑποστὰς περιορισμὸν, praemissis verbis καὶ ὅτι. Legem 2. C. de legationibus (X. 64. apud Graecos
 66.) in Basilicorum lib. LIV. repositam fuisse, eamque Graecos non recte intellexisse auctor est Cuiacius Comm. ad
 stremos Cod. Justin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 136.). g) Hanc tituli X. inscriptionem exhibent index titulorum
 1357. praemissus et Tipucitius. Index titulorum Coislinianus hanc suppeditat: περὶ τῶν καταλειμμένων πόλεων καὶ
 ὦν πραγμάτων. Synopsis p. 460. ex eaque Fabr. T. VI. p. 683. hanc habent: περὶ πόλεων καὶ προνομίων αὐτῶν, καὶ
 ἰ τινος πολιτικῆς διοικήσεως ἢ φάκτου εὐθυνομένων αὐτοῖς. h) L. 2. §. 8—10. D. L. 8. e Syn. p. 460. ubi est
 them. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 683. i) L. 2. §. 12. 13. D. eod. e Syn. p. 91. ubi them. 7. et 8. cap. 2. tit. 10.
 . Basil. esse dicitur, hausta est. Neglexit hunc locum in restituendo hoc titulo Fabrotus, sed eum repositit sub
 T. VI. p. 683. L. 7. D. eod. in sch. u. ad Basil. XXXVIII. 8. cap. 1. (Fabr. T. V. p. 118. Heimb. T. III. p. 741.) fere
 ἴδα sic versa reperitur: καὶ βι. ν'. τι. η'. διγ. ζ'. (subintellige ex praecedentibus φησὶν) ὅτι, εἰν γνώμη τοῦ πατρὸς
 στρατηγῆσιν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς παρ' αὐτοῦ λοιπαζόμενοις ὁ πατὴρ ὑπόκειται. L. 8. pr. D. eod. apud Harm. I. 4. §. 41.
 belur: ἐν τοῖς πολιτικοῖς λογοθεσίσις ἢ περὶ τὴν ψῆφον πλάνη ἀναψηλαφᾶται μετὰ δέκα καὶ εἰκοσινένιαυτοῖς. Similia
 ae habet Eustathius Cap. XXXVII. §. 9. edit. Zachar. ubi ante ἀναψηλαφᾶται inseritur καλῶς, et in editione Cuiaciana
 em ἐνιαυτοῖς haec adduntur: ὡς βι. ν'. τῶν διγ. τι. η'. διγ. ζ'. (lege η'.) τῶν δὲ βασιλ. βι. νδ'. τι. ι'. κεφ. ζ'. cf. edit.
 . II. p. 699.) traditur his verbis: οἱ τὰ τῆς πόλεως κατέγοντες χρήματα τόκους αὐτῶν ἀπαιτοῦνται σωπηροῖς ὡςπερ
 οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν παρ' αὐτοῖς μινάντων χρημάτων: εἰ γὰρ τοῖς ἐργολάβοις ταῦτα δεδώκασιν, οὐκ ἀπαιτοῦνται τούτων
 ἰν ἰμδύμας ταῦτα δεδώκασιν. Et deinde paucis interiectis: τὰ δὲ λοιπασθέντα κεφάλαια παρὰ τῶν μισθωσαμένων
 δίδωσιν ὁ κουργάτωρ καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ὡς βι. ν'. τι. η'. διγ. θ'. k) Sic titulus XI. inscribitur in indice
 m Cod. 1357. praemisso, et apud Tipucitium, qui addit: ζῆται τὸν η'. τι. τοῦ θ'. βι. μεθ' ὧν ἔχει παραπομπῶν. Index
 m Coislinianus hanc suppeditat inscriptionem: περὶ τῶν ἐν βουλευτηρίῳ γινομένων ψηφισμάτων καὶ ἐκτροῶν (sic).
 . VI. p. 683. hanc habet inscriptionem: περὶ κολακικῶν ψήφων. Unde, haud constat. l) L. 4. D. L. 9. e Syn. p. 400.
 'abr. T. VI. p. 683. secundum emendationes Labbaei Obs. et Emend. in Syn. p. 171. Sed neque ex Labbaei emen-
 us recte sese textus habet. Nam cum parenthesi inclusa significant, medicis et professoribus a decurionibus salaria
 posse, non potest statim post dici, non valere salarium medicis et professoribus a decurionibus constitutum. Omnia
 habent, si ante λατροῖς inserueris πλῆν, ut sensus sit: aut salarium praestari aliis praeter medicos et professores.
 Fabrotus porro sub hoc titulo e Syn. p. 91. reponit §. 10. L. 4. D. eod. est potius L. 2. §. 12. 13. D. L. 8. ideoque
 titulum X. recepta.

rursus intra tempus praefinitum legatione fungi no
 compellitur.

Qui legatione functus est ad Principem, agentes
 vel Romae, vel in provincia, biennii vacationem habet

X. Si legatus ante decesserit, quam revertatur
 sumtus non restituuntur.

XVI. Qui legatum gentis alicuius pulsaverit, de
 ditur illi genti, et licet eum non receperit gens, civi
 Romanus esse desinit, veluti deportationem passus
 Sancti enim sunt legati, et libertatem apud nos re
 tinent, tametsi bellum sit inter nos et gentem ipsorum

TITULUS X.

De administratione rerum ad civitatem
 pertinentium.

Cap. II. them. 7. Iura civitatum pactis non mut-
 tantur. Unde si quis pactus fuerit, se defensurum
 collegam suum in his, quibus eum lex subiicit, non
 valet. At in iis, quae pro collega suo dependit, in
 ipsum et heredes eius actionem habet.

Them. 7. 8. Qui pro conductore vectigalium ci-
 vilium in solidum fideiussit, usurarum quoque nomine
 tenetur, nisi nominatim aliud convenerit. Sed et si
 de sterilitate aliquid convenerit, bonam fidem se-
 quimur.

TITULUS XI.

De decretis ab ordine faciendis.

II. Si decuriones in gratiam alicuius decreverint,



ψηφίζονται χρεώστην ελευθερωθῆναι, ἢ φιλοτιμίαν δοθῆναι ἀπὸ τῆς πόλεως, τυχόν ἢ ἀγρόν, ἢ οἶκον, ἢ ποσόν, ἢ σιτηρέσιον δοθῆναι ἰατροῖς ἢ παιδευταῖς, (εἰς τὰς δύο γὰρ ταύτας αἰτίας ἐπιτίται τοῖς κη- τορσι ψηφίζεσθαι σιτηρέσιον) οὐκ ἰσχύει τὸ γεγονός.

TITULUS IB'.

Περὶ^m) ὑπηρεσιῶν δημοσίων.

ε'. Εἰⁿ) μὲν ὀρίζει χρόνον ὃ διαθέμενος, καὶ λέγουσιν οἱ κληρονόμοι μὴ εὐρηκέναι στήλας, [ἢ] εἰς τὸν τόπον φιλονεικῆσθαι, ἀποτιθέσθωσαν τὰ χρή- ματα· ἐπεὶ παραχρῆμα ἡμικατοσιταίους διδώσι τό- κους. εἰ δὲ μὴ ὠρίσθη παρὰ τοῦ διαθεμένου χρόνος, ὃ ἄρχων ὀρίζει· οὐτινος ἐντός εἰ μὴ ἀναστήσουσιν, εἴσω μηνῶν ἕξ ελαφροτέρους διδώσι, μετὰ ταῦτα ἡμικατοσιταίους.

l. Ὁ^o) ἄρχων μὴ συγχωρεῖτω, δημοσίους ὄρους ἢ τοὺς πολιτικούς ὑπὸ ἰδιωτῶν κατέχεσθαι· ἀλλ' ἢ διεκδικεῖτω τούτους, ἢ τέλος αὐτοῖς ἐπιτιθέτω, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πόλεως.

[ς.] Περὶ^p) τῶν γινομένων ἔργων ἐν τοῖς τεί- χεσιν ἢ ταῖς πόρταις, ἢ τῶν δημοσίων, καὶ περὶ τῆς τῶν τευχῶν ἀνανεώσεως, ἐρωτᾶσθαι δεῖ τὸν βασιλέα παρὰ τοῦ ἄρχοντος.

TITULUS II'.

Περὶ^q) ἐπαγγελιῶν.

α'. Ὁ^r) ἐπαγγελάμενος πόλει ποιεῖν ἔργον ἢ δι- δῶναι χρήματα, εἰ μὴ ἀπὸ ὑπερθέσεως, οὐ χρεωστεῖ τόκους. οὐ πάντως δὲ ὃ ἐπαγγελάμενος ἐνέχεται. εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸ ψηφισθῆναι αὐτῷ τιμῆν, ἢ τινα ἑτέραν εὐλόγον αἰτίαν ἐπαγγέλλεται, κατέχεται· εἰ δὲ χωρὶς αἰτίας, οὐ κατέχεται, εἰ μὴ τοῦ ἔργου ἤρξαιτο. ἄρχεσθαι δὲ δοκεῖ, θεμέλιον τιθεῖς, ἢ καθαιρῶν τὸν τόπον, ἢ ἐὰν ἀφορισθῇ αὐτῷ τόπος, ἢ ἐὰν ὕλας ἀπόθῃται, ἢ τὰς δαπάνας. εἰ δὲ καὶ χρήματα ἐπαγ- γέλλεται, καὶ ἡ πόλις θαρροῦσα τοῦ ἔργου ἄρξεται, ἐνέχεται.

debitorem dimitti, vel de publico largitionem fieri, puta praedii, vel aedium, vel certae quantitatis, aut salarium praestari medicis vel professoribus, (ad has enim duas causas decurionibus salaria decernere licet) non valet, quod actum est.

TITULUS XII.

De operis publicis.

V. Si quidem testator tempus praetulerit, et dicant heredes, se non invenire statuas, aut de loco controversiam sibi fieri, pecunia deponatur: alioquin statim usuras semisses pendunt. Quodsi tempus a testatore statutum non sit, Praeses id statuit: intra quod si heredes statuas non posuerint, intra sex menses usuras leviores pendunt, postea semisses.

Praeses fines publicos sive civitatum a privatim detineri ne permittat: sed eos aut vindicet, aut vectigal eis imponat, prouti civitati expediat.

VI. De operibus, quae in muris vel portis, vel in re publica fiunt, et de murorum refectione, Princeps a Praeside consuli debet.

TITULUS XIII.

De pollicitationibus.

I. Qui pollicitus est civitati, opus se facturum vel pecuniam daturum, usuras nisi ex mora, non debet. Non semper autem, qui pollicitus est, obligatur. Nam si propter honorem sibi decretum vel ob aliam iustam causam promiserit, tenetur: sin vero sine causa, non tenetur, nisi opus facere coeperit. Videtur autem coepisse, cum fundamentum iacit, vel locum purgat, aut si locus ei destinatus sit, aut si materias vel impensas deposuerit. Quodsi pecuniam promiserit, et fidens ei civitas coeperit opus fieri, tenetur.

m) Sic inscribitur titulus XII. in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus sic eum inscribit: *περὶ ὑπηρεσιῶν δημοσίων καὶ κτισμάτων, καὶ δημοσίων ὄρων, καὶ τῶν ἐν τοῖς τείχεσιν ἔργων ἢ πόρταις.* Nota, inscriptionem tituli X. lib. Digestorum *de operibus publicis* in utroque redditam esse *περὶ ὑπηρεσιῶν δημοσίων, de operis publicis.* Index titulorum Coislinianus hanc suppeditat tituli inscriptionem: *περὶ πολιτικῶν ἔργων καὶ οἰκοδομίας, καὶ τῶν ἐπισιατοῦντων αὐτῶν.* Fabroti T. VI. p. 684. e Syn. p. 461. hanc habet: *περὶ δημοσίων οἰκοδομημάτων, καὶ τῆς εἰς αὐτὰ γινομένης συνεισφορᾶς καὶ ὑπηρεσιῶν ἢ τοῦ λειτουργίας.* n) L. 5. pr. D. L. 10. hausta est e sch. ii. ad Basil. XXIII. 3. cap. 17. (Fabr. T. III. p. 429. ed. nostr. T. II. p. 699.). Praecedunt haec: *τοῦτο νόμι κατὰ τὸ κείμενον βιβ. ν. tit. ε'. διγ. ε'. φησὶ γὰρ, ὅτι εἰ μὲν κ. τ. Non dubitavi hunc locum inter Basilicorum fragmenta recipere, licet Basilicorum locus congruus adiectus non sit, quia paul post in eodem scholio citatur lib. XXXII. Dig. 11. them. penult. et adicitur locus Basilicorum congruus lib. XLIV. tit. 1. cap. Numerum capiti praefixum hausit e Syn. e qua sunt sequentes loci. o) L. 5. §. 1. D. eod. e Syn. p. 461. ubi cap 5. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 684. p) L. 6. D. eod. e Syn. p. 460. habet Fabr. T. VI. p. 684. In Syn. est cap. 5. h. t. sed quia L. 5. D. eod. efficit cap. 5. ex coniectura numerum 6. reposui. Argumentum brevius traditur in sch. s. a Basil. XLVI. 3. cap. 7. (Fabr. T. VI. p. 170. Heimb. T. IV. p. 562.) his verbis: *περὶ τῶν τευχῶν τῆς ἀνανεώσεως ἐρωτᾶσθαι δεῖ τὸν βασιλέα παρὰ τοῦ ἄρχοντος, ὡς βιβ. ν. tit. ε'. διγ. ε'.* Argumentum L. 7. pr. D. eod. Tipucitus his verbis tradit καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν χρήματα ληγατευθῶσι πόλει εἰς καινὸν ἔργον. q) Sic titulus XIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus: *περὶ ἐπαγγελιῶν τῶν εἰς πόλιν.* Index titulorum Coislinianus hanc habet inscriptionem: *περὶ τῶν καθαιρουμένων θεῶν ἢ πόλεων ἐπαγγελλομένων, καὶ περὶ τῶν εἰς πολιτικά ἐπιστρατούντων.* Syn. p. 461. ex eaque Fabr. T. V. p. 684. hanc suppeditant: *περὶ ἐπαγγελλομένων ἔργων τι ποιεῖν πόλει ἢ χρήματα δίδῶναι.* r) L. 1. pr. §. 1—4. D. L. 1 e Syn. p. 461. sq. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 684. sq. In sch. 1. recens edito ad Basil. XI. 1. cap. 89. (ed. nostr. T. I. p. 664.) similia his leguntur haec: *καὶ ὃ ἐπαγγελάμενος πόλει ποιεῖν ἔργον ἢ δίδῶναι χρήματα χωρὶς αἰτίας κατέχεται, εἰ μὴ τοῦ ἔργου ἤρξαιτο. ἄρχεσθαι δὲ δοκεῖ, θεμέλιον τιθεῖς, ἢ καθαιρῶν τὸν τόπον, ἢ ἐὰν ἀφορισθῇ αὐτῷ τόπος ἢ ἐὰν ὕλην ἀπόθῃται, ἢ τὰς δαπάνας, ὡς βιβ. νδ'. tit. ες'. (lege εγ'.) κεφ. α'. θεμ. β'. ὁμοίως καὶ ἐὰν χρήματα μὲν ἐπαγγέλλεται, ἢ δὲ πόλις θαρροῦσα τοῦ ἔργου ἄρξεται, ὡς θεμ. γ'. αὐτοῦ καὶ ζ'. καὶ ὃ διὰ τιμῆν ἐπαγγελάμενος.**



β. 'Εάν^ς) τις πράγμα καρποφορήσῃ, γίνεται τὸς ἔνοχος, οὐ μὴν τὸ πρᾶγμα. ὅταν δὲ τὸ πρᾶγμα ταβληθῇ, αὐτὸ μὲν ἱερὸν οὐ γίνεται, ἐλευθεροῦται ὁ ἐπαγγελάμενος. ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐπαγγελίας χροῦται ἀντεξούσιοι ἔφηβοι, οὐ μὴν ὑπεξούσιοι ἔφηβοι παρὰ γνώμην τῶν πατέρων ἢ τῶν δεσποτῶν. δὲ τις τὸ ἰ. μέρος καρποφορήσῃ τῶν αὐτοῦ προαίων, ἕως ἂν αὐτὸ χωρίσῃ, οὐ παύεται εἶναι τῆς σίας αὐτοῦ· εἰ δὲ τελευτήσῃ μὴ χωρίσας, ἐνέχονται κληρονόμοι αὐτοῦ· διαβαίνει γὰρ εἰς κληρονόμους τῆς καρποφορίας ἔνοχῃ.

[γ.] Σύμφωναν^ς) ἐστὶ δευτέρα συναίνεσις καὶ ἔλλειψις· ἢ δὲ ἐπαγγελία μόνον τοῦ ἐπαγγελαμένου ἰσχύει. καὶ ἐὰν διὰ τιμὴν ὑπέσχετο, τὸ χρέος μετέταται· εἰ δὲ καὶ μὴ διὰ τιμὴν, ἤρχθη δὲ τὸ ἔργον, ἀναγκάζεται πληρῶσαι. ὁ ἐπαγγελάμενος πρᾶ τῆ πόλει καὶ δοῦς οὐ δύναται μεταμελούμενος λαβεῖν αὐτό.

ιγ. 'Ο^ς) ἐπαγγελάμενος ἔργον ὀφείλει ποιεῖν αὐτό, μὴ χρήματα ἀντ' αὐτοῦ δίδοναι.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ.

ρι^ς) διαφόρων καὶ ἐκτὸς τάξεως διαγνώ-
ν, καὶ ἐὰν ὁ δικαστὴς τὴν δίκην τὴν
ιδίαν πεποιηκέναι λέγεται.

α. Τοῖς^ς) παιδευταῖς μόνον^ς) τῶν ἐλευθερίων
ὠδασμάτων, οἷον ῥητορσι καὶ γραμματικοῖς, καὶ
μέτραις, καὶ ἰατροῖς, καὶ ἰατρίναις, κἂν ἐνὸς μέ-
ς ἰατρῶν ἐπίστανται, οὐ μὴν τοῖς ἐπιλαλοῦσι
ἔσορῶσιν (οἷτοι γὰρ οὐκ εἰσὶν ἰατροί, κἂν
ληθῆναι τινες ἐξ αὐτῶν διαβεβαιῶνται) περὶ μι-
ν ἐξτραορδινάριως ὁ ἄρχων δικαιοδοτεῖ.

Οἱ δὲ φιλόσοφοι τοῖς παιδευταῖς οὐ συναριθμοῦν-
τὸ μὲν γὰρ πρᾶγμα ἐστὶν ἱερὸν, καταφρονεῖν δὲ
μάτων^ς) ὀφείλουσιν. οὔτε δὲ^ς) τοῖς ἐξηγηταῖς
νόμων δικάζει περὶ μισθῶν, διὰ τὸ μὴ ὀφείλειν
τοιαύτην σπουδὴν ἀποτιμᾶσθαι χρήμασιν. ἐν
ῆ δὲ τοῖς μισθοῦς αὐτῶν δεῖ παρέχεσθαι· εἰσι
τινα εὐπρεπῶς διδόμενα, οὐκ εὐπρεπῶς δὲ ἀπαι-
τεῖν^ς).

II. Si quis rem voverit, ipse obligatur, non au-
tem res. Quando vero res fuerit soluta, ipsa sacra
non efficitur, sed promissor liberatur. Ex tali autem
promissione sui iuris puberes obligantur, non alienae
potestati obnoxii puberes sine patrum dominorumve
voluntate. Si decimam quis partem bonorum suorum
voverit, non prius illa in eius bonis esse desinit,
quam eam seperaverit: si vero ea nondum separata
decesserit, tenentur heredes eius: voti enim obligatio
ad heredes transit.

III. Pactum est duorum consensus atque conven-
tio: pollicitatio autem solius pollicitantis promissum.
Ac si quidem ob honorem quis pollicitationem fecerit,
debitum exigitur: si vero non propter honorem, sed
opus tamen coeptum sit, implere cogitur. Qui rem
aliquam municipio promisit, eamque dedit, non potest
eam poenitentia motus repetere.

XIII. Qui opus se facturum pollicitus est, id
extruere debet, non pecuniam pro eo solvere.

TITULUS XIV.

De diversis et extraordinariis cognitioni-
bus, et si iudex litem suam fecisse
dicatur.

I. Praeceptoribus duntaxat studiorum liberalium,
ut sunt rhetores, grammatici, geometrae, medici, ob-
stetrices, licet unius membri curandi rationem cal-
leant, nec vero incantantibus et exorcizantibus (non
enim hi medici sunt, licet sint, qui hos sibi pro-
fuisse affirmant) de mercedibus extra ordinem Prae-
sces ius dicit.

Philosophi vero professoribus non connumerantur.
Nam religiosa quidem res est philosophia, verum pe-
cuniam spernere philosophi debent. Sed nec legum qui-
dem professoribus de mercedibus ius dicit, propterea
quod huiusmodi studium pecunia non sit aestimandum.
Mercedes autem eorum initio praestari debent: sunt
enim quaedam, quae honeste dantur, inhoneste autem
petuntur.

1) L. 2. pr. §. 1. 2. D. eod. e Photii Nomocan. tit. II. cap. 1. (in Voelli et Iustelli Bibl. Jur. Canon. vet. T. II. p. 880.)
a est, ad quem Balsamo (ibidem p. 881.) dicit, hunc Digestorum locum esse cap. 2. tit. 14. lib. LIV. Basil. quod sic
ut in textu (Photii) scriptum est. Balsamonis auctoritate hunc locum inter fragmenta Basilicorum recepi. Ceterum
rus tituli apud Balsamonem haud dubie corruptus est, et reponendus est numerus γ'. pro δ'. Eadem, quae apud
um leguntur, habet Collectio const. eccl. Lib. II. (apud Voellum I. I. T. II. p. 1308.) ε) L. 3. pr. §. 1. D. eod. e Syn.
2. ubi est cap. 2. huius tituli, habet Fabr. T. VI. p. 685. Pro numero capituli β'. quem Synopsis habet, reposui
rum γ'. Pro δευτέρα συναίνεσις Leuncl. in marg. Syn. recte legit δυοῖν συναίνεσις. u) L. 13. pr. D. eod. e sch. n. ad
XXIII. 3. cap. 17. Fabr. T. III. p. 429. edit. nostr. T. II. p. 700.) ubi dicitur esse cap. 13. tit. 13. lib. LIV. Basil. habet
itus in Addendis T. VI. p. 805. v) Sic titulus XIV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Eadem
Tipucitus, nisi quod pro τάξεως habet τάξεων, vocem διαγνώσεων omittit, et post λέγεται addit: καὶ περὶ συνηγορικῶν
μένων τοῖς συνηγόροις, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς συμφωνιῶν. Index titulorum Coislinianus hanc inscriptionem suppeditat: περὶ
ων παιδευτῶν, συνηγόρων, ἰατρῶν, φιλοσόφων, ἀντικεινώρων (Cod. ἀντικεινώρων) καὶ περὶ δικολόγων σύμφωνα ποιούντων
προσρῶγων. καὶ περὶ διαγνώσεων, καὶ εἰ ὁ δικαστὴς ποιήσῃ κρίσιν ἰδίαν. Syn. p. 462, ex eaque Fabr. T. VI. p. 685.
habet inscriptionem: περὶ μισθοῦ παιδευτῶν ἤτοι διδασκάλων, φιλοσόφων τε καὶ ἰατρῶν καὶ λοιπῶν. w) L. 1. pr.
— 5. D. I. 13. e Syn. p. 462. ubi est cap. 1. h. t. usque ad verba ἀποτιμᾶσθαι χρήμασιν habet Fabr. T. VI. p. 685. sq.
m leguntur apud Attal. tit. XLIX. §. 2. ex quo quae in Syn. desunt addidi, verba scilicet ἐν ἀρχῇ δὲ τοῖς μισθοῖς —
τούμενα. Nam haec etiam ab Attalata addita genuinum efficiunt textum Basilicorum, et in §. 5. dictae Legis Digestorum
vuntur. x) μόνον Attal. Syn. μόνων, pro quo Leuncl. in marg. μόνον. y) Attal. habet ἢ pro καὶ. z) Attal.
μάτων pro χρήμάτων. α) Attal. οὐδὲ pro οὔτε δὲ. b) Sic hunc locum reddidi ex emendationibus in margine
onis Attalatae in Leunclavii Iur. Gr. Rom. T. II. p. 44. In textu ibidem legitur: εἰοὶ γὰρ τινα ἀπρεπῶς διδόμενα, οὐκ
πῶς δὲ ἀπαιτούμενα.
Basil. T. V.



10. [Τὰς) συνηγορικὰ δίδονται πρὸς τὸ μέτρον τῆς
13. δίκης καὶ τὴν εὐγλωττίαν, καὶ τὴν συνήθειαν τοῦ
φόρου καὶ τοῦ δικαστηρίου, ὥστε μέντοι μὴ παρεξίτηται
τὸ ἐπιτετραμμένον ποσόν. ὃ δὲ περισσὸν δοῦς ἀνα-
λαμβάνει.]

11. [Συνηγορῆσα^d) ἐστὶ καὶ τὸ οἰαδῆποτε χρήσα-
σθαι σπουδῇ πρὸς τὸ λέγειν τὰ δέοντα· καὶ συνή-
γορός ἐστὶν ὁ τῆς δίκης χάριν παραγινόμενος, οὐ
μὴν ὁ τρακταῖζων.]

12. [Ἐλπίδι^e) τοῦ μέλλοντος κέρδους οὐ δεῖ τῆς
δίκης ἠρημένης συμφωνεῖν ἢ λαμβάνειν ἀσφάλειαν
τὸν συνηγόρον. μετὰ μέντοι τὸ πέρας τῆς δίκης δι-
δοται ἀσφάλεια καὶ συμφωνεῖται ὑπὲρ συνηγορικοῦ
καὶ νικητικοῦ οὐ πλέον ἐφ' ἐκάστη δίκη τῶν ῥ. νο-
μισμάτων, συναριθμουμένων τοῖς μέλλουσι δίδοσθαι
καὶ τῶν ἤδη δοθέντων.]¹⁾

13. ε'. Ὅς) δικαστῆς κἂν ἐν ἀγνοίᾳ ποιῆσῃ κρίσιν
ἰδίαν, ἐλέγχεται, ὥσανεὶ ἀπὸ πλημμελήματος κρατεῖ-
σθαι τῇ ἐν φάκτουμ ἀγωγῇ· καὶ εἰς ὃ συνῆθη ὁ δι-
καστῆς, κατακρίνεται.

ὁ δικαστῆς] Ἀνάγνωθι περὶ δικαστῶν καὶ νεαρῶν πβ'.
καὶ ριγ'. φησὶ γάρ, ὥστε κατὰ τοὺς γενικοὺς νόμους ἐξετά-
ζειν, καὶ μηδὲ θεῖον τύπον ἢ κίλευσιν δεχομένους παρὰ τὸν
νόμον τι ποιεῖν. καὶ νεαρῶν ριγ'. κεφαλ. α'. καὶ β'. καὶ
νεαρῶν κβ'. ἀνάγνωθι καὶ νεαρῶν ξ'. κεφαλ. β'. ἐν ᾧ φησι
τοῦ μὴ γίνεσθαι τὰς τῶν δικῶν προκαταρξεις παρὰ τοῖς
παρεδούροις.

TITULUS IE.

Περὶ προξενητικῶν.^h)

β'. Ὅ¹⁾) προξενητῆς δανείσματος, εἰ καὶ ἐπαινεῖ
14. τὸ συνάλλαγμα, οὐκ ἐλέγχεται· οὔτε λαμβάνων τι
ὑπὲρ μεσιτείας ὑπόκειται. ἀλλ' εἰ δόλον ἐποίησε τῷ
δανειστῇ, κατέχεται τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ.

γ'. Εἰ^k) καὶ ῥηναρόν ἐστι τὸ λαμβάνειν προξε-
νητικά, ὅμως ἀπαιτεῖται μεμετροημένως καὶ πρὸς τὸ
ποσόν, καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν ὑπουργίαν τοῦ προξε-
νητοῦ.

δ'. Ἡ^l) διάταξις βούλεται, τὸν προξενούντα γά-

Honoraria advocatorum praestantur pro modo
litis, et advocati facundia, et fori consuetudine, et
iudicii, ita tamen, ut licitam quantitatem non egre-
diantur. Qui autem amplius dedit, id repetit.

Advocationem praestare est, quoquo studio uti
ad dicenda ea, quae necessaria sunt: et advocatus
est, qui litis causa adest, non etiam qui tractat.

Spe futuri lucri advocatus lite pendente cautio-
nem nec postulare, nec accipere debet. Lite tamen
finita, cautio de honorario advocati et palmario non
maiore centum aureis in quavis lite praestatur, ita
ut quae iam data sunt, et in futurum danda com-
putentur.

V. Iudex¹⁾) etiam si per imprudentiam litem suam
fecerit, quasi ex delicto in factum actione tenetur:
et in quantum visum fuerit iudicanti, damnatur.

1) iudex] Lege de iudicibus et Novellam 82. et 113.
Dicit enim, eos secundum leges generales causas ex-
aminare debere, nec vel sacram formas vel iussionem
admittentes quidquam contra ius facere. Idem Nov. 115.
cap. 1. et 2. et Nov. 25. Lege et Novellam 60. cap. 2.
ubi dicitur, litium contestationes apud assessores non
fieri.

TITULUS XV.

De proxeneticis.

II. Proxenetæ crediti, tametsi contractum laudet,
non tamen tenetur: nec si quid interventionis no-
mine accipiat, obligatur. Sed si dolum adversus cre-
ditorem commiserit, de dolo actione tenetur.

III. Licet accipere proxenetica sordidum sit, mo-
dice tamen petuntur pro ratione quantitatis et ne-
gotii, et ministerii proxenetæ.

IV. Constitutio vult, ne proxenetæ nuptiarum

c) L. 1. §. 10. et 12. D. eod. huc reposui auctoritate scholii * recens editi ad Basil. XIV. 1. cap. 1. (edit. nostr. T. II. p. 68.) ubi dicitur esse them. 10. 12. 13. cap. 2. tit. 14. lib. LIV. Basil. Leguntur ibi haec: ζῆται καὶ βιβ. νθ'. τι. εδ'. κεφ. β'. θεμ. ε'. β'. γ'. περὶ τούτων μάλλον δέ, ὅτι τὰ συνηγορικὰ δίδονται — ἀναλαμβάνει. καὶ ὅτι ἐλπίδι τοῦ μέλλοντος κέρδους — τῶν ἤδη δοθέντων. Non dubito haec pro genuino Basilicorum textu habere, tum quia ipsa Basilica citantur, tum quia Digestis optime respondent, tum quia scholium est serius secunda manu in Cod. Coisl. scriptum. Sed cum incertum sit, an Basilicorum textus hoc scholio exhibeatur, locum uncis inclusi. d) L. 1. §. 11. D. eod. legitur his verbis expressa in sch. k. Enantiophanis ad Basil. XXI. 1. cap. 24. (Fabr. T. II. p. 500. sq. edit. nostr. T. II. p. 400.). Citatur eiusdem loci pars posterior in ἐρημνείᾳ τοῦ ἐναντίου ad Basil. VIII. 1. 1. (edit. nostr. T. I. p. 324.) et in sch. b. Fabroti ad eundem locum (Fabr. T. I. p. 407. edit. nostr. T. I. p. 358.) his verbis: συνηγορός ἐστὶ ὁ τῇ δίκῃ παραγινόμενος, οὐ μὴν ὁ τρακταῖζων. Notum est, summam Digestorum Anonymi vel Enantiophanis in Basilica transiisse. Tamen locum uncis includendum putavi. e) cf. not. c. paulo praecedentem. f) L. 5. §. 2. D. eod. argumentum pro parte traditur in scholio y. Enantiophanis ad Basil. XXI. 2. cap. 22. (Fabr. T. II. p. 632. edit. nostr. T. II. p. 450.) his verbis: ἐν τῷ ε'. διγ'. τοῦ ν'. βιβ'. ἀπροσδιορίστως λέγει, τοῦ ἰδιώτου ὀφθαλμοῦ μειοῦσθαι τὴν ὑπόληψιν. Tipucitus argumentum L. 3. et 5. D. eod. his indicat verbis: καὶ περὶ τοῦ κακῶς καὶ ἐπιτηδῶν: (an ἐπιτηδῆς, an ἀνεπιτηδῆως?) λευτρίσαντος, καὶ διὰ τούτου παρασκευάσαντος τὸν νοσοῦντα πωλῆσαι αὐτῷ πρᾶγμα. καὶ πῶς ἡ ὑπόληψις ἡμῶν διὰ τῶν παρ' ἡμῶν ἀμαρτανομένων ἢ μειοῦται, ἢ δαπανᾶται. καὶ ἀνάγνωθι τὴν διαίρεσιν. g) L. 6. D. eod. e Syn. p. 57. ubi est cap. 5. tit. 14. lib. LIV. Basil. cum scholio, quod ibidem reperitur, habet Fabr. T. VI. p. 686. Pro κρατεῖσθαι malim κρατηθεῖς. Tipucitus ita hunc locum reddit: καὶ ὅτι ὁ δικαστῆς, κἂν ἐν ἀγνοίᾳ ποιῆσῃ κρίσιν οἰκέων, ἐλέγχεται. ζῆται περὶ τούτου βι. ζ'. τι. γ'. καὶ βι. ξ'. σι. νθ'. ὅλον μὲθ' ὧν ἔχει παραπομπῶν, καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. κβ'. καὶ ἅς ἔχει παραπομπᾶς. h) Sic titulus XV, inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index titulorum Coislinianus hanc habet inscriptionem: περὶ προξενητῶν. βι. ε'. τοῦ κωδ. τι. α'. διαν. ζ'. περὶ προξενητῶν γάμων. Syn. p. 462. ex eaque Fabr. T. VI. p. 686. sic titulum hunc inscribunt: περὶ προξενητῶν καὶ προξενητικῶν. i) L. 2. D. l. 14. e Syn. p. 462. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 686. sq. k) L. 3. D. eod. e Syn. p. 462. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 687. Attaliata tit. L. §. 1. eadem habet usque ad vocem μεμετροημένως, nisi quod habet ἀλλ' ὅμως et ἀπαιτοῦντας. Quae ab eo adduntur: ἐπὶ δὲ γάμων, εἰ μὴ συμφωνῆσει (lege συμφωνηθῆ), οὐκ ἀπαιτεῖται: epitome sunt L. 6. C. de sponsalibus V. 1. l) L. 6. C. V. 1. e Syn. p. 462. sq. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 687. Textum in Syn. edita corruptum emendavit e Codd. msv. Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 173. Ego vero integram hanc constitutionem, qualem eam edidit ex Basilicis Cuiacius Obs. lib. XI. cap. 18. huc



μον μάλιστα μὲν μηδὲν λαμβάνειν. εἰ δὲ ὅλως ἀνέχεται λαβεῖν, εἰ μὲν μηδὲν συνεφώνησε περὶ τούτου, μηδὲν ὅλως λαμβάνειν· εἰ δὲ καὶ συνεφώνησε, μὴ ὑπὲρ τὴν εἰκοστὴν μοῖραν τῆς προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεῆς ἐπιζητεῖν, ἢ τὴν πρὸς ἄχρι διακοσίων λιτρῶν ἔστι χρυσίου. ἔλαττον δὲ, εἰ βούλεται, λαβεῖν ἐπιτρέπει αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ ὅσησδήποτε ποσότητος ἢ προικὸς ἔστι, περατέρω τῶν δέκα λιτρῶν τοῦ χρυσίου οὐκ ἐπιτρέπει τῷ προξενητῇ λαμβάνειν, οὐδὲ εἰ τελεία ἔστιν ἢ προικὸς ἢ ἢ πρὸ γάμου δωρεῆς. εἰ δὲ παρὰ ταῦτα τις συμφωνήσῃ, μὴ ὑπαιτιεῖσθαι· ἀλλὰ καὶ τὸ καταβληθὲν ἀναδιδοῦσθαι, εἴτε χρήματα ἔλαβεν, εἴτε πράγματα, ἢ ἀνιδόθη αὐτῷ ὁμολογία χρέους, ἢ ὅλως ἔλαβέ τι κινητὸν, ἢ ἀκίνητον, ἢ αὐτοκίνητον· κινουμένων τῶν ἀγωγῶν οὐ μόνον κατὰ τοῦ λαβόντος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων, καὶ οὐ μόνον παρὰ τοῦ δωροκότου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων· ὠρισμένον ἰ. χρυσίου λιτρῶν ἐπιτιμῶν τοῖς παρὰ ταῦτα πράττειν ἐπιχειροῦσιν.

ΤΙΤΛΟΣ Ις'.

Περὶ τῆς κογχύλης τῆς βασιλικῆς καὶ τῶν γυναικειαρίων [καὶ] τῶν χαρακτῶν καὶ βασταγαρίων.^{m)}

α'. Οἱⁿ⁾ μονητάριοι τῇ ἰδίᾳ ἐποκείσθωσαν τύχη· καὶ μηδεὶς ὑπὸ ἀξίωμα ἐλευθεροῦσθαι.

β'. Ἐπειδὴ^{o)} οἱ καθολικοὶ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων, ἔτι μὴν καὶ οἱ βαφεῖς, καὶ οἱ γυναικειαριοὶ πολλὰ διεφθίραν καὶ ἐκακοῦργησαν, τοῦτο δὲ γέγονεν ἐκ τοῦ γίνεσθαι αὐτοὺς κατὰ προστασίαν· διὰ τοῦτο συνορῶμεν, τοῦ λοιποῦ μὴ γίνεσθαι οὕτω τινα, ἐπεὶ εἰς κερφαλὴν ὁ τοιοῦτος τιμωρηθήσεται.

γ'. Ὅτι^{p)} ἐκ τοῦ γυναικείου ἀνδράποδον κρύπτων ρεῖς λίτρας χρυσίου δίδωτω.

δ'. Ὅ^{q)} ὑπονοθεύων γυναικα ἀφορισθεῖσαν τῷ γυναικείῳ, δύο λίτρας δίδωσι.

ε'. Ἐὰν^{r)} κογχυλευτῆς στρατεύσῃται, ἢ ἀξιώματος τύχη, οὐδὲν ἤττον τῇ οἰκείᾳ ἀποδοθήσεται ὑχῆ. εἰ δὲ ὁμάεθνος τις ἔλαβε παρ' αὐτοῦ εἶδη ἠνά, ἀναδιδότω αὐτά.

[γ'.] Μηδεὶς^{s)}, ὡς ἔτυχεν, τοῖς δημοσίοις σωτείοις ἠγγραφέσθω, εἰ μὴ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ

quidquam accipiat. Si tamen omnino velit quid accipere, si quidem nihil de eo pactus sit, nihil omnino consequatur: sed si pactus sit, non ultra vicesimam partem dotis et ante nuptias donationis exigat, si dos ad ducentas usque auri libras pertingit. Minus autem, si velit, accipere ei permittit. Sin vero cuiuscunque maioris quantitatis dos sit, ultra decem auri libras proxenetam accipere non permittit, nec si perfecta est dos vel ante nuptias donatio. Quodsi praeter haec quis pactus sit, ne exigatur: sed et solum reddatur, sive pecuniam accepit, sive res, datae ei est confessio debiti, aut omnino accepit aliquid mobile, vel immobile, vel se movens: ita ut actiones moveantur non solum adversus accipientem, sed etiam adversus eius heredes, nec solum ab eo, qui dedit, sed etiam ab eius heredibus: poena decem auri librarum definita adversus eos, qui contra haec facere aliquid tentaverint.

TITULUS XVI.

De purpura Imperatoria, et gynaeciariis, et monetariis, et bastagariis.

I. Monetarii suae conditioni subiaceant: nec quisquam aliqua dignitate liberetur.

II. Quoniam procuratores rerum nostrarum, item tinctores et gynaeciarii, multa corruperunt et inquinaverunt, idque factum est inde, quod rerum administrationi praepositi fuerint: idcirco volumus in posterum, ne quis taliter fiat: alioquin capitis poenam luet.

VI. Qui gynaecii mancipium celaverit, ternas auri libras praestet.

VIII. Qui corruperit mulierem deputatam gynaecio, duas libras solvit.

XI. Si murilegulus militaverit, aut dignitatem consecutus fuerit, nihilominus propriae conditioni restituetur. Quodsi quis eiusdem originis cum ipso species ab eo quasdam acceperit, eas ipsas restituat.

XVI. Ne quis, ut statim venerit, publicis corporibus adscribatur, nisi urgente necessitate, et si sit

proposui, quam Syn. tantummodo usque ad verba οὐκ ἐπιτρέπει τῷ προξενητῇ λαμβάνειν exhibet. Harm. IV. 3. §. 12. habet ique ad vocem ἐπιζητεῖν. Ceterum esse eam constitutionem L. 6. C. V. 1. confirmatur auctoritate indicis titulorum Colisliniani supra laudati, qui eam in hunc Basil. titulum receptam tradit. m) Sic titulus XVI. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, ubi pro γυναικειαρίων dedi γυναικειαρίων et καὶ ante τῶν χαρακτῶν inserui. Tipucitus ita inscribit titulum: περὶ τῆς βασιλικῆς κογχύλης καὶ τῶν γυναικειαρίων, καὶ τῶν προκουρατῶρων τῶν γυναικῶν, καὶ περὶ τῶν χαρακτῶν καὶ βασταγαρίων: et addit: ζητεῖ καὶ βί. γγ'. τί. α'. καὶ τί. ιγ'. τοῦ νσ'. βί. περὶ τοῖνων χαρακτῶν ζῆτει καὶ βί. ξ'. ἰ. με'. κεφ. ζ'. καὶ τί. ξ'. (sic) καὶ βί. ξ'. τί. ε'. Index titulorum Colislinianus hanc suppeditat inscriptionem: περὶ τῆς κογχύλης καὶ τῶν γυναικειαρίων, καὶ τῶν προκουρατῶρων τῶν γυναικῶν, καὶ περὶ χαρακτῶν καὶ βασταγαρίων. Fabr. e Syn. p. 463. hanc inscriptionem composuit: περὶ μονηταρίων ἡτοι χαρακτῶν, κογχυλευτῶν καὶ γυναικειαρίων. n) L. 1. C. de iurilegulis (XI. 7. apud Graecos 8.) e Syn. p. 463. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 687. Pro ἀξίωμα lege ἀξιώματος.) L. 2. C. eod. e Syn. p. 463. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 687. sq. Initium usque ad οἱ γυναικειαριοὶ habet uiacius Comm. ad tres postremos Cod. Iustin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 169.) quem et de lectione conferas. p) L. 6. eod. e Syn. p. 463. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 688. Pro Ὅτι malim Ὅτι, ut τὸ pertineat ad ἀνδράποδον.) Hoc e Syn. p. 463. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. l. l. Sed quae e Syn. habet, L. 9. C. eod. non respondent. eunclavius Notat. II. 220. (in Thes. Otton. T. III. p. 1550.) aut ante hanc Legem excidisse eam, quae huic Basilicorum ioco respondet, putat, aut pro naviculam in L. 9. C. eod. Graecos legisse mulierculam vel ancillam vel ancillulam arbitratur. Sed cum ne hac ultima quidem eius coniectura sensus huius Basilicorum fragmenti dictae L. 9. prorsus conveniens eliciatur, priorem eius sententiam probo. r) L. 11. C. eod. e Syn. p. 463. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. VI. p. 688. s) L. 16. C. eod. e Basilicis edidit Cuiacius Comm. in tres postremos Cod. Iustin. libros (Opp. T. II. P. II. 170.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 688. Numerum capitis ipse adieci,



ἐκ γένους ὧν τοιούτων καὶ ἡλικίας, καὶ τέχνης ἐστὶν ἐπιτηδευοί, πράξεως γενομένης ἐπὶ τούτῳ παρὰ τῶν ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, καὶ κατατιθεμένου τοῦ σωματείου, ὡς ἐπιτηδευοί ἐστι, καὶ τὰ πραττόμενα εἰς ἡμᾶς ἀναφερέσθω, ὥστε ἡμᾶς πάλιν ἐπικυρώσαι διὰ θείων συλλαβῶν τάξιν προβατορίας λαμβανουσῶν. εἰ δὲ παραβῆται ταῦτά τις, οὔτε τὰς παραμυθίας λήψεται, τὰς ἐντεῦθεν, οὔτε κοινωνήσῃ τῷ σωματείῳ, ἀλλὰ βασανισθεὶς ἐξορισθήσεται διηνεκῶς ἐκ τῆς ἐπαρχίας, καὶ πᾶς δὲ συνεργήσας τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμοῖς ὑποκίεσται, καὶ μάλιστα ὁ πραιπόσιτος.

TITULUS IZ'

Περὶ χαλκίων.)

5. ε'. Ἐνός^{u)} πταίσαντος τῶν χαλκίων, εἰς πάντας
1. 10. ὁ κίνδυνος ἔρχεται, ὡς ὀφείλοντας ἀλλήλους κατα-
stris σκοπεῖν.
9.

TITULUS IH'

Περὶ τῆς τῶν παλαιῶν νομισμάτων ἐξουσίας.)

1. α'. Τὰ^{w)} νν'. ἐὰν ἔχη τύπον βασιλέως, ἀδια-
1. 11. στρόφως καὶ πιπρασκέσθω καὶ ἀγοραζέσθω, μόνον
stris ἵνα τὸν σταθμὸν καὶ τὸ εἶδος καλὸν ἔχη. εἰ δὲ τις
0. ἀμφισβητήσῃ πρὸς τοῦτο, ἰσχυρῶς τιμωρηθήσεται.

2. β'. Κατὰ τὴν μείωσιν τῶν νν'. καὶ τὸ τμήμα
eod. τῶν ὀνίων μειούσθω.

3. γ'. Μηδεὶς εἰς τὰ ὄβρυζα διαφορὰν ἡγείσθω τι-
eod. μῆματος· ἐπεὶ κεφαλικῶς τιμωρηθήσεται, ὅστις τὰ
παλαιὰ ὄβρυζα ὄντα εὐτελεστέρως διατιμᾷται.

TITULUS IO'

Περὶ προνομίων σωματείων τῆς Ῥώμης.)

TITULUS K'

Περὶ χοιρεμπόρων καὶ καπῆλων; καὶ λοιπῶν σωματείων.)

ε) Sic titulus XVII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, apud Tipucitum, et in indice titulorum Coisliliano. Continebantur hoc titulo constitutiones tituli Codicis Iustin. de fabricensibus (XI. 9. apud Graecos 10.) Synopsis nulla ex hoc titulo fragmenta exhibet. u) Legis 5. C. de fabricensibus hanc partem huc reposui e sch. o. ad Basil. XXIII. 3. cap. 87. (Fabr. T. III. p. 479. edit. nostr. T. II. p. 733.) ubi laudatur βιβ. νδ'. tit. ιζ'. κεφ. ε'. δ φρσιν, ἐνός πταίσαντος τῶν χαλκίων, εἰς πάντας τὸν κίνδυνον ἔρχεσθαι, ὡς ὀφείλοντας ἀλλήλους κατασκοπεῖν. Ex oratione indefinita feci finitam. v) Hanc tituli XVIII. inscriptionem exhibent index titulorum Cod. 1357. praemissus, index titulorum Coislilianus et Tipucitus. Syn. p. 463. ex eaque Fabr. T. VI. p. 689. ita titulum inscribunt: περὶ νομισμάτων παλαιῶν. w) L. 1. 2. 3. C. de veteris numismatis potestate (XI. 10. apud Graecos 11.) e Syn. p. 463. ubi cap. 1. 2. 3. h. t. efficiunt, habet Fabr. T. VI. p. 689. Depravatam Synopseos editione lectionem in cap. 1. emendavit e Codd. mss. Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 174. x) Sic titulus XIX. inscribitur in indice titulorum Coisliliano. Consentiant index titulorum Cod. 1357. praemissus et Tipucitus, nisi quod hic pro σωματείων habet σωματων, ille σωματικῶν. Continebantur eo titulo constitutiones tituli Codicis de privilegiis corporatorum urbis Romae (XI. 14. apud Graecos 15.) Tipucitus pergit: ζῆτε περὶ τούτων βι. βι. τῖ. βι. κεφ. πζ'. οὐ ἡ ἀρχή· Πόλις ἐστὶν ἡ Ῥώμη ἢ τῷ τέλει ζωννυμένη· ἢ δὲ Ῥώμη ἐστὶ καὶ ἐνθα τὰ περιουκῆματά ἐστιν. καὶ κεφ. ρογ'. καὶ θεμ. α'. οὐ ἡ ἀρχή· Τῆ τῶν ἀσσημάτων προσηγορία. καὶ κεφ. σλη'. οὐ ἡ ἀρχή· Πληθός ἐστι. καὶ τῖ. ε'. κεφ. τελευταῖον, καὶ τῖ. ζ'. κεφ. η'. τὸ τέλος, οὐ ἡ ἀρχή· Γενική νομιζέσθω διάταξις. καὶ βι. γ. τῖ. γ'. ὄλον, καὶ βι. ζ'. τῖ. α'. κεφ. ιθ'. θεμ. α'. οὐ ἡ ἀρχή· Μηδεὶς ἱμπορος ἢ μονιτάριος. καὶ τῖ. δ'. κεφ. ια'. οὐ ἡ ἀρχή· Πασῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχ... αι κεφ. ιβ'. καὶ βι. ζ. τῖ. η'. κεφ. σ'. θεμ. α'. οὐ ἡ ἀρχή· Ὁ πόλεως ἢ ουσιήματος ἢ σώματος ἀπελεύθερος. καὶ βι. ιθ'. τῖ. η'. ὄλον. In Syn. tituli XIX. XX. XXI. XXII. desiderantur. y) In hac tituli XX. inscriptione conveniunt index titulorum Cod. 1357. praemissus et Tipucitus, Verum in indice Coisliliano haec

ex eo genere, et aetate, et arte habilis sit, actis de eo apud Praesidem provinciae factis, et esse illum idoneum corpore deponente, et gesta ad nos deferantur, ut nos confirmemus divino oraculo nostro vice probatoriae. Qui vero haec non servaverit, neque solatia inde ulla percipiet, neque ullum cum collegio commercium habeat, sed tormentis subiectus in perpetuum exilium extra provinciam dabitur. Eisdemque poenis subiacebit, quicumque ei opem tulerit hac in re, et maxime praepositus.

TITULUS XVII.

De fabricensibus.

V. Si unus fabricensium deliquerit, ad omnes periculum pertinet, utpote qui se invicem inspicere debeant.

TITULUS XVIII.

De veterum nummorum potestate.

I. Solidi si formam Principis habuerint, sine omni refragatione ab ementibus et vendentibus tradantur et suscipiantur, modo pondus et speciem probam habeant. Quodsi quis aliter fecerit, graviter punietur.

II. Pro imminutione solidorum, venalium quoque rerum pretia minuantur.

III. Nemo solidorum obryzorum diversum pretium inducat. Nam capite punietur, qui obryzos solidos antiquos levius aestimat.

TITULUS XIX.

De privilegiis corporum urbis Romae.

TITULUS XX.

De suariis et susceptoribus vini, et reliquis corporibus.

TITΛOΣ KA'.

Περὶ συστημάτων καὶ χαλκοπρατῶν καὶ τραπεζιτῶν.²⁾

TITΛOΣ KB'.

Περὶ διδασκάλων παιδῶν τῆς πόλεως Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως.³⁾

TITΛOΣ KΓ'.

Περὶ προνομίων Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς μητροπόλεως Βηρύτου.⁴⁾

{α'.} Ἡ Κωνσταντινούπολις μὴ μόνον τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Ῥώμης τοῖς προνομίοις κεχρήσθω.

TITΛOΣ KΔ'.

Περὶ κανόνος σιτισμοῦ τῆς πόλεως Ῥώμης.⁴⁾

α'. Ἐάν τις ἀτέλειαν ἐπὶ σίτῳ ἢ ἐλαίῳ ἐπορήσῃ, ἀνίσχυρον ἔσται τὸ πράχθῃν.

{β'.} Τὸν ἐπιτεθέντα κανόνα τοῖς κτήμασι τοῖς Ῥωμαίοις οὐ βουλόμεθα ἐναλλάττεσθαι. εἰ δέ τις ἰσαθείη τοιαύτου τυχεῖν, διπλάσιον ἀπαιτεῖσθω ἢ βικαρίων καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν προσδεχομένων· τοιαῦτα καὶ συγκεκρημένων τῷ κανόνι, περιοριμένων· οἱ δὲ πρῶτοι τῆς τάξεως ἀποτιμηθήσονται.

TITΛOΣ KE'.

Περὶ οἴτου Κωνσταντινουπόλεως.⁶⁾

α'. Μηδενὶ παντελῶς ἀντὶ τῶν ἀνόνων, μηδὲ

TITULUS XXI.

De collegiatis et chartopratis et nummulariis.

TITULUS XXII.

De magistris liberorum in urbe Roma e Constantinopoli.

TITULUS XXIII.

De privilegiis Constantinopolis et metropolis Beryti.

I. Constantinopolis non solum Italiae, sed ipsius etiam Romae privilegiis fruitor.

TITULUS XXIV.

De canone frumentario urbis Romae.

I. Si quis immunitatem frumenti oleive impetaverit, invalidum erit quod actum est.

II. Impositum canonem praedii Romanis immutari nolumus. Si vero quis conatus fuerit id consequi, duplum ab eo exigatur: vicariis et iudicibus, qui eiusmodi admittunt et canonem usurpant, deportandis: primatibus autem officiorum capitali supplicio puniendis.

TITULUS XXV.

De frumento Constantinopolis.

I. Nulli penitus, ne divinae quidem domui, pro

untur: α'. β'. γ'. δ'. ε'. ζ'. η'. θ'. ι'. κ'. λ'. μ'. ν'. ξ'. ο'. π'. ρ'. σ'. τ'. υ'. φ'. χ'. ψ'. ω'. πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποδοτικῶν, πρὸς χοιρεμπόρων καὶ κτηνῶν καὶ λοιπῶν σωματικῶν. Codicilianum sequeris, tituli Codicis de pistoribus (XI. 15. apud Graecos 16.) et de suariis et susceptoribus vini, 16. apud Graecos 17.) hoc Basilicorum titulo continebantur: sed secundum reliquos tantummodo titulus Codicis de rris in hunc Basilicorum titulum receptus esse videtur, ita ut titulus Codicis de pistoribus fortasse repositus fuerit sub lo XIX. huius Basil. libri. 2) Hanc tituli XXI. inscriptionem exhibent index titulorum Cod. 1357. praemissus, index lorum Coislinianus, et Tipucitum. Continebatur eo titulus Codicis de collegiatis, et chartopratis et nummulariis (XI. 17. 1 Graecos 18.) Pro χαλκοπρατῶν in inscriptione tituli legendum est χαρτοπρατῶν, ut iam vidit Cuiacius Comm. ad postrem. Cod. Iust. lib. (Opp. T. II. P. II. p. 183.). a) Sic titulus XXII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. misso et apud Tipucitum. Index titulorum Coislinianus eandem inscriptionem habet, omissis verbis τῆς πόλεως. sinebatur hoc titulo Basilicorum titulus Codicis de studiis liberalibus urbis Romae et Constantinopolitanae (XI. 18. apud eos 19.). In inscriptione tituli pro διδασκάλων malim legere διδασκαλας. Fortasse etiam titulus Codicis, qui sequitur, honoratorum vehiculis sub hoc Basil. titulo repositus erat. b) Hanc tituli XXIII. inscriptionem exhibent index lorum Cod. 1357. praemissus et Tipucitum. Index titulorum Coislinianus hanc habet: πρὸς προνομίων Κωνσταντινουπόλεως. α'. τοῦ κωδ. τ'. κβ'. πρὸς προνομίων Βηρύτου καὶ Τύρου. Fabrotus ita inscribit titulum: πρὸς προνομίων τῆς πόλεως Κωνσταντινου. Continebantur hoc titulo tituli Codicis de privilegiis urbis Constantinopolitanae et de metropoli Beryto . 20. 21. apud Graecos 21. 22.). e) L. un. C. de privil. urbis Constantinop. (XI. 20. apud Graecos 21.) e Syn. p. 460. numerus capitis non adicitur, habet Fabr. T. VI. p. 680. Legitur eadem constitutio iisdem verbis, nisi quod τοῖς bis titur, apud Balsamonem ad Phot. tit. VIII. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 929.) ubi dicitur esse cap. 6. tit. 1. lib. V. il. In nostris autem Basilicis hoc loco non reperitur. d) Sic titulus XXIV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praeso at apud Tipucitum. Index titulorum Coislinianus hanc habet inscriptionem: πρὸς τοῦ μηδένα ἔχειν οἴτου ἀτέλειαν. rotus hanc habet inscriptionem: πρὸς ἀνόνων τῆς πόλεως Ῥώμης. Continebatur eo titulo titulus Codicis de canone frumentario urbis Romae (XI. 22. apud Graecos 23.). e) L. 2. C. h. t. e Syn. p. 459. ubi dicitur esse cap. 1. h. t. habet Fabr. T. p. 690. Syn. pro οἴτῳ habet οἴτω, quod Leuncl. in marg. emendavit. f) L. 3. C. h. t. e Syn. p. 459. ubi numerus tis non adicitur, habet Fabr. l. 1. Numerum capitis β'. ex coniectura reposui. g) Haec tituli XXV. inscriptio reperitur ndice titulorum Cod. 1357. praemissus, Coisliniano et apud Tipucitum. Fabrotus e Syn. p. 463. sic eum inscribit: πρὸς ἰων διδομένων τῇ τε Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς σχολαίοις. Continebatur eo titulo titulus Codicis de frumento urbis stantinopolitanae (XI. 23. apud Graecos 24.). h) L. 1. C. h. t. e Syn. p. 463. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 690.



τῷ θεῷ οἴκῳ οἶτος παρεχέσθω· ἀλλὰ τοῖς μαγκι-
πίοις διδόνθω ἐπὶ τῷ τοῦς οἴκους ἄρτους ὡπτημέ-
νους λαμβάνειν. ἐπιτίοιγε συμβήσεται ἕκαστον ἀγο-
ράζειν ἄρτους, ἐξ ὧν ὠφείλειν πωλεῖν.

L. 2.
XI. 24.
nostris
23.
β'. 'H') ποσότης τοῦ χρυσοῦ ἢ ἀφωρισμένη εἰς
προχρεῖαν συνωνῆς μηδέποτε μειοῦσθω, μηδὲ εἰς
ἑτέρας χρεῖας ἀναλισκέσθω. ἐπὶ ὑπομνημάτων δὲ
γινέσθω, τί δίδεται τοῖς ἀρτοκόποις, καὶ τί παρ'
αὐτῶν καταβάλλεται. ὃ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν τὸ
διπλοῦν κατατίθεται.

TITULOS KZ'.

Περὶ ἀννόμων πολιτικῶν.^{k)}

TITULOS KZ'.

Περὶ προσαιτούντων ῥωμαλέων.^{l)}

L. un.
XI. 26.
nostris
25.
α'. 'Eξέστω^{m)} παντὶ τοῦς αἰτοῦντας, ὅμοιους ὄν-
τας καὶ νεάζοντας, ἐρευνᾶν καὶ προσάγειν τῷ δημο-
σίῳ, καὶ δεικνύειν τοιοῦτους ὄντας· ὥστε, εἰ δοῦλος
εὔρεσθῆι, ἔχειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἰδίαν χεῖρα· εἰ δὲ
ἐλεύθερος, εἰς γεωργίαν, ἔχοντος τοῦ διαπότου κατὰ
τοῦ κρύψαντος ἢ ὑπονοθεύοντος τὰς ἰδίας ἀγωγάς.

TITULOS KH'.

Περὶ δικαίου πράγματος δημοσίου.ⁿ⁾

L. 3.
XI. 30.
nostris
29.
β'. 'H°) πόλις, ὡς ἀνηθος, ἐξτρα ὄρδινεμ δὲ-
ναται βοηθεῖσθαι.

TITULOS KΘ'.

Περὶ ὑπηρεσίας πραγμάτων δημοσίων.^{p)}

annonis frumentum praebatur: sed mancipibus detur,
ut domibus cocti panes exhibeantur. Nam ceteroqui
continget, ut quisque sibi panes emat, cum eos po-
tius vendere debeat.

II. Auri statuta quantitas ad prorogationem coem-
tionis frumentariae nunquam minuat, nec ad alios
usus expendatur. Sed ad gesta notetur, quid detur
mancipibus, et quid ab iisdem solvatur. Qui contra
haec fecerit, duplum solvit.

TITULUS XXVI.

De annonis civilibus.

TITULUS XXVII.

De mendicantibus validis.

I. Cuius liceat mendicantes, qui sani sunt et
annis vegeti, explorare et in publicum adducere, ac
tales esse probare: ut si quis servus esse deprehensus
fuerit, in suam eum potestatem redigat: sin liber,
in colonatum, domino adversus eum, qui celavit vel
corrupit, actiones suas habente.

TITULUS XXVIII.

De iure reipublicae.

II. Respublica, ut impubes, extra ordinem ad-
iuvari potest.

TITULUS XXIX.

De administratione rerum publicarum.

i) L. 2. C. h. t. e Syn. p. 464. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 690. sq. k) Sic titulus XXVI. inscribitur in indice titulorum Coisliliano et apud Tipucitum. Index titulorum Cod. 1357. praemissus habet: *περὶ κανόνων πολιτικῶν*. Continebatur hoc titulo titulus Codicis *de annonis civilibus* (XI. 24. apud Graecos 25.). In L. 1. C. h. t. *Cuiacius* Comm. ad tres postremos Cod. Iust. libros (Opp. T. II. P. II. p. 187.) pro *virorum* legendum censet *virilium*, idque tuetur auctoritate Graecorum, qui legunt *καθ' ἕκαστον*. l) Sic titulus XXVII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, Coisliliano et apud Tipucitum. Fabrotus e Syn. p. 464. sic eum inscribit: *περὶ ῥωμαλέων αἰτούντων*. Continebatur hoc titulo titulus Codicis *de mendicantibus validis* (XI. 25. apud Graecos 26.). m) L. un. C. h. t. e Syn. p. 464. ubi dicitur esse cap. 5. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 691. Synopseos editae lectionem corruptam emendavit et lacunam e Codd. mss. supplevit *Labbaeus* Obs. et Emend. in Syn. p. 175. Numerus capituli in Syn. corruptus est; reponendus est; reponendus est numerus α'. Attaliata tit. L. §. 2. initium exhibet usque ad τοιοῦτους ὄντας, quibus haec addit: *ὥστε εἰς δουλείας θειντάς ἐκδίδοσθαι, καὶ μὴ ἀργούς εἶναι*. Pro *αἰτούντας* Attal. habet *ἀπαιτούντας*, et pro *δεικνύειν* habet *διαμηνύειν*. Syn. addit: *προσίζηται περὶ τούτου σαφίστερον εἰς τὸ περὶ κοιναίστιμος ἤτοι ἐρευνητοῦ*. n) Sic titulus XXVIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index titulorum Coislilianus sic inscribit titulum: *περὶ δικαίου πραγμάτων πόλεων*. In Synopsi hic titulus desideratur, utl et reliqui usque ad tit. XXXVI. Continebatur hoc titulo titulus Codicis *de iure reipublicae* (XI. 29. apud Graecos 30.). o) L. 3. C. h. t. e Syn. p. 460. huc reponendam censui, ubi dicitur esse cap. 2. tit. XXIX. lib. LIV. Basil. Sed sub titulo XXVIII. reponendum esse hunc locum, auctoritate indicum memoratorum et Tipuciti evincitur. Praetermisi hunc locum Fabrotus. Argumentum L. 2. C. h. t. traditur in sch. i. ad Basil. XXIX. 1. cap. 96. (Fabr. T. IV. p. 647. edit. nostr. T. III. p. 435.) his verbis: *ὡς γὰρ κῆται βιβ. α'. τοῦ κώδικος, tit. λ'. διατ. β'. οὐκ ἔχει σωπηρῶν ὑποθήκην ἢ πόλις* p) Sic titulus XXIX. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislilianus hanc habet inscriptionem: *περὶ πόλεων καὶ διοικητῶν καὶ τῶν μισθωσαμένων ἐμφυτευτῶν κτημάτων*. Lege *ἐμφυτευτικά κτήματα*. Continebatur hoc titulo titulus Codicis *de administratione rerum publicarum* (XI. 30. apud Graecos 31.). Tipucitus genuinum ut videtur, Basilicorum textum L. 1. C. h. t. sic exhibet: *καὶ ὅτι ὁ ἐμφυτευτικὸν ἔχων ἀγρόν, καὶ ἀμίμπτως παρέχων τὸ τέλος ἄκων οὐκ ἐβληθήσεται ἐξ αὐτοῦ, κἂν ἐκ τοῦ δημοσίου ἐμφυτεύσεται τὸν ἀγρόν*.

TITΛΟΣ Δ'.

Περὶ πιπρασκομένων πραγμάτων πόλεως. ^{g)}

TITΛΟΣ ΔΔ'.

Περὶ χρεωστῶν πόλεως. ^{†)}

TITΛΟΣ ΔΒ'.

Οἰωδῆποτε τις ἀξιώματι μετέλθῃ. ^{‡)}

TITΛΟΣ ΔΓ'.

Ἰηδεὶς ἐλεύθερος βιάως ἀχθεὶς πρᾶγμα δημόσιον χειρίσαι ἀναγκασθῆ. ^{§)}

TITΛΟΣ ΔΔ'.

Ἡ δαπάνη τῶν ἀποφυγόντων τὰς λειτουργίας εἰς μόνον τὸν ἕτερον ἀνήκειν. ^{||)}

TITΛΟΣ ΔΕ'.

Περὶ τῶν ἐκ τοῦ ὀφφικίου οἰουδῆποτε χειρίσαι συνιῶσιν. ^{¶)}

TITΛΟΣ Δς'.

Περὶ καταβολῶν καὶ ἐλευθεριῶν χρεωστῶν πόλεως. ^{Ⓜ)}

TITULUS XXX.

De vendendis rebus civitatis.

TITULUS XXXI.

De debitoribus civitatis.

TITULUS XXXII.

Quo quisque ordine conveniatur.

TITULUS XXXIII.

Ne quis liber invitus actum reipublicae gerere cogatur.

TITULUS XXXIV.

Sumtus eorum, qui munera effugerunt, ad partem alterius pertinere.

TITULUS XXXV.

De his, qui ex officio, quod administrant, conveniuntur.

TITULUS XXXVI.

De solutionibus et liberationibus debitorum civitatis.

g) Sic titulus XXX. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, Coisliliano et apud Tipucitum. Continebatur titulus Codicis de vendendis rebus civitatis (XI. 31. apud Graecos 32.). r) Haec in omnibus est tituli XXXI. inscriptio. Continebatur eo titulus Codicis de debitoribus civitatis (XI. 32. apud Graecos 33.). s) Sic titulus XXXII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislilianus hanc habet inscriptionem: περὶ στρατηγῶν καὶ προβληθέντων διοικῶν πολιτικὰ χρήματα. Continebatur hoc titulo titulus Codicis quo quisque ordine conveniatur (XI. 33. apud Graecos 36.) cuius inscriptionem Graeci male reddiderunt verbis οἰωδῆποτε τις ἀξιώματι μετέλθῃ. Reddenda ius fuisset sic: Τίνοι τις τάξει ἰναχθῆ. Tipucitus pergit: τουτέστιν, εἰ διοικῶ τις τὰ χρήματα τῆς πόλεως ἢ μεθ' ἑτέρου, εἰς δόλοληρον ἐνίχεται, καὶ ἰὰν ὁ εἰς ἄπορος εὐριθῆ, καὶ ἰὰν οἱ δύο στρατηγοὶ γένοιμινοὶ ἰδάνεισαν χρήματα· εἰτα ὁ εἰς ἄπορος ἔχη τοὺς χρεώστας, καὶ ἐτελεύτησιν. His argumentum indicatur, ut videtur, L. 1. et 4. C. h. t. t) Sic titulus XXXIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislilianus hanc habet inscriptionem: ὡςτε ἀναγκάσσομαι εὐγενῆ πρᾶξιν πόλεως δουλικῆν χειρῶν. Continebatur hoc titulo titulus Codicis ne quis liber invitus actum reipublicae gerere cogatur (XI. 36. apud Graecos 37.). u) Sic titulus XXXIV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Prior tamen index habet τῆς λειτουργίας, et Tipucitus τὸ ἕτερον. Index Coislilianus hanc habet inscriptionem: περὶ ἀγγαρευτῶν, quia in L. un. C. h. t. de onere angariarum sermo est. Continebatur hoc titulo titulus Codicis sumtus iniuncti muneris ad omnes collegas pertinere (XI. 37. apud Graecos 38.). In inscriptione huius tituli pro δαπάνη reponendum est τὴν δαπάνην. Sed nec ita inscriptio recte se habet: nam sensus est: sumtus eorum, qui munera effugerunt, ad solum alterum pertinere: quod absurdum est, quia sumtus muneris, ad quod quis cum aliis creatus est, licet dam id deseruerint, ad omnes pertinet, ut ex L. 1. C. h. t. patet. Fortasse legendum est: τὴν δαπάνην τῶν ἀποφυγόντων λειτουργίας εἰς τὸ μέρος τὸ ἕτερον (sive τοῦ ἑτέρου) ἀνήκειν i. e. sumtus eorum, qui munera effugerunt, ad partem alterius pertinere. v) Sic titulus XXXV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. In indice Coisliliano haec reperitur inscriptio: περὶ δανείσαντος ὀνόματι πόλεως. Continebatur hoc titulo titulus Codicis de his, qui ex officio, quod administrant, conveniuntur (XI. 38. apud Graecos 39.) quam rubricam Graeci male reddiderunt. Reddenda ius sic erat: περὶ τῶν, οἵτινες ἐκ τοῦ ὀφφικίου, ὅπου ἐχείρισαν, ἐνάγονται. Tipucitus inscriptioni haec subiunxit: τίστιν, εἰ ὁ τὰ τῆς πόλεως δανείσας χρήματα εὐπόρως ἢ ἀπόρως ἰδάνεισεν, τότε ἐνίχεται ἢ μή. w) Sic titulus XXXVI. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Apud Tipucitum sic: περὶ καταβολῶν χρεῶν (num χρεῶν an χρεωστῶν?) πόλεως. Index Coislilianus hanc habet inscriptionem: περὶ ἀποχῆς οὐκείτου πόλεως καὶ περὶ πολιτικῶν χρημάτων. Continebatur hoc titulo titulus Codicis de solutionibus et liberationibus debitorum civitatis (XI. 39. apud Graecos 40.).



ΤΙΤΛΟΣ ΑΖ'.

Περὶ θεάτρων καὶ θυμελικῶν.^{x)}

L. 1. α'. Ἐπιτελεισθῶσαν^{y)} μὲν οἱ ἀγῶνες ἀκωλύτως
 XI. 41. τοῦ λοιποῦ. μηδεὶς δὲ ἀγωνίζεσθω ἄκων· ἐκόντας γὰρ
 nostris 40. βουλόμεθα δαπανᾶν.

L. 2. [β'.] Οἱ^{z)} ἡνίοχοι Κωνσταντινουπόλεως μὴ ὑπο-
 cod. κεισθῶσαν τῷ ἐπαρχῶ εἰς τὸ τύπτεσθαι· εἰ μὴ περὶ
 αὐτὴν τὴν ἵπποδρομίαν ἁμαρτήσωσιν.

L. 4. [δ'.] Ἐν^{a)} δημοσίαις στοαῖς ἢ πλησίον βασιλι-
 cod. κῶν εἰκόνων, ἢ ἐν ἐπισήμοις τόποις τῆς πόλεως οὐ
 δεῖ μίμων, ἢ ἡνιόχων, ἢ ὀρχηστῶν, ἢ ἑτέρων προσ-
 ὄπων ἀσέμνων εἰκόνας ἀνατίθεσθαι, ἀλλὰ ἐν ταῖς
 εἰσόδοις τοῦ ἵππικοῦ, ἢ τοῖς προσκηνίοις τοῦ θεάτρου.

L. 5. ε'. Μηδεὶς^{b)} τῶν ἀρχόντων ἀπὸ πόλεως εἰς πό-
 cod. λιν, ἢ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν μετακομιζέτω ἵπ-
 πους, ἢ ἡνιόχους, ἢ ὀρχηστᾶς, ἢ θηρία. δεῖ γὰρ
 ἐκάστην πόλιν τὴν οἰκίαν τέρψιν ἔχειν. ἐπεὶ ἱερο-
 συλίας κρίνεται.

ΤΙΤΛΟΣ ΑΗ'.

Περὶ ἀναλωμάτων δημοσίων θεωριῶν.^{c)}

un. α'. Ἐὰν^{d)} ὁ ἄρχων τὰ ἀφιερωμένα θεῖαις ἀνή-
 XI. 42. λωσεν εἰς τειχῶν ἐπισκευήν, ἐπαινετὸς ἔσται, πυρε-
 nostris 41. σχηκῶς ἀσφαλῶς τὰς θεῖαις τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι.

x) Sic titulus XXXVII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus: περὶ θεάτρων καὶ θυμελικῶν, καὶ ἡνιόχων, καὶ ἵππων ὀρχηστῶν, καὶ θηρίων ἡμῶν. Index Coislinianus hanc habet inscriptionem: περὶ ἵπποδρομικῶν καὶ θυμελικῶν. In Syn. p. 459. tit. V. etiam inscribitur περὶ θεάτρων καὶ θυμελικῶν, sed quae ibi reposita sunt, pertinent ad tit. XXXVII, quem Syn. p. 464. ex eaque Fabrotus sic inscribit: περὶ δημοσίων ἵππων καὶ ἀγῶνων, καὶ ἡνιόχων, καὶ θυμελικῶν. Continebantur hoc titulo constitutiones 1—5. Codicis de spectaculis et scenicis et lenonibus (XI. 40. apud Graecos 41.). Nam Balsamo ad Phot. tit. XIII. cap. 22. (apud Voellum T. II. p. 1126.) dicit, tit. 41. lib. XI. Codicis esse tit. 37. lib. LIV. Basil. et quinque priora capita tit. 41. lib. XI. Cod. posita esse in tit. 37. lib. LIV. Basil. reliqua autem in tit. 38. lib. LX. Basil. y) L. 1. C. h. t. e Balsamone ad Phot. tit. XIII. cap. 21. (apud Voellum T. II. p. 1125.) restituta est, ubi dicitur esse cap. 1. tit. 37. lib. XLIV. Basil. Sed pro μδ', reponendi sunt numeri νδ'. Praetermisit hunc locum Fabrotus. z) L. 2. C. h. t. e Syn. p. 459. ubi dicitur esse cap. 3. tit. 5. huius libri, habet Fabr. T. VI. p. 679. Numerum capituli corruptum emendavi. a) L. 4. C. h. t. e sch. h. ad Basil. XXI. 2. cap. 4. (Fabr. T. II. p. 609. edit. nostr. T. II. p. 435.) ubi dicitur esse posita tit. 37. lib. LIV. Basil. huc reposui. Praecedunt haec: γησι γὰρ, ὅτι κ. τ. λ. Ipsa Basilicorum verba citari arbitror. b) L. 5. C. h. t. e Syn. p. 459. et 464. bis habet Fabr. T. VI. p. 679. et 691. Priore Synopseos loco est cap. 5. tit. 5. lib. LIV. posteriore cap. 5. tit. 37. eiusdem Basil. libri. c) Sic titulus XXXVIII. inscribitur apud Tipucitum. Similis est inscriptio in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, ubi tamen pro θεωριῶν male legitur θηρίων. Index Coislinianus sic titulum inscribit: ὥστε μὴ ἰγκαλιεῖσθαι τοὺς ἀρχοντας εἰς ἐπίκτησιν τειχῶν τὰ ἀνήκοντα ταῖς θεῖαις δαπάναις. Haec sic emenda: ὥστε μὴ ἰγκαλιεῖσθαι τοὺς ἀρχοντας εἰς ἐπίκτησιν τειχῶν τὰ ἀνήκοντα ταῖς θεῖαις δαπανῶντας. Ne accusentur Praesides, qui quae ad spectacula destinata sunt, in murorum refectonem impendunt. Fabr. sic titulum inscribit: περὶ δαπανῶν τῶν δημοσίων θεῶν. Continetur h. t. titulus Codicis de expensis ludorum publicorum (XI. 41. apud Graecos 42.). d) L. un. C. h. t. e Syn. p. 461. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 692. Balsamo ad Phot. tit. XIII. cap. 22. (apud Voellum T. II. p. 1126.) tit. 42. lib. XI. Codicis dicit esse in tit. 38. lib. LIV. Basil. verum eius capita non esse in Basilicis reposita. Idem auctor, titulos 44. 45. 46. lib. XI. Codicis non esse in Basilicis positos. Sunt ergo omissi in Basilicis tituli Codicis de gladiatoribus penitus tollendis (XI. 43. apud Bals. 44.) de venatione ferarum (XI. 44. apud Bals. 45.) et de maivama (XI. 45. apud Bals. 46.).

TITULUS XXXVII.

De theatris et thymelicis.

I. Certamina in posterum sine impedimento celebrantur. Nemo autem invitus certamen edat: volentes enim volentes impensas praestare.

II. Qui agitandi munus Constantinopoli exercent, a Praefecto non verberentur: nisi in ipso circensi certamine peccaverint.

IV. In publicis porticibus, vel iuxta imagines Principum, vel in locis insignibus civitatis, mimorum aut agitatorum, aut histrionum, aut aliarum personarum inhonestarum imagines collocari non debent, sed in aditu circi, vel theatri prosceniis.

V. Nemo iudicum ex civitate in aliud oppidum, vel ex provincia in provinciam traducat equos, aut aurigas, aut histriones, aut bestias. Nam unamquamque civitatem suam habere festivitatem oportet. Alioquin sacrilegii damnatur.

TITULUS XXXVIII.

De expensis ludorum publicorum.

I. Si Praeses ea, quae ad spectacula dedicata erant, in refectonem murorum impenderit, laudandus erit, ut qui praestiterit, quo spectacula secure deinceps exhibeantur.



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBLION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LV.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ γεωργῶν, ἐναπογράφων καὶ μισθωτῶν.^{a)}

α'. 'Ο^{b)} γεωργὸς ἀσχολούμενος περὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν, ἢ περὶ λογισμῶν, μὴ ἀφελκείσθω εἰς τὸ ἔξω τῶν ὠρισμένων βάρη· ἐπειδὴ ἀναγκαίως γόληται.

δ'. 'Υπέρ^{c)} τῶν γεωργῶν οἱ δεσπόται ἀπαιτοῦνται τὴν συντελείαν.

[ζ'.] 'Ο^{d)} μὴ ἀποκαθιστῶν τὸν ἀλλότριον γεωργὸν ἴσως τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κεπιτατόνα, καὶ ἄλλον γεωργόν, καὶ ἀργύρου τῷ φίσκῳ.

η'. Εἴ^{e)} τις δήποτε ἀτέλειαν ἐδωρήσατό τι, δὲν ἦν ἀναγκασθῆσεται συντελεῖν.

ιη'. Αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος^{f)}. Τῶν γεωργῶν μὲν ἐναπόγραφοί εἰσι, καὶ τὰ τούτων πεκούλια

TITULUS I.

De agricolis, censitis, et colonis.

I. Occupatus agricola fructibus colligendis, vel rationibus, ad onera extraordinaria ne trahatur: quippe necessariis occupationibus detinetur.

IV. Pro colonis munia functionum a dominis exiguntur.

VII. Qui alienum colonum non restituit, capitacionem pro eo praestat, et alium colonum, et fisco duodecim argenti libras.

VIII. Si quis cuicumque donaverit immunitatem, nihilominus contribuere cogetur.

XVIII. Imperator Anastasius. Agricolarum alii quidem sunt adscriptitii, et eorum peculia dominis

a) Hanc inscriptionem tituli I. exhibent indices titulorum, alter Cod. 1357. praemisus, alter Coislilianus. Tipucitus habet: περὶ γεωργῶν, ἐναπογράφων, παροίκων. In Syn. p. 464. ex eaque apud Fabrotum hic titulus ita inscribitur: γεωργῶν, ἐναπογράφων καὶ παροίκων, καὶ μισθωτῶν, καὶ περὶ τῶν ἐξ αὐτῶν τικτομένων, καὶ περὶ πατριμονιῶν γεωργῶν, ἢ τοῖς ἰδιοκτητῶν. Continetur hoc titulus Codicis de agricolis et censitis, et colonis (XI. 47. apud Graecos 48.). L. I. C. h. t. e Syn. p. 464. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 693. Synopsis edita habet: ὁ γεωργούμενος τὴν συλλογὴν. Leuncl. in marg. emendat: ὁ γεωργὸς ἀσχολούμενος περὶ τὴν συλλογὴν, quam emendationem ex Codd. mss. imavit Labbaeus Obs. et Emencl. in Syn. p. 176. Etiam Cuiacius Comm. ad tres postremos Cod. Iust. libros (Opp. P. II. p. 212.) ex Basil. lib. LV. tit. 1. hoc caput laudat usque ad vocem λογισμῶν, et pro rationibus in Codice ex Basil. nit rationibus. Argumentum L. 2. C. h. t. Tipucitus his tradit verbis: καὶ ὅτι ὁ πεπράστων χωρίων ἢ δωρούμενος οὐκ εἶναι παρακατῶν τοὺς γεωργοὺς ἀλλαχθῆ μετενέγκαι, ὡς ἀπὸ συμφέρων· ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ χωρίου κατεχέτω αὐτοὺς ἢ τιπρασιέτω. Qui praedium vendit vel donat, non potest retinens colonos ad alia loca transferre, tanquam ex pacto: cum praedio eos teneat, aut cum eo vendat. c) L. 4. C. h. t. e Syn. p. 464. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 693. Tipucitus: καὶ τίνες ἀπαιτοῦνται τὰς συντελείας αὐτῶν. Idem L. 6. et 7. C. h. t. argumentum his indicat verbis: περὶ ἐναπογράφων (lege ἐναπογράφων) φησὶ δὲ τὸν γεωργὸν, καὶ ὅτι οἱ ἐναπόγραφοι χωρὶς τῆς γῆς οὐ πιπράσκονται, καὶ ποιητῆς τοῦ τούτου ποιῶντος. d) L. 8. et 12. C. h. t. reperiuntur in unum caput contractae Basil. lib. VI. tit. 3. cap. 21. r. T. I. p. 195.) nec vero in editione nostra, qua textus Codicis Coislilianus exhibetur. Lacunam inter καὶ et ἀργύρου e verbis δώδεκα λίτρας. Hoc caput huc reposui, cum Tipucitus argumentum L. 12. C. h. t. sub hoc titulo indicet his verbis: καὶ περὶ τοῦ δεχομένου φυγάδα δοῦλον ἐναπόγραφον. Inseras ἢ ante ἐναπόγραφον. e) L. 9. C. h. t. e Syn. p. 457. dicitur esse cap. 8. tit. 1. lib. LV. habet Fabr. T. VI. p. 693. Argumentum L. 10. C. h. t. Tipucitus sic indicat: καὶ περὶ λατίνων ξίνων. φησὶ γάρ, δύο καὶ τρεῖς ἄνδρας τῷ ἔτηματι τῆς κεφαλαιώσας σημαίνεσθαι, γυναῖκας δὲ τέσσαρας. Et mentum L. 18. pr. C. h. t. sic: καὶ ὅτι μετὰ τῶν μισθωτῶν καὶ τῶν παροίκων οὐδέμῃ διαφορά, εἰ καὶ τὸ ὄνομα διττόν. δ. C. h. t. apud Eustathium Cap. I. §. 10. (edit. Zachar.) sic exhibetur: οἱ γεωργοὶ ὠφελον τῇ βάλῃ ἢ τοῖς τῆ γεωργίας πῆχθαι, ὡς τε μὴδὲ ἐν ῥοπῇ τινος καιροῦ ἀποστῆναι τῆς γεωργίας. β. ια'. τοῦ κώδικος τ. μῆ'. διατ. ιε'. quibus in editione ciana additur post διατ. ιδ'. ut Cuiacius legit: τῶν δὲ βασιλ. β. ιε'. τ. α'. κεφ. ιδ'. f) L. 18. C. h. t. e Cuiacii Comm. res postrem. Cod. Iust. libros (Opp. T. II. P. II. p. 218.) cum nomine Imperatoris Anastasii habet Fabr. T. VI. p. 693. sq. em sine nomine Anastasii leguntur in Syn. p. 464. ubi efficiunt cap. 18. h. t. Vox μένοντες tamen in Syn. omittitur. una Imperatorum in Basilicis conmitti constat. Noli tamen Anastasii nomen omittere, cum Cuiacius ex Codice Basil. erit. Argumentum eiusdem constitutionis ab Eustathio cap. XI. §. 6. (edit. Zachar.) his verbis indicatur: οἱ δ' ἐτη γήσαντες συντελετώσαν, κἂν μὴ ὦσαν ἐναπόγραφοι: quibus in editione Cuiaciana additur: ὡς β. ια'. τοῦ κωδ. τ. μῆ'. ιδ'. τῶν δὲ βασιλ. β. ιε'. τ. α'. κεφ. ιη'. cf. edit. Zachar. p. 230. not. 27. L. 20. §. 3. C. h. t. in sch. u. Enantiophanis Iust. XXIII. 3. cap. 6. (Fabr. T. III. p. 412. edit. nostr. T. II. p. 687.) laudatur hoc modo: ἐν δὲ τῇ κ'. διατάξει τοῦ τ. ι. τοῦ ια'. β. β. τοῦ κωδ. ἦγουν β. β. ιε'. τ. α'. κεφ. ιδ'. καλύει τοὺς γεωργοὺς ἐπὶ πολλῶν χρόνων καταβαλόντας τὴν ὁδόν, ἀντιλέγειν περὶ καταστάσεως, ἐκβαλλομένους τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ, ἢ τῇ συνεχεῖ δόσει τῆς προσόδου. Iust. T. V.



τοῖς δεσπόταις ἀνήκει· οἱ δὲ χρόνῳ τῆς τριακονταετίας μισθωτοὶ γίνονται, ἐλεύθεροι μένοντες μετὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, καὶ οὗτοι δὲ ἀναγκάζονται καὶ τὴν γῆν γεωργεῖν, καὶ τὸ τέλος παρέχειν. τοῦτο δὲ καὶ τῷ δεσπότῃ, καὶ τοῖς γεωργοῖς λυσιτελεῖ.

ΤΙΤΛΟΣ Β΄.

Ἐν ποίαις αἰτίαις οἱ ἐναπόγραφοι πάροικοι τοῖς δεσπόταις κατηγορεῖν δύνανται.^{ε)}

ΤΙΤΛΟΣ Γ΄.

Περὶ παροίκων τῆς Παλαιστίνης, Θράκης καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ.^{η)}

ΤΙΤΛΟΣ Δ΄.

Ὅπως οἱ πάροικοι πρὸς μηδεμίαν λειτουργίαν προσκληθῶσιν.^{ι)}

ΤΙΤΛΟΣ Ε΄.

Μὴ ἐξέστω τοῖς οἰκήτοσι τῶν μητροκομιῶν τοὺς ἰδίους τόπους εἰς ξένον μεταφέρειν.^{κ)}

α΄. Ἐάν^{λ)} μητροκομῆτης ἐκποιῆσαι θελήσει πρᾶγμα, μηδενὶ ἐξωτικῷ ἐκποιήτω αὐτό, ἀλλὰ τῆς αὐ-

competunt: alii vero tempore annorum triginta coloni fiunt, liberi manentes cum rebus suis, et ii etiam coguntur terram colere, et canonem praestare. Hoc et domino, et agricolis utilius est.

TITULUS II.

In quibus causis coloni censiti dominos accusare possunt.

TITULUS III.

De colonis Palaestinae, Thraciae et Illyrici.

TITULUS IV.

Ne rusticani ad ullum obsequium devocentur.

TITULUS V.

Ne liceat habitatoribus metrocomiarum loca sua ad exterum transferre.

I. Si voluerit metrocomiae habitator rem alienare, nulli eam extraneo vendat, sed eiusdem vici habi-

Apud Tipucitum epitomae L. 21. 13. §. 1. L. 16. 18. 20. pr. 21. 23. §. 2. L. 24. C. h. t. eo ordine, quo has leges modo indicavi, hae reperiuntur: καὶ περὶ τοῦ, ἂν ἀπὸ δύο ἐναπογράφων ἢ μισθωτῶν τεχθῆ τις, τῇ πατρὶα αἰρέσει ἔπεται. (L. 21.) καὶ εἰ δύο ἔχων ἀγροὺς τις μετήνεγκε γεωργοὺς ἀπὸ τοῦ εὐθαλοῦς εἰς τὴν ξηρὰν· εἴτα εἰς δύο δεσπότης περιήλθον οἱ ἀγροί. (L. 13. §. 1.) καὶ περὶ τῆς γονῆς αὐτῶν. (L. 16.) καὶ περὶ τοῦ πότε οἱ γεωργοὶ ἐλεύθεροι μένουσι μετὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν. (L. 18.) καὶ περὶ τοῦ, εἰ γεωργοὶ στασιάζουσιν ἀμφιβάλλοντες, πότερον δεσπότης ἐστὶ τῆς γῆς, ἢ αὐτοὶ ἰδιοκτητᾶριοί εἰσι. (L. 20. pr.) καὶ περὶ τοῦ, ἂν τις ἀπὸ ἐναπογράφου γυναικὸς καὶ δούλου τεχθῆ. (L. 21.) καὶ περὶ τοῦ μὴ ὑποδέχεσθαι γεωργὸν οἰονόησιν ἐν εἰδήσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ. (L. 23. §. 2.) καὶ περὶ τοῦ, ἂν ἐναπόγραφος μιγῇ ἐλευθέρῳ. L. 22. §. 1. C. h. t. ab Eustathio Cap. XL. §. 7. (edit. Zachar.) sic redditur: ἂν ὁ πατήρ τοῦ ἐναπογράφου γεωργῆ καὶ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, ὃ δὲ υἱὸς μένη ἀνενόητος διὰ τοῦτο ἐπὶ λ'. ἢ μ. χρόνους, οὐ προκοιματίζεται ὁ δεσπότης: quibus in editione Cuiaciana additur: ὡς βι. ια'. τοῦ κωδ. τι. ξς'. διατ. ς'. καὶ τι. μη'. διατ. κβ'. καὶ ὁ μὲν ξς'. τίτλος ἐξελήφθη ἐν βι. τῶν βασιλ. τι. α'. κεφ. κα'. L. 23. §. 1. C. h. t. ab eodem cap. XL. §. 14. sic exhibetur: οἱ ποιήσαντες λ'. ἔτη εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀναχωρεῖν οὐ δύνανται. οὗτοι εἰσὶν οἱ λεγόμενοι κολωνοί. His additur in editione Cuiacii: ὡς βι. ια'. τοῦ κωδ. τι. μη'. διατ. κγ'. τῶν δὲ βασιλ. βι. νε'. τι. α'. κεφ. κβ'. cf. edit. Zachar. p. 230. not. 28. et p. 233. not. 42. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libros (Opp. T. II. P. II. p. 222.) ad L. 22. C. h. t. laudat verba Basilicorum: καὶ ἐμισθώσατο ὡς ἐναπόγραφος et εἰ δὲ τὴν μισθωσὶν ἐβεβαίωσεν ἐκὼν διὰ καταθέσεως ἢ ἐμφανίως, λοιπὸν πιστευέσθω τοιοῦτος εἶναι. g) Sic titulus II. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum, qui tamen pro τοῖς δεσπόταις male habet τοῖς παροίκους. Malim τῶν δεσποτῶν. Index Coislinianus hanc habet inscriptionem: περὶ κεφαλιτίου πολετικῆς τελουμένης ἢ ἀναιρουμένης βι. ια'. τοῦ κωδ. τι. η'. (lege μη'.) ἐν ποίαις αἰτίαις οἱ ἀπόγραφοι πάροικοι τῶν δεσποτῶν κατηγορεῖν δύνανται. Certum est, hoc titulo repositum fuisse titulum Codicis in quibus causis coloni censiti dominos accusare possunt (XI. 49. apud Graecos 50.). Utrum autem praecedens titulus Codicis de capitacione civium censibus eximenda (XI. 48. apud Graecos 49.) tit. II. an I. huius Basil. libri repositus fuerit, definire non audeo. In Syn. tit. II.—IV. desiderantur. h) Sic titulus III. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus enumerat titulos Codicis, e quibus tit. III. compositus fuit, hos: περὶ τῶν παροίκων παλαιστίνης βι. ια'. τοῦ κωδ. τι. νβ'. περὶ παροίκων Θράκης βι. ια'. τοῦ κωδ. τι. νγ'. περὶ τῶν παροίκων τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Continebantur ergo tituli Codicis de colonis Palaestinis, de colonis Thracensibus, et de colonis Illyricanis (XI. 50—52. apud Graecos 51—53.). i) Haec inscriptio tituli IV. in utroque titulorum indice et apud Tipucitum reperitur. Repositus hoc titulo fuit titulus Codicis ne rusticani ad ullum obsequium devocentur (XI. 54. apud Graecos 55.). Titulum praecedentem Codicis reperies infra lib. I. VI. tit. 13. k) Sic titulus V. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et Coisliniano. Tipucitus fere eandem habet inscriptionem, nisi quod incipit οὐκ ἔξεισι. In omnibus legitur μητροκομιῶν. Syn. p. 466. ex eaque Fabrotus inscribunt titulum, cuius numerum in Syn. edita omisissus e Codd. mss. supplevit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 177. ita: περὶ προτιμῆσεως τῶν μητροκομιῶν παρὰ μητροκομιῶν. Continebatur hoc titulo Codicis non licere habitatoribus metrocomiae, loca sua ad exterum transferre (XI. 55. apud Graecos 56.). Num etiam sequens titulus Codicis ut nullus ex vicaneis pro alienis vicaneorum debitis teneatur (XI. 56. apud Graecos 57.) hoc titulo repositus fuerit, definire non audeo. l) L. un. C. h. t. eum scholio subiecto e Syn. p. 466. ubi est cap. I. tituli V. ex Labbaei supplemento, habet Fabr. T. VI. p. 694. Syn. edita habet προκομῆτης, ut et in inscriptione tituli, quod Labbaeus l. l. mutavit in μητροκομῆτης, uti iam ante eum Leuncl. in marg. Syn. fecerat.



ἤς κώμης. ἐπεὶ ἀνίσχυρον ἔσται τὸ πραττόμενον, καὶ οὐδὲν ὠφελήσῃ ὁ ἀγοραστής^{m)}, εἰ μὴ ἄρα εἰς τὸ λαβεῖν, ἄπερ δέδωκε.

Περὶ προτιμήσεως ἀνακοίνωςⁿ⁾ ἔχοντα ἐν τῷ τίτῳ περὶ δημοσίου χρέους, καὶ προικῶν, καὶ ἰδιωτικοῦ. περὶ προτιμήσεως δὲ δανεισῶν εὐρήσεις ἐν τῷ περὶ χρέους ἀπαιτήσεως.

TITΛΟΣ Σ'.

Περὶ ἀγρῶν λιμητοτρόφων καὶ γαιῶν, καὶ λιμνῶν, καὶ νομῶν τῶν λιμητανέων στρατιωτῶν ἢ τῶν καστέλλων.^{o)}

β'. Τοὺς^{p)} ἀγρούς τοὺς λιμητανέους, καὶ τὰς ἱμνας καὶ πᾶν δίκαιον ἀφορισθὲν ἐξ ἀρχῆς τοῖς λιμητανέοις^{q)} στρατιωταῖς, ἀτελῆ εἶναι, καὶ βεβαίως ἀτέχσθαι παρ' αὐτῶν.

TITΛΟΣ Ζ'.

Περὶ νομῶν δημοσίων ἢ ἰδιωτῶν.^{r)}

β'. Τοὺς^{s)} λιμῶνας τῶν ἐπαρχιωτῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἡμετέρων πραγμάτων, οὐ βουλόμεθα ὑπὸ στρατιωτῶν καταπονεῖσθαι. τοῦτο οὖν κωλύοντες τοῦ τοιοῦτοῦ ἐπιτρέπομεν, μήτε κτήτορας, μήτε γεωργούς δικεῖσθαι.

TITΛΟΣ Η'.

Περὶ δούλων καὶ μισθωτῶν τῶν παρὰ βασιλέως κτηθέντων ἀγρῶν καὶ ἀλσῶν καὶ ἐμφυτευτικαρίων ἀγρῶν.^{t)}

TITΛΟΣ Θ'.

Περὶ δραπετῶν καὶ μισθωτῶν τῶν παρὰ βασιλέως ἑαυτῷ κτηθέντων, καὶ περὶ τῶν ἐμφυτευτικῶν.^{u)}

tatori. Alioquin irritum erit quod actum est, nec id proderit emtori, nisi ut praestita recipiat.

De praelatione promiscue dicta in titulo de debite fiscali, et dotali, et privato reperies. De creditorum vero praelatione invenies in titulo de debiti petitione.

TITULUS VI.

De fundis limitrophis et terris, et paludibus, et pascuis limitaneorum militum vel castellorum.

II. Agros limitaneos, cum paludibus et omni iure, quod ab initio limitaneis militibus attributum fuit, immunos esse (volumus) et ab eis firmiter detineri.

TITULUS VII.

De pascuis publicis et privatis.

II. Prata provincialium, et praecipue privatarum rerum nostrarum, a militibus molestari nolumus. Itaque hoc vetantes, de cetero nec possessores, nec colonos iniuria permittimus affici.

TITULUS VIII.

De mancipiis et colonis patrimonialium, saltuensium et emphyteuticorum agrorum.

TITULUS IX.

De fugitivis colonis patrimonialibus et emphyteuticis.

m) Lege τῷ ἀγοραστῇ, vel ὠφελεθῆσεται. n) Syn. ἀνάκοι. Leuncl. in marg. ἀνακοίνως. Quam eius emendationem textum recepi. o) Sic titulus VI. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic tamen et λιμητοτρόφων et λιμητανέων. In indice Coisliliano sic inscribitur: περὶ τῶν λιμητανέων γεωργῶν, καὶ τίνες ὠφελόντους νέμεισθαι. Syn. p. 465. ex eaque Fabrotus hanc inscriptionem exhibent: περὶ ἀγρῶν λιμητανέων καὶ λιμητοτρόφων, ἐμφυτευτικαρίων. Continebatur hoc titulo titulus Codicis de fundis limitrophis et terris, et paludibus, et pascuis, et castellis, vel castellorum (XI. 50. apud Graecos 60.). p) L. 3. C. h. t. e Syn. p. 465. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. VI. p. 695. q) In marg. Syn. τοῖς λιμητανέοις explicatur sic: τοῖς τὰς κλεισοῦρας φυλάττουσιν, qui clisuras custodiunt. Sic titulus VII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Pro ἰδιωτῶν malim ἰδιωτικῶν. In indice autem Coisliliano sic: περὶ βοσκῶν καὶ λιμῶνων, καὶ λιμνῶν. Syn. p. 465. ex eaque Fabrotus hanc habet inscriptionem: περὶ νομῶν ἢ τοῖς βοσκῶν. Continebat hic titulus titulum Codicis de pascuis publicis et privatis (XI. 60. ad Graecos 61.). r) L. 3. C. h. t. e Syn. p. 465. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 695. Nota, Cuiacium ad 2. C. h. t. in Comm. ad tres postremos Cod. Iustin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 243.) ex Basilicis laudare verba: μηδεὶς τοῖς μῶσιν Ἀναμίας καταβοσκέτω. t) Sic titulus VIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum, et quod hic τῶν post μισθωτῶν omittit, et pro κτηθέντων habet κτισθέντων. Index Coislilianus hanc habet inscriptionem: περὶ δούλων καὶ μισθωτῶν ἐπὶ τοῦ δημοσίου κτηθέντων, καὶ ἀλσῶν ἐμφυτευτικαρίων ἀγρῶν. In Syn. tituli VIII. IX. X. XII. considerantur. Reposuitur erat hoc titulo titulus Codicis de mancipiis et colonis patrimonialium, saltuensium et emphyteuticorum agrorum (XI. 62. apud Graecos 63.). u) Sic titulum IX. inscribunt Tipucitus et index titulorum Cod. 1357. praemissus. Hic tamen post ἐμφυτευτικῶν addit ἀλσῶν. Index Coislilianus hanc habet inscriptionem: περὶ δραπετῶν καὶ μισθωτῶν πατριμονιαλλῶν καὶ διαφερόντων ὁπωσοῦν τῷ δημοσίῳ γεωργῶν. Hic titulus continebat titulum Codicis de fugitivis colonis patrimonialibus, saltuensibus et emphyteuticis (XI. 63. apud Graecos 64.). Inter δραπετῶν et μισθωτῶν expunctum videtur καί.



ΤΙΤΛΟΣ Γ'.

Περὶ μισθώσεως ἀγρῶν τῶν παρὰ βασιλέως
ἐαυτοῖς κτηθέντων καὶ τῶν ἐμφυτευτικῶν.^{v)}

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ'.

Περὶ γεωργῶν [καὶ] δούλων δεσποτικῶν ἢ
δημοσίων ἤτοι πράγματος ἰδιωτικοῦ^{w)}.

L. 4. [δ'.] Ὁ^{x)} ἀπὸ ἐλευθέρου καὶ γεωργοῦ, καὶ δού-
L. 1. 68. λης δεσποτικῆς τιτόμενος τῇ μητροῖα τύχη ἀκολου-
nostris θείτω, καὶ τὴν ἀρχαιογονίον αὐτῆς μεταδιώκτω.
67.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΒ'.

Περὶ ἀγρῶν ταμιακῶν, καὶ περὶ τῶν ἐκ τῶν
παροίκων τῶν δεσποτικῶν ἄλλων τε ἐλευ-
θέρως αἰρέσεως γεννηθέντων.^{y)}

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ'.

Περὶ διαφόρων ἀγρῶν πολιτικῶν καὶ ἀγρο-
ικῶν ναῶν καὶ πόλεων, καὶ πάσης προσόδου
πολιτικῆς.^{z)}

L. 3. α'. Εἰς^{a)} ἀνανέωσιν τῶν τειχῶν τὸ τρίτον μέρος
L. 1. 70. τῆς πολιτικῆς προσόδου ἀναλίσκισθω.
nostris

L. 4. Οἱ τὰ^{b)} πατριμονιάλια ἀνούμενοι, καὶ τὰ ἱερα-
L. 59. τικὰ χωρία, τιμὰς δεδωκότες, ἀναφαίρετον ἐχέτωσαν
eod. τὴν δεσποτείαν αὐτῶν.

L. 5. Ἐάν τινες ἢ κατὰ δωρεάν ἢ κατὰ πρᾶσιν^{c)}, ἢ
eod. καθ' ἕτερον τρόπον οἴκουσ ἢ ἐργαστήρια πολιτικά
ἔλαβον, καὶ μάλιστα Κωνσταντινουπόλεως, ἢ ἀγρο-
νοθετικά ἀπὸ τῆς ὑπατείας Αὐσονίου καὶ Ὀλυβρίου,
ἀφαιρέσει τοῦ κανόνος· παρεχέτωσαν τοῦ λοιποῦ τὸν
ἐπικείμενον αὐτοῖς ἐξ ἀρχῆς κανόνα. εἰ γὰρ τοὺς ἰδιώ-
τας οὐ βουλόμεθα στερεῖσθαι, πολλῶ μᾶλλον τὰς
πόλεις. καὶ ἐχέτωσαν βεβαίαν ἐπ' αὐτοῖς δεσποτείαν.

v) Sic titulus X. inscribitur in omnibus. Pro ἐαυτοῖς malim ἐαυτῶ. Continebatur hoc titulo, ut videtur, titulus Codicis de collatione fundorum patrimonialium et emphyteuticorum (XI. 64. apud Graecos 65.). Graeci pro collatione videntur legisse locatione: alioqui reposuissent συντελείας. w) Sic titulus XI. inscribitur in utroque titulorum indice et apud Tipucitum, nisi quod hic. in fine habet ἢ πραγμάτων ἰδιωτικῶν. Syn. p. 465. ex eaque Fabrotus ita titulum inscribit: περὶ τῶν τιτόμενων ἀπὸ ἐλευθέρου καὶ δούλης, ἢ τοῦναντίον· καὶ ἀπὸ ἐναπογράφων καὶ ἐλευθέρων. Continebat hic titulus titulum Codicis de agricolis et mancipiis dominicis vel fiscalibus, vel rei privatae (XI. 67. apud Graecos 68.). Sic hanc tituli Codicis inscriptionem exhibuit Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iustin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 255.). Quod inscriptione huius Basil. tituli confirmatur. In plerisque Codicis editionibus sic exhibetur inscriptio: de mancipiis et colonis dominicis vel fiscalibus reipublicae. Inter γεωργῶν et δούλων necessario autem inserendum est καὶ. x) L. 4. C. h. t. e Syn. p. 465. ubi est cap. 12. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 696. Pro numero ἰβ'. ex coniectura reposui cum Fabroto numerum δ'. y) Sic titulus XII. inscribitur a Tipucito. In indice titulorum Cod. 1357. praemisso sic: περὶ ἀγρῶν ταμιακῶν, καὶ περὶ τῶν ἀπὸ τῶν μετοίκων τῶν δεσποτικῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπὸ ἐλευθερίαν (sic) ἐξουσίαν ὄντων. Index Coislinianus hanc habet inscriptionem: περὶ ἀγρῶν ταμιακῶν, καὶ περὶ ἐναπογράφων καὶ τῆς τούτων γονῆς. Praetuli inscriptionem a Tipucito exhibitam, quippe quae unice congruit tituli Codicis hoc Basilicorum titulo exhibiti inscriptioni de praediis tamiacis, et de his, qui ex colonis dominicis aliisque liberae conditionis procreantur (XI. 68. apud Graecos 69.). Ad L. 2. C. h. t. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iustin. libros (Opp. T. II. P. II. p. 257.) ex Basilicis laudat verba τοῦ γονατικοῦ δρυμάνος. z) Sic titulum XIII. inscripsi ex Tipucito, omisso tamen καὶ, quod repositum erat inter ἀγροικῶν et ναῶν. Index titulorum Cod. 1357. praemissus et Coislinianus hanc exhibent inscriptionem, quae corrupta est: περὶ διαφόρων ἀγρῶν πόλεως καὶ ἀγροικῶν ναῶν καὶ πόλεως δεσποτικῆς προσόδου πολιτικῆς. Syn. p. 465. et Fabrotus titulum inscribunt περὶ τειχῶν. Tipuciti inscriptionem praetuli. Optime enim convenit cum titulo Codicis, qui hoc Basil. titulo repositus est, de diversis praediis urbanis et rusticis templorum et civitatum, et omni reditu civili (XI. 69. apud Graecos 70.). a) L. 3. C. h. t. e Syn. p. 465. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 696. b) L. 4. 5. C. h. t. e Syn. p. 167. ubi efficiunt cap. 1. tit. 18. lib. LV. habet Fabr. T. VI. p. 696. sq. Syn. praefigit ὅτι ante τὰ πατριμονιάλια. Lege οἱ pro ὅτι. c) Syn. edita habet πατράσιν, pro quo Leuncl. in marg. emendat κατὰ πρᾶσιν.

TITULUS X.

De locatione (potius collatione) fundorum
patrimonialium et emphyteuticorum.

TITULUS XI.

De agricolis et mancipiis dominicis vel
fiscalibus, vel rei privatae.

IV. Ex ingenuo et colono, ancillaque dominaica
natus matris conditionem sequitor, et origini eius
deputator.

TITULUS XII.

De praediis tamiacis, et de his, qui ex
colonis dominicis aliisque liberae condi-
tionis procreantur.

TITULUS XIII.

De diversis praediis urbanis et rusticis
templorum et civitatum, et omni reditu
civili.

I. In refectionem murorum tertia pars reditus
civitatum impendatur.

Qui patrimonialia templorumque praedia emunt,
solutis pretiis dominium eorum nunquam adimendum
habeant.

Si qui vel per donationem, vel emtionem, vel
alium modum domus, aut ergasteria civilia, praesertim
Constantinopolitanae urbis, aut agonotheticas posses-
siones a Consulatu Ausonii et Olybrii, demto can-
none acceperunt: deinceps impositum eis ab initio
canonem praebent. Nam si privatos fraudari nolumus,
multo minus urbes. Et habeant (possessores)
firmum in eas dominium.



β'. Θεσιζομεν^{d)}, ὥστε τῇ Νικαίων πόλει ἀποδο-
θῆναι τὴν πρόσδοτον τὴν κατὰ Ἀπάμειαν, τὴν εἰς ἐτέ-
ρας χρείας ἀφορισθεῖσαν ὑπὸ Μαρκιανοῦ· καὶ εἰ δέ τι
ἄλλο τῆς πόλεως πρόκριμα γέγονεν ἐκ τῆς Μαρκιανοῦ
διατυπώσεως, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον ἔστω. ὁ δὲ παρα-
βαίνων βαρέως τιμωρεῖσθω.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ'.

Περὶ κυπαρίσσων ἐκ τῶν ἄλλω τῶν Δαφ-
νησίων ἢ Περσῶν τῶν κατ' Αἴγυπτον μὴ
κοπτομένων ἢ πιπρασκομένων, καὶ περὶ
κηπουρῶν.^{e)}

β'. Θεσιζομεν^{f)}, ὥστε ὁ κηπουρὸς παραλαμ-
βάνει τὸν κήπον παρὰ τοῦ κεκτημένου, οὕτως αὐτὸν
καὶ ἀντιπαράδιδόναι. εἰ μὲν λαχάνον ἔχει, ἥνικα ὁ
κηπουρὸς αὐτὸν παραλαμβάνει, καὶ διατίμησις γέ-
νηται τούτου, ὁμοίως κἂν τῇ παραδόσει τὴν ἀκριβῆ
διατίμησιν τοῦ λαχάνου μόνον λαμβάνει. εἰ δὲ οὐκ
ἔχει, ἀλλὰ ψιλὸν παραλάβῃ τὸν κήπον, εἴτε ἔχοντα
κόπρον, εἴτε μὴ· οὕτω καὶ τὴν ἀντιπαράδοσιν γίνε-
σθαι. καὶ ἀπλῶς οὕτω τηρεῖσθαι τὴν τοῦ πράγματος
τάξιν ἐπὶ τῷ παραδιδόντι κηπουρῷ, ὅποια γέγονεν,
ἥνικα παρελάμβανε, μηδεμιᾶς ἐτέρας ἐπαγομένης τῷ
δεσπότῃ βλάβης.

Εἰ δέ τις γῆν χέρσον ἐκδοίη, ὁ δὲ αὐτὴν ἐξημε-
ρώσει· τὸν ὑπὲρ τῆς ἐξημερώσεως κομίζεσθαι μι-
σθόν, καὶ τὴν τοῦ ὄντος ἐν αὐτῇ λαχάνου διατίμησιν.

II. Sancimus, ut Nicaenorum civitati reditus circa
Apameam restituatur, a Marciano ad alios usus de-
stinatus: et si quod aliud ei civitati praeiudicium
ex Marciani sanctione factum est, irritum id quoque
esto. Qui autem hoc violaverit, graviter plectitor.

TITULUS XIV.

De cupressis ex luco Daphnensi vel Perseis
per Aegyptum non excidendis vel ven-
dendis, et de hortulanis.

II. Sancimus, ut quem ad modum hortulanus
a domino susceperit hortum, ad eundem modum et
ipsum restituat. Quodsi olus in eo fuerit, quo tem-
pore hortulanus eum accipiebat, illiusque facta sit
aestimatio, similiter et in restitutione accuratam oleris
aestimationem duntaxat accipit. Sin oleris in eo nihil
fuerit, sed nudum hortum susceperit, sive fimum ha-
bentem, sive non habentem: eodem modo vicissim et
restitutio fiat. In summa, talis ordo negotii servetur
in hortulano restituyente, qualis intercessit, cum eum
susciperet, alio nullo damno domino inferendo.

Si vero quis rudem incultamque terram elocet, et
alter eam excoluerit: mercedem pro cultura scrat,
et oleris pretium, quod in horto extiterit.

d) L. 6. C. h. t. e Syn. p. 460. sq. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 697. e) Sic titulus XIV. inscribitur
apud Tipucitum, qui tamen in sine habet καὶ περὶ κήπων, quod mutandum est auctoritate indicis titulorum Cod. 1357.
praemissi in καὶ περὶ κηπουρῶν. In hoc indice titulus sic inscribitur: περὶ κυπαρίσσων ἐκ τῶν ἄλλω τῶν Δαφνησίων
ἢ τῶν Περσῶν ἢ τῶν ἐν Αἴγυπτῳ περσῶν, καὶ περὶ κηπουρῶν. Pro ἐν Αἴγυπτῳ lege certe
ἐν Αἴγυπτῳ. Index titulorum Coislinianus haec habet: περὶ κεκωλυμένης ποιήσεως δένδρων καὶ τῆς ὕλης τῆς κατὰ Ἀντιοχείαν
Δάφνης καὶ τῆς κυπαρίσσω καὶ τῶν ἐν Αἴγυπτῳ περσῶν, νεαρά ἔδ'. περὶ κηπουρῶν καὶ τῶν χέρσον ἐκιδόντων ἢ ὅλη νεαρά.
νεαρά ρηβ'. περὶ διατυπώσεως τεχνιτῶν ἢ ὅλη νεαρά. νεαρά ρηγ'. περὶ τῆς μεριζομένης γονῆς τῶν γεωργῶν ἢ ὅλη νεαρά.
νεαρά ρηδ'. περὶ γεωργῶν ἐν ἀλλοτρίοις χωροῖς γημάτων ἢ ὅλη νεαρά. Continebantur, ut ex indice Coisliniano et Tipucito
patet, hoc titulo titulus Codicis de cupressis ex luco Daphnensi vel Perseis per Aegyptum non excidendis vel vendendis
(XI. 77. apud Graecos 78.) in qua rubrica Cuiacius recte inseruit non ante vocem excidendis: et deinde Novellae 64. 122.
156. 157. Eundem locum sub tit. XIV. huius libri his Novellis assignat index Reginae apud fratrem Anecd. T. II. p. 241.
244. 246. Harum Novellarum argumentum Tipucitus brevibus sic indicat: καὶ περὶ κήπων. καὶ περὶ τεχνιτῶν καὶ μισθωτῶν
καὶ ἐμπορῶν. καὶ περὶ ἐλευθέρων ἐναπογράφοις συνοικισάντων (sic) καὶ τῆς γονῆς αὐτῶν. καὶ περὶ τοῦ τοῦς τὰ χωρὰ
κεκτημένους παραφυλάττειν τοῖς γεωργοῖς, ὅσοι περὶ ἂν αὐτοῖς προσήκουσιν, ὡς μὴ γάμονος πρὸς τοῖς ἐξ ἐτέρων ὀρμημένους
χωρῶν οὐμβάλλειν, μηδὲ τῶν γονῶν τοῖς παῖδας ἀφαιρεῖσθαι προσήκειν τύχης γεωργικῆς, καὶ περὶ ποιῆς τοῦ ταῦτα
ποιήσαντος. f) Nov. 64. cap. 1. 2. e Syn. p. 465. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 697. sq.



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBΛΙΟΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LVI.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ τελωνῶν καὶ φόρων δημοσίων.^{α)}

1. πρ. XXXIX. 4. α'. Ἐὰν^{β)} τελώνης ἢ ἡ φανίλα αὐτοῦ ὀνόματι τοῦ τέλους ἀφέλωνται τι, καὶ μὴ ἀποκαταστή τὸ ἀφαιρεθῆν, ἐντὸς μὲν ἑνιαυτοῦ εἰς τὸ διπλοῦν ἐνάγεται, μετὰ δὲ τὸν ἑνιαυτὸν εἰς τὸ ἅπλοῦν. ὁμοίως κὰν κλέψωσιν, ἢ ἀδίκως τινὰ ζημιώσωσι. καὶ περὶ οἰκετῶν τὰ αὐτὰ ἁμαρτανόντων ἐνάγονται, μὴ δυνάμενοι εἰς ἐξέτασιν ἐκδοῦναι.

§. 1. Τελώνης^{γ)} λέγεται ὁ ἀπαιτῶν ἢ διδοῦς τῷ δημοσίῳ δημοσίον τέλος· καὶ ἁπλῶς ὁ παρὰ τοῦ δημοσίου ὀτιδήποτε μισθοῦμενος.

§. 4. γ'. Ἐξουσίαν^{δ)} ἔχει ὁ βλαβεὶς μὴ κινήσαι ἐκ τοῦ παρόντος δόγματος, ἀλλὰ τὴν περὶ κλοπῆς καὶ τὴν περὶ ἀρπαγῆς ἀγωγήν, καὶ τὸν Ἀκουσίλιον.

τὸν Ἀκουσίλιον] Ὁ Ἀκουσίλιος κατὰ μὲν τοῦ ὁμολογούντος εἰς τὸ ἅπλοῦν κινεῖται, κατὰ δὲ τῶν ἀρνούμενων εἰς τὸ διπλοῦν.

§. 5. Φανίλλα τοῦ τελωνίου νοεῖται οὐ μόνον οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι ἀλλότριου περὶ τὸ τέλος ὑπηρετοῦντες αὐτῷ. ὕθην ἐὰν δοῦλος αὐτοῦ μὴ ὑπηρετῶν εἰς τὸ τέλος ἀρπύσῃ, τὸ παρὸν δόγμα ἀργεῖ.

§. 6. Μὴ παριστῶντες οὖν τοὺς δούλους ἐνάγονται χωρὶς τοῦ ἐκδοῦναι αὐτοὺς εἰς Θεραπεῖαν τῆς ζημίας· εἴτε ἔχουσιν αὐτοὺς ἐν ἐξουσίᾳ, ἢ μὴ, ἢ δύνανται, ἢ μὴ δύνανται· ὅπερ ἰδικόν ἐστι τοῦ παρόντος δόγματος.

L. 2. D. eod. Οὔτε γὰρ ἔξεστι τῷ τελώνῃ τὸν δοῦλον ἀπόντα διεκδικεῖν.

TITULUS I.

De publicanis et vectigalibus publicis.

I. Si publicanus eiusve familia vectigalis nomine quid ademerint, nec restitutum fuerit, quod ademptum est, intra quidem annum in duplum convenitur, post annum vero in simplum. Itidem et si furtum fecerint, vel damnum iniuria alicui dederint. Conveniuntur et servorum nomine, qui eadem committunt, cum noxae eos dedere non possint.

Publicanus dicitur, qui exigit vel praestat fisco publicum vectigal: et in summa qui quodcumque a fisco conducunt.

III. Facultatem habet is, cui damnum datum est, non agendi ex hoc edicto, sed furti, vi bonorum raptorum, Aquilia.

Aquila] Aquilia adversus confitentem in simplum, adversus inficentem in duplum intenditur.

Familia publicani non servi tantum eius intelliguntur, verum etiam liberi et servi alieni, qui ipsi in eo vectigali ministrant. Unde si servus eius in eo vectigali non ministrans rapuerit, hoc edictum cessat.

Itaque cum servos non exhibent, sine noxae deditione conveniuntur: sive habeant eos in potestate, sive non, sive possint exhibere, sive non possint: quod huius edicti proprium est.

Neque enim licet publicano servum absentem defendere.

a) Sic titulus I. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus hanc habet inscriptionem: περὶ τελωνῶν καὶ φόρων δημοσίων ἢ περὶ τελωνῶν ἀδικούντων. ββ... τοῦ κωδ. τῷ γ'. περὶ πραγματευτῶν καὶ ἐμπόρων, ὥστε χάριν ἐμπορίας μὴ ὑπερβαίνειν Ῥωμαίων ἄνδρας, καὶ ὡς οὐ διὰ εὐγενείας ἢ κληρικῶν πραγματεύεσθαι. In Syn. p. 466. ita hic titulus inscribitur: περὶ τέλους δημοσίου καὶ τελειῶν καὶ τελωνῶν: quibus Fabrotus e Syn. p. 469. addidit haec: καὶ περὶ κερωλυμένων εἰδῶν, καὶ περὶ κομμερτίου ἢ τοῦ κλεπτοτελωνήματος. Continebantur hoc titulo tituli Digestorum de publicanis et vectigalibus et commissis (XXXIX. 4.) et Codicis de commerciis et mercatoribus (IV. 63.). b) L. I. pr. D. h. t. e Syn. p. 466. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 699. Synopsis editae lectionem ζημιώσει iam correxit Leuncl. in marg. Tipucitus argumentum huius loci sic indicat: καὶ εἰ τελώνης ἢ φανίλα αὐτοῦ ἀφέλωνται τι ὄνοματι τοῦ τέλους, καὶ μὴ ἀποκαταστήσῃ αὐτό. καὶ εἰ κλέψωσιν ἢ ζημιώσωσιν, ἀλληλεγγύως ἵνα διδοῦσι (sic) τὸ τετραπλάσιον e) §. 1. L. 1. D. h. t. ex Attal. tit. LI. §. 1. huc reposita est. Eadem edidit Witte e Cod. Vindob. iurid. gr. III. qui ante ὁ habet ἢ τοῖ et pro καὶ reponit ἢ. d) L. 1. §. 4—6. L. 2. 3. pr. D. h. t. e Syn. p. 466. ubi efficiunt cap. 3. h. t. cum scholii habet Fabr. T. VI. p. 700. schol. p. 702. Lacunas, quae in Syn. edita deprehenduntur, supplevit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 178.



Μεθ' δὲ παραστήσῃ αὐτόν, χώρα^e) ἐκδοθήναι αὐτόν εἰς ἐξέτασιν.

ζ. Τοῖς^f) τέλεισι οἱ ἀγροί, οὐ μὴν τὰ πρόσωπα ἐνέχονται. ὅθεν ὁ νομεὺς καὶ τὰ τοῦ προλαβόντος ἀπαιτεῖται χρόνου, καὶ ἐὰν τοῦτο ἠγνόησεν, ἔχει ἀγωγήν.

[η'.] Τὸ θ) ἔγκλημα τοῦ κλεπτοτελωνήσαντος εἰς κληρονόμον διαβαίνει.

Εἰ δὲ εἰς τῶν κληρονόμων τὸ κοινὸν κλεπτοτελωνήσῃ πράγμα, τὰ μέρη τῶν λοιπῶν οὐκ ἀφαιροῦνται.

η'. Ὅ^h) μὴ πληρῶν τὰς λοιπάδας τῆς πρώτης μισθώσεως, ἢ διδοὺς ἀξιοχρέους ἐγγύας, οὐ δύναται πάλιν μισθοῦσθαι.

Οὐδεὶς ἄκων μισθοῦται τέλος. ὅθεν πληρουμένου τοῦ χρόνου ἑτέροις ἐκδίδονται.

Εἴτεⁱ) δημόσιον, εἴτε ἰδιωτικὸν πρόσωπον ἀπαιτήσῃ τι παρανόμως, μετὰ τοσούτου ἄλλου ἀποδίδωσιν αὐτὸ τῷ ἀδικηθέντι. εἰ δὲ μετὰ βίας ἀπῆτηται, τὸ τετραπλοῦν δίδωσι, καὶ σφοδρῶς τιμωρεῖται.

Ἐὰν^k) ὁ τελῶνης ἀμελεία ἀπολέσῃ, ἄλλος ἀπαιτεῖν οὐ κεκώλυται.

θ'. Ἄνευ^l) βασιλικῆς κελεύσεως οὐκ ἔξεστι τῷ ἄρχοντι ἢ τῷ καθολικῷ, καινὸν ἐπιθεῖναι τέλος, ἢ τὸ παλαιὸν αὐξῆσαι ἢ μειῶσαι.

Μὴ καταβάλλοντες ἐμπροθέμως οἱ τελῶναι καὶ πρὸ συμπληρώσεως τοῦ χρόνου ἐξεοῦνται, καὶ τόκους ὑπερθέσεως ἀπαιτοῦνται.

ι. Ἀκόνας^m) σιδήρον καὶ σίδηρον, καὶ ἄλας, καὶ σίτον, ἄνευ κεφαλικοῦ κινδύνου τοῖς βαρβάρους πωλεῖν οὐκ ἔξεστι.

Οἱⁿ) μεγάλα κερδαίνοντες ἐκ τῆς μισθώσεως τῶν τελῶν, μὴ εὐρισκομένων τῶν οφειλόντων αὐτὰ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ποσῷ μισθώσασθαι, ἀναγκάζονται αὐτοὶ καταδέχεσθαι.

[ιγ'.] Ἐὰν^o) γένηται πρῶγμα ὡς κλεπτοτελωνηθὲν δημόσιον, πάτεται εἶναι τοῦ πλημμελήσαντος, καὶ προσπορίζεται τῷ τελῶνῃ· καὶ ἀρμόζει αὐτῷ ἢ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ κατὰ παντός νομέως, καὶ τοῦ κληρονόμου τοῦ πλημμελήσαντος.

Postea vero, quam eum exhibuerit, locus est noxae L
D.

VII. Vectigalibus praedia, nec vero personae obligantur. Ideoque a possessore vectigalia praeteriti quoque temporis exiguntur, ac si hoc ignoravit, actionem habet. L
1

VIII. Crimen eius, qui vectigalia fraudavit, ad heredem transit. L
1

Sed si unus ex heredibus rem communem causa §. vectigalis subripiat, portiones ceteris non auferuntur.

VIII. Qui reliquas ex priore conductione non solvit, aut idoneos fideiussores non praestat, iterum §. conducere (vectigalia) non potest.

Nemo invitus vectigal conducit. Ideoque tempore impleto aliis elocatur.

Sive publica, sive privata persona illicite quid §. exegerit, id cum altero tanto iniuriam passo restituit. Sin autem per vim exactum est, quadruplum praestat, et acriter punitur.

Si publicanus indiligentia dimiserit, alius exigere §. non prohibetur.

IX. Sine principali praecepto non licet Praesidi L. vel Procuratori fisci novum vectigal imponere, vel D. vetus augere, vel deminuere.

Publicani ad diem non solventes, etiam tempore §. conductionis necdum completo pelluntur, et usurae ex mora ab eis exiguntur.

X. Cotes ferri et ferrum, et salem, et frumentum, sine capitis periculo barbaris venumdare non L. licet. D.

Qui magnum lucrum ex redemptione vectigalium §. 5 consequuntur, si (postea) non inveniuntur, qui tanto conducere debebant, ipsi ea suscipere compelluntur.

XIII. Si res fraudato vectigali publica facta fuerit, L. desinit esse eius, qui deliquit, et publicano acquiri- D. tur: eique persecutio eius adversus quemlibet possessorem, et heredem eius, qui deliquit, competit.

e) Ante ἐκδοθήναι adde τῷ. f) L. 7. pr. D. h. t. e Syn. p. 466. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. I. l. Usque ad hinc leguntur etiam apud Tipucitum et Harm. II. 5. §. 11. Argumentum L. 7. §. 1. D. h. t. traditur ab Eustathio Cap. XI. §. 3. (edit. Zachar.) et ab Harm. I. 12. §. 27. his verbis: Ἄνευ οὐκ ἐπιτρέπεται τὴν σιέρησιν τοῦ διαπραθέντος πράγματος αὐτοῦ παρὰ δημοσίου ἀπαιτητοῦ, ἐὰν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλη τὸ τέλος. Pro τέλος Harm. habet τέλομα. In editione Cuiaciana Eustathii additur: ὡς βι. δ'. τοῦ κωδ. τι. εἰ. τῶν δὲ βασιλ. βι. νς'. τι. δ'. κεφ. δ'. cf. not. 35. p. 138. edit. Zachar. Bienerus Beytraege zur Revision des Iustin. Codex p. 150. putat quidem, repeti rescriptum Antonini et Veri in L. 7. §. 1. D. h. t. laudatum in Codice potuisse, negat autem, initio tit. 61. lib. IV. Codicis hoc rescriptum poni posse, auctoritate sch. x. Fabr. T. II. p. 488. motus. g) L. 8. pr. D. h. t. habet Attal. tit. LI. §. 6. Numerum capitis η'. praefixi, quamvis Syn. p. 470. §. 1. L. 8. dicat esse cap. 5. h. t. quem locum e Syn. I. l. habet Fabr. T. VI. p. 700. h) L. 9. pr. §. 1. 2. D. h. t. habet Attal. tit. LI. §. 2. 3. Numerum capitis η'. e Syn. p. 466. praefixi. §. 4. eiusdem Legis in sch. Anonymi recens edito ad Basil. XIII. I. cap. 5. (edit. nostr. T. II. p. 13.) his verbis laudatur: εἴρηται δὲ καὶ βιβ. λδ'. τι. δ'. ὅτι ἐπὶ τῆς κοινωνίας τῆς μισθώσεως τῶν τελῶν, ἐὰν ἀνὰ μέρος οὐ διηρημένως διοικῶσι, καλῶς ὁ εἰς ἐπιζητεῖ, τὸ μέρος τοῦ ἀποροῦντος ἐκείνου οὐ εἰς αὐτὸν μετενεχθήναι. Delendum est οὐ. i) L. 9. §. 5. D. h. t. e Syn. p. 466. sq. ubi est cap. 8. h. t. cum seq. §. 6. habet Fabr. T. VI. p. 700. sq. Eadem leguntur in sch. b. ad Basil. XXI. 3. cap. 2. (Fabr. T. II. p. 643. edit. nostr. T. II. p. 453.) ubi citatur them. 3. cap. 6. tit. 1. lib. LVI. Basil. k) L. 9. §. 6. D. h. t. e Syn. p. 467. ubi cum praecedentibus efficit cap. 8. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 701. Pro ἀπολέσῃ legendum est ἀπολείψῃ, ut Leuncl. in marg. Syn. et Fabrotus in marg. notant. l) L. 10. pr. §. 1. D. h. t. e Syn. p. 467. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 701. Locum in Syn. edita corruptum iam emendavit Leuncl. idque ex Codd. mss. confirmavit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 178. m) L. 11. pr. D. h. t. e Syn. p. 469. ubi est them. 3. cap. 10. h. t. habet Fabr. I. l. Pro ἔστι in fine legendum est ἔξεστι, ut Leuncl. in marg. Syn. emendavit. Tipucitum habet: καὶ ποῦα οὐκ ἔξεστι πωλεῖν τοῖς βαρβάρους. φησὶ δὲ ἀκόνας, σιδήρον, ἄλας καὶ σίτον. n) L. 11. §. 5. D. h. t. e Syn. p. 467. et 470. ubi dicitur esse cap. 10. h. t. habet Fabr. I. l. Eadem leguntur apud Attal. tit. LI. §. 4. qui pro κερδαίνοντες habet κερδάναντες, et in fine κατέχεσθαι, quod in marg. emendatum est in καταδέχεσθαι. o) L. 14. D. h. t. ex Attal. tit. LI. §. 7. huc reposita est. Numerum capitis ex coniectura praeposui. Locum Attalatae, uti et reliquos ex eodem ad hunc titulum spectantes indicavit Hauboldus Manual. Basil. p. 121. sq.



10. εζ'. 'Εάν^ρ) τις κατά πλάνην, και οὐκ ἀπάτην, X. εἰς κλεπτοτελώνημα ἐμπέσῃ, διπλοῦν δίδωσι τὸ τέλος· και οὐκ ἀφαιροῦνται αὐτοῦ τὰ φορτία.

3. 'Η^ρ) ποινὴ κατὰ κληρονόμων οὐχ ἀρμόζει, εἰ μὴ ζῶν ὁ πλημμελήςας ἐνήχθη, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων ποινῶν.

3. κ'. Οἱ^τ) πραγματευταὶ ὑπὲρ ὧν ἀγοράζουσιν ἐν τῷ βαρβαρικῷ φορτίων, μὴ παρεχέτωσαν χρυσόν, ἀλλ' ἕτερα εἶδη δίδωσσαν. ὁ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσας κολασθήσεται, και ὁ ἄρχων δὲ ὁ τὸ πταίσμα συντόμως μὴ τιμωρησάμενος, πρόδηλός ἐστιν, ὡς συνίσταται κρύπτων τὸ ἀμώρημα. χρῆ γὰρ μὴ μόνον μὴ δίδουαι χρυσόν τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ και τὸν ὄντα παρ' αὐτοῖς ἀφαιρεῖν.

κ'. Τοὺς^ρ) ἐπισήμους τῆ γεννήσει και τῷ τῶν τιμῶν φωτὶ προλάμποντας, και ἐν οὐσίᾳ πλουσιωτέρους, τῆς ὀλεθρίας τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐμπορείας κωλύομεν, ἵνα μεταξὺ τοῦ ἰδιώτου και πραγματευτοῦ εὐχερὲς ἐστί τὸ τοῦ πιπράσκου και ἀγοράζειν συνάλλαγμα.

TITULOS B.

Περὶ δικαίου δημοσίου.^ρ)

α'. 'Εκ^ρ) πολλῶν αἰτιῶν γίνεται προσαγγελία τῷ δημοσίῳ. προσαγγέλλει γὰρ τις ἑαυτὸν ἢ ἕτερον ἐπὶ παρανόμῳ κληρονομίᾳ, ὅτι τὴν τελευταίην οὐκ ἐξεδίκεσαν οἱ κληρονόμοι, ἢ ὅτι ἀνάξιός ἐστιν ὁ κληρονόμος, ἢ ὅτι κληρονόμος ἐγράφη ὁ βασιλεύς, και ἀπεκρούβη ἢ διαθήκη ἢ οἱ κωδίκειλλοι, ἢ ὅτι θησαυρόν τις εὑρῶν, ἢ ὅτι πολῦτιμον πρᾶγμα παρὰ τοῦ δημοσίου δι' ὀλίγον ἠγόρασεν, ἢ ὅτι κατὰ προδοσίαν ἠτήθη ὁ δημοσίος, ἢ ὅτι ἀπέθανε τις ὑποκείμενος ἐγκλήματι κεφαλικῷ, ἢ ὅτι μετὰ θάνατόν τις ὑπόκειται, ἢ ὅτι οἶκος κατελύθη, ἢ ὅτι κατηγορίας ἀπέστη τις, ἢ ὅτι πρᾶγμα ἐπράθη, οὐτινος ἢ δεσποτεία φιλονεικεῖται, ἢ ὅτι ἀπὸ ἰδιωτικοῦ συναλλάγματος ποινὴ τῷ δημοσίῳ κεχρῶσθηται, ἢ ὅτι γέγονεν ἐκ τοῦ κλεπτοτελώνηθῆναι δημοσίον.

4. 'Η^ρ) τῶν σχολαζόντων ἤτοι ἀκληρονομήτων πραγμάτων παραγγελία τετραετία περαιούται, ἀρχομένη ἀφ' οὗ γένηται δῆλον, μὴ σχεῖν τὸν τελευταίον κληρονόμον. ἢ δὲ τῶν εἰκοσιν ἐτῶν, ἢ ἀρμόζουσα

XVII. Si quis per errorem, non per fraudem, in causam commissi incidit, duplum vectigal praestat: et merces eius non adimuntur.

Poenae persecutio adversus heredes non competit, nisi iam vivus, qui deliquit, fuerit conventus, ut in reliquis poenis.

XX. Negotiatores pro mercibus, quas emunt in barbarico, non persolvant aurum, sed alias species praebeant. Qui hoc non fecerit, plectetur. Sed et iudicem, qui delictum confestim non punierit, palam est, tanquam conscium tegere peccatum. Quippe non solum non praebendum est barbaris aurum, sed etiam quidquid apud eos auri est, adimendum.

XXI. Nobiliores natalibus, et honorum luce conspicuos, et patrimonio ditiores, a pernicioso urbium mercimonio arcemus, ut inter plebeium et negotiatorum facillior sit emendi vendendique contractus.

TITULUS II.

De iure fisci.

I. Ex multis causis ad fiscum fit nunciatio. Nam se ipsum vel alium quis defert de hereditate contra leges adita, quod mortem heredes non vindicaverint, vel quod indignus sit heres, vel quod Princeps heres institutus, et testamentum aut codicilli subrepti sint, vel quod thesaurum quis invenerit, vel quod magni pretii rem minoris ex fisco comparaverit, vel quod praevaricatione fiscus victus sit, vel quod criminali crimini quis obnoxius decesserit, vel quod etiam post mortem quis reus sit, vel quod domus destructa sit, vel quod ab accusatione quis recesserit, vel quod res venundata sit, de cuius dominio controversitur, vel quod ex contractu privato poena fisco debeatur, vel quod ab fraudatum vectigal commissum factum sit.

Vacantium bonorum sive eorum, quae a nullo herede adita sunt, nunciatio quadriennio finitur, incipiens, ex quo palam fuerit, heredem defuncto nullum extare. Viginti autem annorum praescriptio, quae

p) L. 16. §. 10. D. h. t. e Syn. p. 470, habet Fabr. l. 1. In Syn. p. 469. fin. dicitur esse cap. 17. them. 3. h. t. Synopsis editae corruptam lectionem e Codd. mss. emendavit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 180. Harm. II. 5. §. 21. huius loci sententiam sic reddidit: 'Ο κατά πλάνην, και οὐ κατά ἀπάτην, εἰς τὸ κλεπτοτελώνημα ἐμπέσῃ, διπλοῦν δίδωσι τὸ τέλος· ὁ δὲ κατά ἀπάτην ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι τὸ τέλος, και ἐλεγχθεῖς, ἀπόλλυσι τὸ φορτίον. q) L. 16. §. 13. D. h. t. habet Attal. tit. LI. fin. r) L. 2. C. IV. 63. e Syn. p. 469. ubi est cap. 20. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 701. s) L. 3. C. eod. e Syn. p. 216. ubi est cap. 21. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 702. Pro ἰδίῳ Leuncl. in marg. Syn. recte legit ἰδιώτου. Argumentum L. 3. et 4. C. eod. Tipucitus sic tradit: και περὶ τοῦ μήτε ἀξιοματικόν, μήτε εἰγενῆ γίνεσθαι (fortasse deest ἔμπορον) ἐπεὶ ἀτιμοῦται. και περὶ τῶν ἀπερχομένων εἰς τὰς τῶν ἐχθρῶν χώρας, και πραγματευομένων, και τῆς ποινῆς αὐτῶν. His Tipucitus addit: περὶ τοίνυν συστήματος σωματείων θεμιτῶν, ἤτοι χαρακτῶν, χαλκῶν, μαγικῶν, χοιριπόρων και λοιπῶν, και συστήματος ἀθεμιτῶν ζῆτι βῆ. ἢ. τῆ. α'. κεφ. ρά. και βῆ. ξ. τῆ. λζ'. κεφ. α'. β'. t) Sic titulus II. inscribitur in indice titularum Cod. 1357. praemisso. Apud Tipucitum sic: περὶ δικαίου δημοσίου και περὶ προνομίου αὐτοῦ και τῶν ἐν αὐτῷ οἰωσθήποτε προσαγγελῶν και μηνύσεων, και περὶ ἀκληρονομήτων. Index Coislinianus sic titulum inscribit: περὶ δικαίου δημοσίου βῆ. γ'. τοῦ κωδ. τῆ. α'. Hi numeri corrupti sunt. Repone βῆ. ζ'. τῆ. ογ'. In Syn. p. 470. haec inscriptio reperitur: περὶ τοῦ δημοσίου και τῶν προνομίων, και ἀγωγῶν αὐτοῦ. u) L. 1. pr. §. 2—4. D. h. t. e Syn. p. 46. ubi dicitur esse cap. 1. tit. 2. lib. I. VI. habet Fabr. T. VI. p. 702. sq. Verba ὅτι ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν συναλλαγμάτων ποινὴ τῷ δημοσίῳ κεχρῶσθηται, laudantur in sch. y. ad Basil. VII. 2. cap. 42. (Fabr. T. I. p. 266. edit. nostr. T. I. p. 260.) ubi citatur βῆ. νς'. τῆ. α'. κεφ. α'. Pro tit. α'. repone tit. β'. v) §. 2. h. L. usque ad vocem τετραετία περαιούται habet Attal. tit. LII. §. 1. Eustathius Cap. 37. §. 11. (edit. Zachar.) §. 2—4. h. L. sic reddit: ἢ προσαγγέλλει τῶν βακαντίων ἤτοι τῶν ἀκληρονομήτων πραγμάτων τετραετία περαιούται. εἰ δὲ ἀρχθῆ περὶ τούτων δίκη, και ὑπὲρ τοὺς κ'. ἐνιαυτοὺς ἐπεκτείνεται. ἐπὶ δὲ τῆ οὐσίᾳ τῶν ἰεκουρίενδων ἤτοι τῶν ἀναζητουμένων κ'. εἴη φυλάττονται. και αἱ δίκαι, αἵτινες ἀπὸ δελάτωρος ἤτοι καταμνηστοῦ προδίδουσαι λέγονται, και ὑπὲρ τὴν τετραετίαν ἐπὶ τῶν ἀκληρονομήτων και ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων ὑπὲρ τοὺς κ'. ἐνιαυτοὺς ἐπεκτείνονται.



καὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασι τοῦ δι' ἔγκλημα ἀναζητουμένου, ἔρχεται ἐξότου τι ἀρμόσαι τῷ δημοσίῳ ἢ δύναιτο. ἡ δὲ προκαταρξθεῖσαι καὶ ὑπερθεθεῖσαι, ἢ προδοθεῖσαι παρὰ τοῦ πρώην μνηυτοῦ, δύνανται καὶ μετὰ τὴν εἰκοσαετιαν προσαγγελλεσθαι.

β'. Οὐ^{ω)} πᾶς μνηυτὴς ἀτιμοῦται, ὡς ὁ μὴ διὰ ἔρδος τοῦτο ποιῶν, καὶ ὡς ὁ δι' ἐκδίκησιν καταμηγύων, καὶ ὡς ὁ κινῶν διὰ πρᾶγμα τῆς ἰδίας πόλεως.

Ο^{*)} ἔχων δικαιώματα συμβαλλόμενα τῷ δημοσίῳ καὶ δυνάμενος προκομίσει, εἰ μὴ προκομίσει, βλέπεται περὶ αὐτὴν μόνην τὴν ὑπόθεσιν, εἰς ἣν πιζητοῦνται, ἢ ἀν τὸ ἄληθές ἐτίρωθεν οὐ δύναται νωσθῆναι. δοκεῖ γὰρ αὐτὸ κλέπτειν, ἅτινα προσφερόμενα βλέπεται αὐτὸν ἐμελλε. τότε δὲ δικαιωμάτων καθ' ἑαυτοῦ προκομίζει ἀναγκάζεται, ὅτε χρηματικόν, καὶ μὴ ἐγκληματικόν ἐστι τὸ κινούμενον.

γ'. Οὐ^{ι)} συγγινώσκειται γυνὴ τὸ ἴδιον ἀγνοήσασα ἴκαιον.

Εἴτε²⁾ δεκτικὸς τις ἐστί, εἴτε μὴ, ἐν τῷ καιρῷ κοποῦμεν, ἐν ᾧ ἀρμόζει τῇ ἐκβάσει γὰρ προσέχομεν.

Εν^{α)} ταῖς δημοσίαις πράξεσιν ἢ πίστις καὶ ἡ τιμέλεια ζητεῖται τοῦ φροντιστοῦ τοῦ βασιλέως.

Ο^{β)} δημόσιος μεταγενέστερον διαδεξάμενος δαμιστήν, τοῖς ἐκείνου κέρηται δίκαιοις.

Οὐ δύναται δὲ ὁ δημόσιος χωρεῖν κατὰ τῶν πτωστῶν, εἰ μὴ ἀπορήσει, ἢ ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἀλλάγματος τὸ χρέος κατάγεται.

Εὰν^{γ)} ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἢ ἀφωρισμένῳ εἰς τὰ ἦν ἢ μνημεῖον, θησαυρὸς εὔρεθῆ, τὸ ἥμισυ τῷ δημοσίῳ διαφέρεται.

Οὐδεὶς δὲ μνηνεῖν ἑαυτὸν εὔρηκέναι θησαυρὸν ἀναγκάζεται, εἰ μὴ μέρος αὐτοῦ τῷ δημοσίῳ διαφέρεται. ὁ δὲ ἀποκρῦπτων τὸ διαφερόν τῷ δημοσίῳ ἔρος, τὸν ὅλον θησαυρὸν ἀποδίδωσιν.

[ε.] Εἰ^{δ)} τὸ τριπλοῦν ὁμολογήσει ὁ δημόσιος, νον τὸ ἄπλοῦν δίδωσιν.

Εὰν^{ε)} ἀπὸ τοῦ ἔγοντος ἐξουσίαν προθῆ δημοσίων πρᾶγμα, παραχρημα γίνεται τοῦ ἀγοραστοῦ, βαβαλλομένου τοῦ τιμήματος.

ς. 1) Εὰν^{ι)} τὸ δημόσιον ἰδιώτην διαδέξεται,

competit etiam in bonis eius, qui ob erimen requirendus adnotatus est, incipit ex eo tempore, ex quo fisco quid competere potuit. Causae vero statim motae ac protractae, vel a priore nunciatore proditae, possunt etiam post annos viginti nunciari.

II. Non omnis delator infamia notatur, veluti qui non propter lucrum hoc facit, et qui ulciscendi gratia defert, et qui propter causam civitatis suae agit.

Qui habet instrumenta fisco conducentia, eaque potest exhibere, si non exhibeat, in ea non nisi causa detrimentum capit, ad quam postulantur, si verum aliunde cognosci non potest. Quippe furari videtur, quae prolata damno ipsi futura essent. Tunc autem instrumenta quis adversus se ipsum proferre cogitur, cum id, de quo agitur, civile, non criminale est.

III. Ignoscitur mulieri, quae ius suum ignoravit. §

Utrum quis capere possit, an non, eo tempore L spectamus, quo competit: exitum enim respicimus.

In venditionibus fiscalibus fides et diligentia § a Procuratore Caesaris exigitur.

Fiscus, qui posteriori creditori successit, iure § illius utitur.

Nequit autem fisco adversus debitores procedere, § nisi egeat, vel ex contractu fiscali debitum deducatur.

Si in loco publico, vel ad sepulturam aut monumentum separato, thesaurus repertus fuerit, dimidia pars ad fisco pertinet.

Deferre autem se nemo cogitur, quod thesaurum § invenerit, nisi pars eius fisco competat. Qui vero partem ad fisco pertinentem suppressit, totum thesaurum solvit.

V. Si triplum fisco promiserit, simplum tantum § praestat. §

Si ab eo, qui distrahendi potestatem habet, res § fiscalis distracta fuerit, statim fit emtoris, pretio soluto.

VI. Si fisco privato successerit, pro anteriore § §

ω) L. 2. pr. D. h. t. e sch. o. ad Basil. XXI. 3. cap. 8. (Fabr. T. II. p. 646. edit. nostr. T. II. p. 456.) habet Fabr. T. VI. 03. Eadem edidit Witte e Cod. Vindob. iurid. gr. III. qui post καταμηνῶν habet: τουτέστι δι' ἄμνην τοῦ ἰδίου δικου. x) L. 2. §. 1. 2. D. h. t. e Syn. p. 99. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. I. 1. Fere eadem leguntur in sch. o. ad II. XXII. 1. cap. 80. (Fabr. T. III. p. 82. edit. nostr. T. II. p. 507.). Inde a verbis τότε δὲ habet Harm. II. 2. §. 17. ucius argumentum L. 2. §. I — 3. D. h. t. his verbis indicat: καὶ περὶ τοῦ ἔγοντος δικαιώματα συμβαλλόμενα τῷ δημοσίῳ. περὶ τοῦ τριπλοῦ προγράμμασι κληθέντος μνηυτοῦ καὶ μὴ ὑπακούσαντος, καὶ τοῦ μὴ εἰσακούεσθαι καταμηνύοντος τοῦ λους. y) L. 2. §. 7. D. h. t. e Syn. p. 54. hausta est, ubi dicitur esse cap. 3. tit. 2. lib. LVI. Basil. Adduntur in Syn. haec: τας καὶ ἐν τῷ περὶ ἀγνοίας νόμου εἴρηται. z) L. 3. §. 2. D. h. t. e sch. o. ad Basil. LX. 42. cap. 10. Fabr. T. VII. p. 757. ita est, ubi haec leguntur: καίτοι φησὶ βιβ. μθ'. τίτ. ιδ'. διατ. γ'. καὶ μ'. ἦτοι βιβ. νς'. τίτ. β'. ὅτι εἴτε δεκτικὸς x. τ. λ. a) L. 3. §. 5. D. h. t. exhibet ἡ πείρα tit. XXXVII. cap. 7. a Zachariaeo liberaliter mihi communicata ex Cod. rentiano LXXX. 6. Ibi est cap. 3. tit. 2. lib. LVI. Basil. L. 3. §. 6. D. h. t. verbis, ni fallor, Basilicorum reddit ucius: καὶ ὅτι ὁ ἐγγνησάμενος τὸν ἀπὸ τοῦ δημοσίου μισθωσάμενον οὐκ ἐνέχεται ὑπὲρ τοῦ μετὰ τὴν προθεσμίαν χρόνου. L. 3. §. 7. 8. D. h. t. e Syn. p. 117. ubi citantur them. 8. 9. cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 704. sq. Legitur §. 7. m in sch. 3. novo ad Basil. XI. 1. cap. 10. edit. nostr. T. I. p. 578. Tipucitus §. 8. habet usque ad vocem ἀπορήσει. L. 3. §. 10. 11. D. h. t. e Syn. p. 161. ubi dicitur esse them. 10. tit. 3. lib. LVI. (lege κεφ. γ'. τίτ. β'.) habet Fabr. T. VI. 04. Eadem leguntur apud Harm. II. 6. §. 4. qui post δημοσίῳ τόπῳ addit ἢ βασιλικῷ. d) L. 5. pr. D. h. t. habet πείρα tit. XXXVII. cap. 8. ubi dicitur esse cap. 25. h. t. Sed pro κεφ. κ'. lege κεφ. ε'. e) L. 5. §. 1. D. h. t. habet πείρα tit. XXXVII. cap. 9. ubi dicitur esse θεμ. ε'. τίτ. β'. βιβ. νς'. Sed pro θεμ. repono κεφ. Tipucitus haec exhibet: περὶ τοῦ, ἢ ἀπὸ τοῦ ἔγοντος ἐξουσίαν προθῆ δημοσίον πρᾶγμα, παραχρημα γίνεται τοῦ ἀγοραστοῦ. f) L. 6. pr. h. t. e sch. k. ad Basil. XXIII. 3. cap. 17. (Fabr. T. III. p. 428. sq. edit. nostr. T. II. p. 699.) hausta est, ubi dicitur esse . 6. tit. 2. lib. LVI. Basil. Tipucitus haec habet: καὶ ὅτι ὁ δημόσιος ἰδιώτην δεξάμενος (lege διαδεξάμενος) ἐπὶ μὲν τῷ τῆς διαδοχῆς χρόνῳ τοῖς τοῦ ἰδιώτου κέρηται δίκαιοις· ἀφ' οὗ δὲ ἐνεγράφη τοῖς δημοσίοις χρέεσι, κέρηται τοῖς ἰδίοις νόμοις. Fere eadem leguntur in scholio 3. novo ad Basil. XI. 1. cap. 10. (edit. nostr. T. I. p. 578. sq.). Ibi tamen pro ὅτου legitur ἰδιωτικῷ: porro ἀφ' οὗ δὲ τὸ χρέος ἐν τοῖς φυσικαλοῖς ἀναγράφεται χρεώσασαι, κἀκείνος ἐπιγνή τὸ χρέος, οὖν καὶ ὑποθήκας ἔχει, ἀφ' οὗ διαδέχεται τὸ ἀνυπόθηκον χρέος; Basil. T. V.



ἐπὶ μὲν τῷ πρὸ τῆς διαδοχῆς χρόνῳ τοῖς τοῦ ιδιώτου κέρχεται δικαίως· ἀφ' οὗ δὲ τὸ χρέος ἀπογραφῆ τοῖς δημοσιακοῖς χρέεσι, κέρχεται τοῖς ἰδίοις προνομίοις.

2) Τῷ β) δημόσιον καὶ τόκους ἀπαιτεῖ τοὺς τοῦ δημοσίου, ἐξ οὗτος ἀχλήσει τὸν χρεώστην, κἀκείνος ἐπιγνώ τῷ χρέος.

3) Ἐν γ) τοῖς ἀμφιβόλοις κατὰ τοῦ δημοσίου δεῖ ἀποκρίνεσθαι.

4) Τῶν δ) τοῦ δημοσίου ποινῶν οἱ δανεισταὶ προτιμῶνται.

9) Ἐν ε) Γυνή^κ) οὐ καταμηνύει, οὐδὲ οἱ λαμπρότατοι, οὔτε οἱ κατακριθέντες· τὰς δὲ προσαγγελθείσας καὶ προκαταρχθείσας πρὸ τῆς καταδίκης, πληροῦν δύναται μετὰ τὴν εἰς μέταλλον ἢ εἰς ἔργον μετᾶλλον καταδίκην. καὶ ἀπειστρατευμένοι, καὶ στρατιῶται κωλύονται καταμηνύειν. ὅστις δὴποτε δὲ κοινὸν ἔχων μετὰ τοῦ δημοσίου πρᾶγμα, δύναται προσαγγέλλειν αὐτό, καὶ κἂν μὴ ἀποδείξῃ τὸ ἴδιον, οὐκ ἀτιμοῦται, οὔτε οἱ γενόμενοι ἐπίτροποι τινῶν, ἢ κουράτωρες, ἢ διοικηταὶ πραγμάτων, καταμηνύουσιν αὐτούς· ἀλλὰ τούτων ἐγγιροῦντες, ἢ ἐτέρῳ ἐντελλόμενοι καταμηνύσαι, τιμωροῦνται. ἐρωτᾶσθαι δὲ ὁ προκουράτωρ κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων οὐ κεκώλυται. καὶ ὁ πωλῶν πρᾶγμα οὐ καταμηνύει αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ μέσου· ἀλλὰ καὶ ποινήν ὑφίσταται ἀξίαν τοῦ ἰδίου προσώπου.

10) Ἐν ς) Ὁ δ) παρὰ τοῦ ἰδίου χρεώστου δημοσία χρήματα λαβίων, κἂν ἠγγόει, κἂν ἐδαπάνησεν αὐτά, ὑπόκειται ἀποδοῦναι αὐτά· ἀλλ' οἱ μετὰ τόκων. ἔχει δὲ ὁ δανειστὴς κατὰ μὲν τοῦ χρεώστου διρέκταν, κατὰ δὲ τοῦ ἐγγυητοῦ οὐτίλλαν· καὶ οὐκ ἐλευθεροῦνται τὰ ἐνέχυρα. ἀδιόφορον δὲ, εἴτε τὰ δοθέντα χρήματα ἀπέσπασεν ὁ δημόσιος, οὔτε ἀντ' αὐτῶν ἔτερα.

11) Ἐν ζ) Τὸ ζ) φιλονεκούμενον πρᾶγμα ὁ δημόσιος πιπράσκειν οὐκ ὀφείλει· εἴτε τὰ διενεγκόντα τῷ περὶ καθοσιώσεως κατηγορουμένῳ καὶ τελευτήσαντι, ἐτόίμου ὄντος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ δεῖξαι, ὡς οὐχ ἡμαρτεν.

12) Δίκην η) οὐκ ἔξεστι δωρεῖσθαι τῷ δημοσίῳ. ἀλλ' εἰ καὶ τις εἴποι, τὰ καταλειφθέντα αὐτῷ ἐπίδικα ἢ μέρος αὐτῶν δωρεῖσθαι τῷ βασιλεῖ, οὐ προσεται ὁ βασιλεὺς.

suae successionis tempore privati iure utitur: ex quo autem debitum inter debita fiscalia relatum fuerit, suis privilegiis utitur.

Fiscus etiam usuras petit fiscales, ex quo debitorem convenerit, et ille debitum agnoverit.

IX. In ambiguis contra fiscum respondendum est.

XVII. Poenis fiscalibus creditores praefertur.

XVIII. Mulier non defert, nec qui clarissimi sunt, nec qui damnati: sed iam nunciatas et inceptas ante damnationem causas exequi possunt post damnationem in metallum vel in opus metalli. Prohibentur et veterani, et milites deferre. Sed quicumque communem cum fisco causam habet, eam deferre potest, ac licet suam non probaverit, infamia tamen non notatur. Item hi, qui tutores aliquorum, vel curatores, vel negotiorum gestores fuerunt, deferre eos non possunt: sed hoc molientes, vel alii mandantes, ut deferat, puniuntur. In dominum vero negotiorum procuratorem eius interrogari, prohibitum non est. Et qui rem vendit, eam nec per se, nec per interpositam personam defert: sed (hoc faciens) dignam suae personae poenam sustinet.

XIX. Qui a debitore suo pecuniam publicam accepit, sive ignoraverit, sive eam consumserit, restituere eam tenetur: non tamen cum usuris. Habet autem directam quidem creditor adversus debitorem, in fideiussorem vero utilem: nec pignora liberantur. Nihil autem interest, utrum pecuniam solutam, an eius loco aliam fiscus abstulerit.

XX. Rem, quae in controversia est, fiscus distrahere non debet: nec ad reum maiestatis iam defunctum pertinentia bona, parato eius herede, innocentiam eius probare.

Litem fisco donare non licet. Sed et si quis dixerit, se bona sibi relicta, quae litigiosa sunt, vel partem eorum Principi donare, Princeps ea non admittit.

g) Hanc alteram partem prooemii L. 6. habet e Syn. p. 118. ubi dicitur esse cap. 9. h. t. Fabr. T. VI. p. 704. h) L. 10. D. h. t. e Syn. p. 142. ubi dicitur esse cap. 9. h. t. habet Fabr. l. l. Eadem leguntur apud Attal. tit. LII. §. 2. et Tipucitum. Hic praemittit verba καὶ βαι. Idem argumentum L. 13. pr. §. 3. L. 15. pr. §. 1. L. 16. D. h. t. his verbis tradit: καὶ ὅτι ὁ ἑαυτὸν προκαταμηνύων τῷ δημοσίῳ, ὡς ἔχων πρᾶγμα, οὐ μὲν οὐ δύναται λαβεῖν, δίδωσι τὸ ἥμισυ, καὶ τὸ ἥμισυ κρατεῖ, εἰ καὶ μὴ ἐνέμετο. (L. 13. pr.) καταμηνύεται δὲ τὸ λαμβάνον, οὐ μὲν τὸ διαφέρειν τῷ δημοσίῳ. (L. 13. §. 3.) καὶ περὶ μηνυτοῦ ζητούντος ἀφῆσιν, καὶ περὶ τοῦ ὑποβάλλοντος τὸν μηνυτήν. (L. 15. pr. §. 1.) καὶ ὅτι καὶ ἀνήρ, καὶ γυνή, καὶ ἄνηθος ἑαυτοὺς καταμηνύουσι, καὶ λαμβάνουσι τὸ ἑπαθλον, κἂν γυνή καταμηνύειν ἔτερον οὐ δύναται. L. 15. §. 1. 2. 3. L. 16. D. h. t. e Cod. Vindob. iurid. gr. III. sic exhibet Wille: Ἐὰν ὁ μηνυτὴς ὡς πλανηθεὶς αἰτῆ ἀφῆσιν, σκοπεῖ ὁ δικαστὴς περὶ αὐτοῦ· καὶ εἰ μὲν τῷ ὄντι ἐπλανήθη, συγγινώσκεται· εἰ δὲ μὴ, ὡς προδότης κρίνεται. §. 1. Ὁ ὑποβαλὼν τὸν μηνυτήν τοσοῦτον δίδωσι τῷ δημοσίῳ, ὅσον ἐμέλλεν λαμβάνειν καὶ ὁ μηνυτὴς. §. 2. Κληθεὶς ὁ μηνυτὴς καὶ μὴ ὑπακούσας, τοσοῦτον δίδωσι, ὅσον ἡμέλλεν ἠετώμενος δίδωσαι. §. 3. Τινὸς ἑαυτὸν καταμηνύοντος [τουτέστι], ὅτι οὐ δύναται καταλαβεῖν τὸ καταλειφθέν, εἰσαγεται τὸ πᾶν τὰ δημοσίῳ, καὶ τότε τὸ ἥμισυ λαμβάνει ὁ καταμηνύσας. L. 16. Καὶ γυνή, καὶ ἄνηθος ἑαυτοὺς καταμηνύουσι, καὶ λαμβάνουσι τὸ ἑπαθλον· γυνή δὲ καταμηνύειν ἔτερον οὐ δύναται. §) L. 17. D. h. t. e Syn. p. 118. ubi est cap. 17. h. t. habet Fabr. l. l. k) L. 18. pr. §. 1—9. D. h. t. e Syn. p. 47. ubi est cap. 18. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 704. sq. Similia, sed multis omissis leguntur apud Harm. I. 5. §. 2. Tipucitus haec habet: καὶ τίνες οὐ δύναται καταμηνύειν. οἱ δὲ κουράτωρες τινῶν, ἢ ἐπίτροποι, ἢ διοικηταὶ πραγμάτων καταμηνύοντες, ἢ ἐτέρῳ ἐντελλόμενοι τιμωροῦνται. ἐρωτᾶσθαι δὲ ὁ προκουράτωρ κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων οὐ κεκώλυται, οὐδὲ ὁ πωλῶν πρᾶγμα καταμηνύει αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ μέσου. l) L. 18. §. 10 L. 20. 21. D. h. t. e Syn. p. 118. ubi efficiunt cap. 19. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 705. Syn. habet κατὰ τοῦ μὲν χρεώστου, quae Leuncl. in marg. correxit. m) L. 22. pr. D. h. t. e Syn. p. 470. ubi est cap. 20. h. t. habet Fabr. l. l. Eadem usque avocem ὀφείλει habet ἢ πείρα tit. XXXVII. cap. 10. cum scholio hoc: ἀλλ' ἐπιτεθεῖται ἢ πρᾶσις. Tipucitus eadem habet quae Synopsis, praemissis verbis καὶ ὅτι. n) L. 22. §. 2. D. h. t. habet Attal. tit. LII. §. 3. quem locum laudavit Hauboldt. Manual. Basil. p. 178. Eadem edidit Wille e Cod. Vindob. iurid. gr. III. qui post πρᾶγματα habet τυχὸν ὑπόδικα. L. 22 §. 3. idem e Cod. laudato sic edidit: ὅτι καταμηνύειν οὐδεὶς ἀναγκάζεται· καταμηνύσας δὲ οὐκ ἀφίσταται, κἂν κατ' ἐντολήν ἑτέρου καταμηνύσεν· εἰ μὴ ἴρα ὁ ἐντελλόμενος αὐτὸν ὑπέδειλεν. Tipucitus: καὶ ὅτι δίκην οὐκ ἔξεστι δωρεῖσθαι τῷ βασιλεῖ. Idei L. 22. §. 3. D. h. t. sic exhibet: καὶ ὅτι καταμηνύειν οὐδεὶς ἀναγκάζεται. καταμηνύσας. (supple δὲ) οὐκ ἀφίσταται.



[α'.] Οὐ^ο) μόνον ὁ μηνυτὴς μὴ ἀποδείξας τιμωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ὁ μανδάτωρ αὐτοῦ, ὃν αὐτὸς ὁ μηνυτὴς παριστᾶν ἀναγκάζεται.

κβ'. Οὔ^ρ) μηνυτὴς βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεις, καὶ οὐχ ὁ καταμηνυόμενος, πόθεν ἔχει.

κδ'. Τοῦ^ρ) ἀνδρὸς μὴ ἐκδικουόντος τὸν φόνον τῆς γυναικός, ἢ προῖξ καθ' ὅσον αὐτῷ διαφέρει, δημεύεται.

[κς'.] Οὔ^ρ) ὑποφθείρας τὸν μηνυτὴν ἀντὶ ἡττηθέντος ἐστί. τοῦτο γὰρ κρατεῖ ἐπὶ τῶν τοῦ δημοσίου δικῶν. ἢ δὲ τιμωρία αὕτη κατὰ κληρονόμων αὐτοῦ οὐχ ἀρμόζει. οὔτε γὰρ αὐτός, εἰ μὴ καταδικασθῆ, περὶ τούτου ὑπόκειται. ἔξ ὑποφθορίας δὲ ἡττηθέντος τοῦ μηνυτοῦ, κάλῳς ὁ δημόσιος ἀνανεοῖ τὴν δίκην.

λη'. Ἐπὶ^ς) τῷ τακίῳ ληγάτῳ ἐκδίκησις ἀρμόζει τῷ δημοσίῳ.

[λθ'. vel μδ'.] Οὔ^ι) διὰ τὸ βοηθῆσαι τῷ ἰδίῳ πράγματι προσαγγέλλων τῷ δημοσίῳ, οὐκ ἐστὶ μηνυτὴς.

μα'. Ἐάν^η) ἄρχων ἐπαρχίας ἢ ἄλλος διοικῶν αὐτὴν ἀγοράση τι ἐν αὐτῇ, κἂν διὰ μέσου, τῆς πρώσιως ἀκρουμένης ἐκδικεῖται τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ τιμὴ τῷ δημοσίῳ εἰσκομίζεται. τῷ δὲ διοικούντι οὐδὲ πλοῖον ἐξέστιν ἐν αὐτῇ κατασκευάζειν.

μζ'. Ἐάν^ν) τὰ ὑποκείμενα τῷ δημοσίῳ πρᾶγματα ἐκ προφανοῦς ἀπάτης, ἢ κατὰ χάριν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἤτιτος τιμήματος ἐπράθη, ἐξέστι τῷ δεσπότῃ αὐτῶν, προσαγαγεῖν τῷ δημοσίῳ τὰ παρ' αὐτοῦ χρεωστούμενα, καὶ ἀναλαβεῖν τὰ πεπραγμένα πρᾶγματα.

ν'. Καί^ω) αἱ τῷ δημοσίῳ διαφέρουσαι ἀγωγαὶ

XXI. Non tantum delator punitur, si non probaverit, sed et mandator eius, quem exhibere ipsi delator cogitur.

XXII. Delator probare cogitur, non delatus unde habeat.

XXIV. Cum maritus necem uxoris non vindicet, in quantum ad eum pertinet, publicatur.

XXVI. Qui corrumpit delatorem, pro victo est. Nam in fiscalibus causis id obtinet. Haec autem poena in heredes eius non competit. Nec enim ipse nisi condemnatus fuerit, de hoc tenetur. Ceterum delatore per corruptelam victo recte fiscus causam retractat.

XXXVIII. In tacito fideicommisso vindicatio fisco competit.

XXXIX. vel XLIV. Qui adiuvandae causae suae gratia fisco nunciat, non est delator.

XLI. Si Praeses provinciae vel alius eam administrans aliquid in ea comparaverit, licet per interpositam personam, emtione irrita facta, res vindicatur et pretium fisco infertur. Administranti ne navim quidem in ea aedificare licet.

XLVII. Si res fisco obligatae aperta fraude vel in gratiam emtoris minori pretio venierint, domino earum fisco debitam a se pecuniam offerre, et res venditas recuperare licet.

L. Etiam competentes fisco actiones temporis prae-

ο) I. 24. D. h. t. ex Attal. tit. LII. §. 4. hausta est, quem locum designavit *Hauboldus* l. I. Numerum capituli praefixi καὶ. cum L. 25. in Syn. p. 47. sit cap. 22. p) L. 25. D. h. t. e Syn. p. 47. ubi dicitur esse cap. 22. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 705. Eadem leguntur in sch. o. ad Basil. XXI. 3. cap. 8. (Fabr. T. II. p. 646. sq. edit. nostr. T. II. p. 436.) ubi dicitur esse cap. 25. tit. 2. lib. LVI. Basil. et apud Harm. l. 5. §. 3. Tipucitus habet haec: καὶ αὐτὸς βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεις. g) L. 27. D. h. t. e Syn. p. 532. ubi dicitur esse cap. 24. h. t. habet Fabr. l. I. Eadem leguntur apud Tipucitum, nisi quod hic pro ἐκδικουόντος legit διεκδικουόντος. Idem L. 28. D. h. t. verbis, ut videtur, genuinis Basilicorum sic exhibet: καὶ ὅτι ὁ ὑποθήμενός μοι τὰ ὄντα καὶ ἐσόμενα, ἐάν συναλλάξῃ τῷ δημοσίῳ, προτιμότερός μου ἐστὶν ὁ δημόσιος. r) L. 29. pr. D. h. t. e Syn. p. 518. ubi nil nisi lib. LIV. citatur, nec titulo, nec capite addito, habet Fabr. T. VI. p. 705. sq. Numerum capituli e coniectura addidi. Tipucitus argumentum L. 37. D. h. t. sic tradit: καὶ ὅτι ἐν ταῖς ποιναῖς ὁ δημόσιος οὐκ ἔχει προνόμιον εἰς τὸ προτιμηθῆναι τὸν δανειστῶν. s) L. 43. D. h. t. habet Syn. p. 471. ubi citantur capita 35. et 38. h. t. Neglexit hunc locum Fabrotus. Leuncl. in marg. Syn. falso laudavit L. 35. D. h. t. t) L. 44. D. h. t. e sch. o. ad Basil. XXI. 3. cap. 8. (Fabr. T. II. p. 646. sq. edit. nostr. T. II. p. 456.) habet Fabr. T. VI. p. 706. In scholio dicitur esse cap. 44. h. t. Sed cum Syn. p. 192. Legem 46. D. h. t. sub numero cap. 41. exhibeat, incertum reliqui capituli numerum. Ad L. 45. Cuiacius Obs. lib. VIII. cap. 9. ex Basilicis laudat verba τὰ ἐκποιούμενα καὶ μὴ κτώμενα. Argumentum L. 45. §. 2. 10. 13. D. h. t. Tipucitus his verbis tradit: καὶ περὶ παρατηρήσεων τοῦ ἀνελόντος ἑαυτὸν καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ. καὶ περὶ προθεσμίας δημοσίου χρεώστων ὄραϊον. καὶ ὅτι ὁ μισθωσάμενος δημοσίῳ ἀγρόν, ἐάν τιςποτε ἐξ αὐτοῦ μεταγάγῃ ἢ κόψῃ δένδρον, τὸ τετραπλοῦν τῆς ζημίας ἄδωσιν. Ab Eustathio Cap. XIV. §. 10. edit. Zachar. §. 10. L. 45. ita redditur: Ἐάν οἱ τὰ δημοσίου ἀπαιτούμενα ἄρχοντες (pro quo Zachariaeus coniecit οἱ τὰ δημοσίου χρεωστούμενα ἄρχοντας) ἐξαιτῶσι προθεσμίας ἐπὶ τῷ χρέει, εἰ μὴ ἐλαχίστης ποσότητος, μὴ πλέον δύο μηνῶν ὑπέρθεσις αὐτοῖς δοθῆσεται. ἐπὶ δὲ μεγάλης ποσότητος, μὴ πλέον τριῶν μηνῶν. Quibus in editione Cuiaciana haec adduntur: ὡς βι. μβ'. (lege μδ'.) τῶν διγ. τι. ιδ'. διγ. μ'. τῶν δὲ βασιλ. βι. νς'. τι. β'. κεφ. μ'. θε. ε'. u) L. 46. §. 2. D. h. t. e Syn. p. 192. ubi est cap. 41. tit. 2. lib. LVI. habet Fabr. T. VI. p. 706. Eadem leguntur in sch. s. ad Basil. LX. 43. cap. 8. Fabr. T. VII. p. 766. ubi laudatur them. 3. cap. 46. tit. 2. lib. LVI. in Syn. et scholio legitur ἄλλως, quod Leuncl. in marg. Syn. mutavit in ἄλλος. Ultima verba inde a τῷ δὲ διοικούντι — κατασκευάζειν reperies etiam apud Harm. III. 3. §. 6. fin. Tipucitus haec habet: καὶ περὶ τοῦ διοικουόντος ἐν ἐπαρχίᾳ ἀρχοντος ἐν ἐπαρχίᾳ, (alterum ἐν ἐπαρχίᾳ supervacaneum est) εἰ ἀγοράσει τι ἐν αὐτῇ, κἂν διὰ μέσου προσώπου, ἵνα εἰσκομίζεται ἡ τιμὴ τῷ δημοσίῳ, ὡς τῆς πρώσιως ἀκρουμένης. §. 1. L. 46. D. h. t. ex Harm. l. 2. §. 28. recepta est a Fabr. T. VI. p. 706. ubi haec leguntur: Ἐάν τις λέγηται κατέχειν πρᾶγματα τοῦ δημοσίου, ὀφείλει ἐνάγεσθαι, καὶ ἐλεγχόμενος ἀποδιδόναι εἰς δικλοῦν τὸ κατέχον. Si quis res fisci delinere dicatur, conveniri debet, et si convincatur, in duplum, quod delinebat, restituere. §. 4. L. 46. ab Eustathio Cap. XIV. §. 2. edit. Zachar. his exhibetur verbis: Ὁ θέλων ἀντιπείθειν κομινιστὸνα ἤτοι ἀντίλλογον τῷ φέσῳ, ὀφείλει ἀποδιδόναι εἰς δύο μηνῶν, ὅτι κερωσσηται αὐτῷ, ὅπερ βούλεται ἀντιλογίζεσθαι. Quibus in editione Cuiaciana haec adduntur: ὡς βι. μδ'. τῶν διγ. τι. ιδ'. διγ. μ'. τῶν δὲ βασιλ. βι. νς'. τι. β'. κεφ. μ'. θε. δ'. §. 6. 9. L. 46. a Tipucito sic exhibetur: καὶ ὅτι τῷ ἐπὶ ἰγκλήματι κατηγορουμένῳ κάλῳς αὐτῷ (delendum αὐτῷ) κάλῳ, πῶς καταβάλλουσιν οἱ χρεώσται. καὶ ὅτι ἐάν πολλοὶ περιγρῶσται τὸν δημοσίον, πάντες τὸ τετραπλοῦν ἀναλόγως παρεχουσιν. ὑπὲρ δὲ τῶν ἀπαρουντων οἱ εὔποροι μεθοδεύονται. καὶ ἐστὶ καινόν. Idem L. 50. D. h. t. his verbis reddit: καὶ περὶ ὑπερθεματισμοῦ τοῦ πωληθέντος παρὰ τοῦ δημοσίου πρᾶγματος, πῶς, εἰ καταδέξομαι τὴν προσθήκην, οἱ ἐν τῷ μέσῳ ληφθέντες καρπὸς τοῦ δημοσίου (lege τῷ δημοσίῳ) διαφέρουσι. v) L. 3. C. X. 1. exhibetur ἐκ τῆς πείρας tit. XXXVII. cap. 11. ubi est cap. 47. tit. 2. lib. LVI. Basil. Tipucitus haec habet: καὶ περὶ ἀνατροπῆς πράξεως, τοῦ δημοσίου πωληθέντος τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ ἤτιτος. w) l. 6. C. eod. e Syn. p. 470. ubi est cap. 50. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 706. Tipucitus huius et l. 6. 7. 8. 9. C. eod. argumentum sic tradit: καὶ περὶ τοῦ τὰς τῷ δημοσίῳ διαφερούσας ἀγωγὰς ἀναρῆσθαι τῇ τοῦ χρόνου παραγραφῇ.



ἀναιρείσθωσαν τῇ τοῦ χρόνου παραγραφῇ· καὶ μηδεὶς ὀνόματι τοῦ δημοσίου συκοφαντῆται.

[νε.] Πᾶσα*) δημοσία δίκη ἐντὸς ἑξ μηνῶν μετὰ τὴν προκάταρξιν μετρουμένῳν πληρούσθω, εἰ μὴ ἄρα συμβῇ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ πρόσωπα, ἢ δικαιώματά τινα ἕτερα ἑξ ἐπαρχῶν ἀχθῆναι κατὰ τὴν βασιλῖδα πόλιν, ἢ αὐτοὶ οἱ ἐναγόμενοι τὴν αἰτίαν ὑπερθέσεως παρ᾽ ἀσχωσιν ὡς ἀπαράσκευοι.

TITULOS Γ'.

Περὶ τελῶν δημοσίων. γ)

γ. Ἐν²) τῷ κηρσεύειν δεῖ καὶ τὰς ἡλικίας ἀπογράφεσθαι τὰς ἐν καιρῷ τῆς ἀπογραφῆς.

TITULOS Δ'.

Περὶ τελῶν ἀπαιτήσεως. α')

α'. Ὅ^b) βουληθεὶς ἀποκρῦσαι τι τῶν ἰδίων φορτίων ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι τὸ τέλος, καὶ ἐλεγεθεὶς, ἀπόλλυσι τὸ φορτίον. ὁμοίως δὲ κὰν οἰκέτης ἦν, ὃν ἀπέκρυψεν, ἐκπίπτει τῆς αὐτοῦ δεσποτείας.

Εἰ δὲ ἀποκρύψας τις οἰκέτην ἠλευθέρωσεν αὐτόν, μετὰ τὸ ἅπαξ ὁμοῦσαι τὴν ἠλευθερίαν οὐκέτι δύναται αὐτὸν ὁ δημοσίος ἀφαιρεῖσθαι.

β'. Πενταετίας^c) παραδραμούσης, οὐκέτι ζητεῖ ὁ δημοσίος τὸ κλεπτοτελωηθῆν τέλος ἤτοι τὸ κομ-

scriptione perimantur: nec quisquam fisci nomine calumnias struat.

IV. Omnis causa fiscalis intra sex menses a litis contestatione numerandos finiatur, nisi forte necesse sit, vel personas, vel instrumenta quaedam ex provinciis evocari in regiam urbem, aut ipsi rei causam morae praestiterint ut imparati.

TITULUS III.

De censibus publicis.

III. In censendo describendae sunt et aetates, quae tempore descriptionis fuerunt.

TITULUS IV.

De vectigalium exactione.

I. Qui suis ex mercibus aliquid celare voluerit, ne vectigal pendat, et convictus fuerit, merces amittit. Similiter si servus erat, quem celavit, dominium eius amittit.

Sed si quis celatum servum manumisit, postquam semel libertas competere coepit, fiscus eum vindicare amplius non potest.

II. Elapso quinquennio, fiscus vectigal commissum vel commercium amplius non vindicat. Imo nec

(L. 6.) καὶ περὶ τοῦ λεγομένου κατέχειν πράγματα τοῦ δημοσίου, εἰ καταδικασθῇ, ἵνα παρέχη πρόστιμον, καὶ βασιλεύοντα οἱ δοῦλοι αὐτοῦ εἰς ἕλεγον τῆς ἀληθείας. (L. 7.) καὶ ὅτι ὁ πρὸς τὸν δημοσίον ποιούμενος ἐπιβλαβὲς συνάλλαγμα, ἵνα παρέχη τὸ τετραπλάσιον. (L. 8.) καὶ περὶ ὑποδεκτῶν τῶν δημοσίου πραγμάτων. (L. 9.) x) L. 11. C. eod. ex Basilicis restituta est a Cuiacis Comm. ad tres postremos Cod. Iust. libros (Opp. T. II. P. II. p. 6.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 706. Eustathius Cap. XIX. §. 12. edit. Zachar. brevius ita: Πᾶσα φυσικὰ δίκη ἤτοι δημοσίου ταμεῖου εἰσὼ ἑξ μηνῶν μετὰ τὴν προκάταρξιν περαιούσθω, εἰ μὴ τοῖ ὑπερθέσεως ἀναγκαῖα ἐστίν. In editione Cuiaciana additur: β. ἰ. τοῦ κωδ. τ. α'. διατ. ια'. τῶν δὲ βασιλ. β. νς'. τ. β'. κεφ. τελευτ. Unde patet, hac constitutione finiri hunc Basilicorum titulum, nec recte fecisse Fabrotum, qui huic titulo subiecit etiam L. 4. et 5. C. de conveniendis fisci debitoribus X. 2. Nam constitutiones huius tituli Codicis repositae fuerunt tit. 5. lib. I. VI. Basil. ut ex Tipucito, indice Coisliniano et sch. u. Fabr. T. III. p. 57. edit. nostrae T. II. p. 486. apparet. y) Sic titulus III. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus addit: ἢ κηρσεύσει, τούτεστι, πὼς ὀφείλει ἀπογράφεσθαι ὁ ἀπογραφεὺς. Index Coislinianus haec habet: Ὅσαι τῶν πόλεων ἔχουσι ἰταλικὸν δικαίον, καὶ περὶ ἀλειτουρησίας καὶ κήρσον β. δ. τοῦ κωδ. τ. ε'. περὶ τῶν ἐκ βασιλικῶν δοθειῶν ἀτελειῶν ἐμποροῖς. Continebantur hoc titulo tituli Digestorum L. 15. et Codicis de nundinis et mercatoribus IV. 60. Syn. p. 471. ex eaque Fabrotus sic titulum inscribit: Περὶ ἐποπτῶν ἤτοι ἐξισωτῶν, καὶ κηρσευόντων. z) L. 3. pr. D. L. 15. e Syn. p. 471. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 707. Ad L. 1. et 4. D. eod. Cuiacius Obs. lib. X. cap. 35. ex Basilicis nonnulla emendavit. Idem ad L. 5. §. 2. D. eod. laudat Obs. lib. XIX. cap. 5. verba Basilicorum μὴ ἐπιρωτήσας περὶ τῶν δημοσίων. Argumentum L. 5. pr. D. eod. in sch. I. novo ad Basil. XI. 1. cap. 42. edit. nostr. T. I. p. 629. his traditur verbis: κτήτωρ μέντοι ἀπαιτούμενος ὑπὲρ ἄλλων δημοσίου, τὰς κατ' αὐτῶν ἀγωγὰς ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἐκχωρεῖται, ὡς κεφ. ε'. θεμ. α'. τοῦ γ. τ. αὐτοῦ scil. lib. 56. Quas Fabrotus sub hoc Basilicorum titulo repositit constitutiones, ex titulis Codicis de censibus, de omni agro deserto, de fundis patrimonialibus, repositae fuerunt tit. 14. lib. LVI. Basil. a) Sic titulus IV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus addit: καὶ τῶν κηρσευόντων τι τῶν ἰδίων φόρτων ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι τὸ τέλος. Index Coislinianus haec habet: περὶ ἀτελῶν (lege τελῶν) ἀπαιτήσεων καὶ τῶν κλεπτοτελωηθέντων. β. δ. τοῦ κωδ. τ. ε. β'. περὶ τοῦ καινὰ τέλη μὴ ἐπινοεῖν ἐν πόλεσι καὶ περὶ τῶν περισσοπρακτούντων τὰ τέλη. β. ἡ. τοῦ κωδ. τ. ε. δ'. διατ. α'. β'. περὶ σιωπηρῶν ὑποθέσεων καὶ τῶν συναλλασσόντων τῷ δημοσίῳ, ἣν ἔχει ἐπὶ τοῖς αὐτῶν πράγμασι. Syn. p. 471. ex eaque Fabrotus sic titulum inscribit: περὶ κομμερικῶν. Continebantur hoc titulo, ut tam ex Syn. quam ex indice Coisliniano patet, L. 16. §. 2. 3. D. de publicanis (XXXIX. 4.) et tituli Codicis de vectigalibus et commissis (IV. 61.) vectigalia nova institui non posse (IV. 62.) et L. 1. 2. C. in quibus causis pignus vel hypotheca tacite contrahitur (VIII. 14. in nostris 15.). b) L. 16. §. 2. D. XXXIX. 4. et L. 1. C. IV. 61. e Syn. p. 470. ubi efficiunt cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 709. c) L. 2. C. eod. e Syn. p. 470. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. I. 1. Eadem leguntur apud Harm. II. 5. §. 20. Syn. habet κλεπτοτελωηθέν, quod Leuncl. in marg. emendavit. Apud Harm. pro κομμερικῶν Cuiacius legit κόμμοισον, recte meo iudicio. Eustathius Cap. XXVIII. §. 14. edit. Zachar. constitutionis sententiam his verbis reddidit: Πενταετίας παραδραμούσης, οὐκέτι ζητεῖ ὁ δημοσίος τὸ κλεπτοτελωηθῆν ἤτοι ἀποκρυβῆν καὶ μὴ δοθῆν κομμερικῶν. ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς πενταετίας, ἐν ᾧ μὴ φαίνηται τὸ πρᾶγμα, μῆτε κατὰ ὄλον κρύπτηται· τυχὸν εἰ δοῦλος ἐστὶ καὶ ἠλευθέρωθῇ. Quibus in editione Cuiaciana adduntur haec: ὡς β. δ. τοῦ κωδ. τ. ε. α'. τῶν δὲ βασιλ. β. νς'. τ. δ. κεφ. β'. Ex quo loco Basilicorum citato confirmantur etiam numeri capitum in Syn. repositi. Tipucitus haec habet: καὶ ὅτι μετὰ πενταετίαν τὸ κλεπτοτελωηθῆν οὐ ζητεῖται. Argumentum L. 4. C. eod. ab Eustathio de tribus annis §. 6. (editionis Cuiacianae) his verbis traditur: Τὰ δημοσία τέλη ἐπὶ τριετίαν μισθοῦται, ὡς β. δ. τοῦ κωδ. τ. ε. α'. τῶν δὲ βασιλ. β. νς'. τ. δ. κεφ. δ'. cf. edit. Zachar. p. 200. not. 36.

έρκιον. ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς πεντακτίας, εἰ ᾧ μὴ φαί-
ται τὸ πρᾶγμα, μηδὲ κατὰ δόλον κρύπτεται, ἀλλὰ
πῶλετο τυχόν.

ε'. Πάντα δ) τὰ ἰδιωτικὰ πράγματα τελωνείσθω-
ν· καὶ μηδεὶς προφερέτω τύπον κατὰ τινι τρόπῳ
ροστασίας, τὸν ἀπαλλάσσοντα αὐτὸν τοῦ τέλους·
ἀλλ' εἴτε ἔμπορός ἐστιν, εἴτε μεταφέρει φορτίον, δι-
ότι τέλος, ὑπεξηρημένων τῶν ναυάρχων. οὗτοι γάρ,
ὡς καὶ ἐαυτοῖς ἐμπορεῖονται, τοῦ τέλους εἰσὶν ἀπλη-
γήμενοι.

η'. Ὅσα ε) οἱ πρεσβευταὶ τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν
ἀφαιρούμενοι παραγίνονται, εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἔθνους
τῶν πρὸς Ῥωμαίους ἤγαγον, τελωνείσθωσαν· εἰ δὲ
ὁ Ῥωμαίων ἐπὶ τὰ οἰκτεῖα βασιλεύουσιν, ἔστωσαν
ἐλεύθερα.

ις'. Ὅ) περισσοπρακτῆσας τελώνης διηλεκτῶς ἐξο-
φῆται, καὶ ἀντικαθίσταται ἕτερος, ὑπερθεματισμοῦ
τῷ τέλει γινομένου ἐπ' ὄψει τοῦ ἄρχοντος.

ιζ'. Τῶν β) χρεωστουμένων δημοσία πάντα τὰ
ἀρχοντα ὑπεύθυνα ἐστίν.

TITΛΟΣ E'.

ἐπὶ τῶν συμβιβασζομένων μετὰ τῶν τῷ
δημοσίῳ χρεωστουμένων. h)

[δ'.] Οἱ i) ὑπεύθυνοι τῷ δημοσίῳ ἀνυπερθέτως
μεθοδεύσθωσαν· καὶ μεθὺ πληρώσουσι τὸν δημό-
ν, τότε τοὺς ἰδίους χρεώστας ἀπαιτεῖωσαν.

ε'. Ἐὰν k) ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ δημοθέντος εὐρεθῇ
ἰγροφῆ τῶν χρεωστουμένων αὐτῷ, τοῦτο μηδὲν
ἄκριμα ποιεῖτω τοῖς ἐγγεγραμμένοις ὡς χρεώσταις.

ιέ'. Τοῦ l) ἐν δικαίῳ σταθμῷ δέχεσθαι τὰ κατα-
λλόμενα, ἐχούσης τῆς λίτρας οβ'. νν'. καὶ τοῦ μὴ
μετῆσειν ποσότητα ἐκδανείζειν, ἢ ἄλλως χρᾶ-
ν αὐτῇ.

ante quinquennium, si res non extat, nec dolo sup-
primitur, sed forte periit.

VI. Omnium rerum privatarum nomine vectigalia L. 1
exigantur: nec quisquam ullo patrocini modo sanctio- C. IV
nem proferat, quae ipsum a vectigali liberet: sed sive
negotiator est, sive merces transfert, vectigal depen-
dat, exceptis naviculariis. Nam hi, cum sibi nego-
tiantur, a vectigali liberati sunt.

VIII. Quaecunque legati exterarum gentium ad- L. 8
venientes apportant, si quidem a sua gente ad Romanos C. eo
detulerunt, vectigal exigatur: sin a Romanis ad pro-
pria deferunt, a praestatione immunia sunt.

XVI. Publicanus, qui amplius, quam par sit, L. 4
exegerit, exilio perpetuo punitur, et alius pro eo C. IV.
constituitur, licitatione vectigalis in conspectu Prae-
sidis facta.

XVII. Eorum, qui tributa publica debent, omnia L. 1
bona sunt obligata. C. VIII
in nos
15

TITULUS V.

De conveniendis fisci debitoribus.

IV. Qui fisco sunt obnoxii, sine mora convenian- L. 4
tur: et postquam fisco satisfecerint, tunc adversus C. X.
suos debitores experiantur.

V. Si in bonis confiscati inventa sit descriptio L. 5.
debitorum eius, hoc nullum praecudicium faciat iis, C. eo
qui quasi debitores inscripti sunt.

XV. Aequa lance suscipienda sunt, quae solvun- L. 1.
tur, habente libra LXXII. solidos. Item non licet C. X.
quantitatem exactam foenerare vel aliter ea uti. (71.)
L. 5. 7
C. X. 7
(70.)

d) L. 6. C. eod. e Syn. p. 471. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. l. l. e) L. 8. C. eod. e Syn. p. 472. ubi est cap. 8. h. t.
t Fabr. T. VI. p. 709. sq. Eadem leguntur apud Harm. II. 5. §. 19. f) L. 4. C. IV. 62. e Syn. p. 467. ubi est cap. 16.
l. habet Fabr. T. VI. p. 710. g) L. 1. C. in quibus causis pignus (VIII. 14. in nostris 15.) e Syn. p. 467. ubi est
17. tit. 4. habet Fabr. l. l. Coniectura Wittii die leges restitutae des Justin. Cod. p. 185. et Bieneri Beytrage zur Revision
Justin. Cod. p. 151. qui hunc locum Synopseos continere L. 1. C. laudatam arbitrantur, contra Leunclavium, qui putavit
L. 5. C. IV. 62. indice titulorum Coisliniano confirmatur. h) Sic titulus V. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357.
misso et Coisliniano. Hic tamen ultima transponit sic: τῶν χρεωστουμένων τῷ δημοσίῳ, et praehgit βι. δ'. (lege i.) τοῦ
τῆ. β'. Apud Tipucitum haec leguntur: πρὸς τῶν συναλλαττόντων μετὰ τῶν τῷ δημοσίῳ χρεωστουμένων, τυχόν ἀγορεύοντες
ποικίμενα τῷ δημοσίῳ, ἢ ἄλλως αὐτοῖς κατὰ πάντα τρόπον συναλλάσσοντες. Continebantur hoc titulo titulus Codicis de
eniendis fisci debitoribus X. 2. et nonnulla ex titulis Codicis de susceptoribus (X. 70. apud Graecos 72) et de pondera-
tus (X. 71. apud Graecos 73.). i) L. 4. C. X. 2. e Syn. p. 118. habet Fabr. T. VI. p. 706. sub tit 2. huius libri repositam.
yn. quidem citatur tanquam cap 40. them. 10. tit. 2. lib. LVI. sed ex Tipucito, indice Coisliniano et scholio in sequenti
laudato patet, esse reponendam hanc constitutionem sub tit. 5. lib. LVI. k) L. 5. C. eod. e sch. u. ad Basil. XXII. 1.
39. (Fabr. T. III. p. 57. edit. nostr. T. II. p. 486.) habet Fabrotus in Addendis T. VI. p. 806.). In scholio dicitur esse
5. tit. 5. lib. LVI. unde patet, male Fabrotum sub tit. 2. lib. LVI. eam reposuisse. Tipucitus sic argumentum huius
titutionis tradit: καὶ ὅτι, ἰὰν ἀπογραφῇ εὐρεθῇ ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ μεθοδεύοντος τῶν χρεωστουμένων αὐτῷ, μὴ προκριματί-
αι τοὺς γεγραμμένους. Pro μεθοδεύοντος lege δημοθέντος, et in fine ἐγγεγραμμένους. l) Hic locus in Syn. p. 472.
ur esse cap. 15. tit. 5. unde Fabr. T. VI. p. 710. sub hoc titulo reposuit. Prima pars usque ad καταβαλλόμενα hausta
ex L. 1. C. de ponderatoribus (X. 71. apud Graecos 73.), secunda usque ad οβ'. νν'. ex L. 5. C. de susceptoribus (X. 70.
l Graecos 72.), ultima ex L. 7. C. eod.



ΤΙΤΛΟΣ 6'.

Περὶ πίστεως [καὶ] δικαίου τοῦ δημοσίου
καὶ περὶ καταβολῶν.^{m)}

[δ.] 'Εάνⁿ⁾ οἱ ὠρισμένοι ταῖς δημοσίαις πράξεσι
χρόνοι ἐνδαφιλεύονται, ἔξεστὶ σοι ἀῖξοντι τὸ τίμημα
τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ δημοσίου πράξεως, προτιμη-
θῆναι τοῦ πρώην ἡγορακότος.

ε'. 'Όταν^{o)} τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος πω-
λήσῃ ὁ δημόσιος κατὰ ὑπερθεματισμόν, ἐχέτωσαν
αὐτὰ οἱ λαμβάνοντες μὴ ἀπὸ θείου γράμματος ἀνα-
τρεπόμενα· ἐπειδὴ γὰρ καὶ τοῖς ἡττοσι τῶν κέ. ἐνιαυ-
τῶν, εἴποτε ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὑπὲρ δημοσίων
χρεῶν προσκυρωθῆ ὁ ἀγοραστής, καὶ οὔτοι ἔχοντες
ἀποκαταστάσεως δίκαιον κακῶς βασιλικὴν ἀντιγραφὴν
αὐτοῦσιν.

ζ. Ἀυτοκράτωρ^{p)} Ζήνων τῷ Δομνήνω. 'Εάν
δημευθέντος τινὸς ἢ οὐσίας πιπράσκειται, ἔξεστι τῷ
κόμητι τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ βασιλέως, καὶ τῇ σχολῇ
τῶν παλατιῶν, καὶ τῷ τοῦ δημοσίου συνηγόρῳ,
ἀγοράζειν τινὰ πράγματα ἐκ ταύτης τῆς οὐσίας, μη-
δενὸς διαβάλλοντος τὸ συνάλλαγμα.

θ'. 'Όα) ἀγοράσας παρὰ τοῦ δημοσίου πράγματα
καὶ τὸ τίμημα καταβολῶν οὐκέτι ἐνάγεται.

ι'. Ἀπαξ πωλήσας ὁ δημόσιος πρᾶγμα, ἀναψη-
λαφῆν τὴν πρᾶσιν οὐ δύναται.

ια'. 'Ό') δανειζόμενος ἀπὸ ἀπαιτητῶν ἢ ταβουλλα-
ρίων, ἢ ταξιωτῶν δημόσια χρήματα, τὸ τετραπλοῦν
ἀποδίδτω.

ιβ'. Μηδεὶς^{s)} ἀπὸ τῶν δημοσίων θησαυρῶν δα-
νειζέσθω. εἰ δέ τις ἐκ τοῦ θείου ταμείου λαθραῖως
ἢ φανερώς, ἢ ἑγγράφως, ἢ μετ' ἑγγυῶν δανείσεται
χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, δημευέσθω καὶ περιορι-
ζέσθω· καὶ ὁ δανείσας δὲ ἐκ τῶν θείων θησαυρῶν
κεφαλικῶς κολαζέσθω.

TITULUS VI.

De fide et iure fisci, et de solutionibus.

IV. Si statuta fiscalibus venditionibus tempora
largiuntur, augenti tibi pretium venditionis a fisco
factae, praeferrri licet ei, qui pridem emit.

V. Cum bona defuncti fisco licitationis modo
vendiderit, qui acceperunt, ea habeant, ita ut nec
sacro rescripto rescindantur: cum etiam minores
XXV annis, si quando aliquid ex rebus eorum pro
fiscalibus debitis adiudicatum fuerit emtori, quamvis
restitutionis beneficium habeant, male rescriptum Prin-
cipis postulant.

VII. Imperator Zeno Domneno. Si bona cuius-
dam publicata vendantur, licet tam comiti rerum
privatarum Principis, quam scholae palatinorum, nec
non fisci advocato emere aliquas res ex his bonis,
eumque contractum nemo calumniatur.

IX. Qui res emit a fisco, pretiumque solvit, non
amplius convenitur.

X. Fisco re semel vendita, retractare venditio-
nem nequit.

XI. Qui foenebrem pecuniam fiscalem sumit ab
exactoribus, vel tabulariis, vel officialibus, quadru-
plum restituito.

XII. Nemo ex fiscalibus thesauris mutuum acci-
piat. Quodsi quis ex sacro aerario occulte vel palam,
vel sub cautione scripta, vel datis fideiussoribus, sine
iussu Principis mutuum sumscrit, bonis publicatis de-
portator: itidemque is, qui de sacris thesauris mu-
tuum dederit, poena capitis afficitur.

m) Sic titulus VI. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, ubi tamen inter πίστεως et δικαίου inserendum videtur καὶ. Tipucitus sic titulum inscribit: περὶ πίστεως καὶ δικαίου ὑπομνημάτων τοῦ δημοσίου, καὶ περὶ καταβολῶν. Index Coislinianus haec habet: Τλ. 6'. (in marg.) Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. γ'. περὶ φίσκου καὶ τῶν συναλλαζάντων αὐτῷ, καὶ τῶν ἐποφειλόντων αὐτῷ, καὶ τῆς τούτων περιουσίας προσκυρωθείσης τῷ δημοσίῳ. Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. δ'. ὅτι ὅπερ ἔχει κοινόν μετὰ τινος ὁ φίσκος, καλῶς αὐτὸ ἐξ ὀλοκλήρου οὐ (dele negationem) πωλεῖ. Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. ε'. μὴ ὁ δημόσιος τὸ πρᾶγμα, ὅπερ πέρακε, διεκδικῆσθ. Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. 6'. περὶ τῶν δανειζόμενων τῶν δημοσίων πραγμάτων (lege ἐκ τῶν δημοσ. χρημάτων) καὶ τῶν τολιώνων τινὲ δανείσαι. Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. ζ'. περὶ τοῦ ἐν τῇ ἀπαιτησὶ τῶν ποιῶν ἠτάσθαι τῶν δανειστῶν τὸν δημοσίον. Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. η'. περὶ τῶν ἀπαιτῶν τόκων ὁ δημόσιος. Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. θ'. περὶ τοῦ, ἐν τῷ πόσῳ χρόνῳ δεῖ τὰς κατὰ τοῦ δημοσίου ἀναψηλαφῆν ἀποφάσεις. Βι. ι'. τοῦ κωδ. τί. ι'. περὶ ἀρμοζουσῶν (lege τῶν ἀρμοζόντων) τῷ φίσκῳ ὡς ἀκληρονομήτων. Continebantur ergo hoc titulo tituli 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. lib. X. Codicis. n) L. 4. C. X. 3. e Syn. p. 470. ubi est cap. 1. h. t. pro quo Leuncl. in marg. emendat cap. 5. habet Fabr. T. VI. p. 710. Numerum capitis reposui δ'. auctoritate τῆς πείρας, de qua nota sequenti agitur. Argumentum L. 1. C. eod. Tipucitus post inscriptionem sic indicat: τυχὸν εἰ ἀποδείξεν, ὡς οὐ κατὰ γνώμην τοῦ καθολικοῦ διεπράθη τὰ πράγματα αὐτοῦ. Idem L. 1. 2. 4. C. eod. argumentum his tradit verbis: καὶ περὶ τοῦ, πότε δύναται τις καταβαλεῖν τὸ χρέος, καὶ μετὰ τῶν καρπῶν κομισθῆναι τὰ πράγματα. (L. 1.) καὶ ὅτι ἡ παρὰ τὴν συνθήειαν πρᾶσις ἄχρηστος ἐστίν. (L. 2.) καὶ ὅτι, ἐάν ἐνδαφιλεύονται οἱ προσωρισμένοι ταῖς πράξεσι χρόνοι, ὁ αἰῶν τὸ τίμημα προτιμάται. (L. 4.) ο) L. 5. C. eod. restituta est ἐκ τῆς πείρας tit. XXII, cap. 3. ubi est cap. 5. tit. 6. lib. LVI. Epitomen exhibet Attal. tit. LI. §. 6. hanc: ἀπαξ πωλήσας ὁ δημόσιος, ἀναψηλαφῆν τὴν πρᾶσιν οὐ δύναται. Tipucitus argumentum sic indicat: καὶ ὅτι ἡ καθ' ὑπερθεματισμόν γενομένη πρᾶσις παρὰ τῷ δημοσίῳ, καὶ ἀφῆλκός ἐστι τὰ πράγματα, οὐκ ἀνατρέπεται, κὰν ὁ βασιλεὺς τοῦτο προστάξῃ. Idem L. 6. C. eod. sic indicat: καὶ περὶ τοῦ ἡγορακότος παρὰ τοῦ δημοσίου τὰ τοῦ χρωῖστον πράγματα. p) L. 7. C. eod. restituit ex Basilicis Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. lib. (Opp. T. II. P. II. p. 13.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 711. Ceterum inscriptionem nominis Imperatoris et eius, ad quem data est constitutio, a Basilicis abuisse crediderim. Quae apud Fabr. I. I. sequuntur L. 4. et 6. pr. D. VII. 7. haustae e Syn. p. 160. in Synopsi quidem citantur tanquam cap. 3. et 4. tit. 7. lib. LVI. Basil. Sed praef. v. s. legendum est βιβ. ι'. Quapropter hoc loco eas omisi, et potius sub tit. 7. lib. XVI. reposui. q) L. 1. 2. C. X. 5. e Syn. p. 214. ubi sunt cap. 9. et 10. h. t. habet Fabr. I. I. In Syn. additur: πάντα δὲ τὰ εἰρημμένα μοι ἐν ταῖς διατάξεσι νόμων ὅτι (lege ὅτε) μὴ διοικητῆς δούλος οὐσίας ἐπράθη. αἱ γὰρ τῶν τοιοῦτων δούλων πράσις ἀνατρέπονται. Haec autem omnia a me dicta in constitutionibus intellige, cum servus honorum administrator non est venditus. Nam huiusmodi servorum venditiones rescinduntur. Priorem locum exhibet etiam auctor libelli de actionibus in fratris obs. iur. Gr. Rom. P. I. p. 74 r) L. 1. C. X. 6. e Syn. p. 118. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. I. I. Eadem leguntur apud Attal. tit. LII. §. 8. Tipucitus καὶ ἐν τῷ δανειζόμενος δημόσια χρήματα ἀπὸ ἀπαιτητῶν τὸ τετραπλοῦν δίδτω. s) L. 2. C. eod. e Syn. p. 118. ubi es cap. 12. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 712. Eadem leguntur apud Attal. tit. LII. §. 9. et Harm. III. 5. §. 89. Harm. post. ἑγγράφως habet ἢ ἀγράφως, et pro κολαζέσθω in fine τιμωρείσθω. Tipucitus: καὶ περὶ τῆς τῶν δανειζόμενων ἀπὸ τῶν θείων θησαυρῶν χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως ἢ δανειζόμενων ποιησῆς.



γ'. Ο⁴) δημόσιος απαιτῶν τὰ ἴδια χρήματα πάντων προτιμᾷται. ἀπαιτῶν δὲ τὰ ἀπὸ προστίμου, ἤτ-
ᾶται τοῖς δανεισταῖς τοῦ προστιμηθέντος.

[ιη.] Τῶν^υ) ἀδιαθέτων καὶ ἀκληρονομῆτων αἰ-
δέσθαι τῶ δημοσίῳ διαφέρουσιν. οὐδὲ γὰρ ἔξεστι
αἷς πόλει τὰς τούτων οὐσίας διεκδικεῖν. ἀλλὰ καὶ
τινες πόλεις ὡς ἔχουσαι δίκαιον ἔλαβον αὐτάς,
ἐκδικεῖσθωσαν παρ' αὐτῶν.

ιθ'. Ο^ε) βασιλεὺς δωρούμενος πρῶγμα εἴπη
λοκλήρως δωρεῖσθαι, πάντα τὰ ἀνδράποδα, καὶ τὰ
κτίσματα, καὶ τὸν καρπὸν, καὶ παντὸς ἰδίου δικαίου,
καὶ τὰ πρὸς ἐξοπλισμὸν τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ οἴκου περι-
λαμβανόμενα δωρεῖσθαι δοκεῖ.

TITULOS Z.

Περὶ κατηγοριῶν.^ω)

δ. Οἱ^κ) τὰ πολιτικά διεκδικοῦντες οὐκ εἰσὶ μη-
ταί, ἀλλ' οἱ καταμηνύοντες τὰ δημόσια.

ε. Χρη^γ) διὰ τοῦ συνηγόρου τοῦ δημοσίου προσ-
γέλλειν τὸν βουλόμενον. πῶς δὲ καταμηνύσας καὶ μὴ
οδεύσας, διὰ τοῦ ἄρχοντος σιδήρῳ κολυζέσθω.

ς. Ο^ε) δοῦλος τὸν δεσπότην καταμηνύσας εἰς
ὄδαιμα πάντων τῶν δεδομένων^α) ἀδυστηροτάτη
οφάσει τιμωρεῖσθω, κἂν ἀποδείξῃ ὑπεξηρημένου
ἢ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως.

[ζ.] Οὔτε^β) οἰκίτη, οὔτε ἐλευθέρῳ ἔξεστι κατα-
μηνύειν. ὅθεν μηδεὶς εὐλαβεῖσθω, μήτε θάνατον,
καὶ οὐσίας ἀφαιρέσειν. εἰ δὲ τις ἢ ἄλλως πῶς κατα-
μηνύσει τινά, ἢ ὡς εὐρόντα θησαυρὸν διαβαλεῖ, οἰκί-
μηνύων παραχρῆμα διδόσθω πυρὶ, καὶ μάλιστα

XIII. Fiscus pecuniam suam repetens omnibu
praefertur. Poenam vero persequens creditoribus cedi
eius, qui ad poenam damnatus est.

XVIII. Bona intestatorum et eorum, qui nullo
heredes habent, ad fiscum pertinent. Nec enim civi
tatibus licet, eorum facultates sibi vindicare. Qui
et si quae civitates obtentu sui iuris eas occupave
rint, ab eis vindicentur.

XIX. Cum Princeps rem donans, in solidum se
donare dixerit, omnia mancipia, et pecora, et fructum
et omne ius suum, et quae supellectile fundi domusve
continentur, donare videtur.

TITULUS VII.

De delationibus.

IV. Hi, qui civitatis causas defendunt, delatores
non sunt, sed qui fiscalia deferunt.

V. Per advocatum fisci nunciare debet, qui volet.
Quicumque vero detulerit, nec probaverit, per iudi-
cem ferro plectitor.

VI. Servus, qui dominum defert, etiamsi proba-
verit, in exemplum omnium proditorum severissima
sententia punitor: excepto crimine maiestatis.

VII. Neque servo, neque libero licet deferre.
Unde vitae vel bonorum amissionem nemo pertimescat.
Quodsi quis vel alia quavis ratione quem detulerit,
vel quod thesaurum invenerit, denunciaverit, servus
quidem confestim tradatur igni, praesertim si domi-

1) L. un. C. X. 7. e Syn. p. 118. ubi est cap. 13. h. t. habet Fabr. l. i. Eadem leguntur apud Attal. tit. LII. §. 5. ubi
χρήματα legitur γρία. Ex Attal. dedi in fine τοῦ προστιμηθέντος pro προτιμθέντος, quod Syn. habet, et Leuncl. in
emendavit. Tipucitus: καὶ περὶ τοῦ προτιμᾶσθαι τὸν δημόσιον εἰς τὰ ἴδια γρία, ἀπὸ δὲ προστίμου ἠτᾶσθαι τῶν
αἰτῶν τοῦ προστιμηθέντος (lege προστιμηθέντος). L. 1. C. X. 9. ab Eustathio Cap. XXVI. §. 11. sic exhibetur: Πῶσα
τοῦ δημοσίου ἀπόφασις εἶσω τριῶν ἐναντιῶν ἀναψηλαφᾶσθαι δύνата. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ μετὰ τρία ἔτη, ὅτε προφανῶς
οὐ περιγραφή, ἢ προδιδωκέ τις τὴν δημοσίαν ὑπόθειον. His in editione Cuiaciana additur: ὡς β. i. τοῦ κωδ. τ. θ'.
δὲ βασιλ. β. γς. κεφ. ιζ. numero tituli non adiecto. cf. not. 50. p. 202. edit. Zachariaei. Eiusdem constitutionis
nuntium Tipucitus sic indicat: καὶ περὶ τοῦ, ἐν πόσοις χρόνοις ἢ κατὰ τοῦ δημοσίου ἀναψηλαφᾶται ἀπόφασις. De
iustione, quae in Balsamonis Paratitilis l. 3. (in Voelli et Iustelli Bibl. iur. canon. vet. T. II. p. 1271.) laudatur tanquam
10. tit. 9. lib. X. Codicis, cf. Witte die leges restitutae p. 231. sq. et Biener Revision p. 179. sq. u) L. 1. C. X. 10.
n. p. 470. ubi est cap. 10. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 711. ante L. 1. C. X. 5. repositam. Sed videbatur hoc loco ponenda,
merus capitis mutandus, auctoritate loci ex editione Cuiaciana Eustathii nota praecedente laudati, et Syn. p. 418. ubi
C. X. 10. citatur tanquam cap. 19. h. t. v) L. 2. C. eod. e Syn. p. 418. ubi est cap. 19. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 712.
παντὸς ἰδίου δικαίου legendum videtur: πᾶν τὸ ἴδιον δικαίον. Tipucitus: καὶ περὶ βασιλείως ἐκόντος, ἐξ ὀλοκλήρου τινὶ
σθαι, τινὰ δοκοῦσι συνυπάγεσθαι τῇ δωρεῇ. L. 3. C. eod. reposita est lib. VI. tit. 1. cap. 46. edit. Fabr. T. I. p. 187.
vero in nostra, quam ex Cod. Coisliniano paravimus. Leguntur ibi haec: Ἐπὶ τοῖς προσαγγελθεῖσιν ὡς φυσκαλλοῖς
ισασι σφραγὶς οὐκ ἐπιτίθεται παρὰ τῷ κόμητι τῶν θησαυρῶν ἡμῶν πρὸ τελείας τῶν ζητουμένων διακρίσεως. His, quae
iata sunt, tanquam fiscalibus rebus signum a Comite thesaurorum nostrorum ante perfectam eorum, de quibus
itur, decisionem non imponitur. Argumentum L. 5. C. eod. Tipucitus sic tradit: περὶ ἀκληρονομῆτων, τοῦ ἄρχοντος καὶ
ἐκβιασθῶν τῶν κατὰ συμπαιγνίαν ἐπὶ τούτοις παραγραψάντων (lege περιγρ.) τὸν δημόσιον, καὶ τῆς ποινῆς αὐτῶν.
sic titulus VII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus sic inscribit: περὶ κατηγοριῶν ἦτοι
ων, καὶ τίνες δοκοῦσιν εἶναι μνηστὰ ἢ μή. Index Coislinianus titulos Codicis recenset sub hoc Basil. titulo repositos
sic modum: Τετ. ζ. Β. i. τοῦ κωδ. τ. ια'. περὶ τῶν μνησόντων τὰ τῶ δημοσίῳ ἀνήκοντα, καὶ ἔσθ' ὅτε συνοφαν-
ων. Β. i. τοῦ κωδ. τ. ιβ'. (sic legendum pro ια'.) περὶ αἰτούντων λαβεῖν τι ἐκ τῶν ἀρμοσάντων τῷ φόσκῳ. Β. i.
κωδ. τ. ιγ'. περὶ τῶν μνησόντων τῷ φόσκῳ κατ' αὐτοῦ περιγραφῆν. Β. i. τοῦ κωδ. τ. ιδ'. ὅτε ὁ βασιλεὺς δύο τισὶ
πεται, καὶ ὁ εἰς αὐτῶν ἀδιάδοχος τελευτᾷ. Β. i. τοῦ κωδ. τ. ιε'. περὶ θησαυρῶν καὶ τῶν εὐρισκότων ἢ ἀναζη-
των θησαυροῦς. Continebantur ergo hoc titulo tituli 11. 12. 13. 14. 15. lib. X. Codicis. x) L. 4. C. X. 11. e sch. o.
mil. XXI. 3. cap. 8. (Fabr. T. II. p. 646. edit. nostr. T. II. p. 456.) ubi est cap. 4. tit. 7. lib. LVI. Basil. habet Fabr.
p. 712. Ex L. 2. C. eod. a Cuiacius Comm. ad tres postrema. Cod. Iustini. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 19.) citantur
Basilicorum κατὰ κλίσεων τοῦ κεφαλικοῦ (Cuiacius emendat καθολικοῦ). y) L. 5. C. eod. e Syn. p. 47. ubi est
h. t. habet Fabr. T. VI. p. 712. Inde a πῶς καταμηνύσας omissio δὲ eadem leguntur apud Harm. l. 5. § 5. z) L. 6.
d. e Syn. p. 47. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 712. sq. Eadem leguntur apud Harm. l. 14. §. 14. α) Pro
ἐναν Leuncl. in marg. Syn. emendat προδιδόμενων. Sed Reizius ad Harm. l. 1. not. 17. mavult προδιδόντων. b) L. 7.
d. ex Basilicorum Codice deperdito restituit Cuiacius Comm. ad tres postremos Cod. Iustin. libros (Opp. T. II. P. II.
sq.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 713.



ἐὶ τοῦ δεσπότου κατηγορεῖ· ἐλεύθερος δὲ ὑπάρχων καὶ τῆς οὐσίας ἐκπίπτων καὶ τῆς πολιτείας, ἕξω τῶν ὄρων τῆς Ῥωμαϊκῆς γινέσθω βασιλείας.

η'. Μη^{c)} ἐξέστω τοῖς τοῦ δημοσίου συνηγόροις λέγειν, ὡς περιηχῆθησαν, τινὰ κατέχειν δημοσία, καὶ διὰ ταύτης τῆς ἀφανοῦς κατηγορίας ἐπιβουλεύειν ἑτέροις, ἀλλὰ καὶ ὁ καταμηνυτῆς παρόστω, καὶ ἡ ποιότης αὐτοῦ σκοπεῖσθω, καὶ μηδὲ υἱὸς πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀπελεύθερος πάτρωνα ἐπὶ δημοσίοις καταμηνυέτω, μηδὲ ὁ ἐξορίαν ὑπομείνας, ἢ ἐπὶ συκοφαντίᾳ κατακριθείς, ἢ πληγὰς παρὰ τοῦ ἄρχοντος δεξάμενος, μηδὲ ἕτερον πρόσωπον ἀπὸ νόμου ἐργόμενον ἀκούεσθω. οἰκίτης δὲ ἢ ἐπὶ δημοσίᾳ αἰτία, ἢ ἐπὶ ἄλλῃ τινὶ τοῦ δεσπότου κατηγορῶν ἐν αὐτῷ τῷ^{cc)} φθέγγεσθαι τὴν κατηγορίαν ἀποτεμνέσθω^{d)}, εἰ καὶ ἀληθεύει κατὰ τοῦ δεσπότου. καὶ ἡ σχολή δὲ τῶν παλατινῶν ἐὰν καταμηνύσῃ τινός, (μόνη γὰρ αὐτῆ καὶ δύναται καταμηνύειν, καὶ ἀναγκάζεται) ἢ καὶ ἕτερος ὁ ἐκ τοῦ νόμου συγχωρούμενος, μνημονεύετω καταμηνύοντος ὁ τοῦ δημοσίου προεστώς, καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τῆς βασιλίδος πόλεως ἐστὶν ὁ καταμηνυθείς, ἐκ διαλαλιῶς τοῦ κόμητος τῶν ἰδικῶν ὑπομνησκέσθω, καὶ μηδὲν πλέον πάσῃ τῇ τῶν παλατινῶν σχολῇ καὶ τῷ κατὰ καιρὸν προμικηρίῳ, καὶ τοῖς τοῦ δημοσίου συνηγόροις δίδότω τῶν τεσσάρων ν'. μήτε ὑπὲρ τῆς ὑπομνήσεως, μήτε ὑπὲρ προβολῆς τοῦ ἐντολέως. καθεκάστην δὲ διάγνωσιν τὰ νενομισμένα δαπανήματα ἐν τῷ εἰρημένῳ δικαστηρίῳ παρεχέτω, καὶ ὑπὲρ τῆς διαγνώσεως αὐτῆς, καὶ ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐκλήψεως, καὶ ἀνεύθυνος μὲν ὢν ἀπαλαττέσθω τῆς δίκης· εἰ δὲ ὑπεύθυνος φανεῖται, μὴ αὐτὰ μόνα, ἀπερ ἔχων εὐρίσκειται πράγματα, ἢ τὸ χρῆμα, ὑπὲρ ἐχρεώσεται, ἀποδιδότω, ἀλλὰ καὶ τὰ συμβάντα τῷ ταμειῷ δαπανήματα ἐκ διπλασίων δίδότω ὑπὲρ ᾧ^{e)} μάτην ἐδικάσατο. ἐὰν δὲ πράγματα μόνα καταμηνύεται ὡς διαφέροντα τῷ ἱερωτικῷ ταμειῷ, ἀγνοεῖται δὲ ὁ ταῦτα διακρατῶν, καὶ ἐν τῇ βασιλίδι πόλει τὰ πράγματα, ἢ ὑπὸ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν, ἢ ἀκινήτοις μὲν οὖσιν^{f)} αὐτοῖς μὴ ἐπιβαλλέτω τίτλους ἢ σχολὴ τῶν παλατινῶν, μήτε ἐπιβαινέτω αὐτοῖς, ἀλλὰ προγράμματα προτιθέτω ὁ κόμητος τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς περιφανέσι τόποις τῆς βασιλίδος, καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα δικάζεται, ἐπιτρέπων ἐκάστῳ ἀντιποιομένῳ τούτων τῶν πραγμάτων εἴσω τριάκοντα ἡμερῶν καταλαμβάνειν τὸ αὐτοῦ δικαστήριον, καὶ συνίστασθαι τοῖς ἑαυτοῦ δικαίοις ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις δαπάναις, εἴτε αὐτὸς ὁ κατέχων τὰ πράγματα βούλεται ἀπαντῆσαι, εἴτε φίλος αὐτοῦ, εἴτε οἰκίτης, εἴτε ἀπελεύθερος, ὅταν ἄπιστιν ὁ τῇ ἀληθείᾳ ταῦτα κατέχων, πληρουμένων καὶ ἐπὶ αὐτῷ πάντων, ὅσα περὶ τοῦ φύλακος τῆς νομῆς νενομοθέτηται. ἐὰν δὲ μήτε αὐτὸς ὁ

num deferat: liber autem constitutus et bona amittat, et civitatem, et extra fines Romani degat imperii.

VIII. Ne liceat fisci patronis dicere, ad se perlatum, quendam detinere bona fiscalia, et hac non manifesta accusatione alios insidiis appetere, sed delator praesens sit, et eius qualitas spectetur: et neque filius patrem, aut matrem, aut libertus patronum ex causa bonorum fiscalium deferat, neque exul, vel calumniae causa damnatus, vel fustibus a Praeside caesus, neque alia persona iure prohibita audiatur. Servo autem vel in fiscali causa, vel in qualibet alia dominum accusanti in ipso loquendi conatu vox interdicitur, etiamsi vera deferat. Schola palatinorum si quem detulerit, (haec enim sola deferre potest et cogitur) vel etiam alius, cui id iure conceditur, meminerit deferentis praepositus fisci, etsi quidem est in regia urbe is, qui delatus est, ex interlocutione comitis rerum privatarum conveniatur, nec amplius quam solidos quatuor toti det palatinorum scholae, et pro tempore primicerio, et fisci patronis pro conventionem vel productione procuratoris. In singulam vero cognitionem solemnes sumtus supradicto iudicio et pro conventionem ipsa praebeat, et pro actorum exceptione, et si quidem obnoxius sit, absolvatur: si vero obnoxius apparuerit, non solum res, quas habet, vel pecunias, quas debet, reddat, sed et sumtus a fisco factos in duplum praestet, quod frustra litigaverit. Sed si res solae deferantur quasi pertinentes ad sanctissimum aerarium, nec sciatur, qui eas detineat, sintque res in hac regia vel eius continentibus, iis, si immobiles sint, ne schola palatinorum titulos imponat, neque eas occupet, sed edicta proponat comes rerum privatarum in celeberrimis locis urbis, et in quibus res consistunt, permittens adversario cuilibet iis de rebus apud se iudicium suscipere intra dies triginta, et sub iam dictis sumtibus de suo iure contendere, sive ipse rerum possessor voluerit iudicio occurrere, sive eo absente, qui revera eas detinet, amicus eius, vel servus, vel libertus, impletis etiam in eo omnibus, quae de custode possessionis lege cautae sunt. Quodsi neque ipse dominus litis, neque procurator eius possidens, neque possessionis custos appareat intra dies triginta, idque actis fiat manifestum, mittatur fisco in possessionem rerum, nullo praedictio domino rerum inferendo ratione allegationum de his ei competentium. At si res nunciatae mobiles vel sese moventes sint, ne quis temere eas occupet, sed requiratur earum possessor, et admonitus causam agat sumtibus et legibus supradictis. Omnibus autem legitimis modis et probationibus scriptis, vel non

c) L. 8. C. eod. e Basilicorum Codice deperdito restituit Cuiacius I. I. p. 22 — 24. ex quo habet Fabr. T. VI. p. 713 — 717. Syn. p. 47. pauca habet inde a verbo οἰκίτης usque ad ἀληθεύει κατὰ τοῦ δεσπότου, ubi dicitur esse cap. 8. h. t. et periodum ἐὰν δὲ διελέγξωσι usque ad κομῆσθαι sic mutata reddit: ὅτι οἱ μνηστῆρες, ἐὰν διελέγξωσι τὰ μνηστῆρῶν, τὴν ὁδοὴν μῆτραν τῶν προσαγγελθέντων λαμβάνουσι, quae ibi dicitur esse them. 6. cap. 8. h. t. Ultimum habet et Harm. I. 5. §. 4. Eustathius Cap. XI. §. 14. edit. Zachar. haec habet: διὰ τῶν ἡμερῶν ὀφείλει παρῆστασθαι ὁ διακατέχων ἰδιωτικὰ κινήτῶν πράγματα: quibus in editione Cuiaciana haec adduntur: ὡς β. ι. τοῦ κωδ. τι. ια'. διατ. τελευτ. τῶν δι. βασιλ. β. νε'. τι. ζ'. κεφ. η'. θε. δ'. Tipucitionis argumentum huius et praecedentis constitutionis sic reddit: καὶ περὶ τοῦ μνηστῆρος καὶ μὴ ἀποδείξαντος, καὶ τοῦ μὴ καταμηνύειν δούλους ἢ ἀπελεύθερους, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι. ζῆται καὶ τι. β. μηδὲ υἱὸν ἢ πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀπελεύθερον πάτρωνα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν περὶ τῶν κωλυμένων προσώπων καταμηνύειν. καὶ ὅτι τῶν διὰ τυραννίδου δημονομένων ὁ καταμηνύων οὐ καλεῖται μνηστῆρῆς· καὶ εἰ μὲν συκοφαντήσει, ὁμοίως τιμωρεῖται τοῖς μνηστῆραις εἰ δ' ἀληθεύει, ὁδοὴν μῆτραν τῶν προσαγγελθέντων λαμβάνει. cc) Lego τῷ. Cuiacius dedit τὸ. d) Cuiacius vertit, ut in versione significavi: Leunclavius vertit: servo — caput amputator. Malim praeferre hanc Leuncl. versionem propter ea quae L. 7. C. eod. de servo dicuntur. e) Malim ὑπὲρ οὗ. f) Locum sic constituo et verto: καὶ ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ἢ ὑπὸ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν ἢ, ἀκινήτοις μὲν οὖσιν.



ἡς ὑποθέσεως κύριος, μήτε ἐντολεὺς αὐτοῦ νεμόμενος, μήτε φύλαξ τῆς νομῆς φανεῖη εἰσω τριάκοντα μερῶν, καὶ τοῦτο αὐτὸ γένηται δῆλον ἐν ὑπομνήσασιν, γινέσθω μὲν ἐπὶ νομῆς τῶν πραγμάτων τὸ ἀμείον, μηδενὸς προκρίματος ἐπαγομένου τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων ἐν ταῖς ἀρμοζούσαις αὐτῷ περὶ τούτων δικαιολογίαις. εἰ δὲ κινήτῃ ἢ αὐτοκίνητῃ εἴη τὰ καταγγελλόμενα πράγματα, μηδὲ ταῦτα κατεχέτω τις ῥοπετώσ, ἀλλ' ἀναζητήσθω ὁ ταῦτα νεμόμενος, καὶ ἀπομνησθεὶς ἀγωνίζεσθω τὴν δίκην ἐπὶ τοῖς εἰρημέταις δαπανήμασι καὶ ὄροις. διὰ δὲ πάντων τῶν ἐννόμων τρόπων καὶ ἀποδείξεων ἐγγράφων ἢ καὶ ἀγράφων ἐρευνάσθω τὰ πράγματα, καὶ διὰ τῶν δυναμένων δέναι τὸ ἀληθὲς προσώπων, εἰδότες τοῦ ἐναγομένου, ὡς ἐάν ἤτιθέῃ, οὐ μόνον τὰ περὶ τὴν δίκην ἐπιτιμώμενα δαπανήματα ἀπαιτηθήσεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα παρ' αὐτῷ φανέντα, καὶ τὴν τούτων ἀτιμίαν^{β)}. ταῦτα καθόλου περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων ἢ διατάξεις νομοθετήσασα ἐπιφέρει λοιπὸν κτὴν νομοθεσίαν περὶ τῶν διὰ τυραννίδα δημοσίων, λέγουσα, τὸν ἐπὶ τούτοις καταμνηνύοντα μηδὲ νυτὴν καλεῖσθαι, ἀλλὰ ἐτοιμῶς προσέχεσθαι^{η)}, καὶ μὲν συκοφαντήσασιν οἱ προσαγγείλαντες, ὁμοίως ὡς ἄλλοις μηνυταῖς αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι· ἐάν δὲ λέγῃσιν τὰ μηνυθέντα, μὴ μόνον ἀπαλλάττεσθαι ἀπὸ τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ ὀδύνην μοῖραν τῶν προσαγγελλόμενων πραγμάτων αὐτοὺς κομειῖσθαι. τοὺς δὲ καταγγελλόντας, ἐάν μὲν τὰ παρ' αὐτῶν κατεχόμενα ἴσχυματα, ἢτοι ἢ οὐσία πῦσα ἐλάττων εἴη τῶν πεντακονταχρυσίου λιτρῶν, πρὸς τὴν διατίμησιν αὐτῶν τὰς ἐγγύας δίδοναι· εἰ δὲ ὑπερβαίνει τὰς πεντακονταλίτρας, ἄχρι μὲν τῶν πεντήκοντα παρέχειν αὐτοῖς τὰς ἐγγύας· ἐπὶ δὲ τῇ λοιπῇ ποσότητι ἀμνηστῆσαι προστιθέντας ἐν τῇ ἐξομοσίᾳ, ὡς προσεβόσωσι^{ι)} τῷ δικαστηρίῳ αὐτοῖ, ἢ οἱ τούτων ἐντολεῖς, καὶ οὐκ ἀπολειφθήσονται τοῦ δικαστηρίου τῶν ἰδικῶν τοῦ βασιλέως. ἐάν δὲ μὲν τὴν ἐξομοσίαν ἀπολειφθέντες τρίτον κληθεῖεν, ἐκάστης κλήσεως ἐν δέκα ἡμέραις γενομένης, γένηται δὲ καὶ τρία αὐτῶν κηρύγματα, καὶ μήτε οὕτως φανεῖεν αὐτοῖς ἢ οἱ ἐντολεῖς αὐτῶν, ἢ διεκδικηταί, ἐπιβαινέτω τοῖς πράγμασι τὸ ἱερώτατον ταμίον, φυλάττεσθαι^{κ)} δὲ τὸ ἀπόκριτον τοῖς ἀπολιμπανομένοις. εἰ δὲ καταγγελλόμενα πράγματα ἐν ἐπαρχίᾳ διάκεινται, ἢ ἀφ' αὐτοῦ κινούμενος ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, προστάξῃ τοῦ κόμητος τῶν ἰδικῶν τοῦ βασιλέως ἐξετάσει τὴν ὑπόθεσιν, μηδὲν ταραχῶδες μηδὲν γινέσθω, ἀλλὰ τὰ μὲν δαπανήματα τῆς δίκης ὁ τρίτον μέρος τῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει γινόμενων παρεχέσθω. ἕκαστος δὲ προσαγγέλλων ἢ τῷ βασιλεῖ τῶν ἰδικῶν τοῦ βασιλέως, ἢ τῇ σχολῇ παλατιῶν, ἢ τοῖς λαμπροτάτοις τοῦ δημοσίου γούροις, ἢ τοῖς λαμπροτάτοις ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιών, ὡς, εἴτε ἐπιμένῃς τῇ δίκῃ φανεῖται φάντης, εἴτε ἀποστῇ τῆς κατηγορίας καὶ ἀφανῆσται, σύμμετρον μὲν ἔχων περιουσίαν καὶ μὴ δέσποιν ἐπ' αὐτῇ τιμωρίαν, καὶ πληγὰς βαρυτάτας ἀνεῖν, καὶ διηνεκῶς ἐξορίζεσθαι· ἐάν δὲ στρατείαν ἢ σιμνὸν ἐπιτήδευμα, ἢ περιουσίαν ἀρκοῦσαν, ἢ καὶ τῆς στρατείας, καὶ τῆς οὐσίας, καὶ τῆν βασιλίδι πόλιν, οὐδὲ τὴν ἐπαρχίαν οἰκῆσαι ὀρεῖται· παραφυλαττόντων τὸν νόμον τοῦ τε κύ-

scriptis, res perquirantur, et ab iis personis, quae veritatem scire possint, sciente reo, si succubuerit non modo litis sumtus a se exactum iri, sed etiam res, quas habere cum patuerit, et aestimationem earum, id est duplum. His summam de fiscalibus rebus definitis, constituto subiicit postea legem specialem de his, quae ob crimen maiestatis confiscantur, ut eorum nunciator delator non vocetur, sed promte suscipiatur, et si quidem calumniati fuerint hi, qui nunciantur, perinde puniantur, ac ceteri delatores: sin autem nunciata probaverint, non solum poena liberentur sed etiam octavam partem bonorum nunciatorum ferant. Ii vero, qui denunciati sunt, si quidem res, quae ab ipsis detinentur, sive tota substantia minor sit quinquaginta libris auri, de aestimatione earum fideiussores dent: si maior quinquaginta libris, ad summam usque quinquaginta librarum etiam fideiussores dent: in reliquam autem quantitatem iuriiurando committantur, adiacentes, se vel procuratores suos affuturos in iudicio comitis rerum privatarum, neque id deserturos. Id post iuratoriam cautionem deserentes, trinis edictis vocati decem dierum spatio intermisso, ac tum si nec ipsi, nec procuratores vel defensores eorum adfuerint, bona sacratissimum aerarium occupet, reservata absentibus defensionis facultate. Ceterum si res nunciatae in provinciis constitutae sint, litemque Praeses provinciae ultro vel ex praecepto comitis rerum privatarum disceptet, nihil turbide, nihil violenter fiat, sed sumtus, qui fiunt in regia urbe, pro tertia parte in litem praebeantur. Quisquis vero defert comiti rerum privatarum, vel scholae palatinarum, vel clarissimis fisci patronis, vel clarissimis Praesidibus provinciarum, sciat, sive in lite perseverans calumniator apparuerit, sive destiterit accusatione et latitaverit, mediocres quidem facultates habentem, nec de earum amissione sollicitum, gravissimis verberibus subditum se perpetuo relegatum iri: sin vero militiam vel honestum aliquod vitae institutum, vel idoneas facultates habuerit, ei militia et bonis ablatis, regia urbe vel provincia interdictum iri. Conservet hanc legem comes rerum privatarum et quae ei obsequitur schola: et qui cam violaverit, in singula capita quinquaginta libris auri multetur: in provincia autem si quid horum neglectum fuerit, in singulas causas triginta auri librae a Praesidibus provinciarum et eorum officii sigillatim exigantur. Hanc multam ne quis effugiat, licet iniuria affectis legis violatorem ad piissimum Principem deferre, vel ad gloriosissimum magistrum sine damno, ut hac re cognita Princeps magistro multae exactionem committat.

^{γ)} Post διατίμησιν in versione Cuiacii sequitur: id est duplum. Ergo excidit in textu: τουτίσσι, τὸ διπλοῦν. alim προσδέχεσθαι. ^{δ)} Malim προσεδρεύουσι. ^{ε)} Lege φυλαττέσθω. ^{στ)} T. V.



μητος τῶν ἰδικῶν τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς περὶ τῆς αὐτῶν σχολῆς, καὶ τοῦ παραβαίνοντος αὐτὸν ἐφ' ἐκάστω κεφαλαίῳ πενήκοντα χρυσίου λίτρας πρόστιμον ἀπαιτουμένου. εἰ δὲ ἐν ἐπαρχίᾳ παραβῆται τι τούτων, ἐφ' ἐκάστη αἰτία ἀνὰ τριάκοντα χρυσίου λιτρῶν¹⁾ καὶ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἕργοντες, καὶ αἱ περὶ τῶν ἀδικημάτων ἀπαιτεῖσθαι. ἵνα δὲ τὰ τῶν πρόστιμων τούτων μὴ λανθάνῃ, ἔξεστι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἡδικημένοις καταμηνύειν τὸν παραβάτην τὸν νόμον, καὶ προσαγγέλλειν τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ, ἢ τῷ ἐνδοξοτάτῳ μαγιστρῷ ἀζημίως, ἵνα ταῦτα δι' αὐτοῦ μανθάνων ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τῷ μαγιστρῷ τὴν τῶν πρόστιμων εἰσπραξίν ἐπιτρέψῃ.

[9.] Εἴ^m) τις τὴν τοῦ τυραννήσαντος οὐσίαν αἰτήσῃ λαβεῖν, τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ ὁ βασιλεὺς χαρίσῃται τινὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἰσχύει ἢ τοιαύτη φιλοτιμία.

[ιβ.] Ἐάνⁿ) δυοὶ τισιν ὁ βασιλεὺς δωρήσῃται πράγματα, ὁ δὲ εἰς ἕξ αὐτῶν ἀκληρονόμητος τελευτήσῃ, τὸ μέρος αὐτοῦ τῷ ἑτέρῳ προστίθεται.

ἐάν δυοὶ τισιν] Ἀνάγνωθι^o) καὶ νεαρῶν νβ. κεφ. β. ἐν ᾧ φησὶ περὶ τῆς πρὸς βασιλείᾳ γινόμενης δωρεᾶς, ἢ παρ' αὐτοῦ πρὸς ἰδιώτας. ἀνάγνωθι καὶ νεαρῶν ρεβ. ἐν ᾗ φησὶ περὶ τῶν εἰς γυναῖκα γινόμενων παρὰ τῶν συνοικούντων, ἧς κείται ἐν τῷ αὐτῷ μς. βιβ. tit. α. εἰς τὸ τέλος.

ιβ. Μηδεὶς^p) ἐπιδιδότω δεήσεις ἐφ' ᾧ τε ἐπιτραπήναι ἐν ἰδίῳ τόποις ἢ ἐν ἀλλοτρίοις ἀναζητεῖν θησαυρόν, μήτε ὡς εὐρών αὐτὸς θησαυρόν, μήτε ὡς ἑτέρου τινὸς εὐρόντος διδότω δεήσεις. εἰ μὲν γὰρ ἐν ἰδίῳ τόποις τις χωρὶς πάσης μυσταρᾶς θυσίας, ἢ ἄλλης τινὸς τέχνης νόμοις ἀπηγορευμένης εὐρη θησαυρόν, τοῦτ' ἔστι, χρήματα ἀποτεθέντα παρὰ τινῶν¹⁾ ἠγνοημένα τῷ χρόνῳ, κεκρήσθω τοῖς εὐρεθεῖσιν ἀδεῶς, καὶ μὴ τὴν τοῦ θεοῦ φιλοτιμίαν εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ συγκοφαντίαν τρεπέτωσαν τινεῖς. ἐπειδὴ τοίνυν τοῦτο νόμῳ ἐπιτέτραπται, καὶ περιττόν ἐστι δεήσεις ἐπιδιδόναι περὶ τούτου, ὡς τοῦ βασιλέως τὰς πάντων δεήσεις προφθάνοντος. ἐν ἀλλοτρίῳ δὲ τόπῳ μὴδὲ ἄκοντος, μὴδὲ βουλομένου²⁾ τοῦ δεσπότου ἢ ἀγνοοῦντος τολμάτω τις ἀναζητεῖν θησαυρόν, ἀλλὰ εἴτε δεήσῃ ἐπιδεδωκώς, εἴτε καὶ χωρὶς δεήσεως ἔρευνῆσας παρὰ τοῦτον τὸν νόμον εὐρη τις ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ θησαυρόν, διαφερέτω μὲν τῷ δεσπότῃ τοῦ τόπου τὰ εὐρεθέντα· ὁ δὲ εὐρών ὡς παραβάς τὸν νόμον σφοδρῶς τιμωρεῖσθαι. ἐάν δὲ οὐδὲ ζητήσας, οὐδὲ δεήσεις ἐπιδεδωκώς, ἀλλὰ ἐν τῷ τυχόν ἀροτριῶν τὴν γῆν, ἢ ἄλλως πως γεωργῶν τὴν ἀλλοτρίαν γῆν, οὐ κατὰ σπουδὴν ἔρευνῶν εὐρη τις ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ θησαυρόν, τὸ μὲν ἡμισυ τῶν εὐρεθέντων αὐτὸς κερδαίνετω, τὸ δὲ ἡμισυ διδότω τῷ δεσπότῃ τοῦ τόπου.

1) Malim λίτρας. m) L. I. C. X. 12. ex Attal. tit. LII. §. 10. hausta est. Hunc locum indicavit *Hauboldas* Manual Basil. p. 298. n) L. un. C. X. 14. e Syn. p. 418. ubi dicitur esse cap. 15. b. t. habet Fabr. T. VI. p. 717. Numerum capituli mutavi, auctoritate loci Balsamoni paulo post laudandi ad L. un. C. X. 15. Eadem leguntur apud Harm. III. I. §. 13. e apud Tipucitum. Hic praemittit verba καὶ οἱ. o) Hoc scholium e Syn. p. 418. habet Fabr. T. VI. p. 718. p) L. un. C. X. 15. restituta est e Balsamone ad Phot. tit. IX. cap. 25. (in *Voelli* et *Iustelli* Bibl. iur. Canon. vet. T. II. p. 985. Dicitur ibi esse cap. 13. tit. 7. lib. LVI. Basil. Tipucitus argumentum huius loci sic indicat: καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐπιδιδόναι τινὶ (lege τινὶ) δεήσεις ἐφ' ᾧ ἐπιτραπήναι ἀναζητεῖν θησαυρόν, μήτε ὡς εὐρόντος ἑτέρου, ἢ αὐτοῦ, εἰ δὲ ἀροτριῶν ἢ ἀλλοτρίῳ τόπῳ εὐρη, αὐτὸς τὸ ἡμισυ λαμβάνει, διδοὺς τὸ ἡμισυ τῷ κυρίῳ τῆς γῆς. q) Malim παρὰ τινῶν, ut sensus si pecunias conditas, quas quis deposuerit, temporis lapsu ignoratur. r) In margine ad locum Balsamoni laudatum Iustelli emendat μὴδὲ μὴ βουλομένου, ut conveniant haec cum constitutione laudata. Sed haec emendatio non videtur necessari leguntur ibi haec: In alienis vero terrulis nemo audeat invitis, immo nec volentibus aut ignorantibus dominis perscrutari. Verborum immo nec volentibus sensus est, ut ne volente quidem domino liceat in fundo eius thesauri quaerere. Alioquin si emendationem Iustelli probaveris, tautologia oritur, cum ante legatur μὴδὲ ἄκοντος.

IX. Si quis bona eius, qui maiestatis laesae reus est, accipere petierit, puniatur: sed si cui Princeps ultro ea largitus fuerit, haec liberalitas valet.

XII. Si duobus quibusdam¹⁾ Princeps res aliquas donaverit, et alter ex his sine herede decesserit, pars eius alteri accrescit.

1) si duobus quibusdam] Lege et Novellam 52. cap. 2. in quo agitur de donatione Principi, vel a Principe privatis facta. Lege et Novellam 162. in qua tractatur de donationibus in uxorem a maritis collatis: quae quidem Novella continetur eodem lib. 47. tit. 1. in fine.

XIII. Ut in suis aut alienis locis thesaurum quaerere permittatur, nemo preces offero: neque tanquam ipse, vel tanquam alius quispiam thesaurum invenerit, quisquam supplicato. Nam si quidem quis in suis locis sine ullo scelerato sacrificio, aut alia quapiam arte legibus vetita, thesaurum, id est, conditas ab quibusdam pecunias temporis lapsu ignoratas, invenerit, inventis libere fruior, neque ulli Dei beneficium ad illum calumniandum convertunto. Cum igitur hac lege concessum sit, supervacaneum est, preces de eo offerre, quippe cum Princeps omnium preces praevenit. In alieno autem loco neque invito, neque volente aut ignorante domino, quisquam thesaurum quaerere aucto, sed, sive precibus oblatis, sive non oblatis contra hanc legem in alieno loco scrutando thesaurum quis invenerit, inventa ad loci dominum pertineto: inventor autem, tanquam qui legem violaverit, vehementer punitor. Quodsi cum neque quaesivisset, neque preces obtulisset, sed dum forte araret, aliasve alienam terram coleret, non dedita opera scrutaretur, in alieno loco aliquis thesaurum invenerit inventorum dimidium ipse lucrator, alterum vero loco domino dato.



ΤΙΤΛΟΣ Η΄.

TITULUS VIII.

Περὶ ἀννόνων καὶ τελεσμάτων.^{α)}

De annonis et tributis.

α'. Αἱ^{β)} σχολάζουσαι τὸ λοιπὸν ἀννοῦναι καὶ αἱ ἐφαλιττιόναι τῷ δημοσίῳ διεκδικείσθωσαν, καὶ μὴ μισθώσθωσαν παρὰ τῶν ἀρχόντων ἑτέροις, ἢ εἰς δημοσία ἔργα θείου τύπου καὶ τὴν δόσιν, καὶ ἄν τὸν τρόπον τοῦ δαπανήματος διορίζοντος, ἀλλὰ μηδὲ τοῦ δημοσίου κανόνος εἰς ἰδιωτικὸν ἢ δημοσίον ἔργον ἕλαι μεταφερέσθωσαν, ἢ εἰς ἀγορασίαν ἕλων ἤματα διδύσθωσαν ἄνευ θείου τύπου, τοῦ παραβαίνοντος οἰκοθεν τὸ δημοσίον πληροῦντος, καὶ τοῦ προσόρου σκρινίου βαρυτάτοις ἐπιτιμίαις ὑποκειμένου.

β'. Αἱ^{γ)} μὲν ἁρμόζουσαι προσωπικαὶ ἀγωγαὶ κατὰ τὸν τελευτήσαντος πρὸς τὰ κληρονομιαῖα μέρη μερίνται κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ· τὰς δὲ τῶν ἡμμάτων συντελείας εἰς ὁλόκληρον δίδωσιν ὁ δεσπότης ἢ ὁ τὸ κτῆμα νεμόμενος.

γ'. Τὰ^{δ)} δημοσία τέλη οὐκ εἰσὶ κατὰ προσώπων, ἀλλὰ κατὰ πραγμάτων· καὶ δεῖ τὸν ἄρχοντα τῆς ἀρχῆς σπουδάζειν, ἵνα μηδεὶς ὑπὲρ ὧν οὐ νέμεται ἀντελεῖν.

δ'. Ὅ^{ε)} εἰς περιγραφὴν τῶν δημοσίων βασιλέως περιγραφὴν λαβὼν μὴ ὠφελείσθω. χρῆ γὰρ πάντας ἀντελεῖν τὰ δημοσία.

ε'. Μηδεὶς^{ς)} προνόμιον ἀξίας προβαλλόμενος μὴ ἀντελεῖτω, ἀλλὰ πάντες πρὸς ἀναλογίαν ὧν ἔχουσι ἡμμάτων συντελείσων.

[γ'.] Ἀυτοκράτωρ^{ς)} Ἀνυστάσιος Ἀνθεμῖω ἐπάρχῳ προαιτωρίων· Ἐάν μὲν αἰτήσῃ ἐπαρχία ἢ πόλις κοινὴ μὴ λαβεῖν τυχαίης^{ς)} συντελείας, ἢ ἐπόπτην, ἢ σωτὴν πεμφθῆναι, ἀναφερῆσθω μὲν ἢ δέσις αὐτὸν εἰς βασιλέα, καὶ ἐξ ἐπιλογῆς αὐτοῦ ὁ ἐπιτήδειος ὅς τοῦτο πεμπέσθω, ὄρκον πρότερον δίδούς, καὶ ἵνα μὴ μὴνύσῃ οὗτος τοῖς ἐπάρχοις, μηδεὶς τύπος ὄσθω ἐπὶ τὴν μήνυσιν αὐτοῦ· εἰ μὴ αὐτοὶ οἱ ἄρχοι ἀναδιδάξωσι βασιλέα πάντι τὰ παρ' αὐτοῦ ἰδιωχθέντα καὶ ζητηθέντα, καὶ οὕτως θεῖος ἐκ-

I. Vacantes deinceps annonae et capitationes fisco vindicentur, neque a magistratibus separentur, ut aliis concedantur, aut in publica opera impendantur sine sacra forma, qua et praestatio et modus summum definiatur. Sed neque ex fiscali canone in privatum vel publicum opus materiae transferantur, aut in emtionem materiae pecunia tribuatur sine sacra forma. Qui secus fecerit, de suo fisco damnum sarciat, et competens scrinium gravissimis poenis subiiciatur.

II. Personales quidem actiones, quae adversus defunctum competebant, adversus heredes eius pro portionibus hereditariis dividuntur: tributa autem praediorum dominus vel praedii possessor in solidum praestat.

III. Tributa publica non personis, sed rebus imponuntur: operamque dare Praesidem provinciae oportet, ne quisquam eorum nomine, quae non possidet, conferat.

VII. Qui in fraudem commodorum publicorum Principis rescriptum impetraverit, nullum ex eo sentiat emolumentum. Omnes enim publica conferre debent.

X. Nemo privilegium dignitatis praetextens non conferat, sed omnes pro rata eorum, quae possident, praediorum, pensiones solvant.

XIII. Imperator Anastasius Anthemio Praefecto praetorio. Si provincia vel civitas relevationem petat animalis functionis, vel inspectorem, vel peraequatorum sibi mitti, referatur petitio ad Principem, eiusque arbitrio idoneus ad hoc mittatur, prius iureiurando praestito: et si is quid Praefectis retulerit, non aliter forma ulla ad eius relationem detur, quam si Praefecti ea omnia, quae ab eo didicerunt et quaesiverunt, Principem edocuerint, atque ita sacra proferatur forma modis omnibus observanda. Privati autem de

α) Sic titulus VIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislilianus haec habet: *Τι. η΄. (in marg.) Βι. α΄. τοῦ κωδ. τι. κς΄. διατ. ε΄. Περὶ ἀννόνων καὶ τελεσμάτων βι. ε΄. τοῦ κωδ. τι. ις΄. διάφοροι ὁδοίαι περὶ συντελεσίων καὶ δημοσίων εἰσπράξεως, καὶ περὶ κομφισμῶν καὶ ἐποπίας, καὶ ἐποπτῶν. Βι. ιβ΄. τοῦ κωδ. τι. μη΄. τῶν βόνων τῶν προσφερομένων τῷ βασιλεῖ. Βι. ι΄. τοῦ κωδ. τι. η΄. ὥστε σουπερβνδκτον μὴ ἀπατεῖν. Βι. ι΄. τοῦ κωδ. δ΄. πῶς δεῖ ἐκπράττεσθαι τὰ δημοσία καὶ τὰς λοιπάδας. Βι. ι΄. τοῦ κωδ. τι. κ΄. περὶ τῶν τολμῶντων περισσοπρακτῆσαι ἢ συντελεστίαις. Βι. ι΄. τοῦ κωδ. τι. κα΄. περὶ τῶν ὑπερτιθεμένων καταβαλεῖν τὰ δημοσία. Βι. ι΄. τοῦ κωδ. τι. κβ΄. περὶ δημοσίων ἀποχῶν καὶ διαγραφῶν τῶν βουλευτῶν. Βι. ι΄. τοῦ κωδ. τι. κγ΄. περὶ κανόνων τῶν δαψιλεῶν. Continebantur, iudici Coisliliano fidem habes, hoc Basilicorum titulo tit. 16. lib. X. Codicis, tit. 48. (in nostris 49.) de oblatione votorum XII. Codicis, tit. 18. 19. 20. 21. 22. 23. lib. X. Codicis. Quae nam autem intelligenda sit constitutio 6. tit. 26. lib. I. Codicis, scribere non potui. Eiusmodi enim constitutio non extat. Nam quae in nostris Codicis editionibus hoc loco reperitur, huc non inest, sed est summa Novellae 62. ι) L. 1. C. X. 16. e Basilicorum Codice deperdito restituit Cuiacius Comm. ad tres rem. Cod. Iustin. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 32.) ex quo habet eam Fabr. T. VI. p. 718. υ) L. 2. C. eod. e sch. a. Basil. XXIII. 1. cap. 45. (Fabr. T. III. p. 333. edit. nostr. T. II. p. 643.) ubi est cap. 2. tit. 8. lib. LVI. Basil. habet Fabr. addendis T. VI. p. 806. Ultimam partem constitutionis sch. novum ad Basil. XI. 1. cap. 42. (edit. nostr. T. I. p. 628.) verbis reddit: τὴν δὲ τῶν κτημάτων συντελείαν εἰς ὁλόκληρον δίδωσιν ὁ τὸ κτῆμα νεμόμενος, ubi etiam dicitur esse 2. h. t. υ) L. 3. C. eod. e Syn. p. 467. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 718. Eadem leguntur in sch. novo Basil. XI. 1. cap. 42. (edit. nostr. T. I. p. 629.) ubi vox τέλη omittitur, et apud Harm. II. 5. §. 12. ω) L. 7. C. eod. Syn. p. 457. sq. et 467. (utroque loco est cap. 7. h. t.) habet Fabr. T. VI. p. 718. sq. Leuncl. in marg. Syn. p. 467. addit α ante βασιλέως. x) L. 10. C. eod. e Syn. p. 458. et 467. (utroque loco est cap. 10. h. t.) habet Fabr. T. VI. p. 719. lem leguntur in sch. novo ad Basil. XI. 1. cap. 42. (edit. nostr. T. I. p. 629.). Ultimam partem constitutionis Eustathius .XIX. §. 16. edit. Zachar. sic reddit: Ἐάν μὴ οἱ φροντισταὶ εἰσω ἐξ μηνῶν καταβάλωσι τὰς λοιπάδας τοῦ παρελθόντος νου, οἱ δεσπῶται ἀπαιτοῦνται. l. 12. C. eod. in Paratitlis ad coll. const. eccl. I. 2. (in Voelli et Iustelli Bibl. Iur. Canon. . T. II. p. 1252.) sic redditur: Τῷ τύπῳ τῶν δημοσίων εἰσφορῶν τῷ ἐπὶ τῷ ἀρχαίῳ, ἔτι γε μὴν καὶ τῶν Μακεδόνων, καὶ ἄλλων ἐπαρχῶν, μὴ κληροσθῶ ἢ ἀγιστάτη Θεσσαλονίκης ἐκκλησία. οὐ γὰρ ἐπειδὴ αὐτὴ συγκροτῆται, διὰ τοῦτο ὀφείλει ὄτρια τελέματα τῷ οἰκίῳ κομφίλειν ὀνόματι. y) L. 13. C. eod. e Codice Basilicorum deperdito restituit Cuiacius Comm. tres postrem. Cod. Iustin. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 35. sqq.) unde habet Fabr. T. VI. p. 719—721. Inscriptionem constitutionis addidit Cuiacius, quae alias in Basilicis omittitur. Biener Revision des Iust. Cod. p. 181. coniecit, eam a Cuiacio Codice quodam ms. esse haustam. z) Pro τυχαίης Cuiacius legit ψυχαιῆς. Nam pecuniae pro capitibus a Graecis cellantur ψυχικὴ δημοσία, ut l. 1. notat.*



φωρηθείη τύπος ὀφείλων πᾶσι τρόποις παραφυλάττεισθαι. ὁ δὲ καθ' εἰς ἄνθρωπος δεήσεις περὶ τοιούτων ἐνομιῶν μὴ ἐπιδιδότω, μήτε δὲ κούφισμός ἢ μείωσις διηνεκῶς ἢ προσκαίρως, μήτε ἐποψία, μήτε ἔξιωσις γινέσθω χωρὶς βασιλικῆς ἐγγράφου κελεύσεως. ἀλλὰ μήτε ἔκταγός ποιέτωσαν οἱ ἑπαρχοὶ ὑπὲρ χρόνων προλαμβανόντων τὴν αὐτὴν^{a)} ἀρχήν, μήτε σιτηρέσιά τισιν ἀφορίζετωσαν, ἢ ἄλλως πως χρήματα, ἢ μὴ παρεχόμενα τὴν ἀρχήν, ἢ παρεχόμενα μὲν, διὰ δὲ τὴν ἄλλωθεν τῶν ταῦτα κομιζομένων σωματίων ἀργήσαντα, ἢ διὰ τὸ παυσθῆναι τὴν αἰτίαν ἀσχολάσαι^{b)}, δι' ἣν παρελχοντο τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐκ βασιλικῆς μόνης ἀδθεντίας γινέσθω κατὰ τὸν θεῖον ἐγγράφον τύπον. οἱ δὲ μὴ τοῦτο παραφυλάττοντες καὶ τὸ δίδόμενον οἴκοθεν ἀποδιδότωσαν, καὶ πᾶσαν ἄλλην ζημίαν, ἣν ἂν ὑποστῇ τὸ δημοσίον. μήτε δὲ ὑπερθέσεις ἢ προθεσμίας ἐπὶ τοῦτο τῶν ὀφειλομένοις δημοσίοις ἐνδιδότω τις, ἢ τὰς νενομισμένας προθεσμίας χωρὶς ἐγγράφου θείας κελεύσεως. ὁ δὲ τοῦτο κατὰ ἀδθεντίαν οἰκείαν ποιῶν οἴκοθεν καταβαλλέτω τὰ κεραιωσθημένα τῷ δημοσίῳ. μήτε δὲ τὰ πολιτικὰ χρήματα, ὅσα ἢ τῷ δημοσίῳ εἰσφέρεται, ἢ ταῖς πόλεσιν ἀφώρισται, εἰς ἑτέρας μεταφερέσθω χρείας, ἢ προσώποις τισὶν ἀφορίζεσθω χωρὶς θείας κελεύσεως. καὶ ἡ τάξις δὲ τῶν ἐπαρχῶν εἰ μὴ πάντα τὰ περιεχόμενα τῇ διατάξει αὐτῆ παραφυλάξει, καὶ διδάξει τοὺς ἐπαρχοὺς, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ αἱ πειθόμενα τάξεις αὐτοῖς, καὶ οἱ λοιποὶ δημοσιεύοντες, εἰ^{c)} ταῖς τοιαύταις κελεύσειν ὑπουργήσοιεν^{d)}, οἴκοθεν δίδωσάν τὴν συμβαινόνσαν τῷ δημοσίῳ βλάβην, καὶ ὡς τοῦ νόμου καταφρονήσαντες πενήτηντα χρυσίου λίτρας προστιμάσθωσαν. τριμερῶς δὲ πάντα τὰ δημόσια εἰσφερέσθω, τὰ τε ἄλλα καὶ τὰ λεγόμενα Ἀρμενιῶν, τούτεστι Καλάνδαις Ἰανουαρίαις, καὶ Καλάνδαις Μαΐαις, καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς ἐπιμελήσεως, ἔξ ἴσων τριῶν μερῶν διαιρουμένων τῶν δημοσίων, καὶ μηδεμίᾳ καινοτομίας ἐν τῷ μέρει γινόμενης κατὰ τῶν συντελῶν. ἐπειδὴ δὲ τὰ Ἀρμενιῶν τελέσματα ἐν δύο καταβολαῖς συνετελεῖτο, ἔξεστι τοῖς ταῦτα συντελοῦσιν, εἰ βούλονται, τὴν προτέραν συνήθειαν προτιμᾶν, καὶ ἐν δύο καταβολαῖς ἀνὰ ἥμισυ καταβάλλειν^{e)}, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἐν τῷ Σεπτεμβρίῳ τῆς μελλούσης ἐπιμελήσεως καταβάλλειν. εἰ δὲ καὶ τριμερῶς βούλονται τὰ Ἀρμενιῶν δημόσια καταβάλλειν, ἐχέτωσαν τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τῆς μελλούσης ἐπιμελήσεως πρὸς ὑπερθεσιν αὐτοῖς δεδομένον. τὸ δὲ προαπεσταλμένον κατὰ σύνθεσιν εἰσφερέσθω ἐν τῷ προνομίῳ^{f)} ἐκάστης ἐπιμελήσεως, ἐπειδὴ τοῦτο δηλοῖ καὶ ἡ προσηγορία αὐτοῦ.

ιζ'. Μηδεὶς β) ἀπαιτούμενος δημόσια ἐν φυλακῇ βαλλέσθω, ἢ βασάνους τινας ὑπομενέτω· ἀλλὰ μόνον τῇ ἐλευθέρῳ παραφυλακῇ τῶν στρατιωτῶν παραδιδέσθω. καὶ ἐὰν ἐπιμείνη ἀγνωμονῶν, τότε καὶ εἰς νομὴν τῆς οὐσίας αὐτοῦ πεμπέσθω τὸ δημοσίον.

κγ'. Οἱ^{h)} μὴ συντελῶν δημεύεσθω τὰ χρήματα.

his intentionibus preces ne offerant, nec relevatio vel deminutio perpetuo, vel ad tempus, nec inspectio, nec peraequatio fiat aliter, quam ex scripta iussione Principis. Sed neque Praefecti delegationes faciant pro tempore magistratum eorum praecedente, neque annonas vel pecunias quibusdam seorsim addicant, non praestitas initio, vel praestitas quidem, defectas autem propter defectum corporum eas accipientium, vel quod causa cessaverit, ob quam initio praestabantur: verum haec omnia fiant ex sola auctoritate Principis secundum sacram scriptam formam. Quod qui non observaverint, et data de suo reddant, et omne aliud damnum, quod fiscus senserit, resarciant. Neque dilationes aut alios terminos, quam consuetos, de his, quae fisco debentur, quis citra sacram scriptam iussionem concedat. Qui hoc sua auctoritate fecerit, ea, quae fisco debentur, de suo solvat. Sed neque pecuniae civiles vel fisco inferendae, vel civitatibus deputatae, in alios usus transferantur, vel personis quibusdam deputentur sine sacra iussione. Officium quoque Praefectorum, nisi omnia, quae hac constitutione continentur, observaverit, instruxeritque Praefectos, et Praesides provinciarum obsequentiaque illis officia, et ceteri, qui res fiscales tractant, nisi iis iussionibus paruerint, damnum fisco contingens de suo praestent, et tanquam legis contemtores quinquaginta libris auri multentur. Tripertito autem omnia fiscalia inferantur, tam reliqua, quam quae Armeniaca vocantur, videlicet Calendis Ianuariis, et Calendis Maiis, et ad finem indictionis, in tres aequas partes divisa, nulla in medio collatoribus innovatione facienda. Quia vero Armeniaca tributa duabus pensionibus praestari solebant, liceat collatoribus, si velint, priorem consuetudinem praeferre, et duabus pensionibus solvere, et alterum dimidium Septembri futurae indictionis. Quodsi velint Armeniaca tripertito solvere, habeant ad dilationem Septembrem mensem futurae indictionis ipsis concessum. Antemissum vero, ut convenit, inferant in exordio cuiusque indictionis. Nam et hoc eius significat appellatio.

XVII. Nullus eorum, a quibus tributa publica exiguntur, in carcerem coniciatur, aut tormenta quaedam perpetiatur: sed liberae tantum custodiae militum tradatur. Quodsi contumax esse perseveraverit, tunc in bonorum ipsius possessionem fiscus mittitur.

XXIII. Eius, qui tributa non solvit, res publicentur.

a) Malim αὐτῶν pro αὐτῆν. b) Alterutrum abundat, aut παυσθῆναι aut ἀσχολάσαι. c) Pro ei Cuiacius legit εἰ μή. d) Malim ὑπουργήσοιεν. e) Post καταβάλλειν nonnulla exciderunt, idque Cuiacius et Fabrotus signo stellulae denotasse videntur. f) Malim προνομίῳ. Quod et Cuiacius probasse videtur, qui vertit in exordio. g) L. 2. C. X. 19. e Syn. p. 467. ubi est cap. 17. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 721. Tipucitus argumentum ita tradit: καὶ ὅτι ὁ δημόσια ἀπαιτούμενος ἐν φυλακῇ ἢ μὴ ἐμβαλέται ἢ βασανίζεται (lege ἐμβαλλεται et βασανίζεται). h) Hanc partem L. 8. C. eod. exhibet sch. novum ad Basil. XI. 1. cap. 42. (edit. nostr. T. I. p. 629.) ubi dicitur esse cap. 23. tit. 8. lib. LVI. Basil. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 42.) ad L. 4. et 5. C. eod. verba Basilicorum laudat, ad priorem verba ἵνα μὴ ἢ τοῦ βασιλέως ἀτέλεια ἐπιβλαβὴς γένηται ταῖς ἐπαρχίαις: ad posteriorem verba τὴν μὴ ἀπῆλθε, τὴ δὲ εἰς λοιπάζεται.



κδ'. Αὐτοκράτωρ^{ι)} Ἀναστάσιος Ἀνθεμίου ἐπάρχων πραιτωρίων. Ἴνα μὴ πολλῶν ἀπαιτούντων τὰ μύσια καὶ οἱ συντελεῖς βλάβονται, καὶ αὐτὸς ὁ μύσιος λόγος, εἰς μόνος κανονικῆς εἰς ἐκάστην ἀρχίαν ἐκ τοῦ προσφύρου πεμπέσθω σκρινίον, ὀφείλων κατεπελεῖν τὴν ἐξάνουσι τῶν χειρῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν τῷ ἰδίῳ σκρινίῳ. Ἐπελευστῆς^{κ)} μέντοι μὴ υπέσθω, εἰ μὴ μετὰ παραδρομὴν τῆς ὀρισμένης ὀφειμίας καὶ ἐτέρου μηνός. τούτου δὲ τοῦ χρόνου ἀπείρουτος, πεμπέσθω ὁ ἐπελευστῆς, προστιμωμένον καὶ τοῦ ἄρχοντος, καὶ τῆς τάξεως αὐτοῦ, καὶ ὁ κανονικῆς πρὸς τὸν οἶκον^{κκ)} τῶν μὴ ἀπαιτούντων χορηγμάτων, καὶ πρὸς τὴν τῆς ῥαθυμίας ὀφειμίας, ὥστε τὸν αὐτὸν ἐπελευστῆν καὶ τὰ λοιπὰ ὀφειμίας δημόσια, καὶ τὸ πρόστιμον μεθοδεύειν. Ἐπελευστῆς δὲ τῷ ἄρχοντι καὶ τῇ τάξει, καὶ τῷ κανονικῆς ὁ ἐπελευστῆς ἐπικελεύσθω, ἀφορισμένης αὐτῷ ῥαθυμίας, καὶ πρὸς τὴν ἐπαρχίαν τὴν χειρῶν ὀφειμίας, καὶ πρὸς τὰ διαστήματα. τὴν δὲ παραμυθίαν ὀφειμίας ὁ ἄρχων ἐπιγινώσκτω, καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ, ὁ κανονικῆς, ὡς αἴτιοι γενόμενοι τοῦ πεμψέσθω τὸν ἐπελευστῆν. Ἐπελευστῆς δὲ ἕτερος μηδέποτε υπέσθω, μηδὲ ἄλλος τις μετὰ τὸν ἐπελευστῆν. Ἐπελευστῆς δὲ νομίσωσιν οἱ ἐπαρχοὶ χειρῶν εἶναι τὸ καὶ ἄρχον ἐκπέμψω μετὰ τὸν ἐπελευστῆν, τὰ αὐτὰ καὶ τούτῳ κρατεῖτω, καὶ τὴν ὀφειμίας αὐτῷ παραμυθίαν ὁ αἴτιος τοῦ πεμψέσθω αὐτὸν παρεχέτω, ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ, ὁ κανονικῆς, καὶ ὁ ἐπελευστῆς. ἡ γὰρ ἀφορισμένη τῷ κανονικῆς παραμυθία πᾶσι τοῖς μετὰ τῶν^{λ)} πεμψόμενοι ἀπαιτηταῖς ἄρχει, καὶ μηδὲν αὐτέρῳ μὴτε τὰ συστήματα τῶν πόλεων, μὴτε συντελεῖς ἀναπαιτεῖσθωσαν, εἰ καὶ πλείονες πρὸς αἴτησιν ἐκπεμψέσθωσαν, προστιμωμένων ἐκάστοτε τῶν ἐκπεμψόμενων, καὶ μὴ ἀνόνητων τὰ δημόσια. καὶ ὅσαι δὲ γίνονται ἐκταγαί, τῷ κανονικῆς υπέσθωσαν, ὥστε δι' αὐτοῦ καὶ ταύτας ἀνέσθωσαν, ἀνέσθωσαν δὲ διὰ τοῦτο τὴν ἀφορισμένην αὐτῷ παραμυθίαν. ἐνδοματικὰ δὲ μηδεὶς λαμβανέτω, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ὄνομα παντελῶς ἀπαλειφέσθω. εἰ δὲ ἡ τι παραβαθεῖ τὰ νομοθετηθέντα, πενήκοντα πόνου λίτραι ἐπιτίμιον ἔστω, καὶ κατὰ τῆς τάξεως ἐπάρχων, καὶ κατὰ τῶν ἄρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν, τῶν τάξεων αὐτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν δημοσίων προσώπων.^{μ)}

κε'. Ὁ^{ν)} περισσοπρακτῆς, εἴτε πολίτης εἰσίν, ταξιώτης, ἀναγκάζεται τὸ διπλάσιον ἀποκαταναί τῷ περισσοπρακτῆντι. εἰ δὲ ἐπιμείνη περισσοπρακτῶν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

XXIV. Imperator Anastasius Anthemio Praefecto praetorio. Ne exactorum multitudo cum fisci rationibus, tum collatoribus damnum inferat, unus tantum in singulas provincias ex competenti scrinio canonicarius mittatur, qui eorum, quae proprio scrinio debentur, exactionem urgeat. Compulsor plane non mittatur, nisi praeterlapso die solutioni statuto, et praeterea altero mense. At eo tempore elapso compulsor mittatur, tam Praeside, quam eius officio, quam canonicario pro modo pecuniae non exactae, et pro modo culpae puniendis, ita ut idem compulsor tam reliqua fiscalia, quam multam exigat. Soli autem Praesidi et officio, et canonicario compulsor imminet, solatio ei pro ratione provinciae debentis et pro modo itineris definiendo. Hoc autem solatium Praeses eiusque officium, et canonicarius agnoscant, ut qui causam dederint compulsori mittendo. Verum alius compulsor nunquam mittatur, neque alius quisquam post compulsorem. Si tamen Praefecti ex usu esse existimaverint, alium post compulsorem mitti, eadem in eo serventur, et definitum ei solatium is praestet, qui mittendi causam dederit, hoc est, Praeses provinciae eiusque officium, et canonicarius, et compulsor. Constitutum namque canonicario solatium omnibus exactoribus post eum missis sufficit, nec eo amplius quidquam corpora civitatum vel collatores praestare coguntur, etiamsi plures ad exactionem mittantur, iis, qui missi sunt, sigillatim multandis, nisi publica tributa expedierint. Quaecumque autem fiunt delegationes, canonicario mittantur, ut eas ipse expediat, nec ideo augeatur statutum ei solatium. Ἐνδοματικὰ nullus accipiat, sed et nomen illud penitus aboleatur. Quodsi qua ex parte lex violata fuerit, multa quinquaginta auri librarum constituta esto, tam adversus officium Praefectorum, quam adversus Praesides provinciarum eorumque officia, quam adversus reliquas personas publica tractantes.

XXV. Qui ultra debitum exegerit, sive sit muniiceps, sive apparitor, duplum ei restituere cogitur, a quo amplius exactum est. Si vero perseveraverit ultra debitum exigere, capitali poena afficitur.

ε) L. 9. C. eod. e Codice Basilicorum deperditō restituit Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. lib. (Opp. T. II. p. 45. sq.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 721. sq. Verba ἐνδοματικὰ δὲ μηδεὶς λαμβανέτω, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα εὐλῶς ἀπαλειφέσθω habet Syn. p. 467. ubi efficiunt cap. 24. h. t. Apud Eustathium de triginta diebus edit. Cuiac. utur haec: Μετὰ μῆνα τῆς ὀρισμένης προδομίας πέμπεται ὁ ἐπελευστῆς, ὡς β. ε'. τοῦ κωδ. τι. εθ'. τῶν δὲ βασιλ. ε'. τι. η'. κφ. κδ'. κ) ἐπελευστῆς ortum videtur ex ἐπελευστῆς. Nihil autem mutandum videbatur, cum haec vox hoc loco saepius, quam alibi legatur. κκ) Quid velit τὸν οἶκον, nescio. Nonne τὸ ποσόσι; λ) Malim μετ' αὐτόν. d et Cuiacius probasse videtur, qui vertit post eum. μ) In Paratitlis ad Coll. const. eccl. I. 12. (in Voelli et Iustelli iur. canon. vet. T. II. p. 1301.) laudatur B. ε'. τι. εθ'. διατ. η'. τῆς ἡ ἀρχῆς Θεοπίστον: ergo const. 8. tit. 19. lib. X. cuius initium erat Θεοπίστον. Argumentum eius his verbis traditur: περὶ τῶν προσφειγόντων ταξιώτων ἢ πολιτευόντων, ὅπως δεῖ αὐτοὺς ἀπαιτεῖσθω τὰς δημοσίους εἰσφοράς, φησὶν ἡ διάταξις, παρακελευσαμένη, μηδένα καταβάλλειν ἐπ' αὐτῶν τὰς συντελείας, εἰ μὴ δημοσίουσιν. ἐπὶ γὰρ τοὺς προσφειγόντας ἢ ἄλλως κρύβοντας (lege κρύπτοντας) ἑαυτοὺς μὴν βούλεται γίνεσθω παρὰ τῶν συντελεστῶν ἐπ' αὐτοὺς καταβολήν. De hac constitutione cf. Witte die leges restitutae 36. qui eam l. 10. C. X. 19. esse putat, et Biener Revision p. 182. n) L. un. C. X. 20. e Syn. p. 472. ubi est cap. 25. h. t. et Fabr. T. VI. p. 725. Kadem leguntur apud Attal. tit. LII. §. 11. et in sch. b. ad Basil. XXI. 3. cap. 2. (Fabr. T. II. 43. edit. nostr. T. II. p. 453.). Tipucitus haec habet: καὶ ὁ περισσοπρακτῶν ἴνα δίδωσι τὸ διπλάσιον· εἰ δὲ ἐπιμείνη εἰς τοῦτο ποιῶν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.



κς'. 'Εάν^ο) τινες υπερίθωνται τὰ δημόσια καταβαλεῖν, πιπράσκονται τὰ πράγματα αὐτῶν, ἐφ' ᾧ τοὺς ἀγοραστὰς ἀσφαλῶς κεκτῆσθαι αὐτά.

κθ'. Πᾶς^ρ) συντελεστής ἀπαιτούμενος τὰς εἰσφοράς, ἐὰν δείκνυσι τριῶν ἐνιαυτῶν ἀμεριμνίας, μὴ ἀναγκαζέσθω δεῖξαι μηκέτι, ὅτι καὶ ἐν^ρ) τοῖς ἀνωτέρω χρόνοις συντελείας κατέβαλεν· εἰ μὴ ἄρα ὁ ταξιώτης ἢ ὁ ὀπίων^ι), ἢ ὁ ὑπομνηματοφύλαξ, ἢ ἕτερός τις δημόσιον τέλος ἀπαιτῶν ἢ ἐκβιβάζων, ἀσφάλειαν ἔχει παρὰ τοῦ κτήτορος περὶ τῶν συντελειῶν, ἢ ἑτέρως πῶς ἀποδείκνυσι φανερώς, ὅτι αἰ^ς) συντελείαι κεχρηώσθηται.

λ. Οὐ^ι) δύναται ὁ δημοσιεύων ἀναργυρίαν ἀντιτιθέναι κατὰ τῆς γενομένης παρ' αὐτοῦ ἀσφαλείας καὶ νῦν προφερομένης^υ).

ΤΙΤΛΟΣ Θ'.

Περὶ τῶν πεφυλαγμένων ἐν τοῖς δημοσίοις ὠρείοις.^ν)

δ'. 'Εάν^ω) οἰαδήποτε ἐπαρχία ἐπιβληθῆ συνωνή τινος εἶδους, μηδεὶς ἐξκουσατενέτω ἑαυτὸν οἰωδῆποτε τρόπῳ ἢ χρόνῳ διὰ θεῶν κεραιῶν, ἢ πραγματικῶ φεσπίσματος, ἢ δικαστικῆς διατυπώσεως. οὐδὲ γὰρ ὁ θεῖος οἶκος ἢ τῆς εὐσεβεστάτης Ἀγούσης τῆς τοιαύτης λειτουργίας ἀπήλλακται.

ε'. Οἰ^κ) τὰς πόλεις οἰκοῦντες ἢ ἐν αὐταῖς κεκτημένοι μὴ ἀναγκαζέσθωσαν εἰς ἕτερον πόλιν ἢ εἰς τὴν μητροπόλιν εἶδη χορηγεῖν. εἰ δὲ καὶ τις ἀπαράλητος αἰτία καταναγκάσῃ τοῦτο γενέσθαι, τοῖς δικαίοις τιμῆμασι τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει κρατοῦσιν, ἐξ ὧν τὰ εἶδη παρέχεται, πιπρασκέτωσαν, ἐκείνων ταῦτα μετακομίζοντων, τῶν δεομένων τῶν εἰδῶν. ὑπολογίζεσθω δὲ τοῖς πιπράσκουσι τὰ τιμήματα τῶν εἰδῶν εἰς τὰ συντελούμενα ἐν χρυσῷ παρ' αὐτῶν δημόσια. οὐδὲ γὰρ δίκαιον, νῦν μὲν ἀπαιτεῖσθαι τινα παρέχειν εἶδη, μετὰ χρόνον δὲ αὐτῶν τὰ τιμήματα λογιέσθαι, οὕτως εὐθυνίας^υ) γενομένης, τοῦ λαμπροτάτου ἕρχοντος ἐκάστης ἐπαρχίας ἐγκινδυνεύοντος εἰς τὸ καταλογίζεσθαι τὰ τῶν εἰδῶν τιμήματα κατὰ τὰς ὠρισμένας προθεσμίας ὑπὲρ αὐτῶν ἐκπέμπεσθαι^ζ). μηδεὶς δὲ ἀναγκαζέσθω πιπράσκειν πᾶσαν χρεῖαν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰ ἐκπεριτετέοντα εἶδη. ἀσβεβὲς γὰρ ἔστιν ἀποστέρεσθαι^α) τινα οἰκείων, καὶ ἑτέροις ταῦτα χορηγεῖν,

XXVI. Si qui differant fiscalia debita solvere, res eorum distrahantur, ut emtores firmiter eas possideant.

XXIX. Omnis collator, a quo tributa exiguntur, si trium annorum securitates ostendat, non amplius ostendere cogatur, se etiam superioribus temporibus tributa solvisse: nisi forte apparitor vel optio, vel actuarius, vel alius quispiam publici debiti exactor sive compulsor, a possessore cautionem de collationibus iis habeat, vel alio modo manifeste probet, ea tributa deberi.

XXX. Qui publicas rationes tractat, securitati a se scriptae, quae modo profertur, exceptionem non numeratae pecuniae opponere non potest.

TITULUS IX.

De conditis in publicis horreis.

IV. Si cuicumque provinciae iniuncta fuerit speciei cuiusdam comparatio, nemo se quocumque modo, vel tempore, per sacros apices, vel pragmaticam sanctionem, aut iudicalem dispositionem excuset. Quippe nec sacra domus, aut piissimae Augustae, hoc onere liberata est.

V. Civitatum incolae, vel qui in eis aliquid possident, non cogantur in aliam civitatem vel metropolim species conferre. Sed et si inevitabilis quaedam causa id fieri exigat, iustis pretiis, quae in ea civitate obtinent, ex qua praebentur species, eas vendant, illis eas avehentibus, qui speciebus indigent. Compensentur autem venditoribus pretia specierum cum aeraria eorum collatione. Nec enim aequum est, cogi modo aliquem species praebere, postea autem ei pretia computari. Et hoc cura fiat clarissimi Praesidis cuiusque provinciae, qui periculum sustinet, ni pretia specierum definitis temporibus constituta fuerint ac eis missa. Nullus vero cogatur vendere omne id, quod usus sui gratia comparavit, sed supervacaneas species. Nam satis impium est, suis quempiam defraudari, eaque in alios transferri, eo, qui legem violavit violatrive concesserit, centum libris auri multando, et dignitate propria cinguloque spoliando. Nullus un-

ο) L. 1. C. X. 21. e Syn. p. 467. ubi est cap. 26. h. t. habet Fabr. l. 1. p) L. 3. C. X. 22. e Syn. p. 467. sq. ubi est cap. 29. h. t. habet Fabr. l. 1. Argumentum eius apud Eustathium Cap. XXVI. §. 10. edit. Zachar. et Harm. II. 5. §. 15. his verbis traditur: Πᾶς ὑποκείμενος τέλει οἰωδῆποτε ἀπαιτούμενος αὐτό, εἰ δείκνυσι ἀποδείξεις παρελθόντων τριῶν ἐτῶν, μὴ ἀπαιτεῖσθω τῶν ὀπισθεν τούτων χρόνων τὸ ἐπιζητούμενον τέλος. Harm. in fin. habet ἐπιζητούμενων τελῶν omisso τὸ. In edit. Cuiaciana Eustathii additur: ὡς β. ι'. τοῦ κωδ. τι. κβ'. τῶν δὲ βασιλ. β. νς'. τι. η'. κεφ. κθ'. Tipucitus haec habet: καὶ ὅτι πᾶς συντελεστής ἀπαιτούμενος τὰς ἀποδείξεις περαιτέρω τριῶν αἰτιῶν (lege ἐτῶν) μὴ ἀναγκαζέσθω δεῖξαι. q) Syn. εἰ. Leuncl. in marg. ἐν. r) Syn. ὀπίων. Leuncl. in marg. ὀπίων. s) Syn. ἐν. Leuncl. in marg. αἰ. t) L. 4. C. eod. e Syn. p. 468. ubi est cap. 30. h. t. habet Fabr. l. 1. Eadem leguntur apud Harm. II. 2. §. 11. Tipucitus: καὶ ὅτι ὁ δημοσιεύων ἀναργυρίαν οὐκ ἀντιτίθῃσιν ἐπὶ ταῖς γενομένας παρ' αὐτοῦ ἀποδείξεις. u) Syn. προφερομένης. Leuncl. in marg. προφερ. v) Sic titulus IX. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, qui habet ὀρείοις, et apud Tipucitum, qui habet ὠρείοις, et ἐν omittit. Index Coislinianus haec habet: τι. θ'. (in marg.) Βῖ. ι'. τοῦ κωδ. τι. κέ. περὶ ἀλειουργημάτων καὶ λειτουργημάτων. Tituli autem 26. et 27. lib. X. Codicis secundum indicem Coisl. repositi fuerunt tit. 10. lib. LVI. Basil. Sed cum Tipucitus in inscriptione tit. 9. lib. LVI. Basil. addit: καὶ τῶν ἀπτομένων τοῦτων καὶ τῆς ποινῆς αὐτῶν καὶ περὶ ἐπιτάξεως συνωνῆς, et Syn. constitutiones tit. 27. lib. X. Codicis sub tit. IX. reposuerit, in horum auctoritate acquiescendum contra indicem Coisl. esse putavi. Syn. p. 472. ex eaque Fabr. tit. IX. sic inscribunt: περὶ συνωνῆς τῆς τε ἐν ὠρείοις ἀποκειμένης, καὶ τῆς κατὰ θεῖαν κέλῃσιν χορηγουμένης παρὰ τῶν κητόρων. w) L. 1. C. X. 27. e Syn. p. 472. habet Fabr. T. VI. p. 724. x) L. 2. C. eod. e Codice Basilicorum deperditio habet Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Inst. lib. (Opp. T. II. P. II. p. 57—59.) ex eoque Fabr. T. VI. p. 724—727. Initium usque ad verba ἢ συγχαροῦντος αὐτὸν παραβαθῆναι habet Syn. p. 472. sq. ubi est cap. 5. h. t. y) Syn. habet εὐθυνίας. z) Hoc non intelligo. Versionem Leunclavii reddidi. a) Malim ἀποστέρεσθαι.



χρυσίου λίτρας ὑφισταμένον ζημίαν καὶ κινδυνεύοντος εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ζώνην αὐτοῦ τοῦ ἀραβαίνοντος τὸν νόμον, ἢ συγχωροῦντος αὐτὸν ἀραβαθῆναι. μηδεὶς ποτε χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης πιτιθέσθω τοῖς κητόροισιν συνωνήν, καὶ ὅτε δὲ γίνεται, κατὰ θεῖαν μόνην κέλευσιν γινέσθω, ἐφ' ᾧ τε δὲ τῆς συνωνῆς χρυσὸν ἐκ τῆς συντελουμένης παρὰ τῶν κητόρων ἐν χρυσῷ συντελείας παρακατέχεται, ἐν ὅλῳ τὰ τῆς οἰκείας αὐτῶν συντελείας ἀρκῆ πρὸς τὴν συνωνήν. ἐὰν δὲ μὴ χρεωστῶσι δημόσια οἱ τῆν συνωνήν ἐπιταγόντες, ἢ μέρος χρεωστῶσιν, ἐν νομίσμασιν εὐστάθμοις πρότερον τὸ χρυσὸν λαμβάνουσαν, καὶ οὕτως τὸ εἶδος ἀπαιτεῖσθωσαν· μηδενὸς λμῶντος, ἢ παρὰσταθμα δοῦναι τὰ νομίσματα, ἢ λιπῶς ταῦτα καταβαλεῖν, ἢ ἄλλως πως ζημιῶσαι ὡς ὑποτελεῖς, ἀλλὰ καὶ τὸ τετραπλάσιον παντὸς ὅ παρ' ἀλλήλου^{b)} καὶ τῆς ζημίας ἀπαιτουμένου, ἢ τοῦ ἐλλιπῶς καταβάλλοντος. εἰ δὲ καὶ τις συνωνήν ἐπιτάξας τολμήσῃ, ἢ τὴν ἐπιταγεῖσαν παρανόμως βιάσῃ, πενήκοντα χρυσίου λίτρας προστιμάσθω, ἢ τῆς στρατείας καὶ ἀξίας ἐκπιπέτω, ὑποκειμένος ἢ μείζον κινήσει. καὶ ὅτε δὲ κατὰ θεῖαν κέλευσιν ἴηται ἐπιταγῆ συνωνῆς, ἕκαστος τῶν κητόρων πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν ζευγῶν ἢτοι ζευγοκεφαλῶν ὑποσθῶ τῇ συνωνῇ, μηδενὸς αὐτῆς ἐξαιρουμένου· ὁ δὲ ἐρ ταύτην τὴν ἀναλογίαν ἀπαιτῶν τινα τῶν συνωνῶν^{c)} προσφάσει τῆς συνωνῆς, καὶ ζημίαν τῶν πενήκοντα τοῦ χρυσίου λίτρῶν ὑποκείσθω, καὶ ζώνης ἀξίας ἐκπιπέτω, καὶ ἕτερον μείζονα προσδοκάτω ἴησιν. ἀλλὰ ταῦτα χωρὶς τῆς Θρακικῆς διοικήσεως ὁμοθέτηται. ἐν Θράκῃ γὰρ ἐπειδὴ οὐκ εἰς ὄλορον εἰσφέρεται τὰ δημόσια διὰ τὸ προσφάσει τῶν ῥαβρικών ἐλαττωθῆναι τοὺς γεωργούς, καὶ μὴ εἶναι τὴν ἐν εἰδήσει^{d)} συντέλειαν τοῖς κατ' αὐτὴν ὑμένοις στρατιώταις, καὶ πάντων μᾶλλον ἀποτρέψαι εἰς αὐτὴν στρατιωτικὰ τάγματα ἀνάγκη ἐστὶ ἐχθῆς πάντων γίνεσθαι, ἐπειδὴ μὴ ἐνδέχεται δόξαωνῆς ἀποτρέψασθαι τοὺς ἐν αὐτῇ στρατιώτας· ἐν τῇ τοίνυν τῇ διοικήσει ἢ μέχρι σήμερον κρατεῖται ἡθεῖα, ὑποκειμένων καὶ τῶν ἐμπόρων τῇ συνωνῇ· πρότερον μόντοι καὶ τοῖς συντελεστοῖς καὶ τοῖς ὄροις καταβαλλομένου τοῦ τῆς συνωνῆς χρυσίου εὐστάθμοις νομίσμασι καὶ ὀβρύζοις, καὶ οὕτως ὡν ἀπαιτουμένων, ἀδιαστρόφως καὶ ἀζημίως τὸς εἰσφέρειν· τοῦ δὲ ταῦτα παραβαίνοντος τοῖς οἷς ἐπιτιμῶσι ὑποκειμένου. βέλτιον γὰρ, ἀντὶ τῆς τικῆς ἐμπορίας μᾶλλον τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ὄροις χορηγεῖν τὰς ἀναγκαίας αὐτῶν ἀποτροφάς. δὲ ποτε διὰ τινος πόλεως μὴ ἐχούσας σιτανικὰ ματα, μήτε ἐτέρωθεν εὐπορούσας ἀνάγκη γέγονε σὴν ποιήσασθαι, ἐξέστω μὲν τοῖς ἄρχουσι ταῦτοποιεῖν, ἐν μόνῃ δὲ τῇ ἐνορίᾳ τῆς πόλεως τῆς σίτου δεομένης, καὶ ἐν τοῖς αὐτῆς ὄροις, καὶ ἢ τὰ ἐν τοῖς τόποις κρατοῦντα κατὰ καιρὸν τιματα. τοῦτο δὲ παραφυλαττέτωσαν καὶ οἱ πατέτων πόλεων, καὶ πῦς ἕτερος τῆς συνωνῆς προύμενος. εἰ δὲ καὶ ἀνάγκη γένηται πολιτικὴν γενέει συνωνήν, ὡς ἐπιζητουμένων εἰδῶν ἐν τῇ βασιλίδει, καὶ ἐν ταύτῃ κατὰ θεῖαν μόνην κέλευσιν προνήτω, τοῦ χρυσίου πρότερον κατὰ τὰ ἐπ' ἀγορᾶς ἐκείνοις τοῖς τόποις ὡνία παρεχομένου ἀδιαστρόφως καὶ ἀζημίως, μετὰ τοῦ καὶ τὰ ναῦλα ἐκ τοῦ

quam citra ingentem necessitatem possessoribus coemptionem imponat: et cum id fit, ex sola sacra iussione fiat, ita, ut coemptionis aurum ex auri collatione a possessoribus debita, siquidem ea omnimodo ad coemptionem sufficiat, retineatur. Quodsi nihil fisco debeant ii, quibus coemptio indicitur, aut partem tantum debeant, prius in nummis ponderis probi aurum accipiant, quam ab eis species exigantur: nemine audente, vel iniusti ponderis vel ex parte tantum nummos exsolvere, vel qua alia ratione subditis damnum dare, quadruplo et eo, quod pretio deest, ab eo, qui secus fecerit, exigendo. Sed et si quis coemptionem indicere ausus fuerit, vel indictam illicitate exegerit, quinquaginta libris auri multetur, et militiam et dignitatem amittat, maiori etiam indignationi subdendus. At cum ex sacra iussione coemptio indicitur, unusquisque possessorum pro rata iugorum sive capitum coemptionis subiiciatur, nemine ea excepto: is autem, qui contra hanc rationem aliquid a collatoribus coemptionis nomine exegerit, et multae quinquaginta auri librarum subiiciatur, et cingulum ac dignitatem amittat, et aliam maiorem indignationem expectet. Verum haec sancita sunt, excepta Thraciae dioecesi. In Thracia enim quia tributa fiscalia in solidum non inferuntur, barbarorum incursionibus colonis attritis, nec sufficiente specierum collatione ad alendos milites in ea constitutos, quod omnium maxime interest, nec tamen sine coemptione praestari potest, ideo eam frequentissime fieri longe necessarium est: in ea igitur dioecesi quae hactenus obtinuit consuetudo, servetur, ei subiectis etiam negotiatoribus, ita ut collatoribus et negotiatoribus coemptionis aurum primum solvatur in nummis obryzis et probi ponderis, tum ab eis sine refragatione et damno ullo conferantur species: illo, qui haec non servaverit, eisdem subdendo poenis. Melius enim est, instar privatae negotiationis militibus etiam negotiatoribus alimonia illis necessaria conferre. Quodsi quandoque ob civitates aliquas pecunias ad coemptionem non habentes, nec aliunde locupletes necesse sit coemptionem fieri, liceat Praesidibus eam facere in territorio duntaxat eius civitatis, quae frumento indiget, et in confiniis eius, et eo pretio, quod in locis pro tempore obtinebit. Quod et patres civitatum observabunt, et quilibet alius coemptionis curam gerens. At si necessitas exigat civilem coemptionem fieri, deficientibus annonis in urbe regia, in hac quoque ex sacra nonnisi iussione procedat, auro prius sine damno et dilatione praestito, ut in foro rerum venalium distrahantur species, ita ut et naula ex publico praebeantur, et collator vendat solummodo suppeditetque egentibus necessarias species. Nihil vero hac constitutione innovetur eorum, quae de coemptione magnae Alexandrinorum civitatis disposita sunt, sed valeat sacra forma, quae disponit de annonis militum evocatorum. Subiiciantur multae quinquaginta librarum auri et periculo dignitatis et cinguli tam maximi apparitores gloriosissimorum Praefectorum praetorio, quam clarissimi Praesides provinciarum cum officiis eis obsequentibus, et locorum defensores, et alii publicorum tractatores, si hanc legem viola-

b) Quid τοῦ παρ' ἀλλήλου sibi vult? c) Malim συντελεστων pro συντελειων.

d) Pro ἐν εἰδήσει malim ἐν ἐκείνῃ.

c) Malim συντελεστων pro συντελειων.



δημοσίου παρέχεσθαι, ὥστε τὸν συντελεστὴν πιπρῶ-
σκαι μόνον τὸ ἐπιζητούμενον εἶδος, καὶ πληρωθῆναι
τοῖς δεομένοις τὴν χρεῖαν. μηδὲν δὲ ἐκ ταύτης τῆς
διατάξεως τὰ ἐπὶ τῇ συνωνῇ τῆς Ἀλεξανδρείων με-
γαλοπόλεως διατετυπωμένα, ἀλλὰ κρατεῖται καὶ ὁ
θεῖος τύπος ὁ διατυπώσας τὰ περὶ τῶν ἐπεισάκτων
στρατιωτῶν ἀποτροφῆς. ὑποκείσθω δὲ τῷ προστίμῳ
τῶν πενήκοντα τοῦ χρυσίου λίτρων, καὶ τὸν εἰς
ζωνὴν καὶ ἄξιαν ὑπομένειτω κίνδυνον, ἢ τε μεγίστη
τάξις τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπαρχῶν, καὶ οἱ λαμπρότατοι
τῶν ἐπαρχῶν ἄρχοντες μετὰ τῶν πειδομένων αὐτοῖς
τάξεων, καὶ οἱ κατὰ τόπον ἔκδικοι, καὶ ἄλλοι οἱ
δημοσιεύοντες, παραβαίνοντες αὐτοὶ τὸν νόμον, ἢ
παραβαθῆναι συγχωροῦντες, ἢ μὴ μνηύοντες ἀνπερ-
θέτως καὶ ἀληθῶς κατὰ τῶν παραβαινόντων αὐτόν.

[5.] Ὅταν ἐν τινὶ πόλει σιτώνου γένηται χρεῖα,
κατὰ δοκιμασίαν καὶ ἐπιλογὴν καθεκτάστην πόλιν ἐπι-
σκόπου, καὶ τῶν ἐν τοῖς κτήτοσι πρωτευόντων γι-
νέσθω ἢ ἐπὶ αὐτῷ προβολῇ, οὐ κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς
προβαλλομένοις, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἂν βουλευθεῖσιν προσ-
ώποις, ἀλλὰ μόνον τῶν ἐπὶ τῆς χώρας ἐκείνης τάξε-
τῶν τῶν στρατευομένων καὶ τῶν ἀποθεμένων τὴν
τάξιν διὰ τῶν εἰρημένων προσώπων πρὸς τὴν σιτω-
νείαν προβαλλομένων· ἐπειδὴ εὐχερέστερον οὕτω ταῖς
δημοσίαις χρεῖαις ἐντετριμμένοι ἐκ μακρῶν χρόνων
τὸ τῆς σιτωνείας διανύουσι βάρος. πάσης δὲ ζημίας
ἀπαλλαττέσθωσαν οἱ σιτωνοῦντες, καὶ πληροῦντες
τὴν εἰρημένην χρεῖαν κατὰ τὸ δίκαιον λογοθετεῖσθω-
σαν· οὐ γὰρ δίκαιον αὐτοὺς ἀντὶ τοσοῦτων κόπων
καὶ ζημιουῦσθαι· χορηγέτωσαν δὲ τὸν σίτον κατὰ τὰ
ἐπ' ἀγορᾶς ὄνια, καὶ μηδὲν περαιτέρω. ὁ δὲ παρα-
βαίνων ἢ παραβαθῆναι συγχωρῶν τὸν νόμον λ'. χρυ-
σίου λίτρας ἐπιτίμιον καταβαλλέτω.

TITULOS I'

Περὶ συνεισφορᾶς ἀπαργυρισμοῦ καὶ περὶ
ἀναψηλαφήσεων.^{f)}

β'. Ἐάν τις ὁ λογοθέτης μὴ ἀποδείξῃ, ὅτι μετὰ
πίστεως καὶ ἀληθείας ἐλογοθέτησεν, αὐτὸς ὑποκείσθω
τῷ τίτλῳ, εἰς ὃν ἕτερον ἐβάρῃσεν.

[ε'] Μηδεὶς^{h)} γινέσθω λογοθέτης χωρὶς βασιλι-
κῆς κελεύσεως ἰδικῶς μνημμένης τῆς αὐτοῦ τοῦ
λογοθέτου προσηγορίας, μήτε κατὰ κέλευσιν τῶν ἐπαρ-
χῶν, μήτε ἐκ προστάξεως ἄλλου οἰουδήποτε δικαστη-
ρίου γινέσθω τις λογοθέτης ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἢ
πολιτικῶν ἔργων, ἢ σιτωνικῶν χρημάτων, ἢ λιμενη-
τικῶν, ἢ τῶν περὶ τοὺς δημοσίους ὁλοκῶς τῶν πό-
λεων δαπανωμένων, ἢ περὶ τοιχοποιίαν, ἢ περὶ

verint, aut violari concesserint, aut confestim et vere
eius violatores minime detulerint.

VI. Cum in civitate aliqua frumenti comparandi
curatore opus est, eius creatio fiat arbitrio et elections
episcopi cuiusque civitatis et primorum inter posses-
siores, non ut videbitur creatoribus, neque ex quibus
voluerint personis, sed soli ex regione illa officiales,
militantes et dimissi ad munus illud sitioniae a dictis
personis promoveantur: hi namque, qui in publicis
negotiis diu sunt exercitati, facilius sitioniae munus
expedient. At omni damno liberentur, qui illud
munus sustinuerint, et dicta necessitudine impleta
secundum leges rationes reddant: quandoquidem aequum
non est, ut pro tantis laboribus insuper damnum
ferant: frumentum autem praebeant non maiore pretio,
quam in foro distrahatur. Qui violarit legem, aut
violari concesserit, triginta librarum auri multam ex-
solvat.

TITULUS X.

De collatione aeris et de retractationibus.

II. Si discussor non probaverit, discussionem
a se cum fide recteque factam esse, eodem ipse
titulo urgeatur, quo alterum gravavit.

V. Nemo fiat discussor aliter, quam ex iussione
Principis specialiter discussoris faciente mentionem,
non ex Praefectorum iussu, non ex praecepto alterius
cuiusquam iudicii fiat quis discussor in provinciis,
non civilium operum vel pecuniarum frumento com-
parando destinatarum, vel portuum, vel eorum, quae
impenduntur in publicos civitatum aquaeductus muro-
rumve constructiones, vel ad vias sternendas, vel ad

e) L. 3. C. eod. e Basilicorum Codice deperditio exhibuit *Cuiacius* Comm. ad tres postremos Cod. Iustin. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 61.) ex eoque Fabr. T. VI. p. 727. sq. Argumentum traditur in Paratitulis I. 3. (in Voelli et Iustelli Bibl. iur. Canon. vet. T. II. p. 1271.) his verbis: δοκιμασίᾳ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐν τοῖς κτήτοσι πρωτευόντων, ἐκ τῆς κατὰ χώραν τάξεως ὁ σιτώνης προχειρίζεται, ἤγουν μέλλον ἐν τῇ τάξει καταλίγεσθαι, ἢ πληρῶν, ἢ πληρώσας. f) Sic titulus X. inscribitur in indice titularum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic addit: καὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι τινὰ λογοθέτην χωρὶς βασιλικῆς προστάξεως: quibus indicatur argumentum L. 4. C. de discussoribus (X. 30. apud Graecos 31.). Index Coislinianus hos enumerat Codicis titulos sub hoc Basil. titulo repositos: B. i. τοῦ κωδ. τ. κς'. περὶ τῶν φυλαττομένων ἐν τοῖς δημοσίοις ἄρχεις. B. i. τοῦ κωδ. τ. κς'. περὶ συνωνῶν καὶ σιτώνων. B. i. τοῦ κωδ. τ. κς'. περὶ συνεισφορᾶς ἀπαργυρισμοῦ. B. i. τοῦ κωδ. τ. κς'. περὶ λογοθετῶν καὶ ἀναψηλαφήσεων. Iam vero supra ad tit. IX. notavi diversitatem Synopses et Tipuciti ab indice Coisliniano. Syn. p. 437. ex eaque Fabr. hanc inscriptionem exhibent: Περὶ ἀναγραφῶν ἢ τοῖς λογοθετῶν τῶν ἐν τοῖς θέμασι (? Num ἔθνεσι) ἀποστελλομένων, καὶ τῶν δημοσίων ἀνήκοντα ἀπὸ παντοίας ὑποθέσεως ἀπαργυριζόντων καὶ ἀναψηλαφῶντων καὶ εἰσπραττομένων. καὶ ὅτι ἐν ἐκάστη λίτρῃ τῶν ἀπαιτουμένων παρ' αὐτῶν νομίσματα ἕξ λαμβάνουσι. g) L. 1. C. de discussoribus (X. 30. apud Graecos 31.) e Syn. p. 473. ubi est cap. 2. h. f. habet Fabr. T. VI. p. 728. sq. h) L. 4. C. eod. e Basilicorum Codice deperditio restituit *Cuiacius* Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 64—66.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 729—733.



οστρωσίαν, ἢ γεφυρῶν ἢ μάλων κατασκευήν, ἀλλ' ἐξ τῶν λουτρονικῶν χρημάτων, ἢ ἄλλως ὅπως οὖν πολιτικὴν ζήτησιν ἀναφορομένων χωρὶς βασιλικοῦ του. αὐτὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς εἴτε ἐκ δημοσίου χρή- τα ἐκπέμψῃ πρὸς τειχοποιίαν ἢ ἐτέρου παντὸς του κατασκευήν, εἴτε εὖρη παρ' ἐτέρου καταλελειμ- μα χρήματα πόλεσι πρὸς ἄπαξ, ἢ καὶ διηκεῖως, εἴτε ἂν αὐτῷ παρυσταίῃ, πέμπει τὸν λογοθέτην καὶ ἔργον ὀφειλόντα μετρῆσαι, καὶ ἀκριβεῖς λογισμοὺς ἡσασθαι, καὶ εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ κράτος ἀναγα- ρῆσαι, ἐφ' ᾧ τε γενομένης ὀρθῶς τῆς δαπάνης θείαν εἶσθαι παρ' αὐτοῦ τοῖς δεδαπανηκόσιν ἀμεριμνίαν, μηκέτι δευτέραν ζήτησιν αὐτοὺς ὑπομένειν, ἢ ρονόμους αὐτῶν, ἢ διαδόχους. εἰ δὲ καὶ ὁ λογο- ῆς πεμπόμενος ἐπιτραπέιη ποιῆσαι ἀμεριμνίαν τοῖς ῶς δεδαπανηκόσιν τὰ χρήματα, καὶ μετὰ τῆς τῶν ῶν ἐρευνῆς ἐκθῆται αὐτῶν ἀμεριμνίαν τοῖς ὀρθῶς ἀπανηκόσιν, ἔστω καὶ αὕτη κυρία, ὡς μήτε θείας ριμνίας δεῖσθαι τὸ λοιπὸν, μηδὲ ἐτέρας ἀσφαλείας δαπανήσαντα, ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἢ δια- ονους, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ τοῦ λογοθέτου ἀσφαλείᾳ. γγγέλλεται δὲ καὶ δαπάνας δίδοναι τοῖς λογοθέταις ιάταξις, ἐφ' ᾧ τε ἀζημίως αὐτοὺς ποιεῖσθαι τὴν οθεσίαν. ὁ δὲ οἴκοθεν δαπανῶν ἢ περὶ ἔργα τῆς εως, ἢ περὶ ἄλλην κοινωφελῆ χρεῖαν, μηδενὶ ὑπο- θω λογισμῷ, μηδὲ αὐτόν, μηδὲ κληρονόμος, μηδὲ οχος αὐτοῦ, μηδὲ ἐπὶ ζήτησει δημοσίων λογι- ν, ὅσον ἐπὶ κερδῶν, ἢ τῶν λεγομένων ἀγωγικῶν, παραπομπικῶν, ἢ τῶν δαπανωμένων περὶ τοὺς οσίους ὄνους, ἢ ὀνηλάτας, ἢ τῶν διωγητικῶν, τῶν ἄλλων, ἢ γενικῷ ὀνόματι καλεῖται solemnia. εἰς δὲ τῶν ἀρχόντων πεμπέτω λογοθέτην, ἀλλὰ φερέτω πρὸς βασιλέα, ἐφ' ᾧ τε παρ' αὐτοῦ πέμ- θαι τὸν ἐπὶ τούτοις λογοθέτην, μηδὲ ἄχρις ἐνὸς οῦ ὀφειλόντα κερδᾶναι, ἀλλὰ τῷ τε δημοσίῳ ο, καὶ τοῖς ὑποτελεσί φιλᾶττειν τὸ δίκαιον. εἴαν ἔργων παρὰ τισι χρήματα δημόσια ὁ λογοθέτης η αὐτά, καὶ εἰς τὸ θεῖον ornamentum εἰσκο- η, ἔξεσιν αὐτῷ καθικύστην λίτραν ἕξ νομίσματα ο θεραπείας παρακατασχεῖν. εἰ δὲ παρὰ τῶν ὄν- ἐν ἐπαρχίαις, ἢ ἐκόντων, ἢ ἀκόντων ἄχρις ἐνὸς οῦ λάβῃ, αὐτὸς μὲν τὸ λαμβανόμενον ἀποδιδότω ἀπλάσιον ὀφείλων¹⁾ εἰσχομισθῆναι τοῖς δημοσίοις, οινῆς βασιλικῆς περιόσθω ὡς τὸ δημόσιον προ- κῶς, ἢ τοὺς συντελεστὰς ἀδικήσας. ὁ δὲ ἀνα- μιος παρασχέιν, ὡς διὰ τοῦτο καθομολογῶν ἴθυνον αὐτὸν εἶναι τοῖς δημοσίοις, ἀπαιτηθῆ- ε πάλιν τὰ περὶ ὄσον²⁾ ὑπέμεινε ζήτησιν, ὀφεί- α εἰσχομισθῆναι τῷ δημοσίῳ λόγῳ. καὶ ἐπὶ ταύτη τῶν solemnium ζήτησει ὁ βασιλεὺς μανθάνων τὸ μνον λογοθέσιον, θείαν ἀμεριμνίαν ἐκτίθεται τοῖς θετήσοις, μηκέτι δεύτερον εὐλαβουμένοις λογο- ον, αὐτῷ τῷ λογοθετοῦντι ἐπιτρέπων τοῖς λογο- μμένοις ποιεῖν ἀμεριμνίαν, ἐφ' ᾧ τε τοὺς ταύτην βάνοντας μηκέτι δευτέραν μένειν λογοθεσίαν. μήτε ὑπὲρ τῆς γενομένης ἀμεριμνίας λαμβανέτω τι παν- ῶς ὁ λογοθέτης, ἀλλ' εἴαν ὄλως ἐπιχειρήσῃ τι λα- , ἡδεια ἐχέτωσαν οἱ κτήτορες καὶ πολῖται, καὶ οθεῖσθαι τὸν ἐκβιβασμὸν αὐτοῦ, καὶ δεήσεις ἐπι- ναι τῷ κατὰ καιρὸν βασιλεῖ, ὡς τε πεμφθῆναι ε κατὰ χώραν τὸν ὀφειλόντα ποινὴν εἰσπράξαι τὸν εφοῦντά τι ἀπαιτῆσαι. εἰ δὲ καὶ τις ἄρχων μετὰ παρόντα νόμον χωρὶς θείας ἐγγράφου κελύσεως

pontium aggerumve constructionem, sed neque pecu- niarum ad lavacra destinatarum, vel alio quocunque modo ad civilem rationem pertinentium, citra for- mam Principis. Nam ipse Princeps, sive ex aerario pecunias miserit ad moenium alteriusve operis constructionem, sive ab alio relictas civitatibus pecunias vel semel, vel in perpetuum invenerit, cum ipsi pla- cuerit, mittit discussorem, qui opus admetiatur, et rationes putet exacte, et ad se referat, ut, si recte sumtus facti sunt, iis, qui fecerunt, sacra securitas ab ipso conficiatur, qua freti nullam ii postea vel he- redes eorum, vel successores ulteriorem quaestionem patiantur. Quodsi discussor iussus fuerit securitatem facere iis, qui recte sumtus fecerunt, isque eam illis post rationum discussionem exposuerit, haec quoque rata esto, ita ut qui sumtus fecit, eiusve heredes vel successores sacra securitate in posterum non in- digeant, nec alia cautione, sed discussoris securitas iis sufficiat. Sumtus etiam pollicetur discussoribus constitutio, ut sine damno ratiocinia tractent. Ille vero, qui de suo impendit in opera civitatis vel alias publicas necessitates, nulli rationum redditioni subia- ceat ipse, vel heres, vel successor eius, neque publica- rum rationum discussioni, puta lucrorum, vel eorum, quae dicuntur ἀγωγικά aut παραπομπικά, vel sum- tum, qui fiunt circa mulos fiscales aut muliones, vel prosecutionum ratione, vel reliquorum, quae ge- nerali nomine vocantur solemnia. Ceterum Praesidum nemo discussorem mittat, sed referat ad Principem in hoc, ut ab eo mittatur, qui haec discutiat, ac ne unum quidem obolum inde corradat, sed tam fisco, quam collatoribus ius suum conservet. Si ergo discussor inventas apud aliquos pecunias fiscales ex- egerit, et sacro ornamento intulerit, liceat ei, in sin- gulas libras sex solidos pro solatio retinere. Quodsi vel obolum a provincialibus invitis aut volentibus acceperit, ipse quidem quod acceperit, reddat in qua- druplum fisco inferendum, et poenam a Principe sus- tineat, utpote qui fiscum prodiderit, et collatores laeserit. Ab eo autem, qui dedit, quasi hoc ipse con- fessus fuerit, se fisci rationibus esse obnoxium, denuo exigentur ea, quorum nomine discussionem subiit, rationibus fisci inferenda. Discussionem solemnium facta, Princeps ea cognita sacram securitatem dis- cussis exponit, secundam discussionem in posterum non metuentibus, permittens etiam discussori, dis- cussis facere securitatem, ad hoc, ut ea accepta ulte- riorem discussionem in posterum non sustineant. Ne- que vero ob securitatem a se expositam discussor quidquam accipiat, sed si quid accipere ausus sit, possessoribus et municipibus liceat executionem eius propulsare, et Principi preces offerre, ut aliquis hunc in locum mittatur, qui ab eo, qui exigere quid ausus fuerit, poenam exigat. Praeses, qui post hanc legem sine scripta sacra iussione ad eum missa discussorem quacunquē ex causa miserit, viginti librarum auri, et officium eius quiddecim librarum multam sustinebit: qui nec occasione repurgationis cloacarum vel aedi- ficiorum muris adianctorum, vel ruinae eorum, vel ob factas in publicis porticibus προδουλείας, ut vo- cantur, et areas, vel eorum, quae in civitatis inter- columniis aedificatae sunt, quasi destruenda sint, vel de imaginibus aliisve a se excogitatis modis, aut

1) Lege ὀφείλων. 2) Malim ὄν pro ὄσον.
asil. T. V.



πρὸς αὐτὸν πεμπομένης ἀποστελλῆ λογοθέτην ἐπὶ οἰον-
 δήποτε τῶν εἰρημένων, ἔτι αὐτὸς μὲν ὁ ἄρχων εἴκοσι
 χρυσίου λίτρας πρόστιμον ὑποστήσεται, ἢ δὲ τάξις
 αὐτοῦ πέντε καὶ δέκα· μήτε προσφάσει ἀνακαθάρσεως
 ὀχρῶν, ἢ τῶν πρὸς τοῖς τεύχεσιν οἰκοδομημάτων,
 καὶ τῆς αὐτῶν καταλύσεως, ἢ τῶν ἐν ταῖς δημο-
 σίαις στοαῖς γενομένων τῶν καλουμένων προδουλειῶν
 καὶ ἔρειπλων, ἢ τῶν ἐν τοῖς μεσοτύλοις τῆς πόλεως
 οἰκοδομημένων ὡς ὀφειλόντων ἀνατραπῆναι, ἢ περὶ
 εἰκότων, ἢ τοῖς αὐτοτρόπων ὄλων ἐπινοῶν, ἢ πολιτι-
 κῶν ζητήσεων ποιείσθω τινὰς προστάξεις. εἰ δὲ καὶ
 ποιῆσει, ἄδειαν ἐχέτωσαν οἱ ἐν ταῖς πόλεσι τὸν ἐν-
 τεῦθεν ἐκβίβασμόν ἀπωθεῖσθαι, καὶ μηδεμίαν ἀπό-
 κρισιν ποιεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις πράξεσι¹⁾, μετὰ τοῦ
 καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπιχωρίων, εἰ τοῦτο τὸ γινόμε-
 νον σιωπησοῖεν, καὶ πᾶσαν πολιτικὴν καὶ δημοσίαν
 βοήθειαν τοῖς αὐτοῖς ὑποκείσθαι ἐπιτιμίοις, ἔξου-
 σίαν ἐχόντων τῶν βουλευμένων δεήσεις ἐπιιδόναί βα-
 σιλεῖ, καὶ δι' αὐτῶν διδάσκειν τὰ γινόμενα, ὡς ἂν
 ἐκ βασιλικῆς ἀγανακτήσεως ἐπακολουθήσῃ διάρθρω-
 σις, πρὸς τῷ καὶ τοὺς προστάξαντας ἄρχοντας, γε-
 νέσθαι τι τοιοῦτο, εἴκοσι χρυσίου λίτρας προστιμᾶ-
 σθαι, καὶ μεῖζονα προσδοκῆν βασιλικὴν ἀγανακτήσιν·
 τὰς δὲ πειδομένας αὐτοῖς τάξεις μετὰ τοῦ πρόστιμον
 τῶν πέντε καὶ δέκα τοῦ χρυσίου λίτρων, καὶ τὴν ἐν
 σώματι τιμωρίαν ὑπομένειν. μόνον γὰρ ἔξεστι τῷ
 βασιλεῖ, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις ἐποψίαν ἐπιτρέ-
 πειν ἀνδρὶ καθαρῷ, καὶ σὺν ἀληθείᾳ, καὶ πρὸς ὠφέ-
 λειαν τῶν πόλεων τὰ τοιαῦτα ζητοῦντι, καὶ μηδὲν
 παντελῶς ὑπὲρ αὐτῶν κομιζομένων. προνοεῖτωσαν δὲ
 οἱ τῶν πόλεων πατέρες καὶ οἱ τῶν κτητόρων ἀνυπό-
 ληπτοι, ὥστε μηδένα πολιτικὸν τόπον, ἢ δημόσιον,
 ἢ πρὸς τὰ τεύχη, ἢ ἐν ταῖς δημοσίαις στοαῖς, ἢ λα-
 τρείαις, ἢ ὅπουδῆποτε κείμενον ὑπὸ τινων ἀλόγων
 κατέχεσθαι, καὶ μὴ ἐκδίδοσθαι τινὲ τι πολιτικὸν χωρὶς
 θεοῦ τύπου. τὰ γὰρ παρ' αὐτῶν μὴ ὀρθῶς ἐκδιδό-
 μενα ἀνατρέπεσθαι^{m)}, καὶ ζημιοῦνται οἱ ἐξειληφότες.
 προνοεῖτωσαν δὲ οἱ αὐτοί, ὥστε τοὺς ἐκ τύπου θεοῦ
 ἔχοντας νομὴν ὕδατος μὴ πλεονεκτεῖν τοὺς ἑτέρους,
 καὶ τὸν μὲν πλεόν, τὸν δὲ ἕλασσον λαμβάνειν. ἔργον
 δὲ ἔστω τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου κόμητος τῶν θεῶν
 ἰδικῶν τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ
 παλατινῶν, διερευνῆν ταῦτα καὶ προσαγγέλλειν, καὶ
 τὴν τῶν ἐπικειμένων προστίμων εἰσπραξίν ποιείσθαι,
 ἢ ἐὰν φραθυμῆσειεν, εἴκοσι χρυσίου λίτρας προστιμᾶ-
 σθαι, τὴν δὲ τάξιν αὐτοῦ πέντε καὶ δέκα.

TITULOS IA.

Περὶⁿ⁾ ὑπόπτων^{o)} πραιποσίτων καὶ ἀρχαρίων.

ζ. ἩΡ) διάταξις κελεύει μοδίους χαλκοῦς καὶ

civilibus quaestionibus ulla iussiones faciat. Sed et
 si fecerit, liceat civibus executioni earum obsistere,
 minimeque eis satisfacere, Praesidibus Provinciarum
 hoc silentio transmittentibus, et omni civili publico-
 que auxilio eisdem subdendo poenis, facultatem quoque
 habentibus iis, qui voluerint preces Principi offerre,
 et gesta per eas docere, ut a Principis indignatione
 correctio sequatur: Praesidibus item talia iubentibus
 viginti libris auri multandis, maioremque Principis
 indignationem expectantibus: officio autem eis parente
 praeter multam quindecim librarum auri in corpus
 castigando. Soli enim Principi licet horum inspectio-
 nem viro integro et fideliter atque ex usu civitatum
 haec indaganti, nihilque protinus ob id accipienti
 mandare. Provideant autem patres civitatum posses-
 sorumque potiores, ne quis civilem vel publicum
 ullum locum in muris vel in publicis porticibus, vel
 obaequiis, vel alicubi iniusta ex causa detineat, et ne
 cuiquam detur quidquam ex publico sine sacra forma.
 Quae enim fuerint ab eis non recte tradita, rescin-
 dentur, et in damno versabuntur, qui acceperint.
 Iidem provideant, ne qui ex sacra forma habent pos-
 sessionem aquae, quid usurpent praeter ceteros, et
 hic minus, ille minus accipiat. Curae autem sit magni-
 ficentissimo comiti rerum privatarum et obsequentibus
 ei palatinis, haec perscrutari et deferre, impositasque
 poenas exigere, vel si neglexerint, viginti libris auri
 multentur, officium vero quindecim.

TITULUS XI.

De susceptoribus, praepositis et arcariis.

VII. Iubet constitutio modios aheneos et lapideos

1) Fabr. in marg. p. 732. notat, forte legendum προστάξειαι vel εἰσπράξειαι. m) Addendum videtur δεῖ vel ὀφείλει. n) Sic titulus XI. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus hos enumerat Codicis titulos hoc Basil. titulo repositos: Βι. ε'. τοῦ κωδ. τῆ. οβ'. περὶ ὑποδεκτῶν καὶ ἀπατητῶν τῶν δημοσίων. Βι. ε'. τοῦ κωδ. τῆ. ογ'. περὶ σταθμῶν χρυσῶν εἰσφορῶν. Βι. ε'. τοῦ κωδ. τῆ. οδ'. περὶ τῶν χρυσῶν δημοσίων ἀπατητῶν. Βι. ε'. τοῦ κωδ. τῆ. οε'. περὶ τοῦ μὴ χρῆσθαι τοὺς ἄρχοντας δημοσίους χρήμασιν. Βι. ε'. τοῦ κωδ. τῆ. ος'. περὶ χρυσοῦ τοῦ στεφάνου. Βι. ε'. τοῦ κωδ. τῆ. οζ'. περὶ εἰρηναρχῶν. Βι. ε'. τοῦ κωδ. τῆ. οη'. περὶ ἀργύρου εἰσκομιζομένου. Continebantur ergo hi Codicis tituli hoc Basilicorum titulo: Tit. de susceptoribus, praepositis et arcariis. Tit. de ponderatoribus auri et auri illatione. Tit. de auri publici persecutoribus. Tit. de his, quae ex publica collatione illata sunt, non usurandis. Tit. de auro coronario. Tit. de Irenarchis. Tit. de argenti pretio, quod thesauris infertur: qui tituli sunt ex numerandi ratione in editionibus nostris haecenus observata 70—76. lib. X. Codicis, ex Graecorum autem numerandi ratione tit. 72—78. cf. Biener Revision des Iust. Cod. p. 67. sq. et Witte die leges restitutae des Iust. Cod. p. 78. sq. In Syn. p. 473. ex eaque apud Fabrotum T. VI. p. 733. hic titulus sic inscribitur: περὶ ὠρειῶν, τῶν καὶ ὑποδεκτῶν καλουμένων, καὶ περὶ ὠρειῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀποκειμένων ἰδῶν. o) Lege ὑποδεκτῶν. Graeci videntur legisse susceptoribus pro susceptoribus. p) L. 9. C. de susceptoribus



λιθίνους γενέσθαι, ἵνα ἕκαστος συντελεστής ἀσφαλῶς καταβάλλῃ. λαμβανέτωσαν δὲ οἱ ὑποδέκται, τοῦ μὲν σίτου τὴν πεντηκοστήν, τῶν δὲ κριθῶν τὴν τσσακοστήν, οἴνου δὲ καὶ λάρδου εἰκοστήν. οἱ δὲ ἐν Ἀρμενίᾳ ὑποδέκται, καὶ κριθῆς καὶ σίτου τσσαρακοστήν λαμβανέτωσαν· οἴνου δὲ καὶ λάρδου πεντεκιδεκάτην μοῖραν λαμβανέτωσαν.

θ'. (Οἱ) ὑποδέκταις ἢ ὁ ταβουλάριος ἕπαξ ἐλεγχοίς περὶ τὴν οἰκίαν ὑπηρεσίαν, μηκέτι μετερχέσθω διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐπιτηδεύματος.)

TITULOS IB'.

Περὶ συντελείας τῶν ἐνδόξων καὶ περὶ χρυσουῦ συνεισφορᾶς.)

α'. Συγχωρεῖ) πᾶσιν εἰς τέλειον τὴν συντέλειαν τὴν τοῦ χρυσαργύρου, ἐξηρημένων τῶν πόλεων ἢ κωμῶν τῶν λαβουρῶν τι κατὰ τελευταίαν βούλησιν ὑπὲρ τοῦ συντελεῖν τοῦτο, ἢ γουν ἐὰν ἀπὸ τοῦ δημοσίου δίδοται ἢ ὑπὲρ τοῦ συντελεῖν τοῦτο. οἱ δὲ τὸ τέλος τοῦτο παρέχοντες ἄδειαν ἐχέτωσαν, εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καταβαλεῖν αὐτό, εἴτε τὸν τέταρτον κατ' ἐνιαυτόν, εἴτε ὑπὲρ τετραετίας, δίγα μόντοι ζημίας καὶ διαστροφῆς. εἰ δὲ τι ἐκ περιτοῦ ἢ μετὰ τὸ τοιοῦτο τέλος, ἀναλισκίσθω εἰς ἀναγκαίως χρείας τῆς πόλεως, ὅσων ἔργα ἢ σιτανείαν, ἢ φῶτα, ἢ τὰ ὅμοια. ἑκατόν δὲ λίτρας ὀρίζει πρόστιμον τῇ σχολῇ τῶν παλατινῶν καὶ τοῖς ἄρχουσι, καὶ τῇ τάξει, καὶ τοῖς πολίταις, εἰ ταῦτα πυραβαθεῖν ποτε.

β'. Μηδεὶς διαγραφέσθω εἰς θεωρητικὰ ἢ ἄλλα τινα προφάσει τοῦ κομφισθῆναι τὴν συντέλειαν τοῦ χρυσαργύρου, ἐπεὶ ἡ προειρημένη ποινὴ ἐπικείνεται.

γ'. Ἐὰν) λίθους τινὲς εἰς ἰδιωτικὸν τόπον κόπτωσι, δέκατον τῷ δημοσίῳ, καὶ δέκατον τῷ δεσπότη διδόντωσαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐχέτωσαν αὐτοὶ ὑπὲρ κόπου.

δ'. Ἐν ἑκάστῳ ἐνιαυτῷ ἐπτὰ κερᾶτια εἰς ἕκαστος ἄνθρωπος χρυσορῦκτης παρεχέτω, οὐ μόνον τῆς Ποντικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς Ἀσιανῆς.

confici, ut unusquisque tributarius secure solvat Accipiant autem susceptores, frumenti quidem quin quagesimam, hordei vero quadragesimam, vini et lard vicesimam. At qui sunt in Armenia susceptores, tan hordei, quam frumenti quadragesimam consequantur vini autem et lardi quintam decimam partem ca piant.

IX. Susceptor aut tabularius semel circa ministrium suum convictus, non amplius idem officium gerat.

TITULUS XII.

De collatione illustrium et de auri collatione.

I. Remittit omnibus prorsus collationem auri et argenti, exceptis civitatibus aut vicis, qui quid ultima voluntate sub hoc collationis onere acceperunt, vel si quid a fisco eadem lege datum sit. Qui vero tale onus agnoscunt, in eorum arbitrio sit, id solvere Constantinopoli vel in provincia, sive quarto quoque anno, sive ultra quadriennium, sine damno et per versitate ulla. Si quid autem supersit, id in alias civitatis necessitates impendatur, veluti opera, aut frumenti comparationem, aut lumina, aut similia. Constituit autem poenam centum librarum scholae palatinorum, et Praesidibus, et cohorti, et municipibus, si haec neglecta unquam fuerint.

II. Ne quis, quod sit relevatus auri atque argenti collatione, describatur in spectacula vel alia quaedam: alioquin supradicta poena imminet.

V. Si qui lapides in loco privato caedunt, decimas fisco et decimas domino praestent, et reliquum ipsi pro labore habeant.

VI. Singulis annis septem siliquas singuli solvant aurileguli, non Ponticae tantum dioeceseos, verum etiam Asiae.

X. 70. apud Graecos 72.) e Syn. p. 473. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 733. Inde a verbis λαμβανέτωσαν δὲ οἱ ὑποδέκται eadem leguntur apud Harm. II. 6. §. 2. q) L. 12. C. eod. e Syn. p. 473. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. I. l.) Ad I. un. C. de auro coronario Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libros (Opp. T. II. P. II. p. 150.) laudat cholum Graecorum ex Basilicis, quo explicatur, quid sit aurum coronarium, hoc: ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι παρέχον ὑπὲρ τοῦ κείσθαι στέφανον τῷ οἰκίῳ ἱερεὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ὀχτὴν ποσότητα χρυσοῦ, σήμερον ὁ τοῦ τοιοῦτου στέφανου χρυσὸς εἰς ἡμοσίαν καταβολὴν μετενέχθη, καὶ περὶ αὐτοῦ διαλέγεται ὁ τίτλος. s) Sic titulus XII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus enumerat titulos Codicis huic titulo insertos hos: Bī. α'. τοῦ κωδ. τ. α'. περὶ τοῦ λεγομένου χρυσαργύρου. Bī. ια'. τοῦ κωδ. τ. ζ'. περὶ μεταλλευτῶν καὶ μετάλλων. Continebantur ergo hoc titulo tituli Codicis de auri lustralis collatione et de metallariis et metallis et procuratoribus metallorum. Prior titulus in editionibus nostris efficit partem tituli primi de naviculariis, sed separandus est, ut fecit Cuiacius I. l. p. 154. et pecoliam titulum efficit, et quidem primum lib. XI. Codicis. Posterior titulus in editt. nostr. est 6. lib. XI. sed esse debet 7. cf. Biener Revision des Iust. Cod. p. 70. et Witte die leges restitutae p. 79. 80. t) L. 1. 2. C. de auri lustralis collatione (XI. 1. apud Graecos) e Basilicorum Codice deperdito restituit Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 154. sq.) ex quo habet eas Fabr. T. VI. p. 734. u) L. 3. 5. C. de metallariis (X. 6. apud Graecos 7.) e Syn. p. 468. ubi sunt cap. 5. et 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 734. sq. Eadem, quae in Syn. leguntur apud Harm. II. 5. §. 13. 14.



ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ'.

Ὡστε μηδεὶς εἰς ἰδίαν προστασίαν δέξεται τοὺς ἐν κώμῃ οἰκοῦντας ἢ τοὺς ἀγροίκους αὐτῶν.^{γ)}

α'. Ἐάν^{ω)} τις πρὸς περιγραφὴν τῶν δημοσίων καταφύγῃ εἰς προστασίαν τινός, προσχῆματι δωρεῆς ἢ πράσεως ἢ μισθώσεως, μὴ ἐρρώσθω τὸ γεγονός^{κ)}· καὶ συμβολαιογράφων τῶν ταῦτα συντελούντων δημεύσει ὑποκειμένων, καὶ τῆς κώμης τῆς τοῦτο ποιούσης δημευομένης. ὁ δὲ ὑποδεξιόμενος, εἰ μὲν εὑπορεῖ^{γ)}, ἐκὺτὸν λίτρας παρεχέτω· εἰ δὲ ἀπορεῖ, δημεύσθω τῇ αὐτῇ ποινῇ ὑποκειμένων καὶ τῶν συνεργησάντων τῷ πράγματι.

β'. Μηδεὶς^{z)} κωμήταις προστασίαν ὑπισχνείσθω, μηδὲ δεχέσθω γεωργούς, ἐπὶ τούτῳ ὑπόσχεσιν προσόδων ἢ ἕτερον κέρδος λαμβάνων. εἰ δὲ τις παραβῆται ταῦτα, καὶ τοῖς προειρημένοις ἐπιτιμοῖς ὑποποιεῖται, καὶ ἕτερα μείζονα πειραθήσειται κινήσει. πρὸς τούτοις καὶ οἱ κωμηταί, εἰ μὲν δοῦλοι εἴεν, τοῖς δεσπόταις ἀποδοθήσονται σωφρονισθέντες· εἰ δὲ ἐλεύθεροι, κ. λίτρας προστιμῶνται καὶ τύπτονται μετὰ δέκα τῶν πρωτεύοντων τῆς κώμης, καὶ διηνεκῶς ἐξορίζονται, ἐν ᾧ γνώμη πάντων ἐρασίσεων^{α)}.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ'.

Περὶ ἀπογραφῶν τῶν ἀπογεγραμμένων, καὶ περὶ τῶν ἐξισωτῶν καὶ ἐποπτῶν.^{β)}

[ε'.] Ἐάν^{ο)} ἐξισωτῆς ἢ λογοθέτης ἐρρωθίμησεν, ἤγουν κατὰ χάριν ἐπραξέ τι, οὐ μόνον τῆς ἀξίας ἐκπίπτει, ἀλλὰ καὶ τετραπλάσιον τὸ τέλος δίδωσι. τετραπλάσια δὲ παρέχει καὶ ὑπερ ἔλαβε παρὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν.

[ζ'.] Βεβαίως^{δ)} ἐχέτω τὴν γῆν ὁ λαβὼν ἀπὸ τοῦ

TITULUS XIII.

Ut nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos vel vicos eorum.

I. Si quis in fraudem fiscalium ad patrocinium alicuius sub praetextu donationis, vel venditionis, vel conductionis confugerit, quod factum est, infirmum sit: tam tabellionibus, qui instrumenta conficiunt, honorum proscriptioni obnoxiiis, quam vico id committente fisco vindicando. Qui vero susceperit, si locuples est, centum libras solvat: si inops, bona eius publicentur: eidem poenae subiiciendis et his, qui hanc ad rem ministerium suum praebuerint.

II. Ne quis vicanis patrocinium polliceatur, vel agricolas in clientelam suscipiat, reddituum ulteriusve lucri promissione recepta. Quodsi quis haec non servaverit, supradictis poenis aliique maiori indignationi subiacebit. Praeterea etiam vicani, si servi sint, dominis castigati reddentur: si liberi, viginti libris multantur et verberantur una cum decem primatibus vici, et in perpetuum relegantur, dummodo scientibus omnibus secesserint.

TITULUS XIV.

De censibus et censitoribus, et de peraequatoribus et inspectoribus.

VI. Si peraequator aut discussor negligens fuerit, aut per gratiam aliquid fecerit, non honorem tantum amittit, verum etiam pensitationis quadruplum solvit. Quin et illa, quae a provincialibus accepit, in quadruplum praestat.

VII. Firmiter is possessionem retineat, qui eam

v) Sic titulus XIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic tamen pro οἰκοῦντας habet ὄντας et post αὐτῶν addit πρὸς περιγραφὴν τοῦ δημοσίου. Index Coislinianus haec habet: *Ti. ιγ'.* (in marg.) *Βι. ια'.* τοῦ κωδ. *τι. νδ'.* περὶ τῶν προσφευγόντων εἰς δυνάστηας χάριν περιγραφῆς δημοσίων. Continebatur hoc titulo titulus Codicis: *ut nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos vel vicos eorum* XI. 54. (in nostris 53.). *ω)* L. 1. C. XI. 54. (in nostris 53.) e Syn. p. 88. ubi est cap. 1. tit. 13. lib. LVI. habet Fabr. T. VI. p. 735. *κ)* Syn. γένος. Leuncl. in marg. γερονός. *γ)* Sic legendum. Syn. ἀπορεῖ. *κ)* L. 2. C. eod. e Codice Basilicorum deperdito restituit *Cuiacius* Comm. saepius laud. (Opp. T. II. P. II. p. 229.) ex quo hausit Fabr. T. VI. p. 735. sq. Usque ad κινήσει licet locum exhibet Syn. p. 88. ubi est cap. 2. h. t. *α)* Sic *Cuiacius* edidit, Fabr. in marg. p. 736. notat, fortasse legendum ἀνχώρησαν. Sic vertit etiam *Cuiacius*. *β)* Sic titulus XIV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Apud Tipucitum sic: *περὶ ἀπογραφῶν ἀπαγεγραμμένων, καὶ τῶν δύο ἐποπτῶν καὶ ἐξισωτῶν.* Index Coislinianus hos indicat Codicis titulos sibi tit. XIV. repositos: *Βι. ια'.* τοῦ κωδ. *τι. νη'.* περὶ ἐξισωτῶν καὶ ἐποπτῶν καὶ τελῶν καὶ κουφισμῶν διαφοραὶ νομοθεσιαί. *Βι. ια'.* τοῦ κωδ. *τι. ξβ'.* περὶ ἐμφυτευτῶν καὶ μισθωτῶν ἀγνωμονούντων. καὶ ὅτι, κὰν βασιλικὸν ἢ ἱερατικὸν ἀκλήρον νημηθῆ τις ἐπὶ μ'. ἐτη ἀδικήσῃ, τὸ ἀσφαλλεῖ ἔχει. Hi tituli sunt *de censibus et censitoribus* XI. 58. (in nostris 57.) et *de fundis patrimonialibus et saltuensisibus* XI. 62. (in nostris 61.). Sed ex *Paratitlis* Tipuciti apparet, etiam titulum Codicis *de omni agro deserto* XI. 59. (in nostris 58.) huic Basil. titulo fuisse insertum. *Fabrotus* constitutiones ex his tribus Codicis titulis haustas subiecit tit. 3. lib. LVI. Basil. In quo erravit. *γ)* L. 6. C. XI. 58. (in nostris 57.) e Syn. p. 471. habet Fabr. T. VI. p. 707. In Syn. quidem dicitur esse them. 6. cap. 1. tit. XIV. sed auctoritate loci, qui legitur in editione *Cuiaciana* *Eustathii*: Ὁ λέγων παρὰ ἐξισωτοῦ βλαβήναι ὀφείλει ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινεῖν, ὡς βι. ια'. τοῦ κωδ. *τι. νζ'.* διατ. ε'. τῶν δὲ βασιλ. βι. νζ'. *τι. ιδ'.* κωδ. ε'. (cf. edit. *Zachar.* p. 176. not. 80.) numerum capitis mutavi, cum L. 5. C. h. t. ab *Eustathio* dicitur esse cap. 5. h. t. *Tipucitus* post ἐξισωτῶν sic pergit: καὶ τῶν ἀνασπώντων ἀμπελούς διὰ κουφισμόν, καὶ τοῦ φηγαδέουτος γεωργούς. (L. 2. C. h. t.) καὶ περὶ τοῦ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μετὰ τὴν ἐξίσωσιν τὸν διὰ χάριν ἐιέφρου βαρηθέντα προσέχεσθαι καὶ ζητεῖν τὸν κουφισμόν. (L. 5. C. eod.) καὶ περὶ ποινῆς λογοθέτου καὶ ἐξισωτοῦ κατὰ χάριν ποιούντος. (L. 6. C. eod.) καὶ περὶ τοῦ λαβέντος γῆν παρὰ ἐξισωτοῦ, τοῦ δεσπότου ζητούντος ταύτην, τί δεῖ γενέσθαι. (L. 7. C. eod.) καὶ περὶ τοῦ τὸς νημομένους τὰ εὐθαλή, καὶ τὰ ἄπορα δέχεσθαι. (L. 5. C. XI. 59. in nostris 58.) καὶ περὶ ἰσῆμον ἀγροῦ φιλοκαληθέντος, καὶ τοῦ δεσπότου ἀφικόμενον, καὶ τοῦ καιροῦ, ἀφ' οὗ ἀποκλείεται, εἰ μὴ ἔλθῃ. (L. 8. C. eod.) καὶ περὶ τοῦ νημηθέντος (lege τοῦ τὸν νημηθέντι) ἰδιόκτητον τοῦ βασιλέως δεσπόζειν τούτου. (L. 14. C. XI. 62. in nostris 61.) *Cuiacius* Comm. saepius laud. (Opp. T. II. P. II. p. 233. et 234.) ad L. 2. et 4. C. XI. 58. (in nostris 57.) laudat ex *Basilicorum* lib. LVI. tit. 14. verba: Ἐάν τις ἀμπελούς ἐκτέμῃ, ἢ εὐφόρους ἐκκόπη κλάδους: et: τὰ ἔργα μετὰ τῶν εἰδωλῶν συμψηφίζονται. *d)* L. 7. C. eod. e Syn. p. 471. ubi numerus capitis adiectus non est, habet Fabr. T. VI. p. 707. *Synopseos* editae lacunas e *Codd. mss.* supplevit *Labbacus* Obs. et *Emend.* in Syn. p. 181. *Epitomen* huius loci reperis apud



ἐξισωτοῦ, μὴ ἀπαιτούμενος λοιπάδας τοῦ προλαβόντος χρόνου. εἰ δὲ τις ἐκδικεῖ αὐτὴν ὡς ὑποκειμένην, ἢ ἐτέρω τρόπῳ κινεῖ τὸ δικαστήριον, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ τινος προσώπου, καὶ λοιπὸν εἰ νικήσει, τὰς δαπάνας τῆς βελτιώσεως δώσει τῷ κατέχοντι αὐτήν, ἐντὸς ἑξ μηνῶν κινῶν τὴν ἀρμοδίαν ἀγωγὴν.

ιβ'. Οἱ ε) νεμόμενοι εὐθαλῆ χωρία ἀναδεχέσθωσαν καὶ τὰ ἄπορα. εἰ δὲ μὴ βούλονται, ἐξάτωσαν καὶ τῶν εὐθαλῶν, ὅπως ἂν πάντα οἱ οἰκῆτορες^{εε}) ἔχοιεν.

[ιδ'.] Εἴ^ς) τις δῆποτε ἰδιόκτητον τοῦ βασιλέως ἄγρον ἄπορον λαβὼν ἐφιλοκάλησεν, ἐχέτω τοῦτον διηνεκῶς ὡς ἰδιωτικόν, παρέχων τὸ τέλος, καὶ παραπέμπτω αὐτὸν κατὰ διαδόχους. εἰ δὲ εὐθαλῆ ἔλαβεν, ἢ κῖν λάβῃ, ἐπιγνώσεται καὶ ἄπορα· εἰ δὲ μέσον, κατὰ ἀναλογίαν ἐπιγνώσεται. μετὰ διετίαν δὲ τελεῖτω τις ὑπὲρ τῶν ἄπορων, μηδενὸς ἐξρημέτου προσήματι ἄξιας ἢ δυναστείας. πρῶτα δὲ εἰς τ' γεινιῶντα καὶ ἄπορα ἐπικλάσθω τὸ ἄπορον· εἰ δὲ μὴ ἔστι γεινιῶν^ς), τότε καὶ τοῖς πόρρω ἐπιφερέσθω ἢ συντέλεια.

ις'. Μηδεὶς^η) τῶν κτηρόρων ὑπὲρ γῆς ἐν ἐτέρῳ ἐνορίᾳ οὐσης καταδεχέσθω^ι).

[ιθ'.] Ὅστις^κ) δῆποτε ἀπὸ τοῦ δημοσίου εἰς ἐμφύτευσιν ἄγρον λάβῃ, οὐ δύναται ἀποβαλέσθαι αὐτὸν προσάσει τοῦ ἔρημον εἶναι, οὐδὲ ἀπὸ θείου γράμματος. ἀλλ' οὐδὲ ἀποσπᾶσθαι δύναται ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ εἰ ὑπερθεματισμὸς γένηται, ἀλλὰ διηνεκῶς παρ' αὐτῷ μένει καὶ τῇ ἀπογονῇ αὐτοῦ.

[κ'.] Οἱ^λ) εἰς τὸ διηνεκὲς μισθωθέντες δημόσιοι ἄγροι χωρὶς κελύσεως βασιλικῆς οὐκ ἀφαιροῦνται.

[κθ'.] Οἱ^μ) οἰκῆτορες καὶ ἐμφυτευτικαῖοι τοῦ βασιλέως, κῖν μὴ ἠγόρευσαν αὐτοὺς καὶ τιμὰς δεδωκασιαν, ἀλλ' οὐν βεβαίως κητήσθωσαν, ὡς καὶ οἱ ἀγοράσαντες.

λα'. Πᾶς^ν) ὅστις οὖν ἐν οἰαδῆποτε διοικήσει ἢ ἐπαρχίᾳ εἴτε ἰδιόκτητον τοῦ βασιλέως ἄγρον, ἢ ἱερατικόν, ἢ ἀγωνοθετικόν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη συναπτά ἐν νημηθῆ, εἴτε ἐκ δικαίου τίτλου, εἴτε μὴ, βεβαίως αὐτὸν ἐχέτω. τὸ αὐτὸ γαμιν, κῖν σιζομένου τοῦ κανόνος, κῖν τε μὴ, ἐνεμήθη ἐπὶ μ'. ἔτη. ἀσφαλῶς γὰρ αὐτὸν ἐξει.

a peraequatore accepit, neque ab eo reliqua praeterit temporis exigantur. Si vero quis eam velut obligata sibi vindicet, vel alio modo litem moveat, ve per se, vel per aliam quandam personam, ac tandem evicerit, expensas meliorationis possessori solvet, intra sex menses actionem competentem instituens.

XII. Qui fertilia loca possident, etiam sterilia suscipiant. Quodsi nolint, cedant et fertilibus, ut omnia municipes habeant.

XIV. Quicumque patrimoniale fundum Principis, quem sterilem accepit, fertilem reddiderit, habeat eum perpetuo velut privatum, modo pensionem solvat, eumque ad successores transmittat. Quodsi fertilem acceperit, vel nunc accipiat, sterilia quoque agnoscat: si mediocre, habita ratione proportionis agnoscat. Post biennium autem pro sterilibus canonem solvat, nemine praetextu dignitatis aut potestatis exento. Primo vero in vicina finitimaque praedia pars sterilis distribuatur: quodsi vicinum nullum fuerit, tunc etiam in longius dissita collatio imponatur.

XVI. Nullus curialium pro gleba in alieno territorio sita detineatur.

XIX. Quicumque fundum a fisco in emphyteusim suscepit, non potest illum eo praetextu, quod desertus sit, ne quidem ex sacro rescripto, refundere. Sed ne avelli quidem ab eo potest, etiamsi licitatio fiat, sed apud ipsum et posteritatem eius perpetuo manet.

XX. Fundi publici in perpetuum locati, sine iussu Principis non auferuntur.

XXVIII. Possessores et emphyteuticarii Principis, etiamsi fundos non emerint, nec pretia solverint, tamen firmo iure possideant, ut etiam emtores.

XXXI. Quisquis in quacunque dioecesi vel provincia fundum Principis patrimoniale, vel templi, vel agonotheticum per annos quadraginta continuos, sive iusto, sive non iusto titulo possederit, firmiter eum teneat. Idem dicimus, sive salvo canone, sive non, per annos quadraginta possederit. Quippe tuto eum retinebit.

Eustathium Cap. XVII. §. 6. et Cap. XIX. §. 17. In editione Cuiaciana priore loco dicitur esse cap. 1. them. 7. posteriore cap. 1. them. ult. huius tituli lib. LVI. cf. edit. Zachar. p. 161. not. 82. et p. 169. not. 31. e) L. 5. C. XI. 59. (in nostris 58.) e Syn. p. 471. ubi est cap. 12. h. t. habet Fabr. l. 1. ee) Pro οἰκῆτορες Leuncl. in marg. Syn. emendat κητόρες. f) l. 7. C. eod. e Syn. p. 167. fin. et 168. ubi dicitur esse cap. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 707. sq. Cum L. 5. C. eod. in Syn. p. 471. dicatur esse cap. 12. h. t. numerum etiam huius capituli ex coniectura mutavi. Argumentum l. 8. C. eod. Eustathius Cap. XXV. §. 17. his exhibet verbis: Ὁ ἐρῆμον ἄγρου ἐπιβίβς ἐντὸς ἑξ ἐτῶν μόνων ἐναγέσθω παρὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, καὶ ἀναδεδούς αὐτὸν λαμβανέτω, ἢ εἰς αὐτὸν ἰδαπαρῆσεν: quibus in editione Cuiaciana additur: ὡς βι. ια'. τοῦ κωδ. τι. νθ'. διατ. η'. τῶν δὲ βασιλ. βι. νς'. τι. ιδ'. κεφ. η'. cf. edit. Zachar. p. 196. not. 16. Idem Eustathius Cap. XIX. §. 18. argumentum l. 11. C. eod. his tradit verbis: οἱ δεσπόται ἀπολιμπανόμενοι ἑξ μῆνας ἔχουσιν εἰς τὸ ἐλθεῖν καὶ καταβαλεῖν τὰ δημόσια καὶ ἀναλαβεῖν τοὺς ἀγρούς ἀπὸ τῶν νεμομένων: quibus in editione Cuiaciana additur: ὡς βι. ια'. τοῦ κωδ. τι. νθ'. διατ. ια'. τῶν δὲ βασιλ. βι. νς'. τι. ιδ'. κεφ. ια'. cf. edit. Zachar. p. 170. not. 33. g) Malim γεινιῶν sc. χωρίον. h) l. 17. C. eod. e Syn. p. 471. ubi dicitur esse cap. 16. h. t. pro quo numero Leuncl. reponit numerum κς'. 26. habet Fabr. T. VI. p. 708. i) Pro καταδεχέσθω Leuncl. in marg. recte emendat κατεχέσθω. k) l. 3. C. XI. 62. (in nostris 61.) e Syn. p. 168. ubi dicitur esse cap. 10. h. t. habet Fabr. l. 1. Numerum capituli ex coniectura mutavi. Attal. tit. LII. §. 13. hunc locum exhibet usque ad verba ἀποσπᾶσθαι δύναται ἀπ' αὐτοῦ. l) l. 4. C. eod. e Syn. p. 167. ubi dicitur esse them. 4. cap. 9. tit. 1. lib. LV. Basil. habet Fabr. l. 1. qui cum reliquis huius tituli constitutionibus reposuit hanc sub tit. 3. lib. LV. Ego sub tit. XIV. huius libri reponendum hunc locum puto, licet propter auctoritatem Synopseos etiam nunc dubitem. m) l. 12. C. eod. ex Attal. tit. LII. §. ult. restitui, quem locum notavit Hauboldus Man. Basil. p. 305. Ceterum pro οἰκῆτορες lege κητόρες et pro αὐτοὺς repono ἀγρούς, ut in margine ad locum Attal. notatum est. n) l. 14. C. eod. e Syn. p. 442. ubi dicitur esse cap. 31. habet Fabr. l. 1.



ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ'.

Περὶ ἀγρῶν καὶ ἀλσῶν δεσποτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν.^{ο)}

α'. Οἱ^{ρ)} ἀγοράσαντες παρὰ τοῦ δημοσίου κτήματα ἰσχυρῶς ἐχέτωσαν αὐτά, μὴ δεδιότες ἐξ ἡμῶν ἀφαιρεῖν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς παῖδας ἰσχυρῶς παραπεμπέτωσαν.

ε'. Μηδεὶς^{ρ)} χωρὶς κανόνος δεσποτικὸν κτήμα ἀγοράσῃ, ἐπεὶ καὶ τὰ τιμήματα ἀπόλλυσι, καὶ τὸ χωρίον ἀποσπᾶται, καὶ οὐδὲ ἄνω ἐδαπάνησεν ἢ ἐπεβελτίωσεν λήγεται, ἢ συλλογίσεται εἰς τοὺς καρπούς, οὐδὲ ἀπαιτεῖται, οὐδὲ χρόνον παραγραφῆν ἔξει. ἀλλὰ καὶ παλατινοὶ ταύτη συμπράξαντες τῇ ὠνῇ πενήκοντα λίτρας παράσχωσι, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας ἰσχυροῦς πρὸς ταῦτα.

ιη'. Οἱ^{τ)} ἀγροὶ ἰδιωτικοὶ τοῦ βασιλέως ἀτελεῖς ἔστωσαν ὑπαρῶν λειτουργιῶν· μήτε δὲ οἱ μισθωτοὶ αὐτῶν ἢ οἱ γεωργοὶ βάρη ἔξω τῶν ὠρισμένων, εἴτε οὖν ὑπὲρ τὸν κανόνα, ὑπομενέτωσαν.

κα'. Μηδεὶς^{ς)} ἐξαιρεῖσθω τῶν βαρῶν τούτων, οἷον γεφυρῶν καὶ ὁδοστρωσιῶν, μηδὲ εἰ εὐαγῆς οἴκος ἢ βασιλικὸς εἶη· ἐπειδὴ οὐδὲ ὑπαρὰ ἔστι ταῦτα.

ΤΙΤΛΟΣ Ις'.

Περὶ στρατιωτικῆς ἐσθῆτος.^{ε)}

TITULUS XV.

De fundis et saltibus dominicis et rei privatae.

I. Qui praedia comparant a fisco, firmiter ea retineant, nullam a nobis ademptionem eorum veriti: quin etiam ad liberos ea suos valide transmittant.

V. Nemo canone detracto dominicam possessionem emat: nam et pretia amittit, et fundus ei auferitur, neque is quae impendit aut melioravit, recipit, nec compensabit cum fructibus, qui ab eo exiguntur, nec praescriptionem temporis habebit. Quin etiam palatini, qui tali emtioni auxilium praestiterint, quinquaginta libras praestent, nullo beneficio in his valituro.

XVIII. Privati fundi Principis a muneribus sordidis immunes sunt: nec eorum conductores vel coloni extraordinaria onera vel superindictiones sustineant.

XXI. Nemo ab istis oncribus exemptus esto, puta pontium et itinerum instructionibus, nec si religiosa vel Principis domus sit. Quippe nec sordida sunt ista munera.

TITULUS XVI.

De militari veste.

ο) Sic titulus XV. inscribitur, in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum, Index Coislinianus hos indicat titulos Codicis sub tit. XV. repositos: B. i. a. τ. κ. ξ. περὶ φισκαλίων ἀγρῶν διάφοροις τρόποις ἐκποιουμένων καὶ τῶν ἀσφαλῶς ἀτιμωμένων (? forlasse legendum νεομένων) αὐτοῦ. B. i. a. τ. κ. ξ. περὶ τόπων διαφερόντων τῷ βασιλεῖ κατεχομένων καὶ οὔτε διὰ χρονίας γραφῆς (lege παραγραφῆς) δεσποζομένων. B. i. a. τ. κ. ο. α. περὶ τῶν μισθουμένων πολιτικῶν ἢ φισκαλίων κτήμα, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ποιούντων ὑπερθεματισμούς. B. i. a. τ. κ. ο. β. περὶ τοῦ δικάζεσθαι κατὰ τοὺς κοινούς νόμους καὶ τοὺς μισθωσαμένους δημόσια. B. i. a. τ. κ. ο. γ. τίσι μισθώσασθαι δημοσίους ἀγρούς οὐκ ἔξεστιν. B. i. a. τ. κ. ο. δ. ὅσα καὶ οἱ δημόσιοι ἀγροὶ συνεισφέρουσι καὶ οἱ ἰδιωτικοὶ τοῦ βασιλέως. B. i. a. τ. κ. ο. ε. ποία κτήματα οὐκ ὑπόκειται ὑπαρᾶς λειτουργίας, καὶ περὶ γεφυρῶν καὶ ὁδοστρωσιῶν. B. i. a. τ. κ. ο. σ. εἴαν τις δεσποτικὸν ἔκπον κατασῃ. B. i. a. τ. κ. ο. ζ. περὶ τῶν παλατιῶν. Continebantur ergo hoc titulo, si indici Coisliniano fidem habueris, hi Codicis tituli: Tit. de fundis rei privatae et saltibus divinae domus. Tit. de fundis et saltibus rei dominicae. Tit. de locatione praediorum civilium vel fiscalium etc. Tit. de conductoribus et procuratoribus sive actoribus praediorum fiscalium domus Augustae. Tit. quibus ad conductionem praediorum fiscalium accedere non licet. Tit. de collatione fundorum fiscalium etc. Tit. de privilegiis domus Augustae etc. Tit. de grege dominico. Tit. de palatiis et domibus dominicis. Hi tituli ex Graecorum numerandi ratione sunt 66. 67. 71—77. lib. XI. Codicis: in editionibus autem nostris tit. 65. 66. 70—76. p) L. 1. C. XI. 66. (in nostris 65.) e Syn. p. 168. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 736. L. 6. C. eod. cuius argumentum tradit Eustathius Cap. XL. §. 8. in Basilicis hoc titulo esse praetermissam, apparet ex iis, quae huic loco Eustathii in editione Cuiaciana adduntur: ὡς β. i. a. τ. κ. ξ. διατ. ε. καὶ ὁ μὲν τέλος ἐξελήφθη ἐν β. i. τῶν βασιλικῶν κ. τ. κ. ε. ἢ δὲ διατ. αὐτῆ παρελείφθη. cf. edit. Zachar. p. 231. not. 29. Ex L. 2. C. eod. sive cap. 2. h. t. in sch. 1. ad Basil. XI. 1. cap. 42. recens edito (Heimb. T. I. p. 629.) haec verba laudantur: εἰ δὲ τὸ τέλος μὴ καταβληθῆ, ἐν τῶν τοῦ κατέχοντος πραγμάτων πληροῦται. Tipucitum argumentum harum constitutionum indicat: καὶ οὕτως ὁ ἀγοράσαν παρὰ τοῦ δημοσίου κτήματα ἰσχυρῶς ἐχει αὐτά. (L. 1. C. eod.) καὶ οὐδὲ οὐδεὶς χωρὶς κανόνος δεσποτικὸν κτήματα ἀγοράσῃ, ἐπεὶ καὶ τὸ τίμημα ἀπόλλυσι, καὶ τὸ χωρίον ἀποσπᾶται καὶ οὐδὲ χρόνον παραγραφῆν ἔξει. (L. 7. C. eod.) καὶ περὶ τοῦ κατέχοντος τόπου διαφέροντας τῷ βασιλεῖ, πῶς ἀποσπᾶται καὶ οὐδὲ ἀντιγραφῆ κατὰ συναρπαγῆν πορισθεῖσα αὐτῷ, ἢ χρόνος μακρὸς βοηθεῖ. (L. 2. C. XI. 67. in nostris 66.) καὶ ὅτι δίκαιόν ἐστιν, τοὺς παλαιούς μισθωτάς προτιμᾶσθαι τῶν νέων. (L. 4. C. XI. 71. in nostris 70.) καὶ περὶ τοῦ μισθωσαμένου δηρικῶς δεσποτικὰ κτήματα κελύσει τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ κόμητος τῶν ἰδικῶν τοῦ βασιλέως, ἵνα μὴ ἀφαιροῦνται. εἰ δὲ τοῦ γίνηται, ἵνα δίδωσιν ὁ κόμητος πέντε (an πενήκοντα) λίτρας· μηδὲ εἰ μεγάλας ἐπιθεματίζεται. εἰ δὲ αὐτῷ χάρισται βασιλεὺς τὰ κτήματα τῷ νεομένῳ, τὸ τέλος αὐτοῦ συγχωρεῖ, καὶ βεβαίως αὐτῷ δωρεῖται. εἰ δὲ πρόσκαιρός ἐστι μισθωτοῦ δύναται ὁ βασιλεὺς μεταφέρειν αὐτά· καὶ ὑπόκειται καὶ ὑπερθεματισμῷ. (L. 5.) q) L. 7. C. eod. e Syn. p. 168. ubi est cap. 5. h. t. habet Fabr. l. l. r) L. 1. C. XI. 75. (in nostris 74.) e Syn. p. 458. ubi est cap. 18. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 736. s) L. 4. C. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 21. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 737. Epitomae huius constitutionis leguntur in Paratitl. ad Coll. const. eccl. l. 2. et 3. (in Voellii et Lustelli Bibl. iur. can. vet. T. II. p. 1252. et 1271.). Priore loco haec leguntur: καὶ ἡ ἐκκλησία τὸ τῆς ὁδοστρωσίας καὶ τῆς ἀνανεώσεως τῶν γεφυρῶν ἐπινοώσεται βάρη: posteriore haec ἡ τῶν γεφυρῶν ἐπιμέλεια καὶ ὁδοστρωσία οὐ συναρπάζεται τοῖς ὑπαρκοῖς λειτουργήμασι, διὸ καὶ αἱ ἀγνώστα ἐκκλησία ταῦτα ποιεῖν ἀναγκάζονται. Utroque loco citatur B. i. a. τ. κ. ο. ε. διατ. δ. ἢς ἢ ἀρχῆ, Absit. t) Sic titulus XVI. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum, Index Coislinianus haec habet: T. i. ε. (in marg.) B. i. ε. τ. κ. κ. ο. τ. κ. λ. περὶ στρατιωτικῆς ἐσθῆτος. Continebatur hoc titulo titulus Codicis de militari veste XII. 39. (in nostris 40. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. lib. (Opp. T. II. P. II. p. 367.) ad L. 4. C. eod. laudat verba Graecorum τούτους γὰρ οὐδεὶς πιστεύσεται ἀγύρῃα.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΖ'.

Περὶ τοῦ δρόμου τοῦ δημοσίου ἀγγαρειῶν καὶ παραγγαρειῶν.^{u)}

α'. Οἱ ν) ἵπποι οἱ ἀφωρισμένοι τῷ δημοσίῳ δρόμῳ οὐδὲ ξύλοις, οὐδὲ ῥοπάλοις τύπονται, ἀλλὰ μόνον φραγγελίοις ἐλαύνονται. οὐδὲ γὰρ ἐλλείπει τιμωρία κατὰ τοῦ παρὰ ταῦτα ποιούντος.

β'. Τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς καθολικοῖς, καὶ τοῖς λοιποῖς, καὶ παντὶ ἄλλῳ ἄρχοντι, καὶ τοῖς ζώοις αὐτῶν διὰ τοῦτο καὶ διατροφή ἔκ τοῦ δημοσίου λόγου ἀφωρίσθη, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν αὐτοὺς τῷ δημοσίῳ δρόμῳ.

γ'. Πᾶς ὁδῶν ἀπαιτεῖσθαι συνδήματα παρὰ τῶν προεστηκότων τοῦ δημοσίου δρόμου, εἰ καὶ μεγίστῳ περιβέβληται ἀξιώματι. εἰ δὲ ἀντιστῆ, ἀναφερέσθαι περὶ αὐτοῦ τῇ ἐπαρχότητι^{w)} καὶ τῷ μαγίστρῳ. οἱ δὲ λοιποὶ παραχρῆμα τιμωρεῖσθαι.

ιβ'. Ἐπειδὴ καὶ τῶν ἵππων χορὴ φροντίζειν, ἐξήκοντα λίτρας ἔχεται ἢ σέλλα καὶ ὁ χαλινός. ἢ δὲ βέριτα, ταυτέστι τὸ ὑπομάσχαλον, ὅπερ ἐπιφέρονται ἐπὶ τοῦ νότου, (καλεῖται δὲ βέριτα^{x)} ἔκ τοῦ ἀπεστράφθαι) ἔστω δὴ καὶ αὐτὸ ξ'. λίτρων. εἰ δὲ τις ὑπὲρ τοῦτο ποιῆσει τὸ ὠρισμένον μέτρον, ἢ σέλλα αὐτοῦ κατακλασθήσεται, καὶ ἢ βέριτα δημοεθήσεται. ὑπεξήρησθαι δὲ τὰ τοῦ χρυσοῦ κεντηνύρια.

ιδ'. Ἐάν τις παρελάσῃ μίαν γοῦν ἀλλαγὴν, τὸ τετραπλάσιον τῆς τοῦ ζώου τιμῆς δίδεται.

κ'. Οἱ δοῦκεις καὶ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες, καὶ αἱ τούτοις ὑπηρετούμεναι τάξεις, κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τὴν ἰδίαν εἰς χρείας ἰδίας μὴ κεχρησθῶσαν τῷ δημοσίῳ δρόμῳ. εἰ δὲ μὴ, καθ' ἕκαστον ζῶον μίαν λίτρα χρυσοῦ παρασχέσθαι^{y)} παρ' αὐτῶν.

κα'. Μῆτε^{z)} ἀξία, μῆτε ἐκκλησία, μῆτε οἶκος^{a)} ἐν καιρῷ στρατοπέδου ἀπηλλάχθωσαν ἀγγαρείας ἢ παραγγαρείας.

κβ'. Καὶ^{b)} ἔστιν ἀγγαρεία μὲν, ἢ πάροδος ἢ διὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ τῆς καὶ δρόμον ἐχούσης, ὡς ταχὼν ἐντεῦθεν ἐπὶ Τύρον· παραγγαρεία δὲ, ἢ διὰ αἴτης πλαιγίας ὁδοῦ. καὶ ὅτι τὸ παλαιὸν ἦν ὁ πλατύς

TITULUS XVII.

De cursu publico, et angariis et parangariis.

I. Equi publico cursui deputati nec lignis, ne fustibus verberantur, sed flagellis duntaxat agitantur. Non enim poena decrit adversus eum, qui contra haec fecerit.

II. Praesidibus et Rationalibus, ceterisque et cuius alii magistratui, eorumque animalibus propterea publicis ex rationibus alimenta quoque deputata sunt ne publico cursui molesti sint.

III. A quovis iter faciente, licet maxima dignitate praeditus sit, praepositi cursus publici evectioe exigant. Quodsi resistet, ad Praefectum praetorio et comitem, et magistrum [officiorum] de eo referatur. Ceteri vero protinus puniantur.

XII. Quoniam et equorum habenda cura est, sexaginta libras sella cum freno habeat. Averta vero, id est, lateralium, quod in tergo gestant, (vocatur autem averta ex eo, quod aversa sit) et ipsa LX. librarum esto. Quodsi quis praescriptum hunc modum transscenderit, eius sella in frusta frangetur, et averta fisco vindicabitur. Excepta tamen auri centenaria sunt.

XV. Si quis vel unam mutationem praetervertectus fuerit, quadruplum pretii animalis solvat.

XX. Duces et Praesides provinciarum, et ministrantes eis apparitores, in sua provincia publico cursu suis in negotiis ne utuntur. Si secus fecerint, in animalia singula singulae auri librae ab eis solvantur.

XXI. Nec dignitas, nec ecclesia, nec domus [regia] expeditionis tempore ab angaria vel parangaria immunis esto.

XXII. Est autem angaria transitus per viam publicam, quae et cursum habet, velut ex hoc loco Tyrum usque: parangaria vero transitus per viam transversam. Fuit olim et latus cursus, qui clabu-

u) Sic titulus XVII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus titulos Codicis sub hoc titulo repositos indicat ita: B. iβ. τοῦ κωδ. τ. ν'. περὶ τοῦ δρόμου τοῦ δημοσίου ἀγγαρειῶν καὶ παραγγαρειῶν. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. κα'. περὶ κελύσεων καὶ ζώων. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. νβ'. περὶ τῶν βοηθῶν τῶν ἐπαρχῶν. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. γγ'. περὶ τῶν βοηθῶν τῶν ἐπαρχῶν τῶν πόλεων καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. νδ'. περὶ βοηθῶν τῶν στρατηλατῶν. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. νε'. περὶ τῶν βοηθῶν τῶν ὑπάτων καὶ ἐνθυπάτων. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. νεζ'. περὶ τάξεως τοῦ κόμητος τῆς ἀνατολῆς. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. νζ'. περὶ ταξωτῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. νη'. περὶ τάξεως τῶν ἐπαρχικῶν καὶ ἐτέρων. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. ξ'. περὶ ἐκβιβαστῶν καὶ περισσοπρακτόρων. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. ξα'. περὶ καρπῶν καὶ συνηγόρων καὶ ἀπαιτητῶν τῶν ὀφεικῶν τῶν βοηθῶν. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. ξβ'. περὶ προμπίλου καὶ τῶν προμπίλων. B. iβ. τοῦ κωδ. τ. ξγ'. περὶ τῶν ὀφειλόντων δίδοσθαι χάριν ἐμφανισμῶν τῶν θείων κελύσεων ἢ τοῦ ἐπιδικῶν ἢ εἰρήνης. Continebantur ergo secundum indicem Coislinianum hoc titulo tituli Codicis, qui sunt ex Graecorum numerandi ratione 50 — 58. 60 — 63. in nostris autem editionibus 51 — 59. 61 — 64. lib. XII. Codicis. Tipucitus post παραγγαρειῶν perguit: καὶ περὶ εὐτελοῦς ταξωτῶν ἐπιχειρήσαντος γενέσθαι ἀξιοματικῶν καὶ ποινῆς αὐτοῦ. ζῆτι καὶ κερ. μδ'. περὶ δὲ τοῦ δανείσαντος ζῆτι κερ. ζ'. καὶ περὶ τοῦ τὸν ἀποσταλῆντα ἐν ἐπαρχίᾳ πρὸς ἀπαιτησὶν δημοσίων καὶ ὀφειλόντων ἀπληστον τιμωρεῖσθαι παρὰ τοῦ ἄρχοντος μὴδὲ ἀναγκαζομένου ἀναγαγεῖν περὶ τούτου πρὸς βασιλέα. (L. 3. C. XII. 61. in nostris 62.) καὶ ὅτι τὸ προμπίλον καὶ τῆς προικῆς προτιμάται. (L. 3. C. XII. 62. in nostris 63.) καὶ οἱ παῖδες, κὴν μὴ κληρονομήσωσι τὸν πατέρα, κατέχονται εἰς τὸ προμπίλλον. (L. 4. C. eod.). v) Notandum est, Fabrotum T. VI. p. 762. sq. L. 1 — 3. 12. 15. 20. C. de cursu publico (XII. 50. in nostris 51.) sub titulo 17. libri LVII. Basilicorum reponisse, deceptum quippe Synopses editae auctoritate, quae eas numeris capitum α'. β'. γ'. δ'. ε'. ζ'. η'. θ'. sub tit. 17. in fine libri LVII. repositas habet p. 481. Sed indice Coisliniano probatur, librum LVII. tantummodo novem titulis constare, et in Synopsi intelligendum esse tit. 17. lib. LVI. Quapropter constitutiones laudatas huic titulo subieci. w) Leuncl. in marg. Syn. pro τῇ ἐπαρχότητι auctoritate textus Codicis emendat τῷ ἐπαρχῶ καὶ (adde τῷ) κόμητι. x) Leuncl. in marg. Syn. emendat ἀβέριτα, uti et statim post. y) Lege παρασχέσθαι. z) L. 21. C. eod. e Syn. p. 40. ubi est cap. 21. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 737. a) Leuncl. in marg. Syn. legendum censet οἶκος βασιλικός. b) L. 22. C. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 22. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 737. sq. Initium usque ad verba διὰ τῆς πλαιγίας ὁδοῦ magis videtur esse scholium pertinens ad locum praecedentem.



δρόμος ὁ λεγόμενος διὰ σχημάτων^c). τοῦτον τοίνυν ἀναγοεῖ ἢ διατάξεις, λέγουσα εἶναι, ἡλικία δέηση παρεχομένων στρατιωτῶν, ἤτοι πρεσβυτέρων, ἤτοι ὑπλάν. τοῖς δὲ δεσπόταις τῶν ζῶων παρεχέσθωσαν τὰ μισθώματα.^d)

λ'. Οἱ^e) ταξεῖται τῶν στρατηλατῶν στρατιῶται δοκοῦσιν εἶναι. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἵνα δείξῃ, ὅτι δύνανται στρατιωτικὸν πεκούλιον ἔχειν.

λζ'. Οἱ^f) ἐν ταῖς πόλεσι τῶν δημοσίων πραγμάτων φροντίζοντες μῆτε περισσοπρακτεῖωσαν, μῆτε φυλακὴν ἐχέτωσαν ἰδικήν, μῆτε κατεχέτωσαν παρ' αὐτοῖς τὸν ἐπὶ ἐγκλήματος εὐθυνόμενον, εἰ καὶ φανερόν εἴη τὸ ἐγκλημα. οὐδέ^g) περι^h) ταῦτα ποιήσαντες κεφαλικῶς τιμωρεῖσθωσαν.ⁱ)

νγ'. Μῆτε^k) μαγιστριανός, μῆτε παλατινός, ἢ τις ἄλλος εἰς τῆς πράξεως^l) τῶν ἰλλουστρίων ἀρχόντων, εἰς ἀπατίησιν τίτλων κατελθών, ἢ πρόσταγμα ἐπιφερόμενος καὶ τοῦτο ἐκβιβάζων περάτων^m) ἰδικῶς ἐνταλθέντων αὐτῷ ποιεῖτω· μῆτε μὴν τὰ ἄλλα ἐνταλθέντα ἄλλος ἐγχειρίζεσθω.

νδ'. Καὶⁿ) οἱ ἐπαρχικοί, καὶ οἱ παλατινοί, καὶ οἰοιδῆποτε ταξεῖται εἰς ἐκβιβασμὸν ἀποπελλόμενοι εἰσω ἐνιαυτοῦ πρὸς τὸν ἴδιον ἐπειγέσθωσαν ἄρχοντα, καὶ λεγέτωσαν αὐτῷ, τί μὲν ἀπῆται, τί δὲ ἐν λοιπαῖσιν^o) ἔστι, καὶ παρὰ τῆσι λοιπάζεται.

[νθ'.] Πᾶς^p) ἄνθρωπος, εἴτε θεῖαν κέλευσιν, εἴτε ἀρχικὴν πρόσταξιν ἐκβιβάζων, ὀφείλει πρότερον ἐμφανίσει τὸ ἄρχοντι, ἵνα ὁ ἄρχων ἐξετάσῃ, εἰ μηδεμίαν πλαστοῦ αἰτία ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ἢ κατὰ συναρπαγὴν, ἢ ἐναντιούμενον νόμοις. ὁ δὲ ἐκβιβασμὸς καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως γίνεται, δηλονότι τῶν θεῶν λογίων προκειμένων, καὶ πάντων τῶν κτητόρων τῶν παρόντων ἅμα αὐτῷ τὴν ἐξέτασιν ποιουμένων, καὶ εἰ συνίδοι, παρέχειν^q) βοήθειαν. ἐὰν δὲ ἢ πλαστὸν εὔροι φανερώς, ἢ νόμῳ ἐναντιούμενον φανερώς, δεῖ αὐτὸν μὴ ἐκβιβάσειν, ἀλλ' ἀναφέρειν εἰς βασιλεῖα διὰ τοῦ μαγιστριανοῦ, ἢ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἧς τὸ πρῶγμα ἐγένετο. τὸν δὲ ἐκβιβαστὴν ὑπὸ ἀσφάλειαν ποιεῖν τὴν ἐγχωροῦσαν· καὶ τὰ πρόσωπα δὲ τὰ αἰτιαθέντα ὑπὸ προσωπικὴν ἀσφάλειαν ἀζημίως. ὁ γὰρ ἐγχειρίσας αὐτῷ τὸ ἀζημίον περιποιήσῃ, εἴπερ εὐρεθῆι μάτην αὐτῷ ἐγχειρίσας. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο γένηται, ὁ μὲν ἐκβιβαζόμενος ἀπωθεῖται τὸν ἐκβιβασμὸν. ὁ δὲ ἄρχων, εἰ πρὸς αὐτὸν ἢ κέλευσις γέγονεν, ἢ καὶ τις ἕτερος ἴσως πρὸς τινὰ ἕτερον ἐγένετο, ὑπὸ ἀσφάλειαν ὀφείλει ποιῆσαι τὸν ἐκβιβαστὴν τὴν ἐγχωροῦσαν. εἰ δὲ καὶ δυνήθειν τις ἀπωθήσασθαι τὸν ἐκβιβασμὸν, ὀφείλει μαιθάνων ὁ ἄρχων ἀποστήσαι

laris dicitur. Hunc igitur constitutio tollit, opus hoc esse dicens in transitu militum, vel legatorum, vel armorum. Animalium vero dominis mercedes praebentur.

XXX. Apparitores magistrorum militum milites esse videntur. Hoc autem idcirco dixit, ut ostenderet, eos castrense peculium habere posse.

XXXVII. Qui publicarum in municipiis rerum curam gerunt, nec supra debitum quid exigant, nec privatam custodiam habeant, nec apud se criminis reum detineant, quamvis crimen sit manifestum. Qui autem contra haec fecerint, capite puniantur.

LIII. Nec magisterianus, nec palatinus, nec alius quisquam ex officio illustrium magistratum, titulorum exigendorum nomine commeans, ad mandatum afferens et illud ipsum exequens, extra limites specialiter sibi praescriptos agat: nec quae alii mandata sunt, alius facere praesumat.

LIV. Tam praefectiani, quam palatini, et omnes apparitores alii ad executionem missi, intra annum ad iudicem suum ire cogantur, eique declarent, quid exactum fuerit, quid sit in residuis, et quinam sint reliquatores.

LVIII. Quilibet executor divinae iussionis praetorianae praescripti id prius insinuare Praesidi debet, ut is inquirat, an sit in eo vitium aliquid falsi, aut legibus adversum aliquid, aut an per obreptionem impetratum sit. Executio autem fit scripto vel sine scripto, propositis sacris evangeliiis, et praesentibus possessoribus omnibus et una cum Praeside inquirentibus, qui et opem ferant, si Praesidi visum fuerit. Sed si quid manifesto in ea falsi vel illegitimi deprehenderit, exequi non debet, sed ad Principem referre per agentem in rebus, vel ad eum magistratum, a quo res processit. Et interim executor quidem cautionem praestabit pro rei qualitate: reus autem personalem, idque sine ulla impensa. Executor enim indemnem eum praestabit, quem convenit, si temere forsitan eum convenerit. Nam si hoc factum non fuerit, is, contra quem fit executio, eam repellit. Praeses, si ad eum iussio directa est, vel etiam alius, ad quem fortasse directa est, cautionem exigit ab executeore pro rei qualitate. Sed et si potuerit quis executionem repellere, Praeses re cognita executeorem advocare debet, et a reo exigere cautionem personalem, et rem deferre. Quod si negligat tam Praeses,

c) Leuncl. in marg. Syn. emendat ὀχημάτων. d) Argumentum L. un. C. de tractoriis et stativis (XII. 51. in nostris 52.) in editione Cuiaciana Eustathii περὶ δύο ἡμερῶν (Cap. IV. edit. Zachar.) sic exhibetur: Ἐνάστη τρακτωρεῖα δύο ἡμέρας ἔχει μόνας κατὰ σταίβαν, ὡς βι. ἰβ'. τοῦ κωδ. τι. να'. διατ. α'. His additur explicatio tractoriarum, et in fine laudatur βι. νσ'. τι. ἰζ'. κφ. κ'. scilicet τῶν βασιλικῶν. cf. edit. Zachar. p. 128. not. 70. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 392.) ad const. laudatam citat verba Basilicorum: οἷα ἐκ δὲ καὶ τοῖς πρὸς ἠπηρεσίαν αὐτοῦ, ὑπεξηρημένον ἐκείνων τῶν εἰς τὸ κομίτατον ἀναφερόντων ζῶα πρὸς βασιλικὴν ὑπηρεσίαν ἐπιτήθεια. e) L. 2. C. de apparitoribus magistrorum militum (XII. 54. in nostris 55.) e Syn. p. 70. ubi dicitur esse cap. 30. huius tit. et lib. habet Fabr. T. VI. p. 738. Inde a verbis τοῦτο δὲ εἶπεν haec aliena sunt a Codicis textu. f) L. 1. C. de cohortalibus (XII. 57. in nostris 58.) e Syn. p. 473. ubi est cap. 37. h. t. habet Fabr. l. l. g) Pro οὐδὲ Leuncl. in marg. Syn. recte emendat οἱ δὲ. h) Lege παρὰ. i) Quas Fabrotus hoc titulo subiecit constitutiones 18. et 19. C. de erogatione militaris annonae (XII. 37. in nostris 38.) ex Cuiacii Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 361. sq.) huc non pertinent, sed auctoritate indicis Coisliniani subiicienda sunt tit. 3. lib. LVII. Basilicorum. k) L. 2. C. de executoribus et exactoribus (XII. 60. in nostris 61.) e Syn. p. 63. ubi dicitur esse cap. 53. huius tit. et lib. Basil. habet Fabr. T. VI. p. 741. l) Lege τάξιως. m) Ante vocem περάτων Leuncl. in marg. Syn. inserit ἐκτός. n) L. 3. C. eod. e Syn. p. 64. ubi est cap. 54. h. t. habet Fabr. l. l. o) Malim λοιπίων. p) L. 7. C. eod. e Codice Basilicorum deperdito restituit Cuiacius Comm. ad tres postremos Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 409. sq.) ex quo hausit Fabr. T. VI. p. 741. sq. q) Malim παρέχει scilicet ὁ ἄρχων.



τὸν ἐκβιβαστὴν· ποιῆν δὲ ὑπὸ ἀσφάλειαν προσωπικὴν τὸν αἰτιωθέντα καὶ μὴνύειν. εἰ δὲ ῥαθυμήσει τούτου ἢ ὁ ἄρχων, ἢ ἡ τάξις αὐτοῦ, ἢ πρὸς ὃν τὸ γράμμα γέγονεν, οἴκοθεν τῷ ὑπομνησθέντι ποιήσει τὸ ἀζημίον, καὶ ἐν ὅσῳ ἄρχει, καὶ μετὰ τὸ παύσασθαι τῆς ἀρχῆς. ὑπεξαίρει δὲ ἡ διάταξις τοὺς προστάσει δημοσίων ἐνεχομένους. εἰ δὲ λήματα ἠττηθέντες οἱ ἄρχοντες μὴ ποιήσονται τὴν ἐξέτασιν, προκειμένων τῶν ἀγίων λογίων, εἰ καὶ παρῶσι, καὶ εἰς χρήματα ζημιούνται, καὶ ἐκβάλλονται τῆς ἀρχῆς, καὶ εἰς σωτηρίαν κινδυνεύουσι. πᾶς δὲ νόμος ἐμφανιζόμενος ὀφείλει πρότερον γίνεσθαι τοῖς ἐπάρχοις καταφανῆς, τὸν δὲ διακομίζοντα αὐτὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν λαμβάνειν¹⁾ χρεωσίους ἔξ, τὸν δὲ ἄρχοντα σπουδάζειν, διὰ προστάσεων οἰκείων πάσαις ταῖς πόλεσι ταῖς ὑπ' ἐαυτὸν φανεροὺς καθιστῶν τοὺς νόμους ἀζημίως παντελῶς, μηδὲ τοῦ ἄρχοντος, μηδὲ τῶν ἐκδικῶν, μηδὲ τοῦ διακομίζοντος. ὁ δὲ κερδάνας διπλάσιον δίδωσι· καὶ εἰ μὲν ἄρχων ἐστίν, ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς· εἰ δὲ ἕτερον φροντίδα εἶχετο²⁾, ἐκβάλλεται τοῦ φροντισματος.

ξ'. Οἱ³⁾ ἀποσταλεῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πρὸς ἀπαίτησιν δημοσίων, καὶ ὀφθεῖς ἄπληστος, τιμωρεῖσθω παρὰ τοῦ ἄρχοντος ἢ ἀναγκαζομένου ἀναγαγεῖν περὶ τούτου πρὸς βασιλέα.

ξδ'. Τὸ⁴⁾ χρεωστούμενον εἰς πριμίπιλον πάντων τῶν ἰδιωτικῶν χρεῶν προτιμᾶται. ὅθεν εἰ καὶ προῖκα χρεωστέεται γυνὴ τοῦ τὸ πριμίπιλον ἐποφείλοντος, παρότερον τὸ ἱκανὸν γίνεται τῷ δημοσίῳ, καὶ τότε ἡ γυνὴ δύναται ἀπαιτεῖν.

Παράδοξον⁵⁾ λέγει νόμιμον ἡ διάταξις, ὅτι οἱ παῖδες, εἰ καὶ μὴ κληρονομήσουσι τὸν πατέρα, κατέχονται εἰς τὸ πριμίπιλον, ὅπερ ὁ πατὴρ ἐχρεώσθησεν. καὶ καλῶς εἶπεν· ἀπὸ μόνου τοῦ πριμίπιλου κατέχονται. οὐδεμιὰ γὰρ ἀγωγή ἐνάγονται ἀπὸ τῶν πατέρων δανειστών οἱ τὸν πατέρα μὴ κληρονομήσαντες, εἰ μὴ ἰόνον ἀπὸ τοῦ πριμίπιλου.

ξε'. Οἱ⁶⁾ τὴς δημοσίας ἰλαρίας εἴτε οὖν χαρδόσυνα ἐπιφερόμενοι μηδὲν παντελῶς παρὰ ἐπαρχεῶν λαμβανέωσαν· εἴτε πολεμίων ἀναχώρησιν, εἴτε (κην, εἴτε ὑπάτων ἀναγόρευσιν, εἴτε εἰρήνην γενομένην πρὸς τοὺς πολεμίους, εἴτε λαβράτα⁷⁾ καταγγέλλοιεν.

ξζ'. Ηῦ⁸⁾ διάταξις βούλεται ἔξ νομίσματα μόνον ἀρξέσθαι ἀφ' ἐκάστης ἐπαρχίας ὑπὲρ τῶν ἐμφανιζόμενων θείων ῥημάτων ἢ γενικῶν προστάσεων, ἢ δημοσίων συμβολαίων, ἢ ἀνδριάντων· τὸν δὲ πλέον ἰβόντα τετραπλάσιον ἀναδιδόναι, κωλυόντων τοῦ⁹⁾ ἄρχοντος καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν πρώτων

quam eius officium, isve, ad quem literne missa sunt, de suo indemnitatem convento praestabit, e durante, et deposito magistratu. Constitutio excipit eos, qui nomine tributorum obligati sunt. Quod pretio victi Praesides non inquirant propositis sacri evangelii, licet negligentes tantum fuerint, tam re familiaris damnum patiuntur, quam magistratu eiciuntur, et salutis periculum sustinent. Omnis autem le insinuanda Praefectis praetorio prius insinuari debet eum vero, qui eam in provinciam defert, acciper sex aureos oportet, et Praesidem curare, ut praecptis suis omnibus civitatibus, quae sub ipso sunt leges promulget sine ulla impensa Praesidis, vel defensorum, vel portitoris. Qui lucratus aliquid fuerit duplum praestat: et si magistratus est, dignitatem amittit: si aliud officium gerebat, officio depellitur.

LX. Qui missus in provincias ad exactionem publicorum debitorum, insatiabilem se monstraverit, a Praeside puniatur non cogendo, ut de eo ad Principem referat.

LXIV. Quod ex causa primipili debetur, omnibus privatis debitis praefertur. Ideoque si mulieri dos ab eo debetur, qui ex causa primipili debitor est, prius fisco satisfit, ac deinceps mulier suum petere potest.

Tradit constitutio ius quoddam mirabile, nimirum liberos, etiamsi patri heredes non extiterint, nihilominus in id teneri, quod ex causa primipili pater debebat. Quippe nulla conveniuntur actione a paternis creditoribus illi, qui patri heredes non extiterunt, praeterquam ex sola primipili causa.

LXV. Qui publicas afferunt hilaritates sive gaudia, nihil prorsus a provincialibus accipiant: sive hostium abitum, sive victoriam, sive consulum renunciationem, sive pacem cum hostibus factam, sive sacros cultus nuncient.

LXVII. Constitutio sex solidos duntaxat a quavis provincia praestari vult pro insinuatis sacris literis vel generalibus constitutionibus, vel publicis communitariis vel status: ab eo autem, qui plus acceperit, quadruplum reddi, inhibentibus hoc Praeside et episcopo, et primoribus civitatis, omnique tam civili,

r) Adde δὲ post λαμβάνειν. s) Malim εἶχε. t) L. 3. C. de lucris advocatorum (XII. 61. in nostris 62.) e Syn. p. 468. i) est cap. 60. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 743. Argumentum L. 1. C. eod. in scholio Theodori ad Basil. VIII. 1. cap. 38. dit. nostr. T. I. p. 354.) traditur his verbis: ἀνάγνωθι βιβ. ἰβ'. ττ. ξβ'. (alii ξα.) διατ. α'. ἐνθα φησὶν, ὅτι ἐκδικεῖ ὁ ἄρχων τὸν ἀδικούμενον ὑπὸ τοῦ φισκοσυνηγόρου. u) L. 3. C. de primipilo (XII. 62. in nostris 63.) e Syn. p. 118. ubi dicitur se cap. 64. h. t. habet Fabr. I. 1. Reperitur et lib. XXV. Basil. tit. 2. cap. 66. et brevius in Syn. p. 115. ubi dicitur esse p. 28. tit. 2. lib. XXV. Basil. v) L. 4. C. eod. in Syn. I. 1. cum praecedente constitutione citatur tanquam cap. 64. h. t. ide habet eam Fabr. I. 1. Eadem leguntur apud Harm. III. 5. §. 70. Argumentum traditur in sch. i. ad Basil. XXIV. 4. p. 7. (Fabr. T. III. p. 541. Heimb. T. III. p. 27.) his verbis: καὶ ἴσθι ἔξωθεν, ὅτι κέτται ἐν τῷ ἰβ'. βιβ. τοῦ κωδ. ττ. ξγ'. ατ. δ'. ὡς ἐλέγεται υἱὸς ὑπὲρ τοῦ πριμίπιλου τοῦ ἰδίου πατρὸς, κἂν μὴ κληρονομήσῃ αὐτόν. w) L. 1. C. publicae laetitiae i) consulum nunciatores (XII. 63. in nostris 64.) e Syn. p. 474. habet Fabr. I. 1. Antecedente pagina dicitur esse cap. 65. h. t.) Sic edidit pro λαβράτων Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 181. cf. Du Fresne Gloss. med. et inf. Graecit. s. v. λαβράτων. y) L. 2. C. eod. e Codice Basilicorum deperdito restituta est a Cuiacio Comm. ad tres postremos Cod. Iust. libr. pp. T. II. P. II. p. 413. sq.) unde habet Fabr. T. VI. p. 743—745. Syn. p. 70. eundem locum, qui ibi dicitur esse cap. 67. h. t.) bibet usque ad verba καὶ ἡ τάξις δὲ κινδυνεύει. In Paratitulis ad Coll. const. eccl. I. 3. et 4. (in Voelli et Iustelli Bibl. r. can. vet. T. II. p. 1272. et 1283.) argumentum huius constitutionis, cuius initium ibi esse dicitur Θεοπίζομεν, traditur i) verbis: Ὁ μὴνυσὶν τινα ἐμφανίως ἐν ἐπαρχίᾳ, καὶ πλέον ἔξ νομισμάτων βουλόμενος διαγράψαι τὰς ἐπαρχίας, προναγῆ ἢ ἐπισκόπου ἀποθείσθω. z) τοῦ τε Cui. et Syn. Fabr. τούτου.



τῆς πόλεως, καὶ πάσης πολιτικῆς καὶ δημοσίας βοη-
θείας. ὁ μὲν γὰρ ἐπίσκοπος ὑπὸ ἀγανάκτησιν ἐστὶ^{a)}
βασιλικήν, ὁ δὲ ἄρχων καὶ ἐκπεσιῖται τῆς ἀρχῆς, καὶ
δημευθήσεται, καὶ ἔξορισθήσεται. καὶ ἡ τάξις δὲ
κινδυνεύει, μήτε διαγραφῆν γενέσθαι προσφάσει τού-
των τῶν αἰτιῶν ὑπὲρ τοῦ μὴ ἔξ χρυσοῦς, μήτε ὡς
παρὰ ἐκόντων μηδὲν, ἀλλὰ τὸν λαβόντα δίδόναι τὸ
τετραπλοῦν. καὶ ἡνίκα δὲ οἱ πολῖται βούλονται ἑαν-
τοὺς διαγράψαι τυχόν, ἢ εἰς ἔργον δημοσίον, ἢ εἰς
σιτωνείαν, ἢ αἰτοῦσι παρὰ βασιλέως τούτο ἐπιτρα-
πῆναι, οὐ χρὴ ζημιῶν αὐτοὺς οὐδὲν ὑπὲρ τούτου,
ἵνα μὴ οἱ μὲν ἱερεῖς ἀγανακτῶνται, οἱ δὲ ἄρχοντες
καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκπίπτουσι^{b)} καὶ ἔξορίζονται, καὶ
δημεύονται· ἢ δὲ τάξις εἰς σῶμα τιμωρεῖται, εἰ μὴ
μηρυθῆ βασιλεὶ τὰ παρὰ τὴν διάταξιν γινόμενα. ἔξου-
σίαν γὰρ ἔχουσιν οἱ διαγραφόμενοι ἀντιλέγειν τοῖς
διαγράφοσιν· εἰ δὲ μὴ δύνανται τούτο ποιεῖν, ἐπι-
καλεῖσθαι τὸν ἄρχοντα καὶ βασιλεὶ μνησθῆναι. οὐ χρὴ
δὲ οὔτε τοὺς πατέρας, οὔτε τοὺς σιτῶνας ἢ ἐθνικοὺς
ἀποδέκτας παρέχειν ἐν τῶν οὐσῶν ἐν χειρὶ προσόδων,
μηδὲ ποσότητα φυλάττεσθαι τῇ ἀφωρισμένῃ χρεία.
εἰ δὲ παραβῆ ὁ ἄρχων, οἴκοθεν ταῦτα καταβάλλει.
χρὴ γὰρ ἀμείωτα τὰ τε δημοσία καὶ τὰ πολιτικὰ
φυλάττεσθαι.

TITULOS IH'.

Περὶ τῆς τῶν δημοσίων ἀνύσεως καὶ κατα-
βολῆς καὶ ἐτέρων κεφαλαίων.^{c)}

β'. Ὑπὲρ^{d)} δὲ τῶν δημοσίων συντελειῶν τὰς
ἀποχὰς ἦτοι ἀμεριμνίας μερικῆς τε καὶ πληναρίας
πᾶσι τρόποις παρὰ τῶν τὰ δημοσία ὑποδεχομένων
γίνεσθαι διορίζομεν, σημαινόνσας τὴν τῶν χρημάτων
ποσότητα, καὶ τῶν εἰδῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ζευ-
γῶν, ἦτοι λουλλίων^{e)}, εἶτε οὖν κεντουρίων, καὶ τὰ
ὀνόματα τῶν κτήσεων, ὑπὲρ ὧν τὰς συντελείας ὑπο-
δέχονται. εἰ δὲ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον τὰς ἀπο-
χὰς εἶτε οὖν ἀμεριμνίας μὴ ποιήσουσι, κελεύομεν
αὐτοὺς καὶ ποινὴν δέκα χρυσοῦ λίτρων ἀπαιτεῖσθαι,
καὶ βασάνους ὑπομένειν· τοῦ ἄρχοντος ὁμοίως τῆς
ἐπαρχίας ἰ. χρυσοῦ λίτρων ποινὴν εἰσπραττομένου,
εἰ περὶ τούτου προσελευσθεῖς μὴ ἐκδικήσει, καὶ συν-
ελάσει τὰς ἀποχὰς ἦτοι ἀμεριμνίας, καθ' ἣν διωρίσα-
μεν τάξιν, συγγραφῆναι.

ζ'. Εἴ^{f)} ποτε συμβαίῃ ἐπιβολὴν οἰασθήποτε κτή-
σεως ὁμοδούλων ἢ ὁμοκλήσεων γενέσθαι, ἔξ ἐκείνου
τοῦ χρόνου κελεύομεν τὸν ἐπιβολὴν δεχόμενον
ἀπαιτεῖσθαι ὑπὲρ αὐτῆς τὰ δημοσία, ἔξ οὗ παρεδόθη
αὐτῷ ἢ ἐπιβαλλομένη κτήσις· μὴ ἄλλως δὲ τὴν ἐπι-
βολὴν γενέσθαι, εἰ μὴ ἔγγραφος περὶ τούτου ἐξέτασις
γένηται παρ' αὐτῷ^{g)} τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι, καὶ ψή-
φος αὐτοῦ προέλθῃ, διορίζουσα τὸν ὀφειλόντα δέξα-
σθαι τὴν ἐπιβολήν.

Εἴ ποτε δὲ συμβαίῃ δεσπότην οἰασθήποτε κτήσεως
ἢ μὴ φαίνεσθαι, ἢ πρὸς τὴν τῶν δημοσίων κατα-

quam fiscali adminiculo. Nam episcopus Principis
indignationem incurret, Praeses vero dignitatem amit-
tet, et bona eius publicabuntur, et ipse in exilium
dabitur. Cavet autem officium, nec descriptionem
fieri ex iis causis ultra sex aureos, nec ab invititis,
et ab accipiente quadruplum inferri. At cum cives
se ipsos volunt describere operis publici vel frumenti
coemendi causa, vel hoc sibi concedi a Principe pe-
tunt, nihil oportet eos laedi ex hac causa, ne sacer-
dotes eandem indignationem incurrant, Praesides
dignitatem amittant, bonorum publicationem et exi-
lium sustineant: officium corporis poenam patiat, nisi
Principi delatum fuerit, quidquid contra hanc
constitutionem fuerit admissum. Possunt enim de-
scripti resistere describentibus, vel si hoc facere ne-
queant, licet eis invocare Praesidem et Principi de-
ferre. Sed non oportet patres civitatum, vel sitonas,
vel provinciales susceptores ex redivitibus, quos habent
in manu, quidquam praebere, sed eorum quantitatem
destinatae necessitati servare debent. Quod si Praeses
violarit, de suo haec solvet. Fiscales enim et civiles
res integrae servari necesse est.

TITULUS XVIII.

De publicorum tributorum exactione et so-
lutione aliisque capitulis.

II. Pro publicis autem collationibus apochas sive
securitates, tam particulares, quam plenarias, omni-
bus modis ab his, qui publica tributa suscipiunt,
confici statuimus, per quas et pecuniae summa, et
specierum, nec non et iugorum, seu iuliorum, seu
centuriarum significetur, itemque nomina possessionum,
pro quibus collationes suscipiunt. Quodsi iuxta
modum praedictum non confecerint apochas sive se-
curitates, et decem librarum auri poenam ab eis exigi
iubemus, et tormentis eos subiici: similiter et Prae-
side provinciae decem auri libris multando, si de
hoc aditus non vindicaverit, nec apochas sive se-
curitates eo, quo definivimus, ordine conscribi compu-
lerit.

VI. Si quando evenerit, ut adiectio cuiuscunque
possessionis conservae vel contributariae fiat, iubemus
ex eo tempore eum, qui adiectionem suscepit, pro ea
tributa publica praestare, ex quo adiecta possessio
fuerit ei tradita: non aliter autem hanc fieri ad-
iectionem, nisi res interveniente scriptura coram ipso
Praeside provinciae discutatur, eiusque sententia
proferatur, quae eum, qui adiectionem suscipere de-
beat, definiat.

Si vero quandoque contigerit, ut cuiuscunque
possessionis dominus vel non extet, vel tributorum

a) Syn. ἔσται, quod melius videtur, cum et statim futurum sequatur. b) Lege ἐκπίπτουσι et in sequentibus ἔξορίζονται, δημεύονται et τιμωρεῖται. c) Sic titulus XVIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus: Tl. ιθ'. (in marg. lege ιη'.) Νεαρά ρηθ'. περὶ τῆς τῶν δημοσίων ἀνύσεως καὶ καταβολῆς καὶ ἐτέρων κεφαλαίων. Continebatur ergo hoc titulo Nov. 128. Fragmenta huius tituli omnia e Syn. hausta sunt. d) Nov. 128. cap. 3. e Syn. p. 468. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 745. e) Pro λουλλίων Leuncl. in marg. Syn. habet οὐλλίων καὶ λούγων. Cuiacius, ut Fabr. in marg. notat, emendavit λουγαλίων. f) Cap. 7. 8. Nov. 128. e Syn. p. 474. ubi efficiunt cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 745 — 747. Syn. l. l. hunc titulum praemittit: Περὶ ἐπιβολῆς. ἔστι δὲ ἐπιβολὴ ἐπίδοσις ἀπόρων κτήσεως πρὸς κληρονόμους (Leuncl. in marg. συγκληρονόμους) ἢ συντελεστιάς, καὶ ὁμοκλήρους, καὶ ὁμοκλήρους. ff) Lege παρὰ τῷ.



βολήν μὴ ἀρκεῖν, ὥστε διὰ τοῦτο τὴν τῆς ἐπιβολῆς ἀνάγκην γενέσθαι, κελύμεν παραχρησάμενα ταύτην παραδίδοσθαι⁸⁾ ἢ ὁμόκησα χωρία κεκτημένοις, μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων γεωργῶν καὶ περικυλίων αὐτῶν, καὶ ἐνθηκῶν, καὶ καρπῶν, καὶ ζώων, καὶ πάσης ἄλλης ἐξοπλίσεως καὶ ἀμφιάσεως ἐκείσε εὑρισκομένης. εἰ δὲ ἢ τὸ πρόσωπον τὸ ὀφείλον αὐτὴν κατὰ τοὺς νόμους ὑποδέξασθαι μὴ εὔρεθῆι, ἢ ἄλλω οὐδὲ ποτε τρόπῳ ὑπεριεθῆναι τὴν ἐπιβολὴν συμβαίη, κελύμεν ὑπομνήματα γίνεσθαι παρὰ τῶ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι, δηλοῦντα τὴν ποιότητα καὶ κατάστασιν τῆς αὐτῆς κτήσεως, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ εὑρισκόμενα, καὶ οὕτως αὐτὴν οἱ πολιτευόμενοι εἴτε οὖν ἐξακτῶρες, ἢ βινδίκαι, ἢ ταξιώται παραλαμβάνουσιν· ὥστε, εἰ μετὰ ταῦτα εὔρεθῆεν οἱ ὀφειλοντες αὐτὴν κατὰ τοὺς νόμους δέξασθαι, μὴ ἄλλως τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ τὸ διὰ τῆς προφάσεως τῶν ἐξακτῶρων ἢ βινδίκων ἢ ταξιωτῶν χεῖρον ἢ ἥττον γενόμενον τῷ παραλαμβάνοντι ἀποκατασταθῆι.

9. Φησὶ^{h)} τοῦ μὴ ὀφείσθαι ἕτερον ἀνδ' ἑτέρου, εἰ καὶ χρεώστης ἐστὶ τοῦ τὸ δημόσιον τέλος ὀφείλοντος, εἰ μήτιγε ἀποροῦντος αὐτοῦ.

ιβ'. Μηδεὶςⁱ⁾ δὲ τὸ σύνολον ἐνοχλεισθῶ ὑπὲρ συντελείας γηδίων, ἄπερ οὐ κέκτηνται. ἀλλὰ εἰ^{k)} συμβαίη γεωροῦς τινι προσήκοντος ἢ ἐναπογράφου ἰδίαν ἔχειν κτήσιν, ἐκείνους ὑπὲρ αὐτοῦ^{l)} τὰς δημοσίας εἰσπράττεσθαι συντελείας, τοῖς δεσπότου αὐτῶν μηδεμίαν ὄχλησιν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπομένουστος· εἰ μὴ, ὡς εἰκός, αὐτὸς ἰδίᾳ προαιρέσει τοιαύτη συντελεῖα ἑαυτὸν ἐποίησεν ἐνοχον.

ιγ'. Τοὺς^{m)} δὲ τὰ δημοσία τέλη εἰσπράττοντας δικαίους σταθμοῖς τε καὶ μέτροις κεχορησθῆναι κελύμεν, ἵνα μηδὲ ἐν τούτῳ τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς ἀδικῶσιν. εἰ δὲ οἱ συντελεσταὶ νομίσουσιν βαρεῖσθαι, εἴτε ἐν σταθμοῖς, εἴτε ἐν πέτροις, ἐχέτωσαν ἀδειαν, τὰ μὲν τῶν εἰδῶν μέτρα τε καὶ σταθμὰ παρὰ τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τῶν λοιπῶν μετάλλων σταθμὰ παρὰ τοῦ κατὰ καιρὸν ἐνδοξοτάτου κόμητος τῶν θείων θησαυρῶν λαμβάνειν, καὶ τὰ αὐτὰ μέτρα καὶ σταθμὰ ἐν τῇ ἀγνωστῇ ἐκάστη πόλει ἐκκλησίᾳ φυλάττεσθαι, ἵνα κατὰ ταῦτα δίχα βάρους τῶν συντελεστικῶν καὶⁿ⁾ τῶν δημοσίων εἰσφορῶν, καὶ αἱ στρατιωτικά, καὶ αἱ ἄλλαι δαπάναι γίνωνται.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΘ'.

Περὶ^{o)} τοῦ τοὺς ἐπὶ δημοσίοις προσιόντας^{p)} θείους τύπους μὴ ἄλλως ἐρρωσθαι, εἰ μὴ ἐγένοντο ἢ γένοιτο καταφανεῖς τοῖς τῶν πραιτωρίων ἐνδοξοτάτοις ὑπάρχοις, καὶ ἐκεῖθεν εὔρεθῆεν.^{q)}

publicorum solutioni non par sit, ita ut adiectionem propterea fieri necesse sit, statim eam tradi iubemus iis, qui [conserva] vel contributaria praedio possident, una cum inventis in ea cunctis agricolis eorumque peculiis, et enthecis, et fructibus, et animalibus omnique alio instructu et instrumento ibidem reperto Quodsi vel persona, quae secundum leges eam suscipere debebat, inventa non fuerit, vel alio quocunque modo adiectionem differri contigerit, praecipimus, ut apud Praesidem provinciae gesta conficiantur, quae eiusdem possessionis qualitatem et statum, et omnia in ea reperta declarent, atque hoc modo curiales eam, seu exactores, aut vindices, aut cohortales suscipiant: ita tamen, ut, si postea reperti fuerint, qui secundum leges eam suscipere debeant, non aliter id fiat, quam si quidquid per causam exactorum, aut vindicum, aut cohortalium, deterius factum est vel imminutum, suscipienti restitutum fuerit.

IX. Tradit, inquietari non debere alium pro alio, licet sit debitor eius, qui tributum publicum debet, praeterquam si hic solvendo non sit.

XII. Prorsus autem nemo inquietetur ob agellorum tributa, quos non possidet. Sed si contigerit, ut pertinentes ad aliquem agricolae, vel adscriptitii propriam habeant possessionem, ab illis eius possessionis nomine publicae pensitationes exigantur, nullam eorum domino pro ipsis molestiam sustinente: nisi, ut fieri potest, ipse sua sponte pro eiusmodi collatione semet obligaverit.

XIII. Eos autem, qui exigunt tributa publica, iustis ponderibus et mensuris uti iubemus, ut nec in hoc subditos nostros iniuria afficiant. Quodsi collatores gravari se putaverint, vel ponderibus, vel mensuris, facultatem habeant specierum quidem mensuras ac pondera a gloriosissimis Praefectis, auri vero et argenti, reliquorumque metallorum pondera a gloriosissimo eius temporis comite sacrorum thesaurorum accipiendi: eademque pondera et mensurae in sanctissima cuiusque civitatis ecclesia serventur, ut secundum ea sine collatorum onere tam publicorum tributorum illatio, quam militares et ceterae expensae fiant.

TITULUS XIX.

Ne sacrae formae de causis publicis emissae aliter valeant, quam si gloriosissimis Praefectis praetorio insinuatae fuerint, vel insinuentur, atque inde confirmatae fuerint.

g) Leuncl. in marg. signo crucis ad verbum παραδίδοσθαι apposito, addit τοῖς δημοδοῦλοις. h) Cap. 12. Nov. 128. e Syn. p. 468. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 747. Addendum videtur περὶ ante τοῦ. i) Cap. 14. eiusdem Novellae e Syn. p. 468. sq. ubi est cap. 12. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 747. k) Leuncl. in marg. Syn. legit ἀλλὰ καὶ εἰ. l) Leuncl. in marg. emendat αὐτῆς. m) Cap. 15. eiusdem Novellae e Syn. p. 469. ubi est cap. 13. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 747. sq. n) Adde articulum ἢ post καὶ. o) Sic titulus XIX. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357 praemisso et apud Tipuicium. Index Coislinianus: Τί. ΙΘ'. (in marg.) Νεαρά οὐβ. περὶ τοῦ τοὺς ἐπὶ δημοσίοις προσιόντας θείους τύπους μὴ ἄλλως ἐρρωσθαι, εἰ μὴ γένοιτο φανεροί. Continebatur ergo hoc titulo Novella 152. p) Lege προσιόντας q) In edit. Novellae legitur κρωθῆεν, melius. Alioquin ἐκεῖ εὔρεθῆεν legendum esset, vertendum: ibi repertae fuerint.



ΤΙΤΛΟΣ Κ'.

Περὶ ἐπιβολῶν.^{γ)}

[α'.] Εἴ ποτε τοίνυν τις κατὰ τινα τῶ νόμου γνώ-
ριμον αἰτίαν ἐκποιήσειεν ἀγρόν, ἢ χωρίον, ἢ γῆδια,
ἢ σύγκτησιν ὅλην, εἴτα τελευτήσας ὕστερον παρα-
πέμψει τὴν αὐτοῦ περιουσίαν εἰς ἑξωτικούς ἢ παῖδας,
κακῆνοι τὸν ἴσον τρόπον ἐκποιήσειαν τῆς περιουσίας,
ἢ διεδέξαντο χωρίον, ἢ ἀγρόν, ἢ γῆδια, ἢ σύγκτησιν
τινα, καὶ τὸ παρὰ τῶν διαδόχων ἐκποιηθῆν εἰς ἀπο-
ρίαν ἐλάση, ὥστε χῶραν γενέσθαι τῆ τῶν ἀπόρων
ἐπιβολῇ· οὔτε ἅμα πᾶσι τοῖς προκτισταμένοις, οὔτε
παρὰ τὴν τῆς διαδοχῆς τάξιν ἐπάγεσθαι τὸ βῆρος
τῆς τῶν ὁμοδούλων ἀπορίας κελεύομεν, ἀλλὰ πρότε-
ρον μὲν τὸν παρὰ τῶν ἐκείνου παίδων ἢ διαδόχων
ἑξωτικῶν τοῦτο κτησάμενον, ὃ νῦν εἰς ἀπορίαν ἤλα-
σεν, καὶ τὴν ἀκίνητον αὐτοῦ περιουσίαν τὴν ἐπιβολῇ
δέχεσθαι· ἀπόρου δὲ τούτου φανέντος, καὶ τῆς οὐσης
αὐτῷ κτήσεως, ἐπὶ τοῖς εἰς αὐτὸν παραπέμψαντας
φέρεσθαι τὸ βῆρος. εἰ δὲ μήτε αἱ τούτων κτήσεις
πρὸς τὴν ἐπιφορὰν τῆς συντελείας ἀρκέσωσι, τότε
ταύτην ἐπὶ τὸν πρῶτον κύριον τὸν εἰς τοὺς παῖδας
ἢ τοὺς ἑξωτικούς τοῦτο παραπέμψαντα τὴν ἀρχὴν
καὶ τὴν ἀκίνητον κτήσιν (εἰ τοῦτο ἔχοιτο ἢ ἐκείνου
περιουσία) ἐπανίεναι, οὕτω τε ἐκ τῆς ἀπάντων ἀπο-
ρίας εἰς τὸν παρὰ τοῦ πρώτου δεσπότου τὸ χωρίον,
ἢ τὸν ἀγρόν, ἢ τὰ γῆδια ὠνησάμενον τὴν ἀρχὴν, ἢ
καθ' οἰανδήποτε νόμιμον αἰτίαν παρειληφῶτα. ταῦτόν
δὲ ἂν εἴη λέγειν, κἂν εἰ πολλὰ μεταξὺ τυγχάνοιεν
διαδοχαὶ οὖσαι. ἕως γὰρ ἂν ὁ προσεχέστερος εὐπορος
εἴη, οὐδὲν ἐνοχλεῖσθαι τοὺς ἐν πρεσβυτέροις χρόνοις
τὰς κτήσεις ἐσχηκότας, ἢ τὰς ἐκείνων οὐσίας προσήκει.
καὶ ταῦτα μὲν οὕτως διατετάχθω. τὰς δὲ γε τῶν ἀπό-
ρων ἐπιβολάς, οἷς ὅλως ὑπαχθεῖεν^{δ)} πολλοῖς οὖσι,
καὶ τὴν αὐτὴν ἐπέγουσι τάξιν, ἢ καὶ ὀλίγοις, ἀναλό-
γως τῆς οὐσης παρ' αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας εὐ-
πόρου κτήσεως, καθ' οἰονδήποτε τρόπον γίνεσθαι,
καὶ τῆνικαῦτα τὸ τῶν συντελειῶν βῆρος ὑπὲρ τού-
των αὐτοῖς ἐπάγεσθαι, ἡνίκα καὶ τὴν ἀπορον αὐτοῖς
κτῆσιν ἀναλόγως παραδοθῆναι συμβαίνει, ἢ ὅτε πρὸς
τὸ παραλαβεῖν ταύτην αὐτοὺς ἀπαγορεύσειαν. πρὸς
τοῦτο^{ε)} οὐδὲν δίκαιόν ἐστι τινα ταῖς ἐπὲρ τούτων
συντελείαις βαρύνεσθαι, ὥστε πρόνοιαν τὴν σὴν λαμ-
πρότητα ποιήσασθαι δεῖ, ταῦτα κατὰ τούτον τὸν
τρόπον ἐξετάζεσθαι τε καὶ προϊέναι. εἰ γὰρ μὴ ταῦτα
παραφυλαχθεῖη καθ' ἃ διωρίσαμεν, ἴσθι ποιήν ἅμα
τῇ πειθομένῃ σοι τάξει ἀνὰ δέκα χρυσίου λιτρῶν
καταθήσων, ἢ καὶ ἑτέρα, ὡς εἰκόσ, ἐπιτιμήσει μεί-
ζονι περιπεσοῦμενος, οὐδὲν ἤττον τῶν παρ' ἡμῶν
διωρισμένων καὶ οὕτως κρατεῖν ὀφειλόντων. ταύτης
γὰρ ἕνεκα τῆς αἰτίας καὶ Νικομήδης ἐκ τῆς ἡμετέρας
ἀπέσταλται τάξεως.

[β'.] Προσιτάττομεν, κήνωσ ἤτοι ἀπογραφῇ χωρία
φέρεσθαι μόνον, οὐ μὴν οἰκίας, ἢ ἄλλα πράγματα.
ἢ δὲ ἐπιφορὰ ὁμοκλήσοις γίνεται. φυλάξει δὲ τοῦτο
ὁ τοῦ ἔθνους ἡγούμενος, καὶ ἢ πειθομένη αὐτῷ τάξις,

TITULUS XX.

De adiectionibus.

I. Si quis igitur ex causa quadam legi cognita
fundum vel praedium, vel terras, vel complexum
possessionum totum alienaverit, postea defunctus sub-
stantiam suam ad extraneos filiosve transmiserit, et
illi eodem modo ex substantia, in quam successerunt,
alienaverint praedium, vel fundum, vel terras, vel
complexum possessionum quendam, idque a suc-
cessoribus alienatum est, ad sterilitatem redactum
sit, ita ut sterilium adiectioni locus fiat: neque simul
omnibus prioribus possessoribus, neque ordinem suc-
cessionis sterilitatis conservorum praediorum onus im-
poni iubemus, sed prius quidem illum, qui id, quod
nunc ad sterilitatem redactum est, ab illius liberis
vel successoribus extraneis acquisiverat, et immobi-
lem eius substantiam pati adiectionem: eo vero cum
sua possessione non idoneo reperto, tunc onus ad
eos, qui id ad eum transmiserant, transferri. Verum
si neque horum possessiones tributi illationi suffi-
ciant, tunc eam ad primum dominum, qui id ad
filios vel extraneos transmiserat ab initio, ad eiusque
substantiam immobilem (si eam bona eius contineant)
redire, et sic denique in omnium inopia ad eum,
qui a primo domino praedium, vel agrum, vel terras
ab initio emerat, vel ex alia quacunque iusta causa
acceperat. Idem vero dicendum erit, et si multae
fortasse intercedant successiones. Quamdiu enim lo-
cuples est, qui propior est, nihil oportet turbari eos,
qui anteriori tempore istas possessiones habuerunt,
vel illorum bona. Et haec quidem ita sunt dispo-
sita. Adiectiones certe quidem sterilium praediorum
iis, qui in id onus in totum succedunt, si multi sint,
et eundem ordinem obtineant, aut etiam si pauci
sint, pro portione fertilis possessionis, quae apud eos
est ex eadem substantia, omnimodo fieri oportet,
iisque tributorum onus pro istis praediis imponi ex
eo tempore, ex quo et sterilem possessionem iis pro
portione tradi contigerit, aut cum se eam accepturos
negaverint. Praeterea iniustum est, quemquam tri-
butis pro illis pendendis gravari. Tuam igitur cla-
ritatem providere oportet, ut haec secundum istum
modum examinentur et procedant. Nam si haec non
sint observata, ut nos disposuimus, scito, te una
cum officio tibi parente poenam denarum auri libra-
rum soluturum, vel etiam alii maiori fortasse poenae
subiectum fore, nihilo secius his, quae a nobis dispo-
sita sunt, sic quoque valituris. Propter hanc enim
causam et Nicomedes ex officio nostro dimissus est.

II. Praecipimus, ut in censum seu descriptionem
praedia solum, non autem domus vel aliae res refe-
rantur. Adiectione vero fit praediis contributariis. Ser-
vabit autem hoc rector gentis eique parens officium,

γ) Sic titulus XX. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus haec habet: *περὶ ἐπιβολῶν καὶ τοῦ, τίνος δεῖ ἔχειν τὰ ἄπορα χωρία αὐτῶν. Index Coislinianus haec: Τῆ. κ'. (in marg.) Νεαρά ρεζ'. περὶ ἐπιβολῶν ἀπόρων ἢ ὅλη νεαρά. Νεαρά ρεζ'. περὶ ὁμοδούλων ἐπαρχικὸς τύπος. Continebantur ergo hoc titulo Nov. 166. et 168. Epitomas harum Novellarum e Basilicorum libris, non addito libri numero, edidit Cuiacius Exposit. Novellar. (Opp. T. II. P. II. p. 580. sq. 583. sq.) quas huic titulo subieci. Confirmantur his et iis, quae ad tit. XXI. in indice Coisliniano notantur ea, quae frater de loco Novellia 166. 167. 168. in Basilicis assignando disseruit in *Zeitschrift für geschichtl. Rechtswissenschaft* T. VIII. p. 341. sq. et ad Indicem Reginae Anecdotor. T. II. p. 246. not. 42. 43. δ) Lege τοῖς ὅλως ἐπαχθεῖσι ex Codice Bolognini. ε) Lege τούτω.*



καὶ οἱ πράκτορες τῶν δημοσίων εἰσφορῶν, ἀνὰ τριάκοντα χρυσίου λιτρῶν ὑποφωμένοι ποιήν. ταύτη τῇ ψήφῳ καὶ νῦν ἀκολουθοῦντες γενικοῦς ποιούμεθα τύπους, ὥστε μηδένα δίδοναι ὑπὲρ ὁμοδούλων ἢ ὁμογνήσων ἐπιβολὴν ἐπὶ οἰκίαις, ἢ ἄρτοις πολιτικοῖς, ἢ ἑτέρῳ τινὶ μὴ ἑγγεγραμμένῳ τῷ κήσῳ. ταῦτα φυλαττέσθω, ταῦτα πέραιτι παραδίδεσθω, τῶν παραβαινόντων αὐτὰ ποιήν δέκα χρυσίου λιτρῶν κατατιθέντων, καὶ κατὰ τῆς ἑαυτῶν οὐσίας οὐ μετρίαν ἐπιφερόντων ζημίαν. οἱ γὰρ διὰ ταῦτα ἀδικούμενοι ἔξουσι κατὰ τῶν παραβαινόντων καὶ τῶν ἐκείνουσι κληρονομοῦντων, καὶ πραγμάτων αὐτῶν ἀγωγὴν, ὑπὲρ τοῦ παρὰ τὸν νόμον ὑπομεῖναι ζημίαν. τῶν λαμπροτάτων ἀρχόντων καὶ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῖς τάξεων, καὶ τῶν ἀπανταχοῦ γῆς ἐκδικῶν τὰ παρ' ἡμῶν γενικῶς διατεταγμένα φυλαττόντων, καὶ ὑποφωμένων τὰ ὠρισμένα κατὰ ταῦτόν ἐπιτίμια.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΑ'.

Περὶ τοῦ, πῶς δεῖ στέλλεσθαι ἐπὶ νομῆς. ^{u)}

[α'.] Εἴ τις ἀκινήτου τινὸς ἀντιλαβέσθαι οπουδάξων ἀρχικῶς ψήφους πορίσειτο ^{v)}, ἐπὶ μὲν τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως ἀρχεῖσι τυχόν ἢ τάξις τῆν σχολὴν μαρτυροῦσα τῆς τῶν πραγμάτων νομῆς τούτων, ἢ καὶ τῶν γειτόνων ἢ αὐτῇ τάξις λέγει μαθεῖν, ὡς οὐδεὶς τῶν πραγμάτων ἐπιλέλειπται ^{w)}. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κειμένων ὑπὸ τοῖς τῶν τόπων ἐκδικοῖς ὑπομνήματα, ἃ παραπλησίως ταῦτο τοῦτο πράττονται, δεῖ συνιστάσθαι, μαρτυρίαν μὲν ἔχοντα τῶν γειτόνων. τῆνικαῦτα δὲ ἄδειαν παρέχομεν τὰς ^{x)} ψήφους ἡτῆκόσι τὰ πράγματα κατασχέειν. καὶ τοῖς μέλλουσι δὲ ἐκ συναλλαγμάτων τινῶν πρᾶγμα λαμβάνειν, καὶ νομὴν τοιαύτην, ἢ δεσποτείαν ὑπὸ τῆν ἑαυτῶν ποιεῖσθαι κατοχήν, ἀναγκυίας τὰς τῶν ἐκδικῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρίας νομίζομεν, ὥστε ὑπομνημάτων συνισταμένων ὑπ' αὐτοῖς, δηλοῦσθαι τῆν παράδοσιν, εἴτε ἐπιστάλματα τύχοι γραφέντα φροντισταῖς, εἴτε ἐπιστάλματων χωρὶς ἢ παρὰδοσις υἱέλλει γίνεσθαι, προσόντος ἐνταῦθα τοῦ καὶ τοὺς γεωργούς ἡτοι φροντιστὰς χρῆναι συνομολογεῖν ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων, ὡς τὸν νεώτερον ^{y)} εἶδοῖεν νομέαι καὶ δεσπότην, καὶ τῇ τοῦ παραδόντος ἀκολουθήσαιεν γνώμη τοῦτο αὐτῷ ἐπιτρέψαντος. ἐνθα δὲ ἂν ἐκδικος εἴη παρῆ, τὸν λαμπρότερον τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντα ἢ τοιαῦτα συνιστᾶν ὑπομνήματα προστάττομεν, ἢ ἂν οὐσιώτατον τῆς πόλεως ἱερέα, ὑφ' ἧν ἢ κτησίς σιν, ὑπὲρ ἧς τὰ τοιαῦτα πράττεται, εἰ πολλῶν τυχόν τῆς ἐπαρχίας ἡγούμενος ἀπολείποιο τῶν τόπων, ν οἷς ἢ παρὰδοσις γίνεται. ἐν δὲ τῇ βασιλίδι ταύτη ἰόλει καὶ τοὺς καλουμένους ἐκβιβασμούς, καὶ τὰ πῆρ τῆς παραδόσεως συνιστάμενα ἐκμαρτύρια ῥοπήν κατῆν δίδοναι τοῖς παρεληφόσι ἡγούμεθα.

^{u)} Sic titulus XXI. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitam. Index Coislinianus haec habet: Τί. κα'. (in marg.) Νεαρά ρεξ'. περί τοῦ, ὅπως (sic. lege πῶς) δεῖ στέλλεσθαι ἐπὶ νομῆς. Continebatur hoc titulo Novella 167. Epitomen eius ex Basilicorum libris, non addito libri numero, edidit Cuiacius Exposit. Novellar. (Opp. T. II. p. 582.) quam huic titulo subieci. ^{v)} Malim πορίσειτο. ^{w)} Lege ἐπιλέλειπται cum Codice Bolognini. ^{x)} Adde οἷς ante τὰς, aut' pro τὰς lege τοῖς. ^{y)} Cod. Bolognini τὸν ἔτερον.

et publicarum illationum executores, tricenarum auri librarum poenam metuentes. Hoc decretum etiam nuper sequentes generales facimus formas, ut nemo consequentium vel contributorum nomine adiectionem praestet domibus, vel panibus civilibus, vel alii cuidam rei in censum non relatae. Haec observentur, haec effectui tradantur, his, qui ea violaverint, poenae decem auri librarum soluturis, et substantiae sua non modicum damnum illaturis. Qui enim hac ralesi sunt, contra violatores eorumque heredes, et bona eorum actionem eo nomine habebunt, quo contra legem damnum passi sunt. Clarissimi autem Praesides eisque obtemperantia officia, et defensore ubique terrarum a nobis generaliter statuta observent, poenasque simul definitas metuant.

TITULUS XXI.

Quomodo quis in possessionem mittendus sit.

I. Si quis rem quandam immobilem apprehendere cupiens decreta iudicis acceperit, in hac quidem felici urbe cohors fortasse sufficit, quae possessionem rerum illarum vacuum esse testetur, vel si eadem cohors dicat, ex vicinis se cognovisse, neminem earum rerum possessionem desiderasse: in illis vero rebus, quae in provinciis sitae sunt, auctoritate defensorum eius loci gesta debent confici, quae simili modo idem illud continent, testimoniis vicinorum munita. Tunc licentiam damus iis, qui decreta postulaverant, eas res tenendi. Atque etiam his, qui ex contractu quodam debent rem accipere, eamque possessionem vel proprietatem sibi habere, necessaria defensorum in provinciis testimonia esse arbitramur, ut gestis eorum auctoritate confectis, traditionem fieri manifestetur, sive adsint epistolae scriptae a curatoribus, sive sine literis traditio sit facienda: in quo et illud adsit, ut agricolae curatoresve una apud acta confiteantur, se scire novissimum possessorem et dominum, sententiaeque eius, qui tradiderit, obtemperaturos, cum id ipsis mandaverit. Ubi vero defensor non adsit, clarissimum Praesidem provinciae eiusmodi acta conficere iubemus, vel sanctissimum eius civitatis sacerdotem, in cuius territorio sita est possessio, de qua eiusmodi acta conficiuntur, velut si Praeses provinciae ab iis locis, in quibus traditio fit, longe abfuerit. In hac etiam regia urbe ἐκβιβασμούς, qui vocantur, et contestationes de facta traditione confectas iis, qui rem acceperunt, auctoritatem idoneam dare censemus.



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBLION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LVII.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ πραγμάτων στρατιωτικῶν, καὶ περὶ ἀποφύγων, καὶ προνομίων σχολαρίων, καὶ ἐπανόδου, καὶ τίνες οὐ δύνανται στρατεύεσθαι.^{a)}

1. α'. Αἰ^{b)} ποινὰ τῶν στρατιωτικῶν αὐταὶ εἰσι μαστίζονται, χρηματικῶς προστιμῶνται, λειτούργημα αὐτοῖς ἐπικλάται, στρατείαν ἀλλάσσουσι, βαθμοῦ ἐκβάλλονται, ἀτίμως ἀποστρατεύονται. οὔτε δὲ εἰς μέταλλον, οὔτε εἰς ἔργον μετάλλου καταδικάζονται, οὔτε βασανίζονται.

2. Ο καταλιμπάνων τὴν κατασκοπὴν τῶν πολεμίων ἐφεστῶτων, καὶ ὁ τοῦ φροσσάτου ἐκπίπτων κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

3. 5'. Ο^{c)} ἐν καιρῷ πολέμου ὄπλα πωλῶν ἢ ἀπολλύων κεφαλικῶς τιμωρεῖται, ἢ φιλανθρώπως τὴν στρατείαν ἐναλλάσσει.

4. 7'. Ο^{d)} κλέψας ἀλλότρια ἄρμα τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατείας ἐξωθεῖται.

5. Ο^{e)} ἐν πολέμῳ ποιῶν τὸ παρὰ τοῦ δουκὸς ἀπαγορευθῆν, ἢ μὴ ποιῶν τὸ προσταχθῆν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται, εἰ καὶ καλῶς τὸ πρᾶγμα ἔπραξεν.

TITULUS I.

De re militari, et de fugitivis, et privilegiis scholarium, et reditu, et quinam militare non possint.

I. Poenae militum hae sunt. Flagellis caeduntur, pecunia multantur, munus eis indicitur, militiam mutant, gradu deiciuntur, ignominiose mittuntur. Verum nec in metallum, nec in usus metalli damnantur, nec torquentur.

Qui hostibus insistentibus explorationem relinquit, et qui fossato recedit, capite punitur.

VI. Qui tempore belli arma vendit aut amittit, capite punitur, vel humane militiam mutat.

VII. Qui aliena arma subripuit, gradu militiae pellitur.

Qui rem a duce prohibitam bello facit, aut mandatum sibi non facit, capite punitur, etiamsi rem bene gesserit.

a) Sic titulus I. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus haec habet: Βι. η'. τῶν βασιλικῶν ἔχει τὴν α'. Τὴν α'. (hoc in marg.) Βιβλίον τῶν διγ. ις'. (lege μθ'. τὴν ις'.) περὶ στρατιωτικῶν διαφορῶν νομοθεσίαι. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν με'. περὶ λειποτακτικῶν στρατιωτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἐγκλημάτων. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν ιθ'. διατ. γ'. δ'. ε'. καὶ ις'. Βι. α'. τοῦ κωδ. τὴν δ'. διατ. μ'. περὶ τοῦ μὴ στρατεύεσθαι τὸν μὴ ὄντα Χριστιανόν. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν νι'. διατ. νι'. (quis locus designetur, invenire non potui.) Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν λα'. ὅτι οὐ δεῖ τοὺς ἐργαστηριακούς στρατεύεσθαι. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν κθ'. περὶ τῶν σχολῶν τοῦ παλατίου. Βι. α'. τοῦ κωδ. τὴν ιβ'. (lege ιη'.) διατ. α'. ὅτι στρατιωτικῶν νομοῦσαν (lege στρατιωτικῶν νόμους ἀγνοοῦσιν) συγγινώσκειται. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν λγ'. ποίους οὐ δεῖ στρατεύεσθαι. Βι. ια'. τοῦ κωδ. τὴν μα'. (lege μζ'.) περὶ τοῦ μὴ κινεῖν ὄπλα παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν λγ'. περὶ τῶν ἐχόντων δύο στρατείας, καὶ περὶ δούλων στρατευομένων ἢ ἄξιαν τυγχόντων διατ. ε'. ζ'. ζ'. η'. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τὴν μβ'. περὶ καμάτων ἢ τοῦ περὶ ἀπολύσεως στρατιωτικῶν. Continebantur ex testimonio indicis Coisliniani hoc titulo: Dig. Lib. L. tit. 16. Cod. Lib. XII. tit. 45. (in nostris 46.) tit. 59. (in nostris 60.) const. 3. 4. 5. 6. Cod. Lib. I. tit. 4. const. 4. Cod. Lib. XII. tit. incertus: tit. 30. (in nostris 31.) 29. (in nostris 30.) Cod. Lib. I. tit. 18. const. 1. Cod. Lib. XII. tit. 33. (in nostris 34.) Cod. Lib. XI. tit. 47. (in nostris 46.) Cod. Lib. XII. tit. 33. (in nostris 34.) const. 5. 6. 7. 8. Cod. Lib. XII. tit. 42. (in nostris 43.) Syn. p. 475. hunc titulum ita inscribit: περὶ στρατιωτικῶν καὶ προνομίων αὐτῶν, καὶ πεκουλίων, καὶ ῥογῶν, καὶ ἀνόνων, καὶ ἐπιδημίων, καὶ παρόδων, καὶ περὶ τῶν παρ' αὐτῶν ἀμαρτανομένων. καὶ περὶ τιμωρίας ἐκάστου αὐτῶν ἀμαρτήματος, καὶ περὶ ἀποκαταστάσεως αὐτῶν. καὶ τίνες κωλύονται στρατεύεσθαι. Fabr. hanc inscriptionem habet T. VI. p. 749. b) L. 3. §. 1. 4. D. XLIX. 16. e Syn. p. 475. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 749. sq. L. 3. §. 5. legitur in Legibus militaribus §. 32. et 34. Priore loco haec habentur: Ο τὴν τάξιν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ παρελθὼν ἢ ῥοπάλοις τύπεται, ἢ τὴν στρατείαν αὐτοῦ ἐναλλάττει. Posteriore haec: Ο στρατιωτικῶν τὴν στρατείαν αὐτοῦ καταλιμπάνων ἢ μαστιγοῦται, ἢ τῆς στρατείας αὐτοῦ ἀποκινεῖται. L. 3. §. 10. legitur ibidem §. 63. sic: Ο πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφυγῶν καὶ ὑποστρέψας βασανίζεται, ἢ καὶ θηρίοις παραδίδοται, ἢ εἰς φούρκαν καταδικάζεται. L. 3. §. 11. legitur ibidem §. 57. his verbis: Εἴ τις βουλευσάμενος πρὸς τοὺς βαρβάρους αὐτομολῆσαι ἐπισχεθεῖ, καὶ οὗτος κεφαλικῶς τιμωρεῖται. c) L. 3. §. 13. D. eod. e Syn. p. 475. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 750. d) L. 3. §. 14. D. eod. e Syn. l. l. ubi cum §. 15. efficit cap. 7. h. t. habet Fabr. l. l. Syn. habet ἀλλότριον, quod Leuncl. in marg. emendavit. Eadem habent Harm. I. 16. §. 14. et Legg. milit. §. 44. e) L. 3. §. 15. D. eod. e Syn. l. l. habet Fabr. l. l. Similia his leguntur in Legg. milit. §. 30.: Ἐάν τις ἐν πολέμῳ πρᾶγμα ἀπηγορευμένον αὐτῷ παρὰ τοῦ οὐκίμου ἔπραξεν, ἢ τὰ ἐπιταθέντα αὐτῷ παρ' αὐτοῦ μὴ πληρώσῃ, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθω, εἰ καὶ καλῶς τὸ πρᾶγμα διέπραξεν (sic lego pro ἐδίωκσεν).



η'. Οἱ τὸ χαράκιμα παρεξιών, ἢ διὰ τοῦ τέλους εἰς τὸ κάστρον εἰσίων κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερηδῶν ἀποστρατεύεται.

θ'. Οἱ τραχειῶν ἐξερεθίζων στρατιωτῶν στάσι κεφαλικῶς τιμωρεῖται. εἰ δὲ μέχρι φωνῆς ἢ ψιλλῆς μίμψως ἢ στάσι, τοῦ βαθμοῦ ἐκβάλλεται.

ιβ'. Οἱ τῶν περὶ μοιχείας ἐγκλήματι ἢ ἐτέρῳ δημοσίῳ καταδικασθεὶς οὐ δύναται στρατιώτης εἶναι.

ιγ'. Οἱ ἀπόφυγος γενόμενος ἐν καιρῷ πολέμου, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἵππεὺς μὲν ὢν ἐναλλάσσει τὸν βαθμόν, πεζὸς δὲ τὴν στρατείαν.

Ἔάν κ) στρατιώτης ἀπολυθῆ παρὰ τῶν πολεμιῶν, τότε ἀποκαθίσταται, ὅτε δέξῃ, ὡς ἐλήφθη καὶ οὐκ ἠτύμωλῃσε. τοῦτο δὲ ἀπὸ τεμηριῶν, καὶ οὐ φανερώς κατασκευάζεται. τυγὼν ἐὰν πρὸ τούτου ἦν ἀγαθός, οὐ δοκεῖ αὐτομολῆσαι. τούναντιον, εἰ ῥάθυμος ἦν, ἢ ἀδρανῆς καὶ τῆς τάξεως ἀπολιμπανόμενος.

ιδ'. Οἱ χεῖρας ἐπαγαγὼν τῷ προσειῶτι αὐτοῦ κεφαλικῶς τιμωρεῖται. πᾶσα δὲ προπέτεια κατὰ δοῦκός ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιωτῶν κεφαλικῶν ἐπάγει τιμωρίαν.

Οἱ ἀπὸ παρατάξεως πρώτος φυγὼν ἐπ' ὕψει τῶν στρατιωτῶν κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

ις'. Οἱ δυνάμενος, καὶ μὴ ὑπερασπίζων τοῦ προσειῶτος, τιμωρεῖται. ὁ δὲ μὴ δυνάμενος συγγινώσκειται.

VIII. Qui vallum transcendit, aut castra per murum ingreditur, capite punitur. Qui vero fossa transilit, exauctoratur.

IX. Qui atrocem militum seditionem concita capite punitur. Si vero intra vociferationem a nudam querelam seditione mota est, gradu deicitur.

XII. Adulterii crimine vel alio publico damnatum miles esse non potest.

XIII. Qui tempore belli fugitivus factus est, capite punitur: qui vero in pace, si quidem eques, gradum mutat, pedes autem militiam.

Si miles ab hostibus remissus sit, tunc restituitur, cum probaverit, se captum esse, non transfugisse. Hoc autem argumentis, non etiam manifeste probatur: puta si bonus miles antea fuit, non videtur transfugisse. Aliud erit, si negligens erat, aut segnis, e ab exercitu remanens.

XIV. Qui manus intulit praeposito suo, capite punitur. Omnis autem contumacia contra ducem ve praesidem militis capitis poenam irrogat.

Qui ex acie primus fugit in conspectu militum, capite punitur.

XVI. Qui praepositum suum, cum posset, non protexit, punitur: qui vero non potuit, veniam meretur.

f) L. 3. §. 17. 18. D. eod. e Syn. p. 475. ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 750. Eadem leguntur apud Harm. I. 16. §. 15. et VI. 14. §. 5. Similia habent Legg. milit. §. 33. ubi haec leguntur: Ἐάν τις τὸ χαράκιμα τὸ προσταγὸν αὐτῷ ἐξέλεθ, ἢ διὰ τοῦ τέλους εἰς τὸ κάστρον εἰσέλθῃ, εἰς κεφαλικὴν κολάζεται τιμωρίαν. εἰ δὲ τὴν φόσσαν αὐτοῦ ὑπερηδῆς, τῆς στρατίας ἐκπίπτει. g) L. 3. §. 19. 20. D. eod. e Syn. p. 475. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. I. I. Syn. habet ὁ δὲ, pro quo Leuncl. in marg. emendat εἰ δὲ. Eadem leguntur apud Harm. I. 16. §. 16. et VI. 14. §. 6. Similia iuncta §. 21. l. 3. D. eod. habent Legg. milit. §. 10. ubi haec leguntur: Ἐάν τις ἀταξίαν τραχειῶν στρατιωτῶν ἐπάγῃ καὶ διεγείρῃ, εἰς κεφαλὴν κολάζεται. εἰ δὲ ἄχοι φωνῆς μόνῃς τὴν στρατιωτικὴν ἀταξίαν παρασκευάσῃ γενέσθαι, ἢ μέχρι ψιλλῆς κατὰ τῶν μίμψως ἢ ἀταξία διανείτῃ, τότε τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατίας ἀποβάλλεται. καὶ ὅτε δὲ πολλοὶ ὅμα στρατιῶται συμπνεύσωσιν εἰς ἄτοπον τι, ἢ λιγῶν αὐτῶν ἀτονήσῃ, ἀποστρατεύσασθαι εἰσθῶσι. Conveniunt cum his, quae §. 17. Legg. milit. leguntur: Ἐάν τις μέχρι φωνῆς μόνῃς στρατιωτικὴν ἀταξίαν παρασκευάσῃ γενέσθαι, ἢ καὶ πολλοὶ εἰς τοῦτο συμπνεύσωσι, τυπτόμενοι σφοδρῶς τῆς στρατίας ἐξωθούνηται. ἐὰν δὲ ἀταξίαν τραχειῶν στρατιωτῶν ὑπάγῃ τις, ἀποστρατεύεται. §. 22. L. 3. D. eod. exhibetur in Legg. milit. §. 35. his verbis: Ἐάν τὸν ἴδιον ἐξαρχὸν οἱ στρατιῶται ἐγκαταλίπωσιν, ἢ παραχωρήσωσιν ὑπ' ἐχθρῶν αὐτὸν συσχεθῆναι, καὶ μὴ ὑπερασπίσωσιν αὐτοῦ, δυνάμενοι αὐτὸν διαφυλάξαι, κἀνευθῆεν συμβῆ τελευτήσῃ, κεφαλικῶς τιμωροῦνηται. h) L. 4. §. 7. D. eod. e Syn. p. 475. ubi est cap. 12. h. t. habet Fabr. I. I. Eadem habet Harm. I. 16. §. 1. et sch. a. ad Basil. XXI. 2. 2. (Fabr. II. 605. Heimb. II. 432.). Similia in Legg. milit. §. 3. leguntur: Οἱ ἐπὶ μοιχείῃ ἢ ἐν (malim ἐπ') ἄλλῳ ἐγκλήματι πονητικῶς κατακριθέντες οὐκ εἰσὶ δεκτοί, βουλόμενοι στρατευθῆναι. L. 4. §. 2—4. D. eod. in Legg. milit. §. 1. exhibentur his verbis: Ὁ δεπορτατευόμενος ἐὰν ἐκφυγὼν τὴν τιμωρίαν αὐτὸς ἐσπούδασε στρατευθῆναι, ἢ προσημασμένος παρὰ τὸ εἶναι (in marg. Iur. Graeco-Rom. T. II. p. 249. emendatur: παραπροσημασμένος τὸ εἶναι) δεπορτάτος ἐνέσχετο στρατευθῆναι, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ὁ δὲ πρὸς καιρὸν ἐξορισθεὶς, εἰ μὲν αὐτὸς ἐκουσίως στρατεύσῃται, εἰς ἤσῃον δεπορτατεύεται. εἰ δὲ παραπροσημασῃται καὶ ἀνάσχηται τῶν στρατιωτῶν αὐτὸν, διηρηκῶς ἐξορίζεται. ἐὰν δὲ τις προσημασῆς ἐξορισθεὶς καὶ φυγὼν τὴν τιμωρίαν, μετὰ τὸ περιωθῆναι τὸν χρόνον τῆς ἐξορίας στρατεύσῃται, ζητούμενος ἐκ ποίας αἰτίας κατεδικάσθη τῇ τιμωρίῃ. καὶ εἰ μὲν ἀτιμίαν ἐπιφέρει εἰς τὸ διηρηκῆς, τὸ αὐτὸ παραφυλάττομεν. L. 4. §. 10—12. D. eod. exhibentur in Legg. milit. §. 50. 51. his verbis: Ὅστις ἀποφυγῇ τὸ (in marg. emendatur τοῦ) στρατευθῆναι, στρατιωτικῶς κολάζεται. βαρὺ γὰρ ἀμαρτημά ἐστὶ τὸ ἐκφυγῆναι τὰ λειτουργήματα τῆς στρατίας. οἱ γὰρ προσκαλούμενοι ἐπὶ τὸ στρατευθῆναι, καὶ ἀποφύγοντες, ὡς προδότες τῆς οἰκίας ἐλευθερίας καταδουλοῦνηται. et §. 51. Ἐάν τις τὸν ἴδιον υἱὸν ἐν καιρῷ πολέμου ὑπέλθῃ τῆς στρατίας αὐτοῦ, καὶ ἐξορίζεται, καὶ εἰς μέρος τῆς οἰκίας αὐτοῦ δμεύεται. εἰ δὲ τις τὸν ἴδιον υἱὸν ἐν καιρῷ πολέμου ἀχρεΐωσῃ, ἵνα ἀνεπιτηδῆμος εἰρηθῇ πρὸς τὴν στρατείαν, ἐξορίζεται. i) L. 5. §. 1. D. eod. e Syn. p. 475. ubi est cap. 13. h. t. habet Fabr. I. I. Similia leguntur in Legg. milit. §. 58. et apud Harm. I. 16. §. 17. qui in fine habent: πεζὸς δὲ γενόμενος, ἐκβάλλεται τῆς στρατίας. Ceterum in Legg. milit. legitur ἀποφυγῶς, quod praeposendum videtur. Ad L. 5. §. 5. D. eod. Cuiacius Obs. L. VI. cap. 26. notat, pro in praesidio legendum esse in profugio, idque confirmat auctoritate Graecorum, qui habent ἐν τῇ βαρβαρίῳ γῆ. k) L. 5. §. 6. D. eod. e sch. o. ad Basil. XXI. 1. cap. 3. (Fabr. II. 541. Heimb. II. 389.) habet Fabr. T. VI. p. 750. sq. Dicitur in scholio esse cap. 5. them. 7. h. t. l) L. 6. §. 1. 2. D. eod. e Syn. p. 475. ubi cum §. sequente efficit cap. 14. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 751. Inde a verbis: πᾶσα προπέτεια eadem habet Harm. I. 16. §. 18. et VI. 14. §. 7. In Legg. milit. §. 14. argumentum huius loci sic redditur: Ἐάν τις στρατιωτῶν χεῖρας ἐπιβάλλῃ τῷ ἰδίῳ πραιποσίτῳ, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθω. m) L. 6. §. 3. D. eod. e Syn. I. I. habet Fabr. I. I. Eadem leguntur in Legg. milit. §. 31. L. 6. §. 4. D. eod. legitur in Legg. milit. §. 53. L. 6. §. 5. ibidem §. 52. L. 6. §. 6. ibidem §. 22. et L. 6. §. 6. 7. ibidem §. 23. L. 6. §. 7. ibidem §. 24. In Legg. milit. §. 53. haec leguntur: Ἐάν οἱ ἐξπλοῦστορες τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἀπαγγίλωσι τοῖς πολεμοῖς τὰ Ῥωμαίων ἀπόκρυφα βουλευμένα, κεφαλικῶς τιμωροῦνηται. §. 52. haec: Ὅστις τῷ φόβῳ τῶν πολεμιῶν νοσήν τὸ σῶμα προσποιήσασθαι, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθω. §. 22. haec: Στρατιώτης τὸν συστρατεύτην αὐτοῦ εἴβῃ τραυματίαν ἀποκεφαλίσῃ. §. 23. haec: Ὁ λθῶν τραυματίας τὸν συστρατεύτην, ἢ καὶ ἑαυτὸν ἐξέπιπῃς τραυματίας, εἰ μὴ φεύγων σώματος ἀλληθῶνα ἢ πάθος, ἢ θάνατον, εἰς ἑαυτὸν τοῦτο ἐποίησε, τυπτόμενος τῆς στρατίας ἐξωθῆται. §. 24. haec: Ἐάν στρατιώτης ἑαυτὸν πληξῇ, ἢ ἄλλως πως θάνατον ἑαυτῷ παρασκευάσῃ, εἰ μὲν ἦν αὐτῷ ἀλληθῶν τὸ σώματος, ἢ κατὰ πάθος, ἢ κατὰ μανίαν τοῦτο ἐποίησε, καὶ αἰσχυρόμενος ἀποθανεῖν ἐβουλήθη, οὐχ ὑπὸ μῆνι τὸν κεφαλικῶς τιμωροῦνηται, ἐβουλήσας (in marg. emendatur ἐπ' ἕβουλήσας) δὲ τῆς στρατίας ἀπολύεται. ἐὰν δὲ μηδὲν τοιῶν προέσχε, δι' ὃν ἐπιχείρησεν ἑαυτὸν ἀνελεῖν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. n) L. 6. §. 8. D. eod. e Syn. p. 475. ubi cum sequente L. 9. efficit cap. 16. h. t. habet Fabr. I. I.



X. Οἱ^ο) προδότηι καὶ οἱ αὐτόμολοι κεφαλικῶς ἐπι-
πολὴ τιμωροῦνται καὶ ἀποστρατεύονται, καὶ κολά-
ζονται.

pr. εἴ. 'ΟΡ) στρατιώτης ἐνθα στρατεύεται, οὐκ ἀγο-
ράζει χωρίον, εἰ μὴ πατρῶον παρὰ τοῦ δημοσίου. τὸ
δὲ παρὰ νόμους ἀγορασθὲν ὁ δημοσίος ἐκδικεῖ, εἰ
μὴ ἄρα, πρὶν ἢ καταμνησθῆ, πληρώσει τὴν στρα-
τείαν, ἢ ἀφεθῆ.

3. [γ'. θ. β'.] Τρεῖς⁹) εἰσι γενικαὶ ἀφέσεις, ἢ
πληρουμένων τῶν χρόνων διδομένη, ἢ διὰ νόσον γυ-
χῆς ἢ σώματος, ἢ ἄτιμος δι' ἀμάρτημα, κἂν μνήμη
τῆς ἀτιμίας μὴ γέγονεν. ὁ δὲ τοιοῦτος οὔτε ἐν Ρώμῃ,
οὔτε ἐνθα βασιλεὺς ἐστί, δύναται διαγεῖν.

18. λδ'. 'Ο') στρατιώτης δανεισάμενος καὶ μὴ ἀντι-
τεθεικῶς ἐν τῇ πρωτοτύπῳ δίκῃ τὴν παραγραφὴν,
μὴ κωλύσθω κεχορησθῆαι αὐτῇ κατὰ τῆς ψήφου.

33. λς'. Οὐδείς⁵) ἐπὶ περιγραφῇ τῶν πολιτικῶν λει-
τουρημάτων στρατεύεται.

μβ'. 'Η') διάταξις διαλέγεται περὶ τοῦ μηδένα
κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔχειν δύο στρατείας ἢ δύο
ἀξιώματα, καὶ μὴ ἔξεῖναι διπλὴν στρατείαν μετε-
θεῖν, ἢ συμμῆσαι τῇ στρατείᾳ ἀξίωμα. τοὺς δὲ ἐέ-
λοντας ἐπιχειροῦσαι ἰ. λιτρῶν χρυσοῦ ποινὴν κατα-
βάλλειν, μετὰ τοῦ μηδὲν ἀφελείσθαι.

6. μγ'. 'Υπερ^u) τῶν δούλων, οἵτινες μετὰ ταῦτα
πρὸς τινὰ στρατείαν προσελθεῖν ἀποπειραθῶσιν, ἢ
εἰδόντων, ἢ ἀγνοούντων τῶν δεσποτῶν, προστάττομεν,
εἰ μὲν ἀγνοούντων ταύτης ἠξιώθησαν, ἔξεῖναι τοῖς
δεσπόταις προσελθεῖν τῷ ἀρμόδιῳ δικαστῇ, καὶ τὴν
οἰκίαν ἀγνοίαν ἐκ τοῦτου, ὅτι τὸ ἐναντίον οὐκ ἀπο-
δέκνυται, δεκνύειν, καὶ τούτω τῷ τρόπῳ γυνω-
θέντας τῆς στρατείας εἰς τὴν ἰδίαν δεσποτείαν ἄλκειν.
ἐὰν δὲ εἰδόντων αὐτῶν οἱ δούλοι ἐστρατεύσαντο, ἐκ-
πίπτειν αὐτοὺς οὐ μόνον τῆς δεσποτείας αὐτῶν, ἀλλὰ
καὶ παντὸς τοῦ πατρωνικοῦ δικαίου· ἐκείνους δὲ εὐ-
γενεῖς γενομένους, εἰ μὲν χρήσιμοι πρὸς τὴν στρα-
τείαν δοθῆσαν αὐτοῖς δόξουσιν, ἐν αὐτῇ ἀπομένειν·
εἰ δὲ μηδαμῶς ἐπιτήδειοι εἴησαν, ταύτης ἀποστε-
ρεῖσθαι.

7. μδ'. 'Η^v) διάταξις περὶ τῶν αὐτῶν τῇ προλα-
βούσῃ φησὶν, ὅτι, ἐὰν εἰδήσει δεσπότης στρατεύσθαι
δοῦλος, ἀπόλλυσιν ὁ δεσπότης καὶ τὴν ἐπὶ τῷ δούλῳ

Proditores ac transfugae plerumque capite pu-
niuntur, et exauctorantur, et torquentur.

XVIII. Miles ubi militat, praedium non com-
parat, praeterquam paternum a fisco. Quod autem contra
leges comparatum est, fiscus vindicat, nisi prius, quam
delatus sit, militiam impleverit, vel missus fuerit.

XIII. them. 2. Tres sunt generales missiones:
quae vel impleto militiae tempore datur, vel propter
vitium animi vel corporis, vel ignominiosa propter
delictum, etsi mentio ignominiae facta non sit. Talis
autem nec Romae, neque ubi Princeps est, potest degere.

XXXIV. Miles, qui mutuam pecuniam sumpsit, et
in principali lite exceptionem omisit, ea contra sen-
tentiam uti ne prohibeatur.

XXXVI. Nemo in fraudem civilium munerum
militat.

• XLII. Haec constitutio de eo disserit, ne quis
eodem tempore duas militias aut duas dignitates ha-
beat: neve liceat duplicem obire militiam, aut digni-
tatem cum militia commiscere. Qui vero id tentare
ausus fuerit, decem librarum auri multam solvit, nec
quidquam ex eo fructus censequitur.

XLIII. Super servis, qui accedere postea quan-
dam ad militiam tentaverint, vel scientibus, vel igno-
rantibus dominis, praecipimus: si quidem ignorantibus
his eam meruerint, licere dominis adire competentem
iudicem, et ignorantiam suam ex eo, quod contrarium
non probetur, ostendere, eoque modo militia spoliatus
in suum dominium trahere: si vero scientibus his servi
militarint, cadere hos non tantum eorum dominio,
sed etiam omni iure patronatus: illos vero ingenuos
effectos, si quidem utiles ad militiam eis datam visi
fuerint, in ea permanere: sin minime idonei sint, ea
privari.

XLIV. Haec constitutio de iisdem cum ea, quae
praecessit, loquitur, si videlicet domino sciente servus
militaverit, amittere dominum et servi dominium, et

o) L. 7. D. eod. e Syn. p. 475. sq. habet Fabr. l. 1. Aliter Harm. VI. 8. §. 3. p) L. 9. pr. D. eod. e Syn. p. 476. ubi est cap. 18. h. t. habet Fabr. l. 1. Usque ad verba παρὰ τοῦ δημοσίου eadem leguntur in Legg. milit. §. 8. et apud Harm. I. 16. §. 11. L. 10. pr. D. eod. in Legg. milit. §. 37. ita exhibetur: 'Ο ἀγορισθεὶς εἰς παραφυλακὴν τοῦ παλατίου, καὶ καταλιπὼν τὰς περὶ αὐτοῦ ἀγρονομίας καὶ ἐξουβία ἐσχάτους τιμωρεῖται. Quae sequuntur, aliena sunt ab hoc Digestorum loco. q) L. 13. §. 3. D. eod. e sch. s. ad Basil. XXI. 2. cap. 2. (Fabr. T. II. p. 604. Heimb. T. II. p. 431.) habet Fabr. l. 1. In scholio dicitur esse cap. 13. them. 2. huius tituli. I. 13. §. 4. D. eod. in Legg. milit. §. 15. sic exhibetur: 'Ἐὰν στρατιώτης ἐναντιωθῆ τῷ ἰδίῳ ἀρχοντι βουλομένῳ αὐτὸν τυπῆσαι, εἰ μὲν κατέσχε μόνον τὴν ὀῦρδον, τῆς στρατείας ἐξωθεῖται· εἰ δὲ ἐξεπίτηδες ἐκλάσεν αὐτὴν, ἢ χεῖρας ἐπέβαλεν αὐτῷ, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. L. 16. §. 1. D. eod. in Legg. milit. §. 18. legitur his verbis: 'Ο διυταράτων τὴν εἰρήνην στρατιώτης κεφαλικῶς τιμωρεῖται. r) L. 1. C. I. 18. e sch. t. ad Basil. XXII. 1. cap. 53. (Fabr. T. III. p. 67. Heimb. T. II. p. 403.) exhibetur, ubi dicitur esse cap. 34. h. t. Praetermisit hunc locum Fabrotus. Argumentum I. 1. C. de desertoribus (XII. 45. in nostris 46.) traditur in sch. a. ad Basil. LX. 35. cap. 15. (Fabr. T. VII. p. 502.) his verbis: πλὴν κῆται βιβ. ββ'. τιτ. με'. διατ. α'. ὅτι τῷ λειποτάκῃ στρατιώτῃ ἐπιζελθεῖν ὀφείλει ὁ ἀρχὼν, ἐπειδὴ δημεύεται. Ad L. 2. C. eod. ex Basilicis Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 376.) laudat verba διὰ τῶν ὄπλων κρατῆσαι. Ceterum nota, L. 4. C. I. 4. quae secundum indicem Coislinianum sub hoc Basil. titulo reposita fuit, auctore Balsamone ad Phot. tit. XI. cap. 12. (apud Voellum T. II. p. 1059.) non extare in Basilicis. Puto tamen, in indice Coisl. numerum constitutionis non recte se habere, et intelligendam esse L. 18. C. I. 4. in nostris editionibus restitutam. s) L. 2. C. qui militare possunt (XII. 33. in nostris 34.) e sch. z. ad Basil. XXI. 2. cap. 2. (Fabr. T. II. p. 605. Heimb. T. II. p. 432.) ubi dicitur esse cap. 36. h. t. habet Fabr. l. 1. t) L. 5. C. eod. e Syn. p. 476. ubi est cap. 42. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 751. sq. Eadem leguntur apud Harm. I. 16. §. 4. u) L. 6. C. eod. e Syn. p. 476. ubi est cap. 43. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 752. v) L. 7. C. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 44. h. t. habet Fabr. l. 1. Eadem, exceptis verbis ἢ διάταξις περὶ τῶν αὐτῶν τῇ προλαβούσῃ φησὶν, leguntur in Syn. p. 66. sq. ubi laudantur cap. 43. et 44. h. t. Argumentum huius et praecedentis constitutionis ab Eustathio Cap. XI. §. 7. (edit. Zachar.) his traditur verbis: 'Ἐὰν δούλος στρατεύσθαι ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, μετὰ τὸ γνῶναι διεκδικεῖται ἐν τῷ λ. ἡμερῶν. εἰ γὰρ εἰδότης τοῦ δεσπότου αὐτοῦ στρατεύσθαι, ἐλευθεροῦται καὶ οὔτε πατρωνικῆ δικαίῳ ὑπόκειται. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν δούλων τῶν ἀξιωματούχων καὶ ἐπὶ τῶν ἀπελευθέρων. εἰ γὰρ ἀξίας ἢ στρατείας εἰδόντων αὐτῶν καὶ μὴ ἀντιλεγόντων τύχῳσιν, οὐκ ἐπι ὑπόκεινται πατρωνικῶ δικαίῳ, ὡς εἰ μὴ ἤδεισαν, δύνανται αὐτοὺς καταδουλοῦν. δοκοῦσι γὰρ ἀχάριστοι εἶναι.



δεσποτείας, καὶ τὸ πατρωνικὸν δίκαιον. εἰ δὲ καὶ ἀξίας ἐπέβη ὁ δοῦλος, τὰ αὐτὰ προβαίνει. ὁρῶν δὲ ἡ διάταξις αὕτη τριάκοντα ἡμέρας^{w)} ἀριθμὸν ἐπιτῶν προσελθόντων ἀξιωμαίων. εἰ δὲ ἀγνοῦντος αὐτοῦ, ἔξεστιν αὐτῷ προσελθεῖν τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ, καὶ τοῦτον εἰς τὴν ἰδίαν δεσποτείαν ἔλκειν.

[μέ.] Ἡ*) διάταξις ἑλληνικῆ ὅσα βεβαιοῖ τὴν πρώτην διάταξιν τοῦτον τοῦ τίτλου τὴν λέγουσαν, κληθέντα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δύο στρατείας ἔχειν, προστιθεῖσα, ὅτι οὐδεὶς ὀφείλει οὔτε στρατείας ἄλλας μετεῖναι, καὶ τοῖς τριβούνοις νοταρίοις ἐγκαταλέγεσθαι. ἀπαιτεῖ δὲ ὑπομνημάτων πραττομένων ἕκαστον κατατιθεσθαι, τί μᾶλλον ἐπιλέγεται τῶν στρατιῶν^{y)}, ἢ τῶν ἀξιωμαίων, ὀρίζουσα χρόνον εἰσὼ τριῶν μηνῶν μετὰ τὸ γῶναί ταύτην τὴν διάταξιν, ὥστε ἐντὸς οὗτου προσεῖναι τὸν βουλόμενον, ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει τῷ κόμητι τῶν θείων ἰδικῶν, ἐν δὲ ταῖς ἑπαρχίαις τοῖς ἄρχουσι τῶν ἑπαρχιῶν, καὶ τὴν οἰκείαν φανεροῦν προαίρεσιν. εἰ δὲ συμβαίνοι παραδρομεῖν τὸν χρόνον τοῦτον, κελύει αὐτῷ, εἰ μὲν στρατείας πολλὰς ἔχει, μίαν καὶ μόνην ἔχειν· εἰ δὲ στρατείας καὶ ἐπιστολάς τριβούνων νοταρίων, μένειν μόνον τριβούνον· εἰ δὲ στρατείας καὶ κόμητος ἀξίαν, τὴν μὲν στρατείας ἀπολλύειν, τὴν δὲ ἀξίαν τοῦ κόμητος τοῦ ὑψηλοῦ βήματος ἔχειν, μηδενὸς πραγματικοῦ τύπου παρὰ τὰ διηγορευμένα μέλλοντος ἰσχύειν. ἕαν δὲ τις στρατείας ἔχων ἄρχων ἑπαρχίας γένηται, καὶ λάβῃ θεῖον τύπον περὶ τοῦ φυλαχθῆναι αὐτῷ τὸν ἴδιον τόπον, κελύει ἡ διάταξις τοῦτον τὸν τύπον ἰσχύειν, καὶ ὁ μὲν στρατείας φυλάττεται τόπος, μηκέτι δὲ χρῆσθαι καὶ τῷ ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὡς εἰκός, προσγεομένῳ αὐτοῖς ἀξιώματι. εἰ δὲ τι τοιοῦτο ἐπιχειρῶσιν^{z)} ἐκότερον τινες ποιῶν, καὶ δύο τυχὸν στρατείας κεχρησθαι, ἐκότερον ἐκπίπτουσιν. ὁρῶν δὲ ῥόστιμον εἰκοσι λιτρῶν κατὰ τῶν παραβαινόντων, καὶ θεῖον τύπον, ὡς εἰκός, προσποριζομένων, καὶ αὐτῇ τῇ θεῖα διατάξει ἐναντιουμένων^{a)}, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων τῶν τὸν τοιοῦτον θεῖον τύπον προσδεχομένων.^{b)}

ΤΙΤΛΟΣ Β΄.

Περὶ δορυκτῆτων πεκουλίων.^{c)}

α'. Ἐάν^{d)} τὸ στρατιωτικὸν πεκούλιον τοῦ παιδὸς ἴνη παρὰ τῷ πατρὶ, μὴ διατιθεμένου αὐτοῦ μὲν, γίνεται κληρονόμος, τῶν δὲ παρὰ τοῦ παιδὸς ἠρονομηθέντων κληρονόμος γίνεται.

β'. Ἐάν^{e)} ἀδιώθετος στρατιώτης ἀποθάνῃ, τὰ

ius patronatus. Quodsi etiam dignitatem servus ac quisierit, eadem obtinent. Definit autem haec constitutio triginta dierum numerum in his, qui ad dignitatem pervenerunt. Quodsi ignorante domino factum sit, licet ei competentem adire iudicem, ac servum ad dominium suum retrahere.

XLV. Haec constitutio Graeca confirmat primum huius tituli constitutionem, qua cavetur, ne quis eodem tempore duas militias habeat, adiiciens, ne quis alias militias obeat, ac praeterea tribunis notariis adnumeretur. Exigit autem, ut apud acta quisque deponat, utrum velit dignitatem, an militiam in eamque rem statuit tempus trium mensium, intra quos, ex quo haec constitutio promulgata fuerit, adeat quisque Constantinopoli comitem sacrarum rerum privatarum, in provinciis Praesides earum, et suam voluntatem declaret. Quodsi hoc tempus praeterierit, praecipit constitutio, ut si plures habeat militias, unam tantum retineat: si militias et epistolas tribunorum notariorum, tribunus tantum maneat: si militiam et Comitum dignitatem, militiam amittat, dignitatem Comitum primi ordinis retineat, nulla pragmatica forma contra ea, quae cauta sunt, valitura. Quodsi quis militiam habens fiat Praeses provinciae, et sacram formam a Principe impetraverit de gradu suo sibi servando, iubet constitutio hanc formam valere, ut gradus quidem militiae ei servetur, nec vero is amplius dignitate ex provinciae administratione acquisita utatur. Quodsi utrumque quidam facere tentaverint, et duplici fortasse militia uti, utramque amittunt. Definit autem viginti librarum multam in eos, qui legem violaverint, aut etiam sacram formam huic sacrae constitutioni contrariam sibi acquisiverint, atque etiam in Praesides, qui eiusmodi sacram formam susceperint.

TITULUS II.

De castrensibus peculiis.¹⁾

I. Si castrense peculium filii remanserit apud patrem, filio quidem sine testamento defuncto pater non fit heres, sed eorum tamen heres fit, quibus filius heres fuit.

II. Si miles intestatus decesserit, bona eius quasi

w) Malim ἡμερῶν. x) L. 8. C. eod. e Basilicorum Codice deperdito restituit Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. t. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 343. sq.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 753. sq. y) Lege στρατιῶν. z) Malim ἐπιχειρῶσιν. a) Malim ἢ καὶ θεῖον τύπον — προσποριζομένων, ταύτη τῇ θεῖα διατάξει ἐναντιουμένων. Sic verti. b) L. 3. §. 3. de privilegiis scholarum (XII. 29. in nostris 30.) in Cuiaciana editione Eustathii de quinque mensibus §. 2. sic exhibetur: ἢ οἱ σχολάριοι κατὰ κομμάτων ἀπολειφθῶσιν, εἰσὼ εἰ μηνῶν περὶ χρημάτων οὐκ ἐνάγονται, ὡς βι. ιβ'. τν. κδ'. διατ. β'. ἢ δὲ βασιλ. βι. κζ'. τν. α'. κεφ. λη'. θε. β'. cf. edit. Zachariaei p. 162. not. 85. Ibidem de sex mensibus L. 2. C. de nuptiis (XII. 42. in nostris 43.) sic exhibetur: Ὁ στρατευόμενος καὶ μετὰ τὸ κομμάτων ἕξ μηνῶν ἀπολειφθεὶς μετὰ πέντε ἡρώπους στρατεύεται καὶ ὑποτάσσεται, ὡς βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τν. μβ'. διατ. β'. τῶν δὲ βασιλ. βι. κζ'. τν. α'. κεφ. μζ'. cf. edit. Zachariaei p. 169. not. 31. c) Sic titulus II. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Thpucitum. Hic git: καὶ ποία λέγονται στρατιωτικὰ πεκούλια, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς παρατηρήσεων καὶ τῆς διαστίξεως. Index Coislinianus hos restorum et Codicis titulos sub hoc titulo repositos enumerat: Βι. μδ'. τῶν διγ. τν. λς'. (lege ις'.) περὶ κανστρεσιῶν οὐλίων καὶ περὶ στρατιωτῶν. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τν. λ'. περὶ κανστρεσιῶν πεκουλίων πάντων τῶν ἐν τῷ παλατίῳ στρατευομένων. Βι. ιβ'. τοῦ κωδ. τν. λς'. περὶ κανστρεσιῶν πεκουλίων, καὶ τίνες ἔχουν τοῦτο δοκοῦσιν, καὶ περὶ τῶν στρατευομένων τὰ τῶν ἐπαρχῶν πραιτώρια. Continebantur ergo hoc titulo Dig. Lib. XII. tit. 17. et Cod. Lib. XII. tit. 30. et 36. (in tris 31. et 37.). d) L. 1. D. XLIX. 17. e Syn. p. 478. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 754. e) L. 2. D. eod. yn. 1. l. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. 1. l.

Basil. T. V.



πράγματα αὐτοῦ παρὰ τῆ πατρὶ αὐτοῦ μένει ὡς πεκούλιον. εἰ δὲ διάθηται, ὡς κληρονομία ἐστὶ τὸ στρατιωτικὸν πεκούλιον.

δ'. Στρατιωτικά¹⁾ εἰσιν, ὅσα συγχωροῦντος τοῦ πατρὸς ἀπαγωγή εἰς τὰ κάστρα ἦτοι φοσσάτα, καὶ ἄκοντος τοῦ πατρὸς ἔχει τὰς περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀγωγὰς· κἂν αὐτεξούσιος ἐκτήσατο, καὶ δέδωκεν αὐτὸν εἰς θεσίαν.

ε'. Οὐδὲν²⁾ τοῖς πατράσιν ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ πεκούλιον τῶν ὑπεξουσίων κεχωρισθῆται.

Στρατιωτικὸν πεκούλιον ἐστὶ τὸ δωροῦμενον ἀπὸ γονέων ἢ συγγενῶν τοῖς οὔσιν ἐν στρατείᾳ, καὶ ὅπερ αὐτὸς ὁ ὑπεξούσιος ἐν τῇ στρατείᾳ κτήσεται.

ια'. Οὐτε³⁾ μένοντος ὑπεξουσίου τοῦ στρατιώτου, οὔτε αὐτεξούσιου γινόμενον, οὔτε εἰς θεσίαν παρὰ τοῦ πατρὸς δεδομένου, δύναται ὁ πατὴρ ἀφαιρεῖσθαι τὸ στρατιωτικὸν πεκούλιον.

κα'. Ἡ⁴⁾ διάταξις δίδωσι πᾶσι τοῖς ἐν τῷ παλατίῳ στρατευομένοις δικαίον στρατιωτικοῦ πεκούλιου εἰς τὰ κτηθέντα αὐτοῖς ἐν τῷ καιρῷ τῆς στρατείας, ἢ ἀπὸ βασιλικῶν δωρεῶν, ἢ ἐξ ὧν μὴ δαπανῶσι, καὶ ἐφ' ὅσον στρατεύονται, καὶ μεθ' ὃ πληρῶσουσιν.

κγ'. Οἱ⁵⁾ ὑπεξούσιοι οὐ δύναται πωλεῖν ἢ κινεῖν 36. παρὰ γνώμην πατρὸς, εἰ μὴ μόνον τὸ στρατιωτικὸν πεκούλιον.

κδ'. Δικαίον⁶⁾ στρατιωτικοῦ πεκούλιου ἔχουσι καὶ οἱ σκηνιάριοι, καὶ οἱ ἐξέκπτωρες τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων. δοκοῦσι γὰρ τῆς πρώτης λεγεῶνος εἶναι, τῆς τῷ βασιλεῖ βοηθοῦσης.

περὶ δωροκλήτων πεκούλιων] Περί⁷⁾ καστρεῖου καὶ παγανίου πεκούλιου, καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν. Τὸ πεκούλιον ἐν τοῖς ὑπεξουσίοις ὁράται. καὶ τὰ μὲν τῶν πεκούλιων λέγεται καστρεῖα ἢ ἰδιοκτητὰ. ταῦτα δὲ εἰσιν, ὅσα ἀπὸ βόας κληρικῆ τιμῆ ἢ χαρτουλαρίῳ ὑπάρχοντι, ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ ἱερατικῷ βαθμῷ ἐπέγενοντο, καὶ δύναται οἱ παῖδες ὑπεξούσιοι ὄντες διατίθεσθαι ἐν αὐτῷ, καὶ παραπέμψαι ὡς βούλονται· εἰ μὴ ἄρα οἱ γονεῖς αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν τι δεδώκαν ἐν τῷ εἰσάγεισθαι αὐτοὺς ἐν τοῖς τοιοῦτοις βαθμοῖς, τότε γὰρ ὀφείλουσι ὑπεξούσιοι⁸⁾ τὸ ἰκανὸν ἀντιδύναται αὐτοῖς, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν διατίθεσθαι. ὅσα δὲ παρὰ τῶν γενέων τοῖς ὑπεξουσίοις ὑπηρεσίας λόγῳ καὶ χρείας ἐδόθησαν, ἢ ἐκ τῶν δωθέντων ἐπεκτήθησαν, παγανικὰ λέγονται. εἰς ταῦτα δὲ τὰ παγανικὰ πεκούλια οὐ δύναται ὁ ὑπεξούσιος διατίθεσθαι. δευτέρα δὲ διαφορὰ, ὅτι ἀναγκαῖος ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου, τὸ μὲν παγανικὸν ἀφαιρεῖσθαι δύναται πεκούλιον, τὸ δὲ ἰδιοκτητικὸν οὐδαμῶς. τρίτη διαφορὰ. ἐάν πολλῶν ὄντων παίδων πατὴρ τελευτήσῃ, συμβῆ δὲ ἕνα ἐξ αὐτῶν παγανικὸν ἔχειν πεκούλιον, καὶ ἰδιοκτητικόν, τὸ μὲν παγανικὸν κοινὸν ἐστὶ πάντων τῶν ὑπεξουσίων παίδων, τὸ δὲ ἰδιοκτητικὸν μόνου τοῦ κτησαμένου. τὰ ἀπὸ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ χειμερινῆς καὶ κανσώδους ὁδοπορίας, τοῦτέστι, τὰ ἀπὸ ταξιδίων ἐπιγινόμενα πεκούλια τοῖς ὑπεξουσίοις ἰδιοκτητὰ ἐστὶ, καὶ δύναται ἐν τούτοις διατίθεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἀπὸ συνεδρίας καὶ συνηγορίας, καὶ πάσης ἀξίας, καὶ παντὸς ἐπιτηδεύματος αὐτοῖς ἐπικτηθέντα ἰδιοκτητὰ ἐστὶν, ἃ καὶ κουάσι ἦτοι ὡσανεὶ καστρεῖα λέγονται.

f) L. 4. D. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. l. I. g) L. 10. II. D. eod. e Syn. I. I. ubi efficiunt cap. 10. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 755. h) L. 12. D. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. l. I. L. 17. §. 1. D. eod. ab Eustath. Cap. XXIV. §. 32. edit. Zachar. sic exhibetur: Ἐάν ἀδιαθέτου τελευτήσαντος ὑπεξουσίου στρατιώτου κερδήσῃ τὸ πεκούλιον αὐτοῦ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πρὸς τὸ μέτρον τοῦ πεκούλιου ἐντὸς συναπτῷ ἐνιαυτοῦ παρὰ τῶν δανειστῶν ἐνάγεται. εἰ δὲ ἐκ διαθήκης ταῦτα ἔσχη τὰ πράγματα, διηκεῶς ἐνάγεται, τοῦτέστιν εἰς τριακονταετία. In editione Cuiaciana additur: ὡς β. θ'. (lege μθ'). τῶν διγ. τ. νζ'. τῶν δὲ βασιλ. β. νζ'. τ. β'. κφ. ιζ'. i) L. un. C. de castrensi omnium palatinorum peculio (XII. 30. in nostris 31.) e Syn. p. 478. ubi est cap. 21. h. t. habet Fabr. l. I. Synopsis depravatam lectionem e Codd. mss. emendavit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 183. sq. k) L. 2. C. de castrensi peculio militum (XII. 36. in nostris 37.) restituat e Syn. p. 311. ubi dicitur esse cap. 23. h. t. Syn. negationem ante δύναντας omisit, quam Leuncl. in marg. addidit. Praetermisit hunc locum Fabrotus. l) L. 6. C. eod. e Syn. p. 478. habet Fabr. T. VI. p. 755. Eadem leguntur in Syn. p. 48. sq. Utrouque Synopsis loco est cap. 26. h. t. m) Hoc scholium, quod in Syn. edita non extat, e Codd. mss. edidit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 182. sq. ex quo habet Fabr. T. VI. p. 755. sq. n) Adde oī ante ὑπεξούσιοι.

peculium apud patrem manent. Sin testamentum fecerit, castrense peculium quasi hereditas est.

IV. Castrensia sunt, quaecunque concedente patre secum in castra sive fossata tulerit. Etiam invito patre actiones castrensis peculii nomine habet: licet id paterfamilias adquisierit et arrogandum se prae-buerit.

X. Nihil patribus ex castrensi peculio filiorum, quos in potestate habent, debetur.

Castrense peculium est, quod a parentibus vel cognatis donatur his, qui in militia agunt, quodque filius ipse familias in militia adquisiverit.

XI. Neque in potestate manenti militi, neque emancipato, neque in adoptionem a patre dato, castrense peculium pater auferre potest.

XXI. Haec constitutio dat omnibus in palatio militantibus ius castrensis peculii in iis, quae tempore militiae adquisiverunt vel ex donis Principum, vel parsimonia sua, et quamdiu militant, et postea quam militiam impleverint.

XXIII. Filiusfamilias citra patris voluntatem nec vendere nec agere potest, nisi de castrensi peculio.

XXVI. Ius castrensis peculii tam scriniarii, quam exceptores Praefecti praetorio habent. Videntur enim primae legionis esse, quae Principis adiutrix est.

1) de castrensibus peculii] De castrensi et pagano peculio, et differentia eorum. Peculium cernitur in his, qui in potestate sunt. Et peculium quidem vel castrense dicitur, vel quasi castrense. Haec vero sunt, quaecunque ex roga seu donativo clerico alicui aut chartulario, aut alii in ordine sacro constituto acquisita sunt. De eo liberi in potestate constituti testari possunt, et ad quemcunque voluerint, transmittere: nisi forte parentes eorum pro ipsis aliquid dederint, cum in eiusmodi ordine cooptarentur. Tunc enim filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari. Quaecunque vero a parentibus filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari. Quaecunque vero a parentibus filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari. Quaecunque vero a parentibus filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari. Quaecunque vero a parentibus filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari. Quaecunque vero a parentibus filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari. Quaecunque vero a parentibus filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari. Quaecunque vero a parentibus filiifamilias idoneum aliquid vicissim eis debent rependere, et de residuo testari.

I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV. XXVI. XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV. XXXV. XXXVI. XXXVII. XXXVIII. XXXIX. XL. XLI. XLII. XLIII. XLIV. XLV. XLVI. XLVII. XLVIII. XLIX. L. LI. LII. LIII. LIV. LV. LVI. LVII. LVIII. LIX. LX. LXI. LXII. LXIII. LXIV. LXV. LXVI. LXVII. LXVIII. LXIX. LXX. LXXI. LXXII. LXXIII. LXXIV. LXXV. LXXVI. LXXVII. LXXVIII. LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV. LXXXV. LXXXVI. LXXXVII. LXXXVIII. LXXXIX. XL.



TITΛΟΣ I'.

Περὶ ἀποκαταστάσεως στρατείας. °)

β'. 'ΟΡ) ἐπὶ κ'. ἔτη στρατευόμενος ἀπήλλακται ὑπαρῶν λειτουργιῶν.

δ'. 'Εάν⁹) τις ἀπόφυγος γένηται ἐν φουσάτῳ καὶ τελευτήσῃ, ἢ οὐδὲν δημεύεται.

ε'. Οὐκ¹) ἀπολύεται στρατείας ὁ στρατιώτης, εἰ μὴγε καὶ οἱ ἀρχιατροὶ κρίνουσι, διηλεκτὸς εἶναι τὸ παρενοχλοῦν αὐτῷ πάθημα, καὶ ὁ δικαστὴς συντετραπὼς ἀπολύσει αὐτόν.

ζ'. 'Εάν²) τις συμφρατριάσῃ βαρβάρους εἰς τὸ φραιδεῦσθαι Ῥωμαϊκὸν ἔδαφος, ἢ μετὰ τὸ γενέσθαι ἤν πραιδαν διέλθῃται μετ' αὐτῶν, ζωὸν καίεσθω.

ιβ'. 'Οσάκις³) ἐν ταῖς ὄχθαις λιγώνεις εἰσι, μηδὲν τῶν στρατιωτῶν σπουδαζέτω ἔρπουσθαι τὸν ποταμόν, ἢ γυμνοῦσθαι ἐπὶ τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ κατωτέρω τῶν σκηνῶν τοὺς οἰκίους ἵππους ἀπολουέτω.

TITΛΟΣ Δ'.

Περὶ ἀννόνων στρατιωτῶν καὶ τῆς ὀπτήσεως αὐτῆς, καὶ περὶ τῶν ῥογῶν αὐτῶν. °)

[ιη.] 'Η^v) διάταξις κελεύει πρότερον ἐπὶ χώρας ἀρακρατεῖσθαι τὰ εἰς στρατιώτας δαπανώμενα, καὶ

TITULUS III.

De restitutione militiae.

II. Qui viginti annis militavit, a muneribus sordidis liberatus est.

IV. Si quis fossati desertor factus decesserit bona eius publicantur.

V. Miles militia non dimittitur, nisi et archiatri perpetuum esse vitium, quod ei molestum est, iudicent, et iudex causa cognita eum absolverit.

IX. Si quis cum barbaris societatem inierit ad depraedandum solum Romanum, aut postquam facta praeda est, cum eis diviserit, vivus comburatur.

XII. Quoties ad ripam legiones consistunt, nemo militum flumen sordidare studeat, aut in oculis commilitonum nudari, sed infra tentoria suos equos abluat.

TITULUS IV.

De annona militari et excoctione eius, et de eius erogatione.

XVIII. Constitutio praecipit, ut in regionibus inprimis retineantur, quae militibus eroganda sunt, atque

o) Sic titulus III. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic addit: καὶ ποῖοι ἀπολυέντες τῆς στρατείας δύνανται τε μετέρχεισθαι ἢ μή. Index Coislinianus haec habet: *Ti. ιγ'. (in marg.) Bv. ιβ'. τοῦ κωδ. δ. (legendum videtur λέ.) διατ. ιη'. περὶ τοῦ τοὺς στρατιώτας τὴν σιτηρῆσιν μὴ ἀποδοκιμάζειν. Spectari videtur L. 18. de re militari (XII. 35. in nostris 36.). Constitutiones ex titulo Codicis laudato sub hoc repositas fuisse, probatur Synopsis. p) L. 2. C. eod. e Syn. p. 476. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 756. Eadem leguntur apud Harm. II. §. 16. nisi quod hic pro ἀπήλλακται habet ἀπέχεται. L. 3. C. eod. legitur in Legg. milit. §. 2. his verbis: *Οἱ ἐπ' ἀτιμίας οἰκιστῶν αἰτίας ἐκπεσόντες τῆς στρατείας, οὐδέμιαν τιμὴν δύνανται ἔχειν ἢ πράττειν.* Ad eandem constitutionem Cuiacius mm, ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 346.) laudat verba Basilicorum *χωρὶς τῶν ἰδικῶς ἀπηγορευμένων αὐτοῖς.* q) L. 4. C. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. l. l. Tipucitus: *καὶ περὶ τοῦ ἀποφυγόντος φουσάτῳ καὶ τελευτήσαντος, καὶ περὶ τοῦ βαγυέσαντος.* (L. 11. C. eod.) καὶ περὶ τοῦ φρατριάσαντος βαρβάρους, ἵνα πραιδανῇ Ῥωμαϊκὸν ἔδαφος. r) L. 6. C. eod. e sch. s. ad Basil. XXI. 2. cap. 2. (Fabr. T. II. p. 604. Heimb. T. II. p. 431.) dicitur esse cap. 5. h. t. huc recepi. Fabrotus T. VI. p. 756. aliam receptit huius constitutionis epitomen, quae in sch. u. eundem Basil. locum (Fabr. et Heimb. II. II.) legitur: *'Η καυσαρία οὐκ ἀπλῶς δίδεται, ἀλλὰ κατὰ διύγνωσιν τῶν ἀρχόντων, ολιγόντων τῶν ἱατρῶν περὶ τῆς αὐτοῦ ὑγείας. ὅθεν οὐ προσδέχονται πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν στρατείαν ὡς δῆθεν ὑγιαίνοντες, βιβ. ιβ'. τοῦ κωδ. τι. λέ. διατ. ε'. ἦτοι βιβ. νζ'. τιτ. γ'. κεφ. ε'. Idem Fabr. T. VI. p. 757. L. 8. C. eod. sic reddidit: 'Η καυσαρία μὴ ἐστὶν ἀτιμος, haud dubie e sch. u. ad eundem Basil. locum, ubi haec leguntur: *'Εν τῇ ἡ. διατ. τοῦ λέ. τιτ. ιβ'. βιβ. τοῦ κωδ. ἦτοι βιβ. νζ'. τιτ. γ'. κεφ. ε'. λέγει, τὴν καυσαρίαν μὴ εἶναι ἀτιμον.* Eiusdem constitutionis argumentum sch. s. laudato sic traditur: *ὅθεν ἀπαξ ἀπολυθεὶς δι' αἰτίαν ναθους ἦτοι νόσου οὐκ ἀτιμῶνται, ὡς φησι τὸ ἡ. κεφ. τοῦ τοῦ τιτ.* s) L. 9. C. eod. e Syn. p. 478. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 757. Syn. habet συμφρατριάσῃ, pro Leuncl. in marg. reposuit συμφρατριάση. t) L. 12. C. eod. e Syn. p. 476. sq. ubi est cap. 12. h. t. habet Fabr. l. l. argumentum L. 15. 16. C. eod. in Legg. milit. §. 7. sic traditur: *Οἱ στρατιῶται μὴτε γεωργίας ἀπασχολείσθωσαν, ἢ ἐμπορείας, τε πολιτικὴν φροντίδα εἰς ἑαυτοὺς λαμβανέτωσαν, ἢ τῆς στρατείας καὶ τῶν στρατιωτικῶν προνομίων ἐβάλλονται.* u) Sic Ius IV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus *περὶ ἀννόνων στρατιωτικῶν (sic) καὶ τῆς ἐπιτήσεως τῆς, καὶ περὶ τῶν ῥογῶν αὐτῶν.* Index Coislinianus numeros titulorum IV. V. VI. in marg. omisit. Enumerat Digestorum Codicis titulos sub his repositos: *Bv. ιβ'. τοῦ κωδ. τι. λζ'. περὶ στρατιωτῶν καὶ τῶν ἀννομιῶν αὐτῶν καὶ κάππων, καὶ τελευσιῶν. Bv. ιβ'. τοῦ κωδ. τι. λη'. περὶ στρατιωτῶν τὴν ὄσον βουκελλάτου. Bv. ιβ'. τοῦ κωδ. τι. μ'. περὶ μονῶν καὶ θημιῶν ἢ περὶ μιτάτων. Νεαρά ρλ'. περὶ κυρόδου στρατιωτῶν ἢ ὅλη νεαρά. Bv. ιβ'. τοῦ κωδ. τι. μα'. περὶ τοῦ μὴ ῥέχον τοὺς ξενοδόχους χρεῖαν τοῖς στρατιώταις. Bv. ιβ'. τοῦ κωδ. τι. μγ'. περὶ τηρώκων. Bv. ιβ'. τοῦ κωδ. τι. μδ'. περὶ ἐφύων ἦτοι τῶν στρατείας ἀπολυθέντων, καὶ προνομίων αὐτῶν. Bv. μδ'. τῶν διγ. τι. ιη'. περὶ βετιράνων.* Continebantur Ilo IV. tituli Codicis de erogatione militaris annonae et de excoctione et translatione militarium annonarum (XII. 37. in nostris 38. 39.). Syn. p. 477. argumentum tit. IV. sic indicat: *Τίτλος δ'. διαλαμβάνει περὶ ἀννομῶν καὶ ῥογῶν αὐτῶν, τοῦ βασιλέως ὄχρα ἀπὸ κ. μιλίων, καὶ τοῦ λαμβάνειν παρὰ τοῦ ῥογάτωρος τὴν τοῦ τελευτήσαντος γαμειτήν, καὶ τοὺς ἄδας αὐτοῦ, ὅσα αὐτῷ κερειώσθηται μίχρη τῆς αὐτοῦ τελευτήσης.* v) L. 18. et 19. C. XII. 37. in nostris 38. e Codice Basilicorum deperditio restituit Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 362—364.). Fabr. VI. p. 738—740. has constitutiones titulo 17. lib. LVI. Basil. subiecit, quod falsum esse loci Eustathii praeter indicem Coislinianum demonstrant. Nam L. 1. C. eod. quae apud Eustathium Cap. IV. §. 5. redditur his verbis: *'Οαελλουσι οἱ στραταὶ κορηγεῖσθαι ἐν ἐξπιδίτω δύο ἡμέρας βουκελλάτου, μίαν ἡμέραν ἄρτον, μίαν ἡμέραν οἶνον, ἄλλην ἡμέραν λάγδον, ἐπὶ ἡμέρας κρέας προβάτων:* in editione Cuiaciana dicitur esse them. 2. cap. 1. tit. 4. lib. LVII. Basil. (cf. edit. Zachar. p. 128. 70.) et L. 5. C. eod. quae in editione Cuiaciana sic redditur: *Οἱ ἀκτουάριοι εἰςω λ'. ἡμερῶν τὰ αὐθιμικά πιττύμα τῶν κροφῶν ὀφείλουσι παρῆχειν, ἢ οἰκοθεν ἀποπληροῦν τὸ ἀπόθετον:* ibi dicitur esse cap. 5. eiusdem tit. et lib. Basil. Cf. edit. Zachar. p. 144. not. 70. Ex L. 16. C. eod. laudat Cuiacius Comm. laud. (Opp. T. II. P. II. p. 361.) haec verba Basilicorum:**



τηνικαῦτα τὰς λοιπὰς αἰτίας τοῦ δημοσίου προβῆναι. οὐδὲ γὰρ χρὴ μόνως τὰς ἐμπομπὰς κατεπέμψαι, ἴσθαι μείσθαι δὲ τὰ στρατιωτικὰ δαπανήματα. τοῦς δὲ ὕρχοντας καὶ τὰς πόλεις, καὶ πάντα τὸν ἕτερον δημοσιεύοντα, εἴ τι παραβῆναι τῶν θεσπισθέντων, καὶ τὰ χρήματα παρέχειν οἴκοθεν τοῖς στρατιώταις, καὶ πρόστιμον ἑκάτον λιτρῶν χρυσῶν θεσπίσθαι.

[19.] Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα, ἐὰν στρατιῶται ὑπεσιῶντες μὴ ὦσιν ἐν ταῖς οἰκείαις ἀγγραφαῖς, ἀλλ' ἢ εἰς βοήθειαν ἠφορισθῆσαν προσώποις τισίν, ἢ κατὰ ἄφεσιν ἀπελύθησαν, μὴ λαμβάνειν τὰς ἀννόνας αὐτῶν τὸν ὑπομνηματοφύλακα ἐν εἶδει, διὰ τὸ μὴ φθίρεισθαι, ἀλλ' ἐν χρυσῷ διατιμωμένον τοῦ εἶδους κατὰ τὸν ὄρκον παρεχόμενον παρὰ τε τριβούνων, καὶ τῶν βικαρίων, καὶ τῶν δομesticῶν, καὶ ὑπομνηματοφύλακων, καὶ ὀπτιῶνων, οὐδὲν ἔττον καὶ μετὰ τὸν ὄρκον λογοδοτεμένων, καὶ εἴτε^{vv)} ἂν εὐρεθῆσαν ψευδόμενοι, ἐν διπλῷ καταβαλλόντων. εἰ δὲ στρατιώτης ἔξαργυροῖται βουλευθεὶς τὰς παρεχόμενας αὐτῷ ἀννόνας, λήφεται τὰ χρήματα κατὰ τὴν τράπεζαν. εἰ δὲ τὸ εἶδος λαμβάνει, λήφεται τὸ ἐν τῇ χώρᾳ χορηγούμενον κατὰ δοκιμασίαν τοῦ θεοφιλεστάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τοῦ λαμπροτάτου ἐκδίκου τῆς πόλεως. εἰ δὲ καὶ ὁ ὑπομνηματοφύλαξ ἀγοράσῃ παρὰ στρατιῶτον τὰς ἀννόνας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς λαμβάνει αὐτὰς παρὰ τοῦ συντελεστοῦ ὡς ἐκχωρηθείσας αὐτῷ, πάλιν κατὰ τὴν τράπεζαν λαμβάνει αὐτόν, εἰ μὴ παρὰ^{w)} τὸ εἶδος βούλεται ὁ συντελεστής προσαγαγεῖν. εἰ δὲ καὶ οἱ συντελεσταὶ βουλευθεῖσιν ἑκουσίως πωλῆσαι τινὰ τοῖς στρατιώταις, οὐ κωλύομεν τοῦτο γίνεσθαι, εἰ καὶ μέλλουσιν ἐκ τούτου κερδαίνειν ἔττονα ποσότητα εἰδῶν παρέχοντες αὐτοῖς παρὰ τὴν δημοσίαν τράπεζαν. μὴ ἔξῆστω δὲ τοῖς πολίταις ἐκ τούτου βλάπτειν τὸν συντελεστήν, ἵνα, ἐὰν αὐτοὶ κακῶς συμφωνήσωσιν, ἀναγκάζωσι τὸν συντελεστήν, καθὼς συνεφώνησε^{ww)}, παρασχέιν τὰ εἶδη. εὐροῦσα δὲ ἡ διάταξις, ὅτι καὶ τινες τῶν χαρτουλαρίων τῶν γενναϊοτάτων ἀριθμῶν ἢ τοῖς φοιδηράτων συνωνοῦνται ἑαυτοῖς σίτον, ἵνα τὸ μὲν δημοσίον δίδωσιν αὐτοῖς κατὰ τὴν τράπεζαν τὰ τοῦ σίτου τιμήματα, αὐτοὶ δὲ ὡς προηγορακότες εἶδη κερδαίνουσι, κελεύει ἡ διάταξις, μηδένα συντελεστήν ἄκοιντα ἀπαιτεῖσθαι παρέχειν αὐτοῖς συνωνήν. εἰ δὲ ἑκουσίως πωλῆσαι ζητήσῃ τις αὐτοῖς, μὴ ὑπερβυλνείν αὐτοῦς τὰ τιμήματα τῆς τραπέζης εἰς τὴν ποσότητα τὴν μέλλουσαν λόγω ἀννόων τοῖς στρατιώταις χορηγεῖσθαι. εἰ γὰρ ἔξωθεν ἑτέραν ποσότητα βουλευθῆν ἀγοράσαι, τότε κενώλνται πραγματεύεσθαι, ὡς καὶ πᾶς στρατιώτης. ταῦτα δὲ πάντα δέκννσι μέλλουσα γίνεσθαι ἀναψηλάφης ἀναγκάζουσα πάντα ἀνθρώπων τὸν ὀτεδήποτε ψευδόμενον σφετερισόμενον διπλάσιον καταθεῖναι, ἵνα τὸ μὲν ἀπλοῦν λάβῃ ὁ ἐκδικηθεὶς, τὸ δὲ ἕτερον ἀπλοῦν τὸ δημοσίον. πάντες δὲ οἱ στρατιῶται οἱ προσπαράμενοντες προσώποις τισίν ἐν ἔξαργυρισμῷ λαμβανέτωσαν τὰς ἰδίας ἀννόνας κατὰ τὸν ἔξαργυρισμὸν τῆς τραπέζης. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς κεφαλαιόνας, καὶ μὴ ζητεῖτωσαν τὰ εἶδη, εἰ μὴ ἐκὼν ὁ

ita reliquae causae fisci procedant. Nec enim oportet solas transmissiones urgeri, et erogationes militares negligi. Sancimus autem, ut Praesides, et civitates, et quilibet alius publica negotia gerens, si quid ex his, quae statuta sunt, violatum fuerit, et pecuniam de suo militibus solvant, et multam centum librarum auri.

XIX. Constitutio praecipit, si milites propriis angariis minime operam dent, sed vel personis quibusdam auxilii gratia fuerint deputati, vel per com meatum dimissi, ut actuarius eorum stipendia in speciebus non accipiat, ne corrumpantur, sed in auro, speciebus aestimandis iureiurando praestito a tribunis, et vicariis, et domesticis, et actuariis, et optionibus, qui nihilosciius etiam post iusiurandum praestitum rationes reddent, et si qua in re peierasse inventi fuerint, duplum solvent. Sed si miles adaevari velit annonas ipsi praebendas, pecuniam pro ratione mensae accipiet. Sin species capit, accipiet eas, quas regio parit, arbitrio religiosissimi eius loci episcopi et clarissimi defensoris civitatis. Rursus si actuarius a milite emerit annonas eius, et eas accipiat a collatore quasi sibi concessas, pro ratione mensae id accipiat, nisi malit collator species ipsas inferre. At si sua sponte collatores velint vendere quaedam militibus, id non prohibemus, etiamsi ex eo lucrum facturi sint, minorem specierum quantitatem praebentes, quam exigat ratio publicae mensae. Ne tamen capropter liceat civibus laedere collatorem, puta si ipsi perperam conventionem inierint, ne cogatur collator secundum eam conventionem species inferre. Cum autem constitutio inveniret, quosdam ex chartulariis fortissimorum numerorum vel foederatorum frumentum sibi coemere, ut fiscus ipsis pretia frumenti praestet secundum nundinationem, quae mensa continetur, ipsi autem, utpote qui species antea comparaverint, lucrentur, iubet constitutio, ne quis collator invitus eorum coemtionem parere cogatur. Sed si quis sua sponte eis vendere velit, ne excedant illi pretia mensae in quantitate ea, quae annonarum nomine militibus praebenda est. Nam si extrinsecus aliam quantitatem emere velit, tunc negotiari prohibetur, ut quivis miles. Quae omnia demonstrabit futura retractatio, qua quantum apparuerit sibi quemque vindicasse, in tantum duplum solvere cogatur, ita ut simplum accipiat actor, alterum simplum fiscus. Omnes quoque milites personis quibusdam deputati in pecunia suas annonas et capita accipiant secundum rationem mensae, nec species petant, nisi ultro collator eas solvat: eo, qui quid praedictorum temerare ausus fuerit, maximum periculum subituro, sive tribunus sit, sive vicarius, aut domesticus, aut actuarius, aut optio, aut numeri princeps, aut officialis magistri militum, si quid contra veritatem patchieri aut tractari contigerit, idque non statim denunciatum et relatum fuerit. Retractatio enim omnia, quae contra constitutionem fiunt, indicabit.

καὶ μὴ κατὰ τὴν μέχρι νῦν συνήθειαν. Argumentum L. 17. C. eod. in Paratitulis ad Coll. const. eccl. I. 2. (in Voelli et Iustelli Bibl. iur. can. vet. T. II. p. 1252.) sic redditur: Ἐὰν ἀφορισθῶσιν στρατιῶται ἐκκλησίᾳ τινὶ ἐξ ἐτέρου τόπου μετανεχθέντες, καὶ τὸ παρασχέσθαι τὰς ἀννόνας ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ διαζήμιον ποιεῖ τῷ δημοσίῳ, ἢ ἐπικαλεσαμένη τούτους ἐκκλησία τὸ διαζήμιον ἐπιγνώσκειται. Argumentum L. 19. C. eod. in iisdem Paratitulis I. 3. (apud Voellum l. I. T. II. p. 1272.) his traditur verbiis: Ὁ στρατιώτης δοκιμασίᾳ τοῦ ἐκδίκου, ἐν ᾧ μὴ παρέσιν ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, καὶ τοῦ θεοφιλοῦς τῶν τόπων ἐπισκόπου λαμβανέτω τὸ εἶδος παρὰ τοῦ συντελεστοῦ. vv) Lege εἰ τι. w) παρὰ omittendum videtur. ww) Lege συνεφώνησαν.



συντελεστής ταῦτα καταβάλοι, τοῦ παραβῆναι τίποτε τῶν προειρημένων τολμῶντος μέγιστον κίνδυνον ὑφωμένον, εἴτε τριβοῦνος, εἴτε βικάριός ἐστιν, εἴτε δομέστικος, εἴτε ὑπομηματοφύλαξ, εἴτε ὀπτίων, εἴτε πρῶτος ἀριθμοῦ, εἴτε ταξιάρχης τοῦ στρατηλάτου, ἂν συμβῆ τίποτε παρὰ τὸ ἀληθῆς γνωρισθῆναι ἢ επιχειρισθῆναι, καὶ μὴ παραχορῆμα δηλωθῆ καὶ ἀνασταλῆ. ἢ γὰρ ἀναψηλάφησις πάντα τὰ παρὰ τὴν διάταξιν γινόμενα ἀπελέγξει.

ΤΙΤΛΟΣ Ε΄.

Περὶ μονῶν καὶ ἐπιδημιῶν καὶ παρόδου στρατιωτῶν.^{x)}

β'. Ἐκάστη^{xx)} οἰκία ὀφείλουσα παρασχῆναι μιᾶτον, εἰς τρεῖς μέρη διαιρείσθω. καὶ τὸ μὲν ἐν μέρει δεσπότης ἐπιλεγέσθω εἰς ἰδίαν καταμονήν, καὶ τὸ ἄλλο ἐν, ὅποιον βούλεται, ὁ στρατιώτης λαμβανέτω, καὶ τὸ ὑπόλοιπον τρίτον τῷ δεσπότη παραχέσθω. τὴν τελετὴν δὲ ἔστωσαν τῶν μιτᾶτων τὰ παρακείμενα τῇ οἰκίᾳ παροικικῶ, εἰ μὴ ἄρα ὁ στρατιώτης ἐν τῷ ἐπιγένηται παρ' αὐτοῦ τρίτῳ μέρει οὐκ ἔχει σταῦλον. ὅτε γὰρ ὁ δεσπότης ὀφειδῆποτε αὐτῷ ὀφείλει παρέιν· ἢ εἰ μὴ ἔχει, τότε δίδτω ἀπὸ τῶν παροικικῶν· ὅδὲ πάντως οἷον αὐτὸς ὁ στρατιώτης βούλεται, ἀλλ' ἴσον ἀπαιτεῖ ὁ ἀριθμὸς ὧν ὁ στρατιώτης ἐπάγειται ὧν. ταῦτα περὶ στρατιωτῶν ἀπαιτούντων μιτᾶτα. γὰρ ἰλλούστριος ἦν, ὧτινι μιτᾶτον μέλλει εὐτρέξεσθαι, μηκέτι τὸ τρίτον τῆς οἰκίας, ἀλλὰ τὸ μισοῦ δίδωσθαι αὐτῷ· τοῦ μὲν δεσπότητος τῆς οἰκίας ἐπιλέγοντος, τοῦ δὲ ἄλλου ἐπιλεγόμενου. εἰ δὲ τις λέον μέρος τῆς οἰκίας λόγῳ μιτᾶτου λάβῃ, ὁ μὲν ἰλλούστριος λ'. χρυσοῦ λίτρας προστιμάσθω, ὁ δὲ στρατιώτης γυμνούσθω τῆς στρατείας.

δ'. Οἱ^{y)} οἰκοὶ τῶν ἀφωρισμένων ὀπλοποιῶν οἰκουδῆποτε ὄντες οὐκ ὑπόκεινται μιτᾶτοις.

η'. Οἱ^{z)} ἀρχιατροὶ τοῦ παλατιῶν καὶ τῆς Ῥώμης, καὶ τῶν γραμμάτων διδάσκαλοι ὑπὲρ τῶν ὄντως ἀγαθῶν τεχνῶν καὶ ἐλευθερίων μαθημάτων, οὐκ ἔστωσαν ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς ζωγραφικῆς διδάσκαλοι (ἐάν τις ἴσως εὐγενεὶς ὦσι) τῆς τῶν μιτᾶτων ἐπαχθείας, ὅσον ζῶσιν, ἔστωσαν ἐλεύθεροι.

θ'. Θεσιπλόμενος^{a)}, ἵνα μηδεὶς ἐν οἰκῷ δῆποτε θμῶ ἢ τύχῃ τελῶν, καὶ τὴν ἰδίαν ἐξκουσατεύων ἴαν, ἐκδικήσῃ αὐτῷ μιτᾶτον ἐν ἀλλοτριῶν οἰκῆσι διὰ τὸ προσὸν αὐτῷ προνόμιον τῆς στρατείας. ἴτο δὲ κελεύει κρατεῖν οὐ μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις. οἱ δὲ οἰστριοὶ πάντες, εἴτε ζωστοὶ εἰσιν, εἴτε ἄζωστοι,

TITULUS V.

De metatis et epidemeticis, et transitu militum.

II. Quaelibet domus, quae metatum praestare debet, in tres partes dividatur. Ac partem quidem unam dominus ad mansionem suam eligat: alteram quam volet, miles accipiat: tertia, quae restat, domino praebatur. Officinae vero adhaerentes aedibus a metatis immunes sunt, nisi forte miles in electa a se parte tertia stabulum non habeat. Tunc enim dominus ei undecunque stabulum praebere debet: aut si nullum habeat, ex adhaerentibus officinis deputet: nec tamen omnino quale miles ipse requirit, sed quale numerus animalium, quae miles secum adducit, postulat. Atque haec de militibus metata exigentibus dicta sunt. Nam si illustris est, cui metatum parandum est, ei non tertia pars domus, sed dimidia concedatur: domino quidem aedium divisionem faciente, altero vero eligente. Quodsi quis maiorem aedium partem metati praetentum occupaverit, illustris quidem triginta auri libris multetur, miles autem militia privetur.

IV. Domus deputatorum fabricensium, ubicunque sint, metatis non succiant.

VIII. Archiatri palatii et urbis Romae, et magistri literarum, pro vere necessariis artibus et liberalibus disciplinis: nec non et picturae professores (si modo ingenui sunt) a metatorum molestia, quoad vivent, liberi sunt.

IX. Sancimus, ut nemo in quolibet gradu vel conditione constitutus, domum suam excusans, metatum sibi in alienis aedibus praetextu privilegii militiae vindicet. Atque hoc obtinere iubet Imperator non Constantinopoli solum, verum etiam in omnibus provinciis. Omnes autem illustres, sive cum cingulo, sive sine cingulo sint, excusationem a metatis ne

x) Sic titulus V. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus hanc habet inscriptionem: *περὶ μονῶν καὶ μιτᾶτων καὶ ἐπιδημιῶν, καὶ παρόδου στρατιωτικῶν* (sic). Continebantur hoc titulo titulus Codicis *de metatis et epidemeticis* (XII. 40. in nostris 41.), Novella 130. et tituli Codicis *de salgamo hospitibus non praebendo* (XII. 41. in nostris 42.) *de thronibus* (XII. 43. in nostris 44.). Fabrotus T. VI. p. 759. sq. constitutiones tituli Codicis *de metatis* tit. XII. huius Basilicorum libri subiecit, auctoritate Synopseos p. 479. Sed ex indicibus titulorum saepius memoratis et Tipucito probatur, um lib. LVII. novem tantum titulis constare. Etiam Index Reginae apud fratrem Anecd. T. II. p. 244. Novellam 130. tit. 5. lib. LVII. Basil. repositam fuisse testatur. xx) L. 2. C. *de metatis* (XII. 40. in nostris 41.) e Syn. p. 479. ubi est .2. tit. XII. habet Fabr. T. VI. p. 759. sq. y) L. 4. C. *eod.* e Syn. p. 480. ubi est cap. 4. tit. XII. habet Fabr. T. VI. 60. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. lib. (Opp. T. II. P. II. p. 369.) laudat alia eiusdem Basilicorum loci ha: τὸ δὲ εἶδος πόλεως λέγεται περὶ δαμασοῦ καὶ εἰρηνοπόλεως. Harm. II. 5. §. 9. haec habet ex L. 4. et 8. C. *eod.* ha: Οἱ ὀπλοποιοὶ, ἀρχιατροὶ, γραμμάτων διδάσκαλοι, ζωγράφων παιδεύται τοῦ βάρους τῶν μετᾶτων ἐλεύθεροι διατηρήσων. Ex L. 7. C. *eod.* laudat Cuiacius l. 1. p. 370. haec Basilicorum verba: εἰς τοὺς πύργους τοῦ καινοῦ τείχους Κωνσταντινουπόλεως ἐν τοῖς ἐπιπέδοις καταμένουσιν. z) L. 8. C. *eod.* e Syn. l. 1. ubi est cap. 8. tit. XII. habet Fabr. l. 1. l. 9. C. *eod.* e Syn. l. 1. ubi est cap. 9. tit. XII. habet Fabr. T. VI. p. 761.



μη ἐχέτωσαν ἔκκουσατίωνα μιτάτων. εἰ δέ τις ζωστὸς ἀλλοῦστριος ὑπάρχων ἤτσηε παρὰ βασιλέως μὴ ὑποδέχεσθαι μιτάτων, ἀποτερηθήσεται τοῦ δοθέντος αὐτῷ προνομίου. ἐὰν δὲ ἰδιώτης ἐστί, ρ'. λίτρας παρέχει τοῖς θελοῖς θησαυροῖς.

ι'. Ἡ^{b)} διάταξις ὀρίζει τὸ μέτρον τῶν ἔκκουσατευομένων οἰκημάτων μιτάτου, καὶ λέγει, ἕνα ὃ μὲν γενόμενος ὑπατικὸς καὶ^{c)} πατρικίος γ'. οἶκους ἰδίους ἔκκουσατεύη ἀπὸ μιτάτων, ἐν ὅσῳ περιεστίν· οἱ δὲ κληρονόμοι αὐτοῦ, εἴτε παῖδες εἴησαν οἱ κληρονομοῦντες αὐτὸν, εἴτε πατὴρ, εἴτε μήτηρ, εἴτε ἔγγονοι, εἴτε ἀδελφοί, εἴτε ἀδελφαί, εἴτε γαμετή, β'. οἶκους. εἰ τις δὲ ὑπατικὸς μόνον ἐστί, δύο ἡμισυ οἶκους αὐτὸς ἔκκουσατεύη, μετὰ δὲ τελευτῆν οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ἐν ἡμισυ. τὸ δὲ αὐτὸ προνόμιον ἐχέτω καὶ ὁ μόνον γενόμενος πατρικίος. οἱ δὲ ἀπὸ ἐπάρχων καὶ οἱ στρατηλάται β'. οἶκους μόνους ἔκκουσατεύσωσιν. οἱ μέντοιγε κληρονόμοι αὐτῶν α'. οἶκον. οἱ δὲ μάγιστροι ἢ τοὶ κοιλιστῶρες ἕνα ἡμισυ οἶκον. οἱ δὲ κόμητες τῶν δομειστικῶν καὶ προτεκτόρων, καὶ παροχῶν, καὶ ἰδικῶν, καὶ ὁ προμικῆριος τῶν νοταρίων ἀνὰ ἕνα οἶκον· οἱ δὲ κληρονόμοι αὐτῶν ἡμισυ οἶκον· τοῦ δὲ ὑπολοίπου ἡμισέως τὸ τρίτον παρεχέτωσαν εἰς μιτάτον. ἐὰν δὲ ἰλλοῦστριοι ὡς μηδὲν πράξαντες, μόνον δὲ ὡς τιμημένοι, μηδένα οἶκον ἔκκουσατευέτωσαν· ὑπεξηρημένων δηλαδὴ τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν τῶν ἐν ταῖς πλατείαις, ἢ ἐν τοῖς στενορυσίοις. μηδεὶς δὲ μῆτε ἀπὸ θελοῦ γραμματος, μῆτε ἀπὸ πραγματικοῦ τύπου ἔκκουσατευέτω ἑαυτὸν ἀπὸ μιτάτων.

[ιβ'.] Ἀυτοκράτωρ^{d)} Ἰουστινιανός. Μηδεὶς ἄρχων ἐν τῷ περιουστῆν ζητείτω προφάσει ἐπιδημητικῶν, ἢ προφάσει ἀφοπλισμοῦ χρυσίου. εἰ δὲ τοῦτο ποιήσει, καὶ ἐκβάλλεται τῆς ἀρχῆς, καὶ δημύεται, καὶ ἔξοριζα διηγεκῆ ὑποβάλλεται.

TITULUS 5^o.

Περὶ τῶν ἀποστρατευομένων καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν.^{e)}

TITULUS 7^o.

Περὶ υἱῶν ταξιατῶν τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνησκόντων.^{f)}

[γ'.] Ἐάν^{g)} τις ἐν πολέμῳ τελευτήσῃ ὄψωσθῆποτε στρατευόμενος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐὰν εἷς ἐστί, ἢ πολλῶν παιδῶν ὁ μείζων παραρῆμα εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς ὑπεισερχέσθω, καὶ τὰς ἀνῶνας τὰς αὐ-

habeant. Quodsi quis illustris cingulo praeditus a Principe petierit, ne metatum sustineat, concesso sibi privilegio privabitur. Sin privatus fuerit, centum libras [auri] sacris thesauris infert.

X. Haec constitutio definit modum aedium a metatis excusandarum, et dicit, eum, qui consularis et patricius factus sit, tres domos suas a metatis excusare: heredes autem ipsius, sive filii ei succedant, sive pater, sive mater, sive nepotes, sive fratres, sive sorores, sive uxor, domos duas. Si quis autem consularis tantum sit, duas semis domos excuset: post mortem vero eius, heredes unam semis. Idem privilegium habeat et qui patricius duntaxat factus est. Praefectorii vero, nec non magistri militum duas domos tantum excusent: at ipsorum heredes unam. Magistri [officiorum] seu quaestores unam semis domum. Comites domesticorum et protectorum, et largitionum, et rerum privatarum, et primicerius notariorum, singuli domum unam: heredes autem eorum dimidiam domus partem: residuae vero partis dimidia tertiam portionem metato praebeant. Si qui vero illustres fuerint in actu nullo constituti, sed honoraria dignitate tantum praediti, nullam domum excusent: exceptis videlicet ergasteriis eorum, quae in plateis vel angiportis sunt. Nullus autem vel ex sacro rescripto, vel ex pragmatica sanctione semel a metatis excuset.

XII. Imperator Iustinianus. Ne quis Praeses, dum per provinciam oberrat, hac specie aurum exigat a provincialibus, ne illos hospitio gravet, vel ut eis habere arma concedat. Quodsi hoc fecerit, tam bona eius publicantur, quam ipse perpetuo exilio subiicitur.

TITULUS VI.

De veteranis et privilegiis eorum.

TITULUS VII.

De filiis officialium in bello defunctorum.

III. Si quis quocumque modo militans in bello moriatur, filius eius, si unus sit, vel ex multis maior natu statim in locum patris succedat, et easdem annonas accipiat, si pater usque ad biarchi gradum per-

b) L. 10. C. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 10. tit. XII. habet Fabr. T. VI. p. 761. sq. c) Syn. ἦ. Leuncl. in marg. recte emendat καὶ. d) L. 12. C. eod. e Codice Basilicorum deperditō restituit Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 372.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 762. e) Sic titulus VI. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus sic inscribit: περὶ τῶν ἀποστρατευομένων ἢ τοῦ τῆς στρατείας ἐλευθερουμένων καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν. Continebantur hoc titulo tituli Digestorum et Codicis de veteranis (Dig. lib. XLIX. tit. 18. et Cod. lib. XII. tit. 46. in nostris 47.). f) Sic titulus VII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum, qui tamen ante πολέμῳ habet articulum τῶν. Index Coislinianus haec: Τί. ζ'. (in marg.) Βί. β'. τοῦ κωδ. τῆ. μζ'. περὶ υἱῶν ταξιατῶν τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῶντων. Continebatur ergo hoc titulo titulus Codicis de filiis officialium militarium, qui in bello moriuntur (XII. 47. in nostris 48.). Syn. p. 477. argumentum huius tituli sic indicat: Τίτλος ζ'. φησὶ περὶ τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνησκόντων, καὶ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ τελευτῶντος στρατιώτου ὁ μείζων παραρῆμα ὑπεισερχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰς αὐτὰς ἀνῶνας λαμβάνει μέχρι βιάρχου. Inde ab ὁ υἱὸς eadem habet Harm. I. 16. §. 12. g) L. 3. C. eod. e Codice Basil. deperditō restituit Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Iust. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 378.) ex quo habet Fabr. T. VI. p. 758.



τάς λαμβανέτω, εἰ μέχρι βιάρχου ἦν ὁ πατήρ. εἰ δὲ κενώτερος ἦν τοῦ βιάρχου^{h)}, βιάρχον μόνον γίνεσθαι τὸν πατέρα. πρόδηλον γάρ, ὅτι ὁ μελλῶν ταύτην ἔχων ἦν παραμυθίαν φροντίζει καὶ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν.

TITULOS Η΄.

Περὶ στρατιωτῶν καὶ βοηθῶν αὐτῶν, καὶ προνομίῶν αὐτῶν.ⁱ⁾

TITULOS Θ΄.

Περὶ ὀπλῶν καὶ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ συγχωρεῖσθαι ὄπλα ποιεῖν καὶ παρὰ ἰδιωτῶν ἀγοράζεσθαι.^{k)}

α΄. Κελεύομεν^{l)}, τὸ τῆς ὀπλοποιίας ἔργον μηδένα μὲν ἰδιώτην ἐργάζεσθαι, μόνους δὲ ἐκείνους τὰ ὄπλα κατασκευάζειν, τοὺς ἐν ταῖς δημοσίαις καταλεγομένους ὀπλοποιίας· τοὺς δὲ ἐργαζομένους τὰ ὄπλα ἠδὲν πιπράσκειν ἰδιώτη. ἀλλ’ οὐδὲ τοὺς ἐν τοῖς ἀριθμοῖς καταλεγόμενους, οὓς ὀπλοποιούς καὶ διπολίτους καλοῦσι, τοὺς παρὰ τοῦ δημοσίου κομιζόμενους σιτήσεις, συγχωροῦμεν ἐργάζεσθαι, ἢ τι πιπράσκειν ὄπλα, ἀλλὰ μόνον ἐπιμελεῖσθαι τῶν ὀπλῶν στρατιωτῶν τῶν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς καταλεγόμενων, ἐν οἷς στρατεύονται.

h) Post βιάρχου Cuiacius in versione addit, *veluti ducenarii aut centenarii*, quibus quae respondent, in textu non continentur. i) Sic titulus VIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic tamen illud *plex αὐτῶν* omittit. Syn. p. 477. argumentum huius tituli sic indicat: *Τίτλος η΄. φησὶ τοῦ μὴ τινα στρατιωτῶν ἢ φοιτητῶν τῶν ἰδιωτικαῖς χρεῖαις ἀπασχολεῖσθαι*. Index Coislinianus ea, quae hoc titulo continentur, sic indicat: *Νεαρά ριζ. (in marg.) περὶ στρατιωτῶν ἰδιωτικῶν προσκαρτερούντων ἢ ὅλη νεαρά. Β. β. τοῦ κωδ. τι. νδ΄. περὶ πληρωμάτων στρατιωτῶν*. Continebantur ergo hoc titulo Novella 116. quam et Index Reginae apud fratrem Anecd. T. II. p. 243. cap. 1. lib. LVII. Basil. esse dicit: et constitutiones tituli Codicis *de apparitoribus magistrorum militum* (XII. 54. in nostris 55.) *meter const. 2.* quae reposita est tit. 17. lib. LVI. cap. 30. k) Sic titulus IX. inscribitur apud Tipucitum. Syn. p. 479. ita inscribit: *Περὶ ὀπλῶν καὶ ὀπλοποιῶν, καὶ τοῦ μηδένα τῶν ἰδιωτῶν ἐργάζεσθαι, ἢ ἀγοράζειν, ἢ ἐπιφέρεισθαι, ἢ ἔχειν ὄπλα*. Index titulorum Codicis 1357. praemissus hunc titulum non continet. Index Coislinianus sic: *Τί. θ΄. (in marg.) Νεαρά π. ε. ἰ. ὀπλῶν ἢ ὅλη νεαρά*. Continebatur hoc titulo Novella 85. ut praeterea apparet e Syn. l. l. et ex Indice Reginae apud fratrem Anecd. T. II. p. 241. ubi dicitur esse cap. 1. tit. 9. lib. LVII. Basil. l) Nov. 85. cap. 1. e Syn. l. l. ubi est cap. 1. h. t. et Fabr. T. VI. p. 759.

venerit. Quodsi altiore obtinuerit, filius eius fiat tantummodo biarchus. Manifestum enim est, maiorem natu, qui hoc solatium accipit, etiam fratrum suorum curam habiturum.

TITULUS VIII.

De militibus et adiutoribus eorum, et eorum privilegiis.

TITULUS IX.

De armis eorumque confectione, et ne liceat arma facere et privatis ea emere.

I. Iubemus, ne quis privatus armorum fabricandorum opus exerceat: sed ut illi soli, qui publicis in fabricis alleguntur, arma conficiant: nec qui arma conficiunt, ea privato cuidam vendant. Quin nec iis, qui recensentur in numeris, et fabricenses ac deputati vocantur, et annonas accipiunt e publico, concedimus alicui arma vel fabricari, vel vendere, sed arma duntaxat eorum curare militum, qui recensentur in iis numeris, in quibus ipsi militant.



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBLION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΩΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LVIII.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ δουλειῶν.^{m)}

1. α'. Τῶνⁿ⁾ δουλειῶν αἱ μὲν εἰσι προσώπων, ὡς
III. 1. χρῆσις μόνη καὶ χρῆσις καρπῶν· αἱ δὲ πραγμάτων,
ὡς αἱ τῶν πολιτικῶν καὶ ἀγροικικῶν τόπων καὶ οἰκῶν.
2. β'. Ὁ εἷς τῶν δεσποτῶν οὐ δύναται δουλείαν
eod. ἐπιθεῖναι τῷ κοινῷ οἴκῳ.
3. γ'. Αἱ μὲν ἐν τῷ ἐδάφει, αἱ δὲ ἐν τῷ κτίσματι
eod. συνίστανται.
4. pr. ιδ'. Αἱ^{o)} δουλείαι ἀγροικικαὶ ἀσώματοι εἰσι, καὶ
eod. διὰ τοῦτο οὐ δεσπόζονται διὰ χρήσεως, καὶ ὅτι οὐδεὶς
αὐτὰς ἀδικόπως δύναται νέμεισθαι.
§. 1. ιε'. Οὐ^{p)} συνίσταται δουλεία ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τι·
eod. οἷον ἵνα δένδρα ἐκκόψῃς, ἢ τόπον ἐπιτεροπῆ ποιήσῃς·
ἀλλ' ἵνα μὴ ποιήσῃς τι, ἢ ἵνα ἀνάσχη γενέσθαι.

TITULUS I

De servitutibus.

- I. Servitutes aliae personarum sunt, ut nudus
usus et ususfructus: aliae rerum, ut urbanorum et
rusticorum praediorum aediumque servitutes.
II. Unus ex dominis communibus aedibus servi-
tutem imponere non potest.
III. (Servitutum) aliae in solo, aliae in aedificiis
consistunt.
XIV. Servitutes rusticae incorporales sunt, et ideo
usu non capiuntur, et propterea, quod nullus eas
citra interruptionem possidere possit.
XVI. Servitus non ad hoc consistit, ut quis ali-
quid faciat: puta ut arbores excidas, aut locum amoe-
num reddas: sed ne facias aliquid, aut ut fieri patiaris.

^{m)} Sic titulus I. inscribitur in omnibus. ⁿ⁾ L. 1. D. VIII. 1. e Syn. p. 481. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 764. Eadem habet Tipucitus, qui τῶν δουλειῶν omittit, et ὅτι praesigat. L. 2. D. eod. ab Harm. II. 4. §. 58. ex quo hausit Fabr. l. 1. sic exhibetur: Δουλείαν ἐπιθεῖναι τοῖς ἐπικολοῦσι οἰκήμασιν ὃ εἷς τῶν κοινῶν παρὰ γνώμην τοῦ ἐτέρου οὐ δύναται. Eadem leguntur in Matthaei Mon. Synt. alphab. canon. lit. K. cap. 4. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 148.) L. 2. 3. edidit Witte e Cod. Vindob. iur. gr. III. L. 2. quos locos in textum recepi, cum Tipucitus eadem habeat. Tipucitus: καὶ ὅτι αἱ μὲν ἐν τῷ ἐδάφει, αἱ δὲ ἐν τῷ κτίσματι συνίστανται. L. 4. 5. pr. 7—13. D. eod. apud Tipucitum traduntur his verbis: Καὶ ὅτι δουλείαι οὐ συνίστανται ἀπὸ ἡμέρας ἢ ὑπὸ ἡμέραν, οὔτε ὑπὸ αἴρειαν, ἢ ἕως ἡμέρας αἰρέσεως, τούτεστιν, ἕως οὐ θέλω· παραγραφῆ δὲ ἀντιτίθεται αὐτῷ ἐκδικούντι παρὰ τὰ συνειδογμένα τὴν δουλείαν. (L. 4. pr.) Καὶ τὸν τρόπον ἐπιθεῖναι τῇ δουλείᾳ δυνατόν. καὶ ἀνάγνωθι τὸ παράδειγμα. (L. 4. §. 1.) Καὶ περὶ πλατείας καὶ μίσης ὁδοῦ καὶ στενωτέρας καὶ ὑδραγωγίου δουλείας. (L. 5.) Καὶ ὅτι τὸ δίκαιον τοῦ ὑποβάλλειν ὑπόνομον, τούτεστιν, κανάλην, δουλεία ἐστίν. (L. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐπὶ ποιοῖς οὐ συνίσταται δουλεία, τούτεστιν, ἐπὶ τῷ λαμβάνειν ὄψωρον καὶ τοῖς λοιποῖς. (L. 8. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ μέρος τοῦ δουλεύοντος ἀγροῦ κτήσεται ὃ δουλεύοντος, ἢ τὸ ἔμπαιον. (L. 8. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἀπλῶς πλατεία ὁδὸς μοι παραχωρηθῆ ἢ ληγατευθῆ, τί γίνεται, καὶ διὰ ποίου τόπου παρέρχομαι ἢ μὴ. καὶ ὅτι ἅπασι παρελθόντων οὐ δύναται τὸν τρόπον ἀμείβειν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ὄχου. (L. 9.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ στενὴ ὁδὸς παραχωρηθῆ μοι. (L. 10.) Καὶ ὅτι ὃ μρικὸς δεσπότης δουλείαν οὐ δύναται κτήσασθαι. καὶ ἀνάγνωθι τὸ παράδειγμα. ἐπιτύθη εὐρήσεις καὶ θίμα τῆς ἀρχῆς μὴ δυνάμενον συστήναι. (L. 11.) Καὶ ὅτι τῷ ἀγρῷ τῆς πόλεως διὰ δούλου αὐτῆς προσπορίζεται δουλεία. (L. 12.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ διὰ στενοῦ τόπου παραχωρηθῆ ὁδὸς, ὡς μὴ δύνασθαι παρελθεῖν ὑποζύγιον. (L. 13.) ο) L. 14. pr. D. eod. e Syn. p. 481. ubi est cap. 14. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 764. Tipucitus hoc et §. 1. L. 14. sic exhibet: Καὶ ὅτι αἱ δουλείαι, διότι ἀσώματοι εἰσι, διὰ τοῦτο οὐ δεσπόζονται διὰ χρήσεως, καὶ οὐδεὶς αὐτὰς ἀδικόπως δύναται νέμεισθαι. Καὶ περὶ δουλείας τοῦ ἀπίναι εἰς τάφον. L. 14. §. 2. a Photio lit. II. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 870.) sic exhibetur: Ἰεροῦ τόπου παρεντιθεμένου, καὶ ἢ δι' αὐτοῦ πάροδος εἰς ἰδιωτικὸν ἐμποδίζεται. δουλεία γὰρ οὐ συνίσταται διὰ τοῦτου (adde τοῦ) τόπου. Balsamo (ibid. p. 872.) dicit, them. ult. cap. 14. tit. 1. lib. LVIII. Basil. similia habere. Mendosa sunt, quae leguntur in Coll. const. eccl. lib. II. (apud Voellum T. II. p. 1303.) Tipucitus haec habet: Καὶ ὅτι τόπον ἢ ὁδοῦ δημοσίας παρεντιθεμένης ἢ δουλεία τῆς ὁδοῦ συνίσταται, οὐ μὴ τὸ ὑδραγωγίου. καὶ περὶ ἱεροῦ ἢ τοῦ εἰς ταφὴν παρεντιθεμένου, πῶς καὶ τὸ μονοπάτιον ἐμποδίζεται. p) L. 15. §. 1. D. eod. e Syn. p. 481. sq. ubi est cap. 16. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 765. Eadem leguntur apud Tipucitum. Idem L. 15. pr. 16—18. D. eod. sic exhibet: Καὶ ὅτι, εἰ μηδὲν διαφέρει, οὐ συνίσταται δουλεία. καὶ ἀνάγνωθι τὸ παράδειγμα. (L. 15. pr.) Καὶ ὅτι ὃ εἷς ἐνίχυρον ἔχων ἀγρόν, ἢ εἰς ἐμφύτευσιν, κινεῖ ἀγωγὴν καὶ περὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς δουλείας αὐτοῦ. (L. 16.) Καὶ ὅτι τῆς πλατείας ὁδοῦ καὶ τοῦ μονοπάτου (malim μονοπατίου) καὶ τῆς παροδοῦ, καὶ τοῦ ὑδραγωγίου μέρος εἰς ἐνοχὴν οὐ παταφύεται· ἢ γὰρ χρήσις αὐτῶν ἀδαιρέτος ἐστίν. καὶ ἀνάγνωθι παράδειγμα. (L. 17.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰν δουλεία συνοχεθῆ (lege συγχυθῆ) διὰ τῆς ὑπερσελεύσεως τῆς κληρονομίας. (L. 18.)



ιζ. Τῷ⁹) πωλοῦντι ἀγρὸν ἐφέται δουλείαν αὐτῷ φθεῖναι, κἂν μὴ χρησιμὴ αὐτῷ, ὡς τὸ ἔλκειν ὕδωρ. δυνάμεθα γὰρ ἔχειν τινὰ καὶ μὴ ὄντα χρειώδη.

TITLOS B'.

Περὶ δουλειῶν πολιτικῶν κτημάτων.⁷)

α'. Τόπου⁸) ἢ ὁδοῦ δημοσίας παρεντιθεμένης ἐκ ἐμποδίζεται ἢ δουλεία τοῦ μονοπατίου ἢ τῆς ἀρόδου, ἢ τοῦ ὑψοῦν. ἢ δὲ τοῦ ἐμβάλλειν δοκόν, ἐξώστην ποιεῖν, ἢ ἐπιπέμπειν ὕδωρ, ἢ σταλαγμὸν ὁράμων, ἐμποδίζεται. δεῖ γὰρ ἐλεύθερον εἶναι τὸν εὐκρίμενον ἀέρα τῶ δημοσίῳ.

β'. Αἰ⁹) πολιτικαὶ δουλείαι εἰσι, τὸ ὑψῶσαι ἢ ὑψῶσαι, ἐπιπέμπειν σταλαγμὸν καράμων τῷ γείνι, ἢ μὴ ἐπιπέμπειν, καὶ τὸ ἐμβαλεῖν ξύλα τῷ ἴχῳ τοῦ γείτονος, καὶ τὸ ποιῆσαι σωλάριον ἢ βαίρειον, καὶ τὰ ὅμοια.

Καὶ τὸ μὴ ἐμποδίσαι τῇ ἀπόψει.
 γ'. Αὐταῖ¹⁰) αἱ δουλείαι, ὡς ἀγροικικαί, δὴλῶ ὄνῳ φθεῖρονται. διαφέρει δέ, ὅτι αἱ πολιτικαὶ τῆ δημοσίᾳ ἄλλως οὐκ ἀπόλλυνται, εἰ μὴ καὶ ὁ δουλειῶν κτήσεται ἐλευθερίαν· οἷον ἐὰν χρεωτῆς δουλείαν μὴ ὑψοῦν καὶ ἐμποδίσαι τῷ φωτὶ μου, γὰρ φράξω ἢ καταλύσω τὰς θυρίδας μου, οὐκ ἄλλῳ τὸ δίκαιόν μου, εἰ μὴ καὶ σὺ κατὰ τὸν αὐτὸν ὄνον ἔσῃς ὑψωθέντα τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐὰν ἔχω δικαίον ἐμβαλεῖν τὴν δοκὸν εἰς τὸν σὸν τοῖχον, ἐὰν ἄλλῳ τὴν δοκὸν, οὐκ ἄλλῳ τὸ δίκαιον, εἰ μὴ ἄλλῃ τὴν ὁπήν, καὶ σῆς αὐτὴν οὕτως ἐπὶ τὸν ἰσμένον χρόνον.

[γ.] Οὐχ¹¹) ὡςπερ δὲ τὸ κτίσαι με περιποιεῖ μοι θυερίαν, οὕτω καὶ ἐὰν δένδρον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἢ παντός ἔσῃ ἰσμένον. οὐ γὰρ ἔστιν, ὡς τοῖς ἀκίνητος.

η'. Οὐ¹²) δύναται τὸν κοινὸν τοῖχον ὁ εἰς τῶν γειτῶνων καταλύειν ἢ ἀνανεοῦν.

XVII. Vendenti fundum permittitur illi servi tutem imponere, licet ei non sit utilis, velut aquam ducere. Quaedam enim habere possumus, quamvi utilia non sint.

TITULUS II.

De servitutibus praediorum urbanorum.

I. Si locus aut via publica intercedat, servitus itineris, aut actus, aut altius tollendi non impeditur. At servitus tigni immittendi, vel protectum faciendi vel avertendi aquam, vel tecti stillicidium, impeditur. Nam liber esse debet aer, qui superpositus est loco publico.

II. Urbanae servitutes sunt, altius tollere, vel non extollere, avertere stillicidium tectorum in vicinum versus, vel non avertere, immittere tigna in parietem vicini, facere solarium aut basternium, et similia.

Item prospectui non officere.

VI. Hae servitutes, ut rusticae, certo tempore pereunt. Hoc autem interest, quod urbanae non utendo aliter non pereunt, nisi qui servit, libertatem usucipiat: veluti si debeas mihi servitutem altius non tollendi meisve luminibus officendi, et ego fenestras meas obstruxero vel oclusero, ius meum non amitto, nisi tu quoque per idem tempus aedes tuas altius sublatas habueris. Item si ius habeam tignum immittendi in parietem tuum, si ego tignum exemero, ius non amitto, nisi tu foramen obturaveris, et per constitutum tempus ita habueris.

VII. Non autem sicut aedificando libertatem acquiri, ita etiam si arborem eodem loco semper stantem habuero. Nam ea non est, veluti paries, immobilis.

VIII. Parietem communem alteruter sociorum demoliri vel reficere non potest.

7) L. 19. D. eod. e Syn. p. 482. ubi est cap. 17. h. t. habet Fabr. l. 1. Syn. habet ὡςτε ἔλκειν, pro quo Leuncl. in marg. addat ὡς τὸ ἔλκειν. Eadem leguntur apud Tipucitum praemissa voce ὡτε, qui etiam habet ὡςτε. Idem L. 20. D. eod. sic habet: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τις πωλήσῃ δουλείαν, πῶς οὐ δύναται σχολάζουσαν παραδοῦναι νομίην, καὶ τί δεῖ αὐτὸν ποιεῖν. Sic titulus II. inscribitur in omnibus, praeter indicem Coislinianum, qui habet haec: Τῷ β. (in marg.) Βι. η. τῶν διγ. β. περὶ δουλειῶν πολιτικῶν κτημάτων ἡτοι τῶν ἐν οἰκίμασι. 8) L. 1. pr. D. VIII. 2. e Syn. p. 485. ubi est cap. 1. h. t. habet T. VI. p. 765. Eadem leguntur apud Tipucitum, qui tamen pro δοκὸν habet ὁδόν, et in fine post δημοσίῳ addit τόπω. 9) L. 1. §. 1. sic exhibet: Καὶ ὅτι ὁ δεσποτιαν, οὐ μὴν ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων, περὶ τῶν δουλειῶν ἐνάγεται. 10) L. 2. §. 3. eod. e Syn. p. 482. ubi efficiunt cap. 2. h. t. habet Fabr. l. 1. Tipucitus haec usque ad L. 5. sic exhibet: Καὶ περὶ τοῦ, εἰσι πολιτικαὶ δουλείαι. φησὶ τὸ ὑψῶσαι ἢ μὴ, καὶ τὰ λοιπά, ἢ καὶ ἀνάγνωθι. (L. 2. §. 3.) Καὶ ὅτι, ὅταν παραχωρῶ σοι εἰαν φωτός, ἀδειῶν σοι δίδωμι τὰ φῶτά μου εἰσδέχεσθαι. καὶ ὅτι, ἤνικα δουλείαν τοῦ μὴ ἐμποδίσαι με τῷ φωτὶ τοῦ γείτονος, ποιεῖ με ὑψοῦν τὸν οἶκόν μου, καὶ διὰ τούτου σκοπιεῖν (lege σκοτίζειν) τὰ τοῦ γείτονος. (L. 4.) Καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν οἰκῶν ὁ μὴ οὐρανῶν οὐ βούλεται, κἂν ἀντιλέγει (adde μὴ ante ἀντιλέγει). καὶ ἀνάγνωθι παράδειγμα περὶ ἑπταετούς καὶ ἰσμένον. 11) L. 6. D. eod. e Syn. p. 482. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 765. sq. Adde αἰ ante ἀγροικικαί. Tipucitus ita: Καὶ ὅτι αὐταὶ αἱ δουλείαι, ὡς αἱ ἀγροικικαί, δὴλῶ χρόνῳ φθεῖρονται. διαφέρει δέ, καὶ ἀνάγνωθι τὰ παραδείγματα. φησὶ γὰρ· ἐὰν χρεωτῆς μοι δουλείαν μὴ ὑψοῦν καὶ ἐμποδίσαι τῷ φωτὶ μου, γὰρ φράξω ἢ καταλύσω τὰς θυρίδας καὶ ἐὰν ἔχω δικαίον ἐμβαλεῖν τὴν δοκὸν εἰς τὸν σὸν τοῖχον, ἐὰν ἄλλῳ τὴν δοκὸν, πῶς οὐκ ἄλλῳ τὸ δίκαιον, εἰ μὴ εἰς τὴν ὁπήν, καὶ σῆς αὐτὴν οὕτως ἐπὶ τὸν ἰσμένον χρόνον. Plura habet Harm. II. 4. §. 122. 123. ex Prochir. XXXVIII. cap. 31. 32. quae longiora sunt, quam ut huc transcribam. 12) L. 7. D. eod. e Syn. l. 1. ubi cum L. 6. efficit 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 766. Syn. habet κτήσαι, Tipucitus autem, apud quem eadem leguntur, unice veram nomen κτίσαι, quam recepi. Numerum capituli emendavi, cum L. 8. in Syn. p. 486. sit cap. 8. h. t. 13) L. 8. D. eod. n. p. 486. ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. l. 1. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 41. init. Tipucitus: καὶ περὶ τοῦ τοῖχου, καὶ ὅτι οὐ δύναται ὁ κοινῶν τῶν κοινῶν τοῖχον ἀνανεοῦν ἢ καταλύειν. In Prochir. tit. XXXVIII. cap. 11. leguntur: Τὸν ἐπίκοινον τοῖχον οὐδέτερος τῶν κοινῶν δύναται καταλύειν ἢ ἀνανεοῦν παρὰ γνώμην τοῦ κοινῶν, ἢ οὐκ ἔστι μόνος δεσπότης. L. 8. cum L. 2. D. VIII. 1. iunctam exhibet Matthaeus Mon. Synt. alphab. can. lit. K. cap. 3. Severegii Synod. T. II. P. II. p. 148.) verbis Prochiri. L. 9. D. eod. legitur in Prochir. l. 1. cap. 12. et apud Harm. II. 4. his verbis: Ἀπὸ γυμνοῦ τόπου οὐκ ἔστι κάλυψαι τὸ ὑψοῦν. Tipucitus eam sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ μὴ ὑψῶσαι σκοτίσῃ τὸν γείτονα οἶκον, οὐκ ἐνάγεται. Ex L. 10. D. eod. Cuiacius Obs. lib. XI. cap. 11. laudat haec verba: τὸ αὐτὸ ἔστι, κἂν τοῦ ἄλλου οἴκου τὴν χρῆσιν ἐτίρω ἐληγάτευσαι. Tipucitus eandem sic reddit: Καὶ τοῦ, ἐὰν ἔχω δύο οἴκους λεγατέυσω τὸν ἕνα, πῶς δύναται ὁ κληρονόμος μου τὸν ἕτερον ὑψοῦν καὶ σκοτίσῃ τὰ φῶτα. ἴτό, κἂν τοῦ ἄλλου οἴκου τὴν χρῆσιν ἐτίρω ἐληγάτευσαι. καὶ περὶ ἀντλήσεως ὕδατος.

asil. T. V.



pr. α'. Ο*) ποιῶν τι πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος,
II. 2. τὸ εἶδος καὶ τὴν κατάστασιν τὴν ἀρχαίαν φυλάττειν
ὀφείλει.
12. β'. ΟΥ) δουλείαν ἐπιθεῖς τοῦ μὴ ὑψῶσαι, δύ-
eod. νάται δένδρον ἔχειν ὑπὲρ τὸ ὕψος. εἰ μὲντοι ἀπό-
ψεως συνέστη δουλεία, καὶ ἐμποδίζουσι τὰ δένδρα,
οὐ δύναται.

pr. γ'. Οὐκ*) ἔξεστι τῷ κοινῶν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ
eod. ποιοῦντι βαλανεῖον τοὺς καπνούχους ἐπιθεῖναι τῷ
κοινῶ τοίχῳ, ἢ τοίχον ἴδιον.

§. 1. Μαρμαροῦν δὲ καὶ γράφειν τὸν κοινὸν τοίχον
ἔξεστι. καὶ ἐὰν ὁ γείτων καταφέρων τὸν οἶκον, ἐπε-
ρωτηθῇ τὴν προσδοκωμένην ζημίαν, οὐκ ἀποτιμῶνται
πλεῖον τὰ ἐπιτερεπῆ, ἢ αἱ μαρμαρώσεις.

pr. δ'. Σωλήνας^a) ἐνοῦν τῷ κοινῶ τοίχῳ οὐκ ἐφεῖ-
eod. ται. βαλανεῖον μὲντοι πλησίον τοῦ κοινῶ τοίχου ἔχειν
οὐ κεκώλυται, κἂν ὑγρασίαν δέχεται· εἰ μὴ ἕρα διὰ
τῆς συνεχοῦς ὑγρασίας βλάπτεται. ἔξεστι γὰρ καὶ ἐν
τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἔχειν ὕδωρ.

§. 1. Καμάραν ἀπὸ βησάλων ἔξεστιν ἔχειν πλησίον
τοῦ κοινῶ τοίχου, ἐὰν οὕτως ἐσκευάσθῃ, ὥστε καὶ
τοῦ τοίχου καθαιρουμένου ἴστασθαι, καὶ τῇ ἀνα-
νώσει αὐτοῦ μὴ ἐμποδίζεν.

§. 2. Σκάλαν ἐπιθεῖναι τῷ κοινῶ τοίχῳ δύναται. ἀπο-
κινεῖσθαι γὰρ δύναται.

pr. κ'. Αἰ^b) τῶν οἴκων δουλεῖται διὰ τῆς νομῆς
eod. κατέχονται, καὶ ἡ συνήθεια τῷ χρωμένῳ φυλάττεται.

§. 3. Οὐκ^c) ἔξεστι τῷ δουλεύοντι κτίζειν, ἐνθα πί-
πτειν ὁ σταλαγμὸς ἤρξατο τῶν κεράμων.

§. 5. Καὶ ὑψοῦν δύναται ὁ σταλαγμὸν ἔχων, οὐ μὴν
καὶ χθαμαλωτέρον τὸν οἶκον ποιεῖν· καὶ ἀποβαίνειν
εἰς τὰ ἴδια, οὐ μὴν προβαίνειν εἰς ἕτερον τόπον τοῦ
δουλεύοντος. γενικῶς γὰρ κρείττονα τὴν αἴρειν δύ-
νάται ποιεῖν τοῦ δουλεύοντος, οὐ μὴν χείρονα, εἰ

XI. Qui aliquid in damnum vicini facit, formam
ac statum antiquum custodire debet.

XII. Qui servitutum altius non tollendi imposuit,
supra eam altitudinem arborem habere potest. At si
de prospectu constituta servitus est, et arbores eum
impediunt, eas habere non potest.

XIII. Non licet socio balineum domi suae facienti,
tubulos fumarios parieti communi, vel parietem suum
imponere.

Verum incrustare parietem communem, et in eo
picturas facere licet. Quodsi vicinus domum demo-
liens de damno infecto promiserit, voluptaria vel in-
crustationes pluris non aestimantur.

XIX. Fistulas parieti communi iungere non licet.
At balineum iuxta parietem communem habere non
est prohibitum, quamvis humorem [paries] capiat: nisi
forte per humorem assiduum ei noceatur. Nam et
in aedibus propriis aquam habere licet.

Cameram ex laterculis iuxta communem parietem
habere licet, siquidem ita facta sit, ut etiam sublato
pariete consistat, et refectioem eius non impediat.

Scalam imponere parieti communi possum. Quippe
removeri potest.

XX. Servitutes aedium possessione retinentur, et
consuetudo utenti servatur.

Non licet ei, qui servitutum debet, ibi aedificare,
ubi stillicidium cassitare de tecto coepit.

Et altius tollere potest, qui stillicidium habet,
non humiliorem domum facere: itemque retro sua
versus cedere, non in alium locum eius, qui servit,
progredi. Nam generaliter meliorem servientis con-
ditionem facere, non deteriore, potest, nisi contra-

x) L. 11, pr. D. eod. e Syn. l. i. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. l. i. In Prochir. tit. XXXVIII. cap. 13. et apud Harm. II. 4. §. 61. haec leguntur: 'Εὰν τὸν περὶ οἶκον ἀνανεῶν βούληται ὑψῶσαι καὶ ἐμποδίσαι τοῖς τοῦ γείτονος φασί, ἢ ἕτερον τι ποιῆσαι ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος, ἀναγκάζεται καὶ τὸν τύπον, καὶ τὴν κατάστασιν τῶν πρώην οἰκημάτων, καὶ τὸ παλαιὸν σχῆμα φυλάττειν. Tipucitus ita: Καὶ περὶ τοῦ ποιοῦντος τι πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος. (L. 11. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μὴ ἐνόησεν, ὥς ἐπου δεῖ σε ὑψῶσαι. y) L. 12. D. eod. e Syn. l. i. ubi est cap. 12. h. t. habet Fabr. l. i. Eadem leguntur apud Tipucitum, praemissis verbis καὶ ὅτι. z) L. 13. D. eod. tota e Syn. l. i. ubi est cap. 13. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 767. L. 13. pr. legitur in Prochir. tit. XXXVIII. cap. 17. et apud Harm. II. 4. §. 70. his verbis: Οὕτε φοῖνον, οὕτε ἐστλιν ἐν τῷ ἐπικοινῶ τοίχῳ δύναται τις ποιεῖν, ἐν ᾧ τὸν ἐπικοινῶ τοίχον τὸ πῦρ καταβλάπτει. L. 13. apud Tipucitum sic redditur: Καὶ τίνα ἔξεστι τῷ κοινῶν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν, ὅλον εἰ βαλανεῖον ποιῆ. L. 15—18. D. eod. a Tipucito sic exhibentur: Καὶ ὅτι ἡ τῆς ἀπόψεως δουλεία πλατυτέρα ἐστὶ τῆς τῶν φῶτων. (L. 15.) Καὶ τί ἐστὶ φῶς. τὸ μὲν γὰρ φῶς ἐστὶ τὸ τὸν οὐρανὸν θεωρεῖν. ἡ δὲ ἀποψις καὶ ἐν τοῖς κατωτέροις τόποις εἶναι δύναται. (L. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν δένδρον φυτεύθῃ ἐμποδίζῃ τῷ φωτὶ, καὶ εἰ ἀφαιρέται τὸν ἥλιον. (L. 17. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν χρεωστῶν φῶτων δουλείαν ἐκκόψῃ δένδρον, ἢ τοίχον καταλύσῃ, πότε ὑποπίπτῃ ἢ μὴ. (L. 17. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ πιπρούσκοντος οἶκον καὶ παραδιδόντος, ἐὰν εἴπῃ· αἱ δουλείαι καθὰ νῦν εἰσιν, ἔστωσαν· τί δοκίμῃ λέγειν. (L. 17. §. 3.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν οἱ σωλήνες τοῦ ὕδατος σου ἠνωμένοι τῷ τοίχῳ μου ζημιώσουσι με. (L. 18.) α) L. 19. pr. §. 1. 2. D. eod. e Syn. p. 480. ubi efficiunt cap. 19. et initium cap. 20. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 767. L. 19. pr. in Prochir. tit. XXXVIII. cap. 37. et Harm. II. 4. §. 104. his legitur verbis reddita: Οὐκ ἐστὶ τινὶ σωλήνας προσπλάσαι ἥτοι συζεῖται τῷ ἐπικοινῶ τοίχῳ, ὡς δι' αὐτῶν ἔλκειν ὕδωρ. §. 2. L. 19. in Prochir. tit. XXXVIII. cap. 30. et Harm. II. 4. §. 74. sic redditur: Κλίματα τοῦ κοινῶ τοίχου πλησίον δύναται στήσαι, οὐδέμια γὰρ ἐντεῦθεν προσγίνεται βλάβῃ διὰ τὸ τὴν ἀφαιρέσιν αὐτοῦ ἔυκολον εἶναι. Tipucitus haec habet: Καὶ πότε πλησίον τοῦ κοινῶ τοίχου ἔξεστιν ἢ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν· σωλήνας δὲ ἐν τῷ κοινῶ τοίχῳ οὐκ ἐφέεται. καμάραν ἀπὸ βησάλων ἔξεστιν ἔχειν καὶ σκάλαν ἐπιθεῖναι. Quid βησάλων significet, docet Cuiacius Obs. lib. IX. cap. 26. b) L. 20. pr. D. eod. e Syn. p. 482. ubi est cap. 20. h. t. habet Fabr. l. i. Tipucitus pr. §. 1. 2. L. 20. sic redditur: Καὶ ὅτι αἱ τῶν οἴκων δουλείαι διὰ τῆς νομῆς κατέχονται. καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὑπέρχεται τοῦ οἴκου μου τὸ σὸν μέανλον, καὶ συγχορήγη μοι δι' αὐτοῦ πάροδον, καὶ οὐ δύναται ἐξ ἐπιπέδου εἰσελθεῖν. καὶ τί ὀφείλει ποιεῖν ὁ χρεωστοῦμενος οἶκον σταλαγμὸν ἀνακτῆζων. c) L. 20. §. 3. et 5. D. eod. e Syn. p. 486. ubi efficiunt partem cap. 20. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 767. sq. Tipucitus L. 20. §. 3. sqq. L. 21—23. sic redditur: Καὶ ὅτι οὐκ ἔξεστι τῷ δουλεύοντι κτίζειν, ἐνθα πίπτειν ὁ σταλαγμὸς ἤρξατο τῶν κεράμων. (L. 20. §. 3.) Καὶ ὅτι, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ κεράμων κατῆι ὁ σταλαγμὸς, οὐ δυνατὸν ἀπὸ συνδῶν ἢ ἑτέρας ὕλης κατεῖναι. (§. 4.) Καὶ ὑψοῦν δύναται ὁ σταλαγμὸν ἔχων, οὐ μὴν καὶ χθαμαλωτέρον τὸν οἶκον ποιεῖν· καὶ κρείττονα τὴν αἴρειν ποιεῖν, οὐ μὴν χείρονα, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον ἐλέγθῃ. (§. 5.) Καὶ ὅτι τῷ δεχομένῳ σταλαγμὸν ἔξεστι κτίζειν, ὥς οὐ δύναται καλῶς ὑποδέχασθαι. (§. 6.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν χρεωστῆς μοι σταλαγμὸν καὶ μὴ ὑψοῦν, καὶ συγχορήσῃ σοι ὑψῶσαι· εἰ μὲν ἐμποδίζεται ὁ σταλαγμὸς, οὐκ ὑψοῖς· εἰ δὲ μὴ, ὑψοῖς. (L. 21.) Καὶ ὅτι καὶ περὶ τῶν μελλόντων φῶτων συνίσταται δουλεία. (L. 22.) Καὶ ὅτι ὁ λέγων· ὡς εἰσὶ τὰ νῦν φῶτα ἔστωσαν· περὶ τῶν μελλόντων οὐδὲν λέγει, ἀλλ' ὁ γενικῶς λέγων, μὴ βλαβῆναι τὰ φῶτα. (L. 23. pr.) Καὶ ὅτι τῷ μελλόντι κτίζεσθαι καὶ ἐπιτίθεται καὶ προσορρίζεται δουλεία. (§. 1.)

μη τὸ ἐναντιὸν ἐν τῷ συνίστασθαι τὴν δουλείαν ἐλέχθη.

κδ'. Ὁδ) ἔχων τὰ ἀνώγεα τοῖς ἰδίοις ἐπικτίζει, ὅσον θέλει, μὴ βυρῶν μέντοι τὰ κατώγεα ὑπὲρ δύναμιν.

κε'. Τριῶν ε) οὐσῶν οἰκιῶν, ἡ μέση τῇ ἀνωτέρᾳ ἐδούλευσε. δύναται ὁ δεσπότης τῆς κατωτέρας τὸν κοινὸν αὐτῆς καὶ τῆς μέσης τοῖχον ὑψοῦν. f)

λζ'. Ὁε) μὴ ἔχων δίκαιον φωταγωγῶν θυρίδων οἱ δύναται τυφλὸν τοῖχον ἀνοίγειν καὶ ποιεῖν θυρίδας.

λη'. Καλῶς h) ἐν τῷ ἐμῷ οἴκῳ ἀνοίγω πυλῶνα, εἰ μὴ ἐμποδίζω ταῖς δουλείαις τοῦ γείτονος.

TITULOS Γ'.

Περὶ δουλειῶν κτημάτων ἀγροικικῶν. i)

α'. Ἀγροικικαὶ k) δουλείαι εἰσι μονοπάτιον, πάρο-

rium in servitute constituenda nominatim expressum fuerit.

XXIV. Qui habet aedificia superiora, quantum vult, suis inaedificat, dum inferiora non supra, quam ferre possunt, oneret.

XXV. Cum tres aedes essent, mediae superiori bus serviebant. Dominus inferiorum aedium communem inter suas et medias aedes parietem altius tollere potest.

XXXVII. Qui ius luminis immittendi non habet parietem coecum aperire non potest, et fenestra immittere.

XXXVIII. Recte in domo mea ianuam aperio modo vicini servitutibus non officiam.

TITULUS III.

I. Servitutes rusticae sunt, iter, actus, via lata,

d) L. 24. D. eod. e Syn. p. 486. ubi est cap. 24. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 768. Eadem habet Harm. II. 4. §. 68. Textui Digestorum magis consentanea sunt, quae leguntur in Proch. tit. XXXVIII. cap. 14. et apud Harm. II. 4. §. 62. his verbis: Ὅστινος τὰ οἰκῆματα δικαίῳ δουλείᾳ ὑπάρχειται, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τούτου ἐστίν, ἐπ' ἄπειρον ταῦτα ὑψοῦν, ἐν ᾧ μέντοι τὰ ὑποκείμενα οἰκῆματα τοῦ γείτονος μὴ βαραίνεν δουλείᾳ βαρυτέρᾳ παρ' ἢ φέρειν ὀφείλουσιν. Tipucitus: Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος τὰ ἀνώγεα, τίνα δύναται ἐπικτίζειν. e) L. 2. 5. §. 1. D. eod. e Syn. p. 482. ubi est cap. 25. h. t. habet Fabr. I. I. Tipucitus hanc et sequentes Digestorum Leges usque ad L. 31. his exhibet verbis: Καὶ περὶ τριῶν οὐσῶν οἰκιῶν, εἰ ἡ μέση τῇ ἀνωτέρᾳ ἐδούλευσε, τί δύναται ποιεῖν ὁ δεσπότης τῆς κατωτέρας. (L. 25. §. 1.) Καὶ εἰ οὐδεὶς τῶν κοινῶν ἐν τῷ ἀποικίῳ πράγματι δικαίῳ δουλείᾳ δύναται τι ποιεῖν ἢ κωλύει τὸν ἄλλον, διὰ ποίας δὲ ἀγωγῆς κωλύει γενέσθαι, ἀνάγκη. (L. 26.) Καὶ εἰ βλαβῆ ἐκ τοῦ κοινού ὁ τοῦ ἐνὸς οἴκος, εἴτε ἐκ τοῦ ἰδιόχοντος ὁ κοινός. (L. 27. pr.) Καὶ εἰ, κἄν παραχωρήσῃ μοι ὁ γείτονος κτίσας, καλῶς ὁ κοινῶς μου κωλύει με. (§. 1.) Καὶ περὶ ὁπῆς, ἢν ἔχει τις ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ δια τὴν καταπλάσιν, καὶ εἰ ἀπὸ ἀέρος ἢ ὑδροστασίου ὑδραγωγίου οὐ συνίσταται. (L. 28.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐκ τῆς τοιαύτης ὁπῆς, ἐξ ἧς οὐ συνίσταται δουλεία, ὁ γείτονος βλάπτῃται, χώρα τῇ περὶ τῆς ζῆμιας ἀγωγῆς. (L. 29.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν κτήσῃται τὸν δουλειοντὸν μοι οἶκον, πῶς ἀπόλλυται ἡ δουλεία, καὶ πῶς αὐτὸν ὀφείλω ἡθῶς αὐτὴν ἐπιθεῖναι. (L. 30. pr.) Εἰ δὲ μέρος τοῦ δουλειοντος ὁ δουλειόμενος κτήσεται, ἢ τὸ ἔμπαινον, οὐκ ἀπόλλυται. καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ δουλειὸν καὶ ὁ δουλειόμενος ἀλλήλοισ ἀντιδούσουσι μέρος, πῶς οὐ φθείρεται ἡ δουλεία. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ κωλυθῆ ὁ κληρονόμος ἐν τῇ διαθήκῃ βλάβῃ τὰ φῶτα τοῦ γείτονος, ἐὰν καταλύσῃ καὶ περαθῆ ὑπὲρ τὸ πρότερον ὑψοῦσαι. (L. 31.) f) L. 32. pr. D. eod. habet Fabr. I. I. his verbis: Ἐὰν χωριστῶ σοι δουλείαν τοῦ μὴ κτίσας, καὶ κτίσας, καὶ παρῆλθαι χρόνος, ἀναρτῆται σοι ἡ κατὰ ἐμοῦ δουλεία ἐν τῷ χρόνῳ. Fontem, unde hausit, invenire non potui. Tipucitus L. 32—38. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἐχρῶσθαι ἐν οἴκῳ δουλείαν τοῦ μὴ ὑψοῦν, καὶ ὁ εἰ παραχωρήσῃ μοι, τῷ ἄλλῳ ἐπέχομαι. καὶ εἰ κτίσας μὲν ἔχων τὸ κτίσμα ἐπὶ ὄν νέμιμον χρόνον, καὶ εἰ πύσσομαι νέμισθαι πρὸ συμπληρώσεως τοῦ νομίμου χρόνου. (L. 32. pr. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ ῥωστούνητός μοι δουλείαν, ἢ καὶ ὁμολογήσαντος ἐπέχεται τῶν ἐμῶν βαρῶν διὰ παντός, εἰ ὀφείλει ποιεῖν καὶ τι ἀνανεοῦν. (L. 33.) Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος δύο ἰδιώτας, πῶς δύναται παραδίδόναι τὴν μίαν δουλείαν τῇ ἄλλῃ. (L. 34.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἔχων δύο οἴκους τὸν ἑνα πωλῶν συμφωνήσῃ αὐτὸν χωριστῶν (supple δουλείαν) τῷ ἄλλῳ, ἐν δὲ τῷ παραδιδόναι μὴ νησθῆ τούτου, πόσον ἀγωγῆν ἔχει. (L. 35.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἔχων δύο οἴκους τοῖς αὐτοῖς ἔξοις ἐστεγασμένους, δύο τισὶ ὑρὶς αἰρέσειως ἢ τῷ ἐνὶ ὑπὸ αἴθειον ληγατεύσῃ. (L. 36.) Καὶ ἐὰν δυοὶ παραχωρήσῃ τοὺς οἴκους. (L. 37.) Καὶ ἐὰν ὁ οἴκος οὐ ἐκ τοῦ σοῦ οὐ φωρηται, πῶς οὐκ ἐπιτίθεται δουλεία. (L. 38.) L. 39. desideratur apud Tipucitum. g) L. 40. D. eod. Syn. p. 486. ubi est cap. 37. h. t. habet Fabr. I. I. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 66. Tipucitus: Καὶ περὶ τοῦ μὴ ὄντος δικαίου φωταγωγῶν θυρίδων, πῶς οὐ δύναται τυφλὸν τοῖχον ἀνοίγειν καὶ ποιεῖν θυρίδας. h) L. 41. §. 1. D. eod. Syn. I. I. ubi est cap. 38. h. t. habet Fabr. I. I. Synopsis haec scholia in margine habet, unum, τούτιστιν, ἐντός σταλαγμοῦ ἐν κεράμῳ, spectans ad verba ἐν τῷ ἐμῷ οἴκῳ: alterum τούτιστιν τῇ παρόδῳ αὐτοῦ, spectans ad verba ταῖς δουλείαις τοῦ γείτονος. Diversa sunt, quae leguntur in Proch. tit. XXXVIII. cap. 15. et apud Harm. II. 4. §. 63. his verbis: Οὐ καλῶς κωλύει τὸν γείτονα αὐτοῦ ἀνοίγοντα πυλῶνα κατὰ τῆς δημοσίας ἐντός τοῦ ἀπὸ τῶν κεράμων αὐτοῦ σταλαγμοῦ, ἐν ᾧ μὴ ἀπτη τὴν παροδόν. Similia his leguntur in Matthaei Mon. Synt. alphab. can. lit. K. cap. 3. (in Beveregii Synod. T. II. II. p. 148.) nisi quod hic pro ἐντός habet ὑποκάτω. Tipucitus totam L. 41. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ληγατεύσῃ κτίσας (lege ἀβιτατίσας), δι' ἧς ἔχων ἔθος εἰς τὸν παρακείμενον οἶκον εἰσεῖναι. (L. 41. pr.) Καὶ ὅτι καλῶς ἐν τῷ ἐμῷ οἴκῳ οἴγω πυλῶνα, εἰ μὴ ἐμποδίζω ταῖς δουλείαις τοῦ γείτονος. (§. 1.) i) Sic titulus III. inscribitur in omnibus praeter indicem islinianum, qui haec habet: Τῷ γ'. (in marg.) περὶ δουλειῶν ἀγροικικῶν κτημάτων ἦτοι τῶν ἐν ἀγροῖς. k) L. 1. pr. VIII. 3. e Syn. p. 494. sq. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 769. Initium usque ad vocem ὑδραγωγίου legitur Syn. p. 482. Tipucitus L. 1—6. §. 1. sic reddit: Καὶ ποῖαι εἰσιν ἀγροικικαὶ δουλείαι, καὶ ποῖον λέγεται μονοπάτιον, καὶ τὰ πλατεῖα ὁδοῦ, καὶ ποῖον ὑδραγωγίου. (L. 1. pr.) Καὶ τί ἐστὶν ἀντλησις. (§. 1.) Καὶ περὶ τῶν διὰ παραδόσεως ἢ ἀνεξέκτων δουλειῶν, πῶς διὰ τοῦ πραιτωρὸς φυλάττονται. (§. 2.) Καὶ ὑψοῦν καὶ ὑπόνομον ἔχειν ἐν τῷ οἴκῳ ἢ πραιτωρῶ τοῦ γείτονος, ἢ ἔκθετον ποιῆσαι δουλεία ἐστίν. (L. 2. pr.) Καὶ εἰ τὸ ὑδραγωγίου καὶ ἡ ἀντλησις διὰ τοῦ αὐτοῦ τόπου γίνονται πολλὰς δύναται παραχωρεῖσθαι, καὶ ἐν διαφόροις ἡμέραις καὶ ὕραις. (§. 1.) Δουλεία ἐστὶ καὶ τὸ βδοκεῖσθαι ἐν τοῖς γείτονος τοὺς βοῦς μου, καὶ ἀποτίθεσθαι τοὺς καρπούς εἰς τὸν ἀγρογίτονα, καὶ λαμβάνειν εἰς τὰς ἀμπέλους ὑπόρματα, καὶ τὸν ἐκ τοῦ ἀγροῦ μου τιμνόμενον ἄθρον κωλύειν εἰς τὸν ὑποκείμενον, καὶ ἔχειν αὐτὸν ἐκτὶ καὶ ἐκφίρειν. (L. 3. pr. 1. 2.) Καὶ ὅτι τὸ συγχωρηθῆναι πάροδον εἰς πηγὴν ἰδιωτικὴν ἔχει παρακαλουθῶν καὶ τὴν ἀντλησιν, καὶ τὸ ἔμπαινον εἰς δημοσίον ποταμὸν πάροδος παραχωρεῖται, οὐ μὴν καὶ ἀντλησις. εἰ δὲ μόνον ἀντλησις παραχωρηθῆ, οὐδὲν ἔρρωται. (§. 3.) καὶ ὅτι ἡ τοῦ βδοκεῖν καὶ ποτίειν ἀγροῦ δουλεία ἐστὶ, καὶ εἰ προσώπῳ ληγατεύθῃ, οὐ διαβαίνει πρὸς ἀγοραστήν ἢ κληρονομοῦ. (L. 4.) Καὶ ὅτι μόνος ὁ ἀγρογίτονος ἔχειν δύναται τὴν ἀντλησιν καὶ πάροδον θορυμμάτων, καὶ κριτῆριον ἐκβάλλειν, εἰ φέρει ἄσβεστον. (L. 5. §. 1.) Καὶ εἰ κερμίτιον ἔχει, τότε χρῆσις ἐστὶ, καὶ τότε δουλεία. (L. 6. §. 1.) L. 3. §. 3. in Proch. XXXVIII. cap. 36. et Harm. II. 4. §. 103. ex quo habet Fabr. I. I. sic exhibetur: Ἐὰν τις σοι παραχωρήσῃ δικαίον κτήσας εἰς τὸ διαφῆρον αὐτῷ ὕδωρ, ἀναγκάζεται σοι καὶ ἄκων δουλείαν τῆς ὁδοῦ παραχωρεῖσαι, εἴπερ ἄλλως μὴ δύνασαι γίνεσθαι τῷ τῆς ἀντλησεως δικαίῳ.



δος, ὁδὸς πλατεία, ὑδραγωγίον. μονοπάτιον ἔστι τὸ παριέναι καὶ διακινεῖν χωρὶς ὑποζυγίου. πάροδος ἔστι τὸ ἐλαύνειν θρέμμα ἢ ὑποζύγιον. ὁ ἔχων οὖν τὴν πάροδον, ἔχει καὶ τὸ μονοπάτιον. πλατεία ὁδὸς ἔστι τὸ παριέναι καὶ διακινεῖν, καὶ ἐλαύνειν. περιέχει γὰρ πλατεία ὁδὸς τὸ μονοπάτιον καὶ τὴν πάροδον.

ε'. Δουλεία¹⁾ ἔστι καὶ τὸ ποιῆσαι ἐν τῷ ἀγρῷ σου καλύβην τὸν ἔχοντα δίκαιον τοῦ βόσκειν ἢ τοῦ ἐλαύνειν θρέμματα· ὥστε χειμῶνος συμβαίοντος ἐκεῖ καταφεύγειν.

[5.] Κατὰ ^{m)} νόμον δὲ ἡ πλατεία ὁδὸς εἰς μὲν ὄρθρον ὀκτὼ ποδῶν ἔστιν, εἰς δὲ κύμψιν ἰς.^{o)}

ε'. Ὅ^{o)} ἔχων ὑδραγωγίον, οὗς θέλει σωλῆνας κατασκευάζει ἐν τῷ ὀχετῷ, ἐφ' ᾧ δέχεται τὸ ὕδωρ πλατύτερον· καὶ ὅπερ θέλει, ποιεῖ ἐν τῷ ὀχετῷ· μὴ ποιῶν μέντοι χείρονα τὸν ὀχετὸν τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ.

κα'. Ἐάν^{p)} παραχωρήσῃς μοι ἔλκειν ὕδωρ, καὶ μὴ ὀρίσῃς τὸν τόπον, ὅλος ὁ ἀγρὸς δουλεύει· μᾶλλον δὲ οἱ τόποι οἱ μὴ ἔχοντες κτίσματα, ἢ ἄμπειλον, ἢ δένδρα, ὅτε τὴν ἀρχὴν ἢ δουλεία συνίσταται.

l) L. 6. §. 1. D. eod. e Syn. p. 482. ubi est cap. 5. h. t. habet Fabr. l. 1. Aliter eam reddunt Proch. tit. XXXVIII. cap. 44. et Harm. II. 4. §. 105. his verbis: Ὁ ἔχων δουλείαν τοῦ ποιεῖν καὶ βόσκειν ἐν τῷ ἀγρῷ σου θρέμματα, δύναται κτίσθαι δουλείαν τοῦ ἐν αὐτῷ ποιεῖν καλύβην. Quibus ad verbum conveniunt, quae habet Matthaeus Mon. Synt. can. alphab. lit. N. cap. 8. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 198.) m) L. 8. D. eod. e Syn. p. 495. ubi cap. 1. h. t. addicitur et κτφ. κ'. (lege η'.) esse dicitur, habet Fabr. l. 1. Tipucitus haec habet: Καὶ ὅτι ἡ πλατεία ὁδὸς εἰς μὲν ὄρθρον ὀκτὼ ποδῶν ἔστιν, εἰς δὲ κύμψιν δεκάξ. Eadem, quae in Syn. leguntur in Matthaei Mon. Synt. alph. can. lit. K. cap. 3. (apud Beveregium l. 1. p. 148.) n) L. 9. D. eod. habet Fabr. l. 1. unde, invenire non potui. Leguntur apud eum haec: Καὶ τὸ ἔλκειν ὕδωρ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας, δουλεία ἔστιν. Tipucitus L. 11. et 13. sic reddit: Καὶ ὅτι δι' ἀγροῦ πολλῶν δεσποτῶν κηχωρισμένως δουλεία συνίσταται. (L. 11.) Καὶ ὅτι δύνατον καὶ δῆλον μέρει τοῦ ἀγροῦ περιποιεῖν δουλείαν, τυχόν τὰς ἄμπειλους. (L. 13. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ὅλος ὁ ἀγρὸς δουλεύῃ τῷ μονοπατῶ ἢ τῇ παρόδῳ, καὶ εἰ ληγατευθῇ ἀόριστως. (§. 1.) Καὶ εἰ ληχθῇ τὸ μέρος τοῦ μονοπατίου καὶ τῆς παρόδου, ἢ μὴ ληχθῇ· ἐπὶ δὲ τῆς πλατείας ὁδοῦ ἀνάγκη, τί γίνεται. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ὁ τόπος, οὐ μὴν τὸ πλάτος, ληχθῇ. καὶ εἰ μήτε ὁ τόπος, μήτε τὸ πλάτος ληχθῇ. (§. 3.) o) L. 15. D. eod. e Syn. p. 483. ubi est cap. 15. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 769. sq. Tipucitus L. 15—20. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος ὑδραγωγίον, ποταποῦς δύναται σωλῆνας ποιεῖν. (L. 15.) Καὶ ὅτι ἀκοντος τοῦ δεσπότου οὐ δεῖ ἐν ἀλλοτρίῳ ἔχειν χωρίον. (L. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, πῶς μερίζονται τοῦ δημοσίου ποταμοῦ τὸ ὕδωρ οἱ οἰκτοῦροι. (L. 17.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ διὰ πολλῶν ἀγρῶν συστή πλατεία ὁδὸς, μία ἔστιν. (L. 18.) Καὶ ὅτι οὐ δύναται ὁ εἰς τῶν δεσποτῶν ἐπιρωτῶν τῷ ἀγρῷ δουλείαν. πῶς δὲ ὀφείλει ἐπιρωτῶν, ἀνάγκη. (L. 19.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἔχων κατὰ τοῦ ἀγροῦ σου δουλείαν καὶ χρῆσιν καρπῶν, παραχωρήσῃ σοι τὴν χρῆσιν. καὶ εἰ ὑδραγωγίον καὶ τὸ μὴ κτίσειν εἶχον, καὶ παραχωρήσῃ σοι κτίσει. (L. 20. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἔλκειν ὕδωρ κτήσῃ τὸν ἀγρὸν. (§. 2.) Καὶ τὸ ἀντλεῖν ὕδωρ οὐκ ἔστι προσωποῦν, ἀλλ' ἀκινήτου. (§. 3.) p) L. 21. 22. D. eod. e Syn. p. 483. ubi efficitur cap. 21. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 770. Usque ad δουλείαν hunc locum exhibet Harm. II. 4. §. 116. Tipucitus: Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν παραχωρήσῃς μοι ἔλκειν ὕδωρ, καὶ μὴ ὀρίσῃς τὸν τόπον. L. 34. §. 1. et L. 35. in Proch. tit. XXXVIII. §. 16. et Harm. II. 4. §. 100. his leguntur verbis redditae: Ἐάν ἡ πηγὴ, ἀφ' ἧς ἔλκει τις ὕδωρ, ξηρανθεῖσα ἐπὶ τινος χρόνου αὐθὶς πρὸς τὰς ἐπιρωτῆς ἐπανέλθῃ φλίβας, καὶ πάλιν τὸ ὕδωρ ἄρξεται ἀέρεσθαι, ἀνανοῦται αὐτῷ ἡ δουλεία, καὶ ἀποκαθίσταται αὐτῷ ὁ τοῦ ὕδατος ἔκλυσις, καθὼς ἦν τὸ πρότερον. His similia habet Matthaeus Mon. Synt. alphab. can. lit. K. cap. 3. (apud Beveregium l. 1. p. 148.) L. 35. in Proch. tit. XXXVIII. cap. 59. et Harm. II. 4. §. 115. sic exhibetur: Ἐάν ὕδωρ ἔκλυσις μου δι' ὑδραγωγίου, φέρεται μὲν ἕως τόπου τινός, μὴ δύνανται δὲ δι' ἔλου τοῦ ἔλου τὸ ὕδωρ, φθορῆντος τυχόν τοῦ ὑδραγωγίου, ἐν τῷ μίῳ ἀβλαβῆς ἢ κατὰ παντὸς τοῦ ἔλου δουλεία φυλάττεται. Tipucitus L. 23. sqq. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἔστιν ἐν τῷ ἀγρῷ σου λίμνη διηνεκῆς, πῶς συνίσταται δουλεία. (L. 23. §. 1.) Καὶ εἰ ὁ δουλεύων ἢ ὁ δουλευόμενος δημευθῇ. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ὅτι ἡ δουλεία πᾶσι τοῖς μέρει τοῦ ἀγροῦ κηχωριστῆται, καὶ τῷ ἐκποιουμένῳ. καὶ εἰ διαιρεθῇ εἰς διάφορα μέρη, τί γίνεται. (§. 3.) Καὶ πότε ἐκ τοῦ ὑδραγωγίου αὐτοῦ τις παραχωρεῖν ἑτέρῳ ὕδωρ οὐ δύναται. (L. 24.) Καὶ εἰ διὰ τι μέρος τοῦ ἀγροῦ εἴλον τὸ ὕδωρ, καὶ μέρος αὐτοῦ ἐκποιήσῃ. (L. 25.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἀπλοῦστερον ληγατευθῇ πλατεία ὁδὸς, πάροδος, μονοπάτιον, ὑδραγωγίον, τί γίνεται. (L. 26.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν τὸν δουλεύοντα τῷ κοινῷ ἡμῶν ἀγρῷ ἀγοράσωμεν, καὶ εἰ τοῖς κηχωρισμένοις ἡμῶν προσήκουσιν ἰδοῦλε. (L. 27.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ληγατευθῇ κοινῷ ἀγρῷ δουλεία, καὶ μὴ συναινῶσι περὶ τοῦ τόπου οἱ ληγατάριοι. (L. 28.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἔχων δύο ἀγροὺς τὸν ἕνα πέπρακα, καὶ συνεφώνησα, καὶ συνεφώνησα, ἵνα τὸ ὕδωρ τοῦ παρ' ἐμοῦ μείναντος ἐπιπεμφθῇ τῷ πραθέντι, πῶς οὐ δύναται ἐξ ἑτέρου δεχέσθαι καὶ ἐπιπέμπειν τῷ πραθέντι. (L. 29.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἔχων δύο ἀγροὺς, τὸν ἕνα πέπρακα, ὑπέβλεπον τὸ ἐν αὐτῷ ὕδωρ, καὶ περὶ αὐτὸ πλάτος δέκα ποδῶν. (L. 30.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ διὰ τοῦ σου ἀγροῦ εἴλον ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀγροῦ Πέτρου, καὶ κησωμαι τὸν ἀγρὸν Πέτρου. (L. 31.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἔχων τῶν ἡμῶν κοινὸν ἀγρὸν, παράσχῃς μοι τὸ μέρος σου, πῶς καλῶς διὰ ἰδικῷ σου ἀγροῦ παραχωρεῖς μοι εἰς αὐτὸν πλατείαν ὁδόν. (L. 32.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν διελόμενοι τοὺς κοινούς ἀγροὺς ἀνά ἕνα λάβωμεν, πῶς καλῶς αὐτοῖς δουλείαν ἐπιτίθμεν. (L. 33. pr.) Καὶ ὅτι ὁ ἔλκειν ὕδωρ διὰ πλειόνων ἀγρῶν διάφορος προσηκόντων οὐδεὶ αὐτῶν, οὐδὲ ἄλλῳ δύναται παραχωρεῖν ἀντήλημα ἐκ τοῦ ὑδραγωγίου, εἰ μὴ διὰ συμφώνου τοῦτο ἐξεχωρήθῃ. (§. 1. lege συνεχωρήθῃ.) Καὶ περὶ κοινῷ ἀγρῷ, πῶς ὁ εἰς οὐ δύναται δουλείαν ἐπιτίθειναι. καὶ εἰ δύο ἀγροὺς ἀλλήλοις δουλεύοντας κοινῶς κησωμεθα, οὐδεὶς τῷ ἑτέρῳ παραχωρεῖν δύναται. (L. 34. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἐπὶ τὸν ἄριστον τῆς φθορῆς τῆς δουλείας χρόνον ἢ πηγὴ ξηρανθῇ, ἐξ ἧς ὕδωρ εἴλον, καὶ ὑστερον ἴσῃ. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν πάλιν ἀγρὸν ἐπιθῶ δουλείαν τῷ μέντοι παρ' ἐμοῦ. (L. 36.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν οὕτως εἶπον· δίδωμί σοι δάκτυλον ὕδατος εἰς τὸν οἶκόν σου, ἢ ὅπου δ' ἂν βούλει· πῶς ἔστι προσωποῦν καὶ οὐ διαβαίνει εἰς κληρονομοῦς σου. (L. 37.) Καὶ περὶ ποταμοῦ παρεπιθεμένου, πότε συνίσταται δουλεία ἢ μὴ· λέγει δὲ, ἐάν ποδὶ περάται, ἢ γέφυραν ἔχη. (L. 38.)

aquaeductus. Iter est, ire et ambulare sine iumento. Actus est, agere pecus aut iumentum. Itaque qui actum habet, et iter habet. Via lata est, ire et ambulare, et agere. Nam via lata iter et actum continet.

V. Ea quoque servitus est, facere tugurium in fundo tuo eum, qui ius pascendi habet, aut pecoris appellendi: ut hieme ingruente eo se recipiat.

VII. Ex lege vero via lata in porrectum quidem octo pedum est, in anfractum sive flexum autem, sedecim.

XV. Qui aquaeductum habet, quas vult fistulas in rivo conficit, ut aquam latius excipiat: et quod vult, in rivo facit: dum ne domino praedii rivum deterioorem faciat.

XXI. Si aquam mihi ducere concesseris, neque locum destinaveris, totus fundus servit: vel potius ea loca, quae tunc vel aedificia, vel vineas, vel arbores nullas habent, cum servitus primum constituitur.



ΤΙΤΛΟΣ Δ.

Περὶ κοινῶν κτημάτων, τοῦτο μὲν πολιτικῶν, τοῦτο δὲ ἀγροικικῶν.^{g)}

α'. Πολιτικά^{h)} κτήματα οἰκήματα λέγεται, κἄν ἢ ἀγροῦ ὡσιν.

ε'. Ἐάνⁱ⁾ πωλῶν ἔδαφος εἶπω, ὥστε δουλεύειν αὐτὸ ἐμοὶ καὶ τῷ γείτονι, μόνον μοι δουλεύει. εἰ δὲ κοινὸν πωλῶν εἶπω, δουλεύειν ἐμοὶ καὶ τῷ κοινῶν μου, οὐκ ἔρρωται· διὰ γὰρ ἑνὸς τῶν κοινῶν οὐ προσπορίζεται δουλεία τῷ κοινῷ πράγματι.

ια'. Τῷ^{j)} ἔχοντι ρεῖθρον σιωπηρῶς παραχωρεῖται ὁ ἀνανεοῦν αὐτὸ καὶ ἐπιβαίνειν ἐκατέρωθεν μετὰ τῶν τεχνιτῶν, καὶ πρὸς τὸ ἔργον ὕλην ἀποτέθεισθαι.

ΤΙΤΛΟΣ Ε'.

Ἐάν δουλεία ἐκδικῆται ἢ παρ' ἄλλου ἢ ἀρμόζουσα κωλύηται.^{k)}

γ'. Ὅν^{l)} δουλεύων τόπος οὐκ ἔστι τῆς δεσποτίας τοῦ δουλευομένου, ἀλλὰ δίκαιον ἔχει παρόδου.

TITULUS IV.

De communibus praediorum, tam urbanum, quam rusticorum.

I. Urbana praedia dicuntur aedificia, licet i villa sint.

V. Si solum vendens expressero, ut mihi et vicino serviat, mihi duntaxat servit. Quodsi commun solum vendens dixero, ut mihi et socio meo serviat non valet: nam per unum socium communi rei servitus non acquiritur.

XI. Ei, qui rivum habet, facile conceditur, ut i reficiat, et adeat utrimque cum fabris, et ad opera materiam deponat.

TITULUS V.

Si servitus vindicetur, vel quae competit ab alio prohibeatur.

III. Locus serviens non est eius domini, cui servitus debetur, sed ius transeundi habet.

g) Sic titulus IV. inscribitur in omnibus. Tipucitus ante ἀγροικικῶν inserit καὶ. Syn. p. 483. hanc habet inscriptionem: Περὶ κοινῶν κτημάτων, τουτέστι πολιτικῶν τε καὶ ἀγροικικῶν. r) L. 1. pr. D. VIII. 4. e Syn. p. 483. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 770. Tipucitus L. 1. 3. 4. sic reddit: Καὶ ποῖα λέγονται πολιτικά κτήματα. (L. 1. pr.) Καὶ τί ἐστὶ δουλεία. (§. 1.) Καὶ εἰ ἀπὸ δύο ἀγρῶν ἕνα σοι παραδίδους (lege παραδίδωμι), πῶς δύναμαι ποιεῖν δουλεύειν τῷ ἑτέρῳ. (L. 3.) Καὶ ὅτι τὰ μνημεῖα δουλείαν οὐκ ἐπιδέχεται, οὐτε κωλῶς συμφωνεῖ τις μέχρι τόσοῦ μνημεῖον ὑψωθῆναι, ἢ τόσοῦς ἐν αὐτῷ κτισθῆναι. (L. 4.) s) L. 5. D. eod. e Syn. I. 1. ubi est cap. 5. h. t. habet Fabr. l. 1. Lege μόνῳ pro μόνον. L. 6. §. 3. eod. in Proch. tit. XXXVIII. cap. 27. et Harm. II. 4. §. 119. sic exhibetur: Ἐάν τις πηγάσκων οἶκον εἶπη τῷ ἀγοραστῇ κοινῶν, ὅτι δουλεία βεβάρηται ὁ οἶκος, οὐκ ἀναγκάζεται δουλείας ἐλευθέρου αὐτὸν παραδοῦναι. ὅθεν κἄν μὴ ἐδοῦλευσε, ἀναγκάζεται δουλείαν ἐπιτιθεῖναι, πρὸ μόνου τῆς παραδόσεως, ἢ ἕνα οἶκον πρῶτον δουλεύσῃ, ἢ ἄλλοτερω οἶκῳ. εἰ δὲ ὅ τε πηγάσκων ἰδικῶς εἶπη τῷ δέμνι δουλεύει ὁ οἶκος· καὶ παραχωρεῖται ἐκείῳ τὴν δουλείαν, ζητήσιν οὐκ ἔχει. Hunc locum descripsit Fabr. T. VI. p. 771. Tipucitus L. 5. usque ad L. 11. pr. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν πωλῶν ἔδαφος εἶπω, ὥστε δουλεύειν αὐτὸ ἐμοὶ καὶ τῷ γείτονι, πῶς μόνῳ μοι δουλεύει. καὶ εἰ κοινὸν πωλῶν εἶπω δουλεύειν ἐμοὶ καὶ τῷ κοινῶν μου, οὐκ ἔρρωται. διὰ γὰρ τοῦ ἑνὸς τῶν κοινῶν οὐ προσπορίζεται τῷ κοινῷ πράγματι δουλεία. (L. 5.) Καὶ ὅτι ἔχων δύο οἴκους ἢ οἴκους, δύναται τὸν ἕνα παραδίδους δουλίαν αὐτὸν ποιεῖν τῷ κατοικηθέντι, ἢ τὸ ἔμπαλιν· ὁ δὲ δύο ἀγρούς παραδίδους τισιν οὐδετέρῳ αὐτῶν ἐπιτιθεῖναι δύναται. (L. 6. pr.) Καὶ περὶ τοῦ μέρους ἀγροῦ πηγάσκοτος, πῶς οὐ δύναται ἢ δουλείαν αὐτῷ ἐπιτιθεῖναι, τὸ αὐτὸ καὶ περὶ οἴκου. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν κοινῶς ἔχωμεν δύο οἴκους, καὶ εἰ χωρὶς παραδίδωμεν, πότε δύναται ἐπιτιθεῖναι δουλείαν. (§. 2.) Καὶ εἰ ὁ εἰς οἶκος τοῦ ἑνὸς ἐστιν, καὶ ὁ ἄλλος κοινός. καὶ περὶ τοῦ, ἐάν πωλῶν οἶκον εἶπω αὐτὸν μέλλειν δουλεύειν. καὶ εἰ εἶπω, τὸν οἶκον μέλλειν δουλεύειν ἡτέρῳ, αὐτῷ καὶ οὐκ ἄλλῳ παραχωρεῖν δύναμαι. καὶ εἰ εἶπω δουλεύειν, καὶ οὐ δουλεύει. (§. 3.) Καὶ ὅτι ὁ λέγων, δουλεύειν ὀφείλει τὸν οἶκον, τὸν οἶκον ὀφείλει λέγειν τῆς δουλείας. (L. 7. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ μεσολαβεῖ τὸν οἶκον τοῦ παραχωρουντός τε καὶ παραχωρουμένου τὴν δουλείαν ἕτερος οἶκος, καὶ ἐάν τῷ μίῳ ἐπιτιθεῖται. καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἔχων τρεῖς ἀγρούς συνημμένους, τὸν ἕνα τὸν παραδίδους ποιήσω αὐτὸν δουλίαν τοῖς ἐμοῖς, ἢ τὸ ἔμπαλιν. καὶ εἰ τὸν ἕνα τῶν δύο ἐκποιήσω. (§. 1.) Καὶ ὅτι δύο οἶκοι ἅμα παραδίδους οὐδετέρῳ δύναμαι δουλείαν ἐπιτιθεῖναι· πρὸ δὲ τοῦ πληρωθῆναι τὴν παράδοσιν δύναμαι. (L. 8.) Καὶ εἰ τοῦ, ἐάν ἀγρός σου ἐδοῦλέν μοι, καὶ γενόμενός σου κληρονομία πωλήσω ἡτέρῳ τὴν κληρονομίαν. (L. 9.) Καὶ ὅτι ὁ λέγων, οἷς ὁ ἀγρός δουλεύει, δουλεύει· περὶ ἄλλων, καὶ οὐ περὶ ἑαυτοῦ δοκεῖ λέγειν. (L. 10.) Καὶ περὶ τοῦ δουλευομένου, πῶς δύναται διὰ τὸ φιλοκαλεῖσθαι ἐπιβῆναι καὶ τοῖς μὴ δουλεύουσι τόποις τοῖς εἰς τοῦτο ἀναγκαίοις, εἰ μὴ ὀφείλῃς ἀρχῆς οἱ τόποι ὠρίσθησαν. καὶ ὅτι πλησίον ἢ ἐπάνω τοῦ ρεῖθρου ὁ δεσπότης ποιεῖν τόπον εἰς ταφήν οὐ δύναται, ἕνα ὀφείλει τὴν δουλείαν. καὶ ὑποῦν καὶ στενοῦν τὸν ὄχτην τοῦ ὕδατος δύναμαι, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον ἔδοξε. (L. 11. pr.) L. 11. §. 1. D. eod. e Syn. I. 1. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 771. Plura in Proch. tit. XXXVIII. cap. 52. et m. II. 4. §. 112. leguntur his verbis: Ἐάν πλησίον τοῦ ἀγροῦ σου ὑδρογῶγιον ἔχω, παρέπεται σιωπηρῶς τῇ τοιαύτῃ λέξει ταῦτα· ἀνανεοῦν τὸ ρεῖθρον, καὶ τὸ ἐξεῖναι εἰσεῖναι ἐμέ τε καὶ τοὺς ἐμοὺς τεχνίτας ἐπὶ ἀνανεώσει τοῦ ὄχτου. ὡστεῖς δὲ μοι καὶ διὰστῆμά τι καταλαμβάνειν, ὡς ἂν δι' αὐτοῦ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν πορευέσθαι με ἐπὶ τὸ ρεῖθρον, ἕνα ἐν αὐτῷ ἀποτιθεῖν γῆν καὶ λίθους, καὶ τὴν ὕλην τὴν ἐκ τοῦ ὄχτου ἀναφερομένην καὶ ἀσβεστον καὶ ψάμμον πρὸς νέωσιν τοῦ ὑδρογῶγιου. Tipucitus L. 11. §. 1. et Leges sequentes sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, τίνα σιωπηρῶς παραχωρεῖται ἔχοντι ρεῖθρον. (L. 11. §. 1.) Καὶ ὅτι μετὰ τῆς ἰδίας αἰτίας ὁ δουλεύων καὶ ὁ δουλευόμενος ἀγρός κωλύεται. (L. 12.) εἰ περὶ τοῦ βουλομένου τεμεῖν ἐν τῷ ἀγρῷ μου λίθον, πότε δύναται ἢ μὴ. (L. 13. §. 1.) Καὶ ὅτι ὁδός δύναται συστήναι τῷ ἐν ἡμέρᾳ βαλεῖν. (L. 14.) Καὶ ὅτι ὁ διὰ τινος τόπου παραχωρήσας σοι μονοπάτιον ἢ πάροδον, διὰ τοῦ αὐτοῦ τοῖς παραχωρεῖν δύναται. (L. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν κατά παράκλησιν ὁ γείτων ἐν τῷ ἀγρῷ μου κτίσῃ θριγκόν, πῶς αὐτὸν ποιῆ. καὶ περὶ τοῦ, εἰ τις δουλεύων θριγκὸν ἐν τῷ ἰδίῳ κτίσῃ κατὰ παράκλησιν. (L. 17.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἢ τὸ τελευτήσῃ τὸν παραχωρήσαντα ἢ ἐκποιήσῃ τὸ ἴδιον μέρος, παραχωρήσῃ ὁ ἄλλος, πῶς οὐδὲν ὀφείλει, τὸ αὐτὸ καὶ κατά διαφόρους καιρούς πολλοὶ δεσπότης παραχωροῦνται. καὶ εἰ ὁ μὴ παραχωρήσας ἀποθάῃ, ἢ τὸ ἴδιον μέρος ἐκποιήσῃ, δύναται δὲ ὁ εἰς παραχωρεῖν, καὶ ὁ ἄλλος ληγατεύειν· καὶ εἰ πάντες ληγατεύσωσιν ἅμα ἢ κατά διαφόρους καιρούς, πότε σταί ἢ μὴ. (L. 18.) u) Sic titulus V. inscribitur in omnibus. Tipucitus habet coniunctivum, index Codicis 1357. praesens indicativum, index Coislinianus primum ἐκδικῆται, deinde κωλύεται. Tip. παρὰ ἄλλου. Index Coislinianus articulum e vocem ἀρμόζουσα omittit. v) L. 4. pr. D. VIII. 5. e Syn. p. 483. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 771. Tipucitus L. 1. 2. sic reddit: Καὶ ὅτι αἱ δουλείαι τῶν ἀνητήτων τοῖς δεσπότηται ἀρμόζουσι· τῶν δὲ τάφων οὐ δεσπόζομεν. (L. 1.)



ζ'. [Ἐπί]^ω) πασῶν τῶν δουλειῶν οὐ τῷ δου-
 λεύοντι, ἀλλὰ τῷ δουλευομένῳ ἢ φιλοκαλία ἐπίκει-
 ται, πλὴν τῆς περὶ τοῦ φέρειν τὰ βάρη τοῦ γείτονος.
 ἐκεῖ γάρ ὁ δουλεύων ἀναγκάζεται τὸν ἴδιον οἶκον
 κτίσαι εἰς τὸ βασιάζειν τὰ βάρη μου. ἔξεστι δὲ αὐτῷ
 καταλιμπάνοντι τὸν οἶκον μὴ κτίσαι.

ζ'. (Ο^x) δὲ ἄνω χρεωστῆ ὑπορθοῦν, ἢ κατα-
 λυεῖν τὰ ἴδια, ἐφ' ὅσον ἐκάστω κτίζει τὸν ἴδιον
 οἶκον. ἄρμόζει δὲ τῷ κάτω καὶ ἀντιθετικῇ ἀρνήσει
 εἰς τὸ μὴ ἀναγκασθῆναι.

η'. Δουλεία^γ) ἐστὶ καὶ τὸ παραχωρηθῆναι με-
 ξύλα ἐμβαλεῖν τῷ τοίχῳ τοῦ γείτονος, ἐφ' ᾧ ἐπάνω
 τῶν ξύλων ποιῆσαι διακινητήριον σκεπαστόν.

Χωρὶς^δ) δουλείας οὔτε ὁ κάτω δύναται καπνὸν
 ἐπιπέμπειν τῷ ἄνω, οὔτε ὁ ἄνω τὸ ὕδωρ ἢ τι ἄλλο
 τῷ κάτω. ἐπὶ τοσοῦτον ἔξεστιν ἐν τοῖς ἰδίοις τι
 ποιεῖν, ἐφ' ὅσον μὴδὲν εἰς τὸ ἀλλότριον ἐπιπέμπειν.
 ὅθεν κωλύεται τις λίθον ἐν τῷ ἰδίῳ τεμεῖν, καὶ τὰ
 κλάσματα κυλίειν εἰς τὸν ἀγρογείτονα.

Ἐξεστι^α) δὲ καπνὸν ἐλαφρόν, ὅσον ἀπὸ ἐστίας,
 ποιεῖν ὡς περὶ καθεζεσθαι καὶ λουεσθαι ἐν τοῖς
 ἰδίοις. καὶ οὐ δύναται συνιστᾶν δουλείαν εἰς τὸ ταῦτα
 γίνεσθαι ἢ μὴ γίνεσθαι ἐπὶ δὲ τοῦ καπνοῦ τοῦ λου-
 τροῦ δουλεία συνίσταται.

θ'. (Ο^b) ἔχων ὁδὸν κωλύει τὸν δεσπότην ἐν αὐτῷ
 κτίζοντα· καὶ ὁ ἔχων σταλαγμὸν κεράμων, ἐὰν διὰ

VI. In omnibus servitutibus refectio non ei, cuius
 res servit, sed ei, cui servitus debetur, incumbit: ex-
 cepta servitute onera ferendi vicini. Nam hoc casu
 is, cuius res servit, domum suam reficere cogitur, ad
 onera mea sustinenda. Licet autem ei domum relin-
 quenti non reficere.

VII. Superior autem fulcire debet, aut sua di-
 ruere, donec inferior suum parietem reficit. Competit
 inferiori etiam negatoria actio, ne cogatur.

VIII. Servitus etiam est, si mihi concedatur, ut
 in parietem vicini tigna immittam ad hoc, ut supra
 ea tigna porticum ambulatoriam cum tecto faciam.

Sine servitute nec inferior fumum immittere su-
 periori, nec superior aquam aliudve quid inferiori
 potest. Hactenus in suis quid facere licet, quatenus
 nihil in alienum immittat. Unde prohibetur quis in
 suo lapidem caedere, et in vicinum fundum fragmenta
 devolvere.

Licet autem fumum levem, puta ex foco, facere:
 sicut et in suo sedere ac lavare. Nec servitutum
 constituere quis potest, ut liceat haec facere vel non
 facere. In balineae vero fumo servitus constituitur.

IX. Qui iter habet, dominum in eo aedificantem
 inhibet: itidem qui ius habet immittendi stillicidii, si

Καὶ ὅτι, ἐν ληγατευθῆ μοι χοῆσι καρπῶν μέσου τόπου, ἔχω καὶ ἐξοδὸν εἰς τὸ καρπῆζεσθαι· δουλεία δὲ οὐκ ἔστιν. καὶ
 ἀνάγκη πλατυτέρῳ πλάττειν τὰ περὶ τούτου. (L. 2. §. 2.) Καὶ ὅτι ὁ δουλεύων τόπος οὐκ ἔστι τῆς δεσποτείας τοῦ δουλευομένου,
 ἀλλὰ δίκαιον ἔχει παρόδου. (L. 4. pr.) Καὶ ὅτι ὁ ἔχων μονοπάτιον χωρὶς παρόδου ἢ τὸ ἔμπαιον ἔχει τὴν ἀγωγὴν. (§. 1.)
 Καὶ ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς περὶ συναλλαγμάτων ἀγωγῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιθετικῆς τῆς ἀρνήσεως τὸ διαφέρειν ὡς καρπὸς ἀπαιτεῖται. (§. 2.)
 Καὶ ὅτι ἕκαστος τῶν δεσποτῶν τοῦ δουλευομένου ἀγροῦ εἰς ὀλόκληρον κινεῖ, καὶ ἡ νίκη αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις συμβάλλεται, καὶ
 ἕκαστος τῶν δεσποτῶν τοῦ δουλευόντος εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ κωλύοντος τὸν βουλόμενον φιλοκαλῆσαι,
 ποῖα ἀγωγή ἐνάγεται. φησὶ γάρ, τῆ περὶ συναλλαγμάτων ἀγωγῆς, ὡς περὶ καὶ ὁ ἔχων δένδρον ἠχημένον ἐμποδιζὸν τῆ παρόδῳ. (§. 5.)
 Καὶ τῆ περὶ τῆς ἀντλήσεως. (§. 6.) Καὶ εἰ δουλεύει σοι ὁ οἰκός μου, καὶ κωλύει με ἕτερος ὕψου. (§. 7.) Καὶ πῶς αἱ τοιαῦται
 δουλείαι καὶ τοῖς ἀλλήλων ἀφαστώσων οἴκοις ἐπιτίθενται. (§. 8.) w) L. 6. §. 3. D. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 6. h. t.
 habet Fabr. l. l. Syn. incipit pasōw. Fabr. ἐπὶ πασῶν. Tipucitus L. 6. 7. sic reddit: Καὶ εἰ ὁ μέσος ὕψου. (L. 6. §. 1.)
 Καὶ περὶ τοῦ, πῶς δεῖ παραγγέλλεσθαι μοι κτίζοντι. (§. 1.) Καὶ ὅτι ἐπὶ πασῶν τῶν δουλειῶν οὐ τῷ δουλεύοντι, ἀλλὰ τῷ
 δουλευομένῳ ἢ φιλοκαλία ἐπίκειται· πλὴν τῆς περὶ τοῦ φέρειν τὰ βάρη τοῦ γείτονος. (§. 3.) Καὶ ὅτι ἕκαστος τῶν δεσποτῶν,
 οἷς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δουλειῶν, εἰς ὀλόκληρον ἐνάγει· πλὴν τῆς περὶ τοῦ φέρειν τὰ βάρη τοῦ γείτονος καὶ τῆς χρήσεως τῶν
 καρπῶν. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, πῶς οφείλει γίνεσθαι ἢ φιλοκαλία ἢ ἄνανέσις τοῦ δουλευόντος πράγματος ἢ τοῖχου. (§. 5.)
 Καὶ πῶς καταδικάζεται ὁ μὴ ποῖων εἰς ὅσον ὁ ἐνάγων ἐν δίκῃ ὁμοσε. (L. 7.) x) L. 8. pr. D. eod. e Syn. l. l. ubi est
 cap. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 772. Lege ὁ κάτω pro ἐκάστω. Sic etiam verti. Tipucitus: καὶ περὶ ἄνω (adde τοῦ ante
 ἄνω) καὶ τοῦ κάτω κτίζοντος τὸν ἴδιον τοίχον, καὶ τῆνα χρεωστοῦσιν ἀμφοτέροι ποιεῖν. y) L. 8. §. 1. D. eod. e Syn. l. l.
 ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. l. l. Tipucitus Δουλεία ἐστὶ — γείτονος. Idem §. 3. L. 8. sic reddit: Καὶ ποῖος δοκεῖ
 νόμος εἶναι ἢ μή, ἐπὶ τοῦ ἔχοντος ἢ μὴ ἔχοντος ἐμβεβλημένα τὰ ξύλα. z) L. 8. §. 5. e Syn. p. 487. ubi cum seqq. §. 6. 7.
 efficit cap. 8. h. t. habet Fabr. l. l. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 18. et Harm. II. 4. §. 71. aliter exhibetur his verbis: Ἐὰν
 τις ποιῆση τυρεψέιον, εἴ οὐ καπνὸς ἐπιπέμπόμενος καταβλάπτῃ τοὺς ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἰκοῦντας, δύναται κατὰ νόμον οὐ
 βλαπτόμενοι κωλύειν αὐτὸν εἰσπέμπειν τὸν καπνόν, εἰ μὴ ἄρα δίκαιον παρεχώρησαν αὐτῷ εἰσπέμπειν τὸν καπνόν. ἀλλὰ
 καὶ τὸ ἀνάπαλον, εἰ οἱ ἐν ταῖς ὑψηλοτέραις στέγαις οἰκοῦντες ὕδωρ ῥίπτουσιν ἢ κόπρον, καὶ βλάπτουσιν τοὺς ἐν τοῖς χθαμα-
 λωτέροις οἰκοῦντας, κωλύονται τοῦτο ποιεῖν. ἐπὶ τοσοῦτον γάρ ἔξεστι τινι ποιεῖν τι ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ἐφ' ὅσον ἕτερον μὴ
 καταβλάπτῃ. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ δυσωδίας. Tipucitus: Καὶ ὅτι χωρὶς δουλείας οὔτε ὁ κάτω δύναται καρπὸν (lege καπνόν)
 ἐπιπέμπειν (lege ἐπιπέμπειν) τῷ ἄνω, οὔτε ὁ ἄνω ὕδωρ ἢ τι ἄλλο τῷ κάτω. καὶ ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον ἔξεστιν ἐν τοῖς ἰδίοις τι
 ποιεῖν, ἐφ' ὅσον μὴδὲν εἰς τὰ ἀλλότρια ἐπιπέμπειν. καὶ σκόπει, ὅτι ἐπὶ τοῦ καπνοῦ, κἂν πόρρωθεν τῶν ἰβ. ποδῶν ἐστίν,
 εἰςβάλλῃ δὲ, διώκεται, ὡς βί. τῶν δειουδίκις φησὶν. καὶ περὶ τοῦ κατώτερον ἐργαστήριον μισθωσαμένου, ἐν κωλυθῆ καπνόν
 ἐπιπέμπειν τοῖς ἄνω, πῶς κινεῖ κατὰ τοῦ μισθώσαντος. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου δύναται τις κινεῖν, λέγων ἔχων δίκαιον καπνὸν
 ἐπιπέμπειν. Apud Matth. Mon. Synt. alph. can. lit. K. cap. 3. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 148.) haec leguntur: Τὸν
 κτίζοντα φούρον, δύναται οἱ ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἴκοις ὑπὸ τοῦ καπνοῦ βλαπτόμενοι κωλύειν αὐτόν, εἰ μὴ ἄρα δίκαιον
 εἶχεν, ἐκείσε τὸν καπνὸν εἰσπέμπειν. καὶ τὸ ἀνάπαλον, οἱ ἐν ταῖς ὑψηλοτέραις στέγαις οἰκοῦντες κωλύονται ὕδωρ ῥίπτειν ἢ
 κόπρον, καὶ καταβλάπτειν τοὺς ἐν τοῖς χθαμαλωτέροις οἰκοῦντας. ἐπὶ τοσοῦτον γάρ ἔξεστι τινι ποιεῖν τι ἐν τοῖς ἑαυτοῦ,
 ἐφ' ὅσον ἕτερον μὴ καταβλάπτῃ. a) L. 8. §. 6. 7. D. eod. e Syn. l. l. habet Fabr. l. l. In Syn. pro ταύτην emendavi ταῦτα.
 Tipucitus: Καὶ ποῖον καπνὸν ἔξεστι ποιεῖν, ὅσον ἐλαφρόν, ὅποῖος ἐστὶ τῆς ἐστίας· καὶ καθεζεσθαι καὶ λουεσθαι ἐν τοῖς ἰδίοις·
 καὶ οὐ συνίσταται δουλεία εἰς τὸ ταῦτα γίνεσθαι ἢ μὴ γίνεσθαι. ἐπὶ δὲ τοῦ καπνοῦ τοῦ λουτροῦ δουλεία συνίσταται. §. 6.
 in Proch. tit. XXXVIII. cap. 25. et Harm. II. 4. §. 118. sic exhibetur: Οὐ συνίσταται τοιοῦτον εἶδος δουλείας, ὥστε μὴ
 εἶναι με ἐν τῷ οἴκῳ μου τὴν ἐστίαν ἄπειν ἢ πυρᾶν ἄπειν, καὶ καθεζεσθαι ἢ λουεσθαι. ὅθεν κἂν ταῦτα συμφωρηθῆ,
 ἀνίσχυρα κατὰ νόμον εἶσιν. b) L. 9. pr. D. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. l. l. Lege ἐν αὐτῇ. Tipucitus
 L. 9. sqq. usque ad L. 17. §. 1. sic exhibet: Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος πάροδον ἢ σταλαγμὸν κεράμων, πῶς κωλύει τὸν δεσπότην
 ἐν αὐτῷ κτίζοντα, ἐὰν διὰ τοῦ κτίσματος ἐμποδίζηται. καὶ εἰ ὁ δουλεύόμενος κτίζει ἐν τῇ παρόδῳ ἢ τῷ μεσαίῳ. (L. 9. pr.)
 Καὶ πῶς δοκεῖ κατεῖχεν τὴν δουλείαν· φησὶ γάρ, ὅτι ὁ πλατυτέρα ἢ στενωτέρα τῆ σταλάτῃ χρησάμενος, καὶ ὁ μίξας τῷ ὕδατι,
 ᾧ ἐκέχρητο, ἕτερον ὕδωρ. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ νεμηθέντος ἐπὶ τριετῆ χρόνον ὕδατος δουλείαν μὴ βιασάμενος, μὴ λαθῶν, μὴ
 παρακαλέσας, καὶ τοῦτο δεικνύς. καὶ σκόπει, αὐτὸς δεικνύσων, ὅτι οὐ βία ἢ λάθρα ἢ παρακλήσει ἐνεμήθη. (L. 10. pr.) Καὶ



τοῦ κτίσματος ἐμποδίζεται. εἰ δὲ μήπω ἐκτίσει, δύναται καὶ ὁ πλατεῖαν ὁδὸν, καὶ ὁ χρῆσιν ἔχων, κινεῖν τὴν περὶ συναλλάγματος ἀγωγὴν. μετὰ δὲ τὸ κτίσαι ὁ μὲν ἔχων τὸ μονοπάτιον καὶ τὴν πύροδον κινεῖ τὴν περὶ συναλλάγματος ἀγωγὴν· ὁ δὲ τὴν χρῆσιν ἔχων, ἐπειδὴ ἀπόλλυται ἡ χρῆσις, κινεῖ τὴν περὶ δόλου ἀγωγὴν.

ιη. Ἐάν^ο ὁ γείτων κοπρῶνα ποιήσῃ παρὰ τὸν τοῖχόν μου, καὶ ὑγράσῃ αὐτόν, εἰ μὲν ἐν δημοσίῳ τόπῳ τίθεικε, τὴν περὶ παραγγελίας ἀγωγὴν κινῶ· εἰ δὲ ἐν ἰδιωτικῷ, τὴν περὶ δουλείας ἀγωγὴν. εἰ γὰρ βλάβη, κινῶ τὴν περὶ ζημίας ἀγωγὴν.

TITULOS 5.

Ποῖω τρόπῳ αἱ δουλείαι ἀπόλλυνται. ^δ)

δ. Τὸ^ε μονοπάτιον τοῦ τάφου τῆ ἀρχοσῖα οὐδέποτε φθείρεται.

ιε. Ἐάν^ι δημοσία ὁδὸς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἢ ἀταπλώσως ἀπόλλυται, ὁ πλησιάζων γείτων παρῖτησιν αὐτήν.

περὶ κοινοῦ βουλομένου κτίσαι ἐν τῷ κοινῷ ἰδίῳ, πῶς κωλύεται· εἰ δὲ ὡς μόνος θέλων κερδῆσαι ἐκτίσει, καὶ καταλύει ἀναγκάζεται. (L. 11.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἀποδειχθῇ, μὴ ἔχειν σε δίκαιον ἐμβάλλειν ξύλα, πῶς ἀσφαλίζεται. (L. 12.) Καὶ περὶ αὐτοῦ, ἐὰν οἱ σωτήριος σου ἐγγυήσῃ ὑγράσῃ σου τὸν τοῖχόν μου. (L. 13.) Καὶ περὶ δοκῶν ἐμβολῆς ἐν τῷ τοίχῳ μου παχύτερον ἢ πρῶτον. (L. 14. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τοῦ κοινοῦ μου ποιησαντός τι εἰς τὸν κοινὸν τοῖχον, κλίση εἰς τὸν ἰδιὸν σου. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐπίτροπος ἢ κοινῶν ὑψώσῃ τὸν ἴδιον οἶκον βλάβη τὸν τοῦ κηδεμονομένου. (L. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τοῖχος μεσῶν δύο οἴκων ἐπικλίση εἰς τὸν γείτονα ἡμῶν ποδὸς ἢ καὶ πλείον. (L. 17. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν φίλος τόπος ἐν τῷ οἴκῳ σου δουλεύῃ μοι, ὥστε σε μηδὲν ἐκεί τιθέναι, καὶ φυτεύσῃ ἐκεί ὕλην ἢ τι ἔτερον. (§. 1.) L. 17. pr. in Proch. tit. XXXVIII. cap. 19. Harm. II. 4. §. 72. et Matth. Mon. Synt. alph. can. I. I. (apud Beveregium I. I. 148.) sic exhibetur: Ἐάν ὁ τοῖχος σου κατὰ τοῦ οἴκου μου κλίση ἡμῶν ποδός, ἀναγκάζω σε ἀνορθῶν αὐτόν. His verbis legitur apud Fabr. T. VI. p. 773. c) L. 17. §. 2. D. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 18. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 773. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 22. et Harm. II. 4. §. 84. sic redditur: Οὐδεὶς δύναται κόπρον πλησῶν τοῦ ἄλλοτρίου τοίχου ἔχειν, μὴ τοιαύτην δουλείαν ἔχη. Fere eadem, quae in Prochiro, leguntur in Matth. Mon. Synt. alph. can. I. I. (apud Beveregium I. I. p. 148.) nisi quod pro ἔχειν ibi habetur ὀπίσκειν. Tipucitus hanc et sequentes Leges sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν γείτων κοπρῶνα ποιήσῃ περὶ (lege παρῖ) τὸν τοῖχόν μου, καὶ ὑγράσῃ αὐτόν. (L. 17. §. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν εἰς τὸν κοινὸν καλῶς μὴ ἐγγυήσῃ περὶ δουλείας, κατὰ τινὰ δὲ τρόπον ἐξέτισε τῆς ἀγωγῆς οἰκεία ὀφειλή, ἢ κατὰ συμβεβηκέναι. (L. 19.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ληγατευθῇ μοι ἀγρὸς ἔχων ἡνωμένας οἰκίσεις μὴ ἀκολουθούσας αὐτῷ. (L. 20. pr.) Καὶ περὶ πολλῶν τινῶν κοινῶς ἀγορασάντων ἔλος, ἐφ' ᾧ καταβάσκων ἐν αὐτῷ, ἐγένων ἰδίους ἀγρούς, εἰ τυχὸν ληγατεύσωσιν ἢ ἀλλοιωσωσιν τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἀγρούς, πῶς ἀκολουθεῖ αὐτοῖς τὸ δίκαιον τῆς βοσκῆς τοῖς ἐκποιηθεῖσιν, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον ἐνεφανήσῃ. (§. 1.) Καὶ ὅτι καὶ πρὸς τὸ μήπω φανόμενον ὕδωρ δύναται μονοπάτιον συνίστασθαι. (L. 21.) d) Sic titulus VI. describitur in omnibus, etiam in Syn. p. 483. Tipucitus addit: ἢ οὐκ ἀπόλλυνται. e) L. 3. D. VIII. 6. in Cod. Vindob. tit. gr. III. auctore Witte sic exhibetur: τὰ δίκαια τῶν ἀγρῶν ἀπόλλυνται θανάτῳ ἢ τῆς καταστάσεως τῆ ἐναλλαγῆ. L. 4. VIII. 6. sic exhibetur a Witte e Cod. Vind. laudato, quem locum, cum et per Tipucitum confirmetur, in textum recepi. Proch. tit. XXXVIII. cap. 33. et Harm. II. 4. §. 124. sic redditur: Τῆς ἐπὶ τάφου ἀγοῆς οὐδὲποτε ἡ δουλεία τῆ ἀρχοσῖα παραδορῆ ἐκ τοῦ μὴ χρῆσθαι φθείρεται. L. 7. D. eod. in Proch. tit. XXXVIII. cap. 54. et Harm. II. 4. §. 101. legitur verbis reddita: Ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος ἐὰν οὕτως συστή, ὥστε ἐν μόνῳ τῷ θείρῳ κερτῆσθαι αὐτῇ ἢ ἐν ἐνὶ μηνί, ὑπὲρ ἐνιαυτόν, ἢ ὑπὲρ μῆνα, διπλασιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀρχοσῖας. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. εἰ δὲ ὑπὲρ ἡμέραν ἢ ὑπὲρ ἡμέραν, ἢ μίαν ὥραν, ἢ μόνην τῆν ἡμέραν, ἢ μόνην τῆν νύκτα, τῷ νομίμῳ χρόνῳ φθείρεται· μία γὰρ ἐστὶν ἡ δουλεία. Utrumque habet Fabr. T. VI. p. 773. Apud Tipucitum L. 4. sqq. usque ad L. 14. pr. sic exhibentur: Καὶ ὅτι τὸ μονοπάτιον τοῦ τάφου τῆ ἀρχοσῖα οὐδέποτε φθείρεται. (L. 4.) Καὶ ὅτι κατέχομεν δουλείαν διὰ κοινοῦ καὶ τοῦ τῆν χρῆσιν ἔχοντος ἢ κοινῶν, καὶ τοῦ καλῆ πίστει νομῆως. (L. 5.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ δουλειόμενος ἀγρὸς εἰς κλίματα διαιρεθῇ, ἢ ὁ δουλειόμενος ἐπικτησθῇ, εἰ γίνεται εἰς τὸ τῆς δουλείας. καὶ εἰ κατὰ τὸ μῆκος τῆς στράτας τμηθῇ, ἢ κατὰ τὸ πλῆθος ὁ ἀγρὸς ἐτμηθῇ, εἰ ὁ δουλειόμενος ἐπικτησθῇ ἐν τῶν τμηθέντων. καὶ εἰ ἐν τῷ συνίστασθαι τὴν στράταν ἔδοξεν, ἐξίναται τῷ δουλειόμενῳ οἶκον θέλει τοῦ ἀγροῦ παρῖται μέρους. (L. 6. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος οὕτως συστή, ὥστε ἐν μόνῳ θείρῳ κερτῆσθαι αὐτῇ ἢ ἐνὶ μηνί, ἢ ὑπὲρ ἐνιαυτόν, ἢ ὑπὲρ μῆνα, διπλασιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀρχοσῖας. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. εἰ δὲ ὑπὲρ ἡμέραν, ἢ ὑπὲρ ὥραν, ἢ μίαν ὥραν, ἢ μόνην τῆν ἡμέραν, ἢ μόνην τῆν νύκτα, τῷ νομίμῳ χρόνῳ φείρεται· μία γὰρ ἐστὶν ἡ δουλεία. (L. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἔχων σταλαγμὸν κερῶν ἐν τῷ μεσάλλῳ σου ἐπιτρέψω σοὶ εἶναι ἐκεί, πῶς ἀπόλλω τὸν σταλαγμὸν τῶν κερῶν. καὶ εἰ στράταν ἔχων ἐν τῷ ἀγρῷ σου ἐπιτρέψω σοὶ τι ἐκεί ποιῆσαι. (L. 8. pr.) εἰ δὲ, κἂν μερικῶς κέρηται τῷ μονοπατίῳ, πᾶσα φυλάττεται ἡ δουλεία. (§. 1.) Καὶ ὅτι, κἂν ἐν μέρει τινὶ τοῦ ὕδατος ἢ ἀπόλλυται τὸ ὕδωρ, μένει ἡ δουλεία. (L. 9.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν κοινὸν ἀγρὸν ἔχω μετὰ ἀνήθου, καὶ μηδεὶς ἡμῶν τῆ δουλεία αὐτοῦ χρῆσθαι, πῶς διὰ τὸν ἀνήθου κἄγω παρακρατῶ τὴν δουλείαν. (L. 10. pr.) Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος ἡμερῶν ὥρ, ἐὰν μόνῃ τῇ νυκτὶ χρῆσθαι. καὶ περὶ τοῦ κεραιωμένου ἐν δῆλαις ὥραις καὶ ἐν ἄλλαις χρῆσθαι. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ κεραιωμένου πλατεῖαν ὁδὸν ἢ πύροδον, καὶ ἄλλῳ χρῆσθαι. ὁ μόνος πλείον, ἢ ἕτερος ἴσους, χρῆσθαι οὐκ ἀπόλλυται δὲ τῷ πλείον χρῆσθαι. (L. 11. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τῷ ὑπὸ αἴρῃσιν ληγατευθέντι ἀγρῷ περιποίησι δουλείαν κληρονόμος. καὶ εἰ βαρῆται τὸν ἀγρὸν δουλείας. (§. 1.) Καὶ ὅτι παρακρατῆται ἡ δουλεία καὶ διὰ τοῦ καλῆ πίστει νομῆως ἢ τοῦ καλῆ, καὶ τοῦ κατὰ παρακλήσιν καὶ τοῦ ὀπισθοῦν κεραιωμένου. (L. 12.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τὸ μέρος τοῦ ἀγροῦ μου τὸ πλείον τῷ δουλεύοντι αὐτῷ πωλήσῃ, καὶ εἰσὼ τοῦ ὀπισθοῦν χρόνου πωλήσῃ αὐτὸ, πῶς ἀφέεται ἡ δουλεία. (L. 13.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐπικλησθῇ ὁ τόπος τοῦ μονοπατίου ἢ τῆς παραδοῦ, καὶ εἰσὼ τοῦ ὀπισθοῦν χρόνου τὸ ὕδωρ ὑπαναχωρήσῃ. πῶς ἀνακεῖται. (L. 14. pr.) f) L. 14. §. 1. D. eod. e Syn. p. 495. ubi est cap. 15. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 774. In Proch. tit. XXXVIII. p. 57. et Harm. II. 4. §. 132. bis legitur reddita verbis: Ἡ δὲ δημοσία ὁδὸς ἢ σιανοῦ συμβεβηκός, ἢ ἐπικλησάντος αὐτὴν ταμοῦ ἀπόλλυται, ὁ πλησιάζων δεσπότης ἀναγκάζεται παρεχεῖν τὴν δημοσίαν ὁδὸν διὰ τῶν ἰδίων τόπων. Tipucitus usque ad

per aedificium impediatur. Quodsi nondum aedificaverit, potest tam is, qui viam latam, quam qui usum fructum habet, actionem ex contractu (confessoriam) instituere. Postea vero, ex contractu agit: fructuarii autem, quia ususfructus amissus est, de dolo actionem instituit.

XVIII. Si sterquilinum vicinus secundum parietem meum fecerit, ex quo ille madescit; si quidem in loco publico posuit, interdicto experiar: si autem in privato, de servitute actionem instituiam. Quodsi quid inde mihi damni datum sit, damni infecti agam

TITULUS VI.

Quemadmodum servitutes amittantur.

IV. Iter sepulcri non utendo neutiquam perit.

XV. Si via publica vi fluminis aut ruina amissa sit, vicinus proximam eam praestat.



2. 2. η'. Ο ε) ἔχων δίκαιον ἐμβάλλειν τῷ τοίχῳ τοῦ
6. γείτονος δοκόν, ἐάν ἐπὶ τὸν ὠρισμένον χρόνον μὴ
δύνηται ἐμβαλεῖν διὰ τὸ μὴ κτίσται τὸν γείτονα, τὴν
δουλείαν οὐκ ἀπόλλυσιν· οὐ γὰρ κτᾶται ὁ γείτων
ἐλευθερίαν, μὴ διακόπτων τὴν δουλείαν.

3. 3. ιθ'. Ἐάν^{h)} περὶ ἄστων ἀγροῦ μέρος συμφωνήσω
d. δι' αὐτοῦ ἔλκειν ὕδωρ, καὶ μὴ ποιήσαντός μου τὸν
ὄχετόν, ὁ νόμιμος παρέλθῃ χρόνος, σώζεται μοι τὸ
δίκαιον· εἰ δὲ ἐποίησα μὲν, μὴ ἐχρησάμην δέ, φθει-
ρεται.

3. 3. κ'. Φυλάττεταιⁱ⁾ ἡ δουλεία οὐ μόνον διὰ τῆς
d. χρήσεως τοῦ δουλευομένου καὶ διὰ τὸν νεμομένου,
ἀλλὰ καὶ διὰ μισθωτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἐπιξενουμένου,
καὶ ἱατροῦ, καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἐρχομένου.

TITULUS Z.

Περὶ δουλείας καὶ περὶ ὕδατος.^{k)}

3. 3. β'. Κἂν^{l)} μὴ εἶχε τις δουλείαν τοῦ ἔλκειν ὕδωρ,
34. εἴλκυσε δὲ ἀνεχομένου τοῦ δεσπότη τοῦ ἀγροῦ ἐπὶ
τριετῆ χρόνον, δύναται κτᾶσθαι τὴν δουλείαν. εἰ δὲ
μὴ ἐχρησάτο τριετίαν, κωλύεται· μὴ δυναμένου μηδὲ
τὰ δαπανήματα τοῦ ὄλοῦ λαμβάνειν παρὰ τοῦ δε-
σπότη τοῦ ἀγροῦ.

3. 3. δ'. Οὐδεὶς^{m)} δύναται ἔλκειν ὕδωρ ἐκ τῆς ἄλλο-
34. τρίας πηγῆς παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότη τοῦ ἀγροῦ.

3. 3. ε'. Οὐδὲⁿ⁾ ὁ δημόσιος δύναται τὴν ἀπαξ κρα-
τήσαντα δουλείαν ἀνατρέπειν.

3. 3. ζ'. Οὐδεὶς^{o)} κωλύεται βουλόμενος ὑψῶσαι, εἰ

L. 18. §. 1. haec habet: Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἡ δημοσία ὁδὸς ὑπὸ ποταμοῦ ἢ καταπτώσεως ἀπόλληται (malim ἀπόληται), πῶς ὁ
πλησιάζων γείτων παρίστανι αὐτήν. (L. 14. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἀπὸ πολλῶν ἀγρῶν δουλείαν χρεωστούμενος ἀγορεύσῃ
τὸν μίσον. (L. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν δεσπότης διαφόρων ἀγρῶν εἴλοντο ὕδωρ, ἄνωθεν μὲν διὰ κοινῶν ἀγωγῶν, κάτωθεν δὲ
διὰ ἰδικῶν ἑαστος. (L. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ὁ ἔχων πάροδον ἀπέλθῃ μὲν ἐπὶ τὸν ὠρισμένον χρόνον τὴν πηγὴν, μὴ ἀπέλθῃ
δέ. (L. 17.) Καὶ περὶ τοῦ ἄλλῳ χρησαμένου ὕδατι καὶ μὴ τῷ συμφωνηθέντι, πῶς ἀπόλλυσιν τὴν δουλείαν. (L. 18. pr.) Καὶ
ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἀρχήσεως τοῦ προκηταμένου λογίζεται τῷ μετ' αὐτόν. (§. 1.) g) L. 18. §. 2. D. eod. e Syn. p. 484.
(p. 483. dicitur esse cap. 18. h. t.) habet Fabr. l. 1. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος δίκαιον ἐμβάλλειν τῷ τοίχῳ
τοῦ γείτονος δοκόν, καὶ μὴ δύνηται τὸν γείτονα, πῶς οὐκ ἀπόλλυσιν τὴν δουλείαν. h) L. 19. pr. D. eod.
e Syn. p. 484. ubi est cap. 19. h. t. habet Fabr. l. 1. Hauatus est hic Basilicorum locus e Proch. tit. XXXVIII. cap. 53.
Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 113. Tipucitus totam L. 19. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν περὶ ἄστων ἀγροῦ μέρος
συμφωνήσω δι' αὐτοῦ ἔλκειν ὕδωρ, καὶ μὴ μὴ ποιήσαντός μου ὄχετόν, ὁ νόμιμος παρέλθῃ χρόνος. καὶ εἰ ἐποίησα καὶ μὴ
ἐχρησάμην. (L. 19. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ληρατεύσω σοι στράταν, καὶ μετὰ τὸ ὑπερῆλυτοθῆναι τὴν κληρονομίαν μου,
ἀγορουσνός σου τὰ περὶ λεγάτου, ὁ νόμιμος παρέλθῃ χρόνος, πῶς φθίρεται ἡ στράτα. καὶ εἰ ἔσω τοῦ ὠρισμένου χρόνου
πώλησῃς τὸν ἀγρὸν σου. (§. 1.) i) L. 20. D. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 20. h. t. habet Fabr. l. 1. Tipucitus L. 20. sqq.
sic exhibet: Καὶ ὅτι φυλάττεται ἡ δουλεία οὐ μόνον διὰ τῆς χρήσεως τοῦ δουλευομένου καὶ τοῦ νεμομένου, ἀλλὰ καὶ διὰ
τοῦ μισθωτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἐπιξενουμένου, καὶ ἱατροῦ, καὶ τοῦ πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἐρχομένου· πρὸς δὲ καὶ μισθωτῶν (num
μισθωτῶν) καὶ τοῦ τὴν χρῆσιν ἔχοντος (L. 20.) κἂν ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων οἰκίῳ ὀνόματι νέμηται. (L. 21.) Καὶ διὰ τοῦ
οἰουδῆποτε ὡς δουλεία χρωμένον. (L. 22.) Καὶ ὅτι, ἐπεὶ ἐν τῷ ἐχρησθῆναι εἰς τὸν δουλευόμενον ἀγρὸν, ἐπεὶ ἐν τῷ ἐξ αὐτοῦ
ἀπιέναι, (L. 23.) εἰ καὶ κακῆ πίστεως νομῆς ἔστι, κατέχεται ἡ δουλεία. (L. 24.) Καὶ ὅτι οὐ δοκιμῆς τις κέρχθηται δουλεία, εἰ
μὴ πιστεῖται ἰδίῳ κέρχθησθαι δικαίῳ· ἐάν γὰρ ὡς δημοσία ὁδὸς ἢ ἄλλοτρία κέρχεται αὐτῇ, οὔτε παραγγελίαν ἔχει, οὔτε
ἀγωγήν. (L. 25.) k) Sic titulus VII. inscribitur in omnibus. l) L. 2. C. III. 34. e Syn. p. 484. ubi est cap. 2. h. t. habet
Fabr. T. VI. p. 774. sq. Pro dynamion legere malim dynamion. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 46. et Harm. II. 4. §. 106.
haec constitutio sic exhibetur: Ὁ δὲ ἄλλοτρίου ἀγροῦ ἔλκων ὕδωρ εἰδότες τοῦ δεσπότη τοῦ ἀγροῦ, κτᾶται κατ' αὐτοῦ τοῦ
ἀγροῦ δουλείαν τῷ νεμομένῳ χρόνῳ, τουτέστι τῷ τριετῇ. ἐάν δὲ πρὸ τοῦ παρελθεῖν τούτου τὸν χρόνον κωλύσῃ αὐτὸν ὁ
δεσπότης τοῦ ἀγροῦ ἐπαναίρειν τὸ ὕδωρ, οὐ δύναται ἀπαίρειν αὐτὸν τὰ περὶ τὸν ὄλοῦ γινόμενα αὐτῷ δαπανήματα, ἀλλὰ
καὶ αὐτοῦ τοῦ ὄλοῦ δεσπότης γίνεται ὁ τοῦ ἐδάφους κύριος, ἕως ὅτε συντάσῃ ὁ δίκος· διαλυομένου γὰρ αὐτοῦ, δύναται
καὶ τὰς ὕλας ὁ πάλαι δεσπότης ἐκδικεῖν. Apud Eustath. Cap. XXVI. §. 1. haec leguntur: Ὁ ἔλκων ὕδωρ ἐπὶ τρία ἔτη δι'
ἄλλοτρίου ἀγροῦ ἐν εἰδήσει τοῦ δεσπότη τοῦ κτήματος κτᾶται οὐκ οὖσαν αὐτῷ δουλείαν. Tipucitus L. 1. 2. C. eod. sic
reddit: Καὶ περὶ τοῦ θυρίδας ἔχοντος ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ νῦν τοῦ γείτονος ἀνυψούντος τὸν ἴδιον τοίχον ἐπισκοτεῖ ταῖς
θυρίσας· (nunc deesse nonnulla videntur) μόνον εἰ ὁ ἐναγομένος μὴ βία, μὴ παραλήσει, μὴ λάθρα νέμεται. (L. 1.) Καὶ περὶ
τοῦ, κἂν μὴ εἶχε τις δουλείαν τοῦ ἔλκειν ὕδωρ, εἴλκυσε δὲ ἀνεχομένου τοῦ δεσπότη τοῦ ἀγροῦ ἐπὶ τριετῆ χρόνον. καὶ πῶς,
εἰ μὴ ἐχρησάτο ἐπὶ τριετίαν, οὐδὲ τὰ δαπανήματα τοῦ ὄλοῦ λαμβάνει. (L. 2.) L. 3. C. eod. in Proch. tit. XXXVIII. cap. 47.
et Harm. II. 4. §. 107. sic exhibetur: Ἐάν ὁ προκητῶρ οὐκ ἠδύνατο κωλύσαι τὴν τοῦ ὕδατος πάροδον, οὐδὲ ὁ νῦν ἀγοραστής
δύναται κωλύειν· μετὰ γὰρ τοῦ αὐτοῦ βάρους ἀγορεύσαι δοκιμῆς. Recipit hunc locum Fabr. T. VI. p. 775. Tipucitus haec
habet: καὶ πῶς συνίσταται ἐπὶ τοῖς ἐπαρχικαῖς κτήμασι δουλεία. m) L. 4. C. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 4. h. t. habet
Fabr. T. VI. p. 775. Eadem leguntur apud Tipucitum, qui praefigit καὶ ὅτι. n) L. 7. C. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 5. h. t.
habet Fabr. l. 1. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 108. et Tipucitum. o) L. 8. C. eod. e Syn. p. 487. ubi est cap. 6. h. t.
habet Fabr. l. 1. Eadem usque ad ὑψῶσαι leguntur apud Harm. II. 4. §. 57. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 21. et Harm. II.
4. §. 73. haec leguntur: Ἐάν τις κατὰ ἄλλοτρίου τοίχου κατὰ βίαν θυρίδα ποιήσῃ, ἀναγκάζεται ἰδίῳ ἀναλώμασι τὸ ἀρχαῖον

XVIII. Qui tignum in vicini parietem immittendi
ius habet, si statuto tempore non possit immittere,
propterea quod vicinus non aedificarit, servitutum
non amittit: non enim libertatem vicinus usucapit,
dum servitutum non interpellat.

XIX. Si cum partem fundi venderem, pactus
fuero, ut per eam aquam ducam, meque nullum rivum
faciente legitimum tempus praeterierit, ius mihi sal-
vum est: sin rivum fecerim, nec usus sim, extinguitur.

XX. Retinetur servitus non solum usu eius, cui
debetur, quive possidet, verum etiam per mercena-
rium, et per hospitem, et medicum, et cum, qui ad
visitandum dominum venit.

TITULUS VII.

De servitute et aqua.

II. Licet quis servitutum ducendi aquam non
habuerit, tamen si patiente domino fundi per trien-
nium duxerit, servitutum acquirere potest. Si vero
per triennium non usuceperit, prohibetur: nec sumtus
in ducendo factos a fundi domino repetere potest.

IV. Aquam nemo ducere potest ex alieno fonte
citra voluntatem eius, qui fundi dominus est.

V. Nec fiscus servitutum semel constitutam tollere
potest.

VI. Altius tollere nemo, qui vult, prohibetur, nisi



ἢ ἄρα ἐβύρρησεν ἑαυτὸν δουλείᾳ τοῦ μὴ ὑποῦν. ὁ δὲ ἐν ἄλλοτρίῳ τοίχῳ ἀνοίξας θυρίδα, οἰκίους δια-
 ἀνήμασιν αὐτὴν ἀναφράττει.

ι. Οὐκ ρ) ὀφείλει πλέον μέρος τοῦ ὕδατος λα-
 βεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὴν γενομένην παραχώρησιν οὕτως
 φειλομένῳ ἔλκειν τὸ ὕδωρ.

H⁹) δουλεία φθίρεται τῇ ἀχρησίᾳ ἐπὶ δέκα ἢ
 ἑικοσιν ἐνιαυτούς.

ια. Ο') συμφωνήσας μετὰ τοῦ ἀγρογέιτονος,
 ὥστε ἐξεῖναι αὐτῷ παριέναι διὰ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ ἐπὶ
 τὴν οἰκίαν ὅλην ἡπαξ κατὰ πέντε ἐνιαυτούς, καὶ
 μήτε δι' ἑαυτοῦ, μήτε διὰ τῶν διαφερόντων αὐτῷ
 τῇ δουλείᾳ ἐχρήσατο ἐπὶ κ'. ἐφεξῆς ἔτη, ἀπολλύσθω
 πάντως τὸ παραχωρηθὲν αὐτῷ δίκαιον.

Μηδεὶς³) δὲ οὕτω κτιζέτω, ὥς ἐμποδίζῃ ἐν-
 τεῦθεν τῷ ἀνέμῳ τῷ εἰς τὸ ἄλωναίον τοῦ γείτονος
 βύλλοντι.

TITULOS H'.

Περὶ τόπων καὶ παρόδων δημοσίων καὶ
 ἀπολαύσεως αὐτῶν καὶ ἀνανεώσεως. γ)

α. Τὸ^u) εἰς δημοσίαν ὁρῶν χρῆσιν, οἷον ὁδοὺς
 δημοσίας καὶ παρόδους, ἕκαστος ἀπαιτεῖ διὰ τούτου
 τοῦ νομίμου παραγγέλματος.

δ. Εἰ^v) ἐν δημοσίῳ τόπῳ κτίσει τις, τῷ νο-
 μίμῳ παραγγέλματι ὑπόκειται.

Καὶ^w) ὅτι φησὶν ὁ πραιτωρ, μηδὲν ἐν δημοσίῳ
 τόπῳ ποιεῖν ἢ εἰσπέμπειν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ τόπου, εἰ
 μὴ μόνον ἢ δόγμα συγκλήτου, ἢ βασιλικὴ κέλευσις
 ἐπιτρέπει.

ε. Οἱ^x) δημόσιοι τόποι τῇ χρήσει τῆς πόλεως,
 οὐ τοῦ καθέκαστον, ὑπουργοῦσι.

forte se ipsum servitute altius non tollendi onera-
 verit. Qui autem in alieno pariete fenestram aperuit,
 suis eam sumtibus obturat.

X. Maior modus aquae non debet accipi, sed
 quatenus facta est concessio, eatenus aquam ducere
 debemus.

Servitus non utendo decem vel viginti annis ex-
 tinguitur.

XI. Pactus cum vicino suo, ut ei liceat per
 agrum eius suam in silvam semel tantum per quin-
 quennium transire; si neque per se ipsum, neque per
 homines ad se pertinentes ea servitute viginti con-
 tinuis annis usus est, ius sibi concessum penitus
 amittat.

Nemo sic aedificet, ut eo ventum in aream vi-
 cini tendentem impediatur.

TITULUS VIII.

De locis et itineribus publicis, eorumque
 fructu et refectioe.

I. Quod ad publicum usum spectat, veluti vias
 publicas et itinera, quilibet per hoc interdictum
 postulat.

IV. Si quis in loco publico aedificaverit, inter-
 dicto tenetur.

Item ait Praetor: Ne quid in loco publico fiat,
 aut immittatur, quo loco damnnum fiat, praeterquam
 si vel Senatusconsultum vel Principale decretum id
 concedat.

V. Loca publica civitatis usui, non singulorum,
 inserviunt.

ἀποκαταστήσασιν οὐκ ἔστι. Tipucitus L. 8. et 10. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, τίς κωλύεται ὑψῶσαι, καὶ πῶς ὁ ἐν ἄλλοτρίῳ τοίχῳ
 ἀνοίξας θυρίδα οἰκίους διαπνήμασιν αὐτὴν ἀναφράττει. (L. 8.) Καὶ περὶ τοῦ δουλείαν ἔχοντος ὕδατος καὶ μὴ ἐκπεσόντος
 αὐτῆς τῇ ἀχρησίᾳ. καὶ εἰ ἀπόλυσεν αὐτὴν, πῶς καὶ τοῦ ὄλου γίνεται κίριος ὁ τοῦ δουλεύοντος ἀγροῦ δεσπότης. (L. 10.)
 ρ) L. 12. C. eod. e Syn. p. 484. ubi est cap. 10. h. t. habet Fabr. l. 1. Adde τις post ὀφείλει. Tipucitus haec habet: Καὶ
 οὐ τὸ μέτρον τῶν κτημάτων, ἀλλ' ἡ δουλεία τοῦ κτηματος μέτρον ὀρίζει. καὶ ἀνάγνωθι τὸ περὶ τούτου παράδειγμα.
 q) L. 13. C. eod. e Syn. l. 1. ubi partem efficit cap. 10. h. t. habet Fabr. l. 1. Eadem leguntur apud Tipucitum, qui praefigit
 καὶ ὅτι. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 38. et Harm. II. 4. §. 126. haec leguntur: Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις ἐπὶ τῶν μὴ
 κερημένων διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραδρομῆς, ἐπὶ μὲν παρόντων δικαιοτή, ἐπὶ δὲ ἀπόντων εἰσοσμετικῆ, ἀπόλλυται. Eadem habet
 Matth. Mon. Synt. alph. can. lit. N. cap. 8. (apud Beveregium l. 1. p. 198.) r) L. 14. pr. C. eod. e Syn. p. 484. et 487.
 (utroque loco est cap. 11. h. t.) habet Fabr. l. 1. Pro καὶ μήτε legere malim εἰ μήτε. Pro παρόντων, quod Synopsis edita
 utroque loco habet, Leuncl. in marg. recte emendavit διαφερόντων. Tipucitus haec habet: ἡ δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ὕλην κατὰ
 πέντε ἐνιαυτούς ἡπαξ ὀδευσις ἐπὶ πέντε ἐνιαυτούς, εἰ μήτε δι' αὐτοῦ ὁ ἔχων αὐτήν ἢ τῶν διαφερόντων αὐτῷ τῇ δουλείᾳ
 ἐχρήσατο ἐπὶ κ'. καὶ ἐφεξῆς ἔτη, ἀπόλλυται τὸ παραχωρηθὲν αὐτῷ δίκαιον. s) L. 14. §. 1. C. eod. e Syn. p. 487. ubi partem
 cap. 11. h. t. efficit, habet Fabr. l. 1. Tipucitus haec habet: καὶ ὅτι οὐδεὶς οὕτω δύναται κτιζέτω, ὥς ἐμποδίζῃ κ. τ. λ. ut in
 Syn. τῷ post ἀνέμῳ addidi e Tipucito. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 45. et Harm. II. 4. §. 130. haec leguntur: Ὁ βουλόμενος
 πλησίον ἄλλοτρίου ἄλωνιου οἰκοδομεῖν, ἐν ᾧ καταβλάπτει τὸν τούτου δεσπότην, κωλύεται ἐξ αὐτοῦ. t) Sic titulus VIII.
 inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus sic: Τῆ. η'. (in marg.) Περὶ
 τοῦ, ὅτι παντὶ ἔξεστι περὶ τόπων κινεῖν, καὶ περὶ παρόδων δημοσίων. Βι. μγ'. τῶν διγ. τι. η'. ὅτι κωλύει ὁ νόμος κατα-
 δημοσίῳ τόπου οἰκοδομὴν γίνεσθαι. Βι. μγ'. τῶν διγ. τι. θ'. περὶ τόπου δημοσίου ἀπολαύσεως, ὡς τις μισθώσεται. Βι. μγ'.
 τῶν διγ. τι. ι'. ἐντὶροδον ἐφ' ᾧ παντὶ ἐξεῖναι τὴν δημοσίαν ὁδὸν εἶσι (sic) καὶ τὸ παρ' ἀνανεῖ (quid haec significant, non
 intelligo). Βι. μγ'. τῶν διγ. τι. ια'. περὶ ὁδοῦ δημοσίας ἀνανεώσεως. Βι. μγ'. τῶν διγ. τι. ιβ'. περὶ παραφυλακῆς τῶν ἐν
 τοῖς ἀγροῖς δουλειῶν. Continebantur secundum indicem Coislinianum hoc titulo tituli 7. 8. 9. 10. 11. 19. lib. XLIII. Digestorum
 u) L. 1. D. XLIII. 7. e Syn. p. 487. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 776. L. 2. 3. D. eod. e Cod. Vindob. iurid.
 gr. III. Witte sic edidit: L. 2. Ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ μνημα μὴ γίνεσθω. L. 3. Αἱ κωμητικαὶ ὁδοί, αἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐκ παλαιῶν
 γινόμεναι, ὡς δημοσίαι εἰσιν. Tipucitus L. 1—3. sic exhibet: Καὶ περὶ τῶν εἰς δημοσίαν ὁρῶντων χρῆσιν, οἷον ὁδῶν
 δημοσίων καὶ παρόδων, πῶς ἕκαστος ἀπαιτεῖ διὰ τούτου τοῦ νομίμου παραγγέλματος τὸ εἰς δημοσίαν ὁρῶν χρῆσιν. (L. 1.)
 Καὶ ὅτι ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ μνημα οὐ γίνεσθαι. (L. 2.) Καὶ περὶ κωμητικῶν ὁδῶν, καὶ πῶς διαφέρουσι τῶν στρατιωτικῶν. καὶ
 ἀνάγνωθι ἀμφοτέρων τὴν διαφορὰν. (L. 3.) v) L. 1. D. XLIII. 8. e Syn. p. 488. ubi est initium cap. 4. h. t. habet Fabr. l. 1.
 Tipucitus: καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἐν δημοσίῳ τόπῳ κτίσει τις ἢ εἰσπέμψει. w) L. 2. pr. D. eod. e Syn. l. 1. ubi cum L. 1. efficit
 cap. 4. h. t. habet Fabr. l. 1. x) L. 2. §. 1. 3. D. eod. e Syn. l. 1. ubi efficitur cap. 5. h. t. habet Fabr. l. 1. Tipucitus §. 1. sq.
 L. 2. sic exhibet: Καὶ ὅτι οἱ δημόσιοι τόποι τῇ χρήσει τῆς πόλεως, οὐ τοῦ καθέκαστον, ὑπουργοῦσα. καὶ εἰ διὰ τῆς ἐν
 δημοσίῳ καινοτομίας καὶ ιδιώτης βλάπτεται. (L. 2. §. 2.) Καὶ ὅτι δημόσιος τόπος ἐστὶν ἴδιος, οἰκία, ἀγρός, ὁδός, παρόδος
 δημοσία. (§. 3.) Καὶ ὅτι ἐπὶ δημοσίων τόπων οὐκ ἀρμόζει τὸ νόμιμον παραγγέλμα τούτο, οὐδὲ ποιεῖ τι ἐν αὐτοῖς ιδιώτης ἢ



Καὶ ὅτι δημόσιος τόπος ἐστὶν ἔδαφος, οἰκία, ἀγρός, ὁδός, πάροδος δημοσία.

ζ'. Ὁ^γ) ἀκώλυτος κτίσας ἐν δημοσίῳ οὐχ ὑπόκειται τῷ νομίῳ παραγγέλλεται· κωλυτικὸν γὰρ ἐστὶν, οὐκ ἀποκαταστατικόν. καταλύει μὲντοι αὐτὸ ὁ φροντιστὴς τῶν δημοσίων ἔργων. εἰ δὲ μὴ βλάβει τὸ κτισθῆναι, τέλος ἐπιτίθεισιν αὐτῶν, ὃ λέγεται ἀπὸ τοῦ ἔδαφους σωλάριον. εἰ δὲ μήπω ἐκτίσθῃ, ἀσφαλίζεται, ὅτι οὐ κτίζει, οὐδὲ αὐτός, οὐδὲ κληρονόμοι αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ τόπος ἱερός, ἢ κτισθῆ, ἀποκαθίσταται.

Λέγει ὁ πραιτωρ· Ἐν ἑδῶ δημοσίᾳ ἢ παρόδῳ ποιεῖν τι ἢ εἰσπέμπειν ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν, κωλύσθω.

ζ'. Βλάβη^γ) ἐστὶ τὸ τὴν χρῆσιν τῆς ὁδοῦ φθαρεῖναι, εἰ τυχὸν κοιλὴ γένηται, ἢ τραχεῖα, ἢ στενή, ἢ ξηρά.

Καὶ ὁ γεφύραν ἢ ὀπὴν ἐν δημοσίᾳ ὁδῶ ποιεῖν ἐνάγεται, ὡς βλάπτων.

Τὸ δὲ παράγγελμα τοῦτο καὶ διηνεκές, καὶ δημοτικόν ἐστὶν· ἢ δὲ καταδικῆ εἰς τὸ διαφέρειν τοῦ κινουῦντος.

η'. Ὁ^δ) μηδενὸς κωλύοντος ἐν δημοσίῳ κτίσας οὐκ ἀναγκάζεται καταλύσαι, διὰ τὴν ἐκ πτώσεως ἀμορφίαν.

ιβ'. Τῶν^δ) ἐργαστηρίων μηδεὶς προτιθέτω, εἰ μὴ κναφεύς ἱμάτια, ἢ τέκτων τροχούς; ὥστε καὶ

Item locus publicus est area, insula, ager, via, iter publicum.

VI. Qui nemine prohibente in publico aedificavit, interdicto non tenetur: nam prohibitorium est, non restitutorium. Is tamen, qui operibus publicis procurat, id (sc. aedificium) demolitur. At si quod aedificatum et, non nocet, vectigal ei imponit, quod a solo solarium dicitur. Quod si nondum aedificatum est, cavet, nec se, neque heredes suos aedificaturos. Si vero locus sacer sit, ubi aedificatum est, restituitur.

Ait Praetor: In via publica vel itinere facere quid aut immittere in illorum detrimentum, vetabo.

VII. Detrimentum est, usum viae corrumpi, puta si cava fiat, vel aspera, vel angusta, vel sicca.

Etiam is, qui pontem vel specum in via publica facit, convenitur ut viae nocens.

Hoc autem interdictum et perpetuum, et popolare est: condemnatio vero in id, quod interest actoris.

VIII. Qui nullo prohibente in loco publico aedificavit, non cogitur demoliri, propter ruinae deformitatem.

XII. Nemo quid ante officinas deponat, praeterquam fullo vestimenta, vel faber rotas: ita tamen,

κωλύει. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν τι γένηται εἰς τόπον ἀφορισθέντα δημοσίᾳ χρῆσι βλάβην ἰδιώτην. (§. 5.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἐν ἐξώστῃ μου βῆλον βάλω κωλύει τὰ φῶτα τοῦ γείτονος. (§. 6.) Καὶ ὅτι κωλύει με τὸ νόμιμον παράγγελμα τοῦτο ἀναγεῖναι, ὃ εἶχον ἐν δημοσίῳ τόπῳ. (§. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ κωλύσω σε ἐν δημοσίῳ τόπῳ παῖξαι, ἢ ἐν δημοσίῳ βάλαντῳ λούσασθαι, ἢ ἐν θιάτρῳ θεωρῆσαι, πῶς τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ ὑπόκειμαί σοι. (§. 9.) Καὶ ὅτι, εἰ συγχωρηθῶ ἐν δημοσίῳ κτίσας, οὐ δέει με ἄλλον βλάπτειν. (§. 10.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ κτίσω ἐν δημοσίῳ, ἵνα κωλύσω τὸ μὴ ἐννόμως εἶναι ὑδωρ ἐκ τῶν σῶν εἰς τὰ ἱμά, πῶς οὐχ ὑπόκειμαι τῷ νομίῳ παραγγέλλεται. (§. 13.) Ἐτερον, εἰ τὰ φῶτά σου ἐκ τοῦτου κωλύεται. (§. 14.) Πλὴν εἰ μὴ ἐν δημοσίῳ καὶ οὐ κτίσας ἔχοις τὰ φῶτα οὐκ ἐννόμως. (§. 15.) Κτίσας συγχωρηθεὶς, οὐδὲ ἐκ βασιλείως ἐπιτραπείς ἐν δημοσίῳ κτίσαι ἄφρονος ἕτερον βλάπτειν, εἰ μὴ τοῦτο ὁρῆτως ἐδείχθῃ. (§. 16.) y) L. 2. §. 17—20. D. eod. e Syn. I. I. ubi efficiunt cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 776. sq. In Syn. p. 488. vox τέλος ad marg. explicatur vocabulo φόρον, i. e. tributum. §. 19. apud Phot. tit. II. cap. I. (apud Voellum T. II. p. 874.) sic exhibetur: Κτίζειν οὐκ ἔξεστι κατὰ τόπου ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ κτισθῆναι καταλύεται. Balsamo (ibid. p. 875.) ait, cap. 5. them. II. tit. 8. lib. LVIII. Basil. eadem habere, quae in textu Photii scripta sunt. Locus Photii desumptus est e Coll. const. eccl. Lib. II. (apud Voellum l. I. p. 1306.) Apud Tipucitum §. 17—31. sic exhibentur: Καὶ περὶ τοῦ ἀκώλυτος κτίσαντος ἐν δημοσίῳ τόπῳ, καὶ πῶς καταλύει αὐτό. καὶ εἰ μὴ βλάβει τὸ κτισθῆναι, πῶς τέλος ἐπιτίθεται. (§. 17.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὁ τόπος ἱερός ἐστὶν. (§. 19.) Καὶ περὶ ὁδοῦ δημοσίας καὶ παρόδου, πῶς οὐκ ἔξεστι ποιεῖν τι ἢ πέμπειν (lege εἰσπέμπειν) ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν. (§. 20.) Καὶ τί ἐστὶ δημοσία ὁδός, καὶ πῶς ἐπιτίθεται, καὶ πῶς ἰδιωτικῆ, καὶ περὶ διαφόρων ὁδῶν. καὶ πῶς ἐκαστὴ καλεῖται, ἀνάγνωθι ὅρατον. (§. 21—23.) Καὶ ὅτι τὸ νόμιμον παράγγελμα πρὸς ἀγροικίας ὁδοῦς ἀνήκει, οὐ πολιτικῆς. τούτων γὰρ οἱ ἀρχοντες φροντίζουσι. (§. 24.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ εἰς δημοσίαν ὁδὸν ἐκπέμπει τις κανάλην καὶ βλάβει τὴν ὁδόν. (§. 26.) Καὶ εἰ ἐν τῷ ἀγρῷ σου ὄρυγμα ποιήσῃς, ἵνα τὸ ὑδωρ ἐκεῖ συναχθῆναι εἰς τὴν ὁδὸν ἐξέλθῃ, ἢ εἰ κτίσῃς, ἵνα μὴ δέξῃ τὸ ὑδωρ, ἀλλὰ λιμνάσῃ καὶ εἰς τὴν ὁδὸν μετενεχθῆ, πῶς ἐνέχη. καὶ περὶ τοῦ, εἰ τὸ ὑδωρ ἐκ τοῦ γείτονος σου εἰς τὸν ἀγρὸν σου ἔρχεται καὶ βλάβει με, κινεῖται τὸ νόμιμον παράγγελμα. (§. 27. 28.) Κἂν ὑπὸ δημοσίας φθοροποιὸς γένηται ὁ δημόσιος τόπος. (§. 29.) Καὶ κατὰ τῶν βοσκόντων δημοσίας ὁδὸν ἢ πάροδον καὶ βλαπτόντων αὐτήν, καὶ κἂν μὴ εὐθείς, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα βλαβῆ ἢ ὁδός, χώρα τῷ νομίῳ παραγγέλλεται. (§. 30. 31.) z) L. 2. §. 32—34. D. eod. e Syn. p. 488. ubi efficiunt cap. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 777. Tipucitus §. 32. sqq. sic reddit: Καὶ ποῖα δοκεῖ βλάβῃ ὁδοῦ, καὶ πρὸς βλάβῃν γινόμενον. (§. 32.) Καὶ ὅτι τὸ παράγγελμα τοῦτο καὶ διηνεκές, καὶ δημοτικόν ἐστὶν· ἢ δὲ καταδικῆ εἰς τὸ διαφέρειν τοῦ κινουῦντος. (§. 34.) Καὶ ὅτι τοῦτο κατέχεται τῷ παραγγέλλεται ὃ ἔχον τὸ γενόμενον, κἂν ἄλλος ἐποίησεν. (§. 37.) Καὶ ποῖος δοκεῖ ἔχειν. (§. 38.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ τὸ πεδὸν ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου δένδρον ἐμποδίζει τῇ δημοσίᾳ ὁδῶ. (§. 40.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὁ γείτων μου δι' ἔργου βλάψει τὴν δημοσίαν ὁδόν, καὶ ἀφελήσει με, πῶς ἐκείνος ἐνάγεται, καὶ πότε ἐκάτερος, ἀνάγνωθι. (§. 41.) Καὶ ὁ δόλω πυνασμένος ἔχειν ἢ νέμεσθαι κατέχεται. (§. 42.) Καὶ τί ἐστὶν, ὃ φησιν, ἀποκαθιστῆναι· καὶ πότε καὶ μετὰ δαπάνης ἰδίως. (§. 43.) Καὶ ὅτι βία οὐ κωλύσθαι δεῖ τινα χρῆσασθαι τῇ δημοσίᾳ ὁδῶ, ἢ τῇ παρόδῳ, ἢ τῇ ἐλασίᾳ. (§. 45.) Ex l. 5. D. eod. Cuiacius in Pauli lib. XLIX. ad Edictum (Opp. postum. T. II. p. 699.) quem locum attulit Hauboldus Man. Basil. p. 141. haec laudat Basilicorum verba: καὶ πάθειν τι ἐπὶ τῷ (lege τῷ) πάθειν τὸ ἀζημιον, hisque defendit lectionem ut *parva domino sarcatur* in dicta l. 5. Tipucitus l. 6. sic reddit: Καὶ ὅτι καὶ δι' ἐντολίως κινῶ, εἰ τὸ ἐκ τοῦ δημοσίου ἔργον ἐμὲ βλάβει. a) L. 7. D. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. l. I. Syn. habet ἐκπτώσεως, ex quo feci ἐκ πτώσεως consentiente Tipucito, qui haec exhibet: Καὶ πάθει ὃ ἐν δημοσίῳ μηδενὸς κωλύοντος (adde κτίσεως) οὐκ ἀναγκάζεται καταλύσαι, διὰ τὴν ἐκ τῆς πτώσεως ἀμορφίαν. ἕτερον, εἰ μετὰ τὴν κώλυσιν τοῦ πραιτωρός κτίσει. L. 1. 2. D. XLIII. 9. Tipucitus sic reddit: Καὶ εἰ μισθώσω σοι δημοσίον τόπον, ἔχον ἄδειαν τούτου, καὶ ὑποστῆς βίαν. (l. 1. pr.) Καὶ ὅτι τὸ παράγγελμα τοῦτο προνοεῖ τῶν δημοσίων τελῶν. (§. 1.) Προτιμάται ὁ μισθωτὸς τοῦ κοινωνοῦ αὐτοῦ, ἕλκων κινήσαι αὐτό. (§. 2.) Καὶ τίνα ἔξεστι ἐκαστῷ ἑτέρῳ, τυχὸν εἰκόνας, ἀνδριάντας πρὸς κόσμον τῆς πόλεως. (l. 2.) b) L. un. §. 4. 5. D. XLIII. 10. e Syn. I. I. ubi est pars cap. 12. h. t. habet Fabr. l. I. Tipucitus totam hanc legem sic reddit: Καὶ τίνα ὀφείλουσιν ἐπιμελεῖσθαι τῶν ὁδῶν οἱ ἀστυνόμοι. (l. un. pr.) Καὶ ποῖα καταναγκάζουσι τοὺς δισηπτάς τῶν οἰκῶν ποιεῖν ἢ ζημιῶν αὐτοὺς μὴ ποιοῦντας. (§. 1.) Καὶ προστιμῶνται δούλους καὶ ἐλευθέρους βλαπτόντας τὴν ὁδόν. (§. 2.) Καὶ κατασκευάζουσι καὶ καθαίρουσι· εἰ δὲ μὴ ταῦτα ποιῶ ὁ δεσπότης, ὁ μισθωτὸς ποιῶν παρακατεῖ τὴν δαπάνην ἐκ τοῦ μισθοῦ. (§. 3.) Καὶ περὶ ἐργαστηρίων, καὶ τί ὀφείλουσι προτιθέσθαι. (§. 4.) Καὶ τί κωλύονται ὀρπεῖν. (§. 5.)

οὕτως ἀμαξάν παριέναι. μὴ λῦτωσαν δὲ οἱ ἀστυνόμοι μάχας ἐν ταῖς ὁδοῖς, μηδὲ κόπρον ἐμβάλλειν, ἢ νεκρά, ἢ δέσματα ῥίπτειν.

Καλῶς^{c)} βιάζομαι σε, εἰ ἐν σχήματι ἀνανεώσεως χεῖρα ποιεῖς τῆν ὁδόν. οὔτε οὖν πλατύναι, οὔτε μηκύναι, οὔτε ὑψῶσαι, οὔτε χθαμαλῶσαι δύναται αὐτὴν ἀνανεῶν, οὐδὲ στρωῶσαι λίθῳ, ἢ ἀποστρωῶσαι.

Τοῦτο τὸ παράγγελμα καὶ διηρηκὲς ἐστί, καὶ δημόσιον, καὶ ἔχει καταδικῆν ἐἰς τὸ διαφέρον τοῦ κινουμένου.

γ'. 'H^{d)} δημοσία ὁδὸς τῇ ἀχρησίᾳ οὐκ ἀπόλλυται.

TITULOS Θ'.

Περὶ ὁρων ἰθυντέων.^{e)}

α'. Τὸ^{f)} περὶ ὁρων ἰθυντέων προσωπικόν ἐστί, καὶ καὶ πράγματος ἐκδίκησιν ἔχει.

Καὶ χώραν ἔχει ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, εἰ καὶ οἰκήματα παρεντίθενται. ἀδιάφορον γάρ, εἴτε δένδροις, εἴτε οἰκήμασι τις ὁροθετεῖ.

β'. 'O^{ε)} δικαστῆς, ἔνθα μὴ δύναται τοὺς ὁρους διελεῖν, προσκυροῖ καὶ μετετίθησι τοὺς ὁρους.

γ'. Πρὸςκυρῶν^{h)} καὶ καταδικάζων, τοῦ ἐνὸς λαμβάνοντος μέρη τοῦ γείτονος, καὶ ὑπὲρ τούτων δίδόντος χρήματα.

ut nihilominus cisium praeterire posset. Nec sinai aediles rixas in viis fieri, nec fimum eicci, nec morticina coriave prolici.

Recte tibi vim assero, si refectiois specie viai deteriorem facis. Eapropter nec latiore, nec longiore, nec altiore, nec humiliore facere potest qui eam reficit, nec lapide sternere, nec stratam demoliri.

Hoc interdictum et perpetuum est, et populari et condemnationem habet, quanti actoris interest.

XIII. Via publica non utendo non amittitur.

TITULUS IX.

De finibus regundis.

I. Finium regundorum iudicium personale est licet rei vindicationem contineat.

Et locum habet in agris, quamvis aedificia interveniant. Nec enim interest, arbores an aedificia quis in confinio ponat.

II. Iudex, ubi fines dirimere non potest, adiudicat et fines transfert.

III. Adiudicans et condemnans, uno partes vicini accipiente, et pro his pecuniam praestante.

c) L. 1. §. 2. 3. D. XLIII. 11. habet Fabr. T. VI. p. 777. sq. e Syn. l. 1. ubi efficiunt partem cap. 12. h. t. Tipucitus nec habet: Καὶ περὶ τοῦ ἀνολοῦτος ἢ ἀνανεοῦντος δημοσίαν ὁδὸν ἢ πάροδον, ἢ καθαιρόντος, καὶ τίνα κωλύεται ἐν αὐτῇ ἐπιβῆσαι. d) L. 2. D. eod. e Syn. p. 489. ubi est cap. 13. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 778. Eadem leguntur apud Tipucitum praemissis verbis καὶ ὅτι. Idem L. 3. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, εἰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ γείτονος δημοσίαν ὁδὸν ἐμβάλλω, πῶς εἰς τὸ διαφέρον ὑπόκειμαι. (L. 3. pr.) Καὶ ὁ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀροτριάσας ἀνανεοῦτω αὐτὴν. (§. 1.) Idem fragmenta tituli Digestorum de itinere actiue privato XLIII. 19. sic exhibet: Καὶ περὶ τοῦ ποιούντος ἐαυτῷ πάροδον διὰ τοῦ γείτονος ἄγρου, διὰ τὸ λουτελεῖς τοῦ ὄχτου, ἢ διὰ τὸ ἤδη καταστραφῆναι τὴν δημοσίαν ἢ τὴν ἰδιωτικὴν ὁδόν. (L. 1. §. 6.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μισθωτὸς μου, ἢ ὁ ἐπιξενωθεὶς μοι, ἢ ἄλλος τις προσήκων μοι ποιῆσθαι πάροδον, ἐγὼ χρήσασθαι δοκῶ. (§. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἐπικλήσεως γενομένης μὴ χρῆσομαι τῇ πλατείᾳ ὁδῶ ἢ τῇ παρόδῳ τούτῳ τῷ ἐναυτῷ, καίτοι ἐν τῷ προτέρῳ χρησόμενος. καὶ εἰ κατὰ βίαν οὐκ ἐχρησάμην. (§. 8.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἀγρὸν μου χρεωστούμενον ὁδὸν δώσω σοι κατὰ παρακλήσιν, λάβης δὲ καὶ τὴν ὁδὸν παρακλήσιν, οὐ καλῶς χρῆσθαι τῷ νόμιμῳ παραγγέλματι πρὸς τὸν δόντα σοι τὴν ὁδόν. καὶ μὴ παρακαλίνας ἐχρήσω τῇ ὁδῷ. ἀνάγνωθι τὸ ὅλον κεφάλαιον· ἔχει γὰρ διαστίξεις. (§. 11.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἐν τῷ ἐχθέντι καιρῷ τοῦ ἐναυτοῦ καλῶς χρῆσομαι τῇ ὁδῷ, μετὰ δὲ ταῦτα λάθρα ἢ παρακλήσιν, οὐ βλέπτομαι ὅσον πρὸς τὸ νόμιμον παράγγελμα. (§. 12.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὡ ἐκώλησα τὸν ἀγρὸν, κωλύσθαι σε χρῆσθαι τῇ ὁδῷ, ἢν ἔχεις δι' αὐτοῦ, καὶ ὑπὸν λάθρα χρῆσθαι. (L. 3. pr.) Καὶ τίς δοκεῖ λάθρα κεχρησθῆναι· ὅταν ἄλλος ἢ αὐτὸς κωλυθῆ. καὶ εἰ ἠγγόει τὴν κώλυσιν εἰ ἐπιμείνη χρόμενος, ἀνάγνωθι, πῶς οὐ βλέπεται. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἀγοράσας παρὰ σοῦ, ἢ κληρονομήσας σε, ἢ ἄλλως διαδέξωμαι, πῶς ὁ πρὸς σὲ λάθρα ἢ βίᾳ ἢ παρακλήσιν χρῆσόμενος, καὶ παρ' ἐμοῦ καλῶς κωλύεται. (§. 2.) Καὶ περὶ τῶν προσώπων, δι' ὧν χρόμεθα δουλείαις, ὅσον δούλων, μισθωτῶν, φίλων καὶ λοιπῶν. διὰ δὲ τοῦ ἔχοντος χρῆσιν δούλου μὴ χρεωρατεῖται, παράγγελμα δὲ δεσπότη οὐκ ἀρμόζει. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν καὶ ὁ ἔχων τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν, καὶ ὁ σποτείων, βαδίσῃ διὰ τοῦ γείτονος, καὶ κωλυθῶσι. (§. 5.) Καὶ ὅτι, εἰ κατ' ἐπιτροπῆν μου ἀγοράσεις ἀγρὸν, καὶ κωλυθεῖς ὡ κινῶ. (§. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ χρῆσιν καρπῶν ἢ χρῆσιν μόνην ἀγοράσας, ἢ ληγατευθῆ μοι τι καὶ παραδοθῆ, ἢ εἰς προίκα βίβω, καλῶς χρόμαι τῷ νόμιμῳ παραγγέλματι. (§. 8. 9.) Καὶ ὅτι τὸν χρῆσόμενον τῇ παρόδῳ ἢ ἐλασίᾳ ἐν τούτῳ τῷ ἐναυτῷ γοῖν ὁ πρᾶκτωρ οὐ βίβω, οὐ λάθρα, οὐ παρακλήσιν, μὴ κωλυέσθαι ἀνανεοῦν αὐτὴν. (§. 11.) Φθιρομένης γὰρ αὐτῆς οὐ δύναται τολαιεῖν. (§. 12.) Καὶ ὅτι δι' οὐδὲ τὴν δουλείαν μόνον ἔχων δεικνύειν, ὅτι ἐχρηῶτο ἐν τούτῳ τῷ ἐναυτῷ, καὶ ὅτι δουλεία τῷ ἀρμόζει. καὶ τί γίνεται, τοῦ ἐνὸς μὴ δεικνυμένου. φησὶ γὰρ ἀσθενεῖν τὸ νόμιμον παράγγελμα. καὶ ὅτι ἄλλο ἐστὶ τὸ ἀνεῖσαι καὶ πῶς δεῖ νοεῖν ταῦτο, καὶ ἄλλο τὸ ποιῆσαι. (§. 13.) Καὶ περὶ τοῦ, πότε ἔξεστι γέφυραν ποιεῖν. (§. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ προσφέρει τὰς ἴλας ὁ ἀνανεῶν, οὐ δεῖ αὐτὸν κωλυέσθαι. πότε δὲ κωλύεται, ἀνάγνωθι. (L. 4. pr. §. 1.) Καὶ ὅτι τοῦτο νόμιμον παράγγελμα καὶ διαδόχοις δίδεται, καὶ ἀγοραστῇ, καὶ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. (L. 5. §. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ μὴ ὡν δουλείαν τῇ μικρῇ χρόμαι νομῇ, καλῶς κινῶ τὸ νόμιμον παράγγελμα. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἐν τῷ ἐναυτῷ τούτῳ ἴσομαι χωρὶς αἰτίας, εἴτα μετὰ αἰτίας ἐγὼ ἢ ὁ ἀγοράσας παρ' ἐμοῦ, ἢ ὁ κληρονόμος μου, πῶς οὔτε ἐγὼ, οὔτε ἐκεῖνος ἀπτεται. (L. 6.) Καὶ ὅτι, εἰ παρὲνθω διὰ τοῦ ἄγρου σου μὴ βίβω, μὴ λάθρα, ἢ παρακλήσιν, ἐνωῶν δέ, ὡς εἰ κωλυθῶ, χρῆσομαι τῇ ὁδῷ, οὐκ ἔξω τὸ νόμιμον παράγγελμα· οὐ γὰρ ἔχω τι δίκαιον ἐν τῷ ἀγρῷ σου. e) Sic titulus IX. scribitur in indice titulorum Codicis 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus haec habet: Τῷ Θ'. (in marg.) περὶ ὁρων ἰθυντέων. Βῆ. γ'. τοῦ κωδ. τῷ λθ'. περὶ ὁροθεσίων. Syn. p. 495. hunc titulum inscribit: Περὶ ὁρων ἰθυνηντέων, καὶ περὶ ἐπιξέσεως αὐτῶν. f) L. 1. 2. pr. D. X. 1. e Syn. p. 495. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 778. idem leguntur apud Tipucitum praemissis verbis καὶ ὅτι. g) L. 2. §. 1. D. eod. e sch. f. ad Basil. XII. 2. cap. 32. abr. T. II. p. 62. Helmh. T. I. p. 816.) ubi cap. 2. huius tituli esse dicitur, habet Fabr. T. VI. p. 778. h) L. 3. 4. pr. eod. e sch. laudato, ubi cap. 3. them. 1. 2. h. t. esse dicuntur, habet Fabr. l. 1. Tipucitus L. 2. §. 1. L. 3. sqq. usque ad 7. sic exhibet: Καὶ περὶ δικαστοῦ μὴ δυναμένου τοὺς ὁρους διελεῖν, πῶς προσκυροῖ καὶ μετετίθησιν αὐτούς. (L. 2. §. 1.) ὁ ἐνὸς χρήματα λαμβάνοντος. (L. 3.) Καὶ ἐνα τὸπον φιλονικούμενον δύναται διαιρεῖν καὶ προσκυροῦν. (L. 4. pr.) Καὶ ὅτι περὶ ὁρων ἰθυνηντέων καὶ διαφέρον ἀπατεῖ, καὶ τὸ μέρος τῶν μισθῶν τοῦ μετρητοῦ, ἐὰν ὁ εἰς αὐτὸν ἐμισθώσατο. (§. 1.) εἰ καρποῦς καὶ ῥεθμίαν καὶ δόλον ἀπατεῖ μετὰ προκαταρξίν· τοὺς γὰρ (adde πρό) τῆς προκαταρξέως καρποῦς δ μὲν



Καὶ ἓνα μόνον τόπον φιλονεικούμενον δύναται διαιρεῖν καὶ προσκυροῦν.

η'. Ἐάν¹⁾ ἐπικλυσὶς ἀφανίσῃ ὄρους, διὰ τοῦ ἄρχοντος φανεροῦνται, διδομένου μετρητοῦ. τοῦ γὰρ δικαστοῦ ἐστὶ δίδόναι μετρητήν.

ια'. Ἐν^{κ)} ταῖς περὶ ὕδρων ζητήσεσιν ἀκολουθοῦμεν τῷ κήσῳ, εἰ μὴ δευχθῇ παρὰ τῶν κτησαμένων, ἐναλλαγὴν ἐν τοῖς ἀγροῖς γενέσθαι διὰ προσθήκης ἢ μειώσεως.

[ιγ'.] Ἐάν¹⁾ τις αἰμασίαν παρ' ἄλλοτριῷ χωρίῳ ὀρύττῃ, τὸν ὄρον μὴ παραβαινέτω· ἐὰν τευχίον, ἀπολιμπανέτω πόδα· ἐὰν οἰκῆμα, πόδας ἕξ. ἐὰν τάφον ἢ βόθρον ὀρύττῃ, ὅσον ἂν τὸ βάθος ἦ, τοσοῦτον ἀπολιπέτω· ἐὰν φρέαρ, εἰ μήπω φρέαρ προῦπήρχε τοῦ γείτονος, καὶ ἐκ τοῦ καινοῦ ἔργου βλάπτεται, ἐπὶ ὅσον τὸ βάθος, ὀφείλει ἀποφυγεῖν. εἰ δὲ τις ἐν ἀγρῷ βούλοιο κτίσαι, τόξον βολὴν ἀπὸ τοῦ ἀγρογείτονος ἀπεχέτω, ἢ ὄργυιάν. ἐὰν ἐλαίαν καὶ συκὴν, ἐννεὰ πόδας ἀπὸ τοῦ ἄλλοτριου φυτεύετω· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα, πέντε πόδας ἀπεχέτω.

ιδ'. Ἐξεστὶ^{μ)} τοῖς δεσπόταις τοὺς ὄρους ἀμείβειν τῶν οἰκείων ἀγρῶν, καὶ οὕτως αὐτοὺς ἐκποιεῖν.

ιη'. Ἐάν^{ν)} τις ζήτησιν περὶ ὕδρων ἐπαγαγῶν βουληθῇ κατὰ βίαν ἀφελέσθαι τὸ ἄλλότριον μέρος, μὴ μόνον αὐτὸ ἀναδιδότω, ἀλλὰ τοσοῦτον ἕτερον γῆς παραχέτω.

κ'. Ἡ^{ο)} διάταξις βούλεται, τῇ περὶ τῶν ὕδρων ζητήσει μήτε τὴν τῆς τριετίας, μήτε τὴν τῆς δεκαετίας παραγραφὴν ἀντικεῖσθαι, ἀλλὰ μόνον τῶν λ' ἐνιαυτῶν.

Etiam unum tantum locum, de quo controversia est, dividere potest et adiudicare.

VIII. Si fines inundatio confuderit, per Praesidem provinciae mensore dato demonstrantur. Nam iudicis est, mensorem dare.

XI. In quaestionibus de finibus census sequimur, nisi probetur a dominis, immutationem in agris per adiectionem vel detractionem factam esse.

XIII. Si quis sepem ad alienum praedium fodiens duxerit, terminum ne excedito: si murum, pedis spatium relinquito: si villam, pedes sex. Si sepulcrum aut scrobem foderit, quanta profunditas eius erit, tantum spatii relinquito: si puteum, modo vicini puteus istie antea non erat, eique per novum opus damnum datur, tantum ad spatium, quanta profunditas erit, recedere debet. Sin quis in fundo aedificare velit, a fundo vicini ad arcus iactum abesto, vel ad iugerum. Si oleum et ficum, novem pedes ab alieno serito: aliae vero arbores quinque pedes remotae sunt.

XIV. Licet dominis fundorum suorum fines mutare atque hoc modo eos distrahere.

XVIII. Si quis illata de finibus quaestione partem alienam vi usurpare sibi voluerit, non eam solum restituat, verum etiam alterum tantum agri praestet.

XX. Haec constitutio vult, ut quaestioni de finibus nec triennii, nec decennii praescriptio, sed triginta duntaxat annorum obstet.

καλῆ πίστει διαπανθας οὐ δίδωσιν, ὁ δὲ κακῆ πίστει ἀπαιτεῖται. (§. 2.) Καὶ τίνες καταδικάζονται τούτῳ μὴ πειθαρχοῦντες τῷ δικαστῇ εἰς τὸ ἐκποιεῖν τελείως οἰκῆμα ἢ δένδρον ὀροθετοῦν. (§. 3.) Καὶ ὅτι ἐγκλημά ἐστιν ἡ τῶν ὄρων μετάθεσις. (§. 4.) Καὶ ὅτι, εἰ καὶ ἀγροὶ πλείοσι διαφέρουσι, δύναται τὸν φιλονεικούμενον τόπον προσκυροῦσαι τῷ ἐνὶ μέρει. (§. 5.) Καὶ ὅτι μεταξὺ κοινοῦ (malim κοινωνῶν) οὐ κινεῖται. (§. 6.) Καὶ μεταξὺ τριῶν ἢ καὶ πλείονων ἀγρῶν ὁμοῦ κινεῖται. (§. 8.) Καὶ μεταξὺ ἐμφυτευτῶν καὶ τῶν ἐρόντων τὴν χρῆσιν, καὶ τῶν λαβόντων τοὺς ἀγροὺς εἰς ἐνέχυρον, καὶ τοῦ τὴν χρῆσιν ἔχοντος καὶ τοῦ διαπότου τοῦ γείτονος ἀγροῦ. (§. 9.) Καὶ ὅτι οὐτε περὶ τῶν ἐν ἀγρῷ οἰκημάτων κινεῖται· οὐ γὰρ ὁμοῦ, ἀλλὰ γείτονες λίγονται. κινεῖται περὶ τῶν ὄρων ἐν πόλει κήπων. (§. 10.) Καὶ ὅτι ποταμοῦ ἢ δημοσίας ὁδοῦ παρεπιθεμένης οὐ κινεῖται. (§. 11.) Κινεῖται δὲ ὅσακος ἰδιωτικοῦ παρεπιθεμένου. (L. 6.) Καὶ ὅτι ὁ τὸ πολὺ κεκτημένος ἀπομετρεῖ τοὺς ἕττους ἔργου τόπους. (L. 7.) ε) L. 8. D. eod. e Syn. p. 495. ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. l. l. Tipucitus L. 8—10. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐπικλυσὶς ἀφανίσῃ ὄρους, πῶς διὰ τοῦ ἄρχοντος φανεροῦνται, διδομένου μετρητοῦ. (L. 8.) Καὶ ὅτι οὐκ ἀναιρεῖται τὸ περὶ ὄρων καὶ ὀροθεσίαν, εἰ καὶ κοινοῦ διέλονται τὸν ἀγρὸν, ἢ ἐκποιήσωσι. (L. 9.) Καὶ ὅτι ἐν τῷ περὶ ὄρων ἰδυντέων καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων, καὶ τῆς τῶν ἐκποιῶν πραγμάτων διαιρέσεως ἀγωγῆς, ἕκαστον μέρος καὶ ἐνάγει καὶ ἐνάγεται. (L. 10.) κ) L. 11. D. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. l. l. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 50. et Harm. I. 3. §. 44. sic exhibetur: Ἐν ταῖς περὶ ὕδρων ζητήσεσιν δὲ τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἢ τοῖς ὑπομνήμασιν, ἢ τῇ δημοσίᾳ ἀπογραφῇ τῇ πρὸ τῆς κατὰζέσεως συστάσει· εἰ μὴ ἄρα τῇ ποικιλῇ τῶν κτητῶν διαδοχῇ καὶ τῇ κρίσει τῶν κατὰ καιρὸν νεμομένων ἀλλαγῆσι· τότε γὰρ τούτοις τοῖς ὄροις προσεκτεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν κτητῶν ὀροθεσίαι, καὶ οὐχὶ τοῖς παλαιότεροις. Tipucitus L. 11. sic reddit: Καὶ τινὲς δὲ ἡμᾶς ἐν ταῖς περὶ ὕδρων ζητήσεσιν ἀκολουθεῖν. (L. 11.) ζ) L. 13. D. eod. e scholio, quod exhibet Syn. p. 490. ad cap. 7. tit. XI. huius Basil. libri, ubi cap. 15. huius tituli esse dicitur, huc reposui. Synopsis editae lectionem e Codd. mss. emendavit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 186. Numerum capituli ex coniectura mutavi, cum L. 1. C. III. 39. quae sequitur in Syn. sit cap. 14. h. t. Similia leguntur in Proch. tit. XXXVIII. cap. 50. 51. et Harm. II. §. 89. et 131. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν αἰμασίαν τις παρὰ χωρίῳ ἄλλοτριῷ ὀρύττῃ, καὶ ἔστω τευχίον, ἢ οἰκῆμα, ἢ τάφον ἢ βόθρον ὀρύττῃ, ἢ φρέαρ. καὶ ὅτι ἐλαίαν καὶ συκὴν θ'. πόδας ἀπὸ τοῦ ἄλλοτριου χρῆ φυτεύειν· τὰ δ' ἄλλα δένδρα πέντε πόδας. μ) L. 1. C. III. 39. e Syn. p. 495. ubi est cap. 14. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 779. Tipucitus: Καὶ ὅτι ἐξεστὶ τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀγροῦ ἐν τῷ πικρᾷ αὐτὸν μειώσαι τοὺς ὄρους αὐτοῦ, καὶ οὕτως πωλῆσαι. Idem L. 2. 3. C. eod. sic reddit: Καὶ ὅτι δύναται καὶ γείτονες κατὰ συναρῆσιν τοὺς ὄρους ἐναλλάττειν. (L. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν περὶ ὕδρων τις ἐπάγῃ ζήτησιν, ἀντιθιθεῖται αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἔχει μέρος δημοτείας ἐν τῷ ἀγρῷ, τί ἀφείλει πρότερον ζητηθῆναι. φησὶ γὰρ, εἰ ἐστὶ δεσπότης, ζητεῖται, καὶ οὕτως γενέσθαι τὴν μέτροσιν. καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τὸ ἕτερον μέρος τῶν μερῶν (sic) μὴ βουλόμενον τμηθῆναι τὴν περὶ τῶν ὕδρων ζήτησιν, φυγοδικήσῃ τῷ περὶ τῆς δημοτείας ἀγῶνι, τί δεῖ γενέσθαι. ν) L. 4. C. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 18. h. t. habet Fabr. l. l. Tipucitus L. 4. 5. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τις ζήτησιν περὶ ὕδρων ἐπαγαγῶν βουληθῇ κατὰ βίαν ἀφελέσθαι τὸ ἄλλότριον μέρος, πῶς δίδωσι τὸ διπλοῦν. (L. 4.) Καὶ ὅτι τὸ τῶν πέντε ποδῶν ἀνήρηται. (L. 5.) Harm. VI. 7. §. 13. L. 4. sic exhibet: Ὁ τὸν ὄρον τοῦ ἐπιμετρηθέντος πρὸ δίχης τελείας κατασχόντος εἰς τὸ διπλοῦν αὐτὸν ζημιούται, καὶ δίδωσιν αὐτὸν τε τόπον τῷ νεοκλήσῃ, καὶ ἕτερον τοσοῦτον· εἰ δὲ ἴδιος ἦν αὐτῷ ὁ τόπος, ἀρκεῖ πρὸς τριμῶν τὸ ἐκποιεῖν αὐτοῦ. ο) L. 6. C. eod. e Syn. l. l. ubi est cap. 20. h. t. habet Fabr. l. l. Eadem leguntur apud Harm. I. 3. §. 43. Proch. tit. XXXVIII. cap. 55. sic hunc locum reddit: Τῷ περὶ ὕδρων καὶ ὀροθεσίαν δικαστῆρι ἢ τῷ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ οὐκ ἀντικεῖται, ἀλλὰ μόνον ἢ τῶν λ'. ἐτῶν παραγραφῇ χωρὶς ἔχει. Tipucitus haec habet: Καὶ οὐκ ἐπιμαρτυρεῖται ἀντικεῖται τῇ τῶν ὕδρων ζήτησει. Apud Eustath. Cap. XI. §. 1. (edit. Zachar.) haec leguntur: Τὸ φησὶν ἡγενοδοροῦν ἢ τὸ περὶ ὕδρων καὶ ὀροθεσίαν δικαστῆριον τῇ ἀντιφωνητῷ ἐπιμαρτυρεῖται ἀντικεῖται: quibus in editione Cuiaciana adduntur haec: ὡς β. γ'. τοῦ κωδ. τ. λδ'. διατ. ζ'. τῶν δὲ βασιλ. β. γ'. τ. θ'. κερ. τέλευτ.



TITΛΟΣ Γ'.

Περὶ ἔργου νέου παραγγελίας, τουτέστι καινοτομιῶν, καὶ περὶ τοῦ ἀζημίον φραγείσθαι τὸν καινοτομοῦμενον παρὰ τοῦ καινοτομοῦντος. ρ)

α'. Μετὰ⁹) παραγγέλαιαν, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδίκως τις κτίζει, κωλύειν αὐτὸν ἔξεστι. καὶ λοιπὸν ὁ παραγγελλθεὶς αἰτεῖ ἄφεσιν εἰς τὸ συγχωρηθῆναι τὴν δίκον κώλυσιν.

Τὸ¹) δὲ περὶ τῆς καινοτομίας παράγγελμα ἐπὶ οἷς μέλλουσιν ἔργοις ἀρμόζει. εἰ γὰρ ἤδη γέγονε, τὸ περὶ βία ἢ λάθρα πραχθέν, ἢ τὸ περὶ τόπου σεουμίου, ἢ τὸ περὶ τόπου ἱεροῦ, ἢ τὸ περὶ ποταμοῦ δημοσίου, ἢ τὸ περὶ ὕψους δημοσίας χώραν ἔχει.

Καὶ²) χωρὶς ἄρχοντος παραγγέλλει τις, καὶ κείῳ ὀνόματι, καὶ ἄλλοτρίῳ· καὶ πάντοτε, καὶ ἄσι, καὶ ἀποῦσι, καὶ ἀγνοοῦσι, καὶ ἄκουσιν.

Ὁ³) παραγγέλλων γίνεται ἐνάγων. καὶ εἰάν ὁ παραγγελλθεὶς κτίσῃ χωρὶς προτροπῆς, διὰ νομίμου παραγγελίας καταλύει τὸ ἔργον.

Δύναται⁴) διὰ συμφώνου παραχωρεῖσθαι καινοτομία.

γ. Καινοτομίας⁵) γινομένης ἐν τῷ δημοσίῳ τόπῳ, παραγγέλλειν ἔξεστιν ἐκάστῳ τῶν πολιτῶν.

Συμφέρι γὰρ ταῖς πόλεσιν, ὑπὸ πολλῶν διεκδικεῖσθαι.⁶)

TITULUS X.

De novi operis nunciatione, id est, novis operibus, et de indemnitate ei, contra quem novum opus fit ab eo, qui facit, praestanda.

I. Post nunciationem, sive iure, sive iniuria quis aedificet, prohibere eum licet. Deinde is, cui nunciatum est, remissionem petit, ut iniusta prohibitio remittatur.

Hoc autem de novo opere interdictum adversus opera futura competit. Nam si quid operis iam factum fuerit, interdictum quod vi aut clam factum crit, vel interdictum de loco religioso, vel de loco sacro, vel de flumine publico, vel de ripa publica, locum habet.

Etiam citra magistratum quis nunciat tam suo, quam alieno nomine: et quidem quocumque tempore, et omnibus, et absentibus, et ignorantibus, et invitis.

Qui nunciat, fit actor. Ac si is, cui nunciatum est, absque remissione aedificaverit, per interdictum demolitur opus.

Pacto remitti novum opus potest.

III. Si novum opus fiat in loco publico, cui libet civium novum opus nunciare licet.

Prodest enim civitatibus, a multis defendi.

p) Sic titulus X. inscribitur in indice titularum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic tamen habet καινοτομίας. Syn. p. 489. titulum inscribit: Περὶ παραγγελλίας. Index Coislinianus haec habet: Τί. ι'. (in marg.) Περὶ τῶν κτίζοντων κατὰ καινοτομίαν, καὶ τῶν παρεγγυόντων (lege παρεγγυώντων) μὴ προκόψη τὸ ἔργον. Βτ. η'. τοῦ κωδ. τί. α'. περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι τὸν τοῦ γείτονος τοῖχον ταῖς ῥίξαις τῶν φυτῶν. (l. 1. C. VIII. 1.) καὶ ὅτι τὰ περὶ τῆς νομῆς διὰ πρῶτον ἵνασθαι, καὶ τότε τὰ περὶ τῆς δεσποτείας ἐπιθετικῶσθαι. (L. 3. C. eod.) Βτ. λθ'. τῶν διατύξεων (lege διγέστων) τί. β'. ἢ τῆς μελλούσης τινὲ γενέσθαι ζημίας ἢτοι τῆς δάμνι ἰνφέντι, καὶ περὶ κτισμάτων. Βτ. ς'. τῶν διατ. (lege διγέστων) β'. δι. (lege διγ.) κθ'. περὶ τοῦ ἐξῴστην ἐν τοῖς ἰδίῳσ ποιούντος ὑπερκεῖμενον τοῦ οἴκου τοῦ γείτονος. Designatur 29. §. 1. D. IX. 2. q) L. 1. pr. D. XXXIX. 1. e Syn. p. 489. ubi est initium cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 779. nopsis edita omittit verba μετὰ παραγγέλαιαν, quae e Codd. mss. supplevit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 184. Eadem e Syn. edita, usque ad verbum ἔξεστι habet Harm. II. 4. §. 2. Inde a verbis καὶ λοιπὸν haec leguntur apud Cuiacium Obs. XVI. cap. 31. Tipucitius sic hunc locum reddit: Καὶ ὅτι, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδίκως τις κτίζει τις, κωλύειν αὐτὸν ἔξεστι. καὶ πόν ὁ παραγγελλθεὶς αἰτεῖ ἄφεσιν. r) L. 1. §. 1. D. eod. e Syn. l. 1. ubi est pars cap. 1. h. t. habet Fabr. l. 1. Eadem, quae Synopsi, leguntur apud Balsam. ad Phot. tit. II. cap. 1. (apud Voellum l. 1. T. II. p. 874. sq.) et apud Tipucitum, qui efigit καὶ ὅτι. Usque ad ἀρμόζει hunc locum exhibet Harm. II. 4. §. 2. fn. Coll. const. eccl. Lib. II. (apud Voellum l. 1. II. p. 1305.) et ex ea Photius (ibid. p. 873.) hunc locum sic exhibet: ἼΙ περὶ τῆς καινοτομίας παραγγελλία χώραν ἔχει, μὴ γίνηται παρὰ τὸν νόμον ἔργον ἐν ἱερῷ τόπῳ. s) L. 1. §. 2—5. D. eod. e Syn. l. 1. ubi efficiunt partem cap. 1. h. t. et Fabr. T. VI. p. 779. sq. Eadem leguntur apud Tipucitum praemissis verbis καὶ ὅτι, et apud Harm. II. 4. §. 3. L. 1. §. 6. 7. D. eod. e Syn. l. 1. ubi efficiunt partem cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 780. Eadem leguntur apud m. II. 4. §. 4. Attaliata tit. LIII. §. 2. L. 1. pr. et §. 7. coniunxit hoc modo: Κάν δικαίως, καν ἀδίκως τις κτίξῃ, πρό τελειωθῆναι τὸ ἔργον καλῶσ παραγγέλλεται. καὶ ὁ παραγγελλθεὶς ἐάν κτίσῃ χωρὶς προτροπῆς, διὰ νομικῆς παραγγελίας αλύεται sc. τὸ ἔργον, quod in marg. additur. Tipucitius §. 7. 8. sic exhibet: Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν κτίσῃ ὁ παραγγελλθεὶς ἐς ἐπιτροπῆς. (§. 7.) Καὶ ὅτι καὶ ἄγνοῶν τις τὸ ἔργον παραγγέλλει. (§. 8.) u) L. 1. §. 10. D. eod. restituta est ex aliata tit. LIII. §. 3. auctoritate Reitzii ad Harm. II. 4. §. 4. p. 116. not. 6. L. 1. §. 11. D. eod. Matth. Mon. Synt. iab. can. lit. K. cap. 3. (apud Beveregium l. l. p. 147.) exhibet his verbis: Καιρὸν ἔργον ποιῆ τις ἢ οἰκοδομῶν, ἢ καταλύων ὦν καὶ τὴν προτέραν ὄψιν ἐναλλάσσω. Proch, tit. XXXVIII. cap. 1. et Harm. II. 4. §. 1. autem sic reddunt: Καιρὸν ὦν ποιῆ τις ἢ διὰ τὸ οἰκοδομῆν, ἢ διὰ τὸ καταλύειν τίποτε καὶ τὴν προτέραν ὄψιν ἐναλλάσσειν. Hunc locum recepit r. T. VI. p. 780. Tipucitius §. 11. sqq. sic reddit: Καὶ τίς δοκεῖ καινοτομῆν. (§. 11.) Τούτῳ τῷ νόμῳ οὐχ ὑπόκειται ὁ ἴσων ἢ δένδρα κόπτων ἢ κλαδίσων, ἀλλὰ τῷ Ἀκουιλίῳ. (§. 12.) Καὶ ὅτι οὐ καλῶσ τις παραγγέλλει τῷ ὑπορθούντι τὸ καιρὸν ἔργον. (§. 13.) Καὶ ὅτι γῶρα τῷ πῆτ' (an περὶ τούτου) παραγγέλλεται κατὰ τοῦ κτίζοντος καὶ ἐν ἄρχοις, καὶ ἐν καισ, δημοσίοις καὶ ἰδιωτικοῖς. (§. 14.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐν ποίων αἰτιῶν παραγγέλλομεν, καὶ τίνες παραγγέλλουσιν ἢ παραγγέλλονται, καὶ ἐν ποίοις τόποις, καὶ τί τῆς παραγγελλας τὸ ἀποτέλεσμα. (§. 15.) Καὶ ὅτι ὁ τὴν χυρῶν ἔχων τῶν καρπῶν ὁ ὀνόματι οὐ παραγγέλλει, ἀλλὰ τὴν περὶ χρήσεως δύναται κινεῖν οἷα ἐντολεὶς κατὰ τοῦ καινοτομοῦντος, καὶ δι' αὐτῆς ὀφείναι τὸ διαφέρειν. (§. 20.) Αὐτῷ δὲ δεσπότη ἀρχήστας ὁ τὴν χυρῶν τῶν καρπῶν ἔχων παραγγέλλει. (L. 2.) Nota, in lice Tipuciti semp̄ scribi παραγγέλλω. v) L. 3. §. 4. L. 4. D. eod. e Syn. l. 1. ubi cap. 3. h. t. efficiunt, habet Fabr. l. 1. suntur et in libello de actionibus edito in fratris Observ. iur. Graec. Rom. P. I. p. 73. Tipucitius L. 3. sic reddit: Καὶ καινωτῷ καινωτῶσ οὐ παραγγέλλει· κωλύει δὲ διὰ τῆς τὰ ἐπικλοῖνα δαιρούσης ἀγωγῆς, ἢ διὰ τοῦ πρῶτωρος αὐτόν. (L. 3.) Καὶ περὶ τοῦ εἰς τὸ ὑπερῶν μόνοντος, ποίας ἀγωγῆς ἔχει. (§. 3.) Καὶ περὶ καινοτομίας γινομένης ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἢ ἑκαστος τῶν πολιτῶν παραγγέλλει. (§. 4.) L. 4. apud eum desideratur. w) L. 5. §. 1. D. eod. in Proch. tit. XXXVIII. §. 2. et Harm. II. 4. §. 10. sic exhibetur: Τῷ δούλῳ κτίζοντι καλῶσ παραγγέλλει τις περὶ καινοτομίας. δούλος δὲ ἐτέρῳ



δ'· "Ενθα*) γίνεται τὸ ἔργον, ὀφείλει τις παραγγέλλειν· εἴτε τις ἤδη οἰκοδομεῖ, εἴτε ἄρχεται· κἄν μὴ τῷ δεσπότη παραγγέλλῃ.

Παντὶ γὰρ ἐν τῷ ἔργῳ παρόντι καλῶς παραγγέλλεται, εἴτε διὰ τὸ ἔργον παρῆστί, εἴτε διὰ τὸν δεσπότην. καὶ οὐ διαφερόμεθα, τίς ἢ ποίας αἰρέσεώς ἐστὶν ὁ παραγγελλθεὶς, δούλος, ἢ γυνή, ἢ παῖς, ἢ κόρη. πᾶσι γὰρ τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς παραγγέλλεται, ἵνα μὲντοι δύνῃται ἀπαγγελθῆναι τῷ δεσπότη.

Εἰ δὲ ἔξωθεν τοῦ ἔργου τῷ δεσπότητι τις παραγγέλλῃ, οὐκ ἔρρωται. ἐν αὐτῷ γὰρ δεῖ τῷ ἔργῳ παραγγέλλειν, ἵνα εὐθέως ὁ παραγγελλθεὶς ἀναχωρήσῃ· ἐπειτοίγε συμβαίνει, ἐν ὅσῳ ἔρχεται πρὸς τὸ ἔργον τὸ κατὰ ἵγνωίαν αὐτοῦ γινόμενον, παρὰ τὸ παραγγέλλμα γίνεσθαι.

ζ'. "Εάνγ) τις βούληται ἐν τῷ ἐμῷ κτίσειν, ἢ ἐμβάλλειν, ἢ ἐφαπλοῦν, συμφέροι, ἢ διὰ τοῦ πραιτωρός, ἢ διὰ λίθου βολῆς κωλύειν αὐτόν. εἰ δὲ τις ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις ὦν βλάπτει, ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ παραγγελία.

Τῷ καθαιρόντι κανάλην ἢ ρεῖθρον ὕδατος, ἢ ἀνορθοῦντι παραγγέλλειν οὐδεὶς δύναται.

Καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ ἔργων παρορᾶται ἡ παραγγελία, ἐν οἷς ἡ ὑπερθεσις ἐπιφέρει κίνδυνον.

Ὁ παραγγέλλον ὄμνυσιν, ὡς οὐ κατὰ συνοφαντικῆν παραγγέλλει. ἐπιφέρεται δὲ ὄρκος κατὰ αὐθεντικῆν τοῦ πραιτωρός.

Ὁ²) παραγγελλόμενος ἀναχωρεῖν ὀφείλει τοῦ

IV. Eo loco, ubi opus fit, nunciatio faciendā est: sive quis iam aedificet, sive inchoet aedificare: quamvis domino non nunciet.

Quilibet enim, qui in opere praesens est, recte nunciatur, sive operis nomine, sive domini adsit. Nec discernimus, quis vel cuius conditionis sit iste, cui nunciatum est: servus, an mulier, an puer, an puella. Nam omnibus praesentibus recte nunciatur, modo domino renunciari possit.

Quodsi quis extra opus domino nunciationem fecerit, ea non valet. Nam in ipso opere nunciatio faciendā est, ut is, cui nunciatum est, confestim ab opere discedat. Nam ceteroquin evenit, ut dum venitur ad opus, quod fit ipso ignorante, contra edictum fiat.

VI. Si quis in meo velit aedificare, vel immittere, vel proicere, praestat, cum vel per Praetorem, vel ictum lapidis prohibere. Si quis autem in suis locis constitutus noceat, necessaria est nunciatio.

Cloacam vel rivum purganti aut reficienti nemo nunciare potest.

Item in ceteris operibus omittitur nunciatio, in quibus mora periculum affert.

Qui nunciat, iurat, se non calumniae causa nunciare. Hoc autem iusiurandum auctoritate Praetoris deferitur.

Is, cui nunciatur, ab opere discedere debet,

κτίσειν παραγγέλλειν οὐ δύναται. Hunc locum recepit Fabr. T. VI. p. 780. Tipucitus L. 5. pr. §. 1. sic reddi: Καὶ τότε ἀνήστος παραγγέλλειν δύναται, καὶ ἐπὶ ποίοις. (L. 5. pr.) Καὶ ὅτι δούλος παραγγέλλεται, οὐ μὴ παραγγέλλει. (§. 1.) In marg. prima manu scripta haec sunt: σημεῖωσαι, διὰ πόλων ἡ παραγγέλλεται γίνεται. x) L. 5. §. 2—4. D. eod. e Syn. I. I. ubi efficiunt cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 780. sq. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 5. Tipucitus haec habet: Καὶ ὅτι, ἐνθα γίνεται τὸ ἔργον, ὀφείλει τις παραγγέλλειν, κἄν μὴ τῷ δεσπότη παραγγέλλῃ· παντὶ γὰρ τῷ ἐν τῷ ἔργῳ παρόντι καλῶς παραγγέλλεται, εἴτε διὰ τὸ ἔργον παρῆστί, εἴτε διὰ τὸν δεσπότην. καὶ οὐ διαφερόμεθα, τίς ἢ ποίας αἰρέσεώς ἐστὶν ὁ παραγγελλθεὶς, εἰ δούλος, εἰ γυνή, εἰ παῖς, εἰ κόρη. πᾶσι γὰρ τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς παραγγέλλεται· ἵνα μὲντοι δύνῃται (sic) ἀπαγγελθῆναι τῷ δεσπότη. εἰ δὲ ἔξωθεν τοῦ ἔργου τῷ δεσπότητι τις παραγγέλλῃ (sic), οὐκ ἔρρωται. L. 5. §. 5. D. eod. in Proch. tit. XXXVIII. cap. 3. et Harm. II. 4. §. 11. sic exhibetur: "Εάν πολλῶν τιῶν εἴη τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γίνεται τὸ ἔργον, εἰ καὶ ἐν μόνῳ παραγγελλῇ, ὀρθῶς γίνεται ἡ παραγγελία, καὶ δοκεῖ πρὸς πάντας γεγονέναι τοὺς δεσπότης. εἰ δὲ εἰς ἐκ τῶν δεσποτῶν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐποικοδομεῖ, οὐκ ἐνάσονται περὶ τοῦτου τοῦ ἔργου οἱ ἄλλοι. οὐδὲ γὰρ γρητὰ παρ' ἐτέροισι γινόμενα καταβλάπτειν τοὺς μηδὲν πεποιθότας. Receipt hunc locum Fabr. T. VI. p. 781. Argumentum pro parte tradit sch. r. ad Basil. XII. 2. cap. 6. (Fabr. T. II. p. 58. Heimb. T. I. p. 798.) his verbis: ἴαν γὰρ εἰς τῶν δεσποτῶν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐποικοδομήσῃ, οὐ βλάπτει τοὺς ἄλλους, ὡς θέμα δ'. τοῦ ε. κεφ. τοῦ ε. τίτλου τοῦ νη'. βιβλίου. Tipucitus L. 5. §. 5—9. sic reddi: Καὶ περὶ τῆς γινομένης παραγγελίας ἐν τῶν δεσποτῶν, πῶς πᾶσι γίνεσθαι δοκεῖ. καὶ εἰ εἰς αὐτῶν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐποικοδομήσει, οὐ βλάπτει τοὺς ἄλλους. (§. 5.) Καὶ ὅτι, εἰ τῶν κοινῶν τις παραγγέλλει (lege παραγγέλλῃ), οὐκ ὠφελῆ τοὺς ἄλλους. (§. 6.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ αὐτῷ τῷ πραιτωρὶ θέλει τις παραγγέλλαι, τί οφείλει ποιεῖν. (§. 7.) Καὶ ὅτι τροπλή ἐστὶν ἡ τῆς καινοτομίας αἰτία· ἡ φυσικῆ, ἡ δημοσίαι, ἢ ἐπιτετικῆ. καὶ ἀνάγκη τις τούτων διαφέρει. (§. 9.) y) L. 5. §. 10. 11. 12. 14. D. eod. e Syn. I. I. ubi efficiunt partem cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 781. Argumentum L. 5. §. 20. I. 6. D. eod. in scholio Enantiophonis ad Basil. VIII. 2. cap. 51. (edit. nostr. T. I. p. 391.) his verbis traditur: Καίτοι φησὶ βιβ. λθ'. tit. α. διγ. ε'. ὅτι τινὰ δεφενδῶν οὐκ ἐκβάλλεται προκουρατορεῖ παραγραφή. Tipucitus L. 5. §. 10. sqq. L. 7. 8. §. 1—3. sic reddi: Καὶ περὶ τοῦ, ἴαν τις βούληται ἐν τῷ ἐμῷ κτίσειν ἢ ἐμβάλλειν, ἢ ἐφαπλοῦν, πῶς συμφέροι, ἢ διὰ τοῦ πραιτωρός, ἢ διὰ λίθου βολῆς κωλύειν αὐτόν. καὶ ἐν παραγγέλλω, τί δοκῶ ποιεῖν. καὶ ἴαν ἐπιμελῆ κτίξω, πῶς δίδωται κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆ, ἢ κατὰ τῶν βλασῆ ἢ λάθρα τι ποιοῦντων. εἰ δὲ τις ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις ὦν βλάπτει, ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ παραγγελία. (L. 5. §. 10.) Καὶ ὅτι τῷ καθαιρόντι κανάλην ἢ ρεῖθρον ὕδατος, ἢ ἀνορθοῦντι παραγγέλλειν οὐδεὶς δύναται. (§. 11.) Καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ ἔργων παρορᾶται ἡ παραγγελία, ἐν οἷς ἡ ὑπερθεσις ἐπιφέρει κίνδυνον. (§. 12.) Καὶ ὅτι ὁ παραγγέλλον ὄμνυσιν, ὡς οὐ κατὰ συνοφαντικῆν παραγγέλλει. (§. 14.) Καὶ περὶ τοῦ, ἴαν ἐν πολλοῖς τόποις γινηται καινοτομία, πῶς πολλῶν γρητ (malim χρεία) παραγγελίων καὶ πολλῶν συγχωρήσεων. (§. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, ἴαν ὁ παραγγελλθεὶς ἐγγυάσῃ ἢ ἀσφάλειαν. φησὶ δὲ, ἐκτός δικαστηρίου. τὴν δὲ ἐν δικαστηρίῳ ζῆτει tit. ια'. κεφ. ιδ'. οὐ ἢ ἀρχῇ· ἴαν τις καινοτομίαν παρῆγγεῖ. (§. 17.) Καὶ περὶ τοῦ, ἴαν ὡς προκουράτωρ τις παραγγέλλει (lege παραγγέλλῃ), πῶς δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν. (§. 18.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ συγχωρήσῃν τις αἰτεῖ ὄνοματι ἀπόντος. (§. 19.) Καὶ περὶ τοῦ, ἴαν ἀπὸ προκουράτορος παραγγελλθεὶς δώσω τὰ ἱκανά, καὶ χρησώμαι κατ' αὐτοῦ νομίμῳ παραγγέλλματι, ἵνα καὶ ἐμοὶ γένηται τοῦ οἰκοδομήσαντος, πῶς δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν οὐλοῦν, τουτέστι, τὴν ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δικῆς ἱκανοδοσίαν, ὡς διεκδικητής. (§. 20.) Ζὶ δὲ μὴ δώσει τὴν ἱκανοδοσίαν, ἀνάγκησθαι, τί γίνεται. (L. 7. pr.) Καὶ ἐπίτροπος καὶ κουργάτωρ παραγγέλλει. (§. 1.) Καὶ ὅτι ὁ παραγγέλλων ὀφείλει διαμαρτύροσθαι, πόσον ἔργον γέγονε. (L. 8. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἴαν ἐπὶ ἐμῇ παραγγέλλω σοι καινοτομίαν, ἢ περὶ δημοσίας καινοτομίας, τότε δίδωσι ἐγγυάσιν εἰς τὸ κτίσειν, καὶ τότε ψιλὴν ὁμολογίαν. (§. 2. 3.) z) L. 8. §. 4. 5. D. eod. e Syn. p. 489. sq. ubi efficiunt partem cap. 6. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 781. sq. Tipucitus L. 8. §. 4. sq. L. 9—18. sic reddi: Καὶ ὅτι ὁ παραγγελλόμενος ὀφείλει τοῦ ἔργου ἀναχωρεῖν καὶ μετρεῖσθαι τὸ ἔργον. (L. 8. §. 4. 5.) Καὶ ὅτι, ἴαν ἀποθήνη ἢ πωλήσῃ τὸν τόπον ὁ παραγγέλλας, σβέννυται ἡ παραγγελία. (§. 6.) εἰ δὲ ὁ παραγγελλθεὶς ἀποθήνη ἢ ἐκποίησῃ, οὐ σβέννυται. (§. 7.) Καὶ ὅτι ὁ δανιστής περὶ τῆς καινοτομίας τοῦ ἐνεχυρασθέντος αὐτῷ ἄγρου παραγγέλλει. (L. 9.) Καὶ ὅτι ἡ παραγγελία οὐ προσώμῳ, ἀλλὰ πρᾶγματι γίνεται· διὸ καὶ ἀνήσθω καὶ μεμηνῶσθαι γίνεται καὶ χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ, παραγγελλόμενον ἐνὸς τῶν τεχνιῶν. (L. 10. 11.) Καὶ ὅτι βεβαίωσται, ἢ ἐπερώτησιν, εἰς ὅσον ὁ ἀσφαλισόμενος καταδικασθῆ. (L. 12.) Καὶ περὶ τοῦ, ἴαν ὁ ἐντολὴς δεδωκὼς τὴν ἱκανοδοσίαν ἐπὶ παραγγελίᾳ λάβῃ ἀσφάλειαν, καὶ ὁ δεσπότης

Handwritten marginal notes in a narrow column on the right side of the page, likely providing commentary or references to the text.



ἐργον, ἕως ἂν ἀσφαλίσῃται, ἢ αἰτήσῃ συγχώρησιν. καὶ τότε κτίζει καλῶς, εἴπερ ἔχει δίκαιον τοῦ κτίζειν.

*'*Οφείλει γὰρ τὸ πρὸ τῆς παραγγελίας ἔργον κατὰ διαλαλιὰν μετρεῖσθαι.

κ'. *'*Εάν^α) τις μετὰ τὸ παραγγελθῆναι ἐποικοδομήσῃ, μὴ αἰτήσας συγχώρησιν, ἢ μὴ δεδωκώς ἰκανά· τὸ μετὰ τὴν παραγγελίαν γεγονός ἔργον καταλύει, κἂν εἴη δίκαιον τοῦ κτίζειν.

κέ'. *'*Εάν^β) ὁ παραγγελθεὶς πωλήσῃ τὸν οἶκον, καὶ ὁ ἀγοράσας κτίσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται. οὐ γὰρ προσωπῶ, ἀλλὰ πράγματι γίνεται ἡ παραγγελία. διὸ παραγγελίας γνωμένης ὁ νεμόμενος ἐνέχεται.

[κς'.] *'*Εάν^γ) δένδρον εἰς ἐδαφὸς τιнос φυτευθὲν τοῦ θεμελίους τοῦ οἴκου ἀδικῆ, ὁ ἄρχων φροντίζει, ὥστε τὸν γείτονα μὴ βλάπτεισθαι.

λέ'. *'*Εάν^δ) τι γένηται ἐν δημοσίῳ ποταμῶ, ἢ ἄλλῃ αὐτοῦ, μέχρι δεκαετίας ἢ ἀσφάλεια δίδονται.

ἐπιτελεσθείσης εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τῆς συγχωρήσεως παραγγελίῃ, τότε βεβαιούται ἢ μὴ, ἢ ἰκανοδοσια. (L. 13. pr. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ λεγομένου ἐπιτολιεύει εἶναι τοῦ ἀπόντος μὴ εἰς ἐπιτολίῳ δέγεσθαι αὐτόν. (§. 2.) Καὶ ὅτι οὐκ ὀφείλω παραγγέλλειν τῷ κτίζοντι κατὰ τῆς ἀρμοδιότητος μοι δουλείας· τὴν δὲ δουλείαν ἐκδικεῖν οὐ κωλύομαι. (L. 14.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν πρὶν ἢ οὕτως ὡς ἀσφάλεια ἀπαιτεῖται, ὅτι οὐ κτίζει, ἕως ἂν δέξῃ δίκαιον ἔχειν τοῦ κτίσαι. καὶ εἰ τὸ ἐναντίον τυχὸν ὁ θέλων κτίσαι ἰσχυροῖται τὴν ἐπιτολίαν, καὶ μὴ θέλω τὸ δικαστήριον υποδέξασθαι. (L. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν προκουράτω κωλύσῃ περὶ αἰνοτομίας, ποῖα ἀγωγή ἀρμόζει τῷ δεσπότη. (L. 17.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐπιτολίῳ ἔργῳ γένηται παραγγελία. (L. 18.) Cujacius Obs. lib. V. cap. 40. laudat haec Basilicorum verba ad L. 13. D. eod. ex lib. LVIII. tit. 10. (sic legendum pro 19.) e sumta: Ἐάν δ' ἐπιτολιεύσει δέδεκώς τὴν ἰκανοδοσίαν ἐπὶ παραγγελίᾳ λάβῃ ἀσφάλειαν, καὶ ὁ δεσπότης μετεπεξεσθείσης εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τῆς συγχωρήσεως παραγγελίῃ. α) L. 20. pr. §. 1. D. eod. e Syn. p. 490. ubi est cap. 20. h. t. habet Fabr. .VI. p. 782. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 6. Tipucitus L. 20—22. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τις μετὰ τὸ παραγγελθῆναι ἐποικοδομήσῃ, μὴ αἰτήσας συγχώρησιν, ἢ μὴ δεδωκώς ἰκανά, πῶς τὸ μετὰ τὴν παραγγελίαν γεγονός ἔργον καταλύει, κἂν δίκαιον εἴη τοῦ κτίζειν. (L. 20. pr. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς θελήσῃ δοῦναι τὴν ἰκανοδοσίαν, δὲ ἐνάγων ἐπιτολίαν λαβεῖν, συγχωρεῖται ἡ οἰκοδομή. (§. 5.) Καὶ ὅτι αὐτῇ ἡ νόμιμος παραγγελία διηρηκῆς ἐστί, καὶ κληρονομία δίδεται, καὶ λοιποῖς διαδόχοις. (§. 6.) Κατὰ δὲ κληρονόμων οὐκ ἡ παραγγελία δίδεται, ἀλλ' εἰς τὸ περιελθόν ἢ περὶ οὐκ ἀποτελέσματος ἀγωγῆς, καὶ εἰς τὸ κατὰ δόλον μὴ περιελθόν. (§. 8.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς δέδωκε τὰ ἰκανά, ὡς παραγγελίας ἐπιτολιεύσει λαβεῖν, πῶς ἔχει παραγγελίαν εἰς τὸ μὴ κωλυθῆναι κτίσαι. (§. 9.) Καὶ ἀδιαφοροῦν, εἰ δίκαιος κτίζει, μὴ. (§. 11.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ μὴ ἰγγύας δῶ, ἀλλ' ἀσφάλειαν, πῶς ἀργεὶ ἡ παραγγελία. (§. 13.) Καὶ εἰ ἰγγυητικοὶ δόθησαν, ἡσπῆσαν δὲ. (§. 14.) Καὶ εἰ ἐπιτολιεύσει ὁ παραγγέλλας λαβεῖν τὰ ἰκανά, πρὶν δὲ θέλει λαβεῖν, πῶς ἀργεὶ ἡ παραγγελία. (§. 15.) Καὶ ὅτι αὐτῇ ἡ παραγγελία καὶ μετ' ἑναιὸν ἀρμόζει καὶ κληρονόμοις, καὶ διαδόχοις. (§. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, ὅτι βεβαιούται ἢ παρὰ τοῦ παραγγελθέντος γνωμένη ἀσφάλεια. (L. 21. §. 2.) Καὶ πότε λέγομεν ἔργον γενέσθαι· φησὶ γὰρ, περὶ ὅσων οἰκοδομίας δέκνυνται. (§. 3.) Καὶ πότε καταλύεται, ἢ χρηματικῶς εἰς τὸ διαφέρον καταδικάζεται, ἐὰν ἀρέσῃ τοῦτο ἢ παραγγέλλαντι. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν πολλοὶ οἰκοδομήσῃ, πῶς ἀρκεῖ εἰς ἀσφαλίζομενος. (§. 5.) Καὶ εἰ πολλοὶ παραγγέλλωσι, καὶ συνανοοῦσιν ἢ μὴ. καὶ περὶ τοῦ, ὅτι εἰ λαμβάνει τὴν ἀσφάλειαν, τί δεῖ γενέσθαι. (§. 6.) Καὶ εἰ γενικός ἢ ἐπιτολίῳ, εἰς τί ἀναφέρεται. (§. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ μετὰ παραγγέλλαν κτίσας πρὸ συγχωρήσεως ἀποθάνῃ. β) L. 23. . eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 25. h. t. habet Fabr. l. 1. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 9. Tipucitus: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς πωλήσῃ τὸν οἶκον, καὶ ὁ ἀγοράσας κτίσῃ. Apud eundem nunc sequuntur epitomae L. 1. 3. 4. VIII. 1. quas huc repositas fuisse sub hoc titulo etiam index Coislinianus demonstrat. γ) L. 1. C. VIII. 1. ex Attaliata . l. III. §. 4. huc restitui. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 20. et Harm. II. 4. §. 90. sic exhibetur: Ἐάν δένδρον τοῦ γείτονα τῷ μεσαλίῳ κείμενον μεγάλας ἐκτείναν ῥίζας τοῦς θεμελίους τῆς ἐμῆς οἰκίας βλάπτῃ, προνοία τοῦ ἀρχοντος ἀναγκαζέσθω γείτων ἐκτεμνεῖν. Tipucitus L. 1. 3. 4. C. eod. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν δένδρον εἰς ἐδαφὸς τινος φυτευθὲν τοῦς μελίους τοῦ οἴκου ἀδικῆ, (L. 1.) Καὶ ὅτι, ὅταν περὶ νομῆς καὶ δεσποτίας γένηται ζήτησις, πρότερον τὸ τῆς νομῆς σκοπέσθω, ἕνα λοιπὸν ὁ ἠτῶμενος ἀποδείξῃ περὶ τῆς δεσποτίας. (L. 3.) Καὶ ὅτι ὁ νόμιμον παραγγέλλων κινῶν μηκέτι πειρώσει χρῆσθαι, ἀλλ' εὐθέως ἐν τοῖς διαγνωστικαῖς ἀγῶσι ταῖς οἰκίαις χρῆσθω δικαιολογίας. (L. 4.) δ) l. 7. pr. D. XXXIX. 2. Syn. p. 490. ubi est cap. 35. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 782. Argumentum l. 4. §. 8. D. eod. in scholio Enantiophonis ad sil. VIII. 1. cap. 1. (edit. nostr. T. I. p. 324.) sic traditur: ἐν δὲ τῷ δ'. διγ. τοῦ β'. τ. τοῦ λδ'. β. β. φησὶν, ὅτι, ἐὰν καὶ ὁ προπριετῆρας καὶ οὐσουφρονικουάριος τῆς ἀσφάλειας ἐκτείνῃ, ἐκτείνῃ τὸν οἶκον, καὶ ὑστερον ἄλλος πεμφθῆ, ἀπαιτεῖ αὐτὸν τὰς δαπάνας διὰ τοῦ κομμοῦν διβ- ὐνδο. l. 20. D. eod. in sch. I. antea laudato (Fabr. T. II. p. 265. Heimb. II. p. 181.) sic exhibetur: Ἐάν τῷ κ'. διγ. τοῦ β'. τ. τοῦ λδ'. β. β. φησὶν, ὅτι, ἐὰν καὶ ὁ προπριετῆρας καὶ οὐσουφρονικουάριος οὐ χρῆσται φιλοκαλεῖν τὸν καταπίπτοντα οἶκον. Tipucitus L. 3—23. exhibet: Καὶ ὅτι ζημία καὶ ἡ καταδικῆ λέγεται ἀπὸ τοῦ μειῶν τὴν οὐσίαν. (l. 3.) Καὶ περὶ τοῦ, πότε ἢ προθεσμία ἢ ἐπὶ τῆς μελλούσης ζημίας ὀφείσεται ἐπιτελεῖσθαι. (L. 4. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν εἰσω τῆς προθεσμίας μὴ ἀσφαλίσῃται, πῶς ἀπαιτεῖται εἰς νομήν. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ μὴ δέξεται αὐτὸν εἰς νομήν, πῶς ἢ ἰμρακτοῦ μῆτις ἢ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσα ἀπὸ τοῦ δέοντος ἀπαιτεῖται. (§. 2.) Καὶ ὅτι, ἐὰν ἀπολυμάνεται ὁ ἐναγόμενος, τῷ οἴκῳ δεῖ παραγγέλλειν. ἀπαιτεῖ δὲ καὶ τῷ ἀσπῆσθαι μὴ παρῶν. οὐκ ἔλεκεται δὲ ἀπὸ τοῦ οἴκου, ἀλλ' ἡ παραγγελία κατὰ τοῦ οἴκου γίνεται, κἂν ἐν ἄλλοιῳ οἴκῳ. εἰ μὴ ἔχει οἴκησιν, τῷ ἐπιτολίῳ ἢ τοῖς ἐνομοίοις. καὶ αὐτῷ τῷ οἴκῳ δεῖ παραγγέλλειν. (§. 5.) Εἰ δὲ μὴ ἐστὶν ὁ ὀφείλων παραγγέλλαν, (τύχον γὰρ κληρονομικός ἐστιν ὁ οἶκος, καὶ οὕτως ὑπερσειλεύσθῃ ἡ κληρονομία, ἢ οὐ φαίνεται ὁ κληρονόμος, ἢ οὐκ εἶναι αὐτῷ) ἀργεὶ ἡ παραγγελία. κἀλλῶν δὲ ἐστί, προσθέματα κατὰ τοῦ οἴκου κερῆσθαι. (§. 6.) Καὶ ὅτι, ἐὰν καὶ ὁ τὴν ἰκανοδοσίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν λαβεῖν εὐθὺς ἔσται, ἰκανοδοσια δίδεται. (L. 5. §. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ οὐκ ἔσται πρὸς τὴν κτίσιν ἢ μετὰ τὴν κτίσιν ἐπιτολιεύσει μὴ λαβεῖν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχω κατὰ τοῦ δεσπότη ἀγωγήν· οὐδὲ τὰ χῶματα αὐτὸν ἐπάρα ἀναγκάσει, ἀπολύει πάντας τοὺς πεσοῦσιν. (l. 6.) Καὶ ὅτι ὁ ἰδίῳ ὀνόματι τὴν μελλούσαν ζημίαν ἀπαιτούμενος ὁμολογίαν ποιεῖ· ὁ δὲ

dones satisdederit, aut remissionem impetraverit. At que tunc recte aedificat, si quidem aedificandi ius habet

Quippe facti ante nunciacionem operis modum per interlocucionem sumi debet.

XX. Si quis post nunciacionem aedificaverit, remissione non impetrata, vel satisfactione non praestita: factum post nunciacionem opus destruit, etsi ius aedificandi habuit.

XXV. Si is, cui nunciatum erat, vendiderit domum, et emtor aedificaverit, is ipse tenetur. Non enim personae, sed rei fit nunciatio. Quamobrem nunciacione facta, possessor tenetur.

XXVI. Si arbor solo alicuius imposita fundamentis domus noceat, Praeses curabit, ne vicinus damno afficiatur.

XXXV. Si quid in flumine publico ripave eius fiat, in decem annos cautio praestatur.



να'. Μνήμη *) γίνεται τῶν κληρονόμων ἐν τῇ | LI. In stipulatione damni infecti nomine mentio

ἄλλοτρω ὀνόματι, δίδωσιν ἐγγύας, ὁμνίοντος τοῦ ἐνάγοντος τὸν συνοφανιστὸν. καὶ ὅτι, ἐὰν τι γένηται ἐν δημοσίῳ ποταμῷ ἢ ὄχθῃ αὐτοῦ, μέχρι δικαιοσύνης ἡ ἀσφάλεια δίδεται. (L. 7. pr.) Καὶ ὅτι τοῦτο τὸ παραγγέλμα περὶ μελλούσης ζημίας διαλέγεται, οἷσι περὶ τῆς προελθούσης. περὶ ταύτης γὰρ ἀνύγνωσι. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν πρὶν ἢ δοθῇ ἀσφάλεια, πρῶτον ὁ οἶκος ζημιώσῃ, καὶ θελήσῃ λαβεῖν τὰς ὕλας, ἢ οὐ θελήσῃ. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ ὄφειλον ἐπερωτήσῃ διὰ στενότητα τοῦ χρόνου, ἢ διὰ τὸ ἀπίται χάριν δημοσίων πραγμάτων καὶ (dele καὶ) μὴ ἐπερωτήσῃ, πῶς ἀναγκάζεται ὁ τοῦ πεσόντος οἴκου δεσπότης ἢ θεραπεῦσαι τὴν ζημίαν, ἢ τοῦ οἴκου στερεθῆναι. (L. 9. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ βία ποταμοῦ ἐνέγκῃ οἱ πράγματα εἰς τὸν οἶκον μου. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ πλάξῃ ἢ δένδρον ἐκ τῶν σῶν εἰς τὰ ἐμά φέρεται, καὶ συνιῶθῃ καὶ συντραφῇ τῇ γῆ. (§. 2.) Καὶ περὶ τῆς κατινχθείσης οὐχιδίας. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τῷ μὲν ἢ δεσποτεία τοῦ ἰδίου δεσφῆται διαφῆται, τῷ δὲ τὸ ἐποικοδόμημα. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος δεσποτείαν, ἔτερου δὲ χρῆσιν. εἰ δὲ καὶ πεμφθῇ τις ἐκ τῆς δάμνην ἰμφῆται εἰς νομῆν, κωλύεται κερῆσθαι ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων. καὶ ὅτε μὴ φιλοκαλεῖ τὰ οἰκήματα, κωλύεται ὑπὸ τοῦ δεσποτου καρποῦσθαι. (§. 5.) Καὶ ὅτε τοῦ τὴν χρῆσιν ἔχοντος μὴ ἀγαλιζομένου ὁ δεσπότης ἀσφαλιστεται, καὶ τότε κωλύεται καρποῦσθαι. καὶ ὅτι, εἰ ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων δῶ τι ὑπὲρ τοῦ βετίου τοῦ ἰδίου, χρῆ τὴν δεσποτείαν εἰς αὐτὸν μετατρέψασθαι. (L. 10.) Καὶ περὶ τοῦ λαβόντος οἶκον εἰς ἐνέχυρον, πῶς ἐναγόμενος ὁμολογῶν ποιῶ· αὐτὸς δὲ τὴν δάμνην ἰμφῆται κινῶν οὐ δύνανται. (L. 11.) Καὶ ὁ καλῆ πιστεὶ ἀλλότριον ἀγοράσας ὁμολογῶν ποιῶ ψιλήν, καὶ οὐ δίδωσιν ἐγγύας. (L. 13. pr.) Καὶ ὁ δουλείαν ἔχων οἶκον. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ οἶκος σου σαθρὸς ἐστίν, καὶ ἄλλος οἶκος ἐρρωμένος ἐστὶ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σου, πῶς καὶ οὐ καὶ ὁ τοῦ μέσου οἴκου δεσπότης ἀσφαλιζομένε μου. (§. 2.) Καὶ ὅτι ὁ θελὼν λαβεῖν ἀσφάλειαν ὁμνίοντι τὸν περὶ συνοφανιστῆς. ἀνύγνωσι καὶ τὸ λδ'. κφ. οὐ ἢ ἀρχῇ· Ὁ ἰδίῳ ὀνόματι τὴν μελλούσαν ζημίαν ἀπατοῦμενος. (§. 3.) Καὶ τίσιν οὐ δίδονται ἢ ἱκανοδοσίαι, ἢ δίδονται, ἀνύγνωσι. (§. 4.) Καὶ ὅτι οἱ ἔνοικοι οὐ δύνανται κατὰ τοῦ δεσποτου κινῶν τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν· κατὰ δὲ τοῦ γειτονος καλῶς κινούσιν οἱ ὑπεξούσιοι αὐτῶν. (§. 6.) Καὶ περὶ τοῦ κτισάντος πλησίον μνημεῖον, ἢ ἀνασχομένου πλησίον τοῦ οἴκου αὐτοῦ γενέσθαι μνημεῖον. καὶ εἰ ἄλλως ἐκ τῆς οἰκοδομῆς μνημεῖον βλάπτεται. (§. 7.) Καὶ ὅτι ὁ τὴν χρῆσιν καὶ ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων καλῶς ἐπερωτῶσι τὴν περὶ μελλούσης ζημίας. (§. 8.) οὐ μὲν ὁ καλῆ πιστεὶ παρὰ μὴ δεσποτου ἀγοράσας. (§. 9.) Καλῶς κινῶ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν καὶ ὁ παραγγελλας τὴν περὶ καινοτομίας, καὶ ὁ κινῶ τὴν ἀντιθετικὴν ἀγωγὴν τῆς ἀρνήσεως, καὶ ψιτὴν ἢ ἀγωγὴν κατὰ τῶν γῆν ἢ λάθρα τι πεποινηκότων κινουμένη ἡρμοσεν, καὶ λαμβάνει ἀσφάλειαν. (§. 10.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μὴ ἀσφαλιζομένου μου πεμφθῇ εἰς νομῆν ὁ γειτὼν τοῦ σαθροῦ μου οἴκου, ἔγω δὲ ἄλλον οἶκον παρακείμενον αὐτῷ, οὐ δύναμαι ὀνόματι τοῦ σαθροῦ οἴκου αἰτεῖν ἀσφάλειαν λαβεῖν. (§. 11.) Καὶ ὅτι, ἐὰν ὁ ὁμοσας μὴ ἐπερωτήσῃ, καὶ ὕστερον θελήσῃ ἐπερωτῆσαι, πάλιν ὁμνίοντι ἀναγκάζεται. (§. 12.) Καὶ ὁ ὀνόματι ἄλλου θέλων ἀσφάλειαν λαβεῖν καὶ περὶ τῆς συνοφανιστῆς αὐτοῦ ὁμνίοντι, εἰ μὴ ἄρα πάτρων ἢ πατρῆς ἐστίν ὁ, ὑπὲρ οὐ κινῶ. (§. 13. 14.) Καὶ περὶ προθεσμίας τῆς ἐν τῇ ἐπερωτῆσει. (§. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ χωρὶς ἡμῶρας ὁμολογήσῃ. (L. 15. §. 1.) Καὶ ὅτι, ὅτε κατὰ δημοσίου ποταμοῦ ἢ ὄχθης αὐτοῦ γίνεται ἔργον, εἰς δίκαιον ἐπι δίδονται ἐγγυηταί. (§. 2.) Καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν δημοσίων τόπων περὶ μόνον τοῦ ἔργου ἐπερωτῶσθαι δεῖ· ἐπὶ δὲ τῶν ἰδιωτικῶν καὶ περὶ τοῦ ἔργου, καὶ τῆς αἰτίας, καὶ τοῦ τόπου. καὶ ἔσω δέκα ἔτων. (§. 3. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ὅτε τι γίνεται κατὰ ὁδοῦ δημοσίας, τί ὄφειλε γενέσθαι. (§. 6.) Καὶ περὶ ἄλλων δημοσίων τόπων. (§. 9.) Καὶ ὅτι, εἰ μὴ δίδωσιν ἀσφάλειαν, χώρα τῇ πομπῇ, οὐ μόνον κατὰ τοῦ σαθροῦ τόπου, ἀλλὰ παντὸς τοῦ οἴκου. (§. 12.) Καὶ εἰ εἰς πολλὰ μέρη διήρηται ὁ οἶκος, ὡς εἶναι διαστῆματι πολλὰ μεταξὺ τοῦ σαθροῦ μέρους καὶ τῶν λοιπῶν, ἢ συνηῆται τῇ συνεχεῖ τῆς οἰκοδομῆς. καὶ εἰ μέγας ἐστὶν ὁ οἶκος, ἢ καὶ δάιατα μία συνημμένη τῷ μεγίστῳ οἴκῳ σαθρωθῇ, τί γίνεται ἐπὶ τούτου. (§. 13. 14.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὡς πολλοὶ κινούντες καὶ μὴ ἀσφαλιζῶνται, πέμπονται εἰς νομῆν. καὶ ἐὰν μετὰ τὸ πεμφθῆναι ἔλθῃ κινῶν ἄλλος καὶ μὴ ἀσφαλισθῇ, πέμπεται καὶ αὐτὸς εἰς νομῆν. (§. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, πότε ὁ πεμφθεὶς εἰς νομῆν γίνεται δεσπότης. φησὶ γάρ, εἰ διὰ δευτέρου ἔγγραφου ψηφισματος προσκυρωθῇ αὐτῷ ἢ δεσποτεία. (§. 16.) Καὶ ὅτι πολλῶν πεμπομένων οὐ πρὸς τὴν ἐκίστω συμβάσιν ζημίαν ἢ νομῆν δίδονται, ἀλλὰ πάντας ὁμοίως νέμονται. (§. 18.) Καὶ εἰ δαπανῆσαι ὁ πεμφθεὶς περὶ τὸν οἶκον, καὶ ὕστερον ἄλλος πεμφθῇ. (§. 19.) Καὶ περὶ τοῦ χρόνου τοῦ παρεντιθεμένου εἰς τὸ ἐξῆναι τοῦ οἴκου τὸν δεσπότην, πεμπομένου τοῦ γειτονος εἰς πρώτην νομῆν. (§. 21.) Εἰ δὲ ὁ πεμφθεὶς καὶ νημθῆναι κελουσθῇ, ἀναχωρεῖ ὁ δεσπότης τοῦ οἴκου. (§. 23.) Καὶ πᾶς ὁ ἔχων δίκαιον ἐπὶ τῷ οἴκῳ, καὶ δυνάμενος ἀσφαλισθῆναι, καὶ μὴ ἀσφαλιζόμενος. (§. 24.) Καὶ περὶ τοῦ εἰς ἐμφυτευτικὸν οἶκον ἀπὸ τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῆς πεμπομένου, πῶς τοῦ ἐμφυτεύματος γίνεται δεσπότης καὶ τοῦ οἴκου. (§. 26.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν διασκηπτομένου τοῦ ἀρχοντος, ἢ ὄφειλε δοθῆναι ἀσφάλεια, συμβῆ γενέσθαι τὴν ζημίαν. (§. 28.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ ἀνηβος ἐπιτροπον οὐκ ἔχῃ, χώραν ἔχει ἢ πομπή, ὡς αὐτοῦ μὴ διεκδικουμένου. (§. 29.) Καὶ ὅτι ὁ πεμφθεὶς εἰς νομῆν οὐκ ἐγκαλεῖται, δῆτι τὸν οἶκον οὐκ ὑπῆρθεσεν ἢ ἀνετίωσεν, ὡς περὶ ὁ δανειστῆς ἐγκαλεῖται διὰ ταῦτα. (§. 30.) Καὶ ὅτι ἔως ἂν πάθῃ τὸ ἱκανὸν ἐπὶ τῇ συμβάσει ζημία μετὰ τὸ πεμφθῆναι, οὐ ἀναχωρεῖ τῆς νομῆς. (§. 31.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μετὰ τὸ διαλαθῆναι πεμφθῆναι εἰς νομῆν, ὁ οἶκος πέσῃ. (§. 32.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἂν κτίσῃ. (§. 34.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ πεμφθεὶς εἰς νομῆν φοβηθῇ τὴν πτώσιν, καὶ ἀναχωρήσῃ μὴ δυνάμενος βοηθῆσαι τῷ οἴκῳ, ἢ δυνάμενος ὑπορῆσθαι ἀναχωρήσῃ. καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μετὰ τὴν διαλαθῆναι, πρὶν ἢ ἐν νομῇ γένηται, πέσῃ ὁ οἶκος. (§. 35.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ πεμφθεὶς εἰς νομῆν μὴ ἀδεχθῇ. (§. 36.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ πρὶν ἢ συμβῆναι τὴν ζημίαν, ἀσφαλιστεται ἢ παραχωρήσῃ τῆς νομῆς, πῶς ἀτιμωρητος μένει. (L. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὑπεξούσιος τὸν εἰς νομῆν πεμφθέντα μὴ δέξεται, ἢ ἐντολεύσῃ, ἢ συνδικὸς πόλεως, ἢ ἐπίτροπος, ἢ ἄλλος ὑπὲρ ἄλλου παρεμβάλλων, πῶς αὐτὸς καὶ οὐκ ὁ δεσπότης τοῦ οἴκου ἐνάγεται. (L. 17. pr. §. 1. 2.) Καὶ ὅτι αὕτη ἢ ἀγωγή διηκτικῆς ἐστίν, καὶ κληρονόμοι καὶ κατὰ κληρονόμων δίδονται. (§. 3.) Καὶ ὅτι οὐ μόνον τῷ δεσπότη τοῦ οἴκου τοῦ ἀγροῦ ἀρμόζει ἢ περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ὅ ταῦτα κινδυνεύεται. (L. 18. pr.) Καὶ ὅτι ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων, ἄγροῦ ὄντος τοῦ ἐν χρῆσει οἴκου, κινῶν οὐ δύναται κατὰ τοῦ τὴν δεσποτείαν, ἔχων ἄλλον πλησιάζοντα. ὁμοίως οὐδὲ ὁ δεσπότης κινῶ κατὰ τοῦ χρῆσιν ἔχοντος τὴν περὶ μελλούσης ζημίας, ἔχων ἄλλον πλησιάζοντα. (§. 2.) Καλῶς δὲ τῷ ἔνοικῳ μου ἐπερωτῶμαι ἔχοντι πλησιάζοντα ἕδωον οἶκον. (§. 3.) Οὐτὲ ὁ δεσπότης τοῦ ἑδάφους κατὰ τὴν χρῆσιν ἔχοντος ἔχει τὴν περὶ μελλούσης ζημίας, οὐτὲ ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων κατὰ τοῦ δεσποτου τοῦ ἑδάφους· ἔχει γὰρ τὴν μίσθωσιν καὶ ἐκμίσθωσιν, μηδὲν πλέον τῆς ὀφθυμίας περιεργαζόμενας. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἕνα ἔχων οἶκον ἐπερωτῶσῃ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν, καὶ ὕστερον ἄλλον ἀγοράσῃ· καὶ εἰ ποικίλοι ἐπερωτῶσιν, καὶ ὁ εἰς εἰς ἀγοράσῃ τῆς διὰ προσκυρώσεως καὶ τὸ τοῦ ἄλλου ἀντιπῆται μέρος. (§. 5.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ ἀγοραστῆς πρὸ τῆς παραδόσεως ἐπερωτῶσῃ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν, ἢ μὴ ἐπερωτῶσῃ, ποία ἀγωγή ἐνέχεται. (§. 7 — 10.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἔσω τῆς ἐγκειμένης τῆς ἐπερωτῆσει προθεσμίας ὁ τοῦ γειτονος οἶκος πέσῃ καὶ σαθρῶσιν τὸν ἐμόν, μετὰ δὲ τὴν προθεσμίαν ὁ οἶκος μου πέσῃ, πῶς βεβαιούται ἢ ἐπερωτῆσιν. καὶ ἀνύγνωσι τὴν αἰτίαν. (§. 11.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν οἱ γείτονες μὴ ἀσφαλιζῶνται ἀλλήλους. (§. 12.) Καὶ ὁ ἀνηβος κωλύων τινὰ πεμφθῆναι εἰς νομῆν, εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται. (§. 13.) Καὶ ὅτι, ἐὰν κατὰ μονάτον μὴ ἄλλος κωλύσῃ, ἐγὼ ἐνέχομαι. (§. 14.) Καὶ ὅτι ὁ κωλύων τὸν πεμφθέντα, κἢ μὴ ἐστίν ἐν νομῇ, ἐνέχεται. ἐὰν δὲ τὸν κελουσθέντα δεσπόσαι τοῦ οἴκου μὴ δέξεται τις ἢ ἐκβάλλῃ, κατέχεται αὐτῷ περὶ βίας ἢ τῇ Πουβλικιανῇ. ἐὰν δὲ τὴν ἱμφοκτοῦν ἦτοι τὴν περὶ τοῦ διαφέροντος αὐτῷ ἀγωγὴν κινήσῃ, οὐ δύναται ταύταις ἀντιπῆσθαι. καὶ ἀνύγνωσι τὴν αἰτίαν. (§. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ ἐντολεύς μου τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν ἐπερωτῶσῃ εἰς αἰτίας εὐλόγου, πῶς ἢ ἀγωγή ἐμοὶ δίδεται. (§. 16.) Καὶ περὶ τοῦ καλῆ πιστεὶ ἀπολειφθέντος, πῶς καλῶς ἐπανῶν ἐπερωτῶ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας, εἴτε δεσπότης ἐστίν, εἴτε δίκαιον ἔχει κατὰ τοῦ οἴκου, ὡς δανειστῆς, καὶ ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων, καὶ ὁ μίσθωσάμενος. (L. 19. pr.) Καὶ περὶ τοῦ τὴν χρῆσιν ἔχοντος καὶ τὴν δεσποτείαν, πῶς ἀπατοῦσαι καὶ τότε ἀλλήλους τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν. περὶ δὲ τῆς καταπτώσεως τῶν οἰκημάτων οὐδὲς αὐτῶν τῶν ἄλλων ἐπερωτῶ. καὶ ἀνύγνωσι τὴν αἰτίαν. (L. 20.) Καὶ ὅτι ἔνοικος ὑπεξούσιος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ κινῶσιν κατὰ τοῦ γειτονος τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν. (L. 21.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὁ τὴν χρῆσιν ἢ τὴν δεσποτείαν ἔχων παρῶσῃ τι ἐπὶ τῇ περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῇ, πῶς οἱ δύο τὴν ζημίαν ἀλλήλους συνεξούσιοι, καὶ ἀνύγνωσι τὴν αἰτίαν. (L. 22. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τινα λέγοντα, ἐαντιὸν εἶναι τοῦ γειτονος οἴκου δεσπότην, ἀρνούμενος ἄλλον δὲ λέγω. (§. 1.) Πέμπεται εἰς νομῆν, εἰ μὴ εἰς ὀλόκληρον ἐπερωτῶσῃ μοι τις. (L. 23.) e) L. 24. §. 1. D. XXXIX. 2.



ἐπερωτήσει τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῆς, καὶ διαδόχων, εἰς οὓς τὸ πρᾶγμα περιέλθοι. διάδοχον δὲ οὐ μόνον τὸν καθ' ὁμάδα νοοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν ἀράγματι δεσποτεῖαν διζήμενον.

ὁ. Ἐάν τις δι' ἐμπορίαν οἶκον ἢ μέρος αὐτοῦ καταλύσῃ, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἀγοραστὴς ἕκαστος αὐτῶν τὸ τίμημα τῷ δημοσίῳ δίδωσιν. εἰς μέντοι τὸ δημοσίον ἔργον μάρμαρα καὶ κίονες νομίμως μεταφέρονται.

fit heredum et successorum, ad quos res pervenerit Successorem autem non solum eum, qui in universis bona succedit, sed etiam eum, qui rei dominium accepit, intelligimus.

LXX. Si quis negotiandi causa domum partemve eius demolitus fuerit, tam ipse, quam emtor singuli fisco pretium praestant. Marmora tamen et columnae ad opus publicum recte transferuntur.

sch. s. ad Basil. XXII. 5. cap. 7. (Fabr. T. III. p. 145. Heimb. T. II. p. 531.) huc reposui, ubi sic laudatur: ἀνάγνωθι βιβ. νη'. τίτ. ε'. κεφ. να'. θεμ. β'. ὁ φησὶ· Ἀνήμη γίνεται κ. τ. λ. Fabrotus hunc locum in restituendo hoc titulo neglexit. ad L. 27. D. eod. Cuiacius Comm. in Pauli lib. LXXVIII. ad Edict. (Opp. postum. T. II. p. 923.) laudat verba Basilicorum aec: εἰ μὴδὲ μέρους μνημονεύουσι, δοκοῦσιν ἐκ τοῦ ἀρμόζοντος μέρους αὐτοῖς ἐκφέρειν. Hunc Cuiacii locum laudavit Paulus Man. Basil. p. 121. L. 24—47. D. eod. apud Tivulcium sic exhibentur: Καὶ ὅτι ἡ τῶν δημοσίων ποταμῶν χορσίς, καὶ τῶν αἰγιαλῶν, καὶ τῶν δημοσίων ὁδῶν κοινή ἐστίν. ἐὰν οὖν ἰδιώτης κτελῇ, ἐπερωτᾷται τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν περὶ τοῦ ἔργου· οὐ μὴν περὶ τοῦ αἰτίου τοῦ τόπου. εἰ δὲ δημοσίον ἔργον γίνεται, προσελευστέον τῷ βασιλεῖ ἢ τοῖς ἀρχουσιν, ἐὰν ἐν παρχίᾳ γίνηται τὸ ἔργον. (L. 24. pr.) Καὶ ὅτι ἀνήμη γίνεται ἐν τῇ ἐπερωτήσει τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων, καὶ οὗς τὸ πρᾶγμα περιέλθῃ. (§. 1.) Καὶ περὶ φόρου τόπου, καὶ τί ἐστι φόρος τόπου. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τὸν τοῦ εἰσπνοῦ οἶκον ἐρωμῆται ὅτι ἡ ἀστροφῆ τῶν ὑδάτων καταγάγῃ κατὰ τοῦ οἴκου τοῦ ἐπερωτῆσαντος, καὶ οὕτως καὶ αὐτὸς ἐσθ. καὶ εἰ τὸ ὕδωρ τοῖς θεμελίους τοῦ γέιτονος ἐβλαψῇ, καὶ οὕτως ἢ πῶσις γέγονε. (§. 5.) Καὶ περὶ τοῦ, πότε ἀπὸ τοῦ γέιτονος ζημίας συμβάσις ἢ ἐπιρωτησίς βεβαιούται. καὶ ὅτι, εἰ καὶ ἄλλος ποιῆσιν ὀνόματι τοῦ ἐπερωτηθέντος, βεβαιούται. (§. 6.) καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐνεκεν φουρῶν ὁμολογήσῃ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν, καὶ ἑξουσίᾳ τοῦ φουρῶντος συμβῆ ἡμῶν, οὐ βεβαιούται. (§. 7.) Οὕτε ἐτε κατὰ πρόφασιν, ἢ τινι ἀντιοτηνῶν οὐ δυνάμεθα, συμβῆ ζημία. (§. 8.) Οὕτε, ὅτε κατὰ τὸν ἀνέμου δένδρον ἐπαρθῆν τὸν γέιτονος βλάβη τὰ λήϊά μου, ἢ τὰς ἀμπέλους ἢ οἰκήματα λύσῃ, εἰ μὴ διὰ παλαιότητα δένδρου αὐτοῦ συμβῆ. (§. 9.) Καὶ εἰ ἀπὸ ὑδάτος πεισὸν οἶκος βλάβη τὸν τοῦ γέιτονος οἶκον. (§. 11.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐν τοῖς ἐμοῖς οὐξω λάκκον, καὶ ἐκ τούτου αἱ γλύβες τοῦ σοῦ λάκκου τμηθῶσιν, οὐ βεβαιούται ἢ ἐπερωτήσις. πότε δὲ βεβαιούται, ἀνάγνωθι. (§. 12.) Ζημία ἐστὶ καὶ τὸ μόνον τὰ φῶτα βλάβαι τοῦ γέιτονος. (L. 25.) Καὶ περὶ τοῦ, πότε ὁ ἐν τοῖς ἰδίαις τε καὶ νόμον ποιῶν, καὶ ἐπιρωτηθῆ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν, οὐ κατέχεται αὐτῆς (adde ἐξ ante αὐτῆς) ὡς ἐπὶ τοῦ ὑποῦντος καὶ ἀφαιρουμένου τὰ φῶτα τοῦ γέιτονος, ἢ ποιούντος κανάλισκον ἢ φόσον, καὶ ὑποούροντος τὸ ὕδωρ, ἢ τινι γέιτων ἐπέχρητο. (L. 26.) Καὶ ὅτι πάντες οἱ δεσπότες τοῦ βλάπτεσθαι μέλλοντος ἐπερωτᾶσθαι ὀφείλουσι χωρὶς μέρους μνημῆς. δὲ μέρους μνημονεύουσιν, ἀνάγνωθι, τί γίνεται. (L. 27.) Καὶ ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς μελλούσης ζημίας ἐπερωτήσις εἰς τὸ διαφέρειν ἀνάγνωθι. καὶ παρεστῆγε παράδειγμα, ἐὰν ὁ ἐπερωτῆσας δικαίως φοβηθῆσθε ἀναρῶσθε τὸν ἴδιον οἶκον ἢ τὸν τοῦ γέιτονος, ὑπὲρ οὗ ἐπερωτήσῃ. καὶ ὅτε δικαίως οἱ ἔνοικοι φοβηθῆντες μετέλθωσι. (L. 28.) Καὶ ὅτε τὰ οἰκήματα μὴ μισθούνται διὰ τὴν ἀσθρότητα τοῦ γέιτονος. (L. 29.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τις ἔχη δικαίον διὰ τοῦ ἐμοῦ ἀγροῦ ἔλκειν ὕδωρ, καὶ ζημωθῆ ἐκ τοῦ ἀγροῦ. (L. 30. §. 1.) Καὶ περὶ τῶν δημοσίων ὁρθοῦντων ὁδῶν. (L. 31. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἀμφιβάλληται, εἰ ἐστὶ ἀσπότης ὁ ὑπαιτιούμενος τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν πλησιάζῃ τῷ οἴκῳ μου σαθρὸς οἶκος σοῦ καὶ σοῦ, πῶς οὐ δύναμαι κινεῖν κατὰ σοῦ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν. καὶ ὅτι, ἐνθα δι' ἑτέρας ἀγωγῆς τὸ ἴδιόν μου δύναται παθεῖν, οὐ χωρὰ τῇ περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐπερωτηθῆ, ἀχρηστος ἐστίν. (L. 32.) ὅταν ὁ ἔνοικος αὐτὴν οὐκ ἔχει κατὰ τοῦ δεσπότη. (L. 33.) Καὶ ὅτι, ἐὰν ὁ κοινὸς τοίχος ἐρωμῆται ἐστίν, οὐ χωρὶς καταλύειν αὐτόν. (L. 35.) Καὶ τί ἐστὶν ἐρωμῆται. (L. 36.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τὸν μὴ ἐρωμῆται λύσῃ, καὶ συμβῆ ἐκ τούτου ζημία, ἢ ἐπέχρηται ὁ λύσας, ἢ μὴ. (L. 37.) Καὶ ὅτι ὁ ἀγοραστὴς πρὸ τῆς πυρῆδος ἀχρηστος ἐπερωτᾷ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν. (L. 38. pr.) Καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγρῶν εἰς ἐκείνο τὸ μέρος πέμπεται ὁ μὴ λαβὼν τὴν ἀσφάλειαν, ἐξ οὗ ἡ ζημία κτερίζεται. καὶ ἀνάγνωθι τὴν διαφορῶν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν οἴκων. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ ἀναειώσαντος κοινὸν τοῖχον. καὶ ὅτι ἀσπότης τῶν κοινῶν χρεωστῆ τῷ ἑτέρῳ δίδονται τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν προφάσει τῶν οἴκων, οὓς ἕκαστος τῶν ἰδιωτῶν ἔχει πλησίον τοῦ κοινῶν οἴκου. καὶ πότε χρεωστῆς ἐστὶν ἢ ἀσφάλεια. (L. 39. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μεταξὺ οὐ ἀμφισβητήται περὶ οἴκου, πῶς τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν δίδωσιν ὁ νεμόμενος. εἰ δὲ μὴ ἀσφαλίσεται, ἀνάγνωθι, ἢ μετατίθεται ἢ νομῆ. (§. 1.) Ἀνάγνωθι, πότε δίδεται καὶ τῷ μισθωσαμένῳ ἢ περὶ τῆς μελλούσης ζημίας ἀσφάλεια, καὶ τῷ ἀσπότη τοῦ ἰδαίφους. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, πῶς ὀφείλει ἐπερωτᾶν ὁ ἄλλοτριον (malim ἄλλοτριῶ) ὀνόματι τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν ἐπερωτᾶν. ἐνταῦθα εὐχόμενος καὶ τὴν προκουρωτῶσαν παραγραφῆν. (§. 3.) Καὶ περὶ κοινῶν τοίχων, ποῖα πάνθ' ὀνομαίται, καὶ ποῖα ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ποῖαν ὀφείλομεν ποιῆν διατίμησιν ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ δάμνῃ ῥεκτῆ ἐπερωτήσεως κινούντες. (L. 40. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν κοινὸς τοίχος σαθρωθῆ. (§. 1.) Καὶ ὅτι ἕκαστος τῶν βλαβέντων μέρος ἐνάγει. (§. 2.) Καὶ οἱ δεσπότες τοῦ βλάψαντος οἴκου πρὸς τὴν μίση τῆς δεσποτείας ἐνάγονται. (§. 3.) Καὶ ὅτι, εἰ καὶ ὁ οἶκος τοῦ μέλλοντος οἴκου βλάπτεσθαι δεσπότησιν οἱ νεμόμενοι εἰς νομὴν ἐξίσου (sic) πέμπονται. (§. 4.) Καὶ τίς ἐπιτερίζεται τὸν κοινὸν ἀνακαινίσαι τοῖχον ἢ ὁδόν, ἢ ὄρεθρον. φησὶν, ὁ βουλομένος ἐπιτηδειότερον οἰκοδομήσασθαι. (L. 41.) Καὶ περὶ τοῦ κοινῶν τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀσφάλειαν ἐπερωτῶντος. (L. 42.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐπερωτῆσαντος ἐπαρθῆσθε κεραμὶς ἐξ ἀνέμου βλάβη τὸν γέιτονον οἶκον, πῶς οὐ κατέχεται ὁ ἐπερωτηθείς, εἰ μὴ κατὰ σαθρότητα τοῦ οἴκου τοῦτο συνέβη. (L. 43. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἔχω μετὰ σοῦ κοινὸν τοῖχον, ἀνοικοδομήσασθαι αὐτόν θελήσω καὶ καταλύσω, εἴτα τοῦ παλαιῦ τοῖχου λυθέντος μετέλθῃς ἐν ἐτέρω, ἀνάγνωθι, τί γίνεται. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν πρὶν ἐροσέλω τῷ πρᾶτῳ, πῶς ὁ σὸς οἶκος, καὶ ζημωθῇ με. (L. 44. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐκ τῆς δευτέρας νομῆς διὰ τῆς χρονίας κυριεύσω, καὶ ἔλθῃ δανειστῆς δικεικῶν τὸν οἶκον ὡς ὑποκείμενον, πῶς οὐκ ἀκούεται, εἰ μὴ καὶ τὰς γινομένων δαπάνας δώσει μοι. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν λέγω, μὴ ἔχειν σε δικαίον τοῦ κτεῖσαι, καὶ μὴ ὑποδέχῃ τὴν ἀγωγὴν σου. (L. 45.) Καὶ περὶ πυρῆς πόλεως, πῶς ἀναγκάζει τοὺς δεσπότης τῶν καταπεσόντων οἴκων ἀναεῖν αὐτούς. (L. 46. pr.) εἰ εἰ ἐκ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀναεῖσθαι, ἀνάγνωθι, τί γίνεται. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἔχω δύο οἴκους ἐκ τοῦ ἐμοῦ οἴκου κοινῶν εἰς χρῆσιν τοῦ ἄλλου, πῶς μέρος νοεῖται τοῦ, οὐ εἰς χρῆσιν ἀφωρίσθῃ. καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἔχω δύο οἴκους κτεῖσαι ἐπὶ ἑνὶ πορτικῶν, ἐξοδὸν αὐτῶ ἐκ τοῦ ἐνός οἴκου ποιήσας· εἴτα πωλήσω τὸν ἄλλον οἶκον, ἐπιτερείς αὐτῶν κτεῖσαι τὸ βάρος φέρειν τοῦ πορτικῶν, τί γίνεται, ἀνάγνωθι. f) L. 48. D. eod. e Syn. p. 192. fin. 193. ubi dicitur esse L. 70. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 782. Tivulcius haec habet: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τις δι' ἐμπορίαν οἶκον ἢ μέρος αὐτοῦ καταλύσῃ, καὶ αὐτὸς, φησὶν, καὶ ὁ ἀγοραστὴς ἕκαστος αὐτῶν τὸ τίμημα τῷ δημοσίῳ δίδωσιν. Praeterea Tivulcius exhibet tomen L. 29. §. 1. D. LX. 2. quae secundum indicem Coislinianum hoc titulo reposita fuit, hanc: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μὴ ἔχω οἶκον ἐξώστην ἐν τοῖς ἐμοῖς ποιήσω ὑπερκεῖμενον τοῦ οἴκου σου, καὶ καταστρέψῃς αὐτόν· ἢ πάροσον ἔχω διὰ τοῦ οἴκου σου κατασκευάσασθαι ὑπερκεῖμενον, μὴ ἔχω τοιοῦτον δικαίον· πῶς τὸ μὲν ἰδίῳ δικαίῳ δύνασαι καταλύειν, τὸ δὲ οὐ.



ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ΄.

Περὶ οἰκοδομημάτων ἰδιωτικῶν.^{β)}

β. Πραγματείας^{h)} χάριν οὐκ ὄφελον τὰ οἰκήματα καταστρέφεισθαι, καὶ τὰ μέρη αὐτὰ ἀποσπᾶσθαι. ἀπὸ οἴκου μέντοι εἰς ἕτερον οἶκον μεταφέρειν ἐξεστίν, ἐν ᾧ μὴ σῶός ἐστιν· ἐπεὶ κεκώλυται διὰ τὴν εὐκοσμίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν πρόσοψιν.

γ. Ἐὰν^{l)} ὁ κοινῶς εἰς ἀνατέωσιν οἰκίας ἐδαπάνησεν, οὐκ ἀναγκαίως ἕξω τῶν διατεταγμένων βοηθεῖται. εἰ δὲ μόνος ἐκτίσας, καὶ μὴ ἔλαβες τὸ ἀναλογοῦν μέρος μετὰ τῆς ἑκατοστῆς, εἰς ὀλόκληρον γίνῃ δεσπότης αὐτοῦ, ἐν ᾧ τετραμένης παρήλθειν, εἰ μὴ ἄρα ἐκεῖνος οὐκ ἐνεπόδισε τῇ καταβολῇ.

δ. Τὰ^{k)} ἰδιωτικὰ κτίσματα ἰ. πόδας ἀπεχέτω τῶν δημοσίων οἰκημάτων· ὥστε μήτε τὸ δημοσίον κινδυνεύειν, μήτε αὐτὰ ἔτι δεδιέναι τοῦ λοιποῦ.

τὰ ἰδιωτικὰ κτίσματα] Περὶ τοῦ μέτρου τοῦ ὀφειλομένου φυλάττεσθαι παρὰ τῶν κτιζόντων ἢ φτυσσόντων ἀνάγνωθι καὶ τοῦ θ΄. τίτ. κεφ. ἰε΄. ἐν ᾧ φησιν· Ἐὰν τις αἰμασάτω παρ’ ἄλλοτριῶν χωρίῳ ὀρυττή, τὸν ὄρον μὴ παραβιβάτω· ἐὰν τειχίον, ἀπολιμπανέτω πόδα· ἐὰν οἰκίον, πόδας ἕξ. ἐὰν τάφον ἢ βόθρον ὀρύττῃ, ὅσον ἂν τὸ βάθος ἢ ἀπολιμπανέτω. ἐὰν φρεῖαν, εἰ μὴ μὲν φρεῖαν προῦπηχε τοῦ γείτονος, καὶ ἐκ τοῦ καινοῦ ἔργου βλαπτεται, ἐπὶ ὅσον τὸ βάθος, ὀφείλει ἀποφυγεῖν. εἰ δὲ τις ἐν ἀγρῷ βούλοιτο κίσει, τόξον βολῆν ἀπὸ τοῦ ἀγρογείτονος ἀπεχέτω, ἢ ὀργυῖαν. ἐὰν ἐλαίαν καὶ συκῆν, ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἄλλοτριου φτυνεύτω. τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πέντε πόδας ἀπεχέτω.

ε. Ἐὰν^{l)} ἐξώστην ποιῇ τις ἢ ἐποίησε, δέκα πόδας ἀπεχέτω τοῦ ἰδιωτικοῦ, τοῦ μέντοι δημοσίου δεκαπέντε. εἰ δὲ καὶ παραβαλῆ τις, καὶ τὸ ἔργον καταλυθῆσεται, καὶ ὁ οἶκος τῷ ἡμετέρῳ ταμιεῖω προσκυρωθήσεται.

ζ. Ὁ^{m)} ἀνατεῶν οἰκίαν μὴ παρεῖτω τὸ ἀρχαῖον σχῆμα· εἰ μὴ δίκαιον τοιοῦτον ἐκτήσατο κατὰ τοῦ γείτονος.

η. Πᾶςⁿ⁾ δὲ κτιζὼν ἰβ΄. πόδας ἀπεχέτω, καὶ ὅσον βούλει κτιζέτω, καὶ θυρίδας ποιεῖτω, μὴ μὴν ὑποψιν θαλάσσης ἀφαιρείσθω, ἕξ ὀρθοῦ ἢ ἐκ πλαγίου

g) Sic titulus XI. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislinianus haec habet: Τί. ια΄. (in marg.) Περὶ βαλανίων οἰκοδομησῆς (lege οἰκοδομήσεως) καὶ τῆς τῶν κτισμάτων τάξεως καὶ ἀκολουθίας, καὶ περὶ τοῦ μὴ δεῖν καταλύειν οἴκους. II κεφ. εϛ΄. περὶ καινοτομιῶν τῆς ἐπὶ θαλάσσαν ἀπόψεως ἢ ἄλλῃ κεφ. εϛ΄. περὶ ἀπόψεως θαλάσσης. Continebat hic titulus, ut et fragmenta ex Synopsi hausta, et Tipuciti Paratilla probant, constitutiones tituli Codicis de aedificiis privatis (VIII. 10.), Novellas 63. et 165. et Novellam Leonis 71. h) L. 2. C. VIII. 10. e Syn. p. 103. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 783. Tipucitus L. 1. et 2. sic reddit: Καὶ ὅτι δύνασαι καὶ βαλανίον κτῆσαι, καὶ οἰκίαν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἐὰν ἀμφότερα εἰληματικὰ ποιήσης, καὶ μηδὲ παρὰ τὸ εἰσὸς ὑψώσης τὸ κτίσμα. (L. 1.) Καὶ ὅτι πραγματείας χάριν οὐκ ὄφελον τὰ οἰκήματα καταστρέφεισθαι, καὶ τὰ μέρη αὐτὰ ἀποσπᾶσθαι, καὶ ἀνάγνωθι τὴν αἰτίαν. (L. 2.) L. 3. apud Tipucitum desideratur. i) L. 4. C. eod. e Syn. p. 152. habet Fabr. I. 1. In Syn. p. 151. fin. dicitur esse cap. 3. h. t. L. 4—6. Tipucitus sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ κοινῶς εἰς ἀνατέωσιν οἰκίας ἐδαπάνησεν. καὶ εἰ μόνος ἐκτίσας καὶ μὴ ἔλαβες τὸ ἀναλογοῦν μέρος μετὰ τῆς ἑκατοστῆς. (L. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ κοινῶς ὡς εἰς λόγον αὐτοῦ ἐκτίσῃ, πῶς οὐ γίνεται δεσπότης τοῦ παντός, οὐδὲ τὰς δαπάνας κομίζεται παρὰ τοῦ κοινῶν. καὶ ἀνάγνωθι τὰς αἰτίας. (L. 5.) Καὶ ὅτι μηδεὶς ἀποκοσμεῖτω οἶκον ἐν πόλει, καὶ εἰς ἀγρὸν μεταφείτω· ἐπεὶ στερεῖται τῆς κτήσεως. πότε δὲ δύναται τοῦτο ποιεῖν, ἀνάγνωθι. (L. 6.) k) L. 9. C. eod. e Syn. p. 490. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. I. 1. Eadem habent Attal. tit. LIII. §. 5. et Harm. II. 4. §. 64. In Syn. I. 1. scholium huic loco subiectionem legitur, quod cum emendationibus Labbaei Obs. et Emend. in Syn. p. 180. recepit Fabr. T. VI. p. 787. Tipucitus L. 9. 10. sic reddit: Καὶ ὅτι τὰ ἰδιωτικὰ κτίσματα ἰ. πόδας ἀπεχέτω ἀπὸ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων. (L. 9.) Καὶ ὅτι ἕξοστην τοῖς οἰκοῦσι τὰς ἐπαρχίας τεύχουσιν τοὺς ἰδίους οἴκους καὶ τόπους διὰ τὴν τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆν. (L. 10.) l) L. 11. C. eod. e Syn. p. 490. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 783. Eadem leguntur apud Attal. tit. LIII. §. 6. qui tamen post ἐξώστην inserit, τὸν λεγόμενον ἡλιακόν. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐξώστην ποιῇ τις ἢ ἐποίησε, πῶς δεῖ αὐτὸν ἀπέχειν τοῦ ἰδιωτικοῦ τοῦ μέντοι δημοσίου ἰ. πόδας. εἰ δὲ παραβῆ, ἀνάγνωθι. τι ἰφλοταται. m) L. 12. §. 1—5. C. eod. e Syn. p. 490. sq. ubi est cap. 10. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 783—785. §. 1. iisdem verbis legitur apud Attal. tit. LIII. §. 7. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τοῦ ἀνατεῶντος οἰκίαν καὶ τοῦ κτιζόντος, τί ὀφείλουσι παραφυλάττειν. L. 12. §. 1—4, aliis verbis exhibentur in Matthaei Mon. Synt. can. alphab. lit. K. cap. 3. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 147. sq.). n) L. 12. §. 2. C. eod. usque ad verbum τυγχάνουσιν iisdem verbis exhibet Attal. tit. LIII. §. 7. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 8. et Harm. II. 4. §. 59. haec leguntur fini huius §. similia: Κατὰ δένδρων μέντοι καὶ κήπων δουλεία ἀπόψεως οὐ φυλάττεται. Tipucitus: Καὶ ὅτι κήπων καὶ δένδρων οὐκ ἔστι δουλεία.

TITULUS XI.

De aedificiis privatis.

II. Negotiandi causa non debent aedificia dirui, et marmora detrahi. De domo tamen in aliam domum transferre licet, cum integra non est: alioquin prohibitum est propter ornatum urbis et adspectum.

III. Si socius ad refectionem aedificii sumtus fecit, non necessario extra ordinem ei subvenitur. Sin autem solus aedificasti, nec cum centesima ratam portionem recepisti: ubi quadrimestre praeterierit, in solidum dominus eius fies, nisi solutioni ille impedimento non fuerit.

VII. Aedificia privata^{l)} pedes quindecim distent ab aedibus publicis: ita ut nec publicum periculo expositum sit, nec privata deinceps aliquid metuant.

l) aedificia privata] De modo ab aedificantibus vel plantantibus observando lege et tit. 9. cap. 15. in quo dicitur: Si quis sepem ad alienum praedium fodiens duxerit, terminum ne excedito: si murum, pedis spatium relinquito: si villam, pedes sex. Si sepulcrum aut scrobem foderit, quanta profunditas eius erit, tantum spatii relinquito. Si puteum, modo vicini puteus istic antea non erat, eique per eundem opus damnum detur, tantum ad spatium, quanta profunditas erit, recedere debet. Sin quis in fundo aedificare velit, a fundo vicini ad arcus iactum abesto, vel ad iugerum. Si oleum et ficum, novem pedes ab alieno serito. Aliae vero arbores quinque pedes remotae sunt.

IX. Si protectum quis struat aut struxerit, decem pedes a privato, quindecim a publico distet. Quodsi quis violet, et opus diruetur, et fisco nostro domus addicetur.

X. Qui domum renovat, veterem formam non excedat: nisi tale ius contra vicinum acquisiverit.

Quisquis autem aedificat, duodecim pedes distet, et quousque vult, aedificet, et fenestras faciat: nec tamen prospectum in mare, qui citra coactionem



ἀβιάστως τυγχάνουσιν. κήπων μέντοι καὶ δένδρων μὴ εἶναι δουλείαν.

Εἰ^ο) δὲ τις κτίζῃ ἐν στενωπῷ πλεῖον ἔχοντι τῶν ἰβ'. ποδῶν, μηδὲν ἐκείθεν παραιρέτω, ἵνα μὴ στενοὶ τὸ δημόσιον. εἰ δὲ ἤττον τῶν ἰβ'. ποδῶν, κατὰ τὸ παλαιὸν σχῆμα κτιζέτω, μὴ ὑψῶν, ἢ θυριδῶν ποιῶν παρακυπτικὰς, εἰ μὴ πρότερον εἶχεν αὐτὰς· φωταγωγὸς δὲ ἐξέστω ποιεῖν. εἰ δὲ δέκα πόδες εἶεν ἐν μέσῳ, καὶ τότε ἀπὸ ἑξ. ποδῶν τοῦ πάτου, ὥστε μὴδὲ ψευδοπάτιον γίνεσθαι. εἰ δὲ συμφωνηθῆ τι, φυλαττέσθω.

Εἰ δὲ καὶ οἰκία μέλλει ἀνανεοῦσθαι, εἴτε οὖν ἐν πρώτοις κτιζέσθαι, ἑκατὸν πόδας ἔχουσα, καὶ ρ) θαλάσσης ἄποψιν λυμαίνεται ἐξ εὐθείας ἢ ἐκ πλαγίου ἀβιάστως, οὐ μὴν ἀπὸ μαγειρίων ἢ ἄλλων οὖσαν, ὁμοίως κἀναυθῶν, εἰ συμφωνῶν εἴη, φυλαττέσθω.

Ωστε ς) καὶ τὰ σωλάρια τοῦ λοιποῦ Ῥωμανήσια γίνεσθαι, καὶ δέκα πόδας ἀπέχειν ἀπ' ἀλλήλων. εἰ δὲ μὴ δυνατόν, ἐκ παραλλαγῆς γενέσθωσαν, εἰ δὲ δέκα ποδῶν ὁ στενωπὸς εἴη μόνον, μηδεὶς ποιέτω σωλάριον. τὰ δὲ γινόμενα δεκαπέντε πόδας ἀπεχέτω τοῦ ἐδάφους, καὶ μὴ ἐχέτωσαν κάτωθεν γ) κίονας λιθίνους ἢ ξυλίνους, ἢ τοίχους, ὥστε ἢ τὸν αἶρα ἀποφράττεσθαι, ἢ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀδικεῖσθαι. μήτε δὲ κλίμακες γινέσθωσαν εἰς τὸν στενωπὸν, ἀνάγουσαι ἐπὶ τὰ σωλάρια. ἐντεῦθεν γὰρ ἤττον ἐπιχειρεῖται τοῦ πυρὸς ἢ συμφορὰ. εἰ δὲ ταῦτα παραβῶθει, καὶ ὁ δεσπότης τοῦ οἴκου, καὶ ὁ ἀρχιτέκτων, καὶ ὁ ἐργαζόμενος ζημιωθήσονται.

ι'. Τὰ^δ) δὲ μεσοστύλα, ὡς ἂν δοκιμάσειεν ὁ τῆς πόλεως ἐπάρχος, γινέσθωσαν, ἴσον τρόπον πᾶσιν αὐτοῦ φυλάττοντος.

ια'. Εἰ^ι) δὲ τις κτίζοντι ἐμποδῖοι βουλόμενος δίκην αὐτῷ λάγη, εἴτα ἔφεισι^υ) ἐπακολουθεῖ, εἴτε οὖν εἰς τῶν μεγίστων ἀρχόντων τὴν διάγνωσιν ἔλθοι, παραχρῆμα σκοπιεῖσθαι δεῖ, καὶ μὴ ἀναμένειν τὰς κυρίας^ψ). καὶ λοιπὸν ἐὰν εὐρεθῆ^φ) ὁ ἐμποδίσας, πᾶσαν ζημίαν ἀποδώσει αὐτῷ, μὴδὲ παραγράφεσθαι δυνάμενος τὸν φόρον τοῦ ἐπάρχου.

ιβ'. Θεσιζόμεν^χ) πανταχοῦ γῆς τὰ αὐτὰ κρα-

directum aut transversum est, auferat. Hortorum autem et arborum nulla servitus esto.

Quodsi quis aedificat in angiporto latiore duodecim pedibus, nihil inde adimat, ne quod publicum est, arctet. Sin duodecim pedibus angustiore, iuxta veterem formam aedificet, non altius tollens, aut fenestras prospectivas faciens, nisi prius eas habuit: luciferas autem facere liceat. Si vero decem pedes in medio sint, etiam tunc eas faciat, servato intervalllo sex pedum a pavimento, et ita quidem, ut falsum pavementum non fiat. Quodsi pactum aliquod intercessit, servetur.

Sin autem renovanda domus est, aut de novo struenda, quae centum pedum intervallum habet, quamvis prospectui in mare, qui ex directo vel transverso est, citra coactionem, non tamen ex coquinis aut aliis, officiat, similiter hic quoque, si quod pactum intercessit, servetur:

Ita tamen, ut solaria deinceps Romanensia fiant decemque pedibus a se invicem absint. Id si fieri nequeat, per transversum struantur. Quodsi decem duntaxat pedum sit ipsum angiportum, nemo solarium eo faciat. Quae vero struuntur, quindecim pedibus a solo distent, nec suppositas ad perpendicularum columnas lapideas aut ligneas, vel parietes habeant, ut vel aëri obstruatur, vel viae publicae damnum detur. Itidem nec scalae fiant in angiporto, ad solaria sursum ducentes. Hinc enim minus ignis calamitas imminet. Quodsi haec violabuntur, et dominus aedium, et architectus, et operarius tenentur.

X. Tabernae, quae in medio columnarum consistunt, prout existimaverit Praefectus urbi, struantur, qui parem omnibus modum servet.

XI. Si quis autem aedificantem impedire volens litem ei fecerit, ac deinde subsequatur appellatio, vel etiam ad maximorum magistratum cognitionem res veniat, statim erit inspicienda, nec dies fatales expectandi. Si deinde victus fuerit auctor impedimenti, damnum omne praestabit alteri, ita ut nec excipiendo forum Praefecti declinare possit.

XII. Sancimus, ut ubique terrarum eadem obti-

ο) L. 12. §. 3. C. eod. usque ad verba δημόσιον iisdem verbis legitur apud Attal. tit. LIII. §. 8. qui tamen pro τὸ δημόσιον habet τὴν δημοσίαν ὁδόν. Diversa sunt, quae habet Harm. II. 4. §. 54. 55. quae sunt Edicta Praefectorum. Turpeticus §. 3. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ κελόντος ἐν στενωπῷ (sic) πλεῖον ἔχοντι τῶν ἰβ'. ποδῶν, ἢ ἔλαττον ἔχοντι τῶν ἰβ'. ποδῶν. καὶ πότε οὐ ποιεῖ θυριδῶν, ἢ ποιεῖ. καὶ πότε φωταγωγὸς καὶ οἱ προκυπτικὰς. καὶ περὶ τοῦ, εἰ οἰκία μέλλει ἀνανεοῦσθαι ἢ ἐν πρώτοις κτιζέσθαι, ἑκατὸν πόδας ἔχουσα, καὶ θαλάσσης ἄποψιν λυμαίνεται ἐξ εὐθείας ἢ ἐκ πλαγίου ἀβιάστως, οὐ μὴν ἀπὸ μαγειρίων ἢ ἄλλων οὖσαν, καὶ περὶ σωλαρίων καὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι ταῦτα, εἰ δέκα ποδῶν εἴη ὁ στενωπός· τὰ δὲ γινόμενα ἑ. πόδας ἀπεχέτω τοῦ ἐδάφους, καὶ μὴ ἐχέτωσαν κάτωθεν κίονας λιθίνους ἢ ξυλίνους, ἢ τοίχους, ὥστε ἢ τὸν αἶρα ἀποφράττεσθαι, ἢ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀδικεῖσθαι. μήτε δὲ κλίμακες γινέσθωσαν εἰς τὸν στενωπὸν. καὶ ἀνάγωθαι τὴν αἰτίαν. καὶ εἰ ταῦτα παραβῶθει, τί ἐποστήσεται ὁ τε δεσπότης, καὶ ὁ ἀρχιτέκτων, καὶ ὁ ἐργαζόμενος, ἀνάγνωθαι. καὶ περὶ τῶν μεσοστύλων. Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τις κτίζοντι ἐμποδῖοι βουλόμενος δίκην αὐτῷ λάγη, εἴτα ἔφεισι ἐπακολουθήσει, πῶς χρὴ παραχρῆμα σκοπιεῖσθαι καὶ μὴ ἀναμένειν τὰς κυρίας. καὶ ἐὰν εὐρεθῆ ἐμποδίσας, πᾶσαν ζημίαν ἵνα ἀπόσῃ (lege ἀποδώσῃ) αὐτῷ· μὴδὲ παραγράφεσθαι δυνάμενος τὸν φόρον τοῦ ἐπάρχου. καὶ περὶ ἐργολάβου καὶ τεχνίτου ἀρξαμένου ἔργου καὶ ἀναχωρήσαντος, πῶς (hoc supervacaneum est) ἵνα πᾶσαν τὴν ζημίαν θεραπεύῃ τῷ οἰκοδομοῦντι, μετὰ τοῦ καὶ ἐβάλλεσθαι αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως. τὸ αὐτὸ δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ πᾶς ἄλλος τεχνίτης ὁ μὴ βουλόμενος τὸ ἀρχὸν ἔργον ὑφ' ἑτέρου πληρῶσαι. ρ) Leuncl. in marg. Syn. legit εἰ καὶ. γ) Inde a verbis εἰ δὲ δέκα ποδῶν ὁ στενωπὸς εἴη usque ad verba τοῦ πυρὸς ἢ συμφορὰ L. 12. §. 5. habet iisdem verbis Harm. II. 4. §. 56. ρ) Leuncl. in marg. emendat κατὰ κύβητον. ε) L. 12. §. 6. C. eod. e Syn. p. 491. ubi est cap. 10. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 785. ι) L. 12. §. 7. C. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. I. I. υ) Leuncl. in marg. emendat ἐκκλητος. ψ) In marg. Syn. τὰς κυρίας explicatur sic: τὰς ἐμπροσθίμους ἡμέρας. Leuncl. emendat κηρίας. φ) Leuncl. in marg. emendat ἡτηθη. Recte. χ) L. 13. C. eod. e Syn. p. 491. ubi est cap. 12. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 785. sq. Inde a verbis πλὴν τῆς ἀποψίως τῆς θαλάσσης hic locus continet argumentum Novellae 63. Eius constitutionis, quae in editionibus nostris est L. un. C. de novi operis nunciatione, relictus autem collocatur tanquam I. 14. C. de aedificiis privatis, epitomen reperis apud Eustathium Cap. XV. §. 4. (edit. Zachariaei) et Harm. II. 4. §. 7. a Fabrato T. VI. p. 782, repositam sub titulo X. huius Basil. libri. Verba utriusque haec sunt: Ὁ κτίζων εἰ ἔλαττω κωνοτομεῖν, εἰσὼν τριῶν μηνῶν ὀφείλει λέγειν τὴν δίκην, μετὰ δὲ ταῦτα ἀσφαλίζεσθαι, ὅτι, ἐὰν ὀρθῶ κακῶς οἰκοδομήσας, καταστρέφει αὐτῷ, ἃ κτελεῖ, ἰδίῳ ἀναλωμασιν. In editione Cuiaciana Eustathii additur: ὡς β. η. τοῦ κωδ. τι. ιδ'. ἰβ'. τῶν δὲ βασιλ. β. η. τι. ια'. κεφ. ια'. δεμ. τελευτ.



τεῖν, πλὴν τῆς ἀπόψεως τῆς θαλάσσης. ἐκείνη γὰρ ἐν μόνῃ Κωνσταντινουπόλει καὶ τῇ ταύτης περιουκίδι κρατεῖ.

3. ιγ'. Πρῶμα γ) δολερῶς γινόμενον ἐπὶ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως περὶ τὰς τῶν οἰκῶν οἰκοδομίας, ἀναστεῖλαι καὶ ἐπανορθῶσαι δίκαιον ἡγησάμεθα. ἐπειδὴ γὰρ ὁμοίως μέτροις διαστάναι τοὺς οἴκους ἀλλήλων ἢ Ζήνωνος διάταξις λέγει, καὶ ἡμεῖς δὲ τοιοῦτό τι νενομοθετήκαμεν· ἐπιτέτραπται δέ, ὥστε ἐπὶ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως μὴ δύνασθαι τινα ἑκατὸν ποδῶν εἰσὼ κωλύειν θαλάσσης ἄποψιν, πρῶ- γματος χαριστάτου· ἐχρῆν μὲν ἴσως καὶ ἐκ πλειονος μέτρον τὰς ἀπόψεις αὐτοῖς ἀνεῶχθαι, καὶ μὴ ταύ- τας κωλύειν· πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο παραδόξω τινὶ προσμεμηχάνηται τέχνη. τινὲς γὰρ τὸ τῶν ἑκατὸν ποδῶν καταλιπόντες μέτρον ἢ καὶ βραχύ τι τούτῳ προσθέντες, εἰτα οἰκοδομοῦσιν ἐκῆσε, εὐδὲν ἕτερον ἔχοντες, ἀλλὰ καθάπερ τι παραπέτασμα παρατείνον- τες. καὶ ἐπειδὴ ἀφελώνται τὴν τῆς θαλάσσης ἄπο- ψιν κατὰ πάσαν ἐξουσίαν, καὶ οὐ μαχόμενοι τῷ νόμῳ, διὰ τὸ τῶν ρ'. ποδῶν διάστημα, ἀνοικοδο- μοῦσιν 2) ἀκωλύτως. καὶ ἐπειδὴ τοῦ ζητουμένου τύχοιεν, καθαιροῦσιν ἐκεῖνο τὸ διὰ τὴν χρεῖαν αὐτοῖς ἐπινενομημένον, καὶ οὕτω τὸ σχῆμα σοφισάμενοι, πά- σης τέρψεως ἀλλοτριᾶς τὰς τῶν κεκτημένων καθιστά- σιν^{α)} οἰκίας.

Ἄπερ τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι κατ' οὐδένα βουλό- μεθα τρόπον· ἀλλ' εἴ τις βούλοιτο τι σχεδιάσαι καὶ κακοσχεῖσαι, μὴ τοιαῦτα παιζέτω, ἀλλ' εἴπερ τού- του^{β)} ταῖς ἀληθείαις, οἶκον ὕλον οἰκοδομῆτω, καὶ μέχρι τοῦ διαστήματος παντὸς (τοῦ τῶν ρ'. ποδῶν φαιμεν) χωρεῖτω, τὰς οἰκοδομίας ποιῶν ὡς ἀναγκαίως αὐτῷ καὶ ἀπαραιτήτους ἰσομένας· μὴ μὴν διὰ τὴν τοῦ γείτονος ἐπιβουλήν, διὰ τοῦτο σχεδιάζέτω τοί- χους, καὶ ὥσπερ ἐπὶ τινος γραφῆς τὴν τοιαύτην ἐκτείνας σκαιωρίαν, τὴν ἀφαίρειν τῆς ἀπόψεως ἀρπαζέτω.

5. ιδ'. Η^{ε)} ἐπὶ θάλασσαν ἐντὸς ρ'. ποδῶν οὐσα ἄποψις οὐ μόνον κατ' εὐθείαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλαγίου ἐφείλει εἶναι ἀκαινοτόμητος. τοῦτο γὰρ προστίθεισιν ὁ παρῶν τύπος, φυλάττων τὴν Ζήνωνος διάταξιν, καὶ τὴν νεωρὰν ἐρμηνεύων.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΒ'.

Περὶ ἔργων δημοσίων καὶ λογοθεσιῶν αὐτῶν καὶ περὶ προσόδων πόλεων.^{δ)}

α'. Οἱ^{ε)} τυχόντες ἀτελείας δημοσίων ἔργων ἀντὶ μὴ ἔχόντων ἔστωσαν.

γ) Nov. 63. e Syn. p. 491. sq. ubi est cap. 13. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 786. sq. Tipucitus haec habet: καὶ περὶ τῆς ἀπόψεως τῶν ρ'. ποδῶν τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἐπὶ ταύτῃ ἐπιβουλῆς καὶ μεθόδου τῶν κτισμάτων, καὶ τῆς ποινῆς τῶν δέκα τοῦ χρυσῶ ἑξακοντακισμίου. 2) Leuncl. in marg. Syn. ἔνδον οἰκοδομοῦσιν. α) Leuncl. in marg. Syn. καθιστάσιν pro καθιστάσιν. β) Leuncl. in marg. Syn. post τούτου addit δέοιτο. γ) Nov. 165. e Syn. p. 492. ubi est cap. 14. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 787. Tipucitus sic reddit huius loci argumentum: Καὶ ὅτι οὐ μόνον κατ' εὐθείαν ἢ ἐπὶ θάλασσαν ἐντὸς ρ'. ποδῶν οὐσα ἄποψις, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλαγίου ἐφείλει εἶναι ἀκαινοτόμητος. His iungit Tipucitus epitomen Novellae Leonis 71. hanc: Καὶ περὶ οὐκ ἐπινοῶν καὶ κατασκευῶν ἐν ἀρρωσίμοις (lege ἀρρωσίμοις) τόποις. καὶ ὅτι, εἰ μὲν ἀφθονία παρῆται τῆς χώρας, δυσὶ τόξου βολαῖς ἐκ τῶν γειτόνων ὁρίων μεμετρησθαι (sic) τὸ διάστημα τῆς νέας κατασκευῆς· εἰ δ' οὐ χωρίζεται δι' ἑνδεῖαν ἀφθονίας τοσοῦτον μέτρον ἢ χώρα τῷ διαστήματι, μετρεσθῶ καὶ μία τόξου βολή. καὶ ἀνέγνωθαι τὴν αἰτίαν. Eandem Leonis Novellam reperis apud Harm. II. 4. §. 137. δ) Sic titulus XII. inseribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Pro προσόδων legendum est πατέρων. Index Coislinianus haec habet: Τί. ιβ'. (in marg) Περὶ ἔργων δημοσίων. Βί. η'. τοῦ κωδ. τι. ιβ'. περὶ λογοθεσιῶν πολιτικῶν χρημάτων. Continebantur hoc titulo tituli Codicis de operibus publicis et de ratiociniis operum publicorum et de patribus civitatum, qui in editionibus nostris sunt tit. 12. et 13. lib. VIII. Cod. apud Graecos tit. 11. 12. eiusdem libri Codicis. Praeterea continebatur hoc titulo L. 12. §. 6. C. de aedificiis prientis VIII. 10. ε) L. I. C. VIII. 11. in nostris 12. e Syn. p. 460. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 788. Eadem leguntur apud Tipucitum.

neant, excepto prospectu in mare. Nam is Constantinopoli duntaxat et in eius continentibus locum habet.

XIII. Quod fraudulenter in hac regia urbe in aedium exstructione committitur, cohibendum corrigendumque aequum putavimus. Nam cum certis dimensionibus aedes a se invicem debere distare Zenonis constitutio tradat, et eiusmodi quid nos quoque constituerimus: adeoque concessum sit, ne quis in hac regia urbe possit intra centesimum pedem alteri prospectum in mare, rem amoenissimam, adimere: par quidem fortassis erat, ex longiori quoque spatio prospectus eis aperiri, minimeque impediri: verum et hoc admirabili quodam artificio tentatum est. Quidam enim centum pedum intervallo relicto, vel adiecto etiam parvo quodam spatio, deinde istuc aedificant, nihil aliud adhibentes, quam quod velum quasi quodam obducunt. Atque ubi cum omni licentia prospectum maris ademerunt, minime cum lege pugnant, propter relictum centum pedum intervallum, intrinsecus citra ullum impedimentum aedificant. Ac postea quam assecuti sunt id, quod quaerebant, ex cogitatum illud usus huiusce causa tollunt, atque ita praetextum commenti, possessorum aedes omni amoenitate spoliant.

Quod in posterum fieri nullo modo volumus: verum si quis tale quid facere et dolose moliri velit, non huiusmodi ludos faciat: sed si quidem reapse hoc opus habeat, domum totam aedificet, et ad integrum usque spatium (centum pedum dicimus) progrediatur, aedificia extruens necessaria et inevitabilia sibi futura: nec vero in fraudem vicini parietes extruat, ac velut in quadam pictura talem extendens machinationem prospectum eripiat.

XIV. Prospectus in mare, qui intra centum pedes est, non modo per directum, verum etiam per transversum opere novo impediri non debet. Hoc enim praesens forma adicit, Zenonis constitutionem custodiens, et Novellam interpretans.

TITULUS XII.

De operibus publicis et ratiociniis eorum et de rebus civitatum.

I. Qui consecuti sunt immunitatem ab operibus publicis, perinde sint, ac si eam non habeant.



β'. Τὰ δαπανηθέντα εἰς δημοσίον ἔργον ἀληθῆ λογιζέσθωσαν τοῖς ἐργοποιήταις.

ς'. Ὅς κτίσας ἐν δημοσίῳ τόπῳ καὶ βλέπων τὴν πόλιν, καταβαλλέτω αὐτό, μὴ ἔχων χρόνον παραγραφῆν, μηδὲ εἰ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν αὐτῷ κτίσαι.

ζ. Πᾶς ἢ εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν ἀγωγόν, καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν συνεισφερέτω ὑπηρεσίας, ἐκ μηδεμιᾶς ἐξκουσατευόμενος.

η'. Ὅς δημοσίῳ ἔργῳ ἐπιστάς, ἤτοι χρήματα λαβῶν ἐπὶ τῷ κτίσει, κριτεῖσθω μετὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ ἐπὶ ἔτη δεκαπέντε ἕνα, εἰ διὰ τὴν σαφρότητα τοῦ ἔργου τίποτε συμβῆ, (οὐ μὴν τυχηρῶς) ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ τοῦτο γένηται.

ια'. Εἰς κ' τὰ δημοσία ἔργα καὶ τὰς ἐκβάσεις ἢ τῶν δημοσίων βαλανείων τὸ τρίτον μέρος τῶν πολιτικῶν χρημάτων ἀναλισκέσθω.

ιδ'. Ὅς χωρίς βασιλικῆς ἐπιτροπῆς στενορῶμιον ἢ στοὰν περικλείσας ἀποδιώτω τοῦτο, τοῦ μετὰ ταῦτα τοιοῦτο τολμῶντος ποιῆσαι ν'. λίτρας προστιμωμένου.

ιβ'. Μηδενὶ ἢ ἐξίστω πολλοὺς κίονας ἀποφράττειν ἐκ σανίδων ἀπὸ τοῦ μιλίου ἕως τοῦ καπετωλίου, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἐργαστήρια πλάτος ἔχει ἕξ ποδῶν σὲν τοῖς τοίχοις ἐπὶ τὴν πλατείαν, ὕψος δὲ ἐπτά·

II. Quae reapse in opus publicum impensa sunt Praefectis operum accepto feruntur.

VI. Qui aedificavit in loco publico, atque inde civitati nocet, id ipsum diruat, nulla temporis praescriptione munitus, ne si Princeps quidem aedificare ei permiserit.

VII. Ad portum et aquaeductum, et extructionem murorum quilibet operas conferat, nullo modo excusatus.

VIII. Praefectus operi publico, vel qui pecuniam ad extructionem accepit, usque ad annos quindecim cum heredibus suis teneatur: ut, si quid ob vitium operis acciderit, (non tamen fortuito casu) ex eius patrimonio reformetur.

XI. In opera publica et publicorum balnearum exitus tertia pars reddituum civitatis impendatur.

XIX. Qui sine permissu Principis angiportum vel porticum inclusit, oblatum reddat: eo, qui posthaec tale quid facere tentabit, quinquaginta libris multando.

XXII. Nemini liceat multas columnas obstruere tabulis a miliario ad Capitolium usque, sed eiusmodi tabernae latitudinem sex pedum cum parietibus plateam versus habeant, altitudinem pedum septem: et

f) L. 2. C. eod. e Syn. p. 461. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. l. 1. Tipucitus: Καὶ περὶ τῶν δαπανηθέντων ἀληθῶς εἰς δημοσίον ἔργον. Quod sequitur apud Tipucitum, haud dubie est epitome constitutionis 3. C. eod. Nam quae hactenus ab editoribus Codicis restituta est L. 3. C. eod. est geminatio L. 26. C. de episcopis et clericis l. 3. ex titulo Codicis de operibus publicis eliminanda. cf. Biener Beytraege zur Revision des Inst. Cod. p. 165. sq. et Wille die leges restitutae des Inst. Cod. p. 209. Tipucitus argumentum l. 3. sic tradit: καὶ περὶ τοῦ εἰς τόπον τῆς πόλεως κτίσαντος οἰκείας δαπανήσας, ἐν ᾧ μὴ βλέπει τὴν πόλιν, πῶς ἴδιον ὀφείλει ἔχειν τὸ κτισθέν. Et de eo, qui in loco civitatis suis impensis aedificavit, si civitati dampnum non offert, quomodo aedificium proprium habere debeat. Tipucitus argumentum L. 4. et 5. C. eod. sic indicat: Καὶ περὶ πραιτωρίων τῶν δικαστῶν καὶ δημοσίων οἰκῶν. (l. 4.) Καὶ περὶ νέων ἔργων καὶ καταπεπωκότων περιποιήσεως. (L. 5.) g) L. 6. C. eod. e Syn. p. 492. ubi est cap. 6. h. t. habet Fabr. l. 1. Eadem leguntur in libello de actionibus in fratris Obs. iur. Gr. Rom. P. I. p. 73. et apud Harm. II. 4. §. 65. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τοῦ κτίσαντος ἐν δημοσίῳ τόπῳ καὶ βλέποντος τὴν πόλιν, πῶς ἕνα καταβάλλῃ αὐτό (πῶς supervacaneum videtur) μὴ ἔχων χρόνον παραγραφῆν, μηδὲ εἰ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν αὐτῷ κτίσαι. h) L. 7. C. eod. e Syn. p. 461. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. l. 1. Lacunam, quae in Synopsi edita deprehenditur, in Codd. mss. non extare notat Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 172. Eadem leguntur apud Tipucitum et Harm. II. 5. §. 6. Tipucitus praemisit verba haec ὅτι. i) L. 8. C. eod. e Syn. p. 461. ubi est cap. 8. h. t. habet Fabr. l. 1. Fere eadem habet Tipucitus, nisi quod statim incipit: καὶ ὅτι ὁ χρήματα λαβῶν. Pro ἐπὶ ἔτη δεκαπέντε habet ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἔτη, et verbum συμβῆ omittit. Eustathius cap. XXXIV. §. 1. (edit. Zachar.) argumentum huius constitutionis sic tradit: Πᾶσιν οἷς ἐνταλθῆ φροντίς τῶν δημοσίων ἔργων, μέχρι ἑ. ἑτῶν κινδυνεύτωσαν μόνον μετὰ τῶν αὐτῶν κληρονόμων, ἕν ἐκ τοῦ αἵτιον τοῦ ἔργου ζημία συμβῆ. εἰ γὰρ τὰ τυχηρὰ οἶκ ἐπέχονται. Tipucitus L. 9. 10. C. eod. sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἕν ὁ ἑπαρχος ἐπιτροπῆ δημοσίον ἔργον ποιῆσαι, μὴ καταλέτω ἰδιωτικὰ οἰκήματα, εἰ μὴ ἄρχοι ν'. λιτρῶν ἀργύρου ἀποτελιμηρῆται· εἰ δὲ πλείονος εἴησαν, γνωρίζετω βασιλεῖ. (L. 9.) Καὶ ὅτι ὁ ἄρχων πληρώσας δημοσίον ἔργον καὶ γράψας τὸ ἴδιον ὄνομα, μὴ μῆμην τοῦ βασιλέως ποιησάμενος, καθοσιώσεως κρίνεται. (L. 10.) k) L. 11. C. eod. e Syn. p. 461. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. l. 1. Tipucitus L. 11 — 18. sic exhibet: Καὶ περὶ δημοσίων ἔργων καὶ τῶν ἱκανῶν τῶν δημοσίων βαλανείων. (L. 11.) Καὶ ὅτι πᾶς κίτηρ συνεισφερέτω ἐπὶ τῇ τεichoποιίᾳ κατὰ τὸ μέτρον ὧν ἔχει ὑπόρων ζευγῶν. (L. 12.) Καὶ ὅτι μηδὲν καινὸν ἔργον ποιεῖτω ὁ ἄρχων χωρίς βασιλέως· ἐπὶ 5. χρυσίου λίτρας προστιμῆται. ὧρία δὲ καὶ σταυλά δημοσία ὁ ἄρχων κτίετω. (L. 13.) Καταλείεσθω δὲ τὰ παραπίσσα καλούμενα οἰκήματα, καὶ ἢ καὶ ἄλλα οἰκίματα συνημίνα ἢ τεχσίον, ἢ οἰκίαι ἰδιωτικοῖς, καὶ αἰτία γινόμενα ἐμπρησίων ἢ κλοπῶν, ἢ στενοῦντα τὰς πλατείας ἢ στοάς. (L. 14.) Καὶ περὶ τοῦ δημοσίον ἔργον αἰτοῦντος ἀπὸ βασιλέως, πότε ὀφείλει ἀκούεσθαι. (L. 15.) Καὶ περὶ τοῦ, ἕν χρῆμα γένηται στοὰν οἰκοδομηθῆναι εἰκόνας ἔχουσαν βασιλικῆς. (L. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, ἕν τις οἰκοδομηθῆναι εἰς τόπον διαφέρουσα τῷ παλατίῳ. (L. 17. In marg. additur hoc scholium: ἀνάγγ. καινὸν ζήτηθησόμενον: σήμερον ἀλλ' οὐ φιλάττεται.) Καὶ ὅτι τοὺς πύργους τοῦ νέου τείχους πληρωθέντας βουλόμεθα ἔχειν ἄντιων οἱ τοιοῦτοι ἦσαν τοῦ τείχους, ἕνα ἐπιμιλῶνται αὐτῶν, καὶ εἰς διαδόχους αὐτοῦ παραπέμπονται. (L. 18.) Desideratur L. 19. apud Tipucitum. l) Pro ἐκβάσεις haud dubie legendum est, ut ex Tipucito patet, ἱκανῶν, ut vertendum sit: ad balnearum balnearum calefactionem. m) L. 20. C. eod. e Syn. p. 492. ubi est cap. 19. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 788. sq. Syn. edita habet στενορῶμιον, pro quo Leuncl. in marg. reposuit στενωπίον. Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 187. sq. στενορῶμιον e Codd. mss. emendavit. Argumentum in sch. 32. recens edito ad Basil. XI. 1. cap. 7. (Heimb. T. I. p. 572.) his verbis traditur: Ὁ δὲ δημοσίον ποιῆσας καινοτομίαν δίχα βασιλέως προστάξεως δίδωσι λίτρας πενήτηκοντα, ὡς βιβ. νη'. tit. ἰβ'. διγ. κδ'. In Proch. tit. XXXVIII. cap. 34. et Harm. II. 4. §. 125. sic haec constitutio redditur: Ὅστις χωρίς κτελέσεως βασιλικῆς καταπεμφθείσης τῷ ἐπαρχῷ τῆς πόλεως πολλὰς ῥήμας ἢ καὶ μίση τούτων τοῖς ἴδιοις ἀναφράζει οἰκίαις, ἢ καταχρησάται ταῖς στοαῖς εἰς οἰκίαν χρῆσιν ἀφελῶν, ἀναμφεσθητικῶς τὰ ἀρχαῖα δίκαια τῇ πόλει ἀποδώσει. Tipucitus L. 20. 21. sic exhibet: Καὶ περὶ τοῦ περικλείοντος στενορῶμιον χωρίς ἐπιτροπῆς βασιλικῆς ἢ στοὰν, πῶς ἀποδίδωσαν αὐτό μετὰ ν'. λιτρῶν προστιμῶν. (L. 20.) Καὶ περὶ τῆς βασιλικῆς. (L. 21.) Apud eundem l. 22. desideratur. n) L. 12. §. 6. C. VIII. 10. e Syn. p. 492. ubi est cap. 22 h. t. habet Fabr. T. VI. p. 789. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τῶν ἐργαστηρίων τῶν ἀπὸ τοῦ μιλίου ἕως τοῦ παλατίου. καὶ ὅτι πλάτος 5. ποδῶν σὲν τοῖς τοίχοις ὀφείλει ἔχειν, ὕψος δὲ ἐπτά. L. un. C. de ratiociniis operum publicorum (VIII. 12. in nostris 13.) Tipucitus sic reddit: Καὶ ὅτι μηδὲς τῶν κατὰ χώραν ἀργόντων μετουσίαν ἔχτω εἰς τὰ πολιτικὰ ἐργαστήρια ἢ τοὺς ἀγωγούς, ἢ λογοθιτέτω τοὺς ταῦτα χωρίζοντας, ἢ κερτασμίαν ἀπατέλω. καὶ περὶ ποιητῆς αὐτῶν. Sch. f. ad Basil. XLVII. 1. cap. 21. (Fabr. T. VI. p. 204. Heimb. T. IV. p. 573.) ita: Καὶ ὁ πόλεως ἐπαγγελλόμενος ποιεῖν ἔργον, ἢ δίδοναι χρήματα, ἀπὸ μάρμας ὑπόκειται τόκοις, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἰβ'. tit. τοῦ ἡ'. βιβ. τοῦ κώδικος.



καὶ διὰ τεσσάρων κόνων πάροδον εἶναι ἐπὶ τὴν πλατείαν. κομείσθαι δὲ ἀπὸ μαρμάρων τὰ τοιαῦτα ἔργαστήρια βουλόμεθα, διὰ τε τὴν εὐπρέπειαν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς βαδίζοντας.

TITΛΟΣ ΙΓ'.

Περὶ ὕδατος καὶ ὕδατος ὀμβριμαίου κωλύσεως.)

1. α'. Ἐάν) τινὰ βλάβη τὸ ὄμβριον ὕδωρ, διὰ τῆς ἐπὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγῆς ἀποστρέφεται. ὄμβριον δὲ ὕδωρ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατιόν, κἂν ἄλλω μίγνται.
2. Ἄντι δὲ ἡ ἀγωγή ἀρμόζει, ὅτε χειροποίητου ἔργου γενομένου, μήπω τὸ ὕδωρ ἔβλαψεν, ἀλλ' ἐπιλείπεται βλάπτειν. εἰ δὲ μὴ γέγονεν ἔργον, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ῥέον τὸ ὕδωρ βλάψει, οὐχ ἀρμόζει.
3. Ἐάν τῆς λιμνῆς ἀποβλυζούσης εἰσθεῖ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν ἀγρὸν μου ρεῖν, καὶ ποιήσω αὐτὸ ἴστασθαι· εἴτα πλεονάσαν ἐπὶ τοῦ ὀμβριου ὕδατος βλάβη τὸν τοῦ γείτονος ἀγρὸν· διὰ ταύτης τῆς ἀγωγῆς ἀναγκάζομαι περιελθεῖν τὸ ἔργον.
4. Τὰ) χειροποίητα ἔργα, εἰ μὴ διὰ γεωργίαν γίνεται, εἰσάγουσι τὴν περὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγὴν. ὁ μόντοι ποιῶν αὐλακας, δι' ἧν τὸ ὕδωρ ἐκφέρεται, κατέχεται.
5. Ἐργον γενομένου, εἴτε ἀνωθεῖται τὸ ὕδωρ, εἴτε εἰς τὸ κάτω φέρεται· χώρα τῇ ἀγωγῇ, οὐ μόντοι, εἰ κατὰ φύσιν τρέχει.
6. Ἐάν) ἀπὸ πολιτικῶν οἰκημάτων ῥέον ὕδωρ βλάβη οἴκημα ἢ ἀγρὸν, οὐ χώρα τῇ ἀγωγῇ ταύτῃ, ἀλλὰ τῇ περὶ δουλείας.
7. Ἐάν) περιέλθῃ ὁ γείτων παλαιὸν ἔργον, καὶ τὸ ὕδωρ ἐκ τούτου φυσικῶς ῥέον βλάβη τὸν ὑποκειμένον ἀγρὸν, οὐ χώρα τῇ περὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγῇ. αἰεὶ γὰρ τοῖς ὑποκειμένοις) ἀγροῖς ἐπίκειται δουλεία, τὸ ὑποδέχεσθαι τὸ φυσικῶς ῥέον ὕδωρ ἐκ τῶν ὑπερκειμένων. ἴαν δὲ διὰ τὸ περιαιρηθῆναι τὸ ἔργον σφοδρότερον ἄρξηται ρεῖν ἢ ἀφροῖσθαι, χώραν ἔχει.
8. Ἀμέλει) συμφωνοῦσιν αἰεὶ, ἴνα, ἴαν τις ἔχη ποταμὸν μέγαν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ἔξεισι τῷ γείτονι ποιεῖν παρῶμα ἢ φόσσας. εἰ δὲ μὴ ἐστὶ συμφωνον, ὁ κάτω τῷ ἄνω δουλεύει, κἂν βλάβηται. ἀφελεῖται γὰρ τὴν λιπαρότητα τῆς γῆς αὐτοῦ δεχόμενος.
9. Ἐν) κεφαλαίῳ τοίνυν τρία ἐστὶ, καθ' ἃ δουλεύει ὁ κάτω ἀγρὸς τῷ ἄνω· νόμος, φύσις τοῦ τόπου, καὶ ἡ συνήθεια, ἣτις αἰεὶ ἀντὶ νόμου παραλαμβάνεται.

per columnas quatuor ad plateam iter pateat. Ornari vero marmoribus tales tabernas volumus, cum ob decus ipsius urbis, tum etiam transeuntium causa.

TITULUS XIII.

De aqua et aqua pluvia arcenda.

I. Si cui aqua pluvia damnum dat, actione aquae pluviae arcendae aqua avertitur. Aqua vero pluvia est, quae de coelo cadit, licet cum alia misceatur.

Haec autem actio competit, quoties opere manufacto, nondum quidem aqua nocuit, sed nocitura timetur. Si vero nullum opus factum est, sed aqua naturaliter fluens nocuerit, non competit.

Si exundante palude solebat in agrum meum aqua fluere, et effecero, ut illa consistat: deinde per aquam pluviam crescens vicini agro nocuerit: opus illud hac actione tollere cogor.

Opera manufacta, nisi agri colendi causa fiant, actionem aquae pluviae arcendae gignunt. Qui tamen sulcos fecerit, per quos aqua educitur, tenetur.

Opere facto, sive aqua in superiorem partem repellatur, sive in inferiorem feratur, huic actioni locus est, non item, si naturaliter currat.

Si ex urbanis aedificiis aqua cadens aedificio vel agro noceat, non est locus huic actioni, sed actioni de servitute.

Si vicinus vetustum opus sustulerit, et inde naturaliter fluens aqua inferiori agro nocuerit, actioni aquae pluviae arcendae locus non est. Semper enim praediis inferioribus haec incumbit servitus, ut natura profluentem aquam ex superioribus excipiant. Si vero propter id opus sublatum vehementior aqua fluere coeperit, aut corrivetur, locum habet.

Denique pacisci semper solent, ut, si quis magnum flumen habeat in agro suo, vicino liceat aggeres vel fossas facere. Si pactum nullum interpositum sit, inferior superiori servit, quamvis detrimentum accipiat. Nam et commodum sentit, pinguetudinem terrae ipsius excipiens.

In summa igitur tria sunt, per quae ager inferior superiori servit: lex, natura loci, et consuetudo, quae pro lege semper accipitur.

o) Sic titulus XIII. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic tamen addit: καὶ περὶ τοῦ, ἴαν τινὰ βλάβη τὸ ὄμβριον ὕδωρ. Index Coislinianus sic titulum inscribit: Περὶ ὕδατος καὶ ὕδατος ὀμβριμαίου κωλύσεως, καὶ τῶν δι' ἰδίτων ἀδικούντων καὶ ἀδικουμένων. Syn. p. 492. hanc tituli inscriptionem exhibet: Περὶ τῆς ὡς ἀπὸ πλησμονῆς ὕδατων καινοτομίας. p) L. 1. pr. §. 1. sqq. l. 2. pr. D. XXXIX. 3. e Syn. p. 493. ubi efficiunt cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 789—791. l. 1. pr. §. 1. iisdem verbis legitur apud Harm. II. 4. §. 95. Tipucitus haec habet: Καὶ ποῖόν ἐστιν ὄμβριον ὕδωρ, κἂν ἄλλω μίγνται. q) L. 1. §. 8. aliis verbis exhibetur ab Harm. II. 4. §. 98. ubi haec leguntur: Ἴ ἀγωγή ἢ περὶ ὕδατος πλησμονῆς εἰσάγεται εἰς πάντα τὰ χειροποίητα ἔργα, εἰ μὴ διὰ γεωργίαν γίνεται. r) L. 1. §. 18. in Coll. const. eccl. Lib. II. (apud Voellum T. II. p. 1305.) his verbis exhibetur: Χώρα τῇ aquae pluviae arcendae κατὰ τοῦ στρέψαντος τὸ ἕδωρ καὶ βλάψαντος τὸν ἀλλότριον ἀγρὸν, κἂν ἐν ἱερῷ τόπῳ τίκεται ὕδωρ. s) L. 1. §. 22. iisdem verbis legitur apud Harm. II. 4. §. 96. t) ὑποκειμένοις, quod Lennel. in marg. Syn. reposuit, et Harm. habet, recepi pro ἐπικειμένοις. u) L. 1. §. 23. aliis verbis exhibetur ab Harm. II. 4. §. 110. Ibi haec leguntur: Οἱ χθοναλιώτεροι τῶν ἀγρῶν σιωπηρῶν δουλείαν τοῖς ὑψηλοτέροις παρέχουσιν εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τὰ ὕδρα αὐτῶν ὕδατα· κέρδος ἔχοντες ἀντὶ τοῦτου τοῦ βέροντος τὸ πᾶσαν τὴν λιπαρότητα τῶν ὑψηλοτέρων πεδίων ὑποδέχεσθαι. v) L. 2. pr. usque ad verbum συνήθεια iisdem verbis legitur apud Harm. II. 4. §. 111.

β. Δοκεῖ^{w)} μνήμη τοῦ ἔργου σώζεσθαι, κἂν μὴ ᾖσαν οἱ μνημονεύοντες, πότε γέγονεν, ἀλλὰ παρὰ τῶν μνημονεύόντων ἀκούσαντες, καὶ οὐκ ἀπαιτοῦνται γινώσκειν ἡμέραν, ἢ τὸν ἕπατον.

δ'. Ἐὰν^{x)} ποταμὸν δι' ὠφέλειάν μου, καὶ οὐ βλάβην σου ἀποστρέψω, καὶ ἐκ τούτου βλαβῆ ὁ γρός σου, οὐκ ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγήν.

Οὔτε ὁ δεσπότης τοῦ δουλεύοντος ἀγροῦ εἰς τὸ ποδέεσθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ δουλευμένου, εἰ μὴ ἀμέτρως ἐντεῦθεν βλάπτεται.

ε'. Ἡ^{y)} περὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγή τότε ἀρῶσει, ὅτε τις ἔργον ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ ποιῆ, κἂν ἡμῶσιος αὐτὸν διαδέχεται τόπος. εἰ δέ τις ἐν δηροσίῳ τόπῳ ποιῆσει ἔργον, ἀρῶσει καὶ ἑαυτὸν μετέσθω μὴ προνοήσας ἑαυτοῦ διὰ τῆς περὶ μελλούσης ἡμίας ἀσφαλείας.

εἰ. Εἰ^{z)} δὲ κἔται μεταξὺ ἡμῶν τόπος ἱερός, εἰς ταφὴν, ἢ ἄγιος, οὐ δύναται συστῆναι δουλεία.

κδ'. Οὐκ^{a)} ἔξιτι τοῖς γείτοσι ποιῆν ἔργον, δι' οὗ αἰ λῆμαι ἢ αὔξουσιν, ἢ μειοῦνται.

TITΛΟΣ ΙΔ'.

Περὶ παραγγελιῶν.^{b)}

α'. Τὰ^{c)} νόμιμα παραγγέλματα ἢ παραστατικά, ἢ κλυτικά, ἢ ἀποκαταστατικά εἰσιν, ἢ μικτά.

Κλυτικά καὶ παραστατικά τὰ νόμιμα παραγγέλματα ἢ εἰς τὸ ἐπιστῶς, ὡς τὸ περὶ διακατοχῆς, εἰς τὸ παρεληλυθὸς ἀναφέρεται, ὡς τὸ περὶ ὁδοῦ καὶ ἐλασίας, καὶ περὶ ὕδατος φερινοῦ.

Τὰ νόμιμα παραγγέλματα, κἂν ἐν πράγματι κῶσι εἶναι, δυνάμει προσωπικά εἰσι.

Τινὰ δὲ αὐτῶν ἐτήσια, τινὰ δὲ διηνεκῆ.

β'. Τὰ^{d)} νόμιμα παραγγέλματα ὁρμολοῦσιν διὰ τὸν δίκαιον, ὥσπερ ἵνα μὴ γένηται ἐν ἱερῷ τόπῳ, κἂν γένηται, ἵνα ἀποκαταστῆ, καὶ περὶ τοῦ εἰσμίσαι νεκρὸν ἢ κτίσαι τάφον.

δ'. Τὰ^{e)} ἐτήσια παραγγέλματα καὶ μετὰ ταῦτα τὸ περιελθὸν διηνεκῶς κινοῦνται.

II. Videtur memoria operis extare, quamvis non supersint, qui meminerint, quando factum sit, sed qui audierint eos, qui memoria tenuerint: neque exigitur ab eis, ut norint diem vel Consulem.

IV. Si utilitatis meae causa, non detrimenti tui, § flumen avertero, atque inde praedio tuo damnum illatum sit, aquae pluviae arcendae actionem adversus me non habes.

Nec (eam habet) dominus fundi servientis, ut § aquam recipiat, adversus dominum fundi eius, cui servitus debetur, nisi ultra modum hinc ei noceatur.

V. Aquae pluviae arcendae actio tunc competit, cum quis opus in suo agro facit, licet publicus eum locus excipiat. Sed si quis in publico loco opus fecerit, cessat: et se ipsum incuset, qui damni infecti cautione sibi non prospexit.

XVII. Sed si inter nos situs est locus sacer, vel religiosus, vel sanctus, servitus consistere non potest.

XXIV. Non licet vicinis opus facere, quo iacus aut crescant, aut decrescant.

TITULUS XIV.

De interdictis.

I. Interdicta vel exhibitoria, vel prohibitoria, vel restitutoria, vel mixta sunt.

Prohibitoria vel exhibitoria interdicta vel in praesens referuntur, velut interdictum uti possidetis, vel in praeteritum, ut interdictum de itinere actuque, et de aqua aestiva.

Interdicta, licet in rem esse videantur, vi tamen § personalia sunt.

Quaedam autem eorum annalia, quaedam perpetua.

II. Interdicta divini iuris causa competunt, sicut ne quid in loco sacro fiat, vel ut factum restituatur, et de mortuo inferendo et de sepulcro aedificando.

IV. Annuia interdicta etiam post annum de eo, quod ad reum pervenit, perpetuo instituuntur.

w) L. 2. §. 8. D. eod. exhibetur e scholio b. Nicaei ad Basil. XXII. 1. cap. 28. (Fabr. T. III. p. 48. Heimb. T. II. p. 480.) dicitur esse them. 9. cap. 2. tit. 13. lib. LVIII. Fabrotus hunc locum neglexit. x) L. 2. §. 9. 10. D. eod. e Syn. p. 493. efficiunt cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 791. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 94. y) L. 3. §. 3. D. eod. Syn. I. I. ubi est cap. 5. h. t. habet Fabr. I. I. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 92. Tipucitus L. 11. pr. et L. 17. I. sic exhibet: Καὶ ὅτι ὁ ἔχων δίκαιον ὑδρογωγῶν γέφυραν οὐ δύναται ποιῆν ἐπάνω ἀλλοτρίας ὁδοῦ. καὶ ὅτι ὑποκάτω λοτρίου ῥείθρου δυνατόν εἶναι κανάλην ἰσκηρασμένον ἀνοικτὸν δὲ οὐ δύναται ποιῆν. (L. 11. pr.) Καὶ περὶ τοῦ παρῶθεντος ὕδατος, εἰ μὴδὲν περὶ τοῦ ὁλοῦ συνεπώρησεν. (L. 17. §. 1.) z) L. 17. §. 3. D. eod. sic exhibet Balsamo ad Phot. II. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 875.) ubi dicitur esse them. 4. cap. 17. h. t. Praetermisit hunc locum Fabrotus. Coll. const. L. lib. II. (apud Voellum T. II. p. 1305.) hunc locum sic exhibet: σάκρον τόπου παρεπιθεμένον, δουλεία οὐ συνίσταται. Eadem habet Phot. tit. II. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 873.) nisi quod pro σάκρον reponit ἱεροῦ. Tipucitus L. 21. D. eod. reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἵαν ἐν τῷ ἀγρῷ μου κλίση ὕδωρ, καὶ οὐ τὰς αὐτοῦ φλέβας οὐσας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ κόψης, καὶ κόψης μὴ ἐλθῆν εἰς τὸν ἀγρὸν μου. a) L. 24. §. 3. D. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 24. h. t. habet Fabr. I. I. Eadem leguntur apud Harm. II. 4. §. 97. b) Sic titulus XIV. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et in Syn. 490. Tipucitus addit νομίμων. Index Coislinianus sic inscribit: Περὶ παραγγελιῶν ἢτοι περὶ τῶν ἐπιδικίων. c) L. 1. I. — 4. D. XLIII. 1. e Syn. p. 496. ubi efficiunt cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 791. sq. d) L. 2. §. 1. D. eod. habet Balsamo ad Phot. tit. II. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 875.) ubi est them. penult. cap. 2. h. t. Praetermisit hunc locum Fabrotus. e) L. 4. D. eod. e schol. y. ad Basil. XII. 2. cap. 7. (Fabr. T. II. p. 58. Heimb. T. I. p. 800.) ubi dicitur esse cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 792. Etiam in scholio Enantiophanis recens edito ad eundem Basil. locum (Heimb. T. I. p. 800.) exhibetur alia versio graeca huius loci haec: Ἐξήρηται βιβ. μγ'. ττ. α'. διγ. δ'. ὅτι καὶ τὰ ἀνάγια ἐπιδικία ὁρμολοῦσιν ἐπὶ μετὰ τὸν ἐναυτὸν εἰς τὸ περιελθὸν. Quae apud Fabr. T. VI. p. 792. sequuntur fragmenta tituli Digestorum ne vis fiat, qui in possessionem missus est (XLIII. 4.) deprompta e Syn. p. 119. potius, ut et ipsa Synopsis testatur, reponenda sunt lib. I. I. Basil. ad cuius tit. 5 pertinent.



ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ'.

Μή τι ἐν τόπῳ ἱερῷ γένηται.^{ε)}

- pr. α'. Λέγει^{β)} ὁ πραίτωρ· Ἐν ἱερῷ τόπῳ ἢ ποιεῖν, ἢ εἰσπέμπειν τι κωλύω.
 1. 2. Τοῦτο περὶ ἱεροῦ τόπου, οὐ περὶ βεβήλου ἀρμόζει· οὐδὲ διὰ τὸ κοσμεῖσθαι αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ βλάπτεσθαι.
 §. 3. Ἡ δὲ φροντίς τῶν ἱερῶν τόπων τοῖς φροντίζουσιν αὐτῶν ἀρμόζει.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΖ'.

Περὶ τοῦ, μή τι ἐν ποταμῷ δημοσίῳ ἢ ἐν τῇ αὐτοῦ ὄχθῃ γένηται, ἵνα χεῖρον πλευσθῇ ἢ ῥεύσῃ, παρὸ τῷ πρώτῳ θέρει ἔρρεεν.^{η)}

- pr. α'. Λέγει^{ι)} ὁ πραίτωρ· Μηδὲν ἐν τῷ ποταμῷ, ἢ τῇ ὄχθῃ αὐτοῦ ποιήσῃς, ἢ ἐμβάλλῃς, δι' οὗ ὁ πόρος τοῦ ποταμοῦ ἢ τοῦ πλοῦ καταβλάπτεται.
 §. 1. Ποταμὸν^{κ)} ἀπὸ ὄχθεοῦ τὸ μέγεθος διακρίνει, ἢ ὑπόνοια αὐτῶν^{λ)} πέριξ γεωργῶν.
 §. 5. Ἡ ὄχθη τῷ φυσικῷ δρόμῳ τοῦ ποταμοῦ ὀρίζεται, οὐχ ὅτε ὄμβροις, ἢ ἐκ θαλάσσης, ἢ ἄλλως ἀύξηθῇ. οὔτε γὰρ ὁ Νεῖλος ἐν τῷ θέρει σκέπων τὴν Αἴγυπτον ἐναλλάσσει τὰς ὄχθας, ἐπειδὴ ὑποστρέφει.
 §. 6. Εἰ ἐν δημοσίῳ ποταμῷ νῆσος φυῆ, καὶ γένηται ἐν αὐτῇ, οὐχ ἀρμόζει τὸ παράγγελμα τοῦτο. αὐτὴ γὰρ ἢ νῆσος ἢ τοῦ προκαταλαμβάνοντός ἐστιν, ὅτε δημόσιοι εἰσὶν ἀγροί, ἢ τοῦ ἐγγυὸς τῆς ὄχθης κεκτημένοι· εἰ δὲ ἐν τῷ μέσῳ φυῆ, τῶν ἐκατέρωθεν κεκτημένων ἐστίν.
 §. 8. Οὐκ^{μ)} ἔξεστι διὰ χειροποίητου ἔργου μεταφέρειν τὸν ποταμὸν εἰς τοὺς ἀγρούς.

TITULUS XV.

Ne quid in loco sacro fiat.

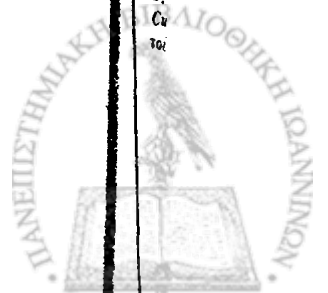
- I. Ait Praetor: In loco sacro facere inve eum immittere quid veto.
 Hoc (interdictum) de loco sacro, non de profano competit: non propterea, quod locus ornatur, sed ne ei noceatur.
 Cura locorum sacrorum ad eos pertinet, qui eos curant.

TITULUS XVI.

Ne quid in flumine publico ripave eius fiat, quo peius navigetur, aut aliter aqua fluat, atque uti priori aestate fluxit.

- I. Ait Praetor: Ne quid in flumine ripave eius facias aut immittas, quo iter fluminis aut navigationis deterius fiat.
 Flumen a rivo magnitudo discernit, aut existimatio circumcoentium.
 Ripa naturali cursu fluminis definitur, non cum imbribus, vel mari, vel qua alia ratione creverit. Nec enim Nilus, qui per aestatem Aegyptum operit, ripas suas mutat, cum revertitur.
 Si insula in flumine publico nata fuerit, et aliquid in ea factum fuerit, interdictum hoc non competit. Haec enim insula vel occupantis est, cum agri publici sunt, vel eius, qui iuxta ripam praedia possidet. Quodsi in medio (alveo) nata est, eorum est, qui utrimque possessiones habent.
 Per opus manufactum derivari flumen in agros non licet.

f) Sic titulus XV. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso, Coislíniano et apud Tipucitum. In Syn. hic titulus desideratur. g) Tota L. 1. D. XLIII. 6. restituta est ex Balsam. ad Phot. tit. II. cap. 1. (apud Voellum T. II. p. 875.) ubi cap. 1. h. t. esse dicitur. Coll. const. eccl. Lib. II. (apud Voellum T. II. p. 1306.) hunc locum sic exhibet: Οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἢ λαμβάνειν (lege ἐμβάλλειν ἐν) ἱερῷ τόπῳ, ὅπερ ἀμορφίαν καὶ οὐ κόσμον αὐτῷ φέρει. οὐκ ἀνήκει δὲ τὸ ἐντρίδιον πρὸς τὰ σακράρια. ἢ δὲ φιλακῆ τῶν ἱερῶν τοῖς προεστῶσιν αὐτῶν ἐπιτρέπεται. Similia sunt, quae habet Phot. l. 1. h) Sic titulus XVI. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Hic addit: Καὶ περὶ ὄχθης ἀσφαλείας. Index Coislínianus haec habet: Τ. ιζ'. (in marg.) Περὶ ποταμῶν, μή τι ἐν ποταμῷ δημοσίῳ γένηται, ἵνα ἄλλως πως τὸ ὕδωρ ῥεύσῃ, παρὸ τῷ πρώτῳ θέρει. Βι. μγ'. τῶν διγ. τί. ιδ'. ὅπως ἐν ποταμῷ δημοσίῳ πλεῦσαι ἔξεστιν. Βι. μγ'. τῶν διγ. τί. ιε'. περὶ ὄχθης ἀσφαλείας, ἧτοι περὶ τῶν ἐν ποταμῷ ἤγονον περὶ τὰς αὐτοῦ ὄχθας καταρζόντων (sic!) ἔργα. Continebantur hoc titulo tituli 12. 13. 14. 15. lib. XLIII. Digestorum. Synopsis p. 496. hunc titulum sic inscribit: Περὶ ποταμοῦ καὶ τῆς ὄχθης αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ φρομένης νήσου. ι) L. 1. pr. D. XLIII. 12. e Syn. p. 494. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 793. κ) L. 1. §. 1. 5. 6. D. eod. e Syn. p. 496. ubi cap. 1. h. t. efficiunt, habet Fabr. l. 1. Tipucitus initium §. 6. habet usque ad verba ἐν αὐτῇ. λ) Pro αὐτῶν lege τῶν. μ) L. 1. §. 8. D. eod. e Syn. p. 494. habet Fabr. l. 1. Tipucitus sub hoc titulo haec habet: Καὶ περὶ τοῦ, εἰ δι' ὀργάνου χειροποίητου ῥεῖ δημοσίος ποταμός. (L. 1. §. 8.) Καὶ ὅτι στατίων ἐστὶν ὁ τόπος τῆς ἀσφαλείας τῶν πλοίων προσορησέως. καὶ περὶ τοῦ, εἰ ποιήσω τι κατὰ τοῦ δημοσίου ποταμοῦ. (L. 1. §. 13.) Καὶ ὅτι οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ ὄχθαι αὐτῶν δημόσιοι εἰσι. (L. 3. pr.) Καὶ τί ἐστι λίμνη, καὶ τί ὑδροστάσιον. (L. 1. §. 3. D. XLIII. 14.) Καὶ περὶ τοῦ μισθωσαμένου λίμνην ἢ ὕδωρ, εἰ κωλυθῇ ἀλιεῦσαι. (L. 1. §. 7.) Καὶ περὶ τοῦ θέλοντος ποιῆσαι ἔργον ἐν ποταμῷ ἢ ὄχθῃ αὐτοῦ δι' ἀσφάλειαν τῆς ὄχθης, ἢ τοῦ περὶ αὐτὸν ἀγροῦ, καὶ ταῦτο σποράδην παρεβλήθη διὰ τὸ ἀχρηστον. (L. 1. pr. D. XLIII. 15.) Harm. II. 4. §. 90. l. 1. §. 3. D. XLIII. 12. iisdem verbis exhibet, quibus Synopsis: addit tamen haec: πλὴν ἔξεστι κατὰ τῆς ἰδίας ὄχθης ποιεῖν ἔργον, ὥστε μὴ βλάπτειν τὸν ποταμὸν τοὺς ἀγρούς.



ΤΙΤΛΟΣ ΙΖ΄.

Εἰς τὸ κατασχεῖν νομῆν.ⁿ⁾

α'. Ὅσοι ἐξ ἄλλου λαβῶν, κἄν βλα, ἢ λάθρα, ἢ παρακλήσει, κἄ σε ἐνάγοντα, οὐ μὴν εἰ ἀπὸ σοῦ λαβε.

Παρά σοῦ γὰρ νέμεται. πρὸς ἄλλους γάρ, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδίκως νέμομαι, πλέον ἔχω τοῦ μὴ νιμομένου.

Ἐμοῦ καὶ σοῦ τὸ αὐτὸ εἰς δλόκληρον νεμομένων, εἰς ὃ ἐξ ἐμοῦ ἀδίκως νέμῃ, ἐγὼ καλλίων εἰμί. Ἢ δὲ μὴ ἐξ ἐμοῦ, κἄν ἀδίκως νέμῃ, οὐδεὶς ἡμῶν ἠττάται τῷ ἄλλῳ.

γ'. Εἰ^{p)} ὁ γείτων μου ἐν τῷ τοίχῳ μου κονιάματα ἦτοι ζωγραφίας ἔχει, καλῶς κινῶ, ἵνα ταῦτα ἀφελῆται.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΗ΄.

Περὶ ὑπερφῶν.^{q)}

ΤΙΤΛΟΣ ΙΘ΄.

Περὶ ὕδατος τῶν μεγάλων ἀγωγῶν.^{r)}

α'. Οἱ^{s)} οἰκῆτορες, δι' ὧν παρέρχεται ὁ ἀγωγός, ἀτελεῖς ἔστωσαν, ἔσω τῶν διατετυπωμένων βαρῶν καὶ ἐδίχτων. καθαιρέτωσαν μέντοι τὸν ἀγωγόν· ἐπειδὴ δῆμειν ὑπομένουσι τοῦ χωρίου, καὶ ἀπὸ ἐ. ποδῶν δένδρα ἐχέτωσαν· φυλαττόντων ταῦτα τῶν ταξιωτῶν.

Καὶ^{t)} ὅτι, ἐάν τις ἀπὸ τοῦ ἀγωγοῦ Κωνσταντι-

TITULUS XVII.

Interdictum ad retinendam possessionem.

I. Qui accepit ab alio, licet vi, vel clam, vel L. 1. precario, te petentem vincit: non tamen si a te ac- D. XI cepit. 17

Nam a te possidet. Adversus alios enim, sive L. 1: iuste, sive iniuste possideam, plus iuris habeo, quam D. e: qui non possidet.

Si ego et tu eandem rem in solidum possidemus, L. 3. quatenus a me iniuste possides, ego potior sum. Si D. e: vero non a me, quamvis iniuste, possides, neuter nostrum ab altero vincitur.

III. Si vicinus meus in pariete meo tectoria vel §. 9. picturas habeat, recte ago, ut eas tollat.

TITULUS XVIII.

De superficiebus.

TITULUS XIX.

De magnis aquaeductibus.

I. Possessores, per quorum fines aquaeductus L. 1 transit, immunes sunt, exceptis ordinariis oneribus C. XI. et edictis. Purgent autem aquaeductum: alioqui pu- in no blicationem praedii sustinent: et arbores quindecim 4 pedes remotas habeant: officialibus haec observantibus.

Item, si quis ex aquaeductu Constantinopolis L. 2 C. e

n) Sic titulus XVII. inscribitur apud Tipucitum. In apographo indicis Cod. 1357. praemissi hic titulus omissus est. Index Coislinianus haec habet: *Τι. ιζ'. (in marg.) Βι. μγ'. τῶν διγ. τι. ιζ'. εἰς τὸ κατασχεῖν νομῆν ἦτοι περὶ τοῦ ὑπὸ τῆς* L. 1. §. 9. L. 2. 3. pr. XLIII. 17. e Syn. p. 160. sq. ubi efficiunt cap. 1. h. t. habet Fabr. T. IV. p. 794. L. 1. §. 9. L. 2. eisdem verbis leguntur in sch. I. ad Basil. XXII. 5. cap. 11. (Fabr. T. III. p. 155. Heimb. T. II. p. 537.) ubi dicuntur esse them. ult. cap. 1. h. t. et apud Harm. II. 1. §. 50. Pro ἀλλήλους, quod in L. 2. habet Syn. ἄλλους recepi e scholio laudato, quod iam in marg. Syn. Leunclavius reposuerat. p) L. 3. §. 9. D. eod. e Syn. p. 494. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. I. 1. eadem leguntur apud Cuiacium Obs. lib. V. cap. 27. qui laudat Basil. lib. LVIII. tit. 17. Tipucitus sub hoc titulo haec habet: *Καὶ ὅτι τὸν λαβῶντα νομῆν παρὰ σοῦ μῆτε βλα, μῆτε λάθρα, μῆτε παρακλήσει, μὴ κωλύσης νέμεισθαι. καὶ περὶ ὀχρετοῦ ἀκαθάστου ὕδατος. (L. 1. pr. D. eod.) Καὶ ὅτι ἀποδίδεται ἡ νομῆ ἢ διὰ παραγγελίας, ἢ δι' ἀγωγῆς· παρακατεῖται δὲ ἡ διὰ παραγγελίας, ἢ διὰ παραγραφῆς. (L. 1. §. 4.) Καὶ ὅτι ὁ ἐξ ἄλλου λαβῶν, κἄν βλα, ἢ λάθρα, ἢ παρακλήσει, κἄ σε ἐνάγοντα, οὐ μὴν εἰ ἀπὸ σοῦ ἔλαβε· παρὰ σοῦ γὰρ νέμεται. (§. 9.) Καὶ περὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ τὸ αὐτὸ εἰς δλόκληρον νεμομένων, εἰ οὐ ἐξ ἐμοῦ ἀδίκως νέμῃ, οὐδεὶς ἡμῶν ἠττάται τῷ ἄλλῳ. (L. 3. pr.) Καὶ ὅτι τὸ παράγγελμα τοῦτο διπλοῦν ἴσιν· ἐκότερος γὰρ ἵσται καὶ ἐνάγεται. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ κωλυμένου ἐν ἰδίοις κτίσιν (§. 2.) Καὶ εἰ ὁ ἱνοικος κωλύει τὸν δεσπότην ἀνανεῶσαι τὸν οἶκον. (§. 3.) Καὶ εἰ ἐκ τοῦ ἀγωγῶ μου εἰς τὰ δένδρα σου ἀμπέλους μεταγωγῶν πωλήσης τὸν ἀγρὸν σου τινί. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ἐσθετον ὑπὲρ τὸ οὐδ' ἔδαφος, μὴ κατὰ νόμον ποιήσω. (§. 5.) Καὶ ὅτι δανειστὴς ἢ ἕτερός τις εἰς παραφυλακὴν πράγματος πεμφθεὶς οὐ χρῆσται τῷ νομίμῳ παραγγέλματι· οὐδὲ γὰρ νέμεται. (§. 8.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὁ γείτων μου ἐν τῷ τοίχῳ μου ζωγραφίας ἔχει. (§. 9.) Καὶ ὅτι οὐ νέμομαι βλα, εἰ ἐν εἰδήσει λάβω παρὰ τοῦ βιασμένου ἀγρῶν. (§. 10.) Καὶ ὅτι εἰς τὸ διαφερόν καταδικάζει τὸ νόμιμον παράγγελμα τοῦτο. (§. 11.) Καὶ ὅτι χωρὶ τῷ νομίμῳ παραγγέλματι, ἐάν δύο τινὲς χρῆσιν καρπῶν, ἢ ὁ μὲν χρῆσιν καρπῶν, ὁ δὲ νομῆν ἐκδικῆ, ἢ νομῆν χρήσεως καρπῶν, ἢ ὁ εἰς χρῆσιν μόνον, ὁ δὲ ἄλλος ἐπικαρπύων. (L. 4.) q) Sic titulus XVIII. inscribitur in indice titulorum Cod. 1357. praemisso. Tipucitus ita inscribit: *Περὶ ὑπερφῶν ἐκδικουμένων, εἴτε τῆς νομῆς ἐκτεῖ τις, εἴτε τῆς δεσποτείας. Index Coislinianus: Τι. ιη'. (in marg.) Βι. μγ'. τῶν διγ. τι. ιη'. περὶ ὑπερφῶν ἦτοι περὶ τοῦ κατὰ ἄλλοτρου ἐδάφους συνπερφῶν ἔχοντος. Continebat hic titulus titulum Digestorum de superficiebus XLIII. 18. Tipucitus pergit: Καὶ περὶ τοῦ εἰς βραχὺν καιρὸν μισθωσαμένου ὑπερφῶν, πῶς οὐκ ἔχει τὴν περὶ πράγματος ἀγωγῆν, ἀλλ' ὁ εἰς πολὺν. (L. 1. §. 3.) Καὶ περὶ τοῦ κυρτοῦ τοῦ ἐδάφους. (§. 4.) Καὶ εἰ ἀπὸ τοῦ νομῆος τοῦ ἐδάφους τὸ ὑπερφῶν ἐκδικῆται. (§. 5.) Καὶ ποῖά εἰσιν ὑπερφῶα. (L. 2.) r) Sic titulus XIX. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso. Lege περὶ τῶν μεγάλων ὕδατος ἀγωγῶν. Tipucitus post ἀγωγῶν pergit: καὶ τῶν οἰκητόρων, δι' ὧν παρέχεται ὁ ἀγωγός, καὶ περὶ πηγῶν. Index Coislinianus: Τι. ιθ'. (in marg.) Βι. ια'. (adde τοῦ κωδ. τι. μγ'.) περὶ ὕδατος τῶν μεγάλων ἀγωγῶν, ἢ περὶ δλοῦν καὶ σωλήνων δημοσίων. Continebatur hoc titulo titulus Codicis de aquaeductu publico (Xl. 48. in nostris 42.). Synopsis p. 496. hunc titulum inscribit: *Περὶ ἀγωγῶν δημοσίων, et p. 484. περὶ τοῦ μεγάλου ἀγωγῶ, καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐκκόντων ὕδατος. s) L. 1. C. h. t. e Syn. p. 496. sq. ubi est pars cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 794. sq. t) L. 2. 6. C. eod. e Syn. p. 497. ubi ad cap. 1. h. t. pertinent, habet Fabr. T. VI. p. 795. Ad L. 7. Cuiacius Comm. ad tres postrem. Cod. Inst. libr. (Opp. T. II. P. II. p. 206.) laudat haec Basilicorum verba: εἰς ἀνανεῶσαι τοῦ ἀγωγῶ τὰ παρεχόμενα εἰς τὰς ἀνάγκας ἀνανεῶσθαι. Basil. T. V.***



νουπόλεως ἐλκύσῃ ὕδωρ εἰς χωρίον ἴδιον χάριν τοῦ ἰδρευθῆναι αὐτό, ἀπόλλυσιν αὐτό, τοῦ δημοσίου αὐτοῦ ἀφαιρουμένου.

6. Καὶ ὅτι, εἴ τις δήποτε ἐκ θείας φιλοτιμίας ἐκτί-
1. 43. σατο ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Ἀδριανέου ἀγωγῶ, τοῦτο ἐπαρ-
12. θήτω, καὶ μόνον ταῖς βασιλικαῖς ὑπουργείτω ὑπηρε-
σiais καὶ τοῖς ὑδροίοις. μηδεὶς δὲ τιράτω τοῦτον
τὸν ἀγωγόν· ὡς, εἴ γε παραβιῇ τις ταῦτα, εἴτε οἷν
ἀνερέγκαι βουληθῆ, ρ'. λίτρας προστιμᾶται. μήτε
δένδρα ἔστωσαν ἐγγύς, ἀλλὰ ἀπὸ δέκα ποδῶν. ταῦτα
νομοθετοῦμαι καὶ περὶ τῶν μολυβδίνων σωλήνων τοῦ
Ἀχιλλέως καὶ τῶν ὑδρείων τῶν ἐχόντων ἐξ αὐτῶν,
ὥστε ὕδριαν ἔχειν τὴν τάξιν τῶν ὑπάρχων ἀνερευθῶν
τοὺς οἴκους καὶ τὰ βαλανεῖα τὰ ἰδιωτικά, μὴ τι κλέ-
πιηται ὑπ' αὐτῶν.

10. β'. Μηδεὶς^{υ)} ἀξία πεποιθῶς κακουργεῖτω ἢ εἰς
eod. ἀγωγόν, ἢ πηγὴν, ἢ λαθραῖως ἀφέληται τι ἐξ αὐτοῦ.
μήτε ἐγγύς αὐτοῦ φυτεύσθωσαν δένδρα, ἵνα μὴ
βλάψωσιν αὐτόν. εἰ δὲ μή γε, εἴτε προὔστειον εἶη,
εἴτε χωρίον, ἢ ὑδρομύλιον, ἢ κῆπος, δημευθήσεται,
μηκέτι ἀνακληθῆσόμενος.

ΤΙΤΛΟΣ Κ'.

Περὶ καθημερινοῦ ὕδατος καὶ θερινοῦ, καὶ
περὶ ῥείθρων.^{υ)}

1. pr. α'. Φησὶν^{ω)} ὁ πραιτωρ, μηδὲν κωλύεσθαι με
XLIII. ἔλκειν ὕδωρ, εἴπερ ἔλκυσα αὐτὸ παρὰ σοῦ ἐν τῷ
20. ἐνιαυτῷ τούτῳ οὐ βία, οὐ λάθρα, οὐ παρακλήσει.

§. 16. Εἰς οἷα θέλω μέρη τοῦ ἀγροῦ μου ἔλκω τὸ
ὕδωρ. κἂν τὸν ἐγγύς ἀγρὸν ἀγοράσω, καὶ εἰς αὐτὸν
ὀρθῶς ἔλκω, εἰ μὴ βλάβω τὸν κρατοῦντα τὸ ὕδωρ.
ὡσπερ καὶ ὁ ἔχων πάροδον ἢ ἑλασίαν, εἰς ἅπαρ εἰς
τὸ ἴδιον εἰσέλθῃ, ὅθεν βούλεται ἐξέρχεται.

§. 17. Εἰ βουληθῶ μῖξαι τῷ ἑλκόμενῳ ὕδατι ἕτερον,
ὀρθῶς κατὰ παντὸς τοῦ ἑλκυσμοῦ κωλύομαι.

§. 18. Ὡσπερ καὶ εἰ πλείονα θρέμματα ποτίσω ὧν
ἔξῃν μοι ποτιζέιν.

§. 27. β'. Καλῶς^{ξ)} σε κωλύω ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅθεν ἔλκω
τὸ ὕδωρ, ὀρτυτεῖν, σπεῖρειν, ἐκτέμνειν, κλαδεύειν,
κτιζέιν· δι' ὧν τὸ ὕδωρ μολύνεται, ἢ ἐλαττοῦται, ἢ
φθείρεται, ἢ χεῖρον γίνεται.

1. 2. γ'. Ὅν^{υ)} ἡμερινὸν ἢ νυκτερινὸν ἑλκυσμὸν ἔχων
eod. οὐ δύναται ἐν ἄλλῃ ὥρᾳ ἔλκειν.

§. 4. δ'. Τὸ^{ζ)} ἐξ ἀνημονεύτων χρόνων ἑλκόμενον
eod. ὕδωρ ἐννόμως δοκεῖ συστῆναι.

§. 5. Καὶ σωλήνας θεῖναι, καὶ ἄλλο τι ποιεῖν ἐν τῷ
ἀγωγῷ δύναμαι, μὴ βλάπτων τὸν ἀγρὸν ἢ τοὺς
ὀμορεῖθρους.

§. 11. ια'. Δύναται^{α)} τις τὸ πρότερον κατὰ διόπτραν

1. 21. u) L. 10. C. eod. e Syn. I. 1. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. I. 1. v) Sic titulus XX. inscribitur in indice titulorum
Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Index Coislunianus: Τί. κ'. (in marg.) Περὶ καθημερινοῦ ὕδατος καὶ θερινοῦ.
Bē. μγ'. τῶν διγ. τι. κα'. περὶ ῥείθρων ἢ περὶ ὕδατων. Continebantur hoc titulo tit. 20. 21. lib. XLIII. Digestorum.
ω) L. 1. pr. §. 16. 17. 18. D. XLIII. 20. e Syn. p. 484. sq. ubi efficiunt cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 796. Tipucitus L. 1.
§. 10. sic exhibet: Καὶ ὅτι τὸ νόμιμον παράγγελμα οὐκ ἐκείνος ἔχει, ὁ χροῦμενος ἐν εἰδήσει τοῦ μὴ ἔχειν δικαίον, ἀλλ' ὁ ἐξ
ἀρχῆς ὀρθῶς ἐλκύσας. x) L. 1. §. 27. D. eod. e Syn. p. 485. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. I. 1. Eadem leguntur apud
Harm. II. 4. §. 109. y) L. 2. D. eod. e Syn. I. 1. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. I. 1. z) L. 3. §. 4. 5. D. eod. e Syn. I. 1.
ubi efficiunt cap. 4. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 796. sq. Tipucitus: Καὶ ὅτι σωλήνας κ. τ. λ. a) L. 1. §. ult. D. XLIII. 21.
e Syn. I. 1. ubi est cap. 11. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 797. Eadem leguntur apud Cuiacium Obs. lib. XVI. cap. 17. Tipucitus
haec habet: Καὶ περὶ τοῦ, πῶς ἢ καθ' αἰῶνα θεμιτίζεσθαι, καὶ ἢ ἀνανέωσιν. (L. 1. §. 6. 7.) Καὶ πότε δύναμαι ἐκ τούτων εἰς
τέδε ποιῆσαι ὀχετόν, τυχόν ἀπὸ ἀνεωγμένου ὑπόγειον, ἢ τὸ γῆϊον λίθινον. (§. 10. 11.) Καὶ ὅτι ἀνανεοῦντε μοι τὸ ἴδιον ῥείθρον
εἰ παραγγεῖθῃ, δεῖ με καταφρονῆσαι τῆς τοιαύτης παραγγελίας.

aquam in fundum suum derivaverit, ut eum irriget, fundum amittit, fisco eum auferente.

Item si quis aquae ius ab aquaeductu Hadriani per divinam liberalitatem meruerit, id tollatur, et ille tantum Principis usibus et silanis inserviat. Nemo vero hunc aquaeductum perforato. Quodsi quis haec violaverit, aut etiam Principi preces offerre voluerit, centum libris auri multatur. Neque arbores prope sint, sed decem pedes remotae. Haec sancimus et de plumbeis fistulis aquae Achillis et silanorum, qui ex his aquam habent, ita ut officium Praefectorum licentiam habeat perscrutandi domos et balinea privata, ne quid ab eis supprimatur.

II. Nemo dignitate confisus in aquaeductu aut fonte quid admittat, vel aliquid ex eo clam subripiat. Nec arbores secundum eum plantentur, ne ab eis corrumpatur. Quodsi secus factum fuerit, sive suburbanum erit, sive praedium, sive aquae mola, sive hortus, publicabitur, ita, ut in posterum non revocetur.

TITULUS XX.

De aqua quotidiana et aestiva, et de rivis.

I. Ait Praetor, non prohiberi me, quominus aquam ducam, si eam abs te hoc anno duxi, non vi, non clam, non precario.

In quascunque volo fundi mei partes aquam duco. Etiam si confinem fundum emero, recte aquam in eum duco, nisi ei noceam, qui aquam obtinet. Quemadmodum et qui habet iter aut actum, si semel in fundum suum ingressus sit, qua vult, exit.

Si aquae iam ductae aliam admiscere voluero, recte in toto aquae ductu prohibeor.

Quemadmodum et si plura pecora ad aquam appulero, quam appellere mihi licebat.

II. Recte te prohibeo in eo fundo, unde aquam duco, fodere, serere, succidere, putare, aedificare: quibus rebus aqua inquinetur, aut minuatur, aut corrumpatur, aut deterior fiat.

III. Qui diurnum aut nocturnum aquae ductum habet, alia hora ducere non potest.

IV. Ductus aquae, cuius origo memoriam excessit, iure constitutus videtur.

Et ponere fistulas, et aliud quodlibet in rivo facere possum, modo ne fundo vel rivalibus noceam.

XI. Potest quis id, quod prius in aperto duce-

κόμεινον συνανακακαλυμμένον ποιῆσαι, εἰ μὴ πλεῖον φελεῖτο ὁ ἀντίδικος.

TITΛΟΣ ΚΑ'.

Περὶ πηγῆς. ^{b)}

α'. Λέγει^{c)} ὁ πραιτωρ, μὴ κωλύεσθαι τὸν ἀνευτίας χρησόμενον ἐν τούτῳ τῷ^{d)} ἔτει τῷ ὕδατι τῆς γῆς, ἢ τοῦ ἰδρυσταίου, ἢ τοῦ φρέατος, ἢ τῆς πκίνας, ὡσαύτως κεχρησθαι.

Αἰ γὰρ δουλεῖαι οὐ μόνον εἰς τὸ ἐλκεῖν ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀντλεῖν εἰσι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἐπὶ αὐτῶν νόμιμα παραγγέλματα^{e)} προτίθεται.

Δίδεται δὲ τὸ νόμιμον καὶ τῷ ἀντλεῖσαι κωρμένῳ, καὶ τῷ^{f)} ποτίσαι οἰκίᾳ θρέμματα.

Εἰ δὲ καὶ προσώπῳ ἀρμόζει, τὰ αὐτὰ κρατεῖ, κερ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις νομίμοις παραγγέλμασι.

TITΛΟΣ ΚΒ'.

Περὶ ὑπονομιαίων. ^{g)}

α'. Λέγει^{h)} ὁ πραιτωρ, μὴ κωλύεσθαι τὸν θέτα καθαρῆσαι ἢ ἀνανεῶσαι κανάλην αὐτοῦ διήτα ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου· ἀσφαῖσθαι μέντοι αὐτὸν τὴν προσδοκωμένην ζημίαν.

Καὶ ὅτι καὶ εἰς τὸν^{hh)} δημόσιον κανάλην ἔξεστι ἰδιωτικὸν ἐμβαλεῖν.

Τὸ δὲ διήκειν δεῖ νοεῖν τὸ ἀπευθύνεσθαι, τὸ εἰνεσθαι, τὸ ἐχεσθαι. καὶ πρὸς τοὺς πόρρωθεν τῶνας ἀρμόζει τὸ νόμιμον παράγγελμα, δι' ὃν ὁ ἀλῆς ἐκτρέχει. καὶ δύναμαι εἰς τὸν τοῦ γείτονος ἢ εἰσελθεῖν, καὶ ἀνασχίσει τὰς ψηφώσεις διὰ τὴν τασσιν. καὶ ἐάν ἐτοιμὸς εἴμι ἀποκαταστήσαι τὸ ἕμμενον ὕδρημα, οὐχ ὑποπίπτω τῇ διὰ τὴν ζημίαν γῆ.

Καταφρονεῖ τῆς παραγγέλλας ὁ καθαίρων κανά· ἐπερωτᾶται δὲ τὴν προσδοκωμένην ζημίαν.

Λέγει ὁ πραιτωρ· Τὸ ἐν δημοσίῳ κανάλῃ γενόν, δι' οὗ χείρων ἢ χρησῖς αὐτοῦ γίνεται, ἀποάσθησον. κωλύει δὲ καὶ τὸ γενέσθαι τι πάλιν ἐν τῷ.

Τοῦτο οὖν τὸ νόμιμον παράγγελμα πρὸς τοὺς οοίους κανάλας ὁρᾷ, ἵνα μὴ χείρονες γένωνται.

TITΛΟΣ ΚΓ'.

Τὸ βία ἢ λάθρα. ⁱ⁾

α'. Ἀποκαταστατέον^{k)} ἔστι τοῦτο τὸ νόμιμον

δ) Sic titulus XXI. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso. Apud Tipucitum autem sic: Περὶ πηγῆς, ἀγωγίου, φρέατος, πικλῆς, καὶ κινστέρης, καὶ ὀχετηγού. Index Coislinianus haec habet: Τῷ κα'. (in marg.) Βῖ. μγ'. διγ. τί. κβ'. περὶ πηγῆς. e) L. 1. pr. §. 1 — 3. D. XLIII. 22. e Syn. p. 485. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. 97. d) τῷ, quod deest in Syn. addidi. e) παραγγέλματα reposui pro παραγγέλλω, quod habet Syn. f) τῷ lego pro quod habet Syn. g) Sic titulus XXII. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. In p. 497. ita: Περὶ ὑπονομιαίων ἢτοι καναλῶν. Index Coislinianus haec habet: Τῷ κβ'. (in marg.) Βῖ. μγ'. τῶν διατ. (e διγ.) τί. κβ'. περὶ ὑπονομιαίων κεράμων. h) L. 1. pr. §. 0 — 16. D. XLIII. 23. e Syn. p. 497. ubi efficiunt cap. 1. h. t. et Fabr. T. VI. p. 798. Synopsis editae lectionem e Codd. mss. emendavit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 188. sq. m et Fabrotus et ego secuti sumus. hh) Lego τὸν. Syn. τὸ. i) Sic titulus XXIII. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso. Apud Tipucitum sic: Τὸ βία ἢ λάθρα γενόμενον ὅτι δεῖν (sic) ἀποκαθίστασθαι. Index Coislinianus sic scribit titulum: Τὸ βία ἢ λάθρα, ἢτοι περὶ τῶν κατὰ πανουργίαν, ἢ βία, ἢ κρυφῇ τι προσμηχανωμένων. k) L. 1. §. 1 — 8.

28*

batur, operire, nisi si maiorem adversarius utilitatem ex altero capiat.

TITULUS XXI.

De fonte.

I. Ait Praetor, eum, qui sine vitio hoc anno L. 1. usus sit aqua fontis, aut lacus, aut putei, aut piscinae, quominus eodem modo utatur, non prohiberi. D. XI. 22

Nam servitutes non tantum in aqua ducenda sunt, §. 1. sed etiam in haurienda, ideoque etiam de his interdicta proponuntur.

Datur autem interdictum et si quis haurire prohibeatur, et pecora sua ad aquam appellere. §. 2.

Sed et si personae competit, eadem obtinent, §. 3. quae et in superioribus interdictis.

TITULUS XXII.

De cloacis.

I. Ait Praetor, non prohiberi eum, qui cloacam suam ex aedibus suis in aedes tuas pertinentem purgare vel reficere vult: damni tamen infecti eum cavere. L. 1. D. XI. 2i

Item quod in publicam cloacam licet privatam immittere. §. 9.

Pertinere debet intelligi, quod dirigitur, quod extenditur, quod pervenit. Etiam adversus posteriores vicinos hoc interdictum competit, per quorum (aedes) cloaca currit. Possum et ingredi vicini aedes et pavimenta purgandae cloacae causa rescindere. Ac si paratus sim, id, quod effossum est, restituere, damni infecti stipulationem non committo. §. 10

Qui cloacam purgat, nunciationem contemnit: §. 13. damni tamen infecti cautionem promittit.

Ait Praetor: Quod in cloaca publica factum est, quo usus eius deterior fit, restituas. Vetat vero, ne quid in ea rursus fiat. §. 15.

Hoc igitur interdictum ad publicas cloacas spectat, ne deteriores fiant. §. 16.

TITULUS XXIII.

Quod vi aut clam.

I. Restitutorium est hoc interdictum adversus L. 1

§. 1 — D. XL 24.



παράγγελμα κατὰ τῶν βία ἢ λάθρα τι ποιησάντων, κἂν δικαίως ἢ ἀδίκως. ὅρῳ δὲ πρὸς τὰ ἐδαφικὰ μόνον πράγματα.

—8. κἂν μικροῦ λίθου βολῆ κωλυθῆ, ἢ ἀπὸ διαμαρτυρίας, καὶ ἐπιμεινῆ ποιῶν, κἂν ὀφείλων κωλυθῆναι ἐμχανησάτο τινα μὴ κωλυθῆναι.

§. 9. Τὸ) αὐτό, κἂν κωλυθεὶς ἐνδεδώκε, μετὰ δὲ τοῦτο τὰ αὐτὰ ποιῆ, μὴ ἐπιτραπείς παρ' ἐμοῦ, ἢ κατ' ἄλλην εὐλογον αἰτίαν.

§. 2. ζ. 'Ο^m) μετὰ κώλυσιν καινοτομιῶν καὶ τῇ ὑπερσειῶν νέων παραγγελία, καὶ τῷ περὶ βίας ἢ λάθρα κατέχεται. οὐ μὴν μετὰ παρικοχώρησιν δοκεῖ λάθρα ποιεῖν.

§. 4. 'Οⁿ) μὲν ὄρων καλῶς δι' ἐμπροσθίον καταλύει τόπον· ὁ δὲ ἰδιώτης, ὅτε ἐλθόντος τοῦ πυρὸς ἔτρεψε τὸ αὐτό, κἂν Ἀκουίλιω ἐναχθῆ. εἰ δὲ πρῶτον κατέλυσε, καὶ τότε γέγονεν εἰς τὸν τόπον ἐμπροσθίον, ἀποδίδωσι τὴν ζημίαν.

§. 5. 'Ο^o) καρπὸν ἐπιφρων οὐχ ὑπόκειται τῷ νομίμῳ

eos, qui vi aut clam quid fecerunt, sive iure, sive iniuria. Spectat autem ad res soli tantum.

Vis est facere quid contra quam prohibitum sit, sive quis exigui lapilli iactu sit prohibitus, sive per teatationem, et facere perseveraverit, sive cum prohiberi deberet, quaedam molitus sit, ne prohiberetur.

Idem est et si prohibitus destiterit, postea vero eadem fecerit, non iussus a me, vel qua alia iusta causa.

VII. Qui post factam prohibitionem novum opus facit, tam ex novi operis nunciatione, quam interdicto quod vi aut clam tenetur. Non tamen post remissionem clam facere videtur.

Magistratus quidem recte propter incendium locum interdidit: privatus vero, si igne adveniente intercederit. Idem, si lege Aquilia fuerit actum. At si prius intercederit, et postea in eo loco incendium ortum fuerit, damnum praestat.

Qui fructum aufert, non tenetur interdicto, sed

D. XLIII. 24. exhibentur e sch. 7. novo ad Basil. XII. 2. cap. 7. (Heimb. T. I. p. 800.) ubi dicuntur esse them. I. 2. cap. I. h. t. §. 5 — 8. leguntur iisdem verbis in Syn. p. 124. et in sch. y. Fabroti ad eundem locum Basil. (Fabr. T. II. p. 58. Heimb. I. 1.) et apud Tipucitum. 1) L. I. §. 9. D. eod. e Syn. p. 124. habet Fabr. l. l. Lacunam Synopseos editae e Codd. mss. supplevit Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 26. Tipucitus L. 3. sqq. sic exhibet: Καὶ ὅτι κωλύει τις δι' ἑαυτοῦ, ἢ δούλου, ἢ διοικητοῦ, ἢ μισθοῦ. (L. 3. pr.) Καὶ ὅτι ὁ καινοτομήσας ἀσφάλειαν δίδωσιν. εἰ καὶ ἔτοιμος εἴη δικάσασθαι, παύεται βίαν ποιεῖν. (§. 5.) Καὶ τίς δοκεῖ λάθρα ποιεῖν. φησὶ γάρ ὁ κρύπτων τὸν ἀντίδικον, καὶ μὴ διαμαρτυρόμενος αὐτόν, καὶ ὁ κατέχων τὸν ὀφείλοντα παραγγεῖλαι. (§. 7. 8.) Ὡς περὶ καὶ ὁ πρῶτων τι, ὅπερ ὄφειλε τομῆσιν εὐλόγως φιλομελεῖσθαι. (L. 4.) Καὶ ὁ ἄλλως ποιῶν, ἢ περὶ ὅς ἤγγυσε, καὶ ὁ κατὰ ἀπάτην, καὶ ὁ πρῶτον ποιῶν, εἴτα μηνῶν τῷ ἀντίδικῳ, ὅτε μὴ δύναται αὐτὸν κωλύσαι. (L. 5. pr.) Οὐ πάντως δὲ ὁ μηνῶν ἔργον ποιῶν καὶ λάθρα ποιῆ. καὶ ὅτι χρεὶ καὶ τὴν ἡμέραν μηνύειν, καὶ ποῦ, καὶ ποῖον ἔργον ποιῆ, ἵνα ὁ κωλύων ἐμπροσθίον ἀπατήσῃ. (§. 1.) Ὅθεν καὶ φίλοις, καὶ διοικηταῖς, καὶ γαμετῇ, καὶ εἰς τὸν οἶκον δι' ἡμερῶν, ἢ ποιῶν ἰδίως τοῦ κωλύειν μελλοντος, καὶ ἁπλῶς τὸ μὴ σκεῖν λογισμὸν κρύπτουτος. (§. 2. 3.) Καὶ ὅτι τὸ βία ἢ λάθρα ποιεῖν πολλὰ πρόσωπα περιέχει, ἃ καὶ ἀνάγνωθι. (§. 8. 9.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐν οἷς ἀλλοτρίῳ ὀνόματι δίδεται νόμιμον παράγγελμα, ποῖος ἐνάγεται. (§. 11.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐντελειώματι σοὶ κεινῶσαι καιρὸν ἔργον γενέσθαι, καὶ ἀνάσῃ μου, ἢ γὰρ ἐνάγεται, οὐχὶ σύ. (§. 12.) Κἂν ποιῆσας, κἂν ἐπιτρέψω γενέσθαι τὸ ἔργον, ὑπόκειμαι. (§. 14.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἐντελειώματι σοὶ καινοτομήσας, καὶ σὺ εἴρω, καὶ ποιῆσας, πῶς πάντως κατεχόμεθα, εἰς δὲ τὸ ἵκανὸν ποιῶν τοὺς λοιποὺς ἐλευθεροῖ. (L. 6.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἐμοῦ τοῦ δεσπότου μὴ φίλοντος καινοτομήσει τις, τί δὲ με ποιῶν. (L. 7. pr.) Καὶ εἰ ὁ δούλος μου τοῦτο ποιήσῃ. καὶ εἰ τελευτήσῃ, ἢ ἐξέποιήθῃ. (§. 1.) m) L. 7. §. 2. D. eod. e Syn. p. 494. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 799. Tipucitus §. 2. 3. sic reddit: καὶ περὶ τοῦ μετὰ κώλυσιν καινοτομοῦντος. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ κινήσει τις ὡς λάθρα κωλύσαντα ὁ λάθρα καινοτομήσας. (§. 3.) n) L. 7. §. 4. D. eod. e Syn. p. 498. ubi est cap. 7. h. t. habet Fabr. l. l. Lacuna, quae in Synopsi edita deprehenditur, non extat in Codd. mss. uti auctor est Labbaeus Obs. et Emend. in Syn. p. 189. Argumentum traditur in sch. k. ad Basil. LX. 20. cap. 2. Fabr. (T. VII. p. 457.) his verbis: Ὁφείλει γὰρ μαθεῖν ἐν βιβ. νη. τιτλ. . . (supple. γ.) ὅτι ἐμπροσθίον γενομένου μόνος ὁ ἄρων δύναται καταλύειν τὰ οἰκήματα, καὶ ὁ γέλιον τότε, ὅταν ἤδη ἄρχονται καλεσθαι τὰ αὐτὸ οἰκήματα, ὡς πάντως ἡνωμένα τοῖς ἑαυτοῦ. Tipucitus haec habet: Καὶ τότε ὁ ἄρων καλῶς δι' ἐμπροσθίον ἢ ἰδιώτης καταλύει τόπον. καὶ εἰ πρῶτον κατέλυσε, καὶ τότε ἐγγίσει ὁ ἐμπροσθίος. ο) L. 7. §. 5. D. eod. e sch. l. ad Basil. LX. 3. cap. 27. (Fabr. T. VII. p. 91.) ubi them. 4. cap. 7. h. t. esse dicitur, restituta est. Praetermisit hunc locum Fabr. Laudantur ipsa Basilicorum verba. I. 7. §. 5. sqq. Tipucitus sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ καρπὸν ἐπιφροντος, ποῖα ὑπόκειται ἀγωγῇ, ἢ ὁ δένδρα τίμων, ἢ κάλαμον, ἢ ἕλιαν, ἢ ἄμπελον. (§. 5.) Καὶ περὶ τοῦ τὴν συναρθεῖσαν κόρηον εἰς τὸ κοπρίσαι διακορησάσαντος. (§. 6.) Καὶ εἰ ὄρυγμα ποιήσῃ ἐν δημοσίᾳ ὕλῃ, καὶ ὁ βοῦς μου πέσῃ. (§. 8.) Καὶ ὅτι, ἐὰν τις μέρος καταλύσῃ οἴκημα, ἢ μόνος κεραμίδας ἀφείλωμαι, ὑπόκειμαι τῷ νομίμῳ παραγγέλματι. (§. 9. 10.) Καὶ εἰ κλάδους δένδρων ἐπάρω, καὶ εἰ μοχλόν, τουτίστι, θύρας, ἢ κλίβαν, ἢ κάγγελον, ἢ σπέταλα ἀφείλω. (L. 9. pr. §. 1.) Ἐτερον δὲ, εἰ στήλη ἀποσπασθῆ. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ εἰσέλθῃς εἰς ἀγρὸν λάθρα ἢ βία, ἢ ὄρυξας, κατέχη. καὶ εἰ σωρὸν ἕλων ὑφάραις, ἢ διασκορησῃς. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ ὀλιψαντος τι εἰς φρεῖα, ἵνα ἀφανίσῃ τὸ ὕδωρ. (L. 11. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν στήλη σου ἀπὸ δημοσίου τόπου ἀποσπασθῇ. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ ἀφελόμενου στήλην ἢ θύραν ἀπὸ μνημείου, καὶ τοῦ κατακλῶντος θύραν καὶ ἀποσπασάσαντος ὄρυξας ἄμπελων. (§. 2.) Καὶ ὅτι ἐν τῷ νομίμῳ παραγγέλματι τοῦτω ὁ παρὼν θεωρεῖται καιρός. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὄρου βία καὶ λάθρα τι γένηται. καὶ ἀνάγνωθι τὸ θέμα. (§. 5.) Καὶ περὶ κηδεμόνος καινοτομοῦντος, καὶ ἀνήθου, καὶ μεμηνότος. (§. 6.) Καὶ περὶ δούλου πειθαρχοῦντος δεσπότη, ἢ ἔχοντι τὰς ἐν δεσπότου, πῶς συγγνώσκονται ἐν οἷς μὴ χαλεπὸν ἐστὶ τὸ δρᾶμα. (§. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ μετὰ τὸ γενέσθαι λάθρα ἢ βία ἔργον κατὰ τοῦ ἀγροῦ, πρᾶθῃ ὁ ἀγρός. (§. 8.) Καὶ εἰ μετὰ τὴν πρᾶσιν πρὸ παραδόσεως καινοτομηθῇ, καὶ κινήσῃ, πῶς ὑπόκειμαι τῷ ἀγοραστῇ εἰς εἶ τι ἀπήτησα. (§. 9.) Καὶ εἰ ὑπὸ ἡμέραν ὄρισμένην πρᾶθῃ ὁ ἀγρός, καὶ εἰ μεταξὺ ὑπερθεματισμοῦ γένηται. (§. 10.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἀγοράσεις ἀγρὸν, καὶ μήτω παραλαβὼν διάγεις ἐκεῖ, καὶ μηνύσω σοὶ ὁ μέλλω ποιῆν ἔργον, οὐ δοκῶ λάθρα πρᾶττειν. (§. 11.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὑπὸ ἡμέραν ὄρισμένην πωλήσω σοὶ ἀγρὸν, καὶ παραδώσω, ἢ κατὰ παράκλησιν ἢ μισθωσὼν δώσω σοὶ, πῶς κινῆς τὸ νόμιμον παράγγελμα. καὶ περὶ τοῦ μετὰ τὴν πρᾶσιν κινδύνου τοῦ ἄ (sic lege: τοῦ ἀγοραστοῦ) πρὸ δὲ τῆς παραδόσεως ἐγὼ κινῶ, ὅπως καὶ εἰ συμβῇ γενέσθαι τὸν ὑπερθεματισμόν. (§. 12.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ πωλήσω σοὶ ἀγρὸν, ἵνα, εἰ ἀπαρίσθαι μοι, ἢ ἕτερος ἀποδοκιμάσῃ, ἢ καὶ τὸδε τι συμβῇ, ἀναγόμενος εἴη· ἢ καὶ ὑπὸ κομισσορίου τύπον, τουτίστι, προκχειρημένον, ἢ γὰρ κινῶ, εἰ ἐν νομίμῳ εἶμι. (§. 13.) Καὶ ὅτι δεσπότη τοῦ ἀγροῦ καὶ ὁ διαφέρει, μὴ γενέσθαι τὸ καιρὸν ἔργον, τὸ νόμιμον παράγγελμα τοῦτο ἀρμόζει. (§. 14.) Καὶ μισθωτῶ, καὶ τῷ χρήσῃ καρπὸν ἔχοντι, καὶ τῷ δεσπότη, εἰ διαφέρει αὐτῶ. (L. 12.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν δένδροτομήσῃ ὁ ἐξωτικός, ἢ ὁ δεσπότης, ἔχει κατ' αὐτῶν ὁ τὴν χρήσιν ἔχων καὶ τὸν Ἀκουίλιον, καὶ τὸ νόμιμον παράγγελμα. (L. 13. pr.) Καὶ περὶ τοῦ ὑπεξουσιῶν καιρὸν ἔργον κωλύοντος, πῶς ὁ πατήρ κινῶ· πατὴρ δὲ κωλύοντος καὶ ὁ υἱός. (§. 1.) Καὶ ὅτι, εἰ τὸ πρᾶγμα οἶδε τις τοῦ ὑπεξουσιῶν εἶναι, οὐ δοκεῖ λάθρα ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ ἔχει ὑπεξουσιῶν ἀγωγῆν. (§. 2.) Καὶ κατὰ τοῦ κοινοῦ μου δένδροτομοῦντος καλῶς κινῶ, ὡς περὶ καὶ εἰ πωλήσεις μοι τὴν τομὴν τῶν δένδρων, ἢ ἄλλων συγχωρήσεις μοι τιμῆν, καὶ ἕτερος τίμη. (§. 3. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν πράγμα μὴ ὂν ὑπὸ νομίμῳ τινος, ἢ κληρονομιῶν ὂν καινοτομήσῃς, καὶ κτησθῆ τις μετὰ ταῦτα τὸ πρᾶγμα, ἢ κληρονομήσῃ, αὐτὸς

παραγγέλματι, ἀλλὰ τῇ ἐπὶ κλοπῇ εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῇ. ὁ δὲ δένδρον τέμνων, ἢ κάλαμον, ἢ ἵτέαν, ἢ ἄμπελον, κατέχεται ὡς φθειρῶν τὴν γῆν.

ιβ'. Μισθωτοῦ ῥ) καινοτομοῦντος ἢ δεινδροτομοῦντος, εἰ μὲν κελεύσει τοῦ δεσπότου ἢ τὸ πραχθὲν ἀποδεχομένου, ἐκάτερος ὑπόκειται δοῦναι τὸ δαπάνημα, ἢ ἀποκαταστῆσαι τὸ γεγονός. εἰ δὲ μὴ κελεύσει, ὁ μισθωτὸς εἰς ἐκάτερα ἐνέχεται· ὁ δεσπότης δὲ εἰς τὸ ἀνυσχίσθαι.

Εἰ δὲ καὶ δοῦλός μου ἀγνοοῦντός μου καινοτομήσει, καὶ πωλήσω ἢ ἀπελευθερώσω αὐτόν, εἰς ἀνέτι-καλίαν ἐνάγομαι· ὁ δὲ ἀγοραστὴς ἢ εἰς τὸ δοῦναι εἰς νόξαν, ἢ εἰς τὸ δαπάνημα τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ ὁ οἰκίτης δὲ ἐλευθερωθεὶς εἰς τοῦτο ἐνάγεται.

ιζ'. Βίαν⁹) ποιῆι ὁ μετὰ κώλυσιν ποιήσας, καὶ ὁ ἀπειλήσας τῷ ἀντιδίκῳ, ἵνα μὴ κωλυθῇ· καὶ ὁ ἀποκλείσας τὸν πύλωνα αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραγγεῖθῃ.

Κἂν¹) ἐν ἰδιωτικῷ, κἂν ἐν ἱερῷ τόπῳ ἢ μνημείῳ καινὸν τι γένηται, χώρα τῷ νομίμῳ παραγγέλματι.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΔ'.

Περὶ συγχωρήσεως καὶ παρακλήσεως, καὶ βυλάνου ἐκλογῆς.⁵)

[β'.] Πραικαρίον⁴) ἔστι τὸ παρακλήσει εἰς χρῆσιν διδόμενον.

ἔχει τὸ νόμιμον παράγγελμα, καὶ ἀνάγνωθι τὴν αἰτῶν. ῥηθὶ γάρ, κἂν πρὸ τῆς κληρονομίας ἢ μετὰ ταῦτα γένηται τι καινόν, καὶ ἐπὶ μνημίου δὲ ἀρμόζει. ῥ) L. 13. §. 6. 7. L. 14. D. eod. e Syn. p. 494. ubi efficiunt cap. 12. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 799. sq. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ μισθωτοῦ καινοτομοῦντος ἢ δεινδροτομοῦντος κελεύσει τοῦ δεσπότου, ἢ το πραχθὲν ἀποδεχομένου, τότε ἐκάτερος ἐνέχεται δοῦναι τὸ δαπάνημα ἢ ἀποκαταστῆσαι τὸ γεγονός. (L. 13. §. 6. 7.) Καὶ εἰ δοῦλός μου ἀγνοοῦντός μου καινοτομήσει, καὶ πωλήσω ἢ ἐλευθερώσω αὐτόν. (L. 14.) L. 15—19. Tipucitus sic reddit: Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἀγνοοῦντος μου ἢ ἀκόντος ἐν τῷ ἀγρῷ μου καινοτομήσῃ. (L. 15. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μισθώσω σοι ἀγρὸν ἐπὶ τῷ καταρτιεύσει, καὶ λίθους ἐκίθεν ἔρπυας (sic. Lege ἔρπυας) εἰς τὸν τοῦ γείτονος. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν μνημεῖον ἀλλοτρίον γνῶμι μου ἢ γνώμη πολλῶν ἐπιχώσις (sic) καὶ εἰ ἐν ἰδίῳ μου τόπῳ τοῦτο ποιήσω μετὰ πλειόνων, πῶς ἵκαστος εἰς τὸ πᾶν ἐναγεται, καὶ μόνη καταβολὴ τοὺς ἄλλους ἐλευθεροῖ. ἀρμόζει δὲ καὶ περὶ τυμβωρυχίας ἀγωγῆς. (§. 2.) Καὶ ὅτι δίδεται τὸ νόμιμον παράγγελμα κατὰ παντὸς διαδόχου εἰς τὸ περιελθόν, καὶ μετὰ ἐνιαυτὸν ἀφιθμοῦμενον ἀφ' οὗ ἐπαύρητο τὸ ἔργον γίνεσθαι. (§. 3. 4.) Καὶ πότε μετὰ ἐνιαυτὸν ἀρμόζει, ἀνάγνωθι. (§. 5.) Εἰ δὲ τις ἀποδημήσῃ, ἀφ' οὗ ὑποστρέψει, ἀριθμεῖται ὁ ἐνιαυτός, κἂν ἀγῆλιξ ὦν γένηται ἐπιτελής. (§. 6.) Καὶ ὅτι ἐν τῷδε τῷ νομίμῳ παραγγέλματι χώραν ἔχει ὁ ἐνδοκὸς ὄρκος. (§. 9.) Καὶ εἰ δουλεία ἀπόλωνται διὰ τὸ καινὸν ἔργον, κἂν ἡ χρῆσις τῶν κρητῶν χειρῶν γένηται ἢ δεσποτία. (§. 8.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ δόλω παύσομαι νέμεσθαι. (§. 10.) Καὶ εἰ δι' ἐτίρας ἀγωγῆς δοθῇ τὸ διαφέρον. (§. 12.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ἄκαρπα δένδρα τέμνω, τίνι κατέχομαι, καὶ πότε καὶ τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι. (L. 16. §. 1.) Καὶ περὶ τοῦ βίαι ἢ λάθρα ποιήσαντος καὶ νημομένου. (§. 2.) Καὶ ὅτι πᾶς προσπορῆξει δεσπότην τὸ νόμιμον παράγγελμα, ὡς περὶ καὶ μισθωτὸς. (L. 17.) Καὶ περὶ τοῦ κόφαντος ἄωρον ὕλην τμητικῇ ἢ ὄριμον. (L. 18. pr.) Καὶ ὅτι, κἂν αἰκίσωμαι σε, εἴτα μὴ παρόντος σου καινοτομήσω, λάθρα ποιῶ. (§. 1.) Καὶ ὅτι δένδρων κοπέντων, καὶ ὁ ὑπερνώσις, καὶ ὁ μισθωτὸς ἔχει τὸ νόμιμον παράγγελμα. (L. 19.) ῥ) L. 20. pr. D. eod. e Syn. p. 124. ubi est cap. 17. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 800. ῥ) L. 20. §. 5. D. eod. e Syn. p. 494. ubi est cap. 17. h. t. habet Fabr. I. l. Tipucitus L. 20. sqq. sic reddit: Καὶ ὅτι βίαι ποιῆι ὁ μετὰ κώλυσιν ποιήσας, καὶ ὁ ἀπειλήσας τῷ ἀντιδίκῳ, ἵνα μὴ κωλυθῇ, καὶ ὁ ἀποκλείσας πύλωνα αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραγγεῖθῃ. (L. 20. pr.) Κωλύει δὲ καὶ ὁ λέγων κωλύειν, καὶ ὁ χεῖρα ἀντιτιθεῖς, καὶ ὁ λίθον ῥίπτων. (§. 1.) Πότε δὲ μετὰ ταῦτα παύεται βιάζεσθαι, ἀνάγνωθι. (§. 2.) Καὶ ὅτι ὁ κληρονόμος τοῦ κωλυθέντος, ἢ ὁ ἀγοράσας ἀπ' αὐτοῦ, εἰ ἐπικτήσει (lege ἐπικτήσει) ἀγρῶν, οὐκ ἐνέχεται. (§. 3.) Καὶ ὅτι τὸ ἐν πλοίῳ γερόμενον ἢ ἐν ἄλλῳ κινήτῳ οὐ πίπτει εἰς τὸ νόμιμον παράγγελμα. (§. 4.) Κἂν ἐν ἰδιωτικῷ, κἂν (adde ἐν) δημοσίῳ, κἂν ἐν ἱερῷ τόπῳ ἢ μνημείῳ τι καινὸν γένηται, χώρα τῷ νομίμῳ παραγγέλματι. (§. 5.) Καὶ περὶ τοῦ λάθρα ἢ βίαι καταλύσαντος τὸ κελευσθέν ὑπὸ δεκαστοῦ καταλυθῆναι. (L. 21. pr.) Καὶ ὅτι ἐπέτρεψα δούλῳ μου ποιῆσαι τι, ὃ ἐγὼ μὲν οὐκ ἐνόμιζον κωλύεσθαι, ἐκείνος δὲ ὑπένοι. οὐ δοκῶ λάθρα ποιῆσαι. (§. 1.) Καὶ ὅτι ἐν καινοτομίᾳ καὶ ἔδαφος καὶ θῆρ μετροῦται. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ ἀπολέσαντος δικαίον διὰ τοῦ καινοῦ ἔργου. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τὴν ἄμπελόν σου εἴλωσα εἰς τὸν ἀγρὸν μου, καὶ ἠδέξθῃ, πῶς ἔχω τὸ νόμιμον παράγγελμα ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· ἀλλὰ καὶ αἰ ῥίξαι τοῦ ἀγροῦ σου μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐμαὶ γίνονται. (L. 22. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ βίαι ἢ λάθρα γῆν σου ἀροτριώσω. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ἤλωσας σαρίδας ἐν τῷ πύλῳνι μου, ὡς ἐγὼ μὴ μνησθῶ σοι ἀφήλωσα, καὶ κατ' ἀλλήλων κινήσωμεν, καὶ μὴ συγχωρήσῃς ἀπολυθῆναι με. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ παραγομένου κοπρον διὰ τοῦ ἀγροῦ μου ἢ θρίμματα, ἢ θηράσαντος, πῶς, εἰ μὴ ἴβλαψιν, οὐ κατέχεται. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ ἐπαυ μνημίου ἐθέτην ποιήσαντος, ἢ στυλαγμῶν κερῶν καταπέμψαντος, πῶς ἐνέχεται. καὶ ὁ ἀγρὸς γὰρ ὑπὲρ τῶν μνημείων, καὶ ὁ τόπος τῆς ταφῆς τοῦ αὐτοῦ δικαίον εἶδιν. κινεῖται δὲ καὶ ἡ περὶ τυμβωρυχίας ἀγωγῆς. (§. 4.) Καὶ ὅτι, εἰ εἰπὼν ποιῆν ἔργον, εὐθὺς ποιήσεις, οὐ ποιεῖς λάθρα· εἰ δὲ μετὰ χρόνον, λάθρα ποιῆς. (§. 5.) ῥ) Sic titulus XXIV. inscribitur in indice titulorum Codicis 1357. praemisso et apud Tipucitum. Synopsis p. 498. sic titulum inscribit: Περὶ τῶν παρακλήσει συγχωρημένων ποιῆν ἢ νέμεσθαι. Index Coislinianns nos enumerat Digestorum titulos sub hoc titulo repositos: Περὶ συγχωρήσεως ἢ τοι ῥεμισσιόων. Βί. μγ'. τῶν διγ. τι. κς'. περὶ παρακλήσεως ἢ τοῦ περὶ πραικαρίας νομῆς. Βῦ. μγ'. τῶν διγ. (sic lego pro διατ.) τι. κη'. περὶ βυλάνου ἐκλογῆς. Continebantur secundum indicem Coislinianum et Tipucitum hoc titulo tit. 25. 26. 28. lib. XLIII. Digestorum. ε) L. 1. pr. D. XLIII. 26. e sch. 7. recens edito ad Basil. XII. 2. cap. 7. (edit. Heimb. T. I. p. 800.) hausta est. Argumentum L. 12. pr. D. eod. in sch. k. ad Basil. XIII. 1. cap. 17. (Fabr. T. II. p. 84. Heimb. T. II. p. 18.) sic redditur: Ο δὲ πραικαρίον ἐπὶ χρόνον δούς, δύναται καὶ πρὸ τοῦ χρόνου λαμβάνειν αὐτό, ὡς βιβ. γη'. τιτ. κδ'. κεφ. ββ'.

actione furti in duplum. Qui vero arborem succidit, vel arundinem, vel salicium, vel vites, tenetur utpote qui solum corrumpat.

XII. Si colonus novum opus facit, aut arborem succidit, si quidem iussu domini, vel eo factum ratum habente, uterque tenetur ad praebendam impensam, vel restituendum id, quod factum fuit. Si vero absque iussu, colonus ad utrumque tenetur: dominus autem ad praestandam patientiam.

Quodsi etiam servus meus ignorante me novum opus fecerit, cumque vendidero vel manumisero, conuenior, ut patientiam praestem: emtor autem, vel ut noxae dedat, vel ut impensam restitutionis praestet. Quin et servus manumissus in hoc conuenitur.

XVII. Vim facit, qui post prohibitionem fecit, et qui minatus est adversario, ne prohiberetur: et qui ianuam suam praecusit, quominus interdiceretur.

Sive in privato, sive sacro in loco vel religioso fiat aliquid opus novum, locus est interdicto.

TITULUS XXIV.

De permissione et precario, et de glande legenda.

II. Precarium est, quod precibus petenti utendum conceditur.



ι. §. 4. *ιζ'. Εἰ δὲ δώσω σοι παρακλήσει δούλον, ἐγὼ μὲν ψυχῇ, σὺ δὲ σώματι νέμῃ.*
 §. 5. *Ἀδιάφορον, ποῦ τις νέμεται τὸ κατὰ παράκλησιν.*

XVII. Si precario tibi servum dedero, ego quidem animo, tu vero corpore possides.

Nihil refert, quo quis loco rem precario concessam possideat.

υ) L. 15. §. 4. 5. D. eod. e Syn. p. 498. ubi est cap. 17. h. t. habet Fabr. T. VI, p. 800. Tipucitus sub hoc titulo haec habet: Καὶ περὶ τοῦ κωλύοντος ἔργον, ἐν ᾧ μὴ ἔχει δίκαιον, καὶ τοῦ ἀδίκως παραγγέλλοντος. (L. 1. §. 2. D. XLIII. 25.) Καὶ ποῖος δίκαιος παραγγέλλει. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ χρῆσιν ἔχοντος ἢ ἐπέχοντος ἄγρον. (§. 4. 5.) Καὶ περὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν λαβόντος. (L. 2. §. 3. D. XLIII. 26.) Καὶ πότε οὐκ ἐναλλάσσεται ἢ ἐναλλάσσεται ἡ αἰτία τῆς νομῆς. (L. 5.) Καὶ εἰ ἐν τῷ μεταξὺ μανῆ ἢ τελευτήσῃ (sic) ὁ δούλος. (L. 6. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὁ διοικητὴς μου αἰτήσας λάβοι ἐντεταμένον μου ἢ τὸ προαχθὲν ἀποδέξασθαι, ἐγὼ δοκῶ λαβεῖν. (§. 1.) Καὶ ὅτι, εἰ αἰτήσας ἐν τῷ ἄγρῳ μου διατρέβην, ἐγὼ νέμομαι, οὐ σὺ· ὥσπερ οὐδὲ ὁ χρῆσιν καρπῶν ἔχων ἢ μισθωτός, ἢ ἑνοικος. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ βία ἐξωθήσας σε παρακλήσει λάβω παρὰ σοῦ τὸ αὐτὸ πρῶγμα. (§. 3.) Καὶ ὅτι δύναμαι καὶ τὸ ἐμὸν εἰς ἐπέχοντος δούλου κατὰ παράκλησιν λαβεῖν. (§. 4.) Καὶ ὅτι, κἂν ἀδελφὸν ἔσται, εἰ δεσπότης εἰμὶ οὐ δίδωκά σοι πράγματος, ὅμως ἔχω κατὰ σοῦ τὸ νόμιμον παράγγελμα. (L. 7.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ παρακλήσει σου ἦτοσα Πέτρον, καὶ δίδωκέ σοι πρῶγμα, πῶς ἐγὼ μὲν ἔχω κατὰ σοῦ τὸ νόμιμον παράγγελμα, ἐκείνον δὲ κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ ἐντολῆς ἢ τὴν περὶ ἑμφάντου. (L. 8. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ παρακλήσει λάβοις τι παρὰ τινος. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ κατὰ παράκλησιν ἔδωκάς μοι, ἐτίρω πωλήσας, ὁ δούλος οὐκ ἀναλαμβάνει, παρ' αὐτοῦ δοκῶ τοῦτο ἔχειν. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ δόλω παυσασμένου ἔχειν, καὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν ἔχοντος. (§. 3.) Καὶ περὶ τοῦ, ποῖαν καταδίκην ἔχει τοῦτο τὸ νόμιμον παράγγελμα. ἀπαιτεῖ γὰρ τὴν ἀρχαίαν ὄριν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο ποιεῖ, τὸ διαφέρειν, ἀφ' οὗ ἐκινήθη, καταδικάζει, ὥστε καὶ καρποῦς τοῦ μίσου χρόνου ἀπαιτεῖ. (§. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ παραχωρηθεὶς δουλείαν, οὐκ ἔχρησά αὐτῇ καὶ ἀπάλασας, πῶς ἀπὸ δόλου καὶ πολλῆς ἁμαρτίας κατέχη· μετὰ δὲ προκαταξεν ἢ ὑπέσθαι καὶ δόλος, καὶ ἁμέλεια, καὶ πᾶσα αἰτία ἔρχεται. (§. 5. 6.) Καὶ ὅτι τὸ παρὸν νόμιμον παράγγελμα μετ' ἐναντὸν δίδεται. (§. 7.) Καὶ ὁ παρακαλέσας καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ κατέχεται, κἂν δόλω ἐπαύσατο ἔχειν. ἐκ δὲ τοῦ δόλου τοῦ τελευτήσαντος εἰς τὸ περιελθὸν ἐνέχεται ὁ κληρονόμος. (§. 8.) Καὶ ὅτι τὸ κατὰ παράκλησιν καὶ μεταξὺ ἀπόντων, καὶ δι' ἐπιστολῆς, ἢ δι' ἀγγέλου συνίσταται. (L. 9.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ θεράπωναν αἰτήσας λάβης, καὶ τέκη. (L. 10.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ ὁ ἐνεχύρασί σοι, αἰτήσας ἔχειν. (L. 11.) Καὶ ὅτι, κἂν συμφωνήσω ἐπὶ χρόνον ὅσον νέμεσθαι, δὲ κατὰ παράκλησιν ἔδωκάς μοι, ἔξεστί σοι, ὅτε βούλει, ἀναλαβεῖν αὐτό. (L. 12. pr.) Καὶ ὅτι ὁ δέδωκά σοι, καὶ εἰς τὸν κληρονόμον μου μετέχεται, οὐ μὴν εἰς τὸν σὸν. καὶ ἀνάγνωθι τὴν αἰτίαν. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν δούλος σου ἢ υἱὸς λάβῃ τι παρακαλέσας. (L. 13.) Καὶ περὶ τοῦ, τίνος χάριν εἰσηνέχθη τὸ νόμιμον παράγγελμα τοῦτο. (L. 14.) Καὶ ὅτι ἕως τότε χρῶμεθα τῷ ἀλλοτρίῳ, ἕως ὅτε θέλει ὁ δεσπότης αὐτοῦ. (L. 15. pr.) Καὶ περὶ ἐπιξενωμένων καὶ δῶρον οἰκούντων, πῶς οὐ νοούνται παρακλήσει οἰκεῖν. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐπὶ ποίου θήματος δυνατὸν καὶ δουλείας παρακλήσει ἔχειν, ὡς τὸ εἰσπέμπειν, τουτίστι δοκὸν κατὰ τοῦ τοίχου, ἢ ποιεῖν ἐκθέτην. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, τίς οὐκ ἐπιξενωμένων καὶ δῶρον οἰκούντων, πῶς οὐ νοούνται παρακλήσει οἰκεῖν. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐγὼ μὲν ψυχῇ, σὺ δὲ σώματι νέμῃ. (§. 4.) Καὶ ὅτι, εἰ λάβω σε εἰς θέσιν, ἐγὼ δοκῶ νέμεσθαι, ὁ βλαβὴς παρακλήσει. (L. 16.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ δώσω σοι παρακλήσει ἄγρον, πρὸς πάντας ἔχεις τὴν περὶ διακατοχῆς ἀγωγὴν πλὴν ἐμοῦ. (L. 17.) Καὶ ὅτι, κἂν μὴ νέμηται τις τὸ ἴδιον, δύναται αὐτὸ παρακλήσει ἐτέρῳ συγχωρεῖν. (L. 18.) Καὶ ὅτι οὔτε δίκαιος, οὔτε ἀδίκος, ἢ βία ἢ λάθρα δύναται δύο τινὲς εἰς ὁλόκληρον τὸ αὐτὸ νέμεσθαι. (L. 19. pr.) Καὶ περὶ τοῦ, εἰ λάβης παρακλήσει τι παρὰ δούλου μου, καὶ τὸ προαχθὲν ἀποδέξασθαι, πῶς ἐμοῦ κατέχη. (§. 1.) Καὶ ὅτι ὁ λαβὼν παρακλήσει τῇ περὶ τῶν συμφωνημένων ἀγωγῇ ἀορίστως ἐνάγεται. (§. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν ὁ ἐπάλησά σοι, συνεφαίνῃσας κατὰ παράκλησιν εἶναι παρὰ σοί, ἕως ἂν τὸ τίμημα λάβω. εἰ μὴ δῶς, ἀναλαμβάνω αὐτό. (L. 20.) Καὶ ὅτι, εἰ συγχωρήσω σοι διάγειν ἐν τῷ ἄγρῳ μου, καὶ οἱ προσήκοντές σοι δύναται μετὰ σοῦ εἶναι ἐκεῖ. (L. 21.) Καὶ περὶ τοῦ νεμομένου τὸ σὸν ἢ ἀγοράσαντος αὐτὸ παρὰ σοῦ, καὶ αὐτοῦντος ἔχειν αὐτό, πῶς κατὰ παράκλησιν νέμεται. (L. 22. pr.) Καὶ ὅτι ἄνηθος παρακλήσει τι λαβὼν ὑπόκειται, κἂν μὴ αὐθεντήσῃ ὁ ἐπίτροπος, ἐὰν ἔχη αὐτό. (§. 1.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν βάλανος ἐκ τοῦ ἄγρου μου εἰς τὸν σὸν πείσῃ, πῶς ἔξεστί μοι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκλέγειν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι αὐτήν. τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖν καὶ ἐπὶ παντός καρποῦ. [L. 1. pr. D. XLIII. 28.]



Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν

BIBLION ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

BASILICORUM

LIBER LIX.

ΤΙΤΛΟΣ Α΄.

Περὶ μνημάτων καὶ δαπάνης τῶν νεκρῶν.^{a)}

α'. Ὅ^{b)} δαπανῶν εἰς ταφήν τῷ τελευτήσαντι δοκεῖ συναλλάσσειν, οὐ μὴν τῷ κληρονόμῳ.

β'. Τάφος^{c)} ἐστίν, ἐν ᾧ σῶμα ἢ ὀστέα ἀπέ- τέθη· οὐ πᾶς ὁ ταφῆ ἀφορισθεὶς, ἀλλ' ὅσον ἐστὶ τὸ σῶμα.

Μνημεῖον δὲ ἐστὶ τὸ διὰ τὴν μνήμην φαινόμενον.

δ'. Τὸν^{d)} καθαρὸν τάφον καὶ τὸ κενοτάφιον ἔξεστι πιπράσκειν καὶ δωρεῖσθαι. τάφος γὰρ κυρίως οὐκ ἐστίν.

Ὁ εἰσάγων νεκρὸν εἰς ἀλλότριον τόπον, ἢ ἀναγκάζεται αὐτὸν ἐπῦραι, ἢ τὴν τιμὴν τοῦ τόπου δίδωσι δι' ἀγωγῆς, ἢ τοῖς κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων ἀριούζει, καὶ διηκεῖς ἐστὶ.

Κατὰ δὲ τοῦ θάνατος ἐν ἀλλοτρίᾳ σορῶ μήπω δεξαμένη νεκρὸν οὐτίλιος ἀριούζει.

Ἐὰν δὲ ὁ τοῦ τόπου δεσπότης παρὰ κέλυσιν ἱερέως ἢ κέλυσιν βασιλέως ἐκβάλῃ τὸν ἐξ ἄλλου ταφέντα, ἢ τὰ τεθέντα ὀστέα, ἐλέγεται τῆ περι ὑβρεως ἀγωγῆ.

ε'. Οἱ^{e)} τάφοι εἰς ἑτέραν χρῆσιν οὐ μεταποιῶνται.

ζ'. Δαπάνη^{f)} ταφῆς ἐστίν, ἧς ἐκτός οὐ δυνατόν γενέσθαι τὴν ταφήν· οἷον τὰ περὶ τὴν ἐκκομιδὴν, καὶ τὸ τίμημα τοῦ τόπου.

Καὶ τὰ περὶ τὸ ἀγαγεῖν τὸ λείψανον ἀπὸ ξένης, καὶ τὰ περὶ τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἐνδύσειν, καὶ σορόν, καὶ τὸ παραθέσθαι αὐτό. οὔτε δὲ κόσμια, οὔτε τι τοιοῦτο δεῖ συνθάπτειν, ὅπερ οἱ ἀπλοῦστεροι ποιοῦσιν.

TITULUS I.

De monumentis et sumitu funerum.

I. Qui sumtum in funus impendit, cum defuncto L
contrahere videtur, nec vero cum herede. D.

II. Sepulcrum est, in quo corpus aut ossa con- L
dita sunt: non totus locus sepulturae destinatus, D
sed quatenus corpus est.

Monumentum vero est, quod memoriae gratia §. 6
extat.

IV. Sepulcrum purum et cenotaphium vendere ac L
donare licet. Sepulcrum enim proprie non est. D.

Qui mortuum in alienum locum infert, vel eum L
tollere cogitur, vel pretium loci praestat per in D
factum actionem, quae heredibus et in heredes com-
petit, et perpetua est.

In eum vero, qui in alieno ossuario sepelivit, in §. 1
quo mortuus necdum conditus fuerat, utilis competit.

Quodsi loci dominus sine decreto Pontificis, aut L
iussu Principis eiecerit sepultum ab alio, vel ossa D
reposita, iniuriarum actione tenetur.

IX. Sepulora in alium usum non commutantur. L 1
D.

X. Sumtus funeris est, sine quo funus duci non L 1
potest: ut quae ad elationem expendantur, et loci D
pretium.

Et quae erogantur, ut peregre cadaver offeratur, §. 4
et quae ad corporis custodiam, et vestitum, et arcam,
et depositionem. Nec ornamenta, nec quid eiusmodi
una sepelire licet, quod simpliciores faciunt.

a) Sic titulus I. inscribitur in indice titulorum Codicis 1357. praemisso et Coisliniano. Tipucitus: περὶ μνημάτων καὶ δαπάνης τῶν κηδεῶν. Synopsis p. 498. hanc habet inscriptionem: περὶ μνημεῖων καὶ δαπάνης ταφῆς. b) L. 1. D. XI. 7. e Syn. p. 498. ubi est cap. 1. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 801. Eadem leguntur apud Tipucitum, qui ab hoc inde loco usque ad L. 14. §. 6. nihil habet nisi haec: καὶ δουλείων τόπων τῶν ἐν αὐτοῖς καὶ λοιπῶν παρατηρήσεων, καὶ τῶν θεραπεύοντων εἰς ἀλλότριον τόπον, καὶ περὶ πρᾶσεως μνημεῖων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς συμφῶνων. c) L. 2. §. 5. 6. D. eod. e Syn. p. 499. ubi est cap. 2. h. t. habet Fabr. l. 1. d) L. 6. §. 1. L. 7. pr. §. 1. L. 8. pr. D. eod. iu Syn. l. 1. efficiunt cap. 4. h. t. unde eas habet Fabr. T. VI. p. 801. sq. L. 8. pr. iisdem verbis legitur apud Balsam. ad Phot. tit. IX. cap. 27. (in Voelli et Iustelli Bibl. iur. canon. vet. T. II. p. 909.) ubi dicitur esse cap. 8. h. t. Syn. edita habet ταθέντα, pro quo Labbaeus Obs. et Emendat. in Syn. p. 190. reponit τὰ τεθέντα. e) L. 12. §. 1. D. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 9. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 802. f) L. 14. §. 3—6. 10. D. eod. e Syn. l. 1. ubi est cap. 10. h. t. habet Fabr. l. 1.



- §. 6. Ἡ ἐπὶ τῇ ταφῇ ἀγωγή τὰς διὰ τὴν ταφὴν ἀπαιτεῖ δαπάνας, οὐ μὴν καὶ τὰς ἄλλας· οὔτε πλεον τοῦ δαπανηθέντος ἀπαιτεῖ. τὸ δίκαιον οὖν δαπάνημα σκοπεῖται ἐκ τῆς ἀξίας καὶ εὐπορίας, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς αἰτίας, καὶ τῆς ἀγαθῆς πίστεως. οὔτε τοῦ διαθεμένου διατυπώσαντος ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐφείται δαπανᾶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ποσὸν τῆς οὐσίας.
10. Ἐὰν ἐφ' ὅβρει τοῦ τελευτήσαντος πλουσίον μέρει τὴν δαπάνησιν, οὐκ ἔχει ἀπαίτησιν.
35. ἐοδ. λ'. Ὁς) προδότης τῆς ἰδίας πατρίδος οὐ πενθεῖται. ἀλλὰ καὶ ἀπόγως παῖς πατέρα τοιοῦτον ἀναρεῖ, καὶ τοῦμπυλιν· καὶ ἄθλων ἀξιούται.
36. ἐοδ. λζ'. Τὰ ἱερά γινόμενα ὑπὸ τοὺς πολέμους, παύεται εἶναι ἱερά, ὡς περὶ ὁ ἐλεύθερος δουλωθεὶς· ἀπολυθέντα δὲ τῆς συμφορᾶς ἀναλαμβάνει τὴν προτέραν κατάστασιν.
38. ἐοδ. λη'. Προνοοῦσιν¹⁾ οἱ ὄχοντες, μὴ κρατεῖσθαι τὰ σώματα ἢ τὰ ὀστέα τῶν τελευτώντων, ἢ σκύλλεσθαι, ἢ κωλύεσθαι παριέναι διὰ δημοσίας ὁδοῦ ἢ θάπτεσθαι.
39. ἐοδ. [λθ'.] Τὸν^{κ)} ταφέντα ἐν γῆ ἢ σοροῦ ἐπὶ τῷ ἀλλαχοῦ μετενεχθῆναι, οὐ δεῖ σκύλλεσθαι. αὐτῇ μέντοι ἢ σορὸς χρείας χάριν εἰς ἐπιτηδεύτερον μεταφέρεται.

ΤΙΤΛΟΣ Β΄.

Περὶ τοῦ τὸν νεκρὸν εἰσάγειν καὶ τάφον οἰκοδομεῖν.)

2. γ'. Ὁ^{μ)} θάπτων ἔγκυον, πρὶν ἢ τὸ βρέφος δι' ἀνατομῆς ἐκβληθῆς, φονεύειν δοκεῖ.
4. δ'. Ἐπὶ^{ν)} τῶν τάφων οὐ συμβάλλεται χρονία νομῆ τῷ μὴ ἔχοντι δίκαιον.

Actio funeraria funeris impensas petit, nec vero ceteras: nec plus petit, quam sit impensum. Aequus autem sumtus spectatur ex dignitate et facultatibus, et tempore, et causa, et bona fide. Nec si testator ita disposuerit, ultra modum impendere permittitur, sed pro modo facultatum.

Si ad iniuriam defuncti locupletis modicum sumtum quis fecerit, repetitionem non habet.

XXXV. Proditor patriae suae lugetur. Sed et absque vituperatione filius patrem, qui talis est, interficit, ac vice versa: et praemiis dignus habetur.

XXXVI. Res sacrae, quae in potestatem hostium perveniunt, sacrae esse desinunt, ut homo liber in servitutem redactus: liberatae autem hac calamitate priorem statum recipiunt.

XXXVIII. Praesides curam gerunt, ne corpora aut ossa mortuorum detineantur, aut vexentur, neve prohibeantur per viam publicam transire vel sepeliri.

XXXIX. Sepultum in terra vel arcula, ut alio transferatur, inquietari non oportet. Ipsa tamen arcula necessitatis causa in locum commodiorem transfertur.

TITULUS II.

De mortuo inferendo et sepulcro aedificando.

III. Qui praegnantem humat prius, quam ei parvus excidatur, occidere videtur.

IV. In sepulcris diutina possessio non prodest ei, qui nullum ius habet.

g) L. 35. D. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 37. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 803. Argumentum traditur in sch. s. et t. ad Basil. XXI. 2. cap. 11. (Fabr. T. II. p. 622. Heimb. T. II. p. 444.) Numerum capituli λ'. reposui auctoritate Balsamonis, qui L. 36. D. eod. dicit esse cap. 36. h. t. 4) L. 36. D. eod. hausta est e Phot. Nomocan. tit. II. cap. I. (apud Voellum I. I. p. 871.) ad quem Balsamo (ibid. p. 872.) cap. 36. tit. I. lib. I. IX. Basil. eadem habere, quae in textu Photii scripta sunt, dicit. In Coll. const. eccl. Lib. II. (apud Voellum I. I. p. 1303.) hic locus sic redditur: Τα σάνρα γινόμενα ἐπὶ τοὺς πολέμους, παύονται εἶναι τοιαῦτα ὡς περὶ ὁ ἐλεύθερος δουλωθεὶς· ἀπολυθέντα δὲ τῆς συμφορᾶς ἀναλαμβάνουσι τὴν προτέραν κατάστασιν διὰ τῆς ὑπογραφῆς (lege ὑποστροφῆς). Ad L. 37. pr. D. eod. Cuiacius Obs. lib. V. cap. 40. et lib. XI. cap. 21. laudat verba ex hoc Basilicorum libro: καὶ τὸ τέλος, καὶ ἡ σορός, καὶ ἡ στολή. 5) L. 38. D. eod. e sch. a. ad Basil. XXIII. 2. cap. 1. (Fabr. T. III. p. 369. Heimb. T. II. p. 609.) habet Fabr. in Addendis T. VI. p. 806. Dicitur ibi esse cap. 38. h. t. 6) L. 39. D. eod. e schol. Synopseos p. 516. habet Fabr. T. VI. p. 803. Argumentum L. 41. D. eod. tradit sch. m. ad Basil. XII. 2. cap. 6. (Fabr. T. II. p. 57. Heimb. T. I. p. 796.) εἰ γὰρ ἔστωτικός θάπτεται, δεῖ πάντας συναίνειν, ὡς τὸ τέλος τοῦ λγ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου (sc. tit. I. lib. LIX. antea laudati) φησὶν. Ad L. 43. D. eod. Cuiacius Obs. lib. XI. cap. 11. laudat verba Basilicorum παρορᾶται τὸ ἀκριβές. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τοῦ θανάτου (sic. Lege θάπτοντος) δι' εὐσβείαν. (L. 14. §. 7.) Καὶ περὶ διαμαρτυρίας τῆς περὶ τῶν δαπανημάτων. (§. 8.) Καὶ ὅτι λογίζεται τῷ ἀνδρὶ τὸ εἰς ταφὴν τῆς γυναικός. (L. 17. sqq.) Καὶ περὶ τοῦ θάπτοντος δοῦλον ἀλλότριον. (L. 31. §. 1.) Καὶ ὅτι ὁ προδότης κ. τ. λ. ut in Syn. (L. 35.) Καὶ περὶ τοῦ, ποῖα λέγονται ταφῆς δαπανήματα. ταῦτα σποράδην ἐτίθη. (L. 37. pr.) Περὶ δὲ τοῦ κελυθθέντος εἰς ταφὴν ἢ πένθος δαπανῆσαι ὁ νομισματά, πῶς οὐ δύναται ἦττον δαπανῆσαι· πλεον δὲ δαπανῶν οὐκ ἐναντιοῦται τῇ διαθήκῃ. 1) Sic titulus II. inscribitur in indice Coisluniano et indice titulorum Codicis 1357. praemisso. In hoc famen verbum εἰσάγειν omittitur. Tipucitus post οἰκοδομεῖν addit: καὶ μὴ κωλύεσθαι παρὰ τῶν μὴ ἔχόντων δίκαιον. m) L. 2. D. XI. 8. e Syn. p. 499. ubi est cap. 3. h. t. habet Fabr. T. VI. p. 803. Eadem leguntur apud Harm. VI. 6. §. 22. n) L. 4. D. eod. e Syn. I. I. ubi est cap. 4. h. t. habet Fabr. I. I. Eadem leguntur apud Harm. II. 1. §. 62. L. 5. §. 1. D. eod. in Coll. const. eccl. lib. II. (apud Voellum T. II. p. 1309.) sic redditur: Οἱ τάφοι κελύσει τῶν ἱερέων ἀνανεοῦνται. Tipucitus haec habet: Καὶ περὶ τοῦ θάπτοντος ἔγκυον. (L. 2.) Καὶ περὶ τοῦ κτείνοντος πλησίον οἴκου τάφον. (L. 3. pr.) ἀνάγνωθι τοῦ νη'. βι. τῆ. θ'. κεφ. ιδ'. οὐ ἢ ἀρχή· Ἐὰν αἰμασίαν τις. καὶ τῆ. ι'. κεφ. λθ'. θε. ε'. οὐ ἢ ἀρχή· Ὁ κτίσας πλησίον μνημείου. καὶ τῆ. α'. πλην καὶ τοῦτο γίνωσκε, ὅτι ὁ πόδας ὀφείλει ὑπέχειν ὁ κτίσας, ὡς διαρῆσαστο τοῦτο ἢ βασίλισσα Εὐδοκία ἢ τοῦ Λουκά ἀγνευτος. ἐγένετο δὲ ὑπόμνημα περὶ τούτου τῷ Δαλασσηνῷ Θεῶ^ω (num Θεοδώρῳ) καὶ πρωτονοβελισσιμῷ συνελθόντων εἰς τὴν αὐτὴν γνώμην τοῦ τε νομοφύλακος τοῦ δο^λ (sic) καὶ τῶν κριτῶν τοῦ ἵπποδρομοῦ πάντων. Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος δίκαιον, ἐὰν κωλυθῆ κτίσαι, καὶ τοῦ ἀνανεοῦντος, καὶ τοῦ ποιούντος τι εἰς κατάπτωσιν τάφου. (L. 1. §. 8—10.) Καὶ περὶ τοῦ κτείνοντος τάφον πλησίον τοῦ οἴκου μου, πῶς κἀπὼ παραγγέλλω περὶ κεινοτομίας· μετὰ δὲ τὸ κτίσαι μόνην τὴν περὶ βίας ἢ λείθρα ἀγωγὴν ἔχω. (L. 3. pr.) Καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν τάφων οὐ συμβάλλεται χρονία νομῆ τῷ μὴ ἔχοντι δίκαιον. (L. 4.) Καὶ ὅτι, ἐὰν ἐν ἀτελεῖ μνημῆω λείψανα τεθῆ, δύναται πληροῦσθαι. οἱ δὲ πρὸς ταφὴν τόποι κελύσει τῶν ἱερέων ἀνανεοῦνται. (L. 5. pr. §. 1.)



TITΛΟΣ Γ'.

TITULUS III.

Περὶ ταφῆς καὶ δαπανημάτων κηδεῶν. ο)

De funere et sumtibus funerum.

α'. Ἐξεστίν^ρ) εἰς εὐλόγου αἰτίας προσίναται τῷ ἄρχοντι, καὶ μεταφέρειν εἰς ἕτερον τόπον τὸ ἀποκείμενον λείψανον παρενοχλούμενον.

I. Ex iusta causa licet adire Praesidem, et cadaver repositum, si inquietetur, in alium locum transferre.

ζ. Δύναται^ρ) ὁ κτίων τάφον στήλην ἐπιθεῖναι ἢ ἕτερον, ὃν βούλεται, κόσμον· ἐκάστῳ γὰρ ἐφέεται ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις ποιεῖν, ὃ βούλεται, εἰ μὴ πρὸς βλάβην τινός.

VII. Qui sepulcrum aedificat, statuam superimponere aut aliud ornamentum, quod velit, potest: cuilibet enim suis in locis facere licet, quod velit, praeterquam in damnum alterius.

ι. Τὸ^ρ) σῶμα τὸ [μὴ] παραδοθὲν ταφῇ διηνεκί, δύναται ἀπὸ τόπου εἰς ἕτερον τόπον μετανεχθῆναι.

X. Corpus perpetuae sepulturae non traditum de loco in alium locum transferri potest.

ιδ'. Μηδεὶς^ρ) ἀνθρώπινον σῶμα χωρὶς κελύσεως βασιλικῆς εἰς ἕτερον τόπον μεταφερέτω.

XIV. Nemo corpus humanum sine iussu Principis in alium locum transferto.

ιέ'. Ἐν^ρ) οὐδενὶ τόπῳ οὐδὲν τέλος παρ' οὐδενὸς προσώπου ὑπὲρ τῶν διακομιζομένων σωμάτων παρέχεται.

XV. In nullo loco vectigal ab aliqua persona pro corporibus ex uno in alium locum translatis praestatur.

TITΛΟΣ Δ.

TITULUS IV.

Περὶ τῶν ἐργαστηρίων Κωνσταντινουπόλεως, ὥστε μόνον χίλια ἑκατὸν ἐργαστήρια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξκουσατεύειν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τὰς κατὰ συνήθειαν λειτουργίας τελεῖν, οἷας ἂν εἶεν δεσποτείας. καὶ περὶ τῆς ὀφειλοῦσης γενέσθαι δαπάνης εἰς τὰς τῶν τελευτώντων κηδείας. υ)

De officinis Constantinopolis, ut mille et centum officinae magnae Ecclesiae tantum excusentur, et reliquae omnes, in quocunque sint dominio, consueta ministeria obeant. Et de impensis in exequias defunctorum faciendis.

ο) Sic titulus III, inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso, Coisliliano et apud Tipucitum. Syn. p. 499. de argumento titulorum III, et IV. haec tradit: Τίτλος γ'. καὶ δὲ φασὶ περὶ τῆς γενομένης δαπάνης εἰς τὴν κηδείαν καὶ ταφὴν τῶν τελευτησάντων. καὶ περὶ τῶν αἰ. ἐργαστηρίων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τῶν ὑπὲρ τῆς τῶν τελευτώντων οἷας ἐξκουσατεύομένων, καὶ περὶ τῶν λεπτικαρίων ἢ τοῖ δεικανῶν. περὶ τοῦτου εὐρήσεις ἐν τῇ μγ'. καὶ ἐν τῇ ρθ'. νεαρῶ. Continebatur hoc titulo secundum Tipucitum titulus Codicis de religiosis et sumtibus funerum III. 44. Constitutiones huius tituli Fabrotus subiecit titulo I. huius Basil. libri contra auctoritatem scholii Synopseos p. 516. ubi titulo III. vindicantur. ρ) L. I. C. III. 44. verbis Basilicorum laudat Balsamo ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Foellum I. I. T. II. p. 969.) ubi dicitur esse cap. 2. h. t. Praetermisit hunc locum Fabrotus. Tipucitus L. I.—9. C. eod. sic reddit: Καὶ τότε μεταφέρεται, καὶ πῶς εὐλόγου αἰτίας εἰς ἕτερον τόπον διὰ τοῦ ἀρχόντος τὸ ἀποκείμενον λείψανον. (L. 1.) Καὶ ὅτι ἄνοστος ἢ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότη ἐν τις ἀπόθηται λείψανον ἐν ἀγρῷ ἄλλοτρίῳ ἢ ἐν κενοταφίῳ, οὐ ποιεῖ τὸν τόπον τάφον. (L. 2.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν τις δαπανήσῃ ὁ ληγατάριος περὶ τὴν ταφὴν τοῦ διαθεμένου. (L. 3.) Καὶ ὅτι εἴη τις οἰκῆματι ἐν ἀγρῷ, ἐν οἷς οἱ γεωργοὶ κατέμεινον· ἦν δὲ καὶ τάφος ἐν αὐτοῖς ἠνωμένος τοῖς οἰκῆμασι, ἀλλὰ πλησιάζων αὐτοῖς. οὗτος ἐτελεύτησεν. οἱ δὲ κληρονόμοι αὐτοῦ διελλοντο, καὶ ἐπέλαχεν ἐν τῷ προούσιον· οἱ δὲ ἄλλοι ἐβούλοντο θάπτειν ἐν τῷ τάφῳ, καὶ ἐκάλουν ἐκείνος λέγων, ὅτι μνημεῖον κενόν ἐστίν, τοιούτοι, καθαρὸς τόπος. μαθὼν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὅτι τάφος ἦν λειψάνου ἀποτιθέντος, οὕτως ἀντέγραψεν. καὶ ἀνέγνωθι. (L. 4.) Καὶ περὶ τοῦ, ἐάν ὑπεζούσιος σερατιώτης τελευτῶν ἐπὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ κληρονόμοις, μνημεῖον ἐαυτῷ κελύσει γενέσθαι. (L. 5.) Καὶ περὶ τοῦ ἐπιγράψαντος τοῖς ἰδίοις μνήμασι, ὅτι βούλεται αὐτὰ καὶ τοὺς περὶ ταῦτα τόπους τοῖς ἰδίοις ἀπελευθέρους διαφέρειν, καὶ εἰ μακρὸν ἐνεμήθη χρόνον. (L. 6.) Καὶ ὅτι τὰ δίκαια τῶν τῆς φαρμίας τάφων οὐδὲ εἰς συγγενεῖς, οὐδὲ εἰς ἀγχατάς (sic) ἀνήκουσι, ἐάν μὴ γραφῶσι κληρονόμοι. (L. 8. Deest L. 7.) Καὶ ὅτι ὁ πρὸς ταφὴν τόπος οὐ δύναται προθῆναι. ὁ δὲ ἀγρός ὁ καθαρὸς, ὁ τῷ μνημείῳ συνημένος, ἰδιωτικὸς ἐστίν, καὶ διὰ τοῦτο ἀδυνάτως πεπρασκεται. (L. 9.) ς) L. 7. C. eod. e scholio * novo ad Basil. XI. cap. 60. (Heimb. T. I. p. 636.) restituta est, ubi dicitur esse cap. 7. tit. 3. lib. LIX. Basil. ρ) L. 10. C. eod. e scholio Synopseos p. 516. ubi dicitur esse cap. 10. tit. 3. lib. LIX. Basil. habet Fabr. T. VI. p. 803. Particulam μὴ inserendam censui, alioquin sensus latino textui prorsus contrarius evadet, quod iam vidit Iensius Notit. Basil. p. LVI. Nam et Tipucitus habet: καὶ ὅτι τὸ σῶμα τὸ μὴ παραδοθὲν κ. τ. λ. ut in scholio laudato. Tipucitus L. 11. et 13. (L. 12. deest.) sic reddit: Καὶ ὅτι οἱ ἐπὶ ἐγκλήματι κατακλιθέντες δύναται θάπτεισθαι. (L. 11.) Εἴτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ τελευτήσαντος ὁ τάφος ἐπιτὸ διζήμενος: τὴν ἀρχὴν, εἴτε ἐξ ἄλλων τινῶν παρεμφερεῖς εἰς τὸ τοῦ τελευτήσαντος πρόσωπον, δύναται θάπτειν ἐν αὐτῷ οἱ κληρονόμοι· εἴτε συγγενεῖς εἰσιν, εἴτε ἑξωτικοί. ἐν δὲ τῷ φαρμιαρίῳ τάφῳ, κἂν μὴ ὡσι κληρονόμοι, οἱ ἀπὸ τῆς φαρμίας δύναται θάπτειν. (L. 13.) ζ) L. 14. C. eod. e scholio Synopseos p. 516. habet Fabr. I. I. Eadem leguntur apud Balsamonem ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Voellum I. I. T. II. p. 999.) ubi dicitur esse cap. 14. h. t. et in Matth. Mon. Synt. can. alph. lit. T. cap. 2. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 235.) et apud Tipucitum, qui praemittit verba καὶ ὅτι. ε) L. 15. C. eod. ex Basilicorum Codice deperdito restituit Cuiacius Obs. lib. XI. cap. 21. ex quo habet hunc locum Fabr. I. I. Eadem leguntur apud Tipucitum, praemissis verbis καὶ ὅτι. υ) Sic titulus IV. inscribitur in indice titulorum Codici 1357. praemisso et apud Tipucitum. Prior habet ὅσα pro οἷας. Tipucitus pergit: φησὶ γὰρ ἐκ τῆς τούτων προσόδου ψάλλεσθαι καὶ θάπτεισθαι τοὺς νεκρούς. καὶ περὶ τοῦ μὴ αὐξάνεσθαι τὰ στεγνόματι τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῆς ἐπὶ τούτου ποιηθῆς. τὸ αὐτὸ ἐφη καὶ Ἀλέξιος βασιλεὺς ὁ Κομνηνὸς ἐν τῷ τυπικῷ αὐτοῦ. ὅρα δέ, ὅτι τὰ ἐργαστήρια πάντα χωρὶς τῶν χιλίων ἑκατὸν τῆς ἀγίας Σοφίας, φησὶν, ἵνα παρέχη τέλη, ἢ παρούσα διάταξις. Index Coislilianus haec habet: Τῆ. δ'. (in marg.) Νεαρῷ μγ'. περὶ τῶν ἐργαστηρίων Κωνσταντινουπόλεως, ὥστε μόνον χίλια ἢ (lege καὶ) ἑκατὸν ἐργαστήρια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξκουσατεύειν, καὶ τὰ λοιπὰ τὰς κατὰ συνήθειαν λειτουργίας τελεῖν. Νεαρῷ ρθ'. περὶ τῆς ὀφειλοῦσης γενέσθαι δαπάνης εἰς τὰς τῶν τελευτώντων κηδείας ἢ ὅλη νεαρῷ. Continebantur hoc titulo Novellae XLIII. et LIX. Index Reginae apud fratrem Anecd. T. II. p. 240. Novellam LIX. dicit esse cap. 2. tit. 4. lib. LIX. Basil. et p. 239. Novellam XLIII. esse cap. 1. tit. 3. lib. L. ubi pro βῆ. γ'. reponendum βῆ. ρθ'.

Basil. T. V.



Τ Ω Ν^{α)} Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΞΗΚΟΣΤΟΝ.

BASILICORUM
LIBER LX.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.^{β)}

Περὶ χρηματικῶν ποινῶν, καὶ συκοφαν-
τιῶν^{γ)}. καὶ τίνες τῶν συκοφαντῶν τιμω-
ροῦνται, καὶ τίνες οὐ.

l. pr. 11. 6. α'. Οὐλλπ. δ) 'Ο λαβὼν χρήματα πρὸς τὸ συκο-
φαντῆσαι ἢ μὴ συκοφαντῆσαι τινα, ἐλέγχεται εἰς
μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυ-
τόν, εἰς τὸ ἀπλοῦν.

μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτόν] "Ἀχρι τριακοστῆς· τὰ γὰρ
ἀδικήματα μετὰ τὴν τοῦ χρόνου παραδρομὴν ἀμβλύτερα γί-
νεται. [Sch. a. VII. 11.]

§. 1. 1. 6. Χώρα^{ε)} δὲ τῆ ἀγωγῆ ἐπὶ χρηματικῶν καὶ ἐγκλη-
ματικῶν αἰτιῶν. ὑπόκειται^{δ)} δὲ καὶ τῷ νόμῳ^{ε)} κατὰ
ἀρχόντων, ἢ δικαστῶν, ἢ συνέδρων ἐν δίκῃ κεκλο-
φῶτων.

§. 2. Εἴτε πρὸ τοῦ συστῆναι τὴν δίκην, εἴτε μετὰ
ταῦτα λόβῃ.

ὑπόκειται δὲ καὶ τῷ νόμῳ] 'Ο ἀνόνητος οὕτως
ἔχει· ὑπόκειται δὲ καὶ τῷ Ἰουλίῳ ἡρεπετονδάουμ, εἴτε πρὸ
τοῦ συστῆναι τὴν δίκην, εἴτε μετὰ ταῦτα λόβῃ. ἀκολούθως δὲ
καὶ ἐν τῷ Κυρίλλῳ, καὶ ἐν τῷ Ἰνδικῷ εἰρήσεις. [Sch. b. VII. 11.]

εἴτε πρὸ τοῦ συστῆναι τὴν δίκην] Ἀδιάφορον γὰρ,
εἴτε μετὰ προκατάσχεσιν, εἴτε πρὸ προκατάσχεως ἔλαβεν, ἵνα
συκοφαντήσῃ· τοῦτο φησιν, εἴτε αὐτὸς ὁ δόσις ἔχων σκοπὸν
εἰς τὸ κινήσαι παρῶντων τὸν συκοφαντικῶς κινῶντα, καὶ
ἔδωκε τι πρὸ τοῦ κινήσαι, ἢ κινήσαντα καὶ ῥαθυμονῆτα^{δ)}
περὶ τὸ δικαστήριον αὐτὸς ἔδωκε τι τῷ συκοφαντῆ, καὶ διη-
γεῖρεν εἰς τὸ δικάζεσθαι, μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δίκης δόσις
αὐτῷ. ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. δ'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ συμβίβασον
μετὰ τοῦ παρόντος, καὶ βιβ. κδ'. τιτ. β'. κεφ. β'. γ'. δ'. καὶ
τιτ. γγ'. τούτου τοῦ βιβ. κεφ. α'. καὶ βιβ. ια'. τιτ. β'. κεφ. λε'.
καὶ βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. α'. [Sch. c. VII. 12.]

§. 3. 'Ο δεδωκὼς δικαστῆ ἢ τῷ ἀντιδικῷ αὐτοῦ, μὴ
ἐπὶ διαλύσει, τῆς δίκης ἐκπίπτει· εἴτε καθολικῆ πάν-
των ἦν, ἢ ἰδιωτικῆ, ἢ καὶ τῷ δημοσίῳ ἀνήκουσα.

δ δεδωκὼς δικαστῆ] Ἐνάγων ὧν ἀπλῶς καὶ ἀδια-
στικτως, ὡς^{δ)} ἂν δώσει ἢ τῷ ἐντολεῖ, ἢ τῷ συνηγόρῳ

a) Nota, glossas interlineares supra textum scriptas significari signo crucis †, scholia secunda manu scripta et notas
commentatorias signo stellulae *, tertia manu scripta duabus stellulis **. Scholia a Fabroto edita prima manu et quidem
eadem, qua textus scripta sunt, neque illis signum praefixum est. b) In Cod. Paris. gr. 1350. redditur: ἦτοι τῶν διγ. β. γ'.
τι... Numerus tituli deest. c) Sic Cod. 1350. Fabr. συκοφαντικῶν. d) L. 1. pr. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 128. et
apud Attal. lit. LIV. §. 1. usque ad vocem αἰτιῶν. e) L. 1. §. 1. et 2. D. h. t. Attal. 1 l. sic reddit: ὑπόκειται δὲ ἢ πρὸ
τοῦ συστῆναι τὴν δίκην, ἢ μετὰ τὸ συστῆναι. f) Verba ὑπόκειται δὲ — κεκλοφῶτων desunt in Cod. 1350. Tischendorfius
hoc plane singulare esse notat, et per totum Codicem nihil simile reperiri. g) Post νόμῳ adde τῷ. h) Fabr. ῥαθυμονῆτα
Ceterum lego κινήσαντα καὶ ῥαθυμονῆτα. i) Lege ὄσις.

TITULUS I.

De pecuniariis poenis et calumniis: et
quinam ex calumniatoribus puniantur,
vel non.

I. Ulp. Qui pecuniam accepit, ut calumniaretur
aliquem vel non calumniaretur, intra annum tenetur
in quadruplum: post annum¹⁾ in simplum.

1) post annum] Usque ad annos triginta: delicta
enim cursu temporis extinguuntur.

Locus est huic actioni in pecuniariis et crimi-
nalibus causis. Tenetur etiam ea lege²⁾, quae lata
est adversus magistratus vel iudices, vel assessores,
qui quid in lite subripuerunt:

Idque sive ante iudicium constitutum³⁾, sive
postea accepit.

2) tenetur etiam ea lege] Innominatus sic habet:
Tenetur etiam lege Julia repetundarum, sive ante
iudicium constitutum sive postea accepit. Similiter
et in Cyrillo, et in Indice invenies.

3) idque sive ante iudicium constitutum] Nihil enim interest, ante an post litis contestationem
accepit calumniandi causa: id est, sive ipse, qui
dedit, hoc animo ad agendum impulerit eum, qui cal-
umniose agit, et ante actionem motam quid dederit,
sive calumniatori, qui iam coeperat agere, cum in ea
lite defunctorie versaretur, quid dederit et ad litigan-
dum excitaverit post coeptam litem. Quaere lib. 7.
tit. 4. cap. 6. them. 2. et concilia cum praesenti, et
lib. 24. tit. 2. cap. 2. 3. 4. et tit. 53. huius libri, cap. 1.
et lib. 11. tit. 2. cap. 35. et lib. 21. tit. 2. cap. 1.

Qui dedit iudici⁴⁾ vel adversario suo⁵⁾ non
transigendi causa⁶⁾, lite cadit⁷⁾ sive publica⁸⁾ illa
erat, sive privata, sive ad fiscum pertinens⁹⁾.

4) qui dedit iudici] Cum actor esset, generaliter
et indistincte, qui dedit vel procuratori, vel advocato



τοῦ ἀντιδικῶν, ἐφ' ὧν δηλαδὴ ἐγκλημάτων δυνατὸν δι' ἐντο-
λέως δικάζεσθαι ὡς ἐπὶ τοῦ περὶ υποψίας ἐπιτρόπου, καὶ
τυμβωρύχου^κ), καὶ βίας δημοσίας, ὅταν κινήται παρὰ τοῦ
ἰδιωτικοῦ ζημιουμένου, καὶ περὶ ὑβρεως, ὡς βιβ. η'. tit. β'.
κεφ. λθ'. θεμ. παρατέλ. καὶ κεφ. μβ'. θεμ. α'. καὶ β'. καὶ
βιβ. ζ'. tit. η'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. μ. καὶ
tit. κς'. κεφ. τελευτ. καὶ tit. γγ'. κεφ. α'. [Sch. d. VII. 12.]

ἢ τῶ ἀντιδικῶ αὐτοῦ] Ἴδὲ δὲ ἀντιδικὸν ἐνταῦθα τὸν
πρωτότυπον εἶπρ, θεμάτιστον τὸ τε κινήθην δικαστήριον, τὰ
τε δοθέντα ἐπὶ διαφθορῆ, κατὰ τὸ δ. θεμα τοῦ α'. κεφ. τοῦ
β'. tit. τοῦ κα'. βιβ. [Sch. e. VII. 12.]

μη ἐπὶ διαλύσει] Οὐ μόνον, λέγει, ἐφ' ὧν οὐκ ἔξεστι
διαλύεσθαι, τῶν μόνων ἀτιμοποιῶν καὶ μη δι' αἵματος ἐκδι-
κουμένον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χρηματικῶν^λ) τῆς δίκης ἐκπίπτει τις,
εἰ μόνον μὴ προφανῶς καὶ ὡς διαλυόμενος. γράφεται δὲ καὶ
ἐν τοῖς πλείοσι τῶν κειμένων, ἐπὶ ποίων ἐγκλημάτων δυνατὸν
διαλύεσθαι. φησὶν ἢ ἡ. διατ. τοῦ δ. tit. τοῦ β'. βιβ. τοῦ
κώδικος, καὶ λε. κεφ. μ. tit. β'. τοῦ ια'. βιβ. ζῆτι tit. μγ.
κεφ. ε. καὶ tit. μα. καὶ κεφ. λβ'. συγγινώσκεται ὁ διδούς
ἐπὶ τῶ θάνατον ἀποφυγεῖν, ὡς βιβ. μη. tit. κα'. διγ. ν. α'.
ἀνάγνωθι καὶ βιβ. ζ. τοῦ κώδικος, tit. μθ'. καὶ βιβ. ιβ'.
tit. ε. διατ. β'. ἦτοι βιβ. κδ'. tit. β'. [Sch. f. VII. 12.]

τῆς δίκης ἐκπίπτει] Διὰ τοῦτο^ο) εἶπε τὸν ἐνάγοντα·
διὰ δὲ τοῦ μη ἐπὶ διαλύσει, τὸν ἐνάγομενον. [Sch. g. VII. 12.]
καθολικὴ πάντων] Ποπουλαρία^ρ), ὡς ἡ περὶ τυμ-
βωρύχου^σ) καὶ ζήτησον tit. γγ'. κεφ. ζ. ἢ εἰπέ τὸ καθολι-
κόν, σωματίου τυχόν, ἢ συστήματος. [Sch. h. VII. 12.]

ἢ καὶ τῶ δημοσίῳ ἀνήκουσα] Τῆ γὰρ, ὅτι δημό-
σιος^ς) κατέσχε πραγματῶν ὡς ἀκληρονόμητα^τ· ἐκίνησε δὲ
τις καὶ αὐτοῦ ὡς συγγενὲς τοῦ τελευτήσαντος, ἐκινῶν τὴν
ἐκείνου οὐσίαν, καὶ διεφθίρει τὸν τοῦ φύσκου συνηγορον;
[Sch. i. VII. 12. sq.]

β'. Παυλ.^ς) λαμβάνειν χρήματα λέγεται καὶ ὁ
ἀντὶ χρημάτων ἄλλο τι λαμβάνων· καὶ ὁ ἀγωγῆς
ἐλευθερούμενος, ἢ δῶρον ἐν χρήσει λαμβάνων χρή-
ματα, ἢ μισθούμενος, ἢ ἀγοράζων ἥττονος, καὶ
ὁ^τ) ἐτέρῳ δοθῆναι κελεύων· καὶ ὁ τὸ^α) ἐτέρῳ δοθῆν
ὀνόματι αὐτοῦ δεκτὸν ἡγούμενος.

λαμβάνειν χρήματα λέγεται] Ἐπεὶ τὸν λαμβάνοντα
χρήματα^ν) τιμωρεῖ, νῦν, τὴς τοῦτέστι λαμβάνειν χρήματα, δι-
δάσκει. [Sch. k. VII. 13.]

Ἐπειδὴ φθάσαντες εἶπομεν, ὅτι ὁ χρήματα λαβὼν ἐπὶ τῶ
συκοφαντίῳ ἢ μὴ συκοφαντήσῃ τινα, κατέχεται τῆ περὶ κα-
λουμνίας ἱμάρκτου, χρήματα εἰληφέναι δοκεῖ καὶ ὁ ἕτερον τι
λαβὼν ἀντὶ χρημάτων. εἰ δὲ καὶ δεβίτωρ ὢν ἡλευθερώθη τῆς
ἐνοχῆς παρὰ τοῦ οἰκείου κρεδύτορος, καὶ ἔτυχεν ἀκεπιτατίο-
νος^μ) ἐπὶ τῶ συκοφαντίῳ ἢ μὴ συκοφαντήσῃ τινα, καὶ οὕτω
χωρᾷ γίνεται τῆ περὶ καλουμνίας ἱμάρκτου. ταῦτόν ἐστιν
εἰπεῖν, καὶ ἐνθα χρήματα δέδωκεν ἀτοκί τῶ μέλλοντι συκο-
φαντήν, ἢ καὶ πράγμα ἥττονος, ἢ πρὸς ἢ ἄξιον, ἐμισθώσεν
αὐτῶ ἢ ἐπώλησεν· καὶ οὕτω γὰρ οὐδὲν ἥττον χρήματα εἰλη-
φέναι δοκεῖ, καὶ τῆ περὶ καλουμνίας ἱμάρκτου κατέχεται.
τιμωρεῖται δὲ ὁ χρήματα λαβὼν, εἴτε αὐτὸς ἔλαβε δι' ἑαυτοῦ,
ἢ ἐτέρῳ ἐπέτρεψε ταῦτα δοθῆναι, εἴτε λαβόντος ἄλλου ὀνόματι
αὐτοῦ, ἐρατοναβίτευσεν. καὶ ἵνα γενικῶς εἴπω, ὁ οἰονδηποτε
κέρδος ἐσχηκώς χάριν τοῦ συκοφαντήσῃ ἢ μὴ συκοφαντήσῃ
τινα, τῆ περὶ καλουμνίας ἱμάρκτου^κ) κατέχεται, εἴτε παρ' αὐτοῦ
τοῦ μέλλοντος συκοφαντήσῃ ἢ μὴ συκοφαντήσῃ, εἴτε παρ'
ἐτέρου τινὸς τὸ τοιοῦτον περιποιήσῃ κέρδος. εἰ τοῖνυν ἔλαβε
τις, ἵνα πράγματι ἴσῃ^ν) τινί, τουτέστιν, ἵνα συκοφαντήσῃ
τινά, εἴτε συκοφαντήσῃ, εἴτε μὴ^ς), κατέχεται τῆ περὶ κα-
λουμνίας ἱμάρκτου, ἐπειδὴ ὅλως προφασεὶ συκοφαντίας ἐδέξατο
τὸ διδόμενον· καὶ εἰ^α) ἔλαβε δὲ, ἵνα μὴ^β) συκοφαντήσῃ τινά,
εἴτε ἐποίησε, τουτέστιν, εἴτε ἐσυκοφαντήσῃ, εἴτε μὴ ἐποίησε,

adversarii, in criminibus scilicet, in quibus per procu-
ratorem experiri licet: veluti in crimine suspecti tutoris,
sepulcri violati, vis publicae, cum movetur a privato,
cui damnum illatum est, et iniuriarum, ut lib. 8. tit. 2.
cap. 39. them. penult. et cap. 42. them. 1. et 2. et lib. 7.
tit. 8. cap. ult. et lib. 9. tit. 1. cap. 40. et tit. 26. cap. ult.
et tit. 53. cap. 1.

5) vel adversario suo] Si adversarium hic prin-
cipalem dicit, pone et litem motam, et quae data sunt,
data currumpendi causa, secundum them. 4. cap. 1. tit. 2.
lib. 21.

6) non transigendi causa] Non solum in quibus
non licet transigere, famosis fidelicet et quae sanguinis
poenam non inferunt, sed etiam in pecuniariis lite ca-
dere dicit aliquem, modo ne palam det et transigendi
causa. Scribitur autem plerisque locis, in quibus cri-
minibus liceat transigere. Ait hoc const. 18. tit. 4. lib. 2.
Codicis, et cap. 35. tit. 2. lib. 11. (Basil.) Quaere tit. 43.
cap. 5. et tit. 41. et cap. 32. Ignoscitur ei, qui dedit
mortis evitandae causa, ut lib. 48. tit. 21. dig. 1. Lege
et lib. 7. Codicis, tit. 49. et lib. 12. tit. 5. const. 2. sive
lib. 24. tit. 2.

7) lite cadit] His verbis significavit actorem:
verbis autem, non transigendi animo, reum.

8) publica] Popularis, ut de sepulcro violato: et
quaere tit. 23. cap. 6. vel καθολικόν dic, corporis forte,
vel collegii.

9) sive ad fiscum pertinens] Ut si fiscus occu-
pet alicuius bona quasi vacantia, et agat quis adversus
eum qua cognatus defuncti hereditatem petens, et cor-
rumpat advocatum fisci.

II. Paul. Accipere pecuniam dicitur¹) et qui
pro pecunia²) aliud quid accipit, et qui actione
liberatur, et qui gratis utendam pecuniam accipit³),
vel qui conducit vel emit minoris, et qui alteri dari
iubet⁴), et qui datum alteri suo nomine ratum habet.

1) accipere pecuniam dicitur] Quoniam ac-
cipientem pecuniam punit, nunc docet, quis intelligatur
pecuniam accipere.

Quoniam antea diximus, eum, qui accepit pecuniam,
ut calumniae causa negotium faceret alicui vel non fa-
ceret, teneri actione in factum de calumnia, pecuniam
accepisse videtur et qui aliud quid pro pecunia accipit.
Si vero debitor a suo creditore obligatione solutus sit
per acceptilationem, ut per calumnia negotium alicui
faceret vel non faceret, etiam tunc locus est actioni in
factum de calumnia. Idem dicendum, si quis sine usuris
pecuniam dederit futuro calumniatori, vel rem minoris,
quam digna erat, ei locaverit, aut vendiderit: nam et
ita pecuniam accepisse videtur, et tenetur de calumnia
in factum actione. Punitur vero qui accipit pecuniam,
sive ipse acceperit per se, vel alteri iusserit dari, sive
accipiente altero nomine suo ratum habuerit. Et ut
generaliter dicam, qui quaecunq; lucrum nactus est,
ut calumniaretur aliquem vel non calumniaretur, tene-
tur actione in factum de calumnia, sive ab eo eiusmodi
lucrum acceperit, quem erat calumniaturus vel non
calumniaturus, sive ab alio quodam. Si quis igitur
accepit, ut negotium alicui faceret, id est, ut calumnia-
retur aliquem, sive calumniatus sit, sive non, tenetur
actione in factum de calumnia, quoniam quod datum
est, omnino accipit calumniae causa: et si accepit, ne

κ) Malim τυμβωρυχίας. λ) Sic Cod. 1350. Fabr. χρηματικῆς. μ) Verba λε'. κεφ. quae Fabr. addit post ἡ. διατ. ponenda aunt ante tit. β. et significatur hic locus Basil. congruus. ν) διγ. lege pro διατ. quod habet Fabr. ο) Malim τούτου. ρ) Sic lego. Fabr. ποπουλαρία. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. τυμβωρυχίας. ρ) Adde ὁ ante δημόσιος. σ) L. 1. §. 4. l. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 128. τ) Post vocem ὁ vox τὸ, quae apud Fabr. deest, in Cod. 1350. secunda manu additur. Melius tamen deest. υ) Licet et Cod. 1350. habeat τῶ, tamen lego τὸ cum Syn. φ) Cod. 1350. addit χρήματα, quod deest apud Fabr. ω) Fabr. ἀκεπιτατίων. Veram lectionem restituit Tischendorfius. χ) Malim ἱμάρκτου, ut et postea. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. πράξη. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. εἴτε μὴ συκοφαντήσῃ pro εἴτε συκοφαντήσῃ, εἴτε μὴ. α) Sic Cod. 1350. Fabr. εἴτε. β) μὴ habet Cod. 1350. Fabr. omisit.



τούτεστι, μὴ ἐσυκοφαντήσῃ (ποιῆσαι γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι^ο) τὸν ὄρον τὸν εἰς τὸ μὴ ποιῆτον συντεθέντα¹) κατέχεται τῇ περὶ κάλουμνίας ἰμφοκῆ. ζῆται τίτ. μα. κεφ. θ'. τὸ τέλος. [Sch. l. VII. 13.]

ἀντὶ χρημάτων] Ζῆται βιβ. β'. τίτ. β'. κεφ. ροζ'. καὶ ροη'. ὁ φησὶν· Τὸ ὄνομα τῶν χρημάτων οὐ μόνον τὰ ἀργύρια⁴) περιλαμβάνει, ἀλλὰ καὶ παντὰ τὰ σώματα. [Sch. m. VII. 13.]

καὶ ἡ δῶρον ἐν χρήσει λαμβάνων χρημάτων] Ζῆται βιβ. μδ'. τίτ. ιθ'. κεφ. μδ'. καὶ βιβ. β'. τίτ. γ'. κεφ. ριδ'. θεμ. β'. καὶ ὁ καταλλάξας^ο) ἢ κομπεροσατεύσας, ὡς βιβ. ν'. τίτ. ις'. διγ. ος'. ἦτοι βιβ. β'. τίτ. β'. κεφ. ος'.^ε) καὶ ἰνστι. δ'. τίτ. ιβ'. ε). [Sch. n. VII. 13.]

δῶρον] † Ἦτοι ἀτοκῆ.

χρηματα] Δανειστοῦ⁴) ἐπὶ τῇ συκοφαντήσῃ ἢ μὴ συκοφαντήσῃ.

καὶ ὁ ἐτέρω δοθῆναι κελύων] Ἦγουν αὐτὸς^ι) δι' ἑαυτοῦ ἔλαβεν, εἴτε ἐπέτρεψεν ἐτέρω ταῦτα δοθῆναι, εἴτε καὶ ἄλλου λαβόντος ὀνόματι αὐτοῦ, δεκτὸν ἠγήσατο· ἐγὼ γὰρ δοκῶ λαμβάνειν, ὅπερ ἐτέρω κατὰ κέλευσόν μου δοθῆ. [Sch. n. VII. 13. sq.]

Ὅπερ αὐτῷ δίδεται, ἵνα συκοφαντήσῃ. [Sch. o. VII. 14.]

§. 1. γ'. Οὐλπ. Καὶ γενικῶς εἰπεῖν, ὃ διὰ τοῦτο κερ-
6. δαίνων παρὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἢ ἐτέρου, κατέχεται· εἴτε ἐσυκοφαντήσῃ, εἴτε μὴ.

ὃ διὰ τοῦτο κερδαίνων] Ἦ^κ) ὅπως δῆποτε αἰσθόμενος ἀφελείας¹), εἴτε ἐποίησεν, εἴτε μὴ· τούτεστιν, εἴτε ἔλαβε πρὸς τὸ συκοφαντήσῃ, καὶ ἐσυκοφαντήσῃ, εἴτε πρὸς τὸ μὴ συκοφαντήσῃ, καὶ οὐκ ἐσυκοφαντήσῃ, κατέχεται· καὶ ὁ λαβὼν γὰρ πρὸς τὸ μὴ συκοφαντήσῃ καὶ μὴ συκοφαντῶν, συκοφαντῆς ἐστίν· ἐπειδὴ ποιῆσαι ἐστὶ καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι τὸν ὄρον τὸν εἰς τὸ μὴ ποιῆτον συντεθέντα.

διὰ τοῦτο] † Διὰ τὸ συκοφαντήσῃ ἢ μὴ.

παρὰ τοῦ ἀντιδίκου] Τοῦ^μ) μέλλοντος συκοφαντησθαι ἢ μὴ συκοφαντησθαι· εἴτε παρ' ἐτέρου τινὸς τοιοῦτον περιεποιήσατο κέρδος τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου καταβαλόντος.

ἀντιδίκου] † Ἰνα μὴ συκοφαντήσῃ αὐτόν.

ἢ ἐτέρου] † Ἰνα συκοφαντήσῃ.

εἴτε μὴ] † Ποιῆσαι γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι.

2. Κατέχεται καὶ ὁ αἰσχροῦς συμφωνήσας.

ὁ αἰσχροῦς συμφωνήσας] Οὐδὲ γὰρ, ὅτι οὕτως ἐπά-
κτευσεν· οὐκ ἀπαιτήσεις με τὸ χρέος, ἐὰν συκοφαντήσω τόνδε, ἢ μὴ συκοφαντήσω. [Sch. p. VII. 14.]

Καὶ ὁ μὴ λαβὼν, πακτεύσας δὲ ἀθωωθῆναι.

Τούτεστι^ν), κἂν μῆπω ἔλαβε, συμφωνήσῃ δὲ λαβεῖν· καὶ οὕτω κατέχεται.

συμφωνήσας] † Κἂν μῆπω ἔλαβεν.

3. Ἐάν^ο) τις δῶ, ἵνα συκοφαντηθῶ, οὐκ αὐτός, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀνάλημιν ἔχω· εἰ δὲ καὶ ἐγὼ δέδωκα, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ, τὰς δύο ἀγωγὰς ἔχω.^ρ)

οὐκ αὐτός]. Αἰσχροῦς γὰρ ἐκατέρου, καὶ τοῦ δεδωκότος, καὶ τοῦ λαβόντος, ὑποκειμένης αἰτίας, βελτίων ἐστὶ ἢ τοῦ κατέχοντος αἰρεσις, καὶ ὁ δεδωκὸς οὐ δυνήσεται τὸν ὅβ τούρ-
πην καῦσαν κινεῖν κοινδικτικόν, ὡς καὶ¹) ἐν τῷ ε. διγ. φησὶν ὁ Οὐλπιανός. ζῆται βιβ. κδ'. τίτ. β'. κεφ. α'. καὶ ἰνστ. δ'. τίτ. ε'. θεμ. κβ'. [Sch. q. VII. 14.]

calumniaretur, sive fecerit, id est, sive calumniatus sit, sive non fecerit, id est, non calumniatus sit, (facere enim est et non facere, quod ut ne fieret, cautum est) tenetur de calumnia in factum. Quaere tit. 41. cap. 9. finem.

2) pro pecunia] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 177. et 178. quod haec dicit: Pecuniae appellatio non tantum nummos continet, sed et corpora omnia.

3) et qui gratis utendam pecuniam accipit] Quaere lib. 44. tit. 19. cap. 44. et lib. 2. tit. 3. cap. 114. them. 2. Et qui permutavit vel compensavit, ut lib. 50. tit. 16. dig. 76. sive lib. 2. tit. 2. cap. 76. et Instit. 4. tit. 12.

gratis] Id est, sine usuris.

pecuniam] Creditoris calumniandi vel non calumniandi causa.

4) et qui alteri dari iubet] Hoc est, sive ipse per se accipiat, sive iubeat alteri dari, sive alio accipiente nomine suo ratum habeat. Ego enim videor accipere, quod alteri iussu meo datur.

Quod ipsi datur, ut calumnietur.

III. Ulp. Et generaliter, qui propter hoc lucratur aliquid¹) ab adversario suo²), vel alio³), tenetur: sive calumniatus sit, sive non⁴).

1) qui propter hoc lucratur aliquid] Aut quocumque modo utilitatem sentit, sive fecerit, sive non fecerit, sive acceperit calumniandi causa et calumniatus sit, sive non calumniandi causa et non calumniatus sit, tenetur: nam et qui accepit, ne calumniaretur, et calumniatus non est, calumniator est: quoniam facere est etiam non facere, quod ut ne fieret, cautum est.

propter hoc] Calumniandi vel non calumniandi causa.

2) ab adversario suo] Quem calumniaturus vel non calumniaturus est: sive ab alio quodam pro eo solvente eiusmodi lucrum consecutus sit.

adversario] Ne eum calumnietur.

3) vel alio] Ut calumnietur.

4) sive non] Facere enim est et non facere.

Tenetur et qui turpiter pactus est⁵).

5) qui turpiter pactus est] Fac ita convenisse, ne a me peterem pecuniam debitam, si illum calumnia peterem, vel non peterem.

Etiamsi qui non accepit, pactus autem est, ut acceptatione liberaretur.

Hoc est, etiamsi nondum accepit, accipere autem pactus est, tunc quoque tenetur.

pactus est] Licet nondum acceperit.

Si quis dederit, ut per calumniam mihi negotium fieret, non ipse⁶), sed ego repetitionem habeo⁷): sin vero et ego dederō⁸), ne mihi per calumniam negotium fieret, utramque actionem habeo.

6) non ipse] Ubi enim turpis causa utriusque, tam dantis, quam accipientis est, melior erit conditio possidentis, et non poterit, qui dedit, agere conditione ob turpem causam, ut et dig. 5. Ulpianus ait. Quaere lib. 24. tit. 2. cap. 1. et Instit. 4. tit. 6. them. 22.

c) Sic Cod. 1350. verba collocaat. Fabr. καὶ μὴ τὸ ποιῆσαι. d) Sic legendum. Nam Cod. 1350. habet αὐ^ο. i. e. ἀργύρια. Fabr. ἀργά. e) Malim ἀνταλλάξας. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ὀφ'. g) Post τίτ. ιβ'. Fabr. habet καὶ βιβ. β'. τίτ. β'. κεφ. ος'. quae omittenda sunt, utpote paulo ante laudata. h) Hoc scholium legitur in exteriori margine Cod. 1350. i) Adde εἴτε ante αὐτός. k) Hoc scholium legitur in exteriori margine Cod. 1350. l) Cod. 1350. ὡφειλῆ. m) Hoc scholium in marg. exteriori Cod. 1350. scriptum est. n) Hoc scholium in marg. exteriori Cod. 1350. scriptum est. o) L. 3. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 128. ubi est pars cap. 4. h. t. Legitur apud Attal. tit. l. IV. §. 2. p) Pro τὰς δύο ἀγωγὰς ἔχω Attal. haec habet: καὶ τοῦτο ἰγὼ ἀναλαμβάνω. q) καὶ addit Cod. 1350. Omisit id Fabr.



οὐκ αὐτός] † Ἦς ἐπὶ αἰσχρότητι δούς. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀνάληψιν ἔχω] Διὰ τῆς ἱμφάκτου, ὡς ἐν τῷ ζ. διγ. μὴ νομίσῃς δέ, εἰς τὸ ἀπλοῦν ἔχειν με τῶν νομισμάτων τῶν ὑπαίτησιν· τὴν ἱμφάκτου γὰρ δίδωσί μοι ὁ Παῦλος ἐν τῷ ζ. διγ. κατὰ τὴν οἰκίαν φρονικεῖσθαι παρ' ἐμοῦ δυναμένῃ. βλέπε δέ, πῶς τεθεματίσται δεδομένα τὰ χρήματα, ἵνα ὁ λαβὼν συκοφαντήσῃ. ἕτερόν ἐστιν, ἐνθα μὴ τῆ αἰσχρῆ αἰτία δέδοκται τις, ἀλλ' ἵνα ὁ λαβὼν μὴ συκοφαντήσῃ με· τότε γὰρ ὁ μὲν δωρικῶς ἔχει τὸν κοινδικτικόν· ἐγὼ δέ, ὑπὲρ οὗ παρεσχέθη τὰ χρήματα, ἱμφάκτου· τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος ἐν τῷ ζ. διγ. φησί. σημείωσαι αὐτό· τὸ γὰρ δυνασθαι κινεῖν, καθ' οὗ παρεσχέθη τὰ χρήματα, ἵνα συκοφαντηθῶ¹⁾, οὗ κείται ἐν τῷ δβ τοῦτοπερ καῦσαμ κοινδικτικῶ. ζῆτει βιβ. κδ. τιτ. β.²⁾ [Sch. r. VII. 14.]

τὴν ἀνάληψιν] † Εἰς τὸ τετραπλοῦν. εἰ δὲ καὶ γὰρ δέδωκα] Τί γὰρ, ὅτι ἕτερον δεδοκότος χρήματα, ἵνα συκοφαντηθῶ, αἰσθόμενος ἐγὼ δέδωκα αὐτῷ τῷ συκοφαντῆ χρήματα, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ; Κυριλλου. Ἐὐν δὲς χρήματα, ἵνα συκοφαντηθῶ, οὐκ αὐτός, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀνάληψιν ἔχω. εἰ δὲ καὶ γὰρ δῶ, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ, δύο ἱμφάκτους ἔχω. [Sch. s. VII. 14.]

καὶ γὰρ] † Σὺν ἐκείνῳ.

δ'. Γαι. τ) Αὕτη ἡ ἀγωγή κληρονομίῃ οὐ δίδεται· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ ἀναλαβεῖν, εἴ τι δέδωκεν ὁ τελευτήσας.

αὕτη ἡ ἀγωγή] * II^u) περὶ καλουμνίας ἱμφάκτ. οὐ δίδεται τοῖς κληρονόμοις τοῦ συκοφαντηθέντος, ἐὰν μὴ παρ' ἐκείνου προκατηχθῆ¹⁾· ἀλλ' ἀπὸ ταύτης δίδεται ὁ κοινδικτ. ἐπὶ ἀναλήψει μόνον τοῦ ἀπλοῦ· εἰ γὰρ προκατηχθῆ παρὰ τοῦ συκοφαντηθέντος, τότε καὶ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἐκείνη ἡ ἱμφάκτος δίδεται.

Κυριλλου²⁾. Αὕτη ἡ ἀγωγή κληρονομίῃ³⁾ οὐ δίδεται· καὶ μόνον τὰ δοθέντα ἀπαίτει.⁴⁾

ἀγωγή] * II^v) περὶ καλουμν. ἱμφάκτ. ζῆτει βιβ. ε'. τιτ. β. κεφ. ιγ'. θεμ. γ'.

οὐ δίδεται τῷ κληρονόμῳ] Μὴ ἐναντιωθῆ¹⁾ σοι τὸ γ. θεμ. τοῦ ιγ'. κεφ. τοῦ δ. τιτ. τοῦ ε'. βιβ. β²⁾· ἐκεῖ γὰρ διὰ τοῦτο δίδεται ἡ μέτους καῦσα κληρονομίῃ ἐντός ἑνιαυτοῦ εἰς τὸ³⁾ τετραπλοῦν, διὰ τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἁμαρτήματος ἦτοι τοῦ φόβου μὴ τιττεσθαι καὶ ἕτερον ἀγωγήν τὸ ἀξίμιον περιποιούσων, ὡς περ ἐνταῦθα ὁ δβ τοῦτοπερ καῦσαν κοινδικτίως. [Sch. t. VII. 14.]

οὐ δίδεται] * M^h) προκαταχθεῖσα τυχὸν διὰ τὴν ποιήν.

τῷ κληρονόμῳ] Τοῦ δόντος, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆ. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ] * T^h) κληρονόμῳ τοῦ δόντος, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆ.

ἀναλαβεῖν] Ἔχει¹⁾ δὲ κοινδικτικόν, καὶ μόνον τὰ δοθέντα ἀπαίτει²⁾. ζῆτει βιβ. ε'. τιτ. β. κεφ. ιγ'. θεμ. γ'. [Sch. u. VII. 14.]

Διὰ τοῦ³⁾ δβ τοῦτοπερ καῦσαν τοῦ κειμένου τιτ. ε'. τοῦ ιβ'. βιβ. καὶ τιτ. β. τοῦ κδ. βιβ. [Sch. u. VII. 14.]

* T^h) δυνασθαι εἰληφέναι διὰ τοῦ δβ τοῦτοπερ καῦσαν κοινδικτικῶν τὰ παρὰ τοῦ τελευτήσαντος δεδομένα καὶ μόνον χωρὶς ποιῆς. ἀνάγν. ἰσῆτι. δ. τιτ. ιβ'.

ὁ τελευτήσας] † Ὁ καὶ συκοφαντούμενος.

ε'. Οὐλπ. h) Ὁ δὲ κληρονόμος εἰς τὸ περιελθὼν ἐνέχεται· τὰ γὰρ αἰσχρὰ κέρδη μεθοδεύονται οἱ κληρονομοί, εἰ καὶ τὰ ἐγκλήματα σβέννυται· ὡς ἐπὶ τοῦ

non ipse] Quippe qui ob turpem causam dedit.

7) sed ego repetitionem habeo] Per actionem in factum, ut dig. 7. Ne vero existimes, in simplum habere me nummorum repetitionem: nam actionem in factum dat mihi Paulus dig. 7. quam secundum propriam naturam intendere possum. Vide autem, quemadmodum ponatur data pecunia, ut accipiens calumniaretur. Aliud est, si non ex turpi causa dederit quis, sed ut qui accipit, me non calumniaretur: tunc enim is, qui dedit, conditionem habet, ego vero, pro quo pecunia data est, in factum actionem: hoc enim Paulus ait dig. 7. quod notandum. Nam posse eum agere, adversus quem data est pecunia, ut calumnia ei inferretur, non extat in titulo de conditione ob turpem causam. Quaere lib. 24. tit. 2.

repetitionem] In quadruplum.

8) sin vero et ego dederō] Ut si, cum alius dedisset pecuniam, ut mihi calumnia inferretur, id ego intelligens dederō ipsi calumniatori pecuniam, ne inferretur. Cyrilli. Si dederis pecuniam, ut calumnia mihi inferretur, non ipse, sed ego repetitionem habeo. Si vero et ego dederō, ne inferretur, duas in factum habeo. et ego] Cum illo.

IV. Gai. Haec actio¹⁾ heredi non datur²⁾: sufficit enim ei³⁾, si repetat⁴⁾, quod defunctus⁵⁾ dedit.

1) haec actio] Actio in factum de calumnia non datur heredibus eius, qui calumnia passus est, nisi ab eo lis contestata sit: sed loco eius condictio datur ad repetendum duntaxat simplum: nam si lis contestata est ab eo, qui passus est calumniam, etiam heredi eius in quadruplum illa in factum actio datur.

Cyrilli. Haec actio heredi non datur, et ea solum, quae data sunt, repetit.

actio] In factum de calumnia. Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 3.

2) heredi non datur] Ne tibi obstet them. 3. cap. 13. tit. 4. lib. 10. Ibi enim ideo actio quod metus causa heredibus datur intra annum in quadruplum, quod ex ipso maleficio, id est, metu non nascatur alia actio, quae indemnitate praestet, quemadmodum hic condictio ob turpem causam.

non datur] Nisi forte lis contestata sit, propter poenam.

heredi] Eius, qui dedit, ne sibi calumnia fieret.

3) sufficit enim ei] Heredi eius, qui dedit, ne sibi calumnia fieret.

4) si repetat] Habet autem conditionem, et ea duntaxat, quae data sunt, repetit. Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 3.

Per conditionem ob turpem causam, de qua tit. 5. lib. 12. et tit. 2. lib. 24.

Si conditione ob turpem causam recipere possit ea duntaxat, quae a defuncto data sunt, sine poena. Lege Instit. 4. tit. 12.

5) defunctus] Idemque calumniam passus.

V. Ulp. Heres autem¹⁾ in id, quod ad eum pervenit, tenetur²⁾: nam in turpia lucra heredes conveniuntur³⁾, licet crimina extinguantur: ut in

r) Lege συκοφαντηθῆ, ut ex versione Cuiacii patet. s) Haec secunda manu in Cod. 1350. addita sunt. ε) L. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 128. u) Hoc scholium in marg. exteriori Cod. 1350. scriptum est. v) Cod. 1350. κβ. Quod interpretor, Κυριλλου. w) Cod. 1350. κληρονόμῳ sine i. subscr. x) Scilicet ὁ κληρονόμος. y) Hoc quoque scholium extat in marg. exteriori Cod. 1350. z) Sic Cod. 1350. pro τοῦ δ. βιβ. τοῦ β. τιτ. quod habet Fabr. a) Sic lego. Fabr. τοῦ. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. b) Hoc et sequens scholium coniuncta in marg. exteriori Cod. 1350. extant. Puto eo duo scholia contineri, alterum ad verba οὐ δίδεται verbis μὴ προκαταχθεῖσα τυχὸν, δὴ τὴν ποιήν: alterum ad verba τῷ κληρονόμῳ verbis τοῦ δόντος, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆ. c) Hoc scholium extat in marg. exteriori Cod. 1350. d) Sch. a. VII. 14. apud Fabr. unum est. Sed in duas partes erat dissecandum. e) Verba καὶ μόνον τὰ δοθέντα ἀπαίτει leguntur in Cod. 1350. Desunt apud Fabr. f) Cod. 1350. τοῦ. Fabr. τοῦτο. g) Hoc scholium extat in marg. exteriori Cod. 1350. h) L. 5. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 128. sq. ubi est pars cap. 4. h. t.



πλαστοῦ, καὶ τοῦ δοθέντος δικαστῆ ἐπὶ τῷ κευ-
ρισμένως ψηφισασθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσχυρῶν
κερδῶν.

ὁ δὲ κληρογόμενος * Τοῦ λαβόντος ἐπὶ συκοφαντίαν¹⁾
εἰ γὰρ ἔλαβεν μ. κ²⁾ νομίματα, ἀφ' ὧν κ. περιήλθον τῷ κλη-
ρογώμῳ μου, ταῦτα ἀπαιτηθήσεται· εἰ μὴ προκατήρχθη κατ'
ἐμοῦ ἢ ἱμφακτος· τότε γὰρ μ. ἀπαιτηθήσεται.

* Ζήτει¹⁾ βιβ. κδ. τιτ. ζ'. κεφ. τελευτ.

εἰς τὸ περιελθὼν ἐρέχεται] * Ἐλαβέ τις τυχὼν μ.
νομίσματα πρὸς τὸ συκοφαντήσει, ἐξ ὧν ἐδιπλῶσεν εἰκοσι-
τὰ δὲ ἕτερα εἰκοσι περιήλθον εἰς τὸν κληρονομον αὐτοῦ· εἰς
μόνα τὰ εἰκοσι ὁ κληρονομος αὐτοῦ ἐρέχεται. καὶ ζήτει βιβ. ι.
τιτ. β'. κεφ. ιε'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ιδ'. τιτ. ζ'. κεφ. η'. καὶ
βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρκξ.

τὰ γὰρ αἰσχυρὰ κέρδη μεδοθεύονται οἱ κληρονό-
μοι] Ἐπερ ἀπ' αὐτῶν περιήλθον εἰς αὐτοὺς τι. ὁμοίως
βιβ. δ'. τιτ. β'. διγ. ιε'. ἐν τῷ τέλει, ἡγουν βιβ. ι. τιτ. β'.
κεφ. ιε'. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιζ'. τιτ. μ²⁾ τοῦ δ. βιβλ. τοῦ κώ-
δικος, ἥτοι βιβ. κδ. τιτ. ζ'. κεφ. η'. ζήτει καὶ βιβ. ι. τιτ. β'.
κεφ. ιε'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'²⁾ κεφ. ρκξ. [Sch. x. VII. 15.]

μεδοθεύονται] † Διὰ τοῦ ὄβ τούπεμ.

ὡς ἐπὶ τοῦ πλαστοῦ] † Ζήτει τιτ. γ'. κεφ. ργ'.
θεμ. δ'. ζήτει κεφ. κδ. θεμ. γ'.

τοῦ δοθέντος] † Ζήτει τιτ. κ'. κεφ. ιβ'. ιγ'.

δικαστῆ] Οἷζ' ὅτι σβέννυται τῇ τελευτῇ καὶ τοῦτο. καὶ
γὰρ καὶ εἰς κληρονομοὺς διαβιβῆναι, ὡς τιτ. μδ'. κεφ. β'. καὶ ια'.
ἀλλ' εἰς παράδειγμα μόνον ἤχθη τοῦ, ὅτι ὁ κληρονομος τοῦ
λαβόντος εἰς τὸ περιελθὼν ἐνάγεται. ζήτει τιτ. μγ'. κεφ. ιβ'.
καὶ ια'. καὶ βιβ. κδ. τιτ. ζ'. κεφ. τελευτ. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ
πρώτην παραγραφήν. ζήτει καὶ τιτ. μα'. κεφ. ιβ'. [Sch. y.
VII. 15.]

ἐπὶ τῷ κευρισμένως ψηφισασθαι] † Ζήτει
τιτ. μγ'. κεφ. ιβ'. καὶ ια'. καὶ βιβ. κδ. τιτ. ζ'. κεφ. τελ. καὶ
τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφήν.

καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσχυρῶν κερδῶν] Ὡς ἐπὶ τῆς
μέτους καύσα. [Sch. z. VII. 15.]

Ἐξωθεν^{ο)} τῆς παρούσης ἱμφακτουμ^{ρ)} ἀρμόζει
ἀπαιτήσεις, ἐὰν μόνου τοῦ λαβόντος⁹⁾ ἐστὶν αἰσχυρό-
της· εἰ γὰρ καὶ¹⁾ τοῦ δεδωκότος, κρείττων ἐστὶν ὁ
νεμόμενος. ἀρκεῖσθαι δὲ ὀφείλει ὁ ἐνάγων μὴ ἀγωγῆ.
ἐνθα δὲ ἀρμόζει ἡ ἀπαιτούσα τὸ δοθὲν μόνον ἀγωγῆ,
οὐκ ἐστὶν ἀναγκαῖον δοῦναι μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν τὴν
τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσαν ἀγωγῆν.

Ἐξωθεν τῆς παρούσης] *²⁾ πρὸς τῇ ἱμφακτω
καὶ ὁ ὄβ τούπεμ καύσαμ κωνδικ. εἰς τὸ ἀπλοῦν· ἐστὶ δὲ
ὁ ὄβ τούπεμ ὁ τὸ δοθὲν ἐπὶ αἰσχυρότητα¹⁾ τοῦ λαβόντος
μόνου ἀπαιτῶν· περὶ οὗ διδάσκει ὁ β'. τιτ. τοῦ κδ. βιβ. ὅτε
μέντοι αἰσχυρὰ ἐστὶν αἰτία μόνου τοῦ λαβόντος· οὐ μὴν ὅτε
καὶ τοῦ δεδωκότος· ἕτερα γὰρ τὴν ἕτεραν ἀναίρει.

ἱμφακτουμ] Ἐν τοῖς πλείοσι τῶν ἀντιγράφων κείται·
τῆς τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσης· καὶ ταῦτα τετραπλοῦν²⁾ ἀπαι-
τούσης τῆς ἀγωγῆς. καὶ ἐστὶ σφάλμα τοῦ ἐξελληνιστοῦ· ἀνό-
μισσε³⁾ γὰρ οὕτως αὐτὴν, διὰ τὸ ἀπαιτεῖν αὐτὴν ἐστὶν ὅτε
ἐπὶ ἄλλων θεμάτων τὸ διπλοῦν. [Sch. a. VII. 15.]

ἀπαιτήσεις] Καὶ κωνδικτικὸς εἰς ῥεπειτιλιανα τῶν δεδο-
μένων. [Sch. b. VII. 15.]

ἐὰν μόνου τοῦ λαβόντος ἐστὶν αἰσχυρότης] Ὡς
ὅταν δέδωκα, ἵνα μὴ συκοφαντήσης με⁴⁾. [Sch. bb. VII. 15.]

Τι γὰρ, ὅτι δίδωκε τις τυχόν, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆ; βλέπε

falso⁴⁾, et in eo, quod datum est⁵⁾ iudici⁶⁾, ut
gratiosam sententiam ferret⁷⁾, et in aliis turpibus
lucris⁸⁾.

1) heres autem] Eius, qui calumniandi causa
aliquid accepit: nam si quadraginta nummos accepit,
ex quibus viginti ad heredem meum pervenerunt, hi
repetentur: nisi de actione in factum lis adversus me
contestata sit: tunc enim quadraginta repetentur.

Quaere lib. 24. tit. 7. cap. ult.

2) in id, quod ad eum pervenit, tenetur] Puta
accepit quis quadraginta nummos calumniandi
causa, quorum viginti consumsit: reliqui autem viginti
ad heredem eius pervenerunt: heres eius viginti num-
morum duntaxat nomine tenetur. Et quaere lib. 10.
tit. 2. cap. 15. them. 3. et lib. 34. tit. 7. cap. 8. et lib. 2.
tit. 3. cap. 127.

3) nam in turpia lucra heredes conveniuntur] Si
ex eis ad eos pervenerit aliquid. Similiter
lib. 4. tit. 2. dig. 15. in fine, sive lib. 10. tit. 2. cap. 15.
Lege et tit. 17. lib. 4. Codicis, sive lib. 24. tit. 7. cap. 8.
Quaere et lib. 10. tit. 2. cap. 15. them. 3. et lib. 2. tit. 3.
cap. 127.

conveniuntur] Conditione ob turpem causam.

4) ut in falso] Quaere tit. 3. cap. 23. them. 4.
Quaere cap. 24. them. 3.

5) in eo, quod datum est] Quaere tit. 21.
cap. 12. 13.

6) iudici] Non quod hoc etiam extinguatur morte.
Nam certe in heredes transit, ut tit. 44. cap. 2. et 11.
Sed ad probationem tantum eius allatum est, quod
accipientis heres in id, quod pervenit, conveniatur.
Quaere tit. 43. cap. 12. et 11. et lib. 24. tit. 7. cap. ult.
et in eo primam adnotationem. Quaere et tit. 41.
cap. 12.

7) ut gratiosam sententiam ferret] Quaere
tit. 43. cap. 12. et 11. et lib. 24. tit. 7. cap. ult. et in eo
adnotationem.

8) et in aliis turpibus lucris] Ut in actione
quod metus causa.

Praeter hanc actionem⁹⁾ in factum¹⁰⁾ com-
petit repetitio¹¹⁾, si solius accipientis turpitudine
versetur¹²⁾: nam et si dantis¹³⁾, potior est pos-
sessor¹⁴⁾. Una autem actione contentus esse debet
actor¹⁵⁾. Ubi vero competit repetitio dati duntaxat¹⁶⁾,
non est necesse dari¹⁷⁾ post annum actio-
nem in duplum¹⁸⁾.

9) praeter hanc actionem] Praeter in factum
actionem competit etiam conditio ob turpem causam
in simplum: est autem conditio ob turpem causam,
qua petitur id, quod ad turpitudinem solius accipientis
datum est: de qua agit tit. 2. lib. 24. Cum tamen turpis
causa est solius accipientis: nec vero, cum et dantis:
altera enim alteram tollit.

10) in factum] In plerisque exemplaribus extat:
per quam duplum repetitur: idque, cum hac actione
quadruplum petitur. Et est error Graeci: sic enim hanc
nominat, quia per eam interdum in aliis casibus duplum
petatur.

11) repetitio] Et conditio ad repetitionem da-
torum.

12) si solius accipientis turpitudine verse-
tur] Ut cum dedi, ne calumniam mihi inferres.

Quid enim si quis dederit aliquid forte, ne calumniam

1) Lege συκοφαντείε. 2) Lege μ'. ut ex inferioribus patet. Cod. 1350. l'. 3) Hoc scholium extat in margine exteriori
Cod. 1350. uti et sequens. 4) τιτ. reposui e Cod. 1350. Deest apud Fabr. 5) Sic Cod. 1350. pro δ'. quod habet Fabr.
6) L. 5. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 129. usque ad vocem νεμόμενος. Est ibi pars cap. 4. h. t. 7) Pro ἱμφακτουμ Syn.
habet τῆς τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσης. 8) Syn. λαμβάνοντος. 9) καὶ in Cod. 1350. secunda manu scriptum est. 10) Cod. 1350.

11) κρ. (sic). Tischendorfius incerto reliquit, utrum prima litera sit λ, an α, an σ. Sensus dubius non est. Nam supplere
aut ἀρμόζει aut δίδωται. 12) Lege αἰσχυρότης. 13) Adde τὸ ante τετραπλοῦν. 14) Sic Cod. 1350. pro ὀνομάζει, quod habet
Fabr. 15) Sic Cod. 1350. Fabr. μου.



δέ, πῶς θεματίζω δεδοκότα τινα, ἵνα μὴ αὐτὸς ὁ δεδοκῶς συκοφαντηθῇ. καὶ λέγω, διὰ τῆς ἐτέρας σβέννυσθαι τὴν ἐτέραν. εἰ γὰρ δέδωκε τις, ἵνα μὴ συκοφαντηθῇ ἕτερος, τότε καὶ ὁ δεδοκῶς εἶχε τὸν κοινδικτίον εἰς ἡπειρετιώνα τῶν δεδομένων, καὶ ὁ, ὑπὲρ οὗ ἐδόθη, τὴν ἱμφακτον κατὰ τὴν αὐτῆς φύσιν. τοῦτο γὰρ εἰρήσεις ἐν τῷ ζ'. διγ. [Sch. c. VII. 15.]

εἰ γὰρ καὶ τοῦ δεδοκότος] Ὡς ὅταν δώσω, ἵνα συκοφαντηθῆς ἄλλον. δέδωκε τις τυχόν, ἵνα λαβῶν*) συκοφαντηθῆς τινα. τότε βελτίον ἐστὶν ὁ νεμόμενος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα ἐν ἰσῆ αἰτίᾳ κρείττων ἐστὶν ὁ νεμόμενος. [Sch. cc. VII. 15.]

κρείττων ἐστὶν ὁ νεμόμενος] Ἐπὶ οὗτοι δὲ τῶν κατ' οὐ παρεσχέθη τὸ δεδομένο, ἵνα συκοφαντηθῇ. ἐνθα δὲ μόνου τοῦ λαβόντος αἰσχρά ἐστὶν αἰτία. ἔλαβε γὰρ, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆς τὸν δεδοκότα. τότε πρὸς τῇ ἱμφακτον ἀρμόζει καὶ κοινδικτίος. εἰρηται) βιβ. ιβ'. τιτ. ε'. ἀνάγνωσι βιβ. β'. τιτ. ζ'. διγ. β'. [Sch. d. VII. 15.]

ἀρκεῖσθαι δὲ ὀφείλει ὁ ἐνάγων μιᾶ ἀγωγῇ] Ἰεῖρηται ἀνωτέρω, ὅτι, ἐνθα μόνου τοῦ λαβόντος αἰσχρά ἐστὶν αἰτία, τότε πρὸς τῇ ἱμφακτον ἀρμόζει καὶ κοινδικτίος. καὶ τοῦτο μὲν δῆλον τὸ δὲ ζητούμενον, εἰ τοῦ κοινδικτίου κινήσεντος, ἢ περὶ καλομνίας σβέννυται ἱμφακτος, ἢ καὶ οὕτως δίδεται οὐκ εἰς τὸ τετραπλοῦν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλ' εἰς τὸ τριπλάσιον, ἢ κατὰ μίμησιν τοῦ κλέπτορος αὐτῆ μὲν τὸ τετραπλοῦν ἀπαίτεῖ, ὁ δὲ κοινδικτίος τὸ ἄπλοον. καὶ φησὶν ὁ Οὐλιανός, ἀρκεῖν θύτεραν τῶν ἀγωγῶν, καὶ διὰ τῆς ἐτέρας σβέννυσθαι τὴν ἐτέραν ἐνιαυτοῦ παραδρομότος²⁾. καὶ οὐδὲ εἰ κινήσει τὴν τὸ ἕκαστον ἀπαίτουσαν, δίνεται διὰ τῆς ἐτέρας ἀναπληροῦσθαι ὁ ἡμιελλε λαβεῖν, εἰ τὸ μείζον ἐκίνησεν. ^{α)} καὶ ζῆται βιβ. ι. τιτ. β'. κεφ. θ'. θεμ. η'. καὶ κεφ. αὐτοῦ ιγ'. θεμ. ια'. ^{β)} ζῆται καὶ βιβ. ια'. τιτ. α'. κεφ. ι'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Δοξαπατρῶν κυρίου Γρηγορίου παραγραφήν, ὡραῖως τὰ περὶ τῶν τοιούτων ἀγωγῶν διδασκουσαν, ὡς βιβ. ιβ'. ^{γ)} τιτ. α'. κεφ. μγ'. μδ'. ν'. καὶ. διότι ^{δ)} καὶ ἀμφω ἀπαίτησιν ἔχουσι πραγμάτων. [Sch. e. VII. 15. sq.]

ἐνθα δὲ ἀρμόζει ἢ ἀπαίτουσα τὸ δοθὲν μόνον ἀγωγῇ] Ἦγουν ὅταν μόνου τοῦ λαβόντος ἐστὶν ἡ αἰσχρότης. [Sch. f. VII. 16.]

ἢ ἀπαίτουσα τὸ δοθὲν μόνον ἀγωγῇ] † Ὁ κοινδικτίος. ζῆται βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. μγ'. μδ'. ν'. καὶ.

δοῦναι] † Ζῆται βιβ. ι. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. γ'.

τὴν τὸ διπλοῦν ἀπαίτουσαν ἀγωγῇ] Ἦγουν τὸ ἄπλοον ἱμφακτον ὀφείλει εἰπεῖν. ἐπειδὴ καὶ ὁ κοινδικτίος τὸ ἄπλοον ἀπαίτεῖ, ὡς ἔγνω ἐν ἀρχῇ τοῦ α'. διγ. τοῦ παρότος τιτ. [Sch. g. VII. 16.]

* Οὐκ ὅτι ἐνιαυθῶν ἢ ἱμφακτος ἦται ἢ περὶ καλομνίας εἰς τὸ διπλοῦν ἀρμόζει. εἰρηται γὰρ, ὅτι εἰς τὸ τετραπλοῦν ἀλλ' ἐπει πολλὰς ἢ ἱμφακτον καὶ εἰς τὸ διπλοῦν κινεῖται, ὡς ἐπὶ τοῦ δένδρα τέμνοντος ἢ ἀμπέλους ἐκρίζοντος, ὁ ἐξεληγίζων, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὴν ἱμφακτον, εἶπε, τὴν τὸ διπλοῦν ἀπαίτουσαν. ζῆται τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ β'. θεμ. τοῦ δ'. κεφ. σχολίον, οὗ ἡ ἀρχὴ ἦται ἀγωγῆ³⁾ οὐ τὸ διπλοῦν ἀπαίτεῖ.

† Τὴν εἰς τὸ ἄπλοον ἱμφακτον ὀφείλει εἰπεῖν.

ζ'. Γαι. ¹⁾ Εἰ μὲν ἐγὼ δέδωκα ἐπὶ τῷ μὴ συκοφαντηθῆναι, ὁ ἐνιαυτός ἀριθμεῖται ἀφ' οὗ δέδωκα, εἴπερ εὐχέρειαν ἔσχον ἐνάγειν. εἰ δὲ ἄλλος δέδωκεν ἐπὶ τῷ συκοφαντηθῆναι με²⁾, ἀφ' οὗ τὴν δόσιν ἐγὼ ἔγνω³⁾.

εἰ μὲν ἐγὼ δέδωκα] * Ἐάν δώσω, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ, ἀφ' οὗ δῶ, τρέχει μοι ὁ οὐτίλιος ἐνιαυτός. εἰ δὲ ἄλλος, τρέχει μοι ἀφ' οὗ γνῶ.

ὁ ἐνιαυτός] † Τῆς ἱμφακτ.

εἴπερ εὐχέρειαν ἔσχον ἐνάγειν] Τυχόν γὰρ ἐξουβλικῶς κατὰ ἀπεδήμουν¹⁾. [Sch. h. VII. 16.]

εἰ δὲ ἄλλος δέδωκεν ἐπὶ τῷ συκοφαντηθῆναι

pateretur? Considera vero, uti ponam dedisse aliquem ut ne is ipse, qui dedit, calumniam pateretur. Ac dici altera alteram consumi. Si enim dederit quis, ne alter calunnia adhibeatur, tunc et is, qui dedit, conditionem habet ad datorum repetitionem, et is, pro quo datum est, actionem in factum secundum propriam eius naturam: hoc enim invenies dig. 7.

13) nam et si dantis] Ut cum dedi, ut alteri per calumniam negotium faceres. Dedit forte aliquis, ut accipiens alterum calumniaretur. Tunc potior est possessor iuxta regulam, quae dicit: *In pari causa potior est possessor.*

14) potior est possessor] Tenetur tamen ei adversus quem datum aliquid est, ut calunnia ei fieret. Ubi vero accipientis tantummodo turpis est causa, tunc praeter actionem in factum competit etiam conditio, ut dicitur lib. 12. tit. 5. Lege lib. 2. tit. 7. dig. 2.

15) una autem actione contentus esse debet actor] Dictum est supra, ubi solius accipientis turpis sit causa, tunc praeter actionem in factum competere etiam conditionem. Et hoc quidem manifestum est: quaeritur vero, utrum conditione mota consumatur in factum actio de calunnia, an etiam tunc detur, non in quadruplum secundum propriam naturam, sed in triplum, an ad imitationem furis haec quidem quadruplum petat, conditio vero simplum. Et Ulpianus ait sufficere alterutram actionem, et alia aliam consumi anno praeterlapso. Nec potest, si una egerit, qua minus petitur, per alteram consequi id, quod habiturus esset, si ea, qua amplius petitur, egresset. Et quaere lib. 10. tit. 2. cap. 9. them. 8. et caput eius 13. them. 11. Quaere et lib. 11. tit. 1. cap. 10. et in ipso domini Doxapatri Gregorii adnotationem pulcre de iis actionibus praecipientem, ut lib. 12. tit. 1. cap. 48. 49. 50. 51. cur etiam ambo repetitionem habeant rerum.

16) ubi vero competit repetitio dati duntaxat] Id est, cum solius accipientis turpitudine versatur.

repetitio dati duntaxat] *Conditio. Quaere lib. 12. tit. 1. cap. 48. 49. 50. 51.*

17) dari] *Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 3.*

18) actionem in duplum] In simplum debuit in factum actionem dicere: quoniam et conditio simplum petit, ut didicisti initio dig. 1. huius tit.

Non quod hoc loco in factum sive de calunnia actio in duplum competat: dictum est enim, in quadruplum eam esse: sed quia saepe in factum actio etiam in duplum intenditur, ut adversus eum, qui arbores caedit vel vites radicitus evellit, Graecus, pro in factum actione, dixit, actionem, qua duplum petitur. Quaere scholium initio them. 2. cap. 5. positum, cuius initium: *Quae actio non duplum petit.*

Actionem in factum in simplum debuit dicere.

VI. Gai. Si ego dedi¹⁾, ut ne mihi per calumniam negotium fieret, annus²⁾ numeratur ex quo dedi, si modo agendi facultatem habui³⁾. Si vero alius dedit, ut mihi calunnia adhiberetur⁴⁾, ex quo datum cognovi⁴⁾.

1) si ego dedi] Si dederō, ut ne calunnia mihi fieret, ex quo dedi, currit mihi utilis annus: si vero alius, currit mihi ex quo cognovi.

2) annus] In factum actionis.

3) si modo agendi facultatem habui] Forte enim abfui reipublicae causa.

4) si vero alius dedit, ut mihi calunnia ad-

x) Adde ὁ ante λαβόν. y) Adde ὅς ante εἰρηται, omissum, ut videtur propter ὁμοιοτέλειον. z) Haec verba in Cod. 1350, secunda manu addita sunt. a) Sic necessario legendum pro ἐκίνησας, quod habet Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. θεμ. ιβ'. c) Sic Cod. 1350. Fabr. βιβ. ια'. d) Videtur legendum διὰ τι. Nam Cuiacius vertit cur, quod retinui. e) Tischendorfius legit ἐντολή signo interrogationis addito, Sed legendum ἀγωγῇ. f) L. G. D. h. t. legitur in Syn, p. 129. g) Syn. μοι. h) Syn. γνῶ. i) Sic legendum, Fabr. ἀπεδήμουν.



με] Ἐγὼ μέντοι^{κ)} ἔχω τὴν ἀπαίτησιν ὡς ἀμαρτήσας δὲ ὁ δούς κωλύεται τοῦ ἀναζητεῖν^{λ)} ταῦτα. [Sch. i. VII. 16.]

ἀφ' οὗ τὴν δόσιν ἐγὼ ἔγνων] Οὐτίλος γὰρ ἐστὶν ὁ ἐνιαυτός, τρεῖσιν εἰσθώς τῷ δυναμῆν ἐπάγειν. ὁ δὲ ἀγνοῶν οὐ δοκεῖ ἀδειαν ἔχειν τοῦ δύνασθαι τὴν ἐντεῦθεν κινῆν ἀγώγην. ζῆτει βιβ. μ. τιτ. α'. κεφ. κα'. [Sch. k. VII. 16.]

ζ'. Παυλ.^{μ)} Ἐὰν ἄλλος δῶ, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ^{ν)}, εἰ μὲν κατὰ ἐντολήν μου δέδωκεν, ἢ ὁ γενικός μου φροντιστής, ἢ τις ἄλλος πραγμάτων μου^{ο)} φροντίδα πράττων, καὶ δεκτὸν ἡγήσομαι^{ρ)}, ἐγὼ δοκῶ δεδωκέναι. εἰ μέντοι^{ρ)} κατὰ συμπάθειαν δέδωκέ τις, καὶ μὴ δεκτὸν ἡγήσομαι, καὶ αὐτὸς ἀναλαμβάνει, καὶ ἐγὼ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἐνάγω.

Ἐὰν ἄλλος δῶ] Ἐὰν ἄλλος δῶ, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ, αὐτὸς ἔχει τὸν κοινδικίον· εἰ μὴ ἄρα προκουράτωρ μου ἐστὶ γενικός, ἢ ἰδικῶς τοῦτο ἐνετιμωμένη αὐτῷ, ἢ νεγοτίον μου ἐνεχειρίσασθαι, καὶ ἐγὼ ἐρατοναβίτευσα· ἐγὼ δὲ ἀπαίτῶ τὸ τετραπλοῦν. [Sch. l. VII. 16.]

ἢ τις ἄλλος πραγμάτων μου φροντίδα πράττων] * Τοῦ Ἀγιοθεοδώρ. Ἐθεμάτισα δύο ἐντολῆς δεδωκότας ὑπὲρ ἐμοῦ· νῦν εἰσάγω καὶ νεγοτιογέστορα καὶ τοῦτον οἶον θείεις, εἶπε· ἢ γενικόν, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον πράξαντα νεγοτίον, τὸ δοῦναι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ.

φροντίδα] Νεγοτίον μου. καὶ ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. κγ'. [Sch. m. VII. 16.]

† Νεγοτιογέστορ. ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. κγ'.

ἐγὼ δοκῶ δεδωκέναι] Καὶ ἐγὼ ἔχω τὴν ἀπαίτησιν ὅθεν ἐνάγοντά με οὐ δύναται ὁ συκοφάντης παραγραφῆ ἐβαλεῖν. καὶ ἔχω τὸν κοινδικίον καὶ τὴν ἱμφακτον, θατέρας τῶν ἀγωγῶν ὑπὸ τῆς ἐτέρας ἀναιρουμένης. εἰρηκαμεν γὰρ ἐν τῷ ε'. διγέτωρ, ὅτι ἐὰν τις δῶ χρήματα, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆ, ἔχει καὶ τὴν ἱμφακτον, καὶ τὸν κοινδικίον. θατέραν δὲ κινῶν, ἀναιρεῖ τὴν ἐτέραν. [Sch. n. VII. 16.]

Καὶ^{ε)} ἐγὼ ἔχω ἢ ἱμφακτουμ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἐντός ἐνιαυτοῦ, εἰ βούλομαι, ἢ κοινδικίον εἰς τὸ ἄπλοῦν. [Sch. n. VII. 17.]

* Λιρήκαμεν ἐν τῷ ε'. διγ. ὅτι, ἐὰν τις δῶ χρήματα, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆ, ἔχει τὴν ἱμφακτουμ· ἔχει καὶ τὸν κοινδικίον· θατέραν δὲ κινῶν ἀναιρεῖ τὴν ἐτέραν. δοκεῖ δὲ τις δεδωκέναι, ἵνα μὴ συκοφαντηθῆ, οὐ μόνον εἰ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὰ χρήματα δέδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἕτερος κατὰ μανδάτον αὐτοῦ ἢ προκουράτωρ αὐτοῦ γενικός. εἰ δὲ καὶ νεγοτίον τις χειρίζων αὐτοῦ τὴν τοιαύτην ἐποίησται δόσιν, μετὰ ταῦτα δὲ γνοῦς ἐρατοναβίτευσεν, αὐτὸς οὐδὲν ἦτον δεδωκέναι δοκεῖ· καὶ ἔχει τὸν κοινδικίον. καὶ τὴν ἱμφακτον, θατέρας τῶν ἀγωγῶν ὑπὸ τῆς ἐτέρας ἀναιρουμένης. ὡς, εἶγε μὴδὲν τούτων ὑποκείται, ἀλλ' ἕτερός τις οὐ κατὰ μανδάτον ἐμὸν, καθὼς εἰρηται, οὐδὲ γενικός ἄρα^{λ)} ἐμὸς προκουράτωρ δέδωκέ τι, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ· τουτέστι, καὶ κηδεμῶν μου δέδωκεν· οὐ δοκῶ ἐγὼ αὐτὸς παρεσχηκέναι· πλὴν εἰ μὴ ἐρατοναβίτευσω τὴν δόσιν. τοιχαροῖν ἐπὶ τοῦτου τοῦ θέματος, ἐνθα μὴ αὐτὸς δέδωκα^{ν)}, ἐγὼ δὲ δεδωκέναι δοκεῖ, ἔχει μὲν γὰρ ὁ δεδωκὼς τὸν κοινδικίον· ἐγὼ δὲ καὶ ἐντός, ὑπὲρ οὐ παρεσχέθη, τὴν ἱμφακτον.

καὶ αὐτὸς ἀναλαμβάνει] Ὁ συμπαθῶς μοι διαθεῖς, διὰ τοῦ κοινδικίου εἰς τὸ ἄπλοῦν. [Sch. o. VII. 17.]

καὶ ἐγὼ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἐνάγω] Καὶ οὐκ ἀναιρεῖται θατέρα ὑπὸ τῆς ἐτέρας, ἐπειδὴ μὴ τῷ αὐτῷ προσώπῳ ἤρμοσαν αἱ δύο ἀγωγαί· ἀλλὰ τῷ μὲν δεδωκῆτι ὁ κοινδικίος· ἐμοὶ δὲ ἢ περὶ καλονομίας ἱμφακτος. καὶ σημειώσασθαι διὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ ε'. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ιδ'. κεφ. γ'. [Sch. p. VII. 17.]

* Διὰ τῆς ἱμφακτουμ κοινδικίον γὰρ οὐκ ἔχω, ὡς μὴ αὐτὸς δούς, ἢ τὸ παρ' ἄλλου δοθὲν δεκτὸν ἡγησάμενος.

hiberetur] Ego habeo repetitionem; is vero, qui dedit, cum deliquerit, repetere prohibetur.

5) ex quo datum cognovi] Utilis enim est annus, qui currere consuevit ei, qui potest agere. Ignorans vero non videtur actionis inde oriundae inatituentae facultatem habere. Quare lib. 40. tit. I. cap. 21.

VII. Paul. Si alius dedit¹⁾, ne mihi negotium fieret, si quidem mandatu meo dedit, aut generalis procurator meus dedit, aut alius quis rerum mearum curam gerens²⁾, et ratum habui, ego videor dedisse³⁾. Sin autem misericordiae causa dedit aliquis, nec ratum habui, et ipse repetit⁴⁾, et ego in quadruplum ago⁵⁾.

1) si alius dedit] Si alius dedit, ne mihi per calumniam negotium fieret, ipse habet conditionem nisi sit generalis meus procurator, vel specialiter hoc ei mandavero, vel negotia mea gesserit, et ego ratum habuero: ego autem peto quadruplum.

2) aut alius quis rerum mearum curam gerens] Hagiotheodor. Posui, duos mandatarios pro me dedisse: nunc adduco etiam negotiorum gestorem: et hunc dicas, quem velis, aut omnia negotia gerentem, aut hoc tantum negotium, ut det pro me, ne mihi calumnia fieret.

curam] Negotium meum. Et quaere lib. 24. tit. I. cap. 23.

Negotiorum gestor. Quaere lib. 24. tit. I. cap. 23.

3) ego videor dedisse] Et ego habeo repetitionem: unde agentem me calumniator exceptione repellere non potest. Et conditionem habeo, et in factum, ita ut alia aliam consumat. Diximus enim dig. 5. eum, qui pecuniam dederit, ne calumniam pateretur, habere et in factum, et conditionem: verum si alterutra egerit, alteram tolli.

Et ego habeo vel in factum in quadruplum intra annum, si volo, vel conditionem in simplum.

Diximus dig. 5. eum, qui pecuniam dederit, ne calumniam pateretur, habere in factum actionem: habere etiam conditionem: si vero alterutra egerit, alteram tolli. Videtur autem quis dedisse, ne calumniam pateretur, non solum si ipse per se pecuniam dedit, sed et si alius mandato eius vel generalis eius procurator. Sed et si quis negotium eius gerens tale quid dederit dominus autem hoc cognito ratum habuerit, ipsi nihil minus videtur dedisse, et habet conditionem et in factum actionem, ita ut alia aliam consumat. Itaque si nihil horum subsit, sed alius quis non mandato constitutus dedit, ne calumniam pateretur, hoc est, etiamsi negotia mea gerens quis dedit, non videor egomet ipse dedisse: nisi dationem ratam habuero: quapropter hoc casu, ubi non ipse dedi, dedisse autem videor, is qui dedit, habet conditionem: ego vero ipse, pro quo datum est, habeo in factum actionem.

4) et ipse repetit] Is, qui mei miseratione per motus est, per conditionem in simplum.

5) et ego in quadruplum ago] Et non tollit altera per alteram: quoniam non eidem personae competunt eae duae actiones: sed danti conductio, mihi vero de calumnia in factum. Et nota propter id, quod dictum est dig. 5. huius tit. Quaere lib. 7. tit. 14. cap.

In factum actione: conditionem enim non habet utpote qui ipse non dedi, nec ab altero datum ratum habui.

k) Lege μὲν pro μέντοι. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαίτην pro ἀναζητεῖν. m) L. 7. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. I. ubi est pars cap. d. h. t. n) Syn. συκοφαντισθῶ. ο) μου Syn. omisit. p) Syn. ἡγήσομαι hic et postea. q) Syn. μὲν μίνοι. r) Malim εἰρήσασθαι. s) Fabr. hoc cum praecedentibus coniunxit, interposita tamen voce ἄλλως, quae in Cod. 1350 non reperitur. Distinxi locum, quia duo scholia ad eundem locum continent. t) Tischendorfius notat, videri et ἀρῶν scriptum fuisse, et οὖν ex ἄρα correctum, vel contra. u) Sic conicit recte Tischendorfius, qui legi nihil posse Cod 1350. notat.



Ἐάν τις λάβῃ ἐπὶ τῷ συκοφαντῆσαι τὸν ὑπεξούσιον μου υἱόν, κἀγὼ ἔχω ἀγωγήν. εἰ δὲ ὑπεξούσιος λάβῃ διὰ τὸ συκοφαντῆσαι ἢ μὴ συκοφαντῆσαι, αὐτὸς ἐνάγεται· καὶ ἐὰν ἄλλω αὐτὸς παρῶσῃ, μὴ κατὰ ἐντολήν μου, ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ με, καὶ αὐτὸς ἀναλαμβάνει, κἀγὼ εἰς τὸ τετραπλοῦν κινῶ.

Ἐάν τις λάβῃ] * Ὁ λαβὼν τι παρὰ τινος, ἵνα ὑπεξούσιον συκοφαντήσῃ, καὶ αὐτῷ τῷ ὑπεξουσίῳ, καὶ τῷ τούτου πατρὶ τῇ ἱμφακτ. κατέχεται. καὶ τὸ ἐναντίον ὁ ὑπεξούσιος λαβὼν, ἵνα συκοφαντήσῃ, ἢ ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ, κατέχεται τῇ ἱμφακτ. καὶ τῷ κοινδικτ. παντως, ὡς ἂν εἰ αὐτεξούσιος ἦν τοσοῦτον, ὅτι, κἀν μὴ, ὑπὲρ ἑαυτοῦ τις δέδοκεν ὑπεξουσίῳ, ἀλλ' ἵνα μὴ ἕτερος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπεξουσίου συκοφαντηθῇ, τῷ μὲν δεδοκῶτι κατέχεται ὁ ὑπεξούσιος τῷ κοινδικτ. ἐκείνῳ δὲ, ὑπὲρ οὗ παρῶσῃ, τῇ ἱμφακτ.

κἀγὼ ἔχω ἀγωγήν] Κἀγὼ καὶ ὁ υἱός μου ἀμφοτέρωτ β. ἔχομεν ἱμφάκτουμ εἰς δλοκλήρον, κατὰ μίμησιν ὁ ὑπεξουσίος ἱμφάκτουμ καὶ τοῦ ἐπὶ ἱκανωθέντος, οὐ δύναται ὁ ἕτερος κινεῖν, διότι μία ἐστὶν ἀγωγή, προσπορισθεῖσα διὰ μέσου τοῦ υἱοῦ τῷ πατρὶ. [Sch. q. VII. 17.]

Εἰς τὸ αὐτό. Σκόπησον, εἰ ὡς περὶ ἐπὶ τῆς περὶ ὕβρεως, καὶ οἱ δύο ἔχουσι τὴν ἀγωγήν, ὁ τε πατήρ καὶ ὁ υἱός, καὶ δύο ποινὰι καταβάλλονται. [Sch. q. VII. 17.]

κἀγὼ] † Καὶ ὁ ὑπεξούσιος, ὡς τὴν περὶ ὕβρεως. ὑπεξούσιος] † Ἐτέρου τινός.

αὐτὸς ἐνάγεται] Τοῦτο νόησον, ἐνθα τις δέδοκεν ὑπεξουσίῳ, ἵνα συκοφαντήσῃ τινὰ ἢ ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ ἐπὶ ἀγωγή, ἢ δύναται κινεῖν ὁ ὑπεξούσιος, τυχόν τῇ ἱουουριάρουμ. καὶ λοιπὸν τοῦ ὑπεξουσίου καταδικαζομένου κινεῖται ἰουδικαί κατὰ τοῦ πατρὸς δεπικουλίω, ὡς βιβ. θ'. τίτ. δ'. διγ. λε'. ἦτοι βιβ. ζ'. τίτ. ε'. κεφ. λδ'. καὶ λε'. [Sch. r. VII. 17.]

ἄλλω αὐτὸς] Γραπτέον· καὶ ἄλλος αὐτῷ· καὶ σώξει** νοούμενον ἐπὶ ἀλλοτρίου ὑπεξουσίου. [Sch. s. VII. 17.]

ἄλλω] Μέλλοντι συκοφαντήσαι με.

μὴ κατὰ ἐντολήν μου] Εἰ γὰρ κατὰ ἐντολήν μου, ἐκείνος οὐκ εἶχεν ἀγωγήν, ἀλλ' ἐγὼ μόνος. [Sch. t. VII. 17.]

ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ με] Ἐξωτικὸν ἐνταῦθα ὑπόθου με*, (μὴ πατέρα.) εἰ** δὲ καὶ πατέρα ὑπόθῃ, σώξει· τί γὰρ, οἱ δέδοκε τῷ ἐμῷ ὑπεξουσίῳ υἱῷ ὁ Πέτρος μὴ κατὰ ἐντολήν ἐμοῦ τοῦ πατρὸς, ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ τὸν Παῦλον; ἔχει καὶ ὁ Πέτρος ἀγωγήν τὸν κοινδικτ. καὶ ὁ Παῦλος τὴν ἱμφακτ. κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου, ἵσον ἐπὶ τῷ πεκουλίω.

καὶ αὐτὸς ἀναλαμβάνει] Διὰ τοῦ κοινδικτικίου ὡς δεδοκῶς.

κἀγὼ — κινῶ] † Τῆν ἱμφάκτουμ.

Ταύτη τῇ ἀγωγῇ ὁ τελώνης ἐνάγεται λαβὼν χρήματα παρὰ τὸ δέον, καὶ παρακρατήσας ἀνδράποδα.

ταύτη τῇ ἀγωγῇ ὁ τελώνης ἐνάγεται] Ὁ τελώνης ἀνδράποδα κατεσχικῶς, καὶ τὰ μὴ ὀφειλόμενα αὐτῷ τέλη ἀπαιτήσας, τῇ περὶ καλουμνίας ἱμφάκτω κατέχεται. ζῆται βιβ. λθ'. τίτ. δ'. ἦ*) βιβ. γς'. τίτ. α'. κεφ. β'. θεμ. ζ'. τῇ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὸ τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν τὸ ἀπλοῦν ἀπαιτούσῃ. [Sch. x. VII. 17.]

ἦ. Οὐλπ. β) Ὁ λαβὼν ἐν προσήματι ἐγκλήματος, μὴ ἀποδειχθέντος αὐτοῦ^{γ)}, ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἀπαιτεῖται· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν ὑπόκειται, καὶ πρὸς^{δ)} τὸ ἀμάρτημα τιμωρεῖται.

ἐν προσήματι] † Ἴνα μετὰ συκοφαντίας.

μὴ ἀποδειχθέντος αὐτοῦ] † Τοῦ ἐγκλήματος, οὗ προέθετο.

Si quis acceperit⁶⁾, ut filiofamilias meo calumniam inferret, ego etiam actionem habeo⁷⁾. Si vero filiusfamilias⁸⁾ acceperit, ut calumniaretur, vel ut ne calumniaretur, cum eo agitur⁹⁾: et si alii ipse¹⁰⁾ dederit non meo mandatu¹¹⁾, ne mihi calumniam inferret¹²⁾, et is repetit¹³⁾, et ego in quadruplum ago¹⁴⁾.

6) si quis acceperit] Qui ab alio quid accepit, ut filiofamilias calumniam inferret, et ipsi filiofamilias, et patri eius actione in factum tenetur. Per contrarium filiusfamilias, qui accepit, ut calumniam faceret, vel non faceret, in factum et condictione tenetur omnino, ac si sui iuris esset: adeo, ut et si quis non pro se dederit filiofamilias, sed ut ne alii ab ipso filiofamilias calumnia inferretur, danti quidem filiusfamilias tenetur condictione: ei autem, pro quo ille dedit, in factum actione.

7) ego etiam actionem habeo] Ego et filius meus ambo duas habemus actiones in factum in solidum exemplo actionis iniuriarum: et uni si satisfactum sit, alter non potest agere, propterea quod una est actio, acquisita patri per filium.

Ad idem. Vide, an quemadmodum in actione iniuriarum ambo habent actionem, videlicet pater et filius, et duae poenae exsolvantur.

et ego] Et filiusfamilias, ut actionem iniuriarum.

8) filiofamilias] Alterius.

9) cum eo agitur] Hoc intellige, ubi quis dedit filiofamilias, ut calumniaretur aliquem vel ut ne calumniaretur ea actione, qua filiusfamilias experiri potest, forte iniuriarum. Ac deinde filiofamilias condemnato iudicati agitur adversus patrem de peculio, ut lib. 9. tit. 4. dig. 35. sive lib. 60. tit. 5. cap. 34. et 35.

10) alii ipse] Scribendum: et alius ipsi: et conservatur sensus in alieno filiofamilias.

alii] Calumniam mihi illaturo.

11) non meo mandatu] Si enim meo mandato, ille non habet actionem, sed ego solus.

12) ne mihi calumniam inferret] Extraneum hic pone me esse, non patrem. Sed et si patrem posueris, salvus est sensus: puta, si Petrus filiofamilias meo dederit non mandatu meo, ut ne calumniam Paulo inferret, habet et Petrus condictionem, et Paulus in factum actionem adversus filiumfamilias, quantum ad peculium attinet.

13) et is repetit] Per condictionem, ut qui dedit.

14) et ego — ago] Actione in factum.

Hac actione tenetur publicanus¹⁵⁾, qui pecuniam indecenter accepit, et mancipia retinuit.

15) hac actione tenetur publicanus] Publicanus, qui mancipia retinuit, et vectigalia ipsi non debita exegit, tenetur actione de calumnia in factum. Quaere lib. 39. tit. 4. sive lib. 56. tit. 1. cap. 2. them. 7. qua intra annum quadruplum, post annum simplum petitur.

VIII. Ulp. Qui accepit sub specie¹⁾ criminis, ipso non probato²⁾, intra annum quidem³⁾ tenetur in quadruplum, post annum vero in simplum⁴⁾, et pro modo delicti punitur⁵⁾.

1) sub specie] Ut per calumniam accusaret.

2) ipso non probato] Crimine scilicet, quod proposuit.

ϑ) Haec ἢ ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ secunda manu in Cod. 1350. addita sunt. ϖ) Malim σώζεται. ϗ) με addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. γ) Hactenus hoc schol. habet Fabr. lit. u. insignitum VII. 17. ζ) Haec inde a verbis εἰ δὲ καὶ πατέρα secunda manu in Cod. 1350. addita sunt. α) Lege ἦτοι, pro omisit. δ) πρὸς Syn. omisit.



ἐν τὸς μὲν ἐνιαυτοῦ] Ὁ Ἀνώνομος ἔχει· καὶ τῇ ἰμφοράκτου ὑπόκειται, καὶ πρὸς τὸ ἀμάρτημα τιμωρεῖται. [Sch. γ. VII. 17.]

εἰς τὸ ἀπλοῦν ὑπόκειται] † Τῇ ἰμφοράκτω. καὶ πρὸς τὸ ἀμάρτημα τιμωρεῖται] Τουτέστιν, εἰ ἐγκλημα ἦν τὸ κινήθην, ταυτοπαθεῖα ὑπόκειται. [Sch. z. VII. 17.]

Οἶδας γὰρ, ὅτι ὁ κινήσας ἐγκληματικὸν δικαστήριον ὑπόκειται ταυτοπαθεῖα. † Ζῆτει κεφ. ιβ'.

9'. Παπικαν. ε) Δούλου κατηγορηθέντος καὶ βασανισθέντος, εἴτα ἀπολυθέντος, τὸ διπλοῦν τῆς αὐτοῦ¹⁾ τιμῆς ὁ κατήγορος δίδωσι τῷ δεσπότῃ, καὶ ὑπόκειται²⁾ τῷ ἐγκλήματι τῆς συκοφαντίας.

δοῦλου κατηγορηθέντος] Σέως ἤρῃσατο τὸν οἰκέτην Τίτιον τινός, ὡς πταίσαντα κατ' αὐτοῦ, καὶ ἦρει τοῦτον αὐτός ὁ πταισθεὶς εἰς ἐξέτασιν ἐκδοθῆναι. δέδωκεν ὁ Τίτιος ὄψεϊλε γύρο καὶ πρὸς ἀνάγκης εἶχεν. ἀλλ' ἐξέτασις γενομένης, ὄψεϊλη ὁ οἰκέτης ἀνεύθυνος. λέγει τοίνυν ὁ Παπικανός· κατὰ τοῦ κατηγορουμένου οἰκέτου ἐμβάσανος ζήτησις γίνεται, ἐάν εἰς ἐξέτασιν αὐτὸν αἰτήσῃ ὁ πεπονθώς. ἀνεύθυνος δὲ τοῦ οἰκέτου φανέντος καὶ ἀπολυθέντος, τὸ διπλάσιον δίδωσι τμήμα ὁ κατήγορος τῷ δεσπότῃ τούτου αὐτοῦ τοῦ οἰκέτου, καὶ δίχα τῆς τοῦ τιμήματος ἀποτιμήσεως τε καὶ καταδικῆς ζήτησις γίνεται περὶ τῆς συκοφαντίας τοῦ αἰτήσαντος αὐτὸν εἰς ἐξέτασιν. κηραρισμένον γὰρ ἐστὶ τὸ ἐγκλημα τῆς συκοφαντίας αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ζημίας τῆς ἐπὶ τῷ οἰκέτῃ γενομένης τῷ δεσπότῃ διὰ τὴν ἐμβάσανον ζήτησιν, ὡς φησι τὸ κς. κεφ. τοῦ λγ'. τι. καὶ τὸ κε. τούτου τοῦ τι. ζῆτει καὶ τὸ κδ'. κεφ. [Sch. a. VII. 17. sq.]

καὶ βασανισθέντος] Τὴν νόμιμον βάσανον ἐπὶ ἰδίῳ ἐγκλήματι. ζῆτει τι. ν'. κεφ. ιγ'. [Sch. b. VII. 18.]

εἴτα ἀπολυθέντος] Ὡς ἀδύον εὐρεθέντος πρὸς τὸν δεσπότην. ζῆτει τι. ες'. κεφ. τελευτ. καὶ ὅλον τὸν τι. καὶ βιβ. ζ. h). τι. ε. κεφ. ι. καὶ τι. αὐτοῦ δ'. [Sch. c. VII. 18.]

τὸ διπλοῦν] Σημειώσαι, ὅτι τότε δίδωσιν ὁ βασανισθῆναι ζήτησας οἰκέτην¹⁾ τὸ διπλάσιον ἢ ἀπλοῦν τοῦ τιμήματος, ὅταν τὸ κατηγορουμένον πρὸς αὐτὸν ἀνεύθυνον φανῇ. καὶ ζῆτει μὲν καὶ τὰς ἄλλας τὸ κεφάλαιον παραπομπάς, μάλιστα δὲ τι. ν'. κεφ. ε. καὶ βιβ. κ'. τι. δ'. κεφ. η'. ποτε κατατίθεται τὸ διπλάσιον, καὶ ποτε τὸ ἀπλοῦν, ἀνάγκησιν τὴν διαίρεσιν τοῦ ε. θέματος τοῦ κς'. κεφ. τοῦ λζ'. τι. τοῦ ξ. βιβ. καὶ τὸ κς'. κεφ. αὐτοῦ. ζῆτει καὶ βιβ. κ'. τι. δ'. κεφ. η'. καὶ βιβ. κδ'. τι. α. κεφ. ιε. τὸ διπλοῦν μὲν, ὅταν ὑπὲρ ἰδίου φακτου ὁ δούλος βασανίζηται· τὸ δὲ ἀπλοῦν, ὅταν ὑπὲρ τοῦ δεσπότου, ὡς φησι τὸ κς'. κεφ. τοῦ λζ'. τι. τοῦ ξ. βιβ. ποίας δὲ ἄρα κινουμένης ἀγωγῆς καταδικάζεται ὁ τὸν οἰκέτην αἰτήσας εἰς ἐξέτασιν; φησὶν ὁ Στέφανος· διὰ τοῦ κωνδικτικίου, ἢ τῆς ἀδείβειδου, ἢ τῆς φοίρτου. ζῆτει κεφ. λγ'. καὶ τι. λζ'. κεφ. κς'. θεμ. α. καὶ τελευτ. καὶ κεφ. η'. k) τοῦ δ. τι. τοῦ κ. βιβ. [Sch. d. VII. 18.]

ὑπόκειται τῷ ἐγκλήματι τῆς συκοφαντίας] Τῷ Τουρπιλιανῷ δόγματι, ὃ τιμωρεῖται τοὺς συκοφάντας. ζῆτει βιβ. κδ'. τι. α. κεφ. ιε. καὶ βιβ. κα. τι. α. κεφ. ιγ'. ζῆτει καὶ βιβ. μθ'. τι. δ. κεφ. ιδ'. θεμ. β. l) [Sch. e. VII. 18.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδωρ. Μὴ θανατώσῃς, πῶς καὶ χρηματικῶς τιμωρεῖται, καὶ ἐγκληματικῶς· καὶ ἐν κεφ. γὰρ ἡ. οὕτως γίνεται. ἀλλὰ μὴδὲ τοῦτο θανατώσῃς, πῶς καὶ ὁ κατηγορῶν δούλου ὑπόκειται τῷ ἐγκλήματι τῆς συκοφαντίας. ἀνάγκ. γὰρ καὶ τι. λδ'. κεφ. ιβ'. θεμ. γ. καὶ ἐγγραφῆς δὲ ὁ κατὰ δούλου κινῶν δίδωσιν, ὡς περὶ καὶ ὁ κατὰ ἐλευθέρου, ὡς τι. λε'. κεφ. κς'.

ι. Μαρικαν. m) Κατὰ τρεῖς τρόπους ἢ συκοφαντία γίνεται, καὶ τριπλῶςⁿ⁾ ἢ ἐπιξέλευσις^{o)} ἢ γὰρ συκοφαντεῖ τις, πλαστῶς^{o)} κατηγορῶν, ἢ προδοτῆς τῆς ἰδίας ὑποθέσεως γίνεται, τὰ ἀληθῆ ἐγκλήματα κρύπτων, ἢ φυγοδικεῖ, τελείως ἀναχωρῶν τῆς κατηγορίας^{p)}.

e) L. 9. D. h. t. legitur in Syn. p. 67. ubi est cap. 5. h. t. f) Syn. αὐτῆς. Leuncl. in marg. αὐτοῦ. g) Syn. ἀπόκειται. Leuncl. in marg. ὑπέκειται. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ξ. i) Sic legendum. Fabr. βασανισθῆναι ζήτησαι οἰκέτης. E Cod 1350. varia lectio notata non est. k) Sic Cod. 1350. Fabr. κεφ. β'. l) Sic Cod. 1350. Fabr. θεμ. γ'. m) L. 1. pr. §. 1. 3 — 5. D. h. t. leguntur in Syn. p. 504. et in sch. r. ad Basil. XXI. 2. cap. 4. (Fabr. II. 612. Heimb. II. 436.) Eadem leguntur excerpta §. 5. apud Attal. tit. LIV. §. 3. n) Attal. pro τριπλῶς habet κατὰ τρεῖς. o) Ante πλαστῶς secunda manu additur ὡς in Cod. 1350. p) Sch. δικῆς pro κατηγορίας.

3) intra annum quidem] Innominatus habet: et in factum tenetur, et pro modo delicti punitur.

4) in simplum] Actione in factum.

5) et pro modo delicti punitur] Hoc est, si crimen erat, quod intentabatur, talioni subiicitur.

Nosti enim, eum, qui criminale iudicium movit, talioni subiici.

Quaere cap. 12.

IX. Papian. Servo accusato¹⁾ et torto²⁾, deinde absoluto³⁾, duplum⁴⁾ pretii eius accusator dat domino, et tenetur calumniae crimine⁵⁾.

1) servo torto] Seius accusavit servum Titii quasi noxam facientem sibi, et idem ipse, qui noxam sibi illatam dicebat, postulavit eum quaestionis causa dari. Dedit Titius debebat enim et necesse habebat. At quaestione habita servus innocens apparuit. Papianus igitur ait: De servo accusato per tormenta quaestio habetur, si quaestionis causa eum postulaverit accusator. Si vero servus innocens appareat et absolvatur, domino ipsius servi dat accusator duplum pretii eius, ac citra pretii aestimationem et condemnationem quaeritur de calumnia eius, qui eum quaestionis habendae causa postulavit. Separatum enim est crimen calumniae eius a damno, quod in servo propter quaestionem domino datum est, ut ait cap. 26. tit. 33. et cap. 25. huius titi. Quaere et cap. 24.

2) et torto] Legitimis tormentis de proprio crimine. Quaere tit. 50. cap. 13.

3) deinde absoluto] Ut innocente invento erga dominum. Quaere tit. 66. cap. ult. et totum tit. et lib. 7. tit. 5. cap. 10. et tit. ipsius 4.

4) duplum] Nota, tunc eum, qui servum torqueri postulavit, dare duplum vel simplum pretii, cum accusatus innocens appareat. Quaere etiam reliquas capituli transmissiones, maxime vero tit. 50. cap. 5. et lib. 20. tit. 4. cap. 8. Quando duplum detur, quando simplum, lege distinctionem them. 5. cap. 26. tit. 37. lib. 60. et cap. 27. eius. Quaere et lib. 20. tit. 4. cap. 8. et lib. 24. tit. 1. cap. 15. Duplum quidem, si servus de proprio facto torquetur: simplum vero, si de facto domini, ut ait cap. 27. tit. 37. lib. 60. Quali autem actione instituta condemnatur is, qui servum ad quaestionem habendam postulavit? Ait Stephanus: per conditionem, vel ad exhibendum, vel furti. Quaere cap. 33. et tit. 37. cap. 27. them. 1. et ult. et cap. 8. tit. 4. lib. 20.

5) et tenetur calumniae crimine] Senatus-consulto Turpiliano, quo puniuntur calumniatores. Quaere lib. 24. tit. 1. cap. 15. et lib. 21. tit. 1. cap. 13. Quaere et lib. 49. tit. 4. cap. 14. them. 2.

Hagiotheodor. Ne mireris, quod et pecuniarie et criminaliter puniatur: nam et cap. 8. idem fit. Sed neque hoc mireris, quod et accusator servi crimini calumniae subiaceat. Lege enim et tit. 34. cap. 12. them. 3. Etiam inscriptiones dat qui servum accusat, sicuti et qui liberum hominem, ut tit. 35. cap. 26.

X. Marcian. Tribus modis¹⁾ calumnia fit²⁾, et tripliciter punitur: vel enim calumniatur quis³⁾ accusans falso⁴⁾, vel prodit propriam causam⁵⁾, vera crimina occultans, vel tergiversatur⁶⁾ in universum ab accusatione desistens.



κατὰ τρεῖς τρόπους] * Βιβ. μῆ. τῶν διγ. τιτ. ιε'.
περὶ συκοφαντῶν καὶ τῶν προδιδόντων τὰ ἐγκλήματα, καὶ περὶ
ἀβολιτιῶν.

ἡ συκοφαντία γίνεται.] Ζῆτει τιτ. λζ'. κεφ. ιδ'. θεμ. β'.
τὸ τελευτ. ἀναγκαιώς, καὶ βιβ. κα'. τιτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ
τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Ἰσιδώρου παραγραφήν. [Sch. f. VII. 18.]

† Ζῆτει κεφ. λε'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ιβ'. κεφ. ζ'.
συκοφαντεῖ τις.] Καὶ ὁ μὲν ἴδιον ὀνόματι κινήσας
ἐγκλημα χωρὶς ἐγγραφῶν, καὶ μὴ ἀποδείξας τοῦτο, ἐξορίζε-
ται, ὡς φησὶ τὸ γ'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κα'. βιβ.
καὶ ὁ ἐκεῖσε Ἰσιδώρος, καὶ τιτ. ξε'. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. β'.
αὐτοῦ. ὁ δὲ συκοφαντικῶς πλαυόμενος ἄλλοτριαν κατηγορίαν
ὡς ἴδιαν, καὶ μὴ ἀποδείξας, περιορίζεται καὶ ἀτιμοῦται, ὡς
κεφ. λδ'. τοῦ παρόντος τιτ. ὁ δὲ ἀποστῆς χωρὶς ἀβολιτιῶνος
ἀτιμοῦται καὶ προστιμάται, ὡς τιτ. κς'. κεφ. γ'. θεμ. β'. καὶ
κεφ. ε'. τιτ. λδ'. κεφ. δ'. θεμ. α'. καὶ β'. καὶ κεφ. λε'. [Sch. g.
VII. 18. sq.]

πλαστῶς κατηγορῶν.] Ζῆτει βιβ. η'. α) τιτ. α'. κεφ. α'.
θεμ. ζ'. ὅτι ὁ τοιοῦτος ὑπὲρ ἄλλων κωλύεται συνηγορεῖν, εἰ
δημόσιον ἦν τὸ προτεθέν ἐγκλημα δηλαδή. οὗτος γὰρ καὶ συκο-
φάντης λέγεται κυρίως, ὡς κεφ. λβ'. τοῦτου τοῦ τιτ. ὁ μέντοι
χρήματι λαβῶν καὶ ἐπὶ χρηματικῶς λέγεται συκοφάντης, ὡς
ἐνταῦθα προειμώθημεν, καὶ ὑποκεῖται τῇ περὶ καλονυμίας ἱμ-
φάκῃ. Ζῆτει καὶ κεφ. ιθ'. αὐτοῦ, καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ ἡ πρός
τὰ εἰρημένα· ἀλλ' ἀνάγκη τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Θαλελαίου μι-
κρῶν παραγραφήν. Ζῆτει καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. λβ'. λε'.
ἐπάγον καὶ περιορισμὸν τῶν συκοφάντην ὅτι β) δηλαδή ὡς ἴδιον
ἢ ἰδίων αἰτία β) τὸ ἄλλοτριον ἐκίνησεν ἐγκλημα, ὡς βιβ. κα'.
τιτ. β'. κεφ. β'. τὰ μέσα, καὶ κεφ. ιζ'. γ) [Sch. h. VII. 19.]

Καὶ τῇ κατηγορίᾳ ἐπεξιών, καὶ μὴ ἀποδείξας. [Sch. i.
VII. 19.]

ἡ προδότης τῆς ἰδίας ὑποθέσεως.] Ἡ προεβαρι-
κατείων, ὡς τιτ. κς'. κεφ. α'. καὶ τιτ. κς'. κεφ. ε'. α) καὶ τιτ. λδ'.
κεφ. δ'. ὅλον μετὰ τῶν θεμάτων αὐτοῦ, καὶ τιτ. ξε'. κεφ. β'.
[Sch. k. VII. 19.]

† Πραεβαρικῶτος. Ζῆτει τιτ. ξε'. κεφ. α'. περὶ τὸ τέλος.
* Τοῦτο δὲ γίνεται, ἐπεὶ μὴ περὶ οἰκείων ἐνάγει πᾶς·
ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ περὶ ἐθνείων· ὡς ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐγκλη-
μάτων παρὰ παντός τοῦ βουλευμένου κινουμένων.

ἡ φυγοδικεῖ.] Ἡ δεσπιτοῦτος γίνεται. β) Ζῆτει περὶ
τούτου τιτ. κς'. κεφ. γ'. θεμ. β'. καὶ τιτ. ξε'. κεφ. β'. τουτέστι,
χωρὶς ἀβολιτιῶνος τῆς παρὰ τοῦ ἀρχόντος. [Sch. l. VII. 19.]

† Δεσπιτοῦτος.
* Τουτέστι, δίχα δικαστικῆς ἀπολύσεως ἀφίσταται, ὅς καὶ
δεσπιτοῦτος λέγεται· ὁ δίχα ἀβολιτιῶνος αφιστάμενος· ἀβολι-
τιῶν δὲ λέγεται ἡ τοῦ δικαστοῦ ἀπόλυσις.

Οὐ πάντως δὲ συκοφάντης ἔστιν ὁ μὴ ἀπο-
δεικνύς, ὑπερ κατηγορήσεν· ἀλλ' ἐν τῇ κρίσει τοῦ
δικαστοῦ ἔστι, μετὰ τὸ ἐλευθερῶσαι τὸν κατηγοροῦ-
μενον ζῆτῆσαι περὶ τούτου.

Καὶ εἰ μὲν α) εἴπη β) οὐκ ἀπέδειξας, ἐφέισατο
αὐτοῦ· εἰ δὲ εἴπη, ἐσυκοφάντησας, κατεδίκασεν αὐ-
τόν γ), καὶ μὴδὲν δ) εἴπη περὶ τῆς ποινῆς ε). ἐπα-
κολουθεῖ γὰρ· ἡ μὲν γὰρ τῆς ὑποθέσεως ζήτησις
ἐπιτίρηται τῷ δικαστῇ, οὐ μὴν ἡ τοῦ νόμου ἐπεξέ-
λευσις.

Εἰ δὲ εἴπη, προπετῶς ἐκίνησας, οὐ ποιεῖ αὐτὸν
συκοφάντην, οὐδὲ ποινήν ὑφίσταται.

οὐ πάντως δὲ συκοφάντης ἔστιν.] * Οὐ πάντως
δὲ συκοφάντης ἔστιν, φησὶν, ὁ μὴ ἀποδεικνύς· ἀλλ' ὁ ψευδῶς
κατηγορήσας ἐν εἰδήσει, καὶ ὁ τοῦς ἀληθεῖς ἐλέγχους ἀπο-
κρύπτων· τοῦτο γὰρ τὸ, τὰ ἀληθῆ ἐγκλήματα, δηλοῖ· καὶ ὁ
τὸν κατηγοροῦμενον ἐπικρατέστερον θέναι β) σπουδάζων, καὶ
ὁ φυγοδικῶν. καὶ τοῦτο μὴ ἐπὶ τῶν γ). δημοσίων δικαστη-
ρίων λήβησεν γ). ἐπ' ἐκείνων γορ ἅμα τις ἀσφαλισσεται καὶ μηδὲ

1) tribus modis] Lib. 48. Digestorum, tit. 16. de
calumniatoribus et proditoribus criminum, et de aboli-
tionibus.

2) calumnia fit] Quaere tit. 37. cap. 14. them. 2.
ult. necessario, et lib. 21. tit. 1. cap. 3. them. 3. et in
ipso Isidori adnotationem.

Quaere cap. 35. et lib. 7. tit. 12. cap. 7.

3) calumniatur quis] Et is quidem, qui proprio
nomine criminis accusavit sine inscriptione, neque id
probavit, relegatur, ut ait them. 3. cap. 3. tit. 1. lib. 21.
et ibi Isidorus, et tit. 65. huius lib. cap. 2. Qui vero
calumniose alienam accusationem informavit ut prop-
riam, nec probavit, deportatur et infamia notatur, ut
cap. 35. huius tit. Desistens citra abolitionem infamia
notatur et multatur, ut tit. 26. cap. 3. them. 2. et cap. 5.
et tit. 34. cap. 4. them. 1. et 2. et cap. 35.

4) accusans falso] Quaere lib. 8. tit. 1. cap. 1.
them. 7. quo ostenditur, hunc pro aliis postulare pro-
hiberi, si publicum crimen propositum erat. Hic enim
et calumniator dicitur proprie, ut cap. 32. huius tit. Is
etiam, qui pecuniam accepit in causis pecuniariis, ca-
lumniator dicitur, ut in hoc tit. ante didicimus, et
tenetur de calumnia in factum. Quaere et cap. 19. eius,
nec tibi opponatur adversus iam dicta: sed lege in id
parvam Thalelai adnotationem. Quaere et huius tit.
cap. 32. 35. adiciens etiam deportationem calumniatori:
cum videlicet ut suam vel suorum causam alienam per-
sequitur crimen, ut lib. 21. tit. 2. cap. 2. medio, et cap. 17.
Et accusationem persequens, nec probans.

5) vel prodit propriam causam] Vel praeava-
ricator, ut tit. 26. cap. 1. et tit. 26. cap. 6. et tit. 34.
cap. 4. totum cum eius thematibus, et tit. 65. cap. 2.

Praevaricator. Quaere tit. 65. cap. 1. circa finem.

Hoc autem fit, quia non quilibet de propriis agit,
sed interdum etiam de his, quae populum tangunt: ut
in publicis criminibus, quae a quovis volente exercentur.

6) vel tergiversatur] Vel desistit. Quaere de
hoc tit. 26. cap. 3. them. 2. et tit. 66. cap. 2. Hoc est,
sine abolitione Praesidis.

Qui desistit.
Hoc est, citra abolitionem iudicis desistit, qui et
destitutor dicitur: qui citra abolitionem desistit: aboli-
tio autem dicitur remissio iudicis.

Non omnino vero calumniator est⁷⁾, qui non
probat⁸⁾, quod intendit: sed in arbitrio⁹⁾ iudicis
est, absoluto reo¹⁰⁾ hac de re inquirere¹¹⁾.

Et si quidem dixerit, non probasti¹²⁾, perpercit
ei: si vero dixerit¹³⁾, calumniatus es, condemnavit
eum¹⁴⁾, etiamsi de poena nihil dixerit: subsequitur
enim¹⁵⁾: nam facti quidem quaestio¹⁶⁾ permissa
est¹⁷⁾ iudici, nec vero legis poena¹⁸⁾.

Si vero dixerit, temere accusasti, non facit ipsum
calumniatorem¹⁹⁾, nec is poenae subiicitur.

7) non omnino vero calumniator est] Non
omnino vero calumniator est, ait, qui non probat:
sed qui sciens falso accusavit, et qui vera rei argumenta
abscondit: hoc enim significat quod dicitur, vera cri-
mina: et qui operam dat, ut reus superior discedat, et
qui tergiversatur. Et hoc ne de tredecim publicis iu-
diciis accipias. In his enim simulac quis cautionem

g) Sic Cod. 1350. Fabr. ββ. β. r) Malim ὄρε. s) Sic emendavi. Fabr. ἢ ἰδίων αἰτία. ε) Haec verba, τὰ μέσα καὶ κεφ. ζ'. addit Cod. 1350. u) Sic numerus habet Cod. 1350. Fabr. τ. κς'. κ. α'. καὶ τιτ. κς'. κ. ζ'. v) Sic Cod. 1350. pro δεσπιτοῦτος, quod habet Fabr. w) Post μὲν schol. n. (Fabr. II. 612. Heimb. II. 436.) haec inserit: εἰρῶν αὐτὸν δικαίως πληροῦν. x) Syn. εἴποι. y) Attal. post αὐτὸν inserit εἰς συκοφαντίαν. z) Attal. μὴ pro μηδὲν. a) Usque ad ποινήν Attal. b) Videtur legendam εἶναι. c) Sic explicio, quod in Cod. 1350. scribitur, κλάμη.



ἀβολιτονα ζητήσει ἐντὸς τῶν λ. ἡμερῶν, ταυτοπαθεία ὑποπίπτει μὴ ἐλέγξας, ὡς κεφ. λβ. λδ.

οὐ πάντως] † Οὐκ ἐξ ἀνάγκης.

ὁ μὴ ἀποδεικνύς] Ζῆτει tit. ξς. κεφ. α'.

ἐν τῇ κρίσει] Τῷ θελήματι καὶ τῇ ὑπολήψει. Ζῆτει βιβ. κα'. tit. β'. κεφ. δ'. θεμ. δ'. [Sch. m. VII. 19.]

μετὰ τὸ ἐλευθερωῶσαι τὸν ἐναγόμενον] Ἐλευθεροῦται δὲ τοῖς εἰρημένους τριῶν τρόποις, εἰ οὐκ ἐδόθησαν ἐγγραφαί· εἰ γὰρ ἐδόθησαν, ἐξ ἀνάγκης ὁ μὴ ἀποδείξας ὡς συκοφάντης τιμωρεῖται. [Sch. n. VII. 19.]

ζήτησαι περὶ τοῦτου] Πότερον εἰδὼς ψεύδεσθαι εἰς τὸ κατηγορῆσαι ἦλθεν, ἢ νομίζων καλῶς ἐπίστασθαι. ἰστέον γὰρ, ὡς ὁ κατηγορῶν ἐγκληματικῶς τινος, κἂν ἀγαθῇ συνειδήσει, κἂν μὴ κατηγορῆσῃ, μὴ ἀποδεικνύς ὡς συκοφάντης τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑπόκειται. εἰ δὲ μὴ δέδωκεν ἐγγραφήν, τότε μετὰ τὸ ἀτοῦσαι αὐτὸν καὶ ἐλευθερωθῆναι τὸν κατηγορηθέντα, ἐξετάζει ὁ δικαστὴς· καὶ εἰ μὲν εἰδὸτα αὐτὸν, μὴ ἔχειν ἀγαθὴν δίκην, εὐροί, καταδικάζειν δύναται ὡς συκοφάντην· εἰ δὲ πλανώμενον κατανοήσει περὶ τοῦτου, ἀπολύει, ὅτι μὴ ἐνεγράφατο. ἀεὶ δὲ ἀπαιτοῦνται ἐπὶ τῶν ἐγκληματικῶν ἐγγραφαί, εἰ μὴ κατὰ λήθην ἐαθῶσιν. [Sch. o. VII. 19. sq.]

οὐκ ἀπέδειξας] Καὶ γὰρ ἐκ τούτου τοῦ ὄχηματος οὐκ ἀποδείκνυται ὁ κατηγορῶν συκοφάντης· ἐνδέχεται γὰρ πολλάκις, τινὰ ἀληθῶς κινήσαντα περὶ τὰς ἀποδείξεις ἀτοῦσαι. Ζῆτει βιβ. κα'. tit. γ'. κεφ. ιε'. ις'. ιζ'. καὶ ιθ'. [Sch. p. VII. 20.]

εἰ δὲ ἐπῆ] Ζῆτει βιβ. κα'. tit. γ'. κεφ. ιδ'. ις'. ιθ'. ἀναγκαῖα, καὶ ιζ'. καὶ ιθ'.^{d)} [Sch. q. VII. 20.]

κατεδίκασεν αὐτόν] Τῇ ἀτιμίᾳ σιωπηρῶς. Ζῆτει βιβ. λζ'. tit. ι'. κεφ. γ'. θεμ. τέλευτ. καὶ κεφ. δ'. [Sch. r. VII. 20.]

ἐπακολούθηε γὰρ] Ζῆτει βιβ. νζ'. tit. α'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. [Sch. s. VII. 20.]

ἢ μὲν γὰρ τῆς ὑποθέσεως ζήτησις] * Τοῦ Ἁγιοθεοδώρου. Τὸ μὲν γὰρ ζητεῖν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἐξετάζειν, καὶ τέμνειν ἐπιτέτραπται τῷ δικαστῇ, καὶ ὡς συμφέρον εἶναι καὶ δίκαιον, γινώσκει· τὰ γὰρ ἐν φάκτοις ἀνακλύπτοντα ὀφείλει τέμνειν· ὅλον μαρτυροῦσαν, ὅταν αὐτὸς δοκιμάζει, ταύτην καὶ δέχεσθαι· τῇ γὰρ τοῦ δικαστοῦ γνώμῃ^{e)} ἠσθηται, πιστεῦσαι καὶ μὴ. ὁμοίως καὶ σύμφωνα φήσομεν καὶ ἄλλα, ὅσα τῆς ἐκείνου δοκιμασίας ἐξηρτηται. ἢ δὲ τοῦ νόμου ἐπεξέλευσις οὐκ ἀνήκει τῷ δικαστῇ· τουτέστι, ἢ δὲ διάφορα τοῦ νόμου, καὶ ὅπερ ὁ νόμος ὁρῶν διεξίει, καὶ περὶ οὗ ὁρῶν ἐπεξέχεται. ἐκεῖνα αἰεὶ ὡσαύτως ἔχει· κἂν μὴδὲν ὁ δικαστὴς εἴπῃ περὶ τούτου, ἐκεῖνα καὶ κείνα, καὶ διαγινώσκονται, καὶ νοεῖται σιωπηρῶς. καὶ τοίνυν ἐάν ἐπὶ ἀμαρτήματος καταδικάζων τινὰ ὁ δικαστὴς μὴδὲν περὶ τῆς ποινῆς εἴπῃ, ἢ ποινὴ σιωπηρῶς ἐπακολουθεῖ· ὠρισταί γὰρ ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ ταύτης ἐπεξέλευσις καὶ ἐπιτεργασία.

ἐπιτέτραπται] † Ἐξ ἀνάγκης.

οὐ μὴν ἢ τοῦ νόμου ἐπεξέλευσις] Οὐ μὴν πρὸς ἀνάγκης ἐστὶν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἐπαγογῆν τιμωρίαν· αὐτὴ γὰρ σιωπηρῶς ἔπεται τῇ, ὅτι ἐσυκοφάντησας, ἀποφάσει. [Sch. t. VII. 20.]

οὐ ποιεῖ αὐτόν συκοφάντην] Λέγει ὁ Παπιάνας, τὴν προπέτειαν περιέχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν τῆς εὐχερείας συγγνώμην, καὶ τὴν ἀπρονοήτον θερμοτήτα. [Sch. tt. VII. 20.]

Ἐκεῖνός^{f)} ἐστὶ προδότης τῆς ἰδίας ὑποθήσεως καὶ τὰ ἀληθῆ ἐγκλήματα κρύπτων, ὁ συμπαιζων^{g)} τῷ κατηγορουμένῳ καὶ ἀποπροσποιούμενος^{h)} μὲν τὰς οἰκείας ἀποδείξεις, προσέμενος δὲ τὰς πλαστὰς τοῦ κατηγορουμένου δικαιολογίας.

ἐκεῖνός ἐστι προδότης] Ζῆτει τὸν κς'. tit. ὅλον, καὶ εὐρήσει, τίς ἐστὶ προεβαρικατῶρ· καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. σιβ'. καὶ ὡς προδότης ὑπόκειται ταυτοπαθείᾳ. Ζῆτει τὰς κατὰ τούτου ποινὰς ἐν τῷ ε'. κεφ. τοῦ ξδ'. tit. [Sch. u. VII. 20.]

* Ὁ προεβαρικατῶρ διττός ἐστίν· ὁ μὲν κυρίως, ὁ δὲ οὐ κυρίως· καὶ κυρίως μὲν ὁ τὴν ἑαυτοῦ προδοσὺς ὑπόθεσιν πούβλιαν ἢ ἀπλῶς ἐγκληματικὴν, τῷ ἀντιδικῷ αὐτοῦ συνιστά-

praestiterit, neque intra dies triginta abolitionem petierit, talioni subiicitur, si reum non convicerit, ut cap. 32. 34.

non omnino] Non necessario.

8) qui non probat] Quaere tit. 66. cap. 1.

9) in arbitrio] In voluntate et aestimatione. Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 4. them. 4.

10) absoluto reo] Absolvitur vero illis tribus modis, si non datae sint inscriptiones: nam si datae sint, ex necessitate is, qui non probat, ut calumniator punitur.

11) hac de re inquirere] Utrum sciens se mentiri ad accusandum processerit, an existimans, recte se accusationem instituere. Sciendum enim, eum, qui accusat aliquem criminaliter, sive bona conscientia, sive mala, non probantem ut calumniatorem talioni subiici. Si vero non dederit inscriptionem, tunc posteaquam is defecit, et reus liberatus est, inquit iudex: et si quidem inveniat, scisse illum, se non habere bonam causam, condemnare potest ut calumniatorem: sed si errasse eum circa hoc cognoverit, absolvit, quod non inscripserit. Semper vero in criminibus exigitur inscriptio, nisi per oblivionem omittatur.

12) non probasti] Nam ex hoc verbo accusator non videtur calumniatus: usu enim saepe venit, ut qui verus accusator est, deficiat probationibus. Quaere lib. 21. tit. 3. cap. 15. 16. 17. et 19.

13) si vero dixerit] Quaere lib. 21. tit. 3. cap. 14. 16. 18. necessaria, et 17. et 19.

14) condemnavit eum] Infamia tacite. Quaere lib. 37. tit. 10. cap. 3. them. ult. et cap. 4.

15) subsequitur enim] Quaere lib. 57. tit. 1. cap. 12. them. 2.

16) nam facti quidem quaestio] Hagiotheodor. Factum enim inquirere et examinare et decidere iudici permillum est, isque cognoscet, an utile et iustum sit: nam quae in factis emergunt, decidere debet: puta testimonium, quale id aestimet, tale etiam accipere: nam ab arbitrio iudicis pendet, velit fidem adhibere, vel contra. Similiter etiam conventiones dicemus et alia, quae ab arbitrio eius pendet. Legis autem executio ad iudicem non pertinet: hoc est, mens legis, et quod lex nominatim cavet, et quod nominatim persequitur. Haec semper eadem sunt: et si nihil iudex de eo dixerit, haec et lata et cauta sunt, et tacite intelliguntur. Itaque si iudex criminis aliquem condemnans nihil de poena dixerit, poena tacite subsequitur: eius enim executio lege statuta est.

17) permissa est] Necessario.

18) nec vero legis poena] Non autem necesse ei est, et legis poenam imponere: haec enim tacite sequitur sententiam, quae pronunciat: calumniatus es.

19) non facit ipsum calumniatorem] Papianus ait, temeritatem in se continere facilitatis veniam, et inconsultum calorem.

Ille est proditor²⁰⁾ propriae causae²¹⁾, et vera crimina abscondit, qui colludit cum reo, et proprias quidem probationes dissimulat²²⁾, falsas vero rei excusationes admittit.

20) ille est proditor] Quaere tit. 26. totum, et invenies, quis sit praevicator: et lib. 2. tit. 2. cap. 212. et ut proditor talioni subiiciatur. Quaere adversus eum poenas in cap. 5. tit. 64.

Praevicator duplex est, alter proprie, alter improprie: praevicator proprie quidem est, qui causam suam publicam vel simpliciter criminalem prodit,

d) Verba καὶ ιζ'. καὶ ιθ'. secunda manu in Cod. 1350. addita sunt. e) Lege τῆς — γνώμης. f) L. 1. §. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 500. ubi est pars cap. 10. h. t. g) Syn. ἐμπαιζων. h) Syn. ἀπροσποιούμενος.



μενος· ὁ δὲ τὴν τοῦ συνηγορομένου παρ' αὐτοῦ προδίδου, ἢ κυρίως. πλὴν καὶ ὁ τοιοῦτος, κἂν ἐν χρηματικῷ, κἂν ἐν τουβλικῷ ἢ ἀπλῶς ἐγκληματικῷ δικαστηρίῳ πρυθὺ τὴν δίκην, ἐξτρασοῦδινεμ τιμωρεῖται· ὁ δὲ κυρίως, ἐν ἐγκληματικῷ μόνον, οὐ μὴν καὶ ἐν χρηματικῷ. πραιβαρικατῶρ δὲ ἐκλήθη, ὡς ἀνεὶ βαρικατῶρ ἦτοι ὁ ποικιλλόμενος. ἢ δὲ τοιαύτη προσγορία παρήκται, καθά φησι Λαβίων, ἀπὸ τῆς ποικίλης ἀγωνίας ἢ πριλονεικίας· ὁ γὰρ πραιβαρικατῶρ ἐξ ἑκατέρου μέρους συνίσταται, ἢ, τογε ἀληθέστερον, τῷ ἐναντίῳ μέρει συνηγορεῖ. περὶ οὗ ζῆτει. τιτ. κς. κεφ. α. καὶ κεφ. β. θεμ. τελ. καὶ τιτ. γ. δ. ε. καὶ βιβ. β. τιτ. β. κεφ. σιβ. καὶ τὸν Παλαιόν¹⁾, καὶ βιβ. κ. τιτ. β. κεφ. δ. θεμ. γ.

adversario suo adstans: qui vero causam eius, cui ipse patrocinium praestat, prodit, improprie praevaricator est. Verum etiam is, sive in pecuniario, sive in publico vel simpliciter criminali iudicio causam prodiderit, extra ordinem punitur: qui autem proprie praevaricator est, si in criminali, non si in pecuniario iudicio causam prodiderit. Praevaricator autem vocatus est, quasi varicator, id est, variegans. Haec autem appellatio ducta est, ut Labeo ait, a varia certatione vel contentione: nam praevaricator ex utraque parte consistit, imo adversae parti patrocinatur. De quo quaere tit. 26. cap. 1. et cap. 2. them. ult. et tit. 3. 4. 5. et lib. 2. tit. 2. cap. 212. et Antiquum, et lib. 21. tit. 2. cap. 4. them. 3.

προδότης] † Πραιβαρικατῶρ.
τῆς ιδίας ὑποθέσεως] Ζῆτει. τιτ. κς. κεφ. λη. κ) θεμ. δ. ζῆτει. τιτ. ες. κεφ. α. καὶ β. ζῆτει. τιτ. εδ. κεφ. β. καὶ γ. καὶ βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. ι. [Sch. un. VII. 20.]
ἀποπροποιούμενος] † Συγχορεῖν ἀρνούμενος. ζῆτει. τιτ. κς.

proditor] Praevaricator.
21) propriae causae] Quaere tit. 51. cap. 38. them. 4. Quaere tit. 66. cap. 1. et 2. Quaere tit. 64. cap. 2. et 3. et lib. 7. tit. 5. cap. 10.
22) dissimulat] Negat, se has concessurum. Quaere tit. 26.

Και¹⁾ ὁ τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀπολύσεως ἀφιστάμενος τιμωρεῖται.

Is etiam, qui ab accusatione²³⁾ citra abolitionem desistit²⁴⁾, punitur²⁵⁾.

καὶ ὁ τῆς κατηγορίας] Ἡ ἀβολιτῶν μετὰ τὰς ἐγγραφὰς ζῆταιται ἐπὶ τὸς λ. ἡμερῶν παρὰ τοῦ ἐναγοντος, καὶ ἀκοντος τοῦ ἀντιδίκου. μετὰ δὲ ταύτας, εἰ μὴ συναίνεσει ὁ ἀντίδικος, οὐ γίνεται, εἰ μὴ μάρτυρες παραχθέντες ἐβασάνωθησαν· τότε γὰρ οὐδὲ συναίνουτος τοῦ ἀντιδίκου γίνεται. καὶ πρὸ τῶν λ. ἡμερῶν εἰ ὑβρίσθη ὁ ἐναγόμενος, οὐ γίνεται ἀκοντος αὐτοῦ. ταυτὰ φησιν ὁ εδ. τιτ. τουτου τοῦ βιβ. οὐ δίδονται δὲ εὐχερῶς τῷ βουλομένῳ ἢ ἄφρασι, ὡς κεφ. ιδ. θεμ. α. τοῦ δ. τιτ. του μθ. βιβ. ἀλλ' εἰ θέλεις μαθεῖν, πότε ἀκούεται ὁ ζῆτων ταυτην, καὶ πότε οὐ^{m)}, ζῆτει τοῦ εδ. τιτ. του παρόντος βιβ. κεφ. β. καὶ γ. [Sch. x. VII. 20.]

23) is etiam, qui ab accusatione] Abolitio post inscriptiones petitur ab actore intra dies triginta, etiam invito adversario. Post hoc tempus, nisi consenserit adversarius, hoc non fit, si nondum de testibus habita sit quaestio: tunc enim nec consentiente adversario abolitio fit. Et ante dies triginta si reus iniuria affectus sit, non fit eo invito. Haec ait tit. 64. huius lib. Non datur autem facile volenti abolitio, ut cap. 14. them. 1. tit. 4. lib. 49. Sed si velis scire, quando audiatur qui eam petit, et quando non, quaere tit. 64. huius lib. cap. 2. et 3.

† Ζῆτει. τιτ. εδ. κεφ. β. καὶ γ. καὶ τιτ. ες. κεφ. α. καὶ β. καὶ βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. ι.

Quaere tit. 64. cap. 2. et 3. et tit. 66. cap. 1. et 2. et lib. 7. tit. 5. cap. 10.

χωρὶς ἀπολύσεως ἀφιστάμενος] Ἀτιμοῦται καὶ προστιμᾶταιⁿ⁾, ὡς τιτ. κς. κεφ. γ. θεμ. β. καὶ κεφ. δ. [Sch. γ. VII. 20.]

24) citra abolitionem desistit] Infamia notatur et multatur, ut tit. 26. cap. 3. them. 2. et cap. 4.

τιμωρεῖται] Ὡς συκοφαντῶν, ὡς τιτ. ες. κεφ. α. β. [Sch. z. VII. 20.]

25) punitur] Ut calumniator, ut tit. 66. cap. 1. 2.

Ἡ ἰδικὴ ἀπόλυσις παρὰ ὄρχουτος ἐπὶ βήματος, οὐ μὴν ἐξ ἐπιπέδου δίδεται, καὶ τὴν περὶ αὐτῆς διάγνωσιν οὐκ ἐπιτρέπει ἄλλῳ.

Specialis abolitio²⁶⁾ a Praeside pro tribunali²⁷⁾, non de plano datur, et eius cognitionem²⁸⁾ non mandat alteri²⁹⁾.

ἢ ἰδικὴ ἀπόλυσις] Γενικὴ μὲν ἐστίν, ὡς ὅταν ἀρχῆσαι τὰ δικαστήρια ἐπὶ τινὰ χρόνον ὁ βασιλεὺς ὄριση, καὶ ὅταν ἐπίσημος ἐλθῆ ἡμέρα, ὡς ἡ πασχαλία καὶ ἄλλαι, ὡς εὐφης ἐν τῷ ις. κεφ. βιβ. ις. ἰδικὴ δὲ ἐστίν ἀπόλυσις, ὅταν ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ αἰτήσῃ τις ἀβολιτῶνα. [Sch. a. VII. 20. sq.]
* Ὅταν^{o)} μὲν οὖν ὡς γενικὴ παρεμπέση ἀπόλυσις, ἐξ ἐπιπέδου γίνεται, ἦτοι δίχα δικαστικῆς διαγνώσεως καὶ ἐξω βήματος· καὶ ὁ ταυτῆς τυχὼν δύναται μετὰ παρελευσίν τοῦ τῆς ἀπολύσεως χρόνου πάλιν ἐπὶ τὸς λ. ἡμερῶν ἀναλαβεῖν τὴν κατηγορίαν. ὅτε δὲ ἰδικὴ ἀπόλυσις γίνεται αἰτουμένη παρὰ τοῦ κατηγοροῦ^{p)}, εἰ χρῆ δοθῆναι ταυτην, εἴτε καὶ μὴ· τουτέστιν, εἴτε ὑβρίσθη ἐκ τῆς κατηγορίας ὁ κατηγορούμενος, εἴτε μίπτω ὑβρίσθη. ὁ ταυτῆς δὲ τῆς ἀπολύσεως τυχὼν οὐτε ἀναλαβεῖν τὴν κατηγορίαν ἀπὸ τοῦδε δύναται.

26) specialis abolitio] Generalis quidem est, ut cum ad tempus aliquod cessare iudicia Princeps definit, et cum venit insignis dies, velut Paschae, et aliae, quas invenies in cap. 16. lib. 17. Specialis autem abolitio est, cum quis a iudice abolitionem petit. Cum igitur abolitio generalis inciderit, pro plano fit, id est, sine iudiciali cognitione et non pro tribunali: et qui eam nactus est, praeterlapso abolitionis tempore intra dies triginta repetere potest accusationem. Cum vero specialis abolitio ab accusatore petitur, iudex aestimat, utrum dari eam oporteat, an minus: id est, utrum reus accusatione iniuria affectus sit, an nondum affectus sit. Qui autem hanc abolitionem nactus est, ab eo inde tempore accusationem repetere non potest.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδώρ. Ἔστι γὰρ καὶ γενικὴ, ὡς τιτ. εδ. κεφ. δ. καὶ ε.

Hagiotheodor. Est enim etiam generalis, ut tit. 64. cap. 4. et 5.

ἐπὶ βήματος] † Ζῆτει βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. σα.

27) pro tribunali] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 71.

τὴν περὶ αὐτῆς διάγνωσιν] Ζῆτει βιβ. ε. τιτ. κδ. κεφ. γ. [Sch. b. VII. 21.]

28) et eius cognitionem] Quaere lib. 4. tit. 24. cap. 3.

οὐκ ἐπιτρέπει ἄλλῳ] * Ζῆτει βιβ. ε. τιτ. κδ. κεφ. γ. καὶ μαθήσεις, ποία^{q)} δύναται ὁ ἀρχὼν ἐντελλεσθαι ἑτέρῳ, καὶ ποία οὐ.

29) non mandat alteri] Quaere lib. 6. tit. 24. cap. 3. et invenies, quaenam possit Praeses alteri mandare, quaenam non possit.

1) Sic Tischendorfius rescripsit. Notat tamen, se id non satis perspicere posse. 2) Sic Cod. 1350. Fabr. 17. 3) L. 1. §. 7. d. h. t. legitur in Syn. p 500. ubi est pars cap. 10. h. t. et in sch. 2. novo ad Basil. XI. 1. cap. 65. (Heimb. I. 645.) 4) Sic Cod. 1350. Fabr. μή pro οὐ. 5) Lego προστιμᾶται. Fabr. προστιμᾶται. 6) Sequentia inde a verbis ὅταν μὲν secunda manu huic scholio in Cod. 1350. annectuntur. 7) Deesse nonnulla videntur, puta ὁ δικαστὴς σκοπεῖ, iudex aestimat. 8) Cod. 1350. ποία hic et postea.



Ἐάν ὁ αὐτὸς κατὰ τοῦ αὐτοῦ πολλὰ ἐνοστήσῃται
ἐγκλήματα, εἰς ἕκαστον ἀπολύσεως χρῆζει.

εἰς ἕκαστον] Ἐὶ γὰρ ἀπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ προ-
τεθέντων διὰ ἀβολιτίων ἀποστῆ, ὑποπίπτει. [Sch. c. VII. 21.]
* Τούτῳ τινι, ἀτιμῶνται καὶ προστιμῶνται, ὡς τιτ. κς. κεφ. γ.
θεμ. β. καὶ κεφ. δ.

ἀπολύσεως χρῆζει] Ἐάν γὰρ ἐπὶ τινι αἰτήσῃ ἀβολι-
τίωνα, τῶν δὲ χωρὶς ἀβολιτίων ἀναχωρῆ, ἐπομένει τὴν τοῦ
δόγματος τιμωρίαν. [Sch. d. VII. 21.]

* Ἐπεὶ ὡς πλημμελὴς τις τοῦτον ἕνεκα τῆν τοῦ δόγματος
τῆς συγκλήτου ποιῆν ἰσοτιμῆται.

Ἐάν¹⁾ κατηγορήσῃ τις δυνάμενος ἐκβληθῆναι
παραγραφῆ²⁾ τυχὸν γὰρ μετὰ συναπτήν πενταετίαν ἢ
ἕξ μῆνας συναπτῶς κατηγορεῖ τις περὶ μοιχείας
εἰ³⁾ καὶ δοκεῖ⁴⁾ μηδὲν εἶναι τὸ κινούμενον, ὅμως
χρῆζει⁵⁾ ἀπολύσεως· οἷα γὰρ ἐπενεχθῆ⁶⁾ κατηγορία,
τῇ ἀθέτησίᾳ τοῦ δικαστοῦ, οὐ μὴν τῇ βουλήσει τοῦ
κατηγοροῦ ὀφείλει ἀπαλείφεισθαι. καὶ ἕμια μὲν οὐ
δυνατὸν τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς μοιχίδος κατηγορεῖν.
ἂν δὲ τοῖς δυοῖν παραγγεῖλη, χρῆζει ἀπολύσεως εἰς
τὸ ἑκάτερον πρόσωπον. πᾶς γὰρ κατηγορὸς, πλὴν
γυναικὸς καὶ ἀφήλικος, ἂν ἄφρων καὶ ἀπόλυτον μὴ
αἰτήσῃ, ὑποπίπτει τῷ νόμῳ.

παραγραφῆ] Τῇ ἄλλ' εἰ μὴ παρῆλθεν νομομισμένος⁷⁾
καιρός. [Sch. e. VII. 21.]

πενταετίαν] * Μαθήσεις γὰρ ἐκ τοῦ γ'. θεματ. του
κῆ. κεφ. τοῦ λς. τιτ. ὅτι, εἰ μὲν μετὰ τὸ ἀμαρτηθῆναι τὴν
μοιχείαν οὐχὶ τις εὐχέριαν κινεῖν περὶ τοῦτου, ἐντός ἕξ μῆνων
ὀφείλει κινεῖν. εἰ δὲ μὴ οὐχὶ ἐντός τῶν ἕξ μῆνων εὐχέριαν,
ἔχει τὸ λείπον εἰς πενταετίαν ἢτοι ε'.⁸⁾ ἐνιαυτοῦ· εἰ δὲ μὴ
ἐντός τῆς πενταετίας δυνήθῃ ἐναγαγεῖν, σβέννυται τὸ ἐγκλημα.

* Ἐκ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐπλημμελήθη ἡ μοιχεία.

ἕξ μῆνας] Ἀπὸ τοῦ ζεπουδίου ψηφισομένου. [Sch. f.
VII. 21.]

συναπτοῦς] Καὶ τὸ πλάτος, καὶ ὁ Κύριλλος, οὐτιλες.
ζῆτει τὸ σχολιον τὸ ἐν τῷ λς. κεφ. θεμ. β. ἤγουν κεφ. κ.
θεμ. β. καὶ ἐνρήσεις, ποτε ἐντός ε'. μῆνων, καὶ ποτε ἐντός
πενταετίας. ὅταν κατὰ τῆς μοιχευθείσης κινήται, σβέννυται τῇ
τῶν ε'. μῆνων σιωπῇ· ὅταν δὲ κατὰ τοῦ μοιχευσαυτοῦ, τῇ τῶν
πέντε ἐνιαυτῶν παραδρομῇ, ὡς κεφ. δ'. θεμ. α'. τοῦ λς.⁹⁾
καὶ κεφ. ια'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. κθ'. θεμ. παρατελευτ. καὶ
κατὰ μὲν ἐκείνης ἀπὸ τοῦ καιροῦ διαζυγίου¹⁰⁾ ψηφίζονται οἱ
ε'. μῆνες· κατὰ δὲ τοῦ μοιχοῦ οἱ πέντε ἐνιαυτοὶ ἀπὸ τοῦ και-
ροῦ τῆς μοιχείας. [Sch. g. VII. 21.]

περὶ μοιχείας] Καὶ οὐκ ἀντιτίθεσθαι¹¹⁾ αὐτῷ ἢ τῆς
παρελεύσεως τοῦ καιροῦ παραγραφῆ. [Sch. h. VII. 21.]

εἰ καὶ δοκεῖ μηδὲν εἶναι τὸ κινούμενον] Ζῆτει
βιβ. ι'. τιτ. δ'. κεφ. ε'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ριβ'. φησὶ
γὰρ ὁμοίον ἐστὶ τὸ μὴ ἔχειν ἀγωγήν, καὶ τὸ ὀ¹²⁾ ὑπὸ παρα-
γραφῆς ἐκβάλλεσθαι. [Sch. i. VII. 21.]

† Ὡς ἕξωρον προτεθέν.

οἷα γὰρ ἐπενεχθῆ¹³⁾ κατηγορία] Κᾶν ἐνδυνάμως,
κᾶν ἀδυνάμως¹⁴⁾. [Sch. k. VII. 21.]

τῇ ἀθέτησίᾳ τοῦ δικαστοῦ] Τοῦτο εἰκότως, ἵνα μὴ
ὁ βουλομένος προπετῶς κινή, καὶ μολύνη, οὗς βούλεται.
[Sch. l. VII. 21.]

καὶ ἕμια μὲν οὐ δυνατὸν — κατηγορεῖν] Ἐν μιᾷ
δικῇ. ζῆτει τιτ. λς. κεφ. ις. θεμ. β. καὶ κεφ. ε'. καὶ ια'.
θεμ. ε'. καὶ λθ'. θεμ. παρατελευτ. καὶ κεφ. κθ'. θεμ. τελευτ.
[Sch. m. VII. 21.]

ἂν δὲ τοῖς δυοῖν παραγγεῖλη] Καὶ ἕτερόν σοι θέμα
προστίθεται¹⁵⁾ ὁ νομοθέτης εἰς παράδειγμα, ὅτε δηλαδὴ τῆς

Si idem adversus eundem plura crimina intu-
lerit, in singula³⁰⁾ abolitione indiget³¹⁾.

30) in singula] Si enim ab aliquo eorum, quae
proposuit, destiterit sine abolitione, incidit in Senatus-
consultum: id est, infamia notatur et multatur, ut
tit. 26. cap. 3. them. 2. et cap. 4.

31) abolitione indiget] Si enim propter aliquod
crimen abolitionem petit, ab aliis vero sine abolitione
destitit, poenam Senatusconsulti patitur.

Alioquin ut delinquens eius rei causa poenam Sena-
tusconsulti patietur.

Si accusaverit is, qui summoveri potest prae-
scriptione³²⁾: forte enim post quinque annos³³⁾
continuos vel sex menses³⁴⁾ continuos³⁵⁾ aliqua
accusationem instituit adulterii³⁶⁾: etiamsi nulla vi-
deatur esse accusatio³⁷⁾, tamen abolitione eget:
qualiscunque enim inferatur accusatio³⁸⁾, auctori-
tate iudicis³⁹⁾, non voluntate accusatoris deleri debet.
Non potest quis simul adulterum et adulteram accusare⁴⁰⁾.
Si tamen ambobus denunciaverit⁴¹⁾, in
utriusque persona abolitione eget. Omnis enim ac-
cusator, excepta muliere et minore⁴²⁾, si dimissionem
et abolitionem non petierit, incidit in legem⁴³⁾.

32) praescriptione] Hac: At si non praeterierit
legitimum tempus.

33) post quinque annos] Nam discas ex them. 3.
cap. 28. tit. 37. eum, siquidem post adulterium commis-
sum agendi de eo facultatem habuerit, intra sex menses
agere debere. Sed si intra sex menses facultatem agendi
non habuit, tempus habet, quod quinquennio deest:
quodsi intra quinquennium agere non potuerit, crimen
extinguitur.

Ex die, quo commissum est adulterium.

34) sex menses] A repudio numerandos.

35) continuos] Tam latior contextus, quam Cy-
rillus habet, utiles. Quaere scholium ad cap. 35. them. 2.
sive cap. 20. them. 2. quo invenies, quando intra sex
menses, et quando intra quinquennium. Cum adversus
adulteram intenditur, silentio sex mensium extinguitur:
cum vero adversus adulterum, quinque annorum cursu
tit. cap. 4. them. 1. tit. 37. et cap. 11. them. 5. et cap. 29.
them. penult. Et adversus illam quidem ex tempore
divortii sex menses computantur, adversus hunc vero
quinque anni ex tempore adulterii.

36) adulterii] Et non opponitur ei praescriptio
temporis praeterlapsi.

37) etiamsi nulla videatur esse accusatio.
Quaere lib. 10. tit. 4. cap. 6. et lib. 2. tit. 3. cap. 112. Ali-
enim: Simile est non habere actionem, et praescriptionem
excludi.

Utpote sero proposita.

38) qualiscunque enim inferatur accusa-
tio] Sive possit institui, sive non.

39) auctoritate iudicis] Hoc merito, ne qui
libet temere agat, et molestia afficiat, quos velit.

40) non potest quis simul — accusare] In
uno iudicio. Quaere tit. 37. cap. 17. them. 2. et cap.
et 11. them. 5. et cap. 39. them. penult. et cap. 2.
them. ult.

41) si tamen ambobus denunciaverit] Alii
etiam tibi thema Iurisconsulti proposuit exempli gr

γ) Haec secunda manu scholio in Cod. 1350. annexa sunt. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποπίπτει. t) §. 11. L. D. XLVIII. 16. in textu Basilicorum desideratur, sed infra verba them. 8. huic Digestorum loco respondentis in scholio secunda manu scripto ad verba ὑποπίπτει τῷ νόμῳ laudantur, ex quo textum Basil. supplere poteris. u) Verba inde ei καὶ — ἀπαλείφεισθαι habet Syn. p. 500. ubi efficitur partem cap. 10. h. t. v) Syn. δοκεῖ. w) Syn. χρῆζω. x) Adde ante νομομισμένος. y) Sic lego. Cod. 1350. δ'. z) Adde τιτ. a) Adde τοῦ ante διαζυγίου. b) Lege ἀντιτίθεται. c) addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. d) Lego ἐνδυνάμως καὶ ἀδυνάμως. Fabr. ἐδυνάμενος et ἀδυνάμενος. e) Sic Cod. 13 Fabr. προστίθεισιν.



τηγορίας δια παραγραφής¹⁾ ἐβληθῆναι δυνάμενος εἰ προ-
 ρῆ, καὶ μὴ ἐβληθῆ, χρεία καὶ ἐπὶ ταύτης τῷ ἐνάγοντι
 ολιτίονος. [Sch. n. VII. 21.]

* Διαμαρτυρίας γὰρ στέλλειν καὶ ἄμφοιν, ὅτι μέλλω κατη-
 ρεῖν ὑμῶν, οὐ δυνατὸν. καὶ ἐπὶ τῆς διαμαρτυρίας οὐν ταυ-
 ῖ ἀβολιτίονος δέεται ὁ παραγγείλας· καὶ ἡ παραγγελία γὰρ
 ρος τι κατηγορίας εἶναι δοκεῖ, ἢ μᾶλλον ἐστίν.

πλὴν γυναικὸς καὶ ἀφῆλικος] Ζῆτει tit. ξς. κεφ. ε'.
 μὴ σοι ἐναντιωθῆ. ἐκεῖ γὰρ ἀφείλει²⁾ τοῖν τὴν γυναῖκα
 ὑφωήσασαν λαβεῖν τι, καὶ διὰ τοῦτο ἀποστῆναι. σημείω-
 ῖ, ὅτι μόνος ὁ ἀφῆλιξ καὶ ἡ γυνὴ ἀφιστάμενοι χωρὶς ἀβο-
 λιτίονος οὐχ ὑποπίπτουσι τῷ Τουρπιλιανείῳ δόγματι. [Sch. o.
 l. 21.] * (Ο³⁾ γὰρ ἀφῆλιξ καὶ ἡ γυνὴ ἐγκλημα προθέμενοι
 ἄ τινος, καὶ διχα ἀβολιτίονος ἀφιστάμενοι συγγνώσκονται·
 μῆπου ἡ γυνὴ κατὰ προδοσίαν ἀπέστη, λαβοῦσα τι παρὰ
 ἀντιδίκον· τότε γὰρ καὶ αὐτὴ διχα ἀβολιτίονος ἀποστάσα
 ἴκεται, ὡς tit. ξς. κεφ. ε'. ποτε δὲ μὴ κατηγορήσασα
 ὑπίπτει τῷ νόμῳ, εὐρήσεις ἐν κεφ. παρατελ. τοῦ ξς. tit.
 κεφ. τελ. αὐτοῦ περὶ ἀποστάσεως. τί δὲ ἐστὶν ἀπόστασις,
 εἰ τὸ β. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ παρόντος tit.

* Τοῦ Ἁγιοθεωδωρ. Καὶ οὐ μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ
 ἰν τῶν. Ζῆτει θεμ. ζ. ἡ. καὶ κεφ. ιδ'. καὶ κεφ. ις'.
 ι. β. καὶ κεφ. κ'. κα'. καὶ κδ'. θεμ. γ'. δ'. καὶ κεφ. κθ'.
 λά.

† Ζῆτει tit. λδ'. κεφ. κζ'. λδ'.
 ὑποπίπτει τῷ νόμῳ] Ζῆτει ἐν τῷ α'. στοιχείῳ τοῦ
 ἄιστορος τὸ δὲ ἀδολιτίονος καὶ τὴν ἀβολιτίονα. Ζῆτει καὶ
 ξς. κεφ. ε'. [Sch. p. VII. 22.]

† Τῷ Τουρπιλιανείῳ δόγματι.

* Κεῖται⁴⁾ θεμ. η'. Μόνος ὁ ἄρχων πρὸς βήματος ἐξετάζει
 τοῦ ὑπόπτου ἐπιτρόπου κατηγορίαν· ὁμοῦς ὁ ἀφιστάμενος
 τῆς οὐχ ὑποπίπτει τῷ νόμῳ.

Ἐὰν λέγηται τις ὑποπεσεῖν τῷ κατὰ τοῦ συκο-
 ντου νόμῳ, ὁ ἄρχων διαγινώσκει. ὁ δὲ λέγων,
 ἂ ὑποπεσεῖν, οὐκ ἐστὶ κατηγορος, οὔτε ἀφιστά-
 νος ὑποπίπτει τῷ νόμῳ.

ἐὰν λέγηται τις ὑποπεσεῖν] Ὡς ἀποστάς διχα ἀβο-
 λιτίονος, ἢ ὡς προδότης τῆς οἰκίας δικῆς. Ζῆτει tit. κς'.
 ι. ε'. καὶ tit. λδ'. κεφ. δ'. θεμ. α'. β'. [Sch. q. VII. 22.]

τῷ κατὰ τοῦ συκοφάντου νόμῳ] † Τῷ Τουρπι-
 λειῳ δόγματι.

ὁ ἄρχων διαγινώσκει] Καὶ εἰ τοῦτο εὑροι, καταδι-
 εῖ τὸν τοῦτο τετοληκῶτα. Ζῆτει τὸ γ'. θεμ. [Sch. r. VII. 22.]

† Ἐν βήματι.

ὁ δὲ λέγων] † Ζῆτει κεφ. γ'.

τινὰ ὑποπεσεῖν] † Ὡς ἀποστάτα.

οὔτε ἀφιστάμενος] † Διχα ἀβολιτίονος.

ὑποπίπτει τῷ νόμῳ] Ἀποστάσεως γενομένης⁵⁾ διχα
 λιτίονος. σημείωσαι δὲ κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ λέγων καὶ κινῶν
 ἄ τινος ὡς ὑποπεσόντος τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ,
 ἐστὶ κατηγορος, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐγγραφῆς⁶⁾ ἀπαιτεῖ-
 ο, οὔδὲ λέγεται ἀφιστάμενος. [Sch. s. VII. 22.]

ὑποπίπτει⁷⁾ τῷ νόμῳ⁸⁾ καὶ ὁ ἵποβαλῶν, καὶ
) ἐρεθίσας ἄλλον εἰς ἐγκληματικὴν κατηγορίαν, καὶ
 ἐντελάμενος, εἴτε δι' ἑαυτοῦ, εἴτε δι' ἑτέρου⁹⁾.
 ἢ ὁ διακονήσας τῇ τοιαύτῃ ἐντολῇ· καὶ ὁ ὑπο-
 ηθεις, εἰ μὴ νικήσει¹⁰⁾ τὴν κατηγορίαν, εἴτε συκο-
 ἀντης ἐδείχθη, εἴτε ἀπίστη· καὶ οὕτοι ὑπόκεινται.

ὑποπίπτει τῷ νόμῳ] Ὁ ἵποβαλῶν τινα κατηγορῆσαι,
 ἐρεθίσων, ἢ ἐντελλόμενος ἑτέρῳ, καὶ ἰνστρουμέντον αὐτῷ
 ρος κεφαλικὴν κατηγορίαν διὰ τοῦτο παρέχων ἢ ἀποδείξεις,

tia, quo videlicet qui per praescriptionem ab accusa-
 tione excludi potest, si proponat, neque excludatur, ei
 etiam abolitio necessaria est.

Denunciationem enim ambobus mittere non possum,
 me eos esse accusatum. Itaque etiam in hac denuncia-
 tione abolitione indiget is, qui denunciavit: nam et
 denunciatio pars accusationis esse videtur, vel potius est.

42) excepta muliere et minore] Quaere tit. 66.
 cap. 5. quod ne obstare credas. Ibi enim intelligere de-
 bes, mulierem convenisse, ut acciperet aliquid, ideoque
 ab accusatione desisteret. Nota, solum minorem et mul-
 lierem, si ab accusatione sine abolitione desistant, non
 incidere Senatusconsultum Turpillianum. Nam minori
 et mulieri criminis aliquem accusantibus et sine aboli-
 tione desistentibus ignoscitur: nisi mulier proditio-
 nis causa accepto aliquo ab adversario desiterit: tunc enim
 et ipsa sine abolitione desistens tenetur, ut tit. 66. cap. 5.
 Quando autem accusatione non instituta in Senatuscon-
 sultum incidat, invenies in cap. penult. tit. 66. et cap.
 ult. eius de desistendo. Quid autem sit desistere, quaere
 them. 2. cap. 13. huius tit.

Hagiotheodor. Exceptis non solum his, sed etiam
 aliis. Quaere them. 7. 8. et cap. 14. et cap. 16. them. 2.
 et cap. 20. 21. et 24. them. 3. 4. et cap. 29. et 31.

Quaere tit. 34. cap. 27. 34.

43) incidit in legem] Quaere in litera l. Ma-
 gistri Adulterium et Abolitionem. Quaere et tit. 66.
 cap. 5.

In Senatusconsultum Turpillianum.

Them. 8. haec habet: Solus Praeses pro tribunali
 examinat suspecti tutoris accusationem: qui tamen ab
 ea desistit, non incidit in Senatusconsultum.

Si dicatur quis incidisse⁴⁴⁾ in legem, quae est
 contra calumniatorem⁴⁵⁾, Praeses cognoscit⁴⁶⁾. Qui
 vero dicit⁴⁷⁾ aliquem incidisse⁴⁸⁾, non est accu-
 sator, nec desistens⁴⁹⁾ incidit in legem.⁵⁰⁾

44) si dicatur quis incidisse] Velut desistens
 sine abolitione, vel ut proditor propriae causae. Quaere
 tit. 26. cap. 5. et tit. 34. cap. 4. them. 1. 2.

45) in legem, quae est contra calumniato-
 rem] In Senatusconsultum Turpillianum.

46) Praeses cognoscit] Et si hoc inveniat, eum,
 qui id ausus est, condemnat. Quaere them. 3.

Pro tribunali.

47) qui vero dicit] Quaere cap. 3.

48) aliquem incidisse] Quippe qui destiterit.

49) nec desistens] Sine abolitione.

50) incidit in legem] Desertione facta sine aboli-
 tione. Nota vero et hoc, eum, qui adversus aliquem
 intendit, quasi is incidit in legem de calumniatoribus,
 non esse accusatorem, ideoque neque inscriptiones ab
 eo exigi, nec dici eum desertorem.

Incidit in legem⁵¹⁾ et qui summittit⁵²⁾, et
 qui instigat alium⁵³⁾ ad criminalem accusationem,
 et qui mandat⁵⁴⁾, sive per se, sive per alium, et
 qui ministrat huic mandato⁵⁵⁾: et summisus, si non
 obtinuerit in accusatione⁵⁶⁾, sive calumniator pro-
 betur⁵⁷⁾, sive desistat⁵⁸⁾: et hi tenentur⁵⁹⁾.

51) incidit in legem] Qui summittit aliquem ad
 accusandum, vel instigat, vel mandat alteri, et instru-
 mentum ei praebet ad capitalem accusationem, vel proba-

f) Fabr. τῆς addit ante παραγραφῆς. Cod. 1350. autem articulum omisit. g) Lege ὀφείλεις. h) Haec scholiastes
 cundae manus statim annectit scholio. i) Nota, scholiastem secundae manus hoc loco laudare verba them. 8. huius cap.
 ve §. 11. l. 1. D. XLVIII. 10. qui quidem locus in textu Basilicorum in Cod. 1350. desideratur, ex hoc autem scholio
 ppleri potest. k) Sic Cod. 1350. Fabr. γινόμενης. l) Lege ἐγγραφῆς. m) l. 1. §. 13. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LIV.
 4. usque ad verba εἰ μὴ νικήσει τὴν κατηγορίαν, et in sch. o. Knantioph. ad Basil. XXI. 2. cap. 20. (Fabr. II. 631.
 eimb. II. 449. sq.) usque ad verba ἐγκλημ. κατηγορίαν. n) Schol. pro τῷ νόμῳ habet τῷ Τουρπιλιανείῳ. o) ὁ Attal.
 nisit. p) Verba εἴτε δι' ἑαυτοῦ, εἴτε δι' ἑτέρου Attal. omisit. q) Sic Cod. 1350. Fabr. κινήση.



ἢ δικαιολογίας πρὸς κατηγορίαν, ὑποπίπτει τῷ δόγματι. καὶ δικαίως. ἀπιστῶν^{γ)} γὰρ τῷ ἐγκλήματι, ὅπερ^{δ)} κινήσαι βούλεται, καὶ ὑπεξαίρων αὐτὸν τοῦ κινδύνου τῆς συκοφαντίας ἢ τῆς ἀπολείψεως, δικαίως τῇ τιμωρίᾳ τοῦ συκοφάντου καὶ τοῦ ἀπολειφθέντος δίχα ἀβολιτιῶνος ὑποβάλλεται, εἰ μὴ ἐκεῖνος ὁ υποβληθεὶς παρ' αὐτοῦ κατηγορῶς ἀποδείξει ἀληθῆς τὸ ἐγκλημα, ὅπερ ἐνήγαγεν. καὶ οὐ διαφερόμεθα, πότερον^{ε)} δι' αὐτοῦ ἐνετελλάτο τὴν κατηγορίαν, ἢ δι' ἐτέρου. καὶ αὐτὸν δὲ τοῦτον τὸν ὑποουρησάντα τῷ περὶ τῆς κατηγορίας μανδάτῳ, εἰ καὶ μὴ ἀπὸ ὀμμάτων, ἐκ^{ς)} τῆς διανοίας τοῦ δόγματος ἔλεγεν ὁ Παππιανὸς οφείλει τιμωρεῖσθαι. καὶ ὁ υποβληθεὶς γὰρ κατηγορῶς ὁμοίως τῷ αὐτῷ δόγματι τιμωρεῖται^{ζ)} τοῦτοστι, δι' αὐτὸ μόνον κολάζεται, ὅτι κατεδέξατο ὑπηρετῆς ἀλλοτρίου φόβου γενέσθαι. [Sch. t. VII. 22.]

Μὴ ἐναντιωθῆ σοι κ'.^{ν)} κεφάλαιον τοῦ β. τιτ. τοῦ κ'. βιβ. ἢ γὰρ σημασία τοῦ υποβαλεῖν καὶ ἐρεθίσαι διττὴ ἐστίν. ἢ γὰρ οὐ βούλεται τις κατηγορήσαι, καὶ ἐρεθίζεται παρὰ τινος καὶ υποβάλλεται, καὶ ἀτιμῶνται καὶ αὐτὸς μὴ δεικνύς, καὶ ὁ ἐρεθίσας καὶ υποβαλὼν. ἢ βούλεται μὲν κινεῖν, δέδοικε δὲ διὰ τὴν ἀποτυχίαν^{ν)}, καὶ συμβουλεύεται τινι, καὶ ὑποδείκνυσιν αὐτῷ καὶ τὰ ἴδια δικαιώματα, καὶ ἐρεθίζεται παρ' αὐτοῦ διαγνωσκόντος ἰσχυρὰ τὰ δικαιώματα, καὶ οὐκ ἀτιμῶνται ὁ ἐρεθίσας. [Sch. u. VII. 22.]

* Ὑποπίπτει, φησὶν, οὐ μόνον ὁ κατηγορῶς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκεῖνος υποβαλὼν ἢ ἐρεθίσας.

καὶ ὁ υποβαλὼν] Ἄλλον τὸν μηδὲ ὅλως ἐνθυμηθέντα κατηγορήσαι. ζῆτει τίτλον λ'. κεφ. ις'. αὐτοῦ, καὶ βιβλίον κ'. τιτ. β'. κεφ. κ'. [Sch. x. VII. 22. sq.]

καὶ ὁ ἐρεθίσας ἄλλοι] Ἐναντιοφ. Τὸν ἐνθυμηθέντα μὲν, ἔσαντα δὲ. Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐπὶ τούτου ὑποβολιμαῖον τινα^{κ)} καὶ ἐρεθίσας, τοῦτέστι, ὅστις μὴ βουλόμενον τινα κινήσαι διηρέθισε καὶ ὑπέβαλεν. οὕτω γὰρ εἶπεν^{κ)} ὁ υποβαλὼν^{λ)} τινα κατηγορῶν, καὶ οὐ μόνον υποβαλὼν, ἀλλὰ καὶ ἐρεθίσας. ζῆτει τιτ. να. κεφ. λε'. καὶ τιτ. μα'. κεφ. κδ'. [Sch. y. VII. 23.]

καὶ ὁ ἐντελλόμενος] Καὶ πῶς μὲν ἐστὶν ἐντολὴ ἐπὶ ἐγκλήματι; καὶ λέγεται βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. κ'. τοῦτον ἐντολὴ λέγεσθαι, ὅς^{κ)} μὴ^{λ)} βουλόμενον κατηγορήσαι ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι πρὸς τὴν κατηγορίαν ἐρεθίζει. [Sch. z. VII. 23.]

* Ἀπὸ γὰρ ἐν βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. κ'. ὁ Παππιανὸς ἔξωθεν^{κ)} Ὁ τὴν μὴπω βουλόμενον κατηγορήσαι δημοσίον ἐγκλημα καὶ κατηγορίαν ἐγείρων, μανδάτω λέγεται.

καὶ ὁ διακονήσας τῇ τοιαύτῃ ἐντολῇ] Ἐν εἰδήσει, ὡς βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. κγ'. [Sch. a. VII. 23.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδώ. Ἢ γὰρ ἐντολὴ, ὡς φησι βιβ. ιδ'. κεφ. α'. γίνεται καὶ δι' ἐπιστολῆς, καὶ δι' ἀγγέλου. καὶ διὰ τούτου, φησὶν, ἐνέχεται καὶ ὁ διακονήσας ὡς ἀγγελὸς τῇ τοιαύτῃ ἐντολῇ, ἢ ὁ τὴν ἐντολικὴν ἐπιστολὴν διακομίσας καὶ διαπορθεύσας.

εἰ μὴ νικήσει τὴν κατηγορίαν] † Ἄλλ' ἀποστῆ ἢ ἡτήθη.

εἴτε συκοφάντης ἐδείχθη] Ὡς μὴ δυνήθη ἀποδείξαι ὁ υποβληθεὶς. [Sch. b. VII. 23.]

* Τοῦ αὐτοῦ^{β)}. Τὸν μὴ νικῶντα ἢ ἐνεστήσατο κατηγορίαν, εἰς τρία διαίρει, κἂν δύο δοκῇ λέγειν, καὶ εἰς τριπλοῦν συκοφάντη. τέμνει, ἀκολουθῶς τῷ ι'. κεφ. ἢ γὰρ, φησὶ, συκοφάντης ἐδείχθη, καὶ διὰ τούτου περιέλαβε τοὺς δύο, τὸν τε μὴ ἀποδείξαντα, καὶ τὸν πραιβαριμάτορα^{γ)} ἢ ἀπέστη. καὶ ἰδοὺ τὰ εἶδη τῶν συκοφαντῶν, ἃ καὶ ἐν τῷ ι'. κεφ. παραδέδωκεν. ὁ γοῦν υποβληθεὶς, φησὶν, καὶ προφανῶς εἰσελθὼν εἰς τὸν τῆς κατηγορίας ἀγῶνα, ἐφ' ὅποια ἂν τῶν τριῶν συκοφαντιῶν ἕκῃ, ὑπόκειται καὶ ἐκείνην, εἰ μὴπου κινήσῃ τὴν κατηγορίαν^{δ)} τότε γὰρ μόνον πάντως οὐκ ὑπόκειται.

εἴτε ἀπέστη] Χωρὶς ἀπολύσεως πρὸ καταδίκης. [Sch. c. VII. 23.]

καὶ οὗτοι ὑπόκεινται] * Οὐ τοῦτο, λέγει, πολυπραγμονοῦμεν, εἰ συκοφάντης αὐτὸς τις ἐφάνη, ἢ μὴ^{ε)} ἀλλὰ εἰ μὴ νικήσῃ ὁ κατηγορῶς, οἱ ἀπηρηθιμμένοι πάντες ὑπόκεινται, κἂν ἐλεγχθῇ τις ὡς συκοφάντης ὢν, κἂν ἀποστῆ

tiones, vel allegationes ad accusationem, incidit in Senatusconsultum. Et merito. Qui enim diffidit crimini, quod movere vult, et eximit se ipsum periculo calumniae vel desertionis, merito poenae calumniatoris et eius, qui sine abolitione desistit, subiicitur, nisi accusator ab eo summisus probaverit, verum esse crimen, quod intendit. Nec discernimus, utrum per se mandaverit accusationem, an per alium. Eum vero, qui obsecutus est accusationis mandato, etiamsi non ex verbis, ex sententia tamen Senatusconsulti Papianus ait debere puniri. Summissus enim accusator similiter eodem Senatusconsulto plectitur: id est, propter hoc solum punitur, quod susceperit ministerium alieni timoris.

Ne obstare credas cap. 20. tit. 2. lib. 21. Significatio enim verbi *summittere* et *instigare* duplex est. Vel enim non vult quis accusare, et instigatur ab aliquo summittiturque, et infamia notatur tam ipse, si non probaverit, quam is, qui instigavit et summisit. Vel accusare quidem vult, metuit autem adversum iudicii eventum, et consulit aliquem, eique demonstrat suas probationes, et instigatur ab eo cognoscente, validas esse probationes, et infamia non notatur is, qui instigavit.

Incidit, inquit, non solum accusator, sed et qui eum summittit vel instigat.

52) et qui summittit] Alium, qui nullo modo animum habebat accusandi. Quaere tit. 36. cap. 16. eiusdem, et lib. 21. tit. 2. cap. 20.

53) et qui instigat alium] Enantioph. Capientem quidem, sed negligentem. *Eiusdem*. Qui aliquem summittit et instigat, hoc est, qui nolentem quandam accusare instigat et summittit. Sic enim dixit: Qui summittit quandam accusatorem, et non solum summittens, sed et instigans. Quaere tit. 51. cap. 35. et tit. 41. cap. 24.

54) et qui mandat] At quomodo est mandatum criminis? Et dicitur lib. 21. tit. 2. cap. 20. eum mandatorum dici, qui nolentem accusare publico iudicio excitat ad accusandum.

Nam lib. 21. tit. 2. cap. 20. Papianus ait: Qui nolentem accusare publico iudicio ad accusandum excitat, mandator dicitur.

55) et qui ministrat huic mandato] Sciens, ut lib. 56. tit. 2. cap. 23.

Hagiotheodor. Mandatum enim, ut ait lib. 14. cap. 1. datur et per epistolam, et per nuncium. Ideoque, ait, tenetur et qui ut nuncius huic mandato ministravit, vel quae epistolam, qua mandatum continetur, pertulit vel navigans secum tulit.

56) si non obtinuerit in accusatione] Sed destiterit aut victus sit.

57) sive calumniator probetur] Ut si non potuerit probare summisus.

Eiusdem. Eum, qui non obtinuit in accusatione instituta, trifariam dividit, licet duo dicere videatur, et in triplex calumniatore scindit consequenter capiti 10. Vel enim, ait, calumniator probatus est, et hoc comprehendit utrumque, tam eum, qui non probavit, quam praevicariorem: vel destitit. En species calumniatorum, quas et in cap. 10. tradidit. Summissus igitur, inquit, qui ad certamen accusationis descendit, in quacunque harum trium calumniae specierum fuerit deprehensus, ob eam tenetur, nisi in accusatione obtinuerit: tunc enim solum plane non tenetur.

58) sive desistat] Sine abolitione ante condemnationem.

59) et hi tenentur] Non de eo, ait, quaerimus, utrum quis ipse calumniator apparuerit, necne: sed, nisi accusator obtinuerit, omnes, qui enumerati sunt, tenentur, sive quis calumniator probetur, sive sine

γ) Sic lego secundum Cuiacii versionem, qui habet *diffidit*. δ) Post vocem *ὅπερ* secunda manu addit *αὐτὸς*. ε) Fabr. post *πότερον* addit *ἢ*, quod in Cod. 1350. deest. ζ) Deesse videtur *ἀλλ'* ante *εκ*. η) Adde τὸ ante κ'. θ) Sic Cod. 1350. Pro *δίδωκε* — *ἀποτυχίαν* Fabr. edidit: *ἀλλὰ διὰ τὴν δόξης ἀποτυχίαν*. ι) Malim *ὑποβαλὼν τινα*. κ) Fabr. hic et postea *ὑποβάλλων*. λ) Sic lego. Fabr. δ. E Cod. 1350, varia lectio notata non est. μ) Adde τὸν ante *μὴ*. ν) Id est, Hagiotheodoriti.



χωρίς ἀπολύσεως· τοῖς γὰρ δυοῖν τούτοις τρόποις ἡττάται, ἢ ἐλεγχόμενος, ἢ ἀφιστάμενος.

Εἰ καὶ καταδικασθέντος τοῦ κατηγορουμένου καὶ ἐκκαλεσαμένου ἀποστῆ ὁ κατηγορῶν, ὑποπίπτει τῷ δόγματι.

καὶ ἐκκαλεσαμένου] Ὡφείλε^ο γὰρ τότε μᾶλλον τὴν δίκην ἐπεξελεῖν. [Sch. d. VII. 23.]

ἀποστῆ] Καὶ οὐκ ἐπιμένῃ ἐν τῇ ἐκκλήτῃ^δ), οὐ ἄνωξ κατηγορῶσιν^ε). [Sch. e. VII. 23.]

ὑποπίπτει τῷ δόγματι] Τῇ γὰρ μεθόδῳ ἦτοι τῇ θεραπείᾳ τῆς ἐκκλήτῃς^δ) ἢ τῆς καταδικῆς ἀποφασίς ἀπαλείφεται, καὶ δοκεῖ ἀτέλους δίκης ἀναπεχωρημένοι. [Sch. f. VII. 23.]

α'. Πανλ. β) Ὁ ἀποστῆς^h) οὐ δύναται περαιτέρω κατηγορεῖν τινος¹⁾.

ὁ ἀποστῆς] Δίχα ἀβολιτινος^ε) εἰ γὰρ μετὰ ἀβολιτινοῦ, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν τῷ ἐγκλήματι οὐκέτι δύναται, οὐ κατηγορῶσιν^κ) αὐτόν¹⁾ προσηγορῶν κατηγορησά, ἐπ' ἄλλῳ δὲ δύναται καὶ κατ' αὐτοῦ, καὶ κατ' ἄλλου, ὡς τοῦ γ'. κεφ. θεμ. β'. ζῆτει τίτ. 55. κεφ. τελευτ. καὶ δ'. καὶ τίτ. κς'. κεφ. ε'. [Sch. g. VII. 23.]

* Ὁ ἀποστῆς πρὸ ἀπολύσεως ὡς συκοφάντης κατακρίνεται, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρούμενος οὐ μαρτυρεῖ· οὔτε^μ) παρ' ἄλλου κατηγορούμενος· ἀλλ' ἀπρόσδεκτός ἐστιν ἄλλῳ δικαστῆ.

οὐ δύναται περαιτέρω κατηγορεῖν τινος] Ἐπι μὴ ἐπὶ τινῶν ὄντων, ὡς τῆς καθουσιώσεως καὶ τῆς πλαστογραφίας. [Sch. h. VII. 23.]

* Οὐδὲ ἐκείνου, οὐ κατηγορῶσιν^ν), οὐδὲ ἄλλου τινὸς ἐν οὐδενὶ ἐγκλήματι· εἰ μὴ ἐπὶ τινῶν ὄντων, ὡς τῆς καθουσιώσεως καὶ τῆς πλαστογραφίας.

β'. Καὶ^ο) ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς εἴτε^ρ) χρηματικοῖς ἐγκλήμασι πάντες οἱ συκοφάνται πρὸς τὸ ἀμάρτημα σωφρονίζονται.

καὶ ἐν] Ὁ Κύριλλος. Καὶ ἐν τοῖς περιβάτοις καὶ ἐξτραορδιναρίοις ἐγκλήμασι. [Sch. i. VII. 23.]

τοῖς ἰδιωτικοῖς] Ἰδιωτικὰ ὡς πρὸς τὰ δημόσια. ἰδιωτικὰ δὲ ταῦτα λέγει, διὰ τὸ μὴ δημοσίον προκείσθαι παντὶ ταῦτα εἰς κατηγορίαν, ἀλλ' ἰδίᾳ οἷς διαφέρει. [Sch. k. VII. 23.]

εἴτε χρηματικοῖς] Γραφῆτω, καὶ ἐξτραορδιναρίοις, καὶ ἐρμηνεύτω ἀπὸ τοῦ β'. θεμάτος τοῦ ιε'. κεφαλαίου, ὅπου ἐστὶ ζ'. δίγειστον. [Sch. l. VII. 23.]

πρὸς τὸ ἀμάρτημα] Ὁ μὲν πλαστῶς κατηγορῶν τιμωρεῖται καὶ ἐν τοῖς ἐξτραορδιναρίοις, καὶ ἐν τοῖς περιβάτοις ἐγκλήμασι πρὸς τὸ πταίσμα, καὶ ἀτιμοῦται. ὁ δὲ τῆς δίκης ἀφιστάμενος χωρὶς ἀβολιτινός, ἢ κατὰ συκοφαντίαν ἐνεστήσαστο, οὐδὲ περαιτέρω κατηγορεῖ^ρ) τινά, καὶ ἀτιμοῦται, καὶ ἐξτραορδίνε^μ) τιμωρεῖται. οἱ δὲ πρᾶεβρικατορες εἰργονταὶ τοῦ δημοσίου μαρτυροῦν καὶ συνηγορεῖν καὶ δικάζειν. ἐπὶ μέντοι τῆς φορεῖ, ἢ τῆς ἰνουριόρουμ, καὶ τῆς ἐξπικαταε, ἢ τοῦ στελιονάτου^ε), ὁ ἀφιστάμενος οὐ τιμωρεῖται κατὰ τὸ δόγμα, ἐπειδὴ περιβάται εἰς τὰ ἐγκλήματα, ἀλλ' ὀφφικίῳ τοῦ δικαστοῦ τιμωρεῖται, ὡς κεφ. ιε'. θεμ. β'. τούτου τοῦ τίτ. ζῆτει καὶ τίτ. 55. καὶ 55. τούτου τοῦ βιβ. [Sch. m. VII. 23. sq.]

σωφρονίζονται] Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἰδιωτικῶν ἐγκλημάτων ὁ συκοφάντης τιμωρεῖται διαγνώσει τοῦ δικαστοῦ, ὡς τὸ παρὸν φησι κεφ. καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ ιε'. κεφ. ὅπερ ἐστὶ ζ'. δίγειστον. ὁ δὲ συκοφάντης ἐπὶ δημοσίοις περιορισμὸν ἔχει¹⁾, καὶ ἀτιμίαν, ὡς τοῦ παρόντος τίτ. κεφ. κς'.^α) οὐ ἢ ἀρχῇ· Ἡ διάταξις βούλεται. ζῆτει κεφ. ιε'. θεμ. β'. [Sch. n. VII. 24.]

γ'. Πανλ. ν) Γυνὴ κατηγορίας ἀφισταμένη^ω) οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τοῦ συκοφάντου^κ) νόμῳ.

e) Idem scholium secunda manu repetitur in Cod. 1350. sed omissis verbis τὴν δίκην. δ) Lege ἐκκλήτῳ. e) Lege κατηγορῶσιν. Fabr. κατηγορη (sic). f) Lege ἐκκλήτῳ. g) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 504. ubi cum L. 3. efficit cap. 12. h. t. et in sch. 2. novo ad Basil. XI. 1. cap. 65. (Heimb. I. 645.) h) Lege πανκρύσεως pro ἀποστῆς. i) τινος omisit Syn. k) Lege κατηγορῶσιν. Fabr. κατηγορη. l) Adde τὸ αὐτὸ. m) Parva lacuna in Cod. 1350. n) Cod. 1350 κατηγορη. Lege κατηγορῶσιν. o) Fabr. praelegit τοῦ αὐτοῦ, quod in Cod. 1350. deest. L. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 504. p) Syn. ἦτοι. q) Lege κατηγορεῖ pro κατηγορεῖν, quod habet Fabr. r) Sic Cod. 1350. Fabr. extra ordinem s) Sic Cod. 1350. Fabr. στελλιονάτου. t) Malim ὑπέχει. u) Sic Cod. 1350. Fabr. 15. v) L. 4. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LIV. §. 5. w) Attal. inserit ἢ ἀστοχῆσασα. x) Malim κατὰ τῶν συκοφαντῶν cum Attal. Fabr. κατὰ τοῦ συκοφάντου Basil. T. V.

abolitione desistat; his enim duobus modis vincitur, vel si calumniator probetur, vel si desistat.

Etiam si reo condemnato et provocante⁶⁰⁾ desistat⁶¹⁾ accusator, incidit in Senatusconsultum⁶²⁾.¹⁾

60) et provocante] Tunc enim litem persequi debet magis.

61) desistat] Et non perseveret in appellatione accusare, quem semel accusavit.

62) incidit in Senatusconsultum] Ratione enim vel remedio appellationis condemnationis pronuntiatio deletur, et videtur imperfecta lite destitisse.

XI. Paul. Qui destitit¹⁾, non potest amplius accusare quemquam²⁾.

1) qui destitit] Sine abolitione: si enim post abolitionem, illo quidem crimine amplius non potest eandem personam accusare, alio autem potest et eundem, et alium, ut cap. 13. them. 2. Quare tit. 66. cap. ult. et 4. et tit. 26. cap. 5.

Qui ante abolitionem desistit, velut calumniator condemnatur, ideoque infamia notatus testimonium non perhibet: nec ab alio accusatus: sed ab alio iudice non admittendus est.

3) non potest amplius accusare quemquam] Nisi certis quibusdam, ut maiestatis et falsi.

Neque eum, quem accusavit, neque alium ullo crimine: nisi certis quibusdam, ut maiestatis et falsi.

XII. Et in¹⁾ privatis²⁾ sive pecuniariis³⁾ criminibus omnes calumniatores pro modo delicti⁴⁾ coercentur⁵⁾.

1) et in] Cyrillus. Et in privatis et extraordinariis criminibus.

2) privatis] Privata habita relatione ad publica. Privata haec dicit, quod non omni publico haec ad accusandum proposita sint, sed privatim eis, quorum interest.

3) sive pecuniariis] Scribatur, et extraordinariis, et explicetur ex them. 2. capitis 15. quod est digestum 7.

4) pro modo delicti] Qui enim falso accusat, punitur et in extraordinariis, et in privatis delictis pro modo admissi: et infamia. Qui vero sine abolitione desistit ab accusatione, quam calumniae causa instituerat, amplius accusare neminem potest, et infamia notatur, et extra ordinem coerretur. Praeveritatores autem prohibentur publice testimonium dicere, postulare, iudicare. At in criminibus furti, iniuriarum, expilatae hereditatis, vel stellationis, qui desistit, non punitur ex Senatusconsulto, quoniam privata sunt crimina, sed officio iudicis punitur, ut cap. 15. them. 2. huius tit. Quare et tit. 64. et 66. huius lib.

5) coercentur] Et in privatis quidem delictis calumniator punitur cognitione iudicis, ut praesens ait cap. et them. 2. cap. 15. quod est digestum 7. Qui vero calumniatur in publicis criminibus, deportationem patitur et infamiam, ut huius tit. cap. 26. cuius initium: Constitutio vult. Quare cap. 15. them. 2.

XIII. Paul. Mulier¹⁾ ab accusatione desistens non incidit in legem de calumniatoribus²⁾.



γυνή κατηγορίας ἀφισταμένη] Γυνή τὸ τοῦ πλαστοῦ ἔγκλημα, ὅπερ ἔνεκα τῆς ἰδίας αἰτίας ἐνεστήσατο, μετὰ τὸ παρεντεθῆναι τὴν παραγγελίαν ὡς ἀφισταμένη περιεφρόνησεν· οὐ δοκεῖ ἀπὸ νόμων κρατεῖσθαι. [Sch. o. VII. 24.]

οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τοῦ συκοφαντοῦ νόμῳ] Μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ ε. κεφ. τοῦ ξς. τιτ. λέγον, ὅτι γυνή ἀφισταμένη ὑποπίπτει· ἐκεῖ γὰρ θεμα τίθησι ὁ Θεόδωρος, τὴν γυναῖκα χρηματὰ λαβούσαν παρὰ τὸν ἀντιδικόν, καὶ οὕτως ἀποστῆσαν. [Sch. p. VII. 24.]

Σημειώσαι, ὅτι γυνή χωρὶς ἀβολιτίου ἀφισταμένη οὐχ²⁾ ὑποπίπτει τῷ Τουρπιλιανῷ δογματι. ἀλλ' οὐδὲ ἐγγραφή ἀπειτεῖται, ὡς τιτ. λδ'. κεφ. λδ'. περὶ νόσ. ζῆτει κεφ. λα'. τοῦ παρόντος τιτ. περὶ πατρός. ζῆτει τιτ. λγ'. κεφ. ιδ'. ὁμοίως. [Sch. p. VII. 24.]

* Ζῆτει τιτ. κς'. κεφ. ε'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ. τοῦτο γὰρ λέλυται ἐν τῷ ε'. θεμ. τοῦ ι'. κεφ. τοῦτου τοῦ τιτ.

1. Μετὰ ἀπόστασιν τὸ αὐτὸ ἔγκλημα παρὰ τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ οὐκ ἀνανεοῦται.

μετὰ ἀπόστασιν] Μετὰ τὸ ἄπαξ αἰτῆσαι ἀβολιτίονα παρὰ τοῦ δικαστοῦ ἐπιτραπέωσαν. [Sch. q. VII. 24.]

Ἰδικὴν δηλαδὴ. ἐπὶ γὰρ τῆς γενικῆς δυνατὸν ἀνανεοῦν ἐντὸς λ'. ἡμερῶν, ὡς κεφ. ιδ'. θεμ. α'. καὶ κεφ. κς'. θεμ. α'. καὶ κεφ. ις'. καὶ τοῦ ιε'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ις'. ζῆτει κεφ. ιε'. θεμ. β'. καὶ κεφ. γ'. δ'. τοῦ ξς. τιτ. ζῆτει καὶ κεφ. κδ'. θεμ. ε'. [Sch. r. VII. 24.]

* Παρελθόντος τοῦ τριακονθημέρου μετὰ τὰς ἐγγραφὰς δεικνύται ἢ ἀπόστασις.

οὐκ ἀνανεοῦται] Ἐτερον δὲ δύναται καὶ κατ' αὐτοῦ³⁾, καὶ κατ' ἄλλον. ἢ δὲ αἰτία αὐτῆ ἐστίν, ὅτι οὐκ ἀπίστη διχα ἀβολιτίου⁴⁾· εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, κατ' οὐδενὸς ἂν ἐπι προσδεκτῆς ἦν, κατὰ τὸ ια'. κεφ. ζῆτει κεφ. α'. τοῦ ξδ'. τιτ. [Sch. s. VII. 24.]

ιδ'. Παυλ.⁵⁾ Ὁ ὑποσχόμενος ἐν δεήσει παρ' αὐτοῦ βασιλεῖ δοθείσῃ κατηγορεῖν τινος πλαστοῦ, καὶ μὴ κατηγορήσας, οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ.

ὁ ὑποσχόμενος] † Ζῆτει τιτ. κς'. κεφ. ιε'. θεμ. ις'. καὶ μὴ κατηγορήσας] Μὴ κατενεγκῶν τὴν ἀγωγὴν εἰς δικαστήριον· εἰ γὰρ κατέρηκε καὶ ἐγγραφὴν δέδωκε, εἴτα ἀπίστη, ὑπόκειται. [Sch. t. VII. 24.]

οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ] * Οὕτω⁶⁾ γὰρ ἐγγραφὴν δέδωκεν ἐνταῦθα.

1. ιε'. Ἰδεμ.⁷⁾ Ἀφίσταται τῆς κατηγορίας ὁ τῷ οἰκείῳ ἀντιδίκῳ διαλεγόμενος περὶ καταλύσεως τοῦ ἔγκληματος.

ἀφίσταται τῆς κατηγορίας] Καὶ λοιπὸν ὡς συκοφαντῶν εὐθύνεται, καὶ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ. [Sch. u. VII. 24. sq.]

* Εἰ ὡς καταφρονῶν ἐν μηδενὶ ἠσχολημένος ὢν ἀπίστη, καὶ λοιπὸν ὡς συκοφάντης εὐθύνεται, καὶ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ.

ὁ τῷ οἰκείῳ ἀντιδίκῳ διαλεγόμενος] Ἀλλὰ μὴ ἀπὸ δικαστοῦ ζῆτων τὴν ἀβολιτίονα ἐν χάριτι, ἢ ἐπὶ μάρτυρων. [Sch. x. VII. 25.]

Καὶ μηδὲ μετὰ ταῦτα κατηγορήσας ἦτοι μετὰ τὸν διάλογον· εἰ γὰρ λόγῳ μὲν συνέθετο μετὰ τοῦ ἀντιδικοῦ ἀποστῆ⁸⁾, ψυχῇ δὲ οὐ συνέθετο, οὐ μόνον ἢ διὰ λέξιν αὐτὸν ἀτιμῶσει. διὰ τοῦτο γὰρ προσέχε, ὅτι τὴν ψυχικὴν ἀπόστασιν τέθεικε. [Sch. y. VII. 25.]

† Κατὰ προδοσίαν.

† Ζῆτει τιτ. κς'. κεφ. α'. ε'. καὶ βιβ. ι'. τιτ. δ'. κεφ. κς'.

περὶ καταλύσεως τοῦ ἔγκληματος] * Τοῦ Ἁγιοθεοδῶρ. Ἦγον⁹⁾ ὁ πρὸς τὸν οἰκείον ἀντιδικόν λέγων· ἴδου καταλύω τὸ ἔγκλημα παντελῶς, καὶ ἀφίσταμαι τοῦτου ψυχῇ καθαρά.

1) mulier] Mulier falsi crimen, quod propriae causae gratia instituit, post interpositam denunciationem ut desistens omisit: lege teneri non videtur.

2) non incidit in legem de calumniatoribus] Ne obstare credas cap. 5. tit. 66. quo dicitur, mulierem desistentem incidere: ibi enim Theodorus ponit mulierem pecunias accepisse ab adversario, atque ita destitisse.

Nota, mulierem sine abolitione desistentem non incidere in Senatusconsultum Turpillianum. Sed nec inscriptio exigitur, ut tit. 34. cap. 34. de filio. Quaere cap. 31. huius tit. de patre. Quaere tit. 33. cap. 14. similiter.

Quaere tit. 66. cap. 5. quod ne obstare credas: hoc enim solutum est in them. 6. cap. 10. huius tit.

Post desertionem³⁾ idem crimen ab eodem adversus eundem non instauratur⁴⁾.

3) post desertionem] Post semel petitam abolitionem permissam a iudice.

Specialem videlicet. Nam si generalis fuerit, intra triginta dies crimen instaurari potest, ut cap. 19. them. 1. et cap. 21. them. 1. et cap. 16. et cap. 15. them. ult. et cap. 17. Quaere cap. 15. them. 2. et cap. 3. 4. tit. 66. Quaere et cap. 24. them. 5.

Praeterlapsis triginta diebus post inscriptiones apparet desertio.

4) non instauratur] Aliud autem et adversus eundem, et adversus alium moveri potest. Ratio haec est, quia non destitit sine abolitione: nam si hoc esset, adversus neminem admitteretur, iuxta cap. 11. Quaere cap. 1. tit. 64.

XIV. Paul. Qui pollicetur¹⁾ in precibus Principi oblatis, se aliquem falsi accusaturum, nec accusat²⁾, non incidit in legem de calumniatoribus³⁾.

1) qui pollicetur] Quaere tit. 21. cap. 15. them. 17.

2) nec accusat] Non inferens actionem in iudicium: nam si intulerit, et inscriptionem dederit, deinde destiterit, ei subiicitur.

3) non incidit in legem de calumniatoribus] Nondum enim hoc casu inscriptionem dedit.

XV. Idem. Desistit ab accusatione¹⁾, qui cum suo adversario locutus est²⁾ de compositione criminis³⁾.

1) desistit ab accusatione] Et deinceps tenetur ut calumniator, et incidit in legem de calumniatoribus.

Si ut contemtor in nulla re occupatus destitit, deinceps et ut calumniator tenetur, et incidit in legem de calumniatoribus.

2) qui cum suo adversario locutus est] Nec a iudice petit abolitionem in scriptis vel coram testibus.

Et postea non accusavit, id est, post colloquutionem: si enim verbo quidem composuit cum adversario desistere, animo non item, sola colloquutio eum non infamabit. Ideo animadvertit, positam esse desertionem, quae fit animo.

Proditionis causa.

Quaere tit. 26. cap. 1. 6. et lib. 10. tit. 4. cap. 21.

3) de compositione criminis] Hagiotheodor. Id est, qui adversario suo haec dicit: Ecce crimen prorsus resolvo, ab eoque puro animo desisto.

γ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπι. δ) Sic lego. Fabr. οὐκ. α) Lege κατὰ τοῦ αὐτοῦ. β) Cod. 1350. Παυλ. Fabr. τοῦ αὐτοῦ. ε) Eadem scripta sunt prima manu supra verbum textus συκοφαντῶν, omisso verbo ἐνταῦθα. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦ αὐτοῦ. ε) Lege ἀποστῆσαι.



† Ζήτει τι. ξς'. κεφ. γ'.

Ψυχῆ κατηγορίας ἀφίσταται ὁ τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ψυχὴν ἀποστήσας τοῦ κατηγορεῖν.

ψυχῆ κατηγορίας ἀφίσταται.] Καὶ ὡς δεσποῦνται τιμωρεῖται, ἦτοι ἀφιστάμενος. [Sch. z. VII. 25.]

ψυχῆ] † Ἦτοι ὀλοψύχως.

† Ζήτει τι. ξς'. κεφ. ε'. καὶ βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. κα'.

ὁ τὴν διάθεσιν — ἀποστήσας τοῦ κατηγορεῖν.] Οὐ μὴν ὁ διὰ νόσον ἢ ἄλλην αἰτίαν μὴ ἐπεξιῶν¹⁾, καὶ πρὸς καιρὸν τινα κατηγορίαν ὑπερθεμενος. [Sch. a. VII. 25.]

* Ἀτύκτα τῶν. ὅρα καὶ τὸ ἐπαγόμενον²⁾ θεμ. ὁ γὰρ τίως μὴ ἐπεξιῶν οὐ δοκεῖ ἀφίστασθαι, εἰ μὴ καὶ λογισμὸν ἔσχε τοῦ ἀποστήναι.

Ἀφίσταται ὁ τῷ ἐγκλήματι μὴ ἐπεξιῶν εἴσω τοῦ ὀρισθέντος παρὰ τοῦ ἄρχοντος χρόνου.

ἀφίσταται.] Ἐάν ὀριστῶτος τοῦ ἄρχοντος ἔχτὸν χρόνον τῆς κατηγορίας, μὴ εἴσω τοῦ χρόνου τούτου ὁ κατηγορῶς ἐπεξιῶθῃ, δεσποῦνται ἐστίν. Ζήτει τι. ξς'. κεφ. β'. [Sch. b. VII. 25.]

† Ἐπόκειται δέ. β)

εἴσω τοῦ ὀρισθέντος — χρόνου.] Ἦγον, ὅσον συνίδῃ ὁ δικαστὴς. Ζήτει τι. λδ'. κεφ. κθ'. ἐξ οὗ ἐρμηνεύεται σοι το παρόν. Εἴσω διετίας, ὡς τι. ξς'. κεφ. α'. Ζήτει τι. λδ'. κεφ. κθ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ζ'. τι. ε'. κεφ. ιγ'. [Sch. c. VII. 25.]

Οἱ¹⁾ ποιοῦντες πιττακώματα ἀπαιτοῦνται ἀδοῦς²⁾ συστήναι.

οἱ ποιοῦντες πιττακώματα.] Οἱ νομδιάτορες¹⁾ ἦτοι καταμνηστές^{m)} τι τῷ δημοσίῳ, ὡς βιβ. νς'. τι. β'. κεφ. κα'. Ζήτει βιβ. κα'. τι. γ'. κεφ. β'. καὶ βιβ. κς'. τι. β'. κεφ. η'.ⁿ⁾ τι. ζ'. αὐτοῦ, κεφ. δ'. καὶ ζ'. καὶ τι. β'. αὐτοῦ, κεφ. κθ'. [Sch. d. VII. 25.]

ἀπαιτοῦνται αὐτοῖς συστήναι.] Καὶ μὴ συνιστῶντες ὑποπίπτουσι, ὡς βιβ. νς'. τι. β'. κεφ. κα'. [Sch. e. VII. 25.]

Ὡς συκοφάνται τιμωροῦνται οἱ ἐπὶ βλάβῃ τινὸς χάριτην ἢ μαρτυρίαν συσκευάσαντες, ἢ γράψαντες, ἢ ἐν δικαστηρίῳ προσαγαγόντες.

χάριτην.] Τὰ λεγόμενα φάμοσα. Ζήτει τι. λδ'. κεφ. ι'. καὶ δ'. ἀγράφως διαπλάσαντες. Ζήτει καὶ τι. κα'. κεφ. ε'. θεμ. ε'. [Sch. f. VII. 25.]

ἐν δικαστηρίῳ.] Ὡς τε καὶ ἐγγραφῶς^{o)} ἀπαιτοῦνται. [Sch. g. VII. 25.]

προσαγαγόντες.] † Ψευδῶς.

ις'. Οὐλλ. Ἀναλαμβάνων^{p)} κατηγορίαν γενικῆς ἀφέσεως παρεντεθείσης, οὕτως αὐτὴν ἀναλαμβάνει, ὡς κατηγορήσῃ, καὶ οὐκ ἀντιτίθενται αὐτῷ πωρογραφαὶ μὴ ἀντιτεθεῖσαι πρὸ τῆς ἀφέσεως.

ἀναλαμβάνων.] Ἐάν τις πωροβλικῆς ἀβολιτινος παρεμπεσοῦσης ἀνανεώσασθαι βούληται τὸ παρ' αὐτοῦ κινηθὲν ἐγκλημα, τῷ αὐτῷ δικαίῳ ἀνανεοῦται αὐτό, ὅτι καὶ κατηγορήσῃ¹⁾, καὶ οὐ δύναται αὐτῷ ἀντιτίθεσθαι παραγραφαὶ αἱ πρὸ τῆς ἀβολιτινος μὴ ἀντιτεθεῖσαι^{r)}. [Sch. h. VII. 25.]

κατηγορίαν.] Ἀφ' ἧς ἐκωλύθη διὰ τοῦ παρεμπεσεῖν γενικὴν ἄφεσιν. [Sch. i. VII. 25.]

γενικῆς ἀφέσεως παρεντεθείσης.] * Ἀπολύσεως καὶ συμπαθείας τῶν ἐγκλημάτων γενικῆς παρὰ τοῦ βασιλείως γενομένης, λύεται πάντα τὰ ἤδη προκαταχθέντα¹⁾ ὁ δὲ βουλόμενος ἀναλαμβάνει²⁾ οὐκ ἀναγκάζεται δὲ μὴ βουλόμενος, ὡς κεφ. κς'. καὶ ἀναλαμβάνων ἀπ' ἀρχῆς κινεῖ. εἰ δὲ παρῶσθ³⁾

Quaere tit. 66. cap. 3.

Animo ab accusatione desistit⁴⁾, qui affectum et animum accusandi deposuit⁵⁾.

4) animo ab accusatione desistit] Et ut desistens punitur.

animo] Id est, tota voluntate.

Quaere tit. 66. cap. 6. et lib. 10. tit. 4. cap. 21.

5) qui affectum — accusandi deposuit] Non is, qui propter morbum vel aliam causam non persequitur accusationem, eamque ad tempus differt.

Statim igitur. Vide et sequens thema. Nam qui interim non persequitur accusationem, desistere non videtur, nisi et animum desistendi habuit.

Desistit is⁶⁾, qui crimen non peregit intra definitum a Praeside tempus⁷⁾.

6) desistit is] Si a Praeside certo accusationis tempore definito, intra id tempus accusator reum non peregit, destitutor est. Quaere tit. 65. cap. 2.

Tenetur autem.

7) intra definitum — tempus] Id est, quantum iudici visum fuerit. Quaere tit. 34. cap. 29. ex quo praesens caput tibi interpretandum erit. Ad idem. Intra biennium, ut tit. 65. cap. 1. Quaere tit. 34. cap. 28. them. 2. et lib. 7. tit. 6. cap. 13.

Facientes notoria⁸⁾ eis adsistere iubentur⁹⁾.

8) facientes notoria] Nunciatores, id est, denunciantes aliquid fisco, ut lib. 56. tit. 2. cap. 21. Quaere lib. 21. tit. 3. cap. 2. et lib. 56. tit. 2. cap. 8. et tit. 7. eiusdem, cap. 4. et 7. et tit. 2. eiusdem, cap. 24.

9) eis adsistere iubentur] Et non adsistentes incidunt, ut lib. 56. tit. 2. cap. 21.

Ut calumniatores puniuntur, qui in fraudem alterius chartam¹⁰⁾ vel testimonium conquirunt, vel scribunt, vel in iudicio¹¹⁾ proferunt¹²⁾.

10) chartam] Quae dicuntur famosa. Quaere tit. 34. cap. 10. et 4. Sine scriptis formantes. Quaere et tit. 21. cap. 5. them. 6.

11) in iudicio] Ita ut et inscriptiones exigantur.

12) proferunt] Falso.

XVI. Ulp. Is, qui repetit¹⁾ accusationem²⁾ generali abolitione interveniente³⁾, sic eam repetit⁴⁾, ut accusabat, et non opponuntur ei praescriptiones⁵⁾, quae oppositae non fuere ante abolitionem⁶⁾.

1) is, qui repetit] Si quis publica abolitione interveniente instaurare voluerit a se institutum crimen, eodem iure id instaurat, quo et accusabat, et non possunt ei opponi praescriptiones, quae ante abolitionem oppositae non fuere.

2) accusationem] Ex qua prohibitus fuit propter eam, quae incidit, generalem abolitionem.

3) generali abolitione interveniente] Abolitione et remissione criminum generali a Principe facta, omnia, de quibus lis iam contestata est, solvuntur: qui autem vult, repetit crimen: non cogitur autem, si nolit, ut cap. 26. Et si repetit, ab initio agit. Sed si Princeps

f) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπεξιῶν. g) Malim ἐπόμεινον. h) Post haec laudatur idem locus, qui in scholio. i) L. 6. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 47. ubi est cap. 15. h. t. k) Syn. αὐτός. l) Sic Cod. 1350. Fabr. νομκιάτορες. m) Sic Cod. 1350. Fabr. καταμνηστές. n) Sic Cod. 1350. Fabr. β'. o) Cod. 1350. ἐγγραφῶς (sic). Fabr. ἐγγράφως. Puto illa sigla latere ἐγγραφῆν vel ἐγγραφῶς. p) Adde ὁ ante ἀναλαμβάνων. q) Lege κατηγορήσῃ. Fabr. κατηγορη. r) Sic lego Fabr. ἀντιθεῖσαι. E Cod. 1350. varia lectio notata non est.



συγχώρησι ο βασιλεὺς τῶ εἰς ἀλήθειαν ἐνόχῳ, τῆς σωματικῆς αὐτῶν τιμωρίας ἐλευθεροῖ· οὐ μὲν τὴν κατὰ φύσιν παρεπομένην ἀτιμίαν τοῖς δημοσίοις ἐγκλήμασι ἀποσβεννύει.

οὕτως αὐτὴν ἀναλαμβάνει] * Τουτέστιν, ἐὰν τότε μὲν, ὅτε κατηγορεῖ, ἐνεδαφιλευτο ὁ χρόνος τῆς ἀγωγῆς ἐτι, διὰ δὲ τῆς παρεπίθεσης τῆς ἀφέσεως, πολυήμερον τυχὸν οὐσης, παρέρρουσεν ὁ καιρὸς τῆς δίκης· οὐδὲν βλάπτεται βουλομένοις ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀφῆσιν ἀναλαβεῖν αὐτὴν. κἂν γὰρ παραγράφῃται αὐτὸν ὁ ἐναγόμενος λέγων· ἤδη ἐφθάρη ἡ ἀγωγή σοι, καὶ πῶς ἐτι βούλει κατηγορεῖν; ἀκούσεται, ὡς οὐ νῦν λαμβάνει ἀρχὴν ἢ ἀγωγή μου, ἵνα καὶ ἐξωθήσῃ αὐτὴν ὡς παραρροῦσαν. ἀλλὰ τότε προσετέθη, ὅτε ἐτι ὁ χρόνος αὐτῆς ἐνεδαφιλευόμενος ἦν· ἢ δὲ παρεπίθετα ἀφῆσις αἰτία γέγονε μοι τῆς τοῦ χρόνου παραρροῆς· καὶ ἐπεὶ κατ' ἀρχὴν οὐκ ἠδύνω τῆ ἀγωγῆ μου ἀντιτίθεσθαι παραγραφὴν, οὐδὲ νῦν δύνασαι τοῦτο ποιῆσαι.

καὶ οὐκ ἀντιτίθενται αὐτῷ παραγραφαί] Ζῆτει τιτ. λξ'. κεφ. β'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. ξς'. καὶ τιτ. λδ'. κεφ. δ'. η'. θ'. καὶ ι'. [Sch. k. VII. 25.]

* Τοῦ Ἁγιοθεωδῶ. Τουτέστιν, οὐ δύναται ἀντιτεθῆναι αὐτῷ παραγραφαί, αἵτινες οὐκ ἠδύναντο ἀντιτεθῆναι πρὸ τῆς ἀφέσεως. αὐταὶ γὰρ οὐδὲ μετὰ τὴν ἀφῆσιν ἀντικεινται. ὑπέειλε τὸ τέλος τοῦ α'. θεμ. τοῦ ιθ'. κεφ. καὶ ἀνάγκ. τῆν ἐκεῖ παραγραφὴν.

μὴ ἀντιτεθεῖσαι πρὸ τῆς ἀφέσεως] Εἰ γὰρ τινες ἤρμοζον τῷ ἐναγόμενῳ πρόσκαιροι παραγραφαί, τυχὸν αἱ τὸ πρόσκαιρον μόνον ἐκβάλλουσαι, οὐ μὴν τὴν δίκην παντελῶς, ἐπεὶ μὴ κατ' ἀρχῆς ἀντιτέθησαν, οὐκέτι τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ ἀνανεώσει ἀντιτεθῆσονται· οὐ γὰρ νῦν ἡ προκίταρις γίνεται, ὡς ἡ τῆς προαγωγῆ παραγραφὴν. αὕτη γὰρ μὴ ἐξ ἀρχῆς προσεθεῖσα οὐδὲν ἰσχύει μετὰ ταῦτα. καὶ ζῆτει βιβ. κη'. τιτ. η'. κεφ. με'. [Sch. l. VII. 25. sq.]

Ὁ ἀφιστάμενος τοῦ στελιονάτου^ω), ἢ τῆς περὶ τοῦ ὑφελῆσθαι τὰ κληρονομιαῖα, ἢ τῆς περὶ κλοπῆς, ἢ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς, οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ· ἀλλ' ὀφφικῶ τοῦ δεκαστοῦ σωφρονίζεται.

ὁ ἀφιστάμενος] Ἐπειδὴ γὰρ τὰ ἐγκλήματα ἔξτραordinariά εἰσι ταῦτα, ὁ περὶ τούτων λοιπὸν ἀφεόμενος κατηγορεῖν, εἴτα ἀποστὰς χωρὶς ἀβολιτινός, ἔξτρα ὀρδινεμ τιμωρηθῆσεται. καὶ ὅτι μὴ δημοσία εἰσιν^κ), ἀνάγκῃ πάντως τί β'. θεμ. τοῦ κδ'. κεφ. [Sch. m. VII. 26.]

τοῦ στελιονάτου] Ζῆτει τίτλον περὶ τοῦ στελιονάτους. οὐχ ὑπερβαίνει δέ^λ), ἐπὶ μὲν ἰδιωτῶν, τὸ ἔργον τοῦ μετάλλου, ἐπὶ δὲ τῶν ἐντίμων, τὴν πρόσκαιρον ἐξορίαν, ἢ τὴν ἀποκρίσιν τοῦ ὀφφικίου. τοῦτο ἔξτρα ὀρδινεμ τὸ περὶ κακοτρόπων ἢ ἐπιθετῶν. ζῆτει τιτ. κθ'. κεφ. α'. β'. γ'. [Sch. n. VII. 26.]

* Τῆς κατηγορίας τῆς κατὰ τοῦ δόλου πεποιημένος καὶ πωλῆσαντος, ἢ ἀνταλλάξαντος τὸ ὑποκείμενον ἑτέρῳ, ἀγνωστῶν τοῦ λαβόντος.

ἢ τῆς περὶ τοῦ ὑφελῆσθαι τὰ κληρονομιαῖα] Ταυτῆ τῆ ἀγωγῆ ὑπόκειται ὁ ἀπὸ πραγμάτων τῆς ἀντιειλεῖσθαι κληρονομίας ἀφαιρούμενος· οὐ γὰρ λέγομεν κλοπῆν αὐτὸν ποιῆσαι, ὡς τῆς μὲν κλοπῆς πρὸς πρόσωπον ἀμαρτανομένης, ἐνταῦθα δὲ πρόσωπον μὴ ὄντος. [Sch. o. VII. 26.]

* Ζῆτει^μ) καὶ τιτ. κθ'. κεφ. α'. β'. γ'. ὁ γοῦν ἀφιστάμενος ταυτῆς ἢ τινος τῶν ἀνωθεν ἀπηρυθμημένων οὐχ ὑποπίπτει μὲν, ὡς μὴ ὄντων δημοσίων ἐγκλημάτων, ἀλλ' ἀμαρτημάτων· σωφρονίζεται δὲ, καθόσον τῷ δικαστῇ δοκέι.

Ἐξπιλάτ. νερεδιτάτ.^ο) ἢ τῆς περὶ κλοπῆς] † Ἰδιωτικῆς.

ἢ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς] † Ἰδιωτικῆς.

οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ]

* Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα οὐκ εἰσὶν ἐγκλήματα κυρίως· ὁ δὲ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμος ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἔχει χώραν· ἄρα ὁ ἐπὶ τούτοις ἀποστὰς οὐχ ὑποπέσειται^β) τῷ Τυρρηλιαν. δόγματι, ἀλλὰ παρὰ τοῦ δικαστοῦ, ὡς ἀν συνίδη, σωφρονισθῆσεται.

ei, qui revera crimen commisit, remissionem praestiterit, corporali eum poena liberat: non autem infamiam, quae secundum naturam publica crimina sequitur, extinguit.

4) sic eam repetit] Hoc est, si tunc, cum accusaret, tempus actionis adhuc suppetebat, interveniente autem abolitione, quae multos forte dies continebat, tempus litis praeterlapsum est: non laeditur, si post abolitionem non repetere velit. Licet enim reus praescriptione adversus eum utatur hac: At iam extincta tibi actio est, et quomodo adhuc accusare vis? haec audiet: Actio nunc non capit initium, ut eam quasi temporis lapsu extinctam repellere possis: sed tunc proposita est, cum adhuc tempus eius suppeteret: abolitio autem, quae intervenit, causa mihi fuit temporis praeterlapse: et quoniam initio actioni meae non poteras opponere praescriptionem, neque nunc hoc facere potes.

5) et non opponuntur ei praescriptiones] Quare tit. 37. cap. 2. them. 5. et cap. 66. et tit. 84. cap. 4. 8. 9. et 10.

Hagiotheodor. Hoc est, non possunt ei opponi praescriptiones, quae ante abolitionem opponi non poterant. Hae enim neque post abolitionem obstant. Excipe finem them. 1. cap. 19. et lege ibi adnotationem.

6) quae oppositae non fuere ante abolitionem] Si enim quaedam reo competeabant temporales praescriptiones, forte quibus persona tantum excludebatur, quia initio non sunt oppositae, nec instaurata accusatione deinceps opponuntur: nunc enim non fit litis contestatio, ut exceptio lenocinii. Haec enim si initio non fuit opposita, postea nihil valet. Et quaere lib. 28. tit. 8. cap. 45.

Qui desistit⁷) ab stellionatus⁸), vel expilatae hereditatis⁹), vel furti¹⁰), vel iniuriarum actione¹¹), non incidit in legem de calumniatoribus¹²): sed officio iudicis coercetur.

7) qui desistit] Quia enim haec crimina extraordinaria sunt, qui ea coepit instituere, et postea desistit sine abolitione, extra ordinem punietur. Ea non publica esse, lege omnino them. 2. cap. 24.

8) ab stellionatus] Quare titulum de stellionatu. Non excedit autem in plebeis opus metalli, in honoratis autem relegationem temporariam, aut officii amotionem. Hoc extra ordinem de improbis vel impostoribus. Quare tit. 29. cap. 1. 2. 3.

Ab accusatione eius, qui dolo fecit et vendidit aut permutavit rem alteri pignori datam, ignorante eo, qui hanc accipit.

9) vel expilatae hereditatis] Hac actione tenetur, qui res nondum aditae hereditatis aufert: nec enim dicimus eum furtum facere, quandoquidem furtum fit in personam, hic vero persona non existit. Quare et tit. 29. cap. 1. 2. 3. Qui igitur ab hac vel qua alia supra dictarum actionum desistit, non incidit quidem in Senatusconsultum, cum non sint publica crimina, sed delicta: coercetur autem, in quantum iudici videatur.

Expilatae hereditatis.

10) vel furti] Actione privata.

11) vel iniuriarum actione] Privata.

12) non incidit in legem de calumniatoribus] Quoniam enim haec non sunt proprie crimina, lex autem de calumniatoribus in criminibus locum habet: ideo qui in his desistit, non incidit in Senatusconsultum Turpilianum, sed a iudice, prouti ei visum fuerit, coercetur.

s) Delendum τῆς. t) Sic verba ponit Cod. 1350. Fabr. κατ' ἀρχας μὴ. u) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐδὲ. v) Sic Cod. 1350. Fabr. κβ'. w) Sic semper Cod. 1350. Fabr. στελλιονάτου. x) Interpunctionem mutandam censui. Fabr. haec usque ad εἶσιν cum prioribus coniunxit. y) Fabr. post δὲ addit ὁ, quod deest in Cod. 1350. z) Haec secunda manu in Cod. 1350. statim adduntur. a) Hoc schollum prima manu scriptum est. b) Lego ὑποπέσειται. Cod. 1350. ὑποπέσεται.



ιζ'. Οὐλπ. Ἡ ἀφαισις ἢ δημοσία γίνεται, ἢ ἰδική. αἱ δημοσίαι μὲν διὰ ἡμέραν ἐπίσημον, ἢ δημοσίαν ὑχαριστίαν,

ιη'. Μαρκ. Ἡ διὰ τι συμβαῖνον αἴσιον. ἰδική ἐστὶν τοῦ κατηγοροῦ αἰτοῦντος.

ἢ ἀφαισις] Δι' ἧς λίνονται τὰ δικαστήρια. [Sch. p. VII. 26.]

δημοσία] † Πουβλίκα.

διὰ ἡμέραν ἐπίσημον] † Τυχὸν πασχάλ.

δημοσίαν ὑχαριστίαν] † Νίκην^{ε)} κατ' ἐχθρῶν. [Sch. q. VII. 26.]

ἢ διὰ τι συμβαῖνον αἴσιον] Παιδοποιίαν, μὴ^{δ)} κίκοντος βασιλέως. [Sch. r. VII. 26.]

ἰδική δέ] Ὡς ὅτε μήπω ὑβρισθέντος τοῦ κατηγοροῦ μένου ἀβολιτίονα ὁ κατηγορὸς αἰτήσει. [Sch. s. VII. 26.]

τοῦ κατηγοροῦ αἰτοῦντος] Μετὰ τὰς ἐγγραφάς^{α)} αὐτῆς γὰρ καὶ ὁ κατηγορηθεὶς ἀπολύεται. [Sch. t. VII. 26.]

ιθ'. ΠαπIAN. Καὶ τρίτον γένος ἀφαισιῶς ἐστὶν ἀπὸ νόμου, ὡς ὅταν ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ, ἢ εὐλόγως ἐμποδισθῇ κατηγορῆσαι.

γένος] † Εἶδος.

ἀπὸ νόμου] † Τοῦ Ἰουλίου.

ὡς ὅταν ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ] Ζήτει ἀναγκαιώς tit. 18. κεφ. ιθ'. [Sch. u. VII. 26.]

ἢ εὐλόγως] Ζήτει κεφ. κδ'. θεμ. ζ'. καὶ τίτλον ξε'. κεφ. β'. καὶ tit. νς'. κεφ. β'. καὶ παρῆλθεν ὁ ὠρισμένος χρόνος. [Sch. x. VII. 26.]

ἐμποδισθῇ] Διὰ δημοσίαν τυχόν^{ε)} ἀποδημίαν, ἢ νόσον. [Sch. y. VII. 26.]

Δημοσίας δὲ γενομένης ἀφαισιῶς, καὶ ἀνανεομένης τῆς κατηγορίας, οὐ ζητεῖται περὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἀνδρός.

καὶ ἀνανεομένης τῆς κατηγορίας] Ἦσαν δὲ παραρρησασαί αἱ ξ. ἡμέραι, ὅτε ἡ κατηγορία ἀνανεοῦται. [Sch. z. VII. 26.]

οὐ ζητεῖται περὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἀνδρός] Οὐκ ἐπι ἀναψηλαφῶται ἐν τῇ ἀνανέωσει τοῦ δικαστηρίου, εἰ ὀφείλει ὁ ἀνὴρ ἰούρε μαρίτι^{β)} κατηγορῆσαι, ἢ μή. ἀλλ' οὐδὲ ἀναγκάζεται ἐγγραφῆς δίδοται. [Sch. a. VII. 26.]

Κατὰ τὸ ις'. κεφ. νόει καὶ τοῦτο. [Sch. aa. VII. 26.]

Ὡςπερ ἐν τῷ α'. θέματι τοῦ ις'. κεφ. εἶπεν, ἐν τῇ ἀνανέωσει οὐ προστίθενται αἱ μὴ προστεθεῖσαι πρόσκαιροι παραγραφαί^{γ)} οὕτως καὶ ἐπαυθῆσθαι φησὶν, ὅτι τῇ ἀνανέωσει οὐκ ἐπιζητεῖται τοῦ λοιποῦ περὶ τοῦ ἀνδρός τοῦ κινούντος τὸ περὶ μοιχείας, εἴτε δικαίω ἀνδρός ὀφείλει δικάζεσθαι, ἢ χωρίς ἐγγραφῆς ἐντός ξ. ἡμερῶν τούτου προδόμενος, εἴτε δικαίω ἐξωτικού ὡς μετὰ τὰς ξ. ἡμέρας κινήσας^{δ)} ἀλλ' ὡς ἐξ ἀρχῆς πρὸ τῆς ἀβολιτίου προτεθήσεται, οὕτως καὶ ἐν τῇ ἀνανέωσει προτεθήσεται παρὰ τοῦ ἀνδρός. [Sch. b. VII. 26. sq.]

* Ἦτοι ἐάν, ὅτε μὲν ἐκινήσῃ ὁ ἀνὴρ, ἐνεδαμψιλεύοντο αἱ ξ. ἡμέραι, καὶ ἠδύνατο χωρίς ἐγγραφῶν κατηγορῆσαι τῆς μοιχευθείσης, μετὰ δὲ τὴν προκαταρξίν γεγενῆσθαι ἀφαισις, καὶ μετὰ τὴν ἀφαισίαν βούλεται πάλιν ἀναλαβεῖν τὴν κατηγορίαν καὶ κατηγορῆσαι δικαίω ἀνδρός, ἢτοι χωρίς ἐγγραφῶν, ἢ ἢ τῶν ἐξήκοντα ξ) ἡμερῶν ἀνισχύτως ἀντιτεθήσεται αὐτῷ καὶ περὶ τῆς παρελευσεως αὐτῶν παραγραφῆ. ἐπειδὴ γὰρ ἠδύνατο κατ' ἀρχὴν δικαίω ἀνδρός κινήσῃ, οὐ ζητηθήσεται περὶ τούτου, τουτίσσι, ὡς οὐκ ἠδύνατο αὐτῇ ἢ παραγραφῇ αὐτῷ κατ' ἀρχὴν ἀντιτεθεῖσθαι, οὐδὲ ἄρτι ἀντιτεθήσεται. Εἰς τὸ αὐτό. Ἐπὶ πᾶσάν δὲ τῶν ἐν tit. ις'. καὶ ιη'. κεφ. ἀπαριθμηθεισῶν ἀφαισιῶν ἀνανεοῦσθαι τὴν κατηγορίαν δυνατόν. Εἰς τὸ αὐτό. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι τὸ περὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἀνδρός φαίνεται καινισθῆν ὑπὸ^{h)} τῆς ριζ. νευράς τῆς

XVII. Ulp. Abolitio¹⁾ aut publice²⁾ fit, aut privatim. Et publice quidem ob diem insignem³⁾, D. vel publicam gratulationem,⁴⁾

XVIII. Marc. Vel quod prospere aliquid contigerit⁵⁾. Privatim vero⁶⁾, accusatore postulante⁷⁾.

1) abolitio] Per quam solvuntur iudicia.¹⁾

2) δημοσία] Publica.

3) ob diem insignem] Forte diem Paschae.

4) publicam gratulationem] Victoriam de hostibus.

5) vel quod prospere aliquid contigerit] Quod suscepti sint liberi, cum Princeps antea eos non haberet.

6) privatim vero] Ut cum reo nondum iniuria affecto accusator abolitionem petiit.

7) accusatore postulante] Post inscriptionem: statim enim et reus absolvitur.

IX. Papian. Est et tertium genus¹⁾ abolitionis ex lege²⁾, ut cum accusator moritur³⁾, vel ex iusta causa⁴⁾ impeditur⁵⁾, quominus accusare possit.

1) genus] Species.

2) ex lege] Iulia.

3) ut cum accusator moritur] Quare necessario tit. 34. cap. 19.

4) vel ex iusta causa] Quare cap. 24. them. 6. et tit. 65. cap. 2. et tit. 56. cap. 2. et praeterierit definitum tempus.

5) impeditur] Propter absentiam forte reipublicae causa, vel morbum.

Facta autem publica abolitione, et repetita accusatione⁶⁾, non quaeritur de iure mariti⁷⁾.

6) et repetita accusatione] Iam autem cum repetitur accusatio, praeterierant sexaginta dies.

7) non quaeritur de iure mariti] Non retractabitur in repetendo iudicio, iure mariti vir accusare debeat, necne. Sed et inscriptionem dare non cogitur.

Hoc intelligatur secundum cap. 16.

Ut in them. 1. cap. 16. dixit, in repetendo crimine non proponi non propositas exceptiones temporales: sic et hoc loco dicit, in repetitione deinceps non quaeri de viro, qui agit adulterii, utrum iure mariti debeat litigare, vel sine inscriptione intra sexaginta dies hoc crimen proponens, an iure extranei quasi agens post sexaginta dies: sed ut initio, antequam fieret abolitio, crimen propositum est, sic etiam in repetitione proponetur a viro.

Id est, si quidem maritus ab initio agit, et nondum praeterierunt sexaginta dies, et poterat sine inscriptione adulteram accusare, post litem contestatam autem intervenit abolitio, et post abolitionem vult repetere accusationem et accusare iure mariti, id est, sine inscriptione, iam praeterlapsis sexaginta diebus inutiliter ei opponitur de lapsu eorum praescriptio. Quoniam enim ab initio iure mariti agere poterat, de eo non quaeretur, id est, uti ab initio haec praescriptio ei opponi non poterat, ita nec nunc opponitur. Ad idem. In omnibus autem abolitionibus, quae cap. 17. et 18. enumerantur, repeti accusatio potest. Ad idem. Quidam dicunt, id, quod de iure mariti dicitur, innovatum videri per Novellam 117. quae posita est lib. 28. tit. 7. cap. 1. them. 2.

c) Haec glossa interlinearis textui superscripta est secunda manu. Inter scholia in Cod. 1350. non legitur. d) μὴ. quod deest apud Fabr. legitur in Cod. 1350. e) τυχόν Cod. 1350. secunda manu additum est. f) Sic Cod. 1350. Fabr iure mariti. g) Tischendorfius legit παρῆλθαι. Sed unde hoc verbum? A verbo παρῆλθαι descendere non potest Ceterum sensus clarus est. Nam dicere scholiastes voluit: praeteritis iam sexaginta diebus. Legendum videtur παραρρησασῶν h) Tischendorfius dubitat, an legatur in Cod. 1350. ὑπὸ vel ἀπὸ. Putat, magis esse ὑπὸ.



κλειμένης ἐν βιβ. κή. tit. ζ'. κεφ. α'. θεμ. β'. πλὴν ματαιώ-
ζουσιν. ὁμως ἀναγν. καὶ τὸ ἐν αὐτ. νεαρ. σχολίων.

Συναπτός¹⁾ ἐστὶν ὁ χρόνος τῶν λ'. ἡμερῶν τοῦ
ἀνανεώσαι τὴν κατηγορίαν, ἐν αἷς ὁ κατηγορὸς ἠδύ-
νατο προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι. ἀριθμοῦνται δὲ μετὰ
περαιώσιν τῶν ἀπράκτων, δι' αἷς ἡ ἄφεις γέγονεν.

συναπτός ἐστὶν ὁ χρόνος] Τὰς λ'. τῆς ἀνανεώσεως
ἡμερῶν οὐτίλας εἶναι ἡμερῶν οὐτὸς Τραϊανός, ψηφίζο-
μένης δηλονότι μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὰς φερίας, δι' αἷς γέ-
γονεν ἡ ἀβολιτῶν. καὶ ἡ συγκλητὸς δὲ ἐδογματίσθη^{κ)}, ἐκείνας
τριάκοντα ἡμέρας ψηφίζεσθαι, ἐν αἷς ἠδύνατο τὸ ἀνα-
νεώσασθαι τὸ ἔγκλημα. οὗτος δὲ ὁ τῆς ἀνανεώσεως χρόνος
οὐκ ἄλλως τρέχει, εἰ μὴ καὶ ὁ κατηγορησὶς δύναται προσελ-
θεῖν τῷ δικαστῇ τοῦ ἔγκληματος. ζῆτει κεφ. κδ'. θεμ. ζ'. καὶ
κατ' ἐκείνον¹⁾ νόμι καὶ τὸ παρὸν. [Sch. c. VII. 27.]

συναπτός] † Οὐτίλας.

τῶν λ'. ἡμερῶν] Ἐντὸς κατηγορῶν λ'. ἡμερῶν πάλιν
ἐτέρως εἶσι. εἰς τὸ ἀνανεώσαι. [Sch. d. VII. 27.]

ἐν αἷς — ἠδύνατο προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι]
Ἄντι τοῦ, εἴπερ καὶ ἠδύνατο προσελθεῖν ἐν αὐταῖς. [Sch. e.
VII. 27.]

τῶν ἀπράκτων] † Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ιζ'. κεφ. κγ'.

κ'. Ἰδεμ. μ). Ὁ τῷ χρόνῳ ἀποκλεισθεὶς καὶ μὴ
δυνηθεὶς κινήσει τὸ μοιχικόν, οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ
τῶν συκοφαντῶν νόμῳ.

ὁ τῷ χρόνῳ ἀποκλεισθεὶς] Ὡς τῆς πενταετίας
παραρρῆσις οὐκ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως ἢ
ἀαχολίας τοῦ δικαστοῦ. ζῆτει τὸ ζ'. θεμα τοῦ ε'. κεφαλαίου
μὴ σοι ἐναντιώθῃ. οἱμοὶ γὰρ συμβιβάζεσθαι ἐκείρον ὑπὸ
τοῦ ζ'. θεματος τοῦ κδ'. κεφ. περὶ οὐ καὶ ἐγγραφῆν δέ-
δικε. ο). [Sch. f. VII. 27.]

τὸ μοιχικόν] † Περὶ οὗ ἐγγραφῆν δέδωκεν.

οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νό-
μῳ] ** Οὕτως^{ν)} εἶπε τὸ κεφ. ὅτι, ἐάν τις ἀσφαλιστῶν
καὶ προκαταρξασθαι ἐπιχειρήσας¹⁾ ἐξεβλήθη διὰ τὸν παρελ-
θόντα χρόνον τῆς πενταετίας, οὐχ, ὅτιπερ ἠσφαλιστῶν ἀπο-
δεικνύει καὶ μὴ ἀπέδειξε, ὡς συκοφαντῆς ἔσται· ἀπέδειξε
γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἀποκλεισθεὶς τῷ χρόνῳ ἀπεπέμφθη τοῦ δικα-
στηρίου.

† Ζῆτει κεφ. κέ'. θεμ. ζ'.

κα'. Οὐλλ. Ἐὰν μετὰ δημοσίαν ἄφεισιν ὁ κατῆ-
γορος μὴ ἀνανεώσῃται εἰσω τοῦ ὄρισμένου χρόνου
τὴν κατηγορίαν, οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκο-
φαντῶν νόμῳ.

ἐὰν μετὰ δημοσίαν ἄφεισιν] Ἐὰν δημοσίας ἀβολι-
τινος παρεντεθείσης ἀπὸ δόγματος, ὡς εἴωθε γίνεσθαι διὰ
τινα ἰλαρίαν πρὸς τιμὴν τοῦ θειωτάτου οἴκου, ἢ ἐξ ἄλλης αἰ-
τίας, ἐξ ἧς ἂν ἡ συγκλητὸς κινήσεια κελύση γενέσθαι τῶν
ἐγκλημάτων ἀπαλοφίας, μὴ ἀνανεώσασθαι τις εἰσω τῶν λ'. ἡμε-
ρῶν τὸ ἔγκλημα, λέγομεν ἀργεῖν τὸ Τουρπιλιάνειον κατ' αὐ-
τοῦ. οὐδὲ γὰρ δοκεῖ ἀφίστασθαι τῆς κατηγορίας ὁ τοῦ ὑπεξαί-
ρεθέντος ἕως μὴ κατηγορῶν. ὑπεξήρηται¹⁾ γὰρ ὁ κατηγορη-
θεὶς τῷ παρεντεθῆναι τὴν ἀβολιτίονα. [Sch. g. VII. 27.]

τοῦ ὄρισμένου χρόνου] † Τῶν λ'. ἡμερῶν.

οὐχ ὑποπίπτει] Ζῆτει κεφ. δ'. τοῦ εδ'. tit. [Sch. h.
VII. 27.]

Ἐπεὶ μὴ ἀποστάσει αὐτοῦ ἐλύθη, καὶ τοσοῦτον^{ο)}, ὅτι οὐδὲ
ἀναγκάζεται αὐτὴν ἀνανεοῦν. ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. ε'. καὶ
βιβ. ι'. tit. δ'. κεφ. κα'. [Sch. i. VII. 27.]

sed stulte hoc dicunt. Lege tamen scholium ad ipsam
Novellam.

Utile est tempus⁸⁾ triginta dierum⁹⁾ repetendae
accusationis, in quibus accusator potuit adire magi-
stratum¹⁰⁾. Numerantur vero finitis feriis¹¹⁾, propter
quas facta fuit abolitio.

8) utile est tempus] Triginta repetitionis dies,
utiles esse Divus Traianus interpretatus est, numeran-
dos videlicet ex die, quo fuerint impletae feriae, propter
quas facta est abolitio. Et Senatus censuit eos triginta
dies computari, quibus quis potuit crimen repetere. Hoc
autem repetitionis tempus non aliter currit, quam si
accusator quoque potuit adire iudicem criminis. Quare
cap. 24. them. 7. et hoc secundum illud intellige.

9) triginta dierum] Accusans intra dies triginta,
alios rursus habet triginta dies ad repetendum.

10) in quibus — potuit adire magistratum]
Hoc est, si in eis eum etiam potuit adire.

11) feriis] Quare lib. 7. tit. 17. cap. 23.

XX. Idem. Qui tempore exclusus¹⁾ non potest
adulterii crimen²⁾ intendere, non incidit in legem
de calumniatoribus³⁾.

1) qui tempore exclusus] Veluti quinquennio
elapso non sua culpa, sed mora vel occupatione iudicis.
Quare them. 6. cap. 10. nec adversatur. Puto enim
utrumque componi a them. 6. cap. 24. de quo et in-
scriptionem dedit.

2) adulterii crimen] De quo inscriptionem dedit.

3) non incidit in legem de calumniatori-
bus] Sic tradidit cap. eum, qui calumniae praestiti-
tium contestari voluit, et propter lapsum quinquennii
exclusus est, non propterea, quod caverit se probaturum
nec probaverit, calumniatorem fore: probaturus enim
fuisset, nisi tempore exclusus a iudicio repulsus fuisset.

Quare cap. 25. them. 6.

XXI. Ulp. Si post publicam abolitionem¹⁾ ac-
cusator Ulp. non repetierit intra praestitutum tem-
pus²⁾, non incidit³⁾ in legem de calumniatoribus⁴⁾.

1) si post publicam abolitionem] Si interve-
niente publica abolitione ex Senatusconsulto, ut fieri
solet, ob laetitiam aliquam ad honorem divinae domus,
vel ex alia causa, qua motus Senatus iussit criminum
abolitiones fieri, crimen non repetierit quis intra dies
triginta, dicimus cessare adversus eum Turpillianum.
Nec enim videtur desistere ab accusatione, qui exem-
tum reum non desert. Eximitur enim reus interveniente
abolitione.

2) intra praestitutum tempus] Triginta dierum.

3) non incidit] Quare cap. 4. tit. 64.

Quoniam desertione eius non solvitur, adeo, ut nec
cogatur id repetere. Quare lib. 7. tit. 5, cap. 10. et
lib. 10. tit. 4. cap. 21.

ε) Συναπτός χρόνος proprie continuum tempus oppositum utili. κ) Pro δὲ ἐδογματίσθη, ubi legitur in Cod. 1350. Fabr. habet δὲδογματίσθη. ι) Malim ἐκείνο. κ) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦ αὐτοῦ. λ) Sic Cod. 1350. Fabr. κέ. ο) Haec quidem inde a verbis περὶ οὗ cum hoc scholio coniuncta sunt apud Fabr. Nec differentiam adnotavit e Cod. 1350. Tischendorffius. Sed haud dubie peculiaria scholium efficiunt ad verba textus τὸ μοιχικόν, ut patet ex glossa interlinearum statim sequente. ρ) Hoc scholium tertia manu scriptum est. Nam scholium secunda manu scriptis saepe junguntur in Cod. 1350. scholia tertia manu scripta. Scriptores scholiorum utriusque manus collegas fuisse arbitratur Tischendorffius, idque ex eo colligit, quod saepe in scholium secunda manu ab initio scriptis saepe tertia manus pergit, et vice versa. Tertiam manum indicavi duabus stellulis **. q) Sic Cod. 1350. Lege ἐπιχειρήσας. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπεξήρηθη. σ) Fabr. τὸ addit ante τοσοῦτον, quod in Cod. 1350. deest.



τῶ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ] † Ζήτει τιτ. ζς. p. δ.

κβ'. Πανλ.) Ἀφίστασθαι δοκεῖ ὁ τελείως, οὗ ἢν ὁ ὑπεριθέμενος,

Καὶ ὁ κελύσει βασιλῶς ἀφιστάμενος ἀτιμώρητος ἔστιν.

ἀφίστασθαι] † Δεσιτούτω εἶναι. ὁ τελείως] Ὁ ψυχῇ. καὶ τιμωρεῖται. ζήτει βιβ. ζ. τ. ε. κεφ. ι. καὶ τιτ. ζδ. τουτου τοῦ βιβ. κεφ. τελευταίῳ. Sch. k. VII. 27.]

* Ἰκεῖνον λέγομεν δεσιτούτορα, τὸν ἀπλῶς ἀποθέμενον ἢ τοῦ ἐνάγειν ψυχὴν καὶ προαίρεσιν· οὐ μὴν τὸν πρὸς ὀλίγον περιθέμενον τὴν κατηγορίαν. ἔάν τις κατὰ κέλυσιν βαλῆται ἀποστῆ τῆς κατηγορίας, ἀτιμώρητος ἔστιν, ὡς ὁ θεῖος Ἰδριανὸς Σουλβίῳ ἤρωι ἀνθυπάτῳ τῆς Κρήτης ἀτέγραψεν. ὁ ὑπεριθέμενος] † Πρὸς ὀλίγον.

κγ'. Οὐλπ. Ὁ ἐπίτροπος οὐκ ἀναγκάζεται μετὰ τελευτῆν τοῦ ἀνήβου πληρῶσαι τὴν κατηγορίαν, ἢν ὀνόματι αὐτοῦ ἐποιήσῃτο.

μετὰ τελευτῆν τοῦ ἀνήβου] Ζήτει τιτ. μβ. κεφ. αὐτοῦ κβ. καὶ τιτ. λδ. κεφ. α. β. θεμ. β. καὶ κεφ. κδ. κς. Sch. l. VII. 27.]

τὴν κατηγορίαν] Ἐγκλημα τοιοῦτον ὑποθέσθαι δέον ἴταῦθα, ὅ ὃς δύναται καὶ ἀνήβος δι' ἐπιτρόπου κινήσαι, τουτέστι, ἴδιον ἢ ἰδίον αἰτία, ὡς πλαστογραφίαν τυχὸν διαθήκης πατρικῆς, ἢ φόνον μητρικόν· ἐπ' ἄλλοις γὰρ ἀνήβος ἔγκλημα οὐ δύναται κινεῖν, ὡς περ οὐδὲ γυνή. [Sch. m. VII. 28.]

ἢν ὀνόματι αὐτοῦ ἐποιήσῃτο] * Ἐπειδὴ γὰρ, ἔάν ἤτιθέῃ ὁ ἐπίτροπος, ἔμελλεν ἢ τῆς συκοφαντίας ἀπόφασιν κατὰ τοῦ ἀνήβου ἐκφέρεισθαι, καλῶς αὐτοῦ τελευτῶντος τοῦ, καθ' οὗ ἔμελλεν ἐκφέρεισθαι ἡ ἀπόφασιν, ἀναχωρεῖ τῆς δίκης ὁ ἐπίτροπος, καὶ οὐδὲ ἀναγκάζεται αὐτὴν πληρῶσαι, οὐδὲ ὡς συκοφάντης ἐπὶ τῷ ἀναχωρήσει λογίζεται.

κδ'. Μαρκ. x) Καὶ ὁ ὑποβαλὼν τινα πρὸς κατηγορίαν, καὶ ὁ ὑποβληθεὶς μὴ ἐπεξέλθῳν, ἀλλ' ἀποστὰς χωρὶς ἀφίσεως, ὑπόκειται τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ· καὶ ὁ δεδικῶς διὰ κατηγορίαν χειρόγραφον, καὶ ὁ συμφωνήσας.

καὶ ὁ ὑποβαλὼν τινα] * Καὶ οἱ ὑποβαλόντες κατηγοροῦν ἢ αἰτήσαντες ὑποβληθῆναι αὐτὸν, ὑποπίπτουσι τῷ Τουρπιλιανίῳ, ἔάν μὴ ἐπεξέλθῃ ὁ παρ' αὐτῶν ὑποβληθεὶς, ἀλλὰ χωρὶς ἀβολιόντος ἀποστῇ, ὡς περ καὶ οἱ χειρόγραφον διὰ κατηγορίας δ) δεδικῶτες, ἢ συμφωνῶν. x) εἰς πάντας δὲ τοὺς προειρημένους ἀνήκει. εἰ δὲ ἄρα καὶ σημερον εἰς τὰ πούβλικα δικαστήρια τὰ ἔτραορδιναρίως κινούμενα ἀνήκει τὸ Τουρπιλιανίον, ἐξητήθη. καὶ ἤρρεσεν ἀπὸ τῶν διατάξεων, καὶ εἰς ταῦτα ἀνήκειν τὸ δόγμα ὡς τε x) καθ' ἑκάστην δίκην καὶ ὑπόθεσιν τελείαν ἐπιφέρεισθαι τὴν τοῦ δόγματος τιμωρίαν.

† Ζήτει κεφ. ι. θεμ. ι. πρὸς κατηγορίαν] † Ἐτέρου. ὑπόκειται] Ζήτει κεφ. ι. θεμ. τελευταῖον, καὶ κεφ. β. αὐτοῦ. [Sch. n. VII. 28.]

καὶ ὁ δεδικῶς διὰ κατηγορίαν χειρόγραφον] Οἶον, ὡς ἐπὶ θεμ. ἔδωκα σοι νομίσματα, καὶ ἔλαβον β) ἀπὸ σοῦ χειρόγραφον. ἔδωκα σοι γοῦν τὸ χειρόγραφον, ἵνα κατηγορήσῃς τίνος· ἢ ὁ δεδικῶς τὸ χειρόγραφον καὶ οὕτως εἶπεν, ὅτι συνεικένασε κατὰ τίνος ἔγγραφον κατηγορίαν, καὶ δέδωκεν c) ἕτερον ἐπὶ τῷ ἐμφανίσει. [Sch. o. VII. 28.]

καὶ ὁ συμφωνήσας] Ἦγον συμφωνήσας μισθὸν δοῦναι κατηγοροῦντι, ἢ τὸ συμφωνήσας οὕτως εἶπεν, ὅτι συμφωνησάσας τῷ κατηγορῶν καὶ συγκατηγορήσας. [Sch. p. VII. 28.]

4) in legem de calumniatoribus] Quare tit. 66. cap. 4.

XXII. Paul. Destitisse¹⁾ videtur, qui plene destitit²⁾, non qui distulit³⁾,

Et qui iussu Principis desistit, impunitus est.

1) destitisse] Desertor esse.

2) qui plene destitit] Qui animo. Et punitur. Quare lib. 7. tit. 5. cap. 10. et tit. 64. huius lib. cap. ult.

Eum dicimus desertorem, qui in totum agendi animum et voluntatem deposuit, non eum, qui paululum differt accusationem. Sed si quis iussu Principis destitit ab accusatione, impunitus est, ut Divus Hadrianus Salvio Caro Proconsuli Cretae rescripsit.

3) qui distulit] Paululum.

XXIII. Ulp. Tutor non cogitur post mortem impuberis¹⁾ implere accusationem²⁾, quam eius nomine instituerat³⁾.

1) post mortem impuberis] Quare tit. 42. cap. 22. et tit. 34. cap. 1. 2. them. 2. et cap. 24. 27.

2) accusationem] Tale hic oportet crimen fingere, ex quo etiam impubes agere per tutorem possit, videlicet sui suorumve causa, ut de falso testamento patris, vel matris caede: in alienis enim impubes crimen intendere non potest, sicut nec mulier.

3) quam eius nomine instituerat] Quoniam enim, si tutor victus esset, sententia de calumnia adversus impuberem esset ferenda, recte mortuo eo, adversus quem sententia ferenda esset, tutor a lite discedit, et eam implere non cogitur, nec pro calumniatore habebitur ideo, quod a lite discesserit.

XXIV. Marc. Et is, qui subiecit¹⁾ aliquem ad accusandum²⁾, et subiectus non exequens crimen, sed desistens sine abolitione, subiicitur³⁾ legi de calumniatoribus: et qui dedit chirographum ob accusandum⁴⁾, et qui pactus est⁵⁾.

1) et is, qui subiecit] Et qui subiecerunt accusatorem, vel subiici eum postularunt, incidunt in Senatusconsultum Turpillianum, si ab eis subiectus reum non peregerit, sed sine abolitione destitit: sicut et qui chirographum ob accusandum dederat, pactionemve [interposuerunt. Hoc autem, si reum non peregerit,] ad universos supradictos pertinet. An etiam hodie ad publica iudicia, quae extra ordinem habentur, Senatusconsultum Turpillianum pertineat, quaeritur. Et ex constitutionibus placuit, etiam ad haec pertinere Senatusconsultum. Itaque et singulis litibus et causis plena irrogetur Senatusconsulti poena.

Quare cap. 10. them. 10.

2) ad accusandum] Alterum.

3) subiicitur] Quare cap. 10. them. ult. et cap. 2. eius.

4) et qui dedit chirographum ob accusandum] Ut in hac specie. Credidi nummos tibi, et accepi a te chirographum. Deinde reddidi tibi chirographum, ut accusares aliquem: vel qui dedit chirographum, sic dixit, se in scriptis concinnasse adversus aliquem accusationem, et dedit alteri, ut indicaret.

5) et qui pactus est] Id est, pactus mercedem dare accusatori: vel verbo pactus usus est pro simul testatus et accusans cum accusatore.

1) l. 13. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in sch. 2. novo ad Basil. XI. 1. cap. 65. (Heimb. I. 645.) u) Cod. 1350. ἀμίσω (sic). Latet nomen Salvii Cari his ductibus, ut patet ex Digestis. v) Sic Cod. 1350. Lege Κύρω auctoritate Digestorum. w) Fabr. δ. x) In Digestis Macer. y) Malim κατηγορίαν. z) Tischendorffus hic signum interrogationis posuit. Deesse videtur aliquid, forte ποιήσαντες. Praeterea in sequentibus deesse videtur: τοῦτο δὲ αὐ, ἔάν μὴ ἐπεξέλθῃ. a) Tischendorffus reposuit ὡς τὸ. Sed haud dubie legendum ὡς τε. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔλαβον. c) Lege δέδωκεν. Fabr. δέδωκε.



1. Καὶ ἔξω τῶν διατεταγμένων σήμερον δημοσίων ἐγκλημάτων κινουμένων, χωρὶς τῶν κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμων.

καὶ ἔξω τῶν διατεταγμένων] Διὰ γὰρ τὸ μὴ εἶναι τὴν φόρμουλαν, σήμερον ἅπαντα τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰ δικαστήρια ἐξτραορδινάριως^{d)} λέγεται. καὶ ζητεῖ κεφ. ιη'.^{e)} τοῦ ιδ'. τίτ. τοῦ ζ'. βιβ. καὶ τὴν Θαλελαίου παραγραφήν. [Sch. q. VII. 28.]

Ἰστίον γὰρ^{f)}, ὅτι ἐξτραορδινάρια ἐγκλήματα οὐ μόνον ἰδιωτικὰ εἰσίν^{g)}, ἀλλὰ καὶ δημοσία. καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἰδιωτικῶν ἐξτραορδινάριον, ὡς στελιονάτους, ὀφφικίω τοῦ δικαστοῦ σωφρονίζεται ὁ δίχα ὑβολιτιονος ἀποστάς. ἐπὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐξτραορδινάριον, ἧτοι τῶν μὴ ἔχοντων ἀπὸ νόμου ὠρισμένην τιμωρίαν, ὡς ἐπὶ ὄρων ἀποκηθέντων, ὁ δεσπιτοῦτος ὡς συκοφαντῆς κατακρίνεται, καὶ οὐκ ἐξτραορδινάριως σωφρονίζεται^{h)}· οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐξτραορδινάριον· ἐκεῖ γὰρ ἐξτραορδινάριως σωφρονίζεται ὁ ἀποστάς. [Sch. r. VII. 28.]

* Ἐξτραορδινάρια λέγονται ἐγκλήματα τὰ μὴ ἔχοντα ὠρισμένην ἀπὸ τοῦ τῶν νόμων ὀρίδινον τὴν τιμωρίαν. Ἰστίον οὖν, ὅτι εἰσὶ καὶ δημοσία ἐγκλήματα, εἰσὶ καὶ ἰδιωτικά, ὡς διδάσκει τὸ α'. κεφ. τοῦ λγ'. τίτ. καὶ ἐν τοῖς δημοσίοις δὲ, καὶ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς εἰσὶ τινὰ ἐξτραορδινάριονⁱ⁾. αὐτίκα ἐπὶ μὲν τῶν ἰδιωτικῶν τὸ στελιονάτους, ὡς τίτ. β'. κεφ. β'. ἐπὶ δὲ τῶν δημοσίων τὸ περὶ ὄρων ἀποκηθέντων^{k)}, ὡς τίτ. λα'. κεφ. α'. καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἰδιωτικῶν ἐξτραορδινῶν ὀφφικίω τοῦ δικαστοῦ σωφρονίζεται ὁ τούτων τι κατηγορίας καὶ ἀποστάς, ὡς ἀπὸ τοῦ β'. θεμ. τοῦ ις'. κεφ. ἔγνωσ' ἐπὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐξτραορδιν. ὁ δεσπιτοῦτος ἦγον ὁ ἀφιστάμενος ὡς συκοφαντῆς τῶ νόμῳ ὑπόκειται, ὡς τὸ παρὸν λέγει κεφ.

† Ζητεῖ. τίτ. λγ'. κεφ. η'.

δημοσίων ἐγκλημάτων κινουμένων] Ἦσαν γὰρ καὶ τὸ παλαιόν, ὅτε ἐπολιτεύετο ἡ φόρμουλα, ἐξτραορδινάρια ἐγκλήματα, ἃ καὶ ἠθῶς παραδίδοται^{l)} τῷ β'. θεμ. τοῦ ις'. κεφ. τοῦ παρόντος τίτ. ἐφ' ὧν οὐκ ἦν χωρὶς τῶν κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμων. ἦσαν δὲ καὶ ἐνορδινάρια ἐγκλήματα, καὶ τὰ κατὰ τῶν συκοφαντῶν δόγμα ἐπολιτεύετο, ἃ καὶ ἐνῆρσις ἐν τῷ κεφ. α'. τοῦ λγ'. τίτ. τοῦ παρόντος βιβ. σήμερον δὲ τῆς φόρμουλας ἀναίρεθίσης, γεγόνασιν ἅπαντα ἐξτραορδινάρια. εἰκότως οὖν ὁ βασιλεὺς^{m)} εἶπεν τὸ σήμερον, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ β'. θεμ. τοῦ ις'. κεφ. [Sch. s. VII. 28.]

2. Οὐκ ἐμπέττονται τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ ἀφιστάμενοι ἐκεῖνοι, καθ' ὧν οὐκ ἔξεστι περὶ συκοφαντίας κινεῖν.

ἀφιστάμενοι ἐκεῖνοι] * Οἷον γυνὴ καὶ ἀφῆλιξ, ὡς κεφ. κγ'. ζητεῖ βιβ. μδ'. τίτ. β'. κεφ. ε'. ζ'. οὐ κινεῖ συκοφαντίαν ἀπελευθέρου κατὰ πατρῶνος, ἢ αἵματος κατὰ ἐντίμου, ἢ υἱὸς κατὰ πατρός. εἰ γούν τούναντιον ὁ πατρῶν κινῶν κατὰ ἀπελευθέρου, ἢ ἐντίμου κατὰ αἵμου, ἀποστή χωρὶς ἀπολύσεως, οὐχ ὑποπίπτει τῷ νόμῳ. νοεῖται τὸ κεφ. καὶ ἄλλως· ἐάν τυχόν ἐγκλημα ὁ πατήρ ἢ ὁ πατρῶν ἐκίνησε κατὰ τοῦ υἱοῦ ἢ τοῦ ἀπελευθέρου. ζητεῖ βιβ. κα'. τίτ. . . κεφ. . .ⁿ⁾ εἰς τὸ αὐτό. Οἷον κατὰ πατέρων καὶ πατρῶνων. καὶ τί λέγω, ὅτι κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἐγκλημα συκοφαντίας κινεῖται, οὐκ ἄλλο τι μείζον, ὡς ἐν τίτ. λδ'. κεφ. η'. ἀλλ' οὐδὲ φόβου ἢ δόλου παραγραφῆ, μὴ ὅτιγε ἀγωγή κατ' αὐτῶν ἀντιτίθεται, ὡς βιβ. να'. τίτ. δ'. κεφ. ε'. θεμ. ιβ'. πολλὰ γούν μᾶλλον τὰ, περὶ ὧν ἐνταῦθά φησι, καὶ ἐν τίτ. λδ'. κεφ. η'. ἐγκλήματα.

καθ' ὧν οὐκ ἔξεστι] Ἦγον μήτηρ ἐκδικούσα τὸν τοῦ παιδὸς φόνον, ἢ κληρονόμος προσταχθεὶς παρὰ τοῦ διαθεμένου ἐκδικῆσαι τὸν αὐτοῦ^{o)} θάνατον, ἢ υἱὸς τὸν φόνον τοῦ πατρός. καὶ ζητεῖ κεφ. κδ'. τοῦ παρόντος τίτ. καὶ λα'. νοεῖται δὲ τὸ κεφάλαιον καὶ ἄλλως· ἐάν τυχόν τὸ ἐγκλημα ὁ πατήρ ἢ ὁ πατρῶν ἐκίνησε κατὰ τοῦ παιδὸς ἢ τοῦ ἀπελευθέρου, καὶ δίχα ὑβολιτιονος ἀπίστη· οὗτοι γὰρ παρὰ τῶν παιδῶν ἢ ἀπελευθέρου οὐ δύναται ὡς συκοφαντῆς κατηγορεῖσθαι. καὶ ζητεῖ βιβ. κβ'. τίτ. ε'. κεφ. λδ'. θεμ. ε'. αὐτοῦ. ζητεῖ καὶ βιβ. μδ'. τίτ. β'. κεφ. ε'. ζ'. [Sch. t. VII. 28. sq.]

Extra ordinem etiam^{b)} hodie publicis criminibus institutis^{γ)}, locus est legi de calumniatoribus.

6) extra ordinem etiam] Quia enim nullae sunt formulae, hodie omnia crimina et iudicia extraordinaria dicuntur. Et quaere cap. 18. tit. 14. lib. 7. et Thalelaei adnotationem.

Sciendum enim est, extraordinaria crimina non solum privata esse, sed etiam publica. Et in privatis quidem extraordinariis, veluti stellionatus, officio iudicis coercetur, qui sine abolitione desistit. In publicis autem extraordinariis vel non habentibus lege definitam poenam, veluti de termino moto, qui desistit, ut calumniator damnatur, et extra ordinem non coercetur: nec vero in privatis extraordinariis: nam in his, qui desistit, extra ordinem coercetur.

Extraordinaria crimina dicuntur, quae non habent definitam legum ordine poenam. Sciendum igitur, esse et publica et privata crimina, ut docet cap. 1. tit. 33. Tam inter publica, quam inter privata sunt quaedam extraordinaria. Inter privata quidem crimen stellionatus, ut tit. 2. cap. 2. inter publica crimen de termino moto, ut tit. 31. cap. 1. In privatis extraordinariis officio iudicis coercetur, qui alicuius eorum nomine accusavit et desistit, ut ex them. 2. tit. 16. didicisti: in publicis autem extraordinariis desertor sive qui desistit, ut calumniator legi subiacet, ut hoc cap. dicitur.

Quaere tit. 33. cap. 8.

7) publicis criminibus institutis] Erant enim etiam olim, cum in usu essent formulae, extraordinaria crimina, quae expressim traduntur them. 2. cap. 16. huius tit. in quibus non erat locus legi de calumniatoribus. Erant et ordinaria crimina, in quibus vigeat Senatusconsultum de calumniatoribus, quae invenies in cap. 1. tit. 33. huius lib. Hodie vero formulis sublatis, omnia facta sunt extraordinaria. Merito igitur Princeps dicit, hodie, ut non adversetur them. 2. cap. 16.

Non incidunt in legem de calumniatoribus illi desistentes^{δ)}, adversus quos non licet^{ε)} de calumnia agere^{ζ)}.

8) illi desistentes] Veluti mulier et minor, ut cap. 23. Quaere lib. 49. tit. 2. cap. 5. 6. 7. Calumniae non agit libertus adversus patronum, infamis contra eum, qui in honore positus est, filius contra patrem. Si igitur per contrarium patronus adversus libertum agens, vel in honore positus contra infamem, destiterit sine abolitione, in legem non incidit. Etiam aliter cap. intelligi potest: si forte pater vel patronus crimen adversus filium vel libertum intenderit. Quaere lib. 21. tit. . . cap. . . Ad idem. Puta adversus parentes et patronos. Adversus eos crimen calumniae non intenditur, nec aliud maius, ut tit. 34. cap. 8. Sed nec metus vel doli exceptio, nedum actio eis opponitur, ut lib. 51. tit. 4. cap. 5. them. 12. multo minus ergo haec crimina, de quibus hoc loco et in tit. 34. cap. 8. loquitur.

9) adversus quos non licet] Veluti mater vindicans caedem filii, vel heres iussus a testatore mortem suam vindicare, vel filius caedem patris. Et quaere cap. 29. huius tit. et 31. Intelligitur hoc caput et aliter: si forte crimen instituerit pater vel patronus adversus filium vel libertum, et sine abolitione destiterit: hi enim a liberis vel libertis non possunt ut calumniatores accusari. Et quaere lib. 22. tit. 5. cap. 34. them. 6. Quaere et lib. 49. tit. 2. cap. 5. 6. 7.

d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξτραορδινάρια. Haec lectio melior est.

e) Sic Cod. 1350. Fabr. ιβ'. f) Cod. 1350. γάρ.

Fabr. δέ. g) Post εἰσιν secunda manu additur σήμερον.

h) Hactenus hoc scholium exhibet Fabr. Reliqua adduntur

e Cod. 1350. i) Sic Cod. 1350. k) Malim ἀποκηθέντων.

l) Fabr. παραδίδοται. m) Nonne ὁ βασιλικός; h) Numeri

desiderantur in Cod. 1350. o) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰαυτοῦ.



περὶ συκοφαντίας κινεῖν] Γονεῖς καὶ πάτρωνες κατηγοροῦντες υἱὸν ἢ ἀπελευθέρων. σημειώσαι, τίνες οὐ τιμωροῦνται ὡς συκοφάνται. [Sch. u. VII. 29.]

Τῆ^ρ) τελευτῇ τοῦ κατηγορουμένου σβέννυται τὸ ἐγκλήμα, καὶ διὰ τοῦτο ἀπιστιμεινός ὁ κατηγορός οὐχ ὑποπίπτει, εἰ^ρ) μὴ ἔσται τὸ κινούμενον καὶ εἰς κληρονόμους διαβιβᾷ, ὡς τὸ περὶ καθουσιώσεως, καὶ τὸ περὶ ἀδικίας τῶν ἐν^ρ) ἐπαρχίαις ἀρχόντων.

τῆ^ρ τελευτῇ τοῦ κατηγορουμένου] † Ζήτει tit. λγ'. κεφ. γ'. καὶ ζ'. εἰς κληρονόμους] † Ζήτει tit. λς'. κεφ. ιβ'. καὶ τελ. τὸ περὶ καθουσιώσεως] Ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τῆς προδοσίας καὶ τῆς κατὰ βουλιέα^ρ) ἐπιβολῆς. ζήτει tit. λς'. κεφ. ιβ'. καὶ τελειν. [Sch. x. VII. 29.]

καὶ τὸ περὶ ἀδικίας τῶν ἐν ἐπαρχίαις ἀρχόντων] Πεπετυνδαροῦμ. ζήτει tit. μγ'. κεφ. β'. καὶ ια'. [Sch. y. VII. 29.]

† Ζήτει κεφ. ιθ'.

Οὐ κομφίεται δὲ τῆς ποινῆς ὁ κατηγορός, ἐὰν μετὰ τὸ ἀποστήναι αὐτὸν ἀποθάνῃ ὁ κατηγορούμενος· οὔτε γὰρ ὁ ἀποστὰς ἀκούεται, θέλων μετὰ ταῦτα κινήσαι.

ἐὰν μετὰ τὸ ἀποστήναι αὐτόν] Χωρὶς ἀβολιτίου^ρ) ἐπεὶ πρῶτον ἀπέστη, καὶ οὕτως ἀπέθανεν ὁ ἐναγόμενος. [Sch. z. VII. 29.]

ἀποθάνῃ ὁ κατηγορούμενος] Ζήτει βιβ. μθ'. tit. δ'. κεφ. ιδ'. θεμ. α'. β'. [Sch. a. VII. 29.]

οὔτε γὰρ ὁ ἀποστὰς ἀκούεται] Ζήτει κεφ. ιγ'. θεμ. β'. καὶ tit. ξς'. κεφ. δ'. καὶ γ'. [Sch. b. VII. 29.]

* Ἴνα ἔχοι λέγειν καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ κατηγορουμένου ἀποστὰς, ὡς ἔγωγε οὐκ ἀπίστην τελείως, ἀλλὰ προσωκαίρως.

θέλων μετὰ ταῦτα κινήσαι.] * Καὶ νῦν βουλόμενος πληρώσει οὐ δύναται, οἷα τεθνεώτος τοῦ κατηγορουμένου· τουτο γὰρ λέγων οὐκ ἐξαικουσιθίεται.

Ὁ μετὰ τὸ ἐγγρόψασθαι μὴ δυνηθεὶς ἐπὶ ἓνα ἢ δεῖτερον ἐνιαυτὸν προκατάρξασθαι, τοῦ ἀρχοντος ἀσχοληθέντος, οὐχ ὑποπίπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ.

ἢ δεῖτερον ἐνιαυτὸν] Τὰ γὰρ ἐγκλήματα ἐντὸς διετίας καὶ ἀρχονται, καὶ περαιοῦνται. ζήτει tit. ξε'. κεφ. β'. καὶ tit. λε'. κεφ. κβ'. αὐτοῦ. [Sch. c. VII. 29.]

τοῦ ἀρχοντος ἀσχοληθέντος] Εἰ δὲ ὁ δικαστὴς ὑπερίθεται μετὰ προκαταρξάν, ἀπολύεται καὶ ὁ ῥέος, καὶ ὁ δικαστὴς δίδωσι πρόστιμον λίτρας κ'. ὡς tit. ξε'. κεφ. β'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. ιη'. [Sch. d. VII. 29.]

Ἄλλ^ρ) ἐὰν ὁ ἀρχὼν εὐλόγως μὴ ἐμποδιζόμενος αὐτὸν παρεβίβασεν, εἰκότως ν'. χρυσ. προστιμάται.

οὐχ ὑποπίπτει] Ὁ γὰρ ἀρχὼν, οὐ μὴν αὐτός, δέδωκε τὴν αἰτίαν. [Sch. e. VII. 29.]

τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ] † Τῷ Τουρπιλιαν.

Ἐὰν μετὰ τὴν δημοσίαν ἕψισιν, μήπω τοῦ ἐγκλήματος ἀνανεωθέντος, ἐτέρῳ δημοσίᾳ γένηται ἕψισις, οὐκ ἐκ τῆς πρώτης, ἀλλ' ἐκ τῆς δευτέρας αἰ τριάκοντα ἡμέραι τῆς ἀνανεώσεως ψηφίζονται.

κέ. Πινλ. Διὰ δημοσίας ἀφέσεως οὐχ ὑπεξαιροῦνται οἱ δοῦλοι τῶν δεσμῶν ἢ τῆς κατηγορίας.

διὰ δημοσίας ἀφέσεως] Δομετιανὸς ἀντέγραψε, τὰ περὶ τῶν φερῶν καὶ τῆς δημοσίας ἀπαλοιφῆς τῶν ἐγκλημά-

10) de calumnia agere] Parentes et patroni accusantes liberos vel libertos. Nota, qui non puniantur ut calumniatores.

Morte rei¹¹⁾ extinguitur crimen, et ideo destitens accusator non tenetur, nisi crimen motum e in heredes¹²⁾ transeat: veluti maiestatis¹³⁾, et d iniquitate¹⁴⁾ Praesidum provinciarum.

11) morte rei] Quare tit. 33. cap. 3. et 6.

12) in heredes] Quare tit. 36. cap. 12. et ult.

13) maiestatis] Ex capite prodicionis et insidiarum in Principem. Quare tit. 26. cap. 12. et ult.

14) et de iniquitate Praesidum provinciarum] Repetundarum. Quare tit. 43. cap. 2. et 11.

Quare cap. 19.

Accusator poena non relevatur, si posteaquam destitit¹⁵⁾, reus moriatur¹⁶⁾: nec enim qui destitit, auditur¹⁷⁾ postea accusare volens¹⁸⁾.

15) si posteaquam destitit] Sine abolitione: quoniam prius destitit, quam decederet reus.

16) reus moriatur] Quare lib. 49. tit. 4. cap. 14. them. 1. 2.

17) nec enim qui destitit, auditur] Quare cap. 13. them. 2. et tit. 66. cap. 4. et 3.

Ut et si ante mortem rei destitit, dicere possit, se non prorsus, sed ad postea destituisse.

18) postea accusare volens] Et nunc etiamsi velit, accusationem exequi non potest, utpote reo mortuo: hoc enim dicens non exaudietur.

Qui post inscriptionem non potest in unum vel alterum annum¹⁹⁾, litem contestari, Praeside occupato²⁰⁾, non incidit²¹⁾ in legem de calumniatoribus²²⁾.

19) vel alterum annum] Crimina enim intra biennium et incipiunt, et finiuntur. Quare tit. 65. cap. 2. et tit. 35. cap. 22.

20) Praeside occupato] Sin vero iudex differat post litem contestationem, absolvitur reus, et iudex dat multae nomine libras viginti, ut tit. 65. cap. 2. et huius tit. cap. 18.

Sed si Praeses ex iusta causa non impeditus eum neglexerit, merito quinquaginta aureis multatur.

21) non incidit] Praeses enim, non ipse, causam praestitit.

22) in legem de calumniatoribus] In Senatusconsultum Turpillianum.

Si post publicam abolitionem, nondum crimine repetito, alia fiat abolitio publica, non ex prima, sed ex secunda triginta dies repetitionis computantur.

XXV. Paul. Ob publicam abolitionem¹⁾ non eximuntur²⁾ servi³⁾ vinculis⁴⁾ vel accusatione⁵⁾.

1) ob publicam abolitionem] Domitianus rescripsit, ea, quae dicuntur de feriis et publica aboli-

p) L. 15. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 500. ubi est cap. 24. h. t. et apud Attal. tit. LIV. §. 6. q) Haec inde ab ei μη Attal. sic exhibit: εἰ μὴ περὶ καθουσιώσεως ἐστὶ τὸ δικαστήριον, καὶ περὶ ἀδικίας τῶν ἐν ἐπαρχίαις ἀρχόντων, ἀπὸ καὶ εἰς κληρονόμους διαβιβᾶσαν. r) ἐν deest in Syn. Addidit Leucl. in marg. s) Lege βασιλέως. t) Hoc scholium prima manu scriptum, quod apud Fabr. deest, exhibetur e Cod. 1250.



των λεγόμενα^{α)} μὴ ἀνήκειν εἰς τοὺς μετὰ κατηγορίαν ἐν δεσμοῖς εἶναι κελευσθέντας, μηδὲ περαιουῖσθαι δι' αὐτῆς τὸ κατὰ τούτων δικαστήριον. [Sch. f. VII. 29.]

οὐχ ὑπεξαίρουνται] ἼΙ γὰρ ἄφρασι νόμιμος^{β)} οἱ δὲ δοῦλοι τῷ νόμῳ ἀγνωστοί. λοιπὸν οὐδὲ ἀφελθῆειεν ἐντεῦθεν, εἰ μὴ μόνοι οἱ ἐλευθεροί. ζῆτει τιτ. ξδ'. κεφ. ε'. [Sch. g. VII. 29.]

οἱ δοῦλοι] Ζῆτει βιβ. μθ'. τιτ. δ'. κεφ. ιδ'. οἶδε^{γ)} δὲ, ὅτι τὸ παλαιόν, εἰ τις μεγάλης ἐπάσθεν καταστάσεως^{δ)}, σὺν τῇ πόλει καὶ συγγενείᾳ καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ἀπώλλυε^{ε)}, καὶ δοῦλος ἐγένετο^{ς)}, καὶ ὁ γάμος ἐλύετο, ὡς ἐπὶ τοῦ εἰς μέταλλον καταδικασθέντος^{ζ)} ὅπερ ἀνήρηται τῷ μς'. κεφ. τοῦ δ'. τιτ. τοῦ κη'.^{ζ)} βιβ. νεαρά ὄν^{α)} Ἰουστινιανού. [Sch. h. VII. 29.]

τῶν δεσμῶν] * Ἐπειδὴ κατηγορηθέντες ἐν πέδαις κελεύονται εἶναι.

† Ζῆτει τιτ. ξδ'. κεφ. ε'.

ἢ τῆς κατηγορίας] Τινὲς μὲν γὰρ οὕτως ἐνόησαν τὸ κεφάλαιον, ὅτι διὰ δημοσίας ἀφείσεως οὐχ ὑπεξαίρουνται τῶν δεσμῶν καὶ τῆς κατηγορίας οἱ δοῦλοι, διὰ τὸ μὴ δεῖν τοὺς ἀπροσώπους παρὰ τῷ νόμῳ, καὶ μηδὲ γινωσκόμενους ὅλας αὐτῶ, τῇ κοινῇ εὐεργεσίᾳ ἦγον τῇ δημοσίᾳ ἀφείσει ἀφελῆσθαι. ἄλλοι δὲ οὕτως εἶπον, ὅτι οὐχ ὑπεξαίρουνται διὰ δημοσίας ἀφείσεως οἱ δεδουλωμένοι τῇ τιμωρίᾳ, καὶ ἤδη καταδικασθέντες τιμωρηθῆναι^{β)}, ἢ οἱ δουλωθέντες τῇ κατηγορίᾳ ὡς καταδικασθέντες. ζῆτει κεφ. παρατελευτ. καὶ τιτ. λε. κεφ. β'. θεμ. α'. τὸ τέλος. [Sch. i. VII. 29. sq.]

κς'. Μοδ. Ὁ κατήγορος μετὰ δημοσίαν ἄφρασιν μὴ ἀνανεῶν τὴν κατηγορίαν, οὐχ ὑποπίπτει.

ὁ κατήγορος] Τί γὰρ, ὅτι κατηγόρησέ τις περὶ πλαστοῦ, καὶ πρὶν ἐπεξελεῖσθαι αὐτὸν τῇ κατηγορίᾳ, ἐν φιλοτιμίας βασιλέως ἀπηλίθη^{α)} τὰ ἐγκλήματα, καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἀνανεώσατο τὸ ἐγκλημα. [Sch. k. VII. 30.]

μὴ ἀνανεῶν] † Ζῆτει κεφ. κα'. καὶ τὸν ἐκεῖ Παλαιόν. οὐχ ὑποπίπτει] Τῆς^{δ)} αὐτοῦ γὰρ ἤρηται θελήσεως, ἀνανεῶσαι ἢ μὴ. [Sch. l. VII. 30.]

κς'. Παπιαν. ε) Ὁ ἐπὶ πολὺ τὴν δίκην παρελκύσας, ἄκοντος τοῦ ἀντιδίκου οὐ λαμβάνει ἀπόλυσιν.

ὁ ἐπὶ πολὺ τὴν δίκην παρελκύσας] Ὡστε ἐντεῦθεν ὕβρισθῆναι τὸν κατηγορούμενον, ὡς διδάσκει τὸ γ'. κεφ. τοῦ ξδ'. τιτ. εἰ μὲντοι μὴ παρελκύσθη^{α)}, οὔτε^{β)} ὕβρισθῆ ὁ ἐναγομένος ἐντεῦθεν, καὶ χωρὶς τῆς αὐτοῦ συναίνεσεως δίδεται ἀπόλυσις παρὰ τοῦ δικαστοῦ, ἐντὸς δηλαδὴ τῶν λ'. ἡμερῶν. [Sch. m. VII. 30.]

* Ὁ τὸν κατηγορούμενον τῇ παραλῆτῇ τῆς δίκης κατατρέψας εἰ μετὰ ταῦτα ζητεῖ ἀπόλυσιν, οὐ δοθήσεται αὐτῷ μὴ συναίνεσαντος τοῦ ἀντιδίκου.

ἐπὶ πολὺ] † Ὡστε διελεῖν τὰς λ'. ἡμέρας.

οὐ λαμβάνει ἀπόλυσιν] * Ἐνθα παρεκκωσθείσης τῆς δίκης ὕβρισθῆ^{α)} εἰ μὲντοι μὴ παρελκύσθη ἡ δίκη, μήτε αὐτὸς ὕβρισθῆ, τότε καὶ δίχα τῆς αὐτοῦ συναίνεσεως δίδεται αὐτῷ ἀπόλυσις...^{β)} τοῦ δικαστοῦ.

Εἰ μὴ προφανῶς ὁ κατηγορούμενος συναίνει, οὐ δίδεται ἀπόλυσις.

εἰ μὴ προφανῶς ὁ κατηγορούμενος συναίνει] Ἀηλονότι μετὰ τὰς λ'. ἡμέρας^{α)} τότε γὰρ χρὴ συναίνειν τὸν κατηγορούμενον^{β)}, εἰ μὴπω μετὰ τὰς λ'. ἡμέρας μάρτυρες παρήχθησαν καὶ ἐβασανίσθησαν^{γ)} τότε γὰρ, κὰν ὁ κατηγορούμενος συναίνῃ, οὐ δίδεται ἀπολύσις. εἰ δ' ἐντὸς τῶν λ'. ἡμερῶν μετὰ τὰς ἐγγραφὰς αἰτεῖ ἀπολύσιον ὁ κατήγορος, καὶ ἄκοντος τοῦ κατηγορούμενου δίδεται αὕτη τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης,

α) λεγόμενα addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. β) Lege οἶδας. γ) Lege μεγάλην et post καταστάσεως subintellige ἐναλλαγῆν. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπολώλεκε. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐγένετο. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. κβ'. α) Malim νεαρά ὄντι. β) Vocem τιμωρηθῆναι addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπελείφθη. δ) Sic scholium exhibit Cod. 1350. Fabrotus sic reddidit: ἤρηται γὰρ θίλη ἀνανεῶσαι, εἰ μὴ. ε) Legendum Παπιρ. quo intelligitur Papirius Iustus. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. παρελκύσθη. γ) Lege μήτε. δ) Tischendorffus coniecit, scriptum esse παρὰ, vel ὑπὸ, vel ἀπὸ. Magis tamen inclinatur in scripturam ἀπὸ. ε) Legendum κατηγορούμενον pro κατήγορον, quod Fabr. habet.

tionem criminum, non pertinere ad eos, qui post accusationem in vinculis esse iussi sunt, nec finiri per eam iudicium in eos institutum.

2) non eximuntur] Abolitio enim legitima est: lex autem non novit servos. Denique hinc non iuvantur, nisi soli liberi. Quaere tit. 64. cap. 6.

3) servi] Quaere lib. 49. tit. 4. cap. 14. Scias vero, quod olim qui maximam capitis deminutionem patiebatur, cum civitate et cognatione simul libertatem amittebat et servus fiebat, et solvebantur nuptiae, ut damnatus in metallum: quod abrogatum est cap. 46. tit. 4. lib. 28. quod est Novella Iustiniani.

4) vinculis] Quoniam accusati in vinculis esse iubentur.

Quaere tit. 64. cap. 6.

5) vel accusatione] Quidam sic caput intelligunt, publica abolitione non eximi servos vinculis et accusatione, propterea, quod eos, qui lege personam non habent, eique omnino incogniti sunt, non oporteat iuvari communi beneficio, id est, publica abolitione. Alii vero dicunt, publica abolitione non eximi servos poenae, et iam condemnatos puniri, vel servientes accusationi ut condemnatos. Quaere cap. penult. et tit. 35. cap. 2. them. I. finem.

XXVI. Mod. Accusator¹⁾ post publicam abolitionem non repetens²⁾ accusationem, non tenetur³⁾.

1) accusator] Puta si quis falsi accusavit, et priusquam reum peregisset, ex liberalitate Principis abolita sunt crimina, et postea non repetit crimen.

2) non repetens] Quaere cap. 21. et ibi Antiquum.

3) non tenetur] Nam ab arbitrio eius pendet, velit repetere, nec ne.

XXVII. Papian. Is, qui litem traxit nimis¹⁾, invito adversario non accipit abolitionem²⁾.

1) is, qui litem traxit nimis] Ita, ut hinc iniuria afficiatur reus, ut docet cap. 3. tit. 64. Si enim neque ex eo abducatur, neque iniuriae quid patiat reus, etiam sine consensu eius abolitio a iudice datur, videlicet intra triginta dies.

Si is, qui reum litis protractione vexavit, postea abolitionem petat, haec ei non dabitur, si non consentiat adversarius.

nimis] Ut transierint triginta dies.

2) non accipit abolitionem] Si protracta lite reus iniuria affectus sit: si vero lis protracta non sit, nec iniuria affectus sit reus, tunc etiam sine consensu eius datur illi abolitio a iudice.

Nisi evidenter reus consentiat³⁾, non datur⁴⁾ abolitio.

3) nisi evidenter reus consentiat] Videlicet post triginta dies: tunc enim reum abolitioni consentire oportet, si post triginta dies nondum testes adducti et tormentis vexati sint: nam si tormentis vexati sint, licet reus consentiat, non datur abolitio. Si vero intra dies triginta post inscriptionem accusator abolitionem petat, etiam invito reo dabitur causa cognita,



εἰ μὴ πρὸς τῶν λ'. ἡμερῶν ὑβρίσθη ὁ κατηγορούμενος, ἐν δισμοῖς τυχὼν βληθείς ἢ φοβαλωθείς· τότε γὰρ χρεῖα καὶ τῆς αὐτοῦ συναιρέσεως, ὡς κεφ. γ'. τοῦ ξδ'. κ) ττ. [Sch. n. VII. 30.]

οὐ δίδεται] † Τῷ κατηγορῶ.

Ἐὰν ὡς ἐπὶ χρηματικῆς αἰτίας γένηται ἀπόλοις, κεφαλικοῦ ὄντος τοῦ ἐγκλήματος, ἀνανεοῦται μὲν ἡ ζήτησις· μὴ δεικνὺς δὲ τὸ προτεθέν ὁ κατηγορῶς τιμωρεῖται.

ἐάν] Ἦτικά ὡς ἐπὶ χρηματικῶν πραγμάτων ἤθεσ τις ἀβολιτῶνα, ἀνανεοῦται ἢ περὶ τοῦ ἐγκλήματος γνώσις, ἵνα, εἰ μὴ ἀποδείξη ὁ κατηγορῶς ὁ προτεθέν, μὴ ἀτιμώρητος μείνη. [Sch. o. VII. 30.]

ὡς ἐπὶ χρηματικῆς αἰτίας] Ἐπὶ μὲν ἐγκληματικῆς κατηγορίας ζητήσις ὁ κατηγορῶς ἀπολύσει καὶ λαβῶν^{m)}, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα πάλιν ἀναλαβεῖνⁿ⁾· ἐκεῖ^{o)} γὰρ ἀπέστη· εἰ μὲντοι διὰ τι ἐγκλημα συμβῆν οὐ θέλει τις τὴν ἐπ' αὐτῷ ἐγκληματικὴν ἀγωγὴν γυμνάσαι, ἀλλὰ τὴν χρηματικὴν· (τί γὰρ, ὅτι δούλον μου τις ἐφόνευσε, καὶ ἔστι μοι καὶ τὸ περὶ ἀνδροφόνων, καὶ ὁ Ἀκουῖλιος)· εἰ οὖν τὸν Ἀκουῖλιον κινήσω, εἴτα ζητήσω^{p)} ἀπολύσει, βούλομαι δὲ μετὰ ταῦτα τὸ περὶ ἀνδροφόνων κινήσαι, οὐ κωλυθήσομαι ὡς ἀπαξ ἀποστὰς καὶ πάλιν ἀνανεῶν· ἄλλου γὰρ ἀπελύθη^{q)}, καὶ ἄλλο κινῶ. ἄλλως τε ἐπὶ χρηματικῆς κατηγορίας μὴ ἐχούσης ποινὴν ἢ αἰμίαν, οὐδὲ δοκεῖ γενέσθαι ἀπολύσει. [Sch. p. VII. 30.]

Θέσις γὰρ, ὅτι κατὰ τοῦ αὐτοῦ εἶχον καὶ δημόσιον ἐγκλημα, καὶ ἰδιωτικόν, ὃ λέγεται καὶ χρηματικόν, καὶ ἐκίνησα τὸ δημόσιον, παρολογοῦσάμην δὲ τὸν δικαστήν, καὶ ἤτησα^{r)} ἀπολύσει, ὡς ἐπὶ περιβάτω. οὐδὲν ἦτιον ἀνανεοῦται τὸ ἐγκλημα. [Sch. q. VII. 31.]

* Τί γὰρ, ὅτι τῶν διὰ χρηματικὴν τινα αἰτίαν κατεχομένων ἐρισθέντων ἀπολυθῆναι, συναπελύθη καὶ τις ἐγκλήματος ὡν ἔρχος κατὰ πλάνην τοῦ τῆν ἀπολύσει δεινερχοῦντος; Λίσις τὸ αὐτό. Οἰκίτην τις ἐμὸν ἀνέλεν. ἤμοσεν οὖν μοι κατὰ τοῦ ἀνελέντος καὶ ὁ Ἀκουῖλιος, χρηματικὴ ἀγωγή, ἔχω καὶ τὴν περὶ φόνου ἐγκληματικὴν. εἰ οὖν κινήσας πρότερον τὴν χρηματικὴν, αἰτήσω ἀβολιτῶνα, ἀρα, ἐπεὶ μετὰ τὸ αἰτηθῆναι ἀβολιτῶνα οὐ δύναται τὸ αὐτὸ κινήθῆναι κατὰ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου, οὐδὲ ἐγὼ δινησομαι ἐπὶ τὸν Ἀκουῖλιον, οὐ ἀπέστη, ἀνανεῶσαι; καὶ φησι Παπιανός, ταύτην μὲν τὴν ἀγωγὴν μηκέτι δύνασθαι με κινήσαι τὴν χρηματικὴν· τὴν μὲντοι περὶ φόνου, ἐπεὶ μὴ πρὸς ταύτην κατήγαγον εἰς τὸ δικαστήριον, οὔτε ἀβολιτῶνα ἔλαβον ἐπ' αὐτῷ, οὐδέ τις ὁ κωλύων γυμνάξαι με. Εἰς τὸ αὐτό. Ἐὰν κεφαλικοῦ κινήθῃτος ἐγκλήματος ὁ ἀσφαλισόμενος κατηγορῶς ἀπολύσει αἰτήσῃ, ὡς ἐπὶ ἄμαρτηματος χρηματικῶν, καὶ λύβη, ἀναγκάζεται τὴν ζήτησιν ἀνανεῶσαι, καὶ τιμωρεῖται μὴ ἀποδεικνύς· οὐ γὰρ ἀπλήρη τὸ κεφαλικόν.

ἀνανεοῦται μὲν ἡ ζήτησις] Οὐδέ τις ἡ χρηματικὴ, ἀλλ' ἡ ἐγκληματικὴ. καὶ οὐ δοκεῖ ἀνανεοῦσθαι, ἀλλὰ νῦν ἀρχὴν δεχέσθαι. [Sch. r. VII. 31.]

κῆ. Χρη^{s)} οὖν τὸν ἐνάγοντα συκοφάντην ἐλεγχθῆναι ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ παρόντα, μετὰ δὲ τὸ περαιωθῆναι ὑπὲξ τὸ ἐγκλημα, καὶ ἐκατέρους ὑπεξελθεῖν τοῦ δικαστηρίου, οὐκέτι χρὴ τὸν ἐνάγοντα τιμωρηθῆναι.

χρη^{s)} οὖν τὸν ἐνάγοντα] Θεοδώρου. Ὁ ἐνάγων τινί, εἰ μὴ ἐναχθῆ^{t)} ἐν τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ ὡς συκοφάντης πρὸ τοῦ ἀπολυθῆναι τὸν ἄγον, οὐκέτι νοεῖται τοιοῦτος. τὸ δὲ μείζον ἐπάγει ἡ γ'.^{u)} διατάξεις τοῦ παρόντος τίτλου, ὡς, εἰ μὴ καταχρηθῆ, οὐχ ὑπολαμβάνεται συκοφάντης ὁ ἄκτωρ, κῆν ἀπολυθῆ ὁ ἄγιος. [Sch. s. VII. 31.]

Τὸ κατὰ πόδας. Τὸ συκοφάντημα ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἴωθε κολάζεσθαι, ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς δίκης παρόντος τοῦ κατηγοροῦ κρινεται, καὶ διὰ τοῦτο, μεθὸ περὶ τῆς δίκης ψηφισθέν ἐστὶ, παρὰ τὴν συνήθειαν τὴν συκοφαντίαν τοῦ ἐνάγοντος τιμωρη-

nisi intra triginta dies iniuria aliqua fuerit affectus reus, puta in vincula coniectus, vel fustibus caesus: tunc enim consensu eius opus est, ut cap. 3. tit. 61.

4) non datur] Accusatori.

Si⁵⁾ tanquam in pecuniaria causa⁶⁾ fiat abolitio, capitali crimine existente, instauratur quidem quaestio⁷⁾: non probans autem quod proposuit, accusator punitur.

5) si] Cum ut in pecuniaria re petit quis abolitio nem, instauratur cognitio de crimine, ut, si non probaverit accusator quod proposuit, non remaneat impunitus.

6) tanquam in pecuniaria causa] In criminali accusatione si petierit abolitionem accusator e acceperit, eam postea non potest repetere: volens enim destitit. Secus est, si de crimine civili iudicio, non criminali, velit quis experiri: (puta, si servum meum qui occidit, et competit mihi et crimen de sicariis, et Aquilia si igitur Aquilia egero, deinde abolitionem petiero, velin autem postea agere iudicio de sicariis, non prohibebor quasi instaurans id, a quo semel destiti: ab alio enim solutus sum, et alio nunc experior. Alioqui pecuniariae causae non habentis poenam vel infamiam, abolitio fieri non videtur.

Pone enim, me habere adversus eundem publicum crimen et privatum (quod et dicitur pecuniarium) et agere publico, ac decepto iudice petere abolitionem, quasi de privato. Nihilominus instaurabitur crimen.

Puta, si cum hi, qui ex pecuniaria quadam causa tenentur, iussi fuerint absolvi, absolutus fuerit etiam reus criminis errore eius, qui abolitionem exequitur. *Ad idem.* Servum meum quis occidit: competit ergo mihi adversus occisorem et Aquilia, pecuniaria actio, et criminalis de caede. Si ergo pecuniaria prius expertus petiero abolitionem, an, quia petita abolitione non potest idem adversus eundem intendi iudicium, neque ego Aquiliam, a qua destiti, instaurare potero? Papianus ait, hanc quidem actionem, scilicet pecuniariam, me amplius intendere non posse: actionem autem de caede, quoniam eam in iudicium non deduxi, neque eius abolitionem accipi, exercere nemo est, qui me prohibeat. *Ad idem.* Si capitali crimine moto accusator cautione praestita abolitionem petierit, uti in pecuniario delicto, et acceperit, quaestionem cogitur instaurare, et non probans punitur: capitale enim crimen abolitum non est.

7) instauratur quidem quaestio] Non pecuniaria, sed criminalis. Et non videtur repeti, sed nunc initium capere.

XXVIII. Oportet accusatorem¹⁾ calumniae coargui in ipso iudicio praesentem²⁾. Semel autem finito crimine³⁾, et utraque parte iudicio abscedente, puniri ulterius accusatorem non oportet⁴⁾.

1) oportet accusatorem] Theodori. Accusator nisi in ipso iudicio arguatur ut calumniator, antequam reus absolvatur, non intelligitur esse eiusmodi. Maius inducit const. 3. huius tituli, ut actor non condemnatus pro calumniatore non habeatur, etiamsi sit absolutus reus.

Τὸ κατὰ πόδας. Calumnia eo tempore coerceri solet, quo de causa praesente accusator iudicatur: ideoque posteaquam de causa iudicatum est, contra consuetudinem calumniam accusatoris puniri desideras. *Est iudi-*

k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐγ'. l) Sic Cod. 1350. Fabr. προτεθέν. m) Sic Cod. 1350. Fabr. λαβῶν. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναλαγγάνειν. o) Legendum videtur ἐκόν. Quod patet ex versione Cuiacii, qui vertit valens. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ζήτησις. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπελύθη. r) Fabr. ante ἤτησα habet ἦτορ, quod supervacaneum ideoque a me omissum est. s) In marg. Cod. 1350, scriptum est prima manu βιβ. θ'. (secunda manu appositum est κθ'.) τοῦ κωδ. ττ. μ'. Secunda manus apposuit, περὶ συκοφαντῶν διατ. α'. t) Malim ἐλεγχθῆ. Nam versio Cuiacii habet arguatur. u) Manu secunda super numerum γ'. scriptum est λα', quo numerus capituli Basil. designatur.



θῆναι ἐπιζητεῖς. Ἐστίν^ν) ἰουδικάτωρ^ω). κρίνεται ἐκατέρων παρόντων^ω ἕως δὲ τῆς ἀποφάσεως πάρεσιν ἑκατέροι. χρεὶ δὲ νοῦσαι ταύτην τὴν διάταξιν εὐδαιρέτως, ὅτι μετὰ τὸ ἀπολυθῆναι ἑκατέρους^ω) τοῦ δικαστηρίου οὐκ εἶναι χρεὶ τὸν ἐνάγοντα τιμωρηθῆναι. ἀλλὰ μᾶλλον ἢ διάταξις ἐκεῖνο αἰνιττεται, ὅτι, ἐάν τις ἀπόντος τοῦ κατηγοροῦ ἀπέλυσε τὸν ἐναγόμενον ὁ δικαστής, οὐ χρεὶ τὸν κατηγοροῦ ὡς συκοφάντην τιμωρηθῆναι. ὁ δὲ ἦρος Πατρικίος φησιν, ὅτι χρεὶ ἐν προομιῶσι τῆς δίκης τὸν ἐναγόμενον ἀντιθεῖναι τὸν λόγον τῆς συκοφαντίας, καὶ αἰτῆσαι παρὰ τοῦ δικαστοῦ, ὥστε ἀκρίβειαν αὐτὸν αὐτῷ φυλαχθῆναι. [Sch. a. VII. 31.]

συκοφάντην ἐλεγχθῆναι ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ παρόντα] Ζῆτει κεφ. ι'. καὶ κατὰ τούτο νόμι κἀκείνο. [Sch. t. VII. 31.]

* Τουτέστιν, εἰ βούλεται ὁ ἐναγόμενος ὡς συκοφάντην τὸν ἐνάγοντα τιμωρηθῆναι, ἐπαγορημαίω, ἵνα ἐν τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποφάσει ἐγγραφῇ μὴ μόνον, ὅτι ἐφάνη ὁ δῆνα ἐλειθίτος τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ δῆνα κατενόθη συκοφαντῶν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ποιήσει, οὐ δύναται περὶ τούτου μετὰ ταῦτα ζητεῖν ἄλλην ἀπόφασιν. καὶ ἀνάγκ. τὸν Θεόδωρον καὶ τὸ κατὰ πόδας. Εἰς τὸ αὐτό. Ὁ κατηγορῶν, εἰ μὴ ἀποστῇ χωρὶς ἀπολύτως, ὡς συκοφάντης κρίνεται· εἰ δὲ τὴν δίκην ἐπέξελθῃ, οὐκ ἄλλως ὡς συκοφάντης κρίνεται, κἂν ἤτηθῃ καὶ ὁ κατηγοροῦμενος ἀπολυθῇ, εἰ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου συκοφάντης ἐλεγχθῇ ἐν ὕλῳ τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων. παρόντα δὲ προσέθηκεν, ἵνα μὴ ἀπὼν κατηγορηθῆται.

μετὰ δὲ τὸ περαιωθῆναι ἅπαξ τὸ ἔγκλημα] Ἐπεὶ καὶ ἐπὶ δαπανημάτων φησὶ βιβ. θ'. τίτ. α'. καὶ ἐπὶ ἀνεπερωτήτων τόκων. [Sch. u. VII. 31.]

οὐκέτι χρεὶ τὸν ἐνάγοντα τιμωρηθῆναι] Ἐπεὶ γὰρ τὰ δαπανήματα ὀφικίω τοῦ δικαστοῦ ἀπαιτεῖται, καὶ εἰ φθάσει γενέσθαι ἀποφάσεις καὶ μὴδὲν περὶ αὐτῶν λαληθῆναι μετὰ^ω) τὴν ἀπόφασιν, οὐτε παρ' αὐτοῦ δικαστοῦ κινεῖται περὶ αὐτῶν, οὐτε παρ' ἑτέρου· οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς συκοφαντίας· παρακολουθήματα γὰρ εἰσι, καὶ συναπόλλονται τοῖς πρωτοτύποις. [Sch. x. VII. 31.]

κθ'. Οὐτε^ω) ἢ μήτηρ ἐκδικούσα τὸν φόνον τοῦ ἰδίου παιδός, οὐτε ὁ^ω) κληρονόμος προσταχθεὶς παρὰ τοῦ διαθεμένου ἐκδικῆσαι τὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ ἀποτυχόντες, ὑποκείσονται τῇ συκοφαντίᾳ, ἀλλὰ συγγνωσθήσονται ἑκάτεροι^ω).

οὐτε ἢ μήτηρ] Μήτηρ ἐκδικούσα τὸν φόνον τοῦ ἰδίου παιδός, κἂν ἤτηθῃ, οὐκ ἐνέχεται περὶ καλονυμίας. ὡς δὲ φησὶν ἡ δ'.^ω) διάταξις τοῦ παρόντος τίτλου, οὐδὲ πᾶσι ἐκδικῶν τὸν φόνον τοῦ πατρὸς καὶ ἀποτυχῶν νοῦται συκοφαντεῖν. Ζῆτει κεφ. κθ'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. λα'.^ω) καὶ ιγ'. [Sch. y. VII. 31. sq.]

οὐτε ὁ κληρονόμος] Ὁ κληρονόμος ἐκδικῶν τὸν φόνον τοῦ τεσσάτορος καὶ ἠτάμενος, οὐκ ἐνάγεται τῷ περὶ συκοφαντίας ἔγκλημάτι. [Sch. z. VII. 32.]

† Ἐξωτικῶς. Ζῆτει τιτ. μβ'. κεφ. α'. καὶ κβ'.

προσταχθεὶς παρὰ τοῦ διαθεμένου] Δοκῆ μοι, ὡς καὶ ἀνευ τοῦ προσταχθέντος παρὰ τοῦ διαθεμένου εἰ ἐκδικῶν ὁ κληρονόμος ἀποτύχοι, οὐκ ὑποπίπτει, διὰ τὸ εἶ ἀνάγκης ἔχειν ἐκδικῆσαι, ὡς μὴ δυναμένος ἄλλως κληρονομήσαι, ὡς τίτ. ις'. τοῦ λε'.^ω) βιβ. κεφάλαια διάφορα^ω). ὥστε οὐδὲ ἐγγραφῆν ἀπαιτηθῆσονται^ω). ἀλλ' οὐδὲ ἐγγραφῆν ἀπαιτεῖται γυνῆ^ω) ἔγκλημα κινούσα, ὡς φησὶ τὸ λδ'. κεφ. τοῦ λδ'. τίτ. καὶ τίτ. λγ'. κεφ. ιδ'. σημειῶσαι δὲ καὶ τούτο, τίνες κινούντες ἔγκλήματα καὶ μὴ δυνήθοντες αὐτὸ δεῖξαι οὐκ ὑποπίπτουσι τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ. Ζῆτει κεφ. α'. τοῦ μβ'. τίτ. καὶ κβ'. [Sch. a. VII. 32.]

καὶ ἀποτυχόντες] * Τοῦ Ἁγιοθεοδωρ. Ὅρα καὶ τούτο, καὶ τὰ ἐν τῷ κβ'. κεφ. ἀκολουθοῦντα τοῖς ἐν τῷ ιγ'. σοι εἰρημένους. καὶ σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων προσώπων καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἔγκλημάτων τῇ καθαρῇ ἀποτυχίᾳ ὁ

catum. Iudicatur ambobus praesentibus: usque ad sententiam autem uterque praesens est. Oportet autem hanc constitutionem penitus intelligere, et ambobus iudicio dimissis non oporteat amplius accusatorem puniri. Sed et illud magis innuit constitutio, si absente accusatore iudex reum absolverit, non debere accusatorem ut calumniatorem puniri. Excellens autem ille Patricius inquit, debere reum in initio litis opponere calumniae causam, et petere a iudice, ut eam sibi integram conservet

2) calumniae coargui in ipso iudicio praesentem] Quare cap. 10. et secundum hoc illud intellige.

Hoc est, si reus accusatorem ut calumniatorem puniri velit, vigilanter observet, ut in sententia pro se lata non solum scribatur, illum crimine obiecto liberum videri, sed etiam, illum apparuisse calumniatorem. Nam si hoc non fecerit, postea de hoc aliam sententiam postulare non potest. Et lege Theodorum et τὸ κατὰ πόδας. Ad idem. Accusator si destiterit sine abolitione, ut calumniator condemnatur: sin autem litem ad finem perduxerit, licet victus sit et reus absolutus, non aliter ut calumniator damnatur, quam si in eodem iudicio calumniae convictus sit toto litis tempore. Adiecit autem, praesentem, ut ne absens accusaretur.

3) semel autem finito crimine] Ut et de sumtibus dicitur lib. 9. tit. 1. et de usuris non deductis in stipulationem.

4) puniri ulterius accusatorem non oportet] Ut enim sumtus officio iudicis petuntur, et si de eis sententia nihil comprehendatur, neque a iudice, neque ab alio de eis movetur quidquam, ita nec de calumnia: consequentia enim sunt, et simul cum re principali amittuntur.

XXIX. Neque mater¹⁾ vindicans sui filii mortem, neque heres²⁾ iussus a testatore³⁾ vindicare mortem suam, spe frustrati⁴⁾, tenebuntur⁵⁾ de calumnia, sed ignoscetur utrique.

1) neque mater] Mater vindicans mortem sui filii, etiamsi vincatur, non tenetur de calumnia. Ut autem inquit constitutio 4. huius tituli, filius etiam, qui mortem patris sui vindicat, licet non obtinuerit, calumniator esse non intelligitur. Quare cap. 24. them. 3. et cap. 31. et 13.

2) neque heres] Heres vindicans mortem testatoris et succumbens, calumniae crimine non tenetur.

Extraneus. Quare tit. 42. cap. 1. et 22.

3) iussus a testatore] Puto etiam iniussu testatoris vindicantem heredem et succumbentem non teneri, quia necesse habuit vindicare, cum aliter ad hereditatem non posset pervenire, ut tit. 16. lib. 35. capita diversa. Itaque neque inscriptio ab eis exigetur. Sed et a muliere accusationem instituyente inscriptio non exigitur, ut ait cap. 34. tit. 34. et tit. 33. cap. 14. Nota vero, quoniam institutum crimen non probantes non incidant in legem latam adversus calumniatores. Quare cap. 1. tit. 42. et 22.

4) spe frustrati] Hagiotheodor. Nota et hoc et quae in cap. 22. dicuntur, consentanea dictis in cap. 13. Et nota, in eiusmodi personis et in eiusmodi criminibus puro adverso litis eventui et purae

v) Est in addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰουδικάτωρ. x) Sic lego. Fabr. ἐκατέρων. y) Malim κατὰ. z) L. 2. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LIV. §. 7. Initium Attal. sic exhibet: οὐτε πατὴρ, οὐτε μήτηρ ἐκδικούντες κ. τ. λ. a) ὁ Attal. omisit. b) Post ἑκάτεροι Attal. addit: καὶ διὰ τούτο οὐδὲ ἐγγραφῶς ἀπαιτοῦνται ἐν προομιῶσι τῆς δίκης. c) τοῦ, quod apud Fabr. deest, habet Cod. 1350. d) Supra numerum δ', secunda manu scriptum est λβ', quo caput Basil. designatur. e) Secunda manu in Cod. 1350. scriptum est λβ'. f) Sic Cod. 1350. Fabr. λθ'. g) Sic lego. Fabr. κεφαλαιῶ διαφορά (sic). h) Sic necessario legendum. Fabr. ἀπαιτηθῆσονται. i) Fabr. ἢ addit ante γυνή, quod in Cod. 1350. deest.



νόμος συγγνωμονεῖ, καὶ τῇ καθαρῇ ἀποστάσει οὐ μὴν καὶ τῇ πραιβαρικίᾳ καὶ τῇ διὰ δούρων ἀποστάσει. τῇ γυναικὶ δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τοιοῦτου ἐγκληματος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλου, οὐ δύναται κινεῖν, καθαρῶς ἢ ἀποτυγχάνουσα ἢ ἀφισταμένη συγγνωμονεῖ, ὡς κεφ. ιγ. καὶ τιτ. λδ. κεφ. δ. γενικωτέρως γὰρ καὶ πλατικωτέρως οὐ μόνον ἐπὶ φόρου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δέσποιν, ὧν δύναται κινεῖν ἐγκλημάτων, τῶν συγγνωμῶν τῇ γυναικὶ ἀποπέμει ἐκ καθαρῆς ἀποτυχίας ἢ ἀποστασίας. ἀναγρ. καὶ κεφ. λε. καὶ τῆν ἐκεῖ παραγραφὴν. τοῖς δὲ ἄρθεσι ἐπὶ ἐτέροις ἐγκλημάτων παρὰ τὸν φόρον, κἂν ἰδίῳ αἰτίᾳ κινῶσιν, ὅπως ὅποτε οὐ συγγνωμονεῖ. αὐτὰ γὰρ ἐπὶ τοῦ περὶ μοιχείας καὶ ὁ δικαίῳ ἀνδρὸς κινῶν ὑπόκειται τῷ κινδύνῳ τῆς συκοφαντίας, ὡς τιτ. λς. κεφ. ιγ. θεμ. τελ. τῶς δὲ, ἔπερ ἐλέγχομεν, διὰ τί ἐν μὲν τῷ ιγ. κεφ. κατηγορίας γενικῆς μνημονεύσας, καὶ ἐπὶ πάσης, ἣς κινεῖν δύναται, φιλοτιμησάμενος ἐκείνην^{κ)} τὸ μὴ φοβηθῆναι συκοφαντίας, ἐταῦθα φόρου μόνον ἐμνημόνευσε; Ἄνωις. Διότι παρέμειξεν ὡς καὶ τὸν κληρονόμον, αὐτῷ δὲ ἐπὶ μόνῳ τῷ φόρῳ συγγνωμονεῖ τοῦ κληροδότου, ὡς περὶ καὶ ἐν τῷ λβ. κεφ. νῆς ὡς ἄρθεσι: διὰ τοῦτο μόνον ἐμνημόνευσε ἐνταῦθα φόρου καὶ ἐπὶ γυναικός, τοῦτέστι, διὰ τὸν κληρονόμον.

ὑποκείσονται] † Ὡς περὶ οὔτε ἐγγραφῇ ἀπατηθῆσεται.

λ. Ἐάν^{λ)} τις ἐναγόμενος ἀπολυθῆ, οὐ πάντως ὁ κατηγορήσας αὐτοῦ ὡς περὶ συκοφάντης τιμωρεῖται, εἰ μὴ ὁ δικαστὴς κρίνῃ αὐτὸν συκοφάντην εἶναι.

εἰ μὴ ὁ δικαστὴς κρίνῃ] Τοῦτέστιν, εἰ μὴ ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ^{μ)} ἔγκειται, τὸν ἐνάγοντα συκοφάντην εἶναι, τὴν ζημίαν τῆς ἀτιμίας οὐχ ὑποστῆσεται^{ν)}. ζῆτει κεφ. ι. θεμ. α. [Sch. b. VII. 32.]

λα. Ἐάν υἱὸς ἐκδικῆ θάνατον πατρὸς, κἂν ἀποτύχῃ, οὐχ ὑπόκειται συκοφαντία.

Ἐάν υἱὸς ἐκδικῆ θάνατον πατρὸς] Paternae^{ο)}. Τὸ αὐτὸ ἐφέλομεν νοεῖν ἐπὶ μητρὸς^{ρ)}: οὐδὲ γὰρ εἶπεν, πατρὸς^{σ)}, ἵνα μόνον ἐπὶ πατρὸς^{τ)} τοῦτο νοησώμεν. [Sch. c. VII. 32.]

Τοῦ αὐτοῦ^{ς)}. Ζητεῖ, εἰ περὶ μητρὸς τὸ αὐτὸ κρατεῖ: οὐδὲν γὰρ περὶ ταύτης εὐχεται ὁ νόμος εἰπῶν. ὁσφίκιον τοῦ κληρονομοῦ πολὺ διαφέρει, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τιτ. ἐν τῇ ε. διατ. ζῆτει περὶ γυναικός ἀποστάσεως χωρὶς ἀβολητίου. ἐπειδὴ ἐν παρῶι τοῖς πονηρίαις ἀπῆλλαται ἡ μήτηρ ἐξτρασφιδναρίου^{ι)}, ἄρα οὐκ πολλῶ πλέον, εἰ καὶ τις ἦν τῶν μη ἐξωτικῶν, ἔχει τοῦτο τὸ προνόμιον. ζῆτει τιτ. λγ. κεφ. ιδ.^{κ)}

λβ. Οἱ συκοφαντήσαντες ἐν δημοσίῳ ἤτοι ἐγκληματικῷ δικαστηρίῳ κινδυνεύουσι, οὐ μὴν καὶ οἱ περὶ τύχης ἐνάγοντες καὶ ἀποτυχόντες.

οἱ συκοφαντήσαντες] Θεοδώρου. Οὐχ ὁ ἐν πριβάτῳ, ἀλλ' ὁ ἐν πονηρίᾳ δικαστηρίῳ συκοφαντήσας τινὰ κινδυνεύει. ὅθεν κατὰ τὴν δ. διατάξιν τοῦ παρόντος τίτλου οὐδὲ δύναται αἰτῆσαι ἀβολητίον. φησὶ καὶ ἡ διατάξις ἡ. τοῦ παρόντος τιτ. ὡς ἀπαιτεῖται καὶ δεπορτατένεται^{μ)}. ἐπαγεῖ δὲ ἡ ε. διατάξις τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τίτλου, ὅτι καὶ ὡς ὁ ὀρέος τιμωρεῖται. πριβάτον ἐστὶ τὸ περὶ ἐλευθερίας δικαστήριον. [Sch. d. VII. 32.] * Καὶ σημείωσαι. ζῆτει κεφ. ι. γ.)

κινδυνεύουσι] Ἐπίπῳ^{ν)} σοι, ὅτι καὶ ἄτιμοι γίνονται οἱ τοιοῦτοι, καὶ ὑπόκεινται ἐξτρασφιδναρίᾳ τιμωρίᾳ.

Ἀτιμοῦνται καὶ περιορίζονται.

οὐ μὴν καὶ οἱ περὶ τύχης ἐνάγοντες καὶ ἀποτυχόντες] * Τοῦ Ἁγιοθεωδῶρ. Μὴ θανατώσας, πῶς περὶ συκοφαντῶν ἐπὶ δημοσίοις ἐγκλημασὶ λέγων ἐμνημόνευσε καὶ τῶν περὶ τύχης συκοφαντῶν, εἰπῶν, ὅτι ἐκεῖνοι, κἂν ἀποτυ-

litis desertioni veniam lege dari: nec vero praevaricationi et litis desertioni ob pecuniam acceptam. Mulieri autem non solum in hoc crimine, sed etiam in alio, quod intendere potest, pure vel victae vel desistenti lex ignoscit, ut cap. 13. et tit. 34. cap. 4. Generaliorem enim et amplioiorem non solum in caede, sed etiam in aliis, quae movere potest, criminibus veniam lex impertitur propter solum adversum litis eventum vel desertionem. Lege et cap. 35. et ibi adnotationem Masculis vero in aliis criminibus praeter caedem, lice suorum causa agant, lex omnino non ignoscit. Nam in crimine adulteri etiam is, qui iure mariti agit, periculo calumniae subiacet, ut tit. 37. cap. 13. them. ult. Cur autem in cap. 13. accusationis generalis mentione facta, et in omni, quam movere potest, accusatione muliere periculo calumniae exempta, hoc loco caedis tantum fecit mentionem? Solutio. Quia hoc loco et heredem adiunxit, huic autem in caede tantum testatoris ignoscit, sicut et in cap. 32. filio: ideo hoc loco caedis tantum mentionem fecit etiam in muliere, hoc est, propter heredem.

5) tenebuntur] Sicuti nec inscriptio ab eis exigitur.

XXX. Si reus absolutus fuerit, non omnino accusator ut calumniator punitur, nisi iudex pronun- ciaverit¹⁾, calumniatorem eum esse.

1) nisi iudex pronunciaverit] Hoc est, nisi in sententia eius contineatur, actorem calumniatorem esse, infamiae damnum non sustinebit. Quare cap. 10. them. 1.

XXXI. Si filius vindicet mortem patris¹⁾, etiamsi non obtinuerit, calumniae non tenetur.

1) si filius vindicet mortem patris] Paternae. Idem intelligere debemus in matre: nec enim dixit patris, ut hoc in patre tantum intelligeremus.

Eiusdem. Quærit, an in matre idem obtineat: nihil enim de hac lex dixit. Officium heredis multum differt. Ideo etiam tit. superiori, const. 5. quaesivit de muliere, quae sine abolitione destitit..... Quære tit. 33. cap. 14.

XXXII. Calumniantes¹⁾ in publico vel criminali iudicio periclitantur²⁾, non qui de statu agunt, et succumbunt³⁾.

1) calumniantes] Theodori. Non qui in privato, sed qui in publico iudicio aliquem calumniatur, ei periculum imminet. Itaque iuxta const. 9. huius tit. non potest petere abolitionem. Ait et const. 8. huius tit. eum infamia notari et deportari. Adicit const. 10. eiusdem tit. eum ut reum puniri. Privatum est iudicium de libertate. Quod notandum. Quare cap. 10.

2) periclitantur] Dixi tibi, eiusmodi homines et infames fieri, et poenae extraordinariae subici.

Infamia notantur et deportantur.

3) non qui de statu agunt et succumbunt] Hagiotheodor. Ne mireris, quod de calumniatoribus in publicis criminibus loquens mentionem etiam fecerit eorum, qui de statu calumnantur, dicens, eos, licet

κ) Malim ἐκείνη. ι) L. 3. C. IX. 46. legitur in Syn. p. 500. ubi etiam est cap. 30. h. t. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπῆτη. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπόστασις. ο) In Cod. 1350, semigræce scriptum est: *cύπερθε* i. e. *paternae*. p) Sic Cod. 1350. Fabr. μητρῶσιν. q) In Cod. 1350. prima manu scriptum fuit *πάτρις*, quod secunda manu correxit in *πάτρις*. Prius rectius est, r) Sic Cod. 1350. Fabr. πατρῶσιν. s) Hoc scholium prima manu scriptum additur e Cod. 1350. t) Sic Cod. 1350. Sed locum non bene perspicio. u) Eadem inde a ζῆτει τιτ. λγ. verbis textus οὐχ ὑπόκειται secunda manu in Cod. 1350. superscripta sunt. v) Supra δ. secunda manu in Cod. 1350. scriptum est λς. et postea super η. scriptum eadem manu reperitur λς. quibus numeris capita Basil. designantur. w) Sic Cod. 1350. Fabr. δεπορτατένεται. x) Supra ε. secunda manu in Cod. 1350. scriptum est λγ. y) Haec inde a voce καὶ secunda manu in Cod. 1350. addita sunt. z) Hoc et sequens scholium in Cod. 1350. prima manu scripta sunt.



χῶσιν, οὐ κινδυνεύουσι. πιθανόν γὰρ ἢν ὑπολαβεῖν τινα, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ τύχης δικαστηρίου, κἂν μὴ ἐγκληματικὸν εἴη, ἀλλ' ὅμως, ἐπεὶ πάντων τῶν χρηματικῶν μεῖζόν ἐστι, καθό ἔστι περὶ τύχης καὶ καταστάσεως (ἀδιατίμητος γὰρ ἐστὶν ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ εὐγένεια, ὡς βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρίς· θεμ. β'.) εἰκὸς ἐστὶ, τὸν περὶ τύχης διασείσαντα καὶ ἀποτυχόντα ὑπονοεῖσθαι εἶναι συκοφαντήν, ὡς ἐπὶ μεγάλη ὑποθέσει συκοφαντήσαντα, κἂν χρηματικὴ ἦ. ταῦτα οὖν εἰκὸς ἢν ὑπονοῆσθαι τινα ἐπὶ τῷ περὶ τύχης δικαστηρίῳ. ἀλλ' ἰδοὺ ἡ διατ. κελύει ἐπὶ τύχης συκοφαντίας κίνδυνον μὴ ἔχειν χώραν.

* Ζῆται τὸν μζ'. tit. τοῦ παρ. βιβ. καὶ ἐξ ἐκείνου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κεφαλαίων ἐρμήνευσον τὸ παρόν. ἃ γὰρ ἀναπλάττεται ὁ Ἀγιοθεόδωρ. οὐ μοι δοκοῦσι καλῶς ἔχειν. ἐνάγοντες] † Ἐλεύθεροι ἢ εὐγενεῖς.

λγ'. Ὁ^α) νόμος κελύει, τὸν δεσπότην τοῦ δούλου τοῦ βασιανισθέντος λαμβάνειν παρὰ τοῦ β) κατὰ συκοφαντίαν ἐνάγοντος τὸ διπλάσιον τῆς διατιμῆσεως.

ὁ νόμος] Θεοδώρου. Ὁ κατὰ συκοφαντίαν ποιήσας βασιανισθῆναι^α) δούλον ἀλλότριον, ἀπαιτεῖται τὸ διπλοῦν τῆς τιμῆς αὐτοῦ τῷ περὶ καλουμνίας ἐναγόμενος^β). ἀνάγνωθι τὴν γ. ὁ) διατάξιν τοῦ μζ'. tit. τοῦ παρ. θ. βιβ. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. θ'. καὶ βιβ. κ'. tit. δ'. κεφ. η'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ιδ'. καὶ tit. ν'. κεφ. ιγ'. τούτου τοῦ βιβ. [Sch. e. VII. 32.] † Ὁ Ἰούλιος.

Καὶ ὑπόκειται τῷ ἐγκλήματι τῆς συκοφαντίας, ὡς τὸ θ'. κεφ. ὁ μάτην κινήσας. [Sch. f. VII. 32.]

τοῦ δούλου τοῦ βασιανισθέντος] Δι' οἰκίον ἀμάρτημα, ὅτε καὶ ἡ δεσποτία αὐτοῦ παρὰ τῷ^η) δεσπότην μὲνει, ὡς εἶπε δια δεσπότην^ι) ἔταξε τὸ^κ) ἐγκλημα, προλέγεται αὐτῷ, ὡς οὐκ εἶτι ἔσται τοῦ δεσπότην, ἀλλὰ τὸν δημοσίον, καὶ οὕτω βασιανίζεται, μὴ ποτε εὐλαβηθεῖς ἐν τῷ βασιανισθῆναι, καὶ πρὸς τὸν δεσπότην μέλλει^λ) αὐτὸς ἀπολύεσθαι, ἐχεμύθη^μ). τότε δὲ καὶ τὸ ἀπλοῦν τοῦ τιμήματος τοῦ δούλου δίδοται. ζῆται ἀναγκαιῶς tit. λζ'. κεφ. κζ'. θεμ. ε'. καὶ τὸ λδ'. κεφ. αὐτοῦ^ν). [Sch. g. VII. 32. sq.]

λδ'. Ἡ^ο) διατάξις κελύει, κατηγοροῦντός τινος, μὴ πρότερον εἰς δικαστήριον ἐλκυσθῆναι τὸν ἐναγόμενον, εἰ μὴ κἀκεῖνος παράσχη ἐγγύας περὶ ἐξελεύσεως^ρ), ἵνα τούτου τὰ ἀληθῆ διδάσκοντος καταδικασθῆ ὁ ἐναγόμενος, ἢ ἀποτυχῶν αὐτὸς κινδυνεύσῃ.

ἡ διατάξις κελύει] Θεοδώρου. Οὐδὲ ἔλκεται ὁ ἄεος εἰς^ρ) δικαστήριον, εἰ μὴ δώσει^σ) ὁ ἄνωγος ἐγγύας, ὡς ἐπιξελύσσεται τῷ ἐγκλήματι, καὶ ὅτι, εἰ εὐρέθη συκοφαντῶν, κινδύνω^σ) ὑπόκειται. μείνησο^ι) τῆς γ'. διατάξεως τοῦ α. tit. καὶ τῆς ιζ'. διατάξεως τοῦ γ'. tit. καὶ τῆς β'. διατάξεως τοῦ γ'. tit. καὶ τῆς α'. διατάξεως τοῦ μζ'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. h. VII. 33.]

κατηγοροῦντός τινος] † Ζῆται βιβ. ζ'. tit. δ'. κεφ. β'. εἰς δικαστήριον ἐλκυσθῆναι] Ζῆται tit. λδ'. κεφ. ις' κβ'. καὶ tit. ζς'. κεφ. α'. [Sch. i. VII. 33.]

εἰ μὴ κἀκεῖνος] Ὁ ἐνάγων. ζῆται tit. λδ'. κεφ. κέ'. κα tit. λγ'. κεφ. παρατελευτ. [Sch. k. VII. 33.]

περὶ ἐξελεύσεως] † Ζῆται tit. ζς'. κεφ. β. τούτου] † Τοῦ κατηγοροῦ.

ἢ ἀποτυχῶν] † Ἡ συκοφάντης δειχθεὶς ὁ ἐνάγων.

αὐτὸς κινδυνεύσῃ] Ἐπίκειται αὐτῷ καὶ ταυτοπάθειαν ἢ ἐκεῖνος ἐνάγόμενος. ἐπίκειται αὐτῷ καὶ ἐξτραορδιναρία κόλασις. [Sch. l. VII. 33.]

Τούτου δὲ ἀποφυγόντος, ὁ ἐγγυησάμενος αὐτὸν χρηματικῶς τιμωρηθῆτω.

α) L. 6. C. h. t. legitur in Syn. p. 67. β) Syn. παρ' αὐτοῦ. Leuncl. in marg. παρὰ τοῦ. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. βασιανισθῆναι. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐναγόμενος. ε) Secunda manus superscripsit γγ'. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ζς'. Secunda manus superscripsit να'. g) θ'. in Cod. 1350. additur. h) τῷ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) Fabr. δεσπότην. k) Fabr. ἔταξε. l) Lege μέλλειν. m) Sic lego. Cod. 1350. ἐχεμύθη. Fabr. ἐχεμύθη. n) Verba καὶ τὸ λέ'. κεφ. αὐτοῦ adduntur e Cod. 1350. o) L. 7. C. IX. 46. legitur in Syn. p. 500. ubi etiam est cap. 34. h. t. p) Malima ἐπιξελύσεως. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐς. r) Sic Cod. 1350. Fabr. δίδωσι. s) E κινδύνους secunda manus in Cod. 1350. fecit κινδύνω. t) His secunda manus in Cod. 1350. haec superscripsit: μένησο τῆς κέ'. διατ. τοῦ λδ'. tit. καὶ τῆς ιδ'. διατ. τοῦ λδ'. tit. καὶ τῆς ις'. διατ. τοῦ λδ'. tit. καὶ τῆς α'. διατ. τοῦ ζς'. tit. u) κβ'. addit Cod. 1350. v) Vacem κόλασις addit Cod. 1350. Quae apud Fabr. huic scholio iunguntur ὁ δὲ ἐγγυησάμενος αὐτὸν χρηματικῶς τιμωρεῖται, in Cod. 1350. aliter leguntur, ut ex scholio prima manu scripto statim sequente videbis.

non obtineant, non periclitari. Probabile enim erat, aliquem existimare, etiam in iudicio de statu, etiamsi non sit criminale, at tamen omnibus pecuniariis maius, cum de statu sit, (nam libertas et ingenuitas inaeestimabilis est, ut lib. 2. tit. 3. cap. 116. them. 2.) fieri posse, ut qui de statu aliquem molestat, si non obtineat, pro calumniatore habeatur, utpote qui in magna causa, licet pecuniaria, calumniatus sit. Haec igitur probabile erat aliquem in iudicio de statu existimare. Sed constitutio vetat in statu calumniae periculo locum esse.

Quaere tit. 47. huius lib. et ex illo et capitibus ei subiectis hoc interpretare. Quae enim fingit Hagiotheodoritus, recte se habere mihi non videntur. agunt] Liberi vel ingenui.

XXXIII. Lex¹) iubet dominum servi torti²) ab eo, qui per calumniam accusat, duplum pretii accipere.

1) lex] Theodori. Qui per calumniam servum alienum tormentis vexari fecit, praestat duplum aestimationis eius iudicio calumniae conventus. Lege const. 13. tit. 47. huius lib. 9. et huius tit. cap. 9. et lib. 20. tit. 4. cap. 8. et lib. 7. tit. 14. et tit. 50. cap. 13. huius lib.

Iulia.

Et tenetur calumniae crimine, ut cap. 9. qui frustra agit.

2) servi torti] Ob proprium crimen, cum dominum eius apud dominum permanet. Quodsi ob dominum crimen propositum fuit, praedicitur ei, eum amplius non fore domini, sed fisci, et ita torquetur, ne forte, dum timet in quaestione, se ad dominum reversurum, taceat. Tunc vero et simplum pretii servi datur. Quaere necessario tit. 37. cap. 27. them. 5. et cap. 35. eius.

XXXIV. Constitutio praecipit¹), accusante aliquo²), non ante in iudicium trahi³) reum, quam is⁴) satisdederit a se reum peractum iri⁵), ut eo⁶) vera docente reus condemnetur, aut si defecerit⁷), ipse periclitetur⁸).

1) constitutio praecipit] Theodori. Non trahitur reus in iudicium, nisi actor satisdederit se crimen peracturum, et si calumniator inventus fuerit, periculum subiturum. Memineris const. 3. tit. 1. et const. 17. tit. 3. et const. 2. tit. 3. et const. 1. tit. 45. huius lib. 9.

2) accusante aliquo] Quaere lib. 7. tit. 4. cap. 2.

3) in iudicium trahi] Quaere tit. 35. cap. 16. 22. et tit. 66. cap. 1.

4) quam is] Actor. Quaere tit. 34. cap. 25. et tit. 33. cap. penult.

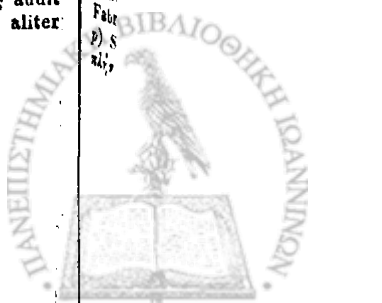
5) a se reum peractum iri] Quaere tit. 66. cap. 2.

6) eo] Accusatore.

7) aut si defecerit] Aut actor calumniator probatus fuerit.

8) ipse periclitetur] Imponitur ei talio, ut eadem patiat, quae passurus esset reus. Imponitur ei et extraordinaria poena.

Hoc autem fugiente, fideiussor eius pecuniarie puniatur.



λε'. Ἡ^ω) διατάξις βούλεται, τὸν συκοφαντήσαντα ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι καὶ ἀτιμοῦσθαι, καὶ περιορίζεσθαι^κ). μόνον μέντοι ἐὰν ἀλλοτρίαν κατηγορίαν ἐκίνησεν ὡς ἰδίαν, ἢ ἰδίων^γ) αἰτίαν.

ἢ διατάξις βούλεται] Ὁ ἀλλοτρίαν καὶ οὐχ ὀδίων^α) δίκην ὑπεισερχόμενος ἀτιμοῦται. μὲνῆσο τῆς κβ'. διατάξεως τοῦ ια'. τιτ. τοῦ β'. βιβ. ἤτοι^β) τοῦ κειμένου ὅλου τιτ. ἐν βιβ. κα. τιτ. γ'. ἐξ ἀρχῆς ἀναγν. δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ις'. καὶ ις'. κεφ. καὶ σημειῶσαι, ὅτι οὐδεὶς κινῶν σου νομινε ἀτιμοῦται^δ). [Sch. m. VII. 33.]

Σχόλιον. Σημειῶσαι, ὅτι ἡ διατάξις αὕτη ἰδικώτερον πλείον τιμωρία ὑποβάλλει τὸ^ε) ἀλλοτρίον ἐγκλήμα σπουδασάντα κατὰ τινος προθέσθαι ὡς ἰδίον. τυχὸν γὰρ ἔλεγεν, ὅτι ὁ πατήρ μου ἐστὶν ὁ φονευθεὶς, ἐψεύδεται δὲ, ὡς ἂν, εἰ ἀποτύχοι, μὴ ἀποπέσῃ^δ) Τουρπιλιανείῳ δόγματι, ὡς τὸ λα. κεφ. φησί. τιμωρεῖ γούν ἐπὶ πλείον^ε) ἢ διατάξις αὐτὸν διὰ τὸ ψεύδεσθαι καὶ ἀπατηθῆναι^ε). [Sch. n. VII. 33.]

* Ἐκ ταύτης τῆς διατάξεως φαίνεται, ὅτι τότε τις κατηγορίαν ἐπιστησάμενος καὶ μὴ ἀποδείξας ὑπόκειται ταυτοπαθεία, ὅτε ἀλλοτρίαν δίκην ἐκίνησεν· τί γὰρ, ὅτι κατὰ ἐμπρηστοῦ δῆθεν ἐκίνησε, καὶ οὐκ ἠδυνήθη ἀποδείξαι· τότε γὰρ μὴ ἀποδεικνύς ὑπόκειται· εἰ γὰρ ἰδίαν τις ἀγωγὴν κινήσει, τυχὸν περὶ φόνου πατρικοῦ, κἀν ἀνομήσῃ, οὐχ ὑποκείσεται, εἰ μὴ ἄρα δευθῆ^δ) ἐξ ἀρχῆς συκοφαντικῶ κινούμενος λογισμῶ ἐπὶ τὴν κατηγορίαν ἐλθῆν.

τὸν συκοφαντήσαντα ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι] Καὶ μὴ δότος^ε) ἐγγραφήν. εἰ γὰρ ἐνεγράψατο^δ), ταυτοπαθεία ὑπέκειτο^ε). ζῆτε τιτ. ξς'. κεφ. ε'. καὶ κατ' ἐκεῖνο νόει τὸ παρόν. [Sch. o. VII. 33.]

τὸν συκοφαντήσαντα] † Τὸν ἀπελεγχθέντα συκοφάντην.

καὶ περιορίζεσθαι] Αὕτη ἡ διατάξις ὀφείλει κρατεῖν καὶ ἢ ἐξ αὐτῆς τιμωρία ἐπὶ τοῦ προδιδόντος τὰ οἰκεία δίκαια τῷ ἀποδείκνυ^δ) ὁ γὰρ μετὰ τὴν κατηγορίαν διχα ἀβολιτινος ἀποστίας ἐτέρῳ ὑπόκειται τιμωρία, ἢτοι δίδωσι ε'. λίτρας χρυσῶ, ὡς τῷ β'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ κς'. τιτ. ζῆτε τιτ. ξς'. κεφ. ε'. καὶ κατὰ τοῦτο νόει κἀκεῖνο. [Sch. p. VII. 33.]

μόνον μέντοι ἐάν] Οἷον ἔμαθες ἐν τῷ γ'. κεφαλαίῳ, ὅτι γυνὴ οὐχ ὑπόκειται τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν ἐγκλήματι, ὡς αὐτῶς οὐδὲ ἀφηλικές. ἐὰν γούν ἀφηλιξ ἢ γυνὴ ὑποβληθέντες παρὰ τινος, καὶ μὴ ἔχοντες ἐγκλήμα, κινήσων ὡς ἰδίον τὸ ἀλλότριον, τότε πάθων ἢν φησὶν ἐναυθῆσαι ποινήν. ὁμοίως ἀνύγωθι καὶ τὸ ε'. κεφ. ξς'. κ) τιτ. [Sch. q. VII. 33. sq.]

ἀλλοτρίαν] Μὴ νομίσης, ὅτι ὡς προκουράτωρ ἐκινήσῃ^δ) ὡς^ε) ἀλλοτρίαν δημοσίον γὰρ ἐγκλήμα οὐ κινεῖ τις ὡς προκουράτωρ· ἀλλ' ὅτι ἀλλότριον ἐγκλήμα ἢθελήσῃ^ε) γυμνάσαι. οὔτε γὰρ πάντες οἱ sua suorumve causa κινούντες ὑπόκεινται. ἰδοὺ γὰρ ἔγνωσ ἀνωτέρω^δ), ὅτι μήτηρ βουλομένη κινήσαι περὶ φόνου παιδός, οὐχ ὑπόκειται τῷ ἐγκλήματι τῆς συκοφαντίας, οὔτε κληρονόμος ἐξωτικῶς, εἰ προτάξει τοῦ διαθεμένου ἐκίνησεν, οὔτε υἱός ὁ καὶ ἐξ ἀδιαθέτου^ε) καλούμενος. [Sch. r. VII. 34.]

κατηγορίαν] Τὸ κατὰ πόδας ἔχει, ἐὰν κατηγορίαν ἀλλοτρίῳ ὀνοματι ὑφηρεάσεν. [Sch. s. VII. 34.]

λς'. Ὁ⁹) ὡς συκοφάντης μέλλων ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθῆναι, μὴ συγχωρεῖσθω, μήτε γενικῆς συγχωρήσεως κατωπεμφθείσης, μήτε ἰδικῆς, μήτε θεῖου βασιλικῆ ἀντιγραφῆ αὐτὸν ὠφελήσῃ.^γ)

ὁ ὡς συκοφάντης] Θεοδώρου. Ὁ ἐλεγχθεὶς ὡς συκοφάντης καὶ μέλλων καταδικασθῆναι οὐκ αἰτεῖ ἀβολιτίονα. ζῆτε κεφ. κέ. καὶ τιτ. εδ'. κεφ. τελευταῖον ἀναγκαῖον. [Sch. t. VII. 34.]

XXXV. Constitutio vult¹) eum, qui calumniatur in publico crimine²), et infamia notari, et deportari³): modo si⁴) alienam⁵) accusationem⁶) perse quatur ut suam vel suorum causam.

1) constitutio vult] Alienam, non propriam causam instituens, infamatur. Memento const. 22. tit. II lib. 2. vel totius tit. 3. lib. 21. ab initio. Lege caput eiu 16. et 17. et nota, neminem agentem suo nomine infamari.

Scholium. Nota, specialiter hac constitutione maior poenae subiici eum, qui alienum crimen ut suum adversus aliquem proponit. Forte enim dicit falso, eum qui occisus est, patrem suum esse, ut, si forte succuberit, non incidat in Senatusconsultum Turpillianum, ut ait cap. 31. Gravius igitur constitutio eum punit ob mendacium et fraudem.

Hac constitutione ostenditur, tunc eum, qui accusationem instituit nec probat, talioni subiici, cum alienam causam persequitur: puta si adversus incendiarium egit, nec probare potuit: tunc enim non probans subiacet: nam si quis suam causam agat, puta de caede patris, etiamsi defecerit, non tenebitur, nisi ab initio animo calumniandi motus ad accusationem venisse probetur.

2) eum, qui calumniatur in publico crimine] Et non dedit inscriptionem. Nam si inscripsit, talioni subiicitur. Quare tit. 66. cap. 5. et secundum illud hoc intellige.

eum, qui calumniatur] Eum, qui calumniae convictus est.

3) et deportari] Haec constitutio eiusque poena debet obtinere in eo, qui propria iura adversario prodiit: qui enim post accusationem sine abolitione desistit, aliam poenam subit, id est, quinque auri libras praestat, ut them. 2. cap. 3. tit. 26. Quare tit. 66. cap. 5. et secundum hoc illud intellige.

4) modo si] Sicut didicisti in cap. 13. mulierem non subiici calumniae crimini, eodem modo nec minores. Si igitur minor aut mulier summissi ab aliquo nec ipsi crimen habentes, alienum crimen ut suum instituerint, tunc patiuntur poenam hoc loco dictam. Similiter lege cap. 5. tit. 66.

5) alienam] Ne existimes ut procuratorem alienam accusationem instituisse: (publicum enim crimen nemo ut procurator intendit) sed alienum crimen exercere voluisse. Neque enim omnes, qui sua suorumve causa agunt, tenentur. Ecce enim supra didicisti, matrem volentem agere de caede filii non subiici crimini calumniae, neque heredem extraneum, si iussu testatoris egerit, neque filium, qui ab intestato vocatur.

6) accusationem] Τὸ κατὰ πόδας habet: si accusationem alieno nomine corripissent.

XXXVI. Qui in ea causa est, ut tanquam calumniator¹) in publico iudicio condemnari debeat, ei gratiam ne faciat missa generalis²) remissio³) vel specialis⁴), neve sacrum Principis rescriptum⁵) ei proficiat.

1) qui in ea causa est, ut tanquam calumniator] Theodori. Qui convictus calumniae inibi est, ut condemnatur, non petit abolitionem. Quare cap. 25. et tit. 64. cap. ultimum necessarium.

ω) L. 8. C. h. t. legitur in Syn. p. 504. ubi est cap. 30. h. t. et apud Attal. tit. LIV. §. 9. et Harm. VI. 9. §. I. x) Syn. περιγράφεται. Leucl. in marg. περιορίζ. y) Verba ἢ ἰδίων omissa in Syn. et Harm. z) Cod. 1350. οὐχ ὀδίων. Fabr. οὐκ ἰδίων. a) Haec inde a verbo ἤτοι — ις'. κεφ. adduntur e Cod. 1350. ubi in rasura perobscure manu secunda scripta sunt. Desunt apud Fabr. b) Fabr. addit οὐκ αὐτε ἀτιμοῦται. c) Lege τὸν. d) Lege ὑποπέσῃ. e) Malim πλείον. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαθῆναι (sic). Pru ἀπειτήσῃ legendum videtur ἀπαθῆναι. g) Lege δόνα. h) Sic haud dubie legendum pro ἐγγράψατο, quod habet Fabr. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπόκειται, quo verbo scholium apud eum finitur. Reliqua addit Cod. 1350. in quo haec secunda manu scripta sunt. k) Adde τοῦ ante numerum ξς'. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκίνησεν. m) Cod. 1350. ὡς. Fabr. τῆν. n) Lege ἢθελῃ. Fabr. ἢθελῃ. o) ἀνωτέρω addit Cod. 1350. p) Sic Cod. 1350. Fabr. οὔτε ὁ υἱός ἐξ ἀδιαθέτου. q) L. 9. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LIV. §. 10. r) Attal. addit: πληρὸν ἐν ἀσφαλίῳ, ἐκτετακται τῇ ταυτοπαθείᾳ. Haec verba sunt epitome L. 10. C. h. t.



* Τοῦ Ἁγιοθεοδωρ. Ἄλλοι μὲν ἄλλως τοῦτο ἡρμήνευσαν· οὐ δὲ τὸν ἐμὸν σκοπὸν ὄρα. τοῖς ἐμπόπτουσιν εἰς ἐγκλήματα τινὰς μὲν τιμωρίας δύναται βασιλεὺς συγχωρεῖν, τινὰς δὲ οὐ δύναται. ποίας μὲν οὖν ἔχει ἐξουσίαν συγχωρεῖν, καὶ ποίας οὐχί, καὶ διὰ ποίων αἰτιῶν, ζητεῖ τι. γ. κ. φ. δ. Θεμ. β. καὶ τὴν ἐκεῖ νέαν παραγραφήν. ἀκολουθῶν οὖν ἐκείνη καὶ τὸ παρὸν φησι κ. φ. ὅτι μὴδὲ ἰδικὴ συγχωρησις πάσης τιμωρίας ὑπεξελεί τὸν συκοφάντην, ἀλλ' ἐκείνας αὐτῷ συγχωρεῖται, ὡς δύναιται καὶ βασιλεὺς συγχωρεῖν κατὰ τὴν ἐν τῷ ἡθέρτι κ. φ. τοῦ γ. α. τι. ἡθέρτιαν διατιξίν. εἰ δ' οὐ βούλει, εἰπέ καὶ τὸ παρὸν κατὰ τὴν ἐν τῷ κ. φ. α. ἐπιβολήν*).

γενικῆς] Εἰ καὶ ἐγένετο εὐεργεσία πᾶσι τοῖς συκοφάνταις συγχωροῦσα τὴν τιμωρίαν, μὴ ὠφελεί αὐτούς. [Sch. u. VII. 31.]

συγχωρησέως] Εἰ μὲν βούλει, εἰπέ τὸ γενικὸν καὶ ἰδικὸν ἀφέτως κατὰ τὰς ἐσώθεν τοῦ κεφαλαίου παραπομπάς· εἰ δὲ μὴ, γενικῶς μὲν εἰπέ, ὅτι πάντων τῶν ἐνόχων*) ἐγένετο ἀφίσις, ἰδικῆ δὲ συκοφαντιῶν μόνων.**) ζητεῖ κ. φ. θ. w) ὅπερ ἐστὶν ιζ'. [Sch. x. VII. 31.]

μῆτε ἰδικῆς] Τῆς τῶν συκοφαντιῶν μόνης. ἰδικὴν μέντοι τοιαυτὴ, ὥστε τὸν δέϊμα τυχὸν ἀφεθῆναι καλῶς δεχόμεθα, διὰ ἀναγκαιῶν τυχὸν εἶναι τῷ βασιλεῖ.**) ζητεῖ κ. φ. ι. γ) ὅπερ ἐστὶν ιζ'. [Sch. y. VII. 34.]

* Λιθηθείσης παρὰ τοῦ συκοφάντου ἀπὸ δικαστοῦ. ἀντιγραφῆ] † Γενική.

λζ'. Η²) διάταξις βούλεται τοὺς συκοφαντήσαντας τιμωρεῖσθαι.

TITULOS B'.^{a)}

Ἐὰν τετράποδα^{b)} ζημίαν ποιῆσαι λέγεται.

α'. Οὐλπ. γ) Ἐὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινά, δίδονται ἀγωγή ἐπὶ ἐκδόσει τοῦ ζῶον, ἦτοι^{d)} τῆ ἀποτιμήσει τῆς ζημίας^{e)}.

Ἐὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινά] Κυρῆλλ. Ἐὰν οἷον-δήποτε τετράποδον ζημίαν δῶ, ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἐναγόμενος τῆ quadrupedaria, ἢ τὴν διατιμήσιν δίδωσι, ἢ τὸ ζῶον. Pauperies ἐστὶ βλάβη ἀνευ ὕβρεως^{f)}. κινεῖται δέ, ὅτε ἐξ οἰκείας ἀγροῦτος τὸ ζῶον ἐβλάψῃ. εἰ μὲντοι διὰ τὸ στενὸν τοῦ τόπου, ἢ κούλιαν τοῦ μουκλιανος, ἢ ὡς πολὺ βάρος φέρον, Ἀκουίλιος δίδεται ὡςπερ καὶ ὅτε κίων δι' ἀσθενεῖαν ἢ κούλιαν τοῦ ἔλκοντος φυγὰν ἐβλάψῃ. χάρα ταύτῃ τῆ ἀγωγῆ καὶ ὅτε κινήθῃ παρὰ φύσιν ζῶον βλάψῃ, οὐ μὴν ὅτε ὁ ἵππος ὑπὸ πόνου λακτίσει. κατὰ δὲ τοῦ πληξαντος τὸν ἵππον δίδεται ἕμφακτον^{g)}. εἰ δὲ ἐν ὄσφ καταψηχῶ ἢ ψηκτριζῶ τὸν ἵππον, λακτίσει μὲ, χάρα αὐτῆ. εἰ δὲ ἄλλον ζῶον ἐρεθίσαντος βλάβῃ^{h)}, ὀνοματι τοῦ ἐρεθίσαντος κινεῖται. ζητεῖ βιβλίον ι. τι. γ. κ. φ. ζ. Θεμ. ε. [Sch. a. VII. 37.]

δίδεται ἀγωγή] Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν μὴ φύσει ἀγρίων ζῶων, ὡς φησι τὸ β. Θεμ. τοῦ παρόντος κ. φ. καὶ ὅταν τετράποδον ἐστὶ τὸ ζημιώσαν. εἰ γὰρ οὐκ ἐστὶ τετράποδον, οὐⁱ⁾ κινεῖται, ὡς φησι τὸ δ. κ. φ. ^{k)} ἀλλὰ οὐτίλος αὐτῆ ἀρμόζει. [Sch. b. VII. 37.]

† Η κουαδροπεδαρία. ἢ τῆ ἀποτιμήσει τῆς ζημίας] Ὅταν οὐ βούληται^{l)} ὁ δεσπότης ἐκδοῦναι τὸ ζῶον. [Sch. c. VII. 38.]

a) Nonne ἐπιβολήν? ut sit *additamentum*, *adiectio*. b) Sic hoc scholium exhibet Cod. 1350. Fabr. ita: εἰ εἴτε τ γένος καὶ ἰδικὸν ἀφέτως κατὰ τὴν ἰσῶθιν τοῦ κεφαλαίου παραπομπάς (sic). εἰ γενικῶς μὲν εἶπεν, ὅτι πάντων κ. τ. λ. u) Si correxi. Fabr. ἐνόχων. v) Hactenus scholium exhibet Fabr. Reliqua sunt e Cod 1350. w) Hunc numerum ex alio, qu cognosci non potest, correxit secunda manus. x) Hactenus Fabr. scholium exhibet. Reliqua habet Cod. 1350. y) Hunc numerum ex alio correxit secunda manus. z) Aliter hunc locum reddunt Attal. tit. l. IV. §. 10. fin. et Harm. VI. 9. §. i. a) Post τ. B. (sic Cod. 1350.) in eodem Cod. legitur: ἦτοι τῶν διγ. β. θ'. τι. α'. τοῦτο τὸ β. ἐστὶ ε'. τῶν δὲ λουδίκι. In margine adscriptum est prima manu: ζῆτι ἰνοτι. δ. τι. θ'. b) Sic Cod. 1350. Fabr. τετράποδον. c) L. l. pr. D. h. legitur in Syn. p. 208. apud Attal. tit. l. V. §. 1. et Harm. VI. 1. §. 3. d) Syn. ἦ. e) Attal. post ζημίας addit: ὅπερτε δηλονότι ὁ δεσπότης τοῦ ζῶον βούλεται. f) Super vocem ὕβρεως secunda manus in Cod. 1350. notat: καὶ κακοῦργίας το ποιούντος. g) Sic semper Cod. 1350. Fabr. in factum. h) Sic Cod. 1350. Fabr. βλάβῃ. i) οὐ πο οὐτίλος, quod habet Fabr. legitur in Cod. 1350. k) Verhis τὸ δ. κ. φ. scholium apud Fabr. finitur. Reliqua addit Cod. 1350. l) Sic Cod. 1350. Fabr. βούλεται.

Hagiotheodor. Alii aliter hoc interpretati sunt: tu vero attende ad ea, quae ego volo. His, qui in crimina incidunt, quasdam poenas Princeps potest remittere, alias non potest. Quarum remittendarum potestatem habeat, quarum non, et quam ob causam, quaere tit. 51. cap. 4. them. 2. et novam ibi adnotationem: cui consequenter hoc quoque cap. ait, ne speciali quidem remissione omni poena calumniatorem eximi, sed illis eum eximi, quas Princeps secundum distinctionem cap. memorato tit. 51. dictam remittere possit. Quodsi nolis, hoc interpretare et secundum primam adiectionem ad cap. 25.

2) generalis] Etiamsi fiat gratia omnibus calumniatoribus remittens poenam, ea eis non prodest.

3) remissio] Si vis, generalem et specialem abolitionem intellige secundum adiectas capiti allegationes: sin minus, generalem dicas omnium reorum abolitionem, specialem calumniatorum duntaxat. Quaere cap. 9. quod est 16.

4) vel specialis] Solius calumniae. Specialem vero talem, ut ille forte dimittatur, recte accipimus, quod illo forsitan Princeps indigeat. Quaere cap. 10. quod est 17.

Petita a calumniatore abs iudice.

5) rescriptum] Generale.

XXXVII. Constitutio vult calumniantes puniri.

TITULUS II.

Si quadrupedes pauperiem fecisse dicantur.

I. Ulp. Si quadrupes damno quendam affecerit¹⁾, datur actio²⁾ in deditionem animalis, vel aestimationem damni³⁾.

1) si quadrupes damno quendam affecerit] Cyrilli. Si qualiscunque quadrupes damnum dederit, dominus eius conventus quadrupedaria, vel aestimationem praestat, vel animal. Pauperies est damnum sine iniuria. Ea autem agitur, cum ex propria feritate animal nocuit. Quodsi ob loci angustias, vel culpam mulionis, vel quod nimium oneris ferret, Aquilia datur: sicut et cum canis ob infirmitatem vel culpam eius, qui ducebat, fugit et nocuit. Locus est huic actioni et cum motum contra naturam animal nocuit, non cum equus ex dolore calcitravit. In eum vero, qui percussit equum, datur in factum. Si vero dum equum demulceo vel strigillo, calce percusserit me, locus est huic actioni. Quodsi alio animali concitante nocuit, nomine concitatoris agitur. Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 5.

2) datur actio] Nimirum de animalibus non natura feris, ut ait them. 2. huius cap. et cum quadrupes nocuit. Nam si non sit quadrupes, ea non agitur, ut ait cap. 4. sed utilis competit.

Quadrupedaria.

3) vel aestimationem damni] Si nolit dominus dedere animal.



Καί^{m)} ἀρμόζει, ἤνικα τὸ ζῶον ἀγριότητι κινή-
θῆν ἔβλαψεν, οἷον λακτιστῆς^{o)} ἵππος ἐλάκτισεν, ἢ
βοῦς εἰσθῶς κερατίσειν ἐκεράτισεν. ο) εἰ δὲ διὰ τὴν
θείσιν τοῦ τόπου καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ μουλῶνος^{p)},
ἢ διὰ τὸ πολὺ βάρος ἢ ζῆμια γένηται^{q)}, μᾶλλον ὁ
νόμος ὁ ἐξ ἀρνήσεως μὲν εἰς^{r)} τὸ διπλοῦν ἀπαιτῶν,
ἐξ ὁμολογίας δὲ εἰς τὸ ἁπλοῦν, ἀρμόζει.

τὸ ζῶον] Τὸ ἡμερον, παρὰ τὴν τῶν ἡμέρων φύσιν
οικείαν. [Sch. d. VII. 38.]

οἷον λακτιστῆς ἵππος ἐλάκτισεν] Ἀγνοῦντος τοῦ
δεσπότου, τὸν ἵππον εἶναι τοιοῦτον· εἰ γὰρ ᾔδει καὶ διὰ δη-
μοσίας οἴτῃ ὁδοῦ, ἐκείνος δοκεῖ βλάπτειν, καὶ οὐχὶ ὁ ἵππος^{s)},
καὶ διὰ τοῦτο χῶρ᾽ Ἀκουιλίω. [Sch. e. VII. 38.]

διὰ τὴν θείσιν τοῦ τόπου] * Τὴ γὰρ, ὅτι στενὸς ἦν
ὁ τόπος, καὶ οὐκ ἔδει αὐτὸν δι' ἐκείνον παρελθεῖν, ἵνα μὴ τὰ
ἐνθεν κικεῖθεν παρ' ἐκάτερα τῆς ὁδοῦ τῶν ἐκεῖ γειτονούντων
κείμενα πράγματα, ὅποια πολλὰ γίνεται, βλάψῃ;

μᾶλλον ὁ νόμος] Οὐσίως δὲ κινεῖται, ὅτι μὴ τῷ
οικείῳ σώματι ἔβλαψε ὁ δεσπότης τὴν βλάβητα· ὁ γὰρ ἐξ
ἄρθου Ἀκουιλίου τότε χῶρ᾽ ἔχει κατ' ἐμοῦ, ὅτε ἐμῷ σώματι
βλάψῃ ἕτερον. [Sch. f. VII. 38.]

οὐ μὴν ἢ κοιναδρουπεδαρία· οὐ γὰρ τὸ ζῶον ἡμαρτεν,
ἴνα ἐκδοθῆ. [Sch. g. VII. 38.]

† Ὁ Ἀκουίλιος, οὐσίλιος δέ.

ἀρμόζει] † Κατὰ τοῦ δεσπότου.

Εἰ^{t)} δὲ καὶ κύων ἐλκόμενος ἀποφύγη διὰ τὴν
οικείαν^{u)} τραχύτητα, καὶ βλάβη^{v)}, εἴπερ ἢ δυνα-
τὸν^{w)} κρατεῖσθαι ὑπὸ^{x)} ἄλλον ἀσφαλέστερον, ἢ οὐκ
ἐχρῆν αὐτὸν δι' ἐκείνον παρελθεῖν τοῦ τόπου, ἢ
παροῦσα σχολάζει ἀγωγή, καὶ ἐνάγεται ὁ τὸν κύνα
κρατῶν,

ἢ ὁ ἐρεθίσας αὐτόν.

εἰ δὲ καὶ κύων] Εἰς βιβ. ιθ'. tit. i. κεφ. μ'. μσ'. μβ'.
φρσίν· Ὁ κύνα ἀγριον, ἢ κιστρον, ἢ ἀρκον, ἢ λυκον, ἢ πιν-
θηρα, ἢ ἕτερον βλαπτικὸν ζῶον κελυμμένον ἢ μὴ οὕτως δεδε-
μένον, ὡστε μὴ δυνασθαι βλάπτειν, ἔχον ἐν δημοσίᾳ παροῦσα,
καὶ ἀνθρώπος ἐλεύθερος ἐκ τοῦτου τελευτήσας^{y)} ὁ νομί-
σματα^{z)} δίδωσι· εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐβλάβη, εἰς τὸ
φαινόμενον τῷ δικαστῇ καταδικάζεται, τῶν δὲ λοιπῶν πρα-
γμάτων διπλῆν δίδωσι τὴν ζημίαν. [Sch. h. VII. 38.]

ἢ οὐκ ἐχρῆν αὐτόν δι' ἐκείνου παρελθεῖν τοῦ
τόπου] Εἰ δὲ μηδὲν τούτων ὑπῆν, χῶρ᾽ τῇ κοιναδρουπεδα-
ρία^{u)}. οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τῶν ἀγρίων ὁ κύων, ὡς tit. γ'. β'
διγ. β'. ἦτοι tit. β'. κεφ. β'. ἀμέλει καὶ κινεῖται ἢ κοιναδρου-
πεδαρία^{c)}, ὡς διγίεστον τὸ ἐξῆς, ἧτις οὐχ ἄρμόζει ἐπὶ τῶν
κατὰ φύσιν ἀγρίων. [Sch. i. VII. 38.]

ἢ παροῦσα σχολάζει ἀγωγή] † Ἡ κοιναδρουπε-
δαρία.

καὶ ἐνάγεται ὁ τὸν κύνα κρατῶν] Τῷ Ἀκουιλίῳ,
ὡς φησι Κύριλλος. [Sch. k. VII. 38.]

* Τουτέστιν, ἢ μὲν κοιναδρουπεδαρία σχολάζει, κἄν φυσικῇ
ἀγριότητι ἐκινήθῃ τὸ ζῶον· ἀλλ' ἐπεὶ ἠδύνατο ὑπὸ ἄλλου
κρατεῖσθαι ἀσφαλέστερον, δοκεῖ μὴ ὁ κύων ἐπαγαγεῖν τὴν
ζημίαν, ἀλλ' ὁ τὸν κύνα κρατῶν, καὶ ἐνάγεται λοιπὸν οὐσίλιῳ
Ἀκουιλίῳ, ὡς ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ τῆς ζημίας συμβάσης· ἐκράτει
γὰρ τὸν κύνα κακῶς καὶ ἀσθενῶς, καὶ κακῶς κρατῶν αὐτὸν
δοκεῖ ἀπολλύσαι. ἀνάγν. γὰρ καὶ τὴν ἐπομένην παραγραφῆν.
οὗτος μὲν οὖν διρέκτῳ Ἀκουιλίῳ ἐνάγεται, ὡς αὐτὸς δοκῶν
καὶ ἀπολλύσαι τὸν κύνα, καὶ βλάψαι, ὡς εἶπομεν. εἰ δὲ τις
ἄλλος τὸν κύνα ἠρέθισεν, ὅς καὶ ἐρεθισθεὶς ἐνήκασε τὸν κατέ-

Et competit, cum animal⁴⁾ commotum ferital
nocuit, veluti equus calcitrosus calcitravit⁵⁾, at
bos cornu petere solitus cornu petit. Quodsi propte
situm loci⁶⁾ et imperitiam mulionis, vel onus nimium
damnum fiat, lex potius⁷⁾, quae ex inficiatione i
duplum, ex confessione in simplum tendit, competit.

4) animal] Mansuetum, contra mansuetorum pro-
prium naturam.

5) veluti equus calcitrosus calcitravit
Ignorante domino, talem esse equum: si enim scierit
et per viam publicam transierit, ipse videtur damnum
dare, non equus, et ideo locus est actioni legis Aquiliae

6) propter situm loci] Puta si locus erat an-
gustus, et non oportebat equum per eum transire, u-
ne rebus vicinorum ad utrumque viae latus hinc inde
positis, uti saepe fit, damnum daret.

7) lex potius] Utiliter autem agitur, quia non
suo corpore dominus damnum laeso dedit: nam directae
Aquila tunc locum habet adversus me, cum meo cor-
pore alteri damnum dedi.

Non quadrupedaria: nec enim animal deliquit, ut
datur.

Aquila, sed utilis.

Sed et si canis⁸⁾, cum duceretur, asperitate
sua evaserit, et nocuerit, si contineri firmitus ab alio
potuit, vel non debuit per eum transire locum⁹⁾,
haec actio cessat¹⁰⁾, et convenitur qui canem te-
nebat¹¹⁾,

Vel qui instigavit eum¹²⁾.

8) sed et si canis] In lib. 19. tit. 10. cap. 40. 41. 42.
ait: Qui canem ferocem, vel aprum, vel ursum, vel
lupum, vel pantheram, aliudve, quod nocet, animal so-
lutum vel non ita vinctum, ut non possit nocere, in
publico transitu habet, si homo liber ex eo perierit,
ducentos solidos praestat: si non perierit, sed laesus
sit, in id, quod iudici videbitur, condemnatur, ceterarum
rerum duplum damni dat.

9) vel non debuit per eum transire locum]
Sed si nihil horum subsit, locus est quadrupedariae.
Canis enim non est ferarum numero, ut tit. 3. dig. 2.
sive tit. 2. cap. 2. Denique agitur quadrupedaria, ut
dig. seq. quae non competit de animalibus natura feris.

10) haec actio cessat] Scilicet quadrupedaria.

11) et convenitur qui canem tenebat] Aquil-
lia, ut Cyrillus ait.

Hoc est, quadrupedaria cessat, etiamsi naturali feri-
tate motum sit animal: sed quia ab alio contineri fir-
mitus potuit, non canis, sed qui canem tenebat, damnum
videtur intulisse, et deinceps utili Aquilia convenitur,
utpote damno negligentia eius dato: male enim et non
firmiter canem tenebat, et cum male teneret, videtur
eum dimisisse. Nam lege et sequentem adnotationem.
Hic igitur directae Aquilia convenitur, cum ipse canem
dimisisset et damnum dedisset videatur, ut diximus. Sed
si alius canem instigaverit, et canis instigatus eum, a quo

m) L. l. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 208. apud Attal. tit. LV. §. 1. et Harm. VI. 1. §. 3. n) Sic lego cum Syn.
Fabr. λακτιστῆς (sic). o) Usque ad ἐκεράτισεν Harm. p) Post μουλῶνος Attal. addit: ἦτοι τοῦ κλαύοντος τοῦ φορτικῶν
ὑποζυγίου. q) Post γένηται Attal. sic pergit: κατέγεται εἰς τὴν ζημίαν ὁ αἴτιος, ὡς εἰς ἀνεπιτήδειον τόπον διαβιβάσας
τὸ ζῶον, ἢ ἀπέλασεν κλαύοντων αὐτό, ἢ πολὺ βάρος ἐπιθεῖς, καὶ παρασκευάσας πεσεῖν, καὶ ποιῆσαι ζημίαν εἰς τοὺς παρακειμένους,
τυχόν τιλοφούς, ἢ ἄλλους ἐμπόρους. καὶ εἰ μὲν ὁμολογήσῃ ἀπραγμόνως, δίδωσι τὸ ἁπλοῦν τῆς ζημίας· εἰ δὲ ἀρνούμενος
ἀπελεγθῆ, δίδωσι τὸ διπλοῦν κατὰ τὸν Ἀκουίλιον νόμον. r) εἰς omisit Syn. hic et postea. s) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ
οὐχ ἵππος. t) L. l. §. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 208. sq. u) Syn. ἴδιαν. v) Syn. βλάβει. w) Syn. ἠδύνατο pro ἢ
δυνατόν. x) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. ὑπὸ. y) Lege εἰ — τελευτήσας. z) Cod. 1350. ε'. i. e. νομίματα. Fabr. hoc
omittit. a) Sic Cod. 1350. Fabr. Quadrupedariae. b) Sic Cod. 1350. Fabr. tit. β'. c) Fabr. Quadrupedaria.



χοντα, καὶ ἔφυγε διὰ τὴν οἰκίαν τραχύτητα, καὶ ἔβλαψεν, ἐκεῖνος μόνος ἐνάγεται τῷ οὐτίλῳ Ἀκουίλιῳ. ζῆτει τι. γ. κερ. ια. θεμ. ζ.

ἢ ὁ ἐρεθίσας αὐτόν] Τοῦτο, ὅταν μὴ κρατῶν τὸν ἵππον ἠρέθισεν. εἰ μέντοι κρατῶν αὐτόν ἠρέθισε, τότε οὐχ ἢ ἱμφακτον, ἢ γε ὁ οὐτίλος Ἀκουίλιος, ἀλλ' ὁ δὲρεκτος Ἀκουίλιος ἀρμόζει, ὡς τι. γ. κερ. ια. δ) θεμ. ζ. [Sch. l. VII. 38.]

Γενικῶς ε) γὰρ τότε ἀρμόζει ἢ κατὰ ζῶον βλάψαντος ἀγωγή, ὅτε παρὰ τὴν φύσιν κινήθῃν τὸ θηρίον ἐβλαψεν. εἰ γὰρ ἀπὸ πόνου ἵππος λακτίσει, ἀργεῖ ἢ τοιαύτη ἀγωγή, καὶ ὁ τύνας ἢ τραυματίας τὸν ἵππον ἐνάγεται ἱμφακτούμ, καὶ οὐ¹⁾ τῆ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσῃ· ἐπειδὴ μὴ τῷ ἰδίῳ σώματι ἐζημιώσεν. εἰ δὲ ἐν τῷ καταπραῦνεσθαι ἢ τῷ⁵⁾ ψήχουσθαι⁶⁾ λακτίσει, χώρα τῆ ἀγωγή.

ἢ κατὰ ζῶον βλάψαντος ἀγωγή] † Ἡ νοξαλία. ὅτε παρὰ τὴν φύσιν κινήθῃν τὸ θηρίον ἐβλαψεν] Ἐνταῦθα δὲ ὁ¹⁾ παρὰ φύσιν κινήθῃν τοσοῦτον ἐβλαψεν, ἀλλὰ περὶ τὸ μὴ ἀσφαλῶς κρατεῖσθαι. [Sch. m. VII. 38.]

* Ἐβλαψε δὲ κινήθῃν παρὰ τὴν φύσιν ἢ μηδενὸς τοῦτο κρατοῦντος, ἢ καὶ εἰ ἐκράτει, μὴ παρανούσαντος, ἢ μὴ ἀμελῶς κρατοῦντος. εἰ γὰρ ὁ κρατῶν ἢ παρενύξεν, ἢ ἀμελῶς ἐκράτει, καὶ ἐκ μίας τούτων τῶν δυο αἰτιῶν ἐβλαψε τὸ ζῶον, οὐχ ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ ἢ κουαδρουπεδαρία, ἀλλ' ὁ Ἀκουίλιος.

ἐνάγεται ἱμφακτούμ] Τοῦτέστιν, οὐτίλῳ Ἀκουίλιῳ ἀνάγνωθι τι. β. διγ. ια. θεμ. ζ. ἦτοι τι. γ. κερ. ια. θεμ. ζ. οὐ μὴν τῷ ἐξ ὀρθοῦ Ἀκουίλιῳ· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἢ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσις, ἀνάγνωθι διγ. ε. καὶ βιβ. ι. τι. γ. κερ. ζ. θεμ. ε. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἴνδικα. [Sch. n. VII. 38.]

οὐ τῆ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσῃ] * Τῷ Ἀκουίλιῳ, ὅστις ἀρμόζει, ὅτε ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα γένηται βλάβη.

ἐπειδὴ μὴ τῷ ἰδίῳ σώματι ἐζημιώσεν] † Ἄλλ' ἐξ αἰτίας τοῦ τυφάντος.

χώρα τῆ ἀγωγή] Τῆ κουαδρουπεδαρία ὅτοι τῆ περὶ ἐκδοσεως. [Sch. o. VII. 38.]

Εἰ⁶⁾ δὲ τετράποδον ἕτερον ἐρεθίσῃ τετράποδον, ὀνόματι τοῦ ἐρεθίσαντος κινεῖται.

ὀνόματι τοῦ ἐρεθίσαντος κινεῖται] Οὐ¹⁾ μὴν ὀνόματι τοῦ ἐρεθισθέντος^{m)} καὶ λακτίσαντοςⁿ⁾, ἀλλὰ κατὰ τοῦ δεσποῦ τοῦ ἐρεθίσαντος κινεῖται ἢ^{o)} κουαδρουπεδαρία. [Sch. p. VII. 38.]

Εἴτε^{p)} ἰδίῳ σώματι βλάψῃ^{q)} τετράποδον^{r)}, εἴτε δι' ἑτέρου πράγματος, τυχὸν τῆς ἀμάξης, χώρα τῆ ἀγωγή.

εἴτε ἰδίῳ σώματι] ἢ τὰ χάρα γὰρ καὶ ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα γέγονεν ἢ βλάβη, ἀλλ' ὁ¹⁾ οὐκ ἔχει χώραν ὁ Ἀκουίλιος. οὗτος γὰρ ἐπὶ τῶν ἐχόντων σκοπὸν βλάψαι χώραν ἔχει, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ ζῶον ἄλογόν ἐστίν. [Sch. q. VII. 39.]

εἴτε δι' ἑτέρου πράγματος] Ἐπ' ἀμφοτέρων¹⁾ γὰρ, φησί, τὸ ζῶον ἐκδίδεται, κἂν δι' ἑαυτοῦ ἀμέσως βλάβη^{u)} τινά, κἂν διὰ μέσου τινός. [Sch. r. VII. 39.]

χώρα τῆ ἀγωγή] * Εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα βλάβης ὁ Ἀκουίλιος ἀρμόζειν εἰώθε, κἂνταῦθα δὲ σῶμα ἐβλάψῃ ἀπ' ἄλλου σώματος· ἀλλ' οὐκ ἔξει χώραν ὁ Ἀκουίλιος· οὗτος γὰρ ἐπὶ τῶν ἐχόντων σκοπὸν βλάψαι χώραν ἔχει, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων· τὸ ζῶον δὲ ἀλόγιστόν ἐστιν. καὶ λοιπὸν τοῦ Ἀκουίλιου ἀρροῦντος χώρα τῆ κουαδρουπεδαρία^{v)}.

† Τῆ κουαδρουπεδαρία.

d) Sic Cod. 1350. Fabr. κερ. β. e) L. 1. §. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. f) Verba ἱμφακτούμ, καὶ οὐ¹⁾ omisit Syn. g) τῷ Syn. omisit. h) Syn. καταψήχουσθαι. i) Lege οὐ¹⁾ pro ὁ, licet Cod. 1350. variam lectionem non suppeditet. Sic etiam verti cum Cuicacio, qui negationem in versione reddidit. k) L. 1. §. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. l) Idem scholium in Cod. 1350. repetitur secunda manu scriptum. m) Fabr. ἠρεθισθέντος. n) Sic lego e scholio secunda manu scripto. Fabr. λακτίσαντος. o) ἢ in scholio secunda manu scripto omittitur. p) L. 1. §. 9. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. Syn. εἰ δὲ. Leuncl. in marg. εἴτε. q) Syn. βλάβη. r) Syn. τὸ inserit ante τετραπ. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἄλλως. t) Fabr. ἀμφοτέρων. u) Sic Cod. 1350. Fabr. βλάβη. v) Inter scripturas κουαδρουπεδαρία, κουαδρουπεδαρία et κουαδρουπεδαρία Cod. 1350. variat.

tenebatur, vicerit, et ob propriam asperitatem fugerit, et nocuerit, is solus utili Aquilla convenitur. Quare tit. 3. cap. 11. them. 6.

12) vel qui instigavit eum] Hoc, cum non tenens equum concitavit. Quodsi tenens eum concitaverit, tunc non in factum vel utilis Aquilla, sed directa Aquilla competit, ut tit. 3. cap. 11. them. 6.

Generaliter enim tunc competit actio de animali nocente¹³⁾, cum contra naturam fera mota nocuit¹⁴⁾. Nam si ex dolore equus calcitravit, cessat haec actio, et is, qui percussit aut vulneravit equum, tenetur in factum¹⁵⁾, non petitione dupli¹⁶⁾, quoniam non suo corpore damnum dedit¹⁷⁾. At si cum permulceretur vel palparetur, calcitravit, locus est actioni¹⁸⁾.

13) actio de animali nocente] Noxalis.

14) cum contra naturam fera mota nocuit] Hic enim non contra naturam motus tantum nocuit, sed quod firmiter non teneretur.

Nocuit autem motum animal contra naturam vel cum nemo id teneret, vel etiam, si tenebat, clam non vexaret, aut non negligenter teneret. Nam si qui tenebat, aut clam vexavit animal, aut negligenter tenebat, et ex una harum causarum animal nocuit, adversus eum non quadrupedaria, sed Aquilla competit.

15) tenetur in factum] Id est, utili Aquilla. Lege tit. 2. dig. 11. them. 6. sive tit. 3. cap. 11. them. 6. Non directa Aquilla: hoc enim est petitio dupli. Lege dig. 5. et lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 5. et in eo Indicem.

16) non petitione dupli] Aquilla, quae competit, cum corpore corpori damnum datum est.

17) quia non suo corpore damnum dedit] Sed culpa eius, qui percussit.

18) locus est actioni] Quadrupedariae, vel de deditione.

Sed si alia quadrupes aliam concitavit, nomine eius, quae concitavit, agitur¹⁹⁾.

19) nomine eius, quae concitavit, agitur] Non nomine concitatae et calce percutientis, sed in dominum eius, quae concitavit, agitur quadrupedaria.

Sive suo corpore²⁰⁾ nocuerit quadrupes, sive per aliam rem²¹⁾, forte plaustrum, actioni locus est²²⁾.

20) sive suo corpore] Nam et si forte a corpore in corpus damnum datur, locum tamen Aquilla non habet: huic enim in his, qui animum nocendi habent, locus est, ut in hominibus. Animal autem rationis est expers.

21) sive per aliam rem] Utrouque enim casu, inquit, animal deditur, sive per se nullius interventu alicui nocuerit, sive per aliam rem.

22) actioni locus est] Nam etiamsi de damno corpore corpori dato Aquilla competere solet, et hoc casu corpus ab alio corpore laesum est: Aquilla tamen locum non habebit: huic enim locus est in his, qui habent animum nocendi, ut in hominibus: animal autem rationis est expers. Itaque Aquilla cessante locus est quadrupedariae.

Quadrupedariae.



Ἐπι^{ω)} τῶν κατὰ φύσιν ἀγρίων οὐ κινεῖται· ἐάν^{κ)} γὰρ ἄρκος ἀποφυγοῦσα βλάβῃ, οὐ κατέχεται ὁ ποτέ^{γ)} δεσπότης· ἐπαύσατο γὰρ δεσπόζειν, ἀποφυγόντος τοῦ θηρίου, καὶ ὁ φρονέσας αὐτὸ δεσπόζει τοῦ σώματος.

ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν ἀγρίων] Ἐν τῷ^{α)} β. διγίστω τοῦ ἐξῆς γ. τίτλου λέγεται, ποῖα εἰσι ἡμέρα, καὶ ποῖα ἄγρια, καὶ ποῖα μέσης φύσεως^{β)}. ζῆτει τι. γ. κεφ. β. [Sch. s. VII. 39.]

Ζῆτει τι. γ. κεφ. α'. οὐ κινεῖται] Ἡ εἰς ἔκδοσιν τὸ ζῶον ζητοῦσα ἢ τὴν θεραπεῖαν τῆς ζημίας ἀγωγῆ, ἀλλ' οὐδὲ κοινοδρουπεδαρία, οὔτε ἄλλη. κατὰ τίνος γὰρ; ζῆτει βιβ. ιθ'. τι. ι'. κεφ. μ'. μα'. καὶ μβ'. καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ^{β)} παλαιούς. καὶ γὰρ ἐκεῖ ἐν^{γ)} τῇ δημοσίᾳ παροδίᾳ δεδεδόθαι τὸ θηρίον ποιεῖ ζημιουῦσθαι τὸν δεσπότην. ζῆτει βιβ. ν'. τι. α'. κεφ. δ'. ε'. θεμ. α'. β'. γ'. δ'. ε'. ζ'. [Sch. l. VII. 39.]

* Μὴ δόξη σοι ἐναντίως ἔχειν πρὸς τοῦτο τὸ μ'. μα'. μβ'. κεφ. τοῦ ι'. τι. τοῦ ιθ'. βιβ. ἐκεῖ γὰρ καὶ ἡ ἐξ ἐκείνων διδασκαλία ἰδικῆ ἐστὶ κατὰ τῶν ἐχόντων τοιαῦτα θηρία ἐν δημοσίᾳ παροδίᾳ· τοῦτο δὲ ἄλλης ἐστὶν ἀκολουθίας καὶ^{δ)} ὁλος ὁ παρῶν τίτλος.

οὐ κατέχεται ὁ ποτέ δεσπότης] Εἰ δὲ μετὰ δεσπότης, κατέχεται, ὡς ἰνστιτουτόνων δ'. τι. θ'. ὡς, εἶγε μὴ φυγόντα τὰ θηρία, ἀλλὰ παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν βλάψουσι^{ε)}. ἀνάγκη βιβ. κ'. τι. α'. διγ. μ'. μα'. μβ'. φησὶ γὰρ, ὅτι ὁ κίρκον, ἢ κάρπον, ἢ λικόν, ἢ πάνθηρα, ἢ λέοντα, ἢ βλαπτικὸν ἕτερον ζῶον λελημένον ἢ μὴ οὕτω δεδεμένον, ὡςτε μὴ δύνασθαι βλαπτέιν, ἔχων ἐν δημοσίᾳ παροδίᾳ, εἰ ἀνθρώπος ἐλεύθερος ἐκ τούτου τελευτᾷ, σ. νομίματα^{ζ)} δίδωσι. εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἔβλαψεν^{ε)}, εἰς τὸ δοκοῦν τῷ δικαστῇ καταδικάζεται· τῶν δὲ λοιπῶν πραγμάτων διπλὴν δίδωσι τὴν ζημίαν. [Sch. u. VII. 39.]

ἐπαύσατο γὰρ δεσπόζειν] Πῶς παύεται τις δεσπόζειν τῶν γενομένων αὐτοῦ ἀγρίων, εἴρηται βιβ. μα'. τι. α'. διγ. δ'. ε. νέ. ἦται βιβ. ν'. τι. α. καὶ ἰνστι. β'. τι. α. θεμ. ις'. [Sch. x. VII. 39.]

† Ζῆτει βιβ. ν'. τι. α'. κεφ. α'. β'. γ'. δ'. ε'. ζ'.

Ἐάν^{η)} δύο κριοὶ ἢ βόες συμβάλωσιν, εἰ μὲν ὁ ἐπελθὼν ἀπέθανε, σχολάζει ἡ ἀγωγή· εἰ δὲ ὁ ἄλλος, κινεῖται, καὶ ἡ ὁ ἐπελθὼν ἐκδίδεται, ἢ ἀποθεραπεύεται ἡ ζημία.

ἐάν δύο κριοὶ] Ζῆτει τι. γ. κεφ. με'. καὶ θεμ. γ'. καὶ τι. ιη'. κεφ. κε'. [Sch. γ. VII. 39.]

σχολάζει ἡ ἀγωγή] Ἐκείνος γὰρ ὁ ἀμαρτήσας ἦν ὁ τῷ ἰδίῳ θρασει τὸ ζῆν συναποβαλλόμενος. [Sch. z. VII. 39.]

κινεῖται] Ἡ κοινοδρουπεδαρία κατὰ τοῦ δεσπότη τοῦ ἐπιελθόντος. [Sch. a. VII. 39.]

καὶ ἡ ὁ ἐπελθὼν ἐκδίδεται] Εἰ βούλεται ὁ δεσπότης ἐκδοῦναι. [Sch. b. VII. 39.]

ἢ ἀποθεραπεύεται ἡ ζημία] Παρὰ τοῦ δεσπότη μὴ ποιουμένου τὴν ἐκδοσιν. [Sch. c. VII. 39.]

Καὶ^{κ)} ἐπὶ τῆς κατὰ τοῦ βλάβαντος ζῶου ἀγωγῆς ἡ ζημία τῇ κεφαλῇ ἀκολουθεῖ· καὶ ὁ νῦν δεσπόζων, οὐ μὴν ὁ ἐν τῷ καιρῷ τῆς βλάβης, ἐνάγεται^{λ)}.

καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τοῦ βλάβαντος ζῶου ἀγωγῆς] Ἐπειδὴ καὶ ἡ προφάσει τῶν ἀλόγων κινουμένη νοξία τῇ κεφαλῇ τοῦ ἀμαρτήσαντος ἀλόγου κατακολουθεῖ, οὐ ζητοῦμεν, τίς ἦν τοῦ ἀλόγου δεσπότης, ὅτε ἐζημιώσεν, ἀλλὰ τίς σήμερον δεσπόζει τοῦ ἀλόγου, ὅτε ἐκδίδεται ἡ νοξία. ὅθεν ἐάν προπροκαταξέως τελευτήσῃ τὸ ἀλογον, ἔσβεσται ἡ νοξία. [Sch. d. VII. 39. sq.]

† Τῆς κοινοδρουπεδαρίας.

In natura feris²³⁾ non agitur²⁴⁾: nam si ursu fugiens nocuit, non tenetur quondam dominus²⁵⁾ desiit enim esse dominus²⁶⁾ fugiente bestia, et quaeam occidit, eius fit corpus.

23) in natura feris] In dig. 2. sequentis 3. titul dicitur, quae sint mansuetae, et quae ferae, et quae mediae naturae. Quaere tit. 3. cap. 2.

Quaere tit. 3. cap. 1.

24) non agitur] Actione, ut noxae dedatur animal, vel sarcitur damnum. Sed neque quadrupedaria neque alia. Nam adversus quem ageretur? Quaere lib. 19. tit. 10. cap. 40. 41. et 42. et ibi Antiquos. Ib. enim si in via publica dominus vincam feram habuerit ea res est illi damno. Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 4. 5. them. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

Ne huic obstare credas cap. 40. 41. 42. tit. 10. lib. 19. Quae enim illis docentur, specialiter obtinent adversus eos, qui eiusmodi bestias in viis publicis habent: hoc autem alius est consequentiae, et in summa totus hic titulus.

25) non tenetur quondam dominus] Sed si maneat dominus, tenetur, ut Institutionum lib. 4. tit. 9. ut si non fugientes ferae, sed ad viam publicam existentes nocuerint. Lege lib. 21. tit. 1. dig. 40. 41. 42. Ait enim, eum, qui canem ferum, vel aprum, vel lupum, vel pantheram, vel leonem, aliudve, quod nocet, animal solutum vel non ita vinctum, ut non possit nocere, in itinere publico habet, si homo liber ex eo perierit, ducentos solidos dare: si non perierit, sed laesus sit, in id, quod iudici videbitur, condemnari: ceterarum rerum duplum damni praestare.

26) desiit enim esse dominus] Quemadmodum desinat quis esse ferarum, quae eius factae sunt, dominus, dicitur lib. 41. tit. 1. dig. 4. 5. 55. sive lib. 50. tit. 1. et Instit. 2. tit. 1. them. 16.

Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

Si duo arietes²⁸⁾ vel boves commiserint, si quidem aggressor perierit, cessat actio²⁷⁾: sin alius, agitur²⁹⁾, et vel aggressor deditur³⁰⁾, vel sarcitur damnum³¹⁾.

27) si duo arietes] Quaere tit. 3. cap. 45. et them. 3. et tit. 18. cap. 25.

28) cessat actio] Ille enim deliquerat, qui propria audacia vitam amisit.

29) agitur] Quadrupedaria adversus dominum aggressoris.

30) et vel aggressor deditur] Si dominus dedere velit.

31) vel sarcitur damnum] A domino non faciente deditioem.

Et in actione de animali nocente³²⁾ noxa caput sequitur: et qui nunc est dominus, non qui erat damni dati tempore, convenitur³³⁾.

32) et in actione de animali nocente] Quia noxalis actio animalium ratione mota caput delinquentis animalis sequitur, non quaerimus, quis fuerit animalis dominus, cum nocuit, sed quis nunc sit animalis dominus, cum agitur noxali. Quare si ante litem contestationem moriatur animal, extinguitur noxalis.

Quadrupedaria.

ω) L. 1. §. 10. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. x) Syn. si pro ἰάν. y) ποτέ Syn. omisit. z) Fabr. τῇ. a) Voce φύσιως scholium apud Fabr. finitur. Reliqua addit Cod. 1350. b) Lege αὐτοῖς. c) Aide τῷ ante ἐν, referendum ad δεδεδόθαι. d) Tischendorff legit ἀπλῶς in Cod. 1350. Fortasse legendum ἀπλῶς. e) Sic Cod. 1350. Fabr. βλάπτουσα. f) Cod. 1350. α'. i. e. νομίματα. g) Lege ἐβλάβη. h) L. 1. §. 11. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. Aliter exhibetur in Proch. tit. XXXIX. §. 52. ex eoque apud Harm. VI. 14. §. 15. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰβ'. k) L. 1. §. 12. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. l) Syn. ἐνάγεται.



ἐνάγεται] Τουτέστιν, ἡ ἀγωγή κατὰ τοῦ νῦν ἔχοντος τὸ ἁμαρτὸν ζῶον κινεῖται, οὐ μὴν κατὰ τοῦ ἔχοντος αὐτὸ τότε, ὅτε ἤμαρτεν. ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. λζ'. θεμ. β'. [Sch. e. VII. 40.]

El^m) δὲ πρὸ τῆς προκατάρξεως ἀποθάνῃ τὸ ζῶον, σβέννυται ἡ ἀγωγή.

εἰ δὲ πρὸ τῆς προκατάρξεως] * Εἰ γὰρ μετὰ προκατάρξιν ἀποθάνῃ, οὐ σβέννυται· ἀλλὰ δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν, ὡς φαίνεται ἀπὸ τοῦ παρατελ. θεμ. τοῦ παρ. κεφ. καὶ τοῦ β'. θεμ. τοῦ λζ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ.

σβέννυται ἡ ἀγωγή] Ἀποθάνων γὰρ τὸ ζῶον οὐκέτι ἐκδίδοσθαι δύναται. [Sch. f. VII. 40.]

Ἐκδοῦναιⁿ) ἐστὶ τὸ παραδοῦναι τὸ ζῶον περιόν. ἂν πολλοὶ δεσπόζωσιν, ἕκαστος εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται τῇ ἀγωγῇ, ὡς ἐπὶ δούλου.

τὸ παραδοῦναι] † Τὸν δεσπότην.

ἂν πολλοί] † Ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. η'.

δεσπόζωσιν] † Τοῦ βλάσαντος ζώου.

ἕκαστος] Ἐνὸς δὲ τὸ ἱκανὸν ποιήσαντος, ἐλευθεροῦνται καὶ οἱ ἄλλοι. [Sch. g. VII. 40.]

εἰς ὀλόκληρον] † Τὸ διαφέρειν.

ἐνάγεται] Ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. α'. τὸ^o) τέλος. [Sch. h. VII. 40.]

ὡς ἐπὶ δούλου] * Τουτέστιν, ἂνπερ πολλοὶ δεσπόζωσι δούλου ἑνός, πταίη δὲ ὁ δούλος, ἔνοχοι γίνονται εἰς ἕκαστος τῶν δεσποτῶν εἰς ὀλόκληρον. ἑνός δὲ καταβαλόντος τὸ διαφέρειν ἢ τὸν δούλον ἐκδόντος, ἐλευθεροῦνται καὶ οἱ ἄλλοι. Εἰς τὸ αὐτό. Τοῦ Ἁγιοθεωδωρ. Προθεώρησον. ἐκ μέρους οὐ γίνεται νόξα ποτέ· οὐ γὰρ ἐπιδέχεται διαίρεσιν. καὶ τοῦτο δῆλον ἀπὸ πολλῶν. ζῆτει γὰρ τιτ. ε'. κεφ. η'. ὄλον, καὶ τιτ. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. β'. ἐν τέλ. καὶ βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. ὡςπερ οὖν ἐστὶν ἐπὶ δούλου καὶ δῆλον ἐκ τῶν ῥηθέντων κερφαλαίων, οὕτως, φησὶν, ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ζώου. καὶ ἀπλῶς ἴσθι, ὅτι ἐπὶ τε τῶν ζῶων ἐπὶ τε τῶν δούλων ἢ νόξα διαίρεσιν οὐκ ἐπιδέχεται.

δούλου] † Ἡμαρτηκός.

Ἐσθ' ὅτε ὁ δεσπότης εἰς ὀλόκληρον καταδικάζεται, ἂν τυχὸν ἐρωτηθεῖς ἐν δικαστηρίῳ ἠρνήσατο, τὸ ζῶον αὐτοῦ εἶναι.

Ἐσθ' ὅτε ὁ δεσπότης] Ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. λζ'. θεμ. α'. [Sch. i. VII. 40.]

εἰς ὀλόκληρον καταδικάζεται] Εἰς πᾶσαν τὴν ζημίαν, καὶ οὐκ ἀκούεται ἐπὶ τῷ δοῦναι εἰς νόξαν τὸ ζῶον. ζῆτει τὸ βιβ. μβ'. τιτ. δ'. κεφ. δ'. καὶ η'. καὶ θ'. καὶ ιζ'. [Sch. k. VII. 40.]

ἐρωτηθεῖς ἐν δικαστηρίῳ] Περί^ν) τῆς τοιαύτης ἐπερωτήσεως διαλαμβάνει ὁ α'. τιτ. τοῦ ια'. βιβ. ἀνάγν. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. α'. διατ. ζ'.

Περί τῆς τοιαύτης ἐν δικαστηρίῳ ἐρωτήσεως καὶ ἀρνήσεως διδάσκει ὁ α'. τιτ. τοῦ ια'. βιβ. καὶ ιζ'. κεφ. δ'. τιτ. μβ'. βιβ. ἀνάγν. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. α'. διγ. ζ'. [Sch. l. VII. 40.]

† Εἰ τὸ ζῶον αὐτοῦ ἐστὶν.

Ἐὰν μετὰ προκατάρξιν ἀναιρεθῇ τὸ ζῶον ὅφ' ἑτέρου, ἢ ἐκχωρεῖ τὴν ἀγωγήν ὁ δεσπότης, ἢ δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης.

Ἐὰν μετὰ προκατάρξιν] Τῆς κουαδρουπεδαρίας. ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. λζ'. θεμ. β'. αὐτοῦ. [Sch. m. VII. 40.]

τὸ ζῶον] † Τὸ βλάσαν με.

τὴν ἀγωγήν] Τὴν ἐξ ἀρνήσεως μὲν εἰς^α) τὸ διπλοῦν, ἐξ ὁμολογίας δὲ τὸ ἀπλοῦν ἀπαιτοῦσαν, ἥτοι τὸν Ἀκουίλιον, ἐν ἐκτίησάτο ἐπὶ^β) τῷ ἀναιρεθῆντι ζῶῳ. [Sch. n. VII. 40.]

m) L. I. §. 13. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. n) L. I. §. 14. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. usque ad περιόν. ο) τὸ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. p) Hoc scholium prima manu scriptum exhibetur e Cod. 1350. Numeris ipsa prima manu superscripti sunt alii numeri iudicantes locos Basilicorum congruos. Sic supra α'. τιτ. scriptum est δ'. et supra ια'. βιβ. scriptum μβ'. Ultimo loco secunda manu supra ζ'. scripsit ιε', supra α'. scripsit α'. super ζ'. posuit η'. g) εἰς, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. r) ἐπὶ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr.

33) convenitur] Hoc est, actio instituitur adversus eum, qui nunc habet animal delinquens, non adversus eum, qui id habuit, cum noceret. Quaere tit. 3. cap. 37. them. 2.

Si vero ante litem contestatam³⁴⁾ animal perierit, extinguitur actio³⁵⁾.

34) si vero ante litem contestatam] Nam si post litem contestatam perierit, non extinguitur actio: sed praestat aestimationem, ut apparet ex them. penult. huius cap. et ex them. 2. cap. 37. tit. 3.

35) extinguitur actio] Animal enim mortuum noxae dedi non potest.

Dedere est tradere³⁶⁾ animal vivum. Si plures³⁷⁾ sint domini³⁸⁾, singuli³⁹⁾ in solidum⁴⁰⁾ conveniuntur⁴¹⁾, ut in servo⁴²⁾.

36) tradere] Id est, si dominus tradat.

37) si plures] Quaere tit. 5. tit. 8.

38) sint domini] Animalis nocentis.

39) singuli] Uno autem satisfaciente, reliqui liberantur.

40) in solidum] Id quod interest.

41) conveniuntur] Quaere tit. 3. cap. 27. them. 1. finem.

42) ut in servo] Hoc est, si plures servum communem habeant, et servus nocuerit, singuli domini in solidum obligantur. Sed si unus id quod interest solverit, vel servum noxae dederit, reliqui liberantur. Ad idem. Hagiotheodor. Haec antea considera. Noxa nunquam ex parte fit: divisionem enim non recipit, ut ex pluribus locis manifestum est. Quaere enim tit. 5. cap. 8. totum, et tit. 3. cap. 27. them. 2. in fine et lib. 9. tit. 3. cap. 5. them. 7. Sicut igitur in servo est, idque ex dictis capitibus apparet, ita, inquit, etiam in animali est. In summa scias, tam in animalibus, quam in servis noxam non recipere divisionem.

servo] Qui deliquit.

Interdum dominus⁴³⁾ in solidum condemnatur⁴⁴⁾, si forte interrogatus in iudicio⁴⁵⁾ negaverit, animal suum esse.

43) interdum dominus] Quaere tit. 3. cap. 37. them. 1.

44) in solidum condemnatur] In solidum damnum, et non auditur volens animal noxae dedere. Quaere lib. 22. tit. 4. cap. 4. et 8. et 9. et 17.

45) interrogatus in iudicio] De huiusmodi interrogatione disserit tit. 1. lib. 11. Lege et lib. 6. tit. 1. const. 6.

De huiusmodi interrogatione in iudicio et negatione tractat tit. 1. lib. 11. et cap. 17. tit. 4. lib. 42. Lege et lib. 6. tit. 1. dig. 6.

An animal suum sit.

Si post litem contestatam⁴⁶⁾ animal⁴⁷⁾ ab alio occisum sit, vel cedit actionem⁴⁸⁾ dominus⁴⁹⁾, vel praestat aestimationem litis⁵⁰⁾.

46) si post litem contestatam] Quadrupedarum. Quaere tit. 3. cap. 37. them. 2.

47) animal] Quod mihi nocuit.

48) actionem] Quae ex inficigatione duplum, ex confessione simplum petit, sive Aquilliam, quam occisi animalis nomine acquisivit.



ὁ δεσπότης] † Τοῦ βλάσαντος με ζώου.
τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης] Ἐν ἐνεσθήσατο κατ' αὐ-
τοῦ. αὐτὸς δὲ εἶ τι σχῆ δια τοῦ Ακουιλίου, ἀποκερδῆσται.
[Sch. o. VII. 40.]

Αὕτη ἡ ἀγωγή δίδεται κληρονόμοις καὶ διαδό-
χοις. καὶ κατὰ κληρονόμων, οὐχ ὡς κατὰ διαδόχων
δικαίου, ἀλλ' ὡς κατὰ δεσποτῶν.

αὕτη ἡ ἀγωγή] † Ἡ κουαδροπεδρία.
δίδεται τοῖς κληρονόμοις] † Τοῦ βλαβέντος.
† Τοῖς ἐκ διαθήτου.

καὶ διαδόχοις] † Τοῖς ἐξ ἀδιαθήτου.
καὶ κατὰ κληρονόμων] Τοῦ δεσπότη τοῦ ζώου, ὅτε
ἔχουσι τὸ ζῶον. εἰ γὰρ διεδέξαντο μὲν τὸν σῶντα τὸ ζῶον, τὸ
ζῶον δὲ οὐκ ἔχουσι, οὐκ εἰσὶν ἔνοχοι, εἰ μὴ ἄρα προκατήρχθη
κατὰ τοῦ κληροδότου αὐτῶν ἡ ἀγωγή. ζῆται τιτ. ε. κεφ. μβ.
θεμ. παρατέλεται. καὶ κεφ. ζ. θεμ. α'. [Sch. p. VII. 40.]

οὐχ ὡς κατὰ διαδόχων δικαίου] Οὐκ ἐπειδὴ κλη-
ρονόμοι εἰσὶ, ἀλλ' ἐπειδὴ δεσπότηται εἰσὶ τοῦ τὴν ζημίαν πε-
ποιηκότος ἀλόγου. [Sch. q. VII. 40.]

β'. Παυλ. Οὐ μόνον τῷ δεσπότη, ἀλλὰ καὶ οἷς
διαφέρει, ἀρμόζει τὴν λαβόντι ἐν χρήσει, καὶ
τῷ κναφεῖ· δι' ὧν γὰρ κινδυνεύουσιν, ἐζημίωνται.

τῷ δεσπότη] Τῆς καταδαπανηθείσης παρὰ τοῦ ζώου
ἐσθήτος. [Sch. r. VII. 40.]

ἀρμόζει] Ζῆται τιτ. γ'. κεφ. ια'. θεμ. ι'. καὶ βιβ. ιγ'.
τιτ. α'. κεφ. ιθ'. καὶ ε'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. νγ'.
θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ α'. παραγραφῆν, καὶ β'. [Sch. s.
VII. 40.]

τὴν λαβόντι ἐν χρήσει] * Τὴν ἐσθήτα, ἢν
ἤδη κατεμασῆσατο ἔλαφος.

καὶ τῷ κναφεῖ] (Ὅτε) τὸ παραδοθὲν αὐτῷ ἐπὶ τῷ
κναφῆναι τὸ ζῶον σου κατεμασῆσατο. ζῆται βιβ. κ'. τιτ. α'.
κεφ. μα'. καὶ θεμ. δ'. καὶ ε'.

Τὴ γὰρ, ὅτε τὴν δεδομένην ἐσθήτα τῷ κναφεῖ ἵππος λα-
κτίας ἔχουσιν¹⁾;

δι' ὧν γὰρ κινδυνεύουσιν] Ἐπόθου, ὅτι τὸν κινδυνον
ἰδικῶς ἀνεδέξατο, διὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ τέλει τοῦ ια'. διγ.
τοῦ ἐξῆς γ'. τίτλου, καὶ βιβλῶν ιγ'. τιτ. ζ'. διγ. ιθ'. καὶ βιβ. ιθ'.
τιτ. β'. διγ. μα'. ὅτι δι' ἐπιμέλειαν οὐδεὶς δύναται φυλάσασθαι
τὴν ἐξ ἑτέρου βλάβην. [Sch. u. VII. 40. sq.]

ἐζημίωνται] Τοῦ Ἰνδικος. Ὡς γὰρ κινδυνευομένης
αὐτοῖς τῆς ἐπὶ τῷ πράγματι ζημίας, αὐτοὶ δοκοῦσι καὶ ζη-
μιούσθαι, * καὶ²⁾ ὡς ζημιούμενοι παρὰ³⁾ τοῦ δεσπότη τοῦ
ἐσθήτος καὶ κινῶσι κατὰ τοῦ δεσπότη τοῦ ζώου. [Sch. x.
VII. 41.]

Ἐάν τις ἀποφεύγων τινὰ εἰς ἐργαστήριον εἰσέλθῃ,
καὶ κἔζημιωθῇ ὑπὸ κυνός, ἀργεῖ ἡ ἀγωγή, εἰ μὴ
λελυμένος ἦν ὁ κύων.

Ἐάν τις ἀποφεύγων τινὰ] Ἀγοραῖός τις φυγῶν ἀγο-
ρανόμον εἰσεπήδησεν εἰς τὸ πλησίον αὐτοῦ ἐργαστήριον, καὶ
περιέπεσεν ἐκεῖ κυνὶ ἀγρίῳ δεδεμένῳ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, καὶ
ἐδήχθη παρ' αὐτοῦ. οὐ δύναται κινεῖν κατὰ τοῦ δεσπότη
τουτοῦ⁴⁾ κυνός· οὐδὲ γὰρ ἡμαρτεν ἔσω ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ
αὐτοῦ δεδομένον ἔχων τὸν κύνα· εἰ γὰρ λελυμένος ἦν ὁ κύων,
τότε κατέχεται ὁ δεσπότης αὐτοῦ. [Sch. y. VII. 41.]

ζημιωθῆ] † Δηχθῆ.
ὑπὸ κυνός] † Δεδεμένου.

εἰ μὴ λελυμένος ἦν ὁ κύων] * Τότε γὰρ ἐγκαλοῦμεν
τῷ τοῦ κυνός δεσπότη τῷ λελυμένῳ ἔχοντι τουτόν, καὶ οὐ⁵⁾
ἀρμόζει αὐτῷ εἰς ἀπολογίαν τὸ καὶ⁶⁾ που ἦδειν, ὅτι μέλλει αὐτός
ὁ βλαβεὶς εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἐργαστήριον; οὐ γὰρ διὰ τουτοῦ
ἐγκαλοῦμεν αὐτῷ, ὅτι εἰσελθὼν ἐβλάβη, ἀλλὰ ὅτι λελυ-

49) dominus] Animalis mihi nocentis.

50) aestimationem litis] Adversus se instituta
Ipsae autem si quid Aquilla consecutus fuerit, id lucr
faciet.

Haec actio⁵¹⁾ datur heredibus⁵²⁾ et successo
ribus⁵³⁾, et adversus heredes⁵⁴⁾, non tanquam ad
versus successores iuris⁵⁵⁾, sed tanquam adversu
dominos.

51) haec actio] Quadrupedaria.

52) datur heredibus] Laesi.

Heredibus ex testamento.

53) et successoribus] Ab intestato.

54) et adversus heredes] Domini animalis, cun
habent animal. Si enim successerint ei, qui habuit ani
mal, ipsum autem animal non habeant, non sunt obli
gati, nisi fuerit lis contestata adversus defunctum
Quaere tit. 5. cap. 42. them. penult. et cap. 7. them. 1.

55) non tanquam adversus successores iu
ris] Non quod sint heredes, sed quod sint domini ani
malis, quod damnum dedit.

II. Paul. Non tantum domino¹⁾, sed etiam his,
quorum interest, competit²⁾: veluti ei, cui res com
modata est³⁾, et fulloni⁴⁾: quia enim ad eos peri
culum spectat⁵⁾, damnum patiuntur⁶⁾.

1) domino] Consumtae vestis ab animali.

2) competit] Quaere tit. 3. cap. 11. them. 10. et
lib. 13. tit. 1. cap. 19. et 5. them. 3. et lib. 12. tit. 1.
cap. 53. them. 3. et adnotationem ad illud 1. et 2.

3) veluti ei, cui res commodata est] Vestis,
quam cervus corrosit.

4) et fulloni] Cum id, quod ei poliendum datum
est, animal tuum corrosit. Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 41.
et them. 4. et 5.

Quid, si vestem fulloni datam equus calcitrosus
discidit?

5) quia enim ad eos periculum spectat]
Pone eum specialiter periculum suscepisse, propter id,
quod dicitur in fine dig. 11. sequentis 3. tituli, et lib. 13.
tit. 6. dig. 19. et lib. 19. tit. 2. dig. 41. diligentia neminem
posse cavere damnum ab altero illatum.

6) damnum patiuntur] Indicis. Quia enim
damnum rei illatum ad eorum periculum spectat, ipsi
videntur damnum pati, et quia damnum patiuntur
a domino vestis, ideo agunt adversus dominum quadru
pedis.

Si quis fugiens aliquem⁷⁾ in tabernam ingredia
tur, ibique laedatur⁸⁾ a cane⁹⁾, cessat actio, nisi
solutus fuerit canis¹⁰⁾.

7) si quis fugiens aliquem] Negotiator quidam
aedilem fugiens immisit se in proximam tabernam, ibi
que incidit in canem ferocem vinctum in taberna, et
morsus est ab eo. Non potest agere in dominum huius
canis: nihil enim deliquit, qui intra suam tabernam
canem vinctum habuit: solutum enim si habuisset, tene
retur dominus eius.

8) laedatur] Mordeatur.

9) a cane] Vincto.

10) nisi solutus fuerit canis] Tunc enim im
putamus domino canis, qui solutum eum habet, et non
sufficiet ei ad defensionem, si dicat: Quomodo scire
potui, illum, cui damnum illatum est, tabernam esse
ingressurum? Non enim ideo ei imputamus, quod in-

s) Hoc et sequens scholium sic leguntur in Cod. 1350. Fabr. loco eorum haec habet: Ὅτε τὴν δεδομένην αὐτῷ ἐσθήτα
ἐπὶ τῷ κναφῆναι ἵππος λακτίας ἔχουσι. ζῆται βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. μα'. θεμ. δ'. καὶ ε'. Haec efficiunt sch. t. VII. 40. t) Sic
legendum. Cod. 1350. ἴσχυον. κ) Haec inde a verbis καὶ ὡς ζημιούμενοι secunda manu in Cod. 1350, scripta sunt, quae
praecedunt prima manu. ν) Sic Cod. 1350. Fabr. περι. w) Adde τοῦ. x) Lege οὐκ.



μένον είχε τὸν κύνα. ὅσον γὰρ τὸ πρὸς αὐτόν, ἐπεὶ λελυμένον εἶχε τὸν κύνα, πάντες ἦσαν βεβλαμμένοι, καὶ αὐτοὶ οἱ μὴ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ ἐργαστήριον. τί γὰρ ἦν τὸ ἐμποδίζον τὸν κύνα, ἐπεὶ λελυμένον ἦν, τοὺς τε εἰσερχομένους βλάπτειν, καὶ τοὺς μὴ εἰσερχομένους ἐξέρχασθαι καὶ βλάπτειν; ἀνάγν. καὶ τιτ. γ. κεφ. η. θεμ. β. ἐν τελ. ἢ γὰρ ἀμέλεια ἐν τοῖς τοιοῦτοις καὶ σκοπεῖται, καὶ κολάζεται, ὡς τιτ. γ. κεφ. ι. ια'.

γ'. Γαι. γ) Ἐὰν βλαβῆ σῶμα ἐλεύθερον, ἢ καταδίκη γίνεται εἰς τὴν δαπάνην τῆς ἰατρείας καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐργασίας, οὐ μὴν τῆς ἀμορφίας. σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται. 2)

ἐὰν βλαβῆ] † Ἀπὸ τετραπόδου. σῶμα ἐλεύθερον] Ἐἴτε ὑπεξούσιος, εἴτε αὐτεξούσιος. [Sch. z. VII. 41.]

ἢ καταδίκη γίνεται] Κινηθείσης τῆς κοιναδρουπεδαρίας. [Sch. a. VII. 41.]

τῆς ἰατρείας] Τῶν ἐμπλάστρων, τῶν καταπλάσμάτων, τοῦ μισθοῦ τῶν ἰατρῶν. ζῆτει βιβ. ιδ'. τιτ. ι. κεφ. μ'. μα'. μβ'. [Sch. b. VII. 41.]

καὶ τὴν ἀπώλειαν] † Ζῆτει τιτ. γ. κεφ. ζ. θεμ. α'. τῆς ἐργασίας] † Ἦς ἐστερηθῆ. οὐ μὴν τῆς ἀμορφίας] Ζῆτει τιτ. δ. κεφ. τελευτ. καὶ κεφ. αὐτοῦ α'. θεμ. γ. [Sch. c. VII. 41.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδώρ. Καὶ μὴν τῆς διαθέσεως γίνεται λόγος ἐν τῷ καλῇ πίστει δικαστηρίῳ, ὡς βιβ. ιδ'. κεφ. νδ'. περὶ τὰ μέσα. ἀνάγν. δὲ καὶ βιβ. κ. τιτ. α. κεφ. γ. θεμ. ζ. καὶ τὴν ἐκεῖ νέαν παραγραφὴν. πῶς οὖν τῆς ἀμορφίας ἐνταῦθα οὐ γίνεται λόγος; Ἀνοσις. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα καλῇ πίστει συναλλάγμα· τοῦτο δὲ προνόμιόν ἐστι τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων· καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀγαθῆς πίστεως βούλημά ἐστιν, ἀμείωτα πάντα διατηρεῖν τὰ τοῖς τοιοῦτοις συναλλάγμασιν ὑποκειμένα πράγματα. ὡς δὲ ἀμαρτημά ἐστι καὶ στροίκτη ἐξ ἀμαρτηματος ἀγωγή. καὶ ἀμορφίας λόγον ἐνταῦθα μὴ ἐξέταξε, [μηδὲ] διαθέσεως. ἀνάγν. γὰρ καὶ τιτ. γ. κεφ. λγ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. ὑπέβλεπε τὴν σέβη κορροῦπτι*, ὡς τιτ. ζ. κεφ. ιδ'. θεμ. β. ἐν τελει. ὑπέβλεπε δὲ διὰ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν.

δ'. Παυλ. Ἐνθα μὴ τετραπόδον, ἀλλ' ἕτερον ζημιώσει ζῶον, ἢ οὐτιλία ἀγωγή ἀρμόζει.

ἕτερον — ζῶον] † Ἰέραξ, χῆν, στρουθίον. ἢ οὐτιλία ἀγωγή ἀρμόζει] Ἡ γὰρ ἐξ ὀρθοῦ ἐπὶ τετραπόδων χώρον ἔχει. ζῆτει τιτ. γ. κεφ. ιβ'. θεμ. τελευτ. καὶ τίτλον δ. κεφ. α. ζῆτει κεφ. α. θεμ. α. τὸ τέλος. [Sch. d. VII. 41.]

ε'. β) Ἐὰν γ) ἵππος ὄσφρανθῆ μούλαν, ἢ δὲ λακτίση καὶ κλάσῃ τινά, ὃ δεσπότης αὐτῆς ἐνάγεται.

ὃ δεσπότης αὐτῆς ἐνάγεται] Ὁνηλάτης εἰλκυσεν δ) ἐπὶ ἐργαστήριον ἵππον. ὃ ἵππος οὗτος εὐρηκῶς μούλαν ὄσφρησαστο αὐτῆν· ἢ δὲ ἐλάκτισεν καὶ ἐκλάσε*) τὸ σκέλος τῷ ὄνηλάτῃ. ἠρωτήθη Σέβριος, εἰ δύναται κατὰ τοῦ δεσπότου τῆς μούλας ἔχειν τὴν κοιναδρουπεδαρίαν ὃ πληγὴς ὄνηλάτης, καὶ ἀπεκρίνατο, ἔχειν αὐτόν. καίτοι ὃ δεσπότης τοῦ ἐρεθίσαντος ἐνάγεται, ὡς διγ. α'. ἀλλὰ τὸ ὄσφρανθῆναι οὐκ ἔστιν ἐρεθίσαι· κατὰ φύσιν γὰρ ἔπεται τοῖς ζώοις. [Sch. e. VII. 41.]

γ) L. 3. D. h. t. legitur in Proch. tit. XXXVIII. §. 61. ex eoque apud Harm. VI. 1. §. 5. x) Post διατιμᾶται in Proch. et Harm. haec adduntur a Digestis aliena: ὃ δὲ σῶμα δοῦλον βλάβας ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς εἰρημένους καὶ εἰς ἐντι ἡλαττώθη ἢ διατιμῆται αὐτοῦ. a) Cod. 1350. κορονπτ. b) Fabr. praefigit τοῦ αὐτοῦ, quod in Cod. 1350. non extat. c) L. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. ubi est cap. 4. h. t. et apud Harm. VI. 1. §. 4. d) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰλκυσσα. e) Sic lego. Fabr. ἐκλαψε.

gressus laesus sit, sed quod canem solutum habuit. Quantum enim ad ipsum, cum canem solutum haberet, omnes erant laesi, adeo illi, qui tabernam non ingrediuntur. Quid enim impedimento erat cani, quippe soluto, quominus tam ingredientibus noceret, quam e taberna prosiliens non ingredientibus laederet? Lege et tit. 3. cap. 8. them. 2. in fine. Negligentia enim in his et spectatur, et punitur, ut tit. 3. cap. 10. 11.

III. Cai. Si noceatur¹⁾ corpori libero²⁾, condemnatio fit³⁾ in curationis⁴⁾ impensam, et amissionem⁵⁾ operarum⁶⁾, non deformitatis⁷⁾. Liberum enim corpus non aestimatur.

1) si noceatur] A quadrupede.

2) corpori libero] Sive sui iuris, sive in potestate.

3) condemnatio fit] Instituta quadrupedaria.

4) curationis] Emplastrorum, cataplasmatum, mercedis medicorum. Quaere lib. 19. tit. 10. cap. 40. 41. 42.

5) et amissionem] Quaere tit. 3. cap. 7. them. 1.

6) operarum] Quibus caruit.

7) non deformitatis] Quaere tit. 4. cap. ult. et cap. eius 1. them. 3.

Hagiotheodor. Atqui affectionis ratio habetur in bonae fidei iudicio, ut lib. 14. cap. 54. circa medium. Lege et lib. 20. tit. 1. cap. 13. them. 6. et ibi novam adnotationem. Quomodo igitur hoc casu ratio non habetur deformitatis? Solutio. Quia hoc loco non est contractus bonae fidei: hoc autem privilegium est bonae fidei contractuum: et bona fides, quae his inest, hoc vult, ut omnes res, quae eiusmodi contractibus continentur, sine detrimento serventur: hoc loco autem delictum est et stricta ex delicto actio. Nec deformitatis hoc loco rationem habeas, nec affectionis. Nam lege tit. 3. cap. 33. et ibi adnotationem. Excipe actionem servi corrupti, ut tit. 6. cap. 14. them. 2. in fine. Excipe autem propter adnotationem ibi positam.

IV. Paul. Ubi non quadrupes, sed aliud animal¹⁾ nocuit, utilis actio competit²⁾.

1) aliud animal] Accipiter, anser, struthio.

2) utilis actio competit] Directa enim in quadrupedibus locum habet. Quaere tit. 3. cap. 12. them. ult. et tit. 4. cap. 1. Quaere cap. 1. them. 1. finem.

V. Si equus olfecit mulam, haec autem calcitravit et fregit quendam, cum domino eius agitur¹⁾.

1) cum domino eius agitur] Agaso deduxit equum in tabernam. Equus hic inveniens mulam eam olfecit: haec vero calcem reiecit et fregit crus agasoni. Consulebatur Servius, an possit adversus dominum mulae quadrupedariam habere agaso vulneratus: et respondit, habere. Atqui dominus concitantis tenetur, ut dig. 1. Sed olfacere non est concitare: hoc enim naturale est in animalibus.



ΤΙΤΛΟΣ Γ'.)

TITULUS III.

Περὶ νόμου τοῦ Ἀκουιλίου περὶ ζημίας β).

De lege Aquilia de damno.

α'. Οὐλπ. β) 'Ο Ἀκουίλιος καθολικός ἐστὶ, καὶ ἠκίρωσε πάντα τοὺς πρὸ αὐτοῦ περὶ ζημίας διαλεγόμενους νόμους.

I. Ulp. Aquilia 1) generalis est 2), et derogavi omnibus legibus, quae ante eam 3) de damno locutae sunt.

ὁ Ἀκουίλιος] Πολλῶν πρὸ τοῦτου νόμων περὶ ζημίας διαγορευόντων, ὁ Ἀκουίλιος νόμος μετὰ πάντας τὰ περὶ ζημίας διατυπώσας πάντας ἀπέλει τοῖς πρὸ αὐτοῦ περὶ τούτου διαγορευσαμέναις, καὶ τὸν κ) δυωδεκάδελτον καὶ ἄλλους τινάς, ὧν οὐκ ἀνάγκη νῦν μνημονεῖσθαι, ἐπειδὴ ἀνήθηται. οὗτος ὁ Ἀκουίλιος πλεβίσκιον 1) ἐστίν, οὐχὶ νόμος. Ἀκουίλιος γὰρ ὁ δήμαρχος ἠρώτησε 2) περὶ τούτου τὸν δῆμον, καὶ οὕτως ὁ 2) Ἀκουίλιος ἐτέθη. καίτοι εἰ νόμος ἦν, ὑπὸ πατρικίῳ ἠρωτάτῳ ὁ δῆμος, ὡς ἐν τοῖς ἰνστιτούτοις ἐμάθωμεν. καὶ ἐν τῷ μὲν α'. κεφαλαίῳ διαγορεύει ὁ νόμος. Ἐάν τις οἰκίτην ἢ θεράπαιναν ἄλλοτρίους ἢ τετραπόδων ἀγελήδων βροσκομένον ἀδίκως ἀνέλῃ, ὅσον πλείονος ἄξιον ἦν τὸ ἀναιρεθῆν ἐν ζῶον ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ, εἰς τοσοῦτον 3) καταδικάζεσθαι. εἰ δὲ ἀνήθηται ἐναχόμενος, διπλάσιον μετὰ τοὺς ἐλέγχους καταβαλλέτω. ἔδειξεν οὖν ὁ νόμος, ὅτι τοῖς οἰκίταις ἡμῖν 4) ἀπεικάζει τὰ τετραπόδα τὰ ἀγελήδων βροσκομένα οἷον πρόβατα, αἶγας, ἵππους, ἡμιόνους. εἰ δὲ ἄρα καὶ οἱ χοῖροι τῆ τοῦ πεκοῦδης 5) προσηγορία περιέχονται, ἐξητήθη. καὶ ὁρθῶς ὁ Λαβέων εἶπε, πεκοῦδας εἶναι καὶ τοὺς χοῖρους. οὔτε δὲ κύνες, οὔτε ἄγρια θήρια, οἷον ἄρκοι καὶ λεόντες, ἢ πάνθηρες, περιέχονται τῆ τοῦ πεκοῦδης προσηγορία. κάμηλοι 6) δὲ καὶ ἐλέφαντες, ἐπειδὴ ὡς περὶ μειγμένης εἰσὶν ἐνεργείας, καὶ ἐργάζονται ἡμῖν, ὡς τὰ λοιπὰ κατοσφάρα, περιέχεται τῷ α'. κεφ. τοῦ νόμου, εἰ καὶ ἡ φύσις αὐτῶν ἄγρια ἐστίν. [Sch. a, VII. 66.]

1) Aquilia] Cum multae antea essent leges de damno caventes, tandem omnes eas lex Aquilia infirmavit, disponens ea omnia, quae ad hanc de damno quae stionem spectant, tam legem XII tabularum, quam alias quas nunc referre non est necesse, quod sublatae sint Haec Aquilia plebiscitum est, non lex: quia eam Aquilius tribunus plebis a plebe rogavit, et ita Aquilia lata est. Quodsi lex esset, a Patricio rogatus esset populus, ut in Institutionibus didicimus. Et primo quidem capite legis cavetur: Si quis servum vel servam alienam, vel quadrupedem, quae gregatim pascitur, iniuria occiderit, quanti id plurimi dignum fuerit anno praeterito, tantum dare damnas esto. Quodsi inficiatus fuerit reus, et postea convictus, duplum solvito. Apparet igitur, legem servis nostris exaequare quadrupedes, quae gregatim pascuntur, veluti oves, capras, equos, mulos. Sed an porci pecudis appellatione contineantur, quaeritur. Et recte Labeo ait, porcos quoque esse pecudes. At canes, vel ferae bestiae, veluti ursi, leones, pantherae, pecudis appellatione non continentur. Cameli autem et elephantis, quoniam actionis mistae sunt, et nobis, ut reliqua dorsuaria, operam praestant, primo legis capite continentur, licet eorum natura sit fera.

Ὁ Ἄνων. Κἄν κυρίως δ' Ἀκουίλιος πλεβίσκιον ἐστίν. Τοῦ αὐτοῦ. Τοντέστι, τὸ ὑπὸ τοῦ πλήθους γνωσθῆν τοῦ χυδαίου πλεβίσκιον γὰρ ἐστὶ τὸ ὑπὸ τοῦ χυδαίου νόμου γνωσθῆν καὶ κυρωθῆν 1), ὡς ἰνστι. α'. τίτ. α'. ὁ Ἀκουίλιος δήμαρχος ἦν τοῦ χυδαίου νόμου 2). ὅτε γὰρ ἐστασίασε τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς συγκλητικούς, καὶ διέστη ἀπ' αὐτῶν, εἶχον τούτων 3) ἄρχοντα, καὶ τὸ παρ' αὐτῶν νομοθετούμενον οὕτως ἐκλήθη. ὁ δὲ πλεβίσκιον ἐστὶ μάλλον ὁ Ἀκουίλιος, ἢ νόμος. ἔχει δὲ τρία κεφάλαια, ἐν οἷς περὶ ζημίας περιλαμβάνεται. Ἐξ γὰρ 4) παρὰ Ῥωμαίοις νομοθετεῖται, δῆμος, χυδαῖος δῆμος, σύγκλητος, βασιλεὺς, ἄρχοντες τῆς Ῥώμης, σοφοί 5). [Sch. b. VII. 66. sq.]

Innom. Aquilia proprie plebiscitum est. Eiusdem. Hoc est, a plebe scitum: plebiscitum enim est, quod a plebe scitum et confirmatum est, ut Instit. 1. tit. 1. Aquilius erat tribunus plebis. Cum enim orta esset seditio inter populum et Senatores, et populus secessisset, hunc habuerunt magistratum, et quod ab his sancitum est, ita vocatum est. Unde Aquilia plebiscitum est potius, quam lex. Habet autem tria capita, quibus de damno tractatur. Sex autem apud Romanos erant leges, populus, plebs, Senatus, Princeps, magistratus, prudentes.

καθολικός ἐστὶ. Οὐκ ἔχον διαφορὰν, οὐδὲ ἐναλλαγῆν τῶν ἐπεξελεύσεων. [Sch. c. VII. 67.]
πρὸ αὐτοῦ] Ζῆται 7) ἰνστι. δ'. τίτ. γ'. ὅλον συμβαλλόμενόν σοι ἐν ὅλῳ τῷ παρόντι τι. 2) [Sch. d. VII. 67.]

2) generalis est] Non faciens differentiam, nec mutationem persecutionum.
3) ante eam] Quare Instit. 4. tit. 3. totum, qui usui tibi erit in toto hoc tit.

β'. Γαι. α) Ἐκ τοῦ πρώτου κεφαλαίου καταδικάζεται ὁ φονεύων ἀδίκως ἄλλοτριον δούλον, ἢ τετραπόδων β) ἀγελήδων ἰθυνόμενον.

II. Cai. Ex primo capite 1) condemnatur is, qui iniuria occidit 2) alienum servum, vel quadrupedem 3) gregatim actam:

Οἷον 3) βοῦν, αἶγα, πρόβατον, μοῦλαν, ἵππον, ὄνον, σῦν. ὁ δὲ κύων καὶ πολλὰ πλείον τὰ ἄγρια οὐ συναριθμοῦνται τούτοις. οἷον ἄρκοι, λέοντες, πάνθηροι. αἱ δὲ κάμηλοι καὶ οἱ ἐλέφαντες, ὡς καὶ φύσει ἄγριοι καὶ ὑποζυγίων χρεῖαν ἐκτελοῦντες, μέσης εἰσὶ φύσεως, καὶ τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ περιέχονται. καὶ καταδικάζεται τῷ δευτέρῳ εἰς τὴν ἀποτίμησιν τοῦ ἀναιρεθέντος, ὅσῳ πλείονος ἦν ἄξιον ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ.

Veluti bovem, capram, ovem, mulam, equum, asinum, suem. Canis autem 4) et longe magis ferae his non connumerantur 5): puta ursi, leones, pantherae. Cameli autem et elephantis, quia et natura feri sunt, et iumentorum operam praestant, mediae sunt naturae, et primo capite continentur 6). Et condemnatur 7) domino 8) in aestimationem occisi, quanti plurimi erat illo anno 9).

f) Post τι. γ'. in Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. θ'. τι. β'. καὶ βι. τοῦ κωδ. γ'. τι. λε'. διατ. νδ'. καὶ βι. δ'. τῶν ἰνστι. τι. γ'. g) Secunda manus adscripsit: ἦτοι περὶ πάσης ἀδίκου καὶ ἀλόγου ζημίας ἐπιτεχνήσεως τι. ζῆται ἰνστι. δ'. τι. γ'. ὅλον. h) L. 1. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LV. §. 2. i) Sic Cod. 1350. Fabr. διαγορευόντας. k) Sic lego. Fabr. τῶν. l) Cod. 1350. πλεβίσκιον hic et postea, quod secunda manus correxit πλεβίσκιον. Fabr. Plebiscitum. m) Fabr. ἠρώτησε. n) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. o) Sic Cod. 1350. Fabr. τοσοῦτο. p) Haud dubie legendum ἡμῶν. q) Sic Cod. 1350. Fabr. pecudis. Sic et infra. r) Sic lego. Fabr. κάμηλοι. s) Sic legendum. Cod. 1350. et Fabr. ὁ κύριος. t) Sic haec exhibet Cod. 1350. Fabr. sic: Κἄν ὁ κύριος Ἀκουίλιος Plebiscitum ἐστίν, τοντέστι, τὸ ὑπὸ τοῦ πλήθους γνωσθῆν τοῦ χυδαίου καὶ κυρωθῆν. Pro κἄν malim καὶ. u) Sic hic et antea Cod. 1350. Sed δῆμον, quod habet Fabr. praeplacet. v) Adde τόν. w) Cod. 1350. γὰρ. Fabr. δὲ. x) Ante σοφοὶ secunda manus addit καὶ. y) Idem scholium secunda manu in Cod. 1350. repetitur, quamvis iam prima manu scriptum extet. z) τι. adieci e Cod. 1350. a) L. 2. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LV. §. 2. qui incipit: καὶ ἐνάγεται ὁ φονεύων. b) Attal. ζῶον pro τετραπόδων. c) Ex §. 2. L. 2. D. h. t. Attal. l. l. haec tantum habet: τὰ δὲ ἄγρια οὐ συναριθμεῖται τούτοις.



Κατὰ δὲ τοῦ ἀρνούμενου διπλασιάζεται.

ἐκ τοῦ πρώτου κεφαλαίου] Ὡς τριῶν ὄντων τῶν κεφαλαίων τοῦ Ἀκουιλίου, καὶ τοῦ μὲν α'. τοῦ δ' γ'. ἐνεργούντος, τοῦ δὲ δευτέρου ἀκυρωθέντος. [Sch. e. VII. 67.]

ὁ φονεὺν ἀδίκως] Ἐἴ γὰρ οὐ φονεὺς τις, ἀλλὰ μόνον τραυματιστὴς ἢ δούλον, ἢ ἄλλο τι τῶν ἡμέρων ζώων, ἀπὸ τοῦ γ'. κεφ. κατέχεται, ὡς φησὶν ὁ τελευταῖος παλαιὸς τοῦ 5. θεμ. τοῦ κβ'. κεφ. καὶ ἰσχυρίζεται. δ. τιτ. γ'. * θεμ. 6) ἰ. οὐ ἢ ἀρχὴ Μέχρι τούτου τὸ α'. κεφ. [Sch. f. VII. 67.]

Ὁ γὰρ μὴ φονεύσας, ἀλλὰ μόνον βλάβας, ὥστε ζημιωθῆναι τὸν δευπότην, ἐκ τοῦ ποτὲ μὲν τρίτου, νῦν δὲ δευτέρου κεφαλαίου τοῦ Ἀκουιλίου ἐνάγεται, ὡς ἰσχυρίζεται δ. τιτ. γ'. ἔξ οὗ κεφαλαίου ἐνάγεται καὶ ὁ ἀγρίον τι ζῶον ἀλλοτρίας δεσποτίας ὄν ἀνέλων, ὡς ὁ αὐτὸς φησὶ τίτλος. τὸ γὰρ β'. κεφ. οὐκ ἔστιν ἐν χρήσει. [Sch. g. VII. 67.]

τετράποδον] Ἰμπερον' περὶ γὰρ τῶν ἀγρίων τὸ γ'. φησὶ κεφ. ἦγον τὸ ε'. θεμ. τοῦ κβ'. κεφ. ἀπ' ἐκείνου γὰρ ἀρχεται τὸ γ'. κεφ. [Sch. h. VII. 67.]

ὁ δὲ κ' ὡν] * Τοῦ Ἀγιοθεωδωρ. Οἶμαι, ὅτι τὸ β'. κεφ. τοῦ Ἀκουιλίου, οὗ μνημονεύει ὡς ἀχρηστέστατος τὸ ε'. θεμ. τοῦ κβ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. τούτου ἦν, τὸ διαλαμβάνον περὶ τῶν ἀγρίων ζώων. τὸ μὲν γὰρ α'. διαλαμβάνει, ὡς ὄφεις, περὶ ὧν διαλαμβάνει τὸ γ'. περὶ τῶν ἔξωθεν ἀναιρεθέντων δούλων καὶ θηρεμάτων, ὡς τὸ αὐτὸ δ. θεμ. τοῦ κβ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. φησὶ. τὸ β'. ἠχρηστουσε, καὶ λοιπὸν ἦν τούτου. ἐπεὶ οὖν ἐχρηστουσεν, ὁ φονεὺν λοιπὸν ἄρκον ἢ λέοντα, κἂν ἐν πόλει τὸ τοιοῦτον διαγῆ ζῶον, ἀκινδύνως φονεύει καὶ ἀνεόχως, ἀνάγκη περὶ τοῦ β'. κεφ. τοῦ καὶ ἀχρηστέστατος καὶ τὸ κη. κδ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ.

οὐ συναριθμοῦνται τούτοις] † Ἀλλὰ τῷ γ'. κεφ. περιέχονται.

* Ὅθεν οὐδὲ κινεῖται ἐπ' αὐτοῖς Ἀκουίλιος ἀναιρεθεῖσιν, ἀλλ' ἔμφρακτουμ^h). ἔμφρακτουμ δὲ ἐστὶν ἢ τὸ ἀκαιοτόμητον ποιούσα, οὐ μὴν ποινολύουσα.

τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ περιέχονται] † Ἐἴⁱ) καὶ ἡ φύσις αὐτῶν ἀγρία ἐστίν.

καὶ καταδικάζεται] † Ὁ φονεύσας.

τῷ δεσπότῃ] † Τοῦ ἀναιρεθέντος πράγματος.

ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ] Ὅπισθεν τῆς ἡμέρας τῆς ἀναιρέσεως ψηφισμένης ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγένετο ἀναιρέσις. [Sch. i. VII. 67.]

γ'. Οὐλπ. Ὅτε ἀδίκως ὁ δούλος φονευθῆ, χώρα τῷ νόμῳ.

δ'. Γαι. Οὐ μὴν ἐάν τις αὐτὸν ἀνέλη ληστεύοντα καὶ ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ. φυσικῶς γὰρ ἐφέεται τοῖς κινδυνεύουσιν, ἑαυτοῦς διεκδικεῖν.

ὅτε ἀδίκως ὁ δούλος φονευθῆ] Καλῶς δὲ ὁ νόμος προσέθεικε^k), εἰ ἀδίκως ἀνῆρέθη^l) οἰκίτης ἢ τετράποδον ζῶον· οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ μόνου ἀναιρεθῆναι ταῦτα τίκεται^m) ὁ Ἀκουίλιος, ἀλλ' ὅτι ἀνῆρέθη ἀδίκως. ἀμελεῖ ἐάν δούλον σὸν ληστεύοντα ἢ ἐπιβουλεύοντα μοι περὶ τῆν ζώην, μὴ δυνήθεις ἄλλως φυλάσσειν, ἀνέλω, οὐκ ἐγκαλοῦμαι. φυσικὸς γὰρⁿ) λόγος ἐπιτρέπει, φυλάττειν ἕνα ἕκαστον ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ἐμφερομένου κινδύνου. καὶ ὁ νόμος δὲ ὁ δωδεκάδελτος τὸν ἐν νυκτὶ καταλαμβανόμενον κλέπτειν ἐκέλευσεν ἀναιρεῖν, ἵνα μὲντοι πρώτον^o) τοῖτο αὐτὸ^p) μετὰ κραυγῆς ἐπιμαρτυρηται. τὸν δὲ ἐν ἡμέρᾳ καταληφθέντα κλέπτειν τότε συγχωρεῖ ὁ νόμος ἀναιρεθῆναι, ὅτε ἕξιφος ἐπιφέρεται, ἵνα μὲντοι καὶ τότε μετὰ κραυγῆς ἐπιμαρτυρηται πρότερον, ὡς συνέλαβεν αὐτὸν ἐπιφερομένον ἀκόντιον, καὶ τότε αὐτὸν ἀναιρῆ. εἰ δὲ καὶ τὸν εἰνωτὰ δηποτε μετὰ σιδήρου μοι ἐπιτόνα προφθάσας ἀνέλω, οὐ δοκῶ ἀδίκως ἀναιρεῖν αὐτόν. εἰ δὲ καὶ φοβηθῆεις τὸν ἐκ τοῦ κλέπτου θάνατον ἀνέλω αὐτόν, οὐ^q) κατέχομαι τῷ Ἀκουίλιῳ. ἐάν δὲ

In negantem vero duplatur.

1) ex primo capite] Utpote cum sint tria capita legis Aquiliae. Et primum quidem ac tertium caput in usu est: secundum autem obsolerit.

2) qui iniuria occidit] Si enim non occiderit, sed tantum vulneraverit servum, vel aliud quodlibet mansuetorum animalium, ex tertio capite tenetur, ut ait ultimus Antiquus thematis 6. cap. 27. et Instit. 4. tit. 3. them. 10. cuius initium: Hactenus primum caput.

Qui enim non occidit, sed duntaxat laesit, ut damnum inferret domino, ex quondam tertio, nunc vero secundo capite legis Aquiliae convenitur, ut Institut. 4. tit. 3. ex quo capite etiam agitur cum eo, qui alienam feram bestiam occidit, ut idem titulus ait. Secundum enim caput non est in usu.

3) quadrupedem] Mansuetam: de feris enim loquitur tertium caput, sive them. 5. cap. 27. Ab illo enim incipit tertium caput.

4) canis autem] Hagiotheodor. Puto, secundo capite legis Aquiliae, quod non amplius in usu esse tradit them. 5. cap. 27. tractatum fuisse de feris bestiis. Primum enim, ut vides, de iisdem loquitur, de quibus tertium caput, videlicet de servis et pecudibus occisis, ut idem them. 4. cap. 27. huius tit. ait. Secundum caput in usu esse desiit, et hoc reliquum erat. Cum igitur in usu esse desierit, qui deinceps ursum vel leonem, licet eiusmodi bestia in urbe degat, occidit, impune et citra noxam id facit. Lege de capite secundo, quod et in usu esse desiit, etiam cap. 28. 29. huius tit.

5) his non connumerantur] Sed capite tertio continentur.

Ideo nec si occisae sint, Aquilia earum nomine agitur, sed in factum: in factum autem est, quae efficit damni reparationem, non poenalis.

6) primo capite continentur] Licet natura eorum fera sit.

7) et condemnatur] Occisor.

8) domino] Rei occisae.

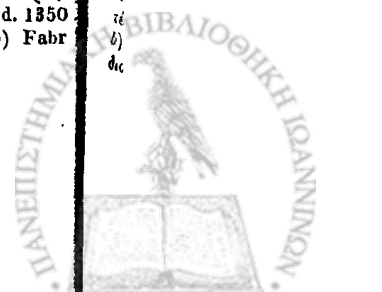
9) illo anno] Retro computato ex eo die, quo occidit.

III. Ulp. Cum servus iniuria occiditur¹⁾, legi locus est²⁾.

IV. Cai. Non si quis eum occiderit latrocinantem³⁾ et sibi insidias facientem. Naturaliter⁴⁾ enim permisum est his, qui in periculo sunt⁵⁾, se defendere.

1) cum servus iniuria occiditur] Recte lex adiecit: Si iniuria occisus sit servus vel quadrupes: nec enim ex sola occisione nascitur Aquilia, sed quod occisi fuerint iniuria. Itaque si servum tuum latronem aut vitae meae insidias facientem, cum aliter me tueri non possem, occidero, non teneor. Naturalis enim ratio permittit cavere unumquemque sibi ab illato periculo. Et lex XII tabularum noctu deprehensum furem occidere permittit, ut tamen id prius cum clamore testificetur. Interdium autem deprehensum furem tunc lex occidere permittit, cum gladium fert, ut tamen prius et tunc cum clamore testificetur, se illum telum ferentem deprehendisse, et tunc occidat. Sed si quemcumque cum ferro irruentem in me praeveneris occidero, non videor iniuria eum occidere. Sed et si timens, ne me fur occideret, eum occidero, non teneor Aquilia. Sin autem cum possem sine periculo furem retinere et tradere,

d) Adde καὶ ante τοῦ. e) Sic Cod. 1350. Sed necessario reponendum μή, ut Fabr. fecit. f) Secunda manus in Cod. 1350. correxit φονεύσει et τραυματίσει ἐκ φονεὺς et τραυματιστῆ. g) Haec secunda manu in Cod. 1350. adduntur h) Sic accentus reponitur in Cod. 1350. i) Idem inter scholia secunda manu scripta repetitur. k) Sic lego. Fabr. προστέθηκε. l) Cod. 1350. varia lectio notata non est. m) Sic lego. Fabr. ἀνῆρέθη. n) τίκεται secunda manu in Cod. 1350 additum est. o) Fabr. inserit ὁ, quod deest in Cod. 1350. p) πρώτον dedi e Cod. 1350. Deest apud Fabr. q) Verba αὐτῶν οὐ in Cod. 1350. secunda manu addita sunt.



δυναμένος κατασχεῖν ἀνδύνας τὸν κλέπτην καὶ παραδοῦναι αὐτὸν, ἢ βουλήθη μᾶλλον ἀνελεῖν αὐτὸν, ἐπειδὴ ἀδίκως αὐτὸν φονεῖω, τῷ Κορνελίῳ περὶ^{γ)} ἀνδροφονίας κατέχομαι, ὡς τίτλω ἰβ. κεφ. νε. θεμ. ε. καὶ ζ. σημειώσαι, ὅτι φυσικῶς ἐφέεται τοῖς κινδυνεύουσιν ἑαυτοὺς δικαδικεῖν, καὶ φονεῖν τὸν βιαζόμενον, ὅτε^{δ)} μὴ ἄλλως δύναται ἑαυτοὺς διαφυλάξαι. [Sch. k. VII. 67. sq.]

* Ζήτει τίτ. νθ. καὶ βιβ. λα. τίτ. α. κεφ. α. ἀδίκως] † Μηδὲν πταίων.
 ὁ δοῦλος] † Ὁ ἐμός.
 χώρα τῷ νόμῳ] † Τῷ Ἀκουιλίῳ κατὰ τοῦ ἀνελότος.
 οὐ μὴν ἐάν τις αὐτὸν ἀνέλη ληστεύοντα] Τότε γὰρ καλῶς ὁ μέλλων ἀπ' αὐτοῦ κινδυνεύσαι ἀναρεῖ αὐτὸν, ἐάν ἄλλως οὐ δύναται σῶσαι ἑαυτόν. Ζήτει τίτ. λθ. κεφ. ιζ. καὶ ιθ. καὶ τίτ. ιβ. κεφ. νε. θεμ. δ. ζ. Ζήτει καὶ βιβ. ι. τίτ. β. κεφ. ζ. θεμ. γ. παρὶθ^{η)} τοῦ δ. διγ. τὸ β. θεμ. καὶ τοῦ ε. τὸ α. [Sch. l. VII. 68.]
 φυσικῶς] † Ζήτει κεφ. λ.
 τοῖς κινδυνεύουσιν] † Ζήτει βιβ. β. τίτ. α. κεφ. γ.

ε. Οὐλπ. Ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου καὶ ἡ κατὰ ῥαθυμίαν συμβᾶσα ζημία ἀποτιμᾶται, κἂν οὐκ ἢ βουλήθη ζημιῶσαι. ἐσθ^{δ)} ὅτε δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τῇ περὶ ζημίας, καὶ τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ ἐνέχεται, καὶ δύο γίνονται καταδίκαι.

ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου] Ἐπὶ τοῦ α. κεφαλαίου καὶ ἐπὶ τοῦ γ. ὡς ὅταν ἀμελῶς τῆν^{υ)} σκαλωσίαν ὁ ἐπιστήμιον ποιήσας^{ω)} ἐκέλευσε τὸν δούλον τὸν ἐμόν, τὸν μαθητὴν αὐτοῦ, ἀνελεῖν ἢ ἐργάζεσθαι. Ζήτει τίτ. ε. κεφ. γ. θεμ. β. καὶ τίτ. λθ. κεφ. ε. [Sch. m. VII. 68.]

ἡ κατὰ ῥαθυμίαν συμβᾶσα ζημία] Τουτέστι^{κ)}, κἂν μὴ ἐξεπίτηδες ζημιώσῃ με, ἀλλὰ κατὰ ῥαθυμίαν, πληροῦν ὑπέλει μοι τὸ ἀζημιον. Ζήτει κεφ. ζ. θεμ. γ. γ. [Sch. n. VII. 68.]

κἂν οὐκ ἢ βουλήθη ζημιῶσαι] Ζήτει βιβ. β. τίτ. α. κεφ. ιγ. καὶ ἀπὸ τούτου ἐρμηνεύσον τὸ ἐκέυε εἰρημένον, ἀκουσίον^{ς)} ἁμαρτημάτων. [Sch. o. VII. 68.]

καὶ τῇ περὶ ζημίας] Τὸ ἐν τῷ νόμῳ κείμενον, iniuria ὁ^{α)} μὴ νόσος, ὡς ἐπὶ τῆς ἰνουριόρουμ, πρὸς ὑβρίν ἐρῆσθαι, ἀλλὰ παρανόμος ἀνηρῆσθαι^{β)} καὶ παρ' αὐτῶν ἐμῆν. ὅθεν ἐσθ^{δ)} ὅτε συμβαίνει, καὶ τὸν Ἀκουιλίον, καὶ τὴν iniuriam ἐκ τοῦ αὐτοῦ φάκτου τίτρεσθαι, καὶ δύο γενέσθαι κατὰ τοῦ ζημιώσαντος διατιμῆσεις ἦτοι καταδίκαι, ἄλλην μὲν ὑπὲρ ζημίας, ἄλλην δὲ ὑπὲρ τῆς ὑβρεως. Ζήτει τίτ. κα. κεφ. ιε. καὶ βιβ. νβ. κεφ. λγ. [Sch. p. VII. 68.]

καὶ τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ] * Εἰ γὰρ προοδεύοντά μου τὸ ἐμόν οἰκέτην ** ἐξ^{ε)} ἀπροσποῦ πρὸς ὑβρίν μου λίθον ἐπιρεῖς ἀνέλης, ἢ κλάσῃ τῆν τοῦ δούλου χεῖρα, ἢ ἐξοφθαλμίσῃ αὐτόν, διπλῶς ἁμαρτάνεις, ὡς ὅταν ὑβρίζων εἰς ἐμὲ πλήξῃς τὸν δούλον μου καὶ ἀπώλλῃς. εἰ γοῦν τῆν ζημίαν κινήσω καὶ μὴ ἀνακληρωθῶ τῆς^{δ)} εἰς τὸ πλεόν κολαζούσης τῆν ποιήν, σώζεται μοι ἡ ἑτέρα ἐπὶ τῷ περιττῷ, ὡς βιβ. νβ. κεφ. λγ.

καὶ δύο γίνονται καταδίκαι] Ὅτε ἡ μία ἔχει τι περιττόν, ὡς βιβ. νβ. κεφ. λγ. καὶ τὸ ἐν αὐτῷ^{ε)} σχολίον. †) Ζήτει καὶ τίτ. δ. κεφ. ε. θεμ. παρατελ. [Sch. q. VII. 68.]

Τοῦτο γόει κατὰ τὸ εἰρημένον βιβ. μδ. τίτ. ζ. διγ. λδ. θεμ. α. ἦτοι βιβ. νβ. κεφ. λγ. ὅτε τῆς μίαις κινουμένης ἡ ἑτέρα ἐπὶ τῷ περιττῷ σώζεται. [Sch. r. VII. 68.]

* Οὐκ ὅτι καταδικάζω σε καὶ διὰ τοῦ Ἀκουιλίου, τυχὸν εἰς νομίσματα κ. καὶ διὰ τῆς ἰνουριόρουμ εἰς τριακοντα. ἀλλ' εἰ μὲν ἰσομετρός ἐστιν ἡ δίκη, ὅπασ καταδικασθεὶς ἐλευθεροῦται τῆς ἐτέρας· εἰ δὲ μὴ ἰσομετροὶ εἰσιν αἱ ἀγωγαί, καὶ ἡ μείζων μέντοι πρῶτον κινήθῃ, ἐσβεταται καὶ οὕτως ἡ ἐλάττων. εἰ μέντοι ἡ ἐλάττων πρῶτον κινήθῃ, τότε λαμβάνει χώραν

maluero occidere, quia iniuria eum occidit, Cornelia d caede teneor, ut tit. 12. cap. 55. them. 6. et 7. Nota naturaliter licere periclitantibus, se ipsos defendere, e eum, qui vim infert, occidere, si aliter se ipsos conse vare nequeant.

Quaere tit. 59. et lib. 31. tit. 1. cap. 1. iniuria] Nihil delinquens. servus] Meus.
 2) legi locus est] Aquiliae adversus occisorem
 3) non si quis eum occiderit latrocinan tem] Tunc enim is, cui periculum ab illo imminet recte eum occidit, si se aliter tueri non potuit. Quaer tit. 39. cap. 17. et 19. et tit. 12. cap. 55. them. 4. Quaer et lib. 10. tit. 2. cap. 7. them. 3. Praetermissum est di gesti 4. them. 2. et digesti 5. them. 1.
 4) naturaliter] Quaere cap. 30.
 5) his, qui in periculo sunt] Quaere lib. 2. tit. 1 cap. 3.

V. Ulp. In Aquilia¹⁾ aestimatur etiam damnum, quod culpa contigit²⁾, etiamsi nocere noluerit³⁾. Interdum vero idem et de damno⁴⁾, et iniuriarum actione⁵⁾ tenetur, et duae fiunt condemnationes⁶⁾.

1) in Aquilia] In primo et tertio capite, ut cum negligentem scalationem sive machinam ascensoriam faciens iussit servum meum discipulum suum ascendere et operari. Quaere tit. 6. cap. 3. them. 2. et tit. 39. cap. 5.

2) damnum, quod culpa contigit] Idest, etiamsi non dedita opera, sed negligentia mihi nocuerit, praestare mihi indemnitate debet. Quaere cap. 7. them. 3.

3) etiamsi nocere noluerit] Quaere lib. 2. tit. 1. cap. 13. et ex hoc loco interpretare quod ibi dicitur de involuntariis criminibus.

4) et de damno] Quod est in lege, iniuria, ne putes, ut in actione iniuriarum, pro contumelia dici, sed pro eo, quod fit illicite et culpa mea. Unde interdum accidit, ut ex eodem facto et Aquiliae et iniuriam actio nascatur, et duae fiant adversus eum, qui laesit, aestimationes sive condemnationes, alia damni, alia contumeliae. Quaere tit. 21. cap. 16. et lib. 52. cap. 33.

5) et iniuriarum actione] Nam si servum meum ante me euntem ex abrupto in contumeliam mei lapide sublato occideris, vel manum servi frergeris, vel excoecaveris eum, duplex delictum admittis, sicut cum iniuriae mihi faciendae causa servum meum verberaveris et occideris. Si igitur de damno egero et satisfactum mihi non sit ea actione, quae maiorem poenam continet, salva mihi est altera in eo, quod amplius est, ut lib. 52. cap. 33.

6) et duae fiunt condemnationes] Cum una habet aliquid amplius, ut lib. 52. cap. 33. et ibi scholium. Quaere et tit. 4. cap. 5. them. penult.

Hoc intellige secundum id, quod dictum est lib. 44. tit. 7. dig. 34. them. 1. sive lib. 52. cap. 33. quando una actione instituta, in id, quod plus est, altera competit.

Non quod efficiam, ut condemneris et per Aquiliam, puta in viginti nummos, et per iniuriarum actionem in triginta: sed si quidem lis eiusdem quantitatis est, semel condemnatus liberatur altera: si vero actiones eandem non continent quantitatem, et quae amplius continet, prius instituta fuerit, extinguitur etiam ea, quae

γ) Pro περι, quod est in Cod. 1350. Fabr. habet τῷ. ε) Sic lego pro ὅτι, quod habet Fabr. E. Cod. 1350. varia lectio non est notata. ι) Sic Cod. 1350. Fabr. θεμ. β. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὶθ^{η)} habet Cod. 1350. Fabr. omittit. ω) Sic Cod. 1350. Fabr. σκαλωσίαν ἢ ἐπιστήμιον ποιῶν. Vocem ἐπιστήμιον in lexicis non inveni. Cuiacius vertit machinam ascensoriam. x) Hanc vocem praeposui. Fabr. illam post ἐξεπίτηδες posuit. γ) Secunda manu pro eo reposuit: θεμ. κ. ἐν τέλει. z) Adde περι ante ἀκουσίον. Pro ἁμαρτημάτων, quod habet Cod. 1350. Fabr. ἀκουσίον ἁμαρτημα. α) δ addit Cod. 1350. b) Illud ἀνηρῆσθαι non intelligo. c) Haec, quae sequuntur, tertia manu in Cod. 1350. scripta sunt. d) Addendum videtur δια ante τῆς. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐν ἑαυτῷ. f) Hactenus Fabr. scholium exhibet. Reliqua sunt e Cod. 1350.



κατὰ τὸν Βασιλικὸν καὶ ἡ δευτέρα καταδικῆ· οὐχ ἵνα, ἐὰν διὰ τῆς πρώτης ἀπήτησα κ. νομιμάτα, ἀπαιτήσω καὶ διὰ τῆς δευτέρας τριάκοντα, ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς δευτέρας δέκα ἀπαιτήσω, ὥστε δι' ἀμφοτέρων πληρωθῆναι μετὰ τὰ τριάκοντα, ἃ εἶχεν ἡ μείζων ἀγωγή· οὗτο δὲ τοῦτο γίνεται, ζῆτει βιβ. γβ. κεφ. λγ.

Ἐὰν μεμηνῶς φονεύσῃ, ἢ τετραπόδον, ἢ κεραμὶς πεσοῦσα, ἢ ἵνφας β), ἀργεὶ ὁ Ἀκουίλιος. ἀρμόζει δὲ ἐπὶ ἀνήβου δεκτικῶ ἀδικίας· ὁ γὰρ τοιοῦτος καὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ὑπόκειται.

ἐὰν μεμηνῶς φονεύσῃ] Περὶ τοῦ μαινομένου ἀνάγνωθι βιβ. α'. τίτ. ιη'.^{h)} διγ. ιγ'.ⁱ⁾ ἰδ'. ἐπὶ δὲ τῶν τετραπόδων χώρα τῇ quadrupedaria, καὶ ἐπὶ τῆς κεραμίδος τῇ in factum, ὡς τίτ. γ'. διγ. ε'. ἦτοι τίτ. δ'. κεφ. ε'. θεμ. ια'.^{k)} ἐπὶ τούτου οὐδεμία ἀγωγή δίδεται, ὥσπερ οὐδὲ ἐπὶ τοῦ μαινομένου. [Sch. s. VII. 68.]

μεμηνῶς] Οὗτος οὐδὲ μὴ ἀγωγή κατέχεται. ἢ κεραμὶς πεσοῦσα] * Ἐπὶ τῆς κεραμίδος δίδεται ἕμφακτ. κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ οἴκου, ἐὰν ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ ἐπίσειν, ὡς κακῶς τυχὸν κειμένη.

ἢ ἵνφας] * Τοῦ Ἁγιοθεοδώρ. Ὁπερ πολλαχοῦ ἐσημειώσω, ἴδε καὶ ἐνταῦθα ἀκολουθῶς ἔχον καὶ περιωσόμενον τὸ περὶ τῶν ἕμφακτος. ὁ δὲ ἐπέκεινα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν λέγεται ἀρχεσθαι πλησιάζειν τῇ ἡβῃ. ἀκολουθῶς οὖν ἐστὶν ἡ ἐννοια τοῦ παρόντος κεφ. βιβ. β'. τίτ. γ'. κεφ. ρια'.

ἀργεὶ ὁ Ἀκουίλιος] Iniuriam τούτων ἐν τῷ Ἀκουίλιῳ νοοῦμεν τὴν ζημίαν τὴν παρ' αἰτίας τοῦ ἐναγομένου συμβῆσαν, εἰ καὶ μὴ βουλομένος ζημιῶσαι τοῦτο ἐποίησεν. ὅθεν ἐξητήθη, εἰ κατὰ μαινομένου ζημιώσαντος κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος. καὶ ὁ Πιργασὸς ἠρηγόρητο, ἐπειδὴ μὴ δύναται κούλπα εἶναι ἐν τῷ μαινομένῳ τῷ μὴ ἔχοντι λογισμὸν. καὶ ἀληθὴς ἐστὶν ἡ τούτου γνώμη. ἀργεὶ οὖν κατὰ τοῦ μαινομένου ὁ Ἀκουίλιος, ὥσπερ εἰ καὶ ἄλογον τετραπόδον ζημιώσει, οὐ χώρα τῷ Ἀκουίλιῳ, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ quadrupedaria. εἰ γὰρ καὶ κεραμὶς κατὰ τύχην πεσοῦσα ζημιώσει με, οὐ χώρα τῷ Ἀκουίλιῳ. εἰ δὲ καὶ ὁ ἕμφακτ^{l)} ζημίας αἰτίας γένηται, ἀργεὶ πάλιν ὁ Ἀκουίλιος, οὐ μέντοι, εἰ ἀνήβος πρόξυμος ὢν pubertati ζημιώσει. κατέχεται γὰρ οὗτος τῷ Ἀκουίλιῳ, ἐπειδὴ καὶ τῇ φουρτῇ κατέχεται, ἐὰν ὅλως δεκτικὸς κακῆς ἐστὶ^{m)} προαιρέσεως. [Sch. t. VII. 69.]

ἐπὶ ἀνήβου δεκτικῶ ἀδικίας] Ὁⁿ⁾ ὁ δικαστῆς δεκτικὸν ὄλου κρινεῖ.

ὁ γὰρ τοιοῦτος] † Ζῆτει τίτ. ιβ'. κεφ. κγ'. τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ὁμοίως περὶ τῆς φουρτῆς ἰνοτι. δ'. τίτ. α'. θεμ. οὐ ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ τῆς φουρτῆς καὶ τοῦ Ἀκουίλιου βιβ. μζ'. τίτ. β'. διγ. κγ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τίτ. ιβ'.^{o)} [Sch. u. VII. 69.]

† Ζῆτει ἰνοτι. δ'. τίτ. α'. θεμ. παρατελ.

Ὁ διδάσκαλος ἀνελὼν ἢ τραυματίσας ἐν τῷ διδάσκειν τὸν μαθητὴν, ὑπόκειται μὲν τῷ Ἀκουίλιῳ· περὶ δὲ τῆς μισθώσεως ἀμφιβάλλεται· μετρίως γὰρ ἐφέεται σωφρονίζων τῷ διδασκάλῳ. οὐκ ἐνέχεται δὲ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ, ἐπειδὴ μὴ ἐπὶ ὕβρει ἐτυπεν.

ζ'. Πανλ. Ἡ δὲ πολλὴ τοῦ διδασκάλου τραχύτης εἶοικε τῇ ῥαθυμίᾳ.

τὸν μαθητὴν] † Δούλον ὄντα ἢ ὑπεξούσιον.

περὶ δὲ τῆς μισθώσεως] Ἀρμόζει ἢ λοκάτι, ὡς βιβλίῳ ἰδ'. τίτλω β'. διγ. ιγ'. ἦτοι βιβλίῳ κ'. τίτλω α'. κεφ. ιγ'. θεμ. ε'. [Sch. x. VII. 69.]

ἀμφιβάλλεται] Τούτεστιν, εἴτε ἔχει ταύτην ὁ διδάσκαλος ἐπὶ τῇ ἀπαιτήσει τοῦ μισθοῦ, εἴτε^{p)} μὴ· καὶ εἰ μὲν δύναται μετὰ τὸ τραῦμα πάλιν μετ' οὐ πολὺ κάμνειν, μὴ χαλεπῆς οὐσης τῆς πληγῆς^{q)}, καὶ ἐδιδάχθη καλῶς, δίδεται ἡ conducti.

g) Cod. 1350. in Facs. Fabr. ἕμφακτ. h) Supra α'. prima manus notat ζ'. et supra ιη'. notat α'. quibus superscriptis numeris locus Basilicorum congruus denotatur. i) Supra ιγ'. secunda manus not. μβ'. θεμ. β'. καὶ γ'. k) Sic secunda manus rescripsit. In rasura quid dederit prima manus, non apparet. Fabr. θεμ. προτελευτ. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἕμφακτ. m) Sic verba reponit Cod. 1350. Fabr. ἐστὶ κακῆς. n) Hoc in Cod. 1350. statim cum priore scholio iungitur. Sed est peculiare scholium prima manu scriptum. o) Sic hoc scholium redditur in Cod. 1350. Verba ἰνοτι. δ'. τίτ. α'. θεμ. οὐ ἢ ἀρχῇ secunda manu scripta sunt. Sequitur spatium vacuum. Fabr. sic exhibet: ὁμοίως περὶ τῆς φουρτῆς καὶ Ἀκουίλιου βιβ. μζ'. τίτ. β'. διγ. κγ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τίτ. ιβ'. p) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ. q) Verba μὴ χαλεπῆς οὐσης τῆς πληγῆς secunda manu addita sunt.

minus continet. Si tamen ea, in qua minus est, prius actum sit, tunc secundum Basilicum etiam secunda condemnatio locum habet: non ut si prima viginti nummos a te petiero, secunda quoque triginta petam, sed ut secunda decem petam, ita ut utraque actione triginta consequar, quae maior actio continebat. Hoc autem fieri, quaere lib. 52. cap. 33.

Si furiosus occiderit⁷⁾, vel quadrupes, vel decedens tegula⁸⁾, vel infans⁹⁾, cessat Aquilia¹⁰⁾. Competit autem in impuberem doli capacem¹¹⁾: nam et hic¹²⁾ furti actione¹³⁾ tenetur.

7) si furiosus occiderit] De furioso lege lib. 1. tit. 18. dig. 13. 14. In quadrupede autem locus est quadrupedariae, et in tegula actioni in factum, ut tit. 3. dig. 5. sive tit. 4. cap. 5. them. 11. In hoc (infante) nulla datur actio, sicut nec in furioso.

furiosus] Hic nulla tenetur actione.

8) vel decedens tegula] In tegula datur in factum actio adversus dominum aedificii, si negligentia eius decedit, puta male reposita.

9) vel infans] Hagiotheodor. Quod pluribus locis notasti de infante dictum, vide et hoc loco consequenter servatum. Qui septem annis maior est, dicitur incipere proximus esse pubertati. Consentanea igitur est sententia huius cap. lib. 2. tit. 3. cap. 111.

10) cessat Aquilia] Iniuriam igitur in lege Aquilia accipimus pro damno, quod rei culpa contigit, etiamsi noluerit nocere. Unde quaeritur, an in furiosum nocentem agatur Aquilia. Et Pegasus negavit, quoniam non potest culpa esse in furioso mentem non habente. Et vera est eius sententia. Cessat igitur adversus furiosum Aquilia, sicut si animal rationis expers nocuerit, locus non est Aquiliae, sed quadrupedariae potius. Nam et si tegula forte cadens mihi nocuerit, non est locus Aquiliae. Itemque si infans, non tamen si impubes proximus pubertati auctor damni fuerit, rursus cessat Aquilia. Hic enim Aquilia tenetur: nam et furti tenetur, si mali propositi capax sit.

11) in impuberem doli capacem] Quem iudex doli capacem iudicat.

12) nam et hic] Quaere tit. 12. cap. 23.

13) furti actione] Similiter de furti actione Instit. 4. tit. 1. them. cuius initium et de furti actione et Aquilia lib. 47. tit. 2. dig. 23. sive lib. 60. tit. 12.

Quaere Instit. 4. tit. 1. them. penult.

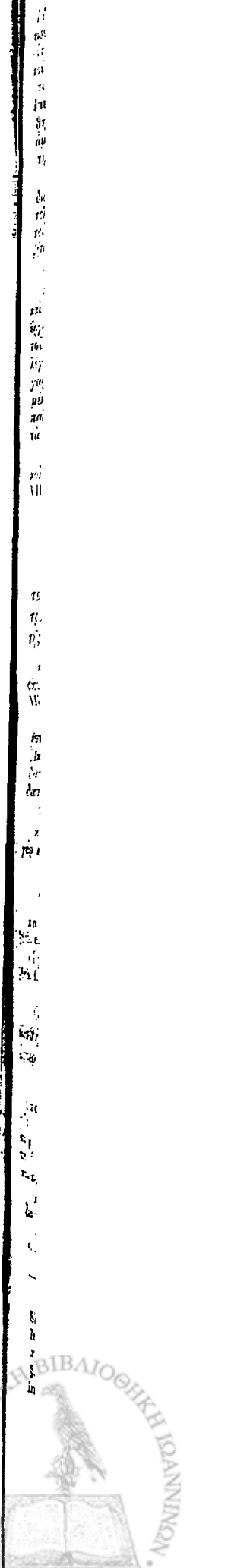
Magister occidens aut vulnerans in disciplina discipulum¹⁴⁾, tenetur quidem Aquilia; verum an ex locato¹⁵⁾, dubitatur¹⁶⁾: nam modice licet castigare magistro. Non tenebitur autem¹⁷⁾ iniuriam actione¹⁸⁾, quia non faciendae iniuriae causa percussit.

VI. Paul. Praeceptoris autem nimia sacvitia cul-pae assimilatur¹⁾.

14) discipulum] Qui servus erat vel filiusfamilias.

15) verum an ex locato] Competit actio locati, ut lib. 19. tit. 2. dig. 13. sive lib. 20. tit. 1. cap. 13. them. 5.

16) Dubitatur] Id est, an hanc habeat magister ad petendam mercedem, necne. Et si quidem potest paulo post vulnus rursus operari, cum vulnus non sit molestum, et recte institutus fuerit, datur conducti actio.



εἰ δὲ μήτε καλῶς ἐδίδαξε αὐτόν⁷⁾, ἀλλὰ καὶ κακῶς ἐτραυματίσας, ὡς μὴ δύνασθαι ἐτι ἐνεργεῖν, οὐ δίδοται. ἢ εἰ βούληται οὕτως εἶπε, ὅτι ἀμφισβιλλεται, εἰ ἄρα τῷ δεσπότῃ ἢ τῷ πατρὶ τοῦ τραυματισθέντος δοθήσεται κατὰ τοῦ διδασκάλου ἢ locati ἐπὶ τοῦ τραύματος. ἢ δὲ ἀμφισβολὴ ἐνευθεν ἀνεγίρεται, ὅτι, ἐπειδὴ ἐφέεται τοῖς διδασκαλοῖς μετρίως σωφρονίζεν τοὺς μαθητευομένους, πῶς δοθήσεται κατ' αὐτόν⁸⁾ ἢ locati; ἢ δὲ ἀμφισβολὴ αὐτῆ⁹⁾ εἰς τὸ ἀναμφισβόλον περιστήσεται ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ σωφρονισμοῦ καὶ τοῦ τραύματος. [Sch. γ. VII. 69.]

Εἰ ἄρα τῇ locati κατέχεται ὁ δούλος τῶν μισθωτῶν πλήξας διδασκαλόν¹⁰⁾, ἀμφισβιλλεῖν Ἰουλιανός, ἐπειδὴ κοινῶς μόνον ἔξεστι τοῖς διδασκαλοῖς τιπτεῖν τοὺς μαθητὰς. ἐν δὲ τῷ ε'. θεμ. τοῦ ιγ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κ'. βιβ. δέδοκε τὴν locati. ζῆται βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. [Sch. z. VII. 69.]

οὐκ ἐνέχεται δὲ] † Ὁ τραυματίας.

τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ¹¹⁾ Καλιγάριος¹²⁾ τις εὐγενῆ καὶ ὑπεξουσίον μαθητῆν μὴ καλῶς ἐκπληροῦντα τὸ ἐπιδειχθέν ἔργον αὐτῷ, σφοδρῶς οὕτως ἐτυπτεν ἐνὶ τῶν καλαποδίων κατὰ τοῦ ἀγγέλου, ὡς τὸν σφαλιμὸν τοῦ παιδὸς ἐκράγηναι. καὶ λέγει ὁ Ἰουλιανός, μὴ κατέχεσθαι τοῦτον τῇ iniuriarum¹³⁾ ὡς γὰρ διδάξει βουλομένος ἐτυπτησε, καὶ οὐχ ὡς ὑβρίζων. τὸν μέντοι Ἀκουίλιον ἀναμφισβόλως δέδοκεν, εἰς ὅσον ἐργάζεται ὁ παῖς ἑλαττον διὰ τὸ βλαβητὸν τὸν οφθαλμὸν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰ δαπανήματα τῆς θεραπείας τοῦ παιδός. [Sch. a. VII. 69. sq.]

ἔοικε τῇ ῥαθυμίᾳ] Πᾶς δὲ ὁ μετ' ἀμελείας τι ποιῶν καὶ ἀπὸ τούτου ζημιῶν καταδικάζεται ὡς ῥαθυμῶς. [Sch. b. VII. 70.]

† Ἀνάγν. τιτ. α'. διγ. γ'.

τῇ ῥαθυμίᾳ] † Τῇ κούλπα.

ζ. Οὐλπ. Καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ὑπεξουσίον μαθητοῦ κινεῖ κατὰ τοῦ διδασκάλου, εἰς ὃ προφάσει τοῦ τραύματος οὐ δύναται σχεῖν, καὶ εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐπιμελείας.

καὶ ὁ πατὴρ — κινεῖ] Σημειώσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ ὑπεξουσίον ἐλευθέρου σώματος χώραν ἔχει ὁ Ἀκουίλιος. [Sch. c. VII. 70.]

* Ἴσ γὰρ πολλῆ τοῦ διδασκάλου τραχύτης ὁμολογουμένη ἐστὶν ἀμελία. κινῶν δὲ ὁ πατὴρ τοῦτου τοῦ μαθητοῦ τὸν Ἀκουίλιον, ὅσα ἐλάττω ἐργάζεται ὁ παῖς, λαμβάνει, καὶ τὰ δαπανήματα, ὅσα εἰς ἐπιμελίαν καὶ θεραπείαν τοῖς παιδὸς δαπανῶνται.

προφάσει τοῦ τραύματος] † Ζῆται τιτ. β'. κεφ. γ'. καὶ εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐπιμελείας] Ἀποτίμησις γὰρ ἐλευθέρου σώματος οὐκ ἔστιν¹⁴⁾. [Sch. d. VII. 70.]

Κατέχεται*) ὁ οἰψόδηποτε ὀργάνῳ φονεύων.

κατέχεται] Ζῆται τιτ. λς'. κεφ. α'. καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. α'. α'. [Sch. e. VII. 70.]

οἰψόδηποτε ὀργάνῳ] Ἡ ξύλῳ, ἢ κοντῶ, ἢ ξίφει. [Sch. f. VII. 70.]

Ὁ γ) δὲ βάρος πολὺ βαστάζων, ἐὰν ῥίνας ἢ ὀλισθήσας ἀνέλη δούλον, ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ¹⁵⁾ ὡςπερ καὶ ὁ ἀμελῶς διὰ πηλοῦ παριῶν καὶ ζημιῶν.

ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ] Ἐξῆν γὰρ αὐτῷ, μὴ τοσοῦτον φορτίον βαστάσαι. κατέχεται δὲ τῷ οὐτιλίῳ Ἀκουίλιῳ, ὅτι μὴ τὸ αὐτοῦ¹⁶⁾ σῶμα ἔβλαψεν, ἀλλὰ τὸ ἐτέρου. ζῆται καὶ τιτ. β'. κεφ. α'. καὶ τὸ ἐκεῖ σχολίον περὶ τοῦ ἐρεθίσαντος¹⁷⁾, καὶ κεφ. θ'. τοῦ παρόντος τιτ. θεμ. α'. καὶ β'. [Sch. g. VII. 70.]

Ὁὐτω¹⁸⁾ μέντοι, ἐὰν πᾶν ἐφόρτωσεν αὐτόν, ἢ ῥαθυμῶς διὰ πηλοῦ παριῶν ὀλισθήσεν.

* Ἀπὸ ἀμελείας εἰς τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ἰατρειαν τοῦ βλαβέντος.

Quodsi recte eum non docuit, quin etiam male vulneravit, ut iam non possit amplius operari, non datur. Ve si mavis, dicas dubitari, an domino vel patri eius, quod vulneratus est, detur adversus magistrum actio ex locato ob vulnus inflictum. Dubitatio ex eo nascitur, quod magistris liceat discipulos modice castigare: nam si hoc e licet, quomodo in eum locati actio dabitur? Dubitatio nem autem tollit qualitas castigationis et vulneris.

An locati teneatur magister, qui servum discipulum percussit, dubitat Iulianus, quia leviter duntaxat lice magistris caedere discipulos. In them. autem 5. cap. 13 tit. 1. lib. 20. dedit actionem locati. Quaere lib. 20. tit. 1 cap. 12. them. 2.

17) non tenebitur autem] Is, qui vulneravit.

18) iniuriarum actione] Sutor quidam ingennum et filiumfamilias discipulum suum non recte opus ei monstratum exequentem, forma calcei adeo graviter percussit iuxta cervicem, ut oculus puero efflueret. Hunc Iulianus ait non teneri iniuriarum, quia docendi, non iniuriae faciendae causa percussit. Aquiliam tamen sine ulla controversia dedit in id, quod minus puer operabitur propter vitium oculum, et in curationis impendia.

1) culpa assimilatur] Omnis vero, qui negligenter aliquid facit, et ex eo nocet, damnatur, quasi sit in culpa.

Lege tit. 1. dig. 3.

VII. Ulp. Et pater, qui discipulum in potestate habuit, agit¹⁾ adversus praeceptorem in id, quod propter vulnus²⁾ non est habiturus, et in curationis impensas³⁾.

1) et pater — agit] Nota, et de filiifamilias libero corpore competere Aquiliam.

Nimia enim praeceptoris saevitia haud dubie culpa est. Pater vero huius discipuli Aquilia agens consequitur ea, quae minus nunc puer operatur, et sumtus in curationem pueri erogatos.

2) propter vulnus] Quaere tit. 2. cap. 3.

3) et in curationis impensas] Nam liberi hominis aestimatio non est.

Tenetur⁴⁾ qui quocunque instrumento⁵⁾ occiderit.

4) tenetur] Quaere tit. 36. cap. 1. et tit. 12. cap. 1. 11.

5) quocunque instrumento] Ligno, conto, vel gladio.

Sed et si quis onus nimium gestans id deiecerit, vel ipse lapsus sit, et servum occiderit, Aquilia tenetur⁶⁾: sicut et qui negligenter per lubricum transierit et damnum dederit⁷⁾.

6) Aquilia tenetur] Licuit enim ei non tantum onus gestare. Tenetur autem Aquilia utili, quoniam non suo, sed alterius corpore nocuit. Quaere et tit. 2. cap. 1. et ibi scholium de concitato, et cap. 9. huius tit. them. 1. et 2.

Ita tamen, si nimis se oneravit, vel negligenter per lubricum transiens lapsus sit.

Propter negligentiam, quod laesus operari non possit, et curatione opus habuerit.

7) Vox αὐτόν secunda manu addita est. 8) Lege αὐτοῦ. 9) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῆ. 10) Lectio corrupta est. Sic malim legere ὁ δούλον μαθητῆν πλήξας διδασκαλός. Sic etiam vertit Cuiacius, cuius versionem reddidi. 11) Sic Fabr. In Cod. 1350. secunda manu correctum est καλλίγραφοι: quod sublatet, non apparet. 12) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔστι. 13) Fabr. post κατέχεται addit καὶ, quod in Cod. 1350. desideratur. L. 7. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. 14) L. 7. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. 15) Lege αὐτοῦ. 16) Fabr. ἐρεθίσαντος. 17) Hoc scholium prima manu scriptum coniungitur in Cod. 1350. cum scholio, quod incipit ἀποτίμησις γὰρ κ. τ. λ. Sed huc pertinet.



καὶ ζημιῶν] Ἀκουσίως καὶ οὐκ ἐξεπίτηδες^{c)}. ἀνάγκη διὰ τὸ τέλος τοῦ νόμ. διγ. περὶ τοῦ σφαιριζόντος. [Sch. h. VII. 70.]

* Διὰ τοῦ σπιλοῦν τὴν ἐσθῆτα τοῦ παριόντος.

3. **Ei^{d)}** δὲ ὠθήσαντος αὐτὸν ἄλλου ἢ ε) **ζημία γέγονεν**, ὁ ὠθήσας μόνον^{f)} ὑπόκειται τῇ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσει.

εἰ δὲ ὠθήσαντος αὐτὸν ἄλλου] † Μὴ ἐξ ἐπιβουλῆς.

* Εἰ δὲ παρ' ἐτέρου ὠθηθεὶς ἀνέλεν ἄλλοτριον δούλον, Προκόουλος ἔλεγε, μῆτε τὸν ὠθήσαντα κατέχεσθαι τῷ Ἀκουίλιῳ, οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἀνέλεν, μῆτε τὸν ὠθηθέντα, ἐπειδὴ οὐ παρ' αὐτὸν ἐγένετο, ἀλλὰ παρὰ τὸν ὠθήσαντα αὐτόν. Ἰμφοκτουμ δὲ ὅμως κατέχεται ὁ ὠθήσας ὡς αἰτιος τοῦ θανάτου γενόμενος.

ἢ ζημία γέγονεν] † Ζῆτει κεφ. μῆ.

ὁ ὠθήσας μόνον] Ζῆτει κεφ. μβ'. τὸ τέλος. οὐ γὰρ παρ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ὠθήσαντος. [Sch. i. VII. 70.]

ὑπόκειται τῇ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσει] Ὁ Ἀνούλυμος. Τῇ in factum, τουτέστιν, οὐτιμῶ Ἀνούλιω. [Sch. k. VII. 70.]

τοῦ διπλοῦ] † Ζῆτει κεφ. ιγ'.

4. **Ὅς** ἐν τῷ παλαίῳ ἢ παγκρατιάσει^{h)} ἐν δημοσίῳ ἀγῶνι, ἢ ἐτέρως τὸνⁱ⁾ ἀντιπαλὸν ἀνέλων ἢ τραυματίας οὐχ ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ, εἰ μὴ ἔρα μετὰ τὸ εἶσαιⁱⁱ⁾ ὡς ἠττηθέντα τραυματίσει. τὸ δὲ τοῦ δημοσίου ἀγῶνος χώραν ἐπὶ δούλων οὐκ ἔχει. μόνον γὰρ εὐγενεῖς ἀγωνίζονται δημοσίᾳ. εἰ δὲ ἰδίᾳ καὶ μὴ ἐν ἀγῶνι δημοσίῳ τις ἀνέλη τὸν δούλον, ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ, εἰ μὴ τοῦ δεσπότου ἐπιτρέποντος πρὸς ἑαυτοῦς^{k)} ἠγωνίζοντο.

ἢ παγκρατιάσει] † Ζῆτει τὸ τέλος τοῦ νόμ. διγ. περὶ τοῦ σφαιριζόντος.

οὐχ ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ] Ἐπειδὴ δόξης ἐπιθυμία καὶ δι' ἀνδρείαν μάλλον, οὐκ ἀδικίας ἕνεκα ἀνέλεν αὐτόν. Ζῆτει τὸ τέλος τοῦ νόμ. κεφ. περὶ τοῦ σφαιριζόντος. [Sch. l. VII. 70.]

Ὁ^{l)} γὰρ ἐλευθερὸς περὶ τῆς εἰς ἑαυτὸν βλάβης οὐτιμῶν Ἀκουίλιον ἔχει, ὡς μετὰ λογισμοῦ διγ. ιγ'.

χώραν ἐπὶ δούλων οὐκ ἔχει] Ἄλλ' ἐπὶ ὑπεξουσίῳ πληγέντος πυγμῆ. σημείωσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ ὑπεξουσίῳ ἐλευθεροῦ σώματος χώραν ἔχει ὁ Ἀκουίλιος, καὶ ζῆτει κεφάλαιον ζ'. [Sch. m. VII. 70.]

Διὸ καὶ ἐν ἀγῶνι πληξῆ^{m)} δούλον ἢ πληγῆ, χώρα τῇ ἀγῶνι. καὶ σημείωσαι, ὅτι δούλος ἐν δημοσίῳ ἀγῶνι οὐκ ἀγωνίζεται. [Sch. n. VII. 70.]

μόνον γὰρ εὐγενεῖς] Ζῆτει βιβ. ιθ'. τιτ. η'. κεφ. μγ'. τῷⁿ⁾ τέλει, καὶ τῇ τῷ^{o)} αὐτῷ νέαν παραγραφὴν, λυσοσαν τὴν δοκοῦσαν ἐνείναι τῷ κεφαλαίῳ ἐναντιοφάνειαν, ὡς περὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ παρόντι κεφ. παραγραφῆς τοῦ παλαιοῦ ἐμφαίνεται. [Sch. o. VII. 70.]

ἀγωνίζονται δημοσίᾳ] Καὶ μὴν δύναται δούλος ἥριος εἶναι, ὡς πρὸς τῷ τέλει τοῦ μγ'. διγέστου τοῦ α'. τίτλου τοῦ ιθ'. βιβλίου. ἀλλὰ δύναται ἥριος εἶναι, καὶ μὴ ἀγωνίζεσθαι δημοσίᾳ. [Sch. p. VII. 70. sq.]

εἰ δὲ ἰδίᾳ] * Τοῦ αἰτοῦ^{p)}. Ὡστε, ἐὰν μὴ ἰδίᾳ, ἀλλ' ἐν ἀγῶνι δημοσίῳ ἀνέλη, οὐχ ὑπόκειται. καὶ πῶς ταύτην τὴν διαστολήν ἐστι παραδέξασθαι, εἰπόντος τοῦ νομοθέτου ἀγοιτέρῳ, ὅτι μόνον οἱ εὐγενεῖς ἀγωνίζονται δημοσίᾳ; Λύσις. Πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ἀναγκάιον ἀντιδιατεῖλαι. οὐ πᾶσι

7) et damnum dederit] Nolens, non data opera. Lege finem dig. 51. de pilae lusore.

Maculando vestem praetereuntis.

Sin autem alio eum pulsante⁸⁾ damnum datum sit⁹⁾, is tantum, qui impulit¹⁰⁾, tenetur dupli petitione¹¹⁾.

8) sin autem alio eum pulsante] Non de industria.

Sed si ab alio pulsatus alienum servum occidit, Proculus dicebat, nec eum, qui impulit, teneri Aquilia, quia ipse non occidit, neque eum, qui impulsus est, quia non per eum, sed per eum, qui impulit, hoc factum est. In factum tamen is, qui impulit, ut auctor mortis tenetur.

9) damnum datum sit] Quaere cap. 48.

10) is tantum, qui impulit] Quaere cap. 42. finem. Nam non ipse damnum dedit, sed is, qui impulit.

11) tenetur dupli petitione] Innominatus. In factum, id est, utili Aquilia.

dupli] Quaere cap. 13.

Qui in palaestra vel pancratio¹²⁾ in publico certamine, vel aliter adversarium occiderit aut vulneraverit, non tenetur Aquilia¹³⁾, nisi eum, posteaquam cessit quasi victus, vulneraverit. Quod dicitur de publico certamine, in servis libcum non habet¹⁴⁾: nam soli ingenui¹⁵⁾ certant publice¹⁶⁾. Sed si privatim¹⁷⁾, non in publico certamine quis¹⁸⁾ servum occiderit, tenetur Aquilia, nisi domino permittente inter se certaverint.

12) vel pancratio] Quaere finem dig. 51. de eo, qui pila ludit.

13) non tenetur Aquilia] Quia gloriae cupiditate, et virtutis magis quam iniuriae causa eum occidit. Quaere finem cap. 51. de eo, qui pila ludit.

Nam liber homo de damno sibi illato utilem Aquiliam habet, ut cum ratione dicitur dig. 13.

14) in servis locum non habet] Sed in filiofamilias in pugna vulnerato. Nota, in libero etiam corpore filiofamilias locum habere Aquiliam, et quaere cap. 7.

Itaque locus est actioni etiam si in certamine servum percusserit vel vulneraverit. Et nota, servum non certare in publico certamine.

15) nam soli ingenui] Quaere lib. 19. tit. 8. cap. 43. in fine, et in id novam adnotationem, quae solvit contradictionem, quae capiti inesse videtur, ut etiam apparet ex Antiqui adnotatione in hoc capite.

16) certant publice] Atqui servus agitator esse potest, ut est scriptum ad finem dig. 43. tit. 1. lib. 19. Sed potest quidem agitator esse, non tamen certare publico certamine.

17) sed si privatim] Eiusdem. Itaque si non privatim, sed in publico certamine occiderit, non tenetur. Et quomodo hoc argumentum a contrario sensu admittere licet, cum supra Iurisconsultus dixisset, solos ingenuos publice certare? Solutio. Primum quidem ne-

c) Idem secunda manu in Cod. 1350. repetitum est. d) L. 7. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. e) ἢ Syn. omisit. f) Syn. μόνος. g) L. 7. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. et apud Attal. tit. LV. §. 3. Hic exhibet hunc locum usque ad vocem τραυματίσει. h) Post παγκρατιάσειν in Cod. 1350. positum erat καὶ ἐτέρως, in Syn. ἢ ἐτέρως. Id secunda manu erasum et post ἀγῶνι repositum est. Itaque verba ἢ ἄλλως, quae verbum παγκρατιάσειν sequuntur apud Fabr. in Cod. 1350. non leguntur. i) τὸν addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. ii) Syn. εἶναι pro εἶσαι. Attal. μετὰ τὸ ὑποταγῆναι καὶ ἠττηθῆναι τιν ἀντιπάλου τραυματίσει. k) Primum scriptum erat αὐτοῦς, ex quo secunda manus fecit ἑαυτοῦς. l) Hoc scholium dedi e Cod. 1350. ubi ante prius repositum est. Quo pertineat, nescio. m) Sic Cod. 1350. Fabr. πλήξει. n) Adde ἐν ante τῷ. o) Adde ἐν ante τῷ. p) Id est, Hagiotheodoriti, cuius nomen praefigitur in Cod. 1350. scholio secunda manu scripto ad verba textus sequentis ὡς ὁ δεικνῶς φάρμακον, quod scholium in Cod. ante hoc ponitur.



γὰρ ἀντιδιαστέλλειν ἀναγκαῖον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν ἀγῶνι εἰπεῖν, οὐχ ὡς ἀντιδιαστολήν, ἀλλ' οὕτως, ὅτι· εἰ δὲ ἰδίᾳ τις ἀνέλη τὸν δούλον· ὅπερ μόνον αἰεὶ δύναται συμβαλεῖν, οὐ μὴν καὶ τὸ ἕτερον, ἦτοι τὸ ἐν ἀγῶνι ἀναιρεῖσθαι αὐτόν, ὡς μὴ δύναμενον δημοσίᾳ ἀγωνίζεσθαι. ἐπὶ τοιαύτῃ γούν ἐννοία τε καὶ συνθήκῃ ἀναγινώσκων τὸ ἥμα καλῶς ἀναγινώσκεις. ἐν μὲν οὖν τούτῳ δυνασσαι λέγειν· εἰπέ δὲ καὶ ἄλλο, ὅτι ἐν τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν οὐκ ἀγωνίζονται οἱ δούλοι. καὶ τοῦτο μὲν ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον. εἰ δὲ καιροῦ καλέσαντος τινὰ ἀνάγκης τινὸς ἀπαιτοῦσης τὸν δούλον ἐπιτηδειοτάτων τινὰ ὄντα εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ πλείονα θαυμασμόν, τυχόν ἐθῶν παρόντων καὶ μελλόντων θαυμαστών τινὰ τοῦ δούλου ἰδεῖν ἀγῶνα, ὅποια πολλὰ γίνεται, βασιλεὺς ἀγωνίσασθαι ἐπιτρέψει καὶ τοῦτο κελύσει γενέσθαι, τί καλύει οὕτω καὶ δούλον ποτὲ καὶ σπανίως ἀγωνίσασθαι δημοσίᾳ;

τις] † Ἐλεύθερος.

Καὶ 9) ὁ τὸν ἀσθενῆ δούλον ἐλαφρῶς πλήξας, εἰν ἀποθάνῃ, ἐνέχεται.

καὶ ὁ τὸν ἀσθενῆ δοῦλον] Λέγει γὰρ Λαβεόν, ὅτι ἄλλο ἄλλω θανατηφόρον εἶναι δοκεῖ. καὶ ἐνταῦθα δὲ διὰ τὴν ἀσθενείαν καὶ ἡ μικρὰ τοῦ κόσμου πληγὴ θανάτου πρόξενος γενομένη ποιεῖ τὸν πλήξαντα ἔνοχον. εἰ δὲ τις ἀντὶ θεραπευτηρίου ἀντιδότου φαρμάκων δέδωκε τινι, in factum κατέχεται, ὡς περ καὶ ὁ μεμνηνὸς ξίφος δεδωκώς. [Sch. q. VII. 71.]

Πολλὴ γὰρ ἡ μετὰ τούτου διαφορὰ. [Sch. r. VII. 71.] ἐνέχεται] † τῷ Ἀκουιλίῳ.

Ὁ') μὴ φονεύσας, ἀλλ' αἰτίαν θανάτου δεδωκώς, τῇ ἰμφάκτουμ, οὐ τῷ Ἀκουιλίῳ ὕπόκειται· ὡς ὁ δεδωκὼς φάρμακον ἀντὶ ἰατρείας, ἢ ξίφος τῷ μαινομένῳ.

ὁ μὴ φονεύσας] † Ἀυτοχείρως. ζῆτει τι. λθ'. κεφ. ιε'.

τῇ ἰμφάκτουμ] Τουτέστι, τῷ οὐτίλῳ Ἀκουιλίῳ, οὐ μὴν τῷ διέκτω, εἰ μὴ οἰκείας χειρὸς πλήξας καὶ ἀνελόν. [Sch. s. VII. 71.]

ὡς ὁ δεδωκὼς φάρμακον ἀντὶ ἰατρείας] Ὅτι οὐ λέγεται occisus ὁ λάθρα καὶ μὴ βιαίως λαβών¹⁾ φάρμακον, βιβ. κθ'. τι. ι'. διγ. α'. [Sch. t. VII. 71.]

* Ὅθεν, εἰ τις ἀντὶ θεραπευτικῆς ἀντιδότου φαρμάκων δέδωκε τινι, ἰμφάκτουμ κατέχεται· ὡς περ καὶ ὁ μεμνηνὸς ξίφος δεδωκώς. ἔον γὰρ ὁ μεμνηνὸς ἕτερον ἀνέλη, ὁ δεδωκὼς αὐτῷ τὸ ξίφος οὐ τῷ Ἀκουιλίῳ, ἀλλὰ τῇ ἰμφάκτουμ κατέχεται.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδωρ. Λεδοκῶς δὲ μὴ οἰκείας χειρὸς τούτου γὰρ ἐστίν, ὃ φησι προπετιῶς τὸ ἡ. κεφ. ἀλλὰ αὐτὸς μὲν ἔδωκε τῷ πόντι παρὰ ταῖς αὐτοῦ χειρῶν, ὁ δὲ λαβὼν ἔπιεν οἰκείας χειρῶν, ὡς κεφ. θ'.

τῷ μαινομένῳ] Καὶ ἀνελόντι ἑαυτὸν ἢ ἕτερον. [Sch. u. VII. 71.]

Ὁ^{u)} μέντοι ῥίψας εἰς ποταμόν τινὰ ἢ λίθῳ φονεύσας, ὑπόκειται τῷ Ἀκουιλίῳ.

ὁ μέντοι ῥίψας εἰς ποταμόν τινὰ] Εἰ δὲ ἀπὸ γεφύρας κατακορημίσω^{v)} τινά, εἴτε ἐξ αὐτῆς τῆς ᾠθήσεως... w) καταβυθισθεῖς^{x)} ἐν τῷ ποταμῷ, εἴτε^{y)} ἐπιζήσας ὀλίγον καὶ κοπωθῆναι δυνηθεῖς, καὶ κολυμβήσας ἠττηθῆ^{z)} τῇ βία τοῦ ποταμοῦ, καὶ τελευτήσει, τῷ Ἀκουιλίῳ κατέχεται ὁ ᾠθήσας αὐτῶν, ὡς περ ὅτε^{a)} παιδίων προσέθλωπα^{b)} κατὰ πέτρας. [Sch. x. VII. 71.]

ὑπόκειται τῷ Ἀκουιλίῳ] Οἰκιοχείρως γὰρ ἔπραξε, μὴ μεσολαβησάσης ἄλλης χειρὸς. [Sch. y. VII. 71.]

Ὡς^{b)} γὰρ ᾠθήσας τὸν οἰκίτην, οἰκίῳ σώματι τὴν ἀνάγειν ἐποίησατο.

cesse non est argumentum a contrario sensu desumere non omnino enim hoc necesse est: sed quod dicitur in certamine, sic dicendum est, sed si quis privatim servum occiderit: quod solum contingere potest, non etiam alterum, id est, in certamine servum occidi, cum publice certare non possit. Sic igitur intelligens et concilians has voces recte facies. Potes quidem hoc unum dicere: dicas vero et aliud, in publicis certaminibus non certare servos, et hoc quidem ex lege et ut plurimum. Sin autem cum tempus vocat et necessitas quaedam servum maxime idoneum ad certamen maioris admirationis causa postulat, puta exteris praesentibus et admirabile certamen servi conspiciere volentibus, ut saepe fieri solet, Princeps certare permiserit idque fieri iusserit, quid prohibet, quominus etiam servus interdum et raro in publico certamine procedat?

18) quis] Liber homo.

Etiam qui servum aegrotum¹⁹⁾ leviter percussit, si is obierit, tenetur²⁰⁾.

19) etiam qui servum aegrotum] Nam La-beo dicit, aliud alii mortiferum esse. Et hoc casu propter aegritudinem etiam parva oris percussio, si mortem attulerit, percussorem obligat. Quod si quis pro medicamento venenum alicui dederit, in factum tenetur, sicut et qui furioso gladium porrexit.

Multum enim hic ab illo distat.

20) tenetur] Aquilia.

Is, qui non occidit²¹⁾, sed mortis causam praestitit, in factum²²⁾, non Aquilia tenetur: ut qui venenum dedit pro medicamento²³⁾, vel gladium furioso²⁴⁾.

21) is, qui non occidit] Sua manu. Quare tit. 39. cap. 15.

22) in factum] Id est, utili Aquilia, non directa, nisi propria manu percusserit et occiderit.

23) ut qui venenum dedit pro medicamento] Quia occisus non dicitur, cui clam, non vi, datum est venenum, lib. 29. tit. 10. dig. 1.

Itaque si quis pro medicamento venenum alicui dederit, in factum tenetur: sicut et qui furioso gladium dedit. Nam si furiosus alium occiderit, qui ei dedit gladium, non Aquilia, sed in factum tenetur.

Hagiotheodor. Dedit autem non suis manibus: hoc enim est, quod *perperam* vocat cap. 8. Sed ipse quidem hibenti obtulit suis manibus, ille autem sumpsit suis manibus et bibit, ut cap. 9.

24) furioso] Qui se vel alium occidit.

Qui tamen aliquem deiecit in fluvium²⁵⁾, vel in lapide interemit, tenetur Aquilia²⁶⁾.

25) qui tamen aliquem deiecit in fluvium] Sed si ex ponte praecipitavero aliquem, sive ex ipso impulsu demersus in flumine, sive aliquantum adnitens adnatansque victus tandem vi fluminis interierit, Aquilia tenetur qui eum impulit, quemadmodum si puerum ad petras illissem.

26) tenetur Aquilia] Nam sua manu hoc fecit, non interveniente aliena manu.

Cum enim servum pulsaverit, suo corpore caedem peregit.

q) L. 7. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. r) L. 7. §. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 351, apud Balsam. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (in Voellii Bibl. iur. can. T. II. p. 988.) s) Syn. pro τῇ ἰμφάκτουμ, οὐ τῷ Ἀκουιλίῳ habet: τῇ τοῦ διέκτου ἀπατήσει. t) Sic Cod. 1350. Fabr. λαχών. u) L. 7. §. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. v) Cod. 1350. κατακορημίσαι.

Fabr. κατακορημίσαι. w) Cod. 1350. ἀπὸ (sic). Quod quid significet, non intelligo. x) Fabr. καταβυθισθεῖς. y) Fabr. ante εἴτε addit καί, quod deest in Cod. 1350. z) Fabr. addit τὸ, quod in Cod. 1350. deest. a) Sic secunda manus in Cod. 1350. correxit. Fabr. προσέθλωπε. b) Hoc scholium prima manu scriptum exhibet Cod. 1350. Deest apud Fabr.



8. 2. Ὁ ἰατρός ἀπειρώς^d) τεμῶν δοῦλον, ἢ τῇ μισθώσει, ἢ τῷ Ἀκουίλιῳ ἐνέχεται.

ὁ ἰατρός] Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ριβ. λέγον' ἼΙ ἀπειρία τῇ ἀμέλειᾳ συναριθμεῖται. δημοῶς ἰνστιτουτ. δ'. τιτ. γ'. καὶ βιβ. δ'. τιτ. ιβ'. διγ. ζ'. περὶ τοῦ ἀπειρώς ἰατρούσαντος, καὶ βιβ. β'. τιτ. δ'. διγ. β'. περὶ ἀπειρίας συνέδρου, καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. β'. διγ. ς'. περὶ ἀπειρίας ποιμένου καὶ ῥάπτου, καὶ κναφέως. ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ς'. θεμ. β'. καὶ γ'. [Sch. z. VII. 71.]

ἢ τῇ μισθώσει] Καὶ ἀπόλλει τὸν μισθόν, ὡς παρὰ τὴν μισθώσιν τεμῶν^c). [Sch. a. VII. 71.]

7. 1. ἡ. Γαι. f) Καὶ ὁ προπετῶς δοῦς φάρμακον, καὶ ὁ καλῶς μὲν τεμῶν, καταλιπὼν δὲ τὴν ἰατρειάν.

καὶ ὁ προπετῶς δοῦς φάρμακον] Ἀπερισκέπτως ἀντὶ φυσικοῦ ἰασίμου φθοροποιόν, ὑπεραντίον τῇ νόσῳ. φάρμακον δὲ τῶν ἰασίμων, ἀπὸ δὲ προπετείας τοῦ δεδακτοσ φαρέν⁶) δηλητηρίον. [Sch. b. VII. 71.]

ὁ καλῶς μὲν τεμῶν] † Ἀλεβοτομήσας ἢ χειρουργήσας.

καταλιπὼν] † Ἐἶτα ῥαθυμήσας.

τὴν ἰατρειάν] Τὴν ἐπὶ τῇ φλεβοτομίᾳ, ὅθεν καὶ ἐβλάβη ὁ τηθείς. σημειῶσαι κανόνα. [Sch. c. VII. 71.]

1. Καὶ ὁ μουλίων, ἐὰν δι' ἀπειρίαν ἢ ἀσθένειαν οὐκ ἐκράτησε τῶν μουλῶν· οὐ γὰρ ὀφείλει τις ἀποπροποιεῖσθαι^h) γινώσκων ἢ ὀφείλων εἰδέναι τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν ἐπιζήμιον ἄλλῳ γινομένην. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ ἵππου¹).

καὶ ὁ μουλίων] Εἰ δὲ καὶ μουλίων κατ' ἀπειρίαν μὴ δυνηθεὶς^k) ἐπιτελεῖν τὴν ὀρηγίαν τῶν μουλῶν, αἴτιος γένεται^l) τοῦ συντριβήραι τὸν δοῦλον ἐξ αὐτῶν, κατέχεται ὡς κοῦλπαν ἁμαρτήσας. τὸ αὐτὸ ἔστιν, εἰ καὶ δι' ἀσθένειαν αὐτοῦ μὴ περιγέγονε τῶν μουλῶν. καὶ μηδὲ νομιζέσθω^m) ἄδικον τὸ διὰ τὴν σῶματοςⁿ) ἀσθένειαν ὡς αἴτιον τῆς βλάβης αὐτὴν κατέχεσθαι^o. ἐπιτήδευον γὰρ τις οὐκ ὀφείλει ποιεῖν, ἢ περὶ οὐδὲ μὴ δύνασθαι ποιεῖν, ἢ^o) εἰδέναι ὀφείλει, ὡς οὐ δύναται. καὶ οὐδὲ γρη τὴν ἄλλου ἀσθένειαν ἄλλῳ ἐπιζήμιον γίνεσθαι. εἰ δὲ καὶ ἵππου τὴν ὀρηγίαν μὴ δυνηθῆ ἔνεγκέν ἀπειρώς αὐτῷ καθεζόμενος, ἢ ἐξ ἀσθενείας αἴτιος ἐτέρω ζημίας γένεται, καὶ οὗτος τῷ Ἀκουίλιῳ κατέχεται. [Sch. d. VII. 71. sq.]

οὐ γὰρ ὀφείλει τις] * Καὶ μὴ νομιζέσθω ἄδικον τὸ διὰ τὴν τὸν σῶματος ἀσθένειαν ὡς αἴτιον τῆς βλάβης αὐτὸν κατέχεσθαι^o. ἐπιτελεῖν γὰρ τις οὐκ ὀφείλει, ὅπερ ἄλλῳ ἐπιζήμιον γίνεται.

ἀποπροποιεῖσθαι] * Τέχνη^p) τινά, ὡς βιβ. ζ'. τιτ. α'. κεφ. μ'. θεμ. η'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. γ'. κεφ. κβ'. κδ'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ς'.

τὸ αὐτὸ καὶ περὶ ἵππου] Κακῶς τὴν ἵππουσιν ποιησαμένου καὶ ἐντεῦθεν βλάσαντός τινα, ἢ τὸν ἵππον αὐτὸν ἄλλοτριον ὄντα. ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. α'. κεφ. μ'. θεμ. η'.^q) καὶ βιβ. ζ'. τιτ. γ'. κεφ. κδ'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ς'. καὶ βιβ. με'. τιτ. β'. κεφ. ιδ'. [Sch. e. VII. 72.]

7. 1. 1. ς'. Οὐλπ. Ἡ ἰάτραίνα¹) εἰ μὲν τῇ γυναικὶ δῶ φάρμακον, ἢ δὲ λαβοῦσα τελευτήσῃ, χώρα τῇ τὸ²) διπλοῦν ἡπαιτούσῃ ἀγωγῇ³). εἰ δὲ χερσὶν ἰδίαις ἰάτραίνα τὸ φάρμακον ὑπέβαλεν, ὁ Ἀκουίλιος ἀρμόζει.

1. 1. Ὡς ὅτε τις ἀλείψει τινὰ φαρμάκῳ, ἢ ἐμβάλῃ αὐτὸ διὰ στόματος ἢ κλυστῆρος βία ἢ συμβουλή.

Medicus²⁷) imperite secans servum vel ex locato²⁸), vel Aquilia tenetur.

27) medicus] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 132. ubi ait: Imperitia culpa adnumeratur. Similiter Instit. 4. tit. 3. et lib. 4. tit. 12. dig. 6. de eo, qui imperite medicinam fecit, et lib. 2. tit. 4. dig. 2. de imperitia assessoris, et lib. 19. tit. 2. dig. 9. de imperitia pastoris et sarcinatoris et fullonis. Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 9. them. 2. et 3.

28) vel ex locato] Et amittit mercedem, ut qui contra legem locationis secuerit.

VIII. Cai. Item qui perperam dedit medicamentum¹), et qui bene quidem secuit²), sed dereliquit³) curationem⁴).

1) item qui perperam dedit medicamentum] Inconsulte pro sanitatem corroborante medicamento id dans, quod eam corrumpit, contrarium morbo. Medicamentum ob inconsiderantiam dantis venenum videtur.

2) qui bene quidem secuit] Venam incidens vel alias secans.

3) dereliquit] Postea neglexit.

4) curationem] Venae incisae, unde damnum illatum est ei, quem secuit. Nota regulam.

Et mulio⁵), si per imperitiam vel infirmitatem mulas non retinuerit: neque enim debet quis⁶) id affectare⁷) sciens aut scire debens, suam infirmitatem alii periculosam futuram. Idem et in equite⁸).

5) et mulio] Mulio quoque si per imperitiam non potuerit retinere impetum mularum, et ita effecerit, ut servus ab iis obtereretur, tanquam culpa reus tenetur. Idem est, si per infirmitatem mulas non retinuerit. Nec videatur iniquum, quod quis ob corporis infirmitatem ut auctor damni teneatur: non enim debet quis eam artem exercere, cui scit vel scire debet se non esse parem. Nec debet alterius infirmitas alteri esse damnosa. Sed et si quis impetum equi imperite ei insidens sustinere non possit, vel ex infirmitate alteri damnum dederit, Aquilia tenetur.

6) non enim debet quis] Nec videatur iniquum quod quis ob corporis infirmitatem ut auctor damni teneatur: non enim debet quis id affectare, quod aliud damnosum erit.

7) affectare] Artem quandam, ut lib. 6. tit. 1. cap. 40. them. 8. et lib. 7. tit. 3. cap. 22. 24. et lib. 20. tit. 1. cap. 9.

8) idem et in equite] Qui male equitat, et o id nocet alteri, vel ipsi equo alieno existenti. Quaer lib. 6. tit. 1. cap. 40. them. 8. et lib. 7. tit. 3. cap. 24. et lib. 20. tit. 1. cap. 9. et lib. 45. tit. 2. cap. 14.

IX. Ulp. Obstetrix¹) si mulieri²) dederit medicamentum, illa autem sumserit et perierit, locust actioni duplum petenti³). Quodsi propriis manibus obstetrix medicamentum supposuerit, Aquilia competit.

Quemadmodum si quis quem ungat medicamentum idve infundat ore vel clystere per vim aut suasionem

c) L. 7. §. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. ubi est pars cap. 8. h. t. d) ἀπειρώς Syn. omisit. e) Verba ὡς παρὰ κ. τ. adduntur e Cod. 1350. f) L. 8. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 209. g) Sic Cod. 1350. Fabr. φαρέν. h) Syn. προσποιεῖσθαι. i) Syn. ἑπων pro ἵππου. k) Sic Cod. 1350. Fabr. δυνηθῆ. l) Sic Cod. 1350. Fabr. γίνεται. m) Sic Cod. 1350. Fabr. νομιζέτω. n) Adde τοῦ ante σῶματος. o) ἢ pro εἰ, quod est apud Fabr. legitur in Cod. 1350. p) H. scholium prima manu scriptum, quod deest apud Fabr. exhibetur e Cod. 1350. q) Sic Cod. 1350. Fabr. β'. r) Scriptum fuit in Cod. 1350. hic et postea ἰάτραίνα, ex quo secunda manus fecit ἰάτραίνα. s) Sic lego. Fabr. τῶ. t) His veris secunda manus lineam substruxit et notavit; καὶ τῷ δὲ σικαρ. κορηλήφ.



ἡ ἰατρονα] Ἐάν ἰατρομαία^{u)} βοήθημα ἦτοι πόσιν ὑποβάλλῃ τῇ γυναίκε, ἢ δὲ τελευτῇ, διαστίζει ὁ λαβέων, ἵνα, εἰ μὲν ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐπέθηκε τὸ βοήθημα, δόξῃ αὐτῇ πεφρονεῦναι τὴν γυναῖκα^{v)}· εἰ δὲ τῇ γυναίκε δέδωκεν, ἵνα ἐαυτῇ τοῦτο ὑποβάλλῃ, τῇ in factum κατέχεται, ἐπειδὴ αἰτίαν θανάτου δεδωκεναι πιστεύεται, οὐ μὴν ἀνηρημένοι. ἔαν τις ἢ κατάβιαν, ἢ παρανεύσας ἐπιχρῆ, κατὰ τινος φάρμακον ἢ τῶν διὰ στόματος καταπινομένων, ἢ διὰ κακίστου φαρμακίου ἐπιβουλεύσῃ^{w)} τινί, κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ, ὡσπερ ἡ ὑποβαλοῦσα. [Sch. f. VII. 72.]

τῇ γυναίκε] Δούλην γυναίκα. ἐπὶ γὰρ ἐλευθέρως μόνον τὸ δημοσίον ἐγκλημα κινεῖται. [Sch. g. VII. 72.]

χώρᾳ τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ ἀγωγῇ] * Οὐ τῷ Ἀκουίλιῳ, ἀλλὰ τῇ ἱμφάκτουμ ἦτοι τῇ περὶ τῆς γενομένης ζημίας, τῇ κινουμένη ὄχι ὅταν ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα γενῆται βλάβη^{x)}· τοῦτο γὰρ ἴδιωμα Ἀκουίλιου. ἴσθι δὲ, ὅτι^{y)} καὶ ἡ περὶ τῆς γενομένης ζημίας ἀπὸ διαθέτου, καὶ ὁ ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα Ἀκουίλιος ἐξ ἀρνήσεως ἀμφοτέρω τὸ διπλοῦν ἀπαιτοῦσιν, ὡς εἰρήσεις πρὸς τῷ τέλει τοῦ τι. καὶ τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ὁ Ἀκουίλιος ἀποδείξειν, οὐ μὴ ὄγκω λύεται^{z)} χρῆσιν ἀρνομένου τοῦ ἐναγομένου ἀποδεικνύναι τὸν ἐνάγοντα· ἐπεὶ μὴ ἀποδεικνυμένης τῆς ζημίας οὐ δίδεται ὁ περὶ συνοφραντίας καὶ ὁ ἐντελής, οὔτε ὁ ἐξ ἀντεπαγωγῆς, ὡς εὐρήσεις ὁμοίως.

Ὁ λιμῶ ἀνελῶν ἱμφάκτουμ ὑπόκειται,

Καὶ ὁ τὸν ἵππον ἐρεθίσας τὸν ἀνελόντα τὸν δοῦλον, καὶ ὁ δι' ἐπιβουλευμένων τόπων ἀγαγὼν αὐὸν ἐξ ἐτέρων ἀναριθύντα δοῦλον.

ὁ λιμῶ] Κυρίλλου. Ὁ λιμῶ φονεύσας καὶ ἐρεθίσας ἵππον, καὶ ποιήσας εἰς ποταμὸν πεσεῖν, ὡς ἀπολέσθαι τὸν ἵππον, in factum κατέχεται, καὶ ὁ ἐπιβουλεύσας τινί, ἵνα ἄλλος αὐτὸν ἀνέλῃ. [Sch. h. VII. 72.]

ἀνελῶν] Ἀλλότριον ἄλογον ἢ οἰκίτην. [Sch. i. VII. 72.]

ἱμφάκτουμ] Ζῆται ἰνστιτουτοια δ. τι. γ'. περὶ τὸ τέλος, ἐν ᾧ λέγεται· Κανόνι δὲ γενικῶ περιέχεται, πότε ὁ δίκρετος Ἀκουίλιος ἀρμόζει, καὶ πότε ὁ οὐτίλιος. καὶ τῶς^{x)} εἰδέναι χρῆ, ὅτι ὁ νόμος ἀγωγῆν δίδωσι, ἐπειδὴν ἀδικηθῇ σῶμα. ἀλλ' εἰ μὲν ἐκ σώματος ἡ βλάβη προσγένηται^{y)}, (τυχὸν γὰρ οὐκ αἰσὶς ταῖς ἑμαυτοῦ χερσίν, ἢ μετὰ ξύλου, ἢ λίθου, ἢ ἐτέρου κινῶς ὄργανου πληγῆς ἀνέλκον, ἢ ἐτραυματίσας) ὁ δίκρετος Ἀκουίλιος ἀρμόζει. εἰ δὲ σῶμα μὲν^{z)} ἠδικηθῇ, οὐκ ἀπὸ σώματος δὲ γέγονεν ἡ βλάβη, δίδεται ὁ οὐτίλιος Ἀκουίλιος· οἷον τὸν ἐμὸν τις οἰκίτην^{a)} ἐκείσεν ἐπὶ χρόνον, ὥστε λιμῶ διαφθαρήναι, ἢ τὸ ὑποῦγιον οὕτως ἤλασε σφοδρῶς, ὥστε μὴ ἐνεγκεῖν τὸ πλεθρὸς τοῦ διαστηματος, ἀλλὰ διαρραγήναι, ἢ τὸ μὸν πρόβατον οὕτως διετάμωξεν, ὡς ἐνεχθῆναι κατὰ κρημνοῦ, καὶ ἡ ἀπολέσθαι ἢ βλαβῆναι^{b)} ἢ ἔαν τις τὸν ἀλλότριον οἰκίτην κείσῃ ἀνελθεῖν εἰς δένδρον^{c)}, εἰδὼς, δυσχερέστατον εἶναι καὶ τικινδύνον τὴν ἀνοδὸν ἢ τὴν κάθοδον, εἴτα ὁ οἰκίτης ἀνίων^{d)} ἢ κατιὼν ὠλισθήσῃ, καὶ ἡ ἐτελεύτησῃ^{e)} ἢ περὶ τι μέρος ἐβλάβῃ τοῦ σώματος. εἰ δὲ τις ἀλλότριον ἀπὸ γεφυρῶς ἔβριψε κατὰ ποταμοῦ, καὶ ἐπὶ γῆ, ὁ δίκρετος δίδεται^{f)} ὡς^{d)} γὰρ ὠθήσῃ^{e)} τὸν οἰκίτην, οἰκίτῳ σώματι τὴν ἀναίρεισιν ἐργάσατο. εἰ δὲ μίτε τῷ σώματι τις ἐβλαβῆν, οὔτε σῶμῳ ἐστὶ τὸ ἀδικηθῆν, ζημία^{f)} τις προγένον^{g)} ἐμοί, ἀρροῦντος τοῦ δίκρετου, ἐπειδὴ οὐκ ἀπὸ σώματος, καὶ τοῦ οὐτίλιου, διὰ τὸ μὴ ἠδικηθῆναι τὸ σῶμα, ὑπόκειται τῇ in factum ὁ ζημίας^{g)}· οἷον τὸν ἐμὸν οἰκίτην ὡς ἀμαρτήσαντα ἐδέσμευσα· τοῦτον ἕτερος φιλανθρῶνευσάμενος, εἰδὼς, ὅτι φύγη, ἀνῆκε τῶν δεσμῶν. Ζῆται κεφάλαιον κθ. θεμ. β. [Sch. k. VII. 72. sq.]

ὑπόκειται] Οὐτίλιος Ἀκουίλιος, ὡς μὴ οἰκειοχείρως ἀνελῶν, ἐπειδὴ μὴ ἀπὸ σώματος ἐστὶν ἡ ζημία. [Sch. l. VII. 73.]

† Ὡς μὴ οἰκειοχείρως ἀνελῶν.

καὶ ὁ τὸν ἵππον ἐρεθίσας] Ἐάν ἱππαζόμενον τὸν ἐμὸν οἰκίτην σὺ τὸν ἵππον πλήξας παρασκευάσας κατακρημνίσθῃν ἐν ποταμῷ, in factum δίδεται κατὰ σοῦ. [Sch. m. VII. 73.]

1) obstetrix] Si obstetrix medicamentum vel potionem supposuerit mulieri, et illa perierit, distingui Labeo, ut si quidem suis manibus supposuerit medicamentum, videatur ipsa mulierem occidisse: si vero mulieri dederit, ut id sibi ipsa supponeret, in factum tenetur, quoniam mortis causam praestitisse creditur, non occidisse. Si quis vi aut suasionem infuderit alicui medicamentum, vel eius generis, quod ore sorbetur, vel malo veneno nocuerit alicui, tenetur Aquilia, ut obstetrix supponens.

2) mulieri] Ancillae. Nam in libera publico tantum crimini locus est.

3) locus est actioni duplum petenti] Non Aquiliae, sed in factum sive de damno facto actioni quae intenditur, cum non corpore corpori damnum datum est: hoc enim proprium est Aquiliae. Scias vero, tam actione in factum, quam Aquiliae, quae de damno corpore corpori dato competit, ex inficiatione duplum peti, ut invenies ad finem tituli. Praeterea scias, Aquiliam probationibus, non iureiurando solvi: oportet igitur negante reo probare actorem: nam damno non probato non datur iusiurandum de calumnia, nec principale, nec relatum, ut similiter invenies.

Qui fame⁴⁾ necat⁵⁾, in factum⁶⁾ tenetur⁷⁾,

Et qui equum concitat⁸⁾ servum occisurum, et qui in insidiosa loca⁹⁾ servum deducit¹⁰⁾ ab aliis¹¹⁾ occidendum.

4) qui fame] Cyrilli. Qui fame necat, et qui concitat equum et efficit, ut is in flumen cadat, et eques inde moriatur, in factum tenetur. Itemque qui in insidias aliquid deducit, ut interimatur ab alio.

5) necat] Alienum animal vel servum.

6) in factum] Quaere Institut. 4. tit. 3. ad finem, quo dicitur: Regula autem generali comprehenditur, quando directa, et quando utilis Aquilia competit. Ac prius sciendum est, lege actionem dari, cum corpori damnum datum est. Sed si ex corpore damnum procedat, (ut si nudis manibus meis, vel ligno, vel lapide, vel alio quovis instrumento percutiens occidero, aut vulneravero) directa Aquilia competit. Sin vero corpori quidem damnum datum sit, non tamen corpore, datur utilis Aquilia: veluti servum meum aliquis inclusit ad tempus, ut fame necaretur, vel iumentum meum ita vehementer egit, ut rumpetur, nec magnitudinem itineris sustineret, vel ovem meam ita turbavit, ut in praecipitia ferretur, et periret, aut laederetur: vel servo alieno persuasit, ut in arborem ascenderet, [aut in puteum descenderet,] sciens difficilem et periculosum adscensum vel descensum esse, et tum servus adscendens vel descendens lapsus est, et vel mortuus, vel parte aliqua corporis laesus. Quodsi quis alienum servum de ponte in flumen deiecerit, et ille demersus fuerit, directa datur: nam qui servum impulit, is suo corpore occidit. Sed si neque corpori, neque a corpore damnum datum sit, damnum tamen aliquod mihi datum sit, cessante directa, quia corpus damnum non intulit, et utili, quia corpori damnum non est illatum, is, qui nocuit, in factum tenetur: veluti servum meum ob delictum vinxeram, quem alius benigne ei faciens solvit vinculis, sciens fugitivum fore. Quaere caput 29. them. 2.

7) tenetur] Utili Aquilia, cum non sua manu occidat, quia non ex corpore est damnum.

Cum non sua manu occidat.

8) et qui equum concitat] Si equitantem servum meum percusso equo effeceris in flumen praecipitari, in factum actio adversus te datur.

u) Sic Cod. 1350. Fabr. λατρήν. v) Sic pro ἐπιβουλεύσει, quod habet Fabr. dedi e Cod. 1350. w) Haec et quae sequuntur scripta sunt tertia manu. x) Pro τῶς secunda manus reposuit ἀπ' ἀρχῆς, quod habet Fabr. y) Sic dedi e Cod. 1350. Fabr. παραγένηται. z) Lege μὴν pro μή, quod habet Fabr. Nam et Cuiacius in versione negationem non reddidit. a) Secunda manu in Cod. 1350. additum est ἢ τὸ ἐμὸν τέκνον. b) Secunda manus addit: ἢ κατελθεῖν εἰς φρέγας, aut in puteum descenderet. c) ὠλισθήσῃ et ἐτελεύτησῃ Cod. 1350. Fabr. ὠλισθῇ et ἐτελεύτη. d) Lege ὅς. Nam et Cuiacius vertit, qui. e) Fabr. ὠθῇ. f) Lege προσγένονεν. Nam et antea Cod. 1350. habet προσγένηται.



† Ζήτει τι. β. κεφ. α. περί τὰ μέσα.

δι' ἐπιβουλευομένων τόπων] Ἐν οἷς ἐφῆδρευον οἱ φονεῦσαι ζητούντες αὐτόν. [Sch. n. VII. 73.]

ἀγαγών] Καὶ οὗτος γὰρ τῷ οὐτιλίῳ Ἀκουίλλῳ ὑπόκειται, καθὼς οὐκ αὐτὸς ἐφονεύσε τὸν δούλον, ἀλλὰ κατὰ δόλον ἤγαγεν, ἔνθα ἦσαν οἱ ἐφεδρευόντες. Ζήτει τίτλον λθ'. κεφ. ιε'. [Sch. o. VII. 73.]

ἐξ ἐτέρων] † Τῶν ἐφεδρευόντων ἐκείσε.

Εἰ δέ τινες ἀκοντίῳ παύζοντες φονεύσουσι, χώρα τῷ Ἀκουίλλῳ, εἰ μὴ ἄρα ἐν κάμπῳ ἠκόντιζον· οὐ γὰρ ὀφείλει παρὰ καιρὸν ἐκεῖθεν παρελθεῖν. κακεῖ δέ ὁ ἐπίτηδες αὐτὸν ἀκοντίσας ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλλῳ.

εἰ δέ τινες ἀκοντίῳ παύζοντες] Εἰ ἐν τῷ παύσει ἀκοντίῳ ἀνέλης, χώρα τῷ Ἀκουίλλῳ· οὐ μὴν ὅτε ἐν κάμπῳ τινῶν παύζοντων παριῶν τις ἀναρεθῆ, εἰ μὴ κατὰ ἐπίτηδεν σὶν τις αὐτῷ δέδωκε· ἢ γὰρ βλαβερά παιγνία κούλιπα ἔποιεν. τοῦτο νοεῖ κατὰ τὴν εἰρημὴν διαίτησιν ἰστικουσίονι δ. τι. γ'. ὅτι, ἐὰν ἀκοντίῳ παύζον ἢ γυμναζόμενος φονεύσῃ παριῶντα δούλον, εἰ μὴ στρατιωτῆς εἰμί, καὶ ἐν τῷ συνήθει τοῦ γυμνασίου τόπῳ γέροντο τοῦτο, ἀνευθυσός εἰμι· εἰ δέ ἀλλοχοῦ, ἢ ιδιώτης ἤμην^{h)}, ὑπόκειμαιⁱ⁾ ιδιώτην γὰρ ἐν ὄπλοις γυμνάζεσθαι οὐ νομομαί. [Sch. p. VII. 73.]

φονεύσουσι] Ἐτερον φονεύσουσι διερχόμενον· ἐπὶ γὰρ αὐτοῖς τοῖς παύσει, εἰ κατὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν αὐτῶν^{j)} ἐπαίξον, οὐ δίδονται, ὡς ἐν τῷ τέλει τοῦ γ'. θεμ. τοῦ ζ'. κεφ. [Sch. q. VII. 73.]

εἰ μὴ ἄρα ἐν κάμπῳ ἠκόντιζον] Καὶ στρατιῶται ἦσαν, ὡς ἢ ἐν ἰστικουσίονι δ. τι. γ'. διαίτησις. [Sch. r. VII. 74.]

ι. Πανλ. Τὸ γὰρ ἐπιβλαβὲς παιγνιον εἰς ἀμέλειαν ἀναφέρεται.

ια'. Οὐλπ.^{k)} Ἐάν τις σφαιρίζων ὄψῃ τὴν σφαιραν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ κουρέως, καὶ λαρυγγοτομηθῆ^{l)} ὁ κουρευόμενος δούλος, ὁ κουρεὺς ἐνέχεται, ἐὰν ἐκούρευσει, ἔνθα κατὰ συνήθειαν ἐγένετο τὸ παίγνιον, ἢ ἔνθα συνεχῆς ἦν ἢ πάροδος· εἰ καὶ τὰ^{m)} μάλιστα καλῶς λέγει τις, ἑαυτῷ ὀφείλειν μέμφεσθαι τὸν ἐαυτὸν κουρεῖ καταπιστεύσαντα ἐν ἐπικινδύνῳ τόπῳ κουρεύοντι.

ὁ κουρεὺς ἐνέχεται] † Τῷ Ἀκουίλλῳ.

κατὰ συνήθειαν] † Ζήτει κεφ. ε'.

εἰ καὶ τὰ μάλιστα καλῶς λέγει τις] ** Τοῦ Ἀγιοθεοδώρ. Ἐχθρὸν ἄν, φησί, ἐν δυοῖς τοῖς ἀνθρώποις πταίσασι, τῷ τε κουρεῖ τῷ ἐν τοιοῦτῳ τόπῳ κουρεύοντι, καὶ τῷ καταπιστεύσαντι ἐαυτὸν τῷ τοιοῦτῳ κουρεῖ, χείρονος αἰρέσεως εἶναι τὸν κουρευθέντα καὶ ἀκούειν, ὅτι ἑαυτὸν καταμειψοῦν, καὶ μηδὲ ἀγωγὴν ἔχειν κατὰ τοῦ κουρέως. ἀλλ' ὁμοίως χείρονος αἰρέσεως ποιοῦμεν μῆλλον τὸν κουρέα, καὶ ἀγωγὴνⁿ⁾ καθυπαγομένον διὰ δύο αἰτίας· μίαν μὲν, ἵνα μὴ ἐξ ἀποτέλεσματος τὸν δεσπότην τοῦ δούλου τὸν μηδὲν πταίσαντα, ἀλλὰ παντελῆ ἔχοντα ἄγνοιαν ζημιώσωμεν, καὶ τοῦ διπλοῦ ἀποστερήσωμεν, τὸν δὲ κουρέα ἀνεύρονον καταστήσωμεν, ὅπερ ἀδικον· ἐτέραν δὲ, ὅτι, κἂν μὴ δούλος ἦν, ἀλλ' ἐλεύθερος ὁ λαρυγγοτομηθεὶς, δίκαιόν ἐστιν, ἐκ δυοῦ κακῶν τὴν τοῦ μείζονος κακοῦ ἀναστολήν προτιμησασθαι, παρ' ὃ τιμωρῆσαι τὸ ἔλαττον. εἰ γὰρ μὴ τὸν κουρέα τιμωρήσωμεν, πολλοὺς ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ ἄλλους βλάβῃ τοιουτοτρόπως. ἰδοὺ τὸ μείζον κακόν, ὅπερ προανασταλήναι εἶδει, καὶ μὴ ἕνα κουρέα βλάπτειν ὄχλον πολύν, κἂν ὁ ὄχλος ἀπρόσεκτος. δίκαιον οὖν ἐστὶ, καὶ οὕτω ποιοῦμεν καὶ τιμωροῦμεν τὸν κουρέα, καὶ οὐχὶ τὸν κουρευθέντα ἀποκλειόμεν· ὅπερ ἦν, εἰ ὠρίσθη κακοῦ ἐλάττονος τιμωρία. τιμωροῦμεν τοῖνον τὸν κουρέα, καὶ πολλοὺς ἐλευθεροῦμεν μελλούσης βλάβης, συνεγεῖν ἔχοντες εἰς τοῦτο καὶ τὸν κανονα τοῦ γ. τι. τοῦ β. βιβ. τὸν λέγοντα· ὅτε χωρὶς βλάβης οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι τι, τὸ ἦτον ἀδικον ἐπιλεγόμεθα. ἐν δὲ τῷ ἀνωτέρῳ θέματι μόνον ἐπταίειν ὁ παρελθὼν, ἔνθα οἱ ἀκοντίζοντες ἐπαίξον· ἐκείνοι γὰρ ἐν κάμπῳ ἀκοντίζοντες οὐδὲν πταῖωμα ἐποιοῦν.

Quaere tit. 2. cap. 1. circa medium.

9) in insidiosa loca] In quibus subsidentibus qui parabant ei necem.

10) deducit] Nam et hic utili Aquilia tenetur, quod non ipse occiderit servum, sed dolo eo perduxerit, ubi erant insidiatores. Quaere tit. 39. cap. 15.

11) ab aliis] Ibi subsidentibus.

Quodsi quidam iaculo ludentes¹²⁾ occiderint¹³⁾, locus est Aquiliae, nisi in campo luserint¹⁴⁾: nec enim debuit impetiveste per cum locum transire. Sed qui ibi data opera eum iaculatus est, Aquilia tenetur.

12) quodsi quidam iaculo ludentes] Si iaculo ludens occideris, locus est Aquiliae, non si in campo ludentibus quibusdam transiens aliquis occisus fuerit, nisi consulto quis ei dederit: nam ludus noxius culpa assimilatur. Hoc intellige secundum supradictam divisionem Instit. 4. tit. 3. ut si, dum ludo vel iaculo me exerceo, transeuntem servum occidero, si quidem miles sum, et in solito huius exercitii loco id acciderit, non teneat: quodsi alio loco, vel si privatus sim, teneat: privato enim non licet se armis exercere.

13) occiderint] Alium occiderint transeuntem: nam ipsorum ludentium nomine, si voluntate dominorum luserint, non datur, ut in fine them. 3. cap. 7.

14) nisi in campo luserint] Et milites sint, secundum distinctionem Instit. 4. tit. 3.

X. Paul. Nam noxius ludus culpa imputatur.

XI. Ulp. Si quis pila ludens deiecerit pilam in tonsoris manum, et servo, qui tondebatur, gula fuerit praecisa, tonsor tenetur¹⁾, si ibi tondebat, ubi ex consuetudine²⁾ ludebatur, vel ubi transitus frequens erat: etiamsi maxime recte quis dicat³⁾, ipsum de se queri debere, qui se in periculoso loco tondentis tonsori committit.

1) tonsor tenetur] Aquilia.

2) ex consuetudine] Quaere cap. 5.

3) etiamsi maxime recte quis dicat] Hagiotheodor. Ex his duobus hominibus delinquentibus, inquit, tonsore, qui in tali loco tondebat, et eo, qui eius modi tonsori se committit, oporteret deterioris conditionis esse eum, qui tonsus est, et sibi imputare, neque actionem habere in tonsorem. Verum tamen deterioris conditionis facimus tonsorem, et actioni subdicimus ob duas causas: alteram, ut ne ex eventu dominum servi nihil delinquentem et prorsus ignorantem laedamus et duplo privemus, tonsorem autem noxa eximamus, quod iniustum esset: alteram, quod, etsi non servus, sed liber esset is, cui gula praecisa fuit, aequius est, ex duobus malis praeferre maioris mali prohibitionem, quam minus punire. Nam si tonsorem non puniverimus, plures alios hic tali modo laeserit. En maius malum, quod prohiberi oportet, et caveri, ne unus tonsor magnam multitudinem hominum damno afficiat, licet multitudinem parum attempta sit. Aequum igitur est, et hoc facimus, et tonsorem punimus, nec excludimus tonsum: quod esset, si minoris mali poena statueretur. Punimus igitur tonsorem, multosque futuro damno liberamus, adiumento habentes regulam tit. 3. lib. 2. dicentem: Cum sine damno fieri aliquid non potest, minus iniustum eligimus. Superiori autem casu solus peccavit is, qui transit per eum locum, ubi iaculantes ludebant: illi enim in campo iaculantes nihil deliquerunt.

g) Sic pro συνήθει, quod habet Fabr., dedi e Cod. 1350.

h) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰμλ. i) αὐτῶν addit Cod. 1350.

k) L. 11. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 354.

l) Syn. λαρυγγοτομηθῆ. m) τὰ Syn. omisit. n) Lege ἀγωγῆ.



'Εάν °) ἄλλος κρατήσῃ, καὶ ἄλλος ἀνέλῃ, ὁ κρα-
τήσας τῇ ἀγωγῇ τῇ τὸ διπλοῦν °) ἀπαιτούσῃ ὑπόκειται.

ἐὰν ἄλλος] * Ἐάν ἄλλος μὲν κατάσχη τὸν ἐμὸν οἰκέτην,
ἕτερος δὲ ἀνέλῃ αὐτόν, ὁ μὲν κατασχών αὐτὸν τῇ ἰμφοράτουμ
κατέχεται, ὡς αἴτιος τοῦ θανάτου γερόμενος, ὁ δὲ ἀνέλων τῷ
Ἀκουιλίῳ. ἐάν δὲ πολλοὶ τὸν ἐμὸν οἰκέτην ἐτύπησαν, καὶ ἐτε-
λεύτησεν, ἴδωμεν, εἰ πάντες ὡς ἀνελόνας αὐτὸν κατέχονται
τῷ Ἀκουιλίῳ. καὶ εἰ μὲν δείκνυται, ἐκ τῆς τίνος πληγῆς ἀνη-
ρέθη, ἐκείνος ὡς φονεύσας κατέχεται· τοῦτου δὲ μὴ δεικνυ-
μένου πάντας ὁμοίως ὡς ἀνελόνας κατέχεσθαι ὁ Ἰουλιανὸς °).

κρατήσῃ] † Οἰκέτην.

ὁ κρατήσας] Τῇ in factum, ὡς αἴτιος θανάτου γε-
ρόμενος, ἦγον τῷ οὐτίλῳ Ἀκουιλίῳ· ὁ δὲ ἀνέλων τῷ διρέκτῳ
Ἀκουιλίῳ. ζῆτει tit. λθ'. κεφ. ιε'. ις'. ζητητέον δὲ, εἰ τοῦ
ἐνὸς καταβαλόντος ὁ ἕτερος ἐνέχεται, καθὸ καὶ τὸ ν. °) κεφ.
τοῦτου τοῦ τίτλου φρασί ἐπὶ θέματι ὁμοίως. [Sch. s. VII. 74.]

τῇ ἀγωγῇ τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ] Τῇ in
factum. ζῆτει tit. λς'. κεφ. ιθ'. καὶ tit. λθ'. κεφ. ιγ'. [Sch. t.
VII. 74.]

'Εάν °) πολλοὶ πλήξωσι, καὶ μὴ ἔστι δῆλον, τίνος
τῇ πληγῇ ἀπέθανε, πάντες ὑπόκεινται ὡς φονεῖς, καὶ
τοῦ ἐνὸς καταβαλόντος °), οἱ λοιποὶ οὐκ ἐλευθεροῦν-
ται· ποιῆ °) γὰρ ἔστιν. °)

ἐὰν πολλοὶ πλήξωσι] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. θ'.
καὶ tit. αὐτοῦ ιγ'. κεφ. ε'. θεμ. ιγ'. καὶ tit. αὐτοῦ ιε'. κεφ. ε'.
θεμ. γ'. αὐτοῦ, καὶ tit. λθ'. κεφ. ιε'. ις'. [Sch. u. VII. 74.]

πάντες] Ἀνάγνωθι διγ. η'. καὶ περὶ φαμιλίας ἀμαρτη-
σίως διγ. λβ'. καὶ τὸ τέλος τοῦ η'. tit. τοῦ μῆ. βιβ. ἦτοι
βιβ. ζ'. tit. λθ'. κεφ. ις'. * καὶ °) μὴ ἐναντιωθῆ σοι· τοῦτου
γὰρ περὶ ἐλευθέρου ἐστίν, ἐκείνο δὲ περὶ δούλου. [Sch. x.
VII. 74.]

ὑπόκεινται] Τῷ Κορνηλίῳ δὲ σικαρίοις, καὶ τῷ διρέκτῳ
Ἀκουιλίῳ. [Sch. y. VII. 74.]

* Τῷ φονικῷ καὶ τῷ Ἀκουιλίῳ. εἰ γὰρ ὁ δούλος ἐτιμῶτο
νομίσματα κ'. καὶ ἔλαβον °) ἀπὸ τοῦ τραυματίσαντος νομί-
σματι ι'. λήσονται καὶ ἀπὸ τοῦ φονεύσαντος δολοκλήρα τὰ
εἰκοσι, ἐπειδὴ ὁ εἰ πολλοὶ ἐφόνευσαν, ἀπὸ πάντων ἀνά εἰκοσι
λαμβάνου, καὶ οὐκ, ἐπειδὴ ἐφθασα °) ἀπὸ τοῦ ἐνὸς λαβεῖν
νομίσματι κ'. μετριωτέρη ἢ ποιῆ κατὰ τῶν ἄλλων χωρεῖ,
ἀλλὰ δοκεῖ εἰς ἓνα ἕκαστον ὁ Ἀκουιλίος ἀνακλάσθαι.

ὡς φονεῖς] Ἡ ο'. νεαρά τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Λέοντος
συνοδὰ τῷ παραῶνι φθεγγομένη κελεύει, πάντας τῇ αὐτοῦ °)
καθυποβάλλεσθαι δίκη, εἰ καὶ μὴ ὡσαύτως ἐνήργητο °) παρ'
ἀπάντων ἢ πρῶσις· εἰ γὰρ καὶ °) μὴ ὁ καθείς ἀπέλειν, ἀλλὰ
τὴν ἕτερου χεῖρα ἐτόνωσε πρὸς τὴν ἀναλῆσιν. ἡ γὰρ τὸν θά-
νατον καταπραξομένη χεῖρ οὐκ ἂν, εἰ μὴ συνεκροτέτο παρὰ °)
τῆς τῶν ἄλλων συνδρομῆς, ἠδυνήθη °) τοῦτο διαπραξοσθαι.
πλὴν ἐκείνη οὐκ ἐπιδασκίλει, οὐδὲ σκοπεῖ, εἴτε δηλὸς ἐστὶν
ὁ πλήξας, εἴτε ἀφανής· διότι οὐδὲ περὶ χρημάτων ποιῆς
σκοπὸς ἐστὶν αὐτῇ, ἀλλὰ περὶ σωμάτων. [Sch. z. VII. 74.]

τοῦ ἐνὸς καταβαλόντος] † Ζῆτει κεφ. ν'. θεμ. β'.
καὶ λβ'. κεφ.

οἱ λοιποὶ] Ἐπὶ ὁμοίῳ ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. ζ'.
θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. η'. καὶ θ'. τῆν αἰτίαν εὐρήσεις ἐν τῷ
ν. κεφ. τοῦτου τοῦ tit. θεμ. τελευτ. °) καὶ μᾶλλον ἀνάγνωθι
τὸν Ἰνδικα. πρόσκειται ἐν τῷ Ἰνδικῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀπαλλάτ-
τεται τοῦ Ἀκουιλίου ἐξ ἂν ἕτερος ἡμαρτηκῶς καταδικάζεται,
ἐπειδὴ ποιῆ ἔστι τὸ διδομένον. [Sch. a. VII. 74.]

οὐκ ἐλευθεροῦνται] Οὔτε τοῦ φονικῷ, οὔτε τῆς
ζημίας. ζῆτει κεφ. λβ'. καὶ tit. ι'. κεφ. κ'. καὶ tit. ιβ'.
κεφ. κ'. θεμ. παρατελευτ. [Sch. b. VII. 74.]

'Εάν °) τις θανατηφόρως τραυματίσῃ, καὶ ἄλλος

Si alius °) tenuerit °), alius occiderit, is, q'
tenuit °), actione in duplum °) tenetur.

4) si alius] Si alius tenuerit servum meum, alii
interemerit, is, qui tenuit, in factum tenetur, quod q'
causam mortis praestitit: qui vero interemit, Aquili:
Sed si plures servum meum percusserint, isque perierit
videamus, an omnes, quasi eum occiderint, Aquilia te-
neantur. Et si quidem apparet, cuius ictu perierit, illi
quasi occiderit, tenetur: quodsi non apparet, omni-
similiter, quasi occiderint, teneri Iulianus ait.

5) tenuerit] Servum.

6) is, qui tenuit] In factum, id est, utili Aquili:
quia mortis causam praebuit: occisor autem direct
Aquila. Quare tit. 39. cap. 15. 16. Quarendum autem
an uno solvente alter teneatur, ut et cap. 50. huius
tituli similiter ait.

7) actione in duplum] In factum. Quare tit. 36
cap. 19. et tit. 39. cap. 13.

Si plures percusserint °), nec certum sit, cuius
ictu interierit, omnes °) tenentur °) quasi occiso-
res °), et uno solvente °) ceteri °) non liberan-
tur °): poena enim est.

8) si plures percusserint] Quare lib. 7. tit. 3
cap. 9. et tit. eiusdem 13. cap. 5. them. 13. et tit. 15
cap. 5. them. 3. et tit. 39. cap. 15. 16.

9) omnes] Lege dig. 8. et de familia delinquente
dig. 32. et finem tit. 8. lib. 48. sive lib. 60. tit. 39. cap. 17.
quod ne credas obstare: hoc enim est de libero, illud de
servo.

10) tenentur] Lege Cornelia de sicariis, et directa
Aquila.

Lege de sicariis et Aquilia. Nam si servus dignus
erat nummorum viginti, et a vulnerante decem conse-
cutus sum, ab occisore solidos viginti consequar. Nam
si plures interfecerint, a singulis vicenos consequar, ne-
que ideo, quod ab uno viginti nummos accepi, poena
adversus reliquos mitior erit, sed videtur ad unum-
quemque Aquilia retro trahi.

11) quasi occisores] Novella 70. domini Leonis
Philosophi huic consentiens iubet omnes eidem subiici
poenae, etiamsi omnium non sint similia facta: etiamsi
non occiderit quisque, sed alter alterius manum extul-
erit ad occidendum. Nec enim manus, quae caedem
fecit, nisi aliorum fuisset impulsu concursu, id potuisset
admittere. Verum illa non distinguit, nec spectat, utrum
certum sit, quis percusserit, an incertum: quia non ad
pecuniariam, sed ad corporalem poenam spectat.

12) uno solvente] Quare cap. 50. them. 2. et
cap. 32.

13) ceteri] In simili quaere lib. 7. tit. 3. cap. 7.
them. ult. et cap. 8. et 9. Rationem invenies cap. 50.
huius tit. them. ult. et Indicem potissimum legas. Ad-
iicitur in Indice: Nunc enim Aquilia liberatur, quod
alius delinquens condemnatur, cum poena sit, quod
solvit.

14) non liberantur] Nec caedis, nec damni poena.
Quare cap. 32. et tit. 10. cap. 21. et tit. 12. cap. 21. them.
penult.

Si quis mortifere vulneraverit °), et alius oc-

o) L. 11. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. p) Syn. ἀπολύν. q) Adde φησιν in fine, quamvis in Cod. 1350. nihil
eiusmodi reperitur. r) Adde ν'. ex versione Fabroti. s) L. 11. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. et apud Attal.
tit. LV. §. 4. t) Syn. καταβάλλοντος. u) Attal. ἡ ante ποιῆ inseruit. v) Verba ποιῆ γὰρ ἔστιν Syn. omisit. w) Haec
inde a verbis καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι secunda manu in Cod. 1350. scripta sunt. x) Primum scriptum erat ἔλαβεν et λήψεται,
sed eadem secunda manu correctum est ἔλαβον et λήψομαι. y) Sic correxi Cod. 1350. ἔφθασαν. z) Sic Cod. 1350.
Intelligi videtur Lex Cornelia de sicariis. Fabr. αὐτῇ. Etiam Cui. vertit eidem. a) Sic Cod. Fabr. ἐνήργησε. b) Sic Cod.
Fabr. τί γὰρ, εἰ καὶ. c) Sic Cod. Fabr. παρὰ. d) Sic Cod. Fabr. ἠδύνετο. e) θεμ. τελευτ. addit Cod. f) L. 11.
§. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. et apud Attal. tit. LV. §. 5.



ἀνέλη, ὁ πρῶτος ὡς β) τραυματίας, καὶ ὁ δεύτερος ὡς η) ἀνελῶν ὑπόκειται ι).

ἐὰν τις θανατηφόρος τραυματίας] Ζήτει κεφ. λβ. καὶ βιβ. νη. tit. ι. κεφ. να. θεμ. δ. [Sch. c. VII. 74.]

† Οὐκίτην.

καὶ ἄλλος ἀνέλη] Ζήτει κεφ. ν. θεμ. β. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ Ἰνδικα. [Sch. d. VII. 74.]

* Ἀνάγνωθι νεαράν ὁ. τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος σαφηνίζουσαν τὸ παρὸν θέμα.

* Μετὰ ταῦτα ἐπέλθῶν· εἰ γὰρ ἐν ταῦτῳ καὶ μὴ διασκέψει συνέδραμον ἀμφοτέροι, καὶ εἰς ὀλόκληρον καὶ ὡς φονεῖς κολάζονται, εἰ καὶ ὁ μὲν ἀπαξ μόνον ἐτυψεν, ὁ δὲ ἀνέλειν.

ὁ πρῶτος β) Ἀνάγνωθι διγέστον ιε. η'. κ) καὶ βιβλίον λδ'. τίτλω β. ἥτοι βιβ. νη. τίτλω ι. διγέτω κδ. θεμ. δ. ὅτι ἐν ι) τῷ Ἀκουίλλῳ διαφορὰ ἐστίν, εἴτε τὸν ἐρωμένον δούλον ἐφόρευσε τις, εἴτε τὸν ὑπὸ ἄλλου γενομένον ἀσθενέστερον. λέγει δὲ ἐν τῷ τέλει τοῦ η'. μ) tit. τοῦ μη'. ν) βιβλίου, ὅτι, ἐὰν ἐν μάχῃ φονευθῇ τις, ἐκάστου τῶν συνέλθόντων ἢ πληγὴ σκοπεῖται. [Sch. e. VII. 74. sq.]

ὡς τραυματίας] Τῷ Ἀκουίλλῳ εἰς ὅσον χεῖρονα ἐποίησεν, καὶ οὐχ εἰς ὀλόκληρον ἐπύχεται τὸ τίμημα· οὐδὲ γὰρ ἀνέλειν, ἀπειθὴ ἐκ τῆς ἐτέρου πληγῆς ἀνηρέθη. [Sch. f. VII. 75.]

καὶ ὁ δεύτερος ὡς ἀνελῶν] Εἰς ὅλον τὸ τίμημα οὐ τραυμασιθέντος δούλου, ἀλλ' ὑγιούς, εἴπερ μὴ πρὸ ἐκείνου τοῦ ἐναντιοῦ ἐτραυματίσθη. ἀνακλῶν γὰρ ὀπισθεν ὅλον ἐναντιὸν ὁ δικαστὴς εὕρισκε τὸν δούλον μὴ τω τραυμασιθέντα, καὶ ὀρίζει τίμημα ὑγιούς. ο) * ζήτει βιβ. ζ. tit. γ'. κεφ. ζ. θεμ. tit. καὶ κεφ. ιθ'. [Sch. g. VII. 75.]

Ἐὰν ρ) πολλοὶ δοκῶν ῥήψαντες ἀνέλωσι, πάντες τῷ Ἀκουίλλῳ ἐνάγονται.

ἐὰν πολλοί] Ζήτει τὸ τέλος τοῦ ν. ρ) κεφ. καὶ κατ' ἐκείνο νόμο τὸ παρὸν. [Sch. h. VII. 75.]

πάντες] Πάντες τῷ Ἀκουίλλῳ κατέχονται, ὡς κεφ. νθ'. θεμ. β. ζήτει καὶ tit. ιθ'. κεφ. κα. θεμ. προτέλευτ. [Sch. i. VII. 75.]

τῷ Ἀκουίλλῳ ὑπόκειται] Διρεκτος). δοκεῖ γὰρ εἶναι ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα. [Sch. k. VII. 75.]

* Ὅρα ἐνταῦθα περὶ φόνου εἰπῶν, πάντες, φησὶν, ἐνάγονται τῷ Ἀκουίλλῳ ὅπερ οὐχ εὐρήσεις εἰπόντα ἀλλαχού, ἀλλ' ἐπὶ μόνου τοῦ φονεῦς· καὶ διὰ τοῦτο πίστευε, εἰς ὀλόκληρον κατέχεσθαι αὐτούς, καὶ ὡς βλάψαντας, καὶ ὡς φονεῖς δὲ ὡσαύτως κατέχεσθαι πάντας, καὶ τοῦ ἐνὸς καταβαλότος ἢ διαλυομένου τοὺς ἄλλους μὴ ἐλευθεροῦσθαι.

Εἰς) μὲν τις κρατῶν κύνα παρασκευάσει αὐτὸν δακεῖν), ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλλῳ· εἰ δὲ μὴ κρατῶν ἡρέθισε, τῇ ἀγωγῇ τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ.)

παρασκευάσει] † Ζήτει tit. β. κεφ. α'. ὅλον.

εἰ δὲ μὴ κρατῶν ἡρέθισε] * Εἰ δὲ καὶ τις κύνα ἡρέθισε καὶ παρασκευάσει αὐτὸν δακεῖν ἕτερον· εἰ καὶ μὴ αὐτὸς κατέχε τὸν κύνα, ὅμως ὁ Πρόκουλος δίδωσι τὸν Ἀκουίλλῳ κατ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰουλιανός, εἰ μὲν τις αὐτὸν κατέχε τὸν κύνα παρασκευάσει δηχθῆναι τινα ὑπ' αὐτοῦ, δίδωσι κατ' αὐτοῦ τὸν Ἀκουίλλῳ· εἰ δὲ μὴ κατασχῶν τὸν κύνα αἰτίος γένηται τοῦ βρώματος, τότε τὴν ἰμφοκτονίμ δίδωσι κατ' αὐτοῦ. δεσπότη δὲ μόνῳ τοῦ βλαβέντος ἢ ἀναρεθέντος πράγματος δίδεται ὁ Ἀκουίλλῳ ὁ διρεκτος· ὁ γὰρ οὐτίλος καὶ ἄλλοις ἀρμόζει.

τῇ ἀγωγῇ τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ] † Ἦτοι τῷ οὐτίλλῳ Ἀκουίλλῳ.

Ὁ Ἀκουίλλῳ δεσπότη ἀρμόζει.

ὁ Ἀκουίλλῳ] Ἀνάγνωθι διγέστον ιζ'. καὶ tit. α'. ν) διγ. β. οὐτίλλῳ δὲ δίδωκε κατὰ τοῦ κλασαντος τὸ ὑδραγωγ-

g) ὡς Attal hic et postea omisit. h) ὡς Syn. omisit. i) Fabr. Attal ὑπόκειται. Cod. 1350. ὑπόκειται. k) η'. addit Cod. 1350. l) ἐν addit idem Codex. m) Supra η'. prima manus scripsit in Cod. λθ'. n) Supra μη'. secunda manus scripsit in Cod. ξ. o) His scholium apud Fabr. finitur. Reliqua secunda manu in Cod. 1350. addita reperiuntur. p) L. 11. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. q) Sic Cod. 1350. Fabr. β'. r) Malim διρεκτος. s) L. 11. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. t) Syn. δάνειν. u) Syn. addit; ποιῆ γὰρ ἐστιν. Haec supra §. 2. omiserat. v) Supra numerum α'. secunda manus in Cod. 1350. scripsit β'.

cidit¹⁶⁾, primus¹⁷⁾ quasi vulneraverit¹⁸⁾, secundus quasi occiderit¹⁹⁾, tenetur.

15) si quis mortifere vulneraverit] Quare cap. 32. et lib. 58. tit. 10. cap. 51. them. 4.

Servum.

16) et alius occiderit] Quare cap. 50. them. 2. et in eo Indicem.

Lege Novellam 70. domini Leonis Imperatoris hoc thema illustrantem.

Postea accedens: nam si eodem tempore et uno proposito ambo concurrerunt, et in solidum et quasi occisores puniuntur, licet alter semel tantum percusserit, alter occiderit.

17) primus] Lege dig. 15. 8. et lib. 39. tit. 2. sive lib. 58. tit. 10. dig. 24. them. 4. differentiam esse in lege Aquilia, utrum servum sanum occiderit quis, an ab alio iam redditum infirmiore. Ait autem in fine tit. 8. lib. 48. si in pugna occisus quis fuerit, singulorum in hoc collectorum ictus spectari.

18) quasi vulneraverit] Aquilia tenetur in id, quo deteriorem fecit servum, non in solidum pretium: neque enim occidit, cum alterius ictu ille perit.

19) secundus quasi occiderit] In servi pretium solidum non vulnerati, sed sani: nisi ante illum annum vulneratus fuerit. Nam si iudex retro annum computans inveniat, servum nondum fuisse vulneratum, sani pretium dari constituet. Quare lib. 7. tit. 3. cap. 7. them. ult. et cap. 19.

Si plures²⁰⁾ trabem deiecerint, et occiderint, omnes²¹⁾ Aquilia conveniuntur²²⁾.

20) si plures] Quare finem cap. 50. et secundum illud hoc intellige.

21) omnes] Omnes Aquilia tenentur, ut cap. 59. them. 2. Quare et tit. 12. cap. 21. them. penult.

22) Aquilia conveniuntur] Directa. Videtur enim a corpore in corpus damnum dari.

Ecce, hoc loco de caede locutus, omnes, ait, Aquilia conveniuntur: quod non invenies alibi dictum, sed in solo occisore: ideoque puta omnes teneri tam quasi damnum dederint, quam quasi occisores, et uno solvente aut transigente ceteros non liberari.

Si quis canem tenens effecerit²³⁾, ut morderet, tenetur Aquilia: quodsi non tenens irritavit²⁴⁾, actione duplum exigente²⁵⁾.

23) effecerit] Quare tit. 2. cap. 1. totum.

24) quodsi non tenens irritavit] Sed et si quis canem irritaverit et effecerit, ut alium morderet: quamvis eum non tenuerit, Proculus tamen Aquiliam adversus eum concedit: sed Iulianus ita demum Aquiliam dat, si quis ipsum canem tenens effecerit, ut alium morderet: quodsi canem non tenens causam praebuit morsus, tunc in factum actionem in eum praestat. Soli autem domino rei laesae vel occisae datur Aquilia directa: nam utilis etiam aliis competit.

25) actione duplum exigente] Utili Aquilia.

Aquilia²⁶⁾ domino competit.

26) Aquilia] Lege dig. 17. et tit. 1. dig. 2. Utilis autem datur dig. 27. them. antepenultimo habenti ius



γιον τῷ ἔχοντι τὸ δίκαιον εἰς τὸ μὴ^{ω)} δεσπόζειν αὐτὸν τοῦ ἐδάφους διγ. κζ'. πρὸ δύο θεμάτων τοῦ τέλους. ζῆτει τιτ. β'. κεφ. β'. ἀρμόζει καὶ οὐσουφρουκτουαρίῳ, ὡς θεμ. ια'. καὶ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ, ὡς θεμ. θ'. δεσπότη δὲ μόνῳ τοῦ βλαβέντος ἢ ἀναγεθέντος πράγματος δίδεται ὁ Ἀκουίλιος διέκτος. [Sch. l. VII. 75.]

Ο^{ω)} ἐξ ὀρθοῦ ὁ γὰρ οὐτίλιος καὶ μὴ δεσπότη. ζῆτει κεφ. κζ'. πρὸ γ'. θεμάτων τοῦ τέλους καὶ κεφ. ιζ'.

Ὁ ἀναδιδούς δοῦλον καὶ τὸν περὶ αὐτοῦ Ἀκουίλιον ἐκχωρεῖ τῷ πράτῃ.

ὁ ἀναδιδούς δοῦλον] Ὁ ἀγοραστῆς ἀντιστρέφων ὡς ἐμπαθῆ. [Sch. m. VII. 75.]

καὶ τὸν περὶ αὐτοῦ Ἀκουίλιον ἐκχωρεῖ τῷ πράτῃ] * Ἐὰν ἐτραυματισθῇ παρὰ τινος μετὰ ταῦτα ὡν παρὰ τῷ ἀγοραστῇ πᾶσαν γὰρ κτηθείωσαν αὐτῷ ἀγωγὴν ὀφείλει δίδοναι τῷ πράτῃ ὁ ἀντιστρέφων, ὡς βιβ. ιθ'. τιτ. κ. κεφ. θ. θεμ. ... γ)

Ὁ καλῇ πίστει νομεὺς ἔχει τὴν τοῦ διπλοῦ ἀπαίτησιν.

ὁ καλῇ πίστει νομεύς] Ἐπειδὴ μήπω^{ω)} εἰμι δεσπότης αὐτοῦ, εἰ καὶ μέλλω δεσπέζειν τῷ χρόνῳ. [Sch. n. VII. 75.]

† Οικέτου.
* Ἐὰν ὁ βόνα φιδε δουλείων μοι οικέτης πληγῇ ἢ ζήμιωθῇ, ἡμφακτος ἀγωγῇ ἀρμόζει μοι, ἐπειδὴ μήπω εἰμι δεσπότης αὐτοῦ, εἰ καὶ μέλλω δεσπέζειν τῷ χρόνῳ.

ἔχει τὴν τοῦ διπλοῦ ἀπαίτησιν] Ἐὰν βόνα φιδε δουλευόμενος^{ω)} οικέτης πληγῇ ἢ ζήμιωθῇ, in factum ἀγωγῇ ἀρμόζει, οὐχ ὁ Ἀκουίλιος, ἐπειδὴ μὴ εἰμι δεσπότης αὐτοῦ. καὶ ζῆτει κεφ. ιζ'. [Sch. o. VII. 75.]

Τὸν¹⁾ γὰρ ἐξ ὀρθοῦ μόνος ὁ δεσπότης ἔχει. καὶ ζῆτει κεφ. ιζ'.

Ἐὰν τις σχίσῃ τὰ χρησθέντα μοι, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ δεσπότης ἔχει τὸν Ἀκουίλιον.

Ἐὰν τις σχίσῃ τὰ χρησθέντα μοι] Τυχὸν ἐσθῆτα ἢ διαφθέραν. ἐπὶ τούτου δὲ λ. ἡμέρας ἀνακλώμεθα ὀπισθεν. ζῆτει τιτ. β'. κεφ. β'. διαφορον ὄν ἐπὶ τῆς quadrupedariis κρατοῦν. οὐσουφρουκτουαρίῳ δὲ καὶ οὐσουαρίῳ^{ε)}, βλαβέντων τῶν πραγμάτων, καθ' ὅν ἔχουσι τὸν usumfructum ἢ τὸν usum, Ἀκουίλιος δίδεται. ζῆτει βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. μ'. ἐν τῷ β'. διγ. τιτ. α'. ἦτοι τιτ. β'. κεφ. β'. ὑπόθου, ὅτι τὸν κινδυνὸν ἰδικῶς ὁ κομοδατάρι^{β)} καὶ ὁ κναφεὺς ἀνεδέξατο. φησὶ γὰρ βιβ. ιγ'. τιτ. ε'. διγ. ιθ'. ἦτοι βιβ. ιγ'. τιτ. α'. ὅτι ὁ μισθωσάμενος φυλακὴν πραγμάτων ἢ ὁ χρησάμενος οὐκ ἐνέχεται ἐπὶ τῇ παρ' ἑτέρου γενομένῃ βλάβῃ^{γ)} οὐδεὶς γὰρ δι' ἐπιμέλειαν δύναται φυλάσασθαι τὴν ἐξ ἑτέρου βλάβην. καὶ βιβ. ιθ'. τιτ. β'. διγ. μ'. ἦτοι βιβ. κ'. τιτ. α'. ὅτι ὁ λαβὼν ἐπὶ φυλακῇ πράγματα μισθοῦ^{δ)} ἐγκινδυνεύει περὶ τὴν αὐτῶν φυλακὴν, χωρὶς τῆς ἐξ ἑτέρου γενομένης εἰς αὐτὰ βλάβης, εἰ μὴ ὑρα ἡδυνάτο φυλαχθῆναι. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ φυλαξὶ βλάψει, ἐνέχεται. ἀνάγνωθι τοῦ αὐτοῦ β'. τιτ. ιθ'. βιβ. διγ. κέ. καὶ λ. ἦτοι τοῦ κ. βιβλίου τιτ. α'. [Sch. p. VII. 75. sq.]

Ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν καὶ τὴν χρῆσιν γυμνῆν μόνην ἔχων οὐτίλιον Ἀκουίλιον ἔχουσι. καὶ κατὰ τοῦ τὴν δεσποτείαν ἔχοντος ἀνελόντος ἔχει ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων,

ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν] Ζῆτει βιβ. ι'. τιτ. γ'. κεφ. ζ'. θεμ. δ. καὶ βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. ιζ'. τὸ τέλος. [Sch. q. VII. 70.]

* Ἄλλο τὸ δοθῆναι μοι τὸ κατὰ χρῆσιν, καὶ ἄλλο τὸ ληγατευθῆναι. ἐπὶ γὰρ τοῦ ληγάτου, καὶ ἀκοντος τοῦ κληρονομοῦ τοῦ καὶ δεσπότη τοῦ πράγματος τὴν χρῆσιν ἔχω, καὶ οὐκ ἀποσπάται ἀπ' ἐμοῦ μόνον δὲ σβέννυται θανάτῳ^{δ)} καὶ διὰ τοῦτο ὡσπερ δεσπότης εἶναι δοκῶ τῆς χρήσεως, καὶ ἔχω

aquae adversus eum, qui aquaeductum diruit, quod non sit dominus soli. Quaere tit. 2. cap. 2. Competit et usufructuario, ut them. 11. et bonae fidei possessori, ut them. 9. Aquilia directa datur soli domino rei laesa vel extinctae.

Directa: nam utilis etiam ei, qui non est dominus. Quaere cap. 27. them. tertio ante finem, et cap. 17.

Is, qui redhibet servum²⁷⁾, et legis Aquilia actionem de eo sibi competentem venditori cedit²⁸⁾.

27) is, qui redhibet servum] Emtor redhiben ut morbosum.

28) et legis Aquiliae actionem — venditori cedit] Si cum apud emtorem esset, ab aliquo vulneratus fuerit: nam qui redhibet, omnem actionem sibi quaesitam venditori debet praestare, ut lib. 19 tit. 20. cap. ... them. ...

Bonae fidei possessor²⁹⁾ habet dupli petitionem³⁰⁾.

29) bonae fidei possessor] Quia nondum sum dominus, licet tempore dominium sim acquisiturus.

Servi.
Si servus, qui bona fide mihi servit, vulneretur aut laedatur, in factum actio mihi competit, quia nondum sum dominus eius, licet tempore dominium sim acquisiturus.

30) habet dupli petitionem] Si servus mihi bona fide serviens vulneretur aut laedatur, in factum actio competit, non Aquilia, quia eius dominus non sum. Et quaere cap. 17.

Nam directam solus dominus habet. Et quaere cap. 17.

Si quis commodata mihi disciderit³¹⁾, non ego, sed dominus habet Aquiliam.

31) si quis commodata mihi disciderit] Forte vestem aut pellem. Hoc vero casu triginta dies retro computamus. Quaere tit. 2. cap. 2. in actione quadrupedaria diversum. Usufructuario autem et usuario, rebus illis laesis, in quibus usumfructum vel usum habent, Aquilia datur. Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 19. et lib. 20. tit. 1. cap. 41. In dig. 2. tit. 1. sive tit. 2. cap. 2. pone, commodatarium et fullonem specialiter periculum suscipisse. Nam lib. 13. tit. 6. dig. 19. sive lib. 13. tit. 1. traditur, eum, qui servandam rem aliquam conduxit, vel utendum accepit, damni ab alio dati nomine non teneri: quia nulla diligentia potest quisquam cavere, ne sibi damnum ab alio inferatur. Et lib. 19. tit. 2. dig. 41. sive lib. 20. tit. 1. traditur, eum, qui mercedem accipit pro rei custodia, periculum custodiae praestare, non tamen damnum ab alio rei datum, nisi custodire potuerit. Sed et si ipse custos damnum dederit, tenetur. Lege eiusdem 2. tit. lib. 19. dig. 25. et 30. sive libri 20. tit. 1.

Usufructuarius³²⁾ et usuarius utilem Aquiliam L habent. Etiam adversus proprietarium³³⁾ occiden-tem usufructuarius eam habet,

32) usufructuarius] Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 4. et lib. 16. tit. 1. cap. 17. finem.

Aliud est dari mihi usumfructum rei, aliud eum legari. Nam in legato etiam invito herede eodemque rei domino usumfructum habeo, qui mihi non adimitur, sed morte duntaxat extinguitur: ideoque quasi dominus ususfructus esse videor, et habeo Aquiliam,

ω) Sic Cod. 1350. Fabr. μὲν. x) Hoc scholium prima manu e Cod. 1350. editum deest apud Fabr. y) Numeri in Cod. 1350. desiderantur, et loco eorum spatium vacuum relictum est. z) Primum scriptum erat in Cod. 1350. μή, ex quo secunda manus fecit μήπω. e) Pro δουλευόμενος malim δουλεύων μοι, ut in scholio praecedente. f) Hoc scholium prima manu scriptum e Cod. 1350. primum editum est. g) Lege οὐσουφρουκτουαρίῳ et οὐσουαρίῳ. h) Lege κομοδατάριος. i) Sic Cod. 1350. Fabr. μισθόν. Sed legendum videtur ὁ λαβὼν ἐπὶ φυλακῇ πραγμάτων μισθόν.



τὸν Ἀκουίλιον, εἰ καὶ μὴ ἐξ ὀρθοῦ, ἐπεὶ μοι διαφέρει· καὶ τοσοῦτον, ὥστε κινῶ καὶ κατὰ τοῦ δεσπότου βλάβαντος τὸν δούλον, οὐπερ αὐτὸς τὴν χρῆσιν ἔλαβον ἢ τὸ ληγάτον· ἐμοὶ γὰρ μᾶλλον διέφερεν, εἶναι τὸν δούλον ὑγιῆ, ἢ τῷ δεσποτῇ. ἐπὶ δὲ τοῦ κατὰ παρακλήσιν δοθέντος μοι, ἐκείνῳ νέμομαι, οὐκ ἐμαυτῷ, καὶ παρ' ἐκείνου ὁ Ἀκουίλιος κινεῖται.

καὶ κατὰ τοῦ τὴν δεσποτεῖαν ἔχοντος.] **Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ προπριετᾶριος ἢ τραυματίσῃ, ἢ ἀνέλῃ τὸν οἰκέτην, καθ' οὗ ἔχω τὸν οὐσουφρουκτον, δίδοται μοι ὁ οὐτίλλιος Ἀκουίλιος κατ' αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ οὐσουφρουκτου διατίμησιν, καὶ ἀνακλῶ ἐμαυτὸν εἰς τοῦπίσω^{κ)} ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῆς πληγῆς, καὶ εἰς ἐκείνον τὸν χρόνον ἀναφέρω τὴν διατίμησιν, ἐν ᾧ μὴπω ἤρμοζέ μοι ὁ οὐσουφρουκτος. [Sch. r. VII. 76.]**

Κύριλλος. Οὐσουφρουκτουάριος¹⁾ καὶ ὁ οὐσουάριος κινεῖ οὐτίλιον καὶ²⁾ κατὰ τοῦ τὴν προπριετᾶριαν ἔχοντος. ὁ δὲ ἐνιαυτὸς ἀνακλᾶται καὶ εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν οὐπω ἦν ἀρμόσιος ὁ οὐσουφρουκτος. ζῆτει βιβ. ι'. tit. γ'. κεφ. ζ'. θεμ. γ'. δ. ε'.³⁾ καὶ βιβ. ις'. tit. α'. κεφ. ις'. τὸ τέλος. [Sch. r. VII. 76.]

ιβ'. Παύλου. Πρὸς τὸ μέρος τῆς χρήσεως τῶν καρπῶν, καὶ ἀποτιμᾶται τὸ μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ μὴπω εἶχε τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν.

πρὸς τὸ μέρος τῆς χρήσεως τῶν καρπῶν] **Εἰ δολόκληρον εἶχε τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν, δολόκληρον ἔχει τὴν ἀγαγῆν⁴⁾ εἰς τὸ ἡμισιον, εἰς τὸ ἡμισιον. [Sch. s. VII. 76.]**

τὸ μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ] † **Ἐν ᾧ ἐνιαυτῷ ἀνέιλε τὸν δούλον.** ἐν ᾧ μὴπω] **Ἀνακλᾶται γὰρ εἰς τοῦπίσω ἐπὶ ἐνιαυτὸν, ὡς διγ. κ. κα'. [Sch. t. VII. 76.]**

εἶχε τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν] Ὡς τοῦ μὲν Ἀκουίλιου εἰς ἐνιαυτὸν ἀνακλώμεν⁵⁾ τῆς δὲ χρήσεως πρὸ ἐνιαυτοῦ μὴ προσαρμολογῆσιν τῷ νῦν ἔχοντι αὐτήν. ζῆτει tit. δ. κεφ. α'. θεμ. γ'. [Sch. u. VII. 76.]

ιγ'. Οὐλπ. Ὁ ἐλεύθερος περὶ τῆς εἰς αὐτὸν βλάβης οὐτίλιον Ἀκουίλιον ἔχει· δεσπότης γὰρ οὐκ ἔστι τῶν ἰδίων μελῶν. ὀνόματι τοῦ φυγάδος οἰκέτου ἔχει ὁ δεσπότης τὸν Ἀκουίλιον.

δεσπότης γὰρ οὐκ ἔστι τῶν ἰδίων μελῶν] **Ἀνάγνωθι tit. α. διγ. β. καὶ βιβ. ις'. tit. β. διγ. νβ'. θεμ. ὑστερον. ζῆτει tit. β. κεφ. γ. καὶ βιβ. ιβ'. tit. α. κεφ. νβ'. θεμ. β. σημειώσαι, ὅτι δίκτος Ἀκουίλιος μόνῳ τῷ δεσποτῇ ἀρμόζει, ὡς καὶ ἐν κεφ. ια'. θεμ. ζ. ἐν ῥητῇ τοῦτο φησιν. [Sch. x. VII. 76.]**

ὀνόματι] † **Ψυχῇ γὰρ τοῦτον νέμεται.** τοῦ φυγάδος] **Περὶ φυγάδος ζῆτει βιβ. γ'. tit. α. κεφ. νδ'. ἀναγκαῖα⁶⁾, καὶ tit. α. κεφ. α. θεμ. ια'. καὶ κεφ. ις'. καὶ tit. γ. κεφ. ιδ'. θεμ. γ. καὶ βιβ. ιε'. tit. β. κεφ. ιε. καὶ βιβ. ιε. tit. α. κεφ. ιβ'. θεμ. ε. [Sch. y. VII. 76.]**

οἰκέτου] **Πληγέντος ἢ ἀναρθεθέντος ἐν τῇ φυγῇ. 1) ζῆτει βιβ. γ'. tit. β. κεφ. α. θεμ. ια'. καὶ κεφ. ις'. καὶ tit. γ. κεφ. ιε. καὶ βιβ. ιε. tit. β. κεφ. ιε. καὶ βιβ. ις'. tit. α. κεφ. ιβ'. θεμ. ε. [Sch. z. VII. 76.]**

Καὶ ὁ καλῆ πίστει δουλεύων μοι ἐνέχεται μοι τῷ Ἀκουίλιῳ.

καὶ ὁ καλῆ πίστει δουλεύων μοι] **Ζῆτει⁷⁾ βιβ. γ'. tit. α. κεφ. νδ.**

Ἐὰν πλήρη δούλον ἐμὸν ἢ ἄλλον, ἐνοχὸς ἔστιν, ἐλευθερίας διαγινωσκομένης. ζῆτει tit. ζ. κεφ. λη. ἀναγκαῖαν εἰσαγόν διαστιξιν. [Sch. a. VII. 77.]

Ἐὰν⁸⁾ τις ἐλεύθερος ὦν καὶ bona fide δουλεύομενος⁹⁾ ζημιώσῃ¹⁰⁾ με, κατέχεται μοι τῷ Ἀκουίλιῳ διαγινωσθεὶς ἐν ὑστέροις ἐλεύθερος. [Sch. b. VII. 77.]

etiamsi non directam, quia mea interest: adeo, ut etiam adversus dominum agam, qui damnum dedit ei servo, cuius usumfructum aut legatum accepi: mea enim potius interest, servum esse sanum, quam domini. In eo vero, qui precario mihi datus est, illi possideo, non mihi, et ab illo Aquilia intenditur.

33) etiam adversus proprietarium] Sed si proprietarius ipse vulneraverit vel occiderit servum, in quo usumfructum habeo, datur mihi utilis Aquilia adversus eum pro aestimatione ususfructus, et revoco me ipsum ad annum retro ex die ictus illati, et ad id tempus refero aestimationem, quo nondum ususfructus mihi competebat.

Cyrillus. Usufructuarius et usuarius agunt utili Aquilia etiam adversus proprietarium. Annus autem revocatur ad tempus, quo nondum ususfructus competebat. Quare lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 3. 4. 5. et lib. 16. tit. 1. cap. 17. finem.

XII. Pauli. Pro portione ususfructus¹⁾, et aestimatur ea pars anni²⁾, quo nondum³⁾ usumfructum habuit⁴⁾.

1) pro portione ususfructus] Si solidum usumfructum habet, in solidum habet actionem: si semissem, in semissem.

2) ea pars anni] Quo anno servum occidit.

3) quo nondum] Nam revocatur in annum retro, ut dig. 20. 21.

4) usumfructum habuit] Ut Aquiliae quidem in annum revocemus: ususfructus vero ante annum, quam competeret ei, qui nunc habet. Quare tit. 4. cap. 1. them. 3.

XIII. Ulp. Liber homo de damno sibi dato utilitem Aquiliam habet: dominus enim suorum membrorum non est¹⁾. Nomine²⁾ fugitivi³⁾ servi⁴⁾ dominus Aquiliam habet.

1) dominus enim suorum membrorum non est] Lege tit. 1. dig. 2. et lib. 17. tit. 2. dig. 52. them. ultimum. Quare tit. 2. cap. 3. et lib. 12. tit. 1. cap. 52. them. 2. Nota, directam Aquiliam soli domino competere, ut et in cap. 11. them. 7. in contextu dicitur.

2) nomine] Animo enim hunc possidet.

3) fugitivi] De fugitivo quaere lib. 50. tit. 1. cap. 54. necessarium, et tit. 1. cap. 1. them. 11. et cap. 47. et tit. 3. cap. 14. them. 3. et lib. 15. tit. 2. cap. 15. et lib. 16. tit. 1. cap. 12. them. 5.

4) servi] Vulnerati vel occisi in fuga. Quare lib. 50. tit. 2. cap. 1. them. 11. et cap. 47. et tit. 3. cap. 15. et lib. 15. tit. 2. cap. 15. et lib. 16. tit. 1. cap. 12. them. 5.

Etiam is, qui bona fide mihi servit⁵⁾, tenetur mihi Aquilia.

5) etiam is, qui bona fide mihi servit] Quare lib. 50. tit. 1. cap. 54.

Si percusserit servum meum vel alienum, cognita libertate obligatur. Quare tit. 6. cap. 38. distinctionem inducens necessariam.

Si homo liber bona fide mihi serviens damnum mihi dederit, tenetur mihi Aquilia, si postea liber agnitus fuerit.

k) Malim τὸν ὀπίσω. l) Adde ὁ ante οὐσουφρουκτουάριος. m) καὶ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. n) Pro δ. ε'. quod est in Cod. 1350. Fabr. habet διγ. ε'. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἢ pro ελ. p) Malim ἀναγκαῖον. q) Voce φυγῆ hoc scholium apud Fabr. snitur. Reliqua exhibentur e Cod. 1350. r) Hoc scholium prima manu scriptum in Cod. 1350. deest apud Fabr. s) Apud Fabr. haec cum iis, quae postea inde a voce ζῆτει usque ad verba ἢ κληρονομία ἐνοῦται πῆ τελευταῖη τοῦ διαθεμένου a me §. sequenti subiecta sunt, unum efficiunt scholium, quod ab eo §. sequenti subiicitur. Sed dissecandum erat scholium, et initium usque ad vocem ἐλεύθερος huic §. subiiciendum, reliqua inde a voce ζῆτει autem §. sequenti subiicienda, ad quam pertinent, ut ex locis laudatis intelligitur. t) Malim δουλεύων μοι. u) Sic Cod. 1350. Fabr. ζημιώσει.



Δούλου κληρονομιαίου ἀναιρουμένου, ὁ ὑπείσερ-
χόμενος τὴν κληρονομίαν κινεῖ τὸν Ἀκουίλιον· δέ-
σποινα γάρ ἐστιν ἡ κληρονομία.

δοῦλου κληρονομιαίου ἀναιρουμένου] Ζήτει
κεφ. μγ'. καὶ βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. λγ'. καὶ tit. γ'. κεφ. κ'.
καὶ βιβ. μγ'. tit. γ'. κεφ. κη'. θεμ. δ'. καὶ βιβ. λε'. tit. θ'.
κεφ. λ'. θεμ. β'. καὶ tit. ιδ'. κεφ. ρδ'. καὶ βιβ. μβ'. tit. δ'.
κεφ. ις'. καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρη'. καὶ ργ'. πρόσφορος
ἐνιαυθα ὁ κληρὸν ὁ ἐν βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρη'. λέγων· ὅτε-
δήποτε ὑπείσευσθῆσα ἡ κληρονομία ἐνοῦται τῇ τελευτῇ τοῦ
διαθεμένου. [Sch. b. VII. 77.]

κινεῖ τὸν Ἀκουίλιον] Οὐκ ἀργεῖ ὡς ἀδεσπότου οὐσης.
[Sch. c. VII. 77.]

δέσποινα γάρ ἐστιν ἡ κληρονομία] Ἐὰν δούλος
τῆς ἀπροσελεύτου κληρονομίας ἀναιρεθῇ, ἐπειδὴ δεσπότην οὐκ
ἔχει, τίς κινήσει τὸν Ἀκουίλιον, ἐξητήθη, καὶ λέγει ὁ Κέλσος·
ἐπειδὴ ὁ νόμος ἡδουλήθη φυλάττεσθαι τῷ δεσπότη τὸ ἀξίμιον,
ἀρμόζει τῇ κληρονομίᾳ ὁ Ἀκουίλιος, καὶ ἀδίτην μετὰ ταῦτα
κληρονομος κτῆται αὐτὸν ἑαυτοῦ. [Sch. d. VII. 77.]

Ἐὰν ὁ ληγατευθεὶς ἀναιρεθῇ μετὰ τὸ ὑπείσελευ-
θῆναι τὴν κληρονομίαν, ὁ ληγατάριος ἔχει τὸν Ἀκουί-
λιον, εἰ μὴ ἄρα μετὰ τὴν ἀναίρεσιν κατεδέξατο. εἰ δὲ
καρητήσατο, τῷ κληρονόμῳ ἀρμόζει.

ἐὰν ὁ ληγατευθεὶς] † Ζήτει κεφ. λγ'. θεμ. γ'.
μετὰ τὸ ὑπείσελευσθῆναι τὴν κληρονομίαν]
Ζήτει tit. ιβ'. κεφ. ξέ'.

ὁ ληγατάριος ἔχει τὸν Ἀκουίλιον] Ζήτει βιβ. μδ'.
tit. β'. κεφ. πα'. καὶ tit. αὐτοῦ α'. κεφ. πε'. θεμ. γ'. καὶ
κεφ. λθ'. [Sch. e. VII. 77.]

† Ζήτει κεφ. λς'.
εἰ μὴ ἄρα μετὰ τὴν ἀναίρεσιν κατεδέξατο]
Τότε γὰρ ἰμφακτος ἀρμόζει. ζήτει κεφ. λγ'. θεμ. ιη'.

ιδ'. Πανλ. Εἰ δὲ ὁ κληρονόμος ἀνέιλεν, ἐνάγεται
παρὰ τοῦ ληγαταρίου.

εἰ δὲ ὁ κληρονόμος] Ζήτει κεφ. γ'. καὶ δ'. καὶ βιβ. μγ'.
tit. α'. κεφ. λς'. καὶ βιβλίον ι'. tit. γ'. κεφ. ζ'. θεμ. δ'. [Sch. f.
II. 77.]

ἀνέιλεν] Τοῦ κληρονόμου ἀναιρεθέντος^{ο)} τὸν ληγατευ-
θέντα πρὸ ἀδίτηνος, ἢ ἐξ τεσταμέντου^{ω)} ἀρμόζει, ὡς βιβ. δ'.
tit. γ'. dig. ζ'. ἢτοι βιβ. ι'. καὶ tit. αὐτοῦ γ'. κεφ. ζ'. θεμ. ζ'.^{ς)}
[Sch. g. VII. 77.]

ἐνάγεται] † Τῷ Ἀκουίλιῳ ἢ τῇ ἰμφακτουμ, ἢ τῇ ἐκ
σταμέντου.

παρὰ τοῦ ληγαταρίου] Ζήτει βιβ. μδ'. tit. κς'. κεφ. α'.
tit. λ'. κεφ. α'. καὶ ἀκόπσιον^{ν)}, μηποτε σήμερον ἐξ ἐκεί-
νου, καὶ πρὸ ὑπείσελευσθῆναι ἀναιρεθέντος τοῦ δούλου ὁ ληγα-
τάριος^{ς)} τὸν Ἀκουίλιον ἔχει. [Sch. h. VII. 77.]

ιε'. Οὐλπ. Πρὸ δὲ ὑπείσελεύσεως τῆς κληρονομίας
μὲν ἀνηρέθη, τοῦ κληρονόμου μένει ὁ Ἀκουίλιος.
δὲ ἐτραυματίσθη, ἐκχωρεῖ τὴν ἀγωγὴν τῷ ληγαταρίῳ.

πρὸ δὲ ὑπείσελεύσεως τῆς κληρονομίας] Ἐπειδὴ
κτῆται τὸν Ἀκουίλιον ὁ κληρονόμος, εἰκότως μένει παρὰ
κληρονόμῳ ἀδίτηνοντι ὁ Ἀκουίλιος. Οὐλπιανὸς καὶ Στέ-
φνος φασιν, τοῦτο πρὸς ἀκριβεῖαν εἰρησθαι. ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ
ἀποθανόντος ὁ κληρονομος ἐκχωρεῖ τῷ ληγαταρίῳ τὸν
ουίλιον, εἰ καὶ τὸ ὄρητον περὶ τοῦ τραυματιθέντος λέγει
ἐκχώρησιν. Στέφανος δὲ λέγει τὴν ἐκχώρησιν ἀργεῖν, ὡς
ὁ δούλου πρὸ ἀδίτηνος φονευθέντος καὶ μὴ ἀρμόσαντος τῷ
ληγαταρίῳ. οὐ λέγει δὲ καλῶς. τὰ γὰρ ποῦρα οὐκ ἀβ ἀδίτα
reditate, ἀλλ' ἀ morte testatoris παραχωροῦσιν, ὡς ἰστυ-
πιοῖν β'. τίτλω κ'. καὶ βιβ. λς'. tit. β'. ἢτοι βιβ. μδ'. tit. κ'.
νατὸν δὲ λέγειν ἀκολούθως, ἀργεῖν τὴν ἐκχώρησιν, ὡς τοῦ
ουίλιου οὐκ ἐκ τῆς κληρονομίας, ἀλλὰ προφασεῖ τῆς κληρο-
νομίας ἀρμόσαντος τῷ κληρονόμῳ· τοιαύτην γὰρ διαίρεσιν
ῖστικες κειμένην ἐπὶ τῆς νερεδιτάτις πευτιτόνος^{β)} βιβ. ε'.

Servo hereditario occiso⁶⁾, qui hereditatem ad
Aquila experitur⁷⁾: domina enim est hereditas⁸⁾.

6) servo hereditario occiso] Quaere cap. 43
et lib. 50. tit. 1. cap. 33. et tit. 3. cap. 21. et lib. 43. tit. 3
cap. 28. them. 4. et lib. 35. tit. 9. cap. 30. them. 2. et tit. 14
cap. 54. et lib. 42. tit. 4. cap. 15. et lib. 2. tit. 3. cap. 138
et 193. His optime congruit regula posita lib. 2. tit. 3
cap. 138. quae dictat, quocumque tempore aditam here-
ditatem continuari cum morte testatoris.

7) Aquilia experitur] Non cessat, quasi fuerit
sine domino.

8) domina enim est hereditas] Si servus non-
dum aditae hereditatis occidatur, cum domino non
habeat, quis Aquilia agat, quaeritur. Et Celsus ait:
Quia lex voluit domino indemnitate servari, competit
Aquila hereditati, deinde heres adita hereditate ac-
quirit eam sibi.

Si servus legatus⁹⁾ occidatur post aditam he-
reditatem¹⁰⁾, legatarius habet Aquiliam¹¹⁾, nisi post
occisionem agnovit¹²⁾: quodsi repudiavit, heredi com-
petit.

9) si servus legatus] Quaere cap. 33. them. 3.
10) post aditam hereditatem] Quaere tit. 12.
cap. 65.
11) legatarius habet Aquiliam] Quaere lib. 44.
tit. 2. cap. 81. et tit. 1. cap. 85. them. 3. et cap. 39.

Quaere cap. 36.
12) nisi post occisionem agnovit] Tunc enim
in factum actio competit. Quaere cap. 33. them. 18.

XIV. Paul. Quodsi heres¹⁾ occiderit²⁾, conve-
nitur³⁾ a legatario⁴⁾.

1) quodsi heres] Quaere cap. 3. et 4. et lib. 43.
tit. 1. cap. 36. et lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 4.

2) occiderit] Herede occidente servum legatum
ante aditionem, actio ex testamento competit, ut lib. 4.
tit. 3. dig. 7. sive lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 7.

3) convenitur] Aquilia vel in factum, vel ex testa-
mento.

4) a legatario] Quaere lib. 44. tit. 27. cap. 1. et
tit. 30. cap. 1. et disce ex illis, num hodie et ante
aditam hereditatem occiso servo legatarius Aquiliam
habeat.

XV. Ulp. Si ante aditam hereditatem¹⁾ occida-
tur²⁾, apud heredem Aquilia remanet³⁾. Sed si
vulneretur, cedit actionem legatario⁴⁾.

1) si ante aditam hereditatem] Quia enim
Aquiliam acquisivit heres, merito apud heredem adeun-
tem Aquilia remanet. Ulpianus et Stephanus hoc ex
summo iure esse dixerunt. Nam et de servo occiso
heres legatario Aquiliam cedit, licet contextus de vul-
nerato cedi dicat. Stephanus autem ait cessionem cessare,
quod servus ante aditionem fuerit occisus, cum
nondum legatario competeret. Male. Pura enim legata
cedunt non ab adita hereditate, sed a morte testatoris,
ut Institut. 2. tit. 20. et lib. 36. tit. 2. sive lib. 44. tit. 20.
Potest autem consequenter dici, ideo cessionem cessare,
quod Aquilia heredi non ex hereditate competat, sed
occasione hereditatis: hanc enim divisionem invenies
positam in hereditatis petitione lib. 5. tit. 3. dig. 20.
them. 3. sive lib. 42. tit. 1. et dig. 24. et in Trebelliano

ο) Haud dubie legendum est ἀναίρεσαντος vel ἀνελότος. Sic etiam verti. ω) Sic Cod. 1350. Fabr. τεσταμέντου. Hæc secunda manu in Cod. 1350. adduntur. Apud Fabr. scholium numero γ'. Anitur. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. σκόπσιον. Fabr. ληγατάριος. Cod. 1350. ληατ. α) τὸν ἀδίτ Cod. 1350. β) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ τῆς de hereditatis petitione.



τι. γ'. διγ. κ'. θεμ. γ'. ἦτοι βιβ. μβ'. τι. α'. καὶ διγ. κδ'. καὶ ἐπὶ τοῦ Τρηβελλιανείου βιβ. λς'. τι. α'. διγ. με. ἦτοι βιβ. λς'. τι. α'. καὶ βιβ. μζ'. τι. ιβ'. διγ. θ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. κγ'. [Sch. i. VII. 77. sq.]

Μὴ ἐναντιωθῆ σοι το δ'. θεμ. τοῦ ζ'. κεφ. τοῦ γ'. τι. τοῦ ι'. βιβ. ἐκεῖ γὰρ ἐδόθη ἢ ex testamento, ὡς τοῦ κληρονόμου δόλω ἀνελότος τὸν οἰκέτην, ἤμελλε γὰρ κατ' ἐκείνου κινεῖσθαι ἢ de dolo ἐπειδὴ δὲ ἀτιμοποιός ἦν, ἐδόθη ἢ δ) ἐξ ε) testamento. [Sch. k. VII. 78.]

εἰ μὲν ἀνηρέθη] Παρά) ἐξωτικῶν δηλονότι. ἐκείνω γὰρ εἶτι διέφερον ὁ δούλος, καὶ τῷ ληγαταρίῳ εἶτι κατὰ φύσιν οὐχ ἤρμοσεν. καὶ ζῆτι βιβ. μβ'. τι. α'. κεφ. κδ'. καὶ βιβ. μα'. τι. α'. κεφ. πη. β) καὶ τούτου τοῦ βιβ. τι. κγ'. κεφ. θ'. [Sch. l. VII. 78.]

τοῦ κληρονόμου μένει ὁ Ἀκουίλιος] Καὶ μὴν ὠφείλει κἄν ἐπὶ τοῖς ληφθεῖσιν^{h)} αὐτῷ τῷ κληρονόμῳ ἀπὸ τοῦ Ἀκουίλιου, ἔχειν τὴν ex testamento ὁ ληγαταριος. ἀλλ' ἔγνωσ ἐν βιβ. λς'. τι. ια'. κεφ. με. ὅτι ὁ κληρονόμος τὰ ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτῷ κερδανθέντα δίδωσι τῷ φιδεικομισσαρίῳ, οὐ μὴν τὰ δι' αὐτὴνⁱ⁾. ὥστε οὐκ καὶ ἐπὶ τοῦ ληγαταρίου^{k)} τὰ ἀπὸ τοῦ ληγατου κερδανθέντα δίδωσι τῷ ληγαταρίῳ, οὐ μὴν τὰ δι' αὐτὸ^{l)} κερδανθέντα. ἐνταῦθα δὲ διὰ τὸ λεγατον ἐκέρδανεν ὁ κληρονόμος, οὐ μὴν ἐξ αὐτοῦ. [Sch. m. VII. 78.]

* Ἴδῃ γὰρ αὐτῶν ἢ κληρονομία ὡς δέσποινα προεκλήσαστο καὶ ἀνυπέκλευτος οὕσα καὶ κατὰ τοῦτο προσήρμοσε καὶ τῷ κληρονόμῳ τῷ δὲ ληγαταρίῳ οὐ προσήρμοσε, διότι οὕτω κατεδέξατο. οὐκ αὖτε καταδέξασθαι δοκεῖ, κἄν παρ' αἰτίας^{m)} τοῦ κληρονόμου ὡς μήτω ὑπεκείλθοντος οὐ κατεδέξατο.

ἐκχωρεῖ τὴν ἀγωγὴν τῷ ληγαταρίῳ] Ἐπίστηⁿ⁾ γὰρ ὁ ληγατευθείς, καὶ δι' αὐτοῦ προσπορίζεται καὶ ἡ ἀγωγὴ τῷ ληγαταρίῳ. ὅτε δὲ ἀνηρέθη, εἰκότως οὐδὲ Ἀκουίλιος δίδεται τῷ ληγαταρίῳ, διὰ τὸ μὴ ὑπεῖναι τὸ ληγάτον, ὡς ἂν ἐκείνο λαβῶν καὶ τὴν ἀγωγὴν τὴν δι' ἐκείνου ἀμύσασαν κινεῖ. [Sch. n. VII. 78.]

* Ἐπειδὴ καὶ τὸ πρωτότυπον^{o)} οἶμα ἦτοι ὁ δούλος εἶτι ζῆ, καὶ ἤρμοσε τῷ ληγαταρίῳ.

Ἐὰν P) θανατηφόρως τραυματίσω δούλον, καὶ ἀποθάνῃ ἐν συμπτώματι ἢ ναυαγίῳ, ἢ ἐτέρου πλήγαντος, οὐκ ἐνάγομαι ὡς φονεύσας, ἀλλ' ὡς τραυματίσας. εἰ δὲ ἐκποηθῆς ἢ ἐλευθερωθῆς ἀπέθανεν ἐκ τοῦ τραύματος, ἐνάγομαι ὡς φονεύσας. q) εἰ μέντοι ὁ τοιοῦτος δούλος μετὰ τὸ γραφῆναι αὐτὸν κληρονόμον ὑπὸ τοῦ ἰδίου δεσπότητος τελευτήσῃ, οὐκ ἔχει τὸν Ἀκουίλιον ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

Ἐὰν θανατηφόρως] Εἰ μέντοι μὴ ἐτραυματίσθη, ἀλλὰ θανατηφόρως ἐπλήγη, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὑπ' ἄλλου ἀνηρέθη^{r)} ἢ δὲ ἀναμφίλεκτον, ὅτι, κἄν μὴ ὑπὸ δύο ἐπλήγη, ἔμελλε θανεῖν, ὡς ἐν τῷ γ'. κεφ. s) οἱ δύο ἐνάγονται περὶ φόνον. [Sch. o. VII. 78.]

† Ζῆται κεφ. λς'. θεμ. β'.

τραυματίσω] Ἐὰν οἰκέτης θανατηφόρον πληγὴν δεξάμενος, μετὰ ταῦτα ἀπὸ σεισμοῦ ἢ ναυαγίου, ἢ ἄλλως πληγῆς συντομώτερον τελευτήσῃ, οὐκ ἐνάγεται ὡς περὶ ἀναιρεθέντος αὐτοῦ ὁ πλήξας αὐτόν, ἀλλ' ὡς τραυματίσας αὐτόν. εἰ δὲ ἐλευθερωθῆς ἢ ἐκποηθῆς ἐτέρῳ ὁ τὴν θανατηφόρον πληγὴν δεξάμενος τότε τελευτήσῃ, ὡς περὶ ἀναιρεθέντος αὐτοῦ κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος. διὰ τί δὲ ποτε μὲν ὡς ὑπὲρ ἀναιρεθέντος, ἄλλοτε δὲ ὡς ὑπὲρ τραυματισθέντος κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος, πρόδηλός ἐστιν ὁ λογισμός. ἐνθα μὲν γὰρ μηδεμιᾷ^{t)} ἐτέρῳ ἐπενεχθείσῃ αὐτῷ πληγῇ τελευτῆ, πρόδηλον ἐστὶ, ὡς ἐκ τῆς πρώτης πληγῆς ἐτελευτήσῃ, καὶ^{u)} διὰ τοῦτο ὡς περὶ ἀναιρεθέντος ἐνάγεται ὁ πλήξας αὐτόν. ἐνθα δὲ μετὰ τὴν πληγὴν ὁ σεισμός ἢ τὸ ναυαγίον ἀνέειλε τὸν οἰκέτην, ἐπειδὴ οὐ συνεχώρησεν ἡμῖν αὐτὰ μαθεῖν, εἰ ἐκ τῆς πληγῆς ἀνηρέθη, διὰ τοῦτο ὡς περὶ τραυματισθέντος μόνον ἐνάγεται. εἰ δὲ τὸν θανατηφόρως πληγέντα ἐλεύθερον γράψῃ^{v)} καὶ κληρονόμον ὁ δεσπότης, καὶ μετὰ τὸ^{w)}

lib. 36. tit. 1. dig. 45. sive lib. 35. tit. 1. et lib. 47. tit. 12. dig. 9. sive lib. 60. tit. 23.

Non obstat them. 4. cap. 7. tit. 3. lib. 10. Ibi enim datur actio ex testamento herede dolo malo occidente servum. Competitura enim adversus eum erat actio de dolo: sed quia turpis est actio, ex testamento potius datur.

2) occidatur] Ab extraneo scilicet. Nam ad illum interim pertinet servus, non ad legatarium. Et quare lib. 42. tit. 1. cap. 24. et lib. 41. tit. 1. cap. 88. et huius lib. tit. 23. cap. 9.

3) apud heredem Aquilia remanet] Atqui debet ea, quae heres abstulit Aquilia, legatarius consequi actione ex testamento. Sed didicisti lib. 35. tit. 11. cap. 45. heredem ea, quae ex hereditate, non quae propter eam lucrificet, reddere fideicommissario, sicut et acquisita ex re legata legatario praestat, non quae ob eam lucrificet. In hac autem specie ob legatum lucratur heres, non ex eo.

Iam enim hereditas tanquam domina eam acquisivit, licet nondum adita sit: et per hoc competit heredi, non autem legatario, quia nondum agnovit legatum. Videtur autem nondum agnovisse, licet propter heredem, quippe qui nondum adisset, non agnovit.

4) cedit actionem legatario] Extat enim servus legatus, et per eum acquiritur etiam actio legatario. Cum vero occisus est, Aquilia merito non datur legatario, quia non extat res legata, sicut si eam accepisset et eius nomine competentem actionem exerceret.

Quia et res principalis sive servus adhuc vivit, et legatario competit.

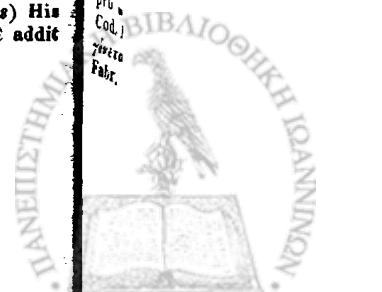
Si mortifere⁵⁾ vulneravero⁶⁾ servum, et is perierit casu⁷⁾, vel naufragio, vel alio percutiente, non agitur mecum quasi occiderim⁸⁾, sed quasi vulneraverim⁹⁾. Sed si alienatus¹⁰⁾ vel manumissus ex vulnere perit¹¹⁾, teneor quasi occiderim¹²⁾. Sin vero hic servus¹³⁾, posteaquam heres scriptus fuit¹⁴⁾ a domino, decesserit, non habet Aquiliam¹⁵⁾ heres eius¹⁶⁾.

5) si mortifere] Si quidem non vulneratus, sed mortifere percussus, et paucis diebus post ab alio occisus sit: erat autem indubitatum, eum moriturum, etiamsi a duobus non fuisset percussus, ut cap. 50. uterque tenetur de caede.

Quare cap. 36. them. 2.

6) vulneravero] Si servus letali vulnere accepto, deinde ruina, vel naufragio, vel alterius ictu maturius interierit, de vulnerato, non de occiso tenetur is, qui eum percussit. Sed si manumissus vel alienatus alteri servus, qui letale vulnus accepit, intereat, de occiso agitur Aquilia. Cur autem nunc de occiso, alias autem de vulnerato Aquilia agatur, manifesta est ratio. Ubi enim nullo alio ei vulnere illato perit, manifestum est, eum ex primo vulnere periisse, et ob id de occiso tenetur qui eum percussit. Ubi autem post vulnus acceptum servus ruina aut naufragio perit, quia an sit occisus ex vulnere, ea non patiuntur liquere nobis, ideo de vulnerato tantum tenetur. Quodsi mortifere vulneratum liberum et heredem dominus scribat, et is, posteaquam heres extiterit, moriatur, heres eius manumissi Aquilia experiri non potest: quoniam si liber vulneratus fuisset,

e) Fabr. λδ'. d) ἢ addit Cod. 1350. e) Fabr. ex. f) Cod. 1350. περὶ. Fabr. παρὰ. g) Sic Cod. 1350. Fabr. πβ'. h) Sic legendum. Fabr. λειφθεῖσιν. i) Sic Cod. 1350. Fabr. δι' αὐτόν. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ τῷ ληγαταρίῳ. l) Sic Cod. 1350. Fabr. δι' αὐτόν. m) Malim παρ' αἰτίαν. n) Haud dubie legendum est ὑπεστιν. o) Cod. 1350. ἀτυπον. p) L. 15. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. ubi est cap. 16. h. t. q) Hactenus Syn. r) Sic Cod. 1350. Fabr. να'. s) His scholium apud Fabr. finitur. Reliqua inde a verbis οἱ δύο x. τ. λ. addit Cod. 1350. t) Fabr. μηδεμιᾷ. u) καὶ addit Cod. 1350. v) Sic Cod. 1350. Fabr. γράψῃ. w) Sic Cod. 1350. Fabr. τόν.



ἀναφανῆσαι τῷ δεσπότῃ κληρονόμον τελευτήσῃ^{α)}, ὁ κληρο-
νόμος αὐτοῦ τοῦ ἐλευθερωθέντος οὐκ ἔτι δύναται κινήσῃαι τὸν
Ἀκουίλιον, ἐπειδὴ, εἰ δ' ἂν ἐλεύθερος ἂν ἐπλήγη, οὐκ ἠρμόζειν
ὁ Ἀκουίλιος. τὰ δὲ εἰς ἐκείνον περιερχόμενα τὸν κασον, εἰς ὃν
οὐκ ἠδύνατο ἐξ ἀρχῆς συστῆναι, ἀνατρέπεται. [Sch. p. VII.
78. sq.]

* καὶ ἀποθάνῃ ἐν συμπτώματι] Τότε γὰρ φαίνεται,
ὡς ἀπὸ τραύματος οὐκ ἀπέθανε, κἂν θανατηφόρος ἐπλήγη.
[Sch. q. VII. 79.]

οὐκ ἐνάγομαι ὡς φονεύσας] Ἐκ τοῦ ποτὲ μὲν
γ'. κεφαλαίου, γιν' δὲ β'. καὶ ἀναποδίξει ὁ δικαστὴς λ'. ἡμέ-
ρας, καὶ οὐχὶ ἐνιαυτὸν, ὡς περὶ ὅτε γένηται φόρος, ὡς ἰνστι-
τουτ. δ'. τιτ. γ'. περὶ τὰ τέλη^{β)}. [Sch. r. VII. 79.]

* Ὅσον πρὸς τὸν Ἀκουίλιον πρὸς δὲ τὴν περὶ φόρου,
φονεὺς νοούμενος εἰς ὀλοκλήρον ἢ εἰς ἀποτίμησιν τοῦ τραύ-
ματος.

* Ἰωάννης^{γ)}. Εἰς τὸ αὐτό. Ὅτι μὴ κατὰ πρώτην ὄψιν ἢ
ἐμὴ πληγὴ αἰτία τοῦ ἀποθάνειν τὸν δούλον ἐφάνη^{δ)}. ἄλλως
γὰρ καταδικάζεται τῷ Ἀκουίλιῳ τις ὡς φονεύσας, καὶ ἄλλως
ὡς τραυματίας^{ε)}· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ προτέρου εἰς ὀλοκλήρον καὶ
τὴν ποινὴν· ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου εἰς τὴν ἀπόφλησιν τῆς ἐκ τοῦ
τραύματος ζημίας.

ἄλλ' ὡς τραυματίας] Ὅσον πρὸς τὸν Ἀκουίλιον^{β)}.
πρὸς δὲ τὸν ἐξ ὀλοκλήρον περὶ φόρου ὡς^{ε)} φονεὺς νοούμενος.
ζητεῖ κεφάλαιον γ'. θεμ. β'. καὶ κεφάλαιον κγ'. θεμ. β'. [Sch. s.
VII. 79.]

* Ἡ εἰς ὅσον ἐβλάβη ἐκ τοῦ τραύματος.

εἰ δὲ ἐκποικηθῆις] † Ἀνάγνωθι διγ. ια'. θεμ. δ'. καὶ
διγ. λβ'. θεμ. β'.

ἀπέθανεν ἐκ τοῦ τραύματος] † Ζῆτει βιβ. νβ'.
κεφ. νε'. καὶ τιτ. ε'. κεφ. ε'. θεμ. δ'.

ἐνάγομαι ὡς φονεύσας] Ἐπαύθῃ^{δ)}, κἂν μετὰ πολὺ
διάστημα ἐτελεύτησεν, ἀλλ' οὐν ἐπει^{ε)} συνέβη ἐν τῷ μεταξὺ
ἕτερόν τι, δοκεῖ ἐκ τῆς πληγῆς τελευτήσῃαι, καὶ ἐκότως ὡς
φονεύσας ἐνέχεται ὁ^{δ)} πληγῆς. ζητεῖ καὶ κεφ. κα'. καὶ κγ'.
θεμ. β'. [Sch. t. VII. 79.]

† Εἰς ὀλοκλήρον.

εἰ μὲντοι ὁ τοιοῦτος δούλος] * Εἰ μὲντοι ὁ τοιοῦτος
δούλος, ὃν ἐγὼ τραυμάτισα, ἐγράφη κληρονόμος παρὰ τοῦ
δεσπότου, εἴτα ἐτελεύτησεν, εὐρίσκειται ὃν ἐλεύθερος καὶ κατὰ
τὴν ὑπερξέλευσιν, καὶ ἀργεῖ ὁ Ἀκουίλιος. οὐ γὰρ ἐνεμήθη αὐτὸν
ὁ κληρονόμος πρὸ τοῦ τραύματος, ἵνα τὸν Ἀκουίλιον ἔχη αὐ-
τός, ὡς ἐν δουλείᾳ γενομένου τοῦ θανατοῦ τραύματος· ἐτέ-
ρου γὰρ ἢ τότε δούλος, τοῦ διαθεμένου, κατέκρινε ἐλευθερον
αὐτὸν κυταλιπῶν ἔσβησε τὴν ἀγωγὴν. ἠδύνατο μὲντοι ἕπως,
ἂντιν ἠβούλετο, τὴν ἀγωγὴν ἐκχωρήσῃαι, καὶ τῷ κληρονομῷ,
καὶ αὐτῷ τῷ δούλῳ ἐλευθερωθῆντι.

μετὰ τὸ γραφῆναι αὐτὸν κληρονόμον] Καὶ
ἐλεύθερος^{ε)} ἐκ τούτου ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι^{β)}. [Sch. u. VII. 79.]

οὐκ ἔχει τὸν Ἀκουίλιον] Ζῆτει^{ι)} κεφ. λς'. θεμ. β'.
[Sch. x. VII. 79.]

ὁ κληρονόμος αὐτοῦ] Τοῦ γενομένου ἐλευθέρου διὰ
τῆς κληρονομίας, τοῦ δούλου δηλονότι. [Sch. x. VII. 79.]

* Τοῦ δούλου δολοῦν τοῦ γενομένου ἐλευθέρου διὰ τῆς
κληρονομίας. Ἄλλως. Ὁ τῷ δούλῳ δοθεὶς ὑποκατάστατος, εἴτε
ὁ ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος. ἀγωγή γὰρ μὴ ἀρμόσασα τῷ
διαθεμένῳ οὐδὲ τῷ κληρονομῷ αὐτοῦ ἀρμόζει.

ις'. Μαρκ. Περιέστη γὰρ εἰς θέμα, ἐξ οὗ ἀρχὴν
οὐκ ἠδύνατο δεξασθαι.

περιέστη γὰρ εἰς θέμα] Τό, τὸ αὐτὸ πρόσωπον
ὑπῆναι καὶ τὸ πληγῆ^{κ)}, καὶ τὸ μέλλον κινεῖν καὶ ἐλεύθερον
εἶναι. [Sch. y. VII. 79.]

ἐξ οὗ ἀρχὴν οὐκ ἠδύνατο δεξασθαι] Ὡς ἐλευ-
θέρου εὐρεθέντος αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπερξέλευσει τοῦ κληρονόμου^{λ)}.
ζητεῖ κεφάλαιον κγ'. θεμ. β'. [Sch. z. VII. 79.]

Ἐλευθερώθη γὰρ ἐπὶ δὲ ἐλευθέρῳ ὁ de occiso Ἀκουίλιος
οὐκ ἠρμόζει. Στέφανος δὲ φησιν, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἠρμόζει

non competeret Aquilia. Quae autem in eum casu
pervenerunt, a quo incipere non poterant, irrita sunt.

7) et is perierit casu] Tunc enim apparet, no
ex vulnere eum periisse, licet mortifere vulnerati
fuerit.

8) non agitur mecum quasi occiderim] E
capite quondam tertio, nunc secundo, et repetit iude
triginta dies, non annum, sicut cum facta est caede
ut Instit. 4. tit. 3. circa finem.

Quantum ad Aquiliam: quod autem attinet ad cae
dem, cum occisor sim, in solidum vel in aestimationem
vulneris teneor.

Ioannes. Ad idem. Quia non primo adpectu meu
ictus causa mortis servi apparuit. Nam aliter quis con
demnatur Aquilia ut occisor, et aliter ut vulnerator
ex primo enim in solidum et poenam, ex secundo in
reparationem damni ex vulnere orti.

9) sed quasi vulneraverim] Quantum ad Aq
uiliam: de occiso autem occisor tenetur in solidum
Quaere cap. 50. them. 2. et cap. 23. them. 2.

Vel quanti laesus est ex vulnere.

10) sed si alienatus] Lege dig. 11. them. 4. et
dig. 32. them. 2.

11) ex vulnere periit] Quaere lib. 52. cap. 55.
et tit. 6. cap. 5. them. 4.

12) teneor quasi occiderim] Hoc casu, etiamsi
post longum intervallum interierit, quia tamen nihil
aliud interim incidit, videtur ex vulnere interiisse, et
merito tenetur de occiso, qui percussit. Quaere et
cap. 21. et 23. them. 2.

In solidum.

13) sin vero hic servus] Sin vero hic servus,
quem vulneravi, a domino heres scriptus postea deces-
sit, liber est tempore aditae hereditatis, et cessat
Aquilia. Nec enim heres eum ante vulnus possedit, ut
ipse Aquiliam habeat, quasi mortiferum vulnus in ser-
vitude esset inflictum: alterius enim tunc servus fuit,
videlicet testatoris, qui libero eo relicto actionem ex-
tinxit. Poterat vero expresse, cui vellet, actionem
cedere, tam heredi, quam ipsi servo manumisso.

14) posteaquam heres scriptus fuit] Et ex
eo necessario liber factus.

15) non habet Aquiliam] Quaere cap. 36. them. 2

16) heres eius] Servi videlicet per hereditatem
etiam libertatem adepti.

Servi videlicet per hereditatem etiam libertatem
adepti. Aliter. Sive heres servo substitutus, sive qui
ab intestato vocatur. Nam actio, quae testatori non
competit, nec heredi eius competit.

XVI. Marc. Nam in eum casum res pervenit¹⁾,
a quo incipere non poterat²⁾.

1) nam in eum casum res pervenit] Puta,
ut eadem persona sit, quae vulnus acceperit, et quae
agere debeat, et quae sit libera.

2) a quo incipere non poterat] Quia in adi-
tione hereditatis liber inventus est. Quaere cap. 23.
them. 2.

Quoniam liber factus est, et de libero homine occiso
Aquilia non competit. Stephanus autem ait, ideo heredi

x) Sic Cod. 1350. Fabr. τελευτῆ. y) περὶ τὰ τέλη addit Cod. 1350. z) Cod. 1350. iω. a) Eadem verba repetuntur
in marg. eiusdem Cod. b) Cuiacius in versione addit: id est, quanti laesus est ex vulnere. c) ὡς Cod. 1350. Fabr. καὶ
pro ὡς. d) Fabr. post ἐπαύθῃα habet γὰρ, quod in Cod. 1350. deest. e) Fabr. ante ἐπεὶ rursus habet ἀλλ', quod in
Cod. 1350. desideratur. f) ε, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. g) Malim ἐλευθέρου. h) Sic Cod. 1350. Fabr.
γίνεται. i) Hoc et sequens scholium apud Fabr. unum efficiunt. k) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ πληγῆναι. l) Sic Cod. 1350.
Fabr. τῆς κληρονομίας.



τῶ κληρονόμῳ τοῦ φονευθέντος ὁ Ἀκουίλιος, ἐπειδὴ οὔτε αὐτῶ^m) ἤρῳσαν ἢ τὴν τελευτήσανται, ὡς ἐν τῷ β. θεμ. τοῦ λ. διγ. τοῦτου τοῦ τι. Θέμα γὰρ περιστὰν εἰς τὰς ἐξ ἡς οὐκ ἠδύνατο συστήσασθαιⁿ), ἀκυρὸν ἐστὶ, ὡς βιβ. με. τι. α. διγ. ἡγ. ἢ τοῦ βιβ. μγ. τι. α. κεφ. ξη. τοῦτο νόμι κατὰ τὸ λς. διγ. ἀλλ' ἀνάγκη καὶ τὸ κγ. [Sch. a. VII. 80.]

ιζ'. Οὐλπ. Ἐὰν ὁ δεσπότης τὸν ἴδιον δοῦλον φονεύσῃ, κινεῖ κατ' αὐτοῦ τὴν ἱμφάκτουμ ὁ καλῆ πίστει νομεύς, καὶ ὁ λαβῶν αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον.

ἔαν ὁ δεσπότης] † Ὁ μὴ νεμόμενος.

* Ἐσθ' ὅτι καὶ ὁ δεσπότης ἐνάγεται τῷ Ἀκουίλιῳ ἢ τοῦ ἱμφάκτουμ. ἐὰν γὰρ τις τὸν ἴδιον οἰκέτην ἀνέλη, δύναται ὁ βοναφιδε^o) νεμόμενος αὐτὸν, ἢ ὁ ἔχων αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον, τὸν Ἀκουίλιον ἢ τοῦ πινερατικίαν κινεῖν.

τῆγ ἱμφάκτουμ, † Τὸν οὐτίλιον Ἀκουίλιον. ζῆτει βιβ. ιε. τι. α. κεφ. ις.

ὁ καλῆ πίστει νομεύς] Ἐπὶ τῷ διαφέροντι, τυχὸν διὰ τοὺς προσπορισμούς, καὶ οὐ, εἰ μὴ ἐφρονεῖται, ἀλλ' ἐξενικήθη, ἢ μὲλλεν ἔχειν κατὰ τοῦ πρώτου. ζῆτει βιβ. ιε. τι. α. κεφ. ις. ζῆτει κεφ. λ. θεμ. β. καὶ βιβ. κε. τι. β. κεφ. κζ. σημειῶσαι, ὅτι καὶ κατὰ δεσπότην^p) ὁ Ἀκουίλιος δίδεται. καὶ ζῆτει βιβ. ηγ. τι. κγ. κεφ. ιγ. [Sch. b. VII. 80.]

καὶ ὁ λαβῶν αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον] Κατὰ μὲν γὰρ ἄλλου πωτός κινεῖ τὸν δρεκτον, ὡς τρόπον τινὰ καὶ αὐτὸς δεσπότης ὢν κατὰ τὸν δεσπότην οὐ δύναται τοῦτο ποιεῖν, ὡς αὐτοῦ πλέον τι δίκαιον ἐπὶ τῷ πράγματι ἔχοντος αὐτῶ. [Sch. c. VII. 80.]

† Περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀνάγν. διγ. λ.

ιη'. Παυλ. Εἰ δὲ ὁ λαβῶν αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον ἀνέλη, ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ καὶ τῇ περὶ ἐνεχύρων ἀγωγῇ· μᾶ δὲ ὀφείλει ἀρκιῶσθαι ὁ ἐνάγων.

καὶ τῇ περὶ ἐνεχύρων ἀγωγῇ] Ζῆτει βιβ. κέ. τι. α. κεφ. κδ. θεμ. παρατελευτ. ζῆτει καὶ τι. α. κεφ. ε. θεμ. β. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς καὶ παραγραφὰς. [Sch. d. VII. 80.]

ιθ'. Οὐλπ. Ὁ τὸν ἐπικοινων δοῦλον φονεύων ἢ τραυματίζων ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ.

κ'. Κατὰ τὸ μέρος τοῦ ἐνάγοντος.

ὁ τὸν ἐπικοινων δοῦλον φονεύων] Ζῆτει περὶ τοῦ κοινοῦ δοῦλου διγ. κζ. θεμ. γ. καὶ βιβ. ιβ. τι. β. κεφ. κζ. [Sch. e. VII. 80.]

† Ζῆτει ἰστυ. δ. τι. γ.

ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ] Ἐπεὶ καὶ (πῶς γὰρ οὐ;) δεσπότης^q) ὑπόκειται ὅτιμι διαφέρει. [Sch. f. VII. 80.]

κατὰ τὸ μέρος τοῦ ἐνάγοντος] Καθ' ὅσον ἐδέσποζε τοῦ ἀναγεθέντος. [Sch. g. VII. 80.]

* Ἐἴτε ἡμῶν, εἴτε τρίτον ἦν.

τοῦ ἐνάγοντος] † Τοῦ κοινοῦ.

κα'. Ἰδεμ.^r) Ἀποτιμᾶται ἡ ζημία, εἰς ὅσον ἦν πλείονος ὁ φονευθείς ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ. καὶ ἄρχεται ὁ ἐνιαυτὸς ἀφ' οὗ τελευτήσῃ. εἰ δὲ τραυματισθεὶς θανατηφόρως ἀποθάνῃ μετὰ πολὺ διάστημα, ἐξ οὗ ἐτραυματίσθη, ἀπαριθμεῖται.

ἀποτιμᾶται ἡ ζημία] Εἰς τοσοῦτον^s) καταδικάζει τὸν ἀνελόντα Ἀκουίλιος^l), ὅσον πλείονος ἄξιος ἦν ἐν τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ οἰκέτης^v), οὕτω γὰρ συνέειδε τὴν συμβῆσαν ζημίαν ὁ νόμος ἀποτιμᾶσθαι. ὁ δὲ ἐνιαυτὸς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνηρέθη ὁ οἰκέτης, εἰς τοῦτω ψηφίζεται. [Sch. h. VII. 80.]

Κύριλλος. Ἡ διατίμησις γίνεται, ὅσον πλείονος ἄξιος ἦν ὁ οἰκέτης ἐν αὐτῷ τῷ ἐνιαυτῷ ἀνακλωμένῳ ἀφ' οὗ ἐπλήγη, οὐκ ἀφ' οὗ ἀπέθανεν. [Sch. h. VII. 80.]

occisi Aquiliam non competere, quod nec ipsi defuncto competierit, ut them. 2. dig. 35. huius tit. Nam quod in eum casum pervenit, a quo incipere non potuit, irritum est, ut lib. 45. tit. 1. dig. 98. sive lib. 43. tit. 1. cap. 68. Hoc intellige secundum dig. 36. Sed legas et dig. 23.

XVII. Ulp. Si dominus¹⁾ servum suum occiderit, agit adversus eum in factum²⁾ bonae fidei possessor³⁾, et is, qui eum pignori accepit⁴⁾.

1) si dominus] Qui non possidet.

Interdum etiam dominus Aquilia vel in factum conuenitur. Nam si quis servum suum occiderit, potest bonae fidei possessor vel qui pignori eum accepit, Aquilia vel pignoratitia agere.

2) in factum] Utili Aquilia. Quaere lib. 15. tit. 1. cap. 16.

3) bonae fidei possessor] In id quod interest, puta propter acquisitiones, et propter id, quod a venditore consecutus fuisset, si evictus esset, non occisus. Quaere lib. 15. tit. 1. cap. 16. Quaere cap. 30. them. 2. et lib. 25. tit. 2. cap. 27. Nota et adversus dominum Aquiliam dari. Et quaere lib. 58. tit. 23. cap. 13.

4) et is, qui eum pignori accepit] Nam adversus alium quemlibet agit directa, quod sit quodammodo dominus: non autem adversus dominum, quoniam hic plus iuris in ea re habet.

De pignore lege dig. 30.

XVIII. Paul. Sed si is, qui pignori accepit, eum occiderit, tenetur Aquilia et pignoratitia actione¹⁾: verum una contentus esse debet actor.

1) et pignoratitia actione] Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 24. them. penult. Quaere et tit. 1. cap. 5. them. 2. et ibi transmissiones et adnotationes.

XIX. Ulp. Qui communem servum occidit¹⁾, aut vulnerat, tenetur Aquilia²⁾.

XX. Pro parte actoris³⁾.

1) qui communem servum occidit] Quaere de servo communi dig. 27. them. 3. et lib. 12. tit. 2. cap. 27.

Quaere Institut. 4. tit. 3.

2) tenetur Aquilia] Quidni? cum et dominus teneatur ei, cuius interest.

3) pro parte actoris] Pro qua dominus erat occisi.

Sive dimidia, sive tertia sit.

actoris] Eius, quocum servum habebat communem

XXI. Idem. Damnum aestimatur¹⁾, quanti occisus illo anno plurimi fuit. Et incipit annus, ex quo occisus est. Quodsi mortifere vulneratus²⁾ post longum intervallum decesserit, ex quo vulneratus est numeratur.

1) damnum aestimatur] Tanti damnatur Aquilia is, qui occidit, quanti in eo anno servus plurimi fuit: nam ita lex censuit damnum datum aestimari oportere. Annus autem retro computatur, ex quo occisus est servus.

Cyrrillus. Aestimatio fit quanti plurimi fuit servus anno repetito ex quo vulneratus est, non ex quo interit.

m) Cod. 1350. οὔτε αὐτῶ. Fabr. οὐχ omitta voce αὐτῶ. n) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ δύναται συνίται. o) Sic i Cod. 1350. scriptum reperitur. p) Sic Cod. 1350. Fabr. δεσπότην. q) Sic hunc locum exhibet Cod. 1350. Fabr. ita: πῶ γὰρ οὐ; ἐπεὶ καὶ δεσπότης κ. τ. λ. r) Hoc secunda manu in Cod. 1350. adscriptum est. Deest apud Fabr. s) Sic Cod. 1350. Fabr. τοσοῦτο. t) Addendum videtur ὁ ante Ἀκουίλιος. v) Addendum videtur ὁ ante οἰκέτης.



εἰ δὲ τραυματισθεὶς θανατηφόρος] Εἰ δὲ πληγὴν δεξιόμενος ὁ^{ω)} οἰκέτης μετὰ πολὺν χρόνον ἐκ τῆς πληγῆς ἐτελεύτησεν, οὐκ ἐξότε^{κ)} ἐτελεύτησεν, ἀλλ' ἐξότε^{κ)} τὴν^{κ)} πληγὴν ἔλαβεν, ψηφίζεται ἑνιαυτός. οὐ διατιμώμεθα δὲ μόνον τὸ σῶμα τοῦ ἀναιρεθέντος οἰκέτου, ὅσον ἄξιον ἦν, ὅτε ἀνηρείτω, ἀλλ' εἰς εἴτι^{ο)} διαφέρειν ἡμῖν μὴ ἀναιρεθῆναι αὐτόν, εἰς τοσοῦτον ἢ καταδικῆ γίνεται. ὅθεν εἰ ἐπερωτηθεὶς ὑπὸ τιγος, εἰ μὴ παραστήσω τούτον τὸν^{β)} ἀναιρεθέντα οἰκέτην, πρόστιμον δίδοναι, ἐπειδὴ σοῦ ἀνελέντος αὐτόν μὴ δυνάμενος^{ο)} αὐτὸν παραστήσαι ὑποπίπτω πρόστιμῳ, καὶ τῷ τοῦ πρόστιμου διαφέροντι καταδικάζη μοι. καὶ οὕτως δὲ τῷ σώματι τοῦ ἀναιρεθέντος παρακολουθοῦσι causae, καὶ αὐταὶ διατιμῶνται^{δ)}. εἰ γὰρ ἐκ δύο κωμῳδῶν, ἢ ἐκ τοῦ χοροῦ τῶν ἀδόντων ἐν συμφωνίᾳ, ἢ ἀπὸ διδύμων οἰκετῶν ἑοικωτῶν ἀλλήλοις, ἢ ἀπὸ τεθρίππου, ἢ ἀπὸ ζυγῆς μουλιῶν ἕνα ἢ μίαν ἀνέλη, οὐ μόνον ἢ τοῦ ἀναιρεθέντος σώματος διατιμῆσις γίνεται, ἀλλὰ σκοπεῖται, εἰς ποσὸν καὶ τῶν ζώντων σωμάτων ἢ διατίμησις ἀπειμειώθη, μηκέτι τοῦ περιόντος κωμῳδοῦ, ἢ τῆς συμφωνίας, ἢ τοῦ περιόντος ἐκ τῶν διδύμων^{ο)} οἰκετῶν, ἢ τῶν περιόντων ἐκ τοῦ τεθρίππου^{ε)} τριῶν ἔππων, ἢ τῆς μίας μουλῆς τὴν αὐτὴν διατίμησιν σωζόντων. [Sch. i. VII. 80. sq.]

† Ζήτει κεφ. λ'. τὸ τέλος.

Οὐ μόνον δὲ τὸ σῶμα τοῦ ἀναιρεθέντος, ἀλλὰ καὶ τὸ διαφέρον ἀποτιμᾶται.

ἀλλὰ καὶ τὸ διαφέρον] Ἐὰν τυχὸν ἐκ τούτου ἀπέλασεν κληρονομίαν ἢ ληγάτον ὁ δεσπότης. [Sch. k. VII. 81.]

κβ'. Τυχὸν γὰρ ἐφόρευσας ὃν ὑπὸ ποινὴν ὁμολόγησα παραδίδοναι,

"Ἡ ἀπὸ κωμῳδῶν, ἢ συμφωνῶν, ἢ διδύμων, ἢ τεθρίππου^{β)}, ἢ ζευγους μουλιῶν τὸ ἐν ἀνείλεν. ἀποτιμᾶται καὶ ἡ μείωσις τῆς τῶν ζώντων τιμῆς.

τυχὸν γὰρ ἐφόρευσας] Ζήτει βιβ. ζ'. tit. β'. κεφ. λη'. καὶ βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. γ'. καὶ βιβ. ιε'. tit. δ'. κεφ. ζ'. καὶ κεφ. ιβ'. θεμ. δ'. καὶ tit. αὐτοῦ α'. κεφ. ις'.^{δ)} [Sch. l. VII. 81.]

ὃν ὑπὸ ποινὴν ὁμολόγησα παραδίδοναι] Καὶ μὴ δυνάμενος νῦν παραστήσαι^{β)} ὑπέπεσον τῇ ποινῇ, ποινῆς γὰρ ἐπερωτωμένης, οὐ σκοπεῖται, εἰ διαφέρει^{κ)}, ὡς βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. γ'. καὶ ρη'. [Sch. m. VII. 81.]

ἢ διδύμων] Ζήτει βιβ. ιθ'. tit. ι'. κεφ. λε'. [Sch. n. VII. 81.]

τὸ ἐν ἀνείλεν] † Ὡστε καὶ τὸ ἕτερον ἀχρηστεῦσαι.

κγ'. Οὐλπ. Καὶ ὁ δοῦλον γραφέντα κληρονόμον ἀνελῶν δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας.

καὶ ὁ δοῦλον] Ζήτει tit. ιβ'. κεφ. ββ'. θεμ. κδ'. [Sch. o. VII. 81.]

γραφέντα κληρονόμον ἀνελῶν] Πρὸ τοῦ κελυθεῖν παρὰ τοῦ δεσπότητος ἀδιτεῦσαι τὴν κληρονομίαν. ὁ γὰρ δοῦλος, εἰ μὴ ἐκ κελυσεως δεσπότητος^{β)} ὑπεξέλθη τὴν κληρονομίαν, οὐ προσπορίζει αὐτὴν τῷ δεσπότη, καὶ ζήτει βιβ. λε'. tit. ια'. κεφ. ζε'. σημειώσαι, ὅτι ὁ Ἀκουίλιος καὶ τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖ. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ἀνωθεν κεφ. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἐν τῷ νζ'. κεφ. Θεόδωρον. [Sch. p. VII. 81.]

γραφέντα] † Παρὰ ἄλλον.

δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας] Διὰ τὸν φόνον γὰρ οὐ προσπορίζη τῷ δεσπότη ἢ κληρονομία. [Sch. q. VII. 81.]

δίδωσι] † Τῷ δεσπότη.

Ἐὰν δοῦλος ὑπὸ τοῦ ἰδίου δεσπότητος γραφείας κληρονόμος ἀναιρεθῇ, οὔτε αὐτοῦ, οὔτε τῆς κληρονομίας ἀπαιτεῖ τὴν ἀποτίμησιν ὁ ὑποκατάστατος, ἢ ὁ νόμιμος τοῦ δεσπότητος κληρονόμος.

ω) ὁ addit Cod. 1350. x) Cod. 1350. οὐκ ἐξότε. Fabr. οὐχ ὄτε. y) Fabr. ἐξ ὄτε. z) τὴν addit Cod. 1350. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ὄτε. b) τὸν addit Cod. 1350. c) Sic Cod. 1350. Fabr. δύναιται. d) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ αὐταὶ διατιμῶνται. e) Sic Cod. 1350. Fabr. δεδομένων. f) Fabr. ante τεθρίππου habet περι, quod deest in Cod. 1350. g) Sic legendum. Fabr. τέθρηππον, haud dubie errore typographicae. h) Haec in Cod. 1350. secunda manu adduntur. Apud Fabr. scholium verbis tit. δ. finitur. i) Lege παραστήσαι. k) Sic Cod. 1350. Fabr. διαφέρειν. l) Addendum videtur τοῦ ante δεσπότητος.

2) quodsi mortifere vulneratus] Quodsi servus vulneratus post longum intervallum ex vulnere interiit, non ex quo interiit, sed ex quo vulnus accepit, annus computatur. Porro non solum aestimamus corpus occisi servi, quanti fuerit cum occideretur, sed et quanti interest nostra non esse occisum, in tantum fit condemnatio. Unde si stipulanti poenam promisero, nisi hunc servum, qui postea occisus est, sisterem, quia te servum occidente eum sistere non valens in poenam incido, etiam in hanc poenam mihi condemnaberis. Item quaecunq; corpori occiso cohaerent causae, aestimantur. Nam si ex duobus comoedis, vel ex choro canentium musico conventu, vel ex gemellis servis sibi similibus, vel ex quadriga, vel ex iugo mularum unum vel unam occideris, non tantum occisi corporis aestimatio fit, sed et illud spectatur, quanto sint superstium corporum deminuta pretia, non amplius comoedo, vel symphoniacis, vel gemello, vel ex quadriga superstibus tribus equis, vel una mula eandem aestimationem servantibus.

Quaere cap. 30. finem.

Non tantum corpus occisi, sed etiam id quod interest³⁾ aestimatur.

3) sed etiam id quod interest] Si hereditatem inde vel legatum dominus amiserit.

XXII. Forte enim occidisti¹⁾, quem sub poena tradendum promisi²⁾,

Vel ex comoedis, aut symphoniacis, aut gemellis³⁾, aut quadriga, aut iugo mularum unum occidit⁴⁾. Aestimatur et deminutio pretii vivorum.

1) forte enim occidisti] Quaere lib. 7. tit. 2. cap. 38. et lib. 43. tit. 1. cap. 3. et lib. 15. tit. 4. cap. 7. et cap. 12. them. 4. et tit. 1. cap. 16.

2) quem sub poena tradendum promisi] Et quia non potui eum tradere, incidi in poenam. Poena enim promissa, non habetur ratio eius quod interest, ut lib. 43. tit. 1. cap. 3. et 118.

3) aut gemellis] Quaere lib. 19. tit. 10. cap. 35.

4) unum occidit] Ita ut alter inutilis fieret.

XXIII. Ulp. Et qui servum¹⁾ heredem scriptum occidit²⁾, dat aestimationem hereditatis³⁾.

1) et qui servum] Quaere tit. 12. cap. 52. them. 24.

2) heredem scriptum occidit] Antequam iussu domini hereditatem adiret. Nam nisi servus iussu domini adierit hereditatem, eam domino non acquirit. Et quaere lib. 35. tit. 11. cap. 67. Nota, Aquilia actione etiam id quod interest peti. Lege etiam caput superius. Lege et Theodorum in cap. 57.

scriptum] Ab alio.

3) dat aestimationem hereditatis] Caedes namque fecit, ne domino acquireretur hereditas.

dat] Domino.

Si servus⁴⁾ a domino heres scriptus occidatur, § neque ipsius⁵⁾, neque hereditatis aestimationem petit⁶⁾ substitutus⁷⁾ vel legitimus domini heres⁸⁾.



ἐὰν δοῦλος] * Ἐὶ μὲντοι σὺν ἐλευθερίᾳ γραφεὶς κληρονομός ὑπὸ τοῦ ἰδίου δεσπότου ἀναιρεθῆ, οὔτε ὁ διδομένος αὐτῷ σουβσιτιοῦτος, οὔτε ὁ ἐξ ἐδιαθέτου γενόμενος τῷ δεσπότη κληρονομός διὰ τοῦ Ἀκουίλλου δύναται τὸ διαφέρειν τῆς κληρονομίας ἀπαιτεῖν. ἐὰν γὰρ ἐγκαλέσῃ τῇ ἀναιρέσει τοῦ οἰκέτου, ἀκούσονται, ὅτι, εἰ μὴ ἀνηρεθῆ, ἐλεύθερος ἦν καὶ κληρονομός, καὶ ἡμεῖς οὐδὲ ἐκαλείσθε εἰς τὴν κληρονομίαν. εἰς μόνον δὲ τὸ τίμημα τοῦ ἀναιρεθέντος οἰκέτου γίνεται κατὰ τὸν Ἰουλιανὸν ἢ διατίμησις. ἐγὼ δὲ νομίζω, μηδὲ εἰς τὴν διατίμησιν τοῦ σώματος αὐτοῦ κινεῖν καλῶς τὸν σουβσιτιοῦτον, ἐπειδὴ, εἰ ἐγένετο κληρονομός ὁ ἀναιρεθείς οἰκέτης, καὶ ἐλεύθερος ἐγένετο ἐλευθέρου δὲ σώματος διατίμησις οὐ γίνεται.

οὔτε αὐτοῦ] * Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ λόγον ὁ Ἀκουίλλος κατὰ τοῦ φονέως τοῦ δούλου οὐ κληρονομεῖται παρὰ πᾶν διαδεξαμένων τὰ τοῦ δεσπότου.

οὔτε τῆς κληρονομίας ἀπαιτεῖ τὴν ἀποτίμησιν] Ἐὐχαριστεῖται γὰρ τῷ θανάτῳ τοῦ δούλου καὶ οὗτος, καὶ ὁ ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος. ἐὰν γοῦν ἐγκαλέσῃ τῇ ἀναιρέσει τοῦ οἰκέτου, ἀκούσονται, ὅτι, εἰ μὴ ἀνηρεθῆ, ἐλεύθερος ἦν καὶ κληρονομός, καὶ ἡμεῖς οὐδὲ ἐκαλείσθε^m εἰς τὴν κληρονομίαν. [Sch. r. VII. 81.]

ἀπαιτεῖ] † Διὰ τοῦ Ἀκουίλλου.

ὁ ὑποκατάστατος] Θές γάρ, ὅτι παρητήσατο, τοῦτο τοῦ διαθεμένου συγχωρησάτος αὐτῷ. [Sch. s. VII. 81.]

* Ἐπειδὴ μὴ ἤμοισεν ὁ τοιοῦτος Ἀκουίλλος τῷ δεσπότη ἔτι περιόντι, ἀλλὰ προτελευτήσας τῆς τοῦ δούλου ἀναιρέσεως ἔτυχεν.

† Τοῦ δούλου.

ἢ ὁ νόμιμος τοῦ δεσπότου κληρονομός] † Ὁ ἐξ ἀδιαθέτου τοῦ δεσπότου κληρονομός.

* Μᾶλλον γὰρ εὐχαριστεῖται τῷ φονεύσαντι τὸν δούλον· εἰ μὴ γὰρ ἀνείλεν αὐτόν, οὐκ ἂν οὔτοι, ἀλλ' ὁ δοῦλος ἐκκληρονομήσεν. εἰ μὲντοι συγχληρονομός τις ἦν γεγραμμένος μετὰ τοῦ τραυματισθέντος δούλου, καὶ τελευτήσαντος τοῦ δεσπότου ὑπέστηθε τὴν κληρονομίαν ὁ τε δούλος καὶ ὁ συγχληρονομός αὐτοῦ· κατὰ μὲν τὸ μέρος τοῦ δεσπότου ἐσβασταὶ ὁ Ἀκουίλλος, κατὰ δὲ τὸ οἰκέτιον μέρος ὁ συγχληρονομός δύναται κινεῖν, ὡς κεφ. λς'. θεμ. τελευτ.

* Ἐὶ δὲ Πέτρου κληρονομόν τὸν ἐμὸν δούλον γράψαντος, ᾧ τινι ὑποκατάστατος ἦν ἕτερος, ἀνείλες, εἰ μὲν μετὰ τελευτῆς τοῦ διαθεμένου, δίδως τὴν ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας, ἐπειδὴ ἔλαβε χώραν ἢ ὑποκατάστασις· εἰ δὲ ζῶντος, οὐ δίδως, κατὰ τὴν κατωτέρω διάστιξιν. ἀνάγν. διγ. λς'. καὶ ις'.

Ἐὰν ὑπὸ αἴρεσιν τὴν, ἐὰν ἐλευθερώσω τὸν δούλον μου, γραφῶ κληρονομός, καὶ σὺ ἀνέλης τὸν δούλον μετὰ θάνατον τοῦ διαθεμένου, δίδως καὶ τὴν ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας· διὰ σοῦ γὰρ ἡ αἴρεσις ἐνεποδίσθη. εἰ δὲ ζῶντος τοῦ διαθεμένου ἀνέλης αὐτόν, οὐ δίδως τὴν ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας· τὸ γὰρ πρὸ τῆς ἀναιρέσεως διαφέρειν σκοπεῖται.

μετὰ θάνατον τοῦ διαθεμένου] Πρὶν ἢ αὐτὸν ἐλευθερώσω. ζῆτι βιβ. ιθ'. tit. α'. κεφ. γ'. καὶ βιβ. λε'. tit. ιβ'. κεφ. β'. καὶ γ'. καὶ βιβ. μδ'. tit. ιθ'. κεφ. πα'. καὶ κγ'. καὶ βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. πε'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. κγ'. tit. γ'. κεφ. α'. β'. [Sch. t. VII. 81. sq.]

* Ἐὶ δὲ περιόντος ἔτι τοῦ γράσαντός με κληρονομόν ἀνηρεθῆ ὁ δούλος, οὐκέτι τῆς κληρονομίας τὸ διαφέρειν ἀπαιτῶ· ἐπειδὴⁿ εἰς τοῦπίσω ὑπογράφωμεν, τὸν πρὸ τῆς ἀναιρέσεως ἐνιαυτὸν σκοποῦντες· ἐν ᾧ χρόνῳ οὐκ ἠδυνάμην κληρονομεῖν, ἔτι περιόντος τοῦ διαθεμένου. χρη δὲ τοῦ ἀναιρεθέντος οἰκέτου τὴν διατίμησιν ἀνάγειν εἰς ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τιμώτερος ἦν ὁ ἀναιρεθείς οἰκέτης. ὅθεν ἐὶν πολυτίμου καὶ ἀκριβοῦς ζωγράφου ὁ ἀντίχειρ ἀφαιρέθῃ, καὶ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τηθήναι τὸν ἀντίχειρα αὐτοῦ ἐφόνευσεν αὐτόν τις, ἢ διατίμησις αὐτοῦ γίνεται εἰς τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πλείονος ἀξίος ἦν, πρὶν ἀπολέσαι αὐτὸν κατὰ ταῦτον καὶ τὸν ἀντίχειρα, καὶ τὴν τεχνὴν αὐτοῦ.

δίδως καὶ] Ἐν τῷ κθ'. διγ. ἐπὶ μόνοις τοῖς δικτύοις, οὐ μὴν τοῖς μὴ ἀλιευθεῖσιν ἰχθύσιν δέδωκε τὸν Ἀκουίλλου. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ κνηγῶν καὶ ζευτῶν. [Sch. u. VII. 82.]

4) si servus] Si vero cum libertate heres a domino scriptus occidatur, neque ei substitutus, neque heres, qui ab intestato domino extitit, id quod interest hereditatis Aquilia petere potest. Nam si querantur de servo occiso, oblietetur eis, servum, si non esset occisus, liberum et heredem fore, ipsoque ad hereditatem non fuisse vocatos. In pretium autem solum servi occisi secundum Iulianum fit aestimatio. Ego autem puto, nec in pretium corporis eius recte agere substitutum, quia si servus occisus heres esset, etiam liber esset: liberi autem corporis aestimatio non fit.

5) neque ipsius] Ex alia quoque ratione cum occidere servi non agetur Aquilia a successoribus domini.

6) neque hereditatis aestimationem petit] Hic enim et is, qui ab intestato vocatur, morte servi beneficium potius, quam damnum, accipit. Si igitur querantur de morte servi, hoc audient: Si non fuisset occisus, liber et heres fuisset, neque vos fuissetis ad hereditatem vocati.

petit] Aquilia.

7) substitutus] Nam pone servum potuisse reperiari, id ei testatore permittente.

Quia haec Aquilia non competit domino adhuc superstiti, sed antequam servus occideretur, mortuus est. Servi.

8) vel legitimus domini heres] Heres ab intestato domini.

Nam gratias potius habeant occisori servi: nam si eum non occidisset, non hi, sed servus heres extitisset. Si quis tamen coheres scriptus fuit, cum servo vulnerato, et mortuo domino servus eiusque coheres hereditatem adierunt, pro parte quidem domini Aquilia extinguitur, coheres autem pro sua parte agere potest, ut cap. 36. them. ult.

Sed si cum Petrus servum meum heredem scripsisset, cui alius erat substitutus, tu servum occideris, si quidem post testatoris mortem, aestimationem hereditatis praestas, quia substitutioni locus fuit: si vero vivo testatore, non praestas secundum distinctionem infra positam. Lege dig. 36. et 16.

Si heres institutus fuero sub hac conditione, si servum meum manumisero, et tu servum occideris post mortem testatoris⁹⁾, dabis etiam¹⁰⁾ aestimationem hereditatis¹¹⁾: tu enim conditioni impedimento fuisti¹²⁾. Sed si vivo testatore eum occideris¹³⁾, non dabis aestimationem hereditatis¹⁴⁾: nam quod interfuit ante occisionem¹⁵⁾, spectatur¹⁶⁾.

9) post mortem testatoris] Priusquam eum manumisero. Quaere lib. 19. tit. 1. cap. 50. et lib. 85. tit. 12. cap. 2. 3. et lib. 44. tit. 19. cap. 81. et 23. et lib. 43. tit. 1. cap. 85. them. ult. et lib. 23. tit. 3. cap. 1. 2.

Sed si vivo adhuc eo, qui me heredem scripsit, servus fuerit occisus, hereditatis aestimationem non peto: nam retrorsum nos vertimus, annum ante occisionem spectantes: quo tempore heres esse non potui, cum adhuc viveret testator. Oportet autem servi occisi aestimationem ad illud tempus referri, quo plurimi servus occisus fuit. Proinde si pretiosus et exacto pictori pollex fuerit ablati, et intra annum, quo pollex praecideretur, ab alio fuerit occisus, aestimatio fit, quanti dignus fuit priusquam simul artem et pollicem amitteret.

10) dabis etiam] In dig. 29. Aquilia datur ob sola retia, non ob pisces non captos. Idem et in venatoribus et aucupibus.

m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκαλείσθε. n) Inde ab ἐπειδὴ eadem leguntur in schol. b. ad idem caput apud Fabr. T. VII. p. 83.



την ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας] Καὶ τοῦ δούλου. ἐπεὶ γὰρ ἀνηρέθη ὁ δούλος, ἐστερήθη τῆς κληρονομίας ὁ δεσπότης, καὶ ὑπόκειται τῷ Ἀκουλίῳ ὁ ἀνελών. [Sch. x. VII. 82.]

διὰ σοῦ γὰρ ἡ αἵρεσις ἐνεποδίσθη] Καίτοι ἀφείλει κληρονομήσαι, ὡς τῆς αἵρεσεως δοκούσης ἐξελεῖν, κατὰ τὸ κείμενον ἐπὶ ὁμοίῳ θέματι^{ο)} βιβ. κη'. τίτ. ζ'. διγ. η'. ἦτοι βιβ. λε'. τίτ. ιβ'. καὶ βιβ. λ'. διγ. νδ'. ἦτοι βιβ. μδ'. τίτ. α'. Πομπωνίος φησὶ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ διγ. τοῦ ζ'. τίτ. τοῦ κη'. βιβ. ὅτι ἀποθανόντος ἢ ἐλευθερωθέντος τοῦ δούλου ἐν ζωῇ τοῦ τεστατορος, ὃν ἐλευθεροῦν ὁ κληρονόμος ἐκελεύσθη, οὐ δοκεῖ ἠτονηκεῖν ἡ αἵρεσις. καὶ ἐν τῷ νδ'. διγ. τοῦ λ'. βιβ. ὅτι, ἐὰν ληγατεῦσαι σοὶ ὑπὸ αἵρεσιν τῆν, ἐὰν ἐλευθερώσῃς τὸν δούλον σου, καὶ ἀποθάνῃ, λαμβάνω ὡς μὴ ἐμποδίσας. καὶ διγ. γα'. τοῦ α'. τίτ. τοῦ μδ'. βιβ. τῶν βασιλικῶν, ὅτι, ἐὰν ληγατεῦσαι σοὶ χρήματα, καὶ ἀξιώσω σε δούλον ἀλλότριον ἐλευθερώσαι, καὶ ἡ ἀποθάνῃ, ἢ ὁ δεσπότης αὐτὸν οὐ πιπράσκη^{ρ)}, κερδαίνεις τὸ ληγάτον. ἀλλ' εἴρηται βιβ. γ'. τίτ. ις'. διγ. ρξ'. ἦτοι βιβ. β'. τίτ. γ'. ὅτι, εἰ ἐκείνος ἐμποδίσαι^{γ)}, μὴ^{δ)} πληρωθῆναι τῆν αἵρεσιν, ὧντι διαφέρει μὴ πληρωθῆναι αὐτήν, ἀντὶ πληρωμένης ἐστίν. ὅπερ ἐπὶ ἐλευθεριῶν καὶ ληγάτων, καὶ ἐνυτάστων, καὶ ἐπερωτήσεων κρατεῖ^{ε)}· εἰ καὶ τὰ μάλιστα εἴρηται διγ. λθ'. τοῦτου τοῦ τίτ. ὅτι ἐν πᾶσιν ἀντὶ γενομένου νοεῖται τὸ παρ' αἰτίας ἄλλον μὴ γενομενον. ἀνάγνωθι οὖν διάφορα νόμιμα περὶ ἐμποδισθεῖσων αἵρεσεων βιβ. ιη'. τίτ. α'. διγ. η'. ἦτοι βιβ. ιθ'. τίτ. α'. καὶ βιβ. κη'. τίτ. ζ'. διγ. γ'. ἦτοι βιβ. λε'. τίτ. ιβ'. καὶ βιβ. λε'. τίτ. α'. διγ. πα'. ἦτοι βιβ. μδ'. τίτ. ιθ'. πρὸς τῷ τέλει, καὶ βιβ. με'. τίτ. α'. τὸ τέλος τοῦ πε'. διγ. καὶ βιβ. ε'. τὸ κώδικος, τίτ. γγ'. διατάζει ε'. ἦτοι βιβ. μδ'. τίτ. ις'. κεφ. λ'. τότε δοκεῖ γενέσθαι ἡ αἵρεσις, εἰ μὴ παρ' αἰτίας^{ε)} τοῦ μίλλοντος αὐτὴν ποιῆσαι ἤγγισεν, ὅτε ὁ, πρὸς ὃν ἤμελλεν^{ε)} πληρωθῆναι ἡ αἵρεσις, ἐνεπόδισεν^{ε)} οἷον, ὅτε ὀρισθῆν λίβη ληγάτον δούλων^{ε)}, εἰ ἐν τῷ τῶν δύο μηνῶν^{ε)} ὄσω Πέτρῳ i. νν'. καὶ γὰρ μὲν προσηγάγον, ὁ δὲ λαβεῖν ὑπερέθετο. τότε γὰρ δοκῶ πληρωσαί τῆν αἵρεσιν, καὶ λαμβάνω τὸ ληγάτον, καὶ οὐδὲ μετὰ ταῦτα i. νομίσματα^{ε)} δοῦναι ἀναγκάζομαι. καὶ ζητεῖ βιβ. μδ'. τίτ. κθ'. κεφ. ε'. ὅταν δὲ ὑπὸ ἄλλου ἐμποδίσθη ἡ αἵρεσις, ἐγὼ μὲν τὸ ληγάτον ἀναλαμβάνω^{ε)} ὑπόκειται δὲ μοι ὁ κωλύσας εἰς τὸ διαφέρειν. ὥστε οὕτως νοεῖν τὸν ἐν τῷ^{ε)} λθ'. κεφ. καὶ ρξ'. τοῦ γ'. τίτ. τοῦ β'. βιβ. κατόνα τὸν λέγοντα, ἀντὶ πληρωθέντος^{ε)} δοκεῖν τὸ παρ' αἰτίας ἄλλον μὴ γενομενον. οὐκ ἐναντιοῦται^{ε)} πρὸς τὸ παρὸν κεφ. οὕτως γὰρ ὁ^{ε)} ἐναντιοφάνης ταῦτα συμβιβάζει, πρὸς μέντοι τὸ νδ'. κεφ. τοῦ α'. τίτ. τοῦ μδ'. βιβ. καὶ τὸ ζα'. οὐδεμίαν διαφορὰν τοῦ παρόντος ἢ λύσις ἀποδίδωσιν^{ε)}. ἐστὶ δὲ εἰπεῖν, ὅτι ἐκεῖ τυχηρῶς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, φυσικῶς γέγονεν ὁ θάνατος, καὶ οὐ δύναμαι ἐτέρωθεν^{ε)} παθεῖν τὸ ἱκανόν· καὶ λοιπὸν δοκεῖ πληρωθῆναι ἡ αἵρεσις, καὶ λαμβάνω τὸ ληγάτον· ὡς δὲ ὁ φυσικῶς γέγονεν ὁ θάνατος^{ε)}, ἀλλ' ὑπ' ἀνηρωπου, καθ' οὗ ἐνάγων δύναμαι παθεῖν τὸ ἀζήμιον. [Sch. γ. VII. 82. sq.]

ἡ αἵρεσις] † Τῆς ἐλευθερίας.
εἰ δὲ ζῶντος τοῦ διαθεμένου ἀνέλης αὐτόν] * Θάλπει τὸν ἐναγομενον, καὶ διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ α'. σκέλους πρὸ τῆς ἀναίρεσεως τοῦ δούλου ἐνδυνάμως κληρονομεῖ ὡς ἀπὸ τελευτῆς τοῦ τεστατορος· οὐδὲ γὰρ δύναται ὁ τελευτησας ἤδη μεταμέλεισθαι^{ε)} καὶ διὰ τοῦτο διαφέρειν εὐρίσκειται ἡ κληρονομία. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ἐπειδὴ μὴπω διεφερε τῷ τοῦ δούλου δεσπότη, ὡς δυναμένου καὶ μετεμέλεισθαι τοῦ διαθεμένου, καὶ ὡς τοῦ κληρονόμου μετὰ θάνατον τοῦ διαθεμένου ὑπεξερχομένου τῆν κληρονομίαν, οὐκ ἐστὶ διαφέρειν ἡ κληρονομία.

οὐ δίδως τὴν ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας] * Ὁ γὰρ Ἀκουίλιος ὀπισθεν ἀνακλιῖ ἑαυτόν, οὐ μὴν ἔμπροσθεν. [Sch. z. VII. 83.]

τὸ γὰρ πρὸ τῆς ἀναίρεσεως διαφέρειν] Πρὸ δὲ τῆς ἀναίρεσεως οὐδὲν ἤμελλε^{ε)} λαβεῖν, ὡς ζῶντος τοῦ διαθεμένου. [Sch. a. VII. 83.]

Ὁ μὴν τὸ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν^{ε)} πρὸ δὲ τῆς ἀναίρεσεως ὡς οὐδὲν ἔμελλεν^{ε)} κερδαίνειν, ἐπὶ ζῶντος τοῦ διαθε-

11) aestimationem hereditatis] Et servi. Nam servi caedes privat dominum hereditate, et tenetu Aquilia occisor.

12) tu enim conditioni impedimento fuisti Atqui debet succedere, quasi videatur impleta conditio iuxta id. quod in simili casu scriptum est lib. 28. tit. 7 dig. 8. sive lib. 35. tit. 12. et lib. 30. dig. 54. sive lib. 44 tit. 1. Pomponius enim ait in eodem dig. tit. 7. lib. 28 mortuo vel manumisso servo vivo testatore, quem heredi manumittere iussus est, non videri defecisse conditionem. Et in dig. 54. lib. 30. eum, cui legatum est sub conditione, si servum suum manumiserit, eo mortuo ac legatum admitti, quod per eum non stet. Et dig. 91 tit. 1. lib. 44. Basilicorum, si legavero tibi pecuniam, et rogavero te servum alienum manumittere, et is vel decesserit, vel dominus eum non vendat, nihilominus te capere legatum. Praeterea lib. 50. tit. 17. dig. 160. sive lib. 2. tit. 3. dicitur, conditionem pro impleta haberi, si per eum stet, cuius interest non impleri, quominus impleatur. Quod in libertatibus et legatis, et institutio-nibus, et stipulationibus obtinet: quavis dicatur dig. 39. eiusdem tit. in omnibus pro facto haberi, quod per alium factum est, ne fieret. Lege igitur diversa iura de conditionibus impletis lib. 18. tit. 1. dig. 8. sive lib. 19. tit. 1. et lib. 28. tit. 7. dig. 3. sive lib. 35. tit. 12. et lib. 35. tit. 1. dig. 81. sive lib. 44. tit. 19. ad finem, et lib. 45. tit. 1. finem dig. 85. et lib. 6. Codicis, tit. 43. const. 6. sive lib. 44. tit. 16. cap. 30. Tunc videtur impleri conditio, si non culpa eius, qui eam deberet implere, cessaverit, cum per eum stat, in cuius persona debet impleri, quominus impleatur: puta, testator iussit me servum legatum accipere, si intra menses duos Petro dedissem nummos decem. Eos quidem obtuli, ille tamen recusavit accipere. Tunc videor implevisse conditionem, et legatum accipiam, nec postea cogar decem nummos dare. Et quaere lib. 44. tit. 29. cap. 6. Cum vero per alium fit, quominus conditio impleatur, equidem legatum repeto: is autem, qui prohibuit, tenetur mihi in id quod interest. Et ita accipienda est regula cap. 39. et 161. tit. 3. lib. 2. posita, quae dicat pro impleto haberi, quod per alium fit, ne fiat. Non adversatur huic capiti. Haec enim ita Enantiophanes conciliat. Quantum vero ad cap. 54. tit. 1. lib. 44. nullam differentiam huius capitis solutio reddit. Ad dicendum est, ibi fortuito, vel potius naturaliter mortem contigisse, nec posse me aliunde indemnitate consequi: denique videri impletam conditionem, et me ad legatum admitti: hic vero naturaliter non contigisse mortem, sed facto hominis, adversus quem agendo possum consequi indemnitate.

conditio] Libertatis.

13) sed si vivo testatore eum occideris] Favet reo, ideoque dicit, primo quidem casu ante caedem servi reapse eum heredem extare quasi a morte testatoris: nec enim testator amplius poenitentiam agere potest, ideoque hereditas eo quod interest continetur: secundo autem casu, quia hereditas domino servi nonnum competebat, cum testator et poenitentiam agere posset, et heres post mortem testatoris hereditatem adiret, hereditas ad id quod interest non pertinet.

14) non dabis aestimationem hereditatis] Nam Aquilia sive annus retro volvitur, non ante.

15) nam quod interfuit ante occisionem] Ante occisionem autem nihil erat habiturus, utpote vivo testatore.

Non id quod interest post occisionem: nam ante occisionem hoc casu nihil eram habiturus vivo adhuc testa-

o) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁμοίῳ θέματι. p) Sic in Cod. 1350. secunda manus correxit. Fabr. πιπράσκει. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰμποδίσθη. r) μὴ hoc loco omnittendum videtur. s) Sic Cod. 1350. Fabr. αἰτέων. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ἤμελλεν. u) Sic Fabr. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. Lege, ὅτε ὀρισθῆ, λαβεῖν με ληγάτον δούλου. v) Lege ἐντὸς δύο μηνῶν. w) Cod. 1350. α'. i. e. νομίσματα. Fabr. hoc omisit. x) Verba τὸν ἐν τῷ addit Cod. 1350. Desunt apud Fabr. y) Pro ἀντὶ πληρωθέντος, quod legitur in Cod. 1350. Fabr. habet αὐτὸ πληρωθέν. z) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ μὴ ἐναντιοῦται. a) ὁ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποδίδεται omisit verbis ἡ λύσις. c) Fabr. ἐτέρωθεν. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ὡς δὲ ὁ φυσικῶς γέγονε θάνατος. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔμελλε. f) Eadem repetita sunt supra textus verba πρὸ τῆς ἀναίρεσεως. g) Sic Cod. 1350.



μένου. Θανατωσὶς δὲ ἐρμηνεύει τὸ παρὸν καὶ τὸ ἀνωτέρω. ὁ γὰρ Ἀκουσίλος, φησὶν, ὅπισθεν ἀνακλιῖ ἐαυτὸν, οὐ μὴν ἔμπροσθεν ἐπεκτείνεται· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναται ὁ τοῦ ἀναίρεθῆτος δούλου δεσπότης, δι' ὃν ἐκληρονομήσῃ, λέγειν, ὅτι ἐκληρονομήσα ἂν, εἰ χρόνον ἐπέζησεν ὁ δούλος, ὡς ἐντός ἐνιαυτοῦ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ δούλου τοῦ τεστατορος τεθνηκότος· ἀκουσεται γὰρ, ὡς ὅπισθεν ἀνακλιῖ ἐαυτὸν.

σκοπεῖται] Ἐπειδὴ εἰς τοῦτῳ ὑποστρέφομεν τὸν ἀπὸ τῆς ἀναίρεσως ἐνιαυτὸν σκοποῦντες, ἐν ᾧ χρόνῳ οὐκ ἠδυνάμην κληρονομεῖν, ἐτι περιόντος τοῦ διαθεμένου. χρῆ δὲ τὴν τοῦ ἀναίρεθῆτος οἰκείου διατίμησιν ἀναγεσθαι εἰς ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τιμώτερος ἢ ὁ ἀναίρεθῆς οἰκίτης. ὅθεν ἐὰν πολιτῖμον καὶ ἀκριβοῦς ζωγράφον καὶ τὰ ἕξῃ^{h)}· (Κυρίλλου. Καὶ γὰρ ὁ ἐνιαυτὸς εἰς τοῦτῳ ἀνακλιῖ ἐαυτὸν.) ἢ διατίμησις αὐτοῦ γίνεται εἰς τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πλείονος ἀξίος ἦν, πρὶν ἀπολέσθαι αὐτὸν κατὰ ταῦτῳ καὶ τὸν ἀντίχειρα, καὶ τὴν τέχνην αὐτοῦ.ⁱ⁾ [Sch. b. VII. 83.]

Ὅθεν ἐὰν ζωγράφος ἀπολέσῃ τὸν ἀντίχειρα δάκτυλον, καὶ εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀναίρεθῆ, ἀποτιμᾶται καὶ ἡ τέχνη, ὡς αὐτοῦ τὸν δάκτυλον ἔχοντος.

ἀπολέσῃ] † Τυχὸν κατὰ Μαρτίον^{k)} μῆνα. ζῆτει βιβ. β. τι. β. κεφ. ιγ'. θεμ. β. γ'.

καὶ εἴσω ἐνιαυτοῦ] † Τυχὸν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον^{l)}. ἀποτιμᾶται καὶ ἡ τέχνη] Ἀνακλωμένου^{m)} τοῦ δικαίου εἰς ἐνιαυτὸν ὅλον πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ἀντίχειρος.

Καὶ ἐὰν τὸν δούλον ἀνέλης, ὃν ἤμελλον ἐξετάζειν διὰ τὸ ἐξεπιεῖν τοὺς συναμαρτήσαντας αὐτῷ, ἐνέχῃ εἰς τὸ διαφέρειν.

Ὡς περ εἰ καλὸν δούλον, γενόμενον ἐν τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ κακόν, ἀνέλης· τοῦ γὰρ καλοῦ δίδως τὴν διατίμησιν,

Καὶ ἀπλῶς, ὅσον πλείονος ἦν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ὁ φρονευθεῖς.

διὰ τὸ ἐξεπιεῖν τοὺς συναμαρτήσαντας αὐτῷ] Ὅς γὰρ, ὅτι ἐκακούρησενⁿ⁾ ἐν πολλοῖς περὶ τὰ ἐμὰ πράγματα, συνειδότερον αὐτῷ καὶ ἐτέρων. [Sch. c. VII. 83.]

καλὸν δούλον]. Ἐνύμοον πρὸς τὰ ἐπιτατόμενα^{o)} αὐτοῦ^{p)}. [Sch. d. VII. 83.]

γενόμενον — κακόν] Ἐναλλάξαντα ἦν εἶχε περὶ ἐμὲ ἀγαθὴν προαίρεσιν. ἀναγνώθῃ βιβλίον θ'. τοῦ κώδικος, τι. β'. διατάξει ιζ'. καὶ τὸ τέλος τοῦ ι'. βιβ. [Sch. e. VII. 83.]

τοῦ γὰρ καλοῦ] Πρὸ γὰρ καιροῦ τινος τῆς ἀναίρεσεως ἀγαθὸς ἦν. [Sch. f. VII. 83.]

δίδως τὴν διατίμησιν] * Καὶ οὐκ ἀκουσθήσῃ λέγων, ὅτι τὸν ὑπαίτιον ἀνέειλον, ὅς, εἰ ἔζη, ὀλίγου ἐτιμᾶτο· εὐρίσκειται γὰρ πλείονος τιμώμενος, εἰ ἀναδράμῃς ὅπισθεν.

καὶ ἀπλῶς, ὅσον πλείονος ἦν — ὁ φρονευθεῖς] Ὡς ἐν κεφαλῇ γὰρ, ὅσα τὸν οἰκίτην ἐντός ἐνιαυτοῦ ψηφισμένου πρὸ τῆς ἀναίρεσεως αὐτοῦ τιμώτερον αὐτὸν ἐποίησε, ταῦτα προστίθεται τῇ^{q)} διατίμησει αὐτοῦ. [Sch. g. VII. 83.]

Κυρίλλου. Ὅσα ἐντός ἐνιαυτοῦ τιμώτερον αὐτὸν ἐποίησε, διατιμᾶται^{r)}. [Sch. g. VII. 83.]

Ἐὰν ἐπταετής^{s)} μῆπω πληρώσας τὸν ἐνιαυτὸν φρονευθῆ, ἢ διατίμησις πρὸς τὸν χρόνον, ὃν ἔζησε, γίνεται.

ἐὰν ἐπταετής] Βλέπε, πῶς διὰ τὸν ἐξελληνισμόν^{t)} τὸν μῆπω πληρώσαντα^{u)} τὸν ἕνα χρόνον ἐπταετή^{uu)} εἶπεν· ὡφείλει γὰρ εἶπεν infantem. Infans δὲ λέγεται ἕως καὶ αὐτοῦ τοῦ ζ'. καὶ εἶπεν ἐπταετής, δηλῶν τὸν ἕνα χρόνον. ζῆτει ἰστυίου. γ'. τι. ιθ'. θεμ. ζ'. [Sch. h. VII. 83. sq.]

h) Sic Cod. 1350. Fabr. post ζωγράφον pergīt ὁ ἀντίχειρ ἀφαιρέθῃ κ. τ. λ. quae supra in scholio secunda manu scripto ad verba textus μετὰ θάνατον τοῦ διαθεμένου leguntur usque ad verba καὶ τὴν τέχνην αὐτοῦ. i) Sic hoc scholium exhibet Cod. 1350. k) Cod. 1350. μαρτ'. l) Cod. 1350. ἀπρίλλ. m) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκακούρησεν. o) Sic Cod. 1350. Fabr. προστατόμενα. p) Lege αὐτῷ. q) τῇ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. r) Sic Cod. 1350. Fabr. διατιμᾶται. s) Cod. 1350. articulum ὁ ante ἐπταετής, quem Fabr. habet, omittit. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ἑλληνισμὸν. u) Sic Cod. 1350. Fabr. μῆπω πληρωθέντα. uu) Lege ἐπταετή.

tore. Mire autem interpretatur hoc et superius. Aquilia enim, ait, retro volvitur, non ante extenditur: ideoque servi occisi domini, ob quem heres extitit, dicere non potest, se heredem fuisse futurum, si servus adhuc vixisset, utpote testatore intra annum post servi caedem mortuo: audiet enim, Aquiliam retro volvi.

16) spectatur] Quia retrorsum ex quo occisus est, annus inspicitur, quò non potui succedere adhuc vivente testatore. Oportet autem occisi servi aestimationem referri ad id tempus, quo pretiosior fuit. Proinde si pretioso et exacto pictori, et quae sequuntur, (Cyrilli. Nam annus retro volvitur.) aestimatio fit, quanti dignus fuit prius, quam simul artem et pollicem amitteret.

Unde si pictor amiserit¹⁷⁾ pollicem, et intra annum¹⁸⁾ occisus fuerit, aestimatur etiam ars¹⁹⁾, ac si digitum non amisisset.

17) amiserit] Puta mense Martio. Quare lib. 2. tit. 2. cap. 13. them. 2. 3.

18) et intra annum] Puta mense Aprili.

19) aestimatur etiam ars] Iudice se referente in annum totum antequam pollex praecideretur.

Et si servum occideris, de quo eram quaestionem habiturus, ut fraudis participes ediceret²⁰⁾, teneris in id quod interest:

Quemadmodum si bonum servum²¹⁾ hoc anno malum effectum²²⁾ occideris: namque boni²³⁾ aestimationem dabis²⁴⁾,

Et in summa, quanti occisus in anno plurimi fuit²⁵⁾.

20) ut fraudis participes ediceret] Pone in rebus meis eum multas fraudes commisisse, consociis aliis quibusdam.

21) bonum servum] Dicto audientem.

22) malum effectum] Mutato bono animo, quo erat affectus erga me. Lege lib. 9. Codicis, tit. 2. const. 17. et finem lib. 10.

23) namque boni] Nam paulo ante occisionem bonus erat.

24) aestimationem dabis] Neque audieris dicens: Noxium occidi, qui si viveret, minoris aestimaretur. Nam maioris pretii reperitur, si retro curras.

25) et in summa, quanti occisus — plurimi fuit] In summa, quaecunque servum intra annum a caede retro numerandum pretiosorem faciunt, haec accedunt aestimationi eius.

Cyrilli. Quaecunque intra annum pretiosorem eum faciunt, aestimantur.

Si septennis²⁶⁾ nondum anniculus²⁷⁾ occisus sit, aestimatio pro modo temporis, quod vixit²⁸⁾, fit.

26) si septennis] Vide, ut ex Graecorum loquendi ratione eum, qui nondum annum implevit, septennem vocat: debuit enim dicere infantem. Infans autem dicitur usque ad annum septimum. Et dixit septennem, infantem significans. Quare Institut. 3. tit. 19. them. 7.



* Ἐάν νήπιον παιδίον μήπω ἐναυσιαῖον ἀνῆρέθη, καὶ ὑπὲρ τοῦτον κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος.

μήπω πλήρως τὸν ἐνιαυτὸν] * Εἰς τοσοῦτον χρόνον ὑποστρέφω ὅτιω, εἰς ὅσον ἔζησε τὸ παιδίον, τοῦτο λέγει, ἐπειδὴ ὁ Ἀκουίλιος ἀνακλιῖ ἐαυτὸν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἐναγόντος, ἵνα πρὸς τὸν καιρὸν, καθ' ὃν πλείονος εὐρίσκειται τιμώμενος ὁ ἀναίρεθῆς, τὴν ἀποτίμησιν ποιῆσιν. εἴπερ ἀναδραμῆ ὀπισθεν καὶ ἐπὶ τοῦ ἑπταετούς, εὐρήσει τοῦτον ἔξαιτην) καὶ μᾶλλον ὀλίγον τιμώμενον, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ὃν ἔζησε χρόνον, ἦτοι τὸν ζ. ἢ ἀποτίμησις γίνεται ἢ ὅτι οὐ τιμηθῆσεται ὡς ἐλάττων τῶν ἰβ. χρόνων, ἵνα καὶ δέκα νομισμάτων τιμηθῆ, ἀλλ' ὡς ἐλάττων τῶν ζ. ἐκείνους γὰρ τιμᾶσθαι δέκα νομισμάτων θέλει, τοὺς ὑπερβεβηκότας τὸν ζ. ἐνιαυτὸν. τοὺς δὲ τοῦτον ἐντός φονευομένους πρὸς τὸν χρόνον, ὃν ἔζησαν, ἢ τοσοῦτων νομισμάτων τιμᾶσθαι, ὅσων καὶ χρόνων εἰδῖν.

πρὸς τὸν χρόνον, ὃν ἔζησε] Τυχὸν γὰρ μετὰ πέντε μηνῶν τῆς γεννήσεως ἐτυφλώθη, καὶ τυφλὸν ἀνέλεν αὐτόν. βλέποντος οὖν δίδεται διατίμησις, καὶ οὐ τυφλοῦ. [Sch. i. VII. 84.]

Ὁ Ἀκουίλιος ἀρμόζει κληρονόμοις, οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων· εἰ μὴ ἐκ τῆς ζημίας ἐγένοντο πλουσιώτεροι.

κληρονόμοις] Καὶ λοιποῖς διαδόχοις. ζῆτει βιβ. μα'. τι. α'. κεφ. λβ'. [Sch. k. VII. 84.]

οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων] Καὶ τοὺς λοιποὺς διαδόχους) ὡς ποινάμιος, εἰ μὴ εἰς εἰ τι ἐκέρδησαν. ζῆτει τι. β. κεφ. α'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. ἰβ. τι. β. κεφ. ι'. σημειώσαι, ὅτι ὁ Ἀκουίλιος κληρονόμοις μὴν δίδεται, κατὰ κληρονόμων δὲ οὐδαμῶς, εἰ μὴ εἰς τὸ περιελθὸν κατὰ τὴν φύσιν τῶν ἄλλων μίξται*) ἀγωγῶν. * τι') γὰρ, ὅτι βούς ἢ ἵππος ἢ ὁ φονευθεὶς, καὶ περιῆλθεν εἰς αὐτοὺς τὸ ἐκείνου δέρμα; [Sch. i. VII. 84.]

εἰ μὴ — ἐγένοντο πλουσιώτεροι] † Ἦτοι εἰς τὸ περιελθόν.

Ὁ δεσπότης τοῦ ἀναίρεθῆτος δύναται κινεῖν τὸν περὶ ἀνδροφόνων νόμον, καὶ οὐ προκρίνεται κινήσας τὸν Ἀκουίλιον.

ὁ δεσπότης τοῦ ἀναίρεθῆτος] Ὁμοίως μετὰ λογισμοῦ βιβ. μζ. τι. ι. διγ. ζ. ἦτοι βιβ. ξ. τι. κα'. κεφ. ζ. θεμ. β'. [Sch. m. VII. 84.]

τὸν περὶ ἀνδροφόνων νόμον] Τὸν Κορνῆλιον, ἐν ᾧ οἰκέτης ἀνῆρέθη δόλω. [Sch. n. VII. 84.]

καὶ οὐ προκρίνεται κινήσας τὸν Ἀκουίλιον] Ὡς φησι κανονικῶς τίτλος ξβ'. κεφ. α'. σημειώσαι, ὅτι, ἐάν τις ἐπιλέξηται ἐπὶ τοῦ φόνου κινήσῃ τὸ χρηματικόν, οὐ προκρίνεται εἰς τὸ μετὰ ταῦτα κινεῖν τὸ*) ἐγκληματικόν. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων οὕτως ἐστὶ. καὶ ζῆτει. τι. ιζ'. κεφ. β'. θεμ. β'. καὶ ἐάν ἐπὶ τῷ ἐνὶ ἠτηθῆ, κινεῖ τὸ ἔτερον. καὶ ζῆτει βιβ. λθ'. τι. α'. κεφ. μζ'. ῥήθεν*) ἐπὶ διαθήκης, καὶ θ. ἢ de inofficioso πρώτον ἐκινήθη, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ πλαστόν. [Sch. o. VII. 84.]

Ὁ Ἀκουίλιος κατὰ μὲν τοῦ συνομολογοῦντος εἰς τὸ ἀπλοῦν κινεῖται, κατὰ δὲ τοῦ ἀρνούμενου εἰς τὸ διπλοῦν.

εἰς τὸ ἀπλοῦν] Καὶ εἰς τὸ διαφέρον, ὡς διγ. κα'. κεφ. κγ'. [Sch. p. VII. 84.]

Ὁ πλαστῶς ὁμολογήσας πεφονευκῆναι καταδικάζεται τῷ Ἀκουίλιῳ, εἴγε ὅλως ἐφρονεῖσθαι ὑπ' οἴου-δήποτε. εἰ δὲ μετὰ τὴν κατάθεσιν δείκνυσιν, ὅτι ζῆ, ἔλευθεροῦται τοῦ Ἀκουίλιου.

ὁ πλαστῶς ὁμολογήσας] Ἐάν) τις τὸν περιόντα οἰκέτην διαβεβαίωται παρ' ἐμοῦ ἀνηρῆσθαι, εἰ καὶ ὁμολογήσῃ πεφονευκῆναι αὐτόν, δυναμῶς δὲ δείξει, ὅτι περιεστὶν ὁ οἰκέτης, ἀγγεῖ κατ' ἐμοῦ ὁ Ἀκουίλιος, εἰ καὶ ὁμολογήσῃ εἰ γὰρ

Si infans nondum anniculus occisus sit, de eo etiam agitur Aquilia.

27) nondum anniculus] In tantum tempus retro se vertens, quantum infans vixit, hoc dicit, quoniam Aquilia retro volvitur in utilitatem actoris, ut secundum id tempus, quo occisus pluris aestimabatur, aestimationem faciat. Si retro etiam in septenni curres, invenies eum sexennem et minoris dignum, ideoque eius temporis, quo vixit, id est, septimi anni, aestimatio fit: vel non aestimabitur ut minor duodecim annis, ut decem nummis dignus sit, sed ut minor septem annis. Eos enim, qui egressi sunt annum septimum, decem nummis aestimari vult: eos autem, qui septimo anno occiduntur, secundum annum, quo vixerunt, vel tot nummis aestimari vult, quot annorum sunt.

28) pro modo temporis, quod vixit] Forte enim quinto mense, quam natus est, lumina amisit, deinde interfectus est. Videntis igitur, non coeci, aestimatio datur.

Aquila competit heredibus²⁹⁾, non in heredibus³⁰⁾: nisi ex damno facti sint locupletiores³¹⁾.

29) heredibus] Et reliquis successoribus. Quaere lib. 41. tit. I. cap. 32.

30) non in heredes] Et reliquos successores, quia poenalis est, nisi in id, quod lucrificerunt. Quaere tit. 2. cap. 1. them. ult. et lib. 12. tit. 2. cap. 10. Nota Aquiliam heredibus dari, in heredes autem non dari, nisi in id, quod pervenit, secundum naturam aliarum actionum mixtarum. Quid enim, si bos aut equus fuerit occisus, et pervenerit ad eos corium?

31) nisi — facti sint locupletiores] Id est, in id, quod pervenit ad eos.

Dominus occisi³²⁾ potest agere lege de sicariis³³⁾, et ei non praeiudicat, si egerit Aquilia³⁴⁾.

32) dominus occisi] Similiter addita ratione lib. 47. tit. 10. dig. 7. sive lib. 60. tit. 21. cap. 7. them. 2.

33) lege de sicariis] Cornelia, cum servus occidit dolo.

34) et ei non praeiudicat, si egerit Aquilia] Ut regulariter traditur tit. 62. cap. 1. Nota eum, qui de caede pecuniariam actionem elegerit, non praeiudicare sibi in criminali iudicio postea instituendo. Hoc et in aliis criminibus obtinet. Et quaere tit. 17. cap. 2. them. 2. Et si uno iudicio vincatur, agit altero. Et quaere lib. 39. tit. 1. cap. 46. dictum in testamento, contra quod prius querela inofficiosi, et deinde falsi quaestio instituta est.

Actio Aquilia adversus confitentem in simplum³⁵⁾ § intenditur, adversus negantem in duplum.

35) in simplum] Et in quod interest, ut dig. 21. 22. 23.

Qui falso confitetur³⁶⁾ se occidisse, damnatur § lege Aquilia³⁷⁾, si modo occisus a quocunque fuerit. Sed si post eam depositionem probat, eum vivere, absolvitur Aquilia³⁸⁾.

36) qui falso confitetur] Si quis viventem servum affirmet me occidisse, idque confitear, possum postea ostendere eum vivere, et cessat adversus me Aquilia, quamvis confessus fuerim. Nam etiamsi con-

v) Sic Cod. 1350. Malim ἔξαιτη. w) Lege τῶν λοιπῶν διαδόχων. x) Sic scribitur in Cod. 1350. Fabr. mistarum. y) Haec inde a verbis τί γὰρ secunda manu adiecta sunt. z) τὸ addit Cod. 1350. a) Cod. 1350. ῥήθ' i. e. ῥήθ'.

Fabr. ῥήθ'.



καὶ ἡ ὁμολογία μου καὶ ἡ δι' αὐτὴν κινουμένη κομφοσσορία^{α)} εἰς τοῦτο συμβάλλεται τῷ ἐνάγοντι, εἰς τὸ μὴ ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν ἀποδεικνύειν, ὅτι ἀνήρηται, ἢ ὅτι ὄμως ἀνηρῆσθαι τῆ ἀληθείᾳ τὸν οἰκέτην. σαφέστερον δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῦ τραυματιωθέντος οἰκέτου τραπαίζεται^{β)}. εἰ γὰρ καὶ ὁμολογήσω τραυματίσαι τὸν μὴ τραυματισθέντα, ποίου τραύματος γίνεται διατίμησις, ἢ πρὸς ποῖον ἀναφέρεται; εἰ δὲ καὶ μὴ περιεστὶν ὁ οἰκέτης, ἐτελεύτησεν δὲ τὸν φυσικὸν θάνατον, οὐ κατέχεται ὁ εἰπὼν αὐτὸν ἀνηρημένον^{γ)}, εἴτε ὁμολογήσεν, ἢ μὴ ὁμολογήσεν. [Sch. q. VII. 84.]

Κυρίλλου. Ὁμολογήσα ἀνελὲν τὸν οἰκέτην σου. δεικνύων οὖν, ὅτι ζῆ, ἀπολύομαι. μόνον γὰρ οὐ καταναγκάζει δεῖξαι, ὅτι ἐφόνευσα· εἰ δὲ ἐφονεύθη, οφείλει σκοπεῖσθαι. ἐπεὶ εἰ ὁμολογήσα πληξαί, καὶ μὴ φαίνεται ὁ^{δ)} πληγῆς, πῶς γίνεται διατίμησις; οὐκ ἀρκεῖ δὲ δεῖξαι, ὅτι ἀπέθανεν, ἀλλ' ὅτι ἐφονεύθη. περὶ ψευδοῦς καταθέσεως ἀνάγνωθι βιβ. ια'. tit. α'. διγ. ιγ'. id. ιε. ις. ἦτοι βιβ. μβ'. tit. δ'. ζῆτε βιβλίον θ'. tit. α'. κεφ. ρλς'. καὶ τοῦτου τοῦ βιβ. tit. ν'. κεφ. α'. θεμ. ιθ'. καὶ βιβλίον μβ'. tit. δ'. κεφ. ιγ'. id. σημειῶσαι ἐκ τούτου, ὅτι, ἐάν τις ὁμολογήσῃ κατ' ἐάντου ἐπὶ ἐγκλήματι, ἐπὶ τῷ χρηματικῷ δικαστηρίῳ ἡ ὁμολογία ἀρκεῖ, εἰ καὶ ἐπὶ τῷ ἐγκληματικῷ^{ε)} οὐδαμῶς· ἐπιταῖα γὰρ διὰ τοῦτο πιστεύεται ὁμολογῶν, διότι χωρὶς βασάνων ὁμολογήσεν. εἰ γὰρ ἐταξόμενος^{β)} ὁμολογήσεν, οὐκ ἐπιστεύεται, εἰ μὴ καὶ ἕτεροι ἀποδείξουσ ὑπὸν. καὶ ζῆτε βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ρλς'. καὶ τὸν Θεοδωρον. σημειῶσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ κατάθεσις οὐ βλάπτει, ἄλλως ἐχούσης τῆς ἀληθείας. [Sch. q. VII. 85.]

καταδικάζεται τῷ Ἀκουῖλιῳ] Οὐ μὴν καὶ τῷ^{γ)} περὶ φόνου· ἐγκληματικῶς γὰρ οὐδεὶς ἐκ τῆς οἰκείας ὁμολογίας καταδικάζεται, εἰ μὴ ἕτερα ἀριθλοτέρα τεκμήρια ὑπείσιν, ὡς βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ρλς'. καὶ tit. δ'. κεφ. α'. καὶ δ'. καὶ τοῦτου τοῦ βιβ. tit. ν'. κεφ. α'. θεμ. ιθ'. καὶ βιβ. κη'. tit. δ'. κεφ. η'. καὶ θ'. θεμ. α'. καὶ κεφ. ιγ'. [Sch. r. VII. 85.]

ἐλευθεροῦται τοῦ Ἀκουῖλιου] Ἐρωτῶ δὲ, ἀρα^{κ)}, ἐάν τις ὁμολογήσῃ ψευδῶς κληρονόμος^{δ)} εἶναι τοῦ δέινος ἐν interrogatoria προκλήσει, καὶ μετὰ ταῦτα δειχθῆ ἕτερος εἶναι ὁ ἀληθὴς κληρονόμος, ὁ ψευδῶς ὁμολογήσας ἐλευθερωθήσεται^{μ)}, ἢ οὐ; καὶ οἰμαι ὡς ἐξ ὁμοίου τὸν παρόντος, ὅτι, ἐάν μὲν φαίνεται ζῶν ὁ ἀνθρωπος ἐκεῖνος, οὐτινος ἐάντων εἶναι κληρονόμον ὁμολογήσας^{ν)}, οὐκ ἐναχθήσομαι^{ο)}, διὰ τὸ μὴδὲ φῦσει συναδεν αὐτῶν, ὡς καὶ ἡ τοῦ μβ'. βιβλίου παραπομπὴ λέγει, τὴν ὁμολογίαν μου· ὅτε δὲ ἐτελεύτησεν, κἂν παρ' ἄλλου ἐκληρονομήθῃ, ἐναχθήσομαι. [Sch. s. VII. 85.]

κδ'. Παυλ. Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τραύματος· εἰ γὰρ μὴ ἐτραυματίσθῃ, οὐ καταδικάζεται ὁ συνομολογήσας τετραυματικῆναι. εἰ δὲ καὶ ἀπέθανε μὴ φονευθεὶς, κατέχεται.

εἰ δὲ καὶ ἀπέθανε]. Εἰ μὲν περὶ φυσικοῦ θανάτου τὸ ἀπέθανε νοήσομεν, προσθετέον^{ρ)} τὴν ἄρνησιν^{σ)} τῷ κατέχεται· εἰ δὲ βίαιον ἐπενήρχθαι θάνατον ὑφ' ἑτέρου ἐροῦμεν, καλῶς φησὶν ὁ Βασιλικός, * καὶ^{τ)} δίχα τῆς οὐ τὸ κατέχεται ληπτέον. [Sch. t. VII. 85.]

κατέχεται] Ὡς ὁ ὁμολογήσας, οὐ μὴν καὶ τῷ περὶ ἀνδροφόνου^{υ)}. καὶ ζῆτε βιβ. θ'. tit. δ'. κεφ. δ'. [Sch. u. VII. 86.]

* Ἐπειδὴ γὰρ ἀπᾶς πεφονευμένου τοῦ δούλου εὐρισκομένου, καὶ τοῦ φονεῶς ζητουμένου, καὶ τιγος ὡς τοῦτο πράξαντος ὀχλουμένου, ὁμολογία γέγονε παρ' αὐτοῦ· διὰ τί μὴ ἐνοχος εἶσται τῷ Ἀκουῖλιῳ χρηματικῶς ἐκ τῆς οἰκείας ὁμολογίας; τῆ δὲ περὶ φόνου ἐγκληματικῆ ἀγωγῇ διὰ τὴν αὐτοῦ κατάθεσιν οὐ κατέχεται.

κε'. Οὐλπ. Ἐάν ὁ ἐπίτροπός μου ἢ ὁ κουράτωρ, ἢ ὁ προκουράτωρ μου, ἢ ἄλλος τις ὁμολογήσῃ μὲ πεφονευκῆναι, αὐτοὶ οὐτιλίως ἐνάγονται.

ἐάν ὁ ἐπίτροπός μου] Ὅτε προκουράτωρ ἢ ἐπίτροπος, ἢ κουράτωρ, ἢ ἄλλος τις ὁμολογήσῃ, ὡς ἐτραυματίσεν ὁ

fessio mea, et quae ex ea datur confessoria actio, ad hoc prosit actori, ut ne cogatur probare, eum esse occisum, tamen oportet revera servum esse occisum. Hoc vero apertius in servo vulnerato tractatur. Nam si confitear me vulnerasse, et non sit vulneratus, cuius vulneris fit aestimatio, vel ad quod tempus recurreret? Quodsi non vivat servus, mortuus autem sit naturaliter, non tenetur, qui dixit eum occidisse, sive confessus sit, sive non.

Cyrilli. Confessus sum, me servum tuum occidisse. Si proba, eum vivere, absolvor. Nam tu solum necesse non habes probare, me occidisse: sed an occisus sit, spectari debet. Nam si confessus sum, me vulnerasse, nec vulneratus apparet, quomodo fit aestimatio? Porro non satis est probare mortuum, sed occisum esse probari oportet. De falsa depositione lege lib. 11. tit. 1. dig. 13. 14. 15. 16. seu lib. 42. tit. 4. Quae lib. 9. tit. 1. cap. 136. et huius lib. tit. 50. cap. 1. them. 19. et lib. 42. tit. 4. cap. 13. 14. Nota ex eo, si quis adversus se ipsum confiteatur de crimine, hanc confessionem sufficere in pecuniario iudicio, licet in criminali non item: hic enim ideo creditur confitenti, quod sine tormentis confiteatur. Nam si quaestione habita confiteretur, ei fides non haberetur, nisi et aliae probationes adessent. Et quaere lib. 9. tit. 1. cap. 136. et Theodorum. Nota et hoc, nihil nocere confessionem, aliter se habente veritate.

37) damnatur lege Aquilia] Non lege de sicariis: nemo enim criminaliter ex propria confessione damnatur, nisi alia manifesta indicia subsint, ut lib. 9. tit. 1. cap. 136. et tit. 4. cap. 1. et 4. et huius lib. tit. 50. cap. 1. them. 19. et lib. 28. tit. 4. cap. 8. et 9. them. 1. e cap. 13.

38) absolvitur Aquilia] Quaero, utrum is qui interrogatoria provocatione falso confessus est, si illius heredem esse, si postea probatum sit, alium esse verum heredem, absolvetur, necne? Et existimo huiusmodi capitis argumento, si liqueat vivere eum hominem, cuius me heredem esse confessus sum, me non teneri, quia confessio mea naturae non convenit, ut et libri 4. transmissio dicit: quodsi mortuus sit, etiamsi alius heres extiterit, me teneri.

XXIV. Paul. Idem et de vulnere: nam qui confessus est se vulnerasse, nec vulneravit, non condemnatur. Sed et si moriatur¹⁾ non occisus, tenetur²⁾.

1) sed et si moriatur] Si verbum moriatur naturali morte intelligimus, addenda est negatio ver tenetur: si vero mortem violentam ab alio illatam diximus, recte dixit Basilicus, et sine negatione verbum tenetur accipiendum.

2) tenetur] Ut confessus: non etiam lege sicariis. Et quaere lib. 9. tit. 4. cap. 4.

Cum enim servo occiso reperto et inquisitione occisore instituta, aliquis, quem hoc fecisse arguebatur confessus de se fuit, cur non ex sua confessione peccatiter Aquilia tenebitur? Criminali autem de caede iudicio ob confessionem suam non tenetur.

XXV. Ulp. Si tutor¹⁾, vel curator²⁾, vel procurator³⁾ meus, vel alius⁴⁾ quivis confiteatur⁵⁾, occidisse, in eos agitur utiliter⁶⁾.

1) si tutor] Cum procurator vel tutor, vel curator, vel alius quivis confitetur, dominum vel pupill

c) Cod. 1350. κομφοσσορία. Fabr. κομφοσσορία. d) In scholio secunda manu scripto legitur γίνεται pro τραπαίζεται. e) Schol. secunda manu scriptum habet ἀναρθεῖναι. f) ὁ supervacaneum videtur. g) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ ἐγκλήματι. h) Malim ἐξεταζόμενος. i) Verba καὶ τῷ adduntur in Cod. 1350. Desunt apud Fabr. k) Fabr. ἀρα. l) Sic Cod. 1350. Fabr. κληρονόμον. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐλευθερωθῆ. n) Sic lego pro ὁμολογήσας, quod habet Fabr. o) Sic Cod. 1350. hic et postea. Fabr. ἐναχθήσεται. p) Fabr. προσθετέον. q) Ad verba τὴν ἄρνησιν secunda manu in Cod. 1350. additur οὐ. r) Haec secunda manu in Cod. 1350. adduntur, et desunt exceptis verbis δίχα οὐ apud Fabr. et reddita sint in versione ex Cuiacio. s) Malim ἀνδροφονίας.



τοῦ προκουράτορος δεσπότης τινά, ἢ ὁ) πούπιλλος, ἢ ὁ κων-
 ρατωρευόμενος, ἢ κομφοσορία^{α)} οὐτιλίως δίδεται κατ' αὐτῶν,
 ἕως ὅτε εἰσὶν ἐπίτροποι^{β)} ἢ κουράτωρες. ταύτης δὲ τῆς κομ-
 φοσορίας^{γ)} κινουμένης, οὐκ εἶ κρίνει τὴν ὑπόθεσιν ὁ δικασ-
 τὴν, ἀλλὰ μόνον διατιμᾶται ποίας γὰρ ἐξετάσεως χρεία κατὰ
 τοῦ ὁμολογοῦντος; ἀλλ' ἵσως ἐρεῖς: τίς οὖν χρεία δικαστοῦ,
 εἰ μὴδὲν κρίνει; ἀλλὰ λέγω σοι, ὅτι, ἐὰν ὁ μὲν ἐναγόμενος
 ὁμολογῇ^{δ)} πεφονευκέναι^{ε)}, καὶ ἔτοιμος ἐστί καταβαλεῖν τὴν
 διατίμησιν, χρεία πάντως τοῦ δικαστοῦ, ἵνα τὴν δικαίαν ποιη-
 σῆται^{ς)} διατίμησιν. ζῆτει βιβ. ββ'. τιτ. δ'. κεφ. θ'. θεμ. β'.
 [Sch. x. VII. 86.]

ὁ κούρατωρ] † Τοῦ ἐφήβου.
 ὁ προκουράτωρ] † Τοῦ τέλειου.
 ἄλλος] † Ἐμός.
 ὁμολογήσῃ] Ζῆτει βιβ. γ'. τιτ. β'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. ββ'.
 τιτ. δ'. κεφ. θ'. θεμ. δ'. [Sch. y. VII. 86.]

† Ἐρωτηθεὶς ἐν δικαστηρίῳ.
 αὐτοὶ οὐτιλίως ἐνάγονται] Οὐτιλίως δέ, ὅτι οὐχ
 ἑπὲρ ἑαυτῶν ἐνάγονται^{α)}. οὐκ ἔχουσι δὲ κατ' ἐμοῦ καταβα-
 λόντες ἀγωγήν. ζῆτει βιβ. γ'. τιτ. β'. κεφ. λθ'. καὶ τὸν ἐκεῖ
 Ἀνανυμον, καὶ βιβ. θ'. τιτ. δ'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. [Sch. z.
 VII. 86.]

* Ὡς αὐτοὶ πλαστῶς ὁμολογήσαντες, ἀλλ' οὐκ ἐγώ: οὐχ
 ἑπὲρ ἑαυτῶν δέ, ἀλλὰ προσώπῳ μου· καὶ διὰ τοῦτο πλαγίως
 πῶς ἐνάγονται ὡς ὑπὲρ ἀλλοτρίου προσώπου ἐναγόμενοι, ἐξ
 ἀμαρτήματος μέντοι οἰκείου.

Κατὰ τοῦ συνομολογοῦντος οὐ δίδεται δικαστῆς
 εἰς τὸ ψηφίσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ ἀποτιμῆσθαι· κατὰ
 γὰρ τῶν συντιθεμένων οὐκ ἔστι δικαστήριον.

κατὰ τοῦ συνομολογοῦντος] Ἐπὶ τοῦ ὁμολογοῦντος
 μόνον διατιμᾶται ὁ δικαστῆς, οὐ δικάζει δὲ^{β)}, διὰ τὸ μὴ τὸν
 ἄκτορα αὔξειν τὸ διαφέρον^{γ)}. [Sch. a. VII. 86.]

εἰς τὸ ψηφίσασθαι] Εἰς τὸ διαγνώσθαι, εἰ ἔνοχος ἐστίν·
 ἴδη γὰρ αὐτὸ κατέθετο. [Sch. b. VII. 86.]

ἀλλ' εἰς τὸ ἀποτιμῆσθαι] Πόσου ἦν ἡ ζημία,
 ἦν κατέθετο. ζῆτει βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. νε'. [Sch. c. VII. 86.]

κς'. Παυλ. Εἰκὸς γὰρ ὁ ἐναγόμενος συντίθεται,
 καὶ θέλει δοῦναι τὴν ἀποτίμησιν, ἀλλ' ὁ ἐνάγων
 αὐτὴν αὔξει.

ἀλλ' ὁ ἐνάγων αὐτὴν αὔξει] Διὰ τοῦτο δίδεται δι-
 καστῆς εἰς τὴν ἀποτίμησιν, ἵνα τὴν πώσῃ αὐτήν. [Sch. d. VII. 86.]

κζ'. Οὐλπ. Ἐὰν δοῦλος δοῦλον κλέψῃ καὶ ἀνέλθῃ,
 χώρα τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ.

χώρα τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Σοὶ κατ' ἐμοῦ τοῦ
 δεσπότου. μιᾶ δὲ ὁ ἐνάγων ἀρκείται νοξάλως^{δ)}. [Sch. e.
 VII. 86.]

καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ] Ἐρωτῶ δέ, ἄρα^{ε)} ἢ) μία κληθεῖσα
 ἢ ἑτέραν ἀνοικεῖ; Ἀνοικεῖ. Ναι· δοῦλος γὰρ ἐστίν ὁ ἀμαρ-
 τήσας, ἀπαξ γοῦν ἐκδοθέντος αὐτοῦ, οὐδεμιᾶ^{ς)} ἀγωγή ὁ
 κρῶν αὐτοῦ δεσπότης ὑπόκειται, ὡς τὸ τέλος τοῦ β'. θεμ.
 οὐ β'. κεφ. τοῦ ια'. τιτ. ἐὰν δὲ ἐλευθέρως ἦν ὁ φονεύς καὶ
 ἀπέτης, κληθεῖσθαι τῆς μιᾶς^{δ)} οὐκ ἐλευθεροῦται, ὡς τὸ αὐτὸ
 θεμ. β'. ὁ καὶ ἀναγνώθι. [Sch. f. VII. 86.]

Ἐὰν ὁ ἐμός καὶ σὸς δοῦλος γνώμη σου φονεύσῃ
 ἄλλον ἐμόν, ἐπάγῃ τῷ Ἀκουίλιῳ· εἰ δὲ παρὰ γνώμην
 σου, οὔτε ἡ νοξάλια χώραν ἔχει.

ἐὰν ὁ ἐμός καὶ σὸς δοῦλος] Ὅν κοινῶς νεμόμεθα,
 γοῦν ὁ ἐπίκουρος. [Sch. g. VII. 86.]

* Εἰ δὲ δοῦλος κοινὸς παρὰ γνώμην ἡμῶν δοῦλον φονεύσει
 οὐ ἑνός, οὐ δοκεῖ εἶναι ἀλλοτρίος, ἵνα ἐκδοθῇ μοι· ἀλλ' ὡς-
 κερ εἰ δοῦλος ἐμός ἑτέρον μου δοῦλον φονεύσει, ἀγωγήν οὐκ

vel eum, qui sub cura est, vulnerasse aliquem, in eo
 confessoria utiliter datur, quamdiu tutores vel cura-
 tores sunt. Hac autem confessoria instituta, iudex rer
 non iudicat, sed duntaxat aestimat: quis enim cogni-
 tionis usus in confitentem? Dices forte: Quid opus es
 iudice, si nihil iudicat? Dicam, reo confitente se occi-
 disse, et parato solvere aestimationem, minino neces-
 sarium esse iudicem, qui iustam faciat aestimationem
 Quaere lib. 42. tit. 4. cap. 9. them. 2.

2) curator] Puberis.
 3) procurator] Eius, qui perfectae est aetatis.
 4) alius] Qui ad me pertinet.
 5) confiteatur] Quaere lib. 8. tit. 2. cap. 9. et
 lib. 42. tit. 4. cap. 9. them. 4.

Interrogatus in iudicio.
 6) in eos agitur utiliter] Utiliter autem,
 quia pro se non conveniuntur. Nec tamen solventes
 adversus me actionem habent. Quaere lib. 8. tit. 2.
 cap. 39. et ibi Innominatum, et lib. 9. tit. 4. cap. 6.
 them. 3.

Cum ipsi falso confessi fuerint, non ego: non autem
 pro se, sed ex mea persona: ideoque oblique quodam-
 modo conveniuntur, quippe quibuscum ex persona alte-
 rius agitur, ex delicto tamen proprio.

Adversus confitentem¹⁾ datur iudex non rei iu-
 dicandae²⁾, sed aestimandae causa³⁾: nam in con-
 fitentes iudicium non est.

7) adversus confitentem] In confitentem iudex
 non iudicat, sed aestimat, ne actor augeat id quod
 interest.

8) rei iudicandae] Ut cognoscat, an sit obliga-
 tus: iam enim confessus est.

9) sed aestimandae causa] Quanti sit damnum,
 quod se dedisse confessus est. Quaere lib. 9. tit. 3. cap. 56.

XXVI. Paul. Puta enim reus fatetur, et vult sol-
 vere aestimationem, sed actor eam auctiorem facit⁴⁾.

1) sed actor eam auctiorem facit] Ob id
 iudex datur aestimationis statuendae causa.

XXVII. Ulp. Si servus servum subripuerit et oc-
 ciderit, locus est actioni furti¹⁾ et Aquiliae²⁾.

1) locus est actioni furti] Tibi adversus me
 dominum. Una autem noxali actor contentus esse debet.

2) et Aquiliae] Quaero, num una actio mota
 alteram extinguat. Solutio. Ita est: servus enim est,
 qui deliquit. Quo semel noxae dedito, nulla prior do-
 minus actione tenetur, ut finis them. 2. cap. 2. tit. 11.
 Sed si liber homo subripuit et occidit, una actione mota,
 non liberatur, ut idem them. 2. quod legas.

Si meus et tuus servus³⁾ tua voluntate alium §
 servum meum occiderit, teneris Aquilia⁴⁾: quodsi
 non voluntate tua⁵⁾, nec noxalis⁶⁾ locum habet⁷⁾.

3) si meus et tuus servus] Quem communiter
 possidemus, id est, communis.

Si vero servus communis sine voluntate nostra ser-
 vum alterius dominorum occiderit, non videtur esse
 alienus, ut mihi noxae dedatur: sed quemadmodum si

1) ὁ hic et statim post addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. 2) Cod. 1350. his κομφοσορία. Fabr. κομφοσορία. 3) οἱ
 n Cod. 1350. prima manu et apud Fabr. ante ἐπίτροποι scriptum delevit secunda manus. 4) Fabr. κομφοσορίας. 5) Sic
 Cod. 1350. Fabr. ὁμολογήσει. 6) Fabr. πεφονευκέναι. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. 7) Sic Cod. 1350. Fabr.
 ποιήσει. 8) Sic correxi. Fabr. οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν οὐκ ἐνάγονται. 9) δὲ secunda manu in Cod. 1350. additur. Deest apud
 Fabr. c) Sic legitur in Cod. 1350. Fabr. διὰ τὸ τὸν ἄκτορα αὔξειν τὸ διαφέρον. d) Sic Cod. 1350. Fabr. νοξάλια.
 e) Fabr. ἄρα. f) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ pro ἡ. g) Fabr. οὐδεμίᾳ. h) Fabr. μιᾶς.



ἔγω κατά τινος, οὐτως οὐδὲ ἐνταῦθα ἔξω. οὐδὲ γὰρ δύναμαι λέγειν, ὡς ἡμῖνα γνῶμη, ἢς αὐτὸς ἐδέσποξες, ὡ κοινῶν, ὁ κοινὸς δούλος τὸν δούλον μου ἐφονεύσεν, ἢ τῆ μιᾶ χειρὶ· καὶ ὀφείλει εἰς νόξαν ἐκδοθῆναι μοι, ἐπέπερ ὅλη ψυχῆ, ὅλη χειρὶ φονεύει ὁ φονεύων.

ἐνάγη τῷ Ἀκουίλιῳ] Οὐ νοξάλλια· εἰδῆν γὰρ εἶχες· ἀλλ' εἰς τὸ διαφέρον σοῦ¹⁾ νόμνε. [Sch. h. VII. 86.]

εἰ δὲ παρὰ γνώμην σου] Ζήτει κεφ. λη'. καὶ βιβ. μβ'. τι. γ'. κεφ. ις'. θεμ. τελευτ. [Sch. i. VII. 86.]

οὔτε ἡ νοξάλλια] Ἀνάγνωθι διγ. μδ'. με'. καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ δ'. τι. διὰ τοῦτο δὲ ἡ νοξάλλια ἀρχεῖ, ἐπειδὴ ὁ δυνάμενος ἐνάγεσθαι τῇ νοξάλλια οὐ κινεῖ αὐτὴν καθ' ἑτέρου, ὡς διγ. β'. καὶ μά'. τοῦ ε'. τι. τοῦτο τοῦ βιβ. ἀρμόζει οὖν τὸ κομῶν διβιδούνδο²⁾, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ μα. διγ. χωρα δὲ καὶ τῷ familiae erciscundae. καὶ λαμβῶναι ἢ τὸν δούλον, ἢ τὸ ἀπλοῦν τῆς ζημίας, ὡς βιβ. ι'. τι. β'. ἐν τέλει τοῦ ις'. διγ. ἦτοι βιβ. μβ'. τι. γ'. [Sch. k. VII. 87.]

* Ἀλλὰ τὸ κομῶν διβιδούνδο¹⁾, ὡς κεφ. κδ'. ἵνα μὴ ἀδεῖα τῷ κοινῷ δούλῳ δοθῆ ἄλλο ἢ καὶ πλεόντων δεσποτῶν, ὃν βούλεται τῶν κοινῶν, καὶ ὅτε βούλεται, ζημιούν. Εἰς τὸ αὐτό. Οὔτε ἡ τοῦ διαφέροντος ἀπαίτησις· οὐ γὰρ εἶχες εἰδῆν· οὔτε ἡ νοξάλλια διὰ τοιοῦτον λόγον, ὅτι ὁ δυνάμενος ἐνάγεσθαι νοξάλλια νοξάλλια ἔχειν κατὰ ἄλλον οὐ δύναται. ἐκἄτερος οὖν τῶν κοινῶν³⁾, πτερίσαντος ἑτέρῳ τοῦ κοινῷ δούλου, νοξάλλιας ἐνάγεται. πῶς οὖν αὐτοὶ κατὰ ἀλλήλων ἔξουσι, ἢ ἄλλοι κατ' αὐτῶν ἔχουσι; ἀργούσης οὖν ταυτῆς, ὑπεσι τῷ βλαβέντι τῶν κοινῶν τὸ κομῶν διβιδούνδο⁴⁾, καὶ διὰ τοῦτο πάσαι τὸ ἀξίμιον εἰς τὸ ἡμισυ, ἢ κοθόσον δεσπόζει τοῦτο τοῦ δούλου ὁ ἕτερος τῶν δεσποτῶν. Εἰς τὸ αὐτό. Ὑπερ ὧν γὰρ ἐναγόμεθα τῇ νοξάλλια, διὰ τούτους νοξάλλια ἔχειν οὐ δυνάμεθα.

χωραν ἔχει] Εἰ δὲ οὐ κατὰ γνώμην σὴν ἀνεῖλεν, οὐδὲ νοξάλλια δύναμαι κινεῖν κατὰ σοῦ, ἵνα μὴ ἐν ἔξουσία κείται τοῦ ἐπικοινοῦ δούλου, ἀμαρτάνειν εἰς ἕνα τῶν δεσποτῶν, καὶ αὐτῷ μόνῳ δουλεύειν ἐκιδιδόμενος αὐτῷ παρὰ τοῦ ἑτέρου εἰς νόξαν. Ζήτει τι. ε'. κεφ. η'. καὶ μά'. ὑπερ ὧν γὰρ ἐναγόμεθα τῇ νοξάλλια, διὰ τούτων νοξάλλια ἔχειν οὐ δυνάμεθα. [Sch. l. VII. 87.]

Εἰ δὲ κοινὸς δούλος ὑπὸ ἀλλοτρίου ἀναιρεθῆ, καὶ ὁ εἰς τῶν δεσποτῶν κινεῖ, ἢ τὴν διατίμησιν κατὰ τὸ μέρος αὐτοῦ λαμβάνει, ἢ εἰς ὀλόκληρον τὸν φονεύσαντα· διαίρεσιν γὰρ ἢ ἐκδοσις οὐ δέχεται.

ὑπὸ ἀλλοτρίου] † Δούλου.

ἀναιρεθῆ] Ἀνάγνωθι διγ. ιθ'. εἰ δὲ κοινὸς δούλος πλημμελήσει, ἕκαστος τῶν δεσποτῶν ἢ ὅλον τὸν δούλον ἐκδίδωσι, ἢ τὴν ἀποτίμησιν τῆς δικῆς δίδωσιν, ὡς διγ. η'. τοῦ δ'. τι. ἦτοι διγ. ε'. τοῦ παρόντος βιβλίου. [Sch. m. VII. 87.]

τὴν διατίμησιν] Τοῦ ἀναιρεθέντος κοινῷ δούλου. Ζήτει τι. ε'. κεφ. αὐτοῦ ιθ'. [Sch. n. VII. 87.]

διαίρεσιν γὰρ] † Ζήτει βιβ. ζ'. τι. ιε'. κεφ. δ'. ἢ ἐκδοσις] † Ζήτει τι. ιθ'. κεφ. ιζ'. θεμ. β'.

Ὁ δεσπότης τοῦ φονεύσαντος, κἂν φηγάς ᾦν, ἐνάγεται· ὁ δὲ καλῆ πίστει νομεύς οὐκ ἐνάγεται. μέχρι τούτου τὸ πρῶτον κεφάλαιον.

ὁ δεσπότης τοῦ φονεύσαντος] Ἰωάννης^{ο)}. Ὅταν μὲν Ἀκουίλιος κινεῖται, ὡς περ ἐνταῦθα^{π)}, ὡς τε δοθῆναι τὸ διαφέρον, κατὰ δεσπότην μόνου^{q)} κινεῖται· οὐ μὴν καὶ κατὰ καλῆ πίστει νομεία^{ρ)}· ὅτε δὲ ἐξ ὀρθοῦ ἡ νοξάλλια, καὶ κατὰ καλῆ πίστει νομείας κινεῖται^{ς)}. ἐνταῦθα δὲ περὶ τοῦ Ἀκουίλιου

servus meus alium servum meum occidit, actionem adversus neminem habeo, sic neque hoc casu habeo. Neque enim dicere possum, dimidia voluntate, cuius socius dominus est, a servo communi servum meum esse occisum, vel una manu, eumque noxae mihi esse dedendum: nam toto animo, omnibus manibus occisor occidit.

4) teneris Aquilia] Non noxali, quia scisti: sed in id, quod interest tuo nomine.

5) quod si non voluntate tua] Quaere cap. 38. et lib. 42. tit. 3. cap. 16. them. ult.

6) nec noxalis] Lege dig. 44. 45. et initium tit. 4. Ideo autem noxalis cessat, quod qui potest conveniri noxali, ea non agat adversus alterum, ut dig. 2. et 41. tit. 5. huius lib. Competit igitur communi dividendo iudicium, ut in eodem 41. dig. Locus etiam est familiae erciscundae iudicio. Et accipio vel servum, vel damni simplum, ut lib. 10. tit. 2. in fine dig. 16. sive lib. 42. tit. 3.

Sed communi dividendo iudicium, ut cap. 24. ne servo communi duorum pluriumve dominorum liceat cui dominorum, et quando velit, damnum inferre. Ad idem. Neque petitio eius quod interest, quia ignorasti, nec noxalis eam ob causam, quod qui noxali conveniri potest, eam adversus alium habere non possit. Uterque dominus, si servus communis alii damnum dederit, noxaliter convenitur. Quomodo igitur ipsi invicem eam habebunt, quam alii adversus eos habent? Hac ergo actione cessante, socio laeso iudicium communi dividendo superest, quo indemnitate consequitur pro dimidia, vel pro qua parte is servus ad alterum dominorum pertinet. Ad idem. Nam quorum nomine noxaliter nobiscum agitur, ob eos noxalem habere non possumus.

7) locum habet] Sed si non voluntate tua occiderit, nec noxali possum agere adversus te, ne sit in potestate communis servi, ut in unum dominorum delinquat, eique soli serviat noxae deditus ab altero. Quaere tit. 5. cap. 8. et 41. Nam pro quibus noxalem actionem patimur, per eos noxalem habere non possumus.

Sed si servus communis ab alieno⁸⁾ occidatur⁹⁾, et unus dominorum agat, vel aestimationem¹⁰⁾ accipit pro parte, vel occisorem in solidum: divisionem enim¹¹⁾ noxae deditio¹²⁾ non recipit.

8) ab alieno] Servo.

9) occidatur] Lege dig. 19. Sed si communis servus deliquerit, unusquisque dominorum vel totum servum noxae dedit, vel aestimationem litis praestat, ut dig. 8. tit. 4. sive dig. 5. huius libri.

10) aestimationem] Occisi communis servi. Quaere tit. 5. cap. 19.

11) divisionem enim] Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 4.

12) noxae deditio] Quaere tit. 12. cap. 17. them. 2.

Dominus occisoris¹³⁾ etiam fugitivi¹⁴⁾ tenetur¹⁵⁾: bonae autem fidei possessor¹⁶⁾ non tenetur. Hactenus primum caput¹⁷⁾.

13) dominus occisoris] Ioannes. Cum Aquilia in id quod interest agitur, ut hoc loco, contra dominum solum agitur, nec vero adversus bonae fidei possessorem: cum vero directa noxali, etiam contra bonae fidei possessorem agitur. Hic autem de Aquilia loquitur

1) Cod. 1350. σουο sine accentu. Fabr. τοῦφ. Tamen hoc praeplacet. 2) Cod. 1350. κομῶν^{δ)} (sic). Fabr. commun

dividundo. 3) Cod. 1350. κομμῶν^{δ)} (sic). 4) Sic haud dubie legendum pro κοινῶν, uti habet Cod. 1350. Idem et postea

legitur. 5) Cod. 1350. κομμῶν^{δ)} διβιδούνδο. 6) Cod. 1350. ἰδῶ. quod secunda manu scriptum est. Deest hoc apud Fabr. 7) Verba ὡς περ ἐνταῦθα in Cod. 1350. secunda manu addita sunt. Desunt apud Fabr. 8) μόνου, quod deest apud Fabr. in Cod. 1350. prima manu additur. 9) Verba οὐ μὴν — νομεία addit secunda manus in Cod. 1350. Desunt haec apud Fabr. Lege νομείας. 10) καὶ et κινεῖται addit secunda manus in Cod. 1350. uti et postea τοῦ ante Ἀκουίλιου, quae omnia desunt apud Fabr.



γχει. καὶ ζῆτει Ἀνώνημον α'. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. ζῆτει τιτ. ε'. φ. α'. κα. κβ. καὶ βιβ. ζ. τιτ. ιε'. κεφ. β'. καὶ βιβ. μβ'. τ. δ'. κεφ. β'. ιγ'. Θεμ. τελευτ. [Sch. o. VII. 87.]

καὶ φυγὰς ἢν] Ἔως γὰρ μὴ ὑπ' οὐδενὸς κρατηθῆ, ὅς ἐστι, καὶ ἐμοὶ προσπορίζει, ὡς βιβλίω ις. τίλω α'. φ. β'. Θεμ. ε'. καὶ ὡς δεσποτὴς ἐνάγομαι, ὥστε ἐκχωρήσαι τῷ, ἵνα ὅπου εὐρηθῆ) αὐτὸν, ἐκνικῶ. ὡς γὰρ δ^{u)} λαμβάνων τὸν δεσπότης γίνεται, ὁμοίως καὶ ὁ ἐκχωρούμενος παρὰ δεσπότην ὡς δεσπότης ἐκνικῶ τὸν δούλον. ὁ μόντοι καλῆ πίστει νομῆς τὸν δούλον, εἰ μὲν ἔχει τὸν δούλον, ἐκδίδωσι. καὶ ἰδὲ ὁ ὁ) ἀληθῆς δεσπότης δύναται αὐτὸν ἄλλως ἀναλαμβάνειν τὸ τοῦ λαβόντος αὐτὸν εἰς νόσον, εἰ μὴ ποιῆσει τὸ ἰκανόν, εἰ τίλω ε'. κεφ. κη'. εἰ δὲ ἐφυγεν, ὅτι μὲν πάλιν, εἰ μὴ τὸν πῶς κρατηθῆ, μήτε εἰς ἐλευθερίαν ἀναβῶς, ὁ καλῆ πίστει νομῆς δοκεῖ αὐτὸν νέμεσθαι καὶ οὐδουκαπιτεῖται, ὅλον τοῦ ι'. Θεμ. τοῦ α'. κεφ. τοῦ β'. τιτ. τοῦ γ'. βιβ. ἀρα^{x)} καὶ ἐνάγεται, ὥστε ἢ ποιῆσαι τὸ ἰκανόν, ἢ ἐκχωρήσαι ἢν εἰ ἐπ' αὐτῷ Πουβλικιανῆ; Οὐτε^{y)} εἰ μὲν γὰρ δηλον ἢν, ἢ ὑπ' οὐδενὸς κατεσχέθη ὁ δούλος, ἢ ἐξωτικός αὐτὸν τέσσα, καὶ οὐχ^{z)} ὁ δεσπότης, ἐξέχωρει ἢν. ἐπει^{a)} δὲ ἀδηλόν ἐστι (τυχὸν γὰρ κατέσχευ αὐτὸν ὁ δεσπότης) διὰ τοῦτο οὐκ ἔχωρει τότε γὰρ δύναται καὶ κατὰ τοῦ δεσπότητος ἔχει τὴν Πουβλικιανῆν ὁ ζημιωθεὶς, ὅτε παρῆν ὁ δούλος τῷ καλῆ πίστει νομῆ, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν εἰς νόσον ἐνάγαγάν, εἴτα ἐξέσε, καὶ γέγονεν ἐν νομῆ^{b)} ὁ δεσπότης, ὡς τιτ. ε'. κεφ. κη'. μὴν ὅτε μήτε ἔλαβεν παρὰ τοῦ καλῆ πίστει νομῆως ὡς μὴ νότος τὸν δούλον, μήτε ἐξέπευσεν. [Sch. p. VII. 87. sq.]

ἐν ἀγεται] Ἐάν δούλος φυγὰς ἢν ἐφόνευσεν, εἴτα κατέσχευ παρὰ τοῦ δεσπότητος, καλῶς ἐνάγεται ὁ δεσπότης νέται γὰρ. οὕτως ἐπέε), ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ τῷ β'. Θεμ. τοῦ κεφ. τοῦ ιβ'. τιτ. εἰ δὲ καλῆ πίστει ἐνεμοῖην αὐτὸν, καὶ ὄνευσεν, εἴτα ἐφυγεν, οὐκ ἐνάγομαι. ὅτι δὲ καλῶς ἠρηθῆ τὸ κεφ. ἀνάγνωθι τὴν ἀνωτέρω γραφεῖσαν^{d)} παραμπτῆν, καὶ τὸ ζ. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. καὶ τὸ α'. καὶ τὸ Θεμ. ιβ'. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. καὶ τὸν Κύριλλον, καὶ τὸ ζ. αὐτοῦ. [Sch. q. VII. 88.]

ὁ δὲ καλῆ πίστει νομῆς] Ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. ια'. ιθ'. καὶ βιβλίον μβ'. τιτ. δ'. κεφ. ιγ'. Θεμ. τελευτ. καὶ βιβλίον ζ. τιτ. ιε'. κεφ. β'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. ε'. φ. λη'.) περὶ τοῦ bona fide νομῆως. ἀνάγνωθι τιτ. δ'. ε). ια'. ιθ'. κη'. καὶ βιβ. β'. τιτ. θ'. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ιε'. β'. β'.^{h)} περὶ δούλου ἀμορτησαντος καὶ μὴ παρόντος βιβ. ια'. τιτ. α'. διγ. ιγ'. ἐν τῷ τέλει, ἦτοι βιβλίον μβ'. α'. ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. λη'.) ἀναγκαίως σημείωσαι, ὅτι ὁ οὐδὲν κατὰ τοῦ καλῆ πίστει νομῆως οὐ^{k)} κινεῖται. τὸ αὐτὸ πιν ὁ Ἀνώνημος ἐν τιτ. ε'. κεφ. ια'. [Sch. r. VII. 88.]

* Σημείωσαι, ὅτι ὁ καλῆ πίστει νομῆς τῷ Ἀκουίλιω οὐκ ἀγεται, οὐδὲ κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος κατ' αὐτοῦ^{l)}. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀνώνημος ἐν τιτ. ε'. κεφ. ια'. ὡς περὶ γὰρ ἀπὸ πότου κινεῖται, οὕτως καὶ κατὰ δεσπότην δίδεται μόνου. φηθῆσεται γοῦν, ἔως οὐ εὐρεθῆ δεσπότης.

μέχρι τούτου τὸ πρῶτον κεφάλαιον] * Μέχρι του τοῦ νόμου τὸ α'. κεφ. τὸ δὲ β'. ἐκ τῆς συνθηδίας ρέθη, τουτέστι, διὰ τὴν ἀρχαιότητα οὐ πολιτεύεται. ὁμοίως ἐτάυθα καὶ ἰστικ. δ'. τιτ. γ'. Θεμ. ι'. οὐ ἢ ἀρχῆ χει τούτου τὸ α'. κεφ. τὸ δὲ β'. τοῦ Ἀκουίλλου κεφ. οὐκ ἐν χρήσει, καὶ τὰ ἐξῆς.

Τὸ δὲ δεύτερον τοῦ Ἀκουίλλου κεφάλαιον οὐ ματιζέ.

τὸ δὲ δεύτερον — κεφάλαιον] † Ζῆτει βιβ. β'. α'. κεφ. μα'. Θεμ. γ'. οὐ χρηματίζει] Ὡς περὶ γὰρ ἢ θέσις τοῦ νόμου ἢ ἀφός ἐστιν, ἢ ἐγγράφος, οὕτω καὶ ἢ ἀναλρεσις αὐτοῦ ἢ ἐγγράφου, ἢ^{m)} ἀγράφου νόμου γίνεται, ἦτοι τῆς ἀρη-

Et quaere Innominatum cap. II. tit. 5. Quare tit. 5. cap. 11. 21. 22. et lib. 7. tit. 15. cap. 2. et lib. 42. tit. 4. cap. 2. 13. them. ult.

14) etiam fugitivi] Nam quamdiu a nemine possidetur, meus est, et mihi acquirit, ut lib. 16. tit. 1. cap. 12. them. 5. et ut dominus teneor actori cedere, ut ubicunque illum invenerit, vindicet. Nam ut noxae deditio dominum facit accipientem, sic et is, cui a domino fit cessio, servum vindicat quasi dominus. Bonae autem fidei possessor servi, si quidem habeat servum, eum dedit in noxam. Nec verus dominus repetere eum aliter ab eo, qui acceperit, potest, quam si ei satisfecerit, ut tit. 5. cap. 28. Si vero iterum fugerit, nisi detineatur ab alio, vel proclamet in libertatem, bonae fidei possessor eum possidere videtur et usucapit, ut constat ex them. 10. cap. 1. tit. 2. lib. 50. An vero etiam convenitur, ut satisfaciatur, vel cedat quam habet eius nomine Publicianam? Minime: nam si quidem constabat, servum vel a nemine detineri, vel ab extraneo eum detineri, non a domino, cedit. Cum vero non constat, (puta detinuit eum dominus) non cedit: tunc enim is, qui laesus est, Publiciana etiam adversus dominum experiri potest, cum a bonae fidei possessore quem habebat in promptu servum accepit in noxam, deinde possessionem amisit, et dominus eam est nactus, ut tit. 5. cap. 28. non etiam cum neque accepit a bonae fidei possessore utpote non habente servum, neque eius possessionem amisit.

15) tenetur] Si servus, cum in fuga esset, occiderit, deinde redierit in potestatem domini, certe dominus convenitur, quia servum possidet. Sic dicas, ut ne obstat themati 2. cap. 17. tit. 12. Si vero is, quem bona fide possidebam, occiderit, deinde fugerit, non teneor. Ut vero recte intelligatur hoc caput, lege supra scriptam transmissionem, et cap. 7. tit. 5. et cap. 21. et them. cap. 19. tit. 5. et Cyrillum, et cap. 7. eiusdem.

16) bonae autem fidei possessor] Quare tit. 5. cap. 11. 19. 28. et lib. 42. tit. 4. cap. 13. them. ult. et lib. 7. tit. 15. cap. 2. et huius libri tit. 6. cap. 38. de bonae fidei possessore. Lege tit. 4. dig. II. 19. 28. et lib. 2. tit. 9. sive lib. 7. tit. 15. dig. 2. De servo delinquente nec praesente lib. 11. tit. 1. dig. 13. in fine, sive lib. 42. tit. 1. Quare tit. 6. cap. 38. necessario. Nota Aquiliana in bonae fidei possessorem non dari. Idem ait Innominatus tit. 5. cap. 11.

Nota, bonae fidei possessorem Aquilia non conveniri. Idem ait etiam Innominatus tit. 5. cap. 11. Sicut enim a domino intenditur, ita etiam adversus solum dominum datur. In suspenso igitur erit, donec dominus inveniat.

17) hactenus primum caput] Hactenus primum caput legis Aquiliae. Secundum autem in desuetudinem abiit. Similiter his, quae hic dicuntur, et Instit. 4. tit. 3. them. 10. cuius initium: Hactenus primum caput. Secundum autem caput legis Aquiliae non est in usu, et quae sequuntur.

Secundum autem legis Aquiliae caput¹⁸⁾ non est in usu¹⁹⁾.

18) secundum autem — caput] Quare lib. 2. tit. 1. cap. 41. them. 3.

19) non est in usu] Ut enim legislatio vel scripta est, vel non scripta, sic et abolitio eius fit scripto vel non scripto, id est, non utendo, ut lib. 2. tit. 1. cap. 41.

l) Sic Cod. 1350. Fabr. εὔροι. u) ὁ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. v) ὁ, quod deest apud Fabr. addit d. 1350. w) Sic Cod. 1350. Fabr. κβ. x) Fabr. ἀρα. y) Sic Fabr. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. Lege δαμῶς. z) Sic legendum. Fabr. οὐκ. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπειδῆ. b) Sic haud dubie legendum pro ἐννομος, quod debet Fabr. Hoc conicio ex versione et dominus eam est nactus sc. possessionem. E Cod. 1350. varia lectio non est tata. c) Fabr. τίπε. d) Sic Cod. 1350. Fabr. γραφθεῖσαν. e) Verba καὶ τὸ ζ. αὐτοῦ κεφ. quae desunt apud Fabr. dit Cod. 1350. f) Verba καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. ε'. κεφ. λη'. in Cod. 1350. secunda manu scripta desunt apud Fabr. Pro δ. secunda manus adscripsit ε'. h) Haec inde ab ἀνάγνωθι usque ad διγ. β. in Cod. 1350. addita desunt apud Fabr. Sic Cod. 1350. Fabr. κη'. k) Fabr. οὐ. l) Hoc οὐδὲ — κινεῖται est ταυτολογία. m) Addendum videtur δι' ante ράφου.



σίας, ὡς βιβ. β. tit. α'. κεφ. μα'. σημειώσαι ἐντεῦθεν, ὅτι ἔξαρον νόμιμον τῆ ἀρχαίᾳ ἀναρῆται. ὁμοίως βιβλῶ ια'. tit. γ'. διγ. λβ'. [Sch. a. VII. 88.]

Τὸ δὲ τρίτον διαλαμβάνει περὶ τῆς ἄλλης ζημίας τῆς ἔξωθεν ἀναρῆσεως δούλου καὶ θρέμματος, καὶ ἀποτιμᾶται, εἰς ὅσον ἦν τὸ πρῶγμα ἐν ταῖς πλησιαζούσαις τριάκοντα ἡμέραις.

τὸ δὲ τρίτον] Ἐν τῷ γ'. κεφ. περὶ πάσης τῆς λειπομένης ζητήσεως^{α)} ὁ νόμος διέξεισι. διὸ ἐάν τις τὸν οἰκέτην μου ἢ τὸ τετραπόδον, ὅπερ συναρῆσθαι τοῖς ἀγελῶν ἰθυνομένοις, τραυματίῃ, ἢ ἐκείνο τὸ τετραπόδον, ὅπερ συναρῆσθαι^{β)} αὐτοῖς, οἷον κύνᾳ, λέοντα, ἄρκτον^{γ)}, ἀνέλην ἢ τραυματίῃ, τῷ τρίτῳ ὑποβάλλεται κεφ. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπύχων ἢ προσγινομένη ζημία τῷ δεσπότη ἐκ τούτου θραπέυεται τοῦ κεφαλαίου. λέγει γὰρ ὁ νόμος^{δ)} ἐάν τι καυθῆ, ἢ ὄραγῃ, ἢ κλασθῆ, ἀρμόζει ἐκ τοῦ γ'. κεφαλαίου ἀγωγῆ^{ε)} οἷον εἰ ἐσθῆς σχισθῆ, ἢ σκευὸς ἀργύρεον διπλωθῆ, ἢ οἶνος ἐκχυθῆ ἢ ἐλαιον, ἐκ τοῦ γ'. κεφαλαίου δίδεται ἢ ἀγωγῆ, καὶ οὐ μόνον, εἰ παντελῶς φθαρῆ, ἀλλ' εἰ καὶ χεῖρον γένηται^{στ)} οἷον εἰ τις ἐμῶ οἴνῳ καλλίστῳ ὄντι ἢ ἐλαίῳ ἐνέβαλε τι, ὅπερ αὐτὸ χεῖρον ποιῆει καὶ ἀφανίσει, ἐκ τούτου τοῦ κεφαλαίου ἐνέχεται κοινωνοῦσι δὲ ἀλλήλοις^{ζ)} τὰ κεφάλαια, καθὸ καὶ ἐν τῷ α'. καὶ ἐν τῷ γ'. ἀπὸ δόλου ἢ κοίλας ἐνέχεται τις, διενηρόχασι^{η)} δὲ, καθὸ τὸ πρῶτον περὶ ἀναρῆσεως οἰκέτου ἢ τοῦ ἀγελῶν ἰθυνομένου φησὶ τὸ δὲ γ'. ποτὲ, νῦν δὲ δευτέρον περὶ πάσης τῆς λειπομένης ζημίας, καὶ ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ α'. κεφαλαίου ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἀναλλῆ^{θ)} ἐαυτὸν ὁ δικαστής, ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου ἐπὶ λ. ἡμέρας. ταῦτα δὲ φησιν ἰστυτοῦ. δ'. tit. γ'. [Sch. t. VII. 88. sq.]

διαλαμβάνει] Ἐν τῷ γ'. κεφ. περὶ τῶν ἄλλων πάντων ζῶων ἀναρῆσθαι χωρὶς οἰκέτου καὶ τῶν ἀγελῶν βοσκομένων θρέμματος φησὶ. καὶ εἰ τις δὲ ἢ καύσει τί ποτε, ἢ κλασει, ἢ διαφθεῖρει ἀδίκως, ἔσου ἄξιον ἦν τὸ βλαβὲν πρᾶγμα ἐντός λ. ἡμερῶν τῶν πρὸ τῆς βλάβης διαδρομοῦσων, εἰς τοσοῦτον^{ι)} τῷ ἀδικηθέντι καταδικάζεται. [Sch. u. VII. 89.]

περὶ τῆς ἄλλης ζημίας] Καύσεως, θραύσεως, καὶ τῆς ἐπ' ἀγρίοις ζώοις, καὶ ἀπύχοις πρᾶγμασι. [Sch. x. VII. 89.]

θρέμματος] † Ἀγελῶν βοσκομένων. εἰς ὅσον ἦν τὸ πρᾶγμα] Εἰς τὸ διπλοῦν δὲ καὶ τοῦτο τὸ γ'. ἐξ ἀρνήσεως καταδικάζει κεφ. ὥστερ καὶ τὸ α'. [Sch. y. VII. 89.]

ἐν ταῖς πλησιαζούσαις τριάκοντα ἡμέραις] Πρόκειται εἰς τὸ πλάτος Ἐάν τις οὐκ ἀνέιλε μὲν τὸν οἰκέτην, ἀλλ' ἔκαυσεν^{κ)} αὐτόν, ἢ ἐκλασεν, ἢ διεφθειρεν, ἐκ τοῦ γ'. κεφαλαίου τῷ Ἀκουίλιῳ κατέχεται. ὅθεν εἰ τις λαμπάδα προσήψε πυρὸς τῷ δούλῳ μου, καὶ μερικῶς ἔκαυσεν αὐτόν, κατέχεται μοι τῷ Ἀκουίλιῳ ἐκ τοῦ γ'. κεφ. εἰ γὰρ τελείως ἔκαυθη, ὥστε ἀποθανεῖν, ἐκ τοῦ α'. κεφ. ἐνάχεται. τοῦτο δὲ τὸ θέμα κείται ἐν τῇ τοῦ Κυρίλλου ἐκδόσει, οὐ μὴν δὲ^{λ)} καὶ ἐν τῷ Ἀωννῶν. [Sch. z. VII. 89.]

Οὐ^{ν)} μὴν ἐνιαυτῷ, ὡς ἐπὶ τοῦ α'. κεφ. τοῦ Ἀκουίλιου.

Ἐάν^{μ)} τις θέλων καύσει τὸν οἶκόν μου πῦρ ὑποβάλλῃ, καὶ καυθῆ ὁ τοῦ γέγονος, ἐνέχεται αὐτῷ τῷ Ἀκουίλιῳ, καὶ τοῖς ἐνοίοις διὰ τὰ^{ξ)} πρᾶγματα αὐτῶν τὰ καυθέντα.

ἐάν τις — πῦρ ὑποβάλλῃ] Ἐνέχεται ὡς ἐμπροσθῆς^{ε)} ἐγκληματικῆ^{ς)} ἀγωγῆ. [Sch. a. VII. 89.]

καὶ τοῖς ἐνοίοις] Ζήτην βιβ. νη'. tit. ι'. κεφ. με'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. μη'. [Sch. b. VII. 89.]

Ἐάν^{α)} ὁ^{β)} φουρνάριος δούλος τοῦ ἐνοίκου^{γ)} ἀποκοιμηθῆ, καὶ καυθῆ ὁ οἶκος, χώρα τῆ μισθώσει,

Hinc nota, legem scriptam non utendo tolli. Similiter lib. 11. tit. 3. dig. 32.

Tertium autem²⁰⁾ tractat²¹⁾ de reliquo damno²²⁾ praeter occisionem servi et pecudis²³⁾, et aestimatur, quanti ea res erat²⁴⁾ in proximis triginta diebus²⁵⁾.

20) tertium autem] Tertio capite de reliquis omnibus quaestionibus lex tractat. Itaque si quis servum meum, vel quadrupedem, quae ex earum numero est, quae gregatim ducuntur, vulneraverit, vel quae non est ex earum numero, veluti canem, leonem, ursum, occiderit, aut vulneraverit, tertio capiti subiicitur. Sed et in rebus inanimis domino damnum datum ex hoc capite resarcitur. Ait enim lex: Si quid ustum, ruptum aut fractum fuerit, competit ex capite 3. actio: veluti si vestis scissa, aut vas argenteum liquefactum, aut vinum vel oleum effusum sit, ex tertio capite datur actio, et non solum si quid omnino corruptum, sed et si deterius factum fuerit: veluti si quis optimo meo vino vel oleo quid iniecerit, quod ipsum deterius faciat et pervertat, ex hoc capite tenetur. Conveniunt autem in hoc capita inter se, quod ex primo et tertio capite tenetur quis ex dolo vel culpa. Differunt plane in illo, quod primo capite agitur de servo vel pecude occisa, tertio autem quondam, nunc vero secundo de ceteris omnibus damnis, et quod in primo capite iudex retro ad annum respicit, in secundo ad triginta dies. Haec autem traduntur Instit. 4. tit. 3.

21) tractat] In tertio capite agitur de omnibus aliis animalibus occisis praeter servum et pecudem, quae gregatim pascitur. Et si quid quis iniuria usserit, fregerit, corruerit, tanti damnatur laeso, quanti res laesa fuit in triginta diebus a damno dato retro computandis.

22) de reliquo damno] Ustionis, fractionis, et de damno animalibus feris rebusque inanimis illato.

23) pecudis] Quae gregatim pascitur.

24) quanti ea res erat] Ut tamen primum, sic et hoc tertium caput in duplum ex inficiatione condemnat.

25) in proximis triginta diebus] Adicitur ἐν τῷ πλάτει: Si quis igitur non occiderit servum, sed usserit, fregerit vel corruerit, ex tertio capite Aquilia tenetur. Proinde si quis lampada servo meo admoverit, et eum parte aliqua adusserit, ex tertio capite Aquilia mihi tenetur: nam si totum usserit, ita ut interiret, ex primo capite convenitur. Hoc vero thema extat in Cyrilli editione, non tamen in Innominato.

Non in anno, ut in capite primo legis Aquiliae.

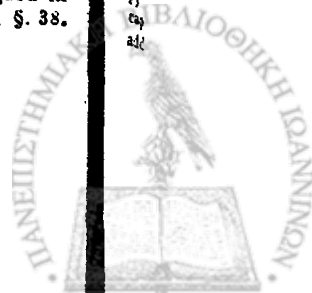
Si quis volens exurere domum meam ignem subiecerit²⁶⁾, et exusta sit vicini domus, ei Aquilia tenetur, et inquilinis²⁷⁾ ob res eorum exustas.

26) si quis — ignem subiecerit] Tenetur ut incendiarius actione criminali.

27) et inquilinis] Quaere lib. 58. tit. 10. cap. 45. them. 3. et cap. 48.

Si furnarius²⁸⁾ servus²⁹⁾ inquilini obdormierit, et exusta fuerit domus, locus est actioni ex locato³⁰⁾,

n) Malim ζημίας, de omni reliquo damno. o) Adde οὐ ante συναρῆσθαι, ut patet ex versione Cuiacii. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ἄρκον. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλήλους. r) Sic correxit in Cod. 1350. secunda manus. Fabr. διενηρόχασι. s) Sic Cod. 1350. Fabr. τοσοῦτο. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλὰ καύσει. u) δὲ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. v) Hoc scholium, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. w) L. 27. §. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. ubi est pars cap. 24. h. t. x) τὰ Syn. omisit. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐμπροσθῆς. z) Ante ἐγκληματικῆ Fabr. habet τῆ, quod in Cod. 1350. deest. a) L. 27. §. 9. D. h. t. legitur in Syn. p. 209. sq. ubi est pars cap. 24. h. t. et apud Harm. III. 8. §. 38. b) ὁ Syn. omisit. c) τοῦ ἐνοίκου Harm. omisit.



ἂν ἀμελῶς τοὺς ὑπηρέτας^{d)} ἐξελέξατο^{e)}. εἰ δὲ ἄλλος πέβαλε τὸ πῦρ, ἐκάτερος ἐνέχεται.

ἔάν ὁ φουρνάριος] Θέσ γάρ, ὅτι ἀρτοκοπέιον ἐμισθώσατο τις παρ' ἐμοῦ. [Sch. e. VII. 89.]

δοῦλος] Ἐὶ ὁ οἰκίτης τοῦ κολωνοῦ ἄρας τὸν φούρνον, ἄλλον ἄφαντος αὐτόν^{f)} φυλάττων ἀπεκοιμηθῆ, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου ἐκῆ, εἰ ἠμέλησεν ὁ οἰκίτης, χώρα τῆς locati καὶ ἢ Ἀκουιλίῳ. Ὁ ἴνδιξ. Ἀρτοκοπέιον ἐμισθώσατο τις παρ' ἐμοῦ, καὶ ὁ τοῦτου φουρνάριος ἐκοιμήθη κατὰ τοῦ φούρου, καὶ τὸ πῦρ ἐξαφθὲν ἔκαυσε τὸ ἀρτοκοπέιον ἢ τὴν κώμη. λέγει Νεράτιος, κατέχεσθαι τὸν μισθωσάμενον τῆς locati, ἔαν ἀδυνάμως ἐξελέξατο τὸν τοιοῦτον φουρνάριον. τὸ δὲ ζητούμενον, εἰ ὁ βλάων τὸ πῦρ ἢ ἀποκοιμηθῆς κατέχεται τῷ δικίῳ. ὁ μὲν γὰρ κοιμηθῆς οὐκ αὐτὸς ἐπέφησεν^{g)}, ἀλλ' ἡ δὲ ὑποβλάων τὸ πῦρ ἠμαρτεν. ἔδει γὰρ αὐτὸν ἐκπυρῶσαι τὸν φούρνον. τί οὐν; ἤρσεν οὐτιλίαν ἀρμόζειν ἀγωγὴν κατὰ τὴν ἀποκοιμηθέντος, ὡς^{h)} ἠραθυμήσαντος περὶ τὴν φυλακὴν αὐτοῦ πύρος. καὶ μηδεὶς λέγεται, ὡς οὐδὲν ἠμαρτεν, φυσικῶςⁱ⁾ ἢ ὑπὸν βαρηθείς ὡς ἄνθρωπος. ἔδει γὰρ αὐτὸν νυστάξαντα δεῖσαι τὸ πῦρ, καὶ τότε κοιμηθῆναι, ἢ οὕτω φυλάξαι τὸ πῦρ, α μὴ ἔξω τοῦ φούρου ἐπέβηται, τουτέστιν, ἵνα μὴ παρεξέρχεται^{k)} τὸν φούρνον τὸ πῦρ. ζῆτει βιβ. κ. τιτ. α. κεφ. ια'. [Sch. d. VII. 89. sq.]

χώρα τῆς μισθώσει] Καὶ τῷ Ἀκουιλίῳ, ὡς ζ'. θεμ. ζ. καὶ τοῦτου τοῦ^{l)} τιτ. φ. ε'. καὶ οὐκ ἐκχωρεῖται τὰς κατα τῶν ἐλευθέρων ἀγωγὰς, τοὺς δούλους ἐκδίδωσιν ἐναγόμενος τῇ περὶ μισθώσεως^{m)} ἡτοῦς γὰρ ἠμαρτεν ῥαθυμίας. [Sch. e. VII. 90.]

ἔάν ἀμελῶς τοὺς ὑπηρέτας ἐξελέξατο] * Ἀπὸ ἀμελείας, φησὶν, ἐνάγεται, εἰς ὅσον ἔβλαψεν τὸν μισθωθέντα κόν. εἰ δὲ ἀλλότριος καὶ μὴ δούλος τοῦ μισθωτοῦ ὑπέβαλε τὸ πῦρ, ὁ μὲν ἀλλότριος ὡς βλάψας, ὁ δὲ μισθωτὸς ὡς ῥαθυμίας ἐνέχεται.

εἰ δὲ ἄλλος ὑπέβαλε τὸ πῦρ] * Τουτέστιν, ἀγῆψε τὸν φούρνον· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ παλαιὸς θεματίζει. καὶ ἀνάσσει τὰς αὐτοῦ παραγραφὰς.

ἐκάτερος ἐνέχεται] Καὶ τοῦ ἐνὸς καταβαλόντος ὁ ἄλλος ἐλευθεροῦται. [Sch. f. VII. 90.]

Ἐάνⁿ⁾ πλησίον τοῦ κοινοῦ τοίχου φούρνον ἔχη, ἢ χώρα τῷ Ἀκουιλίῳ, ὡς περ οὔτε ἐπὶ ἐστίας. εἰ καὶ καὶ τῆς οὐ τοίχου, ἢ μισθωτοῦ ἀρμόζει. πρὸ δὲ τῆς ἐστίας ὁ εὐλαβούμενος^{o)} αὐτὴν ἐπερωτᾷ τὴν ἀγωγὴν^{p)} τὴν περὶ μελλούσης ζημίας.

ἔάν πλησίον τοῦ κοινοῦ τοίχου] Ζῆτει βιβ. νη'. κεφ. ε'. θεμ. τελευτ. [Sch. g. VII. 90.]

οὐ χώρα τῷ Ἀκουιλίῳ] Ὡς μήπω ζημίας γενομένης. γὰρ Ἀκουιλίος ἀπὸ δόλου ἢ ἀπὸ ἀμελείας ἀρμόζει. οὐκ ἀρτάνει δὲ δόλον ἢ ἀμελείαν ὅ ἔχων, ὅπερ ἐξ νομῶν ἐφέται τῷ. [Sch. h. VII. 90.]

ἐπὶ ἐστίας] † Κοινῷ τοίχῳ πλησιαζούσης. ἢ μισθωτοῦ] † Ζῆτει βιβ. νη'. κεφ. ε'. κεφ. ιθ'. πρὸ δὲ τῆς ζημίας] † Ζῆτει θεμ. α'. καὶ κεφ. ιζ'.

τὴν περὶ μελλούσης ζημίας] † Τὴν δάμνην ἰμφέκτι. κεφ. βιβ. νη'. κεφ. ιθ'. κεφ. ια'. θεμ. ζ'.

Ἐάν^{q)} ὁ δούλος τοῦ μισθωτοῦ καύσῃ τὸ^{r)} οἶκον, χώρα τῆς μισθώσει καὶ τῷ Ἀκουιλίῳ· καὶ ἢ μισθωτῷ κινουμένης ἀργεῖ ἢ ἄλλῃ. ἔξεστι δὲ^{s)} τῷ μισθωτῷ δοῦναι ὑπὲρ θεραπειᾶς τῆς ζημίας τὸν ἄσαντον, ἔαν αὐτὸς ἐστέρηται ῥαθυμίας. ἐπίτοιοι καλεῖται κακοὶς χρώμενος. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ἐνοίκων^{t)}.

si negligenter ministros elegerit³¹⁾. Sed si alius ignem subiecerit³²⁾, uterque tenetur³³⁾.

28) si furnarius] Pone, aliquem a me pistrinum conduxisse.

29) servus] Si servus coloni furnum tractans, vel alio tractante custodiens obdormierit, et ita domus fuerit exusta negligentia servi, locus est ex locato et Aquiliae actioni. *Index.* Pistrinum quidam a me conduxit, eiusque furnarius ad furnum obdormivit, et ignis exortus combussit pistrinum vel villam. Neratius dicebat, conductorem teneri locati, si negligenter talem furnarium elegerit. Illud autem quaeritur, an is, qui subiecit ignem, vel obdormivit, directa actione teneatur. Nam is, qui obdormivit, incendium non fecit, et qui ignem subiecit, non peccavit, quia necesse ei fuit furnum accendere. Quid ergo? Placuit utilem actionem competere adversus eum, qui obdormivit, quippe qui negligens circa custodiam ignis fuerit. Nec quisquam dicat, nihil eum peccasse naturaliter somno pressum ut hominem: nam dormitare incipiens ignem debuit extinguere, tum dormire, vel ignem ita munire, ut ne ex furno evigaretur, id est, ne exiret ex furno. Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 11.

30) locus est actioni ex locato] Et Aquiliae, ut them. 6. Quaere lib. 58. tit. 10. cap. 51. them. 7. et huius tit. cap. 5. Et si conveniatur ex locato, non cedit actionem adversus liberos homines, nec servos noxae dedit; ipse enim sua negligentia peccavit.

31) si negligenter ministros elegerit] Ex negligentia, ait, convenitur in quantum domum conductam laesit. Ceterum si alius, non servus conductoris, ignem subiecit, alius ut damnum dans, conductor ut negligens tenetur.

32) sed si alius ignem subiecerit] Hoc est, furnum tractaverit: nam hoc et Antiquus ponit. Et lege eius adnotationes.

33) uterque tenetur] Et uno solvente alter liberatur.

Si secundum parietem communem³⁴⁾ furnum habeas, non est locus Aquiliae³⁵⁾, sicut nec in foco³⁶⁾. Sed si exustus sit paries, in factum³⁷⁾ actio competit. Nondum vero damno dato³⁸⁾, qui id veretur, stipulatur damni infecti³⁹⁾.

34) si secundum parietem communem] Quaere lib. 58. tit. 5. cap. 8. them. ult.

35) non est locus Aquiliae] Quia nullum adhuc datum est damnum. Aquilia enim vel ex dolo, vel ex culpa competit. Dolo autem vel culpa non facit, qui habet quod ei legibus permissum est.

36) in foco] Communi parieti adiacente.

37) in factum] Quaere lib. 58. tit. 5. cap. 18. 19.

38) nondum vero damno dato] Quaere them. 1. et cap. 17.

39) damni infecti] Damni infecti. Quaere lib. 58. tit. 10. cap. 51. them. 7.

Si servus⁴⁰⁾ conductoris⁴¹⁾ villam⁴²⁾ exusserit, locus est actioni ex locato⁴³⁾ et Aquiliae⁴⁴⁾: et una mota cessat altera. Licet autem colono sarcinandi damni causa, si ipse culpa caret, dedere servum ipsum, qui incendium fecit. Alioquin sibi imputare debet⁴⁵⁾, qui malis servis usus est. Eadem et in inquilinis⁴⁶⁾.

d) Syn. Harm. ὑπερηγοῦντας. e) Syn. ἐπιλέξατο. Sic et Harm. f) Sic lego. Fabr. αὐτό. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιφάνει. h) Fabr. καὶ pro ὡς, quod habet Cod. 1350. i) Sic Cod. 1350. Fabr. φυσικῶ. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπέβηται. l) τοῦ, quod deest apud Fabr. addidi. m) L. 27. §. 10. D. h. t. legitur in Syn. p. 210. ubi est pars cap. 24. h. t. n) Sic verba transpono cum Syn. Fabr. αὐτὴν ὁ εὐλαβ. o) Cod. 1350. et Syn. addunt τὴν ἀγωγὴν, quod deest apud Fabr. p) Sic correctum est secunda manu. Antea scriptum erat β'. q) L. 27. §. 11. D. h. t. legitur in Syn. p. 210. ubi est pars cap. 24. h. t. et apud Harm. III. 8. §. 39. r) Harm. τι pro τό. s) Harm. post δὲ inserit καὶ. t) Harm. post ἐνοίκων addit φασίν.



ἐὰν ὁ δοῦλος] * Δωροθέου. Ἐὰν οἱ δοῦλοι τοῦ κολωνοῦ μου τὴν κώμην ἔκανσαν, ἔχω κατὰ τοῦ κολωνοῦ ἢ τὴν λοκάτι, ἐγκαλῶν αὐτῶν, διὰ τί τοιοῦτους οἰκέτας ἔχει, ἢ τὸν Ἀκουίλιον, ἢ ἐὰν ἐκδῶ μοι τοὺς οἰκέτας τοὺς καύσαντας τὸ χωρίον. μὴ δὲ τούτων ἀρκεσθεῖς οὐκίτη τὴν ἑτέραν δύναμει κινεῖν. ταῦτα δὲ λέγω, εἰ ἀπήλλακται πάσης ἐκθυμίας ὁ κολωνός· ἐπεὶ ἐὰν ἐπιβλαβεῖς οἰκέτας εἶχεν ἐν εἰδήσει, τότε καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ κατέχεται, ἐγκαλοῦμενος, διὰ τί τοιοῦτους οἰκέτας εἶχεν ἐν τῷ ἀγρῷ. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν παροικούντων τῷ οἴκῳ χρῆσι τρακαῖζεσθαι. λελογισμένη γὰρ ἔστιν ἡ τοῦ Προκουλίου γνώμη.

τοῦ μισθωτοῦ] † Τοῦ κολωνοῦ.
 τὸ ἐποίκιον] † Τὸ χωρίον^{u)}. ὁμοίως βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ια'.

χώρα τῆς μισθώσεως] Τῆς μὲν locati ἐγκαλοῦσθαι αὐτῷ, διὰ τί τοιοῦτους οἰκέτας ἔχει· τῷ δὲ Ἀκουίλιῳ, ἢ ἐκδῶ μοι τοὺς οἰκέτας τοὺς καύσαντας τὸ χωρίον. [Sch. i. VII. 90.]

Κυρῖλλου. Ἐὶ οἰκέται τοῦ κολωνοῦ ἢ παροικοῦ τὸν οἶκον ἢ τὸν ἀγρὸν καίσουσι, νοξάλως ἐνάγεται ὁ κολωνός τῷ Ἀκουίλιῳ^{v)}, ἢ λοκάτι, εἰ μὴ αὐτὸς ἡμαρτεν^{w)} τυχὼν γὰρ ἐπιβλαβεῖς δούλους εἶχεν. [Sch. i. VII. 90.]

καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ] Ἴνα ἐκδῶ τοὺς πταίσαντας· ὁ γὰρ Ἀκουίλιος ἀδικον ζημίαν ἐπιζητεῖ, καὶ ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα βλάβην γηγονέαι, καὶ κακὴν διάθεσιν, ἀπερ ἀμφοτέρα^{x)} συνέδρομον ἐνταῦθα. [Sch. k. VII. 90. sq.]

ἐγκαλεῖται] Οὐ δοκεῖ γὰρ ἐστερηθῆαι δόλου ὁ κακοῦς χρωμένος. [Sch. l. VII. 91.]

τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ἐνοίκων] * Ἦστε ἀπὸ τούτου νόει, ὅτι ἐκείνων λέγω μισθωτῶν ἐνταῦθα, ὃν προστήσομαι τοῦ μαγκητείου μου ἢ ἄλλου μου ἐργαστηρίου, οὐτως ἐγὼ τὴν ἐνθήκην ποιῶμαι καὶ τὴν πρόσδορον εἰσοδιάζω^{y)}.

Ἐὰν τὰς μελίσσας μου πρὸς τὰς σὰς πετασθεῖσας καύσης, χώρῳ τῷ Ἀκουίλιῳ.

ἐὰν τὰς μελίσσας μου] Κυρῖλλου. Ὁ μελίσσας ἀνελὼν κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ. [Sch. m. VII. 91.]

καύσης] Ζῆτει κεφ. μθ'. εἰ δὲ διὰ καπνοῦ φρυγαδεύσεις, χώρῳ τῷ οὐτίλιῳ Ἀκουίλιῳ. [Sch. n. VII. 91.]

χώρῳ τῷ Ἀκουίλιῳ] Ὅτι καὶ ἀπὸ σώματος, καὶ εἰς σῶμα^{z)}, καὶ κακοθέλη γνώμην ἔσχες^{a)}. [Sch. o. VII. 91.]

Ἐὰν ζιζάνιον ἢ ἄγρωσιν ἐμβάλῃς ἀλλοτριῶ λητῶ, οὐ μόνον ἢ ἀγωγή ἢ περὶ βίας ἢ ἢ περὶ λάθρα κινουμένη ἀρμόζει τῷ δεσπότη καὶ τῷ μισθωτῷ, ἀλλὰ καὶ ἢ ἀγωγή ἢ τὸ διπλοῦν ἀπαιτοῦσαι. κινῶν δὲ ὁ μισθωτὸς ἀσφαλίζεται περὶ τοῦ μὴ κινήσαι τὸν δεσπότην. Ἀκουίλιος δὲ οὐχ ἀρμόζει, ἐπειδὴ μὴ ἐφθάρῃ ἢ ἐνηλλάγῃ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ δυσχερῆς ἔστιν ὁ χωρισμὸς τῆς μίξεως.

ἐὰν ζιζάνιον] Ἐπειδὴ εἶπεν ὁ Ἀκουίλιος, ruperit, πάντες οἱ παλαιοὶ ἐνόησαν διαφθεῖραι. ὅθεν ἔλεγεν ὁ Κέλσος, ἐὰν αἶραν ἢ ζιζάνιον εἰς ἀλλότρια λήθα ἐλέπειρας, ὥστε ἀχρεῖῶσαι αὐτά, μὴ μόνον τῷ interdicto quod vi aut clam ἐνάγασθαι σε παρὰ τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ κολωνοῦ, εἴπερ μεμισθῶται ὁ ἀγρός, ἀλλὰ καὶ τῇ in factum· κινῶντα δὲ ταῦτην τὸν κολωνὸν ἀσφαλές χρῆσι παρέχειν, ὡς οὐ μετ' αὐτὴν κινήσει ὁ δεσπότης. καὶ γὰρ ἄλλο μὲν εἶδος βλάβης ἔστι τὸ πρωτοτύπως διαφθεῖραι πρᾶγμα ἢ ἐναλλάξαι τὴν τοῦ πρᾶγματος ποιότητα, ἄλλο δὲ τὸ^{b)} μίξαι αὐτῷ ἕτερόν τι, οὐ δυσχερῆς ἔστιν ὁ χωρισμὸς, ὡς ἐνταῦθα ἐποίησεν ὁ τὴν ἄγρωσιν ἢ τὸ ζιζάνιον ἀναμίξας τῷ ἀλλοτριῶ σπέρματι. εἰ δὲ καὶ τις κόπρον ἐπέβαλεν εἰς τὸν ἀλλότριον οἶνον, ἢ ἐξέχεεν αὐτὸν, ἢ ὄξισαι παρεσκεύασεν αὐτὸν, ἢ ἄλλω τρόπῳ χειρόνα ἐποίησεν, ἐνάγεται τῷ Ἀκουίλιῳ, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐρημωθεὶς οἶνος καὶ ὄξισος τῆ τοῦ φθαρθέντος προσηγορία περιέχεται^{c)}. καὶ τὸ κλασθῆναι καὶ τὸ ὑψέν^{d)} τῆ τοῦ corrupti προσηγορία περιέχεται. καὶ οὐδὲν ξένον ἔστι τὸ τὸν^{e)} νόμον τινῶν ὀνομαστὴ μνημονεύσαντα μετὰ ταῦτα

40) si servus] Dorothei. Si servi coloni mei villam exusserint, habeo adversus colonum vel locati actionem, imputans ei, cur tales servos habeat, vel Aquiliam, aut servos, qui villam exusserint, mihi noxae dedat. Una autem harum actionum contentus altera experiri non possum. Haec, si colonus omni culpa caret: nam si sciens servos noxios habuit, etiam Aquilia tenetur, sibi imputans, quod tales servos in agro habuerit. Eadem et de inquilinis insulae dicenda sunt. Nam Proculi sententia habet rationem.

41) conductoris] Coloni.
 42) villam] Villam. Similiter lib. 20. tit. I. cap. II.

43) locus est actioni ex locato] Ex locato, qua ei imputatur, quod tales servos habuerit: Aquiliae autem, ut dedat mihi servos, qui villam combusserunt.

Cyrilli. Si servi coloni vel incolae domum vel agrum exusserint, colonus Aquilia noxali convenitur, vel locati, nisi ipse deliquerit: forte enim noxios servos habuit.

44) et Aquiliae] Ut noxae dedat eos, qui noxam meruerunt: na Aquilia damnum iniuria datum exigit, et a corpore in corpus damnum inferri, et malum animi propositum: quod utrumque in hac specie concurrat.

45) sibi imputare debet] Nec enim dolo videtur carere, qui malis servis utitur.

46) eadem et in inquilinis] Itaque ex hoc intellige, me eum hoc loco μισθωτὸν vocare, quem pistrino vel alii tabernae meae praeposuro, cuius instrumentum comparo et redditum meum facio.

Si apes meas⁴⁷⁾ ad tuas advolantes exusseris⁴⁸⁾, locus est Aquiliae⁴⁹⁾.

47) si apes meas] Cyrilli. Qui apes interimit, tenetur Aquilia.

48) exusseris] Quaere cap. 49. Quodsi fumo eas fugaveris, locus est utili Aquiliae.

49) locus est Aquiliae] Quia a corpore in corpus damnum datum est, et malam mentem habuisti.

Si lolium⁵⁰⁾ aut avenam inieceris in alienam segetem, non solum actio quod vi aut clam⁵¹⁾ competit domino⁵²⁾ et colono⁵³⁾, sed etiam actio, qua duplum petitur⁵⁴⁾. Sin autem agat colonus, cavet⁵⁵⁾, dominum non acturum. Aquilia vero non competit, quoniam non corrupta vel mutata res, sed mistionis difficilis separatio est.

50) lolium] Quod lex Aquilia ait, ruperit, veteres omnes intellexerunt, corrupit. Et ideo Celsus ait, si avenam aut lolium in alienam segetem inieceris, ut eam inutilem redderes, non solum interdicto quod vi aut clam tecum dominum agere posse, vel colonum, si locatus sit fundus, sed et in factum: qua si utatur colonus, cavere debet, dominum amplius non acturum. Nam alia quidem species damni est, rem principaliter corrumpere, vel mutare rei qualitatem, alia vero miscere ei aliud quiddam, cuius difficilis est separatio, ut in hac specie fecit is, qui miscuit avenam vel lolium in alienam segetem. Sed et si quis stercus iniecit in alienum vinum, aut vinum effudit, aut acetum fecit, aliove modo id deterius fecit, tenetur Aquilia, quoniam et effusum vinum et acetum factum corrupti appellatione continetur. Et fractum etustum appellatione corrupti continetur. Nec novum est, legem quibusdam nominatim commemoratis postea generale verbum subiicere, quo et

u) Cod. 1350. χῶ (sic). Hoc significat χωρίον, ut patet ex scholio Dorothei praecedente. v) Verba τῷ Ἀκουίλιῳ, quae desunt apud Fabr. addit Cod. 1350. w) Fabr. ἀμφοτέρα. x) Cod. 1350. εἰπιδιάζω. Hoc latere puto vocem εἰσοδιάζω. y) Subintellige ἢ βλάβη γίγονεν. z) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔσχες. a) τὸ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. b) Fabr. καὶ habet ante περιέχεται, quod Cod. 1350. omittit. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ὄψεν. d) Sic Cod. 1350. Fabr. τῶν.



γενικόν επαγαγῆν ἤμα^{ε)}, ὅτιν περιέχεται καὶ τὰ ἰδικῶς προειρηθέντα, ὡς καὶ ἐνταῦθα ὁ Ἀκουίλιος ἐποίησεν, ἰδικῶς μὲν μνημονεύσας τῶν κλασθέντων ἢ καυθέντων πραγμάτων, μετὰ ταῦτα δὲ γενικῶς τὸ corruperit επαγαγῶν, ὅπερ ἐστὶ πάσης φθορᾶς σημαντικόν. [Sch. p. VII. 91.]

οὐ μόνον ἡ ἀγωγή ἢ περὶ βίας ἢ ἢ περὶ λάθρα] Καὶ ὁ ἐμβαλὼν τὴν εἰς τὸ φρέαρ τοῦ γείτονος, ἢ ποιήσας ἐπὶ διαφθορᾷ τοῦ ὕδατος ἐνέχεται τῷ ἐντεροδικτῷ· τὸ γὰρ ζῶν ὕδωρ μέρος ἐστὶ τοῦ ἀγροῦ, ὡς βιβ. μγ'. τιτ. κδ'. διγ. ια'. ἢτοι βιβ. νη'. τιτ. κγ'. [Sch. q. VII. 91.]

† Κοινὸν βί' αὐτὸ κλάμ ἐντεροδικτον. ἀρμόζει τῷ δεσπότη] Ζῆτει βιβ. νη'. τιτ. κγ'. κεφ. ιβ'. εἴπερ αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ ἐνέμετο. [Sch. r. VII. 91.]

καὶ τῷ μισθωτῷ] Εἴπερ πρὸς ἄλλον ἐξέμισθωσεν. [Sch. s. VII. 91.]

Καὶ τῷ κολωνῷ γὰρ καὶ τῷ οὐσουφρονκτουαρίῳ ἐπὶ τοῖς καρποῖς ἀρμόζει τὸ ἐντεροδικτον, καὶ τῷ δεσπότη, εἴ τι πλέον αὐτῷ διέφευγεν, ὡς βιβ. μγ'. τιτ. κδ'. διγ. ιβ'. ἢτοι βιβ. νη'. τιτ. κγ'. [Sch. t. VII. 92.]

ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγωγή ἢ τὸ διπλοῦν ἀπαιτοῦσα] II in factum eīs τὸ ἀζημιον. καὶ ζῆτει κεφ. θ'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τῆς ἰνστιτουτιονος^{ε)}. ἢ δὲ β'. τοῦ Παλαίου παραγραφῆς ἢ ἐν τῷ ιγ'. θεματι οὐτίλιον Ἀκουίλιον ἐρμηνεύει τὴν παρούσαν in factum. [Sch. u. VII. 92.]

ἀσφαλίζεται] Σημειῶσαι τὸ περὶ τῆς ἀσφαλείας ἀναγκαϊότατον ὄν^{δ)}, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων θεμάτων ἐκκεῖσθαι δυνάμενον. [Sch. x. VII. 92.]

Ὁ ἐμβαλὼν οἴνω κόπρον, ἢ ἐκχύσας αὐτόν, ἢ δέξισαι ποιήσας, ἐνάγεται τῷ Ἀκουίλιῳ.

ἢ δέξισαι ποιήσας] Ἐπειδὴ καὶ ὁ κακὸς οἶνος ἢ δέξισας^{δ)} τῆ τῶν φθαρέτων προσηγορίᾳ περιέχεται. [Sch. y. VII. 92.]

Καὶ τὸ κλασθέν, καὶ τὸ καυθέν ἐφθαρμένον λέγεται.

καὶ τὸ κλασθέν] Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. μβ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. εγ'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. ζ'. κεφ. ιβ'. θεμ. γ'. [Sch. z. VII. 92.]

Φθεῖραι λέγεται ὁ τὸ σῶμα ὅπως οὖν τραυματίας, ἢ οἰδᾶναι ποιήσας. καὶ ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος, εἴαν ἐκ τούτου ἡλαττώσῃ ἢ τιμῇ τοῦ δούλου, ἢ δαπάνῃ περὶ τὴν ἀμελίαν^{κ)} αὐτοῦ γέγονεν. εἰ δὲ μηδὲν τούτων συνέβῃ, σχολάζει ὁ Ἀκουίλιος, καὶ κινεῖται ἢ περὶ ὕβρεως.

φθεῖραι λέγεται] Τί σημαίνει τὸ φθαρῆναι, διαλαμβάνει βιβ. ε'. τιτ. γ'. διγ. κα'. ἢτοι βιβ. μβ'. τιτ. α'. καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. β'. διγ. εγ'. καὶ βιβ. γ'. τιτ. ις'. διγ. ιγ'. ἢτοι βιβ. β'. τιτ. β'. καὶ βιβ. μβ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'.^{ι)} [Sch. a. VII. 92.]

* Δωροθετον. Δοκεῖ τις διαφθεῖρην, εἴτε τραυματίσῃ οἰκίτην, εἴτε ῥάβδοις ἢ λώροις ἢ γρόνθοις τυπτήρι αὐτόν, ἢ ἀκοντίῳ, ἢ ἄλλῳ τινί, ἢ ἀρίσει τὸ δέγμα αὐτοῦ, ἢ μώλωπα αὐτῷ ποιήσῃ ἢτοι οἰδήμα. τότε δὲ ταῦτα ποιῶν κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ, ὅτε ζημιώσει τὸν δεσπότην αὐτοῦ. εἰ γὰρ καὶ τυπτηθεῖς ὁ οἰκίτης μὴ γένηται χείρων ἑαυτοῦ^{μ)}, κινεῖται μὲν ἢ ἰνιουριάρουμ, ἀργεῖ δὲ ὁ Ἀκουίλιος. ὁ γὰρ Ἀκουίλιος ἐκεῖνας τὰς φθορὰς περιεργάζεται, δι' ὧν ζημία παρέχεται. εἰ δὲ μὴ χείρων γένηται διὰ τῆς πληγῆς ὁ οἰκίτης, καὶ ἀναλωματα δὲ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν καὶ περισωθῆναι αὐτὸν γένηται, ἐπειδὴ διὰ τῶν δαπαναμένων ζημία προσγίνεται τῷ δεσπότη, κινεῖται πάλιν ὁ Ἀκουίλιος.

τὸ σῶμα] † Τοῦ ἄλλοτριου δούλου.

εἴαν ἐκ τούτου ἡλαττώσῃ ἢ τιμῇ τοῦ δούλου] Ὁ γὰρ Ἀκουίλιος ἐκεῖνας τὰς φθορὰς περιεργάζεται, δι' ὧν ζημία παρέχεται. ἐπειδὴ γὰρ διὰ τῶν δαπανῶν ζημία προσ-

ea, quae specialiter commemorata sunt, contineantur, ut in hac lege Aquilia, quae specialiter facta mentione fractarum vel ustarum rerum postea generaliter subiecit, corruperit, quod omne vitium significat.

51) non solum actio quod vi aut clam] Is etiam, qui in puteum vicini aliquid iniecit, vel aliquid fecit aquae corrumpendae causa, tenetur interdicto: nam viva aqua pars est agri, ut lib. 43. tit. 24. dig. 11. sive lib. 58. tit. 23.

Interdictum quod vi aut clam.

52) competit domino] Quaere lib. 58. tit. 23. cap. 12. si ipse per se possideat.

53) et colono] Si alteri locaverit.

Nam et colono et usufructuario fructuum nomine competit interdictum, et domino, si quid praeterea eius intersit, ut lib. 43. tit. 24. dig. 12. sive lib. 58. tit. 23.

54) sed etiam actio, qua duplum petitur] In factum indemnitate nomine. Et quaere cap. 9. them. 2. et ibi adnotationem Institutionis. Secunda autem Antiqui adnotationem in them. 13. utilem Aquiliam interpretatur, quae hic est in factum.

55) caveat] Nota quod de cautione dicitur, quod valde necessarium est, et ad alias similes species trahi potest.

Is, qui vino sterces iniicit, aut vinum effundit, vel acescere facit⁵⁶⁾, tenetur Aquilia.

56) vel acescere facit] Quoniam et malum vinum et acetum corrupti appellatione continetur.

Et fractum⁵⁷⁾ et ustum corruptum dicitur.

57) et fractum] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 13. et lib. 42. tit. 1. cap. 21. et lib. 12. tit. 1. cap. 63. et lib. 9. tit. 7. cap. 12. them. 3.

Corrupisse dicitur⁵⁸⁾, qui corpus⁵⁹⁾ quocumque modo vulneraverit, aut tumere fecerit. Et competit Aquilia, si eo minuatur servi pretium⁶⁰⁾, vel sumtus fiat in curationem eius. Quodsi nihil horum inter- venerit, cessat Aquilia, et iniuriarum agitur.

58) corrupisse dicitur] Quid significet corrum- pere, tractatur lib. 5. tit. 3. dig. 21. sive lib. 42. tit. 1. et lib. 17. tit. 2. dig. 63. et lib. 50. tit. 16. dig. 13. sive lib. 2. tit. 2. et lib. 42. tit. 1. cap. 21. et lib. 2. tit. 2. cap. 13.

Dorothei. Corrupere quis videtur, sive vulneraverit servum, sive virgis, vel loris, vel pugnis ceciderit eum, vel telo, vel quo alio vel sciderit cutem eius, vel tumorem fecerit. Tunc autem haec faciens tenetur Aquilia, cum domino eius damnum dederit. Nam si servus verberatus deterior non fiat, iniuriarum quidem agitur, cessat autem Aquilia. Nam Aquilia eas corruptiones, quae damna dant, persequitur. Quodsi servus ictu deterior factus non sit, impensa autem quaedam sint in sanitatem et salutem eius, rursus Aquilia agitur, quia sum- tibus domino damnum datur.

59) corpus] Servi alieni.

60) si eo minuatur servi pretium] Nam Aquilia eas corruptiones persequitur, quibus damnum infertur. Et ideo si ob sumtus damno dominus afficitur,

e) Fabr. ante ἤμα habet τὸ, quod deest in Cod. 1350. f) Quid intelligatur hoc loco voce τοῦ ἰνστιτουτιονος, quod habet Fabr. haud mihi liquet. Pro τοῦ legendum τῆς, si lectio ἰνστιτουτιονος vera est. g) ἢ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. h) ὅν addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ δῆσας. k) Lege ἐπιμίλιον. l) Hic locus omittendus est, cum paulo ante laudatum sit dig. 13. tit. 16. lib. L. Digestorum, quod idem est cum cap. 13. tit. 2. lib. 2. Baail. m) Quid hoc loco illud ἑαυτοῦ?



γίνεται τῷ δεσπότῃ, κινεῖται πάλιν ὁ Ἀκουίλιος, ὥστε δῆλον, ὅτι, εἴαν τις τὸν δοῦλον μου τύψῃ, ὥστε ζημίαν προσξενήσασαι μοι, ἔχω καὶ τὸν Ἀκουίλιον· εἰ δὲ μὴ προσξενήσῃ μοι ζημίαν, διὰ μόνην τὴν ὕβριν κινῶ. αἰεὶ ποτε γοῦν διαρέντας τοῦ δούλου μου, ἀρμόζει μοι ἢ περὶ ὕβρεως. ὁ δὲ Ἀκουίλιος κατὰ τὴν τοῦ κεφαλαίου διαστίζειν ποτὲ μὲν ἀρμόζει, ποτὲ δὲ οὐ. κληθεῖσα δὲ ἡ μία ἀγωγή ἀβέννυσι τὴν ἑτέραν ἢ οὐ; [Sch. b. VII. 92.]

Ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος κατὰ τοῦ σχίσαντος ἢ ἀφανίσαντος ἐσθῆτι,
Καὶ τοῦ κέχχρον ἢ σίτων εἰς ποταμὸν ῥίψαντος,
Καὶ τοῦ ψάμμον^{ο)} ἢ ἑτερόν τι σίτω μίξαντος.

Ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος] Ἐάν τις ἐσθῆτα σχίσῃ ἢ σπιλῶσῃ, κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ ὡς διαφθείρας αὐτήν. εἰ δὲ καὶ τις τὴν ἐμὴν κέχχρον ἢ τὸν ἐμὸν σίτον ἐκχέει κατὰ τοῦ ποταμοῦ, ἀρκεῖ μοι ὁ Ἀκουίλιος. εἰ δὲ καὶ ψάμμον ἀναμίξει τις τῷ ἐμῷ σίτῳ, ὡς δυσχερῆ εἶναι τὸν χωρισμὸν αὐτοῦ, καὶ οὕτω διαφθεῖρειν αὐτὸν δοκεῖ, καὶ κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ. [Sch. c. VII. 92.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδώρ. Οὐκ εἶπεν, ἢ ὁ δὶρεκτος ἢ ὁ οὐτίλιος, ἀλλὰ ἀφῆκεν ἀνεκφώνητον, ὥστε σε νοεῖν καὶ τοῦτον καὶ ἐκείνον. ἐπεὶ γὰρ ἐμελλε παρακατιῶν ἀναμίξαι εἰπεῖν θέματα τινὰ μὴ ἐπιδεχόμενα τὸν δὶρεκτον Ἀκουίλιον, ὡς τὴν ἀφαίρεθῆσαν ἐσθῆτα καὶ τὸν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπέντα σίτον ἢ κέχχρον· τινὰ δὲ τὸν οὐτίλιον δεχόμενα Ἀκουίλιον, ὡς τὴν ψάμμον τὴν σίτω μίγξασαν, καθὼς ἐν τῷ ἰ. θεμ. ἐπὶ ὁμοίῳ παραδείγματι εἶπε τῷ ἀγρωσιδῶς, διὰ τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ θεμ. τὸν Ἀκουίλιον ἀφῆκε σοι ἀνεκφώνητον, ἵνα ἕλκῃς αὐτὸν προσφόρως καὶ ὡς πέφυκεν, ἐφ' ἑν ἕκαστον τῶν μελλόντων ἐρηθῆσεσθαι θεμάτων. οὕτως οὖν καὶ αὐτὸς νοεῖ ἐνταῦθα τὸν Ἀκουίλιον.

ἢ ἑτερόν τι] † Διαφθεῖρειν γὰρ οὕτος δοκεῖ.

Ἄμοιως^{ρ)} ἴστυ. δ. τίτ. α'. καὶ βιβ. κ'. τίτ. δ'. κεφ. ιδ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ν'. τίτ. α'. κεφ. νε'.

σίτω μίξαντος] Οὐτίλιος Ἀκουίλιος ἦτοι in factum ἀρμόζει, ὡς πρὸ β'. θεμάτων^{ρ)} περὶ τοῦ ἐμβαλότος ἀλλοτρίῳ κλήτῳ ζιζάνιον ἢ ἀγρωσιτε, μετὰ λογισμοῦ. [Sch. d. VII. 92.]

Ἐάν ἐκ τῆς χειρὸς μου νούμμους ἐκτινάξῃς, ὥστε μὴ περιελθεῖν εἰς τινὰ, τυχὸν εἰς ποταμὸν ἢ θάλασσαν, ἢ ὑπόνομον, χώρα τῷ Ἀκουίλιῳ καὶ τῇ ἱμφάκτου. εἰ δὲ εἰς ἄλλον περιέλθωσιν, ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγή.

Ἐάν ἐκ τῆς χειρὸς μου νούμμους ἐκτινάξῃς] Ἐάν, ἔχοντός μου νν'. ἐν χειρὶ μου εἰδῶν τις ἀποτινάξῃ^{ρ)} αὐτὰ, καὶ ἀπόληται τὰ νν'. τυχὸν γὰρ κατὰ ποταμῶν ἢ θαλάσσης, ἢ κατὰ ἀμώρας ἐπέσει^{ρ)} κατέχεται μοι τῷ Ἀκουίλιῳ ὡς διαφθείρας αὐτά. εἴαν δὲ ἰκπεσόντα τὰ νν'. παρ' ἐμοῦ ἑτέρος τις ὑπέκλεψεν, ὡς συνεργήσας περὶ τὴν κλοπὴν ὁ ἐκτινάξας τὰ νν'. κατέχεται μοι τῇ φουρτί. ζῆτει τίτ. ιβ'. κεφ. νβ'. θεμ. β'. ἀναγκαῖον. [Sch. e. VII. 92. sq.]

χώρα τῷ Ἀκουίλιῳ] Εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ κερδᾶναι τούτους ἐξετίναξεν εἰς ποταμὸν ἢ εἰς θάλασσαν, ἢ εἰς ὑπόνομον, ἐνέχεται τῇ φουρτί. τί γὰρ, ὅτι τοὺς νούμμους ἐξετίναξε εἰς τόπον θαλάσσης ἢ ποταμοῦ, ἐνθα ἠδύνατο διανηξαμενος τούτους λαβεῖν; εἰ δὲ μὴ ἐπὶ τῷ^{ρ)} κερδᾶναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ζημιῶσαι, χώρα τῷ Ἀκουίλιῳ, ἦτοι τῇ in factum. οὐδὲ γὰρ ἐβλάβη τὸ σῶμα τῶν νν'. ὑπὸ τοῦ ὕδατος. [Sch. f. VII. 93.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδώρ. Ἦτοι τῷ οὐτίλιῳ Ἀκουίλιῳ. χώρα καὶ τῇ ἱμφάκτου. ὅταν γὰρ χώραν ὁ οὐτίλιος Ἀκουίλιος σχῆ, ἔχει χώραν καὶ ἡ ἱμφάκτος, καὶ ἔξῃστιν ἡμῖν τότε, ὅσον βουλομεθα, κινεῖν, ἢ τὸν οὐτίλιον Ἀκουίλιον, ἢ τὴν ἱμφάκτον. ὅτι δὲ ἄλλο τι ἔοικεν εἶναι ὁ οὐτίλιος Ἀκουίλιος, καὶ ἄλλο ἡ ἱμφάκτος, ζῆτει κεφ. λ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τοῦ Ἀωνόμου. ζῆτει δὲ περὶ τῆς ἱμφάκτου τούτου τοῦ κεφ. θεμ. δ'. καὶ θεμ. κβ'. καὶ τὴν ἐκεῖσε παραγραφὴν, καὶ τίτ. δ'.

ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. προσξενήσε. ο) Sic Cod. 1350. Fabr. ψάμμον. ρ) Hoc scholium in marg. Cod. 1350. ad verb ἢ ἑτερόν τι prima manu scriptum est. q) Sic lego, Fabr. θέματα. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποτινάξει. s) τῷ addi Cod. 1350. Deest apud Fabr.

rursus Aquilia agitur. Itaque manifestum est, si quis servum meum verberaverit eoque damnum mihi datum sit, mihi competere Aquiliam: si damnum mihi datum non sit, propter solam iniuriam me agere. Semper igitur caeso servo meo, mihi competit actio iniuriarum. Aquilia vero secundum distinctionem huius capitis modo competit, modo non competit. Una autem actio mota alteram extinguit, necne?

Aquilia competit⁶¹⁾ adversus eum, qui scindit vel inquinat vestem,

Et eum, qui milium aut frumentum coniecit in flumen,

Et eum, qui arenam vel aliud quid⁶²⁾ frumento admiscet⁶³⁾.

61) Aquilia competit] Si quis vestem sciderit vel inquinaverit, tenetur Aquilia, quasi corruerit. Sed et si quis milium aut frumentum meum effuderit in flumen, sufficit mihi Aquilia. Itemque si quis arenam frumento meo miscuerit, ut difficilis separatio sit, corripisse id videtur, et Aquilia tenetur.

Hagiotheodor. Non dixit, utrum directa, an utilis, sed non expressit, ita ut vel hanc vel illam intelligere possis. Nam quia promiscue de aliis speciebus erat dicturus, quae directam Aquiliam non recipiunt, ut de veste ablata, et frumento vel milio in flumen coniecto, et de aliis, quae utilem Aquiliam recipiunt, puta de arena frumento admixta, ut et in them. 10. de simili exemplo, avenae scilicet, locutus est: ideo initio huius thematis speciem Aquiliae non expressit, ut eam congrue et pro natura sua singulis casibus proponendis applices. Sic igitur et ipse hoc loco intellige Aquiliam.

62) vel aliud quid] Nam et hic corrumpere videtur.

Similiter Instit. 4. tit. 1. et lib. 20. tit. 4. cap. 14. them. 3. et lib. 50. tit. 1. cap. 55.

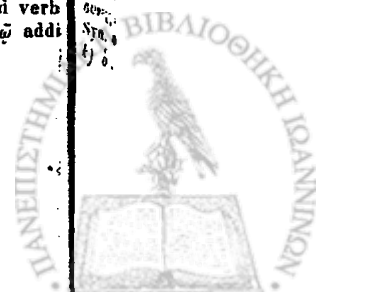
63) frumento admiscet] Utilis Aquilia vel in factum competit, ut ante duo themata de eo, qui in alienam segetem lolium vel avenam iniicit, addita ratione.

Si ex manu mea nummos excusseris⁶⁴⁾, ita ut ad neminem pervenerint, puta in flumen vel mare, vel cloacam, locus est Aquiliae⁶⁵⁾ et in factum actioni⁶⁶⁾. Sin autem ad alium pervenerint⁶⁷⁾, competit furti actio in duplum⁶⁸⁾.

64) si ex manu mea nummos excusseris] Si habente me nummos in manu, veniens aliquis excusserit eos, et nummi perierint, puta si in flumen vel mare, vel cloacam ceciderint, tenetur mihi Aquilia quasi corruerit. Si vero procidentes nummos alius subripuerit, tenetur mihi furti qui nummos excussit, quas in furto opem tulerit. Quaere tit. 12. cap. 52. them. 2. necessarium.

65) locus est Aquiliae] Si ut eos lucrifaceret excusserit in flumen vel mare, vel cloacam, tenetur furti. Quid enim, si nummos excusserit in locum maris vel fluminis, ex quo possit eos enatando extrahere. Sed si ut damnum inferret, non ut lucrifaceret, locus est Aquiliae vel in factum actioni. Nec enim aqua corpus nummorum laesit.

Hagiotheodor. Id est, utili Aquiliae. Locus etiam in factum actioni. Nam cum utili Aquiliae locus est, etiam in factum locum habet, et licet nobis alter ultra agere. Diversam autem esse utilem Aquiliam et in factum actionem, quaere cap. 30. them. 3. et ibi Innocentii adnotationem. Quaere de in factum actioni huius cap. them. 9. et 22. et ibi adnotationem, et tit. 4. cap. 5. them. 5. et ibi adnotationem. Itaque ubi Aquilia



κεφ. ε'. θεμ. ε' και την εκει παραγραφην. ωστε, ενθα μεν ο οντιλιος ακουιλιος εχει χωραν, αρμοζει ομολογουμενως και η ιμφακτος οτι ηδη δε ενθα αρμοζει η ιμφακτος, αρμοζει εξ ακαγκης και οντιλιος ακουιλιος. αναγνωθι γαρ και κεφ. εβ. τουτου του τιτ. η γαρ ιμφακτος γενικη ουσα και καθολικη κατηγορειται κατα πασης οντιλιας αγωγης* ως και η καθολικη συμφωνια κατηγορειται κατα πρσσεως, μισθωσεως και παντος συναλλαγματος. ουτω¹⁾ γουν και η ιμφακτος κατα πασης οντιλιας αγωγης κατηγορουμενη ποτε μεν κινείται ιμφακτος οντιλιος ακουιλιος, ποτε δε ιμφακτος τοιαυτε οντιλια, ηγουν προς την οντιλιαν.²⁾ αγωγην, οια δ' αν η. πολλοις δε θεωρεται καθ' εαυτην μονον, ως και η δε πεκουλιο και η καθολικη συμφωνια.

και τη ιμφακτουμ] Το και αντλ του, ητοι³⁾, ηγουν ω οντιλιω ακουιλιω. οντιλιος⁴⁾ δε κινείται δια το μη βλαηται το σωμα των νομμων. ζητει βιβ. κ'. τιτ. δ'. κεφ. ιδ'. και βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. ιε'.⁵⁾ [Sch. g. VII. 93.]

ει δε εις αλλον περιελθωσιν] Καλωσ το, και περιελθωσιν εις ετερον. ει και τα μαλιστα σκοπον ειχεν εκτιναξας τα⁶⁾ νν. επι τω παρ' ετερου κερδανθηται, εκτιναχθεντα ε ουκ εηληφθησαν παρα τινοσ, ου κινηθησεται η φουρτι. λοπη γαρ ανευ ψηλαφσεως⁷⁾ ουδεποτε αμαρτανεται, ως εντιτουτ. δ'. τιτ. α'. και βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. γ'. θεμ. ιζ'. ηπει και του παροντος βιβ. τιτ. ιβ'. κεφ. α'. θεμ. β'. και κεφ. αυτου γβ'. θεμ. ι'. σκοπησων⁸⁾ δε και το λς'. κεφ. και ου ιβ'. τιτ. [Sch. h. VII. 93.]

η περι κλοπησ εις το διπλασιον αγωγη] Καλωσ νομοθετης απολυτως ειπεν, αρμοζει η, περι κλοπησ ου εροσθηκε δε, κατα τινοσ. ου γουν λεγε, οτι, ει μεν ο⁹⁾ εκτιναξασ σκοπον ειχεν, ινα κλαψωσι και κερδανθωσι παρα τινοσ (α εκτιναχθεντα¹⁰⁾), τότε και αμφοτεροι εισι κλεπται, και κατα των αμφοτερων διδοται η furti κατα μεν του εκτιναξαντοσ εις συνεργησαντοσ¹¹⁾ εις την κλοπην, ως τιτ. ιβ'. κεφ. ν'. θεμ. β'. και κεφ. γβ'. θεμ. α'. και ι. κατα δε του ταυτα αβροντοσ ως κατεχοντοσ και ψηλαφωντοσ το αλλοτριον εν αδησει του λυπισαι τον δεσποτην, ως κεφ. του αυτου τιτ. μγ'. θεμ. ε'. ει δε ο εκτιναξασ ου κακιστη διαθεσει εξετιναξε τα ν. ουκ ενεχειται τη περι κλοπησ, αλλα τη in factum εις το εζημιον. κλοπη γαρ ανευ διαθεσεωσ κακιστησ ουκ αμαρτανεται. [Sch. i. VII. 93.]

* Κατα μεν του εκτιναξαντοσ και μη κερδησαντοσ η φουρτι ιονον κατα δε του κερδησαντοσ και ο φουρτιβοσ.

Οε) πληξασ δουλην η φορβιδα¹⁾, και παρακενουασ αυτην²⁾ αμβλωναι, υποκειται τω ακουιλιω.

ο πληξασ]* Δωροθειου. Εαν δουλη η φορβασ μου παρα αυ πληξωσα αμβλωση, ελεγεν ο Βρουτοσ τω ακουιλιω σε κατεχεσθαι, ωσανει φθαρητοσ του εμβρουου. ει δε και την μιμονον την εμην υπερ το δεον εφειρωσασ, και τιποτε των ντοσ αυτησ διερωγη, ομοσ κατεχη μοι τω ακουιλιω.

δουλην] † Ζητει κεφ. λθ'. υποκειται τω ακουιλιω † Ωσανει φθειρων το του εμβρουου.

Και^{h)} ο υπερφορτωσασ μουλαν, και εκ τουτου μαρφθειρασ¹⁾ μελοσ αυτησ,

Και ο πλοιον τρυπησασ,

Και ο^{k)} αωρον τεμων ελαιαν, η ληιον¹⁾, η αμτελον. ει μεντοι πεπειροι ησαν οι καρποι, αργει ουδεν γαρ εζημιωσε τον δεσποτην ει μη ορα τασ σταφυλασ ερριψε χαμαι, και διερωγησαν ο δε τιοιου-

utilis locum habet, haud dubie etiam in factum actio competit: nec vero ubi in factum competit, necessario utili Aquiliae locus est. Lege enim et cap. 62. huius tit. Nam in factum actio, cum generalis sit, cernitur in quavis utili actione, ut et consensus generalis cernitur in emtione, locatione et quovis contractu. Sic igitur et in factum actio, quae in quavis utili actione cernitur, modo intenditur tanquam utilis Aquilia in factum, modo tanquam talis utilis in factum, qualis fuerit, Saepe etiam per se sola consideratur in factum actio, ut et de peculio actio et generalis consensus.

66) et in factum actioni] Illud et accipe pro side, id est utili Aquiliae. Utili autem agitur, quia corpus nummorum laesum non est. Quaere lib. 20. tit. 4. cap. 14. et lib. 50. tit. 1. cap. 15.

67) sin autem ad alium pervenerint] Recte dictum est, et ad alium pervenerint. Nam etiamsi nummos eo animo excusserit, ut alius eos lucrifaceret, si tamen excussos nemo contrectaverit, furti non agetur. Furtum enim sine contrectatione nunquam committitur, ut Institut. 4. tit. 1. et lib. 50. tit. 2. cap. 3. them. 17. Quaere et huius lib. tit. 12. cap. 1. them. 2. et cap. 52. them. 10. Vide etiam tit. 12. cap. 36.

68) furti actio in duplum] Recte Iureconsultus absolute dixit, competit actio furti, nec adiecit, adversus quem. Dicas igitur, si quidem eo animo nummos excussit, ut alius eos subriperet et lucrifaceret, utrumque esse furem, et adversus utrumque furti dari actionem: adversus eum, qui excussit, quod eius ope furtum factum sit, ut tit. 12. cap. 50. them. 2. et cap. 52. them. 1. et 10. adversus eum autem, qui abstulit, quod detineat et contrectet rem alienam sciens, se dominum dolore afficere, ut eiusdem tit. cap. 43. them. 5. Sed si eo animo nummos non excussit, non tenetur furti, sed in factum, ut indemnitate praestet. Furtum enim sine mala animi affectione non fit.

Adversus eum, qui excussit et non lucrificet, furti tantum agitur: adversus eum, qui lucrificet, etiam condictione furtiva.

Is, qui percutit⁶⁹⁾ ancillam⁷⁰⁾ vel equam, atque ita efficit, ut abortum faciat, tenetur Aquilia⁷¹⁾.

69) is, qui percutit] Dorothei. Si ancilla vel equa mea a te percussa abortum fecerit, Brutus dicebat te Aquilia teneri, quasi rupto foetu. Sed et si mulam plus iusto oneraveris, et quid intus ruptum sit, teneris mihi Aquilia.

70) ancillam] Quaere cap. 39.

71) tenetur Aquilia] Quasi foetum corrumpat.

Et qui plus iusto onerat mulam⁷²⁾, atque ita § membrum eius aliquid corrumpit,

Et qui navem perforat⁷³⁾, §

Et qui olivam immaturam decerpit⁷⁴⁾, vel setgetem, vel vineam. Sed si maturi erant fructus⁷⁵⁾, cessat: domino enim nihil nocuit⁷⁶⁾: nisi uvas proiecerit in terram, et effusae sint: quin etiam hic⁷⁷⁾

1) Inde a voce οὕτως usque ad finem scholii tertia manus in Cod. 1350. pergit. u) Cod. 1350. ἄσπ (sic). Quid significet, hoc dubito. Tischendorfius solvit ἐγκληματικὴν. Malim καθολικὴν. v) Sic Cod. 1350. Fabr. η. w) Haec inde a voce οντιλιος — νομμων adduntur e Cod. 1350. Desunt apud Fabr. x) Supra α'. secunda manus notat νε'. y) τὰ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. z) Sic lego. Fabr. ψηφιαφῆσεως. α) Haec inde a verbo σκόπησον secunda manu in Cod. 1350. addita desunt apud Fabr. b) δ' addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Ad vocem ἐκτιναχθέντα prima manu in Cod. 1350. laudantur haec: ζητει τιτ. ιβ'. κεφ. γβ'. θεμ. ι'. σκόπησον δὲ καὶ τὸ λς'. τοῦ ιβ'. ττ. d) Sic Cod. 1350. Fabr. συνεργάσαντο. e) l. 27. §. 22. D. h. t. legitur in Syn. p. 210. ubi est pars cap. 25. h. t. f) Syn. φορβὰ. g) αὐτὴν Syn. omisit. h) l. 27. §. 23 — 25. D. h. t. leguntur in Syn. p. 210. ubi efficiunt partem cap. 25. h. t. i) Syn. φθειράσ. k) ο, quod deest apud Fabr. secunda manu in Cod. 1350. additur. l) Syn. λήιον. Leuncl. in marg. λήων.



τος και τας γενομενας δαπανας δωρεϊται τῷ δεσπότῃ. εἰ δὲ τρυγηθέντις τοὺς καρποὺς ἀφέλῃται^{m)}, ἐρέ- χεται τῇ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆ.

μοῦλαν] † Εἰς χρῆσιν δοθεῖσαν αὐτῷ.
καὶ ὁ πλοῖον τρυπήσας] Ὁ γὰρ τρυπήσας πλοῖον γέμον φορτίων κατέχεται τῷ δεσπότῃ τῶν φορτίωνⁿ⁾, ὡς δια- φθείρας αὐτά. Ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ιδ'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. νδ'. [Sch. k. VII. 93. sq.]

καὶ ἡ ἄωρον τεμῶν ἐλαίαν] Καὶ οὐκ ἔχει χώραν quod vi aut clam interdictionem, ὡς βιβ. νη'. τιτ. κγ'. κεφ. ζ'. θεμ. δ'. λέγον οὕτως: Ὁ καρπὸν ἐπαίρων οὐχ ὑπόκειται τῷ νομίμῳ παραγγέλματι, ἀλλὰ τῇ περὶ κλοπῆς^{o)} εἰς τὸ διπλά- σιον ἀγωγῆ. ὁ δὲ δένδρον τέμνων ἢ κάλαμον, ἢ ἰτέαν, ἢ ἄμ- πελον, κατέχεται ὡς φθείρων τῆν γην. [Sch. l. VII. 94.]

Ζῆτει βιβ. νη'. τιτ. ι'. κεφ. α'. θεμ. ζ'. καὶ τιτ. κγ'. κεφ. ζ'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. θ'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. λς'.^{p)} καὶ^{q)} τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. ις'. κεφ. α'. [Sch. m. VII. 94.]

* Δωροθέου. Ἐὰν τὰς ἐμὰς ἐλαίας μήπω πεπανθείσας ἢ τὰ γεννήματα τὰ ἐμὰ μὴ τελείως τραφέντα, ἢ τὰς σταφυλάς μου ὠμοτέρας οὖσας ἐκτέμης, κατέχη μοι τῷ Ἀκουίλιῳ.

εἰ μὲντοι πέπειρος ἦσαν οἱ καρποὶ, ἀργεῖ] Καὶ εἰ ἔλαβεν αὐτόν, ἐνάγεται εἰς τὸ ἀποδοῦναι. [Sch. n. VII. 94.]

* Οὐ γὰρ ἐζημίωσάς με, ἀλλὰ καὶ ἐχαρίσω μοι τὰ δαπα- νήματα, ἀπερ ἐμέλλον περὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν δαπα- νῆν· εἰ μὴ ἄρα τρυγήσας τὴν σταφυλὴν ἔσθρῃσας αὐτὴν ἐν τῇ γῆ, καὶ ἔρρουσεν ὁ οἶνος αὐτός· τότε γὰρ κατέχη τῷ Ἀκουίλιῳ. εἰ δὲ τρυγήσας τοὺς καρποὺς ἀφέλῃ αὐτούς, τότε τῇ φούρτι μοι κατέχη. εἰ δὲ καὶ τὸν ἐμόν ἰτέων^{r)} ἔτεμες, μηδὲν τὰς ῥίζας τῶν δένδρων βλάνας, ἀργεῖ ὁ Ἀκουίλιος.

οὐδὲν γὰρ ἐζημίωσε τὸν δεσπότῃν] Ἀλλὰ καὶ ἐχαρίσατο μᾶλλον αὐτῷ^{s)} τὰ δαπανήματα, ἀπερ ἐμέλλε περὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν δαπανῆν. [Sch. o. VII. 94.]

ὁ δὲ τοιοῦτος] Ὁ λαβὼν τοὺς καρποὺς πεπεύρους. [Sch. p. VII. 94.]

καὶ τὰς γενομενας δαπανας δωρεϊται τῷ δε- σπότῃ] Καίτοι εἴρηται βιβ. ε'. τιτ. γ'. διγ. λς'. ἦτοι βιβ. μβ'. τιτ. α'. ὅτι καρπὸς ἐστὶν ὁ περιλαμβανόμενος^{t)} μετὰ τὴν ὑπαί- ρεσιν τῶν γενομένων δαπανημάτων εἰς τὸ συννεχθῆναι τὸν καρ- πόν^{u)}. [Sch. q. VII. 94.]

τρυγηθέντας] † Παρὰ τοῦ δεσπότου ἢ καὶ παρ' αὐτοῦ.

6. Τῷ^{v)} αὐτῷ καὶ περὶ^{w)} ὕλης· καὶ ἀρμόζει πρὸς τῇ φούρτι^{x)} καὶ ἡ κατὰ τῶν δένδρα κλοπιμαίως τεμνόντων.

τὸ αὐτό] Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ὕλης τῆς κατὰ συνήθειαν τεμνομένης ἤρρεσεν^{y)}, ἴνα, εἰ μήπω τὸν καιρὸν εἶχεν ἢ τομῇ αὐτῆς, κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ^{z)} ὁ τεμὼν ὡς διαφθείρας αὐ- τῆν· εἰ δὲ εὐκαιρῶς ἔτεμε τὴν ὕλην, δι' αὐτὸ τὸ τεμῆν μὴ κατέχεται^{a)}. ὑπελόμενος δὲ τὰ τμηθέντα κατέχεται τῇ^{b)} furti καὶ τῇ arborum furtim caesarum. [Sch. r. VII. 94.]

καὶ περὶ ὕλης] Τουτέστιν, εἴαν ὕλην ἢ καισίμην, ἢ ἐργασίμην ἀποτεμνεῖ, εἰ μὲν ἄωρος, ἐρέχεται^{b)} τῷ Ἀκουίλιῳ· εἰ δὲ μῆ, οὐ κατέχεται^{c)}. εἰ δὲ μετὰ τὸ κόψαι ἀφέλῃται, ὑπεῖσι τὰς κατ' αὐτοῦ, ἄς φρεῖν ὁ Βασιλικός, ἀγωγὰς^{d)}. [Sch. s. VII. 94.]

ὕλης] † Τῆς κατὰ συνήθειαν τεμνομένης.
πρὸς τῇ φούρτι] † Ζῆτει βιβ. νη'. τιτ. κγ'. κεφ. ιη'.

καὶ ἡ κατὰ τῶν δένδρα κλοπιμαίως τεμνόν- των] Ζῆτει θεμ. ε'. τοῦ κη'.^{e)} κεφ. βιβ. κβ'. τιτ. ε'. καὶ τούτου τοῦ βιβ. τιτ. ις'. κεφ. α'. γ'. ζ'. θεμ. γ'. [Sch. t. VII. 94.]

impensas factas domino donat⁷⁸⁾. Quodsi collectos⁷⁹⁾ fructus interceperit, furti tenetur in duplum.

72) mulam] Ipsi commodatam.
73) et qui navem perforat] Nam is, qui per- forat navem mercibus plenam, domino mercium tenetur, quasi eas corruerit. Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 14. et lib. 50. tit. 1. cap. 54.

74) et qui olivam immaturam decerpit] Et non habet locum interdictionem quod vi aut clam, ut lib. 58. tit. 23. cap. 7. them. 4. in quo sic dicitur: Is, qui fructum tangit, non tenetur interdictione, sed furti actione in duplum. Is vero, qui arborem succidit, vel arundinem, vel salictum, vel vineam, tenetur quasi terrae corruptor.

Quaere lib. 58. tit. 10. cap. 1. them. 7. et tit. 23. cap. 7. them. 5. et cap. 9. et lib. 20. tit. 1. cap. 36. et huius libri tit. 16. cap. 1.

Dorothei. Si olivam meam immaturam, vel segetem, vel uvas crudas desecueris, teneris mihi Aquilia.

75) sed si maturi erant fructus, cessat] Et si eos perceperit, tenetur reddere.

Non enim damnum mihi dedisti, quin etiam impensas mihi donasti, quas in colligendos fructus eram facturus: nisi collectas uvas in terram proieceris, et ita vinum profluxerit: nam tunc Aquilia teneris. Sed si fructus collectos abstuleris, furti mihi teneris. Sed et si salictum meum secueris, radicibus arborum non laesis cessat Aquilia.

76) domino enim nihil nocuit] Quin etiam impensas ei donavit, quas in colligendos fructus eram facturus.

77) quin etiam hic] Qui fructus maturos percipit.

78) impensas factas domino donat] Atque dicitur lib. 5. tit. 3. dig. 36. sive lib. 42. tit. 1. fructu esse, qui supersunt deductis impensis colligendorum eorum gratia factis.

79) collectos] A domino vel etiam a se ipso.

Idem⁸⁰⁾ et de silva⁸¹⁾: et competit praeter actionem furti⁸²⁾ etiam actio arborum furtim caesarum⁸³⁾.

80) idem] Idem et in silva, quae ex consuetudine caeditur, placuit, ut si nondum caesionis tempus fuerit Aquilia teneatur is, qui cecidit, quasi corruerit: quod caedit tempestive, ob id non teneatur. Si tamen caes arbores interceptat, furti tenetur et arborum furtim caesarum.

81) et de silva] Id est, si tignum vel materia immaturam caedat, tenetur Aquilia: si maturam, non tenetur. Verum si caesam auferat, subiicitur actionibus quas Basilicus dicit.

silva] Quae ex consuetudine caeditur.

82) praeter actionem furti] Quaere lib. 5. tit. 23. cap. 18.

83) etiam actio arborum furtim caesarum] Quaere them. 5. cap. 28. lib. 22. tit. 5. et huius libri tit. 16. cap. 1. 3. 7. them. 3.

m) Syn. ὑφίληται. n) Sic Cod. 1350. Fabr. φορτίων. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ κλοπῆ. p) λς'. addit Cod. 13. q) Haec inde a verbis καὶ τοῦ παρόντος adduntur secunda manu in Cod. 1350. Desunt haec apud Fabr. r) Sic lego. Cod. 13. ἰτέων. s) Sic correxit secunda manus in Cod. 1350. ex αὐτῶ. t) Sic Cod. 1350. Fabr. περιλαμβανόμενος. u) Sic Cod. 13. Fabr. εἰς τὸ γενέσθαι οὐραθῆναι τε τὸν καρπὸν. Vox γενέσθαι secunda manu in Cod. 1350. deleta est. v) L. 27. §. 26. D. b. legitur in Syn. p. 210. w) Syn. ἐπὶ pro περὶ. x) Cod. 1350. φούρτι. Fabr. φούρτιον. Syn. καὶ ἔσμ. ἢ περὶ κλοπῆς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆ. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἤρρεσε. z) Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ Ἀκουίλιῳ κατέχεται. a) Sic Cod. 13. Fabr. κατέχεται. b) Sic Cod. 1350. Fabr. κατέχεται. c) Haec εἰ δὲ μῆ, οὐ κατέχεται, quae desunt apud Fabr. secunda manu in Cod. 1350. adduntur. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ταῖς — ἀγωγαῖς. e) Sic Cod. 1350. Fabr. κβ'.



Εἰ δὲ καὶ ἰτεῶνα^{γ)} κόψει ὄριμον, ὥστε μὴ βλά-
ψαι τὰς ῥίζας, ἀργεῖ ὁ Ἀκουίλιος.

εἰ δὲ καὶ ἰτεῶνα κόψει ὄριμον] Καὶ οὐχ ὑφελό-
μενος μετὰ τὸ κόψει, διὰ τὸ μὴ εἶναι κλέπτην. [Sch. u. VII. 94.]
ἀργεῖ ὁ Ἀκουίλιος] Καὶ ληφόμενος^{ε)} τὰ κοπήντα, μὴ
καταβύλων τὴν περὶ τὸ κοπήναι αὐτὸν γενομένην δαπανήν.
[Sch. x. VII. 94.]

Ὁ^{h)} εὐνουχίστας παῖδα καὶ ποιήσας τιμιώτερον,
τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ ὑπόκειται, καὶ τῷ παραγ-
γέλματι τῶν ἀγορανόμων εἰς τὸ τετραπλοῦν.

ὁ εὐνουχίστας] Περὶ τῶν εὐνουχίζοντων εἴρηται βιβ. μῆ.
τι. η'. διγ. δ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. λθ'. καὶ βιβ. δ'. του κωδ.
τι. μβ. καὶ ἐν τῇ μετὰ τὸν κωδικα νεαρῶ ρμβ. ζῆτει βιβ. μῆ.
τι. ιδ'. κεφ. ε'. καὶ βιβ. μδ'. τι. κζ'. κεφ. γ'. ὁ εὐνουχισθῆεις
ἐλευθεροῦται, κἂν παρ' ἀλλοτρίου ἠνουχισθῆ^{ι)}, καὶ οὐ παρὰ
τοῦ δευπότου, ὡς φησι τὸ τελευτ. κεφάλαιον τοῦ νά. τι.
Παλαιός^{κ)} ἐν τῷ μῆ. βιβ. τι. η'. διγ. μῆ. θεμ. β'. ἀπρος-
διοριστῶς^{λ)}. Ὁ εὐνουχιστὰς δούλον ἢ ἐλεύθερον ἐκόντα ἢ
ἀκοντα ὑπόκειται τῇ^{μ)} de sicariis, ὅς ἐπὶ μὲν τῶν ἐντίμων
ἐξορία καὶ τελεία δήμεσις, ἐπὶ δὲ τῶν ἐλευθέρων^{ν)} ξίφει
ἐπίην ἢ θηρίοις ὑποβλήθῃται. ἐν τῷ ιδ'. βιβ. τῶν Βασιλικῶν,
τι. ζ'. φησι, τὸν οἶκον μόνον, ἐν ᾧ γέγονε τὸ πταῖμα, δη-
μεύεσθαι, καὶ τὸ εὐνουχισθῆν ἀνδραποδόν· τὸν δὲ εὐνουχί-
σαντα κεφαλικῇ ὑποκίωθαι τιμωρία. ἀμφοτέρων δὲ ἀναίρει^{ο)}
τὸ τελευτ. κεφ. τοῦ νά. τι. λέγον οὕτως· Θεοπίζομεν τοὺς^{ρ)}
ἐν οἴκῳ τὸν τόπον εὐνουχίζαν, καὶ τὰ ἐξῆς. [Sch. y. VII. 94. sq.]

* Ἐάν τις τὸν ἐμὸν οἰκέτην εὐνουχίσῃ, ὁ μὲν Ἀκουίλιος
ἀργεῖ, ἐπειδὴ τιμιώτερον αὐτὸν ποιεῖ· ἢ δὲ ἰνιουριάρομ κί-
νεῖται, ἢ ἢ αἰδιλίτια κινεῖται ἀγωγῇ εἰς τὸ τετραπλάσιον.
ἀπηγόρευσαν γὰρ οἱ Ἀδιλίτες τὸ εὐνουχίσαν, ὅπερ καὶ σήμερον
ταῖς διατάξεσιν ἀπηγόρευται. ζῆτει τοῦ νομοκαν. τι. θ'.
κεφ. κδ'.

καὶ ἰδα] * Ἦτοι δούλον ἀλλότριον παρὰ γνώμην τοῦ δε-
σπότου αὐτοῦ, καὶ ποιήσας ἄξιον νν. ἐβδομηκοντα.

καὶ ποιήσας] Τοῦτο τὸ δόγμα οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῷ
κατὰ τῶν εὐνουχίζοντων νόμῳ. ἐνταῦθα γὰρ τὴν ποινὴν πρὸς
τὴν θεραπείαν μόνον τοῦ δεσπότου ἐθεμάτισεν· ἐκεῖ δὲ τὴν
δημοσίαν ποινὴν οὐρίζει, ὡς περὶ ἐπὶ τοῦ δούλον φρονεόντος. ὡδε
μὲν περὶ χρηματικῆς τιμωρίας διδάσκει· ἐν ἄλλοις δὲ ὡς ἀν-
δροφόνος τιμωρεῖται. [Sch. z. VII. 95.]

τιμιώτερον] Σημείωσαι, πότε τις ἐκ τῆς αὐτῆς προς-
γενομένης ὕβρεως γίνεται τιμιώτερος· λέγε οὖν, ὅτι περὶ μόνην
τῆν διατίμησιν^{π)} πάντων γὰρ τῶν δούλων οἱ εὐνοῦχοι πλείονος
ἀποτιμῶνται^{ρ)}, ὡς βιβ. ζ'. τι. μγ'. διατ. γ'. ἦτοι βιβ. μδ'.
τι. ις'. καὶ βιβ. ζ'. α) τι. ζ'. διγ. α'. εἰ θέλεις εἰρεῖν τὰς
ποσότητας τῶν τιμῶν τῶν ἀτέχνων δούλων, καὶ τοῦ τέχνην
εἰδότης, καὶ γραμματικοῦ, καὶ ἰατροῦ, καὶ εὐνοῦχου, ζῆτει τὸ
ιέ. κεφ. τοῦ ιδ'. τι. μῆ. βιβ. καὶ βιβ. μδ'. τι. κζ'. κεφ. γ'.
καὶ βιβ. ιδ'. τι. α'. κεφ. οδ'. πα. καὶ βιβ. λγ'. τι. δ'.
κεφ. νβ'. καὶ τούτου τοῦ βιβ. τι. νά. κεφ. ξς'. ἦτοι νεαρῶν
ρμβ'. ζῆτει τοῦ νομοκανόνος τι. θ'. κεφ. λδ'. [Sch. a. VII. 95.]

* Τιμιώτερον εἶπε γίνεσθαι τὸν δούλον, ἐπειδὴ μέλλει ὁ
εὐνουχισθῆεις ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν ἀναρπάξεσθαι, ὡς
φησι τὸ τελευτ. κεφ. τοῦ νά. τι. τοῦ παρόντος βιβ. ἐνά-
γεται γούνη ἢ τῇ περὶ ὕβρεως, ἢ τῷ παραγγέλματι· ὕβρεως
δὲ δεσπότου ἐστὶ τὸ ἀκοντος αὐτοῦ τὸν δούλον τὸν οἰκείον
εἰς ἐλευθερίαν ἀναρπάξεσθαι.

τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ] Οὐ τῷ Ἀκουίλιῳ, ἐπειδὴ
τιμιώτερον ἐποίησε. ζῆτει βιβ. ιδ'. τι. α'. κεφ. πζ'. [Sch. b.
VII. 95.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδώρ. Περὶ μὲν ἐγκληματικῆς κατὰ τῶν
εὐνουχίζοντων ποινῆς φησι κεφ. ξζ'. τοῦ νά. τι. τοῦ παρόντος
βιβ. περὶ δὲ χρηματικῆς τὸ παρὸν θέμα. καὶ αὐτίκα τέως
δίδωσι τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν τῷ δεσπότῃ τοῦ εὐνουχισθέν-
τος δούλου κατὰ τοῦ εὐνουχισαντος. οἱ δὲ αἰδιλίτες κορυφαῖες
ἀγορανόμοι^{σ)} διδῶσι καὶ ἀγωγὴν εἰς τὸ τετραπλάσιον· καὶ οἴ-
μαι, ὅτι ὡς φρονεῖα ἐξ ὀρθοῦ ἠγασμένοι τὸν τοιοῦτον τοῦ

Sed et si salictum maturum ita exciderit⁸⁴⁾,
ne laederet radices, cessat Aquilia⁸⁵⁾.

84) sed et si salictum maturum ita exci-
derit] Nec excisum abstulerit: alioquin erit fur.

85) cessat Aquilia] Et sumam excisa, nec sol-
vam excisionis impensas.

Qui castrat⁸⁶⁾ puerum⁸⁷⁾ et facit⁸⁸⁾ pretio-
sio⁸⁹⁾, iniuriarum actione⁹⁰⁾ tenetur, et edicto⁹¹⁾
Aedilium⁹²⁾ in quadruplum⁹³⁾.

86) qui castrat] De iis, qui castrant, dicitur
lib. 48. tit. 8. dig. 4. sive lib. 60. tit. 39. et lib. 4. Codicis,
tit. 42. et in Novella 142. Quaere lib. 48. tit. 14. cap. 5.
et lib. 44. tit. 27. cap. 3. Castratus liber fit, etiamsi ab
extraneo, non a domino, castratur, ut ait them. ult.
tit. 51. Antiquus in lib. 48. tit. 8. dig. 48. them. 2.
ait indefinite, eum, qui castrat servum vel liberum vol-
lentem aut nolentem, teneri poena legis de sicariis,
quae in honestioribus est relegatio et omnium bono-
rum publicatio, in humilioribus ad gladium aut bestias
damnatio. In lib. 19. Basilicorum, tit. 6. ait, dolum
tantum, in qua id committitur, publicari, et servum
castratum: eum vero, qui castravit, capitali poenae
subiici. Utrumque infirmat cap. ult. tit. 51. in quo ita
est: Sancimus, eos, qui in quocunque loco castrare etc.

Si quis servum meum castraverit, Aquilia quidem
cessat, quia facit eum pretiosio⁸⁹⁾: iniuriarum autem
agitur, aut aedilitia actione in quadruplum. Aediles
enim castrare voluerunt, quod et hodie constitutionibus
prohibitum est. Quaere Nomocanonis tit. 9. cap. 24.

87) puerum] Id est, servum alienum contra domini
voluntatem, eumque fecit septuaginta nummis dignum.

88) et facit] Hoc praeceptum non pugnat cum
lege lata adversus eos, qui eunuchos faciunt. Hic enim
poenam statuit, qua domino satisfiat: ibi autem publi-
cam poenam definit, ut in servi occisorem. Hic poena
pecuniaria statuitur: in aliis autem ut sicarius punitur.

89) pretiosio⁸⁹⁾] Nota, quando quis ex illata
sibi iniuria fiat pretiosior: quod ad solam aestimatio-
nem pertinet: omnium enim servorum eunuchi pretio-
siores sunt, ut lib. 6. tit. 43. const. 3. sive lib. 44. tit. 16.
et lib. 7. tit. 7. dig. 1. Si velis invenire, quanti sint servi,
qui nulla arte praediti sunt, et qui artem didicerunt,
et grammatici, et medici, et eunuchi, quaere cap. 15.
tit. 14. lib. 48. et lib. 44. tit. 27. cap. 3. et lib. 19. tit. 1.
cap. 74. 81. et lib. 33. tit. 4. cap. 52. et huius libri tit. 51.
cap. 66. sive Novellam 142. Quaere Nomocanonis tit. 9.
cap. 34.

Pretiosio⁸⁹⁾rem servum fieri dixit, quoniam castratus
a servitute in libertatem eripi debet, ut dicit cap. ult.
tit. 51. huius libri. Convenitur igitur aut iniuriarum,
aut interdicto: iniuria autem domino fit, quod eo in-
vito servus in libertatem eripiatur.

90) iniuriarum actione] Non Aquilia, quia
pretiosio⁸⁹⁾rem fecit. Quaere lib. 19. tit. 1. cap. 87.

Hagiotheodor. De criminali adversus castrantes poena
loquitur cap. 67. tit. 51. huius libri, de pecuniaria hoc
thema, et statim iniuriarum actionem domino servi ca-
strati adversus castrantem tribuit. Aediles curules au-
tem actionem quoque dant in quadruplum: et puto,
eos hunc pro occisore servi castrati habentes, quamvis
res eum eventum non habuerit, voluisse, ut castrator

f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰτεῶν. g) Lege λήψομαι. Sic etiam verti auctore Cuiacio. h) L. 27. §. 28. D. b. t. legitur
in Syn. p. 193. ubi est cap. 26. h. t. i) Sic Cod. 1350. Fabr. εὐνουχισθῆ. k) Adde ὁ ante Παλαιός. l) Scilicet φησὶν.
m) Addendum videtur τοῦ ante de sicariis. n) Lege εὐτελών. Sic etiam verti. ἐπὶ δὲ τῶν ἐλευθέρων est in hominibus
autem liberis. o) τοὺς addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποτιμῶνται. q) Sic Cod. 1350.
Fabr. βιβ. θ'. r) Deesse videtur ἦτοι ante ἀγορανόμοι.



εἰνονχιθέντος δούλου, κὰν μὴ τὸ πρᾶγμα οὕτως ἐξέβη, ἢ θεί-
λησαν, ὡς ἤδη τάχα τοῦ εἰνονχιθέντος ἀποθανόντος, δοῦναι
τῷ δεσπότῃ τοῦ τάχα ἀποθανόντος δούλου τὸ τετραπλάσιον
τῶν εἰνονχιζάντων. ἔχεις τοίνυν ἐντεῦθεν κατὰ τῶν εἰνονχι-
ζάντων καὶ ἀγωγὰς χρηματικὰς, τὰς τε τῶν ἀγορανόμων εἰς
τὸ τετραπλάσιον, καὶ τὴν περὶ ὕβρεως.

† Ζῆτει τοῦ νομοκαν. tit. 9. κεφ. 8.

καὶ τῷ παραγγέλματι] Τοῦτο τὸ παράγγελμα οὐ-
δαμῶς κατέχεται, οὐδὲ εὐρίσκεται ἐν τῷ Βασιλικῷ. [Sch. c.
VII. 95.]

τῶν ἀγορανόμων] Ἀπηγόρευσαν οἱ ἀδελφοὶ τὸ εὐ-
νονχιζάν, ὡς περὶ καὶ σήμερον ταῖς διατάξεσι ἀπηγόρευται*.)
[Sch. d. VII. 95.]

εἰς τὸ τετραπλοῦν] Τῆς τοῦ δούλου τιμῆς. ζῆτει
tit. νά. κεφ. τελευτ. [Sch. e. VII. 95.]

Ὁ λαβῶν ἐπὶ τῷ διάτρητον ποιῆσαι ποτήριον, εἰ
μὲν ἐξ ἀπειρίας αὐτὸ κλάσει, χάρα τῷ Ἀκουίλιω·
εἰ δὲ βίνας εἶχεν ἐπιληψίμους, οὐκ ἐνέχεται. εἰώθασιν
δὲ προσυμφωνεῖν οἱ τεχνῖται μὴ ποιεῖν τὰ τοιαῦτα
ἰδιοκινδύνως, καὶ ἀναιρεῖται καὶ ἡ περὶ μισθώσεως
ἀγωγή, καὶ ὁ Ἀκουίλιος.

ἐπὶ τῷ διάτρητον ποιῆσαι] Ἐπὶ τῷ τρυπήσει.
ζῆτει βιβλίον κ'. tit. α'. κεφ. ιγ'. θεμ. ιγ'. ἀνάγνωθι βιβ. ιδ'.
tit. β. διγ. ιγ'. ἢ τοι βιβλίον κ'. tit. α'. περὶ τὰ μέσα, καὶ
τὸ προτελευτ. θεμ. του κ'. διγ. [Sch. f. VII. 95.]

* Δωρόθεος¹⁾. Ἐάν τις ποτήριον δέδωκεν τινι²⁾ ἐφ' ᾧ
τρυπήσαι αὐτό³⁾, ὃ δὲ ἔκλασεν αὐτό, εἰ μὲν ἐξ ἀπειρίας αὐτοῦ
γέγονε, κατέχεται τῷ Ἀκουίλιω· εἰ δὲ οὐκ ἐξ ἀπειρίας, ἀλλ'
ὡς ἔχουσα ἰσχυράδα ἐκλάσθη ἢ φιάλη, ἀπήλλακται πάσης ἀγω-
γῆς ὁ τεχνῖτης, διὰ τοῦτο γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ τεχνῖ-
ται, ὅτε τοιαύτην ὕλην τρυπήσαι λαμβάνουσιν, εἰώθασιν προ-
συμφωνεῖν, ὅτι οὐκ ἴδιω κινδύνῳ τρυπήσει τὸν λίθον ὅπερ
ἐάν συμφωνήσωσιν, οὐδὲ τῇ λοκάτι, οὐδὲ τῷ Ἀκουίλιω κατέ-
χονται, ἐάν κλασθῇ τὸ τρυπώμενον⁴⁾. [Sch. f. VII. 95. sq.]

εἰ μὲν ἐξ ἀπειρίας] Ζῆτει κεφ. η'. θεμ. α'. καὶ β'.
[Sch. g. VII. 96.]

χάρα τῷ Ἀκουίλιω] Ἡ τῇ λοκάτι, ὡς βιβ. κ'. tit. α'.
κεφ. ιγ'. θεμ. ζ'. [Sch. h. VII. 96.]

ἀναιρεῖται ἡ περὶ μισθώσεως ἀγωγή] Κυρί-
λου⁵⁾. Εἰ δὲ καὶ συμφωνήσῃ, μὴ εἶναι αὐτοῦ τὸν κινδύνον,
καὶ ἡ λοκάτι ἀργεῖ.

* Τοῦ⁶⁾ Ἀγιοθεοδώρ. Εἰ μὲν οὐδὲν συμφωνήσωσιν, φησί,
περὶ τοῦ κινδύνου, ἔχει τὴν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ θεμ. βῆθεισαν
διάστιξιν⁷⁾· εἰ δὲ συμφωνήσωσιν μὴ ποιεῖν ταῦτα ἰδιοκινδύνως,
ἀναιρεῖται καὶ ἡ περὶ μισθώσεως ἀγωγή, καὶ ὁ Ἀκουίλιος.

Ἐάν εἰς χρῆσιν δῶ τῇ γυναικί μου ἀτρήτους
μαργαρίτας, ἡ δὲ τρυπήσῃ αὐτοὺς ἄκοντος ἢ ἀγροοῦν-
τός μου, ὑπόκειται μοι τῷ Ἀκουίλιω, καὶ τοῦ γά-
μου συνεστῶτος, καὶ μετὰ διαζύγιον.

ἐάν εἰς χρῆσιν δῶ] Τὸ πλάτος ἐπὶ τῷ ἔχειν αὐτοὺς,
περὶ γαμετῆς χρῆσάσης πρᾶγμα τοῦ ἀνδρός κωλύοντος ἢ μὴ
κωλύοντος ἀνάγνωθι καλὴν διατάξιν βιβ. κη. tit. η. δια-
τάξει κδ. θεμ. προτελευτ. [Sch. i. VII. 96.]

* Ἐάν ἀνὴρ τῇ γυναικί αὐτοῦ μαργαρίτας δέδωκεν ἐπὶ τῷ
ἔχειν αὐτοὺς, ἡ δὲ ἀγροοῦντος τοῦ ἀνδρός καὶ ἄκοντος ἐτρυ-
πήσῃ αὐτοὺς, ἵνα χρῆσται αὐτοῖς ἐν τραχηλικῷ κόσμῳ ἢ τοι
βολίω, ἔχει κατ' αὐτῆς τὸν Ἀκουίλιον ὁ ἀνὴρ, καὶ συνεστη-
κότος ἐτι, καὶ διαλυθέντος τοῦ γάμου.

ἀτρήτους μαργαρίτας] Τοῖς γὰρ παλαιοῖς μᾶλλον
οἱ ἀτρήτοι ἐχρησίζοντο, ὅτι ἐχρῶντο αὐτοῖς ὡς λίθοις. [Sch. k.
VII. 96.]

ἡ δὲ τρυπήσῃ αὐτοὺς] Ἴνα χρῆσται αὐτοῖς, τυχόν
ἐν τραχηλικῷ κόσμῳ. [Sch. l. VII. 96.]

ἄκοντος ἢ ἀγροοῦντός μου] Ζῆτει βιβ. κη'. tit. η'.
κεφ. κδ. περὶ τὸ τέλος, καὶ κεφ. νε. καὶ tit. ζ'. κεφ. ιζ'.
καὶ βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. κε'. [Sch. m. VII. 96.]

domino servi castrati quadruplum praestaret, quasi is
servus iam esset mortuus. Hinc igitur adversus ca-
strantes etiam pecuniarias habes actiones, tam eas,
quae ex edicto Aedilium in quadruplum dantur, quam
iniuriarum.

Quaere Nomocanonis tit. 9. cap. 4.

91) et edicto] Hoc edictum non extat, nec inve-
nitur in Basilico.

92) Aedilium] Prohibuerunt Aediles castrare, ut
et hodie constitutionibus prohibetur.

93) in quadruplum] Pretii servi. Quaere tit. 51.
cap. ult.

Qui calicem diatretum faciendum⁹⁴⁾ accipit, si
quidem imperitia⁹⁵⁾ eum fregit, locus est Aquil-
liae⁹⁶⁾: sed si rimas habuit vitiosas, non tenetur.
Solent autem artifices ante convenire, non facere se
ea suo periculo, atque ita tollitur et ex locato⁹⁷⁾
et Aquiliae actio.

94) diatretum faciendum] Ut eum perforet.
Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 13. them. 13. Lege lib. 19.
tit. 2. dig. 13. sive lib. 20. tit. 1. circa medium, et penult.
them. dig. 25.

Dorotheus. Si calicem dederit quis alicui perforan-
dum, si quidem alter eum imperitia fregerit, Aquilia
tenetur: si vero non ex imperitia, sed quod haberet
rimas, omni actione artifex solutus est. Et ideo ple-
rumque artifices, cum eiusmodi materiam perforandam
suscipiunt, convenire ante solent, non periculo suo se
lapidem perforare: quod si convenerint, neque locati,
neque Aquilia tenentur, si fracta fuerit materia per-
foranda.

95) si quidem imperitia] Quaere cap. 8. them. I.
et 2.

96) locus est Aquiliae] Vel locati, ut lib. 20.
tit. 1. cap. 13. them. 6.

97) atque ita tollitur et ex locato] Cyrilli.
Sed et si pactus sit, id periculo suo non esse, cessat
locati actio.

Hagiotheodor. Sed si nihil de periculo convenerint,
adhaereas distinctioni initio capitis dictae: si vero
convenerint, se ea non facere suo periculo, tollitur et
locati actio, et Aquilia.

Si in usum dederō⁹⁸⁾ uxori non perforatos mar-
garitas⁹⁹⁾, et illa perforaverit¹⁰⁰⁾ invito vel igno-
rante me¹⁰¹⁾, tenetur mihi Aquilia, et constante
matrimonio¹⁰²⁾, et post divortium¹⁰³⁾.

98) si in usum dederō] Τὸ πλάτος· ut haberet
eas. De muliere utente re mariti eo prohibente vel non
prohibente, lege pulcrum constitutionem lib. 28. tit. 8.
const. 24. them. penult.

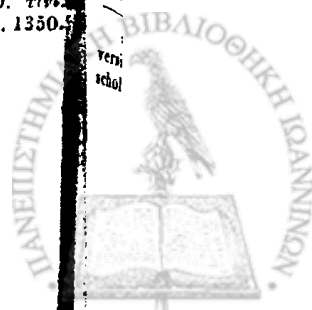
Si maritus uxori margaritas dederit, ut eas haberet,
illa autem eas marito ignorante et invito perforaverit,
ut eis in collo ornando uteretur, maritus adversus eam
Aquiliam habet, et constante, et soluto matrimonio.

99) non perforatas margaritas] Veteres enim
non perforatis magis utebantur, quia eis utebantur
quasi lapillis.

100) et illa perforaverit] Ut eis uteretur forte
in collari ornamento.

101) invito vel ignorante me] Quaere lib. 28.
tit. 8. cap. 24. circa finem, et cap. 55. et tit. 6. cap. 17.
et lib. 20. tit. 1. cap. 25.

s) Sic lego. Fabr. ἀπηγορεύεται. t) Hoc scholium in Cod. 1350. secunda manu scriptum est. u) Cod. 1350. τινος.
Fabr. τῷ τεχνίτῃ. v) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτόν. w) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸ ποτήριον. x) Hoc scholium in Cod. 1350.
prima manu scriptum deest apud Fabr. y) Hoc scholium e Cod. 1350. haustum deest apud Fabr.



καὶ τοῦ γάμου συνεσιῶτος] Πλὴν εἰς τὸ ἀπλοῦν, κἂν ἀρνήσῃται, καταδικάζεται, ὡς τούτου τοῦ βιβλίου tit. 5. κεφ. 15. καὶ βιβ. κη. tit. ια. κεφ. κε. τοῦτο δὲ γίνεται διὰ τὴν τῶν γάμων θάλασσαν ἐπέκειογε²⁾ μετὰ τὴν λύσιν τῶν γάμων εἰς τὸ διπλοῦν. ὁμοίως ἀνάγνωθι τὰς ἐν τῷ σχολίῳ παραπομπὰς σφόδρα ἀναγκασιότατας οὕσας. [Sch. u. VII. 96.]

† Ὁμοίως κεφ. νε.
καὶ μετὰ διαζύγιον] † Εἰς τὸ διπλοῦν, ἐὰν ἀρνήσῃται.

Ὁ θυρίδας κλῶν^{a)} ἢ οἰκήματα καταλύων ἐνέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ.

Ὁ θυρίδας κλῶν] Ζῆτει βιβ. νη. tit. κγ. κεφ. ια. θεμ. γ. καὶ τοῦ ζ. θεμ. δ. καὶ ιζ. καὶ tit. ια. τοῦ αὐτοῦ νη. βιβ. κεφ. β. καὶ βιβ. μδ. tit. α. κεφ. μ. καὶ βιβ. ιε. tit. α. κεφ. νδ. θεμ. δ. καὶ βιβ. ιθ. tit. α. κεφ. μβ. καὶ βιβ. νη. tit. κγ. κεφ. ια. θεμ. γ. καὶ κεφ. ζ. θεμ. τελευτ. [Sch. o. VII. 96.]

* Ἐὰν τις τοῦ ἐμοῦ οἰκήματος τὰς θυρίδας ἔκλασε, τῷ Ἀκουίλιῳ κατέχεται.

Εἰ δὲ ὑδραγωγίον^{b)} κλάσει, οὐτίλως ἐνέχεται τῷ ἔχοντι τὸ δίκαιον· ἐπειδὴ μὴ ἔστιν αὐτοῦ τὸ ἔδαφος, εἰ καὶ τῶν καταστραφειῶν ὑλῶν δεσπόζει.

εἰ δὲ ὑδραγωγίον κλάσει] Τὰ γὰρ ὑδραγωγία ἐν διαφορῶσι τόποις ἐξήλωται, δημοσίοις τε καὶ ἰδιωτικοῖς. καὶ σημειώσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων καὶ δεσποτείαν ἔχων τοῦ ἔδαφους ζητεῖ τὸν ἐνάγοντα ὁ Ἀκουίλιος. Ζῆτει βιβ. ιθ. tit. α. [Sch. p. VII. 96.]

* Ἐὰν τις τὸ ὑδραγωγίον μου καταλύσῃ, κατέχεται μοι τῷ Ἀκουίλιῳ. μᾶλλον δὲ ἐπειδὴ, εἰ καὶ τὰ χαλκώματα, δι' ὧν ἀποδοῦνται τὸ ρεῖθρον, ἐμὰ ἔστιν, ὅμως ἡ γῆ, δι' ἧς εἰλκετο τὸ ὕδωρ, ἐμὴ οὐκ ἔστι, καὶ διὰ τούτου οὐκ ἐμὴ κυρίως δεσπότης τοῦ ὑδραγωγίου, βέλτιον ἔστιν, οὐτίλιαν ἀγωγίην διδόναι κατ' αὐτοῦ.

τῷ ἔχοντι τὸ δίκαιον] Ἐπὶ τῷ ὑδραγωγίῳ. Ζῆτει βιβ. νη. tit. ε. κεφ. γ. [Sch. q. VII. 96.]

ἐπειδὴ] Δεσπότην γὰρ ὁ Ἀκουίλιος ἀρμόζει, ὡς διγ. ια. θεμ. ζ. [Sch. r. VII. 97.]

μὴ ἔστιν αὐτοῦ τὸ ἔδαφος] Τοῦ κινουμένου, ἀλλὰ δημοσίου· εἰ γὰρ ἐκείνου ἦν, ὁ ὄρθρος Ἀκουίλιος εἶχεν ἂν χώραν. [Sch. s. VII. 97.]

εἰ καὶ τῶν καταστραφειῶν ὑλῶν δεσπόζει] * Τοῦ Ἁγιοθεωδορίτου^{c)}. Καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ὁ καλῆ πίστευ κατα γνωμῆν τοῦ κυρίου τοῦ ἔδαφους ἐν τῷ ἔδαφει ἐκείνου ποιήσας ὑδραγωγίον, τῶν καταστραφειῶν ὑλῶν δεσπόζει; καὶ κακῆ γὰρ τινα πίστει νομῆα εὐρίσκομεν ἐν ἀλλοτρίῳ ἔδαφει οἰκοδομησάντα καὶ τὰς καταλυθείσας ὑλὰς δυνάμενον ἐκδικεῖν. καὶ ποῖός ἐστιν ὁ τοιοῦτος κακῆ πίστευ νομῆς, ἀνάγνωθι βιβ. ιε. tit. α. κεφ. πβ. ἐν τέλ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν.

Ἐὰν λίθος ἐξ ἀμάξης πεσὼν κλάσει τι, ὁ ἀμαξάριος ἐνέχεται, εἴγε κακῶς τοὺς λίθους συνέθῃκεν.

ἐὰν λίθος ἐξ ἀμάξης πεσὼν] * Δωροθ. Ἐὰν ἐξ ἀμάξης λίθος πεσὼν διαφθέρῃ τί ποτε ἢ κλάσῃ, ὁ ἀμαξάριος κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ, εἰ κακῶς συνέθῃκε τοὺς λίθους, καὶ διὰ τούτου κατέπεσον.

ὁ ἀμαξάριος ἐνέχεται] † Τῷ Ἀκουίλιῳ.

Ἐὰν μισθωσάμενος τὸν δούλον μου ποιήσῃς ἀντίχειρα, ὁ δὲ τὸν χαλινὸν δῆσῃ περὶ τὸν ἴδιον ἀντίχειρα, καὶ ταραχθεῖσα ἢ μοῦλα τὸν ἀντίχειρα ὑποσπάσῃ, καὶ ἐαυτὴν κατακρημνίσῃ, ἀρμόζει κατ' ἐμοῦ ὁ Ἀκουίλιος, καὶ ἡ ἀγωγή ἢ περὶ μισθώσεως κινουμένη, εἴγε ἀντὶ ἁμαρτίας ἀπειρον ἐμισθώσα^{d)}. εἰ δὲ τὴν μοῦλαν ἄλλος ἐτάραξε, κἀγὼ καὶ ὁ δεσπότης αὐτῆς ἔχομεν τὸν κατ' αὐτοῦ Ἀκουίλιον.

102) et constante matrimonio] Sed in simplum etiamsi inficiata sit, ut huius libri tit. 6. cap. 17. e lib. 28. tit. 11. cap. 25. Hoc vero fit favore nuptiarum alioquin soluto matrimonio in duplum. Similiter leg allegationes valde necessarias, quae sunt in scholio.

Similiter cap. 55.

103) et post divortium] In duplum, si inficiat fuerit.

Qui fores frangit¹⁰⁴⁾, vel aedificia diruit, tenetur Aquilia.

104) qui fores frangit] Quaere lib. 58. tit. 23 cap. 11. them. 3. et cap. 7. them. 4. et 7. et tit. 11. eiusdem 58. lib. cap. 2. et lib. 44. tit. 1. cap. 40. et lib. 15. tit. 1 cap. 54. them. 4. et lib. 19. tit. 1. cap. 42. et lib. 58. tit. 23 cap. 11. them. 3. et cap. 7. them. ult.

Si quis aedificii mei fores fregerit, Aquilia tenetur.

Sed si aquaeductum frangit¹⁰⁵⁾, ei, qui ius habet¹⁰⁶⁾, utiliter tenetur; quia¹⁰⁷⁾ eius solum non est¹⁰⁸⁾, quamvis dirutae materiae dominus sit¹⁰⁹⁾.

105) sed si aquaeductum frangit] Nam aquaeductus in diversa loca extenduntur, tam publica, quam privata. Et nota, etiam in immobilibus Aquiliam exigere, ut dominium soli habeat actor. Quaere lib. 19. tit. 1.

Si quis aquaeductum meum diruerit, tenetur mihi Aquilia. Imo potius etiamsi caementa, quibus canalus extractus est, mea sint, quia tamen terra, per quam aqua ducebatur, mea non est, ideoque proprie non sum dominus aquaeductus, melius est, utilem actionem adversus eum dare.

106) ei, qui ius habet] In aquaeductu. Quaere lib. 58. tit. 5. cap. 3.

107) quia] Nam domino Aquilia competit, ut dig. 11. them. 7.

108) eius solum non est] Actoris, sed publicum: nam si eius esset, locum haberet directa actio Legis Aquiliae.

109) quamvis dirutae materiae dominus sit] Hagiotheodoriti. Et quid mirum est, si is, qui bona fide voluntate domini soli in solo eius aquaeductum fecit, materiae dirutae dominus sit? Nam et malae fidei possessor interdum in alieno solo aedificans materiam dirutam vindicare potest. Et quinam sit eiusmodi malae fidei possessor, lege lib. 15. tit. 1. cap. 82. in fine, et ibi adnotationem.

Si lapis ex plaustro ceciderit¹¹⁰⁾ et fregerit aliquid, plaustrarius tenetur¹¹¹⁾, si male composuerit lapides.

110) si lapis ex plaustro ceciderit] Doroth. Si ex plaustro lapis ceciderit, et quid corruerit vel fregerit, plaustrarius tenetur Aquilia, si male composuit lapides, et ideo lapsi sunt.

111) plaustrarius tenetur] Aquilia.

Si conductum servum meum¹¹²⁾ mulionem feceris¹¹³⁾, et is ad pollicem suum frenum alligaverit, turbataque mula pollicem avulserit, ut se ipsam praecipitarit, competit adversus me Aquilia¹¹⁴⁾, et actio ex conducto¹¹⁵⁾, si pro perito imperitum locavero. Quodsi alius mulam turbarit, et ego et dominus eius¹¹⁶⁾ habemus in eum legis Aquiliae actionem¹¹⁷⁾.

s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιτεγε τοι. a) Hoc descendit a κλάω, frango, non a κλέε, uti Fabr. cum Cuiacio fecit, qui in versione habet, qui fores clavium. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑδραγωγίον. c) Sic plene scribitur in Cod. 1350. nomen scholiastae. d) Sic necessario legendum. Fabr. ἐμισθώσεν.



ἐὰν μισθωσάμενος τὸν δούλον μου] Ἐπὶ τῷ ἔλ-
κειν τὰς σὰς μούλας ἤτοι γυμνάζειν. [Sch. t. VII. 97.]

ποιήσης αὐτὸν μουλλῶνα] * Τοῦ Ἁγιοθεοδώριτου.
Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ οὐ αὐτὸν ἐμισθώσας, κατὰ σοὶ τούτου
ἐμισθώσασθαι, ὡς εἰς αὐτὸ τούτου ἔμπειρον ὄντα καὶ εἰς αὐτὸ
σοὶ ὑπηρετήσοντα.

ἀρμόζει κατ' ἐμοῦ ὁ Ἀκουίλιος] Ζήτει Θεμ. ζ.
καὶ τὸν ἐν αὐτῷ Κύριλλον. [Sch. u. VII. 97.]

* Τοῦ αὐτοῦ. Καὶ εἰκότως ἐπεὶ γὰρ σοὶ μουλλῶνα
ἐμισθώσασθαι ἔμπειρον περὶ τούτου αὐτοῦ, ὁ δὲ εὐρέθῃ ἀμελής
τε καὶ ἀπειρος, καὶ ῥάθυμος¹⁾, καὶ μὴ κατέχων τὴν μούλαν
ἀσφαλῶς, μὴδὲ διακυβερωῦν ταύτην ἐνδεχομένως, ἀλλὰ μόνῳ
τῷ ἀντίχειρι τῆς τῆς μούλας καταπιστευσας κυβέρονται, αὐτὸς
ἐξ ἀμελείας ἢ ἀπειρίας τῆς μούλης γέγονεν αἴτιος τοῦ κρηνοῦ.
εἰ γὰρ ἀσφαλῶς ταύτην ἐκράτει, οὐκ ἂν ἑαυτὴν κατεκρημίσεν.
ἐν ῥάθυμιας οὖν ἢ καὶ ἀπειρίας τοῦ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ παρ'
ἐμοῦ μισθωθέντος δούλου μουλλῶνος ἀρμόζει κατ' ἐμοῦ τοῦ
δεσπότου τοῦ δούλου ὁ Ἀκουίλιος οὐτίλος²⁾ ποῦ³⁾ γὰρ ἐνταῦθα
διρεκτός;

ὁ Ἀκουίλιος] † Οὐτίλος. καὶ ἀνάγνωθι τὸ ἐξῆς Θεμ.
καὶ ἡ ἀγωγή ἢ περὶ μισθώσεως κινουμένη] II^{h)}
λοκάτι ἢ ἡ κονδούκι· αὐτὰ γὰρ ἀντ' ἀλλήλων παραλαμβά-
νονται, ὡς περὶ καὶ ἡ ἐξ ἔμπτο καὶ ἡ ἐξ βένδιτο, ὡς βιβ. ιθ'.
τιτ. α. διγ. ιθ'. καὶ κ. ἤτοι βιβ. ιθ'. τιτ. κ.

καὶ γὰρ καὶ ὁ δεσπότης αὐτῆς] Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τῷ
δούλῳ μου, ὁ δὲ δεσπότης ἐπὶ τῆς μούλης¹⁾.

ἔχομεν τὸν κατ' αὐτὸν Ἀκουίλιον] * Τοῦ αὐτοῦ²⁾.
Ἐνταῦθα οἶμαι τὸν οὐτίλον, διότι κατὰ παντὸς ἄλογον ζῶον
ἐρεθισαντος ἢ ταράξαντος, ἢ καὶ λογικόν, ἐὰν ἐν τοῦ τοιοῦτου
ἐρεθισμοῦ ἢ ταραγμοῦ γένηται βλάβη ἢ ζημία, οὐτίλος
Ἀκουίλιος περὶ τῆς τοιαύτης βλάβης κινεῖται. περὶ δὲ τοῦ
ᾠθήσαντος λογικόν ἢ ἄλογον ζῶον ζῆτει κεφ. ζ. Θεμ. β. ἐν
τέλ. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφῇ, τὴν δὲ αὐτὴν καὶ περὶ τοῦ
ἐρεθισαντος. ζῆτει καὶ κεφ. θ'. Θεμ. β. καὶ κεφ. ια'. Θεμ. ζ.
καὶ τιτ. β. κεφ. α. περὶ τὰ τέλη.

Ἐὰν οἶνον πλήρη λάκκον μισθώσω κονιάτη ἐπὶ
τῷ φιλοκαλῆσαι αὐτόν, ὁ δὲ τρυπήσῃ, καὶ ἐκχυθῇ
ὁ οἶνος, ἀρμόζει ἢ ἀγωγή ἢ εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαι-
τούσα.

ἐὰν οἶνον πλήρη λάκκον] * Ἐμισθώσασθαι τεχνίτην
ἐπὶ τῷ φροντισίαι τοῦ λάκκου μου ἢ τῷ γέμοντος οἶνου, καὶ
ἐπιμελήσασθαι¹⁾ αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐτρύπησε τὸν λάκκον, ὡς τε τὸν
ἐν αὐτῷ οἶνον ἀπολέσθαι. λέγει ὁ Λαβέων, κατέχεσθαι αὐτόν
τῇ ἱμφάκτου.

λάκκον] † Κινστέρναν.

ἐπὶ τῷ φιλοκαλῆσαι αὐτόν] Ἦτοι^{m)} ἀναχρῆσαι τὰς
πλευράς αὐτοῦ. [Sch. x. VII. 97.]

ἀρμόζει] Κατ'ⁿ⁾ αὐτοῦ, ὅτι ὁ μὴ ἦδει, ἐπηγγέλλετο.
[Sch. z. VII. 97.]

ἢ ἀγωγή ἢ εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσα] Ἴν φά-
κτου ἢ γον οὐτίλον Ἀκουίλιον. [Sch. y. VII. 97.]

* Ὅτε μὲν ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα γίνεται ἡ βλάβη, τότε
κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος· ὅτε δὲ αἰτίας μεσολαβησάσης γένηται ἡ
βλάβη, καὶ μὴ ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα, τότε χωρὰ τῇ ἱμφάκτου.

κη'. Παυλ. Οἱ ποιῶντες ἐν δημοσίῳ τόπῳ ὄρυγμα
ἐπὶ τῷ ἐμπιεῖν ὄρκους ἢ ἐλάφους, ἐνέχονται τῷ
Ἀκουίλιῳ, τινὸς ἐμπειρόντος καὶ βλαβέντος,

Εἴγε μὴ προσήμαναν, μήτε ἦδει ὁ ἐμπειρῶν,
μήτε μὴν ἠδύνατο τὸν κίνδυνον ἐκκλίνας. εἰ δὲ τοῦτο
πεπεράχυσιν ἐν τοῖς συνήθεσι τόποις, οὐκ ἐνέχεται^{o)}.
ἀδ αὐτὸ καὶ ἐπὶ βρόχων.

οἱ ποιῶντες ἐν δημοσίῳ τόπῳ ὄρυγμα] Ἀνά-
γνωθι πρὸς τῷ τέλει τοῦ ζ. διγ. τοῦ κδ. τιτ. τοῦ μγ. βιβ.
[Sch. a. VII. 97.]

112) si conductum adversus me Aquilia] Ut tuas
mulas regeret, vel exerceret.

113) mulionem feceris] Hagiotheodoriti. Ad
hoc enim tu eum a me conduxisti, ut huius rei peritum
et in eo tibi ministraturum.

114) competit adversus me Aquilia] Quaere
them. 7. et ibi Cyrillum.

Eiusdem. Merito: cum enim tibi mulionem loca-
verim huius rei peritum, is autem negligens et imperi-
tus apparuerit, et mulam non firme tenuerit, nec apte
eam gubernaverit, sed soli pollicis gubernationem mulae
commiserit, ipse negligentia vel imperitia mulae causam
praecipitandi praebuit: nam si firme eam tenuisset, se
ipsam haud praecipitasset. Ex negligentia igitur vel
etiam imperitia servi mulionis ad hoc tibi a me locati,
adversus me servi dominum utilis Aquilia competit: qui
enim hoc loco directa?

Aquilia] Utilis. Et lege sequens thema.

115) et actio ex conducto] Actio locati vel
conducti: hae enim invicem accipiuntur, ut et actio
emti et venditi, ut lib. 19. tit. 1. dig. 19. et 20. sive
lib. 19. tit. 20.

116) et ego et dominus eius] Ego ob servum
meum, dominus ob mulam.

117) habemus in eum legis Aquiliae actio-
nem] Eiusdem. Hoc loco utilem arbitror, ideo quod
adversus quemlibet, qui animal ratione praeditum vel
ea carens concitaverit turbaveritve, si exinde damnum
exortum sit, huius damni nomine utilis Aquilia inten-
ditur. De eo autem, qui animal vel servum pulsaverit,
quaere cap. 7. them. 2. in fine, et in eo adnotationem,
et eandem de concitato. Quaere et cap. 9. them. 2. et
cap. 11. them. 6. et tit. 2. cap. 1. circa finem.

Si laccum vino plenum¹¹⁸⁾ tectori excolen-
dum¹¹⁹⁾ curandumque locavero, et ille eum pertu-
derit, et vinum fuerit effusum, competit¹²⁰⁾ dupli-
petitio¹²¹⁾.

118) si laccum vino plenum] Artificem conduxi,
ut laccum meum vino plenum curaret et excoleret: is
autem laccum pertudit, ut vinum, quod in eo erat, ef-
funderetur. Labeo dicit, eum in factum actione teneri.

laccum] Cisternam.

119) excolendum] Id est, ut coloraret latera
eius.

120) competit] Adversus eum, quia quod nescie-
bat, faciendum recepit.

121) dupli petitio] In factum vel utilis Aquilia.

Cum a corpore in corpore damnum fit, agitur Aquilia: cum autem causa intercedente damnum fit, non a corpore in corpore, locus est actioni in factum.

XXVIII. Paul. Qui foveam faciunt in publico
loco¹⁾, ut ursi vel cervi in eam cadant, Aquilia
tenentur, si quid in eam deciderit²⁾ factumque sit
deterius,

Nisi ante denunciaverint, vel scierit is, qui de-
cidit, vel potuerit periculum evitare³⁾. Sed si hoc
fecerint in illis locis, quibus solet, non tenentur⁴⁾.
Idem et in laqueis⁵⁾.

1) qui foveam faciunt in publico loco] Lege
ad finem dig. 7. tit. 24. lib. 43.

e) Id est, Hagiotheodoriti. f) Cod. 1350. semper ῥάθυμος. g) Cod. 1350. ποῦ. Magis aptum videtur πῶς. h) Hoc scholium et sequens, prima manu scripta, in Cod. 1350. desunt apud Fabr. i) Cod. 1350. μουλ. Lege μουλλη. k) Id est, Hagiotheodoriti. l) Malim ἐπιμελήσασθαι. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔνα pro ἦτοι. n) Ordinem huius et sequentis scholii inverti, ratione verborum textus, ad quae scholia pertinent, habita. o) Lege ἐνέχονται.



* Δωροθ. Οἱ ποιῶντες ἐν τοῖς ἀγροῖς φόσσας ἐπὶ τῷ θηρῶσαι ἀρκτοὺς ἢ ἐλαφοὺς, εἴαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτὰς ποιῶσαι, καὶ ἐμπέσῃ ζῶων ἡμερον, καὶ ἡ τελευταίη ἢ χεῖρον γενηται, κατέχεται^{p)} τῷ Ἀκουιλίῳ· εἴαν δὲ μὴ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἀλλ' ἐν ἐτέροις τόποις, ὅπου εἰώθασιν τὰ φοσσάτα γίνεσθαι, ποιῶσιν αὐτὰ, οὐδεμίᾳ κατέχεται ἀγωγῇ. κατὰ διαγνώσιν δὲ δίδονται, τουτέστιν, εἰ μὴ προηγγείλει ὁ ποιῶν τὸ φοσσάτον, μήτε πρόδηλον ἦν, ὡς γίνετο τὰ φοσσάτα, ὥστε ἑκαστον εἰδέναι τε καὶ φυλάττεσθαι τὴν ἐξ αὐτῶν βλάβην. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀντιτίθεται τῷ ἐναγοντι, εἰ δυνατόν ἦν ἐκφυγεῖν τὴν ἐκ τῶν τοιούτων φοσσάτων ζημίαν καὶ ὑπόνοιαν, καὶ ἐξέφυγε. τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ περὶ βρόχων. εἰ γὰρ καὶ βρόχους ἐθήκε τις ἐν τινι τόπῳ, ἐν ᾧ μὴ εἶχε δικαίον τοῦ τιθέναι βρόχους, καὶ θρόμματα τοῦ γείτονος ἐπέπεσον εἰς αὐτοῦς, τὰ αὐτὰ κρατεῖ. ζῆτει βιβ. γη. τιτ. κγ. κεφ. ζ. θεμ. ζ. οὐ ἢ ἀρχῇ τὴν συναρθεῖσαν κοπρον εἰς τὸ κοπρίσαι διασκορπίσας.

ἐν δημοσίῳ τόπῳ] † Οἶον ὁδῶ δημοσίαι. τινός ἐμπέσόντος] Ἡμέρου ζῶου ἢ δούλου. ζῆτει βιβ. γη. τιτ. κγ. κεφ. ζ. θεμ. ζ. [Sch. b. VII. 97.]

μήτε μὴν ἠδύνατο τὸν κίνδυνον ἐκκλῖναι] Εἰ γὰρ δυνάμενος ὑπόσ) ἀνοίας οὐκ ἐξέκλινεν, οὐκ ἐνέχονται. [Sch. c. VII. 97.]

οὐκ ἐνέχεται] † Κῶν ἐνέπεσε τις. ἐπὶ βρόχων] * Παγέτων καὶ κατασχόντων πόδα τινός.

κθ'. Οὐλπ. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον διαλαμβάνει περὶ τῆς βλάβης τῶν ζῶων τῶν μὴ ἀγελθῶν βοσκομένων· οἶον κυνός, κάπρου, λέοντος, καὶ τῶν λοιπῶν ἀγρίων, καὶ τῶν ὀρνέων.

τοῦτο τὸ κεφάλαιον] Τοῦ Ἀκουιλίου τὸ τρίτον κεφάλαιον. τὸ γὰρ πρῶτον προερρήθη. τὸ δὲ δεύτερον ἤχησεν. [Sch. d. VII. 97.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Τοῦτο ποῖον; τὸ β. φησὶ τοῦ Ἀκουιλίου κεφάλαιον, περὶ οὐ καὶ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κη. κεφ. εἶπομεν, καὶ ἐν τῷ θεμ. τοῦ ζ. κεφ. φησὶν.

Καὶ ὁ στρατηγὸς ἀδίκως ζημιώσας ὑπόκειται τῷ Ἀκουιλίῳ, καὶ ὁ λαβὼν εἰς ἐνέχυρον θρόμματα καὶ μὴ συγχωρήσας τῷ δεσπότη τρέφειν αὐτὰ, εἴαν ἐντεῦθεν λιμῶ φθαρῶσι· καὶ ὁ συννόμως ἢ πυρηνόμως λαβὼν ἐνέχυρον καὶ ἀποδοῦς αὐτὸ τετριμμένον ἢ ἐφθαρμένον. ὁ ἄρχων βιαιὸν τι ποιήσας κατὰ τοῦ ἀνδισταμένου οὐκ ἐνέχεται τῷ Ἀκουιλίῳ, οὔτε εἰ δοῦλον ἔλαβεν εἰς ἐνέχυρον, καὶ ἀπήγατο.

καὶ ὁ στρατηγὸς ἀδίκως ζημιώσας] Εἰ δὲ καὶ στρατηγοὶ πόλεως ζημιώσουσι τινα, κατέχονται τῷ Ἀκουιλίῳ. οὐδὲ γὰρ ὀφείλουσι κακῶς ἀποκρηθῆσαι τῇ ἐξουσίᾳ τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν. καὶ ἐν φάκτῳ γὰρ οἶδα, ὅτι ἐκέλευσε στρατηγός, ἄλογα ζῶα πτωσ ἐνεχυρασθῆναι, καὶ λιμῶ αὐτὰ διέφθειρε, μὴ συγχωρήσας τῷ δεσπότη θρέφειν αὐτὰ, καὶ ἐδόθη κατ' αὐτοῦ ἐν φάκτῳ ἀγωγῇ. εἰ δὲ καὶ νομιζῶν στρατηγός κατὰ νόμον ἐνεχυράσεν τινα, παρὰ τὸν νόμον ἐνεχυράσει αὐτὰ, καὶ συντραβέντα τὰ πράγματα ἢ διαφθαρέντα ἀποδώσει, κατέχεται τῷ Ἀκουιλίῳ. κατέχεται δὲ αὐτῷ καὶ εἰ κατὰ νόμον ἐνέχυρα λαβὼν διέφθειρεν αὐτὰ. εἰ δὲ ὁ στρατηγὸς τῆς πόλεως ἢ ἀγορανόμος κατὰ τινος οὐ δεόντως ἀνδισταμένου^{r)} αὐτῷ ποιῆσει τι ἐπιζήμιον, οὐ κατέχεται τῷ Ἀκουιλίῳ. εἰ γὰρ καὶ δοῦλος εἰς ἐνέχυρον αὐτῷ δεδομένος ἀγγόνῃ εὐντὸν ἀνέλη, οὐδεμίᾳ δίδεται κατὰ τοῦ στρατηγοῦ ἀγωγῇ^{s)}. ζῆτει βιβ. ι. τιτ. β. κεφ. γ. [Sch. e. VII. 97.]

* Τοῦ αὐτοῦ^{t)}. Καθόλου γίνωσκε· πᾶς ἄρχων ἢ στρατηγὸς ἀδίκως ζημιώσας τινα ὑπόκειται. καὶ τοῦτο δηλον μὲν καὶ ἐντεῦθεν· δηλον δὲ καὶ ἀπὸ βιβ. ι. τιτ. β. κεφ. γ. καὶ θεμ. β. αὐτοῦ, καὶ τιτ. κα. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. α. οὐκ ἔστι γὰρ τοῖς δικασταῖς δικαίω τῆς ἀρχῆς ἀδικὰ τινα ποιεῖν καὶ παρῖνομα, ἀλλὰ δικαίω τῆς ἀρχῆς νομίμως κολάζειν.

ὑπόκειται τῷ Ἀκουιλίῳ] Ὁμοίως εἴρηται καὶ ἐπὶ

Doroth. Qui in agris foveas ursorum cervorumve capiendorum causa faciunt, si in itineribus fecerint, et vel mortuum vel deterius factum sit, tenentur Aquilia: si non in itineribus, sed in aliis locis, ubi fossae fieri solent, eas fecerint, nulla tenentur actione. Causa tamen cognita datur, id est, si neque antea denunciaverit is, qui foveam fecit, neque manifestum erat, foveas factas esse, ita ut quilibet sciret et a damno exinde oriundo sibi caveret. Plura alia in his actori opponuntur, si damnum et suspicionem ex his foveis imminentem evitare poterat, et evitavit. Eadem dicimus etiam de laqueis. Nam et si quis laqueos eo loci posuit, quo ius ponendi non habuit, et pecora vicini in eos incidunt, eadem obtinent. Quare lib. 58. tit. 23. cap. 7. them. 7. cuius initium: Qui acervum stercoris stercorandi causa disiecit.

in publico loco] Puta in itinere publico.

2) si quid in eam deciderit] Puta mansuetum animal vel servus. Quare lib. 58. tit. 23. cap. 7. them. 7.

3) vel potuerit periculum evitare] Nam si cum posset evitare, temere non evitaverit, non tenentur.

4) non tenentur] Etiam si quis deciderit.

5) in laqueis] Qui pedem alicuius implicitum tenent.

XXIX. Ulp. Hoc caput¹⁾ agit de damno animalium, quae gregatim non pascuntur: veluti canis, apri, leonis, ceterarumque ferarum et avium.

1) hoc caput] Tertium caput legis Aquiliae. Nam de primo iam ante dictum est. Secundum autem in usu esse desiit.

Hagiotheod. Quale hoc est? De secundo legis Aquiliae capite loquitur, de quo et supra cap. 28. diximus, et them. cap. 7. tractat.

Etiam magistratus, si damnum iniuria dederit²⁾, Aquilia tenetur³⁾, et qui pecudes pignori cepit, nec sivit⁴⁾ dominum eas alere⁵⁾, si inde fame perierint⁶⁾: et qui licite vel illicite pignus cepit⁷⁾ idque reddit tritum⁸⁾ vel corruptum. Magistratus violenter aliquid faciens adversus resistentem Aquilia non tenetur⁹⁾, nec si servus, quem pignori cepit, suspendit se.

2) etiam magistratus, si damnum iniuria dederit] Si magistratus municipales damnum alicui dederint, Aquilia tenentur: nec enim debent abuti potestate iurisdictionis suae. Nam et ex facto scio, cum iussisset magistratus alicuius bruta pignori capi, et fame ea necasset, ea domino alere non permittens, datam adversus eum in factum actionem. Sed et si dum putat magistratus, se ex lege pignus capere, non ex lege cepit, et tritas res corruptasque reddiderit, tenetur Aquilia. Eadem tenetur et si ex lege pignora cepit eaque corruerit. Quod si magistratus municipalis vel aedilis adversus aliquem indecentem resistentem sibi fecerit aliquid cum damno, non tenetur Aquilia. Nam etsi servus pignori datus laqueo interemerit se, nulla in magistratum actio datur. Quare lib. 10. tit. 2. cap. 3.

Eiusdem. Generaliter scias, omnem Praesidem vel magistratum, si iniuria damnum alicui dederit, teneri. Quod apparet tam ex hoc loco, quam ex lib. 10. tit. 2. cap. 3. et them. 2. eiusdem, et tit. 21. huius lib. cap. 1. Non enim licet iudicibus iure potestatis iniusta et illicita facere, sed iure potestatis secundum leges coercere.

3) Aquilia tenetur] Idem dicitur de actione

p) Lege κατέχονται, uti et postea. q) Post ὑπὸ Fabr. addit δὲ, quod in Cod. 1350. secunda manu deletum est. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνδισταμένον. s) Hactenus Fabr. scholium exhibet. Reliqua adduntur in Cod. 1350. t) Id est, Hagiotheodoriti.



τῆς μέτους καῦσα ἐν τῷ δ'. κεφ. τοῦ β'. tit. u) τοῦ ι'. βιβ. μηδὲν ἀφελομένουσ ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος. [Sch. f. VII. 97.]

καὶ μὴ συγχωρήσας] † Ζήτει κεφ. δ'. θεμ. β'.

τῷ δεσπότη τρέφειν αὐτά] Σημειώσαι, ὅτι ὁ δίδους εἰς ἐνέχυρον θρόματα αὐτὸς ὀφείλει τρέφειν αὐτά. ζήτει κεφ. δ'. θεμ. β'. [Sch. g. VII. 97.]

ἐὰν ἐντεῦθεν λιμῶ φθαρῶσι] † Χώρα τῷ οὐτιλίφ Ἀκουίλιω.

καὶ ὁ συννόμως ἢ παρανόμως λαβῶν ἐνέχυρον] Ζήτει βιβ. κέ. tit. α'. κεφ. κέ. θεμ. γ'. [Sch. h. VII. 97.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὅπωςδῆποτε γὰρ ἂν ὁ ἕρχων, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδικῶς, λαβῶν ἐνέχυρον ἀπὸ τινος δῶ πρὸς ἄλλον τινά, ὀφείλει ὁ τὸ ἐνέχυρον λαβῶν μὴ ἀφανίζειν αὐτό. καὶ γὰρ συννόμως ἢ παρανόμως ἐλήφθη, ἐπειδὴ ὡς ἐνέχυρον ἐλήφθη παρὰ τοῦ δικαστοῦ, ὀφείλει κατὰ τὸν προσηκόντα καιρὸν αὐτὸν πάλιν ἀποδοθῆναι.

καὶ ἀποδοῦς αὐτὸ τετριμμένον] Σημειώσαι, ὅτι ὁ λαβῶν εἰς ἐνέχυρον οὐκ ὀφείλει τρῖβειν καὶ παλαιοῦν, καὶ διαφθεῖραι αὐτόν. ζήτει βιβ. κέ. tit. α'. κεφ. γβ'. [Sch. i. VII. 97.]

οὐκ ἐνέχεται τῷ Ἀκουίλιω] Ὡς δικαίω ἄρχοντος τοῦτο ποιήσας. [Sch. k. VII. 98.]

Ἀπὸ τοῦ τρίτου κεφαλαίου ἢ καταδικη γίνεται, εἰς ὅσον πλείονος ἢ τὸ πρῶγμα ἐν τριάκοντα ἡμέραις.

ἀπὸ τοῦ τρίτου] Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ τρίτου κεφαλαίου τριάκοντα ἡμέρας ἔαντοῦς ἀνακλωμεν ἐκ τοῦ γενέσθαι τὴν ζημίαν, εἰ καὶ μὴ εἶπεν ὁ νόμος, ὅσον πλείονος ἄξιόν ἐστι τὸ πρῶγμα ἐν ταῖς τριάκοντα ἡμέραις, γίνεσθαι καταδικην, ὅμως ἡμεῖς οὕτω νοοῦμεν, εἰ καὶ μὴ πρόσκειται τῷ νόμῳ. Κυρίλλος. Ὅσον πλείονος τὸ πρῶγμα ἢ ἐν ταῖς ἐγγύς λ. ἡμέραις, ἀπαιτεῖ ὁ Ἀκουίλιος. [Sch. l. VII. 98.]

κεφαλαίου] Τοῦ περὶ βλάβης ζῶων τῶν μὴ ἀγεληδόν βοσκομένων. [Sch. m. VII. 98.]

λ. Παυλ. Ὁ καταλαβῶν μοιχεύοντα δοῦλον ἀλ- λότριον καὶ ἀνελὼν αὐτόν, οὐκ ἐνέχεται τῷ Ἀκουίλιω.

ὁ καταλαβῶν] Ζήτει tit. λζ'. κεφ. κβ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. κδ'. καὶ κγ'. [Sch. n. VII. 98.]

οὐκ ἐνέχεται τῷ Ἀκουίλιω] Ποῖον καὶ πότε μοιχὸν ἀνὴρ δύναται φονεῦν, εἴρηται βιβ. μη. tit. ε'. διγ. κδ'. ἢ τοῦ ξ'. βιβ. tit. κζ'. περὶ δὲ πατρὸς τῆς μοιχευθείσης δια- λαμβάνει w) τὸ κβ'. καὶ τὸ κγ'. διγ. τοῦ αὐτοῦ tit. [Sch. o. VII. 98.]

Ἐὰν ἠνεχυρασμένος δοῦλος φονευθῆ, ὁ χρεώ- στης ἔχει τὸν Ἀκουίλιον, εἰ μὴ ἄπορός ἐστιν, ἢ παρῆλθεν ὁ χρόνος τῆς ἀγωγῆς τοῦ δανείσαντος. τότε γὰρ μέχρη τοῦ χρόνου ὁ δανειστής ἔχει τὸν Ἀκουίλιον, καὶ ἐπὶ τῷ περιττῷ ὁ χρεώστης.

ἐὰν ἠνεχυρασμένος δοῦλος] Ἐὰν ὁ εἰς ἐνέχυρον δεδομένος οἰκέτης ἀνηρέθη, τῷ δεβίτορι x) τῷ καὶ δεσπότη xx) δίδονται ὁ Ἀκουίλιος. ἀρα y) δὲ καὶ ὁ δανειστής δύναται κινεῖν τὸν Ἀκουίλιον, λέγων z), ὅτι διέφερέ μοι, μὴ ἀναιρεθῆναι τὸν ἠνεχυρασμένον οἰκέτην; πολλὰς γὰρ ἄπορός ἐστιν ὁ χρεώ- στης, ἢ ἀπώλετο a) τῆ παραδρομῆ τοῦ χρόνου ἢ κατ' αὐτοῦ περσοναλίᾳ ἀγωγή. ἀδικον δὲ ἐνομιεύθη, καὶ τῷ χρεώστῃ, καὶ τῷ δανειστῇ κατέχεσθαι τὸν ἀνελόντα τὸν οἰκέτην, εἰ μὴ ἀρα τις εἶπη, μηδὲν ἀδικεῖσθαι τὸν χρεώστην, ἀναιρουμένου τοῦ δούλου συμβάλλεται γὰρ αὐτῷ εἰς τὴν τοῦ χρέους ἐλευθε- ρίαν κινήσαι τὸν δανειστήν. καὶ διὰ τοῦτο πρὸς μὲν τὸ ἰσο- μετρον τοῦ χρέους βέλτιον ἐστὶ τὸν δανειστήν κινεῖν τὸν Ἀκουί- λιον, καὶ ἐλευθεροῦσθαι τὸν δεβίτορα b) τοῦ χρέους, εἰς δὲ τὸ περισσὸν τῷ χρεώστῃ δίδεσθαι τὸν Ἀκουίλιον. ζήτει βιβ. κέ. tit. α'. κεφ. κέ. θεμ. γ'. καὶ tit. β'. κεφ. κζ'. [Sch. p. VII. 98.]

ὁ χρεώστης ἔχει τὸν Ἀκουίλιον] † Ζήτει κεφ. ιη'.

εἰ μὴ ἄπορός ἐστιν] Ζήτει tit. ιβ'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. κεφ. κδ'. κεφ. ιε'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ τὸ β'. θεμ. τοῦ ιβ'. κεφ.

metus causa cap. 4. tit. 2. lib. 10. Dignitas ei nihil prodest.

4) nec sivit] Quaere cap. 9. them. 2.

5) dominum eas alere] Nota, eum, qui pignori dat pecudes, eas alere debere. Quaere cap. 9. them. 2.

6) si inde fame perierint] Locus est utili Aquiliae.

7) et qui licite vel illicite pignus cepit] Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 25. them. 3.

Hagiotheod. Quomodocunque enim magistratus, sive iuste, sive iniuste, pignus ab aliquo captum alii dederit, qui pignus cepit, id delere non debet. Nam sive licite, sive illicite captum sit, quia ut pignus a iudice captum est, tempore suo salvum integrumque restitui debet.

8) idque reddit tritum] Nota eum, qui pignus accepit, non debere id usu deterere, vetus efficere et corrumpere. Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 52.

9) Aquilia non tenetur] Cum id iure magistra- tus fecit.

Ex tertio 10) capite 11) condemnatio fit, quanti plurimi res fuerit in diebus triginta.

10) ex tertio] Quoniam ex tertio capite ad tri- ginta dies retro nos referimus ex quo datum est damnum, etiamsi non dicat lex, quanti plurimi res erit in triginta diebus, condemnationem fieri, sic tamen accipiemus. Cyrillus. Quanti plurimi res fuerit in triginta diebus proximis, id Aquilia exigit.

11) capite] Quod de damno animalium, quae gre- gatim non pascuntur, tractat.

XXX. Paul. Qui deprehendit 1) adulterantem servum alienum et occidit, non tenetur Aquilia 2).

1) qui deprehendit] Quaere tit. 37. cap. 22. them. 2. et cap. 24. et 23.

2) non tenetur Aquilia] Qualem et quando adulterum vir possit occidere, dictum est et lib. 48. tit. 5. dig. 24. sive lib. 60. tit. 27. De patre autem adul- terae tractat dig. 22. et 23. eiusdem tit.

Si pignori datus servus 3) occisus sit, debitor habet Aquiliam 4), nisi solvendo non sit 5), vel exi- erit 6) tempus 7) actionis 8) creditoris 9). Tunc enim ad modum debiti creditor 10) habet Aquiliam, et de superfluo debitor.

3) si pignori datus servus] Si pignori datus servus occidatur, debitori eidemque domino Aquilia da- tur. An etiam creditor Aquilia experiri potest, dicens sua interesse, non occidi servum pigneratum? Saepe enim debitor non est solvendo, vel personalis actio, quae in eum competit, cursu temporis perit. Iniquum tamen existimatum est, occisorem servi et debitori et creditori teneri, nisi quis dixerit, occiso servo debito- rem iniuriam non pati: prodest enim ei, creditorem agere, ut debito liberetur. Et ideo ad modum debiti optimum est Aquilia creditorem experiri et debitorem debito liberari, in superfluum autem debitori eandem actionem dari. Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 25. them. 3. et tit. 2. cap. 27.

4) debitor habet Aquiliam] Quaere cap. 18.

5) nisi solvendo non sit] Quaere tit. 12. cap. 12. them. 2. et cap. 15. Nec opponatur them. 2. cap. 12. Nam

u) Sic Cod. 1350. Fabr. α'. tit. omisso articulo. v) Sic lego. Fabr. αὐτά. w) Sic Cod. 1350. Fabr. διαλέγει x) Sic Cod. 1350. Fabr. δεβίτορι. xx) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ τῷ δεσπότη. y) Fabr. ἀρα. In Cod. 1350. pleraque sine accentibus scripta sunt. z) Sic Cod. 1350. Fabr. λέγει, signo interrogationis post vocem Ἀκουίλιον posito. a) Si- haud dubie legendum. Fabr. ἀπώλετο (sic). E. Cod. 1350. varia lectio notata non est. b) Sic Cod. 1350. Fabr. δεβίτορα



ὁ μὲν γὰρ Ἀκουίλιος ὡς^{c)} μόνω τῷ δεσπότῃ διδόμενος, εἰκότως οὐ δίδεται τῷ δανειστῇ, εἰ μὴ ἢ τὸ ἢ τὸ συμβῆ. ἢ δὲ φούριτι καὶ μὴ ἀποροῦντος τοῦ χρεώστου δοθῆσεται τῷ δανειστῇ παντὶ γὰρ ὃ διαφέρει δίδεται. [Sch. q. VII. 98.]^{d)}

ἢ παρῆλθεν] * Τὸ ἢ ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ καὶ παραληπτέον, ἢτοι, εἰ μὴ καὶ ὁ χρεώστῃς ἀπορῶς ἐστί, καὶ παρῆλθεν ὁ χρόνος τοῦ δανείου. καὶ γὰρ ὁ δανειστῆς ἕως τότε ἔχει ἀγωγὴν, ἕως οὗ ὁ χρόνος ἤρηται. τοῦ δὲ χρόνου παραρρέσαντος, αὐτῷ τῷ νόμῳ γίνεται δεσπότης ἀπὸ συμφώνου. Εἰς τὸ αὐτό. Ἐκ τοῦ γ. κεφ. τοῦ ζ. tit. τοῦ κ. βιβ. μανθάνομεν, ὅτι, κἂν ἡ προσωπικὴ, τουτέστιν, ἢ περὶ χρέους, φθαρῆ διὰ τῆς τριακονταετίας τῷ δανειστῇ, ἀλλ' οὐν διὰ τῆς ὑποθηκαρίας, ὅτε ἐνυπόθηκός ἐστιν ὁ δανειστῆς, ἀφαιλεῖται ἐπὶ γὰρ μ. εἴποιν αὐτῇ σώζεται αὐτῇ, καὶ δι' αὐτῆς, κἂν ἡ προσωπικὴ ἐσβέσθη αὐτῇ, οὐδὲν ἀδικεῖται περὶ τὴν ἀπόλησιν τοῦ χρέους, εἰ ἐντός τοῦ χρόνου αὐτῆς ἐπαγγρηθήσεται. ζῆτει καὶ βιβ. γα. tit. β. κεφ. λ. θεμ. παρατελ. καὶ βιβ. μδ. tit. κα. κεφ. ια. καὶ βιβ. κ. tit. ζ. κεφ. ν.

ὁ χρόνος] Ζῆτει βιβ. κ. tit. ζ. κεφ. ν. καὶ βιβ. μδ. tit. κα. κεφ. ια. καὶ βιβ. γα. tit. δ. κεφ. ζ. [Sch. r. VII. 98.]

τῆς ἀγωγῆς] Τῆς προσωπικῆς, ὡς τριακονταετίας οὐσα^{e)}. ἢ δὲ ὑποθηκαρία μένει, ὡς τετρακονταετίας. καὶ ζῆτει βιβ. ν. tit. ιδ. κεφ. η. οὐ ἢ ἀρχῇ. Ἡ διάταξις κελεύει τὴν ὑποθηκαρίαν ἀγωγῆν. τῆς γοῦν προσωπικῆς τῷ χρόνῳ φθειρομένης, μένει τὸ ἐνέχυρον καὶ ἡ ὑποθηκαρία σωζομένη. ἀνάγνωθι περὶ τούτου ὡραία νόμιμα βιβ. λς. tit. γ. διατ. εα. ^{εε)} ἦτοι βιβ. μδ. tit. κα. καὶ βιβ. μδ. tit. β. διγ. λ. ἐν τῷ τέλει, ἦτοι βιβ. γα. tit. β. ἐν ὃ φησιν, ὅτι καὶ τῆς ὑποθήκης λυθείσης μένει ἡ^{f)} ὑποθηκαρία σωζομένη. [Sch. s. VII. 98. sq.]

τοῦ δανεισάντος] Ἦν ἔχει κατὰ τοῦ χρεώστου. [Sch. t. VII. 99.]

ὁ δανειστῆς] Ἀνάγνωθι διγ. ιζ. καὶ βιβ. κ. tit. α. διγ. κζ. ἦτοι βιβ. κ. tit. ια. καὶ περὶ οὐσουφροῦντος ἔγνωσ ἐν τῷ τέλει τοῦ ιβ. διγ. καὶ ιγ. τούτου τοῦ tit. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. ζ. tit. γ. τὸ τέλος τοῦ ιζ. διγ. ἦτοι βιβ. ις. tit. γ. [Sch. u. VII. 99.]

Ὁ ἀλλότριον οἶνον ἢ σίτον δαπανῶν οὐ δοκεῖ μὲν ἀδίκως ζημιοῦν, ὑπόκειται δὲ οὐτελίᾳ ἀγωγῆς.

ὁ ἀλλότριον οἶνον ἢ σίτον δαπανῶν] Ἐὰν ἀλλότριον τις οἶνον ἢ σίτον λαβῶν καταναλώσῃ αὐτόν, οὐκ ἔδοξεν ἀδίκως καταβλάπτειν τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ διὰ τοῦτο γίνεται ὁ οἶνος καὶ ὁ σίτος, διὰ τὸ δαπανᾶσθαι αὐτόν. μᾶλλον οὐν στίλλα δίδεται ἀγωγή κατὰ τοῦ πόντος τὸν ἀλλότριον οἶνον καὶ φάγοντος τὸν ἀλλότριον σίτον. [Sch. x. VII. 99.]

οὐ δοκεῖ μὲν ἀδίκως ζημιοῦν] Καθ' ὃ μὴδὲ παρὰ φύσιν ἐπράξε. [Sch. y. VII. 99.]

** Ταῦτα) Ἀγιοθεοδ. Ἄδικον, φησίν, ζημίαν ἐπιζητεῖ ὁ Ἀκουίλιος, ὡς κεφ. μδ. θεμ. β. ἄδικον δὲ, οὐκ ἵνα μόνον σκοπούμεν, εἰν ὁ ζημιωθείς ἀδίκως ἐστερηθῇ τοῦ οἴκειου πράγματος, ἦγον οὐ κατὰ τοῦτο μόνον σκοπούμεν τοῦ Ἀκουίλιου τὴν ἀδικὸν ζημίαν, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸ βλαβὲν πρᾶγμα παρὰ φύσιν βλαβῆ. τὸ γὰρ ἀλλότριον οἶνον ἢ σίτον λαβόντα φαγεῖν καὶ πιεῖν ζημιόσιν μὲν ἀδίκως τὸν τοῦ οἴτου καὶ οἶνον κύριον, ἀλλ' ἡ τοιαυτὴ τοῦ οἴτου τε καὶ οἴνου δαπάνη τε καὶ φθορὰ Ἀκουίλιον οὐ γεννᾷ ἄδικον γὰρ ζημίαν, ὥστε τεχθῆναι τὸν Ἀκουίλιον, ζητούμεν, οὐκ ἵνα ἀδίκως ἀπλῶς ζημιωθῇ ὁ τοῦ πράγματος δεσπότης, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸ βλαβὲν ἐκείνο πρᾶγμα παρὰ φύσιν ἀποφθαρῆ. εἰ γὰρ τὸν παρόντα οἶνον ἢ σίτον μὴ αὐτῷ τις ἐδαπάνησεν, ὡς ἐνταῦθα, ἀλλὰ κόπρον ἐμβάλον βλαβῆν αὐτόν, ὡς ἐν τῷ ια. θεμ. τοῦ κς. κεφ. τότε Ἀκουίλιος ἐτίττετο. πάλιν οὐν ἐπαναληπτέον τὸν λόγον. ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλιου τὴν ἀδικὸν ζημίαν οὐ πρὸς μόνον τὸ ζημιωθῆναι ἀπὸ τοῦ οἴκου σκοπούμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ βλαβὲν πρᾶγμα, εἰ παρὰ φύσιν ἐβλάβη, ἀλλ' οὐ κατὰ φύσιν ἐδαπανήθη, ὡς ὁ ἐνταῦθα οἶνος καὶ οἶνος. καὶ σημειῶσαι καὶ τοῦτο φύσιν τοῦ Ἀκουίλιου τὸ τοιαυτῆν ἀδικὸν ζημίαν ἐπιζητεῖν.

ὑπόκειται δὲ οὐτελίᾳ ἀγωγῆς] Τινὲς μὲν, οὐτελίᾳ Ἀκουίλιου, ἄλλοι^{h)}, ἐν φάκτουμ. ἀνάγνωθι τὸ τέλος τοῦ ιδ. διγ. τοῦ ε. tit. ιδ. βιβ. ἦγον βιβ. κ. tit. δ. κεφ. ιδ. θεμ.

Aquila, utpote quae soli domino datur, merito non datur creditori, nisi hoc vel illud contigerit. Furti autem actio etiamsi debitor solvendo sit, creditori dabitur: cuilibet enim datur, cuius interest.

6) vel exiret] Vox vel hoc loco pro voce et accipienda est, id est, nisi debitor solvendo non sit, e tempore actionis exierit. Nam creditor tamdiu habet actionem, quamdiu tempus pendet: praeterlapso autem tempore, ipso iure dominus fit ex pacto. Ad idem E cap. 50. tit. 7. lib. 25. discimus, etiamsi personalis de debito actio triginta annorum lapsu perierit, creditorem tamen hypothecaria iuari, si hypothecam habet: haec enim per quadraginta annos ei servatur, et per eam licet personalis actio ei perierit, nullum damnum circa debitum patitur, si intra tempus eius vigilaverit. Quae et lib. 51. tit. 2. cap. 30. them. penult. et lib. 44. tit. 21 cap. 11. et lib. 25. tit. 7. cap. 50.

7) tempus] Quaere lib. 25. tit. 7. cap. 50. et lib. 44. tit. 21. cap. 11. et lib. 51. tit. 4. cap. 6.

8) actionis] Personalis, quae triginta est annorum. Hypothecaria autem manet, cum sit annorum quadraginta. Et quaere lib. 50. tit. 14. cap. 8. cuius initium: Constitutio iubet hypothecariam actionem. Personalis igitur tempore extincta, pignus manet et salva est actio hypothecaria. Lege hac de re pulcherrima iura lib. 36. tit. 3. const. 61. sive lib. 44. tit. 21. et lib. 44. tit. 2. dig. 30. in fine, sive lib. 51. tit. 2. in quo ait, etiam hypotheca soluta salvam manere hypothecariam.

9) creditoris] Quam habet adversus debitorem.

10) creditor] Lege dig. 17. et lib. 20. tit. 1. dig. 27. sive lib. 25. tit. 11. et de usufructu didicisti in fine dig. 12. et 13. huius tit. Lege et lib. 7. tit. 3. finem dig. 17. sive lib. 16. tit. 3.

Qui alienum vinum aut frumentum consumit¹⁾, non videtur damnum iniuria dare²⁾, tenetur tamen utili actione³⁾.

11) qui alienum vinum aut frumentum consumit] Si quis alienum vinum aut frumentum consumserit, non videtur iniuria rem laedere: nam ob id comparatur vinum et frumentum, ut consumatur. Utilis ergo actio potius datur in eum, qui alienum vinum biberit, et alienum frumentum ederit.

12) non videtur damnum iniuria dare] Quatenus nihil praeter naturam facit.

Hagiotheod. Damnum iniuria datum, inquit, Aquilia postulat, ut cap. 49. them. 2. Iniuria datum autem, non ut solum spectemus, an laesus iniuria re sua privatus sit, id est, non ad hoc solum spectamus damnum iniuria datum in Aquilia, sed etiam ut res laesa praeter naturam laesa sit. Nam si quis alienum vinum biberit, vel alienum frumentum comederit, domino vini et frumenti iniuria quidem damnum datur: sed haec frumenti et vini consumtio non gignit Aquiliam: damnum enim iniuria datum, ut nascatur Aquilia, requirimus, non ut iniuste laesus sit rei dominus, sed ut etiam res illa laesa praeter naturam perierit: nam si vinum vel frumentum non ita quis consumsisset, ut hoc loco, sed stercus iniiciens ei nocuisset, ut in them. 11. cap. 27. Aquilia gigneretur. Recipienda igitur est oratio. In Aquilia damnum iniustum non solum ratione personae laesae spectamus, sed etiam ratione rei laesae, an praeter naturam laesa sit, non secundum naturam consumpta sit, ut hoc loco frumentum et vinum. Et nota, hanc naturam esse Aquiliae, ut eiusmodi damnum iniuria datum requirat.

13) tenetur tamen utili actione] Quidam, utili Aquilia, alii, in factum. Lege finem dig. 14. tit. 5. lib. 19. sive lib. 20. tit. 4. cap. 14. them. ult. Quaere ibi-

c) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ pro ὡς. d) Verbis ἢ παρῆλθεν superscriptum est in Cod. 1350. ἀπὸ κοινοῦ τὸ μίτ (sic). Quod quid significet, nec Tischendorfius, neque ego intelligimus. e) Malim legere ὡς τριακονταετίας οὐσης. ee) Id est L. 59. D. XXXVI. 1. f) ἢ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. g) Hoc scholium tertia manu in Cod. 1350. scriptum est. h) Adde δε.



τελευτ. ζήτει καὶ ἐνταῦθα ἐναντιοφανῆς καὶ τὸν αὐτοῦ παλιόν. ἐκεῖ γὰρ οὔτε τὸν δίδρακτον, οὔτε τὸν οὐτίλιον δίδωσιν Ἀκουίλιον, ἀλλὰ τὴν ἰν φάκτουμ. καὶ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα τὴν ἰν φάκτουμ ἦγουν τὴν ἀζήμιον περιποιούσαν λέγει ὁ Βασιλικὸς διὰ τοῦ εἰπεῖν, οὐτίλιον ἀγωγῆν· καὶ γὰρ πᾶσα ἰν φάκτουμ οὐτίλιον ἐστίν. [Sch. z. VII. 99.]

Καὶ¹⁾ ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ ὁ δόλος καὶ ἡ ῥαθυμία τιμωρεῖται. ἐὰν γὰρ τις διὰ τὸ καῦσαι καλάμην ἰδίαν ἢ ἄκανθαν ἐμβάλῃ πῦρ, τὸ δὲ προελθὸν καύσην ἀλλότριον λήϊον ἢ ἄμπελον, ζητοῦμεν, μὴ κατὰ ἀπειρίαν ἢ ἀμελείαν συνέβη· εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ ἐχούσῃ ἄνεμον ἐποίησεν, ἐνέχεται ἀπὸ ἀμελείας· ὁ γὰρ τὴν αἰτίαν δίδουσι δοκεῖ ζημιούσιν. καὶ ὁ μὴ προνοήσας, ὥστε μὴ προχωρῆσαι τὸ πῦρ, ὑπόκειται. ὁ δὲ πάντα προφυλαξάμενος ἐτιμωρεῖται ῥαθυμίας καὶ ἀμελείας, ἐὰν ἄφρων ἢ βία^{κ)} τοῦ ἀνέμου μακροτέρω τὸ πῦρ ἀπήγαγεν.

καὶ ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ Καὶ οὗτος¹⁾ ὁ ἐκ τοῦ πρώτου κεφ. κινούμενος Ἀκουίλιος δόλον καὶ ῥαθυμίαν τιμωρεῖται τοῦ βλάψαντος, ὡς καὶ ὁ πρώτου κεφ.^{μ)} [Sch. a. VII. 99.]

† Τῷ γ'. ὡς ἐν τῷ α'.

ὁ δόλος καὶ ἡ ῥαθυμία] † Οὐ μὴν τὰ τυχερά.

ἐὰν γὰρ τις * Δωροθ. Ἐὰν τις τὴν καλάμην τοῦ ἰδίου ἀγροῦ ἢ τὰς ἀκανθὰς βουλόμενος καῦσαι ἐπέβαλε πῦρ κατ' αὐτῶν, τὸ δὲ πῦρ καὶ περαιτέρω προῆλθε, καὶ ἔκαυσε τὰ ἀλλότρια λήϊα ἢ οἰκίαι ἢ ἄλλοτρια ἄμπελῶνα, περιεργαζόμεθα· καὶ εἰ μὲν κατὰ ῥαθυμίαν ἢ ἀπειρίαν τοῦ ἐμβάλοντος τὸ πῦρ τοῦτο γέγονε, κατέχεται· εἰ δὲ ἐν ἡμέρᾳ πολὺν ἄνεμον ἐχούσῃ τὸ πῦρ ἐπέβαλε, ἔδοξε ῥαθυμίᾳ καὶ αἰτίαν ζημίας δίδουσι, ὥσπερ εἰ καὶ μὴ παρε·.....^{ν)} εἰ δὲ ἄφρων πνεῦμα βίαιον ἐπνεύσει, καὶ διὰ τοῦτο πορρωτέρω προῆλθε τὸ πῦρ, οὐκ ἐνάγεται Ἀκουίλιῳ.

μακροτέρω τὸ πῦρ ἀπήγαγεν] Ἐρωτῶ δέ, ἄρα^{ο)} καὶ οὕτω τὸ ἀζήμιον περιποιεῖ^{π)} τῷ ἔχοντι τὸν ἀγρόν, ἢ οὐ; [Sch. b. VII. 99.]

Ἐὰν μὴ θανατηφόρος πληγὴς ὁ δοῦλος ἐξ ἀμελείας ἀποθάνῃ, ἢ ἐπὶ μόνῃ τῇ πληγῇ ἀγωγή ἀρμόζει.

ἐὰν μὴ θανατηφόρος πληγὴς ὁ δοῦλος] * Δωροθ. Ἐὰν μὴ θανατηφόρον λάβῃ πληγὴν ὁ τραυματισθεὶς οἰκίτης, ῥαθυμία δὲ τοῦ δεσπότου τελευτήσῃ, ὡς περὶ τραυματισθέντος, οὐ μὴν ὡς περὶ ἀναιρεθέντος αὐτοῦ δύναται κινεῖν.

ἐξ ἀμελείας] Τοῦ δεσπότου ἢ τῶν ἰατρῶν. ζήτει κεφ. α'. καὶ κ'. [Sch. c. VII. 99.]

ἢ ἐπὶ μόνῃ τῇ πληγῇ ἀγωγή] Τουτέστιν, οὐκ εἰς ὀλοκλήρον τὸ τίμημα· τουτέστιν, περὶ¹⁾ τραυματισθέντος, οὐχὶ ἀναιρεθέντος αὐτοῦ δύναται δεσποτικῶς κινεῖν. καὶ λοιπὸν ὁ δικαστὴς ἀναποδίζει λ'. καὶ μόνον ἡμέρας, ὡς κεφ. κθ'. θεμ. τελευτ. ζήτει βιβ. ιε'. τίτ. α'. κεφ. κς'. θεμ. γ'. [Sch. d. VII. 99.]

† Ὁ Ἀκουίλιος.

ἀρμόζει] * Καὶ λοιπὸν ὁ δικαστὴς ἀναποδίζει λ'. ἡμέρας καὶ μόνους, ὡς κεφ. κθ'. θεμ. τελευτ.

λα'. Ἰδεμ.¹⁾ Ἐὰν²⁾ κλαδευτὴς ἢ ξυλοκόπος κλάδον δένδρου ῥίψας ἀνέλην τινά, εἰ μὲν παρὰ δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ὁδὸν γέγονε, καὶ ἀπὸ ἀμελείας ἐνέχεται, τουτέστιν, εἰ μὴ προέκραξεν. ἀμελεία δὲ ἐστὶ καὶ τὸ μὴ προγνῶναι, ὅπερ³⁾ ἐπιμελὴς ἠδύνατο προγνῶναι, ἢ τότε ἐκράξεν, ὅτε τὸν κίνδυνον οὐκ ἐνῆν διαφυγεῖν. εἰ δὲ μηδέμια πάροδος ἦν ἐκεῖθεν, ἀπὸ μόνου δόλου ἐνέχεται, ῥίπτων εἰς ὃν προεῖθεν.

dem ἐναντιοφανῆς, et eius Antiquum. Namque ibi nec directam, neque utilem Aquiliam dat, sed in factum. Et dici potest, hoc etiam loco Basilicum dicere in factum, per quam servatur indemnitas, cum dicat, utili actione: omnis enim in factum utilis est.

Et in hoc capite¹⁴⁾ dolus et culpa¹⁵⁾ punitur. Nam si quis¹⁶⁾ stipulae vel spinae comburendae causa ignem immiserit, et ignis progressus alienam segetem vel vineam exusserit, quaerimus, num imperitia eius vel negligentia id acciderit: nam si ventoso die id fecit, tenetur ex culpa, quia qui causam damni praestat, damnum dare videtur. Is etiam, qui non providit, ne ignis longius procederet, tenetur. Is vero, qui omnia observavit, caret culpa et negligentia, si repente vel vis venti longius ignem produxit¹⁷⁾.

14) et in hoc capite] Haec actio legis Aquiliae, quae ex tertio capite competit, dolum et culpam laedentis punit, ut et illa, quae ex primo capite datur.

In tertio, ut in primo.

15) dolus et culpa] Nec vero casus.

16) nam si quis] Doroth. Si quis stipulae agr sui vel spinae comburendae causa ignem in eam immiserit, ignis autem longius progressus alienam segetem vel vineam exusserit, quaerimus: et si quidem negligentia aut imperitia eius, qui ignem immisit, hoc factum est tenetur: sin autem ventoso die ignem immisit, videtur in culpa esse, et causam damni dare, sicut et si non observavit. Sed si subita vis venti longius ignem produxit, Aquilia non convenitur.

17) longius ignem produxit] At quaero, utrum et hoc casu indemnem praestet eum, qui agrum habet necne?

Si non mortifere vulneratus servus¹⁸⁾ negligentia¹⁹⁾ perierit, de vulnere solo actio²⁰⁾ competit²¹⁾.

18) si non mortifere vulneratus servus] Doroth. Si servus vulneratus ictum non mortiferum acceperit, negligentia autem domini perierit, de vulnere, non de occiso agere potest.

19) negligentia] Domini vel medicorum. Quae cap. 51. et 21.

20) de vulnere solo actio] Hoc est, non solidum pretium, et de vulnerato, non de occiso, dominus experiri potest. Itaque iudex revocat se ad triginta duntaxat, ut cap. 29. them. ult. Quae lib. 1. tit. 1. cap. 27. them. 3.

Legis Aquiliae actio.

21) competit] Itaque iudex se revocat ad triginta duntaxat dies, ut cap. 29. them. ult.

XXXI. Idem. Si putator vel ligni caesor cum ramum arboris deiiceret, quendam occiderit, quidem secus viam publicam aut privatam id acciderit, etiam ex culpa tenetur, id est, nisi proclamaverit. Culpa etiam est, si non praeviderit, quod evitandum erat, vel si tunc clamaverit, quod evitandum erat, vel si tunc clamaverit, quod evitandum erat, vel si tunc clamaverit, quod evitandum erat.

1) Aliter hic locus exhibetur in Proch. tit. XXXIX. §. 75. in Matthaei Mon. Synt. alphab. can. lit. E. cap. 7. (in Beveri Synod. T. II. P. II. p. 111.) et apud Harm. VI. 12. §. 5. k) Fabr. βλα. l) οὗτος, quod deest apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu additum est. m) Lege ὡς καὶ ὁ ἐκ τοῦ πρώτου κεφ. n) Sequitur in Cod. 1350. lacuna: ab ipso scribe legi quid non potuit. Tischendorffius explevit lacunam verbo παρεφύλαξεν. Recte, ut ex textu apparet. o) Fabr. κθ. p) Sic lego. Fabr. περιποιεῖ. q) Cod. 1350. τουτέστιν, περὶ. Fabr. καὶ περὶ. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. s) L. D. h. t. legitur in Syn. p. 354. sq. ubi est cap. 29. h. t. t) Verba ὅπερ — προγνῶναι Syn. omisit.



ἐὰν κλαδεύτης ἢ ξυλοκόπος] Κλαδεύων τις δένδρον αὐτὸ κλάδους ἐρίπτων ἀνεῖλε τινα τῶν παρερχομένων. εἰ μὲν κατὰ δημοσίου τόπου ἔρριπτε, καὶ μὴ προσέβησε τοῖς παριοῦσι φυλάττεσθαι, κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ. ὁ δὲ Μουκίος ἐλεγεν, εἰ αὐτὸς ἐν ἰδιωτικῷ τόπῳ τοὺς λίθους ἢ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων ἔρριπτε, δύνασθαι τὰ περὶ τῆς ῥαθυμίας αὐτοῦ διακοπιέσθαι ῥαθυμίαν δὲ αὐτοῦ^{α)} νοεῖσθαι, ὅπερ ἕτερος μὲν πιμελὴς ἠδύνατο παραφυλάσσει, μὴ πληγῆναι τινα, οὗτος δὲ ἂν παραφυλάξεν. εἰ δὲ καὶ ἐπιβόησεν, ὅτε μὴ ἠδύνατο φυγεῖν ὄν ἐπιτηρημένον κίνδυνον, ὁμοίως ἐστὶ τῷ μὴ βοήσαντι. κατὰ ὅν αὐτὸν λογισμὸν οὐδέμια διαφορά, εἴτε πλησίον δημοσίας δοῦ ἔρριπτε τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους, ἢ τοὺς κλάδους τῶν ἰδίων, εἴτε κατ' ἰδιωτικῶν τόπων· πολλοὶς γὰρ καὶ διὰ ἄλλων ἰδιωτικῶν^{β)} πληγῆ παραέρχεται. εἰ μὲντοι παντελῶς ἢ καὶ ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἔρριπτε τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα, ὁδός, οὐδὲν ἕτερον χρεωστῆ, εἰ μὴ μόνον, ἐξ ἧς εἶδε τὸν παριόντα, ἢ ἦναι κατ' αὐτοῦ τὸ γὰρ παραφυλάσσει, ἵνα μὴ τις ἄλλος παριόντων πληγῆ, οὐδὲ χωρὰν ἔχει, ἐνθα μὴ ἦν παροδός. οὐδὲ γὰρ μαντεύσθαι χρεωστῆ, εἰ μέλλει τις παριέναι διὰ τοῦ τόπου τοῦ μὴ ἔχοντος παροδόν. ποία ἐστὶ δημοσία ὁδός, ἢ ποία ἰδιωτική, μανθάνεις βιβ. μγ'. τιτ. ζ'. ἡ. θ'. ε'. ι. ιθ'. ὄν βιβ. νη. τιτ. η'. οὗτοι γὰρ πάντες ἐν αὐτῷ τῷ τίτῳ εἰσὶν. ζῆτει βιβ. νη'. τιτ. η'. κεφ. ε'. θεμ. ιδ'. ιγ'. ις'. ιζ'. ἢ ἰστυτοῦ. δ'. τιτ. γ'. [Sch. e. VII. 90. sq.]

λβ'. Γαι. ^{ω)} 'Εὰν φαιμία βλάβη ἢ κλέψη, τοῦτον δίδωσιν ὁ δεσπότης, ὅσον εἰς ἐλεύθερος ζημιώσας ἐδίδου, ἵνα μὴ ἐξ ἐνόσ ἀμαρτήματος ὕλης ἰς φαιμίας ὁ δεσπότης στερηθῆ.

ἐὰν φαιμία βλάβη] Ζῆτει τιτ. κ'. κεφ. λδ'. καὶ φ. ια'. θεμ. γ'. καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. κ'. θεμ. παρατελ. καὶ β. ζ'. τιτ. γ'. κεφ. η'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ, ἀλλ' ἀναγκωθῆν ἐκέι α'. παραγραφῆν. [Sch. f. VII. 100.]

* Λωροθ. Πολλῶν οἰκετῶν ἦτοι φαιμίας ὀλοκλήρον ἀρτανόντων^{α)} κλοπῆν, οὐχ ὑπὲρ ἐνόσ ἐκείνων^{β)} διηρημένως ἐίτου ἀπαιτεῖται ὁ δεσπότης δίδουσι τὸ διαφέρον, ἀλλ' ὅσον ἕλθεν εἰς ἐλεύθερος τὴν κλοπῆν ἐργαζόμενος^{γ)} δίδουσι, τοῦτον ὑπὲρ πάσης τῆς φαιμίας ὁ δεσπότης καταδικάζεται. α δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλιου τὸ αὐτὸ τοῦτο παραφυλάττον; ἐζητήτο μὲν ἔδοξε δὲ μάλλον τὸ αὐτό, ὁ καὶ ἐπὶ τῆς ὕψι. οὗτος γὰρ ὁ τοῦ νομίμου λογισμός, ἵνα μὴ ἐξ ἐνόσ ἀρτήματος πάσαν τὴν φαιμίαν γυμνωθῆ^{δ)} ὁ δεσπότης χυκαζόμενος ἐκδίδουσι πάντας εἰς νόξαν. ὁ δὲ αὐτὸς λογισμὸς καὶ ἐπὶ Ἀκουίλιου χωρὰν ἔχει. εἰκότως καὶ ἐνταῦθα τὸ τοῦ νομίμου κρατεῖ, ἐπιδη μάλιστα καὶ κουφότερον ἔσθ' συμβαίνει εἶναι τὸ τοῦ Ἀκουίλιου ἀμαρτήματα, ὅτε οὐ κατὰ ὄν ζημιῶσι τις, ἀλλὰ κατὰ ῥαθυμίαν.

† Ζῆτει κεφ. ια'. θεμ. γ'. ὅσον εἰς ἐλεύθερος] Ἐν τῷ θ'. διγ. τιτ. α'. τοῦ βιβ. ἦτοι τοῦ γ'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. πολλὰ φράκτα ἐπὶ τοῦ νυλλίου εἶπε τὴν ἀπὸ τῆς φαιμίας βλάβην. ἀναγκωθῆν τοῦ τοῦ βιβλίου τιτ. α'. διγ. λα'. καὶ βιβ. μζ'. τιτ. ζ'. ἡ βιβ. ξ'. ιε'. καὶ τιτ. ιε'. κεφ. α'. τιτ. ιβ'. κεφ. κ'. θεμ. παρατετ. καὶ ἀπ' ἐκείνου διαστῆσον καὶ τὸ παρόν, ὅσον καὶ ἐπὶ κλοπῆ. [Sch. g. VII. 100.]

ζημιώσας ἐδίδου] Τοῦτο, ὅταν δῆλόν ἐστι, τίνος γῆ ὁ δούλος ἀπέθανεν, ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ τῷ γ'. θεμ. τοῦ κεφ. ζῆτει καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. καὶ εὐρησ^{β)} ὁ συνῆδον τῆ παρουση λύσει. τὸ δὲ κλέπτειν μὴ ἀδικίας νόξης, ἀλλὰ κατὰ τὸ παρατελ. θεμ. τοῦ κ'. κεφ. τοῦ τιτ. τοῦ παρόντος βιβλίου. ἢ εἰ βούλη^{γ)}, εἶπέ, ὅτι, κἂν ἔστι δῆλον, τίνος πληγῆ ἐτελευτήσεν ὁ φρονευθεῖς, ἢ τὸ πέν οὐχ ἠδύνατο παρ' ἐνόσ ἀρθῆναι, καὶ οὕτως ὁ δεσπότης ὅσον εἰς ἐλεύθερος ζημιώσας ἢ κλέψας ἐδίδου, κατέχεται, μὴ στερηθῆ πάντων τῶν δούλων διὰ τὴν ἐκείνων ὠμότη. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ τὸ λδ'. κεφ. τοῦ κ'. τιτ. λέγον, αὐτὰς ἕβρεις εἶναι φαιμίας ὑβρισάσας, ὅσα καὶ τὰ πρόσωπα. γὰρ, εἰ καὶ τὸν δεσπότην ἐβάρυνε δούς κατ' αὐτοῦ πολλὰς γὰς, ἀλλ' ὄν δι' ὧν πάλιν παρέσχεν αὐτῷ ἐπιλογῆν, ἢ εἰς ἠπιαν δίδουσι τῆς ζημίας τοὺς ὑβρισάστας δούλους, ἢ εἰς

1) si putator vel ligni caesor] Quidam cum arborem putaret et ramos deiiceret, praetereuntium quemdam occidit. Si quidem in publicum locum deiicit, et non proclamavit transeuntibus, ut caverent, tenetur Aquilia. Sed Mucius dixit, etiamsi in privato loco lapides vel ramos arborum deiicit, posse de culpa eius tractari: rumpam autem eius esse videri, si quod alius diligens poterat praecavere, ne quis laederetur, ipse non praecaverit. Sed et si tunc clamaverit, cum non poterat imminens periculum evitari, similis est non clamanti. Secundum eandem rationem nihil interest, secus viam publicam, an secus privata loca ligna et lapides vel ramos arborum deiecerit, cum plerumque etiam per privata loca vulgo iter fiat. Quodsi omnino nullum erat iter, quo loci lapides et ligna deiicit, hoc tantum praestare debet, ne quid in eum deiiciat, quem viderit transeuntem: providere enim non debet, nequis transeuntium laedatur, quo loci iter non est. Neque enim debet divinare, an per eum locum viam non habentem transiturus aliquis sit. Quae sit publica via, et quae privata, discis lib. 43. tit. 7. 8. 9. 10. 19. sive lib. 58. tit. 8. Illi enim omnes in hoc titulo extant. Quare lib. 58. tit. 8. cap. 5. them. 14. 13. 16. 17. et Institut. 4. tit. 3.

XXXII. Cai. Si familia damnum dederit¹⁾, vel furtum fecerit, tantum dominus praestat, quantum unus liber²⁾, si damnum daret, praestaret³⁾, ne ex uno delicto⁴⁾ tota familia careat⁵⁾.

1) si familia damnum dederit] Quare tit. 21. cap. 34. et cap. 11. them. 3. et tit. 12. cap. 21. them. penult. et lib. 7. tit. 3. cap. 8. quod ne credas obstare, sed lege primam adnotationem.

Doroth. Si plures servi sive tota familia furtum faciat, non pro singulis servis separatim dominus id quod interest praestat, sed quantum unus liber furtum committens praestiturus esset, in tantum pro tota familia dominus condemnatur. Num in Aquilia quoque idem observamus? De hoc quaesitum quidem est: placuit autem idem potius, quod in furto. Haec enim est legis ratio, ne ex uno delicto tota familia dominus careat, si necesse haberet omnes noxae dedere. Eadem ratio etiam in Aquilia locum habet. Merito etiam hoc casu idem ius obtinet, praesertim cum interdum levius sit Aquiliae delictum, cum non dolo, sed culpa quis damnum infert.

Quare cap. II. them. 3. 2) quantum unus liber] In dig. 9. tit. I. lib. 2. sive tit. 3. lib. 7. in Aquilia damnum a familia datum multa facta dicit. Lege huius libri tit. I. dig. 31. et lib. 47. tit. 6. vel lib. 60. tit. 15. et tit. 15. cap. 1. tit. 12. cap. 21. them. penult. et ex illo huic distinctionem adhibe, quantum ad actionem furti.

3) si damnum daret, praestaret] Hoc, cum certum est, cuius ictu servus interierit, ne obstet them. 3. cap. 11. Quare et them. 2. cap. 50. et invenies id huic solutioni congruere. Quod autem ad furtum attinet, id ne accipias indistincte, sed secundum them. penult. cap. 21. tit. 12. huius libri. Vel si malis, dic, etiamsi non constet, cuius ictu occisus interierit, vel res furtiva non potuerit ab uno tolli, dominum tunc quoque in tantum teneri, quantum unus liber damno dato vel furto facto praestaret, ne careat omnibus servis ob eorum nequitiam. Neque obstet cap. 34. tit. 21. quo dicitur, familia iniuriam faciente, tot esse iniurias, quot personas. Nam etsi oneretur ibi dominus multis in se actionibus datis, alia re sublevatur, data scilicet electione, ut noxae dedit servos, qui iniuriam fecerunt, vel caedi verberibus

α) Sic legendum. Fabr. αὐτόν. β) Sic Cod. 1350. Fabr. κατ' ἰδιωτικῶν τόπων. γ) L. 32. pr. D. h. t. legitur in Syn. 110. ubi est cap. 30. h. t. δ) E Cod. 1350. scripsit Tischendorfus ἀμαρτανόντος. Lege ἀμαρτανόντων. ε) Lege ἑάστου. Sic correxi. Tischendorfus scripsit: εἰς ἐλεύθερον τὴν κλοπῆν ἐργαζόμενον. α) Cod. 1350. γυμνωθῆ (sic). β) Cod. 1350. ης. Fabr. εὐρησις. γ) In Cod. 1350. potest esse scriptum βούλει. Basil. T. V.



τὸ μαστιγωθῆναι, τὸ βάρος ἡλάφρυνεν^d). ἢ τὸ γ'. θεμ. τοῦ
ιδ'. κεφ. καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ ν'. κεφ. περὶ ἔλευθέρου νόει,
οὐ μὴν περὶ δούλων. [Sch. h. VII. 100. sq.]

ἵνα μὴ ἐξ ἐνόσ ἀμαρτήματος] Ζήτει τιτ. ε'. κεφ. λα'.
καὶ βιβ. νσ'. τιτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. β'. [Sch. i. VII. 100.]

ὁλῆς τῆς φαμιλλίας ὁ δεσπότης στερηθῆ] Εἰς
νόξαν πάντας τοὺς δούλους ἐκδούς^e). [Sch. k. VII. 100.]

Ἐὰν τὸν αὐτὸν δούλον τραυματίσας τις ὑστερον
ἀνέλη, καὶ ὡς φρονεύσας, καὶ ὡς πλήξας ἐνέχεται. εἰ
μέντοι ἐν μιᾷ ὀρμῇ πολλοῖς αὐτὸν ἀνέλη τραύμασι,
μία ἐστὶν ἀγωγή περὶ τοῦ φόνου.

Ἐὰν τὸν αὐτὸν δούλον] * Οἶον, εἰ τὸν δούλον σου
λ. νν. τιμώμενον ἡλάττωσα, ὡς ἀξιούσθαι νῦν κ'. νν. καὶ
μετὰ ι'. μήνας τέλειον ἀνέilon, εἰ καὶ ἐφθασα δοῦναι τὰ ι'. νν.
τῷ Ἀκουίλιῳ ἐναχθεῖς, ...^f) ἐναγόμενος δώσω πάλιν τὰ λ'.
ὡς ἐν τῷ ἀνακλῆσθαι τὸν ἐνιαυτὸν ἐντὸς αὐτοῦ εὐφρακίσθαι
τὸν δούλον ὑγιᾶ εἶναι. εἰ δὲ μετὰ χρόνον ἀνέilon, ὅπου
ἡξιοῦτο, ἡγουν μόνον τὰ κ'. νν. δώσω, προδοῦς ἐν τῇ πληγῇ
τὰ δέκα. καὶ ζῆτει κεφ. μς'.

* Δωροδ. Ἐὰν τὸν αὐτὸν οἰκέτην πρότερον ἐτραυματίσει
τις, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἀνέilen αὐτὸς αὐτόν, καὶ ὡς τραυμα-
τίσας, καὶ ὡς ἀνελών αὐτόν ἐνάγεται· δύο γὰρ ἐστὶ τὰ ἀμαρ-
τήματα. εἰ δὲ τις ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ ὀρμῇ πολλὰ τραύματα
τῷ οἰκέτῃ δεδωκώς ἀνέilen αὐτόν, τότε μιᾷ κατέχεται περὶ
τοῦ ἀνααιρεθέντος ἀγωγή. οὐ χρῆ δὲ ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν δια-
θέσεως τοῦ δεσπότου ἀρξασθαι τὴν διατίμησιν τῆς ζημίας.
τί γὰρ, ὅτι υἱὸς τινος ἢ φυσικὸς συναφθέντος τῇ ἐμῇ δούλῃ,
καὶ ἡμέλλεν οὗτος αὐτὸν ἀγοράζειν, εἰ μὴ ἀνῆρέθη, διάθεσιν
ἔχων πατρός περὶ αὐτόν; οὐ χρῆ οὖν ἐκ τῆς τούτου διαθέ-
σεως σκοπεῖσθαι τὴν διατίμησιν· ἀλλ' ὅπου ἡμέλλε πᾶς τις
ἕτερος ἀγοράζειν αὐτόν, εἰς τοσοῦτον ὁ ἀνελών καταδικάζεται.
καὶ Σέξτος ἔλεγε γενικῶς, ὅτι τὰ τιμήματα τῶν πραγμάτων
οὐκ ἐκ τῆς ἐνόσ διαθέσεως ἢ χρησιμότητος σκοποῦνται, ἀλλ'
ἐκ τῆς πάντων ἀνθρώπων.

καὶ ὡς φρονεύσας] Εἰς ὅλην τοῦ δούλου τὴν ἀποτίμησιν.
ζῆτει κεφ. ιε'. μς'. καὶ μς'. [Sch. l. VII. 101.]

καὶ ὡς πλήξας ἐνέχεται] Καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις ταῖς
ἀγωγαῖς καταδικάζεται, καὶ τὰ ἐκ τῆς μιᾶς καταβαλὼν τῆς
ἄλλης οὐκ ἔλευθεροῦται. [Sch. m. VII. 101.]

Εἰς^g) τὸ διαφέρον τῆς ζημίας τοῦ Ἀκουίλλου^h).

* Ἐπιλογὴ γὰρ δίδοται τῷ δεσπότῃ τοῦ δούλου, εἰ μὲν
βούλεται, διὰ τὴν πληγὴν· εἰ δὲ βούλεται, διὰ τὸν θάνατον,
κινεῖν τὸν Ἀκουίλιον, οὐχ ὥστε μέντοι ἀρκεσθῆναι τῇ μιᾷ.
ζῆτει καὶ κεφ. ιε'. μς'. μς'. ιδ'. θεμ. δ'. καὶ κεφ. λς'. θεμ. β'.

μία ἐστὶν ἀγωγή περὶ τοῦ φόνου] Ὅτι Ἀκουίλιος
ἡγουν εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀποτίμησιν διὰ τὸν φόνον.

λγ'. Παυλ. Ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλλου καὶ ἐν τοῖς
ἄλλοις οὐκ ἀπὸ διαθέσεως, οὐδὲ τῆς χρησιμότητος
τοῦ ζημιωθέντος γίνεται ἡ ἀποτίμησις, ἀλλ' ἀπὸ τῆς
κοινῆς προλήψεως. εἰδὸς γὰρ υἱὸν μου φυσικὸν ἐν
νομῇ μου ὄντα ἀνέiles, ὃν ἡγόραζον πλείονος, εἰ
ἕτερος αὐτὸν ἐνέμετο, ἢ ἕτερον φυσικὸν υἱὸν, ὃν
ἔμελλον αὐτῷ πλείονος πιπράσκειν.

ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλλου] Οἰκέτου^k) ἀνααιρεθέντος, οὐ χρῆ
ἐκ τῆς περὶ αὐτόν διαθέσεως τοῦ δεσπότου ἀρξασθαι τὴν δια-
τίμησιν τῆς ζημίας. τί γὰρ, ὅτι υἱὸς τινος ἢ φυσικὸς συνα-
φθέντος τῇ ἐμῇ δούλῃ, καὶ ἡμέλλεν οὗτος ἀγοράζειν αὐτόν
πολλοῦ, εἰ δ' ἀν μὴ ἀνῆρέθη, διάθεσιν ἔχων πατρός περὶ αὐ-
τόν; οὐ χρῆ γοῦν ἐκ τῆς διαθέσεως σκοπεῖσθαι τὴν τοῦ
δούλου διατίμησιν, ἀλλ' ὅπου ἡμέλλε πᾶς τις ἕτερος ἀγοράζειν
αὐτόν, εἰς τοσοῦτον ὁ ἀνελών αὐτόν καταδικάζεται. ὁ δὲ αὐτὸς
Σέξτος^l) ἔλεγε γενικῶς, ὅτι τὰ τιμήματα τῶν πραγμάτων
οὐκ ἐκ τῆς ἐνόσ διαθέσεως ἢ χρησιμότητος σκοπεῖται, ἀλλ' ἐκ
τῆς πάντων ἀνθρώπων. οὐδὲ γὰρ εἰ τις ἴδιον υἱὸν φυσικὸν
νέμεται ἀπὸ δούλης αὐτῷ γεννηθέντα, διὰ τοῦτο νομίζεται

patiatur. Vel them. 3. cap. 11. et them. 2. cap. 50. de
homine libero accipie, non de servis.

4) ne ex uno delicto] Quaere tit. 5. cap. 31. et
lib. 56. tit. 1. cap. 3. them. 2.

5) tota familia careat] Noxae dedito servos
omnes.

Si eundem servam⁶) vulneraverit quis, deinde
occiderit, et ut occisor⁷), et ut vulnerator tenetur⁸).
Quodsi uno impetu pluribus eundem vulneribus occi-
derit, una est de caede actio⁹).

6) si eundem servum] Exempli gratia, si ser-
vum tuum triginta nummis dignum laesi, ut nunc viginti
dignus sit, et decem mensibus post occidi, etiamsi
Aquila conventus decem nummos iam dedi, con-
ventus triginta dabo, cum intra annum retro computan-
dum servus sanus inveniat. Sed si ex intervallo occi-
di, quanti dignus erat, id est, viginti tantum dabo,
decem ob vulnus iam praestitit. Et quaere cap. 46.

Doroth. Si eundem servum primum vulneraverit quis,
deinde etiam occiderit, et ut vulnerator, et ut occisor
tenetur: duo enim sunt delicta. Sed si quis in ipso
primo impetu pluribus vulneribus servo inflicto eum
occiderit, una tenetur actione de occiso. Non autem
oportet aestimationem damni ex affectione domini erga
eum fieri. Quid enim si filius erat naturalis cuiusdam
ancillae meae iuncti, qui eum, nisi occisus esset, em-
turus esset, patris affectionem erga eum gerens? Non
igitur oportet ex huius affectione aestimationem spe-
ctari: sed quanti quisvis alius eum emturus erat, in
tantum occisor condemnatur. Et Sextus generaliter
dixit, pretia rerum non ex affectione vel utilitate unius,
sed omnium hominum statui.

7) et ut occisor] In solidam servi aestimationem.
Quaere cap. 15. 46. et 47.

8) et ut vulnerator tenetur] Et utraque actione
condemnatur, nec si ex una solverit, liberatur altera.

In aestimationem damni Aquilia.

Electio enim domino servi datur, utrum velit vulne-
ris, an caedis nomine Aquilia agere, non tamen ita, ut
una contentus esse cogatur. Quaere et cap. 15. 46. 47.
them. 4. et cap. 36. them. 2.

9) una est de caede actio] Aquilia in solidam
aestimationem ob caedem.

XXXIII. Paul. In actione legis Aquiliae¹) et
in aliis²) non ex affectione³), neque utilitate⁴)
eius, qui laesus est, aestimatio fit, sed ex communi
praesumptione. Puta enim filium meum naturalem⁵),
quem possidebam, occidisti, quem plurimo emerem, si
alium possideret, vel alterius filium naturalem, quem
eram ei plurimo venditurus.

1) in actione legis Aquiliae] Servo occiso non
oportet ex affectione domini erga illum augeri aestima-
tionem damni. Quid enim si filius erat naturalis cuius-
dam ex ancilla mea susceptus, quem ille paterna af-
fectione ductus magni esset redempturus, ni interiisset.
Non oportet igitur ex affectione aestimationem serv-
spectari, sed quanti erat eum emturus alius quilibet
tantum is, qui occidit, condemnatur. Idem generaliter
dixit, pretia rerum spectari ex affectione vel utilitate
non singulorum, sed omnium hominum. Nam et si quis
filium suum naturalem possideat ex sua ancilla susce-
ptum, non ideo videtur esse locupletior, quod eum plu-

d) Sic correxit secunda manus in Cod. 1350. Fabr. ἐλάφρυνεν. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκδῶσι. f) Cod. 1350. εἰ
βί (sic). Quid hoc significet, nescio. Sensus postulat δεύτερον, secunda vice conventus. g) Hoc scholium prima manu in
Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. h) Malim τῷ Ἀκουίλιῳ. i) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scriptum deest
apud Fabr. k) Fabr. huic scholio praefixit Δωροδ. uti et Cuicacius in versione, quod in Cod. 1350. deest. l) Sic scribitur
in Cod. 1350. Fabr. Σέξτος.



λουσιώτερος είναι, επειδή, εάν άλλος τις ενέμετο, αυτόν πολ-
 υῦ ἡμελλε^m) τιμῆματος αγοράζειν, οὔτε δὲ ὁ τὸν ἀλλότριον
 παϊκὸν υἱὸν νεμόμενος τοσαῦτα ἔχειν ἐν περιουσίᾳ πιστεύεται,
 ὡς δύναται τῷ πατρὶ φυσικῶⁿ) πιπράσκειν αὐτόν. ἐν γὰρ
 ὁ Ἀκουίλιος τὴν συμβῆσαν ἡμῖν ἀπαιτούμεν ζημίαν. Ζημιού-
 θαι δὲ λέγομεν αἰεὶ ἀπολλύντες, ἅπερ λαβεῖν ἠδυνάμεθα^o),
 ἢ ἀναγκασόμενοι ἀνηλώσαμεν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ φαλκιδίῳ
 β. λε'. τιτ. β. ρ) διγ. ξα'. καὶ βιβ. λη'. τιτ. ε'. α) διγ. α'.
 λην ζῆτει βιβ. μθ'. τιτ. δ'. κεφ. λς'. λέγον, ὅτι πρὸς τὴν
 κείαν δοκιμασίαν καὶ τὸν ἑαυτοῦ σκοπὸν ὁ πατρὸν ἀποτι-
 γναι τὴν τοῦ ἀπελευθέρου περιουσίαν, εἰ καὶ ὑπόχρεός ἐστιν
 ἕτη. τί γὰρ, ὅτι ἀγρός ἐστιν ἐν αὐτῇ, ἐν ᾧ οἱ γονεῖς τοῦ
 ἀγρῶνος ἐταφῆσαν, ἢ δοῦλος τοῖς μὲν ἄλλοις ὀλίγου νομιζό-
 ντος, αὐτῷ δὲ ἡραπῆμενος; ζῆτει καὶ κέρδος ἀπο διαθέσεως
 ὀποούμενον ἐν βιβ. ι'. τιτ. δ'. κεφ. λε'. ζῆτει καὶ βιβ. ις'.
 τ. ζ'. κεφ. ζ'. καὶ βιβ. μα'. τιτ. α'. κεφ. ξβ'. καὶ βιβ. μθ'.
 τ. ζ'. κεφ. α'. θεμ. ζ'. [Sch. n. VII. 101.]

καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις] Strictis. καὶ ζῆτει βιβ. ιθ'.
 φ. νδ'. ὅτι ἐπὶ τοῖς καλῇ πίστει γίνεται λόγος διαθέσεως.
 ch. o. VII. 101.]

οὐκ ἀπὸ διαθέσεως] Παλαιὸς ὁμοίως βιβ. ις'. τιτ. ζ'.
 φ. ζ'. τὸ τέλος. τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ φαλκιδίῳ βιβ. λε'. τιτ. β'.
 γ. ξα'. ἢ τοῖς βιβ. μα'. τιτ. α'. καὶ βιβ. λη'. τιτ. ε'. διγ. α'. ἢ
 β. μθ'. τιτ. ζ'. ἔχει λόγος^r) διαθέσεως βιβ. ιθ'. τιτ. ζ'.
 φ. ζ'. τὸ τέλος, καὶ γενικῶς ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν
 β. ιθ'. τιτ. α'. κεφ. νδ'. ἀνάγκῃ βιβ. τοῦ παρόντος τιτ. ζ'.
 φ. ιδ'. καὶ τῶν Βασιλικῶν γη'. τιτ. . . διγ. λς'. καὶ βιβ. μα'.
 τ. α'. κεφ. ξα'. ὡς ὅτε υἱὸς ἦν νόθος ὁ φονευθεῖς^o) καὶ
 β. μθ'. τιτ. ζ'. κεφ. α'. θεμ. ζ'. [Sch. p. VII. 101. sq.]

οὐδὲ τῆς χρησιμότητος] Ποίας χρησιμότητος; τῆς
 ὁ διαθέσεως οὐσης^o). εἰ γὰρ ἦν ζωγράφος ἢ ἄλλην τινα
 τέχνην μετιῶν, τῆς τοιαύτης χρησιμότητος λόγος γενήσεται.
 ch. q. VII. 102.]

υἱὸν μου φυσικόν] "Ὅν οἰκεῖον δοῦλον ἐνεμόμην" ἐπεὶ
 ἐ τῶν ἐλευθέρων ἀργεῖ ὁ Ἀκουίλιος. καὶ μὴ δόξῃ σοι ἕνα-
 ν τὸ ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ δ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ζήτην
 λέγον^o)· εἰ δὲ τελευτήσῃ ἐλεύθερος ἀνθρώπος, ἢ καταδικῆ
 νομιμάτων γίνεται. οὐδὲ γὰρ ὡς διατιμῆσις ἐστὶ ἢ ἀπα-
 ρτις τῶν ν'. νομιμάτων, ἀλλ' ὡς ποιῆ καὶ μόνῃ. [Sch. r.
 I. 102.]

Ἐνθα ζημίας γενομένης οὐκ ἀρμόζει ὁ Ἀκουί-
 ρος, χῶρα τῇ ἱμφακτοῦμα.

Ἐνθα ζημίας γενομένης] Ἦγουν μὴ ἀπὸ σώματος
 σώμα βλάβης γενομένης. ζῆτει κεφ. θ'. θεμ. β. καὶ τὴν
 αὐτῷ τῆς ἰσοτιμῆς παραγραφῆν. [Sch. a. VII. 102.]

οὐκ ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος] * Ὡς ὅταν δώσω δοῦλω
 ἡμακον, καὶ δι' αὐτοῦ πῶν ἀποθάνῃ· ἐνταῦθα γὰρ οὐκ
 ἰ κατ' ἐμοῦ ὁ Ἀκουίλιος, ὅτι μὴ διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν ἔπιε
 φάρμακον. τοῦτο γὰρ ἔγνωσ ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ παρόντος
 θεμ. α'.

λδ'. Μαρριαν. Ἐληγατεύθη ἐμοὶ καὶ σοὶ δοῦλος·
 σοῦ διασκεπτομένου, ἐγὼ κατεδέξάμην· εἶτα ὁ
 ἴλος ἀνηρέθη, καὶ σὺ παρητήσω· εἰς ὀλόκληρον
 ἰδῆται μοι ὁ Ἀκουίλιος.

λε'. Οὐλπ. Δοκίε γὰρ ἄνωθεν προσαυξήσαι μοι
 ἰεσποτεία.

ἐληγατεύθη ἐμοὶ καὶ σοὶ δοῦλος] * Δωροθ. Τίτιος
 Σείω Στίκνος ἐληγατεύθη. ἀλλὰ Τίτιος μὲν κατεδέξατο
 ληγάτον, καὶ ἐξεδίκησε τὸ ἐπ' αὐτῷ μέρος· Σείω δὲ διε-
 ττετο. εἴαν τις ἀνέλῃ τὸν δοῦλον, καὶ μετὰ τοῦτο Σείω
 αἰτήσῃται τὸ ληγάτον, ἀρμόζει τῷ Τίτιω περὶ τοῦ οἰκέτου
 τὸς ὁ Ἀκουίλιος, ** ὡσπερ^o) εἰ μόνος αὐτῷ ἐξ ἀρχῆς ἐλη-
 γεύθη· ἐπειδὴ ἄνωθεν προσαυξήσαι αὐτὸ τὸ ἡμισίον τοῦ

rimo, si alius possideret, redempturus esset, nec qui
 filium alienum naturalem possidet, tantum videtur ha-
 bere in bonis, quanti eum patri naturali vendere potest.
 Nam lege Aquilia damnum nobis datum persequimur.
 Damnum autem pati semper dicimus eos, qui amittunt,
 quae consequi potuerunt, vel coacti impenderunt. Idem
 et de Falcidia dicitur lib. 35. tit. 2. dig. 61. et lib. 38.
 tit. 5. dig. 1. Sed quaere lib. 49. tit. 4. cap. 36. quo dicitur,
 patronum suo arbitrio bona liberti aestimare, etiamsi
 bona aere alieno obruta sint. Quid enim, si in bonis
 fundus sit, in quo parentes patroni sepulti sunt, vel
 servus aliis parvi aestimatus, ipsi autem dilectus? Lu-
 crum ex affectione spectari, invenies lib. 10 tit. 4. cap. 35.
 Quaere et lib. 16. tit. 7. cap. 7. et lib. 41. tit. 1. cap. 62.
 et lib. 49. tit. 6. cap. 1. them. 7.

2) et in aliis] Strictis. Et quaere lib. 14. cap. 54.
 in iudiciis bonae fidei haberi rationem affectionis.

3) non ex affectione] Antiquus similiter lib. 16.
 tit. 7. cap. 7. fin. Idem et in Falcidia lib. 35. tit. 2.
 dig. 61. sive lib. 41. tit. 1. et lib. 38. tit. 5. dig. 1. vel
 lib. 49. tit. 6. Habetur ratio affectionis lib. 19. tit. 7.
 cap. 7. fin. et generaliter in actionibus bonae fidei lib. 14.
 tit. 1. cap. 54. Lege huius libri tit. 6. cap. 14. et Basili-
 corum lib. 38. tit. . . dig. 36. et lib. 41. tit. 1. cap. 61. ut
 cum filius naturalis erat is, qui occisus est: et lib. 49.
 tit. 6. cap. 1. them. 7.

4) neque utilitate] Quanam utilitate? Ea, quae
 ex affectione emergit. Nam si erat pictor, vel alterius
 cuiuslibet sectator artis, huius utilitatis ratio habebitur.

5) filium meum naturalem] Quem quasi pro-
 prium servum possidebam: nam in liberis cessat Aquilia.
 Nec tibi videatur ob stare in cap. 1. tit. 4. huius libri
 textus, quo dicitur, mortuo libero homine quinquaginta
 nummorum condemnationem fieri, quoniam petitio quin-
 quaginta nummorum non ut aestimatio est, sed ut mera
 poena.

Ubi damno dato⁶) non competit Aquilia⁷), da-
 tur in factum.

6) ubi damno dato] Non a corpore in corpus.
 Quaere cap. 9. them. 2. et in eo institutionis adnota-
 tionem.

7) non competit Aquilia] Ut cum servo vene-
 num dedi, quo sumto periit: hoc enim casu Aquilia
 adversus me non competit, quia non per meas manus
 venenum sumsit. Nam hoc didicisti in cap. 9. huius tit.
 them. 1.

XXXIV. Marcian. Legatus est servus mihi et
 tibi¹): et te deliberante ego servum agnovi: deinde
 servus occisus est, tuque eum repudiasti²): in soli-
 dum mihi legis Aquiliae actio competit.

XXXV. Ulp. Videtur enim retro accrevisse mihi³)
 dominium⁴).

1) legatus est servus mihi et tibi] Dorothe.
 Titio et Seio Stichus legatus est. Titius legatum agno-
 vit, et partem suam servi vindicavit: Seius deliberabat.
 Si quis occiderit servum, et postea Seius legatum repu-
 diaverit, Titio totius servi nomine Aquilia competit
 perinde, ac si ei soli ab initio fuisset legatus: nam retro
 accrevisse ei videtur dimidia servi, quam Seius repu-

m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡμελλε. n) Adde τῷ ante φυσικῶ. o) Post ἠδυνάμεθα, quo verbo scholium apud Fabr.
 ur, secunda manu notatur: ζῆτει τὸ λῆπρον κάτωθεν: quaere reliquum infra. Quae addita sunt scholio, secunda manu

pta sunt in Cod. 1350. p) In Cod. 1350. sic numeri scripti sunt: βι^{μα} λη^α τει^ε β. Numeri supra scripti designant locos

μθ' (στ
 αlicorum congruos. q) Cod. 1350. sic: βι λη τει ε. r) Lege λόγος. s) Verba ὡς ὅτε υἱὸς ἦν νόθος ὁ φονευθεῖς,
 ue desunt apud Fabr. adduntur e Cod. 1350. t) Sic hunc locum constitui. Fabr. ποίας χρησιμότητος τῆς ἀπὸ διαθέσεως
 ης. u) Sic Cod. 1350. Fabr. λεχθίν. v) Inde ab hoc verbo usque ad finem scholium tertia manu scriptum est.



οικέτου πιστεύεται, ὃ παρητήσατο Σείος. ὡς περ γὰρ ὅτε μόνος τις ὢν ληγατάριος παραιτεῖται λαβεῖν τὸ ληγατον, τῷ κληρονόμῳ ἀρμόζει, ὡς περ εἰ μὴ ἐληγατεύθη, οὕτως καὶ ἐνταῦθα μὴ τῷ Τετῷ ἀρμόζει ὁ ἐπὶ τῷ ληγατῷ καταλειφθεὶς Ἀκουῖλιος.

δοῦλος] † Ζήτει κεφ. ιγ'. ιδ'. ιε'. ις'. κγ'.

καὶ σὺ παρητήσω] * Εἰ μὴ γὰρ παρητήσω, τῷ κληρονόμῳ εἰς τὸ ἡμισυ ἤρμοζεν, ὡς κεφ. ιγ'. Θεμ. . .*) καὶ βιβ. ις'. τιτ. β'. κεφ. α'. β'. καὶ ἄλλα διάφορα, καὶ βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. ιγ'. καὶ τιτ. γ'. κεφ. πς'. καὶ βιβ. λε'. τιτ. κ'. κεφ. λ'.

δοκεῖ γὰρ ἄνωθεν προσαυξήσασθαι μοι] Ζήτει βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. ιβ'. καὶ τιτ. λ'. κεφ. α'. καὶ τιτ. αὐτοῦ α'. κεφ. ιγ'. καὶ τιτ. γ'. κεφ. πς'. καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ρμβ'. καὶ τὸ ἐν αὐτῷ σχολιον ἀναγκάσιον. εἰ βούλει*) μαθεῖν, ποτε γίνεται προσαυξήσις ἐπὶ δύο συλληγαταρίων ἢ ἐπὶ δύο συλληρονόμων ἐκ παραιτήσεως ἑνὸς τινος, ἀνάγνωθι βιβ. λε'. τιτ. θ'. κεφ. ις'. λ'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. ιγ'. καὶ τιτ. γ'. κεφ. πς'. καὶ βιβ. ις'. τιτ. β'. κεφ. α'. καὶ β'. [Sch. t. VII. 102.]

ἢ δεσποτεία] * Τοῦ ἄλλου ἡμίσεος δούλου. ζήτει βιβ. λε'. τιτ. κ'. κεφ. λ'.

λς'. Μαρκ. Εἰ δὲ εἰς ἦν ὁ ληγατάριος καὶ παρητήσατο, τῷ κληρονόμῳ ἤρμοζεν.

εἰ δὲ εἰς ἦν ὁ ληγατάριος] Καὶ οὔτε ὑποκατάστατον εἶχεν. [Sch. u. VII. 102.]

καὶ παρητήσατο] Ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ τέλει τοῦ ιγ'. κεφ. ἀνάγνωθι αὐτόν), καὶ τὸν ἐκεῖ λογιζομέν. [Sch. x. VII. 102.]

Ἐὰν τὸν δοῦλόν μου τραυματίσῃ τις θανατηφόρον πληγὴν, καὶ γράψω αὐτὸν κληρονόμον, εἴτα ἀποθάνῃ, καὶ σὺ αὐτοῦ κληρονομήσῃς, οὐκ ἔχεις τὸν Ἀκουῖλιον· ἀγωγή γὰρ μὴ ἀρμόδουσα τῷ διαθεμένῳ οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους. εἰ δὲ μερικὸν καὶ μὴ μόνον ἔγραψε²⁾ τὸν δοῦλον κληρονόμον, οἱ συλληρονόμοι αὐτοῦ κινουῦσι τὴν τοιαύτην ἀγωγήν.

καὶ γράψω αὐτὸν κληρονόμον] * Δεδωκώς δὲ ὑποκατάστατον, εἰ μὴ ὁ δοῦλος φθάσει κληρονομήσαι.

* Καὶ ἐλευθερωθῆ ἐντεῦθεν ἔπειτα γὰρ σιωπηρᾶ*) ἢ ἐλευθερία τῆ κληρονομίᾳ, ὡς πολλαχού τοῦ θ'. τιτ. τοῦ λε'. βιβ. μανθανομέν. ζήτει τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. ιε'. Θεμ. β'. καὶ κεφ. ια'. Θεμ. β'. καὶ λβ'. Θεμ. β'. καὶ κεφ. μς'. μς'.

γράφω] † Ζήτει κεφ. ιε'. Θεμ. β'.

εἴτα] † Μετὰ τὸ ἀναφανῆναι.

καὶ σὺ αὐτοῦ κληρονομήσῃς] Διάδοχος γενόμενος τῶν ἐμῶν ἀντ' αὐτοῦ. [Sch. γ. VII. 102.]

οὐκ ἔχεις τὸν Ἀκουῖλιον] Τοῦτο γὰρ ἔγνωσ μετὰ λογιζομέν ἐν τῷ β'. Θεμ. τοῦ ιε'. κεφ. πῶς γὰρ περὶ αὐτοῦ^{b)} ἀρμόζει Ἀκουῖλιος αὐτῷ; [Sch. z. VII. 102.]

ἀγωγή γὰρ] Ζήτει βιβ. κδ'. τιτ. γ'. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. μγ'. τιτ. ε'. κεφ. κ'. καὶ ἰσοιτ. δ'. τιτ. κθ'. ὁ κανὼν οὗτος^{c)} ἀνῆρέθη ἀπὸ βιβ. κδ'. τιτ. γ'. κεφ. τελευτ.^{d)} Ζήτει καὶ ἐν τῷ ιθ'. τιτ. τῆς δ'. ἰσοιτ. καὶ βιβ. μγ'. τιτ. ε'. κεφ. ια'. * ὁμοίως ἀνάγνωθι τὸν παλαιὸν τοῦ παρόντος Θεμ. [Sch. a. VII. 102.]

μὴ ἀρμόδουσα τῷ διαθεμένῳ] Ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἠδύνατο αὐτῷ^{e)} τῷ νεκροῦ^{f)} πληγῆναι καὶ ἴσως ἐπιζήσαντι ὁ περὶ αὐτοῦ ἀρμόζειν Ἀκουῖλιος, ἀλλὰ καὶ ἀποτόν τι συνέβαινε, εἰ ὁ κληρονόμος τοῦ νεκροῦ τὴν διατίμησιν ἀπέτησε τοῦ σώματος τοῦ τεστατορος. [Sch. b. VII. 102.]

Τῷ^{e)} τελευτήσαντι δούλῳ. τοῦτο ἀνῆρέθη. ὁμοίως ἀνάγνωθι τὸν παλαιόν. [Sch. c. VII. 103.]

οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους] Τοῦτο νόει ἐπὶ τοῦ Ἀκουῖλιου. μᾶλλον δὲ τὸν τοιοῦτον κανόνα λέγε κωνισθῆναι ἀπὸ Ἰουστινιανοῦ διατάξεως τοῦ ια'. τιτ. τοῦ δ'. βιβ.

diavit. Nam sicut legatum, cum illud legatarius, qui solus est, repudiat, heredi competit perinde ac si legatum non esset, sic et hoc loco soli Titio actio legis Aquiliae legati nomine relicta competit.

servus] Quaere cap. 13. 14. 15. 16. 23.

2) tuque eum repudiasti] Nisi enim repudiasses, heredi in dimidiam competeret, ut cap. 13. them. . . et lib. 16. tit. 2. cap. 1. 2. et aliis locis, et lib. 44. tit. 1. cap. 33. et tit. 3. cap. 87. et lib. 35. tit. 21. cap. 30.

3) videtur enim retro accrevisse mihi] Quaere lib. 44. tit. 1. cap. 12. et tit. 30. cap. 1. et tit. 1. cap. 33. et tit. 3. cap. 87. et lib. 2. tit. 2. cap. 142. et ibi scholium necessarium. Si vis scire, quando accrescat duobus coheredibus vel duobus collegatariis uno repudiante, lege lib. 35. tit. 9. cap. 16. 30. et lib. 44. tit. 1. cap. 33. et tit. 3. cap. 87. et lib. 16. tit. 2. cap. 1. et 2.

4) dominium] Alterius dimidia servi. Quaere lib. 35. tit. 21. cap. 30.

XXXVI. Marcel. Quodsi unus erat legatarius¹⁾, et repudiaverit²⁾, heredi competit.

1) quodsi unus erat legatarius] Nec substitutum habuerit.

2) et repudiaverit] Ut didicisti in fine cap. 13. Id legas et rationem ibi positam.

Si servum ab alio mortifère vulneratum heredem scripsero³⁾, deinde⁴⁾ decesserit, et tu heres ei extiteris⁵⁾, non habes Aquiliam⁶⁾: nam actio⁷⁾, quae non competiit testatori⁸⁾, ad heredes non transit⁹⁾. Sed si eum ex parte nec solum heredem scripsero, coheredes eius¹⁰⁾ hac actione experiuntur¹¹⁾.

3) heredem scripsero] Dato ei substituto, nisi servus heres iam extiterit.

Et exinde liber factus sit: tacite enim libertas hereditatem sequitur, ut pluribus locis tit. 9. lib. 35. discimus. Quaere huius tit. cap. 15. them. 2. et cap. 11. them. 2. et 32. them. 2. et cap. 46. 47.

scripsero] Quaere cap. 15. them. 2.

4) deinde] Postquam ipso iure heres extitit.

5) et tu heres ei extiteris] Atque ita per eum mihi successeris.

6) non habes Aquiliam] Nam hoc cum ratione didicisti in them. 2. cap. 15. Nam quomodo de se ipso Aquilia competere?

7) nam actio] Quaere lib. 24. tit. 3. cap. 19. et lib. 43. tit. 5. cap. 21. et Instit. 4. tit. 29. Haec regula abrogata est lib. 24. tit. 3. cap. ult. Quaere in tit. 1. lib. 4. Institutionum, et lib. 43. tit. 5. cap. 11. Similiter lege Antiquum huius them.

8) quae non competiit testatori] Hic enim necessario heredi vulnerato et fortasse superstiti non potuit de se Aquilia competere: sed et absurdum esse heredem necessariū persequi aestimationem corporis testatoris.

Servo, qui decessit. Hoc abrogatum est. Lege tam Antiquum.

9) ad heredes non transit] Hoc intellige Aquilia. At potius dicas hanc regulam innovari Iustiniani constitutione tit. 11. lib. 4. Codicis, sive tit.

w) Est spatium vacuum in Cod. 1350. x) Sic Cod. 1350. Fabr. βούλη. y) Sic lego. Fabr. αὐτόν. E Cod. 1350 varia lectio notata non est. z) Lege ἔγραψα. a) Malim σιωπηρῶς. b) Lege αὐτοῦ. c) Sic legendum. Fabr. οὗτος. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. d) Hoc verbo scholium apud Fabr. finitur. Reliqua adduntur e Cod. 1350. inde a verbo ὁμοίως secunda manu scripta sunt. e) αὐτῷ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) Sic hic et paulo post Cod. 1350. Fabr. νεκροῦ. g) Fabr. hoc scholium subiecit verbis textus εἰς κληρονόμους. Sed pertinet ad verba textus τῷ διαθεμένῳ.



ὁ κώδικος, ἦτοι tit. i. τοῦ κδ. βιβ. γενικῶς λεγούσης, ἀπὸ κληρονόμου καὶ κατὰ κληρονόμων ἀρχισθαι ἀγωγὰς καὶ ἐνοχὰς. [Sch. d. VII. 103.]

οἱ συγκληρονόμοι αὐτοῦ] Ἐπαύθῃ γὰρ, ἐπειδὴ ὕστερον ἐτραυματίσθη, εἶτα μετὰ τὸ τραῦμα ἐγράφη παρ' αὐτοῦ κληρονόμος, ἐφθασεν ἤδη προσπορισθῆναι μοι ὁ Ἀκουίλιος, δούλου τυγχάνοντος αὐτοῦ εἶ, καὶ κἂν μετὰ ταῦτα ἐλευθέρωσῃ αὐτόν ἐκ τοῦ κληρονόμου ἐνστάσασθαι αὐτόν, οὐδὲν κηρύσσεται περὶ τῆν ἀγωγὴν. φησὶ γὰρ τὸ νέ. κεφ. τοῦ βιβ. φητῶς οὕτως· Ὅσας ἀγωγὰς ὀνόματι τοῦ δούλου μου ἔσονται, μὴν ἔχων, κἂν ἐλευθέρωσῃ αὐτόν, ἢ ἐκποιήσῃ, ἢ ὀρθώσῃ, εἰκότως οὖν οἱ συγκληρονόμοι τοῦ δούλου μου οὕτως τὸν Ἀκουίλιον ὡς τὰ ἐμὰ δίκαια διαδεξάμενοι, καὶ ὁλόκληρον αὐτόν κινούσι. τὸ γὰρ μὴ δυνάμενον τοῖς i) δεσποταῖς προσπορισθῆναι, ἐξ ὁλοκλήρου τῷ ἐνὶ προσφίξειται, ὡς ἐπὶ ὁμοίῳ εἴρηται βιβ. μα. tit. α. κεφ. μη. βιβ. β. tit. α. κεφ. ζγ. θεμ. αὐτοῦ τελευτ. κἀνταῦθα ὁ Ἀκουίλιος οὐ δύναται τῷ ποτε δούλῳ, νῦν δὲ ἐλευθέρῳ, προσπορισθῆναι καὶ προσμερῆσαι· ἐλευθέρως γὰρ ἀνθρώπος οὐκ ἔχει. οὕτως οἶμαι τὸ κεφ. νοεῖσθαι. [Sch. e. 103.]

† Παρὸς τὰ οἰκεία τῆς ἐνστάσεως μέρη. κινούσιν τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν] Ἐπειδὴ ὁ τῷ νεκρῷ συγκληρονόμων τὸ τοῦ δεσπότου πρόσωπον ὑπειέρχεται. γίνωσθαι τὸ τέλος τοῦ γ. διγ. καὶ ιδ'. καὶ βιβ. κθ. ια'. διγ. λ'. ἦγγον βιβ. λε'. tit. κα'. [Sch. f. VII. 103.]

λζ'. Ἰαβολ. κ) Εἰ μὲν κελεύσει τινὸς ἔχοντος ὡσαν ἐπιτάττειν ζημιώσῃ με τις ἐλευθέρως, ὁ εὐσας ἐνάγεται. εἰ δὲ μὴ τοιαύτης ἦν ἐξουσίας, ὁδὸς ὁ ποιήσας ἐνάγεται.

εἰ μὲν κελεύσει] Ζῆτει tit. ε'. κεφ. β. καὶ βιβ. β. γ. κεφ. ρξή. καὶ tit. ιε'. κεφ. ζ'. θεμ. ζ'. καὶ ζ'. [Sch. g. 103.]

† Ζῆτει tit. ε'. κεφ. β. τινὸς ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπιτάττειν] Τοντέστιν, ἰσχυρῶς εἶχε τοῦ ἐπιτάττειν τῷ ἀδικησάντι με· τυχὼν γὰρ ὡν ἐκέλευσε ταξεῶν ζημιώσασθαι με. [Sch. h. VII. 103.]

† Ζῆτει tit. λγ'. κεφ. ιη'. ὁ κελεύσας ἐνάγεται] Ἀνάγωθι tit. δ. διγ. β. καὶ ν. tit. ιζ'. διγ. ρξή. ἐν ᾧ φησιν, ὅτι ὁ i) κελεύσας ζημιώσασθαι με ζημιώσῃ με· ὁ δὲ ἔχων ἀνάγκην πεισθῆναι οὐδὲν ὀτρύνεται. Ζῆτει βιβ. κη'. tit. ια'. κεφ. κα'. θεμ. β. καὶ τὸν αὐτῷ Ἐναντιοφανῆ. σημειώσας τὸ παρὸν κεφάλαιον, ὅτι, ἀμαρτήσῃ κελεύσει τινὸς, ὃ ἀντιστῆναι οὐ δύναμαι, ἀνεύθους εἰμι. Ζῆτει καὶ βιβ. β. tit. γ. κεφ. ρξζ'. καὶ τὸ m) ἐν ᾧ σχολίον ἀριστὰ ἐρμηνεύον n), ποτε ὁ κελεύσει τινὸς ἀπείρητος ἐνέχεται, καὶ ποτε οὐ. δούλος δὲ ὑβρίσας προσφίξει δεσπότου καὶ μετὰ ἐλευθερίαν ἐνέχεται. καὶ Ζῆτει κα'. κεφ. αὐτοῦ ιζ'. θεμ. η'. διὰ τί γὰρ ἦκουε τοῦ δεσπότου; καὶ σημειώσας, ὅτι ἐφ' οἷς οὐ χρῆ, ἀκινδύνως ἀπειρῶν οἱ δούλοι τοῖς δεσπόταις. [Sch. i. VII. 103. sq.]

ὁ ποιήσας ἐνάγεται] Ἀλλὰ καὶ ὁ κελεύσας. tit. κα'. κεφ. ιζ'. θεμ. η'. [Sch. k. VII. 104.]

Ἐὰν ο) ζῶν μου, περὶ οὗ ἐνηγόμεν τῇ παρ' αὐτοῦ γενομένη ζημία, φρονέουσης, οὐ γίνεται ἢ καταπρός τὴν τιμὴν τοῦ ζῶντος, ἀλλὰ πρὸς ὃ μέλλω p) ζημία καταδικάζεσθαι μὴ δυνάμενος εἰς νύξαν εἶναι τὸ ζῶν.

ἐν ζῶν μου] Εἰ γὰρ πρὸ τοῦ ἐναχθῆναι ἐφόνευσας, φρονέουσης q), ὡς tit. α. διγ. μ. θεμ. ι. ἦτοι tit. β. α. ἀνάγνωθι πρὸ δύο θεμάτων τοῦ τέλους τοῦ διγ. φησιν, ὅτι, ἐὰν μετὰ προκατάρξιν ὑφ' ἑτέρου τὸ ζῶντος μεθῇ, ἢ ἐκχωρεῖ τὸν Ἀκουίλιον ὁ δεσπότης, ἢ δίδωσι τῇ ἑμῇ τῆς δικῆς ἀνάγνωθι tit. δ. διγ. η. ἦτοι tit. ε. ν. τοῦ βιβλίου. Ζῆτει tit. β. κεφ. α. θεμ. παρατελ. καὶ δ. αὐτοῦ. [Sch. l. VII. 104.]

h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐλευθέρῳ. i) τοῖς addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. k) L. 37. pr. D. h. t. legitur in Syn. O. ubi est cap. 34. h. t. l) ὁ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. m) Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ. n) Sic Cod. 1350. ἐρμηνεύσον. o) L. 37. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 210. ubi est pars cap. 34. h. t. p) Syn. πρὸς τὸ διαφέρειν. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐφρονέουσα, ἐλευθέρου μεθα.

lib. 24. quae generaliter statuit, ab heredibus et in heredes actiones obligationesque incipere.

10) coheredes eius] Quia enim in hac specie prius vulneratus fuit, deinde heres scriptus [a me, iam antea acquisita est mihi Aquilia eo adhuc existente servo: et licet postea eum heredem instituendo manumiserim, actionem non amitto. Namque cap. 55. lib. 52. nominatim dicit, actiones mihi servi mei nomine acquisitas manere apud me, licet eum manumiserim, vel alienaverim, vel is decesserit. Merito igitur coheredes servi mei Aquilia experiuntur, quasi iuri meo successerint, et in solidum ea experiuntur. Quod enim duobus dominis non potest acquiri, uni in solidum acquiritur, ut in simili specie dicitur lib. 41. tit. 1. cap. 48. et lib. 12. tit. 1. cap. 63. them. ult. Nam et in hac specie Aquilia non potest quondam servo, nunc libero, acquiri et competere: liber enim homo Aquiliam non habet. Sic existimo hoc caput accipiendum esse.

Pro partibus, ex quibus instituti sunt.

11) hac actione experiuntur] Quoniam necessarii coheres personam domini subit. Lege finem dig. 13. et 14. et 19. et lib. 29. tit. 11. dig. 30. sive lib. 35. tit. 21.

XXXVII. Iavol. Si iussu 1) cuiusdam potestatem imperandi habentis 2) liber homo damnum mihi dedit, qui iussit convenitur 3). Quodsi non habuit eam potestatem, cum eo agitur, qui fecit 4).

1) si iussu] Quaere tit. 5. cap. 2. et lib. 2. tit. 3. cap. 168. et tit. 15. cap. 7. them. 6. et 7.

Quaere tit. 5. cap. 2.

2) cuiusdam potestatem imperandi habentis] Id est, si ius habuit imperandi ei, qui me affecit iniuria: forte enim magistratus officiali imperavit, ut mihi damnum daret.

Quaere tit. 33. cap. 18.

3) qui iussit convenitur] Lege tit. 4. dig. 2. et lib. 50. tit. 17. dig. 168. in quo ait eum damnum dare mihi, qui iubet mihi dari: eum vero, qui necessitatem parendi habet, nihil delinquere. Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 21. them. 2. et ibi Enantiophanem. Nota ex hoc capite, me, si deliquero iussu alterius, cui resistere non possum, innoxium esse. Quaere etiam lib. 2. tit. 3. cap. 167. et in eo scholium, quo optime exponitur, quando is, qui iussu alterius delinquit, teneatur, et quando non. Servus autem iniuriam faciens praeecepto domini, etiam post manumissionem tenetur. Et quaere tit. 21. cap. 17. them. 8. Cur enim domino paruit? Et nota, in his, in quibus non oportet, servos sine periculo dominis non obtemperare.

4) cum eo agitur, qui fecit] Sed et cum eo, qui iussit. Quaere tit. 21. cap. 17. them. 8.

Si meum animal 5), cuius nomine actionem patior 6) de pauperie 7), occideris 8), non fit condemnatio 9) ad pretium animalis, sed in id, quanti ob pauperiem condemnabor 10), dum non possum animal noxae dedere 11).

5) si meum animal] Nam si antequam ageretur, occidisses, liberarer, ut tit. 1. dig. 1. them. 10. sive tit. 2. cap. 1. Lege antepenultimum thema digesti, in quo ait, post litem contestatam ab alio animali occiso, vel Aquiliam dominum cedere, vel litem aestimationem dare. Lege tit. 4. dig. 8. sive tit. 5. huius libri. Quaere tit. 2. cap. 1. them. penult. et them. 4. eiusdem.



περὶ οὗ ἐνηγόμην] * Τὸ ἐμὸν τετραπόδον ἐζημιώσθη
τινα ἢ κουαδροπεδαρία χάραν ἔχει, ἥτις ἐναγόμενος ἠδυνάμην εἰς νόξαν ἐκδοῦναι τὸ ζημιώσαν τετραπόδον καὶ ἀπαλλαγῆναι. ἔαν οὖν τις ἀνέλῃ τούτο τὸ τετραπόδον, κινῶ κατ' αὐτοῦ τὸν Ἀκουίλιον, οὐ μόνον τὴν διατήρησιν ἀπαιτῶν τοῦ σώματος τοῦ τετραπόδου, ἀλλ' ὅσον διέφερε μοι τὸ σῶμα τοῦ ζώου μᾶλλον ἐκδοῦναι, καὶ μὴ τὸ διαφέρειν, εἰς τοσοῦτον καταδικάζεται μοι ὁ τὸ ἐμὸν τετραπόδον ἀνελεῖν.

† Τῇ κουαδροπεδαρία.
τῇ παρ' αὐτοῦ γενομένη ζημίᾳ] † Τυχὸν κ'. νομισμάτων^{ρ)}.

φονεύσης] Ὡστε μὴ ἔχειν ἐκδοῦναι με τὸ ζῶον, κἀντεῦθεν καταδικασθῆναι με εἰς^{ς)} τὴν ὅλην ζημίαν τῶν εἰκοσι νομισμάτων. [Sch. m. VII. 104.]

οὐ γίνεται ἡ καταδίκη] Διὰ τοῦ Ἀκουίλιου. [Sch. n. VII. 104.]

ἀλλὰ πρὸς ὃ μέλλω τῇ ζημίᾳ καταδικάζεσθαι]
Καὶ οὐ μὴν δυναθῆναι λέγειν ὃ τὸ ζῶον φονεύσας, ὅτι, ἐπεὶ ἔξεστι σοι ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἐν τῷ παρατελευτ. θέματι τοῦ α'. κεφ. τοῦ β'. τι. ἐκχωρεῖν τὸν Ἀκουίλιον τῷ κινῶντι κατὰ σοῦ τὴν quadrupedariam, ὅ^{δ)} ἔχεις κατ' ἐμοῦ τοῦ φονεύσαντος τὸ μέλλον ἐκδοθῆναι τὸ^{ν)} ζῶον, πώλησον τούτο. τούτο γὰρ εἰς ἐξουσίαν κείται τοῦ δεσπότου τοῦ ζώου. [Sch. o. VII. 104.]

† Ἦτοι εἰς τὰ κ'. νομισματα.^{ρ)}

μὴ δυνάμενος εἰς νόξαν ἐκδοῦναι τὸ ζῶον] Ἐὶ γὰρ μὴ ἀνηρέθη τὸ ζῶον, ἠδυνάμην εἰς νόξαν ἐκδοῦναι τὸ ζημιώσαν τετραπόδον, καὶ ἀπαλλαγῆναι. [Sch. p. VII. 104.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἀεὶ γὰρ καὶ ἐπὶ ἀλλοτρίων ζώων καὶ ἐπὶ δούλων ὀφειλόντων ἐκδίδουσαι, εἰ ὁ τῇ κουαδροπεδαρία ἢ τῇ νοξαλία ἐναγόμενος περὶ τούτων μὴ δύναται εἰς νόξαν ἐκδοῦναι τὸ ζῶον, κἂν μὴ παρ' αἰτίαν οἰκείαν, ἀλλὰ παρ' αἰτίαν ἑτέρον, εἰς τὸ διαφέρειν ἐπέχεται. αὐτὸς δὲ ἔχει κατὰ τοῦ ἐμποδίσαντος κατὰ τὴν καθόλου ἐφημερίαν, ἣν ἐκ τῶν τοιούτων παρεγραφήμεθα ἐν τῷ γ'. θεμ. τοῦ κγ'. κεφ. τοῦ τοιούτου^{ν)} τι. ζῆτει καὶ τι. ε'. κεφ. η'. θεμ. ιζ'. καὶ ἀπλῶς πᾶς ἀδόλως παυσάμενος νέμεσθαι, πλὴν οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλ' ἀπὸ τινος ἀνθρώπου δυναμένου ἐναγεσθαι, οὐ δύναται προβάλλεσθαι τὸ, ὅτι οὐκ ἐπαναστήν δόλω τοῦ νέμεσθαι.

λῆ'. Ἰαβολ. Ἐὰν δοῦλόν μου καλῇ πίστει δουλεύοντά σοι δοῦλός σου ἄλλος τραυματίσῃ, κινῶ κατὰ σοῦ τὸν Ἀκουίλιον.

καλῇ πίστει δουλεύοντά σοι] Ὅς γὰρ, ὅτι ἡγόρασας αὐτὸν παρὰ τινος βόνα φιδε. [Sch. q. VII. 104.]

κινῶ] Ζῆτει κεφ. κζ'. θεμ. β'. καὶ τὸ ἐν αὐτῷ σχόλιον. [Sch. r. VII. 104.]

κατὰ σοῦ] † Εἰς τὸ ἐκδοθῆναι μοι τὸν δοῦλον.
τὸν Ἀκουίλιον] † Νοξαλίαν. ζῆτει τι. ε'. κεφ. ιγ'.

λθ'. Πομπ. ^{ω)} Τὴν φορβάδα^{κ)} μου βοσκομένην εὐρῶν ἐν τῷ σῷ τόπῳ ἀπήλασας, καὶ ἤμβλωσεν. ἔαν ἐπληξας, ἢ ἐπιτηδες σφοδρῶς ἤλασας, ἐνέχη τῷ Ἀκουίλιῳ.

τὴν φορβάδα μου] † Ζῆτει κεφ. κζ'. θεμ. ιε'. ιε'.

καὶ ἤμβλωσεν] Περὶ ἐκτροφῆς γυναικὸς καὶ φορβάδος ἀναγνωθι διγ. κζ'. [Sch. s. VII. 104.]

Ἐξέτροφεν, ἢ περ ἐνεκνύονε. [Sch. t. VII. 104.]

ἐνέχη] † Ζῆτει κεφ. τελευτ. τοῦ παρόντος τι.

Ὁ γὰρ ἀλλότριον ἄλογον βοσκομένον ἐν τοῖς ἰδίοις εὐρῶν οὔτε ἀποκλείειν αὐτό, οὔτε σφοδρῶς τύπτειν ἢ^{ν)} ἐλαύνειν ὀφείλει, ἀλλ' ὡς ἴδιον. ἔχει γὰρ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δεσπότου περὶ ὧν ὡς εἰκὸς ἐζημιώται.

ρ) Cod. 1350. κ'. //.

ς) εἰς addit Cod. 1350. Deest apud Fabr.

τ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἦν. Malim tamen ἦν.

κ) Secundum τὸ ομῖτendum est, licet Cod. 1350. et Fabr. in eo conueniant.

ν) Sic Cod. 1350. Malim τούτου τοῦ.

ω) Tota L. 39. D. h. t. legitur in Syn. p. 210.

κ) Syn. φορβάδα.

ν) τύπτειν ἢ omisit Syn.

6) cuius nomine actionem patior] Quadrupes mea alicui damnum dedit: locus est quadrupedariae, qua conventus quadrupedem noxiam noxae dedere atque ita liberari poteram. Si quis igitur hanc quadrupedem occiderit, in eum Aquilia experiar, non solum aestimationem corporis quadrupedis petens, sed quanti mea interfuit, corpus animalis potius noxae dare, quam id, quod interest, tanti mihi condemnabitur is, qui quadrupedem meam occidit.

Quadrupedariam.

7) de pauperie] Puta quae viginti nummos effecit.

8) occideris] Ita ut non possim noxae animal dedere, ideoque me totius damni nomine, puta viginti nummorum, condemnari oporteat.

9) non fit condemnatio] Per Aquiliam.

10) sed in id, quanti ob pauperiem condemnabor] Nec potest dicere is, qui animal interfecit: Cum tibi liceat ex sanctione thematis penult. cap. 1. tit. 2. cedere Aquilia ei, qui tecum quadrupedaria experitur, quam habes adversus me, qui animal noxae dedendum interfeci, hoc facito. Hoc enim situm est in potestate domini animalis.

Id est, in viginti nummos.

11) dum non possum animal noxae dedere] Nam si non fuisset occisum animal, possem id noxae dare et liberari.

Hagiotheod. Semper enim tam in alienis animalibus, quam in servis noxae dedendis is, qui quadrupedaria vel noxali convenitur, si animal noxae dedere non possit, non culpa sua, sed alterius culpa, in id quod interest, tenetur. Ipse vero actionem habet adversus eum, qui impedit, secundum generalem expositionem a nobis in them. 3. cap. 23. huius tit. adnotatam. Quaere et tit. 5. cap. 8. them. 17. In summa quilibet, qui sine dolo possidere desiit, non casu, sed ob factum hominis, qui conveniri possit, defendere se eo non potest, quod sine dolo desiderit possidere.

XXXVIII. Iavol. Si servum meum tibi bona fide servientem¹⁾ alius servus tuus vulneraverit, ago²⁾ adversus te³⁾ Aquilia⁴⁾.

1) tibi bona fide servientem] Pone, te eum ab aliquo emisse bona fide.

2) ago] Quaere cap. 27. them. 2. et ibi scholium.

3) adversus te] Ut servum mihi noxae dedas.

4) Aquilia] Noxali. Quaere tit. 5. cap. 13.

XXXIX. Pomp. Equam meam¹⁾ in tuo agro pascentem deprehendisti et abegisti, eaque eiecit²⁾. Si percussisti vel consulto vehementer egisti, teneris³⁾ Aquilia.

1) equam meam] Quaere cap. 27. them. 15. 16.

2) eaque eiecit] De muliere abortum faciente et equa lege dig. 27.

Abortum fecit, nempe praegnans.

3) teneris] Quaere cap. ult. huius tit.

Qui enim alienum pecus pascentem in suo deprehendit, neque id includere, neque vehementer ferire vel agere debet, sed quasi suum⁴⁾. Nam actionem habet⁵⁾ adversus dominum damni dati, ut solet, nomine.



ἀλλ' ὡς ἴδιον] Πρὸςκειται ἐν τῷ ἴδιον καὶ διακίνει
 ὑπὸ πρῶτος ἐφέλλει, ἢ τὸν δεσπότην αὐτοῦ ὑπομιμνήσκων²⁾,
 α ἔλθον λάβη τὸ ἴδιον. [Sch. u. VII. 104.]

ἔχει γὰρ ἀγωγὴν] Τῆν³⁾ κοναδροπεδαρίαν, ὡς ἐν τῷ
 λει τοῦ ἰδ'. διγ. τοῦ ε'. τιτ. τοῦ θ'. βιβ.

μ'. Παυλ. Ἐάν γραμματεῖον χρέους αἰρετικοῦ
 παλείψης, καὶ δευτέρῃ τοῦτο διὰ τεκμηρίων ἢ μαρ-
 τύρων τῶν μὴ δυναμένων εἶναι τῆς αἰρέσεως ἐξιού-
 ρης, καταδικάζη μὲν, οὐκ ἄλλως δὲ ἀπαιτῆ, εἰ μὴ
 ἐλλθῆ τοῦ χρέους ἢ αἰρέσεως.

ἐάν γραμματεῖον] Ἀπῆλειψέ τις τὸ χειρόγραφον τοῦ
 εἰσίου μου τοῦ ὑπὸ^{b)} αἰρέσειν χρεωστούτος μοι, καὶ νῦν
 γ ἔγω μαρτύρας, δι' ὧν δύναμαι τὸ χρέος ἀποδέξαι.
 ἂ ἐπειδὴ εἰκός ἐστι, πρὶν ἐκβῆναι τὴν αἰρέσειν, τοῦτους^{c)}
 ἄρτους τελευτήσαι, κινῶ τὸν Ἀκουῖον κατὰ τὸ ἀπαλεί-
 φαντος τὸ χειρόγραφον. ὄφειλω^{d)} σαφηνίσαι τῷ δικαστῇ τὴν
 ἄλλοσαν ἐντεῦθεν συμβῆσεσθαι μοι βλάβην· τοῦ γὰρ χει-
 ρογράφου ἀπαλείφοντος^{e)}, καὶ τῶν μαρτύρων ἔσθ' ὅτε τελευ-
 τῶν, οὐδεμίαν εὐρίσκωμαι ἔχων ἀποδείξειν, ὅτε ἡ αἰρέσεις
 ἢ χρέους ἐξέρχεται. τῶς μὲν οὖν τὸ διαφέρον ἐντεῦθεν
 ἢ παριστάναι ὄφειλω τῷ δικαστῇ, ἵνα καταδικάζῃ αὐτὸν εἰς
 μέλλουσαν μοι συμβῆσεσθαι ζημίαν. ἀλλ' εἰ καὶ ἐπενέγκῃ
 καταδικῆν, οὐκ ἄλλως δύναμαι ἀπαιτεῖν τὰ ἐκ τῆς ἀπο-
 σεως, εἰ μὴ ἐξέλλθῃ τοῦ χρέους ἢ αἰρέσεως. ἀπονοῦσης γὰρ
 τῆς, συνασθενεὶ καὶ ἡ κατὰ τοῦ ἀπαλείφοντος τὸ χειρόγρα-
 φον καταδικῆ. ζῆτει τιτ. ἰβ'. κεφ. λβ'. θεμ. β'. [Sch. x. VII.
 1. sq.]

† Ζῆτει τιτ. ἰβ'. κεφ. β'. θεμ. β'.

τοῦτο] † Τὸ χρέος.

διὰ τεκμηρίων] Ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. α'.
 κεφ. κ'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. νζ'. τιτ. α'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'.
 γκαῖον εἰς τὸ περὶ τεκμηρίων. [Sch. γ. VII. 105.]

τῶν μὴ δυναμένων εἶναι] Ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ἰβ'.
 ι'. καὶ βιβ. ἰβ'. τιτ. α'. κεφ. κη'. κθ'. λθ'. καὶ βιβ. λε'.
 ε'. κεφ. γ'. θεμ. ζ'. [Sch. z. VII. 105.]

τῆς αἰρέσεως ἐξιούσης] * Εἰκός γὰρ τοὺς μαρτύρας
 ἀποδείξωσ μελλεῖν ἀποδεῖν ἀναγκάως, καὶ διὰ τοῦτο
 εἶται τοῖτους ὁ νόμος καὶ πρὸ τῆς ἐκβάνσεως τῆς αἰρέσεως,
 πῶς ἀπονοῦσης ὑποστρέψαι ἀναποδεικτέον μείνη τὸ
 ὅς.

καταδικάζη μὲν] Ὡς ἔνοχος γινόμενος^{f)} ἐκ τοῦ ἁμαρ-
 τῶν, ὅπερ ἤδη ἐνηργήθη^{g)}. σημειῶσαι τὸ κεφάλαιον· ἐκ
 του γὰρ ἀναγκάζεις τὸν δικαστὴν καὶ πρὸ τοῦ δύνασθαι
 ἴσαι, τοὺς μαρτύρας ἐρωτᾶσθαι περιστάσεως οὐσης τινός,
 τῶν μαρτύρων μὴ δυναμένων εὐρεθῆναι, καθ' ὃν καιρὸν
 τούτων χρεῖα. ζῆτει καὶ τιτ. ἰβ'. κεφ. λβ'. θεμ. α'. καὶ β'.
 τὸν ἐκεῖ παλαιόν, καὶ ὅτι αἰρετικοῦ ὄντος τοῦ συναλ-
 λειοῦ κινῆται καὶ πρὸ τῆς ἐκβάνσεως τῆς αἰρέσεως καὶ τῆς
 συναλλήσεως συστάσεως, οὐχὶ ἀπὸ τοῦ συναλλάγματος,
 ἀπὸ τοῦ γεγονότος μεταξὺ ἁμαρτήματος. σημειῶσαι^{h)}
 αἰ ἕτερον ἀναγκάιον, ὅτι καὶ ἀπὸ τεκμηρίων ἢⁱ⁾ ἀληθεῖα
 νυται, καὶ δέχεται ὁ νόμος εἰς ἀποδείξειν τὰ τεκμήρια καὶ
 τῆς ἀκολουθίας τῆς^{k)} ἀπὸ νόμου ἀπαιτουμένης ἐν ταῖς
 δεξιῶν. ὅτι δὲ ὁ νόμος τὰ τεκμήρια^{l)} δέχεται, ζῆτει καὶ
 κα. τιτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. α'. καὶ κεφ. κ'. θεμ. τελευτ.
 βιβ. νζ'. τιτ. α'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ.
 ν. κεφ. ι'. θεμ. παρατελευτ. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ.
 π. ἀναγκάιον πρὸς τὸ καὶ πρὸ δόσεως λιβέλλον παραγε-
 νῆσθαι μαρτύρας καὶ ἐρωτᾶσθαι, συμφωνῶν τῷ παρόντι. [Sch. a.
 105.]

εἰ μὴ ἐξέλλθῃ τοῦ χρέους ἢ αἰρέσεως] Καὶ φανῆ,
 ὡς τὸ κατὰ σὲ ἐζημιώθη. καὶ ζῆτει τιτ. ἰβ'. κεφ. κζ'.
^{m)} ἀνάγνωθι τὰς ὑπὸ τοῦ λε. βιβ. παραπομπάς. [Sch. b.
 106.]

μα'. Οἴλπ. Ἐάν τις ἀπαλείψῃ διαθήκην, οὐ τῷ

4) sed quasi suum] Additur in Indice: et abi-
 gere id debet placide, vel dominum admonere, ut veniat
 et suum recipiat.

5) nam actionem habet] Quadrupedariam, ut in
 fine dig. 14. tit. 5. lib. 9.

XL. Paul. Si cautionem¹⁾ debiti conditionalis
 deleveris, et hoc²⁾ probetur argumentis³⁾ vel testi-
 bus, qui esse non possint⁴⁾ conditionis existentis
 tempore⁵⁾, condemnaberis quidem⁶⁾, non tamen aliter
 fiet exactio, quam si debiti conditio extiterit⁷⁾.

1) si cautionem] Delevit aliquis chirographum
 mei debitoris sub conditione, et nunc forte testes habeo,
 per quos probare possum debitum. Quia tamen fieri
 potest, ut hi testes moriantur, priusquam conditio exi-
 stat, agam Aquilia adversus eum, qui delevit chirogra-
 phum. Exponere debeo iudici damnum ex ea re mihi
 futurum: nam chirographo deleto et testibus quandoque
 morientibus, nullam habebō probationem conditionis de-
 biti existentis tempore. Interim igitur quod ex ea re
 interest mea, iudici debeo exponere, ut eum condemnet
 in futuri damni aestimationem. Sed et si condemna-
 verit, non aliter iudicati potero agere, quam si debiti
 conditio extiterit. Ea enim deficiente infirmatur etiam
 condemnatio eius, qui chirographum delevit. Quaere
 tit. 12. cap. 32. them. 2.

Quaere tit. 12. cap. 2. them. 2.

2) hoc] Debitum.

3) argumentis] Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 3.
 them. 1. et cap. 21. them. ult. et lib. 57. tit. 1. cap. 5.
 them. 7. necessarium ad doctrinam de argumentis.

4) qui esse non possint] Quaere lib. 7. tit. 12.
 cap. 10. et lib. 12. tit. 1. cap. 28. 29. 39. et lib. 35. tit. 5.
 cap. 3. them. 6.

5) conditionis existentis tempore] Fieri
 enim potest, ut testes probationis necessario peregre
 proficiscantur, ideoque lex eos etiam antequam conditio
 existat, admittit, ne his redire nequeuntibus debitum
 sine probatione maneat.

6) condemnaberis quidem] Quasi obligatus
 ex delicto iam admissio. Nota hoc caput: nam ex hoc
 iudicem compellis, etiam antequam agi possit, testes
 interrogare circumstantia existente tali, si testes non
 possent inveniri eo tempore, quo usui futuri sunt.
 Quaere et tit. 12. cap. 32. them. 1. et 2. et ibi Antiquum,
 et quod conditionali existente contractu agatur etiam,
 antequam existat conditio consistatque contractus, non
 ex contractu, sed ex delicto interim admissio. Nota et
 aliud necessarium, veritatem etiam argumentis probari,
 et legem ea sumere probationis loco citra eam conse-
 quentiam, quae lege in probationibus exigitur. Argu-
 menta lege admitti, quaere et lib. 21. tit. 1. cap. 3.
 them. 1. et cap. 21. them. ult. et lib. 57. tit. 1. cap. 5.
 them. 7. et huius libri tit. 50. cap. 10. them. penult. et
 lib. 21. tit. 1. cap. ult. necessarium ad hoc, testes etiam
 ante libelli dationem produci et interrogari, huic con-
 sentaneum.

7) quam si debiti conditio extiterit] Et ap-
 paruerit, damnum tibi datum fuisse. Et quaere tit. 12.
 cap. 27. totum. Lege transmissiones lib. 35.

XLI. Ulp. Si quis deleverit testamentum, non I

z) Fabr. ὑπομιμνήσκων. a) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. b) Sic lego pro
 quod habet Fabr. c) Adde τοὺς post τοῦτους. d) Fabr. haec statim prioribus iungit, commate interposito. Sed aut
 im maioris interpunctionis ponendum, aut καὶ ante ὄφειλω addendum, aut ὄφειλων legendum est. e) In Cod. 1350.
 λιπέντος. Fabr. ἀπαλείφοντος. f) Sic Cod. 1350. Fabr. γινόμενος. g) Haec, quae desunt apud Fabr. addit
 1350. h) Inde a voce σημειῶσαι idem scholium secunda manu reperitur in Cod. 1350. i) ἢ addit Cod. 1350. Deest
 Fabr. k) τῆς addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. l) Secunda manu additur μόνα in Cod. 1350. m) Hic scholium
 Fabr. finitur. Reliqua adduntur e Cod. 1350.



διαθεμένω, ἀλλὰ τῷ κληρονόμῳ καὶ τοῖς ληγατα-
 ροῖς ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος· αὐτῶν γὰρ εἶναι δοκεῖ
 ἢ διαθήκη δικαίωμα. χειρογράφου ἀπαλειφέντος^{η)},
 ἢ χωρὰ τῷ Ἀκουίλιῳ. ὁ τὴν παρακατατεθεῖσαν αὐτῷ
 διαθήκην ἀπαλείψας ἢ πλείοσιν ἀναγνοῦς ἐνάγεται
 τῇ ἀγωγῇ τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ, καὶ τῇ περὶ
 ὕβρεως, ἐὰν ἐφ' ὕβρει τὰ ἀπόρρητα ἐδημοσίευσεν.

οὐ τῷ διαθεμένῳ] Οὐδὲν γὰρ εὐρίσκειται αὐτὸς ἡδικη-
 μένος ἐξ ὧν ἀπηλίφῃ ἢ διαθήκη. ζῆτει βιβ. λβ'. tit. ζ'.
 κεφ. γ'. καὶ tit. ε'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ι'. tit. γ'.
 κεφ. λβ'. καὶ βιβ. ιε'. tit. δ'. κεφ. δ'. θεμ. δ'. [Sch. c. VII. 106.]

Ἀναγνώθι^{ο)} τὴν ἀρχὴν τοῦ δ'. tit. τοῦ ἐξῆς βιβ. ρ). διγ. γ'.
 θεμ. δ'. καὶ βιβ. μδ'. tit. ε'. 9) διγ. γ'. καὶ βιβ. κθ'. tit. γ'.
 διγ. γ'.

ἀλλὰ τῷ κληρονόμῳ] * Οὐχ ὡς κληρονόμῳ ἢ γὰρ
 ἂν οὐκ εἶχε τὸν μὴ τῷ διαθεμένῳ ἀρμόζοντα Ἀκουίλιον· ἀλλ'
 οἰκίῳ ὀνόματι. ζῆτει ὁμοιον θέμα καὶ ἐν tit. β'. κεφ. α'.
 θεμ. τέλευτ.

ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος] Καὶ τὴν δὲ δόλο δίδωκεν
 βιβ. δ'. tit. γ'. διγ. λβ'. ἤτοι βιβ. ι'. tit. γ'.

Ἀναγνώθι τὰς ἐν τῷ παρόντι κεφ. κειμένας ἀπὸ τοῦ
 λβ'. βιβ. παραπομπάς, καὶ εὐρησεις, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ διαθε-
 μένος δύναται ἢ ἐποίησε διαθήκην διὰ τῆς ἀδ' ἐξινβένδουμ
 καὶ τῆς ἐν ἡμ' ἀπαιτεῖν.

αὐτῶν γὰρ εἶναι δοκεῖ ἢ διαθήκη δικαίωμα]
 Σημείωσαι^{ο)} πρόδηλον ἐπὶ τούτων τὸ διαφέρον.

* Καλῶς τό, δοκεῖ, ἵνα ὡς δοκοῦντες καὶ οὗτοι δεσπόται
 κινήσωσι τὸν Ἀκουίλιον. ὁ γὰρ Ἀκουίλιος δεσπότη δίδεται, ὡς
 κεφ. ια'. θεμ. ζ'. ἀναγνώθι καὶ βιβ. λβ'. tit. ζ'. κεφ. γ'. οὐ
 τέως δὲ ἐστὶν αὐτῶν ἐστὶ γὰρ καὶ τοῦ διαθεμένου· καὶ
 βιβ. λβ'. tit. ε'. κεφ. γ'. θεμ. β'.

χειρογράφου] † Ζῆτει tit. ιβ'. κεφ. κη'.

ὁ τὴν παρακατατεθεῖσαν αὐτῷ διαθήκην]
 Ζῆτει tit. μα'. κεφ. α'. καὶ tit. να'. κεφ. λη'. θεμ. ζ'. καὶ
 βιβ. ιγ'. tit. β'. κεφ. α'. θεμ. ζ'. [Sch. d. VII. 106.]

* Εἰ δὲ καὶ τις τὴν παρακατατεθεῖσαν αὐτῷ διαθήκην
 ἀπαλείψῃ, ἢ πολλῶν παρόντων ἀναγνῶ αὐτὴν, κατέχεται τῇ
 ἰμφάκτουμ. κατέχεται δὲ καὶ τῇ ἰνιουοιάρουμ, ἐὰν ὕβριζων
 τὸν διαθεμένον τὴν ἀπόκρυφον αὐτοῦ βουλὴν ἐδημοσίευσεν.

ἀπαλείψας] Ἐπὶ τῷ κερδάνῳ. τί γὰρ, ὅτι αὐτὸς ἢ
 ὁ ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος; ὁμοίως ἀναγνώθι τὸ ἐξῆς θέμα.
 διὰ τοῦτο γὰρ ἐνάγεται περὶ κλοπῆς. [Sch. e. VII. 106.]

† Οὗτος μόνῃ τῇ φούρτι.

ἢ πλείοσιν] † Οὗτος τῇ περὶ ὕβρεως.

ἀναγνοῦς] † Τὰ ἐν αὐτῇ ἀπόρρητα.

ἐνάγεται τῇ ἀγωγῇ] † Ὅτε ἀπήλειψε.

τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ] Καὶ τὴν μὲν ποιὴν δι-
 δωσι, πράγματος δὲ οὐκ εἶχε ἀπαιτήσῃ, ἐπεὶ μὴδὲ πράγμα
 ὑπῆρ. * ὅρα^{ι)}, πῶς ἐνταῦθα ἐναντιωθῆ ὁ Βασιλικὸς τῷ πα-
 λαιῷ. ὁ μὲν γὰρ τὴν τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσαν ἀγωγὴν ἐνταῦθα
 λέγων δηλὸς ἐστὶ, ὡς τὴν περὶ κλοπῆς λέγει, ὡς ἀπὸ τοῦ
 ἐπαγομένου^{η)}, ἐσθ' ὅτε. ὁ δὲ παλαιὸς φανερώς ἰμφάκτουμ
 ἔγραψεν. [Sch. f. VII. 106.]

* Τῷ μὲν διαθεμένῳ τῷ καὶ παραθεμένῳ τῇ ἰμφάκτουμ
 καὶ τῇ περὶ παραθήκης, καὶ τῇ περὶ κλοπῆς· τῷ δὲ κληρο-
 νόμῳ καὶ τοῖς ληγαταροῖς τῷ Ἀκουίλιῳ καὶ τῇ περὶ κλοπῆς,
 ἐὰν κλοπιμαίῳ λογισμῷ τὴν διαθήκην ἀπήλειψεν ὁ ἀπαλείψας.
 ζῆτει τὸ ἐξῆς θεμ. καὶ τὸ μβ'. κεφ.

† Τῇ ἰμφάκτουμ.

καὶ τῇ περὶ ὕβρεως] Περὶ τοῦ διαθεμένου, οὐ μὴν
 περὶ τοῦ κληρονόμου. [Sch. g. VII. 106.]

ἐὰν ἐφ' ὕβρει] † Ὅτε ἀνέγνω δημοσίᾳ.

† Τοῦ διαθεμένου.

Ἐσθ' ὅτε ὁ ἀπαλείψας διαθήκην οὐ τῇ περὶ

testatori¹⁾, sed heredi²⁾ et legatariis Aquilia com-
 petit³⁾: videtur namque testamentum eorum instru-
 mentum esse⁴⁾. Chirographo⁵⁾ deleto, locus est
 Aquiliae. Qui depositum apud se testamentum⁶⁾
 delevit⁷⁾, vel pluribus⁸⁾ legit⁹⁾, tenetur actione¹⁰⁾
 duplum exigente¹¹⁾, et iniuriarum¹²⁾, si iniuriae
 faciendae causa¹³⁾ secreta publicaverit.

1) non testatori] Nihil enim ipse laesus inve-
 nitur ab iis, qui testamentum deleverunt. Quaere lib. 35.
 tit. 6. cap. 3. et tit. 5. cap. 3. them. 3. et lib. 10. tit. 3.
 cap. 35. et lib. 15. tit. 4. cap. 4. them. 4.

Lege initium tit. 4. libri sequentis, dig. 3. them. 4. et
 lib. 44. tit. 5. dig. 3. et lib. 29. tit. 3. dig. 3.

2) sed heredi] Non ut heredi: non enim haberet
 Aquiliam, quae testatori non competit: sed suo nomine.
 Quaere similem speciem et in tit. 2. cap. 1. them. ult.

3) Aquilia competit] Etiam de dolo actionem
 dedit lib. 4. tit. 3. dig. 35. sive lib. 10. tit. 3.

Lege transmissiones ad hoc caput ex lib. 35. desum-
 tas, et invenies, posse etiam ipsum testatorem testa-
 mentum, quod fecit, ad exhibendum et in rem actione
 petere.

4) videtur namque testamentum eorum in-
 strumentum esse] Nota, in his id quod interest,
 esse manifestum.

Recte dictum est, videtur, ut hi, quasi domini
 videantur, Aquilia agant. Nam Aquilia domino datur,
 ut cap. 11. them. 7. Lege et lib. 35. tit. 6. cap. 3. In-
 terim autem eorum non est: nam etiam testatoris est:
 et lib. 35. tit. 5. cap. 3. them. 2.

5) chirographo] Quaere tit. 12. cap. 28.

6) qui depositum apud se testamentum]
 Quaere tit. 41. cap. 1. et tit. 51. cap. 38. them. 6. et
 lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 7.

Sed et si quis testamentum apud se depositum de-
 leverit, aut pluribus praesentibus legerit, in factum
 tenetur. Tenetur etiam iniuriarum, si iniuriae testatori
 faciendae causa secretam eius voluntatem publicaverit.

7) delevit] Lucri faciendi causa. Quid enim, si
 ab intestato vocabatur? Similiter lege sequens thema.
 Ob id enim furti tenetur.

Hic sola furti actione convenitur.

8) vel pluribus] Hic iniuriarum tenetur.

9) legit] Secreta, quae testamento continentur.

10) tenetur actione] Cum delevit.

11) duplum exigente] Et poenam quidem dat,
 res autem non exigitur, quia nulla subest. Vide, ut
 hoc loco repugnet Basilicus Antiquo. Ille enim in du-
 plum actionem dicit, et manifestum est, eum de furti
 actione loqui, ex eo, quod sequitur, interdum. Antiquus
 autem aperte in factum scripsit.

Testatori, qui et testamentum deposuit, in factum,
 et depositi, et furti actione: heredi autem et legatariis
 Aquilia et furti actione, si animo furandi testamentum
 delevit. Quaere thema sequens et cap. 42.

In factum.

12) et iniuriarum] Testatori, non heredi.

13) si iniuriae faciendae causa] Cum publice
 recitaverit.
 Testatori.

Interdum is, qui testamentum¹⁴⁾ delevit, non

η) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαλειφέντος. ο) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr.
 p) Suprascriptum est: τοῦ ιε'. βιβ. q) Suprascriptum est: βιβ. να'. tit. β'. r) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350.
 scriptum deest apud Fabr. s) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. t) Inde a verbo ὅρα
 haec secunda manu in Cod. 1350. scripta sunt. * Cod. 1350. addit: καὶ τοῦ.



λοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆ, ἀλλὰ τῇ ἐξ ἀρνήσεως εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ, ἐξ ὁμολογίας δὲ εἰς τὸ πλοῦν, ὑπόκειται, ἂν διὰ μόνον τὸ ζημιώσαι ἀπήγαγε. κλέπτης γὰρ οὐκ ἔστιν ὁ μὴ μετὰ τοῦ ἔργου αἰ λογισμὸν ἔχων κλέπτου.

διαθήκην] † Ἀλλότριον δικαίωμα. τῇ ἐξ ἀρνήσεως εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ] Τῷ Ἀκουσίῳ.

διὰ μόνον τὸ ζημιώσαι] † Δι' ἔχθραν.

† Οὐ μὴν καὶ ψυχῇ κλέπτοντος. κλέπτης γὰρ οὐκ ἔστιν] Ζῆτει τι. ιβ'. κεφ. κς'. εμ. β'. Ζῆτει καὶ βιβ. β'. τι. β'. κεφ. σκε'. καὶ βιβ. ιδ'. τ. ι. κεφ. ις'. κείτοι ὁ κινῶν ἵσπιτον. β'. τι. α'. καὶ τι. δ'. τι. α'. [Sch. h. VII. 106.]

ὁ μὴ μετὰ τοῦ ἔργου καὶ λογισμὸν ἔχων κλέπτου] Ζῆτει τι. ιβ'. κεφ. κς'. εμ. β'. καὶ κεφ. α'. εμ. β'. βιβ. β'. τι. β'. κεφ. σκε'. καὶ κεφ. β'. εμ. β'. βιβ. ιδ'. τ. ι. κεφ. ις'. καὶ βιβ. η'. τι. β'. κεφ. β'. εμ. ιε'. καὶ β. ιγ'. τι. β'. κεφ. ιγ'. εμ. α'. β. γ'.

ιβ'. Ἰουλιαν. Ὁ διαθήκην ἢ ἄλλο δικαίωμα ἀρριτεθὲν αὐτῷ ἀπαλείψας, ὡς μὴ ἀναγινώσκουσαι, αὐτῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ παρακαταθήκης, καὶ τῇ ἀπορρυβέντων^{v)} πραγμάτων, καὶ τῷ Ἀκουσίῳ ὑπόκειται.

ὁ διαθήκην — ἀπαλείψας] Μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ κεφ. τοῦ γ'. τι. τοῦ ι. β'. δεικνὸς τοῖς ληγαταρίοις καὶ κληρονόμῳ τῆν δὲ δόλω. Θεμίτισον γὰρ ἐκείσε, ὅτι τῆς ἀδικῆς φθαρσίας ἦτοι ἀπαλείψεις πρὸ τοῦ ἀδίτευσαι τὸν κληρονόμον, παρεροῖν ὁ καιρὸς τῆς ἀδίτιος, τοῦ κληρονόμου γινώσκοντος, εἴτε πούρωσ κατελείφθη αὐτῷ ἡ κληρονομία, εἴτε ὑπὸ αἰρεσιν, οἷα τῆς διαθήκης ἀπαλείψεις, καὶ διὰ αὐτο δίδου αὐτῷ ἢ δὲ δόλω, ἄς κατὰ δόλον τοῦ ἀπαλείψοντος τὴν διαθήκην μὴ κληρονόμῳσιν^{w)}. ἐνταῦθα δὲ ὑπόρου, ὅτι μετὰ τὴν ἀδίτιον ἀπλήρη ἡ διαθήκη, καὶ διὰ αὐτο ἔχει τὴν ἀδ ἐξιβένδουμ, καὶ τὴν δεποιτίου, καὶ τὸν ἰουλίαν ἁρμόσαντα αὐτῷ δικαίω τῆς κληρονομίας. ἀνάγνωθι ἐν αὐτῷ^{x)} κεφ. τοῦ Στεφάνου παραγραφῆ. ἢ εἰ βούλῃ^{y)}, οὕτως ἐκείσε^{z)} Θεμίτισον, ὅτι ἐξωτικὸς τις ἐργασῆ κληρονόμος, ὡν ἐν ἀποδημίᾳ, καὶ εἰσελθὼν ἐκείνη κατὰ τὸν πλάγιον συγγενῶν τοῦ τετελευτηκότος, ζήτων ἐξ αὐτῶν τὴν κληρονομίαν^{a)} οἱ δὲ ἐξήτουν ἐμφανισθῆναι τὴν διαθήκην, ἐν λέγειν αὐτὸν γεγραφεῖται κληρονόμον^{b)} οὐκ ἦν δὲ ἡ διαθήκη ἀπαλείψαι παρὰ κληρονόμου. τῆς μὲν οὖν κληρονομίας ἵππει διὰ τὸ μὴ ἐμφανισθῆναι τὴν διαθήκην^{c)} κινεῖ δὲ κατὰ ἀπαλείψοντος τὴν δὲ δόλω ἐπὶ τῷ διαφέροντι τὸν γὰρ ἄλλιον οὐκ ἔχει, ἢ τὴν ἀδ ἐξιβένδουμ^{d)} οὔτε γὰρ ἠδίτευσεν, καὶ ἐμπληρῆται αὐτῷ τὸ ἀσώματος δικαίου, καὶ δι' αὐτοῦ ἵσπαι καὶ τὴς τοιαύτης ἀγωγῆς, ὡς κεφ. ιγ'. εμ. δ'. οὐ τοῦ τι. [Sch. i. VII. 106. sq.]

καὶ τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ παρακαταθήκης] Ὡς ιγ'. τι. β'. κεφ. α'. εμ. κδ'. [Sch. k. VII. 107.]

ἢ ἀπορρυβέντων πραγμάτων] Τῇ ἀδ ἐξιβένδουμ, βιβ. ιε'. τι. δ'. κεφ. γ'. εμ. δ'. [Sch. l. VII. 107.]

τῷ Ἀκουσίῳ] * Ἐπειδὴ οὐκ ἀπέδωκεν ἢ παρέστησε τὸ ἴωμα.

ιγ'. Πομπ. Ὁ κληρονόμος περὶ τῆς γενομένης αἰς πρὸ ὑπερσελεύσεως τῆς κληρονομίας, ἔχει τὸν οὐλίον, καὶ ὁ κλοποροῦμενος, καὶ ὁ αἰχμάλωτος τρέφων, τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς κατὰ δεινροτόμων τῶν κλοπιμαίως τεμνόντων κινουίς, καὶ τῆς, ἠρίκι βία ἢ λάθρα τις ποιήσῃ, ἐάν κωλυθεῖς ἐποίησεν, ἢ γινώσκῃ ὑφείλεν, ὡς ἐκωλο, εἰ τὸ παρ' αὐτοῦ γινόμενον ὁ κληρονόμος ἔγνω.

κληρονόμος] Ἐάν πρὸ ἀδίτιος τῆς κληρονομίας θείκη τις πρῶμα τῆς κληρονομίας, κωλοῖς κινεῖ τὸν

furti in duplum, sed actione ex inficiatione duplum exigente¹⁵⁾, ex confessione simplum, tenetur, dandi tantum damni causa¹⁶⁾ [delevit. Fur enim non est¹⁷⁾, qui cum facto animum etiam furis non habet¹⁸⁾.

14) testamentum] Alienum instrumentum.

15) actione ex inficiatione duplum exigente] Aquilia.

16) dandi tantum damni causa] Inimicitia causa. Non animo furis.

17) fur enim non est] Quaere tit. 12. cap. 26 them. 2. Quaere et lib. 2. tit. 2. cap. 225. et lib. 19 tit. 10. cap. 17. Regula habetur Instit. 2. tit. 1. et Instit. 4. tit. 1.

18) qui cum facto animum etiam furis non habet] Quaere tit. 12. cap. 27. them. 2. et cap. 1. them. 2. et lib. 2. tit. 2. cap. 225. et cap. 1. them. 2. et lib. 19. tit. 10. cap. 17. et lib. 8. tit. 2. cap. 2. them. 15. et lib. 13. tit. 2. cap. 13. them. 1. 2. 3.

XLII. Iulian. Qui testamentum vel aliud instrumentum apud se depositum delevit¹⁾, ita ut legi non possit, et actione depositi²⁾, et suppressarum rerum³⁾, et Aquilia⁴⁾ tenetur.

1) qui testamentum — delevit] Ne obstare credas cap. 35. tit. 3. lib. 10. quod legatariis et hereditatem de dolo dat. Illic enim pone, corrupto vel deleto testamento ante aditionem hereditatis praeteriisse tempus aditionis, herede non intelligente, pure an sub conditione relicta ei esset hereditas, cum testamentum esset deletum: et ob id ei datur actio de dolo, quod dolo eius, qui delevit, factum sit, ne adiret hereditatem. Hoc loco autem pone deletum testamentum post aditionem, et ob id habere eum actionem ad exhibendum, et depositi, et Aquilianam iure hereditario ei competentem. Lege in eo capite Stephani adnotationem. Vel si malis, sic illic fingas, extraneum, cum abesset, heredem scriptum redire, et experiri adversus ex latere cognatos testatoris petitione hereditatis, hos autem desiderare testamentum, in quo dicebat se heredem scriptum: non existere autem testamentum, deletum quippe a quodam extraneo. Hereditatem igitur ideo amittit, quod non proferat testamentum: aget autem de dolo in eum, qui delevit, in id quod interest: nam Aquilianam vel ad exhibendum actionem non habet: neque enim adivit, ut ius incorporale ei accderet, et hoc iure has actiones posset acquirere, ut cap. 13. them. 4. huius tit.

2) et actione depositi] Ut lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 24.

3) suppressarum rerum] Actione ad exhibendum, ut lib. 15. tit. 4. cap. 3. them. 4.

4) Aquilia] Quoniam instrumentum non reddidit vel exhibuit.

XLIII. Pomp. Heres¹⁾ de damno dato ante aditionem hereditatis, Aquilianam habet²⁾, et postumus, et captivus postliminio reversus. Idem est³⁾ et de actione arborum furtim caesarum⁴⁾, et de interdicto quod vi aut clam⁵⁾, si quis prohibitus fecerit⁶⁾, aut scire debuerit, se prohibutum iri⁷⁾, si quod fecit, rescierit heres⁸⁾.

1) heres] Si ante aditionem hereditatis corruperit quis rem hereditariam, recte heres Aquilia agit. Nam

v) Super ἀπορρυβέντων in Cod. 1350. secunda manus scripsit περὶ. Vult ergo περὶ ἀπορρυβ. πραγμ. Intelligit actionem exhibendam. w) Sic Cod. 1350. Fabr. κληρονομήθη. x) Adde τῷ ante αὐτῷ. y) Sic Cod. 1350. Fabr. βούλη. z) Sic xit secunda manus in Cod. 1350. Fabr. ἐκείνο. a) Pro ἴνα necessario legendum ὡςτε.



Ἀκουίλιον ὁ κληρονόμος. εἰ γὰρ καὶ δεσπότη διδοται ὁ Ἀκουίλιος, ἀλλ' οὐ ζητοῦμεν τὸν ἐν τῷ καιρῷ τῆς βλάβης ὄντα δεσπότην. εἰ γὰρ τοῦτο ἐπιζητοῦμεν, οὐδὲ ὁ κληρονόμος τοῦ τὴν βλάβην ὑπομείναντος ἡδύνατο κινήσαι τὸν Ἀκουίλιον. οὐδὲ γὰρ κατὰ τοῦ βλάψαντος τὰ πράγματα τοῦ ὄντος ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἡδύνατο κινήσει ὑποστρέφειν ὁ αἰχμαλωτός τὸν Ἀκουίλιον. καὶ οὐ μόνον οὗτοι ἐβλαπτοῦντο, εἰ τοῦτο ἐσκοποῦμεν^{b)}, ἀλλὰ καὶ ποστοῦμοι ὑπὸ τῶν ἰδίων πατέρων^{c)} γεγραμμένοι κληρονόμοι μεγάλα ἠδικούοντο· εἰ γὰρ ἐγκυμονομένων αὐτῶν βλάβεις^{d)} τὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν πράγματα, οὐ διδοται αὐτοῖς ὁ Ἀκουίλιος, ἔάν τὸν ἐν τῷ καιρῷ τῆς βλάβης δεσπότην περιεργασώμεθα. μᾶλλον οὖν καὶ τὸν οὐκ ὄντα δεσπότην, ὅτε τὸ πρᾶγμα βλάπτεται, μετὰ δὲ ταῦτα γενομένου δεσπότην λέγομεν ἔχειν τὸν Ἀκουίλιον. τὰ αὐτὰ λέγομεν, εἰ καὶ δειροτομήσας^{e)} τις δένδρα πρὸ ἀδιαιτοῦς τῆς κληρονομίας, ἢ ἐν τῷ αἰχμαλωτῶν εἶναι τὸν δεσπότην αὐτῶν, ἢ ἐν τῷ ἐγκυμονεῖσθαι τὸν ποστοῦμον. εἰ δὲ καὶ καινοτομήσει τις αὐτοῖς ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ, καὶ οὕτω κατέχεται τῷ quod vi aut clam ἰντερδικτῶ, ἔάν ἢ κωλυθεῖς ὑπὸ τινος μετὰ τὴν κώλυσιν ἐκαινοτομήσῃ^{f)}, ἢ ἡδύνατο εἰδέναι, ὅτι, εἰ δ' ἂν ἠδείσαν οἱ δεσπότηται τῶν πραγμάτων τὸ γινόμενον, ἔμελλον αὐτὸν κωλιεῖν. [Sch. m. VII. 107.]

* Ζῆτει κεφ. ιγ'. θεμ. δ'. καὶ βιβ. λε'. τίτ. θ'. κεφ. λβ'. ἔχει τὸν Ἀκουίλιον] Ὁμοίως διγ. ιγ'. μετὰ λογισμοῦ, ὅτι δεσποινὰ ἔστιν ἡ κληρονομία. β) Ζῆτει κεφ. ιγ'. θεμ. δ'. [Sch. n. VII. 107.]

τὸ αὐτό * Τὸ αὐτὸ ποῖον; ὅτι, ἔάν τις δένδρα τέμῃ κτήματος κληρονομίας ἀνυπεξαιλεμένου, ὑστερον ὑπεξελθῶν ὁ κληρονόμος ἔχει καὶ ταύτην τὴν ἀγωγήν.

καὶ περὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς κατὰ τῶν δειροτομῶν — κινουμένης] Ἰεροὶ ταύτης διαλαμβάνει^{h)} βιβ. μζ'. τίτ. ζ'. ἤγρον βιβ. ξ'. τίτ. ιε'. [Sch. o. VII. 107.]

Ἀρβόρουμⁱ⁾ φούρτιμ κιασαόρουμ.

* Ἐἶπεν ὀπισθεν, ** ὅτι^{k)} ἀγωγή μὴ ἀρμόσασα τῷ διαθεμένῳ οὐδὲ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ διδοται. ἀλλ' ἐναυθα περὶ τὰ κληρονομία πράγματα λέγει τὴν βλάβην γενομένην, ὡν ἡ ἀγωγή τοῦ κληρονόμου ἐστὶ, καὶ οὐ τοῦ διαθεμένου· ἐκτὸς δὲ περὶ αὐτὴν τὴν κληρονομίαν τῆς βλάβης γενομένης, οὐκ ἔστιν ὁ ζημιωθεῖς· ὁ γὰρ υποκατάστατος οὐκ ἐζημιώσεται· καὶ γὰρ εἰ ἐξή. ἢ ἂν ἐλευθερός καὶ κληρονόμος. ἀλλ' οὐδὲ ἡ κληρονομία ἦν αὐτοῦ, ὅτε ὁ δούλος ἀνῆρέθη^{l)} ἤρμωζε δὲ τῷ τελευτήσαντι δεσπότη, καὶ παρέπεμψεν ἂν κληρονομίαις, εἰ μὴ τοῦ δούλου προτελευτήσῃ.

καὶ τῆς, ἢ νῆκα βία ἢ λάθρα τις ποιήσῃ] Ἰς βιβ. νη'. τίτ. κγ'. κεφ. ι'). δ'. καὶ ιγ'. θεμ. ε'. [Sch. p. VII. 107.]

* Ἐκ τοῦ δ'. καὶ τοῦ ιγ'. κεφ. τοῦ κγ'. τίτ. τοῦ νη'. βιβ. μανθάνομεν, ὅτι οὐ μόνον, εἰ κωλυθεῖς τις ποιήσῃ μετὰ τὴν κώλυσιν τὸ ἔργον, ἐνέχεται τῷ κοινῷ βί αὐτὴν κλάμ ἰντερδικτῶ ἦτοι τῷ ὅπερ βία ἢ λάθρα· ἀλλ' εἰ καὶ εἰδῶς μέλλει κωλυθεῖσθαι, τοιούτῳ, μὴ συγχωρεῖσθαι παρὰ τοῦ νόμου, κτίσει, καὶ οὕτως ἔνοχος ἐστὶ τοιούτῳ τῷ παραγγέλματι.

οἷον ἔάν τις κωλυθεῖς ἐποίησεν] * Οἷον εἰ ἐρμηνεύων, πότε ἀρμώζει τὸ ὅπερ βία ἢ λάθρα, ἐπήγαγε ταῦτα τὰ ῥήματα· ὅταν γὰρ κωλυθεῖς τις ποιήσῃ, ἀρμώζει τὸ ὅπερ βία· ὅταν δὲ γινώσκῃ ὠφείλει, ὡς ἐκωλύετο, τὸ ὅπερ λάθρα, ὡς καὶ βιβ. β'. τίτ. γ'. κεφ. ογ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. νη'. τίτ. κγ'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ κεφ. γ'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. δ'.

ἢ γινώσκῃ ὠφείλει, ὡς ἐκωλύετο] * Ζῆτει βιβ. ια'. τίτ. α'. κεφ. ζ'. καὶ τὸν ἐν ἐκείνῳ ἰνδικα ἀναγκαῖον ὄντα. ὁ κληρονόμος] Ἡ ὁ κωφορούμενος, ἢ ὁ^{m)} αἰχμαλωτός. [Sch. q. VII. 107.]

μδ'. Οὐλπ. Καὶⁿ⁾ ἀπὸ ἀμελείας ἐλαφρῶς ἀρμώζει Ἀκουίλιος.

Ὁσάκις τοῦ δεσπότη γινώσκοντος τραυματίζει ἢ φονεύσει δούλος, αὐτὸς ὁ δεσπότης ἐνέχεται, ἔάν καὶ ἀνέχηται, καὶ δυνάμενος οὐκ ἐκώλυσεν.

b) Sic Cod. 1350. Fabr. σκοποῦμεν. c) Sic Cod. 1350. Fabr. πατρῶν. d) Sic Cod. 1350. Fabr. βλάβης. e) Legi δειροτομήσας. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκαινοτομή (sic). g) His scholium apud Fabr. finitur. Reliqua sunt e Cod. 1350. h) Sic Cod. 1350. Fabr. διαλέγει. i) Hoc scholium prima manu scriptum deest apud Fabr. k) Inde ab ὅτι haec in Cod. 1350. tertia manu scripta sunt. l) Sic legendum ex Cuiacii versione. Fabr. κγ'. m) ὁ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. n) Haec inde a voce καὶ — Ἀκουίλιος Fabr. cum cap. 43. coniunxit.

etsi domino detur Aquilla, tamen non exigimus, ut dominus fuerit damni dati tempore. Alioquin si hoc exigemus, neque heres eius, qui damnus passus est, Aquilla posset experiri, neque captivus postliminio reversus in eum, qui rebus suis nocuerit. Nec ii solum, si hoc spectaremus, sed etiam postumi a patribus heredes scripti maxime laederentur: nam si eis existentibus in utero rebus patris eorum nocitum sit, non dabitur eis Aquilla, si tempore illati damni dominum requirimus. Itaque magis est, ut dicamus, eum, qui dominus non fuerit damni dati tempore, sed postea esse coeperit, habere Aquilliam. Eadem dicimus, si quis arbores ceciderit ante aditionem hereditatis, vel domino eorum existente in potestate hostium, vel postumo existente in utero. Sed et si quis hoc tempore novum opus fecerit, tenetur interdicto quod vi aut clam, si vel prohibitus ab aliquo postea fecerit, vel intelligere potuerit, se a rerum dominis, si factum sciverint, prohibitum iri.

Quaere cap. 13. them. 4. et lib. 35. tit. 9. cap. 32.

2) Aquilliam habet] Similiter dig. 13. cum ratione, quia domina est hereditas. Quaere cap. 13. them. 4.

3) idem est] Quale? Scilicet, quod, si quis arbores fundi, qui ad hereditatem non aditam pertinet, ceciderit, heres postea adita hereditate talem habet actionem.

4) et de actione arborum furtim caesarum] De hac tractatur lib. 47. tit. 7. sive lib. 60. tit. 16.

Arborum furtim caesarum.

Postea dixit, actionem, quae testatori non competit, neque heredi eius dari. Sed hoc loco rebus hereditariis damnus datum dicit, quarum nomine actio heredis est, non testatoris: illic autem damnus circa hereditatem ipsam facto, nemo est, qui laesus est: nam substitutus laesus non est: nam si viveret, liber et heres esset. Sed neque hereditas eius erat, cum servus occideretur: competebat autem domino mortuo, qui eam ad heredes transmisisset, nisi ante servum decessisset.

5) et de interdicto quod vi aut clam] Ut lib. 58. tit. 23. cap. 4. et 13. them. 5.

Ex cap. 4. et 13. tit. 23. lib. 58. discimus, non solum eum, qui prohibitus post prohibitionem opus fecerit, teneri interdicto quod vi aut clam, sed etiam eum, qui sciens, se prohibitus iri, hoc est, lege sibi non permitti, aedificaverit, hoc interdicto esse obligatum.

6) si quis prohibitus fecerit] Quasi exponens, quando interdictum quod vi aut clam competat, haec verba subiecit: nam si prohibitus quis fecit, competit interdictum quod vi: sin autem scire debuit, se prohibitus iri, interdictum quod clam, ut et lib. 2. tit. 3. cap. 73. them. 3. et lib. 58. tit. 23. cap. 1. them. 2. et cap. 3. them. ult. et cap. 4.

7) aut scire debuerit, se prohibitum iri] Quaere lib. 11. tit. 1. cap. 7. et in eo Indicem necessarium.

8) heres] Vel postumus, vel captivus.

XLIV. Ulp. Etiam ex levi culpa¹⁾ Aquilla competit.

Quoties sciente domino²⁾ servus vulnerat vel occidit, ipse dominus tenetur, et si patiatur³⁾, et si cum possit, non prohibeat.



καὶ ἀπὸ ἀμελείας ἐλαφροῦς] Ἐν τῷ Ἀκουίλιῳ νόμῳ καὶ ἡ κουφοτάτη ἠραθυμία τιμωρεῖται. [Sch. r. VII. 108.]

δσάκις τοῦ δεσπότου γινώσκοντος] Ὅτε εἰδὸτος οὐ δεσπότου δοῦλος ἢ τραυματίει τινα, ἢ ἀνέλη, αὐτὸς ὁ δεσπότης κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ, ἐγκυλούμενος, διὰ τί μὴ κώλυσε τὸν οἰκίτην. τὴν γὰρ εἰδησὴν ἐν τῷ Ἀκουίλιῳ ἀντί τῆς ἀνεξικακίας δεχομένη, ἵνα ὁ κολῶσαι δυνάμενος καὶ μὴ κώλυσας κατέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ. [Sch. s. VII. 108.]

Κυρίλλου. Ἐάν δοῦλός σου εἰδὸτος σου πλήξη, σὺ κατέχη· ὁ γὰρ εἰδησὴ ἀνεξικακία νοεῖται. ζῆτει βιβ. β. tit. γ. εφ. ρηβ. θεμ. γ. καὶ tit. ε. κεφ. α. καὶ δ. καὶ βιβ. β. tit. γ. κεφ. ν. καὶ ρθ. καὶ βιβ. ζ. tit. ιε. κεφ. ε. [Sch. s. II. 108.]

ἐὰν καὶ ἀνέχεται] * Ζῆτει tit. ε. κεφ. β. γ. δ. κ. δ. με. μς. μζ. καὶ βιβ. νη. tit. κγ. κεφ. ιδ.

μέ. Πανλ. Καὶ ἐγιάναντος τοῦ τραυματισθέντος οὐλοῦ κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος.

καὶ ἐγιάναντος τοῦ τραυματισθέντος δοῦλου] τοιοῦτος δοῦλος οὐ φεδιβιτεύεται^{ρ)} ἢτοι ἀντιστρέφεται ὃ πρᾶτη, ὡς βιβ. κα. tit. α. διγ. ις. ἢ βιβ. ιδ. tit. ι. εφ. ις. [Sch. t. VII. 108.]

Ἐπὶ δὲ τῆς φεδιβιτοίας ὁ ἐγιάνας, ὡς ἦν ἐξ ἀρχῆς, ὁ δοκεῖ νενοσηκέναι, ὡς βιβ. κα. tit. α. διγ. ις. ἢτοι βιβ. ιδ. tit. ι.

† Ζῆτει tit. ε. κεφ. ε. θεμ. δ.

κινεῖται ὁ Ἀκουίλιος] † Εἰς τὰς δαπάνας.

Καὶ ὁ τὸν δοῦλον ὡς^{ρ)} ἐλεύθερον φονεύων πάσκειται τῷ Ἀκουίλιῳ.

καὶ ὁ τὸν δοῦλον] Κυρίλλου. Καὶ ὁ ἐλεύθερον νομίμως ἀ ἀνέλων κατέχεται. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς σέβη κοροῦπιτι β. ια. tit. γ. διγ. ε. ἢτοι βιβ. ζ. tit. ε. ὁ δὲ τὸν ἐλεύθερον ὡς δοῦλον τύπτων οὐχ^{σ)} ὑπόκειται τῇ ἰουριάρχου. ch. u. VII. 108.]

ὑπόκειται τῷ Ἀκουίλιῳ] Καὶ τῇ περὶ φόνου ἐγκλητικῆ, ὡς tit. λθ. κεφ. α. θεμ. β. ἐν τέλει, ρικῆ γὰρ¹⁾ ἢ ἡθῆται τὴν ὑπόνοιαν^{υ)} * καὶ tit. ις. κεφ. ε. καὶ ζ. καὶ β. β. tit. δ. κεφ. θ. θεμ. ε. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς, καὶ β. ν. tit. γ. κεφ. λβ. θεμ. γ. ἐναντιοφανές, καὶ tit. δ. τοῦ κεφ. β. θεμ. ι. [Sch. x. VII. 108.]

Δύο δοῦλοι πυρᾶν ὑπερηθῶντες ἔπεσον εἰς αὐτὴν, καὶ ὁ εἰς ἀπέθανεν. εἰ μὴ φαίνεται, τίς τίνα ὀρμην, ἄργεῖ ὁ Ἀκουίλιος.

ἀργεῖ ὁ Ἀκουίλιος] Τί γὰρ, ὅτι φεύγονά τινες καύτες ὑπερηθῶντο τοῦ πυρός, καὶ συνέβη, δύο τινὰς ἐρέχον· ἐπὶ τῷ πηθῆσαι τὸ πῦρ ἐγκοῦσαι ἀλλήλοις, καὶ πεσεῖν^{ν)}; περὶ δὲ δύο βουῶν ἢ κριῶν συμβαλλόντων ἀναγνώθη tit. α. α. θεμ. γ. [Sch. y. VII. 108.]

Ἐάν τις ζημιώσῃ ἄλλως ἑαυτὸν φυλάξαι μὴ δυνατός, ἀνένοχος ἐστίν· βία γὰρ τὴν βίαν ἐκδικεῖν ὁμός ἐπιτρέπει. εἰ δὲ διὰ τὸ ἑμαυτὸν ἐκδικῆσαι ἢ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου μου λίθον, καὶ ἄλλον ἴξω πυριόντα, ἐνέχομαι τῷ Ἀκουίλιῳ· μόνον γὰρ βιαζόμενον ἔξιστι τύπτειν διὰ τὴν ἴδιαν ἀσφάλειαν, οὐ μὴν διὰ τὸ ἀμύνασθαι.

ἄλλως ἑαυτὸν φυλάξαι μὴ δυνάμενος] Τί γὰρ, βουῶς ἐπῆλθέ μοι, καὶ οὐκ ἦν δυνατόν ἐκφυγεῖν με τὸν κίνον, εἰ μὴ τὸ ζῶον ἀνέilon; ζῆτει tit. ις. κεφ. ζ. θεμ. ιε. εἰσαίαι, ὅτι τότε^{ν)} τις ἢ φονεύσας ἢ ζημιώσας μὲναι ἀνεύρος, ὅτε ἄλλως οὐκ ἦδύνατο ἑαυτὸν φυλάξαι. καὶ ζῆτει γ. δ. ε. καὶ κεφ. νβ. θεμ. β. [Sch. z. VII. 108.]

Ζῆτα γὰρ] † Ζῆτει βιβ. β. κεφ. α. θεμ. γ.

τὴν βίαν ἐκδικεῖν] Ζῆτει^{κ)} tit. ις. ἀπὸ τοῦ ζ. κεφ.

ο) Sic Cod. 1350. Fabr. ἢ pro ἡ. p) Sic Cod. 1350. Fabr. φεδιβιτεύεται. g) Hoc scholium in Cod. 1350. prima u scriptum deest apud Fabr. r) ὡς addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. s) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐχ. t) Sic Cod. 1350. r. καὶ pro γὰρ. u) His scholium apud Fabr. finitur. Reliqua in Cod. 1350. secunda manu addita sunt. v) His scholium l Fabr. finitur. Reliqua sunt e Cod. 1350. w) Sic Cod. 1350. Fabr. πόρε. x) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. ptum deest apud Fabr.

1) etiam ex levi culpa] In lege Aquilia etiam levis culpa punitur.

2) quoties sciente domino] Cum sciente domino servus vulnerat aliquem vel occidit, ipse dominus Aquilia tenetur, eo illi imputato, quod servum non prohibuerit. Nam scientiam in lege Aquilia pro patientia accipimus, ut qui prohibere potuit, Aquilia teneatur, si non prohibuerit.

Cyrilli. Si servus tuus te sciente percusserit, tu teneris: nam scientia patientia intelligitur. Quare lib. 2. tit. 3. cap. 152. them. 3. et tit. 5. cap. 1. et 4. et lib. 2. tit. 3. cap. 50. et 109. et lib. 7. tit. 15. cap. 6.

3) si et patiatur] Quare tit. 5. cap. 2. 3. 4. 20. 44. 45. 46. 47. et lib. 58. tit. 23. cap. 14.

XLV. Paul. Et sanato servo vulnerato¹⁾ agitur Aquilia²⁾.

1) et sanato servo vulnerato] Huiusmodi servus non redhibetur venditori, ut lib. 21. tit. 1. dig. 16. sive lib. 19. tit. 10. cap. 16.

Quod ad redhibitoriam attinet, is, qui ita sanatus est, ut ab initio erat, non videtur aegrotus fuisse, ut lib. 21. tit. 1. dig. 16. sive lib. 19. tit. 10.

Quare tit. 6. cap. 5. them. 4.

2) agitur Aquilia] Impensarum nomine.

Is etiam, qui servum³⁾ quasi liberum occidit, tenetur Aquilia⁴⁾.

3) is etiam, qui servum] Cyrilli. Et qui liberum existimat et occidit, tenetur. Idem et in actione servi corrupti, ut lib. 11. tit. 3. dig. 5. sive lib. 60. tit. 6. Qui vero liberum quasi servum caedit, non tenetur iniuriarum.

4) tenetur Aquilia] Et accusatione criminali de caede, ut tit. 39. cap. 1. them. 2. in fine: vincit enim veritas opinionem: et tit. 16. cap. 5. et 7. et lib. 2. tit. 4. cap. 9. them. 5. et ibi transmissiones, et lib. 50. tit. 3. cap. 32. them. 3. Enantiophanes, et tit. 4. cap. 2. them. 10.

Duo servi pyram transilientes in eam ceciderunt, § et unus periiit. Si non appareat, uter ab utro eversus sit, cessat Aquilia⁵⁾.

5) cessat Aquilia] Quid enim, si quidam stramenta comburentes ignem transsilliebant, et evenerit, ut currentes duo salendi causa se mutuo extruderent et caderent? De duobus autem bobus vel arietibus conflictantibus lege tit. 1. dig. 1. them. 3.

Si quis damnum dederit, cum aliter se tueri § non posset⁶⁾, innoxius est: nam vim⁷⁾ vi defendere⁸⁾ lex permittit⁹⁾. Sed si defendendi mei causa lapidem in adversarium misero, et alium praetercuntem percussero, teneor Aquilia¹⁰⁾: illum enim solum, qui vim infert¹¹⁾, ferire licet sui tuendi, non ulciscendi causa¹²⁾.

6) cum aliter se tueri non posset] Quid enim, si bos me petat, nec potuerim periculum evitare, nisi eo occiso? Quare tit. 17. cap. 7. them. 15. Nota, tunc eum, qui occidit vel damnum dedit, innoxium esse, cum aliter se tueri non potuit. Et quare cap. 3. 4. 5. et cap. 5. them. 2.

7) quam vim] Quare tit. 2. cap. 1. them. 3.

8) vi defendere] Quare tit. 17. a cap. 7. usque



ἄχρι τοῦ τέλους, καὶ κεφ. δ. καὶ βιβ. ε'. tit. β. κεφ. ια'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. γ'.

ὁ νόμος ἐπιτρέπει] Οὐκ ἀδιαστικώς, ἀλλὰ μετὰ δουραίας), ὡς βιβ. ξ'. tit. ιζ'. κεφ. θ'. θεμ. ε'. μετὰ γὰρ ταύτην οὐκ ἐξεστίν. ζῆτει δ. καὶ ε'. καὶ βιβ. α'. tit. α'. διγ. γ'. ἦτοι βιβ. β'. tit. α'. καὶ βιβ. δ'. tit. β'. διγ. ια'. ἦτοι βιβ. ι. tit. αὐτοῦ β'. καὶ βιβ. γγ'. tit. ις'. διγ. α'. ιζ'. καὶ γ'. ἦτοι βιβ. ξ'. tit. ιζ'. ἐν ᾗ προστίθῃσι τὸ παραχρήμα. [Sch. a. VII. 108.]

ἐνέχομαι τῷ Ἀκουίλιῳ] † Ἀπὸ ἀμελείας. μόνον γὰρ τὸν βιαζόμενον] Τοῦ Ἰνδικος. Εἰ δὲ κατὰ τινας ἐπιόντος μοι λίθον ὄψας οὐκ αὐτὸν ἐπληξα, ἀλλ' ἕτερον τινα παρερχομενον, κατέχομαι τῷ Ἀκουίλιῳ τὸν γὰρ βιαζόμενον με ἐξεστὶ μοι πλήττειν, οὐχὶ καὶ τοὺς παριόντας. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βιαζόμενον ἐν τῇ αὐτῇ συμβολῇ καὶ τῇ ἀκμῇ τῆς μάχης καλῶς ἀντιβιάζομαι· εἰ γὰρ τὸν ἤδη βλαψάνα μετὰ ταῦτα πλήξω, κατέχομαι τῷ Ἀκουίλιῳ. [Sch. b. VII. 108. sq.]

οὐ μὴν διὰ τὸ ἀμύνασθαι] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ὡς τε, ὅταν μὲν τις ἔρχεται κατ' ἐμοῦ βιαζόμενός με, ἀνένοχός εἰμι, ὁποῦνδήποτε τροπῶν δυναθεῖς ἀποκρουσασθαι τὴν ἐκείνου ἐπέλευσιν, κἂν διὰ τοῦ τρόπου ἐκείνου καὶ ἕτερος ἐν τῷ μέσῳ ἐβλάβῃ. ὅτε δὲ ἐν μὲν τῷ καιρῷ τῆς ἐπελεύσεως μηδὲν δυναθῶ ποιῆσαι, μεθ' οὗ ἀποστῆ ἀπ' ἐμοῦ ὁ ἐπείθεός, οὐ δι' οὐκείως ἀσφαλείας), ἀλλὰ διὰ τὸ ἐκείνον ἀμύνασθαι ὄψας κατ' ἐκείνου λίθον καὶ ἄλλον πλήξω, τότε ἐνέχομαι τῷ Ἀκουίλιῳ, κἂν ἐντὸς δουραίας, περὶ ἧς δίδασκει τὸ ζ'. κεφ. τοῦ ιζ'. tit. καὶ σημειῶσαι τὴν διαφορὰν. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. να'. θεμ. β'.

§. 5. Ὁ τοῖχον ἐρρωμένον καταλύων ὑπόκειται τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ τῷ Ἀκουίλιῳ.

ὁ τοῖχον ἐρρωμένον καταλύων] Εἰ γὰρ σαθρὸς ἦν καὶ ὀφείλον κατανεχθῆναι, οὐδὲν ἐξημιώθη ὁ δεσπότης. δυνατὸν δὲ λέγειν, ὅτι καὶ τὰς γενομένας δαπάνας δωρεῖται αὐτῷ ὁ α) καταλύσας, ὡς διγ. κζ'. θεμ. ιη'. περὶ τοῦ κόψαντος πεπεῖρους καρπῶν. ζῆτει κεφ. κζ'. θεμ. ις'. καὶ κεφ. ν'. [Sch. c. VII. 109.]

μζ'. Οὐλπ. Ἐὰν κινήθῃ ὁ περὶ τραυματισμοῦ νόμος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ τραύματος ὁ δούλος ἀποθάνῃ, χάρα τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ φόνον κινουμένην.

ἔαν κινήθῃ ὁ περὶ τραυματισμοῦ νόμος] Τραυματισθέντος οἰκέτου μου, ἐκίνασα κατὰ τοῦ πληξάντος αὐτὸν τὸν Ἀκουίλιον, καὶ ἔλαβον τὸ τοῦ τραύματος διαφέρον. εἰ συμβῆ τὸν οἰκέτην μετ' ὀλίγον καὶ τελευτήσῃ ἐξ αὐτῆς τῆς πληγῆς, δύναμαι πάλιν διὰ τῆν αὐτοῦ τελευτῆν κινήσαι τὸν Ἀκουίλιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ ἀκριβεία βούλεται. ἐὰν δὲ λαβῶν ἄπαξ ἐν τῷ πρώτῳ δικαστηρίῳ τὸ τῆς πληγῆς τοῦ οἰκέτου διαφέρον, τελευτήσαντος τοῦ δούλου πάλιν κινήσας) περὶ τῆς ἀναίρεσεως αὐτοῦ, ἐκβάλλομαι δόλου παραγραφῇ, εἰς οὐδὲν πλέον συγχωρούμενος λαβεῖν ἐξ ἑκατέρας ἀγωγῆς, ὡν ἡμέτερον λαμβάνειν, εἰ ἐξ ἀρχῆς ὁ οἰκέτης ἀνηρέθη. καὶ ζῆτει κεφ. λβ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ις'. θεμ. β'. καὶ λ'. θεμ. τελευτ. [Sch. d. VII. 109.]

† Ὁμοίως κεφ. λβ'. θεμ. β'. ἀνάγνωθι διγ. ιε'. καὶ λ'. θεμ. β'.

καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ τραύματος ὁ δούλος ἀποθάνῃ] Εἰ μὲν ἐκ τοῦ αὐτοῦ τραύματος ὁ δούλος ἀποθάνῃ, εἰ καὶ δισώσῃ ἐνέχεται ὁ ἀποκτείνας, ἢ ὡς ἀπὸ τοῦ τραύματος καὶ ἐκ τοῦ ἀποθανεῖν, τὰ ἀπὸ τοῦ θανάτου μόνον λαμβάνει. εἰ δὲ ὁ σήμερον τραυματίσας πάλιν ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ θανατώσῃ, καὶ ἐξ ἡμφοτέρων καταδικάζεται, ὡς κεφ. λβ'. θεμ. β'. [Sch. e. VII. 109.]

χάρα τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ φόνον κινουμένην] Οὐ τῇ δὲ σικακῶς· αὕτη γὰρ ἐγκληματικὴ, ἀλλὰ τῇ δὲ ὀκκισῶ) χρηματικῶς. [Sch. f. VII. 109.]

μζ'. Ἰουλ. Ἐξ ἑκατέρου δὲ τοσοῦτον μόνον λαμβάνει, ὅσον ἐλάμβανεν, εἰ ἐξ ἀρχῆς ἢ περὶ φόνον ἐκινήθῃ ἀγωγή.

y) Lege ἐντὸς δουραίας. Alioquin haec invicem pugnarent. Cuiacius vertit, intra duas horas. z) Legendum videtur δε' οικειαν ἀσφάλειαν. a) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. b) Lege κινήσω. c) Sic recte Fabr. Cod. 1350 τῇ δὲ δουκίωσ.

ad finem, et cap. 4. et lib. 10. tit. 2. cap. 11. et lib. 7. tit. 5. cap. 3.

9) lex permittit] Non indistincte, sed intra duas horas, ut lib. 60. tit. 17. cap. 9. them. 5. Postea enim non licet. Quaere dig. 4. et 5. et lib. 1. tit. 1. dig. 3. sive lib. 2. tit. 1. et lib. 4. tit. 2. dig. 11. sive lib. 10. tit. 2. et lib. 43. tit. 16. dig. 1. 17. et 3. sive lib. 60. tit. 17. in quo additur, confestim.

10) teneor Aquilia] Ex negligentia.

11) illum enim solum, qui vim infert] Indicis. Sed si in aliquem aggredientem me lapidem misero, nec eum, sed alium quendam transeuntem percussero, teneor Aquilia: illum enim solum, qui vim infert mihi, licet ferire, non etiam transeuntes. Sed et eum, qui vim infert, in ipsa congressione summaque pugna vi recte propulso: nam si eum, qui mihi iam damnum dedit, postea percussero, Aquilia teneor.

12) non ulciscendi causa] Hagiotheod. Itaque si quis me petat vim mihi inferens, innoxius sum, cum qualicunque modo aggressum eius propellere possim, licet hoc modo etiam alius in medio laesus sit. Cum autem tempore aggressionis nihil potui facere, postea vero, quam aggressor a me discesserit, non mei tuendi, sed ulciscendi causa lapidem in illum misero aliumque percussero, Aquilia teneor, licet intra duas horas hoc fecerim, de quibus tractat cap. 6. tit. 17. Et nota differentiam. Lege et cap. 51. them. 2.

Qui validum parietem dissolvit¹³⁾, domino eius Aquilia tenetur.

13) qui validum parietem dissolvit] Nam si putris erat, ut destruendus esset, domino damni nihil fecit. Quin et dici potest, eum, qui parietem diruit, ei impensas donare, ut dig. 27. them. 18. de eo, qui caedit maturos fructus. Quaere cap. 27. them. 15. et cap. 50.

XLVI. Ulp. Si de vulnere lege agatur¹⁾, et postea ex vulnere servus pereat²⁾, locus est actioni de caede³⁾.

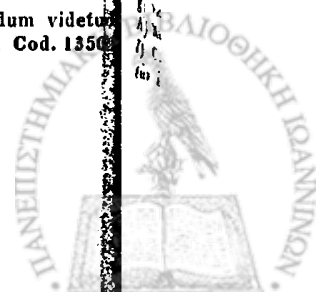
1) si de vulnere lege agatur] Vulnerato servo meo, egi Aquilia adversus eum, qui percussit, et accipi quanti ea res est. Si paulo post servus moriatur ex eo vulnere, possum rursus ob eius mortem Aquilia experiri. Et hoc quidem summum ius exigit. Sed si priore iudicio semel accipi vulneris aestimationem, mortuo servo rursus agens de caede eius repellor exceptione doli, ut nihil amplius utraque actione consequar, quam consequer, si initio servus interlisset. Et quaere cap. 32. them. 2. et cap. 15. them. 2. et 30. them. ult.

Similiter cap. 32. them. 2. Lege dig. 15. et 30. them. 5.

2) et postea ex vulnere servus pereat] Si ex eodem vulnere servus interierit, etiamsi dupliciter teneatur qui occidit, scilicet tam ex vulnere, quam ex morte, id tantum consequitur, quod ex morte praestandum est. Sed si hodie vulneraverit, rursus alio die occiderit, utroque condemnatur, ut cap. 32. them. 2.

3) locus est actioni de caede] Non de sicariis: nam haec criminalis est: sed actione pecuniaria de occiso.

XLVII. Iul. Verum ex utraque id tantum consequitur, quod consecutus esset, si initio actum esse de occiso.



μη'. Πουλ. 'Εάν δοῦλος πρὸ ὑπεισελεύσεως τῆς κληρονομίας βλάβη τὴν κληρονομίαν, καὶ ἐλευθερωθεὶς ζημιώσῃ ἐν τῷ αὐτῷ πράγματι, δι' ἑκατέραν ζημίαν ἐνίσταται.

ἐν δοῦλος] 'Εάν δοῦλος ἐλευθερία τιμηθεὶς πρὸ τῆς ἀδικοῦ τῆς κληρονομίας ἐπὶ δοῦλος ἂν βλάβη τὰ κληρονομία πράγματα, καὶ μετὰ τὴν ἀδίτου δὲ γενομένου ἐλευθερὸς πάλιν βλάβη τῆς κληρονομίας πράγματα, εἰς δεύτερον καταχέται τῷ Ἀκουιλίῳ, ἐπειδὴ πρῶτον μὲν τὰ τῆς κληρονομίας, νῦν δὲ τὰ τοῦ κληρονομοῦ ἔβλαψεν. ἐν μὲν τῷ πρῶτῳ ἂν κεφ. ἐνίσταται ὁ δοῦλος, ἐπειδὴ τὰ ἀμαρτήματα τῆ κεφαλῆ ποιοῦται, ὡς περ λέγεται^{d)} ἐπὶ τοιοῦτου θέρματος καὶ τὸ τέλος οὐ β'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. τοῦ γ'. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ἐπειδὴ ἐπὶ ἐλευθερίαν ἔβλαψεν. ζῆτει ἰσοτιτου. δ'. τιτ. γ'. καὶ βιβ. κδ'. ιτ. ε'. κεφ. ὅλα. [Sch. g. VII. 109.]

ἐν τῷ αὐτῷ πράγματι] † Ζῆτει βιβ. ιζ'. τιτ. α'. κεφ. ιζ'.

δι' ἑκατέραν ζημίαν ἐνάγεται] Κοινὴ γὰρ ἐστὶν πρᾶξις τοῦ ἀμαρτήματος. [Sch. h. VII. 110.]

μθ'. Οὐλλπιαν. ε) 'Ο διὰ καπνοῦ φορευσας ἢ φουαδέυσας ἀλλοτριῶς μελίσας ὑπόκειται τῇ τὸ διπλοῦν παματούση ἀγωγῇ.

ὁ διὰ καπνοῦ] Εἰ γὰρ ἔκανσε πῦρ προσαγαγόν, τῷ φθῶ Ἀκουιλίῳ ὑπόκειται, ὡς κεφ. κζ'. θεμ. ζ'. [Sch. i. II. 110.]

† Ζῆτει κεφ. κζ'. θεμ. δ'.

φορευσας] † Πνίξας.

ὑπόκειται τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούση ἀγωγῇ] ὑπὸ τῷ Ἀκουιλίῳ, ὡς καὶ ἰσοτιτου. δ'. τιτ. γ'. τὸ τέλος, ὡς ἴσος τοῦ θανάτου γενομένου, οὐχ ὡς οἰκίᾳ χειρὶ φορευσας ἔτον. [Sch. k. VII. 110.]

'Ο') 'Ακουιλίος ἄδικον ἐπιζητεῖ ζημίαν. εἰ δὲ τις ὑπορησμοῦ γενομένου διὰ τὸ πᾶσαι τὸν ἴδιον οἶκον αἰταστρέψει^{β)} τὸν τοῦ γείτονος, ἀργεῖ ὁ 'Ακουιλίος, εἴτε τὸ πῦρ ἐφθάσεν^{η)}, εἴτε προεσβέσθη.

ὁ 'Ακουιλίος] † Ζῆτει βιβ. νγ'. τιτ. γ'. κεφ. α'.

ἄδικον ἐπιζητεῖ ζημίαν] Τὸ λεγόμενον, ὅτι τὴν δικὸν ζημίαν ὁ Ἀκουιλίος τιμωρεῖται, οὕτω χωρὶς νοεῖν, ἵνα τὰ τῆς ζημίας καὶ ἀδικίᾳ ἐνεστίν' ἐὰν γὰρ τις ἐκ μεγάλης ἀγῆς ἤλθεν ἀκονσίως εἰς τὸ βλάψαι με, οὐ κατέχεται μοι, ἐπεὶ Κέλσος ἐπὶ τοῦ ἐπαγομένου ἔγραψε θέρματος, ὁμοίως β. μζ'. τιτ. θ'. διγ. γ'. θεμ. τελευτ. ἦτοι βιβ. ξ'. τιτ. κ'. ἀγνωσθὶ τὴν εἰρημένην διάσειν βιβ. μγ'. τιτ. κδ'. διγ. ζ'. οἱ βιβ. νη. τιτ. κγ'. καὶ περὶ τοῦ ἕμματος ἀλλοτριῶν εἰς ἴσασαν διὰ τὸ σῶσαι τὰ ἴδια ἀγνωσθὶ βιβ. ιθ'. τιτ. ε'. ι. ιδ'. ἦτοι βιβ. κ'. τιτ. δ'. [Sch. l. VII. 110.]

εἰ δὲ τις ἐμρησμοῦ γενομένου] Οὐκ ἔξεστι δὲ ἰν') ἄδικου ἐπιζητεῖν ἐν ἐμρησμῷ καταλύειν τὸν οἶκον τοῦ γείτονος, ἀλλ' ἄλλως ὁ ἄρχων, ἄλλως ὁ ἰδιώτης. ζῆτει βιβ. νη'. κγ'. κεφ. ζ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν διάσειν αὐτοῦ. [Sch. m. I. 110.]

ἀργεῖ ὁ 'Ακουιλίος] Δίκαιον γὰρ εὐλαβηθεὶς φόβον ἐστρέψε τὸν τοῦ γείτονος οἶκον. εἰ δὲ τοῦ πυρὸς μὴ ἐπιπέσειν κατέστρεψε τὸν οἶκόν μου, χωρὰ κατ' αὐτοῦ τῷ od vi aut clam, ὡς βιβ. νη'. τιτ. κγ'. κεφ. ζ'. θεμ. γ'. κ. βιβ. κ'. τιτ. δ'. κεφ. ιδ'. καὶ τιτ. κ'. κεφ. γ'. θεμ. τελευτ. κείσασαι νόμιμον περὶ τῶν καθ' ἑκάστην^{κ)} συμβαινόντων κληρονομιῶν. [Sch. n. VII. 110.]

εἴτε τὸ πῦρ ἐφθάσεν] † Εἰς τὸν τοῦ γείτονος οἶκον. εἴτε προεσβέσθη] Τῆς γενομένης διακοπῆς, ἢ οὕτως, πρὸ τοῦ φθάσαι ἐσβέσθη. [Sch. o. VII. 110.]

† Μετὰ καταλύσειν, πρὶν ἢ φθάσει.

ν'. 'Ιουλ. λ) 'Ο^μ) παρὰ γνώμην μου καταλύσας

XLVIII. Paul. Si servus¹⁾ ante aditionem hereditatis laeserit hereditatem, et liber factus in eadem rem²⁾ damnum dederit, utriusque damni nomine convenitur³⁾.

1) si servus] Si servus libertate honoratus ante aditionem hereditatis adhuc servus existens damnum dederit in res hereditarias, et post aditionem liber factus rursus damnum det in res hereditarias, bis tenetur Aquilia, quia primum quidem rebus hereditatis nunc vero rebus heredis damnum dedit. Denique in primo capite servus tenetur, quia delicta caput sequuntur, ut dicitur eiusmodi casu et fine them. 2. cap. 1 tit. 13. In secundo autem, quoniam post libertatem damnum dedit. Quaere Institut. 4. tit. 8. et lib. 24. tit. 5 capita tota.

2) in eadem rem] Quaere lib. 17. tit. 1. cap. 16

3) utriusque damni nomine convenitur] Connexa enim est actio delicti.

XLIX. Ulpian. Qui fumo¹⁾ alienas apes necat²⁾ vel fugat, tenetur ea actione, qua duplum exigitur³⁾.

1) qui fumo] Nam si combusserit igne admoto, directa Aquilia tenetur, ut cap. 27. them. 7.

Quaere cap. 27. them. 4.

2) necat] Suffocat.

3) tenetur ea actione, qua duplum exigitur] Utili Aquilia, ut et Institut. 4. tit. 3. fin. quia causam mortis dedit, non sua manu occidit.

Aquilia⁴⁾ damnum iniuria datum requirit⁵⁾. Quodsi quis incendio orto⁶⁾ suae domus servandae causa domum vicini destruxerit, cessat Aquilia⁷⁾, sive pervenerit ignis⁸⁾, sive extinctus sit⁹⁾.

4) Aquilia] Quaere lib. 53. tit. 3. cap. 1.

5) damnum iniuria datum requirit] Quod dicitur, damnum iniuria datum Aquiliam punire, sic est accipiendum, ut damno insit iniuria: nam si ex magna necessitate, non sua sponte, mihi quis damnum dedit, mihi non tenetur, quod Celsus in subiecto casu scripsit. Similiter lib. 47. tit. 9. dig. 3. them. ult. sive lib. 60. tit. 20. Lege distinctionem dictam lib. 43. tit. 24. dig. 7. sive lib. 58. tit. 23. Et de eo, qui res alienas proiecit in mare suarum servandarum causa, lege lib. 19. tit. 5. dig. 14. sive lib. 20. tit. 4.

6) quodsi quis incendio orto] Non licet autem nobis indistincte in incendio vicini domum diruere, sed aliter magistratus, aliter privatus. Quaere lib. 58. tit. 23. cap. 7. them. 3. eiusque distinctionem.

7) cessat Aquilia] Iusto enim metu percussus domum vicini intercidit. Sed si igne non imminente diruerit domum meam, locus adversus eum est interdicto quod vi aut clam, ut lib. 58. tit. 23. cap. 7. them. 3. Quaere lib. 20. tit. 4. cap. 14. et tit. 20. cap. 3. them. ult. Nota legem de his, quae quotidie accidunt et iudicantur.

8) sive pervenerit ignis] Ad domum vicini.

9) sive extinctus sit] Facta intercisione, vel etiam antequam perveniret.

Post demolitionem, antequam perveniret.

L. Iulian. Qui invito me diruit¹⁾ domum meam²⁾,

d) lege legi. e) Tota l. 49 D. h. t. legitur in Syn. p. 210. sq. ubi est cap. 46. h. t. f) l. 49. §. 1. D. h. t. legitur id Attal. tit. LV. §. 6. et in Matthaei Mon. Synt. alphab. can. lit. E. cap. 7. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 111.) Sic correxit in Cod. 1350, secunda manus. Antea scriptum erat καταστροφή, uti et apud Fabr. et in Syn. et apud Attal. Matth. ἐφθασεν. i) Cuiusmodi vertit nobis. Itaque legendum esset ἡμῖν. k) Fabr. addit ἡμῖν, quod in Cod. 1350. deest. Cod. 1350. 'Ιουλ. Fabr. ὁ αὐτός. Fabrati lectio Digestis convenit. m) l. 50. D. h. t. Attal. tit. LV. §. 7. sic exhibet: ἐν τῷ ἐδάφει μου κίση τις, ἢ καταλύσας οἰκίαν μου κίση λουτρόν, ἐγὼ δεσπόζω τοῦ κίσηματος.



τὸν οἶκόν μου, καὶ κτίσας ἐν τῷ τόπῳ λουτρόν, καὶ τὸ κτισθὲν ἐμὸν ποιῆι, καὶ διὰ τὸ καταλυθῆν ὑπόκειται τῷ Ἀκουιλίῳ.

ὁ παρὰ γνώμην μου καταλύσας] Ζήτει κεφ. κθ'. θεμ. ιζ'. καὶ κεφ. με'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. πε'. [Sch. p. VII. 110.]

τὸν οἶκόν μου] Ἐρωμένον ὄντα, διὰ τὸ τέλος τοῦ με'. διγ. [Sch. q. VII. 110.]

καὶ τὸ κτισθὲν ἐμὸν ποιῆι] Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐν ἀλλοτρίῳ κτίζων ἐδάφει ἐν εἰδήσει τοῦ εἶναι ἀλλότριον, δευλότην ποιῆι τοῦ κτίσματος τὸν δεσπότην τοῦ ἐδάφους. περὶ τῶν διαπαντῶν τρακτοῦζει τὰ περὶ μάλῃ φίδε καὶ βόνα φίδε ἰνστιτ. β'. τιτ. α'. καὶ βιβ. ε'. τιτ. γ'. ἤτοι βιβ. μβ'. τιτ. α'. καὶ βιβ. ε'. τιτ. α'. ἢ καὶ βιβ. ιε'. τιτ. α'. [Sch. r. VII. 110.]

να. ν). Ἐάν τις δοῦλον θανατηφόρως πλήξῃ, καὶ τὸν αὐτὸν δοῦλον γραφέντα κληρονομοῦν ἄλλος ἀνέλῃ, οἱ δύο τῇ περὶ φόνου ἀγωγῇ ἐνάγονται. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου πλήξαντος, ἀπὸ τοῦ τραύματος καὶ εἰς τὰ ὄπισθον ὁ ἐνιαυτὸς ψηφίζεται· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως, καὶ αὐτοὺς δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν τῆς κληρονομίας.

Εἰ γὰρ καὶ πολλοὶ πλήξουσιν, καὶ μὴ ἔστι δῆλον, ἐκ ποίας πληγῆς ἀπέθανε, πάντες τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ φόνου ὑπόκεινται· πολλὰ γὰρ ὁ νόμος διὰ τὴν κοινήν ἀσφάλειαν παρὰ τὸ ἀκριβὲς εἰσάγει· ὡς ἔνθα πολλοὶ δοκὸν κλέψουσιν, ἢν ὁ καθ' ἓνα οὐ δύναται βυστάσαι, πάντες ἐνάγονται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, καίτοι τῆς ἀκριβείας βουλομένης μηδὲνα ἐνέχεσθαι.

ἐάν τις] Ἐπλήξῃ τις οἰκίαν τοιαύτην πληγῆν, ὡς πρόδηλον εἶναι τελευτήσαι ἐξ αὐτῆς. ἀλλ' ἐτι ἐμπνέον ἐγράφη κληρονομία ὑπὸ τιος, καὶ μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἔνοτασιν ἄλλος τις ἐπλήξῃ αὐτὸν, καὶ ἀπέθανε. ζητεῖται, εἰ ἅρα ἐκάτερος ὡς περὶ ἀναιρέσεως τοῦ οἰκέτου δύναται ἐνάγεσθαι. καὶ ἀνεμνήσθητο ὁ Ἰουλιανὸς· πεφορευκέναι μὲν τινα οἱ ἀπὸ τοῦ πλήθους λέγουσι καὶ τὸν αἰτίαν θανάτου δεδωκότα καθ' οἰονδήποτε τρόπον. ἐν δὲ τῷ Ἀκουιλίῳ νόμῳ ἐκείνος δοκεῖ πεφορευκέναι ὁ βίαν ἐπαργαγῶν, καὶ ὡς περὶ ἰδίᾳ χειρὶ τὴν αἰτίαν τῆς τελευτῆς παροσχῶν, προήχθη γὰρ ἡ τοῦ φονεύου προσηγορία ἀπὸ τοῦ caedere, ὡς περὶ ἐπιτέμνω. πάλιν δὲ τῷ Ἀκουιλίῳ ἔδοξε κατέχεσθαι μὴ μόνον τοὺς οὕτω πλήξαντας, ὡςτε παρασχῶμα ἀνέλῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν τοιαύτην πληγῆν δεδωκότα, ὡς εἶναι δῆλον, ἐξ αὐτῆς τεθήξεται τὴν πεπληγμένον. ὅθεν ἐάν ἄλλος θανατικὸν τῷ δούλῳ δεδωκῶς^{ν)} τραύμα, ἄλλος δὲ μετὰ μικρὸν οὕτως ἐπλήξῃ τὸν αὐτόν, ὡςτε ταχύτερον τελευτήσῃ, ἢ περὶ ἡμελλεν ἐκ τοῦ πρώτου τραύματος τελευτῆν, ἐκάτερον αὐτῶν γῆ τῷ Ἀκουιλίῳ κατέχεσθαι. τοῦτο γὰρ συνήθει τῇ γνώμῃ τῶν παλαιῶν, οἵτινες ἔλεγον, ἐάν δοῦλος παρὰ πολλῶν οὕτως ἐπλήξῃ, ὡςτε μὴ εἶναι δῆλον, ἐκ τῆς τίνος πληγῆς ἐτελευτήσῃ, πάντας κατέχεσθαι τῷ Ἀκουιλίῳ. οἷχ ἡ αὐτὴ δὲ διατίμησις καθ' ἐκάτερον τῶν πληγῶντων ἐπιφέρεται, ἀλλ' ὁ μὲν πρώτην πληγῆν δεδωκῶς, ἀπὸ τῆς ὥρας τῆς πληγῆς ψηφισομένων εἰς τοῦπίσω τῶν τρεῶν ἡμερῶν, τῇ πλείονι τοῦ οἰκέτου διατιμῆται καταδικάζεται· ὁ δὲ δευτέρου πληγῆν ἐπενεγκῶν, ἐξ ἧς καὶ ἐτελευτήσῃ ὁ οἰκέτης, ὕσου ἔντος ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς τελευτῆς ψηφισομένου πλείονος ἄξιός ἢν οἰκέτης^{ρ)}, εἰς τοσοῦτον καταδικάζεται, ὡς ἐν τῇ κατὰ τοῦ δευτέρου διατίμησι καὶ τὸ τῆς κληρονομίας τμήμα καταφέρεσθαι. ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ τοῦτον οἰκέτου ἀναιρέσεως ὁ μὲν ἐπὶ μείζονι, ὁ δὲ ἐπὶ ἐλάττω ποσοτήτι καταδικάζεται. καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδὴ καὶ ἐκάτερος αὐτῶν ἐκ διαφορῶν αἰτίας ἐνάγεται, καὶ ἐν διαφορῶσι χρόνοις πεφορευκέναι τὸν οἰκέτην πιστεύεται. εἰ δὲ τις, φησὶν ὁ Ἰουλιανὸς, ἀνοήτως νομίζει ταῦτα παρ' ἡμῶν λέγεσθαι, ἐνθυμισθῶ, πολὺ ἀτοπώτερον εἶναι τὸ λέγειν ἡμῶς, μηδὲνα τῶν δύο κατέχεσθαι, ἢ ἓνα μόνον κατέχεσθαι. μηδὲνα γὰρ τιμωρεῖσθαι τῶν δύο ἀποτόν ἔστι, καὶ ἐπιστῆσαι, τίνα μᾶλλον ἐκ τῶν δύο γῆ τιμωρηθῆναι, δυσχερὲς ἔστι. πολλὰ δὲ ἐν τῇ ρομικῇ καὶ παρὰ τὸ^{ρ)} λελογισμένον ἦγεσε διὰ τὴν κοινήν χρησιμότητα· καὶ τοῦτο δυνατόν μὲν ἐξ ἀναριθμητῶν θεμάτων ἀποδειχθῆναι· ἐνὶ δὲ

et eo loci balneum aedificat, et aedificium meum facit³⁾, et eius, quod diruit, nomine Aquilia tenetur.

1) qui invito me diruit] Quaere cap. 29. them. 17. et cap. 45. them. ult. et lib. 15. tit. 1. cap. 85.

2) domum meam] Firmam, propter finem dig. 45.

3) et aedificium meum facit] Quia is, qui in alieno solo aedificat sciens esse alienum, dominum aedificii eum facit, cuius est solum. De impensis, quae sunt bona fide et mala fide, tractatur Instit. 2. tit. 1. et lib. 5. tit. 3. sive lib. 42: tit. 1. et lib. 6. tit. 1. sive lib. 15. tit. 1.

LI. Si quis¹⁾ servum mortifere vulneraverit²⁾, et eundem servum heredem scriptum³⁾ alius occiderit⁴⁾, ambo⁵⁾ de occiso⁶⁾ convenienter⁷⁾. Et in priore quidem, qui percussit, ex vulnere retro annus computatur; in altero autem ex morte, et hic⁸⁾ dabitur⁹⁾ aestimationem hereditatis¹⁰⁾.

Nam et si plures percusserint¹¹⁾, nec appareat, cuius ictu perierit, omnes tenentur de occiso: multa enim lex pro communi securitate¹²⁾ contra strictam rationem inducit: ut cum plures trabem subriperunt, quam singuli ferre non possent¹³⁾, omnes tenentur¹⁴⁾ furti actione¹⁵⁾, quamvis stricta ratio velit neminem¹⁶⁾ teneri¹⁷⁾.

1) si quis] Quidam servo talem plagam inflixit, ut ex ea certum sit eum moriturum. Sed spirans adhuc heres scriptus est ab aliquo, et post institutionem alius eum percussit, et necavit. Quaeritur, an cum utroque de occiso servo agi possit. Et respondit Iulianus: Occidisse quidem vulgo dicitur, qui mortis causam quolibet modo praebuit. In lege autem Aquilia ille videtur occidisse, qui vim intulit, et veluti manu propria mortis causam praebuit. Occidendi enim appellatio processit a caedere, quod est τέμνω. Rursus placuit Aquilia teneri non tantum eos, qui ita vulnerant, ut confestim interimant, sed etiam eum, qui tale vulnus infert, ut certum sit, percussum ex eo moriturum. Proinde si alius servo letale vulnus inflixerit, alius paulo post ita eum percusserit, ut maturius interiret, quam ex priore vulnere moriturus fuerat, utrumque eorum Aquilia teneri oportet. Id enim congruit sententiae veterum, qui dicebant, servo a pluribus ita vulnerato, ut non appareat, cuius ictu interierit, omnes Aquilia teneri. Non tamen in utroque vulnerante eadem aestimatio fit, sed qui prior vulnus inflixit, ex hora vulneris retro computatis trecentis sexaginta quinque diebus quanti servus plurimi fuerit, condemnatur: alter vero, qui secundum vulnus inflixit, ex quo etiam interit servus, quanti intra annum a morte computandum plurimi servus fuerit, tanti damnatur, ut in eam aestimationem, quae contra secundum fit, et pretium hereditatis conferatur. Eiusdem ergo servi occisi nomine alius in maiorem, alius in minorem quantitatem condemnabitur. Nec mirum, cum uterque ex diversis causis conveniatur, et diversis temporibus servum occidisse credatur. Quodsi quis, inquit Iulianus, absurde haec a nobis dici putaverit, cogitet longe absurdius esse, si dicamus, neminem teneri, vel unum tantum. Neminem enim puniri absurdum est, et utrumque potius puniri oporteat, constituere est difficile. Multa vero in iurisprudencia contra rationem pro utilitate communi recepta sunt: et hoc innumerabilibus casibus probari potest: sed uno in praesentia contenti erimus. Nam si plures trabem subriperint, quam nullus eorum ferre solus potest, omnes tenentur furti, quamvis subtilis ratio velit neminem teneri vere, quia revera eorum

n) Fabr. Ἰουλ. In Cod. 1350. nomen Iuliani hoc loco omittitur, quippe praecedenti capiti praefixum. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ὕσου (sic). p) Lege δέδωκε. q) Adde ὁ ante οἰκέτης. r) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸν.



ὡς πρὸς τὸ παρὸν ἀρκυθροῦμεθα. εἴν γὰρ πολλοὶ κλέ-
πτουσι δοκὸν, ἢν οὐδὲ εἰς εἴς αὐτῶν μόνος ἡδύνατο*) βασιπῶσαι,
ἀντὶς κατέχονται τῇ φοῦρτι, καίτοι ὁ ἀκριβὴς λογισμὸς ἡβου-
ετο μηδένα τῇ ἀληθείᾳ κατέχεσθαι, ἐπειδὴ οὐδεὶς αὐτῶν τῇ
ἀληθείᾳ μόνος τὴν δοκὸν ἀφείλετο. ζῆτι κεφάλαιον ια'. θεμ. δ.
κ' κεφ. ιε'. θεμ. β'. [Sch. a. VII. 110—112.]

δοῦλον θανατηφόρος πλήξῃ] * Ἀφ' οὗ πάντως
μελλεν ἀποθνήσκων, κὰν ἄλλος μὴ ἐπήγαγεν αὐτῷ τὸν θά-
νατον· εἰ γὰρ προσδοκῆσιμος ἦν εἰς τὸ ζῆσαι, καὶ διὰ τῆς
ἐργου πλήγῃς ἀπέθανεν, ὁ πρῶτος πλήξας οὐχ ὡς φονεύσας,
ἀλλ' ὡς τραυματίας ἐνήγητο ἄν, κατὰ τὸ β'. θεμ. του
κεφ. τίς δὲ ἡ διαφορὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ παρόντος; ὅτι ἡ
πλήγῃ μείζων ἐστὶ τοῦ τραύματος. καὶ ἐντεῦθεν ἐστὶν ἡ δια-
φορὰ τοῦ ιε'. κεφ. καὶ τοῦ παρόντος.

καὶ τὸν αὐτὸν δοῦλον γραφέντα κληρονόμον]
[Ἐπὶ τὴν πληγὴν παρ' ἐξωτικῆς τινος, καὶ προσπορίσαι τὴν
κληρονομίαν ἀφείλει τῷ δεσποτῇ αὐτοῦ, ὡς ἐν τῇ κατα-
υ δευτέρου τούτου διατιμῆσαι καὶ τὸ τῆς κληρονομίας τίμημα
αὐτῷ ἀποδοῦναι. [Sch. t. VII. 112.]

* Καὶ προσπορίσαι τὴν κληρονομίαν ἀφείλοντα, οὐ μὴν
εὐθραυθῆναι, ὡς περ ἐλευθέρουται ὁ ποτε παρὰ τοῦ ἰδίου
σπίτου γραφεὶς κληρονόμος.

ἄλλος ἀνέλη] † Μετὰ τὴν πληγὴν τοῦ προτέρου.

οἱ δύο] Καὶ οἱ δύο τὴν ὅλην διατιμῆσαι τῆς τοῦ οἰκέτου
αὐτῶν τιμῆς, ὁ δὲ δευτέρος καὶ τῆς κληρονομίας σὺν
αὐτῷ. [Sch. u. VII. 112.]

τῇ περὶ φόρου ἀγωγῇ] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἀγωγὴν
ταύθα περὶ φόρου τὸν Ἀκουθιὸν φησὶν, τὸν τε κατὰ τοῦ
ἀνατηφόρου πλήξαντος ἀρμόζοντα, καὶ τὸν κατὰ τοῦ ἀνε-
πτος, καθὼς καὶ ὁ παλαιὸς ἔξωθεν φησὶν).

ἐνάγονται] Τοῦτο ἐστὶν ἡ διαφορὰ τοῦ παρόντος κε-
κλιμένου πρὸς τὸ β'. θεμ. τοῦ ιε'. κεφ. ὅτι ἐκεῖ ἡ πρώτη
πλήγῃ οὐκ ἦν ἐξ ἀνάγκης θανάσιμος, ἀλλ' ἀμφίβολος ἐν-
τεῦθεν δὲ ἡ πρώτη ἐξ ἀνάγκης ἐμελλεν φονεῦσαι τὸν πλη-
γῆν, καὶ ἴσως μεθ' ἡμέραν. [Sch. x. VII. 112.]

αὐτός] † Ὁ δευτέρος.

δίδωσι] † Ζῆτι τι. ιβ'. κεφ. γβ'. θεμ. κδ'.

τῆς κληρονομίας] † Ζῆτι κεφ. κγ'. θεμ. γ'.

εἰ γὰρ καὶ πολλοὶ πλήξουσιν] * Τοῦ αὐτοῦ). Ἐδει-
ν, φησὶ, καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος ** τούτου), ὅτε πολλοὶ
ἡξῶσι, καὶ μὴ ἐστὶ δῆλον, ἐκ ποίας πληγῆς ἀπέθανεν, καὶ
ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς δοκῆς, ἢν ὁ καθ' ἑνα οὐ δύναται βα-
σιπῶσαι, ἐπεὶ ἐν ἀποτελέσματι ἐστὶ τὸ γινόμενον, καὶ μίαν ἀγῶ-
ν ἀρμόζοντα καὶ μίαν ποινήν, κατὰ τὴν ἀμείβειαν, ἢν ἐπομεν
ἐπὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἐν ἀποτελέσματι ἀποτελοῦντων ἐν βιβ. ζ.
γ. κεφ. ι'. καὶ τούτου τοῦ τι. κεφ. λβ'. ἀνάγνωθι καὶ
ἐκεῖ περιγραφήν. ἀλλὰ διὰ τὴν κοινήν, φησὶν, ἀσφάλειαν,
μὴ προτραπῶσι τινες φονεῦναι τοὺςδε ἢ ἅμα πολλοὶ, καὶ
καταφύγειν εἰς τοῦτο, ὅτι ἐν τῇ ἀμείβειᾳ πεπλημμεληκαμεν
ἀντὶς, καὶ μίαν ὀφειλομένην ποινήν, παραθεωρεῖ τὴν ἀκρι-
αν ὁ νομοθέτης ἐπὶ τῶν δύο τούτων θεμάτων ἐπὶ μὲν τοῦ
πρῶτου, διότι οὐκ ἐστὶ δῆλον τὸ τίνας πληγῇ ἀπέθανεν, καὶ
ἐκαστον αὐτῶν λοιπὸν ἡγεῖται φονεῦν, καὶ πολλὰ καὶ ἐν-
θῆτα νομίζει τὰ ἀποτελέσματα, ὡς περ ἐπὶ πολλῶν ὕβρι-
ων ἐπὶ δὲ τῆς κλειψῆς δοκῆς, διότι, εἴν εἰς ἐλείψε-
ν κλειψάντων, οὐκ ἄν οἱ λοιποὶ τὴν δοκὸν ἡδυνήθησαν κλέ-
ψαι, καὶ κελεῖν ἑνα ἕκαστον ἐνέχεσθαι τῇ περὶ κλοπῆς
πλήξῃ, ὡς αὐτὸν σχεδὸν μόνον γενόμενον αἴτιον τοῦ παντός
γματος καὶ μὴ δυνάμενον καταφενγεῖν εἰς τοῦτο, ὅτι καὶ
οἱ ἐκοινωνήσαν*), ὅστις τὸ ἱκανὸν σοὶ ἐποίησεν. ἀνάγνωθι
κεφ. λς'. θεμ. α'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν.

διὰ τὴν κοινήν ἀσφάλειαν] Καὶ διὰ τὴν θρησκείαν
τὴν κοινήν χρησιμότητα, ὡς περ τοὺς νεκροὺς θάπτουσαι,
οἰεῖται τὸ ἀκριβὲς, ὡς βιβ. ια'. τι. ζ'. διγ. μγ'. ἦτοι
γδ'. τι. α'. καὶ βιβ. ις'. τι. α'. κεφ. ις'. θεμ. β'. καὶ
γδ'. τι. α'. κεφ. μγ'. καὶ βιβ. κγ'. τι. α'. κεφ. ιη'.
γ. VII. 112.]

ἢν ὁ καθ' ἑνα οὐ δύναται βυστάσαι] Ζῆτι τι. ιβ'.
κα. θεμ. παρατέλετον. [Sch. z. VII. 112.]

nemo solus trabem sustulit. Quaere cap. 11. them. 4. i
cap. 15. them. 2.

2) servum mortifere vulneraverit] Ita u
omnino moriturus esset, licet alius ei mortem non in
tulisset: nam si sperari poterat, fore, ut viveret, e
ictu alterius periiit, qui prior percussit, non de occiso
sed de vulnerato conveniretur, secundum them. 2. cap. 15
Quid autem sit vulnere. Et exinde est differentia cap. 15
et praesentis.

3) et eundem servum heredem scriptum
Post vulnus ab extraneo quodam, et hereditatem do-
mino acquisiturum, ut in aestimationem adversus secun-
dum etiam pretium hereditatis conferatur.

Et hereditatem acquisiturum, non autem liberum fu-
turum, sicut lber fit qui a domino suo heres scriptus est.

4) alius occiderit] Post vulnus a priore in-
flictum.

5) ambo] Et praestabunt ambo solidum servi pre-
tium, secundum hoc amplius etiam hereditatis.

6) de occiso] Hagiotheod. Actionem de occiso
hoc loco Aquiliam dicit, tam eam, quae contra mortifere
vulnerantem, quam eam, quae contra occisorem
competit, ut et Antiquus extrinsecus ait.

7) conveniuntur] Hoc est discriminis huic capiti
cum them. 2. cap. 15. quod ibi primum vulnus non erat
ex necessitate mortiferum, sed dubium: hic vero ex
primo necessario erat moriturus, et forte post diem.

8) hic] Secundus.

9) dabit] Quaere tit. 12. cap. 52. them. 24.

10) hereditatis] Quaere cap. 23. them. 3.

11) nam et si plures percusserint] Eiusdem.
Oporteret quidem, inquit, et hoc casu, cum plures per-
cussissent, nec apparet, cuius ictu perierit, et illo casu
de trabe, quam singuli ferre non possunt, quia in facto
eventus idem est, et unam actionem competere et unam
poenam, secundum strictam rationem, quam in pluribus
hominibus unum eventum producentibus diximus in
lib. 7. tit. 3. cap. 10. et huius tit. cap. 32. Lege et illic
adnotationem. Sed pro communi, inquit, securitate, ne
quidam propellantur hoc modo, id est, plures simul,
occidere, et eo se tueri dicentes, se omnes unum deli-
ctum admisisse et unam poenam debere, legislator in
duobus his casibus strictam rationem insuper habet: in
casu quidem caedis, quia non apparet, cuius ictu perierit,
unumquemque eorum pro occisore habet, et multa hoc
casu putat esse facta, ut et in pluribus, qui iniuriam
fecerunt: in casu autem trabis subreptae, quia si unus
eorum, qui subriperunt, defuisset, reliqui trabem sub-
ripere non potuissent, unumquemque eorum furti actione
teneri iubet, quasi is solus auctor totius rei fuerit, nec
is tueri se poterit dicens, alios quoque facti participes
fuisse. Lege et cap. 36. them. 1. et ibi adnotationem.

12) pro communi securitate] Et propter reli-
gionem, et propter communem utilitatem, veluti ut
mortui sepeliantur, stricta ratio insuper habetur, ut
lib. 11. tit. 7. dig. 43. sive lib. 59. tit. 1. et lib. 16. tit. 1.
cap. 17. them. 2. et lib. 59. tit. 1. cap. 43. et lib. 23. tit. 1.
cap. 18.

13) quam singuli ferre non possunt] Quaere
tit. 12. cap. 21. them. penultimum.

*) Sic Cod. 1350. Fabr. δύναται. t) Malim ὀφειλόντα, ut in scholio secunda manu scripto statim sequente. u) Ad
em textus verba spectat glossa interlinearis in Cod. 1350. haec: τῷ (sive τῇ) δὲ δουκίῳ. Quod solvendum videtur δὲ
'σω. v) Id est, Hagiotheodoriti. w) Inde a voce τούτου usque ad finem tertia manu hoc scholium scriptum est. x) Hic
sae nonnulla videntur.



πάντες ἐνέχονται] Ὁμοίως βιβ. μζ. tit. β. dig. κα. πρὸς τῷ τέλει, ἦγουν tit. ιβ. κερ. κα. ἐν τῷ φησιν, ὅτι ἕκαστος εἰς δόλοκληρον ἐνέχεται. ἀνάγνωθι dig. ια. θεμ. γ. καὶ βιβ. λθ. tit. β. κερ. κδ. θεμ. δ. [Sch. a. VII. 112.]

τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Οὐ μὴν καὶ τῷ φουριβῶ ἐνὸς γὰρ καταβύλλοντος τὸ πρᾶγμα, ἐλευθεροῦνται οἱ ἀλλοι· οὐ γὰρ ἐστὶ ποινάλιος ὁ φουριβῶς. [Sch. b. VII. 112.]

μηδὲνα] Ὡς ἐνὸς ἑκάστου μὴ δοκοῦντος ποιῆσαι τὴν κλοπῆν. [Sch. c. VII. 112.]

ἐνέχεσθαι] Διὰ τὸ ἀδῆλον, ὡς περὶ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ θεματι, πολλοὶ γὰρ τὴν αὐτὴν δοκὸν ἐβάστασαν. ἀδῆλον δέ, ποῖος ἢν αἴτιος τῆς κλοπῆς, ὡς περὶ ἐπὶ τῷ α. θεμ. πάντες ψυχὴν φονεῦντος ἔσχον ἀπὸ τοῦ πάντας πλῆξαι· ἀδῆλον δέ, τίνος πληγὴ εἰργάσατο τὸν φόνον. τῆς ἀκριβείας δέ, εἴπε, βουλομένης, ἐπειδὴ περὶ πραγμάτων φανεῶν ὁ νόμος κείται· ἀδῆλον δέ ὅντος ἀμορτηματος, οὐχ ὑπεύχεται οὐδεὶς τῷ νόμῳ. [Sch. d. VII. 112.]

νβ. Ἰαβολ. 2) Ἐὰν ἀπὸ τῶν πληγῶν ἀποθάνῃ δοῦλος, καὶ μὴ ἐξ ἀμαθίας 2) τοῦ ἱατροῦ, ἢ ἐξ ἀμελείας τοῦ δεσπότου, ἢ περὶ φόνου ἀγωγῇ κινουμένη ἀρμόζει.

ἐὰν ἀπὸ τῶν πληγῶν ἀποθάνῃ δοῦλος] * Ἐὰν ἐν τῶν ἐπενεχθεισῶν αὐτῷ πληγῶν ὁ οἰκίτης τελευτήσῃ, καὶ μῆτε παρὰ τὴν ἀπειρίαν τοῦ ἱατροῦ, μῆτε παρὰ τὴν ἁθμιάν τοῦ δεσπότου τούτου συνέβῃ, οἱ πλῆξαντες αὐτὸν ὡς περὶ ἀναιρεθέντος καλῶς ἐνάγονται.

δοῦλος] † Ζήτει tit. νθ. κερ. α.

ἐξ ἀμελείας] † Ζήτει κερ. λ. περὶ τὸ τέλος.

ἀρμόζει] † Κατὰ τοῦ πλῆξαντος.

Ἐν νυκτί τις τὸν λύχνον τοῦ καπήλου ὑπέκλεψε, καὶ ὁ κάπηλος αὐτὸν ἐπεδίωξεν^{β)}, ὁ δὲ τὸν κάπηλον ἔτυψε, καὶ μάχης γενομένης ἐξωφθάλμισεν αὐτὸν ὁ κάπηλος. ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ κάπηλος. εἰ μέντοι μὴ προετυπήθῃ ὁ κάπηλος^{γ)}, ἀλλὰ θέλων ἀποσπάσαι τὸν λύχνον ἐμαχέσατο, ὑπόκειται τῷ Ἀκουιλίῳ.

ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ κάπηλος] Τῷ Ἀκουιλίῳ^{δ)} πρώτος γὰρ ἡμαρτεν ἐκείνος τύψας αὐτὸν. [Sch. e. VII. 113.]

ἀλλὰ θέλων ἀποσπάσαι τὸν λύχνον] Καίτοι ἔξεστι βία τὴν βίαν ἐκδικεῖν, ὡς dig. ιβ. θεμ. δ. ἀλλ' ἐνταῦθα τὸν κάπηλον οὐκ ἐβιάσατο, ἀλλ' ἔκλεψε^{ε)}· λοιπὸν δὲ τὸν βιάζομενον ἔξεστι τύπτειν διὰ τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν, οὐ μὴν διὰ τὸ ἀμύνασθαι, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ dig. [Sch. f. VII. 113.]

Ἡ ἐμὴ ἄμαξα παρὰ τῆς σῆς ἀμάξης ὠθηθεῖσα δοῦλον συνέτριψεν. ἐγὼ μὲν οὐκ ἐνέχομαι· ἀλλ' εἰ μὲν οἱ μουλιῶνες τῆς σῆς ἀμάξης δυνάμενοι τὸν φόρτον κατασχεῖν ἐκουσίως ὑπεχώρησαν, αὐτοί, καὶ οὐ σὺ ἐνάγῃ. ζῆμοι γὰρ ὁ ἐκουσίως ἀπολύων, ὅπερ ἐκράτει, ἵνα τις φονεῖται^{γ)} ὡς ὁ ἀνηλάτης μὴ κρουτῶν τὸν ὄνον, καὶ ὁ ἀπολύων ἐκ τῆς χειρὸς ἀκόντιον ἢ τι ἕτερον. εἰ δὲ τῶν μουλιῶν φόβῳ ταραχθεῖσιν, οἱ μουλιῶνες εὐλαβηθέντες, ἵνα μὴ συντριβῶσιν, ὑπέξελθωσιν, οὐκ αὐτοί, ἀλλὰ σὺ ὁ τῶν μουλιῶν δεσπότης ἐνάγῃ. εἰ δὲ καὶ οἱ μουλιῶνες καὶ αἱ μουλαὶ ἀνάτιοι εἰσιν, (εἰκὸς γὰρ ὀλίγησαν, ἢ τὸ φορτίον βαρὺ ὃν ἔρριψαν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸ κατασχεῖν οἱ μουλιῶνες) οὔτε σὺ, οὔτε αὐτοὶ ἐνέχεσθε.

Ἡ ἐμὴ ἄμαξα] Ἐν τόπῳ στενῷ δύο ἀμάξεις ἡμίονοι εἴκον. οἱ μουλιῶνες τῆς πρώτης ἀμάξης στραφεύσαν αὐτὴν ἐκουφίζον. ἀνεχάλασαν οἱ ἡμίονοι. ἐφυγον ἐκ τοῦ μέσου οἱ μουλιῶνες. ὠθήθη ἡ ὑστέρη ἀμαξα, καὶ συνέτριψε δοῦλον μου. εἰ κοίλλη τῶν μουλιῶνων εἰς τοῦπίσω ἐκκυσαντων ἀνεχάλασαν οἱ ἡμίονοι, αὐτοὶ κατέχονται· χειρὶ γὰρ ἐβλάσαν,

γ) Fabr. ante οἱ addit καὶ, quod deest in Cod. 1350. δ) Nota, in dig. praefigi nomen Alfeni. L. 52. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 355. ubi est cap. 48. h. t. ε) Syn. ἀμαθίας. β) Sic ex ἀπεδίωξεν correxit secunda manus in Cod. 1350. Fabr. ἀπεδίωξεν. c) ὁ κάπηλος secunda manu additum est. δ) Fabr. addit verba οὐκ ἐνέχεται, quae desunt in Cod. 1350. e) Fabr. addit verbum λύχνον, quo scholium apud eum finitur. Reliqua addit Cod. 1350.

14) omnes tenentur] Similiter lib. 47. tit. 2. dig. 21. ad finem, sive tit. 12. cap. 21. quo ait singulus in solidum teneri. Lege dig. 11. them. 3. et lib. 39. tit. 2. cap. 24. them. 4.

15) furti actione] Non etiam conditione furtiva: uno enim rem solvente, reliqui liberantur, quia conditio furtiva non est poenalis.

16) neminem] Quasi nemo videatur furtum fecisse.

17) teneri] Propter incertum, ut et in primo casu. Multi enim eandem trabem tulerunt. At incertum, quis sit furti causa, sicut primo casu omnes animum occidendi habuerunt, quia percusserunt omnes: incertum tamen est, cuius ictu facta fuerit caedes. Ait autem, quamvis stricta ratio velit, quia de rebus certis lex ponitur: incerto autem existente delicto, nemo incidit in legem.

LII. Iavol. Si ex plagis servus mortuus fuerit¹⁾, non ex inscitia medici vel ex negligentia²⁾ domini, actio de occiso competit³⁾.

1) si ex plagis servus mortuus fuerit] Si ex plagis servus mortuus fuerit, neque id medici inscientia, aut domini negligentia acciderit, qui eum percusserunt, de occiso recte conveniuntur.

servus] Quaere tit. 59. cap. 1.

2) ex negligentia] Quaere cap. 30. circa finem.

3) competit] Adversus percussorem.

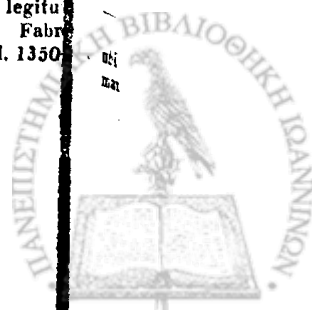
Quidam noctu lucernam tabernarii sustulit, et tabernarius eum persecutus est: is tabernarium verberavit, et pugna orta tabernarius ei oculum effodit. Innoxius est tabernarius⁴⁾. Sed si prior tabernarius non vapulavit, sed cum vellet lucernam eripere⁵⁾, pugnam concitavit, Aquilia tenetur.

4) innoxius est tabernarius] Obnoxius non est Aquiliae. Prior enim ille deliquit eum verberans.

5) sed cum vellet lucernam eripere] Atqui licet vim vi defendere, ut dig. 45. them. 4. Ceterum hoc loco tabernario vim non fecit, sed sustulit (lucernam): licet autem eum, qui vim infert, verberare sui tuendi, non ulciscendi causa, ut in eodem dig.

Meum plaustrum⁶⁾ a tuo plastro impulsum servum obrivit. Equidem non teneor: sed si muliones tui plastrum, cum possent onus sustinere, sua sponte subdlexerunt se, ipsi conveniuntur, non tu. Damnum enim dat, qui sua sponte mittit, quod retinet, ut quis occidatur: veluti agaso⁷⁾, qui non retinet asinum, et qui manu telum mittit, vel aliud quid. Sed si mulis metu turbatis muliones verentes, ne opprimerentur, recesserint, non ipsi, sed tu, qui mularum dominus es, teneris⁸⁾. Quodsi et muliones et mularum insontes sint, (utputa si lapsae sint, vel onus, quod grave erat⁹⁾, deiecerint, neque id potuerint muliones sustinere) neque tu, neque ipsi tenentur.

6) meum plaustrum] In loco angusto duo plaustra mularum ducebant. Prioris plastrum muliones id conversum sublevabant. Mulae retro cesserunt. E media muliones fugerunt. Percussum est posterius plaustrum, et servum meum contrivit. Si culpa mulionum retro agitantium mularum retro cesserunt, ipsi tenentur: mant



ὡς περ καὶ ὁ μὴ κρατῶν ὄν ἐλαύνει ὄνον, ἢ ἀκόντιον ἔπιπτον. εἰ δὲ οἱ ἡμίονοι ἐπιτύρῃσαν, ὁ δεσπότης αὐτῶν· εἰ δὲ μηδέ-
τερον τοιῶν, οὐδέτερος κατέχεται. ὁ δὲ δεσπότης τῆς δευ-
τέρας ἀμάξης ἀμάχως οὐκ ἐνάγεται. τοιαύτας ζητήσεις περὶ
ναυτῶν ἀνάγνωθι διγ. κδ'. θεμ. ιβ'. [Sch. g. VII. 113.]

ὁ δὲ ἡλάτης] † Ζήτει τιτ. β'. κεφ. α'. καὶ τοῦ παρόντος
τιτ. κεφ. η'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ια'. θεμ. ζ'.

σὺ δὲ τῶν μουλῶν δεσπότης ἐνάγη] † Τῆ κονα-
δροπεδαρία.

βαρὺ ὄν] Τὸ βαρὺ ὅσον πρὸς τοὺς μουλίνας, οὐ μὴν
πρὸς τὰς μουλάς· εἰ γὰρ πρὸς τὰς μουλάς ἦν βαρὺ, ἐνείχοντο
ἂν οἱ φορτώσαντες, ὡς κεφ. ζ'. θεμ. γ'. [Sch. h. VII. 113.]

Πωλῶν βόας δέδωκά σοι αὐτοὺς εἰς δοκιμασίαν,
καὶ ὁ εἰς αὐτῶν ἐκεράτισε τὸν δούλον σου. εἰ μὲν
ἠγόρασας αὐτούς, οὐκ ἐνέχομαί σοι· εἰ δὲ μὴ ἠγό-
ρασας, ἐνέχομαι, εἰ μὴ ὁ παῖς σου γέγονεν αἷτιος.

τὸν δούλον σου] Θέε γὰρ, ὅτι δέδωκα οἰκίῃ βοῦς,
ἵνα γυμνάσῃ αὐτούς. [Sch. i. VII. 113.]

εἰ μὲν ἠγόρασας] Θέματος γὰρ περιστάτος εἰς τάξιν,
ἐξ ἧς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἠδύνατο συστήναι, ἀκυρόν ἐστιν, ὡς
βιβ. μγ'. τιτ. α'. κεφ. ηη'. καὶ παρόντος τιτ. κεφ. ις'. καὶ
ἰστοιτ. δ'. τιτ. ε'. [Sch. k. VII. 113.]

αὐτοὺς] † Γυμνασθέντας.

ἐνέχομαι] Τῆ κοναδροπεδαρία. ζῆτει βιβ. γγ'. τιτ. α'. ε)
κεφ. ιδ'. ιε'. [Sch. l. VII. 113.]

Δούλον^{h)} ὠθήσέ τις τῶν σὺν αὐτῷ σφαιριζόν-
των, καὶ ἀπέθανεν. οὐχ ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος κατὰ
τοῦ ὠθήσαντος· οὐ γὰρ ἀμελεία, ἀλλὰ τυχηρῶς
συνέβη.

ὠθήσέ τις] † Ἀπροαιρέτως. ζῆτει κεφ. ζ'. θεμ. β'. γ'.
καὶ δ'.

καὶ ἀπέθανεν] Περὶ τῶν ἐν ἀγωνί ἀναγεθέντων ἀνά-
γνωθι διγ. ζ'. θεμ. δ'. καὶ διγ. ι'. καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ια'.
παρέπεται γὰρ τοῖς σφαιριζομένοι ὠθεῖν ἀλλήλους. ὑπόθεου δέ,
ὅτι γνώμη τοῦ δεσπότου ἐσφαιρίζεν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀγωνιζομένου
διγ. ζ'. [Sch. m. VII. 113.]

ἀμελεία] † Κοίλα.

γγ'. Νερατ. Ἐὰν ἀλλοτρίους βόας ἤλασας κατὰ
στενωποῦ, καὶ ἐκρημνίσθησαν, ἐνέχη τῆ ἱμφάκτουμ.

τῆ ἱμφάκτουμ] † Ὁ ἰνδιξ· οὐτίλω Ἀκουίλιω.

νδ'. Παπιαν. Ἐπερωτήσας με τίς ζῶον ἀνείλεν
αὐτὸ ἢ ἐτραυμάτισε. πρὸ τῆς προθεσμίας ἀρμόζει
μοι κατ' αὐτοῦ ὁ Ἀκουίλιος. εἰ δὲ μετὰ τὴν προ-
θεμίαν, κἀγὼ ἐλευθεροῦμαι, καὶ αὐτὸς οὐκ ἐνά-
γεται μοι.

ἐπερωτήσας με τίς] † Ἐπὶ ἡμέραν ἢ ἐνιαυτόν.

ἀνείλεν αὐτὸ] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἡ διαφορά τούτου
πρὸς τὸ τελευτ. θέμα τοῦ ιη'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ ι'. βιβ.
αὕτη ἐστίν, ὅτι ἐναυθὰ μὲν ὑπὸ προθεμίαν ἐπρωτηθῆ ὁ
δούλος, ἐκεῖ δὲ πούρω· καὶ διὰ τοῦτο ἐναυθὰ μὲν πρὸ τῆς
προθεσμίας τοῦ δούλου φονευθέντος, ἀρμόζει μοι ὡς δεσπότη
κατὰ τοῦ φονεύσαντος ὁ Ἀκουίλιος· ἐκεῖ δὲ οὐδ' ὅλως ἔχει
χώραν ὁ Ἀκουίλιος, διότι ὁ τὸν δούλον ἐπερωτηθεὶς ἔνοχος
ἂν ἀπεντεύθην ἠλευθερώθῃ, ἐγὼ δὲ ἐζημιώμαι μόνος, ὡς
ἐμελλον τὸν δούλον, εἰ μὴ ἐφονεύθῃ, λαβεῖν, καὶ διὰ τοῦτο
πᾶν ἐγὼ μόνος ἔχω τὴν περὶ δόλου κατὰ τοῦ φονεύσαντος·
τὸν δὲ Ἀκουίλιον οὔτε ἐγὼ ἔχω ὡς μήπω δεσπότης γενόμενος,
οὔτε ὁ ὁμολογήσας τὸν δούλον, διότι ἔνοχος ἂν ἀπεντεύθην
ἠλευθερώθῃ.

πρὸ τῆς προθεσμίας] Πρὸ τοῦ ὀχλήσαι μοιⁱ⁾, πρὸ
τοῦ μόραν ὑπομέναι. [Sch. n. VII. 113.]

Ζήτει^{k)} κεφ. ζ'. θεμ. δ'. περὶ τὸ τέλος.

f) Sic Cod. 1350. Fabr. κεφ. pro τιτ. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ττ. ε'. h) L. 52. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 355.
ubi est pars cap. 48. h. t. i) Ex μοι in Cod. 1350. secunda
manu scriptum deest apud Fabr.

Basil. T. V.

enim nocuerunt, ut et is, qui non retinet quem agitat
asinum, aut telum mittit. Sed si mulae reformidarunt
dominus earum: si neque muliones, neque mulae, neuter
tenetur. Dominus autem posterioris plaustrum procul du-
bio non tenetur. Eiusmodi quaestiones de nautis lege
dig. 29. them. 12.

7) agaso] Quaere tit. 2. cap. 1. et huius tit. cap. 8.
them. 2. et cap. 11. them. 6.

8) tu, qui mularum dominus es, teneris]
Quadrupedaria.

9) quod grave erat] Grave quantum ad mulio-
nes, non quantum ad mulas: nam si mulis erat grave,
qui oneraverunt tenentur, ut cap. 7. them. 3.

Vendens boves dedi tibi eos probandos, et unus
eorum servum tuum¹⁰⁾ cornu percussit. Si emisti¹¹⁾
eos¹²⁾, tibi non teneor: si non emisti, teneor¹³⁾,
nisi servus tuus causa fuerit.

10) servum tuum] Pone me dedisse boves servo
experiundi causa.

11) si emisti] Nam quod in eam causam deduci-
tur, ex qua initium capere non potuit, infirmum est, ut
lib. 43. tit. 1. cap. 98. et huius tit. cap. 16. et Instit. 4.
tit. 8.

12) eos] Expertos.

13) teneor] Quadrupedaria. Quaere lib. 53. tit. 1.
cap. 14. 15.

Servum impulit quidam¹⁴⁾ eorum, qui cum illo
pila ludebant, et is decessit¹⁵⁾. Non competit
Aquila in eum, qui impulit: id enim non negligenti-
a¹⁶⁾, sed casu accidit.

14) impulit quidam] Non data opera. Quaere
cap. 7. them. 2. 3. et 4.

15) et is decessit] De iis, qui in certamine occi-
duntur, lege dig. 7. them. 4. et dig. 10. et initium dig. 11.
Nam accidit pila ludentibus, ut se invicem impellant.
Pone autem, voluntate domini servum pila luisse, ut
in eo, qui certat, dig. 7.

16) negligentia] Culpa.

LIII. Nerat. Si alienos boves egisti in angustum
locum, et praecipitati sunt, teneris in factum¹⁾.

1) in factum] Index habet: utili Aquilia.

LIV. Papian. Qui a me stipulatus est¹⁾ animal,
id occidit²⁾ aut vulneravit. Ante diem solutionis³⁾
competit mihi in eum Aquilia⁴⁾. Sed si post diem,
ego liberor, et ipse mihi non tenetur⁵⁾.

1) qui a me stipulatus est] Post diem vel
annum.

2) id occidit] Hagiotheod. Inter hoc et thema
ult. cap. 18. tit. 3. lib. 10. hoc interest, quod hoc loco
in diem promissus est servus, illic autem pure: ideoque
hoc loco servo ante diem occiso, mihi utpote domino
adversus occisorem Aquilia competit: illic autem locus
prorsus non est Aquiliae, quia servi promissor, cum
statim esset obligatus, liberatus est, ego vero solus
damnum passus sum, qui servum, nisi occisus esset,
consecuturus essem, quapropter ego solus de dolo actio-
nem habeo adversus occisorem: Aquiliam autem neque
ego habeo, utpote nondum dominus factus, neque servi
promissor, quia, cum statim esset obligatus, liberatus
est.

3) ante diem solutionis] Ante interpellatio-
nem, ante moram.

Quaere cap. 7. them. 4. circa finem.



† *Πρό μόρας.*
 ἄρμόζει μοι κατ' αὐτοῦ ὁ Ἀκουίλιος] Καίτοι ἐρηται βιβ. δ. tit. γ'. dig. ιθ'. πρὸς τῷ τέλει, καὶ ιθ'. ἥτοι βιβ. ε'. tit. γ'. μὴ ἀρμόζειν τὸν Ἀκουίλιον. ὑπόθετον οὖν ἐταύθα, ὅτι τοῦ μέσου χρόνου διαφέρει κατασκευάζει, ἢ ὅτι ἐκεῖ μὲν ἐξωτικός ἐφόνευσε, ἐταύθα δὲ ὁ ἐπερωτήσας ἀναγγαθὶ τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ αὐτῷ ιθ'. dig. τοῦ γ'. tit. τοῦ δ. βιβλίου. [Sch. o. VII. 113.]

Ἐπι¹⁾ τοῖς προσπορισμοῖς τοῦ μέσου χρόνου.

καὶ αὐτὸς οὐκ ἐνέχεται μοι] Ἐαυτὸν γὰρ μᾶλλον ἠδίκησεν ὁ ἐπερωτήσας με ἀνέλων τὸ ζῶον, ὅπερ μετὰ μόραν ἐμοὶ ἐκινδυνεύειτο, καὶ ἀπώλεσεν τὴν περὶ χρέους ἀγωγὴν. [Sch. p. VII. 114.]

νέ. Παυλ. Εἰ δὲ Πέτρον ἢ Παῦλον χρεωστούμενος ἀνέλης πρὸ τῆς προθεσμίας τὸν Πέτρον ὀλιγωτέρας ὄντα τιμῆς, εἰς τὴν τιμὴν τοῦ Παύλου καταδικάζη, ὃν ἀναγκάζομαι δοῦναι. τὸ αὐτὸ ἐστὶ, κἂν ὁ Παῦλος πρὸ τῆς προθεσμίας εἰσω ἐνιαυτοῦ προτελεύτησε, κἂν ἐλευθερωῖμαι^{m)}.

εἰ δὲ Πέτρον ἢ Παῦλον χρεωστούμενος] Ἐπερωτήθη Τιτίω Στίχον ἢ Πάμφιλον δοῦναι. ἀλλ' ὁ μὲν Στίχος ἄξιος ἦν δέκα νομισμάτων, ὁ δὲ Πάμφιλος κ'. καὶ ἔλθων ὁ Τίτιος ἐφόνευσε τὸν Στίχον, μηδεμίαν μόρας παρ' ἐμοῦ γενομένης. ἐζητήθη περὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ Ἀκουίλιου. καὶ ἀπεκρίνατο ὁ Παῦλος, ἐπειδὴ τὸν εὐτελεστερον οἰκίτην ἀνέλεν ὁ ἐπερωτήσας, οὕτως αὐτὸν κατέχεσθαι τῷ Ἀκουίλιῳ. ἠρωτηθῆ καὶ τὸ δεύτερον, πότερον εἰς τὰ ἰ. μόνον, ὅσου ἄξιος ἦν ἀναιρεθῆ, καταδικάζεται μοι, ἢ μᾶλλον εἰς τὰ κ'. ἐπειδὴ τοσοῦτων ἄξιος ἦν Πάμφιλος, ὄντα ἀναγκάζομαι παρασχεῖν, ἀναιρεθέντος τοῦ Στίχου. τί δέ, φησὶ, λέγομεν, εἰ μετὰ ταῦτα καὶ Πάμφιλος ἀπέθανε χωρὶς μόρας ἐμῆς; μὴ μειοῦται τὸ τίμημα τοῦ Στίχου; λοιπὸν γὰρ εἰς οὐδὲν ὁ ἀνέλων τὸν Στίχον καταδικάζεται, τελευτήσας καὶ τοῦ Πάμφιλου, ἀλλὰ μόνον τῆς ἐπὶ τῷ Στίχῳ ἐνοχίας ἐλευθεροῦται. ἀλλὰ ταῦτα ὡς ἐν τρακτάτῳ εἰπὼν ὁ Παῦλος ἀντιτίθηταιⁿ⁾ ἑαυτῷ, ὅτι, κἂν ἐτελεύτησεν ὁ Πάμφιλος, ἐπὶ σκοποῦμεν, πόσον ἄξιος ἦν ὁ Στίχος, ὅτε ἀηρέθη, καὶ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἀναίρεσως εἰς τοῦπίσω ψηφίζομεν, ὥστε κατὰ τούτον τὴν λογισμὸν, εἰ καὶ πρῶτον συνέβη τελευτήσαι τὸν Πάμφιλον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀναιρεθῆναι τὸν Στίχον, οὐκ εἰς τὰ δέκα νομισμάτια καταδικάζεται φονεύσας αὐτὸν ὁ ἐπερωτήσας, ἀλλ' εἰς τὰ κ'. ἐπειδὴ τὸ ἐπιτρέφειν ἡμᾶς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ποιεῖ αὐτὸν περιεῖναι καὶ ὅτε ἔζη ὁ Πάμφιλος. ζῶντος δὲ τοῦ Πάμφιλου κ'. νομισμάτων ἐνομίζετο εἶναι ὁ Στίχος, ἐπειδὴ ἀναίρεθέντος αὐτοῦ ἠναγκάζετο ἐπερωτηθεὶς ὁ τὸν Πάμφιλον καταβαλεῖν ἄξιον ὄντα τῶν κ'. νομισμάτων. [Sch. q. VII. 114.]

Κυρίλλου. Ἐπερωτήθη σοι Στίχον ἢ Πάμφιλον. Στίχος ἦν ἰ. νομισμάτων, Πάμφιλος εἴκοσι. πρὸ μόρας ἀνέλες σὺ ἢ ἕτερος τὸν Στίχον. τὴν τιμὴν Πάμφιλου ἀπαιτῶ, ὃν ἀναγκάζομαι δοῦναι, κἂν μετὰ ταῦτα Πάμφιλος ἄνευ μόρας τελευτήσῃ. ταῦτόν ἐστι, κἂν μετὰ θάνατον Πάμφιλου εἰσω ἐνιαυτοῦ ἀνέλες τὸν Στίχον. [Sch. q. VII. 114.]

ἀνέλης πρὸ τῆς προθεσμίας τὸν Πέτρον] * *Εἰ δὲ πρὸ τῆς προθεσμίας τὸν Πέτρον ἀνέλης, ἐπεὶ μετὰ τὴν προθεσμίαν ἀναγκάζομαι τὸν περιόντα Παῦλον παρασχεῖν σοι, τοῦ Πέτρον τελευτήσαντος, ἀπαιτῶ ἀπὸ σοῦ τὴν τοῦ Παύλου τιμὴν, εἴτε πρὸ τῆς προθεσμίας τελευτήσῃ, καὶ ἐλευθερωθῶ ἐγὼ ἀπὸ σοῦ, ὡς τῶν δύο τελευτήσαντων πρὸ τῆς προθεσμίας. εἰ γὰρ οὐ παρὰ σοῦ προεφονεύθη ὁ Πέτρος, ἔλαβες ἂν αὐτὸν πρὸ ἐμοῦ μετὰ τὴν προθεσμίαν, κἂν πρὸ ταύτης τὸν Παῦλον ἐπίπρασκον.*

κἂν ἐλευθερωῖμαι] * *Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Εἶπεν ἂν τις ἴσως, ὅτι ἐπὶ μὲν τὸ α. θέματος τοῦ παρόντος κεφ. ἐπεὶ φονευθέντος τοῦ Πέτρον ἀναγκάζομαι δοῦναι τὸν Παῦλον, καλῶς κινῶν διὰ Πέτρον ἀναγκάζω δοθῆναι μοι τὴν τιμὴν τοῦ Παύλου. ἐταύθα δὲ, ἐπειδὴ προεφονεύθη ὁ Παῦλος, εἴτα ἐφονεύθη ὁ Πέτρος, καὶ τῆς ἐνοχίας λοιπὸν ἠλευθερώθη μοι, διὰ τί οὐ κινῶ τὸν περὶ τοῦ Πέτρον Ἀκουίλιον μέγρι τοῦ δικαίου ἐκείνου τιμήματος, ἀλλὰ καὶ οὕτως μέγρι τῆς τοῦ Παύλου τιμῆς τοῦ προωποθανόντος διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἠλευ-*

Ante moram.

4) *competit mihi in eum Aquilia] Atqui dicitur lib. 4. tit. 3. dig. 18. ad finem, et dig. 19. sive lib. 10. tit. 3. non competere Aquiliam. Pone igitur hoc loco ratione medii temporis interesse, vel ibi extraneum occidisse, hic stipulatorem. Lege adnotata in eodem dig. 19. tit. 3. libri 4.*

Eorum nomine, quae medio tempore acquisiturus fuisset.

5) *et ipse mihi non tenetur] Sibi enim potius stipulator iniuriam fecit occidens animal, quod post moram meo erat periculo, et amisit debiti actionem.*

LV. Paul. Si vero, cum debetur tibi Petrus aut Paulus¹⁾, ante diem solutionis Petrum occideris²⁾, qui vilioris erat pretii, in aestimationem Pauli condemnaberis, quem cogor dare. Idem est et si Paulus ante diem intra annum prior decesserit, licet liberer³⁾.

1) *si vero cum debetur tibi Petrus aut Paulus] Promisi Titio Stichum aut Pamphilum dare. Stichus erat decem nummis dignus, Pamphilus viginti. Et veniens Titius Stichum occidit, nondum a me ulla mora commissa. Quaesitum est de actione legis Aquiliae. Et respondit Paulus, cum viliozem servum stipulator occiderit, ipsum teneri Aquilia. Interrogatus iterum, utrum in decem duntaxat, quanti fuit servus occisus, mihi condemnatur, an potius in viginti, cum tanti sit Pamphilus, quem cogor dare Sticho occiso, Quid, inquit, dicemus, si postea decesserit et Pamphilus sine mora mea? Num minuitur pretium Stichi? nam moriente etiam Pamphilo deinceps qui occidit Stichum, non condemnatur, sed debitor duntaxat obligatione Stichi liberatur. Verum haec quasi in tractatu dicens Paulus repugnat sibi ipsi, et ait, etiamsi Pamphilus fuerit mortuus, adhuc spectari, quanti fuerit Stichus, cum occisus est, et intra annum a caede retro computandum, ut secundum hanc rationem, etiamsi prior Pamphilus decesserit, et postea intra annum Stichus fuerit occisus, non in decem stipulator condemnatur, qui eum occidit, sed in viginti. Quod enim referimus nos ad annum, hoc facit, ut videatur vivente Pamphilo superfuisse. Vivente autem Pamphilo viginti nummorum Stichus existimabatur esse, quod eo occiso cogatur promissor Pamphilum dare, qui est viginti nummorum.*

Cyrilli. Promisi tibi Stichum aut Pamphilum. Stichus erat decem, Pamphilus viginti nummorum. Ante moram tu vel alius occidit Stichum. Pretium Pamphili peto, quem cogor dare, etiamsi postea Pamphilus sine mora decesserit. Idem est et si post mortem Pamphili intra annum Stichum occideris.

2) *ante diem solutionis Petrum occideris] Sed si ante diem solutionis Petrum occideris, quia post diem solutionis Paulum superstitem tibi dare cogor Petro mortuo, pretium Pauli a te peto, si ante diem solutionis decesserit, et ego a te liberatus fuero, utroque quippe ante diem mortuo. Nam si Petrum antea non occidisses, eum a me post diem consecutus fuisses, etiamsi Paulum ante diem vendidisses.*

3) *licet liberer] Hagiothead. Dixit fortasse quispiam, priore quidem casu huius capitis, cum occiso Petro Paulum dare cogor, recte me Petri nomine agentem consequi pretium Pauli. Hoc casu autem, cum Paulus antea decessit, deinde Petrus occisus est, et stipulator deinceps obligatione, qua mihi tenebatur, liberatus est, cur non experior Petri nomine Aquilia in iustum eius pretium, sed etiam ad Pauli praemortui pretium consequendum ideo, quod liberatus sum et*

1) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. m) Sic correxit secunda manus in Cod. 1350. ex ἐλευθεροῖμαι. n) Fabr. ἀντιτίθησι. o) Adde ὁ ante ἐπερωτηθεὶς.



θέρμαι καὶ ἐνοχὴν οὐ φοβοῦμαι· πρὸς τοῦτο γοῦν ὁ γομο-
 θεῆς φησὶν, ὅτι, κὰν ἡλευθέρωμαι διὰ τῶν οὕτω συμβάντων,
 κὰν μὴ δεῖλω ἐνοχὴν τινα, ἀλλ' ὁμως μέχρι τῆς τοῦ Παύλου
 τιμῆς ποιῶμαι τὴν ἀπαίτησιν. διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν· κατα-
 σκευάζει ταύτην ὁ παλαιὸς ἔξωθεν, ὃν καὶ ἀναγνώθι.

νς'. Ἰδεμ. ρ) Ἡ γυνὴ ζημιουσα τὸν ἄνδρα ἐνέ-
 χεται τῷ Ἀκουίλλῳ.

Ἡ γυνὴ] Ὁμοίως διγ. κς'. δυνατὸν δὲ λέγειν, ὅτι διὰ
 θάλασσαν τῶν γάμων οὐ διπλάσιαζέται ἐξ ἀρνησεως, ἀλλὰ μόνον
 εἰς τὸ ἀπλοῦν κινεῖται, κατὰ τὸ εἰρημένον περὶ τῆς σέρβι κορ-
 ρουπτι βιβ. ια'. τιτ. γ'. διγ. ις'. ἦτοι βιβ. ε'. τιτ. ζ'. καὶ
 βιβ. ε'. τοῦ κωδικος, τιτ. λα'. διατ. β'. ἦτοι βιβ. κη'. τιτ. ια'.
 κεφ. λβ'. ὅτι συνεστατός τοῦ γάμου οὔτε ἀτιμοποιός, οὔτε
 ποινάλια ἀγωγή διδοται. τοῦτο καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, ὅπου
 τοῖς μαργαρίτας ἀνδρός) ἀρτυήτους λαβούσα ἡ γυνὴ ἐτρέ-
 ψησεν αὐτούς παρὰ τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ). Ζῆται κεφ. κς'. θεμ. ιη'.
 ιαὶ τιτ. ζ'. κεφ. ις'. καὶ βιβ. κη'. τιτ. ια'. κεφ. λβ'.) [Sch. r.
 VII. 114. sq.]

ζημιουσα] † Ζῆται κεφ. κς'. θεμ. κ'.
 ἐνέχεται τῷ Ἀκουίλλῳ] Σημειώσαι), ὅτι καὶ ὁ
 Ἀκουίλλος, εἰ κινεῖται ἐν συνιστώτῳ τῷ γάμῳ, εἰς τὸ ἀπλοῦν
 κινεῖται. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ πάσης ποινάλιας ἀγωγῆς. τοῦτο
 ἐ κανονίζεται ἀπὸ τοῦ ις'. κεφ. τοῦ ζ'. τιτ. Ζῆται καὶ τὸν
 παλαιὸν ἐν βιβ. κη'. τιτ. ια'. κεφ. κέ.

νς'. Ἰαβολ. Χρησάμενος ἵππον ἐξ ἐμοῦ μετὰ
 λειόνων ἱππάζου· καὶ ὁ εἰς ὄρμησας εἰς τὸν ἵππον
 πάλαι σε, καὶ τὸν ἵππον ἐκλασεν. οὔτε κατὰ σοῦ,
 ὅτε κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ ἵππου τοῦ ἐμῷ
 ἀπεσόντος ἀγωγὴν ἔχω, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἱππότου,
 ἂν ἀμέλειαν ἤμαρτεν.

χρησάμενος ἵππον ἐξ ἐμοῦ] Ἐπὶ τῷ ἱπποσθῆραι
 τὸ ἐμοῦ. [Sch. s. VII. 115.]

ἱππάζου] † Ἐπὶ τοῦτου χρησαμένου).
 κατὰ τοῦ ἱππότου] † Ζῆται κεφ. ζ'. θεμ. γ'.
 ἐὰν ἀμέλειαν ἤμαρτεν] † Εἰ δὲ κατὰ τύχην, οὐδὲ
 κτ' αὐτοῦ.

νη'. Εἰν) τὴν σὴν ὕλην ἔκαυσέ τις, ἔχεις κατ'
 οὐτοῦ τὸν δὶρεκτον Ἀκουίλιον.

εἰ τὴν σὴν ὕλην ἔκαυσέ τις] Θεοδώρου. Ὁ καλὸν
 λότριον ὕλην τῷ Ἀκουίλλῳ κατέχειται. ἐπάγει δὲ ἡ δευτέρα
 ἰταξίς τοῦ παρόντος τίτλου, ὡς ὁ καλὸν ἢ καταστρέφον
 λότριον οἶκον τῷ αὐτῷ νόμῳ εὐθιγεται. σημειώσαι δὲ, ὅτι
 διαφέρει ἀπαιτεῖ ὁ Ἀκουίλλος. [Sch. t. VII. 115.]

νη'. Ὁ καταλύσας τὴν οἰκίαν σου καὶ ἐντεῦθεν
 ζημιώσας προνοία τοῦ ἀρχοντος ποιεῖ τὸ ἄζημιον,
 τὰ τοῦ καὶ τὸ διαφέρον σοι δίκαιον τοῦ ὕδατος,
 ἐρ μετωχέτευσεν, εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα ἀποκατα-
 ἦναι.

ὁ καταλύσας τὴν οἰκίαν σου] Θαλαλαίου. Τὸ κατὰ
 δας. Τῆ τοῦ Ἀκουίλλου ἀγωγῆ χρησάμενος κατ' ἐκείνου,
 ἡ τὸν οἶκον καταλύσαι ἢ ἐμποῆσαι, καὶ ζημίαι σε περι-
 λέειν λέγεις, ἐπὶ τῷ ταύτην τὴν ζημίαν κατορθώθηναι διὰ
 τοῦ ἀρχοντος ἀνθεντίας) ἐπιτεῦξῃ. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ
 ὕδωρ ἀλλαγῆ μετασχετεύθῃ), ἵνα εἰς τὴν ἀρχαῖαν κατα-
 ἦναι ἀποκαταστή, τῆ τοῦ ἀρχοντος προνοία ἐπιτεῦξῃ. καὶ
 μὲν κατὰ πόδας οὕτως. θεμάτιων), ὅτι ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ
 εἰλετο, ἔβλαψέ με, ἢ τῶν δένδρων τῶν ἐμῶν ξηρανθέντων,
 ἀλόγων ἐμῶν ὑπὸ δίφους ἀποθανόντων, ἵνα ἐστὶν οὐτίλος
 οὐίλος, ἢ ὅτι τὸν οἶκον κατέστρεψε, ἵνα ἐστὶ δὶρεκτος
 οὐίλος. εἰ γὰρ ζημία μὲν οὐκ ἐγένετο, ζητῶ δὲ τὸ τοῦ
 κτος δίκαιον, τὴν περὶ δουλείας ἐν ἑμῇ δυνάμει κινήσαι
 εἰ αὐτοῦ. κατὰ δὲ τοῦ ἐμπρησαντος οἶκον) κινεῖται καὶ
 ἡ ἀγωγή, λεγομένη αἰδίου ἐνκενσάου. [Sch. u. VII. 115.]

p) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. q) Adde τοῦ ante ἀνδρός. r) Verba παρὰ γνώμην αὐτοῦ, quae desunt apud Fabr. lit Cod. 1350. s) Verba καὶ βιβ. κη'. x. τ. λ. addit Cod. 1350. Desunt haec apud Fabr. t) Hoc scholium, quod incipit μετῶσαι x. τ. λ. in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. u) Malim χρησάμενος. v) Super verba εἰ τὴν σὴν ἦν in Cod. 1350. notatum est: βιβ. γ'. τοῦ κωδ. τιτ. λε'. διγ. (lege διατ.) α'. w) Malim αὐθεντίας. x) Lege μετωχέτευθῃ. Fabr. addit δέ, quod in Cod. 1350. deest. z) Fabr. addit τὸν ante οἶκον, quod in Cod. 1350. deest.

obligationem non vereor? Ad haec Iurisconsultus ait licet his, quae ita evenerunt, liberatus sim, neque ullam obligationem verear, tamen me pretium Pauli petere Quam ob causam, Antiquus extrinsecus exponit, quen legas.

LVI. Idem. Mulier 1) damnum dans 2) viro tene-
 tur Aquilia 3).

1) mulier] Similiter dig. 27. Potest autem dici favore nuptiarum duplum non peti ex inficiatione, set simplum tantum, exemplo eorum, quae traduntur de actione servi corrupti lib. 11. tit. 3. dig. 17. sive lib. 60 tit. 6. et lib. 5. Codicis, tit. 31. const. 2. sive lib. 28. tit. 11 cap. 32. scilicet constante matrimonio nec famosam, nec poenalem actionem dari. Idem et supra dicitur, cum margaritas viri non perforatas mulier accepit, et perforavit eo invito. Quaere cap. 27. them. 18. et tit. 6 cap. 17. et lib. 28. tit. 11. cap. 32.

2) damnum dans] Quaere cap. 27. them. 20.

3) tenetur Aquilia] Nota, etiam Aquiliam constante matrimonio in simplum intendi. Idem est in omni poenali actione. Hoc regulariter definitur cap. 17. tit. 6. Quaere etiam Antiquum in lib. 28. tit. 11. cap. 25.

LVII. Iavol. Cum a me equum utendum accepis-
 ses 1), et una cum pluribus equitares 2), unus irruens in equum deiecit te, et equum fregit. Neque ad-
 versus te, neque adversus dominum equi eius, qui in meum irruit, actionem habeo, sed adversus equitem 3), si culpam admiserit 4).

1) cum a me equum utendum accepisses] Equitandi causa.

2) equitares] Cum ad hoc commodasses.

3) adversus equitem] Quaere cap. 7. them. 3.

4) si culpam admiserit] Sed si casu, neque adversus illum.

LVIII. Si tuam silvam combusserit quis 1), habes
 adversus eum directam Aquiliam.

1) si tuam silvam combusserit quis] Theo-
 dori. Comburens alienam silvam Aquilia tenetur. Subiicit constitutio 2. huius tit. comburentem vel deponentem alienam domum eadem lege teneri. Nota, Aquiliam persequi id quod interest.

LIX. Is, qui domum tuam diruit 1), et inde te
 damno affecit, cura Praesidis indemnitate praestat,
 ita ut competens tibi ius aquae, quod alio deriva-
 vit 2), in pristinum statum restituatur.

1) is, qui domum tuam diruit] Thalelaei. Τὸ κατὰ πόδας. Legis Aquiliae actione utens adversus eum, quem domum diruisse vel combussisse, et damno et af-
 fecisse dicis, ut id damnum sarciatur, auctoritate Praesidis impetrabis. Quin etiam aqua alio derivata ut in pristinum statum restituatur, cura Praesidis impetrabis. Et sic quidem τὸ κατὰ πόδας habet. Pone, aqua ablata eum mihi damnum dedisse, vel exsiccatis arboribus meis, vel mortuis siti pecoribus, ut sit utilis Aquilia, vel aquaeductum evertisse, ut sit directae. Nam si damni nihil factum sit, petam tamen ius aquae, possum in eum de servitute in rem experiri. In eum autem, qui combussit domum, est et alia actio, quae dicitur aedium incensarum.



ὅπερ μεταχέτευσε] Εἰ μὲν τὸν ὄγκον κατέστρεψε τοῦ ὕδατος, ἔχω κατ' αὐτοῦ τὸν δῖρεκτον Ἀκουίλιον· εἰ δὲ μὴ κατέστρεψεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μεταχέτευθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπέθανον τὰ ζῶα μου, τὸν οὐτίλιον Ἀκουίλιον ἔχω.

ξ'. Ὁ ἀνελὼν ἀλλότριον δοῦλον καὶ χρηματικῶς ἐνάγεται εἰς τὸ τὴν ζημίαν πληρῶσαι, καὶ ἐγκληματικῶς.

ὁ ἀνελὼν ἀλλότριον δοῦλον] Θεοδώρου. Ὁ ἀπὸ πληγῶν φονεύσας ἀνδράποδον δηλονότι ἀλλότριον, εἰς μὲν τὴν ζημίαν τῆς Ἀκουίλλης ἐνάγεται· εἰς δὲ τὸ πλημμέλημα κατέχεται τῷ περὶ φόνου ἐγκλήματι. Θαλελαίου. Δύναται ὁ ἔχων τὸν Ἀκουίλιον τὸ ἐγκλημα τοῦ φόνου γυμνάσειν. σημειῶσαι, ὅτι καὶ ἡ διάταξις τὰ δύο ἐπέστρεψε κινήθῃναι, ὥσπερ καὶ τὸ ἐν τοῖς ἰνατιούτοις κείμερον ἦτον ἐν τῷ Ἀκουίλλῳ. σημειῶσαι, ὅτι ἡ διάταξις οὐκ εἶπεν, τί μὲν πρῶτον, τί δὲ ὕστερον^{a)} ὀφείλει κινήσῃ. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐν τοῖς ἰνατιούτοις ἦτον. ὥστε δύναται τις ὁ βούλεται, πρῶτον κινήσῃ, καὶ τότε τὸ ἕτερον. ἴσως καὶ τοῦ ἐγκλήματος κινήθῃτος, μετριώτερον ἐκφέρει τὴν τιμωρίαν ὁ δικαστής, ὥστε δύνασθαι κινεῖσθαι καὶ τὸν Ἀκουίλιον. [Sch. x. VII. 115. sq.]

ἐνάγεται] † τῷ Ἀκουίλλῳ. καὶ ἐγκληματικῶς] † τῷ περὶ φόνου, ὡς tit. λθ'. κεφ. α'.

ξα'. Σαφῆς ὁ κανὼν τῆς διατάξεως, ὅτι ὁ Ἀκουίλιος ἐξ ἀρνήσεως διπλασιάζεται. χρῆ οὖν ἀποδείκνυσθαι τὴν ζημίαν, καὶ οὐκ ὀφείλει ὄρκω τοῦ ἐνάγοντος ἢ ζήτησις τέμνεσθαι.

σαφῆς ὁ κανὼν τῆς διατάξεως] Θεοδώρου. Μετὰ τὰς ἀποδείξεις διπλασιάζεται ἐξ ἀρνήσεως. τὸ αὐτὸ φησιν ἡ ε. διάταξις τοῦτου τοῦ παρόντος τίτλου ἐπὶ τοῦ λιμῶξαντος τὰ ἀλλότρια θρέμματα, καὶ ἀρνησαμένου τοῦτο ποιῆσαι. [Sch. y. VII. 116.]

ὅτι ὁ Ἀκουίλιος ἐξ ἀρνήσεως διπλασιάζεται] Μέχρις ὧδε περαιοῦται ἡ διάταξις. τὸ δὲ ἐξῆς παραγραφή ἐστι τοῦ Θαλελαίου. [Sch. z. VII. 116.]

ὄρκω] Ζῆτει βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. λ'. καὶ θ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Στεφάνου παραγραφήν περὶ τὰ τέλη. [Sch. a. VII. 116.]

τοῦ ἐνάγοντος] Ποιῆ γὰρ ἐξ ὄρκου οὐκ ἀπαιτεῖται μὴ κατὰ φύσιν προσοῦσα τῷ ἁμαρτήματι, ἀλλ' ἐξ ἀρνήσεως. ζῆτει καὶ βιβ. κγ'. tit. α'. κεφ. ξ'. καὶ^{b)} βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. λ'. [Sch. b. VII. 116.]

ξβ'. Ὁ^{c)} θρέμματα ἀποκλείσας ἢ λιμῶ διαφθειράσας κατέχεται τῷ Ἀκουίλλῳ ἐξ ἀρνήσεως διπλασιαζομένῳ. καὶ σημειῶσαι, ὅτι καὶ ὁ ὠρισμένος Ἀκουίλιος καὶ τῶν διπλασιαζομένων ἐστὶ· πολλοὶ γὰρ τῆ ἐναντία δόξῃ κερκράτηνται, τὸ νόμιμον ταύτης τῆς διατάξεως ἀγροοῦντες.

ξγ'. Ἐάν τις ἀδικῶς ἀλλότριον ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, κατέχεται τῷ Ἀκουίλλῳ περὶ τῆς καταβοσκήσεως γῆς. ἐπειδὴ δὲ μὴ οἰκίῳ σώματι τὴν βλάβην ἐπήγαγεν, εἰκότως οὐτίλιον Ἀκουίλιον δέδωκε. καλῶς δὲ ἐθεμάτισα, ὅτι εἰς τὸν ἀλλότριον ἀγρὸν ἀπαγαγὼν κατεβόσκησεν. ἐάν γὰρ καρπῶν ἀλλοτρίων πεσόντων ἐν τῇ ἰδίᾳ γῆ ἀπαγαγὼν τὰ ἴδια θρέμματα κατεβόσκησεν, οὐκέτι ἐστὶν ὁ Ἀκουίλιος, ἀλλ' ἢ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτοῦσα ἀγωγὴ, κατὰ τὸ κείμενον ἐν τῷ ὕδατῳ βιβλίῳ τῶν δὲ ῥέβους.

ἐάν τις] Θεοδώρου. Ὁ βόσκων ἀδικῶς ἐν ἀλλοτρίᾳ γῆ θρέμματα τῷ Ἀκουίλλῳ ὑπόκειται, οὐτίλλῳ δέ. [Sch. c. VII. 116.]

ἀλλ' ἢ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτοῦσα ἀγωγὴ] Ἰ ἐν φάσικτω, ὡς βιβ. κ'. tit. δ'. κεφ. ιδ'. θεμ. δ'. [Sch. d. VII. 116.]

κατὰ τὸ κείμενον ἐν τῷ ὕδατῳ βιβλίῳ τῶν δὲ ῥέβους] Ζῆτει βιβ. ιδ'. τῶν διγέστων, ὁ ἐστὶν ἐν τοῖς Βασιλικῶς βιβ. κ'. tit. δ'. κεφ. ιδ'. θεμ. δ'. * σημειῶσαι^{d)}

a) Sic Cod. 1350. Fabr. δεύτερον. b) Haec inde a βιβ. κβ'. in Cod. 1350. adduntur. Desunt apud Fabr. c) Aliis verbis L. 5. C. h. t. redditur ab Harm. VI. 14. §. 14. d) Haec inde a σημειῶσαι in Cod. 1350. secunda manu scripta sunt.

2) quod alio derivavit] Si aquaeductum evertit, adversus eum directam Aquiliam habeo: si non evertit, sed ex eo, quod aqua alio derivata sit, pecora mea mortua sunt, utilem Aquiliam habeo.

LX. Qui occidit servum alienum¹⁾, et pecunia-riter convenitur²⁾, ut damnum praestet, et criminaliter³⁾.

1) qui occidit servum alienum] Theodori. Qui plagis alienum servum necat, damni nomine Aquilia tenetur: delicti autem nomine tenetur de caede. Thalelaei. Potest qui habet Aquiliam, criminaliter de caede experiri. Nota, constitutionem duo iudicia concedere, ut et textus in Institutionibus positus in Aquilia. Nota, constitutionem non dicere, quid prius, quidve posterius debeat institui, sed neque contentum in Institutionibus. Itaque potest quis quod voluerit, prius instituere, deinde alterum. Fortasse etiam criminali accusatione instituta mediocrem poenam iudex imposuit, ut possit etiam agi Aquilia.

2) convenitur] Aquilia.

3) et criminaliter] Crimine de caede, ut tit. 39. cap. I.

LXI. Manifesta est regula constitutionis¹⁾, Aquiliam ex inficiatione duplari²⁾. Oportet igitur damnum duplari, nec debet iureiurando³⁾ actoris⁴⁾ quaestio decidi.

1) manifesta est regula constitutionis] Theodori. Post probationes duplatur Aquilia ex inficiatione. Idem ait const. 5. huius tituli in eo, qui alienas pecudes fame necat, et negat se hoc fecisse.

2) Aquiliam ex inficiatione duplari] Hactenus constitutio. Quod sequitur, est adnotatio Thalelaei.

3) iureiurando] Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 30. et 9. them. 3. et in eo Stephani adnotationem circa finem.

4) actoris] Poena enim ex iureiurando non petitur, quae naturaliter delicto non adhaeret, sed ex inficiatione. Quaere et lib. 23. tit. 1. cap. 60. et lib. 22. tit. 5. cap. 30.

LXII. Qui pecudes inclusit, vel fame necavit, tenetur Aquilia ex inficiatione duplanda. Et nota, etiam utilem Aquiliam duplari: multi enim contraria opinione ducuntur, huius constitutionis ius ignorantes.

LXIII. Si quis¹⁾ alienum agrum depascatur, tenetur Aquilia de depasta terra. Quia vero suo corpore damnum non dat, merito utilis Aquilia datur. Recte autem posui, in alienum agrum ducentem depascere. Nam si fructibus alienis in suam terram decidentibus, immisso pecore suo eos depascatur, iam non est Aquilia, sed rei persecutio²⁾, secundum id, quod extat in lib. 8. de rebus³⁾.

1) si quis] Theodori. Qui pecudes per iniuriam pascit in aliena terra, utili Aquilia tenetur.

2) sed rei persecutio] Actio in factum, ut lib. 20. tit. 4. cap. 14. them. 4.

3) secundum id, quod extat in lib. 8. de rebus] Quaere lib. 19. Digestorum, qui est in Basilicis lib. 20. tit. 4. cap. 14. them. 4. Nota etiam ex hoc capite,



καὶ ἐκ τούτου [τοῦ] κεφαλαίου, ὅτι ἄλλο τί ἐστὶν ἐν φάκτουμ, καὶ ἕτερον οὐτίλιος Λκουίλιος· ὁ μὲν γὰρ οὐτίλιος Λκουίλιος ἐστὶ καὶ ἐν φάκτουμ, ἡ δὲ ἐν φάκτουμ οὐκ ἔστιν οὐτίλιος Λκουίλιος. γενικωτέρα γὰρ ἐστὶν αὕτη, ἀρμόζουσα καὶ ἐπὶ ἄλλων θεμάτων¹⁾. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. κς. θεμ. ιε'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφήν. [Sch. e. VII. 116.]

aliud esse in factum, aliud utilem Aquiliam: nam utilis quidem Aquilia est in factum, at in factum non est utilis Aquilia. Haec enim latius patet, etiam aliis casibus competens. Lege et cap. 27. them. 15. et ibi ad notationem.

ΤΙΤΛΟΣ Δ'.⁸⁾

TITULUS IV.

Περὶ τούτων, ὅστις τίποτε εἰσρέει ἢ εἰσρίπτει.

De his¹⁾, qui effuderint vel deiecerint.

α'. Οὐλπ.^{h)} Ἐὰν ἐκχυθῇ τι ἢ ῥιφή κατὰ δημοσίας παρόδου, ἢ ὑποῦν τινὲς κατὰ συνήθειαν ἴστανται, καὶ γένηται ζημία, ἐνάγονται οἱ ἐνοικοῦντες εἰς τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας. εἰ δὲ τελευτήσῃ ἐλευθέρου ἄνθρωπος, ἢ καταδίκη πενήτηκοντα νομισμάτων γίνεται. εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐβλάβηⁱ⁾, εἰς ὅσον δόξει τῷ δικαστῇ δίκαιον εἶναι. εἰ δὲ δοῦλος ἀγροῦσιν τως τοῦ δεσπότης ποιήσῃ, ἀγωγὴ νοξάλια^{k)} ἀρμόζει εἰς τὸ ἐκδοθῆναι τὸν δοῦλον ὑπὲρ τῆς ζημίας.

I. Ulp. Si quid effusum²⁾ vel deiectum sit in viam publicam, vel ubi quidam ex more consistunt, et factum sit damnum, conveniuntur habitatores in duplum damni. Si perierit liber homo³⁾, quinquaginta aureorum condemnatio fit⁴⁾. Si non perierit⁵⁾, sed nocitum ei sit, quanti iudici aequum videbitur⁶⁾. Quodsi servus⁷⁾ insciente domino fecerit, noxalis actio competit, ut servus noxae dedatur.

περὶ τούτων] Ἡ παροῦσα ἀγωγὴ ἐν φάκτουμ λέγεται ἢ κατὰ τῶν ἐκχεόντων τι ἢ ῥιπτόντων κατὰ δημοσίας ὁδοῦ, καὶ βλαπτόντων τινά. ζῆτει βιβ. γβ'. κεφ. ε'. θεμ. ε'. [Sch. a. VII. 121.]

1) de his] Haec actio in factum dicitur, quae in eos datur, qui effundunt vel deiciunt aliquid in viam publicam, et alicui nocent. Quaere lib. 52. tit. 5. them. 5.

ἐὰν ἐκχυθῇ τι] Λέγει ὁ πραιτωρ· Κατὰ τοῦ οἰκοῦντος, ὅθεν ῥριφή τι ἢ ἐξέχυθη κατὰ τόπου, ὅθεν ὁ δῆμος πιερέχεται, ἢ ἐνθα συναγεται, εἰς τὸ διπλοῦν δώσω ἀγωγὴν. εἰ δὲ ἐλευθέρου ἐκ τούτου φονευθῇ, εἰς ν. νομίσματα· εἰ δὲ ἐβλάβη, εἰς ὅσον δόξει τῷ δικαστῇ. εἰ δὲ δοῦλος ἀγροῦσιντος τοῦ δεσπότης τοῦτο ποιήσῃ, νοξάλια δώσω^{l)}. [Sch. b. VII. 121.]

2) si quid effusum] Ait Praetor: In habitatorem, unde deiectum quid vel effusum sit in eum locum, quo populus transit, vel ubi congregatur, in duplum actionem dabo. Si vero ex eo liber perierit, in quinquaginta aureos: si nocitum sit ei, in quantum iudici videbitur. Si servus insciente domino hoc fecerit, noxalem dabo.

εἰ δὲ τελευτήσῃ ἐλευθέρου ἄνθρωπος] Τίνες κινούσιν τὴν ἀγωγὴν, ἐλευθέρου φονευθέντος ἢ τραυματισθέντος, εἴρηται διγ. ε'. θεμ. ε'. [Sch. c. VII. 121.]

3) si perierit liber homo] Qui agant de libero occiso aut vulnerato, dicitur dig. 5. them. 5.

ἢ καταδίκη πενήτηκοντα νομισμάτων γίνεται] Φονευθέντος δὲ ἀθροῦ ἐλευθέρου ὑπὸ κυνός ἢ ἄλλου ἀγρίου ζώου ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ, σ. νομίσματα εἴπε διδοσθαι χρὴν αὐτοῦ ἐν βιβ. ιθ'. τίτ. ι'. κεφ. μ'. μ'. μβ'. ζῆτει καὶ βιβ. γγ'. τίτ. η'. κεφ. ζ'. [Sch. d. VII. 121.]

4) quinquaginta aureorum condemnatio fit] Occiso autem libero homine a cane vel alia fera bestia in via publica, eius rei gratia ducentos nummos dari dicitur in lib. 19. tit. 10. cap. 40. 41. 42. Quaere et lib. 53. tit. 8. cap. 7.

* Τοῦ Ἁγιοθεωδωρ.^{m)} Μὴ δόξῃ σοι ἐναντίον πρὸς τοῦτο τὸ μ. μα. μβ'. κεφ. τοῦ ι'. τίτ. βιβ. ιθ'. ἐκεῖ γὰρ μείζον ἐστὶ τὸ ἀμάρτημα τοῦ τὸν ἄγιον κύνα λελυμένον ἔχοντος, καὶ ἀμέλεια προφανής. εἰ δὲ βιάζεται τις τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐπιβουλὴ τις ἐστὶν κατὰ τῶν παροδουόντων· καὶ διὰ τοῦτο μίζων καὶⁿ⁾ ἢ διὰ τὸν ἀποθανόντα ἐλευθέρου καταδίκη, ἦγον εἰς σ. νομίσματα. ἐνταῦθα δὲ παντελῶς ἦγον τὸ ἀμάρτημα. πολλάκις γὰρ, οἷα καθ' ἐκαστὴν^{o)} συμβαίνει, κατὰ τύχην καὶ ἐκ μικρᾶς ἀμελείας ἐκχόμεν ἢ ῥιπτομέν ἐκ τῶν οἰκῶν^{p)} ἡμῶν, καὶ τὸ ἐκχόμενον ἢ ῥιπτομένον εἰς τὴν βλάβην ἢ μὴ βλάβην τινά. τὸ δὲ θέρηρον τὸ ἀγρίον τὸ ἀπολελυμένον καὶ πρὸ τοῦ βλάψαι γνωσκόμενον, ὅτι ἐκ παντὸς μέλλει βλάπτειν· ὅπερ τοιοῦτον ὄν εἰ μὴ κατάσχωμεν ἀκριβῶς^{q)}, μέγα τι πλημμελοῦμεν ἀμάρτημα, καὶ ὡς εἶπομεν, καὶ εἰς ἐπιβουλὴν σχεδὸν ἀναγόμενον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως, σημείωσαι δὲ, ὅτι ἀθροῦ ἐλευθέρου φονευμένου ἀρμόζει κατὰ τοῦτο ποιήσαντος καὶ χρηματικὴ καταδίκη. [Sch. d. VII. 121. sq.]

Hagiotheodor. Nec videatur tibi pugnare cap. 40. 41. 42. tit. 10. lib. 19. Ibi enim maius est delictum canem ferum solutum habentis, et culpa evidens. Sed si quis rem urgeat, etiam insidiae quaedam sunt collocatae transeuntibus: et ob id etiam maior est condemnatio libero homine occiso, scilicet in ducentos nummos. Hic vero delictum minus est omnino. Plerumque enim et fere quotidie evenit casu vel levi culpa, ut aliquid ex acedibus nostris deiciamus vel effundamus, et id, quod effunditur vel deicitur, alicui noceat vel non noceat. Animal autem ferum solutum, etiam antequam noceat, scimus nociturum: quod nisi retineamus diligenter, magnum delictum admittimus, quod, ut diximus, paene ad insidias referri potest. Atque hoc quidem ita. Nota autem, libero homine occiso adversus occidentem etiam pecuniariam condemnationem competere.

εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν] Ζῆτει τίτ. ιγ'. κεφ. ιγ'. καὶ τίτ. ββ'. κεφ. γ'. [Sch. e. VII. 122.]

5) si non perierit] Quaere tit. 13. cap. 13. et tit. 2. cap. 3.

εἰς ὅσον δόξει τῷ δικαστῇ δίκαιον εἶναι] Τοιοῦτον, εἰς τοῖς μισθούς, οὓς δίδωσιν τοῖς ἰατροῖς ὁ βληθείς, καταδικάζει τὸν βλάψαντα, καὶ εἰς τὰς ὀπείρας. τί γὰρ, ὅτι τέκτων ἦν, καὶ μέλλει ἐναντίον ὄλον ἀργησαί; [Sch. f. VII. 122.]

6) quanti iudici aequum videbitur] Hoc est, in mercedem, quas laesus medicis dedit, auctorem damni condemnat, et in operas. Quid enim si faber sit, et ob id totum annum cessaturus sit?

e) Adde τοῦ ante κεφαλαίου, quod deest in Cod. f) Verbo θεμάτων scholium hoc apud Fabr. finitur. Reliqua sunt e Cod. 1350. g) Post τίτ. δ'. in Cod. 1350. legitur: ἦτοι τῶν διγ. βιβ. θ'. τίτ. γ'. In marg. nota prima manu scripta haec est: ἀνάγνωθι ἰστικ. δ'. τίτ. ε'. καὶ βιβ. μδ'. τίτ. ιζ'. κεφ. δ'. γ'. ε'. h) L. 1. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 211. et usque ad verba εἰς τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας apud Attal. tit. LV. §. 9. i) Syn. ἐβλαβήθη. k) νοξάλια secunda manu in Cod. 1350. supra textum scriptum est. In Syn. deest haec vox. l) Hic rursus in Cod. 1350. locus in fine antecedentis scholii laudatus. m) Fabr. Ἁγιοθεωδωρήτου. Sed in Cod. 1350. scribitur semper, ubi nomen plenum scriptum est, Ἁγιοθεωδωρ(του). n) Cuiacius in versione habet Hagiotheodori. o) καὶ Cod. 1350. habet pro ἰστικ, quod habet Fabr. p) οἷα καθ' ἐκαστὴν (sic) adduntur in Cod. 1350. Desunt haec apud Fabr. q) Sic Cod. 1350. Fabr. οἰκῶν. r) Hoc verbo scholium apud Fabr. finitur. Reliqua sunt e Cod. 1350.



εἰ δὲ δοῦλος] Ὁ ἑνδιεῖ ἔχει· Ἡ εἰς τὸ διαφέρων, ἢ εἰς τὸ ἐκδοῦναι τὸν οἰκέτην εἰς νόξαν ἐνάγεται ὁ δεσπότης αὐτοῦ. [Sch. g. VII. 122.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ.) Δόξει δὲ πάντως καταδικάζειν τὸν βλάψαντα, εἰς ὃ φησι τὸ τελευτ. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ τιτ. β. κεφ. γ.

Ἀνωμένου.) Ἐπὶ τούτου ὑπόθου τὸν δοῦλον συνοικοῦντα τῷ δεσπότη διὰ τὸ ἐν τῷ τέλει τοῦ διγ. τινὲς δὲ λέγουσι, τότε χάρα ἔχειν, ὅταν ὑπὲρ ἄλλων ἀμαρτανόντων ὁ δοῦλος ὡς ἀβιτατῶρ ἐνέχηται¹⁾. ἀνάγκωθι καὶ διγ. ε. θεμ. ζ. δυνατὸν δὲ λέγειν, ὅτι ἐάν ὁ²⁾ δοῦλος ἐκχύσῃ ἢ ὀψῃ, χάρα τῇ νοσταλῆ, ὡς ἐναυῦθα καὶ ἐν τῷ εἰρημένῳ ε. διγ. θεμ. ζ. εἰ δὲ αὐτομάτως ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ πέσῃ, ἀργεῖ, ὡς ἐν τῷ τέλει τούτου τοῦ διγ. [Sch. g. VII. 122.]

Καὶ^{ν)} ἀδιάφορον, εἴτε δημόσιος, εἴτε ἰδιωτικός ἐστιν ὁ τόπος· μόνον εἰ τὸ πλῆθος ἐκεῖθεν παρήχεται^{ω)}. εἰ δὲ σύνθητες ἦν ἐν τινι καιρῷ μὴ παριέναι τὸ πλῆθος ἐκεῖθεν, ὁ τότε ῥήπτων ἀνεῦθνός ἐστιν.

ἰδιωτικός] † Ἰδικός.

Εἴτε ἐν τῷ κρεμᾶσθαι, εἴτε μετὰ τὸ κρεμᾶσθῆναι πέση, χάρα τῷ νόμῳ.

εἴτε ἐν τῷ κρεμᾶσθαι] Ἐὶ δὲ τι κατὰ τῆς ὁδοῦ ἠρτημένον ἄθροον ἐπέσῃ, καὶ κατενεχθῆ κατὰ τινος, ὁμοίον ἐστὶ τούτου τῷ ὀφέντι. εἰ δὲ καὶ²⁾ κρεμώμενον τι κατὰ τῆς ὁδοῦ ἐξεχῆθῃ, εἰ καὶ μηδεὶς αὐτὸ ἐξέχῃ, ἀλλ' ἀφ' ἐαυτοῦ τυχὸν ἀνετραπῆ τὸ σκεῦος, ἐν ᾧ ἦν τὸ ἐκχυθῆν, χάρα τῷ ἐδίκτω. [Sch. h. VII. 122.]

Κυρίλλου. Ῥαφέν^{γ)} νοεῖται καὶ εἰ κρεμώμενον τι ἔπεσεν, ἢ ἐν ὅσῳ κρεμάται· ἐκχυθῆν δὲ καὶ τὸ ἀπὸ κρεμώμενου ἐκχυθῆν. [Sch. h. VII. 122.]

τῷ νόμῳ] † Τῷ ἐδίκτω.

Η²⁾ παροῦσα ἀγωγή οὐ κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ²²⁾ οἴκου, ἀλλὰ κατὰ τοῦ οἰκοῦντος εἰς τὸ διπλοῦν ἀρμόζει, καὶ χωρὶς ἀμελείας καὶ ἀρνήσεως· ὁ δὲ Ἀκουίλιος ἐκάτερον ἐπιζητεῖ.

ἢ παροῦσα ἀγωγή] Ἀυτὴ ἡ ἀγωγή οὐ κατὰ τοῦ δεσπότου^{α)} τῶν οἰκημάτων, ὅθεν ἔπεσε τι ἢ ἐξεχῆθῃ, παρέχεται, ἀλλὰ κατὰ τοῦ οἰκοῦντος ἐν τῷ οἴκῳ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, καθ' ἣν κατηρέθη ἢ ἐξεχῆθῃ τι· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ^{β)} αἴτιος τῆς βλάβης, οὐχ ὁ δεσπότης τοῦ οἴκου. διαφορὰ δὲ τούτου τοῦ ἐδίκτου πρὸς τὸν Ἀκουίλιον, ὅτι ἐναυῦθα οὐδὲ περιεργαζόμεθα, εἰ κούλπα τοῦ ἐνοικοῦντος ἔπεσεν, οὐδὲ ἀρνήσασθαι αὐτὸν ζητοῦμεν, ἵνα εἰς τὸ διπλάσιον καταδικασθῆ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς κούλπας ἐνάγεται, καὶ πάντῃ ἀπαιτεῖται τὸ διπλάσιον, εἰ καὶ μὴ ἀρνήσεται. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀκουίλιου ἐκάτερον ζητοῦμεν, καὶ κούλπα τοῦ θεοῦ συμβῆναι τὴν ζημίαν, καὶ ἀρνήσασθαι αὐτὸν, ἵνα εἰς τὸ διπλάσιον καταδικασθῆ. ἐναυῦθα δὲ καὶ διχα τοῖ ἀρνήσασθαι εἰς τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας καταδικάζεται, εἰ δοῦλος ἐστὶν ὁ ἀναρρεθείς. εἰ γὰρ ἐλευθέρως ἐστίν, ἐπειδὴ τὸ^{γ)} τοῦ ἐλευθέρου σῶμα διατίμησιν οὐκ ἐπιδέχεται, εἰς ν'. νομίσματα γίνεται ἢ καταδικῆ. [Sch. i. VII. 122.]

Ἰμφοάκουμ^{δ)}. ζῆται τὸ δ'. ε'. ζ'. θεμ. τοῦ ε'. κεφ. οὐ κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ οἴκου] Ὅτε μὴ οἰκεῖ ἐκεῖ, διὰ τὸ δ'. ε'. ζ'. θεμ. τοῦ ε'. κεφαλαίου. [Sch. k. VII. 122.] καὶ χωρὶς ἀμελείας] Ἐν τῷ ζ'. διγέτω φησὶν, ὅτι ὁ ἔνοικος καὶ περὶ τῆς οἰκείας κούλπας καὶ τῶν αὐτοῦ ἀπολογεῖται. [Sch. l. VII. 122. sq.]

ἀμελείας] † Κούλπας.

ὁ δὲ Ἀκουίλιος ἐκάτερον ἐπιζητεῖ] Ἰς τιτ. γ'. κεφ. λ'. θεμ. δ'. καὶ κεφ. ζ'.^{ε)} ἐξ αὐτῶν γὰρ μάθη^{ς)}, ὅτι ὁ Ἀκουίλιος ἄλλως οὐ διπλάσιάζεται, εἰ μὴ καὶ ἀμελεία, καὶ ἀρνήσις γένηται. [Sch. m. VII. 123.]

γ) Hoc scholium deest apud Fabr. δ) Adde τοῦ ante Ἀνωμένου. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνάγεται. ς) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. ζ) L. 1. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 211. η) Sic legendum. Fabr. παρήχεται. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. Sequentia usque ad ἐκεῖθεν Syn. omisit. θ) καὶ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. ι) Sic Cod. 1350. Fabr. ῥαφέν. κ) L. 1. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 211. λ) τοῦ Syn. omisit. μ) Sic Cod. 1350. Fabr. κατὰ δεσπότην. ν) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. ξ) τὸ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. ο) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. π) Sic Cod. 1350. Fabr. κεφ. ζ. ς) Malim μάθης.

7) quodsi servus] Index habet: vel in id quod interest, vel ut noxae dedat servum, dominus eius conuenitur.

Hagiotheod. Videbitur autem condemnare omnino laedentem in id, quod dicit cap. ult. huius tit. et tit. 2. cap. 3.

Innominati. In hoc pone servum simul habitasse cum domino propter id, quod est in fine digesti. Quidam autem dicunt tunc locum habere, cum pro aliis delinquentibus servus quasi habitator obligatur. Lege et dig. 5. them. 6. Potest vero dici, si servus deiciat vel effundat, locum esse noxali, ut hic et in praedicto dig. 5. them. 7. Quodsi suxa sponte ex habitatione eius deciderit, cessat, ut in fine huius dig.

Et nihil refert, utrum publicus an privatus⁸⁾ sit locus: dummodo per eum vulgo iter fiat. Ceterum si aliquo tempore non solebat vulgus illo commeari, tunc is, qui deiecit, non tenetur.

8) privatus] Homini privato proprius.

Sive cum suspenderetur⁹⁾, sive posteaquam suspensum est, deciderit, legi¹⁰⁾ locus est.

9) sive cum suspenderetur] Sed si quid in viam suspensum subito deciderit in aliquem, hoc etiam deiecto simile est. Sed et si quod suspensum erat in viam effusum sit, vase pertuso per se, licet nullus effuderit, locus est edicto.

Cyrylli. Deiectum intelligitur, et si suspensum quid deciderit, vel cum suspenderetur: effusum item et quod pendens effusum est.

10) legi] Edicto.

Haec actio¹¹⁾ non in dominum domus¹²⁾, sed in habitatorem in duplum competit etiam citra culpam¹³⁾ et inficiationem: Aquilia tamen utrumque exigit¹⁴⁾.

11) haec actio] Haec actio non in dominum aedium, unde deiectum quid vel effusum sit, datur, sed in eum, qui habitavit ea hora, qua deiectum vel effusum quid est: ipse enim damni causa est, non dominus aedium. Distat autem hoc edictum ab Aquilia, quod hic non requirimus, an culpa habitatoris deciderit, nec inficiationem exigimus, ut in duplum condemnatur, sed etsi absit culpa, cum eo agitur, et duplum petitur, etiamsi non inficietur. In Aquilia autem utrumque exigimus, culpa rei damnum contingere, et inficiari eum, ut in duplum condemnatur. Hic vero etiam citra inficiationem in duplum damni condemnatur servo occiso. Nam si liber occisus est, quoniam liberum corpus aestimationem non recipit, in quinquaginta aureos fit condemnatio.

In factum. Quaere them. 4. 5. 6. cap. 5.

12) non in dominum domus] Cum non ibi habitat, propter them. 4. 5. 6. cap. 5.

13) etiam citra culpam] In dig. 6. ait, inquilinum obnoxium esse suae suorumque culpae nomine.

14) Aquilia tamen utrumque exigit] Ut tit. 3. cap. 30. them. 4. et cap. 60. ex quibus discas, Aquiliam non aliter duplari, quam si culpa et inficiatio interveniat.



Ἐπὶ τοῦ ἀναιρεθέντος ἐλευθέρου νομίματα πενήκοντα δίδονται, καὶ οὐ τὸ διπλοῦν· ἐλευθέρου γὰρ σώματος οὐκ ἔστι διατίμησις.

ἐλευθέρου γὰρ σώματος οὐκ ἔστι διατίμησις] *Ἐπι τοῦτοίς γὰρ βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. ρς. ροε. ἄδιατίμητος ἐστὶν ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ συγγένεια. ὁμοίως ἐν τῷ τέλει τοῦ ζ. διγ. ἀναγνώθι καὶ τιτ. α. καὶ β. διγ. γ. καὶ τιτ. β. διγ. ζ. ιβ. θεμ. τελευτ. [Sch. n. VII. 123.]*

Ἐπι τοῦτοίς γὰρ βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. ρς. ροε. ἡτοι [βιβ. β. τιτ. γ. ὁμοίως ἐν τῷ τέλει τοῦ ζ.]

Τὸ εἰρημένον, ὅτι, εἰ ζῆ καὶ βέβλαπται, ὅσον δειξέει τῷ δικαστῇ, καταδικάζει, πρὸς τὴν βλάβην αὐτοῦ τοῦ σώματος εἴρηται, οὐ μὴν τῶν σὺν αὐτῷ βλαβέντων, ἐσθῆτος τυχὸν ἢ ἑτέρου.

οὐ μὴν τῶν σὺν αὐτῷ βλαβέντων] *Ἐπι τοῦτοίς γὰρ οὐχ ὁ δικαστὴς ὁρᾷ, ἀλλ' ἐκ τοῦ νόμου ὠρῶσται εἰς τὸ διπλοῦν ἢ ζημία, ὡς θεμ. α. τοῦτου τοῦ παρόντος κεφ. [Sch. o. VII. 123.]*

Ἐὰν ἀπὸ οἴκου ὑπεξουσίου ἐκχυθῆ, αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ οὐχ ὁ πατὴρ ἐκ τῆς τοῦ πεκουλλίου τοῦ παιδὸς δίδωσιν τὴν ζημίαν· οὐ γὰρ ἐστὶ συναλλάγμα, ἀλλ' ὡσανεὶ ἁμαρτήματα.

ἐὰν ἀπὸ οἴκου ὑπεξουσίου] *Ἀναγνώθι τιτ. δ. διγ. λγ. λδ. λε. καὶ βιβ. νβ. κεφ. ε. θεμ. ε. καὶ ζ. καὶ κεφ. λη. [Sch. p. VII. 123.]*

αὐτὸς ἐνάγεται] *Οὕτως νόει καὶ τὸ νη. κεφάλαιον τοῦ γ. τιτ. τοῦ β. βιβ. τὸ λέγον· Ἀπὸ ποινῆς αἰτίας οὐχ ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρὸς δὲ πεκουλλίῳ τουτέστιν, οὐκ ἐνάγεται ὁ πατὴρ τῇ δὲ πεκουλλίῳ πρωτοτύπως ἀπὸ ποινῆς αἰτίας, ἀλλ' ὁ υἱός. καταδικασθέντος δὲ τοῦ υἱοῦ, δίδεται κατὰ τοῦ πατρὸς ἡ ἰουδικαὶ δὲ πεκουλλίῳ, ὡς βιβ. ιε. τιτ. α. διγ. γ. ἢ βιβ. ιη. τιτ. ε. κεφ. γ. θεμ. θ. καὶ τιτ. δ. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. λε. ἢ βιβ. ξ. τιτ. ε. ζῆται καὶ βιβ. ι. τιτ. δ. κεφ. γ. θεμ. ε. περὶ τὸ τέλος, καὶ βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. ιε. καὶ ἐκεῖ τοὺς παλαιούς. ὅτι δὲ ὁ ὑπεξουσίος ἀπὸ πάσης αἰτίας ἐνάγεται, ἡγουν καὶ ἀπὸ συναλλάγματος, καὶ ἀπὸ ἁμαρτημάτων, δεικνύται βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. νς. καὶ βιβ. νβ. κεφ. λη. [Sch. q. VII. 123.]*

καὶ οὐχ ὁ πατὴρ] *Ἐν ᾧ κερωρισμένως ἀπ' αὐτοῦ κατῴκει ὁ υἱός. [Sch. r. VII. 123.]*

** Ἀλλὰ μετὰ καταδικῆν ἐνάγεται τῇ ἰουδικαίᾳ δὲ πεκουλλίῳ ὁ πατὴρ, ὡς τιτ. ε. κεφ. λε. καὶ βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. νη. εἰς τὸ αὐτό. εἰ μὲν βούλει, εἰπέ οὕτως τὸ, αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ οὐχ ὁ πατὴρ· ἐκ γὰρ τοῦ πεκουλλίου τοῦ παιδὸς δίδωσιν τὴν ζημίαν· ὅτι ἡ μὲν ἀγωγή κατ' αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ κινεῖται, καὶ οὐχ ὁ πατὴρ ἐνάγεται· πλὴν κατωδικασθέντος τοῦ υἱοῦ ἰουδικαίᾳ δὲ πεκουλλίῳ κινεῖται κατὰ τοῦ πατρὸς. οὕτω γὰρ μοι νόει καὶ τὸ εἰρημένον βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. νς. τὸ ἀπὸ ποινῆς αἰτίας οὐχ ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρὸς δὲ πεκουλλίῳ· ὅτι ἡ μὲν ἀγωγή δὲ πεκουλλίῳ οὐ κινεῖται κατὰ τοῦ πατρὸς· εἰ δὲ κατωδικασθῆ ὁ υἱός, κινεῖται ἰουδικαίᾳ κατὰ τοῦ πατρὸς, ὡς φησὶ τὸ η. θεμ. τοῦ γ. κεφ. τοῦ ε. τιτ. τοῦ ιη. βιβ. καὶ ὁ ἐν αὐτῷ παλαιός, οὐ ἡ ἀρχή. σημειώσαι, ὅτι ὑπεξουσίου κατωδικασθέντος κινεῖται κατὰ τοῦ πατρὸς ἰουδικαίᾳ δὲ πεκουλλίῳ. εἰ δὲ μή, τὸ, οὐ δίδωσιν, οὕτως εἰπέ, ὅτι οὐδ' ὕλως δίδωσιν ὁ πατὴρ τὴν ζημίαν· τότε γὰρ ἐνάγεται ὁ πατὴρ τῇ ἰουδικαίᾳ δὲ πεκουλλίῳ, ὅταν ὁ υἱὸς ποιῆσῃ ἁμαρτήματα· ἐκ δὲ τῶν ὡσανεὶ ἁμαρτημάτων τοῦ υἱοῦ οὐκ ἀξίον ἐστὶν τὸν πατέρα ἐνάγεσθαι· ὡδε δὲ ὡσανεὶ ἁμαρτημά ἐστι, καὶ οὐκ ἐκ κινεῖται.*

ἐκ γὰρ τοῦ πεκουλλίου τοῦ παιδὸς] *Τινὰ τῶν βιβ. ἔχουσι· καὶ οὐχ ὁ πατὴρ ἐκ τοῦ πεκουλλίου τοῦ παιδὸς δίδωσιν τὴν ζημίαν· καὶ πρὸς ἐκείνα λέγει, ὅτι καὶ ὁ τομο-*

Libero homine occiso quinquaginta nummi praestantur, non duplum: liberi enim corporis aestimati non est 15).

15) liberi enim corporis aestimatio non est] *Ait enim lib. 2. tit. 3. cap. 106. 175.: Inaestimabilis est libertas et cognatio. Similiter in fine dig. 7. Lege et tit. 1. et 2. dig. 3. et tit. 2. dig. 7. 12. them. ult*

Libertatem enim esse inaestimabilem, pluribus dicitur locis, ut lib. 50. tit. 17. dig. 106. 175. sive lib. 2. tit. 3. Similiter in fine dig. 7.

Quod dicitur, si vivet et nocitum ei fuerit, quanti iudici videbitur, condemnare eum, ad damnum corpori illatum pertinet, non etiam rebus, quae simul laesae sunt 16), puta vesti vel alii rei.

16) non etiam rebus, quae simul laesae sunt] *In iis enim rebus non iudex, sed lex damnum aestimat in duplum, ut them. 1. huius cap.*

Si ex habitatione filii familias 17) deiectum sit aliquid, ipse convenitur 18), nec pater 19) ex peculio filii 20) damnum praestat: non enim est contractus, sed quasi delictum.

17) si ex habitatione filii familias] *Lege tit. 4. dig. 33. 34. 35. et lib. 52. cap. 5. them. 5. et 7. et cap. 38.*

18) ipse convenitur] *Sic accipias et cap. 58. tit. 3. lib. 2. quo dicitur: Ex poenali causa non competit in patrem de peculio: hoc est, non convenitur pater de peculio principaliter ex poenali causa, sed filius. At condemnato filio in patrem datur iudicati de peculio, ut lib. 15. tit. 1. dig. 3. sive lib. 18. tit. 5. cap. 3. them. 9. et tit. 4. huius libri, cap. 35. sive lib. 60. tit. 5. Quacere et lib. 10. tit. 4. cap. 3. them. 5. circa finem, et lib. 7. tit. 5. cap. 15. et ibi Antiquos. Filium autem familias ex omni causa conveniri, puta ex contractu et ex delicto, ostenditur lib. 7. tit. 5. cap. 57. et lib. 52. cap. 38.*

19) nec pater] *Si separatim ab eo habitabat filius.*

Sed post condemnationem pater convenitur iudicati de peculio, ut tit. 5. cap. 35. et lib. 2. tit. 3. cap. 58. Ad idem. Si vis, haec verba: ipse convenitur, non pater: ex peculio enim filii damnum praestat: ita accipias, ut actio quidem contra filium intendatur, et pater non conveniatur, sed condemnato filio iudicati de peculio in patrem agatur. Sic et intellige quod lib. 2. tit. 3. cap. 57. dicitur: Ex poenali causa non competit in patrem de peculio: ut actio quidem de peculio in patrem non intendatur, filio vero condemnato iudicati adversus patrem agatur, ut ait them. 8. cap. 3. tit. 5. lib. 18. et ibi Antiquos, cuius initium est: Nota, filiofamilias condemnato in patrem agi iudicati de peculio. Sin minus, verba, non praestat, sic accipe, ut pater damnum plane non praestet: tunc enim pater iudicati de peculio tenetur, cum filius delictum admiserit: ex quasi delictis autem filii patrem teneri non oportet: hoc loco autem quasi delictum est, non proprie delictum.

20) ex peculio enim filii] *Quidam libri habent: Nec pater ex peculio filii damnum praestat: et recte: hoc enim erratum est proprie, delictum non est, ut*

g) Sic Cod. 1350. Fabr. η. h) Scholium ὅτι γὰρ κ. τ. λ. in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. f) Legendum et vertendum δόξαι. k) L. 1. §. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 211. l) Post ix vox γὰρ secunda manu in Cod. 1350. addita est. Legebatur ergo antea in Cod. 1350. sic, uti in scholio infra traditum est: αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ οὐχ ὁ πατὴρ ἐκ τοῦ πεκουλλίου τοῦ παιδὸς δίδωσιν τὴν ζημίαν: ipse convenitur, nec pater ex peculio filii damnum praestat. Quae lectio textui Digestorum congruit. Quam lectionem omissa voce γὰρ, quae et in Syn. deest, in textum recepi. m) Sic legendum. Fabr. ὑπεξουσίος. n) Sic Cod. 1350. o) Haec lectio convenit textui Digestorum, a quo textus Basilicorum supra exhibitus abhorret.



θέτης τοῦτο φησιν· οὐ γὰρ ἐστὶ κυρίως ἀμάρτημα τὸ παρὸν πταίσμα^{p)}, ὡς ἡ κλοπή, ἢ ἀρπαγή, καὶ τὰ ὅμοια, ἐφ' οἷς μετὰ καταδίκην τοῦ ὑπεξουσίου δίδοται ἡ ἰουδικατὴ δὲ πεκουλίῳ κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ δεσπότου^{q)}, ἀλλ' ὡσανεὶ ἀμάρτημα τυγχάνει, καθὼς φησιν ὁ ε. τιτ. τῆς δ. ἰνατιουτιανός, καὶ διὰ τοῦτο θάλλεται ὁ πατήρ, καὶ οὐ ζημιούται διὰ τὴν ἠρθρυσίαν τοῦ υἱοῦ· πολλὴ γὰρ διαφορά βραθυμίας καὶ ἀμαρτημάτων αἰαχροῦ, καὶ κακίτης προαιρέσεως, καὶ μεμελετημένου δόλου γινόμενου. ἀνάγνωθι τὸ ἐξῆς θέμα σφοδρὰ πρὸς τὴν παρούσαν ζήτησιν συμβαλλόμενον σοι. [Sch. v. VII. 123.]

τοῦ πεκουλίου] † Τινὲς φασὶ κανστρέσιον ἢ ὡσανεὶ κανστρέσιον.

Ἐάν ὁ δοῦλος οἶκον ἔχη, κακεῖ δέ τι τούτων γένηται, οὔτε περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγή, οὔτε ἡ νοξάλια ἀρμόζει· ἐπειδὴ οὔτε συνάλλαγμα, οὔτε ἀμάρτημά ἐστιν, ἀλλ' ὀφρικίῳ τοῦ δικαστοῦ σωφρονίζεται.

ἐάν ὁ δοῦλος] Τουτέστιν, ἐάν δοῦλος παροικεῖ^{r)} ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ τούτων τι γένηται. [Sch. t. VII. 124.]

οἶκον ἔχη] Ἐάν ὁ^{s)} δοῦλος ἴδιον οἶκον ἔχων ὁ πεκουλίῳ ἀποδέχεται τινὰς ἐνοικίους πρὸς βραχὺ ἐνοικησοντας, καὶ τι παρ' ἐκείνων ἀμαρτηθῆ, οὔτε αὐτοὶ ἀμαρτήσαντες ἐρέχονται· οὐδὲ γὰρ ἐνοικεῖν ἐν τῷ οἴκῳ πιστεύονται οἱ πρὸς ὄλιγον ὡς ξένοι ἐν τῷ οἴκῳ ἐπιξενούμενοι καὶ διαγόντες· οὔτε ὁ δοῦλος, ἐπειδὴ οὔτε συνήλλαξέ τι, οὔτε ἠμαρτεν. τοῦ δούλου δὲ μὴ ἐνεχομένου, εἰκότως οὐδὲ ὁ δεσπότης ἐνάγεται. ἤσθηται οὖν τις τοῦ δικαστοῦ δοκιμασίας τὸ^{t)} σωφρονίσαι τὸν δούλον. ἢ καὶ οὕτως εἶπέ, ὅτι, ἐπειδὴ μὴ ὁ δοῦλος τοιοῦτόν τι ἠμαρτεν, ἀλλ' οἱ πρὸς βραχὺ ἐπιξενωθέντες, οἵτινες οὐδὲ ἐνοικεῖν πιστεύονται, διὸ οἱδὲ ἐρέχονται, εἰκότως σχολάζει ἢ ἰν φάκτουμ. οὔτε δὲ τὸν δούλον εἶποι τις ἐρέχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐπιξενωθέντων^{u)}· οὔτε ἔστι δεσπότης τῶν ἐπιξενουμένων^{v)} ἐλευθέρων, ἵνα ἐρέχηται νοξάλιας^{w)} ἢ εἰς τὸ διαφέρον. εἶπε δὲ καὶ ἄλλως, ὅπερ καὶ κρείττον ἐστίν, ὡς οἶμαι, ὡς οὐ κατὰ δόλον τοῦ δούλου ἐξεχύθη, ἀλλ' αὐτομάτως καὶ κατὰ τύχην, καὶ διὰ τοῦτο οὐ χῶρα τῇ ἰν φάκτουμ, ἀλλὰ τῷ ἀρβιτριῳ τοῦ δικαστοῦ. [Sch. u. VII. 124.]

κακεῖ] † Ὅπου οἰκεῖ ὁ δοῦλος.

τὶ τούτων γένηται] Ζῆτι τὴν ἐν τῷ α'. θεμ. παραγραφήν Ἀνωμόμου^{x)}. [Sch. x. VII. 124.]

οὔτε ἡ νοξάλια] † Ζῆτι τὸ α'. θεμ.

ἀρμόζει] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἐτερόν ἐστίν, ἐάν αὐτὸς ὁ δοῦλος ἐκχύσῃ ἢ ῥίψῃ, ὡς περὶ τὰ μέσα τοῦ α'. κεφ. καὶ ἔτερον, ἐάν ὁ δοῦλος οἶκον ἔχη καὶ ἀνθρώπους περὶ αὐτόν, τυχόν βικαιοσιν δούλους, ἢ πολλὰκίς καὶ ἐλευθέρους ἐπιξενωθέντας αὐτῷ, καὶ ἐκ τοῦ τοιοῦτου οἴκου ἐκχυθῆ τι ἢ ῥιφῆ^{y)}· τότε γὰρ ὁ τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα ἀμαρτάνων ὁ δοῦλος. ἐκεῖ μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον ἀμάρτημα ὁ δοῦλος ἠμαρτεν, ἦτοι τὸ ἐκχύσαι ἢ ῥίψαι καὶ διὰ τοῦτου βλάψαι, καὶ διὰ τοῦτο κινεῖται καὶ νοξάλια περὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐν κεφ. ε'. θεμ. ζ. καὶ η'. καὶ ἐν ὄλῳ τῷ ε. τιτ. ἐνταῦθα δὲ οὐχὶ ὁ δοῦλος ἐπταίσειν, ἀλλὰ τις τῶν περὶ αὐτόν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ ἐλευθέρων ἐνοικῶν καὶ δεσποτῶν ἐν τῷ παρόντι ὄλῳ τιτ. θεματίζει· καὶ ὡσπερ ἐκεῖ, οὕτω καὶ ἐν τῷ παρόντι θεμ. ὁ δοῦλος ἀπολογεῖται ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἀμελείας καὶ τῶν αὐτοῦ. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ κεφ. ε'. θεμ. τελευτ. εἰ μὲν οὖν ἦν ἐλευθέρως, ἐνίγχοτο ἂν τῇ ἐν τῷ παρόντι τιτ. ἱμφάκτουμ, ὡς καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ παρόντι τιτ. ἐλεύθεροι καὶ ἐνοικούντες οἴκοις, ἐξ ὧν ἐκχέεται τι ἢ ῥίπτεται παρά τινος τῶν περὶ αὐτούς. ἐπεὶ δὲ δοῦλος ἐστὶ καὶ τῇ τοιαύτῃ ἱμφάκτουμ ἐνάγεσθαι οὐ δύναται, σχολάζει δὲ καὶ ἡ νοξάλια διὰ τὴν ἐν ἑτέρῳ ἠρθρυσίαν αἰτίαν, ὀφρικίῳ τοῦ δικαστοῦ καλῶς σωφρονίζεται, ὅτιδηποτε τοὺς περὶ αὐτόν ἀσχολουμένους οὐ προσεκτικὸς ἔχει, ἀλλ' ἀμελεῖς καὶ ἠρθρῦμον. οὐκ ἐστὶ λοιπὸν ἐναντίον τοῦ παρὸν θέμα πρὸς τὰ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ α'. κεφ. περὶ δούλων λεχθέντα, ὅτι ἐκεῖσε κινεῖται περὶ τοῦ δούλου νοξάλια.

ὀφρικίῳ τοῦ δικαστοῦ] † Ὅσον δόξει τῷ δικαστῇ.

σωφρονίζεται] † Ἐξτραορδιναρίως.

furtum, rapina et similia, in quibus post condemnationem eius, qui potestati subest, datur iudicati de peculio adversus patrem vel dominum: sed est quasi delictum, ut dicitur tit. 5. lib. 4. Institutionum, et ob id favetur patri, neque ex culpa filii damnum pater sentit: multum enim interest inter culpam et turpe delictum, et malum animi propositum, et excogitatum dolum. Lege sequens thema, quod ad hanc quaestionem multum tibi confert.

peculio] Quidam aiunt, castrense vel quasi castrense.

Si servus²¹⁾ domum habeat²²⁾, in qua²³⁾ aliquid horum fiat²⁴⁾, neque de peculio, neque noxalis²⁵⁾ actio competit²⁶⁾, quia neque contractus, neque delictum est: sed officio iudicis²⁷⁾ servus castigatur²⁸⁾.

21) si servus] Id est, si servus habitet eo loci, quo horum aliquid factum est.

22) domum habeat] Si servus peculiaris habens domum suscipiat quosdam extraneos paulisper hospituros, et ab eis aliquid committatur, neque ipsi, qui deliquerunt, tenentur, quia habitare non creduntur, qui paulisper ut hospites in domo deversantur et degunt, nec servus, quia nec contraxit, nec deliquit. Servo autem non obligato, merito nec dominus convenitur. Ex arbitrio igitur iudicis pendet castigari servum. Vel etiam sic dicas: Quia non servus ipse tale quid deliquit, sed ii, qui ad breve hospitabant, qui habitare non intelliguntur, et ob id non tenentur, merito cessat in factum. Nec vero dicit quisquam, servum obligari deversantium hospitem nomine, cum non sit eorum dominus, ut noxali actione, vel in id quod interest teneri possit. Dicas autem aliter, quod et melius esse arbitror, non dolo servi effusus, sed casu fortuito, et ideo non actioni in factum, sed arbitrio iudicis locum esse.

23) in qua] Ubi servus habitat.

24) aliquid horum fiat] Quaere Innominati adnotationem in them. 1.

25) neque noxalis] Quaere them. 1.

26) competit] Hagiotheod. Aliud est, si servus ipse effuderit vel deiecerit, ut cap. 1. circa medium: aliquid, si servus domum habeat et homines circa se, puta servos vicarios, aut saepius etiam liberos homines apud eum hospitantes, et ex hac domo aliquid effundatur vel deiciatur: tunc enim servus est, qui delictum admittit. Nam illic servus principale delictum admisit, scilicet effudit, vel deiecit, ac per hoc damnum dedit, ideoque et noxali nomine eius agitur, ut et in cap. 5. them. 7. et 8. et in toto 5. tit. Hic autem non servus peccavit, sed aliquis eorum, qui apud eum et in domo eius sunt, ut et in liberis habitatoribus et dominis in toto hoc titulo ponitur: et sicut illic, etiam in hoc casu servus suae suorumque culpa nomine tenetur. Lege enim et cap. 6. them. ult. Si igitur liber esset actione in factum, de qua hoc titulo sermo est, conveniretur, ut et omnes in hoc titulo liberi et habitatores domuum, ex quibus ab aliquo eorum, qui circa eos sunt, aliquid effunditur vel deiciatur. Sed cum servus sit, et hac in factum actione conveniri non possit et cesset etiam noxalis actio propter causam alibi dictam, officio iudicis recte castigatur, quod homine circa se occupatos non diligentes habeat, sed negligentes et desides. Ceterum hoc thema non repugnans his, quae medio cap. 1. de servis dicta sunt, cum illi de servo noxaliter agatur.

27) officio iudicis] Quantum iudici videbitur.

28) castigatur] Extra ordinem.

p) Fabr. ante πταίσμα rursus addit τὸ, quod in Cod. 1350. merito omittitur. q) Verba ἢ τοῦ δεσπότου, quae desunt apud Fabr. addit Cod. 1350. r) Lege παροικη. s) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. t) τὸ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. u) Sic Cod. 1350. Fabr. ξενωθέντων. v) Sic lego. Fabr. ἐπιξενουμένων. w) Malim νοξάλια x) Adde τοῦ ante Ἀνωμόμου.



Ἐνοικεῖ τις ἢ ἐν ἰδίῳ, ἢ μισθῷ, ἢ δώρῳ. ὁ δὲ ξένος οὐκ ἐνέχεται, ἀλλ' ὁ δεξιόμενος αὐτόν.

Ἐνοικεῖ τις] Ἀδιάφορον δὲ ἔστιν, εἴτε ὡς ὁ δεσπότης οἰκεῖ τις ἐν τῷ οἴκῳ, εἴτε μισθὸν διδοῖς, εἴτε κατὰ χάριν δίχα τοῦ ἐνοικίου. ὁ μέρτοι ἐπιξινοῦμενος τῷ ἐνοικούντι ἐν τῷ οἴκῳ οὐ κατέχεται· οὐδὲ γὰρ ἐνοικεῖν ἐν τῷ οἴκῳ πιστεύεται ὁ πρὸς ὀλίγον ὡς ξένος ἐν τῷ οἴκῳ διάγων. ὁ οὖν ὑποδεξιόμενος αὐτόν αὐτὸς κατέχεται. διαφορά γὰρ ἔστι μεταξὺ τοῦ ἐνοικούντος καὶ ἐπιξινομένου, ὅση ἔστι μεταξὺ τοῦ ἔχοντος τὸ δομικίλιον ἐν πόλει τινὶ καὶ τοῦ ξενιτεύοντος ἐν αὐτῇ. [Sch. γ. VII. 124.]

* Ὅστις ἐν ἰδίῳ οἴκῳ, ἢ μισθωτικῶς, ἢ κατὰ δωρεάν οἰκεῖ διηρηκῶς καὶ οὐ πρὸς καιρὸν, οὗτος ἐνέχεται. ἢ ἐν ἰδίῳ] † Ζήτει κεφ. ε'. θεμ. β'.

Εἰ δὲ πολλοὶ οἰκοῦσιν, ἕκαστος αὐτῶν ἐνάγεται εἰς ὀλόκληρον· οὐ γὰρ δύναται διακριθῆναι, τίς ἐξέλεγε ἢ ἔρριπεν.

εἰς ὀλόκληρον] Τουτέστι, καθ' οὗο βούλεται, κινεῖ ὁ ζημιωθείς. ἕτερον ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου τιτ. β'. διγ. β'. ἦτοι τιτ. γ'. τοῦτου τοῦ βιβ. [Sch. z. VII. 124.]

οὐ γὰρ δύναται διακριθῆναι] Καὶ λοιπὸν εἰ ἔστι ἄλλος ὁ ἐκχύσας ἢ ῥίψας, κατ' αὐτοῦ κινήθησεται. [Sch. a. VII. 124.]

β'. Γαι. Τῇ δὲ καταβολῇ τοῦ ἐνός, οὐ μὴν τῇ προκατάρξει, καὶ οἱ λοιποὶ ἐλευθεροῦνται.

τῇ δὲ καταβολῇ τοῦ ἐνός] Τὰ περὶ τούτων γενικῶς ἐγγεῖται βιβλίῳ β'. τοῦ κώδικος, τιτ. μ'. διατ. κη'. ἦτοι βιβ. κς'. ιτ. α'. κεφ. ββ'. σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ παρόντος θέματος ὡσανεὶ ἀμαρτημάτων τινος, ὁ εἰς καταβλῶν ἐλευθεροῦσιν ἄλλους, καὶ λαμβάνει ἐξ ἐκείνων τὰ ἀναλογοῦντα αὐτοῖς, αὐτὸς σημεῖωσαι καὶ ἕτερον, ὅτι, ἐὰν ἐξ ἐνός ἀμαρτηματος ἢ συναλλαγματος ἔχω ἐνόους πολλοὺς εἰς ὀλόκληρον, οὐχ ὥστε μέρτοι ἕνα ἕκαστον ὀλοκληρῶς καταβάλλειν, ἀλλὰ τοὺς ὅλους ἵπαξ, τῇ τοῦ ἐνός καταβολῇ, οὐ μὴν τῇ προκατάρξει, οἱ λοιποὶ ἐλευθεροῦνται. ζήτει ἐπὶ συναλλαγματος βιβ. κς'. τιτ. α'. κεφ. ββ'. ἐξέλε τὸ σχῆμα τῶν δύο ῥέων προμιττένδων· ἐκεῖ ἄρ' ὁ καθ' ἐνός προκαταρξάμενος οὐκ ἔτι δύναται κατὰ τοῦ ἄλλου*) κινεῖν τοιαύτην γὰρ φύσιν ἔχει τὸ σχῆμα. [Sch. b. II. 124. sq.]

γ'. Οὐλπ. Καὶ διδάσκει τῷ καταβαλόντι τὸ ἀναγοῦν αὐτοῖς.

δ'. Παυλ. Ἡ διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς περὶ κοινωνίας κινουμένης, ἢ διὰ οὐτιλίας.

καὶ διδάσκει] Ζήτει βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. ξδ'. καὶ βιβ. ι'. τ. γ'. κεφ. ιζ'. [Sch. c. VII. 125.]

ἢ διὰ οὐτιλίας] Οὐτιλίας ἦτοι ἐν φάκτουμ, ὅτε μὴ εἰσι κωνοί, ὡς διγ. ι'. τοῦ δ'. τιτ. ἦτοι τιτ. ε'. κεφ. ι'. θεμ. β'. ch. d. VII. 125.]

ε'. Οὐλπίαν. Εἰ δὲ διηρημένως ὤκουν, μόνος ἀγεται ὁ τὴν οἴκησιν ἔχων, ἀφ' ἧς ἐξεχύθη^{b)}.

διηρημένως] † Ζήτει θεμ. ε'.

μόνος ἐνάγεται] Διὰ^{c)} τὸ ἀξίμιον τοῦ ἐνάγοντος. ch. e. VII. 125.]

ὁ τὴν οἴκησιν ἔχων] Εἰ δὲ μεσαίτατος ἦν, τότε πάντες ἔχονται^{d)}, ὡς τὸ^{e)} δ'. θεμ. [Sch. f. VII. 125.]

† Ζήτει τὸ ε'. θεμ.

Ἐὰν τις δῶρον παρῶσση^{f)} πρόσφυσιν, ἢ ἀπευθέροις αὐτοῦ ἢ τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, αὐτὸς ὑπερῖτων ἐνάγεται. καὶ ὁ διανεῖμας φίλοις αὐτοῦ μισθὸς ξενίας, καὶ ὁ ἐνοικιολόγος^{g)} οἰκῶν ἐν τῷ μεί-

γ) Sic lego. Fabr. δίδας. α) Sic correxit secunda manus in Cod. 1350. ex αὐτῷ. α) Sic Cod. 1350. Fabr. κατ' λου. β) Sic lego. Fabr. ἐξεχύθη. c) Cod. 1350. διὰ. Fabr. εἰς pro διὰ. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔνοχοι. e) Sic id. 1350. Fabr. τῷ. f) Scilicet οἰκησιν. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνοικιολόγος.

Habitat quis²⁹⁾ vel in suo³⁰⁾, vel in conducto vel gratis. Hospes autem non tenetur, sed is, qui eum suscipit.

29) habitat quis] Nihil autem interest, habitet quis quasi dominus in aedibus, an mercede data, an gratis sine mercede. Qui tamen deversatur apud habitatorem aedium, non tenetur: nec enim in aedibus habitare creditur, qui ad breve ut hospes in iis degit. Is igitur, qui eum suscipit, tenetur. Quantum enim distat is, qui domicilium habet in civitate aliqua, ab eo, qui peregrinatur, tantum distat habitator ab hospite.

Qui in sua domo, vel mercede data, vel gratuito habitat perpetuo, non ad breve tempus, tenetur.

30) vel in suo] Quaere cap. 5. them. 2.

Si plures sint habitatores, singuli in solidum³¹⁾ tenentur: discerni enim non potest³²⁾, quis effuderit vel deiecerit.

31) in solidum] Hoc est, agit is, qui laesus est, cum quo voluerit. Aliud in Aquilia tit. 2. dig. 2. sive tit. 3. huius libri.

32) discerni enim non potest] Proinde si constat, qui deiecerit vel effuderit, cum eo solo agetur.

II. Gai. Solutione autem unius¹⁾, non litis contestatione, etiam reliqui liberantur.

1) solutione autem unius] De his generaliter tractatur lib. 2. Codicis, tit. 40. const. 28. sive lib. 26. tit. 1. cap. 92. Nota in hac specie, quae de quasi maleficio proponitur, uno solvente liberari ceteros, eundemque ab illis solum pro rata consequi. Id etiam notandum est, si ex uno delicto vel contractu plures habeo obligatos in solidum, non ita quidem, ut singulos solidum inferre, sed omnes simul et semel solidum praestare oporteat, unus solutione, nec vero litis contestatione, ceteros liberari. Quaere de contractu lib. 26. tit. 1. cap. 92. Excipe speciem duorum reorum promittendi, in qua qui adversus unum litem contestatus est, iam adversus alterum experiri non potest: haec enim est natura duorum reorum.

III. Ulp. Et reddunt¹⁾ ei, qui solvit, quisque pro rata.

IV. Paul. Vel actione pro socio, vel utili²⁾.

1) et reddunt] Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 64. et lib. 10. tit. 3. cap. 17.

2) vel utili] Utili sive in factum, si non sint socii, ut dig. 10. tit. 4. sive tit. 5. cap. 10. them. 2.

V. Ulp. Sed si separatim¹⁾ habitabant, solus ille tenetur²⁾, qui inhabitat eam partem³⁾, ex qua effusum est.

1) separatim] Quaere them. 5.

2) solus ille tenetur] In id quod interest actoris.

3) qui inhabitat eam partem] Sed si medium fuerit, omnes tenentur, ut them. 4.

Quaere them. 6.

Si quis gratuito habitationem praebuerit⁴⁾ clientibus vel libertis suis, vel uxoris suae, eorum nomine ipse tenetur⁵⁾. Et is, qui distribuerit⁶⁾ amicis suis parva hospitia, et coenacularius⁷⁾, qui habitat



μονι μέρει· εἰ δὲ μικρὸν μέρος κρατήσας τὸ λοιπὸν μίσθωσε πλείοσι, πάντες ἐνέχονται.

ἐὰν τις δῶρον παράσχη] Τουτίστω, ἐπιτρέψη χωρὶς νομίμου καταμένειν ἐν τῷ οἴκῳ. ἔχει δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν οἴκῳ, ὡς κατωτέρω. [Sch. g. VII. 125.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἀκόλουθόν ἐστι τὸ παρὸν θέμα τῶν θεμ. τοῦ α'. κεφ. ὁ γὰρ παρὼν τιτ. πάντας τοὺς ἐνοίκους ἢ καὶ δεσπότης κατοικοῦντας ἐν τοῖς οἴκοις, ἐξ ὧν ἐκείναι τι ἢ ἄπτεται, ἐνοχοποιεῖ ὑπὲρ τε τῶν περὶ αὐτοὺς, δούλων τε καὶ ἐλευθέρων, καὶ ἐπιξενουμένων, καὶ ὑπὲρ οἰκείων πταισμάτων, ὡς καὶ τὸ ἐπόμενον γ'. θεμ. φησί, καὶ θεμ. ια'. αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐκχέοντας ἢ ἄπτεοντας παρα γνῶμην τῶν ἐνοικούντων, εἰ μὲν εἰσι δούλοι, ὑπάγεσθαι νοσηλίως τοῖς παρ' αὐτῶν πταισθεῖσιν, ὡς καὶ θεμ. ζ'. καὶ ι'. εἰ δὲ προσφυγῆσαι, ὡς ἐνταῦθα, ἢ ἐπιξενουμένοι, ὡς ἐν τῷ τελευτ. θεμ. τοῦ α'. κεφ. ἢ μαθηταί, ὡς ἐν τῷ ε'. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. τοῖς μὲν παρ' αὐτῶν πταισθεῖσιν οὐκ ἐνοχοποιεῖ, ἀλλὰ οὐκ ἐνοχοποιεῖ ὑπὲρ αὐτῶν οἱ ἐνοικοῦντες ἐκείνοι δὲ πάλιν ἔχουσι κατ' αὐτῶν ἢτοι τῶν προσφύγων, τῶν ἐπιξενουμένων, τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν τῷ ἠθῆντι ε'. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. σοι δηλωθήσεται· ὁ καὶ ἀνάγνωθι, καὶ τὴν ἐν κείνῳ παραγραφὴν.

αὐτὸς ὑπὲρ αὐτῶν ἐνάγεται] Διότι οἱ τοιοῦτοι κυρίως οὐδὲ δοκοῦσι κινεῖν. [Sch. h. VII. 125.]

καὶ ὁ διανείμας] Κυρίλλου. Ἐὰν τις τοῖς ἐαυτοῦ οἴκοις μικρὰ οἰκῆματα δῶν δεσπότης ἢ ἐνοικιολόγος^{h)}, εἰ μὲν τὸ μῆζον μέρος τοῦ οἴκου ἐαυτῷ παρακατάσχη, αὐτὸς ἐνάγεται· εἰ δὲ μικρὸν μέρος, οἱ ἐνοικοῦντες. [Sch. i. VII. 125.]

ὁ ἐνοικιολόγος] † Ὡδε τὸν δεσπότην νόει. ἐμίσθωσε πλείοσι] Καὶ οὐκ ἔστι δῆλον, πόθεν ἐξευθύθη. [Sch. k. VII. 125.]

πάντες ἐνέχονται] † Σὺν τῷ δεσπότην.

Ἐσθ' ὅτε διὰ τὸ ἀξήμιον τοῦ ἐνάγοντος ἐκείνος μᾶλλον ἐνάγεται ὁ ἔχων τὸ κουβούκλειον, ἀφ' οὗ ἐξεχύθη. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ μέσου ἐκχυθῆ, πάντες ἐνέχονται.

ἐκείνος μᾶλλον ἐνάγεται] Τί γὰρ, ὅτι αὐτὸς μὲν ἔστιν εὐπόροςⁱ⁾, οἱ δὲ λοιποὶ ἄποροι; [Sch. l. VII. 125.]

Κὰν ἄλλος ἐστὶν ὁ ἐκχύσας, ἵνα μὴ ματαιώξῃ ὁ ἐνάγων μὴ εὐρίσκων τὴν ζημιώσαντα. [Sch. m. VII. 125.]

Ἐἴτε ὁ ὠρειάριος, εἴτε ὁ ἀποθηκάριος, εἴτε ὁ ἐπίσκοπος ἐκμισθωσάμενος ἐπὶ τῷ ποιεῖν τι ἢ διδάσκειν, ἐκχύσει, ἐνάγεται, εἴτε τις τῶν ἐργαζομένων ἢ τῶν διδασκομένων.

εἴτε ὁ ὠρειάριος] Καὶ ἀργεῖ μὲν ἢ διρέκτα ἀγωγῆ, ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ τις ἐνοικεῖν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ, ἢ ὅπου τὴν οἰκίαν τέχνην διδάσκει. ἱμφάκτος δὲ δίδεται, εἴτε αὐτὸς, εἴτε τις τῶν ἐργαζομένων ἢ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐξέχεε τι ἢ ἔρριπεν. [Sch. n. VII. 125.]

ὁ — ἐκμισθωσάμενος] † Λαβῶν ἐπὶ ἐνοικίῳ.

ἐκχύσει, ἐνάγεται] † Ζῆτει θεμ. β'.

εἴτε τις] † Ἐκχύσει.

τῶν ἐργαζομένων] Τῶν ὑπουργούντων τῷ ὠρειαρίῳ ἢ τῷ ἀποθηκαρίῳ. [Sch. n. VII. 125.]

Καὶ καταδικασθέντες τῷ Ἀκουιλίῳ ἔχουσι κατὰ τῶν ἠψάντων ἱμφάκτου, ἢ τὴν ἐπὶ μισθώσεως ἀγωγὴν, ἐὰν ἐμίσθωσαν αὐτοῖς.

καὶ καταδικασθέντες] Ὁ ἀποθηκάριος, ὁ ὠρειάριος καὶ ὁ διδάσκαλος. [Sch. o. VII. 125.]

Ὀὕτως ἔδει· ἐνέχονται καὶ οἰκοδεσπότης^{k)}, καὶ καταδικασθέντες ἔχουσι κατὰ τῶν ἠψάντων. [Sch. o. VII. 126.]

τῷ Ἀκουιλίῳ] Ἦγουν τῇ ἐν φάκτου, τῷ οὐτίλῳ Ἀκουιλίῳ, πῶς δὲ καταδικάζονται τῷ Ἀκουιλίῳ, καὶ οὐ τῇ ἐκ τοῦ παρῆντος νόμου ἐν φάκτου; [Sch. p. VII. 126.]

maximam partem. Quodsi modicam partem retinuerit, residuum pluribus locaverit⁸⁾, omnes tenentur⁹⁾.

4) si quis gratuito habitationem prae-buerit] Hoc est, si sine mercede concesserit habitare in domo aliqua. Habet autem in eos in factum actionem, ut infra.

Hagiotheod. Hoc thema conveniens est them. 8. cap. 1. Hic enim titulus omnes habitatores vel etiam dominos habitantes in domibus, ex quibus effunditur aliquid vel deficitur, obligat tam eorum nomine, qui circa eos sunt, servorum, aut liberorum, aut hospitem, quam pro suis delictis, ut et sequens 3. thema ait, et them. 11. Eos autem, qui contra voluntatem habitatorum aliquid effundunt vel deiciunt, si quidem servi sint, facit noxae dedi eis, qui ab eis laesi sunt, ut et them. 7. et 10. si vero clientes sint, ut hoc loco, vel hospites, ut in them. ult. cap. 1. vel discipuli, ut in them. 5. huius cap. eos quidem non obligat his, qui ab eis laesi sunt: sed pro his tenentur habitatores, qui rursus adversus eos, id est, clientes, hospites, discipulos, actionem habent, ut in dicto them. 5. huius cap. tibi demonstrabitur: quod lege et ibi adnotationem.

5) eorum nomine ipse tenetur] Quoniam in proprie non videntur habitare.

6) et is, qui distribuerit] Cyrilli. Si quis cum aedium esset dominus vel coenacularius, amicis suis parva dederit hospitia, et retinuerit sibi maiorem partem aedificii, ipse tenetur: si minorem retinuerit, inhabitantes tenentur.

7) coenacularius] Hoc loco dominum intellige.

8) pluribus locaverit] Nec appareat, qua ex parte effusum sit.

9) omnes tenentur] Cum domino.

Interdum ob indemnitate actoris ille potius tenetur¹⁰⁾, qui habet cubiculum, ex quo effusum est. Sed si ex medio effusum sit, omnes tenentur.

10) ille potius tenetur] Quid enim, si is solvendo sit, reliqui inopia laborent?

Etiamsi alius effuderit, ne eludatur actor non in vento deficiente.

Sive horrearius¹¹⁾, sive apothecarius, sive qui locum conduxit¹²⁾ in hoc, ut faceret aliquid vel doceret, effuderit, tenetur¹³⁾, sive quis¹⁴⁾ operantium¹⁵⁾, aut discipulorum.

11) sive horrearius] Et cessat quidem actio directa, quia non videtur quisquam habitare in apotheca vel sutrina sua, quove loci artem suam docere. At in factum actio datur, sive ipse effuderit vel deiecit, sive quis operantium aut discipulorum.

12) qui — conduxit] Pro mercede accepit.

13) effuderit, tenetur] Quare them. 2.

14) sive quis] Effuderit.

15) operantium] Eorum, qui horreario vel apothecario operam dant.

Et condemnati¹⁶⁾ Aquilia¹⁷⁾ habent adversus deiectores¹⁸⁾ actionem in factum¹⁹⁾, vel locati, eis locaverint²⁰⁾.

16) et condemnati] Apothecarius, horrearius magister.

Sic debuit dicere: Tenentur etiam domini aedium et condemnati habent actionem in eos, qui deiecerunt.

17) Aquilia] Hoc est, in factum, utili Aquilia. At vero qua ratione fit, ut condemnentur lege Aquilia non ex hoc edicto in factum actione?

h) Fabr. ἐνοικιολόγος. i) εὐπόρος, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. k) Sic Cod. 1350. Fabr. οἱ δεσπότης.



* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἦγουν τῷ οὐτίλῳ, τουτέστι, τῇ οὐτίλῳ ἱμαφάκῳ, ὡς μὴ δοκοῦντες ἐκείσε ἐνοικεῖν. ἐνέχεται μὲν, οὖν, ὁ ὠρειάριος καὶ ὁ ἀποθηκάριος, καὶ οἱ κατὰ μίσθῳσιν ὄντες τὸ ὠρεῖον ἢ τὴν ἀποθήκην, ἢ τὸν τόπον· ἐνέχονται οὐ τὴ παρούσῃ ἱμαφάκῳ τῇ ἀπλῇ καὶ διρέκτῃ καὶ ἀσυμπῶ· ὄργει γὰρ ἢ τοιαυτῇ ἱμαφάκῳ διὰ τὴν αἰτίαν, ἣν αἰν ἢ τοῦ παρόντος παραγραφῆ· αὕτη γὰρ οὐ κατὰ τοῦ ἐνοικοῦτος, ἀλλὰ κατὰ τοῦ οἰκοῦτος ἢ δεσπότου ἢ ἐνοίκου ἐνοικήθη τε καὶ ἰδοθή, ὡς κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ τοῦ παρόντος ο. θεμ. γ'. οὐ ταυτῇ γοῦν ἐνέχονται οἱ μὴ ἐνοικοῦντες, ἀ τῷ οὐτίλῳ Ἀκουιλίῳ ἢ τοῦ ἱμαφάκῳ τῇ οὐτίλῳ καὶ ἰδέτω. αὐτοὶ δὲ καταδικασθέντες τῷ τοιοῦτῳ Ἀκουιλίῳ νοσι κατὰ τῶν περὶ αὐτοὺς τῶν ὁρίων τὴν παρούσαν ἱμαφάκῳ τὴν διρέκταν, ἀπλῆν καὶ ἀσυμπῶτον, εἰ μὴ ὡς μισθῳσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐτέρῳ τρόπῳ εἰσῆγαγον· εἰ δὲ ἐμισθῳσαν αὐτοῖς, κινῶσι κατ' αὐτῶν τὴν περὶ μισθῳσῆος ἀγῆν. καὶ σημειῶσαι, ὅτι κατὰ μὲν τῶν ἐνοίκων ἢ δεσπο- ἐνοικούντων ἀρμόζει τοῖς βλαβείων ἢ παρούσα ἱμαφάκῳ· ἀ δὲ τῶν μὴ ἐνοικούντων οὐτίλιος Ἀκουιλίος ἦγουν οὐτίλιος ἱμαφάκῳ ἐν ἀπορία τῆς παρούσης ἱμαφάκῳ τῆς διρέκτας καὶ ἰδέ, ὡς εἰρηται, καὶ ἀσυμπῶτου, καὶ τοῦτο μὲν, ἰδοῦ, ἐν τῷ ἔχεις. σημειῶσαι δὲ ἐκ τοῦ παρόντος δύο ταῦτα· ὅτι ὁ ἀποθηκάριος καὶ ὁ ὠρειάριος, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι, εἰ τῶν ἰρημάτων τῶν περὶ αὐτοὺς ἀνθρώπων αὐτοὶ ἐνέχονται βλαβείων, ὡς κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ε'. θεμ. α'. β'. γ'. καὶ κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. καὶ ὅτι ἐνέχονται ἱμαφάκῳ ἰδέ, ἐὰν αὐτοὶ ἐχυσασιν, οὐ διρέκτῳ Ἀκουιλίῳ, οἷδὲ τῆ σούσῃ ἱμαφάκῳ, ἀλλ' ἱμαφάκῳ οὐτίλῳ Ἀκουιλίῳ ἐνέχονται, ἣν αἰτίαν φησὶν ἢ τοῦ παρόντος παραγραφῆ. σημειῶσαι καὶ ἄλλο πολλὰς σοι καὶ ἐπ' ἄλλων σημειωθέν· ὅτι δια- ἀ ἐστὶ τοῦ οὐτίλιος Ἀκουιλίου ἢ τῆς ἱμαφάκῳ τῆς οὐτι- ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τιτ. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. ιε'. καὶ κβ. τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς, καὶ τὴν ἐν τῷ παρόντι πρώτῃν ἀγραφῆν περὶ τὸ τέλος. μετὰ τῶν ἄλλων δὲ καὶ αὕτη ἐστὶν ἱμαφάκῳ πρὸς τὴν διρέκταν ἱμαφάκῳ, ὅτι ἢ μὲν οὐτίλιος ἱμαφάκῳ συνθεωρεῖται καὶ ἄλλαις ἀγωγαῖς· ἢ δὲ διρέκτα ἀπλῆ καὶ ἀσυμπῶτος αἰεὶ καθ' ἑαυτὴν θεωρεῖται, καὶ ἐν ἰδέ πάσης ἄλλης ἀγωγῆς κινεῖται.

κατὰ τῶν ὁρίων τῶν] Τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν μαθη- ρημένων. [Sch. q. VII. 126.] ἱμαφάκῳ] Τὴν περιποιούσαν τὸ ἀξίμιον. [Sch. r. 126.] ἐὰν ἐμισθῳσαν αὐτοῖς] Ἐὰν ὡς μισθῳσάντες¹⁾ τὸ ἱμαφάκῳ ἐκχέαι²⁾ ἢ ὁρίων ἐναχθῶσιν. [Sch. s. VII. 126.]

Ἡ παρούσα ἱμαφάκῳ διηνεκῆς ἐστὶ, καὶ ἀρ- ζει κληρονόμοις, οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων. ἢ δὲ ἰ τοῦ φονευθέντος ἐνιαυσιαία ἐστὶ, καὶ οὔτε κλη- ὄμοις, οὔτε κατὰ κληρονόμων δίδοται. ποιναιλία ἐστὶ καὶ καθολικῆ, καὶ πολλῶν βουλομένων κι- ραι, προτιμᾶται ἴσῃ διαφέρει, ἢ ὁ συγγενῆς, ἢ ἰγγιστεὺς τοῦ τελευτήσαντος. ἢ δὲ περὶ τῆς βλά- τοῦ ἐλευθέρου σώματος αὐτῷ μὲν διηνεκῶς ἀρ- ρει· ἄλλου δὲ βουλομένου κινῆσαι, ἐνιαυσιαία ἐστὶν. ἀρμόζει δὲ τινὶ δικαίῳ κληρονομίας· τοῦτο γάρ ἢ ἰζημία χρηματικῆ.

[παρούσα ἱμαφάκῳ] Ἦ παρὰ τῶν ἐκχεομένων ττομένων ἀρμόζουσα. [Sch. t. VII. 126.] 2s²⁾ ὅταν ἐσθῆς βλαβῆ, ἢ τι ἕτερον. ἢ μὴν κατὰ κληρονόμων] † Ἐἰ μὴ μετὰ προ- ρξιν. [δὲ περὶ τοῦ φονευθέντος] † Ἦτοι, ὅτε δὴ ἀναι- ντος ἐλευθέρου κινεῖται. νιαυσιαία] † Ἀναλία εἰς ν'. νομίματα καταδικά- α. ἢτε κληρονόμοις] Ὡς κληρονόμοις οὐχ ἀρμόζει· ὡς οἰγῆς οὐσῆς τῆς ἀγωγῆς καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ ἐφειμέ- δύνανται καὶ οὗτοι ὡς ἐκ τοῦ κοινοῦ δήμου ὄντες κινεῖν, ὁ ἐνιαυτὸς ἐνδασφιλῆται. προτιμῶνται δὲ καὶ τῆς κοινοῦ- καὶ ὡς συγγενεῖς τοῦ θανόντος· εἰ γὰρ μὴ ἦσαν οἱ ἀμμίνοι συγγενεῖς, προτιμῶνται καὶ τῶν κληρονόμων οἱ ἰνεῖς. [Sch. u. VII. 126.]

Hagiotheod. Sive utilis, id est, utili in factum, quas ibi habitare non videantur. Tenetur quidem, ait, hor- reararius, et apothecarius, et qui conduxerunt horreum vel apothecam, vel locum: non autem tenentur hac in factum actione simplici et directa et non composita: quia haec in factum actio cessat ob causam, quam ad- notatio ad hoc caput tradit: haec enim non contra eum, qui non habitat, sed contra habitatorem, sive dominus sit, sive inquilinus, excogitata et data est, ut cap. 1. them. 3. et huius cap. them. 3. Hac igitur non tenentur qui non inhabitant, sed utili Aquilia sive in factum utili. Ipsi autem Aquilia condemnati habent adversus delecto- res hanc in factum actionem directam, simplicem et non compositam, si eos non tanquam conductores, sed alio modo induxerunt: quodsi eis locarunt, locati in eos agunt. Et nota, adversus inquilinos vel dominos inha- bitantes laesis competere hanc in factum actionem: ad- versus eos, qui non inhabitant, utilem Aquilianam sive utilem in factum deficientem hac in factum actione di- recta, simplici et non composita. Et hoc, ecce, in textu habes. Nota ex hoc haec duo: tam apothecarium et horrearium, et alios eiusmodi ex delictis hominum, qui circa eos sunt, ipsos laesis teneri, ut cap. 1. them. 2. et cap. 5. them. 1. 2. et 3. et cap. 6. them. ult. quam teneri eos utili in factum, si ipsi effuderint, non directa Aquilia, nec hac in factum actione, sed in factum utili Aquilia ob causam traditam in adnotatione huius cap. Nota etiam aliud saepius tibi et in aliis notatum, differen- tiam esse utilis Aquiliae et utilis in factum. Nam lege et tit. 3. cap. 27. them. 15. et 22. et ibi adnotationes, et primam ad hunc locum adnotationem circa finem. Praeter alias haec quoque differentia intercedit inter eam et di- rectam in factum, quod utilis in factum cum aliis actionibus consideratur: directa autem in factum, quae sim- plex est et non composita, semper sola per se conside- ratur, et deficiente omni alia actione intenditur.

- 18) adversus delectores] Ministros et disci- pulos.
- 19) actionem in factum] Qua indemnitatis prae- statatur.
- 20) si eis locaverint] Si quasi aedificium effu- sori vel delectori locaverint, conveniantur.

Haec actio in factum²¹⁾ perpetua est, et com- petit heredibus, non in heredes²²⁾. De occiso autem actio²³⁾ annalis²⁴⁾ est, et neque heredibus²⁵⁾, ne- que in heredes datur. Poenalis namque est et popu- laris²⁶⁾, et pluribus agere volentibus praefertur is, cuius interest²⁷⁾, vel cognatus²⁸⁾ affinisve defuncti. Actio autem de laeso corpore liberi hominis ipsi quidem perpetuo competit²⁹⁾: alio autem volente agere, annalis est. Nec vero competit cuiquam iure hereditatis³⁰⁾: nam damnum pecuniarium non est³¹⁾.

- 21) haec actio in factum] Quae scilicet com- petit de delectis vel effusis.
- Ut si vestimento, vel alii cuidam rei nocitum sit.
- 22) non in heredes] Nisi post litem contestatam.
- 23) de occiso autem actio] Id est, cum libero homine occiso agitur.
- 24) annalis] Annalis in quinquaginta aureos con- demnans.
- 25) neque heredibus] Tanquam heredibus non competit: cum sit autem communis actio et cuilibet volenti permissa, hi quoque, quasi ex populo sint, agere possunt, si annus nondum elapsus sit. Praefertur etiam populo ut cognati defuncti: nam si scripti here- des non sunt cognati, heredibus cognati praefertur.

1) Sic Cod. 1350. Fabr. μισθῳσάντων. 2) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκχέαι. 3) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350.



καθολική] Περὶ ποπουλαρίων διαλαμβάνει) ὁ τελευταῖος τίτλος τοῦ μὲν βιβλίου. [Sch. x. VII. 126.]

ᾧ τινι διαφέρει] † Ὡς τῷ συγγενεῖ κληρονομῶ.

ὁ συγγενής] † Κἂν μὴ κληρονόμος ᾖ.

αὐτῷ μὲν διηνεκῶς ἀρμόζει] Τῷ βλαβέντι, καὶ μετὰ προκαταρξίν καὶ τῷ κληρονομῶ αὐτοῦ τῷ^p) ἔξωτικῶ. [Sch. y. VII. 126.]

οὐχ ἀρμόζει δὲ τινι δικαίῳ κληρονομίας] Ἀλλὰ δικαίῳ δημοτικῶ. ζῆτει ἰσότητου. δ'. tit. ιβ'. [Sch. z. VII. 126.]

οὐτε γὰρ ἐστὶν ἡ ζημία χρηματικῆ] Οὐδὲ γὰρ περὶ χρήματα, ἀλλὰ περὶ τὸ ἴδιον σῶμα γέγονεν ἡ βλάβη. [Sch. a. VII. 126.]

Ὁ⁹) ἔχων ἐν ἐξώστῃ κρεμάμενόν τι, ἔνθα πάροδος ἐστὶ τοῦ πλήθους, ἢ τινες ἴστανται, ὅπερ πῖπτον δύναται βλάψαι, ἐνέχεται ἰμφράκτουμ εἰς δέκα νομίσματα. εἰ δὲ δοῦλος ἀγνοῦντος τοῦ δεσπότητος ποιήσει, νοξιλία δίδεται.

ὁ ἔχων ἐν ἐξώστῃ] Ἐτέρον ἐστὶν ἔδικτον τοῦτο τοῦ πραιτωρός, μέρος ὃν τῆς προτέρας νομοθεσίας. ἐν μὲν γὰρ τῷ προλαβόντι ἔδικτον περὶ τῆς ἤδη γενομένης βλάβης ἐκ τῶν πεσόντων ἢ ἐκχυθέντων ἐνομοθετήσεν^r ἐνταῦθα δὲ πρόνοιαν ποιεῖται τοῦ μέλλοντος, ἵνα μηδεὶς^r) ἐν τοῖς ἐξημένοις τοῦ οἴκου μέρεσιν ἐπικινδύνως τιθῆται. ἐξ αὐτοῦ οὖν μόνου τοῦ τεθῆναι τί ποτε τὸ δυναμένον, εἰ κατερχθεῖ κατὰ τινος, βλάβην ποιήσει, χώρα γίνεται τῇ προκειμένη νομοθεσίᾳ. [Sch. b. VII. 126.]

κρεμάμενόν τι] Ὁ γὰρ δύναται πεσόν βλάψαι, κἂν μὴ πεσῇ, χώρα τῷ νόμῳ, εἴτε μὴ οἰκεῖ διηνεκῶς, ἐκρέμασε δέ. [Sch. c. VII. 126.]

Ἐπὶ κεῖται τις, εἴτε δεσπότης ἐστίν, εἴτε ἄνομος, καὶ εἴτε οἰκεῖ ἐκείσε, εἴτε μὴ· κἂν αὐτὸς μὴ ἐκρέμασεν, ἀλλ' ἕτερον τεθεικότος αὐτὸν ἀνέχεται. ὅθεν ὁ ἀνασχόμενος τὸν δοῦλον κρεμάσαι, ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ οὐ νοξιλία ἐνάγεται.

Ἐπὶ κεῖται τις] Τῷ παρόντι ἰντερδίκτῳ^o) εἰς δέκα νομίσματα. [Sch. d. VII. 126.]

εἴτε μὴ] † Εἴτε μὴ οἰκεῖ διηνεκῶς, ἐκρέμασε δέ.

κἂν αὐτὸς μὴ ἐκρέμασεν] Καὶ μὴ κρεμάσας, περιελεῖν δὲ δυνάμενος. [Sch. e. VII. 126.]

ὁ ἀνασχόμενος] † Ἰδίως.

ἰδίῳ ὀνόματι καὶ οὐ νοξιλία ἐνάγεται] Συνελὼν λέγει, ὅτι κελύων μὲν ὁ δεσπότης μόνος ἐνέχεται σὺν νόμῳ, καὶ οὐ χώρα τῇ νοξιλίᾳ· εἰ δὲ δυνάμενος κωλύσαι οὐκ ἐκώλυσεν, καὶ αὐτὸς ἐνάγεται σὺν νόμῳ, καὶ χώρα τῇ νοξιλίᾳ· εἰ δὲ μὴ ἠδύνατο κωλύσαι, μόνῃ ἢ νοξιλία χωρὴν ἔχει. ἔνθα γὰρ, φησὶ, μὴ κελύσει τοῦ δεσπότητος ἐπιλημμέλησεν, λέγει, χώρα τῇ νοξιλίᾳ μόνῃ. [Sch. f. VII. 127.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Πρωτ. Καὶ πῶς τῇ μὲν προτέρᾳ ἰμφράκτῳ ὁ δεσπότης οὐκ ἐνέχεται, ὡς θεμ. γ. τοῦ α'. κεφ. τῇ δὲ προυύσῃ ἐνέχεται; Ἀνσις. Διὰ διαφοροῦς αἰτίας· μίαν μὲν, ὅτι ἐκεῖ, κἂν ἰμφράκτος κατὰ τοῦ δεσπότητος οὐχ ἀρμόζει, ἀλλὰ γε ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος, ὡς θεμ. ε'. τοῦ . . .¹) κεφ. καὶ ἡ ἐκεῖ παραγραφὴ. Ζημίας γὰρ γενομένης, ἐκείνη κινεῖται ἢ ἀγωγή· ἐνταῦθα δὲ Ἀκουίλιος κατὰ τοῦ δεσπότητος οὐχ ἀρμόζει· ἅμα γὰρ τῷ κρεμασθέντι τὸ κρεμασθέν, κἂν μὴ τῷ βλαβέντι, ἀρμόζει ἢ παρούσα ἰμφράκτος, ὡς θεμ. ι'. τοῦ παρόντος κεφ. καὶ διὰ τοῦτο ἀρμόζει καὶ κατὰ τοῦ δεσπότητος αὐτῆ. ἄλλως τε ἐνταῦθα μὲν ἠδύνατο ὁ δεσπότης διὰ συμφωνίας τῆς πρὸς τοὺς ἐνοίκους προφυλάσασθαι τὸ μὴ κρεμασθαι ὅλως τι· ἐκεῖ δὲ ἀδύνατον ἐστὶν ἀνστέλλαι παντελῶς τὸ μὴ ἐκχεῖν ἢ ἴπτειν^{**} ἀναγκάσθον^o) γὰρ ἐστὶ καὶ ἀπαραιτητὸν παρὰ τοῖς οἰκοῖσιν ἐν οἴκῳ τινὶ ἐκχεῖν καὶ ἴπτειν^r πλὴρ μετὰ προσοχῆς ὀφείλουσι τοῦτο ποιεῖν. τοῖσιν ὡς τοῦ μὲν κρεμῶν δυναμένου

26) popularis] De popularibus actionibus tractat titulus ultimus libri 47.

27) is, cuius interest] Ut cognatus, qui simul heres est.

28) cognatus] Licet heres non sit.

29) ipsi quidem perpetuo competit] Ei, cui damnum datum est, et post litis contestationem etiam heredi eius extraneo.

30) nec vero competit cuiquam iure hereditatis] Sed iure publico. Quaere Instit. 4. tit. 12.

31) nam damnum pecuniarium non est] Nec enim rei pecuniariae, sed corpori proprio damnum datum est.

Qui in protecto³²), qua vulgo iter fit, vel quidam consistunt, suspensum aliquid habet³³), quod cadens nocere possit, tenetur in factum in decem nummos. Quodsi servus ignorante domino fecit, noxalis datur.

32) qui in protecto] Aliud est edictum Praetoris, quod superioris portio est. Nam in superiore de damno iam facto agitur deiectione vel effusione: in hoc vero damni infecti curam gerit Praetor, ne quid in supradictis partibus aedium periculose ponatur. Huic igitur edicto locus est hoc solo nomine, quod positum habeatur aliquid, quod in aliquem decidens nocere possit.

33) suspensum aliquid habet] Huic enim edicto, si eius, quod positum est, casus nocere possit, etiamsi nondum ceciderit, vel non ibi perpetuo qui posuit, inhabitaverit.

Tenetur quis³⁴), sive dominus sit, sive inquilinus, et sive ibi habitet, sive non³⁵): etiamsi ipse non suspenderit³⁶), sed ab alio positum patiat. Proinde qui patitur³⁷) servum suspendere, proprio nomine tenetur, non noxali³⁸).

34) tenetur quis] Hoc interdicto in decem nummos.

35) sive non] Sive non perpetuo habitet, suspenderit autem.

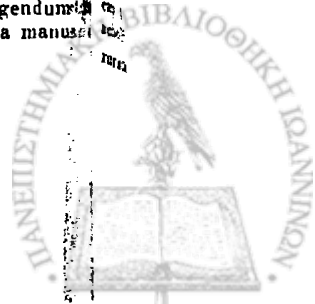
36) licet ipse non suspenderit] Etiamsi ipse non suspenderit, modo tollendi eius facultatem habuerit.

37) qui patitur] Sciens.

38) proprio nomine tenetur, non noxali] Breviter sic statue, dominum, qui iussit, solum teneri suo nomine, et non esse locum noxali: sin vero, cum prohibere possit, non prohibuerit, et ipsum teneri suo nomine, et noxalem competere: si prohibere non potuit, solum noxalem. Ubi enim, inquit, non iussu domini servus deliquit, ibi sola noxalis locum habet.

Hagiotheod. Quaesiverunt: Et quomodo fit, ut superiore in factum dominus non teneatur, ut them. 3. cap. I. hac autem teneatur? Solutio. Diversas ob causas: quarum una est, quod illic, etiamsi in factum in dominum non competat, competit tamen Aquilia, ut them. 5. cap. . . et ibi adnotatio, quia damno dato illa actione agitur, hoc loco vero Aquilia in dominum non competit, quia haec in factum actio simulac aliquid suspenderit, licet nondum nocuerit, competit, ut them. 10. huius cap. ideoque et haec contra dominum competit. Praeterea hoc quidem loco dominus conventionem cum inquilinis facienda prospicere poterat, ne quid prorsus suspenderetur: illic autem prohiberi plane non potest, quominus quid deliciatur vel effundatur, quia habitatores aedium necesse habent deicere et effundere, neque id evitare possunt: sed cum attentione hoc facere

o) Sic Cod. 1350. Fabr. dialéγει. p) τῷ, quod deest apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu additur. q) L. 5. §. 0. D. h. t. legitur in Syn. p. 211. ubi est pars cap. 4. h. t. r) Haud dubie legendum μηδεν. Sic etiam verti. s) Legendum videtur ἰδίκτῳ. t) Literae plane detritae sunt in Cod. 1350. u) Inde ab hoc verbo usque ad finem scholium tertia manu scriptum est.



διὰ συμφωνίας ὑπὸ τοῦ δεσπότου παντελῶς ἀνασταλῆσαι, τοῦ δὲ ἐκείναι καὶ ῥίπτειν μὴ δυναμένου εἰς τὸ παντελῆς προφυλαχθῆναι, διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν οὐκ ἐνέχεται ὁ μὴ ἐνοικῶν δεσπότης, ἀλλ' ὁ ἐνοικῶν ἐνταῦθα δὲ ἐνέχεται καὶ ὁ ἐνοικῶν, καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης ἡδύνατο γὰρ διὰ συμφωνίας καὶ προστιμήσεως προαναστεῖλαι.

Ἐπὶ μόνων τῶν δυναμένων βλάβαι χῶρα τῆ ἰμφάκτουμ. οὐ περιμέρομεν, ἵνα βλάβη, ἀλλ' εἰ ὄλωσ δύναται βλάβαι, χῶρα τῆ ἰμφάκτουμ.

ἐπὶ μόνων τῶν δυναμένων βλάβαι] Οὐ τῶν οἴως-δῆποτε κειμένων. [Sch. g. VII. 127.]

οὐ περιμέρομεν, ἵνα βλάβη] Ὁ γὰρ δύναται βλάβαι πίπτον, κἂν μὴ πέση, χῶρα τῶ νόμῳ. [Sch. h. VII. 127.]

* Τοῦ αὐτοῦ). Σὺν ταῖς ἐν τῷ ζ'. θεμ. λεχθείσαις δύο διαφοραῖς τῶν δύο ἰμφάκτουμ ὅρα καὶ ἄλλην διαφορᾶν. ἐπὶ τῶν κρεμωμένων^{α)}, φησὶν, οὐ περιμέρομεν γενέσθαι βλάβην, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐκχεομένων ἢ ῥιπτομένων, ὅτε γένηται ζημία.

χῶρα τῆ ἰμφάκτουμ] Ταῦτη τῆ τὰ δέκα ἀπαιτούση νομίματα. εἰ γὰρ βλάβη^{α)} πείσῳ, χῶρα τῆ προτέρᾳ ἰμφάκτουμ τῆ μεγάλῃ. [Sch. i. VII. 127.]

Ἐὰν τὸ κρεμώμενον πείσῳ βλάβη, οὐ κατὰ τοῦ οἰκῆσαντος δίδεται ἀγωγή, ἀλλὰ κατὰ τοῦ τεθεικότος. ἢ γὰρ παροῦσα ἰμφάκτουμ οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὴν ζημίαν· ὁ γὰρ τεθεικῶς οὐ δοκεῖ τεθεικέναι, εἰ μὴ κύριός ἐστι τοῦ οἴκου, ἢ ἐνοικος. ἰαν^{β)} σκεῦος ζωγράφου ἢ σαγὶς ἐξ ὑπερῶν πεσόν βλάβη τὸν παρόντα, ἢ κερᾶμιον ἀπὸ στέγης ῥιπτημένον, οὐτίλλια ἰμφάκτουμ ἀρμόζει, ἐπειδὴ μὴ ἀπὸ ἐξώστου ἐπίσειν.

ἐὰν τὸ κρεμώμενον] * Τότε δίδομεν τὴν ἰμφάκτουμ, ὡς κεφ. α'. τοῦ αὐτοῦ). Ὅταν μὲν τὸ κρεμώμενον^{β)} μῆπω πέση, μὴδὲ βλάβη, κινεῖται ἢ παρούσα ἰμφάκτουμ εἰς ἰ. νομίματα, ὡς θεμ. ζ'. ὅταν δὲ τὸ τοιοῦτον πεσόν βλάβη, τότε εἶκοι τῷ ἐξ ἀρχῆς ἰμφάκτουμ, καὶ δίδεται, φησὶ, τότε ἰμφάκτουμ ἢ προτέρᾳ, περὶ ἧς ἐξ ἀρχῆς ὁ τίτλος ἐδίδουε. δίδεται δὲ οὐ κατὰ τοῦ οἰκῆσαντος πρὸς καιρὸν ἢ ἐπιξενωθέντος· οὗτοι γὰρ οὐκ ἐνέχονται^{γ)} τοῖς βλαβείων, ὡς θεμ. τελευτ. τοῦ α'. κεφ. καὶ κεφ. ε'. θεμ. β'. καὶ ε'. καὶ ζ'. ἀλλὰ κατὰ τοῦ τελευτοῦ ἤγουν κατὰ τοῦ κυρίου^{δ)} τοῦ οἴκου, ἐὰν οἰκῆσωσιν ἐν αὐτῷ, ἢ κατὰ τοῦ οἴκου. κἂν γὰρ ἄλλος θῆσῃ, οὐ δοκεῖ τεθεικέναι ἐκείνος, ἀλλ' ὁ ἐνοικος ἢ ὁ ἐνοικῶν τῷ οἴκῳ δεσπότης· αὐτὸς γὰρ δοκεῖ τεθεικέναι καὶ κρεμῶν, καὶ τινος τῶν περὶ αὐτὸν κρεμῶσαντος. ἀνάγνωθι καὶ τὸ η'. θεμ. καθὼ γὰρ ἢ ἐν ἀρχῇ τοῦ τίτλου παραδοθεῖσα ἰμφάκτουμ ἢ κατὰ τῶν ἐνοικουμένων κινεῖται, ἢ κατὰ τῶν ἐνοικουμένων δεσπότης, οὐ μὴ κατὰ τῶν περὶ αὐτοῦ· κἂν γὰρ τις, φησὶ, τῶν περὶ αὐτοῦ κρεμῶν ἢ θῆ τῆ, οὐκ αὐτὸς δοκεῖ τεθεικέναι, ἀλλ' ὁ ἐνοικῶν^{ε)}, ὁ κυριος τοῦ οἴκου ὁ ἐν αὐτῷ ἐνοικῶν· δίδεται οἶν, φησὶν, ἢ ἀγωγή κατὰ τοῦ τεθεικότος, ἢ κατὰ τοῦ ἐνοικοῦ, ἢ κατὰ τοῦ ἐνοικουμένου δεσπότητος, οὐ μὴ κατὰ τοῦ πρὸς καιρὸν οἰκῆσαντος. ἢ ἀγωγή δὲ ὁποῖα; ἢ α'. ἰμφάκτουμ ἢ εἰς τὸ διπλοῦν. ἢ γὰρ παρούσα ἰμφάκτουμ οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὴν ζημίαν· ζημίᾳ γὰρ μῆπω γενομένης, ἀρμόζει ἢ παρούσα ἀπλή εἰς ἰ. νομίματα, ὡς θεμ. ζ'. εἰ δὲ ζημία γένηται, σχολάζει, φησὶν, ἢ παρούσα ὡς μὴ ἀρκούσα * πρὸς^{ς)} τὴν ζημίαν, καὶ δίδεται ἢ προτέρᾳ ἢ εἰς τὸ διπλοῦν.

οὐ κατὰ τοῦ οἰκῆσαντος] Τουτέστιν, οὐ κατ' ἐκείνου^{ε)} δίδεται, ὡς ἔκει ποτε, μὴν δὲ οὐτ' οἰκεῖ, οὔτε τεθεικεν. οὐδὲ κατὰ τοῦ τεθεικότος μὲν, μήτε δὲ οἰκούντος, μήτε δεσπότητος τοῦ οἴκου, κἂν μὴ οἰκῆ, ἀλλὰ κατὰ τοῦ τεθεικότος

debet. Cum igitur, quominus quid suspendatur, conventionione a domino prohiberi possit, quominus autem quid deliciatur vel effundatur, praecaveri prorsus non possit, ideo illic quidem dominus non inhabitans non tenetur, sed inhabitator: hic autem et inhabitator, et ipse dominus tenetur: poterat enim conventionione et poenae stipulatione prospicere et prohibere.

In his duntaxat, quae nocere possunt³⁹⁾, locus est actioni in factum. Non expectamus, ut noceat⁴⁰⁾, sed omnino si nocere possit, locus est actioni in factum⁴¹⁾.

39) in his duntaxat, quae nocere possunt] Non quae qualitercunque posita sunt.

40) non expectamus, ut noceat] Cum enim quid cadens nocere possit, etiamsi non ceciderit, edicto locus est.

Eiusdem. Praeter differentias duas utriusque in factum actionis in cap. 7. dictas aliam quoque vide differentiam. In suspensis, inquit, non expectamus, ut damnum fiat: sed in his, quae deliciuntur vel effunduntur, quando damnum factum sit.

41) locus est actioni in factum] Huic scilicet in decem nummos. Si enim iam deciderit et nocuerit, locus est priori eidemque graviori in factum actioni.

Si quod suspensum erat⁴²⁾, deciderit et nocuerit, non in eum, qui habitavit⁴³⁾, datur actio, sed in eum, qui posuit⁴⁴⁾. Haec enim actio in factum⁴⁵⁾ non sufficit ad damnum, quia is, qui posuit, non videtur posuisse, nisi dominus sit domus, vel inquilinus. Si pictoris vas vel tabula ex tabulato deciderit, et laeserit transeuntem, vel amphora⁴⁶⁾ ex tecto suspensa, utilis in factum⁴⁷⁾ competit, quoniam non ex protecto decedit.

42) si quod suspensum erat] Tunc in factum damus, ut cap. 1. Eiusdem. Cum quod suspensum est, nondum deciderit, nec nocuerit, hac in factum agitur in decem nummos, ut them. 7. Cum autem tale quid deciderit et nocuerit, tunc simile est ei, quod statim deiectum est, et datur, inquit, prior in factum actio, de qua initio tituli tractatur. Non datur autem in eum, qui ad tempus habitat, vel hospes est, quia hi laesis non tenentur, ut them. ult. cap. 1. et cap. 5. them. 2. 5. et 6. sed adversus conductorem vel dominum aedium, si ibi habitent, vel in inquilinum. Nam licet alius posuerit, ipse tamen non videtur posuisse, sed inquilinus vel dominus in domo habitans, quia hic ponere et suspendere ipse videtur, si aliquis eorum, qui circa eum sunt, quid suspenderit. Lege et them. 8. Nam quia in factum actio initio tituli tradita vel adversus inhabitantes competit, vel adversus dominos inhabitantes, nec vero adversus eos, qui circa illos sunt, (nam si horum, qui circa eos sunt, aliquid suspenderit vel posuerit, non videtur ipse posuisse, sed habitator vel dominus aedium in his habitans) ideo actio, inquit, datur in eum, qui posuit, id est, vel in inquilinum, vel in dominum habitantem, non in eum, qui ad tempus habitat. Quenam autem actio? Prior in factum, quae in duplum est. Nam praesens in factum actio non sufficit ad damnum: damno enim nondum facto, haec simplex in decem nummos competit, ut them. 7. Damno autem facto haec actio, inquit, cessat, cum damno non sufficiat, et datur prior in factum actio in duplum.

43) non in eum, qui habitavit] Hoc est, non in eum datur, qui habitavit quondam, nunc vero neque habitat, neque posuit. Quia et in eum non datur, qui posuit, si neque dominus sit aedium, neque inquilinus:

v) Id est, Hagiotheodoriti. w) Cod. 1350. κρεμωμένων, et sic etiam alibi. x) Sic Cod. 1350. Fabr. βλάβη. y) Cuiacius in versione habet in duplum. z) Inde a verbis ἰαν σκεῦος usque ad ἐπίσειν hic locus legitur in Syn. p. 211. ubi est pars cap. 4. h. t. a) Id est, Hagiotheoritii. b) Cod. 1350. κρεμῶσαντος. c) Inde a verbo ἐνέχονται paene usque ad finem hoc scholium tertia manu scriptum est. d) Cod. 1350. χεῖρ' (sic). Hoc explico κυρίου. e) Adde ἢ post ἐνοικῶν. f) Hic rursus incipit secunda manus. g) Sic legendum. Fabr. ἐκείνον.



μόνον, ὅτε ἢ κύριός ἐστιν, ἢ κἄν μὴ κύριος ἦ, τῶς μόνου ἐνοικῆ. [Sch. k. VII. 127.]

Ποτέ^{h)}, νῦν δὲ οὐδέ, μήτε τεθεικότος ἢ προτέρα ἢ μεγάλη ἢ εἰς τὸ διπλοῦν.

ἀλλὰ κατὰ τοῦ τεθεικότος] Κἄν νῦν μὲνⁱ⁾ οἰκῆ, κύριος δὲ ἦν, ἢ ἦκει. [Sch. l. VII. 127.]

ἢ γὰρ παροῦσα ἰμφοάκτουμ] Τοῦτο σύναφον τῶ, δίδοται ἢ ἀγωγή, καὶ τότε τὰ ἐξῆς ἀπόδος. [Sch. m. VII. 127.]

ἢ κεράμιον] Ζῆτει τι. γ'. κεφ. ε'. θεμ. β'. [Sch. n. VII. 127.]

οὐτιλίαι ἰμφοάκτουμ] Ἦγουν ἢ^{k)} πρώτη ἢ μεγάλη ἢ εἰς ν'. νομίματα, ἢ εἰς τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας οὐτιλία κινεῖται. [Sch. o. VII. 127.]

Ἡ^{l)} παροῦσα ἀγωγή καθολικὴ ἐστὶ, καὶ ἀρμόζει διαδόχοις, οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων· ποινάλια γὰρ ἐστὶν.

ἢ παροῦσα ἀγωγή καθολικὴ ἐστὶ] Τοῦτέστιν, ἢ ἰμφοάκτουμ ἢ τὸ διπλοῦν ἀπαιτοῦσα, περὶ ἧς ἐν τῶ ε'. θεμ.^{m)} ἐφθῆ διδάξαι. πάλιν γὰρ ἀναλαμβάνει ταύτην, καὶ ὅπερ παρελείπειν ἐν τῶ ε'. θεμ. προστίθῃ. διδάξας γὰρ ἐκέισε, ὅτι τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖ, νῦν διδάσκει, ὅτι καὶ δημοσία ἐστὶν. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἀπαιτοῦσης δέκα νομίματα φησὶν· αὐτῆⁿ⁾ γὰρ περὶ τῆς ἐπηρημημένης ζημίας ἀρμόζει, καὶ πῶς δοθῆναι διαδόχοις τοῦ μὴ ζημιωθέντος; [Sch. p. VII. 127.]

Ἦς ποπολαρία^{o)} ἦτοι δημοτικῆ^{p)}, ὡς καὶ ἢ τὰ ν'. νομίματα ἀπαιτοῦσα, ὅταν ἐλεύθερος φονευθῆ, ὡς θεμ. ζ'. τοῦ ε'. κεφ. [Sch. p. VII. 127.]

οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων] * Οὐ γὰρ ἀπαιτεῖ πρῶγμα περιελθόν εἰς τὸν τελευταῖον, καὶ ἐξ ἐκείνου πρὸς τοὺς κληρονόμους· ἀλλὰ ποινὴν ἀπαιτεῖ ἐκ τῆς οὐσίας ἐκείνου· ποινάλια δὲ ἀγωγή κατὰ κληρονόμων πρὸ προκατάρξεως οὐ δίδοται.

ποινάλια γὰρ ἐστὶν] Ἐν τῶ α'. διγίστω εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ διπλοῦν ἀρμόζει, καὶ χωρὶς κούλας καὶ ἀρητσεως. [Sch. q. VII. 127.]

ζ'. Παυλ. 9) Οὐ μόνον πρὸς πόλεις καὶ κώμας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ὁδοὺς, δι' ὧν τὸ πλῆθος παρέρχεται, ἀνήκει τὸ διάταγμα.

Χώρα τῶ νόμῳ, ὅτε ἐν ἡμέρᾳ πέση, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἐν νυκτὶ πάροδος γίνεται.

Ὁ ἔνοικος καὶ ἐπὲρ τῆς οἰκείας ἀμελείας, καὶ τῶν αὐτοῦ ἀπολογεῖται.

ζ. Γαι. 1) Ἐπὶ ἐλεύθερον βλαβέντος ἢ καταδίκη γίνεται εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐπιμελείας καὶ τὴν ἐργασίαν, ἧς ἐστέρηται καὶ μέλλει στερεῖσθαι μὴ δυνάμενος ἐργάζεσθαι. τῶν οὐλῶν δὲ καὶ τῆς ἀμορφίας ἀποτιμησις οὐ γίνεται· σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται.

ἢ καταδίκη γίνεται εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐπιμελείας] Πρὸς τὸ δοκοῦν τῶ δικαστῆ, ὡς διγ. α'. θεμ. α'. ζῆτει τι. β'. κεφ. γ'. καὶ τι. γ'. κεφ. ιγ'. [Sch. r. VII. 128.]

σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται] Ὁμοίως^{s)} τι. α'.^{t)} διγ. γ'. καὶ τι. β'. διγ. ιγ'. ἦτοι βιβ. β'. τι. γ'. καὶ βιβ. β'. τι. γ'. κεφ. ρς'. καὶ ρς'. καὶ κεφ. α'. τοῦ παρόντος τι.

Ὁμοίως διγ. α'. καὶ βιβ. γ'. τι. ιζ'. διγ. ρς'. καὶ ρς'.^{u)} ἢ βιβ. β'. τι. γ'.^{v)} [Sch. s. VII. 128.]

h) Hoc scholium prima manu scriptum deest apud Fabr. i) Malim μὴ pro μὲν. k) Haec et sequentem articulum addidit Cod. 1350. Deest uterque apud Fabr. l) L. 5. §. 13. D. h. t. legitur in Syn. p. 211. ubi est pars cap. 4. h. t. m) Verba ἐν τῶ ε'. θεμ. quae desunt apud Fabr. addit Cod. 1350. n) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῆ. o) Sic Cod. 1350. Fabr. II (sic) ποινάλη. p) Sic Cod. 1350. Fabr. δημοσία. q) L. 6. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 211. ubi efficiunt partem cap. 4. et cap. 5. h. t. r) L. 7. D. h. t. paulo aliis verbis exhibetur in Syn. p. 209. ubi est cap. 15. h. t. sic: τὸν βλαβέντον σῶμα ἐλεύθερον, ἢ καταδίκη γίνεται εἰς τὴν δαπάνην τῆς ἰατρείας καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐργασίας, οὐ μὴν τῆς ἀμορφίας σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται. s) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. t) Secundae manus superscripsit β'. u) Sic legendum. Fabr. ρς'. v) Sic legendum. Fabr. τι. ζ'.

sed in eum duntaxat, qui posuit, cum dominus esset vel inquilinus.

Quondam, nunc vero neque habitat, neque posuit, prior eademque gravior in factum actio in duplum.

44) sed in eum, qui posuit] Si vel dominus fuerit, vel inquilinus.

45) haec enim actio in factum] Hoc adnecte verbis illis, datur actio, illisque sequentia reddas.

46) vel amphora] Quaere tit. 3. cap. 5. them. 2.

47) utilis in factum] Prior scilicet maiorque actio in quinquaginta nummos, vel in duplum damni utilis competit.

Haec actio popularis est⁴⁸⁾, et competit successoribus, non in heredes⁴⁹⁾: nam poenalis est⁵⁰⁾.

48) haec actio popularis est] Id est, in factum actio in duplum competens, de qua supra them. 5. docuit. Ad eam enim redit modo, et quod in them. 5. praetermiserat, adiecit. Ibi enim docuit, in duplum eam actionem dari: nunc docet, etiam popularem esse. Neque enim de ea loquitur, quae in decem nummos competit: quae cum sit de damno imminente, qua ratione heredibus nondum laesi dabitur?

Ut popularis, sicut etiam altera, quae in quinquaginta nummos competit, cum liber homo occisus fuerit, ut them. 6. cap. 5.

49) non in heredes] Non enim petit rem, quae ad defunctum, ab eoque ad heredes pervenit, sed poenam ex eius bonis: poenalis autem actio ante litem contestatam in heredes non datur.

50) nam poenalis est] Dig. I. dictum est, eam in duplum competere, etiamsi absit culpa et inficiatio.

VI. Paul. Non tantum ad civitates et vicos, sed etiam ad vias, per quas vulgo iter fit, edictum pertinet.

Legi locus est, cum interdiu decidit, nisi et noctu iter fiat.

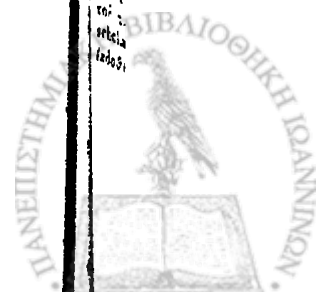
Inquilinus suam suorumque culpam praestare debet.

VII. Gai. Si libero nocitum sit, condemnatio fit in impensas curationis¹⁾, et operas, quibus caruit et cariturus est, quod non possit operari. Cicatricum vero et deformitatis aestimatio non fit: nam liberum corpus non aestimatur²⁾.

1) condemnatio fit in impensas curationis] Arbitrio iudicis, ut dig. 1. them. 1. Quaere tit. 2. cap. 3. et tit. 3. cap. 13.

2) nam liberum corpus non aestimatur] Similiter tit. 1. dig. 3. et tit. 2. dig. 13. sive lib. 2. tit. 3. et lib. 2. tit. 3. cap. 106. et 176. et cap. 1. huius tituli.

Similiter dig. 1. et lib. 50. tit. 17. dig. 106. et 176. sive lib. 2. tit. 3.



TITΛΟΣ Ε'.^{ω)}

Περὶ ἀγωγῶν τῶν κινουμένων, ἠνίκα δούλοι ἀμαρτάνοντες ἐκδίδονται ἢ τετράποδα.

α'. Γαι.^{χ)} Αἱ νοξάλια κατὰ τῶν δεσποτῶν ἀρμόζουσιν ἀπὸ τῶν ἀμαρτημάτων τῶν δούλων, καὶ ἔξοστιν αὐτοῖς καταδικασθεῖσιν ἐκδοῦναι τοὺς ἡμαρτηκότας, καὶ φυγεῖν τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης.^{γ)}

αἱ νοξάλια] Νόξα λέγεται τὸ σῶμα τὸ βλάψαν, τουτέστιν, ὁ δούλος, ὡς ἴσται. δ'. τι. η'. νοξία δὲ ἐστὶ τὸ ἀμάχημα. νοξάλια ἀγωγή ἢ ἀπὸ πρῖβαντων ἀμαρτημάτων ἀρμόζουσα, ἐνθα ἔξοστι τῷ δεσπότη εἰς νόξαν ἐκδοῦναι, ἢ τῇ λῆτις αἰτιματιοῦ παρασχεῖν· οὐ γὰρ φερεται πρὸς τὰ πούβλια, ὡς βιβ. κ'. τι. α'. διγ. ιζ'. ἦτοι βιβ. ιθ'. τι. ι'. καὶ βιβ. γ'. τι. ιζ'. διγ. σ'. ἦτοι βιβ. β'. τι. β'. τῷ δὲ ὀνόματι τῆς νόξης πάντα τὰ ἀμαρτήματα περιέχεται, ὡς βιβ. γ'. τι. ιζ'. διγ. οὐκ. ἦτοι βιβ. β'. τι. β'. ἐν τῷ ιζ'. διγ. τοῦ ι'.²⁾ τοῦ μζ'.³⁾ βιβ. ἦτοι τι. κ'. τοῦ ξ'. βιβ. φησὶν, ὅτι, ὡς περὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων τῶν δούλων, οὕτως ἐπὶ τῆς ὕβρεως ἀρμόζει νοξάλια, καὶ ἐπιλογὴν ὁ δεσπότης ἔχει, ἢ δοῦναι αὐτὸν εἰς τὸ μαστιγωθῆναι ἢ εἰς νόξαν, ἢ δοῦναι τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης. σημειῶσαι οὖν τὸ τῶν μαστιγῶν ὄρασιον ὃν καὶ μὴ ἀλλαγῶν κείμενον. καὶ ἴσως ἰδικὸν ἐστὶ τῆς ἰνουριάρου, ἐπειδὴ χρηματικὴν ζημίαν ὁ ὕβρισας^{δ)} οὐκ ἐποίησεν. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. δ'. τι. δ'. διγ. κδ'. ἦτοι βιβ. ι'. τι. δ'. ὅτι ἡ μαστιγίζεται, ἢ εἰς νόξαν ἐκδίδεται. Τοῦ αὐτοῦ^{ε)}. Ἰδικὸν τοῦτο τῆς περὶ ὕβρεως εἰρη. ἐμνήνεον⁴⁾ τὸ ἐν βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. κδ'. θεμ. ε'. τοῦ αὐτοῦ. Εἰ⁵⁾ μὲν οὐκ ἔλεγεν τὸ ε'. θεμ. τοῦ ιζ'. κεφ. τοῦ κ'. τι. τοῦ παρόντος βιβλίου τὸ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων τῶν δούλων, ἴσως ἂν εἶχε χώραν τὸ ἰδικὸν εἶναι τὸ τῶν μαστιγῶν μόνως τῆς περὶ ὕβρεως. τὴν δὲ, ἐπειδὴ οὕτως πρόκειται τῷ ἠη⁶⁾, οὐκ ἔχει χώραν ἢ ἢ ἔξηγησις, παλαιῆ, εἰ μὴ ποὺ πολλὰς εἴη τις ὑπεραπολογούμενος σου, ἐπὶ μνήης τῆς νοξάλιας εἰρηκέναι τὸ, ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων. ζῆται δὲ βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. κδ'. θεμ. ε'. τὸ περὶ τοῦ μαστιγισθῆναι τὸν δούλον τότε εἰρηκέναι, ὅταν νέον περιγράψαι. [Sch. a. VII. 144. sq.]

ἐκδοῦναι τοὺς ἡμαρτηκότας.] Ἄτοπον γὰρ ἐνομίσθη τὴν τὰν οἰκετῶν ἀγριότητα ἐπιζημιῶν εἶναι τοῖς δεσποταῖς περαιτέρω τῶν σωματικῶν αὐτῶν. ζῆται βιβ. θ'. τι. γ'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. κδ'. θεμ. ε'. καὶ βιβ. ιθ'. τι. ι'. καὶ τι. κ'. κεφ. ιζ'. θεμ. ε'. καὶ βιβ. μβ'. τι. α'. κεφ. κ'. θεμ. ε'. ὡραῖον. σημειῶσαι· εἰ δὲ⁷⁾ μήτε ἐκδοῦναι τὸν δούλον, μήτε τὴν ζημίαν ἀποκαταστήσαι⁸⁾ δεσπότης βούλεται, δύναται δοῦναι τὸν δούλον εἰς⁹⁾ μόνον μαστιγωθῆναι. καὶ τοῦτο φησὶ τὸ ε'. θεμ. τοῦ ιζ'. κεφ. τοῦ κ'. τι. ἀνάγνωθι καὶ τὸν παλαιὸν τοῦ παρόντος κεφ. λέγοντι, ἔχειν τὸν δεσπότην ἐπιλογὴν ἢ εἰς τὸ μαστιγωθῆναι, ἢ ἐν ἐκ τῶν ἄλλων β'. ποιεῖν καὶ σημειῶσαι τοῦτο: ζῆται καὶ βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. κδ'. θεμ. ε'. λέγουσι δὲ, τοῦτο ἰδικὸν εἶναι τῆς περὶ ὕβρεως. γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐκδοθεὶς εἰς νόξαν, εἴη ἢ χρημάτων¹⁾ εὐπορήσῃ ἀρκούντων²⁾ πρὸς τὸ ποῦδον τῆς ζημίας, ἢ ἐποίησε, ἢ αἰ ὅπερα αὐτοῦ ἀνεβιβάσθησαν³⁾ εἰς τοσοῦτον ποῦδον, ἔλευθεροῦται⁴⁾. [Sch. b. VII. 145.]

Ὁ εἰς νόξαν ἐκδοθεὶς⁵⁾ τελείως ἐκπίπτει τῆς δεσποτείας τοῦ ἐκδοθέντος, καὶ ὁ ἐκδοθεὶς, εἰ δυνήθῃ κήσασθαι καὶ ἐκπληρώσαι τὴν ζημίαν, ἔλευθεροῦται διὰ τοῦ πραιτωρός, καὶ ἔκδοτος τοῦ ἐκλαβόντος. καὶ ζῆται ἴσταιτοῦ. δ'. τι. β'. καὶ ἔστιν ὡραῖον καὶ ἀλλαγῶν μὴ κείμενον. [Sch. b. VII. 145.]

† Μὴ τὸ διαφέρον καταβαλεῖν.

TITULUS V.

De actionibus, quae instituuntur, cum serv peccantes vel quadrupedes noxae deduntur

I. Gai. Noxales actiones¹⁾ adversus dominos e delictis servorum competunt, et licet eis condemnati noxae dedere eos, qui deliquerunt²⁾, atque ita evitare aestimationem litis³⁾.

1) noxales actiones] Noxa dicitur corpus, quod nocuit, hoc est servus, ut Instit. 4. tit. 8. Noxia est delictum. Noxalis actio est, quae ex privatis delictis competit, in qua licet domino noxae dare vel litis aestimationem praestare: ad publica enim delicta non pertinet ut lib. 21. tit. 1. dig. 17. sive lib. 19. tit. 10. et lib. 50 tit. 16. dig. 200. sive lib. 2. tit. 2. Noxae autem nomini omnia delicta continentur, ut lib. 50. tit. 16. dig. 238 sive lib. 2. tit. 2. In dig. 17. tit. 10. lib. 47. sive tit. 21 tit. 60. ait, ut in aliis delictis servorum, ita ex causa iniuriarum competere noxalem actionem, et electionem domino dari, ut vel servum tradat verberandum, vel noxae dedat, vel praestet litis aestimationem. Nota quod ait de verberibus, quod est elegans et alibi non invenitur scriptum. Et fortasse speciale est in actione iniuriarum, quia pecuniarium damnum non dat qui iniuriam facit. Lege et lib. 4. tit. 4. dig. 24. sive lib. 10. tit. 4. aut verberari servum, aut noxae dedi. Eiusdem. Hoc speciale esse dicas in actione iniuriarum. Interpretare id, quod dicitur lib. 10. tit. 4. cap. 24. them. 5. Eiusdem. Si quidem them. 5. cap. 17. tit. 21. huius libri non dixisset, ut in aliis delictis servorum, fortasse verum esset id, quod traditur de verberibus, speciale esse in actione iniuriarum. Cum vero id adiectum sit in contextu, sane non est vera tua interpretatio, o Antiquae, nisi quis pro tui defensione dixerit, illa verba, ut in aliis delictis, ad solam noxalem actionem referri. Quaere autem lib. 10. tit. 4. cap. 24. them. 5. de verberando servo ob minoris circumscriptionem.

2) noxae dedere eos, qui deliquerunt] Nam iniquum existimabatur, nequitiam servorum ultra ipsorum corpora dominis damnosam esse. Quaere lib. 9. tit. 3. cap. 6. them. 2. et lib. 10. tit. 4. cap. 24. them. 5. et lib. 19. tit. 10. et tit. 21. cap. 17. them. 5. et lib. 42. tit. 1. cap. 20. them. 5. pulchrum. Nota, si neque noxae dedere servum, neque damnum praestare dominus velit, posse eum tradere servum verberandum. Et hoc ait them. 5. cap. 17. tit. 21. Lege et Antiquum huius capituli dicentem, domino electionem dari, ut aut verberandum tradat, aut ex aliis alterutrum faciat: quod nota. Quaere et lib. 10. tit. 4. cap. 24. them. 5. Dicunt vero, hoc esse speciale in actione iniuriarum. Scias et illud, deditum in noxam, si pecuniam habeat quantitati damni ab eo dati sufficientem, vel si operae eius tantam quantitatem attigerit, manumitti.

Qui noxae dedit, dominium eius, qui dedit est, prorsus amittit, et noxae deditus, si tantum acquisiverit, ut damnum praestare possit, manumittitur per Praetorem etiam invito eo, qui eum noxae accepit. Et quaere Instit. 4. tit. 2. Et hoc elegans est nec alibi scriptum.

Ita, ut id quod interest, non solvant.

ω) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. θ'. τι. δ'. x) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 186. et apud Attal. tit. LV. §. 10. y) Attal. haec addit: εἰ δὲ κατὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν ἀμαρτάνων, οἱ δεσπόται ἐνέχονται εἰς τὸ πᾶν τῆς δίκης. z) Sic legendum. Cod. 1350. ια'. Fabr. β'. a) Sic legendum. Cod. 1350. et Fabr. κζ'. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ὕβρισας. c) Sic Cod. 1350. Fabr. pro τῷ αὐτοῦ habet οὐκὸν. d) Haec inde a ἐμνήνεον usque ad verba τοῦ αὐτοῦ, quae desunt apud Fabr. addit Cod. 1350. e) Fabr. καὶ εἰ. In Cod. 1350. καὶ deest. f) Cod. 1350. εἰ δὲ pro ὅτι, quod habet Fabr. g) Sic legendum. Cod. 1350. et Fabr. ἀποκαταστήσαι. h) Adde τὸ post sic. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ζημίαι. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρκούντως. l) Fabr. ἀνεβιβάσθησαν. m) Post ἔλευθεροῦται Fabr. pergit verbis sequentis scholii διὰ τοῦ πραιτωρός usque ad finem, quae cum praecedentibus unum scholium apud eum efficiunt. Cod. autem 1350. novum scholium habet inde a verbis ὁ εἰς νόξαν ἐκδοθεὶς. n) Sic Cod. 1350. Sed legendum et vertendum ἐκδοθῆς. Ὁ εἰς νόξαν ἐκδοθεὶς est noxae datus.



τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης] ἔχουσι δὲ τὴν ἐπιλογίην, ὡς προκαταρχθῆναι καὶ αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῆς νοξαλίας ἰουδικατικῆ, ὡς βιβ. ε'. τιτ. γ'. διγ. κ'. θεμ. ε'. ἤτοι βιβ. μβ'. τιτ. α'. ἢ γὰρ ἰουδικατικῆ μονομερῶς εἰς τὸ διαφερόν κινεῖται. ἐπὶ δὲ τῆς νοξαλίας οὕτω ψηφίζεται καταδικάζω τόνδε νομίματα δεκά ἢ ἐκδούναι^{ο)} εἰς νόξαν, ὡς ἰνστιτουε. δ'. τιτ. ζ'. ἐν δὲ τῷ ε'. διγ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ μβ'. βιβ. ἤτοι τιτ. γ'. τοῦ θ'. βιβ. φησὶν, ὅτι ὁ καταδικασθεὶς δεκά νομίματα δοῦναι, ἢ ἐκδούναι τὸν δούλον εἰς νόξαν, ἐπὶ μόνοις τοῖς^{ρ)} νομίμασι ἐνάγεται, καὶ ἄδειαν ἔχει τὸν δούλον ἐκδούναι. [Sch. c. VII. 146.]

† Τὴν εἰς τὸ διαφερόν καταδίηνη.

β'. Οὐλπ. 9) Ἐὰν εἰδότης τοῦ δεσπότου φρονεῖσθαι δούλος, ὁ δεσπότης ὡς φρονεῖσαι δοκῶν ἐνάγεται· εἰ δὲ ἀγνοῦντος, νοξαλία ἀρμόζει.

εἰδότης τοῦ δεσπότου] Πρὸς θεός, καὶ δυναμένου^{ρ)} κωλύσαι, ὡς διγ. γ'. δ'. εἰρηται, καὶ τιτ. β'. διγ. κς'. μδ'. μέ. ἤτοι τιτ. γ'. τούτου τοῦ βιβ. καὶ βιβ. β'. τιτ. ζ. καὶ ε'. διγ. α'. ἤτοι βιβ. ζ. τιτ. ιγ'. ζητεῖ καὶ τιτ. ιε. κεφ. α'. καὶ βιβ. ζ. τιτ. ιγ'. κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. d. VII. 146.]

ὁ δεσπότης ὡς φρονεῖσαι δοκῶν] Ἦγουν, ἰδίῳ ὀνόματι εἰς τὸ διαφερόν, καὶ οὐ νοξαλῶς. [Sch. e. VII. 146.]

ἐνάγεται] Καὶ τὸ διαφερόν καταβάλλει ἀναγκάζεται δι' ὧν οὐκ ἐκώλυσε τὸν οἰκέτην. [Sch. f. VII. 146.]

νοξαλία ἀρμόζει] Οὐδὲ γὰρ γρη' αὐτὸν εἰς πλεόν ζημιουσθαι τοῦ σώματος οἰκέτου^{ρ)}. [Sch. g. VII. 146.]

Ο^{ρ)} μὴ κωλύσας δεσπότης ἐνάγεται, κἂν ἐκποιηθῆ ἢ ἐλευθερωθῆ ὁ δούλος. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πλημμελήσας ἐνάγεται κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· τὸ ἁμαρτήριον τῆ κεφαλῆ ἀκολουθεῖ. εἰ δὲ ὁ δεσπότης ἐκέλευσε τῷ δούλῳ πλημμελῆσαι, αὐτὸς μόνος ἰδίῳ ὀνόματι, οὐ μὴν ὁ πλημμελήσας ἐνάγεται. εἰ δὲ δούλος εἰδότης τοῦ δεσπότου κλέψῃ^{ρ)}, ἢ ἄλλο τι πλημμελήσει, νοξαλῶς καὶ οὐκ ἰδίῳ ὀνόματι ὁ δεσπότης κατὰ τὸν δωδεκάδελτον^{ρ)} ἐνάγεται· ὡς ἐπ' ἐκείνου μὲν τοῦ νόμου διδόντος ἄδειαν τοῖς δούλοις μὴ πειθαρχεῖν τοῖς δεσπότησι, ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀκουιλίου συγγινώσκοντος αὐτοῖς πειθαρχοῦσιν. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐκ τῶν προγενεστέρων νόμων οἱ μετεγενέστεροι κανονίζονται, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου, καὶ νοξαλῶς ὁ δεσπότης ὀνόματι τοῦ δούλου ἐνάγεται.

ὁ μὴ κωλύσας δεσπότης] Ὅτε ἦδει καὶ δυναμένου κωλύσαι, ὡς κεφ. δ'. οὐκ ἐκώλυσε. [Sch. h. VII. 146.]

Steph. Ὁ εἰδὼς ἁμαρτάνοντα τὸν οἰκέτην, καὶ μὴ κωλύων αὐτὸν, εἴτε μὲν δεσπότης αὐτοῦ, εἴτε παύσεται εἶναι δεσπότης, κατέχεται τῆ ἀπαιτούσῃ τὸ διαφερόν ἀγωγῆ. ἀρκεῖ γὰρ τὸ ἐν ἐκείνῳ τῷ^{ρ)} καιρῷ δεσπότην αὐτὸν γεγενῆσθαι, ὅτε μὴ ἐκώλυσε αὐτὸν ἁμαρτάνοντα. τὸ μείζον δὲ ὁ Κέλσος ἔλεγεν, ὅτι, κἂν ἐκποιηθῆ ὁ δούλος, ἢ ἐκ μέρους, ἢ ἐξ ὁλοκλήρου, ἢ ἐλευθερωθῆ, οὐκ ἀκολουθεῖ τῆ κεφαλῆ αὐτοῦ τὸ ἁμαρτήριον οὐδὲ γὰρ ἠμαρτεν ὁ οἰκέτης, ὁ κελυνοῦτος τοῦ δεσπότου πεισθεῖς, καὶ ἀληθῶς, εἰ ἐκέλευσε ἰδικῶς ὁ δεσπότης γενέσθαι τὸ ἁμαρτήριον, καλῶς εἶπεν ὁ Κέλσος, μὴ ἀκολουθεῖν τῷ δούλῳ τὸ^{ρ)} ἁμαρτήριον. εἰ μὲντοι οὐκ ἐκέλευσε μὲν, ἁμαρτάνοντα δὲ ὄρων οὐκ ἐκώλυσε, τῶν λόγων ἐστὶ, εἰ μὴ ἀκολουθεῖ τῆ κεφαλῆ τοῦ οἰκέτου τὸ ἁμαρτήριον, ἀλλὰ ἀπαλλάττομεν αὐτὸν τοῦ ἁμαρτήριου. ὁ δὲ Κέλσος διαφορὰν βουλόμενος ποιῆσαι τῆς ἀπὸ τοῦ δυωδεκάδελτου νοξαλίας φροῦρε καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀκουιλίου νόμου, λέγει, ὅτι ὁ μὲν δυωδεκάδελτος, εἰ καὶ ἐν εἰδησὶ τοῦ δεσπότου κλέψῃ ὁ δούλος, ἢ ἄλλο τι ἁμαρτήσῃ, ὀνοματι τοῦ δούλου θελεῖ κατέχεσθαι τὸν δεσπότην, καὶ οὐκ ἀντοπροσώπως^{ρ)} ὁ δὲ Ἀκουίλιος ὑσώω νομῆ λέγει κατέχεσθαι τὸν δεσπότην, ἐὰν εἰδότης αὐτοῦ ὁ δούλος ἁμαρτήσῃ^{ρ)}. καὶ λογισμὸν ἐκατέρου νομίμον ἀποδίδωσι ὁ

3) aestimationem litis] Habet autem hanc electionem, quoad actum sit in eos noxali iudicati, ut lib. 5. tit. 3. dig. 20. them. 5. sive lib. 42. tit. 1. Nam actio iudicati absoluta in id quod interest intenditur. In noxali autem actione ita pronunciat: Condemno illum in decem nummos, vel noxae dare, ut Institut. 4. tit. 7. In dig. autem 6. tit. 1. lib. 42. sive tit. 3. lib. 9. dicitur, damnatum decem dare, vel servum noxae dedere, in nummos tantum conveniri, posse autem servum noxae dedere.

Condemnationem in id quod interest.

II. Ulp. Si sciente domino¹⁾ servus occiderit, dominus, quasi ipsemet videatur occidisse²⁾, convenitur³⁾, sin autem ignorante domino, noxalis competit⁴⁾.

1) sciente domino] Adde, et prohibere queunte, ut dig. 3. 1. dicitur, et tit. 2. dig. 27. 44. 45. sive tit. 3. huius lib. et lib. 2. tit. 7. et 6. dig. 1. sive lib. 7. tit. 13. Quaere et tit. 15. cap. 1. et lib. 7. tit. 13. cap. 1. them. 2.

2) dominus, quasi ipsemet videatur occidisse] Id est, suo nomine in id quod interest, non noxaliter.

3) convenitur] Et id quod interest praestare cogitur, quia non prohibuit servum.

4) noxalis competit] Non debet enim ultra corpus servi damnum pati.

Dominus, qui non prohibuit⁵⁾, tenetur⁶⁾, etiamsi alienatus fuerit⁷⁾ vel manumissus⁸⁾ servus. Ipse etiam, qui deliquit, obligatur⁹⁾ secundum regulam, quae dictat¹⁰⁾: Noxa caput sequitur. Sed si dominus iusserit servum delinquere¹¹⁾, ipse solus¹²⁾ suo nomine¹³⁾, non is, qui deliquit, tenetur. Sin autem servus sciente domino furtum fecerit, vel aliud quid deliquerit, noxaliter¹⁴⁾, non suo nomine, dominus ex duodecim tabulis convenitur¹⁵⁾, quod eo iure liceat¹⁶⁾ servis in hac re dominis non obtemperare¹⁷⁾, in lege Aquilia vero venia detur obtemperantibus¹⁸⁾. Cum vero ex prioribus legibus posteriores formam et regulam sumere oporteat¹⁹⁾, etiam in lege Aquilia²⁰⁾ noxaliter²¹⁾ dominus servi nomine convenitur²²⁾.

5) dominus, qui non prohibuit] Cum sciret et prohibere posset, ut cap. 4. nec tamen prohibuit.

Stephani. Sciens delinquere servum nec prohibens sive dominus eius permanserit, sive desierit esse, tenetur actione in id, quod interest. Satis enim est, si eo tempore dominus fuerit, quo eum delinquentem non prohibuit. Celsus dicit, quod maius est, si fuerit alienatus servus in totum vel in partem, vel manumissus noxam caput non sequi, quia nihil deliquit servus, qui domino iubenti obtemperavit. Et sane si nominatim iusserit dominus noxam committi, recte ait Celsus noxam servum non sequi. Sin vero non iusserit, servus delinquentem non prohibuerit, rationis non est ut noxa non sequatur caput servi, et eum noxa liberemur. Celsus tamen differentiam faciens inter actionem noxalem furti ex duodecim tabulis, et eam, quae ex lege Aquilia gignitur, ait, legem XII tabularum, etiamsi domino sciente servus furtum fecerit, aliudve deliquerit, velle, ut dominus servi nomine teneatur, non ex sua persona: Aquilianam autem velle, ut suo nomine dominus teneatur, si eo sciente deliquerit servus. Et utriusque legis rationem reddit: quia lex XII tabularum non vult servos dominis iniqua iubentibus obtemperare, imo ea

ο) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκδούναι. ρ) τοῖς, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. ς) L. 2. pr. §. 1. D. h. leguntur in Syn. p. 186. ρ) Sic lego. Fabr. δυναμένου. σ) Adde τοῦ ante οἰκέτου. τ) Syn. post ὁ inserit γὰρ. υ) Syn. κλέψη. φ) Sic Cod. 1350. Fabr. δυωδεκάδελτον. Syn. δυοκαιδεκάδελτον. ω) τῷ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. x) τὸ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. uti et paulo post. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἁμαρτήσῃ.



ἐν γὰρ δυωδεκάδελτος οὐ βούλεται πείθεσθαι τοῖς δεσπόταις
 οὓς οἰκέτας ἰσχυροῦ ἀπαιτοῦσαν, ἀλλ' ἐπιτρέπει αὐτοῖς ἀν-
 τινος μὴ πειθαρχεῖν αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο ἀμαρτανότων
 οἰκετῶν, ὀνόματι αὐτῶν λέγεται κατέχεσθαι τοῖς δεσπόταις,
 ἃ ἐκδιώκται εἰς νόξαν καὶ κολάζονται^{α)}, ὡς κακῶς πει-
 θήντες τῷ δεσπότην αὐτῶν. ὁ δὲ Ἀκουίλιος συγγνωσκεί τῷ
 οἰκίτῃ πειθόμενῳ τῷ δεσπότην, ἵνα μὴ ἀντιλέγων αὐτῷ ἀπο-
 κινήσῃ διὰ τοῦτο τὸν δεσπότην ἐκέλευσε σοφῶς γέμνε κατέχε-
 σθαι, ἵνα πάντως τὸ διαφέρειν δίδωσι^{β)}, καὶ μὴ τὸν οἰκίτην.
 πλὴν γὰρ^{β)} ὁ μὲν δυωδεκάδελτος οὐ φείδεται τῶν οἰκετῶν,
 εἰδὴ ἐξέσιν αὐτοῖς μὴ πείθεσθαι τῷ δεσπότην ἐν τοῖς ἀμαρ-
 τανόταις· ὁ δὲ Ἀκουίλιος συγγνωσκεί τῷ οἰκίτῃ φοβηθέντι τὸν
 δεσπότην καὶ πεισθέντι αὐτῷ. ἀλλ' εἰ ἀληθὲς ἐστὶ τὸ εἰρη-
 εῖνον^{γ)} Ἰουλιανῷ^{δ)} ἐν τῷ πρῶτῳ τῶν ἰδίων διγ. οἱ τὰ^{δ)} ἔργα
 οὐ δυωδεκάδελτος λέγοντος· Si servus furtum faxit noxamve
 secuit^{ε)} καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἔλκεται νόμος, δυνάμεθα
 γινεῖν, καὶ τὸν Ἀκουίλιον ὀνόματι τῶν οἰκετῶν κινεῖσθαι κατὰ
 τὸν δεσπότην, οὐχ ἵνα τὸν δούλον ἀπαλλάξωμεν ὡς μηδὲν
 ἀσπληγῆ, ἀλλ' ἵνα τὸν δεσπότην βαρῆσωμεν ἐναγόμενον καὶ^{ε)}
 ὡς νόμῳ καὶ ὀνόματι τοῦ οἰκετοῦ. [Sch. h. VII. 146. sq.]

* Ζῆτει βιβ. β. tit. γ. κεφ. ο. λέγον· Οὐ ποιεῖ πταῖσμα
 εἰδὼς μὲν, κωλύειν δὲ μὴ δυνάμενος· καὶ τὸ ἐν αὐτῷ σχό-
 λιον· Ἄλλῃ^{β)} ἀπλῶς καὶ ἀδιαστικῶς τὸ προκείμενον νόμιμον
 εἰς χάραν ἔχειν ἐπὶ πάντων ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν μὴ
 ὄντων ὑπεξουσίους τοὺς πταίαντας, εἴτε δοῦλοι εἴσιν, εἴτε
 εὐθροῖ. Ζῆτει καὶ κεφ. αὐτοῦ ρθ'. λέγον· Οὐδὲν ἐγκλημα
 τομεῖται ὁ δυνάμενος κωλύειν· καὶ τὸ ἐν αὐτῷ σχόλιον λέγον·
 οὗτο νόμος, ὅτε ὁ πλημμελῶν οὐκ ἐστὶν ὑπεξουσίος τῷ δυνάμενῳ
 κλύσαι καὶ μὴ κωλύσαντι· ἐν γὰρ τις ἐλευθέρως ἂν καὶ ἀν-
 τινος ὑβρίσῃ τινα, ἢ ἀρπάζῃ τινος πράγματα, ἢ ἄλλο τι
 ἰσχυρῶς ἀμαρτήματα, εἰδὼς ἑτέρου τινος καὶ μὴ κωλύσαντος, οὐ
 ὄμειν ἐνέχεσθαι τὸν εἰδῶτα, διότι μὴ ἐκώλυεν· ἐρεῖ γὰρ, ὅτι
 ὡς ἐφρησυχασα μὴ ἔχων αὐτὸν ὑπεξουσίον· ἐδεδίειν, μὴ
 τε ὑβρίσῃ κατῶ, ἢ ἑτέρον τὸ πᾶσι ἰσχυροῦ, ἐπιχειρήσας^{ε)}
 κλύειν τὸν μὴ ὑποκείμενον μοι, μπε φροντίζοντά μου. Ζῆτει
 β. β. tit. ιε. κεφ. ε. λέγον· Εἰ μὲν εἰδὼς καὶ δυνάμενος
 κλύειν τοῦ ἐναγόντος ὁ δούλος αὐτοῦ ἐμποδίζει τῷ ἐναγο-
 ῶ, ἐκβάλλεται παραγραφῇ· εἰ δὲ ἀγνοῦντος, ἀγωγῇ μόνῃ
 οἰκεταί. καὶ βιβ. λε. tit. ιε. κεφ. α. θεμ. ιβ'. ὁ φησὶν·
 ν τις αὐτὸν ἀνέλη, οὐ χάρα τῇ ἐξετάσει, εἰ μὴ ἄρα δυν-
 αμὸς κωλύειν οὐκ ἐκώλυεν. καὶ βιβ. κα. tit. β. κεφ. ιγ'.
 α. β. ὁ φησὶν· Ὁ ἀλλοτριῶ ὀνόματι δύο ποιῶν μνηστειας
 ἄτιμοῦται, εἰ μὴ ἄρα ὀνόματι τοῦ ὑπεξουσίου αὐτοῦ· ὁ
 τὸν ὑπεξουσίον ἀνασχόμενος ποιεῖν, αὐτὸς δοκεῖ ποιεῖν. καὶ
 β. γ. tit. β. κεφ. ε.· Ἐὰν πλοῖόν σου ἐμπέσῃ εἰς ἐμὸν
 ἰωσῆ με, εἰ μὲν ἤδυναντο οἱ ναῦται τοῦτο κωλύειν, ἐνά-
 ται τῷ Ἀκουίλιῳ, ὡς περὶ ὁ χειρὶ ἢ κόπτῳ ζημιώσας. εἰ δὲ
 σχοῖον βαγέντος ἢ μηδενὸς ἰθύνοντος ἐπέπεσεν, οὐχ ὑπό-
 μαι ὁ δεσπότης. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. γ. δ. καὶ ε.
 ι, καὶ tit. γ. κεφ. μδ'. καὶ βιβ. ζ. tit. ιγ'. κεφ. α. θεμ. β.
 ν· Καὶ ὀνόματι δούλου ἀποσπᾶσθαι τινα εἰς τὸ ἐκ-
 ναι τὸν δούλον ὁ δεσπότης ἐνάγεται, εἰ ἠγγύει· εἰ δὲ ἴδει,
 ὀνόματι ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρειν, τουτέστιν, εἰς τὴν δια-
 σιν, ἢ ἐντος τῆς δεήσεως ἧται ἐκλήσεως βιβ. ὁ ἐναγὼν
 κζε, κᾶν συνοφαντικῶς· οὐδὲν δὲ ἴπτον καὶ νοξάλλως ἐνά-
 ται. καὶ βιβ. κ. tit. α. κεφ. λζ'. θεμ. β. λέγον· Εἰ δὲ
 ὀδισεν ὁ μωθῶσας δοκιμασθῆναι ἢ μετρηθῆναι τὸ ἔργον,
 ἢ ζημιούται.

non parere impune permittit: qua de causa delinquen-
 tibus servis, eorum nomine dominus teneri dicitur, u
 noxae dedantur, et puniantur, quod male paruerint sui
 dominis. Lex autem Aquilia ignoscit servo obtempe-
 ranti domino suo, ne contradicens ei moriatur: ideoqu
 dominum iussit suo nomine teneri, ut omnino id quo
 interest praestet, non servum. Nam generaliter le-
 XII tabularum non parcat servis, quia potuerunt in de-
 lictis domino non obtemperare: lex Aquilia autem igno-
 scit servo extimescenti dominum et obtemperanti. Sed s-
 verum est, quod Iulianus ait lib. 86. Dig. verba legi
 XII tabularum, si servus furtum faxit, noxamve nocuit
 etiam ad posteriores leges pertinere, dicere possumus
 etiam Aquilia servorum nomine agi posse adversus do-
 minos, non ut servum liberemus, quasi nihil deliquerit
 sed ut dominum oneremus conventum tam suo, quan
 servi nomine.

Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 70. quo dicitur: Non delin-
 quit is, qui scit quidem, prohibere autem non potest:
 et scholium ibi hoc: Ius propositum ne simpliciter et
 indistincte locum in omnibus hominibus habere putes,
 sed in his, qui eos, qui deliquerunt, non habent in
 potestate, sive servi sint, sive liberi. Quaere et cap. 109.
 eiusdem tit. quo dicitur: Nullum crimen patitur is, qui
 prohibere potest: et ibi scholium, quo dicitur: Hoc in-
 tellige, cum is, qui delinquit, non est in potestate eius,
 qui prohibere potuit, et non prohibuit: nam si liber
 homo sui iuris aliquem iniuria affecerit, aut res cuius-
 dam rapuerit, aut aliud delictum admiserit, alio sciente
 nec prohibente, non dicimus teneri scientem, quod non
 prohibuerit: dicit enim, se merito tacuisse, cum delin-
 quentem non haberet in potestate, sequē metuisse, ne
 ipse iniuria afficeretur vel aliud iniquum pateretur pro-
 hibere studens eum, quem in potestate non habet, qui
 eius curam nullam gerit. Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 6.
 quo dicitur: Si cum actor sciret et prohibere posset,
 servus eius impedimento fuerit reo, exceptione submo-
 vetur: sin vero ignorante actore, sola actione tenetur.
 Et lib. 35. tit. 16. cap. 1. them. 12. quo dicitur: Si quis
 se ipsum interemerit, quaestioni locus non est, nisi
 cum prohibere posset, non prohibuerit. Et lib. 21. tit. 2.
 cap. 13. them. 2. quo dicitur: Qui alieno nomine duo
 sponsalia contrahit, infamia non notatur, nisi id no-
 mine filiifamilias sui fecerit: qui vero filiumfamilias hoc
 facere patitur, ipse id facere videtur. Et lib. 53. tit. 2.
 cap. 6. quo dicitur: Cum navis tua impacta in meam
 damno me affecit, si nautae hoc impedire poterant,
 conveniuntur Aquilia, sicut et qui manu vel serraculo
 damnum dedit. Sed si fune rupto vel nemine guber-
 nante navis impacta est, non tenetur dominus. Et
 huius tit. cap. 3. 4. et 5. totum, et tit. 3. cap. 44. et
 lib. 7. tit. 13. cap. 1. them. 2. quo dicitur: Etiam nomine
 servi, qui aliquem exemit, dominus convenitur, ut ser-
 vum noxae dedat, si ignorabat: sin sciebat, suo nomine
 tenetur in id quod interest, hoc est, in aestimationem,
 quam libello suo actor inseruit, licet calumniose: ni-
 hilosecius etiam noxaliter convenitur. Et lib. 20. tit. 1.
 cap. 37. them. 2. quo dicitur: Si vero locator opus ap-
 probari vel admetiri prohibuerit, damnum ipsius est.

6) tenetur] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 50. et 109. et
 lib. 7. tit. 15. cap. 6. et lib. 35. tit. 6. cap. 1. them. 1. et
 lib. 53. tit. 2. cap. 6. et tit. 1. cap. 37. them. 2.

7) etiamsi alienatus fuerit] Totus vel eius pars.

8) vel manumissus] Etiam post manumissionem
 servus tenetur, ut cap. 6.

9) obligatur] Post manumissionem.

10) secundum regulam, quae dicitur] Regu-
 lam inventes etiam in them. 2. cap. 8. tit. 2. lib. 46. et
 lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 13.

νέχεται] Ζῆτει βιβ. β. tit. γ. κεφ. ν. καὶ ρθ'. καὶ
 ζ. tit. ιε. κεφ. ε. καὶ βιβ. λε. tit. ιε. κεφ. α. θεμ. α.
 β. γ. tit. β. κεφ. ε. καὶ tit. α. κεφ. λζ'. θεμ. β.
 i. VII. 147.]

ἂν ἐκποιήθῃ] † Ὅλος ἢ μέρος αὐτοῦ.
 ἐλευθερωθῇ] † Καὶ μετὰ ἐλευθερίαν ὁ δούλος ἐνά-
 ται, ὡς κεφ. ε.

νέχεται] † Μετὰ τὸ ἐλευθερωθῆναι.
 αὐτὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα] Ἐδρῆσεις τὸν κα-
 καὶ ἐν β. θεμ. τοῦ η. κεφ. τοῦ β. tit. τοῦ μς. βιβ.
 β. γ. tit. β. κεφ. α. θεμ. ιγ'. [Sch. k. VII. 147.]

α) Sic Cod. 1350. Fabr. κολάζονται. a) Lege διδῶ. b) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ ἀπλῶς. c) Malim Ἰουλιανῷ.
 α, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. e) Verba ἐναγόμενον καὶ in Cod. 1350. secunda manu addita sunt. f) Sunt
 a scholii. g) Sic lego. Cod. 1350. ἐπιχειρήσας.
 lasil. T. V.



πλημμελήσαι] † Τοντέσαι, καὶ φρονέσαι. αὐτὸς μόνος.] Ζήτει βιβ. ζ'. tit. ιγ'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ tit. ις'. κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. l. VII. 147.]

ἰδίῳ ὀνόματι] Κατὰ τὸν Ἀκουίλιον νόμον, οὐ μὴν τὸν δυωδεκάδεκτον, ὡς παρακατιόν^{h)} φησὶ τὸ κεφ. ζήτει κεφ. ις'. ὠραιότατον, καὶ tit. γ'. κεφ. λς'. θεμ. α'. καὶ μδ'. κεφ. καὶ tit. κ'. κεφ. ις'. θεμ. η'. [Sch. m. VII. 147.]

† Ὡς βιβ. ζ'. tit. ις'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ tit. ις'. κεφ. α'. θεμ. β'.

νοξάλλως] Ἐν ᾧ ἂν κεφαλαίῳ εὐρησῆς ἐν τῷ παρόντι τίτῳ τὸν νομοθέτην λέγοντα, ἐπέχεσθαι τὸν δεσπότην καὶ ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ νοξάλλως. φησὶν ὁ νομοφύλαξ, ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλιου μόνον λέγειν, ὡς ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ δ'. κεφ. καὶ ἐν τῷ ε'. κεφ. οὐ μὴν ἐπὶ ἄλλου ἀμαρτήματος, οἷον τῆς φουρτίⁱ⁾ ἐκεῖ γὰρ, ὡς φησὶν ὁ νομοφύλαξ, κἂν οἶδεν ὁ δεσπότης, ἢ νοξάλλια ἀγμύζει μόνῃ διὰ τὸν δυωδεκάδεκτον, ὡς αἰτίκα ἐπὶ τοῦ η'. κεφ. καὶ τοῦ θ'. καὶ ζήτει tit. ιε'. κεφ. δ'. θεμ. β'. ζήτει βιβ. κή'. tit. ια'. κεφ. κα'. θεμ. γ'. [Sch. n. VII. 147. sq.]

καὶ οὐκ ἰδίῳ ὀνόματι δεσπότης ἐνάγεται.] Καὶ ἔξεστι αὐτῷ μετὰ κατακίτην ἢ τὸν δούλον δοῦναι, ἢ τὸ διαφύρον. [Sch. o. VII. 148.]

ὡς ἐπ' ἐκείνου — διδόντος ἄδειαν] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἐπεὶ γὰρ ἐκείνος ὁ νόμος ἐδίδον ἄδειαν τοῖς δούλοις, μηδὲν^{k)} πειθαρχεῖν τοῖς δεσπότησι ἐπ' οἰκονομίᾳ τοιοῦτω, καλῶς ἢ ὁ δεσπότης ἀνένοχος, κἂν ἐγίνωσκον^{l)} ἐδικαιολογεῖτο γὰρ, ὅτι ἐγίνωσκον μὲν, κωλύειν δὲ οὐκ ἠδυνάμην τὸν ἔχοντα ἄδειαν μὴ πειθαρχῆσαι μοι. ἀνάγκηθι δὲ τὸ γ'. κεφ. τί φησιν.

Ζήτει βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρζ'. ἢ βιβ. ν'. tit. ις'. διγ. ρζ'. καὶ βιβ. κη'. tit. ια'. κεφ. η'. ἢ βιβ. κε'. tit. β'. διγ. κα'. Παύλου, καὶ βιβ. νη'. tit. κγ'. κεφ. ια'. θεμ. ζ'. ἢ βιβ. μγ'. tit. κδ'. διγ. ια'. καὶ βιβ. μδ'. tit. ζ'. διγ. κ'. ἢ βιβ. νβ'. tit. α'. ἀνάγκηθι τὰ ἐν αὐτῷ κα'. διγ. τοῦ β'. tit. τοῦ κε'. βιβ. εἰρημμένα καὶ παραγεγραμμένα. [Sch. p. VII. 148.]

Κυρίλλου. Ἐἰ εἰδότες¹⁾ τοῦ δεσπότητος ἔβλαψεν ὁ οἰκέτης, εἰς τέλειον κατέχεται ὁ δεσπότης²⁾ ὁ γὰρ μὴ κωλύσας, κἂν ἐκποῆ³⁾ τὸν οἰκέτην εἰς τέλειον ἢ εἰς μέρος, ἢ ἐλευθερώσῃ, κατέχεται καὶ καταδικάζομενος οἰκείῳ ὀνόματι οὐκ ἐλευθεροῖ τὸν οἰκέτην, ἀλλὰ μένει ἢ νοξάλλια, εἰ μὴ δώσει τὰ τῆς δίκης. καὶ ζήτει κεφ. δ'. θεμ. β'. [Sch. p. VII. 148.]

μὴ πειθαρχεῖν τοῖς δεσπότησι] Ζήτει βιβ. α'. tit. γ'. διγ. κς'. κς'. ἢ βιβ. β'. tit. α'.^{m)} κεφ. λς'. λς'. καὶ βιβ. μδ'. tit. ζ'. διγ. μ'. ἢ βιβ. νβ'. tit. α'. [Sch. q. VII. 148.]

ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀκουίλιου συγγινώσκοντος αὐτοῖς πειθαρχοῦσιν] * Τοῦ αὐτοῦⁿ⁾. Συγγινώσκοντος δὲ καὶ αὐτοῦ οὐχ ἅπλως, ἀλλὰ ποιουμένου διαφορᾶς τραπεῶν καὶ μυσσαρῶν, καὶ μὴ τοιοῦτων, κατὰ τὴν παραγραφὴν, ἥτις κεῖται ἐν tit. γ'. τούτου τοῦ βιβ. κεφ. λς'.

† Ζήτει tit. κα'. κεφ. ις'. θεμ. η'. καὶ tit. μα'. κεφ. ιε'. θεμ. β'.

ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐκ τῶν προγενεστέρων νόμων οἱ μεταγενέστεροι κανονίζονται] Ὡς ἔκλυσε^{o)} τοῦ Ἀκουίλιου νόμου τοῦ μεταγενεστέρου, τοῦ λέγοντος, μηδὲν τὸν δούλον ἐνάγασθαι, ὅταν ἀμαρτήσῃ κατὰ ἀνθεντίαν τοῦ δεσπότητος, εἰς τὸν δυωδεκάδεκτον τὸν λέγοντα, μὴ πειθαρχεῖν ἐν τοῖς ἀμαρτήμασι τοὺς δούλους τοῖς δεσπότησι. [Sch. r. VII. 148.]

καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλιου] Ὡς ὅτε πληξεί τινα ὁ δούλος κελύσει δεσπότητος^{o)}, καὶ σοφῶν νόμῳ, ὡς ἐν τούτῳ τῷ διγ. καὶ ἐν τῷ κδ'. [Sch. s. VII. 148.]

καὶ νοξάλλως] Τοντέστιν, ἢ^{p)} ἐκδοῦναι τὸν ζημιώσαντα^{q)}, ἢ δοῦναι τὸ διαφύρον. Οἱ^{r)} μὲν δυωδεκάδεκτος τῶν δούλων ἡμαρτηκότων^{s)} κελύσει τοῦ δεσπότητος νοξάλλια μόνῃ ἢ βούλετο τοὺς δεσπότης ἐνάγασθαι, τιμωρῶν τοὺς δούλους ἀδίκους κελύσει πειδομένους^{t)} ὁ δὲ Ἀκουίλιος συγγινωμονῶν τοῖς δούλοις ἀκούουσι τῶν δεσποτῶν, τοὺς δεσπότης ἐκέλευσε σοφῶ νόμῳ κατέχεσθαι. ἐκ τούτου γοῦν ἐδόκει τις ἀντινομία εἰσαγῆσθαι, ἢ φεραπειοντες οἱ νομοθέται τὴν τοῦ δυωδεκάδεκτου νοξάλλια ἐκλύσαν ἐπὶ τὸν Ἀκουίλιον, καὶ ἐκ τῆς ἐνώσεως

11) delinquere] Hoc est, et occidere.

12) ipse solus] Quaere lib. 7. tit. 13. cap. 1. them. 12. et tit. 16. cap. 1. them. 2.

13) suo nomine] Secundum legem Aquiliam, non duodecim tabulas, ut infra caput hoc dicit. Quare cap. 17. pulcherrimum, et tit. 3. cap. 37. them. 1. et cap. 44. et tit. 21. cap. 17. them. 8.

Ut lib. 7. tit. 16. cap. 1. them. 2. et tit. 16. cap. 1. them. 2.

14) noxaliter] Quo capite invenies in hoc titulo dominum teneri tam suo nomine, quam noxaliter. Iurisconsultus ait, de Aquiliae tantum legis actione id accipiendum esse, ut in them. 2. cap. 4. et cap. 5. non etiam in alio delicto, veluti furti, quia in alio delicto, ut Iurisconsultus ait, etiamsi scierit dominus, noxalis tantum actio competit ex duodecim tabulis, ut mox cap. 8. et 9. Et quaere tit. 15. cap. 4. them. 2. Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 21. them. 3.

15) non suo nomine dominus — convenitur] Et licet ei post condemnationem vel servum noxae dare, vel aestimationem.

16) quod eo iure liceat] Hagiotheod. Cum enim illa lex servis permitteret, in quolibet eiusmodi dominis non obtemperare, dominus merito non obligabatur, etiamsi sciret: tuebatur enim se dicendo, se scisse quidem, non potuisse autem prohibere eum, cui licebat ipsi non obtemperare. Lege, quid dicat cap. 3.

Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 157. sive lib. 50. tit. 17. dig. 157. et lib. 28. tit. 11. cap. 8. sive lib. 25. tit. 2. dig. 21. Pauli, et lib. 58. tit. 23. cap. 11. them. 7. sive lib. 43. tit. 24. dig. 11. et lib. 44. tit. 7. dig. 20. sive lib. 52. tit. 1. Lege quae tradita et adnotata sunt in dig. 21. tit. 2. lib. 25.

Cyrilli. Si sciente domino noxam nocuerit servus, dominus in solidum tenetur: nam is, qui non prohibet, et si alienaverit servum in totum vel pro parte, aut manumiserit, tenetur, et damnatus suo nomine non liberat servum, sed durat actio noxalis, nisi iudicatum fecerit. Et quaere cap. 4. them. 2.

17) dominis non obtemperare] Quaere lib. 1. tit. 3. dig. 26. 27. sive lib. 2. tit. 1. cap. 36. 37. et lib. 44. tit. 7. dig. 40. sive lib. 52. tit. 1.

18) in lege Aquilia vero venia detur obtemperantibus] Eiusdem. Quae tamen ipsa non simpliciter veniam dat, sed differentias facit eorum, quae aspera et flagitiosa sunt, et quae non sunt eiusmodi, secundum adnotationem positam in tit. 3. huius lib. cap. 37.

Quaere tit. 21. cap. 17. them. 8. et tit. 41. cap. 15. them. 2.

19) cum vero ex prioribus legibus posterioribus formam et regulam sumere oporteat] Atque ita lex Aquilia posterior, quae dicit, servum non teneri delinquentem iussu domini, trahitur ad XII tabulas, quae praecipunt, ne in delictis servi dominis moram gerant.

20) etiam in lege Aquilia] Ut cum aliquem percussit servus iussu domini, et suo nomine, ut in hoc dig. et in dig. 24.

21) noxaliter] Hoc est, ut vel servum delinquentem noxae dedat, vel id quod interest, praestet. Lex quidem XII tabularum delinquentibus servis iussu domini vult dominos teneri noxali tantum actione, servos coercens, qui iniquis iussionibus parent: lex autem Aquilia ignoscens servis dicto dominorum audientibus iubet dominos suo nomine teneri. Quae ex re legum contradictio nasci videbatur, quam sanantes Iurisconsulti noxalem actionem XII tabulis introductam ad legem

h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπικατιόν. i) Sic Cod. 1350. Fabr. tit. β'. k) Sic Cod. 1350. l) Ad vocem εἰδότες secundum manu in Cod. 1350. haec notantur: ὅδε τὸ εἰδότες τοῦ κελειόντος οἶμαι νοεῖσθαι. m) Sic Cod. 1350. Fabr. tit. γ'. n) Est, Hagiotheodoriti. o) Adde τὸν ante δεσπότην. p) ἢ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. q) Sic Cod. 1350. Fabr. pro τὸν ζημιώσαντα habet ἐκζημιώσαντα. r) Inde ab his verbis scholium secunda manu repetitur praefixis verbis τοῦ αὐτοῦ in Cod. 1350. quibus intelligitur Hagiotheodoritus. s) Fabr. ἀμαρτήματα.



μφοτέρων τῶν νομοθεσιῶν ἐν τι κάλλιστον κέραμα συνεκρά-
σαν, τὸ ἐνάγεσθαι τοὺς δεσπότας κελύοντας τοὺς δούλους
μαρτυρῶν καὶ σοῦ νόμου, καὶ νοξάλως. [Sch. t. VII. 148. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Προθεώρησον. Εἰσὶ νοξάλια ἀγωγὰι ἐκ
τῶ πολιτικοῦ καταγομένην νόμου· εἰσὶ νοξάλια ἀγωγὰι ἐκ
πρωτωρίων ἐπινοηθεῖσαι δογματῶν. καὶ περὶ τούτου μὲν
ἴσθαι βιβ. δ. τῶν ἰστικ. τιτ. η'. λοιπὸν οὖν φησιν, ὅτι, ἐπειδὴ
τῶν προγενεστέρων νόμων οἱ μεταγενέστεροι κανονίζονται,
καὶ τὸ ἐναντίον, διάφορος δωδεκαδέκτος καὶ Ἀκουῖλιος οὐκ
ἔστι τῶν * * ἀλλ' ὁ ἐπὶ τοῦ Ἀκουῖλιου καὶ ἐπὶ τῶν ἀπὸ
τῶ δωδεκαδέκτου νοξάλων, ὅταν γινώσκοντος τοῦ δεσπότου
μαρτυρῶν ὁ δούλος αὐτοῦ πρὸς τινα, καὶ ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ
νοξάλως ὁ δεσπότης ἐνάγεται, μὴ δυνάμενος καταφεύγειν,
ἔπειρ τὸ παλαιόν, εἰς τὸ μὴ ἀνάγκην ἔχειν ἢ ταχα μὴδὲ δύ-
σασθαι κωλύειν τὸν δούλον. διὰ τοῦτο γὰρ εἶπεν· ἐνάγεται ὁ
δούλος, φησὶ, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουῖλιου δηλαδὴ ταχα, ὅτι καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων, τουτέστι, τῶν ἀπὸ τοῦ δωδεκαδέκτου, καθό-
τι καὶ ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ νοξάλως ὁ δεσπότης, ὅτε γινώσκει,
ἐνάγεται. ἐπιλογὴν γὰρ ὁ ἐνάγων ἔχει, ὡς κεφ. δ. θεμ. δ.
τε νοξάλως κινεῖ κατὰ τὸν δεσπότην, εἴτε ἰδίῳ ὀνόματι· καὶ
μὲν ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖ, λαμβάνει τὸ διαφέρον· εἰ δὲ νοξ-
άλως, λαμβάνει τὸν δούλον καὶ ἄκοντος τοῦ δεσπότου. ὁμοίως
ἀγνώσθαι τὸ β. θεμ. τοῦ δ. κεφ. τὰς ἐκεῖ παραγραφάς, καὶ
ἐν τῇ ἐπιτιτλάσει παραγραφῆν.

ὀνόματι τοῦ δούλου ἐνάγεται] Ζήτει κεφ. β.
μ. β. ἐξ ἀρχῆς. [Sch. u. VII. 149.]

† Καὶ οὐ μόνον ὀνόματι ἰδίῳ.

γ'. "Ἰδεμ. u) 'Εν v) πάσαις w) ταῖς νοξάλιας εἶδη-
τοῦ δεσπότου λέγομεν, ὅτε δυνάμενος οὐκ ἐκώ-
σεν.

ἐν πάσαις ταῖς νοξάλιας ἀγωγαῖς] Στεφ. τῷ
ρόντι κεφ. καὶ τῷ παλαιῷ αὐτοῦ*) συμφωνεῖ. [Sch. x.
149.]

* Ζήτει κεφ. β. θεμ. β. ἐξ ἀρχῆς v) σύμφωνον τῷ παρόντι
καὶ τῷ παλαιῷ αὐτοῦ.

εἶδησιν τοῦ δεσπότου λέγομεν] Συνελὼν οὖν λέγει,
κελεύων μὲν ὁ δεσπότης μόνος ἐνάγεται σοῦ νόμου, καὶ
χώρα τῇ νοξάλια· εἰ δὲ δυνάμενος κωλύσαι οὐκ ἐκώσεν,
αὐτὸς ἐνάγεται σοῦ νόμου, καὶ χώρα τῇ νοξάλια· εἰ δὲ
ἠδύνατο κωλύσαι, μόνῃ ἢ νοξάλια χωρῶν ἔχει, καὶ χώρα
κανόνι λέγοντι, noxa caput sequitur, ἐνθα χώρα τῇ
ἄλλῃ, τουτέστι, ἐνθα μὴ κελύσει τοῦ δεσπότου ἐπλημμέ-
ν. Ζήτει κεφ. β. καὶ τιτ. γ. κεφ. κζ. θεμ. β. καὶ κεφ. μδ.
u γ. VII. 149.]

εἶδησιν] † Ζήτει τιτ. ιε'. κεφ. ε'.

ὅτε δυνάμενος οὐκ ἐκώσεν] Μὴ ἐναντιωθῆ σοι
ιθ'. κεφ. τοῦ γ. τιτ. τοῦ β. βιβ. λέγον· Οὐδὲν ἔγκλημα
μένει ὁ δυνάμενος κωλύειν καὶ μὴ κωλύων. ἐκεῖνο γὰρ
ἐλευθερίου νόμι μὴ ὑποκειμένου τινί. τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει
τὸ ἐπιὸν κεφ. λέγον· τί γὰρ, ὅτι ἀναφωνῶν τις εἰς ἐλευ-
αν; εἰ γὰρ δούλος μου τυπτεῖ τινα ἀρῶντός μου καὶ
μένον κωλύειν, μὴ θελήσαντος δέ, δίδεται ἡ ἀγωγή τῷ
ἴντι κατ' ἔμοῦ. φησὶ καὶ βιβ. β. τιτ. γ. κεφ. ν'. θεμ. β.
ποιεῖ πταίσμα ὁ εἰδώς μὲν, κωλύσαι δὲ μὴ δυνάμενος.
z. VII. 149.]

δ'. Παυλ. "Ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπιτρέπειν, καὶ
τὸ ἀνέχεσθαι. οὐκ ἀρκεῖ γὰρ τὸ θεωρεῖν τὸν
ἰότην τὸ γινόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ δύνασθαι κω-
ν. τί γὰρ, ὅτι ἀναφωνῶν τις εἰς ἐλευθερίαν ἢ
ἰν ἐστὼς ποταμοῦ, βλέποντος τοῦ δεσπότου,
ἢ γνώμην αὐτοῦ ἐπλημμέλησεν;

ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπιτρέπειν] Ζήτει διαφορῶν δε-
ου ἀνεχομένου καὶ ἐπιτρέποντος ἐν τῷ τίλει τοῦ α'. θεμ.
ζ. κεφ. καὶ τὴν ἐκεῖ παρασημείωσιν. [Sch. a. VII. 149.]

Εἰ δὲ γινώσκοντός μου πλημμέλησει δούλος ἄλ-
νος, καὶ ἀγοράσω αὐτόν, νοξάλια μόνως ἀρμόζει.

Aquiliam traxerunt, et ex coniunctione utriusque legis
misturam confecerunt optimam, dominos, qui servos de-
linquere iubeant, tam suo nomine, quam noxaliter teneri

Hagiotheod. Praemitte hanc considerationem. Sunt
noxales actiones, quae ex civili iure descendunt: sunt
etiam noxales edictis Praetorum excogitatae. Et de hoc
quaere lib. 4. Instit. tit. 8. Itaque dicit, cum ex prioribus
legibus posteriores formam et regulam sumant, et vice
versa, legem XII tabularum et Aquiliam nunc non esse
diversas: sed in Aquilia et in actionibus noxalibus ex
XII tabulis oriundis, si sciente domino servus adversus
aliquem deliquerit, dominum et suo nomine, et noxa-
liter teneri, et non posse, ut olim, se tueri dicendo, se
necesse non habere vel non posse servum prohibere.
Ideo enim dixit: Convenitur dominus, scilicet etiam in
Aquilia, quia etiam in aliis, id est, in his, quae ex
XII tabulis descendunt, generaliter et suo nomine, et
noxaliter, si scierit, convenitur. In arbitrio enim
actoris est, ut cap. 4. them. 4. utrum noxaliter cum
domino agere velit, an suo nomine: et si quidem suo
nomine agat, consequitur id quod interest: sin noxa-
liter, servum etiam invito domino accipit. Lege tamen
them. 2. cap. 4. et ibi adnotationes, et adnotationem in
inscriptione tituli positam.

22) servi nomine convenitur] Quaere cap. 2.
them. 2. ab initio.

Et non solum suo nomine.

III. Idem. In omnibus noxalibus actionibus 1)
scientiam domini sic accipimus 2), si cum prohibere
posset, non prohibuit 3).

1) in omnibus noxalibus actionibus] Steph.
Huic capiti et Antiquo consonat.

Quaere cap. 2. them. 2. ab initio, huic capiti et An-
tiquo eius consonans.

2) scientiam domini sic accipimus] Breviter
dicas, iubentem dominum solum teneri suo nomine, non
actione noxali: at non prohibentem, cum prohibere
potest, et suo nomine, et noxali teneri: prohiberi ne-
queantem noxali tantum, et locum esse regulae, noxa
caput sequitur, cum et locus est noxali actioni, ut cum
non iussu domini servus deliquit. Quaere cap. 2. et
tit. 3. cap. 27. them. 2. et cap. 44.

scientiam] Quaere tit. 15. cap. 6.

3) si cum prohibere posset, non prohibuit]
Nihil obstat cap. 109. tit. 3. lib. 2. quo dicitur: Nullum
crimen patitur is, qui non prohibet, cum prohibere
potest. Nam id de libero homine accipit, qui nullius
potestati subest, ut sequenti capite demonstratur, quo
dicitur: Quid enim, si proclamans in libertatem? nam si
quem me vidente et nolente prohibere, cum prohibere
possem, servus meus verberaverit, datur ei, qui vapu-
lavit, adversus me actio. Ait et lib. 2. tit. 3. cap. 50.
them. 2.: Culpa vacat is, qui scit et prohibere non
potest.

IV. Paul. Aliud enim est permittere 1) et aliud
pati. Namque satis non est, si dominus factum vi-
derit, nisi et prohibere potuerit. Quid enim, si
proclamans in libertatem quis, vel cum trans flumen
esset, vidente domino, invito eo deliquerit?

1) aliud enim est permittere] Quaere differen-
tiam patientis et permittentis domini in fine them. 1.
cap. 17. et ibi adnotationem.

Sed si sciente me 2) servus alienus deliquerit, §.
et eum redemero, noxalis tantum actio competit 3).

t) Inde ab hoc verbo tertia manus hoc scholium scripsit. u) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ ἀνός. v) L. 3. D. h. t. legitur in
p. 186. w) Syn. πάσι. x) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ ὁ παλαιός οmissa voce αὐτοῦ. y) Eadem usque ad verba
ρχῆς habet etiam glossa interlinearis voci πάσαις in Cod. 1350. subiecta.



εἰ δὲ γινώσκοντός μου] † Ζήτει κεφ. ζ.

νοξαλία μόνως ἀρμόζει] Ἰούτε γὰρ ἡδυνάμην αὐτὸν κωλύειν ἀλλότριον ὄντα, ἐπειδὴ οὐκ ἤμην αὐτοῦ δεσπότης, ὅτε ἤμαρτεν. καὶ διὰ τοῦτο ἔχω παρρησίαν, εἰς νόξαν αὐτὸν ἐκδιδόμαι. [Sch. b. VII. 149.]

Ὅτε²⁾ γινώσκει ὁ δεσπότης, καὶ ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ νοξαλίως ἐνάγεται· μιῆς δὲ ποινῆς ἀπαιτηθείσης, ἢν ἂν ὁ ἐνάγων ἐπιλέξῃται, ἀναιρεῖται ἢ ἄλλη.

ὅτε γινώσκει ὁ δεσπότης] Καὶ δυνάμενος κωλύσαι οὐκ ἐκόλυσεν. [Sch. c. VII. 149.]

νοξαλίως] † Ζήτει κεφ. μδ.

μιῆς δὲ ποινῆς ἀπαιτηθείσης] † Ζήτει βιβ. ζ. τιτ. ιγ'. κεφ. α'.

ἢν ἂν ὁ ἐνάγων ἐπιλέξῃται] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ὅτε μὲν μόνῃ ἡ νοξαλία κατὰ τοῦ δεσπότου ἀρμόζει· ἀρμόζει δὲ τότε, ὅτε οὔτε ἐκέλευσεν, οὔτε ἐγίνωσκε· τότε ὁ δεσπότης ἔχει ἐπιλογὴν, ὥστε καταδικασθεὶς εἰς τὸ διαφερόν ἢ ἐκδοῦναι τὸν ἡμαρτηκότα, ὡς κεφ. α'. ἢ δοῦναι τὸ διαφερόν. ὅτε δὲ ἢ ἐκέλευσε, ἢ ἐγίνωσκε, τότε ὁ ἐνάγων, ὡς ὁρᾷς ἐνταῦθα, ἔχει ἐπιλογὴν, εἴτε βούλεται τὸν δούλον λαβεῖν, εἴτε τὸ διαφερόν· ἐν δὲ λαβῶν, ὡς ἐνταῦθα φησιν, ἀπεκλείσθη τοῦ ἄλλου. καὶ τοῦτο μὲν ἔχει οὕτως.

* Σημείωσαι δὲ καὶ γινώσκει, ὅτι ἐπὶ τῶν δύο τρόπων, ἤγουν, ὅτε ἐκέλευσεν ὁ δεσπότης καὶ ὅτε ἐγίνωσκεν, εἰ ὁ ἐνάγων θελήσῃ αὐτὸν τὸν ἡμαρτηκότα δούλον λαβεῖν, οὐ δύναται ὁ δεσπότης δίδοναι τὸ διαφερόν καὶ αὐτὸν μὴ ἐκδιδόσαι, ἀλλ' ἀναγκάζεται πάντως, αὐτὸν ἐκδιδόσαι τὸν ἡμαρτηκότα· ὁ γὰρ ἡμαρτηθεὶς μέγα δίκαιον ἔχει, εἰ βούλεται τότε αὐτὸν ἐπιζητεῖν τὸν ἡμαρτηκότα δούλον. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τὴν ἐπομένην παραγραφήν, καὶ τιτ. ιε'. κεφ. α'. ὄλον.

ἀναιρεῖται ἢ ἄλλη] Κἂν τὴν τὸ ἔλαττον ἀπαιτοῦσαν ἐξελεξάμην, καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῇ βιβ. νβ'. κεφ. ιγ'. ἐκείνου γὰρ ἔχει χώραν, ὅταν ἐξ ἑνὸς ἡμαρτηκότου καθ' ἑνὸς προσώπου δύο τικτωνται^{a)} ἀγωγαί. ἐάν γὰρ ἐλευθέρως καὶ δούλους ἡμαρτηκότας^{b)} ἐν ἡμαρτηματι, δώσῃ μοι ὁ νόμος ἐκδικηθῆναι ἢ ἀπὸ τοῦ δούλου, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου. ἐγὼ^{c)} δὲ ἐπιλέξωμαι τὸ ἐν προσώπων, οὐκ ἐτι δύναμαι κατὰ τοῦ ἄλλου^{d)} κινήσαι, κἂν κατὰ τοῦ αὐτοῦ κινῶνται αἱ ἀμφοτέραι ἀγωγαί, ἀλλ' οὐ διὰ τὸ αὐτό, ἀλλὰ ἢ μὲν διὰ τὴν ἐκδοσιν, ἢ δὲ διὰ τὸ διαφερόν. [Sch. d. VII. 149. sq.]

* Ὅτε ἀμφοτέραι αἱ ἀγωγαὶ ἰσομοιροί^{e)} εἰσιν· εἰ γὰρ ἢ μία μείζων ἐστί, καὶ κινήθῃ ἢ ἐλάττων, σώζεται καὶ ἢ ἄλλη εἰς τὸ λείπον τῇ κινήσει, ὡς βιβ. νβ'. κεφ. ιδ'. μβ'. καὶ νβ'.

Εἴτε^{f)} δὲ^{g)} τὴν νοξαλίαν, εἴτε τὴν ἰδίῳ ὀνόματι κινήσει, δύναται, πρὸ ψήφου μέντοι, καταλιμπάνειν αὐτήν, καὶ τὴν ἑτέραν κινεῖν. μετὰ δὲ ψήφου ἐπὶ τῷ παντὶ πράγματι ἀντίκειται ἢ περὶ τοῦ πράγματος κρίσις, ἣτις ἐκβάλλει τὸν ἐνάγοντα.

εἴτε δὲ τὴν νοξαλίαν, εἴτε τὴν ἰδίῳ ὀνόματι κινήσει] Ἐν ὀνόματι τοῦ δεσπότου ἐναγῆ ὡς συνειδότος αὐτοῦ, καὶ μὴ εἰδῆσιν τοῦ δεσπότου δεῖξῃ, μὴτε ὅτι ἤμαρτεν ὅπως ὁ δούλος, καὶ ἐντεῦθεν ὁ δεσπότης ἀπολυθῆ τῆς ἐναγωγῆς, μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθὼν ὁ ἄκτωρ ὀνόματι τοῦ δούλου τὴν νοξαλίαν κινήσει^{h)}, ἐκβάλλεται τῇ ἡεὶ ἰουδικίᾳ παραγραφῇ, ὡς ἐξετασθέντος ἡδη τοῦ πράγματος ἐν τῷ πρώτῳ δικαστηρίῳ. ἐφ' ὅσον δὲ ἤρτηται τὸ πρῶτον δικαστήριον, τὸ ὡς κατὰ τοῦ συνειδότος δεσπότου κινήθῃ, ἐξεσθὶ τῷ ἐνάγοντι μεταμειθῆναι, καὶ πρὸς τὴν νοξαλίαν μετελθεῖν, μηκέτι μεμνημένης τῆς συνειδήσεως τοῦ δεσπότου· περὶ γὰρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δοκεῖ κινεῖν ὁ ἐνεκα τοῦ αὐτοῦ πράγματος κινῶν, κἂν τὰς ἀγωγὰς ἀλλάξῃ, ὡς βιβ. να'. τιτ. β'. κεφ. ε'. [Sch. e. VII. 150.]

δύναται πρὸ ψήφου μέντοι] Ζήτει βιβ. β'. τιτ. ι'. διγ. β'. σημεῖωσαι διὰ τὸ ἀδιαστικῶς κείμενον ἐν τῷ τέλει τοῦ ζ'. διγ. ζήτει κεφάλαιον κδ'. κε'. κς'. [Sch. f. VII. 150.]

2) sed si sciente me] Quaere cap. 7.

3) noxalis tantum actio competit] Quia alienum servum prohibere non poteram: nec enim eius dominus eram: pro tempore deliquit. Et ideo habeo facultatem noxae dedendi eius.

Cum scit dominus⁴⁾, et suo nomine, et noxali actione⁵⁾ tenetur: una autem poena exacta⁶⁾, quam actor elegerit⁷⁾, altera tollitur⁸⁾.

4) cum scit dominus] Et non prohibet, cum potest prohibere.

5) noxali actione] Quaere cap. 44.

6) una autem poena exacta] Quaere lib. 7. tit. 13. cap. 1.

7) quam actor elegerit] Hagiotheod. Cum sola noxalis adversus dominum competit, cui locus est, cum nec iussit, nec scivit: tunc dominus electionem habet, ut in id quod interest condemnatus vel delinquentem noxae dedat, ut cap. 1. vel id quod interest praestet. Cum autem vel iussit, vel scivit, tunc actor, ut hoc loco vides, electionem habet, utrum servum an id quod interest habere velit: unum autem consecutus, ut hoc loco dicit, altero exclusus est. Atque hoc quidem ita.

Nota autem et scias, in his duobus modis, id est, si dominus iussit et si scivit, si actor servum delinquentem habere voluerit, non posse dominum damnnum praestare et servum noxae non dare, sed omnino cogi servum delinquentem noxae dare: nam laesus magnum ius habet, an servum ipsum delinquentem habere velit. Lege enim sequentem adnotationem, et tit. 15. cap. 1. totum.

8) altera tollitur] Etiam si minorem elegerit. Nec obstat lib. 52. cap. 33. quod locum habet, si ex uno delicto adversus unam personam duae competant actiones. Sed si ex uno delicto teneantur servus et liber, lege mihi licet ulcisci servum aut liberum, et si elegero unum, non possum adversus alterum experiri, licet adversus eundem moveatur utraque actio, sed non ob idem, sed haec ad noxae dationem, illa ad id, quod interest, consequendum.

Cum ambae actiones idem continent: nam si altera plus continet, et actum fuerit ea, quae minus continet, salva est altera in id, quod institutae deest, ut lib. 52. cap. 34. 42. et 52.

Sive noxali iudicio, sive suo nomine egerit quis⁹⁾, potest, ante sententiam tamen¹⁰⁾, eam derelinquere et alteram intendere¹¹⁾. Post sententiam vero¹²⁾ in omni re obstat res iudicata¹³⁾, quae agentem repellit.

9) sive noxali iudicio, sive suo nomine egerit quis] Si nomine domini actum sit quasi cum conscio, et scientia domini probetur, neque delictum servi, atque ideo dominus absolvatur actione, et deinde velit actor agere servi nomine noxali iudicio, repellitur rei iudicatae exceptione, quasi iam finita re priore iudicio. Donec autem prius iudicium pendet, quod quasi cum conscio domino institutum est, actori licet poenitere, et ad noxalem actionem transire, nulla mentione facta scientiae domini. De eadem enim re agere videtur, qui eiusdem rei gratia agit, licet actiones mutet, ut lib. 51. tit. 2. cap. 5.

10) potest, ante sententiam tamen] Quaere lib. 2. tit. 10. dig. 2. Nota propter id, quod indistincte exponitur in fine dig. 7. Quaere cap. 24. 25. 26.

z) L. 4. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 186. a) Sic Cod. 1350. Fabr. τικτωνται. b) Lege ἡμαρτηκότων, licet Cod. 1350 variam lectionem non suppediet. c) Sic Cod. 1350. pro ἐάν, quod habet Fabr. Nihilosecius Fabri lectio praeferenda videtur. d) Sic Cod. 1350. Fabr. κατ' ἄλλου. e) Malim ἰσομοιροί. f) L. 4. §. 3. D. h. t. legitur in Syu. p. 186. g) dicitur secunda manu in Cod. 1350. additum est. h) Lege κινήσει.



Ἐπι) δὲ τῆς δὲ πεκονλίω καὶ τῆς τριβουτορίας φησὶν, ὅτι
 δεῖν ἔχει κινεῖν, ὡς βούλεται ὑποστρέφειν δὲ πρὸς τὴν
 ἕραν οὐ δύναται, ὡς βιβ. ιδ. tit. δ. dig. 9. ἢτοι βιβ. ιη.
 τ. β. φησὶ δὲ ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν δύναται
 κινεῖν ἑκατέρωθεν.

* Πρὸ ἀποράσεως τῆς ἐπὶ τῇ κινήσει. ζῆτει ἰστοι. δ.
 τ. ζ. περὶ τὸ τέλος.

καταλιμπάνειν αὐτὴν καὶ τὴν ἑτέραν κινεῖν.]
 τῷ ζ. dig. τοῦτου τοῦ*) tit. φησὶν, ὅτι, ἐὰν ἀγοραστὴς
 ἀχθῆ τῇ νοθαλία, οὐκ ἐνάγεται πρώτης, κἂν γινώσκοντος
 τοῦ ἡμαρτήθη). καὶ βιβ. ιδ. tit. γ. dig. 9. αὐτοῦ, ἦτοι
 β. ιη. tit. α. φησὶν Ἐὰν τις προστήσῃ) τὸν δούλον αὐτοῦ
 ἢ τῷ ἐμπορευέσθαι καὶ διανεῖξασθαι, καὶ ὡς διὰ τὴν πρᾶ-
 κτικὴν διανεῖξαι αὐτῷ, καὶ κινήσας τὴν ἰνστιτούτοριαν) μὴ
 κινήσῃ δεῖξαι, τὰ χρήματα λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὴν πραγμα-
 τικὴν, καὶ οὐκ ὡς δανείως. ἐν δὲ τῷ δ. dig. του ε. tit.
 ὡς βιβ. φησὶν, ὅτι ὁ δυνάμενος κινήσαι τὴν quod iussu,
 καὶ κινήσῃ τὴν δὲ πεκονλίω, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα τὴν quod
 iussu κινεῖν, εἰ μὴ ἀπατηθῆς ἐκνήσῃ τὴν δὲ πεκονλίω. λέγει
 β. μη. tit. ε. dig. 14. ἦτοι βιβ. ε. tit. 13. ἐπὶ τοῦ de
 adulteriis, ὅτι εἰσω τοῦ χρόνου δύνατον διορθοῦσθαι τὴν
 ἀνήθην τῆς γραφῆς. καὶ δυνατὸν) τοῦτο μὴ μόνον ἐπὶ τοῦ
 adulteriis, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων) τοῖν ἐγκλημάτων.
 ἰσχυρῶς δὲ εἴρηται πρὸς τὴν τέλει τῆς δ. ἰστοι. ὅτι, ἐὰν τις
 ἄλλο ἂν) ἐτέρον πράγματος ἀπαιτήσῃ), ἢ τὸ χρεωστού-
 του διὰ τῆς ἐξ ἀπαιτήσεως ἀπαιτήσεως διὰ τῆς ἐξ τεταμέντου,
 δύναται τὴν πλάνην ἐν τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ διορθοῦσθαι.
 καὶ βιβ. β. tit. α. διατ. γ. ἦτοι βιβ. ζ.
 ὡς αὐτοῦ ιη. κεφ. ὅτι ἡ ἐκδοσις τῆς ἀγωγῆς οὐ ποιεῖ προ-
 κλησιν, ἀλλὰ τὸν δικαστὴν διὰ τοῦ διηρημένου γνώσει τὸ
 ἄγαν. ζῆτει βιβ. ιη. tit. β. κεφ. 9. καὶ tit. α. κεφ. 9.
 μ. α. λέγον. Ἐὰν τις προστήσῃ) καὶ tit. γ. κεφ. δ. καὶ
 θ. ζ. tit. ιη. κεφ. 15. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. 13. κεφ. κδ.
 Sch. g. VII. 150.]

* Ζῆτει βιβ. ζ. tit. ιη. κεφ. 15. καὶ τοῦ παρόντος βιβ.
 ι. κεφ. κδ.

μετὰ δὲ ψῆφον] Ὅσον ἐὰν καταδικασθῆ) ὡς μηδὲν
 ἀρτηκός του δούλου, οὔτε νοθαλία, οὔτε ὄνοματι του*)
 πότου κινεῖν δύναται ὁ ἐνάγων. ζῆτει βιβ. να. tit. β.
 φ. ε. [Sch. b. VII. 151.]

ἀντικεῖται ἢ περὶ τοῦ πράγματος κρίσις] Ζῆτει
 φ. με. περὶ τὸ τέλος, καὶ βιβ. ιη. tit. α. κεφ. 9. καὶ
 β. γγ. tit. α. κεφ. 13. ιη. 19. [Sch. i. VII. 151.]

Ὅταν οὕτω καταδικασθῆ, ὡς μίτε κλοπῆς γενομένης τυχόν
 ῥα του δούλου, μίτε κατὰ γνώμην του δεσπότου· εἰ γὰρ
 οὐδεῖς), ὅτι ἡ κλοπὴ μὲν ἐγένετο, τὸ δὲ καὶ κατὰ γνώμην
 ἢ δεσπότου μὴ δυναθῆ ἀποδείξαι, τότε πάλιν δύναται τὴν
 ἄλιαν κινεῖν. σημειώσαι τὰς παραπομπὰς του παρόντος
 λαίου, ἐξ ἀρχῆς ἕως τέλους διδασκούσης, τότε δύναται τις
 ἵστας τῆς τὴν ἀγωγῆν, ἕως αὐτὴν καὶ μετέρχεσθαι ἐφ'
 ῥαν, καὶ τότε καταδικασθῆς ἐπὶ μὴ ἔχει ἀντικειμένην
 ἢ τὴν τῆς καταδικῆς παραγραφῆν καὶ ἐπὶ ταῖς ἐτίμας.
 ὅτι δύναται ἐν τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ διορθοῦσθαι τὴν
 ἰνήν, εἰ τυχὸν τὸ ὀφειλόμενον ἀπό) παρακαταθήκης ζῆ-
 τῆ ὡς ἀπό δανείου. σημειώσαι ἐν ταύτῳ τον) παλαιόν
 ντα, τί ἐστὶ προκαταρξίς. [Sch. i. VII. 151.]

* Ἢ ὅτι ἰουδικαίαι παραγραφῆ, ἦτοι ἢ ἀπὸ καταδικῆς
 ἀγραφῆ.

ε. Οὐλπ. Ἐὰν δοῖλος πλειόνων ἀμάρτη, εἰ μὲν
 τῶν ἀγνωσύντων, ἕκαστος αὐτῶν τῇ νοθαλία ἐνά-
 αι· εἰ δὲ γινωσκόντων, ἕκαστος αὐτῶν εἰς ὄλο-
 ρον ἐνάγεται. εἰ δὲ τινῶν γινωσκόντων, καὶ ἄλλων
 οὐσύντων, οἱ γινώσκοντες εἰς ὄλοκληρον, καὶ οἱ
 οὐσύντες τῇ νοθαλία ἐνάγονται. ἐνθα δὲ γινώ-
 σαι, οὐδεὶς ἐκ τῶν κατὰ θατέρου) ἐναγωγῆς
 ὑπεροῦται.

τλειόνων] † Ἀνάγνωθε κεφ. β. θεμ. ι. 13. κς'.

δ) Hoc scholium prima manu scriptum exhibetur e Cod. 1350. Deest apud Fabr. κ) τοῦ, quod deest apud Fabr. addit
 1350. ι) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡμαρτην. m) Sic Cod. 1350. Fabr. προστή. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰνστιτούτοριαν.
 Sic Cod. 1350. Fabr. pro λέγει δὲ habet καὶ, et post vocem adulteriis λέγει. p) Vocem δυνατὸν, quae deest apud Fabr.
 it Cod. 1350. q) Post πάντων Fabr. addit δι, quod in Cod. 1350. deest. r) Sic Cod. 1350. uti et paulo post. Fabr.
 ιη. s) τοῦ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποδείξῃ. u) Fabr. ante ἀπό addit
 quod deest in Cod. 1350. uu) Sic lego. Fabr. τό. v) Sic Cod. 1350. Fabr. θάτερον.

De actione de peculio et tributoria dicit, posse quem
 intendere, utram velit: reverti autem ad alteram non
 posse, ut lib. 14. tit. 4. dig. 9. sive lib. 18. tit. 2. Dicitur
 ibi, ex diversis causis posse aliquem utraque agere.

Ante sententiam de actione mota latam. Quare In-
 stit. 4. tit. 7. circa finem.

11) eam derelinquere et alteram inten-
 dere] In dig. 7. huius tit. ait, emtore convento noxali
 actione, venditorem non teneri, etiamsi sciente eo ser-
 vus deliquerit. Et lib. 14. tit. 3. dig. 13. sive lib. 18. tit. 1.
 dicitur: Si quis negotiationi vel calendario servum suum
 praeposuerit, et ego quasi in negotiationem ei credi-
 dero, et instituta institoria actione nequivero probare,
 pecuniam eum accepisse negotiationi causa, utiliter ago
 pecuniae creditae nomine. Et dig. 4. tit. 5. lib. 14. dicitur,
 eum qui potest agere quod iussu, si egerit de pec-
 culio, non posse postea quod iussu experiri, nisi de-
 ceptus egerit de peculio. Ait lib. 48. tit. 5. dig. 35. sive
 lib. 60. tit. 37. de adulteriis, intra tempus emendari
 posse errorem accusationis. Quod procedit non solum
 in adulteriis, sed in omnibus criminibus. At genera-
 liter traditum est ad finem Instit. 4. cum quis rem aliam
 pro alia petiit, vel ex stipulatione debitum petiit actione
 ex testamento, posse errorem in ipso iudicio corrigere.
 Ait vero etiam lib. 2. Cod. tit. 1. const. 3. sive lib. 7.
 eiusdem cap. 18. editionem actionis non facere litis con-
 testationem, sed narrationem negotii iudici expositam.
 Quare lib. 18. tit. 2. cap. 9. et tit. 1. cap. 13. them. 1.
 quo dicitur: Si quis praeposuerit: et tit. 3. cap. 4. et
 lib. 7. tit. 18. cap. 16. et huius lib. tit. 17. cap. 24.

Quare lib. 7. tit. 18. cap. 16. et huius lib. tit. 17.
 cap. 24.

12) post sententiam vero] Ut si condemnatus
 sit absoluto servo, neque noxali, neque nomine domini
 actor experiri potest. Quare lib. 51. tit. 2. cap. 5.

13) obstat res iudicata] Quare cap. 45. circa
 finem, et lib. 18. tit. 1. cap. 13. et lib. 53. tit. 1. cap. 17.
 18. 19.

Cum videlicet damnatus est, quasi furto a servo mi-
 nime commisso, ne sciente quidem domino: nam si fur-
 tum commissum probaverit, scientiam autem domini
 probare nequiverit, rursus potest noxalem intendere.
 Nota allegationes Antiqui huius ab initio usque ad finem
 ducentes, quando possit qui egit una actione, omissa ea
 transire ad aliam, et quando is, qui una expertus est
 damnatus est, submoveatur exceptione rei iudicatae,
 etiamsi alia experiat: et posse in eodem iudicio emen-
 dari errorem, ut si quod debetur ex causa depositi, pe-
 titum sit ex causa crediti. Nota ibidem Antiquum di-
 centem, quid sit litis contestatio.

Rei iudicatae exceptio.

V. Ulp. Si servus plurium¹⁾ deliquerit, si qui-
 dem omnibus ignorantibus, singuli²⁾ noxali actione³⁾
 tenentur: si omnibus scientibus⁴⁾, singuli tenentur
 in solidum⁵⁾. Si vero aliis scientibus, aliis igno-
 rantibus, scientes in solidum, ignorantes noxaliter
 tenentur. Ubi vero scierunt⁶⁾, uno convento alter
 non liberatur⁷⁾.

1) plurium] Lege cap. 2. them. 10. 17. 26.



ἕκαστος αὐτῶν] Καὶ ἐνὸς διδόντος τὸν δοῦλον ἔλευθεροῦνται καὶ οἱ λοιποί. [Sch. k. VII. 151.]

τῇ νοξάλῃ] Εἰς δολόκληρον τὸν δοῦλον, ὡς τὸ ἡ. κεφάλαιον. [Sch. l. VII. 151.]

† Μόνον ἐπὶ μόνῳ τῷ δούλῳ.

εἰ δὲ γινώσκοντων] Καὶ ὅ ἐπὶ τούτου χώρα καὶ τῇ νοξάλῃ, εἰ βούλεται ὁ ἐνάγων.

* Περὶ εἰδήσεως, ὅποια τις ἐστι, ζῆτει τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. ιε. κεφ. α. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν.

ἕκαστος αὐτῶν εἰς δολόκληρον ἐνάγεται] Διὰ τὴν ἕκαστος εἰς δολόκληρον τὴν ζημίαν ἐνάγεται, καὶ οὐκ εἰς τὸ ἀναλογουῦν αὐτῷ^{*)}; διότι καὶ ἐπὶ πολλῶν ἁμαρτησάντων, τυχόν κλοπὴν ποιησάντων, εἰ καὶ ἅπαξ ἐνάγεται τῷ φρουρτίῳ τῇ περὶ κλοπῆς^{γ)}, ἀλλ' οὐκ εἰς ἕκαστος εἰς δολόκληρον ἐνάγεται, καὶ καταβάλλων ἔλευθεροῖ^{δ)} τοὺς ἄλλους, οὐ μέντοι κατὰ ἀνάλογον. καὶ ζῆτει τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. λθ'. [Sch. m. VII. 151.]

Σοῦν νόμιμε μὴ δυνάμενος^{α)} ἐκδοῦναι τὸν οἰκίτην εἰς νόσον, εἰ μὴ βούλεται ὁ ἐνάγων. ἀλλ' ἐάν ὁ εἰς δώσει^{β)} τὴν ὅλην ζημίαν^{ε)}, τοὺς λοιποὺς οὐ δύναται ἔλκειν ὁ ἐνάγων. καὶ ζῆτει κεφ. ιζ'. [Sch. m. VII. 151.]

ἐνθα δὲ γινώσκουσιν] † Ἄλλὰ ἐνθα ἀγνοοῦσιν, οἶμαι. οὐδεὶς ἐκ τῆς κατὰ θάτερον ἐναγωγῆς ἔλευθεροῦται. * Ἄλλ' ἐάν ὁ εἰς δώσει τὴν ὅλην ζημίαν, τοὺς λοιποὺς οὐ δύναται ἔλκειν ὁ ἐνάγων. Τοῦ Ἄγιοθεοῦ. Καὶ εἰκότως οὐκ ἔλευθεροῦνται. οὐκ ἔστι γὰρ ὡς ἐν τι ἀποτελεσμα, ὡς περ ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω εἴπομεν θέματος, ἀλλὰ πολλὰ, καὶ ἐν ἕκαστον τὸν οἰκίον ἔχον τόπον καὶ τοῦ ἐτέρου μὴ προσδεόμενον εἰς σύστασιν. ἢ γὰρ ἐνὸς ἐκατέρου εἰδήσις οὐκ ἐδέετο εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἐτέρου, ἀλλὰ μόνῃ καθ' ἑαυτὴν συνίστατο. ἀνωτέρω δὲ, εἰ μὴ ὁ δοῦλος ἤμαρτεν, οὐκ ἂν ὁ δεσπότης τῆς εἰδήσεως ἁμαρτήμα ἤμαρτεν καὶ ἠδύνατο. ὡς τε ἢ μὲν τοῦ δεσπότης εἰδήσις ἐξηγήται τοῦ ἁμαρτήματος τοῦ δούλου, καὶ δέεται τούτου πρὸς σύστασιν. εἰδήσις δὲ εἰδήσεως δέεσθαι πρὸς σύστασιν, καὶ ἐξηγήσθαι ταύτης ἀδύνατον. καὶ ἐπεὶ τοῦθ' οὕτως ἔχει, μίαν λοιπὸν ἐκάστην εἰδήσιν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν^{δ)} τιμωρεῖ ὁ νομοθέτης, καὶ ὡς περ ἐν τῷ καιρῷ τῆς συστάσεως οὐκ ἐξέεται τῆς ἐτέρας, οὕτως μηδὲ τῷ καιρῷ τῆς καταδίκης κελεύει ταύτης ἐξέχεσθαι.

Ὁ^{ε)} γινώσκων καὶ εἰς δολόκληρον ἐνάγεται, καὶ μετὰ τὸ ἐκποιηθῆναι, ἢ ἔλευθερωθῆναι, ἢ ἀποθανεῖν τὸν δοῦλον ἐνάγεται, οὐ μὴν ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

εἰς δολόκληρον] † Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου. οὐ μὴν ὁ κληρονόμος αὐτοῦ] Μίχτα¹⁾ γὰρ ἀγωγὴ κατὰ κληρονόμου, εἰ μὴ²⁾ εἰς μόνον τὸ περιελθόν, οὐ δίδεται. [Sch. n. VII. 151.]

† Ζῆτει κεφ. μβ. θεμ. γ'.

ζ. Ἰδεμ. β) Καὶ αὐτὸς ὁ ἔλευθερωθεὶς ἐνάγεται.

καὶ αὐτὸς ὁ ἔλευθερωθεὶς ἐνάγεται] Διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα. Τα ἁμαρτήματα τῇ κεφαλῇ ἔπεται. [Sch. o. VII. 151.]

ζ. Τοῦ αὐτοῦ¹⁾. Οὐκ ἄλλως ἐνάγομαι τῇ νοξάλῃ, εἰ μὴ ἐστὶ παρ' ἐμοὶ ὁ δοῦλος. εἰ δὲ ἐστίν, ἐνάγομαι, κἢν μὴ ἦν παρ' ἐμοί, ὅτε ἐπλημμέλει. καὶ ὁ κληρονόμος ἐνάγεται οἷχ ὡς κληρονόμος, ἀλλ' ὡς δεσπότης.

οὐκ ἄλλως ἐνάγομαι τῇ νοξάλῃ] † Ζῆτει κεφ. κ' καὶ κ'.

εἰ μὴ ἐστὶ παρ' ἐμοί ὁ δοῦλος] Οὕτως νόει τὸ γ. θεμ. τοῦ κζ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. ζῆτει καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. ιζ'. θεμ. β. ζῆτει καὶ κεφ. κ'. καὶ κδ'. καὶ βιβ. ζ. τιτ. ιε'. κεφ. β. [Sch. p. VII. 151.]

ω) Hoc scholium prima manu scriptum deest apud Fabr. Cod. 1350. Fabr. τῇ ἐπὶ κλοπῇ. Adde καὶ αὐτὴ τῇ περὶ κλοπῆς. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔλευθεροῦται. α) Sic Cod. 1350. Fabr. δυνάμενος. β) Sic Cod. 1350. Fabr. δόση. c) Fabr. ante ζημίαν ponit τῆν, quod in Cod. 1350. deest. d) Tischendorfius notat, scissam esse membranam, ac plura e) Fabr. in verbis ἐκάστην — ἑαυτήν. e) L. 5. §. I. D. h. t. legitur in Syn. p. 186. f) Sic Cod. 1350. Fabr. μίχτα. g) Verba εἰ μὴ, quae desunt apud Fabr., addit Cod. 1350. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός.

2) singuli] Et uno dedente servum reliqui liberantur.

3) noxali actione] In servum totum, ut cap. 8.

In servum tantum.

4) si omnibus scientibus] Etiam in hoc locus est noxali, si actor velit.

De scientia quaere huius lib. tit. 15. cap. 1. et ibi Antiquum.

5) singuli tenentur in solidum] Cur singuli in solidum damnum tenentur, non quisque pro rata portione? Quia et multis forte furtum facientibus, etsi semel teneatur conditione furtiva et furti, tamen quivis convenitur in solidum, et solutione liberat alios, non etiam pro rata. Et quaere huius tit. cap. 39.

Suo nomine, neque servum noxae dare possunt, nisi volente actore. At si unus solidum damnum praestiterit, reliquos convenire actor non potest. Et quaere cap. 17.

6) ubi vero scierunt] Sed ubi ignorant, puto.

7) uno convento alter non liberatur] Sed si unus solidum damnum praestiterit, actor reliquos convenire non potest. Hagiotheod. Et merito non liberatur: hoc enim casu non est unum factum, ut in superiore casu diximus, sed plura, quorum unumquodque suum habet locum nec altero indiget, ut consistat: nam uniuscuiusque scientia non opus habebat altero, ut consisteret, sed sola per se consistebat. Supra vero, nisi servus deliquisset, nec dominus scientiae delictum admittere potuisset. Itaque domini scientia pendet a delicto servi, eoque opus habet, ut consistat: ut autem scientia opus habeat scientia ad consistendum, ab eaque pendeat, fieri non potest. Quae cum ita se habeant, singulam quamque scientiam per se Iurisconsultus coerces, et sicut scientia tempore, quo consistit, ab altera non pendet, sic nec tempore condemnationis iubet eam ab hac pendere.

Sciens et in solidum⁸⁾ convenitur, et post alienationem, vel manumissionem, vel mortem servi tenetur: non etiam heres eius⁹⁾.

8) in solidum] Hoc etiam in Aquilia obtinet.

9) non etiam heres eius] Mixta enim actio in heredem, nisi in id, quod pervenit, non datur.

Quaere cap. 42. them. 3.

VI. Idem. Et ipse manumissus tenetur¹⁾.

1) et ipse manumissus tenetur] Propter regulam, quae dicit: Noxa caput sequitur.

VII. Eiusdem. Non alias teneor noxali actione¹⁾, nisi servus sit apud me²⁾. Sed si est, teneor, licet non fuerit apud me eo tempore, quo delinquebat. Et heres tenetur³⁾ non ut heres⁴⁾, sed ut dominus⁵⁾.

1) non alias teneor noxali actione] Quaere cap. 20. et 21.

2) nisi servus sit apud me] Sic intellige them. 3. cap. 27. tit. 3. Quaere et tit. 12. cap. 17. them. 2. Quaere et cap. 21. et 24. et lib. 7. tit. 15. cap. 2.



καὶ ὁ κληρονόμος ἐνάγεται] Ἐάν ὁλος ζῆ, καὶ ἡ τὰρ αὐτῶ^{κ)} ὁ οἰκέτης, σημειῶσαι, ὅτι οὐκ ἄλλως ἐνάγεται τῇ^{λ)} νοξάλια, εἰ μὴ νέμηται τὸν ἡμαρτηκότα δούλον. καὶ ἴπαι κεφ. κα'. καὶ κδ'. καὶ ιδ'. θεμ. β'. οὐδὲ ἐάν ἐστι φυγάς, γαγεται ὁ δεσπότης. καὶ ζῆται βιβ. ιη'. κεφ. ιζ'. θεμ. β'. ἴπαι καὶ τιτ. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῶ νεαν ἀραγραφήν. [Sch. q. VII. 151. sq.]

οὐχ ὡς κληρονόμος] † Ὅμοιως διγ. μβ'. θεμ. γ'. ἄλλ' ὡς δεσπότης] † Ζῆται τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. λειυτ.

Ἐάν ἀγοραστής ἐναχθῆ τῇ νοξάλια, οὐκ ἐνάγεται ὁ πριάτης, κὰν γινώσκοντος αὐτοῦ ἡμαρτηθῆ.

Ἐάν ἀγοραστής] Ἐάν ὁ δεσπότης τὸν ἐν εἰδήσει αὐτοῦ ἡμαρτηκότα οἰκέτην^{μ)} πωλήσῃ, καὶ ἐναχθῆ ὁ ἀγοραστής ὡς ὡν παρ' ἐαυτοῦ^{ν)} τὴν ἡμαρτησασαν κεφαλὴν, οὐκ ἐστὶ δυνατὸν πρῶτος δεσπότης ἐνάγεσθαι ὑπὲρ τούτου τοῦ οἰκέτου, εἰ μὴ εἰδοτός αὐτοῦ ἡμαρτην οἰκέτης^{ο)}. ζῆται κεφ. δ'. θεμ. β'. ἴπαι κεφ. κδ'. κέ. κς'. [Sch. r. VII. 152.]

κὰν γινώσκοντος αὐτοῦ ἡμαρτηθῆ] Ἐν τῷ τέλει ἡ δ. διγ. δέδωκεν ἀδειαν τῷ κινήσαντι τὴν νοξάλιαν, πρὸ ἡφρον μεταβαίνειν εἰς τὴν suo nomine. ἄλλ' ἴσως, ὅτε κατὰ ἡ αὐτοῦ ἀρροῖει ἐκατέρω, τοῦ δούλου μὴ^{π)} ἐκποιθέντος. ch. s. VII. 152.]

Τούτο, διότι ἐνάχθη ὁ ἀγοραστής πρὸ τοῦ ἐναχθῆναι^{q)} τὸν^{ρ)} δυναμὶ γὰρ κινεῖν κατὰ τοῦ πρῶτου σοῦ νόμου, ὡς ἐστὶ γνώμη αὐτοῦ γενομένου τοῦ ἡμαρτημάτος, εἰ μὴπω θύω κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ κινήσαι. ὁμως ἀνάγνωθι τὸν πα- ἰόν. [Sch. s. VII. 152.]

η'. Ἰδέμ. ς') Ἐάν κοινὸς δούλος κλέψῃ, ἕκαστος ὧν δεσποτῶν ἐνάγεται τῇ νοξάλια, καὶ ἡ ὄλον τὸν οὔλον ἐκδίδωσιν, ἢ τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης δί- ὡσιν. εἰ δὲ μὴ θελότων τῶν κοινῶν αὐτοῦ ἐκ- ὡναί τὰ μέρη αὐτῶν, ἀναγκασθῆ δοῦναι τὴν ἀπο- ὡμῃσιν τῆς δίκης, ἔχει κατ' αὐτῶν τὸ περὶ φαμιλίας ἀιαιρέσεως, ἢ τὸ περὶ κοινῶν πραγμάτων διαιρέ- ὡως δικαστήριον. ἔξιστι δὲ αὐτῷ πρὸ τῆς προκατά- ὡως παραχωρησῆ τοῦ μέρους αὐτοῦ τῷ ἡμαρτη- ὡέντι, καὶ μὴ ἐναχθῆναι. καὶ λοιπὸν ὁ ἐκχωρηθεῖς εἰ κατὰ τῶν ἄλλων τὴν ἀγωγὴν τὴν διαιρουσάν τὰ ἀίκοινα πράγματα, οὐ μὴν τὴν νοξάλιαν. κοινῶς ὡρ κατὰ κοινῶν τὴν νοξάλιαν οὐ κινεῖ.

Ἐάν κοινὸς δούλος κλέψῃ] Ἐπικοινωνοῦν οἰκετῶν ἡμαρ- ὡντων, καθ' οἰουδήποτε τῶν δεσποτῶν κινεῖται ἡ νοξάλια, ὡ οὐκ ἄλλως ὁ ἐναγόμενος ἐλευθεροῦται τῆς εἰς ὀλοκλήρον ὡδικῆς, εἰ μὴ τέλειον ἐκδῶ τὸν οἰκέτην εἰς νόξαν. οὐδὲ γὰρ ὡρητός ἐστὶ θελῶν τὸ μέρος μόνον, ὅπερ ἐπὶ τῷ δούλῳ ὡηται, εἰς νόξαν ἐκδιδόναι. ἐάν δὲ τῶν κοινῶν τοῦ ἐνα- ὡέντος τῇ νοξάλια μὴ ἀνασχομένων ἐκδοῦναι τὰ ἴδια μέρη, ἀδικασθῆ εἰς ὀλοκλήρον τὸ διαφέρειν ὁ μόνος ἐναχθεῖς καὶ ὡβαλῶν, ἔχει τὸ κομμῶνι διβιδουδῶ^{ε)} κατὰ τῶν κοινῶν ὡν, καὶ τὸ φαμιλίας ἐρκοσκονῶνδαι, ἐάν ὡσι συγκληρονόμοι, ὡται δὲ ὁ μερικὸς τοῦ ἡμαρτηκότος οἰκέτου δεσπότης πρὸ ὡκατάρξεως, εἰ βούλεται, μόνον^{δ)} τὸ μέρος, ὅπερ ἐπὶ τῷ ὡλω κέκτηται, παρασχεῖν εἰς νόξαν, καὶ οὐκ ἐστὶ ἀναγκάζεται ὡδεξασθαι τὴν νοξάλιαν, ἐπειδὴ καὶ ἐπάυστο εἶναι τοῦ ὡτου δεσπότης. ἄλλ' ἐάν τοῦτο εἴπωμεν, λαμβάνων τὸ μέ- ὡτου οἰκέτου ὁ ἡμαρτηθεῖς ἀπόλλυσι πᾶσαν^{ε)} ἐναγωγὴν. ὡ γὰρ τὴν νοξάλιαν δυνατὸν κινεῖν, ὡς δεσπότης τοῦ οἰκέτου ὡμένος. μερικὸς γὰρ δεσπότης κινεῖν τὴν νοξάλιαν κατὰ ὡκοινῶν οὐ δυνατὸν. * ἄλλ' οὐδὲ^{ε)} τὸ κομμῶνι διβι- ὡνδῶ ἔχει κατ' αὐτοῦ, ἐπεὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι κοινῶν ὡν. καὶ ἀληθῶς^{ε)} μὲν ἡ ἀκριβεία τοῦτο βούλεται. ὁμως ὡν ἔχειν αὐτὸν τὸ κομμῶνι διβιδουδῶ, ἐπεὶ οὐχ ἐκουσίως^{ε)}

3) et heres tenetur] Si servus vivat, et apu- eum sit. Nota non aliter teneri aliquem noxali, nis servum delinquentem possideat. Et quaere cap. 21. e 29. et 19. them. 2. Et si fugitivus est, dominus noi tenetur. Et quaere lib. 18. cap. 17. them. 2. Quaere e tit. 3. cap. 27. them. 3. et novam ibi adnotationem.

4) non ut heres] Similiter dig. 42. them. 3.

5) sed ut dominus] Quaere tit. 2. cap. 1. them ult.

Si emtor⁶⁾ conventus sit noxali, venditor non convenitur, quamvis sciente eo peccatum fuerit⁷⁾.

6) si emtor] Si dominus, quo conscio servus deli- quit, eum servum vendiderit, et agatur adversus em- torem, qui apud se habet caput noxium, conveniri iam pro huiusmodi servo prior dominus non potest, licet eo sciente servus deliquerit. Quaere cap. 4. them. 2. et cap. 24. 25. 26.

7) quamvis sciente eo peccatum fuerit] In fine dig. 4. licentiam dedit agenti noxali iudicio ante sententiam transeundi ad actionem suo nomine. Sed hoc forsitan, cum adversus eundem utraque competit, servo non alienato.

Hoc ideo, quia actum est cum emtore prius, quam cum venditore. Possunt enim agere cum venditore suo nomine, quod sciente eo delictum admissum sit, si non- dum egero cum emtore. Lege tamen Antiquum.

VIII. Idem. Si communis servus furtum fecerit¹⁾, quivis ex dominis noxali iudicio tenetur, et vel to- tum servum noxae dedit²⁾, vel litis aestimationem³⁾ praestat. Sed si nolentibus sociis⁴⁾ partes suas de- dere, coactus sit⁵⁾ praestare aestimationem litis⁶⁾, habet in eos⁷⁾ actionem familiae erciscundae⁸⁾, vel communi dividundo⁹⁾. Potest autem ante litis con- testationem¹⁰⁾ sua parte cedere ei, cui nocitum est, et evitare iudicium: quo casu is, cui pars cessa est¹¹⁾, habet adversus reliquos actionem¹²⁾ com- muni dividundo¹³⁾, non noxalem¹⁴⁾, quia socius¹⁵⁾ in socium noxali iudicio non agit.

1) si communis servus furtum fecerit] Servis communibus delinquentibus, quilibet dominorum tenetur noxali actione, nec conventus liberatur damna- tionem in solidum aliter, quam si noxae dedat integrum servum. Nec enim ferendus est, si velit partem tantum, quam in servo habet, dedere noxae. Sed si dum socii eius, qui noxali conventus est, non patiuntur suas partes dedi, reus damnatus sit in solidum ratione damni, et solverit, habet adversus socios communi dividundo, vel si sint coheredes, familiae erciscundae actionem. Cete- rum potest is, qui servi noxii dominus est pro parte, ante litis contestationem, si velit, solam partem, quam in servo habet, praebere in noxam, atque ita non cogitur suscipere noxalem actionem, quia desiit esse servi dominus. Verum si hoc dixerimus, eveniet, ut is, cui damnum datum est, accepta parte servi amittat omnem actionem: nec enim noxali potest agere, cum sit domi- nus servi, quia dominus pro parte noxali adversus so- cios agere non potest. Sed neque communi dividundo actionem adversus eum habet, quia ante communionem servus delictum admisit. Et revera hoc exigit stricta iuris ratio. Verum placuit, communi dividundo ei actio-

k) Sic lego. Fabr. παρ' αὐτοῦ. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. l) πῆ, quod deest apud Fabr. addit l. 1350. m) Sic Cod. 1350. Fabr. δούλον. n) Sic lego. Fabr. παρ' ἐαυτοῦ. E Cod. 1350. varia lectio non est notata. Adde ὁ ante οἰκέτης. p) μὴ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. In versione Fabr. expressit. q) Sic lego. Fabr.

θῆναι. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. s) Cod. 1350. semper κομμῶνι pro κομμῶνι διβιδουδῶ. t) μόνον addit l. 1350. Deest apud Fabr. u) Post πᾶσαν Fabr. addit τὴν, quod in Cod. 1350. deest. v) Inde a verbis ἄλλ' οὐδὲ ue ad finem scholium in Cod. 1350. secunda manu scriptum est. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀληθῶς. x) Sic Cod. 1350. r. ἐπειδὴ οὐκ ἐκουσίως.



ἐκτίσαστο τὴν ἐπὶ τῷ δούλῳ δεσποτείαν, ἀλλ' ἀνάγκη τῆς νοξάλιας. [Sch. t. VII. 152. sq.]

† Ζήτει τι. β. κεφ. α'. θεμ. ζ'. καὶ ἡ ὄλον τὸν δούλον ἐκδιδῶσιν] Ζήτει τι. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. β. καὶ βιβ. ζ'. τι. ιε'. κεφ. δ'. [Sch. u. VII. 153.]

τὴν ἀποτίμησιν] † Ὀλην. εἰ δὲ μὴ θελούντων τῶν κοινοῶν] Ζήτει βιβ. νή. τι. ιγ'. κεφ. ια'. θεμ. ε'. καὶ βιβ. ιβ'. τι. β'. κεφ. ε'. [Sch. x. VII. 153.]

ἀναγκασθῆ] † Ὁ ἐναχθεῖς. δοῦναι τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης] Καὶ πῶς ἀναγκασθήσεται καταβαλεῖν ὀλόκληρον τὸ διαφέρον, ἥτοι πᾶσαν τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης; καὶ ταῦτα ὄλων? τῶν δεσποτῶν χρειστούτων ἀπαξ καταβαλεῖν τὸ διαφέρον. [Sch. y. VII. 153.]

ἔχει κατ' αὐτῶν] * Τουτέστι, λαβεῖν ἀποτίμησιν τῆς δίκης, ἢν δέδωκεν, ἐκ τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων τῶν μελλόντων διαιρεθῆναι τοῖς κληρονομοῖς, ἢ τῶν ἐπικοίων τῶν μελλόντων διαιρεθῆναι τοῖς κοινοῶσι.

τὸ περὶ φαμίλιας διαιρέσεως] † Ἐὰν ἀπὸ κληρονομίας τούτου ἐκτίσαστο.

τὸ περὶ ἐπικοίων πραγμάτων διαιρέσεως δικαστήριον] † Ἐὰν ἀπὸ κοινοῦ εἶχεν.

ἔξεστι δὲ αὐτῷ πρὸ τῆς προκατάρξεως] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Γίνωσκε περὶ τῆς νοξάλιας καὶ τούτου, ὅτι, μεθ' ὃ προκαταρχθῆ, τοιαύτην ἔχει φύσιν, ὥστε ὄλον τὸν δούλον λαβεῖν εἰς νοξάν. διαίρεσιν γὰρ ἡ ἐκδοσις οὐ δέχεται, ὡς τι. γ. κεφ. κζ'. θεμ. β. ἐν τέλει ὥστε καὶ κατ' ἑνὸς κοινοῦ τῶν κληθῆ καὶ προκαταρχθῆ, ἀνάγκη ἔχει ὄλον ἐκδιδόναι τὸν δούλον. λοιπὸν οὖν, εἴτε θελήσει ταύτην ἐκφυγεῖν, τρόπον ὑποτίθειν τούτῳ ἐπαυθᾶ ὁ νομοθέτης, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κθ'. κεφ. τούτου τοῦ τι. καὶ κεφ. κα'. δι' οὐ ἐλευθερωθήσεται ταυτησὶ τῆς ἀνάγκης. καὶ, φησὶ, βούλει^{α)} ὁ μόνον ἔχεις ἐπὶ τῷ δούλῳ δίκαιον, αὐτὸ ἐκεῖνο ἀποβαλεῖσθαι, καὶ ἐπὶ πλέον μὴ ὀχλείσθαι, καὶ μὴ δεδοικέναι τὴν νοξάλιαν, ἀποβαλοῦ πρὶν ἐναχθῆναι, καὶ νεκρῆκας^{β)} ὡς, εἴγε περιμείνης κατὰ σοῦ τὴν νοξάλιαν προκαταρχθῆναι, ἀνάγκη ἔχεις, ἔκτοτε τὸν δούλον ὄλον ἐκδιδόναι ἢ γὰρ νοξάλια προκαταρχθῆσα διαίρεσιν οὐ δέχεται.

ὁ ἐκχωρηθεῖς] Τουτέστιν, ὁ ἐνάγων δεσπόσας^{β)} ἐν μέρει τοῦ οἰκέτου. ζήτει κεφ. μα'. [Sch. z. VII. 153.]

ἔχει κατὰ τῶν ἄλλων τὴν ἀγωγὴν] Ἐπειλήθε γὰρ εἰς τὸν τόπον τοῦ παραχωρήσαντος. καὶ ἐπὶ παντὸς πράγματος προτιμᾶσθω τῆς ἀκριβείας τὸ δίκαιον. οὗτος ὁ κανὼν πρόσφορος ἐστὶ τῷ παρόντι κεφαλαίῳ. [Sch. a. VII. 153.]

τὴν διαιροῦσαν τὰ ἐπικοίνα πράγματα] Πρόσκειται εἰς τὸν Κύριλλον^{α)} εἰ καὶ μὴ ἀρμόττει ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς κοινοῦ πταισμάτων. [Sch. b. VII. 153.]

Ἐὰν^{α)} δὲ κοινὸς δούλος ἀναρθεῖ, καὶ ὁ εἰς τῶν δεσποτῶν κινεῖ^{β)}, ἢ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος τῆς ζημίας λαμβάνει, ἢ ὄλον τὸν φονεύσαντα δούλον, ὡς τι. β. διγ. κζ'. θεμ. γ. ἦτοι τι. γ. τούτου τοῦ βιβ.

οὐ μὴν τὴν νοξάλιαν] Κανὼν γὰρ ἐστὶ καθολικὸς λέγων οὕτως ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς^{α)} ἐναγόμεθα τῇ νοξάλια, διὰ τούτους ἔχειν νοξάλιαν οὐ δυνάμεθα. ἀνάγνωθι τὴν κειμένην παραγραφὴν ἐν τῷ μα'. κεφ. τοῦ παρόντος τι. [Sch. c. VII. 153.]

κοινῶν γὰρ] Ἀνάγνωθι διγ. ζ'. καὶ βιβ. β. τι. α'. διγ. θ'. ἦτοι βιβ. λζ'. τι. γ. καὶ βιβ. μζ'. τι. ζ'. διγ. ε'. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. ιε'. ζήτει καὶ κεφ. μα'. [Sch. d. VII. 153.]

9. Παυλ. Ἐὰν δούλος ἢ κοινὴ φαμίλια κλέψῃ ἐνὸς δεσπότου γινώσκοντος, αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ ἐναχθεῖς ἐλευθεροῖ τὸν ἀγνοοῦντα, καὶ οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ λαμβάνει. εἰ δὲ ὁ ἀγνοήσας ἐναχθεῖς δῶ τὸ διπλοῦν, λαμβάνει παρὰ τοῦ γινώσκοντος τὸ ἅπλοον.

ἐὰν δούλος] † Δούλος κοινός.

y) Fabr. ante ὄλων addit τῶν, quod deest in Cod. 1350. z) Sic Cod. 1350. a) Adde et ante βούλει. b) Sic Cod. 1350. Fabr. δεσπότης. c) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. d) Lege κινῶν. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑμεῖς et tamen ἐναγόμεθα.

nem esse, quia non sua sponte acquisivit dominium servi, sed necessitate noxalis iudicii.

Quaere tit. 2. cap. 1. them. 6.

2) et vel totum servum noxae dedit] Quaere tit. 3. cap. 27. them. 2. et lib. 7. tit. 15. cap. 4.

3) aestimationem] Totam.

4) sed si nolentibus sociis] Quaere lib. 58. tit. 13. cap. 11. them. 5. et lib. 12. tit. 2. cap. 10.

5) coactus sit] Is, qui conventus est.

6) praestare aestimationem litis] Et quomodo fit, ut cogatur praestare solidum damnum sive totam litis aestimationem? Idque, cum omnes domini semel tantum id quod interest praestare debeant?

7) habet in eos] Id est, ut aestimationem litis, quam dedit, consequatur ex rebus hereditariis inter coheredes, vel ex rebus communibus inter socios dividendis.

8) actionem familiae erciscundae] Si hereditate servum acquisiverat.

9) communi dividundo] Si ex societate servum habuit.

10) potest autem ante litis contestationem] Hagiotheod. De noxali actione hoc etiam nota, eius post litem contestatam hanc esse naturam, ut totum servum noxae accipiat. Nam noxae datio divisionem non admittit, ut tit. 3. cap. 27. them. 2. in fine: ita ut et unus socius, quocum agitur et lis contestata est, necesse habeat totum servum noxae dedere. Deinceps igitur, si eam evitare velit, hoc loco et in cap. 29. huius tit. et cap. 21. Iurisconsultus modum ei suggerit, quo hac necessitate liberabitur, et si velis, inquit, ius tantum, quod in servo habes, omittere et amplius non molestari, et noxalem non metuere, omittite illud, priusquam tecum agatur, et vicisti: itaque si expectaveris, donec de noxali tecum lis fuerit contestata, ab eo inde tempore totum servum noxae dedere necesse habes: noxalis enim actio post litis contestationem divisionem non admittit.

11) is, cui pars cessa est] Hoc est, actor, qui dominus servi factus est pro parte. Quaere cap. 41.

12) habet adversus reliquos actionem] Quia successit in locum eius, qui cessit. Et in omnibus causis rigori praeferatur aequitas. Haec regula huic capiti congruit.

13) communi dividundo] Additur in Cyrillo: Licet non competat in maleficiis commissis ante communionem.

Sed si servus communis occisus fuerit, etiam unus ex dominis agens vel partem suam ex damno consequitur, vel totum servum, qui occidit, ut tit. 2. dig. 27. them. 2. sive tit. 3. huius libri.

14) non noxalem] Regula enim est generalis pro quibus tenemur noxali actione, eorum nomine non noxalem actionem habere non posse. Lege adnotationem positam in cap. 41. huius tit.

15) quia socius] Lege dig. 7. et lib. 2. tit. 1. dig. 9. sive lib. 37. tit. 3. et lib. 47. tit. 6. dig. 5. sive lib. 60. tit. 15. Quaere et cap. 41.

IX. Paul. Si servus¹⁾ familiae communis furum fecerit uno ex dominis sciente²⁾, ipse tenetur³⁾ et conventus⁴⁾ liberat⁵⁾ ignorantem, et nihil ab eo consequitur. Quodsi is, qui ignoravit, conventus⁶⁾ praestiterit duplum⁷⁾, a sciente⁸⁾ consequitur simipulum⁹⁾.

1) si servus] Communis.



ἐνός δεσπότητος γινώσκοντος] Ζῆτει κεφ. ιζ. καὶ κατ' ἑκείνου νόμι καὶ τὸ παρόν. Ζῆτει καὶ τιτ. ιε'. κεφ. α'. καὶ δ'. θεμ. β'. [Sch. e. VII. 153.]

αὐτὸς ἐνάγεται] Δύναται δὲ ἐνάγειν καὶ κατὰ τοῦ ἄγνοοντος ὁ ζημιωθείς. [Sch. f. VII. 153.]

καὶ ἐναχθεῖς] Τοῦτο τὸ διγ. καὶ τὸ ιζ. τινὲς νοοῦσι περὶ τοῦ κλειύσαντος ἀμαρτήσαι. Ζῆτει καὶ κεφ. μζ'. καὶ τὸ καὶ σχολιον, καὶ κεφ. μζ'. Ζῆτει καὶ κεφ. ε'. [Sch. g. VII. 153.]

ἐλευθεροῖ] † Μετὰ τὸ καταβαλεῖν.

εἰ δὲ ὁ ἄγνοήσας ἐναχθεῖς] † Τῆ φούρι.

δῶ τὸ διπλοῦν] Ἀνάγνωθι τέλος τοῦ μῆ. δ) διγ. τοῦ βιβ. ἦτοι βιβ. μδ'. τιτ. α'. [Sch. h. VII. 153.]

παρὰ τοῦ γινώσκοντος] † Ἴτοι κλειύσαντος, ὡς ἐφ. ιβ'.

τὸ ἀπλοῦν] Ἐπεὶ γὰρ, εἰ δ' ἂν αὐτὸς ἐνήχθη, ἐξ ἀνάγκης φείλειν τὸ διαφέρειν καταβαλεῖν ὡς εἰδήσιν ἔχων, καταβαλεῖται τῷ ἄγνοοντι ἐναχθέντι καὶ καταδικασθέντι τὸ ἡμισυ ζημίας. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ιζ. κεφ. ἐνθα φησὶ πᾶντος τοῦ ἀρ' αὐτοῦ καταβαλλομένου τὸ ἡμισυ ἀπαιτεῖ. [Sch. i. VII. 153.]

Οὐδὲ γὰρ ἠναγκάζεται δοῦναι τὸ διαφέρειν, καὶ μεμφέσθω αὐτῷ, ὅτι δυναμενος ἐκδοῖται τὸν δούλον ὅντα ἰ. τυχόν νομισμάτων^{h)} ἄξιον, δέδωκε τὸ διαφέρειν ζ'. τυγχάνον ἴσωςⁱ⁾ νομισμάτων^{h)}. [Sch. i. VII. 153. sq.]

ι. Ἰδεμ.) Ἐνάγει δὲ αὐτῷ καὶ εἰς ὃ χεῖρονα κοινὸν δούλον ἐποίησεν, ὃν τρόπον ἐξωτικῶ ἀνάγει χεῖρον ποιήσαντι τὸ κοινὸν πρᾶγμα. εἰ δὲ εἰς ζῆταν ὁ ἀγνοήσας ἐκδέδωκε, κινεῖ τὴν ἀγωγὴν τὴν περὶ κοινωνίας, ἢ τὴν ἀγωγὴν τὴν τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσαν, ἐν ᾧ μὴ ἦσαν κοινωνοί.

ἐνάγει δὲ αὐτῷ] Διὰ τῆς σέρβι κορροῦπτι. οὔτως ἰλλος. [Sch. k. VII. 154.]

Τοῦτο τὸ διγ. καὶ τὸ δ'. καὶ τὸ ιζ. τινὲς νοοῦσι περὶ κλειύσαντος ἀμαρτήσαι. [Sch. k. VII. 154.]

εἰς ὃ χεῖρονα τὸν κοινὸν δούλον ἐποίησεν] εἰ τιτ. ζ'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. κα'. καὶ νβ'. ch. l. VII. 154.]

Συγχωρήσας αὐτῷ ἀμαρτήσαι. [Sch. l. VII. 154.]

κινεῖ τὴν ἀγωγὴν] Ὁ Ἰνδιξ^{m)} ἔχει. Κινεῖ τὸ κοινὸν διβιδουίνθω κατ' αὐτοῦ ὡς χεῖρονα τὸν οἰκῆτην ποιήσας, ἐν ᾧ μέντοι ἔχουσιⁿ⁾ καὶ ἄλλα ἐπίκοινα πρᾶγματα. δὲ μόνος ὁ^{o)} οἰκῆτης ἢ αὐτοῖς ἐπίκοινος, ἐπειδὴ δοθέντος οὐ εἰς νόξαν οὐδὲν ἄλλο ἐπίκοινον ἔχουσι, ἀργεῖ μὲν τὸν^{p)} κοινὸν διβιδουίνθω^{o)} οὐδὲ γὰρ μὴ ἔχοντος^{q)} ἐπίκοινο πρᾶγματος κινεῖται. ἀρμόζει δὲ ἢ πρὸ σοκίω^{r)} ἢ δὲ ἰμφάκτουμ, ἢ μὴ ἀπὸ κοινωνίας εἶχεν τὸν οἰκῆτην. ἀκολουθῶς τῷ ἴν- καὶ ὁ Κύριλλος δίδωσι τὸ^{r)} κομμοῦνι διβιδουίνθω. [Sch. m. 154.]

τὴν περὶ κοινωνίας] Εἰς τὸ λαβεῖν τὴν ἀποτίμησιν ἡμισίως μέρους τοῦ δούλου^{s)} ἔχοντ γὰρ αὐτὸν εἰδήσιν τα κωλύειν τὸν ἀμαρτάνοντα. [Sch. n. VII. 154.]

ἢ τὴν ἀγωγὴν τὴν τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσαν] δὲ κομμοῦνι διβιδουίνθω οὐκ ἔχει χεῖρον. τότε γὰρ κινεῖται ὅταν ἢ τὸ κοινὸν μέλλει διαιρεθῆναι ἢ^{t)} ἀπαιτηθῆναι τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ γενόμενον ζημίωμα, ὡς βιβ. ιβ'. τιτ. β'. γ'. ὡδὲ δὲ προειφάσεν εἰς νόξαν ἐκδοθῆναι τὸ κοινὸν γμα, ἦτοι ὁ δούλος, καὶ λοιπὸν ποῦ χωρὰ τῷ κομμοῦνι δουίνθω; ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ια'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τιτ. μετὰ ἰθαρήναι τὸ κοινὸν πρᾶγμα οὐτίλιον δέδοται^{u)} τὸ^{v)} κομμοῦνι διβιδουίνθω, ὅπερ ἐστὶ ἰμφάκτουμ. σημειῶσαι καὶ ἐν- ἴδα, ὅτι ἐν ἀπορία πάντος ἀγωγῆς ἀρμόζει ἰμφάκτουμ. καὶ καὶ βιβ. κθ'. τιτ. α'. κεφ. ηβ'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. α'. μῆ. θεμ. β'. [Sch. p. VII. 154.]

ἢ ἢ μὴ ἦσαν κοινωνοί] Εἰκόσ γὰρ ἐκ ληγάτου ἢ ἢς ἔχον. ἔστι γὰρ κοινὸν πρᾶγμα καὶ χωρὶς κοινωνίας, βιβ. κ. τιτ. γ'. διγ. β'. ἦτοι βιβ. ιβ'. τιτ. β'. καὶ βιβ. ιζ'.

2) uno ex dominis sciente] Quaere cap. 17 et hoc secundum illud intelligas. Quaere et tit. 15 cap. 1. et 4. them. 2.

3) ipse tenetur] Verum potest etiam is, qui laesus est, adversus ignorantem agere.

4) et conventus] Hoc dig. itemque 17. quidam intelligunt de eo, qui iussit delinquere. Quaere et cap. 46. et ibi scholium, et cap. 47. Quaere et cap. 5.

5) liberat] Post solutionem praestitam.

6) quodsi is, qui ignoravit, conventus] Furti actione.

7) praestiterit duplum] Lege finem dig. 48. lib. 30. sive lib. 44. tit. 1.

8) a sciente] Vel iubente, ut cap. 17.

9) simplum] Quia enim, si cum eo actum fuisset, coactus fuisset solidum id quod interest praestare quasi sciens, solvat et dimidium ignorantem convento et condemnato. Lege et cap. 17. in quo ait, quemlibet a se soluti dimidium repetere.

Nec enim cogebatur praestare damnum, et de se queri debet, qui cum posset dedere servum, dignum forte decem nummis, praestitit id quod interest, sexaginta forte nummorum.

X. Idem. Sed et eo nomine agit cum eo¹⁾, quod servum communem deteriore fecit²⁾, quemadmodum agit cum extraneo, qui rem communem deteriore fecit. Ceterum si is, qui ignoravit, noxae dederit, actionem intendit³⁾ pro socio⁴⁾, vel actionem, qua duplum petitur⁵⁾, si non erant socii⁶⁾.

1) sed et eo nomine agit cum eo] Actione servi corrupti. Sic Cyrillus.

Hoc dig. et 9. et 17. quidam intelligunt de eo, qui iussit delinquere.

2) quod servum communem deteriore fecit] Quaere tit. 6. cap. 9. et lib. 9. tit. 3. cap. 21. et 52.

Dum sinit delinquere.

3) actionem intendit] Index habet: Agit in eum communi dividendo, quod servum deteriore fecerit, si modo etiam alias res communes habeant. Alioquin si solus servus inter eos communis fuerit, quoniam eo noxae dedito nihil aliud commune habent, cessat quidem actio communi dividendo: nec enim intenditur, nisi res communis extet: at competit actio pro socio: in factum autem competit, si non ex societate communem servum habuerit. Consequenter Indici etiam Cyrillus dat communi dividendo actionem.

4) pro socio] Ut consequatur aestimationem dimidiae partis servi: sciens enim debuit delinquentem prohibere.

5) vel actionem, qua duplum petitur] Communi autem dividendo actio locum non habet: quae tunc intenditur, cum agitur de re communi dividenda, vel de damno sarciendo illato occasione rei communis, ut lib. 12. tit. 2. cap. 3. Hoc loco autem res communis, sive servus, iam noxae deditus est, et quomodo locus erit actioni communi dividendo? Sed et in cap. 11. eiusdem tit. post corruptionem rei communis datur utilis communi dividendo, quod est in factum. Nota et hoc loco, deficiente omni actione, in factum competere. Et quaere lib. 29. tit. 1. cap. 92. et lib. 44. tit. 1. cap. 48. them. 2.

6) si non erant socii] Fortasse enim ex legato vel donatione servum nacti erant. Res enim communis est etiam sine societate, ut lib. 20. tit. 3. dig. 2. sive

f) Sic Cod. 1350. Fabr. μβ'. g) Adde τῆς ante ζημίας. h) Cod. 1350. γν. i. e. νομισμάτων. Deest hoc apud Fabr. ows, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. k) Sic Cod. 1350. Fabr. νομισματα. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. Sic Cod. 1350. Fabr. Ἰνδιξ. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔχει. n) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. o) Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ὄντος. q) Fabr. τῷ. r) Huius et sequentis scholii ordinem mutavi. s) ἢ, l deest apud Fabr. addit Cod. 1350. u) Sic lego. Fabr. δέδοται. v) Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ.



τι. β'. διγ. λα'. ἤτοι βιβ. ιβ'. τι. α'. ζήτει καὶ βιβ. ιβ'. τι. β'. κερ. β'. καὶ τι. αὐτοῦ α'. κερ. λβ'. [Sch. o. VII. 154.]

ια'. Οὐλπ. Ὁ καλῆ πίστει νομεύς, οὐ μὴν ὁ δεσπότης, ἐνάγεται, τοῦ δούλου κλέψαντος· ἐκδικοῦς δὲ αὐτὸν οὐ ποιεῖ τοῦ λαμβάνοντος. ἀλλ' ἐὰν ὁ δεσπότης ἐκδικῆ αὐτὸν, ἢ διὰ παραγραφῆς αὐτὸν ἐκβάλλει, ἢ διὰ τοῦ δικαστοῦ τὸ ἀζήμιον αὐτῷ γίνεται.

ὁ καλῆ πίστει νομεύς] Ἀνάγνωθι διγ. κζ. κη'. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀκουίλλου ὁ βόνα φίδε νομεύς οὐκ ἐνάγεται, ὡς τι. β'. διγ. κζ. θεμ. δ'. ἤτοι τι. γ'. ὁ δὲ παρ' ἐλευθέρου βόνα φίδε δουλευόμενος οὐκ ἐνάγεται τῇ νοξάλια, ἀλλ' εἰ καὶ ἐναχθῆ, μένει ἀκέραιος ἀγωγῆ κατὰ τοῦ πλημμελήσαντος, ὡς βιβ. ια'. τι. α'. διγ. ιγ'. ἐν τῷ τέλει, ἤτοι βιβ. μβ'. τι. δ'. ἀνάγνωθι καὶ τι. β'. διγ. α'. ἤτοι τι. γ'. τοῦτον τοῦ βιβ. κερ. κζ. θεμ. γ'. [Sch. q. VII. 154. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Μὴ δόξῃ σοι τὸ παρὸν κερ. ἐναντίον πρὸς τὸ γ'. θεμ. τοῦ κζ. κερ. τοῦ γ'. τι. οὐκ ἔστι γὰρ. διὰ τί; διότι τὸ παρὸν κερ. * * * περὶ τῆς νοξάλιας φησὶν, ἐκεῖνο δὲ περὶ Ἀκουίλλου. ἡ μὲν γὰρ νοξάλια πραγματικὴ τις ἐστὶν οἰονεὶ ἀγωγῆ, καὶ κατὰ πάντα σχεδὸν ἔοικε τῇ σπεικάλια ἐν ἑμ. κινεῖται γούν κατὰ μόνον νομείως. ὅτι δὲ τὰ ἰδιώματα ἔχει τῆς ἐν ἑμ. δῆλον ἀπὸ πολλῶν. ζήτει γὰρ κερ. δ'. θεμ. γ'. καὶ κερ. ζ'. καὶ τὸ ἐπόμενον ιβ'. καὶ ιγ'. ιδ'. ἀνάγνωθι περὶ τῆς ἐν ἑμ. καὶ βιβ. ιε'. τι. α'. κερ. θ'. θεμ. α'. εἰ γούν ὁ ἀπλῶς νεμόμενος ἐνάγεται τῇ νοξάλια, ὡς πραγματικῆ τινι ἀγωγῆ, πῶς οὐκ ἂν ἐναχθεῖται ταύτῃ καὶ ὁ καλῆ πίστει νομεύς, ὡς τι. ε'. φησὶ, κερ. λη'. ἐνταῦθα μὲν οὖν περὶ νοξάλιας ὁ λόγος· ἐν δὲ τῷ γ'. θεμ. τοῦ κζ. κερ. τοῦ γ'. τι. περὶ Ἀκουίλλου. ὁ δὲ Ἀκουίλλος προσωπικὴ ἐστὶν ἀγωγῆ, ἀρμόζουσα μὲν δεσποταίς, ὡς τι. γ'. κερ. ια'. θεμ. ζ'. ἀρμόζουσα δὲ καὶ κατὰ δεσποτῶν, οὐ μὴν καὶ κατὰ τῶν καλῆ πίστει νομείων ἢ οὐσουφρονοκτοναρίων, ἢ τινων τοιοῦτων, ἢ δανειστών. διὰ τί; διότι ὁ μὴ νοξάλιος Ἀκουίλλος, ἀλλ' ἐξ ὀρθοῦ ἰδίῳ ὀνόματι κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ δούλου εἰς τὸ διαφερόν κινούμενος κατ' ἐκείνου κινεῖται τοῦ γινώσκοντος καὶ δυναμένου κωλύειν τὸν δούλον καὶ μὴ κωλύοντος, ὡς κερ. β'. τοῦτον τοῦ τι. καὶ κερ. δ'. μετὰ τῶν αὐτοῦ . . . γ) κωλύειν δὲ δύναται μόνος ὁ δεσπότης, οὐ μὴν καὶ δ) δανειστής ἢ καλῆ πίστει νομεύς· οὗτοι γὰρ αἰεὶ νοξάλως ἐνάγονται, κἂν γινώσκοντων αὐτῶν οἱ δούλοι ἤμαρτον· οὐ γὰρ λέγονται ποτε οἱ τοιοῦτοι δύνασθαι κωλύειν τοὺς δούλους, οὐς καλῆ πίστει νεμόνται ἢ δανειτικῶς δικαίω . . . α) οὐδὲ αὐτὸς ὁ δεσπότης κατὰ τῶν δύο ἡδύνατο τοῦτο, ὡς κερ. β'. καὶ ἐπεὶ οὐ δύναται κωλύειν τοὺς τοιοῦτους δούλους ἀμαρτάνειν, κἂν γινώσκων αὐτοὺς ἀμαρτάνοντας, λοιπὸν μόνον ἐνάγονται τῇ νοξάλια, λοιπὸν καὶ νοξάλως Ἀκουίλλω· ἰδίῳ δὲ ὀνόματι εἰς τὸ διαφερόν, ὡς περὶ οἱ γινώσκοντες δεσπότης, οὐδαμῶς, διὰ τὴν ἀνωθεν ὀρθέσαν αἰτίαν.

οὐ μὴν ὁ δεσπότης ἐνάγεται] Τὸ γὰρ ἀμάρτημα τῆ κεφαλῆ ἔπεται. ζήτει τι. ε'. κερ. α'. θεμ. β'. καὶ κερ. ιθ'. τοῦτον τοῦ β) τι. θεμ. τελευτ. καὶ τὸν παλαιόν, καὶ τι. ε'. κερ. λη'. ὠραῖον, καὶ κατ' ἐκεῖνο νόμι καὶ τὸ παρὸν. [Sch. r. VII. 155.]

ἐκδικοῦς δὲ αὐτὸν οὐ ποιεῖ τοῦ λαμβάνοντος] Ἐπεὶ οὐκ ἐξεδόθη παρὰ τοῦ ἀληθοῦς δεσπότου. ἀνάγνωθι διγ. κζ. κη'. πλατυτερον γὰρ τὰ περὶ τοῦτου διεξέειν. ὅμως ἐὰν ἔλθῃ^ς κινῶν ὁ δεσπότης, ἐκβάλλεται παρὰ τοῦ λαβόντος τὸν δούλον παραγραφῆ. [Sch. s. VII. 155.]

διὰ παραγραφῆς] † Τοῦ δόλου. αὐτὸν ἐκβάλλει] Ὁ λαβὼν εἰς νόξαν τὸν δούλον παύει τὸν δεσπότην μὴ δίδοντα τὴν ζημίαν. ἐξ ἀνάγκης γὰρ^δ) δύναται ὁ δεσπότης δίδου τὸ διαφερόν ἔχειν τὸν δούλον. σημείωσαι, πότε τὰ μεταξὺ ἄλλων κριθέντα ἄλλους βλάπτουσιν. [Sch. t. VII. 155.]

ιβ'. Ἐὰν ὁ καλῆ πίστει νομεύς ἀπολύσῃ τὸν δούλον, ἵνα μὴ ἐναχθῆ, ἐνάγεται ὡς δόλω παυσάμενος νέμεσθαι.

ἀπολύσῃ] † Ἀνάγνωθι διγ. ε'.

w) Addidi τοῦ ante βιβ. x) Inde ab hoc verbo scholium tertia manu in Codice 1350. scriptum est. y) In Cod. 1350 aliquid abscissum est. z) Verbum ὁ abscissum esse putat Tischendorfus. a) Cod. 1350. ὁ^αγε (sic). Num hoc significat ὅτι γε, an ὅτε γε? b) Addidi τοῦ ante τι. c) Fabr. ἐλθῆ. d) Cod. 1350. γὰρ. Fabr. γούν.

lib. 12. tit. 2. et lib. 17. tit. 2. dig. 31. sive lib. 12. tit. 1. Quare et lib. 12. tit. 2. cap. 2. et eiusdem tit. 1. cap. 32.

XI. Ulp. Bonae fidei possessor¹⁾, non etiam dominus, convenitur²⁾, servo furtum faciente: sed eum noxae dans non facit accipientis³⁾. Sin autem dominus eum vindicet, vel exceptione⁴⁾ eum submovet⁵⁾, vel per iudicem indemnitas ei servatur.

1) bonae fidei possessor] Lege dig. 27. 28. In lege autem Aquilia bonae fidei possessor non tenetur, ut tit. 2. dig. 27. them. 4. sive tit. 3. Is autem, cui liber homo bona fide servit, noxali actione non tenetur, et si actum fuerit, integra manet actio adversus delinquentem, ut lib. 11. tit. 1. dig. 13. in fine, sive lib. 42. tit. 4. Lege et tit. 2. dig. 1. sive tit. 3. huius lib. cap. 27. them. 3.

Hagiotheod. Ne hoc caput obstare credas themati 3. cap. 27. tit. 3. Non enim obstat. Quam ob causam? Quia hoc caput de noxali loquitur, illud de Aquilia. Nam noxalis actio quodammodo in rem est, et in omnibus fere similis est actioni speciali in rem. Certe adversus quemlibet possessorem intenditur. Ex multis manifestum est, eam habere ea, quae actioni in rem propria sunt. Nam quaere cap. 4. them. 3. et cap. 7. et sequens 12. et 13. 14. Lege de in rem actione et lib. 15. tit. 1. cap. 9. them. 1. Si igitur is, qui simpliciter possidet, noxali convenitur, quasi in rem actio sit, quomodo ea non conveniretur etiam bonae fidei possessor, ut tit. 6. cap. 38. dicitur? Hoc loco igitur de noxali sermo est: in them. autem 3. cap. 27. tit. 3. de Aquilia. Aquilia autem est personalis actio competens dominis, ut tit. 3. cap. 11. them. 7. et adversus dominos, nec vero adversus bonae fidei possessores vel usufructuarios, vel alios eiusmodi, vel creditores. Quam ob causam? Quia Aquilia non noxalis, sed quae directo suo nomine adversus dominum servi in id quod interest intenditur, adversus eum intenditur, qui scit et cum prohibere possit servum, non prohibet, ut cap. 2. huius tit. et cap. 4. cum eius Prohibere autem potest solus dominus, non etiam creditor vel bonae fidei possessor: nam hi semper noxali tenentur, licet eis scientibus servi deliquerint: non enim dicuntur hi prohibere posse servos, quos bona fide possident vel iure creditoris Neque dominus ipse adversus utrumque hoc poterat, ut cap. 2. Et quia prohibere non possunt eiusmodi servos delinquere, licet eos delinquere sciant, ideo noxali tantum tenentur, atque ita etiam Aquilia noxali: suo autem nomine in id quod interest, ut domini scientes, minime, propter causam supra dictam.

2) non etiam dominus convenitur] Noxa enim caput sequitur. Quare tit. 6. cap. 1. them. 2. et cap. 19. huius tit. them. ult. et Antiquum, et tit. 6. cap. 38. elegans, et hoc secundum illud intellige.

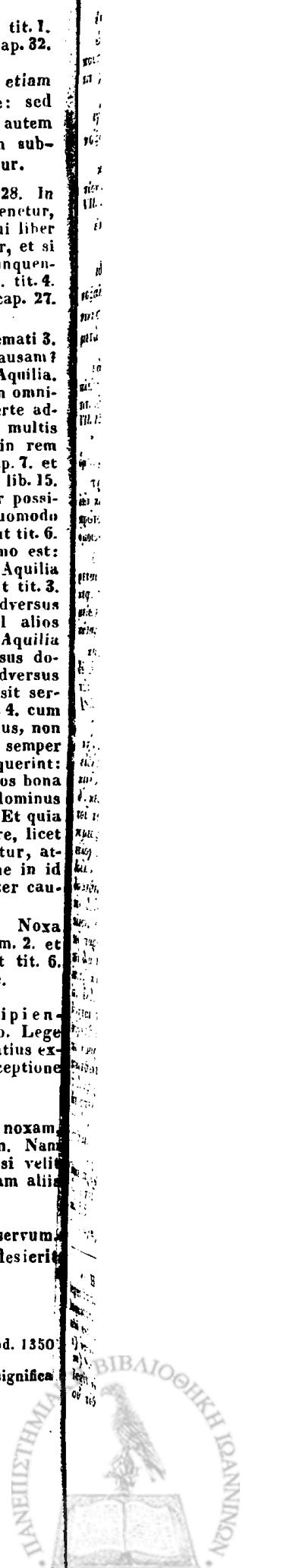
3) sed eum noxae dans non facit accipientis] Quia servus non traditus est a vero domino. Lege dig. 27. 28. quibus quae ad hanc rem pertinent, latius explicantur. Verum si agat dominus, repellitur exceptione ab eo, cui servus traditus est.

4) exceptione] Doli.

5) eum submovet] Qui servum accipit in noxam, excludit dominum non praestantem indemnitatem. Nam necessario dominus praestare damnum debet, si velit servum habere. Nota, rem inter alios iudicatam alii non nocere.

XII. Si bonae fidei possessor dimiserit¹⁾ servum, ne secum ageretur, tenetur²⁾, quasi dolo desierit possidere³⁾.

1) dimiserit] Lege dig. 6.



ἐνάγεται] † Ζήτει κεφ. λη'. τοῦ γ'. τι.
ὡς δόλω παυσάμενος νέμεσθαι] Ὁ γὰρ δόλω
παυσάμενος νομήσαι) ἀπὸ νεμομένου νοίται, ὡς βιβ. β'.
τι. γ'. κεφ. θλά. καὶ ρν'. [Sch. u. VII. 155.]

ιγ'. Γαι. Καὶ ὁ κακῆ^f) πίστει νομεὺς ἐνάγεται τῇ
νοξάλια.

καὶ ὁ κακῆ πίστει νομεὺς] Ἄτοπον γὰρ ἐστὶ, βελ-
λονα τοῦ βόνα φίδε νομέως εἶναι τὸν πραιδωνα. [Sch. x.
II. 155.]

ἐνάγεται τῇ νοξάλια] † Ζήτει τι. γ'. κεφ. λη'.

ιδ'. Οὐλπ. ε) Ἐὰν παρὰ πλειόνων ἐνάγωμαι^h)
νοξάλως προφάσει τοῦ αὐτοῦ δούλου, ὁ πρῶτος
κλήσας λαμβάνει αὐτόν, καὶ οὐχ ὑπόκειμαιⁱ) τοῖς
μετὰ ταῦτα νικῶσι^k), κἄν πρῶτοι ἐνήγαγον.

ἐὰν παρὰ πλειόνων ἐνάγωμαι] Θέσ γὰρ, πρὸς^l)
πλειόνας^m) ἡμαρτεν ὁ ἐμὸς οἰκέτης. Ζήτει κεφ. κ'. καὶ βιβ. ζ'.
τι. ιδ'. κεφ. . . καὶ τι. ιε'. κεφ. β'. ἐντυποφανές. [Sch. y.
II. 155.]

* Θέσ γὰρ, ὅτι πρὸς πλειόνας ἡμαρτεν ὁ ἐμὸς
δούλος βιβ. ιη'. τι. ε'. κεφ. ι'.

προφάσει τοῦ αὐτοῦ δούλου] Σημείωσαι, ὅτι πολ-
λῶν κινήσαντων κατ' ἐμοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ δούλου νοξάλια, ὁ
πρῶτος νικήσας λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐλευθεροῦνται τῶν ἄλλων.
οἶον βιβ. ιη'. τι. ε'. κεφ. ι'. [Sch. z. VII. 155.]

ὁ πρῶτος νικήσας λαμβάνει αὐτόν] Καὶ οὐ φθει-
ται τοῖς προπαισθεῖν ἢ ἐκδοσις, ὡς βιβ. ζ'. τι. ιε'.
ρ. β'. Ζήτει καὶ κεφ. κ'. καὶ βιβ. θ'. τι. γ'. κεφ. ξα'. ση-
μείωσαι, ὅτι ἐνταῦθα τὸ νικήσας ἐλάβετο ἀπὸ τοῦ, καταδι-
κίας καὶ ἀπαιτήσας. [Sch. a. VII. 155.]

καὶ οὐχ ὑπόκειται τοῖς μετὰ ταῦτα νικῶσι] Εἰ
μὴ ἐξέδωκα, ἀλλὰ τὸ διαφέρον παρέσχον, οὐδὲν ἦτον ὑπὸ
ν ἄλλων ἐνάγωμαι, ὡς διγ. κ'. Ζήτει βιβ. ιε'. τι. α'. κεφ. κς'.
h. b. VII. 155.]

Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Πῆ δόξῃ σοι ἐναντίον πρὸς τὸ παρὸν τὸ
κεφ. τοῦ α'. τι. τοῦ ιε'. βιβ. ἐκεῖ γὰρ ὁ πταισθὲς δούλος
ἴσει τοῦ νεμομένου ἡμαρτεν, καὶ ὁ πταισθὲς ἀδεῖαν ἔχων
ἔσει τῷ ἰδίῳ ὄνοματι, ἢ νοξάλως κατὰ τὸ β'. θεμ. τοῦ
κεφ. τούτου τοῦ τι. ἐκίνησε νοξάλως. * * ἐπειⁿ) γοῦν πρὸ
τέλους τῆς νοξάλιας δικῆς ἕτερος κινήσας κατὰ τοῦ αὐτοῦ
ἕως^o) σπεκιαλλαν ἢ ἕμ, ἐδικαιώθη λαβεῖν τὸν δούλον,
ἔχον φόβον, ἰδοῦ, δεδούκεν ὁ νομεὺς, μήπως δοῖς τὸν
λόγον πρὸς τὸν καταδικάσαντα, αὐτίον δὲ τῇ νοξάλια κατα-
σθεῖς παρὰ τοῦ πταισθέντος καὶ μὴ δικαίως ἐκδοῦναι
δούλον, ἐναχθεῖν λοιπὸν ἰδίῳ ὄνοματι, ἢ ζήμιωθῆ εἰς
ν, ὡς μὴ ποιήσας τῇ νοξάλια τὸ ἰκανόν. ἀναγνωθὶ γὰρ
παρόντος τι. καὶ κεφ. λη'. πᾶν γοῦν εὐλόγως φοβεῖται,
διὰ τοῦτο ἐπέτρεψεν ὁ νομος αὐτῷ, ἐκίσει προειρηπίσειν
ἰὼ καὶ ἠεδῖαν ἐτοιμάσειν διὰ τῆς ἀσφαλείας τῆν τοῦ δού-
λου, ἵνα ὑστερον καταδικασθεῖς ἴσως καὶ τῇ νοξάλια
ῖται τῇ ἀσφαλείᾳ χρώμενος ἐκιδόναι τὸν δούλον, καὶ μὴ
ῖσθαι εἰς τὸ διαφέρον. ἐνταῦθα δὲ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπό-
τημαρτεν ὁ δούλος, καὶ νοξάλια μόνῃ ἔχουσι πάντες οἱ
σθεντες πραγματικῆν οἷον τινα ἀγωγήν, οὐ μὴν καὶ εἰς
λαφέρον. ἐπὶ δὲ τῶν πραγματικῶν ἀγωγῶν, εἴτε νοξάλιαν,
σπεκιαλλαν ἢ ἕμ, εἴτε ἑτεροῶν οἰωνδηποτε, τοῦτο χρεω-
δ νεμομένου μητε^p) δόλω, μητε ἀμελείᾳ παύσασθαι νέ-
ται. καὶ παυσάμενος νέμεσθαι μὴ δόλω, μηδὲ ἀμελείᾳ . .
..... 1) εἰ μήπως ἐκουσίως ἀσφαλείαν δέ-
πρὸς τὸν μήπω καταδικάσαντα τὴν ἰουδικαίου σόλου,
κ τοῦ ζ'. κεφ. τοῦ α'. τι. τοῦ ιε'. βιβ. σοὶ ἐθεματίαθη,
βιβ. μβ'. τι. α'. κεφ. νζ'. ὅτι δὲ ἐπὶ πασῶν τῶν πραγμα-
ν ἀγωγῶν, καὶ πρὸ προκαταξέως, καὶ μετὰ προκαταξέιν

2) tenetur] Quaere cap. 38. tit. 3.

3) quasi dolo desierit possidere] Nam qu
dolo desiit possidere, pro possessore habetur, ut lib. 2
tit. 3. cap. 131. et 150.

XIII. Gai. Etiam malae fidei possessor¹) tenetur
noxali actione²).

1) etiam malae fidei possessor] Absurdum
enim est, meliorem esse conditionem praedonis, quam
bonae fidei possessoris.

2) tenetur noxali actione] Quaere tit. 3.
cap. 38.

XIV. Ulp. Si a pluribus conveniar¹) noxali
actione eiusdem servi nomine²), qui prior vicit,
eum consequitur³), nec teneor postea vincentibus⁴),
licet priores egerint⁵).

1) si a pluribus conveniar] Pone, servum
meum pluribus damnum dedisse. Quaere cap. 20. et
lib. 7. tit. 14. cap. . . et tit. 15. cap. 2. quod contrarium
videtur.

Pone, servum meum pluribus damnum dedisse. Simi-
liter lib. 18. tit. 5. cap. 10.

2) eiusdem servi nomine] Nota, pluribus me-
cum agentibus noxali iudicio eiusdem servi nomine, eum,
qui prior vicerit, consequi servum, et liberari a ceteris.
Simile lib. 18. tit. 5. cap. 10.

3) qui prior vicit, eum consequitur] Et non
corrumpitur noxae deditio anterioribus delictis, ut lib. 7.
tit. 15. cap. 2. Quaere et cap. 20. et lib. 9. tit. 3. cap. 61.
Nota, victorem hic accipi pro eo, qui condemnavit et
exegit.

4) nec teneor postea vincentibus] Si vero
non tradidi in noxam, sed id quod interest praestiti,
nihilominus teneor ceteris, ut dig. 20. Quaere lib. 15.
tit. 1. cap. 26.

Hagiotheod. Ne huic obstare putes cap. 58. tit. I.
lib. 15. Illic enim servus vulnerans sciente possessore
deliquit, et vulneratus, cui licebat vel suo nomine, vel
noxaliter agere secundum me. 2. cap. 4. huius tit.
noxaliter egit. Cum ante finem litis noxalis alius contra
eundem possessorem actione speciali in rem instituta
servum habere vellet, merito possessor veritus est, ne
servo ei, qui ipsum condemnavit, dato, cras noxali
a vulnerato condemnatus, cum servum noxae dedere
non posset, suo nomine conveniretur, vel maius damnum
pateretur, ut qui noxali non satisfacit. Legas enim
huius tit. cap. 38. Iustum igitur metum habet, ideoque
lex ei permisit illic sibi praeparare et cautione facilio-
rem reddere servi deditioem, ut postea fortasse noxali
damnum cautione utens servum possit noxae dedere,
et non praestare id quod interest. Hic autem ignorante
domino servus deliquit, et qui laesi sunt, noxalem
tantum habent actionem quasi in rem, non in id quod
interest. In actionibus autem in rem, sive noxalibus,
sive specialibus in rem, sive aliis quibuscunque eius-
modi, possessor hoc praestat, ut nec dolo, nec culpa
possidere desinat. Et si nec dolo, nec culpa possidere
desiit nisi sua sponte ei, qui ipsum
nondum condemnavit, iudicatum solvi caverit, ut ex
cap. 7. tit. I. lib. 15. et lib. 42. tit. I. cap. 57. propositum
tibi est. In omnibus autem actionibus in rem et ante,
et post litis contestationem hoc solum nos spectare ad
obligandum bonae fidei possessorem, ut nec possideat,
nec dolo vel culpa possidere desinat, quaere de speciali

e) Haud dubie legendum et vertendum νομῆς. Nam verbum νομῆω non significat possidere, sed pascere. f) Sic
idum. Fabr. καλῆ. Sed cum de bonae fidei possessore sermo iam fuerit, et L. 13. laudata de malae fidei possessore
atur, falsa est Fabroti lectio. Cuiacius vertit malae fidei possessor. g) L. 14. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 186. sq.
ent initium cap. 13. h. t. et in sch. 13. recens edito ad Basil. XI. 1. cap. 61. (Heimb. T. I. p. 769.) h) Syn. ἐνάγωμαι.
τοκείμαι lego cum Syn. et Schol. Fabr. ὑπόκειται. k) Syn. κινῶσι. Leuncl. in marg. νικῶσι. l) Adde ὅτι ante πρὸς.
sic legendum. Fabr. πλειόνας. n) In a voce ἐπεὶ scholium tertis manu in Cod. 1350. scriptum est. o) Tischendorffus
νόμον. Sed legendum νομῆως. p) Adde τὸ ante μήτε. q) Sequentia ita legit Tischendorffus: ἕτερόν τινα ἔκτοτε
ἴθεται περὶ πλειόνας. Sed haec sensum aptum non praebent, nec tamen scio, quaenam subatituaenda sint.



τοῦτο μόνον σκοποῦμεν εἰς τὸ ἐνέεσθαι τὸν νεμόμενον καλῶ πιστεῖ, τὸ μήτε νέμεσθαι, μήτε δόλω ἢ ἀμελείᾳ παύσασθαι νέμεσθαι, ζῆτει περὶ μὲν σπικαλίας βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ιε'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ κ'. καὶ κζ'. θεμ. β'. καὶ δ'. καὶ νη'. ἐν τῷ τέλει, καὶ ξγ'. περὶ δὲ νεροδιότητος βιβ. μβ'. tit. α'. κεφ. κε'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. αὐτοῦ νζ'. καὶ μ. καὶ περὶ νοξάλλων τὸ τε παρὸν κεφ. καὶ κεφ. ις'. καὶ κ'. θεμ. γ'. καὶ κβ'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. κδ'.

κἂν πρῶτοι ἐνῆγαγον] Καὶ ἐπὶ τῆς δὲ πεκουλίῳ προτιμάται οὐχ ὁ πρῶτος κινήσας, ἀλλ' ὁ πρῶτος τῆν ψῆφον ἀπρηγκάμενος, ὡς βιβ. ιε'. tit. α'. διγ. ι'. ἤτοι βιβ. ιη'. tit. ε'. ἀνογνωθὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγεγραμμένα, καὶ διγ. κδ'. [Sch. c. VII. 155.]

1. Eit⁵) δὲ ὑπὸ αἵρεσιν ἐλευθερωθῆσόμενος ἦν, καὶ πρὸ ψήφου τῆς αἰρέσεως ἐξελαθούσης ἐλευθερώσω αὐτόν, ἢ παρῶσχω τῷ ληγαταρίῳ, ἐλευθεροῦμαι ὡς περ εἰ καὶ πρὸ ψήφου ἀποκαταστατικὴν ἐλευθερίαν αὐτῷ ἐπιθήσω. ὁ ἐκδιδούς⁴) ὀφείλει περὶ ἐκνικήσεως ἀσφαλίζεσθαι ἐξ οἰκείου ἔργου συμβαινούσης.

εἰ δὲ ὑπὸ αἵρεσιν ἐλευθερωθῆσόμενος ἦν] Τί γάρ, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ κληρονόμος με ἐνεστήσατο, καὶ κατέλιπε τῷ δούλῳ ὑπὸ αἵρεσιν ἐλευθερίαν, ὅς⁶) καὶ μετὰ θάνατον τοῦ δεσπότητος πρὸ τοῦ ἐλευθερωθῆναι ἡμαρτεν; [Sch. d. VII. 156.]

καὶ πρὸ ψήφου] Πρὸ τοῦ ἀποφανθῆναι περὶ τῆς νοξάλιας. [Sch. e. VII. 156.]

τῆς αἰρέσεως ἐξελαθούσης] Τῶ⁷) ἢ ἐγγράφῃ ἐλευθερος. ζῆτει βιβ. μη'. tit. ε'. κεφ. κε'. [Sch. f. VII. 156.]

ἢ παρῶσχω τῷ ληγαταρίῳ] Ὅτι μὴ ἠλευθερώθῃ, ἀλλ' ἐληγατεύθῃ. [Sch. g. VII. 156.]

ἐλευθεροῦμαι] Ὡς μὴ κατὰ δόλον ἐμὸν ἐκπεσῶν τῆς τοῦ οἰκέτου δεσποτίας. [Sch. h. VII. 156.]

* Λοιπὸν γὰρ δύναται ἐνάγεσθαι ὁ ἐλευθερωθεὶς.

πρὸ ψήφου] Τουτέστιν, ὡς περ εἰ ὑπὸ ἡμέραν ὀρισθεῖσαν ἐλευθερίαν⁸) πρὸ ψήφου ἐλθούσης τῆς ἡμέρας ἀποκαταστήσω. [Sch. i. VII. 156.]

† Τῆς νοξάλιας.

ἀποκαταστατικὴν] † Φιδεϊκομισσαρίαν διχα αἰρέσεως τῇ ἐμῇ πιστεῖ καταλειφθεῖσαν.

ἐλευθερίαν αὐτῷ ἐπιθήσω] Ἄκων γὰρ αὐτῆν ἐπέθηκεν⁹) ὀρισθεὶς ὡς κληρονόμος παρὰ τοῦ διαθεμένου δεσπότητος τοῦ δούλου. [Sch. k. VII. 156.]

ὁ ἐκδιδούς] Τὸν ληγατευθέντα ἢ τὸν στατονλίβερα, πρὶν συμβῆναι τι τῶν εἰρημῶν. [Sch. l. VII. 156.]

† Ζῆτει βιβ. ι'. tit. γ'. κεφ. λθ'. θεμ. προτελ.

ὀφείλει περὶ ἐκνικήσεως ἀσφαλίζεσθαι] Ὅτι τυχὸν αὐκ ἐπώλησεν αὐτὸν ἑτέρῳ, ἢ ὑπέθετο, ἢ ἠλευθέρωσεν¹⁰). ἀσφαλίζεται δὲ καὶ περὶ δόλου, ὡς διγ. λβ'. ζῆτει καὶ βιβ. ι'. tit. γ'. κεφ. θ'. θεμ. προτελ. [Sch. m. VII. 156.]

ἐξ οἰκείου ἔργου συμβαινούσης] Οὐ μὴν ἑτέρωθεν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐπιόντος κεφ. ἐάν γὰρ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ἐλευθερος, καὶ νῦν ἐξηλθεν ἢ αἰρέσεις, καὶ ἠλευθερώθη¹¹), οὐκ ἔστιν ἐνοχος· οὐδὲ γὰρ παρ' αἰτίας¹²) αὐτοῦ ἐγένετο. [Sch. n. VII. 156.]

* Περὶ γὰρ ἀλλοτριῶν φάκτου οὐκ ἀναγκάζεται ἀσφαλίζεσθαι, τυχὸν ὅτι οὐχ ἠλευθερώθη παρὰ τοῦ πρῶτον δεσπότητος, ἢ ὑπέθετο. κἂν γὰρ μεθ' ὁ ἐκδώσει αὐτὸν τῷ ἐνάγοντι, φανῆ ἐλευθερος, ὡς τῆς αἰρέσεως, ὑπ' ἢ ἐγγράφῃ ἐλευθερος, ἐξουσίας, οὐκ ἐγκαλεῖται, ὅτι δίδωσι τὸν δούλον ἐλευθερον¹³) δύναται γὰρ κατὰ τοῦ ἐλευθερωθέντος ἤδη κινεῖν ὁ παρ' αὐτοῦ βλαβεῖς.

ιε'. Γαι. Ἐάν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ψήφου ἤρτηται τῆς ἐλευθερίας ἢ αἰρέσεις, ἐκδιδούς αὐτὸν ἐλευθεροῦμαι· πρὸ δὲ τῆς ψήφου τῆς αἰρέσεως ἐξιούσης, μεταφέρεται τὸ δικαστήριον εἰς αὐτόν.

in rem actione lib. 15. tit. 1. cap. 15. them. 3. et cap. 21. et 27. them. 2. et 4. et 58. in fine, et 63. de hereditatis vero petitione lib. 42. tit. 1. cap. 25. them. 5. et cap. 57. et 40. et de noxalibus actionibus hoc caput et cap. 16. et 21. them. 3. et 22. them. ult. et cap. 24.

5) licet priores egerint] Etiam in actione de peculio praefertur non qui prior agit, sed qui prior sententiam retulit, ut lib. 15. tit. 1. dig. 10. sive lib. 18. tit. 5. Lege quae in eo adnotata sunt, et dig. 24.

Quodsi erat statuliber⁶), et ante sententiam⁷) existente conditione⁸) cum manumisero, vel praestitero legatario⁹), liberor¹⁰): sicut et si ante sententiam¹¹) ei fideicommissariam¹²) libertatem imposuero¹³). Is, qui dedit noxae¹⁴), cavere debet de evictione¹⁵) ex suo facto contingente¹⁶).

6) quodsi erat statuliber] Ut si me dominus eius heredem instituerit, et reliquerit servo libertatem sub conditione, et is post mortem domini, antequam existeret conditio libertatis, noxiam commiserit.

7) et ante sententiam] Antequam pronuncietur de noxali actione.

8) existente conditione] Sub qua relicta est ei libertas. Quaere lib. 48. tit. 5 cap. 25.

9) vel praestitero legatario] Cum non manumissus, sed legatus est.

10) liberor] Quia non dolo meo servi dominium amisi.

Potest enim conveniri manumissus.

11) ante sententiam] Hoc est, ut si in diem relictam libertatem ante sententiam veniente die praestitero.

De noxali actione latam.

12) fideicommissariam] Sine conditione fidei meae commissam.

13) libertatem imposuero] Invitus enim eam imposuit quasi heres iussus a testatore domino servi.

14) is, qui dedit noxae] Legatum servum vel statuliberum prius, quam aliquid eorum, quae supra dicta sunt, contingeret.

Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 39. them. penult.

15) cavere debet de evictione] Ut se non vendidisse vel obligasse eum alteri, vel manumisisset. Cavet et de dolo, ut dig. 32. Quaere et lib. 10. tit. 3. cap. 9. them. penult.

16) ex suo facto contingente] Non aliunde, ut cap. sequenti. Nam si sub conditione erat data libertas, et nunc existente conditione manumisit, non est obligatus: nec enim id suo facto contigit.

Nam de alieno facto non cogitur cavere, puta, eum non esse manumissum a priore domino, vel pignori obligatum. Licet enim postea, quam eum actori noxae dedit, liber is appareat, puta conditione, sub qua libertas data erat, existente, non imputatur ei, quod servum liberum dat: potest enim adversus manumissum agere is, qui ab illo laesus est.

XV. Gai. Si sententiae tempore pendeat conditio libertatis, noxae dando eum liberabor¹): sed si ante sententiam existat conditio²), transfertur³ iudicium⁴) in eum⁵).

r) Cod. 1350. νεροδιότης (sic). Subintellige πετυλιόρος. s) L. 14. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 187. ubi est par cap. 13. h. t. t) Syn. διδούς. u) Sic legendum. Fabr. δ. v) Sic legendum. Fabr. ἐλευθέρων. w) Vocem ἐπέθηκεν quae deest apud Fabr. addit Cod. 1350. x) Fabr. ἐλευθέρωσεν. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐλευθερώσω. z) Malim αἰτίας.



ἐκδιδούς αὐτὸν ἐλευθεροῦμαι] Τὸ γὰρ ἡρη-
μένον οὐ δοκεῖ εἶναι, ὡς βιβ. β. tit. γ. κεφ. ρο. καὶ διὰ
τοῦτο καλῶς ἐκδίδεται ὡς ἐστὶ δούλος ὢν. [Sch. ο. VII. 156.]

πρὸ δὲ τῆς ψήφου τῆς αἰρέσεως ἐξιοῦσης] Εἰ
γὰρ μετὰ τὴν ψήφον ἐξέλθῃ ἡ αἰρέσις, οὐδ' ὅλως ὑπάρχει
κατὰ τοῦ ἐλευθερωθέντος δικαστήριον, ὡς ἄπαξ φθάσας
αὐτοῦ ἐκδοθῆναι τῷ ἐναγοῦντι, πρὸς ὃν τὸ δ) ἀμάρτημα γέ-
γονεν ἐν τῷ ἐν δουλείᾳ εἶναι, καὶ γενέσθαι αὐτοῦ δούλου.
οὐδὲ δὲ ἀπὸ δεσπότην κατὰ δούλου μετὰ ἐλευθερίαν ὑπερτι-
δικαστήριον. [Sch. ρ. VII. 156.]

μεταφέρεται] Διὰ τοῦτο^{α)} ἐδήλωσεν, ὅτι τὰ προκεκρι-
μένα τοῦ^{δ)} ἐξοντος τὸν δούλον τὸν ὑπὸ αἰρέσειν ἐλευθερον
οὐκ ἀργεῖ, ἀλλὰ κατ' ἀκολουθίαν ἐκείνων δικασταὶ καὶ ὁ
δούλος ἐλευθερωθεὶς σημερον. καὶ ζῆται τὴν τοῦ κα. βιβ.
παραπομπὴν σφόδρα συμβαλλομένην. ε) δι' αὐτὸ γὰρ εἶπεν τὸ
μεταφέρεται: εἰ γὰρ ἀνάγκη ἦσαν τὰ προκεκριμένα ἀντὶ
σοῦδενός, οὐκ ἂν ἐχρήσατο ταύτῃ τῇ λέξει. ζῆται βιβ. κα.
tit. β. καὶ ιδ'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. [Sch. ρ. VII. 157.]

τὸ δικαστήριον] † Ἦ νοζαλία.
εἰς αὐτόν] Εἰς τὸν στατουλίβερουμ^{ε)}: νόξα γὰρ κάπουτ
σεκούιτουρ. ζῆται βιβ. ζ. tit. ιε. κεφ. δ. θεμ. β. [Sch. ρ.
VII. 157.]

† Τὸν ἐλευθερωθέντα.

ιζ'. Ἰουλ. Ἐὰν ὁ κληρονόμος δόλῳ παύσῃται
νέμεσθαι τὸν ὑπὸ αἰρέσειν ἐλευθερωθησόμενον, καὶ
διὰ τοῦτο ἐναχθῆ ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ οὐ νοζαλίως,
καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὴν αἰρέσειν καταδικάζεται, ὡς-
περ καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν δούλον.

καὶ διὰ τοῦτο] † Ζῆται κεφ. κδ'.
ἐναχθῆ] † Τῇ ἰμφοκτουμ εἰς τὸ διαφέρειν.

ἰδίῳ ὀνόματι] Ἦτοι εἰς ὀλόκληρον τὴν ζημίαν, ὡς
κεφ. λθ'. καὶ κδ'. καὶ κε'. θεμ. γ. καὶ κεφ. κα'. τὸ
τέλος. [Sch. σ. VII. 157.]

καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὴν αἰρέσειν] Τῆς ἐλευθε-
ρίας, καὶ γενέσθαι τὸν δούλον ὡς ἐλευθερωθέντα δεκτικόν
δικαστήριον. [Sch. τ. VII. 157.]

καταδικάζεται] Εἰς ὀλόκληρον τὴν ζημίαν, διὰ τὸν
δούλον, ὃν ἤμαρτεν ὁ νομεύς. [Sch. υ. VII. 157.]

ὡς περ καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν δούλον]
Εἶγε μετὰ προκαταρξὶν ἀπέθανεν^{α)}· εἰ γὰρ πρὸ τούτου, ἐλευ-
θεροῦται, ὡς διγ. κς'. θεμ. γ. καὶ τὸ τέλος τοῦ γ. θεμ. τοῦ
λθ'. κεφ. καθόλου γὰρ ὁ^{ε)} δόλον ποιῶν ἐπὶ τῷ μὴ εὔρε-
θῆναι παρ' αὐτῷ^{β)} τὸν οἰκίτην, ἰδικῆ τινὶ ἐνάγεται ἀγωγή,
καὶ οὐ δύναται εἰς νόξαν ἐκδιδόναι τὸν οἰκίτην, ἀλλὰ πάντως
ἀπαιτεῖται τὸ διαφέρειν. [Sch. χ. VII. 157.]

ιζ'. Παυλ. Ἐὰν ἐνὸς γινώσκοντος δεσπότην καὶ
τοῦ ἄλλου ἀγνοούντος ἀμάρτη δούλος, καὶ πρῶτος
ἐναχθῆ εἰς ἰγνοῶν εἰς νόξαν ἐκδῶ, ἐνάγεται καὶ ὁ
ἄλλος εἰς τὴν λοιπὴν τῆς ζημίας, ὑπολογιζομένης τῆς
τοῦ δούλου τιμῆς. αὐτοὶ δὲ πρὸς ἀλλήλους οὐτῶ
δι' τῆς ἀγωγῆς τῆς τὰ ἐπίκοινα διαιρούσης ἀναδέ-
χονται· ὁ μὲν γινώσκων οὐ παντὸς τοῦ παρ' αὐτοῦ
καταβληθέντος λαμβάνει τὸ ἥμισυ, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ
τῆς τοῦ δούλου τιμῆς· ὁ δὲ ἀγνοῶν παντὸς τοῦ παρ'
αὐτοῦ καταβυλλομένου τὸ ἥμισυ ἀπαιτεῖ τὸν γινώ-
σκοντα. ὁ μὲντοι κελεύσας τῷ δούλῳ πλημμελεῖσαι
οἰδὲν παρὰ τοῦ κοινωνοῦ λαμβάνει.

ἐὰν ἐνὸς γινώσκοντος δεσπότην] Εἰ δύο δεσπο-
τῶν ὄντων, τοῦ μὲν ἐνὸς ἀγνοούντος, εἰδότες δὲ τοῦ ἑτέρου,
ἀμάρτη ὁ οἰκίτης, καὶ ἐναχθῆ πρῶτερον ὁ ἀγνοήσας τὸ ἀμάρ-
τημα, καὶ ἐκδῶ τὸν οἰκίτην εἰς νόξαν, ἀδικωτάτον ἐστὶ, διὰ
τῆς ἐκδούσεως τῷ εὐτελοῦς οἰκίτου τὸν ἄλλον δεσπότην ἐλευ-
θεροῦσθαι, οὕτως εἰδότες ἤμαρτεν ὁ^{β)} οἰκίτης. τί οὖν;

1) noxae dando eum liberabor] Nam quod
pendet, non videtur esse, ut lib. 2. tit. 3. cap. 170. et
ideo recte deditur noxae, cum adhuc servus sit.

2) sed si ante sententiam existat conditio]
Nam si post sententiam existat conditio, in manumis-
sum nullum competit iudicium, cum semel deditus fuerit
actori, cui noxiam commiserat in servitute, et servus
eius factus sit. Sed neque domino in servum post libera-
tatem competit iudicium.

3) transfertur] Hoc verbo significavit, non ces-
sare ea, quae praeiudicata sunt de domino servi manu-
missi sub conditione, sed illis consequenter agi etiam
hodie cum servo manumisso. Et quare transmissionem
lib. 21. valde utilem. Ideo enim ait, *transfertur*: quia
si praeiudicata inutilia essent, non uteretur hoc verbo.
Quaere lib. 21. tit. 2. et 14. et ibi Antiquum.

4) iudicium] Noxalis actio.

5) in eum] In statuliberum: quia noxa caput se-
quitur. Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 4. them. 2.

In manumissum.

XVI. Iulian. Si heres statuliberum dolo desierit
possidere, atque ideo¹⁾ conventus sit²⁾ suo no-
mine³⁾, non noxaliter, etiam post eventum conditio-
nis⁴⁾ condemnatur⁵⁾, sicut et post mortem servi⁶⁾.

1) atque ideo] Quaere cap. 24.1

2) conventus sit] In factum actione in id quod
interest.

3) suo nomine] Hoc est, in solidum damnum, ut
cap. 39. et 24. et 25. et 26. them. 3. et cap. 21. in fine.

4) etiam post eventum conditionis] Liber-
tatis, atque adeo servo manumissione idoneo facto ad
suscipiendum iudicium.

5) condemnatur] In solidum, propter dolum
admissum a possessore.

6) sicut et post mortem servi] Si modo post
litis contestationem vita decesserit: nam si ante dece-
sserit, liberatur, ut dig. 26. them. 3. et fin. them. 3. cap. 39.
Nam generaliter qui dolo desinit servum possidere, pro-
pria actione tenetur, et servum noxae dedere non potest,
sed omnino id quod interest praestat.

XVII. Paul. Si uno ex dominis sciente¹⁾, altero
ignorante, servus deliquerit²⁾, et ignorans conventus
prior noxae dederit servum³⁾, agetur etiam cum
altero in id, quod amplius est⁴⁾, in aestimationem
damni computato pretio servi⁵⁾. Ipsi tamen inter se
sciens quidem⁷⁾ non totius, quod solvit⁸⁾, dimi-
dium recipiat⁹⁾, sed dinidium aestimationis servi¹⁰⁾:
ignorans autem totius¹¹⁾, quod solvit¹²⁾, dimi-
dium¹³⁾ repetat a sciente¹⁴⁾. At is, qui iussit¹⁵⁾
servum delinquere, nihil¹⁶⁾ a socio consequitur¹⁷⁾.

1) si uno ex dominis sciente] Si ex duobus
dominis uno sciente, altero ignorante, servus delique-
rit, et prius cum ignorante actum sit, isque servum
noxae dederit, iniquissimum est vilissimi hominis de-
ditione alterum dominum liberari, quo sciente servus
deliquit. Quid ergo? Agetur etiam cum illo, et si quid

a) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπέστη. δ) τὸ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. e) Malim τούτου. d) Ante τοῦ
Fabr. ponit μετὰ, quod in Cod. 1350. deest. e) Haec inde a καὶ ζῆται usque ad vocem συμβαλλομένην, quae desunt apud
Fabr. addit Cod. 1350. f) Sic Fabr. Antea habebat στατουλίβερου. g) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. h) Sic
legendum. Fabr. αὐτοῦ. i) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350.



ἐνάγεται καὶ ἐκεῖνος, καὶ εἴ τι πλέον εὐρεθῆι τὸ διαφέρειν ὑπὲρ τὸ τίμημα τοῦ ἐκδοθέντος οἰκέτου, εἰς τοῦτο καταδικάζεται. λοιπὸν δὲ μεταξὺ τῶν δύο δεσποτῶν τοῦ δούλου κινεῖται τὸ κομμοῦν διβιδουῦνθαι, καὶ ὅσα μὲν δέδωκεν^{κ)} ἐκεῖνος, οὐτινος εἰδότες ἤμαρτεν ὁ οἰκέτης, οὐ πάντων ἀπαιτεῖ^{λ)} τὸ ἤμισυ, ἀλλὰ μόνως τῆς τοῦ οἰκέτου διατιμῆσως τὸ ἤμισυ λιμβάνει· ὅσα δὲ ὁ ἕτερος δεσπότης, οὐ ἐν ἀγνοίᾳ ὁ^{μ)} οἰκέτης ἤμαρτεν, καταβῆλῃ, τούτων τὸ ἤμισυ πάντων ἀπαιτεῖ^{ν)}. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ εἰδότες δεσπότου καὶ μὴ καλύσαντος τὸν^{ο)} οἰκέτην ἐξαμαρτῆσαι. εἰ μόντοι ὁ δεσπότης κελύσει αὐτὸν ἀμαρτῆσαι, καὶ καταδικασθῆ^{π)}, οὐδὲν λιμβάνει παντελῶς ἐκ τοῦ κοινοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ^{ρ)} γὰρ ἰδίου ἀμαρτήματος καταδικάζεται. [Sch. γ. VII. 157.]

Κυρίλλου. Εἰ ὁ εἰς τῶν δεσποτῶν, οὐ ἀγνοῦντος ἔπταισεν ὁ οἰκέτης, ἐναχθῆ^{σ)} καὶ δῶ^{τ)} εἰς νόξαν, οὐκ ἐλευθεροῖ τὸν εἰδῶτα, ἀλλ' ἐνάγεται εἰς τὸ λείπον^{υ)}. καὶ εἰ μὲν ὁ εἰδῶς δῶ τὸ διαφέρειν, οὐκ ἀπαιτεῖ, εἰ μὴ τὸ ἤμισυ τῆς τιμῆς τοῦ οἰκέτου· εἰ δὲ ὁ ἀγνοῶν δῶ, τὸ ἤμισυ οὐκ ἔδωκεν^{ζ)}, ἀπαιτεῖ. ὁ μόντοι κελύσει τῷ οἰκέτῃ βλάβην οὐδὲν ἀπαιτεῖ. [Sch. γ. VII. 157. sq.]

* Τοῦ αὐτοῦ^{ι)}. Ἡ διαφορὰ τούτου πρὸς τὸ β. θεμ. τοῦ δ. κεφ. αὐτῆς ἐστίν· ὅτι ἐκεῖ μὲν καθ' ἑνὸς προσώπου ἤρμωσαν αἱ δύο ἀγωγαί, ἢ τε νοξάλια καὶ ἢ ἰδίω ὀνόματι, καὶ ἢ μίᾳ λοιπὸν τῆν ἕτεραν ἀναίρει κατὰ τὸν ἐκείσε λεχθείσης αἰτίας· ἐνταῦθα δὲ ἢ μίᾳ κινεῖται κατὰ τοῦ ἐνὸς δεσπότου καὶ ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν, ἐξ ἀγνοίας τε καὶ εἰδήσεως, καὶ τι μετέχει^{κ)}, λοιπὸν τῆν νοξάλιαν ἐνταῦθα κινουμένην κατὰ τοῦ ἐνὸς δεσπότου καὶ διὰ τῆν ἕτεραν ἀναίρειν τῆν ἰδίω ὀνόματι τῆν ἀρμύζουσαν κατὰ τοῦ ἐτέρου δεσπότου καὶ διὰ τῆν εἰδήσιν. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. ε'. ὑπέξελε, ὅταν τὰ δύο πρόσωπα προκατόχος ἐστί καὶ διάδοχος, οἷον πρῶτης καὶ ἀγοραστῆς· τότε γὰρ ὑπὲρ ἐπὶ τοῦ ἐνὸς προσώπου λέγομεν ἐν τῷ β. θεμ. τοῦ δ. κεφ. ἵγουν τὸ ἀναίρειν μίαν τῆν ἕτεραν, τοῦτο λέγομεν καὶ ἐπὶ τῶν δύο προσώπων· τὰ τοιαῦτα γὰρ δύο ὡς ἐν λογιζόμεθα. καὶ ζητεῖ κεφ. ἦ.

† Ζήτει κεφ. ζ.

ἀμαρτή δοῦλος] † Ζημιώσας λ. νομίσματα.

εἰς νόξαν ἐκδῶ] † Τὸν δούλον ἄξιον κ. νομισμάτων.

εἰς το λοιπὸν] † Ἦτοι εἰς τὰ ι. νομίσματα.

ὑπολογιζομένης τῆς τοῦ δούλου τιμῆς] Κατὰ τοῦτο νόμι τὸ θ. καὶ ι. διγ. σημειώσαι, ὅτι ὁ ἐνεχόμενος νοξάλως^{κ)} καὶ σοφὸν νόμινε οὐκ ἀπαιτεῖται διὰ μίας ἐκείσεως ὀλοκληρον^{λ)}, ἀλλὰ καταλογιζομένου^{μ)} τοῦ προδοθέντος ἀπαιτεῖται τὸ πλέον. [Sch. γ. VII. 158.]

ἀναδέχονται] † Κομπεσατεύουσι.

ὁ μὲν γινώσκων] Ἐὰν ἐκεῖνος ἐναχθῆ^{σ)} ὡς γινώσκων ἰδίω ὀνόματι, καὶ καταβῆλῃ τῆν ὅλην ζημίαν, τυχὸν λ. νομίσματα. [Sch. α. VII. 158.]

οὐ παντὸς τοῦ παρ' αὐτοῦ καταβληθέντος] † Ὑπὲρ ζημίας.

λαμβάνει τὸ ἤμισυ] * Τοῦ αὐτοῦ^{κ)}. Προθεώρησον. Ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἀναλόγως τοῖς κοινωνοῖς τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία προσπορίζεται, εἰ μῆπου σύμφωνόν ἐστι περὶ τούτου. τί γὰρ, ὅτι εἰς χρήματα πλείονα εἰσῆγεν ἢ ὑπολογίσειεν, ὡς βιβ. ἰβ. tit. α. κεφ. λ.; κέρδος δὲ λέγομεν τὸ μετὰ τῆν ζημίαν, ὡς βιβ. ἰβ. tit. β. κεφ. λβ. ὅρα λοιπὸν τὸ προκείμενον. ἔδωκε, φησί, ὁ εἰς τὸν δούλον εἰς νόξαν· εἴθ' ὕστερον ὁ ἕτερος ἐνήχθη ἰδίω ὀνόματι, καὶ ὑπολογισθείσης τῆς τοῦ δούλου τιμῆς ἔδωκε τὸ λοιπὸν τῆς ζημίας. γέγονε ταῦτα. εἴτα τοῖς κοινωνοῖς ἔδοξε, διαλύσαι τῆν κοινωνίαν καὶ τὰ κοινὰ διελῆσθαι πραγματικά, αὐτὰ τε τὰ εἰς κεφάλαιον ἀναφερόμενα, καὶ τὰ εἰς κέρδος περιελθόντα. λόγος γίνεται μέσον τῶν κοινωνῶν περὶ τοῦ κεφαλαίου καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ κέρδους. ἐπεὶ γοῦν, ὡς εἶπομεν, κέρδος ἐστὶ τὸ μετὰ τῆν ζημίαν, ἐν δὲ τῶν τῆς κοινωνίας πραγμάτων ἡ κοινωνία ἐξημιῶται, ἐκεῖνον δηλαδὴ τὸν ἐκδοθῆναι φθάσαντα δούλον, ὀφείλουσι λοιπὸν ἀπὸ τοῦ κέρδους ἀποτεμεῖν τῆν τοῦ δούλου τιμὴν καὶ προσθεῖναι τῷ κεφαλαίῳ, ἵνα τέλειον γένηται τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ

κ) Fabr. δέδωκε. λ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαιτεῖται. μ) ὁ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. ν) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαιτεῖται. ο) τὸν, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. π) Lego κατεδικασθῆ. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπὲρ] Sic Cod. 1350. Fabr. λοιπὸν. σ) Fabr. ἔδωκε. τ) Id est, Hagiotheodoriti. υ) Sic Tischendorfus. Fortasse καὶ δυνατόν. φ) Sic Cod. 1350. Fabr. νοξάλια. ψ) εἰς, quod Fabr. ponit ante ὀλοκληρον, deest in Cod. 1350. ω) Sic Iego. Fabr. καταλογιζόμενον. ξ) Id est, Hagiotheodoriti.

supra pretium dediti servi amplius est in aestimatione damni, in id condemnatur. Ceterum inter se duo domini agunt communi dividundo, et quod praestitit is, quo sciente servus deliquit, non totius, sed aestimationis tantum servi partem petit: quod vero alter solvit, quo ignorante servus deliquit, eius totius dimidium petit. Haec de sciente domino et non prohibente servum delinquere. At si dominus iusserit servum delinquere, et condemnatus sit, nihil omnino a socio consequitur, quia ex suo delicto condemnatus est.

Cyrilli. Si cum uno ex dominis, quo ignorante servus deliquit, actum sit, et noxae dederit servum, is, qui sciebat, non liberatur, sed tenetur in reliquum. Et si quidem sciens praestiterit aestimationem damni, non repetit nisi dimidium aestimationis servi: ignorans autem dimidium datorum repetit. Is autem, qui iussit servum facere, nihil repetit.

Eiusdem. Differentia huius et them. 2. cap. 4. haec est: quod illic adversus unam personam ambae actiones, tam noxalis, tam quae suo nomine intenditur, competeabant, quarum altera alteram ex causis illic dictis tollit: hic autem una actio adversus unum ex dominis intenditur et ex diversis causis, ex ignorantia et scientia, et noxalis hoc loco instituta adversus unum dominum et propter ignorantiam tollit eam, quae suo nomine competit adversus alterum dominum et propter scientiam. Lege et cap. 5. Casum excipias, si duae illae personae sint antecessor et successor, puta venditor et emtor: tunc enim quod in una persona dicimus in them. 2. cap. 4. id est, altera alteram tolli, hoc etiam in ambabus personis dicimus: has enim ambas personas pro una accipimus. Et quaere cap. 8.

Quaere cap. 7.

2) servus deliquerit] Puta damno dato triginta nummorum.

3) noxae dederit servum] Servum viginti nummis dignum.

4) in id, quod amplius est] Id est, in decem nummos.

5) computato pretio servi] Secundum hoc intellige dig. 9. et 10. Nota, eum, qui noxali actione et suo nomine tenetur, unaquaque in solidum non teneri, sed pro ratione eius, quod amplius est, subducto eo, quod ante datum est.

6) admittunt] Compensant.

7) ut sciens quidem] Cum quo actum est quasi conscio, suo nomine, et qui solidum solvit, veluti nummos triginta.

8) non totius, quod solvit] Damni nomine.

9) dimidium recipiat] Eiusdem. Haec antea considera. In societate lucrum et damnum sociis pro rata acquiritur, nisi pactum de eo intercesserit. Quid enim, si alter maiore pecuniae summam intulerit vel plus operae praestiterit, ut lib. 12. tit. 1. cap. 30. Lucrum dicimus, quod damno deducto superest, ut lib. 12. tit. 2. cap. 32. Nunc accede ad id, quod propositum est. Alter, inquit, servum noxae dedit: deinde alter suo nomine conventus est, et computato servi pretio quod amplius erat in damni aestimatione, praestitit. Postea sociis placuit dissolvere societatem et dividere res communes, tam eas, quae sortis loco erant, quam quae lucri nomine obvenerant. Socii rationem ineunt de sorte et de lucro. Quia igitur, ut diximus, lucrum est quod deducto damno superest, societas autem re una communi privata est, videlicet servo noxae dedito, de lucro servi pretium debent deducere et sorti addere, ut sors impleatur, et quod superest, proprie lucrum ma-



ἢ ἀπομείνη κυρίως κέρδος, (οὕτω γοῦν ὀφείλουσι, καὶ οὕτω
 αὐτοὶ) καὶ τοσοῦτον λαβόντες ἀπὸ τοῦ κέρδους, ὅσον ποιεῖ
 τὸν δούλου τιμὴν, καὶ τῶν κεφαλαίων προσθέμενοι, εἴτα
 ἐκδομένοι καὶ αὐτὸ ἐπίσης, ὡς τὰ λοιπὰ τῆς κοινωνίας πρά-
 ξατα, καὶ λαβόντες ἀνὰ ἡμισυ, τὸ ἀπομείναν κέρδος, τὸ καὶ
 αὐτὸ κέρδος οὐκ ἀνὰ ἡμισυ τυχόν διελώνται, ἀλλ' ἐκ συμ-
 νωνίας ἴσως προσοίτητος αὐτοῖς ὁ μὲν ἀγνοῦν τοῦ κέρδους
 μοῖρον λήφεται, ὁ δὲ γινώσκων τρίτον. λαμβάνει γοῦν, ἀγνοῦν,
 γινώσκων τὸ ἡμισυ τῆς τοῦ δούλου τιμῆς· λαμβάνει δὲ οὕτως,
 εἴπομεν ἀνωτέρω, ἡγοῦν ἐπὶ μέρος τοῦ πρωτοτύπου κεφα-
 λίου τῆς κοινωνίας, καὶ διὰ τῆς τὰ ἐπίκοινα διαιρούσης ἀγωγῆς.

† Ἦγουν τὰ ἐ. νομίματα.
 ἀλλὰ τὸ ἡμισυ τῆς τοῦ δούλου τιμῆς] Ἦγουν τὰ
 νομίματα μονα. ζῆται tit. ιε. κεφ. δ. θεμ. β. καὶ μή σοι
 γνωσθῆ. [Sch. b. VII. 158.]

ὁ δὲ ἀγνοῶν παντός] Τί γάρ, ὅτι κατέβαλεν καὶ τὰ
 πανήματα ὡς ἀγνοῶν καὶ μάτην ἐνιστάμενος; [Sch. c.
 l. 158.]

τοῦ παρ' αὐτοῦ καταβαλλομένου] Ζῆται βιβ. ιβ.
 β. κεφ. ζ. θεμ. τελευταίων. [Sch. d. VII. 158.]

τὸ ἡμισυ] Τῆς τιμῆς τῶν δαπανημάτων. ζῆται κεφ. θ.
 γκαίως. [Sch. e. VII. 158.]

ἀπαιτεῖ τὸν γινώσκοντα] Οὔτε γὰρ χώρον ἔλαβεν
 νοζαλία, ὡς διγ. β. [Sch. f. VII. 158.]

ὁ μέντοι κελύσας] Σημείωσαι διαφορὰν δεσπότου εἰδό-
 τος, τὸν δούλον ἀμαρτάνειν, καὶ μὴ κωλύοντος, καὶ κελύσαντος
 κρητῆσαι. ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ ἀνεχέσθαι ἀμαρτάνοντα, καὶ ἄλλο
 κελύειν. καὶ ζῆται κεφ. δ. καὶ ὁ μὲν ἀγνοῶν πάντων, ὡν
 ἀβιβλή), τὸ ἡμισυ λαμβάνει ὁ δὲ εἰδώς καὶ μὴ κωλύσας,
 ταῦτα διναίμενος, τὸ ἡμισυ τῆς τοῦ δούλου τιμῆς ὁ δὲ
 εἰσας τῶν δούλων, οὐδέν. [Sch. g. VII. 158.]

Μή?) μόνον εἰδώς, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέψας. [Sch. h. VII. 158.]
 οὐδέν] Ἄφ' ὧν ἔδοκεν ἐναχθεῖς. αὐτὸς γὰρ μόνος ἐνά-
 αι σὺν ῥόμινε), καὶ οὐ νοζαλίως, ὡς κεφ. β. περὶ τὰ
 α. ὑπὸ ἰδίου γὰρ ἀμαρτηματος καταδικάζεται. [Sch. i.
 l. 158.]

παρὰ τοῦ κοινωνοῦ λαμβάνει] * Τοῦ αὐτοῦ).
 ἐρ ἀνωτέρω ὁ νομοθέτης ἐκρίνατο φιλοτίμημα τῶν γινώ-
 ντι ἐπὶ τῆ τοῦ δούλου τιμῆ, καὶ ἀπέτασε ταύτην ἀπὸ
 κέρδους καὶ προσήνωσε τῶν κεφαλαίων τῆς κοινωνίας, τοῦτο
 κερταῖα ἀπὸ τοῦ κελύσαντος, καὶ κελύει μὲν ἐν κερδί
 ἐναπομένει παρὰ τῶν ἐτέρων κοινωνῶν, τῶν ἴσως ἀπὸ τῆς
 κέρδους συμφωνίας πλείονα ὠφέλιαν ἔχοντι. ὡστε καλῶς
 ε. τὸ δ. κεφ. ὅτι ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐπιτρέπειν καὶ ἄλλο τὸ ἀνέ-
 θαι. καὶ ἰδοὺ εὐρεῖς καὶ τὴν διαφορὰν ἐν τῇ παρόντι θεμ.
 ὄρα γὰρ τιμωρεῖ τὸν κελύσαντα τῶν δούλων πλημμελῆσαι
 α τὸν γινώσκοντα.

Ἐὰν ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων εἰς νόξαν ἐκδῶ τὸν
 λον, ποιεῖ καὶ τὸν οὐσοφρονοῦντα τοῦ λαβόντος.
 αται δὲ ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων διὰ τοῦ πρῶτου
 γάζειν τὸν τὴν χρῆσιν ἔχοντα, ἢ συνεισάγειν αὐτῷ
 κέρδος τῆς καταδικῆς, ἢ πυραχωρεῖν αὐτῷ τοῦ
 νοφροῦκτου. εἰ δὲ ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων μὴ
 διεκδικῆσαι, ἐφεῖται τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι διεκ-
 τιν, καὶ ἐὰν ἤττηθῆς ἐκδῶ τὸν δούλον, οὐκ ἐνά-
 ι παρὰ τοῦ τὴν δεσποτείαν ἔχοντος.

ἂν ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων] Ἀνάγνωθι διγ. κζ. καὶ
 β. tit. θ. διγ. γ. ἢτοι βιβ. ζ. tit. ιε. καὶ βιβ. ζ.
 ι. διγ. ιζ. ἢτοι βιβ. ιε. tit. α. ζῆται κεφ. κ. θεμ. β.
 καὶ τὸν ἀπάντα δούλον τις δεφενδεύει, * εἴπερ ὁ) ἐστὶν
 ἴτης ἢ καλῆ πίστει νομεύς. [Sch. k. l. VII. 158.]

καὶ νεμόμενος, κατὰ τὸ τέλος τοῦ τελευταίου θεμ. τοῦ
 κεφ. καὶ ἀνάγνωθι αὐτό. [Sch. k. l. VII. 158.]

Μιλήν.
 οἱ εἰ καὶ τὸν οὐσοφρονοῦντα. Οὐκ ἀπεντεύθην,
 εἰ μὴ δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης ὁ οὐσοφρονοῦντά-
 ἀφνεῖται αὐτῷ ἢ χρῆσις. δύναιται δὲ ἐντός δεκαετίας δι-
 τὴν διατίμησιν τῆς δίκης ὁ οὐσοφρονοῦντάριος, καὶ

neat, (sic recte agere debent, et sic agunt) et pretio
 servi lucro demto et sorti adiecto, eoque similiter di-
 viso, ut reliquis societatis rebus, pro dimidia parte,
 lucrum, quod remansit, id est, quod proprie lucrum est,
 non pro dimidia forte dividant, sed ex pacto fortasse
 interposito ignorans quidem bessem lucri consequatur,
 sciens trientem. Sciens igitur, inquit, dimidium pretii
 servi consequitur, ita, ut supra diximus, id est, pro
 parte, quam in sorte principali societatis habuit, et
 actione communi dividendo.

Id est, quindecim nummos.

10) sed dimidium aestimationis servi] Id
 est, decem nummos tantum. Quaere tit. 15. cap. 4.
 them. 2. quod ne credas obstare.

11) ignorans autem totius] Quid enim, si
 etiam solverit impensas, quasi ignorans et frustra liti-
 gans?

12) quod solvit] Quaere lib. 12. tit. 2. cap. 7. them.
 ult.

13) dimidium] Aestimationis impensarum. Quaere
 cap. 9. necessario.

14) repetat a sciente] Nec enim locus fuit noxali
 iudicio, ut dig. 2.

15) at is, qui iussit] Nota differentiam inter do-
 minum scientem servum delinquere et non prohibentem,
 et iubentem delinquere. Aliud enim est pati delinquere,
 et aliud iubere. Et quaere cap. 4. Et ignorans quidem
 omnium, quae solvit, dimidium recipit: sciens autem et
 non prohibens, cum posset prohibere, dimidium aesti-
 mationis servi: iubens, nihil.

Non tantum qui scivit, sed et qui iussit.

16) nihil] Eorum scilicet, quae conventus prae-
 stitit. Ipse enim solus convenitur suo nomine, non
 noxali, ut cap. 2. circa medium: nam ex suo delicto
 damnatur.

17) a socio consequitur] Eiusdem. Quod bene-
 ficium supra Iurisconsultus tribuit scienti in aestima-
 tione servi, quam de lucro demisit et sorti principali
 societatis adiecit, hoc aufert iubenti, et vult eam lucro
 connumerari et apud alterum socium manere, qui for-
 tasse ex pacto de lucro interposito maiorem habet uti-
 litatem. Itaque recte cap. 4. dixit, aliud esse iubere, et
 aliud pati. Ecce differentiam et in hoc capite invenisti.
 Maiore enim poena afficit eum, qui iussit servum delin-
 quere, quam eum, qui scivit.

Si proprietarius¹⁸⁾ noxae dedat servum, facit L.
 etiam usumfructum¹⁹⁾ accipientis²⁰⁾. Potest au-
 tem²¹⁾ proprietarius²²⁾ per Praetorem cogere usu-
 fructuarium²³⁾, ut vel conferat²⁴⁾ partem condemna-
 tionis, vel cedat usufructu²⁵⁾. Sed si proprietarius
 nolit defendere²⁶⁾, defensio fructuario permittitur,
 et si victus dederit servum, non tenetur²⁷⁾ pro-
 prietario²⁸⁾.

18) si proprietarius] Lege dig. 27. et lib. 2.
 tit. 9. dig. 3. sive lib. 7. tit. 15. et lib. 7. tit. 1. dig. 17.
 sive lib. 16. tit. 1. Quaere cap. 21. them. 2. etiam absen-
 tem servum defendi a domino vel bonae fidei posses-
 sorem.

Et possessor, secundum finem ultimi them. cap. 19.
 quod legas.

Qui nudam proprietatem habet.

19) facit etiam usumfructum] Non confestim,
 sed si fructuarius non solvat aestimationem litis, dene-
 gatur ei usufructus. Potest autem intra decennium
 fructuarius praestare aestimationem litis et consequi

γ) Sic Cod. 1350. Fabr. καταβάλλει. z) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ. a) Post vocem νόμινε Fabr. addit verba καὶ οὐκ
 ται, quae desunt in Cod. 1350. b) Haec habet Cod. 1350. Fabr. nil nisi καὶ ὑπὸ ἀμαρτηματος. c) Id est, Hagio-
 loriti. d) Inde ab ἐπιγ σχολium secunda manu scriptum est in Cod. 1350.



λαμβάνει τὸν δούλον· ἢ γὰρ χρήσις οὔτε διὰ τῆς ἐκδόσεως, οὔτε διὰ τῆς χρονίας χρήσεως φέρεται. καὶ ζῆται βιβ. ις'. tit. α. κεφ. ιβ'. τότε δὲ δύναται ἐντός δεκαετίας διεφενδύειν τὸν δούλον, ὅτε μὴ ἀχλήθῃ παρὰ τοῦ λαβόντος εἰς νόξαν τὸν δούλον· εἰ γὰρ (χληθεῖς^c) οὐκ ἐδιφενδύσειν, ἐκπίπτει τῆς χρήσεως. καὶ ζῆται κεφ. κς'. τοῦτου τοῦ tit. [Sch. m. VII. 158. sq.]

Ἡ γὰρ νοξάλλα διαίρεσις οὐ δέχεται. καὶ ζῆται tit. γ'. κεφ. κς'. θεμ. β'. τὸ τέλος. [Sch. m. VII. 159.]

τοῦ λαβόντος] † Τὸν δούλον εἰς νόξαν.

δύναται δὲ] Ἐν πολλοῖς γὰρ θέμασι μέρος ἐστὶν ἡ χρήσις τῆς δεσποτίας. [Sch. n. VII. 159.]

ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων] Ἐναγόμενος καὶ μῆπω καταβαλὼν. [Sch. o. VII. 159.]

διὰ τοῦ πραιτωροῦ ἀναγκάζειν τὸν τὴν χρῆσιν ἔχοντα] Οὐ γὰρ διὰ τῆς ἐκδόσεως ἠδυνήθη μεταγαγῆν τὸ ἀσώματον δίκαιον ἐπὶ τὸν λαβόντα τὸν δούλον. [Sch. p. VII. 159.]

ἢ συνεισάγειν] Τῇ καταδίκῃ τοῦ διαφέροντος χρήσις ἐπὲρ τοῦ οὐσουφρουκτου. [Sch. q. VII. 159.]

† Κατὰ τὴν ἀναλογία οὐ ἔχει οὐσουφρουκτου.

ἢ παραχωρεῖν αὐτῷ τοῦ οὐσουφρουκτου] Ἴνα τέλειον λάβῃ τὸν οἰκίτην ὁ ἡμαρτημένος. [Sch. r. s. VII. 159.]

Διδόντος οἰκοθεν τὴν ὅλην ζημίαν. [Sch. r. s. VII. 159.]

διεκδικῆσαι] Τὸν ἁμαρτηνόντα δούλον. ζῆται βιβ. ζ'. tit. ιε'. κεφ. γ'. καὶ βιβ. ις'. tit. α'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. καὶ τὸν αὐτοῦ παλαιῶν. [Sch. t. VII. 159.]

οὐκ ἐνάγεται] Ἀσφαλῶς γὰρ ἐκδέδωκε καὶ τὴν ἐπὶ τῷ δούλῳ δεσποτείαν. [Sch. u. VII. 159.]

παρὰ τοῦ τὴν δεσποτείαν ἔχοντος] Ἴνα παραχωρηθῇ αὐτῷ τῆς δεσποτίας. [Sch. x. VII. 159.]

18. X. 4. ιη'. Πομπ. Ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων τοῦ δούλου κινεῖ κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν, οὐ μὴν ὁ δεσπότης κατὰ τοῦ χρῆσιν¹⁾ ἔχοντος, κἂν δουλεύηται. ἐκδιδούς δὲ ὁ δεσπότης τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι ἐλευθεροῦται.

ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων τοῦ δούλου] Πάνυ πρόσφορος ἐστὶ τῷ παρόντι κεφ. ὁ κέ. κανὼν τοῦ β'. tit. τοῦ β'. βιβ. λέγων· ἐξ ὀλοκλήρου πράγμα μόν ἐστί, καθ' οὐ ἔχει τις χρῆσιν ἢ δουλείαν. καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως ὁ προπριεταριος οὐκ ἔχει τὴν νοξάλλα κατὰ τοῦ οὐσουφρουκτουαρίου· ἢ γὰρ νοξάλλα δεσπότην ποιεῖ τὸν λαμβάνοντα· οὗτος δὲ δεσπότης ἐστὶ τοῦ δούλου· ὁ δὲ δεσπότης δεσπότης πλέον γενέσθαι τοῦ ἰδίου πράγματος οὐ δύναται. [Sch. y. VII. 159.]

Ἐπεὶ καὶ πᾶς ἐξωτικός, εἰ κλέπει παρ' αὐτοῦ ὁ οἰκίτης· ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἔχει χώραν ὁ κανὼν ὁ λέγων· ἐν πολλοῖς θέμασι μέρος ἐστὶ ἡ χρῆσις τῆς δεσποτίας. εἰ γὰρ εἶχεν, οὐκ ἂν ἐκινεῖ ὁ οὐσουφρουκτουαριος ὡς δεσπότης τὴν νοξάλλα, καὶ ζῆται κεφ. μα'. ζῆται tit. ιβ'. κεφ. μς'. θεμ. δ'. καὶ τὸ ἐκεῖ σχόλιον. [Sch. y. VII. 159.]

οὐ μὴν ὁ δεσπότης] Οἶδας^e, ὅτι ἡ ἐκδοῦσις δεσπότην ποιεῖ τὸν λαμβάνοντα· ὁ δὲ δεσπότης πλέον δεσποτεῖν τοῦ ἰδίου πράγματος οὐ δύναται· καὶ διὰ τοῦτο ἀργεῖ κατὰ τοῦ οὐσουφρουκτουαρίου ἢ νοξάλλα· οὔτε γὰρ κατὰ τοῦ δούλου κινεῖ· μεταξὺ γὰρ δεσπότου καὶ δούλου οὐ τίκεται ἀγωγή.

κατὰ τοῦ χρῆσιν ἔχοντος] Ἐἰ μὴ ἄρα πρὸς αὐτὸν ἤγαγεν ὁ δούλος, ὁ ἐκλεψεν. [Sch. z. VII. 159.]

ἐκδιδούς δὲ] Ζῆται βιβ. ις'. tit. δ'. κεφ. κς'. [Sch. a. VII. 160.]

τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι] Μένει οὖν ὁ οὐσουφρουκτουαριος^h πάντῃ ἀνερχος, εἰ μῆπουⁱ⁾, ἐν εἰδήσει αὐτοῦ γέγονεν ἢ^{k)} κλοπῇ, καὶ δυνάμενος κωλύσαι, οὐκ ἐκώλυεν^{l)}. τότε γὰρ ἐνάγεται σοῦψ νόμινε, ὡς αὐτοῦ δοκῶν ἁμαρτήσαι. [Sch. b. VII. 160.]

19. pr. eod. ιθ'. Παυλ. Ἐὰν εἰς κοινὸν πρᾶγμα ζημιωθῶμεν παρὰ δούλου ἀλλοτρίου, καὶ ἐνάγωμεν τῷ δεσπότη, ἢ τὸ διαφέρον τοῖς δυσί, ἢ τὸν δούλον ἐκδιδώσιν.

e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀχληθεῖς. f) Adde τὴν ante χρῆσιν. g) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scripti deest apud Fabr. h) Legendum ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων, proprietarius, ut et Cuiacius recte vertit. i) Sic legendum. Fabr. μῆπω. k) ἢ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκώλυεν.

servum, quia ususfructus neque noxae deditio, neque usucapione corrumpitur. Et quaere lib. 16. tit. 1. cap. 17. Ita vero demum potest intra decennium defendere servum, si non fuerit provocatus ab eo, qui in noxam servum accepit: nam si vocatus non defendit, usumfructum amittit. Et quaere cap. 27. huius tit.

Noxalis enim divisionem non recipit. Et quaere tit. 3. cap. 27. them. 2. finem.

20) accipientis] Servum in noxam.

21) potest autem] Nam in multis casibus ususfructus pars dominii est.

22) proprietarius] Qui conventus est, necdum solvit.

23) per Praetorem cogere usufructuarium] Quia non potuit noxae deditioe ius incorporale transferre in eum, qui servum accepit.

24) ut vel conferat] Quod ex condemnatione debetur nomine usufructus.

Pro rata usufructus.

25) vel cedat usufructu] Ut plenum et integrum servum habeat laesus.

Alio praestante de suo solidum damnum.

26) defendere] Servum, qui deliquit. Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 3. et lib. 16. tit. 1. cap. 17. them. 2. et ibi Antiquum.

27) non tenetur] Nam iure deditit etiam dominium servi.

28) proprietario] Ut ei Iominio cedat.

XVIII. Pomp. Fructuarius servi¹⁾ cum domino agit furti, non dominus²⁾ cum fructuario³⁾, quamvis serviat ei. Dedens autem⁴⁾ fructuario⁵⁾ dominus liberatur.

1) fructuarius servi] Valde congruit huic capiti regula 25. tit. 2. lib. 2. quae dicat: In solidum res mea est, in qua alter usumfructum vel servitutem habet. Et ob id merito non habet usufructuarius noxalem actionem adversus fructuarium, quia noxalis dominum facit accipientem: hic vero dominus servi est: dominus autem dominus rei suae fieri amplius non potest.

Ut et quilibet extraneus, si quid ei servus subripuerit. Hic enim non est locus regulae dicenti: In multis casibus usufructus pars dominii est. Nam si locus esset, usufructuarius non ageret ut dominus noxali. Et quaere cap. 41. Quaere tit. 12. cap. 46. them. 4. et ibi scholium.

2) non dominus] Nosti, noxae deditioe dominum fieri accipientem: dominus autem dominus rei suae fieri amplius non potest, ideoque cessat adversus usufructuarium noxalis actio: neque enim adversus servum agit, quia inter dominum et servum non nascitur actio.

3) cum fructuario] Nisi ad eum servus res subreptam pertulerit.

4) dedens autem] Quaere lib. 16. tit. 4. cap. 27.

5) fructuario] Manet igitur usufructuarius solutus omnino, nisi sciente, et cum posset prohibere, non prohibente, furtum factum sit. Tunc enim suo nomine tenetur, quasi videatur ipsemet deliquisse.

XIX. Paul. Si in re communi¹⁾ damnum nobis dederit servus alienus, et cum domino agamus, vel id quod interest utrique, vel servum praestat²⁾. Si



εἰ δὲ τῷ ἐνὶ ἐκδῶ, ἐλευθεροῦται μὲν πρὸς τὸν ἄλλον, κοινοποιεῖται δὲ ὁ δοῦλος διὰ τῆς τὰ ἐπίκοινα διαιροῦσης ἀγωγῆς.

ἔαν εἰς κοινὸν πρᾶγμα Ἀνάγνωθι διγ. ἡ. καὶ τιτ. β. διγ. κζ. θεμ. γ. [Sch. c. VII. 160.]

Κυρίλλ. Ἐπὶ πρᾶγμα ἐπίκοινον βλαβῆ, ἅμα ὤφειλον οἱ δεσπόται εἰς νόξαν λαμβάνειν. εἰ δὲ εἰς λάβη, ἐλευθεροῖ μὲν τὸν ἕτερον, ἐνάγεται δὲ τῷ^μ) κομμοῦν διβιδούνδω. [Sch. c. VII. 160.]

ἢ τὸ διαφέρων τοῖς δυσὶν, ἢ τὸν δοῦλον ἐκδίδωσιν] Ἐἰ γὰρ καὶ ἑκατέροις ἡμῖν ἀρμόζει νοξάλως κατ' αὐτοῦ^ν) ὁ Ἀκουλλίος, οὐκ ἀναγκάζεται ἑκατέρω ἡμῶν εἰς τέλειον ἐκδιδόναι τὸν οἰκίτην. [Sch. d. VII. 160.]

εἰ δὲ τῷ ἐνὶ ἐκδῶ] Τί γὰρ, ὅτι παρ' αὐτοῦ μόνου ἐνήχθη; ζῆται τιτ. γ. κεφ. κζ. θεμ. β. [Sch. e. VII. 160.]

κοινοποιεῖται δὲ ὁ δοῦλος] Ἐπειδὴ γὰρ διὰ τὸ βλαβῆναι τὸ ἐπίκοινον πρᾶγμα ἡμῶν μόνος ἐκτίησται τὸν οἰκίτην, κατέχεται τῷ ἐτέρω τῷ^ο) κομμοῦν διβιδούνδω ἐφ' ὃ κοινὸν ποιῆσαι τὸν ἐκδοθέντα εἰς νόξαν δοῦλον, ἐπειδὴ προφάσει τοῦ κοινού πρᾶγματος ἐκερδύνθη, ὡς βιβ. ι. τιτ. γ. διγ. γ. ἢτοι βιβ. ιβ. τιτ. β. κεφ. γ. [Sch. f. VII. 160.]

διὰ τῆς τὰ ἐπίκοινα διαιροῦσης ἀγωγῆς] † Διὰ τοῦ κομμοῦν διβιδούνδω.

Ἐάν τὰς δουλείας τοῦ ἐν χρήσει ὄντος δούλου ὁ δεσπότης μισθώσῃται, καταδικάζεται τῇ νοξάλια.

ἔαν τὰς δουλείας τοῦ ἐν χρήσει ὄντος δούλου] Ἐάν τοῦ^ρ) οἰκίτου μου, καθ' οὗ τιν οὐσουφρουκτον εἶχεν ἕτερος, ἐμισθώσῃται τὰς ὀπείρας, ἐναγόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ νοξάλια ἀναγκάζομαι εἰς νόξαν αὐτὸν ἐκδιδόναι, ἐπειδὴ παρ' ἐμοῦ ἐστὶ καὶ σωματικὸς ὁ οἰκίτης ὡς μισθωσαμένω τὰς ὀπείρας αὐτοῦ. [Sch. g. VII. 160.]

ὁ δεσπότης μισθώσῃται] † Παρὰ τοῦ ἔχοντος αὐτὸν ἐν χρήσει.

καταδικάζεται] Ὡς νεμόμενος, ἢ θεμάτισον, ὅτι ὁ δεσπότης ἐνέμετο τὸν δούλον^ν εἰ δὲ μὴ, ἀναγκασίον ἐστὶ, τοῦ δεσπότου δικαιομένον, συμπαραεῖναι καὶ τὸν οὐσουφρουκτοῦριον διὰ τὸ τὰ μεταξὺ ἐτέρων κρινόμενα ἕτερον μὴ καταβλάπτειν^ρ). [Sch. h. VII. 160.]

† Ζῆται κεφ. ζ.

κ'. Γάτου. Ἐάν ἐκ πλειόνων ἀμαρτημάτων ἐν διαφόροις καιροῖς περὶ αὐτοῦ^ν) νοξάλως ἐνάγω, καὶ ἐκδοθῆ μοι ὁ δοῦλος, οὐκέτι ἐνάγω τῷ δεσπότη^ν εἰ δὲ τὸ διαφέρων δῶ, καὶ παρ' ἐμοῦ ἐπὶ ἄλλοις ἀμαρτήμασι, καὶ παρ' ἐτέρων ἐνάγεται.

ἔαν ἐκ πλειόνων ἀμαρτημάτων] Ἀνάγνωθι διγ. ιδ. καὶ ιθ'. [Sch. i. VII. 160.]

καὶ ἐκδοθῆ μοι ὁ δοῦλος] Ὡς ἐν προκατάρξει ἐκ μᾶς αἰτίας, ζῆται κεφ. ιδ. θεμ. β. ^ο) [Sch. k. VII. 160.]

οὐκέτι ἐνάγω] † Ὡς ἔχων τὸν δούλον ἦδη.

τῷ δεσπότη^ν] Ὡς λοιπὸν ἔχων παρ' ἐμαυτῷ τὴν ἀμαρτήσασαν κεφαλὴν. [Sch. l. VII. 160.]

δῶ] † Ὁ δεσπότης.

καὶ παρ' ἐμοῦ] Ζῆται βιβ. ζ. τιτ. ιε'. κεφ. β. [Sch. m. VII. 160.]

καὶ παρ' ἐτέρων ἐνάγεται] Ὡς εἰ δεσπόζων τοῦ δούλου καὶ ἔχων αὐτόν. [Sch. n. VII. 160.]

κα'. Οὐλπ. ^ι) Μὴ θέλων ὁ^ν) δεσπότης ἐναχθῆναι τῇ νοξάλια ἐκδοθέντα τὸν δούλον^ν τοῦτο γὰρ μὴ ποίων ἐνάγεται^ν οὐ καταδικάζεται δέ^ν), εἰ μὴ νέμεται, ἢ δόλω ἐπαύσατο.

μὴ θέλων ὁ δεσπότης ἐναχθῆναι τῇ νοξάλια] Ζῆται βιβ. ζ. τιτ. ζ. κεφ. β. [Sch. o. VII. 160.]

m) τῶ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. n) Verba κατ' αὐτοῦ, quae desunt apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu addita sunt. o) τῶ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. p) τοῦ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἕτερον μὴ βλάπτειν. r) Adde τοῦ ante αὐτοῦ. s) Haec inde a verbo ζῆται, quae desunt apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu addita sunt. t) L. 21. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 187. ubi est cap. 20. h. t. u) Verba ὁ δεσπότης — τοῦτο γὰρ in Syn. desunt. v) Syn. μὲν pro δέ.

si uni dederit³), ab altero liberatur, et servus communicatur⁴) per actionem communi dividundo⁵).

1) si in re communi] Lege dig. 8. et tit. 2. dig. 27. them. 3.

Cyrilli. Si rei communi damnum datum sit, debent domini simul accipere in noxam. Sed si unus acceperit, reus quidem liberatur, is autem, qui accepit, tenetur communi dividundo.

2) vel id quod interest utrique, vel servum praestat] Nam et si utrique nostrum in eum competit noxalis actio legis Aquiliae, non cogitur utriusque in solidum dedere servum.

3) sed si uni dederit] Puta ab eo solo conventus. Quaere tit. 3. cap. 27. them. 2.

4) et servus communicatur] Quia enim solus ob damnum illatum rei communi servum acquisivit, tenetur alteri communi dividundo, ut servum noxae deditum communicet, quia occasione rei communis lucrum fecit ut lib. 10. tit. 3. dig. 3. sive lib. 12. tit. 2. cap. 3.

5) per actionem communi dividundo] Per iudicium communi dividundo.

Si operas fructuarii servi⁶) dominus conduxerit⁷), noxali actione damnatur⁸).

6) si operas fructuarii servi] Si servi mei, in quo alius usumfructum habet, operas conduxero, conventus eius nomine noxali actione cogor eum noxae dedere, quia servus corporaliter apud me est quasi conductorem operarum.

7) dominus conduxerit] Ab usufructuario.

8) damnatur] Quasi possessor. Vel finge, dominum possedissee servum: nam si non possidebat, necesse est domino litiganti adistere fructuarium, ut ne res inter alios iudicata aliis noceat.

Quaere cap. 7.

XX. Gaii. Si ex pluribus noxis¹) diversis temporibus de eodem noxaliter egero, et deditus mihi fuerit servus²), amplius non ago³) cum domino⁴). sed si id quod interest praestiterit⁵), et a me⁶) ex aliis noxis, et ab aliis convenitur⁷).

1) si ex pluribus noxis] Lege dig. 14. et 19.

2) et deditus mihi fuerit servus] Lite contestata ex una causa. Quaere cap. 14. them. 2.

3) amplius non ago] Cum servum iam habeam.

4) cum domino] Cum iam sit apud me noxium caput.

5) praestiterit] Dominus.

6) et a me] Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 2.

7) et ab aliis convenitur] Cum iam dominus servi sit, eumque habeat.

XXI. Ulp. Dominus, qui non vult suscipere noxale iudicium¹), servum noxae dato²): hoc enim non faciens³) convenitur: non tamen damnatur⁴), nisi possideat, vel dolo desierit possidere.

1) dominus, qui non vult suscipere noxale iudicium] Quaere lib. 7. tit. 7. cap. 2.



ἐκδιδοῦναι] † Ἐκτός δικαστηρίου.
 τοῦτο γὰρ μὴ ποιῶν] Τὸ ἐκτός δικαστηρίου δοῦναι.
 [Sch. p. VII. 160.]
 οὐ καταδικάζεται δέ] Ἐποδεξάμενος τὴν νοξάλλαν.
 ζῆται κεφ. ζ. [Sch. q. VII. 160.]

Ὁ δὲ μολογούμενος δεσπότης καὶ ὁ καλῆ πίστει
 νομεὺς καὶ ἀπόντας τοὺς δούλους διεκδικοῦσιν· οἱ
 δὲ λοιποὶ μόνον παρόντας.

ὁ δὲ μολογούμενος δεσπότης] Ὡς μόνον οὗτοι δο-
 κοῦντες ἐπέχειν τὸ τοῦ δούλου πρόσωπον, καὶ ἀρκοῦντες ἀν-
 ἐκείνων, οἷα καὶ μόνον προσπορισμὸν ἔχοντες. [Sch. r. VII. 160.]

Ἀνάται ὁ δεσπότης καὶ ἀπόντα τὸν ἴδιον οἰκέτην δεφεν-
 δεύειν. ἀλλότριον δὲ οἰκέτην ἀπόντα *) ἡμαρτηκότα δεφεν-
 δεύειν οὐκ ἔστι, εἰ μὴ ἄρα ἀμφιβάλλεται, πότερον ἰδίου
 ἔστιν ὁ οἰκέτης, ἢ ἀλλότριος. ἀπλῶς γὰρ, εἰ ὠμολογῆται, τινὰ
 δούλον μὲν εἶναι, ἢ βονα φιδε δουλεύειν μοι, καὶ ἀπόντα
 δύναμαι αὐτὸν δεφενδεύειν, εἰ μὴ παρεστίν*). ζῆται βιβ. νσ.
 τιτ. α. κεφ. β. ζῆται κεφ. κβ. καὶ λβ. καὶ κθ. καὶ τιτ. ζ.
 κεφ. λη. [Sch. s. VII. 161.]

καὶ ἀπόντας τοὺς δούλους διεκδικοῦσιν] Ἀπου-
 σίαν, οἷαν φησὶ τὸ κβ. κεφ. Τὸν αὐτοῦ). Καὶ οὐκ ἀναγκά-
 ζονται παριστῆν ἐναγομένους. ζῆται τιτ. ιβ. κεφ. ιζ. θεμ. β.
 καὶ τιτ. λγ. κεφ. ια. [Sch. t. VII. 161.]

οἱ δὲ λοιποὶ] Ἦγουν κουράτορες, ἐπίτροποι, οὐσου-
 φρουκτουάριοι, δανεισταί, οἱ γενοτιογεστωρες, οἱ προκουρά-
 τωρες, οἱ παραθηκάριοι, οἱ κομμοδατάριοι· οὗτοι γὰρ οὔτε
 νέμονται, οὔτε προσπορισμὸν ἔχουσι. [Sch. u. VII. 161.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἦγουν οἱ οὐσουφρουκτουάριοι καὶ οἱ
 δανεισταί, * * ὡς*) κεφ. ιζ. θεμ. β. καὶ κεφ. ις. θεμ. τελ.
 καὶ κεφ. κζ. καὶ κεφ. λ. παραθηκάριοι δὲ καὶ προκουράριοι,
 καὶ τοιαῦτοι οὐδὲ παρόντας. ἀνάγνωθι γὰρ κεφ. κβ. οἱ μὲν
 γὰρ οὐσουφρουκτουάριοι καὶ οἱ δανεισταί, καθὸ κυρίως οὐκ
 εἰσὶ νομεῖς, τῶς δὲ ποτε καὶ λογίζονται νομεῖς. (ἀνάγνωθι
 γὰρ καὶ τὴν ἐν τῷ ιη. κεφ. παραγραφῆν) παρόντας τοὺς δού-
 λους δύναται διεκδικεῖν· καλῶς γὰρ οὗτοι ἐναγοῦνται δευτέροι
 τῇ νοξάλλᾳ, τῶν δεσποτῶν παραιτουμένων τὴν ταύτης ὑποδο-
 χῆν, ὡς καὶ ἐν κεφ. ιη. σοὶ παραγραψαμένη. ἀνάγνωθι καὶ
 κεφ. κβ. καὶ λ. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραγραφάς, καὶ τιτ. ζ.
 κεφ. ιδ. θεμ. δ. καὶ ε. οἱ γὰρ τοιοῦτοι παρόντας μὲν τοὺς
 δούλους δοκοῦσι νέμεσθαι, καὶ ἐνάγονται τῇ νοξάλλᾳ· ἀπόντας
 δὲ οὐ δοκοῦσι νέμεσθαι, οὐδὲ τῇ νοξάλλᾳ ἐνάγονται· οἱ γὰρ
 παρόντων τῶν δούλων μὴ ὄντες κυρίως νομεῖς ἐπ' αὐτοῖς,
 ἀπόντων αὐτῶν οὐδὲ νομεῖς ὅλως λογίζονται. καὶ ταῦτα μὲν
 ἐπὶ τοῦτων. ἐπὶ δὲ παραθηκαρίων καὶ κομμοδαταρίων, καὶ
 προκουράριων, οὐδὲ παρόντων τῶν δούλων νομῆν λέγομεν ὅλως,
 ἀλλὰ ψιλῶν καὶ ἀμυδρῶν κατοχῆν. καὶ σημειῶσαι ταῦτα.

μόνον παρόντας] Καὶ λοιπὸν ἀναγκάζονται παριστῆν
 αὐτούς. [Sch. x. VII. 161.]

Ἐάν τις ἀρῆται δύνασθαι παραστήσαι, ἐπιλο-
 γῆν ὃ ἐνάγων ἔχει, ἢ ὄρκον ἐπιφέρειν αὐτῷ, ὡς οὐ
 δύναται, οὔτε ὄλω ἐπαύσατο δύνασθαι, ἢ ἐνάγειν
 αὐτὸν ἰδίῳ ὀνόματι.

Ἐάν τις ἀρῆται] Κυρίλλ. Λέγει ὁ πραιτωρ· Ὁ ἐνα-
 γόμενος νοξάλλᾳ εἰ ἀρῆται ἔχειν τὸν οἰκέτην, ἐπιλεγέσθω
 ὁ ἄκτωρ, εἴτε θέλει ὁμοσαι τὸν ἴδιον, ὅτι οὐ νέμεται, οὔτε
 ὄλω ἐπαύσατο νέμεσθαι, εἴτε μὴ βουλομένον ὁμοσαι κινήσαι
 τὴν διέρεαν. ὑπὸ χεῖρα δοκεῖ ἔχειν ὁ δυνάμενος παραστήσαι.
 τί γὰρ, ὅτι ἐν φωνῇ ἐστὶν ἢ ἐπὶ ξένης; ὁ μὴ θέλων ὁμοσαι
 ὡς κοινούμαξ καταδικάζεται. [Sch. y. VII. 161.]

* Τοῦ αὐτοῦ*). Ἐτερον ἔστιν, ὅταν ὁ δεσπότης ὠμολογήσῃ
 ἔχειν τὸν δούλον· τότε γὰρ ζῆται κεφ. κβ. θεμ. β. καὶ ἔτερον,
 ὅταν ἀρῆται· τότε γὰρ ἰδίως αὐτοῦ ἡμαρτεν ὁ δούλος, καὶ
 δύο βοηθῆσαι ἔχει κατ' αὐτοῦ ὁ ἐνάγων, ὡς εἶπε τὸ β. θεμ.
 τοῦ δ. κεφ. ἀκολουθῶς δὲ ἐκείνω καὶ τὸ παρόν. φησὶ γὰρ,
 ὅτι κινῶν τὴν νοξάλλαν καὶ αὐτὴν ζῆτων παραστήσαι ὃ) τὴν
 ἀμαρτήσανον κεφαλῆν, δύναται ὄρκον ἐπιφέρειν τῷ ἐναγομένῳ,

2) noxae dato] Extra iudicium.

3) hoc enim non faciens] Scilicet, extra iudi-
 cium noxae non dans.

4) non tamen damnatur] Suscepta actione
 noxali. Quaere cap. 7.

Is, qui certo dominus est⁵⁾, et bonae fidei pos-
 sessor etiam absentes servos defendunt⁶⁾: ceteri⁷⁾
 praesentes tantum⁸⁾.

5) is qui certo dominus est] Quia si soli vi-
 dentur sustinere personam servi, et pro servis suffi-
 ciunt, cum et iis solis acquiratur.

Dominus potest etiam servum suum absentem defen-
 dere. Alienum autem servum absentem, qui deliquit,
 defendere non licet, nisi dubitetur, suus an alienus ser-
 vus sit. Et generaliter si constat servum meum esse,
 vel bona fide servire mihi, etiam absentem defendere
 possum..... Quaere lib. 56. tit. 1. cap. 2. Quaere
 cap. 22. et 32. et 29. et tit. 6. cap. 38.

6) etiam absentes servos defendunt] Et ab-
 sentia, qualem dicit cap. 22. Eiusdem. Et non coguntur
 exhibere reos. Quaere tit. 12. cap. 17. them. 2. et tit. 33.
 cap. 11.

7) ceteri] Veluti curatores, tutores, usufructuarii,
 creditores, negotiorum gestores, procuratores, deposi-
 tarii, commodatarii: hi enim neque possident, neque eis
 acquiritur.

Hagiotheod. Veluti usufructuarii et creditores, ut
 cap. 17. them. 2. et cap. 16. them. ult. et cap. 27. et 30.
 Depositarii autem et qui precario acceperunt, et alii
 eiusmodi nec praesentes defendunt. Legas enim cap. 22.
 Nam usufructuarii et creditores, quia proprie non sunt
 possessores, nonnunquam tamen pro possessoribus habentur,
 (legas adnotationem in cap. 18. positam) servos
 praesentes defendere possunt, quia hi recte secundo
 loco noxali conveniuntur, dominis eam suscipere nolentibus,
 ut et ad cap. 18. adnotavi. Lege et cap. 22. et 30.
 et ibi adnotationes, et tit. 6. cap. 14. them. 4. et 5.
 Nam hi servos praesentes videntur possidere, et noxali
 conveniuntur: absentes autem possidere non videntur,
 et non tenentur noxali: qui enim servis praesentibus
 proprie eorum possessores non sunt, absentibus eis pro
 possessoribus nequaquam habentur. Atque haec quidem
 de his. In depositariis autem, et commodatariis, et his,
 qui precario acceperunt, ne praesentibus quidem servis
 possessionem vocamus, sed nudam et incertam detentio-
 nem. Haec nota.

8) praesentes tantum] Et eos exhibere co-
 guntur.

Si quis neget⁹⁾, se servum exhibere posse¹⁰⁾,
 electionem actor habet¹¹⁾, ut vel ei deferat iusiu-
 randum¹²⁾, quo iuret, se nec posse exhibere, nec
 dolo desiisse, vel agat cum eo¹³⁾ suo nomine¹⁴⁾.

9) si quis neget] Cyrill. Ait Praetor: Conventus
 noxali iudicio si negaverit, se habere servum, eligat
 actor, utrum malit iurare reum, se neque possidere,
 neque dolo desiisse, an nolente eo iurare, agere directa
 actione. In potestate videtur habere is, qui potest ex-
 hibere. Quid enim, si in fuga sit vel peregre? Qui non
 vult iurare, ut contumax damnatur.

Eiusdem. Aliud est, si dominus confitetur, se ser-
 vum habere: nam tunc quaere cap. 22. them. 2. et aliud,
 si negat: tunc enim sciente eo servus deliquit, et actor
 duabus viis adversus eum uti potest, ut dicit them. 2.
 cap. 4. et illi consequenter hoc. Ait enim: Noxali agens
 et ipsum caput noxium exhiberi desiderans, reo iusiu-
 randum deferre potest, quo iuret, se non posse exhi-

ω) ἀπόντα, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. x) Hic locus non recte se habere videtur. Cuiacius vertit *alioquin non nisi praesentem*. y) Quis intelligendus, ex praecedentibus colligi non potest. z) Inde ab hoc verbo usque ad finem scholium in Cod. 1350, tertia manu scriptum est. a) Id est, Hagiotheodoriti. b) Sic Cod. 1350. Malim παραστήσαι.



ὡς οὐ δύναται παραστήσαι· καὶ εἰ μὲν ὁμοσε, ἰδοὺ ἤργησεν ἢ νοξάλλω· εἰ δὲ μὴ ὁμοσει, φαίνεται, ὅτι ἔχει τὸν δούλον, καὶ πάντως τότε προβήσεται κατὰ τὸ β'. θεμ. τοῦ κβ'. κεφ. ἢ εἰ μὴ θέλει ὁ ἐναγών ταῦτα ποιῆσαι, μηδὲ παρασταῖν ζητήσει ἢ τὴν νοξάλλαν κινήσει, ἐξ ὧσθ' ἐναγαγεῖν κατὰ τοῦ δεσποτοῦ καὶ κινήσει τὴν ἰδίῳ ὀνόματι. τοιαύτης ἐστὶν ἐννοίας τὸ παρὸν κεφ. ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας καὶ τὸ τελευτ. θεμ. τουτου.

δύνασθαι] † Ζῆτει τὸ τέλος τοῦ κβ'. κεφ. ἐπιλογὴν ὃ ἐνάγων ἔχει] Ζῆτει βιβ. ζ'. τίτ. ιε'. κεφ. β'. θεμ. β'. καὶ τὴν τοῦ Στεφάνου παραγραφήν. [Sch. z. VII. 161.]

ἢ ὄρκον ἐπιφέρειν αὐτῷ] Καὶ λοιπὸν ἐπεὶ ἐπιφερομένου ὄρκου ἐμνημόνευσεν ὁ νομοθέτης, πρῶτον ὀφείλει ὀμνῆναι τὸν συκοφαντικὸν ὃ ἐπιφέρειν. ζῆτει κεφ. κβ'. θεμ. τελευτ. καὶ κς'. θεμ. δ'. ζῆτει κεφ. ιε'. καὶ τὴν ἐκεῖ παλαιοῦ παραγραφήν. [Sch. a. VII. 161.]

ἢ ἐνάγειν αὐτῷ] Ἐάν οὐ^ε) θέλῃ τὸν ὄρκον ἐπαγαγεῖν. τοῦ αὐτοῦ. Ἐάν μὴ ὀμνῆ. ζῆτει τὸ γ'. θεμ. τοῦ κβ'. κεφαλαίου. [Sch. b. VII. 161.]

ἰδίῳ ὀνόματι] Εἰς τὸ διαφέρειν ἅπαν, δηλαδὴ διὰ τὸν δόλον. σημειῶσαι ὠραῖον, δύναται^δ) γὰρ ἐκλύσει τοῦτο καὶ εἰς τοὺς^ε) ἔχοντας δικαιώματα, καὶ μὴ πειθομένους αὐτὰ διδοῖναι τοῖς εὐλόγως ζητοῦσι. ζῆτει κεφ. κς'. θεμ. δ. καὶ παλαιοῦ τὸ τέλος. [Sch. c. VII. 161.]

Ἐάν δὲ ὁ δούλος ἐν φυγῇ ἢ ἐπὶ ξένης ἐστίν, οὐ δύναται αὐτὸν παραστήσαι.

οὐ δύναται αὐτὸν παραστήσαι] Ζῆτει βιβλὸν ιε'. τίτ. δ. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. [Sch. d. VII. 161.]

Εἰ δὲ μὴ θέλει ὁ ἐναγόμενος ὁμοσεῖ, καταδικάζεται ὡς ἀπειθής, ὡς περὶ οἱ μὴ ἐκδικοῦντες τοὺς ἀπόντας, μήτε παριστώμετες.

εἰ δὲ μὴ θέλει ὁ ἐναγόμενος ὁμοσεῖ] Εἰ δὲ ὁ ἄλλος ἐπνεχθέντα τὸν τοιοῦτον ὄρκον μὴ ὀμνῶν^ι), εἴκοι τῷ μήτε δεφενδεύοντι τὸν δούλον, μήτε παριστῶντι αὐτόν. οἱ δὲ τοιοῦτοι καταδικάζονται πάντως ὡς κοντοῦμακες. [Sch. e. VII. 161. sq.]

καταδικάζεται] † Ζῆτει τὸ γ'. θεμ. τοῦ κβ'. κεφ. ὡς ἀπειθής] † Εἰς τί ἄρα; προγραμμάτων γινόμενων αἰ τῆς λοιπῆς τῆς ἐπὶ τῆς ἀπειθείας ἀκολουθίας. ὡς περὶ οἱ μὴ ἐκδικοῦντες τοὺς ἀπόντας] Ἐν τῷ γ'. θεμ. τοῦ ἐξῆς διγέστου φησὶν, ὅτι^ε) τὸν ἀπόντα δεφενδεύτω' ἐπεὶ εἰς τὸ διαφέρειν καταδικάζεται. [Sch. f. VII. 162.]

Οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ κουργάτωρες ὀμνῶσιν τὸν τοιοῦτον ὄρκον, οὐ μὴν καὶ προκουργάτωρες.

οἱ ἐπίτροποι] Ἐάν ἡμαρτηκῶς οἰκίτης ὑπὸ τῆν^η) δεποιεῖαν ἢ τῶν ὑπὸ κουργάτωρας^ι) ἢ ἐπίτροπους τελούτων, ῥῆ τῷ ἐπίτροπῷ καὶ τῷ κουργάτῳ τὸν ὄρκον ἐπιφέρεισθαι. εἰ εἰς τέλος ὦν ὁ τοῦ δούλου δεσπότης προκουργάτωρα ἔχει, οὐχ προκουργάτωρ ὀμνῶσιν, ἀλλ' ὁ δεσπότης. ζῆτει βιβ. κβ'. τίτ. ε. κεφ. λδ'. θεμ. β'. γ'. καὶ ε'. καὶ τίτ. ζ'. αὐτοῦ, κεφ. δ. κβ. βιβ. ζ'. τίτ. ιδ'. κεφ. κ'. σημειῶσαι τὸ περὶ ἐπίτροπου καὶ κουργάτωρος ὅθεν ἐν τοῖς ὄρκοις ἀναγκαῖον' τουτέστι, κινεῖται αὐτοῦ τὴν νοξάλλαν, οὐ κατὰ τὴν οἰκίαν φύσιν, ἀλλὰ διαφέρειν ἀπαιτοῦσαν^κ). οὕτως ὁ Στέφανος ἐν τῷ β'. κεφ. καὶ τοῦ ιε'. τίτ. ι') τοῦ ζ'. βιβ. ἀνάγνωθι βιβ. ιβ'. τίτ. β'. γ. λδ'. ἦτοι βιβ. κβ'. τίτ. ε. καὶ τίτ. γ'. διγ. δ. ἦτοι βιβ. κη. τίτ. ζ'. [Sch. g. VII. 162.]

ὀμνῶσιν] † Ἄκοντες δηλονότι. προκουργάτωρες] † Οἱ φρονισταὶ καὶ οἱ διοικηταί.

Ὁ ὁμοσεὶς μὴ δύνασθαι, ἐάν ἕτερον δυνήσῃ, ἀγεται, καὶ οὐ κέρηται τῇ τοῦ ὄρκου παραγραφῇ, εἰ οὐκ ἐφείται αὐτῷ εἰς νόξαν ἐκδοῦναι.

bere: quodsi iuravit, cessat noxalis: sin minus, apparet eum servum habere, et omnino res procedet secundum them. 2. cap. 22. Vel si actor haec facere nolit, et ne exhiberi servum petierit, nec noxali egerit, directo do minum suo nomine convenire potest. Haec est sententia huius capituli. Ab eadem consequentia pendet etiam them. ultimum huius cap.

10) posse] Quare finem cap. 22.

11) electionem actor habet] Quare lib. 7 tit. 15. cap. 2. them. 2. et Stephani adnotationem.

12) ut vel ei deferat iusiurandum] Proinde quia delati iusiurandi meminit Praetor, prius is, qui defert, iurare debet de calumnia. Quare cap. 22. them. ult. et 26. them. 4. Quare cap. 16. et ibi Antiqui adnotationem.

13) vel agat cum eo] Si nolit iusiurandum deferre. Eiusdem. Si non iuraverit. Quare them. 3. cap. 22.

14) suo nomine] In id omne, quod interest ratione doli. Quod notatu dignum est. Nam trahi potest ad eos, qui habent instrumenta, neque ea iusta ratione requirentibus reddere volunt. Quare cap. 26. them. 4. et Antiqui finem.

Quodsi servus sit in fuga vel peregre, non potest eum exhibere¹⁵⁾.

15) non potest eum exhibere] Quare lib. 15. tit. 4. cap. 5. them. 7.

Sed si reus nolit iurare¹⁶⁾, condemnatur¹⁷⁾ quasi contumax¹⁸⁾, sicut et qui non defendunt absentes¹⁹⁾, neque exhibent.

16) sed si reus nolit iurare] Quodsi reus delatum eiusmodi iusiurandum non praestiterit, similis est ei, qui neque defendit servum, neque exhibet: qui omnino condemnantur quasi contumaces.

17) condemnatur] Quare them. 3. cap. 22.

18) quasi contumax] In quid? Edictis propositis et adhibitis reliquis, quae contumaciam sequuntur.

19) sicut et qui non defendunt absentes] In them. 3. sequentis digesti ait, eum absentem defendere debere: alioquin in id quod interest damnatur.

Tutores²⁰⁾ et curatores praestant²¹⁾ huiusmodi iusiurandum, non etiam procuratores²²⁾.

20) tutores] Si servus noxius sit in dominio eorum, qui sub tutoribus vel curatoribus degunt, tutori vel curatori deferendum est iusiurandum. Si vero servi dominus perfectae aetatis procuratorem habeat, dominus iurat, non procurator. Quare lib. 22. tit. 5. cap. 34. them. 2. 3. et 5. et tit. 6. eiusdem, cap. 4. et lib. 7. tit. 14. cap. 20. Nota quod dicitur de tutore et curatore in iureiurando necessarium: hoc est, agi in eum noxali actione, non secundum propriam naturam, sed in id quod interest. Sic Stephanus ait in cap. 2. tit. 15. lib. 7. Lege lib. 12. tit. 2. dig. 34. sive lib. 22. tit. 5. et tit. 3. dig. 4. sive lib. 28. tit. 6.

21) praestant] Videlicet inviti.

22) procuratores] Administratores.

Qui iuravit, se non posse exhibere²³⁾ si postea §. possit²⁴⁾, tenetur²⁵⁾, nec utitur exceptione iusiurandi²⁶⁾, nec permittitur ei noxae deditio²⁷⁾.

c) Malim μὴ pro οὐ. d) Lege δυνατὸν. e) τους, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. f) Lege ὀμνῶσιν. Sic Cod. 1350. Fabr. ἢ pro οὐτι. h) τῆν, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. i) Sic Cod. 1350. Fabr. κουργάτωρα. Sic lego. Fabr. ἀπαιτοῦσα. l) Verba ἐν τῷ β'. κεφ. φησὶ τοῦ ιε'. τίτ. quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350.



ὁ δὲ μὲν οὐκ ἀνάγκη εἶναι τὸν οἰκέτου ὅτι δόμοι δρᾶσθαι τοῦ οἰκέτου ὁ δόμος νόμιμος. ζῆτει βιβ. ιε. tit. δ. κεφ. κγ. καὶ η. [Sch. h. VII. 162.]

* Τοῦ αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θεματισμοῦ καὶ τὸ παρὸν ἀφελῆσαι εἰπεῖν θεμ. ἐφ' οὗ καὶ τὸ γ. ἐπὶ θεμα. ποιόν; τοῦ εἰδότος τοῦ δεσπότη ἀμαρτῆσαι τὸν δούλον. λοιπὸν οὕτω σκόπησαι. ὅρα. ἐξήγησε πρῶτον καὶ ἐνταῦθα ὁ ἐνάγων παραστάσιν διὰ τὸ κινήσαι τὴν νοξάλιαν. ὡμοσεν ὁ δεσπότης μὴ δύνασθαι παραστήσαι. ἤρρησε λοιπὸν τὰ τῆς νοξάλιας, καὶ ἀπελείφθη μὴν ἢ ἰδίῳ ὀνόματι ἀγωγῆ. ὕστερον ἐδράξατο τοῦ δούλου καὶ ἠδύνατο παραστήσαι αὐτόν. ἔχει οὖν πάλιν ὁ ἐνάγων τὴν ἀρχαίαν ἐπιλογὴν, εἴτε τὴν νοξάλιαν κινήσει, εἴτε τὴν ἰδίῳ ὀνόματι καὶ εἰ θελήσει καὶ πάλιν ζῆτῆσαι παραστάσιν διὰ τὸ κινήσαι τὴν πραγματικὴν νοξάλιαν, οὐκ ἀφέλησε τὸν ἐναγομένον ὁ πρῶτον γενόμενος ὄρκος, ὡς κεφ. κγ. εἰ δὲ θελήσει πρὸ ψήφου τὴν νοξάλιαν καταλιπεῖν, καὶ μεταπηδήσῃ εἰς τὴν ἰδίῳ ὀνόματι, δύναται καὶ τοῦτο ποιεῖν κατὰ τὸ β. θεμ. τοῦ δ. κεφ. καὶ οὐκ ἐφέται τότε τῷ ἐναγομένῳ, κωλύειν τὸν ἐνάγοντα κινεῖν τὴν ἰδίῳ ὀνόματι, θέλοντι εἰς νόξαν ἐκδοῦναι τὸν δούλον ταύτην γὰρ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀδειαν ὁ ἀγνοῶν μόνος ἔχει δεσπότης.

ἐὰν ὕστερον δυνήσῃ] Ζῆτει βιβ. ιε. tit. α. κεφ. κς. καὶ tit. δ. κεφ. η. κγ. καὶ βιβ. μβ. tit. α. κεφ. ιβ. ιγ. καὶ βιβ. θ. tit. ια. κεφ. η. καὶ βιβ. να. tit. β. κεφ. δ. ις. ιη. [Sch. i. VII. 162.]

ἐνάγεται] * Τουτίστι, κινεῖται κατ' αὐτοῦ ἢ νοξάλια, οὐ κατὰ τὴν οἰκίαν φύσιν, ἀλλὰ τὸ διαφέρειν ἀπαιτοῦσα. οὕτως ὁ Στέφανος ἐν τῷ β. κεφ. φησὶ τοῦ ιε. tit. τοῦ ζ. βιβ. καὶ οὐ κέχρηται τῇ τοῦ ὄρκου παραγραφῇ] Ζῆτει τὸ τέλος τοῦ τελευταίου θεμ. τοῦ κγ. κεφ. τοῦ γ. tit. καὶ βιβ. να. tit. β. κεφ. ις. καὶ ιη. καὶ βιβ. θ. tit. ια. κεφ. η. [Sch. k. VII. 162.]

† Διὰ τὰς τοῦ κβ. βιβ. παραπομπάς.

καὶ οὐκ ἐφέται αὐτῷ εἰς νόξαν ἐκδοῦναι] Θεματισμοῦ, ἐναχθῆναι τινα ἐξ ἀγωγῆς, ἀφ' ἧς ἠδύνατο ἰδίῳ ὀνόματι ἐνάγεσθαι, τυχὸν Ἀκουιλίου ἐναχθῆναι δὲ ὁμοῦσαι μὴ ἔχειν τὸν δούλον, μήτε δόλω μὴ ἔχειν, εἴτα γενέσθαι ἐν νομῇ τοῦ δούλου. καὶ φησὶν ὁ νομοθέτης, ὅτι, ἐπεὶ καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης σοῦ νόμιμος ἐνάχθη, πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον ἐναχθῆσεται, καὶ οὐκ εἰσακουσθήσεται εἰς νόξαν θέλων ἐκδοῦναι, τυχὸν λέγων, ὅτι ἡ πρῶτη σου δίκη ἐσβεσθῆ διὰ τοῦ ὄρκου, καὶ νῦν ὡς ἐκέλευεν μὴ παύσῃν τὸ ἱκανὸν νοξάλιαν δύνασθαι κινεῖν. πάλιν γὰρ, ὡς εἴρηται, σοῦ νόμιμος ἐναχθῆσεται. ἀλλὰ ζῆτω, ἐπεὶ σοῦ νόμιμος ἐξ ἀρχῆς ἐνάχθη, ποία ἦν ἡ τῆς παρουσίας τοῦ δούλου χρῆσις; ἢ νοξάλια ἄλλως οὐ δύναται κινεῖσθαι, εἰ μὴ παρῆσιν ὁ δούλος, ὡς κεφ. ζ. οὐ μὴν, ὡς οἶμαι, καὶ ἡ εἰς τὸ διαφέρειν ἰμακτοῦ σοῦ νόμιμος. ζῆτει κεφ. ις. [Sch. l. VII. 162. sq.]

Ἐπεὶ δηλαδὴ μετὰ τὸ δρᾶσθαι τοῦ οἰκέτου καὶ ἔχειν εὐχέρειαν τῆς παραστάσεως ἀπειθεῖ, καὶ οὐκ ἐγγνωμονεῖ περὶ τὴν παραστάσιν καταδικάζεται γὰρ ὡς ἀπειθεῖ καὶ ποῖαν δόλον εἰς τὸ διαφέρειν σοῦ νόμιμος. ἢ οὕτως ὅτι δυνήθει παραστήσαι οὐ δύναται πρὸ τοῦ παραστήσαι ἐκδοῦναι τὸν δούλον, ἀλλ' ἀναγκάζεται παραστήσαι, εἴτα ἐκδοῦναι, ὡς τῆς ἐκδοσεως ἐπὶ τῶν παρόντων χώρον ἐχούσης, οὐ μὴν ἐπὶ τῶν ἀπόντων. ζῆτει κεφ. κβ. θεμ. τελευτ. περὶ τὰ τέλη, καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. [Sch. l. VII. 163.]

Εἰ γὰρ ὅπως ὁ ἐνάγων τοῦτο δεικνύσιν, ὅτι μετὰ τὸν ὄρκον ἤρξατο παρ' αὐτῷ εἶναι ὁ οἰκέτης, οὐ δύναται οὐκ εἶναι εἰς νόξαν αὐτὸν ἐκδοῦναι. εἰ γὰρ καὶ ὅτε ὡμοσεν, εἶχε παρ' ἑαυτῷ τὸν οἰκέτην, καὶ ἐπιώρησεν, ἀρτι δὲ οὐκ ἔχει, οὐκ ἐνάγεται. οὕτως οὖν νόησον τὸ, οὐκ ἐφέται αὐτῷ εἰς νόξαν ἐκδοῦναι, ὅτι ἀναγκάζεται παραστήσαι, καὶ οὐ δύναται πρὸ τοῦ παραστήσαι ἐκδοῦναι. μετὰ γὰρ τὸ παραστήσαι δύναται. ζῆτει βιβ. νς. tit. α. κεφ. α. θεμ. τελευτ. περὶ τὰ τέλη, καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. ζῆτει βιβ. ζ. tit. ιε. κεφ. β. θεμ. β. καὶ κατ' ἐκεῖνο νόμι καὶ τοῦτο. [Sch. l. VII. 163.]

* Ἄλλ' εἰς τὸ διαφέρειν καταδικάζεται, ἐπεὶ ἀπαξ ὡμοσε μὴ δύνασθαι δοῦναι τὸν δούλον, καὶ ἤρμωσεν κατ' αὐτοῦ ἢ τοῦ διαφέροντος ἀπαιτήσις.

m) Sic legendum. Fabr. τοῦ. n) Id est, Hagiotheodorigi. in Cod. 1350. correxit. Antea scriptum erat θέλοντα. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπειθεῖς. u) Sic lego. Fabr. αὐτοῦ.

23) qui iuravit, se non posse exhibere] Cyrill. Si post iusiurandum servum reus nactus sit, rursus tenetur suo nomine. Quaere lib. 15. tit. 4. cap. 23. et 8.

Eiusdem. De eodem casu hoc thema accipiendum est, de quo them. 3. agit. De quo? De eo, quo sciente domino servus deliquit. Reliqua sic accipe. Primum et hoc loco actor exhiberi servum sibi desideravit instituta noxali. Dominus iuravit, se exhibere non posse. Cessavit noxalis actio, et relicta tantum est actio suo nomine. Postea servum nactus poterat eum exhibere. Actor rursus pristinam electionem habet, sive noxali agere velit, sive suo nomine: et si rursus exhiberi sibi servum velit instituta noxali in rem actione, reo iusiurandum prius praestitum non prodest, ut cap. 23. Quodsi ante sententiam omissa actione noxali transilire velit ad actionem suo nomine, etiam hoc potest facere secundum them. 2. cap. 4. nec tunc reo licet actorem prohibere, quominus suo nomine agat, servum noxae dedere volenti: hanc enim potestatem solus ignorans dominus habet.

24) si postea possit] Quaere lib. 15. tit. 1. cap. 26. et tit. 4. cap. 8. 23. et lib. 42. tit. 1. cap. 12. 13. et lib. 9. tit. 11. cap. 8. et lib. 51. tit. 2. cap. 9. 17. 18.

25) tenetur] Hoc est, agitur cum eo noxali, non secundum propriam naturam, sed in id quod interest. Sic Stephanus ait in cap. 2. tit. 15. lib. 7.

26) nec utitur exceptione iurisiurandi] Quaere finem them. ultimi cap. 23. tit. 3. et lib. 51. tit. 2. cap. 17. et 18. et lib. 9. tit. 11. cap. 8.

Propter transmissiones lib. 22.

27) nec permittitur ei noxae deditio] Pone, actum cum aliquo fuisse actione, ex qua potuit suo nomine conveniri, veluti Aquilia: conventum autem iurasse, se servum non habere, neque dolo desiisse habere, deinde nactum esse possessionem servi. Et ait Iurisconsultus, ideo, quod ab initio litis suo nomine conventus sit, ex integro eum ad eundem modum conveniri, nec audiri volentem noxae dedere, puta dicentem, priorem litem extinctam esse iureiurando, nunc quasi exinde sibi satisfieri non possit, actorem noxali experiri posse. Nam rursus, ut dictum est, suo nomine convenietur. At quaero: Cum suo nomine ab initio conventus sit, quid opus fuit praesentia servi? Noxalis quidem aliter intendi non potest, quam si praesens sit servus, ut cap. 7. Sed non idem censeo de ea, quae suo nomine intenditur in factum in id quod interest. Quaere cap. 16.

Putas si servum nactus et facultatem eius exhibendi habens contumax sit, eumque non exhibeat: damnatur enim ut contumax et dolo faciens in id quod interest suo nomine. Vel sic: quia potest eum exhibere, antequam exhibuerit, noxae dedere non potest, sed primum exhibere debet, deinde noxae dedere, cum in praesentibus, non in absentibus deditio locus sit. Quaere cap. 22. them. ult. circa finem, et ibi adnotationem.

Nam si actor hoc plane probaverit, post iusiurandum servum pervenisse in eius potestatem, iam noxae eum dedere non potest, quia, et si iurisiurandi tempore habuerit apud se servum et peieraverit, nunc non habeat, non tenetur. Sic enim intellige illud, non permitti ei noxae deditioem, ut cogatur exhibere, nec possit dedere ante exhibitionem, post exhibitionem possit. Quaere lib. 56. tit. 1. cap. 1. them. ult. circa finem, et ibi adnotationem. Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 2. them. 2. et hoc secundum illud intelligas.

Sed in id quod interest condemnatur, quia iuravit, se servum dare non posse, et in id quod interest teneri coepit.

o) Malim κινήσαι. p) Malim τοῦ. q) Sic secunda manus Cod. 1350. Fabr. γίνεσθαι. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλ'. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιώρησεν.



κβ'. Πουλ. Περὶ τοῦ χρησθέντος ἢ παρατεθέντος ὁ δεσπότης ἐνάγεται* αὐτὸς γὰρ δοκεῖ δουλεύεσθαι· καὶ μάλιστα, εἰ εὐχέρειαν ἔχει τὸν δοῦλον ἀναλαβεῖν.

περὶ τοῦ χρησθέντος ἢ παρατεθέντος] Κυρίλλ. Ὁ χρησθεὶς καὶ ὁ παρατεθείς ἢ εἰς ἐνεχυρὸν λαβῶν οὐκ ἐνάγονται, ἀλλ' ὁ δεσπότης, εἰ ἔχει χρήματα ἀναρρῶσθαι ἐκ τοῦ δανειοῦ τὸν οἰκέτην. εἰ γὰρ καὶ δικαίαν ἔχουσαν αὐτῶν νομίην ὃ τε δεποσίταριος καὶ ὁ εἰς χρεῖων λαβῶν, ὅμως οὐ ψυχρῶ δεσπότης νέμονται. ζῆτει βιβ. γ'. τίτ. α'. κεφ. η'. θεμ. α'. καὶ τίτ. β'. κεφ. ιζ'. θεμ. β'. [Sch. n. VII. 163.]

ὁ δεσπότης ἐνάγεται] † Ἴνα παραστή. εἰ εὐχέρειαν ἔχει τὸν δοῦλον ἀναλαβεῖν] Ἄπ' αἰκίου, ἢ παρέθετο ἢ ἔχρησεν. [Sch. n. VII. 163.]

Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν δεσθέντος καὶ τοῦ ἐνεχυρασθέντος, εἰ ἔχη ὁ δεσπότης ῥήματα ἐλευθερώσαι τὸν ἐνεχυρασθέντα.

τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν δεσθέντος] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Πολλὰ σοι ἐλέγη, ὅτι δούλου ἀνόμοιο ἀμαρτήσαντος, οὐ δεσπότης μὲν εἶμι Πέτρος, Παῦλος δὲ εἰς ἡ δανειοτικὸν δίκαιον ἔχει, ἢ οὐσούφροντον ἐπ' αὐτῷ, ῥῶτος μὲν ἐνάγεται τῇ νοξάλιᾳ ὁ δεσπότης· ἐὰν δὲ ἢ ἀποτάγηται τῷ δούλῳ, καὶ οὕτως ἐκφυγῇ τὴν νοξάλιαν, ἢ ὁπωσδήποτε εὐλόγως οὐ δυνήθη τὸν δούλον ἐκδοῦναι, ὡς περὶ ἐνάγεται σοι θεματίζει ὁ νομοθέτης^{α)}, τότε κατὰ β'. λόγον ὡς οὐμεις ἐνάγονται τῇ νοξάλιᾳ ὁ οὐσούφροντον αἰσῶς τε καὶ ὁ ἀνευστής, ὡς κεφ. λ'. καὶ κ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ιη'. οἱ δὲ ἄλλοι, οὓς σοι ἀπαρτιζοῦνται περὶ τὰς ἀρχὰς τὸ παρὸν κεφάλαιον, ὅσον εἰς νομίην, ἀπὸ μὴδενος νομίζονται, καὶ οὐτε δικεινὴν δύναται, οἷτε νοξάλως ἐνάγονται. τοῦτο μὲν οὕτως ὁλλὰ σοι ἐρρέθη, καὶ οὕτως ἔχει. σημειῶσαι δὲ τι καὶ ἄλλο ἀναγκαῖον ἐντεῦθεν· ὅτι τὸν δεσπότην τοῦ δούλου τοῦ αἰσῶσαντος καὶ ἠνεχυρασμένου τιτὴ δανειοτῆς οὐκ ἀναγκάζει νομὸς εἰς τοσοῦτον ἐνάγεσθαι τῇ νοξάλιᾳ, ὥστε διὰ τὸ ἐκδοῦναι πωλῆσαι τὰ πρᾶγματα αὐτοῦ, καὶ ἀποδοῦναι τὸ χρεὸς, καὶ ἀναλαβεῖν τὸν δούλον, καὶ ἐκδοῦναι· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχει, ἢ χρήματα, ἀποφλησάτω τὸ χρεὸς τῷ δανειστῇ, καὶ ἀναλαβεῖτω τὸν δούλον, καὶ ἐκδοῦναι, εἰ μὴ βούλεται δοῦναι τὸ ἀπέρων· εἰ δὲ μὴ ἔχει χρήματα, οὐκ ἀναγκάζω αὐτὸν διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ἐκδοῦναι τὰ πρᾶγματα αὐτοῦ, ἀλλ' ἐλευθερῶ αὐτὸν καὶ τῆς νοξάλιας, καὶ τοῦ κινδύνου τοῦ διαφέροντος, καὶ ἐπιτάγῃ ταύτην ἐπὶ τὸν δανειστήν. καλῶς οὖν ὁ νομοθέτης καὶ καίως, καὶ φιλανθρώπως διατάξαστο τοῦτο.

καὶ τοῦ ἐνεχυρασθέντος] Ζῆτει κεφ. κς'. θεμ. ζ'. ιζ'. [Sch. o. VII. 163.]

εἰ ἔχη ὁ δεσπότης χρήματα] Εἰ δὲ μὴ ἔχει χρήματα, ὥστε καταβαλεῖν αὐτὰ καὶ ἐλευθερώσαι τὸν ἐνεχυρασθέντα, καὶ οἱ δύο ἐναχθήσονται, ὁ δεσπότης τοῦ δούλου καὶ ἔχων αὐτὸν εἰς ἐνεχυρὸν. [Sch. p. VII. 163.]

† Ζῆτει κεφ. ζ'. καὶ κ'.

Οὐ γὰρ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ ζημιωθεὶς πωλῆσαι πρᾶγματα αὐτοῦ διὰ τὸ ἀναλαβεῖν τὸν δοῦλον.

οὐ γὰρ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ ζημιωθεὶς] Οὐδὲ ἀναγκάζομεν^{α)} αὐτὸν διὰ τὸ ἀμαρτήσαι τὸν οἰκέτην, πωλῆσαι τὰ ἄλλα αὐτοῦ πρᾶγματα, καὶ συλλέγειν χρυσίον, καὶ ἀβαλλεῖν τῷ δανειστῇ, καὶ ἀναλαμβάνειν τὸν οἰκέτην. [Sch. q. 163.]

διὰ τὸ ἀναλαβεῖν τὸν δοῦλον] Δοικὸν ὁ δανειστής ἐπεφθεύει, ἢ τοῦ ἐνεχυροῦ ἐκπίπτει, ὡς διγ. κς'. [Sch. r. 163.]

Ὁς) δεσπότης ὁμολογῶν ἔχειν τὸν δοῦλον, καὶ παριστῶν αὐτὸν ἀμαρτήσαντα^{α)}, ἢ προσαγέτω ὄν, ἢ ἀπόντα διεκδικεῖτω· ἐπεὶ εἰς τὸ διαφερόν ἀδικάζεται, ὡς ἀνεὶ παρόντα^{β)} μὴ ἐκδοῦνός αὐτόν.

ὁ δεσπότης] † Ζῆτει βιβ. ζ'. τίτ. ιε'. κεφ. β'. θεμ. β'.

α) Sic Cod. 1350. Fabr. προκρίσιος. β) Cod. 1350. νομὸς. γ) Cod. 1350. Fabr. ἀναγκάζεται. δ) L. 22. §. 3. 4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 187. ubi efficiunt Syn. παρορόντα. Leuncl. in marg. παρόντα.

XXII. Paul. Commodati aut depositi servi nomine¹⁾ dominus tenetur²⁾: ei enim servire intelligitur: et maxime si copiam habeat recuperandi servi³⁾

1) commodati aut depositi servi nomine. Cyrill. Commodatarius, et qui precario vel pignori ac cepit, non tenetur, sed dominus, si pecuniam habeat ex qua redimat servum a creditore. Nam et si depositarius et commodatarius iuste possideant, tamen animi domini non possident. Quare lib. 13. tit. 1. cap. 8 them. 1. et tit. 2. cap. 17. them. 2.

2) dominus tenetur] Ut exhibeat.

3) si copiam habeat recuperandi servi] At eo, cui deposuit vel commodavit.

Idem est in servo precario dato⁴⁾ et pignurato⁵⁾, si dominus habeat pecuniam⁶⁾, qua pignorum liberare possit.

4) idem est in servo precario dato] Hagiotheod. Saepe dictum tibi est, si servus deliquerit, cuius dominus Petrus est, in quo autem ius pignoris vel usumfructum Paulus habet, primum noxali conveniri dominum: sed si is servum deliquerit atque ita noxalem evitarit, vel quoquo modo iusta ratione servum dedere non potuerit, ut hoc loco proponit Iurisconsultus, secunda vice usufructuarium et creditorem conveniri noxali tanquam possessores, ut cap. 30. et 21. them. 2. et cap. 18. Reliqui autem, qui initio huius capituli enumerantur, quantum ad possessionem attinet, nihili habentur, et nec defendere possunt, nec noxali conveniuntur. Hoc saepe tibi dictum est et sic se habet. Nota et aliud exinde necessarium, lege non cogi dominum servi delinquentis et creditori obligati eatenus suscipere noxale iudicium, ut propter noxae deditionem vendat res suas, et debitum solvat, et servum recipiat, et tunc noxae dedat: sed si pecuniam, inquit, habeat, debitum creditori solvat, et servum recipiat, et noxae dedat, nisi id quod interest praestare malit: quod si pecuniam non habeat, non cogo eum propter solam noxae deditionem res suas vendere, sed libero eum tam noxali, quam periculo eius quod interest, eamque ad creditorem transfero. Recte et aequè et benigne hoc Iurisconsultus disposuit.

5) et pignurato] Quare cap. 26. them. 7. et 6.

6) si dominus habeat pecuniam] Si vero habeat pecuniam, quam solvat, quaque luat pignorum servum, ambo convenientur, dominus servi et creditor.

Quare cap. 7. et 21.

Non enim laesus eum cogit⁷⁾ res suas repetendi servi causa⁸⁾.

7) non enim laesus eum cogit] Nam eum non cogimus ob delictum servi alias res suas vendere, et conficere pecuniam, qua soluta creditori servum repetat.

8) servi repetendi causa] Denique creditor aut defendet eum, aut pignus amittet, ut dig. 27.

Dominus⁹⁾, qui confitetur se habere servum¹⁰⁾, et non exhibet eum delinquentem, aut exhibet eum, aut absentem defendat¹¹⁾: alioquin in id quod interest damnatur¹²⁾, atque si praesentem non dediderit¹³⁾.

9) dominus] Quare lib. 7. tit. 15. cap. 2. them. 2.

Reliqua abscissa sunt. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναγκάζεται. δ) cap. 21. h. t. α) Verba καὶ μὴ — ἀμαρτήσαντα Syn. omisit.



ὁμολογῶν ἔχειν τὸν δοῦλον] Τὸ γὰρ ἔχειν διχαῖς λέγεται καθ' ἓνα μὲν τρόπον δικαίῳ δεσπότου, καθ' ἕτερον δὲ τὸ κρατῆν διχα ὀχλήστως, ὡς τις ἠγόμασεν, ὡς βιβ. β. tit. β. κεφ. ρηη. [Sch. s. VII. 164.]

ἢ ἀπόντα διεκδικεῖται] Καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀπουσίαν) κατὰ τὸ κβ. κεφ. ζῆτει καὶ κεφ. κα. καὶ βιβ. ιε'. tit. δ. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. ἢ ἐπεὶ, ὅτι παρὰ τῆς οἰκίᾳ αὐτοῦ ἔχων τὸν δοῦλον οὐκ ἐπέθετο παραστῆσαι τούτον ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου. καὶ διὰ τὸν δούλον εἰς τὸ διαφέρειν αὐτὸν^{d)} ὁ νομοθέτης λέγει καὶ ἐνέχεσθαι, καὶ καταδικάζεσθαι· εἰ γὰρ τῆς ἀληθείας οὐ παρῆν, οὐκ ἀναγκάζεται αὐτὸν δεφευδένειν, εἰ μὴ βούλεται, ἀλλ' ἀσφαλίζεται παραστῆσαι αὐτὸν, ὅτε εὐχέρειαν σχῆ^{e)}, ὡς φησι το β. θεμ. τοῦ β. κεφ. τοῦ ιε'. tit. τοῦ ζ'. βιβ. ζῆτει καὶ tit. ζ'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. λη'. ἀναγκάων παντη. [Sch. t. VII. 164.]

ἐπεὶ εἰς τὸ διαφέρειν καταδικάζεται] † Ζῆτει κεφ. κα.

ὡς ἀνεὶ παρόντα μὴ ἐκδιδούς αὐτόν] Εἰ μὴ ἐν φωνῇ ἢ ἐπὶ ξένης ἐστίν, ὡς διγ. κα. ζῆτει κεφ. κβ. καὶ tit. ιβ'. κεφ. ιζ'. θεμ. β'. [Sch. u. VII. 164.]

Ἄρνούμενου τοῦ δεσπότου ἔχειν τὸν δοῦλον, ἐπιτέτραπται τῷ ἐνάγοντι, ἢ ὄρκον ἐπιφέρειν, ἢ ἐνάγειν εἰς τὸ διαφέρειν. καὶ ἐὰν ἀποδείξῃ αὐτὸν ἔχειν^{f)}, ἢ δόλω παυσάμενον, νικᾷ· εἰ δὲ μὴ, ἐκπίπτει τῆς υποθέσεως.

Ἄρνούμενου τοῦ δεσπότου] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ὁ θεματισμὸς τοῦ παρόντος κεφ. πρωτοτύπως τίως ἐπὶ τοιούτου ἵσταται φάκτου ἐνταῦθα, ἐφ' οὗ οὐ δυνατόν θεματίζειν, ὅτι εἰδότες τοῦ δεσπότου ὁ δούλος ἡμαρτε· καὶ διὸν ἀπ' αὐτῶν τῶν τελευταίων ἡμαρτῶν τῶν λεγόντων· εἰ δὲ μὴ, ἐκπίπτει τῆς υποθέσεως. ὅτε γὰρ ὁ δεσπότης εἰς τὴν ζημίαν ἐνάγεται, διότι ἴδει, οὐ σκοποῦμεν ὅπως τότε, εἰ ἔχει τὸν δοῦλον, ἢ δόλω ἐπαυσάτο, ἢ μηδέτερον τοῦτων· ἀλλὰ κἂν ἔχη, κἂν ἄδολως οὐκ ἔχη, εἰς τὴν ζημίαν ἐνάγεται. ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα φησιν, ὅτι, ἐὰν ἄδολως ὁ ἐναγόμενος τὸν δοῦλον μὴ ἔχη, ἐκπίπτει ὁ ἐνάγων τῆς υποθέσεως, πρόδηλον ἴσκει, ὅτι ἀγνοίαν εἶχεν ὡς ὁ δούλος αὐτοῦ ἐπλημμέληεν. ὁ μὲν οὖν θεματισμὸς τοῦ παρόντος θεματός τοιοῦτος ἐστὶ· λεκτέον δὲ λοιπὸν καὶ τὴν ἔννοιαν τούτου. ὡς περὶ ἐπὶ πάσης ἀγωγῆς, φησὶν, ἐπιλογὴν ὁ ἐνάγων ἔχει, ἢ ὄρκον τῷ ἐναγόμενῳ ἐπάγειν, ἢ ἀποδείξει ἐλέγχειν αὐτὸν· καὶ ὅτε ὁ ἐνάγων ζῆτεῖ τὸν δοῦλον, ὁ δὲ δεσπότης ἀργεῖται ἔχειν αὐτόν, ἄδεια δίδεται τῷ ἐνάγοντι, ὡς ὄρκος, ἢ ὄρκον ἐπιφέρειν, καὶ ἐὰν ὁμοῦ ὁ ἐναγόμενος μὴ ἔχειν, ἠτιηθῆ λοιπὸν ὁ ἐνάγων· ἢ εἰ μὴ ὄρκον ἐπιπαγῆν βουλήθῃ, ἀλλὰ θαρρεῖ ἀποδείξει, τὸν δοῦλον παρὰ τῷ δεσπότη τυχάνειν, κινήσει καὶ ζητήσῃ τὸ διαφέρειν, καὶ ἐὰν ἀποδείξῃ, τὸν δοῦλον εἶναι παρὰ τῷ δεσπότη, ἢ δόλω μὴ εἶναι, λαβεῖν τὸ διαφέρειν. καθόλου γὰρ ἔμαθες, ὅτι ὁ τὸν δοῦλον ἔχων δεσπότης, καὶ κατὰ πάσαν ἀνάγκην ὀφείλων ἐκδοῦναι αὐτόν, καὶ τούτου ἐπιζητούμενος, λέγων δὲ μὴ ἔχειν τὸν δοῦλον, εἰς ἅπαν τὸ διαφέρειν ἐνάγεται καὶ οὐκ εἰς μόνην τὴν ζημίαν. ἀνάγκη γὰρ καὶ τὴν ἐν τῇ ἐπιταλώσει τούτου τοῦ tit. κειμένην παραγραφὴν· καὶ προκαταρξήσεως κατ' αὐτοῦ τῆς περὶ τοῦ διαφερόντος ἀγωγῆς, ἐκτελεῖ δοῦναι τὸν δοῦλον εἰς νόξαν οὐ δύναται, κατὰ σκοπὸν ἐκείνου γενομένου τοῦ τραύματος, καὶ πρὸς ἐκείνον ἀπιδόντος τοῦ νομοθέτου· καὶ τούτο ἐνομοθετήσατο, ὥστε γὰρ ἔχων τὸν δοῦλον καὶ τούτου ἐπιζητούμενος οὐκ ἠθέλην ἐκδοῦναι, ἀλλ' ἔχειν ἠρεῖτο, πρόδηλον^{g)} ἢ τὸν μὲν δοῦλον εἰδέλων ἔχειν, ἀπ' αὐτοῦ δὲ δίδοναι τὸ διαφέρειν. ἀνάγκη γὰρ ἀναγκάως καὶ κεφ. κς'. θεμ. δ. καὶ ε'. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραγραφάς. οὕτως μὲν οὖν ἠρμηγύθη σοι τὸ παρὸν κεφ. δύνασαι δὲ εἰπεῖν καὶ πρὸς ταυτην τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ γ'. θεμ. τοῦ κα. κεφ. καλῶς μὲν γὰρ σοι καὶ κατ' ἐκείνην ἐζητήθη τὴν ἔννοιαν. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴ ἀποπίπτει ἐκείνης· ὁμοῦ γούκ εἰσι καλαί, καὶ ἄμφω τῆς ἀληθείας ἔχονται.

ἐπιτέτραπται τῷ ἐνάγοντι] Ζῆτει βιβ. ιε'. tit. δ. κεφ. η. καὶ ε'. θεμ. ζ'. [Sch. x. VII. 164.]

ἢ ἐνάγειν εἰς τὸ διαφέρειν] Ἡ κινήσει κατ' αὐτοῦ^{h)} τὴν ἱμφακτομ, ἐὰν οὐ βουλήταιⁱ⁾ τὸν ὄρκον ἐπαγαγῆν. [Sch. y. VII. 164.]

ἐκπίπτει τῆς υποθέσεως] Φησὶν ὁ Νομοφύλαξ, ὡς

10) qui confitetur se habere servum] Habere enim dicitur duobus modis: uno iure domini, altero tenere sine controversia, quod quis emit, ut lib. 2. tit. 2. cap. 188.

11) aut absentem defendat] Et hic absentiam fingas secundum cap. 22. Quare et cap. 21. et lib. 15. tit. 4. cap. 5. them. 6. Vel dic, eum, qui domi habet servum, contumacia non exhibuisse servum in iudicio. Et propter dolum Iurisconsultus ait eum teneri et damnari in id quod interest: nam si vere absit, non cogitur eum defendere invitatus, sed cavet de eo exhibendo, cum copiam eius habuerit, ut ait them. 2. cap. 2. tit. 15. lib. 7. Quare et tit. 6. huius lib. cap. 38. omnino necessarium.

12) alioquin in id quod interest damnatur] Quare cap. 21.

13) atque si praesentem non dediderit] Nisi in fuga sit vel peregre, ut dig. 21. Quare cap. 22. et tit. 12. cap. 17. them. 2.

Domino negante¹⁴⁾ servum se habere, permittitur actori¹⁵⁾, ut vel iusiurandum deferat, vel agat in id quod interest¹⁶⁾: et si probaverit eum habere, aut dolo desiisse, vincit: sin minus, causa cadit¹⁷⁾.

14) domino negante] Hagiotheod. Species huius capitis principaliter in tali facto hoc loco consistit, in quo fingi non potest, domino sciente servum deliquisse, quod apparet ex ultimis verbis, *sin minus, causa cadit*. Nam cum dominus ideo in damni aestimationem convenitur, quod sciebat, plane non quaerimus, an habeat servum, aut dolo desiit habere, aut neutrum eorum: sed sive habeat, sive sine dolo non habeat, in damni aestimationem convenitur. Quia autem hoc loco dicit, si reus sine dolo servum non habeat, actorem causa cadere, manifestum est, reum ignorasse delictum servi. Species igitur huius thematis talis est: ceterum et de sententia eius dicendum. Sicut in omni actione, inquit, electionem habet actor, ut vel iusiurandum reo deferat, vel probatione eum convincat: ita etiam cum actor servum quaerit, dominus autem se habere eum negat, potestas actori datur vel iurisurandi deferendi, et si reus se non habere iuraverit, actor vincitur: vel si nolit iusiurandum deferre, sed confidit probare, servum apud dominum esse, agere et id quod interest petere potest, et si probaverit, servum apud dominum esse, aut dolo domini factum, quominus haberet servum, id quod interest consequi. Generaliter enim didicisti, dominum, qui servum habet et omnimodo noxae eum dedere necesse habet, si servum quaesitum se habere neget, in totum id quod interest teneri, non in solum damnatum: (legas enim et adnotationem in inscriptione huius tituli positam): et actione eius quod interest nomine adversus eum contestata, eum servum amplius in noxam dedere non posse, cum ex voluntate eius vulnus factum esse videatur, et ad illum Iurisconsultus respiciat. Nam qui servum habet eumque quaesitum dedere noluit, sed se habere negavit, manifesto servum habere vult, et pro eo praestare id quod interest. Lege necessario et cap. 26. them. 4. et 5. et ibi adnotationes. Sic hoc caput expositum tibi est. Secundum hanc sententiam sumere etiam potes them. 3. cap. 21. Recte quidem etiam secundum illam sententiam quaesitum est. Sed nec haec ab illa aberrat: utraque igitur bona est, et veritate nititur.

15) permittitur actori] Quare lib. 15. tit. 4. cap. 8. et 5. them. 7.

16) vel agat in id quod interest] Vel agat contra eum in factum, si nolit iusiurandum deferre.

17) causa cadit] Ait Nomophylax, ex eo, quod

c) Post ἀπουσίαν Fabr. ponit θεός, quod in Cod. 1350. deest. d) αὐτόν, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔχη. f) ἔχειν Syn. omisit. g) Malim πρόδηλος. h) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτόν. i) Sic Cod. 1350 Fabr. βούλεται.



τε τοῦ ἐπιεῖν τὸν νομοθέτην, ὅτι ἐκπίπτει ὁ ἐνάγων τῆς τοθεύσεως, καὶ ἐκ τοῦ ἐπιλογῆν δοῦναι αὐτῷ, ἢ ὅρκον ἐξ ἰσχυρῆς ἐπαγαγεῖν, ἢ εἰς ἀποδείξεις χωρεῖν, ἐμφαίνεται, ὡς ἐξ ἐπιλογῆς τῶν ἀποδείξεων οἷα ἀν' ὑποστρέφειν δύνηται εἰς τὸν κωδ. τοῦτο δὲ εἰ ἔστιν ἀληθές, ἀμφιβάλω. ζῆτει κωδ. κς. ch. z. VII. 164.]

Τῆς ἐμφάτουμ τῆς εἰς τὸ διαφέρον κινουμένης. [Sch. a. I. 164.]

† Ἀπόλλυσι τὴν ἀγωγὴν.

κγ'. Γαι. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα σχῆ αὐτὸν ὁ ἐνάγων, ἐνάγεται μὴ χρώμενος τῇ παραγραφῇ.

εἰ δὲ μετὰ ταῦτα σχῆ αὐτὸν ὁ ἐναγόμενος] Ἐὶ ἀπολυθείς τῆς ἐναγωγῆς ὁ δεσπότης διὰ τὸ μὴ ἔχειν τότε νοικέτην ὑπὸ χεῖρα, μετὰ ταῦτα σχοίη αὐτὸν ὑπὸ χεῖρα, τῆς κατῆς αὐτοῦ νομῆς κατέχεται τῇ νοσάλια, μηδεμίαν παραγραφῇ χρώμενος. [Sch. b. VII. 164.]

μὴ χρώμενος τῇ παραγραφῇ] Ὁμοίως ἐν τῷ τέλει ὡς κα. διγ. ἐν ᾧ προστίθεται, ὅτι οὐκ ἐφέται αὐτῷ εἰς τὴν ἐκδοῦναι. [Sch. c. VII. 164.]

κδ'. Ὅτε δόλω παύσεται νέμεσθαι ὁ δεσπότης, ἀγεται, κἂν δύνηται ὁ ἐνάγων ἑτέρω ἐνάγειν, ἐνθα χὸν ἠλευθερώθη ἢ ἐξεποιήθη ὁ δοῦλος. ἐπιλογῆν ὁ ἐνάγων ἔχει, καθ' οὗ βούλεται κινεῖν.

ὅτε δόλω παύσεται νέμεσθαι ὁ δεσπότης] Ἰνικα κατα δόλον παρασκευάσει, τὸν ἀμαρτήματα δοῦλον μὴ ἂν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ κατοχὴν, οὐ τότε μόνον κατέχεται τῇ νοσάλια, ὅτι μὴ ἐστὶν καθ' ἑτέρον τινὸς ἐνοχῆ, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτοῦ δυνάμενος κινεῖν ὁ ἡμαρτημένος καὶ ὡς κινεῖ¹⁾ κατὰ τὸν ἡμαρτηκὸς τὸν δόλον. ὅταν εἰ καὶ ἐκποιήσῃ τὸν νοικέτην, ἠλευθερώσῃ²⁾ αὐτὸν ὁ ἐντελιόμενος αὐτῷ φυγεῖν, καὶ αὐτὸς ἐλέγεται τῇ νοσάλια, καὶ ὁ ἀγοραστής τὸν δοῦλον, καὶ ὁ ἀγοραστής οἰκέτης, ἐπιλογῆν ἔχοντος τοῦ ἄκτορος³⁾, καθ' οἷου βούλεται κινεῖν. εἰ μέντοι ἠλευθερώσῃ⁴⁾ ἑαυτὸν ἑαυτὸν διφενδεύσαι, παραγραφῆν δίδωσι τῷ ἠλευθερώσαντι ἑὴν ἐναγομένην ὑπὲρ αὐτοῦ. τὸ δὲ αὐτὸ ἐστὶν, εἰ καὶ ὁ ἀγοραστής τὸν νοικέτην, ἢ ἄλλως πως δεσπότης αὐτοῦ γενόμενος, ἦρκεν ἑτοιμος ἂν πρὸς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ διφενδεύσαντα. τῇ δὲ εἰς τὸ ἐνὸς ἀγωγῇ ἠλευθεροῦται ὁ ἕτερος⁵⁾ ὁ γὰρ πρῶτος ὄντως τοῦ ἐναγοντος, ἢ μὴ διαπαίχεται τινα τοῦ ἐλευθεροῦντος τὸν νοικέτην ἢ ἐκποιούντος αὐτὸν, οὐ μὴν ἵνα ποιήσῃ δὸς αὐτῷ. διὰ τοῦτο ἐνὸς αὐτῶν ἐναγομένου, τῷ ἑτέρῳ οὐκ ἐπιλογῆν παραγραφῆ. εἰ δὲ πολλοὶ ἅμα δόλον ἡμαρτον εἰς τὸ μένειν παρ' αὐτοῖς τὸν ἡμαρτηκὸτα οἰκέτην, ἐπιλογῆν ἔχει ἡμαρτημένος καθ' οὗ βούλεται, κινεῖν. εἰ δὲ ἐν πολλοῖς τόταις τοῦ ἡμαρτηκὸτος οἰκέτου οἱ μὲν κατὰ δόλον ἐπ' αὐτὸν ἔχουν αὐτὸν, οἱ δὲ ἔχουν τὰ ἐπ' αὐτῷ μέρη⁶⁾ τῆς δευτείας, ἐπιλογῆν ἔχει πάλιν ὁ ἐνάγων, ἢ κατὰ τῶν νεμομένων κινεῖν τὴν ἐκ τοῦ νόμου νοσάλιαν διρεκτως, ἢ κατὰ τῶν πασσαμένων τῆς νομῆς τὴν πραιτωρίαν. [Sch. d. VII. 165.]

Κυρίλλ. Κἂν μὴ φυγεῖν κελεύσω τῷ νοικέτῃ⁷⁾, ἀλλὰ πω-
⁸⁾ ἢ ἠλευθερώσω αὐτὸν, δόλω παύομαι νέμεσθαι. διὸ ἐν
ἰσχυρῇ⁹⁾ ἐστὶν, εἴτε κατ' ἐμοῦ θέλει κινεῖν, εἴτε κατὰ τοῦ
ιαστοῦ ἢ τοῦ ἠλευθερωθέντος. ἔγω δὲ παραγραφῆν, εἰ
ἰός ἐστι διφενδεύσαι ἑαυτὸν ὁ ἠλευθερωθείς ἢ ἀγοραστής.
ἐπιλογῆν τὸν ἕτερον ἠλευθεροῖ. εἰ πάντες οἱ δεσπότηται
παύσονται νέμεσθαι, καθ' οἷου θέλει, κινεῖ ὁ ἄκτορ. εἰ
ἢ πάντες, ἀλλὰ τινές, πάλιν ἐν αὐτῷ¹⁰⁾ ἐστὶν, εἴτε κατ'
ἢ θέλει κινεῖν σου νόμινε, εἴτε κατὰ τῶν νεμομένων
ἰως. σημειώσεται ἐκ τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὅτι ἐπὶ τῶν
ἰων ἀγωγῶν ὁ δόλω πασσαμένος νέμεσθαι ἀντὶ νεμο-
ἰ καταδικάζεται εἰς τὸ ἐκδοῦναι τὸν δοῦλον εἰς νόξον, εἰ
ἢ νεμομένος¹¹⁾ ἑτοιμός ἐστιν εἰς τὸ ὑποδεξασθαι τὴν ἐνα-
ἢ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἀκίνητα ἢ κινητὰ νεμομένων,
ὄλω πασσαμένων αὐτὰ νέμεσθαι. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι εἰς
οὐ πρᾶγματος διατίμησιν καταδικασθῆσονται, ὁ ἐπαύ-
ἢ δόλω τοῦ¹²⁾ νέμεσθαι, εἰ μὴ ὁ νεμομένος αὐτὸ ἑτοιμῶς
ναγωγῆν ὑποδέχεται. [Sch. d. VII. 165.]

dicit Iurisconsultus, actorem causa cadere, et liberu ei esse, ut vel ab initio iusiurandum deferat, vel a probationes descendat, apparere, ex inopia probationu rediri non posse ad iusiurandum. Quod an verum si ambigo. Quare cap. 26.

Cadit actione in factum in id quod interest instituti

Amittit actionem.

XXIII. Gai. Sed si postea eum reus habuerit¹⁾ convenitur et non utitur exceptione²⁾.

1) sed si postea eum reus habuerit] Sed s absolutus actione dominus, quod tunc non haberet ser rum in potestate, postea habuerit eum in potestate, et nova possessione tenetur noxali actione, nec ulla ex ceptione utitur.

2) et non utitur exceptione] Similiter in fin dig. 21. in quo additur, non permitti ei noxae dedi tionem.

XXIV. Cum dominus dolo possidere desiit¹⁾, tenetur, etiamsi possit actor cum alio agere, ut cum manumissus²⁾ vel alienatus est servus. Electionem igitur actor habet³⁾, in quem velit, agendi.

1) cum dominus dolo possidere desiit] Cum dolo fecit quis, quominus servum delinquentem possi deret, non tantum tenetur noxali actione, si nulla sit adversus alium obligatio, sed et si cum alio agere laesus possit, agit tamen cum eo, qui dolum admisit. Unde et si alienavit aut manumisit servum is, qui ei fugam mandaverat, et ipse tenetur noxali actione, et emtor servi, et servus manumissus, electionem habente actore, cum quo agere malit. At si manumissus paratus sit se ipsum defendere, exceptio datur manumissori convento eius nomine. Idem est, si emtor servi vel qui quo alio modo eius dominum adeptus est, paratus sit eum defen dere. Actione autem in unum instituta, alter liberatur, quia Praetori curae fuit actor, ne eluderetur a manu missore vel venditore servi, non etiam ut lucrum faceret. Ideoque uno convento alteri datur exceptio. Si vero plures simul dolo fecerint, quominus servum delinquentem apud se haberent, eligere laesus debet, cum quo agere velit. Item si ex pluribus dominis servi delinquentis quidam dolo desierint possidere, quidam par tes suas possideant, electio est actoris, utrum contra possessores noxalem ex lege directo, an contra eos, qui dolo desierunt possidere, praetoriam intendere velit.

Cyrolli. Etiamsi fugam non mandavero servo, sed vendidero eum aut manumisero, dolo desino possidere. Et ideo in arbitrio actoris est, ut vel agat contra me, vel contra emtorem, aut manumissum. Habeo vero ex ceptionem, si paratus sit manumissus se ipsum defen dere, vel emtor. Electio autem alterum liberat. Si omnes domini dolo desierint possidere, in quem volet actor experietur. Si quidam, non omnes, rursus in ipso est, ut vel agat in eos suo nomine, vel in possessores noxaliter. Nota ex hoc capite, in noxalibus actionibus eum, qui dolo desiit possidere, pro possessore damnari, ut dedat servum noxae, nisi possessor paratus sit susci pere actionem. Idemque est in iis, qui mobilia vel im mobilia desierunt dolo possidere. Nam et hi in aesti mationem rei condemnantur, quam dolo possidere desierunt, nisi possessor paratus sit actionem suscipere.

1) Fabr. μηδεμίαν. 2) Sic Cod. 1350. Fabr. pro καὶ ὡς κινεῖ, quae sunt secunda manu adscripta, habet ὅμως κινεῖ. Sed Cod. 1350. aptum senuum praebere non videtur, et praeferenda Fabroti lectio. 3) Sic Cod. 1350. Fabr. ἠλευθερώσῃ. Sic secunda manus in Cod. 1350. correxit, ut etiam alibi. Fabr. ἄκτορος. 4) Addendum videtur ὁ ante ἠλευθερωθείς. 5) Fabr. abr. ἑστηκεν, et sic postea. 6) Fabr. ante μέρη rursus addit τὰ. 7) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸν νοικέτην. 8) Fabr. μ. 9) Sic Cod. 1350. Fabr. ἑαυτῷ. 10) Adde ὁ ante νεμομένος. 11) τοῦ prorsus supervacaneum est.



ἐνθα τυχὸν ἡλευθερώθη] Ὁ δὲ^{ω)} ἀπὸ φιδέικου-
μισσοῦ ἐλευθερώσας οὐκ ἐνάγεται, ὡς διγ. ιδ'. ἀνάγεται δὲ^{α)}
βιβ. μζ'. τιτ. β. διγ. μβ. ἦτοι βιβ. ξ. τιτ. ιβ'. [Sch. e.
VII. 166.]

ἐπιλογὴν οὖν ὁ ἐνάγων ἔχει] Διότι ἐπὶ παρόντος^{β)}
θεμ. οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀμαρτημα, οὐδὲ κατὰ τὸν
αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁμοῦ παρὰ τῶν αὐτῶν ἀμαρτηθέν^{γ)}, καὶ^{δ)}
ἐπὶ τῶν φονευσάντων ἢ κλεψάντων. [Sch. f. VII. 166.]

15. κέ. Γαι. Εἰ μὴ ἦρα ὁ ἐλευθερωθεὶς ἢ ὁ νέος
4. δεσπότης ἐτοιμῶς ἐνάγονται.

ἐτοιμῶς ἐνάγονται] Ζῆτει βιβ. ζ. τιτ. ιδ'. κεφ. α'.
ζῆτει καὶ κεφ. λθ'. θεμ. γ'. τοῦτου γὰρ γινομένου^{β)} οὐδὲ
δύλος^{γ)} δοκεῖ γενέσθαι. [Sch. g. VII. 166.]

pr. κζ'. Παυλ. Ἐνὸς δὲ ἐπιλεγέντος, ὁ ἄλλος ἐλευ-
od. θεροῦται. οὔτε γὰρ ἀφίλει κερδαίνειν ὁ ἐνάγων.

ἐνὸς δὲ ἐπιλεγέντος, ὁ ἄλλος ἐλευθεροῦται]
Ζῆτει κεφ. δ. θεμ. β. καὶ ζ. θεμ. β. καὶ μαθησὴ ἐκ τοῦ
β. θεμ. τοῦ ζ. κεφ. τὸ καὶ ἐναυθθα, ἅμα τῇ ἐπιλογῇ τοῦ
ἐνὸς καὶ τὸν ἕτερον ἐλευθεροῦσθαι, οὐ μὴν τῇ καταδίκῃ, ὡς
ἐν κεφ. δ. θεμ. β. τὸ γὰρ τοῦ δ. κεφ. τοτε χωρὰν ἔχει,
ὅταν καθ' ἐνὸς προσώπου ἀρμόζωσιν^{δ)} αἱ ἀγωγαί. τὸ δὲ
παρὸν, ὡς καὶ τὸ ζ. ὅταν κατὰ διαφορῶν^{ε)}. ζῆτει ἀναγκαιῶς
εἰς τοῦτο καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. ιβ'. κεφ. μβ'. σημειώσας
δὲ καὶ τὸν ἴδικα τοῦ κεφ. τοιτου, ὅτι οὐκ εἶπε, τῇ τοῦ ἐνὸς
καταβολῇ, ἀλλὰ τῇ καθ' ἐνὸς ἀγωγῇ. [Sch. h. VII. 166.]

§. 1. Εἰ δὲ πολλοὶ δόλω μὴ νέμονται, καθ' οὗ βου-
λεται κινεῖ.

εἰ δὲ πολλοὶ δόλω μὴ νέμονται] Ζῆτει^{δ)} κεφ. ιζ'.
τοῦ δ. τιτ. τοῦ μβ. βιβ. [Sch. i. VII. 166.]

§. 2. Εἰ δὲ τινες δόλω παύσονται νέμεσθαι τὰ ἴδια
μέρη, ἐπιλογὴν ἔχει, ἢ κατ' αὐτῶν, ἢ κατὰ τῶν νε-
μομένων κινεῖν.

ἢ κατ' αὐτοῦ] † Τὴν πραιτωρίαν σοῦ νόμινε.
κατὰ τῶν νεμομένων] † Τὴν νοξάλιαν διρέκταν.

§. 3. Ἐάν ἐν δικαστηρίῳ τὸν ἀλλότριον δοῦλον ἴδιον
εἶπω, κἀγὼ καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἐνεχόμεθα, καὶ τοῦ
ἐνὸς καταβάλλοντος ὁ ἄλλος ἐλευθεροῦται.

ἐάν ἐν δικαστηρίῳ] Ἐάν τις τὸν ἀλλότριον δοῦλον
ὁμολογήσῃ ἐν βήματι εἶναι ἴδιον, κατέχεται μὲν καὶ αὐτὸς
νοξάλια^{α)} κατέχεται δὲ καὶ ὁ ἀληθὴς τοῦ δούλου δεσπότης.
ἐνὸς δὲ αὐτῶν καταβάλλοντος, ἑκάτερος^{β)} ἐλευθεροῦται. ζῆτει
βιβ. μβ'. τιτ. δ. κεφ. κ'. καὶ η'. καὶ βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. κέ'.
[Sch. k. VII. 166.]

τὸν ἀλλότριον δοῦλον ἴδιον εἶπω] Περὶ ἰντερο-
γατορίαν ζῆτει βιβ. η'. τιτ. β. κεφ. λθ'. καὶ τὸν ἴδικα.
[Sch. l. VII. 166.]

§. 4. Ἐάν ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἐναχθῶ ὃν ἐπαυσάμενη
δόλω νέμεσθαι, ἐλευθεροῦμαι, εἰ μὴ περὶ τὸ ἐνα-
χθῆναι ὑπέρθεσιν ἐποίησα.

ἐάν ἀποθάνῃ] Ζῆτει κεφ. λθ'. τὸ τέλος, καὶ κεφ. μβ'.
θεμ. β. καὶ τὸ τέλος τοῦ ιε'. κεφ. [Sch. m. VII. 166.]

πρὶν ἢ ἐναχθῶ] † Περὶ αὐτοῦ νοξάλως.

ἐλευθεροῦμαι] Ἐπειδὴ αὐτῆ^{β)} ἢ νοξάλια τὸν τῆς
διρέκτας τόπον ὑπείχεται, ἀβήννται δὲ ἡ διρέκτα, ὅτε πρὸ
προκαταρξέως οἰκείης^{γ)} τελευτῆται. [Sch. n. VII. 166.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἐχε καὶ τοῦτο τὸ θέμα προσθήκη εἰς
τὰ παραγραφεία σοι ἐν τῷ κδ. κεφ. καὶ γὰρ ἐπεὶ ἐν-
ταῦθα λέγει ἀδιαστικῶς, ὅτι ἐλευθεροῦμαι, κἂν ὡπασθῆποτε

ω) δὲ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. x) Etiam hoc δὲ, quod deest apud Fabr. addit idem Codex. y) Adde
τοῦ ante παρόντος. z) Sic legendum. Tischendorfius scripsit ἡμαρτηθέντων. Haec verba οὐδὲ — ἡμαρτηθέν, quae desunt
apud Fabr. habet Cod. 1350. a) Pro καὶ lege ὡς. Sic et legit Cuiacius, ut ex versione apparet. b) Sic Cod. 1350. Fabr.
τοῦτο γὰρ γινόμενον. c) Sic Cod. 1350. Fabr. δόλω. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρμόζωσιν. e) Sic Cod. 1350. Fabr.
διαφύρουσ. f) Idem locus laudatur in glossa interlineari huic loco adscripta. g) Haud dubie legendum ὁ ἕτερος, alle-
ἑκάτερος est uterque. h) Sic legendum, ut ex versione Cuiacii apparet. Fabr. αὐτῆ. i) Adde ὁ ante οἰκείης.

2) ut cum manumissus] Qui autem ex causa
fideicommissi manumisit, non tenetur, ut dig. 14. Lege
lib. 47. tit. 2. dig. 42. sive lib. 60. tit. 12.

3) electionem igitur actor habet] Propterea
quod in hac specie non est unum idemque delictum,
nec eodem tempore simul deliquerunt, ut qui caedem
furtumve faciunt.

XXV. Gai. Nisi manumissus vel novus dominus
parati sint iudicium suscipere¹⁾.

1) parati sint iudicium suscipere] Quaere
lib. 7. tit. 15. cap. 1. Quaere et cap. 39. them. 3. Nam
si hoc fiat, nec dolus videtur esse admissus.

XXVI. Paul. Uno autem electo alter liberatur¹⁾:
nec enim lucrum facere debet actor.

1) uno autem electo alter liberatur] Quaere
cap. 4. them. 2. et 7. them. 2. ex quo disces idem, quod
cavetur hoc loco, electione unius alterum liberari, non
condemnatione, ut cap. 4. them. 2. Nam cap. 4. tunc lo-
cum habet, cum adversus unam personam actiones com-
petunt: hoc vero et cap. 7. cum adversus diversas.
Quaere necessario in banc rem et huius lib. tit. 12.
cap. 42. Nota et Indicem huius capituli, qui ait, non
unius solutione, sed actione in unum instituta.

Quodsi plures dolo fecerint, quominus posside-
rent²⁾, eliget actor, quem velit convenire.

2) quodsi plures — possiderent] Quaere
cap. 17. tit. 4. lib. 42.

Si quidam dolo desierint partes suas possidere,
electio actoris est, utrum in eos³⁾, an in possessore-
res⁴⁾ agere velit.

3) utrum in eos] Praetoria suo nomine.

4) an in possessores] Noxali directa.

Si in iudicio⁵⁾ alienum servum meum dixerō⁶⁾,
et ego teneor, et dominus servi, et uno solvente alter
liberatur.

5) si in iudicio] Si quis alienum servum in iure
suum esse fateatur, tenetur et ipse noxali actione
tenetur etiam verus servi dominus. Uno autem solvente
alter liberatur. Quaere lib. 42. tit. 4. cap. 20. et 8. et
lib. 15. tit. 1. cap. 25.

6) alienum servum meum dixerō] De inter-
rogatoriis quaere lib. 8. tit. 2. cap. 39. et Indicem.

Si decesserit⁷⁾ is, quem dolo desieram possi-
dere, priusquam mecum ageretur⁸⁾, liberor⁹⁾, nisi
moram fecerim in iudicio accipiendo.

7) si decesserit] Quaere cap. 39. in fine, e
cap. 42. them. 2. et finem cap. 16.

8) priusquam mecum ageretur] Eius nominis
noxaliter.

9) liberor] Quia haec noxalis actio in locum di-
rectae succedit: directa autem extinguitur, cum servus
decesserit ante litem contestatam.

Hagiotheod. Hoc quoque thema additamenti loci
habeas ad ea, quae in cap. 24. adnotata sunt. Nam qui
et hoc loco indistincte dicit, me liberari, si priusquam



δολῶ παύσασθαι νέμεισθαι πρὶν ἐναχθῶ, εἴτε κατὰ πράσιν, * * εἴτε¹⁾ κατὰ δωρεῖν, καὶ ἀποθίσῃ ὁ δούλος, τοῖν λοιπῶν δεῖ, ὅτι τελείως ἐλευθερούμεται ἐπὶ τῆς προκατάρξεως τῶν τοιούτων θεμάτων. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ κεφ. λθ'. θεμ. τελ. καὶ τὴν ἐκείσε τελευτ. παραγραφῶν. καὶ παρὰ τῶ ἐνήγοντι γὰρ ἔαν ἦν, ἀποθάνειν ἐμιλλεν, εἰ μὴ ἢ περὶ τὸ ἐναχθῆναι ὑπέφθεισαν ἐποίησιν, ὡς ἐφεξῆς ἐπάγει τὸ παρὸν θεμα, ἢ μετὰ τὸ ἐναχθῆναι ἐπάλησεν, ἔαν καὶ ἀπέθανεν ὁ δούλος, ὡς τὸ φηθέν ἐξ. κεφ. τοῦ α'. τίτ. τοῦ ιε'. φησὶ βιβ. ἧττον ἐστι λοιπὸν τὸ πρὸ προκατάρξεως¹⁾ δολῶ παύσασθαι νέμεισθαι, ἔαν καὶ ἀπέθανεν ὁ δούλος πρὸ προκατάρξεως, παρὰ τὸ μετὰ προκατάρξιν παύσασθαι δολῶ νέμεισθαι.

Ἀπὸ τοῦ ψεύδους τοῦ τελευτήσαντος κληρονόμοις ἢ κατὰ κληρονόμων ἀγωγή οὐχ ἀρμύζει, οὔτε κατ' αὐτοῦ πάντοτε. ἔξιστι γὰρ αὐτῶ μορσιδῶς διεκδικεῖν εἰς ὀλόκληρον τὸν ἀπόντα δούλον, καὶ ἐκφύγειν τὴν ψιλὴν ἢ ἐμβάσανον ἐρώτησιν. καὶ ὁ ἀρρησάμενος ἔχειν τὸν δούλον, δύναται πρὸ προκατάρξεως ὁμολογεῖν ἔχειν, οὐ μὴν καὶ μετὰ προκατάρξιν, εἰ μὴ ἀφῆλξ ἐστιν.

Ἄπὸ τοῦ ψεύδους τοῦ τελευτήσαντος] Ἐάν τις ἐρωτηθεῖς ἐν βήματι, εἰ ἔχει τὸν^{m)} ἡμαρτητοτα οἰκέτην, εἴτε καὶ μὴ, ἢ τὸν ἀλλότριον οἰκέτην ὁμολογήσῃ ἴδιον αὐτοῦ εἶναι, ἢ τὸν ἴδιον ὄντα ἀρνησάμενος προσκρινεῖ ἑαυτῷⁿ⁾, κατέχεται αὐτὸς ἰτερορογογορία ἀγωγή. μόνῳ δὲ τῷ ἐπερωτῆσαντι αὐτὸν κατέχεται, καὶ μόνος αὐτὸς περιὼν κατέχεται. ἂν γὰρ ἢ ὁ^{o)} ἐρωτήσας αὐτὸν τελευτήσῃ, ἢ αὐτὸς ὁ ψευδόμενος, οὔτε κληρονόμῳ^{p)} τοῦ ἐπερωτῆσαντος, οὔτε κατὰ κληρονόμον τοῦ ψευδομένου ἀρμοδεῖ ἢ νοξάλια. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ὁ ψευδόμενος διηρηκῶς κατέχεται τῇ ἰτερορογογορία. ἔξιστι γὰρ αὐτῷ εἰπόντι, μὴ ἔχειν παρ' ἑαυτῶ τὸν οἰκέτην καὶ διὰ τοῦτο μὴ ὑποδέχεσθαι τὴν νοξάλιαν, μεταμεληθῆναι καὶ διεφενδεῦσαι τὸν οἰκέτην ἀπόντα, τουτέστιν¹⁾ ὑποδέχασθαι τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ νοξάλιαν. εἰ γὰρ καὶ ἀρνησάμενος ἔχειν ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα τὸν οἰκέτην, δύναται μετὰ ταῦτα ὁμολογεῖν, εἶναι παρ' αὐτῶ τὸν οἰκέτην, εἰ μὴ ἴμα ἐφθασε κινήθῆναι κατ' αὐτοῦ ὡς ἀρρησάμενος ἢ ἰτερορογογορία μετὰ γὰρ προκατάρξιν αὐτῆς οὐ συγχωροίμεν αὐτῷ λοιπὸν ὁμολογεῖν, ὡς ἐστὶ παρ' αὐτῷ ὁ οἰκέτης. ὁ δὲ Λαβίων ἔλεγεν, εἰθ' ὅτε καὶ τῆς ἰτερορογογορίας προκατάρξεως βοηθεῖσθαι αὐτὸν. τί γὰρ, εἰ τοιαύτης ἂν ἡλικίᾳς ἐφείσαστο²⁾, ἢ τις εἴωθε βοηθεῖσθαι; ἐλάττων γὰρ ἦν κε'. ἐνιαυτῶν. καὶ μὴ εἴησ' τί γὰρ ὠφελεία³⁾ ἐν παῖσι τοιούτοις θεμασιν⁴⁾ ἀπαλλασσομένους τῆς ἰτερορογογορίας, ἐναγόμενος δὲ τῇ νοξάλια; ἢ μὲν γὰρ ἰτερορογογορία ταῦτο μόνον ἀπαιτεῖ, δεῖξαι τὸν ἐναγοντα, ὅτι ὠμολόγησεν ὁ θεός, ἢ ὅτι ἐφενευσται. ἢ νοξάλια δὲ καὶ τὰς τοῦ ἡμικτήματος ἀποδείξεις ἀπαιτεῖ αὐτὸν, καὶ τὸ δεῖξαι, ὅτι διουπίτης ἐστὶν ὁ ἐναγόμενος παρ' αὐτοῦ. μέγα δὲ κέρδος ἐστὶ τοῦ ἐναγομένου τὸ πολλαῖς ἀποδείξεσι βιωεῖσθαι τὸν ἐναγοντα. ζῆτι βιβ. κς'. τίτ. ζ'. κεφ. νβ'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. [Sch. o. VII. 106. sq.]

* Κυρίλλου. Ἐκ τοῦ ψεύσασθαι τὸν θεόν κληρονόμος οὐκ ἐνάγει ἢ ἐνάγεται. ὁ ἀρρησάμενος ὑπὸ τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν ἔχειν τὸν οἰκέτην, εἰ πρὸ προκατάρξεως ὁμολογήσῃ, νοξάλιας μόνον ἐνάγεται· εἰ δὲ ἀφῆλξ ἐστὶ, καὶ μετὰ προκατάρξιν.

οὔτε κατ' αὐτοῦ] Καὶ γὰρ ἔξιστι αὐτῷ, κἂν ψεύσθαι ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' οὐν πρὸ προκατάρξεως εἰπεῖν, ὅτι ἐμὸς ἐστίν, καὶ διεφενδεῖω αὐτόν, τουτέστι, δίδωμι τὸ ζῆμίωμα. καὶ ἀνθ' οὗ ἡμελλε διπλῶς ἐναγεσθαι, ἦτοι μὲν διὰ τὴν ἀρνησίν εἰς τὸ διαφέρειν, διὰ δὲ τὸ εἶναι παρ' αὐτῶ τὸν δούλον διὰ τῆς νοξάλιας, νῦν ὁμολογήσας ἔχειν τὸν δούλον μορσιδῶς ἐναχθῆσθαι, τουτέστιν, ἐρεῖ, ὡς καὶ ἐμὸς ἐστὶν ὁ παιδίας οἰκέτης, καὶ ἀληθῶς ἡμαρτην, καὶ τῆς ἐμῆς ἐστὶ γνώμη, δοῦναι τὴν ζῆμιαν καὶ ἔχειν τὸν δούλον. καὶ οὕτως παρεῖται τὴν ζῆμιαν, οὐχ ὡς ποιητῆς ἀρνήσεως, ἀλλ' ὡς διεφενδεῖω τὸν δούλον, καὶ δὸς ἐκφείζεται⁵⁾ τὴν ἐκ τοῦ ψεύδους ἀρμόσασθαι κατ' αὐτοῦ ἰτερορογογορίαν· αὐτὴ γὰρ ἐστὶν ἡ ψιλὴ ἐρώτησις· καὶ ἐλευθερωθήσεται καὶ τῆς νοξάλιας· καὶ αὐτὴ γὰρ ἐστὶν ἡ ἐμβάσανος ἐρώτησις, ὡς ὁ Νομοφυλάξ φησὶν. ἐμβάσανον δὲ λέγει

mecum ageretur, quoquo modo, sive venditione, sive donatione, desierim possidere, et servus decesserit, ac capiendum est, me prorsus liberari in litem contestatione eiusmodi thematum. Legas enim et cap. 39. them. ul et ibi ultimam adnotationem. Nam et si apud actorem fuisset, morturus fuisset, nisi vel in iudicio accipiend moram fecerit, ut deinde hoc thema subiicit, vel pos litem contestatam vendiderit, si et servus decessit, u cap. 17. tit. 1. lib. 15. ait. Ceterum minus est, ante litem contestationem dolo desinere possidere, si et servu ante litem contestatam decessit, quam post litem con testatam desinere possidere.

Ex mendacio defuncti¹⁰⁾ heredibus vel in heredes actio non competit, neque in ipsum¹¹⁾ quolibet tempore¹²⁾. Nam liberum est ei, uno modo sive absolute in solidum defendere servum absentem, et evitare nudam vel tormentis exactam interrogati onem¹³⁾. Et qui negavit se habere servum¹⁴⁾, potest ante litem contestatam¹⁵⁾ fateri, se habere, non etiam post litem contestatam, nisi minor sit¹⁶⁾.

10) ex mendacio defuncti] Si quis in iure interrogatus, habeat, necne servum noxium, alienum servum suum esse confiteatur, vel suum neget ad se pertinere, tenetur interrogatoria actione ei soli, qui interrogavit. Solus item ipse quamdiu superstes est, tenetur. Nam si vel qui interrogavit, vel qui mentitus est, decesserit, neque heredi interrogantis, neque in heredem mentientis competit noxalis actio. Sed neque ipse, qui mentitus est, perpetuo tenetur interrogatoria. Namque dicenti, se non habere servum apud se, et ideo nolenti suscipere noxalem actionem, licet poenitere et defendere absentem servum suscepta actione noxali. Nam et si negaverit, se servum habere in potestate, fateri potest, esse in sua potestate, nisi iam sit adversus ipsum quasi inficiatorem instituta actio interrogatoria: nam post litem contestatam non permittimus ei fateri, se servum in potestate habere. Labeo autem dicebat, interdum etiam contestata actione interrogatoria ei succurri, ut si eius aetatis sit qui mentitus est, cui solet subveniri, puta minor viginti quinque annis. Et ne dixeris? Quid proficit in omnibus his casibus liberari interrogatoria, teneri noxali? Nam hoc tantum interrogatoria exigit, ut actor probet confessum aut mentium reum. Noxalis autem etiam delicti probationes exigit, et probari, dominum esse reum. Multum vero proficit reo, variis probationibus onerari actorem. Quaere lib. 26. tit. 7. cap. 57. et ibi Antiquum.

Cyrilli. Ex mendacio rei heres non agit vel convenitur. Qui servum in potestate sua habere negavit, si ante litem contestatam confiteatur, noxaliter tantum convenitur: si minor sit, etiam post litem contestatam.

11) neque in ipsum] Quia liberum ei est etiam mentito ab initio, ante litem contestatam dicere, suum esse servum, et eum defendere, sive praestare damnum. Atque ita qui dupliciter tenebatur, propter inficiationem in id quod interest, propter possessionem servi noxaliter, tunc confitens se habere servum, uno tantum modo convenietur, huc est, respondebit, suum esse servum et revera deliquisse, et se velle damnum praestare, et servum retinere. Atque ita praestabit damnum, non quasi poenam inficiationis, sed quasi defensor servi, quo praestito evitabit ex mendacio competentem in se interrogatoriam actionem: haec enim est nuda interrogatio: et liberabitur noxali iudicio. Et haec est coacta sive tormentis exacta interrogatio, ut Numophylax ait.

l) Inde ab hoc verbo scholium tertium manu in Cod. 1350. scriptum est. f) Cod. 1350. πρὸ κατάρξεως. Legendum πρὸ προκατάρξεως. m) τὸν, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. n) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῶ. o) ὁ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. uti et postea ante vocem ψευδόμενος. p) Sic legendum. Fabr. κληρονόμος. q) Fabr. τουτέστι. r) ἰψώσαστο, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. s) Lege ὠφελεία. t) Adde τοῖς ante θεμασι, uti habet Fabr. u) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκφείζεται.



αὐτῆν, ὡς ἐξουσίαν ἔχοντος τοῦ ἐνάγοντος, κατατιθέναι τὸ διπλοῦν τῆς τοῦ δούλου τιμῆς, καὶ βασανίζειν τὸν δούλον εἰς γνώσιν τῆς ἀληθείας. ἀμφοτέρων οὐκ ἐκφεύγεται, εἰ εὐγνωμονήσει καὶ ἐπὶ τὴν ζημίαν. εἰ δὲ μὴ εὐγνωμονήσει, ταῦτα πείσεται, ἢ εἰ εὐγνωμονήσει, οὐκ ἐπαθεῖν. ἢ ψιλὴν ἐμβάσανον ἐρώτησαν τὴν ἰντερορογορίαν εἶπε, ψιλὴν μὲν, οὐκ, κὰν ψεύσονται δ' ἐρωτηθεῖς, ἀλλ' οὐκ πρόν προκατάρξεως τὸ ἀληθές ἐξείποι· ἐμβάσανον δὲ, ὡς ποιῶν ὑπαυτοῦσαν τὸν ψεύσανον, εἰ ἐντὶ μετρίᾳ προκατάρξεως. ὁ μὲν γὰρ πρόν προκατάρξεως) αὐτῆς ὁμολογῶν δοκεῖ κατὰ πλάνην ψεύσασθαι, καὶ ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ μετὰ προκατάρξεως λέγων τὸ ἀληθές οὐκ ἐλευθεροῦται, ὡς μὴ ἐξ εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ διὰ φόβον τοῦ δικαστηρίου λέγων τὸ ἀληθές. [Sch. p. VII. 167. sq.]

πάντοτε] Τουτέστιν, οὔτε αὐτὸς ὁ πρωτότυπος πάντοτε, ἢ οὐκ ἀρχὴ τριακονταετίας ἐνάγεται, ἀλλ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ. ἢ τὸ πάντοτε οὕτως*)· οὔτε δὲ αὐτὸς ἐπὶ παντός θεμάτων ἐνάγεται τῇ ἰντερορογορίᾳ, ἐὰν ψεύσεται, ἀλλ' ὅτε μὴ πρόν προκατάρξεως πάλιν ὡς ἐκ μεταμελείας*) προσαγγεῖλη τὸ ἀληθές. ἢ γὰρ ἐρωτησὶς οὐκ ἔστι προκατάρξεως. ζῆπει βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. κς'. κς'. καὶ βιβ. μβ'. tit. δ'. κεφ. ια'. θεμ. τελευτ. [Sch. q. VII. 168.]

ἐρώτησιν] Ὡς γὰρ ἐμάθομεν ἐκ τοῦ β'. θεμ. τοῦ κα'. κεφ. ἐφεῖται τῷ δεσπότην διεκδικεῖν) τὸν δούλον καὶ) ἀπόντα. καὶ λοιπὸν ὁ δεσπότης ἀρνησάμενος μὴ ἔχειν τὸν δούλον ἐπὶ δικαστηρίου, καὶ κατασχεθεῖς τῇ ἰμφακτοῦ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀποκρίσεως, δύναται μεταμελόμενος εἰπεῖν πρόν προκατάρξεως, ὡς τὸ ἐξῆς φησὶν θεμ. οὐκ, καὶ δεσπότης ἐστὶ, καὶ ἔτοιμος ἐστὶ δεφενδεῖν καὶ ἀπόντα τὸν δούλον εἰς ὀλοκλήρον, ὡς μὴ δυναμῆνον τοῦ ἀπόντος ἐκδοθῆναι, ἢ καὶ ὡς αὐτοῦ τοῦτο θελήσαντος*). καὶ τοῦτο ποιήσας ἐκφεύγει τὴν ψιλὴν ἐρώτησιν, ἢ τὴν ἰμφακτοῦ τὴν τεχθῆσαν κατ' αὐτοῦ) ἐκ τοῦ ἐρωτηθῆναι ἐπὶ δικαστηρίου) καὶ ψεύσασθαι, καὶ τὴν ἐμβάσανον, ἢ τὴν χῶραν λαμβάνει, ὅτε παρῆσιν ὁ δούλος, καὶ ζῆτει καὶ ὁ ἐνάγων, ἐμβασάνως ἐρωτηθῆναι τοῦτον, ἀσφαλιζόμενος δοῦναι διπλὴν τὴν τουτου τιμὴν. ἀπαυτομενος γὰρ ὁ ἐνάγων δεῖται τὴν κλοπὴν, δύναται ζῆτειν, ἐμβασάνως ἐρωτηθῆναι τὸν δούλον· ὁ γὰρ δούλος ὑπὲρ ἰδίου φακτοῦ κυλῶς ἐρωτᾶται. [Sch. r. VII. 168.]

† Τῆν ἰντερορογορίαν.

καὶ ὁ ἀρνησάμενος ἔχειν τὸν δούλον] * Τῷ παρόντι θεματι ὡς κατασκευρῆν τε καὶ ἐπιστηρίξιν χρῶ τῶν ἀνωτέρω ῥηθέντων, ὅτι ὁ ἀρνησάμενος τότε δύναται μεταμελεσθαι καὶ ὁμολογεῖν, πρὶν ἢ κατ' αὐτοῦ προκατάρξεως γένηται περὶ μίας τῶν ἀνωτέρω ῥηθέντων ποιῶν· εἰ γὰρ τυχόν προκατάρξεως περὶ τοῦ διαφερόντος, οὐκ ἐφεῖται αὐτῷ ἔκτοτε εἰς νόξαν ἐκδοῦναι, ὡς κεφ. κς'. θεμ. τελευτ. καὶ ἡ ἐκεί παραγραφή. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. κς'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ιε'. κεφ. β'. θεμ. β'. περὶ τὰ μέσα.

δύναται πρόν προκατάρξεως] Ἀδιαστίτως κείται βιβ. μβ'. tit. δ'. κεφ. ια'. θεμ. τελευτ. [Sch. s. VII. 168.]

εἰ μὴ ἀφήλιξ ἐστίν] Γενικῶς δὲ λέγει δύνασθαι μεταμελεσθαι, εἰ μὴδὲν ἐκ τουτου ὁ ἀπὸ τῶν ζημιούται, βιβ. ια'. tit. α'. διγ. ια'. ἢ τὴν βιβ. μβ'. tit. δ'. ἐν τῷ τέλει, καὶ οὐτε ἀφήλικος μέμνηται, οὐτε προκατάρξεως. πλὴν διαστίξον ἀπὸ τοῦ παρόντος κεφ. καὶ βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. κς'. κς'. [Sch. t. VII. 168. sq.]

Ἐὰν ἀπόντος τοῦ δεσπότητος, ἢ καὶ παρόντος μὲν, δυναμῆνον δὲ ἀποκαταστήναι, δούλος ἐκδοθῆ, ἀποδίδεται αὐτῷ ἐκδοκῶντι. τοῦ δεσπότητος μὴ ἐκδοκῶντος, ἕδεια δίδεται τῷ τῆν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχοντι, καὶ τῷ ἔχοντι αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον, διεκδικεῖν. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ κοινωνῶν, ἐὰν ὁ εἰς παρῶν οὐκ ἐξεδίχησε· καὶ ἐπὶ τούτων οὐκ ἀπόλλει τὴν ἀγωγὴν ὁ ἐνάγων, κὰν διὰ τῆς ἐκδόσεως δεσπότης ἐγένετο.

ἐὰν ἀπόντος τοῦ δεσπότητος] Ἀπὴν ὁ δεσπότης, καὶ μηδενὸς δεφενδεύοντος τὸν ἡμαρτηκότα εἰλικύθη παρὰ τοῦ λέγοντος αὐτὸν ἡμαρτηκῆναι. ἢ) καὶ παρῶν καὶ) μὴ δεφενδεύσας ἐλάττων ἢ, δυναμῆνος δὲ ἀποκαταστήσεως βοθηθῆ-

v) Verba ὁ μὲν γὰρ πρόν προκατάρξεως, quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350. w) Sic Cod. 1350. Fabr. οὕτω νότι. x) Verba ὡς ἐκ μεταμελείας secunda manu in Cod. 1350. addita desunt apud Fabr. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκδοκῶν. z) Cod. 1350. καὶ. Fabr. κὰν. a) Sic Cod. 1350. Fabr. θέλημα. b) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ θ' αὐτοῦ. c) Sic Cod. 1350. Fabr. δικαστηρίου. d) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ pro ἢ. e) καὶ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350.

Tormentis autem exactam eam dicit, quod liceat actori deposita dupla aestimatione servi, torquere servum veritatis eruendae causa. Utramque igitur evitabit bonam fidem agnoscendo et damnum praestando. Sed si non agnoscat bonam fidem, haec patietur, quae agnoscens non pateretur. Vel nudam tormentis exactam interrogationem dicit, nudam, quod etiamsi mentitus sit, ante litem contestatam verum fateatur: tormentis extortam sive coactam, quod poenam exigat a mendace, qui perseveravit usque ad litem contestatam. Qui enim ante litem contestatam statim fatetur, videtur errore mentitus, et liberatur: qui vero post litem contestatam verum fatetur, quod videatur metu iudicii, non bona fide, verum dicere, non liberatur.

12) quolibet tempore] Hoc est, neque ipse principalis quolibet tempore, puta usque ad triginta annos convenitur, sed intra annum. Vel etiam πάντοτε sic accipitur: neque ipse omni casu convenitur interrogatoria actione, ut si mentitus lite non contestata, postea poenitentia actus verum dicat. Interrogatio enim non est litis contestatio. Quaere lib. 15. tit. 1. cap. 26. 27. et lib. 42. tit. 4. cap. 11. them. ult.

13) interrogationem] Nam ut didicimus ex them. 2. cap. 21. permittitur domino defensio servi etiam absentis. Ceterum dominus in iudicio negans se habere servum, et ex huiusmodi responsione obnoxius actioni in factum, potest poenitentia actus ante litem contestatam dicere, ut in sequenti themate ait, se dominum esse et paratum defendere etiam absentem servum in solidum, quasi nequeat absentem dedere, vel quasi hoc ita velit. Et hoc modo evitat nudam interrogationem, id est, in factum actionem natam ex eo, quod interrogatus in iudicio falsum respondit: et coactam, quae locum habet praesente servo, et ab actore postulato in quaestionem, praestita cautione dupli. Nam actor, a quo exigitur furti probatio, potest servum postulare in quaestionem, quia de suo facto servus recte interrogatur.

Interrogatoriam.

14) et qui negavit se habere servum] Hoc themate utere ad confirmanda ea, quae supradicta sunt, scilicet negantem poenitentiam agere et fateri posse, priusquam unius supradictarum poenarum nomine lis adversus ipsum fuerit contestata: nam post litem de eo quod interest contestatam non permittitur ei noxae editio, ut cap. 22. them. ult. et ibi adnotatio. Lege et cap. 28. et lib. 7. tit. 15. cap. 2. them. 2. circa medium.

15) potest ante litem contestatam] Extat indistincte lib. 42. tit. 4. cap. 11. them. ult.

16) nisi minor sit] Generaliter tamen dicit posse eum poenitere, nisi hoc actori noceat, lib. 11. tit. 1. dig. 11. sive lib. 42. tit. 4. in fine, et neque minoris meminit, neque litis contestationis. Verum adhibenda distinctio est ex hoc cap. et lib. 15. tit. 1. cap. 25. 26.

Si absente domino¹⁷⁾, vel etiam praesente, qui in integrum restitui possit¹⁸⁾, servus dedatur¹⁹⁾, redditur²⁰⁾ eidem defendenti. Domino non defendente²¹⁾, liberum est²²⁾ fructuario²³⁾ et creditorum²⁴⁾ defendere. Idem dicendum est de sociis, si unus ex eis praesens non defendat²⁵⁾: et his casibus²⁶⁾ non amittit actionem²⁷⁾ actor²⁸⁾, licet deditione dominus effectus sit²⁹⁾.

17) si absente domino] Absente domino et nemine noxium defendente ductus est servus ab eo, qui de noxa querebatur. Vel praesens nec defendens minor erat, cui in integrum restitutione subveniri solet, vel



και η μειζων υπαρχων εκ των αιτιων ητων αποκαθίσταται. οι τοιουτοι ουν καλωσ αιτουσιν αποδοθηναι αυτοις τον οικειτην, υπαρχουμενοι δεφενδευειν αυτον. [Sch. u. VII. 169.]

Δίνεται γαρ ο ζημιωθεις, και αποντος του δεσποτου, και μηδε ετερου οντος του εκδικουντος τον δουλον παροντα^{f)}, προσερχεσθαι τω πραιτωρι, και ζητειν τον δουλον, και λαβειν εις νοξαν, παχυμερωσ αυτον διδασκας τα του δουλου πταιματα. [Sch. u. VII. 169.]

δυναμενου δε αποκαταστηναι] Η ως ελαττονος των κε. ενιατων, η ως μειζονος^{g)} εκ των ητων αιτιων αποκαθισταμενου^{h)}. ζητει βιβ. ζ. tit. ιε. κεφ. β. θεμ. β. και εξ αυτου μαθηση, πως αποντος του δεσποτου ο δουλος εις νοξαν εκδιδεται. [Sch. x. VII. 169.]

† Ως τυχον αφηλικος. δουλος εκδοθη] Παχυμερωσⁱ⁾ αναδιδαχθεντος του δικαστου τα της ζημιας.

αποδιδονται] Τω δεσποτη υστερον επανιοντι και δεφενδευοντι. [Sch. y. VII. 169.]

του δεσποτου μη εκδικουντος] Ει και μονω^{k)} τω εσποτη τουτο το δικαιο παρεχεται, αλλα και ουσουφρουτουσιν και δανειστη εχοντι εις ενεχυρον τον εκλυσθεντα οικειτην. ει γαρ και παρων ο δεσποτης αυτου μη ηθελησεν^{l)} αυτον δεφενδευσαι, ου χρη ζημιουσθαι τον δανειστην η τον υσουφρουτουσιον εκ τουτου, ινα μη ο^{m)} αλλο δολος και φασυμια αλλοις επιζημιος γηνται. και τον επικουρον γαρ οικειτην εν εις των δεσποτων μη δεφενδευση, εξεστι τω ετερω εφενδευειν. αλλ' επειδη απαξ εκλυσας τον ημαρτηκοτα οικειτην το αμαρτημα πεπονθως απωλεσε τη κτησει της δεσποτειας αυτου την αρμοζουσαν αυτω αγωγήν, χρη και αυτω βοηθηειν μασ, και διδουαι αυτω και νοξιλιαν, επειδη απωλεσεν ην ειχε, α του γενεσθαι δεσποτης του οικειτου προδηλον γαρ, ως ιτα κελουσιν του πραιτωρος εκλυσας αυτον δεσποτης γερονε. [Sch. z. VII. 169.]

αδεια διδοται] * Ορα, οτι και εν τω λ. κεφ. παλιν ιτα τον δεσποτην δανειστου μνημονευει και ουσουφρουκτουσιν, και διδωσι και τουτοις αδειαν εκδικειν. ομοιωσ και εν β. ζ. tit. ιε. κεφ. α. αναγνωθι και την εν τω ιη. και τω β. κεφ. παραγραφη.

τω την χρησιν καρπων εχοντι] Ζητει βιβ. ζ. tit. ιβ. κεφ. β. θεμ. β. και βιβ. ιε. tit. α. [Sch. a. VII. 169.]

και τω εχοντι αυτον εις ενεχυρον] Καν ηδη φασεν λαβειν εις νοξαν ο ενάγων, ως του δεσποτου αποντος. [Sch. b. VII. 169.]

εαν ο εις παρων ονκ εξεδικησε] Και δια τουτο φθεν αυτον ο ενάγων δυναται γαρ ο αποδημουντων των υποτων επανων αναλαμβανειν αυτον. [Sch. c. VII. 169.]

και επι τουτων] † Τουτεστιν, οτε αντιστραφη ο υλος.

οκ απολλει την αγωγήν] Την νοξιλιαν, η μλλον του διαφροτος απαιτησιν. ου δυναται γαρ λεγειν αυτω, απαξ εκλαβων τον δουλον εγνον δεσποτης, και νυν ανωις αυτον οκ εξεις την αγωγήν δεσποτης γαρ επι τω δουλω νοξιλιαν οκ εχει η διαφροτοςⁿ⁾ απαιτησιν. ζητει βιβ. ζ. tit. ιε. κεφ. β. περι το τελος. [Sch. d. 170.]

ο ενάγων] Ισως γαρ ως μη δεφενδευσαντες, ως γινωιτες σουφ νομινε ενεχονται. ζητει διγ. ιζ. [Sch. e. VII. 170.]

καν δια της εκδοσεως δεσποτης εγνετο] * Τουτω, ου δυναται λεγειν αυτω οι αναλαβοντες εξ αυτου τον τον, οτι απαξ εκλαβων αυτον δεσποτης εγνον, και εαβεσθη η αγωγή σου, και νυν αναιδουσ αιτων οκ εξεις ην εν τω κβ, οτε ιδεσπουσ, απωλεσας αγωγήν.

κζ. Γαι. Ει και μη εκδικει παρων ο την χρησιν και ο δανειστης, το μεν ενεχυρον αυτω τω αυω^{o)} κλυθερουται. η δε χρησις μενει μεν επι ωρισμενον της αχρηστιας^{p)} χρονος, αρνειται δε αυτην^{q)} εχοντι η απαιτησις αυτης^{r)}.

etiam maior, qui ex certis quibusdam causis restituitur. Hi igitur recte desiderant sibi reddi servum oblat defensione.

Potest enim is, qui damnum passus est, absente domino et praesentem servum nemine defendente, ad Praetorem et servum petere in noxam, summam enarratis delictis servi.

18) qui in integrum restitui possit] Ve quasi minor viginti quinque annis, vel quasi maior ex certis quibusdam causis. Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 2 them. 2. et ex eo disces, quomodo absente domino servus dedatur noxae.

Utpote minor.

19) servus dedatur] Summatim enarrato iudicio damno.

20) redditur] Domino postea reverso et defendenti.

21) domino non defendente] Non domino soli hoc ius praebetur, sed et fructuario et creditori, cui ductus servus pignori obligatus est. Nam si eum praesens dominus defendere nolit, ex eo laedi creditorem fructuariumve non oportet, ne alterius dolus vel desidia aliis noceat, cum et communem servum si unus ex dominis non defendat, liceat alteri defendere. At quia laesus, qui servum noxium duxit, acquisitione domini amisit competentem sibi actionem, ei etiam succurrendum est, et danda noxalis actio, quia eam, quam habuit, amisit acquisito servi dominio: constat enim, eum, qui iussu Praetoris duxit, dominum fieri.

22) liberum est] Observa, etiam in cap. 30. post dominum mentionem fieri creditoris et usufructuarii, et his facultatem defendendi praestari. Similiter lib. 7. tit. 15. cap. 1. Lege et adnotationem ad cap. 18. et 22.

23) fructuario] Quaere lib. 7. tit. 12. cap. 2. them. 2. et lib. 15. tit. 1.

24) et creditori pignoratitio] Licet eum iam actor acceperit in noxam domino absente.

25) si unus ex eis praesens non defendat] Atque ideo eum ducat actor: nam reversus absens dominus eum repetere potest.

26) et his casibus] Hoc est, si reddatur servus domino.

27) non amittit actionem] Noxalem, vel potius eam, quae datur in id, quod interest. Nec enim ei obici potest, semel amissam actionem servo reddito non resuscitari, quod servi proprii nomine domino neque haec, neque illa competat actio. Et quaere lib. 7. tit. 15. cap. 2. circa finem.

28) actor] Forte ii, qui non defendunt, quasi scientes tenentur suo nomine. Quaere dig. 17.

29) licet noxae deditioe dominus effectus sit] Hoc est, hi, qui ab eo servum receperunt, obicere ei non possunt, eum servi noxae dediti dominum effectum actionem amisisse, nec reddito eo habiturum eam, quam dominus effectus amiserat, actionem.

XXVII. Gai. Sed et si non defendat praesens L. fructuarius¹⁾ vel creditor, pignus quidem²⁾ ipso D. iure³⁾ liberatur⁴⁾: sed usufructus manet ad illud usque tempus, quo non utendo perit⁵⁾. Denegatur autem ei usufructus persecutio⁶⁾.

f) Haec verba και μηδε — παροντα, ut et verba και λαβειν εις νοξαν, quae desunt apud Fabr. in versione tamen ressa sunt, habet Cod. 1350. secunda manu adscripta. g) Sic Cod. 1350. Fabr. μειζων. h) Sic Cod. 1350. Fabr. καθιστούμενος. i) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. k) Legendum ουδ μονω, ut et it Cuiacius. l) Sic Cod. 1350. Fabr. φλην. m) ο, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. n) Adde του aute ηροτος. o) Sic Cod. 1350. Fabr. τω αυτω δικαίω. p) Sic Cod. 1350. Fabr. αχρηστιας. q) Sic lego. Fabr. την. sic legendum. Fabr. αυτου.



εἰ καὶ μὴ ἐκδικεῖ παρὸν ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων] Ἐάν ὑπὲρ οἰκέτου εἰς ἐνέχυρον διδομένου, ἢ καθ' οὐ τὸν οὐ-
σοφροῦτον ἕτερος ἔχει, κινήται νοθεύεται, καὶ μὴ βούλονται
ὁ δανειστής ἢ ὁ οὐσοφροῦτον ἀρνεῖσθαι αὐτόν, ἀρ-
νοῦμεθα αὐτοῖς τὸ τοῦ ἐνέχυρου καὶ τὸ τοῦ οὐσοφροῦτον
δικαίον. καὶ τὸ μὲν ἐνέχυρον ἰσοῦ ἰουρε διαλύεται· οὐδὲ γὰρ
δύνανται ἐρρωσθαι ἐνέχυρον, οἷονος ὁ πρῶτος ἀρνεῖται τὴν
ἀπαίτησιν. ὁ δὲ οὐσοφροῦτος καὶ ἀρνησάμενος αὐτόν τοῦ
πρῶτου μὲν ἐρρωμένους τῶ νόμῳ, ἀπόλλυται δὲ τῶ γόν
οὐτένδῳ, μὴ συγχωρομένου τοῦ οὐσοφροῦτου αἰτίας χρῆμα-
σθαι αὐτῷ. [Sch. f. VII. 170.]

τὸ μὲν ἐνέχυρον] † Ζῆται βιβ. ζ. τι. ιε'. κεφ. γ'.
αὐτῷ τῷ δικαίῳ] † Ἴτοι αὐτῷ τῷ νόμῳ. ἀνάγνωθι
βιβ. β. τι. θ'. διγ. γ'. καὶ βιβ. ζ. τι. γ'. διγ. ιζ'.

ἐλευθεροῦται] Καὶ οὐκ εἶ δυνατόν αὐτὸν ἔλκειν ὁ
δανειστής, ὡς δυνάμενος διεκδικῆσαι καὶ μὴ διεκδικῆσας. Ζῆται
βιβ. ιε'. τι. α'. κεφ. ιζ'. θεμ. β. καὶ βιβ. μβ. τι. γ'. κεφ. ιε'.
θεμ. β. [Sch. g. VII. 170.]

ἐπὶ τὸν ὠρισμένον τῆς ἀχρησίας χρόνον]
† Ἴτοι τὴν διετίαν.

ἀρνεῖται δὲ τῷ αὐτῷ ἔχοντι ἢ ἀπαίτησις αὐ-
τῆς] Διὰ τοῦτο ἀπεντεύθεν οὐκ ἀφαιεῖται καὶ ἡ χρῆσις,
ἀλλὰ τὸ μὲν ἐνέχυρον φθείρεται, ἢ δὲ χρῆσις οὐ^{α)}, μεθὸ
ὀχληθῆ, ἀπεντεύθεν. καὶ οὐ δύναται ἐντὸς δεκαετίας διδοῦναι
διαφέρον καὶ λαμβάνειν τὸν δούλον, κἂν οὐσοφροῦτος
μὲν. καὶ ζῆται βιβ. ιε'. τι. α'. κεφ. ιζ'. θεμ. β. καὶ τὸν ἐκεί
παλαιόν. [Sch. h. VII. 170.]

Ὁ τὸν ἀλλότριον δούλον ἴδιον εἰπὼν ἐν δικαστη-
ρίῳ τῇ μὲν ἐκδόσει οὐκ ἐλευθεροῦται· οὔτε γὰρ
ἐποίησεν αὐτὸν τοῦ λαβόντος. εἰ δὲ ὁ δεσπότης αὐτὸν
ἐκδικεῖ μὴ διδοῦς τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης, ἐκβάλλ-
εται δόλου παραγραφῇ.

ὁ τὸν ἀλλότριον δούλον ἴδιον εἰπὼν ἐν δικα-
στηρίῳ] Ἐξ ὧν εἰρήκαμεν) περὶ οἰκέτου^{α)}
εἰς ἐνέχυρον διδομένου καὶ περὶ τοῦ στατουλίβερος, δείκνυται,
ὅτι ὁ^{β)} ἀλλότριον οἰκέτην ἡμαρτηκότα ὁμολογῶν ἐν βήματι
ἴδιον, εἰ καὶ κατέχει ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ νοθεύεται, οὐ δύναται
ἐκδοῦς αὐτὸν εἰς νόξαν ἐλευθεροῦσθαι τῆς ἐνοχῆς, ἐπειδὴ οὐ
μεταφέρει τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ, ὡς μὴ ὧν δεσπότης. εἰ δὲ
ὁ ἀληθῆς δεσπότης τοῦ οἰκέτου ἔλθῃ, διεκδικῶν αὐτὸν καὶ μὴ
προσφίρων τῷ ἡμαρτημένῳ τὸ διαφέρον, ἐκβάλλεται διὰ τῆς
τοῦ δόλου παραγραφῆς^{γ)} κανονικῶς γὰρ ὑπὲρ παντός οἰκέτου
δικαίως σοι δουλεύοντος εἰν ἐναχθεῖς τῇ νοθεύεται ἐκδοῦς^{δ)}
αὐτὸν καὶ ἐν νομῇ γένηται ὁ λαβὼν, κινούντα τὸν δεσπότην
αὐτοῦ καὶ ἐκδοῦν αὐτὸν βουλομένου τῇ τοῦ δόλου ἐκβάλλει
παραγραφῇ, εἰ μὴ καταβάλλῃ τὸ διαφέρον ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ
ἐκπέσῃ τῆς νομῆς αὐτοῦ, εἰ καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ νόμεται
αὐτόν, κινεῖ Πουβλικιανῆν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐάν ὁ δεσπότης
εἴπῃ, ἀλλ' εἰ μὴ δεσπότης εἰμὶ, ἐκβάλλει αὐτὸν τῇ τοῦ δόλου
παραγραφῇ. νόμενος δὲ τὸν οἰκέτην ὁ εἰς νόξαν αὐτὸν λα-
βὼν παρὰ τοῦ μὴ δεσπότητος, καλῶς οὐσοκαπιτεῖ τὴν ἐπ'
αὐτῷ δεσποτείαν, ἀδικεῖ καὶ οἶδεν αὐτὸν ἀλλότριον. εἰ γὰρ μὴ
τοῦτο δεξόμεθα, ἀδικεῖ καὶ ὁ βόνα φίδε νομῆς ἐναχόμενος τῇ
νοθεύεται ὑπὲρ οἰκέτου μὴ δυναμένου εἰς νόξαν ἐκδοθῆναι, ἀλλὰ
τὸ διαφέρον ἀπαιτούμενος. εἰ δὲ καὶ μὴ ἀρνεῖται τὸν
οἰκέτην παρὰ τοῦ βόνα φίδε νομῆς ἐκπέσῃ ὁ τὸ ἀμάρτημα
πεπονηθῶς, τὰ αὐτὰ πάλιν ἀνακαλοῦμεθα, ὅτι ὁ λαβὼν αὐτόν
εἰς νόξαν καὶ ἐναχόμενος ἔχει τὴν τοῦ δόλου^{ε)} παραγραφῆν,
καὶ τὴν Πουβλικιανῆν δύναται κινεῖν κατὰ τοῦ νόμενου τὸν
οἰκέτην^{στ)} δύναται δὲ αὐτόν καὶ οὐσοκαπιτεῖν. οὐ μόνον δὲ
ὁ μὴ^{ζ)} ἔχων ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα τὸν οἰκέτην ἄκων οὐκ ἐνά-
γεται τῇ νοθεύεται, ἀλλὰ καὶ ὁ κατέχων αὐτὸν προφανῶς δύ-
ναται ἀρνεῖσθαι αὐτὸν καταλιμπάνειν. ἀναγκάζεται δὲ ἐκ-
χωρεῖν τῷ ἐναχόντι πᾶν, ὅπερ ἔχει δικαίον ἐπὶ τῷ οἰκέτῃ,
ὡς περ εἰ καὶ κατεδικάσθη^{η)}, ἠναγκάσθη τὸν οἰκέτην ἐκδοῦναι.
[Sch. i. VII. 170. sq.]

Κυρίλλ. Ὁ τὸν σὸν οἰκέτην ἴδιον εἰπὼν καὶ δούς αὐτόν
οὐκ ἐλευθεροῦται ipso iure. εἰ δὲ ἔλθῃ ἐκδικῶν αὐτόν, καὶ

1) sed et si non defendat praesens fructua-
rius] Si pro servo pignori dato, vel eo, cuius usus-
fructus alterius est, noxali iudicio agatur, et creditor
vel usufructuarius eum defendere nolint, denegamus eis
pignoris et ususfructus persecutionem. Et pignus qui-
dem ipso iure dissolvitur: nec enim potest valere pignus,
cuius Praetor denegat persecutionem. Ususfructus au-
tem, etiam denegante eum Praetore, durat ipso iure,
sed amittitur non utendo, dum non sinitur eo uti
fructuarius.

2) pignus quidem] Quare lib. 7. tit. 15. cap. 3.

3) ipso iure] Id est, ipsa lege. Lege lib. 2. tit. 9.
dig. 3. et lib. 7. tit. 3. dig. 17.

4) liberatur] Nec iam amplius eum durere cre-
ditor potest, cum quo tempore poterat defendere, non
defenderit. Quare lib. 16. tit. 1. cap. 17. them. 2. et
lib. 42. tit. 3. cap. 16. them. 2.

5) ad illud usque tempus, quo non utendo
perit] Id est, biennium.

6) denegatur autem ei ususfructus perse-
cutio] Ideo non continuo aufertur ususfructus, sed
pignus quidem perit, ususfructus autem non statim perit
postea, quam inquietatus est. Verum non potest intra
decennium praestita aestimatione damni servum recipere,
licet usufructuarius maneat. Et quare lib. 16. tit. 1.
cap. 17. them. 2. et ibi Antiquum.

Qui alienum servum in iudicio suum esse dicit¹⁾,
deditione quidem non liberatur²⁾, quia eum non
facit accipientis: sed si dominus eum vindicet non
oblata aestimatione litis, repellitur doli exceptione³⁾.

7) qui alienum servum in iudicio suum
esse dicit] Ex his, quae diximus de servo
pignerato, et de statulibero, apparet, eum, qui aliequum
servum noxium in iure suum esse confessus est, et si pro
eo teneatur noxali actione, noxae deditione obligatione
liberari non posse, quia non transfert eius dominium,
cum ipse dominus non sit. Sed si verus dominus servi
eum vindicet, nec litis aestimationem laeso offerat, re-
pellitur exceptione doli, quia generaliter quaecunque
mancipium tibi iure serviens conventus noxali actione
dedideris et tradideris accipienti, agentem dominum et
vindictantem servum doli exceptio repellit, nisi litis aesti-
mationem exsolvat, et amissa possessione eius, etiamsi
dominus eum possideat, Publiciana in eum actio est.
Etsi dominus dicat, at si non dominus sum, repellitur
doli replicatione. Possidens autem servum a non do-
mino acceptum in noxam, recte eum usucapit, quamvis
sciat alienum. Alioquin si hoc non admittamus, iniqui-
tate afficietur bonae fidei possessor conventus noxali
actione pro servo, si eum noxae dedere non possit, et
litis aestimatio ab eo exigatur. Sed et si non defensum
servum a bonae fidei possessore duxerit laesus, eadem
dicimus, videlicet ei, qui duxit, convento dari exceptio-
nem doli et Publicianam adversus possessorem servi, et
usucapere eum posse. Non solum autem qui in potestate
servum non habet, invitus non suscipit noxale iudicium,
sed et qui habet, palam potest indefensum eum relin-
quere. Cogitur tamen actori cedere ius omne, quod
habet in servo, perinde ac si damnatus esset, dedere
cogeretur.

Cyrylli. Qui tuum servum suum esse dicit et tradit,
non liberatur ipso iure. Sed si eum vindicaveris non

α) Cod. 1350. οὐ. Fabr. καὶ pro οὐ. ε) In Cod. 1350. est parva lacuna, cuius vestigium apud Fabr. non apparet.
υ) Fabr. ponit τοῦ ante οἰκέτου, quod in Cod. 1350. deest. ς) ὁ, quod deest apud Fabr. habet idem Codex. ϖ) Apud
Fabr. pag. 170. finitur syllaba ἐκ et pag. 171. incipit syllabis ταβύλη, ita ut omnia intermedia desiderantur. Haec e Cod. 1350.
supplevi. Continentur etiam versione Quiacii. ρ) Sic legendum, Fabr. δούλου. γ) Cod. 1350. μὴ. Fabr. μὲν. ζ) Fabr.
καταδικάσθη (sic).



ἡ διδῶς τὴν ζῆμιαν, ἐκβάλλη δόλου παραγραφῇ. ταυτὸν ἐστίν, εἰ καὶ βονῶν φιδε νεμομένος τὸν οἰκίτην ἔδωκα σοι αὐτὸν εἰς νόξαν. τότε γὰρ, κἂν ὁ δεσπότης αὐτὸν νεμηται*), ἔχεις Πουβλικιανὴν, ἐπειδὴ καὶ οὐσουκαπιτεύεις. ταυτὸν ἐστίν, εἰ αἰ^{b)} μὴ διεφινδυνόμενος^{c)} τὸν οἰκίτην ἔλαβες αὐτὸν διὰ τοῦ προαίτιου. ζῆται κεφ. ια'. λ'. καὶ λθ'. σημειώσωμι, πότε οὐσουκαπιτεύει τὸν ἀλλότριον ὁ νεμομένος αὐτοῦ ἐν εἰδίσει, καὶ πότε κπεσῶν τῆς τοῦτου νομῆς πρὸ τῆς οὐσουκαπίου, ἔχει καὶ αἰ^{b)} αὐτοῦ τοῦ δεσπότην τὴν Πουβλικιανὴν. [Sch. i. VII. 171.]

† Ζῆται κεφ. κς'. θεμ. δ'.

τῇ μὲν ἐκδῶσει οὐκ ἐλευθεροῦται] Οἷα μὴ δόλου νότος, εἰ καὶ πρὸς τὸν δεσπότην δυνήθη δεῖξαι ὁ λαβὼν, καὶ ἡ ἀποδοσις^{d)} πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ζῆμίας* μὴ ἀποδοτικῆς ἢ ἀφαίρεται αὐτὸν ὑπὸ τοῦ δεσπότην, καὶ ἐπιστρέφει αὐτὸν πρὸς^{e)} ἐκείνον, καὶ ἀπ' ἐκείνου πληροῦται τὴν ζῆμιαν. Sch. k. VII. 171.]

ἐκβάλλεται δόλου παραγραφῇ] * Ἀποδιζαντος γλονοῖ πρὸς αὐτὸν τοῦ τῶν δουλὸν ἐλαβέντος ἀπὸ τοῦ ἀλλῆ πίστει νομείως.

κη'. Ἀφρικ. Γενικῶς γὰρ ὁ δικαίως δουλευόμενος ἐὰν ἐναχθεῖς τῇ νοξάλιᾳ ἐκδῶ, ἔχει ὁ ἐνάχων ἐμόμενος κατὰ τοῦ δεσπότην παραγραφῆν, εἰ μὴ ἴδωσι τὸ διαφέρον, καὶ Πουβλικιανὴν, τοῦ δεσπότην νεμομένου. διαπόζει γὰρ, κἂν οἶδεν ἀλλότριον εἶναι, ἔσπερ ὁ διὰ τοῦ προαίτιου λαβὼν τὸν μὴ διεκδι- νόμενον. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, ἠναγκάζετο ὁ καλῆ ἴστυ νομείως πάντως διδόναι τὸ διαφέρον, καὶ μὴ ἰδιδόναι.

γενικῶς γὰρ] † Ζῆται tit. γ'. κεφ. κς'. θεμ. γ'. ἐὰν ἐναχθεῖς τῇ νοξάλιᾳ ἐκδῶ] Οἶδας, ὅτι νοξά- ρος ὁ Ἀκουίλιος οὐ κινεῖται κατὰ τοῦ βονῶν φιδε νομείως, ὡς ε. β. διγ. κς'. ἦτοι tit. γ'. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. κς'. θεμ. γ'. ch. l. VII. 172.]

καὶ Πουβλικιανὴν] Ἐὰν μετὰ τὸ λαβεῖν ἐκπέση πρὸς τριετίας, ἦτοι πρὶν οὐσουκαπιτεύσει· εἰ γὰρ μετὰ οὐσου- κπίου ἐξέπευσεν, οὐχὶ τὴν Πουβλικιανὴν, ἀλλὰ τὴν^{f)} σπε- ἄλεν εἶχεν ἂν ἐν ἡμῶν, ὡς ἦδη δεσπούσας. ζῆται καὶ βιβ. ιδ'. φ. κς'. [Sch. m. VII. 172.]

τοῦ δεσπότην νεμομένου] Τὴν Πουβλικιανὴν ἔχει ἀρξάμενος διὰ τῆς νομῆς δεσπόζειν πράγματι, καὶ πρὸ τοῦ λείως τῇ νομῇ δεσπῶσαι τοῦ πράγματος ἐκπίπτει αὐτοῦ. ἰ ὁ εἰς νόξαν δὲ τὸν οἰκίτην παρα τοῦ μὴ δεσπότην λαβὼν λως οὐσουκαπιτεύει τὴν ἐπ' αὐτῷ δεσποτείαν, εἰ καὶ οἶδεν τὸν ἀλλότριον. ἔχει τοίνυν καὶ τὴν Πουβλικιανὴν. οἶμαι δέ, καὶ οἰκίται Πουβλικιανὴν, ὡς φησὶν ὁ Στεφανὸς ἐν τῷ ἔγ. κεφ. ὦ α'. tit. τοῦ ιε'. βιβ. [Sch. n. VII. 172.]

δεσπάζει γὰρ] Οἷα ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐπὶ πληρώσει ζῆμίας αὐτὸν λαβὼν· καλῆ πίστει γὰρ ἐστὶ νομείως ὁ κατὰ νομῶν ἄρχοντος λαβὼν, ὡς ἡ τοῦ ν'. βιβ. παραπομπή, καὶ β. β. tit. γ'. κεφ. ρλς'. [Sch. o. VII. 172.]

Τὸ γὰρ κριθὲν ἀντὶ ἀληθείας παραλαμβάνεται, ὡς βιβ. μς'. α'. κεφ. κς'. [Sch. o. VII. 172.]

κἂν οἶδεν ἀλλότριον εἶναι] Ζῆται βιβ. ν'. tit. β'. ι. ιγ'. θεμ. προτελευτ. καὶ κεφ. ια'. [Sch. p. VII. 172.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Σημειῶσαι πάντῃ θανασιόν, καὶ ὄρατον, ἔξον, πότε τις νεμόμενος πρᾶγμα καὶ εἰδῶς ἀλλότριον εἶναι, κἂν ἐν ὄρχῃ τῆς συστάσεως τῆς νομῆς γινώσκῃ τοῦτο, καὶ ἡ πίστει τῷ νόμῳ λογίζεται, καὶ Πουβλικιανὴν ἔχει· τὸ δὲ ἦν, καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότην. καίτοι ζῆται βιβ. ιε'. tit. β'. ις'. καὶ ιζ'. ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς παραγραφάς, εἰ^{g)} ταῦτα λοιπὸν τὰ ὑπὸ τῶν δικαστῶν γινόμενα, καὶ αἰ- ψήφων παραδόσεις μεγάλας ἔχουσι δυνάμεις. καὶ ζῆται ν'. tit. β'. κεφ. . . ἡ) θεμ. γ'. καὶ tit. γ'. αὐτοῦ, κεφ. ιε'. ι. γ'. καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς παραγραφάς ἀναγκαιοτάτας οὔσας. διὰ χρόνου δεσπόζει, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῆς φησὶν ὁ Βα- κός.

* Ὡς τινος ἐπαπορήσαντος καὶ εἰπόντος· Πῶς λέγεις, ὦ κέ, τὸν παρὰ μὴ δεσπότην, ἀλλὰ καλῆ πίστει νομείως,

ohlata aestimatione damni, excluderis doli exceptione Idem est et si bona fide possidens servum tibi noxae dedidero. Nam et si dominus eum possideat, habet Publicianam, quia et eum usucapit. Idem est, si non defensum servum acceperis a Praetore. Quaere cap. 11 30. et 39. Nota casum, quo quis sciens usucapit rem alienam, et amissa possessione ante usurpationem ad- versus dominum habet Publicianam actionem.

Quaere cap. 26. them. 4.

8) deditioe quidem non liberatur] Quippe cum incertum sit, an is, qui servum accipit, conventus a domino probare possit damni causam, an non defecturus sit probationibus: quia non probanti dominus auferet servum, atque is rursus ad illum revertetur, ut sibi sarciatur damnum.

9) repellitur doli exceptione] Videlicet si a domino conventus damnum probaverit is, qui servum a bonae fidei possessore acceperat.

XXVIII. Afric. Et generaliter¹⁾ is, cui iustam servitutem serviebat servus, si noxali conventus eum dediderit²⁾, actor, qui nunc possidet, adversus dominum exceptionem habet, nisi id quod interest praestet, et Publicianam³⁾ domino possidente⁴⁾. Nam et eius dominium acquirit⁵⁾, licet scierit alienum esse⁶⁾, sicut et is, qui a Praetore accepit indefensum⁷⁾. Nam si hoc non esset⁸⁾, cogeretur⁹⁾ omnino¹⁰⁾ bonae fidei possessor id quod interest praestare¹¹⁾, et non dedere noxae¹²⁾.

1) et generaliter] Quaere tit. 3. cap. 27. them. 3.

2) si noxali conventus eum dediderit] Scias, noxalem Aquiliam non dari adversus bonae fidei possessorem, ut tit. 2. dig. 27. sive tit. 3. huius libri, cap. 27. them. 3.

3) et Publicianam] Si servi accepti possessionem ante triennium, id est, priusquam usuceperit, amiserit: nam si post usucapionem amiserit, non Publicianam, sed specialem in rem habet, utpote iam dominus effectus.

4) domino possidente] Publicianam habet qui coepit usucapere, et ante impletam usucapionem possessionem rei amisit. Porro is, qui in noxam servum non domino accepit, recte usucapit, quamvis sciat alienum. Habet ergo etiam Publicianam. Puto autem, quasi Publicianam, ut ait Stephanus in cap. 63. tit. 1. lib. 15.

5) nam et eius dominium acquirit] Cum a iudice eum acceperit damni sarcienti causa: est enim bonae fidei possessor, qui iussu magistratus accepit, ut lib. 50. allegatio, et lib. 2. tit. 3. cap. 137.

Res enim iudicata pro veritate habetur, ut lib. 46. tit. 1. cap. 25.

6) licet scierit alienum esse] Quaere lib. 50. tit. 2. cap. 13. them. penult. et cap. 11.

Hagiotheod. Nota rem admirabilem, pulcrum et novam, quando possessor rei sciens eam alienam esse, licet initio possessionis hoc scierit, tamen pro bonae fidei possessore iure habeatur, et habeat Publicianam, et hanc adeo contra dominum. Verum quaere lib. 15. tit. 2. cap. 16. et 17. Lege et in his adnotationes, quibus invenies, ea, quae a iudicibus fiunt, et traditiones sententia iudiciali factas magnam habere vim. Et quaere lib. 50. tit. 2. cap. . . them. 3. et eiusdem tit. 3. cap. 15. them. 3. et ibi adnotationes valde necessarias. Etiam usucapit ex causa, quam dicit Basilicus.

Quasi dubitaverit quis et dixerit: Qua ratione, o Iuriscunsulte, dicis, eum, qui a non domino, sed a bonae

a) Sic Cod. 1350. Fabr. νεμηται. b) Cod. 1350. εἰ καὶ. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποδοτικῆς. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποδοσις. e) Sic Cod. 1350. Fabr. πρὸ. f) Pro εἰ. g) Pro εἰ.

Fabr. κἂν. c) Sic legendum. Fabr. διεφινδυνόμενος. d) Sic f) τῇ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. g) Pro εἰ



λαβόντα τὸν δοῦλον ἐν εἰδήσει ἔχειν τὴν Πουβλικιανὴν ἐπ' αὐτῷ μετὰ τὸ ἐκπεσεῖν, ὅπουγε ἡ Πουβλικιανὴ τοῖς δυναμένοις δεσπόζειν δίδεται· ἐκτείνω δὲ δεσπόζουσιν οἱ ἄγριοι ἔχοντες· οὗτος δὲ εἰδήσει ἔχειν, ὅτι μὴ ἀπὸ δεσπότου ἔλαβε; καὶ πῶς δίδωσ αὐτῷ τὴν Πουβλικιανήν; ὡς οὖν ταυτὰ τινος δῆθεν ἐπεγκαλοῦντος τῷ νομοθέτῃ, φησὶν, ὅτι ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος, εἰ καὶ εἰδήσει ἔχειν ὁ λαβὼν, ὅτι οὐκ ἀπὸ δεσπότου λαμβάνει, ἀλλ' οὖν οὐσοικαπιτενεὶν δύναται. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, δεσπόζει.

ὡς περὶ ὁ διὰ τοῦ πραιτῶρος λαβῶν τὸν μὴ διεκδικούμενον] Ὡς ἀπόντος τοῦ δεσπότου, ἢ παρόντος μὲν, μὴ διεκδικούντος δὲ. ζῆτει βιβ. νθ. τιτ. α'. κεφ. ιδ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ος'. καὶ βιβ. μς'. τιτ. α'. κεφ. κ'. καὶ βιβ. μβ'. τιτ. α'. κεφ. ιγ'. θεμ. ε'. [Sch. q. VII. 172.]

εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν] Τὸ δύνασθαι) δεσπόζειν τὸν λαβόντα, εἰ καὶ*) οἶδεν ἄλλοτριον, τὸ οὐσοικαπιτενεῖν^{λ)}, καὶ πρὸ οὐσοικαπίου ἔχειν^{μ)} Πουβλικιανὴν κατὰ τοῦ δεσπότου. [Sch. r. VII. 172.]

ἠναγκάζεται] † Παρὰ τοῦ κινούντος. πάντως] † Ἴπτοι ἐξ ἀνάγκης.

διδόναι τὸ διαφερόν] Οὐ γὰρ ἂν ἔλαβε τὸν δοῦλον ὁ ἄκτιωρ δειδώς, μὴ ἐκκηθῆναι παρὰ τοῦ δεσπότου. [Sch. s. VII. 172.]

καὶ μὴ ἐκδιδόναι] Ἐπει^{ν)} ὁ λαμβάνων δέδωκε τὴν ἀφαίρεσιν.

κθ'. Γαι. ο) Οὐ μόνος ὁ μὴ ἔχων τὸν δοῦλον οὐκ ἀναγκάζεται ἐναχθῆναι, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔχων μὲν, παραχωρῶν δὲ τῷ ἐνάγοντι τὸ ἴδιον δίκαιον, ὡς ἂν εἰ κατεδικιάσθη.

οὐ μόνος ὁ μὴ ἔχων τὸν δοῦλον] † Τοῦτο τὸ κεφ. νόει κατὰ τὴν ἐν τῷ ἡ. κεφ. παραγραφῇ.

οὐκ ἀναγκάζεται ἐναχθῆναι] Ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ιε'. κεφ. β'. θεμ. β'. Ο μὴ θείων δεφενδεύσαι τὸν οἰκῆτην οὐκ ἀναγκάζεται, εἰ τὸ αὐτοῦ δίκαιον μεταφέρει ἐπὶ τὸν ἄκτιωρα. [Sch. t. VII. 172.]

παραχωρῶν δέ] † Ἐκτὸς δικαστηρίου. ζῆτει κεφ. κ'. τῷ ἐνάγοντι] † Ζῆτει κεφ. λβ'. λγ'.

λ'. Ἰδεμ. ρ) Ὁ εὐλόγως ἀπολειφθεὶς οὐ βλάπτεται, ἀλλ' ὑποστρέψας διεκδικεῖ· εἴτε δεσπότης ἐστίν, εἴτε δίκαιον ἔχει, ὡς ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων ἢ δανειστής.

ὁ εὐλόγως ἀπολειφθεὶς] Ἐὰν εὐλόγως ἀπολιμπανομένου τοῦ δεσπότου ἐκκῆσθαι τὸν οἰκῆτην ὡς ἀδεφένδευτον ὁ τὸ ἀμάσθημα πεπονθώς, ἔξεστιν ρ) ἐπαγίοντι τῷ δεσπότη κατὰ τὸ καθ' ὄλον δίκαιον δεφενδεύειν αὐτόν, καὶ οὐ μόνον τῷ δεσπότη, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἔχοντι ἐπὶ τῷ οἰκῆτῃ δίκαιον, οἷον τῷ δανειστῇ τῷ εἰς ἐνέχυρον ἔχοντι, καὶ τῷ οὐσοῦφροντον ἐπ' αὐτῷ τῷ οἰκῆτῃ κερτημένῳ. ὁ δὲ ἀφῆλιξ καὶ παρῶν βοηθεῖται, ὡς διγ. κς'. [Sch. u. VII. 172. sq.]

οὐ βλάπτεται] Εἰς τὸ ἀφαιρεθῆναι τὸν δοῦλον, ὡς μὴ διεκδικηθῆναι παρ' αὐτοῦ. ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ιε'. κεφ. β'. τὰ τέλη, καὶ βιβ. ι'. τιτ. ιε'. κεφ. ε'. [Sch. x. VII. 173.]

ἀλλ' ὑποστρέψας διεκδικεῖ] Ἀναρευομένης τῷ ἄκτιωρι τῆς ἀγωγῆς· ἐσβίσθη γὰρ διὰ τῆς ἐκδόσεως, ὡς βιβ. β'. τιτ. ς'. διγ. β'. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ιε'. πρὸς τῷ τέλει. [Sch. y. VII. 173.]

δίκαιον] † Κατὰ ἄλλοτρίας δεσποτείας.

λα'. Πουλ. Ἐάν) ἡ φιλία μου κλέψῃ, καὶ μὴ^{α)} θείλω ἐκδοῦναι αὐτοῖς, τοσοῦτον δίδωμι, ὅσον εἰς ἐλευθερος κλέψας, τουτέστι, τὸ διπλοῦν καὶ τὴν τοῦ πράγματος διατίμησιν, εἴτε ἐν χρήμασιν, εἴτε διὰ τῆς ἐκδόσεως τινων τῶν ἡμαρτηκότων, καὶ οὐκ ἐνάγομαι περὶ τῶν λοιπῶν. καὶ ὅτε γὰρ ἀνεκδίκητος ληρθῆ, συλλογίζεται ἡ τιμὴ αὐτοῦ. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς σκοπεῖται, τινες ἦσαν τῆς φιλίας· εἰ

fidei possessore servum sciens accepit, amissa possessione eius nomine Publicianam habere, cum Publiciana his, qui usucapere possunt, datur: illi autem usucapiunt, qui ignorant rem esse alienam: hic autem scivit, se a non domino accipere? et qua ratione ei Publicianam concedis? Quasi ergo quis haec Iurisconsulto obiecerit, Iurisconsultus, in hoc casu, inquit, etiamsi qui accepit, scierit, se non a domino accipere, usucapere tamen potest: hoc enim significat vox desitōζει.

7) sicut et is, qui a Praetore accepit indefensum] Absente domino, vel praesente et non defendente. Quare lib. 59. tit. 1. cap. 14. them. 3. et lib. 2. tit. 3. cap. 76. et lib. 46. tit. 1. cap. 25. et lib. 42. tit. 1. cap. 13. them. 5.

8) nam si hoc non esset] Puta accipientem usucapere posse, etiamsi sciat alienum, et ante usucapionem habere Publicianam adversus dominum.

9) cogeretur] Ab actore.

10) omnino] Necessario.

11) id quod interest praestare] Quia servum non accipiet actor timens, ne sibi evincatur a domino.

12) et non dedere noxae] Quia accipiens metuit evictionem.

XXIX. Gai. Non solum qui servum non habet¹⁾, non cogitur suscipere iudicium²⁾, sed et is, qui habet, et cedit³⁾ agenti⁴⁾ ius suum, perinde ac si damnatus esset.

1) non solum qui servum non habet] Hoc caput intellige secundum adnotationem in cap. 8. positam.

2) non cogitur suscipere iudicium] Quare lib. 7. tit. 15. cap. 2. them. 2. Qui non vult defendere servum, non cogitur, si ius suum transferat in actorem.

3) et cedit] Extra iudicium. Quare cap. 21.

4) agenti] Quare cap. 32. 33.

XXX. Idem. Iusta causa absens¹⁾ non laeditur²⁾, sed reversus defendit³⁾: sive dominus sit, sive ius⁴⁾ habeat, veluti usufructuarius et creditor.

1) iusta causa absens] Si iusta ex causa absente domino, servum quasi indefensum ducat is, cui noxa commissa est, reverso domino licet ex aequo et bono eum defendere, et non tantum domino, sed et cuivis habenti ius in servo, veluti creditori pignoratitio et usufructuario. Minori autem etiam praesenti succurritur, ut dig. 26.

2) non laeditur] In hoc, ut amittat servum, quem non defendit. Quare lib. 7. tit. 15. cap. 2. finem, et lib. 10. tit. 35. cap. 6.

3) sed reversus defendit] Restituta actori actione, quam extinxerat noxae deditio, ut lib. 2. tit. 9. dig. 2. sive lib. 7. tit. 15. ad finem.

4) ius] In re, cuius dominium ad alium pertinet.

XXXI. Paul. Si familia mea furtum fecerit¹⁾, nec voluero eos noxae dare, tantum praesto²⁾, quantum unus liber fur praestaret³⁾, hoc est, duplum et rei aestimationem sive nummis⁴⁾, sive deditio⁵⁾ quorundam ex iis, qui deliquerunt, et ceterorum nomine non teneor⁶⁾. Nam et cum indefensus⁷⁾ ducitur, pretium eius computatur⁸⁾. Furti autem tempore spectatur⁹⁾, quales in familia fuerint: nam sicut

ε) Fabr. ante δύνασθαι ponit μή, quod deest in Cod. 1350. λ) καὶ Cod. 1350. Fabr. μὲν pro καὶ. ι) Verba τῶν οὐσοικαπιτενεῖν, quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350. μ) Fabr. ante ἔχειν ponit μή, quod deest in Cod. 1350. ν) Hō scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr. ο) L. 29. D. h. t. legitur in Syn. p. 186. ubi est cap. 25. h. t. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. ς) Fabr. ἔστι. ρ) L. 31. D. h. t. legitur in Syn. p. 166. usque ad vocem λοιπῶν. Est ibi cap. 27. h. t. Legitur etiam in Syn. p. 187. usque ad vocem διατίμησιν. σ) Syn. p. 187. μή omisit. Supplevit Leuncl. in marg.



γὰρ οἱ πρότερον πλείοσι διαφέροντες ὕστερον ἐνὸς γέγοντο, χώρων οὐκ ἔχει τὸ διάταγμα.

ἐὰν ἡ φαιμίλια μου κλέψῃ] Ἔστιν ἔδικτον τοῦ πραιτωρός, ὡς καὶ εἰς τὸν Λουκίον ἐγγράμην, τὸ λέγον· ὅτι, ἐὰν ἡ πᾶσα φαιμίλια τιμὸς κλοπῆς ἁμαρτήσῃ, τοσοῦτον ὁ ἐνάγων λαμβανέτω, ὅσον ἐνὸς ἐλευθέρου ἐλάμβανε κλέψαντος. ἀρα οὖν τοῦτο τὸ ἔδικτον πρὸς καταβολὴν ἀναφέρεται, ἢ πρὸς τὴν τῆς νόξης ἐκδοσιν, ἵνα, ἐὰν τὸ τίμημα τοῦ ἐκδοθέντος εἰς νόξαν ποιῇ τὸ διπλάσιον, μηκέτι διὰ τοὺς ἄλλους οἰκέτας τῆς φαιμίλιας κινεῖται ἡ νοξάλια; καὶ ἤρκει καταλογίζεσθαι εἰς τὸ διπλάσιον τῆς φοῦρτι, εἰ καὶ τὸ τίμημα τοῦ ἐκδοθέντος οἰκέτου μὴ ποιεῖ τὸ διπλάσιον. καὶ οὐ μόνον ὅτε ὁ δεσπότης τῆς φαιμίλιας ἐκδοῖ τὸν οἰκέτην, ψηφίζεται ἡ διατιμῆσις αὐτοῦ εἰς τὸ διπλάσιον, ἀλλ' εἰ καὶ ἀδεφένδεντον ὄντα τὸν ἁμαρτήσαντα ἐκδοῖσι ὁ τὸ ἁμάρτημα πεπονθώς, καὶ ἡ τοῦ ἐκδοθέντος τιμὴ ψηφίζεται εἰς τὸ διπλάσιον. οὐ γὰρ μόνον τὸ διπλάσιον ἀποπληροῦσθαι τὸν παθόντα τὴν κλοπὴν ὑπὸ τῆς φαιμίλιας, ἀλλὰ καὶ τοῦ φοουρτίου κωδικτικίον γίνεται λόγος, ἵνα καὶ λόγῳ ποιῆς πληρωθῆι τὸ διπλάσιον, καὶ διὰ κωδικτικίον τὸ κλαπὲν ἀναλαμβάνη πρᾶγμα. ὅτε δὲ περὶ φαιμίλιας κλεψιάς γίνεται ζήτησις, τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἡ κλοπὴ γέγονε, περιεργάζομεθα. καὶ τότε εἰ πάντες μιᾶς ἦσαν φαιμίλιας, χάρα γίνεται τῷ ἔδικτῳ· εἰ γὰρ διαφόρων δεσποτῶν οἰκέται κοινῶς ἔκλεψαν, μετὰ δὲ ταῦτα πάντες ὑπὸ ἑνα δεσποτῆν γεγόνασιν, οὐ γίνεται τῷ περὶ τῆς φαιμίλιας ἔδικτῳ χάρα, ἀλλ' ὑπὲρ ἐκείνου οἰκέτου διηρημένως ἐνυγεται ὁ νῦν δεσποτῆς αὐτῶν, ἐπειδὴ ἤρμοζεν ἀπαξ κατὰ πάντων τῶν ἐν καιρῷ τῆς κλοπῆς δεσποτῶν ἰδιαίοντως ἡ νοξάλια. ζῆται tit. i. κεφ. κα' περὶ ἐλευθέρου. [Sch. z. VII. 173.]

τοσοῦτον δίδωμι] † Ἐπὲρ τῆς βλάβης. ὅσον εἰς ἐλευθέρου κλεψίας] Ζῆται βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. νς'. tit. α'. κεφ. γ'. ἐν τέλει, καὶ τούτου τοῦ tit. κεφ. μβ'. θεμ. τελευτ. καὶ τούτου τοῦ βιβ. tit. γ'. κεφ. λβ'. [Sch. a. VII. 173.]

εἴτε ἐν χρόμασιν] † Δώσει τὴν ζημίαν. εἴτε διὰ τῆς ἐκδόσεως] Οὐχ ὡς δι' ἐκδόσεως, ἀλλ' ὡς διὰ δόσεως τοῦ διαφέροντος· εἰ γὰρ ὡς εἰς νόξαν ἐδίδουν, ὅλους τοὺς παῖσαντας ἀφείλοντο δούναι. ἀνάγνωθι βιβ. ιβ'. tit. α'. διγ. θ'. καὶ τούτου τοῦ βιβ. tit. β'. διγ. λβ'. καὶ βιβ. μζ'. tit. ζ'. [Sch. b. VII. 174.]

καὶ οὐκ ἐνάγομαι περὶ τῶν λοιπῶν] Ὡς δὴθεν ἐκδιδούς· ἐγὼ γὰρ οὐχ ὡς ἐπὶ ἐκδόσει δέδωκα, ἀλλ' ὡς διαφέρων. [Sch. c. VII. 174.]

ἀνεκδίκητος] † Δούλος. συλλογίζεται ἡ τιμὴ αὐτοῦ] Καταλογίζεται δηλονότι τῷ λαβόντι τὸν τοιοῦτον δούλον εἰς τὸ διπλάσιον ἢ τὴν τιμὴν αὐτοῦ, κἂν οὐ σώζῃ τὸ διπλάσιον. ζῆται κεφ. λη'. [Sch. d. VII. 174.]

Ἀπόντος τοῦ δεσπότητος δούλοι τυχόντες ἐκλεψάν· εἶχε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς δ'. ὁ δὲ εἰς ἐνεδήμεναι, καὶ ὡς ἀδεφένδεντος ἐλήφθη. εἰ γὰρ ὁ ἐπιδημήσας ὁ δεσπότης ἐνάγεται καὶ περὶ τῶν λοιπῶν, καὶ θελεῖ δούναι, ὅσον ἐλευθέρου εἰς, καταλογισθήσεται εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο καὶ ἡ τιμὴ τοῦ δούλου ἀδεφένδεντου. [Sch. d. VII. 174.]

* Καταλογίζεται δηλονότι τῷ λαβόντι τοῦτον τὸν δούλον εἰς τὸ διπλάσιον καὶ ἡ τιμὴ τοῦ δούλου τοῦ ἀδεφένδεντου.

ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς σκοπεῖται] * Τὰ ἀνωτέρω, φησὶν, εἰρημένα τότε κρατεῖ, ὅτε ἐν τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς πάντες οἱ δούλοι μιᾶς ἦσαν φαιμίλια καὶ ἐνὸς δεσποτου· εἰ γὰρ διαφόρων δεσποτῶν ἦσαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς, καὶ διαφοροὶ νοξάλια ἤρμοσαν καὶ ἐκδόσεις διαφοροὶ· καὶ εἰ πρὸ τοῦ κινηθῆναι τὴν νοξάλιαν καθ' ἐνὸς ἐκείνου δεσποτῶν οὕτω συμβῆν εἰς ἐπεκτάσασθαι, οὐ τούτου τὸ ὕστερον συμβῆν τὰς ἀρμολογίας νοξάλιας ἐνέλλαξεν, ἀλλὰ πάλιν διαφοροὶ κινουῦνται, καὶ διαφοροὶ ἐκδόσεις γίνονται, καὶ οὐ δύναται ἐκδοῦναι τινὰς τῶν ἁμαρτηκῶτων, καὶ ἐκφυγεῖν τὸ ἐνάγασθαι περὶ τῶν λοιπῶν. εἰς τὸ αὐτό. Τὸ διάταγμα, φησὶ, τὸ συγχωροῦν τῷ ἐχόντι τοὺς δ. δούλους, δίδουσι τὸ διαφέρων ἢ ἐν χρόμασιν, ἢ διὰ δόσεως τινῶν οἰκετῶν, τότε χώρων ἔχει, ὅτε οἱ δ. δούλοι ἐν τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς ἐνὸς ἦσαν δεσπότητος,

hi, qui plurium dominorum erant¹⁰⁾, postea unius esse coeperint, locus edicto non est.

1) si familia mea furtum fecerit] Est edictum Praetoris, ut et in tractatu legis Aquiliae didicimus, quo cavetur, si cuius familia omnis furtum faciat, tantum actorem consequi, quantum, si unus liber homo fecisset. Utrum vero hoc edictum ad solutionem respicit, an ad noxae deditionem, ut si ex pretio dediti servi colligatur duplum, propter reliquos servos non agatur noxali iudicio? Et placuit imputari in duplum furti actionis, et si pretium dediti servi non efficiat duplum. Et non solum si dominus familiae servum dediderit, pretium eius duplo imputatur, sed et si laesus servum noxium indefensum duxerit, pretium servi ducti imputatur duplo. Non duplum vero tantum praestari debet ei, cui familia furtum fecit, verum etiam habenda est ratio conditionis furtivae, ut et poenae causa consequatur duplum et per conditionem rem furtivam recipiat. Cum autem de familia, quae furtum fecit, quaestio est, tempus, quo furtum factum est, spectamus. Et si tunc temporis omnes erant eiusdem familiae, locus edicto est: nam si plurium dominorum servi communiter furtum fecerint, et postea omnes in unius dominium transierint, non est locus edicto de familia, sed pro unoquoque servo separatim is, qui nunc eorum dominus est, convenitur, quia semel competiit in omnes dominos, qui erant furti faciendi tempore, separata noxalis actio. Quaere tit. 10. cap. 21. de libero.

2) tantum praesto] Damni nomine. 3) quantum unus liber fur praestaret] Quaere lib. 7. tit. 3. cap. 9. et lib. 56. tit. 1. cap. 3. in fine, et huius tit. cap. 42. them. ult. et huius libri tit. 3. cap. 32.

4) sive nummis] Damnum sarcierit. 5) sive deditione] Non quasi deditione, sed praestatione eius quod interest. Nam si quasi in noxam traderem, ceteros omnes deberem tradere. Lege lib. 12. tit. 1. dig. 9. et huius libri tit. 2. dig. 32. et lib. 47. tit. 6.

6) et ceterorum nomine non teneor] Quasi scilicet dediderim. Ego enim non quasi in deditionem dedi, sed quasi in id quod interest.

7) indefensus] Servus.

8) pretium eius computatur] Computatur scilicet accipienti huiusmodi servum in duplum eius pretium, etiamsi non sufficiat duplo. Quaere cap. 38.

Absente domino cum servi quinque furtum fecissent, haberet secum quatuor, unus esset praesto, is quasi indefensus ductus est. Si praesens dominus conveniatur reliquorum nomine, et velit tantum praestare, quantum si liber furtum fecisset, in hanc quantitatem imputatur pretium indefensi servi.

Computatur scilicet accipienti hunc servum in duplum etiam pretium servi.

9) furti autem tempore spectatur] Supradicta, inquit, tunc obtinent, cum furti tempore omnes servi una erant familia et unius domini: nam si plurium erant dominorum furti tempore, etiam plures noxales actiones competunt, et plures noxae deditiones: et si antequam noxali ageretur adversus unumquemque dominum, unus adquisierit, hic posterior eventus non mutavit noxales, quae competierunt, sed plures noxales instituantur, et plures fiunt deditiones, et non potest dedere quosdam delinquentium atque ita evitare suspensionem iudicii reliquorum nomine. Ad idem. Edictum, inquit, quod habenti decem servos concedit id quod interest praestare vel nummis, vel deditione quorundam servorum, tunc locum habet, cum illi decem servi furti

ε) Malim κλοπήν. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. υποπληροῦσθαι. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπολαμβάνει. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡδαιόνας. η) τοῦ Fabr. omisit. θ) Sic Cod. 1350. Fabr. διαδόσεις. ι) Sic in Cod. 1350. legi suspicatur Fischendorfius. Fabr. ὡφειλεν. α) τοῦ δεest apud Fabr. habet Cod. 1350. β) τὸ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. γ) Delendum videtur ὁ ante δεσπότης. δ) Inde a voce ἐκδόσεις usque ad finem scholium tertia manu scriptum est.



ὡς κατ' αὐτοῦ μόνον ἠρμόζειν μίαν νοξάλιαν· εἰ γὰρ ἐν μὲν τῷ καιρῷ κεινῷ δέκα δεσποτῶν ἦσαν οἱ δούλοι, ὡς καὶ ἰ. νοξάλλας ἠρμόζειν, καὶ ἐπιλογίην εἶναι αὐτοῖς, ἢ τοῖς ἰ. δούνοι, ἢ τὸ διαφέρον ὀλόκληρον ἓνα ἕκαστον ἐφ' ἐνὶ ἐκαστῷ δούλῳ, κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆς προκαταξέως παρ' ἐνὶ εὐρέθειαν οἱ ἰ. ἢ τοῖς ἰ. ἀναγκάζεται ἐκδύναμι, ἢ ἐφ' ἐνὶ ἐκαστῷ ὀλόκληρον δοῦναι τὸ διαφέρον, ὡς τῆν των ἰ. δεσποτῶν τάξιν ἐπέχων· ὃ δὴ κακίων ἐκωστῶ ποιῆσαι προσυναγκές^ο) ἦν.

εἰ γὰρ οἱ πρότερον πλείοσι διαφέροντες] Τυχὸν γὰρ ἐπίτηδες οἱ λοιποὶ παρ' ἓνα ἐπώλησαν, ἓνα μὴ πάντες οἱ δεσπότης ἀπαιτηθῶσι. λοιπὸν οὖν οὖς μὲν ἠγόρασαν¹⁾, ἀποδοῦναι, ἐπὶ δὲ τοῖς λοιποῖς ἰδίοις ὡς βούλεται ποιήσει. [Sch. e. VII. 174.]

λβ'. Γαίον^β). Ὁ μὴ διεκδικούμενος ἐκδίδεται διὰ τοῦ πραιτώρος. καὶ εἰ πάρεστιν ὁ δεσπότης, παραδίδωσι, καὶ ὁμολογεῖ περὶ δόλου.

ὁ μὴ διεκδικούμενος] Ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. β'. κατὰ τὸ παρὸν νῦν καὶ τὸ κθ'.^{h)} [Sch. f. VII. 174.]

* Ἡ δὲ ἡμαρτηκὸς οἰκίτης ἀδερφένδευτός ἐστιν, ἔλκεται παρὰ τοῦ τῷ ἡμαρτήμα πεπονθέντος· εἰ δὲ πάρεστιν ὁ δεσπότης αὐτοῦ, ἀναγκάζεται καὶ παραδίδωμι αὐτόν, καὶ παραδοῦναι ἐπιρωτᾶσθαι.

καὶ εἰ πάρεστιν ὁ δεσπότης]. Καὶ μὴ διεκδικεῖ¹⁾, ἀλλὰ παραχωρεῖ ἀφαιρεθῆναι^{h)} τὸν δούλον. [Sch. g. VII. 174.]

καὶ ὁμολογεῖ περὶ δόλου] Ἀναγκάζεται ἀσφαλισθῆναι¹⁾, ὅτι οἱκ ἐφάρμαξεν αὐτόν, ἢ χεῖρω τὰ ἡθ^{m)} πεποίηκε. ἀσφαλιζέται καὶ περὶ ἐκκηκίσεως ἀπὸ φάκτου αὐτοῦ συμβαινούσης, ὡς τούτου τοῦ τιτ. διγ. ιδ'.ⁿ⁾ [Sch. h. VII. 174.]

λγ'. Πομπων. Οὐκ ἀναγκάζεται τις διεκδικεῖν τὸν δούλον, ἀλλὰ μὴ διεκδικῶν ἐκπίπτει αὐτοῦ.

λδ'. Ὁ δὲ ὑπεξούσιος νῖος ἀδιαστίκτως ἑαυτὸν διεκδικεῖ.

ὁ δὲ ὑπεξούσιος] Ἐκ πάσης γὰρ αἰτίας χρηματικῆς καὶ ἐγκληματικῆς ὁ ὑπεξούσιος νῖος ὡς αὐτεξούσιος ἐνέχεται καὶ ἐνάγεται^ο), καὶ καταδικάζεται, ὡς βιβ. ε'. τιτ. α'. διγ. ρζ'. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ε'. καὶ βιβ. ιζ'. τιτ. γ'. διγ. α'. θεμ. κζ'. ἦτοι βιβ. ιγ'. τιτ. β'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. ζ'. διγ. λη'. ἦτοι βιβ. νβ'. τιτ. α'. καὶ τοῦ παρόντος^{π)} βιβ. τιτ. δ'. κεφ. ι'. θεμ. ε'. οἷτε γὰρ πατὴρ ἄναξ δεφινδνεῖ τὸν ὑπεξούσιον νῖον, ὡς βιβ. β'. τιτ. ιδ'. διγ. κ'. ἦτοι βιβ. ια'. τιτ. α'. καὶ ἰσπιτ. γ'. τιτ. ι'. τῆν μὲντοι δὲ πεκουλίῳ ἐξ ἀνάγκης ὁ πατὴρ καὶ ὁ δεσπότης ὑποδέχονται, ὡς πᾶσαν περσοναλίαν^{q)}, ὡς βιβ. ιε'. τιτ. α'. ἐν τῷ τέλει τοῦ κα'. διγ. ἦτοι βιβ. ιη'. τιτ. ε'. ἔξεστι δὲ ἀδόλως καὶ ἀνυπερθέτως παραχωρεῖν τὸν πεκουλίον, καὶ μὴ ἐνάγασθαι τῇ δὲ πεκουλίῳ, ὡς βιβ. ι'. τιτ. γ'. διγ. θ'. ἦτοι βιβ. ιβ'. τιτ. β'. σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμφοτεμάτων τῶν ὑπεξούσιων τιτομένων ἀγωγῶν αὐτὸς ὁ νῖος ὁ ὑπεξούσιος ἐνάγεται καὶ καταδικάζεται, ὁ δὲ πατὴρ μόνον τῇ ἰουδικαίᾳ δὲ πεκουλίῳ^{r)}. ἐπὶ δὲ τῶν ἀπὸ συναλλαγμάτων τῇ ἀπὸ συναλλήγματος δὲ πεκουλίῳ ἐνάγεται καὶ καταδικάζεται ὁ πατὴρ. ζῆτει καὶ τιτ. ι'. κεφ. ζ'. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ παλαιόν, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπὰς ἀναγκάσις, σαφηνίζοντάς^ο) σοι εἰς πλάτος τὰ περὶ τούτου. [Sch. i. VII. 174. sq.]

† Ἀμαρτάνων.

λε'. Οὐλλπ. Ἐν γὰρ τοῖς ἡμαρτήμασιν, εἰ μηδεὶς διεκδικεῖ τὸν ὑπεξούσιον, αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ καταδικάζεται^ο ποιεῖ τὰ κριθέντα· καὶ ὁ πατὴρ μετὰ ψῆφον ἐνάγεται τῇ περὶ πεκουλίον αὐτοῦ ἀγωγῇ.

εἰ μηδεὶς διεκδικεῖ†] Ἐἰ δὲ διεκδικεῖ τὸν ἐλεύθερον¹⁾.

tempore unius erant domini, ut adversus eum solum una noxalis competeret: nam si eo tempore servi ad decem dominos pertinebant, ita ut et decem noxales competere, et in eorum arbitrio esset, ut vel decem servos dederent, vel singuli singulorum servorum nomine totum id quod interest praestarent, tempore autem litis contestationis illi decem servi apud unum reperti sunt, hic aut omnes decem dedere cogitur, aut uniuscuiusque servi nomine totum id quod interest praestare, quasi decem dominorum locum obtineat: quod et unicuique illorum facere necesse erat.

10) nam si hi, qui plurium dominorum erant] Forte enim de industria reliqui uni vendiderunt, ut ne omnes domini convenirentur. Proinde quos emerit reddet, suis utetur, ut volet.

XXXII. Gaii. Qui non defenditur¹⁾, deditur per Praetorem. Et si praesens dominus est²⁾, tradit eum et de dolo promittit³⁾.

1) qui non defenditur] Quaere cap. 14. them. 2. Secundum hoc intellige et cap. 29.

Si servus noxius indefensus sit, ducitur a laeso: sed si dominus praesens sit, cogitur eum tradere, et tradens promittere.

2) et si praesens dominus est] Et non defendit, sed sinit auferri servum.

3) et de dolo promittit] Cavere cogitur, se ei venenum non dedisse, eiusve mores corrupisse. Cavet etiam de evictione facto suo contingente, ut huius tit. dig. 14.

XXXIII. Pompon. Nemo cogitur defendere servum, sed non defendens eum amittit.

XXXIV. Filius autem familias¹⁾ indistincte se ipsum defendit.

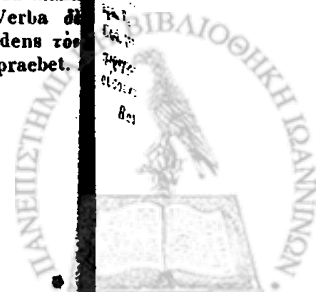
1) filius autem familias] Nam ex omni causa pecuniaria et criminali filiusfamilias ut paterfamilias tenetur et convenitur, et condemnatur, ut lib. 5. tit. 1. dig. 57. sive lib. 7. tit. 5. et lib. 16. tit. 3. dig. 1. them. 27. sive lib. 13. tit. 2. et lib. 44. tit. 7. dig. 38. sive lib. 52. tit. 1. et huius lib. tit. 4. cap. 10. them. 5. Nam pater invidios non defendit filiumfamilias, ut lib. 2. tit. 14. dig. 20. sive lib. 11. tit. 1. et Instit. 3. tit. 10. De peculio tamen actionem pater et dominus necesse habent suscipere, ut quibuslibet personalem, ut lib. 15. tit. 1. in fine dig. 21. sive lib. 18. tit. 5. Verum sine dolo et frustratione facultas datur cedendi peculii, et evitandae actionis de peculio, ut lib. 10. tit. 3. dig. 9. sive lib. 12. tit. 2. Nota, in actionibus, quae ex delictis filiorumfamilias nascuntur, ipsum filiumfamilias teneri et condemnari, et patrem iudicati de peculio tantum. In contractibus autem ipsa actione ex contractu de peculio tenetur et condemnatur pater. Quaere et tit. 10. cap. 6. et ibi Antiquum, et ibi allegationes necessarias, quibus latius quae ad hanc rem pertinent, tibi exponuntur.

Delinquens.

XXXV. Ulp. Nam in delictis, si nemo defendat¹⁾ filiumfamilias, ipse tenetur²⁾, et condemnatus iudicatum facit³⁾: et pater post sententiam⁴⁾ convenitur⁵⁾ de peculio.

1) si nemo defendat]

e) Sic scripsit Tischendorfius. Malim πρός ἀνάγκης. f) Fabr. ἠγόρασε. g) In Digestis huic fragmento praefigitur nomen Callistrati. h) Verba καὶ τὸ κθ'. quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350. i) Sic in Cod. 1350. secunda manu correxit. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀφαιρεθέντα. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀσφαλιζέσθαι. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰθⁿ. n) Haec inde a verbis ὡς τούτου secunda manu addita sunt. o) Verba καὶ ἐνάγεται, quae desunt apud Fabr. secunda manu in Cod. 1350. addita sunt. p) Adde τοῦ ante παρόντος. q) Sic Cod. 1350. Fabr. πάσης περσοναλίαις. r) Verba δὲ πεκουλίῳ, quae desunt apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu addita sunt. s) Hoc σαφηνίζοντάς refero et ad praecedens τὸν παλαιόν: alioquin legendum σαφηνίζούσας. t) Sic Cod. 1350. Sed aptum sensum haec glossa interlinearis non praebet.



αὐτὸς ἐνάγεται] Ζήτει^{α)} βιβ. β. tit. γ'. κεφ. νη'.
Sch. k. VII. 175.]

καὶ καταδικαζόμενος ποιεῖ τὰ κριθέντα] Πόθεν
υἱὸς καταβάλλη τὰ κριθέντα, ζήτει βιβ. ιη'. tit. ε'. κεφ. κα'.
εμ. προτελευτ. καὶ βιβ. ιβ'. tit. β'. κεφ. θ'. θεμ. τελευτ.
ζήτει καὶ ἰνοτιτ. δ'. tit. ε'. [Sch. l. VII. 175.]

μετὰ ψήφον] † Τὴν κατὰ τοῦ υἱοῦ.
ἐνάγεται] Οὐ ἰουδικαί, ἀλλὰ ἰουδικαί δὲ πεκουλίω
ρὸς τὸ μέτρον τοῦ^{β)} πεκουλίου, καὶ κιν' ὁ υἱὸς περὶ πλείω
μετεδικασθῆ^{γ)}, ὁ πατὴρ τὰ ἐν πεκουλίῳ μόνα δίδωσιν. [Sch. m.
II. 175.]

Ἐν τῷ α'. διγ. τοῦ γ'. tit. λέγει, ἐξ ἀμαρτήματος τοῦ υἱοῦ
ἢ ἐνάγεσθαι τὸν πατέρα τῇ δὲ πεκουλίῳ. καὶ γενικῶς βιβ. ν'.
τ. ιζ'. διγ. νζ'. ἦτοι βιβ. β. tit. γ'. ὅτι ἀπὸ πονηρίας αἰτίας
ἢ ἀσφόδῃ κατὰ τοῦ πατρὸς δὲ πεκουλίῳ. [Sch. m. VII. 175.]

Τῇ ἰουδικαί δὲ πεκουλίῳ, ὡς βιβ. ιη'. tit. ε'. κεφ. γ'.
εμ. η'. [Sch. m. VII. 175.]

λζ'. Ἰδεμ. x) Ἐάν τις ὑποθέμενος δοῦλον κλέψῃ
ὑτόν καὶ πωλήσῃ, δεσπότης γίνεται ὁ ἀγοραστής,
ἂν δύνηται ἀπ' αὐτοῦ διὰ τῆς Σερβιανῆς ἀφαιρε-
θῆναι. ἐν τῷ μεταξὺ οὖν ἐνάγεται τῇ νοξάλια. τὸ
ὑτὸ καὶ περὶ τοῦ ἀγοράσαντος ἀπὸ νέου ἢ ἐν εἰ-
ρήσει εἰς βλάβην τῶν δανειστών.

Ἐάν τις] Οὐ μόνος ὄν' ἀσφαλῶς δεσπότης τοῦ ἀμαρτή-
ματος οἰκέτου ἐνάγεται ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ νοξάλια, ἀλλὰ καὶ ὁ
ἄλλων ἀπολλύειν τὴν ἐπ' αὐτῷ δεσποτείαν, καὶ ὁ σαθρῶς
ἄτον κησάμενος. οἷον ἠνεχύραζε^{z)} τις τὸν ἴδιον δοῦλον, καὶ
ἐκέλευεν αὐτὸν παρὰ τοῦ δανειστοῦ, καὶ πέπρακεν ἑτέρῳ.
ἴτος ὁ ἠγορακῶς, ἐπεὶ ὅπως δεσπότης αὐτοῦ γέγονε, ἐνάγε-
ται ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ νοξάλια, καίτοι μὴ ἀσφαλῶς τὴν ἐπ' αὐτῷ
δεσποτείαν κησάμενος^{α)} μέλλει γὰρ ὁ δανειστής κινεῖν κατ'
αὐτοῦ τὴν Σερβιανήν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι τὸν οἰκέτην ὡς ὑπο-
θέμενον. εἰ δὲ καὶ ἐλάττων τῶν κε. ἐναντιῶν πωλήσει^{α)} τὸν
δοῦλον οἰκέτην ἠμαρτηκότα, ἐνάγεται ὁ ἀγοράσας αὐτὸν τῇ νοξα-
λῃ, εἰ καὶ μέλλει ὁ νέος ἀποκατάστασιν αἰτεῖν, καὶ ἀνατρέ-
ψαι τὴν πρᾶσιν ὡς περιγραφθεῖς^{β)}. εἰ δὲ καὶ χρεώστης in
audem creditorum ἐπώλησε τὸν ἴδιον οἰκέτην ἠμαρτηκότα,
ἐνάγεται ὁ ἀγοράσας αὐτὸν τῇ νοξάλια, εἰ καὶ μέλλει ἐνάγε-
σθαι περὶ αὐτοῦ τοῦ δοῦλου ὑπὸ τῶν δανειστών τῇ Παυλιανῇ
ῶγῃ. ἀπλῶς γὰρ οὐκ ἐμποδίζει τὴν νοξάλιαν τὸ μέλλειν
καίρεσθαι παρὰ τὸν δεσπότην τοῦ οἰκέτου, ἀλλ' ἐάν
ως σημερον δεσπότης εἴσιν, ἐνάγεται τῇ νοξάλια, εἰ καὶ μὴ
ἰμένει δεσπότης αὐτοῦ. [Sch. n. VII. 175.]

† Δανεισάμενος.
κλέψῃ αὐτόν] † Ἀπὸ τοῦ δανειστοῦ.

καὶ πωλήσῃ] Ζήτει βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ζ'.
κεφ. μθ'. καὶ tit. δ. κεφ. ε. καὶ βιβ. κε'. tit. α'. κεφ. ιζ'.
ι. γ'. καὶ βιβ. κδ'. tit. γ'. κεφ. ιη'. καὶ βιβ. ν'. tit. γ'.
μδ'. καὶ tit. ιδ'. κεφ. β'. καὶ βιβ. ιζ'. tit. δ'.
ις'. καὶ βιβ. νη'. tit. γ'. κεφ. κγ'. καὶ tit. δ. κεφ. ιβ'.
βιβ. ιδ'. tit. ιδ'. κεφ. ιθ'. [Sch. o. VII. 176.]

δεσπότης γίνεται ὁ ἀγοραστής] Ζήτει βιβ. κε'.
α'. κεφ. ιη'. θεμ. γ'. καὶ tit. ζ'. αὐτοῦ κεφ. ιβ'. καὶ
ιδ'. tit. ιδ'. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. κδ'. tit. γ'. κεφ. ιη'.
βιβ. ις'. tit. δ. κεφ. ις'. καὶ βιβ. ν'. tit. ιδ'. κεφ. β'. γ'.
tit. αὐτοῦ γ'. κεφ. μδ'. θεμ. ε'. [Sch. p. VII. 176.]

† Ὡς ἀπὸ τοῦ δεσπότη, τοῦ χρεώστου ἀγοράσας.

διὰ τῆς Σερβιανῆς] Ἀλλ' εἰ καὶ δεσπότης γίνεται,
δὲ δύναται κινεῖν κατ' αὐτοῦ ὁ δανειστής τὴν Σερβιανήν ἢ
ἀνακαλουμένην^{ε)} τὴν νομίμ τῶν ἐνεχύρων. [Sch. q. VII. 176.]

ἀφαιρεθῆναι] Εἰρηται καὶ βιβ. μα'. tit. γ'. διγ. δ'.
βιβ. ν'. tit. γ'. ὅτι, ἐάν τὸ ἐνεχύρον κλέψῃ ὁ δεβίτωρ
πωλήσῃ, οὐκ οὐσωναπιτεύεται μὲν, αὐτὸς δὲ τῇ φούρτι
εται. καὶ tit. δ. διγ. ε. ὅτι, ἐάν ὁ χρεώστης κλέψῃ παρὰ
δανειστοῦ τὸ ἐνεχύρον, καὶ πωλήσῃ^{δ)} αὐτό, οὐκ οὐσου-
τεύεται, ἐπειδὴ πολλαχού εἰρηται, ὅτι τὸ φούρτιβον οὐκ
υκαπιτεύεται^{ε)}, δεῖ δὲ τῇ διατίξει κεχυθῆναι τοῦ μθ'. διγ.
γ'. tit. τοῦ μα'. βιβ. ἦτοι tit. γ'. τοῦ ν'. βιβ. λέγει γάρ

2) ipse tenetur] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 58.

3) et condemnatus iudicatum facit] Und
filius satisfaciatur iudicatum, quaere lib. 18. tit. 5. cap. 2.
them. penult. et lib. 12. tit. 2. cap. 9. them. ult. Quae
et Instit. 4. tit. 5.

4) post sententiam] Contra filium latam.

5) convenitur] Non iudicati, sed iudicati de pec-
culio pro modo peculii, et quamvis filii amplior sit con-
demnatio, pater ea tantum, quae in peculio sunt, praestat

In dig. 1. tit. 3. ait, ex delicto filii non teneri patrem
de peculio: et generaliter lib. 50. tit. 17. dig. 57. sive
lib. 2. tit. 3. ex poenali causa non competere in patrem
de peculio actionem.

Iudicati de peculio, ut lib. 18. tit. 5. cap. 3. them. 8.

XXXVI. Si quis¹⁾ servum pignori dederit, eum-
que subripuerit²⁾ et vendiderit³⁾, emtor dominus
fit⁴⁾, licet possit ab eo Serviana actione⁵⁾ avocari⁶⁾.
Interim⁷⁾ igitur noxali iudicio tenetur⁸⁾. Idem de
eo dicendum est, qui emit a minore⁹⁾, vel sciens in
fraudem creditorum¹⁰⁾.

1) si quis] Non is tantum, qui firmo iure possidet
servi noxii dominium, tenetur pro eo noxali actione, sed
et qui eius dominium amissurus est, quique non satis
firmo iure eum tenet. Puta quidam pignori obligavit
servum suum, et eum creditor subripuit, atque alii
vendidit. Is, qui emit, quia dominus est, tenetur pro
eo noxali actione, quamvis non perfecte dominium eius
nactus sit: creditor enim adversus eum Servianam in-
tendere, et servum quasi pignoratim avocare potest.
Sed et si minor viginti quinque annis noxium servum
suum vendiderit, emtor tenetur noxali actione, quamvis
minor petita in integrum restitutione quasi circum-
scriptus rescindere venditionem possit. Item si debitor
in fraudem creditorum noxium servum suum vendiderit,
emtor noxali iudicio tenetur, quamvis de eo servo acturi
cum eo sint creditores Pauliana actione. Nam genera-
liter noxali actioni non obstat, quod auferri dominium
servi ab alio possit, sed qui hodie dominus est, noxali
tenetur, licet mansurus dominus non sit.

Mutua sumta pecunia.

2) eumque subripuerit] Creditori.

3) et vendiderit] Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 4.
them. 6. et cap. 49. et tit. 4. cap. 5. et lib. 25. tit. 1.
cap. 17. them. 3. et lib. 24. tit. 3. cap. 18. et lib. 50. tit. 3.
cap. 44. et tit. 14. cap. 2. et 3. et lib. 16. tit. 4. cap. 16.
et lib. 58. tit. 3. cap. 23. et tit. 4. cap. 12. et lib. 19. tit. 19.
cap. 19.

4) emtor dominus fit] Quaere lib. 25. tit. 1.
cap. 18. them. 3. et tit. 7. cap. 12. et lib. 19. tit. 19.
cap. 19. et lib. 24. tit. 3. cap. 18. et lib. 16. tit. 4. cap. 16.
et lib. 50. tit. 14. cap. 2. 3. et eiusdem tit. 3. cap. 44.
them. 5.

Quippe qui a domino seu debitore emit.

5) Serviana actione] Quamvis dominus fiat,
tamen cum eo creditor Serviana experiri potest, qua
pignoris possessionem avocatur.

6) avocari] Dicitur et lib. 41. tit. 3. dig. 4. sive
lib. 50. tit. 3. si debitor pignus subripuerit et vendiderit,
illud non usucapi, ipsum vero furti teneri. Et tit. 4.
dig. 5. si debitor pignus creditori subripuerit et vendi-
derit, illud non usucapi, quia pluribus locis dicitur,
furtivam rem non usucapi. Oportet autem uti distin-
ctione dig. 49. tit. 3. lib. 41. sive tit. 3. lib. 50. quo dici-
tur: Etiam si regulariter res furtiva non possit usucapi

α) Idem scholium repetitur in Cod. 1350. inter glossas interlineares ad vocem textus ὑπεχούσιον. β) τοῦ, quod deest
l. Fabr. habet Cod. 1350. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. καταδικασθῆ (sic). δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. ε) Sic
1350. Fabr. οὐ μόνον omisso articulo ὁ. ζ) Malim ἠνεχύρασε. η) Sic Cod. 1350. Fabr. πωλήσῃ. θ) Malim
γραφείας. ι) Fabr. ἀνακαλουμένην. κ) Sic Cod. 1350. Fabr. πωλήσει. λ) Haec inde a voce ἐπειδὴ usque ad verbum
υκαπιτεύεται, quae desunt apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu addita sunt.



ὡς καὶ κεκατόνισται, τὸ φουριβον μὴ δύνασθαι οὐσονκαπι-
 τεύεσθαι, ἕως ἂν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσπότου γένηται,
 ἴμως, ἐάν ὁ χρεώστης ὑποκλήψῃ τὸ ἐνέχυρον παρὰ τοῦ δε-
 σποτοῦ, καὶ ἐλθῇ^{f)} εἰς τὸν δανειστήν, οὐσονκαπιτεύεται. πῶς
 δὲ δοκεῖ τὸ φουριβον ἐρχεσθαι εἰς τὸν δεσπότην, ὥστε λοιπὸν
 τουρκατευόμενον οὐσονκαπιτεύεσθαι, εἴρηται ἐν τῷ αὐτῷ δ.
 ιγ. τοῦ γ. τιτ. τοῦ μ'. βιβ. ἤτοι τιτ. γ. τοῦ γ. βιβ. καὶ
 κινῶνται τὰ ἐν τῷ αὐτῷ διγ. μετὰ πολλῶν ζητήσεων παρα-
 γεγραμμένα μοι. [Sch. r. VII. 176.]

† Παρὰ τοῦ δανειστοῦ.
 ἐν τῷ μεταξὺ † Ἰσοῦ τοῦ ἐναχθῆναι παρὰ τοῦ δανειστοῦ.
 ἐνάγεται τῇ νοξιλίᾳ * Ἰταίαντος τοῦ δούλου παρ'
 αὐτῷ ὄντος ἔτι. ζῆται καὶ βιβ. ιγ. τιτ. ε. κεφ. κα'. θεμ. παρα-
 τελευτ. καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. β'. κεφ. θ'. θεμ. τελευτ. καὶ ἰσῆτι. δ.
 τιτ. ε'.

τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ἀγοράσαντος ἀπὸ νεοῦ]
 Ζῆται βιβ. νη'. τιτ. κγ'. κεφ. κγ'. καὶ τιτ. δ'. κεφ. β'. [Sch. s.
 VII. 176.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Καὶ οὗτοι γὰρ μέλλουσι μὲν ἀφαιρεῖ-
 σθαι οὐς ἠγόρασαν δούλους, διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως, ἢ
 μέλλει ζητεῖν ὁ τε νεός, καὶ οἱ δανεισταί. ἀλλὰ τέως πρὸ τοῦ
 ἀφαιρεθῆναι νέμονται καὶ δεσπόζουσι, καὶ καλῶς ἐναγονται τῇ
 νοξιλίᾳ.

ἢ ἐν εἰδήσει εἰς βλάβην τῶν δανειστῶν] Ζῆται
 βιβ. θ'. τιτ. η'. κεφ. α'. καὶ βιβ. ιδ'. τιτ. α'. κεφ. κβ'. καὶ οὗτος
 γὰρ δεσπότης δούλου τοῦ ἀγοραζομένου, ὡς βιβ. ιγ. τιτ. α'.
 διγ. κς'. ἤτοι βιβ. ιδ'. ε) τιτ. α'. ζῆται τιτ. ιβ'. κεφ. ιη'. [Sch. t.
 VII. 176.]

λζ. Τρουφον. Εἰ μὲν πρὸ τῆς προκατάρξεως ἀγο-
 ράσω τὸν ἀπ' ἐμοῦ κλέψαντα δούλον, σβέννυται ἡ ἀγωγή.

λη'. Οὐλπ. Εἰ δὲ μετὰ προκατάρξιν καταδικά-
 ζεται ὁ πρῶτος, ὡς περ ἐἴ ἄλλῳ πέπρακε, καὶ δίδωσι
 τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης* διὰ γὰρ τοῦ πωλῆσαι
 ἀνεῖλεν ἐαυτῷ τὴν ἐκδοσιν.

εἰ δὲ μετὰ προκατάρξιν] Ἐάν ὁ κλέψας παρ' ἐμοῦ
 οἰκέτης, ὃν ἔχεις, ὑπὸ τὴν ἐμὴν γένηται δεσποτείαν, σβέννυται
 ἢ ἀρμόσασά μοι δι' αὐτὸν νοξιλία, καὶ εἰ μετὰ ταῦτα ἀπο-
 κτήσομαι αὐτόν, ἀνανεοῦται μοι ἡ φούρτι. ἐάν δὲ προκατάρ-
 ξάμενος κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν νοξιλίαν τότε αὐτόν ἀγοράσω,
 καταδικάζεται μοι ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ πέπρακός αὐτόν, ὡς περ ἐἴ
 ἕτερος αὐτόν ἐπωλῆσεν. ἀδιάφορον γὰρ, τίμιν πέπρακε τὸν
 ἠμαρτηκότα, εἴτε τῷ κινήσαντι τὴν νοξιλίαν, εἴτε ἐτέρῳ. καὶ
 ἐάντῳ μεμφοσθῶ πάντως ἀπαιτούμενος τὸ διαφέρειν, ἐπειδὴ
 ἐκὼν πέπρακε τὸν οἰκέτην, ὡς μὴ δύνασθαι λοιπὸν ἐκδοῦναι
 αὐτόν εἰς νόξον. ἐάν δὲ πρὸ δερελίπτῳ καταλήψῃ^{h)} τὸν οἰκέτην
 ὁ δεσπότης αὐτοῦ, εὐθὺς ἀπαλλάττεται τῆς νοξιλίας, ὡς ἐκ-
 πίπτων παραχρῆμα τῆς ἐπ' αὐτῷ δεσποτείας. εὐρίσκειται γὰρ
 λοιπὸν ἀδέσποτος ὁ οἰκέτης, ὡς μηδένα λοιπὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κατέ-
 χεσθαι. σημειῶσαι τὸν παλαιὸν λέγοντα, ὅτι, ἐάν ἔχω κατὰ
 δούλου νοξιλίαν φούρτι, καὶ κτήσωμαι αὐτόν, ἀπόλλυται μοι
 ἡ ἀγωγή, ὡς περ, ἐάν ἀποκτήσωμαι, ἀνανεοῦται μοι. [Sch. u.
 VII. 176. sq.]

εἰ ἄλλῳ] † Εἰ μὴ ἐμοί.

καὶ δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης] Ἐπεὶ γὰρ
 τὰ δημόσια ἐγκλήματα κατ' αὐτῶν τῶν δούλων κινούνται, αἱ
 δὲ νοξιλίαι κατὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν, ὡς δεικνύται ἐκ τοῦ
 παρόντος κεφαλαίου, καὶ τοῦ μ'. καὶ τοῦ τέλους τοῦ μς'.
 εἰκότως ὁ νομοθέτης ἐνταυθὰ φησιν, ὅτι, εἰ μετὰ τὴν προ-
 κάταρξιν ἀγοράσω τὸν δούλον, καταδικάζεται ὁ πρῶτος. φησὶ
 γὰρ καὶ τὸ γ. θεμ. τοῦ λ. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ιβ'. βιβ.
 καὶ ὁ ἐν ἐκείνῳ παλαιός, ὅτι καθ' οὗ ἡ προκατάρξις, κατ'
 ἐκείνου καὶ ἡ ἀπόφασις ἐκφέρεται. ὡς γοῦν τοῦ νομοθέτου
 τὸν δεσπότην εὐρίσκοντος τὴν προκατάρξιν ὑποδεξάμενον, καὶ
 ἀπόφασιν διὰ τοῦτο κατ' αὐτοῦ διορίζοντοςⁱ⁾ ἐκφέρεσθαι,
 ἀδιάφορον ἡγοῦμεθα τὸ ἐν τῷ μέσῳ δεσπότην τοῦ δούλου τὸν
 ἐνάγοντα γενέσθαι. [Sch. x. VII. 177.]

Οὐ μὴν τὸν δούλον εἰς νόξον. ζῆται βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. λ'.
 οὗ ἡ ἀρχή. Τοῦ ἐναγομένου μετὰ προκατάρξιν ἀπολειφθέν-
 τος^{j)} καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν
 τῶν προσωπικῶν τῶν ἀρμόζουσων προφάσει ἀκινήτων, ἐάν μετὶ
 προκατάρξιν τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς ἐκποιήσῃ^{k)} τὸ ἀκίνητον, οὐ
 προφάσει ἡρμόζον, ὁ προκαταρξάμενος πληροῖ τὴν δίκην. καὶ
 ζῆται βιβ. νη'. τιτ. ιγ'. κεφ. ις'. ὁμοιον. [Sch. x. VII. 177.]

f) Scilicet τὸ ἐνέχυρον. g) Sic legendum. Fabr. θ'.
 διορίζοντα. h) Sic legendum. Fabr. εἰσποιήσῃ.

donec redierit in potestatem domini, subreptum tamen
 creditori pignus a debitore, si pervenit ad creditorem,
 usucapitur. Quomodo autem videatur res furtiva per-
 venire ad dominum, ut quasi purgata vitio usucapi
 possit, dicitur in eodem dig. 4. tit. 3. lib. 41. sive tit. 3.
 lib. 50. Et lege, quae in eodem dig. cum multis quae-
 stionibus adnotata sunt.

- A creditore.
- 7) interim] Antequam conveniatur a creditore.
- 8) noxali iudicio tenetur] Cum servus adhuc apud eum constitutus delinquit. Quaere et lib. 18. tit. 5. cap. 21. them. penult. et lib. 12. tit. 2. cap. 9. them. ult. et Instit. 4. tit. 5.
- 9) idem de eo dicendum est, qui emit a minore] Quaere lib. 58. tit. 23. cap. 23. et tit. 4. cap. 2.

Hagiotheod. Nam et his auferri possunt servi, quos emerunt, in integrum restitutione, quam minor et creditores postulare possunt. Interim autem antequam servi auferantur, possident et domini sunt, et recte noxali conveniuntur.

10) vel sciens in fraudem creditorum] Quaere lib. 9. tit. 8. cap. 1. et lib. 19. tit. 1. cap. 26. Nam et hic dominus est servi enti, ut lib. 18. tit. 1. dig. 26. sive lib. 19. tit. 1. Quaere tit. 12. cap. 18.

XXXVII. Tryphon. Si ante litem contestatam emero servum, qui mihi furtum fecit, extinguitur actio.

XXXVIII. Ulp. Si vero post litem contestatam¹⁾ condemnatur venditor, quemadmodum si alii²⁾ vendidisset, et praestat aestimationem litis³⁾, quia vendendo⁴⁾ ademit sibi noxae deditioem⁵⁾.

1) si vero post litem contestatam] Si servus tuus, qui mihi furtum fecit, in dominium meum pervenerit, extinguitur quae mihi propter eum competit noxalis, et si postea eum alienavero, redintegratur mihi furti actio. Sed si noxali iudicio lite adversus dominum contestata eum redemero, mihi venditor condemnatur eius nomine, quemadmodum si alii eum vendidisset. Nihil enim refert, cui servum noxium vendiderit, agenti noxali iudicio, an alii: et sibi imputet, si omnimodo damni aestimatio petatur, quia ultro vendidit servum, et sibi ademit dedendi facultatem. Quodsi servum dominus habuerit pro derelicto, statim liberatur noxali iudicio, quia statim dominium eius amittit. Nam deinceps servus est sine domino, adeo ut eius nomine teneri nullus possit. Nota Antiquum dicere, amitti actionem furti noxalem acquisito dominio servi, restitui alienato.

- 2) si alii] Non mihi.
- 3) et praestat aestimationem litis] Quia enim publica crimina in ipsos servos intenduntur, noxales actiones in dominos, ut hoc cap. demonstratur, et 45. et in fine cap. 46. merito Iurisconsultus hoc loco ait, venditorem damnari, si post litem contestatam servum redemero. Nam et them. 3. cap. 30. tit. 1. lib. 17. et ibi Antiquus aiunt, in quem lis contestata est, in eum et sententiam ferri. Cum igitur Iurisconsultus dominum iudicium accepisse inveniat, ideoque sententiam adversus eum ferri definiat, nihil referre putamus, quod actor interim dominium servi acquisierit.

Non servum in noxam. Quaere lib. 17. tit. 1. cap. 30. cuius initium: Reo post litem contestatam absente: et ibi Antiquum. Nota in actionibus personalibus rerum immobilium nomine competentibus, post litem contestatam alienatis rebus, reum peragere litem. Et quaere lib. 58. tit. 13. cap. 16. simile.

h) Sic Cod. 1350. Fabr. καταλλει. i) Sic legendum. Fabr.



διὰ γὰρ τοῦ πωλῆσαι] † Κἂν μὴ παρέδωκεν.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Καθόλου γὰρ ὅστις ἐναγόμενος τῇ νοξα-
λία δι' οἰουδιπινος τρόπου ἐμφαίνεται, ὅτι οὐ βούλεται ἐκ-
δοῦναι τὸν δούλον, ἀναγεί ἐαυτῷ τὸ δικαίον τῆς ἐκδόσεως,
καὶ ἐνέχεται εἰς τὸ διαφερόν. καὶ ἐνταῦθα μὲν εἰπέ σοι ἕνα
τρόπον, καθ' ὃν ἀνέλειν ὁ ἐναγόμενος ἐαυτῷ τὴν ἐκδοσὴν ἐν
δὲ τῷ δ. καὶ ε'. θεμ. τοῦ κς. κεφ. ἕτερον.

τὴν ἐκδοσιν] † Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. νη'.

Ἐὰν ἀπρονόητον ἐύσω¹⁾ τὸν κλέψαντα δούλον,
οὐκ ἐνάγομαι.

Ἐὰν ἀπρονόητον ἐάσω] Περὶ πρὸ δευτέρου^{m)} δια-
λαμβάνειⁿ⁾ βιβ. μά. τιτ. ζ'. ἤγουν βιβ. ν'. τιτ. ζ'. ζῆτει βιβ. ν'.
τιτ. ζ'. καὶ βιβ. μγ'. τιτ. γ'. κεφ. λς'. [Sch. γ. VII. 177.]

† Ἦγουν ἀπολύσω τῆς χειρὸς μου.
οὐκ ἐνάγομαι] Ἄλλ' ὁ δούλος ὡς γενόμενος ἐλεύθερος.
[Sch. z. VII. 177.]

† Οὐ γὰρ ἤδη ἐμός ἐστιν.

† Τῇ νοξαλία.

Ἐὰν ὁ δούλος μου κλέψας σου πρᾶγμα πωλήσῃ,
καὶ σὺ τοὺς νούμμους τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐκτινάξῃς,
ἔχομεν κατ' ἀλλήλων τὴν κλοπῆς ἀγωγὴν, σὺ
μὲν νοξαλίως, ἐγὼ δὲ περὶ τῶν νούμμων.

Ἐὰν ὁ δούλος μου] Ἐὰν ὁ δούλος μου κλέψας τὸ σὸν
πρᾶγμα πῆρακεν, αὐτὸς δὲ εὐφρῶν παρ' αὐτῷ τὸ τίμημα αὐτὸ
ἀφείλου παρ' αὐτοῦ, ἐξ ἐκατέρου πλευροῦ τικτεται ἡ φούρτι.
καὶ σὺ γὰρ ἔχεις τὴν νοξαλίαν, καὶ γὰρ, ἐπειδὴ νούμμους ἀφείλου
τοῦ δούλου μου, ἔχω κατὰ σοῦ τὴν φούρτι. εἰ δὲ^{o)} καὶ τῷ
ιούλω τοῦ δανειστοῦ μου κατέβαλον^{p)} ἀργύρια, ἵνα δῶ τῷ
δεσπότη, ὁ δὲ παρακατέσχεν^{q)} εἰς ἐαυτὸν τὰ νομίματα, καὶ
γὰρ ἀπαιτούμαι παρὰ τοῦ δανειστοῦ μου τὸ χρέος, καὶ γὰρ
αὐτῷ αὐτοῦ τὴν νοξαλίαν κινῶ. ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. μη. θεμ.
ἐλευτ. [Sch. a. VII. 177. sq.]

πωλήσῃ] † Ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. μη. θεμ. τελευτ.

τοὺς νούμμους] Ἦτοί τὸ τίμημα τοῦ πρᾶγματός σου.
ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. νβ'. θεμ. ι. καὶ τιτ. γ'. κεφ. κς. θεμ. ιδ'.
[Sch. b. VII. 178.]

τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐκτινάξῃς] Ἐπὶ τῷ λαβεῖν αὐ-
τὸς ἕτερον. [Sch. c. VII. 178.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἐκτινάξῃς δὲ, ὥστε ἐκπεσόντας ληφθῆναι
p) ἕτερον, τοῦτο εἶδος σου καὶ μετ' ἐκείνου μερίσαι μέλ-
ντος οὕτω γὰρ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή ἀρμόζει μοι ἢ καὶ
ἢ μερίσαι μέλλοντος, ὡς ἰστυτ. δ. φησί, τιτ. α'. εἰ γὰρ μὴ
εἰ τοῦτω ἐξετίναξας, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξετίναξας, καὶ ἀπώλοντο,
; τοῦτου τοῦ βιβ. τιτ. ιβ'. κεφ. νβ'. θεμ. θ'. ἰμφοικτή^{r)} ἂν
μοσὶν μοι κατὰ σοῦ ἀγωγή, οὐκ φούρτι. εἰ δὲ ἐκτινάξας
i) ἀφείλου, βί βονόρουμ ῥαπτόρουμ τοῦτο γὰρ ἀρπαγὴ ἦν.
ἔχομεν κατ' ἀλλήλων] † Ἐγὼ καὶ σὺ.

τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Κλοπιμαῖον γὰρ οὐκ ἔστι
περιποιούμενον ἐκ τοῦ κλαπέντος, ὡς τιτ. ιβ'. κεφ. μη.
μ. τελευτ. λοιπὸν οὐδὲ οἱ νούμμοι αὐτοῦ ἦσαν κλοπιμαῖοι,
τε σοι διέφερον, ἀλλ' ἐμοὶ τῷ δεσπότη τοῦ δούλου. [Sch. d.
1. 178.]

σὺ μὲν νοξαλίως] † Ἐπὶ τῷ δούλω.

ἐγὼ δὲ περὶ τῶν νούμμων] Οὐ πάντως κατὰ τοῦ
πινάξαντος ἀρμόζει ἡ φούρτι, ἀλλὰ ἥρκα διὰ τὸ λαβεῖν
ἔγον ἐξετίναξεν, ὡς τιτ. β'. διγ. κς'. περὶ τὰ μέσα, ἦτοι
; γ'. θεμ. ιβ'. καὶ ἰστυτ. δ. τιτ. α'. σημεῖωσαι, ὅτι καὶ ἡ
φούρτι κινεῖται νοξαλίως, καὶ ὅτι τὸ παραλαβεῖν τὸν δούλον
ἢ πρᾶγματα οὐ ποιεῖ αὐτῶν με δεσπότην, εἰ μὴ καὶ εἰδῆσει
ἢ ταῦτα λάβῃ. [Sch. e. VII. 178.]

Ἄρα δὲ διδοῦς μοι τὸν ἡμαρτηρότα δούλον εἰς νόξαν ἀναγκα-
ῆσται ὁ δεσπότης αὐτοῦ, ἰδιαζόντως ἐπέκεινα τῆς νόξης κατα-
λεῖν καὶ ὅσα ἐκ τοῦ ἁμαρτήματος τοῦ δούλου ἐκέρδησεν; i)
τὸν γὰρ ἐκλεψεν^{u)}, ἢ ἤρπασε. καὶ οἶμαι, ὅτι καὶ ζῆτει
o. μς'. δοκοῦν v) [Sch. e. VII. 178.]

4) quia vendendo] Licet non tradiderit.

Hagiotheod. Generaliter enim qui noxali conventi
quocunque modo demonstrat, se nolle servum noxi
dedere, ius deditiois sibi adimit, et tenetur in id quod
interest. Et hoc quidem loco unum modum tradit, quod
reus facultatem dedendi sibi ademit: in them. autem
et 5. cap. 26. alterum tradit.

5) noxae deditioem] Quaere lib. 15. tit. cap. 58.

Si pro derelicto habeam⁶⁾ servum, qui furtum
fecit, non teneor⁷⁾.

6) si pro derelicto habeam] De pro derelicto
tractat lib. 41. tit. 7. sive lib. 50. tit. 7. Quaere lib. 51
tit. 7. et lib. 43. tit. 3. cap. 36.

Id est, ex potestate mea dimisero.

7) non teneor] Sed servus quasi liber effectus.

Non enim amplius meus est.

Noxali actione.

Si servus meus⁸⁾ subriperit rem tuam et ven-
diderit⁹⁾, tuque nummos¹⁰⁾ manu ei excusseris¹¹⁾
habemus invicem¹²⁾ furti actionem¹³⁾, tu noxali-
ter¹⁴⁾, ego nummorum nomine¹⁵⁾.

8) si servus meus] Si servus meus rem tuam
subtraxerit et vendiderit, tuque inventum pretium apud
eum abstuleris, ex utroque latere nascitur actio furti.
Nam et tu habes noxalem, et ego, quia nummos servo
meo abstulisti, habeo actionem furti contra te. Sed
et si servo creditoris mei solverim nummos, ut domino
det, et is sibi nummos retinuerit, et mecum creditor
agit debiti nomine, et ego in eum ago noxali iudicio.
Quaere tit. 12. cap. 48. them. ult.

9) vendiderit] Quaere tit. 12. cap. 48. them. ult.

10) nummos] Hoc est, pretium rei tuae. Quaere
tit. 12. cap. 52. them. 10. et tit. 3. cap. 27. them. 14.

11) manu ei excusseris] Ut alius eos acciperet.

Hagiotheod. Excusseris, ut decedentes alius caperet,
te hoc sciente et cum eo dividere volente: nam ita mihi
furti actio competit: aut etiam non volente dividere,
ut Inst. 4. tit. 1. dicitur. Nam si non hoc consilio ex-
cusseris, sed tantum excusseris, nummumque perierint, ut
huius lib. tit. 12. cap. 52. them. 9. in factum actio mihi
contra te competit, non furti: sed si excusseris et ab-
stuleris, vi bonorum raptorum actio, quia hoc rapina est.

12) habemus invicem] Ego et tu.

13) furti actionem] Furtivum enim non est,
quod ex re furtiva quaesitum est, ut tit. 12. cap. 48.
them. ult. Nummi igitur non erant furtivi, et ad me
dominum servi, non ad te pertinebant.

14) tu noxaliter] Servi nomine.

15) ego nummorum nomine] Non omnino in
eum, qui excussit, competit actio furti, sed ita demum,
si excussit, ut alius acciperet, ut tit. 2. dig. 27. circa
medium, sive tit. 3. them. 17. et Inst. 4. tit. 1. Nota,
actionem furti intendi noxaliter, et apprehensam rem
a servo non meam fieri, nisi me sciente acceperit.

Utrum vero dedens mihi noxium servum cogetur do-
minus specialiter ultra noxam solvere et quae ex delicto
servi lucrifecit? Fortasse enim furtum fecit, vel
rapuit. Et puto Et quaere cap. 46. . . .

1) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔσαα accentu sic posito. m) Sic recte Fabr. Cod. 1350. δελικτω. n) Sic Cod. 1350. Fabr. λαμβάνεται. o) δὲ, quod deest apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu additum est. p) Sic legendum. Fabr. κατέβαλεν. Sic Cod. 1350. Fabr. παρακατέσχεν. r) Sic Cod. 1350. s) Sic lego. Cod. 1350. σου. t) Verba καὶ ὅσα — ἐκέρδησεν; ae desunt apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu scripta sunt. u) Fabr. ἐκλεψε. v) Hae duae lacunae non expletas parent in Cod. 1350.



Εἰ δὲ καὶ δούλω τῷ δανειστοῦ μου παράσχω, καὶ δῶ τῷ δεσπότῃ, ὃ δὲ λαβῶν διαπαρήσει, ἀρμόζει τοι περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

παράσχω] † Ὁ χρεωστῶ.

τῷ δεσπότῃ] † Τῷ δανειστῇ μου.

ὃ δὲ] † Ὁ δούλος.

περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Κατὰ τοῦ δανειστοῦ, τοῦ δεσπότου τοῦ δούλου, νοξάλια ἐπὶ τῷ δούλῳ ἔνοχον γὰρ εἶναι ὁ δανειστής ἔχει ἐπὶ τῷ χρεῖ. [Sch. f. VII. 178.]

λθ'. Ἰουλ. Ἐὰν δεσπότην πολλοὶ ποιήσωσι δόλον εἰς τὸ μὴ νέμεσθαι, καθ' οὗ θέλει ὁ ἐνάγων, κινεῖ μονοειδῶς εἰς τὸ διαφέρειν.

ἐὰν δεσπότην πολλοὶ] Κυρίλλ. Εἰ πολλοὶ δεσπότην δόλω παύσονται νέμεσθαι, ἕκαστος ἐνάγεται εἰς τέλειον. ἕνα δὲ ἐπιλεγέσθω ὁ ἄνωγ. ζῆτει κεφ. κδ'. κε'. κς'. [Sch. g. VII. 178.]

εἰς τὸ μὴ νέμεσθαι] † Τὸν ἡμαρτηκότα ἐπίκοινον δούλον.

μονοειδῶς] † Εἰς δόλοκλον τὴν ζημίαν.

εἰς τὸ διαφέρειν] Οὐδὲ γὰρ δυνατόν τῷ ἐναγομένῳ ἐκδοῦναι τὸν οἰκέτην εἰς νόξαν, εἰ καὶ ἤμελλε παραγομένου τοῦ οἰκέτου νοξάλιας ἐνάγεσθαι. [Sch. h. VII. 178.]

Ὁ τὸν ἀλλότριον δούλον ἴδιον λέγων ἐνάγεται νοξάλιας, καὶ τῆς αἰτίας διαγνωσθείσης, δίδωσιν ἱκανοδοσίαν. ὃ δὲ ὑπὲρ ἴδιου ἐναγόμενος οἱ δίδωσιν ἱκανά.

ὃ τὸν ἀλλότριον δούλον ἴδιον λέγων] Ὁ τὸν ἀλλότριον δούλον ὁμολογήσας ἴδιον εἶναι, εἰ καὶ κατέχεται ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅμως ἀπαιτεῖται δίδοναι τὴν ἰουδικαίου σόλβη, ὡς περὶ ἀλλότριον οἰκέτου ἐναγόμενος. ὃ γὰρ ὑπὲρ ἴδιου δούλου ὑποδεχόμενος τὴν νοξάλιαν ἰουδικαίου σόλβη οὐκ ἀπαιτεῖται. ζῆτει κεφ. κς'. θεμ. δ. αὐτοῦ, καὶ βιβ. ζ. τιτ. ιε. κεφ. δ. ἦτοι βιβ. β. τιτ. θ'. διγ. δ. [Sch. i. VII. 178. sq.]

καὶ τῆς αἰτίας διαγνωσθείσης] † Τουτέστιν, ἐὰν ἀπορία ὑποπτεύηται.

δίδωσιν ἱκανοδοσίαν] † Διὰ τὸ εἶναι τὸν δούλον ἀλλότριον.

* Τοῦ Ἀγνοθεοδ. Εἰκότως ἐπεὶ γὰρ ἀλλότριος διαγνωστικῆς εἶναι ὁ δούλος, καὶ φόβος ἐστὶ, μήποτε νικῆσας ὁ ἐνάγων καὶ μέλλον λαβεῖν τὸν δούλον οὐκ ἀσφαλῶς λάβῃ διὰ τοῦτο ἀναγκάζεται δίδοναι τὴν ἱκανοδοσίαν, ἕνα, ἐὰν καταδικασθῇ, ἀσφαλῆ ποιήσεται τὴν τοῦ δούλου ἐκδοσὶν τῷ λαβόντι, ἀλλὰ μὴ διασεισμένῃ, μηδὲ περιφοβῶν. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ἐπόμενον θέμα.

ὃ δὲ ὑπὲρ ἴδιου ἐναγόμενος] Ἐχει γὰρ τὸν δούλον. εἰ δὲ καὶ ἐκποιήσῃ αὐτὸν, σώζεται καὶ οὕτως ἢ νοξάλια, ὅπου εὐρεθῇ ὁ δούλος. [Sch. k. VII. 170.]

οὗ δίδωσιν ἱκανά] Ἐἰ μὴπω ἐστὶν ὑποπτος, ὡς βιβ. ζ. τιτ. ιδ'. κεφ. ζ. θεμ. τελευτ. [Sch. l. VII. 179.]

Καλῶς ὁ δεσπότης παραγράφεται τὸν λέγοντα, αὐτὸν δόλω παύσασθαι ἔχειν, λέγων ὑπεῖναι τὸν μετὰ ἱκανοδοσίας ἐκδικοῦντα.

καλῶς ὁ δεσπότης] Ζῆτει κεφ. κδ'. κε'. κς'. καὶ κεφ. κ. μβ. θεμ. β. [Sch. m. VII. 179.]

παραγράφεται τὸν λέγοντα] Ἐὰν τις ἐνάγῃ τῷ δεσπότῃ τοῦ οἰκέτου λέγων, ὅτι δόλον ἐποίησας μὴ εἶναι παρὰ σοὶ τὸν οἰκέτην, ὃ δὲ δεσπότης λέγῃ, παρ' ἐτέρου τινος δεφενδένεσθαι τὸν οἰκέτην παρεχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἰουδικαίου σόλβη, δύναται ἐμβαλεῖν αὐτὸν δόλου παραγραφῆ. εἰ δὲ καὶ τοῦ δεσπότου ἐναγθέντος, ὡς κατὰ δόλον ἀποκρυψάντος τὸν οἰκέτην, φανερῆ μετὰ προκαταρξίν ὁ οἰκέτης, καὶ ὡς παρὰ μηδενὸς δεφενδένετον ἐλκυεῖ αὐτὸν ὁ τὸ ἀμαρτημα πεπονθῶς, ἀπολύεται τῆς ἐναγωγῆς ὁ δεσπότης δόλου παραγραφῆ κεχρημένους. εἰ δὲ καὶ πρὸ τῆς κατὰ δεσπότου προκαταρξέως τελευτήσῃ ὁ οἰκέτης, οὗτος οὐκ εἶναι ἐνάγεται ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ ὁ δεσπότης, ἢ ὁ πρῶτος δίδωσι κατὰ τῶν κατὰ δόλον ἀποκρυπτῶν τὸν οἰκέτην. [Sch. n. VII. 179.]

w) Sic legendum, ut infra in scholio 13. apparet. Cod. 1350. ββ. x) τοῦ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350

y) Sic Cod. 1350. Fabr. λέγει. x) τῇ deest apud Fabr. Num reperitur in Cod. 1350, notatum non est.

Sed et si servo creditoris mei solverim¹⁶⁾, ut domino suo¹⁷⁾ det, et is¹⁸⁾ acceptam pecuniam consumiserit, competit mihi actio furti¹⁹⁾.

16) solverim] Debitam pecuniam.

17) domino suo] Creditori meo.

18) et is] Servus.

19) actio furti] Noxalis adversus creditorem dominum servi eius nomine: creditori enim adhuc debiti nomine obligatus sum.

XXXIX. Iul. Si plures domini¹⁾ dolo fecerint, quominus possiderent²⁾, in quem volet actor agit absolute³⁾ in id quod interest⁴⁾.

1) si plures domini] Cyrilli. Si plures domini dolo desierint possidere, singuli tenentur in solidum. Unum tamen eligat actor. Quare cap. 24. 25. 26.

2) quominus possiderent] Servum communem noxium.

3) absolute] In solidum damnum.

4) in id quod interest] Nec enim reus noxae dedendi servi facultatem habet, etiamsi exhibito servo futurum sit, ut noxaliter teneatur.

Qui alienum servum suum esse dicit⁵⁾, noxaliter convenitur, et causa cognita⁶⁾ satisfacit⁷⁾. Qui autem servi sui nomine convenitur⁸⁾, non satisfacit⁹⁾.

5) qui alienum servum suum esse dicit] Qui alienum servum suum esse fatetur, quamvis pro eo teneatur, tamen satisfacere debet iudicatum solvi, quasi alieni servi nomine conventus. Nam qui pro servo suo suscipit noxalem actionem, non satisfacit iudicatum solvi. Quare cap. 26. them. 4. et lib. 7. tit. 15. cap. 4. sive lib. 2. tit. 9. dig. 4.

6) et causa cognita] Hoc est, si inopia metuitur.

7) satisfacit] Quia servus alienus est.

Hagiotheod. Merito: nam cum servus alienus sit, et vereamur, ne actor vincens servum non firmo iure habeat, ideo satisfacere cogitur, se, si condemnetur, ita noxae dediturum servum, ut accipiens firmo iure eum possideat, sine molestia et metu. Lege et sequens thema.

8) qui autem servi sui nomine convenitur] Habet enim servum. Sed si eum alienaverit, apud quemcumque fuerit servus, salva est noxalis actio.

9) non satisfacit] Nisi suspectus sit, ut lib. 7. tit. 14. cap. 7. them. ult.

Recte dominus¹⁰⁾ exceptione submovet eum, qui dicit¹¹⁾ dominum dolo desiisse possidere¹²⁾, dicens subesse cum satisfactione¹³⁾ defensorem¹⁴⁾.

10) recte dominus] Quare cap. 24. 25. 26. et cap. 42. them. 2.

11) exceptione submovet eum, qui dicit] Si quis agat cum domino servi, dicens eum dolo desiisse possidere, et dominus contendat, ab alio defendi servum cum satisfactione iudicatum solvi, dominus exceptione doli eum repellere potest. Sed et si domino convento, quasi dolo servum celaret, apparuerit servus post litem contestatam, et quia a nemine defendebatur, a laeso ductus sit, exceptione doli mali usus dominus actione absolvitur. Sed et mortuo servo ante litem cum domino contestatam, amplius hac actione dominus non tenetur, quam Praetor dat contra eos, qui dolo malo servum celarent.



Κυρίλλ. Ὁ δόλω παυσάμενος νέμεσθαι, εἰ φέροι ἄλλον μετὰ ἱκανῶν^{α)} δεφενδεύοντα, ἢ εἰ μετὰ προκαταρξίν εὐρεθῆ^{β)} οἰκίτης καὶ ἀφθῆ εἰς νοξάν, ἢ τελευτήσῃ^{γ)} πρὸ προκαταρξίως, κέχηται δόλου παραγραφῆ. [Sch. n. VII. 179.]

* Τοῦ αὐτοῦ^{δ)}. Καθόλου σοι παραδίδωσι, ὅτι, κἂν ὁ δεσπότης δόλω παύσῃται ἔχειν, ἕτερος δὲ ὑπῆστι μετὰ ἱκανοποιίας διεκδικῶν τὸν κατηγορούμενον δούλον, οὐδὲν βλάπτεται καὶ τοῦ δόλω παύσασθαι ἔχειν.

αὐτὸν δὲ δόλω παύσασθαι ἔχειν] † Παλῆσαι ἢ δωθήσασθαι.

μετὰ ἱκανοδοσίας] Ἀνάγνωθι^{δ)} διγ. κδ'. κέ'. κς'. καὶ β'. θεμ. τοῦ μβ'. κεφ.

ἐκδικοῦντα] † Τὸν ἐξ αὐτοῦ λαβόντα.

† Ὅτε δηλαδὴ καὶ ἐξ ἐκείνου ἀπειται.

Εἰ δὲ καὶ μετὰ προκαταρξίν φανῆ ὁ δούλος, καὶ ἀφθῆ ὡς μὴ ἐκδικούμενος^{ε)}, διὰ παραγραφῆς ὁ δεσπότης ἀπολύεται.

Καὶ ἐὰν πρὸ τῆς προκαταρξίως ὁ δούλος ἀποθάνῃ.

φανῆ] † Ὁ πρὸ τούτου ἀπάν.

ἀφθῆ] † Τῷ ζῆμιωθέντι.

ὡς μὴ ἐκδικούμενος] † Παρὰ τοῦ δεσπότητος.

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ὁ μὲν δούλος μὴ διεκδικούμενος αὐτὸς ἐκδίδεται παρὰ τοῦ πραιτωροῦ, ὡς κεφ. λβ'. καὶ λαμβάνεται τῷ ἐνάγοντι ὁ δὲ υἱὸς ἐαυτὸν διεκδικεῖ, ὡς κεφ. λδ'. λε'.

διὰ παραγραφῆς] Ἦγουν παραγραφῆ^{δ)} τὸν ἐνάγοντα γων' ἀλλ' εἰ μὴ ἔχεις τὸν ἡμαρτάνοντα δούλον. [Sch. o. II. 179.]

ὁ δεσπότης ἀπολύεται] Εἰ ἐτι ἐνάγεται ὡς δόλω μὴ μόμενος. [Sch. p. VII. 179.]

* Ἦγουν, εἰ ἐτι ἐνάγεται ὡς δόλω μὴ νεμόμενος, παραγράφεται τὸν ἐνάγοντα λέγων' ἀλλ' εἰ μὴ ἔχεις τὸν ἡμαρτάνοντα δούλον.

καὶ ἐὰν πρὸ τῆς προκαταρξίως] Ἦγουν^{ε)} καὶ τότε εὐθεροῦται ὁ δεσπότης πάσης ἀγωγῆς.

Τουτέστιν, ἐλευθεροῦται τῆς νοξάλιας καὶ τῆς σοῦω νόμιμης, ἐν εἰδῶς ἐναγθῆσεν εἰς ἐξποίησιν, εἴτα πρὸ προκαταρξίως τέθανεν ὁ δούλος. [Sch. q. VII. 179.]

ὁ δούλος ἀποθάνῃ] † Ζῆτει^{δ)} κεφ. κς'. θεμ. γ'.

μ'. Ἰδεμ.^{δ)} Ὁ ληγατευθεὶς δούλος, εἰ μὲν ἴδιον ἄγμα τοῦ κληρονόμου πρὸ ὑπειρελεύσεως τῆς κληρονομίας κλέψει, ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή κατὰ τὸ ληγαταρίου τὸ ληγῆτον ἐπιγινώσκοντος. εἰ δὲ ἰ κληρονομιαῖον κλέψει, ἀρμόζει ἢ περὶ ἀποκρυβῆς ἀγωγῆς κλοπῆ γὰρ οὐ γίνεται ἐπὶ τῶν ἀπροσελεύστων.

ὁ ληγατευθεὶς δούλος] † Ζῆτει βιβ. μδ'. tit. α'.

ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς] Τῷ κληρονόμῳ μετὰ τὰ ἀδιτενοῦντι. ὁμοίως βιβ. μδ'. tit. α'. κεφ. ο'. καὶ ζῆτει β'. τούτου τοῦ βιβ. κεφ. . . καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. ε'. ι. β'. καὶ βιβ. μβ'. tit. γ'. κεφ. ις'. θεμ. τελευτ. καὶ tit. ιβ'. αὐτοῦ ἔε. καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. οδ'. θεμ. β'. [Sch. r. 179.]

τὸ ληγῆτον] † Ἦτοι τὸν δούλον.

ἐπιγινώσκοντος] † Καταδεχομένου.

κλοπῆ γὰρ οὐ γίνεται] Ἦ γὰρ κλοπῆ πρὸς πρόσωπον ἰστανεται ὡδὲ δὲ οὐχ ὑπῆστιν πρόσωπον. ἀλλ' ἢ expilatae editatis ἀρμόζει, περὶ ἧς βιβ. μζ'. tit. ιθ'. καὶ βιβ. θ'. κώδικος, tit. λβ'. ἦτοι βιβ. ζ'. tit. κθ'. κεφ. α. β. ζ. ιι tit. ιγ'. κεφ. ι'. θεμ. β. καὶ θ'. [Sch. s. VII. 179. sq.]

* Ἦ κλοπῆ γὰρ πρὸς πρόσωπον ἡμαρτάνεται. ὅτε μὲν οὖν πρῶτα τοῦ κληρονόμου τοῦ μῆπω ὑπειρίοντος τὴν κληρονομία κλέψει, ἐπει ὑπῆστι πρόσωπον, πρὸς ὃ ἡμαρτήσῃ ἢ κλοπῆ, ὄξει ἢ φούρτι ὅτε δὲ πρῶτα τῆς ἀνυπειρελεύστου κλη-

Cyrilli. Qui dolo desit possidere, si afferat aliu defendentem cum satisfactione, vel si post litem contestatam inveniatur servus et ducatur in noxam, vel moriatur ante litem contestatam, utitur exceptione dolo.

Eiusdem. Generaliter tradit, dominum, etiamsi dolo desierit possidere, si tamen alius extet, qui servum accusatum cum satisfactione defendat, non laedi ex dol amissa possessione.

12) dominum dolo desuisse possidere] Ven didisse vel donasse.

13) cum satisfactione] Lege dig. 24. 25. 26. e them. 2. cap. 42.

14) defensorem] Eum, qui ab ipso accepit. Cum scilicet et ab illo abest.

Sed et si post litem contestationem servus apparuerit¹⁵⁾, et ductus sit¹⁶⁾ quasi non indefensus¹⁷⁾ ope exceptionis¹⁸⁾ dominus absolvitur¹⁹⁾.

Itemque si ante litem contestatam²⁰⁾ servus moriatur²¹⁾.

15) apparuerit] Is, qui ante abfuit.

16) ductus sit] A laeso.

17) quasi non defensus] A domino.

Hagiotheod. Servus non defensus statim a Praetore traditur, ut cap. 32. et ducitur ab actore: filius autem se ipsum defendit, ut cap. 34. 35.

18) ope exceptionis] Id est, exceptione utitur adversus actorem dicens: at si servum noxium non habes.

19) dominus absolvitur] Si nihilominus conveniatur, quod dolo desierit possidere.

Hoc est, si nihilominus conveniatur, quod dolo desierit possidere, exceptione contra actorem utitur dicens: at si servum noxium non habes.

20) itemque si ante litem contestatam] Id est, etiam tunc dominus omni actione liberatur.

Hoc est, liberatur noxali actione et ea, quae suo nomine intenditur, si sciens secum agi alienaverit, et postea decesserit servus ante litem contestatam.

21) servus moriatur] Quaere cap. 26. them. 3.

XL. Idem. Servus legatus¹⁾ si rem heredis propriam ante aditam hereditatem subripuerit, actio furti competit²⁾ in legatarium, qui legatum³⁾ agnoscit⁴⁾. Sed et si rem hereditariam subripuerit, competit actio ad exhibendum: furtum enim non fit⁵⁾ in hereditate non adita⁶⁾.

1) servus legatus] Quaere lib. 44. tit. 1. cap. 70.

2) actio furti competit] Heredi postea adeunti. Similiter lib. 44. tit. 1. cap. 70. Et quaere tit. 2. huius libri, cap. . . et lib. 7. tit. 5. cap. 5. them. 2. et lib. 42. tit. 3. cap. 16. them. ult. et tit. 12. cap. 65. et lib. 7. tit. 5. cap. 74. them. 2.

3) legatum] Id est, servum.

4) agnoscit] Accipit.

5) furtum enim non fit] Quia furtum fit in personam: nulla autem hoc casu est persona, cui fiat. Competit tamen expilatae hereditatis, de qua lib. 47. tit. 19. et lib. 9. Codicis, tit. 32. sive lib. 60. tit. 29. cap. 1. 2. 7. Quaere tit. 13. cap. 10. them. 2. et 9.

Furtum enim fit in personam. Cum igitur rem heredis, qui hereditatem nondum adiit, subripuit, quae extat persona, cui furtum fit, competit furti actio: cum autem rem ex hereditate non adita subripuit, quia

a) Sic Cod. 1350. Fabr. μετ' ἱκανοδοσίας. b) Sic Cod. 1350. Fabr. τελευτήσῃ. c) Id est, Hagiotheodoriti. d) Hoc illium in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. e) Secunda manu correctum est διεκδικούμενος. f) Legendum ἀφθῆται. g) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. h) Idem locus laudatur secunda in fine scholii praecedentia. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός.



νομοίας κλέπει, τότε, ἐπεὶ οὐχ ὕπεστιν ἐνὶ πρόσωπον δε-
πόζον τοῦ πράγματος, οὐδὲ κλοπὴ κυρίως ἐστὶ τὸ τομηθέν,
οὐδὲ τῆ περι κλοπῆς ἐστὶ χώρα. εἰς τὸ αὐτό. Ὡς, μὴ ὄντος
πρόσωπου, πρὸς ὃ ἡ κλοπὴ πλημμελεῖται. ζῆτει tit. γ'. κεφ. α'.
θεμ. β'. καὶ γ'.

ἐπὶ τῶν ἀπροσελεύστων] † [Ὡς μὴ ὄντος προσώπου^κ).

μα'. Ἰδεμ. λ) Ἐὰν κοινὸς δοῦλος ζημιώσῃ ἢ
κλέψῃ παρ' ἐνὸς τῶν δεσποτῶν, οὐ κινεῖται νοξάλια,
ἀλλὰ ἢ τὰ ἐπίκοινα διαιροῦσα ἀγωγή, ἐπειδὴ ὁ κλα-
πεῖς ἢ ζημιωθείς δεσπότης εἰς ὀλόκληρον παρ' ἑτέρου
ἐνάγεσθαι δύναται τῇ νοξάλια.

Ἐὰν κοινὸς δοῦλος] Ὅτε ὁ ἐπίκοινος οἰκέτης ἕνα τῶν
δεσποτῶν ζημιώσει, διὰ τοῦτο οὐ δίδεται κατὰ τοῦ ἑτέρου
νοξάλιος ὁ Ἀκουίλιος, ἐπειδὴ εἰ ἐξωτικὸν ἐζημιώσεν ὁ οἰκέτης,
ἡδύνατο κατὰ τοῦτου τοῦ νῦν ζημιωθέντος ἢ νοξάλια κινεῖ-
σθαι. καὶ ἰδοὺ σαφῆς ὁ κανὼν ὁ λέγων ὑπὲρ ὧν ἐναγόμεθα
ἡμεῖς τῇ νοξάλια, διὰ τοῦτους ἔχειν νοξάλιαν οὐ δύναμεθα.
ἀλλ' οὐδὲ κλέπτοντος τοῦ ἐπίκοινου οἰκέτου παρ' ἐνὸς τῶν
δεσποτῶν, ἀρμόζει ἢ νοξάλια φουρῆ τῷ τὴν κλοπὴν ὑπομεί-
ναντι διὰ τὸν αὐτὸν κανόνα, ἀλλὰ κινεῖται τῷ κομμοῦνι διβι-
δούνδω. [Sch. t. VII. 180.]

† Ζῆτει tit. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. β'.

παρ' ἐνὸς τῶν δεσποτῶν] Ζῆτει tit. ιβ'. κεφ. εβ'.
θεμ. α'. καὶ βιβ. μβ'. tit. γ'. κεφ. ις'. θεμ. τελευτ. [Sch. u.
VII. 180.]

ἀλλὰ ἢ τὰ ἐπίκοινα διαιροῦσα ἀγωγή] Ἐν τῷ
β. θεμ. τοῦ κζ'. διγ. τοῦ β. tit. τὸν Ἀκουίλιον κατὰ τοῦ
κωννοῦ δέδωκεν, οὐ νοξάλιος. [Sch. x. VII. 180.]

εἰς ὀλόκληρον] Ἐὰν παρ' ἑτέρου ἐκλαπεν ὁ κοινὸς δοῦλος.
[Sch. y. VII. 180.]

παρ' ἑτέρου ἐνάγεσθαι δύναται τῇ νοξάλια] ^{Κανονικῶς^μ}
γὰρ ὑπὲρ ὧν ἐναγόμεθα τῇ νοξάλια, νοξάλιαν
δι' ἐκείνους κινεῖν οὐ δύναμεθα.

* Καὶ ἐπεὶ αὐτὸς δύναται παρ' ἑτέρου τῇ νοξάλια, πῶς
αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰξιν ἔχει, προέγνωσ γὰρ, ὡς ὁ δυνά-
μενος ἐνάγεσθαι νοξάλιος νοξάλιαν κατ' ἄλλου ἔχειν οὐ δύ-
ναται ἐπὶ τῷ αὐτῷ δούλῳ εἶναι παρ' αὐτοῦ.

μβ'. Οὐλπ. Ἐὰν μετὰ προκάταρξιν τῆς νοξάλιας
ἀναβοήσῃ ὁ πλημμελήσας εἰς ἐλευθερίαν, ἐπέχεται
τὸ δικαστήριον· καὶ εἰ μὲν ἀποφανθῇ δοῦλος, πλη-
ροῦται· εἰ δὲ ἐλεύθερος, σβέννεται.

μετὰ προκάταρξιν] Πρὸ ἀποφάσεως. ζῆτει κεφ. κδ'.
κδ'. κζ'. [Sch. z. VII. 180.]

εἰς ἐλευθερίαν] Ἀνάγνωθι διγ. κζ'. κδ'. ἀνάγνωθι καὶ
βιβ. ε'. tit. γ'. διγ. ζ'. [Sch. a. VII. 180.]

ἐπέχεται τὸ δικαστήριον] Ζῆτει βιβ. μγ'. tit. η'.
κεφ. κδ'. [Sch. b. VII. 180.]

πληροῦται] Κατὰ τοῦ δεσπότου, καθ' οὗ καὶ προ-
κατήρχθη. [Sch. c. VII. 180.]

σβέννεται] Εἰ δὲ ἔφθασεν ὁ ἐναγθεὶς καταδικασθῆναι
τῇ νοξάλια, μετέχεται ἢ ἰουδικαὶ εἰς τὸν ἀποφανθέντα
ἐλεύθερον, ὡς βιβ. μ'. tit. ιβ'. διγ. κδ'. ἤτοι βιβ. μγ'. tit. η'.
[Sch. d. VII. 180.]

* Σβέννεται τὸ κατὰ τοῦ δεσπότου συστάν δικαστήριον,
καὶ ἄρχεται ὁ ἐλευθερωθεὶς ἐνάγεσθαι. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν
ἀμαρτημάτων τῶν ἐν δουλείᾳ αὐτὸς ἐνάγεται ** μετὰ^ν) ἐλευ-
θερίαν παρὰ ἐξωτικοῦ, οὐ μὴν ὁ δεσπότης, ἐπὶ δὲ τῶν ἐν
δουλείᾳ συναλλαγμάτων μετὰ ἐλευθερίαν οὐκ αὐτός, ἀλλ' ὁ
δεσπότης ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τῇ περι πικουλίον ὑπόκειται· τῷ δὲ
δεσπότη ὅτε ἀπὸ συναλλαγμάτων, ὅτε ἀπὸ ἀμαρτημάτων
τῶν ἐν δουλείᾳ μετὰ ἐλευθερίαν ἔνοχος ἐστίν. * εἰς^ο) τὸ αὐτό.
Σβέννεται μὲν κατὰ τοῦ ποτὲ δεσπότου· καὶ γὰρ ἔκτοτε οὐκ
ἐνάγεται, τοῦ δούλου ἐλευθερωθέντος· μεταφέρεται δὲ εἰς
αὐτὸν τὸν ἐλευθερωθέντα, ὡς ἐπὶ τοῦ στατουλθιθροσ. καὶ ἐκεῖ
γὰρ, ἐὰν μετὰ τὸ κινήθῃ τὴν νοξάλιαν πρὸ ψήφου ἐξέλθῃ
ἢ αἰρέσει, καὶ ἐλευθερωθῇ, μεταφέρεται εἰς αὐτὸν τὸ δικα-
στήριον.

κ) Scilicet, πρὸς ὃ ἡ κλοπὴ πλημμελεῖται, ut in scholii praecedentis sne. λ) Fabr. ὁ αὐτός. μ) Hoc scholium in
Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. ν) Inde ab hoc verbo usque ad verba ἔνοχος ἐστίν scholium tertia manu
scriptum est in Cod. 1350. ο) Haec rursus secunda manu scripta sunt.

nondum extat persona, in cuius dominio res sit, nec
furtum proprie est, quod admissum est, nec locus est
actioni furti. Ad idem. Cum non extet persona, cui
furtum fiat. Quaere tit. 3. cap. 1. them. 2. et 9.

6) in hereditate non adita] Cum persona non
extet.

XLI. Idem. Si communis servus¹⁾ damnum de-
derit, vel furtum fecerit uni ex dominis²⁾, non est
actio noxalis, sed communi dividundo³⁾, quia domi-
nus, cui furtum factum damnumve datum est, in
solidum⁴⁾ ab alio noxali actione conveniri potest⁵⁾.

1) si communis servus] Cum servus communis
uni ex dominis damnum dedit, idcirco non datur in al-
terum noxalis actio legis Aquiliae, quia si extraneo
servus damnum dedisset, posset agi noxali iudicio cum
eo, cui nunc damnum datum est. Et aperta est regula
dicens, pro quibus tenemur noxali actione, eorum no-
mine noxalem nos habere non posse. Sed et si uni ex
dominis communis servus furtum fecerit, non competit
actio furti noxalis propter eandem regulam, sed agitur
communi dividundo.

Quaere tit. 3. cap. 27. them. 2.

2) uni ex dominis] Quaere tit. 12. cap. 62. them. 1.
et lib. 42. tit. 3. cap. 16. them. ult.

3) sed communi dividundo] In them. 2. dig. 27.
tit. 2. Aquiliam dedit in socium, non noxaliter.

4) in solidum] Si communis servus alii furtum
fecerit.

5) ab alio noxali actione conveniri potest] <sup>Regulariter enim pro quibus noxali tenemur, propter
eos noxali agere non possumus.</sup>

Et cum ipse ab alio noxali conveniri possit, quo-
modo ipse sui locum obtinebit? Antea enim didicisti,
eum, qui noxali conveniri possit, noxalem eiusdem servi
nomine, qui apud eum adhuc est, habere adversus alium
non posse.

XLII. Ulp. Si post litem contestatam¹⁾ noxali
iudicio noxius proclamaverit ad libertatem²⁾, iudi-
cium sustinetur³⁾; et si quidem servus pronuncietur,
peragitur⁴⁾; sin vero liber, extinguitur⁵⁾.

1) post litem contestatam] Ante sententiam.
Quaere cap. 24. 25. 26.

2) ad libertatem] Lege dig. 26. 24. Lege et lib. 5.
tit. 3. dig. 7.

3) iudicium sustinetur] Quaere lib. 48. tit. 8.
cap. 24.

4) peragitur] Adversus dominum, cum quo lis
contestata est.

5) extinguitur] Quodsi reus condemnatus sit noxali
iudicio, actio iudicati transfertur in eum, qui liber pro-
nunciatus est, ut lib. 40. tit. 12. dig. 24. sive lib. 48. tit. 8.

Extinguitur iudicium contra dominum constitutum,
et qui liber effectus est, conveniri incipit. Nam de
delictis in servitute commissis ipse convenitur post
libertatem ab extraneo, non dominus: de contractibus
autem in servitute initis post libertatem non ipse, sed
dominus intra annum de peculio tenetur: domino autem
neque ex contractibus, neque ex delictis in servitute
admissis post libertatem obligatus est. Ad idem. Ex-
tinguitur contra eum, qui quondam dominus fuit: nam
ab eo inde tempore non convenitur, servo libero effecto:
transfertur autem iudicium in ipsum manumissum, ut
in statu libero. Nam et in hunc transfertur iudicium,
si mota noxali actione ante sententiam extiterit conditio,
et liber effectus fuerit.



Ἐάν τις ἀγνοῶν, τὸν δοῦλον ἀποθανεῖν, ὑποδέξεται τὴν νοξαλίαν ὀνόματι αὐτοῦ, ἀπολύεται.

ὑποδέξεται τὴν νοξαλίαν ὀνόματι αὐτοῦ] Ζῆτει βιβ. νς'. tit. α'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. οδ'. θεμ. β'. [Sch. e. VII. 180.]

ἀπολύεται] Οὔτε γὰρ δύναται αὐτὸν παραστήσαι, οὔτε ὄλον ἐποίησε, ὡς βιβ. λθ'. tit. δ'. διγ. ιγ'. ἦτοι βιβ. νς'. tit. α'. ἐν ἀγνοῦναι τούτου τοῦ ρ) tit. διγ. κς'. θεμ. δ'. μὲν ἡσο τῶν ἰσημένων καὶ παραγεγραμμένων β) βιβ. ε'. tit. α'. ρ) διγ. οδ'. θεμ. β'. [Sch. f. VII. 180.]

Αἰ³) νοξαλίαι διηνεκεῖς εἰσι, καὶ χώραν ἔχουσιν, φ' ὅσον ὁ ἐναγόμενος ἐκδοῦναι δύναται· καὶ ἀρμόσουσι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων, οὐχ ὡς κληρονόμων, ἀλλ' ὡς δεσποτῶν. ὅθεν μετὰ ἐκποίησησιν αὐτῶν ὁ νέος δεσπότης ἐνάγεται.

αἰ νοξαλίαι] Ἀνάγρωθι διγ. ζ'. καὶ τὸ τέλος τοῦ α'. διγ. Sch. g. VII. 180.]

διηνεκεῖς εἰσι] Εἰ μὴ αἱ πρωτότυποι τεμποραλῖαι, ὡς β. γ'. τοῦ κωδ. tit. μα'. διατ. δ'. ἦτοι κεφ. μς'. τοῦ παρόντος τ. φησὶ γὰρ, ὅτι, ἐάν ἀγνοῦντος ἢ γινώσκοντος τοῦ δεσπότου καὶ μὴ δυναμένου κωλύσαι, ἀπάσῃ) δοῦλος, εἰσὼ μὲν ὑπὸ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς ὄπλοῦν ἐνεχεται νοξαλίᾳ. ζῆτει κεφ. μς'. [Sch. h. VII. 180. sq.]

Αἰ ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ νόμου, ὡς ἡ νοξαλία φουρτί· ταύτην γὰρ ὁ δουδεκάδελτος ἐφεῦρε· καὶ ἡ⁴) ἀπὸ ζημίας τοῦ κουιλίου· ταύτην γὰρ ἐπένοησεν ὁ Ἀκουιλίος· οὐ μὴν αἰ ἀπὸ τοῦ ἐδικτοῦ τοῦ πραιτωρός, ὡς ἡ νοξαλία ἰουουριάρομ καὶ ἡ ξαλία ἰμφάκτουμ. οὕτως οὖν διαστίζον μοι τὰς νοξαλίας, α μὴ ἐναγισθῆ βιβ. ζ'. tit. ιε'. κεφ. α'. ἐν τέλει. ζῆτει tit. δ'. tit. η'. [Sch. h. VII. 181.]

καὶ ἀρμόσουσι κληρονόμοις] Ζῆτει κεφ. ζ'. καὶ τ. γ'. κεφ. κγ'. θεμ. ε'. [Sch. i. VII. 181.]

οὐχ ὡς κληρονόμων] † Ζῆτει tit. β'. κεφ. α'. τὸ τέλος, ἢ tit. γ'. κεφ. κγ'.

ὅθεν μετὰ ἐκποίησησιν καὶ ὁ νέος δεσπότης ἐνάγεται] Ἀμέλει ἐάν εἰς τὸν ἄλλον ὁ οἰκέτης μετενεχθῆ δεσπότην, κατὰ τοῦ καινοῦ δεσποτοῦ κινεῖται ἡ νοξαλία, καὶ χι κατὰ τοῦ κληρονόμου. [Sch. k. VII. 181.]

μγ'. Ἐνθα^ν) οἱ δοῦλοι ἤμαρτον, ὀφείλουσι κίριστασθαι καὶ ἐκδικεῖσθαι^ω)· καὶ μὴ διεκδικῶν δεσπότης πάντων στερεῖται.

ἐνθα] Ζῆτει tit. λδ'. κεφ. ζ'. θεμ. γ'. [Sch. l. VII. 181.]

οἱ δοῦλοι ἤμαρτον] Ἀνάγρωθι τοῦ β'. θεμ. τοῦ κεφ. καὶ κεφ. κθ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. πγ'. καὶ πδ'. h. m. VII. 181.]

ὀφείλουσι κίριστασθαι] Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ ἐγκλήτος εἰρηται βιβ. μη'. tit. β'. διγ. ζ'. θεμ. β'. ἦτοι βιβ. ζ'. λδ'. [Sch. n. VII. 181.]

καὶ μὴ ἐκδικῶν ὁ δεσπότης πάντων στερεῖται] Ἡ πολλὰ ἀμαρτήματα ἐναῦθα ἐποίησαν οἱ δοῦλοι, ὡς ἐπὶ νεως, καὶ διὰ τοῦτο πάντων στερεῖται, ὡς tit. γ'. κεφ. λβ'. ἢ ἐκεῖ παραγραφῆ· ἢ κατὰ τὸ τέλος τοῦ λα'. κεφ. ἐν τῶ ρη) τοῦ ἀμαρτήματος διαφόρων ἦσαν φαμίλιων, καὶ ὑστερον ἐλθον εἰς ἓνα, καὶ οὕτως οὖν πάντων στερεῖται κατὰ τὴν τῷ λα'. κεφ. παραγραφῆ.

μδ'. Ἐχων^κ) τις υἱόν, ἔχων δὲ καὶ δοῦλον, ἐτετήσεν ἐπὶ τῷ παιδί κληρονόμω, ἐλευθερίαν τῷ ἐτῆ καταλείψας αἰρετικῆν. ἠρημένῃς ἐτι τῆς αἰεως, ἐκλεψεν ὁ δοῦλος πράγματα τῆς κληρονομίας, καὶ ταῦτα ἀνάλωσεν. ἔξῃλθεν ὑστερον ἢ αἰρε, καὶ γέγονεν ἐλεύθερος· καὶ βούλεται ὁ παῖς περὶ ἑν ἐν δουλείᾳ κλαπέντων κατ' αὐτοῦ κινήσασθαι. καὶ

Si quis ignorans servum decessisse, nomine eius suscepit noxalem actionem⁶), absolvitur⁷).

6) nomine eius suscepit noxalem actionem] Quaere lib. 56. tit. 1. cap. 13. them. 3. et lib. 7 tit. 5. cap. 74. them. 2.

7) absolvitur] Quia nec exhibere eum potest, nec dolum admisit, ut lib. 39. tit. 4. dig. 13. sive lib. 56. tit. 1 Lege huius tit. dig. 26. them. 4. Memineris eorum, quae dic a et adnotata sunt lib. 5. tit. 1. dig. 74. them. 2.

Noxales actiones⁸) perpetuae sunt⁹), et locum habent tamdiu, quamdiu reus noxae dedere potest: et competunt heredibus¹⁰) et in heredes, non quasi heredes¹¹), sed quasi dominos. Proinde post alienationem etiam novus dominus tenetur¹²).

8) noxales actiones] Lege dig. 7. et finem dig. 1.

9) perpetuae sunt] Nisi principales temporales sint, ut lib. 3. Cod. tit. 41. const. 4. sive cap. 46. huius tit. quo loco ait, si ignorante vel sciente domino et nequeunte prohibere servus rapuerit, intra annum utilem in quadruplum, post annum in simplum noxali actione dominum teneri. Quaere cap. 46.

Quae scilicet sunt ex iure civili, veluti noxalis furti, quam XII tabulae introduxerunt, et damni iniuriae, quae est ex lege Aquilia: non etiam quae sunt ex edicto Praetoris, veluti noxalis iniuriarum et noxalis in factum. Sic igitur distingue noxales actiones, ne obstet lib. 7. tit. 15. cap. 1. in fine. Quaere Instit. 4. tit. 8.

10) et competunt heredibus] Quaere cap. 7. et tit. 3. cap. 23. them. 5.

11) non quasi heredes] Quaere tit. 2. cap. 1. finem, et tit. 3. cap. 23.

12) proinde post alienationem etiam novus dominus tenetur] Certe si ad alienum dominum transeat servus, in novum dominum noxalis actio intenditur, non in heredem.

XLIII. Ubi¹) servi deliquerunt²), ibi exhiberi debent³) et defendi: et dominus, qui non defendit, omnibus caret⁴).

1) ubi] Quaere tit. 34. cap. 7. them. 3.

2) servi deliquerunt] Lege them. 2. cap. 27. et cap. 29. et lib. 7. tit. 5. cap. 83. et 84.

3) ibi exhiberi debent] Idem et de crimine dicitur lib. 48. tit. 2. dig. 7. them. 2. sive lib. 60. tit. 34.

4) et dominus, qui non defendit, omnibus caret] Vel plura delicta hic servi admiserunt, ut in iniuria, idemque dominus omnibus privatur, ut tit. 3. cap. 32. et ibi adnotatio: vel secundum finem cap. 31. delicti tempore plurium erant familiarum, et postea ad unum pervenerunt, quo casu etiam omnibus caret secundum adnotationem in cap. 31. positam.

XLIV. Qui habebat filium¹) et servum, decessit filio herede relicto, et servo adscripta libertate conditionali. Pendente adhuc conditione servus quaedam subtraxit ex hereditate²), eademque consumpsit. Post conditio extitit, et libertatem adeptus est. Vult filius in eum experiri eorum nomine, quae in servitute subtraxit. Et ait constitutio: Si quidem post libertatem

p) τοῦ deest apud Fabr. q) Fabr. περιγεγραμμένων. r) Secunda manus in Cod. 1350. correxit: βιβ. ζ'. tit. ε'. L. 42. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 187. ubi est cap. 38. h. t. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρπάξει. u) ἢ, quod deest d Fabr. addit Cod. 1350. v) L. 43. D. h. t. legitur in Syn. p. 187. ubi est pars cap. 38. h. t. w) Syn. διεκδικεῖσθαι. Ad vocem ἔχων in margine Cod. 1350. notatur: βιβ. γ'. τοῦ κωδ. tit. μα'. διατ. δ'.



λέγει ἡ διάταξις, ὅτι, εἰ μὲν ἔχει ἐν χειρὶ τὰ πράγματα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἀρμόζει καὶ ἐκδίκησις, φαινομένων τῶν πραγμάτων, καὶ παραστάσις, δαπανηθέντων αὐτῶν μετὰ τὴν ἐλευθερίαν. καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή τότε χωρῶν ἔχει. ἡνίκα δὲ παρ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου κλέβει, οὔτε ἐν δουλείᾳ, οὔτε μετὰ τὴν ἐλευθερίαν κατέχεται.

ἔχων τις υἱόν] Θεοδώρου. Ὁ κλέψας πρῶγμα τοῦ ἰδίου δεσπότου, ἐὰν ἐλευθερωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθῆ ἔχων τινα ὧν ἔκλεψεν, οὐκ ἐνάγεται τῇ φούρτι, ἀλλὰ τῇ ἰν ἔμῃ καὶ τῇ ἀδ ἐξιβένδουμ. ἀνάγνωθι βιβ. δ'. τιτ. ιδ'. διατ. ζ'. ἦτοι βιβ. κδ'. τιτ. ε'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. β'. διατ. κ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τιτ. ζ'. κεφ. λη'. [Sch. o. VII. 181.]

Θαλαλείου. Οἰκίτης ἀπὸ μὲν τῶν ἐν δουλείᾳ συναλλαγμάτων οὐ κατέχεται νόμῳ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν· φύσει δὲ ἐνοχός ἐστιν) μετὰ τὴν ἐλευθερίαν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· νόξα καποῦτ^α) σέκουιτουρ· ὡς ἐγνωμεν ἐν τῷ δὲ νεγοτιογιέστις τῶν πρώτων, ἐὰν ἀρξάμενος ἐν δουλείᾳ τὰ τοῦ δεσπότου διοικῆ) τότε καὶ νόμῳ ἐνέχεται διὰ τὴν ἐν ἐλευθερίᾳ διοικησιν· τότε δὲ ἀπὸ τῶν ἐν δουλείᾳ πταισμάτων κατέχεται. ἀπὸ δὲ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ νόμῳ ἐνέχεται μετὰ τὴν ἐλευθερίαν, ὅτε καὶ ἐξωτικῶ τινος ἤμαρτεν. εἰ γὰρ κατὰ τοῦ δεσπότου ἤμαρτεν, τότε οὐδὲ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν κατέχεται, ὡς ἐγνωμεν ἐν τῇ δ. ἰνοτιτουτ. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς ἐλθέ ἐπὶ τὸ προκειμένον καὶ τὰ ἐξῆς, ὡς ἐν τῷ Βασιλικῷ. [Sch. o. VII. 181.]

Τὸ κατὰ πόδας. Εἰ φαίνονται αὐτοὶ οἱ νόμμοι, οὓς ἀποσεσλησθῆαι λέγεις ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ σου πατρός παρ' ἐκείνου, ὃν λέγεις νῦν ἐλεύθερον εἶναι, τοὺτους ἐκδικεῖν ἢ) διὰ τῆς ἰν ἔμῃ, ἢ διὰ τῆς ἀδ ἐξιβένδουμ ἀπαιτεῖν οὐ κεκάλυσται. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἄλλως ἢ νόξα τῇ κεφαλῇ ἀκολουθεῖ, καὶ ἐλευθερούμενος ὁ οἰκίτης τῇ φούρτι κατέχεται, ἥτις κατὰ κληρονομίαν οὐ παραπέμπεται, ἀλλ' ὅμως, ἐνθα ὁ οἰκίτης τοῦ δεσπότου τὴν ἀφαίρειται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα κλοπῆν ἀμαρτανεῖ, ὅμως ἡ φούρτι ἀγωγή οὐκ ἐτέχθη, οὐδὲ κατ' αὐτοῦ, εἰ ὕστερον ἐλευθερωθῆ, χωρῶν ἔχειν δυναταί, εἰ μὴ τὰ ἀκαπέντα πράγματα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ψηλαφῆ. [Sch. o. VII. 181. sq.]

ἔκλεψεν ὁ δοῦλος πράγματα τῆς κληρονομίας] Οὐχ ὅτι ἀναδίτευτος ἦν ἡ κληρονομία· υἱὸς γὰρ ὧν οὗτος ἀνεφάνθη κληρονομός· ἀλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς τοῦ πατρὸς κληρονομίας. [Sch. p. VII. 182.]

ἐκδίκησις] † Ἰν ἔμῃ. παραστάσις] † Ἀδ ἐξιβένδουμ. μετὰ τὴν ἐλευθερίαν] Ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. ε'. κεφ. ζ'. καὶ βιβ. ι'. τιτ. δ'. κεφ. ι'. καὶ ια'. [Sch. q. VII. 182.]

καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Ἄρα ἐὰν τις κλέψῃ ἀπὸ τοῦ δεσπότου, εἴτα ἐλευθερωθῆ, μετὰ δὲ τὴν ἐλευθερίαν νέμῃται) τὰ ἀκαπέντα πράγματα, ἐναχθῆσεται τῇ περὶ κλοπῆς), ὡς δοκῶν κλέπτειν δι' ὧν τὰ κλαπέντα ψηλαφῆ, ἢ μόνον τῇ ἰν ἔμῃ καὶ τῇ ἀδ ἐξιβένδουμ; καὶ πῶς νοσηομεν τὸ ἐκφωνηθέν, ἐπὶ πάσαις ταῖς ἰηθείαισι ἀγωγαῖς, ἢ οὐ, τὸ ι'. καὶ ια'. κεφ. τοῦ δ'. τιτ. τοῦ ι'. βιβ. ι); [Sch. r. VII. 182.]

τότε χωρῶν ἔχει] Καλῶς περὶ τῆς φούρτι καὶ τῆς ἀδ ἐξιβένδουμ τρακταῖζει, καὶ οὐ τοῦ ex pilatae hereditatis ἐγκλήματος, οὔτε περὶ ἄμοτάρουμ, ἐπειδὴ οὐκ ἦν ἀναδίτευτος ἡ κληρονομία. [Sch. s. VII. 182.]

ἡνίκα δὲ παρ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου κλέβει] Τὸ μὲν γὰρ πρῶγμα κλοπιμαῖόν ἐστι, καὶ οὔτε οὐσουκαπιτεύεται τὸ πρῶγμα· ἀλλὰ καὶ ὁ συνεργήσας ἐνάγεται ἐκ τοῦ οpe consiliove· πλὴν φούρτι οὐ κνεῖται· διέλαβε γὰρ τοῦτο καὶ ἐν τῇ δ. τῶν ἰνοτιτ. [Sch. t. VII. 182.]

Θεόδωρος). Σημείωσαι, ἐφ' οὗ τὸ μὲν πρῶγμα ὡς φούρτιβον οὐκ οὐσουκαπιτεύεται, ἢ δὲ φούρτι κνεῖσθαι οὐ δυναταί. [Sch. u. VII. 182.]

† Ζῆτει ἰνοτιτ. γ'. τιτ. α'.

μέ'. "Εγνωμεν ἐν τῷ θ'. βιβ. τῶν διγ. τιτ. α'. ὅτι, εἰ μὲν ὁ δοῦλος ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου πταίσει,

res subreptas habeat in manu, extantium vindicatio 3) competit, et ad exhibendum actio 4) consumtis eis post libertatem 5). Etiam furti actio 6) locum habet 7). Cum vero ipsi domino furtum facit 8), neque in servitute, neque post libertatem tenetur.

1) qui habebat filium] Theodori. Qui rem subtrahit domino suo, si manumissus rem furtivam habere deprehendatur, non convenitur furti, sed in rem et ad exhibendum. Lege lib. 4. tit. 14. const. 6. sive lib. 24. tit. 5. et lib. 6. tit. 2. const. 21. sive lib. 60. tit. 6. cap. 38.

Thalelaei. Servus ex contractibus habitus in servitute non tenetur iure post libertatem: natura autem obligatus est post libertatem secundum regulam, quae dicit: Noxa caput sequitur: ut didicimus in tit. de negotiis gestis partis primae Digestorum, si in servitute coeperit res domini administrare: tunc et iure tenetur propter administrationem in libertate continuatam, et de his, quae in servitute deliquit. Ex delictis autem etiam iure tenetur post libertatem, si extraneo noxam commiserit: si enim domino, ne post libertatem quidem tenetur, ut didicimus in lib. 4. Instit. His cognitis tracta rem propositam et quae sequuntur, ut in Basilico.

Τὸ κατὰ πόδας. Si extant nummi, quos ablatos ex patris tui hereditate ab eo, quem nunc esse liberum dicis, allegas, vindicare eos actione in rem, vel ad exhibendum agere non prohiberis. Nam quamvis alias noxa caput sequatur, et manumissus furti teneatur, quae in heredes non transmittitur, cum tamen servus a domino aliquid aufert, quamvis furtum committat, furti tamen actio non est nata, neque adversus ipsum, si postea manumissus est, locum habere potest, nisi furtivas res post manumissionem contrectet.

2) servus quaedam subtrahit ex hereditate] Non quia non erat adita hereditas: filius enim ipso iure heres extitit: sed ex rebus hereditatis paternaе.

3) vindicatio] In rem actio.

4) ad exhibendum actio] Ad exhibendum.

5) post libertatem] Quaere lib. 24. tit. 5. cap. 6. et lib. 10. tit. 4. cap. 10. et 11.

6) etiam furti actio] Utrum, si qui domino subripuit, postea manumittatur, et post libertatem res subreptas possideat, convenietur furti actione, quasi videatur furari qui res furtivas contrectat, an in rem tantummodo et ad exhibendum? et quomodo intelligimus quod dicitur, in omnibus dictis actionibus, necne, cap. 10. et 11. tit. 4. lib. 10.

7) locum habet] Recte de actione furti et ad exhibendum tractat, non de crimine ex pilatae hereditatis, nec rerum amotarum, quoniam non iacebat hereditas.

8) cum vero ipsi domino furtum facit] Res quidem est furtiva, et non usucapitur: et qui opem tulit, convenitur ex illa parte, ope consiliove: sed furti non agitur: de quo tractavit et in lib. 4. Instit.

Theodorus. Nota, quando res usucapi non possit quasi furtiva, furti autem agi non possit.

Quaere Instit. 3. tit. 1.

XLV. Didicimus 1) libro 9. Digestorum, tit. 1. 2) si domino ignorante servus deliquerit, noxale iudi-

y) Pro est in Cod. 1350. secunda manus correxit μένει, quod edidit Fabr. z) Inde a voce μετὰ sequentia usque ad verba ἀπὸ τῶν ἐν δουλείᾳ πταισμάτων κατέχεται, quae desunt apud Fabr. secunda manu in Cod. 1350. addita sunt. α) Sic legendum. Cod. 1350. κάπιτε. b) Haec rursus habet Fabr. c) ἢ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. d) Sic Cod. 1350. Fabr. νέματα. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ κλοπῆ. f) Sic Cod. 1350. Fabr. pro τοῦ ι'. βιβ. habet τοῦτου τοῦ βιβ. g) Hoc scholium Fabr. subiecit cap. 45. h. t. Referendum autem est ad finem cap. 44.



νοξιλία κινείται· εἰ δὲ εἰδότης αὐτοῦ, τότε ἐνάγεται ὁ δεσπότης μὴ ἔχων παρορησίαν τοῦ ἐκδοῦναι τὸν δούλον εἰς νόξαν. οἰκετῶν τοίνυν δένδρα ἐκτεμόντων ἀγνοούντων τῶν δεσποτῶν, ἢ διάταξις τὴν νοξιλίαν δίδωσιν ἀγωγὴν, λέγουσα οὕτως· Εἰ οἱ ὑμέτεροι οἰκέται, ἀγνοούντων ἢ καὶ κωλύοντων ὑμῶν, δένδρα λάθρα ἐξέτεμον, οἷστισιν ἰδιάζουσα τιμωρία κατὰ τὸν νόμον, ὃς ἐκείνῳ τῷ δημοσίῳ ἄλσει^{h)} ὤρισται, μάτην εὐλαβεῖσθε, μήποτε ἐκ τοῦ προσώπου αὐτῶν ὑπὲρ τὴν τῆς νόξης ἐκδοσιν εἴητε ἔνοχοι· ὁπότε ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων τῶν οἰκετῶν οἱ δεσπότες ἢ ἀγνοῦντες, ἢ κωλύοντες, εἰ τῇ νοξιλίᾳ ἀγωγὴ ἐνάγονται, οὕτως ὀφείλουσι καταδικάζεσθαι, ἵνα εἰς νόξαν ἐκδοῦναι, ἢ τὴν καταδικὴν ὑποστῆναι, ἔχωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

ἐγνωμεν] Τοῦ αὐτοῦⁱ⁾. Τὸν πταίσαντα αὐτοῦ δούλον ἀναγκάζεται ἐκδοῦναι ὁ δεσπότης, ἢ τὸ διαφέρειν ὑπὲρ αὐτοῦ καταβάλλειν. ὁμοίον φησὶν ἢ γ. διατ. τοῦ παρόντος τι. ἐπὶ ἀνδροποδιστοῦ οἰκέτου. τὸ αὐτὸ δὲ λέγει καὶ ἢ δ. διατ. τοῦ παρόντος τι. προστιθεμένη, ὡς οἰκέτου κατηγορουμένου ἐγκληματικῶς, οὐκ ἐνάγεται ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ δεσπότης, ἀλλὰ ἀπαιτεῖται αὐτὸν δηλοῦν, ὡς δηλοῦ ἢ β. διατ. τοῦ μβ. τι. τοῦ παρόντος γ. βιβ. ἦτοι γ. τι. βιβ. ιε'. ἰστέον δὲ, ὅτι τὸν οὕτως ἐναγόμενον δούλον καλῶς δεφενδύει ὁ δεσπότης· πλὴν ἢ φησὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ οἰκέτου ἐκφέρεται, ὡς κείται βιβ. θ. τι. β. διατ. β. ἦτοι βιβ. ξ. τι. λγ'. κεφ. ιε'. [Sch. u. VII. 182.]

ἐν τῷ θ. βιβ. τῶν διγ. τι. α'.] † Ἦγουν τῷ παρόντι τι. κατ' ἀρχῆς.

ἰδιάζουσα τιμωρία] Τυχὸν γὰρ ἰδικὸς ἔκειτο νόμος ὀρίζων τὴν τιμωρίαν, ὡς σήμερον νεαῶν διάταξις ἔστιν ἐπὶ τῶν τοῦ ἄλλου τῆς ἀφνης τεμόντων Περσεῶν^{k)}, ὡς εὐρομεν ἐν τῷ ια'. βιβ. [Sch. x. VII. 182. sq.]

κατὰ τὸν νόμον] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Κατὰ γὰρ τῶν δεινδροτεμόντων ἔστι μὲν καὶ χρηματικὴ τιμωρία, ὡς τι. ιε'. κεφ. ζ. θ. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ἦ. ἔστι δὲ καὶ ἰδιάζουσα ἐγκληματικὴ, ὡς τοῦ αὐτοῦ βιβ. καὶ τι. κεφ. β. οὕτω γούν, ὡς ἔοικεν, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ νόμου, ὃς ἐπὶ τῷ δημοσίῳ ἄλσει ἔκειτο· οὕτω πῶς καὶ χρηματικῶς ἐτιμωρεῖτο ὁ τὸ δημοσίον ἄλλου τεμών, καὶ ἐγκληματικῶς. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῷ ἐγκληματικῷ, φησί, δικαστηρίῳ νοξιλία οὐ κινεῖται, ὡς τὸ ἐπομένον φησὶ κεφ. ἐπὶ δὲ τῶν χρηματικῶς κινουμένων, τότε μόνον ἀρμόζει νοξιλία.

τῷ δημοσίῳ ἄλσει] Ζῆτει βιβ. νδ. τι. ιδ'. κεφ. α'. καὶ β'. [Sch. y. VII. 183.]

ἢ κωλύοντες] Ἔγνωσ ἐν τῷ ε'. βιβ. τῶν δὲ ἰουδικίαι, ἵτι ὁ δυνάμενος κωλύσαι καὶ μὴ κωλύσας δεσπότης σοῦψ νόμῳ κατέχεται. [Sch. z. VII. 183.]

εἰ — ἐνάγονται] † Ζῆτει τι. λγ'. κεφ. ιε'.

μς'. Ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀμαρτημάτων οὐκ ἔστι νοξιλία ἀγωγὴ, ὡς εἴρηται ἐν τῷ κα'. βιβλίῳ τῶν μεγίστων, τι. πρώτῳ, ἦτοι βιβλίῳ ιθ'. τι. ι'. κεφ. κ'. εἰς τὸ κεφάλαιον τό, νόξα σολούτους. ἐπὶ μέντοι τῶν διωτικῶν ἀμαρτημάτων, αἱ νοξιλίαι κινούνται κατὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ μὲν συνήδεισαν^{l)}, πάντως εἰς τὸ μαφίρον· εἰ δὲ ἠγνόουν ἢ ἠναντιοῦντο, κατὰ τὴν φύσιν τῶν νοξαλιῶν, ὡς ἔγνωσ ἐν τῇ δευτέρᾳ διατάξει. ἢ τοίνυν διάταξις ἀντιγέγραπται πρὸς τίνα, οὗ ὃν οἰκέτην ἠνδροπόδισε δούλος ἀλλότριος ὑποφθείας αὐτόν, καὶ λέγει οὕτως· Εἴτε τὸν δούλον εὐτρεψῆς αἰτιάσασθαι κατὰ τὸ εἰωθός, οἱ κωλυθήσῃ προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας· εἴτε τὸν δεσπότην αὐτοῦ τῇ πραιτωρίᾳ ἀγωγὴ τῇ περὶ ὑπονοτίσεως δούλου, ἢ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ βουληθῆς μεθοδεῦσαι, τὴν οἰκίαν διάγνωσιν ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας παρέξει, μὴ ἄγνωσ, ὅτι, ἐὰν ἐπιλέξῃ τὸν ἐσπότην, καὶ μὴ ἀποδέλξῃ εἰδότα τοῦτον, ὅπερ

cium competere: si domino sciente, dominum tene nec habere facultatem servi noxae dedendi. Proinc servis arbores caedentibus ignorantibus dominis, constitutio dat noxalem actionem in haec verba: Si servi vestri, nescientibus vobis vel etiam prohibentibus, furtim arbores ceciderunt, quibus propria poena³⁾ iuxta legem⁴⁾ ei publico saltui⁵⁾ data fuerat praestituta, frustra veremini, ne ex person eorum ultra noxae deditionem sitis obstricti: cum edelictis servorum domini vel ignorantes, vel prohibentes⁶⁾, si noxali actione conveniantur⁷⁾, ita condemnari debeant, ut aut noxae dedere, aut condemnationem sufferre, habeant in sua potestate.

1) didicimus] Eiusdem. Noxium servum dominum dedere debet, vel id quod interest pro eo solvere. Idem ait const. 3. huius tit. in servo plagiario. Idem ait e const. 4. huius tit. adiciens, servo accusato criminaliter dominum pro eo non teneri, sed postulari eum a domino, ut producatur, ut significat const. 2. tit. 42. huius libri 3. sive tit. 3. lib. 15. Sciendum vero est, ita conventum servum recte defendi a domino, sententiam tamen in ipsum servum ferri, ut habetur lib. 9. tit. 2. const. 2. sive lib. 60. tit. 33. cap. 15.

2) lib. 9. Digestorum tit. 1.] Sive hoc titulo initio.

3) propria poena] Forte specialis quaedam lex poenam statuebat, ut hodie est novella constitutio de iis, qui caedunt Perseam ex saltu Daphnes, ut invenimus lib. 11.

4) iuxta legem] Hagiotheod. Nam adversus eos, qui arbores caedunt, tam pecuniaria poena est, ut tit. 16 cap. 7. 9. them. ult. et cap. 8. quam propria criminalis, ut eiusdem lib. et tit. cap. 2. Sic, ut videtur, res se habebat etiam in lege de publico saltu lata, qua qui publicum saltum caedit, et pecuniarie, et criminaliter puniebatur. Sed in criminali iudicio, inquit, noxalis non intenditur actio, ut sequenti cap. dicitur, quae tunc solum competit, cum pecuniariter agitur.

5) publico saltui] Quaere lib. 55. tit. 14. cap. 1. et 2.

6) vel prohibentes] Didicisti lib. 5. eorum, qui de iudiciis sunt, dominum, qui potest prohibere et non prohibet, suo nomine teneri.

7) si — conveniantur] Quaere tit. 33. cap. 15.

XLVI. In publicis criminibus¹⁾ non est noxalis actio, ut dicitur lib. 21. Digestorum, tit. 1. sive libro 19. tit. 10. cap. 20. in caput: *Noxa solutus*. At ex privatis²⁾ delictis in dominos noxales actiones intenduntur, si scierint, omnino in id quod interest: si ignoraverint vel prohibuerint, secundum naturam noxalium actionum, ut didicisti in const. 2.³⁾ Proinde constitutio rescribit ad eum, cuius servum alienus servus sollicitaverat et plagio abduxerat, et ait in hunc modum: Sive servum paras accusare solenniter⁴⁾, Praesidem provinciae adire⁵⁾ non prohiberis: sive dominum eius praetoria actione sollicitati servi⁶⁾ vel furti actione malueris convenire⁷⁾, suam notionem Praeses provinciae commodabit, non ignorans, quod si dominum elegeris, et non probaveris, eo sciente quod intendis, commissum, vel noxae dedendi, vel damni sarcienti et debitae poenae praestandae habeat facultatem.

h) Locus corruptus. Corruptelae facile mederis, si pro ἐκείνῳ legeris ἔκειτο, et signum commatis post vocem ἄλλου auveris. i) Id est, Theodori. k) Sic Cod. 1350. Fabr. Περσεῶν. l) Sic lego. Fabr. συνήδεισαν.



λέγεις ήμαρτησθαι, ή τοῦ εἰς νόξαν ἐκδοῦναι, ή τοῦ τήν ζημίαν ἀναπληρῶσαι τῆς ὀφειλοῦσης πιρασχέσθαι ποινῆς, τήν εὐχέρειαν ἔξει.

ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀμαρτημάτων] Ἐπὶ τῶν πουβλικῶν αὐτὸς ὁ δούλος ἐνάγεται solenniter, τοιούτιν, ἐγγραφῶν ἀποτιθεμένων, καὶ διδομένης τῆς περὶ ἐπιτελείσεως ἱκανοδοσίας. σημειῶσαι τὰ γὰρ δημοσία ἐγκλήματα κατ' αὐτῶν τῶν δούλων προτίθεται, ὡς καὶ ἐκ τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἀναφαίνεται, καὶ ἐκ τοῦ τέλους τοῦ μς. καθαρώτερον. καὶ σημειῶσαι, ὅτι αἱ νοξάλαι κινούνται κατὰ τῶν δευποτιῶν. καὶ ἀναγῶνθαι καὶ τὸ μς. κεφ. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων χρηματικῆ ποινῆ οὐκ ἀπειτεῖται, ὡς tit. μῆ. κεφ. ζ. [Sch. a. VII. 183.]

* Τοῦ αὐτοῦ^m). Δημόσια ἀμαρτήματα, ** ἐφ' ὧνⁿ) οὐχ ἀρμόζουσι νοξάλαι, καὶ ἰδιωτικὰ ἀμαρτήματα, ἐφ' ὧν ἀρμόζουσι νοξάλαι, μὴ νοήσῃς ἐνταῦθα ἰδία τὰ δημοσία ἐγκλήματα, καὶ ἰδία τὰ ἰδιωτικὰ ἀμαρτήματα: ἀλλὰ κοινῶν λαβῆ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τὴν ἔννοιαν, ἢ ἢ τὸ λεγόμενον τοιούτον. προθεώρησον γὰρ τι μικρὸν. οἶδας, ὅτι καὶ τὰ δημοσία ἐγκλήματα κινούνται καὶ χρηματικῶς, καὶ ἐγκληματικῶς, καὶ τὰ ἰδιωτικὰ δὲ ἀμαρτήματα, οἷον ἡ κλοπῆ, ἡ ὕβρις καὶ τὰ τοιαῦτα. φησὶ γοῦν τὸ, καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀμαρτημάτων: εἰ μὲν χρηματικῶς ταῦτα κινούνται, ἔχουσι χώραν κατὰ τῶν δούλων αἱ νοξάλαι ἀγῶναι: εἰ δὲ ἐγκληματικῶς, οὐκ ἔχουσι χώραν. καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀμαρτημάτων τὸ αὐτὸ ἔστω γὰρ, δούλος ἐφόνευσεν: εἰ μὲν τὸ χρηματικὸν ἦγον ὁ Ἀκουίλιος κινεῖται, κινεῖται νοξάλαι, ὡς tit. γ. ὅλος, καὶ ε. εἰ δὲ τὸ περὶ φόνου, οὐκ ἔχει χώραν ἢ νοξάλαι. ὑπέφθιεν ὁ δούλος: εἰ μὲν τὸ χρηματικὸν ἦτοι σέρβι κορροῦπι^o) κινεῖται, κινεῖται νοξάλαι: εἰ δὲ ὁ ἐν τῷ μῆ. tit. περὶ ἀνδραποδιστῶν νόμος γυμνάζεται, οὐκ ἔχει χώραν ἢ νοξάλαι. εἶδες ἐπὶ ἐγκλημάτων ὅρα καὶ ἐπὶ ἀμαρτημάτων. ἔκλεψεν ὁ δούλος: εἰ μὲν χρηματικῶς ἢ κλοπῆ κινήσῃ, κινεῖται νοξάλαι: εἰ δὲ ἐγκληματικῶς, οὐκ ἔχει χώραν ἢ νοξάλαι.

* * Τοῦ^v) Ἁγιοθεοδ. Μὴ πλανηθῆς καὶ νομίσης, ἰδιωτικὰ ἀμαρτήματα εἰρησθαι ἐνταῦθα τὴν κλοπὴν καὶ τὴν ὕβριν πρὸς ἀντιδιαστολήν τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων. ἀλλ' ἀπλῶ λόγῳ καὶ καθολικῶς ἰδιωτικὰ μὲν ἀμαρτήματα καλεῖ κοινῶς τὰ χρηματικῶς κινούμενα δικαστήρια ἐπὶ τε τῶν ἰδιωτικῶν ἀμαρτημάτων, καὶ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων: ἐγκληματικὰ δὲ τὰ ἐγκληματικῶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων κινούμενα δικαστήριον.

† Ἐπὶ τῶν πουβλικῶν. ζῆτει βιβ. ιθ'. tit. ι'. κεφ. κ'. τῶν ἰδιωτικῶν] † Τῶν περιβάτων.

ἐν τῇ δευτέρῃ διατάξει] † Τῷ μδ'. κεφ.

εἴτε τὸν δούλον εὐτρεπίσῃ αἰτιάσασθαι κατὰ τὸ εἰωθός] Σημειῶσαι, ὅτι ὄν τροπον ἐπὶ τοῦ φονευθέντος δούλου κινεῖται καὶ ὁ Ἀκουίλιος χρηματικῶς, κινεῖται^q) καὶ ἡ κατὰ τῶν ἀνδροφόνων ἀγωγὴ ἐγκληματικῶς^r), οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδραποδισθέντος δούλου κινεῖται ὁ μὲν ἀνδραποδισμὸς ἐγκληματικῶς, ἦγον ἐκ Φαβίου νόμου, ὡς μανθάνεις ἐν τῷ μῆ. tit. τοῦ παρόντος βιβ. ε.) ἢ δὲ περὶ ὑποφθορᾶς χρηματικῶς. καὶ ζῆτει tit. μῆ. κεφ. ζ. καὶ κ'. καὶ ε. [Sch. b. VII. 183.]

* Τοῦ αὐτοῦ^v). Σημειῶσαι τι θανασιόν, ὅτι ἐγκλήματος ἢ ἀμαρτηματος πλημμεληθέντος παρὰ δούλου, αἴτινα, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, κινούνται καὶ ἐγκληματικῶς, καὶ χρηματικῶς, τὸ μὲν χρηματικὸν κινεῖται κατὰ τοῦ δεσπότου περὶ τοῦ δούλου νοξάλαι^s) καὶ δῆλον ἐκ τοῦ λέγειν τὸν νόμον: εἴτε τὸν δεσπότην αὐτοῦ τῇ πραιτωρίᾳ ἀγωγῇ τῇ περὶ ὑπονοθεύσεως δούλου. το δὲ ἐγκληματικὸν καὶ αὐτοῦ κινεῖται τοῦ δούλου: καὶ δῆλον ἐκ τοῦ λέγειν ἐνταῦθα: εἴτε τὸν δούλον εὐτρεπίσῃ αἰτιάσασθαι κατὰ τὸ εἰωθός. ἀναγῶνθαι δὲ καὶ τὸ ἐπόμενον μς. κεφ. περὶ τὸ τέλος, καὶ τὸ μδ'.

προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας] † Ἐγκληματικῶς.

τῇ πραιτωρίᾳ ἀγωγῇ τῇ περὶ ὑπονοθεύσεως δούλου] Σημειῶσαι, ὅτι ἡ σέρβι κορροῦπι πραιτωρία ἐστίν. [Sch. c. VII. 183.]

m) Id est, Hagiotheodoriti. n) Inde a verbis ἐφ' ὧν scholium tertia manu in Cod. 1350. scriptum est. o) Cod. 1350. κορούπι. p) Hoc scholium tertia manu scriptum pertinet ad verba praecedentis scholii οἷον ἡ κλοπῆ, ἡ ὕβρις. q) Vocem κινεῖται, quae deest apud Fabr. habet Cod. 1350. r) Sic legendum pro ἐγκληματικῆ, ὡς, ut habet Fabr. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. s) Sic inde a verbis ὁ μὲν ἀνδραποδισμὸς prima manus in Cod. 1350. scripsit. Secunda manus verbis ὁ μὲν ἀνδραποδισμὸς ἐγκληματικῶς haec superscripsit: μὲν ὁ Φάβιος ἐγκληματικῶς. Fabr. ita locum exhibet: κινεῖται μὲν ὁ Φάβιος περὶ ἀνδραποδιστῶν ἐγκληματικῶς, omissis verbis ἦγον ἐκ Φαβίου νόμου — τοῦ παρόντος βιβ. t) Id est, Hagiotheodoriti.

1) in publicis criminibus] Ex publicis delictis ipse servus convenitur solenniter, hoc est, deposita inscriptione, et praestita satisfactione exequendae litis. Nota igitur, publica crimina in ipsos servos intendi, ut ex hoc capite apparet, et ex fine cap. 46. manifestius. Nota, noxales actiones intendi adversus dominos. Et lege cap. 47. Causa haec est, quod in criminalibus pecuniaria poena non exigatur, ut lib. 48. cap. 7.

Eiusdem. Publica delicta, in quibus non competunt noxales actiones, et privata, in quibus competunt, ne hoc loco intelligas de propriis publicis, et propriis privatis delictis, sed in ambobus communem sententiam accipias, ut quod dicitur, eiusmodi sit. Praemitte aliquid minoris momenti. Nosti, tam publica delicta intendi pecuniariter et criminaliter, quam privata, puta furtum, iniuriam et alia huiusmodi. Dicit igitur de privatis delictis, si pecuniariter intenduntur, adversus servos locum habere noxales actiones: si criminaliter, eas locum non habere. Idem ait de publicis delictis. Casus hic esto. Servus caedem commisit: si quidem pecuniariter, id est, Aquilia agitur, noxalis intenditur, ut tit. 3. toto. et 5. sed si de caede criminaliter, non est locus noxali. Servus corruptus: si pecuniariter, id est, servi corrupti agitur, noxalis intenditur: sed si agitur ex lege de plagiaris, quae tit. 48. posita est, non est locus noxali. Hoc cognosti in criminibus. Vide etiam delicta. Servus furtum fecit: si quidem furti pecuniariter agitur, intenditur noxalis: si criminaliter, noxali locus non est.

Hagiotheod. Ne erres et putes, privata delicta hoc loco dicta esse furtum et iniuriam, ut opponantur publicis criminibus. Sed simpliciter et generaliter privata delicta communiter vocat iudicia, quae pecuniariter intenduntur tam in privatis delictis, quam in publicis criminibus: criminalia autem, quae criminaliter de utroque delictorum genere intenduntur.

In publicis. Quaere lib. 19. tit. 10. cap. 20.

2) ex privatis]

3) in const. 2.] Id est, cap. 44.

4) sive servum paras accusare solenniter] Nota, sicut servo occiso agitur Aquilia civiliter, et de sicariis criminaliter, ita servo plagio abducto agi lege Fabia de plagiaris criminaliter, ut discis tit. 48. huius lib. et servi corrupti civiliter. Et quaere tit. 48. cap. 7. et 21. et 5.

Eiusdem. Nota rem miram, crimine vel delicto a servo commisso, de quibus, ut supra diximus, et criminaliter et pecuniariter agitur, pecuniarium iudicium de servo intendi contra dominum noxaliter, quod apparet ex verbis legis: sive dominum eius praetoria actione sollicitati servi. Criminale autem iudicium adversus ipsum servum intenditur, quod apparet ex his verbis: sive servum paras accusare solenniter. Lege et sequens cap. 46. circa finem, et 44.

5) Praesidem provinciae adire] Accusatione criminali.

6) praetoria actione sollicitati servi] Nota, servi corrupti actionem praetoriam esse.

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100



† Τῆ σέρβι κορρούπι^{u)}.

βουληθῆς μεθ' οὐδ' εἶσαι] Νοξάλως, ὡς ὅτε ἡγρόν, ἢ εἰδὼς οὐκ ἠδύνατο κωλύειν. [Sch. d. VII. 183.]

μζ. 'Η^{v)} διατάξις ὁμοία τῇ δευτέρᾳ^{w)} καὶ τῇ τρίτῃ, καὶ λέγει, ὅτι ὁ δεσπότης ἄγνωῶν τὸ πταῖσμα τοῦ οἰκέτου νοξάλως^{x)} μόνον κατέχεται· εἰδὼς δέ, ἰδίῳ ὀνόματι. ὅλον δὲ τὸ τῆς διατάξεως νόμιμον τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι, ἐὰν οἰκέτης ἀλλότριος ἀρπάσῃ, εἰσὼ μὲν ἐνιαυτοῦ^{y)} τετραπλοῦν ζητεῖ ἢ περὶ ἀρπαγῆς πραγμάτων^{z)} ἀγωγή, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν τὸ^{a)} ἀπλοῦν, ἢτοι ἐφ' ᾧ δοῦναι τὸν οἰκέτην εἰς νόξαν, ἢ κατέχεται τὸν δεσπότην αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ περιελθὼν εἰς αὐτόν. εἰ δὲ συνειδότης τοῦ δεσπότου ἤρπασεν, εἰς τὸ διαφέρον ἐνέχεται ὁ δεσπότης πάντως, τούτῳ ἐστιν, ἢ^{b)} εἰς τὸ τετραπλοῦν, ἢ τὸ ἀπλοῦν^{c)}. εἰ δὲ τὴν σὴν γαμετὴν ἤρπασε, κατ' αὐτοῦ τοῦ οἰκέτου κίνησον τὸ δημόσιον ἔγκλημα.

ὅτι ὁ δεσπότης ἄγνωῶν τὸ πταῖσμα τοῦ οἰκέτου] Ἐντεῦθεν φαίνεται, ὅτι, ἐὰν εἰδῆσαι τοῦ δεσπότου δυναμένου κωλύει ἀμαρτήσῃ^{d)} ὁ δούλος ὅπως δῆποτε ἢ κατὰ Ἀκούλιον, ἢ ἐτέρως, οὐκ ἰσχυρὰ μόνον, ἀλλὰ σούω νόμιμη ἀγωγή ἀρμάζει κατ' αὐτοῦ. εἰ δὲ μὴ μόνον οἶδεν ὁ δεσπότης, ἀλλὰ καὶ συνήσεν, τότε πάντως ἢ σοῖω νόμιμη μόνη ἀρμάζει. [Sch. e. VII. 183.]

εἰσὼ μὲν ἐνιαυτοῦ] Τὸ κατὰ πόδας· εἰ μὴδέπω ὁ οὐτίμως ἐνιαυτός διέδραμεν. [Sch. f. VII. 183.]

* Τούτέστιν, εἰ μὲν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινεῖται νοξάλια βι βονόρουμ ραπτόρουμ, ** ἐπιλογῆ^{v)} ἔχει ὁ δεσπότης, ἢ τὸ τετραπλοῦν δοῦναι καὶ μὴ ἐκδοῦναι τὸν δούλον, ἢ ἐκδοῦναι αὐτόν· εἰ δὲ μετ' ἐνιαυτὸν ἐναχθῆ τῇ νοξάλια βι βονόρουμ ραπτόρουμ, καὶ αὐτὸς ἐπιλογῆν ἔχει, ἢ εἰς τὸ ἀπλοῦν ὅλον τὸ διαφέρον καταθεῖναι, ἢ τὸν δούλον ἐκδοῦναι. ταῦτα δὲ, ὅτε ἄγνωστον εἶχε· εἰ γὰρ ᾔδει, οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐπιλογῆ, ἀλλὰ πάντως τὸ διαφέρον δίδωσιν ἢ τετραπλοῦν ἢ ἀπλοῦν. ὅτε μὲν γὰρ ἄγνωστον ἔχει ὁ δεσπότης, ἐπιλογῆ αὐτῷ δίδεται ὁ βούλεται ποιῆσαι· ὅτε δὲ οἶδεν, τὴν ἐπιλογῆν ὁ ἐνάγων ἔχει, ἢ τὴν σοῦ νόμιμη κινεῖν, ἢ τὴν νοξάλλαν.

τὸ τετραπλοῦν] Περὶ τῆς ποινῆς τοῦ τετραπλοῦ ζητεῖ καὶ βιβ. νη. τι. ια'. κεφ. ιβ'. νεαφῆ ἔγ. καὶ τούτου τοῦ βιβ. τι. ιζ'. κεφ. β'. [Sch. g. VII. 183.]

Οὐ γὰρ δύναται τις κησάμενος τὴν βι βονόρουμ^{f)}, κἄν κατὰ δούλου, ἐν τῇ κινήσει τῇ κατὰ τοῦ δεσπότου περὶ τοῦ^{g)} δούλου ἐναλλάττειν τὴν φύσιν αὐτῆς, ἀλλὰ κινεῖ μὲν^{h)} αὐτὴν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, καὶ εἰ πολλὰς ἔχει διαφθεσίαν ὁ δεσπότης πρὸς τὸν δούλον, καὶ οὐ βούλεται τούτον ἐκδοῦναι, τὸ τετραπλοῦν ἀπαιτεῖται. [Sch. g. VII. 183.]

† Ἐντὸς ἐνιαυτοῦ.

ζητεῖ] 'Η^{v)} τὸν δούλον εἰς νόξαν.

τὸ ἀπλοῦν] † Μετὰ τὸν ἐνιαυτόν.

ἢτοι] Τὸ^{k)} ἢτοι ἀντὶ τοῦ ἢ.

εἰς τὸ διαφέρον ἐνέχεται πάντως ὁ δεσπότης] Ζῆτει κεφ. δ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. θ'. καὶ ιζ'. [Sch. h. VII. 184.]

Ἐτε νίμεται τὸν οἰκέτην, εἴτε μὴ νίμεται. σοῖω νόμιμη γὰρ ἐνέχεται. καίτοι, εἰ ἢν νοξάλια, μὴ νεμόμενος τὸν οἰκέτην οὐ κατέχεται. [Sch. h. VII. 184.]

τούτέστιν, ἢ εἰς τὸ τετραπλοῦν] * Τοῦ αὐτοῦ). Σημείωσαι ξένον καὶ ὅλον οὐδέπω εἶδες, ὅτι διαφέρον ὀνομάζει ὁ νόμος τὸ τετραπλοῦν τῆς βι βονόρουμ ραπτόρουμ· οὕτως γὰρ ποιεῖ τούτο καὶ ἐν τι. ιζ'. κεφ. η'. ἀρ' οὐκ ἔστι ξένον τὸ καὶ τὴν ποινὴν ὀνομάζεσθαι διαφέρον; ἀνάγνωθι πάνν ἀναγκαιῶς καὶ τι. ζ'. κεφ. μζ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ ια'. θεμ. τελευτ. ἐν τέλει, καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς, καὶ βιβ. ζ'. τι. ιγ'. κεφ. α'. περὶ τὰ τέλη, καὶ κεφ. αὐτοῦ δ'. θεμ. δ'. περὶ τὰ μέσα

Servi corrupti.

7) malueris convenire] Noxaliter, cum ignoravit, vel sciens non potuit prohibere.

XLVII. Constitutio est similis secundae et tertiae, et dicit, dominum ignorantem delictum servi¹⁾ noxali tantum iudicio teneri, scientem suo nomine Totum autem ius constitutionis hoc est: A servo alieno facta rapina, intra annum²⁾ in quadruplum³⁾ est⁴⁾ actio vi bonorum raptorum, post annum in simplum⁵⁾, vel⁶⁾ in hoc, ut noxae dedatur servus vel dominus teneatur in id, quod ad eum pervenit Si vero conscio servo rapuerit, dominus omnimodo tenetur in id quod interest⁷⁾, hoc est, vel in quadruplum⁸⁾, vel in simplum. Quodsi uxorem tuam rapuerit, in ipsum servum publicum crimen intendere⁹⁾.

1) dominum ignorantem delictum servi] Hinc apparet, si domino sciente et prohibere non nequeunte servus commiserit vel in legem Aquilianam, vel in aliam legem, non noxaliter tantum dominum teneri, sed et suo nomine: si domino non sciente tantum, sed etiam consentiente, suo nomine duntaxat.

2) intra annum] Τὸ κατὰ πόδας· Si necdum utilis annus excessit.

Hoc est, si intra annum noxali vi bonorum raptorum agit, dominus electionem habet, ut vel quadruplum praestet servo retento, vel noxae eum dedat: si vero post annum noxali vi bonorum raptorum conveniatur, rursus in eius arbitrio est, velit totum id quod interest simplex praestare, vel servum dedere noxae. Haec, si ignorabat: si enim sciebat, electionem non habet, sed omnino id quod interest praestat vel quadruplex, vel simplex. Nam cum dominus ignorat, electio ei datur facere, quod velit: cum autem scit, in arbitrio actoris est, vel suo nomine agere, vel noxali iudicio.

3) quadruplum] De poena quadrupli quaere et lib. 58. tit. 11. cap. 12. Novell. 63. et huius libri tit. 17. cap. 2.

Nec enim potest qui acquisivit actionem vi bonorum raptorum, licet servi nomine noxaliter contra dominum experiatur, mutare eius naturam, sed eam intendit secundum propriam naturam. Et si dominus pro sua in servum affectione dedere eum nolit, praestat quadruplum.

Intra annum.

4) est] Vel petit servum noxae dedi.

5) in simplum] Post annum.

6) vel] ἢτοι dictum est pro ἢ.

7) dominus — tenetur in id quod interest] Quaere cap. 4. them. 2. et cap. 9. et 17.

Sive possideat servum, sive non. Suo enim nomine tenetur. At noxali actione is, qui non possidet, non tenetur.

8) hoc est, vel in quadruplum] Eiusdem. Nota rem novam et tibi nondum notam, quadruplum actionis vi bonorum raptorum id quod interest lege appellari: sic enim hoc et in tit. 16. cap. 8. fit. An non est novum, etiam poenam vocari id quod interest? Lege necessario et tit. 6. cap. 46. et cap. 11. eiusdem, them. ult. in fine, et ibi adnotationes, et lib. 7. tit. 13. cap. 1. circa finem, et eiusdem cap. 4. them. 4. circa medium, et ibi adnotatio-

u) Cod. 1350. σερβικορούπι, uno tenore. v) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 187. ubi est cap. 42. h. t. et apud Balsam. ad Phot. tit. IX. cap. 30. (in Voellii Bibl. iur. can. vet. T. II. p. 1109.) w) Post δευτέρα Bals. addit ἐστὶ. x) Bals. νοξάλια. y) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦ. z) Bals. χρημάτων pro πραγμ. a) Syn. εἰς addit ante τὸ. b) ἢ deest in Syn. c) Verba ἢ τὸ ἀπλοῦν Syn. omisit. Bals. ἢ omisit, et habet εἰς τὸ ἀπλοῦν. d) Fabr. ἀμαρτήσῃ. e) Ab hoc inde a verbo scholium tertia manu in Cod. 1350. scriptum reperitur. f) Adde ραπτόρουμ. g) τοῦ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. h) μὴν supervacaneum videtur. i) Hoc scholium in marg. Cod. 1350. ad vocem ζητεῖ prima manu scriptum reperitur. k) Hoc scholium in marg. Cod. 1350. prima manu scriptum est. l) Id est, Hagiotheodoriti.



καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, καὶ τιτ. ιζ'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. περὶ δὲ τοῦ ἐν συναλλαγματι διαφέροντος ἀνάγνωθι βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. οθ'. ἀναγκαίως.

κατ' αὐτοῦ τοῦ οἰκέτου κλησον τὸ δημόσιον ἐγκλημα] Ἐπειδὴ πούβλικόν ἐστὶ τὸ κινούμενον ἐγκλημα κατὰ τοῦ ἀπάσαντος, τὸ κείμενον ἐν τῷ νη'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ζήτει καὶ βιβ. δ'. τιτ. α'. κεφ. ξδ'. [Sch. i. VII. 184.]

μη'. Εἰ δ' οἰκέτης τοῦ σοῦ ἀντιδίκου κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότητος τὴν σὴν θεράπειαν ὑπέκλεψε μετὰ ἄλλων πραγμάτων, ἐπειδὴ μετὰ δούλου καὶ ἔλευθέρου δικαστήριον οὐ συνίσταται, αὐτὸν τὸν δεσπότην διὰ τὸ ἀμάρτημα εἰς τὸ διπλάσιον τῆς ποινῆς ἀγωγῆς, καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐκδικήσει καὶ ἀπαιτήσει δύνασαι μεθοδεύειν.

εἰ δ' οἰκέτης τοῦ σοῦ ἀντιδίκου] Θεοδώρου. Ὁ κλέψας τι κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότητος αὐτὸς μὲν οὐκ ἐνάγεται, ἐπειδὴ δούλος ἐστὶν ὁ δεσπότης δὲ αὐτοῦ κατέχεται οὐ μόνον τῆ νοθαλίᾳ φουρτί, ἀλλὰ καὶ τῆ ἰν ῥέμ καὶ τῷ φουρτίβω κονδικτικῶ. ἀνάγνωθι βιβ. θ'. τιτ. ιβ'. διατ. η'. ἐνθα εἰσάγεται, ὡς τιμωρεῖται ὁ δεσπότης, ἐάν κατὰ γνώμην αὐτοῦ ὁ δούλος βίαν ἐποίησεν. [Sch. k. VII. 184.]

ἐπειδὴ μετὰ δούλου καὶ ἔλευθέρου δικαστήριον οὐ συνίσταται] Ἀηλαδὴ χρηματικόν, ὡς τὸ τῆς σέρβι κορρούπτι. [Sch. l. VII. 184.]

* Τοῦ αὐτοῦ^m). Δούλος γὰρ χρηματικῶς οὐκ ἐνάγεται, εἰ μὴ μόνον ἐγκληματικῶς. λοιπὸν αὐτὸς ὁ δεσπότης ἐνάγεται νοθαλίως περὶ τοῦ δούλου.

αὐτὸν τὸν δεσπότην] † Ζήτει κεφ. β'. θεμ. α'. καὶ β'. διὰ τὸ ἀμάρτημα] Ζήτει κεφ. δ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. θ'. καὶ ιζ'. καὶ τὸ ἐν τῷ θ'. σχολίον, καὶ τὸ ἐν τῷ ιζ'. [Sch. m. VII. 184.]

εἰς τὸ διπλάσιον τῆς ποινῆς ἀγωγῆς] Οὐ λέγει τὴν νοθαλίαν, ἀλλὰ τὴν φουρτί τὴνⁿ) κινούμενην ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρε consiliove. [Sch. n. VII. 184.]

τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐκδικήσει] † Ἰν ῥέμ.

* Τὸ μὲν ἐνδικεῖν εἶπε δηλὸν τὸν ἰν ῥέμ· τὸ δὲ ἀπαιτεῖν, δηλὸν τὸν φουρτίβω κονδικτικῶ.

καὶ ἀπαιτήσει] † Τῷ φουρτίβω κονδικτικῶ.

TITULOS ζ'.^o)

Περὶ δούλου ὑποφθαρέντος.

α'. Οὐλπ. Ὁ^p) δούλον ἀλλότριον ὑποδεξάμενος ἢ κατὰ δόλον αὐτῷ συμβουλευσας ἐφ' ᾧ χεῖρονα αὐτὸν ποιῆσαι, εἰς τὸ διπλοῦν ἐνάγεται.

ἀλλότριον] * Ἀλλότριον δούλον ἢ ἀλλοτρίαν θεράπειαν ὑποδεχόμενος ἢ συμβουλευσας αὐτῷ τὰ χεῖρονα ἐφ' ᾧ χεῖρονα αὐτὸν ποιῆσαι, εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ διαφέροντος κατέχεται τῷ δεσπότη αὐτοῦ. εἰ μὲντοι καλῆ πίστει ἀγοράσει τις ἀλλότριον δούλον, οὐτε κατέχεται τῆ σέρβι κορρούπτι, ἐπειδὴ οὐ διαφέρει αὐτῷ τὸ μὴ διαφθαρεῖν αὐτόν.

† Ζήτει τιτ. ε'. κεφ. ια'.

ὑποδεξάμενος] * Ἐπὶ τῷ ἀποκρύψαι· εἰ γὰρ μὴ διὰ τὸ ἀποκρύψαι ὑπεδέξατο, ἀλλὰ διὰ φιλανθρωπίαν ἢ μεσσητεῖαν, οὐκ ἔστιν ἐνοχος, ὡς κεφ. δ'.

εἰς τὸ διπλοῦν] † Τοῦ διαφέροντος.

ἐνάγεται] Τῆ φουρτί καὶ τῆ σέρβι κορρούπτι. ἑτέρα δὲ τὴν ἑτέραν οὐκ ἀναιρεῖ, ὡς κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ τὸν ἐν^q) αὐτῷ παλαιὸν ἀναγκαῖον ὄντα. [Sch. a. VII. 197.]

Ὁ καλῆ πίστει ἀγοράσας οὐτε ἐνάγει, οὐτε ἐνάγεται τῆ περὶ ὑποφθαρέως δούλου ἀγωγῆς· οὐτε ὁ καλῆ πίστει παρὰ ἔλευθέρου δουλευόμενος.

^m) Id est, Hagiotheodoriti.

ⁿ) τὴν, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. ^o) Post τιτ. ζ'. in Cod. 1350. additur ἦται βιβ. ια'. τὸν διγ. τιτ. γ'. ^p) L. l. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. Aliis verbis exhibetur apud Attal. tit. LV. §. 11 q) ἐν deest apud Fabr.

nem, et tit. 16. cap. 12. them. 2. De eo autem, quod interest in contractu, lege lib. 9. tit. 1. cap. 79. necessario.

9) in ipsum servum publicum crimen intendit] Quia publicum est crimen raptus, de quo agitur tit. 58. huius libri. Quaere et lib. 4. tit. 1. cap. 64.

XLVIII. Si servus adversarii tui¹⁾ voluntate domini ancillam tuam cum aliis rebus subtraxerit, cum inter servum et liberum iudicium non consistat²⁾ in ipsum dominum³⁾ ob hoc delictum⁴⁾ in duplum poenali actione⁵⁾, et de rebus vindicatione⁶⁾ et condictione⁷⁾ convenire potes.

1) si servus adversarii tui] Theodori. Servus, qui voluntate domini aliquid subtraxit, ipse non tenetur, quia servus est: dominus autem eius tenetur non tantum noxali furti, sed in rem et condictione furtiva. Lege lib. 9. tit. 12. const. 8. ubi dicitur, dominum puniri, si eius voluntate servus vim fecerit.

2) cum inter servum et liberum iudicium non consistat] Scilicet pecuniarium, ut servi corrupti.

Eiusdem. Servus enim civiliter non convenitur, sed tantum criminaliter. Proinde ipse dominus servi nomine noxali convenitur.

3) ipsum dominum] Quaere cap. 2. them. 1. et 2.

4) ob hoc delictum] Quaere cap. 4. them. 2. et cap. 9. et 17. et scholium in cap. 9. et 17.

5) in duplum poenali actione] Non dicit noxalem, sed furti ex capite, ope consiliove.

6) vindicatione] In rem actione.

Vindicare dixit significans in rem actionem: condicere, significans condictionem furtivam.

7) et condictione] Condictione furtiva.

TITULUS VI.

De servo corrupto.

I. Ulp. Qui servum alienum¹⁾ recipit²⁾, persuadetve ei quid dolo malo, quo eum deteriore faciat, in duplum³⁾ tenetur⁴⁾.

1) alienum] Qui servum alienum alienamve ancillam recipit, aut pessima ei persuadet, quo deteriore eum faciat, in duplum eius quod interest domino eius tenetur. At si quis bona fide servum alienum emerit, non tenetur servi corrupti, quia nihil eius interest, servum non corrumpi.

Quaere tit. 5. cap. 11.

2) recipit] Celandi causa: nam si non celandi causa recipit, sed ex humanitate vel quia mediator extitit, non tenetur, ut cap. 4.

3) in duplum] Eius quod interest.

4) tenetur] Furti et servi corrupti. Sed altera alteram non tollit, ut cap. 11. them. 2. et ibi Antiquus necessarius.

Qui bona fide emit⁵⁾, neque convenire⁶⁾, neque conveniri potest⁷⁾ servi corrupti actione⁸⁾: sed neque is, cui liber homo bona fide servit⁹⁾.



δ καλῆ πίστει ἀγοράσας] † Ὁ βόνα φιδε νεμόμενος. οὔτε ἐνάγει] Ἐπειδὴ οὐ διαφέρει αὐτῷ τὸ μὴ διαφθα- ρῆναι αὐτόν. ἐάν γὰρ δεξώμεθα^{ρ)}, καὶ τῷ βόνα φιδε νομεῖ δίδουθαι τὴν σέρβι κορροῦπι, συμβαίνει δύο προσώποις ἀρμύζειν αὐτὴν τότε, καὶ τῷ δεσπότη τοῦ δούλου, καὶ τῷ καλῆ πίστει νεμομένῳ αὐτόν· ὅπερ ἐστὶν ἀτοπον. [Sch. b. VII. 197.]

οὔτε ἐνάγεται.] Ἐνάγεται νοξάλως τῷ Ἀκουλίῳ καὶ τῷ σέρβι κορροῦπι, ὡς βιβ. θ'. τίτ. δ'. διγ. ια'. ἤτοι τίτ. ε'. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ ἔχει τὸν οὐτίλιον Ἀκουλίον, ὡς τίτ. β'. τοῦ θ'. βιβ. διγ. ια'. θεμ. θ'. καὶ διγ. ιζ'. ἤτοι τίτ. γ'. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. c. VII. 197.]

τῆ περὶ ὑποφθορᾶς δούλου ἀγωγῆ] Ἐξ ὀρθοῦ, ἀλλὰ νοξάλως τῆ σέρβι κορροῦπι· μόνοις γὰρ δεσποταῖς ἀρ- μόζει. [Sch. d. VII. 197.]

* Παρὰ τοῦ ἀληθοῦς δεσπότου, οὗ τὸν δούλον ὑπέφθειρεν, ὃν καλῆ πίστει νέμεται. καὶ δήλος ὁ λογισμὸς. ἢ γὰρ ἔγνω κατέχειν ἀλλότριον, καὶ λοιπὸν καλῆ^{ς)} πίστει νέμεται καὶ ἐνά- γεται· ἢ οὐκ ἔγνω, καὶ ἐστὶ καλῆ πίστει νομεύς, καὶ ὡς δε- σπότης ἔχρητο τῷ δούλῳ, καὶ οὐκ ἐνέχεται· ἔξεστι γὰρ τῷ δεσπότη ποιεῖν ἐν τοῖς οἰκείοις, ὃ βούλεται. ζῆτει κεφ. λη'.

οὔτε ὁ καλῆ πίστει παρὰ ἐλευθέρου δουλευό- μενος] † Ἐνάγει ἢ ἐνάγεται.

Ἄλλ' οὐδὲ εἰ ἐλευθέρου δουλεύει μοι πίστει καλῆ, δύναμαι κατὰ τοῦ διαφθειραντος αὐτὸν κινήσαι τὴν σέρβι κορροῦπι. [Sch. e. VII. 197.]

* Ἐνάγεται δηλοῦσι παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ δουλεύοντος ὑστερον ἐλευθέρωθέντος· ἐπεὶ γὰρ ἐλευθέρου ἦν, παρὰ τινος ἄλλου ὑποληπτὸν ἐναχθῆσθαι ποτε τὸν παρ' αὐτοῦ δου- λευόμενον.

Ἐνάγεται^{ς)} δὲ^{υ)} ὁ ὑπεδεξάμενος ἐπὶ τῷ ἀπο- κρύψαι ἐν ἰδίῳ ἢ ἀλλοτρίῳ τόπῳ.

ἐνάγεται δὲ ὁ ὑποδεξάμενος] Ἐπειδὴ ὁ πραιτωρ λέγει, qui alienum servum recepisse, οὕτω δεχόμεθα, εἰ ὑπεδέξατο παρ' αὐτῷ τὸν ἀλλότριον οἰκέτην. recepisse γὰρ κυρίως ἐστὶ κωταφιγίον παρασχέιν τινι ἔνεκα τοῦ ἀποκρυφῆναι αὐτόν ἢ ἐν ἰδίῳ ἀγρῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ ἢ οἰκίῳ. ἐπεὶ δὲ καὶ persuaserit, εἶπεν ὁ πραιτωρ, persuadere δὲ ἐστὶ τὸ πάνυ συνωθῆσαι τινα καὶ ἀνυγκάσαι πεισθῆναι αὐτῷ. τοῦτο δὲ τὸ persuadere τῶν μέσων ἐστὶ, καὶ ἐπὶ καλῆς συμβουλῆς λέγομεν, καὶ ἐπὶ κακῆς. δύναται γὰρ τις καλὰ συμβουλεύειν, καὶ τὰ χειρίστα ἐκβιάσασθαι τινα, καὶ συνελευνῆναι αὐτόν πει- σθῆναι αὐτῷ. διὰ τοῦτο οὖν ὁ πραιτωρ μετὰ τὸ persuade ἐπηγάγε, dolo malo, ὅπως ἂν αὐτόν χειρονα ποιῆσῃ. οὐ γὰρ ἀμαρτάνει ὁ συμβουλεύων τῷ δούλῳ, εἰ μὴ τοιοῦτόν τι ποτε συμβουλεύσει αὐτῷ, ὅπερ χειρονα ποιεῖ τὸν οἰκέτην. ὁ οὖν συμβουλεύων τῷ δούλῳ ποιῆσαι τι ἢ ἐνθυμηθῆναι ἀναίσχυντον ἢ πονηρὸν, οὕτως κατέχειται τούτῳ^{υ)} τῷ ἰδίῳ. ἀρὰ δὲ ὁ τὸν χρησίμον οἰκέτην διαφθειρῶν καὶ προτρέπων ἀμαρτάνει κατέχειται ταύτη τῆ ἀγωγῆ, ἢ ὁ καὶ τὸν κακὸν οἰκέτην προτρέπων καὶ ὑποτιθέμενος αὐτῷ, κατὰ πόλον τρόπον χρῆ αὐτόν ἀμαρτῆσαι, καὶ οὕτως κατέχειται; καὶ ἀληθέστερόν ἐστὶ, καὶ τὸν τῷ κινῆσαι οἰκέτη ὑποτιθέμενον μεθόδους τοῦ ἀμαρτῆσαι κατέχειται τῆ σέρβι κορροῦπι. εἰ γὰρ καὶ πάν- τως ἡμέλλε κλέπτης, ἢ φθόνος οἰκέτης, ἢ ἐλθῶν δὲ τις ἐπήνεσεν αὐτοῦ τὴν τοιαύτην προαίρεσιν, κατέχειται· οὐδὲ γὰρ ὀφείλει διὰ τοῦ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ^{υ)} προαίρεσιν ἀπο- δεχέσθαι αὐτίκην τὴν τοῦ δούλου κακίαν. εἴτε οὖν τὸν καλὸν οἰκέτην ποιῆσει τις κακόν, εἴτε τὸν κακὸν ποιῆσει χειρονα, διαφθειρῶν αὐτόν πιστεύεται. καὶ ὁ συμβουλεύων δὲ τῷ δούλῳ ὑβρίσαι τινα, ἢ κλέψαι, ἢ φυγεῖν, ἢ ὑπονοθεύσαι δούλον ἀλ- λότριον ἢ καταφαγεῖν χρήματα, ἢ ἐρωτικὸν γενέσθαι ἢ φεμβόν, ἢ κακὰς τέχνας ἑαυτὸν ἐκδοῦναι, ἢ σχολάζειν πανν ταῖς θείαις, ἢ ἀταξίαν ποιεῖν, κατέχειται σέρβι κορροῦπι. εἰ δὲ καὶ τὸν διοικητὴν μου δούλον ἢ ἤμῃσαι ψιλῶς πείσει τις, ἢ καὶ κέρδος αὐτῷ παρασχῶν, ἢ τὰς λόγους μου διαφθειρῆ, ἢ νοθεύσῃ αὐτόν, ἢ ἀφωσῆ εἰς τὸν λόγον τὸν ἐμπιπτεῦ- θέντα αὐτῷ, ἢ ἢνα ἄσικρον γένηται ἢ προπετής, ἢ ἢνα ἀσικρὸν τι ποτε πάθῃ, καὶ οὕτως τῆ σέρβι κορροῦπι κατέχειται. ζῆτει κεφ. ια'. θεμ. β'. [Sch. f. VII. 197. sq.]

† Ζῆτει κεφ. ια'. θεμ. β'. ἐπὶ τῷ ἀποκρύψαι] † Ζῆτει τίτ. ζ'. κεφ. θ'. καὶ ιβ'.

5) qui bona fide emit] Bonae fidei possessor.

6) neque convenire] Quia nihil eius interest servum non corrumpi. Nam si admiserimus, ut etiam bonae fidei possessori detur actio servi corrupti, eveniet, ut duobus competat, domino servi et bonae fidei possessori: quod est absurdum.

7) neque conveniri potest] Convenitur noxal Aquilia et servi corrupti, ut lib. 9. tit. 4. dig. 11. sive tit. 5. huius libri, et habet utilem Aquiliam, ut tit. 2 lib. 9. dig. 11. them. 9. et dig. 17. sive tit. 3. huius libri.

8) servi corrupti actione] Directa, sed noxal servi corrupti: directa enim solis dominis competit.

A vero domino, cuius servum, quem bona fide possidet, corrumpit. Et ratio manifesta est. Aut enim sciebat se alienum servum possidere, et tunc mala fide possidet et tenetur: aut ignorabat, et tunc bonae fidei possessor est, et servo quasi dominus utebatur, et non tenetur: domino enim in suis facere licet, quod velit. Quare cap. 38.

9) sed neque is, cui liber homo bona fide servit] Convenire vel conveniri potest.

Sed neque si liber homo mihi bona fide serviat, possum adversus corruptorem agere servi corrupti.

Convenitur scilicet ab ipso, qui ei servit, postea libero effecto: quoniam enim liber erat, existimandum est, ab alio conventum iri eum, cui ille servit.

Tenetur autem qui recipit¹⁰⁾ abscondendi cau- sa¹¹⁾ in suo vel alieno loco.

10) tenetur autem qui recipit] Quod Praetor ait: Qui alienum servum recepisse: sic accipimus, si susceperit servum alienum apud se. Recipere enim proprie est refugium abscondendi causa praebere alicui vel in suo agro, vel in alieno loco aedificiove. Quia vero et persuaserit dixit Praetor, persuadere est valde compellere et cogere aliquem sibi parere. Sed persuade- re ex mediis verbis est, et tam de bono, quam de malo consilio dicitur. Nam et bona suadere quis potest, et in pessima compellere et cogere sibi parere. Ideo Praetor post vocem persuade- re adiicit, dolo malo, quo eum deteriore faceret. Neque enim delinquit, qui per- suadet servo, nisi quid tale persuadeat, quod servum deteriore faciat. Qui igitur persuadet servo, ut ali- quod edicto. Utrum vero qui bonum servum corrumpit et impellit ad delinquendum, tenetur hac actione, an et qui malum servum exhortatur, et ei demonstrat, quem- admodum delictum admittat? Et est verius, etiam si pessimo servo monstraverit vias delinquendi, teneri eum servi corrupti. Nam et si malus servus omnino erat furtum facturus vel fugiturus, et hoc eius propositum quidam laudaverit, tenetur: nec enim debet tale propositum laudando augere servi malitiam. Sive ergo bonum servum fecerit malum, sive malum deteriore, corrumpere eum videtur. Item si suaserit servo, ut iniuriam faceret, vel furtum, vel fugeret, vel ut alienum servum sollicitaret, vel comederet pecuniam, vel amator existeret aut erro, vel ut malis artibus se dederet, vel spectaculis nimis studeret, vel seditionem concitaret, tenetur servi corrupti. Sed et si actori meo vel nudis verbis suasit quis, vel pretio dato, ut rationes meas corrumpere, vel ut confunderet rationes sibi commissas, vel ut luxuriosus fieret, aut contumax, vel ut turpe quid pateretur, suasit, tenetur servi corrupti. Quare cap. 11. them. 2.

Quare cap. 11. them. 2. 11) abscondendi causa] Quare tit. 7. cap. 9. et 12.

r) Fabr. δεξώμεθα. s) Sic legendum. Tischendorfius e Cod. 1350. scripsit καλῆ. t) L. 1. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. u) Syn. καὶ pro δὲ. v) τούτῳ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. w) Fabr. αὐτῷ.



Συμβουλευέει^{*)} δὲ ὁ συνωθῶν καὶ ἀναγκάζων
ἐαυτῷ πεισθῆναι.

Ἐἴτε^{γ)} τὸν καλὸν ὑποφθεῖρει²⁾, εἴτε τὸν κακὸν
χειρόνα ποιήσει, ἐνέχεται. τυχὸν γὰρ τῷ^{α)} πάντως
μέλλοντι κλέπτειν ἢ φεύγειν τρόπον ὑπέθετο, ἢ τὸν
σκοπὸν ἐπῆγει.

ὑποφθεῖρει ὁ συμβουλευὼν δούλῳ ζημιῶσαι,
ἢ κλέψαι, ἢ φυγεῖν, ἢ ὑπονοθεῦσαι δοῦλον ἀλλό-
τριον, ἢ^{β)} ἵνα τὸ πεκούλιον δαπανήσῃ, ἢ ἔρωτικὸς
γένηται, ἢ ἄμβλῶς, ἢ κακότεχνος, ἢ θεωρητὴς ἄγαν,
ἢ στασιαστὴς, ἢ ἵνα τοὺς δεσποτικὸς ἀπαλείψῃ λο-
γισμοὺς ἢ πλαστεύσῃ ἢ φυράσῃ.

ὁ συμβουλευὼν δούλῳ] † Ζῆτει κεφ. ιε'.
ἢ ὑπονοθεῦσαι δοῦλον ἀλλότριον] Μέλλω γὰρ
ἐνάγεσθαι νοξάλως, ὡς διγ. ε'. καὶ διγ. ιδ'. θεμ. ε'. καὶ
κατὰ τοῦτο διαφέρει μοι. [Sch. g. VII. 198.]

ἢ ἵνα τὸ πεκούλιον δαπανήσῃ] † Ζῆτει κεφ. ιζ'.
θεμ. δ'.

ἢ ἄμβλῶς] † Ζῆτει βιβ. ιθ'. τι. ι'. κεφ. ιζ'. κγ'.

θεωρητὴς ἄγαν] † Ταῖς θείαις σχολάζων.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὁ θεωρητὴς πρὸς τὸν ἄμβλῶν τῷ καθο-
λικωτέρῳ καὶ μερικωτέρῳ διαφέρει· ὁ γὰρ θεωρητὴς ὑπὸ τὸν
ἄμβλῶν ἐστίν· ὁ ἄμβλῶς γὰρ σὺν καὶ ἄλλοις πάθει, τυχὸν
ταῖς περὶ παίγνια ἀσχολίαις, πάσχει καὶ τὸ περὶ θείας ἀσχο-
λείσθαι ἵσως μὴ παίγνιας. κατὰ γοῦν τὸ καθολικὸν τε καὶ
μερικὸν ἀλλήλων διαφέρουσι.

πλαστεύσῃ] † Ζῆτει κεφ. ια'.

φυράσῃ] † Μειώσῃ τὰ δεσποτικά.

β'. Παυλ.^{ς)} Ἡ γενέσθαι ἕσωτος^{δ)}, ἢ κατα-
φρονητὴς^{ε)}, ἢ ἀσχρορρηθῆναι.

ἢ ἀσχρορρηθῆναι] Ὁ διοικητὴν δούλον ἀσχρορρηθῶν
ἢ τοιοῦτον, ὥστε μὴ πρὸς μὴν ζημίαν, ἀλλὰ πρὸς καταστρο-
φὴν ὅλον τοῦ οἴκου, τὸ δράμα φέρεσθαι, σφοδρῶς τιμωρεῖται,
ὡς βιβ. α'. τι. ιη'. διγ. κα'. ἢτοι βιβ. ε'. τι. α'. ἀνάγνωθι
καὶ βιβ. κα'. τι. α'. διγ. κς'. θεμ. α'. ἢτοι βιβ. ιθ'. τι. ι'.
[Sch. h. VII. 198.]

γ'. Οὐλπ. Ὁ ἀδόλως συμβουλευσας οὐκ ἐνέχε-
ται, οὔτε ὁ παιγνιδῶς.

Ὁ συμβουλευσας δούλῳ κατελθεῖν εἰς φρέαρ, ἢ
ἀνελθεῖν εἰς στέγην, τοῦ δούλου κλασθέντος ἢ ἀπο-
θανόντος, εἰ μὲν δολέρως συνβούλευσεν, ἐνέχεται·
εἰ δὲ ἀδόλως, οὐκ ἐνέχεται.

ὁ ἀδόλως συμβουλευσας] Μνημονεύσας ὁ πραιτωρ
δόλου τὴν πανουργίαν εἰήμανε τοῦ τὸν δούλον ὑπονοθεύοντος.
ἔαν γὰρ τις δίχα δόλου χειρόνα ποιήσῃ^{ι)} τὸν ἀλλότριον δού-
λον, ἢ ὡς ἐν παίγνιϊ τινὰ αὐτῷ διαλεχθεὶς διαφθεῖρῃ τοὺς
τρόπους αὐτοῦ, οὐ κατέχεται τῇ σέρβι κορροῦπτι. ὅθεν ἔαν
τις ἀλλοτριῶν συμβουλεύσῃ δούλῳ ἀνελθεῖν εἰς τὴν τοῦ οἰκέτου
στέγην, ἢ εἰς φρέαρ κατελθεῖν, καὶ ἐκεῖνος τῷ συμβουλευόντι
πεισθεὶς ἐν τῷ ἀνιέναι ἢ κατιέναι πέσῃ, καὶ ἢ τὸ σκέλος αὐ-
τοῦ, ἢ ἄλλο μέλος αὐτοῦ κλασθῇ, ἢ καὶ τελευτήσῃ, ἐζητήθη
μὲν, εἰ κατέχεται ὁ συμβουλευσας. ἤρρεσε δὲ, εἰ μὲν πονηρῶς
γνώμη συνβούλευσεν, κατέχεσθαι αὐτὸν τῇ σέρβι κορροῦπτι·
εἰ δὲ ἀδόλως, οὐκ ἐνέχεσθαι^{ε)} τῇ σέρβι κορροῦπτι, ἀλλὰ
μᾶλλον τῷ οὐτιλίῳ Ἀκουίλιῳ, ὅστις καὶ παίγνια ἐπιζημίον
τιμωρεῖται. [Sch. i. VII. 198. sq.]

οὐκ ἐνέχεται] † Τῇ σέρβι κορροῦπτι^{β)}.

δ'. Παυλ. Κρεῖττον δὲ ἐστίν, αὐτὸν ἐνέχεσθαι
οὐτιλίῳ Ἀκουίλιῳ.

οὐτιλίῳ Ἀκουίλιῳ] Ὁ γὰρ Ἀκουίλιος οὐ μόνον ἀπὸ
δόλου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄρθυμίας καὶ ἐλαφρῆς κούλητος ἀρμόζει,

*) L. 1. §. 3 — 5. D. h. t. leguntur in Syn. p. 505. γ) Syn. post εἴτε inserit δὲ. α) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποφθεῖρας
Syn. ὑποφθεῖρη. α) Syn. αὐτῷ pro τῷ. β) ἢ Syn. omisit. γ) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. iuncta §. ult. L. 1.
et efficit finem cap. 1. h. t. δ) Syn. ἄσωτον. ε) Syn. καταφρονητὴν. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ποιήσαι. γ) Fabr. ἀνάγεσθαι
haud dubie errore tythetac. h) Cod. 1350. κορροῦπτι, et sic fere semper.

Persuadet qui compellit et cogit sibi parere.

Sive bonum corruerit, sive malum deteriore
fecerit, tenetur. Fortasse enim ei, qui furtum factu-
rus vel fugiturus erat omnino, monstravit modum,
vel laudavit propositum.

Corruptit is, qui persuadet servo¹²⁾, ut damnum
det, vel furtum faciat, vel alienum servum sollici-
tet¹³⁾, vel ut peculium consumat¹⁴⁾, vel amator
existat, vel erro¹⁵⁾, vel ut malis artibus se dedat,
vel spectaculis nimio¹⁶⁾, vel ut seditiosus sit, aut
rationes dominicas intercitat, vel adulteret¹⁷⁾, vel
turbet¹⁸⁾.

12) qui persuadet servo] Quare cap. 15.

13) vel alienum servum sollicitet] Quia
futurum est, ut conveniar noxaliter, ut dig. 5. et dig. 14.
them. 6. et eatenus mea interest.

14) vel ut peculium consumat] Quare cap. 17.
them. 4.

15) vel erro] Quare lib. 19. tit. 10. cap. 17. 23.

16) vel spectaculis nimio] Spectaculis vacans.

Hagiotheod. Spectaculis deditus ab errone ut spe-
cies a genere differt: nam spectaculis deditus infra er-
ronem est: erro enim cum aliis vitiis, puta ut artibus
ludicris vacet, etiam hoc habet, ut spectaculis vacet for-
tasse non ludicris. Tanquam genus igitur et species
inter se differunt.

17) adulteret] Quare cap. 11.

18) turbet] Res dominicas deminuat.

II. Paul. Vel ut luxuriosus sit, aut contumax,
utve stuprum patiat¹⁾.

1) utve stuprum patiat¹⁾] Qui stuprat actorem
servum sive eiusmodi hominem, ut non solum ad cau-
sam damni, sed ad totius domus eversionem factum
pertineat, acerbè punitur, ut lib. 1. tit. 18. dig. 21. sive
lib. 6. tit. 1. Lege et lib. 21. tit. 1. dig. 26. them. 1. sive
lib. 19. tit. 10.

III. Ulp. Qui sine dolo persuasit¹⁾, non tene-
tur²⁾, sicut nec qui lusus gratia.

Qui servo persuasit in puteum descendere, vel
in tectum adscendere, servo fracto vel mortuo, si
dolo suasit, tenetur: si sine dolo, non tenetur.

1) qui sine dolo persuasit] Doli mali men-
tione facta Praetor notat calliditatem eius, qui servum
corruptit. Nam si absque dolo deteriore quis fecerit
alienum servum, vel quasi lusus gratia quaedam elo-
cutus mores eius corruerit, non tenetur servi corrupti.
Unde si quis alieno servo suaserit in tectum adscendere,
vel in puteum descendere, et is suadenti parens in ad-
scendendo vel descendendo ceciderit, et crus aliudve
membrum frerit, vel perierit, quaeritur, an teneatur
qui suasit. Et placuit, si malo consilio suaserit, teneri
eum servi corrupti: si sine dolo, non teneri servi cor-
rupti, sed potius utili Aquilia, quae et noxium ludum
coercet.

2) non tenetur] Servi corrupti.

IV. Paul. Sed melius est, eum teneri utili
Aquiliam¹⁾.

1) utili Aquilia] Nam Aquilia non solum ex dolo
sed etiam ex desidia et levi culpa competit, ut lib. 9.



ὡς βιβ. θ'. τίτ. β'. διγ. ε'. ζ'. λ'. μδ'. τούτω γάρ¹⁾ ἐνέχονται οἱ μὴ φονεύσαντες²⁾ μόνον, ἀλλ' αἰτίαν³⁾ θανάτου δεδοκότες, ὡς βιβ. θ'. τίτ. β'. διγ. η'. λδ'. ἤτοι τίτ. γ'.⁴⁾ [Sch. k. VII. 199.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Εἰπὼν, εἰ δὲ ἀδόλως, οὐκ ἐνέχεται, ἐπήγαγε, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδόλως ἑτέροις μὲν καὶ ἄλλοις τρώποις μὴ ἐνέχεσθαι δίκαιον, μηδὲ ἀγωγαῖς ἑτέροις ἐνέχεσθαι οὐτίλῳ δὲ Ἀκουίλιῳ, ὅς καὶ ἀπὸ ἀμελείας τικτεται, κρεῖττον ἔστι δίκαιον⁵⁾ λέγειν αὐτὸν δεῖν ἐνέχεσθαι, εἴγε μεμνημεθα τοῦ γ'. τίτ. ἐν κεφ. μγ'. Θεμ. τελευτ.

* Τοντέστιν, ἰμφάκτουμ.

ε'. Οὐλπ. ο) 'Ο δολερῶς ὑποδεξάμενος ἐνέχεται· οὐ μὴν ὁ διὰ τὸ ἀποδοῦναι τῷ δεσπότῃ⁶⁾, ἢ διὰ φιλανθρωπίαν⁷⁾, ἢ δι' ἑτέρον δίκαιον λογισμὸν.

ὁ δολερῶς ὑποδεξάμενος] 'Η γὰρ τοῦ δόλου⁸⁾ μνήμη οὐ μόνον εἰς τὸν ὑπονοθεύοντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ὑποδεχόμενον τοὺς ἀλλοτρῖους δούλους ἀναφέρεται. Ζῆτει τίτ. γ'. κεφ. η'. καὶ ε'. καὶ λ'. Θεμ. δ'. * κικέινος⁹⁾ γὰρ οὐκ ἄλλως κατέχεται, εἰ μὴ κατὰ δόλον ὑποδέξεται τὸν οἰκέτην. εἰ γὰρ ὡς θέλων φυλάξει αὐτὸν τῷ δεσπότῃ δέξεται αὐτόν, ἢ ἐκ φιλανθρωπίας τινός καὶ οἴκτου, ἢ δι' ἄλλην δεδοκίμασμένην καὶ δίκαιον αἰτίαν ὑποδέξεται τὸν ἀλλοτρίον δούλον, οὐ κατέχεται τῇ σέρβι κορροῦπι. [Sch. l. VII. 199.]

El¹⁾ καὶ νομίξει τις ἐλεύθερον εἶναι, ὃν ὑποφθεῖρει, ἐνέχεται.

εἰ καὶ νομίξει τις] Τὸ αὐτὸ ἔγνωσ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλιου βιβ. θ'. τίτ. β'. διγ. μδ'. ἤτοι τίτ. γ'. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. m. VII. 199.]

ἐλεύθερον εἶναι, ὃν ὑποφθεῖρει] Ζῆτει τίτ. γ'. κεφ. μδ'. Θεμ. β'. [Sch. n. VII. 199.]

ἐνέχεται] Μεῖζον γὰρ ἤμαρτεν ἐκείνου διαφθεῖρας τὸν τρόπον, ὃν ἐνόμιζεν ἐλεύθερον. [Sch. o. VII. 199.]

'Η περὶ δούλου⁴⁾ υποφθορᾶς ἀγωγή καὶ κατὰ τοῦ⁵⁾ συνομολογοῦντος εἰς τὸ διπλοῦν ἀρμόζει, εἰ καὶ ὁ⁶⁾ Ἀκουίλιος κατὰ μόνου τοῦ ἀρνονμένου.

καὶ κατὰ τοῦ συνομολογοῦντος] * Οὐ μὴν κατὰ μόνου τοῦ ἀρνονμένου, ὡς ὁ Ἀκουίλιος. Ζῆτει βιβ. κβ'. τίτ. ε'. κεφ. λ'. καὶ τὴν τοῦ Στεφάνου παραγραφῆν.

εἰς τὸ διπλοῦν] Εἰς τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας, ὡς διγ. ε'. καὶ ιδ'. σημειῶσαι διαφορὰν τῆς σέρβι κορροῦπι καὶ τοῦ Ἀκουίλιου, ὅτι ἢ μὲν, εἴτε ὁμολογεῖ ὁ ἐναγόμενος, εἴτε ἀρνέεται, τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖ⁷⁾. ὁ δὲ Ἀκουίλιος ἀπὸ μὲν τοῦ ὁμολογούντος ἀπλοῦν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀρνονμένου διπλοῦν. Ζῆτει βιβ. κβ'. τίτ. ε'. κεφ. λ'. καὶ τὴν τοῦ Στεφάνου παραγραφῆν. Ζῆτει βιβ. θ'. τίτ. β'. διγ. β'. κγ'. ἤτοι βιβ. ζ'. τίτ. αὐτοῦ τρίτον. [Ζῆτει] τίτ. γ'. κεφ. κγ'. Θεμ. προτελευτ. [Sch. p. VII. 199.]

'Ονόματι δούλου καὶ δούλης ὑπονοθευσάντων νοξάλως²⁾ κινεῖται.

ὀνόματι δούλου] * Ἐὰν δούλος ἢ δούλη ὑποφθεῖρωσιν ἀλλοτρίον οἰκέτην, νοξάλως κινεῖται κατὰ τοῦ δεσπότου αὐτῶν ἢ σέρβι κορροῦπι.

νοξάλως] † Ζῆτει κεφ. α'. Θεμ. β'.

κινεῖται] † Ἡ σέρβι κορροῦπι.

'Η κατὰ τῶν ὑποφθειρόντων δούλους ἀγωγή εἰς τὸν καιρὸν ἀνάγεται τοῦ πλημμελήματος, ὅθεν ἀρμόζει καὶ μετὰ θάνατον τοῦ δούλου, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ἐκποίησην.

tit. 2. dig. 5. 7. 30. 44. Hac enim tenentur non tantum qui occiderunt, sed et qui mortis causam praebuerunt ut lib. 9. tit. 2. dig. 8. 34. sive tit. 3.

Hagiotheod. Dicens, si sine dolo, non tenetur, adicit aequum esse, ut qui sine dolo suavit, neque aliis modis neque aliis actionibus teneatur: melius autem est, utli Aquilia, quae etiam ex culpa oritur, eum teneri, si meminerimus tit. 3. cap. 43. them. ult.

Hoc est, in factum.

V. Ulp. Qui dolo recepit¹⁾, tenetur: nec vero qui ut domino redderet, vel humanitate, vel alia iusta ratione.

1) qui dolo recepit] Doli enim mentio non tantum ad sollicitatorem, sed etiam ad receptorem alienorum servorum pertinet. Quaere tit. 3. cap. 8. et 5. et 30. them. 4. Nam et ille non aliter tenetur, nisi dolo servum receperit. Si enim ut domino custoditurus eum recepit, vel humanitate vel misericordia ductus, vel ex alia approbata et iusta causa alienum servum recepit, non tenetur servi corrupti.

Etiam si existimaverit quis) liberum esse eum, quem corrumpit³⁾, tenetur⁴⁾.

2) etiam si existimaverit quis] Idem didicisti et in Aquilia lib. 9. tit. 2. dig. 45. sive tit. 3. huius libri.

3) liberum esse eum, quem corrumpit] Quaere tit. 3. cap. 45. them. 2.

4) tenetur] Magis enim delinquit, qui eius corrumpit mores, quem existimabat liberum.

Actio servi corrupti etiam contra confitentem⁵⁾ in duplum⁶⁾ competit, quamvis Aquilia adversus solum inficiatorem in duplum vergat.

5) etiam contra confitentem] Non solum contra inficiatorem, ut Aquilia. Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 30. et Stephani adnotationem.

6) in duplum] In duplum damni, ut dig. 10. et 14. Nota differentiam actionis servi corrupti et Aquiliae. Nam haec in duplum datur, sive fateatur reus, sive neget: Aquilia autem a confitente simpliciter, ab inficiatore duplum exigit. Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 30. et Stephani adnotationem. Quaere lib. 9. tit. 2. dig. 2. 23. sive lib. 60. tit. 3. Quaere tit. 3. cap. 23. them. penult.

Nomine servi⁷⁾ et servae sollicitantium noxa- § liter⁸⁾ agitur⁹⁾.

7) nomine servi] Si servus servave alienum servum corruperint, adversus eorum dominum noxaliter servi corrupti agitur.

8) noxaliter] Quaere cap. 1. them. 2.

9) agitur] Servi corrupti.

Actio contra corruptores servorum¹⁰⁾ refer- § tur¹¹⁾ ad tempus delicti: ideo competit etiam post mortem¹²⁾ servi¹³⁾, et manumissionem, et alienationem.

ε) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ τούτω omissa voce γάρ. κ) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ φονεύσαντες omisso articulo. λ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλὰ καὶ αἰτίαν. μ) Scilicet τοῦ ε'. βιβ. ν) Vox δίκαιον supervacanea videtur. ο) L. 5. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. ubi est cap. 3. h. t. π) Syn. τὸν δεσπότην. Leuncl. in marg. τῷ δεσπότῃ. ρ) Verba ἢ διὰ φιλανθρωπίαν Syn. omisit. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. δούλου. σ) Haec inde a voce κικέινος secunda manu in Cod. 1350. addita desunt apud Fabr. τ) L. 5. §. 1—3. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. ubi efficiunt cap. 4. h. t. υ) δούλου Syn. omisit. φ) τοῦ, quod deest apud Fabr. habent Cod. 1350. et Syn. ω) Pro εἰ καὶ ὁ Syn. habet ὁ δὲ. χ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαιτεῖται. ψ) Haec verba τίτ. αὐτοῦ τρίτον. ζῆτει, quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350. ζ) Syn. νοξάλια.



ἡ κατὰ τῶν ὑποφθειράτων δούλους ἀγωγή] Ἡ σέρβι κορροῦπι τὸν ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ δεσπότην τοῦ οἴκου ζῆτεῖ, ἐν ᾧ διεφθάρη ὁ τρόπος τοῦ οἴκετου, οὐχὶ τὸν νῦν δεσπότην, ὅτε κινεῖται ἡ ἀγωγή. ὅθεν καὶ ἀποθανόντος τοῦ διαφθαρέντου οἴκετου, ἡ ἐκποιήθεις, ἡ ἐλευθερωθέντος, οὐδὲν ἦτιον ἀρμόζει τῷ δεσπότη ἡ ἀγωγή. οὐδὲ γὰρ σβέννυται διὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ δούλου, ἀλλὰ τοῦ παρελθόντος χρόνου τὸ^{α)} διαφέρον ἀπαιτεῖ. καὶ μὴ θανάτου, εἰ λέγω, διαφθαρέντα αὐτὸν ἐλευθερίας ἐπιτυχεῖν· πολλὰς γὰρ καὶ τοὺς κακούς δούλους ὡς ἀπαλλαγόμενοι αὐτῶν ἐλευθεροῦμεν· ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ χείρων γενόμενος ὁ οἰκέτης μετὰ ταῦτα βελτίων ἐγένετο, καὶ τότε τῆς ἐλευθερίας ἐπέτυχε. καὶ ὁ κληρονόμος δὲ τοῦ δεσπότη τοῦ^{β)} διαφθαρέντου οἴκετου ἔχει τὴν σέρβι κορροῦπι, οὐ μόνον, εἰ ἔμεινε ἐν τῇ κληρονομίᾳ ὁ δούλος, ἀλλ' εἰ καὶ ἐληγατεύθη ἑτέρῳ τιμῇ, ἢ ἄλλως πως ἐξῆλθε τῆς κληρονομίας. [Sch. q. VII. 199.]

ἀνάγεται] † Ζήτη τι. γ'. κεφ. με'.

ὅθεν ἀρμόζει καὶ μετὰ θάνατον] Ἐπεὶ γὰρ οὐχ ὁ νῦν καιρὸς, ὁ καθ' ὃν ἐνάγω, σκοπεῖται, ἀλλ' ὁ τότε, ὅτε ὑπεφθάρη ὁ δούλος μου, τότε δούλος ἦν καὶ ἐξημίωθη, κἂν νῦν, ὅτε ἐνάγω, οὐδὲν εὐρίσκωμαι^{α)} ζημιούμενος, ὡς ἐλευθέρου ὄντος τοῦ δούλου. * τὸ^{δ)} αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἐλευθερίας καὶ ἐκποιήσεως. [Sch. r. VII. 200.]

† Τοῦ ἁγιοθεοδ. Καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν εὐλόγως· ἐπὶ γὰρ τοῦ θανάτου δύναται εἰπεῖν ὁ τοῦ δούλου δεσπότης, ὅτι, διότι κακὸς γέγονεν, οὐκ ἠδυνήθη αὐτὸν ἐκποιήσασθαι, καίτοι θέλων· ἐπὶ δὲ τῆς ἐλευθερίας, ὅτι διὰ τοῦτο αὐτὸν ἠλευθέρωσα, ὅτι κακὸς ἦν καὶ οὐδὲ εὐχρηστος εἰς ἐκποίησιν· ἀνάγκη γὰρ καὶ τὸ ἐπιόμενον κεφ. ἐπὶ δὲ τῆς ἐκποιήσεως, ὅτι κακὸν ὄντα ἐξποιήσαμην αὐτὸν ἦτινος· ὥστε, εἰ ἐπωλήθη δικαίῳ τιμῇ, παρὰ τοῦ δεσπότη, οὐκ ἐνέχεται ὁ ὑποφθείρας τῇ σέρβι κορροῦπι.

τοῦ δούλου] † Τοῦ ὑποφθαρέντου.

ξ'. Παυλ. Ἡ γὰρ παρελθούσα χρησιμότης ἀποτιμᾶται· ἐλευθεροῦνται γὰρ καὶ κακοὶ δούλοι.

ζ'. Οὐλπ. Ἡ καὶ μεταγενεστέρα πρόφασις περιποίησεν αὐτῷ δικαίαν ἐλευθερίαν.

ἡ καὶ μεταγενεστέρα πρόφασις] * Τοῦ αὐτοῦ^{α)}. Τὸν θεματικὸν τοῦ παρόντος οὕτω ποιήσεις πρόσφορον τοιαύδε εἰπὼν· ὅτι ὁ μὲν δούλος ὑπεφθάρη καὶ κακοτεχρος γέγονεν, ἡ ἡμιβός, ὡς κεφ. α'. θεμ. τελευτ. καὶ τὸ τοῦτου ἡλατιώθη τιμῆμα, καὶ ἡ ἐκποίησις αὐτοῦ διὰ τοῦτο δυσχερὲς γέγονε. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει. μετὰ τοῦτο δὲ ὁ τοιοῦτος δούλος ἀγαθὸν τι ἐνεδείξατο εἰς ἐμὲ τὸν δεσπότην αὐτοῦ, καὶ τυχὸν κινδυνεύοντά που διεσώσατο, ἢ ἐν πολέμῳ προεκινδύνευσεν· οὐδὲν γὰρ ἐκώλυε, καὶ ἔμβον εἶναι καὶ τοιοῦτόν τι ἀγαθὸν ἐνδείξασθαι εἰς ἐμὲ. ἐγὼ δὲ διὰ τὴν τοιαύτην πρόφασιν δικαίως αὐτὸν ἠλευθέρωσα, οὐ μισῶν αὐτὸν ὡς κακόν, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κεφ. ἀλλὰ ἀμειβόμενος χάριν. τὸ μὲν οὖν θέμα τοιοῦτον. ζητοῦμεν οὖν, ἀρα τί ἐντεῦθεν μεταγενεστέρως συμβάντα ἤπρακτον ἐποίησαν τὴν ἡδὴ ἀρμόσασαν διὰ τὴν ὑποφθορὰν σέρβι κορροῦπι, ἢ πάλιν μὲν πεφυλογμένη καὶ μετὰ ταῦτα. φαιμέν οὖν, ὅτι ἡδὴ ἀρμόσασα πάλιν μὲν κινεῖται, καὶ δύναται εἰπεῖν ὁ δεσπότης, ὅτι ἐγὼ πρὸ τῶν ὑστερον συμβάντων, εἰ ἠδύνατο ἐκποιεῖσθαι ὁ δούλος, ἐξποιήσαμην ἂν αὐτόν· νῦν δὲ οὐκ ἠδυνήθη τούτο ποιῆσαι, ὅτι ὑπεφθαρέντος ἦν, καὶ λοιπὸν ἡδὴ ἐξημίωμαι, εἴ τι χείρων γέγονε, καὶ δι' ἐκείνο τὴν σέρβι κορροῦπι κινῶ· εἰ δὲ μετὰ τοῦτο ἀγαθὸν τι ἐνδείξαμενον εἰς ἐμὲ τὸν τοιοῦτον δούλον ἐλευθερίας ἠξίωσα, τί τοῦτο πρὸς σέ, ὦ ὑποφθορεῦ; φαίη ἂν ὁ δεσπότης· ἢ διὰ τί ἐκφύγης τὴν ἡδὴ ἀρμόσασαν σέρβι κορροῦπι τὸν δούλον ποιήσας χείρονα καὶ τῷ τιμῆματι, καὶ τοῖς ἡθεσι, καὶ διὰ τοῦτο ζημιώσας με;

Τυχὸν τὴν ἀρπαγὴν φανερώσεται, ἢ θάνατον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. [Sch. s. VII. 200.]

η'. Παυλ. Καὶ κληρονόμοις ἡ περὶ ὑποφθορᾶς δούλου ἀγωγή δίδεται, κἂν μὴ δεσποζῶσι τοῦ δούλου· τυχὸν γὰρ ἐληγατεύθη.

α) τὸ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. β) τοῦ Cod. 1350. Deest hoc apud Fabr. γ) Ita correxit in Cod. 1350 secunda manus. Antea erat εὐρίσκομαι, ut et Fabr. habet. δ) Reliqua inde a verbis τὸ αὐτό, quae desunt apud Fabr secunda manu in Cod. 1350. scripta sunt. ε) Id est, Hagiotheodoriti.

10) actio contra corruptores servorum] Actio servi corrupti ei competit, qui dominus erat eo tempore, quo corrupti sunt mores servi, non ei, qui dominus est quo tempore agitur. Et ideo mortuo vel alienato vel manumisso servo, nihilominus actio domino competit. Nec enim extinguitur servi manumissione, et praeteriti temporis id quod interest exigit. Et ne mireris, quod dixi de servo corrupto manumisso: nam saepe etiam malos servos manumittimus, ut ab his liberemur: et nonnunquam deterior factus servus postea redit ad bonam frugem, et consequitur libertatem. Heres quoque eius, cuius servus corruptus est, habet actionem servi corrupti, non solum si manserit in hereditate servus, sed et si legatus sit, vel quo alio modo exierit hereditate.

11) refertur] Quare tit. 3. cap. 45.

12) ideo etiam competit post mortem] Quia enim non tempus, quo agitur, spectatur, sed quo corruptus est servus, quo mihi corruptio servi damnum attulit, licet nunc agens post manumissionem servi nihil damni sentiam. Idem et de manumissione et alienatione.

Hagiotheod. Et in his tribus merito: nam quantum ad mortem, servi dominus dicere potest, se servum, utpote malum factum, non potuisse alienare, licet voluerit: quantum ad manumissionem, se ideo eum manumisisse, quod malus fuerit neque idoneus ad alienationem: lege enim et sequens caput: quantum ad alienationem, se eum malum effectum minoris alienasse: itaque si iusto pretio a domino servus venditus est, corruptor servi corrupti non tenetur.

13) servi] Corrupti.

VI. Paul. Praeterita enim utilitas aestimatur: nam manumittuntur etiam mali servi.

VII. Ulp. Vel etiam posterior causa¹⁾ conciliat ei iustam libertatem.

1) vel etiam posterior causa] Eiusdem. Speciem huius loci sic congruam facies hoc modo dicens: servum quidem corruptum esse et malis artibus deditum fuisse vel erroneum factum, ut cap. 1. them. ult. et pretium eius esse imminutum, ideoque alienationem eius difficilem factam. Atque haec quidem ita se habent. Postea talis servus mihi, domino suo, beneficium aliquod praestitit, puta me in periculo constitutum servavit, vel in bello pro me periculo se obiecit: nihil enim obstabat, quominus, licet erro esset, eiusmodi beneficium mihi praestaret. Ego vero hanc ob causam iure eum manumisi, remunerans eum, non odio ut malum habens, ut in capite superiore. Atque haec quidem species est. Querimus ergo, utrum hic posterior eventus inefficacem reddat actionem servi corrupti, quae ob corruptionem iam competit, an haec actio etiam postquam illa evenerunt, salva maneat. Dicimus igitur, hanc actionem, quae iam competere coepit, intendi rursus posse, et dominum dicere haec posse: Ego ante posteriorem eventum, si servus alienari potuisset, eum alienassem: quod facere non potui, quia corruptus erat, et proinde damno affectus sum, si quo modo deterior factus est, ideoque servi corrupti ago: si vero postea ob beneficium mihi praestitum eiusmodi servum libertate dignum habui, quid hoc ad te, o corruptor? Dominus diceret: Aut cur effugies servi corrupti actionem iam competentem, cum servum deteriore feceris et pretio, et moribus, et hac re damno me affeceris?

Ut si raptum detexerit, vel mortem domini sui.

VIII. Paul. Heredibus quoque¹⁾ actio servi corrupti datur, licet servi domini non sint, ut si legatus sit.



καὶ κληρονόμοις] Ὅμοιως διγ. ιγ'. ἐν ᾧ φησιν, ὅτι οὐ μὴν καὶ κατὰ κληρονόμων. [Sch. t. VII. 200.]

θ'. Οὐλπ. Ὁ κοινωνὸς ὑποφθείρων τὸν κοινὸν δούλον ἢ ὑποδεχόμενος ἐπὶ τῷ κρύψαι ἐνέχεται τῇ περὶ δούλου ὑποφθορᾶς ἀγωγῇ, καὶ τῇ διαιρέσει κοινωνίας¹⁾, εἴπερ εἰσὶ κοινωνοί.

ὁ κοινωνός] Ἦ ἐξωτικός, καὶ ἀπλῶς ὑποδεχόμενος κατέχεται. ζῆτει βιβ. ιβ'. τιτ. β'. κεφ. β'. καὶ τιτ. αὐτοῦ α'. κεφ. λβ'. καὶ νβ'. ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. μς'. θεμ. α'. [Sch. u. VII. 200.]

* Ἐάν τις τὸν ἐπίκοινον οἰκέτην διαφθείρῃ, ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ ἐκάστῳ τῶν κοινωνῶν σέρβη κορροῦπτι. εἰ δὲ καὶ εἰς ὧν τῶν κοινωνῶν διαφθείρῃ αὐτόν, οὗτος καὶ τῷ κομμοῦνι διβιδουῖνδο καὶ τῇ πρὸ σοκιο κατέχεται τοῖς κοινωνοῖς αὐτοῦ. ὥστε ὁ μὲν εἰς τῶν κοινωνῶν διαφθείρων τὸν οἰκέτην τρισὶν ἀγωγαῖς κατέχεται, σέρβη κορροῦπτι, τῷ κομμοῦνι διβιδουῖνδο, καὶ τῇ πρὸ σοκιο· ὁ δὲ ἐξωτικός διαφθείρων αὐτόν μόνῃ τῇ σέρβη κορροῦπτι κατέχεται.

ἢ ὑποδεχόμενος ἐπὶ τῷ κρύψαι] Καλῶς εἶπεν, ἐπὶ τῷ κρύψαι, διὰ τὸ εἰρημίον βιβ. ιβ'. τιτ. β'. διγ. να'. ἦτοι βιβ. ιβ'. τιτ. α'. [Sch. x. VII. 200.]

* Ὁ δὲ ἐξωτικός καὶ ἀπλῶς ὑποδεχόμενος κατέχεται. ζῆτει βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. να'.

τῇ περὶ δούλου ὑποφθορᾶς ἀγωγῇ] † Σέρβη κορροῦπτι.

τῇ διαιρέσει κοινωνίας] † Τῷ κομμοῦνι διβιδουῖνδο.

καὶ τῇ περὶ κοινωνίας] Ζῆτει κεφ. ι'. τὸ τέλος τοῦ ε'. τιτ. ὁ δίδωσι ἱμφάκτουμ, καὶ ἀνάγκη τὴν ἐν αὐτῷ νέαν παραγραφὴν λέγουσαν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐκεῖ τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο^{ε)} οὐκ ἔχει χώραν. [Sch. y. VII. 200.]

εἴπερ εἰσὶ κοινωνοί] Ἀπὸ συναντίσεως δηλονότι· αὐτῆ^{δ)} γὰρ κυρίας λέγεται κοινωνία, ὡς βιβ. ι'. τιτ. β'. διγ. κε'. ἦτοι βιβ. μβ'. τιτ. γ'. καὶ τιτ. γ'. διγ. β'. ἦτοι βιβ. ιβ'. τιτ. β'. καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. β'. διγ. λα'. λβ'. λγ'. ἦτοι βιβ. ιβ'. ι) τιτ. α'. ἐν^{κ)} δὲ τῷ ι'. θεμ. τοῦ δ'. τιτ. τοῦ θ'. βιβ. ἦτοι τιτ. ε'. τοῦ παρόντος βιβ. κοινωνίας μὴ ὑπόσεως ἱμφάκτουμ ἔδωκεν. ὥστε ὁ μὲν εἰς τῶν κοινωνῶν διαφθείρων τὸν κοινὸν δούλον τρισὶν ἀγωγαῖς κατέχεται, σέρβη κορροῦπτι, κομμοῦνι διβιδουῖνδο^{λ)}, πρὸ σοκιο^{μ)}, ὁ δὲ ἐξωτικός διαφθείρων^{ν)} αὐτόν μόνῃ τῇ σέρβη κορροῦπτι κατέχεται. [Sch. z. VII. 200.]

† Εἰ δὲ μὴ εἰσιν, ἱμφάκτουμ.

Ὁ ἔχων τὴν δεσποτείαν ἔχει κατὰ τοῦ τὴν χρῆσιν ἔχοντος τὴν περὶ δούλου ὑποφθορᾶς ἀγωγῇ, καὶ ὁ ἔχων τὴν χρῆσιν καὶ κατὰ τοῦ ἔχοντος τὴν δεσποτείαν, καὶ κατὰ ἐξωτικοῦ οὐτίλιαν.

τὴν περὶ δούλου ὑποφθορᾶς ἀγωγῇ] † Διρέκταν. καὶ κατὰ ἐξωτικοῦ] Διαφέρει γὰρ τῷ οὐσουφρουκτουαρίῳ, εὐτροπον καὶ ἐπιεικῇ διαμεῖναι τὸν οἰκέτην. [Sch. a. VII. 200.]

ι. Παυλ.^{ν)} Διπλασιάζεται τὸ μειωθὲν τμήμα τοῦ ὑποφθαρέντος, καὶ κατὰ γεται εἰς τὴν περὶ ὑποφθορᾶς^{ο)} δούλου ἀγωγῇ, ὅσα ὑφέλιετο, καὶ πᾶσαι ἡμίαι διπλασιάζεται, εἰ καὶ μὴ ἦλθον εἰς τὸν ὑποφθείροντα τὰ^{ρ)} πράγματα.

διπλασιάζεται] Ἀντη^{α)} ἢ ἀγωγή τὸ διπλάσιον τοῦ καφέροντος ἀπαιτεῖ. ἄρα δὲ ἐκεῖνο μόνον διατιμᾶται, ὅσον ἑλάττωτος τιμήματος γέγονεν ὁ οἰκέτης τὴν ψυχὴν ἢ τὸ σῶμα καφθαρεῖς, ἢ^{β)} μὴτι καὶ ἐκ παντός ἄλλου διαφέροντος ἢ αταδικῆ σκοπεῖται καὶ διπλασιάζεται; καὶ ἦρσε τῷ Νερατίῳ, εἰς μόνῃ τὴν ἑλάττωσιν τῆς τοῦ οἰκέτου διατιμῆσεως γενέσθαι τὴν καταδικὴν ἐν διπλάσιον^{γ)}. εἰ δὲ καὶ ὑπονοθευθεῖς οἰκέτης μὴν παρὰ σοῦ πράγματα ὑφέλιετο καὶ ἐφνγγεν, καὶ

f) Addendum, ut ex versione Cuiacii apparet, καὶ τῇ περὶ κοινωνίας, actione pro socio. Tischendorfus tamen e Cod. 1350. ibi notavit. g) Fabr. διβιδουῖνδο. h) Malim αὐτη. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ιη'. k) Haec inde a voce ἐν usque ad oecem ἔδωκεν, quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350. l) Fabr. διβιδουῖνδο. m) Sic Cod. 1350. Fabr. φθειρων. n) L. 9. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. ubi est cap. 8. h. t. o) Syn. φθορᾶς. p) τὰ inserui e Syn. q) Fabr. αὐτή. r) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ. s) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰς διπλάσιον. Quae sequitur lacuna apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu cripta haec continet, quae sequuntur usque ad vocem διπλασιῶν.

1) heredibus quoque] Similiter dig. 13. in qua ait, in heredes tamen eam non dari.

IX. Ulp. Socius¹⁾, qui corrumpit communem servum, vel recipit celandi causa²⁾, tenetur serv corrupti³⁾, et communi dividendo⁴⁾, [et pro socio]⁵⁾, si socii sint⁶⁾.

1) socius] Vel extraneus, et generaliter qui recipit, tenetur. Quare lib. 12. tit. 2. cap. 2. et tit. 1. eiusdem, cap. 32. et 52. Quare tit. 12. cap. 46. them. 1.

Si quis servum communem corrupperit, adversus eum singulis sociis actio servi corrupti competit. Sed et si unus ex sociis eum corrupperit, is et communi dividendo, et pro socio sociis suis tenetur. Itaque unus sociorum, qui servum corrumpit, tribus tenetur actionibus, servi corrupti, communi dividendo, et pro socio: extraneus autem servum corrumpens sola actione servi corrupti tenetur.

2) vel recipit celandi causa] Recte dixit, celandi causa, propter id, quod dicitur lib. 17. tit. 2. dig. 51. sive lib. 12. tit. 1.

Extraneus autem etiam simpliciter recipiat, tenetur. Quare lib. 12. tit. 1. cap. 51.

3) servi corrupti]

4) communi dividendo]

5) et pro socio] Quare cap. 10. finem tit. 5. quod actionem in factum dat, et lege novam ibi adnotationem, quae causam tradit, ob quam ibi actioni communi dividendo locus non est.

6) si socii sint] Puta ex consensu: haec enim proprie societas est, ut lib. 10. tit. 2. dig. 25. sive lib. 42. tit. 3. et tit. 3. dig. 2. sive lib. 12. tit. 2. et lib. 17. tit. 2. dig. 31. 32. 33. sive lib. 12. tit. 1. Verum in them. 10. tit. 4. lib. 9. sive tit. 5. huius libri, si societas non subsistit, in factum actionem dedit. Itaque unus ex sociis servum communem corrumpens tribus tenetur actionibus, servi corrupti, communi dividendo, pro socio: extraneus autem eum corrumpens sola actione servi corrupti tenetur.

Si non sint, in factum.

Proprietarius adversus fructuarium habet actionem servi corrupti⁷⁾, et fructuarium adversus proprietarium et extraneum⁸⁾ utilem.

7) actionem servi corrupti] Directam.

8) et extraneum] Quia usufructuarii interest, bonae frugis et modestum servum manere.

X. Paul. Duplatur¹⁾, quanto minoris servus corruptus est²⁾, et veniunt in actionem servi corrupti etiam quaecunque abstulit³⁾, et omne damnum duplatur, quamvis ad corruptorem res non pervenerint.

1) duplatur] Haec actio duplum eius quod interest petit. Utrum vero id solum aestimatur, quo vilior servus factus est corruptus animo vel corpore, an et quidquid interest, in condemnatione spectatur et duplatur? Et Neratio placuit, in id tantum, quo vilior servus factus est, condemnationem fieri in duplum. Sed et si servus meus a te sollicitatus res abstulit et fugit, etiam in duplum aestimationis harum rerum mihi condemna-



εἰς τὴν τούτων τῶν πραγμάτων καταδικάζη μοι διατίμησιν ἐν διπλασίονι, ἐπεὶ ζῆμα πάσα συμβάσά^{α)} μοι διπλασιάζεται. καὶ οὐ διαφέρωμαι^{β)}, εἴτε σοὶ τῷ διαφθειραντὶ αὐτὸν ἤνεγκε τὰ πράγματα μου ὁ οἰκίτης, εἴτε ἐτέρῳ τινί, εἴτε κατανόησεν αὐτὰ. πολλὰ γὰρ δικαιότερον ἐστὶ, σὲ τὸν ὑποφθειραντὰ τὸν οἰκίτην κατέχεσθαι μοι καὶ ὑπὲρ τούτων πάντων^{γ)}, καὶ μὴ ἐμὲ περινοῦναι καὶ ζητεῖν, πρὸς τίνα ἀπήγαγεν ἅπερ ὑφείλετο^{δ)} πράγματα. εἰ δὲ ἐγὼ μὲν ὑπονοθεύσω τὸν οἰκίτην περὶ μόνης φυγῆς, ἐκείνος δὲ καὶ κλέψῃ, οὐκ ἐνέχομαι ἐπὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ κλαπέουσιν. [Sch. b. VII. 200. sq.]

τὸ μειωθῆν τιμήμα τοῦ ὑποφθειρέντος] Μειοῦται γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ τίμημα τοῦ δούλου διὰ τῆς τῶν ἠθῶν αὐτοῦ τῶν τούτων ὑποφθορίας. [Sch. c. VII. 201.]

ὅσα ὑφείλετο] Ἐἰ ἐμῇ συμβουλῇ ὑφείλετο^{ε)}. εἰ γὰρ ἐγὼ μόνῃ τὴν φυγὴν συνεβούλευσα, ἐπὶ τῇ κλοπῇ οὐκ ἐνέχομαι. καὶ ἀναγνώθῃ τὸν παλαιὸν περὶ τὸ τέλος. [Sch. d. VII. 201.]

Χωρὶς ὑποβολῆς δηλονότι τοῦ ὑπονοθεύσαντος. εἰ γὰρ ὁ ὑπονοθεύσας καὶ πράγματα κλέψῃ τῷ δούλῳ ὑπέθετο, τότε ὡς κλέπτης ἐνέχεται καὶ τῷ φουριτῷ κοινδικτικῶ, καὶ τῇ φουριτῷ, ὡς φησὶ καὶ τὸ β. θεμ. τοῖ ια'. κεφ. καὶ ὁ ἐν αὐτῷ ἰνδιξ. [Sch. d. VII. 201.]

ια'. Οὐλπ. ζ) Τὰ^{α)} δὲ μετὰ ταῦτα κλαπέοντα οὐκ ἀποτιμῶνται.

τὰ δὲ μετὰ ταῦτα κλαπέοντα οὐκ ἀποτιμῶνται] Πρόσφορος ἐνταῦθα ὁ ρητ. κανὼν τοῦ γ. τι. τοῦ β. βιβ. λέγων ἕκ τῶν ἐπισυμβαινόντων οὐκ αὐτεῖ ἡ διατίμησις τοῦ παρελθόντος ἀμαρτήματος. [Sch. e. VII. 201.]

Ἐὰν συμβουλευσῶ δούλῳ φθεῖραι δικαίωματα, ἐνέχομαι. εἰ δὲ συνήθειαν λαβῶν καὶ ἕτερα φθειρῇ, οὐκ ἐνέχομαι ἐπ' αὐτοῖς.

Ἐὰν συμβουλευσῶ δούλῳ] Συνεβούλευσα δούλῳ, ἵνα διαφθεῖρη τὰ γραμματεῖα τῶν χρεωστικῶν τοῦ δεσπότου αὐτοῦ. κατέχομαι δηλονότι ὑπὲρ τῆς τῶν πραγμάτων ἀπωλείας. εἰ δὲ τοῦτο μὲν ἤτις αὐτῷ μὴ συνεβούλευσα, ἐκ δὲ τῆς τοῦ πλημμελεῖν συνήθειας ἤμαρτεν καὶ τοῦτο, καὶ ἡ^{β)} λόγους τοῦ δεσπότου ἢ ἕτερα δικαίωματα ὑφείλετο, ἢ ἀπῆλειψε τι, οὐ χρὴ τούτων ἕνεκα κατέχεσθαι με τὸν ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτήματι ὑπονοθεύσαντα τὸν οἰκίτην. [Sch. f. VII. 201.]

φθεῖραι δικαίωματα] Ἐἰ δὲ καὶ μεταγράψασθαι δικαίωματα^{γ)} συμβουλευσῶ τῷ δούλῳ, ἐνέχομαι τῇ σέβρι κορροῦπτι. εἰ δὲ ἐγὼ μεταγράψωμαι^{δ)}, ἐνέχομαι τῇ δὲ δόλῳ, ὡς βιβ. μζ'. τι. β'. διγ. γβ'. θεμ. πρὸ ε'. θεμ. τοῦ τελ. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. ιβ'. ζῆτι τι. ιβ'. κεφ. γβ'. [Sch. g. VII. 201.]

Πρὸς τῇ περὶ ὑποφθορίας δούλου ἀγωγῇ ἀρμόζει καὶ ἡ περὶ κλοπῆς περὶ τῶν κλαπέωντων, καὶ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν ἕτεραν ἢ ἕτερα κινουμένην. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ὑποδεξαμένου καὶ κρύψαντος τὸν δούλον. ἀρμόζει δὲ καὶ ὁ τὸ κλοπιμαῖον ἀπαιτῶν λόγος. αὐτὸς μὲν γὰρ τὸ πρᾶγμα, ἢ δὲ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ τὴν ποιήν, ἢ δὲ περὶ ὑποφθορίας δούλου ἀγωγῇ τὸ διαφέρειν ἀπαιτεῖ.

πρὸς τῇ περὶ ὑποφθορίας δούλου ἀγωγῇ] Ἐἰ καὶ τὰ μάλιστα ὁ ὑπονοθεύων τὸν δούλον κλέψῃ τῇ σέβρι κορροῦπτι κατέχεται, ὅμως καὶ τῇ φουριτῷ δύνανται κατέχεσθαι, ἐπεὶ σπουδῇ αὐτοῦ καὶ συμβουλῇ δοκεῖ ἡ κλοπὴ γεγονέναι. νόμι δὲ τοῦτο, ἔαν καὶ συνηγορῆσεν αὐτῷ περὶ τὴν κλοπὴν. ἀπὸ μόνης γὰρ συμβουλῆς οὐ τικτεται φουριτῷ, καὶ οὐδὲ τῇ μίτῃ κεχρημένος τῶν ἀγωγῶν ἐκπίπτει τῆς ἕτερας, ἀλλ' ἐκατέραν κινεῖ. ὡς περὶ καὶ ὁ ὑποδεχόμενος τὸν οἰκίτην καὶ κρύπτων αὐτόν, καὶ χεῖρονα ποιῶν κατέχεται τῷ δεσπότην αὐτοῦ καὶ τῇ σέβρι κορροῦπτι ὡς χεῖρονα ποιήσας τὸν οἰκίτην, καὶ τῇ φουριτῷ ὡς κρύψας αὐτόν. κατέχεται δὲ καὶ τῷ κοινδικτικῶ. εἰ καὶ τὰ μάλιστα^{ε)} λάβῃ διὰ τοῦ κοινδικτικίου τὸν οἰκίτην, λάβῃ δὲ καὶ

beris, quia omne damnus mihi illatum duplatur. Neque interest, ad corruptorem res meas pertulerit servus, an ad alium, sive etiam consumserit: multo enim iustius est, corruptorem teneri de his omnibus, quam me oberare et quaerere, ad quem res ablatae perlatae sint. Sed si ego sollicitavero tantum servum ad fugam, et is furtum etiam fecerit, non teneor eorum nomine, quae furatus est.

2) quanto minoris servus corruptus est] Minuitur enim necessario pretium servi depravatis moribus.

3) quaecunque abstulit] Si consilio meo abstulit: nam si fugam solam suasi, ob furtum eius non teneor. Et lege Antiquum circa finem.

Scilicet sine consilio corruptoris. Nam si corruptor etiam furtum servo persuasit, quasi fur tenetur conditione furtiva et furti, ut ait them. 2. cap. 11. et ibi Index.

XI. Ulp. Res autem postea subreptae non aestimantur¹⁾.

1) res autem postea subreptae non aestimantur] Huc pertinet regula 138. tit. 3. lib. 2. quae dicit: Ex postfacto non augetur praeteriti delicti aestimatio.

Si servo persuasero²⁾, ut instrumenta corrumpere³⁾, teneor. Si vero consuetudine peccandi alia etiam corruperit, horum nomine non teneor.

2) si servo persuasero] Servo persuasi, ut chirographa debitorum domini sui corrumpere. Videlicet teneor propter chirographorum iacturam. Sed si hoc ei nominatim non suasi, verum consuetudine peccandi hoc admisit, et vel rationes domini, vel alia instrumenta abstulit et interlevit, horum nomine me teneri non oportet, cum ad unum duntaxat delictum servum impleverim.

3) ut instrumenta corrumpere] Sed et si servo persuasero, ut instrumenta transcriberet, teneor servi corrupti: si ego transcripsero, teneor de dolo, ut lib. 47. tit. 2. dig. 52. them. 5. ante finem, sive lib. 60. tit. 12. Quaere tit. 12. cap. 52.

Praeter actionem servi corrupti⁴⁾ competit etiam actio furti⁵⁾ rerum subtractarum nomine, et altera instituta alteram non tollit⁶⁾. Idem et in eo, qui servum recepit⁷⁾ et celavit⁸⁾. Competit et conditio furtiva⁹⁾: haec enim rem¹⁰⁾, actio furti poenam, actio servi corrupti id quod interest persequitur¹¹⁾.

4) praeter actionem servi corrupti] Licet is, qui servo furtum persuadet, teneatur servi corrupti, tamen et furti cum eo agi potest, quia ope et consilio eius videtur furtum factum. Quod ita intelligitur, si et ope et tulerit in furto faciendo. Nam ex solo consilio non nascitur actio furti. Nec una actione si utatur, excidit altera, sed utraque experiri potest. Eodemque modo is, qui servum recipit et celat, et deteriorem facit, domino etiam tenetur servi corrupti, quasi deteriore servo effecto, et furti, quod celaverit servum: tenetur et conditione. Quamvis conditione servum, poenam furti actione consecutus sit, tamen et quod interest, perse-

ε) Inde a voce ἰπεὶ scholium rursus prima manu scribitur in Cod. 1350. u) Sic lego. Fabr. παρασυμβάσα (sic). E Cod. 1350. varia lectio notata non est. E versione autem Cuiacii apparet, esse legendum, uti reposui. v) Sic Cod. 1350. Fabr. διαφέρει. w) πάντων addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀφείλετο. y) Sic legendum, Fabr. ὑφίεται. E Cod. 1350. varia lectio notata non est. z) In Cod. 1350. nomen Ulpiani reponitur post vocem ἀποτιμῶνται. Huc autem pertinet. a) L. 11. pr. D. h. f. legitur in Syn. p. 505. ubi est pars cap. 8. h. t. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡ καὶ. c) Fabr. τὰ ponit ante δικαίωματα, quod in Cod. 1350. deest. d) Sic Cod. 1350. Fabr. μεταγραφάμενος. e) Fabr. post μάλιστα addit γὰρ, quod deest in Cod. 1350.



διὰ τῆς φούρτι τὴν ποινήν, ὅμως καὶ τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖ διὰ τῆς σέρβι κορροῦπτι· μένει γὰρ ἔνοχος τῇ σέρβι κορροῦπτι καὶ ἀποδοῦς^{f)} τὸν οἰκτὴρ ὁ ὑπονοθεύσας αὐτόν. ἀνάγκωθι βιβ. μδ'. tit. ζ'. tit. νγ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγεγραμμένα, ἧτοι βιβ. νβ'. tit. α'. καὶ μὴν ἐν τῷ ιβ'. tit. κφ. λς'. καὶ ἀπὸ τῆς συμβουλῆς μόνης δίδωσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν. ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ . . . πλὴν ζῆτει τοῦ αὐτοῦ tit. κφ. λς'. θεμ. τελ. ἐνθα εὐρήσεις, τοὺς δούλους τοὺς συμβουλευσαμένους ἀλλήλοισι^{ε)} περὶ φυγῆς μὴ ἐνέχεσθαι τῇ φούρτι ὑπὲρ ἀλλήλων, ὡς τῆς συμβουλῆς μόνης ἐπὶ τῇ κλοπῇ ἀτιμωρήτου οὕσης. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ . . . [Sch. h. VII. 201. sq.]

ἀρμόζει καὶ ἡ περὶ κλοπῆς] Ὅταν ἐγὼ ἐπεισα τὸν δούλον κλέψαι, ἢ ὅταν αὐτὸς ὁ τὸν δούλον διαφθείρας καὶ κρύπτει. καὶ ζῆτει τὸ ζ'. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. [Sch. i. VII. 202.]

* Ἡ μὲν περὶ κλοπῆς ἀρμόζει περὶ τῶν κλαπέντων· ἀλλὰ καὶ ἡ σέρβι κορροῦπτι, ὡς κεφ. ι'. περὶ δὲ τοῦ δούλου ἡ σέρβι κορροῦπτι ἀρμόζει μόνη, οὐ μὴν καὶ ἡ φούρτι.

† Ζῆτει κεφ. ι'.

καὶ οὐκ ἀναίρει τὴν ἑτέραν ἢ ἑτέρα κινουμένη] Ζῆτει βιβ. ια'. tit. α'. κεφ. ι'. θεμ. προτελ. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ Δοξαπαιτροῦ παραγραφῆν. [Sch. k. VII. 202.]

τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ὑποδεξαμένου] † Ζῆτει tit. ζ'. κεφ. θ'. καὶ ιβ'.

καὶ κρύψαντος τὸν δούλον] Ἐπὶ τῷ κερθάναι, οὐ μὴν ἐπὶ τῷ μετὰ ταῦτα ἀπολύσαι τοῦτον, ἡσυχάσαντος τοῦ δεσπότου. [Sch. l. VII. 202.]

ἀρμόζει δὲ καὶ ὁ λόγος] † Ὅταν πρὸς σὲ ἀποκομίζε τὰ πράγματα.

αὐτὸς μὲν γὰρ τὸ πρᾶγμα] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τῶν τριῶν σοι παραδίδοσι τὰς φύσεις, καὶ φησιν, ὅτι ὁ μὲν φουρτιβος κονδικτικὸς ἀπαιτεῖ μόνον τὸ κλαπέν πρᾶγμα, ἢ δὲ φουρτι μόνη τὴν τοῦ κλαπέντος τιμὴν, ἢ δὲ σέρβι κορροῦπτι τὸ τοῦ ὑποφθαρέντος δούλου διαφέρον εἰς τὸ διπλοῦν, καὶ σημειώσας ἐνεῦθεν, ὅτι τὸ διαφέρον οὐ μόνη αὐτὴν τὴν πρωτότυπον ζημίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ποινήν δηλοῖ. ἀνάγκωθι γὰρ καὶ tit. ιε'. κεφ. μς'.

τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖ] Καὶ ἡ φούρτι διαφέρον ἀπαιτεῖ, ποτε μὲν ἀπλοῦν, ὡς ἐν tit. ιβ'. κεφ. νβ'. ποτε δὲ διπλοῦν, ποτε δὲ τετραπλοῦν. καὶ ἀνάγκωθι περὶ τούτων βιβ. μς'. tit. β'. διγ. κς'. ἧτοι βιβ. ξ'. tit. ιβ'. καὶ διγ. ν'. νβ'. σε'. πα'. [Sch. m. VII. 202.]

† Ἄλλ' εἰς τὸ διπλοῦν, ὡς τὸ α'. κεφ.

ιβ'. Παυλ. Μένει γὰρ ὁ ἐναγόμενος ἐνεχόμενος καὶ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος.

μένει γὰρ ὁ ἐναγόμενος] Τοῦ αὐτοῦ^{h)}. Ἐπει γὰρ ἐν τῷ ἀνωτέρω θεματισμῷ δύο ὑπέτεθη, καὶⁱ⁾ δούλος ὑποφθαρῆς, καὶ πράγματα κλαπέντα, καὶ διαφοροὶ ἀγωγαὶ προσαρμόζειν ἐλίχθησαν, καὶ μία ἐκάστη, εἶπομεν ἐκείσε, ὅτι τὸν ἴδιον τόπον ἐπέχει καὶ τὴν ἴδιαν ἀπαιτήσιν, ἐπὶ τὸν περὶ τούτου λόγον κατασκευάζων φησὶν, ὅτι καὶ καλῶς οὐκ ἀναίρει μία τὴν ἄλλην· οὐ γὰρ μετεχει ἀναίρειν. ὁ γὰρ ἐναγόμενος ἐναγθεὶς ἐπὶ τῷ κλαπέντι πράγματι τῷ φουρτιβῷ κονδικτικῷ καὶ ἀποδοῦς αὐτὸ, ἐπὶ μένει ἐνεχόμενος· τῇ μὲν φούρτι εἰς τὴν ποινήν διὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, τῇ δὲ σέρβι κορροῦπτι διὰ τὴν τοῦ δούλου ὑποφθορᾶν εἰς εἴ τι χεῖρων ὁ δούλος γέγονεν. ἐνεχόμενος] † Διὰ τῆς σέρβι κορροῦπτι.

ιγ'. Οὐλπ. ^{k)} Ἡ περὶ ὑποφθορᾶς δούλου ἀγωγὴ κληρονόμοις ἀρμόζει, οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων, καὶ διηνεκῆς ἐστίν.

κληρονόμοις ἀρμόζει] Ὡς καὶ αἱ πᾶσαι ἄλλαι μῆξται. ζῆτει βιβ. δ'. τῶν ἰνστιτουτ. tit. ιβ'. [Sch. n. VII. 202.]

οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων] * Ὡς ποινάλλα· ποινάλλια δὲ ἀγωγὴ κατὰ κληρονόμων οὐ δίδεται.

Ὁ ὑποφθαρῆς κληρονομιαῖον δούλον καὶ ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ, καὶ τῇ ἀπαιτούσῃ τὰ κληρονομιαῖα πράγματα ἐνέχεται ὡς ἄρπαξ.

ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ] † Τῇ σέρβι κορροῦπτι.

f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποδοῦς. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλήλους. h) Id est, Hagiotheodoriti. i) Sic lego. Cod. 1350. ὑπετέθηκε (sic). k) L. 13. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. ubi est initium cap. 11. h. t.

quitar actione servi corrupti, qua corruptor servi obligatus manet, etiam reddito servo. Lege lib. 44. tit. 7. dig. 53. et ibi adnotata, sive lib. 52. tit. 1. Atqui tit. 12. cap. 36. etiam ex solo consilio dedit actionem furti. Sic et in cap. . . . Sed quaere eiusdem tit. cap. 36. them. ult. in quo invenies, servos sibi invicem fugam persuadentes furti invicem non teneri, quod consilium solum in furto impunitum sit. Mihi autem videtur

5) competit etiam actio furti] Cum persuasi servo, ut furtum faceret, vel cum qui servum corruptit, eum etiam celat. Et quaere them. 7. cap. 14.

Actio furti competit rerum subtractarum nomine: competit etiam servi corrupti actio, ut cap. 10. De servo sola actio servi corrupti competit, non furti.

Quaere cap. 10.

6) et altera instituta alteram non tollit] Quaere lib. 11. tit. 1. cap. 10. them. penult. et ibi Doxapatri adnotationem.

7) idem et in eo, qui servum recepit] Quaere lib. 7. cap. 9. et 12.

8) et celavit] Lucrifaciendi causa, non ut postea dimitteret tacente domino.

9) competit etiam condictio furtiva] Cum res ad te defert.

10) haec enim rem] Hagiotheod. Harum trium actionum naturam tibi tradit, et dicit, condictioe furtiva peti solam rem subreptam, actione furti solam rei subtractae aestimationem, actione servi corrupti id quod interest servi corrupti nomine in duplum. Et nota exinde, eo quod interest non solum damnum principale, sed etiam poenam significari. Nam lege et tit. 15. cap. 46.

11) id quod interest persequitur] Actio etiam furti persequitur id quod interest, modo simplum, ut tit. 12. cap. 52. modo duplum, modo quadruplum. Et lege de his lib. 47. tit. 2. dig. 27. sive lib. 60. tit. 12. et dig. 50. 52. 75. 81.

Sed in duplum, ut cap. 1.

XII. Paul. Manet enim reus¹⁾ obligatus²⁾ etiam rebus redditis.

1) manet enim reus] Eiusdem. Quia enim in casu superiore duo posita erant, et servum corruptum esse, et res subreptas, et diversae actiones competere dicebantur, quarum unaquaeque, ut illic diximus, proprium locum et propriam persecutionem obtinet, huius rationem definiens dicit, merito una alteram non tolli, quia nihil commune habet, ut tollatur. Nam reus rei subtractae nomine condictioe furtiva conventus, ea redditata manet obligatus, furti actione in poenam eiusdem rei nomine, servi corrupti propter corruptionem servi, quanti deterior servus factus est.

2) obligatus] Actione servi corrupti.

XIII. Ulp. Actio servi corrupti heredibus competit¹⁾, non in heredes²⁾, et perpetua est.

1) heredibus competit] Ut omnes actiones mixtae. Quaere lib. 4. Institut. tit. 12.

2) non in heredes] Ut poenalis: poenalis autem actio in heredes non datur.

Qui corruptit servum hereditarium, et hac actione³⁾ et hereditatis petitione⁴⁾ quasi praedo⁵⁾ tenetur.

3) et hac actione] Actione servi corrupti.



καὶ τῆ ἀπαιτούσῃ τὰ κληρονομιαῖα πράγματα] Ζῆτει βιβ. 1) μβ. τιτ. α. κεφ. κ. θεμ. ε. καὶ λς. m) θεμ. γ. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς. [Sch. o. VII. 202.]

† Τῇ νερεδιτάτις πετιτιονι. ὡς ἀρπαξ] Ὡς πραιδων. ἀνάγνωθι βιβ. ε. τιτ. γ. διγ. κ. [Sch. p. VII. 202.]

ιδ'. Παυλ. Καὶ ἀπαιτεῖται δι' αὐτῆς, ὅσον διὰ τῆς περὶ ὑποφθορᾶς δούλου ἀγωγῆς.

καὶ ἀπαιτεῖται δι' αὐτῆς] Ζῆτει βιβ. μβ. τιτ. γ. κεφ. ις. τὸ τέλος, καὶ ἐναντιοφανές 2). [Sch. q. VII. 202.]

Παιδων ο) ὑπεξουσίων ὑποφθαρέντων, οὐχ ἀρμόζει ἢ περὶ ὑποφθορᾶς δούλου ἀγωγή· χρηματικὴν γὰρ εἶναι δεῖ τὴν ζημίαν, τῆς ἐπιτιμίας καὶ τῆς ἀξίας τοῦ οἴκου σωζομένης p). ὅμως μέντοι καὶ περὶ αὐτῶν οὐτιλίως q) ἀρμόζει, καὶ ἀποτιμάται ὀφφικίω τοῦ δικαστοῦ.

παίδων ὑπεξουσίων ὑποφθαρέντων] Τιοῦ ὑπεξουσίου ἢ θυγατρὸς ὑποφθαρέντος, οὐ χωρὰ τῆ σέρβι κορρουπτι, ἐπειδὴ περὶ δούλων μόνων ὡς ἐν οὐσίᾳ ἡμετέρα ὄντων εἰσενήκεται ἢ σέρβι κορρουπτι, ἐφ' ὧν καὶ δύναιται ἀποδειῖξαι, ὅτι πενέστερος γεγονός, ὁ δεσπότης τοῦ οἴκετου διαφθαρέντος αὐτοῦ. ὅπερ ἐπὶ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς οὐ προβαίνει. πλὴν εἰ καὶ μὴ ἢ διρέκται σέρβι κορρουπτι ἀρμόζει ἐπὶ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων, οὐτίλια δίδονται, καὶ ὀφφικίω τοῦ δικαστοῦ διατιμάται τὸ διαφέρων· διαφέρει γὰρ ὁμολογημένως τοῖς γονεῦσι, μὴ διαφθαρήναι τὸν λογιζομέν τῶν ἰδίων τέκνων. [Sch. r. VII. 202. sq.]

χρηματικὴν γὰρ εἶναι δεῖ τὴν ζημίαν] Ἐλεύθερον γὰρ σώμα οὐ διατιμάται, ἴνα εἰπωμεν, ὅτι ἀξίος ἦν ὁ υἱὸς λ. νν. νῦν δὲ διαφθαρεῖς ἐστὶν ἀξίος κ. καὶ λοιπὸν ὀφείλει δοθῆναι εἰς διπλάσιον τὰ δέκα. Κυριλλ. Περὶ ὑπεξουσίου ὑποφθαρέντος οὐτίλια δίδονται ἀγωγή. [Sch. s. VII. 203.]

* Ὡς ὅταν δούλος ὑποφθαρή· ἴδου γὰρ ζημία χρηματικὴ περὶ τὸ τίμημα. ἐπὶ δὲ τοῦ ὑποφθαρέντος υἱοῦ, ἐπεὶ χρηματικὴ ζημία οὐκ ἔστιν, (οὐδὲ γὰρ διατιμάται ὁ ἐλεύθερος ἀνθρώπος) λοιπὸν ὡς τῆς αὐτῆς διατιμήσεως πάλιν ὑφειστώσης τῆς ὑποστάσεως τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς τοῦ ὑπεξουσίου, οὐκ ἔχει χωρὴν ἢ ἀγωγή ἐξ ὀρθοῦ, ἀλλ' οὐτιλίως, ὡς τῆς τιμώτητος καὶ τῆς ἀξίας τῶν ἠθῶν τοῦ ὑπεξουσίου μειωθίσης. μειωθίσηται οὖν πάντως ἡδὴ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ ὑπεξουσίου, ἐπεὶ πανηώς ἔσχε καὶ βίον καὶ τρόπον r), καὶ διὰ ταῦτα οὐτιλίως κινεῖται, καὶ γίνεται ἢ καταδίκη οὐχ ὠρμισμένη, ὡς ἐπὶ τῆς διρέκτας, ἀλλὰ πρὸς ὁ συνίδῃ ὁ δικαστής.

τῆς ἐπιτιμίας καὶ τῆς ἀξίας τοῦ οἴκου σωζομένης] Ἐν τῷ τέλει τοῦ ιη. τιτ. του α. βιβ. ἦτοι τιτ. α. του ζ. βιβ. φησιν, ὅτι, ἐὰν μὴ πρὸς μόνῃν ζημίαν ἢ ὑποφθορὰ φέρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς κατατροφῆν τοῦ ὅλου οἴκου, σφοδρότερον s) τιμωρεῖται. περὶ ὑπεξουσίου δὲ οὐτιλίως κινεῖται, διότι ὁμολογουμένως διαφέρει τοῖς γονεῦσι, μὴ διαφθαρήναι τὸν λογιζομέν τῶν ἰδίων τέκνων, ὥστε καὶ διαθέσεως ἐνταῦθα γένηται λόγος. [Sch. t. VII. 203.]

Τοῦτό φησιν, ὅτι τότε ἐνδέχεται εἰς χρήματα ζημιωθῆναι t) τὸν ὑποφθαρέντα, ὅταν ἢ ἐπιτιμίας u) τοῦ οἴκου σώζηται, ἦτοι ὅταν υἱὸς οὐ βλαβῶσιν, οἷτινές εἰσιν ἢ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς τιμῆ, ἀλλὰ δούλοι ὑπεφθάρσαν. [Sch. t. VII. 203.]

* Εἰ γὰρ ἐφθάρῃ κατὰ τι καὶ ἐπιτιμία ἢ ἢ ἀξία τοῦ οἴκου, σφοδρότερον v) τιμωρεῖται. Ζῆτει τιτ. γ. κεφ. λγ. καὶ βιβ. ιδ'. κεφ. νδ'.

† Ζῆτει βιβ. ε. τιτ. α. κεφ. μθ'. περὶ αὐτῶν] † Ζῆτει τιτ. γ. κεφ. λγ'.

οὐτιλίως ἀρμόζει] Ἐπὶ τῷ διαφέροντι. καὶ ποῖον διαφέρων ἔστιν εἰπεῖν ἐνταῦθα; ὑπόθεσις w), ὅτι τελευτῶν τις ἐνεστήσατο κληρονόμος τοὺς ἐμούς παῖδας ὑπὸ αἴρεσιν τῆν, ἐὰν ἀγαθοῦτους τρόπους αἴσι καὶ πατρὶ ἐνοσῶσιν. ὑπέφθειρε δὲ τις τούτους, καὶ τῆν εἰπεῖθειαν, ἢν εἶχον πρὸς τὸν πατέρα, μετέβαλον πρὸς τὴν ἀπειθειαν· κἀντεῦθεν ἠόνησεν ἢ αἴρεσις.

4) et hereditatis petitione] Quare lib. 42. tit. 1. cap. 20. them. 5. et 36. them. 3. et ibi Antiquos.

Hereditatis petitione.

5) quasi praedo] Quasi praedo. Lege lib. 5. tit. 3. dig. 20.

XIV. Paul. Et hac tantum petitur 1), quantum actione servi corrupti.

1) et hac tantum petitur] Quare lib. 42. tit. 3. cap. 16. finem, et ἐναντιοφανές.

Filiisfamilias corruptis 2) non competit actio servi corrupti: nam pecuniarium damnum esse oportet 3), fama et dignitate domus salva 4). Tamen et de iis 5) utilis competit 6), et aestimatur officio iudicis 7).

2) filiisfamilias corruptis] Filio filiae familias corruptis, locus non est actioni servi corrupti, quia de servis tantum, qui in patrimonio nostro sunt, introducta est actio servi corrupti, in quibus dominus probare potest se pauperiore factum servo corrupto. Quod in filio et filia non procedit. Verum etsi directo servi corrupti non competat filiorum filiarumve nomine, utilis tamen datur, et officio iudicis aestimatur id quod interest: nam interest profecto parentum, animum liberorum suorum non corrumpi.

3) nam pecuniarium damnum esse oportet] Liberum enim corpus non aestimatur, ut dici possit, filium dignum fuisse aureis triginta, nunc post corruptionem dignum esse viginti: proinde praestanda esse decem in duplum. Cyrill. Filiisfamilias corrupti nomine utilis actio datur.

Ut cum servus corruptus est: nam tunc est pecuniarium damnum in pretio. In filio autem corrupto, quia pecuniarium damnum non est, (liber enim homo non aestimatur) cum ceterum non imminuta sit aestimatio substantiae domus patris, locum non habet actio directa, sed utiliter, quasi pretio et dignitate morum filiafamilias imminuta. Minuetur omnino etiam domus patris per filiumfamilias vita et moribus depravatum, ideoque utiliter agitur, et fit condemnatio non certa, ut in directa, sed quanti iudex arbitratus fuerit.

4) fama et dignitate domus salva] In fine tit. 18. lib. 1. sive tit. 1. lib. 6. ait, severissime puniri corruptorem, si non ad solum damnum corruptio pertineat, sed ad totius domus eversionem. De filio autem familias agitur utiliter, quia manifesto interest parentum, animum liberorum suorum non corrumpi, ut et hic affectionis habeatur ratio.

Hoc ait, tunc pecuniae damnum afferre corruptorem, cum dignitas domus integra manet, hoc est, cum filii non laeduntur, qui honorant domum patris, sed servi corrumpuntur.

Nam si fama et dignitas domus quodammodo laesa sit, severius punitur. Quare tit. 3. cap. 33. et lib. 14. cap. 54.

Quare lib. 6. tit. 1. cap. 49.

5) de iis] Quare tit. 3. cap. 33.

6) utilis competit] In id quod interest. Et quale id quod interest hic fingi potest? Pone, morientem quendam filios meos heredes instituisse sub conditione, si bonis moribus praediti et patri morigeri fuerint: et quendam hos corrupisse, et contumaces reddidisse: atque ita conditionem defecisse. Aget ergo pater utilis

l) Sic legendum. Fabr. tit. pro βιβ. m) Sic Cod. 1350. Fabr. λς. n) Verba καὶ ἐναντιοφανές secunda manu in Cod. 1510. scripta sunt. o) L. 14. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. ubi est pars cap. 11. h. t. p) Verba τῆς ἐπιτιμίας — σωζομένης Syn. omisit. q) Syn. οὐτιλίως. r) Malim βίον καὶ τρόπον. s) Sic lego. Fabr. σφοδρότερον t) Lege ζημιώσαι. u) Malim ἐπιτιμία. v) Sic Cod. 1350. w) Malim ὑπόθεον.



κινήσει γοῦν ὁ πατήρ οὐτιλίως κατὰ τοῦ ὑποφθείραντος, καὶ ληφεται τὴν διατίμησιν τοῦ οὐσοφρουύκτου τῆς κληρονομίας· οὗτος γὰρ ἐμέλλεν αὐτῷ προσπορίζεσθαι τῶν^{α)} παιδῶν κληρονομήσαντων. ζῆτει^{β)} βιβ. ιδ'. κεφ. νδ'. καὶ βιβ. ιθ'. tit. ζ'. κεφ. ζ'. [Sch. u. VII. 203.]

Ὡς τῆς τιμότητος καὶ τῆς ἀξίας τῶν ἡθῶν τοῦ υἱοῦ^{γ)} μειωθείσης. [Sch. u. VII. 203.]

καὶ ἀποτιμᾶται ὁ φρικίῳ τοῦ δικαστοῦ] Δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα διαθέσεως εἰσαγεῖν διαφέρον, ὡς βιβ. ιζ'. tit. α'. διγ. νδ'. ἦτοι βιβ. ιδ'. tit. α'. καὶ βιβ. ιη'. tit. ζ'. διγ. ζ'. ἦτοι βιβ. ιθ'. tit. ζ'. ὅπερ ἐκόλυσε βιβ. ζ'. tit. ζ'. διγ. ὑστέρω, ἦτοι βιβ. ιζ'. tit. ζ'. καὶ βιβ. θ'. tit. β'. διγ. λγ'. ἦτοι βιβ. ξ'. tit. γ'. [Sch. x. VII. 203.]

Αὕτη ἡ ἀγωγή οὐχ ἀρμόζει, κοινοῦ δούλου ὑποφθεύοντος δούλον ἐνός τῶν δεσποτῶν. εἰ δὲ ἔξωτικὸν ὑπονοθεῖσει, ἕκαστος τῶν δεσποτῶν εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται, ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀγωγαῖς ταῖς περὶ ἁμαρτημάτων· καὶ ὁ καταβάλλων ἐλευθεροῖ τὸν ἄλλον.

αὕτη ἡ ἀγωγή] Διὰ τὸν ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ κζ'. κεφ. τοῦ γ'. tit. λογισμῶν, καὶ τὸν ἐν τῷ μα'. κεφ. τοῦ ε'. tit. χῶρα δὲ τῷ κομμῶνι διβιδόνδω^{δ)}, ὡς βιβ. θ'. tit. δ'. διγ. μα'. ἦτοι βιβ. ξ'. tit. ε'. καὶ βιβ. ι'. tit. γ'. διγ. ια'. ἦτοι βιβ. ιβ'. tit. β'. μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ θ'. κεφ. ἐκείσε γὰρ τὸν κοινῶν θεματίζει τὸν κοινὸν δούλον ὑποφθείραντα· ἐνταῦθα δὲ κοινὸν δούλον ὑποφθείραντα τὸν ἰδικὸν τοῦ ἐνός, καὶ διὰ τοῦτο λέγει, τὴν τοιαύτην ἀγωγήν μὴ ἔχειν χῶραν νοξάλως κινήσῃναι, διὰ τὸν κανόνα τοῦ η'. κεφ. καὶ τοῦ μα'. κεφ. τοῦ ε'. tit. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. y. VII. 203. sq.]

οὐχ ἀρμόζει] Ὡςπερ οὐδὲ εἰ ὁ δούλος ἐμὸς ἄλλον σὺνδούλον αὐτοῦ^{ε)}. [Sch. z. VII. 204.]

κοινοῦ δούλου ὑπονοθεύοντος] Ζῆτει tit. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. β'. καὶ tit. ε'. κεφ. η'. καὶ μα'. ἀναγκαία. [Sch. a. VII. 204.]

δούλου ἐνός τῶν δεσποτῶν] Κοινωνῶς γὰρ κατὰ τοῦ κοινοῦ προφάσει τοῦ κοινοῦ δούλου τὴν νοξάλωσιν οὐκ ἔχει, ὡς βιβ. θ'. tit. δ'. διγ. η'. καὶ μα'. μετὰ λογισμοῦ. [Sch. b. VII. 204.]

Ἐὰν δούλος, οὗ τὴν χρῆσιν ἔχω, ὑπονοθεύσῃ ἄλλον δούλον μου, ἐνάγω τῷ δεσπότῃ.

ἐνάγω] Νοξάλωσιν σέρβι κορροῦντι^{ε)}. [Sch. c. VII. 204.]
τῷ δεσπότῃ] † Τῷ προπριεταρίῳ.

Προφάσει τοῦ ἐνεχυρασθέντος δούλου ὁ χρεώστης ἔχει τὴν περὶ ὑποφθορίας τοῦ δούλου ἀγωγήν.

ὁ χρεώστης] Ἡ γὰρ ἀγωγή δεσπότου τυγχάνει. [Sch. d. VII. 204.]

Οὐ^{δ)} δίδονται ἔξωθεν τοῦ πράγματος τὸ διπλοῦν· ἢ γὰρ ζημία διπλασιάζεται.

οὐ δίδονται ἔξωθεν τοῦ πράγματος τὸ διπλοῦν] Ἐν ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ οὐ πρὸς τῷ οἰκίτῃ καὶ τὸ διπλάσιον τῆς ἐπ' αὐτῷ ζημίας απαιτούμεθα, ἀλλὰ μόνη ζημία διπλασιάζεται. σημειῶσαι, ὅτι ἡ σέρβι κορροῦντι τὸ διπλοῦν οὐκ ἔξωθεν τῆς ζημίας ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τὴν ζημίαν καὶ ἄλλο τοσοῦτον^{ε)}· τῆς γὰρ φουρτι μόνης ἐστὶ, τὸ διπλοῦν ἢ τὸ τετραπλοῦν ἐκτός τῆς ζημίας ἀπαιτεῖν, οὐ μὴν ἄλλης ἀγωγῆς, οὔτε τῆς βι βορονομυ ἀπτορομυ, οὔτε τῆς μέτους καῦσα, οὔτε ἄλλης. [Sch. e. VII. 204.]

Κυριλλ. Ἀπαιτεῖ ἡ σέρβι κορροῦντι τὸ διπλοῦν τῆς ἀπομειώσεως. [Sch. f. VII. 204.]

ἢ γὰρ ζημία διπλασιάζεται] Ἦγουν^{ε)} σύγκεται τῷ διπλῷ καὶ τὸ πρᾶγμα. [Sch. g. VII. 204.]

Ἐὰν^{ε)} συμβουλευθείης δούλω μου κλέψαι παρὰ

actione adversus corruptorem, et consequetur aestimationem ususfructus hereditatis, quem acquisiturus fuisset, si filii heredes extitissent. Quære lib. 14. cap. 54. et lib. 19. tit. 7. cap. 7.

Quasi imminuto pretio et dignitate morum filii.

7) et aestimatur officio iudicis] Videtur et hic affectionis ratio haberi in eo quod interest, ut lib. 17. tit. 1. dig. 54. sive lib. 14. tit. 1. et lib. 18. tit. 7. dig. 7. sive lib. 19. tit. 6. quod prohibetur lib. 7. tit. 7. dig. ult. sive lib. 16. tit. 7. et lib. 9. tit. 2. dig. 33. sive lib. 60. tit. 3.

Haec actio⁸⁾ non competit⁹⁾, communi servo sollicitante¹⁰⁾ servum unius ex dominis proprium¹¹⁾. Sed si alienum sollicitaverit, quivis dominorum in solidum tenetur, ut in ceteris actionibus noxalibus: et qui solvit, alterum liberat.

8) haec actio] Propter rationem them. 2. cap. 27. tit. 3. et cap. 41. tit. 5. Locus autem est actioni communi dividendo, ut lib. 9. tit. 4. dig. 41. sive lib. 60. tit. 5. et lib. 10. tit. 3. dig. 11. sive lib. 12. tit. 2. Non obstat cap. 9. quoniam ibi ponit socium communem servum corrupisse, hic communem servum corrupisse servum proprium unius ex dominis, et ideo ait cessare hanc actionem noxalem propter regulam cap. 8. et 41. tit. 5. huius libri.

9) non competit] Quemadmodum nec si servus meus alium conservum suum corrumpat.

10) communi servo sollicitante] Quære tit. 3. cap. 27. them. 2. et tit. 5. cap. 8. et 41. necessaria.

11) servum unius ex dominis proprium] Socius enim adversus socium nomine servi communis noxalem actionem non habet, ut lib. 9. tit. 4. dig. 8. et 41. cum ratione.

Si servus, in quo usumfructum habeo, alium § servum meum corruerit, ago¹²⁾ cum domino¹³⁾.

12) ago] Noxali servi corrupti.

13) cum domino] Proprietario.

Pignerati servi nomine debitor¹⁴⁾ habet actionem § servum corrupti.

14) debitor] Haec enim actio domino competit.

Duplum extra rem non praestatur¹⁵⁾: nam damnum § duplatur¹⁶⁾.

15) duplum extra rem non praestatur] In hac actione praeter servum non petitur etiam duplum damni, sed damnum duntaxat duplatur. Nota, actionem servi corrupti non extra damnum duplum petere, sed damnum et aliud tantum: nam sola actione furti duplum vel quadruplum petitur extra rem, non alia actione, neque vi bonorum raptorum, neque metus causa, neque alia.

Cyrril. Actio servi corrupti deminutionis duplum petit.

16) nam damnum duplatur] Id est, res duplo inest.

Si persuaseris servo meo, ut furtum faciat §.

α) τῶν, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. γ) Inde α ζῆτει, haec desumpta sunt e Cod. 1350. Desunt apud Fabr. β) Cod. 1350. υἱοῦ. Fabr. ὑπεφρουύκτου. α) Fabr. διβιδόνδω. β) Fabr. addit ὑποφθείρη, quod subintelligendum quidem est, in Cod. autem 1350. deest. c) Eadem verba habet glossa interlinearis supra verbum ἐνάγω in Cod. 1350. scripta. d) L. 14. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. ubi est pars cap. 11. h. t. e) Sic Cod. 1350. Fabr. τοσοῦτο. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἦτοι. g) L. 14. §. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 505. sq. ubi est pars cap. 11. h. t.



Πέτρον, οὐ μόνον εἰς ὃ γέγονε χειρῶν, καταδικάζῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὃ παρῶσαι ἀναγκάζομαι Πέτρον.

ἀλλὰ καὶ εἰς ὃ παρῶσαι ἀναγκάζομαι Πέτρον] Οὐ γὰρ μόνον ἐφ' οἷς ἐμέ ζημιῶσά ὁ οἰκέτης μου χειρῶν ὑπὸ σοῦ γενομένος, ἔχω κατὰ σοῦ τὴν σέρβι κορροῦπι, ἀλλὰ καὶ εἰς εἴ τι ἕτερον τινα ζημιῶσά, ἐπειδὴ ἐναγομαι παρὰ τοῦ ζημιωθέντος τῇ νοξάλια. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ μισθωθέντος οἰκέτου. ζῆτει κεφ. α'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. γ'.^{h)} [Sch. h. VII. 204.]

Τὸ¹⁾ αὐτὸ κἂν συμβουλευσῆς αὐτῷ ζημιῶσαι τινα. ἐλέγομαι γὰρ αὐτῷ τῷ Ἀκουιλίῳ, ἢ τῇ περιμισθώσεως, ἐὰν αὐτὸν ἐμισθώσω· καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων.

τῇ περιμισθώσεως] † Τῇ κονδοῦνι. ἐὰν αὐτὸν ἐμισθώσω] Τί γὰρ, ὅτι ἀπητήθην τι παρὰ τοῦ μισθωσαμένου τὸν ἐμὸν οἰκέτην, ὡς χειρόνος αὐτοῦ γενομένου; [Sch. i. VII. 204.]

Ἐσθ' ὅτε ὁ δοῦλος οὕτως ἀχρηστοῦται, ὥστε μὴ συμφέρειν ἔχειν αὐτόν. ἐπιλογὴν οὖν ἔχει ὁ δεσπότης, ἢ τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας λαβεῖν, ἢ τὸ τίμημα τοῦ δούλου, καὶ παρῶσαι αὐτὸν τῷ ὑπονοθεύσαντι. εἰ δὲ μὴ ἔχει εὐχέρειαν παρῶσαι αὐτόν, λαμβάνει τὰς τιμὰς, καὶ τὰς ἀγωγὰς αὐτῷ κινδύνῳ αὐτοῦ τοῦ ὑπονοθεύσαντος ἐκχωρεῖ· ἀλλὰ τοῦτο, ὅτε περιεστὶν ὁ δοῦλος. εἰ δὲ ἡλευθέρωσεν, οὐκ εὐχερῶς ἀκούεται θέλων λαβεῖν τὸ τίμημα καὶ σchein τὸν ἀπελευθέρων.

Ἐσθ' ὅτε ὁ δοῦλος οὕτως ἀχρηστοῦται] Γίνεται ἢ διατίμησις ἐν τῇ σέρβι κορροῦπι πρὸς τὴν ἀπομείωσιν τοῦ τιμήματος τοῦ οἰκέτου, καὶ εἰς εἴ τι εὐτελέστερος γέγονεν ὑπὸ σοῦ διαφθαρεῖς, εἰς τοσοῦτον καταδικάζῃ μοι ὄφρακιῳ τοῦ δικαστοῦ. εἰ δὲ οὕτως ἀχρεῖον ἐποίησας τὸν οἰκέτην, ὥστε μὴ συμφέρειν μοι παντελῶς ἔχειν αὐτόν, ἐνταῦθα καὶ τὴν ὅλην τιμὴν τοῦ οἰκέτου λαμβάνω μετὰ τοῦ ἔχειν με καὶ τὸν ἀχρεῖον οἰκέτην. μᾶλλον δὲ ἤρτησεν, ἐπιλογὴν ἔχειν τὸν δεσπότην, εἴτε βούλεται ἔχειν τὸν οἰκέτην, ἢ λαβεῖν εἰς εἴ τι χειρῶν ἐγένετο, ἐν διπλασίονι, ἢ ἀποδοῦναι τὸν οἰκέτην, ἐὰν ὅπως ἔχη αὐτόν, καὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ λαβεῖν διπλασίον. εἰ δὲ μὴ ἔχει παρ' ἐαυτῷ τὸν οἰκέτην, δύναται τὸ μὲν τίμημα αὐτοῦ λαμβάνειν ἐν διπλασίονι, ἐκχωρεῖν δὲ τῷ νοθεύσαντι αὐτὸν κινδύνῳ αὐτοῦ ὡς ἔχει περὶ τοῦ δούλου ἀγωγὰς. τὸ δὲ εἰρημένον, ὡς ὁ δεσπότης ἀποδιδῶναι τὸν οἰκέτην, νοῆσον, ἐὰν ζῶντος αὐτοῦ κινήται ἢ σέρβι κορροῦπι. εἰ γὰρ ἐτελεύτησεν, πῶς ἔχει τὸν τελευτήσαντα ἀποδοῦναι; εἰ δὲ ἡλευθέρωσεν αὐτόν, οὐκ ὀφείλει προσδέχεσθαι αὐτόν ὁ δικαστὴς λέγοντα· ἐπειδὴ οὐκ ἤθελον ἔχειν αὐτόν, διὰ τοῦτο αὐτὸν ἡλευθέρωσα, καὶ ὀφείλω καὶ τὸ τίμημα λαβεῖν, ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν ἀπελευθέρων. ἀλλ' ὀφείλει πάντως ἐκχωρεῖν τὰ τῶν ἀπελευθέρων δίκαια τῷ ὑπονοθεύσαντι αὐτόν. [Sch. k. VII. 204. sq.]

ὥστε μὴ συμφέρειν] † Τῷ δεσπότη. ἔχειν αὐτόν] Τί γὰρ, ὅτι τιμὸν ἀνδρὸς δοῦλον ὄρχησπὴν^{k)} ἢ μίμον εἰργάσατό τις; [Sch. l. VII. 205.]

ἢ τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας λαβεῖν] Καὶ¹⁾ ἔχειν τὸν οἰκέτην εἰς τὸ διπλασίον^{m)}. [Sch. m. VII. 205.]

ἢ τὸ τίμημα τῷ δούλου] Οὕτως ἀνταξέον τὸ κεφάλαιον. ἐπιλογὴν οὖν ἔχει ὁ δεσπότης, ἢ τὸ διπλοῦν τῆς ζημίας λαβεῖν καὶ ἔχειν καὶ παρ' ἐαυτῷⁿ⁾ τὸν δούλον, ἢ τὸν δούλον στρέψαι πρὸς τὸν ὑποφθειρόντα καὶ λαβεῖν ἐξ αὐτοῦ τὴν τιμὴν τοῦ ὑποφθαρέντος δούλου, μὴ εἰς τὸ ἀπλοῦν, ἀλλ' εἰς τὸ διπλοῦν. οὕτως γὰρ καὶ ὁ ἰνδιξ φησὶ. [Sch. n. VII. 205.]

Σκόπησον, μήποτε τὸ ὅλον τίμημα τοῦ δούλου εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀπαιτεῖται. πείθει γὰρ με τοῦτο ὑπονοεῖν τὸ λέγειν τὸν βασιλικόν, ἐπιλογὴν ἔχειν τὸν δεσπότην, ἢ τὸ μειωθῆν τῆς τιμῆς τοῦ δούλου λαβεῖν εἰς τὸ διπλοῦν, ἢ τὸ τίμημα ὅλον τοῦ δούλου διὰ τὸ ἀχρηστον γενέσθαι τὸν δούλον. τοῦτο γὰρ αὐτὸ πρὸς ποινήν εἰσηχθῆ τοῦ ὑποφθειράντος τὸ καταναγκάζεσθαι αὐτόν,

Petro, non tantum in id, quo deterior effectus est servus, condemnaberis, sed et in id, quod Petro necesse habeo praestare¹⁷⁾.

17) sed et in id, quod Petro necesse habeo praestare] Non enim tantum in id, quo laesit me servus a te deterior factus, est mihi tecum actio servi corrupti, sed etiam in id, quo alium laesit, quoniam laeso teneor noxali actione. Idem et in servo locato. Quae cap. I. them. ult. et cap. 3.

Idem erit, si ei persuaseris, ut alii damnum daret. Nam ei tencor lege Aquilia, vel ex conducto¹⁸⁾, si eum locavi¹⁹⁾. Idem erit in similibus.

18) ex conducto] Actione conducti. 19) si eum locavi] Quid enim, si conductor servi mei quid a me petierit, quasi deteriore eo facto?

Interdum servus adeo inutilis est²⁰⁾, ut non expediat²¹⁾ eum habere²²⁾. Quamobrem electio est domini, ut vel duplum damni consequatur²³⁾, vel pretium servi²⁴⁾, eumque tradat corruptori. Sed si non habet facultatem tradendi eius²⁵⁾, pretia consequitur, et cedit actionibus periculo sollicitatoris²⁶⁾; et hoc, si servus supersit. Sin autem eum manumiserit, non facile audietur²⁷⁾ volens consequi pretium, et habere libertum²⁸⁾.

20) interdum servus adeo inutilis est] In actione servi corrupti aestimatio fit pro deminutione pretii ipsius servi; et quanti vilior factus est a te corruptus, in tantum mihi condemnaberis officio iudicis. Quodsi adeo inutilem servum feceris, ut mihi plane non expediat, eum habere, hoc casu solidum pretium servi consequor, et nihilominus inutilem servum retines. Magis vero placuit domino electionem dari, sive servum retinere velit, et quanti deterior servus factus est, in duplum accipere, vel servum reddere, si copiam eius habeat, et pretium eius consequi in duplum. Si vero non habeat copiam servi, potest quidem pretium servi consequi in duplum, sed corruptori periculo eius cedere debet actiones, quas habet servi nomine. Quod tamen dicitur de reddendo servo, ita intelligitur, si eo vivo agatur servi corrupti. Nam mortuum qui reddere posset? Si vero eum manumiserit, non debet eum iudex admittere dicentem, ideo se manumisisse, quoniam eum habere noluerat, et se debere consequi pretium, et retinere libertum. Quinimo iure patronatus cedere corruptori debet.

21) ut non expediat] Domino.

22) eum habere] Ut si honesti viri servum saltatorem vel mimum reddiderit quis.

23) ut vel duplum damni consequatur] Et servum retineat in duplum.

24) vel pretium servi] Sic caput construas: Itaque electio est domini, ut vel duplum damni consequatur, et retineat apud se servum, vel servum restituat corruptori, et consequatur ab eo pretium servi corrupti, non in simplum, sed in duplum. Nam et sic Index ait.

Vide, num totum pretium servi petat in simplum. Hoc enim crediderim subintelligere Basilicum, dum ait, electionem habere dominum, ut quanti servus vilior factus est, consequatur in duplum, vel solidum pretium servi, quod inutilis factus sit servus. Hoc ipsum in poenam introductum est corruptoris, ut cogatur non

h) Verba καὶ κεφ. γ'. secunda manu in Cod. 1350. addita desunt apud Fabr. e) L. 14. §. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 500. usque ad verba ζημιῶσαι τινα, et efficit finem cap. 11. h. t. k) Super ὄρχησπὴν secunda manu in Cod. 1350. scriptum est: σὺφρονα ὄντα. l) Idem scholium repetitur in glossa interlineari supra vocem ζημίας scripta, exceptis verbis εἰς τὸ διπλασίον. m) Verba εἰς τὸ διπλασίον, quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350. n) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῷ.



μη τὸ διπλοῦν διδόναι τῆς μειώσεως, ἀλλὰ τὸ ὅλον τιμῆμα τοῦ δούλου. [Sch. n. VII. 205.]

† Εἰς τὸ διπλασίον.

εἰ δὲ μὴ ἔχει εὐχέρειαν παρασχεῖν αὐτόν] † Ἦς τυχὸν ἀποφυγόντος.

κειρὸν αὐτοῦ τοῦ ὑπονοθεύσαντος] Ζῆτει βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ξθ'. ζῆτει καὶ κεφ. ε'. θεμ. τελ. καὶ κεφ. ε'. σημειῶσαι, ὅτι ὁ διδοὺς διατίμησιν πραγματος ποιηῆς χάριν, ἐκχωρεῖται τὰς ἐπὶ τῷ πράγματι ἀγωγὰς. ἀνάγνωθι βιβ. ε'. tit. α'. διγ. ξθ'. ἦτοι βιβ. ιε'. tit. α'. [Sch. o. VII. 205.]

οὐκ εὐχερῶς ἀκούεται] Εἰπ' μὴ δεῖξει τυχόν, ὅτι ἤλευθερώσα αὐτόν, καὶ ἐπιβουλῆς ἤπειτο κατ' ἐμοῦ.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τὸ οὐκ εὐχερῶς ἀπὸ τοῦ οὐδ' ὅλως, ὡς ἀπὸ τοῦ παλαιῦ φαίνεται. ἔχεις δὲ τοῦτο καὶ ἐν βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ξγ'. ἐν τέλει τὸν Στέφανον τὸ οὐκ εὐχερῶς οὕτω λέγοντα. καὶ σημειῶσαι τὸ οὐκ εὐχερῶς, ὅτι ὁλοῖ καὶ τὸ οὐδ' ὅλως.

καὶ σχεῖν τὸν ἀπελεύθερον] Ἰδοὺ ἐνταῦθα καὶ βιβ. ιβ'. tit. ε'. διγ. ξε'. θεμ. ε'. ἦτοι βιβ. κδ'. tit. ε'. πλουσιώτερον ἔλεγε τὸν ἔχοντα ἀπελεύθερον. τὸναντίον δὲ βιβ. ιθ'. tit. θ'. τῶν διγ. ε'. ἐν τέλει, ἦτοι βιβ. κ'. tit. δ'. καὶ βιβ. γ'. tit. ιζ'. διγ. ρκ'. Οὐλιανῶν, ἦτοι βιβ. β'. tit. γ'. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. κδ'. tit. γ'. διγ. ξα'. ξβ'. ξδ'. ξε'. ἦτοι βιβ. κη'. tit. η'. καὶ βιβ. μη'. tit. ι'. διγ. ιδ'. ἦτοι βιβ. ξ'. tit. μα'. σημειῶσαι τὰς παραπομπὰς τοῦ παρόντος παλαιῦ, καὶ ἐξ αὐτῶν μάθης, ποτε ὁ κτώμενος ἀπελεύθερον δοκεῖ πλουσιώτερος εἶναι, καὶ ποτε οὐ. [Sch. p. VII. 205.]

† Τὸν φθορέα.

ιε'. Γαι.) Ὑποφθείρει δούλον καὶ ὁ συμβουλεύων αὐτῷ τοῦ δεσπότου καταφρονεῖν.

ισ'. Ἀφρικαν.) Ἐὰν ὁ εἰσθῶς δοῦλος) διοικεῖν ἢ δανείζειν) τὰ δεσποτικὰ χρήματα, λογοποιούμενος) μετὰ τὸ ἐλευθερωθῆναι εὐρεθῆ χρήματα διαπανήσας μετὰ γυναικός, ἀρμόζει κατ' αὐτῆς ἢ περιῦποφθορέας δούλου ἀγωγή, καὶ ἢ περι κλοπῆς περιῦων πρὸς αὐτὴν ὁ δοῦλος ἀπήγαγεν).

εἰ ὁ εἰσθῶς δοῦλος διοικεῖν ἢ δανείζειν τὰ δεσποτικὰ χρήματα] Κυρὶλλ. Εἰ ὁ χρυσουπόδεκτος δαπανῆσει εἰς γυναῖκα, καὶ μετὰ ἐλευθερίαν λογοποιήσει), κατέχεται ἢ γυνὴ καὶ σίεθι κορροῦπι καὶ φοῦρτι. [Sch. q. VII. 206.]

† Ὅν Ῥωμαῖοι) φασὶ δισπενσάτορα.

εὐρεθῆ ἢ χρήματα δαπανήσας] † Ἐν δουλείᾳ ἔτι ὦν.

ἀρμόζει κατ' αὐτῆς] Ζῆτει) κεφ. ε'. θεμ. τελ. καὶ βιβ. κδ'. tit. β'. κεφ. δ'. θεμ. β'.

περὶ ὧν πρὸς αὐτὴν ὁ δοῦλος ἀπήγαγεν] Ἀνάγνωθι βιβ. ιβ'. tit. ε. διγ. δ. θεμ. β. ἦτοι βιβ. κδ'. tit. β'. ὅτι τὸ διδομένον πόρνη οὐ ῥεπειτεῖται) καὶ βιβ. λθ'. tit. ε'. διγ. ε'. ἦτοι βιβ. μζ'. tit. α'. ὅτι καλῶς δωροῦμεθα πόρνην, γυναικὶ δὲ αἰσχροῦ ἀπ' αἰτίας γνωρίζομένη) μοι οὐδὲν ἐν διαθήκῃ καλῶς ἀπολαμβάνω, κἂν στρατιωτῆς εἰμι, ὡς βιβ. κθ'. tit. α'. διγ. μα'. θεμ. β. ἦτοι βιβ. λε'. tit. κα'. ἀλλὰ φισκοῦται καταλειφθῆν) αὐτῇ, ὡς βιβ. λδ'. tit. θ'. διγ. ιδ'. ἦτοι βιβ. ξ'. tit. μβ'. λέγει δὲ βιβ. ιζ'. tit. α'. διγ. ιβ'. ἦτοι βιβ. ιδ'. tit. α'. ὅτι, εἰ ἐν εἰδήσει κατὰ μανδάτον ἀσπίου νέον ἐγγυησθ) ὑπὲρ αὐτοῦ πόρνη), οὐκ ἔχεις τὴν μανδάτι) εἰκοκας γὰρ τῷ δανείζοντι ἀσπίω. τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ ὅτε καταβαλεῖν ἐντελλῆται σοι τῇ πόρνη. ἐν δὲ τῷ γ'.¹) διγ. τοῦ γ'. tit. τοῦ ιε'. βιβ. φησὶν, ὅτι βίεσσον^ε) ἐστὶ κἂν^η) ἐνθα δανεισάμενος δούλος ἀγοράσῃ τι βουλομένην δεσπότη εἰς τουρῆν ἢ αἰσχροῦν διαπύργον. ἐν δὲ τῷ λθ'. διγ. τοῦ β'. tit. τοῦ μζ'. βιβ. ἦτοι tit. ιβ'. τοῦ ξ. βιβ. φησὶν, ὅτι ὁ ἀρπάζων ἢ ἀποκρῦπτων ἀλλοτριαν δούλην πόρνην οὐσῶν οὐτε τῷ Φαβίω, οὐτε τῇ φοῦρτι κατέχεται) οὐ γὰρ κλοπῆς, ἀλλ' ἰδούτης χάριν τοῦτο ἐποίησεν. εἰ

duplum praestare deminutionis, sed solidum pretiur servi.

In duplum.

25) sed si non habeat facultatem tradend eius] Utpota si servus aufugerit.

26) periculo sollicitatoris] Quaere lib. 15 tit. 1. cap. 69. Quaere et cap. 5. them. ult. et cap. 6 Nota, ei, qui praestat aestimationem rei poenae causa cedi eius rei nomine actiones. Lege lib. 6. tit. 1. dig. 69 sive lib. 15. tit. 1.

27) non facile audietur] Nisi probaverit, se ideum manumisisse, quod servus insidiatus ipsi fuerit.

Hagiotheod. Non facile dictum est pro plane non ut ex Antiquo apparet. Habes hoc et in lib. 15. tit. 1 cap. 63. in fine, ubi Stephanus verba non facile ita interpretatur. Et nota, non facile significare etiam plane non.

28) et habere libertum] En hic, et lib. 12. tit. 6. dig. 65. them. 6. sive lib. 24. tit. 6. locupletiozem dixit eum, qui habet libertum. Contrarium est lib. 19. tit. 9. dig. 5. in fine, sive lib. 20. tit. 4. et lib. 50. tit. 17. dig. 125. Ulpiani, sive lib. 2. tit. 3. Lege et lib. 24. tit. 3. dig. 61. 62. 64. 65. sive lib. 28. tit. 8. et lib. 48. tit. 10. dig. 14. sive lib. 60. tit. 41. Nota allegationes huius Antiqui, et ex eis discas, quando videatur locupletior qui libertum acquisivit, et quando non.

Corruptorem.

XV. Gai. Corruptit servum et qui ei persuadet, ut dominum contemnat.

XVI. African. Si servus, qui solebat administrare vel foenerare pecuniam domini¹), rationibus redditis post libertatem, inveniatur pecuniam consumsisse²) cum muliere quadam, in eam competit³) actio servi corrupti, et furti de iis, quae servus ad eam detulit⁴).

1) si servus, qui solebat administrare — pecuniam domini] Cyrill. Si susceptor auri id impenderit in mulierem, et post libertatem rationes reddiderit, tenetur mulier servi corrupti et furti.

Quem Romani dispensatorem dicunt.

2) inveniatur pecuniam consumsisse] Cum adhuc in servitute esset.

3) in eam competit] Quaere cap. 5. them. ult. et lib. 24. tit. 2. cap. 4. them. 2.

4) de iis, quae servus ad eam detulit] Lege lib. 12. tit. 5. dig. 4. them. 2. sive lib. 24. tit. 2. datum meretrici non repeti: et lib. 39. tit. 5. dig. 5. sive lib. 47. tit. 1. recte nos donare meretrici. Mulieri autem stupro cognitae nec, si miles sim, in testamento recte quidquam relinquo, ut lib. 29. tit. 1. dig. 41. them. 2. sive lib. 35. tit. 21. sed relictum fisco vindicatur, ut lib. 34. tit. 9. dig. 14. sive lib. 60. tit. 42. Ait autem lib. 17. tit. 1. dig. 12. sive lib. 14. tit. 1. si sciens mandato luxuriosi adolescentis fideiusseris pro meretrice, te non habere mandati actionem: similis enim es ei, qui pecuniam credit luxurioso. Idem est et si iusserit meretrici solvi. In dig. autem 3. tit. 3. lib. 15. ait, versum esse etiam, quod servus mutuatus domino emit volenti ad delicias vel turpes sumtus. In dig. 39. tit. 2. lib. 47. sive tit. 12. lib. 60. ait, eum, qui rapit vel celat meretricem alienam ancillam, neque lege Fabia, neque furti teneri: non enim furandi, sed libidinis causa hoc fecit. Sed si non erat meretrix, locus est legi Fabiae et actioni furti, ut

o) τὸ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. p) Hoc scholium e Cod. 1350. editum deest apud Fabr. q) Sic Cod. 1350. Fabr. μάθη. r) L. 15. D. h. t. legitur in Syn. p. 506. ubi est cap. 13. h. t. s) In Digestis praefigitur nomen Alfeni. t) L. 16. D. h. t. legitur in Syn. p. 70. 506. ubi est cap. 14. h. t. u) Syn. τοῦ εἰσθῶτος δούλου. v) Syn. δανείζειν. w) Syn. λογοποιούντος. x) Syn. ἀπηγάγετο. y) Fabr. λογοποιήσῃ. z) Cod. 1350. ρωμαῖος (sic). a) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. γνωρίζομένης. c) Adde τὸ ante καταλειφθῆν. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐγγυησῃ. e) Malim πόρνην. f) Fabr. numerum omisit. g) Sic lego cum Fabr. quamvis Cod. 1350. habeat θίραον. h) Lege καὶ.



δὲ μὴ ἦν πόρνη, χώρα τῆ φούρτι καὶ τῷ Φαβίῳ, ὡς διγ. γγ'. εἰ δὲ καὶ θυρίδας τις κλάσει¹⁾ πόρνης, καὶ εἰσελθόντες ἕτεροι μὴ παρ' αὐτοῦ εἰσαχθέντες κλέψωσι τὰ πράγματα αὐτῆς, οὐκ ἐνέχεται τῇ φούρτι, ὡς ἐν τῷ εἰρημίῳ λθ'. διγ. τοῦ β'. τι. τοῦ μζ'. βιβ. ἦτοι τι. ιβ'. τοῦ ξ'. βιβ. περὶ δὲ τῶν ἀκαταστάτως ἦτοι παρανόμοις γαμουμένων ἢ δωρουμένων ἢ καταλιμπανόντων ἀλλήλους ἀναγνωθὶ διγ. γ'. τοῦ α'. τι. τοῦ κδ'. βιβ. ἦτοι τι. α'. τοῦ λ'. βιβ. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγεγραμμένα. [Sch. r. VII. 206.]

ιζ'. *Μαρκιαν.* Καὶ συνεστῶτος μὲν τοῦ γάμου, ἔχει κατὰ τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ τὴν περὶ ὑποφθορῆς δούλου ἀγωγὴν· διὰ δὲ τὴν θάλαψιν τῶν γάμων εἰς τὸ ἀπλοῦν.

κατὰ τῆς γυναικὸς] Ζῆτει βιβ. κη'. τι. ια'. κεφ. λβ'. [Sch. a. VII. 207.]

διὰ δὲ τὴν θάλαψιν τῶν γάμων] Συνεστῶτος γὰρ τοῦ γάμου, οὔτε ποινάλα, οὔτε ἀτιμοποιὸς ἀρμόζει, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ζημίᾳ ἰμφοκτομ, ὡς βιβ. ε'. τοῦ κώδικος, τι. κα'. διατ. β'. ἦτοι βιβ. κη'. τι. ια'. κεφ. λβ'. [Sch. t. VII. 207.]

εἰς τὸ ἀπλοῦν] Ὡςπερ καὶ τὸν Ἀκουίλιον, ὡς τι. δ'. κεφ. νε'. [Sch. u. VII. 207.]

ιη'. Ἐὰν δούλος χρήματα τοῦ δεσπότου παράσχη τινί, ἐντεταμένους αὐτῷ ἀγοράσαι ἀγρούς, ἐπιλέξασθαι ὡφείλει ὁ δεσπότης, ἵνα ἢ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν κινήσῃ, ἢ τὴν περὶ κλοπῆς, ἐν εἰδήσει τὰ χρήματα ἐκείνου λαβόντος. οὐδὲ γὰρ δύναται κινεῖν καὶ τὴν περὶ κλοπῆς, καὶ τὴν περὶ ἐντολῆς· ἐπειδὴ καλῆ πιστεὶ οὐσα ἢ περὶ ἐντολῆς οὐ δύναται τὸ ἄπαξ ἀπαιτηθὲν πάλιν μεθοδεύειν.

ἐὰν δούλος] Θεοδ. Ὁ λαβὼν κλοπιμαῖα δεσποτικά νομίσματα ἀπὸ δούλου ἐντεταμένου αὐτῷ τι ποιῆσαι, ἐνέχεται τῇ φούρτι ἢ τῇ μανδᾷ τῷ δεσπότη τῶν χρημάτων. ἀναγνωθὶ δὲ τὴν ἰδ'. διατάξιν τοῦ παρόντος τι. οὐ καὶ τῇ ἐν ἔμ. ἢ φούρτι^{κ)} καὶ ἢ μανδᾷ κινουμένοι ἀναγρούσιν ἀλλήλας. [Sch. x. VII. 207.]

χρήματα τοῦ δεσπότου παράσχη] † Παρὰ γνώμην δεσποτικῆν.

ἵνα ἢ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν κινήσῃ] Προσποριθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ δούλου ἐντεταμένου ἀγοράζειν αὐτῷ κτήματα. [Sch. y. VII. 207.]

** Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἡρωτ. Καὶ πῶς τῆς μῆς κινουμένης τῆς τὸ ἥτιον ἀπαιτούσης, οὐ σώζεται ἢ ἕτερα ἐπὶ τῷ περιττῷ κατὰ τὸ πολλοῦ καὶ πολλοῦ σοι φηθέν, ἀλλ' ἀλλήλων εἰσὶ φθαρταὶ τε καὶ ἀναίρεται¹⁾ αἱ παρούσαι ἀγοραί· Ἀσίς. Ἀναγκασίος τις ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τὴν ἐναντίωσιν καὶ τὴν ἀντιπίπτωσιν²⁾ ἀλλήλαις ἐργαζόμενος, καὶ ἐπάγει σοι αὐτὸν αὐτίκα ὁ νομοθέτης λέγων, ὅτι ἢ καταδέχεται τὴν ἐντολὴν ὁ δεσπότης, ἢ ἐποίησατο ὁ δούλος· καὶ ἰδοὺ ἐκυρωθῆ τὰ λεγόμενα πάντα καὶ καλῆ πιστεὶ τῷ δεσπότη προσεπορίσθησαν, καὶ κλοπῆς λόγος οὐκ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀλλ' ἀγαθῆ πιστεὶς τὰ πάντα ἢ τὰ μὲν γεγονότα ὁ δεσπότης οὐ παρεδέξατο, ἀλλ' ἐκίνησε τὴν περὶ κλοπῆς, καὶ ἐκ τούτου ἔδειξε προφανῶς, ὅτι ἀπρόσδεκτὰ μοι πάντα τυγχάνει, καὶ ἀπήτησε καὶ ποιῆν, καὶ οὕτως ἐλύθη τὸ τῆς κλοπῆς δικαστήριον. οὐ δύναται γοῦν ἀπὸ τοῦ νῦν κινήσαι καὶ τὴν περὶ ἐντολῆς [καὶ³⁾] καταδέξασθαι τὰ ποτε παρὰ τοῦ δούλου γεγόμενα· καλῆ γὰρ πιστεὶ οὐσα ἢ περὶ ἐντολῆς (μὴ εἴπης δὲ, ὅτι βόνα φίδε· οὐδεὶς γὰρ λόγος περὶ τούτου ἐνταῦθα· ἀλλ' ὅτι μὴ μεμφομένη, ἀλλ' ἀποδεχομένη τὰ παρὰ τοῦ δούλου γεγόμενα, καὶ ἐναντία βαδίζουσα τῷ τῆς φούρτι σκοπῷ) οὐ δύναται ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀφ' οὗτον ἐκινήθη ἢ φούρτι, καὶ ὅπερ ὡφείλει ἀπαιτῆσαι, ἀπήτησε, καὶ ἐλύθη τὸ δικαστήριον, καὶ ἀπεπέμφθη πάντα, ὅσα ὁ δούλος ἐποίησεν, ἐλθεῖν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι ταναντία, καὶ καταδέξασθαι μὲν τὰ παρὰ τοῦ δούλου γεγόμενα, μεθοδεύειν δὲ τὰ παρὰ τοῦ δεσπότου ἀπαιτηθέντα ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου, καὶ ἀντιτρέφει τῷ ἀπαιτηθέντι, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἀρχὴν ποιῆσαι καὶ ἀπαιτῆσαι τὸν ἐντολῆς πληρῶσαι τὰ τῆς ἐντολῆς. οὐ δύναται γοῦν ταῦτα ποιῆσαι. ἐναντίον γοῦν ἐστὶ τὸ καταδέξασθαι τὰ παρὰ τοῦ δούλου γεγόμενα τῷ μὴ καταδέξασθαι

dig. 83. Quodsi ianuam quis meretricis fregerit, et ingressi alii ab eo minime introducti res eius subtraxerint, non tenetur furti, ut in dicto dig. 39. tit. 2. lib. 47. sive tit. 12. lib. 60. De his autem, qui invalide sive illegitime nuptias contrahunt, vel donant, vel relinquunt invicem, lege dig. 3. tit. 1. lib. 24. sive tit. 1. lib. 30. et ibi adnotata.

XVII. Marcian. Etiam constante matrimonio in uxorem¹⁾ vir habet actionem servi corrupti: sed favore nuptiarum²⁾ in simplum³⁾.

1) in uxorem] Quare lib. 28. tit. 11. cap. 32.

2) sed favore nuptiarum] Nam constante matrimonio neque poenalis, neque famosa actio competit, sed damni nomine in factum, ut lib. 5. Codicis, tit. 21. const. 2. sive lib. 28. tit. 11. cap. 32.

3) in simplum] Sicut Aquilianam, ut tit. 4. cap. 55.

XVIII. Si servus¹⁾ pecuniam domini dederit²⁾ alicui, mandans emere agros, eligere debet dominus, ut vel mandati agat³⁾, vel furti⁴⁾, si is sciens pecuniam acceperit⁵⁾. Nec enim potest agere furti et mandati⁶⁾, quod cum bonae fidei sit mandati actio, non possit quod semel petitum est⁷⁾ rursus petere⁸⁾.

1) si servus] Theod. Qui furtivam pecuniam domini accepit a servo mandante sibi, ut aliquid faceret, domino pecuniae tenetur furti vel mandati. Lege const. 14. huius tit. quia cavetur, actiones in rem, furti et mandati invicem tolli.

2) pecuniam domini dederit] Sine voluntate domini.

3) ut vel mandati agat] Quae actio ei acquisita est per servum, qui agros emi mandavit.

Hagiotheod. Quaesiverunt. Qui fit, ut altera instituta, qua minus petitur, non salva sit altera in eo, quod amplius est, secundum ea, quae saepe et pluribus locis dicta sunt, sed ut haec actiones altera alteram tollant? Solutio. Necessario quaedam ratio est, quae efficit, ut ambae actiones sibi invicem adversentur, eamque statim adiicit legislator haec dicens: Aut enim ratum habet dominus mandatum a servo datum, quo facto omnia, quae dixit servus, confirmantur et bona fide domino acquiruntur, nec ab eo inde tempore de furto sermo est, sed omnia ex bona fide sunt: aut dominus quae facta sunt, rata non habuit, sed furti egit, eoque satis demonstravit, se nihil ratum habere, et petit poenam, atque ita iudicium furti finitum est. Non potest ab eo inde tempore et mandati agere, et rata habere, quae a servo quondam facta sunt: nam cum mandati actio bonae fidei sit, (ne dicas, bona fide, de qua hoc loco sermo non est, sed quod mandati actio rata habeat a servo facta, et contraria sit fini actionis furti) non potest a quo tempore furti actum idque petitum est, quod furti actio persequitur, et finitum est iudicium, omniaque a servo facta reprobata sunt, mandati actio contrarium facere, et a servo facta rata quidem habere, a domino autem, quae dominus exegit petere eique, a quo exacta sunt, restituere, et post haec omnia initium facere et exigere a procuratore, ut mandatum impleat. Certe invicem pugnant haec, a servo facta rata habere et rata non habere, et cum prius finitum sit, posteriori amplius locus non est. Sic hoc

1) Sic Cod. 1350. Fabr. κλάση. 2) Sic Cod. 1350. Fabr. ὅτι καὶ ἢ ἐν ἔμ. καὶ ἢ φούρτι. 3) Malim ἀναίρεται.

4) Malim ἀντιπίπτωσιν. 5) Videtur deesse καὶ.



ταῦτα, καὶ ἐπεὶ ἐπληρώθη τὸ πρότερον καὶ τέλος ἔλαβε, τὸ δεύτερον λοιπὸν χωρὸν οὐκ ἔχει. οὕτως ἐνταῦθα καλῆ πίστει ἢ περὶ ἐντολῆς ἀγωγή, οὐχ ὡς βίονα φίδε, ἀλλ ὡς ἀγαθὰς διακειμένη περὶ τὰ τοῦ δούλου πράγματα καὶ ἀποδιχομένη ἐκεῖνα καὶ πιστὰ καὶ ἀγαθὰ νομίζουσα ἢ δὲ περὶ κλοπῆς τὰ ἐναντία πάντα.

τὴν περὶ κλοπῆς] Οὐ τὴν φούρτι, τὸν δὲ κοινδικτίμιον· καὶ δὴλον, ἐκ τοῦ ἀναρῆσθαι ταύτην διὰ τῆς μανδατί. ἀνάγνωθι δὲ τὸ σχόλιον, καὶ εἴπης καὶ διὰ τὴν φούρτι. [Sch. z. VII. 207.]

† Τὸν κοινδικτίμιον.

ἐν εἰδήσει ἐκείνου τὰ χρήματα λαβόντος] Ὅτε ἴδει ὁ λαμβάνων, ὅτι παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου δίδεται, ἐπιταμένου τοῦ λαβόντος, ὅτι δεσποτικοὶ εἰσιν οἱ νόμοι. ἐπειτοίγε κλοπὴ οὐχ ἁμαρτάνεται. [Sch. a. VII. 207.]

οὐδὲ γὰρ δύναται κινεῖν καὶ τὴν περὶ κλοπῆς, καὶ τὴν περὶ ἐντολῆς] Ἐπιλεξάμενος τὴν περὶ ἐντολῆς ἀναρῆθαι τὴν περὶ κλοπῆς. εἰκότως ἢ γὰρ περὶ ἐντολῆς διπλευρὸς ἐστὶ, καὶ συναίνεσιν ἐξ ἑκατέρου μέρους ἔχουσα. καὶ πῶς ἂν δυναθῆι ὁ ἐπὶ τινι συναίνεσιν κινεῖν ἐπὶ τούτου τὴν περὶ κλοπῆς ἢ γὰρ ἂν αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ ταῦτα κινήσει ὅπερ ἄτοπον. δι' ὃν γὰρ κινεῖ περὶ ἐντολῆς, δοκεῖ καταδέχεσθαι τὴν παρὰ τοῦ δούλου γενομένην καταβολὴν τῶν νομιμάτων. καὶ πῶς ὅρ) καταδεξάμενος τὸ γινόμενον κινήσει τὴν φούρτι, ὡς πραγματὸς τινος ψηλαφηθέντος παρὰ γνώμην αὐτοῦ; [Sch. b. VII. 207.]

τὸ ἄπαξ ἀπαιτηθῆν] † Διὰ τῆς μανδατόν.

πάλιν μεθοδεύειν] † Διὰ τῆς φούρτι.

εθ'. Ἡ διάταξις ἀντιγράφεται πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἀγνοήσαντας, ὅτι τὸ ἀλλότριον ἀγοράζουσι, καὶ ἀγοράσαντας κλοπιμαῖα, λέγουσα, ὅτι οὐκ ὀφείλουσι τὸ τίμημα λαβεῖν, καὶ τότε τὰ πράγματα ἀποδοῦναι· ἔδει γὰρ αὐτοὺς ἀσφαλέστερον ἐμπορεύεσθαι· ἐπειτοίγε καὶ εἰς ζημίαν ἐπιπίπτουσι, καὶ εἰς ὑπόνοιαν κλοπῆς.

ἢ διάταξις] Θεοδ. Ἐάν παρὰ τινι γνωσθῶσι τὰ κλαπέντα, ὀφείλει ἐκεῖνος ἀναδοῦναι⁹⁾ αὐτὰ, μὴ λαμβάνων ὅτ) ἔδωκε τίμημα ἵπὲρ αὐτῶν· ἐπεὶ καὶ κλέπτῃς νομίζεται. ἀνάγνωθι τὴν ε'. διάταξιν τοῦ παρόντος τίτλου λέγουσαν, ὅτι, ἐάν ὁ τοιοῦτος ἀπαιτηθῆι λέγειν, ὅστις⁸⁾ αὐτῷ ἔδωκε, ὀφείλει εἰπεῖν, καὶ μὴ ἀρνεῖσθαι εἰδέναι. ὁμοίως βιβ. γ'. tit. λβ'. διάταξις κγ'. ἤτοι βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ργ'. μέμνησο τῆς ε'. διάταξεως τοῦ ζ'. tit. του δ'. βιβ. ἤτοι tit. β'. του κδ'. βιβ. κεφ. ιε'. εἰπούσης, ὅτι ὁ ἔχων κλοπιμαῖα ἀναδίδωσιν¹⁾ αὐτὰ καὶ α' ἔλαβεν ἐφ' ᾧ κατωστήσει²⁾ ἐκεῖνα, ἃ εἰσι παρ' αὐτῶ. σημείωσαι ταύτην τὴν διάταξιν ὡς πᾶν ἀναγκαιοτάτην οὐσαν, λέγουσαν, ὡς ἐάν εἴρω παρὰ τινι ὅτ) ἔλασεν ἐξ ἑμοῦ ὁ δεῖνα [καὶ³⁾ προβάλλεται⁴⁾ τοῦτο ὅτ) ἤγόρασεν, καὶ δὸς τὸ τίμημα, ὅτ) ἔδωκα, καὶ λάβε τὸ πρᾶγμα σου, οὐκ ἀκούεται, ἀλλ' ἀφαιρεῖται ἀναγκῶς τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῦ δεσπότου· χωρεῖτω δὲ, εἰ βούλεται, κατὰ τοῦ πρώτου. [Sch. c. VII. 207. sq.]

ὅτι οὐκ ὀφείλουσι τὸ τίμημα λαβεῖν] Ἐν δὲ τῷ ιε'. βιβ. tit. α'. κεφ. ργ'. λέγεται, ὅτι, ἐάν τινες κλέψαντες ἢ ἄλλως ἀφελόμενοι πωλήσωσι τὸ ἀλλότριον, ὁ δεσπότης κινῶν τὴν ἐπ' αὐτῷ ἀγωγήν οὐκ ἀναγκάζεται δοῦναι τοῦ⁵⁾ πρᾶγματος τίμημα. [Sch. d. VII. 208.]

ἐπειτοίγε] † Εἰ ζητοῦσι τὸ τίμημα.

εἰς ζημίαν] Ζημίαν καλεῖ τὸ δοῦναι τὰ πράγματα μετὰ τοῦ μὴ λαβεῖν τὰ τιμήματα· εἰκὸς γὰρ ἢν τοὺς πράτας ὡς κλέπτας ἀφανεῖς ἑαυτοὺς καταστήσῃ. ἢ τὴν ζημίαν, εἰ βούλει⁶⁾, τοιαύτην εἰπέ, εἰς ἢν ἐπιπίπτει ὁ ἐν εἰδήσει ἀγοράζων τὰ κλοπιμαῖα ἢ δὲ ἐστὶ, τὸ ἀποδιδόναι διπλάσιον καὶ ατιμούσθαι. οὐκ ἐστιν⁷⁾, ὡς οἶμαι, καλόν. [Sch. e. VII. 208.]

ἐπιπίπτουσι] Τουτίσσι, μὴ ἀποδιδόντες εὐγνωμόνας τὰ πράγματα, ἀλλὰ ἀνθιστάμενοι⁸⁾ καὶ γενναίως ἀντιπίπτοντες ζημιούσιν ἑαυτοὺς περὶ τὴν τῶν τιμημάτων ἀπάτησιν. ἴσως

loco bonae fidei est mandati actio, non proprio sensu actionum bonae fidei, sed quia factis servi favet, eaque probat et pro firmis et bonis habet: furti autem actio omnia in contrarium facit.

4) furti] Non furti, sed conditione: idque manifestum est ex eo, quod haec mandati actione tollitur. At lege scholium, et dicas etiam furti.

Conditionem.

5) si is sciens pecuniam acceperit] Si qui accepit, sciebat, non ex voluntate domini dari, si sciebat, domini nummos esse. Alioquin furtum non committitur.

6) nec enim potest agere furti et mandati] Electa actione mandati tollit actionem furti. Merito: nam actio mandati est bilateralis, et consensum habet ex utraque parte. Et quomodo fieri poterit, ut cui rei quis consensit, eius nomine furti agat? Ageret enim adversus se ipsum: quod est absurdum. Nam cum mandati egerit, videtur ratam habere numerationem pecuniae a servo factam. Quomodo vero posset, qui probat factam, agere furti, quasi re contra voluntatem suam contrectata?

7) quod semel petitum est] Actione mandati.

8) rursus petere] Actione furti.

XIX. Constitutio¹⁾ scripta est ad negotiatores ignorantibus, se rem alienam emere, et ementes res furtivas, dicens, non debere eos pretium recipere²⁾ atque ita eas res restituere: oportebat enim eos cautius negotiari: alioquin³⁾ et in damnum⁴⁾ incidunt⁵⁾, et in suspicionem furti⁶⁾.

1) constitutio] Theod. Si apud aliquem agnoscantur res furtivae, eas reddere debet non recepto pretio, quod pro eis dedit: nam et fur existimatur esse. Lege const. 5. huius tituli, qua cavetur, si hic coegerit a quo res acceperit, exponere, id eum debere protinus, nec dicere se nescire. Similiter lib. 3. tit. 32. const. 23. sive lib. 15. tit. 1. cap. 103. Memineris const. 6. tit. 7. lib. 4. sive tit. 2. lib. 24. cap. 15. quia cavetur, ab eo, penes quem sunt res furtivae, non solum eas restitui oportere, sed et id, quod accepit, ut eas restitueret. Nota hanc constitutionem valde necessariam, qua cavetur, eum, apud quem rem invenero ab alio mihi subreptam, si mihi opponat, se rem emisse, eamque pretio dato recepto restituere velle, non audiri, sed rem a domino ei auferri non dato pretio: verum regressum, si velit, habet adversus venditorem.

2) non debere eos pretium recipere] In lib. 15. tit. 1. cap. 103. dicitur, si qui subreptam vel alio modo ablatam alienam rem vendiderint, dominum agentem in rem non cogi rei pretium reddere.

3) alioquin] Si pretium petant.

4) in damnum] Damnum vocat restitutionem rerum pretio non recepto: nam fieri poterat, ut venditores ut fures non apparerent. Vel si mavis, damnum dicas, in quod incidit qui sciens res furtivas emit, dupli illationem scilicet et infamiam. Quod non rectum esse arbitrator.

5) incidunt] Hoc est, non ultro reddentes res, sed fortiter resistentes pretii damnum patiuntur. Fortasse enim venditores in eodem loco praesentes erant,

o) Sic lego. Fabr. ἢ. p) ὁ Cod. 1350. habet. Deest apud Fabr. q) Sic Cod. 1350. Fabr. δοῦναι. r) Fabr. ὁ.

s) Mulim τις. t) Fabr. ἀναδίδωσιν. u) Lege ἀποκαταστήσαι. v) Fabr. ὁ. w) Deesse videtur καὶ apud Fabr. x) Sic secunda manus in Cod. 1350. correxit. Fabr. προβάλλεται. y) τοῦτο ὅτι addit Cod. 1350. Deest apud Fabr.

z) Fabr. ὁ. a) Adde τὸ ante τοῦ. b) Sic Cod. 1350. Fabr. βούλη. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ὅ ἐστιν. d) Sic legendum pro ἀπιστάμενοι (sic), quod habet Fabr.



γὰρ οἱ πρῶτοι παρόντες ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ μανθάνουσι τὰ γινόμενα, καὶ κρυπτούσιν ἐαυτοῦς, καὶ οὐ φαίνονται, ἵνα μὴ ἐναχθῶσι παρὰ τῶν ἀγοραστῶν περὶ τοῦ τιμήματος. [Sch. f. VII. 208.]

καὶ εἰς ὑπόνοιαν κλοπῆς] Τουτέστιν, ἐν εἰδήσει ἀγοράσαι τὰ κλοπιμαῖα. [Sch. g. VII. 208.]

κ'. 'Οε) τὸ μήπω καθιερωθὲν κλέψας κατέχεται τῇ φούρτου¹⁾. οὐπω γὰρ ἱεροσουλός ἐστιν ὁ κλέψας τὸ μήπω καθιερωθὲν.

τὸ μήπω καθιερωθὲν] Ἄλλ' ἐτοιμασθὲν μόνον. [Sch. h. VII. 208.]

κατέχεται τῇ φούρτου] † Ὡς κλέπτης. οὐπω γὰρ ἱεροσουλός ἐστιν] Ἴνα περιορισθῇ καὶ δημευθῇ²⁾ ὁ γὰρ ἱεροσουλός οὕτω τιμωρεῖται, ὡς τιτ. με. κεφ. α'. [Sch. i. VII. 208.]

κα'. 'Οβ) τὸν ἀλλότριον δοῦλον ὑπονοθεύσας μόνον ἐπὶ τῷ³⁾ φυγεῖν, κατέχεται εἰς εἴτι⁴⁾ χεῖρων ἐγένετο⁵⁾ τοῖς τρόποις. ὁ δὲ μετὰ τὴν φυγὴν ὑποδεξάμενος καὶ κρύψας αὐτὸν τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ κατέχεται.

ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον ὑπονοθεύσας μόνον ἐπὶ τῷ φυγεῖν] Ὁ ποιήσας δοῦλον ἀλλότριον φυγεῖν, τῇ σέρβι κορροῦπι κατέχεται. εἰ δὲ μετὰ τὴν φυγὴν ὑποδέξεται αὐτὸν καὶ κρύψει, τῇ φούρτι εὐθύνεται. φραὶ δὲ ἡ ζ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. οὐτὶ ὁ ἔχων ἀλλότριον δοῦλον τῇ φούρτι κατέχεται, καὶ ὁ πωλήσας αὐτὸν οὐ βλάπτει τὸν δεσπότην αὐτοῦ. ἀνάγνωθι δὲ βιβ. ζ'. τιτ. κ'. διατ. β'. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. μη. κεφ. η'. ἐνθα εἴρηται, ὅτι ὁ ἀλλότριον οἰκέτην ὑποδεξάμενος καὶ ἐπὶ φυγῆς αὐτῷ συμβουλεύσας, τῷ Φαβίῳ κατέχεται πρὸς τῇ σέρβι κορροῦπι. ὡς γὰρ δηλοῖ ἡ ζ'. διατ. τοῦ λεχθέντος κ. τιτ. τοῦ αὐτοῦ ζ'. βιβ. ἦτοι τὸ ἰδ. τοῦ αὐτοῦ τιτ. κεφ. μ⁶⁾ καὶ ὁ κρύψας δοῦλον τῷ Φαβίῳ κατέχεται. μὲμνησο δὲ τῆς δ. διατάξεως τοῦ α'. τιτ. τοῦ παρόντος ζ'. βιβ. ἦτοι τοῦ ζ'. κεφ. τοῦ ζ'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. [Sch. k. VII. 208. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Μὴ δόξῃ σοι ἀπρόσφορον τὸ παρὸν κεφ. εἰς τὸν παρόντα τιτ. οὐκ ἐστὶ γὰρ. ἐπεὶ γὰρ ὁ ὑπονοθεύσας δοῦλον ἀλλότριον, ὡςτε κλέψαι, ἐνάγεται καὶ περὶ τῶν κλαπέτων τῇ φούρτι, ὡς κεφ. κβ. καὶ ια'. θεμ. β'. λοιπὸν ὁ ὑπονοθευθεὶς ἐάν κλέψῃ ἱερόν, ὁ ὑπονοθεύσας καὶ τῷ περὶ ἱεροσουλόν⁷⁾ ἐναχθῆσεται⁸⁾· εἰ δὲ τὸ μήπω γενόμενον ἱερόν, τῇ περὶ κλοπῆς.

ὁ δὲ μετὰ τὴν φυγὴν ὑποδεξάμενος] † Ζῆτει κεφ. ια'. θεμ. β'.

τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ζῆτει τιτ. μη. κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. η'. καὶ ζ'. [Sch. l. VII. 209.]

κατέχεται] Πρὸςκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας· ἄστινας ἀγωγὰς διὰ προκουράτωρος ὁ ἐνάγων γυμνάσαι οὐ καλυθῆσεται. καὶ φησὶν ὁ Θαλαλαῖος· εἰ γὰρ ἐγκλημά ἐστι ἡ φούρτι, ὅμως, ἐπειδὴ πριβατόν ἐστὶ, δύναται διὰ προκουράτωρος κινήθῃναι. φραὶ δὲ ὁ Θεόδωρος μεταφράζων τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ κατὰ πόδας ἢ σέρβι κορροῦπι καὶ ἡ φούρτι γυμνάσονται καὶ διὰ προκουράτωρος. ὁμοίως βιβ. ζ'. τιτ. κ'. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. μη. μὲμνησο ὡν εἶπον σοὶ καὶ ἐν τῇ κς. διατάξει τοῦ ιβ'. τιτ. τοῦ ια'. βιβ. ἦτοι βιβ. η'. τιτ. β'. κεφ. ργ'. [Sch. m. VII. 208.]

κβ'. 'Οο) ἀγοράσας κλοπιμαῖα καὶ ἀπαιτούμενος εἰπεῖν τὸν πεπρακότα, οὐκ ὀφείλει λέγειν, ὅτι ἀγνοῶ, τίς ἐστὶ· παρερχόμενος γὰρ τις⁹⁾ πέπρακέ μοι αὐτὰ καὶ ᾤδενσεν· ἀλλ' ὀφείλει λέγειν τὸν κλέπτην.

οὐκ ὀφείλει λέγειν] Σημειῶσαι καὶ πρόσσχετ τῷ παλαιῷ καὶ τῷ κεφαλαίῳ, πότε ἀναγκάζεται τις λέγειν, πόθεν νέμῃται. ζῆτει βιβ. μβ. τιτ. α'. κεφ. ξθ'. ἦτοι βιβ. νς'. τιτ. ιδ'. σημειῶσαι, ὅτι ὁ ἀγοράσας πρᾶγμα κλοπιμαῖον οὐ δύναται προβάλλεσθαι ἀγνοῖαν, ὅτε ἀπαιτεῖται τὸν πεπρακότα εἰ-

e) L. 3. C. h. t. legitur apud Balsam. ad Phot. tit. II. cap. 2. (in Voelli Bibl. iur. can. vet. T. II. p. 896.) f) Bals. φούρτου.

g) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 506. ubi est cap. 18. h. t. h) Syn. τὸ. i) Leuncl. in marg. Syn. correxit ὄτι. k) Syn. γίγνε. l) Fabr. post ζ'. inserit θεμ. quod haud dubie ex commutatione cum numero ζ'. exortum est. m) Verba ἦτοι — κεφ. addit Cod. 1350. Desunt apud Fabr. n) Malim ἱεροσουλός. o) L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 163. ubi est cap. 19. h. t. et apud Harm. III. 3. §. 89. p) Verba γὰρ τις habent Cod. 1350. et Syn. Desunt apud Fabr.

et re cognita latitarunt, ne pretii nomine ab emtoribus convenirentur.

6) et in suspicionem furti] Hoc est, suspicio est, eos scientes res furtivas emisse.

XX. Qui rem nondum dedicatam furatur¹⁾, furti tenetur²⁾. Non enim sacrilegus est³⁾, qui rem nondum dedicatam furatur.

1) rem nondum dedicatam] Sed paratam tantum ad hoc, ut dedicaretur.

2) furti tenetur] Ut fur.

3) non enim sacrilegus est] Ut deportari et confiscari debeat: quae poena sacrilegi est, ut tit. 45. cap. 1.

XXI. Qui alienum servum sollicitavit tantum, ut fugeret¹⁾, tenetur quanto deterior servus factus est moribus. Qui vero post fugam eum recepit²⁾ et celavit, furti actione³⁾ tenetur⁴⁾.

1) qui alienum servum sollicitavit tantum, ut fugeret] Qui effecit, ut servus alienus fugeret, servi corrupti tenetur. Sed si post fugam eum susceperit et celaverit, furti obligatur. Ait vero const. 6. huius tituli, eum, qui habet alienum servum, furti teneri, et venditorem eius dominum non laedere. Lege lib. 9. tit. 20. const. 2. sive lib. 60. tit. 48. cap. 8. quo dicitur, eum, qui suscepit alienum servum, et fugam ei suasit, servi corrupti et lege Fabia teneri. Nam ut ostenditur const. 9. dicti 20. tit. eiusdem lib. 9. sive cap. 14. eiusdem tit. etiam is, qui celat servum, lege Fabia tenetur. Memineris const. 4. tit. 1. huius lib. 6. sive cap. 9. tit. 7. lib. 60.

Hagiotheod. Ne putes hoc caput huic titulo non esse congruum. Cum enim is, qui sollicitavit servum alienum, ut furtum faceret, etiam rerum subtractarum nomine furti conveniatur, ut cap. 22. et 11. them. 2. si sollicitatus rem sacram subripuerit, sollicitator merito sacrilegii tenebitur: quodsi ille rem nondum consecratam subripuerit, furti actione.

2) qui vero post fugam eum recepit] Quaere cap. 11. them. 2.

3) furti actione] Quaere tit. 48. cap. 6. them. ult. et cap. 8. et 9.

4) tenetur] In τῷ κατὰ πόδας additur: quas actiones per procuratorem actor exercere non prohibetur. Et ait Thalelaeus: Nam et si actio furti delictum spectet, tamen quia privatum est, per procuratorem exerceri potest. Theodorus autem interpretans eandem partem τοῦ κατὰ πόδας ait: Actio servi corrupti et furti exercetur etiam per procuratorem. Similiter lib. 9. tit. 20. sive lib. 60. tit. 48. Memineris etiam eorum, quae dixi tibi in const. 26. tit. 12. lib. 11. sive lib. 8. tit. 2. cap. 103.

XXII. Emtor rei furtivae de venditore interrogatus non debet dicere¹⁾: Nescio, quis ille sit: transiens enim quidam mihi eum vendidit²⁾ et abiit: sed debet furem edicere³⁾.

1) non debet dicere] Nota et attende ad Antiquum et ad caput, quando cogatur quis dicere, unde possideat. Quaere lib. 42. tit. 1. cap. 69. sive lib. 56. tit. 14. Nota, emtorem rei furtivae non posse praetendere ignorantiam, cum exigitur ab eo, ut dicat vendi-



πῶν. ζῆτει κεφ. ιθ'. καὶ ἀνάγνωθι, ὅτι καὶ ἀναγκῶς αὐτὸ ἀφαιρεῖται. [Sch. n. VII. 209.]

πῆρα κε] † Ζῆτει κεφ. ιθ'.

ἀλλ' ὀφείλει λέγειν τὸν κλέπτην] Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας· εἰ βούλεται ἐκφυγεῖν τὴν ἀλλοτριαν τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός ὑποψίαν. καὶ φησι Θαλελαῖος· σημειῶσαι, ὅτι, εἰ μὲν φιλῶς περὶ δεσποτίας ἐστὶν ἡ ζήτησις, οὐκ ἀπασιτέτα τις δεῖξαι, πόθεν ἐκτήσατο· εἰ δὲ περὶ κλοπῆς, ἀναγκάζεται οὗ περὶ κλοπῆς ἐναγόμενος δεῖξαι, πόθεν νέμηται. [Sch. o. VII. 209.]

κγ'. Ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότητος πωλήσας ἢ δωρησάμενος, ἢ ἄλλως ἐκποιήσας, οὐδὲν τὸν δεσπότην βλάπτει, καὶ εἰ 9) ψηλαφᾷ αὐτόν, ἢ παρ' ἑαυτῷ κρατεῖ, κλοπὴν ἁμαρτάνει.

παρὰ γνώμην] * Καλῶς ἐτέθη τοῦτο· τοῦτο γὰρ σε ποιεῖ μὴ ἐναντιοῦσθαι πρὸς τὸ λγ'. κεφ. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τῶν β'. τὰς παραγραφὰς παλαιὰς τε καὶ νέας. ἀνάγνωθι δὲ καὶ κεφ. κε'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς.

ψηλαφᾷ] † Ἦτοι νέμεται καὶ μὴ ἐξεποίησεν. ἢ παρ' ἑαυτῷ κρατεῖ] Οὐδὲ γὰρ αὐτὸ το πωλήσας κλοπὴν ποιεῖ, εἰ μὴ ἄρα τις ψηλαφᾷ ἢ κρύψει παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότητος. [Sch. p. VII. 209.]

κλοπὴν ἁμαρτάνει] Ἐνάγεται δὲ καὶ τῷ περὶ ἀνδροποδισμοῦ Φαβίῳ νόμῳ, ἢ τῷ βί βονόρουμ, πρὸς τὴν διάθεσιν τοῦ κατέχοντος¹⁾, ὡς τιτ. μη. κεφ. ζ'. καὶ ζ. 2) [Sch. q. VII. 209.]

κδ'. Ὁ λαβὼν χρήματα ἐφ' ᾧ διακομίσει τινί, καὶ τινα ἐξ αὐτῶν παρακατασχῶν καὶ συγχρησάμενος αὐτοῖς 3), κλοπὴν ἁμαρτάνει.

ὁ λαβὼν χρήματα] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Καθόλου ὁ λαβὼν * * τι 4) παρὰ τινος ἐπὶ τῷ τοιῶσδε χρησασθαι ἐκείνῳ, καὶ ἄλλως χρησάμενος παρὰ τὸ βούλημα τοῦ δόντος 5), ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ. καὶ ἔχει τοῦτο ἐπὶ τῶν τοιούτων κανόνα 6) καθολικόν. καὶ ζῆτει κεφ. λγ'. καὶ ἐκεῖ τοιούτων, καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. με'. θεμ. δ'. καὶ κεφ. μ'. καὶ νε'. καὶ ξ'. καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. δ'. θεμ. ζ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς. ὅτι μὲν οὖν ἁμαρτάνει, εἴρηται. τὸ δὲ κλοπὴν ἁμαρτάνειν, ἐντεῦθεν. καὶ τότε ὁ τὰ νομίσματα λαβὼν ἐκαλύετο χρησασθαι τοιούτοις, ὅτε ἦσαν ἐφραγισμένα· εἰ γὰρ ἀφραγιστά, ζῆτει μὲν τιτ. ιβ'. κεφ. κδ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. μγ'. θεμ. β'. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραγραφὰς. ζῆτει δὲ καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. κη'. κθ'. κε'. θεμ. β'. μα'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς, καὶ βιβ. κε'. τιτ. α'. κεφ. ιζ'. καὶ τὰς ἐν ἐκείνῳ τοῦ παλαιοῦ παραγραφὰς ἀναγκαιότητας οὐσας, καὶ βιβ. κγ'. τιτ. α'. κεφ. θ'. θεμ. τιλ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν.

κλοπὴν] Ἐπειδὴ γὰρ δέδωκεν ἐπὶ τῷ ἀπαγαγεῖν 7), οὐκ ἐποίησεν αὐτὸν δεσπότην, εἰ μὴ ἐν τῷ μέλλειν αὐτὰ ἀριθμησαί 8). διὰ τοῦτο οὖν ὡς ἐπὶ δεσποτίας ὁ δέδικώς δύναται κινήσει τὴν φούρτι κατὰ τοῦ συγχρησάμενου 9). [Sch. r. VII. 209.]

Θεοδ. Σημειῶσαι, ὅτι καὶ ἡ χρῆσις εἰσάγει τὴν φούρτι. [Sch. r. VII. 209.]

ἁμαρτάνει] Πρὸς τὸν δεδικώτα. καὶ ἀνάγνωθι τὸν παλαιὸν ἐξωθεν. [Sch. s. VII. 209.]

κε'. Ἐξῆστι τοῖς τὰ 10) δημόσια ἀπαιτοῦσιν, ἀγνωμονοῦντος τοῦ συντελεστοῦ, λαμβάνειν πράγματα τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ πιπράσκειν. ἢ τοῖνον διάταξις 11) φησιν, ὅτι, ἐάν 12) μὴ ἀγνωμονοῦντος τινος περὶ τῆς συντελείας, ὁ ἀπαιτητῆς ἔλαβε πράγματα καὶ πέπρακε, κλοπὴν ἁμαρτάνει· ὡς τε καὶ εἰς τὸ διπλοῦν κατέχεται αὐτός, καὶ οὐδὲ ὁ ἀγοράσας ἀπὸ τῆς χρήσεως δεσπόζει τὸ πρᾶγμα.

g) Sic verba transponi. Fabr. et καὶ. r) ὁ κατέχων significat is, qui eum obligatum habet. s) Fabr. habet rursus ε', sed in versione num. 7. ε) L. 7. C. h. t. legitur in Syn. p. 163. ubi est cap. 20. h. t. u) αὐτοῖς Syn. omisit. v) Inde a voce τῆ tertia manu scholium scriptum est in Cod. 1350. w) Tieschendorffus δοῦλον dedit. Sed legendum videtur δόντος pro δούλου. Sic etiam verti. x) Tieschendorffus dedit κανόνων. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπαγαγεῖν. z) Hoc corruptum videtur. Cuiacius vertit: nisi ea mente numerata sit. Lege ergo: εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ αὐτὰ ἀριθμῆση. a) Sic legendum. Fabr. συγχρησάμενου. b) τὰ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Inde a verbis ἐάν μὴ ἀγνωμονοῦντος τινος L. 8. C. h. t. legitur in Syn. p. 163. sq. ubi est cap. 21. h. t.

torem. Quaere cap. 19. quod dicit, etiam non reddito pretio ei rem auferri.

2) vendidit] Quaere cap. 19.

3) sed debet furem edicere] In τῷ κατὰ πόδας additur: si velit effugere alienam bono viro suspicionem. Et ait Thalelaeus: Nota, si nuda sit quaestio de domino, non cogi quemdam dicere, unde acquisierit: sed si de furto, eum, qui de furto convenitur, cogi ostendere, unde possideat.

XXIII. Qui alienum servum sine voluntate domini vendit, vel donat, vel quo alio modo alienat, domino nihil nocet, et si contrectet 2) eum, vel apud se detineat 3), furtum committit 4).

1) sine voluntate] Recte hoc positum est, quia facit, ne obstare credas hoc cap. 33. Lege utriusque capituli adnotationes antiquas et novas. Lege et cap. 15. et ibi adnotationes.

2) contrectet] Sive possideat et non alienet.

3) vel apud se detineat] Non enim ipsa venditio furtum facit, nisi quis contrectet vel celet sine domini voluntate.

4) furtum committit] Tenetur et lege Fabia de plagiariis, vel vi bonorum raptorum, secundum affectum detinentis, ut tit. 48. cap. 6. et 7.

XXIV. Qui pecuniam accepit 1), ut ad aliquem eam perferret, et aliquid ex ea retinet et in usus suos convertit, furtum 2) committit 3).

1) qui pecuniam accepit] Hagiotheod. Generaliter is, qui aliquid ab aliquo in certum usum accepit, et aliter sine voluntate dantis eo utitur, furti actione tenetur. Haec tibi sit in eiusmodi casibus regula generalis. Et quaere cap. 33. ubi simile quid reperitur, et tit. 12. cap. 45. them. 4. et cap. 40. 55. et 60. et lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 7. et ibi transmissiones. Eum delinquere, dictum est: furtum autem committi ab eo, ex hoc loco colligitur. Tunc qui pecuniam accepit, prohibetur ea uti, cum signata est: nam si non signata, quaere tit. 12. cap. 21. them. 2. et cap. 43. them. 2. et ibi adnotationes. Quaere tit. 13. tit. 2. cap. 28. 29. 25. them. 2. 41. et ibi adnotationes, et lib. 25. tit. 1. cap. 17. et ibi Antiqui adnotationes valde necessarias, et lib. 23. tit. 1. cap. 9. them. ult. et ibi adnotationem.

2) furtum] Quia enim data est perferenda, eius dominus factus non est, nisi ea mente numerata sit. Ideo qui dedit, cum dominus permaneat, potest furti in eum experiri, qui eam convertit in suos usus.

Theod. Nota, usum inducere actionem furti.

3) committit] Adversus eum, qui dedit: et lege Antiquum extra.

XXV. Publicorum exactoribus licet 1) non solvente collatore res substantiae eius capere et vendere. Ideoque constitutio ait: Si non cessante quodam in solvendis tributis 2) exactor res ceperit et venderit 3), furtum committit: et in duplum tenetur 4) et neque emtor rem usucapit 5).



Ἔξεσι τοῖς τὰ δημόσια ἀπαιτοῦσιν] Θεοδ. d) Ἐάν ἐξάκτωρ εἰδῶς πωλήσει τὰ πράγματα τοῦ μὴ ἀγνωμοναυτος συντελεστοῦ, εὐθύνεται τῇ φουρτίᾳ καὶ σημειώσαι τὴν ἀντιδιαστολήν. ὡς γὰρ ἔγνωμεν ἐν τῷ δ. βιβ. τιτ. μς. διατ. α. καὶ β. καὶ γ. ἦτοι βιβ. ιθ. τιτ. ιγ. κεφ. ια. εἰ ἀγνωμονῆσει ὁ συντελεστής, καλῶς πωλεῖ ὁ ἐξάκτωρ τὰ αὐτοῦ. [Sch. t. VII. 210.]

μὴ ἀγνωμονοῦντος τινος περὶ τῆς συντελείας] Ζῆτει βιβ. ν. τιτ. ιδ. κεφ. ζ. καὶ βιβ. νς. τιτ. γ. κεφ. ζ. καὶ βιβ. ιθ. τιτ. ιγ. κεφ. β. [Sch. u. VII. 210.]

ὁ ἀπαιτητῆς ἔλαβε πράγματα καὶ πέπρακε] Πρὸςκεῖται εἰς τὸ κατὰ πόδας εἰδῶς, ὅτι μηδὲν κεχρεώσθηται. καὶ φησι Θαλέλαιος, ὅτι καλῶς εἶπεν, εἰ εἰδῶς, ὅτι μηδὲν κεχρεώσθηται, πέπρακε εἰ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτὸν χρεωστέον, ἤργει ἢ φουρτίᾳ, καὶ ὁ ἀγοραστὴς κατέχεται τῇ ἐν ῥέμ. καὶ εἶχε κατὰ τοῦ πρώτου τὴν ἐξ ἔμπροσθεν. [Sch. x. VII. 210.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. ** Μῆ^ε) παραδράμης, ἀλλ' ἄδε στήθι. ἔλαβε, φησί, καὶ πέπρακε

..... ε) οὗτος δὲ καὶ ἀρπαξ ἂν λεχθεῖη, καὶ οὐ μόνον κλέπτῃς, ἀλλὰ καὶ ἀναιδῆς κλέπτῃς. ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κγ. κεφ. οὐχ οὕτως γέγονεν· ἀλλὰ τῆς ψηλαφησεως ἐπιλειπούσης ἢ ἐκπλοῆσις γέγονε μόνη, καὶ συνέστη μὲν ἢ πράξις τελείως διὰ τὸ τυχόν εἶπέν· πωλῶ σοι τὸν δούλον μου· ὅτι δὲ οὐ κατέσχε τὸν δούλον ὁ πωλήσας, οὐδὲ παραδίδωκεν, ἰδοὺ ἢ ψηλαφησεως λείπει.

εἰς τὸ διπλοῦν κατέχεται] Τὸ πλάτος τῇ φουρτίᾳ. κατέχεται γὰρ καὶ τῇ ἀδ ἐξιβένδου, καὶ τῇ ἐν ῥέμ. [Sch. y. VII. 210.]

καὶ οὐδὲ ὁ ἀγοράσας ἀπὸ τῆς χρήσεως δεσπόζει τὸ πράγμα] * Ζῆτει βιβ. ν. τιτ. γ. κεφ. δ. θεμ. ε. λέγον· Τὸ κλοπιμαῖον οὐ δεσπόζεται διὰ τῆς χρήσεως, εἰ μὴ εἰς τὸν δεσπότην ὑποστρέφει. ἕτερον, εἰ εἰς τὸν δανειστὴν ἢ εἰς τὸν χρησάμενον ὑπέστρεψε. Ζῆτει τιτ. ιβ. κεφ. κ. θεμ. γ. καὶ κεφ. αὐτοῦ νς. θεμ. δ. καὶ ε. καὶ ἰνοῦτι. β. τιτ. ε. κεφ. ε.

κς. Ὁ κλέπτῃς^η) καὶ ὁ ἀρπαξ, καὶ ἀπολλυμένον τοῦ πράγματος οὐδὲν ἔχοντα.

ἀπολλυμένον τοῦ πράγματος] Πρὸςκεῖται εἰς τὸ κατὰ πόδας ἐν ᾧ μὴ προσηρέθη. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· καλῶς εἶπεν, εἰ μὴ προσηρέθη· εἰ γὰρ προσηρέθη, καὶ τότε ἀπώλετο, ἀμάρως τῷ δεσπότη λοιπὸν ἐκινδυνεύει τὸ πρᾶγμα· ἐλύετο γὰρ ἢ μορα διὰ τῆς προσαγωγῆς. [Sch. z. VII. 210.]

† Ζῆτει τιτ. ις. κεφ. ε. θεμ. β.

οὐδὲν ἔχοντα ἐνέχονται] Πρὸςκεῖται εἰς τὸ κατὰ πόδας τῇ νόμιμῳ τιμωρίᾳ. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· τοῦτο ἔστιν, ὃ λέγει ἢ διάταξις, ὅτι οὐ μόνον περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος μετὰ ἀπώλειαν ἐναγονται, ἀλλὰ καὶ τὴν ποινὴν καταβάλλουσιν. εἴρηται δὲ τὸ νόμιμον^ι) τῆς διατ. ταυτῆς καὶ ἐν τῷ φουρτίβῳ κωνδικτικῷ βιβ. β. τῶν δὲ ῥέβους. [Sch. a. VII. 210.]

κς. Ἐάν τις τὸν κλοπιμαῖον ἢ τὸν φυγάδα οἰκίτην πωλήσῃ, οὐδὲ ἢ διὰ τῆς χρήσεως δεσποτεῖα ἐπὶ αὐτοῖς προβαίνει, ἀλλὰ καὶ χρὴ αὐτοὺς ἀποκατασταθῆναι τῷ δεσπότην.

εἰάν τις τὸν κλοπιμαῖον] Θεοδ. Τὸ κλαπὲν οὐκ οὐσουκαπιτεύεται. φησὶ δὲ ἢ ἰβ. διάταξις τοῦ παρόντος τιτ. ὅτι οὐδὲ τὸ τεχθὲν ἀπὸ^κ) τοῦ κλαπέντος οὐσουκαπιτεύεται, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ νεμόμενος αὐτὸ φουρτίβῳ^ι) κωνδικτικῷ καὶ τῇ ἐν ῥέμ ὑπόκειται. [Sch. b. VII. 210.]

ἢ τὸν φυγάδα δοῦλον] Δοκεῖ γὰρ ὁ φεύγων ἑαυτὸν κλέπτειν, καὶ ἔχει βίτιον, καὶ οὐκ οὐσουκαπιτεύεται παρὰ τιος, ὡς τιτ. ζ. κεφ. αὐτοῦ ε. [Sch. c. VII. 210.]

Καὶ^μ) ὁ φυγάς κλοπιμαῖός ἐστιν· ἑαυτὸν γὰρ ἔκλεψεν.

1) publicorum exactoribus licet] Theod. Si exactor sciens vendiderit res collatoris non cessantis, tenetur furti: et nota ἀντιδιαστολήν. Nam ut didicimus lib. 4. tit. 46. const. 1. 2. et 3. sive lib. 19. tit. 13. cap. 11. cessante collatore in tributis solvendis, bona eius recte exactor vendit.

2) non cessante quodam in solvendis tributis] Quære lib. 50. tit. 14. cap. 7. et lib. 56. tit. 3. cap. 7. et lib. 19. tit. 13. cap. 2.

3) exactor res cepit et vendiderit] In τῷ κατὰ πόδας additur: sciens, quod nihil debetur. Et ait Thalelaeus: Bene ait, si sciens, quod nihil debetur, vendiderit: nam si existimarit eum debere, cessat furti actio, et emtor tenetur actione in rem, et habet adversus venditorem actionem ex emto.

Hagiotheod. Ne praetereas, sed hic remaneas. Cepit, inquit, et vendidit Hic et raptor dici poterit, et non solum fur, verum etiam improbus fur. In cap. autem 23. res sic se non habuit: sed deficiente contrectatione alienatio facta est; et constitit negotium, cum venditor diceret: Vendo tibi illum servum meum: quia tamen venditor servum non detinuit, nec tradidit, deest contrectatio.

4) in duplum tenetur] Τὸ πλάτος habet: furti. Nam tenetur etiam ad exhibendum, et in rem actione.

5) et neque emtor rem usucapit] Quære lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 5. quo dicitur: Res furtiva non usucapitur, nisi ad dominum reversa fuerit. Aliud est, si ad creditorem aut commodatarium reversa sit. Quære tit. 12. cap. 20. them. 3. et caput eiusdem 57. them. 4. et 5. et Institut. 2. tit. 6. cap. 6.

XXVI. Fur et raptor re extincta¹) nihilominus tenentur²).

1) re extincta] In τῷ κατὰ πόδας additur: non oblata. Et ait Thalelaeus: Bene, nisi oblata sit: nam si post oblationem interierit, sine controversia dominus perit: oblatione enim mora purgata erat.

Quære tit. 17. cap. 6. them. 2.

2) nihilominus tenentur] In τῷ κατὰ πόδας additur: legitima poena. Et ait Thalelaeus: Hoc ait constitutio, non tantum post interitum rei nomine eos conveniri, sed et poenam inferre. Idem dicitur in conditione furtiva lib. 2. eorum, qui de rebus sunt.

XXVII. Si quis furtivum¹) vel fugitivum servum²) vendiderit, usucapio in eo non procedit, et domino restitui eum oportet.

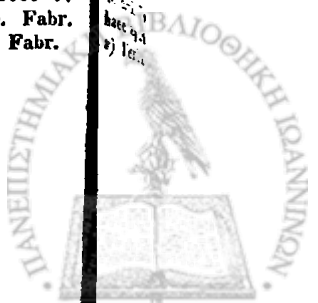
1) si quis furtivum] Theod. Res furtiva non usucapitur. Ait autem const. 12. huius tituli, partem etiam rei furtivae non usucapi, et possessorem eius conditione furtiva et in rem actione teneri.

2) vel fugitivum servum] Videtur enim fugitivus sui furtum facere, et habet vitium, et a nemine usucapitur, ut tit. 7. cap. 5.

Etiam fugitivus est furtivus: sui enim furtum fecit.

d) Θεοδ. secunda manu adscriptum est in Cod. 1350. Deest apud Fabr. e) Malim κατέχετο. f) Inde ab hoc verbo haec in Cod. 1350. tertia manu scripta sunt. g) In Cod. 1350. haec sequuntur, quae non satis intelligo: οὐν προτίρον

καὶ ἀφελὸ δυνά^{μν} εἶτα καὶ πέπρα^κ ἰδοὺ διὰ τῆς βλας (?) λαβεῖν ἢ ψηλάφησις. Solvo λαβῶν, ἀφελόμενος, πέπρακε, nec vero sensum idoneum dicere possum. Fortasse sic reponenda sunt verba: λαβῶν οὐν πρότερον καὶ ἀφελόμενος, εἶτα καὶ πέπρακεν. ἰδοὺ δύναται διὰ τῆς βλας χάραν λαβεῖν ἢ ψηλάφησις. Rem igitur prius cepit et abstulit, et postea vendidit. Ecce vi fieri potest contrectatio. h) Sic Cod. 1350. Fabr. κλέψας. i) Sic Cod. 1350. Fabr. τῇ νόμιμῳ. k) Sic Cod. 1350. Fabr. pro ἀπὸ habet αὐτό. l) Adde τῷ ante φουρτίβῳ. m) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr.



κη'. 'H") μητριὰ ἡ^ο) κλέψασα τὰ πράγματα τοῦ ἴδιου προγονοῦ καλῶς ἐνάγεται τῇ φούρτου^ρ).

ἡ μητριὰ] † Ζῆτει τι. γδ'. κεφ. 4δ'. καλῶς ἐνάγεται τῇ φούρτου] Πρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας τυπουμένης της κατωδίκης ἐκ μὲν^α) τῆς ἀφανοῦς φούρτι εἰς τὸ διπλάσιον, ἐκ δὲ τῆς φανεῶς εἰς τὸ τετραπλοῦν. [Sch. d. VII. 210.]

Θεοδ. ἼΙ μαμφέστι φούρτι τὸ τετραπλοῦν ἀπατεῖ, ἡ δὲ νεκ μαμφέστι τὸ διπλοῦν μεθοδεύει. ἀνάγνωθι τὸ κείμενον ἐν τῇ ιη. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἰδικὸν γὰρ ἔστιν, καὶ^ρ) μητριὰ κλέπτουσα τὰ πράγματα τοῦ ἴδιου προγονοῦ τῇ φούρτι κατέχεται. ἀνάγνωθι βιβ. θ'. τιτ. λβ'. διατ. β'. καὶ γ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τιτ. κθ'. κεφ. η'. καὶ θ'. ἐνθά φησὶν, ὅτι κατέχεται τῇ expilatae hereditatis καὶ ἡ μητριὰ, καὶ ὁ πατρώος. [Sch. d. VII. 210. sq.]

κθ'. Ἐὰν ἡ κλοπιμαία δούλη ἔτεκε παρὰ τῷ κλέπτῃ, κλοπιμαῖος εἶναι νοεῖται καὶ ὁ τοκετός. Ὅθεν οὐδὲ ἐκ τῆς χρήσεως δεσπόζεται, ἀλλὰ καὶ κινεῖται ἐπ' αὐτῷ καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, καὶ ἡ τὸ κλοπιμαῖον ἀπαιτοῦσα ἀγωγή κατὰ τοῦ κλέπτου, καὶ ἡ περὶ δεσποτείας πραγμάτων κατὰ παντὸς νεομομένου. ἡ γὰρ τῆς μιᾶς ἐπιλογή τὴν ἑτέραν οὐκ ἀναίρει. εἰ δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγορασταὶ ἐν εἰδήσει τὴν κλοπιμαίαν δούλην ἠγόρασαν, τῇ φούρτου κατέχονται.

ἐὰν ἡ κλοπιμαία δούλη] Ἐν τῷ ε'. βιβ. τιτ. β'. ἰγ. ια'. θεμ. β'. λέγει, τὸν τοκετὸν τῆς κλοπιμαίας δούλης διὰ χρήσεως δεσπόζεσθαι. ὅπερ δεῖ νοεῖν, ὅτε μετὰ τὴν κλοπὴν συνελήφθη, ἐνταῦθα δὲ ἔγκυος ἐκλαπῆ, καὶ δοκεῖ μέρος αὐτῆς εἶναι, ὡς φησὶ βιβ. κε'. τιτ. δ'. διγ. α'. θεμ. β'. ἐν δὲ τῷ ν'. βιβ. τιτ. ιβ'. διγ. κς'. φησὶν, ὅτι ὁ τοκετός της κλοπιμαίας οὐκ ἔστι μέρος αὐτῆς, δηλονότι ὅτε μετὰ τὴν κλοπὴν συνελήφθη, ὡς φησὶ ε'. βιβ. [Sch. e. VII. 211.]

Συλλαβούσα παρὰ τῷ δεσπότῃ. ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. μη'. θεμ. δ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. κς'. καὶ σλα'. καὶ βιβ. ιε'. τιτ. β'. κεφ. ια'. θεμ. δ'. καὶ ε'. καὶ κεφ. ιθ'. καὶ 4ε'.^α) [Sch. f. VII. 211.]

† Ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ια'. καὶ ιβ'. καὶ ἔξωθεν τὸ σχολίον.

κλοπιμαῖος εἶναι νοεῖται καὶ ὁ τοκετός] * Ἀνάγνωθι ἐπιμελῶς καὶ προσεχόντως τὸ ε'. θεμ. τοῦ μη'. κεφ. οὐ ιβ'. τιτ. ζῆτει καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. κς'. ρε'. καὶ σλα'. ιβ' βιβ. ιε'. τιτ. β'. κεφ. ια'. θεμ. δ'. καὶ ε'. καὶ κεφ. ιθ'. καὶ 4ε'. καὶ τιτ. β'. κεφ. ι'. καὶ τιτ. δ'. κεφ. θ'. θεμ. τελ. καὶ ιβ. ιθ'. τιτ. ια'. κεφ. λς'. καὶ βιβ. λα'. τιτ. ζ'. κεφ. β'. καὶ β. μα'. τιτ. α'. κεφ. θ'. κδ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. β'. φ. ες'. καὶ βιβ. μς'. τιτ. α'. κεφ. ζ'. καὶ κς'. θεμ. β'. καὶ β. ν'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ι'. καὶ κεφ. λβ'. μγ'. καὶ τιτ. δ'. φ. η'. καὶ τιτ. θ'. κεφ. κδ'. καὶ βιβ. λε'. τιτ. ια'. κεφ. κα'. ιβ' βιβ. θ'. τιτ. η'. κεφ. κε'. θεμ. ε'. καὶ κς'. καὶ βιβ. κγ'. ι. γ'. κεφ. κς'. θεμ. β'.

οὐδὲ ἐκ τῆς χρήσεως δεσπόζεται] Πρόσκειται εἰς κατὰ πόδας πρὶν ἢ παρὰ τοῦ δεσπότου κατασχεθῶσι. ἡ φησὶν ὁ Θαλέλαιος ἔάν γὰρ ὑποστρέψωσι πρὸς τὸν δεσπότην, δυνατόνται οὐσοκαπιτευσθαι, ὡς ἐν τοῖς ἰνστιτουτ. νωμεν. [Sch. g. VII. 211.]

καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Ταύτας παλαιοῦ^α) τὰς ραπομπὰς τὰς ἐν τῷ κεφ. κειμένας ἀνάγνωθι, καὶ διάξιεν πρὸς τὸ δ'. θεμ. τοῦ μη'. κεφ. τοῦ ιβ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ. λέγοντος, ὅτι, εἰ μὲν ἔγκυος ἡ δούλη κλαπῆ, καὶ ὁ τοκετός οὐσοκαπιτεύεται, καὶ ὁ κλέπτης ἐνάγεται εἰς τὸ διπλοῦν, μόνον τῆς δούλης, ἀλλὰ καὶ τοῦ τοκετοῦ. εἰ δὲ μετὰ τὸ πῆραι συλλαβῆ παρὰ τῷ κλέπτῃ, κλοπιμαῖος μὲν ὁ τοκετός ἔχεται ὁ δὲ κλέπτης ἐπὶ τῇ δούλῃ εἰς τὸ διπλοῦν καὶ τῷ κλεῖτῳ ἐνάγεται ἐπὶ δὲ τῷ τοκετῷ μόνῳ τῷ φουρτίβῳ, οὗτοι καὶ τῇ φούρτι. εἰ δὲ παρὰ τῷ καλῇ πίστει νομῆ καὶ^ρ) λάβῃ καὶ τέκῃ, τότε καὶ ὁ τοκετός δεσπόζεται, καὶ οὐδὲ πιαῖος λογιζεται. ζῆτει βιβ. θ'. τιτ. η'. κεφ. κε'. θεμ. ε'. ε'. καὶ βιβ. μς'. τιτ. α'. κεφ. κς'. θεμ. β'. [Sch. h. VII. 211.]

α) I. II. C. h. t. legitur in Syn. p. 164. ubi est cap. 25. h. t. ο) ἡ ἰναερὺ ἐ Syn. p) Pro τῇ φούρτου Syn. habet: εἰς διπλοῦν. q) μὲν Cod. 1350. Deest apud Fabr. r) Adde οὐτι ante καὶ. s) καὶ κεφ. ιθ'. καὶ 4ε'. addit Cod. 1350. Desunt apud Fabr. t) Adde τοῦ ante παλαιοῦ. u) Adde οὐκ ante οὐσοκ. Negationem et Cuiacius in versione reddidit. Verba νομῆ καὶ desunt apud Fabr. Adduntur e Cod. 1350.

XXVIII. Noverca¹⁾ subripiens res sui privigni, recte furti convenitur²⁾.

1) noverca] Quare tit. 59. cap. 94.

2) recte furti convenitur] In τῷ κατὰ πόδας additur: *Formata condemnatione ex furto nec manifesto in duplum, ex manifesto in quadruplum.*

Theod. Manifesti furti actio est in quadruplum, nec manifesti in duplum. Lege quod est in const. 18. huius tit. quod ne obstare credas: speciale enim est, ut et noverca subripiens res sui privigni furti teneatur. Lege lib. 9. tit. 32. const. 2. et 3. sive lib. 60. tit. 29. cap. 8. et 9. ubi dicitur, novercam et vitricum teneri expilatae hereditatis.

XXIX. Si ancilla furtiva¹⁾ apud furem pepererit, partus etiam furtivus esse intelligitur²⁾. Ideoque usucapi non potest³⁾, et de eo furti⁴⁾ agi potest et conditione furtiva in furem⁵⁾, et rei vindicatione adversus quemlibet possessorem⁶⁾. Unius enim electio alteram non tollit⁷⁾. Sed et emtores ipsi, qui scientes furtivam ancillam emerunt, furti⁸⁾ tenentur.

1) si ancilla furtiva] In lib. 6. tit. 2. dig. 11. them. 2. dicitur, partum ancillae furtivae usucapi. Quod ita est accipiendum, si post furtum conceptus fuerit. Hic vero praegnans subrepta est, et pars eius videtur esse, ut ait lib. 25. tit. 4. dig. 1. them. 2. At lib. 50. tit. 16. dig. 26. ait, partum ancillae furtivae partem eius non esse, videlicet si post furtum conceptus fuerit, ut est in lib. 6.

Quae concepit apud dominum. Quare tit. 12. cap. 48. them. 4. et lib. 2. tit. 2. cap. 26. et 231. et lib. 15. tit. 2. cap. 11. them. 4. et 5. et cap. 19. et 95.

Quare lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 11. et 12. et extrinseca scholium.

2) partus etiam furtivus esse intelligitur] Lege diligenter et attente them. 6. cap. 48. tit. 12. Quare et lib. 2. tit. 2. cap. 26. 107. et 231. et lib. 15. tit. 2. cap. 11. them. 4. et 5. et cap. 19. et 95. et tit. 2. cap. 10. et tit. 4. cap. 9. them. ult. et lib. 19. tit. 11. cap. 36. et lib. 31. tit. 7. cap. 2. et lib. 41. tit. 1. cap. 9. 24. them. 2. et lib. 44. tit. 2. cap. 66. et lib. 46. tit. 1. cap. 7. et 26. them. 2. et lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 10. et cap. 32. 43. et tit. 4. cap. 8. et tit. 9. cap. 24. et lib. 35. tit. 11. cap. 21. et lib. 9. tit. 8. cap. 25. them. 5. et 26. et lib. 23. tit. 3. cap. 27. them. 2.

3) usucapi non potest] In τῷ κατὰ πόδας additur: *priusquam a domino possideantur.* Et ait Thalelaeus: Nam si ad dominum redierint, usucapi possunt, ut in Institutionibus didicimus.

4) furti] Has Antiquae allegationes in capite positas lege, et distinctionem ad them. 4. cap. 48. tit. 12. huius libri, quo dicitur, partum non usucapi, si praegnans ancilla subrepta sit, et furem teneri in duplum, non tantum ancillae, sed et partus nomine: sed si apud furem conceperit, partum furtivum videri, et furem ancillae nomine in duplum teneri et conditione furtiva, partus nomine conditione furtiva duntaxat, non actione furti. At si apud bonae fidei possessorem conceperit et pepererit, et usucapi partus potest, et furtivus esse non intelligitur. Quare lib. 9. tit. 8. cap. 25. them. 5. et 6. et lib. 46. tit. 1. cap. 26. them. 2.



† Ζήτει βιβ. ιθ'. tit. ια'. κεφ. . .

κατὰ τοῦ κλέπτου] Ὁ φούριβος κοινδικτικός οὐ κινεῖται, εἰ μὴ κατὰ τοῦ κλέπτου καὶ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων, ὡς ἐν τῷ α'. tit. τοῦ β'. βιβ. τῶν δὲ ἑβόλων εἴρηται. ἡ μὲν τοις ἐν ἑμὲ κατὰ παντὸς νεμομένου κινεῖται. [Sch. i. VII. 211.]

κατὰ παντὸς νεμομένου] Ζήτει βιβ. γ'. tit. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ι'. καὶ κεφ. μβ'. καὶ tit. δ'. κεφ. θ'. καὶ tit. ε'. κεφ. δ'. [Sch. k. VII. 211.]

ἡ γὰρ τῆς μιᾶς ἐπιλογῆς τὴν ἐτέραν οὐκ ἀναίρει] Τὸ αὐτὸ ἐν τῷ εἰρημένῳ tit. τῶν δὲ ἑβόλων, ὅτι ἡ τῆς μιᾶς ἐπιλογῆς τὴν ἐτέραν οὐκ ἀναίρει. [Sch. l. VII. 212.]

τῆς φούριβου] † Εἰς τὸ διπλάσιον.

λ'. Ὁ μὲν διαλυσάμενος ἐπὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ οὐκ εἶναι δύναται αὐτὴν κινεῖν. ὁ δὲ μέρος τῶν κλαπέντων λαβῶν ἐπὶ τοῖς ὑπολοίποις καὶ τὴν φούριβου, καὶ τὴν ἀγωγὴν τὴν ἀπαιτοῦσαν τὸ πρᾶγμα δύναται ἔχειν.

ὁ μὲν διαλυσάμενος ἐπὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἐὰν διαλυσθῆται τις τῇ φούριβου, οὐκ εἶναι αὐτὴν κινεῖν. εἰ δὲ μέρος λαβῆ τῶν κλαπέντων αὐτοῦ πραγμάτων, δύναται κινεῖν τὴν φούριβου ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ὁμοίως δὲ καὶ τὸν φούριβον κοινδικτικόν· οὐ γὰρ ἐκ τούτου δοκεῖ διαλυσθῆναι. ἀναγνωθὶ βιβ. η'. tit. γγ'. διατ. ιη'. ἦτοι βιβ. μζ'. tit. α'. κεφ. γγ'. ἐνθα φησὶν, ὅτι καλῶς τις παραχωρεῖ τὴν ἀρμόζουσαν αὐτῷ φούριβου κατ' ἐτέρου. σημειώσαι οὖν, ὅτι ἐπὶ δελικτοῖς δυνατὸν διαλυσθῆναι. τὸ γὰρ μεῖζον εἴρηται ἐν τῷ β'. βιβ. tit. δ'. διατ. ιη'. ἦτοι βιβ. ια'. tit. β'. κεφ. λε'. ὅτι καὶ ἐπὶ ἐγκλήματι διαλύεται ἕκαστος, δηλονότι χωρὶς χρημάτων. Ζήτει βιβ. κα'. tit. β'. κεφ. δ'. ὅλον καὶ ε'. θεμ. γ'. καὶ tit. αὐτοῦ γ'. κεφ. ιζ'. [Sch. m. VII. 212.]

οὐκ εἶναι δύναται αὐτὴν κινεῖν] Ἐγγωμῆν καὶ ἐν τῷ δὲ πάτοις τῶν πρώτων, ὅτι πᾶσι συμφωνῶν ἀναίρειται ἡ φούριβου ἀγωγῇ. [Sch. n. VII. 212.]

ὁ δὲ μέρος τῶν κλαπέντων λαβῶν] Οὐκ ἐπὶ διαλύσει, ἀλλ' ὡς ἐπιζῶν καὶ τὰ ὑπόλοιπα λαμβάνειν. Ζήτει tit. ι'. κεφ. ζ'. καὶ tit. ιβ'. κεφ. μη'. καὶ νε'. θεμ. β'. [Sch. o. VII. 212.]

τὴν φούριβου] Τὸ κατὰ πόδας· καὶ τὴν ἐν ἑμὲ ἔχει καὶ τὸν φούριβον κοινδικτικόν. [Sch. p. VII. 212.]

λα'. Οἱ γ' ὑποδεξάμενοι παρὰ δούλου ἐν εἰδήσει τὰ ὑπ' αὐτοῦ κλαπέντα πρᾶγματα, καὶ περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων κατέχονται τῇ ἀπαιτήσει· κατέχονται δὲ καὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

παρὰ δούλου] Τοῦτο τοῦ φάκτου ἐστὶ· ταῦτόν γὰρ ἦν, εἰ καὶ παρ' ἐλευθέρου κλέψαντος ὑπεδέξαντο ἐν εἰδήσει. [Sch. q. VII. 212.]

τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] † Ζήτει tit. ια'. κεφ. α'.

λβ'. Ἡ^a μὲν περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ κατὰ κληρονόμων οὐ παραπέμπεται· ἡ δὲ ἀγωγῇ ἢ ἀπαιτοῦσα τὸ κλαπέν πρᾶγμα κατὰ παντὸς νεμομένου ἀρμόζει. ἀντιγέγραπται δὲ ἡ διάταξις περὶ τίνος δικαιώματα κλέψαντος καὶ τελευτήσαντος.

ἡ μὲν περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Θεοδώρ. β) Ἡ φούριβου οὐκ ἀρμόζει κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ κλέπτου· ἀλλ' ἡ γ) ἐν ἑμὲ δίδεται, ἥτις δίδεται κατὰ παντὸς νεμομένου τὸ κλοπιμαῖον. Ζήτει tit. ια'. κεφ. α'. κληρονόμοις δὲ δίδεται τοῦ κλαπέντος, ὡς tit. ια'. κεφ. α'. δ) [Sch. r. VII. 212.]

κατὰ κληρονόμων οὐ παραπέμπεται] † Ζήτει βιβ. ζ'. tit. ιζ'. κεφ. γ'.

ἡ δὲ ἀγωγῇ ἢ ἀπαιτοῦσα τὸ κλαπέν πρᾶγμα] † Ἐν ἑμὲ.

λγ'. Ὁ λαβῶν δούλον ἐπὶ τῷ θρέψαι καὶ πωλήσας αὐτόν, κατέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

w) Adde ἐπὶ ante τῇ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. περιχωρεῖ. y) L. 14. C. h. t. legitur in Syn. p. 506. ubi est cap. 28. h. t. x) Pro περὶ κλοπῆς Syn. habet εἰς τὸ διπλοῦν. a) L. 15. C. h. t. legitur in Syn. p. 164. ubi est cap. 29. h. t. usque ad vocem ἀρμόζει apud Harm. VI. 5. §. 1. b) Nomen Θεοδώρ. quod deest apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu adscriptum est. c) ἡ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. d) ὡς tit. ια'. κεφ. α'. addit Cod. 1350. Desunt haec apud Fabr.

Quaere lib. 19. tit. 11. cap. . .

5) in furem] Conditione furtiva convenitur solus fur et heres eius, ut tit. 1. lib. 2. de rebus dicitur. Actio in rem est in quemlibet possessorem.

6) adversus quemlibet possessorem] Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 10. et cap. 42. et tit. 4. cap. 9. et tit. 9. cap. 4.

7) unius enim electio alteram non tollit] Idem et in supradicto titulo librorum de rebus, unius electione alteram non tolli.

8) furti] In duplum.

XXX. Qui transegit de actione furti¹⁾, non amplius ea experiri potest²⁾. Qui vero partem rerum furtivarum accepit³⁾, de reliquis et furti actionem⁴⁾, et actionem, qua res petitur, habere potest.

1) qui transegit de actione furti] Si quis transegerit de actione furti, ea amplius non experitur. Quodsi partem rerum furtivarum acceperit, de reliquis furti agere potest, et conditione furtiva: nec enim ideo transegitse intelligitur. Lege lib. 8. tit. 53. const. 18. sive lib. 47. tit. 1. cap. 53. ubi dicitur, recte aliquem actionem furti sibi competentem in alterum cedere. Nota igitur, de delictis transigi posse. Nam quod maius est, dicitur lib. 2. tit. 4. const. 18. sive lib. 11. tit. 2. cap. 35. etiam de crimine transigi posse, videlicet sine pecunia. Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 4. totum et 6. them. 3. et eiusdem tit. 3. cap. 17.

2) non amplius ea experiri potest] Didicimus in tit. de pactis partis primae Digestorum, nudo pacto tolli actionem furti.

3) qui vero partem rerum furtivarum accepit] Non transigendi causa, sed reliquarum recipiendarum spe. Quaere tit. 10. cap. 7. et tit. 12. cap. 48. et 55. them. 2.

4) et furti actionem] Τὸ κατὰ πόδας habet: et in rem actionem habet, et conditionem furtivam.

XXXI. Qui a servo¹⁾ furtim ablata scientes suscipiunt, et in rem actione tenentur, et actione furti²⁾.

1) a servo] Hoc est facti: nam idem erit, si a libero fure sciens susceperit.

2) actione furti] Quaere tit. 11. cap. 1.

XXXII. Actio furti¹⁾ in heredes non transmittitur²⁾: actio autem, qua res furtiva petitur³⁾, in quemlibet possessorem competit. Scripta est constitutio de quodam, qui instrumenta subripuerat, et vita decesserat.

1) actio furti] Theodori. Actio furti in heredes furis non competit: datur autem in rem actio, quas adversus quemlibet rei furtivae possessorem datur. Quaere tit. 11. cap. 1. Heredibus tamen datur eius, cui furtum factum est, ut tit. 11. cap. 1.

2) in heredes non transmittitur] Quaere lib. 7. tit. 17. cap. 3.

3) actio autem, qua res furtiva petitur] Actio in rem.

XXXIII. Qui servum nutriendum accepit¹⁾ et vendidit, furti actione tenetur²⁾.



ὁ λαβῶν δοῦλον ἐπὶ τῷ θρέψαι] Θεοδ. Ὁ λαβῶν δοῦλον ἐπὶ τῷ ἀναθρέψαι^ο αὐτήν, εἰ πωλήσει αὐτήν, τῇ φούρῃ κατέχεται. καίτοι δὲ βιβ. ζ'. τιτ. ιδ'. διατ. β'. ἦτοι βιβ. μη. τιτ. ι'. αὐτοῦ κεφ. η'. οὗτοι γίνονται τις δοῦλος ἐκ τοῦ ἀναθρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τινος. ἀναγνώθι τὴν περὶ χαμπευρέτων νεαρῶν^φ). [Sch. s. VII. 212.]

κατέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἐπειδὴ γὰρ ἄλλως ἐχρήσατο, παρ' ὃ ἔλαβεν, διὰ τοῦτο τῇ φούρῃ κατέχεται. [Sch. t. VII. 212.]

λδ'. Γυνή τις, τοῦ ἀνδρὸς κληρονόμου γραφέντος, ἐσύλησε πράγματα τῆς κληρονομίας, καὶ συνέβη ὕστερον τελευτῆσαι τὸν ἄνδρα. οἱ δὲ τοῦ ἀνδρὸς κληρονόμοι, παῖδες ὄντες αὐτοῦ, ἠβούλοντο κινήσαι κατὰ τῆς γυναικὸς τὸ περὶ τῶν συληθέντων κληρονομιαίων πραγμάτων ἔγκλημα, ὡς δῆθεν ἀρμόσιον αὐτῷ τελευτήσαντι. λέγει οὖν ἡ διάταξις, ὅτι κατὰ μίμησιν μὲν τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς οὐδὲ τὸ περὶ τῶν συληθέντων κληρονομιαίων πραγμάτων ἔγκλημα λίδεται τῷ ἀνδρὶ κατὰ τῆς γυναικὸς. πλὴν εἴ τι ἐάν ἐμνηται ἡ γυνή, οἱ κληρονόμοι καὶ οἱ παῖδες^β) τοῦ ἀνδρὸς δύνανται διὰ τῆς ἐκδικούσης αὐτὰ ἀγωγῆς παιτήσασιν. αὐτῇ μὲν μὴ παραδόσιν τῆς διατάξεως. δὲ ταύτης κρείττην ἐκείνη ἴσθιν, ὅτι ἡ γυνή ἐν ὧν τοῦ ἀνδρὸς χρησαμένη τοῖς αὐτοῦ πράγμασι λοπήν οὐχ ἁμαρτάνει. κοινή γάρ ἐστιν ἡ χρῆσις τῶν αὐτοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς πραγμάτων. οὐκοῦν οὐδὲ μετὰ τελευτῆν αὐτοῦ ψηλαφήσασα πράγματα κατέχεται αὐτῷ ἐπιλάται νερεδιτάτις ἔγκληματι. πλὴν ἢ ἐν ἧμ ὄντων δύνανται κινεῖν κατ' αὐτῆς οἱ τοῦ ἀνδρὸς κληρονόμοι.

γυνή τις] Τῇ ἢ ἧμ κατέχεται καὶ οὐ τῷ expilatae reeditatis ἔγκληματι ἡ γυνή τοῖς κληρονόμοις τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ἀφελομένη τι ἀπὸ τῆς^δ) ἀρμοσασῆς κληρονομίας τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ζῶντι. [Sch. u. VII. 212.]

Θαλελ. Οὐδεμία ἀτιμοποιὸς ἀγωγὴ δύναται κινεῖσθαι κατὰ τὸν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐν συνισταμένῳ τῷ γάμῳ. κακίον ἴσθιν, ὅτι κατὰ τῶν κλεψάντων πράγματα κληρονομία δ' ἀδιότος τῆς κληρονομίας φούρῃ οὐκ ἐστὶ, ἀλλ' ἐξ-ἰορδιότος ἔγκλημα τὸ λεγόμενον ἐπιλάται νερεδιτάτις. οὖν φούρῃ τῆς διατάξεως τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὰ ἐξῆς, ὡς τῷ Βασιλικῷ. [Sch. u. VII. 212. sq.]

διὰ τῆς ἐκδικούσης αὐτὰ ἀγωγῆς] Ὅμοιον τούτῳ ἐστὶ ἐν τῷ ι'. κεφ. τοῦ κδ'. τιτ. ζῆται καὶ βιβ. κη'. τιτ. ια'. α'. καὶ ἄλλα διάφορα. [Sch. x. VII. 213.]

Διὰ τῆς ἢ ἧμ. ζῆται τιτ. κδ'. κεφ. ι'. καὶ βιβ. κη'. ια'. κεφ. α'. καὶ ζ'. θεμ. τελ.

κοινή γὰρ ἐστὶν ἡ χρῆσις] Σημειώσαι^κ) ἐντεῦθεν, ἡ γυνή καὶ ὁ ἀνὴρ κοινῶς νιμονται τὰ πράγματα ἀλλή-σημειώσαι δὲ καὶ τὸν λογισμόν, δι' ὃν ἡ γυνή οὐκ ἐνε-ἰορδιότος τοῦ γάμου κλέπτουσα τὰ τοῦ ἀνδρὸς. ζῆται βιβ. λε'. τιτ. ιγ'. κεφ. ιβ'. ἐπὶ ὑπεξουσίῳ υἱοῦ ἀφελου-ἰορδιότος τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ὡς οὐ δοκεῖ κλέπτειν, μᾶλλον ἐμμισηθῆναι αὐτὸν τῇ κληρονομίᾳ. [Sch. x. VII. 213.]

Τὶ ἐστὶ γάμος; συγγλήρωσις τοῦ βίου παντός, θελοῦ τε ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία. ἐπεὶ τοίνυν τοῦδ' οὕτως κοινή ἐστὶ καὶ ἡ χρῆσις τῶν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς μᾶτων, καὶ τῆς κοινότητος ταύτης ἐν ἀποτελέσματι τῆς σοῦ το παρὸν κεφ. κοινωνίαν μὲν ἔχουσαν ἀνὴρ καὶ γυνή πῶν δὲ συνιστῶσι καὶ κοινοῦν^ο ἀλλ' οὐ τοιαύτην ἔχει ἡ ἐνωσίς τε καὶ συμμειξίς^ε καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν κοινωνός τις πᾶν κοινόν ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς, ὡς βιβ. ιβ'. x. κεφ. ιβ'. ἡ δὲ γυνή οὐκ ἐνέχεται.

ῥάγματα] † Οἷς συνεχρήσατο τῷ γάμῳ. ἠλαφήσασα] † Κλίψασα, νεμηθῆσα. ἢ ἐν ἧμ] Παινομένων μὲν αὐτῶν, ἀρμόζει καὶ ἐν ἧμ,

1) qui servum nutriendum accepit] Theod Qui ancillam nutriendam accepit, si eam vendiderit furti tenetur. Est autem scriptum lib. 7. tit. 14. const. 2. sive lib. 48. tit. 10. cap. 8. non fieri quem servum, quod nutritus sit ab aliquo. Lege Novellam de expositis.

2) furti actione tenetur] Quia enim aliter ea usus est, atque accepit, furti tenetur.

XXXIV. Mulier quaedam¹⁾ marito herede scripto sustulit res hereditarias, et postea mortuus est maritus. Heredes mariti iidemque filii volebant agere adversus mulierem crimine expilatae hereditatis, quasi competierit morienti. Constitutio igitur ait, exemplo actionis furti crimen etiam expilatae hereditatis non dari viro adversus uxorem. At si quid uxor possideat, heredes et filios viri de eo posse in rem²⁾ agere. Haec una est traditio constitutionis. Potior autem illa, mulierem vivo marito utentem rebus eius furturn non committere: communem enim esse usum³⁾ rerum mariti et uxoris. Itaque nec post mortem mariti res⁴⁾ contrectans⁵⁾ tenetur crimine expilatae hereditatis, sed heredes mariti in rem actione⁶⁾ experiri adversus eam possunt.

1) mulier quaedam] Actione in rem, non crimine expilatae hereditatis mulier heredibus mariti tenetur, si quid abstulerit ex hereditate pertinente ad maritum eo vivo.

Thalel. Nulla famosa actio exerceri potest inter virum et uxorem constante matrimonio. Id autem scimus, in eos, qui auferunt res hereditarias, ante aditionem non esse actionem furti, sed extraordinarium crimen, quod dicitur expilatae hereditatis. Factum igitur constitutionis tale est et quae sequuntur, ut in Basilico.

2) in rem] Simile habes in cap. 10. tit. 29. Quaere et lib. 28. tit. 11. cap. 1. et alia diversa.

Actione in rem. Quaere tit. 29. cap. 10. et lib. 28. tit. 11. cap. 1. et 6. them. ult.

3) communem enim esse usum] Nota hinc, virum et uxorem communiter res suas possidere invicem. Nota et rationem, propter quam mulier non tenetur constante matrimonio, si marito res subripiat. Quaere et lib. 35. tit. 13. cep. 12. de filiofamilias aufe-rente aliquid ex paterna hereditate, non videri eum furari, sed miscere se hereditati.

Quid est matrimonium? Consortium omnis vitae, divini et humani iuris communicatio. Quod cum ita se habet, communis etiam est usus rerum mariti et uxoris, et huius communionis unum effectum hoc tibi caput tradit. Communionem habent vir et uxor: communio- nem etiam socii constituunt, quae tamen talem unio- nem et commixtionem non habet: quam ob rem socius rem communem subripiens tenetur actione furti, ut lib. 12. tit. 1. cap. 52. Uxor autem non tenetur.

4) res] Quibus constante matrimonio utebatur.
5) contrectans] Subripiens, detinens.
6) in rem actione] Rebus extantibus competit

1) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνατρέψαι. f) Est Novella 153. g) Malim οἱ καὶ παῖδες. h) τῆς addit Cod 1350. Deest Fabr. i) Hoc scholium deest apud Fabr. k) Hoc scholium cum praecedente, quod desinit in verbo διάφορα, apud cohaeret. In Cod. 1350. interiectum est scholium, quod incipit διὰ τῆς ἐν ἧμ.



καὶ ἀδ ἐξιβένδουμ· δαπνηθέντων δέ, ὁ ἀπαιτητικός¹⁾ κο-
δικτικός. καὶ ζήτει τι. κθ'. κεφ. ι'. ἔτι δὲ ὄντων παρὰ τῆ
γυναικί, ἀρμόζει καὶ ὁ ἐξ ἰνούστα κούσα. καὶ ζήτει βιβ. κη.
τιτ. ια'. κεφ. κέ'. καὶ λα'. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ τελευταῖον παλαιόν,
καὶ εὐρήσεις καὶ ἐτέρων^{m)} ἀγαγῆ. [Sch. γ. VII. 213.]

λέ. ³Εἰνⁿ⁾ τις ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου ἀφέ-
ληται τι ἢ μειώση^{o)}, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὠρισμένον εἰς
τὸ^{p)} τετραπλάσιον κατέχεται. μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν
εἰς τὸ ἅπλοῦν, πρὸς τῆ ἤδη ὠρισμένη ποινῆ.

ἐάν τις ἀπὸ ἐμπρησμοῦ] Θεοδωρ. γ) Ὁ ἀφελόμενος
τι ἀπὸ ναυαγίου ἢ ἐμπρησμοῦ ἢ χεῖρον ποιήσας, τὸ τετρα-
πλοῦν ἀπαιτεῖται ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν τὸ
ἅπλοῦν μεθοδεύεται, πρὸς τῆ ποινῆ τοῦ ἐδίκτου, τουτέστι,
πρὸς τῷ δοῦναι καὶ τοσοῦτον τῷ φίσκῳ. καὶ σημειῶσαι, πότε
ἢ φοῦρτι τὸ ἅπλοῦν ἀπαιτεῖ. ἀνάγνωθι δὲ βιβ. ια'. τιτ. ζ'.
διατ. α'. ἐνθα φησιν, ὅτι τὰ ἀπὸ ναυαγίου ὑφέντα οὐ φι-
σκοῦνται, ἀλλ' ἀναδίδονται τῷ ἰδίῳ δεσπότη. [Sch. z. VII. 213.]

† Οἷα ποιεῖ νῦν ἡ κοινότης^{v)}.
ἢ ναυαγίου] Ὅσα δὲ μὴ ἀπὸ ναυαγίου, ἀλλ' ἐξ ἀπο-
βολῆς τῶν ναυτῶν λάβη τις, κλέπτει. καὶ ζήτει βιβ. γγ'. τιτ. γ'.
κεφ. ιθ'. [Sch. a. VII. 213.]

Τοῦ αὐτοῦ. Ἀπαρράλλετα κεῖται καὶ βιβ. γγ'. τιτ. γ'.
κεφ. μη'. [Sch. a. VII. 213.]

ἢ μειώση] Τὸ κατὰ πόδας· ἢ ζημιώση. καὶ φησιν ὁ
Θαλέλαος· σημειῶσαι οὖν, ὅτι οὐ μόνον ὁ κλέψας, ἀλλὰ καὶ
ὁ ἄλλως βλάβας κατέχεται τῆ ἀγωγῆ. [Sch. h. VII. 213.]

εἰς τὸ ἅπλοῦν] Ζήτει βιβ. γγ'. τιτ. γ'. κεφ. ιθ'. καὶ
κεφ. κ. κα'. κβ'. κγ'. κδ'. κέ'. λγ'. καὶ μγ'. [Sch. c. VII. 213.]

πρὸς τῆ ἤδη ὠρισμένη ποινῆ] Εἰδὸ καὶ ἄλλα τι-
μωρία κατὰ τοῦτον ὠρισμέναι· πρῶτον μὲν, ἵνα καὶ τῷ φίσκῳ
τοσοῦτον παρέχωσιν, ὅσον τῷ ἐνάγοντι, ὡς εἴρηται ἐν τῷ
μζ'. βιβ. ἐν τῷ γ'. διγ. θεμ. γ'. τοῦ δ'. τιτ. ἦτοι βιβ. ζ'.
τιτ. κ'. ἔστι δὲ κατ' αὐτῶν καὶ ἡ φοῦρτι, καὶ ἐτέραι τινὲς
τιμωρία. [Sch. d. VII. 213. sq.]

Τῆ πρὸς τὸν δημόσιον τῆς προστίμου καταβολῆς. ζήτει
τιτ. κ. καὶ βιβ. νη'. τιτ. κγ'. [Sch. e. VII. 214.]

Τουτέστιν^{s)}, ἵνα καὶ τῷ δημοσίῳ τόσον παρέχη, ὅσον τῷ
ἐνάγοντι, ὡς βιβλίον μγ'. τιτ. γ'. κεφ. λα'. καὶ μβ'.

λς'. Ὁ πλαστός προκουράτωρ παραθῆκην ἀνα-
λαβῶν, ἢ χρέος ἀπαιτήσας παρὰ γνώμην τοῦ δεσπό-
του, ὡς δοκῶν κλέπτειν, τῆ τῆς ἀφανοῦς κλοπῆς
ἀγωγῆ εἰς τὸ διπλοῦν κατέχεται.

ὁ πλαστός προκουράτωρ] Θεοδ. Ὁ πλαστός προ-
κουράτωρ τί ποτε ἀπαιτῶν παρὰ γνώμην τοῦ πρωτοτύπου, τῆ
ἠμωριεῖται φοῦρτι κατέχεται. μέμνησο τῆς ι'. καὶ ιθ'. δια-
τάξεως τοῦ ιβ'. τιτ. τοῦ β'. βιβ. [Sch. f. VII. 214.]

Θαλέλ. Τὸ μὲν νόμιμον τῆς διατάξεως ἐγγως καὶ ἐν τῷ
φοῦρτίβω κοδικτικῷ τοῦ β'. βιβ. τῶν δὲ ἑβέσους. πλαστός δὲ
προκουράτωρ ἐστὶν οὐχ⁷⁾ ἀπέλας ὁ μὴ ὢν προκουράτωρ, ἀλλ'
ὁ πρὸς τῷ μὴ εἶναι προκουράτωρ ἀπαιτῶν καὶ συγχρησάμενος
τῷ ὀνόματι τοῦ ἀληθοῦς προκουράτωρος. τοῦτο γὰρ εἴρηται
ἐν τῷ διγ. πα'. τῆς φοῦρτι τοῦ μζ'. βιβ. τῶν διγέστων. [Sch. g.
VII. 214.]

Τὸ^{u)} νόμιμον τῆς διατάξεως τέλειον εἴρηται ἐν τοῖς ἰνστι-
τούτοις. σημειῶσαι ὠραῖον, ὅτι δίδεται τῷ δανειστῇ κατὰ τοῦ
πλαστοῦ προκουράτωρος χρέος ἀπαιτήσαντος ἢ φοῦρτι, καὶ
μηδ' ὄλως δεσπότη γενομένῳ τῶν ἀπαιτηθέντων. ὁ γὰρ^{v)}
χρεώστης ἢ δεσπότης τῶν νομιμάτων τῶν καταβληθέντων τῷ
προκουράτωρι, καὶ οἶμαι, διότι ὀνόματι τοῦ δανειστοῦ ἀπρητήθη
τὸ χρέος, προσεποιήθη αὐτῷ ἢ νομῆ· καὶ ἐνεῦθεν καὶ ἡ
φοῦρτι, κἂν ὁ λαβὼν τα νομίσματα ψυχῆ κλέπτορος καὶ ἰδιο-
ποιουμένου ἔλαβε ταῦτα· ἢ διότι διεφθρεν αὐτῷ, μὴ ἀπολε-
σθῆναι τὰ χρήματα, ἐδόθη ἡ φοῦρτι αὐτῷ. αὕτη γὰρ παντὶ
τῷ ἔχοντι διαφέρειν δίδεται. ἀκόπησον δέ^{w)}, μήποτε ἡ φοῦρτι

in rem et ad exhibendum actio: consumtis rebus, con-
dictio. Et quaere tit. 29. cap. 10. Extantibus vero rebus
apud mulierem, competit etiam condictio ex iniusta
causa. Et quaere lib. 28. tit. 11. cap. 25. et 31. et in eo
Antiquum ultimum, et invenies etiam aliam actionem.

XXXV. Si quis ex incendio¹⁾ vel naufragio²⁾
aliquid abstulerit aut minuerit³⁾, intra annum utilem
in quadruplum tenetur, post annum in simplum⁴⁾,
praeter poenam olim statutam⁵⁾.

1) si quis ex incendio] Theodori. Qui quid
aufert ex naufragio vel incendio, aut deterius facit,
intra annum in quadruplum tenetur: post annum in
simplum, praeter poenam edicti, id est, ut det tantum-
dem fisco. Et nota, quando furti actio simplum per-
sequatur. Lege lib. 11. tit. 6. const. l. ubi dicitur, eiecta
e naufragio non vindicari fisco, sed domino reddi.

2) vel naufragio] Qui non ex naufragio, sed ex
iactu nautarum accepit aliquid, furtum facit. Et quaere
lib. 53. tit. 3. cap. 19.

Eiusdem. Eisdem verbis extat lib. 53. tit. 3. cap. 48.

3) aut minuerit] Τὸ κατὰ πόδας habet: vel *damnum
dederit*. Et ait Thalelaeus: Nota igitur, non tantum
furem, sed etiam eum, qui aliter *damnum* dedit, teneri
hac actione.

4) in simplum] Quaere lib. 53. tit. 3. cap. 19. et
20. 21. 22. 23. 24. 25. 33. et 43.

5) praeter poenam olim statutam] Etiam
aliae poenae adversus hos constitutae sunt, illa inprin-
mis, ut tantundem fisco praestent, quantum actori, ut
dicitur lib. 47. tit. 9. dig. 3. them. 3. sive lib. 60. tit. 20.
Est et in eos furti actio, et aliae quaedam poenae.

Quae cernitur in poena fisco solvenda. Quaere tit. 20.
et lib. 58. tit. 23.

Hoc est, ut et fisco tantundem praestet, quantum
actori, ut lib. 43. tit. 3. cap. 31. et 42.

XXXVI. Falsus procurator¹⁾ depositum reci-
piens, vel debitum exigens citra domini voluntatem,
quasi fur furti nec manifesti actione in duplum te-
netur.

1) falsus procurator] Theod. Falsus procura-
tor aliquid exigens citra voluntatem principalis, furti
nec manifesti actione tenetur. Memineris const. 10. et
19. tit. 12. lib. 2.

Thalel. Ius constitutionis cognovimus et in con-
dictione furtiva lib. 2. eorum, qui *de rebus* sunt. Falsus
autem procurator est non simpliciter, qui non est procura-
tor, sed qui praeterquam quod non sit procurator,
exigit et utitur nomine veri procuratoris. Hoc enim
traditur dig. 81. *de furtis* lib. 47. Digestorum.

Ius constitutionis solidum traditum est in Institu-
tionibus. Nota rem pulchram, adversus falsum procura-
torem debitum exigentem creditori dari actionem furti,
etiamsi exactae pecuniae dominus factus non sit. De-
bitor enim erat dominus pecuniae procuratori solutae,
et existimo, quod nomine creditoris debitum exactum
sit, ei possessionem acquisitam, et inde ei furti actionem
esse, etiamsi is, qui pecuniam accepit, eam sub-
ripiendi et sibi habendi animo acceperit, vel quod eius
intersit, pecuniam non perire, dari ei actionem furti
Haec enim actio datur cuilibet, cuius interest. Vide

l) Lego ἀπαιτητικός. Fabr. ἀπατητικός. m) Fabr. post ἐτέρων inserit τῆν, quod deest in Cod. 1350. n) L. 18. C. h. t
legitur in Syn. p. 510. et apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Voellum l. I. T. II. p. 996. o) Syn. μειώσει. p) το
omisit Syn. q) Nomen Θεοδωρ. secunda manu in Cod. 1350. adscriptum est. Deest apud Fabr. r) Hoc non intelligo
Superscriptum est in Cod. 1350. voci ἐμπρημοῦ. s) Hoc scholium exhibetur e Syn. p. 510. t) Fabr. οὐκ. u) Fabr. hoc
scholium subiecit cap. 37. sed pertinet ad cap. 36. v) γὰρ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. w) Cod. 1350. δέ. Fabr
καὶ pro δέ.



μᾶλλον ἀρμόζει τῷ καταβύλλοντι, ὡς φησι καὶ ὁ παλαιὸς τοῦ κδ. κεφ. ἀνάγνωθι καὶ τὸ τέλος τοῦ ιζ. κεφ. τοῦ δ. τίτ. τοῦ κ. βιβ. λέγον, τὴν φούρτι μὴ ἀρμόζειν τῷ μίτε νομῆν μίτε δεσποτικῶν ἐσχηκῶν τοῦ κλαπέτος πράγματος. ζῆτει τίτ. ι. κεφ. ιη. ὠραίων. [Sch. h. VII. 214.]

λζ. Ἐάν*) τις συνεβούλευσε τῷ ἀλλοτρίῳ δούλῳ), κλέψαι τινα παρὰ τοῦ δεσπότου καὶ χρήσασθαι φουγῆ, ἐπαγγειλάμενος ὑποδέχεσθαι αὐτόν· ὁ δὲ δούλος ἀνήγαγε τῷ δεσπότῃ, καὶ κατὰ κέλυσιν αὐτοῦ πράγματα λαβὼν ἀπῆλθε πρὸς τὸν²⁾ ὑπονοθεύσαντα, ἀρμόζει κατ' αὐτόν καὶ ἡ περὶ κλοπῆς³⁾ ἀγωγή, καὶ ἡ κατὰ τῶν ὑποφθειρόντων δούλων ἤτοι τοὺς ἀγαθούς τρόπους αὐτοῦ. οὐ δεῖ γὰρ ἀτιμωρήτους εἶναι τὰς τοιαύτας τῶν ἀνθρώπων ἐγχειρήσεις.

ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Σημειώσαι⁴⁾, πότε καὶ μετὰ εἰδήσεως καὶ προτροπῆς τοῦ δεσπότου ἀποκομιζόμενος τοῦ δούλου πρὸς ἕτερον πράγματα, ἀρμόζει ἡ φούρτι καὶ ἡ σέρβι κορροῦπτι. [Sch. h. VII. 214.]

Οὐδὲν γὰρ ἔγκλημα ὑπομένει ὁ δεσπότης δυνάμενος κωλύειν τὸν δούλον καὶ μὴ κωλύων, ὡς βιβ. β. τίτ. γ. κεφ. ρδ'. εἰ γὰρ βούλει, οὕτως ἐμπίρυσσον. σημειώσαι οὖν, ὅτι ἐνδέχεται κλοπὴν εἶναι, μὴ οὕσης τῆς φούρτι ἀγωγῆς, ὡς ὅτε δούλος ἐκλεψῆ πράγματα δεσπότου· καὶ κλοπῆς μὴ οὕσης εἶναι τὴν φούρτι ἀγωγήν, ὡς ἐπὶ τοῦτου τοῦ θέματος. ζήτησις γὰρ ἦν ἐπὶ τοῦ παρόντος θέματος, ποία ἀγωγή δοθῆσεται κατὰ τοῦ τὸν δούλον ὑπονοθεύσαντος. ἔλεγον γὰρ τινες, ὅτι οὐτε ἡ φούρτι ἀρμόζει· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ κακῆ διαθέσει λαβὼν ἐψηλάφη⁵⁾ τὰ πράγματα, ἀλλ' οὐ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου τοῦτο ἐποιεῖ. οὐτε ἡ σέρβι κορροῦπτι· ὁ γὰρ οἰκέτης οὐ χεῖρον τοὺς τρόπους γέγονε, μᾶλλον δὲ καὶ πάλαι λαμβάνων εὐνοεῖν τῷ δεσπότῃ ἦν γέγονε φανερός. τέμνονσα γοῦν ἡ διάταξις τὰς τοιαύτας ζήτησεις λέγει, καὶ τὴν φούρτι καὶ τὴν σέρβι κορροῦπτι ἀρμόζειν. κἂν γὰρ τὰ μάλιστα οὗ τοῦ οἰκέτου τρόποι χεῖρονες οὐ γέγοναι, καὶ διὰ τοῦτο ἠργήσαν οἱ τῆς σέρβι κορροῦπτι κανόνες, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ τοῦ ὑπονοθεύσαντος ἡ κακίστη βουλή πρὸς ἀπώλειαν τῶν χρησίων τοῦ οἰκέτου τρόπον ἔορα, διὰ τοῦτο δίδεται ἡ σέρβι κορροῦπτι, ὡσπερ εἰ τῇ ἀληθείᾳ τὸν οἰκέτην ὑπέφθειρεν, ἵνα μὴ ἀτιμωρήτος ἐπὶ τούτῳ μείνῃ ἐφ' ἕτερον οἰκέτην ὁρμήσει, ὃν δυνατὸν ἴσως τῶν χρησίων ἀπαγαγεῖν τρόπον. ζῆτει κεφ. κδ. καὶ τὸν παλαιόν, καὶ βιβ. κ. τίτ. δ. κεφ. ιζ'. θεμ. τελευτ. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς, καὶ τίτ. ιβ'. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. ιδ'. θεμ. β. καὶ κεφ. εζ'. [Sch. i. VII. 214. 84.]

λη'. Ἐάν τις νέμηται δούλον ἀλλότριον καλῆ πίστει, συμβῆθι δὲ τὸν δούλον τοῦτον κλέψαι τινα παρὰ ἑξωτικῶν καὶ παρὰ αὐτοῦ τοῦ καλῆ πίστει νομῆως· ἐφ' ὅσον μὲν ἐστὶν ὁ οἰκέτης παρὰ τῷ καλῆ πίστει νομῆι, κατέχεται αὐτὸς τῇ νοζαλίᾳ ἀγωγή, ὡς δοκῶν εἶναι τοῦ οἰκέτου δεσπότης, καὶ ὑπὲρ ὧν κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν κλέπεται, μὴ ἔχειν νοζαλίαν ἀγωγήν κατὰ τοῦ ὀτιεδήποτε φαινομένου δεσπότου τοῦ οἰκέτου· ἵπερ δὲ ὧν κλέπεται παρὰ τοῦ δούλου κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον, καθ' ὃν οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ, ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τῷ ἀληθεῖ δεσπότῃ, ἀλλ' ἐν φουγῇ τυχὸν διάγει, ἔχειν αὐτὸν τὴν νοζαλίαν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλοῦν κατὰ τοῦ ὀτιεδήποτε φαινομένου δεσπότου τοῦ οἰκέτου. καὶ εὐρίσκειται πάλιν σωζόμενος ὁ κωνών. ὅτε μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ οἰκέτης παρ' αὐτῷ, κατέχεται νοζαλίᾳ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ὑπὲρ ὧν κλέπεται. ὅτε δὲ ἀποστῆ αὐτοῦ ὁ οἰκέτης, αὐτὸς μὲν ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς, οὐκέτι δὲ κατέχεται τῇ περὶ κλοπῆς. καὶ ταῦτα μὲν περὶ δούλων νενομοθέτηται. εἰ δὲ ἐλεύθερος καλῆ πίστει δουλεύων κλέψαι,

autem, num furti actio potius competat solventi, ut ai Antiquus cap. 24. Lege et finem cap. 17. tit. 4. lib. 20 quo dicitur, actionem furti nec possessionem nec dominium rei ablatae habenti non competere. Quaere tit. 10 cap. 18. elegans.

XXXVII. Si quis alieno servo suaserit, ut ren aliquam domini subriperet et fugeret, promittens s eum suscepturum, et hoc servus domino retulerit iussuque eius rebus ablatis ad suasorem confugerit in eum competit et actio furti¹⁾, et servi corrupti Nec enim impunitos esse oportet huiusmodi hominum conatus.

1) in eum competit et actio furti] Nota etiam scienti domino et permittenti, rem suam a servo ad alium transferri, dari actionem furti et servi corrupti.

Nec enim delinquit dominus, qui cum posset servum prohibere, non prohibuit, ut lib. 2. tit. 3. cap. 109. quod, si velis, ita interpreteris. Nota igitur, interdum fieri, ut sit furtum, non actio furti, ut cum servus subripuit res domini: et ut sit actio furti, non furtum, ut in hac specie. Quaestio enim erat in hac specie, qualis actio daretur adversus sollicitatorem servi. Quidam enim dicebant, furti actionem non competere: nam et si mala mente res acceperit et contrectaverit, non tamen hoc citra voluntatem domini fecit. Servi etiam corrupti non competere, quod deteriores servi mores facti non sint, quin imo ex ea re benevolentia eius erga dominum constitit satis, quae latebat ante. Has quaestiones constitutio dirimens ait, tam furti, quam servi corrupti actionem competere. Nam etsi deteriores servi mores facti non sint, et ideo cessent regulae actionis servi corrupti, quia tamen malum consilium corruptoris ad perniciem bonorum morum servi spectavit, ideo datur actio servi corrupti, ac si servum revera corrupisset, ne si hoc impune ferat, idem in alium forte servum tentet, quem facilius a bonis moribus possit abducere. Quaere cap. 24. et Antiquum, et lib. 20. tit. 4. cap. 17. them. ult. et ibi Antiquos, et tit. 12. huius libri, cap. 19. them. 2. et cap. 67.

XXXVIII. Si quis alienum servum possideat bona fide¹⁾, et is servus extraneis vel ipsi bonae fidei possessori aliqui subripiat, quamdiu servus manet apud bonae fidei possessorem, ipse tenetur noxali actione quasi dominus servi, nec eorum nomine, quae per id tempus illi subripuit, noxalem actionem habet²⁾ adversus dominum, qui quandoque apparuerit. Quodsi quo tempore servus furtum fecit, nec apud bonae fidei possessorem, nec apud verum dominum, sed in fuga fuerit, tum bonae fidei possessor in duplum furti noxalem actionem habet adversus servi dominum, qui quandoque apparuerit, atque ita rursus regula³⁾ servabitur. Nam quamdiu est servus apud eum, ipse tenetur actione noxali furti in duplum pro eo, nec habet furti actionem rerum ipsi subreptarum nomine. Cum vero recessit ab eo servus, ipse habet actionem furti, non etiam ea tenetur. Et haec quidem de servis constituta sunt. Quodsi liber homo bona fide serviens furtum fecerit extraneo vel possessori, ipse furti tenetur in duplum⁴⁾: noxalis enim actio in liberis hominibus procedere non potest.

*) I. 20. C. h. t. legitur in Syn. p. 506. ubi est cap. 33. h. t. y) Syn. διοπάτη. Leuncl. in marg. δούλω. z) Syn. ὄν. Leuncl. in marg. τόν. a) Syn. addit eis τὸ διπλάσιον. b) Fabr. hoc scholium iunxit ei, quod incipit verbis τὸ νόμιμον τῆς διατάξεως. Sed erat discernendum et capiti 37. subiciendum. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐψηλάφησε.



εἴτε παρὰ ξηωτικοῦ, εἴτε παρὰ τοῦ κατέχοντος αὐτόν, αὐτὸς κατέχεται τῇ περι κλοπῆς εἰς τὸ διπλοῦν· νοξάλια γὰρ ἐπὶ ἐλευθέρων οὐ δύναται τρακταῖσθῆναι.

ἐάν τις νέμηται δοῦλον ἀλλότριον καλῇ πίστει] Θεοδ. Ὁ νεμόμενος βόνα φίδε δούλον ἀλλότριον κατέχεται τῇ νοξάλια φούρτι ὑπὲρ αὐτοῦ κλέψαντος ξηωτικόν. ἐάν δὲ αὐτὸς κλαπῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ οἰκέτου, οὐ κινεῖ τὴν νοξάλιαν κατὰ τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ δεσπότου, εἰ μὴ ἄρα μετὰ τὸ ἐκπεσεῖν αὐτὸν τῆς νομῆς ἐκλάπη ὑπ' αὐτοῦ. ἰσθι δέ, ὅτι κίτται βιβ. γ. τιτ. μα. διατ. α. ἦτοι βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. μγ. ὡς ἔχει κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ δούλου τὴν ἰν ἡμ καὶ τὴν ἀδ ἐξιβένδουμ. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ γ. βιβ. τιτ. λβ. διατ. κ. ὅτι δούλος οὐκ ἐνάγεται, ἀλλ' ὁ δεσποτὴς αὐτοῦ. ὁ βόνα φίδε δουλείων ἐλευθέρως, ἐάν κλέψῃ, κατέχεται σοῦφ νόμινε τῇ φούρτι· οὐδὲ γὰρ δίδεται νοξάλια κατὰ τοῦ νεμομένου αὐτόν. ὡς γὰρ ἔγνωσ βιβ. δ. τιτ. ιδ. διατ. δ. ἦτοι βιβ. κδ. τιτ. ε. κεφ. δ. καὶ δούλος κλέψας, εἰ ἐλευθερωθῇ, κατέχεται σοῦφ νόμινε. [Sch. k. VII. 215.]

Θαλέλαιος. Κανὼν ἢ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὁ λέγων, ὅτι περὶ τοῦ αὐτοῦ^{d)} δούλου ὁ αὐτὸς ἀνθρώπος οὐκ ὀφείλει καὶ ἐνάγασθαι νοξάλια ἀγωγῇ ἄλλου κλαπέντος, καὶ κινεῖν νοξάλιαν ἀγωγῇ αὐτὸς κλοπῆν ὑπομείνας. ἐξητέτο τοῖνυν περὶ βόνα φίδε νομέως, ἄρα ἐάν τις νέμηται^{e)} δούλον ἀλλότριον πίστει ἀγαθῇ, συμβῆ δὲ τοῦτον τὸν δούλον κλέψαι τινὰ καὶ παρὰ ξηωτικῶν καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ βόνα φίδε νομέως, ἄρα κατέχεται τῇ νοξάλια φούρτι ὁ βόνα φίδε νομέως, καὶ ἄρα αὐτὸς δύναται ἔχειν τὴν νοξάλιαν φούρτι κατὰ τοῦ ἀληθοῦς δεσπότου τοῦ οἰκέτου. καὶ ἔλεγον τῶν νομικῶν οἱ πλείους, ὅτι αὐτὸς μὲν ὑπὲρ ἂν ἔκλεψεν ὁ δούλος, νοξάλια ἀγωγῇ οὐ κατέχεται· ὑπὲρ δὲ ἂν ἐκλάπη, μὴ ὄντος παρ' αὐτοῦ τοῦ δούλου, φυχόντος δὲ καὶ μηδέπω γενομένου παρὰ τῷ ἰδίῳ δεσποτῇ, ἔχει τὴν νοξάλιαν ἀγωγῇ κατὰ τοῦ ὀτεδήποτε φαινομένου ἀληθοῦς δεσπότου τοῦ οἰκέτου, ἵνα ὁ κανὼν ὁ βουλόμενος, μηδέποτε ἐνάγεται καὶ ἐνάγασθαι τὸν αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ οἰκέτου, κολύση κινήθῃναι κατὰ τοῦ βόνα φίδε νομέως τὴν νοξάλιαν φούρτι, οὐ μὴν αὐτὸν κολύση κινήσαι νοξάλιαν φούρτι κατὰ τοῦ ἀληθοῦς δεσπότου τοῦ οἰκέτου. οὕτω μὲν οὖν ἔλεγον ἐκεῖνοι. ἡ δὲ διατάξις λέγει τὰ ἐν τῷ Βασιλικῷ σημειώσαι, πότε ὁ καλῇ πίστει νεμόμενος δούλον ἀλλότριον ἔχει κατὰ τοῦ ἀναφανησομένου δεσπότου τὴν φούρτι νοξάλιαν περὶ τῶν κλαπέτων παρὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ πότε οὐκ ἔχει, καὶ πότε αὐτὸς ἐνάγεται ὑπὲρ τοῦ δούλου τῇ φούρτι νοξάλια, καὶ πότε οὐ. ὠραία γὰρ ἔστιν ἡ τεχνολογία. ζῆτει τιτ. ε. κεφ. ια. καὶ ιβ. θεμ. β. [Sch. k. VII. 215. sq.]

καὶ ὑπὲρ ἂν — μὴ ἔχειν νοξάλιαν ἀγωγῇ] Ἐπεὶ γὰρ ὁ^{f)} δεσποτὴς ἔδοκει κατέχον τὸν δούλον καὶ νεμόμενος, μεταξὺ δὲ δούλου καὶ δεσπότου ἀγωγῇ οὐ τικτεται, εἰκότως κατὰ τοῦ ὀτεδήποτε φαινομένου δεσπότου τὴν μὴ τεχθεῖσαν οὐ δύναται κινεῖν, ἀλλ' ἰν ἡμ καὶ ἀδ ἐξιβένδουμ, φαινομένων ἢ σωζομένων τῶν πραγμάτων. καὶ ζῆτει τιτ. ε. κεφ. μγ. [Sch. l. VII. 216.]

ὁ κανὼν] Ὁ λέγων ὑπὲρ ἂν ἐναγόμεθα τῇ νοξάλια, δι' ἐκείνους κινεῖν αὐτὴν οὐ δύναμεθα. ὁ κείμενος ἐν τῷ ε. τιτ. κεφ. αὐτοῦ μα. [Sch. m. VII. 216.]

αὐτὸς κατέχεται τῇ περι κλοπῆς εἰς τὸ διπλόσιον] Ἐπεὶ γὰρ ἔχομεν κανονικῶς παραδεδομένον, ὅτι ἡ ὑπόνοια, ἐν οἷς οὐκ ἐναντιοῦται νόμῳ, νικᾷ τὴν ἀλήθειαν, ἰνωθεν μὲν, ὅταν ἢν δούλος ὁ καλῇ πίστει νεμόμενος καὶ κατέχομενος δούλος καὶ διὰ χρόνον δεσποθῆναι δυνάμενος, εἰκότως καὶ ὁ νεμόμενος αὐτὸν τοῦ δούλου ἀμαρτήσαντος ἐνάγεται. ὅταν δὲ ἔστιν ἐλευθέρως, ἐπεὶ οὐ δύναται οὐσούκαπιτενθῆναι, καν καλῇ πίστει αὐτὸν τις νέμηται, καὶ ἔστιν ὁ πλωγόμενος νόμῳ ἐναντιούμενος, νομίζων δεσποζῆναι πράγματος, ὁ ὑπὸ δεσπότου^{g)} γενεθῆναι οὐ δύναται, νικᾷ ἢ ἀλήθεια τὴν ὑπόνοιαν. ἐλευθέρως γὰρ δεσποθῆναι χρόνῳ οἷφ δὴ τινι οὐ δύναται. [Sch. n. VII. 216. sq.]

† Ζῆτει βιβ. μβ. τιτ. δ. κεφ. ιγ. θεμ. τελ. καὶ κεφ. ιδ.

λθ'. Ἡ περι κλοπῆς ἀγωγῇ ἐκείνοις ἀρμόζει, οἷς διαφέρει μὴ ἀπολέσθαι τὸ πρᾶγμα.

Ὅθεν ὁ δεσποτὴς τοῦ πρᾶγματος ἔξουσίαν ἔχει, ἢ τὴν περι κλοπῆς ἀγωγῇν κινήσαι κατὰ τοῦ κλέπτου,

d) τοῦ post αὐτοῦ rursus habet Fubr. quod supervacaneum est. e) Lege νέμηται. Nam συμβῆ sequitur. f) ὁ melius omittitur. g) Malim δεσποτῆν.

1) si quis alienum servum possideat bona fide] Theod. Qui servum alienum bona fide possidet, eius nomine tenetur actione furti noxali, si quid extraneo subriperit. Quodsi ipsimet servus furtum fecerit, non agit noxali in verum eius dominum, nisi post amissam possessionem furtum passus sit. Scias vero, extare in dominum servi actionem in rem et ad exhibendum. Didicisti namque in eodem lib. 3. tit. 32. const. 20. non servum, sed dominum eius conveniri. Liber homo bona fide serviens, si furtum faciat, suo nomine tenetur actione furti: neque enim noxalis adversus possessorem eius datur. Nam ut didicisti lib. 4. tit. 14. const. 4. sive lib. 24. tit. 5. cap. 4. servus etiam, qui furtum fecit, si manumittitur, suo nomine tenetur.

Thalelaeus. Regula erat apud antiquos, de eodem servo eundem hominem non debere et conveniri noxali actione furto alteri facto, et agere noxali furto sibi facto. Unde quaeritur de bonae fidei possessore, si quis possideat servum alienum bona fide, qui furtum faciat extraneo et ipsi bonae fidei possessori, an bonae fidei possessor teneatur actione furti noxali, et an ipse possit habere actionem furti noxalem adversus verum dominum servi. Et prudentum plerique dicebant, eum quidem pro rebus a servo subreptis noxali actione non teneri, sed pro rebus subreptis, cum servus apud eum non esset, puta cum fugisset, et nondum apud suum dominum factus esset, habere noxalem actionem in verum dominum servi quandoque emergentem, quod regula, quae vult, ne pro eodem servo idem conveniatur et conveniat, agi prohibeat noxali furti in bonae fidei possessorem, et non prohibeat eum agere noxali furti in verum dominum servi. Ita quidem illi dicebant. Constitutio vero ea dicit, quae sunt in Basilico. Nota, quando bona fide possidens servum alienum habeat actionem furti noxalem adversus dominum, qui quandoque apparuerit, de rebus sibi a servo subreptis, et quando non: item quando ipse pro servo conveniatur actione furti noxali, et quando non. Definitio enim est artificiosa. Quare tit. 5. cap. 11. et 21. them. 2.

2) nec eorum nomine — noxalem actionem habet] Quia enim possessor servi pro domino habetur, actio autem nun nascitur inter dominum et servum, merito in quandoque existentem dominum non natam actionem exercere non potest, sed habet in rem et ad exhibendum, extantibus vel salvis rebus. Et quaere tit. 5. cap. 43.

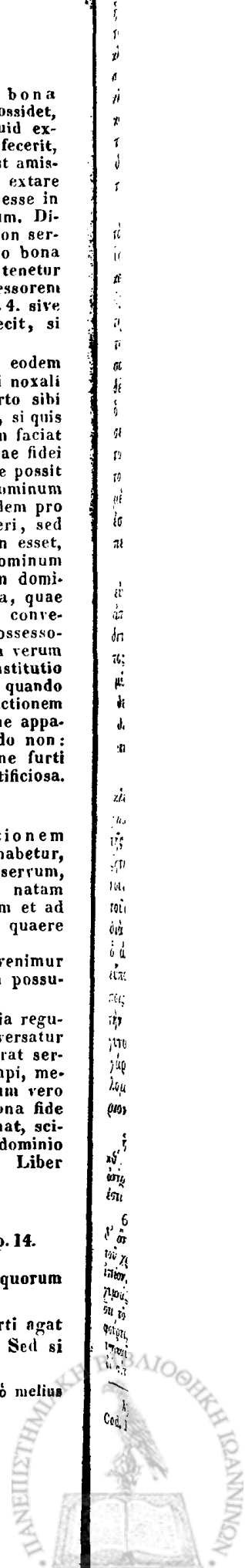
3) regula] Quae dicitur: Pro quibus convenimur actione noxali, eadem propter eos experiri non possumus. Quae extat tit. 5. cap. 41.

4) ipse furti tenetur in duplum] Quia regulariter traditum est, opinionem, quae non adversatur iuri, vincere veritatem, superius quidem cum erat servus, qui bona fide possidebatur et poterat usucapi, merito possessor servo delinquente tenebatur. Cum vero est liber, quia in non potest usucapi, etiamsi bona fide eum quis possideat, et qui errat, cum iure pugnat, scilicet existimans, se dominum esse rei, quae dominio subici non potest, veritas vincit opinionem. Liber enim homo nullo tempore usucapi potest.

Quaere lib. 42. tit. 4. cap. 13. them. ult. et cap. 14.

XXXIX. Actio furti¹⁾ cis competit, quorum interest²⁾ rem non amittere.

Itaque in domini potestate est, utrum furti agat in furem, an commodati in commodatarium. Sed si



ἢ τὴν περὶ τοῦ χρησθέντος πράγματος ἀγωγήν κατὰ τοῦ χρησμένου αὐτά. ἀλλ' εἰ μὲν ἐπιλέξεται τὸν κλέπτην, ἐλευθεροῦται ὁ χρησόμενος· εἰ δὲ τὸν χρησόμενον ἐπιλέξεται, αὐτὸς μὲν οὐκέτι ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν κατὰ τοῦ κλέπτου· ὁ δὲ χρησόμενος καὶ ἐναχθεὶς τῇ περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγῇ, αὐτὸς τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν κινεῖ. τότε μέντοι, ὅτε ὁ δεσπότης εἰδὼς τὴν τῷ^{h)} πράγματι κλοπὴν ἐπελέξατο τὸν χρησόμενον.

Εἰ δὲ ἀγνοήσας, καὶ νομίζων, παρ' αὐτῷ εἶναι τὸ πρᾶγμα, τὴν περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγήν κινήσει, ὕστερον δὲ μαθὼν τὴν γενομένην κλοπὴν ζητήσει κατὰ τοῦ κλέπτου μεταβῆναι, ἔξεστιν αὐτῷ, εἰ μὴ ἄρα ἤδη τὸ ἱκανὸν ἐπαθε παρὰ τοῦ χρησμένου ἐπὶ τῷ πράγματι· τότε γὰρ πάλιν ὁ κλέπτης ἠλευθέρωται· ἐκείνον δὲ ἄλλο ὄντος, ὅτι κἂν ὡς ἐξ ἀρχῆς ἀγνοήσας ἐκίνησε τὴν περὶ τοῦ χρησμένου ἀγωγήν, μετὰ δὲ ταῦτα γνοὺς τὴν κλοπὴν μετήλθεν ἐπὶ τὸν κλέπτην, ὁ χρησόμενος πᾶσι τρόποις ἠλευθέρωται, εἴτε νικήσει^{k)}, εἴτε ἡττηθῇ^{l)} πρὸς τὸν κλέπτην ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος ἀγωνιζόμενος. ταῦτα δὲ πάντα κρατοῦσι τὰ εἰρημένα, εἴτε εἰς τέλειον εἴπορος, εἴτε εἰς μέρος ἔστιν ὁ χρησόμενος· εἰ γὰρ εἰς τέλειον ὑπορὸς ἔστιν ὁ χρησόμενος κατὰ πάντα, ὁμολόγηται, ὅτι ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή τῷ δεσπότη ἁρμόζει.

Ἐὰν δὲ ὁ χρησόμενος καὶ ἀπολέσας τὸ πρᾶγμα εἴπορος ὦν τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν κινήσῃ, καὶ ἀπαιτήσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ποινὴν, τουτέστι, τὸ διπλάσιον, ἐναγόμενος ὕστερον τῇ περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγῇ παρὰ τοῦ δεσπότη τοῦ πράγματος, οὐ μόνον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ποινὴν δίδωσι τῷ δεσπότη τοῦ πράγματος. ὃν γὰρ τρόπον αὐτῷ τῷ δεσπότη κινδυνεύεται ἢ τοῦ πράγματος ἀπώλεια, τὸν αὐτὸν τρόπον κερδαίνειν ὀφείλει.

Ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ χρησθῆται πρᾶγμα, ἢ δὲ γυνὴ κλέψῃ τοῦτο παρ' αὐτοῦ, εἰ μὲν ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος ἐπιλέξεται τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν, κινεῖ κατὰ τῆς γυναικὸς· εἰ δὲ τὴν περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγὴν ζητήσῃ, κινεῖ ταύτην κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ χρησμένου. ὁ δὲ ἀνὴρ κινεῖ κατὰ τῆς γυναικὸς τὴν ἀπαιτοῦσαν τὸ πρᾶγμα ἀγωγήν, οὐκ εἰς τὴν περὶ κλοπῆς, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι ἀτιμοποιὸν ἀγωγήν ὁ ἀνὴρ οὐ κινεῖ κατὰ τῆς γυναικὸς. ταῦτα, εἰ μὴ εὑπορὸς ἔστιν ὁ ἀνὴρ. εἰ δὲ εὑπορὸς ἔστι, πᾶσι τρόποις ὁ ἔξωτικός κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀναγκάζεται κινεῖν τὴν περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγήν, κἀκεῖνος κατὰ τῆς γυναικὸς τὴν περὶ ἀφαιρέσεως πραγμάτων· ἄτοπον γὰρ ἔστιν, εὑπόρου ὄντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ μηδὲ βουλομένου πολλάκις, ἄγισθαι τὴν γυναῖκα εἰς δικαστήριον καὶ ὑφίστασθαι τὴν ποινάκιον ἀγωγήν.

ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Τὸ ρα', κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κθ'. βιβ. φρίν· ἀρπαγέντων πραγμάτων προικιμαίων^{m)} ὁ ἀνὴρ τὴν περὶ ἀρπαγῆς αὐτῶν ἀγωγήν ἐγγυμνάσει· αὐτὸς γὰρ ἔστι δεσπότης. [Sch. o. VII. 217.]

Θεοδ. Κλαπέτος τοῦ χρησθέντος πράγματος, καθ' οὗ δ' ἂνⁿ⁾ θελήσῃ, κινεῖ ὁ χρησόμενος, εἴτε ὁ τὴν κομμοδατὶ κατὰ τοῦ χρησμένου, εἴτε τὴν φοῦρτι κατὰ τοῦ κλέπτου. πλὴν ἰστίον, ὅτι κινήσας μίαν τῶν ἐπιλεγμένων ἀγωγῶν, θάτερον οὐ γυμνάσει, εἰ μὴ ἄρα προκινήσας ἢ τὴν κομμοδατὶ ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρησθῆν ἐκλαπή· τότε γὰρ δύναται γυμνάσαι καὶ τὴν φοῦρτι, εἰ μὴ ἄρα τὸ ἱκανὸν ἤδη ἐπαθεν διὰ τῆς κομμοδατὶ τρηκαῖα γὰρ κινεῖ ὁ χρησόμενος τὴν φοῦρτι, καὶ ἢν ἀπαιτεῖ δι' αὐτῆς ποινὴν κερδαίνει, ἐπειδὴ καὶ κινδυνεύει ἐπὶ τῷ χρη-

furem elegerit, commodatarius liberatur: si commodatarium, ipse quidem in furem non habet furti actionem, sed commodatarius³⁾, qui convenitur actioni commodati, ipse furti actionem intendit. Hoc ita cum dominus sciens furtum rei elegit commodatarium.

Quodsi cum id ignoraret, et rem apud commodatarium esse arbitraretur, egerit commodati, et postea cognito furto velit ad furem transire, non prohibetur, nisi ei iam satisfactum sit a commodatario⁴⁾, quo casu fur liberatur: et illud manifestum est, si ignorans ab initio egerit commodati, et postea⁵⁾ cognito furto transierit ad furem, commodatarium omnimodo liberari⁶⁾, sive adversus furem dominus rei litigans obtinuerit⁷⁾, sive non. Haec vero omnia, quae dicta sunt, locum habent⁸⁾, sive in solidum⁹⁾, sive in partem commodatarius solvendo sit: nam si omnino solvendo non sit commodatarius, constat, furti actionem domino competere.

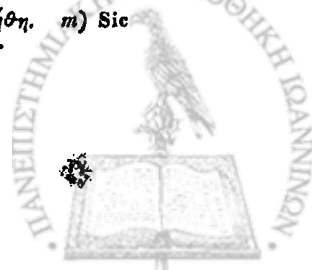
Quodsi commodatarius re amissa, cum esset solvendo, egerit furti, et repetierit rem ac poenam, id est, duplum¹⁰⁾, ac deinde conveniatur commodati actione a rei domino, non tantum rem¹¹⁾, sed et poenam domino rei reddit. Quemadmodum enim¹²⁾ ad dominum¹³⁾ rei periculum spectat¹⁴⁾, sic et lucrum ad eum pertinere debet.

Quodsi maritus rem commodatam acceperit¹⁵⁾, et uxor eam subriperit, si quidem dominus rei eligat¹⁶⁾ actionem furti, agit in mulierem: sin actionem commodati eligat, hac agit in virum, cui commodavit. Vir autem in mulierem agit rerum amotarum¹⁷⁾, non furti, propter regulam, quae dicitur¹⁸⁾, famosam actionem viro in mulierem non dari. Haec¹⁹⁾, si vir solvendo non est. Quodsi solvendo sit, omnimodo cogitur extraneus in virum agere commodati, et ille in uxorem rerum amotarum: nam absurdum est, solvendo existente marito et saepius nolente, mulierem trahi in iudicium, et poenalem actionem sustinere.

1) actio furti] Cap. 101. tit. 1. lib. 29. ait: Raptis rebus dotalibus, vir exercet actionem vi bonorum raptorum, quia dominus est.

Theod. Subrepta re commodata, adversus quem voluerit agere commodator, commodati in commodatarium, vel furti in furem. At sciendum est, eum, si una earum egerit, alteram non exercere, nisi prius egerit commodati, cum ignoraret rem commodatam furto sublatam: nam tunc potest agere etiam furti, nisi iam commodati actione ei satisfactum sit: tunc enim commodatarius agit furti, et quam consecutus ea fuerit poenam lucratur, quia et eius periculo res est, et ut

h) Addendum videtur ἐπὶ ante τῷ. i) Lege χρησθέντος. k) Sic Cod. 1350. Fabr. νικήση. l) Lege ἡττηθῇ. m) Sic Cod. 1350. Fabr. προικιμαίων. n) Sic Cod. 1350. Fabr. καθ' οὗ ἂν. o) Sic lege pro ἡτε, quod habet Fabr.



σθέντι, καί, ὡς ἔφαμεν, ποιῆ τὸ ἱκανὸν τῷ χρῆσαντι διὰ τῆς κομμοδάτι. σημείωσαι, πότε χόρα τῷ κανόνι τῷ λέγοντι, alterius delicto alter liberatur, καὶ ὅτι κινεῖ τὴν φούρτι πᾶς, ἢ διαφέρει τὸ κλαπέν. [Sch. o. VII. 217.]

Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ ἀνήρ οὐ κινεῖ τὴν φούρτι κατὰ τῆς ἰδίας γυναικός, ἀλλὰ τὴν rerum amotarum. ὁμοίως βιβ. ε. tit. κα. διατ. β. ἦτοι βιβ. κη. tit. ια. ἐνθα εἴρηται, ὅτι οὔτε ἀτιμοποιόν, οὔτε ποινάλιον ἀγωγὴν κινουσαί κατ' ἀλλήλων ὁ ἀνήρ καὶ ἡ γυνή. [Sch. o. VII. 217.]

Θαλελ. Ἡ διάταξις εἶρηται μὲν ἐν τῷ α'. tit. τῆς δ'. ἰν-σπιτουτ. περὶ τοῦ χρησαμένου καὶ ἀπολείαντος αὐτοῦ, οὐχ οὕτως δὲ πλατέως, ὡσπερ ἐνταῦθα. ἐκεῖ μὲν γὰρ μόνον ἀπλουστερον εἶπεν, ὅτι ὁ δεσπότης ἐπιλογίην ἔχει, ἢ κατὰ τοῦ κλέπτου κινήσει τὴν φούρτι, ἢ κατὰ τοῦ χρησαμένου τὴν κομμοδάτι, εἰπὼν ἐκεῖ βραχέα τινὰ περὶ τῆς τοιαύτης αἰρέσεως. ἐνταῦθα δὲ φησὶν ἡ διάταξις οὕτως. Προδρόμην, ὅτι ἡ φούρτι ἀγωγὴν ἐκείνοις ἀρμόζει, οἷς διαφέρει μὴ ἀπολείσθαι τὸ πρᾶγμα. ἀρα οὐν ἐπὶ τοῦ χρησαμένου καὶ ἀπολείαντος, ἔαν εὐπορός ἐστιν, ὁ χρησαμένος αὐτὸς κινεῖ τὴν φούρτι, ἐπειδὴ καὶ ἐναγεται τῇ κομμοδάτι; καὶ πάντες συνομολογοῦν, ὅτι αὐτὸς ἀφείλει τὴν φούρτι κινῶν. ἢ δὲ δευτέρα ζήτησις ἦν ἐν ἐκείνῳ, ἀρα, ἔαν ἐν καιρῷ τῆς κλοπῆς εὐπορός ἦν ὁ χρησαμένος, ὡστε ἔχειν τὴν φούρτι, μετα δὲ ταῦτα ἀπορός ἐγένετο, εἰ ὠφείλει αὐτὸς ἔχειν τὴν φούρτι, ἢ μήτι μεταβαίνει πρὸς τὸν δεσπότην, ἀπορούσαντος τούτου. ἦν δὲ καὶ δευτέρα ζήτησις περὶ τοῦ χρησαμένου καὶ ἀπολείαντος, καὶ μερικῶς εὐποροῦντος. ἐζητοῦν γὰρ, εἰ διὰ τὴν μερικὴν εὐπορίαν αὐτὸς ἔχει τὴν φούρτι, ἢ διὰ τὴν μερικὴν ἀπορίαν ὁ δεσπότης ἔχει τὴν φούρτι. ταῦτας τοῖνυν τὰς ζητήσεις ἡ διάταξις τέμνουσα λέγει, ὅτι ὁ δεσπότης ἐξουσίαν ἔχει, ἢ τὴν φούρτι κινήσει κατὰ τοῦ κλέπτου, ἢ τὴν κομμοδάτι κατὰ τοῦ χρησαμένου, καὶ τὰ ἐξῆς, ὡς ἐν τῷ Βασιλικῷ. [Sch. o. VII. 217. sq.]

† Εἰς τὸ διπλασίον. οἷς διαφέρει] † Ζῆτει βιβ. κθ'. tit. α'. κεφ. ρα'. ὁ δὲ χρησαμένος] Ἐπειδὴ γὰρ ὁ κατὰ κίρησιν ἔχων τὴν ἀκρον ἐπιμέλειαν χρεωστῆ ἐπ' αὐτῷ, ἢ δὲ ἀκρον ἐπιμέλεια τῶν τῶν κλεπτῶν ἐπὶ κίρησιν ὑπερβαίνει, διὰ τοῦτο ἐνοχὸς ἐστὶ τῇ κομμοδάτι, καὶ ὡς ἐνοχὸς ὧν ἔχει καὶ τὴν φούρτι. [Sch. p. VII. 218.]

παρὰ τοῦ χρησαμένου] † Ἐκείνος γὰρ κινεῖ τὴν περὶ κλοπῆς, ὡτινι διαφέρει. ὕστερον δὲ] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ὡστε, εἰ πρότερον ἐγίνωσκον, ὅτι κλοπὴ γέγονε, καὶ τοῦτο γινώσκων οὐκ ἐκίνησα κατὰ τοῦ κλέπτου, ἀλλὰ κατὰ τοῦ χρησαμένου, κἂν μὴ ἔπαυθε τὸ ἱκανὸν ἀπὸ τοῦ χρησαμένου, ὁ κλέπτης ἠλευθέρωται. καὶ σημείωσαι τοῦτο ἐκ τῆς ἀντιδιαστολῆς. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὰς ἐπομένας παραγραφάς.

ὁ χρησαμένος πᾶσι τρόποις — ἠλευθέρωται] * Τοῦ αὐτοῦ. Ἴδε τὸ αὐτὸ καὶ ἐνταῦθα, ὅτι μετελθόντος ἐκείνου ἐπὶ τὸν κλέπτην αὐτίκα ὁ χρησαμένος ἠλευθέρωται, κἂν τε πάθῃ τὸ ἱκανὸν ἀπὸ τοῦ κλέπτου, κἂν τε καὶ μὴ.

εἴτε κινήσει] Ζῆτει' tit. ιβ'. κεφ. ιβ'. καὶ νβ'. θεμ. ζ'. αὐτοῦ.

ταῦτα δὲ πάντα κρατοῦσι τὰ εἰρημένα] Τρεῖς εἰσιν, ὡς ὀρίξ, ζήτησις, αἰτινες τὸ παλαιὸν ἐν διαφοροῖς κείμεναι τοῖσι συνήχθησαν ἐν ταυτῇ τῇ διατάξει, ἦτις οὐδεμίαν εἰσάγει διαφορὰν μεταξὺ τοῦ εἰς τέλος^{α)} ἢ μερικῶς εὐποροῦντος. οἶμαι τὰ ἀνωτέρω θέματα τοῦ κεφαλαίου οὕτως νοεῖσθαι, ὅτι, ἐνθα μὲν ἐστὶν ὁ χρησαμένος εὐπορός εἰς τὸ τέλειον ἀποδοῦναι αὐτῷ τῷ^{β)} χρῆσαντι^{γ)} τὸ πρᾶγμα, ἢ εἰς τὸ^{δ)} μέρος, ἔαν κλαπῇ τὸ χρῆσθέν, μὴ λαβόντος εἰδήσιν τοῦ δεσπότου, ἐνδυνάμως κινήσῃ^{ε)} κατὰ τοῦ κλέπτου τὴν φούρτι ὁ χρησαμένος, καὶ οὐκ ἀντιτίθῃσιν αὐτῷ παραγραφὴν ὁ κλέπτης ἐναγόμενος λέγουσαν, οὐ δύνασαι κινεῖν κατ' ἐμοῦ τὴν φούρτι, ἐπειδὴ εἰς μέρος εὐπορεῖς^{στ)} ἐνθα δὲ παντελὸς ἐστὶν ἡ πόρος ὁ κομμοδατάριος, εἰ κινήσει κατὰ τοῦ κλέπτου, ἐκζητήσῃ^{ζ)} τὴν παραγραφὴν τῇ, ἀλλ' εἰ μὴ ἄπορος εἶ^{η)} οὔτε γὰρ ἐλευθερωθήσεται τῆς φούρτι καταβαλὼν τῷ χρῆσαντι τὴν ποινήν, ἀλλ' ἐνδυνάμως καὶ πάλιν ἐναγθήσεται παρὰ τοῦ δεσπότου, ὡς ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος, αὐτῷ τῷ δεσποτῇ καὶ ἐμῷ κατὰ πάντα ἀρμοζούσης τῆς φούρτι. τί γὰρ ἂν καὶ εἴπῃ ὁ ἐναγόμενος παρὰ τοῦ δεσπότου, ὅτι διαφέρει τῷ χρῆσαντι ἢ φούρτι; ἀλλὰ μὴν τότε φησὶν ἡ διατ. διαφέρει τὴν φούρτι τῷ κομμο-

diximus, commodatori satisfacit actione commodati. Nota, quando locum habeat regula, quae dicit: alterius delicto alter liberatur: et quemlibet agere furti, cuius interest.

Eiusdem. Vir non agit furti in uxorem, sed rerum amotarum. Similiter lib. 5. tit. 21. const. 2. sive lib. 28. tit. 11. ubi dicitur, neque famosa, neque poenali actione invicem agere virum et uxorem.

Thalel. Constitutio tradita quidem est in tit. I. lib. 4. Institutionum de commodatario amittente rem commodatam, non ita tamen late, ut hoc loco. Nam id tantum ibi simpliciter dicitur, dominum electionem habere, ut vel agat furti in furem, vel commodati in commodatarium, et dicuntur ibi brevia quaedam de hac electione. Hic vero constitutio ait in hunc modum: Manifestum est, furti actionem illis competere, quorum interest, rem non esse amissam. An igitur et commodatario re amissa, si solvendo sit, datur actio furti, quia tenetur commodati? Et omnes fatentur, eum debere furti agere. Sed in eo altera est quaestio, si furti tempore commodatarius erat solvendo, atque ita habebat furti actionem, postea fiat non solvendo, an debeat agere furti, vel numquid eo inope transeat actio ad dominum. Erat et alia quaestio de commodatario amittente rem commodatam, qui pro parte erat solvendo. Querebant enim, utrum, quod pro parte solvendo esset, dominus haberet actionem furti. Has igitur quaestiones constitutio dirimens ait, in domini potestate esse, utrum furti agat in furem, an commodati in commodatarium, et quae sequuntur, ut in Basilico.

In duplum. 2) quorum interest] Quare lib. 29. tit. 1. cap. 101.

3) sed commodatarius] Quia enim commodatarius in re commodata summam diligentiam praestat, summa autem diligentia furum vim exsuperat, ideo tenetur commodati, et cum teneatur, habet etiam actionem furti.

4) a commodatario] Nam is agit furti, cuius interest.

5) postea] Hagiotheod. Itaque si antea sciebat, furtum esse commissum, idque sciens non egit adversus furem, sed adversus commodatarium, licet ab hoc ipsi satisfactum non sit, fur liberatur. Et nota hoc ex contrario sensu. Lege etiam sequentes adnotationes.

6) commodatarium omnimodo liberari] Eiusdem. Observa idem et hoc loco, illo ad furem transeunte statim commodatarium liberari, sive illi a fure satisfactum sit, sive non sit.

7) sive — obtinuerit] Quare tit. 12. cap. 12. et 52. them. 6.

8) haec vero omnia, quae dicta sunt, locum habent] Tres sunt, ut vides, quaestiones, quae olim in diversis positae locis hac constitutione collectae sunt, quae nullam differentiam inducit inter eum, qui in solidum, et eum, qui pro parte solvendo est. Existimo superiora capituli themata sic esse intelligenda, ut si commodatarius idoneus sit ad rem commodatori reddendam in solidum vel pro parte, et subripiatur res nesciente domino, cum effectu agat furti in furem, nec opponatur ei exceptio a fure, quasi non possit agere furti, quod ex parte tantum solvendo sit, sed ut si omnino non sit solvendo et agat furti, exceptione repellatur, at si non egenus es: nec enim furti actione liberabitur soluta poena commodatario, sed iterum cum effectu conveniri a domino potest, ut in hoc themate, ipsi domino et soli per omnia competente actione furti. Et quid, si dicat reus conventus a domino, ad commodatarium pertinere actionem furti? Et ait constitutio, tunc eam actionem ad commodatarium pertinere, cum pro parte vel in solidum solvendo est, et potest domino

p) Lego ac verto αὐτό. q) καὶ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. r) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum est. s) Lege τέλειον pro τέλος. t) Cod. 1350. addit τῷ. u) Cod. 1350. χρῆσαντι. Sed necessario legendum χρῆσαντι, quod habet Fabr. v) τὸ delendum videtur. w) Lege κινήσει.



δατασίῳ, ὅτε ἢ εἰς μέρος, ἢ εἰς ὁλόκληρον εὐπορεῖ, καὶ δύναται τῷ δεσπότῃ τὴν τοῦ πράγματος διατίμησιν διδόναι ἢ ὁλόκληρον, ἢ μέρος. εἰ γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον οὐκ εὐπορεῖ, τῷ δεσπότῃ πάντα τὸν τρόπον^{z)} ἀρμόζει ἢ φοῦρτι, ὡς μὴ δυναμένῳ λαβεῖν ἐκ τοῦ χρησαμένου τὴν τοῦ κλαπέντος διατίμησιν. τότε γὰρ τῷ δεσπότῃ διαφέρει σώζεσθαι τὸ πρᾶγμα, οἷα τῆς διατιμήσεως μὴ φυλαττομένης αὐτῷ διὰ τὴν τοῦ χρησαμένου ἀπορίαν. [Sch. q. VII. 218. sq.]

εἴτε εἰς τέλειον εὐπορος] * Τοῦ αὐτοῦ). Ἐπιπίγνωθι τὸ αὐτὸ οὕτως ἔχον ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἡμάτων, ὅτι ἢ πάντα διάστιξις φησιν, ὡς ἀνωτέρω σοι εἶπον κρατεῖν, εἴτε εἰς τέλειον εὐπορος, εἴτε εἰς μέρος ἐστὶν ὁ χρησαμένος. καὶ ἐπεὶ κρατεῖ ἢ τοιαύτη διάστιξις καὶ ὅτε εἰς μέρος εὐπορος ἐστὶν ὁ χρησαμένος, λοιπὸν οὐ περιμένομεν τὸ ἱκανὸν παθεῖν^{z)} τὸν κινουμένον ἀπὸ τοῦ ἐνός, καὶ τότε ἀποκλείεται ἀπὸ τοῦ ἐτέρου, ἀλλ' ἐπιλεξάμενος τὴν ἑνὰ, κἂν μὴ πάθῃ τὸ ἱκανὸν παρ' αὐτοῦ, ἀπεκλείσθαι τοῦ ἄλλου. πῶς γὰρ πάσχει τὸ ἱκανὸν ἀπὸ τοῦ χρησαμένου ὁ κινῶν, ὅτε εἰς μέρος ἐστὶν εὐπορος; καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ** καὶ^{a)} πάντα τὰ ἐν τῷ παρόντι σοι κεφ. παραγράφοντα καλοῖς ἔχει. σὺ δὲ ἴσθι διαφορὰν, ὅτε πολλοὺς ἔχω ἐνόχους πρὸς ἐμὲ ἁμαρτήσαντας καὶ ἐν ἀμάρτημα, καὶ ὅτε πολλοὺς ἐνόχους κτήσομαι, οὐκ ἀφ' ἐνός τροπον, ἀλλ' ἐκ διαφορῶν καὶ κατὰ διαφορῶν καιρῶν γινόμενον. ὅτε μὲν γὰρ πολλοὶ τινες ἅμα καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀμαρτώσιν εἰς ἐμὲ, καὶ ζημιώσουσι με ζημίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνός τροπου καὶ ἐπίσης, ὡς ἐν tit. δ. κεφ. α'. θεμ. τελ. καὶ κεφ. αὐτοῦ β'. γ'. καὶ δ'. τότε πάντες μοι ἐνόχονται οἱ ζημιώσαντες. ἐνός δὲ καταβάλλοντος ἐλευθεροῦνται οἱ ἄλλοι. ὡσαύτως δὲ ἔχει, καὶ ἐὰν ἐνὶ συναλλάγματι γένηται μοι ἅμα πολλοὶ ἐνόχοι καὶ ἐκ μίας αἰτίας, ὡς βιβ. κς'. tit. α'. κεφ. ηβ'. ὁμοίως ἔχει καὶ τὸ δ. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ κγ'. tit. τοῦ νη'. βιβ. ὅτε δὲ πολλοὶ γέγονταί μοι ἐνόχοι ἐπὶ μίᾳ μὲν καὶ τῇ αὐτῇ ζημίᾳ καὶ τῷ αὐτῷ ἀποτελέσματι, διαφορῶς δὲ ἐνόχοις τε καὶ ἀγωγαῖς, ὡς ἐνταῦθα^{b)} ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ συναλλάγματος ἀγωγή ἐνέχεται μοι, ὁ δὲ ἀπὸ ἁμαρτήματος. τότε ἢ τοῦ ἐνός μόνῃ ἐπιλογῇ, οὐ μὴν καὶ τελεία καταβολὴ ἐλευθεροῖ τοὺς ἄλλους, μόνον μὴ εἰς τέλειον οὕτω ἄπορος ὁ ἐπιλεγείς. τοῦτο γὰρ πᾶσι ἀδικῶν εἰ γὰρ εἰς μέρος, οὐδεμία^{b)} φροντίς. ἐν μέρει τε γὰρ ἀξίμιος οὐκ ἐξίρχεται ὁ ἐνάγων, καὶ ὅτι ἔδει καὶ αὐτὸν ἀγοπεῖν καὶ ἀνερευνῆν ἀκριβῶς, τίνα ἐπιλέξει. σημεῖωσι οὖν καὶ ταῦτην τὴν διαφορὰν. ἐλευθεροῖ τοὺς ἄλλους ἢ κατὰ τοῦ ἐνός κινήσις, οὐ μὴν καὶ καταβολή, καὶ ὅτε οὐκ αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν πρωτοτύπως ἀμαρτώσιν, ἀλλ' ἕτερος μὲν ἁμαρτή, γνώμῃ δὲ αὐτῶν, ὡς βιβ. νη'. tit. κγ'. κεφ. ιδ'. θεμ. γ'. καὶ δ'. ὅτε δὲ δύο τινὲς ἐνόχοι μοι γέγονται ὡς προκατοχοὶ καὶ διάδοχοι, ὡς οἱ ἐν tit. ε'. κεφ. κδ'. κέ. κς'. τότε πᾶν ἐπ' ἐκείνων ἢ καταβολὴ τοῦ ἐνός λύει τὸν ἄλλον τῆς ἐνοχίας ὡς διάδοχον. ἢ ἐὰν παρὰ τοῦ διαδόχου γένηται, λύει τὸν προκατοχὸν ὡς πραγματικῆ οὐσα καὶ αὐτὸ τὸ χρεωστούμενον ἱκανώσασα πρᾶγμα. τοιαῦται γὰρ εἰσιν αἱ ἐν τῷ κδ'. κέ. κς'. κεφ. τοῦ ε'. tit. ἀγωγαί, ἢ μὲν προσωπικῆ ἢ κατὰ τοῦ προκατόχου, ἢ δὲ πραγματικῆ ἢ κατὰ τοῦ διαδόχου κινουμένη. τοῦτο γούν τὸ θέμα ἕτερον ἐστὶ παρὰ τὰ ἀνωτέρω ἠρθέντα. τὸ αὐτὸ δὲ ἐστὶ πάλιν καὶ ἐὰν ἐν συναλλάγματι παρεμπέσωσι πρωτότυποι καὶ παρακολούθημα. καὶ τότε γὰρ τοῦ ἐνός ἢ καταβολὴ λύει τὴν κατὰ τοῦ ἐτέρου ἐνοχίαν, ὡς βιβ. κς'. tit. α'. κεφ. ηβ'. ὁ καὶ ἀνάγνωθι.

τὸ διπλάσιον] † Τὸ πλάτος. τετραπλάσιον. οὐ μόνον τὸ πρᾶγμα] † Ζήτει βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ε'. ὃν γὰρ τρόπον] Δηλονότι ὅτε τὴν κλοπὴν μαθὼν ἐχώρησε κατὰ τοῦ κλέπτου, τοῦ χρησαμένου μερικῶς δυναμένου δοῦναι τὴν τιμὴν τοῦ αὐτοῦ μὲν χρησθέντος, παρ' ἐτέρου δὲ κλαπέντος. οἴμαι δὲ εἶναι οὕτως νοηθῆναι^{c)} τὴν διάταξιν, ἵνα μὴ ἐναντιωθῶμεν πολλοῖς νομίμοις λέγουσι, τὸν χρησαμένον ἄκραν χρεωστῆν ἐπιμέλειαν περὶ τὸ κομμοδάτον, τὴν δὲ ἀκραν ἐπιμέλειαν νικήσιν τὴν τῶν κλεπτῶν ἐπύρρειαν, ὡς βιβ. ιβ'. cc) tit. α'. κεφ. γγ'. θεμ. γ'. καὶ ἢ ἐν ἐκείνῳ δευτέρῳ παραγράφῳ, ἀνάγνωθι καὶ βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. καὶ δ'. καὶ ε'. οὕτως γὰρ ἀδιαστικῶς εἰπεῖν δυνάμεθα, τῷ δεσπότῃ τὴν τοῦ χρησθέντος ἀπώλειαν ἐπιγνώσασθαι, τοῦ χρησαμένου εὐπόρου τυγχάνοντος καὶ ἐπὶ τῇ κλοπῇ τοῦ χρησθέντος ἐνεχομένου, ὡς ἀκραν χρεωστούντος ἐπιμέλειαν, ἢ ὁ κλέπτης οὐ δύναται νικήσαι^{d)}. εἰ δὲ καὶ διὰ τοῦτο εἴπῃς

rei aestimationem praestare in solidum, vel pro parte Quodsi ad hunc modum solvendo non sit, domino pe omnia competit actio furti, quod a commodatario re furto ablatae aestimationem consequi nequeat: tunc enim domini interest rem servari, cum ob inuopiam commodatarii servari aestimatio non potest.

9) sive in solidum] Eiusdem. Ad haec scia idem sic se habens ex verbis hoc loco positis, quod tota distinctio dicit, ut supra tibi dixi, obtinere, sive in solidum, sive pro parte solvendo sit commodatarius Et cum haec distinctio obtineat etiam si commodatarius pro parte solvendo sit, non expectamus, ut actor satisfiat ab uno, et tunc excludatur ab altero: sed uno electo, licet ipsi ab eo satisfactum non sit, exclusus est ab altero. Nam quomodo actori a commodatario qui pro parte solvendo est, satisfiat? Et haec quidam ita. Omnia quoque in hoc capite adnotata recte se habent. Tu vero cognoscas diversum esse, cum plures habeo obligatos ex uno delicto in me commissio, et cum plures habeo obligatos non ex uno modo, sed ex pluribus modis diversis temporibus factis. Nam cum plures simul eodemque tempore in me deliquerunt, et uno eodemque modo et aequaliter damnum mihi dederunt, ut in tit. 4. cap. 1. them. ult. et eiusdem cap. 2. 3. et 4 omnes, qui damnum dederunt, mihi tenentur: sed uno solvente ceteri liberantur. Idem est et si uno contractu et ex una causa plures simul mihi sint obligati, ut lib. 26. tit. 1. cap. 92. Similia habet them. 4. cap. 14. tit. 23. lib. 58. Cum autem plures eiusdem damni nomine et eodem facto mihi obligati sunt, diversis autem obligationibus et actionibus, ut hoc loco, puta si alter actione ex contractu mihi teneatur, alter ex delicto: tunc unus electio, non solidi solutio, ceteros liberat, modo ne electus in solidum inops sit, quod omnino iniquum esset: nam si pro parte solvendo non sit, hoc nihil ad rem. Nam pro parte indemnus non erit actor, quod ipse spectare et diligenter inquirere debebat, quem eligeret. Nota ergo hanc differentiam. Conventio unius, non solutio, ceteros liberat, et cum ipsi non principaliter deliquerunt, sed alius deliquit voluntate eorum, ut lib. 58. tit. 23. cap. 14. them. 3. et 4. Cum vero duo mihi obligati sunt ut antecessores et successores, ut in tit. 5. cap. 24. 25. 26. tunc solutio unius alterum obligatione liberat quasi successorem: vel solutio a successore facta antecessorem liberat, cum pecuniaria sit et ipsam rem debitam praestet. Eiusmodi actiones sunt in cap. 24. 25. 26. tit. 5. altera personalis in antecessorem, altera in rem contra successorem. Hoc thema a supradictis differt. Idem rursus est, si in contractu intervenerint principales et accessio: nam tunc quoque solutio unius obligationem alterius dissolvit, ut lib. 26. tit. 1. cap. 92. quod legas.

10) duplum] Latior contextus habet quadruplum. 11) non tantum rem] Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 6. 12) quemadmodum enim] Videlicet cum furto cognito transiit ad furem, cum posset commodatarius pro sua parte praestare aestimationem rei sibi communitatae, et furto ablatae ab alio. Ita existimo debere intelligi constitutionem, ne pugnet cum legibus multis, quibus dicitur commodatarium summam diligentiam debere circa rem commodatam, et summam diligentiam vincere furum vim, ut lib. 12. tit. 1. cap. 53. them. 3. et ibi secunda adnotatio. Lege et lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 3. et 4. et 6. Sic enim indistincte possumus dicere, dominum agnoscere damnum rei commodatae commodatario existente solvendo, et ratione furti obnoxio, quod summa ab eo exigatur diligentia, quam superare fur nequeat. Sin vero et ob id dixeris constitutionem

z) τὸν τρόπον habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. y) Id est, Hagiotheodoriti. z) Cod. 1350 πανθύνειν (sic). a) Inde ab his scholium tertia manu scriptum est. b) Cod. 1350. οὐδὲ οὐδὲ μία. c) Malim νοητέαν. cc) Sic Cod. 1350. Fabr. κς'. d) Sic legendum. Fabr. κινῆσαι.



εἰρηκῆσαι τὴν διάταξιν τῆ δεσπότη τὴν ἀπώλειαν ἐγκυδνεύεσθαι τοῦ πράγματος, διὰ τὸ μὴ αὐτὸ ἐκείνο λαμβάνειν ὡς ἀφανιζόμενον ἢ μὴ φαινόμενον δίδοσθαι τῷ δεσπότη, ἀλλὰ τὴν διατίμησιν, οὐ πῦρρον τῆς τῶν νόμων διακρίσεως ἐρεῖς. [Sch. r. VII. 219.]

* Οὕτως ἔγνωσ ἐν τῇ μονάτῃ τῶν δὲ ἑβρῶν, ὅτι, ἐάν τις ἀνόματι ἰδίῳ δανείῃ ἐπὶ τόκοις ὡς αὐτὸς κινδυνεύων, αὐτὸς κινδυνεύει καὶ τοὺς τοκοῦς.

αὐτῷ τῷ δεσπότη] * Ἐπιλεξαμένω) δηλοῦναι τὸ κατὰ τοῦ κλέπτου κινεῖν, καὶ εὐρόντι αὐτὸν ἀποροῦν.

κινδυνεύεται ἢ τοῦ πράγματος ἀπώλεια] * Ζῆτει βιβ. β. tit. γ'. κεφ. ι. καὶ βιβ. ι. tit. β. κεφ. θ'. θεμ. η'. καὶ κεφ. ι. καὶ βιβ. ιγ'. tit. α. κεφ. υγ'. θεμ. β. ἐν τέλει.

ἐάν δὲ ὁ ἀνὴρ χρῆσθαι πράγμα] Ζῆτει βιβ. κθ'. tit. α. κεφ. ρα'. ὅτι τῶν προικισμάτων ἀρπαγέντων πραγμάτων ὁ ἀνὴρ κινεῖ τὴν βι βοηόρουμ ἑαπτόρουμ' δεσπότης γὰρ ἐστὶ τῶν προικισμάτων. [Sch. s. VII. 219.]

εἰ μὲν ὁ δεσπότης — ἐπιλέξεται] Ὡς ἀποροῦν ὄντος τοῦ ἀνδρός. [Sch. t. VII. 219.]

τὴν ἀπαιτοῦσαν τὸ πράγμα ἀγωγήν] Ἀπὸ τοῦ ια'. tit. του κη. βιβ. τῶν Βασιλικῶν μανθάνομεν, ὅτι, ἐάν ἡ γυνὴ σκοπῶ διαζυγίου, ἢ ὁ ἀνὴρ ἀπ' ἀλλήλων ὑφέλονται τι, οὐ τῇ φούρῃ γίνονται ἐνοχοί. ἀπορον γὰρ ἐνομίσθη τῷ νόμῳ, τοιαύτην ἀτιμοποιον ἀγωγήν δίδοσθαι κατ' ἀλλήλων αὐτοῖς. λοιπὸν ἀντ' αὐτῆς ὑπέστη ἢ ἕξουρι ἀμοιῶρουμ ἀπαιτοῦσα εἰς τὸ ἀπλοῦν τὰ ἀπὸ τινος τούτων κλαπέντα παρὰ τοῦ ἄλλου. [Sch. u. VII. 219.]

διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα] Ζῆτει βιβ. κη'. tit. ια'. κεφ. ιγ'. θεμ. δ'. [Sch. x. VII. 219.]

ταῦτα] Τὸ κινεῖν τὸν ἐξωτικὸν κατὰ τῆς γυναικὸς τὴν φούρῃ. [Sch. y. VII. 219.]

TITULUS Z'. f)

Περὶ δούλων φυγάδων καὶ τῶν ὑποδεχομένων αὐτοὺς καὶ κρυπτόντων.

περὶ δούλων φυγάδων] Ὁ παρῶν τίτλος διδάσκει περὶ τῶν διαθέσει τοῦ κερδῶναι τὸν ἀλλότριον δούλον ὑποκρυπτόντων) αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν δίδωσι κατ' αὐτῶν. ὁ δὲ προλαβὼν τι. ἦτοι ὁ ε'. περὶ τῶν ὑποφθειρόντων τὰ ἦθη τῶν ἀλλοτρίων δούλων ποιησάμενος τὴν διδασκαλίαν καὶ ἐπὶ τούτῳ ὑποδεχομένων αὐτοῦς, εἰκότως ὤρσε κατ' ἐκείνων κινεῖσθαι τὴν σέρβι κορροῦντι' αἰὶ γὰρ ὁ νόμος καὶ τὰ συναλλάγματα καὶ τὰ ἀμαρτήματα ἐκ τῆς διαφθεσεως κανονίζει τῶν ποιούντων. καὶ ζῆτει tit. μη'. κεφ. ιε'. καὶ τὸν παλαιόν. ἐν τούτῳ τῷ τίτῳ περὶ χρηματικῶν ποινῶν διαλέγεται ὁ νομοθέτης τῶν ὑποδεχομένων τοὺς φυγάδας' ἐν δὲ τῷ μη'. tit. περὶ ἐγγληματικῆς τιμωρίας τὴν διδασκαλίαν ποιῆται. ἀνάγνωθι οὖν ὅλον τὸν tit. ἐκεῖ, καὶ μάλιστα τὸ ιβ'. αὐτοῦ κεφ. [Sch. a. VII. 224.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὁ παρῶν tit. ὡς εἶδος γένους διαφέρει τοῦ ε'. tit. ὁ γὰρ ὑποφθειρῶν τινὰ συμβουλεύει αὐτῷ, ἢ ἑμβῶν αὐτὸν γενεσθαι, ἢ κινεῖσθαι, ἢ τὸδε, ἢ τὸδε, ὡς tit. ε'. κεφ. α'. θεμ. τελ. ἢ φυγάδα' καὶ περὶ φυγάδος αὐτίκα λέγει ὁ παρῶν. ὅποια γούν ἐστὶ τὰ τῶν φυγάδων καὶ τῶν ὑποδεχομένων αὐτοῖς, αὐτίκα ἀνάγνωθι τὸ α'. κεφ.

α'. Οὐλπ. Ὁ^h) τὸν φυγάδα δούλον κρύπτων, κλέπτῃς ἐστὶ.

ὁ τὸν φυγάδα δούλον κρύπτων] Ὁ κρύπτων τὸν φυγάδα οἰκέτην, κλέπτειν αὐτὸν πιστεύεται. ἢ σύγκλητος γὰρ^l) ἐδογματίσειν, ἢ κατὰ τὴν ἐν ὕλαις ἢ καταβοσκαις ὑποδεχῆται τὴν τοὺς φυγάδας οἰκέτας, μήποτε ἀποκορυπτανται^l) παρὰ^m) τῶν γεωργῶν ἢ προκουρατιῶν τῶν κτήσεων, ὄρσασα καὶ τιμωρίαν κατὰ τῶν κρυπτόντων αὐτοῦς. ζῆτει tit. μη'. τοῦ παρῶντος βιβ. κεφ. ιε'. καὶ κεφ. η'. αὐτοῦ, καὶ tit. ιβ'. κεφ. εγ'. [Sch. b. VII. 224.]

e) Idem scholium prima manu adscribitur in Cod. 1350. voci ἐπιλέξεται §. sq. f) In Cod. 1350. additur: ἦτοι βιβ. ια'. tit. δ. διγ. α'. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποκρύπτων. h) L. 1. pr. §. 1. 3. 4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 506. et apud Attal. tit. LV. §. 12. i) γὰρ, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. k) Sic Cod. 1350. Fabr. μηθεῖς. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποκρύπτωνται. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπὸ.

dixisse, rei periculum ad dominum pertinere, quod non ea ipsa res, quae non apparet vel non extat, domino reddatur, sed aestimatio, non longe a legum divisione discesseris.

Sic didicisti in titulo *mandati* librorum *de rebus*, eum, qui suo nomine pecuniam sub usuris periculo suo collocaverit, etiam usuras lucrari.

13) ad dominum] Qui scilicet adversus furem agere elegit, eumque inopem invenit.

14) rei periculum spectat] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 10. et lib. 10. tit. 2. cap. 9. them. 8. et cap. 10. et lib. 13. tit. 1. cap. 13. them. 2. in fine.

15) quodsi maritus rem commodatam acceperit] Quaere lib. 29. tit. 1. cap. 101. rebus dotalibus raptis virum agere vi bonorum raptorum, quod dominus sit rerum dotalium.

16) si quidem dominus — eligat] Marito non existente solvendo.

17) rerum amotarum] Ex tit. 11. lib. 28. Basilicorum discimus, si mulier divortii consilio, vel maritus invicem aliquid abstulerint, furti eos non teneri, quod absurdum esse lex censuerit, eiusmodi famosas actionem eis invicem dari: sed pro ea subesse actionem rerum amotarum, quae ablata revocantur in simplum.

18) propter regulam, quae dictat] Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 17. them. 4.

19) haec] Agere scilicet extaneum in mulierem actione furti.

TITULUS VII.

De servis fugitivis¹⁾ et susceptoribus et occultatoribus eorum.

1) de servis fugitivis] Hic titulus tractat de iis, qui lucrificandi animo alienum servum celant, et ob id furti actionem adversus eos concedit: praecedens autem titulus, qui de iis tractat, qui corrumpunt mores alienorum servorum et hoc fine eos suscipiunt, merito in eos statuit agi servi corrupti: semper enim lex et contractus et delicta ex affectu aestimat facientium. Et quaere tit. 48. cap. 15. et Antiquum. In hoc titulo de pecuniariis poenis disserit legislator eorum, qui fugitivos suscipiunt: in tit. autem 48. de criminalibus. Lege igitur totum titulum ibi, et maxime cap. 12.

Hagiotheod. Hic titulus a tit. 6. differt ut species a genere. Nam qui corrumpit aliquem, suadet ei, ut aut erro fiat, aut malis artibus se dedat, aut simile quid, ut tit. 6. cap. 1. them. ult. aut fugitivus: et de fugitivo statim hic titulus tractat. Quae pertinent ad fugitivos et susceptores eorum, lege statim cap. 1.

I. Ulp. Is, qui fugitivum servum celat¹⁾, fur est²⁾.

1) is, qui fugitivum servum celat] Is, qui celat servum fugitivum, furari eum creditur. Senatus enim censuit, ne quis in silvis vel pascuis suscipiat fugitivos servos, et ne celentur a colonis vel procuratoribus possessionum, et statuit poenam in eos, qui celant. Quaere tit. 48. huius libri, cap. 15. et cap. 8. eiusdem, et tit. 12. cap. 63.

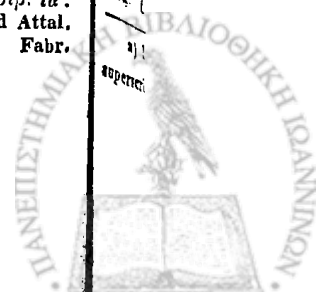
αὐτῷ τῷ δεσπότη
κινδυνεύεται ἢ τοῦ
βιβ. β. tit. γ'. κεφ. ι.
καὶ βιβ. ι. tit. β. κεφ.
θ'. θεμ. η'. καὶ κεφ. ι.
καὶ βιβ. ιγ'. tit. α. κεφ.
υγ'. θεμ. β. ἐν τέλει.
ἐάν δὲ ὁ ἀνὴρ χρῆσθαι
πράγμα] Ζῆτει βιβ. κθ'.
tit. α. κεφ. ρα'. ὅτι τῶν
προικισμάτων ἀρπαγέντων
πραγμάτων ὁ ἀνὴρ κινεῖ
τὴν βι βοηόρουμ ἑαπτόρουμ'
δεσπότης γὰρ ἐστὶ τῶν
προικισμάτων. [Sch. s. VII.
219.]
εἰ μὲν ὁ δεσπότης —
ἐπιλέξεται] Ὡς ἀποροῦν
ὄντος τοῦ ἀνδρός. [Sch. t.
VII. 219.]
τὴν ἀπαιτοῦσαν τὸ
πράγμα ἀγωγήν] Ἀπὸ τοῦ
ια'. tit. του κη. βιβ. τῶν
Βασιλικῶν μανθάνομεν,
ὅτι, ἐάν ἡ γυνὴ σκοπῶ
διαζυγίου, ἢ ὁ ἀνὴρ ἀπ'
ἀλλήλων ὑφέλονται τι,
οὐ τῇ φούρῃ γίνονται
ἐνοχοί. ἀπορον γὰρ
ἐνομίσθη τῷ νόμῳ,
τοιαύτην ἀτιμοποιον
ἀγωγήν δίδοσθαι κατ'
ἀλλήλων αὐτοῖς. λοιπὸν
ἀντ' αὐτῆς ὑπέστη ἢ
ἕξουρι ἀμοιῶρουμ
ἀπαιτοῦσα εἰς τὸ ἀπλοῦν
τὰ ἀπὸ τινος τούτων
κλαπέντα παρὰ τοῦ
ἄλλου. [Sch. u. VII. 219.]
διὰ τὸν κανόνα τὸν
λέγοντα] Ζῆτει βιβ. κη'.
tit. ια'. κεφ. ιγ'. θεμ. δ'.
[Sch. x. VII. 219.]
ταῦτα] Τὸ κινεῖν τὸν
ἐξωτικὸν κατὰ τῆς
γυναικὸς τὴν φούρῃ.
[Sch. y. VII. 219.]

Τὸς
αὐτῷ
κεφ.
θ'. θεμ.
η'. καὶ
κεφ. ι.
καὶ βιβ.
ιγ'. tit.
α. κεφ.
υγ'. θεμ.
β. ἐν
τέλει.

Τὸς
αὐτῷ
κεφ.
θ'. θεμ.
η'. καὶ
κεφ. ι.
καὶ βιβ.
ιγ'. tit.
α. κεφ.
υγ'. θεμ.
β. ἐν
τέλει.

γὰρ
τῶν
πρὸς
ματα
πρὸς
αὐτο
ἀπορο
πῶσα
λαβείν
κότας

δὲ
τῷ
ἐπιμα
[Sch. g.]
οἱ τ
σορτῆ
γὰρ
α)]
αρετῆς



* Ταῦ αὐτοῦ^η). Ὅρα διατίθειν θανατοῦ. ἢ δοῦλον ἀλλότριον ὑποφθείρων τις καὶ φυγεῖν αὐτῷ ὑποτιθέμενος συμβουλεύει αὐτῷ φυγεῖν, καὶ φεύγει, καὶ οὐχ ὑποδέχεται αὐτὸν ὁ ὑποφθορεὺς, οἷδὲ οἶδεν αὐτόν, ποῦ διατρίβει· καὶ τότε ἐνάγεται μόνῃ δὲ^η) σέβῃ κορροῦπι, καὶ πῶχει, ἢ φησι τι. ζ'. κεφ. ιθ'. θεμ. τελ. περὶ τὰ μέσα· ἢ οὐχ ὑπεδέξατο μὲν τις, τυχὸν Πέτρος· ὁ δὲ ἀλλότριος δοῦλος ἔφυγε μόνος, ἢ παρὰ ἄλλου τοῦτο συμβουλευθεὶς· ὁ δὲ Πέτρος τὸν φυγάδα ὑπέδεξατο· καὶ τότε οὔτε ὑποφθορεὺς λέγεται ὁ Πέτρος, οὔτε τῆ σέβῃ κορροῦπι ἐνάγεται χρηματικῶς, ἢ τῆ περι ἀνδραποδισμοῦ ἐγκληματικῶς, ὡς τι. μη'. κεφ. κς'. ἀλλὰ κλέπτῃ μὲν ἔστι, καὶ ἐνάγεται τῆ περι κλοπῆς, ὡς τὸ παρὸν α'. κεφ. φησί, καὶ τι. ζ'. κεφ. ια'. θεμ. β'. περὶ τὰ μέσα. πῶς γὰρ ὑποδεχόμενος μόνον φυγάδα δοῦλον καὶ χρηστῶν κλέπτῃ μόνον ἔστιν; ἢ πρῶτον τις ὑποφθείρας τὸν ἀλλότριον δοῦλον καὶ συμβουλεύσας φυγεῖν, εἶτα καὶ ὑπέδεξατο· καὶ τότε ἐνάγεται μὲν καὶ τῆ περι ὑποφθορίας, καὶ ὑπόκειται καὶ τῆ ταύτης ποιῆ κατὰ τὸ θ'. κεφ. τοῦ παρόντος τι. καὶ τὸ α'. τοῦ ζ'. καὶ τι. ια'. κεφ. β'. θεμ. τελευτ. καὶ τι. ιβ'. κεφ. νβ'. θεμ. ἢ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. ἐνάγεται δὲ καὶ τῆ περι κλοπῆς, ὡς τι. ζ'. κεφ. ια'. θεμ. β'. ἐνάγεται δὲ καὶ ἐγκληματικῶς καὶ τῆ περι ἀνδραποδισμοῦ, ὡς τὸ αὐτὸ ζ'. κεφ. τοῦ μη'. τι. φησί.

κλέπτῃς ἔστιν] Καὶ μὴν ἢ περι κλοπῆς τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖ. ἔχει δὲ καὶ τὸν φοιτήσον. ἢ δὲ παρούσα ἀγωγὴ αὐτὸν τὸν δοῦλον καὶ ἕτερον ὅμοιον αὐτῷ, ἢ κ. νομίσματα, ὡς φησι κεφ. θ'. τοῦτου τοῦ τι. πῶς οὐ λέγει κλέπτῃς τὸν ὑποδεξαμένον, καὶ ταῦτα ἐναγόμενον καὶ ἀπαιτούμενον ἤτων ποσόν, ἢπερ οἱ κλέπτῃτες ἀπαιτοῦνται; [Sch. c. VII. 224.]

Καὶ προστιμῶνται οἱ οἰκονόμοι καὶ προκουράτωρες τῶν κτητόρων, ὑποδεχόμενοι ἢ κρύπτοντες αὐτόν. ὁ τὸν φυγάδα εἰσω εἰκοσιν ἡμερῶν τοῦ εὐρεῖν αὐτόν ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ, τῷ δεσπότῃ διδοὺς ἢ τῆ τάξει, συγγινώσκειται.

καὶ προστιμῶνται οἱ οἰκονόμοι] Διαφόρους τινὰς ποινὰς κατὰ τῶν ἐν εἰδήσει φυγάδας ὑποδεχομένων ἀλλοτρίους δούλους ἢ ἀπελευθέρους αἱ ὑποκείμεναι^η) διατάξεις τοῦ α'. τι. τοῦ ζ'. βιβ. τοῦ κωδ. ὁρίζουσι, ἢγον ἀπὸ τοῦ ζ'. κεφ. τοῦτου τοῦ τι. καὶ ὁ Φάβιος δὲ ἀρμόζει κατ' αὐτῶν πονηλικός, ὡς βιβ. μη'. τι. ιη'. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. ν'. καὶ βιβ. θ'. τοῦ κωδ. τι. κ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. μη'. ἀνάγνωθι τοῦ τι. διατ. ζ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγεγραμμένα. ὁ δὲ τῷ φεύγοντι δείξας τὴν ὁδὸν οὐκ ἔστι κλέπτῃς, ὡς βιβ. μζ'. τι. β'. διγ. ξγ'. ἦτοι βιβ. ξ'. τι. ιβ'. [Sch. d. VII. 225.]

καὶ προκουράτωρες τῶν κτητόρων] Ἦγουν οἱ προνοηταὶ καὶ κορυφαῖοι τῶν κτημάτων οἱ ἀποδεχόμενοι τοὺς φυγάδας. [Sch. e. VII. 225.]

τῆ τάξει] Δωροθ. Τοῖς τῆς πόλεως στρατηγοῖς. Κύριλλος δὲ, τῷ ἄρχοντι. [Sch. f. VII. 225.]

Ἐξέστι καὶ στρατιώτῃ καὶ παγανῷ τοὺς φυγάδας ἀναζητεῖν ἐν τοῖς ἀγροῖς τῶν ἀξιωματικῶν ἢ τῶν παγανῶν, λαμβάνουσιν ἐπὶ τούτῳ γράμματα^η) πρὸς τοὺς στρατηγούς· καὶ ἐὰν δεξάμενοι τὰ γράμματα μὴ βοηθήσωσιν αὐτοῖς, ἕκατὸν νομίσματα προστιμῶνται. τῆ αὐτῆ ποιῆ ὑπόκεινται καὶ οἱ παρ' ἑαυτοῖς τὴν ζήτησιν γενέσθαι κωλύσαντες. καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ στρατηγοί, καὶ οἱ στατιζόντες στρατιῶται βοηθοῦσι τοῖς δεσπόταις εἰς τὸ ζητῆσαι καὶ λαβεῖν τοὺς φυγάδας, καὶ τιμωρηθῆναι τοὺς ἐσχηκότας, ἐὰν ἡμαρτον.

δεξάμενοι] † Οἱ στρατηγοὶ δηλονότι. τῆ αὐτῆ ποιῆ ὑπόκεινται] Τῆς^η) αὐτῆς τιμωρίας ἐπιεικέμενης καὶ κατὰ τῶν κωλύσαντων ζῆτεῖν τοὺς φυγάδας. [Sch. g. VII. 225.] οἱ παρ' ἑαυτοῖς τὴν ζήτησιν γενέσθαι κωλύσαντες] Οἱ τοὺς ἀγροὺς ἔχοντες, ἐν οἷς κρύπτονται οἱ φυγάδες. [Sch. g. VII. 225.]

Eiusdem. Observa admirabilem distinctionem. Au aliquis servum alienum corrupens ad fugam eum sollicitat eique suadet, ut fugiat, eumque fugientem corruptor non suscipit, nec scit, ubi degat, quo casu servi tantum corrupti convenitur, eaque patitur, quae traduntur lib. 6. cap. 14. them. ult. circa medium: aut non sollicitavit aliquis, puta Petrus, servum, sed servus alienus sua sponte fugit, vel alio hoc ei suadente, eumque Petrus suscipit: tunc Petrus nec corruptor dicitur, nec servi corrupti pecuniariter, nec de plagio criminaliter tenetur, ut tit. 48. cap. 26. sed fur est, et convenitur furti actione, ut hoc cap. 1. dicitur et tit. 6. cap. 11. them. 2. circa medium. Qua enim ratione, cum servum fugitivum tantum suscipiat et celet, fur duntaxat erit? Aut aliquis alienum servum, quem corruptit, cuique fugam suasit, postea etiam suscipit: tunc convenitur et servi corrupti, et tenetur etiam huius poena secundum cap. 9. huius tit. et cap. 1. tit. 6. et tit. 11. cap. 2. them. ult. et tit. 12. cap. 52. them. 8. et ibi adnotatio. Tenetur etiam furti, ut tit. 6. cap. 11. them. 2. et criminaliter de plagio, ut eodem cap. 6. tit. 48. dicitur.

2) fur est] Atqui furti actio duplum persequitur. [Habet et conditionem furtivam. Haec autem actio ipsum servum persequitur, et alium ei similem, vel viginti aureos, ut ait cap. 9. huius tit. Quomodo igitur ait, furem esse susceptorem, a quo minus exigitur, quam a furibus?

Et multantur oeconomi³⁾ et procuratores possessorum⁴⁾, qui cum recipiunt vel eclant. Qui fugitivum intra dies viginti, quam cum in suo agro invenit, domino reddiderit vel officio⁵⁾, ei ignoscitur.

3) et multantur oeconomi] Diversas quasdam poenas in eos, qui alienos servos aut libertos fugitivos scientes suscipiunt, subiectae constitutiones tit. 1. lib. 6. Codicis statunt, vel a cap. 6. huius tit. Et legis Fabiae publicum crimen in eos competit, ut lib. 48. tit. 18. sive lib. 60. tit. 50. et lib. 9. Codicis tit. 20. sive lib. 60. tit. 48. Lege tituli const. 6. et ibi adnotata. Qui vero fugienti monstrat viam, fur non est, ut lib. 47. tit. 2. dig. 63. sive lib. 60. tit. 12.

4) et procuratores possessorum] Id est, provisores et curatores possessionum, qui suscipiunt fugitivos.

5) vel officio] Dorotheo. Magistratibus municipalibus. Cyrillus vero, Praesidi.

Et militi et pagano fugitivos investigare licet in agris in dignitate positorum vel paganorum, literas hunc ad finem ad magistratus accipientibus: qui si literis acceptis⁶⁾ non inveniunt eos, centum solidis multantur. Eadem poena tenentur⁷⁾ et qui apud se inquiri prohibent⁸⁾. Praesides et magistratus, et stationarii milites⁹⁾ dominos adiuvent in inquirendis et accipiendis fugitivis, et puniendis eis, qui habent, si deliquerint¹⁰⁾.

6) qui si — acceptis] Magistratus scilicet. 7) eadem poena tenentur] Eadem poena imminente etiam iis, qui fugitivos prohibent inquiri. 8) et qui apud se inquiri prohibent] Qui agros habent, in quibus fugitivi occultantur.

η) Id est, Hagiotheodoriti. ο) Malim τῆ. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποκείμεναι. ρ) Voci γράμματα in Cod. 1350. superscriptum est: τοῦ ἡ' Num τοῦ βασιλέως? ρ) Hoc et sequens scholium Fabr. coniunxit.



οἱ στατιζόντες στρατιῶται] Περὶ στατιοναρίων διαλαμβάνει βιβ. ιβ'. τοῦ κωδ. tit. κβ'. διατ. α'. ἤτοι βιβ. ζ'. tit. β'. καὶ tit. γζ'. διατ. α'. ἤτοι βιβ. γζ'. tit. ιζ'. καὶ βιβ. θ'. tit. β'. διατ. η'. ἤτοι βιβ. ξ'. tit. λς'. στατιζόντες λέγονται, οἵτινες ἐν τόπῳ ἐτάθησαν εἶναι καὶ καταμένειν, καὶ στάσιον ἔχειν, ἵνα φυλάσσωσιν. [Sch. h. VII. 225.]

† Οἱ λεγόμενοι διάβατροι.)
ἐὰν ἤμαρτον] Εἰ ἤδεσαν αὐτοὺς φυγάδας εἶναι. Τοῦ αὐτοῦ. Ἡ εἰπέ τοῦτο πρὸς τὸ β. θεμ. τοῦ α'. κεφ. [Sch. i. VII. 225.]

Ὁ κρατῶν φυγάδα δοῦλον δημοσίᾳ^{υ)} παραγέτω, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτὸν ἀσφαλῶς φυλακτέτω διὰ τὸ μὴ φυγεῖν.

Φυγὰς ἐστὶ καὶ ὁ ῥεμβός, οὐ μὴν καὶ ὁ ἀπὸ τῆς φυγάδος τεχθεῖς.

φυγὰς] † Μικρός.
ὁ ῥεμβός] Ὁ γὰρ φυγὰς μέγας ῥεμβός ἐστὶ, καὶ ὁ ῥεμβός μικρὸς φυγὰς, ὡς βιβ. κ'. tit. α'. dig. ιζ'. ἤτοι βιβ. ιθ'. tit. ι'. αὐτοῦ, ἐν ᾧ φησι, τίς ἐστὶ κυρίως ῥεμβός. [Sch. k. VII. 225.]

οὐ μὴν καὶ ὁ ἀπὸ τῆς φυγάδος τεχθεῖς] Λοιπὸν ταῖς αὐταῖς ὑποκείσεται ποιναῖς καὶ ὁ τὸν ῥεμβόν ἀποκρίπτων, αἷς καὶ ὁ τὸν φυγάδα, τουτέστι, τῆ τε αὐτοῦ τοῦ δούλου καὶ ἑτέρου ἢ κ'. νομισμάτων ἀποδόσει· οὐ μὴν καὶ ἐὰν τῆς δούλης φυγούσης ἐγκύου καὶ κρυβείσης παρὰ τινος, τεχθεῖ παρὰ τῷ ὑποκρύψαντι.) ὁ τοκετός, ὑφἔξει τὸ διπλοῦν καὶ ἐπὶ τῷ τοκετῷ ὁ τὴν δούλην ὑποδεξάμενος· οὐ γὰρ ἐστὶ φυγὰς καὶ ὁ τοκετός, ἵνα καὶ ἐπ' αὐτῷ τὸ διπλοῦν ἀπαιτηθῆ. ζῆτει tit. ιβ'. κεφ. μῆ'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. ξα'. [Sch. l. VII. 225.]

Ως^{ω)} βιβ. ιθ'. tit. ι'. κεφ. ιζ'. θεμ. αὐτοῦ ι'.

Δημοσίᾳ προσάγει ὁ στρατηγῷ παραδιδούς, ἢ τῇ δημοσίᾳ ὑπουργίᾳ.

δημοσίᾳ προσάγει] Ἐπειδὴ εἶπεν ὁ πραιτωρ τὸν συλλαμβανόμενον τοῦς φυγάδας δημοσίᾳ προσάγειν αὐτοὺς, τοῦτο νόησον, ὅτι καὶ τοῖς τῆς πόλεως στρατηγοῖς παραδιδόσθαι αὐτοὺς, ἢ ταῖς ἄλλαις δημοσίαις ὑπηρεσίαις, τοῖς ἐκδικαῖς τυχόν καὶ τοῖς τοιοῦτοις. [Sch. m. VII. 225.]

† Ζῆτει θεμ. ε'.

τῇ δημοσίᾳ ὑπουργίᾳ] † Τουτέστι, τοῖς ταξείωταις.

Ἡ ἀσφαλῆς φυλακὴ καὶ δεσμεῖν ἐπιτρέπει.

Φυλάττονται δέ, μέχρις οὗ παραδοθῶσι τῷ πραιτωρὶ τοῦ δήμου ἢ τοῖς ἀρχουσι, δῆλων γενομένων τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, καὶ τίνων ἑαυτοὺς λέγουσι, καὶ τῶν σημείων τυχόν, εἰ ὠτειλάς ἔχουσι, καὶ^{κ)} προγράφεσθαι ταῦτα ἐν ναῶ ἢ τόπῳ δημοσίῳ.

Ἡ ἀσφαλῆς φυλακὴ] Ἐπειδὴ δὲ ἐπιμελῶς ἐκέλευσεν αὐτοὺς παρὰ τῶν στρατηγῶν φυλάττεσθαι, γίνωσκε, ὅτι ὁ ἐπιτραπέσις ἐπιμελῶς φυλάττειν φυγάδα καὶ δεσμεῖν αὐτὸν δύναται. ἕως δὲ τότε φυλάττονται παρὰ τοῖς στρατηγοῖς καὶ δεσμοῦνται, ἕως ὅτε τῷ ἀρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἢ τῷ νυκτεπάρχῳ παραδοθῶσι, καὶ γένηται δῆλα τὰ ὀνόματα αὐτῶν καὶ τὰ ἄλλα ἐπίσημα, καὶ τίνος λέγονται εἶναι δεσπότου. διὰ δὲ τοῦτο τοῖς στρατηγοῖς ἀποφέρονται, ὅπως εὐχερέστερον ἐπιγινώσκονται καὶ λαμβάνονται παρὰ τῶν δεσποτῶν. ἐπίσημον δὲ νοεῖται εἶναι τοῦ οἴκετου καὶ ἢ οὐκ αὐτοῦ. τὸ δὲ αὐτὸ ἐστὶ νόμιμον, εἰ καὶ γράψας τις τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἐπίσημα τῶν φυγάδων, καὶ τοὺς δεσποτάς αὐτῶν δημοσίᾳ προθήσει^{λ)}, ἢ ἐν ναῶ. περὶ δεσμῶν καὶ φυλακῆς ἀνάγνωθι βιβ. δ'. διατ. θ'. καὶ tit. ε'. ἤτοι βιβ. ιθ'. tit. α'. ζῆτει καὶ βιβ. β'. tit. θ'. κεφ. σκδ'. καὶ βιβ. ι'. tit. λε'. κεφ. θ'. [Sch. n. VII. 226.]

τῷ πραιτωρὶ τοῦ δήμου] † Τῷ νυκτεπάρχῳ.

β'. Γαι. Οἱ^{ζ)} ἀπλῶς φυγάδες δοῦλοι ἀποδίδονται τοῖς δεσπόταις. οἱ δὲ ἐλευθεριάζοντες βαρέως σωφρονίζονται.

9) stationarii milites] De stationariis tractatur lib. 12. Cod. tit. 22. const. 1. sive lib. 6. tit. 2. et tit. 57. const. 1. sive lib. 56. tit. 17. et lib. 9. tit. 2. const. 8. sive lib. 60. tit. 36. Stationarii dicuntur, qui ordinati sunt certo loco esse et manere, et stationem ibi habere custodiae causa.

Qui dicuntur διάβατροι.

10) si deliquerint] Si scierint eos esse fugitivos. Eiusdem. Vel hoc dicas iuxta them. 2. cap. 1.

Qui apprehendit fugitivum servum, in publicum producat, et magistratus eum tuto custodiat, ne fugiat.

Fugitivus¹¹⁾ est etiam erro¹²⁾, non et qui ex fugitiva natus est¹³⁾.

11) fugitivus] Parvus.

12) erro] Nam fugitivus magnus est erro, et erro parvus fugitivus, ut lib. 21. tit. 1. dig. 17. sive lib. 19. tit. 10. in quo declarat, quis sit proprie erro.

13) non et qui ex fugitiva natus est] Denique eisdem poenis subicitur qui erroneus, quibus et qui fugitivum celat, id est, praestationi ipsius servi et alterius, vel viginti solidorum: non etiam si ancilla fugitiva praegnans, dum celatur ab aliquo, pepererit apud eum, qui eam suscepit, duplum etiam quod ad partum attinet, praestabit: partus enim fugitivus non est, ut et poenam dupli in eo susineat. Quare tit. 12. cap. 48. them. 5. et cap. 61.

Ut lib. 19. tit. 10. cap. 17. them. 10.

In publicum adducit¹⁴⁾, qui tradit magistratui, vel publico ministerio¹⁵⁾.

14) in publicum adducit] Quod Praetor ait, ut qui fugitivos apprehenderit, eos in publicum adducat, sic intelligendum est, ut eos magistratibus municipalibus tradi oporteat, vel aliis publicis ministeriis, puta defensoribus et aliis eiusmodi.

Quaere them. 6.

15) publico ministerio] Id est, officialibus.

Tuta custodia¹⁶⁾ etiam vincire permittit.

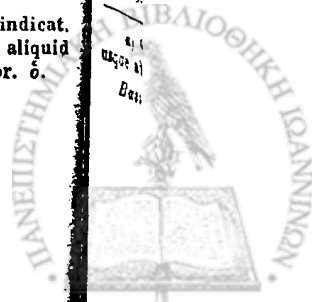
Custodiuntur autem quoad tradantur Praetori plebis¹⁷⁾ vel Praesidibus, expositis eorum nominibus, et quorum se esse dicunt, et notis forte, si cicatrices habeant, et haec proscribuntur in templo vel loco publico.

16) tuta custodia] Quod autem diligenter eos a magistratibus custodiri iubet, sciendum est, eum, cui permittitur diligenter custodire fugitivum, et vincire eum posse. Tamdiu vero custodiuntur a magistratibus et vinciuntur, quamdiu Praesidi provinciae vel Praefecto vigilum tradantur, et eorum nomina fiant manifesta, et aliae notae, et cuius domini esse dicantur. Ideo autem magistratibus deferuntur, ut facilius agnoscantur et accipiantur a dominis. Nota autem servi et cicatrix intelligitur esse. Idem iuris est, et si quis nomina et notas fugitivorum scripserit, et dominos eorum publica propositione, vel in templo. De vinculis et custodia lege lib. 4. const. 9. et tit. 6. sive lib. 14. tit. 1. Quaere et lib. 2. tit. 2. cap. 224. et lib. 10. tit. 35. cap. 9.

17) Praetori plebis] Praefecto vigilum.

II. Gai. Qui simpliciter fugitivi sunt servi¹⁾, dominis redduntur. Qui vero pro liberis se gerunt, graviter coercentur.

υ) De hac voce cf. *Du Fresnoe* gloss. med. et infim. graecit. s. h. s. ζ) Quis intelligendus sit, nec Cod. 1350. indicat. u) Syn. p. 506. δημοσίῳ. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποκρύψαντι. w) Hoc scholium deest apud Fabr. x) Deesse aliquid videtur, fortasse δύναται, aut legendum προγράφεται. y) Sic Cod. 1350. Fabr. περιθήσει. z) Sic Cod. 1350. Fabr. δ.



οἱ ἀπλῶς φυγάδες δοῦλοι] Οἱ μὲν μόνον φυγόντες οἰκέται καὶ ὡς δοῦλοι διατρίβοντες ἐν φυγῇ, ἀποδίδονται τοῖς δεσπόταις αὐτῶν. εἰ δὲ τις φυγῶν ὡς ἑλευθερὸς ἤρξαστο διαγενῶν, βαρύτερον τιμωρεῖται συλλαμβανόμενος. ἐν τῷ ιζ'. διγ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κα. βιβ. ἤτοι τιτ. ι'. τοῦ ιθ'. βιβ. φησὶν, ὅτι εἰδὸς ἐστὶν ἑλευθερίας ἡ φυγὴ πρὸς τὸ παρὸν γὰρ ἑλευθεροῦται τῆς ἐξουσίας τοῦ δεσπότου. [Sch. o. VII. 226.]

γ'. Οὐλπ. Ὁ θῆλων φυγάδα ζητεῖν ἐν ἀλλοτρίοις ἀγροῖς, λαμβανέτω γράμματα τοῦ ἄρχοντος· ἐσθ' ὅτε καὶ ταξιώτην· καὶ ποινήν ὃ ἄρχων ὀρίζει κατὰ τοῦ μὴ συγχωροῦντος ζητῆσαι. καὶ ἐν τοῖς βασιλικῶσι καὶ παγανικῶσι, καὶ τοῖς τῶν ἀξιωματικῶν ἕξαστεν εἰσέναι, καὶ ζητεῖν τὰ ἴχνη καὶ τὰς κοίτας τῶν φυγάδων δούλων.

ποινήν] † ρ'. νομισμάτων, ὡς διγ. α'. θεμ. γ'.

δ'. Παυλ. Οἱ λιμενάρχοι καὶ οἱ στατιονάριοι φυγάδας εὐρίσκοντες ἀσφαλίζονται, καὶ οἱ στρατηγοὶ παραπέμπουσι τῇ τάξει τοῦ ἄρχοντος.

οἱ λιμενάρχοι] Ἐὰν λιμενάρχοι ἢ στατιονάριοι συλλάβωσιν τὸν φυγάδα, καλῶς αὐτὸν ἐπέχουσι, ὡς περὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν πόλεων. ἐπέχοντες δὲ αὐτοὺς τῇ τάξει τοῦ ἄρχοντος ἢ τοῦ ἀνθυπάτου παραπέμπειν αὐτοὺς ὀφείλουσιν. [Sch. p. VII. 226.]

στατιονάριοι] Οἱ ἰστάμενοι ἐν τόποις τεταγμένοις καὶ ὠρισμένοις διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. τί δὲ ἐστὶ στατίων, εὐρήσεις ἐν βιβ. ιβ'. τιτ. β'. [Sch. q. VII. 226.]

ἀσφαλίζονται] † Ἦτοι ἀσφαλῶς φρουροῦσι. ζήτη κεφ. α'. θεμ. θ'.

ε'. Τρυφῶν. Οἱ φυγάδες εἰς κνήγιον κατιόντες ἀποδίδονται τοῖς δεσπόταις, εἴτε ἐθρησιαμάχησαν^{b)}, εἴτε μὴ.

οἱ φυγάδες εἰς κνήγιον κατιόντες] * Ἴνα μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι ἐὰν φύγῃ ὁ δοῦλός μου καὶ θρησιαμάχησιν· τί γὰρ, ὅτι θηρίον τι ἐνοχλοῦν τόπω τινὶ καὶ μεγάλην βλάβην ἐμποιοῦν τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἀπελθῶν ἐκείνο ἐφρονεῦσε, καὶ ὠφέλειαν μεγίστην τοῖς ἐκείσε παρέχεν; ἐὰν τοιοῦτον τι ποιῆσῃ, ἄρα δύναται ζητεῖν ἑλευθερίαν ἀντὶ ἐπάθλου, ἢ πρόληψιν μάλλον τοῦτο παρέχει κατὰ τῶν δεσποτῶν ὡς πᾶν χαλεπῶν ὄντων περὶ τὸν δοῦλον, τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἐξ ἀνάγκης βιαοθῆναι ἐκείνον καταφρονῆσαι καὶ τῆς οἰκείας ζωῆς, καὶ εἰς θάνατον ἑαυτὸν προδοῦναι, καὶ δεῖν λοιπὸν καὶ οὕτως αὐτὸν ἐλεθθῆναι διὰ τοῦτο καὶ ἑλευθερωθῆναι, καὶ λυτρωθῆναι τοῦ χαλεποῦ ἐκείνου καὶ δυσκόλου δεσπότου; ἢ ὅν μὴ τις ὑπολάβῃ τοιαῦτα, μηδὲ ἐνοήσῃ, δύνασθαι τὸν δοῦλον ζητεῖν ἑλευθερίαν ἐκ τῶν τοιοῦτων, φησὶν, ὅτι, κἂν ὡς ἂν εἴπῃς, ὁ φυγάς κατέβη καὶ εἰς τὸ κνήγιον, κἂν δι' ὅποιαν αἰτίαν, ὃν θρησιαμάχησιν, κἂν μὴ, οὐδὲ θλιπτεῖ τοῦτο τὸν τοῦ δοῦλου δεσπότην, ἀλλὰ πάλιν δοῦλός ἐστι, καὶ ἐπ' ἐκείνον τὸν δεσπότην τελεί. ἐτέρῳ δὲ λόγῳ ἀναγκάζεται ὁ δεσπότης μὴ σφόδρα χαλεπαίνειν αὐτῷ, ὡς ἰστυτ. α'. τιτ. ε'. ὅλος ἀναγκάσιος.

εἴτε ἐθρησιαμάχησαν] Ἐσθ' ὅτε γὰρ ἢ χρήματα κλέψαντες ἔφυγον, ἢ τί ποτε χαλεπώτερον ἀμαρτήσαντες, καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ἀναζητηθῆναι καὶ τὴν δικαίαν ὑποσχρῖν τιμωρίαν, παραδεδωκασιν ἑαυτοὺς ταῖς θρησιαμάχαις. [Sch. r. VII. 226.]

ς'. Ὁ φυγάς οἰκέτης αὐτὸς ἑαυτὸν κλέπτειν πιστεύεται. ὡς ὅν ἐπὶ κλοπιμαίῳ, οὐδὲ ἡ διὰ τῆς χρήσεως κυριότης χώρων ἔχει, οὐδὲ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ. διὰ τοῦτο δὲ ταῦτα νενομοθέτηται, ἵνα μὴ ἡ φυγὴ τῶν οἰκετῶν ἐπιζήμιος γένηται τοῖς δεσπόταις αὐτῶν.

ὁ φυγάς οἰκέτης] Θεοδωρ. δ) Ὁ φυγάς οἰκέτης οὐκ οὐσουκαπιτεύεται, ἐπειδὴ δοκεῖ ἑαυτὸν κλέπτειν. ὅτι δὲ τὸ κλαπὲν οὐκ οὐσουκαπιτεύεται, κείται βιβ. ζ'. τιτ. κς'. διατ. α'. ἤτοι βιβ. ν'. τιτ. δ'. κεφ. ιε'. ἐνθα φησὶ, κἂν παραθῇ. ἰστέον

a) Sic Cod. 1350. Fabr. συλλάβανται. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐθρησιαμάχησαν. c) L. l. C. h. t. legitur in Syn. p. 69. ubi ad vocem παραγραφῆ. d) Nomen Θεοδωρ. secunda manu in Cod. 1350. adscriptum deest apud Fabr.

Basil. T. v.

1) qui simpliciter fugitivi sunt servi] Qui fugitivi tantum servi sunt, et ut servi in fuga versantur, dominis redduntur. At si fugitivus coeperit pro libero se gerere, deprehensus gravior coercetur. In dig. 17. tit. 1. lib. 21. sive tit. 10. lib. 19. dicitur, fugam esse speciem libertatis, quoniam ad praesens liberatur domini potestate.

III. Ulp. Qui vult fugitivum inquirere in agris alienis, accipiat literas Praesidis, et interdum apparitorem: et poenam¹⁾ statuit Praeses in eum, qui inquirere non permittit. Et in Principis, et in paganorum, et in dignitate positorum agris ingredi licet, et inquirere vestigia et cubilia fugitivorum servorum.

1) poenam] Centum aureorum, ut dig. 1. them. 3.

IV. Paul. Limenarchae¹⁾ et stationarii²⁾ inventos fugitivos custodiunt³⁾, et magistratus transmittunt ad officium Praesidis.

1) limenarchae] Si limenarchae vel stationarii deprehendant fugitivum, recte eum retinent, sicut et magistratus municipales. Retinentes autem eos debent ad officium Praesidis vel Proconsulis transmittere.

2) stationarii] Consistentes hac de causa certis definitisque locis. Quid vero sit statio, invenies lib. 12. tit. 2.

3) custodiunt] Id est, in tuta custodia retinent. Quaere cap. 1. them. 9.

V. Tryphon. Fugitivi in arenam descendentes¹⁾, redduntur dominis, sive pugnarint cum bestiis²⁾, sive non.

1) fugitivi in arenam descendentes] Ne quis existimet, si servus meus fugerit et cum bestiis pugnaverit, (fortasse enim bestiam loco cuidam molestam magnumque incolis illius loci damnum infligentem occidit, atque ita incolis maximam utilitatem praestitit) utrum pro praemio libertatem petere potest, an potius hoc praesumptionem praestat adversus dominos, quasi in servum saevierint adeo, ut ille necessitate coactus fuerit vitam contemnere et morti se offerre, ita ut eius misericordiam haberi eumque liberari a saevo illo et acerbo domino oporteat? Ne quis igitur haec existimet, nec servum ideo libertatem petere posse putet, dicit, licet ob quamcunque causam fugitivus in arenam descenderit, sive pugnaverit cum bestiis, sive non, nihil ex eo laedi servi dominum, sed fugitivum servum manere et sub illius domini potestate degere. Alia autem ratione dominus prohibetur nimis in eum saevire, ut Instit. 1. lib. 6. qui totus necessarius est.

2) sive pugnarint cum bestiis] Nam interdum vel subrepta pecunia, vel commisso aliquo maiore maleficio fugiunt, et ne fiat inquisitio ac poenam iustam subeant, tradunt se pugnae cum bestiis.

VI. Fugitivus servus¹⁾ ipse se ipsum furari creditur²⁾: et ideo quasi in furtivo nec usucapio, nec longi temporis praescriptio³⁾ locum habet. Quod idcirco constitutum est, ne fuga servorum dominis suis damnosa fiat⁴⁾.

1) fugitivus servus] Theodor. Fugitivus servus non usucapitur, quoniam se ipsum furari videtur. Rem autem furtivam non usucapi, extat lib. 7. tit. 26. const. 1. sive lib. 50. tit. 4. cap. 15. ubi ait, etiamsi vendita sit.



δὲ, οὐ φησὶν ἢ ἰ. διάταξις τοῦ β'. τιτ. τοῦ παρόντος ε'. βιβ. ἦτοι τιτ. ε'. τούτου τοῦ βιβ. κεφ. κ'. ὡς, κῶν προαθῆ ὁ φυγάς δούλος, οὐκ οὐσοικαπιτεύεται. ἀναγνώθι βιβ. θ'. τιτ. κ'. διατ. ε'. ἦτοι βιβ. ξ'. τιτ. μῆ. κεφ. ιβ'. ἐνθα εἰρηται, ὅτι ὁ παλῶν ἔξωτικός^{ε)} τὴν φυγάδα δούλον τῷ Φαβίῳ εὐθύνεται. [Sch. a. VII. 226. sq.]

αὐτὸς ἐαυτὸν κλέπτειν πιστεύεται] Ἦ μὲν διάταξις αὕτη λέγει, τὸν φυγάδα κλέπτειν ἑαυτὸν. ἐν δὲ τῷ κα'. βιβ. τιτ. α'. ἦτοι βιβ. ιθ'. τιτ. ι'. εἰρηται, ὅτι ὁ φυγάς οἰκέτης δοκεῖ ὡς περ ἑλευθερίαν ἐπιζητεῖν. καὶ ἀληθῆ εἰσιν ἑκατέρα· καὶ γὰρ ὡς κλοπιμαῖος οὐκ οὐσοικαπιτεύεται, καὶ ὡς ἑλευθερίαν ζητῶν ποιεῖ κομιττευθῆναι κατὰ τοῦ πεπρακτοῦ αὐτοῦ τὴν δουλίαν. ζητεῖ τιτ. ιβ'. κεφ. ξα'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. ιε'. [Sch. t. VII. 227.]

οὐδὲ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ] Τίνος χρόνου, ἐπεὶ πάντα τὰ κινητὰ διὰ τριετίαν^{δ)} δεσπόζεται, ὡς βιβ. ν'. τιτ. ι'. κεφ. δ'. ἐναυθὰ εἶπεν ὁ νομοθέτης ἐπὶ τοῦ κινητοῦ πράγματος, ὅτι οὐδὲ ἡ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆ ὠφελεῖ, ἥτις ἐπὶ ἀκινήτων οὐσοικαπιτὸν χαρίζεται; ἐρμηνεύσον τοῖνυν τοῦτο ἀπὸ βιβ. να'. τιτ. γ'. κεφ. η'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. ιδ'. κεφ. α'. ἐνθα εὐρήσεις, ποτε καὶ τὰ κινητὰ διὰ δεκαετίαν^{ε)} οὐσοικαπιτεύονται. εἰπέ γοῦν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅτι, κῶν τοιοῦτον θέμα περισταλῆ, ἐφ' οὗ καὶ τὸ κινητὸν διὰ δεκαετίαν οὐσοικαπιτεύεται, ἀλλ' οὐκ, εἰ ἔστι φούριβον, οὐδὲν ὠφελήσει ἡ δεκαετία, ἥτις ὠφέλησεν εἰς οὐσοικαπιτὸν, εἰ μὴ ἦν τὸ εἶναι φούριβον τὸ πρᾶγμα. τοῦτο ἐν τοῖς ἰστικτοῖς. ἔγνω, ὅτι ἐπὶ τοῖς βιωσίσι οὐδὲ μακροῦ χρόνου παραγραφῆν χώραν ἔχει. ἀναγνώθι βιβ. ιη'.^{δ)} τιτ. α'. διγ. μβ'. ἦτοι βιβ. ιθ'.^{ε)} τιτ. α'. [Sch. u. VII. 227.]

ἔνα μὴ — ἐπιζήμιος γίνηται] Ἔγνω ἐν τῷ δὲ πακτοῖς, οὐ δούλος οὐ πακτεῖν κατὰ τοῦ δεσπότου· καὶ ἐν τῷ α'. τῶν δὲ ἔβρους, ὅτι ἐξ ὧν ἐπιφέρει ὄρκον ὁ δούλος, ὁ δεσπότης οὐ βλαπτεται. καὶ ἐν τῷ ια'. βιβ. τούτου τοῦ κωδ. εὐρήσεις, ὅτι νομῆν δεσπότου οὐ δύναται βλάπτειν δούλος ἢ κολωνὸς ἐναπόγραφος. [Sch. x. VII. 227.]

ζ. Ὀφφίκιον ἔστι τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος, ἔξουσίαν δίδόναι τοῖς δεσπόταις εἰς τὸ ζητεῖν τοὺς ἰδίους φυγάδας.

Ὀφφίκιον ἔστι τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος] Σημειώσαι, ὅτι Ὀφφίκιον ἔστι τοῦ ἄρχοντος, σπουδαίως ἐφίσηται τοὺς ἐν φυγῇ ὄντας. γίνωσκε καὶ, ὅτι ἐν τῷ α'. διγ. τοῦ ἦ. τιτ. τοῦ δ'. βιβ. τῶν δὲ ἰουδικίσι εἰρηται, ὅτι καὶ εἰς ἀλλοτρίους τόπους ἔξεστι τοὺς φυγάδας οἰκέτας ἐπιζητεῖν. [Sch. y. VII. 227.]

* Γίνωσκε, ὅτι ἄλλο ἔστιν Ὀφφίκιον τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἄλλο ἔξουσία. τὸ μὲν γὰρ Ὀφφίκιον καὶ μὴ βουλομενον πληρῶσαι τὸν ἄρχοντα τὸ παρὰ τοῦ Ὀφφικίου αὐτοῦ ἐπιτρέπομενον προαθῆναι ἀναγκάζει τοῦτο πρᾶξαι· ἐπὶ δὲ τῆς ἔξουσίας οὐχ οὕτως ἔχει. ὅταν γὰρ ὁ νόμος λέγῃ, τῆς ἔξουσίας ἔστι τοῦ ἄρχοντος, τοῦτο λέγει, ὅτι παρὰ τῆς ἔξουσίας τοῦ ἄρχοντος τοῦτο ἔστι ποιῆσαι, ἢ μὴ.

η'. Ἐὰν^{κ)} φυγῶν οἰκέτης συλληφθῆ ἐπὶ τὸ βαρβαρικὸν ἀπιών, ἢ ὁ ποῦς αὐτοῦ κοπτεῖσθω, ἢ εἰς μέταλλον παραδιδόσθω, ἢ ἄλλη οἰαδῆποτε τιμωρία ὑποπιπέτω.

ἀπιών] Οὐκ εἶπε, μετελθὼν, ἀλλ' ἀπιών. ἄρα οὖν εἰ καὶ μηδέπω κατέλαβεν τὸ βαρβαρικόν, ὑπόκειται τῆς τιμωρίας; [Sch. z. VII. 227.]

ἢ εἰς μέταλλον παραδιδόσθω] † Ζῆτει βιβ. μῆ. τιτ. α'. κεφ. ε'.

τιμωρία] † Σωματικῆ.

θ'. Ὅ^{λ)} τὸν φυγάδα ὑποδέξάμενος ἀποδίδωσιν αὐτὸν μετὰ ἔτερον ὁμόλου αὐτοῦ^{μ)}, ἢ εἰκοσι νομισματα. εἰ δὲ ὑπεδέξατο αὐτὸν μετὰ ἄλλων δύο ἢ τριῶν οἰκετῶν, ἀναδιδότω αὐτόν, καὶ ἄλλους δύο ἢ

Sciendum vero dici constat. 10. tit. 2. huius lib. 6. sive tit. 6. huius lib. cap. 27. etiamsi venditus sit servus fugitivus, usucapi eum non posse. Lege lib. 9. tit. 20. const. 6. sive lib. 60. tit. 48. cap. 12. ubi dicitur, extraneum, qui vendit servum fugitivum, lege Fabia teneri.

2) ipse se ipsum furari creditur] Haec quidem constitutio ait, fugitivum sui ipsius furtum facere. At in lib. 21. tit. 1. sive lib. 19. tit. 10. dicitur, fugitivum servum videri quasi de libertate contendere. Et utrumque est verum: nam et ut fugitivus non usucapitur, et ut de libertate contendens efficit, ut adversus venditorem duplum committatur. Quaere tit. 12. cap. 61. et lib. 50. tit. 2. cap. 15.

3) nec longi temporis praescriptio] Cum omnia mobilia triennio acquirantur, ut lib. 50. tit. 10. cap. 4. quamobrem hic ait legislator, in re mobili longi temporis praescriptionem nihil prodesse, quae in immobilibus usucapionem constituit? Hoc explicat ex lib. 51. tit. 3. cap. 8. et lib. 50. tit. 14. cap. 1. ubi invenies, quando etiam mobilia decennio usucapiantur. Dicas igitur in proposito, etiamsi talis species incidat, qua res mobilis decennio usucapiatur, tamen si res furtiva fuerit, nihil prodesse decennium, quod ad usucapionem prodesset, nisi res esset furtiva. Hoc didicisti in Institutionibus, in vitiosis nec longi temporis praescriptionem locum habere. Lege lib. 18. tit. 1. dig. 42. sive lib. 19. tit. 1.

4) ne — damnosa fiat] Didicisti in titulo de pactis, servum non pacisci adversus dominum: et in lib. 1. eorum, qui de rebus sunt, delato iureiurando a servo, dominum non laedi. Et in lib. 11. Codicis invenies, possessionem domini a servo aut colono adscriptitio laedi non posse.

VII. Officium Praesidis provinciae est¹⁾, potestatem dare dominis requirendi fugitivos suos.

1) officium Praesidis provinciae est] Nota, ad officium Praesidis pertinere, ut fugitivos inveniri procuraret. Noveris etiam id, quod dicitur in dig. 1. tit. 8. lib. 4. eorum, qui de iudiciis sunt, in alienis locis servos fugitivos requirere licitum esse.

Scias, aliud esse officium Praesidis, aliud potestatem. Nam officium Praesidem etiam nolentem implere id, quod officio eius fieri iubetur, facere id cogit: quod in potestate non sic se habet. Nam cum lex dicit, in potestate Praesidis est, significat, in arbitrio Praesidis esse, ut hoc vel faciat, vel non faciat.

VIII. Si fugitivus servus comprehendatur ad Barbaros transiens¹⁾, aut pes ei amputetur, aut in metallum detur²⁾, aut qualibet alia poena³⁾ afficiatur.

1) transiens] Non dixit, *degens*, sed *transiens*. An igitur et si nondum attingit barbaricum, poenae subiicitur?

2) aut in metallum detur] Quaere lib. 48. tit. 1. cap. 5.

3) poena] Corporali.

IX. Qui fugitivum¹⁾ suscepit²⁾, reddit eum cum alio simili, vel viginti solidos³⁾. Si vero suscepit⁴⁾ eum cum aliis duobus vel tribus servis⁵⁾, reddat eum⁶⁾ et alios duo vel tres servos, vel quadraginta

e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔξωτικόν. f) Malim τριετίας. g) Malim δεκαετίας hic et postea. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ιβ'. i) Correxī ιθ'. pro θ'. quod habet Fabr. k) L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 69. l) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 506. sq. Attal. tit. LV. §. 13. initium habet usque ad verba εἰκοσι νομισματα. Post ὑποδέξάμενος Attal. addit: καὶ μὴ μέχρι ἡμερῶν εἰκοσι ἀπαγγέλλας τῷ δεσπότῃ. m) Syn. αὐτοῦ. Leuncl. in marg. αὐτῶ.



τρεις^{η)} δούλους, ἤτοι μ'. ἢ ξ'. νομίσματα. εἰ δὲ ἀτι-
λης τὴν ἡλικίαν ἔστιν^{ο)}, οἱ ἐπίτροποι ἢ οἱ^{ρ)} κουρά-
τωρες τὴν ποινὴν παρεχέτωσαν. εἰ δὲ^{γ)} ἄπορος ἔστιν
ὁ ὑποδεξάμενος, σωφρονίζεσθω. εἰ δὲ ἐψεύσατο ὁ
δούλος, εἰπὼν ἑαυτὸν εὐγενῆ, καὶ ἐπὶ μισθῷ εἰργά-
σατο παρὰ τινι, ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ ἐν ἀγνοίᾳ δεξά-
μενος αὐτόν· χρη^{δ)} δὲ βασανίζεσθαι τὸ ἀνδραποδόν,
ἵνα γνῶμεν, μήτι ἐξ^{ε)} ὑποθήκης τοῦ δεσπότου
ἔφυγε· καὶ ἐὰν τοῦτο ἐλεγχθῆ, ἀποστερεῖται ὁ δε-
σπότης τοῦ δούλου, καὶ λαμβάνει αὐτὸν ὁ δημόσιος.

ὁ τὸν φυγάδα] Θεοδώρου. Ὅσκις τις ὑποδέξεται
δούλον φυγάδα παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, τοσαυτάκις
ἀναγκάζεται αὐτὸν ἐκδοῦναι μετὰ καὶ ἄλλον ὁμοίου οἰκέτου,
ἢ μετὰ κ'. νομισμάτων. ἐὰν δὲ ἀπορῆ δοῦναι τὴν τιμὴν, σω-
ματικῶς τιμωρεῖται. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὴν ζ'. διατάξιν τοῦ
παρόντος τιτ. λέγουσαν, ὅτι ὁ ὑποδεξάμενος οἰκέτην τοῦ φέ-
σκου ἀναδιδῶσιν αὐτὸν μετὰ καὶ ἰβ'. λιτρῶν^{α)} ἀργυροῦ. ἔσθι
δὲ, ὅτι φροῖν ἢ ἰγ'. διατάξιν τοῦ γ'. τιτ. τοῦ προκειμένου βιβ.
ὡς ὁ ὑποδεξάμενος ἀπελεύθερον καταβάλλει τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ
ὀπίρας. ὁ δ') φυγῶν οἰκέτης βασανίζεται, καὶ ἐὰν εἴπῃ, ὅτι
κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότου ἔφυγε, φισκοῦται. ἀνάγνωθι
τὸ ι'. κεφ. τοῦτου τοῦ τιτ. λέγον καὶ ἐπὶ ἐλευθέρου τὴν αὐτὴν
τιμωρίαν, ἢν καὶ ἐπὶ δούλου. [Sch. a. VII. 228.]

υποδεξάμενος] Ἐπὶ τῷ κρίναι καὶ μὴ εὐρεθῆναι
παρὰ τοῦ δεσπότου τοῦτον ἀναζητούμενον, ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ
τῷ β'. θεματι τοῦ ια'. κεφ. τοῦ ζ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ.
λέγοντι, τὸν ὑποδεξάμενον καὶ κρίψαντα τὸν δούλον ἐνέχε-
σθαι τῇ φροῖτι καὶ τῷ φουρτίβῳ. νοίει γὰρ ἐκεῖνο περὶ τοῦ
κρύπτοντος τὸν δούλον ἐπὶ σκοπῷ τοῦ κερδᾶναι αὐτόν· τὸ δὲ
παρὸν ἐπὶ τοῦ κρύπτοντος μὲν τὸν δούλον, μὴ σκοπῷ δὲ τοῦ
κερδᾶσαι αὐτόν, ἀλλὰ σκοπῷ τοῦ ἀπολύσαι τοῦτον μετὰ τὸ
ἐφραναχᾶσαι τὸν δεσπότην. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἰδιαίτῳσιν ποι-
νήν ὁ παρὼν τίλος ἐφεύρε καὶ μὴ ἐπικοινωνῶσαν τῇ φροῖτι.
ὅτι δὲ ὁ παρὼν τιτ. τοιοῦτους ὑποτίθησι τοὺς κρύπτοντας
τοὺς δούλους, ἐμφαίνει τὸ β'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. λέγει γὰρ·
Ὁ τὸν φυγάδα εἶσω κ'. ἡμερῶν προσάγων τῇ τάξει ἢ τῷ δε-
σπότη, ἐλευθεροῦται. ζῆτει καὶ τιτ. ἰβ'. κεφ. μη'. θεμ. β'.
οὐ ἢ ἀρχή· Ὁ δούλον ἀλλότριον^{α)}. [Sch. b. VII. 228.]

* Ἐξάκουσον, ὅτι ὁ πρότερον ὑποφθείρας, εἴτα ὑποδεξά-
μενος· ὁ γὰρ μόνον ὑποδεξάμενος τῇ περὶ κλοπῆς ἐνέχεται καὶ
τῇ ἐκείνης ποινῇ, ὡς κεφ. α'. καὶ ἢ ἐκεῖ παραγραφή, οὐ μὴν τῇ
σερβι κοροῦπτι. ἐπειδὴ ἐνταῦθα περὶ τῆς ποινῆς τῆς σέρβι
κοροῦπτι φησὶν, ὡς περὶ καὶ ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ ζ'. τιτ. ἀναγκαῖον
λοιπὸν οὕτως σε θεματίσαι, ὡς εἶπον, ὅτι ἐνταῦθα ὑπέφθειρε
πρώτον, εἴτα ὑπεδέξατο. ὡς μὲν οὖν ὑποφθορεὺς ἐνάγεται τῇ
παρούσῃ ποινῇ, καθὼς φησι τὸ α'. κεφ. τοῦ ζ'. τιτ. ὡς δὲ
ὑποδεξάμενος καὶ κατὰ τοῦτο λογιζόμενος κλέπτης ἐνάγεται τῇ
περὶ κλοπῆς, καθὼς τὸ α'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. φησὶ, καὶ
τιτ. ζ'. κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ τιτ. ια'. κεφ. β'. θεμ. τέλ.

ἢ εἴκοσι νομίσματα] Μὴ νόμιζε βαρεῖαν εἶναι τὴν
τιμωρίαν. ὁ γὰρ ἐν εἰδήσει τὸν φυγάδα ὑποδεξάμενος, ἐφ'
ᾧ τυχὸν κρίναι αὐτόν, κλοπὴν ἀμαρτάνει, εἰ μὴ ὅτι καὶ ἐπι-
τίμιον ἄριστον κατὰ τὸν φυγάδα εὐρόντος καὶ μὴ δεδα-
κωτος αὐτόν τοῖς δημοσίοις προσώποις ἐν τῷ β'. βιβ. τῶν δὲ
ἰουδικαίων, ὑπὸ τὸν δὲ φουρτίβις τιτ. [Sch. c. VII. 228.]

εἰ δὲ ὑπεδέξατο] † Ζῆτει τιτ. μη'. κεφ. ε'.
μετὰ ἄλλων — οἰκετῶν] Ζῆτει τιτ. ζ'. κεφ. ιδ'. θεμ.
τέλευτ. καὶ κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ βιβ. νέ. τιτ. α'. κεφ. ια'.^{α)}
[Sch. d. VII. 228.]

ἀναδιδόντα αὐτόν] Καὶ αὐτόν καὶ ἄλλον μετὰ καὶ
τῶν μετ' αὐτοῦ καὶ ἄλλων τοσοῦτων. [Sch. e. VII. 228.]

ἤτοι μ'. ἢ ξ'. νομίσματα] Ἐγγνωμεν πολλαχού, ὅτι
παχυμερῶς ἢ διατιμήσις τοῦ δούλου κ. ν'. ἐστίν. τότε οὖν
χωρὰ τῇ τιμωρίᾳ τῆς διατιμῆως, ὅτε τὸν αὐτόν πολλακίς ὑπο-
δέξεται. [Sch. f. VII. 228.]

εἰ δὲ ἀτελής τὴν ἡλικίαν ἔστιν] † Ὁ ὑποδεξά-
μενος.
οἱ ἐπίτροποι ἢ οἱ κουράτωρες τὴν ποινὴν

vel sexaginta solidos¹⁾). Et si aetatis est imper-
fectae²⁾, tutores vel curatores poenam praestent³⁾.
Quodsi qui suscepit, non solvendo sit⁴⁾, castigetur.
Quodsi mentiatur servus, dicens se esse ingenuum⁵⁾,
et sub mercede operas alicui praestiterit, non tene-
tur qui ignorans eum suscepit: sed torqueri servum
oportet⁶⁾, ut sciamus, num ex praecepto domini⁷⁾
fugerit⁸⁾: quod si fuerit comprobatum, privatur
servo dominus⁹⁾, eumque fiscus vindicat¹⁰⁾.

1) qui fugitivum] Theodori. Quoties quis susce-
pit servum fugitivum citra domini voluntatem, toties
cogitur eum reddere cum alio simili servo, vel cum
viginti nummis. Quodsi nequeat aestimationem dare,
corporaliter punitur. Lege et const. 7. huius tit. qua
dicitur, susceptorem servi fiscalis eum reddere cum
duodecim argenti libris. Scias dici const. 13. tit. 3.
huius libri, susceptorem liberti pro eo operas exsolvere.
Servus fugitivus torquetur, et si dixerit, se fugisse do-
mini voluntate, fisco vindicatur. Lege cap. 10. huius
tit. quod in libero homine eandem poenam tradit, quam
in servo.

2) suscepit] Ut eum celaret, et ne a domino re-
quirente inveniretur, ne pugnet cum them. 2. cap. 11.
tit. 6. huius libri, quo dicitur, susceptorem et occupa-
torem servi teneri furti et condictione furtiva. Illud
enim intellige de eo, qui occultat servum lucrificandi
animo: hoc vero de eo, qui occultat servum non lucrifi-
candi animo, sed ut eum postea, quam dominus ac-
quieverit, dimittat. Nam ob id specialem poenam hic
titulus adinvenit, nihil commune habentem cum actione
furti. Hoc vero titulo tales supponi occultatores ser-
vorum, declarat them. 2. cap. 1. Namque ait: Is, qui
fugitivum producit officio vel domino intra viginti dies,
liberatur. Quaere et tit. 12. cap. 48. them. 2. cuius ini-
tium: Qui servum alienum.

Intellige eum, qui primum corrumpit, et deinde susce-
pit: nam qui tantum suscepit, furti actione tenetur
eiusque poena, ut cap. 1. et ibi adnotatio, non servi
corrupti. Quia hoc loco de poena actionis servi cor-
rupti loquitur, sicut et in cap. 1. tit. 6. necessario sic
te fingere oportet, ut dixi, scilicet primum corrupisse,
deinde suscepisse. Ut corruptor quidem hac poena tenetur,
ut ait cap. 1. tit. 6. ut susceptor autem et quia fur
ob id esse creditur, tenetur furti, ut ait cap. 1. huius
tit. et tit. 6. cap. 11. them. 2. et tit. 11. cap. 2. them. ult.

3) vel viginti solidos] Ne existimes gravem
esse poenam. Nam qui sciens suscipit fugitivum, ce-
landi furti causa, furtum committit, nisi quod et multa
definitur in eum, qui fugitivum invenit, nec tradit pub-
licis personis, in lib. 2. de iudiciis, sub titulo de fur-
tivis.

4) si vero suscepit] Quaere tit. 48. cap. 5.
5) cum aliis — servis] Quaere tit. 6. cap. 14.
them. ult. et cap. 11. them. 2. et lib. 55. tit. 1. cap. 11.

6) reddat eum] Et eum et alium cum iis, qui cum
eo suscepti sunt, et aliis totidem.

7) vel quadraginta vel sexaginta solidos] Pluribus locis didicimus, summariam aestimationem servi
esse viginti solidorum. Tunc igitur locus est poenae
constitutionis, cum eundem saepius suscepit.

8) et si aetatis est imperfectae] Is, qui
suscepit.

9) tutores vel curatores poenam prae-

η) τρεις deest in Syn. Supplevit Leuncl. in marg. ο) Syn. εἰσίν. Leuncl. in marg. ἔστιν. ρ) οἱ Syn. omisit. ρ) δὲ,

quod deest apud Fabr. habent Cod. 1350. et Syn. ρ) εἰ deest in Syn. ρ) Cod. 1350. habet ἦ, quod solvendum est λιτρῶν, non τιτλ. ut fecit Fabr. ι) Haec inde ab ὁ φυγῶν — φισκοῦται secunda manu in Cod. 1350. addita desunt apud Fabr. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. δούλος ἀλλότριος. ν) καὶ βιβ. νέ. τιτ. α'. κεφ. ια'. secunda manu in Cod. 1350. scripta desunt apud Fabr.



παρεχέτωσαν] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Πάντως, εἰ ἐν γνώσει γεγέννηται τῆς ὑποφθορίας, καὶ γνόντες αὐτὸν οὐκ ἐκώλυσαν. τὸ γὰρ μὴ οὕτως εἰπεῖν ἀλόγιον. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐρωτῶ, ὅτι, ἐπεὶ ὁ πλησιάζων τῇ ἡβῇ ἐπὶ τοῖς φρεσὶ κεκαλυμμένος ἐμαρτυμασίαν ἐνέχεται, ὡς βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ριά'. πῶς ἐνταῦθα οἱ κούρατωρες παρέχουσι τὴν ποιήν; Ἀύσις. Εἰκὸς ἦν καὶ ἐνταῦθα τὸν κούρατωρα μὴ ἀφίλικος εἶναι κούρατωρα, ἀλλ' ἀνήθου καὶ ἀνήθου ἴμφαντος καὶ λοιπὸν ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἐνέχεται, ἐνέχεται δὲ ὁ κούρατωρ. εἰ δὲ καὶ ἀφίλικος ἐνταῦθα θεματικῶς κούρατωρα, δύνασαι πάλιν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ὡστε τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς κούρατωρας μόνους τὴν ποιήν παρέχειν, εἴρηται τὸ παρὸν, ἀλλὰ πρὸς συγκρίσιν ἀποπέφαται, ἵνα εἴη τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· ὅτι ἐνέχεται μὲν καὶ ὁ πλησιάζων τῇ ἡβῇ ἀνήθου καὶ ὁ ἀφίλικὸς ὑποφθορίας, ἐνέχονται δὲ μᾶλλον τοῦτων οἱ ἐπιτροποὶ καὶ οἱ κούρατωρες οἱ τὴν ὑποφθορίαν εἰδότες καὶ μὴ κωλύσαντες· καὶ πρῶτοι μὲν οὗτοι ἐνάγονται ἀποροῦντων δὲ ἴσως αὐτῶν, πρὸς καταδίκην ἔρχονται οἱ ἀνήθου καὶ οἱ ἀφίλικες.

εἰ δὲ ἀπορός ἐστιν] Τὸ κατὰ πόδας ἔχει· εἰ μὴ ἀρκεῖ. καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος· ἀρα οὐν, εἰ καὶ μέρος ἀρκεῖ καταβαλεῖν, οὐ μὲντοι πᾶσαν τὴν ποιήν, σωφρονίζεται; σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀπὸ νόμου ὑφιστάμενων ποινῶν ἦτοι προστίμων ἐν τοῖς ἀμαρτήμασι, ὁ ἀπορός καὶ μὴ δυναμένος αὐτὰ δοῦναι παύσεται. ζῆτει καὶ βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. κδ'. ὁμοιον. [Sch. g. VII. 229.]

εὐγενῆ] Τὸ ingenuum ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ ἐλευθέρου νόσου· καὶ γὰρ ἐν τῷ α'. βιβ. ἐν τῷ ε'. tit. ἐν τῇ ιε'. διατ. τὸν *) ingenuum οὐ τὸν εὐγενῆ πάντως, ἀλλὰ τὸν ἐλεύθερον ἐκάλεσε. [Sch. h. VII. 229.]

ζῆτει δὲ βασανίζεσθαι τὸ ἀνδράποδον] Σημείωσαι, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ θεματικῶς βασανίζεται ὁ δούλος κατὰ τοῦ ἰδίου δεσπότου. ζῆτει tit. *) ιβ'. κεφ. μη'. θεμ. γ'. [Sch. i. VII. 229.]

μητι εἰς ὑποθήκης τοῦ δεσπότου] Ζῆτει tit. ζ'. κεφ. λζ'. ἐκεῖ γὰρ διὰ τοῦτο δίδωκεν τῷ δεσπότη ὁ νόμος πᾶσας τὰς ἀγωγὰς ἀκραιούς, διὰ τὸ μὴ αὐτὸν γενέσθαι πρωταίτιον τοῦ ἀμαρτήματος, ἀλλ' ἄλλον ἀμαρτήσαντος *) αὐτὸν ἐπιτρέψαι τῷ δούλῳ, ἵνα τιμωρηθῇ ὁ ἀμαρτήσας.

* Τοῦ αὐτοῦ. Μετήλλαξεν ὁ νομοθέτης τὸν ἄνω θεματισμὸν ἀπὸ τοῦ, εἰ δὲ ἐπεύσατο ὁ δούλος· καὶ ἐν ὅσῳ ἔλεγε περὶ τοῦ πρότερον ὑποφθειραντος, εἶτα ὑποφθειραμένου, νῦν φησὶ περὶ τοῦ μόνον ὑποδεξαμένου, καὶ ἐπὶ τούτῳ φησὶ μητι ὁ δούλος εἰς ὑποθήκης τοῦ δεσπότου ἔφυγεν. καὶ γὰρ πρότερον ὑπεφθάθη, καὶ τοῦτο ἀνήγαγε τῷ δεσπότη, καὶ τότε ὁ δεσπότης ὑπέθετο τῷ δούλῳ φυγεῖν. ζῆτει περὶ τούτου tit. ζ'. κεφ. λζ'. βασανίζεται δὲ ὁ δούλος διὰ τὴν περὶ τούτου διάγνωσιν. πάντως δὲ καὶ τοῦτο κατὰ τὴν καθόλου περὶ τοῦ ἐρωτώσθαι ποτὲ καὶ δούλους κατὰ δεσποτῶν διδασκαλίαν· οὐ τοσοῦτον γὰρ δοκοῦμεν ἐρωτᾶν αὐτὸν κατὰ τοῦ δεσπότου, ὅσον περὶ οἰκείου φακίτου· περὶ δὲ οἰκείου φακίτου καλῶς αἰε ἐρωτᾶται, καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου, ὡς βιβ. κα'. tit. α'. κεφ. λα'. λβ'. καὶ βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ζ'.

ἔφυγε] ἴσως γὰρ ὁ δεσπότης βουλόμενός τινα ζημιώσαι ὑπέθετο ὁ δούλος αὐτοῦ φυγεῖν καὶ ἀπελθεῖν εἰς οἰκίαν τοῦ ἐπιβουλεομένου ἢ καὶ προαστείου, ἵνα τῇ προφασεὶ τὴν παραδεχθῆναι τὸν δούλον καὶ παρ' ἐκεῖνον ἀπαιτήσῃ τὴν ἐγκειμένην τῇ διατάξει ποιήν ἐκ τοῦ παραδεξαμένου. [Sch. l. VII. 229.]

ἀποστρεφῆται ὁ δεσπότης τοῦ δούλου] Ἄρα οὐν αὐτός τὸ ἀνδράποδον μόνον ἀποδίδωσι χωρὶς τοῦ ἐπιτιμίου; οὐδὲ γὰρ φυγάδα ὑπέδειξετο· ἐπειδὴ μηδὲ ἐστὶν φυγάς ὁ γνώμη δεσπότου *) ἀπολειφθεῖς. [Sch. m. VII. 229.]

καὶ λαμβάνει αὐτὸν ὁ δημόσιος] Ὡς δεσποτικὸν μῦθος ἐλέγξαντα. καὶ ζῆτει tit. λζ'. κεφ. κς'. θεμ. α'. καὶ τὸ ἐκεῖ σχόλιον, καὶ θεμ. δ'. καὶ τοὺς παλαιούς. [Sch. n. VII. 229.]

ἰ. Βάν) τις τὰ πολιτικὰ ἀνδράποδα τέχνας ἐπιτάμμενα ὑπονοθεύσῃ, καὶ μετὰ ἄλλου δούλου ἀπο-

stent] Hagiotheod. Omnino, si corruptionis notitiam habuerunt, eumque non prohibuerunt. Nam si ita non dixeris, absurdum hoc est. Verum sic quoque quaero, cum pubertati proximus delictorum natura prohibitorum nomine teneatur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 111. qui fit, ut hoc loco curatores poenam praestent? Solutio. Probabile erat et hoc loco, curatorem non esse minoris, sed imuberis et infantis: quo casu ille non tenetur, sed curator. Sed si hoc loco etiam minoris curatorem posueris, dicere rursus potes, quod hic dicitur, dictum esse, non ut tutores et curatores soli poenam praestent, sed comparationis causa, ut eiusmodi sit, quod dicitur: Tenetur quidem et impubes pubertati proximus et minor pubes, si corruptit, magis autem, quam hi, obligantur tutores et curatores, qui corruptionem scierunt nec prohibuerunt: et hi quidem priores conveniuntur: eis autem fortasse existentibus non solvendo, ad condemnationem perveniunt impuberes et minores.

10) quodsi — non solvendo sit] Τὸ κατὰ πόδας habet, si non sufficiat. Et ait Thalelaeus: An igitur et si parti solvendae sufficiat, non integrae poenae, castigatur? Nota, in delictis legibus definitam poenam sive multam qui solvere non possit, eum castigari. Quaere et lib. 7. tit. 3. cap. 24. simile.

11) ingenuum] Ingenuum hoc loco pro libero accipe. Nam et in lib. 1. tit. 5. const. 15. ingenuum non omnino ingenuum, sed liberum vocavit.

12) sed torqueri servum oportet] Nota, in hoc themate servum torqueri adversus dominum. Quaere tit. 12. cap. 48. them. 3.

13) num ex praecepto domini] Quaere tit. 6. cap. 37. Ibi enim lex ideo integras omnes domino actiones dat, quod ipse delicto causam prior minime praebuerit, sed quod alio delinquente id servo permiserit, ut delinquens puniretur.

Eiusdem. Legislator speciem superius positam mutavit inde a verbis, quodsi mentiatur servus: et quum antea diceret de eo, qui primum corruptit, deinde susceptit, nunc loquitur de eo, qui tantum susceptit, et de eo dicit: num servus ex praecepto domini fugerit. Nam antea servus corruptus erat, idque domino retulerat, quo facto dominus servum fugere iusserat. Quaere de eo tit. 6. cap. 37. Torquetur autem servus propter cognitionem huius rei instituendam. Omnino hoc est secundum id, quod generaliter traditur de servis interdum etiam adversus dominos interrogandis: nam eatenus eum adversus dominum interrogare non videtur, quatenus de suo facto eum interrogamus: de suo facto autem semper recte interrogatur, etiam adversus ipsum dominum, ut lib. 21. tit. 1. cap. 31. 32. et lib. 15. tit. 1. cap. 90.

14) fugerit] Ut si dominus cuidam nocere volens servo suo praecepit, ut fugeret et iret in domum vel suburbanum eius, quem laedere cupiebat, quo praetextu susceptionis servi extorqueat poenam constitutione in susceptorem statutam.

15) privatur servo dominus] An igitur eum servum duntaxat reddit absque multa, quia fugitivum non suscepit? Nec enim est fugitivus, qui voluntate domini abest.

16) eumque fiscus vindicat] Ut domini scelus coarguat. Et quaere tit. 37. cap. 26. them. 1. et ibi scholium, et them. 4. et Antiquos.

X. Si quis 1) mancipia civitatum artium perita sollicitaverit, et ea cum altero servo reddat, et cum

w) Sic Cod. 1350. Fabr. kai pro τὸν. Secunda manu scholium ita exhibetur: τὸν ingenuum πρὸς τὸν δούλον ἀντιδίστησον, ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι τὸ ἰγγενουουμ οὐ τὸν εὐγενῆ πάντως, ἀλλὰ τὸν ἐλεύθερον ἐκάλεσε. x) tit., quod deest apud Fabr. additur in Cod. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλ' ἀμαρτήσαντα. z) Id est, Hagiotheodoriti. a) Haud dubie legendum ὑποδεξαμένου. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπέθετο. c) τοῦ, quod habet Fabr. ante δεσπότου, Cod. 1350. omittit. d) Sic Cod. 1350. Fabr. δεσπότου μῦθος ἐλέγξαντος. e) θεμ. δ'. deest apud Fabr. f) L. 5. C. h. t. in Syn. p. 507. legitur usque ad verba καὶ μετὰ ιβ'. τομοματων αὐτὸν ἀποδώσει.



δώσει, καὶ μετὰ δώδεκα νομισμάτων. ὁμοίως δὲ εἰ καὶ ἀπελεύθερον πολιτικὸν τεχνίτην ὑφείλετό τις, καὶ μετὰ ἄλλου δούλου, καὶ μετὰ ἰβ'. νομισμάτων αὐτὸν ἀποδώσει· ὁ δὲ ἔκδικος, εἰ μὴ ἀναζητήσει τὸν φυγάδα, δύο οἰκέτας τῇ πόλει δίδωτω, καὶ μηδὲ βασιλικὴ εὐεργεσία ἀπαλλαττέτω αὐτὸν τῆς τοιαύτης τιμωρίας, μηδὲ πρᾶσις· ἐκδὸς γὰρ αὐτὸν βουλόμενον φυγεῖν τὴν τιμωρίαν εἰκονικῶς ἀγοράζειν τὸ ἀνδράποδον, ἵνα μόνον τὸ ἄπλοῦν τίμημα παράσχη ὡς ἀγοραστής.

ἐάν τις] Θεοδώρου. Ὁ πολιτικὸν δούλον ἢ ἀπελεύθερον τεχνίτην ὑπονοθεύσας ἀπαιτεῖται αὐτὸν καὶ ἄλλον μετὰ δώδεκα νομισμάτων· οὐδὲ γὰρ ἀπαλλάττεται τῆς τοιαύτης ποινῆς, κἂν τυχῆ θείας κειλευσῶς. ἀνάγνωθι τὴν ἡ. διατάξιν τοῦ παρόντος τίτ. καὶ μαθήσῃ περὶ πολιτικοῦ δούλου. σημειώσαι προνομίον τῆς πόλεως. ζητεῖ καὶ βιβ. β. τίτ. α. κεφ. τελευτ. ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν χάρα τῇ διατάξει· ἐπὶ δὲ τῶν ἀτέγων, τῇ πρὸ αὐτῆς. ἀρα οὖν ἡ τοιαύτη διατάξις τὴν τιμωρίαν κατὰ τοῦ ὑπονοθεύσαντος ἔχει, καίτοι ἢ πρὸ ταύτης ἀπλοῦστον λέγει περὶ τῶν τὸν φυγάδα ὑποδιξαμένων, ἐν ᾧ μὴ ἐκείνος ἐπέων ἑαυτὸν ἐλεύθερον εἶναι; [Sch. o. VII. 229. sq.]

* Τοῦ αὐτοῦ ε). Δίδωσι τι κἀνταῦθα τῇ πόλει πλέον ὁ νόμος προνομίον, τὰ ἰβ'. δηλαδὴ ν'. καὶ τὸ καὶ ἐπὶ ἀπελεύθερου τὰ αὐτὰ καὶ τὴν αὐτὴν ποινὴν δίδουσθαι, ἥτις ἐλέχθη ἐπὶ τοῦ δούλου. καὶ τοῦτο ἔστιν ἡ διαφορὰ τοῦ παρόντος κεφ. πρὸς τὸ ἀνωτέρω θεμ. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τὸ ἰβ'. καὶ ἰγ'. κεφ. καὶ τὰς τέχνας δὲ ἐνταῦθα τοῦ φαινομένου εἶναι φημι. ὅμως ἀνάγνωθι, εἰ θέλεις, καὶ τὴν τοῦ παρόντος παραγραφὴν.

αὐτόν] † Οὐ τὸν ἐκδικον, ἀλλὰ τὸν ἐφελόμενον.

πρᾶσις] † Πηπλασμένη.

εἰκονικῶς ἀγοράζειν] † Πλάσασθαι, ὅτι ἠγόρασεν.

ὡς ἀγοραστής] † Ἐχων ἀγροίαν τοῦ εἶναι φυγάδα.

ια'. Πολλάκις^{h)} τις ὑποδεξάμενος φυγάδα καὶ βουλόμενος φυγεῖν τὴνⁱ⁾ ἀπὸ τῶν διατάξεων τιμωρίαν, ἢ δούλον ἴδιον εἶναι λέγει τὸν φυγάδα, ἢ ὑποτίθεται αὐτὸν εἰς ἐλευθερίαν ἀναφανήσας, ἵνα δόξῃ μὴ φυγάδα ἔχειν, ἀλλ' ἢ^{k)} νέμεισθαι ὡς καλῇ πίστει, ἢ ὡς ἐλεύθερον διεκδικεῖν. κελεύει τοίνυν ἡ διάταξις, ἵνα τούτου γινομένου αὐτὸς ὁ δούλος βασανίζηται· τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἀλήθειαν εὐκατάληπτον ποιεῖ, καὶ τοὺς δούλους σωφρονιστέτους.

ἵνα — αὐτὸς ὁ δούλος βασανίζηται] Τοῦτο περὶ νόμου τοῦ φυγάδας νόσον τὸ βασανίζεσθαι αὐτόν. ἐπειτογε ἢ ἄλλως εἰς ἐλευθερίαν ἀναφανῶν οὐ βασανίζεται. πανταχοῦ γὰρ δούλον τῇ ἀληθείᾳ θεμιτίζει αὐτόν ἢ διατάξις καὶ φυγάδα πάντως. σημειώσαι, ὅτι τῆς^{l)} ἢ ἔξι κινουμένης βασανίζεται ὁ δούλος εἰς τὸ εἰπεῖν περὶ δεσποτίας αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ εἴρηται ἐν τῷ θ'. βιβ. ὑπὸ τὸν de causae cognitionibus ἢ ἐν τῇ ἰβ'. διατ. τοῦ τίτ. σημειώσαι πάντη ἀναγκαῖον κατὰ τῶν ὑποδεχομένων δούλους φυγάδας, καὶ ἔχει ἐπὶ μνήμης τὴν ἰατάξιν ὀρίζουσαν, αὐτὰ τὰ ἀνδραποδα βασανίζεσθαι κατὰ τῶν ὑποδεχομένων, καὶ ὅτι χάραν ἔχει ἢ βασανος καὶ ὅτε μπιβαλλεται ἢ δεσποτία τοῦ ἀνδραποδου. καὶ ζητεῖ βιβ. ιε'. τίτ. α. κεφ. κ'. καὶ τούτου τοῦ βιβ. τίτ. ν'. κεφ. λδ'. καὶ τίτ. μζ'. κεφ. κ'. [Sch. p. VII. 230.]

ιβ'. Ἐάν^{m)} τις δημόσιον δούλον ἀποκρύψῃ, μὴ ὄνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ δώδεκα λίτρας ἀργυρίου τιμωρίας ἐνεκενⁿ⁾ τῷ δημοσίῳ καταβαλεῖν ἀναγκαζέσθω. κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων τοῦ ὑποδιξαμένου ἢ ἐπιτίμιον οὐχ ἠρμόζει.

δώδεκα λίτρας ἀργυρίου] Ζητεῖ βιβ. γέ. τίτ. α'. φ. ια'. καὶ σημειώσαι τοῦ δημοσίου προνομίον. [Sch. q. II. 230.]

ἀναγκαζέσθω] Μέχρις ὧδε τὰ τῆς διατάξεως. τὰ δὲ τῆς παραγραφῆς ἐστὶ τοῦ Θαλελαίου. [Sch. r. VII. 230.]

duodecim solidis. Similiter et si quis libertum civitatis artificem abduxerit, eum cum altero servo et duodecim solidis reddat. Defensor vero, nisi requisierit fugitivum, duos servos civitati praestet, nec beneficium principale hac poena eum²⁾ liberet, nec venditio³⁾: ut si forte volens effugere poenam imaginarie emit⁴⁾ servum, ut simplum duntaxat pretium praeberet quasi emtor⁵⁾.

1) si quis] Theodori. Qui civitatis servum aut libertum artificem sollicitat, eum reddere debet et alium cum duodecim solidis, ac ne divina quidem iussione huiusmodi poena liberatur. Lege const. 8. huius tit. et discas de servo civitatis. Nota privilegium civitatis. Quaere et lib. 2. tit. 1. cap. ult. In artificibus huic constitutioni locus est: in his, qui artis periti non sunt, praecedenti. An haec constitutio in sollicitatorem hanc poenam statuit, praecedens simplicius loquitur de fugitivo susceptoribus, si non ipse mentiatur, se esse liberum?

Eiusdem. Lex etiam hoc loco civitati malus quoddam privilegium tribuit, videlicet duodecim solidos, et quod etiam liberti nomine haec summa et eadem poena praestetur, quae in servo dicta est. Et in hoc differt hoc caput a superiori themate. Nam lege et cap. 12. et 13. Etiam artes hoc loco facti esse dico. Lege tamen, si velis, et huius capituli adnotationem.

2) eum] Non defensorem, sed eum, qui abduxit.

3) venditio] Imaginaria.

4) imaginarie emit] Finxit, se emisse.

5) quasi emtor] Ignorans, eum esse fugitivum.

XI. Persaepe fugitivi susceptor volens effugere poenam constitutionum, vel fugitivum servum suum esse dicit, vel eum hortatur ad proclamationem in libertatem, ne videatur habere fugitivum, sed vel bona fide possidere, vel quasi liberum defendere. Quapropter praecipit constitutio, ut hoc si fiat, servus ipse torqueatur¹⁾: nam hoc et veritatem manifestam facit, et servos continentiores.

1) ut — servus ipse torqueatur] Hoc de solo fugitivo intelligendum est ut torqueatur. Alias qui in libertatem proclamat, non torquetur. Omnino enim constitutio ponit revera servum et fugitivum fuisse. Nota, mota in rem actione servum torqueri in hoc, ut dominum suum exponat. Nam hoc dicitur lib. 9. sub titulo de causae cognitionibus, const. 12. Nota rem apprimae necessariam contra eos, qui servos fugitivos suscipiunt, et in memoria habeas constitutionem, quae definit servos torqueri contra susceptores, et locum esse quaestioni, cum dubitatur de dominio servi. Et quaere lib. 15. tit. 1. cap. 90. et huius libri tit. 50. cap. 34. et tit. 47. cap. 20.

XII. Si quis servum fiscalem celaverit, non eum tantum, sed etiam duodecim libras argenti¹⁾ poenae^{C)} gratia fisco inferre cogatur²⁾. In heredes autem susceptoris poena non competit.

1) duodecim libras argenti] Quaere lib. 55. tit. 1. caq. 11. et nota privilegium fisci.

2) cogatur] Hactenus constitutio. Quod sequitur, adnotatio est Thalelai.

g) Id est, Hagiotheodori. h) L. 6. C. h. t. legitur in Syn. p. 507. i) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. τινα. k) Pro l' ἢ Syn. ἀλλά. l) τῆς addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. m) L. 7. C. h. t. legitur in Syn. p. 507. n) Syn. ἕνεκα.



2. 8. 1. 1. γ'. Ἐάν τινες δοῦλοι τῆς πόλεως ὄντες, καὶ εἰς τέχνας τινὰς ἢ ἄλλα ἔργα τινὰ τῆς πόλεως ἀφωρισμένοι, ὡσανεὶ τῆς ἰδίας αἰρέσεως ἀμνήμονες, οἳ οὐκ εἰσὶν ἐαυτοὺς ἀλλοτρίοις καὶ ἰδιαιτικῶν δουλιῶν συναφείᾳ συζεύξωσι, καὶ αὐτοί, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ οἱ παῖδες παραχρῆμα τῇ ἀρχαίᾳ αἰρέσει καὶ τῷ καμᾶτῳ ἀποδιδόσθωσαν.

Ἐάν τινες δοῦλοι τῆς πόλεως ὄντες] Θεοδωρ. ο) Ὁ τέχνην εἰδὼς πολιτικός δοῦλος, ἐάν ἀλλοτρία δουλή συναφῆ, τῇ ἰδίᾳ τύχῃ ἀναδίδεται οἷν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ. σημειῶσαι οὖν, πότε τῷ πατρὶ ἀκολουθεῖ τὸ π) τιτόμενον ἀπὸ δυοῦ δοῦλων. μέμνησο γὰρ τῆς ζ'. διατάξεως τοῦ λβ. tit. τοῦ γ'. βιβ. καὶ ἀναγνωθὶ βιβ. ια'. tit. ξη'. διατ. δ'. [Sch. u. VII. 230.]

τῇ ἀρχαίᾳ αἰρέσει] Τῇ ἀρχαίᾳ αἰρέσει τούτων, τούτων ἐστίν, ἵνα τῆς πόλεως γένωνται δοῦλοι. [Sch. t. VII. 230.]

καμᾶτῳ] † Ὀν ἐξ ἀρχῆς ἔκαμον.

ἀποδιδόσθωσαν] † Ἦγουν δημόσιοι γινέσθωσαν.

TITULOS H'. 9)

Περὶ κοτιτιστῶν ἤτοι κυβευτῶν.

1. pr. XI. 5. α'. Οὐλπ. γ) Ὁ τύπας ἢ ζημιώσας τόν, παρ' ᾧ γίνεταί κύβος, ἢ ἐν τῷ κυβεύειν ἐξ αὐτοῦ κλέψας, οὐκ ἐλέγεται. ὁ δὲ πρᾶιτωρ διασκοπεῖ τὰ δ) περὶ τοῦ ἀναγκάσαντός τινα κυβεύσαι.

ὁ τύπας ἢ ζημιώσας] † Ὁτεδήποτε καὶ ὁπουδήποτε.

τόν παρ' ᾧ γίνεταί κύβος] Ὁ παρέγων οἶκον τοῖς λ) βουλομένοις κοτίσαι, ταβλοδόχος λέγεται. εἴ τις οὖν τοῦτον τυπῆσει, ἢ ζημιώσει αὐτόν, ἢ κλέψῃ τι παρ' αὐτῷ, οὐδεμίαν ἀγωγὴν ὁ πρᾶιτωρ δίδωσι κατὰ τοῦ τοιοῦτου διὰ τὴν πρόφασιν τῆς τάβλης. [Sch. a. VII. 233.]

περὶ τοῦ ἀναγκάσαντός τινα κυβεύσαι] Τῇ πονίᾳ τούτου ἔχει ἐν τῷ τέλει τούτου τοῦ διγ. καὶ ἐν τῷ β. [Sch. b. VII. 233.]

* Τοῦ Ἄγιοθεοδ. Ἐτερός ἐστίν οὗτος παρὰ τόν, παρ' ᾧ γίνεταί ὁ κύβος· τοῦ μὲν γὰρ, παρ' ᾧ γίνεταί ὁ κύβος, τὴν τιμωρίαν φησὶ τὸ τε παρὸν α. κεφ. καὶ θεμ. γ'. αὐτοῦ. περὶ δὲ τοῦ ἀναγκάσαντός τινα κυβεύειν ζῆται θεμ. ζ'. καὶ ζ'.

§. 1. Ἐάν ἐξ ἀλλήλων οἱ κυβεῖοντες ἀρπάσωσιν, ἐλέγχονται τῇ περὶ βιαίως πραγμάτων ἀφαιρεθέντων ἀγωγῇ. μόνος γὰρ ὁ ὑποδοχὴς ἀνεκδίκητος μένει.

§. 2. Ἀκινδύνως υ) οὐ μόνον οἱ κυβεῖοντες, ἀλλὰ γ) ἕκαστος ὁπουδήποτε καὶ ὁτεδήποτε τὸν ὑποδοχέα τυπῆσει καὶ ζημιώσῃ. ἐν δὲ τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ κύβου μόνον ἐξέστιν ἀπ' αὐτοῦ κ) κλέπειν, κἂν ὁ κλέψας οὐκ ἦν τῶν κυβευόντων. οἶκός ἐστιν, ἐν ᾧ καταμένει.

ἀκινδύνως οὐ μόνον οἱ κυβεῖοντες] Τὸν ταβλοδόχον λ) τυπῆθέντα μὲν καὶ ζημιωθέντα ὁπουδήποτε καὶ ὁτεδήποτε οὐ βούλεται ὁ πρᾶιτωρ ἐκδικεῖσθαι. ἐπὶ δὲ τῆς κλοπῆς ζητούμεν, εἴ ἐν τῷ οἴκῳ γέγονεν ἢ κλοπή, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ τινες ἐκότετιζον, εἴ καὶ μὴ παρ' ἑνὸς τῶν κοτιτιστῶν γέγονεν ἢ κλοπή, καὶ τότε λέγομεν ἀτιμωρητὸν εἶναι τὸ ἀμαρτήμα. ἐπεὶ δὲ οἶκον ἐμνημόνευσε, μὴ νόμιζε, ὅτι δεσπόζειν αὐτὸν τοῦ οἴκου ζητοῦμεν, ἀλλὰ τὸν οἶκον, ἐν ᾧ οἰκεῖ, περιεγραζόμεθα. σημειῶσαι, ὅτι ἀκινδύνως πᾶς ὁπουδήποτε τυπῆσει καὶ ζημιώσῃ τὸν ὑποδοχέα τῶν κοτιτιστῶν, κλέπειν μέντοι ἀπ' αὐτοῦ οὐ δύναται τις, εἴ μὴ ἐν τῷ οἴκῳ

XIII. Si qui civitatis servi¹⁾ artibus quibusdam vel aliis operibus civitatis deputati, quasi propriae conditionis immemores, domibus se alienis et privatarum ancillarum consortio adiuverint, tam ipsi, quam uxores et liberi statim antiquae conditioni²⁾ et labori³⁾ reddantur⁴⁾.

1) si qui civitatis servi] Theodor. Servus civitatis arte aliqua praeditus, si alienae ancillae iungatur, propriae fortunae restituitur una cum uxore et liberis. Nota igitur, quando ex duobus servis natus patrem sequatur. Memineris enim const. 7. tit. 32. lib. 3. et lege lib. 11. tit. 68. const. 4.

2) antiquae conditioni] Antiquae conditioni, id est, ut fiant civitatis servi.

3) labori] Quo ab initio occupati erant.

4) reddantur] Id est, publici fiant.

TITULUS VIII.

De aleatoribus.

I. Ulp. Qui eum verberat damnumve dat¹⁾ ei, apud quem alea luditur²⁾, vel qui quo tempore alea luditur, ei furtum facit, non tenetur. Praetor autem cognoscit de eo, qui alium cogit alea ludere³⁾.

1) qui eum verberat damnumve dat] Quandoeunque et ubicunque.

2) ei, apud quem alea luditur] Qui domum suam praebet volentibus alea ludere, dicitur ταβλοδόχος. Si quis igitur eum verberaverit damnumve ei dederit, vel si quid ab eo subriperit, in illum Praetor nullam dat actionem ratione tabulae, quam praebet.

3) de eo, qui alium cogit alea ludere] Poenam huius habes in fine huius digesti et in dig. 2.

Hagiotheod. Differt is ab eo, apud quem alea luditur: eius enim, apud quem alea luditur, poenam dicit hoc caput et eiusdem them. 3. De eo autem, qui alium alea ludere cogit, quaere them. 6. et 7.

Si hi, qui alea ludunt, sibi invicem rapinam fecerint, tenentur actione vi bonorum raptorum. Susceptor namque solus inultus manet.

Impune non solum aleatores⁴⁾, sed quilibet ubicunque et quandoeunque susceptorem verberat et damnum ei dat. At in domo eius et eo tempore, quo alea luditur, tantummodo furtum ei facere⁵⁾ licet, etiamsi fur non sit ex aleatoribus. Domus est, in qua habitat⁶⁾.

4) impune non solum aleatores] Susceptorem verberatum quidem et damnum passum ubicunque et quandoeunque Praetor non vindicat. In furto autem quaerimus, an in domo eius furtum factum sit, et in tempore illo, quo alea quidam ludebant, licet unus aleatorum furtum non fecerit, et tunc impunitum esse crimen dicimus. Quia vero domus mentionem facit, ne existimes hoc exigi, ut dominus sit domus, sed ut in ea habitet. Nota, ubicunque susceptorem aleatorum impune a quolibet verberari damnumve ei dari. Furtum autem facere ei nemo potest, nisi domi eius, et eo

o) Nomen Θεοδωρ. in Cod. 1350. secunda manu scriptum omisit Fabr. p) Fabr. τ' i. e. τόν. Cod. 1350. τὸ. q) Cod. 1350. addit: ἤτοι τῶν διγ. βιβ. ια'. tit. ε'. r) L. 1. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 34. s) Syn. pro διασκοπεῖ τὰ habet διασκοπεῖται. t) οἶκον τοῖς Cod. 1350. pro quo Fabr. habet τοῖς κοτιτοῖς. u) L. 1. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 34. usque ad vocem κυβευόντων. v) Syn. καὶ inserit post ἀλλὰ. w) Syn. ἐπ' αὐτοῦ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ταυλοδόχον.

αὐτοῦ τοῦ ἐποδοχέως, ἀλλὰ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον, καθ' ὃν ὁ κόπτος γίνεται κατ' ἀλλήλων δὲ ποιήσαντες^{γ)} τι οἱ κυβεύσαντες ὑποκείνται ταῖς προσφοραῖς ἀγωγαῖς. [Sch. c. VII. 233.]

κλέπτειν] * Ἐτερόν ἐστι τὸ κλέπτειν καὶ ἄλλο τὸ ἀπλῶς ζημιῶν ἄλλως. ὁ μὲν γὰρ κλέπτων σκοπὸν ἔχει κερδαίνειν ὁ δὲ ἄλλως ζημιῶν μόνον ζημιῶν. τοίνυν τὸ μὲν κλέπτειν ἀπὸ τοῦ ὑποδοχέως τῶν κλεπτῶν ἐν καιρῷ καὶ τόπῳ στενοχωρεῖται· τὸ δὲ τύπτειν καὶ ζημιῶν ἀπλῶς πανταχοῦ ποιεῖν ἐπιτρέπει· δύναται γὰρ ὁ ταῦτα ποιών εἰς τὸν ὑποδεχόμενον διὰ τὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ ζῆλον ὑπονοεῖσθαι ποιεῖν, καὶ μὴ κέρδους σκοπῶ.

οἴκος ἐστίν, ἐν ᾧ καταμένει] * Κἂν μὴ κατὰ δεσποτείαν αὐτῷ διαφέρει, ἀλλὰ ἀπλῶς ὅπωςδήποτε καταμένῃ.

Οὔτε τὴν περὶ ἀπαιτήσεως πραγμάτων ἀγωγήν, οὔτε τὴν περὶ ἀποκρουβέντων, οὔτε τὴν ἀπαιτούσαν τὸ κλαπὲν ἔχει ἐπὶ τοῖς κλαπέσιον.

οὔτε τὴν περὶ ἀπαιτήσεως πραγμάτων ἀγωγήν] Οὐ μόνον τὴν φούρτι οὐκ ἔχει, ἀλλ' οὔδε τὴν ἐν ῥέμ. [Sch. d. VII. 233.]

ἔχει] † Ὁ ὑποδοχέως. ἐπὶ τοῖς κλαπέσιον] Ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ κύβου. [Sch. e. VII. 233.]

Ο²) ἀναγκάζων τινὰ κυβεύσαι, ἢ τιμωρεῖται, ἢ εἰς λιθοτομίαις πέμπεται, ἢ δημοσίᾳ^{α)} εἰρκτῆ^{β)} βάλλεται.

ὁ ἀναγκάζων τινὰ κυβεύσαι] Ἐπειδὴ εἶπεν ὁ πραιτωρ, κατὰ τοῦ βιασαμένου, ὡς ἂν ἕκαστον εἴη πρᾶγμα, διασκοπήσαι^{ε)} χρῆ γοεῖν ἡμᾶς, ὅτι^{δ)} περὶ τοῦ ἀναγκάσαντός τινος κοτίσαι εἶπεν ὁ πραιτωρ, ἀπειλῶν αὐτὸν τιμωρεῖσθαι, ἢ εἰς δημοσίαν φυλακῆν. εἰσὶ γὰρ τινες οἱ καὶ ἀναγκάζοντες τινὰς κοτίξαι αὐτοῖς, ἢ ἐκ προομιῶν τῆς παιγνίας εὐθείας, ἢ βουλομένους αὐτοῖς, τὸ λεγόμενον, ἀνακοφῆν καὶ ἀναστῆναι βιαζόμενοι ἐπιμεῖναι τῇ τάβλῃ^{ε)}, ὅπερ μάλιστα οἱ ἠτηθέντες ποιοῦσι. [Sch. f. VII. 233. sq.]

β'. Παύλου. Ἡ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἀναγκάζει τις, ἢ ἠττηθείς.

Κωλύεται τις παιζειν ἐπὶ χρήμασι, πλὴν τοῦ δι' ἀρετὴν τρέχειν, ἢ πηδᾶν, ἀκοντίζειν, παλαίειν, μάχεσθαι.

ἢ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἀναγκάζει τις] Τὸν Πέτρον, ἵνα κυβεύσωσιν ἅμφω. [Sch. g. VII. 234.]

ἢ ἠττηθείς] Περὶ^{δ)} Πέτρον αὐτοθελῶς ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ ὁ κυβεύειν ἰδούτος^{ε)} καὶ νικησαντος, καὶ μὴ βουλομένου ἰστέι παιζειν. [Sch. h. VII. 234.]

δι' ἀρετὴν] † Ἀνδρείας ἀπόδειξιν. ἀκοντίζειν] Ζῆται κερ. ε'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. δ'. κεφ. ιζ'. ὁ τέλος. [Sch. i. VII. 234.]

γ'. Μαρκιανοῦ^{δ)}. Ἐπὶ τούτοις γὰρ συνθηκίξαι ἔστιν.

ἐπὶ τούτοις γὰρ συνθηκίξαι ἔστιν] Περὶ τοῦ δοθέντος ἀρραβάνους ἐπὶ συνθήκῃ ἀναγνωθῆ βιβ. δ'. τ. ε'. τὸ τέλος τοῦ ιζ'. διγ. ἦτοι βιβ. κ'. τιτ. δ'. σημειώσαι, ἢ οὐ κεκώλυται τὸ συνθηκίξαι ἐπὶ χρήμασιν ἐπὶ ταῖς διγῆν γυμνασίαις. ἐπὶ δὲ πάσῃ ἄλλῃ αἰτίᾳ, ἐν ἣ μὴ περὶ ἰετῆς φιλονεικοῦσιν^{ε)} τινες, οὐκ ἐπιτρέπεται συνθήκην τιθεῖν, εἰ μὴ ἄρα εἰς βροσίμῳν τί ποτε γίνεται ἢ συνθήκῃ, ὅταν συμποσίῳ τινὲς ὄντες ἐπὶ τῷ τὸν ἠττώμενον ἀγαγεῖν αὐτοῖς α τῶν βροσίμων τὴν συνθήκην ἀποτίθενται. καὶ αὕτη γὰρ ῥωταί. [Sch. k. VII. 234.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι ὅπερ ὁ Βασιλικὸς τῷ τέλει τοῦ γ'. κεφ. τοῦ ββ'. βιβ. σημασίαν ὀνομάζει ἦτοι ὀλχημὶ κατ' αὐτοῖς, τούτο ἐνταῦθα συνθήκῃ ὀνομάζει.

tempore, quo alea luditur. Si quid sibi invicem faciunt collusores, tenentur competentibus actionibus

5) furtum ei facere] Aliud est furtum facere, et aliud simpliciter damnum alio modo dare. Nam fur animum habet lucrificandi: qui vero damnum dat, animum tantum nocendi. Furtum ergo facere susceptori furum, et tempore et loco coarctatur: verberare autem et simpliciter damnum dare ubicunque permittit: nam qui haec in susceptorem committit, aestimari potest id prohibitatis studio facere, non animo lucri.

6) domus est, in qua habitat] Licet dominum domus ad eum non pertineat, sed simpliciter quomodocunque in ea habitet.

Nec vindicationem rerum⁷⁾, nec ad exhibendum actionem, nec conditionem furtivam⁸⁾ rerum subtractarum nomine⁹⁾. L. 1. §. 3. D. XI. 5.

7) nec vindicationem rerum] Non tantum furti actionem, sed et vindicationem non habet.

8) habet] Susceptor.

9) rerum subtractarum nomine] Ex domo eius tempore aleae.

Qui aliquem cogit alea ludere¹⁰⁾, vel multatur, §. 4. vel in latumias mittitur, vel in carcerem publicum conicitur.

10) qui aliquem cogit alea ludere] Quoniam Praetor ait, in eum, qui vim intulerit, ut quaeque res erit, animadvertam, scire nos oportet, Praetorem loqui de eo, qui quem cogit alea ludere, quem comminatur se puniturum vel multa, vel latumiis, vel publica custodia. Sunt enim quidam, qui alios cogunt alea ludere, vel statim ab initio ludi, vel volentes, quod dicitur, interrumpere et surgere, manere ad tabulam cogunt, quod maxime victi faciunt.

II. Paul. Aut vero cogit quis ab initio¹⁾, aut victus²⁾. L. 2. pr. D. eod.

Ludere pecunia prohibetur quis, praeterquam virtutis causa³⁾ cursu, saltu, iaculo⁴⁾, lucta, pugna. §. 1.

1) aut vero cogit quis ab initio] Petrum, ut ludant simul.

2) aut victus] A Petro, qui sponte lusit initio, et vicit, nec deinceps ludere vult.

3) virtutis causa] Virtutis ostendendae causa.

4) iaculo] Quaere cap. 5. et lib. 20. tit. 4. cap. 17. finem.

III. Marciani. In his namque sponsionem facere licet¹⁾. L. 3. D. eod.

1) in his namque sponsionem facere licet] De arrha sponsionis causa data lege lib. 9. tit. 5. finem dig. 17. sive lib. 20. tit. 4. Nota non esse prohibitum pecuniae sponsionem facere in certaminibus virtutis causa institutis. In quavis alia causa, in qua virtutis causa non certatur, sponsionem facere permissum non est, nisi in edulium aliquid fiat sponsio, cum in convivio quidam, ut qui victus fuerit praebet aliis edulia quaedam, sponsionem deponunt. Nam haec valet.

Hagiothead. Quidam dicunt, id, quod Basilicus in fine cap. 3. lib. 52. σημασίαν sive ὀλχημα vocat, hoc loco ab eo vocari συνθήκην. Certe haec sponsio et pactio

y) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ ποιήσονται. x) L. 1. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 34. a) Legendum videtur ἐν δημοσίᾳ. Syn. ἀρετῆ. c) διασκοπήσαι Cod. 1350. Fabr. διασκοπήσω. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ὄρε. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰλῆ. f) Malim παρὰ. g) Malim ἰόντος. h) Sic legendum. Fabr. Μάρκου. i) Sic Cod. 1350. Fabr. φιλονεικοῦσιν.



ἡ γοῦν συνθήκη αὐτὴ κατὰ τοιοῦτον κατὰ ἰδιώτας ἐν παιγνίοις γινόμενον ἐπὶ μὲν ἐδωδίμοις καὶ τοῖσδε ἀρετῆρ παιγνίοις κρατεῖ, ὡς ὁρίσ, καὶ τικτεὶ καὶ ἀγωγῆρ· ἐπὶ δὲ ἐτέρου πρᾶγμασιν οὐκ ἔρρωται, ὡς τὸ αὐτὸ γ. κεφ. τοῦ νβ. βιβ. φησίν.

I. pr. δ'. Παυλ. Ἐπὶ τοῖς ἐδωδίμοις ἔξεστι παίζειν.

XI. 5. ἐπὶ τοῖς ἐδωδίμοις ἔξεστι παίζειν] * Ἦτοι συνθηκίζεν ἐπὶ τοῖς ἐν συμποσίῳ τροφῆς χάριν γινόμενοις.

I. 2. Ὑπεξουσίῳ ἡττηθέντος, ὁ πατὴρ καὶ ὁ δεσπότης ἔχουσι τὴν ἀπαιτήσιν. καὶ δούλου νικηθέντος, ὁ δεσπότης ὑπόκειται, οὐκ ἐκδόσει τοῦ δούλου ἀπὸ συναλλάγματος γὰρ κινεῖται· ἀλλὰ τῇ περὶ πεκουλλίου ἀγωγῇ εἰς μόνον, ὅπερ ἐκ τούτου εἰρηθῆ ἐν τῷ πεκουλλίῳ. καὶ πατέρες καὶ πάτρωνες οὐτιλλῶς ὑπόκεινται ἀπαιτήσιν.

Ὑπεξουσίῳ ἡττηθέντος] Ἐὰν υἱὸς ὑπεξουσίῳ ἢ δούλος κοτίσαντες ἡττηθῶσι, τῷ πατρὶ καὶ τῷ δεσπότη ἀρμόζει ἢ ὀφείλειον. εἰ δὲ νικῆσας ὁ δούλος λαβῆ τι ἀπο τῆς τάβλης¹⁾, κατέχεται ὁ δεσπότης αὐτοῦ τῇ δὲ πεκουλλίῳ, οὐ τῇ νοξάλια, ἐπειδὴ ὡς ἀπὸ συναλλάγματος λαμβάνει ὁ οἰκέτης. οὐδὲν δὲ ἕτερον ἀπαιτεῖται παρέχειν ὁ δεσπότης, εἰ μὴ εἴτι ἐκ τῆς τάβλης ἐστὶν ἐν τῷ πεκουλλίῳ τοῦ δούλου. εἰ δὲ καὶ πατέρες²⁾ παῖδας, ἢ πάτρωνες ἀπελευθεροῦς νικῆσουσι, δίδονται καὶ κατὰ πατέρων καὶ πατρῶων οὐτιλλῶ ἀγωγῇ εἰς τὴν τῶν ἐκδομένων ἐπανάλησιν. [Sch. I. VII. 234.]

ἡττηθέντος] † Καὶ καταβαλόντος.

ὁ πατὴρ καὶ ὁ δεσπότης ἔχουσι τὴν ἀπαιτήσιν] Οἶμαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ παίζοντες αὐτεξουσίῳ ὄντες πάντως³⁾ ἔχουσι ἀνάληψιν, κἂν ἐπὶ παρανόμῳ αἰτίᾳ δεδωκασιν, καὶ χωρῶν οὐκ ἔχει ὁ κανὼν ὁ λέγων· ἐν ἰσῆ αἰτία κρείττων ἐστὶν ὁ λαβὼν. εἰ μὲντοι ὑπεξουσίῳ εἶσιν, ἀρμόζει τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦς ὑπεξουσίῳ ἀνάληψιν κατὰ τῶν λαβόντων ἢ τῶν ἐχόντων αὐτοῦς ὑπεξουσίῳ. καὶ συνελὼν εἰπέ, ἐπὶ τῶν κοτίζοντων οὐκ ὀφείλει⁴⁾ ἔλκεν τοὺς περὶ ἀισχρῶν αἰτιῶν ἐκφρασηθέντας κανόνας, καὶ ἐπερωτηθέντων μὲν ἢ συμφωνηθέντων χρημάτων δοθῆναι λέγε μὴ ἀρμόζει ἀπαιτήσιν· καταβληθέντων δὲ μὴ δοθῆναι ἀνάληψιν τοῖς καταβαλοῦσιν, εἰ μὴ τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦς ὑπεξουσίῳ πατρῶων ἢ δεσποτίας καὶ κατὰ τῶν ἐχόντων ὑπεξουσίῳ τοὺς λαβόντας ἐκ τῶν ὑπεξουσίῳ τῶν⁵⁾ καταβαλόντων. καὶ ἀνάγνωθι τὸ ε'. κεφ. καὶ βιβ. κ'. τι. δ'. κεφ. ιζ'. θεμ. τελευτ. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούσ. [Sch. m. VII. 234.]

ἀπαιτήσιν] † Τὸν νοδικτικόν.

† Ἦν κατέβαλον οἱ ὑπεξουσίῳ.

οὐκ ἐκδόσει τοῦ δούλου] Αὐτὴ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι τοῦ δούλου κινεῖται. ὡδὲ δὲ συναλλάγμα ἐστὶν, καὶ ἀπὸ συναλλάγματος τικτεῖται ἢ ἀγωγῇ, οὐ μὴν ἐξ ἀμαρτήματος. [Sch. n. VII. 235.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Σημείωσαι, ὅτι ἀπὸ συναλλάγματος ἀκράτου οὐ κινεῖται νοξάλια περὶ δούλου· ἀλλὰ ἢ ἀπὸ ἀμαρτήματος ἀκράτου γενομένου παρὰ δούλου, ὡς τι. ε'. τοῦ παρόντος βιβ. ἢ ἀπὸ δόλου ἐν συναλλάγματι γενομένου παρ' αὐτοῦ παλιν τοῦ δούλου, ὡς βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. κδ'. θεμ. δ'. ὡς εἶγε συναλλάγμα ποιήσει ὁ δούλος καὶ οὐδὲ δόλον ἐπ' αὐτῷ τινα διαπραξεται, ἀργεῖ ἢ κατ' αὐτοῦ νοξάλια, ὡς ἐντεῦθεν μανθάνεις. καὶ σημείωσαι τοῦτο.

ἀπὸ συναλλάγματος γὰρ κινεῖται] † Οὐ μὴν ἐξ ἀμαρτήματος ἢ παρούσα ἀπαιτητικὴ ἀγωγῇ.

τῇ περὶ πεκουλλίου ἀγωγῇ] Συναλλάσσοντος μὲν τοῦ δούλου ἢ δάνειον, ἢ παρακαταθήκην, ἢ ἕτερον τι συναλλάγμα, τικτεῖται κατὰ τοῦ δεσποῦτος ἢ ἢ περὶ χρόνους δὲ πεκουλλίῳ, ἢ ἢ δεπόσιτι δὲ πεκουλλίῳ, ἢ ἕτερα συναλλαγματικῆ⁶⁾ δὲ πεκουλλίῳ ἀγωγῇ· ἀμαρτάνοντος δὲ ἢ ὑβρίν, ἢ κλοπῆν, ἢ Ἀκουσίλιον, ἢ τὰ ὅμοια οὐκ ἔστι⁷⁾ δὲ πεκουλλίῳ· αὐτὴ γὰρ ἀπὸ συναλλάγματος δίδεται, ὡς εἰρηται· ἀλλὰ λοιπὸν νοξάλια ἰνουργιῶν, ἢ νοξάλια φούρτι, ἢ νοξάλια Ἀκουσίλιον. καὶ ὅτε οὐν κυβεύσας ὁ δούλος νικῆσει καὶ λαβῆ τι, οὐκ εὐθὺν θήσεται νοξάλια⁸⁾ ἀγωγῇ, ἀλλ' ἐπεὶ συναλλάγμα ὡσανεὶ γέγονε μεταξὺ

inter privatos per iocum facta in eduliis et ludis, qui virtutis causa fiunt, valet, ut vides, et gignit actionem: in aliis rebus non valet, ut idem cap. 3. lib. 52. dicit.

IV. Paul. In eduliis¹⁾ ludere licet.

1) in eduliis] Id est, sponsonem facere de his, quae in convivio vescendi causa ponuntur.

Εο, qui in potestate est, victo²⁾, pater et dominus repetitionem habent³⁾. Et servo vincente dominus tenetur, non ad deditioem servi⁴⁾: ex contractu enim agitur⁵⁾: sed actione de peculio⁶⁾ in id tantum, quod ex ea re inventum in peculio fuerit⁷⁾. Et parentes et patroni⁸⁾ utiliter repetitione tenentur⁹⁾.

2) eo, qui in potestate est, victo] Si filius familias aut servus alea luentes victi fuerint, patri et domino repetitio competit. Quodsi victor servus acceperit aliquid ex tabula lusoria, dominus eius tenetur actione de peculio, non noxali, quia quasi ex contractu servus accipit. Sed neque aliud dominus praestare cogitur, quam quod ex alea in peculio servi fuerit. Sed et si parentes liberos, aut patroni libertos vicerint, datur in parentes et patronos utilis actio ad datorum repetitionem.

victo] Qui et solvit.

3) pater et dominus repetitionem habent] Existimo, et lusoribus ipsis sui iuris existentibus omnimodo repetitionem dari, etiamsi ex iniusta causa dederint, et cessare regulam, quae dicit, in pari causa eum, qui accipit, esse potiore. Quodsi alieni iuris sint, repetitio eis competit, in quorum sunt potestate, adversus accipientes vel eos, qui accipientes habent in potestate. Et breviter dicas, ad aleatorum non debere trahi regulas prolatas de turpibus causis, ex quibus si promissa aut pacta sit pecunia, eius petitio non est: si soluta, solventibus repetitio non est, nisi parentibus vel dominis, qui eos in potestate habent, et adversus eos, qui eos, qui a potestate subiectis acceperunt, in potestate habent. Et lege cap. 6. et lib. 20. tit. 4. cap. 17. them. ult. et ibi Antiquos.

repetitionem] Conditionem.

Eorum, quae solverunt potestati subiecti.

4) non ad deditioem servi] Noxalis enim ex delictis servorum movetur. Hic vero contractus est, et ex contractu nascitur actio, non ex delicto.

Hagiotheod. Nota, ex mero contractu noxalem de servo non moveri, sed vel ex delicto mero a servo commisso, ut tit. 5. huius libri, vel ex dolo in contractu a servo admissio, ut lib. 10. tit. 4. cap. 24. them. 4. Itaque si contractum servus inierit, nec dolum in eo admiserit, cessat adversus eum noxalis, ut exinde discis. Quod nota.

5) ex contractu enim agitur] Non ex delicto hac repetitoria actione.

6) sed actione de peculio] Contrahente servo mutuum vel depositum, vel alium contractum, in domino nascitur debiti de peculio, vel depositi de peculio, vel alterius contractus de peculio actio. Servo autem iniuriam faciente vel furtum, vel committente in legem Aquilianam, non de peculio, quoniam, ut dictum est, ex contractu datur, sed noxalis iniuriarum, vel noxalis furti vel noxalis Aquilia. Cum igitur servus ex aleae ludo victor quid retulit, non teneor noxali actione, sed quia inter eum et alium quasi contractus habitus est, de peculio con-

k) τοῦ, quod deest apud Fabr. addit Cod. 1350. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ταύλης, ut et postea. m) Fabr. πάτρωνες. n) Sic Cod. 1350. Fabr. πάντες. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ὀφείλειον. p) τῶν, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἕτερου συναλλάγματος. r) οὐκ ἔστι Cod. 1350. Fabr. οὐ κινεῖται. s) Fabr. ante νοξάλια inserit ἢ, quod deest in Cod. 1350.

αὐτοῦ καὶ ἑτέρου, δὲ πεκουλίω κοροδικτικία γυμνασθήσεται κατ' ἐμοῦ, καὶ ἀποδώσω μέχρι τοῦ πεκουλίου, ἃ δὴ νικήσας ἔσχεν ὁ δοῦλος μου. [Sch. o. VII. 235.]

εἰς μόνον, ὅπερ ἐκ τούτου εὐρεθῆ ἔν τῷ πεκουλίῳ] * Τοῦ αὐτοῦ). Σημειώσαι καὶ τούτο, ὅτι, ὅταν μὲν ὁ δοῦλος κατὰ θέλησιν τοῦ δεσπότου συναλλάξῃ, ἐνέχεται ὁ δεσπότης αὐτοῦ δὲ πεκουλίῳ ὅχι τοῦ πεκουλίου παντός· εἰ δὲ παρὰ γνῶμην αὐτοῦ, μηδὲ ἔχων ἐλευθέρην πεκουλίῳ διοίκησιν, οὐκ εἰς ὅλον τότε τὸ πεκουλίον ἐνάγεται ὁ δεσπότης τῇ δὲ πεκουλίῳ, ἀλλ' εἰς μόνον ὅπερ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου συναλλάγματος περιήλθεν εἰς τὸ πεκουλίον.

† Ἐπεὶ ἀπὸ συναλλάγματος κινεῖται. καὶ πατρῶνες] Κληρονομήσαντες τῶν ἀπελευθέρων ἢ παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντες τούτο. [Sch. p. VII. 235.]

οὐτιλίως ὑπόκειται ἀπαιτήσῃ] * Τοῦ αὐτοῦ). Τί ἐστὶν οὐτιλίως; τοῦτέστι, μετὰ τῆς ὀφειλομένης αὐτοῖς παρ' αὐτῶν τιμῆς. * οὐκ) ὀφείλουσι γὰρ καὶ κατ' αὐτῶν, ὡς καὶ κατὰ ξένων ἐνάγειν. ἀλλὰ μετὰ φειδούς, καὶ τὴν ἐν τῷ ἡ. τι. τοῦ ζ'. βιβ. κεφ. δ'. Θεμ. β'. καὶ κεφ. γ'. συγγνώμην αἰτεῖν, καὶ μὴ αἰτησαντες αὐτῇ δίδοναι τὴν ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. καὶ τι. κεφ. κα. περὶ τούτου κειμένην ποινὴν. τὸ μὲν οὐτιλίως οὕτω καλὴν τοιαύτην ἐδέξατο ἐπιβολήν. ἐρωτῶ δὲ τι ἕτερον. ἐδοξίω ἐν τῷ παρόντι Θεμ. καὶ ἐν τῷ ἀνωτέρω καὶ κεφ. ζ'. ὅτι ἐκ τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων ἔχουσιν οἱ ἡττηθέντες κατὰ τῶν νικησάντων ἀναλήψεις τῶν δοθέντων καὶ εἰς τούτο προσερωτῶ· οὐ δοκοῦσι προσκροῦναι τάνταῦθα λεγόμενα πρὸς τὸν β'. τι. τοῦ κ'. βιβ. τὸν λέγοντα, ὅτι αἰσχρῶς ὑποκειμένης αἰτίας καὶ ἀδίκου, καὶ παρανόμου, κριτῶν ἐστὶν ὁ λαβῶν; Ἄσαις. Οὐχί· ἀκούε γὰρ ἄλλο τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀδικόν, καὶ τὸ εἰς ἀδικίαν τινὸς ὄρων παρανόμον, περὶ οἴου φροσὶ καὶ βιβ. κδ. τι. δ. καὶ ἕτερον τὸ ἀπλῶς μὲν παρανόμον, μὴ εἰς βλάβην δὲ τινος ὄρων, μηδὲ κατ' ἑαυτὸ αἰσχρὸν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ καὶ παρανόμον· τὸ δὲ παρανόμον οὐκ ἤδη καὶ ἀδικόν καὶ αἰσχρὸν καὶ εἰς βλάβην τινος ἀποβλέπον, ὥσπερ δὴ τὸ παρόν. ἐκεῖνο μὲν οὖν, ὅτι καὶ ἡ ἐκείσε διδασκαλία περὶ αἰσχρῶν ἐστὶ καὶ ἀδίκων καὶ διὰ τινὰ φόβον βίαιον τε καὶ αἰσχρὸν δίδουμένων, ἢ εἰς βλάβην τινος ἀφοραμένων· τὸ δὲ παρὸν συναλλάγμα ἐστὶν ἐκούσιον καὶ αὐτοθελές, καὶ μὴ αἰσχρὸν, μηδὲ ἀδικόν, μηδὲ ἐκουσίως βλάπτειν τινὰ, κεκωλυμένον δὲ μόνον καὶ ἀπλῶς παρανόμον. ἐπὶ δὲ πάντων τῶν μόνον ὄντων παρανόμων, ἀνισχυρὸν ὅπως τοῦ συναλλάγματος, ἀρμόζει τῶν δοθέντων ἀνάληψις, ὥσπερ κάνταῦθα γίνεται.

ε'. (H^w) διάταξις κωλύει τὰ παίγνια, καὶ πέντε ἐπιχειρουμένων ὀρίζει καὶ τινα ἐπιτίμια κατὰ τῶν κυβερνούντων, ἐπιτρέπουσα καὶ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ τοῖς ἐπισκόποις, ζητεῖν καὶ κωλύειν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς γινόμενα συναλλάγματα ἀνατρέπειν. δίδωσι δὲ ἀγωγὰς ἐκ τῶν ἐπιτετραμμένων πέντε^x) παιγνίων, καὶ ἀπαίτησιν τῶν ἐντεῦθεν χρωστηθέντων^y), δέκα λιτρῶν ἐπιτίμιον ὀρίζουσα κατὰ τῶν συγχωρούντων παραβῆναι τὴν διάταξιν.

ἢ διάταξις κωλύει τὰ παίγνια] Θεοδώρου. Ἀπαγορεύεται ἢ προκιμένη διάταξις εἰ τινὰ παίγνια, ἃ οὐ κωλύεται τις παίζειν, μέχρι μόνον ἐνὸς νομίσματος. τὸ περὶ οὗ ἐνὸς νομίσματος οὐ κεῖται ἐν Βασιλικῇ. καὶ οὐ περαιτέρω ττώμενος^z). ἄλλον δὲ κύβον παρὰ τὰ διχοσταθμένα ἐνταῦθα ἔκ ἐξουσίας γενέσθαι. ἀμελεῖ φησὶν ἡ β'. διάταξις τοῦ παρόντος α. μηδὲ παίζειν ὀφείλει τὰ ξύλινα ἵππικὰ. μὲνηστος τῆς ε'. καὶ λς. διατάξεως τοῦ δ. τι. τοῦ α. βιβ. [Sch. q. II. 235.]

πέντε ἐπιχειρουμένων] † Ζῆτει κεφ. γ'. δίδωσι δὲ ἀγωγὰς] † Ζῆτει βιβ. κ'. τι. δ. κεφ. ιζ. ἢ τέλος.

ζ'. (H^a) διάταξις κωλύει τὰ λεγόμενα ξύλινα^b) ἵππικὰ, κίνδυνον ἀπαιτούσα κατὰ^c) τῶν παιζόντων,

dictio exercetur in me, ad cuius finem reddo, quae victor retulit servus meus.

7) in id tantum, quod ex ea re inventum in peculio fuerit] Eiusdem. Nota et hoc, cum servus iussu domini contraxerit, dominum eius de peculio teneri ad modum totius peculii: sin autem sine eius voluntate, non habens liberam peculii administrationem, non in totum peculium conveniri dominum de peculio, sed in id tantum, quod ex contractu ad peculium pervenit.

Quia ex contractu agitur. 8) et patroni] Qui heredes extiterunt libertis, vel ab eis acceperunt.

9) utiliter repetitione tenentur] Eiusdem. Quid est utiliter? Hoc est, cum debita eis ab illis reverentia: non enim adversus eos, ut adversus extraneos, agere, sed cum moderatione, et debent veniam petere, de qua sermo est [in tit. 8. lib. 7. cap. 4. them. 2. et cap. 13. et venia non petita praestare poenam eodem libro et tit. cap. 21. hac de re statutam. Sic igitur bene se habet illud utiliter. Aliud autem quaero. In hoc themate et superiore et cap. 6. invenio, ex eiusmodi contractibus victis adversus victores datorum repetitionem dari: et ad hoc quaero, numme hoc loco dicta obstare videantur tit. 2. lib. 21. quo dicitur, si turpis et iniqua et iniusta causa subsit, potiorum esse eum, qui accepit. Solutio. Minime: audias enim, aliud esse turpe et iniustum, et illegitimum, quod in damnum alicuius vergit, de quo loquitur et lib. 24. tit. 4. et aliud id, quod simpliciter illegitimum est, nec tamen in damnum alicuius vergit, nec per se turpe est. Illud enim et illegitimum est: illegitimum autem non semper iniustum et turpe est, et in damnum alicuius vergens, ut praesens. Illud quidem, quod quae illic traduntur, de turpibus agunt et iniustis, et de his, quae ob metum violentum et turpem dantur, vel in damnum cuiusdam vergunt: hic autem contractus spontanea voluntate nititur, et nec turpis est, nec iniquus, nec per se aliquem laedit, sed prohibitus tantum est et simpliciter illegitimus. In omnibus autem, quae illegitima tantum sunt, invalido existente contractu, datorum repetitio competit, ut et hoc loco.

V. Constitutio prohibet ludos¹⁾ exceptis quinque²⁾, et definit etiam multas in alienatores, permittens Praefecto urbi et Praesidibus provinciarum, et Episcopis, ea inquirere et prohibere, et in eis habitos contractus rescindere. Dat et actiones³⁾ ex quinque concessis ludis, et petitionem eorum, quae ex ea causa debentur, decem librarum multam statuens in eos, qui constitutionem violari permiserint.

1) constitutio prohibet ludos] Theodori. Numerat haec constitutio quinque ludos, quibus quis ludere non prohibetur ad solidum usque unum. Quod de uno solido, non extat in Basilico. Aliam autem aleam ludere non licet. Certe constitutio 2. huius tituli dicit, nec ξύλινα ἵππικὰ ludere licere. Memineris const. 25. et 36. tit. 4. lib. 1.

2) exceptis quinque] Quaere cap. 3. 3) dat et actiones] Quaere lib. 20. tit. 4. cap. 17. finem.

VI. Constitutio prohibet ea, quae dicuntur ξύλινα ἵππικὰ, periculi repetitione proposita in lusores, et

1) Id est, Hagiotheodoriti. 2) Id est, Hagiotheodoriti. 3) Inde ab hoc verbo scholium tertia manu in Cod. 1350. riptum deprehenditur. w) L. 1. C. h. t. legitur apud Balsam, ad Phot. tit. XIII. cap. 20.) apud Voellum l. I. T. II. p. 1130.). 4) πέντε Bals. omisit. y) Bals. χρωστηθεισῶν. z) Verba καὶ οὐ περαιτέρω ἡττωμένος, quae desunt apud Fabr. habet d. 1350. Quid autem hoc loco et hoc nexu sibi velint, non intelligo. a) L. 2. C. h. t. legitur apud Balsam, ad Phot. l. I. p. 1130. sq.). b) Bals. ξυλικα. c) Bals. ἀπό. Basil. T. V.



καὶ δήμευσιν κατὰ τῶν οἰκῶν, ἐν οἷς τὰ τοιαῦτα γένηται παλιγνία. δίδονται δὲ καὶ ἀνάδοσις τῆ ἡγεθῆντι καὶ καταβαλόντι^{d)}· ἢ ἐὰν μὴ βούληται ἀναλαβεῖν, κελύει ταῦτα εἰς ἔργα δημόσια τῆς πόλεως ἐκείνης^{e)} δαπανᾶσθαι.

ἐὰν μὴ βούληται] † Ὁ ταῦτα καταβαλόν.

εἰς ἔργα δημόσια] † Ὁ ὡς γαφύρας, ὀδοστρωσίας.

ΤΙΤΛΟΣ Θ'.^{f)}

Ἐὰν μετρητὴς πλαστον τρόπον εἴπῃ.

L. l. pr.
D. XI. 6.

α'. Οὐλπ. β) Ὁ μετρητὴς ψευδομένος περὶ τὸ μέτρον τοῦ φιλονεικουμένου^{h)} ἢ πιπρασκομένου ἀγροῦ, ὑπόκειται τῆ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσῃ· οὔτε γὰρ ἐστι μισθώσις· ἀλλὰ καὶ ἀχρηστίας τις κινεῖ τὴν περὶ μισθώσεως ἀγωγήν. τὸ γὰρ διδόμενον τῷ μετρητῇ οὐκ ἐστὶ μισθός, ἀλλ' ἀντίδωρον.

ὁ μετρητὴς] Ὁν προσκαλεσάμεθα, ἵνα μετρήσῃ τὸν πιπρασκομένον τόπον, καὶ εἴπῃ τὸ ποσό. [Sch. a. VII. 237.]

* Τοῦ αὐτοῦⁱ⁾. Ὁ παρῶν τιτ. διδάσκει, πῶς καὶ πότε μετρητὴς ἐνέχεται. πολλοὶ γὰρ τινες ἀμφιβολίαν ἔχοντες περὶ ἀγρῶν ἢ καὶ ἄλλων πραγμάτων, ὡς κεφ. ε'. καὶ μέλλων τυχόν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐξ οἰκείας ὑποσχέσεως παραδοῦναι τινι τῶν μοδίων γῆν, προσκαλεῖται τινὰ καὶ ἀνατίθησιν αὐτῷ τὸ τοιοῦτον μέτρον, ὡς καὶ κεφ. β. φησί, καὶ ἐντέλλεται τῶν μοδίων γῆν ἐπιμετρηῆσαι καὶ δοῦναι πρὸς τὸν μέλλοντα λαβεῖν. ἐὰν οὖν ὁ τοιοῦτος περὶ τὸ μέτρον ψευδοῖται, καὶ πλείονα γῆν ὡς τῶσάντην, ὅση ἢ ὑπερχειμένη, παραδώσει, ἐνέχεται τῆ τοῦ πολιτικοῦ νόμου ποινῇ. ἀναγκάσιος οὖν ἐστὶν ὁ παρῶν τιτ. ὅτι καὶ τὸ τῶν μετρητῶν ἔργον σήμερον ἀναγκάσιος ἐστὶ καὶ πολὺχρηστον, καὶ πανυ γε συχνάζον τοῖς πράγμασι, καὶ μάλλον ἐν ἀκινήτοις.

τοῦ φιλονεικουμένου — ἀγροῦ] Ὅτι κοινός ἦν ἐμοὶ καὶ ἐτέρῳ, καὶ οὐκ ἐβουλόμεθα διὰ δικαστοῦ τοῦτον διελθεῖν. ζῆτει βιβ. νη. τιτ. θ. κεφ. ε'. θεμ. β. [Sch. b. VII. 238.]

† Περὶ ὄρων.

ὑπόκειται τῆ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσῃ] Τῆ ἰμφοκτόμῃ, ἀποτιμωμένου^{k)} εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ ψευδῶς^{l)} προστεθέντος ἢ ἀφαιρηθέντος ποσοῦ. ζῆτει κεφ. ε'. [Sch. c. VII. 238.]

* Τοῦ αὐτοῦ^{m)}. Ὅρα καὶ ταύτην τὴν ἀγωγήν διπλὴν μετὰ καὶ αὐτοῦ γὰρ τοῦ πράγματος ἀπαιτεῖ τὸ διπλοῦν, καὶ φῆμι διαφέρει, ἀρμόζει, ὡς κεφ. γ. θεμ. β. διὰ γούν τὸ εἶναι μικτὴν δίδεται κληρονόμοις, οὐ μὴν καὶ κατὰ κληρονόμων, ὡς κεφ. γ. θεμ. παρατελ. ὅπερ γίνεται καὶ ἐπὶ τῆς μετῶν καύσα, ὡς βιβ. ι. τιτ. β. κεφ. ιε'. θεμ. γ. καὶ ἐπὶ τῆς β. βονόρουμ, ὡς τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. ιε'. κεφ. β. θεμ. ιη'.

οὔτε γὰρ ἐστὶ μισθώσις] † ἵνα δοθῇ ἢ λοκάτι.

* Τοῦ αὐτοῦⁿ⁾. Περὶ τοῦ, εἴτε μισθώσις ἐστὶ τὸ παρόν, καὶ τοῖς κανόσι τῆς * μισθώσεως^{o)} προσέχων ὀφίλομεν, εἴτε ἄλλο τι, ἄκουε. ὁ μὲν Ἰνδιξ οὕτως ἐρμηνεύει τούτο, ὅτι ἢ περὶ μισθώσεως ἀγωγή πολιτικὴ ἐστὶ· τὸ δὲ τοῦ μετρητοῦ ἐπιτήδευμα ὁ πολιτικὸς οἶκ ἐπιγνώσκει νόμος, οὔτε κατὰ τοῦτον ἀγωγή τινὰ δίδωσιν· ἀλλ' ὁ πρῶτος ταῦτα πάντα ἐπινοεῖται, καὶ νομοθετεῖ παρηλλαγμένως τῆ μισθώσῃ, ἐξουσίαν ἔχων, ἢν αὐτὸς ἐφέρε νομοθέτης, εἰσάγειν, ὡς αὐτὸς βούλεται. οὕτω μὲν οὐκ ἴνδιξ· καὶ ὁ βουλόμενος προσεχέτω αὐτῷ καὶ τὰ αὐτὰ κἀκείνος εἰσαχέτω τε καὶ λεγέτω. ἐγὼ δὲ φημι, ὅτι τὸν μετρητὴν εἰ μὲν ὡς ἐν συναλλάγματι μισθώσεως προσκαλεσόμεναι καὶ μισθώματα συμφωνήσω τὸ ὀφείλον αὐτῷ δοθῆναι, δι' ἢν μέλλει δοῦναι ὑψηροῖαν, καὶ ἅπαν τὸ γνω-

publicatione domorum, in quibus huiusmodi lusus peracti sunt. Datur et repetitio ei, qui superatus est et solvit. Quodsi nolit¹⁾ repetere, id iubet in opera publica²⁾ eius civitatis erogari.

1) quodsi nolit] Is, qui solvit.

2) in opera publica] Puta pontes, viarum munitiones.

TITULUS IX.

Si mensor falsum modum dixerit.

I. Ulp. Mensor¹⁾, qui mentitus est circa modum agri litigiosi²⁾ aut venditi, in duplum actione teneatur³⁾: neque enim est locatio⁴⁾: sed et inutiliter quis locati conducti agit. Nam quod mensori datur, non est merces, sed remuneratio⁵⁾.

1) mensor] Quem advocavimus, ut metiretur agrum venditum, eiusque modum diceret.

Eiusdem. Hic titulus docet, quomodo et quando mensor teneatur. Fieri enim saepe solet, ut quidam de agris vel etiam aliis de rebus, ut cap. 6. controversiam habeant, et alter eorum ex sua promissione agrum centum iugerum numerum habentem alicui traditurus, alique advocet eique talem modum committat, ut et cap. 2. dicitur, eique mandet, ut agrum tot iugerum metiatur et ei, qui accepturus est, praestet. Si igitur ille, cui id mandatum fuit, circa modum mentitus fuerit, et maiorem agri modum tanquam tantum, quantum erat promissus, tradiderit, civilis iuris poena tenetur. Hic igitur titulus necessarius est, quoniam et hodie mensorum officium necessarium est et valde utile, et in rebus, maxime immobilibus, valde frequens.

2) agri litigiosi] Cum erat communis inter me et alium, nec volebam per iudicem eum dividi. Quare lib. 58. tit. 9. cap. 5. them. 2.

De cuius finibus contendebatur.

3) in duplum actione tenetur] In factum, aestimato in duplum modo falso adiecti vel ademti. Quare cap. 6.

Eiusdem. Observa et hanc actionem duplicem esse: nam cum ipsa re duplum persequitur, et competit ei, cuius interest, ut cap. 3. them. 2. Cum mixta sit, datur heredibus, non contra heredes, ut cap. 3. them. penult. Quod et in actione metus causa est, ut lib. 10. tit. 2. cap. 15. them. 3. et in actione vi bonorum raptorum, ut huius libri tit. 17. cap. 2. them. 18.

4) neque enim est locatio] Ut detur locati actio.

Eiusdem. Audias, sitne hoc locatio, et regulis locationis adhaerendum, an aliud quid. Index ita hoc interpretatur: Actio locati civilis est, sed mensoris officium ius civile non agnoscit, nec contra eum actionem concedit: verum Praetor haec omnia invenit, et aliter, atque in locatione, statuit, cum potestatem habeat, quam ipse legislator invenit, introducendi, prouti velit. Sic Index, et qui velit, ei adhaereat, et eadem cum illo introducat et dicat. Ego vero contendo, si mensorem quasi contractu locationis advocavero, et mercedem promiseram ei propter operam, quam praestiturus est, solvendam, totum id, quod agitur, eiusque finem esse et vocari locationem, et valde dubito, quin etiam impos-

d) Bals. καταβάλλοντι. e) ἐκείνης Bals. omisit. f) In Cod. 1350. additur: ἢτοι τῶν διγ. βιβ. ια'. ττ. ε'. g) L. l. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 507. h) Syn. φιλονεικουμένου. i) Id est, Hagiotheodoriti. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποτιμωμένη (sic). l) Sic Cod. 1350. Fabr. ψευδοῦς. m) Id est, Hagiotheodoriti. n) Id est, Hagiotheodoriti. o) Inde a voce μισθώσεως scholium tertia manu scriptum est in Cod. laudato.



μενον και ο επι τουτω σκοπος μισθωσις και ειη και ονομαζοιτο, και πανν γε ονω τοτε, η και αδυνατον και παντη ακανονιστον ηγημαι, μη μισθωσιν το συναλλαγμα ονομαζειν, και πασι τοις της μισθωσεως κανοι προσεχειν και επ αυτω και περι τουτου οπως εχω τε και φρονω, και τη καθολικη μισθωσει και τη επ αυτη πολιτικη νομοθεσια και αυτο καθυπαγω το θεμα. ει δε τουτο μεν ου ποιησω, προσκαλεσομαι δε δωρον τον μετρητην, και ος*) παλιν δωρον υπηρετησαι υποσχηται, και τοιουτος ο αμφοτερων σκοπος αποδειχθη. ειτα μετα το ταυτα συστηναι τουτο ιδων εγω και την προς εμε του μετρητου ευγνωμοσυνην υποδεξαμενος αντιδωρω και αυτον τον μετρητην θελησω αμειψασθαι, και ου μισθωμα μεν, μισθον δε ητοι αντιμισθιαν και αντιδωρον, εις ο και φυσικως ενοχον πως εχει ο δωρομενος τον την δωρειαν λαμβανοντα, ως βιβ. μζ. tit. α. κεφ. μζ. θεμ. 5. δωσω και αυτω εγω τοτε χωρον εγει . . . 9) η ενταυθα νομοθετουμένη διουσιεις. και τοιουτον γαρ εστι το παρον θεμα, και οπως απαράλλακτως τουτο θεματιζε. αναγνωθι γαρ και κεφ. γ. θεμ. ε. και την εκει παραγραφην. το ζουν ενταυθα ουτω δοθεν, ως ειπομεν, τω μετρητη, ουκ εστι μισθος ητοι μισθωμα, αλλ' αντιδωρον. επει ουν ουκ εστι μισθωσις το ενταυθα γνωμενον, ουδε μισην επιμελειαν απαιτουμεν, ελλα δολον μονον, ως θεμ. β. διουτι η ωφελεια μονη εστι του προσλαβομενου τον μετρητην, ου μην και του μετρητου. καν γαρ εξ αποτελειματος, φησι, και αυτος ωφεληθεις λαμβινει αντιδωρον, ως θεμ. β. αλλα τουτο ουδε φουσεως ην η της αναγκης του συναλλαγματος, αλλα της εμης προαιρεσεως. σημειωσαι ουν και ενταυθα, ουι ο μισθος τα δυο δηλοι και το μισθωμα, και τουτο πολλοχου εχεις και την αντιμισθιαν ητοι το αντιδωρον. αναγνωθι γαρ περι τουτου και βιβ. ιβ. tit. α. κεφ. ι.

ουκ εστι μισθος, αλλ' αντιδωρον] Ο γαρ μισθος επι τεχνη διδοται. το δε μετρειν ουκ εστι τεχνη, τοσουτον, ουι εκ ραθυμιας η απειριας ο μετρητης ουκ ενεχεται, αλλ' εκ μονου δολου. καιτοι ει μισθος ην το διδομενον, και απο ραθυμιας και της τεχνης εμελλεν ειναι ενοχος και επι πασων γαρ των τεχνων, ουκ ωφειλει τις αποπροσποισθαι*) ο ωφειλει ειδεναι. αναγνωθι το τελος και βιβ. ιδ. tit. β. το τελος του διγ. ητοι βιβ. κ. tit. α. και tit. ε. του αυτου βιβ. διγ. κς. εν δε τω ε. διγ. του α. tit. του ι. βιβ. ητοι tit. θ. του κη. βιβ. λεγει τον μενσορα μισθον λαμβανειν, και αναγνωθι τα εκει παραγεγραμμενα. [Sch. d. VII. 238.]

* Του αυτου*). Ου παν γαρ, φησι, διδομενον τω μετρητη εστι μισθωμα. αλλ' ει μεν μισθωσιν συναλλασσει, τοτε εστι μισθωμα. ει δε δωρον υπηρετησων ερχεται, ωσπερ και επι του παροντος θεματος ειπομεν, αντιδωρον ενταυθα γαρ ουτε το συναλλασσομενον μισθωσις ην, ουτε το διδομενον μισθωμα, αλλα αντιδωρον.

Απο δ) δολου μόνου ενέχεται και μεγάλης αμελείας, καν μισθον u) ελαβειν.

απο δολου μόνου ενέχεται] Αυτη η κατα του γεωμετρον ιμφοκτουμ αγωγή μονον δολον απαιτει. επει γαρ τω πολιτικω νομω ουδε ολως ενοχος γινεται, εικοτως ο πραιτωρ ως καινην διδουσ αγωγήν, ηρκευθη τω απο δολου μόνου εγκαλεισθαι αυτον. εαν γαρ κατα απειριαν ψευδη επαγγελη, εαν τον καταμεμεφεισθω ο απειρον οντα προσκαλεσαμενος αυτον. ει δε και ραθυμωις ενεχθη περι την μετρησιν, ουδε απο ραθυμιας εγκυλιεεται, ει μη αρα μεγαλη εστιν η ραθυμια, ωστε δολω αυτην συγκρινεσθαι. ει δε και μισθον λαβη προ της μετρησεως, ουδε ουτως απο διλιγεντίας κυτεχεται δια τα ρηματα του εδικτου. ουδε γαρ ο πραιτωρ, επι μισθοις αυτους παραλαμβάνεσθαι. ομως ουκ ειπεν αυτους απο διλιγεντίας εγκυλιεωθαι. [Sch. e. VII. 238.]

και μεγάλης αμελείας] Η λυτα κούλπα δολος εστιν, ως βιβ. ις. tit. δ. διγ. ε. ητοι βιβ. νδ. tit. κβ. και βιβ. μδ. tit. ζ. διγ. α. ητοι βιβ. νβ. tit. α. και βιβ. ν. tit. ις. διγ. σκς. ητοι βιβ. β. tit. β. εν ω φησιν, ουι η μεγάλη αμειλια κούλπα εστι, κούλπα δε εστι το μη ροειν, α πάντες ροουσιν, ως διγ. σγ. σκς. [Sch. f. VII. 238.]

† Ου μην μικρως ραθυμιας.

sibile et omnino regulis repugnans esse puto, si hunc contractum non dixerim locationem, et non omnibus locationis regulis in eo adhaeserim: et de hoc ita sentio, et hanc speciem sub locationem generalem eiusque civilem legislationem subsumo. Si hoc non feci, sed mensorem gratis advocavi, et ille gratis operam praestare promisit, idque utrumque egisse probatum fuit: postea vero ego mensoris erga me benevolentiam suscipiens voluero et ipsum remunerari, et non mercedem quidem, sed remunerationem, in quam donator eum, cui donatur, naturaliter quodammodo obligatum habet, ut lib. 47. tit. 1. cap. 47. them. 6. tunc locus est distinctioni hoc loco statutae. Nam talis est haec species, et sic sine mutatione eam tibi fingas. Lege enim et cap. 3. them. 5. et ibi adnotationem. Quod igitur hoc loco mensori ita datum est, uti diximus, non est merces, sed remuneratio. Quoniam ergo hoc non est locatio, neque mediam diligentiam exigimus, sed dolum tantum, ut them. 2. quia utilitas solius est eius, qui mensorem adhibet, non etiam mensoris. Licet enim ex eventu, ait, et ipse utilitate affectus remunerationem accipiat, ut them. 2. tamen hoc non e natura vel necessitate contractus pendet, sed ex mea voluntate. Nota ergo et hoc loco, mercedem utrumque significare, et manupretium, quod pluribus locis habes, et remunerationem. De hoc enim lege et tit. 12. tit. 1. cap. 10.

5) non est merces, sed remuneratio] Merces enim pro arte datur: metiri vero ars non est, adeo ut nec ex culpa vel imperitia mensor teneatur, sed ex dolo tantum. Quodsi merces esset, etiam ex culpa et casu teneretur: nam in omnibus artibus non debet quis dissimulare quod debet scire. Lege finem et dig. 19. tit. 2. finem digesti, sive lib. 20. tit. 1. et tit. 5. eiusdem libri, dig. 27. In dig. autem 5. tit. 1. lib. 10. sive tit. 9. lib. 28. ait mensorem mercedem accipere, et lege quae ibi adnotata sunt.

Eiusdem. Non omne id, quod mensori datur, inquit, est merces: sed si quidem locationem contraxit, merces est: quodsi gratis operam praestitum est, ut et in hoc casu diximus, remuneratio: hoc loco enim nec contractus locatio erat, nec quod datum, merces, sed remuneratio.

Ex dolo tantum tenetur 6) et magna negligentia 7), etiamsi mercedem acceperit 8).

6) ex dolo tantum tenetur] Haec in geometram in factum actio dolum duntaxat exigit. Nam cum iure civili nullo modo obligetur, merito Praetor novam dans actionem sufficere putavit, eum ex dolo duntaxat teneri. Proinde si per imperitiam falsum renunciaverit, sibi imputet, qui imperitiam adhibuit. Sed et si negligenter circa mensuram versatus sit, ex negligentia non tenetur, nisi magna sit negligentia, quae dolo comparatur. Sed et si mercedem accepit ante mensuram, ex diligentia non tenetur propter verba edicti: Praetor enim scit, mercede eos intervenire, nec tamen dixit, eus ex diligentia conveniri.

7) et magna negligentia] Lata culpa dolus est, ut lib. 36. tit. 4. dig. 5. sive lib. 54. tit. 22. et lib. 44. tit. 7. dig. 11. sive lib. 52. tit. 1. et lib. 50. tit. 16. dig. 226. sive lib. 2. tit. 2. in quo ait, magnam negligentiam culpam esse: culpam autem esse non intelligere, quae omnes intelligunt, ut dig. 213. 226.

Non ex parva negligentia.

p) Malim ουτως. q) Cod. 1350. N (sic). Quid hoc significet, nec Tischendorffius, neque ego intelligimus. r) Sic legendum. Fabr. υπορος ποιησθαι. E Cod. 1350, varia lectio notata non est. s) Id est, Hagiotheodoriti. t) L. 1. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 507. ubi est pars cap. 1. h. t. u) μισθον deest in Syn.



κἂν μισθὸν ἔλαβεν] Οὐ γὰρ ἐστὶ μισθός, ἀλλ' ἀντι-
δωρον. [Sch. g. VII. 238.]

L. 1. §. 2. Ἐκείνος ὃ ἐκφωνήσας δι' ἑαυτοῦ, ἢ
L. 2. pr. δι' ἄλλου, ἢ διὰ γραμμῶν.
D. XI. 6.

ἐκείνος ἐνέχεται] Κίριλλος. Κατέχεται, κἂν δι'
ἄλλου ἐκφωνήσῃ τὴν μέτρην, κἂν διὰ γραμμῶν. [Sch. h.
VII. 238.]

ὃ ἐκφωνήσας] † ψευδὲς μέτρον.

L. 2. §. 1. β'. Πανλ. Εἰ δὲ καὶ μετρητῆς ἐπιτραπίεις με-
D. eod. τρησάι ἐτέρω ἐπιτρέψει, καὶ κείνος δόλον ποιήσει, αὐ-
τὸς ἐνέχεται ὡς τοιοῦτω καταπιστεύσας.

αὐτὸς ἐνέχεται] Ὁ πρῶτος ἦτοι ὁ ἐπιτρέψας. [Sch. i.
VII. 238.]

L. 3. pr. γ'. Οὐλπ. Δύο μετρητῶν δόλον ποιησάντων, ἑκα-
D. eod. στος εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται, καὶ τὸ ἱκανὸν τοῦ ἐνὸς
ποιούντος, ὁ ἄλλος οὐκ ἐνίχεται.

καὶ τὸ ἱκανὸν τοῦ ἐνὸς ποιούντος, ὁ ἄλλος οὐκ
ἐνάγεται] Ὁμοίως βιβ. δ'. tit. δ. dig. κς'. ἦτοι βιβ. ξ'.
tit. ε'. καὶ tit. γ'. τοῦτου τοῦ π' βιβ. πρὸς τῷ τέλει τοῦ
ιδ'. dig. ἦτοι βιβ. ξ'. tit. ε'. [Sch. k. VII. 239.]

§. 1. 2. Ἀρμόζει ἢ ἀγωγή ὧτιν διαφέρει, εἴτε ὁ πρῶ-
της, εἴτε ὁ ἀγοραστῆς διὰ τὴν κακὴν μέτρησιν πλεον
τι παράσχωσι, καὶ ἔχουσι κατ' ἀλλήλων τὴν ἐκδικου-
σαν τὰ ἀφαιρεθέντα πράγματα, καὶ τὴν ἀπαιτοῦσαν
τὰς τιμὰς τῶν διαπραθέντων ἀγωγῆν.

ἄρμόζει ἢ ἀγωγή] Ἀρμόζει αὐτῇ ἢ ἀγωγή ἐκείνω,
ὧτιν διαφέρει, μὴδὲν πλαστον ἐπαγγέλλαι τὸν γεωμέτρην,
τουτέστιν, ἢ τῷ ἀγοραστῇ, ἢ τῷ πρῶτῳ, ὃν ἠδίκησεν ὁ δόλος
τοῦ γεωμέτρου. ὁ δὲ Ἰουπιανὸς ἔλεγεν, ἐάν δια τὸ ψεῦδος
τοῦ γεωμέτρου πλεον τί ποτε δῶ ὁ ἀγοραστῆς τῷ πρῶτῳ
πολλῶν γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ πλεθρῶν ἦτον τίμημα συνεφώ-
νησε, καὶ τοῦ γεωμέτρου ἐπιπόντος ὁ πλεθρὰ ἔχων τὸν ἀγρὸν,
τῶν ἑκατὸν πλεθρῶν ἐπλήρωσε τὸν πρῶτον τὸ τίμημα· ἐπειδὴ
δύναται κονδικτικῶν ἔχειν κατὰ τοῦ πεπρακότος αὐτῷ, οὐκ
ὀφείλει κατὰ τοῦ γεωμέτρου κινεῖν· οὐδὲ γὰρ ἠδίκηται ὁ
ἀγοραστῆς ἔχων κατὰ τοῦ πρῶτου τὸν κονδικτικῶν, εἰ μὴ ἄρα
ἄπορος ἐστὶν ὁ πρῶτος· τότε γὰρ, εἰκότως κατέχεται ὁ γεω-
μέτρης, ὡς μὴ δυναμένου τοῦ πρῶτου ἀναδοῦναι, ὅπερ ἔλα-
βεν. εἰ δὲ καὶ τὸ ἐναντίον διὰ τὸ τοῦ γεωμέτρου ψεῦδος ὁ
πρῶτος πλείονα γῆδιον παραδέδωκεν, οὐ δύναται ἔχειν κατὰ
τοῦ γεωμέτρου ἀγωγήν, ἐπειδὴ τὴν ἐξ βενδίτω ἔχει κατὰ τοῦ
ἀγοραστοῦ λαβόντος πλείονα ὡν συνεφώνησεν, εἰ μὴ ἄρα καὶ
ἐνταῦθα ἄπορος εὐρεθῆ ὁ ἀγοραστῆς. [Sch. l. VII. 239.]

ὧτιν διαφέρει] † Τῷ βλαβέντῳ.

πλεον τι παράσχωσι] † Ὁ μὲν τόπον, ὁ δὲ τίμημα.

καὶ ἔχουσι κατ' ἀλλήλων] Ὁ μὲν ἀγοραστῆς τὴν ἐξ
ἐμπτῶ, ὅτε ἦτον μέτρον λαβὼν πλείω τιμῆν δέδωκεν· ὁ δὲ
πρῶτος τὴν ἐξ βενδίτω, ὅτε πλείον μέτρον δούς ἦτον τίμημα
ἔλαβεν. ἐπὶ ὁμοίῳ θέματι τῷ πρῶτῳ πλεον δεδακῶτι τὸν ἰν-
δέβιτον²⁾ εἶπεν ἀρμόζειν βιβ. δ'. tit. γ'. dig. ιη'. περὶ ἀδικῶν
σταθμῶν.

§. 3. Κατὰ δὲ τοῦ μετρητοῦ οὐκ ἔχουσιν, εἰ μὴ ὁ τὸ
πλεον λαβὼν ἄπορῃ.

κατὰ δὲ τοῦ μετρητοῦ οὐκ ἔχουσιν] * Τοῦ αὐ-
τοῦ³⁾. Ἰμφοκτος γὰρ ἐστὶν ἢ ἀγωγή ἢ κατὰ τοῦ μετρητοῦ,
ὡς ὁ ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. παλαιὸς φησὶ· καὶ ἐπεὶ ἰμ-
φοκτος ἐστὶν, ὀφείλει πάντως κινήθῃν παρα τοῦ ζημιωθέντος.
οὐ δύναται δὲ εἰπεῖν ἐζημιώσθαι ὁ παρα τοῦ τοῦ πλεον λα-
βόντος δυνάμενος παθεῖν τὸ ἱκανόν. ἰμφοκτος δὲ λέγεται ἢ
τὸ ἀζημιον περιποιούσα.

εἰ μὴ ὁ τὸ πλεον λαβὼν ἄπορῃ] Τινὲς φασιν, ὅτι
τότε οὐ δύνανται οἱ βλαβέντες κινεῖν κατὰ τοῦ μετρητοῦ, ὅτε
ἐφ' ὀλοκλήρῳ τῇ ζημίᾳ κατ' ἀλλήλων φθάσουσιν ἐναγαγεῖν,

8) etiamsi mercedem acceperit] Nec enim
est merces, sed remuneratio.

Is tenetur⁹⁾, qui renunciavit¹⁰⁾ per se, vel per
alium, vel per literas.

9) is tenetur] Cyrillus. Tenetur, sive per alium
modum renunciaverit, sive per literas.

10) qui renunciavit] Falsum modum.

II. Paul. Sed et si mensor, cui mandatum est,
ut mensuram ageret, alii mandaverit, et is dolum
fecerit, ipse tenetur¹⁾, quod tali crediderit.

1) ipse tenetur] Primus vel qui mandavit.

III. Ulp. Si duo menses dolum fecerint, sin-
guli in solidum conveniuntur, et uno satisfaciante
alter non convenitur¹⁾.

1) et uno satisfaciante alter non conve-
nitur] Similiter lib. 9. tit. 4. dig. 26. sive lib. 60. tit. 5.
et tit. 3. huius libri, ad finem dig. 14. sive lib. 60. tit. 6.

Haec actio competit²⁾ ei, cuius interest³⁾, sive
venditor, sive emtor ratione falsi modi plus dederit⁴⁾,
qui et invicem actionem habent⁵⁾ de ablatis rebus,
et de pretiis.

2) haec actio competit] Haec actio competit
ei, cuius interest, falsum modum a geometra renuncia-
tum non esse, hoc est, vel emtori, vel venditori, cui
dolus geometrae obfuit. Pomponius tamen dicebat, si
propter mendacium geometrae emtor plus dederit ven-
ditori, ut si in singula iugera certum pretium dari con-
veniret, et geometra renunciante, agrum esse centum
iugerum, emtor venditori centum iugerum pretium ex-
solverit, quia potest condicere venditori, in mensorem
agere eum non debere: nec enim laeditur emtor, qui
condicere venditori potest, nisi venditor solvendo non
sit: tunc enim mensor merito tenetur, venditore red-
dere nequeunte quod accepit. Sed si e contrario pro-
pter mendacium mensoris venditor amplio rem agrum
traderit, in mensorem actionem habere non potest,
quia est ei in emtorem actio ex vendito, qui maiorem,
quam conveniret, modum accepit, nisi et hic emtor
solvendo non sit.

3) ei, cuius interest] Damnum passo.

4) plus dederit] Alter agrum, alter pretium.

5) qui et invicem actionem habent] Emtor
quidem ex emto, cum minorem modum accepit, maius
pretium dedit: venditor autem ex vendito, cum maiorem
modum dedit, minus pretium accepit. In simili specie
venditori, qui plus dedit, indebiti conditionem com-
petere dicit lib. 4. tit. 3. dig. 18. de iniquis mensuris.

Adversus mensorem autem actionem non ha-
bent⁶⁾, nisi qui plus accepit, solvendo non sit⁷⁾.

6) adversus mensorem autem actionem non
habent] Eiusdem. Nam in factum est haec actio in
mensorem, ut Antiquus in them. 2. cap. 1. dicit, et cum
in factum sit, debet omnino intendi ab eo, qui damnum
passus est. Dicere autem non potest se damnum pas-
sum is, cui ab eo, qui plus accepit, satisfieri potest. In
factum autem dicitur actio, quae indemnitate praestat.

7) nisi qui plus accepit, solvendo non
sit] Quidam aiunt, tunc laesos in mensorem agere
non posse, cum de solido damno invicem egerunt, et

v) L. 1. §. 2. L. 2. pr. §. 1. leguar in Syu. p. 507. ubi e ffeiciunt partem cap. 1. h. t. w) τοῦ δεεστ apud Fabr.
x) ἢ Cod. 1350. Deest apud Fabr. y) ege πλέον. z) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνδέβητον. a) Intellige Hagiotheodorum.

καὶ ἐναγαγόντες τὸ ἀξίμιον πάθωσιν. πρὶν ἢ κατ' ἀλλήλων κινήσουσιν, ἢ καὶ μετὰ τὸ κινήσει μὲν, οὐκ ἐφ' ὅλην δὲ ζημίαν, τότε καὶ κατὰ τοῦ μετρητοῦ ἀδιαστίκτως δύναται κινεῖν πρῶτον. ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι τότε δύναται κατὰ τοῦ μετρητοῦ ἔχειν ἀγωγήν οἱ διὰ τὸ ψεύδος αὐτοῦ ζημιούμενοι, ὅτε μὴ κατ' ἀλλήλων κινήσαντες τὸ ἀξίμιον ὑποστάσιν· εἰ γὰρ δύναται ἀπ' ἀλλήλων τὸ διαφέρειν λαβεῖν, ἐναγόμενος ὁ μετρητὴς καλῶς παραγραφὴν ἀντιτίθῃσιν. εἰ δὲ κατ' ἀλλήλων ἐναγαγόντες μὴδὲ δυνήθωσι λαβεῖν, ὡς ὑπόουσης ἀπορίας, ἡ μέρος τι τῆς ζημίας ἀποιοῦνται, ἐπὶ τῷ λείποντι τότε χωροῦσι κατὰ τοῦ μετρητοῦ. ἀναγνωθὲ δὲ τὸ β. θεμ. τοῦ ε. κεφ. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ παλαιόν, καὶ εὐρήσεις μᾶλλον αὐτὸν οὕτως ἐξηγούμενον τὸ κεφ. ὅτι οὐ δύναται ὁ βλαβεὶς χωρῆσαι κατὰ τοῦ μετρητοῦ, εἰ μὴ εὐρήσει τὸν ἐξ αὐτοῦ κερδίσαντα, ἦτοι τὸν, μεθ' οὗ ἐποίησε τὸ συνάλλαγμα, ἄπορον. [Sch. n. VII. 239. sq.] ἀπορεῖ.] † Εἰς τὸ δοῦναι τὸ πλεῖον.

Εἴτε ἀπὸ τῶν δικαζομένων, εἴτε ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ προσληφθεὶς ὁ μετρητὴς βλάβησιν κατὰ δόλον, ἐνέχεται.

εἴτε ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ προσληφθεὶς] Ἔστι γὰρ, ὅτε ὁ δικαστὴς δίδωσι τὸν μέσορα, ὡς ἐπὶ τῷ finium regundorum εἴρηται βιβ. ι. τιτ. α. διγ. θ'. ἦτοι βιβ. νη. τιτ. θ'. β) [Sch. o. VII. 240.]

† Ζῆτει βιβ. νη. τιτ. θ'. κεφ. θ'.

Αὕτη ἡ ἀγωγή δίδεται κληρονόμοις, οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων.

κληρονόμοις] † Τῶν διὰ τοῦ δόλου τοῦ μετρητοῦ καινοτομηθέντων.

οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων] † Τοῦ γεωμέτρου.

Προφάσει δούλου νοξάλια, καὶ οὐ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀρμόζει, εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολιτικὴ ἀγωγή περὶ τοῦ πεκουλίου ἀρμόζει.

προφάσει δούλου] Δούλου ὄντος τοῦ ἀδικήσαντος γεωμέτρου, νοξάλια μᾶλλον καὶ οὐχ ἢ δὲ πεκουλίου δίδεται, καίτοιγε εἰ ἢ κοινδικτικῶς κατὰ γεωμέτρου, ἢ δὲ πεκουλίῳ ἐδίδετο προφάσει αὐτοῦ δούλου ὑπαρχόντος. [Sch. p. VII. 240.]

† Μετρητοῦ προσληφθέντος.

νοξάλια καὶ οὐ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀρμόζει] Οὐ γὰρ ἴσθι συνάλλαγμα, ἀλλ' ἐξ ἁμαρτήματος ἦτοι τοῦ ψεύδους. [Sch. q. VII. 240.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Προθεώρησον. Ἀπὸ μὲν τῶν ἁμαρτημάτων τῶν δούλων νοξάλια κινούνται κατὰ τῶν δεσποτῶν, ὡς τιτ. ε'. κεφ. α'. ἀπὸ δὲ συναλλαγμάτων κατὰ κέλευσιν γινομένων τῶν δεσποτῶν δὲ πεκουλίῳ τίκεται κατὰ τῶν δεσποτῶν. ὅρα οὖν τὸ παρὸν κεφ. ἀκόλουθον ἔχον τὴν ἐξηγήσεν τῇ ἐν τῷ α'. κεφ. εἰ μὲν δῶρον ὁ μετρητὴς δούλου προσληφθῆ, καὶ παρα γνώμην τοῦ δεσπότου, καὶ ἁμάρτη περὶ τὸ μετρον, ἁρσάτον ἁμαρτάνει ἁμαρτήματα, καὶ ἀπὸ ἁμαρτήματος αὐτοῦ ἀρμόζει μοι ἡ νοξάλια κατὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ κατὰ τὴν καθόλου διδασκαλίαν τοῦ ε. τιτ. ὅτε δὲ ἐλευθέρην ἔχει πεκουλίου διοίκησιν, καὶ δύναται συναλλάσσειν, καὶ μισθώσασθαι αὐτὸν, καὶ μισθώσεως συνάλλαγμα συναλλάσσειν· τότε ἐκεῖνα πάντα ἡγοῦσιν, ἢ τε νοξάλια καὶ τὸ τὴν ἀπὸ ἁμαρτήματος κινεῖσθαι ἀγωγήν· ἐπεὶ δὲ μισθώσεως ἴσθι τὸ συνάλλαγμα, κινεῖται λοιπὸν κατὰ τὴν καθόλου τῶν συναλλαττόντων δούλων φύσιν κατὰ τοῦ δεσπότου κοινδικτικῶς δὲ πεκουλίῳ^{d)}, ἦτοι ἡ περὶ μισθώσεως πολιτικὴ ἀγωγή. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γούν, φησὶν, ὅτε συναλλάσσει μισθώσασιν μετρητῆς δούλου, ἀρμόζει κατὰ τοῦ δεσπότου κοινδικτικῶς δὲ πεκουλίῳ· ἀλλὰ γε ὅτε δῶρον προσληφθῆ καὶ σφάλμα περὶ τὸ μέτρον ποιήσῃ, ἢ ἀπὸ τοῦ ἁμαρτήματος κινεῖται κατὰ τοῦ δεσπότου νοξάλια. ὡς τε καὶ ἐταῦθα διαρεῖ, ὡς καὶ ἐν τῷ α'. κεφ. περὶ ἐλευθέρου, πῶς συναλλάσσει ὁ δούλος, ὡς ἐν μισθώσεως λόγῳ, ἢ δῶρον προσλαμβάνεται· μεγάλη γὰρ ἴσθι διαφορὰ τῶν δύο, καὶ διαφορὰ τὰ ἀποτελέσματα.

εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολιτικὴ ἀγωγή περὶ τοῦ πεκουλίου ἀρμόζει] Εἰ καὶ τὰ μάλιστα, εἰ ἢ μισθώσασιν

indemnitatem consecuti sunt. At priusquam egerint invicem, vel etiam postea, si non de solido damno egerint, indistincte in mensorem agi primum posse. Alii aiunt, tunc in mensorem esse actionem eis, qui mendacio eius laesi sunt, cum non invicem agentes consecuti sunt indemnitatem: nam si possent invicem agendo quod sua interest recipere, conventus mensor recte obicit exceptionem. Sed si invicem agendo non possint ob inopiam rei indemnitatem consequi, vel si partem tantum damni auferant, in reliquum adversus mensorem agunt. Lege them. 2. cap. 5. et ibi Antiquum, et invenies sic ab eo potius caput accipi, ut laesus non possit agere in mensorem, nisi cum is, qui lucrum ex eo fecit, vel cum quo contraxit, solvendo non est.

solvendo non sit] Ut quod plus accepit, reddere non possit.

Sive a litigatoribus, sive a iudice adhibitus⁸⁾ L. 3. §. 4. D. XI. 6.

8) sive a iudice adhibitus] Dat interdum mensorem iudex, ut in iudicio finium regundorum dicitur lib. 10. tit. 1. dig. 9. sive lib. 58. tit. 9.

Quaere lib. 58. tit. 9. cap. 9.

Haec actio datur heredibus⁹⁾, non in heredes¹⁰⁾. §. 5.

9) heredibus] Eorum, qui dolo mensoris damno affecti sunt.

10) non in heredes] Geometrae.

Servi nomine¹¹⁾ noxalis, non de peculio actio §. 6. competit¹²⁾, etiamsi civilis actio de peculio competit¹³⁾.

13) servi nomine] Servo geometra damnum faciente, noxalis datur potius, quam de peculio, quamvis si esset conductio in geometram, daretur de peculio, eo servo existente.

Qui mensor adhibitus est.

12) noxalis, non de peculio actio competit] Non enim contractus est, sed ex delicto sive mendacio actio oritur.

Hagiotheod. Haec autem considera. Ex delictis servorum noxales intenduntur in dominos, ut tit. 5. cap. 1. ex contractibus vero iussu dominorum celebratis de peculio actio nascitur in dominos. Specta igitur hoc caput, cuius interpretatio consentanea est explicationi cap. 1. Si servus mensor gratis adhibitus sit, et sine domini voluntate, et circa modum peccaverit, merum delictum committit, ex eiusque delicto mihi noxalis competit in eius dominum secundum generalem disciplinam cap. 5. Cum autem liberam habet peculii administrationem, et contrahere potest, et conduxit eum, et contractum locationis et conductionis celebravimus: tunc illa omnia cessant, tam noxalis actio, quam ut ex delicto actio moveatur: quoniam autem contractus locatio et conductionis est, secundum generalem servorum contrahentium naturam in dominum agitur conducti de peculio, id est, civili actione ex conducto. Quamvis, ait, cum servus mensor locationem contrahit, adversus dominum actio conducti de peculio competit: tamen cum gratis adhibitus circa modum fraudem fecerit, noxalis ex delicto in dominum intenditur. Itaque et hoc loco distinguit, ut et in cap. 1. de homine libero, utrum servus contrahat, puta conductionem, an gratis adhibeatur: nam multum inter utrumque interest, et diversi sunt eventus.

13) etiamsi civilis actio de peculio competit] Quamvis, si hic esset contractus locationis,

b) Lege τιν. θ'. Fabr. τιτ. α'. c) Cuiacius vertit ex conducto actio. Lege κοινδικτικῶς προ κοινδικτικῶς. d) Sic Cod. 1350.



τὸ παρὸν συναλλάγμα, ἤμελλεν^ε εἶναι^δ καὶ ἡ λοκίτι δὲ πεκουλίῳ ἤρμωζεν ἂν· αὐτὴ γὰρ ἔτιω^ε ἢ πολιτικὴ ἀγωγή. [Sch. r. VII. 240.]

Τουτίστιν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὁ προσληφθεὶς ἐπὶ τῷ μετρησῆαι δούλους ἐλευθέρων ἔχει πεκουλίου διοίκησιν, καὶ πέφυκε διὰ τοῦτο κινεῖσθαι ἢ δὲ πεκουλίῳ· καὶ οὕτως γὰρ ἡ ἱμφάκτουμ κινεῖται, ὡς μήτε τέχνης οὐσίας τῆς μετρησεως, μήτε συναλλάγματος ἐπὶ ταύτῃ συνισταμένου κυρίας. [Sch. r. VII. 240.]

Τουτίστιν, εἰ^h καὶ τὰ μάλιστα δοκεῖ καλὸν εἶναι, διδοσθαι καὶ τὴν κονδούκτι δὲ πεκουλίῳ, ἀλλ' οὐχ ἀρμόζει· τότε γὰρ ἂν ἤρμωζεν, εἰ δ' ἂν συνίσταται^ι μίσθωσις. ἐπεὶ δὲ μίσθωσις οὐκ ἔστιν^κ, οὐδὲ ἡ κονδούκτι δὲ πεκουλίῳ ἀρμόζει· χώρα δὲ λοιπὸν ἐστὶ τῇ νοξάλια. σημείωσαι, πότε ἐκ τοῦ μέσορος δίδεται ἢ κονδούκτι, καὶ πότε ἀπὸ συναλλάγματος νοξάλια, καὶ ἀπὸ ἀμαρτήματος δὲ πεκουλίῳ δίδεται. οἶδας τὸ εἰρημένον βιβ. δ. tit. γ'. διγ. λζ'. ἢτοι βιβ. ι'. tit. γ'. ἔτεροι δὲ τὸν παλαιὸν οὕτως ἐνόησαν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα, φασίν, εἴωθεν ἢ κονδούκτι δὲ πεκουλίῳ γυμνάζεσθαι, ὁμῶς ἐνταῦθα νοξάλια ἱμφάκτουμ δίδεται· κονδούκτι γὰρ ἐπὶ μέσορος οὐκ ἔστιν^λ, ὡς διγ. α'. τοῦτου τοῦ τίτλου. [Sch. s. VII. 240.]

L. 4. D. XI. 6. δ'. Παυλ. Αὐτὴ ἢ ἀγωγή διηνεκῆς ἐστίν.

αὐτὴ ἢ ἀγωγή] Ἡ γὰρ ἀρχὴ καὶ ἡ ῥίζα αὐτῆς οὐκ ἀπὸ τῆς περιγραφῆς τοῦ γεωμέτρου, ἀλλ' ὡς ἀπὸ συναλλάγματος ἀρχὴν ἀναδεχομένη^μ εἰς αὐτὸ τῶν ἀμφιβολομένων μέτρησιν^ν. σημείωσαι, ὅτι καὶ αὐτὴ πραιτωρία οὐσα διηνεκῆς ἐστίν. [Sch. t. VII. 241.]

† Ἡ ἱμφάκτουμ. διηνεκῆς ἐστίν] † Τριακονταετίας^ο.

L. 5. pr. D. eod. ε'. Οὐλπ. Ἐὰν μὴ ὁ μετρητῆς ἐκφωνήσῃ, ἀλλ' ὑπερθέμενος βλάβῃ τὸν πρῶτην· ἴσως γὰρ ὁ πρῶτης ὡμολόγησε τὸ μέτρον ἐμπροθέσμῳ παραδιδύναι· τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ κατέχεται.

ἔάν μὴ ὁ μετρητῆς ἐκφωνήσῃ] Εἰ δὲ καὶ μὴ ψεύσθαι^ν περὶ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ μέτρου ὁ μετρητῆς, ἀλλ' ὑπερθεῖται ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ, καὶ ἐντεῖθεν ἐλευθερωθῆ τῆς ἐνοχῆς ὁ πρῶτης· πολλὰς γὰρ συμφωνήσας ἢ ἕως λ'. ἡμερῶν ἀνάγκη ἔχειν παραδιδόναι τὸ μέτρον· καὶ γὰρ παρελθουσῶν αὐτῶν ἀπαλλαγῆ^ρ τῆς ἐνοχῆς ἀρχεῖ μὲν ἢ ἱμφάκτουμ αὐτῆ ἀγωγῇ, καὶ οὐδὲ οὐτίλα δίδεται· ὡς ἐν ῥημῆα δὲ πάσης ἀγωγῆς εἰς τὴν δὲ δόλῳ κατατρέχομεν. [Sch. u. VII. 241.]

Κυρίλλου. Εἰ ὁ πρῶτης εἰσω χρόνον ὑπόσχηται παραμετρεῖν τὸν ἀγρόν, καὶ ὁ μετρητῆς ὑπερθεῖται εἰπεῖν τὸ μέτρον, ἕως οὐ παρελθῇ ὁ χρόνος, κατέχεται δὲ δόλῳ· κατὰ γὰρ τοῦ ἐκφωνήσαντος δίδεται, ὡς διγ. α'. [Sch. u. VII. 241.]

ὑπερθέμενος] † Τὴν ἐκφωνῆσιν τοῦ μέτρου. ὡμολόγησε τὸ μέτρον ἐμπροθέσμῳ παραδιδόναι] Καὶ πρόστιμον προσέθετο, εἰ μὴ ἐμπροθέσμῳ παραδοῖ. [Sch. x. VII. 241.]

τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ κατέχεται] Ὡς κατὰ δόλον μὴ ἐκφωνήσας, ἵνα ὑπερθεθῇ ἢ παραδοῖς, καὶ δάσει^ρ ὁ πρῶτης τὴν ποιήν. τίνος δὲ χάριν τῇ ἱμφάκτουμ οὐκ ἐνιγχείται; ἐπειδὴ οὐκ ἐξεφώνησε μὲν, ἐψεύσατο δὲ, ἀλλ' ἐμέτρησε μὲν, οὐκ ἐξεφώνησε δὲ. ἀμφοτέρω γὰρ διαλλάσσουσιν^σ. [Sch. y. VII. 241.]

* * Καὶ εἰκότως· δόλος γὰρ ἐνταῦθα μέγας ἐγένετο, καὶ ἐπιβουλή προφανῆς, καὶ τὴν δὲ δόλῳ τίκτειν δυναμένη. τῆς δὲ δόλῳ δὲ χάριν ἔχουσης, αἰεὶ σχολάζει ἢ ἱμφάκτος· ἐκείνης δὲ πάλιν μὴ ἔχουσης χάριν, ὁ τῆς ἱμφάκτουμ λόγος παρερησιάζεται, ὡς καὶ ἐν τῷ παρόντι tit. ἢ μὲν γὰρ παρούσα ἱμφάκτος κατὰ τοῦ μετρησαντος καὶ ψευσαμένου τῷ πρῶτῳ εἰπενόηται, ὅς οὐδὲ δόλον μέγαν ποιεῖ, εἰδώς, οὐ καὶ ἀλλήλων ἔχουσι καὶ πάλιν ἱκανοῦνται, ὡς κεφ. γ'. θεμ. β. ἀναγκάσιον· ἐνταῦθα δὲ ὁ μετρητῆς προφανῶς ἐψεύσατο ζημιώσαι δολερῶς πάντη τὸν προσκαλεσάμενον, ὥστε μὴ ἀγωγήν ἔχειν κατὰ τοῦ συναλλάξαντος, μηδὲ τινὰ θεραπειᾶν ἐτέραν τῆς ζημίας ἐλπίζειν. καὶ ἰδοὺ δόλος μέγας. καὶ διὰ τοῦτο ἢ

locati actio de peculio competeret: haec enim est civilis actio.

Hoc est, quamvis servus admetiendi causa adhibitus liberam habeat peculii administrationem, et agi propterea solet de peculio: nam et sic agitur in factum, quod mensura neque ars sit, neque de ea contractus proprie consisat.

Hoc est, licet videatur danda conducti de peculio. Sed haec non competit, quia non est locatio. Denique noxali actioni potius locus est. Nota, quando ex persona mensuris detur conducti, et quando ex contractu noxalis, et ex delicto de peculio. Nosti quod dictum est lib. 4. tit. 3. dig. 37. sive lib. 10. tit. 3. Alii vero Antiquum ita intellexerunt. Quamvis, inquit, solet conducti de peculio exerceri, hic tamen noxalis in factum datur: nam conducti in mensorem non est, ut dig. 1. huius tituli.

IV. Haec actio¹⁾ perpetua est²⁾.

1) haec actio] Quia initium et radix eius non a circumscriptione mensuris, sed ut e contractu origine accipit..... Nota, perpetuum esse hanc actionem, licet praetoria sit.

In factum. 2) perpetua est] Tricennalis.

V. Ulp. Si mentor non renunciaverit¹⁾, sed differens²⁾ laeserit venditorem, ut quia venditor forte promisit, se intra certum tempus certum modum traditurum³⁾, de dolo actione tenetur⁴⁾.

1) si mentor non renunciaverit] Si mentor circa renunciationem modi non mentiatur, sed trahat responsum in aliquod tempus, et inde venditor obligatione liberetur, (puta convenit intra dies triginta modum tradi, et iis elapsis obligatione liberatus est) haec actio in factum cessat, ac ne utilis quidem datur. Deficiente igitur actione omni ad actionem de dolo decurrimus.

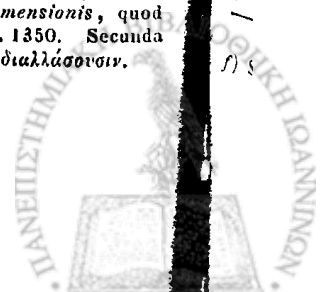
Cyrylli. Si venditor promisit intra annum admetiri agrum, et mentor trahat renunciationem quoad exeat annus, tenetur de dolo: datur enim haec actio in eum, qui falsum modum renunciavit, ut dig. I.

2) differens] Renunciationem modi. 3) promisit, se certum modum traditurum] Et poenam adiecit, nisi ad diem tradiderit.

4) de dolo actione tenetur] Quia non renunciavit modum dolo, ut dilata traditione venditor incideret in poenam. Cur vero non tenetur actione in factum? Quia non renunciavit falsum modum, sed admensus est, modum autem non dixit. Inter quae differentia est.

Merito: nam magnus dolus hoc casu factus est, et manifestae insidiae, quae actionem de dolo gignere possint. Locum vero habente actione de dolo, semper cessat in factum actio: illa autem non habente locum, in factum actio tractatur, ut et hoc titulo. Haec enim in factum actio a Praetore excogitata est adversus eum, qui admensus et mentitus est, qui dolum magnum non committit, sciens, invicem partes habere actiones et ita iis satisfaceri, ut cap. 3. them. 2. necessarium: hoc autem loco mentor manifesto dolo ei, a quo adhibitus est, nocuit, ita ut nec actionem haberet adversus alterum, quocum est contractus, neque ullam aliam damni repara-

e) Fabr. ἡμελλεν. f) Verba ἡμελλεν εἶναι supervacanea videntur. g) Fabr. ἐστίν. h) εἰ omittit Fabr. i) Malim συνίστατο. k) Fabr. ἔστι. l) Fabr. ἔστιν. m) Malim ἀναδεχομένη. n) Cuius vertit ex susceptione dimensionis, quod tamen verbis non videtur responderi. o) Malim τριακονταετής. p) Sic scriptum erat prima manu in Cod. 1350. Secunda manus correxit ψεύσεται, quod habet Fabr. q) Malim ἀπηλλάγη. r) Malim δῶ. s) Sic Cod. Fabr. διαλλάσσουσιν.



μὲν ἕμφακτος ἀργεῖ, ἢ δὲ δόλου ἀρμόζει. σημειῶσαι δὲ ἐκ τούτου παντός, εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἡ ἕμφακτος ἐν ἀπορίᾳ κινεῖται καὶ αὐτῆς τῆς δὲ δόλου καὶ βιβ. ἰ. τιτ. γ. κεφ. ια. καὶ ιβ. ἢ δὲ δὲ δόλου προτιμᾶται αὐτῇ. ἀνάγνωθι περὶ τῆς ἕμφακτ. τῆς ἀπλῆς καὶ περὶ τῆς ἕμφακτ. τῆς οὐτιλίας καὶ βιβ. ἰ. τιτ. γ. κεφ. ζ. θεμ. δ. καὶ τὴν ἐκείσε παραγραφήν διδάσκουσαν διαφορᾶν.

Ἐὰν τοῦ μετρητοῦ ψευσαμένου κινήσῃ τὴν τὸ λοιπὸν ἐκδικουσαν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πρώτου ὁ ἀγοραστής, δύναται καὶ τῷ μετρητῇ κινεῖν. ἀλλ' εἰ μὴδὲν αὐτῷ διαφέρει, οὐ καταδικάζεται. εἰ δὲ μὴ περὶ παντός τοῦ λείποντος μέτρον ἐνήγαγε τῷ πρώτῃ, ἀλλὰ μέρους, δύναται περὶ τοῦ λοιποῦ τῷ μετρητῇ κινεῖν.

Ἐὰν τοῦ μετρητοῦ ψευσαμένου] Ἐὰν ὡς ὑπὸ τοῦ ψεύδους τοῦ μετρητοῦ ἀδικηθεῖς ὁ ἀγοραστής κινήσῃ κατὰ τοῦ πρώτου τὴν ἐξ ἔμπροσθεν, δύναται οὐδὲν ἦν καὶ κατὰ τοῦ μετρητοῦ κινήσῃ. εἰ δὲ μὴδὲν αὐτῷ διαφέρει, (τυχὸν γὰρ εὐποροῦντος τοῦ πρώτου δύναται παρ' αὐτοῦ πληρωθῆναι) οὐ γὰρ καταδικάζεται τὸν μετρητὴν τῆ ἕμφακτου. εἰ δὲ μὴ περὶ παντός τοῦ λείποντος ἐκίνησε κατὰ τοῦ πρώτου ὁ ἀγοραστής, ἀλλὰ περὶ ἡττοῦ μέρους, εἰς τὸ λοιπὸν μέρος κινεῖ κατὰ τοῦ μετρητοῦ. [Sch. z. VII. 241.]

Κυρίλλου. Εἰ καὶ κακῶς μετρήσῃ ὁ μετρητής, καὶ κινήσῃ ὁ ἀγοραστής κατὰ τοῦ πρώτου, κινεῖ καὶ κατὰ τοῦ μετρητοῦ, εἰ διαφέρει αὐτῷ· τί γὰρ, ὅτι οὐκ εἰς παν, ἀλλ' εἰς τὸ λείπον ἐκίνησε κατὰ τούτου; [Sch. z. VII. 241.]

δύναται καὶ τῷ μετρητῇ κινεῖν] Ὅτι οὐκ ἠδυνήθη τὴν ὅλην ζημίαν λαβεῖν ἀπὸ τοῦ πρώτου. [Sch. a. VII. 241.]

ἀλλ' εἰ μὴδὲν αὐτῷ διαφέρει] Τῷ κινουντι, ὡς τυχὸν ἰκανοῦσθαι ἐκ τοῦ πρώτου. ὁ δὲ παλαιὸς λέγει· τυχὸν γὰρ εὐπόρου ὄντος τοῦ πρώτου. [Sch. b. VII. 242.]

οὐ καταδικάζεται] † Ὁ μετρητής.

εἰ δὲ μὴ περὶ παντός τοῦ λείποντος μέτρον ἐνήγαγε τῷ πρώτῃ] Ὡς τυχὸν εἰδῶς, μὴ εἰς πλεον ὑφείν αὐτόν. [Sch. c. VII. 242.]

Οὐ^d) μόνον ἐπ' ἀγροῦ χώρα τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτούσῃ ἀγωγῇ, ἀλλὰ καὶ^e) τῶν λοιπῶν πραγμάτων, τυχὸν οἴκου, οἴνου, αἴτου, δουλειῶν καὶ λίθων^f).

οὐ μόνον ἐπ' ἀγροῦ χώρα τῇ — ἀγωγῇ] Τοῦτο τὸ εἶδικτον εἰ καὶ ἀπὸ γεωμέτρον ἤρξαστο, ὅμως ἐπλάτυνεν ὁ πρῶτος καὶ κατὰ τῶν οἰονδήποτε πρᾶγμα μετροῦντων καὶ ψευδομένων περὶ τὴν μέτρῃσιν. ὅθεν καὶ ἀρχιτέκτων εἰ οἰκοδόμημα μετρῶν, ἢ αἰτομετρῆς μετρῶν αἴτου, ἢ οἴνον τις μετρῶν ψεύσεται^g) περὶ τὸ μέτρον αὐτοῦ, ἢ εἰ περὶ πλατους τῆς ὁδοῦ, γινωμένης φιλονεικίας, ἢ περὶ δουλείας τοῦ γινωμένου τυχὸν ἐκθέτου, ἢ ὑπερόν τις τοποῦ μετρῶν, ἢ ξύλον, ἢ ἕθρον, ἢ ἄλλο οἰονδήποτε πρᾶγμα ψεύσεται, κατέχεται ταυτῇ τῇ ἀγωγῇ, ὡς περ εἰ καὶ μηχανικός τις ὧν ψεύσεται, καὶ οὗτος αἰσθάνεται. εἰ δὲ καὶ τις μὴ ὧν μετρητής ὑπεκρίνατο εἰδέναι μετρήσας, καὶ ἠπάτησέ τινα, ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ αὐτῇ ἡ ἀγωγή. ἴδεται δὲ καὶ κατὰ ἀρχιτέκτονος ἀπατώντος, καὶ κατὰ ἐργοῦσθου. καὶ ὁ ταβουλαριος δὲ, τουτίστιν, ὁ λογογράφος περὶ τῶν ψήφων ἀπατῶν τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ, κατέχεται ταυτῇ ἡ ἀγωγή. [Sch. d. VII. 242.]

Κατὰ τοῦ ψευσαμένου περὶ τὸ μέτρον τοῦ ἀγροῦ. [Sch. e. VII. 242.]

τυχὸν οἴκου] † Μήκους, πλατους καὶ ὕψους.

δουλειῶν] Τοῦ μήκους τῆς παραχωρουμένης μοι ὁδοῦ εἰς τὰ σά δίκαια. [Sch. f. VII. 242.]

καὶ λίθων] Πόσων πήξεων ἐστὶ τὸ μήκος τοῦ κίονος. [Sch. g. VII. 242.]

ζ'. Οὐλί. Καὶ κατὰ μηχανικοῦ ψευσαμένου κατὰ ἠπάτην ἀρμόζει, καὶ κατὰ τοῦ μὴ ὄντος μετρητοῦ, ἠπάτησαντος δὲ περὶ^h) μέτρον, καὶ ἀρχιτέκτονος, αἰ ἐργολάβου, καὶ ταβουλαρίου περὶ τῶν συμψηφισμῶν ἀπατήσαντος.

d) L. 5. §. 2. L. 6. 7. pr. §. 1 — 4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 508. ubi efficiunt cap. 5. h. t. e) Inserendum videtur ζη.) Syn. λίθου. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ψεύσεται. h) Syn. inserit τό.

tionem sperare posset. Ecce dolum magnum. Ideoque in factum actio cessat, de dolo autem competit. Ex his omnibus nota manifestum esse, in factum agi deficiente ipsa de dolo actione, lib. 10. tit. 3. cap. 11. et 12. de dolo autem actionem ei praeferri. Lege de in factum actione simplici, et de in factum utili et lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 4. et ibi adnotationem, quae differentiam docet.

Si cum mensor mentitus esset⁵), ex emto reliquum petierit a venditore emtor, potest et in mensorem agere⁶). Sed si nihil eius interest⁷), non condemnatur⁸). Quodsi non de toto modo, qui deerat, cum venditore egerit⁹), sed de parte, potest de reliquo agere cum mensore.

5) si cum mensor mentitus esset] Si mendacio mensoris laesus emtor egerit ex emto contra venditorem, potest nihilominus agere etiam contra mensorem. Sed si nihil eius interest, (puta existente venditore solvendo, ab hoc ei satisfieri potest) condemnari mensorem non oportet actione in factum. Quodsi non de toto eo, quod deerat, egerit emtor cum venditore, sed de minori parte, in reliquam partem recte agit cum mensore.

Cyrilli. Licet male acta mensura egerit emtor cum venditore, in mensorem est actio, si eius intersit: ut si non in totum, sed in partem egerit cum eo.

6) potest et in mensorem agere] Cum totum damnum a venditore consequi non potuit.

7) sed si nihil eius interest] Scilicet actoris, ut si ei satisfactum sit a venditore. Antiquus autem ait: puta venditore existente solvendo.

8) non condemnatur] Mensor.

9) quod si non de toto modo — cum venditore egerit] Forte sciens, eum plus facere non posse.

Non tantum in agro locus est huic in duplum actioni¹⁰), sed et in aliis rebus, veluti domo¹¹), vino, frumento, servitutibus¹²) et lapidibus¹³).

10) non tantum in agro locus est huic — actioni] Hoc edictum licet a geometra coeperit, a Praetore tamen porrigitur et in eos, qui rem aliam quamlibet admetiuntur falso. Proinde si architectus in admetienda domo, vel mensor frumentarius in admetiendo frumento, vel alius quis in admetiendo vino fefellerit circa mensuram, vel de latitudine viae orta controversia, vel de servitute facto projecto, vel in mensura agri aut ligni, aut lapidis, aut rei alterius si fefellerit quis, hac tenetur actione, sicut et mechanicus, si fefellerit, tenetur. Sed et qui mensor non fuit, si simularit, se mensurae agenda peritum esse, et fefellerit, in eum haec actio competit. Datur et in architectum decipientem, et in redemptorem. Tabularius etiam, hoc est, logographus in computatione fallens credentes ei, hac actione tenetur.

In eum, qui fefellerit in modo agri.

11) veluti domo] Ratione longitudinis, latitudinis et altitudinis.

12) servitutibus] Longitudine viae mihi cessae in tua iura.

13) et lapidibus] Quot cubitorum sit altitudo columnae.

VI. Ulp. Etiam adversus mechanicum¹) fallentem dolo malo competit²), et adversus eum, qui non est mensor, fefellerit tamen in modo, et architectum, et redemptorem, et tabularium fallentem in computatione³).



κατά μηχανικοῦ] † Σκαλοφυγοῦ^{ι)}.

ἀρμόζει] † Ἡ ἱμφάκτουμ.

καὶ ταβουλαρίου περὶ τῶν συμπηφισμῶν ἀπα-
τήσαντος.] Καίτοι ἡ πλῆθὺ συμπηφισμοῦ οὐ βλάπτει,
ὡς βιβ. β. τοῦ κωδ. tit. ε. ἐκείνη ἡ πλῆθὺ ἄλλη ἐστίν, οἷον
ὡς ὅτε δύο καὶ δύο ὄντων, εἴη τὴν ὁμάδα ε. [Sch. h. VII. 242.]

ΤΙΤΛΟΣ Ι'.^{κ)}

Περὶ ἀπαιτήσεως κλοπιμαίου πράγματος.

L. 1. 2. α'. Οὐλπ. Ἡ τὸ κλαπέν ἀπαιτοῦσα ἀγωγή μόνω
D. XIII. 1. τῷ δεσπότη ἀρμόζει· καὶ ἐνέχονται αὐτῷ^{λ)} καὶ μαι-
νόμενοι, καὶ ἱμφαντες ἀναγκάως κληρονομοῦντες.

L. 2. in fin. β'. Πομπων. Εἰ καὶ αὐτοὶ οὐκ ἐνάγονται, καὶ
L. 3. inil. ἀπαιτεῖ τὸ διαφέρον.
D. eod.

ἡ τὸ κλαπέν ἀπαιτοῦσα ἀγωγή] Κυρίλλου. Τὸν
φουρτίβον κονδικτικίον δεσπότης μόνος κινεῖ. ἐνέχεται δὲ αὐτῷ
καὶ ὁ ἱμφας καὶ μαινόμενος, εἰ γενεσσάριος γένηται κληρονό-
μος. ἀπαιτεῖ δὲ τὸ διαφέρον. τί γάρ, ὅτι κληρονόμος ἐγράφη
ὁ κλαπείς οἰκίτης, καὶ ἀπέθανεν. ζῆτει κεφ. δ. καὶ ε. [Sch. a.
VII. 247.]

Ἦγουν ὁ φουρτίβος κονδικτικίος ὁ φανερός· ὁ γὰρ ἀφανής
καὶ τῷ δανειστῇ, καὶ ταῦτα μὴ ὄντος δεσπότου, ἀρμόζει, ὡς
κεφ. ιβ'. Θεμ. β. [Sch. b. VII. 247.]

μόνω τῷ δεσπότη] Ὁ φουρτίβος κονδικτικίος κινεῖται
παρὰ δεσπότου καὶ τοῦ κληρονομοῦ αὐτοῦ, ὡς τὸ παρὸν κεφ.
καὶ τὸ ια'. κινεῖται δὲ καὶ κατὰ τοῦ κλέπτου καὶ τοῦ κλη-
ρονομοῦ αὐτοῦ, εἰ μετὰ τελευτῆν τοῦ κλέπτου ἔμεινε παρὰ τῆ
οὐσία αὐτοῦ, κἂν πρό ὑπερσελευσεως τῆς κληρονομίας ἐφθάσῃ
τὸ κλαπέν. καὶ ζῆτει κεφ. ζ'. Θεμ. τελευτ. κἂν μέρος δὲ τῶν
κλοπιμαίων ἐφθάσῃ μετὰ τελευτῆν τοῦ κλέψαντος, τὰ δὲ λοιπὰ
σώζονται, ἐπὶ πασὶν ἔνοχος ἐστὶν ὁ κληρονόμος τοῦ κλέπτου.
καὶ ζῆτει κεφ. θ'. καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ παλαιοῦ τὸ τέλος. μὴ
γὰρ νόμιζε, ὅτι ἐν τῇ ζωῇ τοῦ κλέπτου τοῦ κλοπιμαίου φθα-
ρέντος πράγματος, ἐνέχεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. τοῦτο δὲ
ἐστὶ τὸ παλαιῶν κανόνων ἐπὶ τῆς κλοπῆς, ὅτι οὐ σκοποῦμεν
τὸν τῆς προκατάρξεως καιρὸν, καὶ εἰ εἰρησομεν ἐν αὐτῷ ἀδό-
λως παυσάμενον τοῦ νέμεσθαι τὸν ἐναγομένον, ἀπολύομεν αὐ-
τὸν, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ εἰ εὐρέθη ὅλως ἐν τῇ κληρονο-
μίᾳ τὸ κλαπέν πρᾶγμα, καὶ μετὰ ταῦτα ἐφθάσῃ, ὁ κληρονόμος
ἐνέχεται εἰς αὐτό. ἀπαιτεῖ δὲ ὁ φουρτίβος οὐ μόνον τὸ κλα-
πέν πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ τὸ διαφέρον. καὶ ζῆτει κεφ. ια'. περὶ
δουλοῦ κλαπέντος, ὡς ἐγράφη κληρονόμος. [Sch. c. VII. 248.]

Stephani. Σημειῶσαι, ὅτι ὁ μ) φουρτίβος κονδικτικίος
μόνω δεσπότη τοῦ πράγματος ἀρμόζει. τοῦτο φησι καὶ ὁ
Οὐλιπιανὸς ἐν τῷ τῶν διγ. βιβ. ιζ'. tit. β'. διγ. ιδ'. δίδεται
δὲ καὶ τῷ κληρονομῷ αὐτοῦ, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ ια'. διγ.
τοῦ παρόντος^{ν)} φησὶν. ὑπέξελέ μου τὸ θέμα τῆς ἐνούφανθίσης
πορφύρας, ὅπερ ἐν τῷ α'. tit. τῆς β'. τῶν ἱστοιτ. ἐκεῖ γὰρ
διὰ τοῦτο κινεῖ τὸν φουρτίβον κονδικτικίον ὁ ποτε τῆς πορ-
φύρας δεσπότης καὶ ταῦτα νῦν δεσπότης μὴ ἂν· δοκεῖ γὰρ ἡ
πορφύρα μὴ ὑφραστῆναι τῷ μὴ εἶναι αὐτὴν καθ' αὐτήν, ἀλλὰ
συνηρησθῆναι καὶ εἶκειν τῇ ἐσθῆτι, ἐπειδὴ ὅλως μὴ φάκτω
οἰκίῳ τῆς πορφύρας ἐπαύσατο εἶναι δεσπότης, καὶ οὕτω κινεῖ
τὸν φουρτίβον κονδικτικίον. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ εἰρημένον ἐν
τῷ ι. διγ. τοῦ παρόντος tit. ὁ τοῦ κλαπέντος πράγματος κί-
ριος, κἂν ἐπαύσατο εἶναι αὐτοῦ κύριος, μὴ φάκτω μέντοι
οἰκίῳ, καὶ οὕτω κινεῖ τὸν κονδικτικίον. δύναται καὶ δανει-
στής^{ο)}, κλαπέντος τοῦ ἐνεχύρου, τὸν φουρτίβον ἰγκέρωτος μέν-
τοι κινεῖν κονδικτικίον, καὶ ταῦτα δεσπότης μὴ ἂν, ὡς μαν-
θάνεις ἐν τῷ ιβ'. διγ. τοῦ παρόντος tit. καὶ ἐν τῷ κβ'. διγ.
τῆς πηγνηρατικίας. ὁ φουρτίβος ἔχει σημεῖον κοντρακτοῦ δι'
ἂν εἰς τὸ πεκοιλίον κινεῖται, ὡς διγ. ιθ'. καὶ δελίκτου δι'
ἂν καὶ εἰς νόξαν ἐκδίδεται ὁ δούλος, ὡς διγ. δ'. [Sch. c. VII.
248. sq.]

* Καὶ δανειστής αὐτὴν ἔχει, ὡς κεφ. ιβ'. Εἰς τὸ αὐτό.
Ἰστέον, ὅτι μόνω τῷ δεσπότη δίδεται ὁ φουρτίβος κονδικτι-
κίος· ἀλλ' ὁ κέρτος ἤγουν ὁ δηλός, ὁ φανερός· * * * καὶ ν) τῷ

1) adversus mechanicum] Scalarum fabrica-
torem.

2) competit] Haec in factum actio.

3) et tabularium fallentem in computa-
tione] Atqui error calculi non nocet, ut lib. 2. Co-
diciis, tit. 5. Hic error alius est, ut si cum essent duo
et duo, dixerit summam quinque.

TITULUS X.

De condictione furtiva.

I. Ulp. *Condictio furtiva*¹⁾ soli domino²⁾ com-
petit³⁾: et ea obligantur et furiosi⁴⁾, et infantes⁵⁾,
cum heredes necessarii extiterunt⁶⁾.

II. Pompon. *Quamvis ipsi non convenientur*⁷⁾.
venit in ea id quod interest⁸⁾.

1) *condictio furtiva*] Cyrilli. *Condictioe fur-
tiva solus dominus experitur. Tenetur autem ea etiam
infans et furiosus, si necessarius heres fiat. In ea
venit quod interest, ut si servus furtivus heres scriptus
sit et decesserit. Quare cap. 4. et 9.*

*Id est, condictio furtiva certa: nam incerta etiam
creditori, et non domino, competit, ut cap. 12. them. 2.*

2) *soli domino*] *Condictioe furtiva agit dominus
et heres eius, ut cap. hoc et 11. Intenditur et in fu-
rem et heredem eius, si post mortem furis res furtiva
in bonis eius manserit, etiamsi ante aditam hereditatem
corrupta sit. Et quaere cap. 7. them. ult. Et licet pars
rerum furtivarum perierit post mortem furis, pars salva
sit, omnium tamen nomine tenetur heres furis. Et
quaere cap. 9. et in eo Antiqui finem. Neque vero ex-
istimes, re furtiva extincta vivo fure heredem eius
teneri. Haec enim est vetus regula in furto, non spe-
ctari tempus litis contestatae, ut si inveniatur eo tem-
pori reus sine dolo desiisse possidere, absolvam eum,
sicut in aliis actionibus. Sed omnino si inventa fuerit
res furtiva in hereditate, etiamsi postea interierit, heres
tenetur. Venit autem in conditionem furtivam non tan-
tum res furtiva, sed etiam id quod interest. Et quaere
cap. 11. de servo subrepto, qui fuerat heres scriptus.*

Stephani. Nota, *condictionem furtivam soli domino
rei competere. Hoc etiam Ulpianus ait in lib. 17. Dige-
storum, tit. 2. dig. 14. Datur tamen et heredi eius, ut
Paulus ait in dig. 11. huius tituli. Excipe speciem in-
textae purpurae, quae est in tit. 1. lib. 2. Institutionum.
Ibi enim ideo agit condictioe furtiva quondam purpurae
dominus, qui nunc propterea desiit esse dominus, quod
non videatur purpura extare, quae per se non existit,
sed vesti iuncta est eique cessit, quia facto suo pur-
purae dominus esse non desiit, et ita potest agere con-
ditione furtiva. Et hoc est, quod dicitur in dig. 10.
huius tit. Dominus rei furtivae, etiamsi desiit esse
dominus, modo non facto proprio, agit condictioe fur-
tiva. Potest etiam creditor pignore subrepto incerta
condictione furtiva agere, quamvis dominus non sit, ut
discis in dig. 12. huius tit. et in dig. 22. tituli de pigne-
ratitia. Condictio furtiva habet imaginem contractus,
quatenus de peculio competit, ut dig. 19. et delicti, qua-
tenus servus noxae deditur, ut dig. 4.*

*Etiam creditor eam habet, ut cap. 12. Ad idem.
Sciendum est, soli domino dari condictioem furtivam,
scilicet certam, et heredi quoque domini. Nam incerta*

ι) Id est, *scalarum fabricator.* κ) In Cod. 1350. additur: ἔτοι τῶν διγ. βιβ. ιγ'. tit. α'. λ) *Lege αὐτῇ.* μ) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. ν) Deest tit. ο) ὁ, quod Fabr. ponit ante *δανειστής*, deest in Cod. 1350. π) Inde a voce καὶ sequentia tertia manu in Cod. 1350. scripta sunt.



κληρονόμῳ δὲ τοῦ δεσπότου. ὁ γὰρ ἕγκετος ἦγον ὁ ἀφανής, ὁ ἀδῆλος καὶ δανειστὴ διδοται παρα τὸν κανόνα, τοῦ ἐνεχίρου κλαπέτος. καὶ διὰ μὲν τῆς φουρτίβῃ ἦγον τῆς περὶ κλοπῆς ἀπαιτεῖται ἢ ποιῆ εἰς τὸ διπλοῦν ἢ εἰς τὸ τετραπλοῦν· δια δὲ τοῦ φουρτίβου τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖται καὶ τὸ διαφέρων, ὡς ἐπὶ οἰκετο κλαπέτος καὶ ἀποθανόντος, ὡς ἐγράφη παρὰ τινος κληρονόμος. κινεῖται δὲ καὶ κατὰ τοῦ κλέπτου. καὶ τοῦ κληρονομοῦ αὐτοῦ, κἂν ἴσως τὸ κλαπὲν οὐ περιήλθεν εἰς τὸν κληρονόμον, ἐφθάσθαι δὲ μετὰ τὴν τελευτήν τοῦ κλέψαντος τυχόν πρὸ τῆς ὑπερσειλέσεως τοῦ κληρονομοῦ, κατὰ τὸ τελευτ. θεμ. τοῦ ζ. κεφ. κἂν τι δὲ μέρος τῶν κλοπιμαίων ἐφθάσθαι μετὰ τελευτήν τοῦ κλέψαντος, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον, ὡς φημι τὸ δ. κεφ. καὶ ὁ ἐν αὐτῷ παλαιός περὶ τὸ τέλος. μη γὰρ νομίσης, ὅτι τοῦ πράγματος τοῦ κλοπιμαίου ἐν ζωῇ τοῦ κλέψαντος φθαρέντος ἐνέχεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτι ἐάν μετὰ τελευτήν φθάσθαι τοῦ κλέψαντος, κἂν πρὸ ὑπερσειλέσεως, κἂν μετὰ ὑπερσειλέσεως, ἐνέχεται ὁ κληρονόμος, καὶ ταῦτα μὴ κατὰ δόλον αὐτοῦ τοῦ κληρονομοῦ φθαρέντος τοῦ πράγματος. καὶ ὅτι τοῦτο παρὰ κανόνα· καὶ γὰρ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων τῶ καιρῶ τῆς προκατάρξεως προσέχομεν, εἴτε ἐν αὐτῷ σώζεται τὸ ζητούμενον πρᾶγμα, εἴτε καὶ μὴ· καὶ εἰ ἐν αὐτῷ εὐφομεν, ὅτι οὐ κατὰ δόλον τοῦ κληρονομοῦ ἐφθάσθαι τὸ πρᾶγμα, οὐ δυνάμεθα κινεῖν· ἐπὶ δὲ τῆς κλοπῆς ἐάν ὄλως ἐφθάσθαι ἐν τῇ κληρονομίᾳ τὸ κλαπὲν πρᾶγμα, κἂν μετὰ ταῦτα ἐφθάσθαι, ὁ κληρονόμος ἐνέχεται εἰς αὐτό. ἴσως τὸ αὐτό. Κινεῖται παρὰ τοῦ δεσπότου καὶ τοῦ κληρονομοῦ αὐτοῦ, ὡς τὸ παρὸν κεφ. καὶ τὸ ια'. κινεῖται δὲ κατὰ τοῦ κλέπτου καὶ τοῦ κληρονομοῦ αὐτοῦ, εἰ καὶ μετὰ τελευτήν τοῦ κλέπτου ἔμεινε παρὰ τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ, ὡς τὸ τελ. θεμ. τοῦ ζ. κεφ.

ἄρμὸς εἰ] Ἐπὶ ἀπαιτήσει ἀπλῆ τοῦ πράγματος. [Sch. d. VII. 249.]

καὶ ἐνέχονται αὐτῷ καὶ μαινώμενοι] Ἐνέχονται, εἶπε, καὶ οὐκ ἐνάγονται· ἐπὶ μὲν γὰρ καὶ τοῦ ἕμφαντος, ὅτι αὐτὸς μὲν οὐκ ἐνάγεται, ἀλλ' ὁ τοῦτο ἐπίτροπος ἀναγκῆν ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην εἰπεῖν, κείτοι σαφῶς ἐν τῷ δὲ τουτέλις μονοβιβ. τ) διγ. α. ἦτοι βιβ. λζ. tit. ζ. κεφ. α. θεμ. β. περὶ δὲ μαινώμενον, ὅτι δεῖ αὐτοῦ κηδεμόνα δεφενδεῦειν αὐτοῦ, καὶ λέγειν τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην, φησὶν ἢ διατάξεις ἐν τῷ ε. βιβ. τοῦ κωδ. tit. λζ. τελ. ἦτοι βιβ. λη. tit. β. κεφ. μα. τυγχάνουσα, ὅτι δεῖ πάντα ἐπίτροπον ποντίλλου παιδός, καὶ πάντα κουράτωρα τοῦτο μὲν νέου, τοῦτο δὲ μαινώμενον, τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἄλλων, οἷς ἔκ τε τῶν παλαιῶν νόμων, ἔκ τε τῶν βασιλικῶν διατάξεων κουράτωρ εἶωθε παρεχεσθαι, τὴν ὑπὲρ τῶν κηδευομένων ὑπερσειλεῖν δίκην, καὶ δεφενδεῦειν αὐτοῦς ἄχρι πέρας τῆς υποθέσεως, ἥτις διατάξεις καὶ πλατύτερον περὶ τούτων διαλέγεται. [Sch. e. VII. 249.]

καὶ ἕμφαντες] Ἐν τῷ κθ. διγ. τοῦ β. tit. τοῦ μζ. βιβ. ἦτοι βιβ. ζ. tit. ιβ. κεφ. κγ. λέγει, τὸν ἕμφαντα μὴ υποκείσθαι τῷ φουρτίβῳ. [Sch. f. VII. 249.]

ἀναγκαίως κληρονομοῦντες] Τὸ ἀναγκαίως κληρονομοῦντες προσκεῖται διὰ τὸ κγ. κεφ. τοῦ ι. tit. τοῦ λη. βιβ. ἐκεῖ γὰρ φησὶν, ὅτι ὁ μαινώμενος, εἰ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐγράφη κληρονόμος, κληρονομεῖτω· εἰ δὲ παρὰ τινος ἑξωτικῶν, κρατεῖται τὴν κληρονομίαν ὁ κουράτωρ αὐτοῦ, καταγραφῆς γινομένης τῶν τῆς κληρονομίας πραγμάτων· καὶ εἰ μὲν ἀνιῆται καὶ καταδέχεται αὐτῆρ, κερδιανέτω αὐτῆρ· εἰ δὲ μὴ, τότε πάλιν ἐπὶ τοῖς ὑποκαταστάτους μετέρχεται. πρὸ γούρ τοῦ ἀναῆσαι οὐκ ἔστιν ἔνοχος τῷ φουρτίβῳ κωνδικτικῶν, ὡς μὴ ἂν ἐτι κληρονόμος τοῦ κλέψαντος. κἂν δὲ τὴν τοῦ πατρὸς διαδέξηται κληρονομίαν ὁ μαινώμενος, οὐδὲ πάλιν δύναται κινεῖσθαι κατ' αὐτοῦ ὁ φουρτίβος κωνδικτικῶν, ὡς τοῦ πατρὸς κλέψαντος. οὐδὲ ἐνάγεται αὐτός, ἀλλ' ἔστι μὲν ἔνοχος, κατὰ δὲ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων κινεῖται ἢ ἄγωγῇ, ὡς βιβ. λη. tit. θ. κεφ. μα. ὡς κῆτως καὶ οἱ ἕμφαντες γραφέντες παρὰ τινος κληρονόμοι ἔστ' ἂν ἐγένοντο τῶν δυναμένων καταδέχεσθαι, ἦτοι ἠδύναντο λαλεῖν, οὐ καταδέχονται τὴν κληρονομίαν, ὡς δηλὸν ἔστι ἐξ ἀντιδικτικῆς τοῦ θ. κεφ. τοῦ ιδ. tit. τοῦ λδ. βιβ. καὶ διὰ τοῦτο μὴ καταδεξιμένοι οὐδὲ τῷ φουρτίβῳ ἐνήγοντο, ὡς μὴ ὄντες ἐτι κληρονομοί. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῶν διγ. ἐλθούσα δὲ ἢ διατάξεις ἢ ἐν βιβ. λδ. tit. ιδ. κεφ. ριγ. κειμένη) δέδωκεν ἀδειαν τῷ ἐπιτροπῷ καταδέχεσθαι καὶ κινεῖσθαι. ἢ εἰπέ, καθά καὶ ἐπὶ τοῦ μαινώμενου ἄνωθεν, ὅτι, κἂν τὴν τοῦ πατρὸς διαδέξηται κληρονομίαν ὁ ἀνήβης, ἔνοχος μὲν γίνεται, οὐκ ἐνάγεται δὲ, ἀλλ' οἱ ἐπίτροποι αὐτοῦ ἐνά-

etiam creditori datur contra regulam, pignore subrepto Et furti quidem actione petitur poena in duplum vel ir quadruplum: conditione autem furtiva res petitur et id quod interest, ut in servo subrepto et mortuo, qui ab aliquo heres fuerat scriptus. Intenditur etiam adversus furem et heredem eius, quamvis res furtiva ad hereditatem non pervenerit, sed post mortem furis, puta ante aditam hereditatem perierit, secundum them. ult. cap. 7. Etiam si pars rei furtivae perierit post furis mortem, tamen in solidum intenditur, ut ait cap. 9. et ibi Antiquus circa finem. Noli enim existimare, re furtiva vivo fure extincta teneri heredem eius: sed si post furis mortem perit, sive ante, sive post aditam hereditatem, tenetur heres, quamvis citra dolum eius res perierit. Hoc contra regulam est: nam in omnibus aliis actionibus tempus litis contestatae spectamus, utrum eo tempore res, de qua quaeritur, salva sit, an non sit: et si eo tempore invenerimus, rem citra dolum heredis periisse, non possumus agere: in furto autem, si modo res furtiva in hereditate invenitur, licet postea perierit, heres eius nomine tenetur. Ad idem. Intenditur haec actio a domino et herede eius, ut hoc cap. et II. Agitur autem ea in furem et heredem eius, si post mortem furis res in bonis eius manserit, ut them. ult. cap. 7.

3) competit] Ad simplicem repetitionem rei.

4) et ea obligantur et furiosi] Obligantur, dixit, non conveniuntur. Nam de infante quidem, non cum eo agi, sed tutorem eius pro eo causam dicere compelli, extat perspicue in libro singulari de tutelis, tit. 7. dig. 1. sive lib. 37. tit. 7. cap. 1. them. 2. De furioso autem, a curatore suo defendi eum debere et causam dici pro eo, ait constitutio ultima in lib. 5. Codicis, tit. 37. sive lib. 38. tit. 9. cap. 41. debere omnem tutorem pupilli, et omnem curatorem vel adolescentis, vel furiosi, vel aliorum, quibus ex veteribus legibus et Imperatorum constitutionibus curator dari solet, eorum litem suscipere, et eos defendere usque ad terminum causae, quae constitutio et de iis latius tractat.

5) et infantes] In dig. 29. tit. 2. lib. 47. sive lib. 60. tit. 12. cap. 23. ait, infantem non teneri conditione furtiva.

6) cum heredes necessarii extiterunt] Ad datur, cum heredes necessarii extiterunt, propter cap. 23. tit. 10. lib. 38. Ibi enim ait: Furiosus patri heres existat, si ab eo heres scriptus sit: quodsi ab extraneo, apprehendat hereditatem curator eius, facto inventario rerum hereditarium: et si quidem compos mentis factus suscipiat eam, acquirat sibi: sin minus, ad substitutos hereditas transmittatur. Ante vero quam compos mentis fiat, non obligatur conditione furtiva, quia nondum est heres furis. Sed et si patri furiosus heres extiterit, cum eo conditione furtiva agi non potest, quasi pater furtum fecerit. Obligatur quidem, non tamen cum eo, sed cum curatoribus eius agitur, ut lib. 38. tit. 9. cap. 41. Similiter infantes ab aliquo heredes scripti, nisi fuerint eorum, qui acquirere possint, id est, nisi fari possint, non acquirunt hereditatem, ut constat ex contrario sensu cap. 9. tit. 14. lib. 35. et ita non acquisita hereditate non conveniuntur conditione furtiva, cum heredes non extiterint. Et haec quidem ex Digestis. Successit constitutio in lib. 35. tit. 14. cap. 113. posita, quae dedit facultatem suscipiendae vel repudiandae hereditatis tutiori. Vel dic secundum ea, quae supra dicta sunt de furioso, etiam si impubes patri heres extiterit, obligari eum, sed non conveniri, tutores autem eius conveniri, ut de tutore impuberis et de curatore furiosi vel alterius

g) Cod. 1350. ἐαντῷ. Sed legendum αὐτῷ. r) Sic Cod. 1350. Fabr. μόνω βιβ. s) Malim κηδεμονομένων. l) ἢ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. u) κειμένη Cod. 1350. Deest apud Fabr.



γονται, ὡς καὶ ἐπὶ ἐπιτρόπου τοῦ ἀνήθου καὶ) ἐπὶ κουργάτωρος τοῦ μαινομένου, καὶ ἄλλου παντοῦ κουργάτωρος φημι τὸ ἠγῆσθαι μὲν. κεφ. τοῦ θ'. τίτ. τοῦ λη'. βιβ. εἰ μὲν οὖν βούλει, οὕτως εἶπε τὸ, οὐκ ἐνάγεται, ἢ ὅτι ἐνάγεται μὲν, οὐκ ἐνάγεται δὲ· αὐτοὶ γὰρ οἱ κουργάτωρες καὶ οἱ ἐπιτροποὶ αὐτῶν ἐνάγονται· ἢ ὅτι μήπω κληρονομήσαντες πῶς ὀφείλουσιν ἐνάγεσθαι, ὡς ἀνωθεν εἶπομεν, εἰ μήπω ὁ μὲν νῆψει^{α)}, ὁ δὲ λαλήσει^{β)}; εἰ δὲ μή, καὶ οὕτως εἶπε, ὅτι, εἰ καὶ οὐκ ἔστι δυνατὸν, ἀνήθον καὶ μαινομένον ἐνάγεσθαι ὡς κλέπτην ἰδίῳ ὀνόματι· ἀδύνατον γὰρ αὐτοὺς κλέψαι, ὡς βιβ. ε'. τίτ. ιβ'. κεφ. κγ'. διὰ τὸ μὴ εἶδέναι, τί ποιοῦσιν· ἀλλ' οὖν ὡς κληρονόμοι τοῦ κλέπτον τῷ φουρησίῳ ἐνάγονται. οὕτως γούν εἶπε τὸ, οὐκ ἐνάγεται· καὶ ἔστιν ἡ παρούσα γ) ἐξήγησις ὠραία, ὡς οἴμαι^{δ)}. ζῆτει βιβ. λε'. τίτ. ιδ'. κεφ. εβ'. θεμ. γ'. καὶ ἐξ ἐκείνου ἐρημνευσον τὸ παρόν. [Sch. g. VII. 249. sq.]

Τοῦτο κατὰ τὸ παλαιόν, ἐπεὶ ἀπὸ τῆς διατάξεως ὁ ἕμφας οὐδὲ λέγεται κληρονομήσει, ἀλλ' ἐδίδοτο τῇ οὐσίᾳ κουργάτωρ ἕως ἤβησεν ὁ ἀνήθος, ἢ τέως ι'. ἐτῶν ἐπέβη. ζῆτει βιβ. λη'. τίτ. ι. κεφ. κγ'. ζῆτει βιβ. μ'. τίτ. β'. κεφ. α'. καὶ βιβ. μδ'. τίτ. β'. κεφ. μη'. θεμ. β'. [Sch. h. VII. 250.]

Ὁ γὰρ ἕμφας καὶ ὁ μαινομένος ἀν^{α)} μὴ νεκροσάριοι τῷ τελευτήσαντι τυχῶσιν ὄντες, καὶ ὡς νεκροσάριοι ἀναφανῶσιν, οὐ γίνονται κληρονόμοι. ἤνικα γὰρ ἔξωτικὸς τινος ἐπὶ μαινομένου καταφέρεται κληρονομία, παραδίδοται μὲν ἢ κληρονομία τῷ κουργάτῳ τοῦ μαινομένου, πρότερον ἰβενταρίον γινόμενον ἢ τοῦ ἀπογραφῆς· λοιπὸν δὲ εἰ μὲν ἀνανήσει καὶ παύσεται τὸν πάθους ὁ μαινομένος, ἀποκαθίσταται αὐτῷ βουλομένῳ τὰ τῆς κληρονομίας πράγματα. εἰ δὲ τῷ πάθει συντελεστήσῃ, ἢ ἀνανήσει μὲν, παραιτήσεται δὲ κληρονομίαν λαβεῖν, τότε τῷ ὑποκαταστάτῃ ἢ τῷ εἰς ἀδυνατίαν καλουμένῳ ἐπὶ τὸν τοῦ τελευτήσαντος τεσταίτωρος κληρὸν καὶ οὐσίαν πλημμετέροις κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τοῦ β) μαινομένου τελευτῆς, ἢ τῷ φίλῳ, μὴ ὄντος ὑποκαταστάτου, μηδὲ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου καλουμένων, ἀποκαθίσταται τῆς κληρονομίας τὰ πράγματα, τῆς δεκταλίας ἐκείνης καυτῶνος ἀργουσης, περὶ ἧς ἐν τῷ λγ'. τὸν^{γ)} διγέστων βιβ. τίτ. γ'. φθάσας ὁ νομοθέτης διέλαβεν^{δ)}. οὕτως ἀνήθεται^{ε)} βιβ. ε'. τοῦ κωδ. τίτ. θ'. διατ. τελευτ. ἢ τοῦ βιβ. λη'. τίτ. ι. κεφ. λγ'. ταῦτα μὲν οὖν περὶ κληρονομίας ἔξωτικῶν τινος ἐπὶ μαινομένου κατενεχθείσης. νεκροσάριοι γὰρ ὡν τῷ πατρὶ ἢ τῷ δεσπότη κληρονόμος ὁ μαινομένος κτάται τὴν ἐκείνου κληρονομίαν, ὡς φησὶν ὁ Μαρκέλλος ἐν τῷ κ'. τῶν διγ. βιβ. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ μαινομένου. ἤνικα δὲ καὶ ἐπὶ πούπυλλον ἔξωτικῶν τινος καταφέρεται κληρονομία, καὶ ἕμφας ἔστιν ὁ πούπυλλος, οὐδὲ μετὰ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου ταῦτα κατὰ τὸ πάλαι κρατοῦν ἀδιτεύων^{ε)} ὁ ἕμφας ἠδύνατο κτήσασθαι, καθάπερ^{δ)} φησὶν ὁ Παῦλος ἐξ ἀντιδιωτικῆς παραδίδους σοὶ τὸ νόμιμον ἐν τῷ κθ'. τῶν διγ. βιβ. τίτ. β'. διγ. θ'. ἢ τοῦ βιβ. λε'. τίτ. ιδ'. κεφ. θ'. καὶ συναδεῖ τούτῳ διάταξις ἐν τῷ ε'. βιβ. τοῦ κωδ. τίτ. λ'. ἔνθι δὲ, ὅτι ἀπὸ μεταγενεστέρως διατάξεως κειμένης ἐν τῷ αὐτῷ ε'. βιβ. τοῦ κωδ. ἢ τοῦ βιβ. λε'. τίτ. ιδ'. κεφ. ριγ'. ὑπὸ τὸν εἰρημένον λ. τίτ. τοῦ βιβ. ιη'. τοῦ τίτ. τυγχανούσης, δύναται ὁ ἐπιτροπος, κἂν ἕμφας ἔστιν ὁ πούπυλλος, τὴν κατενεχθείσαν ἐπ' αὐτῷ^{ε)} κληρονομίαν ἀδιτεύει ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀρμόττουσιν αἰτεῖν, εἰ βούλεται, διακατοχῆν, καὶ τούτῳ τῷ τροπῷ περιποιεῖν τὴν κληρονομίαν τῷ ὄρφανῷ. ἀναγγῶδι τὸ ια'. διγ. τοῦ ἡ. τίτ. τοῦ δὲ τουτέλις μοροβιβ. [Sch. h. VII. 250. sq.]

Ὡς οἱ ὑπεξούσιοι υἱοὶ καὶ δούλοι, κἂν μὴ εἰς αὐτοὺς περιῆλθῃ, ἀλλ' ἐφθάρῃ μετὰ θάνατον τοῦ κλέπτον. [Sch. h. VII. 251.]

* Τοῦτο κατὰ τὸ παλαιόν· ἐπεὶ ἀπὸ τῶν διγέστων ὁ ἕμφας οὐδὲ λέγεται κληρονόμος· πῶς γὰρ ὅς ἀγνοεῖ τὸ γινόμενον, ὡς διανοίας ἄμοιρος ὢν; ἀλλ' ἐδίδοτο τῇ οὐσίᾳ κουργάτωρ ἕως ἢν ἤβησεν ὁ ἀνήθος, ἢ τέως δέκα ἐτῶν ἐπέβη. Εἰς τὸ αὐτό. Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Οὐ μᾶτην τοῦτο προσετέθη, ὡς ὁ παλαιὸς ἔξωθεν φησὶν· ἀλλὰ γίνωσκε, ὅτι οἱ ἕμφαντες ἀνήθοι καὶ τέλειοι μαινομένοι σοῖοι μὲν ὄντες κληρονόμοι αὐτίκα ἀναφανῶσιν κατὰ τὴν περὶ πάντων τῶν σοίων νομοθεσίαν· ἐγράφη γὰρ ἰνατι. γ'. τίτ. α'.) περὶ τὰ τέλη. καὶ ὡς κληρονόμοι τοῦ κλέπτον ἐνάγονται τῷ φουρησίῳ κληρονομίᾳ καὶ μήπω τὴν κληρονομίαν παραλαβόντες· ἢ δὲ ἀπαίτησις τῆς

cuiuslibet ait dictum cap. 41. tit. 9. lib. 38. Itaque si mavis, ita dicas: Non convenitur, vel obligatur quidem, sed non convenitur, quia tutores et curatores eorum conveniuntur: vel cum nondum heredes extiterint, qua ratione cum eis agetur, ut diximus supra, nisi furiosus resipuerit, infans autem fari potuerit? Quodsi hoc nolis, ita dicas, etiamsi impubes et furiosus suo nomine ut fur teneri non possit, quod non possit furtum facere, ut lib. 60. tit. 12. cap. 23. cum nesciat, quid faciat: tamen ut heres furis conditione furtiva tenetur. Sic igitur exponas illud, non obligatur: et haec est interpretatio, ut opinor, pulcherrima. Quaere lib. 35. tit. 14. cap. 62. them. 3. et ex illo hoc caput interpretare.

Hoc secundum ius antiquum: nam ex constitutione infans non dicitur heres existere, sed bonis curator datur, quoad puberit, aut fuerit annorum decem. Quaere lib. 38. tit. 10. cap. 23. Quaere lib. 40. tit. 2. cap. 1. et lib. 44. tit. 2. cap. 48. them. 2.

Infans enim et furiosus non nisi heredes necessarii sunt defuncto, et ut necessarii existant, non fiunt heredes. Cum enim extranei cuiusdam hereditas furioso defertur, traditur hereditas curator furiosi, facto prius inventario: deinde si resipuerit furiosus, restituuntur ei volenti res hereditatis. Si in furore decesserit, vel si resipuerit quidem, sed repudiavit hereditatem, tunc substituto, vel iis, qui ab intestato vocantur ad hereditatem defuncti, et propiores sunt tempore mortis furiosi, vel fisco, si non extet substitutus, nec heredes ab intestato, restituuntur res hereditatis, decretali illa cautione cessante, de qua in lib. 37. Digestorum, tit. 3. Iureconsultus disseruit. Sic traditur lib. 5. Codicis, tit. 9. const. ult. sive lib. 38. tit. 10. cap. 33. Et haec de hereditate extranei furioso delata. Nam furiosus, qui necessarius heres est patri vel domino, hereditatem eius acquirit, ut Marcellus ait lib. 25. Digestorum. Haec de furioso. Cum autem pupillo extranei defertur hereditas, et infans est pupillus, nec tutoris auctoritate secundum ius vetus adire eam infans et acquirere potest, ut ex contrario sensu Paulus significavit in lib. 29. Digestorum, tit. 2. dig. 9. sive lib. 35. tit. 14. cap. 9. cui congruit constitutio in lib. 6. Codicis tit. 30. Scias autem, ex posteriori constitutione, quae extat in eodem lib. 6. Codicis, sive lib. 35. tit. 14. cap. 113. sub eodem tit. 30. et est constitutio 18. posse tutorem, etiamsi infans sit pupillus, delatam ei hereditatem nomine eius adire, et si voluerit, competentem petere bonorum possessionem, et hoc modo pupillo acquirere hereditatem. Lege dig. 11. tit. 8. libri singularis de tutela.

Veluti filiifamilias et servi, etiamsi res ad eos non pervenerit, sed perierit post mortem furis.

Hoc secundum ius antiquum: nam ex iure Digestorum infans ne heres quidem dicitur; qua ratione enim heres dicitur, qui nescit, quid fiat, cum voluntate careat? Sed bonis curator dabatur, donec puberit impubes, vel decimum annum attigerit. Ad idem. Hagiotheod. Non frustra hoc adiectum, ut Antiquus extrinsecus ait: sed scias, infans impubes, et furiosus perfectae aetatis, si sui sint, ipso iure heredes existere, secundum legislationem de omnibus suis, uti scriptum est Instit. lib. 3. tit. 1. circa finem, et ut heredes furis conveniri conditione furtiva, etiamsi hereditatem nondum

v) Verba ἐπὶ ἐπιτρόπου τοῦ ἀνήθου καὶ habet Cod. 1350. Desunt apud Fabr. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνανήψῃ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. λαλή (sic). y) Sic Cod. 1350. Fabr. ταύτη (sic). z) ὡς οἴμαι in Cod. 1350. secunda manu additum deest apud Fabr. a) Hoc pro ἀν positum est. b) τοῦ deest apud Fabr. c) τῶν deest apud Fabr. d) Sic Cod. 1350. Fabr. διέλαβεν. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνήθεται. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀδιτεύει. g) Sic Cod. 1350. Malim tamen καθάπερ cum Fabr. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐφ' αὐτόν. i) Tischendorfius e Cod. 1350. scripsit κατὰ βατῶ β'. quod non intelligo.



καταδικῆς ὑπετίθεται ἄχρι τῆς τῶν πραγμάτων παραλαβῆς, καίτοι εἰ πρωτεύτως οἱ τοιοῦτοὶ κλέψουσιν, οὐκ ἐνάγονται, ὡς βιβ. β. tit. γ. κεφ. ρια. παρ' ἑξωτικῶν δὲ εἰς κληρονομίαν κληθέντες οὐ δύναται, ἕως οὐ εἴσιν ἔμφαντες μὴ λαλοῦντες ἢ μαινόμενοι, κληρονομεῖν· ἀλλ' ὅτε μὲν λαλοῦσα, ὑπεξερχονται μὲν αὐτοί, σὺν αὐθεντίᾳ δὲ τῶν ἐπιτρόπων καὶ συναϊέσει· ὅτε δὲ οὐ λαλοῦσιν, αὐθεντοῦσι¹⁾ μὲν οἱ ἐπιτροποι καὶ ἄνευ παρουσίας τῶν ἀνήθων ὑπεξερχονται τὴν κληρονομίαν. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ βιβ. λέ. tit. ιδ. κεφ. η'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς τοῦ παλαιοῦ, καὶ κεφ. αὐτοῦ μθ. ρβ. ριγ. καὶ tit. αὐτοῦ ια. κεφ. μ. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς. καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ παλαιόν. ἀπὸ δὲ διαταξέως ἦγον τὸν ριγ. κεφ. τοῦ αὐτοῦ ιδ. tit. θίνονται οἱ ἐπιτροποι καὶ ὑπὲρ ἰμφαντῶν λαλοῦντων ἀνήθων αἰτεῖν διακατοχήν, τῶς δὲ, ἐπεὶ οἱ τοιοῦτοι ἀναφαίνεσθαι οὐκ ἴδυναντο· οὐ γὰρ ἦσαν σοφοί, οὐδὲ δυνατόν ἦν αὐτοῖς ὄλως ἐνάγεσθαι καὶ πρὸ τοῦ ὑπεξελεθεῖν ὡς κληρονομοῦς τῷ φουρτίβῳ κοινδικτικῶ. διὰ ταῦτα γούν προστέθη τῷ ἐνάγονται οἱ κληρονομοὶ ἀνήθοι καὶ ἔμφαντες καὶ πρὸ τοῦ ὑπεξελεθεῖν τῷ φουρτίβῳ, τὸ, ἀλλὰ ποῖοι οἱ ἀναγκαιῶς κληρονομοῦντες ἦγον οἱ σοφοί. ἐνάγονται μὲν οὖν καὶ καταδικάζονται· οὐκ ἀπαιτοῦνται δὲ, εἰ μὴ καὶ παραλάβωσι τὰ κληρονομιαῖα πράγματα.

εἰ καὶ αὐτοὶ οὐκ ἐνάγονται.] Τὸ οὐκ ἐνάγονται¹⁾, ἢ εἰπέ, ὡς κεφ. κγ. τοῦ ιβ. tit. φησὶν, ἢ εἰπέ, ὅτι αὐτοὶ κλέψαντες οὐκ ἐνάγονται, ἢ ὅτι οἱ κηδεμόνες ὑπὲρ αὐτῶν ἐνάγονται. [Sch. i. VII. 251.]

† Ἄλλ' οἱ κηδεμόνες αὐτῶν.

* Οἱ μαινόμενοι καὶ οἱ ἔμφαντες, ὅταν αὐτοὶ κλέψωσι καὶ ἀπολέσωσιν· οὐδὲ γὰρ οἶδασιν, τί ποιούσιν.

καὶ ἀπαιτεῖ τὸ διαφέρον] † Ὁ φουρτίβος κοινδικτικός.

γ'. Παυλ. Εἰ γὰρ δοῦλός μου κλαπῆ κληρονομὸς γραφεῖς, καὶ ἀποθάνῃ, ἀπαιτῶ καὶ τὸ τίμημα τῆς κληρονομίας.

εἰ γὰρ δοῦλός μου] Τοῦτο κατασκευὴ ἐστὶ τοῦ διαφέροντος. [Sch. k. VII. 251.]

καὶ ἀποθάνῃ] Τελευτήσαντος τοῦ κλαπέτος οἰκέτου, κινεῖται ὁ φουρτίβος κοινδικτικός. τοῦτο δὲ σοὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ζ. διγ. παραδίδωσιν^{m)}, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μθ. τῶν διγ. βιβ. tit. β. διγ. γβ. ἦτοι tit. ιβ. τοῦ παρόντος βιβ. ἐνθα καὶ τὸν περὶ τοῦτου λογισμὸν ἀποδίδωσι. [Sch. l. VII. 251.]

ἀπαιτῶ] Ἀπὸ τοῦ κλέψαντος τὸν δοῦλον. ζῆτει tit. ιβ. κεφ. γβ. καὶ tit. γ. κεφ. κγ. θεμ. γ. [Sch. m. VII. 252.]

καὶ τὸ τίμημα τῆς κληρονομίας] † Καὶ οὐ μόνον τὸν δοῦλον.

δ'. Οὐλπ. Ὀνόματι υἱοῦ καὶ δούλου ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ δεσπότου εἰς τὸ περιελθόν, καὶ εἰς τὸ περιττὸν δύναται τὸν δοῦλον εἰς θεραπείαν τῆς ζημίας ὁ δεσπότης ἐκδοῦναι.

ὄνοματι υἱοῦ καὶ δούλου] † Κλεψάντων.

Σημείωσαι, ὅτι ὁ φουρτίβος ἔχει σημεῖα τινὰ συναλλάγματος, καθ' ὃ κινεῖται εἰς τὸ πεκοῦλον, καὶ σημεῖον ἀμορτήματος, καθ' ὃ κινεῖται εἰς νόξαν. ἔχει δὲ καὶ ἄλλο σημεῖον συναλλάγματος, τὸ μὴ ἐπέχεσθαι μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τὸνⁿ⁾ δοῦλον αὐτῷ, ὡς κεφ. ιε. καὶ τρόπον τινὰ μίξτα ἐστίν. ὁμοίως βιβ. ιε. tit. α. διγ. γ. ἦτοι βιβ. ιη. tit. ε. καὶ βιβ. ιθ. tit. α. διγ. λ. ἦτοι βιβ. ιθ. tit. η. [Sch. n. VII. 252.]

Κυρίλλου. Εἰ δοῦλος ἢ υἱὸς κλέπτει, ὁ δεσπότης ἢ ὁ πατὴρ εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτὸν ἐνάγεται, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν δίδωσιν εἰς νόξαν τὸν δοῦλον. [Sch. n. VII. 252.]

* Ὅταν ἀκούσης, ὅτι ὄνοματι υἱοῦ καὶ δούλου ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ δεσπότου ὁ φουρτίβος εἰς τὸ περιελθόν, μὴ ἀπλῶς καὶ ἀδιαστικῶς νομίσης, ὅτι ὡσανεὶς ἀρμόζει καὶ δούλον, καὶ υἱὸς κλέψαντος. κίαν γὰρ ὁ τεχνικός φιλοσύντομος ὢν ἐν ἐπ' ἀμφοτέρων ἐχρησάτο ἡμίματι, ἀλλ' οὕτω μοι νοεῖ τὸ ἦρτον, ὅτι, εἴτε δοῦλος, εἴτε ὑπεξούσιος υἱὸς κλέπει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων ἔνοχος γίνεται καὶ ὁ δεσπότης καὶ ὁ πατὴρ· ἀλλ' ὅταν μὲν ὁ υἱὸς κλέψῃ, κινεῖται κατ' αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ ἐξ ὄρθου ὁ φουρτίβος· καταδικασθέντος δὲ αὐτοῦ, δίδεται κατὰ

apprehenderit: exactio autem rei iudicatae differtur. donec res apprehenderit, quamvis si hi principaliter furtum commiserint, non conveniantur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 111. Ab extraneo autem ad hereditatem vocati infantes, quamdiu fari nequeunt, et furiosi heredes esse non possunt: sed cum fari coeperint, adeunt ipsi auctoritate et consensu tutorum: quamdiu autem fari nequeunt, [non] fiunt auctores tutores, et non praesentibus pupillis hereditatem adeunt. Legas enim et lib. 35. tit. 14. cap. 8. et ibi Antiqui adnotationes, et eiusdem cap. 49. 102. 113. et tit. 11. cap. 40. et ibi adnotationes. Haec secundum ius antiquum. Sed ex constitutione sive ex cap. 113. tit. 14. tutores etiam pro infantibus pupillis honorum possessionem petere possunt, quia hi ipso iure heredes esse non poterant, quia sui non erant, nec ante aditam hereditatem conditione furtiva conveniri poterant. Ideo illi, *conveniuntur heredes impuberes et infantes etiam ante aditam hereditatem conditione furtiva*, adiectum est, *quales sunt qui necessarii heredes sunt*, id est, sui. Conveniuntur igitur et condemnantur: non exigitur autem ab iis, nisi et res hereditarias apprehenderit.

7) quamvis ipsi non conveniantur] Vel dic, non conveniuntur, ut cap. 23. tit. 12. ait, vel dic, ipsos subripietes non conveniri, vel pro eis curatores conveniri.

Sed curatores eorum.

Furiosi et infantes, si ipsi rem subriperint et perdidit: non enim sciunt, quid faciant.

8) et venit in ea id quod interest] In conditione furtiva.

III. Paul. Nam si servus meus¹⁾ heres institutus subripiatur et moriatur²⁾, exigo³⁾ etiam pretium hereditatis⁴⁾.

1) nam si servus meus] Hoc praeparatio est eius quod interest.

2) et moriatur] Mortuo servo subrepto agitur conditione furtiva. Hoc Ulpianus tradit in dig. 7. et in lib. 47. Digestorum, tit. 2. dig. 52. sive tit. 12. huius libri, ubi et rationem huius rei reddit.

3) exigo] Ab eo, qui servum subripuit. Quaere tit. 12. cap. 52. et tit. 3. cap. 23. them. 3.

4) etiam pretium hereditatis] Non solum servum.

IV. Ulp. Filii et servi nomine¹⁾ competit²⁾ in patrem et dominum³⁾ in id quod pervenit⁴⁾, et in superfluum damni sarcienti causa dominus servum dedere potest⁵⁾.

1) filii et servi nomine] Qui subriperunt.

Nota, conditionem furtivam habere imaginem contractus, quatenus in peculium, et delicti, quatenus in noxam movetur. Habet et alia in re imaginem contractus, quod ea post libertatem non teneatur servus, ut cap. 15. et quodammodo mixta est. Similiter lib. 15. tit. 1. dig. 3. sive lib. 18. tit. 5. et lib. 19. tit. 1. dig. 30. sive lib. 19. tit. 8.

Cyrilli. Si servus filiusve furtum fecerit, dominus paterve in id tenetur, quod ad eum pervenit, et in reliquum servum dat noxae.

Cum audis, filii et servi nomine in patrem et dominum competere conditionem furtivam in id, quod pervenit, ne simpliciter et indistincte putes, eodem modo competere, si servus et si filius furtum fecerit. Licet enim Iuriconsultus brevitatibus studiosus uno verbo in utroque usus sit, tamen ita textum accipe, sive servus, sive filiusfamilias furtum fecerit, utriusque nomine obligari et dominum et patrem. Sed cum filius furtum fecerit, in ipsum filium directo conditione furtiva agi-

k) Legendum videtur οὐκ αὐθεντοῦσι. l) Fabr. ἐνάγεται. m) Fabr. παραδίδωσι. n) τὸν Cod. 1350. Deest apud Fabr.



τοῦ πατρὸς ἰουδικαί δὲ πεκούλιο· ὅταν δὲ ὁ δούλος κλέψῃ, κινεῖται ὁ παρὰ κανόνας φουρτίβος κατὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, καὶ ἀπατεῖ τὸ περιελθόν· εἰς δὲ τὸ ἐπ' ἐκείνον, εἰ μὴ δεφενδεύει τὸν δούλον ὁ δεσπότης, δίδωσιν αὐτὸν εἰς νόξαν. εἰς τὸ αὐτό. Ὁ μὲν υἱὸς ἐνάγεται τῷ φουρτίβῳ κονδικτικῶν πρωτοτύπως· μεθ' οὗ δὲ καταδικασθῆ, δίδεται κατὰ τοῦ πατρὸς ἰουδικαί δὲ πεκούλιο, καὶ ἀποδίδωσιν, ὅσον ἐστὶ τὸ πεκούλιο. ὅρα γὰρ τὸ ἐξῆς κεφ. οὐ μὴν πρωτοτύπως ὁ πατήρ ἐνάγεται τῷ φουρτίβῳ· τῷ γὰρ φουρτίβῳ μόνος ὁ πταίνας ἐνάγεται. εἰς τὸ αὐτό. Τοῦ Ἀγιοθεοδώρου^{ο)}. Τοῦτο λέγει, ὅτι ὀνομασθῆναι μὲν τοῦ δούλου ὁ δεσπότης ἐνάγεται οὐ τῷ κατὰ κανόνας φουρτίβῳ κονδικτικῶν, ἀλλὰ τῷ παρὰ κανόνας ex bono et aequo^{ρ)} φουρτίβῳ· * * * οὐτε^{γ)} γὰρ ἐστὶ δίκαιον, τὴν δεσπότην τοῦ οἰκέτου ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας κερδαίνειν. τούτῳ οὖν τῷ κονδικτικῶν ἐνάγεται εἰς τὸ περιελθόν, καὶ εἰς νόξαν τοῦ οἰκέτου, εἰ μὴ βούλεται δεφενδεύειν αὐτόν. ὁ δὲ πατήρ οὐ τῷ τοιοῦτῳ ex bono et aequo φουρτίβῳ κονδικτικῶν ἐνάγεται· κὰν γὰρ εἴπῃς κερδαίνειν τὸ περιελθόν εἰς αὐτόν, ὅμως οὐκ ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας καὶ τὰ λοιπὰ, καθὼς ἐν τῷ πλατεῖ, ὅμως ὁ τοῦ ὑπεξουσίου πατήρ οὐ τῷ τοιοῦτῳ κονδικτικῶν ὀνομασθῆναι τοῦ υἱοῦ ἐνάγεται· ἀλλὰ πρωτοτύπως μὲν ἐνάγεται ὡς πρόσωπον ὁ υἱός, καὶ οὕτω κατὰ τοῦ πατρὸς ἰουδικαί δίδεται δὲ πεκούλιο.

ἄρμόξει] † Ὁ φουρτίβος.

κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ δεσπότου] Ἄλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ δούλου ἐξ ἀρχῆς, ἐπὶ δὲ τοῦ υἱοῦ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ τοῦ υἱοῦ ἐναχθέντος καὶ καταδικασθέντος, τότε ἰουδικαί δὲ πεκούλιῳ ὁ πατήρ ἐνάγεται. ὁ οὖν Βασιλικὸς τὸ ἀποτέλεσμα εἶπεν. ὅρα γὰρ τὸ ἐξῆς. [Sch. o. VII. 252.]

Ἔχει δὲ τοῦτο τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ ἀμαρτήματος τικτομένων ὑπεξηρημένον ὁ φουρτίβος κονδικτικός, ὅτι καὶ ἐπὶ τῷ δὲ^{δ)} πεκούλιῳ κινεῖται, καὶ νοξάλλως. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι νοξάλλως μόνον κινούνται, κὰν τινα πράγματα περιελθόν πρὸς τὸν δεσπότην αὐτοῦ τοῦ δούλου, τυχόν ἐξ ἀρπαγῆς^{ε)} τοῦ δούλου ἢ βίας. ταῦτα διὰ τῆς ἐν ἑμὲ ἐκδικεῖ ὁ ἀπολέσας αὐτὰ, ἢ ἱμ-φρακτοῦμ ἔξει ἀγωγῆν, εἰ μὴ^{ς)} ἔχει χάσαν ἢ ἐν ἑμὲ, ὡς τυχόν νομισμάτων ὄντων ἀπολεσθέντων. ἐπὶ δὲ τοῦ φουρτίβου κονδικτικῶν τοῦτο οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ κατὰ τοῦ πεκούλιου δύνανται χωρεῖν, καὶ λαμβάνειν τὸ περιελθόν, καὶ εἰς τὸ ἄλλεῖπον κινεῖν νοξάλλως. [Sch. o. VII. 252.]

Ἐνάγεται δὲ ὁ δεσπότης οὐ τῷ κατὰ κανόνας^{η)} φουρτίβῳ κονδικτικῶν· μόνος γὰρ ὁ τὴν κλοπὴν αὐτοουργήσας καὶ ὁ κληρονόμος, καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ ὑπόκεινται τῷ κατὰ κανόνας φουρτίβῳ κονδικτικῶν· ἀλλὰ τῷ ex bono et aequo φουρτίβῳ· οὐτε γὰρ ἐστὶ δίκαιον, τὸν τοῦ οἰκέτου δεσπότην ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας κέρδος ἑαυτῷ περιποιεῖν, ὡς περὶ οὐδὲ ἄλλο τινα, καθά φησιν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ζ'. διγ. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ κείμενον ἐν τῷ δ'. βιβ. τοῦ παρόντος συναγματος, τι. α'. πρὸς τῷ τέλει τοῦ γ'. διγ. καὶ ἐκεῖ γὰρ εἶπεν ὁ Οὐλπιανός, ἐνάγεσθαι φουρτίβῳ^{θ)} κονδικτικῶν τὸν τοῦ οἰκέτου δεσπότην εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτόν, καὶ εἰδώς, ὅτι παρὰ κανόνας δέδωκε τὴν τοιοῦτον κατ' αὐτοῦ κονδικτικῶν, ἐπηγάγε λέγων, ὅτι δίδεται ὁ κονδικτικός, ἐπειδὴ ἄδικόν ἐστιν^{ι)}). ἐκ τῆς τοῦ οἰκέτου κλοπῆς πλουσιώτερον αὐτοῦ γίνεσθαι τὸν δεσπότην. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἕτερον ἐστίν, ἢ δεῖξαι, ὅτι οὐ τὸν κατὰ κανόνας κατ' αὐτοῦ δίδωσι κονδικτικῶν, ἀλλὰ ex aequo et bono. οὐτε γὰρ ἐστίν, ὡς εἴρηται, δίκαιον, τὸν τοῦ οἰκέτου δεσπότην ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας κέρδος ἑαυτῷ περιποιεῖν, ἀλλ' ἐνάγεται εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτόν τῷ εἰρημένῳ μοι κονδικτικῶν, καὶ ἀρχὴν λαβὼν τοῦ ἐνάγεσθαι πρὸς ἀνάγκης ἔχει, δοῖναι τὸ περιελθόν εἰς αὐτόν, καὶ τὸν οἰκέτην εἰς νόξαν, ἐν ᾧ μὴ βούλεται δεφενδεύειν αὐτόν. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ προσώπου πατρὸς· κὰν γὰρ εἴπῃς κερδαίνειν τὸ περιελθόν εἰς αὐτόν, ὅμως οὐκ ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας, ἐπειδὴ μηδὲν ζημιούται ὁ τὴν κλοπὴν ὑποστάς δυνάμενος κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου κινεῖν εἰς ὀλοκληρον, ὡς τὸ ἐξῆς δηλοῖ, καὶ λοιπὸν καταδικῆς γνωμῆς, κινεῖται κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ ἰουδικαί δὲ πεκούλιῳ, καὶ συμπηφίζεται τῷ πεκούλιῳ τοῦ ὑπεξουσίου καὶ τὸ περιελθόν εἰς τὸν πατέρα διὰ τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ ὑπεξουσίου κλοπῆς. κὰν γὰρ κερδαίνῃ ὁ πατήρ οὐδὲν, ὁ τὴν κλοπὴν ὑπομεμενηκώς ζημιούται. μᾶλλον δὲ οὐ κερδαίνει ὁ τοῦ ὑπεξουσίου πατήρ, δυνάμενος τοῦ τὴν κλοπὴν ὑπομεμενηκῶς κινῆσαι

tur, eoque condemnato in patrem datur actio iudicati de peculio: cum autem servus furtum fecerit, conditio furtiva praeter regulam in dominum eius intenditur, et persequitur id, quod ad eum pervenit: in id quod excurrit, dominus, si servum non defendat, noxae dedit. Ad idem. Filius quidem conditione furtiva principaliter convenitur: eo autem condemnato, adversus patrem datur actio iudicati de peculio, et pater praestat, quantum in peculio est. Nam vide sequens caput. Nec vero pater principaliter conditione furtiva convenitur, qua convenitur solus is, qui deliquit. Ad idem. Hagiotheodoriti. Hoc significat, servi nomine dominum conveniri non regulari conditione furtiva, sed irregulari ex bono et aequo: non enim aequum est, servi dominum ex damno alterius lucrari. Hac igitur conditione convenitur in id, quod pervenit, et in noxae deditonem servi, nisi defendere eum velit. Pater autem non hac conditione furtiva ex aequo et bono convenitur: licet enim dicas eum lucrari id, quod ad eum pervenit, tamen non ex alterius damno et quae sequuntur, ut in latiore contextu, tamen filiifamilias pater non hac conditione filii nomine convenitur: sed principaliter ut persona filii convenitur, atque ita in patrem datur actio iudicati de peculio.

2) competit] Conditio furtiva.

3) in patrem et dominum] At in servo quidem ab initio, in filio non ita: sed filio convento et condemnato, tum pater tenetur iudicati de peculio. Basilicus igitur effectum spectavit. Vide enim caput, quod sequitur.

Habet autem hoc prae ceteris actionibus, quae ex delicto nascuntur, conditio furtiva, quod et de peculio, et noxaliter intenditur. Aliis enim noxaliter duntaxat agitur, etiamsi res quaedam ad dominum servi pervenerint, puta ex rapina servi aut vi. Has actione in rem vindicari qui amisit, vel in factum, si locum non habeat actio in rem, ut si nummos amiserit. In conditione autem furtiva non est ita, sed in peculium agere potest, et accipere id, quod pervenit, et in residuum noxaliter.

Convenitur autem dominus conditione furtiva non secundum regulas iuris: solus namque fur, et heres, et successor eius regulariter tenentur conditione furtiva, sed conveniuntur conditione furtiva ex bono et aequo, quod iniquum sit, servi dominum ex alterius damno locupletari, sicut et alium quemlibet, ut Ulpianus ait in dig. 7. Neque obstat, quod habetur in lib. 4. huius partis, tit. 1. ad finem dig. 3. Nam et ibi Ulpianus ait, dominum servi teneri conditione furtiva in id, quod ad eum pervenit, et quia sciebat, praeter regulam in dominum se dare conditionem furtivam, subiicit, eam dari, quod iniquum sit, ex furto servi dominum locupletari. Hoc vero nihil aliud est, quam demonstrare, non ex regula sive rigore iuris in eum conditionem dari, sed ex aequo et bono, quod non sit aequum, ut dictum est, dominum servi ex alterius damno lucrum sibi comparare, sed convenitur conditione supradicta in id, quod ad eum pervenit, qua ubi coepit conveniri, necesse habet dare quod ad se pervenit, et servum in noxam, si eum nolit defendere. Idem vero dici non potest in persona patris: nam etsi lucretur quod ad eum pervenit, non tamen ex alieno damno, quia nihil damni patitur is, cui furtum factum est, cum possit in filiumfamilias in solidum experiri, ut sequenti capite ostenditur, ac deinde condemnatione facta in patrem agit iudicati de peculio, et in peculium filiifamilias computatur id, quod ad patrem pervenit ex furto filiifamilias. Licet enim nihil lucretur pater, damnum patitur cui furtum factum est. Quia potius igitur nihil lucretur pater, cum possit is, cui furtum factum est, principaliter agere in filium, ac deinde in patrem iudicati de peculio. Hoc autem in servo dici non potest: nam et si dixeris, esse de rebus furto sub-

ο) Sic plene scribitur in Cod. 1350. ρ) Cod. 1350. ἐνοχότασ σοῦο hic et postea, sub quo latent verba ex bono et aequo. ς) Sequentia tertia manu scripta sunt. ρ) δὲ supervacaneum videtur. ς) Fabr. ἀρπαγῆς (sic). ζ) Sic legendum pro μὲν, quod habet Fabr. Versio Cuiacii etiam negationem habet. η) Sic Cod. 1350. Fabr. κατὰ τοῦ κανόνας, θ) Adde τῷ ante φουρτίβῳ. ι) Fabr. ἐστὶ.



προτατύπας κατὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ οὕτω κατὰ τοῦ πατρὸς ἰουδικαί τε πεκουλίω. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ οἰκέτου κῆν γὰρ εἴπης, ὅτι ἔχει περὶ τῶν κλαπέντων ἐναγωγῆν, ἔρω σοι, ὅτι νοθαλίως ταυτην κινεῖ. νοθαλίως δὲ κινῶν ἴσως μηδενὸς ἀξίον ὄντα τὸν οἰκέτην λαμβάνει, καὶ ἐκ περιστάσεως λοιπὸν εὐρίσκειται αὐτὸς μὲν ζημιούμενος, ὁ δὲ τοῦ κλέψαντος οἰκέτου δεσπότης κερδαίνειν τὸ περιελθὼν εἰς αὐτὸν. καὶ εἰκότως χωρὶν διδῶσιν τῷ παλαιῷ κανόνι τῷ*) λέγοντι, ὅτι οὐ δικαιοῦν ἐστὶν τινα κερδαίνειν ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας. ὑπόκειται οὖν ὁ τοῦ οἰκέτου δεσπότης, εἰ καὶ μὴ τῷ κατὰ κανόνα φουρτίβῳ κονδικτικῶ, ἀλλ' οὖν ἐξ) aequae et bono, διὰ τὸν εἰρημένον μοι λογισμὸν· οὐκ ἐστὶ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑπεξουσίου πατὴρ. μὴ ἀντιπέσῃ δὲ σοι τὸ ἰθ'. διγ. τοῦ παρόντος τι. ὑπὲρ γὰρ ὡν ὑπεκίνησεν διβόρτι κῆνσῃ πραγματῶν, κονδικτικῶς δίδεται κατὰ τοῦ πατρὸς, οὐ φουρτίβος, ὡς τινες εἰπεῖν ἐπεχείρησαν· κατὰ μόνου γὰρ, ὡς πολλὰς εἶπον, τοῦ τῆν κλοπῆν αὐτουργησαντος καὶ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ δίδεται ὁ τοιοῦτος κονδικτικῶς· ἀλλ' ὁ γενικός ex omni causa, ex omni obligatione, κινούμενος) ἀντὶ τῆς rerum amotarum. ταυτη γὰρ ἰδικῶς αὐτὸν κατέχευθαι τῇ ἀγωγῇ, τουτέστι, rerum amotarum, εἰς τὸ περιελθὼν εἰς αὐτὸν ἢ κατὰ δόλον αὐτοῦ μὴ περιελθὼν, διαρρηθῆν φησὶν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Πομπώνιος ἐν τῷ κ'. τῶν διγ. βιβ. τι. β'. διγ. γ'. καὶ δ. [Sch. o. VII. 252 - 254.]

Παρὰ κανόνας διὰ τὸ δίκαιον. καὶ ζῆτει καὶ βιβ. ιη'. τι. ε'. κεφ. γ'. θεμ. θ'. καὶ τι. δ'. κεφ. α'. θεμ. ε'. καὶ τὸν αὐτοῦ παλαιῶν. [Sch. o. VII. 254.]

εἰς τὸ περιελθὼν) Τῷ*) πατρὶ ἢ τῷ δεσπότη. ζῆτει βιβ. ιη'. τι. ε'. κεφ. γ'. θεμ. δ'.

Ἐρῆται βιβ. ε'. τι. ζ'. διγ. νζ'. ἦτοι βιβ. β'. τι. γ'. ἀπὸ ποιναλίας αἰτίας μὴ δίδοσθαι κατὰ τοῦ πατρὸς δὲ πεκουλίω. [Sch. p. VII. 254.]

δύναται τὸν δοῦλον — ἐκδοῦναι] Ζῆτει κεφ. α'. καὶ τῆν ἐκεῖ β'. παραγραφῆν, καὶ κεφ. ιθ'.

* Ὁ δὲ υἱὸς ἐνάγεται ἐπὶ τῷ λείποντι τῷ φουρτίβῳ κονδικτικῶ, καὶ μεθ' οὗ καταδικασθῆν, δίδεται κατὰ τοῦ πατρὸς ἰουδικαί δὲ πεκουλίω, καὶ ἀποδίδωσιν ὅσον ἐστὶν ἐν πεκουλίω. ὅρα γὰρ τὸ ἐξῆς κεφ.

ε'. Παυλ. Καὶ ὑπεξουσίος ἐνάγεται τῇ τὰ κλοπιμαῖα ἀπαιτούσῃ ἀγωγῇ. μόνος γὰρ ὁ κλέπτης καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνεχονται αὐτῇ.

καὶ ὑπεξουσίος] Κυρίλλου. Κινεῖται καὶ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου· οὐτε γὰρ χωρὰ αὐτῶ, εἰ μὴ κατὰ τοῦ κλέπτου καὶ κληρονόμου αὐτοῦ. τουτέστιν, αὐτοὶ πρωτοτύπως οἱ ὑπεξουσίοι τῷ φουρτίβῳ κονδικτικῶ κλοπῆν πλημμελήσαντες ἐνάγονται, καὶ οὐ χρεὶ κατὰ τοῦ πατρὸς τὸν τοιοῦτον δίδοσθαι κονδικτικῶν· ἦνκα γὰρ μὴ ἀπὸ συναλλαγμάτων ἐστὶν ἢ ἐναγωγῇ κατὰ τοῦ πατρὸς, οὐκ ἐνάγεται ὁ πατὴρ δὲ πεκουλίω, ὡς ἐστὶ μαθεῖν ἐν τῷ ε'. τῶν δὲ ἰουδικῶ, τι. γ'. διγ. α'. θεμ. γ'. ἦτοι τι. δ'. τοιοῦτον τοῦ βιβ. ἀλλ' ἐνάγεται μὲν καὶ καταδικάζεται ὁ β) ὑπεξουσίος, καταδικασθέντος δὲ αὐτοῦ, τὸ λοιπὸν ἰουδικαί δὲ πεκουλίω κινεῖται κατὰ τοῦ πατρὸς, ὡς ἔγνω ἐν τῷ δ'. βιβ. τοῦ παρόντος συντάγματος, τι. α'. διγ. γ'. μὴ ἐναντιωθῆν σοι δὲ τὸ κείμενον ἐν τῷ ιθ'. διγ. τοῦ παρόντος τι. ἀλλ' ἀνάγνωθι τῆν ἐκείσε κειμένην παραγραφῆν. [Sch. q. VII. 254.]

† Ζῆτει βιβ. ζ'. τι. ε'. κεφ. νζ'.

† Ὁμοίως βιβ. μζ'. τι. α'. διγ. κ'.

ἐνάγεται τῇ τὰ κλοπιμαῖα ἀπαιτούσῃ ἀγωγῇ] Ἐρωτήσις. Ἄρα ἐπειδὴ ἐξ ἀμαρτήματος ὁ φουρτίβος κονδικτικός, ἀτιμὸς τὸν καταδικασθέντα; Στεφ. Οὐδὲ εἰς κονδικτικῶς ἐστὶν ἀτιμοποιός, εἰ καὶ ἐξ ἀτιμοποιού αἰτίας ἐτέχθη, ὡς κανονίζων φησὶν ὁ Οὐλιανὸς ἐν τῷ μδ'. βιβ. ὑπὸ τὸν de obligationibus τι. ἐν τῷ διγ. εἶπεν, ὅτι ὁ δεσπότης τοῦ κλεψαντος οἰκέτου εἰς τὸ περιελθὼν εἰς αὐτὸν οὐ τῷ κατὰ κανόνα, ἀλλὰ τῷ παρὰ κανόνα ἐνάγεται φουρτίβῳ κονδικτικῶ διὰ τὸ ἄγνοον ἢ τὸ δίκαιον. ποία οὖν διαφορὰ, εἴτε τῷ κατὰ κανόνα, εἴτε τῷ παρὰ κανόνα ἐνάγεται κονδικτικῶ; Στεφάν. Ὁ μὲν κατὰ c) κανὼνα ἐναγόμενος οἷον ὁ κλέπτης αὐτὸς κατέχεται, κῆν μὴδὲν ἔχη κέρδος ἐκ τοῦ κλαπέντος πραγματος. εἰ γὰρ, ὅτι οἰκέτης ἐστὶν ὁ κλαπείς καὶ ἐτελευτήσῃ; καὶ οὕτως ἐνάγεται, ὡς περ οὖν καὶ ὁ κληρονόμος τοῦ κλέπτου,

reptis actionem, dicam noxalem eam esse. Noxaliter autem agens nullius forte pretii servum accipiet. Denique ex accidenti ipse quidem erit in damno, servi autem dominus lucrabitur id, quod ad se pervenit. Merito igitur antiquae regulae locus est, iniquum esse, quemquam locupletari ex damno alterius. Tenetur igitur dominus servi et si non recta condictione furtiva, tamen ex aequo et bono ob rationem dictam supra. Quo tamen modo filii familias pater non tenetur. Neque obstat dig. 19. huius tituli. Nam earum rerum nomine, quas filia amovit divortii causa, condictio in patrem datur non furtiva, ut quidam tentarunt dicere, cum haec condictio in eum tantum detur, ut saepe dixi, qui furtum fecit, et heredes eius, sed generalis ex omni causa, ex omni obligatione, instituta loco actionis rerum amotarum. Hac enim specialiter eum teneri actione, id est, rerum amotarum, in id, quod ad eum pervenit, vel dolo eius non pervenit, clare ait Paulus in lib. 25. Digestorum, tit. 2. dig. 3. et 4.

Praeter regulam propter bonum et aequum. Et quaere lib. 18. tit. 5. cap. 3. them. 9. et tit. 4. cap. 1. them. 5. et Antiquum eius.

4) in id, quod pervenit] Ad patrem vel dominum. Quaere lib. 18. tit. 5. cap. 3. them. 4.

Dicitur lib. 5. tit. 7. dig. 57. sive lib. 2. tit. 3. ex poenali causa non dari in patrem actionem de peculio.

5) servum dedere potest] Quaere cap. 1. et ibi secundam adnotationem, et cap. 19.

Filius autem residui nomine condictione furtiva convenitur, eoque condemnato adversus patrem datur actio iudicati de peculio, qui praestat, quantum est in peculio. Vide enim caput sequens.

V. Paul. Et filiusfamilias 1) convenitur condictione furtiva 2). Solus enim fur 3) et heres eius ea actione tenentur 4).

1) et filiusfamilias] Cyrilli. Conditur filiofamilias, quia huic actioni locus non est, nisi in furem et heredem eius. Hoc est, ipsi filiofamilias furtum committentes principaliter tenentur condictione furtiva, et non oportet hanc in patrem actionem dare: quoties enim ex contractu actio non est in filium, non tenetur pater de peculio, ut discere licet in lib. 5. eorum, qui de iudiciis sunt, tit. 3. dig. 1. them. 3. sive tit. 4. huius libri. Sed convenitur quidem ipse filiusfamilias et condemnatur, ac deinde iudicati de peculio agitur in patrem, ut didicisti lib. 4. huius partis, tit. 1. dig. 3. Nec obstat, quod habetur in dig. 19. huius tituli. Sed lege ibi appositam adnotationem.

Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 57.

Similiter lib. 47. tit. 1. dig. 21.

2) convenitur condictione furtiva] Interrogatio. An cum ex delicto nascatur condictio furtiva, infamia notat condemnatum? Steph. Nulla condictio notat infamia, etiamsi ex turpi causa nascatur, ut definit Ulpianus lib. 44. tit. de obligationibus. In dig. dixit, dominum servi furtum committentis teneri condictione furtiva in id, quod pervenit, non secundum regulam, sed praeter regulam ex bono et aequo. Quid igitur interest, teneatur condictione secundum regulam, an praeter regulam? Stephan. Is, qui condictione secundum regulam convenitur, veluti fur tenetur, etiamsi ex re furtiva lucrum non fecerit, ut si servus furtivus decederit, itemque heres furis, si servus furtivus superstes erat furi. Is autem, qui condictione furtiva

x) τῷ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. y) Malim addere τῷ ante e.r. z) Fabr. κινουμένη. a) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scriptum deest apud Fabr. b) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Adde τῷ ante κατὰ.



ἐν ᾧ περιῆν ὁ οἰκέτης καὶ ὃν ὁ κλέπτης ἐτελεύτα καιρόν. ὁ δὲ τῷ παρὰ κανόνα φουρτίβῳ κωνδικτικῷ ἐναγόμενος, οἷον ὁ τοῦ κλεμνιωτοσ οἰκέτου δεσπότης, εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτὸν μόνον, ἐπειδὴ δι' οὐδὲν ἕτερον ἐνάγεται, ἢ ὅτι οὐ δίκαιον αὐτὸν ἐξ ἀλλοτρίως κερδαίνειν ζημίαις. ἐὰν δὲ μὴ κερδαίνῃ τυχὸν γὰρ ἐφ' ἄρση ἢ καὶ ἄλλως ἀπάλετο⁴⁾ τὸ περιελθόν εἰς αὐτὸν οὐκ ἐνάγεται· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορὰ τοῦ παρὰ κανόνα αὐτὸν ἐνάγεσθαι. διὰ μόνον γὰρ τὸ μὴ κερδαίνειν ἐξ ἀλλοτρίως ζημίαις ἐνάγεται. ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. νζ'. [Sch. r. VII. 251. sq.]

Ζῆτει κεφ. ζ'. καὶ βιβ. ιη'. τιτ. ε'. κεφ. γ'. θεμ. θ'. [Sch. r. VII. 255.]

μόνος γὰρ ὁ κλέπτης] Ζῆτει τιτ. δ'. κεφ. α'. θεμ. ε'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ νέαν παραγραφήν, καὶ τιτ. ε'. κεφ. λδ'. λε'. [Sch. a. VII. 255.]

καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχονται αὐτῇ] Ἐνάγεται καὶ ὁ κληρονόμος καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ κλέπτου διάδοχοι τῷ φουρτίβῳ κωνδικτικῷ, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ζ'. διγ. τοῦ παρόντος τίτλου φησὶν. [Sch. t. VII. 255.]

Ἄνωρνον⁵⁾. Καὶ πάσῃ ἐνοχῇ ἐξ ἀμικτήματος καὶ συναλλαγματος ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς ἐνάγεται ὡς αὐτεξούσιος, ὡς βιβ. ε'. τιτ. α'. διγ. νζ'. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ε'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. ζ'. διγ. λη'. ἦτοι βιβ. νβ'. τιτ. α'. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. θ'. τιτ. δ'. διγ. λδ'. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ε'. καὶ βιβ. ις'. τιτ. γ'. διγ. α'. θεμ. κς'. ἦτοι βιβ. ιγ'. τιτ. β'. ι') [Sch. t. VII. 255.]

L. 6. III. I. ε'. Οὐλπ. Εἰ γὰρ καὶ σπουδῇ καὶ συμβουλῇ σου γένηται κλοπῇ, τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ἐνέχη, οὐ μὲν καὶ τῇ τὸ κλαπέν ἀπαιτούσῃ.

εἰ γὰρ καὶ σπουδῇ καὶ συμβουλῇ σου γένηται κλοπῇ] Κυριλλῶν. Ὁ σπουδῆ καὶ συμβουλῆ τῇ κλοπῇ δεδωκώς οὐκ ἐνάγεται αὐτῷ. [Sch. u. VII. 255.]

Stephani. Σημείωσαι, ὅτι οὐ πᾶς τῇ φουρτίβῳ ἐνεχόμενος πάντως ὑπόκειται τῷ φουρτίβῳ κωνδικτικῷ. ἰδοὺ γὰρ ἐκεῖνος, οὔτινος ορε consilio γέγονεν ἡ κλοπῇ, τουτέστι, σπουδῇ καὶ συμβουλῇ, τῇ μὲν φουρτίβῳ κατέχεται, οὐκ εἶτι δὲ τῷ φουρτίβῳ κωνδικτικῷ. τότε δὲ τῇ φουρτίβῳ κατέχεται, ὅταν καὶ ἐφηλάφῃσεν τὸ κλαπέν, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ μς'. τῶν διγ. βιβ. τιτ. β'. διγ. νβ'. ἦτοι τοῦ ζ'. βιβ. τιτ. ιβ'. θεμ. ιγ'. φησί. σημεῖωσαι αὐτὸ καὶ μὲνῃσεν τῶν εἰρημένων τῷ Παυλῷ ἐν α'. βιβ. τοῦδε τοῦ συντάγματος, ἦτοι βιβ. κβ'. τιτ. β'. διγ. κη'. ἦτοι τοῦτου τοῦ βιβ. τιτ. ε'. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ τὸ κείμενον βιβ. δ'. τοῦ παρόντος συντάγματος, τιτ. α'. διγ. δ'. ἦτοι βιβ. ιη'. τιτ. ε'. πρὸ β'. θεμ. τοῦ τέλους, ἀλλὰ ἀνάγνωθι τὴν ἐκεῖσε κειμένην παραγραφήν, μὴ ἀντιπέσῃ δὲ σοι τὸ περὶ ἀρβιτραρίου τύπου καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ποιῆς ἀπὸ ε) τόπου κατασκευαζόμενον διαφέρον^{h)}, κείμενονⁱ⁾ πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ παρόντος βιβ. ιγ'. τιτ. δ'. διγ. γ'. ἦτοι βιβ. κδ'. τιτ. θ'. λέγει γὰρ τὸ κεφάλαιον Δεξιόμενος ὁ ἀκτωρ παρακεχωρηκέναι δοκεῖ τὴν ποινὴν ἦτοι τὸ ἀπὸ τοῦ τόπου κατασκευαζόμενον διαφέρον, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ συναλλαγματος ἐγείρεται τὴν ἀρχὴν, καὶ οὐ ποιητὴ μάλλον, ἀλλὰ διαφέρον ἐστὶ καὶ εἰς ἀρβιτραρίων ἀναφέρεται. τοσοῦτον δὲ ποιεῖν τὸ ἀρβιτριον ὀφείλει τοῦ δικάζοντος, ὅσον κατὰ φύσιν ἔχουσιν αἱ βόνα φιδε^{k)} ἀγωγαί· αἱ δὲ βόνα φιδε ἀγωγαί ἔχουσι τὸ ἀγαθὸν τε^{l)} καὶ τὸ δίκαιον, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ τιτ. σαφῶς ἐστὶν εὐρεῖν. ἀνάγνωθι πάντως τὴν ἐν αὐτῷ τῷ διγ. παραγραφήν. [Sch. u. VII. 255. sq.]

Τοῦ αὐτοῦⁿ⁾. Ἀνάγνωθι τὴν διάστιξιν, ἣν ἐναυῖθα λέγει ὁ παλαιός, τὸ, εἰ καὶ ἐφηλάφῃσεν τὸ κλαπέν. [Sch. u. VII. 256.]

Τοῦ αὐτοῦ. Οἶμαι, ὅτι ἐφηλάφῃσεν καὶ οὐκ ἐφηλάφῃσεν. ὀφείλει^{o)} οὖν ὁμοῦ ἀναγνῶναι τὸ ιγ'. θεμ. τοῦ νβ'. κεφ. τοῦ ιβ'. τιτ. καὶ κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. u. VII. 256.]

† Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. νγ'.

τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ἐνέχη] ἼΙ μὲν γὰρ φουρτίβῳ κατὰ πάντος συμβουλευσαντος δίδεται, ὅτι^{p)} ποινὴν ἀπαιτεῖ· ὁ δὲ φουρτίβος, ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖ, κατ' ἄλλου οὐ δίδεται, ἢ κατὰ τοῦ κλέπτου, κἂν παρ' αὐτῷ ἢ, κἂν ἀπόληται^{q)} τὸ κλαπέν. [Sch. x. VII. 256.]

* Ὅταν δηλαδὴ καὶ ψηλαφῆσῃ τὸ κλαπέν.

praeter regulam convenitur, veluti servi furtum committentis dominus, in id duntaxat tenetur, quod ad eum pervenit, quia ob nihil aliud convenitur, quam quod aequum non est, eum lucrari ex alieno damno. Quodsi non lucratur, ut si perierit vel alias amissum sit quod ad eum pervenerat, non tenetur. Et haec est differentia praeter regulam conventionis, quia ob id solum, ne ex alieno damno lucrum faciat, convenitur. Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 57.

Quaere cap. 7. et lib. 18. tit. 5. cap. 3. them. 9.

3) solus enim fur] Quaere tit. 4. cap. 1. them. 5. et ibi novam adnotationem, et tit. 5. cap. 34. 35.

4) et heres eius ea actione tenentur] Conditione furtiva tenetur heres furis et reliqui successores, ut Ulpianus ait in dig. 7. huius tituli.

Innominati. Obligatione omni ex delicto et contractu filiusfamilias tenetur ut paterfamilias, ut lib. 5. tit. 1. dig. 57. sive lib. 7. tit. 5. et lib. 44. tit. 7. dig. 38. sive lib. 52. tit. 1. Lege et lib. 9. tit. 4. dig. 34. sive lib. 60. tit. 5. et lib. 16. tit. 3. dig. 1. them. 27. sive lib. 13. tit. 2.

VI. Ulp. Nam et si ope et consilio tuo fiat furtum¹⁾, furti teneris²⁾, non etiam conditione furtiva³⁾.

1) nam et si ope et consilio tuo fiat furtum] Cyrilli. Is, cuius ope et consilio furtum fit, non tenetur conditione.

Stephani. Nota, non omnem, qui tenetur furti, omnino teneri conditione furtiva. Ecce enim, is, cuius ope consilio furtum fit, furti tenetur, non etiam conditione furtiva. Tunc vero furti tenetur, cum et rem furtivam contractat, ut Ulpianus ait lib. 47. Digestorum, tit. 2. dig. 52. sive lib. 60. tit. 12. them. 13. Id nota et memineris eorum, quae dixit Paulus lib. 1. huius partis, vel lib. 22. tit. 2. dig. 28. sive huius libri tit. 5. Nec obstat, quod habetur lib. 4. huius partis, tit. 1. dig. 4. sive lib. 18. tit. 5. them. antepenult. sed lege ibi positam adnotationem. Rursus non opponatur de arbitraria formula et poena eius, sive de eo quod interest loci ratione, quod extat ad finem huius libri 13. tit. 4. dig. 3. sive lib. 24. tit. 9. Verba capitis haec sunt: Actor suscipiens sortem poenam remittere videtur, vel quod interest loci ratione, quoniam ab initio ex contractu nascitur ea actio, et id quod interest persequitur potius, quam poenam, et arbitraria est. Tantum vero praestare debet arbitrium iudicantis, quantum habent naturaliter actiones bonae fidei, quae habent bonum et aequum, ut in eodem titulo manifeste invenire licet. Lege omnino eius digesti adnotationem.

Eiusdem. Lege distinctionem, quam hic tradit Antiquus ad illa verba, si et rem furtivam contractat.

Eiusdem. Puto, contractaverit, et non contractet. Legere tamen debes them. 13. cap. 52. tit. 12. et cap. 1. them. 2.

Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 53.

2) furti teneris] Actio enim furti in omnes datur, qui consilium dederunt, quia poenam exigit: conditio furtiva, quia rem exigit, non datur in alium, quam furem, sive res furtiva apud eum sit, sive perierit.

Cum scilicet rem furtivam et contractaveris.

d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπάλνται (sic). e) Adde τοῦ ante Ἄνωρ. uti semper, ubi sine articulo scholio praefigitur. f) Sic lege pro τιτ. θ'. quod habet Fabr. g) Ex περι secondam manum in Cod. 1350. fecit ἀπὸ. Fabr. habet περι. h) Hoc videtur ita emendandum: ἦτοι τοῦ ἀπὸ τόπου κατασκευαζόμενου διαφέροντος. i) Fabr. κειμένη. k) Sic Cod. 1350. hic et paulo post. Fabr. βόνα φιδε. l) Sic Cod. 1350. Fabr. δὲ. n) Quis designetur, nescio. Stephanus minime. Fortasse Hagiotheodoritus. o) Malim ὀφείλεις. p) Malim δότι. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπόληται.



οὐ μὴν καὶ τῇ τὸ κλαπέν ἀπαιτούσῃ] Ζῆτει βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. κη. καὶ τὴν ἐκεῖ β'. παραγραφὴν. [Sch. γ. VII. 256.]

ζ. Ἴδεμ.) Ὁ διαλυσάμενος ἐπὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, οὐκ ἀναίρει τὴν τὸ κλαπέν ἀπαιτούσαν ἀγωγὴν, καὶ τὸ ἐμπαλιν.

Ὁ διαλυσάμενος ἐπὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἀνανύμου. Τὸ ἐναντίον ἐπὶ τοῦ ὄρκου, ὡς βιβ. ιβ'. tit. β'. διγ. ιγ'. θεμ. γ'. ἦτοι βιβ. κβ'. tit. ε'. ὅμοιον δὲ τῷ παρόντι ἐπὶ ψήφου βιβ. μζ'. tit. β'. διγ. νβ'. ἦτοι βιβ. ξ'. tit. ιβ'. [Sch. z. VII. 256.]

Κυρίλλου. Κατὰ τοῦ διαλυσαμένου ἐπὶ τῇ φούρτι κινεῖται ὁ φούρτιβος· οὐδέτερά γὰρ αὐτὸν τὴν ἀναίρει. Ζῆτει βιβ. ια'. tit. β'. κεφ. θ'. θεμ. β'. καὶ μη. [Sch. z. VII. 256.]

Οὐκ ἔστι δὲ καιρὸν τὸ ἐν τῷ κβ'. βιβ. κείμενον, ἐν ᾧ φησιν, ὅτι, ὅστις ὤμοσε μὴ κλέψαι, οὔτε τῇ φούρτι, οὔτε τῷ φουρτίβῳ ἐνέχεται. οὐκ ἔστι γὰρ δυνατόν τινα μὴ κλέψαι μὲν, ἐναγεσθαι δὲ τῷ φουρτίβῳ, εἰ μὴ ὁ τοῦ κλέπτου κληρονομὸς. καὶ ζῆτει τὸ ὅρθρον κεφ. τῇ δὲ ἐν ὅρμ μετὰ ταῦτα ἐναγεται, ἐὰν εὐρεθῇ τὸ πρᾶγμα νεμόμενος. καὶ ζῆτει tit. ιβ'. τούτου τοῦ βιβ. κεφ. νβ'. θεμ. κ'. ὁ μὲν γὰρ ὁμοσας μὴ ποιῆσαι ἤδη ἐφαρτη τοῦ μὴ ποιῆσαι, ἦτοι αὐτό, ὁ ὤμοσεν· ὁ δὲ διαλυσάμενος, οὐχί. ἢ γὰρ διάλυσις ἀμφιβυλλομένου πράγματος τομῆ ἐστὶ. σημειώσαι, ὅτι ὁ διαλυσάμενος ἐπὶ τῷ φουρτίβῳ νοδικτικῶς ἢ τῇ φούρτι, ἔχει τὴν ἐτέραν ἀγωγὴν ἀκεραίαν, ὡς περὶ καὶ εἰ μέρος τῶν κλαπέντων λάβῃ, ὡς tit. ε'. κεφ. λ'. τὸ ἐναντίον ἐστὶν ἐπὶ συναλλαγματος. καὶ ἀναγνώθῃ τὰς τοῦ κεφ. παραπομπὰς ἔξωθεν κειμένας. [Sch. z. VII. 256. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ις'. κεφ. β'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῇ. ἔτερον γὰρ ἐστὶν, ὅτε ποιῆ ὡς παρακολούθημα τινὸς ἐστὶ προσώπου), καὶ οὐκ ἀνεῖ οὐ δυνατόν ἐστὶν αὐτὴν θεωρεῖσθαι, ὡς περὶ ἐστὶν ἐκεῖσε· καὶ ἄλλο, ὅτε καὶ ἡ ποιῆ καὶ ἡ περὶ τοῦ πρωτοτύπου πράγματος ἀγωγή. πρωτότυπα εἶσι καὶ τὰ δύο ἅμα γινόμενα καὶ μίαν ἔχοντα εἶδον, τὴν ἅμα φέρονσαν ταῦτα. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν πρωτοτύπων καὶ τῶν παρακολουθημάτων, ὡς ἐν τῷ ζ'. βιβ. ὁ περὶ τοῦ πρωτοτύπου διαλυόμενος καὶ συμφωνῶν, δοκεῖ σωπητικῶς καὶ κατὰ πρόληψιν διαλυεσθαι καὶ συμφωνεῖν ἐπὶ τῇ ποιῇ. ἀεὶ γὰρ τοῦ πρωτοτύπου ὁπωσδήποτε ἄτονοντος, συνατονεῖν καὶ τὰ παρακολουθήματα πέφυκεν. ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος θέματος οὔτε ὁ φουρτίβος δύναται τῆς φούρτι ὡς πρωτότυπος καταναρτῆσθαι, οὔτε τὸ ἐναντίον· ἄλλ' ἐξ ἁμαρτήματος ἐτίχθησαν αὐτὰ αἱ ἀγωγαὶ καὶ ἀμφοτέραι, ἅμα δὲ καὶ ὡς πρωτότυποι. δύο γοῦν οὐσῶν πρωτοτύπων καὶ διάφορα ἀπαιτουσῶν πράγματα καὶ τῶν δύο, ἐὰν περὶ τοῦ ἐνός γένηται δικλωσις, οὐ δοκεῖ καὶ ὡς γίνεσθαι καὶ περὶ τοῦ ἐτέρου. ἀναγνώθῃ καὶ tit. ιβ'. κεφ. μη. καὶ νε. θεμ. β'. καὶ ες'. καὶ τί γὰρ μετέχει, ἐὰν θελήσω διαλυεσθαι περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος μου) δοκεῖν διαλυεσθαι καὶ περὶ ἄλλου πράγματος πρωτοτύπου ἵγουν τῆς ποιῆς; ἢ γὰρ ἂν δοκίμῃ διαλυεσθαι καὶ περὶ ἀτιμίας· καὶ αὐτὴ γὰρ ποιῆ ἐστὶν ὡς ἐκ τῆς φούρτι παρεχομένη· ὅπερ ἄτοπον· οὐ γὰρ ὁ θελων μὴ λαβεῖν τὸ ἴδιον πρᾶγμα, ἀλλ' ὁπωσδήποτε παραγορῆσαι τούτῳ τῷ ἀντιδικῷ, ὅπως ἐνοεῖται μηδὲ ἀτιμώσαι θελεῖν αὐτόν· ἀκωνώρητα γὰρ πάντα ταῦτα τὰ δύο, τοσοῦτον, ὅτι πολλὰς τις τῇ μὲν φούρτι ἐνέχεται, τῷ δὲ φουρτίβῳ οὐκ ἐνέχεται, ὡς κεφ. ιε'. καὶ tit. ια'. κεφ. ιβ'. καὶ tit. ιβ'. κεφ. λη'. θεμ. β'. καὶ πάλιν τὸ ἐναντίον. ἀναγνώθῃ γὰρ tit. ιβ'. κεφ. πα'. θεμ. ε'. περὶ τὰ μέσα καὶ τὴν ἐκεῖσε παραγραφὴν. περὶ δὲ τοῦ ἐν τῷ ζ'. βιβ. θεμ. ις'. εἰς πλείονα κατασκευὴν ἐνόησόν τι καὶ ἄλλο. κυρίως ἐπὶ μὲν τῶν ἁμαρτημάτων λέγεται ποιῆ, ἐπὶ δὲ τῶν συναλλαγμάτων προστίμον. καὶ αὕτη γοῦν ἡ λέξις τοῦ προστίμου οἰονεῖ πως βούη παρακολούθημα τυγχάνειν τοῦ πρωτοτύπου συναλλαγματος, κάκινω συνεπείσθαι καὶ ἀκολουθεῖν καὶ βαδίζειν, ἐνθὺ βαδίζει. τί γοῦν δηλοῖ τὸ προστίμον; ὅτι πρὸς τιμὴν ἐπρωτήθη τοῦ συναλλαγματος, καὶ κατὰ τῶν τὰ δοξάντα ἀθετησάντων. ὅστις γοῦν ἀτιμᾶσει ταῦτα, τὸ προστίμον δίδωσι, καὶ ὡς ταῦτα τιμᾶσθαι, τὸ τοιοῦτον ἐπινερόσηται. οὐκ ἔστι σοι ἀποδείξις καὶ ἀπὸ τῆς λέξεως, ὅτι τὸ προστίμον παρακολούθημα τί ἐστὶ· καὶ ὅτε γὰρ ἀκούεις, ὅτι ὁ δικαστὴς τὸν δικαζόμενον ἀπαυθαδιώσαντα) καὶ ἀναμαχυντήσαντα προστίμοι, ὁποῖον νοεῖς τούτο; πᾶντως, ὅτι εἰς τιμὴν τοῦ δικαστήριον τὴν τοιαύτην ποινὴν ἐπάγει τῷ εἰς τὸ δικαστήριον ἐξυβρίσαντι. ἀναγνώθῃ περὶ ποιῆς καὶ προστίμου βιβ. β'. tit. β'. κεφ. ρλα'.

3) non etiam conditione furtiva] Quære lib. 22. tit. 5. cap. 28. et ibi secundam adnotationem.

VII. Idem. Qui transegit de actione furti¹⁾, non extinguunt conditionem furtivam²⁾, et e contrario.

1) qui transegit de actione furti] Innominati. Aliud in iureiurando, ut lib. 12. tit. 2. dig. 13. them. 3. sive lib. 22. tit. 5. Huic autem simile in sententia lib. 47. tit. 2. dig. 52. sive lib. 60. tit. 12.

Cyrilli. In eum, qui transegit de furti actione, iuratur conditione furtiva: neutra enim earum alteram extinguunt. Quære lib. 11. tit. 2. cap. 9. them. 2. et 48.

Non est autem novum, quod habetur lib. 22. eum, qui iuravit, se furtum non fecisse, nec furti actione teneri, nec conditione furtiva. Fieri enim non potest, ut qui furtum non fecit, conditione furtiva teneatur, nisi sit heres furis. Et quære dictum caput. In rem vero postea cum eo agitur, si rem possideat. Et quære tit. 12. huius libri, cap. 52. them. 20. Eum enim, qui iuravit, se non fecisse, apparet nihil tale fecisse, id est, id, de quo iuravit: qui transigit, non item. Nam transactio rei dubiae decisio est. Nota eum, qui transegit de conditione furtiva vel actione furti, aliam actionem habere integram, sicut si partem rerum furtivarum acceperit, ut tit. 6. cap. 30. Aliud est in contractibus. Et lege capituli additiones extrinsecus positas.

Hagiotheod. Quære lib. 7. tit. 16. cap. 2. quod ne obstare credas. Aliud enim est, cum poena est accessio cuiusdam principalis, quae seorsim considerari non potest, ut illic est: et aliud, cum et poena et actio rei principalis nomine. Principalia sunt et haec duo, quae simul fiunt et unam habent radicem, quae simul haec gignit. In principalibus igitur et accessionibus, ut in lib. 7. qui de re principali transigit et paciscitur, tacite et ex praesumptione etiam de poena pacisci videtur: semper enim re principali quocunque modo deficiente, deficere etiam re accessiones solent. Hoc autem casu nec conditio furtiva tanquam principalis actionem furti despiciere potest, nec vice versa: sed haec ambae actiones ex delicto natae sunt, simul etiam ut principales. Cum igitur duae sint principales actiones, et ambae diversas res persequantur, facta de una transactione, non videtur hic transactio fieri etiam de altera. Lege et tit. 12. cap. 48. et 55. them. 2. et 66. Quomodo enim, si voluero de ipsa re transigere, hoc efficiet, ut etiam de altera re principali, id est, poena, transigere videar? Alioquin enim etiam de infamia transigere viderer, quae ipsa poena est ex furto praestanda: quod absurdum est: nam qui rem suam consequi non vult, sed quomodocunque huic adversario remittere, non omnino existimatur nolle eum infamia notari: quia haec duo conciliari prorsus non possunt, adeo, ut saepe quidam furti actione teneatur, nec vero conditione furtiva, ut cap. 15. et tit. 11. cap. 12. et tit. 12. cap. 38. them. 2. et vice versa. Lege enim tit. 12. cap. 81. them. 5. circa medium et ibi adnotationem. De eo, quod lib. 7. them. 16. habetur ad pleniorum informationem etiam aliud reputa. Proprie in delictis dicitur ποιῆ, in contractibus πρόστιμον. Et haec vox πρόστιμον significat, πρόστιμον quodammodo accessionem esse contractus principalis, eumque sequi cum eoque ire, quo ille tendit. Quid significat τὸ πρόστιμον? Significat, illud in honorem contractus et et contra eos, qui placitis non steterint, esse promissum. Qui igitur haec contemserit, praestat τὸ πρόστιμον, quod excogitatum est, ut placitis honor habeatur. Haec vox non probat tibi, τὸ πρόστιμον esse quandam accessionem: nam cum audieris, a iudice litigatorem impudenter et improbe se gerentem multari, quomodo hoc intelliges? Ita omnino, ut iudex in honorem iudicii contemtori iudicii eiusmodi poenam inferat. Lege de poena et multa lib. 2. tit. 2. cap. 131.

r) Sic Cod. 1350. ut etiam postea pro ὁ αὐτός, quod habet Fabr.

z) Videtur legendum με. u) Sic Cod. 1350.

s) Haud dubie legendum est πρωτότυπον.



οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τὸ κλαπὲν ἀπαιτοῦσαν ἀγωγὴν] Ὅτι τὸ ἐπὶ τῆ φούρτι γινόμενον πάσιον ipso iure ἀναιρεῖ τὴν φούρτι, φθάσαντες ἔγνωμεν ἐν τῷ β. βιβ. τῶν πρώτων, tit. de pactis, dig. ιζ. ἤτοι βιβ. ια. tit. α. κεφ. ιζ. θεμ. β. [Sch. a. VII. 257.]

L. 7. §. 1. Ἡ μὲν γὰρ τὸ πρῶγμα, ἢ δὲ τὴν ποινὴν ἀπαιτεῖ.
D. XIII. 1. ὁ ὑποστάς κλοπὴν ἔχει τὴν τε περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, καὶ τὴν ἀπαιτοῦσαν τὸ κλαπὲν, καὶ τὴν ἀπαιτοῦσαν τὸ ἴδιον πρῶγμα, καὶ τὴν περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων ἀγωγὴν.

ἢ μὲν γὰρ τὸ πρῶγμα] † Ζῆτει βιβ. ζ. tit. β.

ἢ δὲ τὴν ποινὴν ἀπαιτεῖ] Σημείωσαι, ὅτι ἡ μὲν φούρτι μόνον τὴν ποινὴν ἀπαιτεῖ, τὸ διπλοῦν λέγω^{v)}, ἢ τὸ τετραπλοῦν, ὡς ἔγνω ἐν τῷ α. tit. τῆς δ. ἰνστιτου. ὁ δὲ φουρτίβος κονδικτικός τὸ πρῶγμα τὸ κλαπὲν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ^{w)} τὸ διαφέρον, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ γ. dig. τοῦ παρόντος tit. φθάσας ἐδίδαξε. σημεῖωσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οὐ μόνον διαλύσις, ἀλλ' οὐδὲ ἐναγωγὴ γενομένη χάριν τῆς φούρτι τὸν κονδικτικὸν σβέννουσιν^{x)}, ὡς περὶ οὐδὲ τὸ ἐναντίον. poenam petit legitimam. τοῦτο γὰρ ποιεῖ μὴ ἀναιρεῖσθαι τὸν φουρτίβον κονδικτικὸν διὰ τῆς ἐπὶ τῆ φούρτι διαλύσεως, διὰ τὸ ἐκ νόμου τὴν ποινὴν εἶναι τῆς φούρτι. ἔγνω γὰρ ἐν β. βιβ. τῶν πρώτων, tit. ια. ἤτοι βιβ. ζ. tit. ιζ. κεφ. β. ὅτι κονβεντιοναλία τυγὸν ἐπερωτηθεῖσα ποινὴ σβέννεται διὰ τῆς ἐπὶ τῆ πρωτοτύπῃ αἰτίᾳ διαλύσεως. ζῆτει βιβ. ζ. tit. β. κεφ. κβ. καὶ κγ. καὶ tit. αὐτοῦ ιζ. κεφ. β. [Sch. b. VII. 257.]

ὁ ὑποστάς κλοπὴν] Κυρίλλου. Ὁ παθὼν κλοπὴν ἔχει φουρτίβον κονδικτικὸν, ἐν θεμ. ἀδ ἐξιβένδουμ^{y)}. ζῆτει κεφ. ιη. καὶ βιβ. . tit. ιζ. κεφ. ν. θεμ. β. [Sch. c. VII. 257.]

τὴν ἀπαιτοῦσαν τὸ κλαπὲν] Ἐπερ ἦν δεσπότης, ὡς dig. α. ἢ δανειστής, ὡς dig. ιβ. θεμ. β. [Sch. d. VII. 257.]

τὴν περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων ἀγωγὴν] Μὴ φαινομένου δηλονότι τοῦ πράγματος ὧν γὰρ φαινομένων κινούμεν τὴν ἐν θεμ. τούτων μὴ φαινομένων μὲν, ὑπεστώτων δὲ ἢ δόλω δαπανηθέντων, τὴν ἀδ ἐξιβένδουμ, ὡς μεμαθῆκαμεν^{z)}. [Sch. e. VII. 257.]

§. 2. Ἡ τὸ κλαπὲν ἀπαιτοῦσα ἀγωγὴ ὡς πράγματος ἔχουσα ἀπαιτήσιν κατὰ κληρονόμων ἁρμόζει καὶ διαδόχων, καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν κλαπέντα δούλον, εἴτε παρὰ τῷ κληρονόμῳ, εἴτε μὴ, ἀπέθανε μετὰ μέντοι θάνατον τοῦ κλέπτου.

ἢ τὸ κλαπὲν ἀπαιτοῦσα ἀγωγὴ] Κυρίλλ. Κινεῖται αὐτῇ ἢ^{a)} ἀγωγὴ κατὰ παντός διαδοχοῦ τοῦ κλέπτου, καὶ μετὰ τὸ φθαρῆναι τὸ κλαπέν. [Sch. f. VII. 257.]

ὡς πράγματος ἔχουσα ἀπαιτήσιν] Σημείωσαι, ὅτι ὁ φουρτίβος κονδικτικός ἔχει περσεκουτίαν ἐστὶ διὰ τοῦτο γὰρ πολλοὺν κλεμάντων, ἐνὸς τὸ ἱκανὸν τῷ κλαπέντι πεποιηκότης, ἐλευθεροῦνται οἱ λοιποὶ τῷ φουρτίβῳ κονδικτικῷ. ταῦτα ἐν ᾧ περὶ τοῦ πράγματος ἐποίησε τῷ κλαπέντι τὸ ἱκανόν· εἰ γὰρ τὴν ποινὴν κατέβαλεν, οὐκ ἐλευθεροῦ τῆς φούρτι τοὺς λοιπούς, ὡς ἀνηνεκτα^{b)} βιβ. δ. τοῦ κωδ. tit. η. διατ. α. ἤτοι τῷ κα. κεφ. τοῦ παρόντος tit. τοῦτο δὲ νόσον κατὰ τὴν εἰρημένην διαστειν ἐν τῷ μζ. βιβ. tit. β. dig. κα. θεμ. παρατελευτ. ἤτοι βιβ. ιζ. tit. ιβ. ζῆτει βιβ. κη. tit. α. κεφ. κα. θεμ. παρατελευτ. [Sch. g. VII. 257. sq.]

κατὰ κληρονόμων] Οὐ μὴν καὶ ἡ περὶ κλοπῆς καὶ ζῆτει tit. ια. κεφ. α. β. καὶ tit. ζ. κεφ. κ. β. καὶ μζ. α) καὶ ἰνστιτου. β. tit. α. περὶ τὰ μέσα. [Sch. h. VII. 258.]

καὶ διαδόχων] Ἴδού, πῶς ἐνταῦθ' α) φησιν, ὅτι οὐ μόνον ὁ τοῦ κλέπτου κληρονόμος, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τούτου πάντες διαδοχοὶ κατέχονται τῷ φουρτίβῳ κονδικτικῷ. τοῦτο δὲ νόσον, ἐνθα δικαίον μᾶλλον καὶ οὐ πράγματος εἰσι διαδοχοί. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, ἄρα ἀντεπέφερον ἰδίως το, etiamsi in rem successerint, ὡπερ ἐποίησεν ἐν τῷ α. βιβ. τούδε τοῦ συντάγματος, tit. β. dig. η. ζῆτει tit. ιβ. κεφ. μζ. ιζ. καὶ ιζ. [Sch. i. VII. 258.]

2) non extinguit conditionem furtivam] Pactionem de furto ipso iure extinguere actionem furti, iam didicimus lib. 2. partis primae Digestorum, tit. de pactis, dig. 17. sive lib. 11. tit. 1. cap. 17. them. 2.

Haec enim rem³⁾, illa poenam persequitur⁴⁾. Is, cui furtum factum est⁵⁾, habet actionem furti et conditionem furtivam⁶⁾, et rei vindicationem, et actionem ad exhibendum⁷⁾.

3) haec enim rem] Quaere lib. 7. tit. 2.

4) illa poenam persequitur] Nota, actionem furti solam poenam persequi, duplum inquam vel quadruplum, ut didicisti tit. 1. lib. 4. Institutionum. Condictio autem furtiva rem furtivam, et id quod interest, ut Paulus in dig. 3. huius tituli iam docuit. Nota et illud, non solum transactionem, verum et actionem furti in iudicium deductam non extinguere conditionem furtivam, vel e contrario. Poenam petit legitimam. Hoc enim facit, ut non extinguatur condictio furtiva transactione de actione furti, quod furti poena sit legitima. Didicisti enim lib. 2. partis primae Digestorum, tit. 11. sive lib. 7. tit. 16. cap. 2. conventionalem poenam extinguere transactione de principali negotio facta. Quaere lib. 7. tit. 2. cap. 22. et 23. et eius tit. 16. cap. 2.

5) is, cui furtum factum est] Cyrilli. Qui furtum passus est, habet conditionem furtivam, in rem, ad exhibendum. Quaere cap. 18. et lib. . tit. 17. cap. 50. them. 2.

6) eonditionem furtivam] Si dominus sit, ut dig. 1. vel creditor, ut dig. 12. them. 2.

7) et actionem ad exhibendum] Re scilicet non apparente: quae enim apparentia vindicamus, de eis extantibus, sed non apparentibus, vel de eis dolo consumtis ad exhibendum agimus, ut didicimus.

Condictio furtiva⁸⁾, quia rei persecutionem habet⁹⁾, in heredes¹⁰⁾ et successores¹¹⁾ competit, et post mortem servi furtivi¹²⁾, sive apud heredem decesserit¹³⁾, sive non¹⁴⁾, post mortem tamen furis¹⁵⁾.

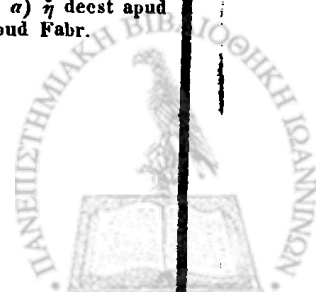
8) condictio furtiva] Cyrilli. Haec actio intenditur adversus omnem successorem furis, et post interitum rei furtivae.

9) quia rei persecutionem habet] Nota, conditionem furtivam rei persecutionem esse: ideo enim ex multis furibus uno satisfaciente ei, qui furtum passus est, reliqui liberantur conditione furtiva, videlicet, si de re satisfecerit: nam si poenam solverit, reliquos actione furti non liberat, ut relatum est lib. 4. Codicis, tit. 8. const. 1. sive cap. 21. huius tituli. Hoc vero intellige secundum distinctionem traditam lib. 47. tit. 2. dig. 21. them. penult. sive lib. 17. tit. 12. Quaere lib. 28. tit. 1. cap. 21. them. penult.

10) in heredes] Non etiam actio furti. Et quaere tit. 11. cap. 1. 2. et lib. 6. cap. 20. 2. et 47. et Instit. lib. 2. tit. 1. circa medium.

11) et successores] Ecce quomodo hoc loco dicat, non solum heredem furis, sed etiam reliquos omnes successores eius teneri conditione furtiva: quod ita intelligendum est, si iuris potius, quam rei successores sint. Alioquin, cur non subiecit specialiter, etiamsi in rem successerint, ut fecit lib. 1. huius partis, tit. 2. dig. 8. Quaere tit. 12. cap. 47. 16. et 17.

v) τὸ διπλοῦν λέγω habet Cod. 1350. Fabr. nil nisi διπλοῦν. w) καὶ Cod. 1350. Deest hoc apud Fabr. x) Fabr. σβέννουσι. y) Fabr. ἐξιβένδουμ. z) Fabr. post μεμαθῆκαμεν addit κινούμεν, quod deest in Cod. 1350. α) ἢ deest apud Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνηνεκτα. c) β. καὶ μζ. in Cod. 1350. secunda manu addita desunt apud Fabr.



Παυλοῦν, ὡς οἶμαι, εἴτε βονόρουμ ποσσέσορος εἶσιν, εἴτε καὶ πράγματος διαδοχοί, ληγατάριος τυχόν ἢ ἀγοραστής. τοῦτο γὰρ με πείθει νοεῖν ἰνστιτουτ. β. tit. β. λέγων τὸν^{d)} τοιοῦτον κονδικτικίον κινέσθαι καὶ κατὰ πάντων τῶν νομίμων, κἂν μὴ εἶεν κλέπται. δίδονται δὲ οὐ πάνιν ὁ φοῖριτιβος διαδόχοις, ἀγορασταῖς τυχόν ἢ ληγαταρίοις, ἀλλὰ μόνον τῷ τοῦ^{e)} κλαπέντος δεσπότῃ καὶ τοῖς κληρονόμοις τούτου, ὡς κεφ. α'. καὶ ια'. [Sch. i. VII. 258.]

καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν κλαπέντα δούλου] † Ζήτει κεφ. ε. ζ'. ζήτει κεφ. ια'. καὶ ι'.

Ἦστε^{f)} σημειώσαι, ὅτι ὁ τοῦ κλέπτου κληρονόμος ἐνάγεται τῷ φοῖριτιβῷ κονδικτικίῳ καὶ εἰς τὰ μὴ περιελθόντα εἰς αὐτόν. τοῦτο δὲ νόησον, ὅτε μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ κλέπτου τὸ πρᾶγμα ὑπῆρ.

εἴτε παρὰ τῷ κληρονόμῳ] Τουτέστιν, εἴτε μετὰ τὴν ὑπερξέλευσιν τῆς κληρονομίας ἀπέθανεν ὁ δούλος, εἴτε πρὸ ὑπερξέλευσεως τῆς κληρονομίας μὲν, τῶς δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κλέπτου^{g)} εἰ γὰρ ζῶντος τοῦ κλέπτου ἀπέθανεν ὁ κλαπέις, πῶς ὁ κληρονόμος ἐναχθήσεται, εἰ μὴ ἄρα προκαταρξῆς γέγονεν. [Sch. k. VII. 258.]

εἴτε μὴ] Τυχόν γὰρ ἐπάλησεν, ἢ ἐδωρήσατο, ἢ ἐληγά- τευσε τὸν κλαπέντα οἰκίτην ὁ κλέπτης, ἢ καὶ τινι τούτου^{g)} ἐτραδίτευσεν. [Sch. l. VII. 258.]

μετὰ μέντοι θάνατον τοῦ κλέπτου] Ἦστε, εἰ ἐν ζωῇ τοῦ κλέπτου ἐφθάρῃ τὸ κλαπέν, οὐ κατέχεται τῷ^{h)} φοῖρι- τῖβῳ κονδικτικίῳ. [Sch. m. VII. 258.]

Ἀναστασίου. Τὸ αὐτὸ ἐστὶ, κἂν ζῶντος τοῦ κλέπτου ἐτε- λεύτησε. Στέφανος μέντοι τὸ ἐναντίον φησὶνⁱ⁾ ἐάν τοῦ κλέπτου ζῶντος ὁ κλαπέις ἐτελεύτησεν, οὐκ ἐνέχεται ὁ κληρονόμος. ἀνάγνωθι διγ. θ'. [Sch. n. VII. 258.]

† Ζήτει κεφ. κα'. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραγραφάς. Ζήτει κεφ. θ'. καὶ τὸν αὐτοῦ παλαιόν.

η'. Ἰδὲμ. Ἐάν τὸ πρᾶγμα προσφέρῃ ὁ κλέπτης, οὐκ ἐνάγεται· εἰ δὲ μὴ, δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν, ὅσον πλείονος ἦν ὀτιεδήποτε.

Ἄει γὰρ ὁ κλέπτης ὑπέροθεισιν ποιεῖ, καὶ διδοῦς χεῖρον τὸ πρᾶγμα ἐλευθεροῦται.

Ἀπαιτεῖται δὲ καὶ καρπούς.

ἐάν τὸ πρᾶγμα προσφέρῃ ὁ κλέπτης] Κινεῖται αὕτη ἢ ἀγωγή κατὰ παντός διαδόχου τοῦ κλέπτου καὶ μετὰ τὸ φθαρῆναι τὸ κλαπέν, εἰ μὴ ἄρα προσήγαγεν τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ δεχθὲν ἐφθάρῃ. εἰ δὲ μὴ προσήγαγεν, ἀπαιτεῖται τὴν διατίμησιν, σκοπομένου τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ πλείονος ἦν τὸ πρᾶγμα^{j)} χεῖρον γὰρ αὐτὸ προσφέρων οὐκ ἐλευθεροῦται^{k)}· ἀεὶ γὰρ δοκεῖ μόραν ποιεῖν, καὶ ἀπαιτεῖται καὶ καρπούς. Ζήτει καὶ κεφ. κ'. εἰ μὲν προσφέρει τὸ κλαπέν ὁ κλέπτης, ὁ δεσπό- τῃς δὲ οὐ βούλεται δεξασθαι, οὐκ ἐνάγεται ὁ κλέπτης, εἴγε ἐφθάρῃ μετὰ ταῦτα. εἰ δὲ οὐ προσφέρει μὲν, εἰτοιμος δὲ ἐστὶν ἐναχθῆναι, ὁ δὲ κλαπέις ἐνέποδισε, καὶ μετὰ ταῦτα φθαρῇ τὸ κλαπέν, ἀρμόζει ὁ φοῖριτιβος. ὁ γὰρ μὴ ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα βουλομένος, ἀλλὰ δικασασθαι, μόραν ποιεῖ κλέπτης ὡν ἐξ ἀρχῆς, ὡς κεφ. κ'.^{l)} [Sch. n. VII. 258. sq.]

Σημειώσαι^{k)} τὸν παρόντα παλαιόν ἐρμηνεύοντα τὸ θ'. κεφ. τοῦ ε. τοῦ tit. κβ'. βιβ'. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παραγρα- φῆν αὐτοῦ. πλὴν οὐκ οἶμαι καλῶς ἔχειν αὐτόν.

† Τέλειον καὶ ἀβλαβές.

† Ζήτει κεφ. ιζ'. καὶ τελ.

οὐκ ἐνάγεται^{l)}] Τυχόν φθαρέντος τοῦ κλοπιμαίου πρᾶ- χματος μετὰ ταῦτα. τοῦτο νόησον, ἐν ᾧ τέλειον καὶ ἀβλαβές ὁ κλέπτης προσήγαγε τὸ κλαπέν. ἄλλως γὰρ οὐκ ἐλευθεροῦνται τῆς ἐνοχῆς, ὡς ὁ νομικός δι' ὧν ἐπιφέρει δηλοῖ. [Sch. o. VII. 259.]

* Τοῦτο, εἰ καταβαλόντος τοῦ κλέπτου τῷ τὴν κλοπὴν ὑποστάντι τὸ κλαπέν, ἐκείνος τοῦτο λαβεῖν οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ὑπερέθετο, εἰδ' οὕτω διεφθάρῃ τὸ κλαπέν· εἰ γὰρ πρὸ μόρας τοῦ δεσποτου ἐφθάρῃ τὸ κλαπέν, καὶ οὕτως ὁ τε κλέπτης καὶ ὁ τοῦτου κληρονόμος ἀδιαστίκτως ἐνάγεται. καὶ ζήτει τοῦ παρόντος tit. κεφ. κ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφάς.

Cuiuslibet generis sint, ut arbitror, sive bonorum possessores sint, sive rei successores, veluti legatarius aut emtor. Hoc enim mihi persuadeo significari Instit. 2. tit. 2. in quo dicitur, eiusmodi conditione agi in quemlibet possessorem, etiamsi fur non sit. Omnibus vero successoribus conditio furtiva non datur, veluti emtoribus aut legatariis, sed domino tantum, cui furtum factum est, eiusque heredibus, ut cap. l. et ll.

12) et post mortem servi furtivi] Quaere cap. 5. 6. Quaere cap. ll. et 10.

Nota ergo, heredem furis conditione furtiva teneri etiam in id, quod ad eum non pervenit. Hoc autem intellige, cum post mortem furis res extet.

13) sive apud heredem decesserit] Hoc est, sive post additionem hereditatis servus decesserit, sive ante additionem, post mortem tamen furis. Nam si viro fure decesserit, qui fieri potest, ut heres teneatur, nisi lis contestata sit?

14) sive non] Ut si fur servum furtivum venderit, vel donaverit, vel legaverit, vel alicui tradiderit.

15) post mortem furis] Itaque, si vivo fure perierit res furtiva, non tenetur conditioe furtiva.

Anastasio. Idem est et si vivo fure decesserit. Stephanus contrarium tradit, si vivo fure servus furtivus decesserit, non teneri heredem. Lege dig. 9.

Quaere cap. 21. et in eo adnotationes. Quaere cap. 9. et eius Antiquum.

VIII. Idem. Si fur rem obtulit¹⁾, non tenetur²⁾: sin minus, aestimationem praestat³⁾, quanti quancuncque plurimi fuerit⁴⁾.

Semper enim fur moram facit⁵⁾, et deterioerem rem dans non liberatur⁶⁾.

Etiam fructus ab eo exiguntur⁷⁾.

1) si fur rem obtulit] Haec actio competit in quemlibet successorem furis etiam re corrupta, nisi post oblationem non suscepta corrumpatur. Quodsi non obtulit, tenetur aestimationis nomine, eo tempore spectato, quo plurimi res fuerit: nam deterioerem rem offerens non liberatur: semper enim fur videtur moram facere. Petuntur etiam ab eo fructus. Quaere et cap. 20. Si rem furtivam offerat fur, et dominus nolit eam accipere, fur non tenetur, si postea res deterior fiat. Quodsi non offerat, sed paratus sit iudicium subire, ac per dominum stet, quominus subeat, ac deinde res perierit, competit conditio furtiva. Qui enim rem non vult restituere, sed litigare, moram facit, cum initio fur sit, ut cap. 20.

Nota hunc Antiquum interpretantem cap. 9. tit. 6. lib. 22. Lege et ibi eius adnotationem. Verum non puto, vera esse ab eo dicta.

Integram et incorruptam.

Quaere cap. 17. et ult.

2) non tenetur] Postea forte peremta re furtiva. Hoc intelligas ita, si rem integram et incorruptam fur obtulerit. Alioquin non liberatur obligatione, ut iurisconsultus significat inferius.

Hoc ita, si rem a fure oblatam furtum passus accipere noluerit et distulerit, ac deinde res furtiva perierit: nam si ante moram domini res furtiva perierit, indistincte fur eiusque heres tenentur. Et quaere huius tit. cap. 20. et ibi adnotationes.

d) τὸν Cod. 1350. Deest apud Fabr. e) τοῦ deest apud Fabr. f) Hoc scholium deest apud Fabr. g) Sic lege. Fabr. τοῦτο. h) τῷ Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) ὡς κεφ. κ'. addit Cod. 1350. Desunt haec apud Fabr. k) Hoc scholium prima manu in Cod. 1350. scriptum omisit Fabr.



εἰ δὲ μή, δίδωσι τὴν ἀποτιμῆσιν] Ζῆτει βιβ. κη'. tit. ια'. κεφ. κθ'. καὶ βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. θ'. καὶ τὸν ἐκεί Στέφανον. [Sch. p. VII. 259.]

ὅσον πλείονος ἢν ὀτεδήποτε] Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῇ κλοπῇ, οἷς tit. ιβ'. κεφ. ν'. καὶ ξη'. θεμ. γ'. ὑπέελε τὰ ἐν τῷ ιδ'. διγ. κείμενα θέματα. τὸ δὲ εἰρημένον ἐνταῦθα, ὅτι τὴν ὀτεδήποτε, δηλονότι μετὰ τὴν κλοπὴν, πλείονα τοῦ πράγματος ὁ δικάζων ἀποτιμῆσιν σκοπεῖ, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ποιεῖ τὴν καταδίκην, ἐπὶ τοῦ φουρτίβου νόησον κονδικτικίου). ἐπὶ γὰρ τῆς φούρτι τοῦ ἐν λίτεμ ὄρκου χάραν λαμβάνοντος, ἢ διπλασία καὶ τετραπλασία γίνεται πρὸς τὴν ἐν καιρῷ τοῦ κλοπιμαίου πράγματος ἀποτιμῆσιν, ὡς Ἰαβολίνος ἐν τῷ ια'. διγ. τοῦ ἐν λίτεμ ὄρκου, ἦτοι βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. θ'. [Sch. q. VII. 259.]

Τοῦ αὐτοῦ). Εἶποι ἂν τις κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ παλαιοῦ νόησον τὸ τοῦ κβ'. βιβ. κεφ. ὅτι καὶ λοιπὸν, ἐπεὶ ὁ ἐν λίτεμ ὄρκος χάραν λαμβάνει ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος, δις οὐ τιμωρεῖται ὁ ἐναγομένος, ὥστε καὶ τῷ ἐν λίτεμ ὄρκῳ ὑποπεσεῖν, καὶ διπλασιασθῆναι ἢ τετραπλασιασθῆναι τὸ πρᾶγμα, καθ' ὃν ἂν καιρὸν εὐρέθῃ τιμωριερον. ὅταν δὲ χωρὶς ὄρκου ἐπὶ τῇ ποιῶ τῆς κλοπῆς καταδικάζεται), τότε γίνεται οὕτως ἢ διπλασιος, ἦτοι τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν εὐρίσκειται τὸ πρᾶγμα τιμωριερον. [Sch. q. VII. 259.]

Ἀνανύμου. Ἐν τῷ β'. διγ. τοῦ α'. tit. τοῦ μζ'. βιβ. θεμ. β'. λέγεται, μὴ ἀνακλᾶσθαι τὸν φουρτίβον εἰς τὸν πρὸ τῆς κατατάξεως χρόνον. [Sch. q. VII. 259.]

Ἦγουν) ἀφ' οὗτο ἐκλάπη βλέπομεν, καὶ ὅταν εὐρωμεν) αὐτὸ) κρεῖττον, ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἀπαιτοῦμεν τὴν διατίμησιν αὐτοῦ, ὡς τὸ ιγ'. κεφ. [Sch. q. VII. 259. sq.]

* Καὶ οὐχ ὅσον νῦν ἀποτιμᾶται.

ἄεὶ γὰρ ὁ κλέπτης ὑπέρθεσιν ποιεῖ] Σημειῶσαι, ὅτι ὁ κλέπτης μὲν ἂν δοκεῖ ποιεῖν ἐπὶ τῷ κλαπέντι πρᾶγματι· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φθαρέντος ἢ καὶ ἄλλως ἀπολομένου τοῦ πράγματος ὁ φουρτίβος κατ' αὐτοῦ κινεῖται κονδικτικίως. Ἐρωτήσας). Ἄρα, κῦν προσογάγη τέλειον καὶ ἄλλαβες τὸ κλαπέν, μὴ δεξῆται δὲ ὁ τὴν κλοπὴν ὑποστάς, καὶ οὕτως οὐδὲν ἦτοον δοκεῖ μὲν ὁ κλέπτης ποιεῖν. Στέφανος. Οὐδαμῶς, τοσοῦτον ὅτι, ἐάν μετὰ τὴν προσφορὴν ἀπὸληται τὸ κλαπέν, οὐ κινδυνεύει ὁ κλέπτης, ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἐστὶ μαθεῖν ἐν τῷ δ'. βιβ. τοῦ κωδ. tit. η'. διατ. β'. ἦτοι τὸ τέλος τοῦ παρόντος τίτλου. [Sch. r. VII. 260.]

† Μετὰ τὴν κλοπὴν. Ζῆτει tit. ιβ'. κεφ. ν'. καὶ ξη'. θεμ. γ'.

† Ζῆτει βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. λ'. καὶ βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ιε'. θεμ. γ'.

* Ἦγουν ἀφ' οὗτο ἐκλάπη, βλέπομεν καὶ ὅταν εὐρωμεν αὐτὸ κρεῖττον, ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἀπαιτοῦμεν τὴν διατίμησιν αὐτοῦ, ὡς τὸ ιγ'. κεφ. Ἐρωτήσας). Καὶ πῶς ἐν τῷ ια'. tit. κεφ. β'. θεμ. β'. φησί, μὴ ἀνακλᾶσθαι τὸν φουρτίβον εἰς τὸν πρὸ τῆς προκατάξεως καιρὸν; Ἄναις. Τοῦτο λύεται ἀπὸ τῆς παραγραφῆς τοῦ Στεφάνου τῆς ἐν κεφ. θ'. τοῦ ε'. tit. τοῦ κβ'. βιβ. ὁ γὰρ ἐκείνος ἐν τῷ φηθέντι κεφ. φησὶ περὶ τῆς φούρτι ὅπως οὕτως καθόλου μέντοι τῆς φούρτι κινουμένης, εἰ μὲν ἐφθάρῃ ἢ χεῖρον ἐγένετο τὸ κλαπέν, τότε ἢ διπλασιος τυποῦται πρὸς τὴν ἐν καιρῷ τῆς κλοπῆς τοῦ πράγματος ἀποτιμῆσιν· εἰ δὲ τούναντιον πλείονος ἄξιον μετὰ τὴν κλοπὴν ἐγένετο τὸ κλαπέν, τότε πρὸς τὴν πλείονα διατίμησιν γίνεται ὁ διπλασιασμός ἢ τετραπλασιασμός. τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ φουρτίβου κονδικτικίου εἶπέ, ὅτι, εἰ μὲν μετὰ τὸ κλαπέναι τὸ πρᾶγμα μὲνῃ τοιοῦτον, οἷον ἦν, ὅτε ἐκλάπη, μὴδὲν χεῖρον γενομένου, τότε, ἐπειδὴ κρεῖττον παρὸ νῦν οὐχ εὐρίσκειται γενόμενον, τότε, πρὸς τὸν ὀπισθεν καιρὸν ἀνακλᾶσθῆσεται ἢ ἀγωγῇ, μὴδέποτε πλείονα τοῦ αὐτοῦ εὐρίσκουσα διατίμησιν; οἷον ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ ια'. tit. κεφ. β'. θεμ. β'. ὅταν δὲ αἰξῆθῃ ἢ διατίμησιν αὐτοῦ (τυχὸν ἐν μὲν τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς ἄξιον ὄντος τοῦ πράγματος νν. νῦν δὲ γενομένου εῖ.) τότε ὁ κλέπτης πρὸς τὴν νῦν οὖσαν διατίμησιν καταδικάζεται) καὶ ἀπλῶς, ὅταν εὐρῇ αὐτὸ γενομένου κρεῖττον, ὡς τὸ παρὸν φησι κεφ.

καὶ διδούς χεῖρον τὸ πρᾶγμα οὐκ ἐλευθεροῦται] † Ζῆτει βιβ. κη'. tit. ια'. κεφ. κθ'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. ιγ'.

3) sin minus, aestimationem praestat] Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 29. et lib. 22. tit. 6. cap. 9. et ibi Stephanum.

4) quanti quodocunque plurimi fuerit] Sic et in actione furti, ut tit. 12. cap. 50. et 68. them. 3. Excipe species positas in dig. 14. Quod autem hic dicitur, iudicem spectare quanti quodocunque, post furtum scilicet, res plurimi fuerit, et in eam aestimationem condemnare, de furtiva conditione intelligatur. Nam in actione furti iureiurando in litem locum habente, duplum et quadruplum redigitur ad aestimationem, quanti res fuerit furti tempore, ut Iavolenus ait in dig. 11. tit. de in litem iurando, sive lib. 22. tit. 6. cap. 9.

Eiusdem. Dixit aliquis, secundum interpretationem Antiqui, intelligendum esse caput libri 22. ut, quia in hac specie in litem iusiurandum locum habet, bis non puniatur reus, iureiurando scilicet in litem, et duplicatione vel quadruplicatione rei, quanti unquam plurimi fuerit. Cum vero sine iureiurando in poenam furti damnatur, tunc duplationem fieri spectato tempore, quanti res plurimi fuerit.

Innominati. In dig. 2. tit. 1. lib. 47. them. 2. dicitur, non retro agi conditionem furtivam vel tempus, quod fuit ante litem contestatam.

Id est, ex quo furtum factum est, et quo tempore invenimus rem pretiosiorum fuisse, eius temporis petimus aestimationem, ut cap. 13.

Non quanti nunc aestimatur.

5) semper enim fur moram facit] Nota, furem moram semper facere videri in re furtiva, et ob id perempta vel amissa re quoquo modo, conditione furtiva tenetur. Interrogatio. Num, si rem integram et incorruptam a fure oblatam furtum passus accipere noluerit, etiam tunc moram facere fur videtur? Stephanus. Minime, adeo, ut si post oblationem res perierit, furis periculum non sit, ut ex contrario sensu discere licet in lib. 4. Codicis, tit. 8. const. 2. sive sine huius tituli.

Post furtum. Quaere tit. 12. cap. 50. et 68. them. 3.

Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 30. et lib. 15. tit. 1. cap. 15. them. 3.

Id est, ex quo furtum factum est, et quo tempore invenimus rem pretiosiorum fuisse, eius temporis petimus aestimationem, ut cap. 13. Interrogatio. Et quae ratione in tit. 11. cap. 2. them. 2. dicitur, conditionem furtivam non retro trahi ad tempus, quod fuit ante litem contestatam? Solutio. Hoc solvitur ex annotatione Stephani ad cap. 9. tit. 6. lib. 22. Quae ab illo in dicto capite dicuntur, haec sunt: Generaliter vero actione furti mota, si res furtiva perierit vel deterior facta fuit, duplatio fit pro modo aestimationis rei, quae fuit furti tempore: sed si e contrario res post furtum pluris fuerit, duplatio vel quadruplatio fit eius, quanti res plurimi fuerit. Hoc et de conditione furtiva dicas: Si post furtum res talis permanserit, qualis fuit, cum subripiretur, non facta deterior, quia melior, quam nunc, facta non invenitur, cur ad posterius tempus retrahatur haec actio, cum nunquam maiorem eiusdem rei aestimationem inveniat? Tale est et them. 2. cap. 2. tit. 11. Aucta vero eius aestimatione, (ut si furti tempore res erat digna quinquaginta aureis, nunc autem facta est centum) fur pro modo aestimationis, quae nunc est, damnabitur: et simpliciter, si res melior facta inveniat, ut hoc cap. dicitur.

6) et deteriore rem dans non liberatur] Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 29. et huius tit. cap. 13.

l) Hic est ordo verborum in Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ τοῦ νόησον φουρτ. κονδ. m) τοῦ deest apud Fabr. n) Quis designetur, e Cod. 1350. colligi non potest. o) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. p) Sic Cod. 1350. Fabr. καταδικάζεται. q) Malim προκατάξεως. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἦτοι. s) Sic Cod. Fabr. εὐρωμεν. t) Sic emendo ex scholio secunda manu scripto ad cap. sequens. u) Fabr. ἠρώτησις. In Cod. 1350. scriptum fuisse videtur ἦρωτ. quod Zachariaeus solvit ἠρώτων. v) ἐν, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. w) Sic Cod. 1350.



ἀπαιτεῖται δὲ καὶ καρπούς] Σημείωσαι, ὅτι τοὺς πρὸ τῆς προκατάρξεως καρπούς ὁ φουρτίβος ἀπαιτεῖ κοινδικτικῶς. καρπούς δὲ μὴ νοητῆς κυρίως ἐπὶ ακινήτου πράγματος· ἐπὶ γὰρ τούτου κλοπῇ οὐ πλημμελεῖται· ἀλλὰ γράως θρημμάτων καὶ ὁπέρας οἰκετῶν. γίνουσε καὶ, ὅτι ἐν ᾧ τὸ κλαπέν οὐ γέγονε χεῖρον μετὰ τὴν κλοπὴν, τότε τῷ καιρῷ προσέχομεν τῆς προκατάρξεως· τούτο γὰρ ἐστὶ τὸ εἰρημένον τῷ Οὐλπιανῷ βιβ. μς. tit. α. διγ. β'. εἰ γὰρ χεῖρον ἐγένετο τὸ πρᾶγμα, τότε κατὰ τὸ εἰρημένον ἐταυθῆα, οὐ πάντως τῷ καιρῷ προσέχομεν τῆς προκατάρξεως, ἐπειδὴ μῆτε δύναται χεῖρον γενόμενον τὸ πρᾶγμα διδοῦς ὁ κλέπτης ἐλευθεροῦσθαι, ὡς ἐν ταυθῆα φησιν, ἀλλὰ τὴν πλείονα σκοποῦμεν διατίμησιν. [Sch. s. VII. 260.]

9. Ἰδὲμ. Ὁ μερικὸς κληρονόμος καθ' ὅσον κληρονομεῖ ἐνέχεται· ὁ δὲ μόνος, εἰς ὀλόκληρον, καὶ οὐκ εἰς μόνον τὸ περιελθόν.

ὁ μερικὸς κληρονόμος] Κυρίλλου. Ὁ δὲ κληρονόμος οὐκ εἰς τὸ περιελθόν, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν πρὸ νερεδιταρία πάρε ἐνάγεται. σημείωσαι, ὅτι ὁ τοῦ κλέπτου κληρονόμος, κἂν μῆδιν εἰς αὐτὸν περιῆλθεν, ἐνάγεται καὶ οὕτω νερεδιταρία πάρε τῷ φουρτίβῳ κοινδικτικῶς, ἐν ᾧ δηλονότι μὴ περιόντος ἐστὶ τοῦ κλέπτου ἐφθάρη τὸ κλαπέν, ὡς ἐγγως ἐν τῷ τέλει τοῦ ζ. διγ. [Sch. t. VII. 260.]

† Ζήτει βιβ. ιγ'. tit. α. κεφ. γ'. θεμ. γ'.

καθ' ὅσον κληρονομεῖ ἐνέχεται] Ὡς εἶγε δυνάμενος τὸ πᾶν ἀποκαταστήσαι πρᾶγμα μὴ ἀποκαθίστησι, τότε* ἀρχὴν λαβὼν τοῦ ἐνάγεσθαι καταδικάζεται εἰς τὸ πᾶν, ὡς περ καὶ τοῦ κλέψαντος οἰκέτου ὁ δεσπότης ἐνάγεται εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτὸν, ὡς ἐγγως ἐν τῷ δ. διγ. καὶ ὁ κληρονόμος δὲ τοῦ χορησαμένου καὶ τελευτήσαντος, εἰ καὶ εἰς μέρος ἐστὶ κληρονόμος, ἐνάγεται μὲν πρὸ νερεδιταρία πάρε· εἰ δὲ εὐχέρειαν ἔχει καὶ δύναται τὸ πᾶν ἀποκαταστήσαι πρᾶγμα, εἰς τὸ πᾶν καταδικάζεται, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ γ. διγ. τῆς commodati φησιν, ἦτοι βιβ. ιγ'. tit. α. κεφ. γ'. θεμ. β'. σημείωσαι, ὅτι ὁ κληρονόμος, κἂν μερικὸς ἐστί, δύναται δὲ τὸ πᾶν ἀποκαταστήσαι, ἐνάγεται εἰς ὀλόκληρον. Ζήτει βιβ. ιγ'. tit. α. κεφ. γ'. θεμ. γ'. [Sch. u. VII. 260.]

* Κἂν μῆδιν εἰς αὐτὸν περιῆλθε. Ζήτει γὰρ καὶ κεφ. ζ. θεμ. tit.

ὁ δὲ μόνος, εἰς ὀλόκληρον] * Πάλιν καὶ ὧδε, κἂν μῆδιν εἰς αὐτὸν περιῆλθεν· ἀπὸ γὰρ εἰς ὀλόκληρον ἐνέχεται, ἐὰν ὁ θάνατος τοῦ κλέπτου εὖρε τὸ πρᾶγμα σωζόμενον, καθὼς διεστίζε σοι τὸ ἠθὲν tit. θεμ. τοῦ ζ. κεφ.

καὶ οὐκ εἰς μόνον τὸ περιελθόν] Ὅσον ἦν ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ κλέπτου, καὶ οὐκ εἰς ὅσον ἐστὶ κατὰ τὴν ὑπερῆλευσιν. τί γὰρ, ὅτι πρὸ ὑπερῆλευσιν ἦν σώων, μετὰ δὲ ὑπερῆλευσιν* ἐφθάρη εἰς μέρος; [Sch. x. VII. 261.]

ι. Ἰδὲμ. Ὁ φανερός καὶ ὁ ἀφανὴς κλέπτης ἐνέχεται τῇ τὸ κλαπέν ἀναιτούση ἀγωγῇ· καὶ ὁ ἄρπαξ, εἰ μὴ τοῦ πράγματος ὁ δεσπότης ἐπελάβετο. ἀρμόζει δὲ κἂν φονεύση, ἢ κλάση, ἢ ἐκχίσση ὁ κλέπτης ὅπερ ἔκλεψεν.

ὁ φανερός καὶ ὁ ἀφανὴς κλέπτης] Κυρίλλου. Καὶ κατὰ μαρτυροῦν κλέπτου κινεῖται, εἰ μὴ ἄρα, ὅτε συνεσχέθη, ἀφῆρθη αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα· καὶ κατὰ ἄρπαγος. Ζήτει ἵστατου. δ. tit. α'. [Sch. y. VII. 261.]

Σημείωσαι, ὅτι ὁ τῆ* β) β) βορόρουμ φαιτόρουμ κατεχόμενος τῷ φουρτίβῳ κατέχεται κοινδικτικῶς· ὁ γὰρ τι ἀλλότρια ἀρπάζων ἀναιδῆς κλέπτης εἶναι δοκεῖ, τοσοῦτον, ὅτι δυνατόν ἐστὶ τὴν φουρτίβου κινεῖσθαι κατ' αὐτοῦ, ὡς ἐν τῷ β. tit. τῆς δ. τῶν ἵστα. μεμάθηκας. ποῖός ἐστι κλέπτης φανερός, καὶ ποῖός ἀφανής, Ζήτει tit. ιβ. κεφ. γ'. δ. ε'. ζ. καὶ η'. [Sch. y. VII. 261.]

εἰ μὴ τοῦ πράγματος ὁ δεσπότης ἐπελάβετο] Σημείωσαι, ὅτι, ἐὰν ἐπὶ νομῆ* b) τοῦ κλαπέντος γίνηται ὁ δεσπότης, οὐ χωρὰ λοιπὸν τῷ φουρτίβῳ κοινδικτικῶς. [Sch. z. VII. 261.]

κἂν φονεύση] Θίς γὰρ οἰκέτην ὄντα τὸν κλαπέντα ἢ καὶ ἕτερον ζῶον, καὶ τούτο ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ κελ-

7) etiam fructus ab eo exiguntur] Nota, conditione furtiva peti fructus perceptos ante litem contestatam. Fructus autem ne intelligas proprie in re immobili: nam huius furtum non fit: sed foetus pecorum et operas servorum. Id etiam noveris, ubi res furtiva post furtum commissum deterior facta non est, tunc litis contestatae tempus nos spectare: hoc enim est, quod Ulpianus ait lib. 47. tit. 1. dig. 2. Nam si deterior facta est, tunc, sicut dicitur hoc loco, non omnino litis contestatae tempus spectamus, quia nec dando rem deteriorem fur liberari potest, ut hoc loco ait, sed maiorem aestimationem spectamus.

IX. Idem. Heres ex parte¹⁾ pro ea parte, qua heres est²⁾, tenetur: qui autem heres solus est, in solidum³⁾, non in id tantum, quod pervenit⁴⁾.

1) heres ex parte] Cyrilli. Heres autem non in id, quod pervenit, sed in solidum pro hereditaria parte tenetur. Nota, heredem furis, etiamsi nihil ad eum pervenerit, teneri conditione furtiva pro hereditaria parte, si videlicet non superstite fure interiit res furtiva, ut didicisti in fine dig. 7.

Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 3. them. 3.

2) pro ea parte, qua heres est, tenetur] Ita ut si possit solidam rem restituere, nec restituat, iudicio accepto condemnatur in solidum, sicut et dominus furis servi convenitur in id, quod ad eum pervenit, ut didicisti in dig. 4. et heres vero commodatarii defuncti, etiamsi pro parte sit heres, tenetur pro hereditaria parte: sed si facultatem habeat solidae rei restituendae, in solidum damnatur, ut Ulpianus ait in dig. 3. tit. commodati, sive lib. 13. tit. 1. cap. 3. them. 2. Nota heredem, etiamsi pro parte heres sit, si solidum restituere possit, in solidum conveniri. Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 3. them. 3.

Licet nihil ad eum pervenerit. Nam quaere et cap. 7. them. ult.

3) qui autem heres solus est, in solidum] Ita et hoc casu, licet nihil ad eum pervenerit: simpliciter enim in solidum tenetur, si mortis furis tempore res extabat, ut distinxit dictum them. ult. cap. 7.

4) non in id tantum, quod pervenit] Quantum erat tempore mortis furis, et non quantum erat tempore additionis. Quid enim, si ante additionem res salva erat, post additionem autem periit pro parte?

X. Idem Manifestus et non manifestus fur¹⁾ tenetur conditione furtiva: et raptor, nisi dominus rem apprehenderit²⁾. Competit vero, et si fur occiderit³⁾, vel fregerit⁴⁾ vel effuderit⁵⁾ id, quod intercepit.

1) manifestus et non manifestus fur] Cyrilli. Etiam in manifestum furem hac actione agitur, nisi cum apprehenderetur, res ei fuerit ablata: et in raptorem. Quaere Institut. 4. tit. 1.

Nota, eum, qui tenetur actione vi bonorum raptorum, conditione furtiva teneri: nam qui aliena rapit, fur improbus esse videtur, adeo, ut et furti actione conveniri possit, ut didicisti in tit. 2. lib. 4. Institutio-nium. Quis sit fur manifestus, et quis nec manifestus, quaere tit. 12. cap. 3. 4. 5. 7. et 8.

2) nisi dominus rem apprehenderit] Nota, si dominus nactus sit possessionem rei furtivae, iam non locum esse conditioni furtivae.

3) et si fur occiderit] Pone enim servum subreptum vel aliud animal, et occisum a fure tantum non

*) Fabr. post τότε addit γὰρ, quod deest in Cod. 1350. Cod. 1350. Deest apud Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. νομῆς.

y) Haec desunt apud Fabr. z) Fabr. ὑπερῆλευσιν. a) τῇ



φόντος μέλλοντος ὅσον οὕτω καταλαμβάνεσθαι. οἶδας δὲ μα-
θῶν ἐν τῷ α'. τι. τῆς δ. τῶν ἰστυτου. ὅτι μαρτυρούμενος
ἐστὶ κλέπτης οὐ μόνον ὁ καταληφθεὶς^{c)}, ἀλλὰ καὶ ὁ θρασυθεὶς
μετὰ τοῦ πράγματος ἐν τῷ οἴκῳ ἢ ἐν τῷ πύλῳ, ἢ περι-
φραγματι, ἢ ἀπλῶς ἐν οἰκῷ ἢ ἄλλῳ τόπῳ, πρὶν ἢ τὸ πρᾶγμα
ἀποδοθῆναι ἐνθα καὶ σκοπὸς ἐν αὐτῷ ἀποδοθῆναι. Θεόφιλος
μέντοι ὁ μακαρίτης τὸ occidisse πρὸς αὐτὸν ἐνόησε τὸν τῆν
κλοπῆν ὑπομεμενηκότα, εἰπὼν, ὅτι ὑπόθεσις, τὸν κλέπτην ἐπ'
αὐτοφῶρῳ καταληφθέντα πεφρονεῦκεναι τὸν καταλαβόντα αὐ-
τόν. σημειῶσαι ἐκ τούτου, ὅτι ἐρέχεται ὁ κλέπτης, κὰν φθαρῇ
ὁ ἐκλεψεν, ἢ τυχηρῶς, ἢ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. [Sch. a. VII. 261.]

† Τὸν δοῦλον, ὃν ἐκλεψε.

κλάση] † Τὸν σκύφον.

ἐκχύση] † Τὸν οἶνον.

. 10. "Ἐνθα ἀποτελέσεται τοῦ δεσπότου ἀλλοτριωθῆ
2. 3. αὐτοῦ ἢ δεσποτεῖα τοῦ κλαπέντος, ἀναιρεῖται ἢ τὸ
XIII. I. κλαπέν ἀπαιτούσα ἀγωγή· ὡς καὶ ὅταν ἐκποιήσῃ τὸ
κλαπέν, ἢ ληγατεύσῃ χωρὶς αἰρέσεως τῷ κλέπτη ἢ
ἐτέρῳ.

Ἐνθα ἀποτελέσεται τοῦ δεσπότου Κυρίλλου. Εἰ
ἐκποιήσῃ τὸ πρᾶγμα ὁ δεσπότης, οὐκ ἐτι κινεῖ. εἰ δὲ ληγατεύσῃ
τὸ πρᾶγμα ποιῶν τῷ κλέπτη ἢ ἐτέρῳ, οὔτε ὁ κληρονόμος
κινεῖ, οὔτε ὁ ληγατάριος· τῷ γὰρ ἐν καιρῷ κλοπῆς δεσπότη
καὶ κληρονόμῳ αὐτοῦ δίδεται. ἔχει δὲ ἐν ῥέμ. [Sch. b. VII. 261.]

ἀναιρεῖται ἢ τὸ κλαπέν ἀπαιτούσα ἀγωγή]
Σημειῶσαι, ὅτι φάκτω οἰκίῳ τῆς δεσποτείας τοῦ πράγματος
τὸν κλαπέντος ἐκπεσὼν ὁ^{d)} δεσπότης, καὶ τὸν φουρτίβον ἀπόλ-
λυσαι κοινδικίον. τότε δὲ φάκτω οἰκίῳ τῆν δεσποτεῖαν ἀπόλ-
λυσαι, δεικνύσαι δὲ ὅτι ὁ νομικὸς ἐπιφέρει. [Sch. c. VII. 261.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. * * Ἐμαθεὶς^{e)} ἐν κεφ. β'. καὶ γ'. ὅτι
ὁ φουρτίβος κοινδικίος ἀπαιτεῖ καὶ διαφέρει. τοῦτο προφω-
ρησας λοιπὸν ἄκουε· ὅτι μὲν αὐτὸς ὁ δεσπότης ὁ κλαπείν
οἰκίῳ φεληματι ἀποβάλλεται τῆν δεσποτεῖαν τοῦ κλαπέντος
αὐτῷ πράγματος, ἀποβάλλεται αὐτὸν τότε νοοῦμεν καὶ ὅλον
τὸν φουρτίβον κοινδικίον αὐτῷ^{f)} πρᾶγματι καὶ αὐτῷ δια-
φύροντι ὅτι δὲ ἀκουσίως ἀναγκασθῆναι στερηθῆναι τῆς αὐτοῦ
δεσποτείας, τότε πρόσεχε τοῖς ἐξῆς λεγομένοις.

ὡς καὶ ὅταν ἐκποιήσῃ τὸ κλαπέν] Σημειῶσαι, ὅτι
δυναμέθαι ἐκποιεῖν καὶ τὰ μὴ ὄντα ὑπὸ τῆν ἡμετέραν κατο-
χήν· οἷον τῷ χρησαμένῳ ἢ μισθωσαμένῳ ἢ ἐν παραθήκῃ πρᾶ-
γμα λαβόντι παρ' ἐμοῦ ἐὰν πωλῆσῃ τὸ πρᾶγμα, οὐκ ἀναγκα-
ζομα λαβεῖν καὶ τραδίευσαι, ἀλλὰ δι' ἂν μετὰ τῆν πρᾶσις
ἀνέχομα τὸ πρᾶγμα εἶναι παρ' αὐτῷ, ὡς ἀπὸ ἀγορασίας
μετατίθεται τὸ λοιπὸν ἢ δεσποτεῖα τούτου τοῦ πράγματος
ἐπ' αὐτόν, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ α'. τι. τῆς β'. τῶν ἰστυτου.
[Sch. d. VII. 261. sq.]

τὸ κλαπέν] † Ἐτι ὃν παρὰ τῷ κλέπτη.

ἢ ληγατεύσῃ χωρὶς αἰρέσεως] Ὡςτε, ὑπὸ αἰρεσιν
εἰ ληγατεύσει τὸ κλαπέν ὁ τεστᾶτωρ, ἠδύνατο τὸν φουρτίβον
κοινδικίον ὁ κληρονόμος κινεῖν, καὶ λοιπὸν εἰ πρὸ τῆς κατα-
δικῆς συνέβη τῆν αἰρεσιν ἐξελεθῆναι^{g)} καὶ ἀρμόσαι τῷ ληγατα-
ρίῳ τὸ ληγατόν, ἀπελύτο τῆς ἐναγωγῆς ὁ ἐναχθεὶς ὑπὸ τοῦ
κληρονόμου τῷ φουρτίβῳ. τοῦτο γὰρ Οὐλιανὸς ἐν τῷ ε'. διγ.
τοῦ παρόντος τι. φησίν. [Sch. e. VII. 262.]

ληγατεύσῃ] † Τὸ ὃν παρὰ τῷ κλέπτη.

11. α'. Πανλ. Οὔτε γὰρ ὁ κληρονόμος, οὔτε ὁ λη-
cod. γατάριος αὐτὴν κινεῖ· μόνῳ γὰρ τῷ κλαπέντι καὶ
κληρονόμῳ αὐτοῦ ἀρμόζει· κινεῖ δὲ τὴν τὰ ἴδια
ἐκδικουσαν ἀγωγήν ὁ ληγατάριος.

οὔτε γὰρ ὁ κληρονόμος] Ὅτε ληγατεύσῃ ἄλλῳ ἀπεν-
τεῦθεν· εἰ γὰρ μὴ ληγατεύσῃ, δύναται κινεῖν ὁ κληρονόμος,
ὡςπερ καὶ ὅτε ληγατεύσῃ μὲν, ὑπὸ αἰρεσιν δὲ^{h)}. [Sch. f.
VII. 262.]

* Εἰς τὸ αὐτό. Ἐπὶ τούτου φησίν τοῦ θέματος· ὅτε λη-
γατεύσῃ χωρὶς αἰρέσεως ἐτέρῳ τινὶ τὸ πρᾶγμα, οὔτε ὁ κλη-
ρονόμος, οὔτε ὁ ληγατάριος κινουσι τὸν φουρτίβον· ὁ μὲν
κληρονόμος, διότι ἀπεντεῦθεν καὶ πρὸ παραλαβῆς αὐτὸ ὁ λη-

deprehensio. Didicisti autem in tit. I. lib. 4. Institutio-
num, manifestum furem esse non tantum deprehensum,
sed et visum cum re furtiva in domo vel ianua, vel
septo, vel alio quolibet loco prius, quam rem deponeret,
quo destinaverat. Theophilus tamen beatae memoriae
verbum occidisse ad eum refert, qui furtum passus
est, dicens ita esse ponendum, manifesto deprehensum
furem eum occidisse, qui apprehendit. Ex hoc nota,
furem teneri, etiamsi res ab eo subrepta interierit casu
vel suo vitio.

Servum, quem subripuit.

4) fregerit] Calicem.

5) effuderit] Vinum.

Cum facto domini⁶⁾ recedit ab eo dominium
rei furtivae, condictio furtiva extinguitur⁷⁾: ut et si
alienaverit rem furtivam⁸⁾, vel legaverit sine con-
ditione⁹⁾ furi vel alii.

6) cum facto domini] Cyrilli. Si dominus rem
alienaverit, amplius non condicit. Quodsi res pure legata
fuerit furi vel alii, neque heres condicit, neque legatari-
us: haec enim actio ei datur, qui furti tempore domi-
nus fuit, et heredi eius. Habet tamen actionem
in rem.

7) condictio furtiva extinguitur] Nota,
facto suo dominum rei furtivae dominium amittentem
conditionem etiam furtivam amittere. Quando vero
facto suo dominium amittat, ostendunt ea, quae juris-
consultus infert.

Hagiothead. In cap. 2. et 3. didicisti, conditione
furtiva peti etiam id quod interest. Quo praemisso
haec audias: Cum ipse dominus, qui furtum passus est,
sua voluntate dominium rei subrepta amisit, tunc eum
amittere accipimus etiam totam conditionem furtivam
rei et eius quod interest nomine: cum vero invitus rei
dominio privatus est, tunc attende ad ea, quae deinceps
dicuntur.

8) ut et si alienaverit rem furtivam] Nota,
posse nos alienare ea etiam, quae non possidemus:
veluti commodatario, vel conductori, vel depositario si
rem vendidero, non est necesse. me rem recipere et
trudere, sed quia post venditionem rem apud eum esse
patior, dominium huius rei quasi ex emtione ad eum
transfertur, ut didicisti in tit. I. lib. 4. Institutionum.

rem furtivam] Adhuc apud furem constitutam.

9) vel legaverit sine conditione] Itaque si
testator rem furtivam sub conditione legaverit, heres
interim potest agere conditione furtiva, et deinde si
ante condemnationem conditio extiterit, et competierit
legatario legatum, reus ab herede conditione furtiva
conventus iudicio absolvitur: hoc enim ait Ulpianus in
dig. 10. huius tituli.

legaverit] Rem apud furem constitutam.

XI. Paul. Neque enim heres¹⁾, neque legatarius
condicit²⁾: ei namque soli, cui furtum factum est³⁾,
et heredi eius condictio competit⁴⁾: legatarius tamen
rei vindicationem habet⁵⁾.

1) neque enim heres] Cum res alii pure legata
est: nam si non sit legata, heres agere potest, sicut
et si legata sit sub conditione.

Ad idem. In hoc casu ait: Cum res alicui sine con-
ditione legata fuerit, neque heres, neque legatarius con-
ditione furtiva experiuntur: heres quidem, quia lega-
tarius legati pure relictus statim et antequam apprehen-

c) Sic Cod. 1350. Fabr. καταληφθεὶς. d) ὁ deest apud Fabr. e) Inde ab hoc verbo scholium tertia manu in Cod. 1350.
scriptum est. f) Malim ἐπ' αὐτῷ. g) Sic legendum. Fabr. ἐξελεθῆναι. h) μὲν et δὲ desunt apud Fabr.



γατάριος τοῦ ἀπεντεύθεν ληγάτου δεσπότης ἐστὶ, καὶ λοιπὸν ὁ κληρονόμος οὐκ ἔστι δεσπότης, δεσπότης δὲ κινεῖ τὸν φουρτίβον, ὡς κεφ. α'. ὁ δὲ ληγατάριος οὐ κινεῖ τὸν φουρτίβον, διὰ τὴν δεσποτίαν ἐστίν, ἀλλὰ ληγατάριος, φησὶν, οὐδέποτε κινεῖ τὸν φουρτίβον.

οὔτε ὁ ληγατάριος αὐτὴν κινεῖ. [Οἱ μὲν κληρονόμος, καθὼ οὐκ ἔστιν τοῦ κλαπέτου δεσπότης· ὁ δὲ ληγατάριος, καθὼ οὐκ ἔστι δικαίον διάδοχος, ἀλλὰ μόνον τοῦ πράγματος· ὁ δὲ μὴ ὢν δικαίον διάδοχος, πῶς τὸν φουρτίβον ἔξει δικαίον ὄντα προσωπικόν; ζήτει τιτ. ιβ'. κεφ. μζ'. καὶ ξζ'. θεμ. β'. [Sch. g. VII. 262.]

Ἀλλὰ¹⁾ τὴν ἐν ἧμ. κατὰ τοῦ κλέπτου καὶ παντὸς ἑτέρου.

μόνα γὰρ τῷ κλαπέτῳ] Τοῦτο νόησον, ἐν ᾧ δεσπότης ἐστὶν ὁ κλαπέτις ἢ δανειστής, καθὼ φθάσας ἐν τῷ α'. διγ. παρέδωκε. ζήτει κεφ. α'. καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ ιβ'. κεφαλαίου. [Sch. h. VII. 262.]

καὶ κληρονόμῳ αὐτοῦ ἀρμόζει] Τοῦ κλαπέτου δηλονότι ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀπομείναντος, καὶ μὴ τινι ἐκθέντος. τὴν δὲ φουρτίβον καὶ ὁ ληγατάριος, καὶ πᾶς^{m)} νέος δεσπότης ἔχει, ὡς βιβ. μζ'. τιτ. β'. διγ. μζ'. ἦτοι τιτ. ιβ'. [Sch. i. VII. 262.]

Σημειῶσαι, ὅτι μόνος ὁ κλαπέτις καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ κινεῖ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, οὐ μὴν καὶ οἱ ἄλλοι διάδοχοι, ὡς ληγατάριος καὶ οἱ λοιποί.

κινεῖ δὲ τὴν τὰ ἴδια ἐκδικουσαν — ὁ ληγατάριος] Καὶ γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν διγ. εἰδίδοτο τοῖς ληγαταρίοις κληρονομία ἐν ἧμ. ἢ δὲ διάταξις ἢ ἐν βιβ. μδ'. τιτ. κζ'. κεφ. α'. κειμένη τοῦτο ἐκαστοῦ μνησενⁿ⁾, τὸ ἐπὶ πλείονων θεμάτων αὐτὴν ἀρμόζειν, παρὸ πρότερον. καὶ ζήτει βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. . . καὶ τὸ ἐν αὐτῷ σχολίον. [Sch. k. VII. 262.]

ιβ'. Οὐλπ. Εἰ δὲ μὴ οἰκείῳ ἀποτελέσματι τὴν δεσποτείαν ἀπώλεσεν, ἔχει τὴν τὸ κλαπὲν ἀπαιτοῦσαν ἀγωγὴν.

Ὅθεν ἐπὶ τῶν κοινῶν^{o)}, ὁ προκαλεσάμενος, οὐ μὴν ὁ προκληθεὶς εἰς τὴν διαίρεσιν, τὴν τὸ κλαπὲν ἀπαιτοῦσαν ἀγωγὴν ἀπόλλυσιν.

εἰ δὲ μὴ οἰκείῳ ἀποτελέσματι] Κυρίλλ. Εἰ τὸ πρῶμά σου παρ' ἐμοῦ κλαπῆ, κινεῖς. εἰ δὲ ἐκπέσης αὐτοῦ, μὴ κατὰ φάκτον σου, πάλιν κινεῖς. εἰ δὲ ἐπίκοινον εἴη καὶ προεκκλήθη τῷ κοινῶν σου, εἰ μὴν σὺ προεκκλέσῃς^{p)}, οὐ κινεῖς· εἰ δὲ ὁ κοινῶν σου, κινεῖς. ὑπόθετον γὰρ χρησθὲν ἢ παρκατεθὲν μοι πρᾶγμα, καὶ κλαπὲν ἐξ ἐμοῦ. τί γὰρ, ὅτι βιαστικῶς ἐχαρίσατο τὸ πρᾶγμα τινὶ τῷ καὶ χρησαμένῳ αὐτῷ παρὰ τοῦ δεσπότην καὶ μὴ βουλομένου, μήτε τοιαυτὴν ἐσχολότος διάθεσιν ἐκχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα τῷ πρῶτῳ χρησαμένῳ, καὶ μετὰ ταῦτα λαβόντος παρὰ βιαστικῶς τὴν ὄψιν. οὕτω γὰρ νόησον ἐνταῦθα τὸ τοῦ facti, τούτῳστιν, οὐκ ἐκ προαιρέσεως σῆς. καὶ μὴ εἴπῃς, ὅτι καὶ διχα φάκτου σου μετετέθη πρὸς ἕτερον ἢ δεσποτείαν· τοῦτο γὰρ λέγοντες ἐναντιώμεθα τῷ Ιωαννῶν ἐν τῷ ιε'. τιν^{q)} διγ. βιβ. τιτ. de peculii, διγ. ια'. κανονίζοντι, ὅτι τὸ ὄν ἡμέτερον οὐ δυνάμεθα διχα φάκτου ἡμετέρου εἰς ἕτερον μετατίθεισθαι. ἐνταῦθα σὺν τῷ τοῦ facti εἶπε, οὐκ ἐκ προαιρέσεως σῆς. ὅτι γὰρ τὴν προαίρεσιν σκοπεῖ, βλέπε, πῶς ἐπὶ τοῦ ἐπικοίνου πράγματός φησιν, ὅτι, εἰ σὺ προκαλέσῃ τὸν κοινῶν, δοκῆς φάκτου σῆς τὴν δεσποτείαν ἀπολωλεκέναι· προκαλεσάμενος γὰρ ἐκποιούντος ἔσχε^{r)} διάθεσιν. δυνατόν καὶ τὸ τοῦ facti εἶπεν, ὅτι τυχὸν ἐφθάσῃ τὸ πρᾶγμα τὸ κλαπὲν, ἢ καὶ παρὰ ἡμῶν, ἢ κλαπέτις καὶ ἐυθῆτι μετὰ τὴν κλοπὴν ὑφανθείσα ἐξήλθε τῆς δεσποτείας τοῦ δεσπότην αὐτῆς πάλαι κυρίου οὐ κατὰ φάκτον τοῦ φαινομένου αὐτῆς δεσπότην. [Sch. l. VII. 262. sq.]

* Ἄλλ' ἕτερον· τί γὰρ, ὅτι κοινὸν ἦν αὐτοῦ καὶ ἑτέρου τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐκλάπη, καὶ οὐκ αὐτὸς προεκκλέσασθαι εἰς τὸ διαιρεθῆναι παρὰ τοῦ δικαστοῦ τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' αὐτὸς μάλλον προεκκλήθη παρὰ κοινῶν ἄγνωστος ἴσως, ὅτι ἐκλάπη. εἰ γὰρ οὐ προεκκλήθη παρὰ τοῦ κοινῶν ἐπὶ τῇ διαίρεσει, ἀλλὰ μάλλον αὐτὸς προεκκλέσασθαι τὸν κοινῶν, τότε, ἐπειδὴ ἤπιστατο,

dat, dominus est, ac deinde heres dominus non est, dominus autem condictione agit, ut cap. 1. legatarius autem condictione non agit, quia, etiamsi dominus sit, tamen legatarius, inquit, condictione furtiva non experitur.

2) neque legatarius condicit] Heres, quatenus non est rei furtivae dominus: legatarius, quatenus non est iuris, sed rei solius successor. Qui autem iuris successor non est, qua ratione condictionem habebit furtivam, quae ius personale est? Quaere tit. 12. cap. 47. et 67. them. 2.

Sed rei vindicationem habet adversus furem et quemlibet alium.

3) ei namque soli, cui furtum factum est] Hoc ita accipiendum, si is, cui furtum factum est, dominus sit vel creditor, ut iam traditum est in dig. 1. Quaere cap. 1. et them. 2. cap. 12.

4) et heredi eius conditio competit] Si videlicet res furtiva in bonis permanserit, neque ulli relicta sit. Actionem autem furti et legatarius, et quilibet novus dominus habent, ut lib. 47. tit. 2. dig. 47. sive tit. 12.

Nota, eum solum, cui furtum factum est, eiusque heredem agere condictione furtiva, non etiam alios successores, puta legatarium et reliquos.

5) legatarius tamen rei vindicationem habet] Nam ex Digestis legatariis dabatur hereditaria in rem. Constitutio autem, quae extat in lib. 44. tit. 27. cap. 1. hoc innovavit, scilicet ut pluribus casibus competat, quam antea. Et quaere lib. 44. tit. 1. cap. . . et in eo scholium.

XII. Ulp. Sed si non suo facto¹⁾ dominium L. 12. pr. amiserit, habet condictionem furtivam²⁾. D. XIII. 1.

Unde inter eos, qui rem communem habent, qui §. 1. provocavit³⁾, non qui provocatus est ad divisionem⁴⁾, condictionem furtivam amittit⁵⁾.

1) sed si non suo facto] Cyrill. Si res tua mihi subrepta sit, condices. Sed et si eam non tuo facto amiseris, aequo condices. Si vero res communis sit, et adiudicetur socio tuo, si tu provocasti, non condices: si socius tuus, condices. Nam pone rem commodatam mihi vel depositam, et mihi subreptam. Quid enim, si Princeps largitus sit alicui rem, quam a domino commodato acceperat, nec volente domino, nec habente animum rei cedendae primo commodatario, deinde dono accipiente a Principe. Sic intelligas hoc loco verba tuo facto, id est, non ex voluntate tua. Neque dixeris, sine facto tuo dominium transferri in alium: hoc enim dicentes adversamur Pomponio, qui in lib. 15. Digestorum, tit. de peculii, dig. 11. definit, id quod nostrum est, sine facto nostro in alium transferri non posse. Hic igitur tuo facto dicit, non ex voluntate tua. Voluntatem enim spectari, collige ex eo, quod in re communi dicit hoc modo: Si tu provocaveris, videris tuo facto dominium amisisse: provocans enim alienantis habuisti voluntatem. Potest et tuo facto dicere, ut si interierit res furtiva, vel si purpura subrepta post furtum vesti intexta sit, exit dominio pristino non facto domini.

Sed alterius facto: quid enim si res subrepta ei cum alio communis erat, et ipse non provocaverat ad rem a iudice dividendam, sed potius provocatus erat a socio ignorante fortasse, rem esse subreptam? Nam si ipse a socio ad divisionem provocatus non est, sed potius socium provocavit, tunc, quia sciebat, iudicem fortasse

i) Idem scholium secunda manu in Cod. 1350. repetitur. k) Inde ab ὁ δὲ — προσωπικόν haec desunt apud Fabr. l) Hoc scholium deest apud Fabr. m) Fabr. ὁ addit ante πᾶς, quod omittit Cod. 1350. n) Hactenus Fabr. scholium exhibet. Reliqua habet Cod. 1350. o) Malim κοινῶν. p) σὺ προκαλέσθαι Cod. 1350. Fabr. γὰρ προκαλέσθαι. q) τῶν deest apud Fabr. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔχει.



ὅτι ἴσως ὁ δικαστὴς ἐντὶ προσκυρώσει τὸ πρᾶγμα καὶ τῷ ἐτέρῳ δώσει τὸ ἕμισυ τοῦ τιμῆματος ὑπὸ τοῦ ἄλλου, καὶ ὁ μέλλον λαβεῖν αὐτὸ εἰς προσκυρώσειν οὐκ αἰτῶς ἔσται, ἀλλ' ὁ παρ' αὐτοῦ προκληθεὶς, ἀπάλεσε τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον· διὸν γὰρ ἠθέλησε προκαλέσασθαι τὸν κοινωνὸν εἰς διαίρεσιν, ἦδει δὲ τὰ τῆς διαίρεσεως ἀποτελέσματα, δοκεῖ αὐτὸς ἐκποιεῖν τὸ πρᾶγμα, καὶ λοιπὸν οὐκ ἔξει τὸν κονδικτικίον ἐπ' αὐτῷ κατὰ τοῦ κλέπτου.

ἔχει τὴν τὸ κλαπέν ἀπαιτοῦσαν ἀγωγὴν] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἦ ἐπὶ τῷ διαφέροντι, εἶπον τέως ὑπεστίν, ἢ ἐπ' αὐτῷ τῷ πρωτοτύπῳ πρᾶγματι ἔχει μὲν καὶ εἰ τὸν φοῦρτιβον· ἀλλ' εἰ κινήσῃ τούτου καὶ λάβῃ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ κλέπτου, ἀφαίρεται τούτο ὑπὸ τοῦ λαβόντος αὐτὸ κατὰ δωρεάν ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καθὼς ὁ ἠδὲξ θεματικῆι ἀνάγνωθι τὸ παρὸν θεμα καὶ τὸ ἐπόμενον. ἢ καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν, εἰ θέλησῃ, ὁ λαβὼν ἐκ βασιλέως τὴν δωρεάν, ἐκχωρεῖν αὐτῷ καὶ τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον· ἔχει γὰρ τὴν ἐν ἡμῶν ἐκ τῆς δωρεᾶς τῆς βασιλικῆς.

ὁ προκαλεσάμενος] Καὶ πῶς, ἐπεὶ τὴν δεσποτείαν, κἂν ἄκων, τοῦ κλαπέντος ἀπάλεσε πρᾶγματος, δυνήσεται ὅλως ἔχειν τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἀπαιτεῖν δὲ αὐτοῦ διαίρεσιν πρᾶγματος, ὅπερ ἐτέρῳ προσκυρώσῃ δεσποτικῶς; [Sch. m. VII. 263.]

Σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ τοῖς κλαπέσι καὶ μήνῳ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν κατοχὴν γενομένοις δυνάμεθα τὸ κομμῶνι διβιδοῦνδῳ κινεῖν δικαστήριον. ζῆται βιβ. ζ. tit. ε. κεφ. ιγ'. καὶ ιδ'. καὶ βιβ. ιβ'. tit. β'. κεφ. β'. [Sch. n. VII. 263.]

οὐ μὴν ὁ προκληθεὶς εἰς τὴν διαίρεσιν] Ὁ προκαλούμενος ἐν τοῖς τριῖσι διπλοῖς δικαστήρισι ἄκων ἔστιν, ὡς βιβ. ε. tit. α'. διγ. ιγ'. ιδ'. ἢτοι βιβ. ζ. tit. ε. καὶ βιβ. ι. tit. γ'. διγ. β'. ἢτοι βιβ. ιβ'. tit. β'. ἀνάγνωθι τοῦ βιβ. tit. α. διγ. ια'. καὶ tit. β. διγ. μδ'.) τούτο φησιν, ὅτι, ἐάν δύο τινῶν ἐπικοινωνοῦντες ἔχοντες πρᾶγμα, ὅπερ ἐφθασέ τις ἤδη κλέψαι, ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν ζητήσας αὐτὸ διαρεθῆναι, ἀγνοῶν ἴσως, ὅτι ἐκλάπη, εἰ μὲν ἐν τῇ διαίρεσει προσκυρώσῃ αὐτῷ, δύναται μετὰ ταῦτα κινεῖν ὁ λαβὼν αὐτὸ διὰ προσκυρώσειν κατὰ τοῦ κλέψαντος τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον. ἐάν δὲ προσκυρώσῃ τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, οὐκ εἰ δύναται κινεῖν κατὰ τοῦ κλέπτου· ἐπιδοῦν γὰρ αὐτὸς προκαλέσασθαι τὸν ἀντιδικὸν εἰς διαίρετικὸν δικαστήριον, ἦδει δὲ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ, ὅτι ἴσως οὐ προσκυρώσῃται αὐτῷ, λοιπὸν ἔδοξεν αὐτὸ ἐκποιήσασθαι, καὶ ὡς ἐκποιήσασθαι οὐκ εἰ δύνηται τὸν φοῦρτιβον κινεῖν κονδικτικίον. ἐάν δὲ τοῦ ἀντιδικίου προκαλεσάμενος εἰς τὸ δικαστήριον αὐτὸν γένηται προσκυρώσει τῷ προκαλεσάμενῳ, πάλιν ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν, ἀφ' οἷ ἀφῆρεθῆ τὸ πρᾶγμα ὡς τῷ ἐτέρῳ προσκυρώσῃ, κινήσει τὸν φοῦρτιβον. οὐ γὰρ κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐξεποιήθη, ἀλλὰ παρὰ γνώμην, καὶ λοιπὸν κἂν προσκυρώσῃ ἐτέρῳ, ἐπειδὴ, ὅταν ἦ παρ' αὐτῷ, ἐκλάπη, γνῶν δὲ ἐξεποιήθη αὐτῷ, αὐτοῦ, οὐ κατὰ γνώμην αὐτοῦ, λοιπὸν καὶ πάλιν ἔξει τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον. ζῆται βιβ. κθ'. tit. α'. κεφ. οἱ. θεμ. β. καὶ tit. ζ'. κεφ. τελευταίου. [Sch. o. VII. 263. sq.]

τὴν τὸ κλαπέν ἀπαιτοῦσαν ἀγωγὴν ἀπόλλυσιν] Μὴ προσκυρώσῃ αὐτῷ τοῦ πρᾶγματος τοῦ ἄλλου ἐπικοινωνοῦν. ἐάν δὲ καὶ αὐτοῦ προκαλεσάμενος τὸν ἀντιδικὸν, πάλιν ἡ διαίρεσις τῷ προκαλεσάμενῳ προσκυρώσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὕτω κλαπέντος αὐτοῦ δύναται κινεῖν τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον. [Sch. p. VII. 264.]

* Τοῦ αἰτοῦ. Οὐκ ἀπόλλυσιν δὲ οὕτως ὁ προκληθεὶς· ἢ γὰρ ἐπὶ τῷ διαφέροντι δύναται κινεῖν πάλιν τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον, καθὼς καὶ ἀνωτέρῳ μεμαθήκας ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνωτέρου θέματος καὶ τοῦ ε. κεφ. καὶ ἔως τοῦ παρόντος· ἢ καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ πρωτοτύπῳ κινεῖ μὲν τὸν φοῦρτιβον καὶ λαμβάνει τούτο ἀπὸ τοῦ κλέπτου, πάλιν δὲ ἐρχόμενος ὁ συγκοινωνὸς αὐτοῦ, ἤτιμι καὶ προσκυρώσῃ διὰ τοῦ κομμῶνι διβιδοῦνδῳ, ἀναλαμβάνει τούτο ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἤδη προσκυρώσῃ αὐτῷ· ἢ καὶ μετὰ τὴν προσκυρώσειν ἀναγκάζει αὐτὸν ἐκχωρεῖν αὐτῷ τὸν ἐπὶ τῷ πρωτοτύπῳ πρᾶγματι φοῦρτιβον. καὶ τούτο μὲν ἐπὶ τοῦ προκληθέντος, ὡς ἄκωντος ἀποβαλομένου τὴν δεσποτείαν. ὁ δὲ προκαλεσάμενος οὐδ' ὅλως ἔχει τὸν φοῦρτιβον, οὔτε ἐπὶ τῷ πρωτοτύπῳ πρᾶγματι, οὔτε ἐπὶ τῷ διαφέροντι, ὡς πάντως τὸν φοῦρτιβον κονδικτικίον ἀποβαλέσθαι δοκῶν, καθὼς ὁ ἐν τῷ τελευταίῳ θεμ. τοῦ ε. κεφ. ὅτι δὲ ἐπὶ τῶν

uni rem adiudicaturum, et alterum dimidiam pretii consecuturum, eumque, cui res adiudicabitur, non se fore, sed socium ab ipso provocatum, conditionem furtivam amisit: cum enim socium ad divisionem provocare voluit, eventus autem divisionis noverat, ipse videtur rem alienare, neque in posterum eius nomine conditionem adversus furem habebit.

2) habet conditionem furtivam] Hagiotheod. Vel eius quod interest, si modo existit, nomine, vel ob ipsam rem principalem habet iquidem adhuc conditionem furtivam: sed si ea expertus rem a fure acceperit, haec ei aufertur ab illo, cui Princeps eam donaverat, ut Index speciem fingit. Lege hoc thema et sequens. Vel etiam is, cui res a Principe donata est, si velit, eum cogit ad conditionem furtivam sibi cedendam: nam vindicationem habet ex donatione Principis.

3) qui provocavit] Et quomodo, cum dominium licet invitus rei furtivae amisit, eam omnino condicere poterit, et petere aestimationem eius, quae alteri addicta est domini iure.

Nota, de rebus furto ablati, quarum possessionem nondum apprehendimus, posse nos agere communi dividendo. Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 13. et 14. et lib. 12. tit. 2. cap. 2.

4) non qui provocatus est ad divisionem] Qui provocat in tribus duplicibus iudiciis actor est, ut lib. 5. tit. 1. dig. 13. 14. sive lib. 7. tit. 5. et lib. 10. tit. 3. dig. 2. sive lib. 12. tit. 2. Lege lib. . . tit. 1. dig. 11. et tit. 2. dig. 44. Hoc ait: Si duo sint, qui rem habeant communem, quae ab aliquo furto subrepta sit, et unus sociorum petat eam dividi, ignorans forte subreptam eam esse, et iudicio divisionis adiudicetur ei, postea potest is, cui res adiudicata est, in furem agere conditione furtiva. Sed si res adversario adiudicetur, in furem agere non potest: quia enim ipse adversarium ad iudicium divisionis provocavit, cuius effectus sciebat, videlicet forsitan rem sibi adiudicatum non iri, videtur rem alienasse, et quasi alienaverit, non poterit agere conditione furtiva. Sed si adversario provocante ad iudicium, res provocanti adiudicetur, unus sociorum, cui res aufertur alteri adiudicata, furtiva conditione agat. Non enim voluntate eius res alienata est, sed contra voluntatem. Denique etiamsi adiudicata sit alteri, quia furti tempore apud eum fuit, nunc alienata est non ex voluntate eius, habebit conditionem furtivam. Quaere lib. 29. tit. 1. cap. 78. them. 2. et tit. 6. cap. ult.

5) conditionem furtivam amittit] Non adiudicata ei re communi. Quodsi provocanti adversarium ad iudicium divisionis res adiudicata sit, eaque ei subrepta sit, conditione furtiva agere potest.

Eiusdem. Non amittit autem ita provocatus: vel enim eius quod interest nomine conditione furtiva res agere potest, ut et supra didicisti ex superiori themate et cap. 10. usque ad hoc: vel ob rem principalem conditione furtiva agit eamque a fure aufert, quam socius eius, cui res in communi dividendo iudicio adiudicata est, quasi ei iam adiudicatum ab eo recipit: vel etiam post adiudicationem eum conditionem furtivam rei principalis nomine sibi cedere cogit. Hoc in provocato, quippe qui invitus dominium amisit. Provocans autem conditionem furtivam prorsus non habet, neque ob rem principalem, neque eius quod interest nomine, cum conditionem furtivam omnino amisisse videatur, ut in them. ult. cap. 10. Inter socios autem diversos esse effectus in persona eius, qui communi di-

*) Verba ἀνάγνωθι — διγ. μδ'. desunt apud Fabr. t) τῷ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. u) Sic Cod. 1350. Fabr. προσκαλέσασθαι (sic). v) τοῦ deest apud Fabr.



κοινωνῶν διαφορῶν εἶσιν ἀποτελεσμάτων ἀεὶ ὁ κινῶν τὸ κομμοῦν διβιδουῖνδο, καὶ ὁ ἐναγομένος αὐτῶ, ζῆτει βιβ. κθ'. tit. ε'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. λη'. tit. θ'. κεφ. ζ'. θεμ. α'.

Καὶ ὁ λαβῶν ἐνέχυρον ἔχει ἐπ' αὐτῶ κλεπτομένῳ φούρτιβον ἰνκέρτον.

καὶ ὁ λαβῶν ἐνέχυρον] Κυρίλλου. Ὁ λαβῶν τὸ κλεπένον πρῶγμα εἰς ἐνέχυρον κινεῖ ἰνκέρτως. ἐπειδὴ γὰρ δανειστής ἐστὶν ὁ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας, καὶ εἰκός ἐστιν, ἕτερον δανειστήν προτιμῆσιν ἐπὶ τῷ κλεπένῳ ἐνέχυρῳ ἔχειν^{ω)}, εἰκότως οὐ δεσποτίας διατίμησις ἦτοι διαφέρον σκοπεῖται, ὡπερ δύναται πολλάκις εὐκατάληπτον εἶναι, ἀλλὰ ἐνέχυρον ἐξετάζεται, εἰκότως τὸν φούρτιβον κοινδικτικῶν ἰνκέρτως^{κ)} ὁ νόμος ἐπιτρέπει κινεῖν τῷ δανειστῇ, καὶ σημειώσαι, πότε καὶ ὁ μὴ δεσπότης δύναται τὸν φούρτιβον κινεῖν κοινδικτικῶν. [Sch. q. VII. 264.]

Ἐρώτησις. Ἄρα καὶ ὁ χρησάμενος δύναται κατὰ τοῦ κλεψαντος τὸν φούρτιβον κινεῖν κοινδικτικῶν; Στεφαν. Οὐδαμῶς· καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ δανειστής παρὰ κανόνα κινεῖ. οἶδας γὰρ, ὅτι κατὰ κανόνα μόνῳ τῷ δεσπότῃ καὶ κληρονομίῳ καὶ διαδόχοις αὐτοῦ δίδεται ὁ φούρτιβος κοινδικτικῶν. τὰ δὲ παρὰ κανόνα, ἐφ' ὧν εἰσπράχθη καὶ μόνον κρατεῖ, καὶ κατὰ τῶν ὁμοίων οὐκ ἐπεκτείνεται, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ α'. βιβ. tit. γ'. διγ. ιδ'. ἦτοι βιβ. β'. tit. ε'. καὶ ἐν τῷ γ'. βιβ. tit. τελευτ. διγ. ρα'. ἦτοι βιβ. β'. tit. γ'. ἄλλως τε καὶ ἰδικωτέρως Οὐλπιανὸς ἐν τῷ μζ'. βιβ. tit. β'. διγ. ιδ'. φησὶν, ἦτοι βιβ. ζ'. tit. ιβ'. μήτε τῷ χρησάμενῳ, μήτε τοῖς ἄλλοις δυναμένοις μὲν φούρτιβον κινεῖν, μὴ οὐαὶ δὲ τοῦ κλεπέντου δεσποτίας, τὸν φούρτιβον ἀρμόζειν κοινδικτικῶν. [Sch. q. VII. 264.]

† Ζῆτει βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρα'. καὶ βιβ. κε'. tit. α'. κεφ. κα'.

ἰνκέρτον] Ἴητοι ἀφανῆ. τὸν μὲν γὰρ κέρτον φούρτιβον ἦτοι τὸν φανερὸν μόνος ὁ δεσπότης κινεῖ· καὶ ὁ κέρδος δὲ ὁ ἰνκέρτος ἀπλοῦν τὸ πρῶγμα ἀπαιτοῦσιν. διὰ τοῦτο δὲ ἔχει ὁ δανειστής ἰνκέρτον, διότι οὐ ζῆτεῖ ὁλοκλήρον τὸ πρῶγμα δεσποτίαν, ἵνα εἴη κέρτον τὸ παρ' αὐτοῦ ζητούμενον, ἀλλὰ τόκους καὶ κεφάλαια. δέονται^{γ)} γὰρ ταῦτα συμφηρισμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἰνκέρτον ἐστὶ. γίνωσκε δὲ, ὅτι τότε κινεῖ ἰνκέρτως ὁ δανειστής, ὅταν πάρεστιν ὁ δεσπότης, ἢ καὶ ὅταν αὐτοῦ τοῦ δεσποτοῦ κλεψαντος ἀπαιτεῖται τὸ ἐνέχυρον. ἀπόντος τοῦ χρησάτου ἐφ' ὁλοκλήρῳ κινεῖ τῷ ἐνέχυρῳ ὁ δανειστής. ψεύση^{κ)} ἀπὸ γὰρ τοῦ πη'. κεφ. τοῦ ιβ'. tit. φανερῶς παρίσταται, ὅτι τὴν τοῦ ἐνέχυρου διατίμησιν ἀπαιτεῖ. ἰνκέρτον δὲ ὁ δανειστής ἔχει τὸν φούρτιβον κοινδικτικῶν διὰ τὴν αἰτίαν, ἣν ὁ παλαιὸς λέγει. [Sch. r. VII. 264. sq.]

ιγ'. Παυλ. Ἀρμόζει καὶ ἐπὶ τῷ γενομένῳ σκεύει ἐκ τοῦ κλεπέντου πρῶματος, καὶ ἀποτιμᾶται ἢ ἐργασίῳ, κῦν δαπανήμασι τοῦ κλέπτον γέγονε. καὶ ὅτε γὰρ παρὰ τῷ κλέπτῃ αὐξήσῃ ὁ κλαπέις ἴμφας δουλος, ὡς νέος ἀποτιμᾶται.

ἀρμόζει καὶ ἐπὶ τῷ γενομένῳ σκεύει ἐκ τοῦ κλεπέντου πρῶματος] Κυρίλλ. Ἀργύρου κλεπέντου καὶ γενομένων ἐξ αὐτοῦ ποτηρίων, τὰ ποτήρια ἀπαιτοῦνται, καὶ διατιμᾶται καὶ ἡ δαπάνη, ἣν κλέπτης^{α)} ἐποίησεν, ὡσπερ καὶ ὅτε τὸν ἴμφαντα οἰκίτην ἀνέθραψεν^{β)}. ὁμοίον βιβ. μζ'. tit. β'. διγ. εη'. θεμ. γ'. ἦτοι βιβ. ζ'. tit. ιβ'. ἀνάγκωθι βιβ. ς) μ'. tit. γ'. διγ. δ'. ὅτι ἡ γενομένη ἐσθῆς ἀπὸ κλοπιαίας ἐρίας κλοπιαία ἐστὶ. [Sch. s. VII. 265.]

καὶ ἀποτιμᾶται ἢ ἐργασία] Τοῦτο ἰδικὸν ἐπὶ τῶν φουρτίβῳ· εἰρηται γὰρ βιβ. ε'. tit. α'. διγ. λα'. ἦτοι βιβ. ιε'. tit. α'. ὅτι ἀναίσχυτως ὁ πεπύρω καρπούς ἐπιζῆτεῖ τέχνης, ἢ ὁ νόμους οἰκίῳ ἐδίδαζε δαπανήματι. [Sch. t. VII. 265.]

Ἴγουν, οὐκ ἀπαιτεῖ ἀπλοῦν τὸ πρῶγμα, ἀλλ' οἷον νῦν γέγονε κρείττον ὢν ἐαυτοῦ. σημειώσαι, ὅτι ἐπὶ τοῖς μετασχευασθεῖσι τὸν φούρτιβον δυνάμεθα κινεῖν κοινδικτικῶν, καὶ ὅτι μὴ ἀποδομῶμεν αὐτῶν καὶ τῆς ἐργασίας ἐν τῇ καταδίκῃ γίνεται διατίμησις, κῦν τὰ μάλιστα δαπανήματι τοῦ κλέπτοντος γένηται. ζῆτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. ζ'. θεμ. παρατελ. [Sch. u. VII. 265.]

ω) Sic Cod. 1350. Fabr. sic: καὶ εἰκός ἐστιν, τὸν δανειστήν προτιμᾶσθαι τῷ κλέπτῃ τὸ ἐνέχυρον ἔχοντι. κ) ἰνκέρτως deest apud Fabr. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. δεοῦνται. κ) Inde a ψεύση sic locus exhibetur in Cod. 1350. Fabr. loco eorum haec habet: ψεύδεις τὸ πρῶτον λεχθέν· ἐκ τοῦ γὰρ κεφ. πη'. tit. ιβ'. φανερὸν παρίσταται, ὅτι τὴν τοῦ ἐνέχυρου διατίμησιν ὁ δανειστής ἀπαιτεῖ. α) Addendum videtur ὁ ante κλέπτης. β) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνέθραψεν. ς) Sic lego. Fabr. διγ.

vidundo agit, et in persona rei, quaere lib. 29. tit. 6. cap. ult. et lib. 38. tit. 9. cap. 7. them. 1.

Etiam qui pignus accepit⁶⁾, habet eo subrepto conditionem furtivam incertam⁷⁾.

6) etiam qui pignus accepit] Cyrilli. Qui pignori acceperat rem furto sublatam, agit incerti. Quia enim creditor est is, cui furtum factum est, et fieri potest, ut alius creditor praerogativam in pignore subrepto habeat, merito non dominii aestimatio sive id quod interest spectatur, quod plerumque facile deprehendi potest: sed pignus spectatur, et merito creditori lege datur incerti conditio. Et nota, quando qui non dominus est, agat conditione furtiva.

Interrogatio. Num et commodatarius adversus forem conditionem furtivam habebit? Stephan. Minime: nam et ipse creditor contra regulam eam habet. Nosti enim, ex regula soli domino, eiusque heredibus et successoribus dari conditionem furtivam. Quae autem contra regulam introducta sunt, in his tantum obtinent, in quibus introducta sunt, et ad similia non trahuntur, ut Paulus ait in lib. 1. tit. 3. dig. 14. sive lib. 2. tit. 6. et in lib. 50. tit. ult. dig. 141. sive lib. 2. tit. 3. Aliter autem et magis specialiter Ulpianus in lib. 47. tit. 2. dig. 14. sive lib. 60. tit. 12. ait, neque commodatario, neque aliis, qui furti agere possunt, si domini rei furtivae non sint, conditionem furtivam competere.

Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 141. et lib. 25. tit. 1. cap. 21.

7) incertam] Sive ἀφανῆ. Nam certam solus dominus habet. Tam autem certa, quam incerta simplum persequuntur. Verum ideo creditor habet incerti, quod non solidum quaerat rei dominium, id est, quod certum non petat, sed usuras et sortem, quae egent computatione, et ob id incerta sunt. Scias autem, tunc agere incerti creditorem, cum praesens dominus sit, vel cum ex ipso domino subripiente pignus petatur. Absente debitore de solido pignore creditor agit. Mentiris: nam ex cap. 88. tit. 12. liquido constat, pignoris aestimationem creditorem petere. Creditor autem habet conditionem furtivam incertam ob causam ab Antiquo traditam.

XIII. Paul. Competit etiam haec actio de vase ex re subrepta confecto¹⁾, et aestimatur opera²⁾, etiamsi sumtibus furis facta sit. Nam et cum apud forem crevit subreptus infans servus, ut adolescens aestimatur³⁾.

1) competit etiam — de vase ex re subrepta confecto] Cyrilli. Ex argento subrepto facta pocula condicuntur, et aestimatur etiam impensa, quam fur fecit, sicut et cum infansem servum educavit. Simile lib. 47. tit. 2. dig. 68. them. 3. sive lib. 60. tit. 12. Lege lib. 41. tit. 3. dig. 4. factam vestem ex lana furtiva furtivam esse.

2) et aestimatur opera] Hoc speciale est in conditione furtiva: dicitur enim lib. 6. tit. 1. dig. 31. sive lib. 15. tit. 1. improbe petitorem petere fructus artificii, quod possessor suis sumtibus ducit.

Id est non petitur res simplex, sed quanto nunc facta est melior. Nota, de rebus transformatis conditione furtiva agere nos posse, et eis non redditis, in condemnatione etiam operae aestimationem fieri, licet sumtibus furis facta sit. Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 7. them. penult.



Τουτέστι, μὴ ἀποδομῶν τοῦ κλαπέτος, ἀλλὰ μελλούσης διδοσθαι τῆς διατιμῆσεως, συνεισάγεται εἰς τὴν διατιμῆσιν καὶ ἀποτιμᾶται ἢ ἐργασία τοῦ κλέπτον, καὶ καταδικάζεται καὶ εἰς αὐτὴν καὶ γὰρ καὶ ὅτε ἴμφας κλαπῆ δούλος, καὶ παρὰ τῶν κλέπτην αὐξήσῃ^{δ)}, ὡς νέος ἀποτιμᾶται, ἤγουν ὡς νεωστὶ κλαπέτις· μὴ γὰρ μοι^{ε)} γὰρ ὡς ἴμφας. ἄλλο γὰρ τοῦτο, καὶ ἄλλο ἐκείνο· ὅσοις γὰρ ὁ κλέπτης ψηλαφᾷ τὸ πρᾶγμα, κλέπτειν δοκεῖ. ἐπεὶ οὖν καὶ νῦν κλέπτει, καὶ μὴ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα φαίνεται, ἀλλ' οὖν τοιαύτης καταστάσεως, ὁποῖός ἦν, εἰ ἐφαίνεται, τίμημα τὸν κλέπτην ἀπαιτῆσω. [Sch. x. VII. 265.]

ὡς νέος ἀποτιμᾶται] Τυχὸν νομίσματα ἴ. καὶ οὐχ ὡς ἴμφας δέκα, μηδὲ γινόμενον^{ι)} λόγον τῶν διαπραρημάτων. ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. λα'. καὶ τοὶ εἰρηταὶ βιβ. ν'. τιτ. ιζ'. διγ. ρηγ'. ἦτοι βιβ. β'. τιτ. γ'. ὅτι ἐκ τῶν ἐπισυμβαινόντων οὐκ αὐξεῖ ἢ διατιμῆσι τοῦ παρελθόντος ἀμαρτήματος. ἀλλ' ὁ κλέπτης ἐφ' ὅσον ψηλαφᾷ τὸ κλαπέν, κλοπὴν ἀμαρτάνει. [Sch. y. VII. 265.]

14. pr. §. 1. XIII. 1.

ιδ'. Ἰουλ. Ἐὰν ὑπὸ αἵρεσιν ληγατευθῆ ἢ ἔλευθερωθῆ ὁ κλαπέτις δούλος, κινεῖ τὴν τὸ κλαπέν ἀπαιτούσαν ἀγωγὴν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κληρονόμος· γίνεται δὲ ἢ καταδικῆ εἰς ὅσον ἠδύνατο πρᾶθῆναι. καὶ οὐκ ἀσφαλίζεται ὁ ἐνάγων τὸν ἐναγόμενον. εἰ δὲ μετὰ προκάταρξιν πρὸ ψήφου ἐξέλθῃ ἢ αἵρεσις, ἀπολύεται ὁ κλέπτης.

ἔαν ὑπὸ αἵρεσιν ληγατευθῆ — ὁ κλαπέτις δούλος] Κυρίλλ. Εἰ ὁ κλαπέτις οἰκέτης ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ληγατευθῆ ἢ ἔλευθερωθῆ, κινεῖ ὁ κληρονόμος, καὶ εἰ μὲν ἐκβῆ ἢ αἵρεσις πρὸ καταδικῆς, οὐδὲν ἀπαιτεῖται· εἰ δὲ μὴ, ἀπαιτεῖται, ὅσον ἂν ἠδύνατο αὐτὸν πωλῆσαι. οὐκ ὀφείλει δὲ ὁ κινῶν ἀσφαλίζεσθαι περὶ τῆς ἐκνήσεως. περὶ τοῦ ποιῶντος ληγατευθέντος ἀνάγκη τὸ τέλος τοῦ ἴ. διγ. σημειῶσαι, ὅτι, καὶ ἐκποιήσις ἐστὶ καὶ ἢ ἐπὶ κληρονόμους παραπομπή, ὥστε δοκεῖν φράκτω τοῦ τεσταίωτος τὴν ἐκποίησιν γίνεσθαι, ὅμως, ἐπειδὴ ἐν πρόσωπον εἶναι νομίζεται τοῦ τελευτήσαντος καὶ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ, μένει καὶ τῷ κληρονόμῳ σωζόμενος ὁ κοινδικτικός. [Sch. z. VII. 266.]

ληγατευθῆ] † ἔτε τῷ κλέπτη, εἴτε ἐτέρῳ. γίνεται δὲ ἢ καταδικῆ] Ἐὰν ἐφυγεν ὁ κλαπέτις δούλος, καὶ οὐ δύναται δοῦναι αὐτὸν ὁ κλέπτης. [Sch. a. VII. 266.] εἰς ὅσον ἠδύνατο πρᾶθῆναι] Ὡς στατουλίβεο ἀποτιμᾶται, καὶ τὸ τίμημα ὁ κλέπτης ὡς στατουλίβερον δίδωσι. καὶ ζῆτει τιτ. ιζ'. κεφ. ιβ'. θεμ. τελευτ. τουτέστι, μετὰ τὴν κλοπὴν, οὐ μὴν μετὰ τὴν καταδικῆν ἢ προκάταρξιν· εἰρηταὶ γὰρ^{β)} τῷ ἐναντιοφανεῖ ἐν τῷ ἡ. κεφ. ὅτι ἐπὶ τοῦ φουριβίου κοινδικτικίου τὴν μετὰ κλοπὴν πλείονα τοῦ κλαπέτος διατίμησιν ὁ δικαστὴς σκοπεῖ, καὶ ποιεῖ ἐπὶ ταῦτα τὴν καταδικῆν. ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. ξη'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρηγ'. θεμ. β'. [Sch. b. VII. 266.]

καὶ οὐκ ἀσφαλίζεται ὁ ἐνάγων τὸν ἐναγόμενον] Ἴνα, ἔαν εὖρη τὸν δούλον, δώσει τῷ κλέπτη ἴσως γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ ἐξελεύσεως τῆς αἵρεσεως ἔλευθερωθῆσεται· ἢ καὶ ἄλλως, ὅτι οὐδεὶς ἀκῶν πωλῶν ἀσφαλίζεται, ὡς βιβ. ι'. τιτ. β'. διγ. μθ'. ἦτοι βιβ. μβ'. τιτ. γ'. κεφ. μθ'. οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἀνάγκης πωλῶν ἀσφαλίζεται περὶ ἐκνήσεως. ζῆτει καὶ βιβ. ιδ'. τιτ. ια'. κεφ. ιγ'.^{β)} περὶ τῆς ἀσφαλείας ἐκείνης φησὶν, ἢ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγωγῶν ἀπαιτεῖσθαι τὸν ἀκτωρὰ φησὶν ὁ Πομπώνιος ἐν τῷ ιγ'. διγ. τοῦ κομμοδάτι, ἦτοι βιβ. ιγ'.^{hh)} τιτ. α'. κεφ. ιγ'. ὅτι τυχὸν ἔαν ἐλθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὰς αὐτοῦ χεῖρας, ἀποκαθίστησιν αὐτὸ, καὶ περὶ ἐκνήσεως ὅτι οὐχ ὑποκειται τῷ δαρειστῇ. [Sch. c. VII. 266.]

ὁ ἐνάγων] * Ὁ κληρονόμος. ζῆτει βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. λε'. θεμ. προτελευτ. οὐδὲ γὰρ δύναται ὁ κλέπτης ἀπαιτεῖν τὸν κληρονόμον τοιαύτην ἀσφάλειαν, ὅτι, εἰ ἐκνήθῃ παρὰ τῶν ὁ δούλος, μετὰ τοῦτο ποιήσεις μοι τὸ ἱκανόν. τοῦτο γὰρ ἀποπον, ἴσως τοῦ ληγαταρίου μετὰ τὴν αἵρεσιν κινούντος καὶ λαμβανόντος αὐτόν.

μετὰ προκάταρξιν] † Ἦν ἐποίησεν ὁ κληρονόμος κατὰ τοῦ κλέπτον.

ἐξέλθῃ] † Ζῆτει κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ια'. ἢ αἵρεσις] † Τῆς ἔλευθερίας τοῦ δούλου.

Hoc est, cum non res furtiva, sed aestimatio danda est, in aestimationem venit opera furis, et in eam condemnatur: nam et cum infans servus subreptus est, et apud furem crevit, ut adolescens aestimatur, sive ut nuper subreptus: nec iam accipitur quasi infans. Aliud enim hoc, et aliud illud: nam quamdiu fur rem contractat, furari videtur. Unde cum et nunc furetur, licet eadem res non appareat, eiusdem tamen conditionis existat, qualis censeretur, si appareret, pretium a fure petam.

3) ut adolescens aestimatur] Veluti aureorum viginti, non ut infans decem, non habita ratione summum. Quare lib. 15. tit. 1. cap. 31. At dicitur lib. 50. tit. 17. dig. 138. sive lib. 2. tit. 3. ex accidentibus non crescere praeteriti delicti aestimationem. Verum fur quamdiu rem furtivam contractat, furtum facit.

XIV. Julian. Si servus furtivus sub conditione legatus aut manumissus sit¹⁾, heres interim conditionem furtivam habet: fit autem tanti condemnatio²⁾, quanti vendi potuit³⁾. Et actor reo non cavet⁴⁾. Quodsi post litis contestationem⁵⁾ ante sententiam extiterit⁶⁾ conditio⁷⁾, fur absolvitur⁸⁾.

1) si servus furtivus sub conditione — manumissus sit] Cyrill. Si servus subreptus sub conditione vel legetur, vel manumittatur, heres condicit, et si conditio extiterit ante condemnationem, nihil exigit: sin minus, tantum exigit, quanti vendere eum potuit. Non debet autem actor cavere de evictione. De pure legato lege finem dig. 10. Nota, licet in heredem transmissio alienatio sit, atque adeo videatur facto testatoris alienatio fieri, tamen quia una censetur persona defuncti et heredis, heredi servatur conditio.

legatus sit] Sive furi, sive alii.

2) fit autem tanti condemnatio] Si fugerit servus furtivus, et dandi eum facultatem fur non habeat.

3) quanti vendi potuit] Ut statuliber aestimatur, et fur pretium tanquam statuliberi praestat. Et quare tit. 12. cap. 12. them. ult. Hoc est, quanti vendi potuit post furtum, non post condemnationem vel litis contestationem. Dicitur enim in cap. 8. quod pugnare videtur, in conditione furtiva, post furtum quanti plurimi fuerit res furtiva, iudicem spectare et in id facere condemnationem. Quare tit. 12. cap. 68. them. 3. et lib. 2. tit. 3. cap. 138. them. 2.

4) et actor reo non cavet] Se servum inventum furi daturum: nam interim forte existente conditione liber fiet: vel etiam aliter, quia qui invitus vendit, non cavet, ut lib. 10. tit. 2. dig. 49. sive lib. 42. tit. 3. cap. 49. Nemo enim, qui invitus vendit, de evictione cavet. Quare et lib. 19. tit. 11. cap. 13. De ea cautione loquitur, quam in aliis actionibus ab actore peti Pomponius ait in dig. 13. tit. commodati, sive lib. 13. tit. 1. cap. 13. videlicet si res in manus suas venerit, se eam restitutum, et de evictione non esse obligatam creditor.

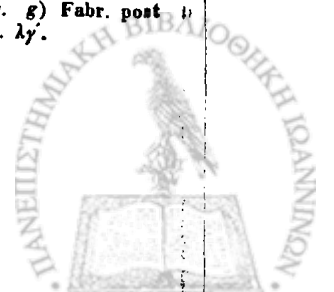
actor] Heres. Quare lib. 13. tit. 1. cap. 13. et lib. 15. tit. 1. cap. 35. them. penult. Fur enim ab herede postulare non potest, ut is caveat, se, si servus ab aliquo evictus fuerit, illi indemnitate praestitutum. Nam hoc absurdum est, legatario fortasse post conditionem agente eumque accipiente.

5) post litis contestationem] Quam heres adversus furem fecit.

6) extiterit] Quare cap. 10. them. 2. et cap. 11.

7) conditio] Libertatis servi.

d) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐξήται. e) μοι Cod. 1350. Fabr. μόνον. f) Sic Cod. 1350. Fabr. γινόμενον. g) Fabr. post γὰρ addit ἐν, quod deest in Cod. 1350. h) Haec inde ab οὐδεὶς — κεφ. ιγ'. desunt apud Fabr. hh) Fabr. λγ'.



ἀπολύεται ὁ κλέπτης] Ἀπὸ τοῦ κληρονόμου· οὐκ ἔτι γὰρ διαφέρει αὐτῷ. [Sch. d. VII. 206.]

8) fur absolvitur] Ab actione heredis, quia eius amplius non interest.

Βοὸς κλαπέντος, ἀρμόζει ἐπὶ τῷ κρέατι καὶ τῷ δέρματι, καὶ τοῖς¹⁾ κέρασιν, εἴγε ταῦτα ἐψηλαφήθη· καὶ ἔνθα μὴ τὴν τιμὴν τοῦ βοὸς ἔλοβεν ὁ δεσπότης. εἰ δὲ καὶ λαβῶν τὴν τιμὴν τοῦ δέρματος κινεῖ περὶ τοῦ βοὸς, ὑπεξαιρεῖ τὸ δοθέν.

Καὶ σταφυλῶν κλαπεισῶν ἀπαιτεῖται ὁ οἶνος καὶ τὰ στέμφυλα.

βοὸς κλαπέντος] Κυρίλλου. Εἰ βοὸς κλαπῆ, καὶ κινήσω τὸν φουρτίβον πρῶτον περὶ ἐκείνου, εἶτα ἔλθω κινῶν περὶ τοῦ δέρματος ἢ κρέων αὐτοῦ, ἐκβύλλομαι. εἰ δὲ περὶ τούτων πρῶτον κινήσω, ἀπαιτῶ καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βοὸς, ὑπεξήρημενων τούτων. τὸ αὐτὸ κὰν ἢ σταφύλη οἶνος γένηται. [Sch. e. VII. 206.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοῦ. Ὡς περὶ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν νηῶν καὶ τῶν ἀρμάτων ἄλλο τι ἔχει ὁ νόμος αὐτά, καὶ ἕτερα τὰς κατὰ μέρος αὐτῶν ἕλας, ὡς βιβ. ν'. τίτ. β'. κεφ. κς. θεμ. β'. οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος κεφ. θεωρησὼν ἐν τῷ βοῦ. ἔκλεψε βοῦν· ἀπῆγον αὐτόν, ἔνθα δὴ ἐβουλόμην· ὁ δὲ οὐκ ἠκολούθει μοι· ἀναγκασίας ἐφόνευσά τοῦτον. ζητοῦμεν οὖν τοῦ φουρτίβου κοινδικτίας κινουμένου μὲν καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ σώματι, κινουμένου δὲ καὶ ἐπὶ τῷ διαφέροντι, ὅτε τὸ σῶμα μὴ φαίνεται, ὡς κεφ. ι'. ἐν τέλει· ἐνταῦθα πῶς κινήθησεται καὶ δύνεται ὁ φουρτίβος ὡς φουρτίβον ἀπαιτεῖν κρέας καὶ δέρμα, καὶ κέρατα; καὶ φημεν, ὅτι, εἰ μὲν καὶ μετὰ τὸν φόρον ὁ κλέπτης ἐψηλάφησε ταῦτα, καὶ οὐδὲ τὴν τιμὴν τῆς βοὸς προέφθασε δοῦναι, ἔκλεψε λοιπὸν καὶ κρέας, καὶ δέρμα, καὶ κέρατα, καὶ ἐνάγεται καὶ ἐπ' αὐτοῖς τῷ φουρτίβῳ. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τίτ. ιβ'. κεφ. νβ'. θεμ. ι'. καὶ τὴν ἐκείσε παραγραφὴν ἀναγκασίας. καὶ ἴσως ὡς κέρατα καὶ ὡς δέρμα, καὶ ἀπλῶς κατὰ μέρος διατιμώμενα πλείονος ἢ γένοιτο διατιμώσεως ἄξια. εἰ δὲ φονευσά οὐκ ἐψηλάφησεν, ἐπὶ βοῦ ἐνάγεται, καὶ βοὸς ἀποτιμῆσιν δίδωσιν· κέρατα δὲ τότε οὐκ ἀποτιμῆθησονται. καὶ σημειώσω ταῦτα, ὅτι πολλάκις διαφορῶς ἀποτιμῶνται ὁ βοὸς καὶ τὰ κατὰ μέρος τοῦ βοὸς. ἐγὼ δὲ σοὶ καὶ ἄλλο φημι. βοῦν ἀλλότριον ὑγιῆ ἔαν ἐν ὄρει πλανώμενον ἰδοῖν κλέψω, κλέπτης εἰμὶ, κὰν ἠγγούον, τίνος ἔστιν. ἀνάγνωθι γὰρ τίτ. ιβ'. κεφ. μγ'. θεμ. ε'. ὅτι καὶ τοιαύτης ἤμην διαθέσεως, ὅτε τὸν τοιούτον ἐλάμβανον βοῦν. τί γὰρ ἄλλο με νομιζέιν ἐξήρη, ἢ ὅτι τινὰ ἀδικῶ; ὅτε δὲ παρ' ἑτέρου κλαπέντα βοῦν εἶδον καὶ φονευσθέντα, καὶ κείμενον, καὶ κινῶν ἤδη βορᾶν γινόμενον, καὶ λάβω τὰ τούτου κέρατα ἴσως ἐμοὶ χρησιμεύοντα, οὔτε κλέπτης εἰμὶ πρωτοτύπως ἐγὼ, οὐδέ^{κ)} νοοῦμαι κέρατα κλέψαι, οὔτε πάλιν ἀπὸ τοῦ παρ' ἑτέρου κλαπέντος βοὸς ἐναχθήσομαι· βοὸς γὰρ ἐκλαπῆ, οὐ μὴν κέρατα· ὡςτε λοιπὸν τὰ κέρατα, εἰ μὴ κλεπτικῶ ψηλαφήθη λογισμῶ, οὐ δοκοῦσι κλαπῆναι βοὸς κλαπέντος. καὶ ποτε δὲ δοξάσκειν κακῆ ψηλαφήθηται ψυχῆ; τί γὰρ, ὅτι ἔσφαξεν ὁ δεσπότης τὸν βοῦν· εἶτα ἔσφαγμένους ἐκλαπῆ; ὁ τοιούτος οὖν βοῦν κλέπτων οὐ λέγεται ποτε κλέπτειν βοῦν, ἀλλὰ δέρμα καὶ κρέας, καὶ κέρατα. ὁρᾷς, ἐν πόσοις θέμυσι δύνεται ἔχειν διαφορᾶς καὶ βοὸς κλεπτομένου, καὶ δέρμα βοὸς, καὶ κρέας, καὶ κέρατα.

καὶ σταφυλῶν κλαπεισῶν] Ὅ ἐν εἰδήσει ποιῶν ἐκ τῶν ἐμῶν ἐλαιῶν ἢ σταφυλῶν ἢ κρέας ἐλαιον ἢ οἶνον ἢ ἐσθῆτα, ἐνάγεται τῇ ἀδ' ἐξιβένδουμ' ἐμὸν γὰρ ἔστι τὸ ἐκ τῶν ἐμῶν γενομένον, ὡς βιβ. ι'. τίτ. δ'. διγ. ιβ'. ἤτοι βιβ. ιε'. τίτ. δ'. [Sch. f. VII. 206. sq.]

ιε'. Κελο. Δούλος¹⁾ ἐξ ἄλλου κλέπτων ἐνάγεται τῇ περὶ κλοπῆς^{m)} ἀγωγῇ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν, οὐ μὴν καὶ τῇ ἀπαιτούσῃ τὸ κλαπέν, εἰ μὴ ψηλαφήσειⁿ⁾ ἐλεύθερος ὢν.

δοῦλος ἐξ ἄλλου κλέπτων] Κυρίλλου. Δούλος κλέψας πρᾶγμα καὶ ἐλευθερωθεὶς φουρτίβον ἐνάγεται, οὐ μὴν φουρτίβον κοινδικτίας, εἰ μὴ τὴν τὸ πρᾶγμα ἐψηλάφησεν. σημειώσω, ὅτι ὁ φουρτίβος κοινδικτίας οὐ καταγεται ἀπὸ ἐγκλήματος. ζῆτει καὶ κεφ. δ'. καὶ κεφ. ιθ'. καὶ κεφ. α'. καὶ τὴν ἐκεῖ β'. καὶ γ'. παραγραφὴν. [Sch. g. VII. 207.]

1) τοῖς Cod. 1350. Deest apud Fabr. k) Sic Cod. 1350. Malm tamen οὔτε. l) L. 15. D. h. t. legitur in Syn. p. 164. ubi est cap. 12. h. t. m) Syn. post κλοπῆς inseruit εἰς τὸ δειλοῦν. n) Syn. ψηλαφήσας. Basil. T. V.

Bove subrepto⁹⁾, conditio competit carnis et corii, et cornuum, si haec contrectata sint: idque etiamsi dominus aestimationem bovis non acceperit. Sed et si accepta aestimatione corii de bove agat, deducit id, quod datum est.

Et uvis subreptis¹⁰⁾, petitur vinum et vinacea.

9) bove subrepto] Cyrilli. Bove subrepto, si primo bovem condixero, deinde condicam corium vel carnem, repellar. Quodsi haec primo condixero, petam et iis deductis aestimationem bovis. Idem et si ex uvis vinum fiat.

Hagiotheod. Sicuti in domibus et navibus et curribus lex distinguit ipsas res principales, et materiam, ex qua singulae partes eorum constant, ut lib. 50. tit. 2. cap. 26. them. 2. ita et in hoc capite observa in bove. Subripui bovem: cum eum abducerem, quo volebam, ille autem me non sequeretur, iratus eum occidi. Quae- rimus: Conditione furtiva mota et de ipso corpore, et de eo quod interest, cum corpus non apparet, ut cap. 10. in fine: quomodo hoc loco conditione furtiva ut furtiva peti poterunt caro et corium, et cornua? Et dicimus, si occiso bove fur haec contrectaverit, pretio bovis antea non praestito, contrectasse eum et carnem et corium, et cornua, et horum quoque nomine conditione furtiva conveniri. Lege enim necessario et tit. 12. cap. 52. them. 10. et ibi adnotationem. Et fortasse cornua et caro, et simpliciter haec particulatim aestimata pluris fuerint. Sed si bove occiso haec non contrectaverit, bovis tantum nomine convenitur, eiusque aestimationem praestat: cornua autem tunc non aestimabuntur. Et nota, saepe diversam esse aestimationem bovis et singularum bovis partium. Aliud quoque te docebo. Si bovem alienum sanum in monte errantem videro et subripuero, fur sum, etiamsi ignorarem, cuius sit. Nam lege tit. 12. cap. 43. them. 5. quod hanc voluntatem habui, cum hunc bovem caperem. Quid enim aliud existimare debebam, quam me aliquem iniuria afficere? Cum autem bovem ab alio subreptum et occisum viderem, et iacentem, qui canibus iam praedae esset, si eius cornua mihi fortasse utilia apprehendero, nec fur sum principaliter, nec cornua subripuisse videor, nec bovis ab alio subrepti nomine conveniar: bos enim subreptus fuit, non cornua: itaque cornua, nisi furandi animo contrectata fuerint, bove subrepto non videntur subrepta. Quando autem haec mala mente contrectata videntur? Puta si dominus bovem mactavit, et mactatus bos subreptus est. Nam qui eiusmodi bovem subripit, non dicitur bovem subripere, sed corium et carnem, et cornua. Vides, quot casibus differentia esse possit bovis subrepti, et corii bovis, et carnis, et cornuum.

10) et uvis subreptis] Qui sciens ex meis olivis vel uvis, vel lanis, oleum vel vinum, vel vestem facit, ad exhibendum convenitur: meum enim est, quod ex meo factum est, ut lib. 10. tit. 4. dig. 12. sive lib. 15. tit. 4.

XV. Cels. Servus, qui alii furtum facit¹⁾, tenetur actione furti²⁾ post libertatem³⁾, nec vero conditione furtiva, nisi liber contrectaverit⁴⁾.

1) servus, qui alii furtum facit] Cyrilli. Servus, qui furtum fecit, manumissus furti tenetur, non conditione furtiva, nisi rem contrectaverit. Nota, conditionem furtivam non descendere ex delicto. Quare et cap. 4. et 19. et cap. 1. et ibi secundam et tertiam adnotationem.



τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] † Ζῆτει βιβ. κδ. tit. ε'. κεφ. τελ.
μετὰ τὴν ἐλευθερίαν] Κατέχεται γὰρ τῆ φούρτι μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τοῦ κανόνος τοῦ λέγοντος, *noxā caput sequitur*. διὰ τοῦτο δὲ οὐ κατέχεται τῷ κονδικτικῷ, ζῆτει βιβ. κδ. tit. ε'. κεφ. τελ. δοκεῖ γὰρ μὴ εἶναι ἀπὸ δελκτον. ἐπεὶ γὰρ ὁ δούλος ἀπὸ μὲν συναλλαγμάτων τῶν ἐν δουλείᾳ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν οὐκ ἐνάγεται, ἀπὸ δὲ τῶν ἀμορτημάτων ἐνάγεται καὶ ἐλευθερωθεὶς, εἰκότως ἐνταῦθα τῆ μὲν φούρτι καὶ μετὰ ἐλευθερίαν ἐνάγεται, ὡς ἀπὸ ἀμορτηματος οὕση, τῷ δὲ φουρτίβῳ οὐδαμῶς. εἰκε γὰρ συναλλάγματι. [Sch. h. VII. 267.]

* Κατέχεται γὰρ τῆ φούρτι μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τοῦ κανόνος τοῦ λέγοντος, *noxā caput sequitur* διὰ τοῦτο δὲ οὐ κατέχεται τῷ κονδικτικῷ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν, εἰ μὴ ψηλαφήσει τὸ πρᾶγμα καὶ δόξει καινότερον ἐπ' αὐτῷ καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐργασασθαι κλοπῆν, ἐπεὶ δὲ ὁ φουρτίβος κονδικτικὸς οὐκ ἐστὶν ἐγκλημα, ὡς περὶ ἢ φουρτι, ἵνα εἰπωμεν, *noxā caput sequitur*. καὶ σημειώσωσι, ὅτι ὁ φουρτίβος κονδικτικὸς οὐ κατέχεται ἀπὸ ἐγκλήματος.

εἰ μὴ ψηλαφήσει ἐλευθερὸς ὢν] Ἴτοι νεμηθῆ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν. καὶ ζῆτει βιβ. ιγ'. tit. β'. κεφ. κ'. ὁμοίον ἐπὶ δεποιίου. [Sch. i. VII. 267.]

6. 1. ιε'. Πομπων. Ὁ περὶ τὸ ἐν χρήσει δοθὲν αὐτῷ ἢ τὸ ἐν παραθήκῃ κλοπῆν πλημμελῶν ἐνάγεται τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ εἰς τὸ διπλοῦν, καὶ τῆ ἀπαιτούσης τὸ κλαπὲν ἀγωγῆ, κἂν χωρὶς δόλου καὶ ἀμελείας αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα φθαρῆ· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ εὐχερῶς ἐπὶ μὲν τῆς τοῦ χρησθέντος ἀγωγῆς περαιτέρω τῆς ἀμελείας, ἐπὶ δὲ τῆς παραθήκης περαιτέρω δόλου ἐνάγεται.

ὁ περὶ τὸ ἐν χρήσει δοθὲν αὐτῷ — κλοπῆν πλημμελῶν] Κυρίλλου. Ὁ τῷ χρησθέντι ἢ παρατεθέντι αὐτῷ ἄλλοίως χρησάμενος ἐνάγεται φούρτι καὶ φουρτίβῳ κονδικτικῷ, ὡς καὶ τὰ τυχερὰ αὐτῷ περιέθων. ζῆτει βιβ. ιγ'. tit. β'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. ν'. tit. β'. κεφ. β'. θεμ. ιδ'. [Sch. k. VII. 267.]

οὐκ εὐχερῶς] Ἴ γὰρ σύμφωνον ἐγένετο, ἢ οὐκ ἐγένετο σύμφωνον, διακτιμηθὲν δὲ τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῦ χρησθέντος ἔλαβεν ὁ χρησάμενος, καὶ ὁ ὑπόκειται καὶ ἐπὶ τοῖς τυχεροῖς κινδυνεύειν, ἐνθα τοιοῦτον ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο σύμφωνον, ὡς φησὶν ὁ Οὐλπιανὸς tit. ζ'. τοῦ παρόντος συντάγματος *commodati*. εὐχερῶς εἶπε διὰ τὰ συμφωνούμενα. ἐπὶ δὲ τῆς κομμοδάτι καὶ διλιγντία ἀπαιτεῖται, ὡς tit. ε'. dig. ε'. θεμ. δ'. ἴτοι βιβ. ιγ'. tit. α'. ἐστὶ δὲ, ὅτε μόνος δόλος, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ dig. καὶ ι'. τὸ δὲ τῶν συμφωνῶν εἴρηται βιβ. ν'. tit. ιε'. dig. κγ'. ἴτοι βιβ. β'. tit. γ'. καὶ τούτου τοῦ βιβ. tit. ε'. dig. ε'. ἴγον, βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. δ'. ζῆτει βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ιγ'. ζῆτει καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. κγ'. [Sch. l. VII. 267.]

περαιτέρω τῆς ἀμελείας] Ἴτοι τῆς μεγάλης ἐπιμελείας. τὴν γὰρ ἀμελείαν ἐνταῦθα ἀντὶ μεγάλης ἐπιμελείας ἐξέλαβετο, ὡς βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ι'. [Sch. m. VII. 267.]

* Τί φησι τῷ νομοθέτῃ τὸ τῆς ἀμελείας ὄνομα; τὴν μέσην ἐπιμελείαν, πολλὰς δὲ καὶ τὴν μεγάλην ἀμελείαν δηλοῦν ἐμαρτομεν, καὶ πλέον μὴδὲν, ὡς βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. ογ'. θεμ. α'. καὶ ἡ ἐκεῖ παραγραφὴ, καὶ βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. περὶ τὰ μέσα. ἐπιμελείαν δὲ οὐδέποτε ἐδήλωσε τὸ τῆς ἀμελείας ὄνομα. πῶς οὖν ἐνταῦθα λέγεις, ὅτι ἐπὶ τῷ κομμοδάτῳ ὁ κομμοδάριος ὁ οὐκ εὐχερῶς περαιτέρω τῆς ἀμελείας ἐνάγεται; καὶ μὴν σχεδὸν πάντοτε καὶ κατὰ φύσιν τοῦ κομμοδάτου περαιτέρω τῆς ἀμελείας ἐνάγεται, καὶ ἀκρῶν ἀπαιτεῖται ἐπιμελείαν ὁ σπανίως δὲ μᾶλλον ἐνάγεται ἀπὸ τῶν τυχερῶν ἢ ἀπὸ μέσης ἐπιμελείας μόνης. τί οὖν ἐστὶν, ὁ λέγεις, ὁ νομοθέτης; Ἀναίσι. Ἐπὶ μὲν καίτοι περὶ μέσης ἐπιμελείας ὡδε ὁ λόγος ἦν, καὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκ εὐχερῶς περαιτέρω τῆς μέσης ἐπιμελείας ἐνάγεται ὁ κομμοδάριος, κωλύει ἂν ἐπιφύσῃ τῷ λόγῳ· ἀλλ' ὡς εἰκεν, οὐκ ἔγνω, πῶς ἐχρησάμεν ἐνταῦθα τῷ τῆς ἀμελείας ὀνόματι, καὶ νομίζεις, ὅτι οὕτως, ὡς πολλαχού. ἀλλ' οὐκ ἐστὶν οὕτως. διὰ τούτου γὰρ τὴν ἀμελείαν ἐδήλωσα ἐπιμελείαν, τοιαυτῇ τῇ ἐνοίᾳ τῷ τῆς ἀμελείας χρησάμενος ὀνόματι, ὅτι ὁ κομμοδάριος μέχρι ἀμελείας ἐνάγεται, τουτέστι, μέχρι καὶ τῆς

2) *tenetur actione furti*] *Quaere lib. 24. tit. 5. cap. ult.*

3) *post libertatem*] *Tenetur enim actione furti post libertatem ex regula, noxa caput sequitur*. Ob id vero non tenetur condictione. *Quaere lib. 24. tit. 5. cap. ult.* *Condicio enim non videtur esse ex delicto*. Cum enim servus ex contractibus in servitute initus post libertatem non teneatur, ex delictis autem teneatur etiam manumissus, merito hoc loco furti actione etiam post libertatem tenetur, cum ex delicto haec actio sit, nequaquam vero condictione furtiva, quae contractui comparatur.

Nam furti tenetur post libertatem ex regula, *noxa caput sequitur*: ob id vero non tenetur condictione post libertatem, nisi rem contractaverit, et recentius in ea post libertatem furtum committere videatur, quia condicio furtiva non est delictum, sicut furti actio, ut dicamus, *noxa caput sequitur*. Nota, condictionem furtivam non descendere ex delicto.

4) *nisi liber contractaverit*] *Id est, possideat post libertatem*. Et quaere lib. 13. tit. 2. cap. 21. simile de deposito.

XVI. Pompon. Qui rei sibi commodatae vel depositae furtum committit¹⁾, tenetur furti actione in duplum, et condictione furtiva, etiamsi sine dolo et culpa eius res interierit: quamvis non facile²⁾ in commodati actione ultra culpam³⁾, et in depositi ultra dolum⁴⁾ teneatur.

1) *qui rei sibi commodatae — furtum committit*] *Cyrilli*. Qui re commodata sibi vel deposita aliter utitur, convenitur furti et condictione furtiva, et casum fortuitum sibi imponit. *Quaere lib. 13. tit. 2. cap. 13. et lib. 50. tit. 2. cap. 2. them. 4.*

2) *non facile*] *Aut enim pactum in initum est, aut non est, sed rem aestimatam accepit commodatarius, et etiam casus fortuitus ad eum pertinet, si tale pactum ab initio factum est, ut ait Ulpianus tit. 7. huius partis commodati*. Propter ea, quae conveniunt, dixit facile. In actione commodati etiam diligentia exigitur, ut tit. 6. dig. 5. them. 4. sive lib. 13. tit. 1. Interdum dolus tantum, ut in eodem dig. et 10. De conventione autem dicitur lib. 50. tit. 17. dig. 23. sive lib. 2. tit. 3. et huius libri tit. 6. dig. 5. sive lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 4. *Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 10. them. 2. et cap. 18. Quaere et lib. 2. tit. 3. cap. 23.*

3) *ultra culpam*] *Id est, magnam diligentiam*. *Culpam enim hoc loco pro magna diligentia accepit, ut lib. 13. tit. 1. cap. 10.*

Quid Iuriconsultus culpa voce significat? Didicimus, hac voce mediam diligentiam, saepe etiam magnam significari culpam, et nihil aliud, ut lib. 12. tit. 1. cap. 73. them. 1. et ibi adnotatio, et lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 3. circa medium. *Diligentiam autem nunquam vox culpa significat*. Qua ratione igitur hoc loco dicitis, in commodato commodatarius non facile ultra culpam teneri? Atqui fere semper et ex natura commodati ultra culpam tenetur, et magna ab eo exigitur diligentia: rarius autem ex casu fortuito et ex sola media diligentia tenetur. *Quid igitur est, quod dicitis, o Iuriconsulte? Solutio*. Si hoc loco de media diligentia sermo mihi fuisset, et dixissem non facile ultra mediam diligentiam commodatarius teneri, recte in his verbis haesisses: sed nondum cognovisti, ut videtur, quomodo hoc loco voce culpae usus fuerim, et putas, me ita usum esse, ut pluribus locis. Sed ita non est. Nam hac voce culpae significavi diligentiam, hac mente culpae voce usus, ut commodatarius usque ad culpam teneatur, hoc est, ob

o) Hoc καὶ deest apud Fabr. Legitur in Cod. 1350.

p) Sic Cod. 1350. Lege κομμοδατῆριος.



τυχοῦσης καὶ πάνν εὐτελευταῖτης ἀμελείας καὶ καταφρονήσεως ἀνακρίνεται καὶ λογοπραγεῖται^η), ὅπερ ἐστὶ μεγάλης ἐπιμελείας ἀπαιτήσης, καὶ περαιτέρω τοῦτου εἰσὶ τὰ τυχερά. οὕτως ἐγώ σοι τὴν ἀμείλιαν ἐξελαβόμεν, καὶ καλῶς ἔχει τὸ ἥμισυ κἀνταῦθα, ὡς ἐξεληφθῆ, εἶγε προσέχειν ἐθέλεις. περαιτέρω γὰρ τῆς τοιαύτης ἀμελείας ἦγον τῆς ἀκρας ἐπιμελείας, τουτέστιν, εἰς τὰ τυχερά, οὐκ εὐγερός ὁ κομμοδάσιος ἐνέχεται· ἀλλ' ἢ ἀπὸ συμφωνοῦ ἡ διατιμηθῆν τὸ πρᾶγμα λαβών, ἢ τέχνην καὶ ὑπηρεσίαν ἐπαγγεϊλαμένος. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. θ'. θεμ. η'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, καὶ tit. β'. κεφ. α'.

* Εἰς τὸ αὐτό. Ὁ λέγει, τοιοῦτον ἐστίν, ὅτι, εἰ τάχα καὶ ἐπὶ τοῦ κομμοδάτου καὶ τῆς παραθήρης οὐκ ἐπιγινώσκει τις τὰ τυχερά, οἷα τῶν τυχηρῶν τοῖς δεσποταῖς ἐπιγραφόμενων· ἀλλ' οὖν εἰ ἄλλως τις χρῆσται τοῖς αὐτῷ δοθεῖσι παρὸ ἐλαβε ταῦτα, ἐπιγινώσκει καὶ τὰ τυχερά. τὸ δὲ οὐχ εὐχερῶς δια τοῦτο εἰρηται, ὅτι, εἰ συμφωνῶν γένηται ἢ διατιμηθῆ τὸ κομμοδάτον, εὐθὺν αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχηροῖς.

* Εἰς τὸ αὐτό. Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἐπεὶ γὰρ κλέπτῃς ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ πράγματι γέγονεν, ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ προσέχομεν αὐτῷ ὡς κομμοδαρίῳ ἢ ὡς δεσποταρίῳ, ἀλλ' ὡς κλέπτῃ· καὶ ἐφ' ὅσον ὅπως δὴ ποτε τὸ πρᾶγμα, κινδυνεύον αὐτὸν ἀδιαστικτῶς λέγομεν, ὡς κεφ. τελ. θεμ. τελ. καὶ κεφ. κ'. καὶ tit. ζ'. κεφ. κς'.

περαιτέρω δόλου] Ζῆπει βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. καὶ ε'. ὅμοιον διγ. η'. ὑπόθου δε, ὅτι καὶ τὴν ἐλάττωσιν δίδωσιν. [Sch. n. VII. 268.]

ιζ'. Παπῖαν. Ἀναίρεται ἢ τὸ κλαπέν ἀπαιτούσα ἀγωγή, εἴτε προσενεχθῆ τὸ κλαπέν, εἴτε μετενεχθῆ εἰς ἑτέραν ἐνοχίην· καὶ ἀδιάφορον, εἴτε παρῆν, εἴτε μὴ τὸ κλαπέν.

ἀναίρεται ἢ τὸ κλαπέν ἀπαιτούσα ἀγωγή] Κυρίλλου. Εἴτε προσενέγκῃ τὸν οἰκίτην ὁ τοῦτου κλέπτῃς, εἴτε νοβατίων ἢ δελεγατίων γένηται, σβέννυται ἡ μόρα, εἴτε παρῆν οἰκίτης, εἴτε μὴ· οὐ μὴν καὶ ἡ φουρτί ηὴ τὴν ποινὴν ἀπαιτούσα, ὡς κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ tit. ιβ'. κεφ. ζς'. καὶ νε. θεμ. γ'. [Sch. o. VII. 268.]

τὸ κλαπέν] Τέλειον καὶ μὴ χεῖρον, ὡς κεφ. η'. καὶ οἱ ἐκεῖ παλαιοί. [Sch. p. VII. 268.]

εἴτε μετενεχθῆ εἰς ἑτέραν ἐνοχίην] Ἦγον νοβατευθῆ ὁ φουρτίβος εἰς ἐπερωτήσιν. ἢ γὰρ νοβατίων φθεῖρε τὴν προτέραν ἐνοχίην· καὶ Ζῆπει βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. πγ'. θεμ. παρατελ. καὶ κεφ. πβ'. καὶ κεφ. κθ'. θεμ. γ'. [Sch. q. VII. 268.]

Θες γάρ, ὅτι τὸν κλέπτῃν εὐρῶν ὁμολογοῦντα τὴν κλοπὴν, ἐπρωτήσεν αὐτὸν νοβατίδι ἀνίμῳ ἀποδώσειν αὐτῷ τὸ κλαπέν, καὶ μετενεχθῆ^η) λαπὸν ὁ φουρτίβος κωνδικτικῶς εἰς τὴν ἐξ στυπουλάτου. θεμάσιον δὲ τὴν ἐπερωτήσιν οὕτως γενομένην ὁμολογεῖς ἀποδώσειν τὸδε τὸ πρᾶγμα· ἐπειδὴ ἐάν εἴπῃς ὁμολογεῖς ἀποδοῦναι μοι τὸ πρᾶγμα μου· ἠδύσκοτο ἄχρηστος ἢ ἐπερωτήσῃς· οὐδὲ γὰρ δυνατὴ τις τὸ ἴδιον ἐπερωτῶν, ὡς ἐν τῷ ιθ'. tit. τῆς γ'. τῶν ἰστυτ. μεμάθηκας. τῆς δὲ ἐπερωτήσεως ἀχρηστον τυγχάνουσης, ἀνοβιατεῦτος ἔμεινεν ὁ φουρτίβος κωνδικτικῶς· ἔνθα γὰρ ἡ γενομένη νοβατίδι ἀνίμῳ ἐπερωτήσῃς ἀχρηστικός ἐστίν, οὐ γίνεται νοβατίων, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ με. τῶν διγ. βιβ. tit. α'. διγ. κ'. θεμ. ιγ'. φησί. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ κτεμενον ἐν τῷ α'. διγ. τοῦ αὐτοῦ βιβ. καὶ tit. ἔνθα φησὶν ὁ Οὐλπιανὸς γίνεσθαι νοβατίονα, κἀντε κατὰ φύσιν, κἀντε κατὰ νόμους ἐρωτῶται ἢ*) ἐπερωτήσῃς ἢ ἐπὶ τῆς νοβατίονος γενομένη· ὡς ἔνθα τις τὸ παρ' ἐτέρου τινὸς ὀφειλομενον ἐπερωτῆσαι ἀνηθον sine tutoris auctoritate. ἐπειδὴ γὰρ ἕως ὁ πομπύλλος ἔχει πρόσωπον ἐσθ' ὅτε δυνάμενον ἐγχεσθαι καὶ δικαστηρίου δεκτικόν, εἰκότως κἀν μῆτε κατὰ φύσιν ἐνέχεται, μῆτε κατὰ νόμον, γίνεται ἢ^η) νοβατίων. ἀμείλει ἐπειδὴ ὁ οἰκίτης οὐδέποτε δικαστηρίου ἐστὶ δεκτικός, οὐ ποιεῖ νοβατίον, ὡς ἐγγὼς ἐν τῷ τελευτ. tit. τῆς γ'. ἰστυτ. καὶ ἔνθα δὲ τις τὸ ἴδιον ἐπρωτήσεν^η), ἐπειδὴ μῆτε^η) κατὰ φύσιν, μῆτε κατὰ νόμον συνίσταται ἢ^η) ἐπερωτήσῃς, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον τι ἔδοξεν ἐπερωτῶν, γενέσθαι αὐτὸν τοῦ πρᾶγματος δεσπότην, οὐ δεσπότης ἐστίν, ἀχρηστικός ἐστίν ἢ ἐπερωτήσῃς, καὶ μῆτε δικαίως ἀνοβιατεῦτος ἢ προτέρα ἐνοχίη καὶ μὴ ἀναίρουμένη ἐκ

levissimam quoque culpam et negligentiam tenetur eiusque rationem reddit, quod est magnae diligentiae exactio, ultra quam est casus fortuitus. Sic culpam accipit, et recte hoc loco haec vox se habet, uti usurpata est, si attendere velis. Nam ultra talem culpam sive summam diligentiam, hoc est, ad casum fortuitum, non facile commodatarius obligatur: sed aut ex pacto aut si aestimatum rem acceperit, aut artificium et ministerium promiserit. Nam legas et lib. 20. tit. 1. cap. 9. them. 8. et ibi adnotationem, et tit. 2. cap. 1.

Ad idem. Quod dicit, hoc est: Etiam si in commo dato et deposito nemo casum fortuitum agnoscit, quippe qui dominis adscribitur: tamen si quis rebus ipsi datis aliter usus est, atque ipsi concessum est, etiam casum fortuitum agnoscit. Non facile autem ideo dictum est, quod pacto interposito aut re commodata aestimata, hi quoque ob casum fortuitum obnoxii sunt.

Ad idem. Hagiotheod. Quoniam enim in eiusmodi re furtum commisit, ab eo tempore eum non spectamus ut commodatarius vel depositarius, sed ut furem: et quocumque modo res perierit, indistincte ad eum periculum dicimus pertinere, ut cap. ult. them. ult. et cap. 20. et tit. 6. cap. 26.

4) ultra dolum] Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 3. et 7. et 5. Simile est dig. 7. Pone autem, etiam deminutionem eum praestare.

XVII. Papien. Tollitur conditio furtiva¹⁾, sive offeratur res furtiva²⁾, sive in aliam obligationem transferatur³⁾: et nihil refert⁴⁾, praesens fuerit res furtiva⁵⁾, necne⁶⁾.

1) tollitur conditio furtiva] Cyrilli. Si offerat servum fur, vel novatio aut delegatio facta sit, mora extinguitur, sive praesens fuerit servus, sive non: non tamen extinguitur actio furti, qua poena petitur, ut cap. 7. them. 2. et tit. 12. cap. 66. et 55. them. 3.

2) res furtiva] Integra, non deterior, ut cap. 8. et ibi Antiqui.

3) sive in aliam obligationem transferatur] Ut si novetur conditio furtiva in stipulationem. Novatio enim tollit priorem obligationem. Et quaere lib. 43. tit. 1. cap. 83. them. penult. et cap. 82. et cap. 29. them. 3.

Pone enim, de fure confitente furtum dominum stipulatum novandi animo, rem furtivam reddi. Translata est conditio furtiva in actionem ex stipulatu. Pone autem ita conceptam stipulationem: Promittis reddere rem illam? Nam si concipiatur hoc pacto: Promittis mihi reddere rem meam? inutilis est stipulatio: nemo enim potest rem suam stipulari, ut tit. 19. lib. 3. Institutionum didicisti. Inutili autem stipulatione non novatur conditio furtiva: ubi enim facta novandi animo stipulatio inutilis est, non fit novatio, ut Ulpianus ait in lib. 45. Digestorum, tit. 1. dig. 20. them. 13. Neque obstat, quod habetur in dig. 1. eiusdem libri et tituli, ubi Ulpianus ait novationem fieri, sive naturaliter, sive civiliter valeat stipulatio novandi causa interposita: ut si quis quod alius debebat, stipulatus sit de pupillo sine tutoris auctoritate. Quia enim pupillus omnino personam habet, quae et interdum obligari potest et iudicium suscipere, ideo, etiam si neque naturaliter obligetur, neque civiliter, merito novatio fit. Verum quia servus iudicii est incapax, novationem non facit, ut didicisti in tit. ult. libri 3. Institutionum. Ubi vero quis rem suam stipulatur, quia neque naturaliter, neque civiliter stipulatio consistit, sed impossibile quiddam videtur stipulari, fieri se dominum rei, cuius dominus est, stipulatio est inutilis, et merito non novatur prior obligatio, quae non tollitur stipulatione neque naturaliter neque civiliter valente. Inutili autem stipulatione non novari

g) Sic Cod. 1350. f Malim λογοποιεῖται. r) Sic Cod. 1350. Fabr. μετενεχθῆ. s) ἢ Cod. 1350. Omittit hoc Fabr. t) ἢ Cod. 1350. Deest apud Fabr. u) Fabr. ἐπερωτήσεν. v) Cod. 1350. μήτε — μήτε. Fabr. μηδὲ — μηδὲ. w) ἢ deest apud Fabr.



τῆς ἐπερωτήσεως μήτε κατὰ νόμον, μήτε κατὰ φύσιν ἐρρωμένης. ὅτε δὲ μὴ ἐρρωμένης τῆς ἐπερωτήσεως ἀνοβάτευτος καὶ ἡ προτέρα μὲν ἐνοχῆ, δεικνύσι καὶ ἡ αἰρετικὴ ἐπερωτήσις. Ἐγγὼς γὰρ ἐν τῷ τελευταίῳ τιτ. τῆς γ'. τῶν ἰουστινιανῶν. ὅτι, ἐάν τὸ παρὸν χρέος ὑπὸ αἴρεσιν ἐπερωτήσῃ^{α)} νοβιάνδι ἀνίμῳ, τῆς αἰρέσεως μὴ ἐξερχομένης ἐπειδὴ οὐ συντάσσεται ἐπερωτήσις, ἀνοβάτευτος ἡ ποῦρα μὲν ἐνοχῆ. θές οὖν, ὡς εἶπον, τὴν ἐπερωτήσιν οὕτω γενομένην ὁμολογεῖς ἀποδώσειν μοι τὸδε τὸ πράγμα, τυχὸν τὸν οἰκέτην, ὃν ἐκλεμῶς; τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ, τούτεστι, διὰ τοῦ^{β)} εἰπεῖν ὁμολογεῖς ἀποδιδόναι μοι εἴτε ἀποκαθιστῶν^{γ)} καλῶς τις καὶ τὸ ἴδιον ἐπερωτῶ. οὕτως ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ μέ. τῶν διγ. βιβ. τιτ. α'. διγ. πβ'. φησί. μὲνησο δὲ τῶν εἰρημένων ἐν τῷ προλαβόντι βιβ. τιτ. ζ'. διγ. μα'. ἦτοι βιβ. κδ'. τιτ. ζ'. εἰρηται δὲ, ὅτι πούπιλλος sine tutoris auctoritate ἐπερωτηθεὶς οὐδὲ φυσικῶς ἐνέχεται. εἶπον γὰρ σοι καὶ ἐν τῷ αὐτῷ μα'. διγ. μήτε φυσικῶς τὸν πούπιλλον ἐνέχεσθαι, ὅτε μηδὲν ὄλας λαβὼν ἐπρωτήθη. εἰ γὰρ ἔλαβε τι καὶ μὴ καλῶς ἐδαπάνησεν, κατέχεται, εἰ^{δ)} καὶ μὴ νόμῳ, ἀλλ' οὖν φύσει. [Sch. r. VII. 268. sq.]

καὶ ἀδιάφορον] Οὐ διαφέρομεν, φησὶν, εἴτε πάρεστιν ὁ κλαπέις οἰκέτης, εἴτε ἄπειστιν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς προσφορᾶς ἀνάγκη πάντως, παρῆναι τὸν οἰκέτην καὶ παρόντα παρενεχθῆναι^{ε)} τῷ τῆν κλοπῆν ὑπομεμενηκότι· ἐπὶ δὲ τῆς νοβατίου ἀδιάφορον, εἴτε πάρεστιν, εἴτε ἄπειστιν ὁ οἰκέτης, καὶ οὐκ ἔτι δοκεῖ κατὰ τὸ ipso iure μόραν ὁ κλέπτης προσφέρειν τὸν οἰκέτην ποιεῖν, ἀπαξ νοβιάνδι ἀνίμῳ παρὰ τοῦ τῆν κλοπῆν ὑπομεμενηκότος ἐρωτώμενος. [Sch. s. VII. 269.]

εἴτε παρ' ἡν] Ἦγουν ἐσώξεται, ὅτε ἐνοβατεύεται^{β)} ὁ φούριβος. [Sch. t. VII. 269.]

εἴτε μὴ] Ἐπι^{γ)} τῆς κατὰ μετάθεσιν ἐπερωτήσεως ἦγουν τῆς νοβατίου, οὐ μὴν ἐπὶ προσενέξεως.

ἡ). Σκαεβ. Ἐάν ὁ προκουράτωρ μου ἴδια νομίματα καταβάλλῃ μὴ χρεωστῶν, αὐτὸς ἔχει τὴν περὶ τοῦ κλαπέιτος πράγματος ἀγωγήν· εἰ μέντοι δεκτὴν ἡγήσομαι τὴν δόσιν, ἐμοὶ ἀρμόζει· ἕτερος δὲ τὸν ἕτερον ἀναιρεῖ. ὁ δὲ δεχόμενος μὴ χρεωστούμενον ἐν εἰδήσει, κλέπτει.

ἐάν ὁ προκουράτωρ μου] Κυρίλλου. Ὁ ἐν εἰδήσει λαβὼν ἰνδέβιτον κλοπῆν ἀμαρτάνει. εἰ δὲ ὁ προκουράτωρ καταβάλλῃ^{δ)} ἰνδέβιτον ἐξ ἰδίων, καὶ αὐτὸς κινεῖ φούριβον, κῶγω, εἰ ἴσῳ ἀβιτεύσω. εἰς δὲ μόνος κινεῖ. ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. ζ'. κεφ. ζ'. τὸ τέλος, καὶ τιτ. αὐτοῦ^{ε)} α'. κεφ. ιδ'. [Sch. u. VII. 269.]

ἴδια νομίματα καταβάλλῃ] Εἰδῶτι τῷ δανιστῇ, ὅτι ἄχρεωστῶν λαμβάνει· ὁ γὰρ εἰδῶς δοκεῖ κλέπτειν. εἰ δὲ ἠγνοεῖ, ἀντιστρέφει μὲν, οὐ μὴν διὰ τοῦ φουριβου. [Sch. x. VII. 269.]

† Εἰ δὲ ἐμὰ καταβάλλῃ, ἐγὼ κινῶ.

αὐτὸς ἔχει τὴν περὶ τοῦ κλαπέιτος πράγματος ἀγωγήν] Ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. κγ'. καὶ τιτ. ιβ'. τούτου τοῦ βιβ. κεφ. νη'. θεμ. η'. [Sch. y. VII. 269.]

† Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρηβ'.

ἐμοὶ ἀρμόζει] Οὐ τῇ προκατάρξει, ἀλλὰ τῇ ἴσῳ ἀναβιτίονι^{ε)}· δι' αὐτῆς γὰρ δοκεῖ οἰκειοποιεῖσθαι τὴν δεσποτείαν τῶν καταβληθέντων ἐν εἰδήσει τοῦ ἀπειληφότος, καὶ ὡς δεσπότη ἵσῳ τὸν φούριβος δίδοται κονδικτίκιος, ὡσανεὶ γενομένην δεσπότη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς κλοπῆς. ἡ γὰρ ἴσῳ ἀναβιτίων εἰς τοῦπίσω πέφυκεν ἀνακλῶν ἑαυτὴν μανδᾶτω προσοικνῶν, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς βιβ. ν'. τιτ. ιζ'. διγ. ξ'. καὶ ρηβ'. ἦτοι βιβ. β'. τιτ. γ'. φησὶν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, οὔτε αὐτὸς ὁ πρωτότυπος διὰ τῆς ἴσῳ ἀναβιτίου τὸν φούριβον ἠδύνατο ἔχειν μὴ ἂν δεσπότης κατὰ τὸν καιρὸν τῆς κλοπῆς, οὔτε ὁ προκουράτωρ ἔχειν τὸν φούριβον κονδικτίκιον, εἰ μὴ οὐ φράκτω οἰκείῳ τὴν δεσποτείαν ἐκποιήσας τοῦ πράγματος μετὰ προαιρέσεως, ἀλλ' ἀνάγκῃ τῆς ἴσῳ ἀναβιτίου τοῦ πρωτότυπου. [Sch. z. VII. 270.]

ὁ δὲ δεχόμενος μὴ χρεωστούμενον ἐν εἰδήσει] Ὡς καὶ τοῦ ιβ'. τιτ. κεφ. μδ'. θεμ. προτελ. καὶ κεφ. μγ'. θεμ. β'. καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. α'. θεμ. β'. ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. λγ'. λδ'. λε'. [Sch. a. VII. 270.]

priorem obligationem, ostendit etiam stipulatio conditionalis. Nam ut didicisti in tit. ult. lib. 3. Institutio-num, si quod pure debetur, sub conditione novandi animo stipuler, conditione non existente, quia non consistit stipulatio, pura obligatio non novatur. Pone igitur, ut dixi, ita factam stipulationem: *Promittis reddere rem illam, puta servum, quem furatus es?* Hoc enim modo recte quis stipulatur rem suam. Ita Ulpianus ait in lib. 45. Digestorum, tit. 1. dig. 82. Memineris autem eorum, quae dicta sunt in praecedenti libro, tit. 6. dig. 41. sive lib. 24. tit. 6. ubi dicitur, pupillum sine tutoris auctoritate promittentem nec naturaliter obligari. Nam in eodem digesto tibi dixi, tunc nec naturaliter pupillum obligari, cum nullo accepto stipulanti promisit. Nam si quid accepit, et non bene consumsit, tenetur naturaliter, non civiliter.

4) et nihil refert] Nihil interest, inquit, praesens fuerit servus subreptus, necne. Nam in oblatione quidem necesse est omnino servum praesentem esse et praesentem offerri ei, cui furtum factum est: in novatione autem nihil refert, praesens sit, necne, et iam non videtur ipso iure moram facere fur, qui servum non offert, et qui domino stipulanti novandi animo semel promisit.

5) praesens fuerit res furtiva] Id est, salva fuerit, cum novaretur conditio furtiva.

6) necne] In stipulatione novandi causa facta, non in oblatione.

XVIII. Scaev. Si procurator meus¹⁾ suos nummos solverit²⁾ indebitos, ipse habet conditionem furtivam³⁾: si tamen ratum habeam quod datum est, mihi competit⁴⁾: altera autem alteram tollit. Qui vero sciens indebitum accipit⁵⁾, furtum facit⁶⁾.

1) si procurator meus] Cyrilli. Qui sciens accipit indebitum, furtum committit. Si vero procurator solverit indebitum suis nummis, et ipse condicit, et ego, si ratum habuero. Unus vero tantum condicit. Quare lib. 24. tit. 6. cap. 6. finem, et eiusdem tit. 1. cap. 14.

2) suos nummos solverit] Scienti creditori, se indebitos accipere: nam qui scit, furtum committere videtur. Quodsi ignoraverit, repetitur quidem, sed non conditione furtiva.

Sed si meos nummos solverit, ego condicam.

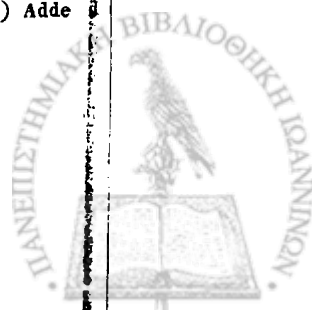
3) ipse habet conditionem furtivam] Quare lib. 24. tit. 1. cap. 23. et tit. 12. huius libri, cap. 58. them. 8.

Quare lib. 2. tit. 3. cap. 152.

4) mihi competit] Non litis contestatione, sed ratihabitione, per quam videtur sibi vindicare dominium pecuniae solutae scienti, et tanquam domino denique conditio furtiva ei datur, quasi dominus fuerit faciendi furti tempore. Nam ratihabitio retro trahitur, et mandato comparatur, ut Ulpianus ait lib. 50. tit. 17. dig. 60. et 152. sive lib. 2. tit. 3. Alioquin nec ipse principalis per ratihabitionem habet conditionem furtivam, nisi censeatur dominus fuisse furti faciendi tempore, nec procurator, nisi non factio proprio cum voluntate, sed necessitate ratihabitionis principalis censentur suam pecuniam alienasse.

5) qui vero sciens indebitum accipit] Ut et tit. 12. cap. 44. them. penult. et cap. 43. them. 2. et tit. 12. cap. 21. them. 2. Quare tit. 5. cap. 33. 34. 35.

x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπερωτήσις. y) Sic Cod. Fabr. το. z) εἰ Cod. 1350. habet. Deest apud Fabr. α) Malim προσενεχθῆναι. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνοβατεύτω. c) Hoc scholium deest apud Fabr. d) Fabr. καταβάλλῃ (sic). e) Adde τοῦ ante αὐτοῦ, et subintellige βιβλίου. f) Fabr. ῥατιναβιτίονι hic et postea.



κλέπτει] Σημειώσαι ὄν, ὅτι ὁ ἰνδέβιτον ἐν εἰδήσει λαβῶν κλοπὴν ἀμαρτάνει. λαβῶν, εἶπον· εἰ γὰρ μὴ λάβῃ, ἀλλὰ δελεγατεύσει τὸν μέλλοντα αὐτῷ καταβαλεῖν τὸ ἰνδέβιτον, οὐχ ἀμαρτάνει κλοπὴν, εἰ μὴ ἄρα παρόντος αὐτοῦ κατεβλήθη τὸ ἰνδέβιτον. οὐτως ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ μζ. βιβ. τιτ. β'. διγ. μγ'. θεμ. γ'. ἦτοι τιτ. ιβ'. φησί. σημειώσαι, δε, ὅτι οὐ γίνεται τοῦ ληφθέντος δεσπότης ὁ ἐν εἰδήσει λαβῶν τὸ ἰνδέβιτον· ἢ γὰρ ἂν οὐκ ἐνήγετο τῷ φουρτίβῳ κονδικτικῶν κατὰ μὴ δεσποτον γὰρ πέφυκε ὁ φουρτίβος κινεῖσθαι κονδικτικῶς. τὸ αὐτὸ φησι καὶ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ μζ. βιβ. τιτ. β'. διγ. με'. ἴσθι δε, ὅτι, ἐάν τις μὴ ἂν προκουράτωρ εἴη, ἑαυτὸν εἶναι προκουράτωρα Τίτιου, καὶ λάβῃ παρὰ τινος τῶν αὐτοῦ δεβιτόρων, τότε τῇ φούρτι κατέχεται, ὅτε τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθοῦς προκουράτωρος Τίτιου πλασάμενος καὶ περιθεὶς ἑαυτῷ convenit, ἐμεθόδουσαν τὸν ἀληθῆ Τίτιου δεβιτόρα, τουτέστιν, ὑπομνήσας ἔλαβεν. ἔξω μέντοι δικαστηρίου, ὡς ὁ Παπιανὸς πολλάκις φθάσας ἐδίδαξεν, ὅτι convenit δηλοῦ καὶ τὴν ἔξω δικαστηρίου γενομένην ὑπόμνησιν. καὶ ἡ τοιαύτη διαστιξίς κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν πλασάμενων, ἑαυτοὺς εἶναι Τίτιου κληρονόμους, ὡς ὁ Παπιανὸς ἐν τῷ μζ. βιβ. τιτ. β'. διγ. πγ'. φησί. θεμ. τελ. ἦτοι τιτ. ιβ'. Θαλέλαιος μέντοι ὁ μακαρίτης τῇ αὐτῇ κέρχεται διαστιξίει ἐπὶ παντός ἐν εἰδήσει λαβόντος ἰνδέβιτον, ἐμφαντικῶς δεξάμενος τὸ conventerit. λέγει γὰρ, ὅτι, εἰ μὲν προσνήχθη^g) τινὲ τὸ ἰνδέβιτον, καὶ σωπήσας ἐκείνο λάβῃ ἀγνοῶν^h) εἶναι ἰνδέβιτον, οὐχ ἀμαρτάνει κλοπὴν· δοκεῖ γὰρ κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ψηλαφῆν τὸ καταβλήθῃ. εἰ δὲ μὴ προσνήχθη αὐτῷ, ἀλλ' αὐτὸς εὐνήσῃ καὶ ἀπήτησῃ, τότε ὡς δοκῶν παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ψηλαφῆν τὸ ἄλλοτριον, κλοπὴν ἀμαρτάνει. ἀλλ' εἰ τις ἐμφαντικῶς χρῆσται τῷ conventerit, ἕτερος αὐτῷ ἀνησίταταιⁱ) λόγος· res γὰρ iudicata pro veritate est. ἐπὶ αὐτοῦ γὰρ περιθέντος ἑαυτῷ τὴν τοῦ ἀληθοῦς προκουράτωρος προσηγορίαν, εἰ δεξεται τις ἐμφαντικῶς τὸ conventerit, διὰ τοῦτο καὶ ἀποφάσεως ἐνεχθείσης χῶμα τῇ φούρτι, ἐπειδὴ πλαστήν ἑαυτῷ προκουράτωρος περιτέθεικε προσηγορίαν. ὁ δὲ ἀπὸ πλαστοῦ τινος κινήσας ἀύστατον τὴν ἰουδικαίη ποιεῖ, ὡς ἀνήρεται^k) βιβ. ζ'. τοῦ κωδ. τιτ. νη'. ἐν ταῖς ὑποκειμέναις τῇ τιτ. διατάξεσιν. [Sch. b. VII. 270. sq.]

ιβ'. Παυλ. Ὀνόματι θυγατρὸς κλεψιάσης^l) ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὸ πεκούλιον αὐτῆς.

ὀνόματι θυγατρὸς κλεψιάσης] Εἰ ὑπέκουσα πράγματα ἀποκινήσει, ἐνάγεται^m) κονδικτικῶν δὲ πεκούλιῳ. κονδικτικῶν νόσον μὴ φούρτιβον· οὐδέποτε γὰρ κατὰ πατρὸς φούρτιβος δίδεται δὲ πεκούλιῳ· ἀλλὰ κονδικτικῶν νόσον γεμῶν τὸν ex omni obligatione κινούμενον, ἀντὶ τῆς rerum amotarum. κατὰ γὰρ τοῦ πατρὸς εἰς μόνον τὸ περιελθόν εἰς αὐτόν, ἢ εἰς τὸ κατὰ δόλον αὐτοῦ μὴ περιελθόν τινος rerum amotarum δίδοσθαι φησινⁿ) ὁ Παῦλος καὶ ὁ Πομπώνιος ἐν τῷ κε. βιβ. τιτ. β'. διγ. γ'. καὶ δ'. ἦτοι βιβ. κη'. τιτ. ια'. διὰ τοῦτο δὲ δίδεται κατὰ τοῦ πατρὸς, ἐπειδὴ ἐστὶ φούρτιβος, κῶν τὰ πράγματα λοιπὸν ὡς φούρτιβα εἶναι δοκούντα οὐκ οὐσονκαπιτεύονται^o), ὡς κέεται βιβ. κε'. τιτ. β'. διγ. κθ'. ἦγον βιβ. κη'. τιτ. ια'. [Sch. c. VII. 271.]

ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὸ πεκούλιον αὐτῆς] Ἦγον ἢ ἰουδικαίη δὲ πεκούλιῳ, κατὰ τὴν παραγραφὴν τοῦ δ'. κεφ. καὶ κατὰ τὸ λέ. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. [Sch. d. VII. 271.]

Ὅμοιος ἐπὶ τῆς rerum amotarum βιβ. ιε'. τιτ. α'. διγ. γ'. ἦγον βιβ. ιη'. τιτ. ε'. κεφ. γ'. θεμ. προτελευτ. ἀνώγει βιβ. ν'. τιτ. ιζ'. διγ. νη'. ἦγον βιβ. β'. τιτ. γ'. ἀρμόζει δὲ εἰς τὸ περιελθόν, ὡς τούτου τοῦ τιτ. διγ. ι'. [Sch. e. VII. 271.]

ἀρμόζει] † Μετὰ καταδικὴν αὐτῆς. ζῆτει βιβ. κη'. τιτ. ια'. κεφ. γ'. δ. καὶ κθ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. νη'.

κ'. Τρυφῶν. Εἰ καὶ γέγονεν ὁ κλέπτης ἔτοιμος ἐναθῆναι, ὁ δὲ κλαπιεὶς ἐνεπόδιασε, καὶ μετὰ ταῦτα φθαρῆν τὸ κλαπέν, οὐδὲν ἦτον ἀρμόζει ἢ περὶ τοῦ κλαπέντος ἀγωγῆς. ὁ γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὸ πρῶγμα ψηλαφῶν ἕκοντος τοῦ δεσπότου, δοκεῖ πάντοτε ὑπέρθεσιν ποιεῖν περὶ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ.

6) furtum facit] Nota igitur, furtum facere eum, qui indebitum accipit sciens. Qui accipit, inquam: nam si non accepit, sed delegavit soluturum indebitum, furtum non committit, nisi eo praesente solutum sit indebitum. Ita Ulpianus ait in lib. 47. tit. 2. dig. 43. them. 3. sive tit. 12. huius libri. Nota, etiam eum, qui sciens accipit indebitum, accepti dominum non fieri: alioquin non teneretur conditione furtiva, quae datur in eum, qui dominus non est. Idem ait etiam Ulpianus in lib. 47. tit. 2. dig. 45. Scias vero, si quis non procurator dicat, se procuratorem esse Titii, et a debitore eius accepit, tunc eum furti teneri, cum nomen veri procuratoris Titii falso sibi imponens convenit verum Titii debitorem, hoc ast, admonuerit extra iudicium, quod Papianus saepe docuit verbum *convenit* significare. Atque haec distinctio obtinet etiam in his, qui se ipsos heredes Titii esse comminiscuntur, ut Papianus ait in lib. 47. tit. 2. dig. 83. them. ult. sive tit. 12. huius libri. Thalelaeus tamen beatae memoriae eadem distinctio utitur in quolibet scienter indebitum accipiente, verbum *convenit* sumens ἐμφαντικῶς, ut si oblatum quis sibi indebitum tacitus accepit sciens esse indebitum, furtum non committit, quod videatur voluntate domini solum contrectare. Sin vero sibi non oblatum iudicio exegerit ipse, furtum committit, quia videtur rem alienam invito domino contrectare. At si quis illud *convenit* ἐμφαντικῶς accipiat, alia ei obstabit ratio, quia res iudicata pro veritate est. Nam in eo, qui sibi veri procuratoris appellationem imposuit, si accipiat quis ἐμφαντικῶς verbum *convenit*, et ideo ex sententia ponat eum exegisse, locus est actioni furti, quoniam falsam sibi assumsit procuratoris appellationem. Qui autem ex falsa re aliqua agit, infirmat rem iudicatam, ut refertur lib. 7. Codicis, tit. 58. in subiectis titulo constitutionibus.

XIX. Paul. Nomine filiae furtum facientis¹) competit in patrem de peculio²).

1) nomine filiae furtum facientis] Si filiae familias res amoverit, pater convenitur conditione de peculio. Conditionem intellige non furtivam: nunquam enim in patrem datur conditio furtiva de peculio: sed intellige conditionem generalem, qua agit ex omni obligatione, vice actionis rerum amotarum. Nam in patrem in id tantum, quod ad eum pervenit, vel dolo eius non pervenit, rerum amotarum actionem dari Paulus et Pomponius aiunt in lib. 25. tit. 2. dig. 3. et 4. sive lib. 28. tit. 11. Ob id vero datur in patrem, quia est furtiva, licet res, cum furtivae esse videantur, non usucapiantur, ut habetur lib. 25. tit. 2. dig. 29. sive lib. 28. tit. 11.

2) competit in patrem de peculio] Id est, iudicati de peculio, secundum adnotationem cap. 4. et secundum cap. 35. tit. 5.

Similiter de actione rerum amotarum lib. 15. tit. 1. dig. 3. sive lib. 18. tit. 5. cap. 3. them. penult. Lege lib. 50. tit. 17. dig. 58. sive lib. 2. tit. 3. Competit vero in id, quod pervenit, ut huius tit. dig. 10.

competit] Post condemnationem eius. Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 3. 4. et 29. et lib. 2. tit. 3. cap. 58.

XX. Tryphon. Licet paratus sit fur suscipere conditionem¹), et is, cui furtum factum est, impedimento fuerit, ac postea res furtiva interierit²), nihilominus competit conditio furtiva³). Nam qui ab initio rem contrectat invito domino, semper videtur moram facere in ea restituenda⁴).

g) Fabr. προσενέχθη. h) Addendam οὐκ ante ἀγνοῶν. Etiam Cuiacius vertit *sciens*. i) Fabr. ἀντίσταται. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνήρεται (sic). l) Sic Cod. 1350. Fabr. κλέπτης. m) Scilicet ὁ πατήρ. n) lege φασίν. o) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐσονκαπιτεύονται.



εἰ καὶ γέγονεν ὁ κλέπτης ἔτοιμος ἐναχθῆναι] Κυρίλλου. Εἰ ὁ κλέπτης ἔτοιμος ἔχει δικασθῆναι, οὐκ ἐλευθεροῦται τῶν τυχηρῶν· ἀλλ' ἂν γὰρ δοκεῖ μόραν ποιῆν. ζῆτει βιβ. κγ'. τίτ. γ'. κεφ. κ'. κβ'. κγ'. κδ'. καὶ βιβ. μγ'. τίτ. α'. κεφ. πβ'. θεμ. β. καὶ ν) τοῦ παρόντος τίτ. κεφ. η'. [Sch. f. VII. 271.]

* Τοῦ Νικ. Ἐν μὲν τῷ η'. κεφ. ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ κλαπέν πρᾶγμα προσήγαγεν ἄτερο δικαστηρίου καὶ χωρὶς πάσης ἐπιρροίας ἐτέρας, διὰ τοῦτο ἐλευθεροῦται· ὡς δὲ ἐπεὶ εἰς τὸ δικασθῆναι ἦν ἔτοιμος, οὐ μὴν εἰς τὸ ἀποκαταστῆσαι τὸ πρᾶγμα, τοῦτου χάριν, κἂν μετὰ ταῦτα φθαρῇ τὸ πρᾶγμα, ἐνέχεται.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ ἔτοιμον γενέσθαι τὸν κλέπτην εἰς τὸ ἐναχθῆναι) ἵνα καὶ τυχρῶ ἀβουλοῦσθαι, καθὼς ἐν τῷ η'. εἴπομεν κεφ. κἂν γὰρ μυριάκις ἔτοιμασθῇ, μὴ δώσει δὲ τὰ πρᾶγματα εὐγνωμόνως, πῶς ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ κλέπτης, καὶ τὸ πρᾶγμα ἔτι κατέχει, καὶ τὸν κίνδυνον τῆς αὐτοῦ φθορᾶς ὑποῦσθαι.

καὶ μετὰ ταῦτα φθαρῇ τὸ κλαπέν] Ἀνάγνωθι διγ. κδ'. τοῦ α'. τίτ. τοῦ κβ'. βιβ. ἦτοι τίτ. γ'. τοῦ κγ'. βιβ. ἐν ᾧ φησὶν, ὅτι μὴ καταβάλλων μὲν, ἔτοιμος δὲ ἐναγόμενος, οὐ ποιεῖ μόραν, εἴπερ δικαίαν αἰτίαν ἔχει. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. με. τίτ. α'. κεφ. πβ'. ἦτοι βιβ. μγ'. τίτ. α'. καὶ βιβ. γ'. τίτ. ιε'. διγ. εβ'. ἦτοι βιβ. β'. τίτ. γ'. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ εβ'. διγ. λέγει, ὅτι μόραν οὐ ποιεῖ ὁ εἰς δίκην ἀδόλως προκαλούμενος). ἐν δὲ τῷ πβ'. διγ. τοῦ α'. τίτ. τοῦ με. βιβ. ἦτοι βιβ. ι) μγ'. τίτ. α'. κεφ. πβ'. οὐ μετὰ μόραν τοῦ δούλου ἀποθανόντος, ἐνέχεται ὁ ἐπερωτηθεὶς. μόραν δὲ ποιεῖ καὶ ὁ θελήσας δικασθῆναι, ἢ περὶ ἀποκαταστῆσαι. ἐν δὲ τῷ γ'. διγ. τοῦ α'. τίτ. τοῦ κβ'. βιβ. ἦγον τίτ. γ'. τοῦ κγ'. βιβ. φησὶν, ὅτι οὐκ εὐχερῶς προ μόρας δίκη λέγεται. [Sch. g. VII. 272.]

οὐδὲν ἦτιον ἀρμόζει ἢ περὶ τοῦ κλαπέντος ἀγωγῇ] Ἐν τῷ η'. διγ. προσήγαγε τὸ πρᾶγμα, ἐπταῦθα ἔτοιμος γέγονεν ἐναχθῆναι. καὶ τοῦτο ἐστὶν τῶν δύο τὸ διάφορον. [Sch. h. VII. 272.]

Ὁ γὰρ μὴ ἀποκαταστῆσαι τὸ πρᾶγμα βουλόμενος, ἀλλὰ δικασθῆναι, μόραν οὐδὲν ἦτιον ποιεῖ, κλέπτης ἂν ἔξ ἀρχῆς, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ με. τῶν διγ. βιβ. ν) τίτ. α'. διγ. πβ'. φησὶ. βλέπε, πῶς restituenda εἶπεν ὁ κλέπτης ἂν ἔξ ἀρχῆς· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ εἶδοκε μόραν ποιῆν, ἐν ᾧ δὲ ἐλλογον ἄγνωστον τε καὶ αἰτίαν ἀνέμεινε δικαστηρίου, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ γ'. τοῦ ν) Ἀντιπαπριανὸν μονοβιβλ. τίτ. α'. διγ. κδ'. φησὶν, ἦτοι βιβ. κγ'. τίτ. γ'. κεφ. κδ'. ζῆτει κεφ. η'. [Sch. i. VII. 272.]

δοκεῖ πάντοτε ὑπέροφθαι εἰς ἡμεῖς ποιεῖν περὶ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ] Ἐν ᾧ τὸ πρᾶγμα προσήγαγεν, καὶ ὁ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας οὐκ ἐδέξατο τοῦτο, οὐ κινδυνεύει λοιπὸν ἐπὶ τοῖς μετὰ ταῦτα συμβαίνουσιν, οὔτε δοκεῖ μόραν ποιεῖν, ὡς ἐν τῷ η'. διγ. ν) τοῦ παρόντος τίτ. σοι παραδέδοκεν. [Sch. k. VII. 272.]

κα'. Ἐνίκα πολλοὶ κλέψουσιν, ἢ μὲν ἀγωγῇ ἢ ἀπαιτούσα τὸ διπλοῦν κατὰ πάντων κινεῖται, καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀπαιτεῖ τὴν ποινὴν· ἢ δὲ ἀπαιτούσα τὸ κλαπέν κατὰ πάντων μὲν ἀρμόζει· κατὰ ἑνὸς δὲ κινήθεῖσα, ἔαν τὸ ἱκανὸν ποιῆσῃ, κατὰ τῶν λοιπῶν οὐκ ἔτι κινεῖται.

ἦνίκα πολλοὶ κλέψουσιν] Θεοδώρου. Ὁ φούρτιβος κονδικτικὸς κινήθεις καθ' ἑνὸς τῶν κλεψάντων, οὐ γυμνάζεται κατὰ τῶν λοιπῶν, τοῦ ἱκανοῦ γενομένου τῷ κλαπέντι. ἢ γὰρ φούρτι, κἂν καθ' ἑνὸς τῶν κλεπτῶν κινήθῃ, οὐδὲν ἦτιον κατὰ τῶν λοιπῶν γυμνάζεται. [Sch. l. VII. 272.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας τὴν.....*) μὲν φούρτι καθ' ἕκαστον εἰς ὁλόκληρον, τὸν δὲ κονδικτικὸν τῶν κατὰ κλοπὴν ὑπαρεθύντων κατ' ἐπιλογὴν δώσει· καὶ ἔαν ἔξ ἑνὸς αὐτῶν τὸ ἱκανὸν ἀπαιτήσῃ, τοὺς λοιποὺς ἐλευθέρους εἶναι κατὰ νόμον φροντίζει.

† Ζῆτει τοῦ ιβ'. τίτ. κεφ. κ'. θεμ. προτελ.

1) licet paratus sit fur suscipere conditionem] Cyrilli. Si paratus sit fur litigare, non liberatur casibus fortuitis, quia semper moram facere videtur. Quaere lib. 23. tit. 3. cap. 21. 22. 23. 24. et lib. 43. tit. 1. cap. 82. them. 2. et huius tit. cap. 8.

Nicaei. In cap. 8. quia sine iudicio et citra ullam interpellationem ipsam rem furtivam obtulit, liberatur: hoc autem loco, quoniam ad litigandum erat paratus, non ad rem restituendam, ideo, etiamsi res postea perierit, tenetur.

Hagiotheod. Non enim sufficit, si fur paratus sit ad actionem nomine rei suscipiendam, sed rem ultro offerre debet, ut absolutionem nanciscatur, ut in cap. 8. diximus. Licet enim millies paratus sit, si tamen res ultro non dederit, fur est, et rem adhuc detinet, et periculum interitus eius sustinebit.

2) ac postea res furtiva interierit] Lege dig. 24. tit. 1. lib. 22. sive tit. 3. lib. 23. in quo ait, non solventem, paratum tamen accipere iudicium, non facere moram, si modo iustam causam habuerit. Lege et lib. 45. tit. 1. dig. 82. sive lib. 43. tit. 1. et lib. 50. tit. 17. dig. 62. sive lib. 2. tit. 3. Nam in eodem dig. 62. ait, moram non facere eum, qui sine dolo ad iudicium provocat. In dig. 82. tit. 1. lib. 45. sive lib. 43. tit. 1. cap. 82. ait, post moram mortuo servo, promissorem teneri. Moram autem facit, qui mavult litigare, quam restituere. In dig. 3. tit. 1. lib. 22. sive tit. 3. lib. 23. ait, non facile ante moram litem dici.

3) nihilominus competit condictio furtiva] In dig. 8. obtulit rem. Hoc loco paratus est litigare. Et haec est duorum capitum inter se differentia.

Nam qui litigare mavult, quam restituere rem, moram nihilominus facit, cum fur ab initio fuerit, ut ait Ulpianus in lib. 45. Digestorum, tit. 1. dig. 82. Vide, ut dixerit restituenda, cum fur ab initio fuerit: alioquin non videretur moram facere, si modo ex iusta ignorantia et causa iudicium expectaverit, ut ait Paulus in libro singulari Antipapiani, tit. 1. dig. 24. sive lib. 23. tit. 3. cap. 24. Quaere cap. 8.

4) semper videtur moram facere in ea restituenda] At si rem obtulerit, et is, qui furtum passus est, eam non acceperit, deinceps periculum eorum, quae postea eveniunt, non sustinet, nec videtur moram facere, ut traditum est in dig. 8. huius tituli.

XXI. Cum plures furtum fecerunt¹⁾, actio quidem furti in duplum in omnes intenditur²⁾, et a singulis poenam exigit³⁾: condictio autem furtiva in omnes quidem competit: sed si cum uno actum sit, et is satisfecerit, iam in reliquos agi non potest.

1) cum plures furtum fecerunt] Theodori. Si conditione furtiva actum sit in unum ex furibus, et ei, qui furtum passus est, satisfactum, in reliquos non exercetur. Sed si furti actum sit in unum ex furibus, nihilominus exercetur etiam in reliquos.

Τὸ κατὰ πόδας. Praeses provinciae actionem quidem furti in singulos in solidum, conductionem autem furtim subtractorum elective dabit: qua, si unus satisfecerit, reliquos liberari iure curabit.

Quaere tit. 12. cap. 21. them. penult.

p) καὶ deest apud Fabr. q) Sequentia sic solvit Tischendorfius: ὠνόμασεν ἑαυτὸν προσαγωγία τοῦ πρᾶγματος καὶ εὐγνωμόνησεν vel εὐγνώμονα. Haec nullum praebent sensum. Sic locum constituo: εἰς τὸ ἐναχθῆναι ἑαυτὸν ὀνόματι τοῦ πρᾶγματος, ἀλλὰ δεῖ αὐτὸν προσαγαγεῖν τὸ πρᾶγμα καὶ εὐγνωμονεῖν. r) Sic Cod. 1350. Fabr. προσκαλ. s) Sic legendum. Fabr. κβ'. t) ἦτοι βιβ. deest apud Fabr. u) βιβ. omisit Fabr. v) τοῦ omisit Fabr. w) Fabr. ante διγ. addit τῶν. Male. x) Cod. 1350. οὐλαν. Quid hoc significet, non intelligo. Putabam quidem hoc significari: οὐκ ἄγνωστον, quod respondet voci sciens in constitutione: sed cum initium constitutionis in τῷ κατὰ πόδας a textu latino valde abhorreat, dubius etiamnunc haesito.



ἡ μὲν ἀγωγὴ ἢ ἀπαιτοῦσα τὸ διπλοῦν κατὰ πάντα κινεῖται.] Πάνυ πλατέως εἴρηται τὰ περὶ τῆς φοῦρτι ἀγωγῆς ἐν τῷ μζ. βιβ. ἐν τῷ β. τιτ. ἡγοῦν βιβ. ε. τιτ. ιβ'. ἐνθα καὶ διδάσκει ὁ Οὐλπιανός, ὅτι πολλοὶ κλέπται κατεχόνται εἰς ὑλοκλήρον, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς διαφύσεως ὁ τοιοῦτος κανὼν ὀφείλει λέγεσθαι, καὶ οὐκ ἀπροσδιορίστως, ὡς ἐνταῦθα εἶπεν ἡ διάταξις. καὶ ὅτε δὲ δύναται καθ' ἑκάστου κινεῖσθαι, ἐκ τοῦ κανόνος ἐκείνου κινεῖται τοῦ λέγοντος, ὅτι, ὅσους πολλοὶ ad poenam κατεχόνται, ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐναγομένος καὶ καταβάλλων τὸν ἕτερον οὐκ ἐλευθεροῖ. ζῆτει βιβ. ζ. τιτ. γ'. κεφ. θ'. καὶ τὰς αὐτοῦ παραπομπάς, καὶ τιτ. αὐτοῦ ιγ'. κεφ. ε'. θεμ. προτέλευτ. ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. ια'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ι. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. τέλευτ. ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. κα'. θεμ. παρατέλευτ. καὶ καὶ ἐκεῖνο τὸ παρὸν θεμάτισον. μὴ γὰρ καθ' ὅλον τὸ κεφαλ. τοῦτο νοήσῃς). ζῆτες τοῦ ζ. κεφ. θεμ. β. καὶ τοῦ γ. τιτ. κεφ. γ'. θεμ. β. καὶ βιβ. ι. τιτ. ζ. κεφ. ν. θεμ. β. καὶ κεφ. νδ'. περὶ τὰ μέσα. σημειώσαι, ὅτι ἡ διάταξις ἡ εἶπον τὰ δίγιστα μετὰ διαστίξεως, αὐτὴ φησὶν ἀδιαστίχτως, καὶ ὅμως οὐ λέγομεν, ὅτι ἀεὶ ἔλεν ἐκεῖνα, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ αὐτὴν κατ' ἐκεῖνα νοοῦμεν διὰ τὸ μὴ φανερώς ἀνελεῖν ἐκεῖνα, ὡς φησὶ καὶ ὁ ἔξωθεν παλαιός. [Sch. m. VII. 272. sq.]

καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀπαιτεῖ τὴν ποινὴν] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Δύο σοὶ μόνον θέματα εἶπον, ἐν οἷς μίαν κλοπὴν πολλοὶ ποιήσαντες πολλὰς ποινὰς διδώσι· τὸ τε τῶν ἐπιτροπῶν, ὡς βιβ. λζ. τιτ. ζ. κεφ. νδ'. θεμ. β. καὶ τὸ τῆς δοκοῦ, ἣν ὁ καθ' ἕνα βαστάζειν οὐκ ἠδύνατο, ὡς τιτ. ιβ'. κεφ. κα'. θεμ. παρατελ. οἷον οὐν ἐκ τῶν δύο βούλει, ἐνταῦθα θεμάτισον καὶ πρὸς ἐκ τῶν δύο ἐκείνων τὸν τοῦ παρόντος κεφ. ἀπεύθυνον) θεματισμόν. ἀνάγνωθι καὶ τιτ. γ'. κεφ. λβ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν.

κβ'. Ἐὐν^a) πρὶν ἢ προσαγάγῃ τὸ πρᾶγμα ὁ κλέπτης, συμβῆ ἀπολόεσθαι, τῷ κλέπτη κινδυνεύεται.

ἐὰν πρὶν ἢ προσαγάγῃ τὸ πρᾶγμα ὁ κλέπτης] Ὁ κλέπτης μὴ ἀποκαδιωτῶν^b) ὅπου ἔκλεψεν, κινδυνεύεται καὶ εἰς τὰ τυχερά. ὅμοιον φησὶν ἡ ζ. διάταξις τοῦ ζ. τιτ. τοῦ παρόντος δ. βιβ. ἐπὶ ἀπειλοῦ. ἐὰν γὰρ ἐφθασεν προσερχθῆναι, ἐαυτῷ ἐγκαλεῖται ὁ κλαπείας, διότι ὑπέδειξεν χεῖρον τὸ πρᾶγμα γεγόμενον. [Sch. n. VII. 273.]

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ'.^c)

Περὶ ἰδιωτικῶν ἀμαρτημάτων.

α'. Οὐλπ. Ταῖς ποιναιαῖς ἀγωγαῖς οὐκ ἐνέχονται οἱ κληρονόμοι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τῇ περὶ κλοπῆς ἐνέχονται, ἀλλὰ τῇ περὶ ἀποκρυβῆς ἀγωγῆς, νεμόμενοι ἢ δόλω πανσῦμενοι νέμεσθαι, καὶ τῇ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτούσῃ, καὶ τῷ κονδικτικῷ.

περὶ ἰδιωτικῶν ἀμαρτημάτων] Πρὸς ἀντιδιαστολήν τῶν δημοσίων εἶπε τοῦτο. [Sch. a. VII. 275.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Γίνωσκε, ὅτι ἰδιωτικὰ ἀμαρτήματά εἰσι ταῦτα· δόλος, ὕβρις, ὄρπαγῃ καὶ κλοπῇ. τὰ γὰρ πᾶρά ταῦτα, ἐγκλήματα λέγονται. πολλοὶ δὲ διαφοραὶ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ τῶν ἐγκλημάτων. ἔστι δὲ καὶ αὐτῇ ἐπὶ μὲν τῶν ἐγκλημάτων ὄρκος χῶρον οὐκ ἔχει, ὡς βιβ. κβ'. τιτ. α'. κεφ. νθ'. ἐπὶ δὲ τῶν ἀμαρτημάτων, κἂν ἐγκληματικῶς κινῶνται, ἔχει χῶρον ὁ ὄρκος ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀποδείξεων, ὡς βιβ. κβ'. τιτ. γ'. κεφ. ιη'. καὶ ἐπακολουθεῖ καὶ ἀτιμία.

ταῖς ποιναιαῖς ἀγωγαῖς οὐκ ἐνέχονται οἱ κληρονόμοι] Ζῆτει τιτ. δ. κεφ. ε'. θεμ. ε'. καὶ τιτ. ζ. κεφ. ιβ'. ιγ'. λβ'. καὶ βιβ. ζ. τιτ. ις'. κεφ. ι. καὶ τιτ. ις'. κεφ. γ'. καὶ βιβ. β. τιτ. γ'. κεφ. ρλθ'. καὶ ρια'. θεμ. β. [Sch. b. VII. 275.]

Ἐὶ μὴ γέγονε προκατάρσις, ὡς τιτ. κα'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. β. τιτ. γ'. κεφ. ρια'. ζῆτει καὶ βιβ. ζ. τιτ. ις'. κεφ. ι. καὶ τιτ. ις'. κεφ. γ'. [Sch. c. VII. 275.]

2) actio quidem furti in duplum in omnes intenditur] De furti actione latius tractatur in lib. 47. tit. 2. sive lib. 60. tit. 12. ubi etiam Ulpianus docet, plures fures in solidum teneri. Sed cum multa distinctione statui haec regula debet, non indistincte, ut hoc loco dixit constitutio. Et cum in singulos agi potest, ex ea regula agitur, quae dicit: Quoties plures ad poenam tenentur, unus eorum conventus et solvens alterum non liberat. Quaere lib. 7. tit. 3. cap. 9. et eius additiones, et eiusdem tit. 13. cap. 5. them. penult. Quaere tit. 3. cap. 11. them. 3. et lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. ult. Quaere tit. 12. cap. 21. them. penult. et secundum illud hoc thema, non totum caput, intelligas. Quaere cap. 7. them. 2. et tit. 3. cap. 50. them. 2. et lib. 37. tit. 7. cap. 50. them. 2. et cap. 54. circa medium. Nota, in digestis dicta cum distinctione, indistincte dici in hac constitutione, et tamen non dicimus, illa hac abrogata esse, sed hanc potius secundum illa intelligimus, quod non sint abrogata aperte, ut extrinsecus Antiquus ait.

3) et a singulis poenam exigit] Hagiotheod. Duos tantum casus tibi tradidi, in quibus plures, qui unum furtum fecerunt, plures poenas praestant: alterum de tutoribus, ut lib. 37. tit. 7. cap. 54. them. 2. alterum de trabe, quam unus ferre non poterat, ut tit. 12. cap. 21. them. penult. Quomolibet horum duorum casuum velis, hoc loco ponas, et ad unum illorum duorum casuum speciem huius capituli Lege et tit. 3. cap. 32. et ibi adnotationem.

XXII. Si priusquam rem fur offerat¹⁾, res perierit, periculum est furis.

1) si priusquam rem fur offerat] Fur non restituens quod subripuit, praestat etiam casum fortuitum. Simile ait const. 7. tit. 7. huius libri 4. de abigeo. Nam si res iam oblata sit, sibi imputet furtum passus, quod eam deteriore factam suscepit.

TITULUS XI.

De privatis delictis⁴⁾.

I. Ulp. Poenalibus actionibus heredes non tenentur²⁾, ideoque nec furti actione tenentur³⁾, sed ad exhibendum actione⁴⁾, si possideant⁵⁾ vel dolo desierint possidere⁶⁾, et rei vindicatione.

1) de privatis delictis] Ad differentiam publicorum hoc dixit.

Hagiotheod. Scias, privata delicta esse dolum, iniuriam, rapinam et furtum. Nam quae praeter ea sunt, crimina vocantur. Multae autem sunt differentiae delictorum et criminum, ex quibus una haec est, quod in criminibus iusiurandum locum non habeat, ut lib. 22. tit. 1. cap. 59. in delictis autem, licet criminaliter intendatur, deficientibus probationibus locum habeat, ut lib. 21. tit. 3. cap. 18. et infamia etiam sequatur.

2) poenalibus actionibus heredes non tenentur] Quaere tit. 4. cap. 5. them. 5. et tit. 6. cap. 12. 13. 32. et lib. 7. tit. 16. cap. 10. et tit. 17. cap. 3. et lib. 2. tit. 3. cap. 139. et 111. them. 2.

Nisi lis fuerit contestata, ut tit. 21. cap. 13. et lib. 2. tit. 3. cap. 111. Quaere et lib. 7. tit. 16. cap. 10. et tit. 17. cap. 3.

y) Sic Cod. 1350. Fabr. νοήσις. z) Sub hoc aliud verbum latere videtur. a) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 164. ubi est cap. 17. h. t. b) Fabr. ἀπικαθιστῶν. c) In Cod. 1350. additur ἕτοι τῶν διγ. β. μζ. τι. α'.



* Τοῦ αὐτοῦ. Ταῖς μὲν ἀκράτους οὐδ' ὄλως ταῖς δὲ μικταῖς εἰς τὸ περιελθόν, ὡς βιβ. ι. tit. β. κεφ. ιε. θεμ. γ'.

* Τῇ πολιτικῇ διατάξει καὶ νομοθεσίᾳ, ταῖς ποιναλικαῖς ἀγωγαῖς τοὺς κληρονόμους μὴ κατέχεσθαι, μηδὲ τοὺς λοιποὺς διαδόχους. διὰ τοῦτο οὐδὲ τῇ φούρτι δύνανται ἐνάγεσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα τῇ φούρτι μὴ κατέχονται, ὅμως τῇ ἀδ ἐξιβένδουμ χρητ' αὐτοὺς κατέχεσθαι, ἐὰν νέμονται τὰ κλαπέντα ἢ δόλον ἐποίησαν, ὡς ἂν ἦσαν νευμηθείησαν πρὸ τῆς καταδίκης. τῇ δὲ περὶ τοῦ πράγματος, τουτέστι, τῇ ἐν ἑμ κατέχονται, παραγομένου πρότερον τοῦ πράγματος. ἀλλὰ καὶ ὁ κοδιντικὸς κατ' αὐτὸν ἀρμόζει. ὁ δὲ τοῦ κλαπέντος κληρονόμος κινεῖ τὴν φούρτι πολλῶν γὰρ ἀμαρτημάτων ἢ ἐκδίκησις καὶ κληρονόμοις τῶν ἀμαρτηθέντων παρεχεται. οὕτω καὶ τὸν Ἀκουιλίου καλῶς κινεῖ ὁ κληρονόμος ἢ μέντοι ἰνιοριάρουμ τῷ κληρονόμῳ τοῦ ὑβριαθέντος οὐχ ἀρμόζει. οὐ μόνον γὰρ ἐπὶ τῆς φούρτι, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐξ ἀμαρτημάτων ἀγωγαῖς καὶ ταῖς πολιτικαῖς, καὶ ταῖς πραιτωριαῖς ἀρσκει, τὸ ἀμάρτημα τῇ κεφαλῇ τοῦ ἡμαρτηκτοῦ ἀκολουθεῖν.

καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τῇ περὶ κλοπῆς ἐνέχονται] Ζήτει tit. κα. κεφ. ιγ' καὶ βιβ. ι. tit. β. κεφ. ιγ'. θεμ. γ'. ἐν τέλει, καὶ κεφ. ιε. θεμ. γ' καὶ βιβ. μα. tit. α. κεφ. λα. [Sch. d. VII. 275.]

τῇ περὶ ἀποκρυβῆς ἀγωγῆ] † Τῇ ἀδ ἐξιβένδουμ οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἰδικὸν αὐτῶν ἀμάρτημα.

νεμόμενοι] † Οἱ κληρονόμοι νεμόμενοι τὸ κλαπέν.

ἢ δόλῳ παυσάμενοι νέμεσθαι] Ζήτει βιβ. β. tit. γ. κεφ. ρλ. καὶ ρνζ. θεμ. γ'. [Sch. e. VII. 275.]

Κληρονόμοι δὲ κινουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν· τινῶν γὰρ ἀμαρτημάτων τὴν ἐκδίκησιν ἔχουσι οἱ κληρονόμοι, ὡς τοῦ Ἀκουιλίου. τὴν περὶ ὑβρεως δὲ οὐκ ἔχουσι.

κληρονόμοι δὲ κινουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Καὶ ἀποροῦσι τινες, ὅτι καὶ μὲν κανόνα ἔχομεν καθολικόν, ὅτι αἱ μίξται ἀγωγαὶ κληρονόμοις μὲν δίδονται, κατὰ κληρονόμων^{d)} δὲ οὐδαμῶς, εἰ μὴ εἰς τὸ περιελθόν· αἱ δὲ ἀκράτοι οὐτε κληρονόμοις, οὐτε κατὰ κληρονόμων. καὶ ἡ περὶ κλοπῆς γοῦν ὡς ποινὴν μόνην ἀπαιτοῦσα, οὐτε κληρονόμοις, οὐτε κατὰ κληρονόμων ὀφείλει δίδοσθαι. Λύσις. Εἰ τὰ καὶ ἀκράτος ποινὰ δοκεῖ ἢ περὶ κλοπῆς, ὡς μόνην ἀπαιτοῦσα ποινὴν, ἀλλ' οὐκ ἐστὶ τοιαύτη· ἀλλὰ ἐπὶ ἀκριβῶς σκοποῦνται καὶ αὐτὴ μίξται εἶναι δοξεῖ^{e)}. ἐπειδὴ γὰρ ἔχει καὶ τὸν φούρτιον κοδιντικὸν συναναμειγμένον ἐν αὐτῷ πράγματι ἀπαίτησιν ἔχοντα, ὅπερ ἐπ' οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀγωγῆς ἐστὶν εὔρεῖν, μίξται καὶ αὐτὴ εἶναι δοξεῖ· ἢ γὰρ κλοπὴ μειωτικὴ ἐστὶ τῆς οὐσίας τοῦ κλαπέντος. ἢ δὲ περὶ ὑβρεως ἀκράτος οὐσα ποινὰ, πραγμάτων ἀπαίτησιν οὐκ ἔχει, ὡσαύτως καὶ ὁ περὶ πατρῶων κείμενος νόμος, ὅταν τις αὐτοὺς καλῶς διχα συγγνώμης εἰς δικαστήριον, ἐν βιβ. ζ. tit. η'. κεφ. ιβ'. ὡς γοῦν οὐσα ἢ περὶ κλοπῆς μίξται ἔχει τὸ ἰδίωμα τῶν μίξτων τὸ κληρονόμοις μὲν δίδοσθαι, κατὰ κληρονόμων δὲ οὐδαμῶς. ζήτει καὶ tit. ιε. κεφ. δ. καὶ tit. ιγ'. κεφ. α. θεμ. θ'. [Sch. f. VII. 275.]

Ἰωαν. Ἐπεὶ γὰρ ἐκληρονόμησεν ὁ κληρονόμος, ὁ δὲ κλέπτης μετὰ τὸ κληρονόμησαι αὐτὸν κατέχει τὸ πρᾶγμα, νῦν δοκεῖ κλέπτειν, καὶ λοιπὸν εὐλόγως κινεῖται κατ' αὐτοῦ ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ. κινεῖται δὲ οὐ δικαίῳ τοῦ διαθεμένου, ὡς ἐκείνου κτησαμένου αὐτῆν· ἢ γὰρ ἂν οὐκ εἶχεν χάριαν ἢ ἀγωγὴν ἐκ τῶν ἐκείνου κινουμένων δικαίων, ἐπειδὴ μηδὲ προκατηρχθῆ παρ' ἐκείνου· ἀλλὰ δικαίῳ τοῦ κληρονόμου, ὡς νῦν δοκούτος κλέπτεσθαι. ὁ γὰρ κλέπτης ἐφ' ὅσον ψηλαφᾷ τὸ κλαπέν, κλοπὴν ἀμαρτάνει. πολλὰς δὲ καὶ δικαίῳ τοῦ διαθεμένου κινεῖ τὴν φούρτι ὁ κληρονόμος, καὶ τὰς ὁμοίας ποινὰς τὰς τὴν οὐσίαν μειούσας, ὅταν δηλαδὴ τελευτήσαντος τοῦ τεστατῶρος ἐπὶ ἐνδαφιεύηται^{g)} ὁ ἐνιαντός. καὶ ζήτει ἰνστι. δ. tit. ιβ'. ὄλον, καὶ βιβ. ι. tit. β. κεφ. ιγ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ζ. tit. ιε. κεφ. ε'. θεμ. τελευτ. καὶ tit. ιγ'. αὐτοῦ, κεφ. ε'. τὸ τέλος. [Sch. g. VII. 275. sq.]

Σχόλιον Νικαῖως εἰς τὸ προγραφὲν ἀόλιον, ἐνθα τὸ † σημείον. Μᾶλλον δικαίῳ τοῦ διαθεμένου κινεῖ τὴν φούρτι ὁ κληρονόμος κατὰ τοῦ κλέπτον. εἰ γὰρ μὴ ἦν τοῦτο, οὐκ

Eiusdem. Mere poenalibus prorsus non tenentur: mixtis autem in id, quod pervenit, ut lib. 10. tit. 2. cap. 15. them. 3.

Iure civili constitutum est, poenalibus actionibus heredes non teneri, nec ceteros successores. Idcirco nec furti conveniri possunt. Sed quamvis furti actione non teneantur, attamen ad exhibendum actione teneri eos oportet, si possideant res furtivas, aut dolo fecerint, quominus ante condemnationem possideant. Sed actione in rem tenentur, re prius exhibita. Item condictione adversus eos competit. Heres autem eius, cui furtum factum est, haud dubie furti agit: multorum enim delictorum executio etiam heredibus laesorum datur. Ita et Aquilia recte heres agit: sed iniuriarum actio heredi eius, qui iniuria affectus est, non competit. Non tantum in furti, verum in ceteris quoque actionibus, quae ex delictis oriuntur, tam civilibus, quam honorariis placet, noxam caput eius, qui deliquit, sequi.

3) ideoque nec furti actione tenentur] Quare tit. 21. cap. 13. et lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 3. in fine, et cap. 15. them. 3. et lib. 41. tit. 1. cap. 31.

4) ad exhibendum actione] Non enim est delictum eorum proprium.

5) si possideant] Si heredes possideant rem furtivam.

6) vel dolo desierint possidere] Quare lib. 2. tit. 3. cap. 130. et 157. them. 3.

Heredes autem furti intendunt actionem⁷⁾: quorundam enim delictorum⁸⁾ persecutionem heredes habent⁹⁾, ut Aquiliae. Iniuriarum tamen actionem¹⁰⁾ non habent¹¹⁾.

7) heredes autem furti intendunt actionem] Dubitaverit aliquis, quod regula sit generalis, mixtas actiones heredibus quidem dari, non tamen in heredes, nisi in id, quod pervenit: meras autem neque heredibus, neque in heredes. Et furti actio igitur cum meram poenam persequatur, neque heredibus, neque in heredes dari debet. Solutio. Videtur quidem furti actio esse mera poenalis, quod solam poenam persequatur: sed certe talis non est, sed subtilius intuitenti mixta esse videbitur. Quia enim commixtam in se habet condictionem furtivam, quae rem persequitur, quod in nulla alia actione inveniri potest, mixta et haec videtur esse: nam furtum minuit substantiam eius, cui furtum factum est. Actio autem iniuriarum, quae mera poenalis est, rei persecutionem non habet. Similiter et lex de patris tronis lata, si quis eos sine venia in ius vocaverit, quae extat lib. 7. tit. 8. cap. 12. Actio igitur furti quasi mixta proprietatem habet mixtarum, ut detur herediibus, non in heredes. Quare et tit. 15. cap. 4. et tit. 13. cap. 1. them. 9.

Ioannis. Quia enim heres adiit, et fur post aditam hereditatem rem detinet, etiam nunc furtum committens videtur, et ideo recte in eum agitur furti. Agitur verò non iure testatoris, quasi is quaesierit eam actionem: alioquin locus non esset huic actioni ex iure illius motae, quia lis ab eo contestata non est: sed iure heredis, quasi nunc videatur ei furtum fieri. Nam furtum quomodo contractat rem furtivam, furtum committit. Plerumque vero etiam iure testatoris heres furti agit: et similibus poenalibus, quae deminuunt patrimonium, ut si moriente testatore adhuc largiatur annus. Et quare Instit. lib. 4. tit. 12. totum, et lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 3. et lib. 7. tit. 15. cap. 5. them. ult. et tit. 13. eiusdem, cap. 5. finem.

Scholium Nicaei in locum superioris scholii, ubi es signum crucis. Iure potius testatoris heres in furem agit furti. Alioquin non debet agere, propterea quod

d) Sic Cod. 1350. Fabr. κληρονόμους. e) Sic Cod. 1350. Fabr. δόλῳ. f) Cod. 1350. η'. Fabr. β'. g) Fabr. ἐνδαφιεύηται.

λέγεται (sic).



ἄφειλε κινεῖν, διότι αὐτὸς ὁ κληρονόμος οὐδ' ὅλως ἐφθασεν νερμηθῆναι^{h)} τὸ κλαπέν· πῶς γὰρ ἐνεχώρει, τῆς κλοπῆς ἐπι τοῦ διαθεμένου ζώοντος πλημμεληθείσης; κλοπὴ δὲ οὐχ ἁμαρτάνεται, εἰ μὴ νέμεται τις. κληρονόμος δὲ τὰ μὲν ἄλλα δίκαια ἔχει πρὸ ὑπειρέλευσεως καὶ μετὰ ὑπειρέλευσιν· νομῆν δὲ, ὅτε ταύτην οὐματικῶς κατέσχε, ὡς tit. iy. κεφ. α'. θεμ. θ'. ὡστε οὖν τὴν φοῦρτι δικαίω του διαθεμένου κινεῖ, ὡς περὶ καὶ τὸν φοουρτίβον. κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων τοῦ κλέπτου οὐκ ἔχει τὴν φοῦρτι, ὡς τοῦ ἁμαρτήματος τῆⁱ⁾ κεφαλῇ σβεννυμένου. ἐνάγονται οὖν οἱ κληρονόμοι τοῦ κλέπτου τῷ φοουρτίβῳ καὶ τῇ ἰν ὅμῳ ὡς νεμόμενοι. καίτοιγε εἰ ὁ κληρονόμος τοῦ κλαπέντος οἰκείῳ δικαίω εἶχε τὴν φοῦρτι κατὰ τοῦ κλέπτου ὡς νῦν δοκῶντος κλέπτειν διὰ τὸ ψηλαφῆν καὶ νῦν τὸ πρᾶγμα, ἄφειλον κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ νεμόμενοι τὸ κλαπέν ἐνάγεσθαι τῇ φοῦρτι. ἀλλ' οὐκ ἐπι τοῦτο δι' ἣν αἰτίαν ἀνωθεν εἴρηται. ζῆτει tit. iy. κεφ. ε'. [Sch. f. VII. 276.]

* Ἐκ τοῦ β. tit. τῆς δ. ἰστοι. περὶ τὰ μέσα^{a)} καὶ ὁ λογισμὸς πρόδηλος ἐστίν. ἐνθα μὲν γὰρ τὸ γινόμενον ἁμαρτήμα ἐλάττω τὴν τοῦ τελευτήσαντος περιουσίαν, τότε καὶ οἱ κληρονόμοι ὡς συναδικούμενοι τὴν ἀπὸ τοῦ ἁμαρτήματος ἀγωγὴν κινουσίαν· ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῆς φοῦρτι καὶ τῆς βι βο- νοροῦμου ὁραπτόροῦ, καὶ τοῦ Ἀκουιλίου· ἐπὶ γὰρ τῆς ἰνιοιριά- ρουμ, ἐπειδὴ ἡ εἰς ἐμὲ γενομένη ὕβρις οὐ μείοι τὴν ἐμὴν ὑπό- σταςιν, ἐικότως καὶ ὁ κληρονόμος ὁ ἐμὸς ὡς μὴ συναδικού- μενος ταύτην οὐχ ἔξει. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἰμφακτουμ, ἥτις ἀρμόζει, ἥνικα διχα αἰτήσεως συγγνώμης ὁ πατρὸν εἰς δικα- στήριον κληθῆ.

τινῶν γὰρ ἁμαρτημάτων] Δι' ὧν ἡ οὐσία, ἢν διε- δέξαντο, ἐμειώθη, ὡς ἐπὶ τῆς κλοπῆς, τῆς βίας, τοῦ Ἀκουιλίου, τοῦ φέρβου, τῆς ἀραπαγῆς καὶ τῶν ὁμοίων. [Sch. g. VII. 276.]

τὴν ἐκδίκησιν ἔχουσιν οἱ κληρονόμοι] Κἂν μὴ προκαταρξίς πυρῶ τοῦ τελευτήσαντος γέγονε. [Sch. h. VII. 276.]

† Ζῆτει ἰστοι. δ. tit. iy. ἀναγκαῖον.

τὴν περὶ ὕβρεως δέ] Ζῆτει βιβ. i. tit. β. κεφ. iy. [Sch. i. VII. 276.]

οὐκ ἔχουσιν] Οἱ κληρονόμοι τοῦ ὕβρισθέντος· οὐδὲ γὰρ ἠλάττωσε^{k)} τὴν κληρουσίαν· μετὰ προκαταρξίν δὲ καὶ αὐτὴν ἔχουσι. ζῆτει tit. κα. κεφ. iy. [Sch. k. VII. 276.]

Καὶ ἡ περὶ κλοπῆς, καὶ τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα, τὰ τε πολιτικὰ καὶ τὰ πραιτωρία, τοῖς ἁμαρτήσασιν ἐπιταί.

καὶ τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ὅρα καὶ ἐνταῦθα, ὅτι ἡ φοῦρτι λογίζεται τῷ νόμῳ ἁμαρτήμα, οὐ μὴν καὶ ὁ φοουρτίβος. διὰ τοῦτο ἡ μὲν φοῦρτι ὡς ἁμαρτήμα τῇ κεφαλῇ ἀκολουθεῖ, ὡς βιβ. α. καὶ tit. iy. κεφ. μα. θεμ. γ. καὶ δ. καὶ tit. i. κεφ. ιε. καὶ tit. iy. κεφ. ξβ. ὁ δὲ φοουρ- τιβος ὡς μὴ δοκῶν εἶναι ἁμαρτήμα δίδεται κατὰ κληρονόμων, ὡς κεφ. α. καὶ tit. i. κεφ. ιε.

τὰ τε πολιτικὰ] † Ὡς ἡ βι βο- νοροῦμου ὁραπτόροῦ.

καὶ τὰ πραιτωρία] † Ἰνιοιριάροῦ καὶ ἡ περὶ κλοπῆς.

τοῖς ἁμαρτήσασιν ἐπιταί] † Κακείνοις σβεννυταί.

β. Ἰδεμ.^{l)} Ἐὰν ἁμαρτήματα συντρέχωσιν ἀλ- λήλοις, οὐκ ἐμποδίζεται ἡ ἐπιξέλευσις αὐτῶν.

ἐὰν ἁμαρτήματα συντρέχωσιν ἀλλήλοις] Ζῆτει βιβ. β. tit. γ. κεφ. ρλ. καὶ βιβ. κβ. tit. ε. κεφ. κη. θεμ. ε. καὶ βιβ. νβ. κεφ. κς. λα. γ. νβ. νθ. [Sch. l. VII. 276.]

* Οὐδέποτε πολλὰ ἁμαρτήματα κατὰ ταῦτον συντρέχοντα παρασκευάζουσιν ἀτιμώρητα^{m)}.

Καὶ διὰ τοῦτο ὁ κλέψας δοῦλον ἢ ἀρπάσας καὶ φονεύσας ἐνέχεται.

Καὶ κινουμένης τῆς τὸ κλαπέν ἀπαιτούσης, ἢ τῆς τὰ βιαίως ἀραπαγέντα, οὐκ ἀναιρεῖται ὁ Ἀκουί- λιος. ἡ μὲν γὰρ τοῦ Ἀκουιλίου ἀποτίμησις εἰς ἐνιαυ- τὸν ἀνακλᾶται· ἡ δὲ τὸ κλαπέν ἀπαιτούσα ἀγωγὴ

heres non possedit rem furtivam, cum furtum admissum fuerit vivo testatore. Furtum autem non fit, nisi possideat quis. Heres autem reliqua quidem iura habet ante aditionem et post aditionem, sed non possessionem, antequam eam corporaliter apprehenderit, ut tit. 13. cap. 1. them. 9. Denique furti agit iure testatoris, ut et condictione furtiva. In heredes autem furis non habet actionem furti, quod delictum cum capite extinguitur. Conveniuntur igitur heredes furis condictione furtiva et actione in rem, si possideant. Et si heres eius, cui furtum factum est, suo iure furti agit in furem, quasi contrectatione praesenti etiam nunc videatur furari, debent et eadem ratione heredes furis, si possideant rem furtivam, conveniri actione furti. Hoc autem est falsum propter rationem allatam supra. Quare tit. 12. cap. 6.

Ex tit. 2. lib. 4. Institutionum: et ratio manifesta est. Cum enim delictum admissum bona defuncti minuit, tunc etiam heredes quasi simul laesi actionem ex delicto intendunt: quod contingit in actione furti, vi bonorum raptorum, et legis Aquiliae: nam iniuriarum actionem, quia iniuria mihi illata substantiam meam non minuit, merito heres meus, cum non simul sit laesus, non habebit. Idem et de in factum actione, quae competit, cum patronus sine venia in ius vocatus fuerit.

8) quorundam enim delictorum] Quibus bona, in quae successerunt, minuta sunt, ut in furto, vi, lege Aquilia, metu, rapina et similibus.

9) persecutionem heredes habent] Etiamsi defunctus litem contestatus non sit.

Quare Instit. lib. 4. tit. 12. necessarium.

10) iniuriarum tamen actionem] Quare lib. 10. tit. 2. cap. 13.

11) non habent] Heredes eius, qui iniuria affectus est, quia iniuria non minuit hereditatem: sed post litis contestationem eam habent. Quare tit. 21. cap. 13.

Et actio furti, et reliqua delicta¹²⁾ tam civili¹³⁾, quam praetoria¹⁴⁾, delinquentes sequuntur¹⁵⁾.^{l)}

12) et reliqua delicta] Hagiotheod. Vide et hoc loco, furti actionem iure delictis adnumerari, non autem condictionem furtivam. Ideo furti actio ut delictum caput sequitur, ut lib. 1. et tit. 12. cap. 41. them. 3. et 4. et tit. 10. cap. 15. et tit. 12. cap. 62. Condicio autem furtiva, cum delictum esse non videatur, datur in heredes, ut cap. 1. et tit. 10. cap. 15.

13) tam civilia] Ut actio vi bonorum raptorum.

14) quam praetoria] Ut iniuriarum et furti actio.

15) delinquentes sequuntur] Et cum iis extinguntur.

II. Idem. Si delicta invicem concurrant¹⁾, non impeditur persecutio eorum.

1) si delicta invicem concurrant] Quare lib. 2. tit. 3. cap. 130. et lib. 22. tit. 5. cap. 28. them. 5. et lib. 52. cap. 26. 31. 33. 52. 59.

Nunquam plura delicta concurrentia faciunt, ut ul- tius impunitas detur.

Idcirco²⁾ is, qui servum subripuit, vel rapuit, § et occidit, tenetur³⁾.

Et si actum sit condictione furtiva, vel vi bo- norum raptorum, non tollitur Aquilia⁴⁾. Aestimatio enim Aquiliae in annum retro ducitur⁵⁾: condicio autem furtiva⁶⁾ non retrahitur ultra litis conte-

h) Fabr. νερμηθῆναι. i) τῇ Cod. 1350. Deest apud Fabr. ὁ αὐτός. m) Sic Cod. 1350. Legendum videtur ἀτιμωρησίαν Basil. T. V.

k) Fabr. ἐλάττωσε. l) Sic Cod. 1350. hic et postea. Fabr. pro ἀτιμώρητα. Sic etiam verti auctoritate Digestorum,



οὐκ ἀνακλᾶται εἰς τὸν πρὸ τῆς προκατάρξεως χρόνον. εἰ δὲ δοῦλος ἀμαρτήσῃ^{α)} ταῦτα, καὶ ἐξ οἰας-δήποτε ἀγωγῆς ἐκδοθῆ, ἀναιρεῖται ἢ ἄλλη ἀγωγή.

καὶ διὰ τοῦτο] Ζῆτει ββ. ια'. τι. α'. κεφ. ι'. θεμ. παρατέλει. καὶ τὴν ἐκεί τοῦ Δοξαπατρὸς παραγραφὴν. [Sch. m. VII. 276. sq.]

ἐνέχεται] Ζῆτει τι. γ'. κεφ. δ'. καὶ τι. ε'. κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ τι. ιε'. κεφ. α'. ἢ. θ'. καὶ τι. ιζ'. κεφ. α'. καὶ κεφ. ιε'. [Sch. n. VII. 277.]

οὐκ ἀναιρεῖται ὁ Ἀκουῖλιος] Ἰσως γὰρ ἀρνησάμενον αὐτοῦ, ἵνα σὴν χωρὸν τὸ διπλοῦν, καὶ ληνηται^{ο)} τὸ ἀπλοῦν χάριν τῆς ἀρνήσεως, ὡς ἦδη προφθάσας ἀπαιτήσῃ τὸ ἀπλοῦν διὰ τοῦ φουρτίβου. ἢ^{π)} καὶ τοιοῦτον ἐπὶ διαφέρον, οἷον ὁ Βασιλικὸς λέγει. [Sch. o. VII. 277.]

ἢ μὲν γὰρ τοῦ Ἀκουῖλιου ἀποτίμησις εἰς ἐνιαυτὸν ἀνακλᾶται] Καὶ ταῦτα λέγει ὁ νομοθέτης ἐν τῷ ἡ. κεφ. τοῦ ι'. τι. ὅτι ὁ κλέπτης δίδωσι τὴν ἀποτίμησιν τοῦ πράγματος ὅτε δῆποτε μετὰ τὴν κλοπὴν ἐγένετο κρείττον, πῶς ἐνταῦθα φησὶ τὸν φουρτίβον μὴ ἀνακλᾶσθαι εἰς τὸν πρὸ τῆς προκατάρξεως χρόνον; Ἀνάγκη οὖν ἐνταῦθα ἐν ἐκ τῶν δύο ταύτων εἰπεῖν, ἢ ὅτι αὐτὰ ἅμα τῇ κλοπῇ καὶ ἢ προκαταρξὶς γέγονε, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύνατο ὁ φουρτίβος ἀνακλᾶσθαι εἰς τὸν πρὸ τῆς προκατάρξεως χρόνον, ἢ ὅτι οὐδέποτε τὸ πρᾶγμα κρείττον γενόμενον εὑρίσκειν^{α)}, ἢ τότε, ὅτε προκατάρξατο. ὁ δὲ Ἀκουῖλιος πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ βλάβος εἰς ἐνιαυτὸν ἀνακλᾶται, ὅπερ ἐπὶ τῆς φουρτίβου οὐκ ἔστιν. [Sch. p. VII. 277.]

ἢ δὲ τὸ κλαπὲν ἀπαιτοῦσα ἀγωγή] † Ζῆτει τοῦ ι'. τι. τὸ ἡ. κεφ. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τελευταίαν παραγραφὴν.

2. §. 4. Ὁ δοῦλος κλέψας καὶ φραγελλώσας, καὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἐνέχεται, καὶ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ. εἰ δὲ καὶ φονεύσῃ, ἐνέχεται καὶ τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ.

§. 5. Καὶ^{α)} ὁ δούλην κλέψας καὶ διαφθείρας τοῦς τρόπους αὐτῆς, ἢ τὸ σῶμα, ἐνέχεται καὶ τῇ περὶ κλοπῆς^{β)}, καὶ τῇ κατὰ τῶν φθειρόντων οἰκέτας.

§. 6. Καὶ ὁ κλέψας καὶ τραυματίσας καὶ τῇ περὶ κλοπῆς, καὶ τῷ Ἀκουῖλιῳ.

φραγελλώσας] † Ἦτοι φραγέλλω τύπας.

καὶ τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ] † Καὶ τῷ Ἀκουῖλιῳ.

L. 3. γ'. Ἰδεμ.^{α)} Ὁ κινῶν ἐξ ἀμαρτήματος ἀγωγῆν, εἰ μὲν χρηματικῶς^{β)}, οὐκ ἀπαιτεῖται ἐγγραφάς· εἰ δὲ ἐγκληματικῶς^{γ)}, ἀπαιτεῖται.

ὁ κινῶν ἐξ ἀμαρτήματος ἀγωγῆν] * Ὁ ἐξ ἀμαρτήματος κινεῖν βουλούμενος ἀγωγήν, εἰ μὲν χρηματικῶς βούλεται κινεῖν, τεταγμένως κινεῖται τὴν ἀγωγήν ὀριζόμενος κατὰ τοῦ ἡμαρτηκότος, καὶ μηδεμίαν ἐγγραφὴν ἀπαιτούμενος· ἐάν δὲ ἐξτραordinem τιμωρηθῆναι βούληται τὸν ἡμαρτηκότα, τότε ὡς ἐγκληματικῶς κινῶν τὴν ἐκ τοῦ ἀμαρτήματος ἀγωγήν, ἐγγραφῆσθαι ἀπαιτεῖται.

εἰ δὲ ἐγκληματικῶς] * Εἰ δὲ ἐξτραordinem τιμωρηθῆναι βούλεται τὸν ἡμαρτηκότα.

TITΛΟΣ ΙΒ'.^{ω)}

Περὶ κλοπῆς.

1. pr. α'. Ἡ κλοπὴ ἀπὸ τοῦ σκότους, ἐν ᾧ γίνεται, ὀνομάσθη, ἢ ἀπὸ τῆς ἀπάτης, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐπαίρειν, ἢ ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ φῶρας.

2. ἢ κλοπῆ] Τὴν κλοπὴν φούρτον ἐκάλεσαν οἱ παλαιοὶ ἀπὸ τοῦ μέλανος, ὃ καλεῖται φούρτον^{α)}, ἐπειδὴ λαθραίως^{β)} καὶ

α) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀμαρτήσῃ. ο) Fabr. λήψεται.

β) Haec inde a voce ἡ καὶ desunt apud Fabr. γ) Fabr.

εὑρίσκει. ρ) L. 2. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 164. ubi est them. 4. cap. 2. h. t. δ) Syn. addit εἰς τὸ διπλοῦν.

ε) L. 3. D. h. t. legitur in sch. f. ad Basil. XXI. 2. cap. 1. (Fabr. II. 599. Heimb. II. 429.) et paulo aliter apud Harm. I. 2.

ζ) §. 34. η) Schol. χρηματικῆν. θ) Schol. ἐγκληματικῆν. ι) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μζ'. τε. β'. κ) Sic Fabr. Quod praefero lectioni Codicis 1350. φουρτίβου. λ) Fabr. λατράως.

statae tempus. Sed si servus haec commiserit, quacunq̄ actione noxae fuerit deditus, tollitur actio altera.

2) idcirco] Quaere lib. II. tit. I. cap. 10. them. penult. et ibi Doxapatri adnotationem.

3) tenetur] Quaere tit. 3. cap. 4. et tit. 6. cap. 11. them. 2. et tit. 16. cap. 1. 8. 9. et tit. 17. cap. 1. et cap. 16.

4) non tollitur Aquilia] Ut si forte inficietur, adeo ut sit locus duplae, et ratione inficiationis accipiat simplum, cum iam aliud simplum conditione furtiva consecutus sit. Vel etiam tale dicas id quod interest, quale Basilicus tradit.

5) aestimatio enim Aquiliae in annum retro ducitur] Et haec dicit Iurisconsultus in cap. 8. tit. 10. furem praestare aestimationem rei, quanta maxima fuerit post furtum commissum. Quomodo igitur hoc loco ait furtivam conditionem non egredi retrorsum litis contestatae tempus? Solutio. Ex duobus unum hic dici necesse est, vel quod statim a furto facto lis contestata est, vel quod res pretiosior non fuit, quam fuerit tempore litis contestatae. Aquilia autem antequam damnum daretur, in annum retroducitur, quod non est in furti actione.

6) condictio autem furtiva] Quaere tit. 10. cap. 8. et in eo ultimam adnotationem.

Qui servum subripuit et flagellavit¹⁾, furti et iniuriarum actione tenetur. Sed si et occiderit, etiam lege de occisoribus²⁾ tenetur.

Et qui ancillam furatus est et mores eius corrumpit aut corpus, furti ac servi corrupti tenetur.

Et qui subripuit et vulneravit, tam furti, quam lege Aquilia.

7) flagellavit] Id est, flagellis cecidit.

8) etiam lege de occisoribus] Etiam lege Aquilia.

III. Idem. Qui agit ex delicto¹⁾, si quidem pecuniariter, non exigitur inscriptionem: sin vero criminaliter²⁾, exigitur.

1) qui agit ex delicto] Qui ex delicto agere vult, si quidem pecuniariter, ordinario iure agat adversus delinquentem, nulla ab eo exacta inscriptione: sed si extra ordinem puniri velit delinquentem, tunc ut criminaliter ex delicto agens inscribere in crimen debet.

2) si vero criminaliter] Sin vero extra ordinem coerceri velit delinquentem.

TITULUS XII.

De furto.

I. Furtum¹⁾ nominatur a furvo, in quo fit, vel a fraude, vel a ferendo, vel a Graeco φῶρας.

1) furtum] Furtum dixere veteres a nigro, quod dicitur furvum, quia furta clam et obscure fiunt, et



ἀμαρῶς αἱ κλοπαὶ ἀμαρτάνονται, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐν νυκτὶ ἢ ἀπὸ τῆς ἀπάτης ἐκάλεσαν τὴν κλοπὴν φοῦρτον, ὡς Σαβίνος εἶπεν ἢ ἀπὸ τοῦ φέρειν τὸ πρᾶγμα ἢ τοὶ ἀφαιρεῖσθαι τὸ²⁾ ἀπὸ Ἑλληνικῆς ὀνομασίας, ἐπειδὴ φῶρας καλοῦσι κλέπτας οἱ Ἕλληνες³⁾ καὶ αὐτοὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ φέρειν τὰ πρᾶγματα τοὺς κλέπτας, ἐκάλεσαν αὐτοὺς φῶρας. αὐτὸ⁴⁾ γὰρ μόνον τὸ⁵⁾ ἐνθυμηθῆναι ποιῆσαι κλοπὴν, οὐ ποιεῖ κλέπτην. ἀμέλει ὁ δεπόσιτον λαβῶν καὶ ἀρνούμενος αὐτό, οὐ παραχρήμα καὶ τῆ φοῦρτι κατέχεται, ἀλλὰ τότε, ὅτε ἐπὶ⁶⁾ τὸ ἀποστερηθῆσαι τὸν δεσπότην ἀποκρύψει τὸ δεπόσιτον. ταῦτα μὲν ἐπὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος εἴρηται. κλοπὴ δὲ ἐστὶν ἡ ἀπατηλῆ^{d)} τοῦ πραγματος ψηλάφησις κέρδους ἐνεκα γενομένη ἐπὶ τῷ αὐτῷ τὸ πρᾶγμα κερδᾶναι τινα, ἢ τὴν χρῆσιν, ἢ τὴν νομὴν, καὶ αὐτῷ τῷ φυσικῷ νόμῳ κεκάλυται τὸ κλοπὴν ἀμαρτανεῖν. [Sch. a. VII. 315.]

Κλέπτης ἀπὸ μόνης διαθέσεως οὐ γίνεται.

Καὶ διὰ τοῦτο ἀρνούμενος^{e)} τὴν παραθήκην, εἰ μὴ ἐπὶ τῷ ἀποστερηθῆσαι, οὐκ ἔστι κλέπτης.

Κλοπὴ γὰρ ἐστὶν ἀπατηλὴ τοῦ πραγματος ψηλάφησις ἐπὶ τῷ κερδᾶναι αὐτό, ἢ τὴν χρῆσιν, ἢ τὴν νομὴν αὐτοῦ· ὑπερ ἀμάρτημα καὶ τῷ φυσικῷ νόμῳ κεκάλυται.

κλέπτης ἀπὸ μόνης διαθέσεως οὐ γίνεται] Ζῆτει βιβ. β. tit. β. κεφ. σκ'. καὶ βιβ. ιθ'. tit. ι'. κεφ. ιζ'. [Sch. b. VII. 315.]

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κακῆς ψηλάφησεως. οὔτε δὲ ἀπὸ μόνης ψηλάφησεως, εἰ μὴ καὶ διαθέσιν ἔχει, ὡς τῷ tit. γ'. κεφ. μα'. τὸ τέλος, καὶ ἰστυιουτ. δ'. tit. α'. καὶ τῆς β. tit. α'. [Sch. c. VII. 315.]

† Ζῆτει tit. να'. κεφ. ιη'. Ζῆτει κεφ. ξη'.

ἀρνούμενος τὴν παραθήκην] Ζῆτει βιβ. γ'. tit. β. κεφ. μζ'. καὶ β. θεμ. ε. καὶ βιβ. ιγ'. tit. β. κεφ. ιγ'. θεμ. α. καὶ β. καὶ ἰστυι. β. tit. α'. καὶ τῆς δ'. tit. α'. εἰς ἀρχῆς. [Sch. d. VII. 315.]

εἰ μὴ ἐπὶ τῷ ἀποστερηθῆσαι] Ἀλλὰ κατὰ λήθην ἢ ἀγνοίαν, ὡς ὅταν κληρονόμος ἢ τοῦ τὴν παραθήκην δεξάμενος ὁ ἀρνούμενος. [Sch. e. VII. 315.]

οὐκ ἔστι κλέπτης] * Τοῦ Ἀγνοθεοδ. Καὶ λοιπὸν δεῖ προσέχειν ἐπὶ τῇ τοιαυτῇ ἀρνήσει καὶ χρόνῳ, καὶ προσώπῳ, καὶ ἑτέροις ἴσως τισίν· ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων καταληφόμεθα τὸν τοῦ ἀρνησαμένου σκοπὸν. προσώπῳ μὲν· τί γὰρ, ὅτι κληρονόμος ἐστὶν ὁ τὴν παραθήκην ἀρνούμενος, καὶ προλήψει νομίζεται ἀγνοεῖν τὰ παρὰ τοῦ κληροδότου πρὸς ἄλλους γινόμενα, ἢ τὰ παρὰ ἄλλων πρὸς τὸν κληροδότην. χρόνῳ δὲ, τυχόν ὅτι πρὸ πολλῶν χρόνων ἡ παραθήκη γέγονε, καὶ χρονιαίαν παραθήκην ζητῶν ἀπαιτεῖ, καὶ εἰκος ἐστὶ, τὸν ἐναγόμενον ἀγνοεῖν, τί πρὸ πολλῶν ἤδη χρόνων γέγονεν εἰς αὐτόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ καιροῦ. καὶ καθ' ἑξῆς οὕτω σκοπεῖ τὴν ἀρνήσιν, καὶ εὐρίσκων αὐτὴν ἔχουσαν αἰτίαν εὐλογον ἀγνοίας τινὰ λέγει, ὅτι ὁ ἀρνούμενος ἐκ μόνης ἀρνήσεως οὐ καταδικάζεται. εἰ δὲ τις εὐλογος αἰτία ἐπιλείπει, καθ' ἣν ἂν ὑποληφθεῖ ὁ παραθηκάριος ἀγνοῖσαι τὴν παραθήκην, ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶξον πρωτότυπὸν ἐστὶ καὶ οὐκ κληρονόμος τυχόν, καὶ ἡ παραθήκη πρὸ ὀλίγου συνέστη καιρῶν, ὡς μηδὲως πιθανὸν εἶναι, τὸ πρὸ τσοῦτου καιροῦ γενομένον εἰς λήθην εἰσεῖν, τότε ὁ ἀρνούμενος προλήψει φαίνεται ἐπὶ τῷ ἀποστερηθῆσαι τὴν ἔρησιν ποιησαμένους, εἰ μὴ αὐτὸς ἀποδείξει τι ἕτερον. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. νβ'. θεμ. β. γ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφήν.

ἐπὶ τῷ κερδᾶναι αὐτό] Περὶ αὐτὸ μὲν τὸ πρᾶγμα, οἷον ἐὰν ὑφελῶμαι^{f)} τὸν σὸν οἰκέτην. περὶ χρῆσιν δὲ, οἷον ἐὰν τὸ δοθῆν μοι ἐπὶ τῷ χρῆσασθαι πρὸς μίαν ἡμέραν περαιτέρω κρατήσω. περὶ νομὴν δὲ, ὅτε τὸ δοθῆν ἐπὶ τῷ νέμεισθαι ὡς ἐνεχύρον ἢ ὡς δεπόσιτον νέμωμαι^{g)} ὡς δεσπότης. ταῦτα δὲ φησιν ἰστυιουτ. δ'. tit. α'. εἰς ἀρχῆς. [Sch. f. VII. 315.]

φυσικῷ νόμῳ κεκάλυται] * Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ πλησιαζὼν τῇ ἡβῃ ἀνηθοῦς ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἀμαρτήματος ἐνεχεται, ὡς βιβ. β. tit. γ'. κεφ. ριά'.

† Ζῆτει βιβ. β. tit. β. κεφ. μβ'. περὶ τὰ μέσα.

plerumque nocte: vel a fraude furtum dixerunt, ut Sabinus ait: vel a ferendo rem sive auferendo, vel a Graeca appellatione, quia φῶρας Graeci vocant fures, ipsi quoque a ferendo. Sola enim cogitatio faciendi furti furem non facit. Sane depositarius, qui negat depositum, non statim obligatur furti, sed ita, si, ut dominum privaret, occultaverit depositum. Et haec de etymologia nominis Furtum autem est contrectatio rei fraudulosa lucri causa facta, puta rei ipsius lucranda causa, vel usus, vel possessionis, quod ipso iure naturali prohibitum est admittere.

Fur ex sola animi destinatione non fit²⁾.

Et ideo inficiator depositi³⁾, nisi intercipiendi causa⁴⁾ inficietur, fur non est⁵⁾.

Nam furtum est contrectatio rei fraudulosa lucri faciendae rei gratia⁶⁾, vel usus vel possessionis eius: quod delictum etiam iure naturali prohibitum est⁷⁾.

2) fur ex sola animi destinatione non fit] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 225. et lib. 19. tit. 10. cap. 17.

Sed ex mala contrectatione. Neque vero ex contrectatione sola, nisi et animum furandi habeat, ut tit. 3. cap. 41. finis, et Instit. lib. 4. tit. 1. et lib. 2. tit. 1.

Quaere tit. 51. cap. 18. Quaere cap. 68.

3) inficiator depositi] Quaere lib. 50. tit. 2. cap. 47. et 2. them. 5. et lib. 13. tit. 2. cap. 13. them. 1. et 2. et Instit. lib. 2. tit. 1. et lib. 4. tit. 1. ab initio.

4) nisi intercipiendi causa] Sed oblivione vel ignorantia, ut cum inficiator erat heres depositarii.

5) fur non est] Hagiotheod. Denique in eiusmodi negatione spectari debet tempus, et persona, et fortasse alia quaedam: ex his enim propositum negantis cognoscemus. Ac persona quidem: ut si qui depositum abnegat, heres est, et praesumtive ignorare creditur ea, quae inter defunctum et alios gesta sunt. Tempus autem, ut si multis annis ante depositum datum est, et quis tale vetus depositum petit, et probabile est, reum ignorare, quid multis annis ante cum ipso factum sit. Haec quidem ex persona et tempore. Ac deinceps sic spectata negationem, et cum inveneris, eam habere iustam ignorantiae causam, dic, negantem ex sola negatione non condemnari. Sed si iusta causa deest, ob quam depositarius ignorare depositum existimari possit, et si persona principalis est, non heres, et depositum ante breve tempus contractum est, ut prorsus non sit probabile, id, quod ante tam breve tempus factum est, in oblivionem venisse, tunc negans praesumtive creditur negasse intercipiendi causa, nisi ipse aliud ostenderit. Lege et cap. 52. them. 2. 3. et ibi adnotationem.

6) lucri faciendae rei gratia] Rei, ut si abstulero servum tuum. Usus, ut si datum mihi ad diem utendi causa ulterius retinero. Possessionis, ut si datum ut possideam quasi pignus vel depositum, possideam quasi dominus. Haec ait Institut. lib. 4. tit. 1. ab initio.

7) iure naturali prohibitum est] Nam ideo etiam impubes pubertati proximus ex eiusmodi delicto tenetur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 111.

Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 42. circa medium.

a) Pro τὸ legendum ἦ. α) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτόν. β) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. γ) ἐπὶ Cod. 1350. Fabr. ἐπι. δ) Fabr. ἀπατηλός. ε) Adde ὁ ante ἀρνούμ. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑφελῶμαι. g) Sic Cod. 1350. Fabr. νίμομαι.



- L. 2. β'. Γαι. Τῆς^{h)} κλοπῆς δύο γένη εἰσί, φανερόν
XLVII. καὶ ἀφανές.
L. 3. γ'. Οὐλπ. Φανερός κλέπτης ἐστίν ὁ μετὰ τοῦ
L. 3. cod. κλοπιμαίου πράγματος ἐξ οἰουδήποτε προσώπου συλ-
λαμβανόμενος,
L. 4. δ'. Παυλ. Πρὶν ἢ τὸ πρᾶγμα ἀπαγάγῃ^{l)}, ἔνθα
D. cod. προέθετο,
L. 5. pr. ε'. Οὐλπ. Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, εἴτε ἐν δημοσίῳ,
D. cod. εἴτε ἐν ἰδιωτικῷ τόπῳ.
§. 1. Εἰ δὲ ἀπήγαγεν^{k)} αὐτό, ἔνθα προέθετο, κἄν
λοιπὸν συλληφθῇ μετ' αὐτοῖ, οὐκ ἐστὶ φανερός
κλέπτης.
L. 6. ζ'. Παυλ. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ πολλάκις ἀπὸ
D. cod. τῆς ψηλαφήσεως ἀμαρτάνεται κλοπῇ, ὅμως ἀπὸ τοῦ
προοιμίου ὁ φανερός κλέπτης νομίζεται.

τῆς κλοπῆς δύο γένη εἰσί] Τῆς κλοπῆς δύο γένη
εἰσίν, τὸ μανίφεστον καὶ τὸ νῆκ μανίφεστον. καὶ μανίφεστος
μὲν κλοπῇ^{l)} ἐστίν^{m)}, ἢⁿ⁾ οἱ Ἕλληνες καλοῦσιν ἐπ' αὐτο-
φωρῶ, τουτέστιν, ὅτε ὁ κλέπτης καταλαμβάνεται μετὰ τοῦ
κλαπέντος πράγματος. καὶ οὐ διαφερόμεθα, τίς ἐστίν ὁ ἐπέ-
χων αὐτόν, πότερον παρ' ἐκείνου κρατεῖται, τοῦ κυρίου τοῦ
πράγματος ὄντος, ἢ παρ' ἑτέρου τινός. ἀρὰ δὲ τότε ἐστὶ μανί-
φεστος, ὅτε ἐν αὐτῷ τῷ ἀμαρτάνει τὴν κλοπὴν συλλαμβά-
νεται, ἢ καὶ ἐὰν ἀλλαγῶ συλληφθῇ; καὶ ἤρρεσε μᾶλλον, ὡς
καὶ ὁ Ἰουλιανὸς γράφει, εἰ καὶ μὴ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ κατα-
ληφθῇ, ὅπου τὴν κλοπὴν ἐποίησεν, εἶναι αὐτὸν μανίφεστον
κλέπτην, εἰ μετὰ τοῦ κλοπιμαίου πράγματος συλληφθῇ, πρὶν
εἰς ἐκείνον τὸν τόπον ἀπαγαγεῖν τὸ πρᾶγμα, ἔνθα ὥρισεν ἐξ
ἀρχῆς ἀποθεῖσθαι αὐτό. ο) τὸ δὲ δοῦσαι τὸν κλέπτην ἀπαγα-
γεῖν^{p)} ἐν τινὶ τόπῳ τὸ πρᾶγμα, οὕτω νοοῦμεν, ὅπου προῶρι-
σεν ὁ κλέψας ἐαυτῷ τὸ μῆναι μετὰ τοῦ κλαπέντος πράγματος
ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ. εἴτε τοιγαροῦν ἐν δημοσίῳ τόπῳ, εἴτε ἐν ἰδιω-
τικῷ συλληφθῇ, πρὶν εἰς τὸν ἀφορισμένον^{q)} τόπον ἀπαγαγεῖν
τὸ πρᾶγμα, μανίφεστος κλέπτης ἐστὶ, μόνον εἰ μετὰ τοῦ κλα-
πέντος πράγματος συλληφθῇ. καὶ οὕτως ὁ Κάσσιος ἐγράψεν.
εἰ δὲ ἀπήγαγεν^{r)} μὲν τὸ πρᾶγμα, ἔνθα προῶρισεν, μετὰ
ταῦτα δὲ συλληφθῇ, εἰ καὶ φέρων τὸ πρᾶγμα τὸ κλοπιμαῖον
συνελήφθη, οὐκ ἐστὶ μανίφεστος κλέπτης. εἰ καὶ τὰ μάλιστα
γὰρ πολλάκις ἀμαρτάνει κλοπῇ, ὡς πολλάκις ψηλαφῶν τὸ
πρᾶγμα τὸ κλοπιμαῖον, ὅμως ἐν ἀρχῇ μόνον, τουτέστιν, ἐν τῷ
καιρῷ, καθ' ὃν κλέπτει, ἔδοξε τοῖς νομοκτοῖς δοῦσασθαι τὸ εἶναι
τινα μανίφεστον κλέπτην. [Sch. g. VII. 315. sq.]

δύο γένη] † Δύο εἶδη.

φανερόν] † Ζῆτει καὶ βιβ. νβ'. κεφ. κδ'.

φανερός κλέπτης ἐστίν] † Ζῆτει κεφ. ξ'. θεμ. β'.
καὶ ἰνστιτ. δ'. τιτ. α'. ἀναγκαῖον.

δ — συλλαμβανόμενος] Ἡ καθορῶμενος. καὶ ζῆτει
τιτ. ι'. κεφ. ι'. καὶ τὴν ἐκεῖ δ'. παραγραφήν τοῦ παλαιοῦ, καὶ
ἰνστιτ. δ'. τιτ. α'. ἐξ ἀρχῆς, καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. ζ'.
θεμ. β'. [Sch. h. VII. 316.]

ἔνθα προέθετο] † Τουτέστιν, ὥρισεν ἐξ ἀρχῆς ἀπο-
θεῖσθαι.

εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ πολλάκις — ἀμαρτάνεται κλοπῇ] * Εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ πολλάκις δοκεῖ
κλοπῇ ποιεῖν, ὡς πολλάκις ψηλαφῶν τὸ πρᾶγμα τὸ κλοπι-
μαῖον, ὅμως τῇ ἀρχῇ μόνον, τουτέστι, τῷ καιρῷ, καθ' ὃν
κλέπτει, ἔδοξε τοῖς νομοκτοῖς δοῦσασθαι, εἶναι τινα μανίφεστον
κλέπτην ὁ ἐστὶ φανερόν.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Πολλάκις δὲ ἀπὸ τῆς ψηλαφήσεως γί-
νεται κλοπῇ, οὐκ ὥστε πολλάκις κλοπᾶς δοκεῖν γίνεσθαι καὶ
πολλάκις ποιῆσαι ἀπαιτεῖσθαι. ἀναγνώθι γὰρ κεφ. θ'. θεμ. β'.
ἀλλὰ κατὰ τὸ γ'. κεφ. τοῦ ι'. τιτ. καὶ τὸ β'. αὐτοῦ θεμ. καὶ
τὴν ἐν αὐτῷ δυνάμιν τὸ παρὸν ἐξηγήνησον. οὕτω μὲν οὖν
πολλάκις ἀπὸ τῆς ψηλαφήσεως οὐκ ἀμαρτάνεται κλοπῇ, εἰ μὴ
ὅτε ἀπαλλαγῇ πολλάκις ὁ δεσπότης τοῦ κλαπέντος, ὡς κεφ. μζ'.
καὶ ἢ ἐκεῖ παραγραφῆ. τῶς δὲ φησιν, ὅτι τοῦτο μὲν γίνεται
πολλάκις, καὶ ἢ ἐπὶ πολλάκις ψηλαφῆσιν ἄλλο τι ἀποτίκται
παρὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς, καθὼς φησι τὸ ῥηθὲν γ'. κεφ. τοῦ ι'. τιτ.

II. Gai. Furti duo sunt genera¹⁾, manifestum²⁾
et nec manifestum.

III. Ulp. Manifestus fur est³⁾, qui cum re fur-
tiva a quacunq; persona deprehenditur⁴⁾,

IV. Paul. Priusquam rem pertulerit, quo desti-
naverat⁵⁾,

V. Ulp. Eo die, sive in publico, sive in privato
loco.

Sed si pertulerit, quo destinavit, tametsi postea
deprehendatur cum re, non est fur manifestus.

VI. Paul. Quamvis enim saepe contractando furtum
fiat⁶⁾, tamen ab initio⁷⁾ fur manifestus censetur.

1) furti duo sunt genera] Furti duo sunt
genera, manifestum et nec manifestum. Fur manifestus
est, quem Graeci vocant ἐπ' αὐτοφώρῳ, hoc est, cum
fur deprehenditur cum re furtiva. Et nihil refert, a quo
deprehendatur, utrum a domino rei, an ab alio. Utrum
vero tunc est manifestus, cum in committendo furto
deprehenditur, an et si alicubi deprehendatur? Et pla-
cuit magis, ut et Iulianus scribit, etsi non eo loci de-
prehendatur, quo furtum fecit, esse eum furem mani-
festum, si cum re furtiva fuerit deprehensus, prius-
quam eo loci rem pertulerit, quo destinaverat initio
eam deponere. Destinare autem furem certo loco rem
perferre sic intelligimus, quo destinaverat fur eo die
manere cum re furtiva. Sive igitur in publico loco,
sive in privato comprehendatur, priusquam ad destina-
tum locum rem perferat, manifestus fur est, modo si
cum re furtiva comprehendatur. Et ita Cassius scripsit.
Sed si rem pertulit, quo destinaverat, licet postea au-
ferens rem furtivam deprehendatur, non est fur mani-
festus. Quamvis enim saepe furtum faciat saepius con-
tractando rem furtivam, tamen initio tantum, id est,
facti furti tempore, visum est Iurisconsultis constituere,
furem manifestum esse quem.

duo genera] Duae species.

2) manifestum] Quare et lib. 52. cap. 24.

3) manifestus fur est] Quare cap. 60. them. 2.
et Instit. lib. 4. tit. 1. necessarium.

4) qui — deprehenditur] Vel conspicitur. Et
quare tit. 10. cap. 10. et ibi quartam adnotationem An-
tiqui, et Instit. lib. 4. tit. 1. initio, et huius tit. cap. 7.
them. 2.

5) quo destinaverat] Id est, quo destinaverat
ab initio deponere.

6) quamvis enim saepe contractando fur-
tum fiat] Quamvis enim saepe furtum facere videat-
ur, quod saepe rem furtivam contractet, tamen initio
tantum, id est, faciendi furti tempore, visum est Iuris-
consultis constituere, esse aliquem furem manifestum,
id est, Graece φανερόν.

Hagiotheod. Saepe ex contractatione furtum fit, non
ut plura furta fieri videantur, et plures poenae petantur.
Lege enim cap. 9. them. 2. Verum secundum cap. 13.
tit. 10. et them. 2. eiusdem eiusque tenorem praesens in-
terpretare. Atque ita saepe contractatione furtum non
fit, nisi cum saepe dominus rei furtivae mutatus sit, ut
cap. 47. et ibi adnotatio. Dicit tamen, saepe hoc fieri,
et saepius repetitam contractationem aliud gignere, quam
quod initio fuit, ut ait dictum cap. 13. tit. 10. et them. 2.
eius, et cap. 15. et lib. 28. tit. 11. cap. 1. et 2. et huius

h) L. 2 — 5. D. h. t. leguntur in Syn. p. 161. ubi efficiunt cap. 2. h. t. i) Syn. ἐπαγάγη. k) Syn. ἐπήγαγεν. l) Sic
Cod. 1350. Fabr. κλέπτης. m) Fabr. ἐστίν. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ὄν. o) Sic interpungit Cod. 1350. Fabr. ἀποθεῖσθαι.
αὐτὸ δὲ. p) ἀπαγαγεῖν habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. q) Fabr. ἀφορισμένον. r) Fabr. ἐπήγαγεν.



καὶ τὸ β. αὐτοῦ θέμα, καὶ κεφ. ιε'. καὶ βιβ. κη'. tit. ια'. κεφ. α'. καὶ β. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. ιβ'. κεφ. ιζ'. καὶ ἡ ἐκεῖ παραγραφή. ἀλλ' οὐ δύναται ἡσυχῆν ἢ ψηλαφησὶς καὶ τοῦτο ἀποτεκεῖν, ὅτι ὁ ἐν τῇ α'. ψηλαφησὶς μὴ συσχεθεῖς, ἀλλ' ἐν τῇ β. καὶ γ'. φανερός κλέπτης εἶναι δοκῇ· τοῦτο γὰρ μόνη ἢ α'. δύναται ἐνεργεῖν καὶ ἡ ἐν ἐκείνῃ κατάσχεσις. μετ' ἐκείνην γὰρ κἀν μυριακῆς ψηλαφῆς τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ψηλαφησὶς συνέρχεται, οὐκ ἂν νομισθεῖται φανερός κλέπτης ποτε· ἀπὸ γὰρ τοῦ προοιμίου, φησὶν, ὁ φανερός κλέπτης νομίζεται, ἤρουν ἀπὸ τῆς α'. ψηλαφησεως. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τὸ ἐπόμενον κεφ.

πολλάκις] † Ἰτοι ἐκ τοῦ διηγετικῆς ψηλαφῆν τὸ κλοπιμαῖον.

ἀπὸ τοῦ προοιμίου] † Τουτέστιν, ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς α'. κλοπῆς, πρὶν ἀποθῆται.

ζ. Οὐλπ. Δούλος⁵⁾ κλέπτης καὶ μετὰ ἐλευθερίαν κρατούμενος, οὐκ ἔστι φανερός κλέπτης.

Τὸ κρατηθῆναι τὸν κλέπτην ποιεῖ αὐτὸν φανερόν· εἰ γὰρ κλέπτοντά με ἐν τῷ οἴκῳ σου θεωρῶν κρύψεις⁶⁾ σεαυτὸν, ἵνα μὴ φανερωθῆς⁷⁾, οὐκ εἰμι φανερός κλέπτης.

Εἰ δὲ ἐπεδιώξάς με κρατῆσαι, καὶ τὸ κλοπιμαῖον εἴψας ἐφυγον, φανερός κλέπτης εἰμι.

Καὶ οὐ διαφέρει, εἴτε⁸⁾ ὁ δεσπότης συνίσχεν, ἢ γείτων, ἢ τις παριῶν.

δοῦλος] * Ἐάν τις δοῦλος ὢν ἔκλειπεν, ἐλευθερωθεὶς δὲ κατεσχέθη, ἴδωμεν, εἰ μὴ μανιφестός⁹⁾ ἐστὶ κλέπτης. καὶ λέγει ὁ Πομπώνιος ἐν τῷ ιθ'. τῶν ad Sabinum αὐτοῦ, μὴ δύνασθαι τοῦτον ἐνάγεσθαι τῇ μανιφέστῃ φούρτι, ἐπειδὴ ἢ εἴσα καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κλοπῆς τῆς ἐν δουλείᾳ γενομένης οὐκ εὗρεν αὐτὸν μανιφестόν, ὡς καὶ ὁ Πομπώνιος γράφει τῷ κατασχεθῆναι τὸν κλέπτην γίνεσθαι αὐτὸν μανιφестόν. εἴαν γὰρ, ὅτε ἔκλειπτον ἐκ τοῦ σοῦ οἴκου πράγματα, ἀπέκρυψάς σε, ἵνα μὴ σε φανεύσω· εἰ καὶ ἐώρας τὴν κλοπὴν γενομένην, ὅμως οὐκ εἰμι μανιφестός, ἐπειδὴ μὴ κατέσχες με. ὁ δὲ Κέλσος τῷ κατασχεθῆναι τὸν κλέπτην καὶ ἐκεῖνο προσετίθει, ὅτι, εἴαν ὄρωτος τοῦ δεσπότου τὸν κλέπτην, καὶ ἐπὶ τῷ συλλαβεσθαι αὐτὸν καταδραμόντος αὐτοῦ, ἀπορίψας τὸ κλοπιμαῖον ὁ κλέπτης ἔφυγε, καὶ οὗτος μανιφестός ἐστίν. ὀλίγη δὲ ἔλεγεν εἶναι διαφοράν, τουτέστιν, οὐδεμίαν, εἴτε ὁ δεσπότης ἐπέσχε τὸν κλέπτην, ἢ γείτων αὐτοῦ, ἢ οἰοσδήποτε παριῶν ἐκείθεν. ταῦτα μὲν περὶ μανιφестου κλέπτον εἰρηται. τίς δὲ ἐστὶν ὁ νέκ¹⁰⁾ μανιφестός, ἐκ τῶν εἰρημένων ἀποδείκνυται· ὁ γὰρ μὴ ὢν μανιφестός παντως εἰς τὸ νέκ μανιφестόν ἐκπίπτει¹¹⁾.

οὐκ ἔστι φανερός κλέπτης] Ἡ γὰρ εἴσα καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κλοπῆς τῆς ἐν δουλείᾳ γενομένης οὐκ εὗρεν αὐτὸν φανερόν. [Sch. I. VII. 316.]

ἢ τις παριῶν] † Ζῆτει βιβ. κγ'. tit. γ'. κεφ. κδ'. δεμ. γ'.

η'. Γαι. Ὁ μὴ ὢν φανερός κλέπτης, κρυπτός ἐστίν.

θ'. Τῷ ἔχοντι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν οὐ τίκεται πολλάκις ἐκ τῆς συνεχοῦς ψηλαφησεως, οὐδὲ ἐπὶ τῷ ἐπαυξήματι.

Ἐάν κινήθῃ πρώτη ἢ περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγῆ, σώζεται ἢ ἀπαιτούσα τὸ κλαπέν. ἀλλ' ὁ δικαστῆς οὐκ ὀφείλει ἐπιτρέπειν ἀποκαταστήσαι τὸ πρᾶγμα, ἕως ἂν ἐλευθερωθῇ τῆς τὸ κλαπέν ἀπαιτούσης ἀγωγῆς. εἰ δὲ πρότερον ταύτῃ καταδικασθεῖς δῶ τὴν διατίμησιν τῆς δίκης, ἐλευθεροῦται τῆς περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγῆς· εἰ μὴ ἄρα ἔτοιμός ἐστιν ἀποδοῦναι τὸ τίμημα καὶ λαβεῖν τὸ πρᾶγμα. τότε γὰρ ἰπεριθέμενος ὁ κλέπτης ὑπόκειται τῷ ἀποκρίσεως ἐπὶ τῇ δίκῃ ὄρκῳ.

libri tit. 12. cap. 17. et ibi adnotatio. At contractatio quiescere non potest, neque hoc efficere, ut qui non in prima, sed in secunda et tertia contractatione fuerit deprehensus, manifestus fur esse videatur: hoc enim sola prima contractatio et in ea deprehensio potest efficere. Quamvis enim post eam millies rem contractet, et in ipsa contractatione comprehendatur, fur manifestus nunquam existimabitur: nam ex initio, inquit, fur manifestus censetur, id est, ex prima contractatione. Lege enim et sequens caput.

saepe] Id est, perpetuo contractando rem furtivam.

7) ab initio] Hoc est, ab initio primi furti, priusquam rem deponat.

VII. Ulp. Servus¹⁾ furtum faciens et post libertatem deprehensus, non est fur manifestus²⁾.

Deprehensio furis facit eum manifestum: nam si me furtum facere in domo tua videns abscondisti te, ne te occiderem, non sum fur manifestus.

Sed si persecutus me fueris ad comprehendendum, et abiecta re furtiva fugero, fur manifestus sum.

Et nihil refert, dominus apprehenderit, an vicinus, an transiens quis³⁾.

1) servus] Si quis in servitute furtum fecerit, et manumissus deprehendatur, videamus, an fur manifestus sit. Et ait Pomponius libro 19. ad Sabinum, non posse eum manifesti furti conveniri, quia origo et initium furti in servitute facti non vidit eum manifestum, ut et Pomponius scribit, deprehensione furem fieri manifestum. Nam si cum res subriperem de domo tua, abscondisti te, ne te occiderem: etiamsi vidisti furtum fieri, tamen non sum fur manifestus, quia me non deprehendisti. Sed Celsus deprehensioni hoc etiam adiicit, si cum dominus furem videret et ad comprehendendum eum accurreret, fur re furtiva abiecta fugit, eum manifestum esse. Parvi referre dicebat, id est, nihil, dominus, an vicinus, an quilibet transiens furem apprehenderit. Haec de manifesto furto. Quis sit nec manifestus, ex iam dictis apparet: nam qui non est manifestus, omnino in nec manifestum incidit.

2) non est fur manifestus] Nam origo et initium furti facti in servitute non vidit eum manifestum.

3) an transiens quis] Quaere lib. 23. tit. 3. cap. 24. them. 3.

VIII. Gai. Qui non est manifestus fur, nec manifestus est.

IX. Habenti actionem furti¹⁾ non nascitur saepius ex continua contractatione²⁾, ne in id quidem, in quod crevit³⁾.

Si primo actum sit rei vindicatione, salva manet condictio furtiva⁴⁾. Sed non debet iudex⁵⁾ iubere⁶⁾ restitui rem, antequam liberetur⁷⁾ condictione furtiva⁸⁾. Quodsi hac damnatus prius litis aestimationem⁹⁾ praestiterit, vindicatione liberatur¹⁰⁾: nisi paratus sit¹¹⁾ restituere¹²⁾ pretium et rem accipere. Tunc enim moram trahens¹³⁾ fur subiacet iuriurando in litem¹⁴⁾.

5) Tota l. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 164. ubi est cap. 7. h. t. 6) Syn. κρύψας. 7) Syn. φανερωθεῖς (sic), haud dubie errore hypothetae. 8) εἴτε Syn. omisit. 9) In Cod. 1350. fere semper scribitur μανιφестός 10) Cod. 1350. νε. 11) Lege ἐκπίπτει.



τῷ ἔχοντι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Τῷ ἄπαξ κτησαμένῳ τὴν φουρτί ἀγωγὴν οὐκ ἐπιτίκτεται τότε πολλάκις ἢ φουρτί διὰ τῆς συνεχοῦς τοῦ κλέψαντος ψηλαφῆσεως, ἀλλὰ κἂν συμβῆ ἐπαυξηθῆναι μετὰ ταῦτα τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ ἐπὶ τῷ ἐπαυξηματι τίκεται αὐτῷ ἢ φουρτί. εἰ μὲντοι τὴν ἰν ἡμέμ κινήσας ἐκδικῆσαι δι' αὐτῆς τὸ κλοπιμαῖον, σῶζεται μὲν αὐτῷ ὁ κωνδικτικῖος δηλονότι, ἀλλ' ὄφρῖνόν ἐστι τοῦ δικάζοντος τὴν ἰν ἡμέμ, μὴ ἄλλως κελεύειν τὸν ἐναγόμενον ἀποκαταστῆσαι τὸ πρᾶγμα, εἰ μὴ παραχωρήσῃ²⁾ τὸν κωνδικτικῖον ὁ ἐνάγων. εἰ δὲ καὶ τῷ κωνδικτικῷ προτερον ἐναχθεῖς καὶ καταδικασθεῖς ὁ κλέπτης παρασῆ τὴν³⁾ τοῦ πρᾶγματος διατίμῃσιν, πάντως ἀπολύτω⁴⁾ αὐτὸν τῇ ἰν ἡμέμ ἐναγόμενον ὁ δικαστῆς· ἢ ἐὰν ἐτοιμὸς ἔσιν ὁ ἐνάγων, ἢν ἔλαβε διὰ τοῦ κωνδικτικῖου διατίμῃσιν ἀποκαταστῆσαι, καὶ μηδὲ οὕτως ἀποδίδεται αὐτῷ τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα, καταδικάζεται τῇ ἰν ἡμέμ τὸν ἐναγόμενον, εἰς ὅσον ἂν ὁμοσῇ⁵⁾ ὁ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας. [Sch. k. VII. 316. sq.]

οὐ τίκεται πολλάκις ἐκ τῆς συνεχοῦς ψηλαφῆσεως] Τουτέστιν, ἐὰν ἐναχθεῖς ὁ κλέπτης τῇ φουρτί, οὐ μὴν τῷ φουρτίδῳ κωνδικτικῷ, δὴ τὴν ποιήσῃ, κἂν ἐπὶ τῷ πρᾶγματι χρησθῆται κατὰ συνέχειαν, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ συνεχῶς αὐτὸ νέμεσθαι πάλιν ἐνάγεται εἰς ἀπόδοσιν τῆς ποιήσῃ· ἐξ ἑνὸς γὰρ ἁμαρτήματος ἀπαξ τις γίνεται ἔνοχος τῇ ἐκείθεν τιμωμένῃ ποιήσῃ. ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τῷ τοκετῷ ἢ τῇ γονῇ⁶⁾ τοῦτο γὰρ ἔστιν ἐπαυξήματα. πότε δὲ καὶ τὸν τοκετὸν ἀποκαθιστῶν ὁ κλέπτης διὰ τοῦ φουρτίδου, ἐνάγεται καὶ ἐπ' αὐτῷ τῇ φουρτί, καὶ πότε οὐδὲ τῷ φουρτίδῳ ἐπὶ τοκετῷ ἐνάγεται, διδάσκει σε τὸ ε'. θεμ. τοῦ μῆ. κεφ. [Sch. l. VII. 317.]

† Ζήτηι βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρλη'. θεμ. β'. οὐδὲ ἐπὶ τῷ ἐπαυξήματι] † Ζήτηι κεφ. μῆ'. θεμ. ε'. καὶ δ'.

σῶζεται ἢ ἀπαιτοῦσα τὸ κλαπέν] Τυχὸν γὰρ πλείον ἐστὶ τὸ ἐντεῦθεν διαφέρειν· τί γὰρ, ὅτι κληρονόμος ἐργασθῆ ὁ κλαπέις δούλος, καὶ ἀπώλετο⁴⁾ ὁ κληρος, ὡς κεφ. νβ'. θεμ. γ'. [Sch. m. VII. 317.]

† Ὡς μὴ κνηθεῖσα. ὁ δικαστῆς] † Ὁ δικάζων τῇ ἰν ἡμέμ. ἐπιτρέπειν] † Τὸν ἐναχθέντα τῇ ἰν ἡμέμ καὶ καταδικασθέντα. ἔως ἂν ἐλευθερωθῇ] Δι' ἀποχὴν τοῦ ἐναγοντος καὶ ἀσφάλειαν. [Sch. n. VII. 317.]

τῆς τὸ κλαπέν ἀπαιτοῦσης ἀγωγῆς] Εἰ δὲ διὰ τοῦ φουρτίδου μέλλει τὸ πλείον ἀπαιτῆσαι οὐ ἀπήτησε διὰ τῆς ἰν ἡμέμ, ἀρα κωλυθῆσεται παρὰ τοῦ ὄφρῖνῳ⁵⁾ τοῦ δικαστοῦ, [Sch. o. VII. 317.]

τὴν διατίμῃσιν] * Τοῦ πρᾶγματος, καὶ μὴ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· δούς γὰρ τὸ τίμημα αὐτοῦ δοκῶ δούναι τὸ πρᾶγμα· τοῦ πρᾶγματος γὰρ αὐτὸς ἤδη δεσπόζει.

ἐλευθεροῦται τῆς περὶ τοῦ πρᾶγματος ἀγωγῆς] Διὰ γὰρ τὸ τίμημα αὐτοῦ δοκεῖ δούναι τὸ πρᾶγμα. [Sch. p. VII. 317.]

εἰ μὴ ἄρα ἐτοιμὸς ἔστιν] Ὁ ἐναγαγὼν¹⁾ καὶ λαβῶν τὸ τίμημα. [Sch. q. VII. 317.]

ἀποδοῦναι] † Ἦτοι ἀντιστρέφειν ὁ ἔλαβεν. ὑπεριθήμενος] Ἀπειθᾶν εἰς τὸ λαβεῖν ἢ ἔδωκεν, καὶ ἀποδοῦναι ἢ ἐκλεπεῖν. [Sch. r. VII. 317.]

τῷ ἀποκρίσεως ἐπὶ τῇ δίκῃ ὄρκῳ] Τῷ ἰν λίτεμ ὄρκῳ ἦτοι τῷ ἐνδίκῳ⁵⁾, δίχα ταξάτιονος, ὅτι ἠπειθήσεν. ζήτηι βιβ. κβ'. tit. ε'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Δοξαπατροῦ παραγραφῆν. [Sch. s. VII. 317.]

* Τῷ ἰν λίτεμ ὄρκῳ, τουτέστιν, εἰς ὅσον ἂν ὁμοσῇ ὁ ἐνάγων. διὰ τί; διὰτι δόλον ποιεῖ ἔχων τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ ἀποκαθιστῶν. πᾶς δὲ κατὰ δόλον μὴ ἀποκαθιστῶν τῷ ἐνδίκῳ ὄρκῳ ὑπόκειται, ὡς βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. εῃ'.

10. i. Οὐλπ. Ἐκεῖνος ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, I.VII. ὥστιν διέφερε, μὴ γενέσθαι τὴν κλοπὴν.

11. iα'. Παυλ. Ἐὰν ἐξ εὐλόγου αἰτίας αὐτῷ διαφέρῃ.

cod. ἔκεῖνος ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ἐκεῖνος ἔχει τὴν φουρτί, ὥστιν διαφέρει τὸ μὴ γενέσθαι τὴν κλοπὴν,

1) habenti actionem furti] Ei, qui semel quaesivit actionem furti, non nascitur saepius actio ex assidua furis contrectatione, sed etsi postea rem augeti contingat, ne augmenti quidem nomine nascitur ei actio furti. Si in rem actione vindicavero rem furtivam, salva quidem ei manet conditio, sed ad officium iudicantis de actione in rem pertinet, ut non aliter iubeat rem a reo restitui, quam si actor conditionem remisserit. Quodsi conditione prius conventus et condemnatus fur rei aestimationem praestiterit, omnino absolvat eum iudex actione in rem conventum: vel si paratus est actor quam per conditionem aestimationem accepit restituere, et ei non reddatur res furtiva, condemnet reum iudicio in rem, in quantum iuraverit is, qui furtum passus est.

2) non nascitur saepius ex continua contrectatione] Hoc est, si conventus fur actione furti, non condictione furtiva, exsolvetur poenam, etiamsi re adhuc assidue utatur, non ideo rursus, ut poenam praestet, convenitur: ex uno enim delicto semel tantum quis obligatur ad poenam exinde oriundam. Sed neque partus vel foetus nomine: hoc enim est incrementum. Quando vero restituito partu a fure per conditionem furtivam, eius etiam nomine conveniatur actione furti, et quando non, nec condictione furtiva partus nomine teneatur, docet them. 5. cap. 48.

Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 138. them. 2.

3) ne in id quidem, in quod crevit] Quaere cap. 48. them. 5. et 4.

4) salva manet conditio furtiva] Quia forsitan inde pluris interest, ut si servus subreptus heres scriptus est, et amissa est hereditas, ut cap. 52. them. 3.

Quippe nondum mota.

5) iudex] Qui de in rem actione iudicat.

6) iubere] Actione in rem conventum et condemnatum.

7) antequam liberetur] Per apocham et cautionem actoris.

8) condictione furtiva] Sed si condictione furtiva plus sit petiturus, quam petierit actione in rem, an prohibebitur officio iudicis?

9) aestimationem] Rei, non ipsam rem: pretium enim eius dando rem dare videtur: nam rei ipse adhuc dominus est.

10) vindicatione liberatur] Quia dando pretium videtur rem dare.

11) nisi paratus sit] Actor, qui pretium accepit.

12) restituere] Id est, reddere quae accepit.

13) moram trahens] Detrectans accipere quae dedit, et reddere quae subripuit.

14) iuriiurando in litem] Iuriiurando in litem sine taxatione, quia est contumax. Quaere lib. 22. tit. 6. et ibi Doxapatri adnotationem.

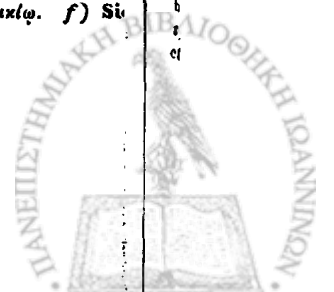
Iuriiurando in litem, id est, quanti actor iuraverit. Cur? Quia dolo facit cum rem habeat nec restituat. Omnis, qui dolo non restituit, iuriiurando in litem subiacet, ut lib. 15. tit. 1. cap. 68.

X. Ulp. Is habet actionem furti¹⁾, cuius interest furtum non fieri²⁾.

XI. Paul. Si ex iusta causa eius intersit³⁾.

1) si habet actionem furti] Is habet actionem furti, cuius interest furtum non fieri, si modo ex ho

z) Cod. 1350. παραχώσῃ (sic). Fabr. παραχωρήσεται. a) τὴν, quod habet Cod. deest apud Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπολύεται. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁμοσῇ. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπώλετο (sic). e) Fabr. τῷ ὄφρῖνῳ. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνάγων. g) Haec usque ad ἐνδίκῳ habet Cod. 1350. Desunt apud Fabr.



ἐὰν ἀπὸ σεμνῆς αἰτίας διέφερον αὐτῶ, μὴ κλαπῆναι τὸ πρᾶγμα. τοιγαροῦν ὁ κναφεύς, ὅτινι δίδεται ἐσθλήματα ἐπὶ τῷ κναφῆναι ἢ φροντισθῆναι περὶ αὐτοῦ, ἀεὶ κινεῖ τὴν φουρτί, κλεπτικῶν αὐτῶν, ὡς χρεωστῶν κοστωδιῶν^{h)} ἐπ' αὐτοῖς. εἰ δὲ μὴ ἐστὶν εὐπορος ὁ κναφεύς, ὑποστρέφει πρὸς τῆς ἐσθλῆτος δεσπότην ἢ φουρτί. ὁ γὰρ μὴ ἔχων, τί ἀπολέσει, ἐπ' οὐδενὶ κινδυνεύειⁱ⁾. τῷ μόντοι μάλα φίδει^{k)} νεμομένῳ τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα οὐχ ἀρμόζει ἢ φουρτί, εἰ καὶ τὰ μάλιστα διαφέρει αὐτῶ, μὴ γενέσθαι τὴν κλοπὴν, ἐπειδὴ κινδυνῶ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' οὐδεὶς ἐκ τῆς ἰδίας ἀναισχυντίας κτάται ἀγωγῆν, καὶ διὰ τοῦτο μόνῳ βόναε φίδει^{l)} νομεῖ, οὐ μὴν καὶ τῷ μάλας^{m)} φίδει ἢ φουρτί ἀρμόζει. εἰ δὲ καὶ εἰς ἐνεχύρον δίδόμενον πρᾶγμα κλαπῆναι, τῷ δανειστῇ δίδομεν τὴν φουρτί ἀγωγῆν, εἰ καὶ μὴ ἐστὶ δεσπότης τοῦ πρᾶγματος. οὐ κατὰ τοῦ ἐξωτικοῦ δὲ μόνον δίδομεν τῷ δανειστῇ κλαπέντος τοῦ ἐνεχύρου τὴν φουρτί, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ δεσπότην, τουτέστι, τοῦ χρεώστου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτῶ τῷⁿ⁾ δεσπότη δίδοσθαι αὐτὴν ἀρρέκει, καὶ οὕτω συμβαίνει, τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἐνάγειν καὶ ἐνάγεσθαι τῇ φουρτί. διὰ τοῦτο δὲ ἐκατέρους δίδεται ἢ φουρτί, ἐπειδὴ ἐκατέρους διαφέρει. ζῆτει κεφ. πς. καὶ μδ'. ο) [Sch. t. VII. 317. sq.]

ὅτινι διέφερες, μὴ γενέσθαι τὴν κλοπὴν] Ἦγουν, οὐ μόνος ὁ δεσπότης ταυτην κινεῖ, ἀλλὰ καὶ^{p)} πᾶς, ὃ διαφέρει, ὡς ὁ ῥάπτης, ὁ κναφεύς κλαπέντες ἂ ἔλαβον^{o)} μέλλουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ ἔνοχοι εἶναι διὰ τὴν ἀμέλειαν τῷ δεσπότη, ἐὰν αὐτοὶ δηλοῦσι εὐπορώσι, καὶ μέλλουσι καταθῆναι τῷ δεσπότη τὸ τίμημα. εἰ γὰρ ἀπορούσι, τί αὐτοῖς διαφέρει, ἐπεὶ μὴ δύνανται δοῦναι αὐτοὶ τὸ τίμημα; καὶ τοῦτο δηλον ἐκ τοῦ ιβ'. κεφ. [Sch. u. VII. 318.]

ἐὰν ἐξ ἐλλόγου αἰτίας αὐτῶ διαφέρῃ] † Τουτέστιν, εἰ μὴ κακῇ πίστει ἐνέμετο.

ιβ'. Οὐλπ. Ὁ κναφεύς, κλαπέντος τοῦ δοθέντος αὐτῶ, ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῆν· χρεωστῆ γὰρ ἀκριβεστάτην φυλακῆν. εἰ δὲ ἄπορός ἐστιν, ὁ δεσπότης αὐτὴν ἔχει.

Τῷ δὲ κακῇ πίστει νομεῖ οὐχ ἀρμόζει, κἂν αὐτῶ κινδυνεύηται· οὐδεὶς γὰρ ἐκ τῆς ἰδίας ἀναισχυντίας ἀγωγῆν κτάται.

χρεωστῆ γὰρ ἀκριβεστάτην φυλακῆν] Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐνεχεται ἐπὶ τῇ κλοπῇ, ὡς χρεωστῶν ἄκραν ἐπιμέλειαν. ἢ δὲ ἐπήρεια τῶν κλεπτῶν τὴν μέσην^{q)} ἐπιμέλειαν ὑπερῆκε, οὐ μὴν καὶ τὴν ἄκραν. ὡφειλε γούν καὶ ἐνταῦθα ὁ κναφεύς ζημιωθῆναι, ὡς ἐνεχόμενος ἐπὶ τῷ πρᾶγμα, καὶ διὰ τοῦτο ἔχει καὶ τὴν κατὰ τοῦ κλεπτῶ ἀγωγῆν· ὅπου γὰρ ἡ ζημία, ἐκεῖ καὶ τὸ κέρδος. μὴ ἐκ τούτου δέ^{r)} νομίσθη, ὅτι ὁ^{s)} κναφεύς καὶ ὁ ῥάπτης ἄκραν ἐπιμέλειαν χρεωστοῦσιν· ἀλλ' ὑπόθεου, ὅτι ἡ συμπεφωνημένον ἦν, ἢ διατίμησις γέγονεν, ἢ τις αὐτεῖ τὴν ἐπιμέλειαν, ἢ ἄλλο τι τῶν αὐξανόντων αὐτὴν. κατὰ φύσιν γὰρ μέσην ἐπιμέλειαν χρεωστοῦσιν οὗτοι, ὡς βιβ. ιγ'. tit. α'. β) κεφ. ε'. θεμ. γ'. αὐτοῦ. ζῆτει βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ι. [Sch. x. VII. 318.]

† Ὡς μισθὸν λαβῶν, ὡς βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ι.

* Ὅταν^{u)} συνεφώνησε τοῦτο ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ γ'. θεμ. τοῦ ε'. κεφ. τοῦ α'. tit. τοῦ ιγ'. βιβ.

εἰ δὲ ἄπορός ἐστιν] † Ὁ κναφεύς ἢ ὁ ῥάπτης.

τῷ δὲ κακῇ πίστει νομεῖ οὐχ ἀρμόζει] Εἰ γὰρ ἐν εἰδήσει νέμεται τις τὸ ἀλλότριον, ἄρπασας τυχὸν ἢ βία κτησάμενος, κἂν κλαπῆ ἐξ αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, οὐχ ἔξει τὴν φουρτί, διὰ τὸ κακῶς αὐτὸν νέμεσθαι καὶ ἀναιδῶς. [Sch. y. VII. 318.]

οὐδεὶς γὰρ ἐκ τῆς ἰδίας ἀναισχυντίας ἀγωγῆν κτάται] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. εδ'. καὶ βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ιε'. καὶ tit. β'. κεφ. α'. θεμ. κε'. καὶ βιβ. κε'. tit. α'. κεφ. θ'. θεμ. δ'. καὶ κεφ. κβ'. θεμ. β'. ζῆτει βιβ. κγ'. tit. α'. κεφ. ιγ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τοῦ παλαιοῦ ὅλην, καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρδ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. κγ'. tit. α'. κεφ. ιζ'. ἀρτίων. [Sch. z. VII. 318. sq.]

h) Fabr. τὴν habet ante κοστωδιαν, quod deest in Cod. 1350. i) Sic Cod. Fabr. κινδυνεύσει. k) Fabr. φίδει. l) Fabr. βόναε φίδει. m) Fabr. μάλα. n) τῷ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. o) Sic Cod. Fabr. εδ'. p) καὶ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. q) μέσην Cod. 1350. Fabr. μὲν pro μέσην. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκ τοῦδε. s) ὁ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. t) Sic legendum. Fabr. tit. ε'. u) Idem scholium et in margine Cod. 1350. et inter scholia secunda manu scripta legitur.

nesta causa eius intersit, rem non subripi. Itaque fullo, cui vestimenta polienda vel curanda dantur, eis subreptis, semper agit furti, utpote cum debeat custodiam eorum. Sed si fullo solvendo non sit, actio furti ad dominum vestimentorum redit. Nam qui non habet quod perdat, eius periculo nihil est. At mala fide possidenti rem alienam actio furti non competit, licet intersit eius furtum non fieri, quippe cum res periculo eius sit: sed nemo ex improbitate sua acquirit actionem, et ob id soli bonae fidei possessori, non etiam malae fidei, actio furti competit. Sed et si res pignori data subripiatur, creditor damus actionem furti, licet rei dominus non sit. Non in extraneum tantum creditori pignore subrepto damus actionem furti, sed et in dominum, hoc est, debitorem. Nec non et ipsi domino dari eam placet, et ita fit, ut idem agat, et cum eodem agatur furti. Ideo autem utriusque datur actio furti, quia utriusque interest. Quare cap. 86. et 49.

2) cuius intererat furtum non fieri] Hoc est, non dominus solum ea agit, sed omnis, cuius interest, ut sarcinator, fullo, subrepto eo, quod acceperunt, quia culpa nomine domino obligati sunt, videlicet si solvendo sint, et domino aestimationem praestare possint. Nam si non sunt solvendo, quid eorum interest, cum non praestare possint aestimationem? Et hoc apparet ex cap. 12.

3) si ex iusta causa eius intersit] Hoc est, si non mala fide possidebat.

XII. Ulp. Fullo subrepto eo, quod datum est ei, habet actionem furti: debet enim exactissimam custodiam¹⁾. Quodsi solvendo non sit²⁾, dominus eam habet.

Malae autem fidei possessori non competit³⁾, licet periculo eius res sit: nemo enim ex improbitate sua consequitur actionem⁴⁾.

1) debet enim exactissimam custodiam] Nam ideo etiam tenetur furti nomine, quia debet summam diligentiam. Furtum autem mediam superat diligentiam, non summam. Hic igitur damnus fullonis esse debet, quippe qui rei nomine tenetur, ideoque habet in furem actionem: ubi enim damnum, ibi etiam lucrum. Neque vero existimes, fullonem et sarcinatorem summam debere diligentiam: sed pone ita convenisse, vel aestimationem factam, quae auget diligentiam, vel aliud quid eorum, quae eam auget. Naturaliter enim hi mediam diligentiam debent, ut lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 3. Quare lib. 20. tit. 1. cap. 10.

Cum mercedem accipiat, ut lib. 20. tit. 1. cap. 10.

Cum hoc pactus sit: ne obstat them. 3. cap. 5. tit. 1. libri 13.

2) quodsi solvendo non sit] Fullo vel sarcinator.

3) malae autem fidei possessori non competit] Nam si quis sciens possidet rem alienam, vi aut rapina, licet ea res ipsi subrepta fuerit, non habebit furti actionem, quia possidet male et improbe.

4) nemo enim ex improbitate sua consequitur actionem] Quare lib. 7. tit. 5. cap. 64. et lib. 13. tit. 1. cap. 15. et tit. 2. cap. 1. them. 25. et lib. 25. tit. 1. cap. 9. them. 4. et cap. 22. them. 2. Quare lib. 23. tit. 1. cap. 13. et ibi adnotationem Antiqui totam, et lib. 2. tit. 3. cap. 134. them. 2. et lib. 53. tit. 1. cap. 17. pulcrum.



* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Τὸν κανόνα τοῦτον οὕτω βούλομαι σε νοεῖν· ἢ γὰρ, ὡς φησὶ περὶ τούτου ὁ Στέφανος ἐν βιβ. κγ'. tit. α'. κεφ. ιγ'. ἢ καὶ οὕτως· ὁ κλέπτης ἢ ἀπλῶς ὁ πραιδῶν, εἰ μὲν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὃ κακῆ πίστει νέμονται, ἐπιδώσουσιν συναλλάσσοντες πρὸς τινά, δύναται τοῦτο ζητεῖν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν ὑπὸ τοῦ παρόντος κανότος βλαπτόμενοι. καὶ αὐτίκα βλέπε μὲν καὶ τὸ δ'. θεμ. τοῦ μη. κεφ. βλέπε δὲ, ὅτι ὁ μὲν κλέπτης δανείζων ἂ ἐκλεπε πραγματὰ, ἔχει τὸν ἀπὸ καλοῦ διαπανήματος κωνδικτικόν, ὡς βιβ. κγ'. tit. α'. κεφ. ιγ'. καὶ ὁ ἐν αὐτῷ Στέφανος· ὁ δὲ ἀπλῶς πραιδῶν ἔχει τὴν δεσποτείαν καὶ κομμοδατόν, ὡς βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. ξδ'. καὶ βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ιε'. καὶ tit. β'. αὐτοῦ, κεφ. α'. θεμ. κς'. ἐν τέλει, καὶ κεφ. αὐτοῦ λα'. ἔχει δὲ καὶ τὴν πινγερατικίαν, ὡς βιβ. κε. tit. α'. κεφ. κβ'. ἐρᾶς, πῶς αὐτοὺς οὐδὲν ὁ παρὼν κανὼν ἐνεπέδισεν ἐπὶ τῶν θεμάτων ἐκείνων, πάντως διότι ὁ δεδωκόσιν ἐκουσίως πρὸς τινά πρᾶγμα ἐπὶ τῷ πάλιν ἀναλαβεῖν αὐτό, δίκαιοι εἰσιν ἀναλαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, κἂν ἐξ οἰουδηποτε τρόπου τοῦτο εἶχον. ἔχουσι γὰρ μᾶλλον συνεροῦν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τὸ τελ. θεμα τοῦ μδ'. κεφ. τοῦ β'. tit. τοῦ ν'. βιβ. ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ κλέπτου ἢ τοῦ πραιδῶνος ἀφέλγεται τις ἀκόνη αὐτῶν τὸ πρᾶγμα, ὃ κακῆ πίστει νέμονται, τότε οἱ οὕτω νέμομενοι οὐκ ἔχουσι ἀγωγήν κατὰ τοῦ οὕτως ἀφελομένου. καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων θεμάτων ἀρμόζει καὶ ὁ παρὼν κανὼν. ἀνάγνωθι τὸν κῆρ τοῦ tit. κεφ. ξξ'. θεμ. τελ. καὶ κεφ. ξη'. θεμ. δ. καὶ κεφ. μη. θεμ. τελ. τί λέγω ἀπὸ τοῦ κλέπτου καὶ τοῦ πραιδῶνος; ἀπὸ παντὸς κατέχοντος ὅπωςδήποτε πρᾶγμα ἀλλότριον παρα γνώμην τοῦ δεσπότη. ζῆτει γὰρ κεφ. νδ'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. πς'.

3. 2. VII. Αὕτη ἡ ἀγωγή καὶ ἐπὶ τῶν ἐνεχύρων δίδεται τῷ δανειστῇ, οὐ μόνον κατὰ ἐξωτικῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ δεσπότη. ἔχει δὲ καὶ ὁ δεσπότης τὴν περὶ κλοπῆς. κἂν εὐπορος δὲ ἔστιν ὁ χρεώστης, ἀρμόζει τῷ δανειστῇ.

αὕτη ἡ ἀγωγή — δίδεται τῷ δανειστῇ] Ζῆτει βιβ. κε. tit. α'. κεφ. κς'. [Sch. a. VII. 319.]

οὐ μόνον κατὰ ἐξωτικῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ δεσπότη] Ἄλλ' εἴτε μὲν λάβῃ δανειστὴς κινήσας κατὰ ἐξωτικῶν τὴν φούρτι, κατὰ τὸ ἀνηκὸν αὐτῷ ποσὸν τοῦ χρεώτου παρακατέχει, καὶ τὸ περιττεῖον δίδωσι τῷ χρεώστῃ ὡς δεσπότη τοῦ ἐνεχύρου, ὡς κεφ. ιε'. καὶ βιβ. κε. tit. α'. κεφ. κβ'. εἰ τι δὲ λάβῃ κινήσας κατὰ τοῦ χρεώτου κλέψαντος ὃ ἠνεχύρασε*) πρᾶγμα, οὔτε ἀντιστρέφει τοῦτο, οὔτε εἰς χρεὸς λογίζεται, ὡς κεφ. π'. καὶ βιβ. κε. tit. α'. κεφ. κβ'. χρεὸς δὲ εἰδέναι, ὡς ὁ δανειστὴς κατὰ μὲν τοῦ χρεώτου κινῶν τὴν φούρτι, εἰς τὸ διπλασίον λαμβάνει οὐ τὴν διατίμησιν τοῦ ἐνεχύρου, ἀλλὰ τὸ διπλοῦν τοῦ χρεώτου καὶ τῶν τόκων· κατὰ δὲ ἐξωτικῶν κινῶν τὸ διπλασίον τοῦ ἐνεχύρου λαμβάνει, ὡς κεφ. πη. τοῦτου τοῦ tit. [Sch. b. VII. 319.]

† Ζῆτει βιβ. ηγ'. tit. ι'. κεφ. λη'. ζῆτει κεφ. ξξ'. π'. πη. καὶ ιε'.

κἂν εὐπορος δὲ ἔστιν ὁ χρεώστης] Ἀνάγνωθι καλλίστην διαίρεσιν ἐν τῷ τελευτ. κεφ. ν) τοῦ ζ'. tit. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. c. VII. 319.]

ἀρμόζει τῷ δανειστῇ] Πάντοτε γὰρ διαφέρει τῷ δανειστῇ τὸ μὴ ἀπολέσθαι τὸ ἐνεχύρον. [Sch. d. VII. 319.]

* Ἄρα δὲ πάντοτε τῷ δανειστῇ παρέχεται αὐτῇ, ἢ τότε μόνον, ὅτε ὁ χρεώστης μὴ ἔστιν εὐπορος; καὶ λέγει ὁ Πομπώνιος· πάντοτε πάντοτε γὰρ διαφέρει τῷ δανειστῇ τὸ μὴ ἀπολέσθαι τὸ ἐνεχύρον.

13. cod. ιγ'. Παυλ. Ὁ χρεωστούμενος ἐξ ἐπερωτήσεως πρᾶγμα, κλεπτομένου αὐτοῦ οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς, ὅτε ὁ*) ἐπερωτηθεὶς ἐνεπέδισε δοθῆναι τὸ πρᾶγμα.

ὁ χρεωστούμενος ἐξ ἐπερωτήσεως πρᾶγμα] Ἐὰν ἐξ ἐπερωτήσεως πρᾶγμα τινὲς κληρωσῆται*), οὐκ ἔχει τὴν φούρτι, κληρωσῆται αὐτοῦ, ἐπειδὴ παρὰ τὸν χρεώστην δοκεῖ γίνεσθαι ὡς ἀνεῖ ἤττον ἀποδοθῆναι τὸ πρᾶγμα, καὶ ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν ἐξ στυπουλάτου. [Sch. e. VII. 319.]

† Μήπω δὲ λαβῶν αὐτό.

*) Fabr. ἠνεχύρα. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐν τῷ τέλει τοῦ ζ'. tit. x) ὁ deest apud Fabr. y) Sic Cod. 1350 Fabr. χρεώσθηται (sic).

Hagiotheod. Hanc regulam ita a te intelligi volo: vel enim, ut de hac loquitur Stephanus in lib. 23. tit. 1. cap. 13. vel etiam ita, ut fur vel simpliciter praedo, si eam rem, quam mala fide possident, dederint cum aliquo contrahentes, possint hanc ab eo petere, hac regula eis non obstante. Et rursus vide et them. 4. cap. 48. Observa autem, furem quidem, si res subreptas crediderit, habere conditionem de bene depensis, ut lib. 23. tit. 1. cap. 13. et ibi Stephanus: praedonem autem habere dominium et commodatum, ut lib. 7. tit. 5. cap. 64. et lib. 13. tit. 1. cap. 15. et tit. 2. cap. 1. them. 26. in fine, et eiusdem cap. 31. Habet etiam pignoratitiam, ut lib. 25. tit. 1. cap. 22. Vides, hanc regulam in illis casibus eis non obstare, omnino quia aequum est, ut rem, quam ultero alicui dederunt ea lege, ut rursus recipiant, ab eo recipiant, licet quolibet modo eam consecuti fuerint. Nam favet etiam iis them. ult. cap. 49. tit. 2. lib. 50. Cum autem furi vel praedoni invito quis abstulerit rem, quam mala fide possident, tunc qui ita possident, actionem adversus eum, qui ita abstulit, non habent. Etiam in eiusmodi casibus huic regulae locus est. Nam lege huius tit. cap. 67. them. ult. et cap. 68. them. 4. et cap. 48. them. ult. Quid dico, furi et praedoni? Imo cuivis, qui rem alienam quolibet modo invito domino detinet. Nam quaere cap. 54. them. 3. et cap. 86.

Haec actio etiam de pignoribus creditori datur⁵⁾, non tantum in extraneum, sed etiam in dominum⁶⁾. Sed etiam dominus furti actionem habet. Etsi debitor solvendo sit⁷⁾, creditori competit⁸⁾.

5) haec actio — creditori datur] Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 26.

6) non tantum in extraneum, sed etiam in dominum] Sed si creditor egerit furti adversus extraneum et consecutus aliquid fuerit, id pro modo debiti retinet, et superfluum debitori reddit quasi domino pignoris, ut cap. 15. et lib. 25. tit. 1. cap. 22. Si quid vero consecutus sit a debitore, qui rem pignori obligatam subripuit, id neque restituit, neque in debitum computat, ut cap. 80. et lib. 25. tit. 1. cap. 22. Sciendum autem est, creditorem agentem furti adversus debitorem, in duplum accipere non aestimationem pignoris, sed duplum debiti et usurarum: adversus extraneum vero agentem consequi duplum pignoris, ut cap. 88. huius tit.

Quaere lib. 58. tit. 10. cap. 38. Quaere cap. 67. 80. 88. et 15.

7) etsi debitor solvendo sit] Lege pulcherriam divisionem in cap. ult. tit. 6. huius libri.

8) creditori competit] Semper enim creditoris interest pignus non amittere.

Utrum autem semper creditori eam actionem damus, an tunc solum, cum debitor non est solvendo? Et ait Pomponius, semper enim creditoris interest, pignus non amittere.

XIII. Paul. Is, cui ex stipulatu res debetur¹⁾, ea subrepta furti actionem non habet²⁾, cum per promissorem steterit, quo minus eam daret³⁾.

1) is, cui ex stipulatu res debetur] Si res alicui ex stipulatione debeatur, ea subrepta non habet actionem furti, quoniam per debitorem stetit videtur quominus rem daret, et in eum habet actionem ex stipulatu.

Si eam nondum accepit.



κλεπτομένου αὐτοῦ οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς] Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπερέθετο ὁ ὀφείλων δοῦναι, ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν ἐκ στυπουλάτου ἤτοι τὴν περὶ ἐπερωτήσεως²⁾. καὶ ζήτησι βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. ηα. Θεμ. γ'. εἰ δὲ μὴ ὁ ἐπερωτηθεὶς ἐνεπόδισεν, ὡς τυχὸν μήπω ἐπιστάντος τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ὁμολογήσειε διδόναι, οὐδὲ τὴν περὶ ἐπερωτήσεως. [Sch. f. VII. 319.]

ὅτε ὁ ἐπερωτηθεὶς ἐνεπόδισε δοθῆναι τὸ πρῶ-γμα] * Ἐἰ γὰρ μὴ ὁ ἐπερωτηθεὶς ἐνεπόδισεν, ἀλλ' αὐτὸς ὑπερέθετο λαβεῖν, τότε ἐπεὶ μὴ ἔχει κατὰ τοῦ ἐπερωτηθέντος, ἔχει τὴν φούρτι κατὰ τοῦ κλέπτου.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὅτε γὰρ ἐνεπόδισεν, ἔχει κατ' ἐκείνου τὴν ἐκ στυπουλάτου, καὶ ἐπεὶ ἔχω κατ' ἐκείνου, ἐὰν εὐπορήσῃ, λοιπὸν οὐδὲν μοι διαφέρει, καθὼς ἐν τῷ ια'. κεφ. παρεγρα-φισμένη σοι' καὶ ἐπεὶ οὐ διαφέρει μοι, λοιπὸν οὐκ ἔχω κατὰ τοῦ κλέπτου τὴν φούρτι. ὅτε δὲ οὐκ ἐνεπόδισε, τότε κατ' ἐκείνου οὐκ ἔχω τὴν ἐκ στυπουλάτου, ὡς μηδὲν πταισάντος. ἀνάγκη δὲ καὶ βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. ιη. Θεμ. τελ. παρόμοιον, καὶ κεφ. αὐτοῦ ιθ'. καὶ ἐξ ἀποτελέσματος ζημιούμαι' τοίνυν καὶ διαφέρει μοι, καὶ διὰ τοῦτο ἔχω τὴν φούρτι κατὰ τοῦ κλέπτου, ὡς κεφ. νβ'. Θεμ. ε'. ἕτερον ἐστίν, ὅτε ἀλλότριον δούλον ἐπρωτησάσῃ σε δοῦναι μοι' τότε γὰρ, κἂν οὐκ ἐμπο-δίσῃς λαβεῖν με τὸν δούλον, ἀλλ' οὐκ ἐὰν κλαπῇ ἀπὸ τοῦ δε-σποτοῦ, οὐτε κατὰ σοῦ ἔχω τὴν ἐκ στυπουλάτου' οὔτε γὰρ ἐνεπόδισας' οὔτε κατὰ τοῦ κλέπτου τὴν φούρτι' οὐπω γὰρ δηλοῦν, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἔχω τὸν δούλον, διότι ἐκλάπη' εἰκὸς γὰρ ἦν, καὶ μηκέτι κλαπέται αὐτοῦ τὸν δεσπότην μὴ θελήσῃαι πωλεῖν τὸν δούλον τῷ ὁμολογήσαντι δοῦναι μοι αὐτόν, ὡς ἐν κεφ. ξζ. Θεμ. τελ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορὰ τοῦ παρόντος πρὸς ἐκεῖνο, ὅτι ἐνταῦθα μὲν ὁ ἐπερωτηθεὶς πρῶγμα οἰκείον ἐπρω-τηθῆναι δοῦναι, ἐκεῖ δὲ ἀλλότριον.

ιδ'. Οὐλπ. Πρὸ παραδόσεως ὁ πρῶτης ἔχει τὴν³⁾ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, καὶ ἐκχωρεῖ καὶ αὐτὴν καὶ τὴν τὸ κλαπέν ἀπαιτοῦσαν, καὶ τὴν περὶ ἀπαιτήσεως πράγματος ἀγωγὴν τῷ ἀγοραστῇ. εἰ δὲ καὶ τὴν διὰ τούτων ἔλαβε τῶν ἀγωγῶν, δίδωσιν αὐτὸ τῷ ἀγο-ραστῇ· πρὸ παραδόσεως γὰρ ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ ἀγοραστοῦ ἐστίν, ἡ δὲ παραφυλακὴ τοῦ πρῶτου.

πρὸ παραδόσεως ὁ πρῶτης ἔχει τὴν περὶ κλο-πῆς ἀγωγὴν] Τοῦ πράγματος γὰρ δεσπότης ἐστὶν αὐτός, ὡς κεφ. πβ'. καὶ βιβ. ιθ'. tit. δ'. κεφ. κα'. ἐν τέλει, καὶ βιβ. νη. tit. ι'. κεφ. μέ. Θεμ. ε'. καὶ κεφ. ξε'. καὶ βιβ. ιθ'. tit. η'. κεφ. ιγ'. Θεμ. θ'. καὶ βιβ. λε'. tit. θ'. κεφ. λζ'. Θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. λη'. [Sch. h. VII. 320.]

* Ἐὰν ἠγόρασέ τις πρῶγμα, μήπω δὲ αὐτῷ παρεδόθη, οὐκ ἔχει τὴν φούρτι, κλεπτομένου τοῦτο τοῦ πράγματος, ὁ ἀγο-ραστῆς, ἀλλ' ὁ πρῶτης αὐτοῦ ἔχει, καὶ δεῖ τὸν πρῶτην ἐντίμ-λεσθαι καὶ ἐκχωρεῖν τὴν φούρτι τῷ ἀγοραστῇ. * ἐκχωρεῖν^{b)} δὲ αὐτῷ καὶ τὸν κοινδικτικὸν καὶ τὴν ἰν ἡμί. εἰ δὲ καὶ τὴν ἀπῆρτες ἐκ τούτων τῶν ἀγωγῶν, χρῆ καὶ ταῦτα παρεχεῖν αὐτῷ τῷ ἀγοραστῇ. καὶ ἐστὶν ἀληθῆς ἡ γνώμη αὕτη' οὕτω γὰρ καὶ Ἰουλιανὸς ἔγραψε. καὶ δηλοῦν ἐστίν, ὅτι ὁ κίνδυνος τοῦ πράγματος εἰς τὸν ἀγοραστὴν ὄρε' ἵνα μέντοι κοινοδικτικὴν χρεωστῇ ὁ πρῶτης, ἕως ὅταν τετραδευθῇ τὸ πρῶγμα. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ὁ ἀγοραστῆς οὐ κινεῖ πρὸς τῆς τετραδευθῆναι τὴν φούρτι, ὅτι ἐζητήθη, εἰ αὐτὸς ὁ ἀγοραστῆς κλέπτων τὸ πρῶγμα κατέχεται τῇ φούρτι. καὶ λέγει Ἰουλιανὸς ἐν τῷ κγ'. διγ.^{c)} αὐτοῦ, ὅτι, ἐὰν ὁ ἀγοραστῆς τὸ πρῶγμα ὑποκλέψῃ, ἐφ' ᾧ κοι-νοδικτικὴν ὁ πρῶτης χρεωστῇ, ὑποκλέψῃ δὲ αὐτὸς καταβαλὼν ἤδη τὸ τίμημα, οὐ κατέχεται τῇ φούρτι^{d)}, ὡς ὁ χρεώστης ὑποκλέπτων τὸ ἐνέχυρον. πρὸς τούτοις καὶ οἱ κολωνοὶ καλῶς κινουσι τὴν φούρτι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ εἰσὶ δεσπότηαι, ἐπειδὴ διαφέρει αὐτοῖς. ἴδωμεν δὲ, εἰ ὁ παραθήκη λαβὼν ἔχει τὴν φούρτι, καὶ ἐπειδὴ δόλον μόνον παρέχει ἐπὶ τῇ παραθήκῃ, δικαίως ἦρσεν, μὴ ἔχειν αὐτὸν τὴν φούρτι' οὐ γὰρ αὐτῷ διαφέρει, εἰ δόλον παντὸς ἀπῆλλαται. εἰ δὲ δόλον ἐποίη-σεν ἐπὶ τῷ δεποσίτῳ, κινδυνεύει μὲν ἐπὶ τῷ πράγματι διὰ τὸν δόλον, ἀλλ' οὐκ ὀφείλει ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου κτήσασθαι τὴν φούρτι ἀγωγὴν. καὶ ὁ Ἰουλιανὸς δὲ ἐν τῷ κβ'. τῶν διγ. βιβ.

2) ea subrepta furti actionem non habet] Sed cum qui eam dare debet, moram fecerit, habet in eum actionem ex stipulatu. Et quaere lib. 43. tit. 1. cap. 91. them. 3. Quodsi per promissorem non steterit. ut si dandi dies nondum fuerit, neque ex stipulatu actionem habet.

3) cum per promissorem steterit, quo minus eam daret] Nam si per promissorem non steterit, sed ipse accipere distulerit, tunc furti actionem in furem habebit, quia eam non habet adversus promissorem.

Hagiotheod. Cum enim per eum stetit, habeo in eum actionem ex stipulatu, et quia eam in eum habeo, si solvendo sit, nihil mea interest, ut in cap. 11. tibi adnotavi: et quia mea non interest, non habeo deinceps in furem furti actionem. Cum autem per eum non stetit, tunc in eum non habeo actionem ex stipulatu, quippe qui nihil peccaverit. Lege etiam lib. 50. tit. 3. cap. 18. them. ult. simile, et eiusdem cap. 19. Et ex posteriori eventu damnnum sentio: itaque et interest mea, et ideo in furem furti actionem habeo, ut cap. 52. them. 5. Aliud est, cum ab alieno servo stipuler mihi dari: tunc enim, licet per te non steterit, quominus servum acciperem, tamen si domino subreptus fuerit, neque in te habeo actionem ex stipulatu, quia per te non stetit: neque in furem actionem furti, quia nondum certum est, me ideo servum non habere, quod subreptus sit: fieri enim poterat, ut eo nondum subrepto, dominus eum illi, qui eum mihi dare promisit, vendere nollet, ut in cap. 67. them. ult. Et ita hoc ab illo differt, quod hic promissor suam rem dare promisit, illic alienam.

XIV. Ulp. Ante traditionem venditor habet actionem furti¹⁾, et cedit eam, et conditionem furti-
viam²⁾, et vindicationem emtori. Sed et si quid ex his actionibus fuerit consecutus, id praestat emtori³⁾: nam ante traditionem periculum est emtoris⁴⁾, custodia venditoris⁵⁾.

1) ante traditionem venditor habet actionem furti] Rei enim dominus est, ut cap. 82. et lib. 19. tit. 4. cap. 21. in fine, et lib. 58. tit. 10. cap. 45. them. 5. et cap. 65. et lib. 19. tit. 8. cap. 13. them. 9. et lib. 35. tit. 9. cap. 37. them. ult. et cap. 38.

Si quis rem emit, quae ei nondum tradita est, non habet emtor ea subrepta actionem furti, sed venditor eam habet, eamque emtori mandare et cedere debet. Cedit ei etiam conditionem et in rem actionem. Sed si quid ex his actionibus consecutus fuerit, id praestare eum emtori oportet. Quae sententia vera est: nam ita et Iulianus scripsit. Et certum est, periculum rei ad emtorem spectare: dummodo custodiam venditor praestet, donec rem tradiderit. Adeo autem emtor ante traditionem furti non habet actionem, ut sit quaesitum, an ipse subripiendo rem emtor furti teneatur. Et Iulianus libro 23. Digestorum ait: Si emtor rem, cuius custodiam venditor debet, soluto pretio subriperit, furti actione non tenetur, ut debitor pignus subripiens. Praeterea recte agunt furti coloni, quamvis domini non sint, quia interest eorum. Videamus autem, an is, apud quem res deposita est, habeat furti actionem. Et cum dolum duntaxat praestet depositi nomine, merito placuit, non habere eum furti actionem: non enim interest eius, si omni dolo caret. Quodsi dolum admisit in deposito, periculum quidem rei propter dolum ad eum spectat, sed non debet ex dolo suo furti quaerere actionem. Iulianus quoque libro 22. Digestorum scribit: Quia adversus omnes fures constitutum est, eos furti actionem non habere, ideo nec depositarius, qui dolum

a) Sic secunda manus in Cod. 1350. correxit. Prima manu scriptum erat nil nisi ἀλλὰ τὴν ἐπερωτήσιν. Fabrotus haec habet: ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπερέθετο, ἔχει τὴν ἐπερωτήσιν. a) τὴν, quod deest apud Fabr. habet Cod. 1350. b) Inde ab hoc verbo abolitum tertia manu scriptum est. c) Adde τῶν ante διγ. d) Post haec deesse nonnulla ex Digestis apparet.



γράφει· επειδή κατά πάντων τῶν κλεπτῶν νενομοθέτηται, μή ἔχειν αὐτοὺς τὴν φουρτί, διὰ τοῦτο οὐδὲ ὁ παραθήρη λαβῶν καὶ δόλον ἀμαρτίας ἐπ' αὐτῇ δύναται ἔχειν τὴν φουρτί, εἰ καὶ κινδυνεύει ἐπὶ τῷ πράγματι διὰ τὸν δόλον, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα·^{ε)} τουτέστι, κλέπτης τὸ κλοπιμαῖον ἔχων οὐκ ἐξουσιάζει.

καὶ τὴν τὸ κλαπὲν ἀπαιτοῦσαν] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. "Ἦτις μόνω δεσπότη ἀρμόζει, ὡς τιτ. ι'. κεφ. α'. ὡς καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ἐν ῥέμ. πᾶσα γὰρ ἀγωγή παρα τοῦ δεσπότου κινουμένη τῷ πρώτῃ ἀρμόζει πρὸ παραδόσεως ὡς δεσπότη, ἀνάγνωθι γὰρ καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. β'. κεφ. ιζ'. θεμ. α'. ἐν τέλει, ὁμοίως καὶ ὁ Ἀκοῦιλιος. ζῆτει γὰρ καὶ τιτ. γ'. κεφ. ια'. θεμ. ζ'. καὶ η'. καὶ κεφ. ιγ'. θεμ. δ. καὶ κεφ. αὐτοῦ μγ'. καθόλου γὰρ, φησί, πρὸ παραδόσεως ὁ μὲν κινδυνὸς ἐστὶν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἀνάγνωθι γὰρ βιβ. ιβ'. τιτ. ζ'. κεφ. β'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγράφην. ὁ δὲ πρῶτος ἐστὶ δεσπότης καὶ ὡς δεσπότης χρεωστὲ παραφυλακῆν ἐπὶ τῷ πράγματι, ἦρουν μέσην ἐπιμέλειαν, ὅτι δὲ ἡ παραφυλακῆ τὴν μέσην ἐπιμέλειαν δηλοῖ, ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. δ'. κεφ. ιζ'. θεμ. ε'. περὶ τὰ τελ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγράφην.

δίδωσιν αὐτὸ τῷ ἀγοραστῇ] * Καὶ μὴν φησὶ βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. ἐν τέλει· εἰ δὲ βία ἐξεβλήθη, ἢ διὰ τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς τὸ διπλοῦν ἔλαβεν, οὐδὲν ἀνήκει τῷ ἀγοραστῇ. πῶς οὖν ἐνταῦθα τὸ ἐναντίον φησὶν; Λύσις.¹⁾ ..

πρὸ παραδόσεως γὰρ ὁ μὲν κινδυνὸς τοῦ ἀγοραστοῦ ἐστίν] Οἷα τῆς πράσεως πληρωθείσης, καὶ δοκοῦντος ἤδη δεσπότου^{ε)} τοῦ ἀγοραστοῦ. κινδυνὸν δὲ οὐδὲν, εἰ τὸν ἀγοραστὴν καὶ πρὸ παραδόσεως ὁ κινδυνὸς ὄρεῖ, επειδή καὶ τὰ κέρδη αὐτῷ διαφέρει, ὡς τὰ ἐκ προσχώσεως ἦτοι προσκλύσεως. καὶ ζῆτει βιβ. ιβ'. τιτ. ζ'. καὶ τιτ. η'. κεφ. ιγ'. θεμ. ι'. καὶ ιγ'. καὶ κεφ. ο'. ἡ δὲ παράδοσις κατὰ τοῦτο λέγεται ποιεῖν δεσπότην τὸν ἀγοραστὴν, καθὸ τὴν ἐν ῥέμ. μετὰ παραδόσιν οἱ νομοὶ δίδωσιν τῷ ἀγοραστῇ, ὡς βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. ν'. καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. η'. κεφ. μ'. καὶ ὅτι μετὰ παραδόσιν, ὡς ἤδη δεσπότου τοῦ ἀγοραστοῦ γενομένου, οὐκ εἶναι δύναται ὁ πρῶτος ἐτέρω πωλεῖν, κἂν πωλήσῃ, οὐδὲν ποιεῖ, οὐδὲ συμβάλλεται τι τῷ δευτέρῳ ἀγοραστῇ, πρὸ παραδόσεως δὲ δύναται, ὡς βιβ. ιβ'. τιτ. η'. κεφ. λη'. [Sch. g. VII. 319. sq.]

Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. παρατελευτ. καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. ιβ'. κεφ. α'. θεμ. τελευτ. καὶ τιτ. ια'. κεφ. ια'. καὶ τιτ. ζ'. τοῦ αὐτοῦ ιβ'. βιβ. ὅλον, καὶ τιτ. η'. κεφ. ιγ'. θεμ. ι'. καὶ ιγ'. κεφ. δ'. [Sch. i. VII. 320.]

ἢ δὲ παραφυλακῆ τοῦ πρώτου] Καὶ ἐὰν αὐτοῦ καλῶς φυλάσσοντος ἀποκλαπῆ, οὐκ εὐθύνεται. [Sch. k. VII. 320.]

§. 1. VII. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀγοραστὴς κλέπτων τὸ πρῶτον αὐτῷ, εἰ μὲν μετὰ τὸ καταβαλεῖν τὸ τίμημα, οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ· εἰ δὲ πρὸ τοῦ καταβαλεῖν, ἐνέχεται, ὡς περὶ ὁ χρεώστης κλέπτων τὸ ἐνέχυρον.

καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀγοραστὴς] * Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. νγ'. καὶ βιβ. ιβ'. τιτ. η'. κεφ. ζ'. θεμ. παρατελ. καὶ κεφ. λβ'. καὶ μβ'. καὶ τιτ. α'. κεφ. κδ'. θεμ. ε'.

οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Δοκεῖ γὰρ μὴ ἐπὶ ζημίᾳ^{h)} τοῦ πρώτου κλεῖναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἔχειν ὁ ἡγόρασεν ἴδιον ἤδη γενομένου. ἐπὶ τῶν ἰδίων δὲ τῶν ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ παρ' ἄλλου κατεχομένων οὐκ ἀμαρτάνεται κλοπῇⁱ⁾. ζῆτει βιβ. νη'. τιτ. ι'. κεφ. με'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. ξε'. [Sch. l. VII. 320.]

* Καθόλου γὰρ γίνωσκε, ὅτι ἐκεῖνος ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, ὁ ἄλλοτριον παντελῶς διὰ μόνον κέρδος πηλάφης πράγμα, ἀκόντος τοῦ δεσπότου, καὶ εἰδώς, ὅτι οὐ βούλεται· ἀνάγνωθι δὲ καὶ κεφ. νς'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγράφην· ἢ ἴδιον μὲν, ἐφ' ᾧ ὁ κλαπὴς εἶχε δικαίον τι· εἰ γὰρ μὴδὲν τούτων, ἀλλὰ ἡ νομιζῶν, ὅτι τὴν πηλάφην ἀποδέχεται ὁ κλεπτόμενος, ἢ τὸ ἀληθῶς ἐμὸν πρᾶγμα ἀδικῶς πάντῃ παρατινος κατεχομένου κλεῖναι, ἢ εἰ καὶ δικαίως, ἀλλὰ γε τὸ δικαίον, ὃ ἔχει ἐπὶ τῷ πράγματι, οὐκ ἐστὶν ἐνδύναμόν τι καὶ ῥυδρανές, τυχὸν δανειστικόν, ὡς κεφ. οη'. ἀλλὰ ἀσθενές καὶ

in re admisit, furti actionem potest habere, quamvis periculo eius res sit propter dolum, ob regulam quae dicit.....

2) et conditionem furtivam] Hagiotheod. Quae soli domino competit, ut tit. 10. cap. 1. ut etiam quae post eam memoratur vindicatio. Omnis enim actio, quae a domino intenditur, venditori ante traditionem quasi domino competit. Nam legas et lib. 12. tit. 2. cap. 17. them. 1. in fine. Similiter etiam actio Legis Aquiliae. Nam quaere et tit. 3. cap. 11. them. 7. et 8. et cap. 13. them. 4. et cap. 43. Sane, inquit, ante traditionem periculum est emtoris: legas enim lib. 19. tit. 6. cap. 2. et ibi adnotationem: venditor autem dominus est, et quasi dominus custodiam sive mediam diligentiam rei nomine praestat. Custodia mediam diligentiam significari, quaere lib. 20. tit. 4. cap. 17. them. 5. circa finem et ibi adnotationem.

3) id praestat emtori] Atqui dicitur lib. 19. tit. 1. cap. 21. in fine: Sed si vi deiectus sit, aut furti actione duplum consecutus sit, nihil hoc ad emtorem pertinet. Quomodo igitur hoc loco contrarium dicit? Solutio.

4) nam ante traditionem periculum est emtoris] Perfecta nimirum venditione, iamque emtore quodammodo domino. Non est autem novum, ante traditionem periculum ad emtorem spectare: nam et lucrum ad eum pertinet, ut quae ex alluvione obveniunt. Et quaere lib. 19. tit. 6. et tit. 8. cap. 13. them. 10. et 13. et cap. 70. Traditio autem dicitur dominum facere emtorem, quatenus post traditionem emtori leges dederunt actionem in rem, ut lib. 15. tit. 1. cap. 50. et lib. 19. tit. 8. cap. 40. et quod post traditionem, utpote iam emtore facto domino, non potest venditor alii vendere, et si vendat, nihil agit, nec quidquam proficit secundo emtori. Ante traditionem autem potest, ut lib. 19. tit. 8. cap. 98.

Quaere lib. 15. tit. 1. cap. penult. et lib. 19. tit. 19. cap. 1. them. ult. et tit. 11. cap. 11. et tit. 6. eiusdem libri 19. totum, et tit. 8. cap. 13. them. 10. et 13. cap. 4.

5) custodia venditoris] Et si ipso bene custodiente subripiatur, non tenetur.

Quodsi emtor ipse⁶⁾ subripiat rem venditam, si quidem soluto pretio, non tenetur actione furti⁷⁾: si nondum soluto pretio⁸⁾, tenetur⁹⁾, sicut debitor pignus subripiens¹⁰⁾.

6) quodsi emtor ipse] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 53. et lib. 19. tit. 8. cap. 6. them. penult. et cap. 37. et 42. et tit. 1. cap. 29. them. 5.

7) non tenetur actione furti] Quia non videtur laedendi venditoris causa furari, sed ut habeat quod emit, quodque iam proprium factum est. In rebus autem propriis, quae ab alio possidentur sine causa, non committitur furtum. Quaere lib. 58. tit. 10. cap. 45. them. 5. et cap. 65.

Generaliter enim discas, eum furti actione teneri, qui rem alienam omnino solius lucri causa invito domino, et sciens, dominum nolle, contractat: lege etiam cap. 56. et ibi adnotationem: aut suam, in qua furtum passus ius aliquod habet: nam si nihil horum est, sed vel existimans, dominum contractationem ratam esse habiturum, vel rem revera meam subripuero, quae prorsus iniuste ab alio detinetur, vel iuste quidem, attamen iure, quod in re habet, non efficaciter et valido, ut creditoris, ut cap. 78. sed imbecillo et tenui, puta commo-

e) Cod. 1350. haec habet: *Ἐγὼ Ἐγχιτὰ γερὲ νόη ροῦστάτε. Quid hoc sibi vult? Haud scio an: fur furtiva de re non potest agere: quamvis graeca metaphrasis haec innuat: fur furtivam rem non habet in potestate. f) Sequitur spatium vacuum in Cod. 1350. g) Fabr. addit τοῦ ante δεσπότου, quod rectius abest. h) Fabr. ζημίας. i) Fabr. ἢ inserit ante κλοπῆ, quod in Cod. 1350. deest.*



ισχυόν και λεπτόν, τυχόν κίχρησις· ἀνάγνωθι γάρ κεφ. ιε'. θεμ. β'. και βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. ἢ ἀλλότριον μὲν ἦν τῆ ἀληθείᾳ, ἐγὼ δὲ ἴδιον ἐνομίζον, ὡς κεφ. κα'. θεμ. γ'. ἐπὶ τουτων γὰρ πάντων οὐ δέδοικε τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν. και ζῆτει σὺν τῷ παρόντι και κεφ. με'. θεμ. γ'. και δ'. και κεφ. μη. θεμ. γ'. και ιδ'. θεμ. δ'. και ἐνταῦθα γούν ἐπεὶ κατεβλήθη τὸ τίμημα, ἔκτοτε ἐγένετο τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀγοραστοῦ, κἂν μὴπω παρέλαβον, ὡς βιβ. ιθ'. τιτ. α'. κεφ. ιθ'. και λοιπὸν ἴδιον πρᾶγμα ἐκλεψε και οὐ τοῦ πρᾶτου· ὁ γὰρ πρᾶτης λαβὼν τὸ τίμημα οὐδὲν δίκαιον εἶχεν ἐπὶ τῷ πρᾶγματι ἔκτοτε.

εἰ δὲ πρὸ τοῦ καταβαλεῖν] Ζῆτει βιβ. ιθ'. τιτ. ιβ'. κεφ. α'. θεμ. δ'. και βιβ. γ'. τιτ. β'. κεφ. ε'. [Sch. m. VII. 320.]

ἐνέχεται] Ἔοικε γὰρ τότε ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πρᾶτου κλέπτειν, ὡς ἀνεὶ ἀπαιτοῦντος αὐτὸ τὸ τίμημα λέγει μὴ ἄλλως δοῦναι, εἰ μὴ και αὐτὸ δῶ τὸ πρᾶγμα. και ζῆτει κεφ. π. πη. και βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. κ'. [Sch. n. VII. 320.]

ὡς περὶ ὁ χρεώστης κλέπτων τὸ ἐνέχυρον] Ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. κβ'. [Sch. o. VII. 320.]

Ὁ μισθωτὸς ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν,

Ὁ δὲ τὴν παραθήκην δεξάμενος οὐκ ἔχει. ἢ γὰρ ἐστέρηται δόλου^{κ)}, και οὐ κινδυνεύει ἐπὶ τῷ πρᾶγματι· ἢ δόλον ἐποίησεν, και κἂν ἐγκινδυνεύηται αὐτῷ, τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν οὐκ ἔχει διὰ τὸν ἴδιον δόλον, και διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· κλέπτῃς τὸ κλοπιμαῖον ἔχων οὐκ ἐξουσιάζει.

Ὁ μισθωτὸς ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ὡς χρεωστῶν ἄκραν ἐπιμέλειαν ἢ ἀπὸ συμφωνίου, ἢ διὰ τὸ διατετιμημένα δοθῆναι τὰ μισθώματα διὰ τοῦτο κινδυνεύων, και ὡς κινδυνεύων ἔχων και^{λ)} τὸ κέρδος. [Sch. p. VII. 320.]

Ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. γ'. ε'. θ'. ι'. ια'. και ιγ'. θεμ. γ'. [Sch. q. VII. 320.]

Ὁ^{μ)} μισθωσάμενος πρᾶγμα ἔχει τὴν φούρτι, μόνον εἰ παρ' αἰτίαν αὐτοῦ ἐκλάπη τὸ πρᾶγμα.

† Ζῆτει τὸ ἐξῆς θέμα.

Ὁ δὲ τὴν παραθήκην δεξάμενος] † Ζῆτει κεφ. πς'. οὐκ ἔχει] † Κλαπέισης τῆς παραθήκης.

και οὐ κινδυνεύει ἐπὶ τῷ πρᾶγματι] Και ἐπεὶ μὴ διαφέρει αὐτῷ, οὐκ ἔχει τὴν φούρτι. [Sch. r. VII. 320.]

και κἂν ἐγκινδυνεύηται αὐτῷ] Κἂν κινδυνεύει ἐπὶ τῷ πρᾶγματι διὰ τὸν δόλον, οὐκ ὀφείλει ἐκ τοῦ ἴδιου δόλου κτήσασθαι^{ν)} τὴν φούρτι. [Sch. s. VII. 320.]

† Ζῆτει τὸ ἐξῆς θέμα, και βιβ. η'. ο'. τιτ. α'. κεφ. γ'. ε'. θ'. ι'. ια'. ιγ'. θεμ. γ'.

κλέπτῃς τὸ κλοπιμαῖον ἔχων οὐκ ἐξουσιάζει] Κατὰ γὰρ πάντων τῶν κλεπτῶν νενομοθέτηται τὸ μηδέποτε ἐπὶ τῷ πρᾶγματι, ὑπὲρ οὗ τῆ φούρτι κατέχονται, ἔχων αὐτοὺς τὴν φούρτι. [Sch. t. VII. 320.]

Ἔνα δύνηται ὡς δεσπότης κινεῖν. [Sch. u. VII. 321.]

κλέπτῃς] † Ἦγουν ὁ δολερός.

Ἐὰν ἀπὸ δύο δοῦλων ἐνεχυρασθέντων μοι ὁ εἷς κλαπῆ, ἀριζῶ μοι ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ, κἂν ὁ μείνας παρ' ἐμοὶ ὕξιός ἐστι τοῦ ποσοῦ τοῦ χρέους.

Ἐὰν δὲ κινήσας τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν πληρωθῶ τὸ χρέος, και πάλιν κλαπῆ τὸ ἐνέχυρον, εἰ μὲν κατὰ ῥᾶθυμίαν μου, ἔχω τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ὡς ὑποκείμενος τῇ περὶ ἐνεχύρων ἀγωγῇ· εἰ δὲ χωρὶς ῥᾶθυμίας, ὁ χρεώστης ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

Εἰ δὲ οἱ ἐνεχυρασθέντες δύο δοῦλοι κλαπῶσιν, ἐπὶ τοῖς δυοῖν ἔχω τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ἐγὼ ὁ δανειστής οὐκ εἰς ὀλόκληρον, ἀλλὰ πρὸς ἀναλογίαν τοῦ χρεωστομένου μοι. εἰ δὲ διηρημένως αὐτῶν κλαπέντων, κινήσω περὶ τοῦ ἐνός και πληρωθῶ τὸ χρέος, οὐ δύναμαι περὶ τοῦ ἄλλου κινεῖν.

dati (nam lege cap. 15. them. 2. et lib. 13. tit. 1. cap. 21.) vel si res reapse erat aliena, quam ego meam putabam, ut cap. 21. them. 3. in his omnibus non dedit actionem furti. Et quaere cum hoc et cap. 45. them. 3. et 4. et cap. 48. them. 3. et cap. 54. them. 4. Et hoc loco igitur cum pretium solutum est, ab eo tempore res facta est emtoris, licet eam nondum apprehenderit, ut lib. 19. tit. 1. cap. 19. atque ita rem suam subripuit, non venditoris, quia venditor pretio accepto nihil amplius iuris in re habet.

8) si nondum soluto pretio] Quaere lib. 19. tit. 12. cap. 1. them. 4. et lib. 50. tit. 2. cap. 5.

9) tenetur] Tunc enim videtur furari laedendi venditoris causa, ut petente eo pretium, dicat non alias id se daturum, quam si rem praestiterit. Et quaere cap. 80. 88. et lib. 25. tit. 1. cap. 20.

10) sicut debitor pignus subripiens] Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 22.

Colonus habet actionem furti¹¹⁾.

Depositarius autem¹²⁾ non habet¹³⁾. Nam vel dolo caret, et rei periculum non sustinet¹⁴⁾: vel dolo fecit, et licet periculum eius sit¹⁵⁾, ex dolo suo furti actionem non habet, propter regulam, quae dicit: Fur habens rem furtivam non habet potestatem¹⁶⁾.

11) colonus habet actionem furti] Cum summam debeat diligentiam, vel ex conventionem, vel quod res aestimatae locatae sint, et ob id periculum eius est, atque ideo lucrum.

Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 3. 6. 9. 10. 11. et 13. them. 3.

Conductor rei furti actionem habet, modo si culpa eius res subrepta sit.

Quaere thema sequens.

12) depositarius autem] Quaere cap. 86.

13) non habet] Re deposita subrepta.

14) et rei periculum non sustinet] Et quia nihil eius interest, non habet actionem furti.

15) et licet periculum eius sit] Licet periculum rei sustineat propter dolum, non debet ex suo dolo quaerere furti actionem.

Quaere sequens thema, et lib. 8. tit. 1. cap. 3. 6. 9. 10. 11. 13. them. 3.

16) fur habens rem furtivam non habet potestatem] Nam adversus omnes fures constitutum est, ne ea de re habeant furti actionem, cuius nomine ipsi tenentur furti.

Ut possit agere quasi dominus.

fur] Id est, qui dolo facit.

Si ex duobus servis mihi pignori obligatis unus §. 5. subripiatur, mihi competit actio furti¹⁷⁾, etiamsi is, qui apud me mansit, sufficiat ad debiti quantitatem¹⁸⁾.

Si autem mota furti actione debitum consecutus §. 6. fuero, et iterum subripiatur pignus, si quidem mea culpa¹⁹⁾, habeo actionem furti, quod teneat pignoratitia actione²⁰⁾: si sine mea culpa, debitor habet actionem furti²¹⁾.

Quodsi duo servi pignerati subripiantur, ego §. 7. creditor amborum nomine habeo furti actionem²²⁾ non in solidum²³⁾, sed pro rata debiti²⁴⁾. Eis vero separatim²⁵⁾ subreptis²⁶⁾, si egero unius nomine et debitum consecutus fuero, non possum alterius nomine agere²⁷⁾.

κ) Fabr. δόλω. λ) και, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. μ) Hoc scholium deest apud Fabr. ν) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔχων pro κτήσασθαι. ο) Sic numerum solvit Tischendorfius, signo interrogationis postposito.



ἀρμόζει μοι ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] * Κινδυνεύω γὰρ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ δούλῳ, καὶ δέδοικα τὴν τοῦ χρεώστου πινυρατικίαν. τί γὰρ, ὅτι κατὰ ἡμέθυμίαν μου ἐκλάπη; καὶ λοιπὸν διαφέρει μοι, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ β. θεματι εἴπομεν. ἀνάγνωθι καὶ τὸ παρόν καὶ τὸ παρακείμενον.

κἂν ὁ μείνας παρ' ἐμοὶ ἄξιός ἐστι τοῦ ποσοῦ τοῦ χρεώστου] Οὐδὲ γὰρ ὀφείλομεν τὸ πρᾶγμα κατανοεῖν τὸ εἰς ἐνεχύρον δεδομένον τὸ μὴ κλαπέν ποσοῦν) ἀξίόν ἐστιν. [Sch. x. VII. 321.]

εἰ μὲν κατὰ ἡμέθυμίαν μου] Οὐ μὴν κατὰ δόλον. ζῆτει βιβ. κε'. tit. α'. κεφ. κβ'. καὶ τὴν ἐκεῖ δευτέραν παραγραφήν. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ τὸ θεμ. β. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ α'. tit. τοῦ κε'. βιβ. λέγον, τὸν δανειστὴν ἐξέκταν διλιγέτιαν χρεωστῆν, ἥτις ὑπερβαίνει καὶ τῶν κλεπτῶν ἐπηρεῖται, ὡς βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. γγ'. θεμ. γ'. καὶ ἢ ἐν αὐτῷ τοῦ Στεφάνου παραγραφῆ. ἐκεῖ μὲν γὰρ εἰκότως τοιαύτην ἐπιμέλειαν χρεωστῆ ὁ δανειστής; οὕτω γὰρ ἀπαφλήθη τὸ χρεός, ὡς τε α) τὸ κεφ. παρίστηται. ἐνταῦθα δὲ διὰ τῆς πρώτης κλοπῆς τοῦ ἐνεχύρου τεθεματίζεται τὸ χρεός ἅπαν λαβῶν, καὶ λοιπὸν οὐδ' ὡς ἐνεχύρον ἐστὶ παρ' αὐτῷ τὸ πρᾶγμα· πῶς γὰρ τοῦ δανείου δοθέντος; ἀλλ' ὡς ἀνεὶ κτηνὰ ἐστίν. οἶδας δὲ, ὅτι ὁ παρασθηκῆριος δόλον μόνον ἀπαιτεῖται καὶ ἡμέθυμίαν ἐοικυῖαν δόλον. οὕτω συμβίβασον τὰ κεφ. ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ σοι· εἰ γὰρ εἴπης κτηνὰ ἐξέκταν διλιγέτιαν χρεωστῆσθαι τὸ τῆς ἡμέθυμίας ὄνομα δεξάμενος ὡς ὁμῶνυμον καὶ ἐπὶ τῆς ἐξέκτας διλιγέτιας, ἐναντιοῦταί σοι τὸ λέγειν τὸν νομοθέτην· εἰ δὲ χωρὶς ἡμέθυμίας, ἔχει ὁ χρεώστης τὴν φύσιν. πῶς γὰρ καὶ ὅλως εἴπης ἐξέκταν διλιγέτιαν μὴ ὑποκείσθαι καὶ τῶν κλεπτῶν; σημειώσαι, ὅτι ἐάν τις ἀπολέσῃ τι κατὰ ἡμέθυμίαν, οὐ μὴν κατὰ δόλον, καὶ μιστὴν ἐπιμέλειαν ἐπ' αὐτῷ χρεωστῆ, ἔχει κλεπτομένου αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν· εἰ δὲ κατὰ δόλον, οὐδαμῶς, ὡς τὸ ιβ'. κεφ. [Sch. γ. VII. 321.]

ἔχω τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ὡς ὑποκείμενος τῇ περὶ ἐνεχύρων ἀγωγῆ] Ὁφειλόμην γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐνεχύρου, καὶ ὡς ὀφελουμένου ὑπόκειμαι καὶ αὐτῷ ἡμέθυμίας, ὡς βιβ. κε'. tit. α'. κεφ. ιγ'. [Sch. z. VII. 321.]

ὁ χρεώστης ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ἐπαύσατο γὰρ ἐμοὶ διαφέρειν ἀπαξ ἀπολαβόντι τὸ χρεός. οὐ μὴν ἐγὼ ὡς μὴ ἐνοχος ἂν τῷ χρεώστῃ. [Sch. a. VII. 320.]

ἐπὶ τοῖς δυσὶν ἐγὼ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ἐγὼ ὁ δανειστής] Μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ δ) ιε. κεφ. ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν χρεώστην εἶπε κελοφέναι τοὺς δούλους· κατὰ γὰρ τοῦ χρεώστου τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ἔχει ὁ δανειστής οὐκ εἰς τὴν τοῦ πράγματος διατίμησιν, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ χρεώστου ποσότητα καὶ τοὺς τόκους, ὡς κεφ. πη'. [Sch. b. VII. 320.]

οὐκ εἰς ὀλοκλήρον] Ἐνταῦθα θεματίζονται τοὺς δούλους ἀποκλαπῆναι παρὰ τοῦ δεσπότου, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπὶ τῷ τῶν κλαπέντων διπλῷ τιμῆματι δίδεται ἢ φύσιν· ἢ τοῦτο, ὅτε πάρεστιν καὶ ὁ δεσπότης καὶ ὁρᾷ ἀπαιτοῦντά με, καὶ ἔτοιμός ἐστι καὶ αὐτὸς ἀπαιτῆσαι τὰ ἐπίλοιπα ἀπὸ τοῦ κλέπτου τοῦ πράγματος). εἰ γὰρ μὴ παρῆν, μήτε ἔτοιμος ἦν ἀπαιτεῖν, εἰς ὀλοκλήρον ἀπῆλθον) ἂν, ὡς κεφ. ιε'. σημειώσαι οὖν τῶν θεμάτων τὴν διαφορὰν. [Sch. c. VII. 321. sq.]

* Ἐνταῦθα ἢ παρὰ τοῦ δεσπότου θεματίζονται τοὺς δούλους ἀποκλαπῆναι, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπὶ τῷ διπλῷ τιμῆματι τῶν κλαπέντων δίδεται ἡμῖν ἢ φύσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ διπλῷ μόνῳ τοῦ χρεώστου καὶ τῶν τόκων· ἢ εἰς θεματίζωμεν ἐξωτικὸν ἀποκλείναι τοὺς δούλους, δεῖ εἰπεῖν, παρῆναι καὶ τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος καὶ ὁρᾷ ἀπαιτοῦντά με, καὶ ἔτοιμος εἶναι καὶ αὐτὸν ἀπαιτῆσαι τὰ ἐπίλοιπα ἀπὸ τοῦ κλέπτου, ἢ καὶ συνηθῆσαι κατὰ τοῦ κλέπτου σὺν τῷ δανειστῇ, καὶ διὰ τοῦτο δοθῆναι τὴν φύσιν ἐπὶ μόνῳ τῷ ποσῷ τοῦ χρεώστου καὶ τῶν τόκων, ὡς ἐπὶ τῷ ἐπέκειναι τοῦ δεσπότου ἔτοιμος ὄντος κινεῖν, ἢ καὶ κινήσαντος καὶ ἠτήσαντος· εἰ γὰρ μὴ παρῆν, μήτε ἔτοιμος ἦν ἀπαιτεῖν, ἀλλ' ἐξωτικὸν κλέψαντος καὶ τοῦ δεσπότου μὴ κινούντος, μηδὲ παρόντος, ὁ δανειστής μόνος ἐκίνει, τότε οὐκ εἰς τὸ χρεός μόνον κατεδικάσεν ἂν, ἀλλ' ἐπὶ ὀλοκλήρῳ τῷ διπλασίονι τοῦ τιμῆματος τῶν δύο δούλων, ὡς κεφ. ιε'. ὁ καὶ ἀνάγνωθι. σημειώσαι οὖν τῶν θεμάτων τὴν διαφορὰν.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Εἰς τὸ αὐτό. Ἡ θεματίζονται, ὅτι ὁ δεσπότης ἤγουν ὁ χρεώστης τούτου τὴν κλοπὴν εἰργάσατο, καὶ εἰς οὐδὲν πλέον διαφέρει τῷ δανειστῇ λοιπὸν κινεῖν, ἢ εἰς

p) ποσοῦ Cod. 1350. Fabr. ἀλλ' ὅσου. q) Malim ὡς περ. r) κατὰ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. s) τὸ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. t) τοῦ deest apud Fabr. u) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαιτῆσαι ἐπίλοιπον τοῦ πράγματος. v) Lege ἀπῆλθαι.

17) mihi competit actio furti] Periculum enim huius servi sustineo, et metuo actionem debitoris pignoratitiam, puta si culpa mea subreptus sit. Tunc mea interest, ut in superiori them. 2. diximus. Lege et hoc et inferius.

18) licet is, qui apud me mansit, sufficiat ad debiti quantitatem] Non enim debemus respicere, quanti digna sit res pignori data, quae subrepta non est, sed quanti sit ea, quae subrepta est.

19) si quidem mea culpa] Non dolo. Quare lib. 25. tit. 1. cap. 22. et ibi secundam adnotationem. Neque opponatur them. 2. cap. 13. tit. 1. lib. 25. quo dicitur, creditorem debere exactam diligentiam, quae excedat etiam furum casum, ut lib. 12. tit. 1. cap. 53. them. 3. et in eo Stephani adnotatio. Ibi enim merito hanc diligentiam creditor debet, quia nondum debitum solum est, ut caput ostendit. Hic vero proponitur ob pignoris primum furtum creditor debitum omne consecutus, ita ut iam non sit apud eum res pignoris loco, cum solum sit creditum, sed quasi depositum. Nosti autem, a depositario dolum tantum exigi et culpam eam, quae dolo comparatur. Sic concilii capita, ne adversentur: nam si dixeris, et hic exactam diligentiam deberi, accipientis culpa nomen ut ὁμῶνυμον etiam de exacta diligentia, pugnabit quod Iurisconsultus ait: si sine culpa, debitor habet actionem furti. Quo enim modo dixeris, exactam diligentiam non subiaccere furibus? Nota, eum, qui culpa, non dolo, quid amisit, etiamsi mediam diligentiam in eo debeat, eo subrepto habere actionem furti: secus, si dolo, ut cap. 12.

20) habeo actionem furti, quod teneor pignoratitia actione] Prodest enim mihi pignus, ideoque teneor etiam ex culpa, ut lib. 25. tit. 1. cap. 13.

21) debitor habet actionem furti] Quia mea desiit interesse semel recepto debito. Non ego, cum non sim obligatus debitori.

22) ego creditor amborum nomine habeo furti actionem] Non obstat cap. 15. Sed in hoc debitorem dicas servos subripuisse: habet enim creditor in debitorem furti actionem, non in rei aestimationem, sed in summam debiti et usuras, ut cap. 88.

23) non in solidum] Hic ponas servos subreptos a domino, et ob id actionem furti non dari in duplum pretii servorum subreptorum: vel hoc, cum praesens est dominus et cernit me petentem, et paratus est etiam ipse reliquum petere ab eo, qui rem subripuit. Nam si absit, et paratus non sit petere, agam in solidum, ut cap. 15. Nota igitur specierum differentiam.

Hoc loco vel ponendum est, a domino esse servos subreptos, ideoque non in duplum pretii servorum subreptorum furti actio nobis datur, sed in duplum tantum debiti et usurarum: vel si posuerimus extraneum servos subripuisse, dicendum est, et praesentem esse rei dominum et cernere me petentem, et paratum esse etiam ipsum reliquum a fure petere, vel etiam una cum creditore adversum furem agere, ideoque furti actionem dari in summam duntaxat debiti et usurarum, cum eius, quod amplius est, nomine dominus agere paratus sit, vel etiam egerit et vicerit: nam si absit, et non paratus sit petere, sed extraneus subripiente, et domino non agente, nec praesente, creditor solus egit, tunc non in debitum duntaxat, sed in solidum duplum pretii duorum servorum condemnabit, ut cap. 15. quod et lege. Nota igitur specierum differentiam.

Hagiotheod. Ad idem. Vel pone dominum sive debitorem hoc furtum fecisse, et creditoris non interesse in amplius agere, quam in solam debiti quantitatem.



μόνη τὴν ἀναλογίαν τοῦ χρεωστομένου. ταύτην οὖν κινεῖ καὶ κινεῖ μὲν περὶ ταύτης καὶ φουρτίβον ἵκετον, ὡς τ. α. κ. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. κινεῖ δὲ καὶ φουρτίβον περὶ ταύτης εἰς τὸ διπλοῦν, καὶ κερδαίνει αὐτό, ὡς κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. κε'. τ. α. κεφ. κα'. καὶ εἰν ἄλλος ἔκλεψε, συμπάρεστι καὶ ὁ δεσπότης κινεῖται τῷ δανειστῇ, καὶ συγκινεῖ καὶ αὐτός, καὶ πάλιν οὐδὲν πλέον διαφέρει τῷ δανειστῇ, ἢ μόνη ἢ ἀναλογία τοῦ χρέους. τὸ γὰρ πλέον τοῦ κλαπέτος πράγματι αὐτὸς παρίσταται ζητῶν ὁ δεσπότης. ἀνάγνωθι καὶ τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ια. κεφ. καὶ κεφ. με'. θεμ. γ'. εἰ γὰρ μὴ αὐτὸς ὁ δεσπότης κλέπει τὸ ἐνεχύρον, μήτε ἐτέρου κλέψαντος καὶ αὐτὸς συμπάρεσται τῷ δανειστῇ, καὶ κινεῖ, οὐκ ἴσχυε ἂν εἴη τὰ ἐνεχύρα, κἂν καθ' ὅσον οὖν τὸ δάνειον ὑπερπαίωσι, κἂν ἅμα πάντα κλαπέωσι, κἂν κατὰ διαφόρους καιροὺς, περὶ πάντων τὴν φουρτίβον κινεῖν ὁ δανειστὴς δυνατὸν διὰ τὴν οὐσίαν, ἢν φησὶν ἢ ἐν βιβ. κε'. τ. α. κεφ. κα'. παλαιὰ παραγραφή, ἢν καὶ ἀνάγνωθι ἀναγκαίαν οὖσαν. καθόλου γὰρ ὁ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμελείαν ἐνδεικνύμενος πᾶσαν, καὶ οὕτως ἀπολλύων ἄλλοτριον πρᾶγμα, οὔτε κινδυνεῖ, οὔτε αὐτῷ διαφέρει κινεῖν, εἰ μήπου δανειστής ἐστὶ. τῶς*) δὲ, ὅπερ ἐλέγομεν, ὅτι πάσης τῆς ὑφειλομένης ἐπιμελείας γενομένης, ἐάν μὴ παρὰ τοῦ δεσποτοῦ κλαπῆ τὸ πρᾶγμα, μὴδὲ συμπάρεσται τῷ δανειστῇ κινεῖται ὁ δεσπότης, περὶ πάντων κινεῖ τῶν ἐνεχύρων ὁ δανειστής. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τὸ τέλος τοῦ παρόντος θέματος, καὶ κεφ. ιε'. καὶ θεμ. β'. αὐτοῦ.

Ἄλλὰ πρὸς ἀναλογίαν τοῦ χρεωστομένου μοι] Ἄλλ' εἰς ὅσον μέρος εἰς ἑκάτερον τῶν οἰκετῶν διαιρομένου τοῦ χρέους διέφερε μοι τῷ δανειστῇ. [Sch. d. VII. 322.]

διηρημένως] † Ἦγουν πρῶτον τοῦ ἐνός, εἶτα καὶ τοῦ ἄλλου.

κλαπέτων] Παρὰ τοῦ δεσποτοῦ. οὐ δύναμαι περὶ τοῦ ἄλλου κινεῖν] * Τοῦ αὐτοῦ). Ἐπὶ τῶν αὐτῶν θεμάτων καὶ τὰ παρόντα ὀφείλει εἰπεῖν, ἦγουν ὅτι ὁ δεσπότης κλέπει, ἢ πληρωθέντος τοῦ δανειστοῦ ἀπὸ τῆς τοῦ ἐνός κλοπῆς, ὁ δεσπότης περὶ τοῦ ἄλλου κινεῖ.

Οὔτε ὁ ἐν χρήσει πρᾶγματα λαβῶν, οὔτε ὁ κατὰ ἐντολήν ἐφ' ᾧ πού ποτε ἀπαυγαεῖν, ἐάν δόλον ἐπὶ τῷ πρᾶγματι ποιήσωσιν, ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν.

οὔτε ὁ ἐν χρήσει πρᾶγματα λαβῶν] Ἐὶ μὴ ἄρα ἐραθυμήθη. τότε γὰρ ὡς ἐνοχὸς ὢν ἐκ ἁθυσίας κινεῖ, ὡς βιβ. ιγ'. τ. α. κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ζ'. καὶ ι'. [Sch. e. VII. 322.]

ἐάν δόλον ἐπὶ τῷ πρᾶγματι ποιήσωσιν] Ὁ γὰρ δόλον ποιῶν κλέπτης ἐστὶ. κλέπτης δὲ ἀγωγήν οὐκ ἔχει, κἂν αὐτὸς ἐκινδυνεύη). ζῆτει βιβ. κε'. τ. α. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. β'. τ. γ. κεφ. κγ. καὶ βιβ. ιγ'. τ. α. κεφ. ιγ'. [Sch. f. VII. 322.]

Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ὑπέξουσίου λαβόντος παραθήκην, οὔτε ὁ ἑγγυητὴς τοῦ λαβόντος ἐν χρήσει πρᾶγμα, ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν. οὐ πᾶς γὰρ, ὅστις διαφέρει μὴ ἀπολέσθαι, κινεῖ τὴν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλοῦν ἀγωγήν, ἀλλ' ὁ ἐνεχόμενος διὰ τὸ κατὰ ἁθυσίαν ἀπολέσθαι τὸ πρᾶγμα.

οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ὑπέξουσίου] Ἐζητήθη, τοῦ ὑπέξουσίου υἱοῦ χρησαμένου πρᾶγματι), εἰ ἀρμόζει τῷ πατρὶ ἀπολομένου τοῦ πρᾶγματος τούτου ἢ φουρτίβου. καὶ Ἰουλιανὸς εἶπε, μὴ ἀρμόζειν αὐτὴν τῷ πατρὶ, ἐπειδὴ οὐ χρεωστῆ τὴν κουστωδίαν ἐπὶ τούτῳ τῷ κομμοδάτῳ ὁ τοῦ ὑπέξουσίου πατὴρ, ὡσπερ οὐδὲ ὁ ἑγγυησάμενος τὸν κινδυνεύοντα πρᾶγματα δυνατὸν ἔχει τὴν φουρτίβον, ἀπολλυμένων αὐτῶν. οὐδὲ γὰρ πᾶς, ὅστις καθ' οἰονδήποτε λόγον διετήροχε, μὴ ἀπολέσθαι τὸ πρᾶγμα, ἔχει τὴν φουρτίβον ἀγωγήν, ἀλλ' ὁ διὰ τὸ πρᾶγμα τοῦτο κατεχόμενος, ἐπειδὴ κοιλία αὐτοῦ ἀπολλύεται. εἰ ὁ λαβὼν δὲ κατὰ προακαρίαν^{b)} νομὴν οἰκίτην δυνατὸν κλαπέτος αὐτοῦ τὴν φουρτίβον κινεῖν, ἐζητήθη. καὶ ἐπειδὴ οὐδεμία ἐστὶ κατ' αὐτοῦ πολιτικὴ ἀγωγή, (ἔοικε γὰρ μάλλον δωρεῖ τι προακαρίαν) διὸ καὶ χρεωδὲς ἐνομίσθη τὸ ἀντιδικτόν, διὰ τοῦτο οὐκ ἔχει τὴν φουρτίβον. ἐπειδὴ δὲ καὶ μετὰ τὸ κινεῖσθαι κατ' αὐτοῦ τὸ ἀντιδικτόν χρεωστῆ τὴν

De hac igitur agit: agit etiam eius nomine conditione furti incerta, ut tit. 10. cap. 12. them. 2. Agit etiam furti de ea in duplum, et duplum lucratur, ut cap. . . et lib. 25. tit. 1. cap. 21. Et si alius subripuit, et dominus creditor agentis adstistit, et ipse simul agit, rursus creditoris amplius non interest, quam sola debiti summa. Quod enim amplius est in re subrepta, ipse dominus petit. Lege etiam adnotata in cap. 11. et cap. 45. them. 3. Nam si non ipse dominus pignus subripuit, neque alio subripiente ipse creditori adstistit et simul agit, quantumcunque sint pignora, sive quantitatem crediti superent, sive simul omnia, sive diversis temporibus subrepta sint, de omnibus furti creditor agere potest ob causam, quam tradit antiqua adnotatio in lib. 25. tit. 1. cap. 21. quam lege necessariam. Generaliter enim is, qui debitam diligentiam omnem ostendit, et sic alienam rem amittit, neque periculum sustinet, neque eius interest agere, nisi creditor sit

Nam lege et finem huius thematis, et cap. 15. et them. 2. eiusdem.

24) sed pro rata debiti] Sed pro qua parte in singulos servos diviso debito mea interest.

25) separatim] Id est, primum uno, deinde altero.

26) subreptis] A domino.

27) non possum alterius nomine agere] Eiusdem. In eisdem casibus etiam haec dicere debet, id est, cum dominus subripuit, vel creditor ex furto unius impleto dominus alterius nomine agit.

Neque commodatarius²⁸⁾, neque is, cui mandatum est aliquid perferendum, si dolum in re admiserint²⁹⁾, furti actionem habent.

L. 14. §. 8. 9. D. XI. VII. 2.

28) neque commodatarius] Nisi sit in culpa. Tunc enim, quia obligatus est ratione culpa, furti agit, ut lib. 13. tit. 1. cap. 6. them. 2. et cap. 7. et 10.

29) si dolum in re admiserint] Nam qui dolo facit, fur est: fur autem furti actionem non habet, licet ipse periculum sustineat. Quare lib. 25. tit. 1. cap. 13. them. 2. et lib. 2. tit. 3. cap. 23. et lib. 13. tit. 1. cap. 18.

Neque pater filii familias³⁰⁾ accipientis depositum³¹⁾, neque fideiussor accipientis commodatum³²⁾, furti actionem habent. Non omnis enim, cuius interest non amitti³³⁾, in duplum furti agit, sed qui ideo tenetur, quod eius culpa res amissa sit³⁴⁾.

§. 10.

30) neque pater filii familias] Quaeritur, an patri, cuius filio commodata res est, ea amissa competat actio furti. Et Iulianus ait, eam non competere patri, quia custodiam non debet commodati pater filii familias, sicut nec fideiussor commodatarii furti actionem habere potest, rebus commodatis amissis. Nec enim omnis, cuius quacunque ex causa intererit rem non perire, actionem furti habet, sed qui ob eam rem tenetur, quod culpa eius perierit. An autem is, qui precaria possessione servum accepit, possit ea subrepta agere furti, quaeritur. Et quia nulla in eum est civilis actio, (nam donationi magis simile est precarium) ideoque et necessarium visum est interdictum, ob id non habet furti actionem. Quia vero postea, quam in eum interdictum actum est, in ea re culpam praestat, merito et ea amissa furti agere potest.

w) Cod. 1350. 7d. (sic). x) Sequentia non intelligo. y) Intellige Hagiotheodoritum. z) Verba κἂν αὐτὸς ἐκινδυνεύει in Cod. 1350. secunda manu scripta desunt apud Fabr. a) Fabr. πρᾶγματι. b) Sic Cod. 1350. hic et postea. Fabr. προακαρίαν.



ἐπὶ τῷ πράγματι κούλπαν, εἰκότως καὶ τὴν φούρτι δύνανται κινῆσαι ἀπολλυμένου τότε αὐτοῦ. [Sch. g. VII. 322.]

* Τοῦ αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦτου τοῦ θέματος τῆς παραθήκης, κἂν κατὰ δόλον, κἂν κατὰ ἠραθυμίαν ἐγένετο ἢ κλοπῆ, οὐκ ἔχει οὔτε ὁ πατήρ τοῦ παραθηκαρίου υἱοῦ, οὔτε ὁ ἐγγυητής αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, ὡς οὐδὲ ὁ ἐγγυητής τοῦ μισθωτοῦ, ὡς κεφ. πς. ἐν τέλει· οὔτε τὰ ἐν τῷ αὐτῷ πς. κεφ. ἀλλὰ πρόσωπα, οὐδὲ ἐκ ἠραθυμίας. καὶ τὴν αἰτίαν καλλίστην εἰπέ σοι καὶ θαναμαστὴν τὸ β. θεμ. τούτου τοῦ κεφ. ἀνόγνωθι καὶ τὴν ἐν τῷ πς. κεφ. παραγραφῇ.

† Ζῆτει κεφ. νβ. θεμ. ε'.

λαβόντος παραθήκην] Καὶ μὴ ποιήσαντος ἐπ' αὐτῷ δόλον, κἂν ἠραθυμία συνέβη, ὡς ἐν τῷ β. θεμ. ἔγνωσ. [Sch. h. VII. 322.]

οὔτε ὁ ἐγγυητής τοῦ λαβόντος ἐν χρήσει προῶγμα] Οἷα μὴδὲ αὐτῶν τῶν πρωτοτύπων προσώπων ἐνεχόμενον τοῦ μὲν, ὡς μὴ ἠραθυμίαν ποιήσαντος, ἦγουν τοῦ εἰς χρῆσιν λαβόντος, τοῦ δὲ τοῦ εἰς παραθήκην λαβόντος καὶ μὴ δόλον ἐργασαμένου ἢ μεγάλην ἀμελείαν. καὶ μὴ ὁ κατὰ κλῆρσιν λαβὼν ἄκραν ἐπιμέλειαν χρεωστῆ, ὡς περὶ καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν ἢ δὲ ἄκρα ἐπιμέλειαν τὴν τῶν κλεπτῶν ἐπίρρειαν ὑπερική, ὡς βιβ. ιβ. tit. α. κεφ. νγ. θεμ. γ'. καὶ ὁ ἐν αὐτῷ Στέφανος, πῶς οὖν ἐνταῦθα ἐν ἐνὶ κεφαλαίῳ τῷ μὲν πραεκαρίας κατέχοντι προῶγμό τινος, κλαπέντος αὐτοῦ δίδωσιν ἀγωγὴν τὴν περὶ κλοπῆς, τῷ δὲ κατὰ κλῆρσιν οὐδαμῶς, διὰ δ) τοῦτο οὔτε τῷ ἐγγυητῇ αὐτοῦ; καὶ ταῦτα καὶ ἐν τῷ θ. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. τοῦ νομοθέτου λέγοντος, ἔχειν τὸν κατὰ κλῆρσιν λαβόντα προῶγμα κλαπέντος αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν; [Sch. i. VII. 322. sq.]

Μή^ο δόλου, μὴ ἠραθυμίας, μὴ ἀμελείας γενομένης.

μὴ ἀπολέσθαι] † Τὸ προῶγμα.

ἀλλ' ὁ ἐνεχόμενος διὰ τὸ κατὰ ἠραθυμίαν ἀπολέσθαι τὸ προῶγμα] * Ὅρα καὶ τοῦτο τὸ ῥηθὲν δηλοῦν τάχα ἐξ αντιδιαστολῆς, οἷον οὐ μὴν καὶ ὁ διὰ δόλον. ἴδου γὰρ καὶ ἐν τῷ β. θεμ. ὁ παραθηκαριος κατὰ δόλον ἀπολέσας τὴν παραθήκην ἐνεχεται τῷ παραθεμῶν· ἀλλὰ καίτοι ἐνεχόμενος, ὅμως οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν κατὰ τοῦ κλεπτου. ζῆτει βιβ. ιγ'. tit. α. κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ τὴν εἰς αὐτὸ τοῦ παλαιοῦ παρασημείωσιν ἀναγκαίαν οὐσαν.

L. 14. §. 11. 12. XLVII. 2. Καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν λαβὼν ὡς χρεωστῶν ἀκριβεστάτην φυλακὴν, ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, καὶ ὁ μισθωσάμενος.

καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν λαβὼν] Ζῆτει βιβ. νη. tit. κδ. κεφ. η'. θεμ. δ. καὶ ζ'. καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. κγ'. ζῆτει τὸ ζ. θεμ. τοῦ η. κεφ. του κδ. tit. του η. βιβ. [Sch. k. VII. 323.]

ὡς χρεωστῶν ἀκριβεστάτην φυλακὴν] † Ὡς ὀφελόμενος. ζῆτει δὲ τὸ δ. θεμ. τοῦ η. κεφ. του κδ. tit. του η. βιβ.

καὶ ὁ μισθωσάμενος] Ὡς καὶ βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ε'. καὶ ἢ ἐν αὐτῷ παραγραφῇ¹), καὶ τοῦ παρόντος κεφ. θεμ. β'. σημειώσαι, τίνες ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν. ζῆτει θεμ. β. γ. δ. καὶ κεφ. ιβ. καὶ μη. θεμ. τελευταίῳ, καὶ νβ. καὶ σς. θεμ. β. καὶ πς. καὶ τοῦ παρόντος κεφ. θεμ. θ. καὶ κεφ. μθ'. [Sch. l. VII. 323.]

§. 13. Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος κλοπὴν ὑποστῇ, ἔχει ὁ πατήρ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

ἔὰν ὁ ὑπεξούσιος κλοπὴν ὑποστῇ] * Ἐὰν ὑπεξούσιος υἱὸς τινος ἐκλάβη, ἔχει τὴν φούρτι ὁ πατήρ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ χρησάμενος πράγμα τελευτήσει, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τῇ ἀπροσελεύστω κληρονομίᾳ οὐ γίνεται κλοπῆ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ κληρονόμος τοῦ χρησάμενου οὐ δύναται κινεῖν τὴν φούρτι, ὅμως ὁ χρήσας τὸ πράγμα καλῶς κινεῖ αὐτήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς ἐνέχυρον δοθέντος πραγματος, καὶ ἐπὶ τοῦ μισθωθέντος λέγομεν. εἰ γὰρ καὶ τῷ κληρονόμῳ ἢ φούρτι ἀγωγή οὐχ ἀρμοῖε, ὅμως παντὶ ἐτέρῳ, ὅτινι διαφέρει τὸ μὴ ἀπολέσθαι τὸ πράγμα, δίδεται ἢ φούρτι. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῷ χρησθέντι πράγματι ἔχει τὴν φούρτι ὁ χρησάμενος αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεννηθείσιν.

† Ζῆτει κεφ. νθ'.

c) Id est, Hagiotheodoriti. d) Deesse videtur καὶ ante δία. e) Hoc scholium deest apud Fabr. f) Sic Cod. 1350. Fabr. τῇ — παραγραφῇ.

Eiusdem. In hac specie depositi, sive dolo, sive negligentia furtum factum sit, nec pater filii depositarii, nec fideiussor eius furti habent actionem, sicut nec fideiussor conductoris, ut cap. 86. in fine: nec reliquae personae, quae eodem cap. 86. memorantur, ne ex culpa quidem. Causam pulcherrimam et admirabilem tibi tradidit them. 2. huius cap. Lege etiam adnotationem in cap. 86.

Quaere cap. 52. them. 6.

31) accipientis depositum] Et non facientis in eo dolum, etiamsi culpa interveniat, ut in them. 2. didicisti.

32) neque fideiussor accipientis commodatum] Tamquam personis principalibus nihil obligatis: hac quidem, id est, eo qui commodato accepit, quod in culpa non sit: illa, id est, depositario, quod dolum vel magnam negligentiam non admiserit. Atqui commodatarius summam diligentiam debet, sicut et is, qui precario accepit: summa autem diligentia furum iniuriam superat, ut lib. 12. tit. 1. cap. 53. them. 3. et in eo Stephanus. Qui fit igitur, ut hic in uno capite precario accipienti re subrepta detur actio furti: commodatario vero neutiquam, ideoque nec fideiussori eius? idque, cum et in them. 9. huius cap. Iurisconsultus dicat, commodatarium re commodata subrepta habere furti actionem?

Nec dolo, nec culpa, nec negligentia admissa.

33) non amitti] Rem.

34) sed qui ideo tenetur, quod eius culpa res amissa sit] Observa, hoc, quod dictum est, ostendi per argumentum a contrario, non etiam eum, qui ob dolum tenetur, habere furti actionem. Ecce enim etiam in them. 2. depositarius dolo re deposita amissa tenetur ei, qui deposuit: et tamen, licet teneatur, non habet in furem furti actionem. Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 10. them. 2. et in eo Antiqui adnotationem necessariam.

Et qui precario accepit³⁵), cum debeat exactissimam custodiam³⁶), habet furti actionem, et conductor³⁷).

35) et qui precario accepit] Quaere lib. 58. tit. 24. cap. 8. them. 4. et 7. et lib. 2. tit. 3. cap. 23. Quaere them. 7. cap. 8. tit. 24. libri 58.

36) cum debeat exactissimam custodiam] Quia utilitatem habet. Quaere them. 4. cap. 8. tit. 24. libri 58.

37) et conductor] Ut et lib. 20. tit. 1. cap. 6. et in eo adnotatio, et huius cap. them. 2. Nota, quinam habeant furti actionem. Quaere them. 2. 3. 4. et cap. 12. et 48. them. ult. et 52. et 76. them. 2. et 86. et huius cap. them. 9. et cap. 49.

Si filiusfamilias subreptus sit³⁸), pater furti actionem habet.

38) si filiusfamilias subreptus sit] Si filiusfamilias cuiusdam subreptus sit, pater eius furti actionem habet. Sed si commodatarius decesserit, quamvis hereditati non aditae furtum fieri nequeat, et ideo nec heres commodatarii furti possit agere: tamen qui rem commodavit, recte ea agit. Idemque et in re pignerata et locata dicimus. Licet enim heredi furti actio non competat, tamen cuilibet alii, cuius interest, rem non amitti, furti actio datur. Non solum autem in re commodata commodatarius furti habet actionem, sed etiam in his, quae ex illa nata sunt.

Quaere cap. 59.



Ἐάν ἀποθανόντος τοῦ λαβόντος ἐν χρήσει κλαπῆ τὸ πρᾶγμα, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τῇ ἀπροσελεύσει κληρονομία οὐ γίνεται κλοπῆ, ὅμως ὁ χρήσας ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεχυρασθέντος καὶ μισθωθέντος πράγματος.

ἔάν — κλαπῆ τὸ πρᾶγμα] † Πρὸ ἀδιαιτοῦς.

ὁ χρήσας] Ἦτοι ὁ εἰ ζῶν δεσπότης καὶ δὸς εἰς χρῆσιν τὸ πρᾶγμα, ὡς νεμόμενος ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ κλαπέν διὰ τοῦ χρησαμένου. [Sch. m. VII. 323.]

Ἐὶ γὰρ καὶ τῷ κληρονόμῳ ἢ φοῦρτι οὐχ ἀρμόζει, ὅμως παντὶ ἐτέρῳ, ὅταν διαφέρει τὸ μὴ ἀπολίσσθαι τὸ πρᾶγμα, δίδεται ἢ φοῦρτι. [Sch. n. VII. 323.]

τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεχυρασθέντος πράγματος] Περὶ τοῦ ἔχοντος ἐν χρήσει πρᾶγμα ἢ ἐνέχυρον, καὶ ἀπόλλοιτος εὐρίσκειται, ὅτι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ διπλοῦν κινεῖ.

Οὐ μόνον ἐπὶ τῷ χρησθέντι μοι πράγματι ἔχω τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ γονῇ καὶ τοῖς παρακολουθήμασιν^{h)}, ὡς ἐπὶ τοῦ πῶλου τοῦ χρησθέντος ἵππου, καὶ τῆς ἐσθῆτος τοῦ δούλου· ταῦτα γὰρ εἰ καὶ μὴ ἐστὶ χρεωστούμενα ἐν χρήσει, ἀκριβεστάτην φυλακὴν ἐπ' αὐτοῖς χρεωστῶ.

καὶ τοῖς παρακολουθήμασιν] Καὶ ἢ) ἐπὶ τούτοις γὰρ κοινοῦ εἰς ἐμὲ ἀνέκει. ζῆτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. καὶ tit. αὐτοῦ β'. κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. o. VII. 323.]

ὡς ἐπὶ τοῦ πῶλου τοῦ χρησθέντος ἵππου καὶ τῆς ἐσθῆτος τοῦ δούλου] Ἐὶ γὰρ οἰκέτην σοι χρήσω, καὶ ἢ ἐσθῆς αὐτοῦ ἀπολήται^{k)}, κινεῖς καὶ διὰ τὴν ἐσθῆτα τὴν φοῦρτι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐ δοκῶ κινεῖν σοι τὴν ἐσθῆτα, ἢ φοῦρτι ὁ οἰκέτης. εἰ δὲ καὶ φοράδα^{l)} σοι χρήσω, ἢ πῶλος ἠκολούθει, ἀρμόζει σοι ἢ φοῦρτι καὶ ἔνεκεν τοῦ πῶλου, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ ἔστιν αὐτὸς κομμοδάτος. [Sch. p. VII. 323.]

ταῦτα γὰρ εἰ καὶ μὴ ἐστὶ χρεωστούμενα ἐν χρήσει] Ἦγουν, εἰ καὶ μὴ κομμοδάτα εἰσὶν, ὡς βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. αὐτοῦ ζ'. εἰς τὴν δὲ λογίζονται ταῦτα μὴ εἶναι κομμοδάτα, ζῆτει βιβ. γ'. tit. β'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Νομοφύλακος παραγραφὴν. [Sch. q. VII. 323.]

Πάντες^{m)} οἱ κινδυνεύοντες ἐπὶ ἀλλοτρίῳ πράγματι, κλαπέντος αὐτοῦ, ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆςⁿ⁾ ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐν χρήσει διδομένου καὶ τοῦ μισθωμένου πράγματος, καὶ τοῦ μανδάτου, καὶ τοῦ ἐνεχυρασθέντος^{o)}.

πάντες οἱ κινδυνεύοντες ἐπὶ ἀλλοτρίῳ πράγματι] Ἐζήτηθη, ποία^{p)} ἄρα ἢ φοῦρτι ἀρμόζει παντὶ τῷ χρησαμένῳ πράγματι; καὶ νομίζω γενικῶς, πᾶσι τοῖς ἐπὶ ἀλλοτρίοις πράγμασι κινδυνεύουσιν, οἷον τῷ χρησαμένῳ, τῷ μισθωσαμένῳ, τῷ εἰς ἐνέχυρον λαβόντι, κλεπτομένων τῶν τοιούτων πραγμάτων ἀρμόζειν τὴν φοῦρτι· τὸν δὲ κωδικτικῶν τὸν φοῦρτιβὸν τῷ ἔχοντι τὴν δεσποτείαν ἀρμόζειν. [Sch. r. VII. 323.]

Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἄνευ τῶν ἐξ οἰκείου δόλου κινδυνεύοντων οἱτοὶ γὰρ ἐνέχονται τε καὶ κινδυνεύουσι, καὶ οὐδὲ τὴν φοῦρτι ἔχουσιν, ὡς θεμ. β'. καὶ δ'. ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς.

Ζῆτει βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. κγ'. καὶ βιβ. νβ'. κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. s. VII. 324.]

ὡς ἐπὶ τοῦ ἐν χρήσει διδομένου] Ζῆτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. ιγ'. καὶ ιθ'. [Sch. t. VII. 324.]

καὶ τοῦ μισθωμένου πράγματος] Ὡς βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. γ'. ζ'. θ'. καὶ τοῦ ιε'. θεμ. β'. καὶ κεφ. μ'. [Sch. u. VII. 324.]

καὶ τοῦ μανδάτου] Τουτέστιν, τῆς ἐντολῆς^{q)}, ὡς βιβ. ιδ'. tit. α'. κεφ. ε'. [Sch. x. VII. 324.]

καὶ τοῦ ἐνεχυρασθέντος] Ὡς βιβ. κς'. tit. α'. κεφ. ιγ'. κς'. καὶ βιβ. νη'. tit. ι'. κεφ. μγ'. θεμ. ιδ'. [Sch. y. VII. 324.]

Si mortuo commodatario res subripiatur³⁹⁾, licet L. 14. §. 14. nondum aditae hereditati furtum non fiat, tamen D. XLVII. commodator⁴⁰⁾ habet furti actionem. Idem et in re pignerata⁴¹⁾ et locata.

39) si — res subripiatur] Ante aditionem hereditatis.

40) commodator] Id est, dominus adhuc superstes, qui rem commodavit, qui initio possidet rem furtivam per commodatarium.

Nam etsi heredi non competat actio furti, tamen alii cuilibet, cuius interest rem non perire, datur actio furti.

41) idem et in re pignerata] Commodatarius etiam et creditor pigneratitius, si rem amiserint, ipsi in duplum agunt.

Non solum in re mihi commodata furti actionem §. 15. habeo, sed etiam in foetu et sequela⁴²⁾, ut in pullo commodati equi et veste servi⁴³⁾: licet enim haec non debeantur quasi commodata⁴⁴⁾, tamen in his exactissimam custodiam debeo.

42) et sequela] Nam ἢ) et horum custodia ad me pertinet. Quare lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 6. et eiusdem tit. 2. cap. 1. them. 2.

43) ut in pullo commodati equi et veste servi] Nam si servum tibi commodavero, et vestis eius amittatur, ages furti vestis nomine, liceat non videar tibi vestem commodare, quam fert servus. Sed et si equam tibi commodavero, quam sequebatur pullus, pulli etiam nomine tibi competit actio furti, licet commodatus non sit.

44) licet enim haec non debeantur quasi commodata] Id est, licet commodata non sint, ut lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 6. Cur vero non censeantur commodata, quare lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 2. et ibi Nomophylacis adnotationem.

Omnes, quorum periculo res aliena est⁴⁵⁾, ea §. 16. subrepta habent actionem furti, ut in re commodata⁴⁶⁾, locata⁴⁷⁾, mandata⁴⁸⁾ et pignori data⁴⁹⁾.

45) omnes, quorum periculo res aliena est] Quaeritur, qualis actio furti commodatario competat. Et puto generaliter omnibus, quorum periculo res alienae sunt, veluti commodatario, conductori, pignus accipienti, eis rebus subreptis competere furti actionem: conditionem autem furtivam domino.

Hagiotheod. Exceptis his, qui ob dolum suum periculum sustinent: hi enim tenentur et periculum sustinent, nec tamen furti habent actionem, ut them. 2. et 4. Lege et ibi adnotationes.

Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 23. et lib. 52. cap. 1. them. 2.

46) ut in re commodata] Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 3. et cap. 18. et 19.

47) locata] Ut lib. 20. tit. 1. cap. 3. 6. 9. et cap. 15. them. 2. et cap. 40.

48) mandata] Ut lib. 14. tit. 1. cap. 5.

49) et pignori data] Ut lib. 25. tit. 1. cap. 13. 26. et lib. 58. tit. 10. cap. 43. them. 14.

g) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀκολουθήμασιν. i) ἢ Cod. 1350. Deest apud Fabr. k) Fabr. ἀπόληται. l) Malim φορβάδα. m) L. 14. §. 16. D. h. t. legitur in sch. y. ad Basil. XIII. 1. cap. 5. (Fabr. II. 83. Heimb. II. 13. n) Schol. addit εἰς τὸ διπλάσιον. o) Schol. ἐνεχύρου. p) Sic secunda manus in Cod. 1350. correxit antea scriptum ποίω. Fabr. ποῖος. q) Haec addit Cod. 1350. Desunt apud Fabr.



17. Ἐὰν ἐπιστολήν σοι πέμψω, εἴτε διὰ δούλου σου, εἴτε διὰ ἑλευθέρου, σὴ γίνεται πρὶν ἢ δέξῃ αὐτήν. καὶ δι' ἑλευθέρου γὰρ νομὴν κτώμεθα. εἰ δὲ ἐπὶ τῷ ὑποστρέψαι πρὸς με ἐπιβῆ, ἐμὴ μένει. κλαπίσης οὖν τῆς τοιαύτης ἐπιστολῆς, ἑκείνος ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγὴν, ὥστιν διαφέρει. ὅθεν ἐὰν ὁ διακομίζων αὐτὴν ἀκριβεστάτην φυλακὴν ὑπέσχετο, ἢ μισθὸν ἔλαβεν, ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ ἦν, τυχὸν παρατιθεμένην αὐτόν, ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν. καὶ οἱ προεστῶτες καπηλείου καὶ πλοίου εὐποροῦντες ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν· κινδυνεύουσι γὰρ ἐπὶ τοῖς πράγμασιν.

Ἐὰν ἐπιστολήν σοι πέμψω] Ἐὰν ἡ ἐπιστολή, ἣν ἐπέμψα σοι, ὑποκλαπίη, τίς ἄρα ἔχει τὴν φοῦρτι; καὶ πρῶτον χοῖ ζῆτεῖν, τίος ἐστὶν ἐπιστολή, ἅρα τοῦ πέμψαντος αὐτήν, ἢ ἐκείνου, πρὸς ὃν ἐπέμψθη, καὶ εἰ μὲν δούλω τίος δέδωκα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, εὐθὺς προσεπομίσθη αὐτῷ, ὥστιν ἐπέμψα τὴν ἐπιστολήν· ὥσπερ εἰ καὶ προκουράτωρ αὐτοῦ δέδωκα αὐτήν, ἐπειδὴ καὶ δι' ἑλευθέρου προσώπου προσπορίζεται ἡ νομὴ, πάλιν αὐτοῦ γίνεται^{*)} ἢ ἐμὴ ἐπιστολή, πρὸς ὃν ἐπέμψθη, καὶ μάλιστα, εἰ διέφραεν αὐτῷ ἔχειν αὐτήν. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τούτῳ^{β)} ἐπέμψα τὴν ἐπιστολήν, ὥστε ἀντιπεμφθῆναι μοι αὐτήν, τῆς ἐμῆς μένει δεσποτείας, ἐπειδὴ οὐκ ἠβουλήθη ὑπολείπει τὴν ἐπ' αὐτῇ δεσποτείαν ἧτοι μεταγαγεῖν αὐτήν. ὅλον οὖν ὅτι ἐκείνος ἔχει τὴν ἐπιστολῆς τὴν φοῦρτι, ὥστιν διέφραεν τὸ^{γ)} μὴ κλαπῆται αὐτήν, τουτίστιν, οὐτινος πρὸς ὠφέλειαν ἐφέρετο τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα. καὶ διὰ τοῦτο ἐζητήθη, εἰ καὶ ὁ μέσος, ὥστιν δέδοται διακομίσαι τὴν ἐπιστολήν μου, δύναται κινῆσαι τὴν φοῦρτι. εἰ δὲ καὶ διέφραεν αὐτῷ τὸ ἀποδοῦναι τὴν ἐπιστολήν, ἔχει τὴν φοῦρτι· ἵπθου γὰρ περιέχεσθαι τῇ ἐπιστολῇ τὸ δοθῆναι τι τοῦτο τῷ διακομίζοντι αὐτήν, ἢ γίνεσθαι τι αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ μισθὸν ἔλαβεν ὑπὲρ^{δ)} τοῦ διακομίσαι αὐτήν, πάλιν ἔχει τὴν φοῦρτι ὡς κινδυνεύων ἐπ' αὐτῇ, καὶ ἐστὶν ἐν τούτῳ τῷ^{ε)} θέματι ὁμοία τύχη τοῦτου τοῦ λαβόντος τὴν ἐπιστολήν, καὶ τῶν καπλῶν καὶ προνακλήρων τοῦ πλοίου· καὶ τοῦτοις γὰρ δίδομεν τὴν φοῦρτι ἀγωγὴν, ἐὰν ὦσιν εὐποροί, ἐπειδὴ κινδύνω αὐτῶν ἐστὶ τὰ ἐμβαλλόμενα τῷ πλοίῳ πράγματα, ἢ τὰ εἰσαγόμενα ἐν τῷ καπηλείῳ. [Sch. z. VII. 324.]

Ἐν ἡ δωρεά σοι καταγράφεται^{*)}, τυχὸν, ὡς βιβ. ε'. tit. α'. κεφ. οζ'. [Sch. a. VII. 324.]

εἴτε διὰ δούλου σου] Ζῆτει βιβ. μζ'. tit. α'. κεφ. γ'. καὶ τὸν ἐκεῖ Ἀνόνημον. [Sch. b. VII. 324.]

εἴτε διὰ ἑλευθέρου] Ζῆτει βιβ. λ'. κεφ. ε'. ια'. θεμ. δ'. [Sch. c. VII. 325.]

† Δι' ἐντολέως σου ἢ κηδεμόνος σου.

σὴ γίνεται πρὶν ἢ δέξῃ αὐτήν] Ζῆτει βιβ. ν'. tit. α'. κεφ. ζ'. θεμ. παρατελευτ. κεφ. ξδ'. [Sch. d. VII. 325.]

καὶ δι' ἑλευθέρου γὰρ νομὴν κτώμεθα] Ζῆτει βιβ. ν'. tit. α'. κεφ. μθ'. καὶ tit. β'. κεφ. α'. θεμ. ιγ'. καὶ κεφ. μθ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ις'. tit. θ'. κεφ. ιγ'. [Sch. e. VII. 325.]

Πῶς δὲ κτώμεθα, εὐρήσεις ἐν βιβ. ν'. tit. α'. κεφ. γγ'. καὶ tit. β'. κεφ. α'. θεμ. ιγ'. καὶ κεφ. ν'. καὶ βιβ. ις'. tit. θ'. κεφ. προπαρατελευτ. γ') [Sch. f. VII. 325.]

εἰ δὲ ἐπὶ τῷ ὑποστρέψαι πρὸς με ἐπέμψα] Τυχὸν γὰρ ὀπισθεν τῆς δωρεᾶς ἐξ ἐπιστολῆς χειρόγραφον χρωῶστος μου ἀνεγέγραπτο^{*)}. [Sch. g. VII. 325.]

ἢ μισθὸν ἔλαβεν] Ὡςτε διὰ ταῦτα ἔνοχον αὐτὸν εἶναι, ἐπωσὸν ἀπολλομένου τοῦ χάρτου. [Sch. h. VII. 325.]

τυχὸν παρατιθεμένην αὐτόν] Ζῆτει περὶ ἐπιστολῆς παρατιθεμένης βιβ. ν'. tit. α'. κεφ. ξ'. θεμ. παρατελευτ. [Sch. i. VII. 325.]

* ἼΙ οἰκιοῦσα αὐτὸν τῷ δανειστῇ, ὡς ἔθος ἔχουσι τινες ποιεῖν ἀποστελλόντες τινὰς πρὸς τοὺς πράκτωρας.

εὐποροῦντες] Καὶ διὰ τοῦτο μέλλοντες ἐνάγεσθαι. Ζῆτει tit. ε'. κεφ. τελευτ. Ζῆτει tit. ιδ'. καὶ βιβ. νγ'. tit. α'. κεφ. ε'. [Sch. k. VII. 325.]

Si epistolam tibi misero⁵⁰⁾, sive per servum tuum⁵¹⁾, sive per liberum hominem⁵²⁾, tua fit priusquam acceperis eam⁵³⁾. Nam et per liberam personam possessionem acquirimus⁵⁴⁾. Quodsi ita misi, ut ad me rediret⁵⁵⁾, mea manet. Ea igitur epistola subrepta, ille habet actionem furti in duplum, cuius interest. Unde si is, qui eam perferendam accepit, exactissimam custodiam promisit, vel mercedem accepit⁵⁶⁾, vel si commendandi eius gratia⁵⁷⁾ scripta erat epistola, furti actionem habet. Et praepositi cauponae et navi, si solvendo sint⁵⁸⁾, habent furti actionem, quia periculum rerum ad eos pertinet.

50) si epistolam tibi misero] Si epistola, quam misi tibi, intercepta sit, quis habet actionem furti? Et primum quaerendum est, cuius sit epistola, utrum eius, qui misit, an eius, ad quem missa est. Et si quidem alicuius servo dedi ad eum epistolam, confestim ipsi quaesita est, cui misi: sicut et si procuratori eius dedi, quia etiam per liberam personam possessio acquiritur, aequae mea epistola eius fit, ad quem missa est, et maxime si eius intersit eam habere. Quodsi ita misi epistolam, ut mihi remittatur, in meo dominio manet, quia nolui eius dominium amittere sive transferre in alium. Manifestum igitur est, eum epistolae nomine habere actionem furti, cuius intererat eam non subripi, id est, ad cuius utilitatem pertinent ea, quae in ea perscripta sunt. Et ideo quaeritur, an etiam is, cui data est mea epistola perferenda, possit agere furti. Sed et si interest eius epistolam reddere, habet actionem furti: finge enim hoc epistolam continere, ut eam perferenti detur aliquid aut fiat. Sed et si mercedem acceperit perferendi causa, aequae habet actionem furti, quia periculum ad eum pertinet, et est hoc casu similis conditio accipientis epistolam et cauponis et magistri navis: nam et his damus actionem furti, si solvendo sint, quia eorum periculum sunt res, quae inferuntur in navem, vel inducuntur in cauponam.

In qua forte donatio perscripta est, ut lib. 15. tit. I. cap. 77.

51) sive per servum tuum] Quaere lib. 47. tit. I. cap. 3. et ibi Innominatum.

52) sive per liberum hominem] Quaere lib. 30. cap. 5. II. them. 4.

Per procuratorem vel administratorem tuum.

53) tua fit priusquam acceperis eam] Quaere lib. 50. tit. I. cap. 7. them. penult. cap. 64.

54) nam et per liberam personam possessionem acquirimus] Quaere lib. 50. tit. I. cap. 49. et tit. 2. cap. I. them. 13. et cap. 49. them. 3. et lib. 16. tit. 9. cap. 13.

Quomodo autem acquiramus, invenies lib. 50. tit. I. cap. 53. et tit. 2. cap. I. them. 13. et cap. 50. et lib. 16. tit. 9. cap. antepenult.

55) quodsi ita misi, ut ad me rediret] Ut si a tergo epistolae donationis chirographum debitoris mei adscriptum sit.

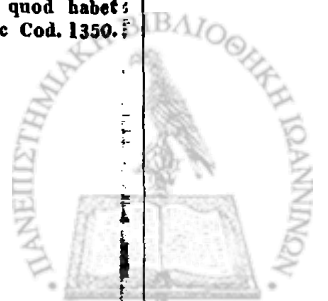
56) vel mercedem accepit] Ita ut ob id teneatur quomodocunque charta amissa.

57) commendandi eius gratia] Quaere de epistola commendatoria lib. 50. tit. I. cap. 60. them. penult.

Vel quae creditori eum commendat, ut facere solent, qui aliquem ad negotiatores mittunt.

58) si solvendo sint] Et ideo conveniri possint. Quaere tit. 6. cap. ult. Quaere tit. 14. et lib. 53. tit. I. cap. 6.

r) Sic Cod. 1350. Fabr. παρατιθεμένου. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐστίν. t) Fabr. τούτου. u) τὸ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. v) Fabr. ὑπὸ. w) τῷ omittit Fabr. x) Sic Cod. 1350. Fabr. γέγραπτα. y) Sic Cod. 1350. Fabr. παρατελευτ. z) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνεγέγραπτα.



α'. Παυλ. Οὐ μέχρι τῆς χρεωστομένης αὐτῷ ποσότητος ὁ δανειστής κινεῖ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ἐπὶ τοῖς ἐνεχύροις, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον· καὶ ὅσα λάβῃ ἐπὲρ τὸ χρέος, δίδωσι τῷ χρεώστῃ διὰ τῆς περὶ ἐνεχύρων ἀγωγῆς.

οὐ μέχρι τῆς χρεωστομένης αὐτῷ ποσότητος] Περὶ ἐνεχύρου ἀπολεσθέντος ζητεῖ βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. κα'. θεμ. τελευτ. ζητεῖ καὶ κεφ. ιδ'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. πη'. [Sch. l. VII. 325.]

ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον] Ἀπόντος τοῦ χρεώστου καὶ μὴ ἐτοιμοῦ ὄντος ἐνέγκειν, διὰ τὸ δ'. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. [Sch. m. VII. 325.]

καὶ ὅσα λάβῃ ὑπὲρ τὸ χρέος, δίδωσι τῷ χρεώστῃ] Ζητεῖ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ε'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. κβ'. θεμ. β'. καὶ μὴ φησι βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ε'. ὅτι ὁ μισθωσάμενος οὐκ ἀποκαθίστηται, ὅπερ ἔλαβε διὰ τῆς ἐπὶ τῇ κλοπῇ ἀγωγῆς προφάσει τοῦ πράγματος ὡς κινδυνεύων ἐπὶ τῇ φυλακῇ, ἐνταῦθα δὲ πῶς ἀποκαθίστηται, ὅπερ ἔλαβεν ὁ δανειστής προφάσει τοῦ ἐνεχύρου διὰ τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς, καὶ ταῦτα κινδυνεύων ἐπὶ τῇ παραφυλακῇ αὐτοῦ; [Sch. n. VII. 325.]

Καὶ ὁ τὸν οὐσούφρουκτον ἔχων κατὰ τοῦ δεσπότητος κλέπτοντος τὸ πρᾶγμα ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

Καὶ ὁ ἐν χρήσει πρᾶγμα λαβών, ἐὰν δαπανήσας περὶ αὐτό, ἠβούλετο παρακρατῆσαι αὐτό· ὡς περὶ γὰρ ἐνέχυρον ἐπὶ ταῖς δαπάναις ἐστὶ τὸ χρῆσθέν.

καὶ ὁ τὸν οὐσούφρουκτον ἔχων] † Ζητεῖ τιτ. γ'. κεφ. ια'. θεμ. τελευτ.

καὶ ὁ ἐν χρήσει πρᾶγμα λαβών] Ἐχει δηλαδὴ κατὰ τοῦ δαδωκότος κλέπτον τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν. εἰ γὰρ καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. οὐ δίδωσι τὴν φούρτι ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος, ἀλλὰ τῆς κομμοδάτι ἐλευθεροῖ τὸν λαβόντα εἰς χρῆσιν, ἀλλὰ συμβιβάζει ταῦτα τὸ ε'. κεφ. τούτου τοῦ τιτ. φησὶ γὰρ, ὅτι τότε οὐκ ἔχει τὴν φούρτι ὁ λαβὼν ἐν χρήσει, ὅτε μὴδὲν περὶ αὐτοῦ ἐδαπάνησεν. εἰ γὰρ δαπανήσῃ, συν τῷ ἐλευθεροῦσθαι τῆς κομμοδάτι ἔχει καὶ τὴν περὶ κλοπῆς ἀρχὴ καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς δαπάνης. ζητεῖ βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. καὶ ιη'. θεμ. τελευτ. [Sch. o. VII. 325.]

Ἐχει κατὰ τοῦ χρήσαντος, εἰ ὑφέληται. ζητεῖ βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. καὶ κεφ. ιη'. θεμ. τελευτ.

ἐὰν δαπανήσας περὶ αὐτό ἠβούλετο παρακρατῆσαι αὐτό] Εἰ γὰρ μὴ τούτο εἶπομεν, οὐκ ἔχει τὴν φούρτι, ἐπειδὴ οὐδὲ κατέχεται τῷ χρήσαντι τὸ κομμοδάτον ὡς ἀπολαβόντι τὸ κομμοδάτον. [Sch. p. VII. 326.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἦστε, ἐὰν μὴ ἐδαπάνησεν περὶ τὸ χρῆσθέν, οὐκ ἔχει τὴν φούρτι κατὰ τοῦ κλέψαντος δεσπότητος, ὡς κεφ. ε'. καὶ ιδ'. θεμ. τελευτ. καὶ σημειώσαι καὶ ἐνταῦθα, ὅτι οὐ πᾶς ἔχων τὸ δίκαιον ἐπὶ ἀλλοτρίῳ πράγματι, κλαπέντος τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ δεσπότητος, ἔχει τὴν φούρτι κατὰ τοῦ δεσπότητος διὰ τὸ δίκαιον, ὃ εἶχεν ἐπὶ τῷ πράγματι· ἀλλὰ πρὸς τὸ δίκαιον, ὃ ἔχει, καὶ πρὸς τὸν κίνδυνον ποτὲ μὲν ἔχει τὴν φούρτι, ποτὲ δὲ οὐ. αὐτίκα γὰρ ὁ μὲν δανειστής ἔχει κατὰ τοῦ χρεώστου τὴν φούρτι, ὡς κεφ. πη'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. κα'. ἀνάγνωθι πᾶν ἀναγκαίως καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. οἱ γὰρ δεσπότηται καὶ οἱ ἐγγύς δεσποτῶν, ὡς ὁ δανειστής καὶ ὁ οὐσούφρουκτονάριος, καὶ φούρτι κατ' ἀλλήλων κινούσιν, ὅτε ὁμολογουμένως κλέψουσι. καὶ προλήπει οὐ δοκοῦσι κλέπτειν, ὡς κεφ. νς'. ἀλλὰ χρᾶσθαι τῷ ἰδίῳ δίκαιῳ, τῷ ἢ δεσποτικῷ, ἢ ἐγγύς δεσποτίας. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, καὶ τούτου τοῦ τιτ. κεφ. ιδ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφὴν.

† Ζητεῖ κεφ. ε'.

α'. Πομπ. Οὔτε^{b)} ἡμεῖς κατὰ τῶν ὑπέξουσίων ἡμῶν ἔχομεν τὴν περὶ κλοπῆς^{c)} ἀγωγὴν, οὔτε αὐτοὶ καθ' ἡμῶν.

οὔτε ἡμεῖς — ἔχομεν τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Τὸ μὴ δυνασθαι πατέρα καθ' ὑπέξουσίου νόου κινεῖν τὴν

XV. Paul. Pignore subrepto, non pro modo debita¹⁾ creditor furti actionem habet, sed in solidum²⁾: et id, quod supra debitum accipit, debitori praestat³⁾ pigneratitia actione. L. 15. pr. D. XLVII. 2.

1) non pro modo debita¹⁾ creditor furti actionem habet, sed in solidum²⁾: et id, quod supra debitum accipit, debitori praestat³⁾ pigneratitia actione. De pignore amisso quaere lib. 25. tit. 2. cap. 21. them. ult. Quaere et cap. 14. them. 3. et cap. 88.

2) sed in solidum] Absente debitore nec parato agere propter them. 4. cap. 14.

3) et id, quod supra debitum accipit, debitori praestat] Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 6. et lib. 25. tit. 1. cap. 22. them. 2. At lib. 20. tit. 1. cap. 6. ait, conductorem non restituere, quod actione furti consecutus est occasione rei, cuius periculum sustinebat et custodiam. Qui igitur fit hic, ut creditor restituat, quod occasione pignoris actione furti consecutus est, idque cum periculo custodiae sustineat?

Et usufructuarius⁴⁾ adversus dominum rem subripientem furti actionem habet. §. 1.

Et commodatarius⁵⁾ si ob impensas factas in rem commodatam velit eam retinere⁶⁾: nam res commodati quasi pignus ob impensas est. §. 2.

4) et usufructuarius] Quaere tit. 3. cap. 11. them. ult.

5) et commodatarius] Habet scilicet actionem furti in commodatorem, qui rem commodatam subripuit. Nam etsi lib. 13. tit. 1. cap. 21. non detur actio furti in hac specie, sed commodati actione liberetur commodatarius, tamen haec componit cap. 60. huius tituli, quod ait, tunc non habere commodatarium actionem furti, cum nihil impendit. Nam si quid impenderit, et commodati actione liberatur, et habet actionem furti pro modo impensarum. Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 21. et 18. them. ult.

Habet actionem furti adversus commodatorem subripientem. Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 21. et cap. 18. them. ult.

6) si ob impensas factas in rem commodatam velit eam retinere] Nam si hoc non dixerimus, non habet actionem furti, quia non tenetur commodatori, qui fruitur commodato.

Hagiotheod. Itaque si impensas in rem commodatam non fecit, furti actionem in dominum subripientem non habet, ut cap. 60. et 54. them. ult. Et nota etiam hoc loco, non quemlibet ius aliquod in re aliena habentem, ea a domino subrepta, in dominum furti actionem habere ob ius, quod in re habebat: sed pro iure, quod habet, et pro modo periculi actionem furti modo habet, modo non habet. Creditor quidem in debitorem furti habet actionem, ut cap. 88. et lib. 25. tit. 2. cap. 21. Lege necessario et ibi adnotationem. Nam domini et qui dominis proximi sunt, ut creditor et usufructuarius, etiam furti invicem agunt, cum hand dubie furtum fecerint. Non videntur autem praesumptive furtum facere, ut cap. 56. sed suo iure uti vel domini, vel quod dominio proximum est. Lege et lib. 13. tit. 1. cap. 21. et ibi adnotationem, et huius tit. cap. 14. et in eo adnotationem.

Quaere cap. 60.

XVI. Pomp. Nec nos in filiosfamilias nostros habemus furti actionem¹⁾, neque illi adversus nos²⁾. L. 16. D. eod.

1) nec nos — habemus furti actionem] Ne cum filiofamilias pater agere furti possit, non iuris

a) Sic Cod. 1350. Fabr. δαπανήσῃ. b) L. 16. D. h. t. legitur in Syn. p. 164. c) Syn. addit εἰς τὸ διπλάσιον. Basil. T. V.



φούρτι, οὐχ ὁ τοῦ νομίμου λογισμὸς κολύει, ἀλλ' ἡ τοῦ πραγματος φύσις παρεμποδίζει· οὐ μᾶλλον γὰρ κατὰ τῶν ὑπεξουσιῶν, ἢ καθ' ἡμῶν αὐτῶν ἐνάγειν δοκοῦμεν. καὶ οὐδεὶς δυνάμενος κατὰ νόμους ὁρᾶσαι κατὰ τοῦ κλέπτου τὸ δοκοῦν αὐτῶ, ἀνάγκη ἔχει δικάζεσθαι πρὸς αὐτόν. [Sch. q. VII. 326.]
οὐτε αὐτοὶ καθ' ἡμῶν] † Εἰ μὴ ἐπὶ τοῖς καστορείοις, ὡς κφ. νβ. θεμ. β.

pr. VII. 1. ἰζ'. Οὐλπ. Καὶ ὁ υἱὸς, καὶ ὁ δοῦλος, ποιοῦσι μὲν κλοπὴν, οὐχ ὑπόκεινται δὲ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

§. 1. Οὐτε μετὰ ἐλευθερίαν ἢ ἐκποίησην· εἰ μὴ ἔρα μετὰ τὸ ἐλευθερωθῆναι ἐψηλάφησε τὸ πρᾶγμα.

καὶ ὁ υἱὸς, καὶ ὁ δοῦλος, ποιοῦσι μὲν κλοπὴν] Ἐφαρμόζονται τὰ πρᾶγματα, ὧν εἰσιν ὑπεξουσίαι. [Sch. r. VII. 326.]

* Οἱ ὑπεξουσίαι ἡμῶν υἱοὶ καὶ δοῦλοι κλοπὴν μὲν ἀπαρτάνουσιν ὑφαρμόζοντες τὰ ἡμέτερα πρᾶγματα, τῇ φούρτι δὲ οὐ κατέχονται· οὐδεὶς γὰρ δυνάμενος κατὰ νόμους ὁρᾶσαι κατὰ τοῦ κλέπτου τὰ δοκούντα ἀνάγκη ἔχει δικάζεσθαι πρὸς αὐτόν· διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ ἀγωγή πατρὶ κατὰ παιδὸς, ἢ δεσπότη κατὰ δούλου ἐκ τῶν παλαιῶν νομίμων ἐδόθη. ὅθεν ἐξηγήθη, εἰ παρὰ τὸ οἰκέτης καὶ ἐλευθερωθῆ, κατέχεται^{d)} μετὰ ταῦτα τῇ φούρτι. καὶ ἤρρεσε μὴ κατέχεσθαι· ἡ γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὴ τεχνεῖσθαι ἀγωγή κατὰ τοῦτο τοῦ κλέπτου, οὐδὲ μετὰ ταῦτα δύναται γεννηθῆναι. εἰ μὲντοι μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ψηλάφησε τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα, τότε κατέχεται τῇ φούρτι ὡς σημερον κλέπτειν αὐτό. ἐάν δὲ ὁ οἰκέτης, ὡν ἡγόρασα, ὅστις καὶ ἐτραδιευθῆ, καὶ ῥεδιβιτευθῆ παρ' ἐμοῦ τῷ πατρὶ, οὐχ οὕτως εἶναι νομίζεται, ὡς μηδέποτε γεγονὼς ἐμοί· καὶ γὰρ καὶ ἐγγόνει ἐμοί, καὶ ἐπαύσατο εἶναι ἐμός. καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγε ὁ Σαβίνος, εἰ κλέψει παρ' ἐμοῦ οὗτος ὁ οἰκέτης, μὴ δύνασθαι με, τὸν ἀγοραστὴν τὸν ῥεδιβιτευσαντα αὐτόν, κινεῖν τὴν φούρτι. ἀλλ' εἰ καὶ ταύτην μὴ δύναμαι κινεῖν, ὁμοίως ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς ῥεδιβιτίονος λόγος γίνεται ταύτης τῆς κλοπῆς.

οὐχ ὑπόκεινται δὲ] † Τῷ δεσπότη.

οὐτε μετὰ ἐλευθερίαν] Ἢ γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὴ τεχνεῖσθαι ἀγωγή κατὰ τοῦ κλέπτου, αὐτῇ οὐδὲ μετὰ ταῦτα δύναται γεννηθῆναι. [Sch. s. VII. 326.]

εἰ μὴ μετὰ τὸ ἐλευθερωθῆναι ἐψηλάφησε τὸ πρᾶγμα] Τότε γὰρ καὶ κατέχεται τῇ φούρτι, ὡς σημερον κλέπτειν αὐτό. [Sch. t. VII. 326.]

§. 2. Εἰ δὲ καὶ ἀναδώσω τὸν κλέψαντα δοῦλον, τὴν μὲν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν οὐκ ἔχω· ἐν δὲ τῇ ἀγωγῇ τῆς ἀναδόσεως γίνεται λόγος τοῦ κλαπέντος.

εἰ δὲ καὶ ἀναδώσω τὸν κλέψαντα δοῦλον] Πρὸς τὸν πωλῆσαντά μοι, ὡς βίτιον ἔχοντά τι^{e)} τῶν τῆν ῥεδιβιτορίαν τικτόντων ἐξ μηνῶν ἐντός. [Sch. u. VII. 326.]

τὸν κλέψαντα δοῦλον] Ὅς^{f)} ἔθος ἔχει καὶ πρῶτον κλέπτειν, καὶ διὰ τοῦτο ἀντιστρέφω. [Sch. x. VII. 326.]

τὴν μὲν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν οὐκ ἔχω] Οὐ γὰρ οὕτως εἶναι νομίζεται, ὡς μηδέποτε γεγονὼς ἐμοί· καὶ γὰρ καὶ γέγονεν ἐμοί, καὶ ἐπαύσατο εἶναι ἐμός^{g)}. δεσπότης γὰρ ἤμην, ὅτε ἐκλεψεν ἐξ ἐμοῦ· δοῦλος δὲ ἀπὸ δεσπότη οὐ δοκεῖ κλέπτειν. λοιπὸν οὐδὲ τικτεταί μοι ἡ φούρτι κατὰ τοῦ πεπρακότος. ἄλλως δὲ περιγίνεται μοι τὸ ἀζημίον· ὅτε γὰρ ἀντιστρέφω αὐτόν, κἂν τὸ τίμημα, ὃ ἔδωκα, ἀντιστρέφω μοι παρὰ τοῦ μέλλοντος ἀναλαμβάνειν τὸν δοῦλον, ἀλλ' οὐν, εἰ μὴ τὴν ζημίαν μου πληρωθῶ παρ' αὐτοῦ, εἰ καὶ εἰς νόξον ἐκείνος ἐάθῃ μοι, οὐκ ἀντιστρέφω αὐτόν, ὡς βιβ. ιθ'. τίτ. ι'. κεφ. κγ. θεμ. ζ'. οὐ ἡ ἀρχὴ Ἢ ἀναστρέφουσα τὸ παρὰ τὴν ἀγωγή. [Sch. y. VII. 326.]

† Κατὰ τοῦ πρώτου.

γίνεται λόγος τοῦ κλαπέντος] Τουτίεστιν, ἀπαιτῶ τὸ διαφέρον. [Sch. z. VII. 326.]

§. 3. Ἐάν ὁ φυγῆς μου δοῦλος κλέψῃ μου τί ποτε, ἀρμόζει μοι ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή κατὰ τοῦ καλῆ πίστευ αὐτόν νεμομένον. ὀνόματι δὲ τοῦ φυγόντος ὁ

d) Adde ἄρα ante κατέχεται. e) Sic lego Fabr. ἔχοντίς τινος. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ὡς. g) Sic lego pro ἰμοί, quod Fabr. habet, ex scholio secunda manu scripto.

ratio prohibet, sed natura rei impedimento est: quia non magis in filiosfamilias, quam in nos ipsos agere videmur. Et quicumque potest iure in furem statuere quod videbitur, necesse non habet adversus eum litigare.

2) neque illi adversus nos] Nisi rerum castrensium nomine, ut cap. 52. them. 2.

XVII. Ulp. Filius et servus furtum quidem faciunt¹⁾, sed non tenentur²⁾ actione furti.

Nec post libertatem³⁾ vel alienationem: nisi post manumissionem rem contrectaverit⁴⁾.

1) filius et servus furtum quidem faciunt] Si auferant res eorum, in quorum sunt potestate.

Filiifamilias nostri et servi furtum quidem faciunt res nostras auferentes, furti autem non tenentur: neque enim qui potest in furem statuere quod videbitur, necesse habet adversus eum litigare: idcirco nec actio patri in filium, vel domino in servum legibus veteribus data est. Unde est quaesitum, si fuerit alienatus vel manumissus servus, an post haec actione furti teneatur. Et placuit non teneri: neque enim actio, quae non fuit initio in hunc furem nata, postea nasci potest. Plane si post manumissionem rem furtivam contrectavit, tunc furti tenetur, quasi hodie eam subripiat. Si autem servus, quem emi, quique traditus mihi est, a me redhibeatur venditori, non est in ea causa, ut perinde habeatur, ac si meus nunquam fuisset: nam et fuit meus, et meus esse desiit. Idcirco dicit Sabinus, si ille servus furtum mihi fecerit, me emtorem, qui eum redhibui, furti agere non posse. Sed et si furti agere non possim, tamen in iudicio redhibitionis ratio huius furti habetur.

2) sed non tenentur] Domino.

3) nec post libertatem] Nam actio, quae initio non est nata adversus furem, postea oriri non potest.

4) nisi post manumissionem rem contrectaverit] Tunc enim furti tenetur, quasi hodie eam subripiat.

Sed et si redhibuero⁵⁾ servum, qui furtum fecit⁶⁾, furti actionem non habeo⁷⁾: sed in actione redhibitoria habetur ratio furti⁸⁾.

5) sed et si redhibuero] Venditori, ut vitio laborantem, quod gignit actionem redhibitoriam intra sex menses.

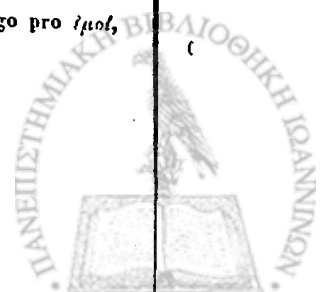
6) servum, qui furtum fecit] Qui solebat antea furari, et ob id redhibitus est.

7) furti actionem non habeo] Non enim ita existimatur esse, ac si nunquam fuisset meus: fuit enim meus, et desiit esse. Nam dominus eram, cum furtum fecit: servus autem non videtur domino furtum facere. Denique furti actio adversus venditorem mihi non nascitur. Sed alia ratione indemnitas mihi praestatur: nam cum redhibeo eum, licet pretium, quod dedi, mihi redatur ab eo, qui recepturus est servum, tamen nisi et damnum mihi sarciat, vel servus noxae mihi dedatur, non redhibebo eum, ut lib. 19. tit. 10. cap. 23. them. 7. cuius initium: Redhibitoria actio.

Adversus venditorem.

8) habetur ratio furti] Hoc est, peto id quod interest.

Si fugitivus servus meus subriperit mihi aliquid⁹⁾, competit mihi actio furti¹⁰⁾ in bonae fidei possessorem¹¹⁾. Nomine autem fugitivi dominus non



δεσπότης οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ· τὸ γὰρ δοκεῖν ἡμῶς νέμεσθαι τὸν φυγάδα, πρὸς τὸ διὰ τῆς χρήσεως δεσπόσαι μόνον ἡμῖν συμβάλλεται.

ἐὰν ὁ φυγάς μου δούλος κλέψῃ μου τί ποτε] Ἐξηγήθη, εἰ ἐν φυγῇ διάγων ὁ οἰκέτης κλέψῃ^{h)} παρὰ τοῦ δεσποτου, εἰ δύναται ἔχειν τὴν φουρτίⁱ⁾ κατὰ τοῦ βονα φιδε^{k)} νομείως, τοῖ φυγάδος μὴ ἔποστρέψαντος πρὸς δεσπότην αὐτοῦ. κινεῖ δὲ τὴν ζήτησιν, ὅτι κἂν τὰ μάλιστα νέμεσθαι αὐτὸν δοκῇ ὁ δεσπότης ἐν τῷ καιρῷ τῆς φυγῆς, ὁμῶς οὐ κατέχεται ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ νοξάλιᾳ φοῦρτι, ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ὑπὸ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. πρὸς τοῦτο γὰρ μόνον δοκεῖ ὁ δεσπότης νέμεσθαι τὸν φυγάδα, πρὸς τὸ δύνασθαι αὐτὸν οὐσονκαπιτεῦσαι. ἔλεγε τοίνυν ὁ Πομπώνιος, ἀρμόζειν τὴν φουρτί τῷ δεσπότη ὑπὲρ τοῦ ἐν φυγῇ ὄντος οἰκέτου. [Sch. a. VII. 326. sq.]

ἀρμόζει μοι ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Σώζεται δὲ μοι ἀδῆλον ἀπατεῖμα καὶ ἀμφίβολον ἔχουσα· κινῶ μὲν γὰρ κατ' αὐτοῦ νοξάλως· ἐνάγεται γὰρ αἰετὶ τῇ νοξάλιᾳ ὁ καλῆ πῖστει νομείως, ὡς τιτ. ε'. κεφ. ια'. ἀλλ' εἰ μὲν θέλει μοι δοῦναι τὸν δούλον, οὐδὲν ἢ ἀγωγή μου ἐνήργησεν· ἀλλὰ καὶ ὁ δούλος μου δίδεται μοι, καὶ οὐδὲ νόξα λέγεται κυρίως τὸ γινόμενον· δεσπότης γὰρ εἰμι, καὶ οὐδὲ ἡ ἀγωγή μου ἐκβάλλεται παραγραφῇ. εἰ δὲ τοῦ δούλου ἀντιποιήσεται, ἢ καὶ ὁπωσδήποτε δεῖξει σκοπὸν μὴ θέλειν δοῦναι τὸν δούλον· ὅποτε πολλοὶ εἰσι τῆσπι τοιοῦτοι, ὡς ἔμαθες ἐν τιτ. ε'. κεφ. ιβ'. καὶ κεφ. κ'. θεμ. β'. αὐτοῦ, καὶ κβ'. θεμ. β'. καὶ κδ'. καὶ κς'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. λη'. τότε δίδωσι μοι τὸ διαφέρον, καὶ ἡ ἀγωγή μου οὐκ εἰς μάτην ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔργον ἐξέβη.

† Διηλονότι μὴ ὑποστρέψαντος τοῦ δούλου.

κατὰ τοῦ καλῆ πῖστει αὐτὸν νεμομένου] Ἦγον ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ εἶναι φυγάδα. οὐ μὴν καὶ οὐσονκαπιτεῦει. ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. λη'. ὁραῖον. Θεμάτισον, κατ' ἐντολήν τοῦ νομείως κλεῖναι τὸν φυγάδα δούλον ἐκ τοῦ δεσποτου. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο εἴπης, οὐδὲ ἔξει τὸ ἐνεργὸν ἢ φοῦρτι, τοῦ νομείως δόντος εἰς νόξαν τὸν δούλον· εὐρίσκειται γὰρ ὁ δεσπότης μὴδὲν ὑπὲρ ἂν ἐκλάπη λαμβάνων, ἀλλὰ μόνον τὸν δούλον, ὃν καὶ διὰ τῆς ἐν χεῖρ ἡδυνάτω ἐκδικῆσαι. Θεμάτισον οὖν, σοῦω νόμινε τὸν νομεία ἐνάγεται. ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. λη'. ἀναγκαῖον, καὶ σκόπησον, μῖποτε ἐκεῖνο^{l)} λέγει^{m)}, τὸν καλῆ πῖστει νομεία ὡς δοκοῦντα δεσπότην διὰ τῆς κατοχῆς ἐνάγεται τῇ φοῦρτι νοξάλιᾳ καὶ παρὰⁿ⁾ τοῦ δεσποτου. ἀνύγνωθι καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ κς'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. οἶμαι δὲ, τὴν πρώτῃν ἐρμηνείαν εἶναι μᾶλλον ἀληθεστέραν, ὡς συγκροτούμενην καὶ παρὰ τοῦ β'. θεμ. τοῦ κς'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τὸ γὰρ λη'. κεφ. οὐ λέγει παρὰ τοῦ δεσποτου κινεῖσθαι κατὰ τοῦ καλῆ πῖστει νομείως τὴν φοῦρτι, ἀλλὰ παρὰ ἐξωτικῶν. [Sch. b. VII. 327.]

Σημειῶσαι, ὅτι ὁ καλῆ πῖστει νομείως ἀπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀγνοίας καὶ μόνως κανονίζεται, οὐ μὴν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπηλλαγθῆναι βιτίον τὸ πρᾶγμα. καὶ ζῆτει καὶ βιβ. κγ'. τιτ. α'. κεφ. λα'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. λθ'. καὶ μη'. ὅμοια. καλῆ δὲ πῖστει νομείως ἀκούων τὸν νεμομένου φυγάδα δούλον, μὴ θορυβηθῆναι καὶ νομισθῆναι τὸ λοιπὸν δύνασθαι οὐσονκαπιτεῦειν τὸν δούλον. ὁ γὰρ φυγάς ὡς ἐαυτὸν κλέπτων, καὶ διὰ τοῦτο βιτίον ἔχων, οὐκ οὐσονκαπιτεῦεται. [Sch. b. VII. 327.]

ὁ δεσπότης οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Νοξάλως. καὶ ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. κς'. θεμ. β'. καὶ τιτ. ε'. κεφ. ζ'. καὶ κ'. θεμ. α'. καὶ β'. [Sch. c. VII. 327.]

ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ] Ὡς τινος εἰπόντος· καὶ πῶς, ὡ νομοθέτα^{o)}, λέγεις, μὴ εἶναι τὸν φυγάδα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώην νομείως, ὅπου γε καὶ μετὰ τὴν φυγὴν πολλαχοῦ ἐδίδαξας νέμεσθαι ἡμᾶς δοκεῖν τὸν φυγάδα; ἀνθυποφέρει ὁ νομοθέτης καὶ διδάσκει τὰ περὶ τούτου. [Sch. d. VII. 327.]

πρὸς τὸ διὰ τῆς χρήσεως δεσπόσαι μόνον ἡμῖν συμβάλλεται] Τρέχει γὰρ τοῖς καλῆ πῖστει νομείως καὶ ὁ χρόνος, ὃν ἐν φυγῇ διαγεῖ ὁ δούλος. καὶ τοῦτο, ὅτε μὴ κατασχεθῆναι παρὰ τινος· εἰ γὰρ κατασχεθῆναι, διακόπτεται ἡ οὐσονκαπιτεῦσαι, ὡς βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. θ'. καὶ τιτ. α'. κεφ. νε'. θεμ. ε'. αὐτοῦ. [Sch. e. VII. 327.]

tenetur actione furti¹²⁾, quia non est in eius potestate¹³⁾: quod enim videmur possidere fugitivum, ad usucapionem duntaxat nobis profeit¹⁴⁾.

9) si fugitivus servus meus subripuerit mihi aliquid] Quaesitum est, si cum in fuga esset servus, domino furtum fecisset, an possit habere actionem furti adversus bonae fidei possessorem, fugitivo ad dominum non reverso. Movet autem quaestionem, quod, quamvis possidere eum videatur dominus tempore fugae, tamen non tenetur pro eo noxali furti, quia non est in eius potestate. In hoc namque solum fugitivum videtur dominus possidere, ut possit eum usucapere. Ait igitur Pomponius, competere domino furti actionem servi fugitivi nomine.

10) competit mihi actio furti] Hagiotheod. Salva mihi est haec actio, quae incertum et dubium eventum habet: nam ipse in eum noxaliter ago, quia bonae fidei possessor semper noxali convenitur, ut tit. 5. cap. 11. Sed si quidem servum dedere mihi velit, nihil actio mea efficit: sed et servus meus mihi datur, et quod fit, nec noxa dicitur proprie, quia dominus sum, et actio mea exceptione non repellitur. Sed si de servo controversiam faciat, vel quolibet modo ostendat, se nolle servum dedere, cuiusmodi multi modi sunt, ut didicisti tit. 5. cap. 12. et cap. 21. them. 2. et 22. them. 2. et 24. et 26. them. 5. et cap. 38. tunc id quod interest mihi praestat, et actio mea non frustranea fuit, sed effectum habuit.

Scilicet servo non reverso.

11) in bonae fidei possessorem] Id est, ignorantem, servum esse fugitivum. Non tamen usucapit. Quaere tit. 6. cap. 38. pulchrum. Pone, mandato possessoris fugitivum servum domino furtum fecisse. Nisi enim hoc dixeris, effectum non habebit actio furti possessore servum in noxam dante: nam dominus servum duntaxat consequitur, non ablata, quem etiam potuit actione in rem vindicare. Ponendum igitur, suo nomine possessorem conveniri. Quaere tit. 6. cap. 38. necessarium, et animadvertite, non illud eo dici, bonae fidei possessorem quasi dominum ratione possessionis domino teneri actione furti noxali. Lege et them. 2. cap. 27. tit. 3. huius libri. Existimo autem, primam interpretationem esse veriore, ut consentientem them. 2. cap. 27. tit. 3. Nam cap. 38. non dicit, a domino agi furti in bonae fidei possessorem, sed ab extraneo.

Nota, bonae fidei possessorem aestimari ex emtoris ignorantia eaque sola, non ex eo, quod res vitio soluta sit. Quaere etiam lib. 23. tit. 1. cap. 31. them. 2. et lib. 50. tit. 1. cap. 39. et 48. similia. Bonae autem fidei possessor audiens servum fugitivum, ne turbetur et existimet, iam se eum usucapere eum posse. Nam fugitivus, cum sit fur sui ipsius, et ideo vitium habeat, non usucapitur.

12) dominus non tenetur actione furti] Noxaliter. Et quaere tit. 3. cap. 27. them. 2. et tit. 5. cap. 7. et 21. them. 1. et 2.

13) quia non est in eius potestate] Ut si quis dicat: Et quomodo, o Iurisconsulte, dicis, fugitivum non esse in potestate prioris possessoris, quando quidem etiam post fugam saepius demonstrasti videri fugitivum a nobis possideri? Haec obiicit et declarat Iurisconsultus.

14) ad usucapionem duntaxat nobis profeit] Nam bonae fidei possessoribus currit etiam tempus, quo servus est in fuga. Et hoc, cum a nemine detinetur: nam si detinetur, usucapio interrumpitur, ut lib. 50. tit. 2. cap. 1. them. 9. et tit. 1. cap. 55. them. 5.

h) Fabr. κλέψας. i) φοῦρτι deest apud Fabr. k) Fabr. βόνια φίδει. l) ἐκείνο habet Cod. 1350. Fabr. omittit. m) Sic Cod. 1350. Fabr. λέγει. n) παρὰ Cod. Fabr. περὶ. o) Fabr. νομοθέτη.



18. VII. *Παυλ. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἢ ζημία τῆ κεφαλῆ ἀκολουθεῖ, ὅμως ἐὰν κτήσωμι τὸν κλέψαντα παρ' ἐμοῦ, καὶ πάλιν αὐτὸν πωλήσω, οὐ κινῶ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.*

εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἢ ζημία τῆ κεφαλῆ ἀκολουθεῖ] Τὸ λεγόμενον, ὅτι τὸ ἁμάρτημα τῆ κεφαλῆ ἀκολουθεῖ, πρὸς τοῦτο ἐστὶν ἀληθές, πρὸς τὸ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόστασαν καθ' ἑτέρου ἀγωγὴν ἀκολουθεῖν τῆ τοῦ ἁμαρτήσαντος κεφαλῆ. καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν ὁ σὸς δούλος ἔκλεψε παρ' ἐμοῦ, καὶ δεσπότης αὐτοῦ μετὰ ταῦτα γεγωνῶς πῆρακα αὐτόν, οὐ δύναμαι κινήσαι κατὰ τοῦ ἀγορασάντος αὐτόν τὴν φορτί. [Sch. f. VII. 327. sq.]

† *Ὡς τιτ. ε'. κεφ. λζ'. ὠραῖον.*
οὐ κινῶ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Κατὰ τοῦ ἀγορασάντος αὐτόν τὸν κλέπτην ἐξ ἐμοῦ γενομένου. γὰρ ἐμοῦ δεσπότου τοῦ κλέψαντος δούλου, ἐσβένθη ἢ παλαιὰ ἢ ἀγωγὴ. [Sch. g. VII. 328.]

τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] † Ἄπαξ συγχεθεῖσιν.

§. 1. *19'. Οὐλπ. Ὁ κινῶν τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν περὶ σκεύους, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ, καὶ τὴν ὕλην ὀφείλει λέγειν, οὐ μὴν καὶ τὸν σταθμὸν.*

3. 4. *Ἀργύρου δὲ ἀνεργάστου τὸν σταθμὸν ὀφείλει σαφηνίζειν, καὶ νομίμων τὸν ὀριζμὸν, καὶ ἱματίων τὴν χροίαν· εἰ μὴ ὕρα ὁμόσει μὴ δύνασθαι.*

*ὁ κινῶν τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν περὶ σκεύους] * Τῆς φούρτι κινουμένης ἀρκεῖ τὸ πρᾶγμα δηλώσαι τὸ κλαπέν, ὥστε φανερωθῆναι αὐτό. τὸν δὲ σταθμὸν τῶν κλαπέντων σκευῶν οὐκ ἐστὶν ἐπ' ἀνάγκης εἰπεῖν. λέγει τοιγαροῦν οὕτως εἶπον, ὅτι δίσκος ἢ φιάλη ἐκλάπη. δεῖ δὲ προγραφεῖν καὶ τὴν ὕλην τοῦ σκευοῦ, εἴτε χρυσεῖον, εἴτε ἀργυρεῖον ἢ, εἴτε ἑτέρας ὕλης. εἰ δὲ τις ἄργυρον ἀνεργάστον ὡς κλαπέντα ζητεῖ, ἢ βῶλον ἀργύρου, ὀφείλει λέγειν καὶ τὸν σταθμὸν. εἰ δὲ νομίματα εἴη τὰ κλαπέντα, ὀφείλει σημαίνειν, χρυσοῦς τοσοῦτος ἢ πλείονας κατὰ κλοπὴν ἀπέβαιναι αὐτοῦ. ἐσθίτος δὲ κλαπέσης, ζητεῖται, εἰ καὶ τὴν χροίαν αὐτῆς δεῖ λέγειν. καὶ ἀληθές ἐστι τὸ ὀφείλειν λέγειν τὴν χροίαν αὐτῆς, ἵνα, ὥσπερ ἐπὶ τῶν σκευῶν λέγομεν, ὅτι χρυσοῦ φιάλη ἐκλάπη, οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς ἐσθίτης ἢ χροῖα λέγηται. ἐὰν δὲ τις ὁμῶς μὴ εἰδέναι τὴν χροίαν τῆς ἀπολομένης ἐσθίτος, συγχωρεῖται αὐτῷ, κἂν μὴ λέγῃ τὴν χροίαν, ἐναγαγεῖν.*

τὸ εἶδος αὐτοῦ] Ἦγον δίσκον ἢ φιάλαν. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς παραθήκης ὀφείλει τὰ αὐτὰ δηλοποιεῖν ὁ κινῶν τὴν δεπούτι, ὡς βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. κς'. καὶ ὅτε κινεῖ τὴν ἰν ἴεμ, ὡς βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. ε'. [Sch. h. VII. 328.]

καὶ τὴν ὕλην] † Ὅτι χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἦν.

*εἰ μὴ ὁμόσει μὴ δύνασθαι] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἠρωτ. Εἰ δὲ μὴ ὁμνεῖ, τί ἄρα ὀφείλει γενέσθαι; Ἄνσις. Οὐκ ἂν προοδεύσῃ ἐπὶ τὰ πρῶτα ἢ ἀγωγὴ. ἐλευθέρος ἐστίται ὁ ἐναγόμενος καὶ νικῶν δίχα πάσης ὀχλήσεως. * * εἰ καὶ τὸν ὄρκον τοῦτον ὑπέσχε, τότε ἢ μὴ ἀγωγὴ οὕτως ἀπόσως ἐπὶ τὸ πρῶτον χωρήσει, καὶ εἰς ἀποδείξεις ὁ ἐνάγων ἀπολυθήσεται, καὶ τὰ ἐξῆς ἀχρι τέλους προβήσεται. διὰ δὲ τῶν ἀποδείξεων ἢ τῶν ὄρκων δηλωθήσεται τὸ ποσὸν ἐξ ἀνάγκης, ἵνα καὶ ἡ ἀπόφασις γένηται· ἄλλως γὰρ οὐδέποτε δυνατόν ἐστὶν ἀπόφασιν γίνεσθαι, εἰ μὴ τὸ ποσὸν τῆς δίκης εἰς δῆλον πρότερον περιστάσει ἀνάγνωθι ταύτη τῆ παραγραφῆ, ἀκολουθοῦν καὶ τὴν τοῦ Στεφάνου ἐν βιβ. ιγ'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. κθ'. παραγραφῆν.*

μὴ δύνασθαι] † Μὴ εἰδέναι, εἰ χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἦν.

§. 6. *Οὐ μόνον ἡνίκα νέμεται τὸ ἐνέχυρον ὁ δανειστής, ὑποκλήπτων αὐτὸ ὁ χρεώστης ὑπόκειται τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ· ἀλλὰ καὶ ὅτε μὴ νεμομένου τοῦ δανειστοῦ πωλήσῃ τὸ ἐνέχυρον· καὶ τότε γὰρ κλέπται.*

*οὐ μόνον ἡνίκα νέμεται τὸ ἐνέχυρον ὁ δανειστής] * Ὁ δεδικώς ἐνέχυρον, ἐὰν αὐτὸς ὑποκλήψῃ αὐτό, κατέχεται τῆ φούρτι. οὐ μόνον δὲ τότε δοκεῖ κλέπτην τὸ ἐνέχυρον ὁ δεσποτῆς αὐτοῦ, ὅτε νεμομένου ἢ κρατούντος αὐτοῦ*

XVIII. Paul. Licet noxa caput sequatur¹⁾, tamen si servum, qui furtum mihi fecit, adquisiero, ac deinde eum vendidero, non agam furti actione²⁾.

1) licet noxa caput sequatur] Quod dicitur, noxam caput sequi, ita verum est, ut quae ab initio adversus alium competit actio, sequatur nocentis caput. Ideoque si servus tuus furtum mihi fecerit, et dominus eius postea factus eum vendidero, non possum furti agere in emtorem.

Ut tit. 5. cap. 37. pulchrum.

2) non agam furti actione] In emtorem furis: me enim facto domino servi, extincta est vetus actio.

furti actione] Semel confusa.

XIX. Ulp. Is, qui agit furti vasis nomine¹⁾, dicere debet speciem²⁾, et materiam³⁾, non etiam pondus.

Argenti autem infecti pondus debet exponere, et nummorum numerum, et vestium colorem: nisi iuraverit non posse⁴⁾.

1) is, qui furti agit vasis nomine] Furti actione mota, sufficit rem furtivam demonstrari, ut possit intelligi. De pondere autem vasorum non est necesse loqui. Dicit Itaque dicendum est, discum vel pateram esse subreptam. Sed adscribenda etiam materia vasis est, utrum aureum, an argenteum sit, an alius materiae. Quodsi quis argentum infectum ut subreptum petat, vel massam argenti, etiam pondus dicere debet. Sin autem nummi subrepti sint, significare debet, aureos tot pluresve furto ei abesse. Veste subrepta, quaeritur, an color eius dicendus sit. Et verum est, colorem eius dici oportere, ut quemadmodum in vasis dicimus, pateram auream esse subreptam, ita et in veste color dicatur. Sed si quis iuret, se colorem vestis amissae nescire, permittitur ei agere, licet colorem non dicat.

2) speciem] Veluti lancem aut poculum. Similiter et in deposito haec debet exponere qui depositi agit, ut lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 26. et cum in rem agit, ut lib. 15. tit. 1. cap. 6.

3) et materiam] Aureum vel argenteum esse.

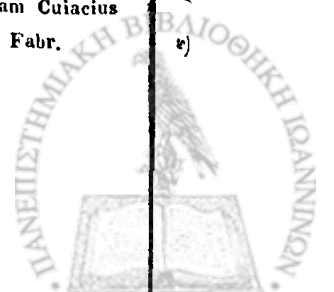
4) nisi iuraverit non posse] Hagiotheod. Interrogat. Quodsi non iuret, quid fieri debet? Solutio. Non alius procedet actio. Liberabitur reus vincens sine ulla molestatione. Etiam si hoc iusiurandum praestiterit, actio sic non addita quantitate procedet, et actor ad probationes dimittetur, et sequentia usque ad finem procedent. Probationibus autem vel iureiurando quantitas necessario manifestabitur, ut sententia ferri possit, quae ferri nunquam potest, nisi quantitas litis prius fuerit ostensa. Lege huic adnotationi consequentem etiam Stephani adnotationem in lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 29.

non posse] Nescire, utrum aureum an argenteum sit.

Non tunc duntaxat cum creditor pignus possidet⁵⁾, debitor id subripiens⁶⁾ furti actione tenetur: sed et cum non possidente creditore pignus vendiderit⁷⁾: nam et tunc furtum facit.

5) non tunc duntaxat cum creditor pignus possidet] Qui pignus dedit, si ipse id subripiat, furti tenetur. Furtum autem rei pigneratae dominus non tantum tunc facere videtur, cum possidenti vel

p) Sic Cod. 1350. Fabr. νεμομένου. q) Tischendorffius in Cod. 1350. putat legi πᾶσα pro παλαιά. Sed etiam Cuiacius vertit: *vetus actio*. r) Cod. 1350. μαζή⁹ (sic). An Μαρκενός? s) τῆς, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.



τοῦ δανειστοῦ ἀφέλῃται αὐτό· ἀλλὰ καὶ εἰ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἀφέλειτο το ἐνέχυρον, ὅτε οὐκ ἐνέμετο αὐτό ὁ δανειστής· τυχὸν γὰρ πωλήσας ἢ τὸ ἐνέχυρον. καὶ ἐνταῦθα γὰρ κλοπὴν ἁμαρτάνει τὸν χρεώστην ὁμολογήσεται. καὶ οὕτως Ἰουλιανὸς ἔγραψεν.

ὑποκλέπτων αὐτὸ ὁ χρεώστης] Ὁ¹) καὶ δούς τῷ δανειστῇ αὐτό. [Sch. i. VII. 328.]

ἀλλὰ καὶ ὅτε μὴ νεμομένου τοῦ δανειστοῦ πωλήσῃ τὸ ἐνέχυρον] Ζῆται κεφ. ξξ'. καὶ τιτ. ιγ'. κεφ. α'. θεμ. πρὸ δευτ. θεμ. τοῦ τέλους. καὶ οἶμαι ἐνταῦθα τὸν δανειστὴν διὰ τοῦτο τὴν φοῦρτι ἔχειν διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· ἐπὶ τοῦ δανείου πολλὰ παρὰ τὴν ἀκριβείαν εἰσηγέσθῃ. μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ ε'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. τοῦ ιγ'. τιτ. εἰ ταχα γὰρ κενταῦθα τὸ κεφ. λέγει διδοσθαι τὴν φοῦρτι τῷ δανειστῇ καὶ μὴ νεμομένου, ἀλλ' οὐν ἐνέχυρον εἰπὼν ἔλυσε τὴν ἐναντιοφάνειαν. οἶδας γὰρ, ὡς ἐκεῖνο κυρίως λέγεται ἐνέχυρον, τὸ εἰς χεῖρας δίδόμενον. θεματίσων οὐν, ὅτι ἐδόθη εἰς χεῖρας ἐξ ἀρχῆς τοῦ δανειστοῦ τὸ ἐνέχυρον, καὶ ἐδράξατο τοῦτου, καὶ τῆς νομῆς αὐτοῦ ἐπελάβετο· εἴτα ἢ κατὰ παράκλησιν, ἢ κατὰ μισθωσίων δέδωκε τοῦτο τῷ χρεώστῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἔχει τὴν ἐπὶ κλοπῇ. καὶ ζῆτει κεφ. μθ'. [Sch. k. VII. 328.]

κ'. Παυλ. Ἐὰν χαλκὸς ἀντὶ χρυσοῦ ἐνεχυρασθῆ, οὐχ ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή. εἰ μὲντοι ὁ χρυσὸς ἠνεχυρασθῆ, προσποιησάμενος δὲ ὁ χρεώστης τὸν βουλόμενον σταθμῆσαι ἢ σφραγίσαι, χαλκὸν ὑποβάλλῃ, ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

ἐὰν χαλκὸς ἀντὶ χρυσοῦ ἐνεχυρασθῆ] Ζῆται βιβ. κέ. τιτ. α'. κεφ. α'. θεμ. κα'. λς'. [Sch. l. VII. 328.]

* Ὁ χαλκὸν δίδους εἰς ἐνέχυρον, ἐὰν εἴπῃ χρυσὸν αὐτὸν εἶναι, αἰσχροῦ μὲν πρᾶγμα ποιεῖ, κλοπῆν δὲ οὐχ ἁμαρτάνει. εἰ δὲ χρυσὸς μὲν ἐδόθη εἰς ἐνέχυρον, εἰπὼν δὲ ὁ χρεώστης, ὅτι βουλεύεται σταθμῆσαι αὐτὸν ἢ σφραγίσαι, χαλκὸν ὑπέβαλε, τότε κλοπῆν ἁμαρτάνει, ὡς τὸ δεδομένον εἰς ἐνέχυρον ὑποκλέψας.

οὐχ ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Ζῆται βιβ. μγ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. [Sch. m. VII. 328.]

Ἀλλὰ τὸ στελλιονάτους, ὡς βιβ. κέ. τιτ. α'. κεφ. α'. θεμ. κς'. λς'. καὶ βιβ. κς'. τιτ. ε'. κεφ. μς'. καὶ βιβ. μγ'. τιτ. α'. κεφ. κα'. [Sch. n. VII. 328.]

† Εἰ καὶ αἰσχροῦ πρᾶγμα ποιεῖ. ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Αὐτὸ γὰρ τὸ ἅπαξ δοθὲν παρ' αὐτοῦ σῶμα τοῦ χρυσοῦ ὑπέκλεψεν. [Sch. o. VII. 328.]

* Ὡς τοῦ δεδομένου εἰς ἐνέχυρον ἀποκλαπέτος.

Ἐὰν καλῇ πίστει τὸ ἐμὸν ἀγοράσῃς πρᾶγμα, ἢ χρῆσιν ἔχῃς ἐπ' αὐτοῦ, καὶ κλέψω αὐτό, ὑπόκειμαι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, καὶ διὰ χρήσεως δεσποτεία κλοπιμαίων οὐκ ἐμποδίζεται· κἂν γὰρ ἄλλος κλέψῃ, καὶ γένηται τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου, διὰ χρήσεως δεσπόζεται.

καὶ διὰ χρήσεως δεσποτεία κλοπιμαίων οὐκ ἐμποδίζεται] Καὶ οὐκ ἐμποδίζει ὁ κανὼν ὁ λέγων· τὰ κλοπιμαία οὐκ οὐσουκαπιτεύονται. παρ' ἐκείνου γὰρ οὐ δεσπόζονται, παρ' οὐ ἐκλάπησαν, οὐ μὴν παρὰ τοῦ πρώην αὐτὰ νεμομένου καλῶς. ἄρα γὰρ, τί^u) ἐπάγει ὁ κανὼν ὁ τὰ φοῦρτιβα κολύων οὐσουκαπιτεύσθαι, λέγων· εἰ μὴ εἰς τὸν πρώην δεσπότην ὑποστρέφει· ὡς εἶναι τὸν κανόνα τέλειον ἐν τῷ λέγειν· τὰ φοῦρτιβα οὐκ οὐσουκαπιτεύονται, εἰ μὴ εἰς τὸν δεσπότην ὑποστρέφει. δεσπότην δὲ λέγει τὸν ψυχῇ δεσπότην νεμόμενον. καὶ ζῆτει βιβ. ν. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ε'. ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο. [Sch. p. VII. 328. sq.]

Ζῆτει κεφ. οε'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν, καὶ κεφ. πη'. [Sch. q. VII. 329.]

† Τῷ πρώην νεμομένῳ. Ἐν^u) δὲ τούτοις τοῖς θεμασίῳ ἢ τοῦ πράγματος οὐσουκαπιτών, ὡς φοῦρτιβου αὐτοῦ τυγχάνοντος, οὐκ ἐμποδίζεται· ἐπειδὴ καὶ ὅτε κλέψῃ τις τὸ ἄλλοτριον πρᾶγμα, ἐὰν ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ δεσποτοῦ τὸ πρᾶγμα ὑποστρέφῃ, ἀκαλύτως οὐσουκαπιτεύεται.

ε) Idem scholium repetitur inter glossas interlineares. u) τl Cod. 1350. Fabr. ὕτι. v) βιβ. ν'. Cod. 1350. Fabr. βιβ. β. w) Idem scholium et prima et secunda manu acriptum iu Cod. 1350. reperitur.

tenenti creditori illud aufert; verum et si eo tempore pignus abstulerit, quo non possidebat creditor: utputa si pignus vendidit. Nam et hic furthum facere debitorum constat. Et ita Iulianus scripsit.

6) debitor id subripiens] Qui et creditori illud dedit.

7) sed et cum non possidente creditore pignus vendiderit] Quaere cap. 67. et tit. 13. cap. 1. them. antepenult. Et existimo, hic creditorem habere actionem furti ex regula, quae dicit: In credito multa contra strictam iuris rationem introducta sunt. Nec obstat them. 10. cap. 1. tit. 13. Nam et si hoc loco caput dicat, creditori etiam non possidenti furti actionem dari, dicens tamen pignus solvit contradictionem, quae inesse videtur. Id enim scis proprie pignus esse, quod in manus datur. Finge igitur creditori ab initio pignus datum in manum, et possessionem ab eo apprehensam, et postea vel precario, vel locatione id datum esse debitori, et ideo esse locum furti actioni. Et quaere cap. 49.

XX. Paul. Si aes pro auro pignori detur¹), L. 20. pr. non competit actio furti²). Sed si aurum pignori detur, et simulans debitor volentem ponderare vel obsignare, aes subiecit, competit actio furti³).

1) si aes pro auro pignori detur] Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 1. them. 21. 36.

Qui aes pignori dat, si id aurum esse dicat, turpiter quidem facit, furthum autem non committit. Sed si pignori datum est aurum, et debitor, cum dixisset, se id ponderare vel obsignare velle, aes subiecit, furthum committit, quia rem pignori datam intervertit.

2) non competit actio furti] Quaere lib. 43. tit. 1. cap. 21.

Sed crimen stellionatus, ut lib. 25. tit. 1. cap. 1. them. 26. 36. et lib. 26. tit. 5. cap. 46. et lib. 43. tit. 1. cap. 21.

Etiamsi turpiter faciat.

3) competit actio furti] Ipsum enim corpus auri, quod semel dedit, intervertit.

Quia res pignori data oblata est.

Si bona fide rem meam emeris, vel usumfructum §. 1. in ea habes, et eam subripuero, teneor furti actione, et usucapio rei furtivae non impeditur⁴): nam et si alius subripuisset⁵), et rediisset res in potestatem meam⁶), usucaperetur.

4) et usucapio rei furtivae non impeditur] Nec impedimento est regula, quae dicit, res furtivas non usucapi. Nam a sure non usucapiuntur, ab eo, a quo prius recte possidebantur, usucapiuntur. Nam vide, quid subiciat regula, quae res furtivas usucapi vetat, dicens: nisi ad priorem dominum redierint: ut perfecta regula haec sit: Res furtivae non usucapiuntur, nisi ad dominum redierint. Dominum autem dicit eum, qui animo domini possidet. Et quaere lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 6. necessarium ad hoc.

Quaere cap. 75. et ibi Antiquum, et cap. 88.

In persona eius, qui antea possidebat. In his autem casibus usucapio rei, quasi ea furtiva sit, non impeditur: nam et cum quis rem alienam subripiit, ea res, si in potestatem domini reversa sit, nullo obstante usucapitur.



κἄν γὰρ ἄλλος κλέψῃ] † Ἐξ ἑμοῦ.
 ὅπ' οὐ τὴν ἐξουσίαν μου] Τοῦτο πρῶτον νεμομένου καλῆ
 πίστει. [Sch. s. VII. 329.]
 Ζῆτει κεφ. πέ. καὶ βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ζ'. καὶ
 κεφ. λβ'. [Sch. r. VII. 329.]

κα'. Ἰδεμ. x) Ἐάν τις ἀπὸ σωροῦ, ἢ πίθου, ἢ
 σκεύους μέρος τι ὑφέληται, ἐπ' αὐτῷ μόνω ἐνέχεται.
 εἰ δὲ τέλειον ἀρμάριον, ὑπερὸν ἠδύνατο βαστάσαι,
 ὑπανοίξει, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ψηλαφήσας λάθρα
 ἀναχωρήσει, καὶ ὑποστρέψας ἐν ἑξ' αὐτοῦ πρᾶγμα
 λάβῃ, καὶ συλληφθῆ, πρὶν ἀπαγαγεῖν εἰς ὃν ἄριστο
 τόπον, τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ φανερός, καὶ κρυ-
 πτός κλέπτης ἐστίν· ὡςπερ καὶ ὁ λῆϊα ἐν φωτὶ ψη-
 λαφήσας καὶ κόψας.

ἔάν τις ἀπὸ σωροῦ] * Γενικὴ ζήτησις ἐστίν, ἔάν τις
 ἀπὸ σωροῦ οἴτου ἓνα μῶδιον ὑφέληται, εἰ παντός τοῦ σωροῦ
 πιστεύεται ποιεῖν κλοπὴν, ἢ μῆτι μόνου τοῦ μωδίου. καὶ
 Ὀφίλιος y) ἔλεγε, παντός τοῦ σωροῦ κλοπὴν αὐτὸν ἀμαρτάνειν·
 καὶ ὁ τοῦ αἰτίου γὰρ τινας ἀπτόμενος παντός ἀνθρώπου δοκεῖ
 ἀπεισθαί. εἰ δὲ καὶ τις πίθον ἀνοίξει, καὶ ὀλίγον οἶνον ἐξ
 αὐτοῦ ἀφέληται, οὐ μόνον τοῦ ἀφαρθεύοντος οἴνου, ἀλλὰ
 παντός τοῦ ὄντος ἐν τῷ πίθῳ κλέπτης ἐστίν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 Ὀφίλιος. ἀληθέστερον δὲ ἐστίν, εἰς τοσοῦτον κατέχεσθαι τοῦ-
 τους, εἰς ὅσον ἀφείλοντο. εἰ δὲ καὶ τις ἀρμάριον ἀνοίξῃ,
 ὅπερ οὐκ ἠδύνατο βαστάσαι, καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ ἀρμαρίῳ
 πράγματα ψηλαφήσει, καὶ ἀναχωρήσει· ἔπειτα μετὰ μικρὸν
 ὑποστρέψας ἐν μόνον τῶν ἐν τῷ ἀρμαρίῳ πραγμάτων ὑπο-
 κλέψει, καὶ πρὶν ὑποστρέψαι εἰς τὸν τόπον, εἰς ὃν ἑαυτῷ
 προωρίσει, συνεχέσθῃ μετὰ τοῦ πράγματος, καὶ μαρτύρετος
 καὶ νεκ μαρτύρετος z) κλέπτης γίνεται.

ἢ σκεύους] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Σκεῦος ἐνταῦθα εἰ μὲν
 θέλεισιν κιστήριον εἰπεῖν ἰδιωτικώτερον, ἔοικεν ὁ θεματισμὸς
 οὗτος τῷ δ. θεμ. εἰπὲ τὸ σκεῦος ἀρμάριον ἔχον
 ἔσθθην διαφόρους πανδέκτας, ὅποια πολλὰ γίνεται. ἓνα γοῦν
 ἐκ τῶν τοιούτων πανδέκτων ἀφελόμενος, ἀνοίξας τὸ ἀρμάριον,
 μηδὲν ἄλλο τῶν ἐν τῷ ἀρμαρίῳ σκοπὸν ἔχον ἀφελέσθαι. καὶ
 ἐστίν ὁ θεματισμὸς οὗτος μάλλον πιθανώτερος ἐκ τοῦ ἐπομέ-
 νου τοῦ, εἰ δὲ τέλειον ἀρμάριον.

μέρος τι] Ἐνα μῶδιον οἴτου, ἢ ἐν μέτρον οἴνου. [Sch. t.
 VII. 329.]

ἐπ' αὐτῷ μόνω ἐνέχεται] Οὐκ ἐπὶ παντὶ τῷ σωροῦ
 ἢ τῷ οἴνῳ. [Sch. t. VII. 329.]

τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ φανερός, καὶ κρυ-
 πτός κλέπτης ἐστίν] Φανερός μὲν ὡς συλληφθεὶς πρὸ
 ἀποθέσεως κρυπτός δὲ ὡς καὶ πρῶτον ψηλαφήσας λάθρα καὶ
 ὑπαναχωρήσας. καὶ ὡς φανερός ὄν, καὶ ὡς κρυπτός ἐνέχεται.
 εἰ μὲν οὖν ὡς κατὰ κρυπτοῦ κλέπτου κινήσει ὁ δεσπότης, καὶ
 λάβῃ τὸ διπλοῦν, δύναται μετὰ ταῦτα κινεῖν καὶ αὐτὸς, καὶ
 λαβεῖν τὸ λεῖπον ἐπὶ τῇ φανεροῦ φύρτι, οὐ μὴν καὶ αὐτὸς
 ὀλοκλήρον τὸ τετραπλοῦν. εἰ δὲ πρῶτην τὴν φανεράν φύρτι
 κινήσει ὁ δεσπότης, καὶ λάβῃ τὸ τετραπλοῦν, καὶ ἡ ἀφανὴς
 σβέννυται. [Sch. u. VII. 329.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τό, ὅτι τοῦ τοιούτου πράγματος καὶ
 φανερός, καὶ κρυπτός κλέπτης ἐστίν, ἀποδείξις ἐστὶ περιφανε-
 στατή, ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τῶν περιλειφθέντων κρυπτός κλέπτης
 ἐστὶ, καὶ ἔχει οὕτως. * * ἐπεὶ γὰρ τὸ ἀρμάριον μόνος βαστά-
 ζειν οὐκ ἠδύνατο μέγιστον ὄν, τὰ δὲ ἐν τῷ ἀρμαρίῳ καὶ
 πάνυγε βαστάζειν ἠδύνατο ὀλίγιστα ὄντα, καὶ ἤνοιξε τὸ ἀρ-
 μάριον, καὶ σκοπὸν εἶχε κλέψαι πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ
 ἐψηλάφησε πάντα, πάντα λοιπὸν ἔκλεψε, κἂν μὴπω ἀναλαβέ-
 σθαι ἠθέλησεν, ἀλλὰ τῷ τῶς ἐν τῷ ἀρμαρίῳ καταλιπεῖν. καὶ
 ἄπερ ἐν τῇ α. παραγραφῇ εἰπομεν περὶ τοῦ βουροῦκλον y)
 τοῦ δυναμένου βαστάζεσθαι, ἀπαρραλλάκτως καὶ ἐπὶ τοῦ τοιού-
 του ἀρμόζει θεματισμοῦ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. πάντα
 γοῦν, φησί, τὰ ἐν τῷ φανεροῦ κεκλέφθαι τελείως δοκεῖ· ἀλλὰ τὰ
 μὲν ἄλλα ἀφανῶς, τὰ δὲ, ἐφ' οἷς συνεχέσθῃ, καὶ ἀφανῶς, ὡς τὰ
 ἄλλα, καὶ φανερώς, ἐπ' αὐτοῖς καὶ συνεχέσθῃ. ὅτι δὲ ἐπὶ
 παντός πράγματος ἐν τόπῳ τινὶ κειμένου καὶ δυναμένου βαστά-
 ζεσθαι, ἔαν τὸ τοιοῦτόν τις κλεπτικῶ λογισμῷ ψηλαφήσῃ, κἂν
 διὰ φόβον ἕτερον τῷ τῶς ἐπὶ τοῦ τόπου κεύθαι κατέλιπε,

5) nam et si alius subripuisset] Mihi.
 6) in potestatem meam] Qui antea hanc possi-
 debam bona fide.
 Quaere cap. 85. et lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 6. et
 cap. 32.

XXI. Idem. Si quis ex acervo 1) vel dolio, vel
 vase 2) partem 3) abstulerit, in eam tantum tenetur 4).
 Sed si integrum armarium, quod tollere non poterat,
 aperuerit, et omnia, quae in eo erant, contrectaverit
 clam, et discesserit, et reversus unam rem ex eo
 ceperit, et deprehensus fuerit prius, quam perduceret
 quo destinaverat, eiusdem rei et manifestus et nec
 manifestus fur est 5); sicut et qui segetem in luce
 contrectat et secat 6).

1) si quis ex acervo] Vulgaris est quaestio, an
 is, qui ex acervo frumenti unum modium sustulit, totius
 acervi furtum facere credatur, an huius modii duntaxat.
 Et Ofilius dicebat, totius acervi furtum eum committe-
 re: nam et qui aurem alicuius tangit, totum homi-
 nem videtur tangere. Sed et si quis dolium aperuit, et
 inde parvum vini abstulit, non tantum vini ablati, sed
 totius, quod in dolio erat, fur est. Haec Ofilius. Sed
 verius est, in tantum eos teneri, quantum abstulerunt.
 Sed et si quis armarium, quod tollere non poterat, ape-
 ruerit et omnes res, quae in armario erant, contrecta-
 verit, et discesserit: deinde paulo post reversus unam
 ex his abstulerit, et priusquam reverteretur, quo desti-
 naverat, cum re deprehensus fuerit, et manifestus et
 nec manifestus fur est.

2) vel vase] Hagiotheod. Vas si hoc loco specia-
 liter cisternam appellare velis, haec species themati 4.
 similis est. Sin minus, vas dicas armarium diversos
 habens loculos, cuiusmodi plura fiunt. Unum ergo ho-
 rum loculorum aperto armario abstulit, nihil aliud
 eorum, quae in armario erant, auferre volens. Haec
 species magis probabilis est ideo, quod sequitur: Sed si
 integrum armarium.

3) partem] Unum frumenti modium, vel unam
 mensuram vini.

4) in eam tantum tenetur] Non in totum acer-
 vum vel in totum vinum.

5) eiusdem rei et manifestus et nec mani-
 festus fur est] Manifestus quidem, ut deprehensus
 prius quam deponeret: nec manifestus, ut qui prius clam
 contrectaverat, et recesserat. Itaque ut manifestus et
 ut nec manifestus tenetur. Si igitur ut in nec mani-
 festum furem agat dominus, et consequatur duplum,
 postea rursus agere potest et consequi quod deest ma-
 nifesti furti actioni, non solidum quadruplum. Quod si
 prius egerit manifesti furti dominus, et consecutus fuerit
 quadruplum, etiam actio furti nec manifesti extinguitur.

Hagiotheod. Hoc, quod talis rei et manifestus et
 nec manifestus fur est, evidentissime probat, eum cete-
 rarum rerum relictarum nec manifestum furem esse.
 Cum enim armarium utpote maximum solus ferre non
 potuit, potuit autem quae in armario erant, ferre ut-
 pote minima, et armarium aperuit, et omnia, quae in
 eo erant, subripere voluit, et omnia contrectavit, omnia
 etiam subripuit, licet ea nondum apprehenderet vellet,
 sed interim in armario relinquere. Quae in prima ad-
 notatione diximus de involucro, quod ferri potest, eo-
 dem modo etiam in hac specie easdem ob causas obti-
 nent. Omnia igitur, inquit, quae in aperto sunt, omnino
 subrepta videntur: sed alia nec manifeste, alia, cum
 quibus deprehensus est, et nec manifeste, ut reliqua, et
 manifeste, quia cum illis deprehensus est. In omni au-
 tem re, quae in loco aliquo reposita est et ferri potest:
 si talis quis animo furandi contrectaverit, sive propter
 alium metum id eo loci reliquerit, sive reversus noi-

x) Sic Cod. 1350. semper. Fabr. δ αὐτός. Sed hoc fragmentum non est Pauli, sed Ulpiani. y) Cod. 1350. ὁ φλιω-
 hic et postea. z) Cod. 1350. μαρτύρετος καὶ νε μαρτύρετος. α) Vox corrupta ex latina involucrum.



κᾶν μὴ ἐφθασεν ὑποστρέψας ἀναλαβέσθαι, κλέπτῃς ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων φάκτων καὶ πραγμάτων πρόσφορος ἐστὶν ὁ τοῦ τελευτ. θεμ. τοῦ παραντος κα' κεφ. θεματισμός. ἐπάγει σοι καὶ ἕτερον ὁ νομοθέτης παράδειγμα, τὸ περὶ τοῦ λήιον δηλαδὴ, καὶ φησιν, ὅτι ἂν ὅστις κλεπτικῆ διαθέσει ἐκλεψῆ μέρος λήιον, καὶ φρότον συνέδησεν, ὅσον βασιτάξῃν ἡδύνωτο, οὐ μὴν καὶ τὸν φρότον ἀφείλετο, ἀλλὰ τῷ τῶος ἀφῆκε, σκοπόν ἔχων ἀπελθεῖν καὶ τὴν ὁδὸν περιβλέψασθαι, καὶ μίπτου τις ὄρωη, περισοπήσῃ, εἴτα ὑποστρέψαι καὶ ἀναλαβέσθαι τὸν τοῦ φρότου σύνδεσμον. γέγονε τοῦτο, καὶ ἀναλαβόμενος τῇ ἐπιούσῃ συνεσχέθη. ἰδοὺ, σοὶ φημι, καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος πρότερον μὲν τελεία γέγονεν ἡ ἀφανῆς κλοπή, μηδὲ ἔχουσα τὸ ἐλλείπον εἰς τὸν ἀπυρτισμόν. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. γβ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐκεί παραγραφοῦν. εἴτα συνεσχέθη. καὶ ἰδοὺ καὶ φανερά γέγονε. διὰ γοῦν τοῦ εἰπεῖν τὸν νομοθέτην, ὅτι τοῦ αὐτοῦ πραγματος καὶ φανερός, καὶ κρυπτός κλεπτικῆς ἐστὶν, οὐδὲν ἄλλο δηλοῦται, ἢ ὅτι καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν ἐν τῷ ἀρμαρίῳ ἀφανῆς κλεπτικῆς λογίζεται. διαφορὰ γοῦν ἐστὶ τῶν ἐν τῷ ἀρμαρίῳ πραγμάτων, καὶ τῶν ἐν βουρούκλῳ, ὅτι τὸ μὲν βουρούκλον ἐὰν οὐ δύνῃται βαστάζεσθαι, λοιπὸν οὐδὲ τὰ ἐν αὐτῷ πράγματα ἅμα πάντα δύνανται βαστάζεσθαι· ἀντὶ γὰρ εἰσι τὸ βουρούκλον· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀρμαρίου, τὸ μὲν ἀρμαρίον πολλάκις οὐ δύναται βαστάζεσθαι, τὰ δὲ ἐν αὐτῷ καὶ πάνυγε δύναται τις^{b)} βαστάζειν. διάστειξιν οὖν, εἰσαγε καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρμαρίου, καὶ εἰ μὲν τὰ ἐν αὐτῷ πράγματα σὺν αὐτῷ τῷ ἀρμαρίῳ ἢ ἐκείνα μόνον δύναται βαστάζεσθαι, καθύπερθε ταῦτα τὰ θέματα τῷ θεματισμῷ τοῦ βουρούκλου τοῦ δυναμένου βαστάζεσθαι· εἰ δὲ οὐτε σὺν τῷ ἀρμαρίῳ, οὐτε ἐκείνα ἅμα πάντα δύναται^{c)} βαστάζειν, ἔχε τοῦτο τὸ θέμα ὁμοίον τῷ βουρούκλῳ τῷ μὴ δυναμένῳ βαστάζεσθαι.

ὡς περ καὶ ὁ λήια ἐν φωτὶ ψηλαφήσας καὶ κόψας] Καὶ λαθῶν καὶ παρεάσας αὐτὰ, ἐνθα ἔκοψεν^{d)}, εἴτα ἐν τῷ συλλέγειν κρατηθεῖς. καὶ γὰρ καὶ ὁ τοιοῦτος ἀφανῆς κλεπτικῆς ἐστὶ, καθὼ ἐν τῷ κόπτειν^{e)} τὰ λήια διέλαθεν^{f)} καὶ φανερός, καθὼ πάλιν ἐν τῷ συλλέγειν ἐκρατηθῆ. καὶ οὕτως^{g)} δὲ καταδικάζεται εἰς τὸ τετραπλοῦν. ἢ^{h)} καὶ οὕτως εἰπέ, ὅτι, ὡς περ καὶ ὁ λήιον ψηλαφήσας ἐν ἡμέρᾳ, καὶ μὴ φωραθεῖς, εἴτα κόψας ἐν ἄλλῃ καὶ συλληφθεῖς. [Sch. x. VII. 329.]

ἐν φωτὶ] † Ἐν ἡμέρᾳ.

Ἐὰν παρὰ ἡ μοι σάκκον ἔχοντα εἰκοσι νομίσματα, καὶ ἀγνοῶν ἀποδώσω σοι ἄλλον ἔχοντα τριάκοντα νομίσματα γινώσκοντι, ἐνέχη τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ἐπὶ τοῖς δέκα νομίσμασιν.

ἐνέχη τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ἐπὶ τοῖς δέκα νομίσμασιν] Ζήτηι τι. ε'. κεφ. ιβ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐσχάτην παραγραφὴν. [Sch. y. VII. 329.]

Ἐὰν τις χαλκὸν κλέψῃ, νομίστας αὐτόν εἶναι χρυσόν, ἢ τούναντιον, ἢ πλείονα ποσότητα ὑπέκλεψε, νομίζων αὐτὴν εἶναι ἱλαττονα, ἐπὶ τῷ κλαπέντι ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἐὰν τις χαλκὸν κλέψῃ] Ἐν μὲν τῷ παρόντι θεματι ἢ μὲν διάθεσις ἦν, τὸ δὲ ἔργον οὐκ ἦν· ἐν δὲ τῷ ἐξῆς θεματι τὸ ἐναντίον διάθεσις μὲν ἀπῆν, ἔργον δὲ παρῆν. ὡς γοῦν μῆτε ἔργου μόνου, μηδὲ ἐκ διαθέσεως μόνῃς ἔργου χωρὶς ἀρμοζούσης τῆς φουρτι ἐν τοῖς παρούσιν ἐκατέρῳις θεμασιν, ἐν οἷς ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ διάθεσις, ἐπὶ δὲ τοῦ ἕτερου τὸ^{b)} ἔργον ἀπῆν, οὐ τιμωρεῖται ὁ κλέψας. [Sch. z. VII. 329.]

ἐπὶ τῷ κλαπέντι ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἦγον ἐπὶ τῷ χαλκῷ, οὐ μὴ ἐπὶ τῷ χρυσῷ, ὃν οὐκ ἐκλεψεν. ἐπλανῆτο δὲ χρυσόν νομίζων. καίτοιγε ἐπὶ τῷ χαλκῷ οὐκ ἔσχε διάθεσιν κλεπτοῦ, ἀλλὰ τῶος ἐπὶ τῷ κλαπῆναι τὸ κλαπῆν πράγμα, οἷον ἂν καὶ ἦν, ἔσχε διάθεσιν καὶ ἐκλάπηⁱ⁾. [Sch. a. VII. 329.]

Εἰ δὲ καὶ τις κλέψῃ δύο πράγματα, νομίζων τὸ ἐν αὐτοῦ εἶναι, ἐπὶ μόνῳ τῷ ἑτέρῳ ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

apprehenderit, fur est. His factis et rebus congruit species thematis ultimi huius cap. 21. Iurisconsultus etiam aliud exemplum subiicit, videlicet de frumento, et dicit: Quidam animo furandi partem segetis abstulit, et onus colligavit, quod ferre poterat, nec tamen onus abstulit, sed interim reliquit, volens discedere et viam observare, et circumspicere, ne quis conspiceret, deinde reverti et onus colligatum secum ferre. Factum hoc est, et onere sublato postero die deprehensus est. Ecce, etiam hoc casu prius perfectum accidit nec manifestum furtum, cui nihil deest ad consummationem. Lege et cap. 52. them. 3. et ibi adnotationem. Deinde deprehensus est. Ecce etiam manifestum furtum factum est. Eo igitur, quod Iurisconsultus dicit, eum ejusdem rei et manifestum et nec manifestum furem esse, nihil aliud significatur, quam eum etiam reliquorum omnium, quae in armario sunt, nec manifestum furem haberi. Inter res, quae in armario, et quae in involucro sunt, hoc igitur interest, quod si involucrum ferri non possit, nec res, quae in eo sunt, simul omnes ferri possint, quia ipsae involucrum efficiunt: armarium autem plerumque fieri non possint, facile autem ferri possint quae in eo sunt. Distinctionem igitur etiam in armario adhibe, et si quidem res, quae in eo sunt, cum ipso armario, aut eae res solae ferri possunt, haec themata subiice speciei de involucro, quod ferri potest, propositae: sed si neque cum armario, neque omnes res, quae in eo sunt, simul ferre quis possit, hoc thema simile puta involucro, quod ferri non potest.

6) sicut et qui segetem in luce contrectat et secat] Clam et reliquit, quo loco secuit, deinde in ea legenda deprehensus est. Nam et hic est fur nec manifestus, quia latuit in secunda segete: et manifestus, quia in legenda deprehensus est. Et hic condemnatur in quadruplum. Vel etiam sic dicas, sicut qui segetem interdum contrectat, nec deprehenditur, deinde alio die secat et deprehenditur.

Si deposueris apud me saccum habentem viginti L nummos, et ignorans alium tibi scienti reddidero habentem triginta, teneris furti actione decem nomine⁷⁾.

7) teneris furti actione decem nomine] Quare tit. 10. cap. 12. et ultimam ibi adnotationem.

Si quis aes subripuit⁸⁾, quod putabat esse aurum, vel contra, vel si maiorem quantitatem subripiat, existimans esse minorem, eius, quod subripuit, nomine competit actio furti⁹⁾.

8) si quis aes subripuit] In hoc themate animus erat, res non erat: in sequenti contra animus aberat, res aderat. Itaque neque ex re sola, neque ex animo solo sine re furti actio competit in eo, a quo animus vel res abest.

9) eius, quod subripuit, nomine competit actio furti] Id est, aeri nomine, non auri, quod non subripuit. Erravit vero aurum existimans. Atqui in aere non habuit animum furis, sed in ipso furto rei, qualis fuerit, affectum habuit et subripuit.

Sed et si quis duas res subripuit, existimans unam esse suam¹⁰⁾, de altera tantum competit actio furti¹¹⁾.

b) Abscissum aliquid est in Cod. 1350. hand dubie vox sic. c) Addendum videtur sic. d) Fabr. ἔκοψε. e) Sic Cod. 1350. Fabr. κοπίην. f) Sic Cod. 1350. Fabr. οὕτως. g) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. h) τὸ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. i) Malim ἔκλαπεν.



νομιζων τὸ ἐν αὐτοῦ εἶναι] Καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ β. θεμ. τοῦ κ. κεφ. ἐκέισε γὰρ διέφερον τοῖς κατέχουσι τὸ πρᾶγμα τὸ μὴ κλαπῆναι αὐτὸ παρὰ τοῦ δεσπότου, τῷ μὲν ὡς ἔχοντι χρῆσιν, τῷ δὲ ὡς καλῆ πίστει νεμομένη καὶ μέλλοντι δεσπόζειν. ἐνταῦθα δὲ οὐ διέφερον τῷ κλαπέντι τὴ γὰρ, ὅτι παρέθετο αὐτῷ Τίτιος πρᾶγμα, εἴτα ἐτελεύτησεν ἐπὶ κληρονομίᾳ τινί, ὅς ὑπέκλεψε τὸ παρατεθέν μετὰ καὶ ἐτέρου τινὸς διαφέροντος τῷ παραθηκαρίῳ οὐ διαφέρει δὲ τῷ παραθηκαρίῳ, καθὼ μὴ ἐγκυδυνεύει ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ, ὡς κεφ. ιδ'. θεμ. β'. [Sch. b. VII. 330.]

ἐπὶ μόνῳ τῷ ἐτέρῳ ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς] Οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ οὐδὲ γὰρ διάθεσιν κλέπτου ἐν αὐτῷ εἶχεν. [Sch. c. VII. 330.]

4. Εἰ δὲ τὸ ὅτιον τῆς κλαπίσης φιάλης νομίζετο ἴδιον εἶναι, εἰ καὶ τὸ ἄληθές οὕτως εἶχε, πάσης τῆς φιάλης κλέπτῃς ἐστίν.

πάσης τῆς φιάλης κλέπτῃς ἐστίν] Κἂν γὰρ ἐκείνῳ διέφερον, ἀλλ' οὐν ἐνωθῆν τῇ φιάλῃ μέρος ἐκείνης γέγονεν καὶ τοῦ τῆς φιάλης δεσπότου, καὶ ἀλλοτρίων ἐκλεψεν. [Sch. d. VII. 330.]

* Κἂν γὰρ πρῶν αὐτῷ διέφερον, ἀλλ' οὐν ἐνωθῆν τῇ ὅλῃ φιάλῃ μέρος αὐτῆς ἐγένετο, καὶ τῷ τῆς φιάλης δεσπότῃ καὶ τὸ ὅτιον ἤδη δεσποτικῶς ἤρμοζεν, καὶ ἐχρῆν αὐτὸν τοῦτο εἶδοτα μὴ κατὰ τῶν ἀλλοτρίων τῇ κλεπτικῇ χρ. k)

Ζήτει περὶ τούτου βιβ. ε'. tit. α'. κεφ. κγ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ν'. tit. α'. κεφ. κς'. [Sch. e. VII. 330.]

6. Ἐάν τις ἐξ ἀποθήκης, ἢ πλοίου, ἢ κινστέρνης μέτρον οἴνου, ἢ πρᾶγμα κλέψῃ, αὐτοῦ μόνου, οὐ μὴν καὶ τῶν λοιπῶν κλέπτῃς ἐστίν.

Ἐάν τις ἐξ ἀποθήκης, ἢ πλοίου, ἢ κινστέρνης] * Ἐάν τις ἀπὸ πλοίου πεφορτισμένου φανερόν σίτου μέτρον ἀφέληται, ἅρα παντός τοῦ γομοῦ τοῦ σίτου τῆς ναὸς, ἢ μόνου τοῦ ἀφαιρεθέντος κλοπῆν ἀμαρτάνει; εὐχερέστερον δὲ τοῦτο ζητεῖται ἐπὶ ὠρείου. καὶ σκληρόν ἐστι τὸ λέγειν, παντός τοῦ ὄντος ἐν τῷ πλοίῳ, ἢ ἐν τῷ ὠρείῳ κλοπῆν γίνεσθαι. εἰ δὲ καὶ κινστέρνα ἐστὶν οἴνου ἢ ὕδατος, καὶ ὀλίγον τις μέτρον ἐξ αὐτῆς ἀφέληται, τί ἂν εἴπομεν; εἰ δὲ καὶ πλοῖον ἐστὶν οὕτω κατασκευασμένον, ὥστε τὸν οἶνον ἐν αὐτῷ ἐκχεῖσθαι καὶ δίχα ἀγγείων μετακομιζέσθαι, καὶ τις ἐκ τούτου τοῦ πλοίου ὀλίγον μέτρον οἴνου ἀντλήσει, καὶ ἐνταῦθα λέγομεν, μὴ παντός τοῦ οἴνου κλοπῆν ἀμαρτάνεσθαι. ἐάν δὲ θεματικῶς ἐν ἀποθήκῃ κέραμα εἶναι οἶνον, καὶ ταῦτα ἀφαιρεθῆναι, πάλιν τῶν ἀφαιρεθέντων κεραμίων, οὐχὶ πάσης τῆς ἀποθήκης λέγομεν κλοπῆν ἀμαρτάνεσθαι ὡς περὶ ἐάν ἐκ πολλῶν πραγμάτων ἐγκυκλιεσμένων ἐν ὠρείῳ ἐν μόνον τις ἀφέληται, αὐτὸ μόνον κλέπτειν λογίζεσθαι πιστεύεται.

ἀποθήκης] † Τούτεστι σίτου.

πλοίου] † Οἴνου.

κινστέρνης] † Ὑδατος.

7. Ὅ εἰσελθὼν ἐν κοιτῶνι ἐπὶ τῷ κλέψαι, οὐπω κλέπτῃς ἐστίν, ἐνέχεται δὲ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς, καὶ τῇ περὶ βίας, ἐάν βιαιῶς εἰσῆλθῆν.

οὐπω κλέπτῃς ἐστίν] Ἐως ὅτε τὰ πρᾶγματα ἀφέληται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ψυχῇ κλεπτικῇ εἰσῆλθῆν ἐν αὐτῷ, μὴ κλέψας δὲ κλοπῆ γὰρ ἀνευ ψηλαφήσεως οὐ πλημμελεῖται. [Sch. f. VII. 330.]

8. Ἐάν τέλειόν τις ἐνβόλουκρον^{l)}, ἢ ἕτερόν τι, ὅπερ οὐκ ἠδύνατο βαστάσαι^{m)}, ἀνοίξῃ ἢ κλάσῃ, οὐ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ κλέπτει, ἀλλ' ὅσα ἀφέληται, εἰ δὲ τὸ ἐνβόλουκρον ἠδύνατο βαστάσαι, πάντων τῶν ἐν αὐτῷ κλέπτῃς ἐστίν, εἰ καὶ ἔλυσεν αὐτό, ἐφ' ᾧ καθὲν τὰ πρᾶγματα ἢ τινα αὐτῶν ἐπᾶραι.

ἀλλ' ὅσα ἀφέληται] Ἐπειδὴ ὄλον ἀφελῆσθαι οὐκ ἠδύνατο. [Sch. g. VII. 330.]

l) Supple χρῆσασθαι διατίσει. Abscissa quaedam sunt in Cod. 1350. m) Malim βαστάσαι.) Sic Fabr. Cod. 1350. ἐν βούρουκρον. Si etiam postea.

10) existimans unam esse suam] Et non obstat them. 2. cap. 20. Nam ibi eorum, qui rem detinebant, intererat, non subripi eam a domino, alterius ut fructuarit, alterius ut bonae fidei possessoris, qui erat rem uscapturus. Hic vero nihil intererat eius, cui furtum factum est: ut si Titius apud eum rem deposuerit, deinde decesserit herede relicto, qui subripiat rem depositam cum alia quadam re depositarii, nihil depositarii interest, cum amissionis periculum non sustineat, ut cap. 14. them. 2.

11) de altera tantum competit actio furti] Non etiam de altera, in qua affectum furis non habuit.

Sed si subrepti poculi ansam suam esse putavit, etiamsi vere ita se habet, totius poculi fur est¹²⁾.

12) totius poculi fur est] Nam etsi ad illum pertinere, iuncta tamen poculo pars eius effecta est, et domini poculi, et alienum subripuit.

Nam etsi antea ad illum pertineret, iuncta tamen poculo pars eius effecta est, et domino poculi iam dominium ansae competeat, et oportebat eum hoc scientem non in rebus alienis animum furandi habere.

Quaere de hoc lib. 15. tit. 1. cap. 23. them. 3. et lib. 50. tit. 1. cap. 26.

Si quis ex apotheca, vel nave, vel cisterna¹³⁾ mensuram vini vel rem subripuit, eius duntaxat, non reliquorum fur est.

13) si quis ex apotheca, vel nave, vel cisterna] Si quis de navi onerata certam frumenti mensuram abstulerit, utrum totius oneris frumenti, quod in nave est, an eius, quod abstulit, tantum furtum committit? Facilius hoc quaeritur in horreo. Et durum est dicere, totius, quod in nave vel in horreo est, furtum fieri. Sed et si cisterna vini vel aquae sit, et parvam mensuram quis ex ea abstulerit, quid dicemus? Sed et si navis ita comparata est, ut vinum in eam effundatur et sine vasis transvehatur, et ex ea nave parvam vini mensuram quis hauserit, hic quoque dicimus, non totius vini furtum fieri. Si vero ponas in apotheca amphoras esse vini, easque subtractas, amphorarum ablatarum, non totius apothecae furtum committi dicimus: quemadmodum si ex pluribus rebus in horreo reclusis unam quis abstulerit, eam tantum furari creditur.

apotheca] Frumenti,

nave] Vini.

cisterna] Aquae.

Qui ingreditur conclave furandi causa, nondum fur est¹⁴⁾: tenetur tamen iniuriarum actione, et de vi, si per vim intravit.

14) nondum fur est] Antequam res auferat, licet animo furandi ingressus sit, quia furtum sine con-trectatione non fit.

Si quis integrum involucrem, vel aliud quid, quod tollere non poterat, aperuerit vel fregerit, non omnium, quae in eo sunt, fur est, sed eorum, quae abstulit¹⁵⁾. Si vero involucrem poterat tollere¹⁶⁾, omnium rerum fur est, licet solverit, ut singulas vel quasdam auferret¹⁷⁾.

15) sed eorum, quae abstulit] Quia totum auferre non potuit.



εἰ δὲ τὸ ἐγβόλουκρον ἡδύνατο βασιτάσαι] Καὶ σκοπὸς ἦν αὐτῶ ὅλον ἀραι, καὶ γέγονεν ἂν καὶ τὸ ἔργον, εἰ μὴ ἐκ τοῦ ἀργήσαι συνελήφθη. ἐνταῦθα γὰρ, κἂν τὸ ἔργον μὴ ἐπληροῖσθαι, ἀλλ' ἄκων ἀπέστη τοῦ ἔργου, καὶ δοκεῖ τελειοθῆναι^{α)} τὸ ἔργον. ἐκείνο δὲ τὸ ἔργον λέγεται ἀπεῖναι, ὃ^{β)} ἐκοναίως εἶσαι, ἢ ὃ μὴδὲ ὅλως ὑπῆρ, ὡς ἐπὶ τοῦ γ'. θεμ. [Sch. h. VII. 330.]

ἐφ' ᾧ καθὲν τὰ πράγματα ἢ τινα αὐτῶν ἐπαῖραι] Νῦν ταῦτε, ἕτερα μετὰ ταῦτα. εἰ γὰρ δεῖξθῆ, ὅτι ταῦτα μόνον σκοπὸν ἔσχε κλέψαι, καὶ ἐπ' ἐκείνοις καὶ μόνον ἐνέχεται, οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις. [Sch. i. VII. 330.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Τουτέστιν, ἢ ἐφ' ᾧ πάντα μὲν ἐπαῖραι, πλὴν μὴ ὁμαδικῶς, ἀλλὰ καθὲν, ἢ τινα μὲν ἐπαῖραι ὁμαδικῶ^{γ)} μερικῶ φούρι, ἔχειν δὲ σκοπὸν ὑποστρέψαι, καὶ ἀραι καὶ τὰ ἄλλα δι' ἐτέρου μερικῶ φούρι, ὥστε καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις σκοπὸς ἦν ὅλα λαβεῖν.

Ἐάν δοκὸν δύο κλέψωσιν, ἦν ἕκαστος αὐτῶν οὐκ ἡδύνατο μόνος βασιτάσαι, ἕκαστος εἰς ὀλόκληρον τῆ περι κλοπῆς ἐνέχεται ἀγωγῆ.

ἦν ἕκαστος αὐτῶν οὐκ ἡδύνατο μόνος βασιτάσαι] Ζῆτει tit. γ'. κεφ. γ'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. δ'. [Sch. k. VII. 330.]

ἕκαστος] Ζῆτει tit. ι'. κεφ. κα'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ, ἀλλ' ἐκείνο πρὸς τοῦτο ἐμῆνευσε. [Sch. l. VII. 330.]

τῆ πδροῖ κλοπῆς ἐνέχεται ἀγωγῆ] Οὐ^{δ)} μὴν καὶ τῷ φουριβῶ. καὶ ζῆτει tit. ι'. κεφ. κα'.

Πρὸςκειται' εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδεὶς αὐτῶν βασιτάσαι τὴν δοκὸν ἡδύνατο μόνος' οὐδὲ γὰρ δυνάμεθα λέγειν, ἕκαστον ἐν μέρει τὴν κλοπὴν ἐπὶ τῆ δοκῶ πεποιθῆναι' ἀλλὰ πᾶντες ἐπὶ πᾶσιν τῆ δοκῶ τῆ φούρι κατέχονται. [Sch. m. VII. 330.]

Εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ μὴ κλέψας τις ἐνάγεται τῆ φούρι, ὅμως τῆ ἀπαιτούσῃ τὸ κλαπέν ἀγωγῆ οὐκ ἐνάγεται.

καὶ μὴ κλέψας τις] Ἐπὶ τινων θεμάτων, ὡς ὃ κρατηθεὶς καὶ μὴ ἀφαιρεθεὶς, ὡς ὃ ἐν τῷ τέλει τοῦ α'. θεμ. τοῦ κα'. κεφ. καὶ ὃ συμβουλευσας τῷ κλέπτοντι, ὡς κεφ. λδ'. [Sch. n. VII. 330.]

ὅμως τῆ ἀπαιτούσῃ τὸ κλαπέν ἀγωγῆ οὐκ ἐνάγεται] Ὁ γὰρ κοδικτικὸς μόνον τὰ^{ε)} ἀφαιρεθέντα δύναται ἀπαιτεῖν. [Sch. o. VII. 330.]

* Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐπὶ τινων θεμάτων, ὑπὲρ ὧν οὐκ ἀφειλιτό τις, τῆ φούρι κατέχεται, ὅμως ὃ φούριβος κοδικτικὸς οὐ δύναται κινεῖσθαι κατὰ τινος ἐφ' οἷς μὴ ἀφειλιτό' ἐπειδὴ μόνον τὰ ἀφαιρεθέντα πράγματα δύναται ἀπαιτεῖν ὃ κοδικτικὸς.

κβ'. Πανλ. Ἐάν ὃ κλέψας κλάσῃ ἢ διαρρήξῃ τινά, ὑπὲρ κλεπτικῶ λογισμῶ οὐκ ἐψηλάφησεν, οὐκ ἐνέχεται περὶ αὐτῶν τῆ περι κλοπῆς ἀγωγῆ.

οὐκ ἐνέχεται περὶ αὐτῶν τῆ περι κλοπῆς ἀγωγῆ] Τῷ δὲ Ἀκουλίω ἐπ' αὐτοῖς ἐνάγεται. [Sch. p. VII. 331.]

κγ'. Οὐλλπιαν. Ὁ δεκτικὸς δόλου καὶ ἀμελείας ἄνηβος, οὐ μὴν ὃ ἦτιων τῶν ἐπτά ἐτῶν, ὑπόκειται καὶ τῆ περι κλοπῆς ἀγωγῆ, καὶ τῆ τῆς ἀρνήσεως, καὶ τῆ ἀπαιτήσεως τοῦ κλαπέντος.

κδ'. Σπουδάσας δὲ ἄλλω^{ς)} κλέπτοντι, οὐκ ὑπόκειται τῆ περι κλοπῆς ἀγωγῆ.

ὃ δεκτικὸς δόλου καὶ ἀμελείας ἄνηβος] Ζῆτει βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. βια'. λέγον. Ὁ πληρωτῶν τῆ ἡβῆ ἄνηβος, καὶ κλοπῆς, καὶ ὑβρεῶς ἐστὶ δεκτικὸς. ἀνάγνωθι καὶ ἰστοιτου. γ'. tit. ιθ'. ὅστις εἰς τρία διαίρων τοὺς πονπίλλους, τοὺς μὲν ἱμφαντας ἀποκαλεῖ, οἳ εἰσι οἱ θηλάζοντες ἢ καὶ οἱ μικρῶ μείζονες, τοὺς δὲ προξίμους ἱμφαντι, ὁποῖός ἐστιν^{ι)} ὃ ζ'. ἢ ὄγδοον ἡγῶν ἐνιαυτον' οὗτος γὰρ, εἰ καὶ ἐκφωνεῖν τα φήματα

16) si vero involucrum poterat tollere] Et constituerat totum tollere, idque fecisset, nisi dum cunctatur, fuisset deprehensus. Hic igitur, quamvis res impleta non fuerit, tamen invito eo abest, et videtur res impleta. Ea vero res dicitur abesse, quam volens omisit, vel ex qua nihil prorsus adest, ut them. 3.

17) ut singulas vel quasdam auferret] Nunc has, alias postea. Nam si has tantum probaverit furandi se animum habuisse, in iis tantum tenetur, non in aliis.

Hagiotheod. Hoc est, vel ut omnes auferret, non simul, sed singulas, vel ut quasdam auferret onere partiaro, et haberet animum revertendi et auferendi etiam reliquas alio partiaro onere, ita ut in ambabus affectum habuerit omnes auferendi.

Si lignum duo subripuerint, quod singuli tollere L. 21. § non potuerint¹⁸⁾, singuli¹⁹⁾ in solidum actione D. XL¹ furti tenentur²⁰⁾.

18) quod singuli tollere non potuerint] Quare tit. 3. cap. 50. them. ult. et lib. 7. tit. 3. cap. 9.

19) singuli] Quare tit. 10. cap. 21. nec opponatur tibi, sed illud ex isto interpretare.

20) actione furti tenetur] Non conditione furtiva. Et quare tit. 10. cap. 21.

Additur: Quamvis lignum tollere nullus potuerit solus. Nec enim possumus dicere, singulos pro parte ligni furtum fecisse: sed omnes totius ligni nomine furti tenentur.

Quamvis et qui non abstulit²¹⁾, teneatur furti, §. 10. conditione tamen furtiva non tenetur²²⁾.

21) et qui non abstulit] Quibusdam casibus, ut qui deprehenditur, antequam sustulerit, ut in fine them. l. cap. 21. et qui opem fert furi, ut cap. 34.

22) conditione tamen furtiva non tenetur] Quia conditio furtiva ea tantum, quae ablata sunt, repetere petest.

Quamvis quibusdam casibus aliquis eorum nomine, quae non abstulit, furti teneatur, conditio tamen furtiva intendi non potest eorum nomine, quae quis non abstulit, quia conditio eae res tantum, quae ablatae sunt, peti possunt.

XXII. Paul. Si fur fregit vel rupit quaedam, L. 22. § quae furandi animo non contrectavit, eorum nomine furti non tenetur¹⁾. D. eod

1) eorum nomine furti non tenetur] Aquilia autem de his convenitur.

XXIII. Ulpian. Impubes doli et culpa capax¹⁾, L. 23. non etiam minor septem annis, tenetur actione furti et Aquiliae, et conditione furtiva. D. eod.

XXIV. Opem autem ferens alii furtum facienti²⁾ L. 23. fin non tenetur actione furti. D. eod

1) impubes doli et culpa capax] Quare lib. 2. tit. 3. cap. III. quo dicitur: Impubes proximus pubertati et furti, et iniuria capax est. Lege et Institut. 3. tit. 19. quo pupilli in tria genera dividuntur, infantes, quales sunt qui lactantur, vel etiam paulo maiores: proximos infanti, qualis est septennis vel octennis: hic enim licet loqui possit, tamen discernere

α) Fabr. τελευθῆναι. β) Fabr. ὁ. γ) Quid hic sibi Fabr. sed latina eius versio Cuiacii, exceptis locis laudatis, Fabr. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἄλλο. ε) Fabr. ἰστι.

Basil. T. V.

veit ὁμαδικῶ, non intelligo. γ) Hoc scholium deest apud ab eo exhibetur. ρ) τὰ, quod habet Cod. 1350. deest apud



δύναται, ἀλλὰ διακρίνειν οὐ δύναται, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ λεγόμενα ὁ δὲ πρόξυμος πονηροῦ, ἢ γούνη ὁ πλησιάζων τῇ ἡβῃ, ὅς ἰσχυρῶς ἐπερωτῆ. ζῆται καὶ βιβ. κη'. τίτ. α'. κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. λε'. τίτ. ιε'. κεφ. α'. θεμ. ια'. καὶ κεφ. αὐτοῦ ιδ'. καὶ τίτ. λζ'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. λε'. καὶ τίτ. μα'. κεφ. κβ'. καὶ τίτ. να'. κεφ. μθ'. καὶ τίτ. λθ'. κεφ. ι'. καὶ κα'. τὰ πάντα ἀναγκαῖα, καὶ βιβ. νη'. τίτ. ι'. κεφ. μέ. θεμ. η'. καὶ τὸ ἐκεῖ παλαιοῦ σχολίου, καὶ βιβ. λδ'. τίτ. γ. κεφ. ε. ὁ διαριζόμενος, τὸν ἀπολυόμενον ἀπὸ ὑπεξουσιότητος συναινῆν τῇ ἀπολύσει, οὐ φησὶν ἔχειν χώραν τὴν συναίνεσιν ἐπὶ τοῦ ἐπταετοῦς· οὗτος γὰρ οὐ δύναται συναινῆν, ὡς φησὶν ἡ ἐκεῖσε παραγραφή τοῦ Ἰσιδώρου, ἀλλὰ καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἀπεντεύθειν αὐτεξουσιος γίνεται. [Sch. q. VII. 331.]

σπουδάσας δὲ ἄλλω κλέπτουσι. Καὶ τοῦτο ἔχει ὁ ἀνήθος τῶν μειζόνων διαφέρον, ὅτι ἐκείνοι καὶ συμβουλευόντες ὑπόκεινται τῇ περὶ κλοπῆς, οὗτοι δὲ μόνον, ὅταν κλέψωσιν. ζῆται κεφ. λζ'. θεμ. α'. καὶ παρατελευτ. καὶ ν'. θεμ. β'. [Sch. r. VII. 331.]

§. 1. Ἐὰν κλάσω κιβωτὸν ἐπὶ τῷ κλέψαι ἐνώτια ἐκεῖ κείμενα, καὶ ψηλαφησῶ αὐτά, ἐπὶ μόνους αὐτοῖς ὑπόκειμαι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, κἄν τὰ λοιπὰ πράγματα διὰ τὸ εὑρεῖν τὰ ἐνώτια ἐψηλάφησα.

§. 2. Ὁ δίσκον ἀποξέσας ἐπὶ παντὶ τῷ δίσκῳ εἰς τὸ διαφέρον ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἐὰν κλάσω κιβωτόν] † τὰ^{α)} παρόντα β. θέματα ἐν τισὶ τῶν βιβλίων ἀνωτέρω ἐν τῷ κβ. κεφ. κείνται.

* Ἐὰν τοιαυτῇ βουλῇ κιβωτὸν ἐκλάσῃ, ὥστε τὰ ἐν αὐτῇ ἐνώτια περιελθεῖν, καὶ ἐψηλάφησῃ τὰ ἐν αὐτῇ φορητὰ ἀνίμο, ἐπ' αὐτοῖς μόνους τοῖς ἐνωτίοις δοκῶ κλοπὴν ποιῆν· ὅσα γὰρ ἄλλα πράγματα διεῖλεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ, ἵνα εὑρη τὰ ἐνώτια, ἐπὶ τοιούτοις οὐ κατέχεται τῇ φουρτῇ.

ἐπὶ μόνους αὐτοῖς ὑπόκειμαι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἐπὶ δὲ τοῖς λοιποῖς οὐ κατέχομαι· οὐδὲ γὰρ διατίθει κλεπτικῇ ἐψηλάφησα ἐκεῖνα. [Sch. s. VII. 331.]

ὁ δίσκον ἀποξέσας] Τί γὰρ, ὅτι ὁ^{ν)} δίσκος εἶχεν ἱστορίας τινάς, ἃν ἐξασθεῖων γερον^{α)} ὁ ἅπας δίσκον ἀχρηστος; ὁ γούνη κλέπτης ὡς μοι τοῦ παντὸς δίσκου τὸ τίμημα διπλοῦν, καὶ λήφεται αὐτὸ ἐκείνου. διὰ δὲ τοῦ φορητῆ βουδνικτικίου ἀπλοῦν πάλιν τὸ τίμημα δώσει μοι. σημειῶσαι ἐκ τοῦ παρόντος, ὅτι ἐὰν κλέπτης εὐρῶν ἀφείληται τὰ ἐν αὐτῷ ἠρωμένα κοσμίμ, καὶ ποιῆσῃ^{α)} τὸ καταλειφθῆν ἀχρηστον, τοῦ ὅλου τὴν διατίμησιν, οὐ μὴν ἂν ἀφείλετο^{γ)}. καὶ πρόσχετες τούτῳ χρησίμῳ ὄντι. ζῆται ὁμοιον καὶ ἀναγκαῖον ἐπὶ τῆς σέρβι κοροσῆπι τίτ. ζ'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. ιδ'. θεμ. η'. αὐτοῦ. [Sch. t. VII. 331.]

ἐπὶ παντὶ τῷ δίσκῳ] † Ὡς ὅλον ἀφανίσας.

εἰς τὸ διαφέρον] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἐὰν δὲ εἰς τοσοῦτον ὁ κλέπτης καταδικάζομενος ζήτησιν καὶ αὐτὸς κἄν τὸ περιλειφθῆν τοῦ δίσκου λαβεῖν, ἀκουσθήσεται, ὁμοίως τῷ ἐν τῷ η. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ ζ'. τίτ. ὑποφθορεῖ.

§. 1. κα'. Ἐπὶ ἀργῷ οὐκ ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ. Οὐδὲ ἐὰν τις αὐτοῦ βίμ ἐξέλθῃ.

§. 2. Ἀρμόζει δὲ ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ ἐπαρθεῖσι κλοπιμαίῳ λογισμῶ, τυχὸν δένδροις, ἢ λίθοις, ἢ ψάμμῳ, ἢ καρποῖς. εἰς δὲ τὸ ἀναλαβεῖν τὴν νομὴν αὐτοῦ ἀρμόζει, ὡς ἐπὶ τῶν κινητῶν, ἀπαίτησις.

ἐπὶ ἀργῷ] Ἀληθέστατον ἐστίν, ὅπερ τοῖς πολλοῖς ἤρσε, τὸ μὴ δύνασθαι τοῦ ἀκινήτου πραγματος κλοπὴν ἀμαρτάνεσθαι. ὅθεν ἐζητήθη, ἐὰν τις κατὰ βίαν ἐξέλθῃ τοῦ ἀργοῦ, εἰ δύναται κινεῖν τὸν κονδικτικιον κατὰ τοῦ ἐξελάσαντος. καὶ ὁ λαβεῖων καὶ ὁ κέλλος νομιζοῦσαι, δύνασθαι κινεῖν αὐτὸν κονδικτικιον, οὐκ ἐπὶ ἀπαίτησι μόνου τοῦ ἀργοῦ, ἀλλὰ τῆς νομῆς αὐτοῦ μόνον, ἢς ἐξέπεσεν ὁ ἐξελάθεις τοῦ ἀργοῦ, ὡς περ εἰ κινήτῳ πραγματῶ ὑφαιρεθῆ. εἰ καὶ τὰ μάλιστα δὲ περὶ τοῦ ἀργοῦ οὐ κινεῖται ἡ φουρτῇ, ὁμοῖ ἐὰν ἀφαιρεθῆ ἐκ τοῦ ἀργοῦ δένδρον τυχόν, ἢ λίθος, ἢ ψάμμος, ἢ καρπός, οὐς φουρανδι ἀνίμῳ ἐδραεπάτο τις, κινεῖται ὑπὲρ τούτων ἢ

non potest, quod non intelligat, quid loquatur: proximos pubertati, qui recte stipulantur. Quaere et lib. 28. tit. 1. cap. 12. et lib. 35. tit. 16. cap. 1. them. 11. et eiusdem cap. 14. et tit. 37. huius libri, cap. 35. et tit. 41. cap. 22. et tit. 51. cap. 49. et tit. 39. cap. 10. et 21. omnia necessaria, et lib. 58. tit. 10. cap. 45. them. 8. et ibi Antiqui scholium, et lib. 31. tit. 3. cap. 5. quod ait, constitutionem, quae emancipatum consentire emancipationi exigit, non habere locum in septenni, quia hic consentire non potest, ut ait ibi Isidori adnotatio, sed absque eo statim sui iuris fit.

2) opem autem ferens alii furtum facienti] Hoc distat impubes a maioribus, quod hi opem ferentes teneantur furti, illi vero tantum, si furentur. Quaere cap. 36. them. 1. et penult. et cap. 50. them. 2.

Si fregero arcam³⁾ subripiendarum inaurium causa, quae ibi erant, et eas contrectavero, earum tantum nomine teneor furti actione⁴⁾, etiamsi alias res inveniendarum inaurium causa contrectavero.

Qui discum abradit⁵⁾, totius disci nomine⁶⁾ in id quod interest⁷⁾ actione furti tenetur.

3) si fregero arcam] Haec duo themata in quibusdam exemplaribus supra in cap. 22. reposita sunt.

Si eo consilio arcam refregi, ut in aures, quae in ea erant, tollerem, easque contrectavero furandi animo, inaurium tantum furtum facere videor: nam de reliquis rebus, quas fur ex arca seposuit, ut in aures inveniret, non tenetur actione furti.

4) earum tantum nomine teneor furti actione] Reliquarum autem nomine non teneor: nec enim furandi animo eas contrectavi.

5) qui discum abradit] Quid enim, si discus habuit historias quasdam, quibus abrasis discus totus reddatur inutilis? Itaque fur totius disci dabit mihi duplum pretii, et ille eum accipiet. Et rursus conditione furtiva simplum mihi dabit. Ex eo nota, furem, qui rei iuncta ornamenta detrahit, et quod relictum est, inutile reddidit, totius rei aestimationem dare, non eius, quod abstulit. Et huic attende quasi utili. Quaere etiam simile et necessarium de actione servi corrupti tit. 6. huius libri, cap. 14. them. 8.

6) totius disci nomine] Quod totum inutilem reddidit.

7) in id quod interest] Hagiotheod. Sed si fur in tantum condemnatus quod de disco reliquum est, habere velit, audietur similiter, ut corruptor in them. 8. cap. 14. tit. 6.

XXV. De fundo¹⁾ non competit actio furti²⁾.

Ne tunc quidem, cum quis ex eo vi deicctus sit.

Competit tamen de eis, quae ex eo sublata sunt furandi animo, veluti arboribus, lapidibus, arena, fructibus. Repetendae autem possessionis causa, ut in rebus mobilibus, condictio competit³⁾.

1) de fundo] Verissimum est, quod plerisque placuit, rei immobilis furtum fieri non posse. Unde quaeritur, si quis vi fundo deiciatur, an possit agere conditione in eum, qui deiecit. Et Labeo et Celsus putant, posse eum agere conditione, non repetendi tamen agri, sed possessionis tantum ademptae causa, sicut si res mobilis auferatur. Licet autem de agro non agatur furti, agitur tamen de ablatis ex agro, arboribus, vel lapidibus, vel arena, vel fructibus, quos quis furandi animo decerpserit. Similiter lib. 50. tit. 3. cap. 48.

α) Est scholium marginale, quod deest apud Fabr. β) ὁ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. γ) Fabr. γίγνηε.

δ) Fabr. ποιήσαι. ε) Supple δίδωσι.



φούρτι. ὁμοίως βιβ. ν'. τιτ. αὐτοῦ γ'. κεφ. μη'. [Sch. u. VII. 331. sq.]

οὐχ ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Ἀλλὰ τὸ περὶ βίας. αὕτη γὰρ ἐπὶ κινητῶν χώρων ἔχει. τὰ δὲ ἀκίνητα οὐ κλέπτονται. ζῆτει τιτ. ιζ'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ γ'. [Sch. x. VII. 332.]

ἀρμόζει, ὡς ἐπὶ τῶν κινητῶν. ἀπαίτησις] Ἴππων τριτακτίου κονδικτικίου. [Sch. y. VII. 332.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἰδε νῦν ὁ πολλάκις ἐξήγησας, ὅποια τίς ἐστὶ καὶ πῶς ὀνομάζεται ἡ περὶ ψιλῆς νομῆς κινουμένη ἀγωγή ἐπὶ τε κινητῶν, ἐπὶ τε ἀκινήτων. καὶ ἴδε, ὅτι κονδικτικίος λέγεται. ὁ μὲν γὰρ ζῆτων νομὴν κατὰ βίαν ἀφαιρεθεῖσαν κινεῖ οὐδὲ βί. ὅπερ ἐστὶν ἀποκαταστατικόν. ὁ δὲ ψιλῆν νομὴν ἀνακαλούμενος κατὰ βίαν ἀφαιρεθεῖσαν οὐκ ἔχει τὸ οὐδὲ βί τῶς, ὡς ὁρᾷς ἀπὸ τῶν διγέστων, ἀλλὰ κονδικτικίον, ὃν οὐδέπω ἐμάθομεν ἀποκαταστατικόν ποτε εἶναι, οὐδὲ ἤκουσαμεν. ἔχει δὲ τὸν τοιοῦτον κονδικτικίον περὶ νομῆς κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, οὐ μὴν περὶ δεσποτείας· ὁ γὰρ κονδικτικίος ἀπὸ μὴ δεσποτον κινεῖται. ἡ δὲ ἐν ἑμὲ τὸ ἐναντίον. οἴμαι δὲ, ὅτι ἀπὸ τοῦ γθ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. ν'. βιβ. ἔστιν, ὅτε καὶ βίας μὴ γενομένης κινεῖται τὸ οὐδὲ βί, καὶ ἀπὸ τοῦ κς'. κεφ. καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς παραγραφῶν.

κς'. Παυλ. Ἐάν τις τὰς ἐν τῷ ἀγρῷ σου ἀγρίας μελίσσας γονοποιήσασας ἀφέληται, ἢ τὴν γονὴν αὐτῶν, οὐχ ὑπόκειται σοι διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτὰς σὰς.

ἔάν τις — ἀφέληται] Ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. γ'. θεμ. ιε'. [Sch. z. VII. 332.]

Ἐάν μελίσσαι ἐν τῷ δένδρῳ τοῦ σου ἀγροῦ γονίῃ ἐποίησαν, καὶ τις αὐτὰς τὰς μελίσσας ἦτοι τὸν τοκετὸν αὐτῶν ἀφέλητο, οὐ κατέγεται σοι τῆ φούρτι, ἐπειδὴ πετασθεῖσαι ἐκ τοῦ σου ἀγροῦ οὐ διέμειναν τῆς σῆς δεσποτείας. εἰκαίαι γὰρ αἱ μελίσσαι τοῖς κατὰ θῆραν ὑπὸ γῆς, ἢ ἕρος, ἢ θαλίως λαμβανόμενοι. αὐταὶ γὰρ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνονται, ὡς βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. ε'. θεμ. β'. [Sch. a. VII. 332.]

Ὁ μισθωσάμενος ἀγρὸν ἔχει ἐπὶ τοῖς καρποῖς αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν· εὐθέως γὰρ κοπτόμενοι αὐτοῦ γίνονται.

ὁ μισθωσάμενος ἀγρὸν] Ὁ κολωνός δ' ἐπὶ ἀργυρίοις γεωργῶν τὸν ἀγρὸν σου, κατὰ τοῦ κλέπτοντος τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς συνεστάτας καρποὺς καλῶς κινεῖ τὴν φούρτι· ἐπειδὴ γὰρ ἀπᾶς ἐχωρίσθησαν τῶν δένδρων οἱ καρποί, δεσπότης αὐτῶν γέγονε. ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. α'. σημειώσαι, πῶς μὴ ὡν ὁ μισθωτὸς δεσπότης αὐτῶν^{α)} καρπῶν πρὸ τοῦ κοπῆναι γίνεται δεσπότης αὐτῶν, κἂν κοπῶσι παρ' οἰουδηθῆντος ἄλλου, ἢ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ κλεπτικῷ σκοπῷ αὐτοὺς ἀφαιρουμένου καὶ κόπτοντος. [Sch. b. VII. 332.]

† Ὅμοίως φησὶν Ἰνστιτ. β'. τιτ. α'.

εὐθέως γὰρ κοπτόμενοι αὐτοῦ γίνονται] Ἐπὶ δὲ τοῦ οὐσουφρονκτου τὸ ἐναντίον, ὡς βιβ. ιζ'. τιτ. α'. κεφ. ιβ'. θεμ. τελευτ. καὶ ὁ λογισμὸς τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐπὶ μὲν οὐσουφρονκτου^{β)} ἅμα τῇ τελευτῇ τὸν οὐσουφρονκτουαρίον σβέννυται ὁ οὐσουφρονκτος, καὶ γίνεται ὁ δεσπότης τέλειος δεσπότης· ἐπὶ δὲ τοῦ μισθωτοῦ, καὶ μετὰ τελευτῆν αὐτοῦ, εἰ βούλονται οἱ κληρονόμοι τοῦ^{γ)} μισθωτοῦ, οὐκ ἀφίστανται τοῦ ἀγροῦ· ἀλλὰ καὶ οἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅλου^{δ)} τοῦ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ καρποῖ^{ε)}, κἂν δύο μῆνας μόνους ἢ καὶ^{ς)} ἔλαττον ὁ μισθωτὸς ἐνεμήθη, τῷ μισθωτῷ ἦτοι^{ε)} τοῖς αὐτοῦ κληρονόμοις διαφέρουσι. μισθὸν γὰρ δίδωσι, καὶ τρόπον τινὰ ἠγόρουν καὶ τοὺς καρποὺς, καὶ παραπέμπει^{η)} τοῖς κληρονόμοις. διὸ διὰ τὸ ἀδῆλον τῆς τοῦ οὐσουφρονκτουαρίου τελευτῆς οὐ γίνονται ἐκείνου καρποί, εἰ μὴ ληφθῶσι παρ' αὐτοῦ ἐκ τῶν δένδρων. ζῆτει καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. ιε'. θεμ. ια'. αὐτοῦ. [Sch. c. VII. 332. sq.]

κς'. Οὐλπ. Ἀσφαλειῶν^{ι)} ὑποκλαπείσων, οὐ μόνον τὸ τίμημα τῶν χαρτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενον

z) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Adde τῶν post αὐτῶν, vel pro αὐτῶν lege τῶν. b) Adde τοῦ ante οὐσουφρονκτου. c) Fabr. αὐτοῦ inserit ante τοῦ, quod in Cod. 1350. deest. d) Fabr. τοῦ inserit ante ὅλου, quod omittit Cod. 1350. e) καρποὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. g) ἦτοι Cod. Fabr. ἦ. h) Sic Cod. 1350. Fabr. περιπέμπει. i) L. 27. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 104. sq. usque ad vocem διπλασιάζεται. Est ibi cap. 26. h t.

2) non competit actio furti] Sed de vi. Haec enim in rebus mobilibus locum habet: immobilium autem furtum non fit. Quaere tit. 17. cap. 7. them. 2. et 3.

3) ut in rebus mobilibus, condictio competit] Id est, condictio triticiana.

Hagiotheod. Vide nunc, quod saepe quaesivisti, qualis sit et quomodo vocetur actio, quae de nuda possessione intenditur, tam in rebus mobilibus, quam immobilibus. Observa, eam conditionem vocari. Nam qui possessionem vi ablatam petit, agit interdicto Unde vi, quod est restitutorium: qui vero nudam possessionem vi ablatam repetit, non habet interdictum Unde vi, uti ex Digestis vides, sed conditionem, quam restitutoriam esse non dum cognovimus, neque audivimus. Habet autem eiusmodi conditionem de possessione mobilium et immobilium, non de dominio: nam conditione agit, qui non dominus est. In actione in rem contrarium est. Puto autem, ex cap. 59. tit. 3. lib. 50. et cap. 56. et adnotationibus ad illa, interdum etiam si vis facta non sit, agi interdicto Unde vi.

XXVI. Paul. Si quis feras apes in tuo agro foeticantes auferat¹⁾, vel foetum earum, non tenetur, quia non sunt tuae. L. 26. pr. D. XLVII. 2.

1) si quis — auferat] Quaere lib. 50. tit. 2. cap. 3. them. 15.

Si apes in arbore fundi tui foetum fecerint, et quis eas apes vel sobolem earum abstulerit, non tenetur tibi furti, quia ubi evolarunt ex tuo agro, tuae non manent. Comparantur enim apes venatione captis terra, mari, coelo. Fiunt enim occupantis, ut lib. 50. tit. 1. cap. 5. them. 2.

Qui agrum conduxit²⁾, fructuum nomine habet §. 1. actionem furti: statim enim atque decerpti sunt, eius fiunt³⁾.

2) qui agrum conduxit] Colonus, qui nummis colit agrum tuum, cum eo, qui fructus in agro stantes subriperit, recte agit furti: quoniam statim atque arboribus separati sunt fructus, dominum eorum effectus est. Quaere lib. 20. tit. 1. Nota, colonum non fieri dominum fructuum, antequam decerpantur, sed decerptorum dominum fieri, etiamsi ab alio decerpantur, vel etiam ab eo, qui furandi animo eos aufert et decerpt.

Similiter loquitur Instit. 2. tit. 1.

3) statim enim atque decerpti sunt, eius fiunt] In usufructu aliud est, ut lib. 16. tit. 1. cap. 12. them. ult. Et ratio differentiae haec est, quia usus fructus statim atque decessit fructuarius, extinguitur, et proprietarius fit plenus dominus: in colono autem post mortem eius, si velint heredes eius, ab agro non recedunt, sed et totius anni ante mortem eius fructus, etiamsi duobus tantum mensibus vel minori tempore colonus possederit, ad colonum vel heredes eius pertinent. Dat enim mercedem, et quodammodo emit fructus, eosque transmittit ad heredes. Ideoque propter incertum mortis fructuarii fructus eius non fiunt, nisi ab eo ex arboribus percepti sint. Quaere et lib. 20. tit. 1. cap. 15. them. 11.

XXVII. Ulp. Cautionibus¹⁾ subreptis, non tantum chartarum pretium, sed et quantitas, quae eis

L. 27. pr. D. eod.



αὐταῖς ποσὸν διπλασιάζεται. συμβαίνει δὲ καὶ μετὰ τὴν τοῦ χρέους καταβολὴν διαφέρειν τῷ δανειστῇ ἔχειν αὐτὰς. τί γάρ, ὅτι ἐπίκειται ὁ χρεώστης ἀναλαβεῖν αὐτὰς, ἢ συκοφαντεῖ ὡς μὴ κεχρεωστημένως κατυβαλῶν; πᾶν οὖν τὸ διαφέρον διπλασιάζεται.

§. 1. Εἰ δὲ τὸ χρεὸς ἐτέρωθεν ἀποδείξει δύναται, οὐδὲν αὐτῷ διαφέρει.

ἀσφαλειῶν] Ὁμολογῶν χρεωστῶν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντὶ ἐγγράφῳ δικαιοματι. καὶ ζῆται τι. μα. κφ. ις. [Sch. d. VII. 333.]

τὸ περιεχόμενον αὐταῖς ποσὸν διπλασιάζεται] Εἰ μὴ κατεβλήθη τῷ δανειστῇ τὸ χρεὸς. [Sch. e. VII. 333.]

τί γάρ, ὅτι ἐπίκειται ὁ χρεώστης ἀναλαβεῖν αὐτὰς] Δύναται γάρ, ἐπεὶ καὶ ἀγωγὴν ἔχει, ὡς βιβ. ιε'. τι. δ. κφ. τελευτ. [Sch. f. VII. 333.]

ἢ συκοφαντεῖ ὡς μὴ κεχρεωστημένως καταβαλῶν] Πολλοὶ γὰρ οἱ χρεῶσται μετὰ τὴν καταβολὴν ἀπαυτοῦσι τοὺς δανειστας ὡς ἰνδεβίτως εἰληφῶτας, καὶ διὰ τοῦτο διαφέρει αὐτοῖς καὶ μετὰ ἀπόδοσιν τοῦ χρέους τὸ γραμματεῖον ἔχειν, ἵνα μηδέποτε τὴν περιεχόμενον ἀποδείξωσιν. [Sch. g. VII. 333.]

† Ζῆται κφ. πγ. θεμ. δ.

πᾶν οὖν τὸ διαφέρον διπλασιάζεται] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἰσθι, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο τοῦ διαφέροντος πλατύτερον τι ὄν καὶ καθολικώτερον, περιέχει καὶ δηλοῖ καὶ τὴν ζημίαν καὶ τὸ κέρδος· εἰ γὰρ τὸ κέρδος, πολλὰ μάλλον καὶ τὴν ζημίαν. ὅταν μὲν οὖν τὸ διαφέρον ἐν ζημίᾳ θεωρεῖται, ὡς περ ἐνταῦθα, ἀπαιτεῖ τοῦτο ἢ φοῦρτι εἰς τὸ διπλοῦν ἢ τετραπλοῦν· ὅταν δὲ ἐν κέρδει φαίνεται τῷ ἐκ τῆς διατιμήσεως, ὡς ἐν κφ. ν'. οὐδὲ διπλασιάζεται, οὐδὲ τετραπλασιάζεται, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς μέτους καῦσα καὶ τὸ ἐν κέρδει τῆς διατιμήσεως διαφέρον τετραπλασιάζεται, ὡς βιβ. ι'. τι. β. κφ. ιγ'. θεμ. α'. κέρδει γὰρ οὐ προσέχον ἐπὶ τῆς φοῦρτι τῷ τῆς διατιμήσεως πράγματι τῷ) σπανίῳ καὶ ἐπιζόμενῳ, ὅσον εἰ τις λέγει· ἀληθὲς μὲν, τὸ πρᾶγμα μόν καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀνά ι. νν. παλῶνται· ἀλλ' ἐὰν λαβῶν τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἀπῆλθον εἰς τῆς τῆς χώραν, ιε'. ἂν νν. τοῦτο ἐπαίρησα. τοιοῦτος οὖν, φησί, κέρδει λεπτοῖς ἐπὶ τῆς φοῦρτι οὐδ' ὅλως προσέχω, ὡς κφ. ν'. εἰ γὰρ τὸ κέρδος ἔξωθεν ἦν καὶ προφανές, καὶ ὁμολογούμενον, καὶ μοι περιερχεσθαι ἤμελλεν, ὡς ἡ καταλειφθεῖσα τῷ δούλῳ κληρονομία, καὶ κλατεῖς τὸν δούλον ἐστρεφθῆν καὶ ταύτης, καὶ αὐτῆ συνεισάγεται ἐν τῇ φοῦρτι καὶ ἀποτιμάται, ὡς κφ. νδ'. θεμ. κγ'. πῶς δὲ συνεισάγεται, ἀνάγνωθι τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφῆν, καὶ κφ. οβ'. καὶ τὴν ἐν ἐκείνῳ παραγραφῆν, καὶ θεμ. β'. αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ δευτέραν παραγραφῆν.

εἰ δὲ τὸ χρεὸς ἐτέρωθεν ἀποδείξει δύναται] Τυχόν γὰρ καὶ τοῦ τραπεζίτου, δι' οὐ ἐδάνεισεν, ἐγγράφον εἶχε, καὶ ὑπέμεινε τοῦ χειρογράφου τὴν κλοπῆν, ἢ καὶ ἐν δύο χαρταῖς^{m)} τὸ αὐτὸ χρεὸς ἐγγράφῳⁿ⁾, καὶ εἰς ἐκ τῶν δύο χαρτῶν ἀπώλετο. [Sch. h. VII. 333.]

§. 2. Καὶ^{o)} ὁ κλέψας ἀποχὴν εἰς τὸ διαφέρον ἐνέχεται· οὐ διαφέρει δέ, ἐὰν ἐτέρωθεν ἢ καταβολῇ δείκνυται.

καὶ ὁ κλέψας ἀποχὴν] Τί^{o)} γάρ, ὅτι μέρος τοῦ χρέους καταβαλῶν ὁ χρεώστης ἀποχὴν ἔλαβεν τοῦ δανειστοῦ, καὶ τις ταύτην ἐκλεψεν;

§. 3. Ὁ δὲ μὴ ἀποκινήσας, ἀλλ' ἀπαλείψας^{p)} τὸ δικαίωμα, οὐ μόνον τῇ περι κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆ, ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀκουιλίῳ ἐνέχεται.

ἀλλ' ἀπαλείψας τὸ δικαίωμα] Ἐν τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς· εἰ γὰρ μετὰ ταῦτα, ἀνάγνωθι τὸ ἐφεξῆς θεμα. [Sch. i. VII. 333.]

οὐ μόνον τῇ περι κλοπῆς — ἀγωγῆ] Ζῆται τι. γ'. κφ. μα'. θεμ. γ'. [Sch. k. VII. 333.]

ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀκουιλίῳ] Ἄρα τῆς μιᾶς κινήσεως,

continetur, duplatur²⁾). Interdum vero accidit, ut post solutionem debiti creditoris intersit eas habere: ut si debitor eas repetat³⁾, vel calumniatur quasi indebito soluto⁴⁾). Itaque omne id quod interest duplatur⁵⁾).

Quodsi debitum aliunde possit probare⁶⁾, nihil eius interest.

1) cautionibus] Confessionibus debitorum. Idem et in omni instrumento scripto. Et quaere tit. 41. cap. 16.

2) quantitas, quae eis continetur, duplatur] Nisi creditori debitum solutum sit.

3) ut si debitor eas repetat] Potest enim, cum et actionem habeat, ut lib. 15. tit. 4. cap. ult.

4) vel calumniatur quasi indebito soluto] Saepe enim debitores post solutionem conveniunt creditores, quasi indebitum acceperint, et ideo interest eorum, et post solutionem debiti chirographum habere, ne de indebito controversiam patiantur.

Quaere cap. 83. them. 4.

5) itaque omne id quod interest duplatur] Hagiothead. Scias, voce eius quod interest, quae latior est et generalior, contineri et significari et damnum, et lucrum: nam si lucrum significat, multo magis etiam damnum denotat. Cum igitur id quod interest in damno cernitur, ut hoc loco, furti actio hoc in duplum vel quadruplum petit: cum autem in lucro cernitur, quod ex aestimatione obvenit, ut cap. 50. nec duplatur, nec quadruplatur, etiamsi in actione quod metus causa etiam id quod interest in lucro aestimationis quadrupletur, ut lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 1. Nam in actione furti non spectamus lucrum aestimationis, quod raro obvenit et speratur, ut si quis dicat: Verum quid est, rem meam et alias eiusmodi denis nummis vendi, sed si cum mea re in illam terram venissem, quindecim nummis eam vendidissem. Haec igitur, inquit, commoda subtilia in actione furti plane non specto, ut cap. 50. Sin autem lucrum extrinsecus veniebat, et evidens erat, et certum, quod mihi obventurum fuisset, ut hereditas servo relicta, et servo subrepto etiam hereditate privatus sum, haec etiam in actionem furti venit et aestimatur, ut cap. 54. them. 23. Quomodo autem veniat, legas ibi adnotationem, et cap. 72. et ibi adnotationem, et them. 2. et ibi secundam adnotationem.

6) quodsi debitum aliunde possit probare] Ut si argentarii, per quem credit, scripturam habeat, et chirographum ei subreptum sit, vel si binis chartis debitum scriptum, et una earum amissa sit.

Is etiam, qui apocham subripuit⁷⁾, in id quod interest tenetur: nihil autem interest, si solutio aliunde probetur.

7) is etiam, qui apocham subripuit] Ut si debitor parte debiti soluta apocham a creditore accepit, et eam quis subripuit.

Qui autem non amovit, sed delevit instrumentum⁸⁾, non tantum furti in duplum actione⁹⁾, sed etiam Aquilia¹⁰⁾ tenetur¹¹⁾.

8) sed delevit instrumentum] Furti tempore: nam si postea, lege sequens thema.

9) non tantum furti — actione] Quaere tit. 3. cap. 41. them. 3.

10) sed etiam Aquilia] An ex una si quid con-

k) περι Cod. 1350. Deest apud Fabr. l) τῷ supervacaneum videtur. m) Fabr. χάριτος. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐγγράφῳ. o) l. 27. §. 2. 3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 165, ubi efficiunt partem cap. 26. h. t. oo) Hoc scholium deest apud Fabr. p) Syn. ἀπολείψας.



εἰ ἀπαιτηθῆ τι ἐξ αὐτῆς, δυνήσεται ὕστερον ὁ βλαβεὶς τῆν ἄλλην ἀγωγὴν κινεῖν, καὶ ἀπαιτεῖν ὁλοκληρὸν τὸ ἐξ αὐτῆς ἀπαιτούμενον; [Sch. l. VII. 333.]

ἐνέχεται.] Καὶ γὰρ δοκεῖ διαλύειν τὰ δικαιώματα ὁ ἀπαλείψας αὐτά. ἐνέχεται καὶ ἐγκληματικῶς τῷ δὲ φάσις. [Sch. m. VII. 333.]

κῆ. Πανλ. Εἰ δὲ πρότερον κλέψας οὕτως ἀπῆλειψεν, ὡς ἀπὸ τῆς κλοπῆς ἐπὶ τῷ διαφέροντι ἐνέχεται τὸ γὰρ ἀπαλείψαι οὐ γίνεται προσθήκη ποινῆς.

εἰ δὲ πρότερον κλέψας οὕτως ἀπῆλειψεν] Ἄμα δὲ τῷ ὑποκλέψαι τὰ δικαιώματα ταῦτα, καὶ πρὶν ἀπαλείψαι αὐτά, εἰς τοσοῦτον κατεῖχεται εἰς εἰ τι τῷ διαπότη διέφρην, μὴ κλαπῆναι αὐτά. τὸ γὰρ ἀπαλείψαι αὐτὰ οὐ γίνεται τῆς κατ' αὐτοῦ τιμωρίας προσθήκη. κατεῖχεται δὲ τῇ ἀδ ἐξιδένδουμ ὁ ἀπαλείψας τὰ ἀλλότρια δικαιώματα, καὶ τῷ ἰντερδικτω quorum bonorum, ἐὰν κληρονομιαῖα ὄντα τὰ δικαιώματα ἀπῆλειψεν. [Sch. n. VII. 333.]

† Καὶ τί διαφέρει τοῦ ὀνωτέρω θέματος; ἐπὶ τῷ διαφέροντι] † Ἐπὶ τῷ διπλῷ.

τὸ γὰρ ἀπαλείψαι οὐ γίνεται προσθήκη ποινῆς] Ἐκ γὰρ τῶν ἐπισυμβαίνοντων ἐγκλημάτων οὐκ αὐξεῖ ἡ διατίμησις τοῦ παρελθόντος ἐγκλήματος, ὡς βιβ. β. tit. γ. κεφ. αὐτοῦ ρη'. Θεμ. β'. [Sch. o. VII. 333.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἄφ' οὗ γὰρ κλέψει τις πράγμα, καὶ ἀρμόζει κατ' ἐκείνου τῆ φούρτι, ἔκτοτε οὐ προσέχομεν, πῶς ὁ κλεπτής ἐπὶ τῷ πράγματι διαγίνεται. ὁ γὰρ θελεῖ, ποιεῖ ἐπ' αὐτῷ, ἐπεὶ τοῦτο ἔχει καὶ παρ' αὐτῷ ἐστὶ, φυλάσσειν ἢ διαφθεῖραν αὐτό· αὐτὸς γὰρ μόνῃ τῇ φούρτι καὶ τῷ φουρτίβω ταῖς ἐκείθεν ἀρμοσάσεις ἐνέχεται, οὐ μὴν καὶ Ἀκουιλίω ἐκ τῆς ὕστερον ὑποφθορᾶς. τὸν γὰρ κλεπτήν δύνανται τις ἀνακρίνειν· διὰ τὴν ἐκλέψας· οὐ μὴν διὰ τὴν κλέψας διέφθειας.

κθ'. Οὐλπ. Κατεῖχεται δὲ καὶ τῇ περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων ἀγωγῇ, καὶ τῇ περὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγωγῇ,

λ'. Πανλ. 5) Ἐὰν κληρονομιαῖα ἦσαν τὰ δικαιώματα.

τῇ περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων ἀγωγῇ] Ἐπὶ τῇ ἀποτιμήσει τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων. [Sch. p. VII. 334.]

καὶ τῇ περὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγωγῇ] Ὅπερ κινεῖται, ὅταν κληρονομιαῖα κλαπῶσι πράγματα¹⁾, ὡς βιβ. μ. tit. η'. [Sch. q. VII. 334.]

λα'. Οὐλπιαν. Καὶ ὁ εἰκόνα, καὶ ὁ βιβλίον ἀπαλείψων ἐνάγεται τῷ Ἀκουιλίω.

ἐνάγεται τῷ Ἀκουιλίω] † Ὡς διαφθεῖρων αὐτά.

Ὁ πόλεως ἢ τινος συστήματος δικαιώματα ἢ ἕτερα πράγματα κλέπτων ἢ διαφθεῖρων, ἐνάγεται τῇ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῇ.

ὁ πόλεως ἢ τινος συστήματος δικαιώματα — κλέπτων] Ἐὰν τις δικαιώματα τῆ πόλει διαφέροντα ἢ ὑποκλήψη, ἢ ἀπαλείψη, καὶ τοῦτον εἶπεν ὁ Λαβέων τῇ φούρτι κατεχεσθαι, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πολιτικῶν πραγμάτων κρατεῖ, ὡς περ εἰ καὶ τὰ τῆς κοινωνίας ὑποκλέψει τις, κατεῖχεται τῷ κοινῷ τῇ φούρτι. τινὲς δὲ ἐπὶ τοῦτων ὑπαντων, καὶ τῶν ἰδιωτικῶν, καὶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἔλεγον, μόνῃ τῇ διατίμησιν αὐτῶν τῶν χαρτῶν καταφθεῖραν ἐν τῇ φούρτι· εἰ γὰρ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς φούρτι δύνανται ἀποδειχθῆναι, ὅσον ἢ τὸ χρέος, καὶ παρ' ἐκείνῳ τῷ δικαστῇ τῷ περὶ τοῦ χρέους διαζόντι περὶ τοῦ ἰνδεβίτου²⁾ τὰ αὐτὰ ἀποδειχθῆναι. εἰ δὲ ἐν τῷ³⁾ δικαστηρίῳ τῆς φούρτι οὐ δύνανται ἀποδειχθῆναι ἢ τοῦ χρέους ποσότης, οἷδὲ τὸ διαφέρον τοῦ κλαπέντος δύνανται ἀποδειχθῆναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔλεγον τινες. ὕρσκει δὲ τὴν ποσότητα τὴν ἐν τῷ κλαπέντι χάρτη⁴⁾ διπλασιάζεσθαι. συμβαίνει γὰρ πολλακίς μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν κλοπὴν ἐπιλα-

secutus fuerit, poterit deinde is, qui laesus est, altera experiri, et quod ea petitur, solidum consequi?

II) tenetur] Nam videtur dissolvere instrumenta qui ea delevit. Tenetur etiam criminaliter lege de falsis.

XXVIII. Paul. Sed si prius subripuit, deinde delevit¹⁾, ut ex furto in id quod interest²⁾ tenetur: deletio enim nihil ad poenam adiciit³⁾.

1) sed si prius subripuit, deinde delevit] Statim atque haec instrumenta subripuit, et priusquam deleverit ea, in tantum tenebatur, quod domini intererat, non subripi ea. Delendo enim nihil ad poenam adiciit. Tenetur et ad exhibendum qui aliena instrumenta delet, et interdicto Quorum bonorum, qui hereditaria instrumenta deleverit.

Quid hoc differt a superiori themate?

2) in id quod interest] In duplum.

3) deletio enim nihil ad poenam adiciit] Nam ex postfacto non augetur aestimatio praeteriti delicti, ut lib. 2. tit. 3. cap. 138. them. 2.

Hagiotheod. Ex quo enim quis rem subripuit, et adversus eum actio furti competit, non spectamus, quomodo ab eo inde tempore fur in re versetur. Facit enim de ea, quod vult, quia eam habet: et in eius potestate est eam servare aut corrumpere: tenetur enim duntaxat actione furti et conditione furtiva, quae exinde competunt, non etiam actione legis Aquiliae ex posteriori corruptione. Nam furem interrogare quis potest, cur subripuerit, nec vero cur post furtum corruperit.

XXIX. Ulp. Tenetur etiam actione ad exhibendum¹⁾, et interdicto Quorum bonorum²⁾,

XXX. Paul. Si hereditaria erant instrumenta.

1) actione ad exhibendum] In aestimationem eius, quod eo continetur.

2) et interdicto Quorum bonorum] Quo agitur, cum hereditariae res ablatae sunt, ut lib. 40. tit. 8.

XXXI. Ulpian. Is etiam, qui imaginem et librum L. 3 delet, Aquilia tenetur¹⁾.

1) Aquilia tenetur] Ut ea perdens.

Qui civitatis vel cuiusdam collegii instrumenta §. 1 vel alias res subripit¹⁾ aut corrumpit, furti actione in duplum tenetur.

1) qui civitatis vel cuiusdam collegii instrumenta — subripit] Si quis instrumenta ad civitatem pertinentia vel subripuerit vel deleverit, hunc etiam Labeo ait furti teneri: quod et in aliis rebus civitatum obtinet, sicut et si quis res societatis subripuit, socio actione furti tenetur. Quidam vero in omnibus instrumentis privatis et publicis dicebant, solum aestimationem chartarum venire in actionem furti: quia si in iudicio furti possit probari, quantum debeatur, poterit et apud eum, qui de debito iudicat, idem probari. Quodsi in iudicio furti probari non possit debiti quantitas, nec quanti eius, cui furtum factum est, intersit, probari potest. Sed haec dicebant quidam. Placet tamen, quantitatem, quam sublata charta continet, duplari. Saepe enim evenit, ut post furtum is, qui id passus est, instrumenta nanciscatur, et ex eis probet,

q) τῷ Cod. 1350. Deest apud Fabr. r) Sic Cod. Fabr. κατεῖχεται. s) In Digestis l. 30. est Ulpiani. t) Super práγματα in Cod. 1350. secunda manu scriptum est δικαιώματα. u) Verba περὶ τοῦ ἰνδεβίτου, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. v) τῷ Cod. 1350. Deest apud Fabr. w) Fabr. χάρτη.



βέσθαι τῶν δικαιωμάτων τὸν τὴν κλοπὴν ὑπομεινάντα, καὶ ἐκ τούτων ἀποδεικνύειν, εἴ τι διεφθέρην αὐτῷ, εἴ δ' ἂν μὴ ὑπελάβετο^x) τῶν κλαπέντων δικαιωμάτων. καὶ ἐν τῷ Ἀκουίλιῳ δὲ μέλων ἐστὶν ἡ ζήτησις, πῶς δύναται τις ἀποδείξει, εἰς τί διεφθέρην αὐτῷ μὴ ἀπαλιφθῆναι τὰ δικαιώματα· εἰ γὰρ δύνανται καὶ ἑτέρωθεν ποθὲν ἀποδείξει τὸ χρέος, οὐ δοκεῖ ζημίας ὑπομεινῆναι, ἀπαλιφέντων τῶν δικαιωμάτων. τί οὖν, εἰ τυχόν ὑπὸ αἰρέσεως δεδάμεικε χρήματα, καὶ ἐν τῷ τῶς ἐν ὑποκρίματι τῶν δυναμένων ἀποδείξει τὸ χρέος, δύναται δὲ τῆς αἰρέσεως ἠρημένης τελευτήσαι οἱ μάρτυρες, ἢ καὶ ἐκβάσεως τῆς αἰρέσεως κινήσει περὶ χρέους, καὶ ἐπειδὴ οἱ μαρτυρήσαντες ἐν τῷ δικαιώματι, οἱ καὶ σφραγισάντες αὐτὸ ἦτοι ὑπογράψαντες ἐν αὐτῷ, οἱ καὶ μνημονεῖοι τοῦ συναλλάγματος οὐ πάρεσι, διὰ τὸ^y) ἠτηθῆναι μὲ ἐν τῷ περὶ χρέους ἀγῶνι, νῦν δὲ ὅτε κινῶ τὴν φούρτι, πάρεσι οἱ μάρτυρες καὶ μνημονεῖοι τοῦ συναλλάγματος; οὕτως οὖν ἐκχωρεῖ^z) νῦν ἀποδεικνύεσθαι τὸ πρότερον μὴ δυνατὸν ἀποδειχθῆναι. [Sch. r. VII. 334.]

Ἰνα μὴ τις ὑπολάβῃ κατέχεσθαι τούτων τῶν δὲ πεκουλάτους ἐγκλήματι, ἦτιν οἱ ἀπὸ τοῦ δημοσίου κλέπτοντες δικαιώματα ἢ ἄλλα πράγματα κατέχονται, ὡς τιτ. με. κεφ. β'. ἀνάγνωθι καὶ τὸ πβ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς. [Sch. s. VII. 334. sq.]

ἐν ἀγεται] † Ζῆτει βιβ. ζ. τιτ. ιη'. κεφ. ι'. θεμ. β'.

λβ'. Παυλ. Καὶ ὑποκλαπέντος, καὶ ἀπαλιφέντος, καὶ διαφθαρέντος τοῦ δικαιώματος, δυνατόν ἐστὶν ἑτέρων ἀποδείξεων ἀπορήσαντα ἠτηθῆναι τὸν ἐνάγοντα τῷ χρεώστῃ· νῦν δὲ κινούντα τὴν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγῶνι, ἢ τὸν Ἀκουίλιον, εὐχερῶς δεικνύει τὸ διαφθῆναι. τί γὰρ, ὅτι νῦν ἐπέστη τῷ κλαπέντι δικαιώματι, ἢ τοῖς ὑπογράψασιν ἐν τῷ διαφθαρῆναι;

καὶ ὑποκλαπέντος — τοῦ δικαιώματος] * Τοῦ αὐτοῦ^a). Τὸ παρὸν κεφ. καὶ πρὸς τὸν παρελθόντα, καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα χρόνον ἀναγαγεῖν δύνασαι· καὶ εἰ μὲν πρὸς τὸν μέλλοντα, ἔοικε τῷ μ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. καὶ τῇ ἐκεί παραγραφῇ· εἰ δὲ πρὸς παρελθόντα, ἐστὶν ἑτέρου λόγου. καὶ πρὸς μὲν παρελθόντα θεματιστῶν οὕτως. ἐκίνησεν ὁ δανειστής κατὰ τοῦ χρεώστου ἑτέρον ἀπορήσας ἀποδείξεων ἠτηθῆναι. νῦν οὖν μετ' ἐκείνου πάντα κινῶν, φησὶ, τὴν φούρτι ἢ τὸν Ἀκουίλιον, δύναται δεικνύειν τὸ διαφθῆναι· τί γὰρ, ὅτι τότε οἰανδήποτε μὴ ἔχω ἀποδείξει, νῦν τοὺς ὑπογράψαντας ἐν τῷ διαφθαρῆναι ἐφένει, ἢ ἄλλως ἐπέστη τῷ κλαπέντι δικαιώματι, τυχόν διὰ τεκμηρίων, ὧν εἴρηκεν ἐν τῷ μ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. καὶ τοιούτους μὲν ὁ πρὸς τὸν παρελθόντα χρόνον θεματισμὸς. ὁ δὲ πρὸς τὸν μέλλοντα ἔχει οὕτως. οὕτω ἐφθασε κινήσει ὁ δανειστής κατὰ τοῦ χρεώστου, οὐδὲ καταδικασθῆναι· τὸ δὲ νῦν πρῶτον κινεῖ κατὰ τοῦ κλέψαντος ἢ διαφθῆναι. φησὶν οὖν ὁ νομοθέτης, ὅτι, ἐάν νῦν μὲν ἐπέστη τῷ κλαπέντι δικαιώματι ἢ τοῖς ὑπογράψασιν ἐν τῷ διαφθαρῆναι, τούτῃ, κατὰ μὲν τὸν καιρὸν ἔχει ἢ τοὺς ὑπογράψαντας, ἢ τεκμηρία, ὥστε δι' αὐτῶν δύναται δεῖξαι, τί μέλλει βλαβῆναι. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆς κατὰ τοῦ χρεώστου ἐναγωγῆς τῆς μελλούσης κατ' ἐκείνου κινήθηται ἴσως οὐκ ἂν ἔχη ταύτας τὰς ἀποδείξεις ἢ τὰ τεκμηρία· τί γὰρ, ὅτι μέλλουσιν ἀποδημεῖν οἱ μάρτυρες, ἢ νοσοῦντες μέλλουσιν ἀποθνήσκειν, ἢ ὁ τὸ τεκμηρίον μοι δοῦναι ἔτοιμος ἂν, ἔξ οὗ βοηθεῖσθαι μέλλω, τὰ αὐτὰ τυχόν μέλλει πάσχειν; καὶ πρὸ δίκης, καὶ πρὸ ἀγῶνι, καὶ πρὸ τοῦ προσήκοντος καιροῦ τῶν προλήψεων τε καὶ ἀποδείξεων ἄδειαν ἔχω, φησὶ, ταῦτα προτιθέναι εἰς μέσον, καὶ τὴν τούτων δύναμιν ἀξιῶν ἐκληφθῆναι καὶ γενέσθαι κατάδηλον, ὡς ἂν μοι χρησιμεύῃ τὸ γινόμενον σήμερον κατὰ καιρὸν ἐπιτηδεῖον, καὶ τῶν μαρτύρων ἢ τῶν τεκμηρίων μὴ ὄντων τότε ἔγωγε τὴν ἀποδείξειν ἐαυτῷ περιωζομένην ἔχω. οὕτως τοῖνυν ὁ θεματισμὸς ἔχεται τῆς αὐτῆς ἐνοίας τῷ μ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. καὶ τῷ δ'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. τοῦ β'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. καὶ τῇ ἐκεί παραγραφῇ. τὸ μὲν οὖν κεφ. ἐξηγήσαμιν σοι, ὅπως ἔχει. οὐ δὲ σημειώσαι ἐκ τούτου, ὅτι τοὺς ἐν ἐγγράφῳ τινὲ ὑπογράψαντας μάρτυρας μαρτυρεῖν, οἶδαμιν, γαρονεῖαι τοιούδε τι ἐγγράφον, κἂν μὴ τὸ ἐγγράφον φαίνεται, ἀλλ' ἀπόλετο, ἐγγράφον μαρτυρία ἐστίν. σημειώσαι τοῦτο· ὡφελήσει γὰρ σε εἰς διαφορῶν ἐγγράφων τε καὶ ἀγῶνων μαρτυρίων.

νῦν δὲ κινούντα τὴν περὶ κλοπῆς — ἀγῶνι] Τυχόν γὰρ ἔλεγεν ὁ κλέπτης, ὡς οὐδὲν χρεωστέ· οὐ γὰρ

quantum intersit, si instrumenta subrepta non fuisset nactus. De Aquilia maior est quaestio, quemadmodum possit probari, quanti intersit eius instrumenta non deleri: nam si potest aliunde probare debitum, deletis instrumentis non videtur damnum pati. Quid ergo, si forte pecuniam sub conditione credidit, et interim habet testes, qui possint pendente conditione decedere, vel puta, existente conditione me egisse de debito, et quia testes et signatores sive subscriptores instrumenti, qui contractus meminissent, praesentes non erant, ideo me victum esse in crediti causa: nunc vero, cum furti ago, praesentes testes esse et meminisse contractus, atque ita nunc posse probari, quod antea probari non posset.

Ut ne quis opinetur teneri eum crimine peculatus, quo tenentur qui fisci instrumenta vel alias res detinent, ut tit. 45. cap. 2. Lege et cap. 82. huius tituli, et in eo allegationes.

teneatur] Quaere lib. 7. tit. 18. cap. 10. them. 2.

XXII. Paul. Et subrepto, et deleto, et corrupto instrumento¹⁾, fieri potest aliis probationibus deficientibus, ut a debitore actor vincatur: nunc vero agentem furti²⁾ in duplum vel Aquilia facile sit ostendere quid intersit, ut si nunc nactus sit instrumentum subreptum³⁾, vel eos, qui in eo nunc lacerato subscripserunt.

1) et subrepto — instrumento] Eiusdem. Hoc caput et ad praeteritum et ad futurum tempus referre poteris: et si ad futurum, simile est cap. 40. tit. 3. et ibi adnotationi: si ad praeteritum, aliam habet rationem. Et ad praeteritum tempus sic fingendum est. Creditor cum debitore egit et aliis probationibus deficientibus victus est. Nunc furti, ait, agens aut Aquilia potest probare id quod interest: ut si tunc omnino probatione destitutus, nunc eos, qui instrumento nunc lacerato subscripserant, invenerit, vel aliter instrumentum subreptum nactus sit, puta argumentis, quae tradidit cap. 40. tit. 3. Et haec quidem est species, si ad praeteritum tempus hoc caput referamus. Ad futurum autem sic fingenda est. Creditor nondum egit cum debitore, nec condemnavit eum: nunc vero primum agit cum fure vel corruptore. Ait igitur Iuliusconsultus, si nunc quidem nactus sit instrumentum subreptum vel eos, qui instrumento lacerato subscripserunt, hoc est, nunc habeat vel subscriptores, vel argumenta, quibus probare possit damnum sibi imminens: tempore autem actionis contra debitorem instituendae non habeat has probationes vel argumenta (puta, si testes peregre profecturi sint, aut morbo laborantes morituri, aut is, qui argumentum, quod auxilio mihi futurum est, dare mihi paratus est, eadem passurus sit) ante litem, et ante disceptationem iudicalem, et ante tempus congruum praesumptionum et probationum, inquit, haec in medium possum proferre, et petere, ut horum tenor ut argumentum excipiat et manifestus fiat, quo id, quod hodie fit, tempore opportuno mihi expediat, et testibus vel argumentis non existentibus tunc probationem salvam habeam. Haec igitur species ab eadem pendet sententia cap. 40. tit. 3. et them. 9. cap. 1. tit. 2. lib. 21. e ibi adnotatione. Exposui tibi, quomodo caput se habeat Nota vero exinde, pro scripto testimonio haberi, et testes, qui instrumento cuidam subscripserunt, dicunt se scire, hoc instrumentum esse confectum, licet id non compareat, sed perierit. Nota hoc: proficiet enim tibi ad differentiam testimoniorum in scriptis et sine scripti habitorum.

2) nunc vero agentem furti] Nam forte furti dicit, se nihil debere: nec enim potuisti probare deber

x) Malim ἐπελάβετο. y) Lege διὰ τοῦτο. z) Malim ἐκχωρεῖ. a) Intellige Hagiotheodoritum.



ἴσχυρας ἀποδείξει χρεωστῆσθαι· καὶ μηδὲν χρεωστούμενον τι ζητεῖς; ὅς καὶ ἀκούσει· τὰ μεταξὺ ἐτέρων· ἴσως γὰρ αὐτῷ ἐνάγων δυνήσεται δεῖξαι. [Sch. t. VII. 335.]

τί γάρ, ὅτι νῦν ἐπέστη τῷ κλαπέντι δικαιοματι.] Ζητεῖ βιβ. ζ. τι. ιη. κεφ. ι. θεμ. β. [Sch. u. VII. 335.]

† Τουτέστιν, ἐμνήσθη τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων, καὶ ἐνόησε τὴν ἐκείνων δύναμιν.

λγ'. Οὐλπ. Οἱ ἐπίτροποι κλέπτοντες τὰ τοῦ ὀρφανοῦ ἐνέχονται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, καὶ τῇ κατὰ πατρύπων ἀγωγῇ, καὶ οὐδὲ τὸ κλαπέν διὰ τῆς χρητικῆς δεσπόζεται. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ κουρατῶρων.

οἱ ἐπίτροποι κλέπτοντες τὰ τοῦ ὀρφανοῦ] Ὁ ἐπίτροπος τὴν μὲν διοίκησιν ἔχει τῶν πονπιλλαρῶν πραγμάτων· ὑφαιρέσθαι δὲ τὰ πονπιλλάρια πράγματα οὐκ ἔστιν αὐτῷ· καὶ διὰ τοῦτο, εἴ τι κλεπτικῆ διαθέσει ὑφέληται, κλοπὴν ἀμαρτάνει. * * καὶ οὐδὲ οὐσουκαπιτεῖται τὸ πρᾶγμα. ἀλλὰ καὶ τῇ φουρτί κατέχεται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ ἡ τουτέστιν κινεῖται κατ' αὐτοῦ. τὰ δὲ ἐπὶ ἐπίτροπον εἰρημένα, καὶ τὰ κουρατῶρων τῶν ἐλαττόνων καὶ τῶν λοιπῶν κουρατῶρων πακταῖσθαι.

ἐνέχονται] * Ἰπόμεται δὲ ὁ καθένας εἰς ὀλόκληρον, καὶ καθένας ποινὴν δίδωσιν, ὡς βιβ. λζ. τι. ζ. κεφ. νδ. θεμ. β. αὐτῶν. τοῖτον τοῦ βιβ. κεφ. λβ. καὶ ἡ ἐκεῖ παραγραφή.

περὶ κουρατῶρων] Τῶν ἐλαττόνων καὶ τῶν ἄλλων. [Sch. x. VII. 335.]

λδ'. Παυλ. Ὁ σπουδάσας τῷ κλέπτη οὐδέποτε γανερὸς κλέπτης, εἰ καὶ αὐτὸς ὁ κλέψας φανερός εἶη.

ὁ σπουδάσας] Ὁ σπουδὴν συνεισφέρων τῷ κλέπτη.

οὐδέποτε ἐστὶ φανερός κλέπτης] * * Τοῦ αὐτοῦ γινώσκου. Σημειῶσαι τίως μίαν διαφορὰν αὐτοῦ τοῦ κλέπτοντος τὸν σπουδάσαντα αὐτῷ καὶ συνεργήσαντα. ἀνάγκωθι καὶ ἴσαν ἐν κεφ. λς. θεμ. γ.

εἰ καὶ αὐτὸς ὁ κλέψας φανερός εἶη] Ὅθεν συμβίνει, τοῦτον μὲν συνεργοῦντα τῇ γὰρ μανιφέστῳ κατέχεσθαι, ὁ δὲ κλέπτην συλληφθέντα σὺν αὐτῷ τῷ πράγματι τῇ μανιφέστῳ κατέχεσθαι. [Sch. y. VII. 335.]

λέ'. Πομπων. Ἐάν τις τὸ κλαπέν πρᾶγμα, γινώσκων αὐτὸ κλοπιμαῖον, λάβῃ ἐπὶ τῷ διακομίσει τινὰ τόπον, καὶ συλληφθῆ, μόνος ἐστὶ φανερός. δὲ ἠγγύησεν, οὔτε αὐτὸς, ἐπειδὴ μὴ ἔκλεψεν· εἰ δὲ κλέψας, ἐπειδὴ αὐτὸς οὐ συνεσχέθη.

εἰ τις] * * Ἐάν παρ' ἐτέρου κλέψαντος λαβῶν τις τὸ τιμαῖον ἀποκομίσει εἰς τινὰ τόπον, εἰδὼς αὐτὸ κλοπιμαῖον, καὶ συλληφθῆ, αὐτὸς ἐστὶ μόνος μανιφέστος κλέπτης· εἰ καὶ ἠγγύησεν κλοπιμαῖον εἶναι τὸ πρᾶγμα, οὐδέτερος αὐτῷ ἐστὶ μανιφέστος· οὗτος μὲν ὁ διακομίσας τὸ πρᾶγμα, δὲ οὐδὲ κλέπτης ἐστὶν ὡς ἀγνοήσας, εἶναι κλοπιμαῖον τὸ πρᾶγμα· ὁ δὲ τῇ ἀληθείᾳ κλέψας διὰ τοῦτο οὐκ ἐστὶ μανιφέστος, ἐπειδὴ οὐκ αὐτὸς συλληφθῆ.

ἀβη] † Ἰσὰρὰ τοῦ κλέψαντος.

μόνος ἐστὶ φανερός] Οἱ μὴν καὶ ὁ δοῦς αὐτὸ τὸ τιμαῖον.

Ἐάν ὁ εἰς τῶν οἰκειῶν σου ἤντησεν οἶνον ἢ ἄλλο, ἢ τι τῶν τοιούτων, καὶ ἀφείλετο, ἕτερος δὲ τῷ ἀντιεῖν συλληφθῆ, προφάσει μὲν τοῦ πρώτου ἀφανεῖ κλοπῆ, τοῦ δὲ ἄλλου, τῇ φανερᾷ κλοπῇ ἦ.

λς'. Ὁ συμβουλευὼν δούλῳ φυγεῖν, ἢ ἑαυτὸν κρημνίσαι, ἢ ἀνελεῖν, οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ τῆς ἀγωγῆ, εἰ μὴ διὰ τὸ ὑπὸ ἐτέρου κλαπῆναι ἢ συνεβούλευσε τὴν φυγὴν. καὶ ὅτε δὲ χωρὶς τοῦ συμβουλευόντος ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ, τις τὸν φυγόντα κλέψῃ. ἐνέχεται καὶ ὁ ὑποφθεῖν προφάσει τῶν πυρῶν τοῦ πρᾶγματος κλαπέτων.

et quid petis indebitum? qui et audiet: Quae inter alios: nam cum eo agens fortasse poterit probare.

3) ut si nunc nactus sit instrumentum subreptum] Quaere lib. 7. tit. 18. cap. 10. them. 2.

Hoc est, meminit eorum, quae in eo scripta erant, eorumque vim cognovit.

XXXIII. Ulp. Tutores subripientes res pupilli 1) tenentur 2) actione furti et tutelae, et res subrepta usucapi non potest. Idem et de curatoribus 3).

1) tutores subripientes res pupilli] Tutor administrationem quidem rerum pupillarum habet: intercipere autem res pupillares ei non licet: et ideo, si quid furandi animo amoverit, furtum facit, nec usucapi res potest. Sed et furti actione tenetur, quamvis et tutelae agi cum eo possit. Quae de tutore dicta sunt, etiam in curatore adolescentium et reliquis curatoribus obtinent.

2) tenentur] Singuli autem in solidum tenentur, et singuli poenam praestant, ut lib. 37. tit. 7. cap. 54. them. 2. et tit. 3. huius libri, cap. 32. et ibi adnotatio.

3) de curatoribus] Adolescentium et aliorum.

XXXIV. Paul. Is, qui opem fert 1) furi, nunquam manifestus fur est 2), etiamsi is, qui subripuit, manifestus sit 3).

1) is qui opem fert] Is, qui auxilium praestat furi.

2) nunquam manifestus fur est] Eiusdem Hagiotheod. Nota interim unam differentiam ipsius furis et eius, qui opem auxiliumque ei fert. Lege et aliam in cap. 36. them. 3.

3) etiamsi is, qui subripuit, manifestus sit] Unde accidit, ut is, qui opem fert, nec manifesti teneatur, fur vero cum re ipsa deprehensus manifesti.

XXXV. Pompon. Si quis 1) rem furtivam, sciens L. esse furtivam, in aliquem locum perferendam acceperit 2), et deprehendatur, ipse duntaxat manifestus est 3). Quodsi ignoraverit, neque ipse, quia furtum non fecit, neque fur, quia ipse deprehensus non est.

1) si quis] Si quis ab alio, qui furtum fecit, rem furtivam perferendam acceperit, sciens esse furtivam, et deprehendatur, ipse duntaxat manifestus fur est: sed si nescierit rem esse furtivam, neuter est manifestus: neque is, qui rem perferendam accepit, quia nec fur est, cum ignoraverit rem esse furtivam: neque is, qui revera furtum fecit, fur manifestus est, quia ipse deprehensus non est.

2) acceperit] A fure.

3) ipse duntaxat manifestus est] Non etiam is, qui rem furtivam ei dedit.

Si unus ex servis tuis hauserit vinum vel oleum, §. 1 vel aliquid tale, et abstulerit, alter in hauriendo deprehensus sit, prioris nomine nec manifesti, alterius manifesti furti teneris.

XXXVI. Qui servo persuadet, ut fugiat 1), vel L. 31 ut se praecipitet, aut occidat 2), non tenetur actione furti 3), nisi si ut ab alio subripiatur, fugam ei persuasit 4). Sed et absque eo 5) cum fugam persuasit 6), tenetur furti, si quis fugitivum subripuerit 7). Tenetur etiam corruptor 8) rerum nomine a fugitivo subreptarum 9).



ὁ συμβουλευέων δούλω φυγεῖν] * Ὁ συμβουλευέων οἰκέτη φυγεῖν οὐκ ἐστὶ κλέπτης αὐτοῦ· οὐδὲ γὰρ ὁ τὰ κακίστα τινι συμβουλευέων κλοπὴν εἰς αὐτὸν ποιεῖ, ὡς περ εἰ συμβουλεύει αὐτῷ, ἑαυτὸν κατακομηνύσαι, ἢ ἄλλως πως ἐπιβουλεύσαι ἑαυτῷ· ταῦτα γὰρ γεγόμενα οὐ προσδέχεται τὴν φούρτι ἀγωγὴν· εἰ δὲ ἄλλος ἐπὶ τούτῳ τὴν φυγὴν ὑπέθετο τῷ δούλῳ, ἐπὶ τῷ ὑφ' ἑτέρου κλαπῆναι αὐτὸν, κατέχεται τῆ φούρτι ὁ συμβουλευέων τὴν φυγὴν, ἐπειδὴ σπουδὴ αὐτοῦ γέγονεν ἢ κλοπῇ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα δὲ ὁ τῷ οἰκέτῃ συμβουλευέων φυγεῖν τῶς κατέχεται^{b)} τῆ φούρτι· κατέχεται δὲ, ἐάν τις τὸν φυγάδα τούτου οἰκέτην κλέψῃ· δοκεῖ γὰρ ἐξ αποτελέσματος τῆ τούτου σπουδῆ καὶ συμβουλῆ ἢ κλοπῆ γεγονέναι.

Ζῆται κεφ. εἴ. καὶ τιτ. ε'. κεφ. ε'. θεμ. β. [Sch. a. VII. 335.]

† Οὗτος τῆ σέρβι κορρούπτι.

ἢ ἀνελεῖν] † Οὗτος τῷ οὐτιλίῳ Ἀκουίλιῳ.

οὐχ ὑπόκειται τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] Τῷ δὲ οὐτιλίῳ Ἀκουίλιῳ. [Sch. b. VII. 335.]

εἰ μὴ διὰ τὸ ὑπὸ ἑτέρου κλαπῆναι αὐτὸν συν-εβούλευσε τὴν φυγὴν] * Τινὰ τῶν βιβλίων ἔχουσιν· ὁ γὰρ κακῶς συμβουλευέων οὐχ ὑπόκειται τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ, εἰ μὴ διὰ τὸ ὑπὸ ἑτέρου καὶ τὰ ἐξῆς ὅμ.

χωρὶς τούτου] * Ἦγουν χωρὶς τοῦ ἔχειν εἰδησιν τῶν δούλων, ὅτι μέλλει κλαπῆναι· πλὴν εἰδότες τοῦ μέλλοντος κλέψαι αὐτὸν. ὁ δὲ παλαιὸς οὐχ οὕτως λέγει. [Sch. c. VII. 335.]

† Τοῦ φυγεῖν.

συνεβούλευσεν] † Πρῶτος καὶ αὐτίκα.

ἐνέχεται — ἐάν τις τὸν φυγόντα κλέψῃ] Εἰ καὶ τὰ μάλιστα δὲ συνεβούλευσε τῷ οἰκέτῃ φυγεῖν, τῶς οὐ κατέχεται φούρτι. κατέχεται δὲ, ἐάν τις τούτου τὸν φυγάδα οἰκέτην κλέψῃ· δοκεῖ γὰρ ἐξ αποτελέσματος τῆ τούτου σπουδῆ καὶ συμβουλῆ ἢ κλοπῆ γεγονέναι. σημείωσαι, ὅτι κἂν μὴ τις κλέπτη τι, συνεγγὴ δὲ πρὸς τὸ κλαπῆναι παρὰ τινος, καὶ οὕτως τῆ φούρτι ἐνάγεται, οὐ μέντοι καὶ τῷ^{c)} φουρτίβῳ, κἂν μηδὲν αὐτὸς κερδαίνῃ ὁ συμβουλευέων. τὸ δὲ μείζον, ὅτι καὶ ἐάν σπουδάξῃ, ἀπολέσει με διωσθήσεται τὸ ἐμοὶ ἀνήκον, ἐκ δὲ τῆς σπουδῆς αὐτοῦ συμβῆναι παρὰ τινος ἄλλου κλαπῆναι ἐκείνο τὸ πράγμα, μὴτε εἰδότες ἢ συμβουλευόντες τοῦ σπουδάζοντος ἀπολέσει με τὸ οἰκέτου, καὶ οὕτως ὁ δολευσάμενος, κἂν οὐκ ἔκλεψε, τῆ φούρτι κατέχεται. ἀνάγνωθι καὶ τὸν παλαιὸν ἔξωθεν, καὶ ἴδου θέμα, ἔνθα κινεῖται ἢ περὶ κλοπῆς καὶ δίχα τοῦ σχεῖν τινα διάθεσιν κλεπτικῆν^{d)}. Ζῆται καὶ κεφ. λζ. ὅμοιον. [Sch. d. VII. 335.]

Τοῦ αὐτοῦ. Ζῆται τιτ. ε'. κεφ. ια'. θεμ. β. καὶ τὸν Ἰνδικα αὐτοῦ λέγοντα, τὸν συμβουλευέοντα τινι κλέψαι μὴ ἐνέχεσθαι τῆ περὶ κλοπῆς, εἰ μὴ συνέγγειαν δώσει τῷ κλέπτῃ. [Sch. d. VII. 335.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Ἐν μὲν τῷ προτέρῳ θεματισμῷ) πρῶτον φύγη· ἐνταῦθα δὲ ἢ συμβουλῆ γέγονε, φησὶν, οὐχ ἵνα φύγη πρῶτον, εἴτα κλαπῆ, ἀλλ' ἵνα αὐτίκα κλαπῆ. τῶς δὲ κἂν οὕτως γένηται ἢ συμβουλῆ, κἂν ἐκείως, εἰ καὶ ἢ κλοπῆ ἐπακολουθῆσει, ἐνέχεται ὁ συμβουλευέων, μηδεμίαν οὐσίας διαφορᾶς τῶν θεμάτων εἰς τὸ ἐνέχεσθαι αὐτὸν.

ἐάν τις τὸν φυγόντα κλέψῃ] † Ἐκ τῆς ἐκείνου συμβουλῆς.

ἐνέχεται καὶ ὁ ὑποφθείρας] Ὁ Πομπάνιος κἀκεῖνο εἶπεν, ἐάν πράγματα λαβῶν ἀπέφυγεν ὁ ἐμὸς οἰκέτης, δύνασθαι τὸν ὑπονοθεύσαντα αὐτὸν κατέχεσθαι τῆ φούρτι ἔνεκεν τῶν πραγμάτων, ὧν ἀφείλετο ὁ οἰκέτης, ἐπειδὴ σπουδὴν καὶ συμβουλὴν δέδωκεν αὐτῷ ὁ ὑπονοθεύσας αὐτὸν. [Sch. e. VII. 335. sq.]

Εἶγε δηλονότι συνήργησεν αὐτῷ περὶ τὴν κλοπὴν· ἀπὸ μόνης γὰρ συμβουλῆς οὐ τίκεται φούρτι. καὶ ζῆται τιτ. ε', κεφ. ι'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν, καὶ κεφ. αὐτοῦ ια'. θεμ. β. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. [Sch. e. VII. 336.]

* Ἦγουν συμβουλευέων τῷ δούλῳ, καὶ κλέψαι, καὶ φυγεῖν· ὁ γὰρ συμβουλευέων μόνον φυγεῖν οὐκ ἐνέχεται προφάσει τῶν παρὰ δούλου κλαπέντων τῆ φούρτι, εἰ μὴ συνήργησεν αὐτῷ. οὕτως νόει καὶ τὸν ἐν τῷ ε'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. παλαιόν.

προφάσει τῶν παρὰ τοῦ φυγάδος κλαπέντων] Εἰ συμβουλῆ αὐτοῦ καὶ ταῦτα ἐκλάπησαν. [Sch. f. VII. 336.]

b) Secundum Digesta ante κατέχεται inserenda est negatio οὐ. c) τῷ deest apud Fabr. d) Sic Cod. 1350. Fabri

κλοπικῆν. e) Cod. 1350. ἡμερολόγῳ. An ἡμερολόγησεν. Ante πρῶτον supplendum est ἵνα.

1) qui servo persuadet, ut fugiat] Qui servo persuasit, ut fugeret, fur eius non est: nec enim qui alicui malum consilium dedit, furtum in eum committit, non magis quam si ei persuadet, ut se praecipitet, vel alio quodammodo manus sibi inferat: haec enim non admittunt furti actionem. Sed si alius servo fugam persuaserit, ut ab alio subripiatur, furti tenetur is, qui fugam persuasit, quia ope eius furtum factum est. Quamvis is, qui servo fugam persuasit, interim [non] teneatur furti: tenetur tamen, cum quis hunc servum fugitivum subripuerit: nam ope et consilio eius furtum videtur esse factum.

Quaere cap. 63. et tit. 6. cap. 5. them. 2.

Hic servi corrupti tenetur.

2) aut occidat] Hic tenetur utili Aquilia.

3) non tenetur actione furti] Sed utili Aquilia.

4) nisi si ut ab alio subripiatur, fugam ei persuasit] Quaedam exemplaria habent: Nam qui malum consilium dedit, non tenetur furti, nisi si ut ab alio et quae sequuntur.

5) absque eo] Nesciente servo, se subreptum iri, verum sciente eo, qui eum subrepturus erat. Antiquus autem non sic dicit.

Id est, sine fuga.

6) persuasit] Primum ac iterum.

7) tenetur furti, si quis fugitivum subripuerit] Licet servo persuaserit fugam, interim non tenetur furti. Tenetur tamen, si quis hunc servum fugitivum subripuerit, quia ex eventu videtur ope et consilio eius furtum factum. Nota, etiamsi non subripuerit quis, sed operam tulerit furto ab alio commisso, furti eum teneri, non etiam conditione furtiva, licet ad eum, qui opem tulit, lucri nihil pervenerit. Amplius dico, si id ope et consilio egerit, ut id, quod ad me pertinebat, quomodocunq; amitterem, ex ope autem eius contingerit rem ab alio quodam subripi, nec sciente, nec opem ferente eo, qui re mea fraudare me satagebat, ita quoque eum, qui opem tulit, etiamsi furtam non fecerit, furti teneri. Lege et Antiquum extra, et ecce thema, quo furti tenetur is, qui animum furandi non habuit. Quaere et cap. 37. simile.

Eiusdem. Quaere tit. 6. cap. 11. them. 2. et Indicem eius, quo dicitur, suadentem furtum non teneri furti, nisi et furi opem tulerit.

Hagiotheod. Priori quidem casu ei persuasit, ut primo fugeret: hic autem consilium datum est, inquit, non ut primo fugeret, deinde subriperetur, sed ut statim subriperetur. Ceterum sive hoc, sive illo modo consilium datum sit, si etiam furtum secutum sit, tenetur is, qui persuasit, ita ut quantum ad eum obligandum, nihil inter themata intersit.

si quis fugientem subripuerit] Ex illius consilio.

8) tenetur etiam corruptor] Id quoque Pomponius ait, si cum rebus fugerit servus meus, posse sollicitatorem furti conveniri rerum nomine, quas servus abstulit, quia opem et consilium sollicitator ei dedit.

Videlicet si et opem ei in furto tulerit: nam ex solo consilio non nascitur actio furti. Et quaere tit. 6. cap. 10. et ibi Antiquum, et eiusdem cap. 11. them. 2. et ibi Antiquum.

Id est, qui servo persuasit, ut et furtum faceret ei fugeret: nam qui fugam duntaxat persuasit, rerum a servo subreptarum nomine non tenetur furti, nisi et opem tulerit. Sic intellige etiam Antiquum in cap. 6. tit. 3.

9) rerum nomine a fugitivo subreptarum] Si consilio eius etiam haec subrepta sunt.



Υἱός^{γ)} καὶ δοῦλος, καὶ γαμετὴ οὐχ ὑπόκεινται τῇ περὶ κλοπῆς^{δ)} ἀγωγῇ. ὁ μὲντοι σπουδὴν αὐτοῖς εἰσαγαγῶν ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς^{ε)} ἀγωγῇ.

υἱός καὶ δοῦλος, καὶ γαμετὴ] Ἐάν τις τῶ νῦν μου τῶ ὑπεξουσίῳ, ἢ τῶ δούλῳ μου, ἢ τῇ γαμετῇ μου συνεργήσῃ κλοπῆν ἐργαζομένους τῶν ἐμῶν πραγμάτων, κατέχεται τῇ φούρτι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὁ υἱός μου καὶ ὁ δούλος μου, καὶ ἡ γαμετὴ μου οὐ κατέχονται τῇ φούρτι. [Sch. g. VII. 336.]

οὐχ ὑπόκεινται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ζῆτει βιβ. κη. τιτ. ια'. κεφ. α'. καὶ β'. [Sch. h. VII. 336.]

Ἐάν^{ι)} δύο δοῦλοι φυγεῖν ἀλλήλοις συμβουλευσῶσιν, οὐκ εἰσὶν ἀλλήλων κλέπται. εἰ δὲ ἀλλήλους^{κ)} ἔκρυψαν, ἀλλήλων εἰσὶ κλέπται, καὶ ὧν ἀφείλοντο πραγμάτων.

ἔάν δύο δοῦλοι φυγεῖν ἀλλήλοις συμβουλευσῶσιν] Ζῆτει τιτ. ζ'. κεφ. ια'. θεμ. β. καὶ τὸ ἐν αὐτῷ σχολίον νέον λέγον τὸν λογισμόν. [Sch. i. VII. 336.]

ἀλλήλων εἰσὶ κλέπται] Κατέχονται τοίνυν ὑπὲρ ἀλλήλων τῇ φούρτι, ἐπειδὴ ἐκότερος αὐτῶν τῶ ἑτέρῳ συνήργησεν πρὸς τὴν φυγὴν. [Sch. k. VII. 336.]

* Ἐκαστος γὰρ αὐτῶν συνήργησε τῶ ἑτέρῳ πρὸς τὴν φυγὴν ὥσπερ καὶ ἔνεκεν τῶν πραγμάτων, ἀπερ ἀφείλοντο, κατέχονται αὐτοὺς τῇ φούρτι Σαβίνος ἔγραψεν.

λζ'. Πομπων. Ἐάν χειροῦθι μου ταῦνα ἐκ τοῦ οἴκου μου φυγόντα ἐπιδώξῃς, ὥστε ἀπολέσθαι, τότε ἐνέχῃ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, ὅταν αὐτοῦ τις ἐπιλάβῃται.

χειροῦθι] † Ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. ε'. τότε ἐνέχῃ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Κἂν ἐντὸς ἡμερῶν τούτων^{λ)} κατὰσῃ, καὶ δοκῇ ἐτι τῆς ἐμῆς εἶναι εἰσποτείας, ἔχω κατὰ τοῦ ἐπιδώξαντος τὴν φούρτι, διότι καὶ κατὰ τοῦ κατασχόντος ἔχω τὴν πρόσφορον ἀγωγὴν πρὸς τὴν κείνου διάθεσιν. Ζῆτει ἰνστιτ. β'. τιτ. α'. κεφ. κ'. κα. μ^{μ)} [Sch. l. VII. 336.]

ὅταν αὐτοῦ τις ἐπιλάβῃται] Εἰ δὲ μηδενὸς ἐπιλαμβομένου ἀποτελευτῆ, ἐνέχῃ μοι τῇ ἰμφάκτουμι ἐπὶ τῶ ποιῆσαι μοι τὸ ἀξίμιον. [Sch. m. VII. 336.]

Καὶ σὺ τοιοῦτου σκοποῦ ἀπεδώξῃς. [Sch. n. VII. 336.]

λη'. Παυλ. Τοῦ υἱοῦ κλαπέντος, ἢ μήτηρ οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

Εἰ καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ ἐστὶν ὀνόματι τῶν λευθέρων, ὅμως ἡ ἀγωγὴ τῆς παραγγελίας οὐχ ἀρῶζει ποτέ.

τοῦ υἱοῦ κλαπέντος] Μήτηρ υἱοῦ κλαπέντος οὐκ εἰ τὴν φούρτι πατὴρ δὲ τὴν μὲν φούρτι ἔχει ἔνεκεν τῶν ἐξουσιῶν αὐτοῦ παίδων κλεπτομένων, τὸν δὲ κοινδικίμιον εἰν οὐ δύναται. Ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. β. ἔχει δὲ πατὴρ τὴν περὶ κλοπῆς διὰ τὰ κέρδη τὰ ἐκ τῶν προσπορισμῶν, ἀπερ ἡ τῆρ οὐκ ἔχει διὰ τὸ μὴ δίκαιον ἔχειν ὑπεξουσιότητος κατὰ τὴν παίδων. [Sch. o. VII. 336.]

† Ζῆτει τιτ. ζ'. κεφ. ιδ'. θεμ. β. ἡ μήτηρ οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ἀλλ' ὁ πατὴρ διὰ τὴν ὑπεξουσιότητα καὶ τὰ ἐκ τῶν προσπορισμῶν κέρδη ἀνάγκη βιβ. λα'. τιτ. β'. κεφ. κβ'. λέγον, ἡ μήτηρ δύναται κινεῖν κατὰ τὸν κρυπτόντος τὸν υἱὸν τὸ μίβρις ἐξυβένδης ἀντέρδιτον ἦγουν τὸ περὶ παραστασεως ἢ υἱοῦ.

εἰ καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ ἐστὶν ὀνόματι τῶν λευθέρων] Ἐπὶ τῷ διαφέροντι τί γὰρ, ὅτι κληρονομοῦς τοῦ ἐγραψε Τίτιος ὑπὸ αἴρεσιν τὴν, εἰάν ἐν τῇ πόλει εὐθῶσι καλῶνδαις Ἰανουαρίου· σὺ δὲ τοῦτους ἐκλεψας καὶ ἦγαγες εἰς ἕτερον τόπον; [Sch. p. VII. 336.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Πρὸς τὸ ἀνωτέρω κεφ. οἰοῦν ἀποτεινόμενος τὸν λόγον ὁ νομοθέτης φησὶν, ὅτι ἡ μὲν μήτηρ οὐκ

Filius et servus, et uxor¹⁰⁾ non tenentur actione L. 36. §. 1. furti¹¹⁾. Qui tamen opem eis fert, tenetur. D. XLVII. 2.

10) filius et servus, et uxor] Si quis filiofamilias meo, vel servo, vel uxori opem tulerit res meas subripiantibus, tenetur furti, licet filius meus et servus, et uxor non teneantur furti.

11) non tenentur actione furti] Quaere lib. 28. tit. 1. cap. 1. et 2.

Si duo servi sibi invicem fugam persuaserint¹²⁾, §. 2. alter alterius fur non est. Sed si invicem se celaverint, invicem fures sunt¹³⁾, etiam rerum ablatarum nomine.

12) si duo servi sibi invicem fugam persuaserint] Quaere tit. 6. cap. 11. them. 2. et in eo scholium novum rationem adducens.

13) invicem fures sunt] Tenentur ergo invicem furti, quia alter alteri opem tulit ad fugam.

Nam alter alteri opem tulit ad fugam: quemadmodum rerum quoque, quas abstulerunt, nomine teneri eos furti Sabinus scripsit.

XXXVII. Pompon. Si pavonem meum mansuetum¹⁾ ex domo mea fugientem persecutus sis, quoad L. 37. D. eod. perii, tunc teneris furti²⁾, cum quis eum apprehenderit³⁾.

1) mansuetum] Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 5.

2) tunc teneris furti] Etiam si intra tres dies eum detinuerit, et videatur adhuc mei esse domini, in eum, qui persecutus sit, habeo furti actionem: quia etiam in eum, qui detinet, habeo competentem actionem secundum eius affectionem. Quaere Instit. 2. tit. 1. cap. 20. 21.

3) cum quis eum apprehenderit] Quod si a nemine apprehensus perii, teneris mihi in factum actione de indemnitate.

Et tu hoc fine persecutus sis.

XXXVIII. Paul. Filio subrepto¹⁾, mater non L. 38. pr. D. eod. habet actionem furti²⁾.

Licet actio furti sit liberarum personarum nomine³⁾, tamen conditio nunquam competit. §. 1.

1) filio subrepto] Filio subrepto, mater non habet actionem furti: pater autem habet nomine filiorum-familias subreptorum, conditionem habere non potest. Quaere cap. 14. them. 2. Pater habet actionem furti propter lucra acquisitionum, quae mater non habet, propterea quod filios non habet in sua potestate.

Quaere tit. 6. cap. 14. them. 2.

2) mater non habet actionem furti] Sed pater propter potestatem et lucra acquisitionum. Lege lib. 31. tit. 2. cap. 22, quo dicitur, matrem adversus eum, qui filium abscondit, agere posse interdicto de liberis exhibendis.

3) licet actio furti sit liberarum personarum nomine] In id quod interest. Nam quid, si heredes eas scripsit Titius sub conditione, si in civitate fuerint Calendis Ianuariis, tu vero eas subriperis, et in alium locum duxeris?

Hagiotheod. Ad caput superius quodammodo orationem referens Iurisconsultus ait, matrem filio subrepto

f) L. 36. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 165. ubi est cap. 34. h. t. g) Syn. addit eis τὸ διπλάσιον. h) Syn. addit eis διπλοῦν. i) L. 36. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 508. ubi est cap. 34. them. 4. h. t. k) Syn. ἀλλήλων. Leuncl. marg. ἀλλήλους. l) Fabr. τοῦτο. m) κεφ. κ'. κα'. omittit Fabr. Basil. T. V.



ἔχει τὴν φούρτι κλαπέντος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, διότι οὐδὲ ἔχει αὐτὸν ὑπεξουσίαν, οὐδὲ κέρδος ἐξ αὐτοῦ· λοιπὸν οὐδὲν αὐτῇ διαφέρει. οἱ δὲ πατέρες ὑπὲρ ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἔχουσιν τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτῶν υἱῶν ἔχουσι, φησί, τὴν φούρτι, διὰ τὴν ὑπεξουσιότητα καὶ τὸ ἐκ ταύτης κέρδος, οὐ μὴν καὶ τὴν φούρτιβον κονδικτικίον· οὐ γὰρ τοσοῦτον εἰσὼν οἱ πατέρες αἰθεῖνται καὶ δεσπόται τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτῶν υἱῶν, ὡς τῶν λοιπῶν, ὧν δεσπόζουσι, πραγμάτων, ὁ δὲ φούρτιβος κονδικτικίος περὶ πραγμάτων κινεῖται, ὧν δεσπόζομεν, ὡς τίτ. ι'. κεφ. α'.

* Σημειῶσαι τοῦτο, ὅτι καὶ ὑπεξουσιῶν ἡμῶν κλεπτομένων, ἔχομεν ἡμεῖς οἱ πατέρες τὴν φούρτι. τῶς καθ' ἡμῶν καὶ κληρώς ἐσμέν δεσπόται τῶν ὑπεξουσιῶν ἡμῶν υἱῶν, ὡς τῶν λοιπῶν πραγμάτων, φούρτιβον οὐκ ἔχομεν ὡς μόνοις δεσπότης ἀρμόζοντα. καθ' ὅσον ὡς ἀνεῖ ὑποτάσεως λόγον τὰ κατ' αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς ἐπέχει, διὰ τοῦτο καὶ πραιιουδικίον κινουμένων ὀνοματι αὐτῶν, καὶ ἰν ἕμε, ὡς βιβ. ιε. τίτ. α'. κεφ. α'. αὐτεξουσιῶν δὲ παιδῶν κρατουμένων ἢ ἀνδραποδιζομένων, ἀρμόζει ὁ περὶ ἀνδραποδιστῶν νόμος καὶ ἰντέρδικτον τὸ ἐν μζ. τίτ. τουτου τοῦ βιβ. δι' αὐτῶν δὲ.....ⁿ⁾ ἡμῖν ἀρμόζει τὸ δὲ λίβερικς δεδουκηνδεις, ὡς κεφ. μ'. τοῦ β. τίτ. του η'. βιβ. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. περὶ δὲ ὑπεξουσιῶν καὶ αὐτεξουσιῶν ζητεῖ βιβ. λα'. τίτ. β'. κεφ. ἀπὸ κδ'. ἕως τέλους τοῦ τίτ. ἔξαιρέτως τὸ κτ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφάς. φούρτιβος δὲ περὶ αὐτεξουσιῶν ἢ φούρτι οὐδέποτε ἀρμόζει.

ἡ ἀγωγή τῆς παραγγελίας] † Ἦγουν ὁ φούρτιβος κονδικτικίος.

λθ'. Οὐλλίαν. Ὁ ἀρπάξων ἢ ἀποκρύπτων^{ο)} ἀλλοτριᾶν δούλην πόρνην οὖσαν, οὔτε μεταλλίζεται, οὔτε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ κατέχεται· οὐ γὰρ κλοπῆς, ἀλλ' ἠδονῆς χάριν ἐποίησε τοῦτο. εἰ γὰρ καὶ τὰς θυρίδας κλάσει τις τῆς πόρνης, καὶ εἰσελθόντες ἔτεροι μὴ παρ' αὐτοῦ εἰσαχθέντες κλέψουσι τὰ πράγματα αὐτῆς, οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ὁ ἀρπάξων] Ζητεῖ κεφ. πγ'. θεμ. γ'. καὶ τίτ. κα'. κεφ. κε'. καὶ τίτ. λζ'. κεφ. η'. θ'. καὶ τίτ. νη'. κεφ. α'. [Sch. q. VII. 336.]

* Ἐάν τις δούλην ἀλλοτριᾶν πόρνην οὖσαν ἀπάσῃ ἢ ἀποκλέψῃ, οὐ δοκεῖ κλέπειν αὐτήν. οὐ γὰρ τὸ φάρκον μόνον σκοποῦμεν, εἰ ἐκλεψεν αὐτήν, ἀλλὰ τὴν * * αἰτίαν τοῦ φάρκτου. αἰτία δὲ ἦν τὸ ἠδονῆς ταῦτα γενέσθαι, οὐκ ἰκλοπῆς ἕνεκεν. καὶ διὰ τοῦτο, εἰ καὶ τις τὰς θυρίδας τῆς πόρνης ἔκλασεν ἕνεκεν τοῦ μνηστῆραι αὐτῇ, καὶ τινες ἄλλοι κλέπται τυγχάνοντες, οὐ παρ' αὐτοῦ εἰσαχθέντες, ἀλλὰ ἄλλως πως εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν οἶκον τῆς πόρνης πράγματα ἀφείλαντο, οὐ κατέχεται τῇ φούρτι ὁ τὰς θυρίδας κλάσας. εἰ δὲ ἄρα καὶ τῷ θραβίω κατέχεται ὁ τὴν πόρνην ἀλλοτριᾶν δούλην ὑπαρχούσαν ἕνεκεν ἠδονῆς ὑποκλέψας, ζητεῖται μὲν. οὐ νομίζω δὲ αὐτὸν κατέχεσθαι καὶ οὕτως φικτου συμβεβηκότος^{ρ)}, οὗτος γὰρ αἰσχρότερον μὲν ποιεῖ τοῦ ὑπαρχομένου τὴν θεράπαιναν, κλοπὴν δὲ οὐκ ἁμαρτάνει.

πόρνην οὖσαν] Εἰ δὲ μὴ ἦν πόρνη, μεταλλίζεται. καὶ ζητεῖ τίτ. λη'. ὄλον. [Sch. r. VII. 337.]

οὔτε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ κατέχεται] Σωφρονίζεται δὲ τιμωρούμενος καὶ χρηματικῶς κατὰ τὸ η'. κεφ. του λζ'. τίτ. ἀντιστρέφει δὲ καὶ^{τ)} τὴν δούλην. [Sch. s. VII. 337.]

οὐ γὰρ κλοπῆς, ἀλλ' ἠδονῆς χάριν ἐποίησε τοῦτο] Θεοδώρ. Γ') Ἰστέον, ὡς τῷ σκοπῷ καὶ τῷ ἀγαθῷ, καὶ τὸ κακὸν κρίνεται. τούτω γὰρ^{δ)} ὁ γάμος τῆς μοιχείας κεχωρισται, καίτοι τῆς συνουσίας ουδεμίαν ἐχούσης διαφορᾶν, τῷ σκοπῷ καὶ τῷ νόμῳ τὸ διάφορον κρίνεται τε καὶ δεικνύται, καὶ τὸ μὲν ἔνομον, τὸ δὲ παρανομον κρίνεται, ὡς περὶ καὶ ἐπὶ τοῦ φόνου. ἀναιρεῖ γὰρ ὁ ἀνδροφόνος, ἀναιρεῖ δὲ καὶ ὁ δικιστής· ἀλλ' ὁ μὲν ἔνομος, ὁ δὲ ἀνόμος, καὶ τὸ μὲν ἔργον αὐτὸ, τῷ δὲ σκοπῷ διαφέρει. καὶ ἴνα τοῦτο φανεύτερον ἀπὸ τῆς γραφῆς καταμάθωμεν, σκοπήσωμεν^{ε)} οὕτως ἐφόνευσεν ὁ Κίων, ἀλλὰ βιασκήρας καὶ δόλῳ χρησαμένος. ἐφόνευσεν Φινεές, ἀλλὰ ζηλώσας καὶ τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχίσας. καὶ τὸ μὲν ἔργον τυτύτο, ὁ δὲ σκοπὸς τῶναντίος ἐκ διαμέτρου. ἔκλεψεν

non habere furti actionem, propterea quod eum in potestate non habeat, nec lucrum ex eo: proinde nihil eius interest. Patres autem liberorum hominum, id est, filiorumfamilias nomine actionem furti, inquit, habent propter potestatem et lucrum ex ea redundans, nec vero conditionem furtivam: nam eatenus filiorumfamilias auctores et domini patres non sunt, quatenus reliquarum rerum, quarum habent dominium. Furtiva autem conditio de rebus intenditur, quae nostri dominii sunt, ut tit. 10. cap. 1.

Nota, filiisfamilias nostris subreptis, nos patres habere actionem furti. Ceterum, quia non proprie domini sumus filiorumfamilias nostrorum, ut reliquarum rerum, conditionem furtivam non habemus, quae solis dominis competit. Sed quia quodammodo in substantia nostra sunt, ideo et praeiudicium eorum nomine intendimus, et in rem agimus, ut lib. 15. tit. 1. cap. 1. Filii autem emancipati si detineantur vel plagio abducantur, competit lex Fabia de plagiariis et interdictum quod est in tit. 47. huius libri..... competit nobis interdictum de liberis deducendis, ut cap. 40. tit. 2. lib. 8. Lege et ibi adnotationem. De filiisfamilias et emancipatis quaere lib. 31. tit. 2. inde a cap. 24. usque ad finem tituli, inprimis cap. 26. et ibi adnotationes. Conditio furtiva vel actio furti de emancipatis nunquam competit.

XXXIX. Ulpian. Qui rapit¹⁾ vel celat meretricem²⁾ alienam ancillam, neque in metallum damnatur, neque actione furti tenetur³⁾: non enim furti, sed libidinis causa hoc fecit⁴⁾. Nam etsi fores meretricis effregerit, et ingressi alii non ab ipso inducti res eius subripuerint, non tenetur furti.

1) qui rapit] Quaere cap. 83. them. 3. et tit. 21. cap. 25. et tit. 37. cap. 8. 9. et tit. 58. cap. 1.

Si quis meretricem alienam ancillam rapuit vel celavit, non videtur eam subripere. Non enim factum solum spectamus, an subripuerit, sed etiam causam facti. Causa autem facti fuit libido, non furtum. Et ideo, etiam si quis fores meretricis libidinis causa effregerit, et alii fures non ab ipso inducti, sed alias ingressi domum meretricis res abstulerint, non tenetur furti qui fores effregit. An tamen etiam lege Fabia teneatur qui meretricem alienam ancillam libidinis causa subripuit, quaeritur. Non puto autem eum teneri, et ita cum factum incidisset, dixi. Hic enim turpius facit, quam qui ancillam subripit, sed furtum non committit.

2) meretricem] Quodsi non erat meretrix, in metallum damnatur. Et quaere totum tit. 38.

3) neque actione furti tenetur] Castigatur tamen pecuniariter secundum cap. 8. tit. 37. Reddit etiam ancillam.

4) non enim furti, sed libidinis causa hoc fecit] Hagiothead. Sciendum est, bonum et malum ex animo et sine diiudicari. Hoc enim separantur nuptiae a stupro, et coitionis cum nullum sit discrimen, animo et lege constituitur, ita ut haec legitima, illa illegitima iudicetur, sicut et in caede. Occidit sicarius, occidit et iudex, hic legitime, ille illegitime, et re quidem ipsa factum idem, animo et proposito non idem. Et ut hoc apertius ex scriptura discamus, in haec animadvertamus. Occidit Cain, sed livore et dolo. Occidit Phinees, sed amore et pro pietate pugnans. Factum idem, animus ex diametro contrarius. Subripuit Iacob benedictionem, subripuit et Achar in Israel: sed ille lauda-

n) Cod. 1350. ἀπομοχόμενων. ο) Fabr. ὁ inserit ante ἀποκρύπτων, quod deest in Cod. 1350. ρ) Deest ἀπεκρυσμένην vel εἶπον. vel simile quid. γ) καὶ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. ρ) Cuiacius in versione habet Theodoriti. Licet Tischendorfius ex Cod. 1350. variam lectionem non adnotaverit, haud dubie tamen legendum Ἀγιοθεόδωρ. s) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. ε) Fabr. καὶ inserit post γὰρ, quod deest in Cod. 1350. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. σκοπήσωμεν.



ὁ Ἰακώβ τὴν εὐλογίαν ἔκλεψε καὶ Ἀγάθ ἐν Ἰσραήλ. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπὶ γένεθ' ὁ δὲ ἐπιδοβολήθη. ἐνήστευσεν Ἰλίας, ἐνήστευσον καὶ οἱ τὸν Νάβουθ καταλέσαντες ἄλλ' ὁ μὲν εὐσεβείας ἕνεκα, οἱ δὲ συκοφαντίας χάριν καὶ φθόρου. ἤλεσεν ὁ Σαουλ τὸν Ἀγάθ παρὰ νόμον, καὶ ἐγυμνάθη τῆς βασιλείας ἔσφαξεν ὁ Σαμουὴλ τὸν Ἀγάθ, καὶ θεῖον νόμον ἐπλήρωσεν. [Sch. t. VII. 337.]

μ'. Οὐ) τὸ χρησθῆν αὐτῷ ὑποζύγιον μακρότερον ἀπαγωγῶν, ἢ ἐφ' ἐτέρῳ πράγματι ἄκοντος τοῦ δεσπότητος χρησόμενος, κλοπὴν ποιεῖ^ω).

ὁ τὸ χρησθῆν αὐτῷ ὑποζύγιον μακρότερον ἀπαγωγῶν] Ἐάν τις ὑποζύγιον χρησθῆν^ω αὐτῷ μακρότερον ἀπαγωγῆ τοῦ τόπου, δι' ὃν ἐχρήσατο αὐτό, ἢ ἄλλῳ οἰκωδῆποτε πράγματι ἄλλοτρίῳ ἄκοντος τοῦ δεσπότητος χρησθῆται, κλοπὴν ἀμαρτάνει. [Sch. a VII. 337.]

ἄκοντος τοῦ δεσπότητος] Ζῆτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. ε'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. οζ'. [Sch. x. VII. 337.]

μα'. Οὐλπ. Ὑποστρέφων ὁ αἰχμάλωτος ἔχει τὴν περι^ω) κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγὴν περι^ω τῶν ἐν καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας κλαπέντων.

ἔχει τὴν περι^ω κλοπῆς] Διηκονοῖ ἐπὶ τοῖς πεκουλιάρως νεμομένοις παρὰ τοῦ ὑπεξουσίου αὐτοῦ, διὰ τὸ λζ'. κεφ. τοῦ α'. tit. τοῦ λθ'. βιβ. λέγον'. Ὁ αἰχμάλωτος οὐδὲν διὰ τῆς χρήσεως δεσπόζειν δύναται, εἰ μὴ διὰ τοῦ δούλου πεκουλιάρως νεμομένου· καὶ διὰ τὸ ιε'. κεφ. τοῦ γ'. tit. τοῦ ν'. βιβ. φάσκον οὕτως. Τῷ καλῇ πίστει ἀγοραστῆ αἰχμαλωτισθέντι διακόπτεται ἡ νομή, καὶ οὐδὲ ὑποστρέφοντι^ω λογίζεται ὁ πρὸ τούτου χρόνος, οὐδὲ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ χρησονται τῇ διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείᾳ, οὐ μὴν οἱ κληρονόμοι, αὐτοῦ τελευτήσαντος ἐκεῖ. ἀνάγνωθι καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ κδ'. κεφ. τοῦ λε'. tit. τοῦ ι'. βιβ. λέγον'. Ὁ αἰχμάλωτος οὐτε τὴν ἀρχαίαν διὰ τῆς χρήσεως δεσποτείαν πληροῖ, οὐτε ὑποστρέφων τὴν διὰ χρήσεως ἀναλαμβάνει δεσποτείαν. καὶ ὁ ἔξωθεν παλαιὸς ἐν μέρει. Τούτῃστιν, οὐ λογίζεται αὐτῷ πρὸς οὐσονκαπίονα ὁ τῆς αἰχμαλωσίας χρόνος· ἢ γὰρ διὰ τῆς δεσποτείας διὰ τοῦ ἔργου νέμεσθαι προβαίνει. ἔργον δὲ τῆς ὑποστρέφης δικαίω οὐ περιέχεται, ὡς φησι τὸ κ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβ. καὶ tit. [Sch. y. VII. 337. sq.]

Τούτο μὴ νοήσης^ω ἀδιαστικώς, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων τῶν πραγμάτων νοήσον, ὧν ἔχει τὴν νομὴν δι' ὑπεξουσίαν πεκουλιάρως νεμομένων. κλοπὴ γὰρ οὐ γίνεται, ἐάν τις μὴ ἐμψῆται, ὡς tit. γ'. κεφ. α'. θεμ. θ'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. μγ'. θεμ. ε'. περὶ τῶ μέσα, καὶ βιβ. λδ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. ἐάν δὲ ἐν αἰχμάλωτος τέλειος δεσπότης πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν κλαπέντων, ἀρα κινεῖ ἐπὶ τὴν ὑποστρέφον τὴν περι^ω κλοπῆς; καὶ οἶμαι. σημειώσαι, πῶς ὀβ) μῆτε σώματα, μῆτε ψυχὴ νεμόμενος κτᾶται τὴν περι^ω κλοπῆς ἀγωγὴν. [Sch. z. VII. 338.]

εἰς τὸ διπλάσιον] Ζῆτει βιβ. λδ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ κζ'. καὶ βιβ. ι'. tit. αὐτοῦ λε'. κεφ. κδ'. θεμ. α'. καὶ β'. καὶ βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. ιε'. καὶ μδ'. θεμ. ε'. [Sch. a. VII. 338.]

Ὁ νόθετησάμενος καὶ περὶ τῶν πρὸ τῆς νόθετησῆς κλαπέντων, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα, ἔχει τὴν περι^ω κλοπῆς ἀγωγὴν.

ὁ νόθετησάμενος] * Ἐάν τις κλοπὴν ὑπομείνας ἢ ἑαυτὸν εἰς θέσιν, ὁ ἀρρογάτωρ καλῶς κινεῖ τὴν φουρτίαν τῆς κλοπῆς, ἢς ὑπέμεινε πρὸ τῆς θέσεως ὁ δούλος ἑαυτοῦ ἢ εἰς θέσιν. εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν θέσιν ὑπομείνη κλοπὴν ὁ ἄς, οὐδὲ ἀμφιβάλλεται, τῷ θετῷ πατρὶ ἀρρογῆσαι τὴν φουρτίαν.

περὶ τῶν πρὸ τῆς νόθετησῆς κλαπέντων] Πᾶσαι ἡ ἀγογαὶ αἱ ἐπιχωμεναὶ τῷ θετῷ νόθῳ, τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἰσορρογίζονται. [Sch. b. VII. 338.]

† Ἀπὸ τοῦ νόθετηθέντος.

Ἐφ' ὅσον ὁ κλέψας ζῆ, οὐκ ἀπόλλυται ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ. ἢ γὰρ αὐτὸς ἐνάγεται αὐτέξουσος

tus, hic lapidibus caesus est. Ieiunavit Elias, ieiunaverunt et qui Naboth lapidarunt: sed ille pietatis causa, illi calumniae et invidiae. Saul illegitime misertus est Agag, et nudatus est regno: iugulavit Samuel Agag, et divinam legem implevit.

XL. Qui commodatum sibi iumentum longius duxerit¹⁾, aliave re invito domino²⁾ usus sit, furtum facit.

1) qui commodatum sibi iumentum longius duxerit] Si quis iumentum commodatum sibi longius duxerit loco, in quem utendum acceperat, vel alia qua re aliena invito domino usus sit, furtum committit.

2) invito domino] Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 6. et huius tit. cap. 77.

XLI. Ulp. Captivus reversus habet actionem furti¹⁾ in duplum²⁾ de rebus captivitatis tempore subreptis.

1) habet actionem furti] Videlicet de his, quae peculiari nomine filiusfamilias possidebat, propter cap. 37. tit. 1. lib. 39. quo dicitur: Captivus usucapere nihil potest, nisi per servum peculiariter possidentem: et propter cap. 15. tit. 3. lib. 50. in quo ait in hunc modum: Bonae fidei emptori ac hostibus capto interrumpitur possessio, et ne reverso quidem computatur praecedens tempus, neque heredibus eius procedit usucapio. Quod vero emit servus eius, reversus longa possessione acquirat, non etiam heredes, si ibi moriatur. Lege et them. 2. cap. 24. tit. 35. lib. 10. quo ait: Captivus nec coeptam usucapionem implet, nec reversus usucapionem repetit. Et extrinsecus Antiquus ait in partem: Hoc est, ad usucapionem ei non computatur captivitatis tempus: nam usucapio ex possessione, quae facti est, procedit. Factum autem postliminii iure non continetur, ut ait cap. 20. eiusdem libri et tituli.

Hoc non intelligatur indistincte, sed de iis tantum rebus, quarum possessionem habuit per filiosfamilias peculiariter possidentes. Nam furtum non fit, nisi sit qui possideat, ut tit. 13. cap. 1. them. 9. et huius tit. cap. 43. them. 5. circa medium, et lib. 34. tit. 1. cap. 10. them. 3. Quodsi captivus ante captivitatem erat plenus dominus rerum post captivitatem subreptarum, an reversus agat furti? Et puto. Nota, quemadmodum is, qui nec corpore, nec animo possidet, acquirat actionem furti.

2) in duplum] Quaere lib. 34. tit. 1. cap. 10. them. 3. et eiusdem cap. 27. et lib. 10. tit. 35. cap. 24. them. 1. et 2. et lia. 50. tit. 3. cap. 15. et 44. them. 7.

Arrogator³⁾ et de subreptis ante arrogationem⁴⁾, §. et de subreptis postea, habet furti actionem.

3) arrogator] Si quis furtum passus arrogandum se dederit, arrogator recte furti agit eius furti nomine, quod arrogatus ante arrogationem passus est. Sed et si post arrogationem filius furtum passus sit, non dubitatur, arrogatori furti actionem competere.

4) de subreptis ante arrogationem] Omnes enim actiones quaesitae arrogato filio, patri eius acquiruntur.

Arrogato.

Quamdiu vivit fur⁵⁾, non perit actio furti. §. 2 Nam vel cum ipso est actio, si sui iuris sit, vel

*) L. 40. D. h. t. legitur in Syn. p. 154. ubi est cap. 38. h. t. w) Syn. ποιεῖται. x) Fabr. χρησθῆντα. y) περὶ id. 1350. Deest apud Fabr. z) Fabr. ὑποστρέφοντος. a) Sic Cod. 1350. Fabr. νοήσεις. b) ὁ Cod. 1350. Omittit id Fabr.



ἄν, ἢ ὁ ἔχων αὐτὸν ὑπεξούσιον, τῆς ζημίας τῆ κεφαλῆ ἀκολουθούσης.

41. §. 3. Ἐάν ὁ κλέπτης αἰχμάλωτος γένηται, ἀπόλλυται
XLVII. ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, καὶ ὑποστρέφοντος αὐτοῦ
2. ἀνανεοῦται.

ἐφ' ὅσον ὁ κλέπτης [ἢ] ἕως ὅτε περίεστιν ὁ κλοπὴν ἀμαρτήσας, οὐκ ἀπόλλυται ἢ κατ' αὐτοῦ φούρτι ἢ γὰρ αὐτῆς οὐσίας ἐστὶ, καὶ κατ' αὐτοῦ ἐστὶν ἀγωγή ἢ ὑπεξούσιος ἤξειτο εἶναι καταδουλωθεὶς τινι, καὶ κατὰ τοῦ δεσπότου^{α)} κινεῖται νοξάλια ἢ φούρτι. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ λεγόμενον, τὸ ἀμαρτήματα τῆ κεφαλῆ ἀκολουθεῖν, καὶ κἂν εἰς θεῖον ἔδωκεν ἑαυτὸν, κινεῖται κατὰ τοῦ υἰοθετήσαντος. [Sch. c. VII. 338.]

Τινὲς μὲν περὶ τριάκοντα ἐτῶν^{δ)} ἀποδέχονται τὸ, ἕως οὗ ἔτη. τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι κἂν λ. ἔτη παρελθῆ, κἂν μ. ἔτη, ἐνέχεται ὁ κλέπτης, ὡς διηρηκῶς αὐτοῦ χρωμένου αὐτῷ, καὶ μηδαμῶς φαινομένης τριακονταετίας. ὅσακίς γὰρ χρῆσται, κλέπτει, καὶ ἐκ τότε τρέχει ἡ τριακονταετία. ὁ γοῦν τῷ κθ'. ἐνιαυτῷ χρωμένος τότε κλέπτει, καὶ ἐκ τότε δέεται^{ε)} τῆς τριακονταετίας. πλὴν ζητεῖ βιβ. ν. tit. ιδ'. κεφ. ε'. καὶ τὴν ἐκεῖ γ. παραγραφὴν. [Sch. d. VII. 338.]

* Γράφε οὕτως ἐνέχεται ὁ κλέπτης διηρηκῶς διὰ τὸ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κλοπὴν ἀμαρτάνειν ἐκ τοῦ κατέχειν καὶ ψυλαφῶν τὸ κλαπέν.

τῆς ζημίας] † Ἦτοι τοῦ ἀμαρτήματος.

ἔάν ὁ κλέπτης αἰχμάλωτος γένηται] * Ἐάν τις κλοπὴν ἢ ἕτερον ἀμαρτήματα πλημμελῆσας δοῦλος γένηται τῶν πολεμίων, ἰδωμέν, ἰδωμέν, μὴ σβέννυται ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή διὰ τῆς αἰχμαλωσίας. καὶ Πομπώνιος ἔλεγε σβέννυσθαι αὐτὴν ὅτε δὲ ὑποστρέψῃ, ἢ διὰ τοῦ ποστυλμνίου, ἢ καθ' ἕτερον οἰονδηροτε τρόπον, ἀνωθεν τίκτεσθαι τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγωγήν. καὶ τοῦτο κρατεῖ τὸ νόμιμον.

κλέπτης] † Ἦ ὡς ἕτερον ἀμαρτήματα πλημμελῆσας.

L. 42. pr. μβ'. Παυλ. Ἐάν διὰ τὸ μὴ ἐναχθῆναι τῆ περὶ
D. eod. κλοπῆς ἀγωγῆ ἐλευθερώσω τὸν κλέψαντα δοῦλον, οἱ
δύο ἐνεχόμεθα.

§. 1. Εἰ δὲ ἐναχθῶ, ἀπαλλάττεται^{δ)} ὁ ἐλευθερωθεὶς.

ἔάν — ἐλευθερώσω τὸν κλέψαντα δοῦλον] * Ἐσθ' ὅτε κλοπῆς ἀμαρτάνομένης καὶ ὁ ἐλευθερωθεὶς, καὶ ὁ ἐλευθερώσας αὐτὸν κατέχει δι' αὐτὴν ὅτε διὰ τοῦτο ἐλευθεροῦν τὸν οἰκίτην ὁ δεσπότης ἐπὶ τῷ μὴ ἐναχθῆναι ὑπὲρ αὐτοῦ. ἔάν δὲ ὁ δεσπότης ἐναχθῆ, ὑπο ἰούρε ἐλευθεροῦσθαι τὸν ἐλευθερωθέντα ἔλεγε ὁ Σαβίνος, ὡσανεὶ διαλύσεως ἐπὶ τῆ κλοπῆ γενομένης.

οἱ δύο ἐνεχόμεθα] Ζῆτει tit. ε'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. κδ'. κς'. καὶ κς'. καὶ τοὺς παλαιούς, καὶ κεφ. αὐτοῦ ε'. καὶ τὸ ἐν τῷ κς'. νέον σχολιον. [Sch. e. VII. 338.]

ἀπαλλάττεται ὁ ἐλευθερωθεὶς] Ἰπσο ἰούρε ὡσανεὶ διαλύσεως ἐπὶ τῆ κλοπῆ γενομένης. [Sch. f. VII. 328.]

. 43. pr. μγ'. Οὐλπ. Ὁ πλασάμενος, ἑαυτὸν εἶναι δανει-
D. eod. στήν, οὔτε τῶν καταβληθέντων αὐτῷ γίνεται κύριος,
καὶ τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ ἐνέχεται.

ὁ πλασάμενος, ἑαυτὸν εἶναι δανειστήν] * Ὁ πλαστός δανειστής, * * τουτέστιν, ὁ προσποιούμενος, ἑαυτὸν εἶναι δανειστήν, ἔάν τις λάβῃ τοῦ χρέους, κλοπὴν ἀμαρτάνει, καὶ οὐδέποτε δεσπότης γίνεται τῶν νομισμάτων. καὶ ὁ πλαστός δὲ προκουράτωρ κλοπὴν μὲν ποιεῖ. Νεράτιος δὲ ἔλεγε σκοπήσωμεν, μήποτε μετὰ τινος διαστίξεως ὀφειλομένου τοῦτο δεχέσθαι τὸ τοῦ προκουράτωρος ἵνα, εἰ μὲν τοιαύτη προαιρέσει δέδωκεν αὐτῷ τὰ νομίσματα ὁ χρεώστης, ἐπὶ τῷ ἀπαργύριον, τότε ἀληθὴς ἐστὶν ἡ γνώμη τῶν λεγόντων, κλοπὴν αὐτὸν ἀμαρτάνειν, καὶ μένειν τὰ ἀργύρια ἐν τῇ τοῦ χρεώστου δεσποτείᾳ. ἐπειδὴ ὁ προκουράτωρ οὐκ ὀνόματι τοῦ δανειστοῦ, ὅτι μὴ ἠθέλη ἀποδοθῆναι τὸ χρέος ὁ δεβίτωρ, ὑποδέχεται τὸ χρέος, καὶ ἄκοντος τοῦ δεσπότου ψηλαφῶν τὰ ἀργύρια ἀναμφιβόλως κλοπὴν ἀμαρτάνει. εἰ δὲ ὁ χρεώστης οὕτως καταβληθῆ

c) Sic Cod. 1350. Fabr. κατὰ τὸν δεσπότην. d) Fabr. ἔτη. e) Sic Cod. 1350. Fabr. δῆ. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπόλλυται.

cum eo, qui habet eum in potestate, noxa⁶⁾ sequente caput.

Si fur captivus fiat¹⁾, perit actio furti, et eo reverso renovatur.

5) quamdiu vivit fur] Quamdiu vivit is, qui furtum fecit, non perit furti actio, quae in eum competit: nam vel sui iuris est, et cum eo est actio, vel alieni iuris coepit esse in servitutem alicui addictus, et cum domino est actio furti noxalis. Et hoc est, quod dicitur, noxam caput sequi: et ita si dederit se arrogandum, cum arrogatore est actio.

Quidam de triginta annis accipiunt illud, *quamdiu vivit*. Alii dicunt, etiamsi triginta vel quadraginta anni praeterierint, furem teneri, propterea quod perpetuo re subrepta utitur, nec unquam existunt triginta anni. Nam quoties re utitur, furatur, et ex eo tempore currit tricennium. Itaque qui anno vigesimo nono utitur, tunc furatur, et ex eo tempore eget praescriptione triginta annorum. Verum quaere lib. 50. tit. 14. cap. 6. et ibi tertiam adnotationem.

Sic scribas: Fur tenetur perpetuo, propterea quod rem detinendo et contrectando quotidie furtum committit.

6) noxa] Id est, delicto.

7) si fur captivus fiat] Si quis furto vel alio delicto commisso servus hostium factus sit, videamus, an actio in eum competens captivitate extingatur. Et Pomponius dixit, extingui eam: cum autem reversus sit, vel postliminio, vel alio quocunque modo, renasci in eum actionem. Et hoc iure utimur.

fur] Vel qui aliud delictum commisit.

XLII. Paul. Si, ne furti mecum agatur, manumisero servum, qui furtum fecit¹⁾, ambo tenemur²⁾.

Sed si mecum actum sit, manumissus liberatur³⁾.

1) si — manumisero servum, qui furtum fecit] Interdum furto commisso et manumissus, et qui eum manumisit, ob furtum tenetur: cum ideo dominus servum manumittit, ne eius nomine conveniatur. Sed si cum domino actum fuerit, ipso iure manumissum liberari Sabinus respondit, quasi de furto transactio facta sit.

2) ambo tenemur] Quaere tit. 5. cap. 7. them. 2. et cap. 24. 25. et 26. et Antiquos, et eiusdem cap. 6. et in cap. 26. novum scholium.

3) manumissus liberatur] Ipso iure, quasi transactione de furto facta.

XLIII. Ulp. Qui simulat se creditorem esse¹⁾, nec solutorum dominus fit²⁾, et actione furti tenetur.

1) qui simulat se creditorem esse] Falsus creditor, hoc est, qui se simulat creditorem, si quid acceperit, furtum facit, nec unquam dominus fit nummorum. Falsus procurator furtum quidem facit: sed Neratius dixit, videndum esse, an hoc de procuratore cum distinctione quadam accipiendum sit: ut si hac mente ei dederit nummos debitor, ut eos creditori perferret, procurator autem hos nummos interciperet, vera sit sententia dicentium, eum furtum facere, et manere nummos in dominio debitoris: cum procurator non creditoris nomine, cui debitum reddi voluit debitor, debitum accipiat, et invito domino nummos contrectando sine dubio furtum faciat. Quodsi debitor ita solvat nummos falso procuratori, ut eius fiant, nullo modo furtum facit, voluntate debitoris debitum accipiendo.



τῶ πλαστῶ προκουράτωρι τὰ νομίματα, ὡς αὐτὸν βουλόμενος ποιῆσαι δεσπότην, καὶ οὐδένα λόγον κλοπῆν ἀμαρτάνει, κατὰ γνώμην τοῦ δεβίτωρος λαμβάνων τὸ χρέος.

οὔτε τῶν καταβληθέντων γίνεται δεσπότης] † Ζήτει ιτ. μα. κεφ. νγ'.

Ἐὰν πλαστὸς προκουράτωρ λάβῃ χορήματα ἐπὶ τῶ ἀπαγαγεῖν τῶ δανειστῆ, καὶ κλέψῃ αὐτά, οὔτε γίνονται αὐτοῦ, καὶ κλοπῆν ἀμαρτάνει. εἰ μέντοι ἐπὶ τῶ γενέσθαι αὐτὰ τοῦ προκουράτωρος ἔδωκεν ὁ χρεώστης, οὐ πλημμελεῖ κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότη λαβών.

χορήματα ἐπὶ τῶ ἀπαγαγεῖν τῶ δανειστῆ] Τυχόν ἔλαβεν ἐσφραγισμένα νομίματα ἐπὶ τῶ δοῦναι τῶ δανειστῆ. [Sch. g. VII. 339.]

καὶ κλέψῃ αὐτά] † Τὸν ἀπόδεσμον λύσας. εἰ μέντοι ἐπὶ τῶ γενέσθαι αὐτὰ τοῦ προκουράτωρος ἔδωκεν ὁ χρεώστης] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Οὐ φησιν, ὅτε ἔδωκε τῶ προκουράτωρι. τίνα γὰρ λόγον εἶχε τότε, ὅτι κατὰ δωρεάν λαβών οὐκ ἐπλημμέλησε κλοπῆν; καὶ γελιοῖον γὰρ ἦν τοῦτο διδάσαι τὸν νομοθέτην. ἄλλως τε καὶ τὸ θέμα τοιοῦτον εἰ ἀρχῆς ὑπετέθη, ὅτι ἔδοθησαν τὰ νομίματα τῶ πλαστῶ προκουράτωρι, * ὥστε ἀπαγαγεῖν αὐτὰ πρὸς τὸν δανειστὴν. καὶ τοιοῦτον ἐστὶν ἄχρι τέλους. ὥστε λοιπὸν ἵνα τὰ δύο εἴπωμεν, ὅτι καὶ ἔδοθησαν τὰ νομίματα τῶ πλαστῶ προκουράτωρι, καὶ ἐπὶ τῶ ἀπαχθῆναι καὶ πρὸς τὸν δανειστὴν, τοῦτο δεῖ θεματίζεσθαι, ὅτι λυτὰ τὰ νομίματα ἦσαν. φθάνει γὰρ καὶ μέχρι τοῦτο τοῦ θέματος ἢ τῶν ἐσφραγισμένων νομιμάτων καὶ ἀσφραγιστῶν διαφορὰ, ἢν ἔμαθες ἐν βιβ. ιγ. τι. β. κεφ. μα. καὶ ἐπὶ τῆς ἀπαγαγωγῆς. λυτὰ μὲν ὄντα δίδονται, ἵνα ἀπλῶς ταῦτα ἀπαχθῆ πρὸς τὸν δανειστὴν, καὶ τότε, εἰ μὲν οὐδ' ὅλως ἀπαγάγη, πάλιν κλέπτει, καὶ ἐνεχεται τῶ δεδωκότῃ τῆ φουρτί, εἰ μὴ πρὸς ἐγὼ δεκτὴν ἤχησάνην τὴν δόσαν. ἀνάγνωθι κεφ. πα. θεμ. ε. ἐν τέλει. εἰ δὲ ἀπλῶς, ἴσα νομίματα ἔλαβε, τοσαῦτα καὶ ἀπαγάγη, εἰς πλεόν οὐδὲν ἰνακρίνεται. εἰ δὲ ἐσφραγισμένα λάβῃ, τότε, κἂν τοσαῦτα πρὸς τὸν δανειστὴν ἀπαγάγη, πάλιν κλέπτει πλὴν τότε πρὸς τὸν δανειστὴν κλέπτει, οὐ πρὸς τὸν δεδωκότα καὶ πολλῶν πλέον, εἰ μὴδὲν ἀπαγάγη. καὶ εἰ μὲν ὁ δανειστὴς δεκτὸν ἤχηται, πρὸς αὐτὸν κλέπτει. εἰ δὲ μὴ, πρὸς τὸν δεδωκότα, κατὰ ὁ φηθὲν τέλος τοῦ ε. θεμ. τοῦ πα. κεφ. τὸ γούν καὶ κλέβει αὐτά, ὡς βούλει, εἰπέ ὅτι ἢ μὴδὲ ὅλως ἀπαγαγών, ἢ ὕσας μὲν πρῶτον τὰς σφραγίδας, εἶτα ἀπαγαγών, ὁ γὰρ οὗτο ποιήσας δίδωσιν ἔνοσεν, ὅτι τελείως ἤβουλήθη κλέψαι, αἱ ἐκλεψε τὰ νομίματα, εἶτα μεταμεληθεὶς πάλιν ἀπήγαγεν εἰς τὸν μέλλοντα λαβεῖν, ὅτε οὐδὲν ἀφελῆται, ὡς κεφ. ξς'.

Ὅτε δηλαδὴ λυτὰ ἔλαβεν, ὥστε, ἂ βούλεται, δοῦναι πρὸς ἢ κύριον, ἢ τοῦ αὐτῶ, ἢ ἕτερα ὅμοια. ἔδωκε γὰρ αὐτῶ ἀσφραγιστά νομίματα, ὥστε δοῦναι αὐτὸν ἕτερα^ε) καλλοῆς τῆς ὑπῆς. [Sch. h. VII. 339.]

οὐ πλημμελεῖ] Ζήτει ιτ. ι. κεφ. ιη. καὶ τὴν ἐν αὐτῶ χάτην παραγραφῆν. [Sch. i. VII. 339.]

κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότη] † Τοῦ δόντος.

Ἐὰν τὸν μέλλοντα διδόναι ἀχρεώστητον, ποιήσω τ' ἐμοῦ καταβαλεῖν, οὐκ ἄλλως ὑπόκειμαι τῇ περιόπῃς ἀγωγῇ, εἰ μὴ παρόντος μου καταβάλλῃ.

Ἐὰν τὸν μέλλοντα διδόναι ἀχρεώστητον] Ἐὰν μέλλον ἰνδὲβιτον ὑποδέχεται δειλεγατεῦση τὸν χρεώστην, τε ἐτέρω καταβαλεῖν, καὶ ἀπόντος τοῦ δειλεγατεῦσαντος καταβληθῆ τὸ χρέος, οὐ κατέχεται τῆ φουρτί. εἰ δὲ παρόντος τοῦ καταβληθῆ, ὡς δοκῶν αὐτὸς λαμβάνειν τὸ ἰνδὲβιτον ὁ λεγατεῖσας, κλοπῆν ἀμαρτάνει. [Sch. k. VII. 339.]

εἰ μὴ παρόντος μου καταβάλλῃ] Τότε γὰρ ἐγὼ κἂ λαμβάνειν.

Ὁ ἑαυτὸν εὑπορον εἰπών, ἢ ὑποσχόμενος διδόει ἐγγυητάς, ἢ δαπάνας εἰς φορτία, ἀπερ ἔδανείτω, ἢ πυραχορήματα ἀποδιδόναι τὰ νομίματα, ἐπιτήης μᾶλλον ἐστὶ, καὶ οὐ κλέπτης. δίδεται δὲ κατ' ἰτοῦ ἢ περι δόλου ἀγωγῇ, ἐὰν ἕτερα οὐχ ὑπιστιν ὡγῇ.

2) nec solutorum dominus fit] Quaere tit. 41. cap. 53.

Si falsus procurator pecuniam acceperit perferendam creditori³⁾, et subripuerit eam⁴⁾, non fit eius, et furtum committit. Si vero eam debitor dederit ea mente, ut procuratoris fieret⁵⁾, non delinquit⁶⁾, cum voluntate domini⁷⁾ acceperit.

3) pecuniam — perferendam creditori] Puta pecuniam non obsignatam accepit, ut creditori daret.

4) et subripuerit eam] Solutio ligamine.

5) si vero eam debitor dederit ea mente, ut procuratoris fieret] Hagiotheod. Non ait, cum procuratori donaverit. Nam quam ratione diceret, eum, cum donatam pecuniam acceperit, furtum non fecisse? Ridiculum enim foret hoc a Iurisconsulto doceri. Praeterea ita haec species ficta est, nummos falso procuratori esse datos, ut eos creditori perferret. Et tale est usque ad finem. Itaque ut utrumque dicamus, et datos esse falso procuratori nummos. et quidem ut eos creditori perferret, pendendum est, pecuniam non fuisse obsignatam. Nam et ad hanc usque speciem extenditur pecuniae obsignatae et non obsignatae differentia, quam didicisti in lib. 13. tit. 2. cap. 41. et ibi adnotatione. Pecunia non obsignata datur, ut ea simpliciter perferatur creditori, et tunc, si plane non pertulerit, furtum facit, eique, qui dedit, furti tenetur, nisi ego dationem ratam habuero. Lege cap. 81. them. 5. in fine. Sed si quot nummos accepit, tot etiam pertulit, in nihil amplius tenetur. Sed si pecuniam obsignatam acceperit, etiamsi totidem nummos creditori pertulerit, tamen furtum facit, verum creditori, non ei, qui dedit: et multo magis, si nihil pertulit. Et si quidem creditor ratum habuerit, furtum ei facit: sin minus, ei, qui dedit, secundum dictum finem them. 5. cap. 81. Eum furtum pecuniae facere, dicas, ut volueris: vel quod plane non pertulit, vel quod signis solutis pertulit: nam qui hoc fecit, manifestat se omnino voluisse furtum facere, et subripuit nummos, deinde poenitentia actus pertulit ad eum, qui eos accepturus erat, eo tempore, quo nihil hoc ei proficeret, ut cap. 66.

Cum scilicet pecuniam non obsignatam accepit, ut quam vellet, domino daret, eandem vel aliam similem. Nam dedit ei pecuniam non obsignatam, ut daret aliam eiusdem bonitatis.

6) non delinquit] Quaere tit. 10. cap. 18. et ultimam ibi adnotationem.

7) voluntate domini] Eius, qui dedit.

Si daturum indebitum⁸⁾ delegavero, ut pro me §. 2. solveret, non aliter teneor furti, quam si me praesente solverit.

8) si daturum indebitum] Si quis indebitum accepturus delegaverit debitorem, ut alii solveret, et absente delegante solvatur debitum, non tenetur furti. Sed si praesente eo solvatur, quia ipse, qui delegavit, videtur indebitum accipere, furtum committit.

Qui se locupletem dicit, vel qui pollicetur se §. 3. fideiussores daturum, vel in merces se collocaturum⁹⁾ quod accepit mutuo, vel confestim pecuniam soluturum, impostor est potius, quam fur. Datur autem in cum actio de dolo, si alia actio non sit¹⁰⁾.

ε) Verba ὅμοια — ἕτερα e Cod. 1350. huc inserta desunt apud Fabr.



ἡ δαπάνη εἰς φορτία] * Τοῦ αὐτοῦ^{h)}. Τυχὸν εἶπεν ὁ δανειζόμενος· μὴ νομίξω, ὁ δανείζων, ὅτι λήψομαι τὰ νομίματα καὶ διαπανθῶ ταῦτα δαπάνην ἀφανή, ἢ ἀφ' ἧς οὐκ ἐπιζέεις ἀπολαβεῖν· εἰς ταῦτα γὰρ τὰ φορτία, ἃ ὄρις, μέλλω ταῦτα καταβαλεῖν, καὶ ἐξωνήσασθαι τὰ φορτία, καὶ παντως ἀρκέσει σοι, κἂν εἰς ἀποφθίην τὰ φορτία, κἂν καὶ τὰ νομίματα σοι οὐ δίδονται. πρὸς τοῦτο γοῦν ὁ δανειστής συμπεισθεῖς ἐδάνεισεν.

Δεσποτικόςⁱ⁾ τυχὸν δοῦλος ὢν. [Sch. I. VII. 339.]

ἐὰν ἑτέρα οὐχ ὑπεστὶν ἀγωγῇ] Μὴ ἀτιμοποιός· ἢ γὰρ στελιονατός^{k)} ἐν τοῖς μυσσοῖς ἀτιμοί, εἰ καὶ^{l)} ἐξτραοφθινάριά ἐστίν. [Sch. m. VII. 339.]

* Τὴ γὰρ, ὅτι ἐπρωτηθῆ μὴ ποιῆσαι δόλον, καὶ ὑπὲρ ἢ ἐκ στυπουλατου;

§. 4. Ὅ^{m)} τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἐρριμμένον λαμβάνων LVII. ἐπὶ τῷ κερδάνει, κἂν ἀγνοῇ, τίνος ἐστίν, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

§. 5. Εἰ μὴ ἄρα ἀπρονόητον ὁ δεσπότης εἶασεν αὐτό. τότε γὰρ, κἂν ὡς κλέπτων αὐτὸ ἔλαβεν, ἐπειδὴ ἐπαύσατο αὐτοῦ εἶναι, οὐχ ὑπόκειται· κλοπὴ γὰρ οὐ γίνεται, μὴ ὄντος τοῦ τὴν κλοπὴν ὑφισταμένου.

§. 6. Εἰ δὲ τὸ μὴ ὄν ἀπρονόητον, ἐνόμισεν ἀπρονόητον, οὐκ ἔστι κλέπτης.

§. 7. 8. Εἰ δὲ μὴ ἦν ἀπρονόητον, μήτε ἐνόμισεν, ἔλαβε δὲ ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναι τῷ εὐρισκομένῳ δεσπότη, οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

§. 9. Κἂν εὐρετραⁿ⁾ λάβῃ.

ὁ τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἐρριμμένον λαμβάνων] Οὐ θελήματι τοῦ δεσπότου, ἀλλὰ ἀγνοίᾳ ἢ καὶ ἀνοσίῳ προαιρέσει διὰ τὸ ἐξῆς θεμ. [Sch. n. VII. 339.]

* Ἐάν τις ἀλλότριον πρᾶγμα ἐρριμμένον ἀφέλῃται ἐπὶ τῷ ἀποκερδῆσαι, τῇ φοῦρτι κατέχεται, εἴτε οἶδε, τίνος ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τὸ κλεπτόμενον, εἴτε ἀγνοῖ. οὐδὲν γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὸ μειῶσαι τὴν κλοπὴν τὸ ἀγνοεῖν, τίνος ἐστὶ τὸ κλεπτόμενον. εἰ δὲ ὁ δεσπότης ἐγκαταέλειπε τὸ πρᾶγμα, ὡς ἀποταξάμενος αὐτῷ, οὐχ ἀμαρτάνει κλοπὴν, εἰ καὶ ψυχὴν κλεπτόντος ἔσχευ ὁ λαμβάνων αὐτό· οὐδέποτε γὰρ γίνεται κλοπὴ, εἰ μὴ εἴη πρόσωπον, ὧτινι γίνεται ἡ κλοπὴ. ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ θεματι οὐκ ἐστὶν ὁ κλεπτόμενος· ἤρρεσε γὰρ ἡ Σαβίνου καὶ Κασίου γνώμη τῶν λεγόντων, παραχρῆμα πανεῖσθαι ἡμέτερα εἶναι τὰ πρᾶγματα, ἅπερ καταλιμπάνομεν προδελεκτικά^{o)}. εἰ δὲ οὐκ ἦν μὲν τὸ πρᾶγμα τῇ ἀληθείᾳ προδελεκτικόν, ἐνόμισε δὲ ὁ εὐρών αὐτὸ εἶναι προδελεκτικόν, κατέχεται^{p)} τῇ φοῦρτι. τοιγαροῦν ἴδωμεν, εἰ, ὅταν ἠγνοεῖ μὲν, τίνος εἴη τὸ πρᾶγμα, οὕτως δὲ ὁ λαβὼν αὐτό, ὡς ἀποδώσων τῷ ζητούντι αὐτό, ἢ τῷ ἀποδιδυννῆναι, ἴδιον εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ κατέχεται τῇ φοῦρτι. καὶ οὐ νομίξω αὐτὸν κατέχεσθαι. πολλῶν οὖν μάλιστα οὗτοι ἀποδιδυννοῦσι, μὴ κλεπτικῇ προαιρέσει εἰληφέναι τὸ εἰρημένον πρᾶγμα. τί οὖν, εἰ ἐπιζητεῖ τὰ λεγόμενα εὐρετρα· ἀρα οὐδὲ οὕτως κλοπὴν ἀμαρτάνει; καὶ μοι δοκεῖ, μηδὲ οὕτως αὐτὸν ἀμαρτάνειν κλοπὴν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐ σεμνῶς ἀπαιτεῖ λαβεῖν τὰ εὐρετρα.

ἐρριμμένον] † Παρὰ τοῦ δεσπότου.

κἂν ἀγνοῇ, τίνος ἐστίν, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Οὐδὲ γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὸ μειῶσαι τὴν κλοπὴν τὸ ἀγνοεῖν, τίνος ἐστὶ τὸ κλεπτόμενον. [Sch. o. VII. 339.]

ἐπειδὴ ἐπαύσατο αὐτοῦ εἶναι, οὐχ ὑπόκειται] Ἐπὶ τῷ διπλῷ γὰρ τοῦ διαφέροντος δίδεται ἡ φοῦρτι· ἐν ταῦθα δὲ διαφέρει οὐδὲν. [Sch. p. VII. 339.]

κλοπὴ γὰρ οὐ γίνεται μὴ ὄντος τοῦ τὴν κλοπὴν ὑφισταμένου] Ζῆτει τι. γ'. κεφ. α'. θεμ. τὸ πρὸ τοῦ παρατελευτ. καὶ βιβ. ν'. τι. α'. κεφ. ββ'. ἐν τέλει. [Sch. q. VII. 339.]

ἤρρεσε γὰρ ἡ Σαβίνου καὶ Κασίου γνώμη τῶν λεγόντων, παραχρῆμα πανεῖσθαι ἡμέτερα εἶναι τὰ πρᾶγματα, ἅπερ ἀπολιμπάνομεν προδελεκτικά. [Sch. r. VII. 339.]

h) Id est. Hagiotheodoriti. i) I lege δεσποτικά cum Cuicacio, qui vertit dominicas. k) Sic Cod. 1350. Fabr. στελλο-
νάτους. l) εἰ καὶ Cod. 1350. Fabr. κἂν. m) l. 43. §. 4 — 7. D. h. t. similibus verbis leguntur in Blast. Synt. alph. car-
lit. K. cap. 23. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 160.) n) Sic Cod. 1350. Fabr. εὐρετρα. o) Cod. 1350. semper habe-
προδελεκτικά. p) Adde οὐ ante κατέχεται.

9) vel in merces se collocaturum] Elusdem. Puta qui pecuniam mutuum sumit, dixit: Noli putare, creditor, me pecuniam acceptam impensurum ita, ut nihil appareat, vel in id, ex quo nihil consecuturus sis: nam in has merces, quas vides, haec impensurus sum, et merces emturus, et omnino tibi sufficient ad satisfaciendum merces, etiamsi nummi tibi non dentur. Creditor, cui his persuasus erat, credidit pecuniam.

Dominicas, cum forte servus esset.

10) si alia actio non sit] Non famosa: nam stellationatus in turpibus infamat, licet crimen extraordinarium sit.

Ut si promisit, se dolo nihil facturum, et compete-
bat actio ex stipulatu.

Qui alienam rem proiectam tulit¹¹⁾ lucrificandi
causa, etiamsi ignoret, cuius sit, furti tenetur¹²⁾:

Nisi si dominus eam pro derelicta habuerit. Tunc enim, quamvis ut fur eam tulerit, quia domini desiit esse, non tenetur¹³⁾: nam furtum non fit, nisi sit, cui fiat¹⁴⁾.

Sed si quod non erat pro derelicto, existimavit derelictum, non est fur¹⁵⁾.

Quodsi neque erat derelictum, neque putavit, tulerit autem ea mente, ut invento domino redderet¹⁶⁾, non tenetur furti:

Licet praemia inventionis acceperit.

11) qui alienam rem proiectam tulit] Non volente domino, sed ignorante vel etiam invito propter sequens thema.

Si quis alienam rem proiectam lucrificandi causa sustulerit, furti tenetur, sive scit, cuius res sit, sive ignorat. Nihil enim ad furtum minuendum facit, quod cuius sit, ignoret. Quodsi dominus rem dereliquit ei renuncians, furtum non committit, etiamsi qui eam sustulit, animum furandi habuerit: nec enim furtum fit, nisi sit, cui fiat. In proposito autem casu nemo est, cui fiat: nam placuit Sabini et Cassii sententia dicentium, statim nostras esse desinere res, quas derelinquimus. Sed si res non fuit revera derelicta, is autem, qui invenit, putavit eam derelictam, [non] tenetur furti. Proinde videamus, si nesciebat, cuius esset, sic tamen tulit, quasi redditurus ei, qui desiderasset, vel qui ostendisset rem suam, an furti obligetur. Et non puto obligari eum. Multo magis ergo hi probant, se non animo furandi dictam rem sustulisse. Quid ergo, si εὐρετρα, quae dicuntur, petat: num ne sic quidem furtum committit? Nec hic videtur mihi furtum facere, etiamsi non probe petat inventionis praemia.

proiectam] A domino.

12) etiamsi ignoret, cuius sit, furti tenetur] Nec enim ad furtum minuendum proficit, quod cuius sit res subrepta, ignoret.

13) quia domini desiit esse, non tenetur] Nam in duplum eius quod interest datur actio furti: hic autem nihil interest.

14) nam furtum non fit, nisi sit, cui fiat] Quaere tit. 13. cap. I. them. antepenult. et lib. 50. tit. I. cap. 32. in fine.

Nam placuit Sabini et Cassii sententia dicentium: statim nostras esse desinere res, quas derelinquimus.



οὐκ ἔστι κλέπτῃς] Οὐ γὰρ εἶχε κλεπτικὴν^{α)} διάθεσιν· κλοπὴ γὰρ ἀνευ κακίτης διαθέσεως οὐχ ἁμαρτάνεται. [Sch. s. VII. 339.]

ἔλαβε δὲ ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναι τῷ εὐρίσκομένῳ δεσπότη] Εἰδώσαι γὰρ τινες εὐρίσκοτες ἀλλότρια πράγματα καὶ ἐν χαρταῖς γράφειν, καὶ προτιθέναι, ὅτι εὐρον πρᾶγμα, καὶ ἐτοιμοὶ εἶναι ἀποδοῖναι τῷ ἐπιζητούντι. [Sch. t. VII. 339.]

Ἐὰν ἐκὼν τὸ πρᾶγμα ὁ δεσπότης ῥίψῃ, οὐχ ὡς ἀπρονόητον, εἴτε ἀπρονόητον ἐνόμισεν αὐτὸ ὁ λαβὼν, εἴτε μὴ, οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

Ἐὰν ἐκὼν τὸ πρᾶγμα ὁ δεσπότης ῥίψῃ] Ἐν μέρει δὲ καὶ ἄκων, τυχὸν ὡς μὴ δυνάμενος βωταῖζειν ἐπὶ σκοπῷ τοῦ^{β)} πάλιν ἀναλαμβάνειν, ἢ σκοπῷ τοῦ ἔχειν ἔνοχον τὸν λαβόντα. [Sch. u. VII. 339.]

* Ἐὰν τις ἐκουσίως ἀπεβάλῃ^{γ)} πρᾶγμα ἢ ἔρριψεν, οὐχ ὡς ἀποτασσομενος δὲ αὐτῷ τοῦτο ἐποίει, οὐ δὲ τὸ πρᾶγμα ἔλαβες, ζητεῖ ὁ Κέλσος ἐν τῷ ἰβ'. τῶν διγ. εἰ κατέχη τῇ φουρτί, καὶ λέγει, εἰ μὲν ἐνόμισας αὐτὸ προδερῆλικτον εἶναι, μὴ κατέχεσθαι σε· εἰ δὲ μὴ ἐνόμισας, ἀμφιβάλῃ μὲν· καὶ οὕτως δὲ βούλεται μὴ κατέχεσθαι τῇ φουρτί, ἐπειδὴ οὐκ ἀπόλλυσι τὸ πρᾶγμα ἐκείνος, ὅστις ἐκουσίως ἀπέρριψεν αὐτό.

οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Διὰ τὸ φίλων-θρονον καὶ μηδὲ δοκεῖν ἀπὸ τινος ἀφείσθαι αὐτό. [Sch. x. VII. 340.]

† Ἀλλὰ τῇ ἰν ῥέμ.

Εἰ καὶ μέρος κτήσομαι τοῦ κλέψαντος παρ' ἑμοῦ δούλου, φθείρεται ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἀρχῆς οὐ συνίσταται, μέρος ἔχοντός μου ἐπ' αὐτῷ. εἰ δὲ χρῆσιν μόνην ἐπὶ τῷ κλέψαντι παρ' ἑμοῦ κτήσομαι, οὐ φθείρεται ἢ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγή· ὁ γὰρ τὴν χρῆσιν ἔχων οὐκ ἔστι δεσπότης.

εἰ καὶ μέρος κτήσομαι τοῦ κλέψαντος παρ' ἑμοῦ δούλου] * Ἐὰν οἰκέτης ἀλλότριος κλέψῃ πράγματα παρ' ἑμοῦ, εἰ καὶ ἐξ ἡμίσεως μέρους γένωμαι δεσπότης αὐτοῦ τοῦ κλέψαντος, ὅμως σβέννυται μοι ἢ δι' αὐτὸν νοξάλια φουρτί, εἰ καὶ μέρος αὐτοῦ ἐκτησάμην. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ὁ ἔχων κὰν ἐλάχιστον μέρος ἐπὶ τῷ κλέψαντι αὐτὰ οἰκέτη, οὐ δύναται τὴν φουρτί κινεῖν. εἰ δὲ τὸν οὐσούφρουκτον κτήσομαι ἐπὶ τούτῳ τῷ κλέψαντι τὰ ἐμὰ πράγματα οἰκέτη, οὐ σβέννυται ἢ φουρτί, ἐπειδὴ ὁ οὐσούφρουκτουαριος οὐκ ἔστι δεσπότης.

φθείρεται ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Εἰ γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς δούλος μου ἦν, καὶ ἐκλεψε παρ' ἑμοῦ, οὐκ εἶχον κατ' αὐτοῦ τὴν φουρτί, καὶ ἐπεὶ εἰς τοιοῦτον θέμα περιέστη τὸ πρᾶγμα, ἐξ οὗ τὴν ἀρχὴν ἢ φουρτί οὐκ ἐτίκτετο, φθείρεται διὰ τὸν κανόνα. ἕτερον ἔστιν^{δ)}, εἰ τὴν χρῆσιν τοῦ παρ' ἑμοῦ κλέψαντος οἰκέτου κτήσομαι. [Sch. y. VII. 340.]

ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἀρχῆς οὐ συνίσταται] Κοινωνός γὰρ κατὰ τοῦ κοινωνοῦ νοξάλιας οὐ κινεῖ, ὡς τίτ. ε'. κεφ. η'. τὸ τέλος, καὶ κεφ. μα'. [Sch. z. VII. 340.]

ὁ γὰρ τὴν χρῆσιν ἔχων οὐκ ἔστι δεσπότης] Φησὶ γὰρ βιβ. β'. τίτ. β'. κεφ. κέ'. Ἐξ ὀλόκληρου πρᾶγμα μου ἔστιν, καθ' οὗ ἔχει ἕτερος τὴν χρῆσιν ἢ δουλείαν. [Sch. a. VII. 340.]

† Ζῆτει βιβ. ις'. τίτ. α'. κεφ. δ'.

μδ'. Πομπων. Ἐὰν τι κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ χρεώστου λάβῃ ὁ πλαστὸς προκουράτωρ τοῦ δανειστοῦ, αὐτὸς ὁ χρεώστης γίνεται τῶν νομισμάτων δεσπότης, καὶ ἔχει κατὰ τοῦ λαβόντος τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν.

Ἐὰν τι κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ χρεώστου] Τοιοῦτόν ἐστι τὸ θέμα. Ἐχρεώστου τινὲ νομίματα. πλαστὸς δὲ προκουράτωρ τοῦ δανειστοῦ μὲν ἐξῆται με τὸ χρέος. ἐγὼ δὲ μὴ ἔχων αὐτὸ καταβαλεῖν, ἐνετειλαμην δέερω τινί, τυχὸν τῷ Μάρκῳ, ὥστε αὐτ' ἑμοῦ καταβάλλειν τὸ χρέος· καὶ δῆτα κατέβαλεν ὁ ἐπιτολεύς μου πρὸς τὸν πλαστὸν τοῦ δανειστοῦ μου προκουράτωρα. λέγει γοῦν ὁ νομοθέτης, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ἐπιτολεύς

15) non est fur] Quia non habuit animum furis: furtum enim sine pravo affectu non fit.

16) tulerit autem ea mente, ut invento domino redderet] Solent enim qui res alienas inveniunt, in chartis scribere et proponere, se invenisse, et paratos esse reddere petenti.

Si sua sponte dominus rem iecit¹⁷⁾ non quasi pro derelicto, sive derelictam is, qui tulit, existit, sive non, non tenetur furti¹⁸⁾.

17) si sua sponte dominus rem iecit] Partim vero invitus, ut cum forte eam non posset ferre animo recipiendi, vel habendi obligatum eum, qui eam acciperet.

Si quis sponte rem iecit vel iactavit, non quasi pro derelicto habiturus, tuque hanc rem tuleris, an furti tenearis, Celsus lib. 12. Digestorum quaerit, et ait, si quidem putasti pro derelicto habitam, non teneri te: quodsi non putasti, dubitat quidem: et tamen vult te non teneri furti, quia rem non amittit is, qui eam sponte abiecit.

18) non tenetur furti] Humanitatis causa, et quod non videatur eam cuiquam auferre.

Sed actione in rem.

Etiamsi partem servi, qui mihi furtum fecit, adquisiero¹⁹⁾, extinguitur actio furti²⁰⁾, quia et ab initio non consisteret²¹⁾, si partem in eo haberem. Plane si usumfructum tantum in eo, qui mihi furtum fecit, adquisiero, non extinguitur furti in duplum actio, quia fructuarius dominus non est²²⁾.

19) etiamsi partem servi, qui mihi furtum fecit, adquisiero] Si servus alienus res mihi subripiat, etiamsi partis dimidiae in servo nanciscor dominium, tamen extinguitur actio furti noxalis eius nomine competens, etiamsi partem eius adquisiero. Nam et qui ab initio vel minimam partem in servo furtum faciente habet, furti agere non potest. Plane si usumfructum eius servi, qui res meas subripuit, adquisiero, non extinguitur furti actio, quia fructuarius dominus non est.

20) extinguitur actio furti] Nam etsi ab initio servus meus fuisset, et mihi quid subripuisset, non haberem in eum actionem furti, et quia in hac specie res in eam causam venit, a qua initium sumere actio furti non potuit, extinguitur propter regulam. Aliud est, si in eo, qui mihi furtum fecit, usumfructum adquisiero.

21) quia et ab initio non consisteret] Nam socius in socium non agit noxaliter, ut tit. 5. cap. 8. in fine, et cap. 41.

22) quia fructuarius dominus non est] Nam lib. 2. tit. 2. cap. 25. ait: In solidum res mea est, in qua alter usumfructum vel servitutum habet.

Quaere lib. 16. tit. 1. cap. 4.

XLIV. Pompon. Si quid iussu debitoris¹⁾ accepit²⁾ falsus procurator creditoris, ipse debitor³⁾ fit pecuniae dominus, et habet in eum, qui accepit, furti actionem⁴⁾.

1) si quid iussu debitoris] Species haec est. Cuidam pecuniam debebam. Falsus procurator creditoris mei debitum a me exegit. Ego non habens unde solverem, mandavi alteri, puta Marco, ut pro me debitum solveret, ac tandem procurator meus solvit falso procuratori creditoris mei. Ait igitur Iurisconsultus, quia procurator meus propter me et in mei gratiam

q) Sic Cod. 1350. Fabr. κλέπτου. r) τοῦ δεσπ. apud Fabr. s) Nonne ἀπέβαλε τὸ? t) Fabr. ἔστι.



μον δι' ἐμῆ κατέβαλε τὰ νομίματα καὶ ἐμοὶ χαρίζομενος, ἐγὼ γέγονα δεσπότης αὐτῶν, καὶ ἐμοὶ ἤρμοζεν ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή κατὰ τοῦ πλαστοῦ προκουράτωρος. [Sch. h. VII. 340.]

Τυχὸν γὰρ τῷ χρεώστῃ ἐχρεώστητέ τις ἕτερος^{α)}, καὶ ἤμελλεν αὐτῷ καταβαλεῖν, ὃ δὲ ἐνετείλατο καταβαλεῖν τῷ δευσιῳ^{β)}· εἰ δὲ μὴ εὕρη αὐτὸν, τῷ προκουράτῳ. [Sch. c. VII. 340.]

τοῦ χρεώστου] † Πέτρου τυχόν. λάβῃ] † Παρ' ἑτέρου τινὸς τὸ χρεὸς χρεωστοῦντος πάλιν τῷ Πέτρῳ.

αὐτὸς ὁ χρεώστης] Ὁ κελύσας καταβλήθῃναι αὐτῷ τὰ νομίματα. [Sch. d. VII. 340.]

καὶ ἔχει κατὰ τοῦ λαβόντος τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν] Διὰ τοῦτο ἐταῦθα ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν ὁ χρεώστης κατὰ τοῦ λαβόντος, κἂν ἐν^{γ)} ἀπουσίᾳ αὐτοῦ κατεβλήθῃ τὰ νομίματα, διότι εἰ κατεβλήθῃ καὶ πρὸς αὐτόν, δεσπότης ἐγένετο τῶν νομιμάτων. ἐπὶ δὲ τοῦ γ. θεμ. τοῦ μγ. κεφ. διὰ τοῦτο οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ὁ τὸ ἀχρεώωτητον ἕτερον κελύσας δοθῆναι ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, διότι αὐτὸς τὰ καταβλήθῃντα οὐχ ὑπεδέξατο, καὶ ὅτι ὁ λαβὼν ἰδίῳ δικαίῳ ταῦτα^{δ)} ἔλαβε· ἐχρεωστέτο γὰρ παρ' ἐμοῦ. ζῆτει τ. ι. κεφ. ιη. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφὴν διὰ τὸν κωνόνα τὸν λέγοντα· ἐγὼ δοκῶ καταβαλεῖν^{ε)}, ὅπερ κατὰ γνώμην ἐμὴν ἕτερος καταβάλλῃ^{ς)}. [Sch. e. VII. 340.]

pecuniam solvit, eius me fieri dominum, et mihi competere actionem furti in falsum procuratorem.

Fortasse debitori alius aliquid debebat, eique solvere volebat, ille autem mandavit, ut solveret creditori, vel si eum non invenerit, procuratori.

debitoris] Puta Petri.

2) acceperit] Ab alio Petri debitore.

3) ipse debitor] Qui iussit pecuniam ei solvi.

4) et habet in eum, qui accepit, furti actionem] Ideo hic debitor actionem furti habet in eum, qui pecuniam accepit, licet absente eo soluta sit, quia et si ipsi fuisset soluta, dominus eius fieret. In them. autem 3. cap. 43. ob id non tenetur, qui indebitum alteri iussit solvi eo absente, quia ipse solum non accepit, et quod is, qui accepit, suo iure accepit, quasi debitum sibi. Quaere tit. 10. cap. 18. et ibi adnotationem propter regulam, quae dicit: Ego videor solvere, quod voluntate mea alius solvit.

Qui sciens lucrificandi causa rem meam quasi suam a me accipit⁵⁾, mihi tenetur furti.

5) qui sciens — rem meam — accipit] Si per errorem rem meam tradidero tibi quasi tuam scienti meam esse, et tu eam lucrificandi animo acceperis, teneris furti.

Quaere tit. 10. cap. 18. finem.

Testamento manumissus⁶⁾ si ante aditionem hereditatis⁷⁾ rem heredis subripuerit⁸⁾, ei tenetur furti actione⁹⁾.

6) testamento manumissus] Si servus hereditarius ante aditionem heredis rem ipsi heredi abstulerit, in testamento domini manumissus, furti actio heredi adversus eum competit, quia nullo tempore dominus huius servi fit.

manumissus] Directo.

7) ante aditionem hereditatis] Tunc enim species quaestionem haberet: nam idem est multo magis, si post aditionem.

8) rem heredis subripuerit] Si vero hereditatis, quaere tit. 13. ubi in eum datur actio. Quaere et finem them. 7. cap. I. eiusdem.

9) ei tenetur furti actione] Nam quia servus domino furtum faciens a domino non convenitur furti in servitute facti nomine, hic autem servus heredis factus non est, quod inde a morte testatoris liber creditur, recte fur ab herede convenitur.

Nullo enim tempore heres dominus huius servi manumissi fuit.

XLV. Idem. Si extinguatur res furtiva¹⁾, vel servus furtivus moriatur, aut manumittatur²⁾, vel in potestatem hostium veniat, vel pro derelicto habeatur³⁾, salva mihi est actio furti et conditio furtiva.

1) si extinguatur res furtiva] Inter omnes prudentes constat, extincta re furtiva, attamen actionem furti remanere adversus furem. Proinde mortuo quoque

4. §. 1. Ὁ ἐν εἰδήσει ἐπὶ τῇ κερδᾶναι πράγμα ἐμὸν ὡς XLVII. αὐτοῦ λαμβάνων ἐξ ἐμοῦ, ὑπόκειται μοι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ὁ ἐν εἰδήσει — πράγμα ἐμὸν — λαμβάνων] Ἐὰν πεπλανημένος τὸ ἐμὸν πράγμα τραδιτεύσω σοι ὡσανεὶ σὸν ὑπάρχον εἰδῶσι, ἐμὸν εἶναι τὸ πράγμα, καὶ σὺ κερδᾶσαι αὐτὸ βουλομένος λάβῃς, τῇ φούρτι κατέχη²⁾. [Sch. f. VII. 340.]

† Ζῆτει τ. ι. κεφ. ιη. τὸ τέλος.

§. 2. Ὁ ἐλευθερωθεὶς ἐν διαθήκῃ, ἐὰν πρὸ κατασχέσεως τῆς κληρονομίας κλέψῃ πρᾶγμα τοῦ κληρονόμου, ὑπόκειται αὐτῷ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ὁ ἐλευθερωθεὶς ἐν διαθήκῃ] * Ἐὰν ὁ τῆς κληρονομίας δούλος πρὸ ἀδίτιονος τοῦ κληρονόμου κλέψῃ πρᾶγμα παρ' αὐτοῦ τοῦ κληρονόμου, ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ τεστατέρωτος ἐλευθερούμενος, ἀρμόζει τῷ κληρονόμῳ κατ' αὐτοῦ ἡ φούρτι, ἐπειδὴ ἐν οὐδενὶ καιρῷ δεσπότης γίνεται τούτου τοῦ οἰκέτου.

ὁ ἐλευθερωθεὶς] † Ἀπετεῦθεν.

πρὸ κατασχέσεως τῆς κληρονομίας] Τότε γὰρ ἂν εἴχε ζήτησιν τὸ θέμα· πολλῷ γὰρ μᾶλλον μετὰ κατάσχεσιν. [Sch. g. VII. 341.]

κλέψῃ πρᾶγμα τοῦ κληρονόμου] Ἐὰν δὲ τῆς κληρονομίας, ζῆτει τ. ιγ. ἐκεῖ γὰρ δίδωσι ἀγωγήν κατὰ τοῦ τοιοῦτου. ζῆτει καὶ τὸ τέλος τοῦ ζ. θεμάτος τοῦ α. κεφ. αὐτοῦ. [Sch. h. VII. 341.]

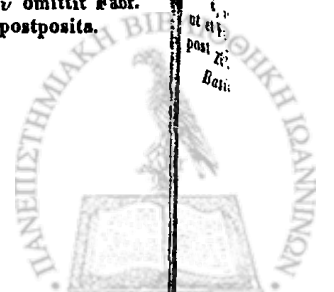
ὑπόκειται αὐτῷ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἐπειδὴ γὰρ^{α)} ὁ ἀπὸ τοῦ δεσποτοῦ κλέπτων δούλος οὐκ ἐνάγεται παρὰ τοῦ^{β)} δεσπότου αὐτοῦ διὰ τὸ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δουλείας κλέψαι, οὗτος δὲ οὐδαμῶς γέγονε τοῦ κληρονόμου δούλος, διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς τελευτῆς τοῦ διαθεμένου ἐλεύθερον νομιζεσθαι, καλῶς παρὰ τοῦ κληρονόμου ὁ κλέπτης ἐνάγεται. [Sch. i. VII. 341.]

Ἐν οὐδενὶ γὰρ καιρῷ ὁ κληρονόμος δεσπότης ἐγένετο τούτου τοῦ οἰκέτου τοῦ ἐλευθερωθέντος.

46. pr. ἐὸν. μέ. Ἰδεμ. Ὁ ἐν σβεσθῇ τὸ κλαπὲν πρᾶγμα, ἢ ἀποθάνῃ ὁ κλαπέις δούλος, ἢ ἐλευθερωθῇ, ἢ ὑπὸ τοὺς πολεμίους γένηται, ἢ ἀπρονόητος λαθῇ, σώζεται καὶ ἡ φούρτι, καὶ ὁ φούρτιβος.

ἐὰν σβεσθῇ τὸ κλαπὲν πρᾶγμα] Παρὰ πᾶσι τοῖς σοφοῖς ὁμολόγηται, σβεννυμένου τοῦ κλαπέντος πράγματος, ὅμως τὴν φούρτι σώζεσθαι κατὰ τοῦ κλέπτο. τοιγαροῦν καὶ

α) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ χρεώστης ἐχρεώστησέν τις ἕτερον. β) ἐν inserit Cod. 1350. Deest apud Fabr. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. καταβάλλειν. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. κατάσχη. ε) ἐπειδὴ γὰρ habet Cod. 1350. ut et τοῦ ante δεσπότου. Desunt haec apud Fabr. β) τοῦ omittit Fabr. c) Sic semper Cod. 1350. ubi Fabr. habet ὁ αὐτός. Intellige hoc loco Ulpianum, cuius est L. 45. in Basilicis postposita.



τελευτῶντος τοῦ κλαπέντος οἰκέτου, οὐ σβέννυται ἡ φούρτι. οὐδὲ γὰρ ὁ ἀπίοικε τοῦ θανάτου τοῦ δοῦλου τὸ ἐλευθερωθῆναι αὐτόν, ὅσον ἦεν εἰς τὸ ἀφαιρεθῆναι τοῦ δεσποῦντος αὐτοῦ τὸν οἰκέτην. ἀποδεδείκται τοίνυν, ὅτι καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἰ ἀφαιρεθῆ ἡ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντος ἡ δεσποτεία τοῦ οἰκέτου, ὁμῶς περιλαμβάνεται ἡ αὐτῆς ἡ φούρτι, οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο ἀρμόζει, ἐπειδὴ νῦν οὐκ ἔχει τὸν οἰκέτην, ἀλλ' ἐπειδήποτε διὰ τὴν κλοπὴν τοῦ κλέπτοντος ἐπαύσατο ἔχειν αὐτόν. ταῦτα τὰ περὶ τῆς φούρτι εἰρημμένα μοι, καὶ περὶ τοῦ ἰονδικτικίου τῆς φουρτίβου ἀρέσκει. κινεῖται γὰρ κατὰ τοῦ ἐλεῦθερωθῆ, εἰ καὶ καθ' οἰονδήποτε λόγον σβεσθῆ τὸ πρῶγμα. ὅθεν εἰ καὶ ὑπὸ χεῖρα τῶν πολεμίων γέγονε τὸ κλαπέν πρῶγμα, οὐδὲν ἥτιον δύναται περὶ αὐτοῦ κινεῖσθαι ἡ φούρτι. εἰ καὶ δὲ προδελεχθῆ ἔσχε μετὰ ταῦτα ὁ δεσπότης τὸ πρῶγμα, καὶ οὕτω σώζεται ἡ φούρτι. [Sch. k. VII. 341.]

ἡ ἐλευθερωθῆ] † Παρά τινος τυχὸν πάλεως. ἡ ἀπρονόητος ἐαθῆ] Παρ' ἐμοῦ ὡς ἀχρηστος νῦν ἐννοούμενος, καὶ παρὰ τοῦ κλέπτοντος τὰ ἤδη διαφθαρθεῖς. [Sch. l. VII. 341.]

μς'. Οὐλλίαν. Καὶ ὁ κοινωνός μου κλέπτων τὸ κοινὸν πρῶγμα, ὑπόκειται μοι τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ, καὶ ὁ κοινωνός μου] Ζῆτε βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. μς'. αὐ ββ'.

ὑπόκειται μοι τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] Ὅταν ἠθλαδὴ κατὰ ἀπατὴν αὐτοῦ καὶ δόλον κατακινήσῃ καὶ ἀφῆκται τὸ πρῶγμα διαθέσει κλεπτικῆ. ὡς ἐπίπαν γὰρ ὁ μετὰ δεσπότης οἰκίῳ δικαίῳ δοκεῖ χρῆσθαι τῷ κοινῷ πρῶγματι, καὶ οὐ κλεπτικῆ διαθέσει, ὡς βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. ιβ'. ἡτιε tit. ε'. κεφ. ε'. καὶ λδ'. [Sch. m. VII. 341.]

Καὶ ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων, καὶ ὁ τὴν χρῆσιν αὐτῶν καρπῶν ἔχων κινουσί τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῆν.

Καὶ ἐκάστου τὸ διαφέρον διπλασιάζεται, ἢ καὶ τετραπλασιάζεται ἐπὶ τῆς φανεραῦς κλοπῆς.

Καὶ τῷ τὴν χρῆσιν μόνην ἔχοντι ἀρμόζει, καὶ τῷ δανειστῆ, καὶ τῷ χρεώστῃ ἐπὶ τῷ ὑπερβαίνοντι ὁ χρεός. καὶ ἐάν τις τούτων διαλύσῃται πρὸς τὸν κλέπτην, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀρμόζουσα ἀγωγῆ σώζεται. γὰρ καὶ τις τῶν κοινωνῶν ἐπὶ τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ διαλύσεται, ἢ τῷ ἄλλῳ ἀρμόζουσα μένει.

καὶ ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων] Ἐάν οἰκέτης κλαπῆ, ἢ ἄλλος ἔχει τὸν οὐσοφρονικτον, ἐκατέρωθεν ἡ φούρτι ἀρμόζει, καὶ τῷ προπριεταρίῳ, καὶ τῷ οὐσοφρονικτουαρίῳ, διαινεμένη μεταξὺ αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ οὐσοφρονικτουαριος κινεῖ τὴν ἐπικαρπίας αὐτοῦ τοῦ κλαπέντος οἰκέτου, καὶ ἀπαιτεῖ διπλάσιον τοῦ διαφέροντος αὐτοῦ. ὁ προπριεταριος δὲ τὸ δεσποτείας διαφέρον ἀπαιτεῖ ἐν διπλασίῳ. εἰ δὲ μανίφρεστος ἢ ὁ κλέπτης, ἐκάστῳ αὐτῶν εἰς τὸ τετραπλάσιον ἀρμόζει ἡ φούρτι κατὰ τὸν κλίψαντος. εἰ δὲ καὶ οὐσον ἔχει μνον τῆς ἐτος, καὶ τούτῳ δίδεται ἡ φούρτι, κλαπέντος αὐτοῦ. εἰ δὲ τις θεματίζει, τούτον τὸν οἰκέτην εἰς ἐνέχυρον δεδῶσθαι, αὐτῶν καὶ ὁ δανειστῆς ἔχει τὴν φούρτι ἀγωγῆ. ἔχει δὲ ὁ χρεώστῃς, μόνον εἰ πλείονος ἐστὶν ἄξιος ὁ δοῦλος τῶν αὐτοῦ κχερωσθημένων τῷ δανειστῆ. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ εἰσιν φοροὶ αἱ ἀγωγαὶ αἱ ἀρμόζουσαι τῷ οὐσοφρονικτουαρίῳ, τῷ προπριεταρίῳ, ἢ τῷ δανειστῆ, καὶ τῷ χρεώστῃ, εἰ τις ἐκ τούτων διαλύσεται ἐπὶ τῆ φούρτι ἀγωγῆ, μόνον ἀρμόζουσα αὐτῷ ἀγωγῆ φθείρεται τῆ διαλύσει, αἱ δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμόζουσαι σώζονται. εἰ γὰρ καὶ κοινὸν οἰκέτην ὑπομει τις, καὶ εἰς τῶν δεσποτῶν διαλύσεται πρὸς αὐτόν, ὁ οὐ μὴ διαλυσαμενος ἔχει τὴν φούρτι βεβαίαν. [Sch. n. 341. sq.]

καὶ ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων] Χρησις ἡ τῶν ἰσιν, ἐπὶ μὲν ἀγροῦ, παντὸς ἐν αὐτῷ φουομενον οἰονδήποτε τρόπον ἐπὶ δὲ ζῶων, τὸ λαμβάνειν τοκετῶν γονιῶν, καὶ γάλα, καὶ ἔλαιον, καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν. χρῆσις ἰσιν, τὸ λαμβάνειν ξυλῆν ἐν χρῆσει τὴν ἀποφυγγείαν, ἢ ὄν ἐπὶ δὲ ζῶων, τὸ κχερῆσθαι τῆ κόπρῳ αὐτῶν ἐν τῆς χωρίοις, εἴτε ὑψηρεσίαν μόνην ἐπὶ οἰκετῶν. [Sch. o. 342.]

servo furtivo non extinguitur actio furti. Nec dissimilis est morti manumissio, quantum attinet ad subtrahendum domino servum. Apparet igitur, quocunque modo domino servus sit subtractus, attamen superesse ei actionem furti: nec enim ideo competit, quod nunc non habeat servum, sed quod aliquando propter furtum furis eum desitit habere. Quod de actione furti dicimus, et in conditione furtiva placet. Nam et haec in furem intenditur, etiamsi res quocunque modo extincta sit. Unde et si res furtiva in potestatem hostium pervenerit, nihilominus potest de ea furti agi. Sed etsi postea a domino habita sit pro derelicto, remanet actio furti.

2) aut manumittatur] A quadam forte civitate.

3) vel pro derelicto habeatur] A me, quod nunc sit inutilis factus, vel quod mores eius a fure sint corrupti.

XLVI. Ulpian. Etiam socius meus¹⁾ subripiens rem communem mihi tenetur actione furti²⁾.

L. 45. D. XLVII. 2.

1) etiam socius meus] Quaere lib. 12. tit. 1. cap. 46. et 52.

2) mihi tenetur actione furti] Cum videlicet fraude et dolo animo furandi amovit et abstulit rem. Plurimum enim dominus pro parte suo iure videtur uti re communi, non furandi animo, ut lib. 12. tit. 1. cap. 52. Quaere tit. 6. cap. 9. et 34.

Et proprietarius³⁾, et usufructuarius⁴⁾ furti actione experiuntur. L. 46. §. 1. D. eod.

Et quod cuiuscunque interest, duplatur⁵⁾, vel §. 2. etiam quadruplatur in furto manifesto.

Etiam usuario⁶⁾ competit, et creditori, et debitori in eo, quod debitum excedit⁷⁾. Et si quis eorum transegerit cum fure, aliis competens actio servatur. Nam et si quis sociorum de actione furti transigat, alteri competens salva est. §. 3. 4. 5.

3) et proprietarius] Si servus subripiatur, in quo alius habet usumfructum, utrisque competit actio furti, proprietario et usufructuario, divisa inter eos. Usufructuarius enim agit de fructibus subrepti servi, et petit duplum eius quod interest. Proprietarius autem quod interest proprietatis nomine, petit in duplum. Sed si manifestus est fur, singulis in quadruplum competit actio furti adversus furem. Sed et si quis usum tantum servi habeat, huic etiam datur actio furti, eo subrepto. Item si quis proponat, hunc servum pignorat esse, creditor habere potest furti actionem. Eandem et debitor habet, modo si plus valeat servus, quam a debitore creditori debentur. In tantum vero diversae sunt actiones, quae usufructuario, et proprietario, et creditori et debitori competunt, ut si quis eorum de furto transegerit, actio sola, quae ei competit, extinguatur, aliis vero competentes remaneant. Nam et si communem servum subriperit quis, et unus ex dominis cum eo transegerit, alter, qui non transegit, integram habet furti actionem.

4) et usufructuarius] Ususfructus est in agro quidem omne id, quod in eo nascitur quacunque ratione: in animalibus, percipere partum et foetum, et lac, et lanam, et sterquilinum. Usus nudus, percipere ligna arida in usum, vel foenum: in animalibus, uti stercore in suis agris, et in servis ministerium solum.

d) καὶ Fabr. pro γὰρ, quod habet Cod. 1350. e) Sic correxit secunda manus in Cod. 1350. in quo antea scriptum erat, f) Fabr. habet, παραλιμπ. g) τῷ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. h) Fabr. χρῆσις inserit γὰρ, quod deest in Cod. 1350. i) Fabr. ἰσιν. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ξυλινῶν. Basil. T. V.



καὶ ἐκάστου τὸ διαφέρων διπλασιάζεται] Τυχὸν κινούντος τοῦ δεσπότου τοῦ κλαπέντος πράγματος, καὶ λέγοντος μείζονα τῆς ἀληθείας σταθμὸν, καὶ προσεγγόντος τοῦ κλαπέτου τὸ πρᾶγμα, καὶ τοῦ δεσπότου αὐτὸ ἀφελομένου, καταδικάζεται ὁ κλέπτης, εἰ μὲν φανερός ἐστὶ κλέπτης, εἰς τὸ τετραπλοῦν· εἰ δὲ ἀφανής, εἰς τὸ διπλοῦν. [Sch. p. VII. 342.]

τῶ τὴν χρῆσιν μόνην ἔχοντι] † Ζῆτει βιβ. ις. tit. η'. καὶ τῶ χρεώστη ἐπὶ τῶ ὑπερβαίνοντι τὸ χρεός] Θεματιστὴ ἐνταῦθα τὸν χρεώστην παρεῖναι, καὶ σὺν τῷ δανειστῇ κινεῖν, καὶ κατὰ τοῦτο τὸν δανειστὴν μὴ ἀπαίτησαι ὀλόκληρον τὴν φοῦρτι. [Sch. q. VII. 342.]

† Ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. γ'.

46. §. 6. Καὶ ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων ἔχει κατὰ τοῦ τὴν
D. XLVII. χρῆσιν ἔχοντος τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, ἕαν τι
2. ποιήσῃ ἐπὶ τῷ κρύψαι τὴν δεσποτείαν.

καὶ ὁ τὴν δεσποτείαν ἔχων] * Οὐ μόνον δὲ κατὰ ἐξωτικὸν κλέπτοντος ἔχει ὁ προπριεταῖος τὴν φοῦρτι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ οὐσουφρουκτουαρίου, ἕαν ἐπὶ τῷ ἀποκρυβῆναι τὴν δεσποτείαν τοῦ πράγματος, ἢ ἐπὶ τῷ ὑφελῆσθαι τὸ πρᾶγμα ποιήσῃ τι.

ἔχει κατὰ τοῦ τὴν χρῆσιν ἔχοντος τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Μὴ ἐναντιωθῆ τὸ ἰθ. κεφ. τοῦ ε. tit. ἐκεῖνο γὰρ περὶ νοθαλίας φησὶ, καὶ εἰκότως οὐκ ἐνάγεται ὁ οὐσουφρουκτουαριος ἢ γὰρ νοθαλία διαιρεῖσιν οὐκ^m) ἐπιδέχεται, ὡς tit. γ'. κεφ. κς'. θεμ. α'. περὶ τοῦ τέλος, καὶ διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· τὸ ἐμὸν πλέον ἐμὸνⁿ) γενέσθαι οὐ δύναται. τὸ δὲ παρὸν κεφ. οὐ περὶ νοθαλίας φουρτι φησιν^o), ἀλλὰ περὶ τῆς σοῦφ νόμιμ. λέγει γὰρ· ἕαν τι ποιήσῃ ἐπὶ τῷ κρύψαι τὴν δεσποτείαν· τί γὰρ, ὅτι τὸν δοῦλον ἐπώλησεν, οὐ εἶχε τὸν οὐσουφρουκτον; ἐνάγεται οὖν σοῦφ νόμιμ. παρὰ τοῦ προπριεταρίου ἐπὶ τῷ διπλῷ τῆς προπριεταρίας. [Sch. r. VII. 342. sq.]

* Καὶ ὁ οὐσουφρουκτουαριος κατὰ τοῦ δεσπότου. καὶ ζῆτει κεφ. ιε'. περὶ τὰ μέσα.

ἐπὶ τῷ κρύψαι τὴν δεσποτείαν] Ἡ ἐπὶ τῷ ὑφελῆσθαι τὸ πρᾶγμα, ὡς τε μὴ φανεῖναι τῷ δεσπότη. [Sch. s. VII. 343.]

§. 7. Ὁ νομιζων κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου κεχρησθαι τῷ πράγματι, εἰ καὶ περὶ τοῦτο πεπλάνηται, κλέπτης οὐκ ἔστιν.

§. 8. Εἰ δὲ καὶ ἐγὼ μὲν ἐνομίζον, μὴ θέλειν τὸν δεσπότην χρῆσασθαι με, αὐτὸς δὲ ἤθελεν, οὐκ εἰμὶ κλέπτης.

ὁ νομιζων κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου κεχρησθαι τῷ πράγματι] * Ὁρθῶς εἴρηται, τὸν νομιζοντα γνώμῃ δεσπότου ψηλαφῆν πρᾶγμα μὴ εἶναι κλέπτην. ποῖον γὰρ δόλον ποιεῖ ὁ πιστεύων, ὅτι συναίνει τοῖς παρ' αὐτοῦ γνωμομένοις ὁ δεσπότης, εἴτε ἀληθῶς, εἴτε ἀπλάστως ταῦτα πιστεῖται; * ἐκεῖνος οὖν μόνος ἐστὶ κλέπτης, ὁ ψηλαφῶν, ὅπερ πιστεῖται ἄκοντος τοῦ δεσπότου ψηλαφῶν. καὶ ἐκ τούναντίου δὲ ζητεῖται, εἰ ἐγὼ μὲν νομιζῶ ἄκοντος τοῦ δεσπότου ψηλαφῶν, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἀρέσκειται τοῖς παρ' ἐμοῦ γενομένοις ὁ δεσπότης, εἰ ἔστι κατ' ἐμοῦ ἢ φοῦρτι. καὶ λέγει ὁ Πομπωνίος κλοπὴν μὴ ποιεῖν. ἀληθῆς γὰρ ἐστίν, ὅτι, ἕαν ἐγὼ ὁ δεσπότης βούλωμαι τινα κεχρησθαι τῷ πράγματι μου, εἰ καὶ ἀγνοεῖ ἐκεῖνος τὴν ἐμὴν βουλὴν, μὴ γίνεσθαι αὐτὸν ἐνοχον τῇ φοῦρτι.

§. 9. Ἐὰν μετὰ τὸ ὑποστρέψαι τὸ κλαπὲν πρὸς τὸν δεσπότην πάλιν κλαπῆ, ἀρμόζει ἄλλη περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

ἕαν μετὰ τὸ ὑποστρέψαι τὸ κλαπὲν πρὸς τὸν δεσπότην] * Ἐὰν τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα ὑποστρέψῃ πρὸς τὸν δεσπότην, καὶ πάλιν ἀνωθεν κλαπῆ, ἄλλη φοῦρτι τίκεται κατὰ τοῦ κλέψαντος.

L. 47. μζ'. Παυλ. Ἐπαλλασσομένης τῆς δεσποτείας τοῦ
D. eod. κλαπέντος πράγματος, τῷ καινῷ δεσπότη ἀρμόζει ἢ
περὶ κλοπῆς ἀγωγή, οἷον κληρονόμῳ, ἀγαθῶν διακατόχῳ, καὶ υἰοθετήσαντι.

l) Verba τὴν φοῦρτι, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. ἐμὸν ἐμὸν πλέον. o) Fabr. φησὶ.

5) et quod cuiusque interest, duplatur] Forte agente domino rei furtivae, et dicente malus esse pondus, quam sit revera, exhibita re a fure eam domino auferente, fur condemnatur, si manifestus est, in quadruplum, si nec manifestus, in duplum.

6) etiam usuuario] Quare lib. 16. tit. 8.

7) et debitori in eo, quod debitum excedit] Pone hoc loco debitorem adesse, et simul cum creditore agere, atque hoc modo creditorem non petere solidum furtum.

Quare cap. 14. them. 3.

Proprietarius quoque⁸⁾ adversus fructuarium furti actionem habet⁹⁾, si quid celandae proprietatis causa¹⁰⁾ fecit.

8) proprietarius quoque] Non solum autem in extraneum, qui furtum facit, proprietarius habet furti actionem, sed etiam adversus usufructuarium, si quid celandae proprietatis vel suppressandae causa fecit.

9) adversus fructuarium furti actionem habet] Non obstat cap. 18. tit. 5. Nam de noxali loquitur, qua usufructuarius merito non tenetur, quia noxalis actio divisionem non recipit, ut tit. 3. cap. 27. them. I. circa finem, et ex regula, quae dicit: Quod meum est, amplius meum fieri non potest. Hoc autem caput non est de actione furti noxali, sed de actione suo nomine. Ait enim: Si quid fecerit celandi domini causa, ut si servum fructuarium vendiderit, tenetur suo nomine proprietario in duplum proprietatis.

Etiam usufructuarius in proprietarium. Et quare cap. 15. circa medium.

10) celandae proprietatis causa] Sive rei auferendae causa, ita ut res domino non appareat.

Qui se putat voluntate domini re uti¹¹⁾, etiamsi in eo erret, fur non est.

Sed et si ego existimem dominum nolle uti me, ipse autem voluit, non sum fur.

11) qui se putat voluntate domini re uti] Recte dictum est, eum, qui putat, domini voluntate se rem attingere, non esse furem. Quem enim dolum facit, qui putat, dominum factis suis consensurum fuisse, sive vere, sive falso id putet? Is ergo solus fur est, qui contractat, quod se invito domino contractare putat. Per contrarium quaeritur, si ego me invito domino facere putarem, revera autem contentus sit factis meis dominus, an sit adversus me actio furti. Et ait Pomponius furtum me non facere. Verum enim est, cum ego dominus velim aliquem re mea uti, licet is ignoret voluntatem meam, eum non obligari furti.

Si posteaquam res furtiva ad dominum rediit¹²⁾, iterum subripiatur, competit alia furti actio.

12) si posteaquam res furtiva ad dominum rediit] Si furtiva res ad dominum rediit, et iterum subrepta est, alia furti actio nascitur in furem.

XLVII. Paul. Mutato dominio rei furtivae¹⁾, novo domino competit actio furti²⁾, veluti heredi³⁾, bonorum possessori⁴⁾, et arrogatori.

l) Verba τὴν φοῦρτι, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. m) Fabr. οὐ. n) Sic verba ponit Cod. 1350. Fabr.



ἐπαλλασσομένης τῆς δεσποτείας τοῦ κλαπέντος πράγματος] * Ἐάν ἡ δεσποτεία τοῦ κλαπέντος πράγματος ἀφ' οἰονδήτινα λογιζομένη ἐναλλάγη, τῷ καινῷ δεσπότη δίδεται φοῦρτι, οἷον κληρονόμῳ καὶ βονόρουμ ποσειέσσωσι ἦτοι γαθῶν διακατόχω, καὶ θετῷ πατρί, καὶ ληγαταρίῳ.

* Τυχόν ληγατενομένης, ἢ πωλουμένης, ἢ δωρουμένης ἐτέρῳ. † Ζῆτει κεφ. εἴ. θεμ. β. ζῆτει κεφ. ιζ. θεμ. β. ζῆτει π. ι. κεφ. ια. καὶ ι. θεμ. β. καὶ κεφ. ζ. θεμ. τελευτ. καὶ ἐφ. ια. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν.

τῷ καινῷ δεσπότη ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς γωγῆ] Ὅτε δηλαδὴ μετὰ τὴν τῆς δεσποτείας ὑπαλλαγὴν ἀκολουθήσῃ ψήλαφῆσι. εἰ γὰρ ἐπιλείπει αὐτῇ, σχολάζει καὶ φοῦρτι ἢ τῷ πρώτῳ δεσποτῇ ἀρμόσσει, εἴγε δηλαδὴ εἰς γάτον τὸ πρᾶγμα κατελείφθη, διότι ὁ ληγαταρίος πρᾶγμα ἔστι διαδοχός, οὐ μὴν καὶ ἀγωγόν, ὡς ὁ κληρονόμος καὶ ἀγαθῶν διακατόχος, καὶ ὁ υἱοθετήσας· οἱτοὶ γὰρ καὶ ἀγωγῶν εἶσι καὶ παντὸς δικαίου διώδοχοι, καὶ κινῶσι καὶ τῆρ οὔρτι, εἰ μὴ ὡς ἀνωτέρω ἐφην, ὡς κεφ. εἴ. θεμ. β. ἐρωτῶ τοῦτο· καὶ πῶς δίδεται ἢ φοῦρτι τῷ ληγαταρίῳ ψήλαφωμένον ἢ πρᾶγματος κλαπέντος; μετὰ τὴν δεσποτείας ὑπαλλαγὴν, ἢ ταῦτα μηδέποτε τοῦ ληγαταρίου πρὸ τοῦ νεμηθῆναι τὸ γατευθῆν αὐτῷ δεσπότη τοῦτου γενομένου; Δύσις). Θεμάσον ἐναῦθα, μὴ ληγατευθῆναι τὸ πρᾶγμα· εἰ γὰρ ληγαυθῆ ἀπερτεῦθεν, ἢ ὑπὸ αἰρεσιν μὲν, ἐξέλθῃ δὲ ἢ αἰρεσιν ὁ τοῦ ὑπερσελθεῖν τὸν κληρονόμον, οὐκ ἔχει οὗτος τῆρ οὔρτι ὡς μὴ διαφέρον ἔχων, ἀλλ' ὁ ληγαταρίος, ὡς κεφ. . . ch. t. VII. 343.]

Τοῦτο νόει κατὰ τὴν ἐν τῷ ια. κεφ. τοῦ ι. τιτ. διάσειν. ch. u. VII. 343.]

* Οὐ μέντοιγε καὶ ὁ φοῦρτιβός· ἀλλ' οὐδὲ τῷ ἐκουσίως τοξενώσαντι ἑαυτὸν τῆς τοῦ κλαπέντος δεσποτείας, οὔτε τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ, ὡς τιτ. ι. κεφ. ι. θεμ. τελευτ. ζῆτει καὶ φ. αὐτοῦ ια. ιβ. καὶ ιδ.

οἷον κληρονόμῳ] † Ζῆτει τιτ. ι. κεφ. ια. ἀγαθῶν διακατόχῳ] Ως ἰ) οἱ ἐκ Θελυγονίας. ζῆτει ι. κεφ. ζ. θεμ. τελευτ. καὶ ια. κεφ. [Sch. x. VII. 343.] † Ζῆτει κεφ. νβ. θεμ. τελευτ.

μη. Οὐλλιαν. Κἂν λάβῃ τὸ κλαπέν πρᾶγμα ὁ σπότης, μένει ὁ κλέπτης ἐπὶ τῷ διπλῷ ἢ τῷ τετραπλῷ ἐνεχόμενος.

κἂν λάβῃ τὸ κλαπέν πρᾶγμα ὁ δεσπότης] Ἀποίας τις ἀργύρου) σκεῦος ἐκίνει περὶ αὐτοῦ τὴν φοῦρτι, φιλονεικίας οὔσης περὶ τοῦ σταθμοῦ αὐτοῦ σκεῦους, λέγοντος τοῦ ἐνάγοντος μείζονα τῆς ἀληθείας σταθμόν, ἠγαγεν ὁ κλέπτης τὸ κλοπιμαῖον, καὶ τοῦτο ἑωρακῶς ὁ πότης ἀφείλετο αὐτὸ παρ' αὐτοῦ· οὐδὲν δὲ ἦσαν κατεδῆθη ὁ κλέπτης εἰς τὸ διπλάσιον τῷ δεσπότη σκεῦους. λέγει ὁ Οὐλλιανός, ὁρροτάτην γενομένην τὴν καταδικνῶν αὐτῇ φοῦρτι ποινάλα ὑπαρχούση οὐ φέρεται τὸ πρᾶγμα κλαπέν, εἴτε ἢ μανιφῆσι κινεῖται, εἴτε ἢ νικ μανιφῆσι. γ. γ. VII. 343.]

Ἄγνωμονοῦντος τοῦ κλέπτου. ζῆτει κεφ. εἴ. καὶ νε. θεμ. β. εἰώσαι τὸν παλαιόν λέγοντα, ὅτι ὁ) τὸ κλαπέν αὐτοῦ γμα δι' ἑαυτοῦ ἀφαιρούμενος οὐ ποινηλατεῖται, ὡς κλέπτης ἰδῆ, ἀλλοῖς δὲ τιμωρεῖται. καὶ ζῆτει ἰστοιτ. δ. τιτ. β. καὶ παρόντος βιβ. τιτ. ιζ. κεφ. β. θεμ. θ'. [Sch. z. VII. 343.]

ἰένει ὁ κλέπτης ἐπὶ τῷ διπλῷ — ἐνεχόμενος] ἢ τιτ. ιε. κεφ. β. ζῆτει κεφ. εἴ. τοῦτου τοῦ τιτ. καὶ θεμ. β. καὶ τιτ. ιζ. κεφ. η'. θεμ. α'. [Sch. a. VII. 343. sq.]

Ὁ γινώσκων τὸν κλέπτην, κἂν μὴ καταμηνύσῃ ὄν, οὐκ ἔστι κλέπτης. ὁ δὲ κρύπτων τὸν κλέπτην, τῆς ἐστίν.

Ὁ δοῦλον ἀλλότριον ὑποδεξάμενος γνώμη τοῦ ἰότου, οὔτε κλέπτης ἐστίν, οὔτε ἀνδραποδιστής.

Ὁ δὲ ἀγνωστοῦντος αὐτοῦ ἐπὶ τῷ κρύψαι ὑποδε- ενος, κλέπτης ἐστίν· εἰ δὲ μὴ ἐπὶ τῷ ἀποκρύψαι, ἔστι κλέπτης.

1) mutato dominio rei furtivae] Si domini- nium rei subreptae quacunq[ue] ratione mutatum sit, novo domino actio furti datur, veluti heredi, et bono- rum possessori, et patri adoptivo, et legatario.

Putare re furtiva legata, aut vendita, aut donata alii.

Quaere cap. 67. them. 2. Quaere cap. 17. them. 2. Quaere tit. 10. cap. 11. et 10. them. 2. et cap. 7. them. ult. et cap. 11. et ibi Antiquum.

2) novo domino competit actio furti] Cum videlicet post mutationem domini secuta est con- tractatio. Nam si ea deficiat, cessat et actio furti, quae priori domino competebat, puta si res legata sit, quia legatarius rei est successor, non actionum, sicut heres et bonorum possessor, et arrogator, qui actionum et totius iuris successores sunt, et habent etiam actionem furti, nisi ut dixi supra, ut cap. 67. them. 2. At quaero, quemadmodum actio furti detur legatario contractata re furtiva post domini mutatio- nem, cum antequam possederit rem legatam, eius do- minus legatarius non fiat. Solutio. Pone hoc loco rem non esse legatam: nam si directo legata sit, aut sub conditione, conditio autem extiterit ante aditionem he- redis, heres non habet actionem furti, quod eius nihil intersit, sed legatarius, ut cap. . .

Hoc intelligatur secundum distinctionem cap. 11. tit. 10.

Non etiam conditio furtiva: sed neque ei, qui sua sponte dominium rei furtivae alienavit, nec heredi eius, ut tit. 10. cap. 10. them. ult. Quaere et cap. eiusdem tit. 11. 12. et 14.

3) veluti heredi] Quaere tit. 10. cap. 11.

4) bonorum possessori] Ut sunt cognati. Quaere tit. 10. cap. 7. them. ult. et cap. 11.

Quaere cap. 52. them. ult.

XLVIII. Ulpian. Etiam si dominus rem furtivam L. 48. pr. receperit¹⁾, fur obligatus manet in duplum²⁾ vel D. XLVII. 2. quadruplum.

1) etiam si dominus rem furtivam rece- perit] Qui vas argenteum perdidit, eius nomine agit furti, et controversia cum esset de pondere vasis, et actor maius fuisse diceret, quam esset revera, vas fur protulit, et hoc cum vidisset dominus ei abstulit: nihilo autem minus fur domino vasis in duplum con- demnatus est. Et Ulpianus ait recte factam condemna- tionem. Nam in actione furti, quae poenalis est, non venit res furtiva, sive manifesti agatur, sive nec man- ifesti.

Invito fure. Quaere cap. 66. et 55. them. 2. Nota Antiquum dicentem, eum, qui rem sibi subreptam au- fert per se, non puniri ut furem, sed aliter. Et quaere Instit. 4. tit. 2. et huius libri tit. 17. cap. 2. them. 9.

2) fur obligatus manet in duplum] Quaere tit. 15. cap. 2. Quaere cap. 66. huius tit. et cap. 55. them. 2. et tit. 17. cap. 8. them. 1.

Qui furem novit, etiam si non indicet eum, fur §. 1. non est. Qui vero celat furem, fur est.

Qui servum alienum suscipit voluntate domini³⁾, §. 2. neque fur est, neque plagiarium.

Qui vero ignorante eo⁴⁾ celandi causa suscipit, §. 3. fur est⁵⁾: si non celandi causa, fur non est⁶⁾.

p) Adde τοῦ ante κλαπέντος. q) Fabr. νεμηθῆναι. r) Lege δεσπότη του του γενομένου. s) Inde a voce λύοις· haec ntur e Cod. 1350. Desunt apud Fabr. t) ὡς in Cod. 1350. secunda manu additum deest apud Fabr. u) Sic Cod. 1350. ἀργύριον. v) ὁ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.



ὁ δοῦλον ἀλλότριον ὑποδεξάμενος γνώμη τοῦ δεσπότου] Μὴ πρότερον ὑποφθείρας αὐτὸν διὰ τὸ λζ'. κεφ. τι. ζ'. [Sch. b. VII. 344.]

* Ὁ κατὰ γνώμην δεσπότου δοῦλον ἀλλότριον δεξάμενος, οὐδὲ κλέπτης, οὐδὲ ἀνδραποδιστὴς ἐστὶν αὐτοῦ· καὶ τοῦτο τῶν ὁμολογημένων ἐστὶ. τίς γὰρ βούλησιν ἔχων δεσπότου κλέπτης δύναται λέγεσθαι; εἰ δὲ ὁ μὲν δεσποτικῆς ἐκώλυσεν, ἐκείνος δὲ τὸν οἰκέτην ὑπέδεξάτο, εἰ μὲν μὴ ἐπὶ τῷ κρύψει ὑπέδεξάτο αὐτὸν, οὐκ ἐστὶ κλέπτης· εἰ δὲ κρύψει, τότε γίνεται κλέπτης.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Καὶ ἐνταῦθα οὐκ ἐγένετο πρότερον ἢ ὑποφθορά, ὡς ἐν τῷ λζ'. κεφ. τοῦ ζ'. τι. ἀλλ' ὁ δεσπότης πρῶτον συμβούλευσε τῷ δούλῳ ἀπελθεῖν εἰς τὸν Πέτρον, ὡς ταῦτα φρουρὰ καὶ τὴν δουλείαν ἀποστέρξαντι· καὶ ἐπει καὶ ὠδὲ ἐστὶν ὁ δεσπότης τοῦ δούλου ὁ πρῶτον τὰ ζιζάνια σπειρών καὶ θέλων παρακινεῖν ἀνθρώπους ἁμαρτήμασι περιπίπτειν, τὰ αὐτὰ γίνεται, ἃ καὶ ἐν κεφ. μγ'. θεμ. ζ'.

ἀγνοοῦντος αὐτοῦ] † Τοῦ δεσπότου.

κλέπτης ἐστίν] † Ζῆται τι. ζ'. κεφ. θ'.

εἰ δὲ μὴ ἐπὶ τῷ ἀποκρύψει, οὐκ ἐστὶ κλέπτης] Εἰ καὶ ἀκοντος ἢ κωλύοντος τοῦ δεσπότου πεποίηκε τοῦτο, δοκεῖ δὲ κωλύειν ὁ δεσπότης, εἰ καὶ ἀγνοεῖ τὸ γινόμενον καὶ μὴ αἰσθάνεται. [Sch. c. VII. 344.]

L. 48. §. 4. 'Εὰν ὁ κναφεὺς χρήσῃ τὸ δοθὲν αὐτῷ παρ' ἐμοῦ, καὶ κλαπῆ παρὰ τοῦ χρησαμένου, καὶ ἐμοὶ κατὰ τοῦ κναφεῦς ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦ κλέπτου. καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος ἀρμόζει τῷ κλέπτῃ ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

ἐὰν ὁ κναφεὺς χρήσῃ τὸ δοθὲν αὐτῷ παρ' ἐμοῦ] * 'Εὰν δάσω σοι ἐσθῆτα ἐπὶ τῷ κναφῆ, καὶ σὺ ἀγνοοῦντός μου ἢ ἀκοντος χρήσῃς αὐτῶν τινι, καὶ κλαπῆ παρ' αὐτοῦ ἢ ἐσθῆς, ἀρμόζει καὶ σοὶ ἢ φουρτι, ἐπειδὴ τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι κοινοτικῶν χρεωστῆς, καὶ ἐμοὶ κατὰ σοῦ τοῦ κναφεῦς, ἐπειδὴ οὐκ ὀφείλεις χρήσαι τὴν ἐσθῆτά μου, καὶ τοῦτο ποιήσας κλοπῆν ἡμωτικῆς. καὶ συμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ θέματι τὸν κλέπτην δύνασθαι τὴν φουρτι κινεῖν.

* Καὶ ἐκ τούτου δόξη κλέπτειν αὐτὸ κατὰ τὸν καθόλου κανόνα, ὃν ἔμαθες ἐν βιβ. ιγ'. τι. α'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. ὅτι ὁ τὸ ἀλλότριον ἄλλως, παρὸ ἐλαβεῖν, χρησάμενος κλέπτει.

καὶ ἐμοὶ κατὰ τοῦ κναφεῦς ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Ἦν μὲν γὰρ αὐτὸς ἡμωτικῶν ὡς παραχρησάμενος ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ· ἢ δὲ οὐ κλεπτικῆ διαθέσει τοῦτο πεποίηκεν, οὐκ ἐστὶ κυρίως κλέπτης, καὶ λοιπὸν ἔχει κατὰ τοῦ κλέπτου τὴν φουρτι. ζῆται κεφ. ιβ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραπομπὴν. σημειώσαι, πότε ὁ κλέπτης δύναται κινεῖν τὴν φουρτι, καὶ ἔχε* τούτο, διότι οὐκ ἐστὶν ὁμοίος τοῖς ἄλλοις κλέπταις τοῖς ἀποστειροῦσι τὸν δεσπότην παντελῶς τοῦ οἰκείου πράγματος, ὡςτε μισέσθαι διὰ τὸ ἄγαν αἰσχρὸν. [Sch. d. VII. 344.]

καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦ κλέπτου] Χρεωστῆ γὰρ τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι κοινοτικῶν. ζῆται βιβ. ιγ'. τι. β'. κεφ. α'. θεμ. κη'. [Sch. e. VII. 344.]

καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος] Οἶμαι δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κομμοδάτου καὶ τοῦ δεπουότου, καὶ τῶν ἄλλων) συναλλαγμάτων, κἰν οὗτοι μεταχρησάσων ἄλλω. [Sch. f. VII. 344.]

τῷ κλέπτῃ] Ἦγουν τῷ κναφῆ· κλέπτην γὰρ ἐνταῦθα αὐτὸν ὀνομάζει, διὰ τὸ²⁾ δοθὲν αὐτῷ πρὸς τὸ κναφῆσαι παρασχέσθαι ἐτέρω κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου τοῦ πράγματος. [Sch. g. VII. 344.]

§. 5. 'Εὰν ἔγκυος θεράπαινα κλαπῆ, ἢ παρὰ τῷ κλέπτῃ ἔγκυμονήσῃ, κλοπιμαῖός ἐστι καὶ ὁ τοκετός, εἴτε παρὰ τῷ κλέπτῃ γεννήσῃ, εἴτε παρὰ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ. ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ ἐστέρω θέματι ἀργεῖ ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή. εἰ δὲ παρὰ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ^{α)} συλλάβῃ καὶ τέκῃ, οὐκ ἐστὶ κλοπιμαῖός, καὶ διὰ τῆς χρήσεως δεσπόζεται. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ θρεμμάτων καὶ τῆς γονῆς αὐτῶν.

ω) Fabr. πεποίηκε. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔχει. y) Fabr. ἄλλων τῶν. z) Lege διὰ τὸ τὸ δοθὲν. α) Verba παρὰ et νομεῖ, quae habet Cod. 1350, desunt apud Fabr.

3) qui servum alienum suscipit voluntate domini] Quem non corrumpit ante, propter cap. 37. tit. 6.

Qui ex voluntate domini servum alienum recepit, neque fur, neque plagiarius est: et hoc certum est. Quis enim voluntatem domini habens fur dici potest? Quodsi dominus vetuit, et ille servum suscepit, si quidem non celandi causa suscepit, non est fur: si celavit, tunc fur esse incipit.

Hagiotheod. Et hic non prius facta est corruptio, ut in cap. 37. tit. 6. sed dominus primum servo, quasi fugitivus esset et servitutum abominaretur, persuasit, ut ad Petrum veniret: et quia et hoc loco dominus servi est, qui primus lolium sevit et voluit efficere, ut homines delicta committerent, eadem fiunt, quae et in cap. 43. them. 6.

4) ignorant e o] Domino.

5) fur est] Quare tit. 7. cap. 9.

6) si non celandi causa, fur non est] Etiamsi invito vel prohibente domino hoc fecit. Prohibere autem videtur dominus, etiam si ignoret factum et non consentiat.

Si fullo commodaverit, quod ei dederam⁷⁾, idque commodataro subripiatur, et mihi adversus fullonem actio furti competit⁸⁾, et ei adversus furem⁹⁾. Et in hac specie¹⁰⁾ furi¹¹⁾ actio furti competit.

7) si fullo commodaverit, quod ei dederam] Si ego tibi poliendum vestimentum locavero, et tu inscio vel invito me id commodaveris Titio, et huic vestis subrepta sit, et tibi competit furti actio, quia custodiam rei debes; et mihi adversus te fullonem, quia non debueras vestimentum meum commodare, et id faciendo furtum admiseris. Et hoc casu evenit, ut fur furti agere possit.

Et ex eo subripere videatur, secundum regulam generalem, quam didicisti in lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 7. quo dicitur, eum, qui re aliter, atque in quem usum accepit, utitur, furtum committere.

8) et mihi adversus fullonem actio furti competit] Quia ipse deliquit rem commodans, teneatur furti: quia vero non furandi animo hoc fecit, non est proprie fur, et ideo habet in furem actionem furti. Quare cap. 12. et ibi additionem. Nota, quando fur possit agere furti, et hoc ideo, quia non est similis aliis furibus, qui omnino re sua dominum spoliant, ita ut ob nimiam turpitudinem odio sint.

9) et ei adversus furem] Debet enim rei custodiam. Quare lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 28.

10) et in hac specie] Et ut opinor, etiam in commodato et deposito, et reliquis contractibus, si ii rem alii utendam dederint.

11) furi] Id est, fulloni: furem enim eum hic vocat, quod rem sibi poliendam datam alteri commodaverit citra domini voluntatem.

Si ancilla praegnans subripiatur¹²⁾, vel apud furem concipiat, partus furtivus est¹³⁾, sive apud furem pariat¹⁴⁾, sive apud bonae fidei possessorem¹⁵⁾. Sed in hoc posteriore casu¹⁶⁾ cessat actio furti¹⁷⁾. Sed si apud bonae fidei possessorem concepit¹⁸⁾ et peperit, non est furtivus, et usucapitur. Idem et in pecudibus et foetibus earum.



ἐάν ἔγκυρος θεράπαινα κλαπή] Ζήτει τιτ. ζ'. κεφ. κθ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς, καὶ βιβ. θ'. τιτ. η'. κεφ. κε'. θεμ. ε'. καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. κς'. καὶ βιβ. γ'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ι'. καὶ κεφ. θ'. θεμ. β'. καὶ τιτ. ιδ'. κεφ. γ'. πρὸ τοῦ τέλους. [Sch. h. VII. 344.]

Σημείωσαι^{b)} τὸ παρὸν κεφ. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ λύον ἅπαντα τὰ ἐναντιοφανῆ κεφάλαια, τὰ περὶ κλοπιμαίου διαλεγόμενα τοκετοῦ, διάφορα ὄντα καὶ μύρια.

* Ἐάν ἔγκυρος θεράπαινα κλαπή, ἢ παρὰ τῷ κλέπτῃ οὖσα συλλάβῃ, φουρτίβος ἐστὶ καὶ ὁ τοκετός αὐτῆς, εἴτε παρὰ τῷ κλέπτῃ γεννηθῆ, εἴτε παρὰ τινὶ βόνα φίδε νεμομένῳ τὴν θεράπαιναν. κατὰ δὲ τοῦ βόνα φίδε νομείως ἀργεῖ ἢ φούρτι. εἰ δὲ καὶ συλλάβῃ παρὰ τῷ βόνα φίδε νομείως ἢ τέκῃ ἢ θεράπαινα, συμβαίνει, μηκέτι φουρτίβον εἶναι τὸν τοκετόν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὐσουκαπιτεύσθαι. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν θρεμμάτων καὶ τῆς γονῆς αὐτῶν λέγομεν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ τοκετοῦ τῆς θεραπείνης εἰρήκαμεν.

κλοπιμαῖός ἐστι καὶ ὁ τοκετός] Καὶ ἡ μὲν οὐσουκαπιῶν ἐμποδίζεται καὶ οὐκ ἔχει χάραν, ὡς περὶ ἔχει, ὅτε παρὰ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ συλληφθῆ, ὡς φησὶ τὸ ιζ'. κεφ. του δ'. τιτ. του γ'. βιβ. ἢ δὲ ἀπαιτήσις τῆς ποιητῆς, ὅσον ἐπὶ τῷ τοκετῷ, ἀργεῖ. ἀνάγκη τὸ α'. θεμ. του κς'. κεφ. του β'. τιτ. λέγον· Ὁ τοκετός τῆς κλοπιμαίας δούλης οὐκ ἐστὶ μέρος αὐτῆς. καὶ νόμι κάκεινο πρὸς τὴν παρούσαν διακρίσιν. [Sch. i. VII. 344.]

εἴτε παρὰ τῷ κλέπτῃ γεννησέαι] Ζήτει βιβ. μς'. τιτ. α'. κεφ. κς'. θεμ. β'. αὐτόν. [Sch. k. VII. 344.]

εἴτε παρὰ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ] Τῷ σχόντι ἐν ἀγνοίᾳ τὸ κλοπιμαῖον. [Sch. l. VII. 344.]

καὶ ἐν τούτῳ τῷ ὑστέρω θεμάτι] Ὅτε μὴ ἔγκυρος ἐλάτῃ, ἀλλὰ παρ' ἐκείνοις ἐνεκμύνησεν. [Sch. m. VII. 344.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὅτε παρὰ τῷ κλέπτῃ ἔγκυμονήσῃ. ἐν τούτῳ γούν τῷ θεμάτι, φησὶν, ἢ μὲν φούρτι ἀργεῖ· οὐ γὰρ δοκεῖ καὶ ὁ τοκετός κεκλήφθαι καὶ ψηλαφηθῆναι, ἵνα καὶ ἐπ' αὐτῷ τεχθῆ ἢ φούρτι, ὡς ἐπὶ τῷ πρωτοτύπῳ. πῶς γὰρ, ἐπεὶ παρ' αὐτῶ συνελήφθες; τὸ δὲ πρῶγμα κλοπιμαῖόν ἐστίν, ὥστε μὴ οὐσουκαπιτεύσθαι. κατὰ τοῦτο γούν ἐστὶ μόνον κλοπιμαῖον τὸ τοιοῦτον. καὶ τί θανατοῦ; πολλοῦ γὰρ τοῦτο ἔμαθες. τὸ γὰρ φουρτίβον, κἂν εἰς μύριους καλῇ πίστει νομείως περιέλθῃ, φουρτίβον μὲν ἐστὶ καὶ [οὐκ^{ο)}] οὐσουκαπιτεύεται· πλην οἱ καλῇ πίστει νομείως οὐκ ἐνάγονται τῷ φούρτι. τοιοῦτον γούν ἐστὶ καὶ τὸ παρὸν. ἀνάγκη καὶ τὴν ἐν τῷ γ'. θεμ. του θ'. κεφ. παραγραφῆν.

ἀργεῖ ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] Κατὰ δὲ τοῦ βόνα φίδε νομείως ἀργεῖ ἢ φούρτι. ζήτει βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. κς'. καὶ βιβ. λα'. τιτ. ζ'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ τιτ. ζ'. τούτου του ιβ'. κεφ. α'. θεμ. ζ'. [Sch. n. VII. 344. sq.]

Ἀργεῖ ἢ φούρτι^{d)}, ὅσον ἐπὶ τῷ τοκετῷ. ἀρμόζει δὲ ὁ οὐρτίβος. [Sch. o. VII. 345.]

εἰ δὲ παρὰ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ συλλάβῃ] ἦπει βιβ. γ'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ιβ'. καὶ κεφ. ι'. θεμ. τελευτ. ι. κεφ. αὐτοῦ λγ'. [Sch. p. VII. 345.]

Ὁ τοκετός τῶν φορβάδων ὡς καρπός τοῦ καλῆ πίστει νομείως γίνεται. ὁ δὲ τῆς θεραπείνης τοκετός οὐκ ἐστὶ καρπός.

ὁ τοκετός τῶν φορβάδων] Ἐἴαν ἀπὸ φοράδος^{ο)} οπιμαίας γεννηθῶσιν ἵπποι παρὰ τῷ βόνα φίδε νομεῖ, δεοῦνται παρασχῆσαι παρ' αὐτοῦ καὶ δικαίως, ἐπειδὴ ἐν ῥητοῖς ἀριθμῆται τῶν ἀλόγων ἢ γονῆ. ὁ δὲ τῆς θεραπείνης κείτος οὐκ ἐστὶ καρπός· διὸ οὐδὲ γίνεται τοῦ καλῆ πίστει κείως. [Sch. q. VII. 345.]

ὡς καρπός] Ζήτει βιβ. κε'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. γ'. ch. r. VII. 345.]

τοῦ καλῆ πίστει νομείως γίνεται] Ζήτει βιβ. κγ'. γ'. κεφ. κε'. θεμ. β'. καὶ τὸν παλαιόν^{f)}. κἂν αἱ φοράδες λαπῆσαν ἐγκυμονοῦσαι. καὶ ζήτει βιβ. γ'. τιτ. α'. κεφ. μη. μ. β'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν ἐν μέρει λέγοντα οὕτως· Εἰ ἐγκυμονοῦντα τὰ θρέμματα ἐκλάτῃ ἢ ἐπράθῃ· καὶ τιτ. του γ'. κεφ. β'. θεμ. ιδ'. λέγον· Τὴν ἐρείαν τῶν προβάτων, εἰ

12) si ancilla praegnans subripiatur] Quaere tit. 6. cap. 29. et ibi additiones, et lib. 9. tit. 8. cap. 25. them. 5. et lib. 2. tit. 2. cap. 26. et lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 10. et cap. 9. them. 2. et tit. 14. cap. 3. ante finem.

Nota hoc caput. Nam hoc solvit omnia capita de partu furtivo tractantia diversa et innumera, quae contradicere sibi videntur.

Si ancilla praegnans subripiatur, vel apud furem conceperit, etiam partus eius furtivus est, sive apud furem edatur, sive apud eum, qui bona fide ancillam possidet. Sed adversus bonae fidei possessorem actio furti cessat. Sed si ancilla apud bonae fidei possessorem concepit et peperit, eveniet, ut partus furtivus non sit, ideoque usucapiatur. Idem et de pecudibus et foetu eorum dicimus, quod de partu ancillae diximus.

13) partus furtivus est] Et usucapio impeditur et locum non habet, sicut si apud bonae fidei possessorem conceptus fuisset, ut ait cap. 17. tit. 4. lib. 50. Petitio autem poenae, quantum ad partum, cessat. Lege them. 1. cap. 26. tit. 2. quo dicitur: Partus ancillae furtivae pars eius non est. Et intellige illud secundum praesentem distinctionem.

14) sive apud furem pariat] Quaere lib. 46. tit. 1. cap. 26. them. 2.

15) sive apud bonae fidei possessorem] Qui ignorans rem furtivam tenet.

16) sed in hoc posteriore casu] Cum non praegnans subrepta est, sed apud eos concepit.

Hagiotheod. Cum apud furem concepit. In hoc ergo casu, inquit, actio furti cessat: nec enim partus subreptus et contrectatus esse videtur, ut et eius nomine furti actio nascatur, ut rei principalis nomine. Qua enim ratione, cum apud eum conceptus sit? Res autem furtiva est, ut usucapi non possit. In hoc solum eiusmodi res pro furtiva habetur. Nec id mirum est: nam pluribus hoc didicisti locis. Nam res furtiva, licet ad mille bonae fidei possessores pervenerit, furtiva est et [non] usucapitur: verum bonae fidei possessores furti actione non conveniuntur. Eiusmodi etiam est, quod hoc loco dicitur. Lege et adnotationem in them. 8. cap. 9.

17) cessat actio furti] Adversus bonae fidei possessorem cessat actio furti. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 26. et lib. 31. tit. 7. cap. 1. them. 2. et tit. 7. huius libri, cap. 1. them. 7.

Cessat actio furti partus nomine. At condictio furtiva competit.

18) sed si apud bonae fidei possessorem concepit] Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 12. et cap. 10. them. ult. et eiusdem cap. 33.

Foetus equarum¹⁹⁾ ut fructus²⁰⁾ bonae fidei L. 48. §. 6 possessoris fit²¹⁾. Ancillae autem partus non est D. XLVII. fructus²²⁾. 2.

19) Foetus equarum] Si ex equa furtiva nascantur equi apud bonae fidei possessorem, statim eius fiunt: et merito, quia in fructu numeratur foetus animalium. At partus ancillae non est in fructu: quamobrem non fit bonae fidei possessoris.

20) ut fructus] Quaere lib. 25. tit. 2. cap. 1. them. 3.

21) bonae fidei possessoris fit] Quaere lib. 23. tit. 3. cap. 25. them. 2. et Antiquum. Etiam si praegnantes equae subripiantur. Et quaere lib. 3. tit. 1. cap. 48. them. 2. et ibi Antiquum, qui in partem ait ita: etiam si praegnantes pecudes subreptae vel venditae sint: et eiusdem tit. 3. cap. 2. them. 14. quo dicitur: Lanam

b) Hoc scholium deest apud Fabr. c) Haud dubie inserendum est οὐκ, quod deest in Cod. 1350. d) Verba ἢ φούρτι sunt apud Fabr. In Cod. 1350. secunda manu addita sunt. e) Malim φορβάδος, ut et postea. f) καὶ τὸν παλαιόν, od omittit Fabr. in Cod. 1350. secunda manu additum est.



μὲν ὁ κλέψας ταῦτα ἐκούρευον, οὐδεὶς δὲ χρόνιος νομῆς δεσπόζει· εἰ δὲ ὁ καλῆ πίστει ἀγοραστής, εὐθύς αὐτοῦ γίνεται καρπὸς γὰρ ἔστι. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄργῶν, εἰ ἔδαπανήθησαν. ἐμῆρνευε γοῦν τὸ παρὸν κεφ. ἐξ ἀμφοτέρων τούτων. πλὴν γίνωσκε, ὅτι σωζομένους τοὺς καρποὺς ὁ βόνα φίδε) νομεὶς ἀπαυτεῖται. καὶ^{h)} ἀνάγνωθι τὸ τέλος τοῦ ιδ'. θεμ. τοῦ δ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ ν'. βιβ. ἐνθα φησὶ τό, εἰ ἔδαπανήθησαν, καὶ τὸν αὐτοῦ παλαιόν. [Sch. a. VII. 345.]

ὁ δὲ τῆς θερραπάλνης τοκετὸς οὐκ ἔστι καρπός] Δι' ὃ οὐδὲ γίνεται τοῦ καλῆ πίστει νομείως, εἴπερ ἐγκυμονοῦσα ἢ μήτηρ αὐτοῦ κλαπῆ· ὅπερ ἐπὶ καρπῶν οὐκ ἔστι. ἀλλὰ καὶ παρα τῷ καλῆ πίστει νομεί εἰ συλληφθῆ καὶ τεχθῆ, οὐκ ἀπεντεύθεν αὐτοῦ γίνεται, ὡς οἱ καρποὶⁱ⁾, ἀλλὰ διὰ τριετίας δεσπόζεται. καὶ^{h)} ἀνάγνωθι τὸ ἀνωτέρω θεμ. καὶ τὴν τοῦ ν'. βιβ. παραπομπάς^{l)}. [Sch. t. VII. 345.]

L. 48. §. 7.
D. XLVII.
2.

Ἐὰν ὁ κλέπτης πωλήσῃ τὸ κλοπιμαῖον, καὶ βιαίως ὁ δεσπότης τὴν τιμὴν ἀποσπάσῃ παρ' αὐτοῦ, καὶ τῆ περι κλοπῆς ἀγωγῆν, καὶ τῆ περι τῶν βία ἀφαιρεθέντων ἀγωγῆν ἐνέχεται. κλοπιμαῖον γὰρ οὐκ ἔστι τὸ περιποιούμενον ἐκ τοῦ κλαπέντος πράγματος· οὐδὲ τὸ τίμημα αὐτοῦ ἔστι κλοπιμαῖον. καλῶς οὖν ἔχει ἐπ' αὐτῷ τὴν περι κλοπῆς ἀγωγῆν ὁ κλέψας κατὰ τοῦ δεσπότου.

Ἐὰν ὁ κλέπτης πωλήσῃ τὸ κλοπιμαῖον] * Κλέπτης ἐπώλησε τὸ κλοπιμαῖον πράγμα· ὁ δὲ δεσπότης αὐτοῦ τοῦ πράγματος εἶδον αὐτὸ κατὰ τυχρὴν τὸ τίμημα κατὰ βίαν ἀφείλετο παρ' αὐτοῦ. καὶ ὁρθῶς ἤρρεσε, κλοπῆν αὐτὸν ἀμάρτανειν ἐπὶ τῷ τίμηματι. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τῆ βί βοδούρουμ φατόρουμ κατέχεται. τὸ γὰρ ὑπὸ φουρτίβου πράγματος συναγόμενον τίμημα μὴ εἶναι βέλτιον^{m)}. εἰκότως οὖν τὰ ἀργῦρια ταῦτα τὰ ὑπὲρ τίμηματος τοῦ κλαπέντος πράγματος εἰσάχθαι οὐκ ἔστι φουρτίβα.

καὶ βιαίως ὁ δεσπότης τὴν τιμὴν ἀποσπάσῃ παρ' αὐτοῦ] Θές γὰρ, ὅτι εὔρεν αὐτὸν κατὰ τυχρὴν φέροντα ἐν χερσὶ τὸ τίμημα τοῦ κλοπιμαῖου. ζῆτει καὶ τιτ. ε. n) κεφ. λη'. θεμ. γ'. [Sch. u. VII. 345.]

ἐνέχεται] † Ὡς ἄραξ.

L. 49. pr.
D. eod.

μθ'. Κλεπτομένου πράγματος τοῦ χρεώστου ἢ τοῦ ἀνδρός, οὔτε ὁ δανειστής, οὔτε ἡ γυνὴ κινουσι τὴν περι κλοπῆς ἀγωγῆν, κἂν ἀλλαχόθεν ἀπολαβεῖν οὐ δύνανται· εἰ μὴ ἄρα τὸ κλαπέν ἠνεχυρῶσθη αὐτοῖς. οὐ πῶς οὖν, ὅτινι διαφέρει, κινεῖ τὴν περι κλοπῆς ἀγωγῆν.

κλεπτομένου πράγματος τοῦ χρεώστου] Ἐσθ' ὅτε συμβαίνει, μὴ ἔχειν τὴν φουρτί ἐκείνον, ὅτινι διαφέρει πρᾶγμα φυλάττεσθαι. ὁ γὰρ δανειστής ἐπὶ τῶν τῶν χρεώστου πραγμάτων οὐ δύναται ἔχειν τὴν φουρτί, εἰ καὶ μὴ εὔρισκε ἀλλαχόθεν ἀπολαβεῖν τὸ χρεός. οὐ διαλεγόμεθα δὲ δηλονότι περι τῶν εἰς ἐνεχυρον διδομένων τῶ δανειστῆ πραγμάτων. καὶ ἐνεκεν δὲ τῶν πραγμάτων τῆς προικός, εἰ καὶ κινδυνεύεται ταῦτα τῇ γυναικί, ὅμως οὐκ αὐτὴ ἔχει τὴν φουρτί, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. [Sch. x. VII. 345. sq.]

πράγματος] * Οὐκ ὑπέθετο ἡτῶς, κἂν γενικῶς πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ περιουσίαν ὑπέθετο.

† Ὁ οὐκ ὑπέθετο.

οὔτε ὁ δανειστής, οὔτε ἡ γυνὴ κινουσι τὴν περι κλοπῆς ἀγωγῆν] Κινησάτωσαν γὰρ ἢν ἔχουσι κατὰ τοῦ χρεώστου καὶ τοῦ ἀνδρός ἀγωγῆν, καὶ ὅταν ἐκείνοι ἀπορήσωσι, ἐκχωρηθήτωσαν καὶ τὰς κατὰ τῶν κλαπέντων πραγμάτων ἀγωγᾶς. [Sch. y. VII. 346.]

Εἰ γὰρ ἡ γυνὴ σιωπηρῶς ὑποθεθεμένα ἔχει πάντα τοῦ ἀνδρός πράγματα, ἀλλ' οὐκ καὶ ἠνεχυρασμένα^{o)}, ὡςτε ἔχειν τὴν περι κλοπῆς, κλεπτομένων αὐτῶν. ἢ γὰρ κλοπῆ πρὸς τὸν νεμόμενον πλημμελεῖται. καὶ ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ νέαν παραγραφῆν. [Sch. z. VII. 346.]

g) Fabr. βόνα φίδε (sic). l) Inde a καὶ haec desunt apud Fabr. i) Super ὡς οἱ καρποὶ secunda manu in Cod. 1350. scriptum est: ὁ τοκετὸς τῆς δούλης. k) Inde a καὶ ἀνάγν. haec desunt apud Fabr. l) His secunda manu superscripta haec sunt: ὡς βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ιδ'. m) φουρτίβου necessario legendum pro βέλτιον, quod ex Cod. 1350. dedit Tischendorffius. Insuper postea est ἤρρεσε. n) Numerus ε'. deest apud Fabr. o) Fabr. ἐνεχυρασμένα.

ovium, si fur eas totonderit, nemo usucapit: sed si bonae fidei possessor, statim eius fit: fructus enim est. Idem et in agnis, si consumti sunt. Ex utroque igitur huic capiti interpretationem adhibeas. At noveris, exstantes fructus a bonae fidei possessore repeti. Et lege finem them. 14. cap. 4. tit. 3. lib. 50. ubi ait, si consumti sunt, et ibi Antiquum.

22) ancillae autem partus non est fructus] Et ideo non fit bonae fidei possessoris, si praegnans mater eius subrepta sit: quod in fructibus non est. Sed et si apud bonae fidei possessorem conceptus et editus sit partus, non consumtum eius fit, ut fructus, sed triennio usucapitur. Et lege thema superius, et lib. 50. aditiones.

Si fur rem furtivam vendidit²³⁾, et per vim dominus ei pretium extorsit²⁴⁾, et furti, et vi bonorum raptorum actione tenetur²⁵⁾. Furtivum enim non est, quod paratur ex re furtiva: neque pretium eius furtivum est. Recte igitur eius nomine furti actionem fur adversus dominum habet.

23) si fur rem furtivam vendidit] Fur rem furtivam vendidit: dominus autem cum pretium fortuito invenisset, id per vim ei extorsit. Et merito placuit, dominum furtum pretii committere. Idem etiam vi bonorum raptorum tenetur. Nam pretium ex re furtiva redactum non est furtivum. Merito ergo haec pecunia pro pretio rei furtivae illata non est furtiva.

24) et per vim dominus ei pretium extorsit] Pone, eum dominum invenisse forte ferentem in manibus pretium rei furtivae. Quaere et tit. 5. cap. 38. them. 3.

25) tenetur] Ut raptor.

XLIX. Subrepta re debitoris¹⁾ vel mariti, neque creditor, neque uxor furti actionem habent²⁾, etsi aliunde suum servare non possint: nisi res subrepta eis pignercata sit³⁾. Itaque non omnis, cuius interest, furti agit⁴⁾.

1) subrepta re debitoris] Interdum accidit, ut non habeat actionem furti is, cuius interest rem salvam esse. Nam creditor ob res debitoris furti agere non potest, etiamsi aliunde creditum servare non possit. Non loquimur autem de rebus creditori pignori obligatis. Rerum etiam dotalium nomine, licet periculo mulieris sint, non ipsa, sed maritus habet furti actionem.

re] Quam non specialiter obligavit, licet generaliter omnia bona sua obligaverit.

Quam non obligavit.

2) neque creditor, neque uxor furti actionem habent] Agant enim ea actione, quam habent in debitorem et maritum, qui si solvendo non sint, cedunt illis actionem furti.

Nam etsi mulieri tacite obligata sint omnia mariti bona, non tamen sunt pignercata, ut eis subreptis actionem furti habere possit. Furtum enim possessori fit. Et quaere cap. 19. them. 2. et ibi novam adnotationem.



εἰ μὴ ἄρα τὸ κλαπὲν ἢ νευχρῶσθη αὐτοῖς] Ζῆτει κεφ. ιθ'. θεμ. β. καὶ κεφ. πς'. ρ) ἰ. ια'. ιβ'. ιγ'. καὶ θεμ. γ'. δ'. καὶ ε'. τοῦ ιδ'. κεφ. [Sch. a. VII. 346.]

οὐ πᾶς οὖν, ὅτινι διαφέρει, κινεῖ τὴν περι κλοπῆς ἀγωγὴν] Ἐκ γὰρ τῶν, οἷς διαφέρει, ἐκείνος κινεῖ τὴν περι κλοπῆς ἀγωγὴν, ἢ διαφέρει ὡς δεσποτῆ^ρ), ἢ ἀπὸ συναλλάγματος. [Sch. b. VII. 346.]

† Ἄλλ' ὅ διαφέρει εὐλόγως.

γ'. Οὐλπιαν. Οὐ τὸ διαφέρον, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς τμήμα τοῦ πράγματος διπλασιάζεται ἢ τετραπλασιάζεται, κἂν ἐν καιρῷ καταδίκης ἐπαύσατο εἶναι ἐν φύσει. πρὸς δὲ τὸ συμφέρον τῷ ἐνάγοντι ἀποτιμᾶται, εἴτε ἐν καιρῷ τῆς κλοπῆς, εἴτε τῆς καταδίκης, τιμώτερον ἢ τὸ πρᾶγμα.

οὐ τὸ διαφέρον] Ἐπὶ τῆς φουρτι ἀγωγῆς οὐ τὸ διαφέρον διπλασιάζεται ἢ τετραπλασιάζεται, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς τοῦ πράγματος τμήμα. μετὰ μέντοι τὸν διπλασιασμὸν ἢ τετραπλασιασμὸν τοῦ τμήματος ἀπαιτεῖται καὶ τὸ διαφέρον κατὰ τὸ ἀπλοῦν, ὡς διγ. νβ'. τότε δὲ τὸ τμήμα μόνον πολυπλασιάζεται, ὅτε ὁ δεσποτῆς κινεῖ· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, τὸ διαφέρον πολυπλασιάζεται. [Sch. c. VII. 346.]

Ἀνάγνωθι τὸ παρατελευτ. θεμ. τοῦ νβ'. κεφ. καὶ τὸ β. τοῦ εἴ. καὶ εἴρησεις, ὅτι ἐν τῇ φουρτι τὸ διαφέρον διπλασιάζεται ἢ τετραπλασιάζεται, ὡς περ καὶ ὁ φουρτιβὸς ἀπαιτεῖ αὐτό, ἅπαξ μόνον. καὶ ζῆτει τι. ι. κεφ. γ. ρ) πῶς γοῦν ἐν ταυθᾷ φησι, μὴ διπλασιάζεσθαι τὸ διαφέρον; Ἀλλ' οὐκ. Πολυκειδῆ εἰσι τὰ διαφέροντα· τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὀφείλον ἀποκερδαίνεσθαι παρὰ τοῦ δεσποτου καὶ ἐνὸν τῷ πράγματι, καὶ οὐ σήμερον μὲν ὄν, αἴριον δὲ μεθιστάμενον, ὡς ὅταν δοῦλος μου γραφῆ κληρονόμος, τοῦτο αἰεὶ διπλασιάζεται, ὡς περ καὶ τὸ ἐν τῷ β. θεμ. τοῦ εἴ. κεφ. ὅταν) δὲ καθ' ὑποθέσεως ἐξῆ) τις πράγμα, ὅπερ ἄξιον μὲν ἐστὶ κ. νομισμάτων, εἰ καὶ ἐν τῷ) καιρῷ χρεῖας καὶ ἀνάγκης γέγονε μ. νομισμάτων, καὶ ἐλάττη, καὶ τοιούτων ὑπὲρ πλέον καὶ ἐν τῷ φουρτιβῷ κοινδικτικῷ ἀπαιτεῖται. ἀλλ' ὄν ἐν τῇ φουρτι οὐ διπλασιάζεται ἢ τετραπλασιάζεται. [Sch. d. VII. 346.]

* Ἐπὶ τῆς μέτους καῖσα καὶ τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖται, ὡς βιβ. ι. τιτ. β. κεφ. ις'. θεμ. ια'. καὶ τετραπλασιάζεται.

ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς τμήμα τοῦ πράγματος διπλασιάζεται] Τί γὰρ, ὅτι ἵππος ἐλάττη, οὐ τὸ τμήμα ἢ μ. νομισμάτων· εἰ δὲ τις αὐτὸν δωρον προσήνεγκε τῷ βασιλεῖ, ἔλαβεν ὄν πλέον^ρ); [Sch. e. VII. 346.]

† Ζῆτει βιβ. ι. τιτ. β. κεφ. ιγ'. θεμ. β. ζῆτει κεφ. νβ'. θεμ. β. καὶ κεφ. εἴ. θεμ. β.

ἢ τετραπλασιάζεται] † Ζῆτει τιτ. ι. κεφ. ιγ'. θεμ. α'.

κἂν ἐν καιρῷ καταδίκης ἐπαύσατο εἶναι ἐν φύσει] Ἐὶ δὲ ἐν καιρῷ) καταδίκης τὸ πρᾶγμα τὸ κλαπὲν μὴ εἶτιν ἐν φύσει, οὐδὲν ἤττον καταδικῆ γίνεται, ὡς περ εἰ καὶ χεῖρον εὐφρεθείη τὸ πρᾶγμα, οὐ πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνον, ἐν ᾧ ἡ κλοπὴ γέγονεν^ρ), ἢ διατίμησις γίνεται. εἰ δὲ μετὶ τὸ κλαπῆναι τὸ πρᾶγμα τιμώτερον γίνεται, πρὸς ταύτην τὴν τιμώτερον νῦν διατίμησιν τοῦ πράγματος ἢ καταδικῆ γίνεται, ἐπειδὴ καὶ νῦν δοκεῖ κλέπτεσθαι τὸ πρᾶγμα. [Sch. f. VII. 347.]

† Τυχὸν φθαρέν.

εἴτε ἐν καιρῷ τῆς κλοπῆς] Τί γὰρ, ὅτι ἐν ἐκείνῳ μὲν τῷ καιρῷ ἐπωλοῦντο οἱ δοῦλοι ἀνά δέκα νομισμάτων), ἐν δὲ τοῦτῳ ἀνά εἴκοσιν), ἢ τὸ ἔμπαλιν; ζῆτει τιτ. ι. κεφ. ιγ'. θεμ. α' καὶ βιβ. κβ'. τιτ. ε'. κεφ. θ'. καὶ τὴν ἐκεῖ του Στεφάνου παραγραφήν. [Sch. g. VII. 347.]

Σπουδῆ καὶ συμβουλῆ γίνεται κλοπῆ, ὅταν διὰ τὴν ἐχθραν γίνηται τοῦ κλεπτομέου.

Ὡς περ γὰρ ἡ κλοπῆ, οὕτως καὶ ἡ σπουδῆ χωρὶς δόλου κακοῦ οἰ γίνεται.

3) nisi res subrepta eis pignerata sit] Quare cap. 19. them. 2. et cap. 86. 10. 11. 12. 13. et them. 3. 4. et 5. cap. 14.

4) itaque non omnis, cuius interest, furti agit] Ex his enim, quorum interest, is agit furti, cuius interest quasi domini, vel ex contractu.

Sed cuius ex iusta causa interest.

L. Ulpian. Non id quod interest¹⁾, sed verum rei pretium duplatur²⁾ vel quadruplatur³⁾, etiamsi condemnationis tempore desierit esse in rerum natura⁴⁾. Aestimatio autem fit ex utilitate actoris, sive tempore furti⁵⁾, sive condemnationis res pretiosior fuerit.

L. 50. pr. D. XLVII. 2.

1) non id quod interest] In actione furti non id quod interest, duplatur vel quadruplatur, sed verum rei pretium. Post duplicationem vel quadruplicationem pretii petitur etiam id quod interest in simplum, ut dig. 52. Tunc vero pretium tantum multiplicatur, cum dominus agit: sin minus, id quod interest multiplicatur.

Lege penult. them. cap. 52. et them. 2. cap. 68. et invenies etiam in actione furti id quod interest duplari vel quadruplari, sicut et conditione furtiva petitur id quod interest, semel puta. Et quaere tit. 10. cap. 3. Quid est igitur, quod ait hoc loco, id quod interest non duplari? Solutio. Multae sunt species eius quod interest: aliud, quod necessario lucrari debet dominus, quodque rei inest, et non hodie existit, cras autem mutatur, ut cum servus meus heres scriptus est. Hoc semper duplatur, sicut et illud, de quo them. 2. cap. 68. Cum vero, finge, rem quis habet dignam viginti aureis, et necessitatis tempore fit quadraginta aureorum, si subripiatur, hoc, quod pluris est, petitur etiam conditione furtiva. Ceterum in actione furti non duplatur vel quadruplatur.

In actione quod metus causa etiam id quod interest petitur, ut lib. 10. tit. 2. cap. 16. them. 11. et quadruplatur.

2) sed verum rei pretium duplatur] Nam quid, si equus subreptus sit, cuius pretium erat aureorum quadraginta, qui tamen si gratis oblatu fuisset Principi, plus domino profuisset.

Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 2. Quaere cap. 52. them. 2. et cap. 68. them. 2.

3) vel quadruplatur] Quaere tit. 10. cap. 13. them. 1.

4) etiamsi condemnationis tempore desierit esse in rerum natura] Sed si condemnationis tempore res furtiva non sit in rerum natura, nihilominus condemnatio fit, sicut et si deterior res sit, non ad hoc tempus, sed ad illud, quo furtum factum est, aestimatio facta. Sed si post furtum res pretiosior fiat, secundum hanc maiorem aestimationem rei condemnatio fit, quia et nunc videtur rei furtum fieri.

5) sive tempore furti] Quid enim, si illo tempore venibant singuli servi decem aureis, hoc vero viginti, vel vice versa? Quaere tit. 10. cap. 13. them. 1. et lib. 22. tit. 6. cap. 9. et ibi Stephani adnotationem.

Ope et consilio furtum fit⁶⁾, cum fit propter §. 1. inimicitiam in eum, cui furtum fit.

Nam ut furtum, sic etiam auxilium, quod furi §. 2. fertur, sine dolo malo non fit.

ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. εἴ. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. διαφέρει ἢ δεσποτῆτα. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. κεφ. ι'. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. ὄθεν. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. εἴτι. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐν δὲ καιρῷ. ϖ) Sic Cod. 1350. Fabr. πλέον. ω) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ καὶ τῷ καιρῷ. ϗ) Fabr. γέγονε. γ) Malim νομισματα. Ϙ) Fabr. ἐκκοοι.



L. 50. §. 3. Καὶ συμβουλευεὶ μὲν ὁ τὴν κλοπὴν ὑποτιθέμενος· σπουδάζει δὲ ὁ ὑπηρεσίαν τινὰ καὶ βοήθειαν ἐπὶ τῇ κλοπῇ παρεχόμενος.

σπουδῆ καὶ συμβουλῆ γίνεται κλοπῇ] * Κατὰ σπουδὴν καὶ συμβουλήν γίνεσθαι κλοπὴν ἔλεγεν ὁ Κέλσος, οὐ μόνον ὅτι διὰ τοῦτο γεγένηται τι, ὥστε κοινωνοὺς τοῦτο ποιῆσαι τοὺς κλέψαντας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐχθρὰς ἔνεκεν τοῦ δεσποτοῦ τοῦ πράγματος τοῦτο γέγονεν. ὁρῶν γὰρ ὁ Πέδιος ἔλεγεν, ὅτι ὡσπερ κλοπὴν διὰ δόλου κακοῦ οὐδεὶς δύναται ἀμαρτάνειν, οὐδὲ συμβουλήν ἢ σπουδὴν ἐπὶ τῆς κλοπῆς δύναται ἀμαρτάνειν κακοῦ. καὶ συμβουλεύειν μὲν δοκεῖ τις ἐπὶ πολὺ διὰ τῆς συμβουλῆς συνωθῶν τινα καὶ διεγείρων ἐπὶ τῷ γενέσθαι τὴν κλοπὴν· σπουδὴν δὲ συνεισφέρειν ὁ βοήθειαν τινα καὶ ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ὑψαιρεθῆναι τὸ πρᾶγμα παρεχόμενος.

† Ζήτει τοῦ νβ'. κεφ. τὴν ἀρχὴν καὶ ἐξ αὐτοῦ θέμα τοῦτο.

§. 4. Ἐάν τις θρῆμίματα φοβερίσῃ ἐπὶ τῷ εἰς ληστὰς ἐμπεσεῖν, εἰ μὲν κατὰ δόλον ἐποίησεν, ἐνέχεται αὐτῇ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ· εἰ δὲ μὴ, τῇ ἀπλῇ ἀπαιτήσῃ.

L. 51. D. eod. Ἀκούϊλιος ἀρμόζει.

Ἐάν τις θρῆμίματα φοβερίσῃ] * Ἐάν τις ἐρυθρόν ἐπιδείξας ῥάκος^{a)} ἐφυγάδουσε τὰ θρῆμίματα ἐπὶ τούτῳ, ὥστε ἔκτοτε κλέπταις ἐμπεσεῖν αὐτὰ· εἰ μὲν δόλω κακῶ τοῦτο ποιεῖ, τῇ φουρτί κατέχεται· εἰ δὲ [μὴ^{b)}] ἐπὶ τῷ γενέσθαι τὴν κλοπὴν τοῦτο ἐποίησεν, οὐκ ὀφείλει ἀτιμώρητος εἶναι ἢ οὕτως ἐπιζήμιος παιγνία αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ Λαβέων τὴν ἱμφακτον εἰδίδου κατ' αὐτοῦ. εἰ δὲ κατακρημισθῇ τὰ θρῆμίματα ὑπὸ τοῦ ἐρυθροῦ ῥάκος πτοηθέντα, οὐτίλιος Ἀκούϊλιος δίδεται κατ' αὐτοῦ.

Τυχὸν ἐρυθρόν ἐπιδείξας ῥάκος ἐφυγάδουσε τὰ θρῆμίματα. [Sch. h. VII. 347.]

ἐπὶ τῷ εἰς ληστὰς ἐμπεσεῖν] † Καὶ ἐμπέσωσιν.

εἰ μὲν κατὰ δόλον ἐποίησεν] Ἴνα τυχὸν συμμοιρᾶσθαι αὐτὸς μετὰ τῶν ληστῶν τὴν τιμὴν. [Sch. i. VII. 347.]

εἰ δὲ μὴ] Ἄλλα τυχὸν χάριν παιδίας ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐφεδρεύειν ληστὰς. [Sch. k. VII. 347.]

τῇ ἀπλῇ ἀπαιτήσῃ] † Τῇ ἱμφακτουμ.

εἰ γὰρ καὶ κατακρημισθῶσιν] † Καὶ μὴ ἐμπέσωσιν ληστῆς.

οὐτίλιος Ἀκούϊλιος] † Ἡ αὐτῇ ἱμφακτουμ.

L. 52. pr. D. eod. νβ'. Οἰλιαν. Ὁ τῇ γυναικὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς κλεπτούση συγκλέπτων ἢ συμβουλευῶν καὶ σπεύδων ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

§. 1. 2. Κὰν αὐτῇ οὐκ ἐνέχεται, οὔτε συγκλέπτουσα ἐτέρῳ, ἢ σπεύδουσα τῷ κλέπτοντι^{c)}, τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

§. 3. Ὀνόματι δὲ δούλου αὐτῆς κλέπτοντος ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

§. 4. Καὶ ὁ στρατιώτης γὰρ υἱός, κλέπτων παρὰ τοῦ πατρός, οὐκ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

§. 5. Εἰ δὲ δούλος αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου κλέψει, ὑπόκειται ὀνόματι αὐτοῦ.

§. 6. Ὅτε δὲ υἱὸς ἔχων ἰδιόκτητον πεκούλιον κλέψει τι παρὰ τοῦ πατρός, ἢ ὁ πατὴρ κλέψει τι τοῦ ἰδιοκτήτου, οὐτίλια ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ἀρμόζει αὐτοῖς κατ' ἀλλήλων.

ὁ τῇ γυναικὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς κλεπτούση συγκλέπτων] * Ἐάν τις ὑποκλεπτούση τῇ γυναικὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς πράγματα βοήθησῃ, ἢ συμβουλεύσῃ αὐτῇ, κατέχεται τῇ φουρτί· εἰ δὲ καὶ κλέψει μετ' αὐτῆς, εἰ καὶ ἡ γυνὴ μὴ κατέχεται, ὁμοίως αὐτὸς τῇ φουρτί κατέχεται. εἰ δὲ καὶ τὸ ἐναντίον τῷ κλέπτοντι τὰ τοῦ ἀνδρὸς ἢ γυνῆ συνερῶσιν, οὐ κατέχεται τῇ φουρτί, ἀλλὰ τῇ ἔρουμ ἀμουτάρουμ^{d)} ἥτοι τῇ

a) Cod. 1350. inserit ἢ ante ῥάκος, quod rectius abest. c) Post κλέπτοντι rursus repetitur ἐνέχεται in Cod. 1350. et apud Fabr. quod haud dubie omittendum. d) Sic Cod. 1350.

Et consilium quidem dat, qui furtum persuadet: opem vero fert, qui ministerium et adiutorium furto praebet.

6) ope et consilio furtum fit] Ope et consilio furtum fieri Celsus dixit, non solum si idcirco fuerit factum, ut socii furarentur, sed et si inimicitiae causa in rei dominum hoc factum sit. Nam recte Pedius ait, sicut nemo furtum facere potest sine dolo malo, ita nec consilium vel opem furto sine dolo malo ferre posse. Et consilium quidem dare videtur, qui persuadet et impellit aliquem et excitat ad furtum faciendum: opem autem ferre, qui ministerium atque adiutorium ad subripiendam rem praebet.

Quaere cap. 52. initium, et ex illo hoc thema.

Si quis pecudes terreat⁷⁾, ut in latrones incidant⁸⁾, si quidem dolo fecit⁹⁾, tenetur furti: sin minus¹⁰⁾, simplici repetitione¹¹⁾.

LI. Gai. Nam et si praecipitatae sint¹²⁾, utilis Aquilia¹³⁾ competit.

7) si quis pecudes terreat] Si quis pannum rubrum ostendit, fugavitque pecora, ut in fures incidere: si quidem dolo malo hoc facit, furti tenetur: si [non] faciendi furti causa hoc fecit, non debet impunitus esse lusus tam perniciosus. Idcirco Labeo in factum actionem in eum dedit. Sed si praecipitatae sint pecora panno rubro terrefacta, utilis Aquilia in eum datur.

Ut si ostenso panno rubro fugaverit pecora.

8) ut in latrones incidant] Et incidant.

9) si quidem dolo fecit] Ut forte pretium ipse cum latronibus partiatur.

10) sin minus] Forte lusus causa, ignorans imminere latrones.

11) simplici repetitione] In factum actione.

12) nam et si praecipitatae sint] Licet in latrones non incidant.

13) utilis Aquilia] Eadem in factum.

LII. Ulpian. Si quis cum uxore subripiante res mariti furtum faciat¹⁾, vel si opem ei et consilium ferat, furti tenetur²⁾:

Licet ipsa non teneatur³⁾, sive cum alio furtum fecerit, sive furi opem tulerit, furti actione.

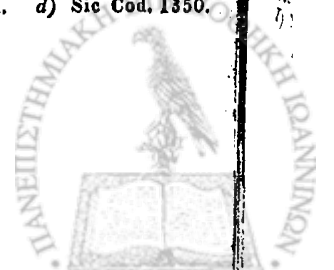
Servi vero sui subripiantis nomine furti tenetur⁴⁾.

Nam et filius miles⁵⁾ furtum faciens patri, non tenetur furti⁶⁾.

Sed si servus eius castrensis peculii furtum faciat⁷⁾, nomine eius tenetur⁸⁾.

Sed si filius habens castrense peculium⁹⁾ furtum fecit patri, vel pater subripuit rem castrensis peculii, utilis furti actio¹⁰⁾ invicem eis competit.

1) si quis cum uxore subripiante res mariti furtum faciat] Si quis uxori res mariti subtrahenti opem consiliumve accommodaverit, furti tenetur: sed etsi furtum cum ea fecit, ipse furti tenetur, licet uxor non teneatur. Quodsi per contrarium mulier ei, qui res mariti subripit, opem tulerit, furti non tenetur, sed rerum amotarum. Si vero servus mulieris



περὶ ἀφαιρέσεως. ἔαν δὲ δοῦλος τῆς γυναικὸς κλέψῃ τὰ τοῦ ἀνδρός, κατέχεται τῇ νοξάλια φούρτι ἢ γυνή. τὸ αὐτὸ δὲ λέγεται καὶ ἐπὶ στρατιωτῶν ὑπεξουσίον· καὶ οὗτος γὰρ κλέπτων μὲν τὰ τοῦ πατρὸς οὐ κατέχεται τῇ φούρτι· ἔαν δὲ δοῦλος αὐτοῦ ἐκ τοῦ κανστρέσιον πεκουλίον κλέψῃ, ἐζητηθῆ. καὶ ὁμοίως κατέχεται καὶ αὐτὸς τῇ νοξάλια φούρτι. εἰ δὲ καὶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἔχων κανστρέσιον πεκουλίον κλέψῃ πρῶτά μου, δίδεται μοι οὐτιλία κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆ, ἐπειδὴ ἔχει, πόθεν μοι ποιήσει τὸ ἱκανόν. εἰ δὲ ἄρα καὶ ὁ πατὴρ κλέπτων πράγματα τοῦ κανστρέσιον πεκουλίον κατέχεται τῷ νόμῳ τῆς φούρτι, σκοπήσασθαι. καὶ μᾶλλον ἀρεσκεί κατέχεσθαι αὐτόν. οὐ μόνον οὖν κλοπὴν ἀμαρτάνει ἱφαιρούμενος τὰ τοῦ παιδός, ἀλλὰ καὶ τῇ φούρτι κατέχεται.

ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] † Ζῆτει τι. κδ'. κεφ. ι'. ζῆτει τι. ε'. κεφ. λδ'.

κἂν αὐτὴ οὐκ ἐνέχῃ τῇ τῇ φούρτι, ἀλλὰ τῇ ἴσχυρι ἀμοιάρου. ζῆτει βιβ. κη. τι. ια'. κεφ. α'. καὶ β'. [Sch. l. VII. 347.]

ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] † Νοξάλια. καὶ ὁ στρατιωτῆς γὰρ υἱός] Τραπεζούσιος, μὴ ἔχων δὲ κανστρέσιον πεκουλίον. [Sch. m. VII. 347.]

οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] Οὐ γὰρ δοκεῖ κλέπτειν πρὸς πατρός υἱός, κἂν κλέπτῃ τὸν τρόπον γὰρ τινὰ τὰ ἴδια κλέπτει. [Sch. n. VII. 347.]

Ἄλλ' ἢ τῇ ἐν ἔμῃ, ἢ τῷ κονδικτικίῳ. [Sch. n. VII. 347.]

εἰ δὲ δοῦλος αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἰδιοκτητῶν κλέψῃ] * Τουτέστιν ὁ ἂν ἐν τῷ ἰδιοκτητῶν πεκουλίῳ τοῦ υἱοῦ ἔαν κλέψῃ τι παρὰ τοῦ πατρὸς, κατέχεται ὁ υἱὸς τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ εἰς τὸ διπλάσιον· ἐκδιδοῦς δὲ τὸν δοῦλον εἰς θεράπειαν τῆς ποιῆς ἐλευθεροῦται τῆς ζημίας.

Ὁ ἔχων ἐν τῷ ἰδιοκτητῶν πεκουλίῳ. [Sch. o. VII. 347.]

ὑπόκειται ὀνόματι αὐτοῦ] † Νοξάλιας.

ὅτε δὲ υἱὸς ἔχων ἰδιοκτητῶν πεκουλίον] Ζῆτει βιβ. ι'. τι. γ'. κεφ. ια'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Δοξαπατροῦ παραγραφήν. [Sch. p. VII. 347.]

οὐτιλία ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] Οἶμαι ἐπαυθῆ οὐτιλίαν φούρτι λέγειν τὸν νομοθέτην τὴν ἱμφακτουμ, ἣτις ἱμφακτουμ τὸ διαφέρον μόνον ἀπαιτεῖς, τουτέστιν, τὸ ἱκανόν. ζῆτει βιβ. κη. τι. β'. κεφ. ιε'. καὶ βιβ. ζ'. τι. η'. κεφ. κη'. καὶ τὴν δευτέραν) τοῦ Θαλελαίου παραγραφήν. [Sch. q. VII. 347.]

Εἰ γὰρ ὁ υἱὸς ἔχων) κανστρέσιον πεκουλίον κλέψῃ πρῶτα παρὰ τοῦ πατρὸς, ἔχει ὁ πατὴρ οὐτιλίαν φούρτι κατ' αὐτοῦ· δύναται γὰρ παθεῖν τὸ ἱκανόν. [Sch. r. VII. 347.]

Ὁ δανειστὴς μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸ χρέος ἔαν διὰ τὸ ἀποκρῦναι τὸ ἐνέχυρον οὐκ ἀποδίδωσιν αὐτό, ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ.

διὰ τὸ ἀποκρῦναι] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὡστε εἰ μὴ διὰ τὸ ἀποκρῦναι τὸ ἐνέχυρον οὐκ ἀποδίδωσιν αὐτό, οὐ φοβεῖται τὴν φούρτι καὶ τότε οὐ φοβεῖται. καὶ πόθεν ἔχομεν γινῶναι τὸν τοιαύδε ἢ τοιαύδε σκοπόν; τοῖς αὐτοῖς προσέχειν ἰφειλομεν, οἷς εἶπομεν καὶ ἐπὶ τῆς παραθήκης ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. καὶ ἡ καταδικάζειν κατ' ἐκεῖνο, ἢ ἀπολύειν αὐτόν, ἢ) τυχόν ἐτι κατέχει αὐτὸ διὰ τὰς εἰς αὐτὸ γενομένας δαπάνας, ὡς ἐν παρομοίῳ τῷ ε'. κεφ. εἰ γὰρ ἀδικῶς κρατεῖ, ζῆτει ὁμοίως καὶ κεφ. ξη'. θεμ. παρατελ.

Ἐάν τις ἐξορύξας ἀπὸ ἀγροῦ θείαφον ἀφέληται, ἐνέχεται τῷ δεσπότη τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ· ὁ δὲ δεσπότης τὸ δοθέν αὐτῷ ἀποκαθίστησι τῷ κολωνῷ διὰ τῆς περὶ μισθώσεως ἀγωγῆς.

ἔαν τις ἐξορύξας ἀπὸ ἀγροῦ θείαφον ἀφέληται] Ἐάν ἐν ἀγρῷ ἔστι θείαφον) μέταλλον, καὶ ὄντος ἐν μισθώσει τούτου τοῦ ἀγροῦ, ἐλθὼν τις ἐξορύξῃ θείαφον ἐκ τοῦ μεταλλοῦ καὶ ἀφέληται, κινεῖ μὲν κατ' αὐτοῦ τὴν φούρτι ἢ δεσπότης· ὁ δὲ κολωνός τὸν κονδικτικίον) κατ' αὐτοῦ ἠνῶν ἀπαιτεῖ αὐτὸν παρυσχεῖν αὐτῷ, εἰ τι διὰ τῆς φούρτι ἐπήτησεν. [Sch. s. VII. 347. sq.]

res mariti subtraxerit, mulier noxali furti tenetur. Idem dicimus et in filiofamilias milite: nam et hic patri furtum faciens furti non tenetur: si vero servus eius castrensis peculii furtum fecerit, quaesitum est. Tamen et hic noxali furti tenetur. Sed si filius meus, qui habet castrense peculium, rem meam subripuerit, datur mihi utilis in eum actio, quia habet, unde mihi satisfaciatur. An autem pater filio furti teneatur, si res castrensis peculii subtraxerit, videamus. Et magis placet teneri eum. Non tantum igitur furtum facit res filii subripiens, sed etiam furti tenetur.

2) furti tenetur] Quaere tit. 29. cap. 10. Quaere tit. 6. cap. 34.

3) licet ipsa non teneatur] Furti, sed rerum amotarum. Quere lib. 28. tit. 11. cap. 1. et 2.

4) furti tenetur] Noxali.

5) nam et filius miles] Filiusfamilias non habens castrense peculium.

6) non tenetur furti] Nec enim videtur filius patri furtum facere, etiamsi faciat: nam quodammodo sua furatur.

Sed vel in rem actione, vel condictione.

7) sed si servus eius castrensis peculii furto faciat] Hoc est, si servus, qui est in castrensi filii peculio, aliquid patri subripiat, filius furti in duplum tenetur: servum autem noxae dando liberatur.

Quem habebat in castrensi peculio.

8) nomine eius tenetur] Noxaliter.

9) sed si filius habens castrense peculium] Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 11. et ibi Doxapatri adnotationem.

10) utilis furti actio] Existimo utilem furti hic dicere Iurisconsultum actionem in factum, quae id tantum, quod interest, persequitur, id est, indemnitatem. Quaere lib. 28. tit. 2. cap. 15. et lib. 7. tit. 8. cap. 28. et secundam Thalelaei adnotationem.

Nam si filius habens castrense peculium furtum faciat patri, pater in eum habet utilem actionem furti, cum possit ei satisfieri.

Creditor, qui post solutionem debiti celandi animo¹¹⁾ pignus non reddit, tenetur furti.

11) celandi animo] Hagiotheod. Itaque si non celandi animo pignus non reddit, non metuere debet furti actionem. Unde cognoscere possumus hunc vel illum creditoris animum? Eadem spectare debemus, quae spectanda etiam in deposito esse diximus them. 2. cap. 1. et secundum illud vel condemnare, vel absolvere, si forte id propter sumtus in illud erogatos retinet, ut in simili cap. 60. Nam si iniuria tenet, quaere similiter et cap. 68. them. penult.

Si quis effodiens ex agro sulphur auferat¹²⁾, domino furti tenetur¹³⁾: dominus vero datum sibi restituit¹⁴⁾ colono conducti actione.

12) si quis effodiens ex agro sulphur auferat] Si in agro sit sulphuris metallum ab alio conducto, et veniens aliquis inde effodiat et auferat sulphur, cum eo dominus agit furti: colonus autem condictione in eum agens, cogit eum, quicquid furti actione consecutus fuerit, sibi praestare.

e) Apud Fabr. hoc cum praecedente unum scholium efficit. In Cod. 1350. separata sunt. f) Fabr. τῆ. g) Sic Cod. 1350. Fabr. τὴν ἱμφακτουμ τὸ διαφέρον μόνον ἀπαιτοῦσαν, omissis verbis ἣτις ἱμφακτουμ. h) Sic Cod. Fabr. τουτέστιν. i) Pro δευτέραν, quod legitur in Cod. 1350. Fabr. habet ἐκεῖ. k) Fabr. μὴ ἔχων. Cod. 1350. μὴ omittit. l) Malim εἰ pro ἦ. m) Cod. 1350. τεύφου. Sic et postea. n) Lege τὴν κονδικτικίον, conducti actionem, ut vertit Cuiacius.



* Τοῦ αὐτοῦ). Πρόσχετος τῆ λέξει)· αὐτὴ γὰρ ποιεῖ τὴν κλοπὴν, ὡς ἐν κεφ. γη. εἰ γὰρ μὲν ἂν ἐξορύξει ἡγοῦν ποιήσει τὸ ὄρυγμα, καὶ ἐν τούτῳ μόνῳ πᾶσαν κενώσει τὴν σπουδὴν, ἐν τούτῳ μόνῳ οὐκ ὑπόκειται φοῦρτι. εἰ γὰρ πρὸς τῷ ποιῆσαι τὸ ὄρυγμα ἀποκόψει ἢ ἀποχωρίσει τῆς γῆς τὴν θείαφον), κλέπτης ἐστὶ, κἂν μῆτοι μετὰ τὸ χωρίσαι τῆς γῆς τὴν θείαφον ἀφέληται. εἰ δὲ καὶ ἀφέληται, τότε πολλῶν μᾶλλον ἀριδιότερος κλέπτης ἐστίν. ὥστε σημειώσαι, τί δηλοῖ τὸ ἐξορύξει· ὅτι τὸ μόνον ποιῆσαι ὄρυγμα καὶ ἀπαρτίσαι αὐτό, καὶ εἰς φῶς αἰτεῖν) τὴν κερυμμένην θείαφον· τὸ γὰρ ἐφεξῆς ἀνασπᾶσαι καὶ ἀποκόπει θείαφόν ἐστι καὶ ἀποχωρίσαι, οὐ μὴν καὶ ἐξορύξει.

ἐξορύξει] † Κλεπτικῶ λογισμῶ.

ἀπὸ ἀγροῦ] † Ἀλλοτρίου.

ἐνέχεται τῷ δεσπότη] † Τῷ ἐκμισθώσαντι τὸν ἀγρὸν· ἐνέχεται δὲ καὶ τῷ κολωνῶ.

ὁ δὲ δεσπότης τὸ δοθὲν αὐτῷ ἀποκαθίστησι] Ἐπεὶ καὶ εἴαν ὁ μισθωτὸς εὐνήσει καὶ ἐλαβῆ τι, ἐκέρδαιεν, ὡς βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ζ'. λοιπὸν οὖν καὶ ὅτε μὴ αὐτὸς ὁ κολωνὸς ἦγοῦν ὁ μισθωτὸς, ἀλλ' ὁ δεσπότης κινήσῃ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ κλέψαντος θείαφον ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ, ἂν πρὸς ἕτερον) ἐμισθώσῃ, τῷ κολωνῶ εὐλόγως τοῦτο ἀποδώσει, ὅτι κἀκεῖνος ὁ συνεφώνησεν δίδωκε μισθώμα. σημειώσαι, ὅτι καρπῶν ἐξ ἀγροῦ κλαπέντων, ἢ τινος τάξιν καρπῶν ἔχοντος, καὶ ὁ μισθωτὸς καὶ ὁ δεσπότης ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς. καὶ ζῆτει κεφ. κς'. θεμ. τελευτ. [Sch. t. VII. 348.]

ὁ δὲ δεσπότης] † Ὁ τὸν ἀγρὸν μισθώσας.

τὸ δοθὲν αὐτῷ] Ἐπεὶ τοῦ κλαπέντος θείαφου, ζῆτει βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. κβ'. καὶ βιβ. ις'. tit. α'. κεφ. ιβ'. τὸ τέλος, καὶ τοῦτου τοῦ tit. κεφ. γγ'. θεμ. β'. [Sch. u. VII. 348.]

ἀποκαθίστησι] Ἴνα μὴ εὐρεθῆ πλεον τοῦ μισθοῦ κερδαίνων ὁ δεσπότης. [Sch. x. VII. 348.]

† Ζῆτει βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ζ'.

Ἐὰν τὸ δοθὲν ἐπὶ τῷ κναφῆναι δούλω ἢ νιῶ ὑπεξουσίῳ κλαπῆ, τότε ὁ πατήρ καὶ ὁ δεσπότης ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, ὅτε τὸ πεκουλίον εὐπορόν ἐστιν.

ἐὰν τὸ δοθὲν ἐπὶ τῷ κναφῆναι] Ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. ε'. καὶ β'. καὶ κεφ. ιβ'. [Sch. y. VII. 348.]

ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Κατὰ τοῦ κλέψαντος τὸ ἐμπιστευθῆν τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτῶν. [Sch. z. VII. 348.]

ὅτε τὸ πεκουλίον εὐπορόν ἐστιν] Καὶ κινουμένης κατ' αὐτῶν τῆς δὲ πεκουλίῳ μέλλουσιν ἀποφλεῖν τοὺς παραδόντας τὰ ἱμάτια τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτῶν. [Sch. a. VII. 348.]

* Τοῦ αὐτοῦ). Ἐἰ γὰρ εὐπορόν ἐστι, φοβοῦμαι ἐπ' αὐτῷ ἀγωγὴν, ὡς ἐλευθέρων πεκουλίου διοίκησιν δούς τῷ δούλῳ ἢ τῷ νιῶ, καὶ ὀφείλων ἀχρὶ τοῦ πεκουλίου ἐναγεσθαι. καὶ ἐπεὶ φοβοῦμαι καὶ ζημίαν καὶ ἀγωγὴν, λοιπὸν διαφέρει μοι, καὶ ἐπεὶ διαφέρει μοι, κινῶ τὴν φοῦρτι λοιπὸν κατὰ τὸν ὁμοίον λόγον τῶν παραγραφῶν, ὡν παρεγραψάμεθα ἐν κεφ. ια'. καὶ ιγ'.

§. 10. Καὶ ὁ καλῆ πίστει ἀγοράσας τὸ κλαπέν ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, κλεπτομένου πιν' αὐτοῦ τοῦ πράγματος.

καὶ ὁ καλῆ πίστει ἀγοράσας τὸ κλαπέν] Ἄγνων ἀπὸ τοῦ κλέπτου. [Sch. b. VII. 348.]

ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Οὐκ ὡς κινδυνεύων, ἀλλ' ὡς δεσπότην τάξιν ἐπέχων, καὶ ὡς ζημιούμενος· εἰ γὰρ μὴ ἐζημιούτο τὸ τίμημα, οὐκ εἶχεν ἀγωγὴν, ὡς κεφ. οβ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. οε'. [Sch. c. VII. 348.]

§. 11. Ἐὰν σιλιγναρίῳ ἐπιτρούψῳ δοῦναι τῷ ἀπαιτοῦντι ὀνόματί μου, καὶ τις ἐξωτικὸς ἀκούσας ὀνόματί μου λάβῃ, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ σιλιγναρίος ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

ἐὰν σιλιγναρίῳ ἐπιτρούψῳ] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἐν μὲν τῷ μδ'. κεφ. ἀπεπλήρωσε τελείως τὴν ἐτολὴν μου ὁ ἐ-

ο) Intellige Hagiotheodoritum. p) Vult spectari vocem ἀφέληται. q) Hic Cod. 1350. θείαφον. r) Sic scriptum est in Cod. 1350. Malim ἔλαειν vel simile quid. s) Fabr. ἐτέρον. t) Intellige Hagiotheodoritum.

Eiusdem. Attende ad vocem: haec enim facit furtum, ut in cap. 58. Nam si effoderit, et in eo solo totam operam collocaverit, ex eo tantum non tenetur furti. Si enim praeterquam quod effoderit, sulphur etiam absciderit aut a solo separaverit, fur est, etiamsi postea quam sulphur a solo separaverit, nondum illud abstulerit. Sed si et abstulit, tunc multo magis evidens fur est. Nota ergo, quid significet *effodere*: significat enim tantum fossam facere et parare, et sulphur absconditum in lucem ferre: nam si quis deinde extraxerit et sustulerit sulphur, hoc est et abscindere et a solo separare, nec vero effodere.

effodiens] Furandi animo.

ex agro] Alieno.

13) domino — tenetur] Domino, qui agrum locavit: tenetur etiam colono.

14) dominus vero datum sibi restituit] Quia et si colonus ageret, quod ferret, cederet lucro eius, ut lib. 20. tit. 1. cap. 6. Itaque et cum non ipse colonus, sed dominus agit et aliquid consequitur ab eo, qui sulphur ex agro subripuit, quem alteri locavit, id merito reddit colono, qui et mercedem conventam solvit. Nota, fructibus ex agro subreptis, vel qua re alia, quae vicem fructuum obtinet, et colonum et dominum habere actionem furti. Et quaere cap. 26. them. ult.

dominus vero] Qui agrum locavit.

datum sibi] Sulphuris subrepti nomine. Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 22. et lib. 16. tit. 1. cap. 12. finem, et huius tit. cap. 83. them. 2.

restituit] Ne plus mercede lucretur dominus.

Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 6.

Si quod poliendum datum est¹⁵⁾ servo vel filiofamilias, subripiatur, tunc pater et dominus habent furti actionem¹⁶⁾, cum peculium solvendo est¹⁷⁾.

15) si quod poliendum datum est] Quaere cap. 14. them. 5. et 2. et cap. 12.

16) habent furti actionem] In eum, qui rem filiis vel servis commissam abstulit.

17) cum peculium solvendo est] Et mota actione de peculio satisfacturi sunt iis, qui vestimenta filio vel servo tradiderunt.

Eiusdem. Nam si solvendo est, metuo ob id actionem, cum liberam peculii administrationem filio vel servo dedi, et teneor, quatenus peculium sufficit. Et quia damnus et actio mihi imminet, etiam mea interest, ideoque furti ago secundum similem rationem, quam tradunt adnotationes cap. 11. et 13.

Et qui bona fide emit rem furtivam¹⁸⁾, furti actionem habet¹⁹⁾, si res ei subripiatur.

18) et qui bona fide emit rem furtivam] Ignorans a fure.

19) furti actionem habet] Non quod periculo eius res sit, sed quia domini vicem obtinet, et quia laesus est: nam si pretii damnus non faceret, non haberet actionem, ut cap. 72. them. 2. et cap. 75.

Si silignarium iussero²⁰⁾ dare²¹⁾ petenti²²⁾ meo nomine²³⁾, et extraneus aliquis audiens nomine meo acceperit²⁴⁾, non ego, sed silignarius furti actionem habet²⁵⁾.

20) si silignarium iussero] Hagiotheod. In cap. 44. is, cui mandaveram, ut pro me solveret, plene



ταλθεῖς παρ' ἐμοῦ καταβαλεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἐκείνῳ αὐτῷ καταβαλὼν, ἢ ῥητῶς καὶ πρὸς ὄνομα^{υ)} ἐνετειλαμένη καταβαλεῖν· καὶ τοῖνυν τὴν ἐντολήν μου πληρώσας οὐδὲν εἶχεν ἔκτοτε διαφέρειν, ὥστε δι' αὐτὸ κινεῖν κατὰ τοῦ κλέπτου· εἶχε γὰρ κατ' ἐμοῦ τὴν μανδύτι. ἐνταῦθα δὲ ὁ ἐπιτραπέις παρ' ἐμοῦ σιλιγνάριος ὑπὲρ ταυτοῦ καταβαλεῖν ἄλλῳ ἐνεταλθῆ καταβαλεῖν τινὶ τῷ ἀπατιοῦντι ὀνόματί μου, τουτέστι, τῷ ἀληθῆ προυκουράτωρι· ὁ δὲ ἀπατηθεὶς ἑτέρῳ κατέβαλεν. οὔτε οὖν κατ' ἐμοῦ ἔχει τὴν μανδύτι, ὡς μὴ πληρώσας τὸ ἐνταλθέν, ἀλλ' ἑτερόν τι, μὴ ἐρευνήσας ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐξ ἀπροσεξίας ποιήσας, καὶ κατὰ τοῦ κλέπτου ἔχει τὴν φύσιν· διαφέρει γὰρ αὐτῷ ὡς ζημιονόμενῳ, ἐπεὶ τὴν μανδύτι κατ' ἐμοῦ οὐκ ἔχει.

σιλιγναρίῳ] Τῷ πιπράσκοντι σιλιγνια. [Sch. d. VII. 348.]

δοῦναι] † Σιλιγνια.

τῷ ἀπατιοῦντι] † Τουτέστι λαμβάνοντι.

ὀνόματί μου] † Τουτέστι, δούλω μου ἢ υἱῷ μου.

καὶ τις ἐξωτικὸς — ὀνόματί μου λάβῃ] Πρὸς τὸν σιλιγνοπράτην πλασόμενος, υἱὸς μου εἶναι, ἢ δούλος μου. [Sch. e. VII. 348.]

ἀκούσας] † Ἐν τῷ παρῖναί.

ἀλλ' ὁ σιλιγνάριος ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Οὐ γὰρ ἐμοὶ ἐπράξεν ὁ σιλιγνάριος τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐαυτῷ. Ζῆτει βιβ. ιδ'. κεφ. β'. ὄλον. [Sch. f. VII. 348.]

Ἐάν τις τὸν δούλόν μου κεκρατημένον παρὰ τῷ ἄρχοντι ἢ τῷ στρατηγῷ, ὡς ἴδιον ἀπολύσῃ, εἰ μὲν χωρὶς ἐγγυῶν, ἐνέχεται μοι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ· εἰ δὲ δέδωκεν ἐγγύας, ἐνάγω τῷ ἄρχοντι καὶ τῷ στρατηγῷ ἐπὶ τῷ ἐκχωρησά μοι τὰς ἀγωγάς. ὁ δὲ τοιοῦτος ἐξανδραποδιστὴς ἐστίν.

τὸν δούλόν μου κεκρατημένον] Ὡς φρονάδα ἐν ἰερατικῷ, ἢ ἄλλως φυλαττόμενον. [Sch. g. VII. 348.]

εἰ μὲν χωρὶς ἐγγυῶν] Τί γάρ, ὅτι πιστεύσαντες διὸν αὐτοῦ εἶναι, δέδωκασιν αὐτῷ τὸν δούλόν μου; [Sch. h. VII. 348.]

ἐνέχεται μοι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ζῆτει βιβ. ι'. ιτ. γ'. κεφ. ζ'. θεμ. ε'. [Sch. i. VII. 348.]

τὰς ἀγωγάς] Τὴν σέρβι κορροῦπτι καὶ τὴν περὶ ἀνδραποδιστῶν, ἢ τὴν περὶ ἐγγυῆς^{κ)}. [Sch. k. VII. 348.]

* Τὰς ἀπὸ τῆς ἀσφαλείας καὶ κατὰ τῶν δοθέντων ἐγνητῶν.

ὁ δὲ τοιοῦτος ἐξανδραποδιστὴς ἐστίν] Ἐγὼ εἰ καὶ τὴν σέρβι κορροῦπτι, καὶ τὸν Φαβιον νόμον ἐγκλητικῶς τὸν κατὰ τῶν ἀνδραποδιστῶν κινούμενον. [Sch. l. II. 348. sq.]

* Καὶ ὑπόκειται μοι καὶ τῇ σέρβι κορροῦπτι, καὶ τῷ περὶ νδραποδιστῶν Φαβιῶ νόμῳ.

Ἐάν τις ἐκ τῆς χειρὸς μου νούμμοις ἢ πρῶγμα ετινάξῃ, τότε ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, ὅτε τὶ τοῦτῳ ἐξετίναξεν, ἵνα τις αὐτοὺς λάβῃ, κάκεινος λαβεν.

τότε ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ζῆτει ι. γ'. κεφ. κζ'. θεμ. ιδ'. καὶ μα'. θεμ. τελευτ. περὶ^{λ)} τὸ λος. [Sch. m. VII. 349.]

ὅτε ἐπὶ τοῦτῳ ἐξετίναξεν, ἵνα τις αὐτοὺς λάβῃ] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τότε γὰρ ἐνέχεται ὡς σπουδάσας ἐρῆ, ἵνα κλέψῃ· ὁ μὲν γὰρ ἐσπουδάσεν, ἦγον ὁ ἐκτινάξας, α τις αὐτοὺς λάβῃ· ἐκείνος δὲ πάλιν ἔλαβεν. περὶ γοῦν τοῦ ἀ σπουδῆν ἐνεχομένου Ζῆτει καὶ κεφ. ν'. θεμ. β'. καὶ τοῦτον ἢ κεφ. θεμ. ιε'. καὶ ιη'.

κάκεινος ἔλαβεν] * Κἂν μὴ σκοπῶ τοῦ συμμερίσαι ὑπὸ τοῦτο ἐποίησεν. καὶ Ζῆτει κεφ. ν'. θεμ. β'.

Ἐάν τις ἐξ ἐμοῦ κλέψας βῶλον ἢ σταφυλάς, οἰήσῃ ἀκεῖνος ἢ οἶνον, ἔχω τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν,

mandatum impleverat, ei solvendo, cui disertis verbis et nominatim ut solveret mandaveram: ideoque mandato impleto nihil eius intererat, ut ob id contra furem ageret: habebat enim adversus me mandati actionem. Hic autem silignarius a me iussus pro se solvere mandatum acceperat solvendi alii, qui nomine meo peteret, hoc est, vero procuratori: ille autem deceptus alii solvit. Non igitur adversus me habet mandati actionem, cum non impleverit mandatum, sed aliud quid non diligenter investigans ex imprudentia fecerit, sed adversus furem habet furti actionem: interest enim eius, cum damnum patiat, quia mandati actionem contra me non habet.

silignarium] Qui siliginem vendit.

21) dare] Siliginem.

22) petenti] Accipienti.

23) meo nomine] Hoc est, filio meo vel servo.

24) et extraneus aliquis — meo nomine acceperit] Fingens apud silignarium, se filium vel servum meum esse.

audiens] Dum transiret.

25) sed silignarius furti actionem habet] Quia non mihi, sed sibi silignarius negotium gessit. Quaere lib. 14. cap. 2. totum.

Si quis servum meum, qui detinebatur²⁶⁾ apud Praesidem vel duumvirum, quasi suum dimiserit, si quidem sine fideiussoribus²⁷⁾, mihi tenetur furti²⁸⁾: si vero fideiussores dederit, ago cum Praeside et duumviro, ut mihi cedant actiones²⁹⁾. Hic autem plagiarius est³⁰⁾.

26) servum meum, qui detinebatur] Ut fugitivus in carcere, vel alias custodiebatur.

27) si quidem sine fideiussoribus] Ut si crediderint servum eius esse, eique dederint servum meum.

28) mihi tenetur furti] Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 6.

29) actiones] Actiones servi corrupti et de plagiariis, vel de fideiussione.

Actiones ex cautione praestita adversus fideiussores datos.

30) hic autem plagiarius est] Habeo et ipse actionem servi corrupti, et accusationem ex lege Fabia de plagiariis.

Et tenetur mihi et servi corrupti, et lege Fabia de plagiariis.

Si quis ex manu mea nummos vel aliam rem excusserit, tunc tenetur furti³¹⁾, cum ideo excussit, ut eos alius tolleret³²⁾, et is sustulerit³³⁾.

31) tunc tenetur furti] Quaere tit. 3. cap. 27. them. 14. et 41. them. ult. circa finem.

32) cum ideo excussit, ut eos alius tolleret] Hagiotheod. Tunc enim tenetur, quia opem alii tulit, ut furtum faceret: alter enim, id est, qui excussit, opem tulit, ut quis eos tolleret: alter sustulit. De eo, qui ob opem praestitam tenetur, quaere et cap. 50. them. 2. et huius cap. them. 15. et 18.

33) et is sustulerit] Licet non animo eos cum illo partiendi hoc fecerit. Et quaere cap. 50. them. 2.

Si quis mihi subripiens massam³⁴⁾ vel uvas, fecerit vas vel vinum³⁵⁾, habeo actionem, furti et

υ) Cod. 1350. προσόνομα. abr. παρά.

ν) Sic Cod. 1350. Fabr. δεσμοτηρίω.

ω) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐγγύας. x) Cod.



καὶ τὴν τοῦ κλαπέντος ἀπαίτησιν ἐπὶ τῇ βιάῳ καὶ τῷ σκεύει, καὶ ταῖς σταφυλαῖς, καὶ τῷ οἴνῳ, καὶ τοῖς στεμφύλοις.

ἐὰν τις ἐξ ἐμοῦ κλέψας βῶλον] * Ἐὰν τις ἐξ ἐμοῦ κλέψας βῶλον ἀργύρου, φιαλάς ἐξ αὐτοῦ ποιήσῃ, δύναμαι ἢ περὶ αὐτῶν τῶν φιαλῶν, ἢ περὶ τῆς βιάου τοῦ ἀργύρου κινεῖν τὴν φουρτί καὶ τὸν κονδικτίκιον. τὸ αὐτὸ δὲ ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῦ κλέψαντος τὰς ἐμὰς σταφυλάς καὶ ποιήσαντος οἶνον. δύναμαι γὰρ ὀνόματι τῶν σταφυλῶν κινεῖν τὴν φουρτί καὶ τὸν κονδικτίκιον.

ποιήσῃ σκεῦος ἢ οἶνον] * Ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. ζ'. θεμ. . . λέγον· Ἐὶ ἐξ ἀλλοτριᾶς ὕλης εἶδος ποιήσω, καὶ τὸ ἔξωθεν σχόλιον.

ἔχω τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν καὶ τὴν τοῦ κλαπέντος ἀπαίτησιν] Τουτίσσι, τὴν μὲν φουρτί κινῶν ἀποτιμάται τὴν ποινήν οὐχ ὅσου ἦν, ὅτε ἀνέργαστον ὄν ἐκλάπη, ἀλλ' ὅσου νῦν ἐστίν^{γ)}· ἐργασμένον. τὸν δὲ φουρτίβον κινῶν ἐπὶ τῷ λαβεῖν τὴν διατίμησιν τοῦ πραγματος, ὅσου ἦν τὸ πρᾶγμα ἀνέργαστον ἀποτιμώμενον^{δ)}. πλὴν ζῆτει τιτ. ι'.^{ε)} κεφ. ιγ'. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς^{β)}, καὶ κεφ. ιδ'. θεμ. τελευτ. [Sch. p. VII. 349.]

* Ἐπὶ τῷ τε σκεύει καὶ τῷ οἴνῳ εἰς τὸ διπλοῦν· ἐπὶ δὲ τῇ βιάῳ καὶ ταῖς σταφυλαῖς καὶ τοῖς στεμφύλοις εἰς τὸ ἀπλοῦν. ἐπὶ τῇ βιάῳ] † Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. α'. κεφ. ε'. θεμ. β'.

καὶ τῷ σκεύει] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ'. Τοῦτὸ φησιν, ὅτι καὶ βῶλον ἔκλεψε καὶ σκεῦος, καὶ σταφυλάς, καὶ οἶνον, καὶ καθ' ἑξῆς ὁμοίως τὰ ἄλλα. ἐπεὶ οὖν καὶ τὰ ἐκ τῶν κλαπέντων πραγμάτων γεγόμενα ἐψηλάφησε, καὶ δοκεῖ λοιπὸν κλέψαι καὶ ταῦτα, ὡς βούλομαι, φησί, δύναμαι κινεῖν τὸν φουρτίβον, καὶ ὡς οἶδα, οὐ συμφέροι μοι, εἴτε ὡς βῶλον ἀπαιτεῖς, καὶ σταφυλάς, εἴτε ὡς σκεῦος καὶ οἶον· οἷα γὰρ ἂν πλείονος ὡσι διατιμῆσας, καὶ καθ' οἷον καιρόν, ἐκείνα δύναμαι ἀπαιτεῖν διὰ τοῦ φουρτίβου. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τιτ. ι'. κεφ. η'. καὶ κεφ. αὐτοῦ ιδ'. θεμ. β'. καὶ γ'. καὶ πρὸς ἐκείνο τὸ ποσὸν δύναμαι κινεῖν καὶ τὴν φουρτί καὶ ἀπαιτεῖν τὸ διπλοῦν. κατὰ ταύτην οὖν τὴν ἔννοιαν νόει καὶ τὸ β'. καὶ γ'. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ ι'. τιτ.

Ἐὰν δοῦλος προσποιησάμενος ἑαυτὸν ἐλεύθερον, ἢ ὑπεξούσιος εἰπὼν ἑαυτὸν αὐτεξούσιον δανείσῃται, οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἔαν δοῦλος προσποιησάμενος ἑαυτὸν ἐλεύθερον] Ἐὰν οἰκίτης θέλων δανείσασθαι καὶ μὴ πιστευόμενος διαβεβαιώσῃται, ἑαυτὸν ἐλεύθερον εἶναι, ἐπὶ τῷ πιστευθῆναι, οὐ ποιεῖ κλοπῆν· οὐδὲ γὰρ ἔτερον ἢ ἀξιοπιστὸν ἑαυτὸν χρεώσῃ τὴν διεβεβαιώσατο^{ε)} εἶναι. καὶ ὑπεξούσιος γὰρ ἔαν πλάσῃται, ἑαυτὸν αὐτεξούσιον εἶναι, ἐπὶ τῷ ἐτοιμότερον αὐτῷ δανείσθῃται χρηματά, οὐδὲ αὐτὸς κλοπῆν ἀμαρτάνει τῶν νόμων. [Sch. o. VII. 349.]

οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἄλλ' ὁ δεσπότης ἢ ὁ πατήρ τῇ περὶ πεκουλίου ἀγωγῇ. εἰ δὲ μὴ ὑπέστη^{δ)} πεκουλίον, ὁ μὲν δούλος αἰκίζεται, ὁ δὲ υἱὸς μετὰ αὐτεξουσιότητα τῷ δανειστῇ ἐνέχεται^{ε)}. [Sch. p. VII. 349.]

Ἐὰν δώσω σοι νομίσματα ἐπὶ τῷ καταβαλεῖν τῷ δανειστῇ μου, σὺ δὲ αὐτὰ παράσῃς αὐτῷ ὑπὲρ ἰδικοῦ σου χρέους, ἐνέχη μοι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἐνέχη μοι τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Δηλονότι τοῦ δανειστοῦ καλῇ πίστει δαπανήσαντος αὐτὰ· εἰ γὰρ σώζονται, οὐδέτερος ἡμῶν ἐλευθεροῦται, ἀλλ' ἐκνικῶ αὐτὰ διὰ τῆς ἐν ὅμῳ ἐγώ. οὐ γὰρ μετετέθη ἡ δεσποτεία ἐπὶ τὸν λαβόντα, ὡς παρὰ γνώμην μου καταβληθέντων αὐτῷ τῶν νομισμάτων· τὸ γὰρ ἐμὸν θέλημα ἦν τὸ^{ε)} ὀνόματι μου ταῦτα λαβεῖν τὸν δανειστὴν, καὶ ἐλευθερωθῆναι με τῆς ἐνοχῆς. ἀναγνωθι περὶ τούτου βιβ. κς'. τιτ. ε'. κεφ. ιζ'. τὰ αὐτὰ λέγον. [Sch. q. VII. 349.]

* Καθόλου γὰρ ὁ ἄλλως χρησάμενος τοῖς ὁπωσδήποτε δοθεῖσιν αὐτῷ, παρὸς ἔλαβε, κλέπτει, ὡς κεφ. μ'. καὶ νε. κατὰ τὸν τοιοῦτον οὖν λόγον καὶ ἐνταῦθα ἐνέχη μοι τῇ φουρτί.

conditionem furtivam³⁶⁾, massae³⁷⁾ et vasis³⁸⁾ nomine, et uvarum, et vini, et vinaceorum.

34) si quis mihi subripiens massam] Si quis massam meam argenteam subriperit, ex eaque pocula fecerit, possum vel poculorum, vel massae argenteae nomine furti agere, et conditione. Idem est et in eo, qui uvas meas subriperit, et vinum fecit. Possum enim uvarum nomine agere furti, et conditione.

35) fecerit vas vel vinum] Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 6. them.... quo dicitur: Si ex aliena materia speciem fecero: et extrinsecus scholium.

36) habeo actionem furti et conditionem furtivam] Hoc est, is, qui furti agit, aestimat poenam, non quanti erat furti tempore, nondum ex re mea ullo opere facto, sed quanti nunc est opere facto. Is autem, qui agit conditione furtiva, aestimationem persequitur rei, quanti erat nondum opere facto. At quaere tit. 10. cap. 13. et ibi Antiquos, et cap. 14. them. ult.

Vasis et vini nomine in duplum: massae autem et uvarum et vinaceorum nomine in simplum.

37) massae] Quaere lib. 15. tit. 1. cap. 5. them. 2.

38) et vasis] Hagiotheod. Hoc significat, eum et massam subripuisse, et vas, et uvas, et vinum, et deinceps similiter reliqua. Cum igitur etiam ea, quae ex rebus subreptis facta sunt, contractaverit, et haec etiam subripuisse videatur, prouti velim, inquit, agere possum conditione furtiva, et pro utilitate mea petere massam et uvas, vel vas et vinum: quae enim pluris fuerint, et quo tempore, ea conditione furtiva petere possum. Lege et tit. 10. cap. 8. et cap. 14. them. 2. et 3. Et pro modo eius quantitatis etiam furti agere possum, et duplum persequi. Sic igitur intellige et them. 2. et 3. cap. 14. tit. 10.

Si servus simulans se esse liberum³⁹⁾, vel si filiusfamilias dicens se esse sui iuris, mutuum pecuniam acceperit, non tenetur furti⁴⁰⁾.

39) si servus simulans se esse liberum] Si servus volens pecuniam mutuari, cum ei fides non haberetur, affirmavit se liberum esse, ut crederetur, non facit furtum: quia nihil aliud quam idoneum se esse debitorem affirmavit. Nam et filiusfamilias si finxerit se patremfamilias esse, ut sibi promptius pecunia crederetur, nummorum furtum non facit.

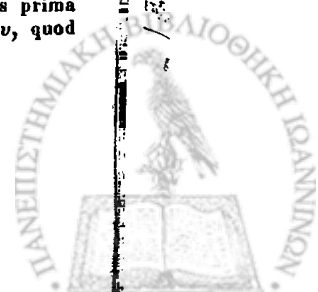
40) non tenetur furti] Sed dominus vel pater actione de peculio. Quodsi non sit peculium, servus quidem verberatur, filius autem sui iuris factus creditur tenetur.

Si tibi pecuniam dederō, ut creditori meo solveres, et tu eam ei solveris proprii debiti nomine, teneris mihi furti⁴¹⁾.

41) teneris mihi furti] Videlicet creditore eam consumente bona fide: nam si extet, neuter nostrum liberatur, sed eam vindico actione in rem, cum non sit dominium translatum in accipientem, citra voluntatem meam soluta pecunia: mea enim voluntas haec fuit, meo nomine pecuniam dari creditori, et me liberari obligatione. De hoc lege lib. 26. tit. 5. cap. 17. eadem dicens.

Omnino enim is, qui rebus quocunque modo sibi datus aliter utitur, atque accepit, furtum facit, ut cap. 40. et 55. Ilac ratione etiam hic mihi furti teneris.

γ) Fabr. ἐστι. δ) Fabr. ἀποτιμῶμα (sic). ε) Sic Cod. Fabr. τιτ. α'. β) Sic Cod. Fabr. τὸν — παλαιόν. c) Fabr. διαβεβαιώσατο. d) Malim ὑπέστη. e) Verba τῷ δανειστῇ ἐνέχεται superscripta secunda manu sunt verbis prima manu infra scriptis: τῷ στελιονάτῳ εὐθύνηται. f) Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ. Hic et interpungit post ὀνόματι μου, quod non est in Codice.



Ὁ πωλῶν ἀλλότριον πρῶγμα οὐ ποιεῖ κλοπὴν ἐπὶ τῷ τιμήματι.

οὐ ποιεῖ κλοπὴν ἐπὶ τῷ πράγματι] Τουτέστιν, οὐκ ἐνέχεται ἐπὶ τῷ τιμήματι καὶ τῷ διπλῷ τοῦ τιμήματος· οὐ γὰρ τιμημα ἔκλεψεν, ἀλλ' εἰς ὅσον ἦν τὸ κλαπέν, καταδικάζεται. ζῆτει κεφ. μῆ. θεμ. τελευτ. [Sch. r. VII. 349.]

Ἐὰν ὡσὶ τινες ἐπὶ πάσῃ τῇ περιουσίᾳ κοινῶν, καὶ τῷ ἐνὶ ἐξ αἰτῶν δοθῆ ἑνέχυρον, καὶ κλαπῆ, μόνος αὐτὸς ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

μόνος αὐτὸς ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Οὐτε γὰρ προσπορίζουσι ἀλλήλοις τὰς ἐξ ἐγκλήματος ἰδίαις περιουσίαις αὐτοῖς ἀγωγὰς. ζῆτει βιβ. β. τιτ. α. κεφ. γγ'. θεμ. ιε. [Sch. v. VII. 349.]

Καὶ κινῶν αὐτὴν εἴ τι λάβῃ, συνεισάγει τοῦτο τῇ κοινῶν. Sch. t. VII. 349.]

* Οἶδας γὰρ, ὅτι διλιγνεντίαν ὀφείλει ἐπὶ τῷ ἐνεχύρῳ ὁ πωλείτης.

* Εἰς τὸ αὐτό. Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἀεὶ γὰρ ὁ νεμόμενος μὴ ἀντοβούλως πρῶγμα ἀλλότριον καὶ ἐκινδυνεύων ἐπὶ τῷ πράγματι, ἐκείνος ἔχει τὴν φούρτι. ὅμως ἀναγκασθὲν καὶ τὸ ἰά. κεφ. αὐτὴν ἐκεῖ παραγραφῆν, καὶ εὐρήσεις ἀναγκασίαν διάστιξιν.

Οὐτε λόγοις, οὐτε γραφῇ, ἀλλὰ ψηλαφησίαι γίνεται κλοπή. καὶ ὁ συμβουλευσας γὰρ καὶ σπουδάσας ὅτε βλάπτεται, ὅτε παρακολουθήσει ψηλάφησις.

οὐτε λόγοις, οὐτε γραφῇ] Οὐδὲ ῥήματι ψιλῶ λέγων, ὅτι κλέπτω, οὐδὲ ἔγγραφόν τις ποιῶν, ὅτι κλέπτει, δοκεῖ κλοπὴν ἀμαρτανεῖν· κρατεῖ γὰρ παρ' ἡμῶν δίχα ψηλαφήσις οὐ πράγματος κλοπὴν μὴ ἀμαρτανεῖσθαι. ὅθεν καὶ τὸ σπουδασίαι καὶ τὸ συμβουλευσά κλοπὴν γενέσθαι, τότε βλάπτει ἢ σπουδασάντα καὶ τὸν συμβουλευσάντα, ὅτε ψηλαφηθῆ τὸ πρῶγμα. [Sch. u. VII. 349. sq.]

† Ζῆτει κεφ. ος'.

γίνεται κλοπῆ] † Ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. κγ'. θεμ. τελ. ἢ τιτ. ε', κεφ. γ'. θεμ. α. καὶ β'.

τότε βλάπτεται, ὅτε παρακολουθήσει ψηλάφησις], ὡς καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. γγ'. λέγον· Οὐ βλάπτει συμβουλή, εἰ μὴ καὶ φάκτον παρακολουθήσει. [Sch. x. VII. 350.]

Ὁ τὸν ὄνον μου ἢ τὸν ἵππον λαβῶν, καὶ διὰ β) νῆν ὑποβαλὼν αὐτῷ τὰς ἰδίας φορβάδας, εἰ μὲν ὀπιμαίῳ λογισμῷ τοῦτο ἐποίησεν, ὑπόκειται ὡς ἐπτῆς εἰς τὸ διπλῆσιον· εἰ δὲ μὴ, εἰς τὸ ἕνδιον.

Ὁ τὸν ὄνον μου ἢ τὸν ἵππον λαβῶν] Ζῆτει βιβ. ιε'. α'. κεφ. ε'. θεμ. α'. [Sch. y. VII. 350.]

* Τὸν ἐμόν ὄνον λαβῶν τις ἐπέβαλεν εἰς τὰς ἰδίας φορβάδας καὶ τοῦ γονοποιῆσαι αὐτὰς. καὶ ἀρέσκει, τοῦτον μὴ κατέχει τῇ φούρτι, εἰ μὴ καὶ ψυχὴν ἔσχε κλεπτοῦτος τὸν ὄνον. ἴτο δὲ, φησὶν Ἰουλιανός), καὶ πρὸς Σερένιον) Μοδεστίνον· ἐμόν μαθητὴν ἀπὸ Σαλματίας ἐρωτήσαντά με ἀντέγραφα ἢ τιγος ἵππους ἐμβάλοντος ταῖς φορβάσαι· εἶπον γὰρ αὐτὸν φούρτι κατέχεσθαι, ἐὰν κλεπτικὴν ἔσχεν ἐπὶ τῷ ἵππῳ οὐρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ ἔσχε κλεπτικὴν διάθειν, τὴν ἰμφοκτομὸν κινεῖσθαι καὶ αὐτοῦ.

εἰ μὲν κλοπιμαίῳ λογισμῷ τοῦτο ἐποίησεν] Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἡρωτ. Καὶ πόθεν δυνησόμεθα καταληθῆσθαι τοῦτο; Λύσις. Ἡ γὰρ ὑπελάμβανες, ὅτι οὐκ ἂν δυσανεῖ τὸ τοιοῦτον ποίημα ὁ διωπότης, καὶ ἐξ εἰκότων τοῦτο ἦγες, ὡς καὶ ὁ ἐν κεφ. ος'. ἢ ἀκούσον ἕτερόν τι. καιρὸς τις ἐν ὀρισμένῳ μηνῶν, καθ' ὃν ἐπιβιβάνουσι τῶν θηλειῶν οἶτοι. εἰ μὲν οὖν τὸν ὄνον τοῦτον καιρὸν κατέχευε τὸν ἵππον τὸν ὄνον μου, καὶ ἀπεστερήθην ἐγὼ τοῦ ἀπὸ τῆς ὀχλείας τῆς ἐπιβάνσεως κέρδους, ὁμολογουμένως κλεπτικῷ λογισμῷ ἴτα ἐποίησε, καὶ ἕτερόν τι εἰς ἀπόδειξιν οὐ ζητούμεν. εἰ δὲ ῥυμμένος τῇ ὀχλείᾳ τοῦ ἵππου μου, εἴτα τοῦτον ἀπέλυσε, ἢ τοῦ ἐπιτηδέου καιροῦ εἴτε ἰδαμφλεμομένου δυνασθῆσαι βῆσαι καὶ τῶν ἐμόν θηλειῶν, καὶ μηδ' ἐμὲ ζημιωθῆναι

Qui alienam rem vendit, in pretio furtum non facit 42). L. 52. §. 17. D. XLVII. 2.

42) in pretio furtum non facit] Hoc est, non tenetur in pretium et duplum pretii: nec enim pretium subripuit. Sed quanti erat res furtiva, condemnatur. Quare cap. 48. them. ult.

Si quidem sint socii omnium bonorum, et uni eorum pignus detur, et subripiatur, ipse solus habet furti actionem 43). §. 18.

43) ipse solus habet furti actionem] Non enim invicem sibi acquirunt ex delicto specialiter eis ortas actiones. Quare lib. 12. tit. 1. cap. 53. them. 15.

Et quidquid hac actione consecutus sit, societati confert.

Nosti enim, in pignore creditorem diligentiam debere.

Ad idem. Hagiotheod. Semper enim is, qui non sua sponte rem alienam possidet eiusque periculum sustinet, furti actionem habet. Tamen lege et cap. 11. et ibi adnotationem, et necessariam distinctionem invenies.

Neque verbis, neque scriptura 44), sed contractatione furtum fit 45). Nam et qui consilium et opem fert, tunc damnum patitur, cum secuta est contractatio 46). §. 19.

44) neque verbis, neque scriptura] Neque dicendo quis, se furari, neque scribendo, videtur furtum committere: hoc enim apud nos obtinet, ut sine rei contractatione furtum non fiat. Quare et opem ferre, et consilium dare, tunc nocet opem et consilium ferenti, cum res contractata fuerit.

Quare cap. 76.

45) furtum fit] Quare tit. 3. cap. 23. them. ult. et tit. 6. cap. 3. them. 1. et 2.

46) tunc damnum patitur, cum secuta est contractatio] Ut et lib. 2. tit. 2. cap. 53. ait: Non nocet consilium, nisi et factum sequatur.

Qui asinum vel equum meum accepit 47), et solis causa subiecit ei suas equas, si furandi animo hoc fecit 48), ut fur tenetur in duplum 49): sin minus, in simplum 50). §. 20.

47) qui asinum vel equum meum accepit] Quare lib. 15. tit. 1. cap. 5. them. 1.

Asinum meum quidam in equas suas foetus faciendi causa immisit. Et placet eum furci non teneri, nisi et animum habuerit furandi asinum. Hoc etiam, inquit Iulianus, Herennio Modestino discipulo meo de Dalmatia consulenti rescripsi de quodam, qui equos in equas immiserat: dixi enim eum furci teneri, si furandi animum in equo habuit: sin minus, in factum adversus eum agendum respondi.

48) si furandi animo hoc fecit] Hagiotheod. Quaesiverunt: Unde hoc cognoscere poterimus? Solutio. Aut enim existimabas, dominum hoc facinus non aegre laturum, et ex probabilibus hoc colligebas, ut et cap. 77. aut audias aliud quid. Est certum tempus mensium, quo equi insiliunt equabus. Si per totum hoc tempus alter meum equum vel asinum detinuit, egoque lucro, quod ex insilitione proficiscitur, privatus sum, haud dubie animo furis hoc fecit, neque aliud quid ad probationem requirimus. Sed si equo meo ad insiliendum usus deinde eum dimisit, ut tempore opportuno adhuc suppetente etiam meis equabus insilire possit, et pullis non sim privatus, neque damnum sustinui, neque quid-

g) διὰ Cod. 1350. Deest apud Fabr. h) I. lege Οὐλιανός. t) Malim Ἐρένιον.



τοὺς πάλους, λοιπὸν οὐτε ἐξημιώθη, οὐτε ἀπώλεσά τι· οὐδὲ διαφέρων ἔχω, οὐδὲ κινήσω τὴν φούρτι. τότε δὲ οὐδὲ τὴν ἱμφακτον ἔχω εἰς τὸ ἀπλοῦν· ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης λύσεως, ὅτε ὑπελάμβανον, ἀποδέξασθαι τὸν δεσπότην τὸ γινόμενον, τὸ δὲ οὐ γέγονεν οὕτως, ἐνάχομαι τῇ ἱμφακτουμ εἰς τὸ ἀπλοῦν· οὐ μὴν τῇ φούρτι διὰ τὴν ὑπόληψιν καὶ ἐλπίδα τῆς ἀποδοχῆς, ἣν εἶχον.

ὑπόκειται ὡς κλέπτῃς εἰς τὸ διπλάσιον] Ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Ἰνδιξ. ὑπόκειται τῇ φούρτι· εἰ δὲ μή, τῇ ἱμφακτουμ. [Sch. z. VII. 350.]

εἰς τὸ ἀπλοῦν] Τῆς βλάβης. βλάπτεται γὰρ ὁ ἵππος. [Sch. a. VII. 350.]

* Οὐχ ὡς κλέπτῃς, ἀλλ' ὡς παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότητος χρησάμενος.

§. 21. Ἐὰν μέλλοντός μου δανείζειν Πέτρῳ εὐπόρῳ, οὐ ἕτερον Πέτρον ἄπορον ὑποβάλλῃς ὡς εὐπορον, καὶ μερίσῃ μετ' αὐτοῦ τὰ νομίσματα, ἀμφότεροι ἐνέχεσθε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἔὰν μέλλοντός μου δανείζειν Πέτρῳ εὐπόρῳ] * Μέλλοντός μου δανείζειν Τίτιω τινί, σεμνῶ καὶ ἀξιόπιστῳ ἀνδρὶ, ὑπέβαλές μοι οὐ Τίτιον ἕτερον πένητα, εἰπὼν, αὐτὸν εἶναι τῶν εὐπόρων, καὶ δανείσαντός μου διμερίσω μετὰ τοῦ ἀπόρου τούτου τὰ νομίσματα. ὁμολογουμένως τῇ φούρτι κατέχη, ἐπειδὴ σπουδῇ καὶ συμβουλῇ σου γέγονε κλοπῆ. καὶ αὐτός δὲ ὁ Τίτιος κατέχεται μοι τῇ φούρτι.

† Ζῆτει κεφ. ξζ. κ) Θεμ. ε'.

οὐ ἕτερον Πέτρον ἄπορον ὑποβάλλῃς] † Εἰπὼν, αὐτός εὐπορον εἶναι.

ἀμφότεροι ἐνέχεσθε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Σὺ μὲν ὡς σπουδασίας τε ἅμα καὶ κλέψας, ἐπεὶ ἐμέρισας ὅπουγε καὶ μόνῃ ἢ σπουδῇ ἤρκει, ὡς κεφ. θ'. ιε. ιη. καὶ κεφ. ν'. Θεμ. β'. ἐκείνος δὲ ὡς κλέψας, καὶ τοῦτο μὲν ὄντως. ὅρα δὲ, μὴ ἐναντιωθῇ σοι πρὸς τὸ ἰβ'. Θεμ. ἐκεῖ μὲν γὰρ τελειον συνέστη δάνειον, σκοπὸν ἔχοντος κάμου, τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ ὠρισμένως δανείσαι, καὶ αὐτῷ δανείσαντος· τὸ δὲ τῆς ἐλευθερίας, περὶ ἣν αὐτὸς ἐπλανήθη, ἀλλ' οὐ περὶ τὸ δανειζόμενον πρόσπονον, ἕτερον λόγον ἐστίν. ἔταῦθα δὲ οὐ συνέστη δάνειον, ἀλλὰ κλοπῆ γέγονεν ἐξ ὁρθοῦ. πῶς γὰρ συνέστη δάνειον μέσον ἐμοῦ καὶ τοῦ, ὃ οὐδέποτε ἐνεθυμήθη δανείσαι; λοιπὸν ὁ εἰδώς, ὅτι οὐδέποτε ἐνεθυμήθη αὐτῷ δανείσαι, καὶ ὑποβαλὼν ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, καὶ λαβὼν τὰ νομίσματα, οὐκ ἔδανείζετο, ἀλλ' ἔκλεπτε προφανῶς. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορὰ τοῦ παρόντος πρὸς τὸ ἡθρὲν ἰβ'. Θεμ.

† Εἰς ὁλόκληρον.

§. 22. Ἐὰν τις ἀγνοοῦντος τοῦ πρώτου, μείζονα στάθμια ὑποβάλλῃ, καὶ αὐτός, καὶ ὁ ἀγοραστῆς ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἔὰν τις — μείζονα στάθμια ὑποβάλλῃ] Ζῆτει βιβ. ι'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. καὶ κεφ. ιη'. Θεμ. γ'. [Sch. b. VII. 350.] Ἐφ' ᾧ συμμοιρήσει¹⁾ μετὰ τοῦ ἀγοραστοῦ τὸ περισσόν. [Sch. c. VII. 350.]

† Ζῆτει Θεμ. ιη'. καὶ κεφ. ιη'. Θεμ. δ'.

καὶ αὐτός] Ζῆτει βιβ. ιθ'. τιτ. η'. κεφ. λβ'. καὶ μ'. καὶ τιτ. μα'. κεφ. λβ'. Θεμ. β'. καὶ τιτ. κβ'. Θεμ. ε'. Θεμ. β'. αὐτοῦ. [Sch. d. VII. 350.]

καὶ ὁ ἀγοραστῆς] Εἰδὼτος δηλαδὴ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ συμφανήσαντος συμμοιρῆσαι τῷ ὑποβαλόντι²⁾, κατὰ τὴν διάστιξιν τοῦ πρὸ τούτου Θεμ. ἄλλος ἐστὶν ὁ Θεματισμὸς τοῦ δ'. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ ι'. βιβ. [Sch. e. VII. 350.]

* Τοῦ αὐτοῦ³⁾. Ἐὰν ἦδει τότε γὰρ ὁ μὲν ὑποβαλὼν τὰ στάθμια ὑπόκειται ὡς σπουδασίας ἕτερον κλέπτοντι· ὁ δὲ τοῦτο εἰδὼς ἀγοραστῆς ὑπόκειται ὡς κλέψας, ὡς γίνεται ἐν τῷ ι'. καὶ ιε'. καὶ ιη'. Θεμ. εἰ γὰρ οὐδὲ ὁ ἀγοραστῆς ἦδει τὸ τῶν σταθμίων ἄδικον, τότε οὐδὲ ψηλάφῃς γίνεται, οὐδὲ κλοπῆ ἐστίν, ὡς Θεμ. ιε'. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. ξζ'. Θεμ. ε'. ἀλλὰ μόνῃ ἀρμόζει ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ κατὰ μόνον τοῦ ὑποβαλόντος τὰ στάθμια, ὡς βιβ. ι'. τιτ. γ'. κεφ. ιη'. Θεμ. δ'.

quam amisi: nec mea aliquid interest, nec furti agam. Tunc neque in factum agam in simplum: in prima autem solutione, cum existimarem, dominum factum ratum habere, quod ita se non habebat, in factum mecum agitur in simplum: non etiam furti propter opinionem et spem ratihabitionis, quam habebam.

49) ut fur tenetur in duplum] Cyrillus et Index: tenetur furti: sin minus, in factum.

50) in simplum] Damni. Laesus enim est equus.

Non ut fur, sed tanquam usus contra domini voluntatem.

Si cum essem Petro viro locupletis crediturus⁵¹⁾, tu alium Petrum inopem subieceris⁵²⁾ quasi locupletem, et cum eo pecuniam partitus sis, utrique furti obligamini⁵³⁾.

51) si cum essem Petro viro locupletis crediturus] Cum Titio honesto et idoneo viro pecuniam crediturus essem, subieceris mihi alium Titium egenum, dicens eum esse locupletem, et pecuniam a me datam cum viro hoc egeno divisisti. Haud dubie furti teneris, quia ope et consilio tuo furtum factum est. Sed et Titius furti mihi tenetur.

Quaere cap. 67. them. 5.

52) tu alium Petrum subieceris] Dicens eum esse locupletem.

53) utrique furti obligamini] Hagiotheod. Tu, quia opem tulisti et furtum fecisti, cum divideris: ubi et solum ministerium sufficeret, ut cap. 9. 15. 18. et cap. 50. them. 2. ille autem, quia furtum fecit, idque revera. Vide autem, ne obstet themati 12. Nam illic integrum mutuum contractum est, cum ego quoque huic certam pecuniam credere vellem, et ei crediderim: quod autem de libertate dicitur, in qua erravit, non in persona debitoris mutuum pecuniam sumentis, aliam habet rationem. Hic vero mutuum non est contractum, sed furtum directo factum est. Qua enim ratione mutuum consisteret inter me et illum, cui pecuniam mutuum dare nunquam in mente habueram? Proinde is, qui scit, me ei mutuum dare in mente non habuisse, et se ut alium subiecit, et pecuniam accepit, non mutuum sumpsit pecuniam, sed evidenter furtum fecit. Et haec est differentia huius et 12. thematis.

In solidum.

Si quis ignorante venditore maiora pondera subiecerit⁵⁴⁾, et ipse⁵⁵⁾, et emtor⁵⁶⁾ furti tenentur⁵⁷⁾.

54) si quis — maiora pondera subiecerit] Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 4. et cap. 18. them. 3. Ut superfluum cum emtore partiretur.

Quaere them. 18. et cap. 18. them. 4.

55) et ipse] Quaere lib. 19. tit. 8. cap. 32. et 41. et tit. 41. cap. 32. them. 2. et tit. 22. cap. 6. them. 2.

56) et emtor] Videlicet si emtor sciat et paciscatur de partiendo cum eo, qui maiora pondera subiecit, secundum distinctionem praecedentis thematis. Alia est species cap. 4. tit. 3. lib. 10.

Eiusdem. Si sciebat: tunc enim qui pondera subiecit, tenetur, quod opem alii furtum facienti tulerit: emtor autem hoc sciens tenetur, quod furtum fecerit, ut in them. 10. 16. et 18. Nam si neque emtor iniquitatem ponderum sciebat, tunc nec contractatio fit, nec furtum est, ut them. 16. Lege et cap. 67. them. 5. Sed sola de dolo actio competit adversus eum duntaxat, qui pondera subiecit, ut lib. 10. tit. 3. cap. 18. them. 4.

k) Est l. 66. §. 4. D. h. t. l) Malim συμμοιρῆσαι. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποβάλλοντι. n) Intellige Hagiotheodoritum.

ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Οὐδὲ γὰρ κατὰ νόμον τοῦ πράτου δοκεῖ λαμβάνειν· πεπλάνηται γὰρ περὶ τὸν σταθμὸν. [Sch. f. VII. 350.]

† Ζήτει τὸ ἡ'. κεφ.

Ἐάν τις τῷ δούλῳ μου συμβουλευέσῃ ἀπαλειψαίαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὠνεακοῦ, κατέχεται τῇ περιλοπῆς ἀγωγῇ.

Εἰ δὲ μεταγράψασθαι *) τὰ δικαιώματά μου ὑνεβούλευσεν αὐτῷ, κατέχεται τῇ περι δούλου φθοῆς ἀγωγῇ· εἰ δὲ αὐτὸς μετεγράψατο, τῇ περι δόλου ἀγωγῇ.

εἰ δὲ αὐτὸς μετεγράψατο] Οὐ μὴν ὁ δούλος. ζήτει π. ε'. κεφ. ια'. [Sch. g. VII. 350.]

Ἐάν λιναία μαργαριτῶν ἢ οἶνος, ἢ σκευὴ κλαπῆ, παρακατὸν ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν λέγεσθαι.

Ἐάν λιναία μαργαριτῶν — κλαπῆ] Ἐάν μαργαρίται ἐν λίνῳ δεδεμέναι καὶ εἰς ὄρμαθόν συγκείμεναι ὑποκλάσῃ, τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ὀφείλει λέγειν ὁ κινῶν περὶ αὐτῶν φούρτι. καὶ οἶνου γὰρ κλαπέτος ἀνάγκη λέγειν, πόσοι φούρτι ἐκλάσθησαν. εἰ δὲ καὶ σκευὴ κλαπῶσιν οἰαδῆποτε, καὶ αὐτῶν τὸν ἀριθμὸν ἀπαιτεῖται λέγειν ὁ τὴν φούρτι κινῶν. ch. h. VII. 350.]

Ἐάν τι κλαπῆ παρὰ δούλου ἔχοντος ἐν ἐξουσίᾳ τὸν πεκουλίον διοίκησιν, καὶ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν κλέπτῃν οὐ κατὰ δωρεάν, ἢ λάβῃ παρ' αὐτοῦ ποινήν, ἢ πρᾶγμα ποιῶν αὐτῷ τὸ ἱκανόν, δοκεῖ κλάεσθαι, καὶ ἀναιρεῖται τῷ δεσπότη ἢ περι κλοπῆς ἀγωγῇ.

Ἐάν τι κλαπῆ παρὰ δούλου] * Ἐάν τις κλέψῃ πρᾶγμα πεκουλίον τοῦ οἰκέτου μου, ὃ δὲ ἐλευθέρῳ ἔχοντι πεκουλίον διοίκησιν διαλύσῃται πρὸς αὐτὸν μὴ δοῦναι ἀνιμιστῆ τῇ φούρτι ἐρρωται ἢ διάλυσις.

ἔχοντος ἐν ἐξουσίᾳ τὴν τοῦ πεκουλίου διοίκησιν] * Τοῦ αὐτοῦ. Προσθερῶσον. Αἰὲ συντρέχει ὁ νόμος, εὐδὴ τινὰ ἀφορμὴν εἰς τὸ ἀνελεῖν τὰς περὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἀγωγάς. ζήτει βιβ. ια'. τιτ. α'. κεφ. ιζ'. καὶ τὴν ἐκῆ μαργαρίτην. προσθερῶσον καὶ ἄλλο. ὁ δούλος χεῖρονα τὴν ἐσθίαν τοῦ δεσπότη ποιεῖν οὐ δύναται, ἢ ἔχον οὐ δύναται ἰάσαι αὐτὸν, ἢ ἀποστερηθῆαι κέρδους ἀρροζόντος αὐτῷ τῷ πότῃ ἐξ ὀρθοῦ καὶ μὴ δι' αὐτοῦ τοῦ δούλου. καὶ ζήτει π. ια'. τιτ. α'. κεφ. ξδ'. πρόσθετος τοῖνον καὶ τῷ παρόντι δούλου ἔχοντι ἐλευθέρῳ πεκουλίον διοίκησιν ὑπέστη κλοπῆν ἐπὶ τινὶ πράγματι πεκουλιάρῳ. ἐπὶ μὲν αὐτῷ, φησὶ, τῷ γαμῆτι οὐ δύναται ὅπωςδῆποτε ζῆμον τὸν δεσπότην ὁ δὲ τῇ δὲ φούρτι καὶ τῇ ταύτης ποινῇ κατὰ δωρεάν μὲν γορευεῖν καὶ ἀποτάσσεσθαι οὐ δύναται, ὡς προφανῶς ἐπὶ τῇ τῷ πεκουλίον καὶ τοῦ δεσπότη τοῦτο ποιῶν. εἰ δὲ ὡς πῶς, ἢ τελείως λαβῶν τὴν ποινήν, ἢ μερικῶς καὶ τῷ ὄντι τελείως ἀποταξάμενος ἀπαλλαγῆν τῆς ἐνοχίας τῷ κλέπτῃ ἴσεται, δέχομαι τοῦτο, φησὶν ὁ νόμος· ὅτε τε καὶ ὁ δούλος ἐς δεσποσύνην τοῦ πεκουλίου ἐστὶ, καὶ τὸ κέρδος ἀπὸ ποινῆς ἀμαρτημάτων καὶ τιμωρίας ἀνθρώπου τῷ δεσπότη περιεργαίαι ἐμείλλει)· καὶ εἰ τοιοῦτον κέρδος καὶ τότε μὴ τε ἀπειτέρησεν τὸν δεσπότην ὁ δούλος, οὐχ ἡγούμαι ἐκ οὐ χεῖρονα γίνεσθαι τὴν αἴρεσιν τοῦ δεσπότη, οὐδὲ γὰρ πρὸς τοῦτο τὸ θέμα ὁ κανὼν μου ὁ ἐν τῷ ξδ'. κεφ. α'. τιτ. τοῦ ια'. βιβ. φησὶς· ἔθος γὰρ ἔγω συντρέχειν μικρᾶς τιμῆς λαβῆς δραξάμενος, εἰς τὸ ἀναιρεῖν τὰς ἐξ ἐπιμῆτος ἐνοχίας· ἀναιρεῖ γὰρ ἐνταῦθα τῷ δεσπότη, ὃ ὡς οὕτως, ὡς εἶπον, τὴν φούρτι καὶ τὴν ἐκ ταύτης ποινήν· ἐν τῇ γὰρ δοκεῖ καὶ οὗτος τοῦ πεκουλίου· (ἀνάγνωθι γὰρ κεφ. νζ'. θεμ. δ. ε.) ὡς καὶ ὁ κορυβτωρ τῶν τοῦ ἀνήβου ἡμάτων. το αὐτὸ γὰρ καὶ οὗτοι ποιεῖν δύναται ὑποτιμῶν κλοπῆν ἐπὶ πράγμασι τοῦ ἀνήβου. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ νε'. θεμ. δ. καὶ νζ'. θεμ. ε'. οὔτε γοῦν ἐκείνοι τοῦτο ἔντες δοκοῦσι βλάπτειν τὸν ἀνήβον, οἷτε ὁ ἔχων ἐλευθέρῳ ἡλίου διοίκησιν δούλος βλάπτειν τὸν δεσπότην δοκεῖ.

57) furti tenentur] Nec enim videtur ex voluntate venditoris accipere, cum erret in pondere.

Quaere cap. 18.

Si quis servo meo persuaserit, ut nomen suum ex instrumento emtionis tolleret, tenetur furti. L. 52. §. 23. D. XLVII. 2.

Quodsi, ut describeret instrumenta mea, ei persuaserit, tenetur servi corrupti: si ipse descripsit), actione de dolo. §. 24.

58) si ipse descripsit] Non servus. Quaere tit. 6. cap. 11.

Si linea margaritarum, vel vinum, vel vasa subrepta sint), necesse est numerum dici. §. 25.

59) si linea margaritarum — subrepta sint] Si margaritae in lino vinctae et catenae vice compositae subriplantur, numerum earum dicere debet, qui de eis agit furti. Nam et vino subrepto necesse est dici, quot amphorae subreptae sint. Sed etsi vasa subrepta sint qualiacunque, eorum quoque numerum dicere debet, qui furti agit.

Si quid subripiatur servo) habenti liberam peculii administrationem), et paciscatur cum fure), non donationis causa), vel accipiat ab eo poenam), vel rem, quae ei satisfaciatur, transigere videtur), et perit domino actio furti).

60) si quid subripiatur servo] Si quis rem ex peculio servi mei subriperit, is autem liberam peculii administrationem habens cum eo transegerit non donandi animo, actionis furti nomine transactio valet.

61) habenti liberam peculii administrationem] Eiusdem. Haec antea considera. Semper lex succurrit, si quam occasionem inveniat tollendarum actionum ex delictis. Quaere lib. 11. tit. 1. cap. 17. et ibi adnotationem. Aliud etiam reputa. Servus deteriorum domini conditionem facere nequit, id est, non potest eum damno afficere vel privare lucro domino directo, non per servum, competente. Et quaere lib. 11. tit. 1. cap. 64. Attende ergo et ad hoc caput. Servus liberam habens peculii administrationem rei peculiaris furtum passus est. Rei ipsius nomine, inquit, servus dominum damno afficere nullo modo potest: actioni furti et poenae, quam ea persequitur, donationis causa renunciare non potest, cum evidenter in fraudem peculii et domini hoc faciat. Sed si alio modo vel poenam totam consecutus, vel partem poenae nactus reliquo prorsus renunciaverit, et furem obligatione liberaverit, lex ait: Hoc admitto, propterea quod et servus parvus dominus peculii est, et lucrum ex poena et delicto et coercitione hominis domino erat obventurum: et si eiusmodi lucri non in totum servus privaverit dominum, non puto deteriorem ex eo fieri domini conditionem, neque huic themati congruit regula in cap. 64. tit. 1. lib. 11. a me dicta: semper enim soleo succurrere, parvam opportunitatem nanciscens, in tollendis obligationibus ex delictis: nam hoc casu servus domini ita, ut dixi, furti actionem et poenam, quam illa persequitur, tollit, quia et hic dominus esse videtur peculii (legas enim et cap. 57. them. 4. 5.) sicut etiam curator rerum impuberis. Nam et hi idem facere possunt, furtum rerum impuberis passi. Nam lege et cap. 55. them. 4. et cap. 57. them. 5. Neque illi hoc facientes impuberem damno afficere videntur, neque servus liberam peculii administrationem habens dominum.

a) Fabr. τὰ addit ante μεταγράψασθαι, quod deest in Cod. 1350. p) Sic Cod. 1350.



καὶ συμφωνήσῃ πρὸς τὸν κλέπτην] Ἴγουν συγ-
χωρήσῃ⁹⁾ ἢ διαλύσῃται ὁ δοῦλος. σημειώσαι, ὅτι ἐπὶ ταῖς
πεκουλιάραις ἀγωγαῖς οἱ δοῦλοι δύνανται διαλυθῆναι, κἀν
τοῖς δεσπόταις αὐτῶν αἱ ἀγωγαὶ προσπορίζονται. [Sch. i.
VII. 350.]

οὐ κατὰ δωρεάν] Ἄλλ' ἵνα λογισθῆται¹⁾ τοῦτο τυχόν
εἰς χρέος. [Sch. k. VII. 350.]

τὴν ποινὴν] † Τουτέστι, τὸ διπλοῦν ἢ τετραπλοῦν.

δοκεῖ διαλύεσθαι] Ζῆτει βιβ. ια'. tit. α'.⁴⁾ κεφ. κη'.
θεμ. γ'. καὶ κεφ. νθ'. καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρλγ'. καὶ βιβ. μζ'.
tit. α'. κεφ. ζ'. καὶ βιβ. ιθ'. tit. α'. κεφ. ιη'. θεμ. τελευτ. καὶ
βιβ. ιη'. tit. δ'. κεφ. γ'. θεμ. ιβ'. καὶ βιβ. κε'. tit. γ'. κεφ. α'.
[Sch. l. VII. 350.]

* Εἰ δὲ καὶ τὸ διπλάσιον τὸ ἐκ τῆς ποινῆς τῆς φούρτι
καταβληθῆ τῷ οἰκέτῃ, ἀναμφιβόλως ἐλευθεροῦται. πρὸς τοῦτο
ἀκόλουθον ἐστὶ καὶ ἐκεῖνο, ὅτι ἐὰν λάβῃ παρὰ τοῦ κλέπτου
ὁ οἰκέτης πρᾶγμα ποιοῦν αὐτῷ τὸ ἱκανόν ἐπὶ τῇ κλοπῇ, πάλιν
ὁφθαῖως διαλύεται.

καὶ ἀναίρεται τῷ δεσπότῃ ἢ περὶ κλοπῆς
ἀγωγῆ] Ἐπειδὴ πεκουλιάρια ἐστὶ τοῦ δεσπότου ἢ τοιαύτη
ἀγωγή. [Sch. m. VII. 350.]

Εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐμοὶ τῷ δεσπότῃ προσπορίσθη ἢ
φούρτι, ὅμως πεκουλιάρια ἐστὶ τοῦ οἰκέτου μου ἢ ἀγωγή.
[Sch. n. VII. 350. sq.]

27. Ἐάν τις ὁμόσους μὴ κλέψῃ, ψηλαφᾷ τὸ πρᾶγμα,
II. οὐ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, ἀλλὰ τῇ ἀπαιτούσῃ πρᾶ-
γμα ἴδιον ἐνέχεται.

οὐ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] * Ἡ μὲν φούρτι ἀνή-
ρηται κατ' αὐτοῦ διὰ τὸν ὄρκον· φυλάττεται δὲ τῷ δεσπότῃ ἢ
τοῦ πρᾶγματος ἀπαιτήσις, τουτέστιν, ἢ ἐν ἑμὶ καὶ ὁ κον-
δικτίκιος.

ἀλλὰ τῇ ἀπαιτούσῃ πρᾶγμα ἴδιον ἐνέχεται]
Τῇ ἐν ἑμὶ τῆς γὰρ φούρτι ἠλευθέρωσεν αὐτὸν ὁ ὄρκος·
ἔχει γὰρ ἐπ' αὐτῷ τιμωρὸν τὸ θεῖον. ζῆτει βιβ. κβ'. tit. ε'.
κεφ. ιγ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ β'. παραγραφῆν, καὶ
κεφ. κη'. αὐτοῦ, θεμ. ζ'. [Sch. o. VII. 351.]

28. Ἐάν δοῦλος γραφεὶς κληρονόμος κλαπῆ, καὶ
πρὸ ὑπειρελεύσεως τῆς κληρονομίας ἀποθάνῃ, τὸ
τίμημα τῆς κληρονομίας εἰς τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν
καὶ εἰς τὴν τοῦ κλαπέντος ἀπαιτήσιν καταφέρεται.

ἐὰν δοῦλος γραφεὶς κληρονόμος κλαπῆ] Ἐάν
τὸν οἰκέτην μου γεγραμμένον ὑπὸ τινος κληρονόμον ὑποκλέψῃ
τις, καὶ τὸ τίμημα τῆς κληρονομίας ἀπαιτῆται, ἐὰν συμβῇ
τὸν οἰκέτην μου τελευτήσῃ, πρὶν ἢ κατὰ κέλυσίν μου ἀδι-
τέυσῃ. καὶ ὁ κονδικτίκιος δὲ μετὰ τελευτῆν τοῦ οἰκέτου κη-
νούμενος ἀπαιτεῖ τὸ¹⁾ τῆς κληρονομίας διαφέρον. [Sch. p.
VII. 351.]

δοῦλος γραφεὶς κληρονόμος] † Τοῦ Πέτρου παρὰ
Παύλου. ζῆτει κεφ. κγ'. θεμ. β'.

πρὸ ὑπειρελεύσεως τῆς κληρονομίας] † Ζῆτει
tit. ι'. κεφ. ιδ'. ὅμοιον.

ἀποθάνῃ] † Παρὰ τῷ κλέπτῃ.

τὸ τίμημα τῆς κληρονομίας — καταφέρεται]
Ζῆτει tit. γ'. κεφ. κγ'. καὶ ν'. θεμ. β'. [Sch. q. VII. 351.]

* Τουτέστι, καὶ τὸ τίμημα τῆς κληρονομίας καὶ τὴν κληρο-
νομίαν λαμβάνω, καὶ τὸ διαφέρον αὐτῆς τῆς κληρονομίας,
ὡπερ ἔμελλον²⁾ κερδαίνειν, εἶγε ὁ δοῦλος μου ὑπειρελήθε τὴν
κληρονομίαν, κἀν μετὰ τελευτῆν αὐτοῦ ἡλαττώθῃ ἢ ἐφθάσῃ.
τί γὰρ, ὅτι τὸ διαφέρον καρπὸς ἦν, καὶ ἠφανίσθη; ζῆτει
tit. γ'. κεφ. κγ'. καὶ κεφ. ν'. θεμ. β'. ὁμοίως ἐπὶ Ακουιλίου.

29. Ἐάν ὑπὸ ἡμέραν ἐλευθερωθῆσόμενος δοῦλος, ἢ
πρᾶγμα ληγατευθῆν ὑπὸ αἵρεσιν κλαπῆ, καὶ πρὸ
ὑπειρελεύσεως τῆς κληρονομίας ἐξέλθῃ ἢ αἵρεσις, οὐ
κινεῖται ἢ φούρτι³⁾ λοιπὸν γὰρ οὐ διαφέρει τῷ κλη-
ρονόμῳ. ἠρτημένης δὲ τῆς αἵρέσεως, τοσοῦτον⁴⁾
διατιμᾶται, ὅσον ἠδύνατο πρᾶθῆναι.

62) et paciscatur cum fure] Id est, remittat
vel transigat servus. Nota, de peculiaribus actionibus
servos posse transigere, licet dominis eorum actiones
acquirantur.

63) non donationis causa] Sed ut forte hoc
in debitum computetur.

64) poenam] Hoc est, duplum vel quadruplum.

65) transigere videtur] Quaere lib. 11. tit. 1.
cap. 28. them. 3. et cap. 59. et lib. 2. tit. 3. cap. 133. et
lib. 47. tit. 1. cap. 7. et lib. 19. tit. 1. cap. 18. them. ult.
et lib. 18. tit. 4. cap. 3. them. 12. et lib. 25. tit. 3. cap. 1.

Sed et si duplum, quod poenae nomine ex actione
furti debetur, solutum sit, haud dubie liberatur. Huic
consequens etiam illud est, servum recte transigere, si
a fure rem accipiat, quae ob furtum ei satisfaciat.

66) et perit domino actio furti] Quia pecu-
liaris est domini haec actio.

Nam licet mihi domino acquiratur actio furti, tamen
peculiaris est servi mei actio.

Si quis, posteaquam iuravit, se furtum non fe-
cisse, rem contrectet, non actione furti⁶⁷⁾, sed per-
secutione rei suae tenetur⁶⁸⁾.

67) non actione furti] Furti quidem actio sub-
lata in eum est iureiurando: salva tamen domino est
rei persecutio, id est, in rem actio et conditio fur-
tiva.

68) sed persecutione rei suae tenetur] In
rem actione: nam actione furti eum liberavit iusiuran-
dum, quod habet Deum ultorem. Quaere lib. 22. tit. 5.
cap. 13. them. 3. et ibi secundam adnotationem, et eius-
dem tit. cap. 28. them. 7.

Si servus heres institutus subripiatur⁶⁹⁾, et
ante aditionem hereditatis⁷⁰⁾ moriatur⁷¹⁾, pretium
hereditatis in actionem furti et in conditionem fur-
tivam venit⁷²⁾.

69) si servus heres institutus subripiatur]
Si quis servum meum heredem ab aliquo scriptum sub-
ripiat, hereditatis etiam pretium petitur, si servus meus
decesserit ante aditam iussu meo hereditatem. Conditio
quoque post mortem servi quod ratione hereditatis in-
terest, persequitur.

servus heres institutus] Servus Petri a Paulo.
Quaere cap. 23. them. 2.

70) ante aditionem hereditatis] Quaere
tit. 10. cap. 14. simile.

71) moriatur] Apud furem.

72) pretium hereditatis — venit] Quaere
tit. 3. cap. 23. et 50. them. 2.

Hoc est, et pretium hereditatis et hereditatem con-
sequor, et id quod interest ratione hereditatis, quod
lucrifactorum essem, si servus meus hereditatem adisset,
licet post mortem eius minuta vel corrupta sit. Quid
enim, si id quod interest, fructus erat, qui non appa-
ret? Quaere tit. 3. cap. 23. et cap. 50. them. 2. Idem in
Aquila.

Si statuliber, vel res sub conditione legata sub-
ripiatur⁷³⁾, et ante aditionem hereditatis extiterit
conditio, non agitur furti⁷⁴⁾, quia iam non interest
heredis⁷⁵⁾. Pendente autem conditione⁷⁶⁾ tanti
aestimatur⁷⁷⁾, quanti vendi potuit⁷⁸⁾.

q) Fabr. συγχωρήσει. r) Fabr. λογισθῆται. s) Sic Cod. 1350. Fabr. tit. β'. t) τὸ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr.

*) Sic Cod. 1350. v) Sic Cod. 1350. et postea ὅσον. Fabr. τοσοῦτον et ὅσον.



κλαπῆ] † Πρὸ ὑπεριελεύσεως.

οὐ κινεῖται ἢ φοῦρτι] Οὐτε παρὰ τοῦ κληρονόμου, οὔτε οὐκ ἔστιν αὐτοῦ, οὔτε παρὰ τοῦ ληγαταρίου, οὔτε οὐδὲν ἀπ' αὐτοῦ ἐκλάπη. [Sch. r. VII. 351.]

* Παρὰ τοῦ κληρονόμου διὰ τὸ πρὸ ὑπεριελεύσεως τῆς κληρονομίας γενέσθαι τὴν κλοπῆν. καὶ ζῆτει τιτ. κθ'. κεφ. α'. β'. καὶ τὸν ὅλον τιτ. ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τοῦ ληγαταρίου. καὶ ζῆτει κεφ. πς.

λοιπὸν γὰρ οὐ διαφέρει τῷ κληρονόμῳ] * Τοῦ ἁγιοθεοδ. Ἀτὶ γὰρ ὅτε διαφέροντος ὑπόντος τινί, ὑσμύζει αὐτῷ διὰ τὸ διαφέρειν ἢ φοῦρτι· ἔαν λείψῃ τὸ διαφέρειν, εἴτε πρὸ τοῦ κληρονομοῦ τὴν φοῦρτι, εἴτε μετὰ τὸ κληρονομοῦ, πανταίως καὶ ἢ φοῦρτι, ὡς κεφ. β'. ἀναγκασίον. ἀνάγκασθι γὰρ καὶ κεφ. ια'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν ὅλην, καὶ κεφ. νδ'. θεμ. β'.

ἤρτημένης δὲ τῆς αἰρέσεως] Ἦγουν, εἰ δὲ ὑπεριελευσθῆναι μὲν ἢ κληρονομία, ἢ δὲ αἰρέσει τοῦ ληγαίου εἴη ἤρτηται. ζῆτει τιτ. ι'. κεφ. ιδ'. καὶ ια'. καὶ ι'. θεμ. β'. καὶ τὸ τέλος τοῦ ι'. [Sch. s. VII. 351.]

τοσοῦτου διατιμᾶται] Εἰς τοσοῦτον διαφέρειν νομίζεται τῷ κληρονόμῳ ὁ στατουλίβερ, καὶ τί ὑπὸ αἰρέσει ληγαίου, καὶ δίδεται ἢ διατιμᾶται τῷ κληρονόμῳ ὡς εἴη δευπόζοντι. [Sch. t. VII. 351.]

* Τῆς ἐξπιλάται κινουμένης διὰ τὸ πρὸ ὑπεριελεύσεως τῆς κληρονομίας γενέσθαι τὴν κλοπῆν, ἢ τῆς αὐτῆς ἐξενεβένδουμ. καὶ ζῆτει τιτ. κθ'. κεφ. α'. β'. καὶ ὅλον τὸν τιτ.

ἴσου ἢ δύνατο παραθῆναι] Πρὶν ἢ γὰρ ἐξέλθῃ ἢ αἰρέσει τοῦ ληγαίου ἢ τῆς ἐλευθερίας, τῷ κληρονόμῳ δεσποτικῶς διαφέρονται, καὶ δύνανται καὶ τὸν στατουλίβερ δοῦλον πωλεῖν, καὶ τὸ ἐπὶ αἰρέσει ληγαίου πρᾶγμα. πωλεῖ δὲ οὐ δικαίον τιμήματος, ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἀγοράζειν τινὰ πρᾶγμα ἀμφίβολον ἀμφιβάλλεται γὰρ, εἴτε ἐξελίσεται ἢ αἰρέσει τῆς ἐλευθερίας ἢ τοῦ ληγαίου, εἴτε καὶ μή. [Sch. u. VII. 351.]

Παρὰ*) τοῦ κληρονόμου οὕτως ἐν ἤρτημένῳ ἐν τῷ πρᾶγμα ἢ ὁ δούλος.

* Ἰδεμ. γ) Ὁ ἀπὸ οἰκίας, ἐν ἣ οὐδεὶς ἐστίν, ἀρπάξων, ὡς μὲν φανερὸς κλέπτης, διὰ τὸ μὴ ὄραθῆναι αὐτόν, οὐκ ἐνέχεται εἰς τὸ τετραπλάσιον· ὡς δὲ ἀφανὴς εἰς τὸ διπλάσιον ἐνέχεται· ὡς δὲ βίαιος ἀρπαξ εἰς τὸ τετραπλοῦν κατέχεται.

ὁ ἀπὸ οἰκίας, ἐν ἣ οὐδεὶς ἐστίν, ἀρπάξων] * Ἐάν τις ἀπὸ οἰκίας ἀρπάξῃ πρᾶγμα, καὶ τῆ βί βονόρουμ ἡμπτόρουμ κατέχεται εἰς τὸ τετραπλοῦν· κατέχεται δὲ καὶ τῆ νεκ μαριφέσι*) φοῦρτι, εἰ μὴδεὶς ἐπέλαβεν αὐτόν τὸ πρᾶγμα κλέπτονα.

ὡς δὲ βίαιος ἀρπαξ εἰς τὸ τετραπλοῦν κατέχεται] Τῆ βί βονόρουμ ἡμπτόρουμ, καὶ ἀναρῆται τὴν φοῦρτι· ὡς περὶ καὶ ἢ φοῦρτι προκηθῆναι ἀναρῆται τῶς ἐπὶ τῷ διπλῷ τὴν περὶ ἀρπαγῆς. καὶ ζῆτει τιτ. ιζ'. κεφ. α'. [Sch. x. VII. 351.]

* Οὐκ ἴνα ἀπαιτηθῆ ὁ ἀπελόμενος καὶ διὰ τῆς φοῦρτι τὸ διπλοῦν, καὶ διὰ τῆς βί βονόρουμ ἡμπτόρουμ τὸ τετραπλοῦν· ἀλλ' εἰ μὲν ἢ βί βονόρουμ γυμνωσθῆ προτερον, ὁ βεβθῆ ἢ φοῦρτι ὡς ἐλάττων ὑπὸ τοῦ μείζονος· εἰ δὲ ἢ φοῦρτι προτερον γυμνωσθῆ, μετὰ ταῦτα δὲ ἢ βί βονόρουμ ἡμπτόρουμ, οὐκ ἐπὶ ὅλῳ τῷ τετραπλῷ, ἀλλὰ παρῆσον ἢ φοῦρτι ἀπίτησεν· ἴνα δι' ἀμφοτέρων τετραπλοῦν μόνον ἀπαιτηθῆ.

* Τοῦ ἁγιοθεοδ. Ὅτι δὲ βίαιος ἀρπαξ ἐστὶ, δῆλον ἐνεβέν. ὁ γὰρ τὰς κλείς συνθάλασας καὶ τὰς πύλας ἀνοίξας, καὶ τὰ ἐκεῖ κείμενα ἀφελόμενος, καὶ βίαν πάντως ἐποίησε, καὶ βίαιως ἤρπισε ταῦτα.

γ). Παυλ. Ἐάν ἐπὶ ὕβρει τὸν πυλῶνά σου κλάσω, καὶ ἄλλοι εἰσελθόντες κλέψωσι τὰ πράγματά σου, οὐκ ἐνέχομαι τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ. τὰ γὰρ ἡμαρτήματα ἀπὸ τῶν διαθέσεων τοῦ ἁμαρτάνοντος διαστίζονται.

ἔάν ἐπὶ ὕβρει τὸν πυλῶνά σου κλάσω] * Εἰ*) μόνως ὕβρεως ἐνεκα τὸν πυλῶνα τοῦ οἴκου κλάσει, καὶ τοῦτου

73) subripiatur] Ante aditionem.

74) non agitur furti] Neque ab herede, qui eius servus non est, neque a legatario, quia nihil subreptum est.

Ab herede, quia furtum ante aditam hereditatem factum est. Et quaere tit. 29. cap. 1. et 2. et totum tit. Sed neque a legatario. Et quaere cap. 86.

75) quia iam non interest heredis] Hagio theod. Semper enim, cum, si alicuius intersit, ei propter id quod interest, competit actio furti: si interest desinat, sive ante, sive post motam actionem furti etiam furti actio cessat, ut cap. 91. necessarium. Nam lege et cap. 11. et ibi totam adnotationem, et cap. 54 them. 2.

76) pendente autem conditione] Hoc est adita hereditate et legati conditione pendente. Quaere tit. 10. cap. 14. et 11. et 10. them. 2. et finem cap. 10.

77) tanti aestimatur] Tantum existimatur in teresse heredis ratione statuliberi, vel rei sub conditione legatae, et datur aestimatio heredi quasi adhuc domino.

Cum de expilata hereditate agitur propter furtum ante aditam hereditatem factum, vel ad exhibendum. Et quaere tit. 29. cap. 1. 2. et totum titulum.

78) quanti vendi potuit] Nam priusquam existat conditio legati vel libertatis, ad heredem iure domini pertinent, ita ut possit statuliberum et rem sub conditione legatam vendere. Vendit autem non iusto pretio, sed quanti solet emi res, de qua ambigitur, ut hic de conditione legati aut libertatis ambigitur, ex titura sit, necne.

Ab herede res vel servus, qui ita in pendenti erat.

Idem. Qui ex domo, in qua nemo est, rapit 79), ut fur manifestus, cum visus sit a nemine, non tenetur in quadruplum: ut nec manifestus tenetur in duplum: ut raptor tenetur in quadruplum 80).

79) qui ex domo, in qua nemo est, rapit] Si quis ex domo rem rapuerit, et vi bonorum raptorum tenetur in quadruplum: et furti nec manifesti, si nemo eum, cum rem subriperet, deprehendit.

80) ut raptor tenetur in quadruplum] Actione vi bonorum raptorum, quae furti actionem tollit: sicut et furti actio prius mota, certe quoad duplum. tollit actionem vi bonorum raptorum. Et quaere tit. 17. cap. 1.

Non ita, ut ab eo, qui abstulit, actione furti duplum, actione vi bonorum raptorum quadruplum exigatur: sed ita, ut si prius actum sit vi bonorum raptorum, extingatur furti actio ut minor a maiore: sin autem furti prius actum sit, deinde vi bonorum raptorum agatur, non in totum quadruplum, sed quanto minus furti actione exactum est: ita ut utraque actione quadruplum duntaxat petatur.

Hagiotheod. Eum raptorem esse, hinc manifestum est: nam qui claves fregit et fores aperuit, et ibi posita abstulit, omnino vim fecit, et vi omnia rapuit.

LIII. Paul. Si iniuriae causa ianuam tuam effregero 1), et ingressi alii res tuas subriperint, non teneor furti. Nam delicta ex proposito delinquentium distinguuntur 2).

1) si iniuriae causa ianuam tuam effregero] Si quis iniuriae duntaxat causa ianuam domus

w) Fabr. ὑπεριελευσθῆ. r) Deest hoc scholium apud Fabr. z) Sic semper Cod. 1350. Fabr. ὁ αὐτός. z) Cod. 1350. Basil. T. V.



συμβάντος ἕτεροί τινες ἀφείλονται πράγματα ἐξ αὐτοῦ τοῦ οἴκου, οὐ κατέχεται τῆ φούρτι διὰ τὰ κλαπέντα πράγματα· τὰ γὰρ ἁμαρτήματα ἢ βούλησις καὶ προαίρεσις τοῦ ἁμαρτάνοντος διατιθίεται.

τὰ γὰρ ἁμαρτήματα — διαστιζέται] Σημείωσαι κανόνα ὡραίον, ὅτι τὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ τῆς διαθέσεως κανονίζονται τοῦ ἁμαρτάνοντος. ζῆτει καὶ βιβ. β. tit. γ'. κεφ. ργ'. [Sch. y. VII. 351.]

Ἐὰν χρῆσωμαι παρὰ σοῦ πράγματα, καὶ ὁ δοῦλος σου κλέψῃ αὐτά, ἔχω κατὰ σοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, καὶ σὺ κατ' ἐμοῦ τὴν^{b)} τοῦ χρησθέντος ἀπαίτησιν. εἰ δὲ παραχωρήσεις μοι τὴν τοῦ χρησθέντος ἀπαίτησιν, ἢ ἀναδῶς μοι, ὑπερ ἀπήτησός με δι' αὐτῆς, σβέννυται μοι ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

Εἰ δὲ δοῦλος ἐξὸς κλέψῃ τὸ χρησθέν μοι πράγμα, οὐ τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, ἀλλὰ μόνῃ τῆ τοῦ χρησθέντος ἀπαίτησιν ἐνέχομαι.

Ἐὰν χρῆσωμαι παρὰ σοῦ πράγμα] * Ἐὰν δοῦλος τοῦ χρῆσαντός μοι πράγμα ὑποκλέψῃ αὐτό, καὶ εὐπορὸς εἴμι ἐγὼ ὁ χρῆσάμενος καὶ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας, Σαβίνος ἔλεγε, καὶ ἐναγεσθαί με τῆ κομμοδάτι παρὰ τοῦ χρῆσαντός μοι τὸ πράγμα, καὶ ἔχειν με κατ' αὐτοῦ τὴν φούρτι νοξάλως διὰ τὴν τοῦ δούλου αὐτοῦ κλοπὴν. Ἐὰν δὲ ἀναδῶ μοι ὁ χρῆσας με, ἄπερ ἀπήτησέ με διὰ τῆς κομμοδάτι, σβέννυται μοι κατ' αὐτοῦ ἢ φούρτι, ἐπειδὴ λοιπὸν οὐδὲν μοι διαφέρει τὸ κλαπέν πράγμα. τὸ δὲ αὐτὸ λέγω, εἰ καὶ παραχωρήσει μοι τὴν κομμοδάτι. Ἐὰν δὲ ἐμοῦ τοῦ χρῆσάμενου δούλος ὑποκλέψῃ τὸ πράγμα, ὅπερ ἐχρησάμην, οὐ κατέχομαι τῆ φούρτι ὄνοματι τοῦ δούλου μου, ἐπειδὴ κινδύνη μου ἐστὶ τὸ ἀπολλόμενον· ἀλλὰ μόνῃ τῆ κομμοδάτι ἐνάγομαι.

καὶ ὁ δοῦλος σου κλέψῃ αὐτά] † Καὶ εὐπορὸς εἴμι ἐγὼ.

ἔχω κατὰ σοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] † Νοξάλως.

σβέννυται μοι ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Ἐπειδὴ λοιπὸν οὐδὲν μοι διαφέρει τὸ κλαπέντα τὸ πράγμα. [Sch. z. VII. 351.]

ἀλλὰ μόνῃ τῆ τοῦ χρησθέντος ἀπαίτησιν ἐνέχομαι] Διότι οὐδὲ^{c)} ἁμαρτάνεται ἢ κλοπὴ μέσον ἐμοῦ καὶ τοῦ δούλου μου, ὥστε τίκτεσθαί μοι κατ' αὐτοῦ φούρτιβον ἢ φούρτι. ὁ γὰρ ὁ δοῦλος^{d)} μου κρατεῖ, ἐγὼ δοκῶ κατέχειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνέχομαι μόνῃ τῆ κομμοδάτι. [Sch. a. VII. 351. sq.]

Ὁ ἀλλότρια πράγματα διοικῶν, εἰ κατὰ ἀμέλειαν αὐτοῦ ἀπόληται τὸ πράγμα, οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν. ἀλλ' εἰ μὴ ἐκχωρηθῇ αὐτῇ παρὰ τοῦ δεσπότου, οὐ καταδικάζεται τῆ κατὰ τῶν διοικούντων ἀλλότρια ἀγωγή. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ διοικούντος ὡς ἐπιτρόπου, καὶ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ δεδωκότος τοῖς συνεπιτρόποις ἀσφάλειαν καὶ τὴν διοίκησιν ὅλην ἐπιτραπέντος.

εἰ κατὰ ἀμέλειαν αὐτοῦ ἀπόληται τὸ πράγμα] Καὶ μὴν καὶ τὸ γ'. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. δίδωσιν ἀγωγὴν τῶν κατὰ φραθυμίαν ἀπολέσαντι. ζῆτει καὶ κεφ. ι'. [Sch. b. VII. 352.]

† Ζῆτει κεφ. ιβ'. καὶ ιδ'. θεμ. γ'.

τὸ πράγμα] † Τὸ παρ' αὐτοῦ διοικούμενον.

ἀπόληται] † Ἴτοι κλαπῆ.

οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ἴτι γὰρ δεκτὴν ἠγήσατο τὴν διοίκησιν ὁ δεσπότης τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκτοτε λοιπὸν ἀρμόζει καὶ τῶν νεγοτιογέστορι ἢ φούρτι, καὶ οὐ πρὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου· ἢ οὐκ ἠγήσατο^{e)} δεκτὴν τὴν διοίκησιν, καὶ πῶς ὅλος δύναται ἀλλότρια πράγματα κλέπτων αὐτὸς κινεῖν ἀγωγή; [Sch. c. VII. 352.]

Οὔτε γὰρ ἐστὶ δῆλον, εἰ δεκτὴν ἠγήσεται ὁ δεσπότης τὴν διοίκησιν, καὶ χωρῶν σχῆ ἢ νεγοτιόσομι γεγόρομι, εἴτε μὴ δεξέται καὶ οὐδὲ ἐκείνη σχῆ χωρῶν. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς. οὔτε δὲ ἐξ ἐντολῆς ἢ γνώμης τῶν δεσποτῶν ἐχειρίσθησαν τὰ

effregerit, et alii res ex domo abstulerint, furti non tenetur ob res ablatas: nam maleficia voluntas et propositum delinquentis distinguit.

2) nam delicta — distinguuntur] Nota pulchram regulam, delicta ex affectione delinquentis distingui. Quare et lib. 2. tit. 3. cap. 153.

Si abs te res commodatas accepi³⁾, quas servus tuus subripiat⁴⁾, ego adversus te actionem furti⁵⁾, tu adversus me actionem commodati habes. Sed si remittas mihi commodati actionem, vel mihi reddas, quod ea consecutus fueris, evanescit actio furti⁶⁾.

Quodsi servus meus rem mihi commodatam subripiat, non furti, sed commodati tantum actione teneor⁷⁾.

3) si abs te res commodatas accepi] Si servus eius, qui commodavit mihi rem, eam subripuerit, et solvendo sim ego, qui commodatam accepi et furtum passus sum, Sabinus dixit, et commodati mecum agi a commodatore, et me furti actionem noxalem in eum habere propter furtum a servo eius commissum. Sed si commodator mihi reddiderit, quae actione commodati a me exegit, perit mihi adversus eum actio furti, quia iam nihil mea interest rei furtivae nomine. Idem dico, et si commodati actionem mihi remiserit. Sed si servus meus rem, quae mihi commodata erat, subripuerit, furti non teneor servi mei nomine, quia quod perii, meo periculo est: sed commodati tantum teneor.

4) quas servus tuus subripiat] Si ego solvendo sim.

5) ego adversus te actionem furti] Noxaliter.

6) evanescit actio furti] Quia iam nihil mea interest, rem subripi.

7) sed commodati tantum actione teneor] Propterea quod non committitur furtum inter me et servum meum, ut mihi adversus eum actio furti vel conditio furtiva nascatur. Nam quod servus meus tenet, ipse videor tenere, ideoque commodati duntaxat teneor.

Qui aliena negotia administrat, si culpa eius res perierit⁸⁾, non habet actionem furti⁹⁾. At nisi dominus eam cedat¹⁰⁾, non damnatur actione negotiorum gestorum. Idem et in eo, qui pro tutore negotia gerit¹¹⁾, et in tutore, qui contutoribus satis dedit, et administrationem totam suscepit.

8) si culpa eius res perierit] Ut them. 3. cap. 14. dat actionem culpa rem amittenti. Quare et cap. 10.

Quare cap. 12. et 14. them. 3.

res] Ab ipso administrata.

perierit] Id est, subrepta fuerit.

9) non habet actionem furti] Nam vel ratam dominus rerum administrationem habuit, et ex hoc tempore negotiorum gestori competit actio furti, non ex praecedenti: vel ratam non habuit administrationem, et tunc quemadmodum posset agere re aliena subrepta?

Necdum enim constat, an dominus ratam faciat administrationem, et locum habeat actio negotiorum gestorum, cui si ratam non faciat administrationem, locus non erit. Idem et in sequentibus. Neque ex mandato

b) Delendum est περὶ, quod Fabr. hic habet ante τοῦ χρησθέντος. Fabr. ὁ γὰρ δοῦλος.

c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἠγήσεται.

e) Sic Cod. 1350. Fabr. οὔτε.

d) Sic Cod. 1350.



πράγματα. πῶς δὲ ἂν καὶ ἐδέξαντο τὴν κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν οἱ κλέψαντες; ἔροισι γὰρ πρὸς τοὺς ἄκτορας, ὅτι ἐπὶ ἀλλοτριῶσι πράγμασιν, ἐφ' οἷς οὐ γνώμη τῶν δεσποτῶν προεστῆτε, οὐδέμια ἡμῖν ἔστιν ἐναγωγή, ἀλλως τε!) ὁ νεγοτιογέστωρ οὐδὲ ἐνέχεται ἐπὶ τοῖς κατὰ τύχην. [Sch. d. VII. 352.]

* Ἐπειδὴ κινδυνῶ μου ἐστὶ τὸ ἀπολόμενον.

† Εἰ καὶ κινδυνεύει διὰ τὴν ἀπάθειαν αὐτῶν.

ἀλλ' εἰ μὴ ἐκχωρηθῆ ἡ αὐτὴν παρὰ τοῦ δεσπότου] * Ὁ νεγοτιογέστωρ οὐκ ἔχει μὲν τὴν φοῖρον, κλεπτομένων τῶν παρ' αὐτοῦ δικαιομένων πραγμάτων, εἰ καὶ παρ' αἰτίαν αὐτοῦ τὰ πράγματα ἀπῶληται, εἰ καὶ κινδυνεύει διὰ τὴν ἀπάθειαν αὐτῶν. τότε οὖν καταδικάζεται τῇ νεγοτιογέστωρ γεστοροῦ, ὅπως ὁ δεσπότης ἐκχωρήσει αὐτῷ τὴν φοῖρον. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ ἐπὶ προκουράτωρος καὶ ἐπιτροποῦ χρεωστοῦτος διληγνῶν, ὅσον ὅτε πολλὰν τεταμεντωρῶν ὄντων, εἰς προσμαγῶν ἰκανοδοσίαν μόνος κατεδέξατο τὴν διοίκησιν.

† ἐπὶ τοῦ διοικοῦντος ὡς ἐπιτρόπου] † Νομίζοντος, εἶναι ἐπιτρόπου.

Ἐὰν τὸ πρῶμά μου παρ' ἐτέρου σοι δωρηθῆν ὑποκλέψω, ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, ἔὰν ἠδύνυσο παρακατασχέσει χρῆσασθαι εἰς τὸ λυβεῖν τὰς δαπάνας, ἐκδικουμένου αὐτοῦ· τί γάρ, ὅτι δοῦλος ἦν, καὶ ξεδίκησας αὐτὸν ἐν ἐπιζημίῳ δίκῃ, ἢ δαπάνας περὶ αὐτὸν ἐποίησας ἀσθενούντα;

ἔὰν τὸ πρῶμά μου παρ' ἐτέρου σοι δωρηθῆν ὑποκλέψω] * Ἐὰν ἄλλος τις ἐδωρησάτο σοι τὸ ἐμὸν πρῶμα, ἐγὼ δὲ ἐλθὼν ὑφέλωμαι αὐτὸ παρὰ σοῦ, τότε παραίχει σοι τὴν φοῖρον. Ἰουλιανὸς κατ' ἐμοῦ, ἐὰν διέφερέ σοι αὐτὰ τι τὸ ἐν νομῇ εἶναι τοῖτου τοῦ πρῶματος· πολλῶν καὶ ἡ νομοῦτος αὐτοῦ ἐπιμελήσω, καὶ διέφερέ σοι τὸ νέμεισθαι αὐτὸν, ἵνα κινουτός μου τὴν ἐν ἡμέμῃ κατὰ σοῦ περὶ αὐτοῦ, διὰ παρακατασχέσεως λάβῃς, ἀπερ' ἐδαπάνησας περὶ τὴν νόσον τὴν νοσάλιαν.

ἔὰν ἠδύνυσο παρακατασχέσει χρῆσασθαι] Ζῆτι κη. ιε'. θεμ. γ'. καὶ κη. ζ'. καὶ ζε'. [Sch. e. VII. 352.]

ἐκδικουμένου αὐτοῦ] Ἦγουν, εἰ διὰ τῆς ἐν ἡμέμῃ ξεδίκου τοῦ πρῶμα. [Sch. f. VII. 352.]

ἐν ἐπιζημίῳ δίκῃ] Ἦγουν, ἐναχθεὶς νοσάλιας οὐκ ξεδωκας τὸν δούλον, ἀλλ' ἐδαφένδυσας. [Sch. g. VII. 352.]

νδ'. Γαι. Καὶ ὁ δανειστής χρωόμενος τῷ ἐνεχέρῳ, αἰ ὁ χρῆσόμενος ἐτέρῳ κερῶν τὸ χρῆσθῆν αὐτῷ, αἰ ὁ κλέπτων ἐπὶ τῷ δωρησασθαι ἐτέρῳ, ἐνέχονται ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, δοκοῦσι γὰρ οὗτοι κερδαίνειν ἢ ἀλλότριον φιλοτιμούμενοι, καὶ ὑπεύθυνον χάριτι οιοῦντες τὸν δεχόμενον.

καὶ ὁ δανειστής χρωόμενος τῷ ἐνεχέρῳ] Ἐὰν ὁ ἐνεχέρῳ ὁ δανειστής χρῆσθαι, κλοπῆν ἀμαρτάνει. εἰ δὲ εἰ τις ὅπερ ἐχρημάτο παρ' ἐμοῦ πρῶμα ε) ἐτέρῳ χρῆσει, καὶ τὸ κλοπῆν ἀμαρτάνει. ἐκ τούτων οὖν πάνυ ἀποδείκνυται, ὅτι κλοπῆν πλημμελεῖ καὶ ἠνίκα τις χρῆσιν ἀλλοτρίου πρῶματος εἰς ἴδιον κέρδος παρατρέπει. καὶ οὐδὲ ἀφείλουσιν ταραττεσθαι, ὡς ὅτι οὗτος οὐδὲν εἰς κέρδος οἰκίον ἐποίησεν. εἶδος γὰρ κέρδους ἐστὶν καὶ τὸ φιλοτιμησασθαι τὰ ἀλλοτρίων, καὶ ὑπεύθυνον χάριτος ποιήσασθαι τὸν τὴν ἢ) φιλοτιμίαν δεξάμενον. ὅθεν εἰ καὶ διὰ τοῦτο τις ὑπέκλεψε τὸ πρῶμα διὰ τὸ ἐτέρῳ δωρησασθαι αὐτῷ, τῇ φοῖρον κατεχεται. μειώσαι ξένον εἶδος ι) κέρδους. [Sch. h. VII. 352.]

καὶ ὁ κλέπτων ἐπὶ τῷ δωρησασθαι ἐτέρῳ] † Ὁ ἦν χρῆσιν ἀλλοτρίου πρῶματος εἰς ἴδιον κέρδος περιτρέψας.

Τῆς ἢ) ποινῆς καταβληθείσης, σώζεται ἢ τοῦ ἀπέντιος ἐκδίκησις· καὶ τοῦ κλαπέντος πρῶματος καταβληθέντος, σώζεται ἢ περὶ κλοπῆς τοῦ διπλοῦ!) ἀγωγῇ.

σώζεται ἢ τοῦ κλαπέντος ἐκδίκησις] Ζῆτι κη. μη. καὶ ζε'. καὶ τι. ιε'. κη. β'. [Sch. i. VII. 352.]

f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἄλλοτε. g) Fabr. πάλιν pro πρῶμα, quod habet Cod. 1350. h) τὴν addit Cod. 1350. Omittitur ad Fabr. i) Cod. 1350. εἶδος. Sed praefendum εἶδος, quod habet Fabr. k) L. 54. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. 105. ubi est cap. 51. h. t. l) Syn. εἰς τὸ διπλοῦν.

vel voluntate dominorum negotia gesta sunt. Et ver quemadmodum fures suscipient actionem, dicturi plan actoribus, in rebus alienis, quibus non voluntate dominorum praefuerunt, nullam eis esse actionem, praesertim cum negotiorum gestor casus fortuiti nomine non teneatur

Quia res amissa meo periculo est.

Etiamsi amissionis periculum sustineat.

10) nisi dominus eam cedat] Negotiorum gestor actionem furti non habet, rebus ab ipso administratis ei subreptis, etiamsi culpa eius res amissae sint licet amissionis periculum sustineat. Tunc igitur damnatur negotiorum gestor actione, cum dominus ei actionem furti cesserit. Eadem dico et de procuratore e tutore, qui diligentiam debet: ut cum ex pluribus tutoribus testamentariis unus satisfactione praestita solus administrationem susceperit.

11) in eo, qui pro tutore negotia gerit. Cum putaret, se esse tutorem.

Si rem meam tibi ab alio donatam subripiam¹²⁾, habes in me furti actionem, si potuisti retentione uti¹³⁾ ad recipiendas impensas ea vindicata¹⁴⁾: ut si servus erat, et eum defendisti noxali iudicio¹⁵⁾, vel circa aegrum sumtus fecisti.

12) si rem meam tibi ab alio donatam subripiam] Si alius rem meam tibi donavit, et ego eam tibi subripiui, tunc Iulianus tibi furti actionem in me praestat, si tua intererat esse in huius rei possessione: fortasse servum tibi donatum in noxali iudicio defendisti, aut eum aegrum curasti, et intererat tua eum possidere, ut me eum a te vindicante retentione impensas in morbum vel noxale iudicium erogatas consequaris.

13) si potuisti retentione uti] Quare cap. 15. them. 3. et cap. 60. et 67.

14) ea vindicata] Id est, si actione in rem vindicabam rem.

15) noxali iudicio] Id est, conventus noxaliter non dedisti servum pro noxa, sed defendisti.

LIV. Gai. Et creditor, qui pignore utitur¹⁾, et commodatarius, qui alii rem sibi commodatam commodat, et qui ideo rem amovet, ut donet alteri²⁾, furti actione tenentur. Hi enim videntur lucrari, dum ex alieno largiuntur, et accipientem debitorem beneficii faciunt.

1) et creditor, qui pignore utitur] Si pignore creditor utatur, furtum committit. Sed et si quis rem sibi a me commodatam alteri commodet, furtum facit. Ex his igitur satis apparet, furtum committere etiam eum, qui usum tantum alienae rei in lucrum suum convertit. Nec movere quem debet, quasi hic nihil sui lucri causa faciat. Species enim lucri est, ex alieno largiri, et eum, cui largimur, beneficii debitorem facere. Unde et si quis ideo rem subripiuit, ut eam alteri donaret, furti tenetur. Nota novam lucri speciem.

2) et qui ideo rem amovet, ut donet alteri] Qui usum solum rei alienae in lucrum suum convertit.

Poenā soluta, salva est rei furtivae vindictio³⁾: et re furtiva soluta salva est actio furti⁴⁾ in duplum.

3) salva rei furtivae vindictio] Quare cap. 48. et 66. et tit. 15. cap. 2.



† Ζήτει κεφ. μβ. γγ. και τὸ α'. Θεμ. τούτου τοῦ κεφ. και τιτ. ι. κεφ. ζ. Θεμ. β.
ἢ τοῦ κλαπέντος ἐκδικησις] † Ἡ ἐν ῥέμ.
ὡς ζεται ἢ περὶ κλοπῆς — ἀγωγῆ] † Ζήτει τιτ. ιζ'. κεφ. η. Θεμ. α.

Ὁ ἐν εἰδήσει δεδωκὸς ὄργανον ἐπὶ τῷ γενέσθαι κλοπῆν, εἰ και μηδὲν περὶ αὐτῆς συνεβούλευσεν, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ὄργανον] Μοχλὸν ἢ ἕτερα σιδηρᾶ ἐργαλεῖα. [Sch. k. VII. 352.]

εἰ και μηδὲν περὶ αὐτῆς συνεβούλευσεν] Ἐἰ και μὴ αὐτὸς πρωτοτύπως συνεβούλευσε γενέσθαι. [Sch. l. VII. 352.]

Και ὁ διοικῶν ἐπίτροπος, και ὁ κουράτωρ διαλυόμενοι πρὸς τὸν κλέπτην, ἀναιροῦσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῆν.

και ὁ διοικῶν ἐπίτροπος] Σημειῶσαι, πότε ὁ ἐπίτροπος και ὁ κουράτωρ καλῶς διαλύονται. και ζῆτει κεφ. γζ. Θεμ. ε. ἀρα ἀδιαστικῶς ἐπὶ πάσῃ τοῦ νέου ὑποθέσει ὁ ἐπίτροπος και ὁ κουράτωρ καλῶς διαλύονται; ναί. εἰ δὲ ἐπὶ περιγραφή^{m)} τῶνⁿ⁾ νέων διαλύεται, και τούτο δειχθῆ, ἔχουσιν^{o)} ἀποκατάστασιν οἱ νέοι. [Sch. m. VII. 353.]

διαλυόμενοι] † Ζήτει βιβ. ιη'. τιτ. β. κεφ. ζ. περὶ τῆς φούρτι.

πρὸς τὸν κλέπτην] Τὸν κλέπτην τὰ πουπιλλάρια ἢ τὰ τοῦ κουρατωρομένου πράγματα. [Sch. n. VII. 353.]

Τὸν^{p)} νυκτερινὸν κλέπτην τὸν ἔξω πόλεως ἔξεστι φονεῦν, κἂν στρατιώτης ἐστί. τὸν δὲ ἐν πόλεσιν οὐκ ἔξεστι φονεῦν, ἐὰν^{q)} ἄλλως διαφυγῆν τὸν κίνδυνον ὁ φονεύσας^{r)} ἠδύνατο. τὸν δὲ ἡμερινὸν οὐκ ἔξεστι φονεῦν, εἰ μὴ ὅτε^{s)} ἀκόντιον ἐπιφέρειται^{t)}. πάντα^{u)} δὲ τὰ βλάπτοντα τῇ τοῦ ἀκόντιου προσηγορίᾳ δηλοῦνται. ἐπὶ ἐκατέρου δὲ δεῖ τοῦτο μετὰ^{v)} κραυγῆς διαμαρτυρασθαι. οἱ^{w)} ἐν νυκτὶ κλέπτοντες αὐστηρῶς κολάζονται, μέχρι τοῦ πρὸς καιρὸν εἰς δημόσιον ἔργον ἐμβληθῆναι. τὸ αὐτὸ και ἐπὶ τῶν ἐν^{x)} βλαναίοις κλεπτόντων. εἰ δὲ οἱ κλέπται ἢ οἱ διορύσσοντες, ἢ οἱ παραπλήσιοι διεκδικούσιν ἑαυτοὺς ἀκόντιω, κἂν μηδένα πλήξωσιν, εἰτελεῖς μὲν ὄντες μεταλλάσσονται, οἱ δὲ ἐντιμοὶ ἐξορίζονται. ὁ δὲ ἐν ἡμέρᾳ κλέπτων, εἰ μὲν φανερὸς κλέπτης ἐστί, εἰς τὸ τετραπλάσιον ἐνάγεται. εἰ δὲ ἀφανής, εἰς τὸ διπλάσιον. και^{y)} τὸν οἰονδήποτε σίδηρον ἐπιφερόμενον ἀκινδύνως τις φονεῖται^{z)}. και ὁ φόβω τοῦ μὴ παθεῖν^{a)} ἀνελῶν τὸν κλέπτην οὐχ ὑπόκειται ποινῇ, εἰ μὴ δυνάμενος αὐτὸν κατασχέειν, ἀνεῖλεν. ὁ γὰρ τοιοῦτος και τῷ περὶ ἀνδρόφρωνων νόμῳ ὑπόκειται.

τὸν νυκτερινὸν κλέπτην] Ζήτει τιτ. γ'. κεφ. γ'. και δ. και βιβ. ι. τιτ. β. κεφ. ζ. Θεμ. γ'. [Sch. o. VII. 353.]

ἔξεστι φονεῦν] Ζήτει τιτ. λθ'. κεφ. ιζ'. οὗ ἢ ἀρχῆ. Ὁ τὸν ἐπιλάθοντα φονεύσας^{b)}. και κεφ. ιη'. ιθ'. και κ. [Sch. p. VII. 353.]

πάντα δὲ τὰ βλάπτοντα] Τουτέστι, σιδηρός, ξύλα, λίθοι, και ἄπλῶς εἰπεῖν ὅσα ἐπὶ τῷ βλάπτειν ἐπιφέρειται τις. ζῆτει βιβ. β. τιτ. β. κεφ. σγ'. Θεμ. β. και τούτου τοῦ βιβ. τιτ. ιη. κεφ. ια'. Θεμ. β. [Sch. q. VII. 353.]

ἐπὶ ἐκατέρου δὲ] Τουτέστι, τοῦ ἐν πόλεσι νυκτερινοῦ ἢ ἡμερινοῦ, ὡς τιτ. γ'. κεφ. δ. και ὁ ἐν αὐτῷ παλαιός. [Sch. r. VII. 353.]

m) Sie legendum. Fabr. παραγραφῆ. n) τῶν Cod. 1350. Deest apud Fabr. o) Fabr. ἔχουσι. p) Totus hic locus legitur in Syn. p. 165. et usque ad verba μετὰ κραυγῆς διαμαρτυρασθαι apud Attal. tit. LVf. §. 6. et brevius apud Harm. VI. 5. §. 3. q) Syn. εἰ μὴ ἐάν. r) Syn. post φονεύσας inserit οὐκ. s) ὅτε Syn. omisit. t) Attal. εἰ μὴ ἀκόντιω ἑαυτὸν διεκδικεῖ. u) πάντα — δηλοῦνται Attal. omisit. v) Attal. διὰ pro μετὰ. w) Inde ab οἱ ἐν νυκτὶ κλέπτοντες redduntur l. 1. 2. D. XLVII. 17. x) ἐν deest in Syn. Supplevit Leuncl. in marg. y) Inde a verbis και τὸν οἰονδήποτε redditur l. 5. pr. D. IX. 2. z) Syn. φανεῖν. Leuncl. φονεῖν. a) Syn. pro παθεῖν habet ἀποθανεῖν, metu mortis, quod Digestis respondet. b) Haec tenus scholium exhibet Fabr.

Quaere cap. 42. 43. et them. 1. huius cap. et tit. 10. cap. 7. them. 2.

rei furtivae vindicatio] Actio in rem.

4) salva est actio furti] Quaere tit. 16. cap. 8. them. 1.

Qui sciens ferramentum⁵⁾ dedit ad furtum faciendum, licet nullum eius de furto consilium intervenerit⁶⁾, furti actione tenetur.

5) ferramentum] Vectem vel alia ferrea instrumenta.

6) licet nullum eius de furto consilium intervenerit] Licet ipse principaliter nihil suaserit.

Et tutor, qui negotia gerit⁷⁾, et curator transigentes⁸⁾ cum fure⁹⁾, extinguunt furti actionem.

7) et tutor, qui negotia gerit] Nota, quando tutor et curator recte transigant. Et quaere cap. 57. them. 5. An indistincte in omnibus adolescentis causis tutor et curator recte transigent? Sic sane. Sed si in damnum adolescentum transegerit, et hoc probetur, adolescentes habent in integrum restitutionem.

8) transigentes] Quaere lib. 18. tit. 2. cap. 60. de actione furti.

9) cum fure] Qui pupilli vel eius, qui sub cura est, res abstulit.

Furem nocturnum¹⁰⁾ extra civitatem licet occidere¹¹⁾, etiamsi miles sit: in civitate autem non licet occidere, si aliter effugere periculum occisor potuit. Diurnum vero non licet occidere, nisi telum ferat. Teli appellatione significantur omnia, quae nocent¹²⁾. In utroque autem¹³⁾ id oportet cum clamore testificari. Fures nocturni gravius coercentur¹⁴⁾ usque ad damnationem in opus publicum ad tempus¹⁵⁾. Idem et in furibus balneariis. Sed si fures vel effractoires, vel iis similes telo se defendant, etsi neminem percussissent, humiles in metallum damnantur¹⁶⁾, honestiores relegantur. Qui autem interdium furtum facit, si manifestus fur est¹⁷⁾, in quadruplum tenetur: si nec manifestus, in duplum. Et impune occidit quis qualemcunque ferrum ferentem. Et qui furem occidit, dum timet sibi, non punitur, nisi cum posset eum retinere, occidit. Hic enim etiam lege de sicariis tenetur.

10) furem nocturnum] Quaere tit. 3. cap. 3. et 4. et lib. 10. tit. 2. cap. 7. them. 3.

11) licet occidere] Quaere tit. 39. cap. 17. cuius initium: Qui aggressorem occidit: et cap. 18. 19. et 20.

12) omnia, quae nocent] Veluti ferrum, ligna, lapides, et generaliter quaecunque nocendi causa quis secum fert. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 233. them. 2. et huius libri tit. 18. cap. 11. them. 2.

13) in utroque autem] Id est, fure nocturno et diurno in civitate, ut tit. 3. cap. 4. et in eo Antiquus.



κολάζονται] † Ὀφθαίψ τοῦ δικαστοῦ.

μέχρι τοῦ πρὸς καιρὸν εἰς δημόσιον ἔργον ἐμβληθῆναι] † Ἦγουν, ἐπέκεινα δὲ τούτου οὐ δύναται.

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Τοντίστιν, εἰ μὲν ἔξω πόλεως κλέπτουσι, φρονενοῦνται παρὰ τοῦ βουλομένου, κἂν στρατιῶται ὦσιν, ὡς τὸ ἀνωτέρω θεμα φησὶν· εἰ δ' ἐντὸς πόλεως, καὶ οὐδὲ πρὸς φόνον τοῦ μελλόντος αὐτοῖς κατασχεῖν ἐχώρησαν, τότε κολάζονται μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ πρὸς καιρὸν εἰς δημόσιον ἔργον ἐμβληθῆναι.

μεταλλίζονται] * Τοῦ αὐτοῦ. Χεῖρόν ἐστὶ τοῦτο καὶ δευτέρον παρὰ τὸ εἰς δημόσιον ἔργον ἐμβληθῆναι. Δημόσιον ἄρ' ἐστὶν ἔργον τὸ ἢ τεχοποιεῖν, ἢ γεφυροποιεῖν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ποιεῖν ἔργον δημόσιον.

εἰ μὲν φανερός κλέπτης ἐστίν] † Εἰ δὲ καὶ ἀκόντιον ἐπιφέρεται, καὶ φρονεῖται ἀκινδύνως, ὡς θεμ. ε'.

νέ. Οὐλπ. Ἀφαιρούμενος ὁ δανειστής τὸ ἐνεχυρασθὲν αὐτῷ οὐ κλέπτει.

ἀφαιρούμενος ὁ δανειστής τὸ ἐνεχυρασθὲν αὐτῷ] Ὅτι ὁ δανειστής τὸ πρῶμα τὸ ἐνεχυρασθὲν αὐτῷ ἀφαιρεῖται, οὐ δοκεῖ ψηλαφῆναι αὐτὸ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου, οὐδὲ κλοπὴν ἀμφοτέρων, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἰδίῳ ἐνεχυρω μπίπτειν καὶ ἐπιχειρεῖται. [Sch. s. VII. 353.]

Οὐ βία, οὐδὲ κλεπτικὴ διαθέσει, ἀλλ' ὡς θαρρῶν τῷ ἰδίῳ δικαίῳ, καὶ ὡς εἰ γνῶ ὁ δεσπότης, οὐδὲν δόξει ἀδικηθῆναι. δικαίῳ ἐνεχυρωστικῷ· εἰ γὰρ ὡς τὸν δεσπότην ἀπουτηρήσει τῆς δεσποτικῆς τοῦ πρῶματος αὐτοῦ, ἐνέχεται τῇ φουρτί. ἴσκει καὶ βίβ. κβ. tit. β. κεφ. μ. καὶ κατ' ἐκείνο νόμι τὸ ἀρόν· ἢ ἐκείνο νόμι περὶ ἀκινήτων, τὸ δὲ παρόν ἐπὶ κινήτων. ἐπι(ε) τοῦτων γὰρ χωρὰν ἔχει καὶ ἢ περὶ κλοπῆς. καὶ τὸν δανειστήν θεμάτισον μὴ κλεπτικῆ διαθέσει ποιοῦντα τὴν φουρτίαν. ἀνάγνωθι καὶ ἰνστιτουτ. δ. tit. β. καὶ μᾶλλον κατ' ἐκείνον νόμι καὶ τὸ παρόν, καὶ τοῦ παρόντος βίβ. tit. ιζ. κεφ. β. θεμ. ζ. καὶ ι. [Sch. t. VII. 353.]

οὐ κλέπτει.] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Εἰ γὰρ ὁ κλέψας ἀλλοτρίον πρῶμα νομίσει(ε) αὐτὸ ἴδιον εἶναι, οὐ φοβείται τὴν φουρτί. προλήψει γὰρ οὐ διὰ κέρδος ἐκλεψεν, ὡς κεφ. κα. κεφ. γ. περὶ τὰ μίσα, καὶ κεφ. ζ. καὶ γὰρ τίς ἐνέχεται τῇ φουρτί, ζῆται κεφ. ιδ. καὶ τὴν ἐκεί γ. παραγραφῆν. ποσῶν ἄλλοι οὐ παρὸν δανειστής οὐκ ἐνέχεται προλήψει τῇ φουρτί, καὶ δικαίον ἔχει δανείζων καὶ τούτου τοῦ δικαίου ἀντεμμενος ἀφίλειτο τὸ ἐνεχυρόν, οὐ σκοπὸν ἔχων αὐτὸ ἐξ ὀλοήρου κερδᾶναι, ἀλλ' ὡς ἐνεχυρόν ἔχειν. ὁμοίως οὐδὲ ὁ τέως δεσπότης. κἂν γὰρ βίβ. κβ. tit. α. κεφ. κα. φησὶν, φησὶν, ἀλλ' ἀνάγνωθι τὴν ἐκεί παραγραφῆν· πανταχοῦ γὰρ ὡτὴ ἴσκει κλοπῆς καὶ αἰτία τοῦτο ἐστὶ, τὸ σκοπὸν ἔχειν τὸν αἰρουμένον κερδᾶσαι ἀλλοτρίον πρῶμα ἢ δικαίον· ὅπερ αὐτῶ οὐ γέγονεν· ἀλλ' ὡς ἐνεχυρόν ὁ δανειστής καὶ ἀφίλειτο καὶ ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο οὐ κλέπτει· οἰκεῖον γὰρ δικαίον βεῖν ἀλλήθως αὐτῷ χρῆστούμενον. κἂν ἀποδεχῆται τὴν αἴρεσιν ὁ δεσπότης, κἂν μὴ, οὐ σκοποῦμεν ἐνταῦθα· καθότι γὰρ ἢ δεσπότης, ἢ ἕγγυς δεσπότης κλέπτων τὸ ἴδιον ἢ ὡσανεὶ ἴδιον προλήψει οὐ δοκεῖ κλέπτειν, εἰ μὴ φανερώς γὰρ. ἀνάγνωθι γὰρ κεφ. ιδ. καὶ τὴν ἐκεί γ. παραγραφῆν, κεφ. ιε. θεμ. β. καὶ τὴν ἐκεί παραγραφῆν, καὶ βίβ. ιγ. α. κεφ. κα. καὶ τὴν ἐκεί παραγραφῆν.

15. Ἰουλ. Ἔσθ' ὅτι ο κλέψας καὶ μήπω τὴν νῆν καταβαλὼν ὑπόκειται ἑτέρα περὶ κλοπῆς ἀγωγῆν ἐν τοῦ αὐτοῦ πρῶματος· τί γὰρ, ὅτι πρὸς τὸν πότην ὑποστρέψαν αὐτὸ πάλιν ἐκλεψεν, ἢ ἐξ αὐτοῦ, ἢ τοῦ ἀγορεύσαντος παρ' αὐτοῦ ἢ χρησαμένου; καὶ τὸ πρὸς ὄψον τοῦ δεσπότητος ἐναλλαγῆ, ἑτέρα ἢ ἐνέχεται.

εἰ γὰρ, ὅτι — αὐτὸ πάλιν ἐκλεψεν] Εἰ μόνως ἐκ τοῦ κλέπτου κλέψει, καὶ πάλιν οὗτος ἀπ' ἐκείνου, μὲν κλέπτει, ἀπαξ δὲ ἐνέχεται. ὁ δὲ δεσπότης ἔχει κατ' οἴν ἀγωγῆν εἰς ὀλοκήρον, ὡς κεφ. οζ. θεμ. β. [Sch. u. 353.]

14) coercentur] Officio iudicis.

15) usque ad damnationem in opus publicum ad tempus] Id est, ultra hoc coercentur non possunt.

Hagiotheod. Hoc est, si extra civitatem furtum faciunt, a quovis volente occiduntur, licet milites sint ut thema superius ait: si vero intra civitatem, et non adeo progressi sunt, ut eum, qui ipsos detinere vellet occiderent, tunc coercentur usque ad damnationem in opus publicum ad tempus.

16) in metallum damnantur] Eiusdem. Gravior et atrocior haec poena est, quam damnatio in opus publicum. Publicum enim opus est, vel muros facere, vel pontes, vel aliud eiusmodi opus publicum facere.

17) si manifestus fur est] Sed si telum ferat, impune occiditur, ut them. 5.

LV. Ulp. Creditor, qui rem sibi pigneratam aufert¹⁾, furtum non facit²⁾.

1) creditor, qui rem sibi pigneratam aufert] Cum creditor rem sibi pigneratam aufert, non videtur eam contrectare invito domino, nec furtum facere, sed potius suo pignori incumbere.

Non vi, nec furandi animo, sed suo iuri confidens, ita ut et si sciret dominus, se iniuria affici existimaturus non foret. Iure pignoris: nam si ea mente, ut dominio rei dominum privet, furti tenetur. Quaere et lib. 25. tit. 2. cap. 40. et secundum illud hoc intellige: vel illud intellige de immobilibus, hoc de mobilibus. Nam in his furti actio locum habet. Et pone creditorem non furandi animo rem abstulisse. Lege et Instit. 4. tit. 2. et magis secundum illum hoc intellige, et huius libri tit. 17. cap. 2. them. 9. et 10.

2) furtum non facit] Hagiotheod. Nam si qui rem alienam subripuit, eam suam existimavit, actionem furti metuere nun debet: praesumtive enim non lucri causa subripuit, ut cap. 21. them. 3. circa medium, et cap. 7. Quis enim teneatur furti, quaere cap. 14. et ibi tertiam adnotationem. Ac multo magis creditor praesumtive furti non tenetur, quia mutuum dando pecuniam ius habuit, eoque iure fides pignus abstulit, non animo illud in solidum lucrificandi, sed tanquam pignus habendi. Similiter nec furti tenetur, qui pleno iure est dominus. Licet enim lib. 25. tit. 1. cap. 21. dicantur, quae ibi dicuntur, lege tamen ibi adnotationem: nam ubique prima origo et causa furti haec est, ut qui aufert, animum habeat rem alienam vel ius lucrificandi: quod hoc loco factum non est: sed creditor tanquam pignus abstulit et habet, ideoque non facit furtum: nam iure suo, quod revera ei debebatur, potitus est. Non autem hoc loco quaerimus, utrum dominus ablationem ratam habuerit, necne: generaliter enim dominus, vel qui domino proximus est, suum vel quasi suum subripiens, praesumtive furtum facere non videtur, nisi manifeste convincatur. Lege enim cap. 14. et ibi tertiam adnotationem, et cap. 15. them. 2. et ibi adnotationem.

LVI. Iulian. Interdum fur, qui nondum poenam intulit, eiusdem rei nomine tenetur alia actione furti: ut si rem ad dominum reversam rursus subripiat¹⁾, vel eidem, vel ei, cui is vendiderit aut commoda-verit. Sed et si persona domini mutetur²⁾, alia poena obligatur.

1) ut si rem — rursus subripiat] At si alius furi furtum faciat, et rursus hic illi, bis quidem furtum facit, semel vero tenetur. At dominus habet in ambos in solidum actionem, ut cap. 77. them. 2.

e) Sic Cod. 1350. Fabr. τψ. d) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. e) ἐπι deest apud Fabr. f) lege ἐνόμισεν



εἰ δὲ καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ δεσπότου ἐναλλαγῇ] Τί γάρ, ὅτι κλεπέντος τυχόν τοῦ πράγματος παρὰ Τίτιου, γέγονεν αὐτοῦ δεσπότης Σείος, καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἔκλεψε πρᾶγμα; ταῖς^ε) οὖν γὰρ φούρτι κατέχεται. [Sch. x. VII. 353.]

Ἐάν τις κλέπτην παραδῶ τῷ νυκτεπάρχῳ ἢ τῷ ἄρχοντι, καὶ καταδικασθέντος αὐτοῦ λάβῃ τὸ κλεπέν, ἢ τὸ ἄπλοῦν, ἢ ἕτερον σὺν αὐτοῖς, ἀναιρεῖται ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

Ἐάν τις κλέπτην παραδῶ] Ὁ τὸν κλέπτην παραδίδους ἢ τῷ νυκτεπάρχῳ, ἢ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, πεπίστευται ἐπιλεγέσθαι ὁδόν, δι' ἧς δύναται τὸ πρᾶγμα λαβεῖν, καὶ ἐὰν ἐνταῦθα ἢ δίκη περαιωθῇ, ἢ καὶ καταδικασθέντος τοῦ κλεπτοῦ ἀναλαμβάνῃ^λ) τὰ κλεπέντα πρᾶγματα, δοκεῖ εἰς τὸ ἄπλοῦν ἢ τῆς κλοπῆς ζητήσις κατεργεῖσθαι, καὶ μάλιστα εἰ μὴ αὐτὸ μόνον τὸ κλοπιμαῖον ἐκλεισθῇ^λ) ὁ κλέπτης ἀναδύναται, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν καὶ ἕτερον τίποτε ἄρωςε κατ' αὐτοῦ ὁ δικάζων. εἰ δὲ καὶ μηδὲν ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ κλοπιμαῖον ἐκλεισθῇ ἀποκαταστήσῃ, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι εἰς^κ) κίνδυνον μείζονος τιμωρίας παρεδόθη ὁ κλέπτης πικρῶς δοθεὶς τῷ νυκτεπάρχῳ ἢ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, δοκεῖ καὶ οὕτως ἢ φούρτι διαλυέσθαι. [Sch. γ. VII. 353. sq.]

Ὅς γὰρ ἄν^λ) οἰκιοθελῶς παραδῶ τὸν κλέπτην τῷ ἄρχοντι εἰς τὸ τιμωρηθῆναι ἐπὶ τῷ κλαπέντι παρ' αὐτοῦ, δοκεῖ τὴν τιμωρίαν τοῦ σώματος ἀντὶ τοῦ διπλοῦ ἢ τοῦ τετραπλοῦ ἀριθμοῦσθαι^μ), καὶ οὐκ ἀπαιτεῖ καὶ ταῦτα^ν δοκεῖ γὰρ ὡς ὑπὲρ τοῦ οἰκείου κέρδους τὴν τοῦ κλεψάντος κόλασιν ἀνταμείψασθαι. εἰ μόνον ἐπὶ τούτῳ^η) παρεδόκεν, ὡς ἄν εἰ^ο) τυπτόμενος ἐξέπῃ τὸ ἄμαρτημα, ἀλλῶς μὴ ἀπαγγέλλων, οὐ δοκεῖ συγχωρεῖσθαι τὴν τοῦ διπλοῦ ἀπαιτείαν. ὥστε οὖν σημειώσαι τὴν διάστιξιν. [Sch. z. VII. 354.]

λάβῃ τὸ κλαπέν] † Ἐκ κλεψέως τοῦ δικαστοῦ.

ἢ τὸ ἄπλοῦν] † Κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν.

ἀναιρεῖται ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] Ζῆτει βιβ. κα'. tit. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. η'. καὶ tit. γ'. κεφ. η'. καὶ τοῦτον τοῦ βιβ. tit. γ'. κεφ. ι'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. ρα'. καὶ αγγ'. καὶ βιβ. μθ'. tit. δ'. κεφ. ιδ'. καὶ ε'. σημειώσαι, πότε ἢ περὶ κλοπῆς, δοθέντος μόνου τοῦ κλαπέντος σβέννυται, καὶ ἔστιν ἀναγκάσιον ἐπὶ τῶν κατεχομένων σημερον κλεπτῶν καὶ παραδιδόμενων τοῖς ἀρχουσιν. [Sch. a. VII. 354.]

Ἐάν ἐκ τοῦ πεκουλίου πρᾶγμα κλαπέν ὑποστρέψῃ πρὸς τὸν δούλον, λύεται ἢ αἰτία τῆς κλοπῆς.

Ἐάν ἐκ τοῦ πεκουλίου πρᾶγμα κλαπέν] Ἐάν πρᾶγμα ἐκ τοῦ πεκουλίου τοῦ οἰκέτου ὑποκλαπῇ, καὶ ἐπανέλθῃ πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ δούλου διακατοχήν, οὐκ ἐστὶ φούρτιβον, ἀλλ' ἀρχεται ἐν πεκουλίῳ πάλιν εἶναι ἢ ἐπὶ νομῆν τοῦ δεσπότου. ὅτε δὲ αὐτὸς ὁ οἰκέτης τοῦ ἰδίου πεκουλίου πρᾶγμα κλεπτικῇ προαιρέσει ἀφαιρεῖται, ἕως ὅτε αὐτὸς ὁ κλέπτης κρατεῖ αὐτό, οὐκ ἐναλλάσσεται ἢ τοῦ πράγματος καταστάσις, οὐδὲ γίνεται φούρτιβον τὸ^ρ) πρᾶγμα^α οὐδὲ γὰρ ἐξῆλθε τοῦ δεσπότου. εἰ δὲ ἕτερω τινὶ τραδιτεύσει τὸ πρᾶγμα ὁ οἰκέτης, τότε κλοπὴν ἀμαρτάνει, καὶ γίνεται φούρτιβον τὸ πρᾶγμα. [Sch. b. VII. 354.]

λύεται ἢ αἰτία τῆς κλοπῆς] * Σημειώσαι καὶ ἐντεῦθεν ** καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου θέματος, ὅτι ὁ δούλος μικρός τις ἐστὶ δεσπότης τοῦ πεκουλίου, καὶ οὐσιδίον ἐστὶν αὐτοῦ τὸ πεκουλίον. ἰδοὺ γὰρ ἐὰν κλαπῇ ἐκ τοῦ πεκουλίου πρᾶγμα, καὶ ὑποστρέψῃ πάλιν εἰς τὸν δούλον, ἐπανῆθη τοῦ εἶναι φούρτιβον, ὡς εἰς τὸν δεσπότην ὑποστρέψαν. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. νβ'. θεμ. ββ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφήν, καὶ τοῦ παρόντος κεφ. θεμ. ε'. καὶ βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. δ'. θεμ. δ'. καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ γὰρ δ'. θέματι διὰ τοῦτο πάλιν ὁ δούλος οὐ ποιεῖ κλοπὴν, ὅτι δεσπότης ἐστὶν οὐδεὶς δὲ τὸ ἴδιον κλέπτει.

Ἐάν ὁ δούλος ἐκ τοῦ ἰδίου πεκουλίου πρᾶγμα κλέψῃ, εἰ μὴ ἕτερω αὐτὸ παρῶσχη, οὐ ποιεῖ κλοπὴν.

οὐ ποιεῖ κλοπὴν] † Οὐδεὶς γὰρ τὸ ἴδιον κλέπτει.

g) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῖς. λ) Fabr. ἀναλαμβάνει. Cod. Fabr. ei pro eis. l) ἄν Cod. 1350. Deest apud Fabr. supervacaneum videtur. In versione id non reddidi. p) τὸ

2) sed etsi persona domini mutetur] Quid enim, si rei Titio subreptae dominus factus sit Seius, et idem fur eandem rem rursus subriperit? Duabus furti actionibus tenetur.

Si quis furem tradiderit³) Praefecto vigilum vel Praesidi, et eo damnato receperit rem furtivam⁴), vel simplum⁵), vel cum eo aliud quid, tolliter actio furti⁶).

3) si quis furem tradiderit] Qui furem tradit Praefecto vigilum vel Praesidi provinciae, eligere viam creditur, qua rem consequi possit, et si ibi res terminata, et damnato fure recepta est res furtiva, in simplum videtur quaestio furti deducta, maxime si non solum rem furtivam fur reddere iussus fuerit, sed amplius aliquid in eum iudex constituerit. Sed et si nihil aliud, quam rem furtivam restituere iussus fuerit, et hoc ipso, quod in periculum maioris poenae deductus est fur traditus Praefecto vigilum vel Praesidi provinciae, videtur et ita quaestio furti transacta.

Nam qui sua sponte furem tradit Praesidi ob furtum ab eo commissum puniendum, videtur poenam corporalem vice dupli vel quadrupli eligere, eaque non petit: nam videtur castigationem furis proprio quodammodo lucro permutare. At si ita tradidit, ut verberatus delictum confiteretur, aliter non denunciaturus, non remittere videtur actionem dupli. Nota ergo distinctionem.

4) receperit rem furtivam] Iussu iudicis.

5) vel simplum] Iure stricto.

6) tollitur actio furti] Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 13. them. 8. et tit. 3. cap. 8. et huius libri tit. 51. cap. 10. them. ult. et lib. 2. tit. 2. cap. 131. et 243. et lib. 49. tit. 4. cap. 14. et 15. Nota, quando data sola re furtiva actio furti extinguatur. Et hoc est necessarium hodie in furibus deprehensis et ad Praesides deductis.

Si ex peculio res subrepta⁷) redeat ad servum, solvitur vitium furti⁸).

7) si ex peculio res subrepta] Si res ex peculio servi subrepta in possessionem servi redierit, non est furtiva, sed incipit rursus in peculio esse vel a domino possideri. Cum vero ipse servus rem sui peculii furandi animo aufert, quamdiu eam retinet, rei conditio non mutatur, nec res furtiva fit, cum domino non absit. Sed si alii servus rem tradat, tunc furtum facit, et fit res furtiva.

8) solvitur vitium furti] Nota et hinc et ex sequenti themate, servum parvum esse peculii dominum, et peculium pusillum eius esse patrimonium. Ecce enim si res ex peculio subrepta ad servum redeat, desinit esse furtiva, quasi reversa ad dominum. Lege et cap. 52. them. 22. et ibi adnotationem, et huius capituli them. 6. et lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 4. Nam et in sequenti 4. them. servus rursus ideo furtum non facit, quod dominus sit: nemo autem suum furatur.

Si servus ex suo peculio rem subripiat, nisi alii eam tradiderit, furtum non facit⁹).

9) furtum non facit] Nemo enim rem suam furatur.

γ) Sic Cod. 1350. hic et postea. Fabr. ἐκλεισθῇ. λ) Sic Cod. Fabr. αἰρεῖσθαι. η) Fabr. τούτου. ο) εἰ



Ὁ διοικῶν ἐπίτροπος δύναται πρὸς τὸν κλέπτην
μαλῶσθαι· καὶ ἐὰν δρᾷξῃται τοῦ πράγματος, παύει-
ται κλοπιμαῖον εἶναι· τὸπον γὰρ ἐπέχει δεσπότης.
ἂ αὐτὰ καὶ περὶ κουράτωρος μαινομένου, ὅστις καὶ
μετατίθησι δεσποτείαν πράγματος τοῦ μαινομένου.
καὶ ὁ ἐπίτροπος δὲ καὶ ὁ κουράτωρ ὀνόματι αὐτῶν
κδικοῦσι τὸ κλαπὲν πρᾶγμα.

ὁ διοικῶν ἐπίτροπος] * Ὁ τὴν ἐπιτροπὴν διοικῶν
καλῶς διαλύεται μετὰ τοῦ κλεψαντος τὰ πονηλλάρια. εἰ δὲ
καὶ ὑπὸ κατοχῆν τοῦ ἐπιτρόπου τὸ κλοπιμαῖον γένηται, παύει-
ται εἶναι φουριβον· ὁ γὰρ ἐπίτροπος ἐν τούτῳ τῷ θέματι
τὴν δεσποτείαν παραλαμβάνεται. ταῦτα καὶ ἐπὶ τοῦ κουρά-
τωρος τοῦ μαινομένου λέγομεν· ἐπὶ τοσούτων γὰρ οὕτως τὸ
πρᾶγμα τοῦ δεσπότητος ἐπέχει, ὅτι καὶ τραδιτεῖαν τοῦ μαι-
νομένου πράγματα ἀπαλλοτριῶν αὐτὰ. καὶ τὸν κωνδικτίμιον δὲ
ἐν φουριβον κινεῖν οἱ ἐπίτροποι καὶ κουράτωρες ὀνόματι
τῶν νηπίων καὶ μαινομένων δυναταί.

* Καθ' οὗς λόγους ὁ ἔχων ἐλευθέρην πεκουλίον διοίκησιν
ἄλλος ** ἐὰν ποιήσῃ, ἢ φησὶ τὸ β. θεμ. τοῦ ιβ. κεφ. καὶ
δ. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. λύει παντελῶς τῷ δεσπότη τὴν
τίαν τῆς κλοπῆς· κατὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ ὁ ἐπίτροπος·
ἐξ ἑνὸς γὰρ ἐπέχει καὶ οὗτος δεσπότητος, ὡς βιβ. γ. τιτ. δ.
φ. ε. θεμ. δ. καὶ καθ' οὗς λόγους ὁ τοιοῦτος δούλος κλέ-
πτειν ἐκ τοῦ ἰδίου πεκουλίου οὐ δοκεῖ κλέπτειν, ὡς θεμ. δ.
ὑ παρόντος κεφ. οὕτως καὶ ὁ ἐπίτροπος ὑφαιρούμενος πρᾶ-
ξαι τοῦ ἀνήθου οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς, ἀλλὰ τῇ ὑφαι-
ρούμενος διαστραένδης, ὡς βιβ. λη. τιτ. γ. κεφ. α. θεμ. ι. καὶ
τοιοῦτοι γὰρ δούλοι ἐπὶ τοῖς πεκουλίοις, καὶ οἱ ἐπίτροποι
οἱ κουράτωρες ἐπὶ τοῖς πράγμασι τῶν κηδεμονομένων
ἐξ ἐπέχουσι δεσποτῶν. διαφορὰ γὰρ ἐπὶ τῶν κηδε-
μονῶν τοῦ κλέπτειν καὶ τοῦ ὑφαιρούσθαι. καὶ τὸ μὲν ὑφαι-
ρούσθαι τίκει τὴν ὑφαιρούμενος διαστραένδης· τὸ δὲ κλέπτειν τὴν
ὑφαιρούμενος. καὶ αἱ ποινὰι τούτων διαφορὰν ἔχουσι, καὶ αἱ ἀγωγὰι
ἰσῶν εἰς ἑτεροῖων. τὴν οὖν διαφορὰν τοῦ ὑφαιρούσθαι
ἐπὶ τὸν ἐπίτροπον καὶ τοῦ κλέπτειν παραδίδοσι σοι τὸ β. κεφ.
γ. τιτ. τοῦ λη. βιβ.

καὶ ἐὰν δρᾷξῃται τοῦ πράγματος] Ἀνάγνωθι
β. γ. τιτ. δ. κεφ. ζ. θεμ. δ. καὶ τὸν ἐκεῖ παλιὸν λέγοντα,
κλαπὲν παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκ τῆς τοῦ ἀνήθου οὐσίας
πρᾶγμα μὴ ἄλλως παύσθαι κλοπιμαῖον εἶναι, εἰ μὴ εἰς τὸν
ἐπίτροπον ὑποστρέψει, καὶ ὑπὸ τῆς χεῖρας γένηται αὐτοῦ, καὶ
αἰετῶ κακίον καλῶς εἰρησθαι, διότι ὁ ἐπίτροπος ἐκείνῳ τεθε-
μιστάται κλέψαι. καὶ πῶς τὸ κλαπὲν ἢ εἰκὸς τὸν νομοθέτην
ἐκείνῳ καθιερεῖσαι τῆς κλοπῆς, εἰ πρὸς τὸν κλέπτην ὑπέ-
νευρε, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν δεσπότην; καὶ τὸ παρὸν ἀκριβῶς
ματιάζει τὸ κλοπιμαῖον ἐλευθεροῦσθαι τοῦ βιτίου ὑποστρέ-
ψαι πρὸς τὸν ἐπίτροπον, διότι παρ' ἑτέρου, καὶ οὐχὶ παρ'
τοῦ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκλήθη. ὁ δὲ ἐπίτροπος, ὡς φησὶ τὸ
κεφ. τοῦ ζ. τιτ. τοῦ λη. βιβ. ἐν τοῖς ἀφελούσι τὸν ἀνήθου
δεσπότητος ἐστίν. ζῆται βιβ. γ. τιτ. γ. κεφ. μ. διαφορὰν
προκουράτωρος ἤθησεν, ὅς οὐκ ἐπέχει τᾶς δεσποτίας.
h. c. VII. 355.]

ὅστις καὶ μετατίθησι δεσποτείαν πράγματος
τοῦ μαινομένου] Ὅτι τὸ πρᾶγμα εὐφθαρτὸν ἢ, ἢ ἀκι-
νον μετὰ δεκρέτου. σημειώσαι⁹⁾, ὅτι, ὡς περὶ ὁ ἐπίτροπος,
ὡς καὶ ὁ κουράτωρ δεσπότητος τὸπον ἐπὶ τοῖς τοῦ ἐπιτρο-
πομένου πράγμασι ἢ τοῦ κουρατωρομένου ἐπέχει, καὶ κα-
ταλύονται πρὸς τὸν κλέπτην. ζῆται καὶ κεφ. νε. θεμ. δ.
i. d. VII. 355.]

ὀνόματι αὐτῶν] † Τοῦ μαινομένου καὶ τοῦ ἀφήλικος.
κδικοῦσι τὸ κλαπὲν πρᾶγμα] † Διὰ τοῦ φουρι-
βου.

Ἐάν⁹⁾ δύο δούλοι σου ἄργυρον καὶ ἐσθῆτά μου
ῤωσι, καὶ κινήσω κατὰ σοῦ περὶ τοῦ ἐνός ἐπὶ τῇ
ἤτι, καλῶς περὶ τοῦ ἄλλου κινῶ ἐπὶ τῷ ἄργυρίῳ.

Ἐάν δύο δούλοι σου] * Ἐάν δύο δούλοι σου ἄργυρον
ἐσθῆτά τινος ὑποκλέψωσι, καὶ ὑπὲρ ἐνός τούτων κινήσῃ
ἢ σοῦ περὶ τῆς ἐσθῆτος ἢ φουριβ, δύναται διὰ τὸν ἄλλον
τοῦ ἄργυρου κινήσθαι, καὶ οὐδεμίαν ἔχεις παραγωγὰν
οὐ πρᾶξιον ἐναχθῆναι περὶ τῆς ἐσθῆτος.

Tutor, qui tutelam gerit¹⁰⁾, cum fure transigere
potest: et si res in eius potestatem redierit¹¹⁾,
desinit esse furtiva: domini enim locum obtinet.
Eadem et de curatore furiosi, qui et dominium trans-
fert rerum furiosi¹²⁾. Et tutor et curator nomine
eorum¹³⁾ rem furtivam vindicant¹⁴⁾.

10) tutor, qui tutelam gerit] Qui tutelam
gerit, recte transigit cum eo, qui res pupillares sub-
ripuit. Sed et si res furtiva in possessionem tutoris
pervenerit, desinit esse furtiva: nam tutor in hoc casu
pro domino accipitur. Haec et de curatore furiosi dic-
imus: hic enim adeo personam domini sustinet, ut
etiam tradendo res furiosae eas alienet. Etiam con-
dictione furtiva tutores et curatores pupillorum et fu-
riosorum nomine agere possunt.

Qua ratione servus liberam peculii administrationem
habens, si fecerit ea, quae dicit them. 2. cap. 12. et
them. 4. huius cap. domino omnino causam furti tollit;
eadem ratione etiam tutor, quia et hic domini loco est,
ut lib. 50. tit. 4. cap. 6. them. 4. Et qua ratione eius-
modi servus ex peculio suo subripiens non videtur fur-
tum facere, ut them. 4. huius cap. ito et tutor rem pu-
pilli subripiens non tenetur furti, sed de rationibus
distrahendis, ut lib. 38. tit. 3. cap. 1. them. 10. Nam et
hi servi in peculii, et tutores et curatores in rebus
eorum, qui sub tutela vel cura sunt, vicem dominorum
obtinent. Nam in tutoribus et curatoribus differunt
furtum facere et subtrahere. Nam subtractio gignit
actionem de rationibus distrahendis: furtum autem furti
actionem. Etiam poenae horum diversae sunt, et actiones
diversam habent naturam. Differentiam tutoris sub-
trahentis et furtum facientis tradit tibi cap. 2. tit. 3.
lib. 38.

11) et si res in eius potestatem redierit]
Lege lib. 50. tit. 4. cap. 7. them. 4. et ibi Antiquum di-
centem, rem subreptam a tutore ex bonis pupilli non
aliter desinere esse furtivam, quam si ad dominum red-
ierit, et in eius potestatem pervenerit. Quod recte
dici arbitror, propterea quod ibi proponitur tutor fur-
tum fecisse. Et qua ratione verisimile erat, Iuriscon-
sultum dicere, purgari vitium furti, si redierit ad furem,
non ad dominum? Etiam hoc thema disertis verbis pro-
ponit, rem furtivam vitio liberari ad tutorem reversam,
propterea quod ab alio, non ab ipso tutore subrepta sit.
Tutor autem, ut ait cap. 27. tit. 7. lib. 37. in iis, quae
pupillo prosunt, loco domini est. Quaere lib. 50. tit. 3.
cap. 41. diversum in procuratore, qui non obtinet locum
domini.

12) qui et dominium transfert rerum fu-
riosi] Cum res facile corrumpi potest, vel immob-
ilem cum decreto. Nota, sicut tutorem, ita etiam cu-
ratorem in rebus eius, qui sub cura est, domini locum
obtinere, et recte cum fure transigere. Quaere et
cap. 55. them. 4.

13) nomine eorum] Furiosi et impuberis.

14) rem furtivam vindicant] Conditione fur-
tiva.

Si duo servi tui¹⁵⁾ argentum et vestem meam §
subriperint, et alterius nomine tecum de veste actum
fuerit, recte alterius nomine agam de argento¹⁶⁾.

15) si duo servi tui] Si duo servi tui vestem
et argentum alicuius subriperint, et alterius nomine
tecum de veste furti actum fuerit, alterius nomine de
argento agi potest, neque aliam exceptionem habes ob
eam rem, quod iam de veste tecum actum fuerit.

9) Haec inde a σημειώσαι desunt apud Fabr. r) L. 50. § 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 188. ubi dicitur esse them. 6.
53. h. t.



καλῶς περὶ τοῦ ἄλλου κινῶ ἐπὶ τῷ ἀργυρίῳ] Καὶ οὐδεμίαν ἔχεις^{ε)} παραγραφὴν ἐκ τοῦ πρότερον ἐναχθῆναι περὶ τῆς ἐσθῆτος. [Sch. e. VII. 355.]

νζ'. Ἀφρικ'.¹⁾ Οὐ διὰ τὸ μόνον ἐξορύξαι λευκόγειον ἐκ τοῦ ἀγροῦ μου ὑπόκειται τις τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ^{υ)} διὰ τὸ ἀφελῆσθαι αὐτό.

οὐ διὰ τὸ μόνον ἐξορύξαι λευκόγειον] Ἐὰν ἔρεκεν τοῦ ἀφελῆσθαι λευκόγειον ἐκ τοῦ ἀγροῦ μου ποιῆται τις ὕρυσμα ἢ τοι σπήλαιον, καὶ ἀφείληται τὴν λευκόγειον, κλεπτῆς ἐστίν, οὐχ ὅταν ἐξώρυξε τὴν λευκόγειον, καὶ οὐκ ἀφείλετο. [Sch. f. VII. 355.]

νη'. Οὐλλπ.^{ν)} Ἐὰν ὑπεξούσιος ὑποστῇ κλοπὴν ἰδίῳ ἢ τοῦ μεσθωθέντος αὐτῷ πράγματος, καλῶς κινεῖ γινόμενος^{ω)} αὐτεξούσιος.

γινόμενος αὐτεξούσιος] Ἀλλὰ τελευτῇ τοῦ πατρὸς καὶ κληρονόμος αὐτοῦ γινόμενος^{ε)} εἰ γὰρ ἄλλως αὐτεξούσιος γίνηται, τὴν φούρτι κινεῖν οὐ δύναται· δίκαιον γὰρ ἐμπυγὲν προσώπῳ οὐ μεθίσταται, εἰ μὴ εἰς νόθευσαντα καὶ κληρονόμον. [Sch. g. VII. 355.]

† Ζῆτει κεφ. ιδ'. Θεμ. ζ. καὶ β.

νθ'. Ἰδεμ.^{κ)} Ἐὰν ὁ χρήσας μοι πρῶγμα κλέψῃ αὐτό, οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ τῆς περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγῆς ἐγὼ ἐλευθεροῦμαι· εἰ μὴ ἄρα διὰ δαπάνας ἀναγκαίως παρ' ἐμοῦ γενομένης εἰς αὐτὸ χρειώδης ἦν μοι ἢ παρακατασχέσις· τότε γὰρ ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς.

ἐὰν ὁ χρήσας μοι πρῶγμα κλέψῃ αὐτό] * Ἐὰν ὁ χρήσας μοι πρῶγμα λαθραίως ἀφείληται αὐτὸ παρ' ἐμοῦ, οὐ δύναμαι ἔχειν κατ' αὐτοῦ τὴν φούρτι, ἐπειδὴ τὸ ἴδιον ἔλαβε καὶ ἐγὼ ἐλευθεροῦμαι τῆς κομμοδοῦ. τότε δὲ ταῦτα δεχόμεθα, εἰ μηδεμίαν αἰτίαν ἔχον εὐλογον τοῦ κατέχειν τὸ πρῶγμα. εἰ δὲ ἀναλώματα ἀναγκαῖα περὶ τὸ χρησθέν μοι πρῶγμα ἐποίησα, καὶ διεφερέ μοι διὰ τῆς παρακατασχέσεως τοῦ πράγματος ἀπολαβεῖν τὰ δαπανήματα μᾶλλον, ἢ περὶ τὴν κομμοδοῦ κινεῖν κατὰ τοῦ χρησθέντος, τότε τὴν φούρτι καλῶς κινῶ κατὰ τοῦ ὑπελομένου λαθραίως, ὅπερ ἔχρησέ μοι.

οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς] Τὸ γὰρ ἴδιον ἔλαβεν. Ζῆτει βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. κα'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν, καὶ κεφ. ιη'. Θεμ. τελευτ. Ζῆτει κεφ. ιδ'. Θεμ. ιβ'. καὶ κεφ. νδ'. Θεμ. β'. καὶ tit. ζ'. κεφ. λθ'. [Sch. h. VII. 355.]

διὰ δαπάνας] † Ζῆτει κεφ. ιε'. Θεμ. β.

ξ'. Ἀφρικαν. Ἡ φυγὰς μου δούλη καὶ ἐαυτήν, καὶ τὸν τοκετὸν αὐτῆς δοκεῖ κλέπτειν.

ἡ φυγὰς μου δούλη] Ζῆτει tit. ζ'. κεφ. κζ'. καὶ tit. ζ'. κεφ. ε'. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς. [Sch. i. VII. 355.]

* Ὡςπερ ἡ φυγὰς δούλη κλέπτεις μου πιστεύεται εἶναι, οὕτω καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς τικτόμενον φούρτιβον ποιεῖ.

ξα'. Ἰδεμ.^{ν)} Ἐὰν παρ' ἐνὸς τῶν δεσποτῶν ὁ κοινὸς δούλος κλέψῃ, ἀνάγκην ὁ ἄλλος ἔχει, ἢ τὸ μέρος τοῦ δούλου παραχωρήσαι τῷ κλαπέντι, ἢ δοῦναι τὴν ζημίαν. καὶ ὅτε ἐκποιήσῃ τὸ ἴδιον μέρος τοῦ δούλου ὁ μὴ ὑπομείνας τὴν κλοπὴν δεσπότης, ἐνάγεται ὁ ἀγοραστής ὑπὲρ τῆς κλοπῆς. τὸ γὰρ ἀμάρτημα τοῦ δούλου ἀκολουθεῖ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. ἀποθανόντος δὲ τοῦ δούλου, ὁ κλαπέις ζημιούται. ἐὰν δὲ ἐλευθερωθῇ, οὐκ ἐνάγεται, ὡςπερ οὐδὲ ὅτε κλέψας παρ' ἐμοῦ ὁ δούλος ἐμὸς γίνηται.

ἐὰν παρ' ἐνὸς τῶν δεσποτῶν ὁ κοινὸς δούλος κλέψῃ] * Ἐὰν ὁ ἐπίκοινος οἰκέτης παρ' ἐνὸς τῶν δεσποτῶν αὐτοῦ κλέψῃ, ἤρῃσε τὸ κομμοῦν διβιδούνδο κινεῖσθαι, καὶ τῷ ἐφφικίῳ τοῦ δικαστοῦ περιέχεσθαι, ἢ ἵνα ζημίαν παρήξῃ τῷ

16) recte alterius nomine agam de argento] Et nullam exceptionem habes ob eam rem, quod iam de veste tecum actum sit.

LVII. African. Non ob id solum, quod effoderit quis cretam¹⁾ ex agro meo, furti tenetur, sed quod eam abstulerit.

1) non ob id solum, quod effoderit quis cretam] Si ex agro meo cretae auferendae causa foveam vel specum quis fecerit, et cretam abstulerit, fur est, non cum effodit cretam, neque abstulit.

LVIII. Ulp. Si filiofamilias furtum factum sit rei suae vel sibi locatae, paterfamilias factus¹⁾ recte agit.

1) paterfamilias factus] Morte patris et heres ei factus: nam si alia ratione paterfamilias fiat, agere furti non potest: ius enim, quod inhaeret personae, non transfertur, nisi in arrogatorem et heredem.

Quaere cap. 14. them. 7. et 2.

LIX. Idem. Si is, qui mihi rem commodavit, eam subripiat¹⁾, non tenetur furti²⁾, sed ego commodati actione liberor: nisi ob impensas³⁾ necessario in eam rem a me factas utilior mihi fuit retentio: tunc enim actio furti competit.

1) si is, qui mihi rem commodavit, eam subripiat] Si is, qui rem mihi commodavit, clam eam mihi abstulerit, furti cum eo agere non possum, quia suum recepit et ego liberor commodati actione. Haec tamen tunc accipimus, si nullam iustam causam rei retinendae habui. Sed si impensas necessarias in rem mihi commodatam feci, et mea intererat rei retentione potius impensas consequi, quam commodati cum commodatore agere, furti recte ago cum eo, qui rem clam abstulit, quam mihi commodaverat.

2) non tenetur furti] Quia rem suam recepit. Quaere lib. 13. tit. 1. cap. 21. et ibi Antiquum, et cap. 18. them. ult. Quaere cap. 14. them. 12. et cap. 54. them. 2. et tit. 6. cap. 39.

3) ob impensas] Quaere cap. 15. them. 2.

LX. African. Ancilla mea fugitiva¹⁾ et se ipsam, et partum videtur furari.

1) ancilla mea fugitiva] Quaere tit. 6. cap. 27. et tit. 7. cap. 6. et in eo additiones.

Sicut ancilla mea fugitiva sui furtum facere intelligitur, ita etiam partum suum furtivum facit.

LXI. Idem. Si uni ex dominis communis servus furtum fecerit¹⁾, necesse habet alter²⁾ vel partem servi cedere ei, cui furtum factum est, vel damnum praestare³⁾. Et cum is, cui furtum factum non est, partem suam servi alienavit, furti nomine emtor convenitur. Nam noxa servi caput eius sequitur. Mortuo autem servo, is, cui furtum factum est, in damno versatur⁴⁾. Quodsi liber fiat, cum eo agi non potest⁵⁾, sicut nec si servus, qui mihi furtum fecit, meus fuisset.

1) si uni ex dominis communis servus furtum fecerit] Si servus communis uni ex dominis furtum fecerit, communi dividendo agi placuit, et officio iudicis contineri, ut alter dominus ei, qui furtum passus

ε) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔχεις. ε) Lege Ἀλφ. Alfenuus. υ) ἀλλὰ additur in Cod. 1350. Deest apud Fabr. ν) In Digestis praesigitur nomen Iuliani. ω) Malim γινόμενος. ρ) ἸFabr. ὁ αὐτός. γ) Fabr. ὁ αὐτός.



παθόντι τὴν κλοπὴν ὁ ἕτερος δεσπότης, ἢ τὸ ἐπὶ τῷ οἰκέτῃ μέρος παραχωρήσῃ. αὐτῷ δὲ τῷ νομίμῳ ἀκολουθῶν ἐστὶ τὸ λέγειν, ὅτι, εἰ καὶ ἐκποιήσῃ τὸ ἴδιον μέρος ὃ μὴ ὑπομείνας τὴν κλοπὴν δεσπότης, ἐνάγεται καὶ ὁ ἀγοραστὴς ὑπὲρ τῆς κλοπῆς, ἵνα δόξῃ ὡσπερ τις νοξάλια ἀγωγή ἀκολουθεῖν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἡμωρτηκότος οἰκέτου. οὐ μὲχρι δὲ τοσούτου τὸ εἰρημένον ἐπέκτεινόμεν, ὡστε, κὰν ἐλευθερωθῇ ὁ κλέψας οἰκέτης, λέγειν ἡμᾶς, ἐνάγεται αὐτῷ. καὶ παρὰ τοῦ ἐξ ὀλομήρου γὰρ δεσπότητος κλέπτων ὁ οἰκέτης οὐκ ἐνάγεται μετὰ ἐλευθερίαν τῇ φοῦρτι. ἐκ τούτου τοίνυν ἀποδείκνυται, ὅτι καὶ τελευτῶντος τούτου τοῦ κλέψαντος οἰκέτου, οὐδὲν δύναται λέγειν ὁ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας, εἰ μὴ ἄρα ἐξ αὐτῆς τῆς κλοπῆς περιήλθε τίποτε εἰς τὸν κοινῶν τοῦ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντος. τοῖτοις ἀκολουθῶν ἐστὶ καὶ ἐκείνο, ἵνα, κὰν ὁ δοθεὶς μοι παρὰ σοῦ εἰς ἐνεχύρον οἰκέτης κλέψῃ παρ' ἐμοῦ, τῇ κοντραρία πινερατικία δύναμαι ἀπατεῖν, ἵνα ἢ τὴν ζημίαν μοι δῶς ὑπὲρ τῆς κλοπῆς, ἢ ἀπὶ νοξάλιας τὸν οἰκέτην καταλείψῃς ἐπ' ἐμοί. τὸ αὐτὸ δὲ λέγομεν, εἰ καὶ εἰς αἰτίαν ῥεδνιβτιλιος περιέστη ὁ οἰκέτης, καὶ γὰρ ὡσπερ τὰς προσθήκας τὰς ἐπ' αὐτῷ γενομένας καὶ τοὺς καρπούς ὁ ἀγοραστὴς ἀναγκάζεται ἀποδοῖναι τῷ πράτῃ ἐπὶ τῆς ῥεδνιβτιλιος, οὕτως καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ πράτῃς ἢ τὴν ζημίαν τῆς κλοπῆς διαλείβειν ὀφείλει, ἢ διὰ τὴν κλοπὴν ὡς ἀπὶ νοξάλιας τὸν οἰκέτην καταλιμπάνειν ἀναγκάζεται. ἐν τούτῳ δὲ τῷ θεματι ἐκεῖνο πλέον ἐστίν, ὅτι, ἔαν τις εἰδῶς, κλέπτην εἶναι τὸν οἰκέτην, τῷ δανειστῇ ἀγροῦντι δέδωκεν αὐτὸν εἰς ἐνεχύρον, παντὶ τρόπῳ τὴν ζημίαν ἀναγκάζεται αὐτὸς ἐπιγνώσκειν, καὶ οὐ δύναται τὸν οἰκέτην εἰς νοξάν παραδοῖναι· τοῦτο γὰρ τῇ ἀγαθῇ πίστει συμπερτεῖ. ἐκεῖνο δὲ κατ' ἐξαιρέτον δεῖ σκοπεῖν ἡμᾶς, ὅποιον εἶναι τὸν οἰκέτην ὁ πράτῃς ἐπηγγείλατο. ὅσον δὲ εἰς τὴν μονδάτι ἡκει, ἀμφιβάλλεται, ἔλεγεν ὁ Ιουλιανός, μὴ παντὶ τρόπῳ ὀφείλει καὶ ὁ ἐντελιόμενος τὴν ζημίαν ἐπιγνώσκειν ὑπὲρ τοῦ οἰκέτου. καὶ πολλῶν μὲν οὖν πλέον τούτῳ τῷ θεματι, ἢ περ ἐν τοῖς ἀνωτέρω, χρῆ φυλάττειν ἡμᾶς, ὅτι, κὰν ἠγγόησεν ὁ ἐντελιόμενος ῥητὸν οἰκέτην αὐτῷ ἀγορασθῆναι τὸ κλέπτην εἶναι τὸν οἰκέτην, ὁμοῦς οὐδὲν ἦτον ἀναγκάζεται τὴν ζημίαν τὴν ἀπὸ τῆς κλοπῆς διαλύσαι τῷ κατὰ κανόνατον αὐτοῦ ἡγορακῶτι τὸν κλέπτην οἰκέτην· δικαιότατα ὅρ ὁ ἐνταλθεὶς διαβεβαιούται, ὡς οὐκ ἔμελλε ταύτην τὴν ζημίαν ὑπομείναι, εἰ μὴ κατεδέξατο τοῦτο τὸ μονδάτον. οὗτο δὲ σαφέστερον ἐπὶ τῆς δεπόσιτι φαίνεται. εἰ γὰρ αἰ τὸ καθόλου δίκαιον εἶναι λέγομεν τὸ μὴ ὀφείλειν τιμὴν λείονα ζημίαν διὰ τοῦ οἰκέτου συμβάλειν, ἢ περ ἐστὶ τὸ ἴμμημα αὐτοῦ τοῦ οἰκέτου, ὁμοῦς πολλῶν δικαιότερον ἐστὶ, ἢ περ τὸ οἰκέτον ὀφείλειν ἐπιζημίον εἶναι, ὅπερ εἰς ὄφελος ἢ συναλλάξαντος ἄλλον, ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ, κατεδέξατο. καὶ περ ἐν τοῖς ἀνωτέρω συναλλάγμασιν, ἐπὶ τῆς πράσεως γὰρ, καὶ τῆς μισθώσεως, καὶ τοῦ ἐνεχύρου, τιμωροῦμεθα ἐν δόλον ἐκεῖνον, ὅστις εἰδῶς, κλέπτην εἶναι τὸν οἰκέτην, ὀψήσεν, οὕτως ἐπὶ τούτων τῶν θεμάτων, ἐπὶ τοῦ μονδάτου λέγω, καὶ τῆς παραθήκης, τὴν παρ' αἰτίαν τοῦ ἐντελιόμενου ἢ τοῦ παραθεμένου συμβῆσαν ζημίαν αὐτοῖς χρῆ ἄλλον ἐπιζημίον εἶναι, καὶ μὴ τῷ καταδεξαμένῳ τὸ μονδάτον τῷ τὸ δεπόσιτον λαβόντι. δοκεῖ δὲ κούλπα ἐν αὐτοῖς εἶναι ἐντελλοῦσθαι αὐτοῖς, τοιοῦτον δούλον ἐξαγγέσασθαι ἢ παρασθαι· εἶδει γὰρ αὐτοῖς ἐπιμελῶς τὰ περὶ τὸν οἰκέτην περιερασθαι, καὶ προσπιεῖν τῷ λαμβάνοντι αὐτὸν εἰς παραθήκην, κλέπτης ἐστίν. ἐπὶ τοῦ κομμοδάτου δὲ εἰκότως ἕτερον τι ὀλαμβανόμεν· ἐπειδὴ δηλονότι τὸ κομμοδάτον ἐκεῖνον ἐνεκεν τοῦ συνίσταται τοῦ παρακαλοῦντος χρῆσασθαι. εἰκότως οὖν κερῶν οἰκέτην, ὡσπερ ὁ μισθῶν αὐτόν, εἰ δόλον ποιήσει, τεστίν, εἰ εἰδῶς, αὐτὸν κλέπτην εἶναι, χρῆσει αὐτόν, οὐδὲν οὐκίται πλέον τοῦ τμήματος τοῦ οἰκέτου· τοῦτέστιν, ἔξου· ἔχει εἰς νόξαν αὐτόν καταλιμπάνειν τῷ χρῆσασμένῳ· οὐ· ἀλλὰ καὶ συγγορητικώτερον ἐπὶ τούτου τοῦ θεματος τὴν πρῆσαν τοῦ δόλου ποιούμεθα, ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, οὐδὲν δάνειν ὁ κερῶν, ἀλλὰ διὰ μόνον τὸν κερῶμενον τὸ κομμοδάτον παρέχεται. ταῦτα δὲ πάντα τότε νομίζω εἶναι ἀληθῆ, μὴδεμία κούλπα εὑρίσκειται τοῦ τὸ μονδάτον ἢ τὸ δεπόσιτον εἰληφότος· εἰ γὰρ αὐτὸς δέδωκε τῆς κλοπῆς τὴν αἰτίαν, τείσας τῷ οἰκέτῃ τὴν παραφυλακὴν τοῦ ἰδίου ἀργύρου ἢ ἰδίων νομισμάτων, τοῦ δεσπότητος, τοῦτέστιν, τοῦ ἐντελιόμενου ἢ παραθεμένου μὴδέποτε πιστεύσαντος αὐτῷ τοιαῦτα γατα, ἕτερον εἶναι δεχόμεθα νόμιμον, τοῦτέστι, μὴ ἐγκαθαι τότε τὸν δεσπότην, ὡς τοῦ τὸ μονδάτον ἢ τὴν παραφυλακὴν αἰτίαν τῆς κλοπῆς δεδωκότος.

ἀνάγκην ὁ ἄλλος ἔχει] Κινουμένου τοῦ κομμοῦν δούλων, οὐ διὰ τῆς νοξάλιας. καὶ ζητεῖ τιτ. ε. κεφ. η'. μα'. [Sch. k. VII. 355.]

asil. T. V.

est, aut damnum praestet, aut partem servi cedat. Ipso iure consequens est dicere, etiamsi dominus, cui furtum factum non est, partem suam alienaverit, cum emtore furti nomine agi soles, ut quemadmodum noxalis actio caput servi noxii sequi videatur. Quod tamen non eo usque extendimus, ut etiamsi liber fiat servus, qui furtum fecit, eum conveniri dicamus. Nam et ab eo, qui in solidum dominus est, servus subripiens non convenitur furti post libertatem. Ex hoc igitur apparet, etiam mortuo servo, qui furtum fecit, furtum passum nihil posse dicere, nisi forte quid ex furto ad socium furtum passi pervenerit. His consequens etiam illud est, ut et si is servus, quem mihi pignori dederis, furtum mihi fecerit, contraria pignoratitia actione petere possim, ut furti nomine damnum mihi praestes, aut pro noxa hominem apud me relinquant. Idem dicimus, si servus in causa redhibitionis fuit. Nam sicut accessiones eius et fructus emtor in redhibitorio iudicio reddere cogitur venditori, ita et e contrario venditor vel damnum furti praestare debet, vel ob furtum pro noxa servum relinquere. In hoc vero casu hoc amplius est, quod, si qui sciens servum furem esse, creditor ignoranti pignori dederit, omnimodo damnum agnoscere ipse compellitur, et servum noxae dedere non potest: id enim bonae fidei convenit. Praecipue autem illud spectare nos oportet, qualem servum venditor promiserit. Quod vero ad mandati actionem attinet, dubitare se ait Iulianus, num omnimodo mandator damnum servi nomine praestare debeat. Multo magis igitur in hoc casu, quam in superioribus, servandum a nobis est, ut etiamsi ignoravit is, qui certum hominem emi mandavit, servum furem esse, nihilominus tamen damnum ex furto oriundum ei, qui mandato ipsius servum furem emit, praestare cogatur: iustissime enim procurator affirmat, se id damnum non fuisse passurum, nisi mandatum hoc suscepisset. Hoc evidentius in causa depositi apparet. Nam licet generaliter aequum esse dicamus, non oportere cuiquam plus damni per servum evenire, quam quanti servus ipse sit: multo tamen aequius est, nemini officium suum, quod eius, cum quo contraxerit, non etiam sui commodi causa suscepit, damnosum esse. Et sicut in superioribus contractibus, venditione, locatione, pignore, dolum eius, qui sciens furem esse reticuerit, punimus, ita in his casibus, in mandato inquam, et deposito, damnum, quod culpa mandatoris vel depositoris evenit, ipsis magis damnosum esse debet, quam mandatario et depositario. Videtur autem culpa eorum esse, si eiusmodi servum emi mandant vel deponant: eos enim diligenter in qualitates servi oportebat inquirere et praedicere depositario, eum esse furem. In commodato autem merito aliud existimamus: quia videlicet commodatum eius solius causa contrahitur, qui utendum rogavit. Merito igitur is, qui servum commodat, sicut et qui eum locat, si dolum admiserit, hoc est, si sciens eum furem esse commodaverit, nihil amittit ultra pretium servi: hoc est, potestatem habet eum commodatario pro noxa relinquendi: quin etiam paulo remissius in hoc casu circa interpretationem doli versamur, quoniam, ut dictum est, commodatarium nullum habet commodum, sed ob solum commodatarium res commodatur. Haec autem omnia tunc puto vera esse, cum nulla culpa eius, qui mandatum vel depositum suscepit, interveniat: nam si ipse causam furti dedit, custodia sui argenti vel pecuniae suae servo commissa, quod dominus, id est, mandator et depositor, nunquam fecisset, alio iure utimur, id est, nihil imputamus domino, cum mandatarius et depositarius causam furti dederint.

2) necesse habet alter] Mota actione communi dividendo, non per noxalem. Et quaere tit. 5. cap. 8. et 41.



ἢ δοῦναι τὴν ζημίαν] Ζῆτει βιβ. κέ. tit. α'. κεφ. λα'. [Sch. l. VII. 355.]

ὁ κλαπέρις ζημιούται] Καὶ οὐδὲν δύναται λέγειν, εἰ μὴ ἄρα ἐξ αὐτῆς τῆς κλοπῆς περιήλθε τι εἰς τὸν νοικωνόν τοῦ τὴν κλοπὴν ὑπομεινάντος. [Sch. m. VII. 355.]

ἔαν δὲ ἐλευθερωθῇ, οὐκ ἐνάγεται] Καὶ παρὰ τοῦ ἐξ δολοκλήρου γὰρ δεσποτοῦ κλέπτων ὁ οἰκέτης οὐκ ἐνάγεται μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῇ φουρτί. Ζῆτει βιβ. μη'. tit. ιδ'. κεφ. δ'. καὶ βιβ. κδ'. tit. ε'. κεφ. ε'. ἡδύνατο γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ μερικὸς δεσποτὴς διὰ τὴν κλοπὴν τιμωρῆσαι. Ζῆτει καὶ κεφ. ιζ'. καὶ τὸν αὐτοῦ παλαιόν. [Sch. n. VII. 355. sq.]

61. Ἐὰν ὁ ἐνεχυρασθεὶς ἢ ὁ μέλλων ἀναδίδοσθαι
1. 2. δοῦλος κλέψῃ παρὰ τοῦ δανειστοῦ ἢ τοῦ ἀγοραστοῦ,
κλ. VII. ἀνάγκη ἔχει ὁ χρεώστης καὶ ὁ πρῶτης, ἢ τὴν ζη-
2.μίαν ἀποθεραπεύσαι, ἢ τὸν δοῦλον ἔσαι τῷ ἀπο-
κλαπέντι.

§. 3. Εἰ μὴ ἐγίνωσκον, αὐτὸν εἶναι κλέπτην· τότε γὰρ
πάντως τὴν ζημίαν ἀποθεραπεύουσι.

Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ μισθώσαντος ἢ χρήσαντος
οἰκέτην.

ἔαν ὁ ἐνεχυρασθεὶς — δοῦλος κλέψῃ] Ὅμοιον
ζῆτει βιβ. κέ. tit. α'. κεφ. λα'. [Sch. o. VII. 356.]

ἀνάγκη ἔχει ὁ χρεώστης] Κινουμένης κατ' αὐτοῦ
τῆς κοιτραρίας πυνερατίας. [Sch. p. VII. 356.]

† Ζῆτει βιβ. μδ'. tit. α'. κεφ. δ'.

καὶ ὁ πρῶτης] Καὶ γὰρ ὡς περὶ τὰς προσθήκας τὰς
ἐπ' αὐτῷ γενομένας καὶ τοὺς καρποὺς ὁ ἀγοραστὴς ἀναγκά-
ζεται ἀποδοῦναι τῷ πρῶτῃ ἐπὶ τῆς δεδιδομένης, οὕτως καὶ
ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ πρῶτης ἢ τὴν ζημίαν τῆς κλοπῆς διαλύει
ὀφείλει, ἢ διὰ τὴν κλοπὴν ἀντὶ νόξης τὸν οἰκέτην καταλιμ-
πάνειν ἀναγκάζεται. [Sch. q. VII. 356.]

τῷ ἀποκλαπέντι] † Μόνον ἔχοντι παρακατάσχεσιν, οὐ
μὴν καὶ ἀγωγῆν.

τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ μισθώσαντος] Ὅμοιον
βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. μγ'. Ζῆτει καὶ βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. κβ'.
[Sch. r. VII. 356.]

5. 6. 7. Ὁ δὲ παρατιθέμενος ἢ ἐντειλάμενός μοι, ρητὸν
δοῦλον αὐτῷ ἀγοράσαι, πάντως τὴν ζημίαν ἀποθε-
ραπεύει²⁾ μοι τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης μοι κλο-
πῆς· εἰ μὴ ἄρα τὴν αἰτίαν ἐγὼ δέδωκα³⁾, πιστεύσας
αὐτοῖς⁴⁾ πράγματα, ἅπερ οὐκ ἂν ὁ δεσπότης ἐπί-
στευσεν.

ὁ δὲ παρατιθέμενος] Οἶμαι, ὅτι διὰ τοῦτο οὗτοι
ἐνέχονται εἰς τὸ πάντως δοῦναι τὸ διαφέρον, ἐπειδὴ ἡ ὠφέλεια
μόνον τοῦ παραθεμένου καὶ τοῦ ἐντειλάμενου ἐστὶ. καὶ ἀρ-
κείτω αὐτοῖς, ὅτι ἐν ταῖς περιστάσεσιν ἴσως εὐρίσκουσιν ἀν-
θρώπους φυλάττοντας τὰ αὐτῶν πράγματα, καὶ μὴ θελέτωσαν
ζημιῶσαι τοὺς αὐτοὺς ὠφελήσαντας. μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ
η. θεμ. τοῦ κς'. κεφ. τοῦ ιδ'. βιβ. ἐκεῖ γὰρ ὁ ἐνταλθεὶς οὐκ
ἐνετάλη ρητὸν δοῦλον ἀγοράσαι, καὶ διὰ τοῦτο ἔχει τὸν ἐν-
τειλάμενον ἐνοχον οὐ πάντως εἰς τὸ διαφέρον, ἀλλ' ἐπιλογῆν
ἔχει ὁ ἐντειλάμενος, ἢ δοῦναι τὸ διαφέρον, ἢ καταλιπεῖν τὸν
δοῦλον. [Sch. s. VII. 356.]

ἢ ἐντειλάμενός μοι, ρητὸν δοῦλον αὐτῷ ἀγο-
ράσαι] Ζῆτει βιβ. ιδ'. κεφ. κς'. θεμ. η'. καὶ τὴν τοῦ Στε-
φάνου παραγραφὴν, καὶ βιβ. κδ'. tit. ε'. κεφ. ε'. τὸ τέλος.
[Sch. t. VII. 356.]

πάντως τὴν ζημίαν ἀποθεραπεύει μοι] Κἂν
ἦδει, κλέπτην αὐτὸν εἶναι, εἴτε ἠγνοεῖ. καὶ σημείωσαι, πῶς
ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνεχύρου καὶ τῆς πράξεως εἶδησεν καὶ ἄγνοιαν
ψηλαφᾷ. ἐπὶ δὲ τῆς παραθήκης καὶ τῆς ἐντολῆς ἀδιαστίτως,
κἂν ἦδει, κἂν ἠγνοεῖ, τὸν δοῦλον εἶναι κλέπτην, εἰς τὸ ἀπο-
θεραπεύσαι τὴν ζημίαν πάντως ἐνέχεται, οὐ μὴν εἰς τὸ ἐκ-
δοῦναι. [Sch. u. VII. 356.]

§. 8. Ἐὰν ἀγρὸν μισθώσας σοι συμφωνήσω, ὑποκεῖ-
σθαί μοι τοὺς καρποὺς, καὶ λάβῃς αὐτούς, ἢ πωλή-

3) vel damnum praestare] Quaere lib. 25.
tit. I. cap. 31.

4) is, cui furtum factum est, in damno
versatur] Et nihil potest dicere, nisi ex ipso furto
aliquid ad socium furtum passi pervenerit.

5) quodsi liber fiat, cum eo agi non potest]
Nam et si ei, qui dominus est in solidum, servus fur-
tum faciat, non tenetur furti post libertatem. Quaere
lib. 48. tit. 14. cap. 4. et lib. 24. tit. 5. cap. 6. Nam po-
terat eum etiam is, qui dominus ex parte est, ob fur-
tum castigare. Quaere et cap. 17. et eius Antiquum.

Si servus pigneratus quive in causa redhibitionis
est, furtum faciat⁶⁾ creditori vel emtori, necesse
habet debitor⁷⁾ et venditor⁸⁾, aut damnum resarcire,
aut servum relinquere ei, cui furtum factum est⁹⁾.

Nisi scierit, eum furem esse: tunc enim omni-
modo damnum praestat

Idem et de locatore¹⁰⁾ aut commodatore servi.

6) si servus pigneratus — furtum faciat]
Simile quaere lib. 25. tit. I. cap. 31.

7) necesse habet debitor] Mota in eum actione
pigneratitia contraria.

Quaere lib. 44. tit. I. cap. 70.

8) et venditor] Ut enim accessiones servi et
fructus emtor cogitur reddere venditori actione redhi-
bitoria, ita etiam e contrario venditor vel damnum furti
decidere debet, vel pro uoxa servum ob furtum relin-
quere.

9) ei, cui furtum factum est] Qui solam re-
tentionem habet, non etiam actionem.

10) idem et de locatore] Simile lib. 20. tit. I.
cap. 43. Quaere et lib. 13. tit. I. cap. 22.

Is autem, qui deposuit¹¹⁾, vel qui mandavit
mihi, ut certum ei servum emerem¹²⁾, omnimodo
damnum praestat mihi¹³⁾ furti ab eo mihi facti:
nisi ego causam praebuero, committens ei res, quas
dominus non commisisset.

11) is autem, qui deposuit] Existimo, ideo
hos omnimodo id quod interest praestare, quia com-
modum solius depositoris et mandatoris est. Et suffi-
ciat his, in afflictione forsitan aliqua homines invenisse
res ipsorum custodientes, nec velint damno afficere
eosdem, qui ipsi profuerint. Non obstat them. 8.
cap. 26. lib. 14. Nam ibi mandator non mandavit cer-
tum servum emi, et ob id tenetur non omnimodo in id
quod interest, sed electionem habet vel praestandi eius
quod interest, vel servi relinquendi.

12) vel qui mandavit mihi, ut certum ei
servum emerem] Quaere lib. 14. cap. 26. them. 8. et
ibi Stephani adnotationem, et lib. 24. tit. 5. cap. 6. finem.

13) omnimodo damnum praestat mihi] Sive
scierit, sive ignoraverit, furem eum esse. Et nota, quo-
modo in pignore et venditione de scientia et ignorantia
tractet. In deposito vero et mandato indistincte, sive
sciat, sive ignoret, servum esse furem, omnimodo
damnum praestare tenetur, non noxae dedere.

Si cum agrum tibi locarem¹⁴⁾, pactus sim, ut
fructus mihi pignori essent¹⁵⁾, et tu eos ceperis¹⁶⁾,

*) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποθεραπεύσαι. α) Fabr. δέδοκα. β) Lege αὐτῶ. Sic etiam verti cum Cuiacio et Fabroto.



σης ἡρτημένους, καὶ ὁ ἀγοραστὴς αὐτοὺς λάβῃ, χάρα τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἔάν ἀγρὸν μισθώσῃς σοι] Ἐμισθώσῃ σοι ἀγρὸν, καὶ ὡς εἴωθα γίνεσθαι, συμφωνήσῃ μετὰ ἡμῶν, τοὺς ἐκ τοῦ ἀγροῦ καρποὺς ὑποκείσθαι μοι ἐπὶ τῷ μισθώματι. ἔάν τούτους τοὺς καρποὺς λαθραῖως ὑποβαστάξῃς καὶ μετενέγκῃς ἀλλαχοῦ, τῇ φούρτι ἐνάγεσθαι σε ἔλεγεν ὁ Ἰουλιανός. εἰ δὲ συντηρημένους ἐπὶ τοὺς καρποὺς τοῦ ἀγροῦ πέπρακας ἑτέρῳ, καὶ ὁ ἀγοραστὴς αὐτοὺς μετεκόμισεν, ἀκόλουθον ἐστὶ λέγειν ἡμᾶς, εἰς βίτιον κλοπῆς ἐμπίπτειν τοὺς καρποὺς, καὶ φουρτίβους καὶ αὐτοὺς γίνεσθαι. ἕως μὲν γὰρ ἐμπέπηγασιν τῷ ἰδίῳ τόπῳ οἱ καρποί, τοῦ ἀγροῦ δοκοῦσιν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν κολωνόν ὡς βουλήσῃ τοῦ δεσπότου λαμβάνοντα αὐτοὺς δεσπότην αὐτῶν λέγομεν γίνεσθαι. ὅπερ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θεάματος οὐχ ὁμοίως λέγεται. ποίῳ γὰρ λογισμῷ λέγεσθαι δύναται τὸν κολωνόν, ὅποτε ὁ ἀγοραστὴς αὐτοὺς σοῦα νόμινε συναίγει αὐτούς; [Sch. x. VII. 356. sq.]

συμφωνήσω, ὑποκείσθαι μοι τοὺς καρποὺς] Τὸ συμφωνῶν ἐκ περισσοῦ. οὗτοι γὰρ καὶ σιωπηρῶς ὑποκείνται ἐπὶ τῷ μισθώματι, ὡς βιβ. κβ. τιτ. γ. κεφ. ζ. [Sch. y. VII. 357.]

καὶ λάβῃς αὐτούς] † Λαθραῖως. ἢ πωλήσῃς ἡρτημένους] Καὶ λοιπὸν συνάγεται, ὅτι ἂν εἰ μὲν ἡρτημένους αὐτοὺς πωλήσῃ ὁ μισθωτής, ἐπειδὴ τούτων ἐστὶ δεσποτὴς ἢ ὁ τοῦ ἀγροῦ δεσπότης, ὡς ὄντων μέρος τοῦ ἀγροῦ, δίδεται τῷ δεσποτῇ ἢ φούρτι εἰς τὸ διπλοῦν τῆς ὅλης διατιμῆσεως τῶν καρπῶν. εἰ δὲ ὁ μισθωτής ἐφθάσῃ τούτους γαρρίζειν τοῦ ἀγροῦ καὶ συγκομίσασθαι, ἐπεὶ διὰ τῆς λήψεως δεσποτὴς αὐτῶν γέγονε, δίδεται τῷ δεσποτῇ τοῦ ἀγροῦ ἢ φούρτι, οὐκ εἰς τὸ διπλοῦν τῆς διατιμῆσεως τῶν καρπῶν, ἀλλ' εἰς τὸ διπλοῦν τοῦ μισθώματος, ὡς τῶν καρπῶν ὑποτεθέντων ἐπὶ τῇ τοῦ μισθώματος ἀποπληρώσει, καὶ δοκοῦντος τοῦ μισθωτοῦ τὸ ποσὸν τοῦ μισθώματος κλέπτειν διὰ τῆς τῶν καρπῶν πράσεως. [Sch. z. VII. 357.]

χάρα τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Οἰε μὲν σὺ λάβῃς αὐτούς, χάρα ὁμολογουμένως τῇ φούρτι. ἰτε δὲ καὶ ὁ ἀγοραστὴς αὐτοὺς λαμβάνει, εἰδῶσιν ἔχον τῶν τυμφονηθέντων, καὶ οὕτως χάρα τῇ φούρτι. ὅτε δὲ ὁ ἀγοραστὴς λάβῃ ἀγρῶν τὰ γενόμενα, τότε φουρτίβου μὲν εἰσὶν οἱ καρποί, καὶ τὸ τῆς κλοπῆς βίτιον ἔχουσιν. ἀνάγνωθι γὰρ αὐτὸν ἰνδικα ἔξωθεν τῇ φούρτι δὲ χάρα οὐκ ἔστιν. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τιτ. ε. κεφ. θ. θεμ. β. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγράφην.

Ἐάν τοῦ ὑπὸ αἵρεσιν τήν, ἔάν παράσχη δέκα νομίσματα, ἔλευθερουμένου κλέψαντος, ἐνάγεται) ὀξάλως ὁ κληρονόμος, καὶ ἡρτημένου τοῦ δικαστηρίου παράσχη αὐτὰ τῷ κληρονόμῳ ὁ ἔλευθερούμενος, περὶ ἔκελευσθη δέκα νομίσματα, εἰ μὲν ἐκ τοῦ πενυλίου δώσει, οὐκ ἀναγκάζεται δοῦναι αὐτὰ τῷ νήσαντι τὴν περὶ τοῦ ἀμαρτήματος ἀγωγὴν· εἰ δὲ βλαχόθεν, δίδωσιν αὐτὰ· εἰ γὰρ ἐξεδόθη ὁ δοῦλος ὁ τῆς δόσεως, οὐ τῷ κληρονόμῳ, ἀλλὰ τῷ λαβόντι τὸν ἡμελλε δίδουαι τὰ αἰρέσεως πληρωτέας χάριν νοσθέντα δοθῆναι νομίσματα.

ἔάν τοῦ ὑπὸ αἵρεσιν — ἔλευθερουμένου κλέψαντος] Στατουλίβερα οἰκίτην κελουθέντα δοῦναι δέκα νομίσματα καὶ ἔλευθερωθῆναι ἐδεφένδυσεν ὁ κληρονόμος κληρονομήσας, καὶ ἡρτημένου τοῦ δικαστηρίου τῆς νοξάλως, ὡς τῷ κληρονόμῳ τὰ ἰ. νομίσματα ὁ στατουλίβερος ἠλευρώθη. ἰδωμεν, μήποτε οὐκ ἄλλως χρῆσιν τὸν κληρονομον ἔλευθίσθαι τοῦ δικαστηρίου τῆς νοξάλως, εἰ μὴ τὰ ἰ. νομίσματα, ὅπερ ἔλαβεν ὑπὸ τοῦ στατουλίβερος, παράσχη τῷ γοντι. ταύτης οὔσης τῆς ζήτησεως, διαφορὰν εἶναι εἶπεν Ἰουλιανός, ποθὲν ἐδόθη ταῦτα τὰ νομίσματα· καὶ εἰ μὲν ἀχόθεν ποθὲν, καὶ μὴ ἐκ τῆς τοῦ πεκουλίον ἐδόθη, ταῦτα ἔχειν τὸν κληρονόμον, ἐπειδὴ, εἰ μὴ ἠλευθέρωθη) ἡρτητοῦ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' ἐδόθη πρότερον εἰς νόξαν, ἐκείνῳ (λεκ) δίδουσαι τὰ ἰ. νομίσματα, τῷ εἰς νόξαν αὐτὸν εἰλη-

vel vendideris pendentes¹⁷), et emtor eos ceperit, locus est actioni furti¹⁸).

14) si cum agrum tibi locarem] Locavi tibi agrum, et ut fieri solet, convenit inter nos, ut fructus agri ob mercedem pignori mihi essent. Si eos fructus clam deportaveris, et alibi transtuleris, furti tecum agi Iulianus aiebat. Sed si pendentes adhuc fructus agri alii vendideris, et emtor eos deportaverit, consequens est, ut dicamus, fructus incidisse in vitium furti, et furtivos fieri. Quamdiu enim suo loco adhaerent fructus, agri videntur esse, et ideo colonum, quia voluntate domini eos percipit, dominum eorum fieri dicimus. Quod in proposita specie non aequè dicitur. Qua enim ratione coloni fieri possunt, cum emtor eos suo nomine cogat?

15) pactus sim, ut fructus mihi pignori essent] Hoc pactum ex abundantia est. Nam et tacite fructus ob mercedem pignori sunt, ut lib. 25. tit. 3. cap. 7.

16) et tu eos ceperis] Clam. 17) vel vendideris pendentes] Et ex his colligitur, si colonus eos pendentes vendiderit, quia eorum adhuc dominus erat idem, qui et fundi, cum sint pars fundi, domino dari actionem furti in duplum solidae fructuum aestimationis. Sed si colonus eos iam fundo separaverit et collegerit, quia perceptione dominus eorum factus est, domino fundi datur actio furti, non in duplum aestimationis fructuum, sed in duplum mercedis, quod fructus obligati fuerint ob praestationem mercedis, et videatur colonus vendendo fructus mercedis furtum facere.

18) locus est actioni furti] Hagiotheod. Si tu eos percepisti, haud dubie locus est actioni furti: si vero emtor eos percipit sciens ea, de quibus convenerat, ita etiam actioni furti locus est: sin autem emtor percepit ignorans ea, quae facta sunt, fructus quidem furtivi sunt, et vitium furti habent (nam legas et Indicem extrinsecus) actioni autem furti locus non est. Nam lege et tit. 5. cap. 9. them. 2. et ibi adnotationem.

Si eo, qui sub conditione, si decem nummos L. 61. §. 9. dederit, manumissus est, furtum faciente¹⁹), noxali iudicio heres conveniatur, et pendente iudicio heredi dederit decem nummos manumissus, quos dare iussus est, si quidem ex peculio dedit²⁰), non cogitur eos praestare agenti noxali iudicio: sed si aliunde, eos praestabit: quia si ante dationem pecuniae noxae deditus servus fuisset²¹), non heredi, sed ei, cui deditus esset²²), daturus fuisset eam pecuniam, quam conditionis implendae causa dare iussus est.

19) si eo, qui sub conditione — manumissus est, furtum faciente] Statuliberum servum decem dare iussum et liberum esse, cum noxam fecisset, heres defendit, et pendente noxali iudicio datus decem heredi statuliber liber factus est. Videamus, an non aliter debeat heres liberari iudicio noxali, quam si decem, quae accepit a statulibero, actori dederit. Hac de re quaestio cum esset, Iulianus ait interesse, unde pecunia data sit, et si aliunde, quam ex peculio, data sit, eam heredem praestare: quia si non pendente iudicio manumissus, sed prius noxae deditus fuisset, ei, cui deditus esset, decem danda fuissent. Si vero ex peculio decem data fuerint, quia heredis sunt nummi, quos noxae dedito servo, non passurus sit heres eum

*) Lege γίνεσθαι δύναται. Nam et Cuiacius in versione habet: fieri possunt. d) Verba καὶ λοιπὸν συνάγεται, ὅτι, e) habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. e) Sic legendum auctoritate versionis Cuiacii. Fabr. ἀποτεθέντων. f) Fabr. γέταε. g) Fabr. ἡμαρτηκός. h) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ pro ἐκ. i) Sic Cod. Fabr. ἔλευθέρωθη. k) Sic 1350. Fabr. ἡμελλε.



πότι. εἰ δὲ ἐκ τοῦ πεκουλλοῦ ἐδόθη τὰ ἰ. νομίματα, ἐπεὶ τοῦ κληρονόμου εἰσὶ τὰ ἀργύρια, ἀπερ, εἰ δ' ἂν εἰς νόξαν δ' οἰκίτης ἐδόθη, οὐκ ἂν ἤρξατο λαβεῖν αὐτὸν ὁ κληρονόμος ἐκ τοῦ πεκουλλοῦ καὶ παρασχῆν, τότε τὸ ἐναντίον ὀρίζει, τούτῃσι, μὴ χρεωστῆν τὸν κληρονόμον τὰ ἰ. νομίματα δοῦναι τῷ κληρονόμῳ τὴν νοξάλλαν. ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. ε'. καὶ βιβ. μη. τιτ. ε'. κεφ. ε'. ζ'. ζ. η'. ιζ'. ιη'. καὶ κ'. [Sch. a. VII. 357. sq.]

† Ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. ιδ'. ιε'.

εἰ μὲν ἐκ τοῦ πεκουλλοῦ δώσει] Ἐπειδὴ γὰρ ἐκ τοῦ πεκουλλοῦ ἔδωκεν ὁ δούλος, τὸ δὲ πεκουλλοῦ τοῦ κληρονόμου ἐστίν, ὡς μὴ ἀνελευθερωμένου τοῦ πεκουλλοῦ τῷ δούλῳ, ὅταν ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ δεσποτοῦ ἐλευθερωθῶται, διὰ τοῦτο τὰ δόθεντα παρὰ τοῦ δούλου, εἰ ἐκ τοῦ πεκουλλοῦ εἰσίν, οὐκ ἀντιστρέφει ὁ κληρονόμος. [Sch. b. VII. 358.]

εἰ γὰρ ἐξεδόθη ὁ δούλος πρὸ τῆς δόσεως] Ἐπειδὴ γὰρ τὸ ἠρημένον οὐ δοκεῖ εἶναι, ὡς βιβ. β. τιτ. γ'. κεφ. ρο'. καλῶς ἐκδίδεται. πρὸ δὲ τῆς ἐκδόσεως τῆς αἰρέσεως ἐξελθούσης, ἐλευθερὸς γίνεται καὶ οὐκ ἐκδίδεται, ἀλλ' αὐτὸς ὑποδέχεται τὸ δικαστήριον, ὡς τιτ. ε'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. ιε'. θεμ. α'. καὶ β'. ἀνάγκωσι καὶ τὸ ιδ'. κεφ. αὐτοῦ ὅλον. [Sch. c. VII. 358.]

ἀλλὰ τῷ λαβόντι αὐτόν] Ἐπεὶ γὰρ ὅσα μετὰ τὸ ληγατευθῆναι κηρύσσεται ὁ δούλος τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, εἰ πρὸ τῆς δόσεως καὶ τῆς κήσεως τούτων ἐξεδόθη, τῷ κλαπέντι αὐτῷ ὀφείλει ταῦτα προσπορίζειν ὡς δεσπότη γεινομένου διὰ τῆς ἐκδόσεως, ὡς μῆπω τῆς αἰρέσεως τῆς ἐλευθερίας ἐξελθούσης, εἰκότως λέγομεν αὐτὰ τῷ κλαπέντι ἀποκαθίστασθαι, οὐ μὴν παρὰ τῷ κληρονόμῳ ἀπομένειν. [Sch. d. VII. 358.]

L. 62. KLVII. 2. ζβ'. Μαρκ. Ὁ δειξας τῷ φηγόντι τὴν ὁδόν, οὐκ ἔστι κλέπτης.

ὁ δειξας τῷ φηγόντι τὴν ὁδόν] Οὐκ κατὰ δόλον καὶ διὰ τὸ κρύψαι αὐτόν. [Sch. e. VII. 358.]

οὐκ ἔστι κλέπτης] † Ζῆτει κεφ. λς'. καὶ τιτ. ζ'. κεφ. α'.

L. 63. D. eod. ζγ'. Ἰδεμ. Ὁ δὲ δύναται ὁ ἄρχων τὸν ἐπὶ κλοπῇ καταδικασθέντα ποιεῖν μὴ εἶναι ἕτιμον.

οὐ δύναται ὁ ἄρχων — ποιεῖν] Οὐ δύναται ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας καὶ ἐκ τῆς φόρτι καταδικάζειν τινὰ, καὶ φυλάττειν αὐτὸν ἐπιτίμησιν. ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. ζ'. καὶ τὸν ἐξῶθεν αὐτοῦ ἐναντιοφανῆ λύοντα τὴν δοκούσαν ἐναντιοφάνειαν, καὶ τούτου τοῦ βιβ. τιτ. γα'. κεφ. ι'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. δ'. κεφ. ιδ'. ιε'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. α'. κεφ. ι'. θεμ. α'. ὅλον. [Sch. f. VII. 358.]

L. 64. D. eod. ζδ'. Νερατ. Ἐὰν ὁ ληγατευθεὶς μοι δούλος κλοπὴν πρὸ ὑπερσελεύσεως τῆς κληρονομίας ποιήσῃ τῷ κληρονόμῳ, ἐκδικῶν αὐτὸν μετὰ τὴν ὑπερσελεύσειν, ἐνάγομαι ὀνόματι αὐτοῦ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ὁσὺδέποτε γὰρ δοκεῖ γενέσθαι τοῦ κληρονόμου.

εἰ ἂν ὁ ληγατευθεὶς μοι δούλος] Ἀπὸ Τίτιου κληρονόμου γραφέντος οἰκίτης ληγατευθῆναι Σεῖῳ, καὶ οὗτος πρὸ τῆς ἀδίτιος τοῦ κληρονόμου, ἔκλεψε πράγματα αὐτοῦ. ἅμα δὲ τῇ ἀδίτιον κατεδέξατο τὸ ληγατοῦ ὁ Σεῖος, δηλονότι κινεῖ καὶ αὐτοῦ τὴν φόρτι ὁ Τίτιος, ἐπειδὴ οὔτε τότε, ὅτε ἔκλεψεν ὁ οἰκίτης, αὐτοῦ ἦν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα τις ὑπονοήσει, ὅτι, ὁ οἰκίτης ὅτε ἄρξεται τῆς ἐκείνου δεσποτίας εἶναι, ὅτι κλοπὴν ἐπλημμέλησε, ἀναρῆται ἢ φόρτι, καὶ οὕτως ἀναρῆται, ὥστε, κἂν ἐκποιήθῃ παρ' αὐτοῦ, μὴ δύνασθαι κινεῖσθαι αὐτὴν ἀλλ' ὅμως οὕτως οὐδὲ μετὰ τὴν ἀδίτιον τοῦ κληρονόμου τῆς Τίτιου δεσποτίας γέγονεν, ἐπειδὴ ταῦτα ληγατευόμενα, ἅτινα ὀρθῇ ὁδῷ ἀπὸ τοῦ τεστατοῦ ἐπὶ τὸν ληγατῆριον μεταβαίνει, πιστεύεται ἐν τῷ μέσῳ μὴ γίνεσθαι τοῦ κληρονόμου. σημειώσαι, ὅτι οὐ δοκεῖ γίνεσθαι δεσπότης ὁ κληρονόμος τῶν ληγατευόμενων τισί, κἂν ἐν ἐλαχίστῳ καιρῷ, εἰ καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ταῦτα ἀποκαθιστῆ. [Sch. g. VII. 358. sq.]

κλοπῆν] Πράγματος μὴ κληρονομιαίου. [Sch. h. VII. 359.]

† Ζῆτει τιτ. ε'. κεφ. μ'.

sumere ex peculio et praestare, contrarium statuit, hoc est, non debere heredem agenti noxali iudicio decem praestare. Quaere lib. 24. tit. 1. cap. 5. et lib. 48. tit. 5. cap. 5. 6. 7. 8. 17. 18. et 21.,

Quaere tit. 5. cap. 14. 15.

20) si quidem ex peculio dedit] Quia enim ex peculio servus dedit, quod heredis est, propterea quod morte domini manumisso servo, eum peculium non sequitur, ideo a servo data, si ex peculio sint, heres non restituit.

21) quia si ante dationem pecuniae noxae deditus servus fuisset] Nam quia quod pendet, non videtur esse, ut lib. 2. tit. 3. cap. 170. recte deditur noxae. Ante dationem vero existente conditione, liber fit et noxae non deditur, sed ipse iudicium suscipit, ut tit. 5. huius libri, cap. 15. them. 1. et 2. Lege et cap. 14. eiusdem tit. totum.

22) sed ei, cui deditus esset] Nam cum, quaecunque post legatam ei libertatem acquirit servus, si ante dationem et acquisitionem eorum noxae dedatur, ei, cui furtum fecit, haec acquirat utpote domino per noxae dationem facto, cum conditio libertatis nondum extiterit, merito ea dicimus restitui ei, cui furtum factum est, non apud heredem manere.

LXII. Marc. Qui fugienti monstrat iter¹⁾, non est fur²⁾.

1) qui fugienti monstrat iter] Non dolo et eius celandi causa.

2) non est fur] Quaere cap. 36. et tit. 7. cap. 1.

LXIII. Idem. Non potest Praeses efficere¹⁾, ut furti damnatus non sit infamis.

1) non potest Praeses efficere] Non potest Praeses provinciae ex actione furti damnare aliquem, et servare ei existimationem. Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 13. them. 7. et extrinsecus Enantiophanem, qui contradictionem, quae inesse videtur, solvit, et huius libri tit. 51. cap. 10. them. 3. et lib. 49. tit. 4. cap. 14. 15. et huius libri tit. 1. cap. 10. them. 1. totum.

LXIV. Nerat. Si legatus mihi servus¹⁾ furtum²⁾ ante aditionem hereditatis fecerit heredi, vindicans³⁾ eum post aditionem conveniar⁴⁾ eius nomine furti actione: nunquam enim videtur heredis fuisse⁵⁾.

1) si legatus mihi servus] A Titio herede scripto Seio servus legatus ante aditionem heredis ei res eius subripuit. Adita vero hereditate Seius statim legatum agnovit. Haud dubie Titius cum eo furti agit, quia nec tunc, cum servus faceret furtum, eius fuit. Licet quis existimet, si servus esse coeperit eius, cui furtum fecerat, tolli actionem furti, ita ut nec si alienatus ab eo sit, ea intendi possit: hic tamen nec post heredis aditionem Titii factus est, quia haec legata, quae recta via a testatore ad legatarium transeunt, in medio heredis fieri non creduntur. Nota, legata non videri heredis facta ne minimo quidem tempore, etiamsi ipse legatariis haec restituat.

2) furtum] Rei non hereditariae.

Quaere tit. 5. cap. 40.

1) ὁ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. m) γὰρ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. n) Fabr. τοῦ αὐτοῦ Intelligendus autem est Macer, non Marcianus. o) Sic Cod. 1350. Fabr. θεμ. ζ'. καὶ τὴν τοῦ ἐναντιοφανοῦς λύσιν. p) ὅλον addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. q) Fabr. γέγορε

ἐκδικῶν] † Ζήτει βιβ. μδ'. τιτ. β'. κεφ. δ'. ε'. καὶ πα'.

ἐνάγομαι] † Ζήτει βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. οδ'. θεμ. β'.

οὐδέποτε γὰρ δοκεῖ γενέσθαι τοῦ κληρονόμου] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τουτέστιν, οὐ δεσπότης γὰρ φαίνεται ὁ κληρονόμος, δεσπότης τοῦ δούλου γινόμενος, ἵνα καὶ ὡς δεσπότης γινόμενος ἐν τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς μὴ δυνήθῃ κηρύσσειν τὴν νοθαλίαν φούρτι, ὡς ἐν κεφ. γραφεται ἰβ'. καὶ ἰη'. καὶ κεφ. ξβ'. θεμ. β'. ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφάς, μᾶλλον δὲ τὴν β'.

Ζήτει βιβ. ἰη'. τιτ. ε'. κεφ. θ'. τὰ μέσα, καὶ βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. λη'. καὶ πε'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. ο'. [Sch. i. VII. 359.]

γενέσθαι] † Ὁ δούλος.

τοῦ κληρονόμου] † Ὡστε γενέσθαι σύγχυσι.

ξέ. Οὐλίπιαν. Ὁ κλέπτης, εἰ καὶ μεταμελήθῃς ἀποδοῦ τῷ δεσπότη τὸ πρᾶγμα, οὐ παύεται εἶναι κλέπτης.

ὁ κλέπτης] Ζήτει κεφ. μη'. καὶ τοῦ νδ'. θεμ. β'. καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. β'. καὶ τιτ. ι'. κεφ. ιζ'. [Sch. k. VII. 359.]

* Ὁ τοιαύτη προαιρέσει ψηλαφήσας ἀλλότριον πρᾶγμα, ὥστε κερδᾶναι αὐτό, εἰ καὶ ἐναλλάξ τὴν περὶ τούτου προαιρέσει ἀποδοῦ τῷ δεσπότη, εἰ κλέπτης ἐστίν· οὐδεὶς γὰρ κλοπὴν ἀμαρτίας καὶ μετὰ ταῦτα μεταμελόμενος παύεται εἶναι κλέπτης.

οὐ παύεται εἶναι κλέπτης] Ἄλλ' ἐνοχός ἐστι τῷ ἡπλω. ἐπὶ δὲ τῆς μέτους καύσα, εἰ τὸ ἀπλοῦν ἐγγνωμονήσας ἡ, σβέννεται καὶ ἡ ποινή. οὐ γὰρ ἐστὶν ἰδία ἐπ' αὐτῷ ἰγωγή, ἀλλὰ σύγκειται τὸ πρᾶγμα τῇ ποινῇ, ὡς βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. αὐτοῦ. [Sch. l. VII. 359.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὁ μὲν γὰρ φούρτιβος ἀυτολοντόριος ἐστίν, ὡς ἐμάθομεν ἐν τιτ. ε'. κεφ. η'. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. ἡ δὲ φούρτι οὐκ ἐστίν, ὡς ὁρᾷς· ὡσπερ οὐδὲ βὶ βορόρουμ.

ξς. Παυλ. Ὁ χρεώστης πωλῶν τὸ ἐνέχυρον κλοπὴν πλημμελεῖ, εἴτε παρέδωκεν αὐτὸ τῷ δανειστῇ, ἢ τε μόνον ἰδικῶς ὑπέθετο.

ὁ χρεώστης πωλῶν τὸ ἐνέχυρον] * Ἐὰν ὁ δεδωδὸς πρᾶγμα εἰς ἐνέχυρον πωλῆσῃ αὐτό, εἰ καὶ τὰ μάλιστα σπότης ἐστὶν αὐτοῦ, ὅμως κλοπὴν ἀμαρτάνει, εἴτε παραδέξει τὸ ἐνέχυρον τῷ δανειστῇ, εἴτε ἐξ ἰδιοῦ συμφωνοῦ μόνον ἐχυρίασεν αὐτό. τούτο δὲ καὶ Ἰουλιανὸς εἶπεν.

κλοπὴν πλημμελεῖ] Ὅσον ἐπὶ τῷ δικαίῳ τῆς ὑποθήκης. ch. m. VII. 359.]

εἴτε παρέδωκεν αὐτὸ τῷ δανειστῇ] Ζήτει κεφ. ιθ'. μ. β'. καὶ βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. α'. καὶ γ'. καὶ λς'. [Sch. n. l. 359.]

Ἐὰν τὸ ὄν παρὰ τῷ κλέπτη πρᾶγμα ληγατευθῇ, καὶ ψηλαφήσῃ αὐτό, ἐμοὶ μόνῳ ἢ περὶ κλοπῆς ὡγὴ ἀρμόζει, οὐ μὴν καὶ ἰδίῳ ὀνόματι τῷ κληνόμενῳ· τῆς γὰρ δεσποτείας ὡς ὁδηγῶτε ἐναλλάσκειν, ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή τῷ δεσπότη ἀρμόζει.

Ἐὰν τὸ ὄν παρὰ τῷ κλέπτη πρᾶγμα] Ἐὰν ὁ κλοπὴν ὑπομείνας πρᾶγματος παρὰ τοῦ κλέπτου κρατούμενον τὸ ἴγμα ληγατεύσῃ μοι, ζητεῖται, εἰ μετὰ ταῦτα ψηλαφῶν πρᾶγμα ὁ κλέψας κατέχειται μοι τῷ ληγαταρίῳ τῆ φούρτι. κατὰ τὴν Ὀκταβένου γνώμην ἤρσεν, ἐμοὶ μόνῳ τῷ ληγαίῳ τὴν φούρτι ἀρμόζειν, καὶ μηκέτι τὸν κληρονόμον ἔχειν ἢ νόμιμη ταυτην τὴν ἀγωγὴν, ἐπειδὴ, εἰ καὶ οἰονδῆ· λόγον ἀλλαγῆ τοῦ κλαπέτος πρᾶγματος ἢ δεσποτεία, λόγηται, τῷ καινῷ δεσπότη ἀρμόζειν τὴν ἐπὶ τῇ φούρτι γῆν. [Sch. o. VII. 359.]

ληγατευθῇ μοι] Παρὰ τοῦ κλοπὴν ὑπομείναντος. p. VII. 359.]

αὐτὸ ψηλαφῆσῃ] Ζήτει κεφ. ια'. τοῦ ι'. τιτ. καὶ ιζ'. οἰκεία γὰρ γνώμη αὐτὸ ἐξέποιήσε κατὰ τὸ ἰβ'. κεφ. ι'. τιτ. [Sch. q. VII. 359.]

Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἦν παρὰ τῷ κλέπτη τὸ πρᾶγμα καὶ, εἰ ψηλαφῆσῃ αὐτό. πῶς οὐκ ἐψηλάφα, ἐπεὶ παρ'.

3) vindicans] Quaere lib. 44. tit. 2. cap. 4. 5. et 81.

4) conveniar] Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 74. them. 2.

5) nunquam videtur heredis fuisse] Hagiothead. Hoc est, heres non videtur dominus servi factus, ut et quasi dominus furti tempore factus noxalem furti acquirere non possit, ut scribitur cap. 17. et 18. et cap. 62. them. 2. Lege et ibi adnotationes, in primis secundam.

Quaere lib. 18. tit. 5. cap. 9. medium, et lib. 44. tit. 1. cap. 38. et 85. them. 3. et cap. 70.

fuisse] Servus.

heredis] Ut confusio facta sit.

LXV. Ulpian. Fur¹⁾ etiamsi poenitentia actus domino rem reddiderit, non desinit esse fur²⁾. L. 65. D. XLVII. 2.

1) fur] Quaere cap. 48. et cap. 55. them. 2. et tit. 15. cap. 2. et tit. 10. cap. 17.

Qui ea mente alienam rem contractavit, ut eam lucrifaceret, tametsi mutato consilio rem domino reddiderit, adhuc fur est: nemo enim, qui furtum fecit, si postea eum poeniteat, fur esse desinit.

2) non desinit esse fur] Sed tenetur in duplum. At in actione quod metus causa si simplum ulro praestiterit, poena extinguitur. Neque enim de simplio propria est actio, sed poenae res inest, ut lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 2.

Hagiothead. Nam conditio furtiva absolutoria est, ut didicimus tit. 10. cap. 8. Lege et ibi adnotationem. Furti autem actio non est absolutoria, ut vides: sicut nec actio vi bonorum raptorum.

LXVI. Paul. Debitor vendens pignus¹⁾ furtum L. 66. pr. committit²⁾, sive id tradidit creditori³⁾, sive specialiter tantum obligavit.

1) debitor vendens pignus] Si is, qui rem pignori dedit, vendiderit eam, quamvis dominus eius sit, furtum tamen committit, sive pignus tradidit creditori, sive specialiter tantum obligavit. Hoc etiam Iulianus dixit.

2) furtum committit] Quantum attinet ad ius hypothecae.

3) sive id tradidit creditori] Quaere cap. 19. them. 2. et lib. 25. tit. 1. cap. 1. et 3. et 36.

Si res, quae est apud furem⁴⁾, legetur mihi⁵⁾, §. 1. et fur eam contractet⁶⁾, mihi soli actio furti competit, non etiam heredi suo nomine: nam quacunque ratione dominio mutato, domino actio furti competit⁷⁾.

4) si res, quae est apud furem] Si is, cui res subrepta est, eam, dum detinetur a fure, legaverit mihi, quaeritur, an fur postea rem contractans mihi legatario actione furti teneatur. Et secundum Octaveni sententiam placuit, mihi legatario soli actionem furti competere, et heredem suo nomine hanc actionem amplius non habere, quia, si quacunque ratione dominium rei furtivae mutatum sit, constat, novo domino competere furti actionem.

5) legetur mihi] Ab eo, cui furtum factum est.

6) et fur eam contractet] Quaere cap. 11. tit. 10. et cap. 57. Propria enim voluntate id alienavit secundum cap. 12. tit. 10.

Hagiothead. Res apud furem erat: et dicit, si eam contractet. Qua ratione non contractaret, cum apud

r) Sic Cod. 1350. Fabr. τῆς ποινῆς. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ληγατεύσει. z) Cod. 1350. εἰ pro ἢ, quod habet Fabr.



αὐτῶν ἦν; Λύσις. Ὅταν τις κλέψῃ ἀπὸ τινος πράγμα, ἐψηλάφησεν αὐτὸ ἐκ παντός, καὶ ψηλάφησας ἐφάνη κλέπτῃς πρὸς ἐκείνον, ἀφ' οὗ τὸ πρᾶγμα ὑφέλετο, καὶ ἔσχεν ὁ κλαπτὴς κατ' αὐτὸ τὴν φούρτι. περὶ γοῦν τῆς ἀρμουςασης ἐκένω τῷ κλαπτῇ φούρτι ὁρῶμεν, τι ἀν' ἐκείνος ὁ κλαπτὴς ἐπ' αὐτῇ ποιήσει, ἐάν κινήσῃ, ἔτε καὶ μὴ καὶ πρὸς ὃ ἀν' ἐκείνον ποιήσαντα ἰδῶμεν, πρὸς ἐκείνῳ φαιμεν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, ὁποῖόν τι ἀρα γενήσεται. εἰ δὲ ὁ κλαπτὴς ἐπὶ τὸ πρᾶγμα παρὰ τῷ κλέπτῃ ὄν ληγατεύσει πρὸς ἕτερον, ἢ ἄλλως πως ἐκποιήσεται τὸ ἐπ' αὐτῷ δίκαιον, ἔκτοτε σκοποῦμεν περὶ τῆς ἑτέρας φούρτι, εἰ τίκεται ἄλλη φούρτι τῷ νῦν λαβόντι τὸ τοῦ πράγματος δίκαιον, ἢ οὐ τίκεται. καὶ εἶπε μὲν περὶ τούτου ὁ νομοθέτης ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ ν'. κεφ. καὶ κεφ. μζ'. φησὶν δὲ καὶ νῦν τελειότερον τε καὶ καθαρότερον, ὅτι ὁ κλέπτῃς μαθὼν τὴν τοῦ ἐπὶ τῷ πράγματι δικαίου μετάθεσιν, εἰ μὴ ἐγγυαιμόνος προσαγάγῃ τῷ καινῷ δεσπότη τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὰ συμβάντα μαθὼν ἐπὶ κατέχει τὸ πρᾶγμα σκοπῶ τοῦ κερδάναι, ἰδοὺ ψηλάφησεν τὸ πρᾶγμα καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καινὸν δεσπότην, καὶ λοιπὸν τίκεται καὶ τῷ καινῷ δεσπότη κατ' αὐτοῦ ἑτέρα καινῇ φούρτι. καθόλου γὰρ τῆς δεσποτίας ἐναλλασσομένης, καινῇ φούρτι τίκεται, φησὶ, τῷ καινῷ δεσπότη, εἰ μαθὼν τὰ γενόμενα ὁ κλέπτῃς ψηλάφησεν τὸ πρᾶγμα. καινῆ ταῦτα γοῦν ἐμοὶ τῷ ληγατῶν μόνῳ ἢ φούρτι ἀρμόζει ἢ γὰρ πρώτῃ τεχθεῖσα φούρτι τῷ τεστάτωρι μὴ προκαταρχθεῖσα ἐσβεσθή. ἔχω γοῦν ἐγὼ μόνος ὁ ληγατῶν καινῇ φούρτι ἐμοὶ τεχθεῖσα, οὐ μὴν καὶ ἰδίῳ ὀνόματι ὁ κληρονόμος, τουτέστιν, ἐπειδὴ οὐ κατελείφθη μοι παρὰ τοῦ κληρονόμου τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ γέγονε τῆς δεσποτίας τοῦ κληρονόμου, ἵνα τὰ γενόμενα νῦν ἐπ' ἐμοὶ γένηται καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἀλλὰ ἐληγατεύθη ἐμοὶ καὶ ἐγὼ γέγονα καινὸς δεσπότης, καὶ ἐμοὶ τίκεται ἢ φούρτι· εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἐληγατεύθη μοι τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τοῦ κληρονόμου ἦν, ἐκείνος ἦν ὁ καινὸς δεσπότης, καὶ ἐκείνος εἶχεν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι τὴν φούρτι, καθ' οὓς λόγους καὶ τρόπους ἐγὼ νῦν. εἶχε δὲ ὡς κυρίως ὁ κληρονόμος καὶ τὴν ἀρμουςασαν τῷ τεστάτωρι, εἶγε ἐφθασε προκαταρχθῆναι· νῦν δὲ ὡς ἐληγατεύθη πρὸς με τὸ πρᾶγμα, ἢ μὲν τοῦ τεστάτωρος φούρτι ἢ προκαταρχθεῖσα ἀρμόζει τῷ κληρονόμῳ ὡς κυρίως κληρονόμῳ, ἢ μὴ προκαταρχθεῖσα ἐσβεσται παντελῶς. ἰδίῳ δὲ ὀνόματι φούρτι νῦν ὁ κληρονόμος οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἐγὼ.

ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή τῷ δεσπότη ἀρμόζει] Οὐ μὴν ὁ φούρτιβος. καὶ ζητεῖ τι. ἰ. κεφ. ἰ. θεμ. β'. καὶ κεφ. ἰα'. ἢ μὲν γὰρ περὶ κλοπῆς, ὡς διδομένη παντί, ὡ διαφέρει, δίδεται τῷ ληγατῶν. ὁ δὲ φούρτιβος ὡς μόνῳ δεσπότη, οὐ δίδεται τῷ ληγατῶν μὴ φθασάντι γενέσθαι δεσπότη τοῦ πράγματος, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν κατοχῇ αὐτοῦ γενέσθαι. [Sch. r. VII. 359.]

τῷ δεσπότη] † Τῷ καινῷ.

§. 2. VII. Ἐάν τις τὸν μουλίωνα κατὰ δόλον εἰς δίκην καλέσῃ, καὶ ἀπόλωνται ἐν τῷ μεταξὺ αἱ μούλαι, κατέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἐάν τις τὸν μουλίωνα] * Ἐάν τις κατὰ προαίρεσιν τὸν μουλίωνα εἰς δικαστήριον ἐκλύσῃ ἐφ' ᾧ ἀσχολουμένου αὐτοῦ περὶ τὴν δίκην ἀπολέσθαι τὰς μούλας, καὶ συμβῇ τοῦτο γενέσθαι, τῇ φούρτι κατέχεται.

κατὰ δόλον] Κατὰ κακὴν προαίρεσιν, τουτέστιν, ἐφ' ᾧ ἀσχολουμένου αὐτοῦ περὶ τὴν δίκην ἀπολέσθαι τὰς μούλας. [Sch. s. VII. 359.]

καὶ ἀπόλωνται ἐν τῷ μεταξὺ αἱ μούλαι] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Οὐχ ἀπλῶς οἶαν ἀν' εἰρησ ἀπώλειαν, ἀλλὰ κλαπτῶσι παρὰ τινος· τότε γὰρ ὁ τὸν μουλίωνα κατὰ δόλον καλέσας εἰς δίκην κατέχεται τῇ φούρτι, ὡς σπουδύσας εἰς τὸ παρ' ἑτέρου κλαπῆναι τὰς μούλας, κατὰ τὸ β'. θεμ. τοῦ ν'. κεφ. τοιαύτην εἶπε τὴν ἀπώλειαν· ἄλλως γὰρ μὴ θελήσῃς θεματίσαι. εἰ γὰρ ἡ κατεκρημνίσθησαν, ἢ θηρίοις ἐβρώθησαν ἐκ τοῦ στερηθῆναι τοῦ μουλίωρος, ὁ σπουδύσας τοῦτο γενέσθαι οὐκ ἐνεχεται τῇ φούρτι, ἀλλ' ὁ σπουδύσας, ἵνα τις ὑποστῇ κλοπῇ παρ' ἑτέρου, ἐάν καὶ ἡ κλοπῇ γένηται. ζῆτει καὶ τὸ ε'. θεμ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, καὶ τὸ γ'. θεμ. τοῦ ν'. κεφ. καὶ κεφ. να'. καὶ ογ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν.

§. 3. Ὁ εἰθώως δοῦλος χειρίζειν δεσποτικὰ χρήματα, μετὰ τὴν ἑλευθερίαν ἀπειτιῶν χρέος, ἢ ἐπίτροπος μετὰ τὴν ἦβην, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

eum esset? Solutio. Cum quis rem alicui subripuit, eam omnino contrectavit, et contrectando fur apparuit quantum ad eum, cui rem abstulit, et furtum passus adversus eum actionem furti habuit. De furti igitur actione illi, cui furtum factum est, competente videamus, quid furtum passus de ea facturus sit, sive agat, sive non agat: et secundum id, quod eum fecisse viderimus, effectum etiam dicimus, qualiscunque fuerit. Sed si is, cui furtum factum est, rem, quae adhuc apud furem est, alii legaverit, vel alio modo alienaverit ius, quod in re habet, exinde spectamus, utrum alia furti actio nascatur ei, qui ius rei consecutus est, necne. De quo quidem Iurisconsultus iam them. 2. cap. 57. et cap. 47. locutus est. Nunc vero plenius et apertius dicit, furem cognita iuris in re translatione, si rem novo domino non ultro offerat, sed eam, cognitis his, quae evenerunt, animo lucrificandi adhuc detineat, eam etiam quantum ad novum dominum contrectare, et novo etiam domino adversus eum novam furti actionem nasci. Generaliter enim dominio mutato, nova furti actio, inquit, novo domino nascitur, si fur cognitis his, quae evenerunt, rem contrectet. Hic igitur mihi legatario soli actio furti competit: nam actio furti antea nata, lite a testatore non contestata, extincta est. Habeo ego igitur, cui res legata est, novam actionem furti mihi natam, non etiam heres suo nomine, hoc est, quia res mihi non relicta est ab herede, nec heredis facta est, ut quae nunc facta sunt mihi, etiam illi fiant: sed legata mihi est, egoque novus dominus factus sum, mihi furti actio nascitur: nam si res mihi non legata esset, sed heredis esset, ille novus dominus esset, et suo nomine actionem furti haberet secundum rationes et modos, quibus ego nunc habeo. Heres etiam proprie habebat actionem furti testatori competentem, si lis iam fuerit contestata: nunc vero cum mihi res legata est, actio furti, quae testatoris fuit, vel lite contestata competit heredi quasi proprie heredi, vel lite non contestata prorsus extincta est. Sui autem nomine heres furti actionem nunc non habet, sed ego.

7) domino actio furti competit] Non conditio furtiva. Et quaere tit. 10. cap. 10. them. 2. et cap. 11. Nam actio furti datur cuilibet, cuius interest, et ideo legatario datur. Conditio autem furtiva soli domino datur, non legatario nondum facto domino rei, quod eam nondum apprehenderat.

domino] Novo.

Si quis mulionem⁸⁾ dolo malo⁹⁾ in ius vocarit, et mulae interim perierint¹⁰⁾, tenetur furti actione.

8) si quis mulionem] Si quis malo consilio mulionem in ius vocaverit, ut eo circa litem occupato mulae perirent, idque evenerit, furti tenetur.

9) dolo malo] Mala animi destinatione, hoc est, ut eo circa litem occupato perirent mulae.

10) et mulae interim perierint] Hagiotheod. Non quovis modo amissionis, sed si ab aliquo subreptae sint: tunc enim is, qui mulionem dolo malo in ius vocavit, furti tenetur, quod opem tulerit, ut mulae ab alio subriperentur, secundum them. 2. cap. 50. Talem dicas amissionem: nec aliter fingere velis: nam si vel praecipitatae fuerint, vel a bestiis devoratae ided, quod mulione carerent, is, qui effecit, ut hoc fieret, non tenetur furti, sed is, qui id egit, ut alicui furtum ab alio fieret, si et furtum factum sit. Quaere et them. 5. et ibi adnotationem, et them. 3. cap. 50. et cap. 51. et 78. et ibi adnotationem.

Servus, qui solebat tractare pecuniam domini¹¹⁾, post libertatem exigens debitum¹²⁾, vel tutor post pubertatem, tenetur furti¹³⁾.



ὁ εἰσθῶς δοῦλος χειρίζειν δεσποτικῶς χρήματα] * Ἐλεγε δ' Ἰουλιανός, οὐκ, ἐάν ὁ dispensator οὐκ εὐσεβῶς ἐλευθερωθεὶς ἀπαιτῆται δεσποτικῶν χρημάτων, τῆ φούρτι ἀτιχεται. τοῦτω δὲ ἀκολουθῶν ἐστὶ τὸ λέγειν, ὡς, εἰ καὶ πειροσῶ μετὰ τὴν ἡβην τοῦ πονηλλου καταβληθῆ τι πονηλλοριον χρεος, κλοπὴν ἀμαρτάνει.

ἀπαιτῶν χρεος] † Δεσποτικῶν ψυχῆ κλέπτορος.

ὅπως αἰται τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Προλήπει, εἰ μὲν δείξει, ὅτι σκοπον ἔχων ἀπαγαγεῖν ἀ νομισματα εἰς ὃν ἀνήκεν, ἀλλ' οὐκ κερδάναι, ἀπῆρσε αὐτὰ· εἰ γὰρ μὴ τοῦτω δείξει, ἢ πρόληψις).....

Ἐάν μέλλοντί μοι Πέτρῳ δανείζειν ἄπορον ὄντα ἢ ὡς Πέτρον ὑποβάλλης, εἰ μὲν ἤδει ὁ ὑποβληθεὶς, ἐκἄτεροι ἐνέχεσθε τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ· εἰ δὲ ἡγνῶει, οὐδέτερος μὲν τῆ περὶ κλοπῆς, σὺ δὲ ὡς ὅλον πεποιηκῶς τῆ ἱμφάκτουμ ἐνέχη.

Ἐάν μέλλοντί μοι Πέτρῳ δανείζειν] Ἡ παρακαταίθεσθαι ὡς ἀξιοπιστῶ ὄντι· θῆς γὰρ, ὅτι περιεργασαμενος τὰ περὶ αὐτοῦ εἶρον αὐτὸν ἀξιοπιστον ταῖς ἀληθείαις. [Sch. i. VII. 359.]

ἄπορον ὄντα τινὰ ὡς Πέτρον ὑποβάλλης] † Ζῆτει φ. ββ. θεμ. ιη.

εἰ μὲν ἤδει ὁ ὑποβληθεὶς] Εἰ μὲν γὰρ ἠπίστατο, αἰνεται, ὡς διαμερίσασθαι ἠβούλοντο ἀμφοτέρω τὰ νομισματα, καὶ ἐπεὶ ἀμφοτέρω λαμβάνουσι, κλέπτουσι. εἰ δὲ ἡγνῶει, ἐκεῖνος μόνος ἀν' ἑ) ἔλαβεν, καὶ λοιπὸν οὐδέτερος ἐστὶ κλέπτης· ὁ μὲν ὡς μὴ λαβῶν, ὁ δὲ ὡς ἡγνῶν. τοῖνον ὡς ὅλον ἐργασαμενος ὁ ὑποβληθὼν ἐνέχεται τῆ ἱμφάκτουμ. [Sch. u. II. 360.]

τῆ) εἰδῆσιν διὰ τοῦτω θεματίζει, ἵνα ἐκἄτεροι καὶ κερδάνωσι, καὶ διὰ τοῦτω καὶ τῆ περὶ κλοπῆς ἐνέχονται.

Ὅτι πεπλάνημαι καὶ ἠπάτημαι. [Sch. u. VII. 360.]

ἐκἄτεροι ἐνέχεσθε τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] *) μὲν λαμβάνων ὡς κλέπτων, ὁ δὲ ὑποβάλλων ὡς συμβουλιῶν καὶ συνεργῶν κλέπτη.

εἰ δὲ ἡγνῶει, οὐδέτερος μὲν τῆ περὶ κλοπῆς] καὶ γὰρ πρωτοτύπως μὴ γίνεται κλοπή, οὐδὲ ὁ ὑποβάλλων τὰ δανειζόμενον κλοπὴν ἀμαρτάνει. [Sch. x. VII. 360.]

σὺ δὲ ὡς ὅλον πεποιηκῶς τῆ ἱμφάκτουμ ἐνέχη] τει βιβ. ι. tit. γ'. κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. [Sch. y. VII. 360.]

ἀηλονότι μετὰ τὴν διετίαν τῆς δὲ δόλω ἐνέχεται διπρὸς ἱμφάκτουμ. ἢ θεματίζει, τοιοῦτον) ὑποκείσθαι πρόσωπῳ τῷ) μὴ δυναμένον τῆ δὲ δόλω ἐνέχεσθαι, ἢ παρελθεῖν διετίαν. [Sch. z. VII. 360.]

Ἐάν ἐπερωτήσω σε, μὴ παρὰ σὲ γενέσθαι, Πίτων τὸν δοῦλον μὴ δοθῆναι μοι εἰσω καλανδῶν, κλαπῆ, εἰ μὴ σὺ ἐνεπόδισας δοθῆναι μοι αὐτόν, ε τὴν περὶ ἐπερωτήσεως ἀγωγῆν ἔχω κατὰ σοῦ, ε τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῆν κατὰ τοῦ κλέπτου.

Ἐάν ἐπερωτήσω σε] Ἐάν ἐπερωτήσω σε, μὴ γενέσθαι παρὰ σὲ) τὸ μὴ παραδοθῆναι) μοι Ἐρώτα τὸν οἰκέτην τῶνδε τῶν καλανδῶν, εἰ καὶ διαφέρει μοι τὸ μὴ ὑποθῆναι μοι τοῦτον τὸν οἰκέτην, ἐπειδὴ κλεπτομένου αὐτοῦ εἶ καλῶς κινῶ κατὰ σοῦ τὴν ἐξ στιπουλάτου, ὅμως, εἰ μὴ ε σὲ γέγονε) τὸ μὴ δυναθῆναι τὸν οἰκέτην δοθῆναι μοι, ἔχω κατὰ σοῦ τὴν φούρτι. [Sch. a. VII. 360.]

ἢ παρὰ σὲ γενέσθαι] † Ζῆτει βιβ. μδ'. tit. α'. μζ'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. η'. θεμ. κεφ. ιγ'.

εἰ μὴ σὺ ἐνεπόδισας δοθῆναι μοι αὐτόν] Ἦγουν, πα ἐπίστησαν αἱ ἡμέραι τῶν καλανδῶν. εἰ δὲ καὶ ἐπίσω, τὴν μὲν περὶ ἐπερωτήσεως ἔχει, τὴν φούρτι δὲ οὐδαμῶς διὰ τὸ τῷ νεμομένῳ τὴν κλοπὴν ἀμαρτάνεσθαι. [Sch. b. 360.]

11) servus, qui solebat tractare pecuniam domini] Iulianus dixit, servum dispensatorem, si manumissus debitum domino exegerit, furti teneri. Cui consequens est dicere, etiam tutorem, cui post pubertatem pupilli debitum pupillare solvitur, furtum committere.

12) exigens debitum] Dominicum animo furandi.

13) tenetur furti] Hagiotheod. Praesumptive, si probaverit, se animo pecuniam perferendi ad eum, ad quem pertinebat, non animo lucrificandi, eam exegisse: nam si id non probaverit, praesumptio.....

Si mihi Petro credituro¹⁴⁾ quendam non idoneum L. 66. § 4. quasi Petrum subieceris¹⁵⁾, si quidem scivit subiectus¹⁶⁾, utrique furti obligamini¹⁷⁾: si vero nescivit, neuter actione furti¹⁸⁾, tu, quod dolo feceris, in factum teneris¹⁹⁾.

14) si mihi Petro credituro] Vel deposituro quasi idoneo: pone enim, me in eum inquisivisse, et idoneum eum reperisse.

15) quendam non idoneum quasi Petrum subieceris] Quaere cap. 52. them. 18.

16) si quidem scivit subiectus] Nam si scivit, apparet, eos voluisse inter se dividere pecuniam, et cum ambo acceperint, furtum faciunt. Sed si ignoravit is, qui accepit solus, neuter fur est: ille, quia ignoravit, hic, quia non accepit. Itaque quia dolo fecit is, qui alium subiecit, in factum tenetur.

Scientiam ideo proponit, ut utrique et lucrificent, ideoque et furti teneantur.

Me decipi et fraudari.

17) utrique furti obligamini] Qui accipit, ut furtum faciens: qui subiecit, ut furi opem et consilium ferens.

18) si vero nescivit, neuter actione furti] Cum enim principaliter furtum non fit, neque is, qui subiecit aliquid, cui crederetur, furtum committit.

19) tu, quod dolo feceris, in factum teneris] Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. ult.

Videlicet post biennium actionis de dolo tenetur perpetuo in factum. Vel finge, talem esse personam, quae de dolo conveniri non possit, vel biennium praeteriisse.

Si stipulatus de te sim²⁰⁾, per te non fieri²¹⁾, §. 5. quominus Petrus servus mihi detur intra Calendas, et subripiatur, nisi per te factum sit, quominus mihi detur²²⁾, neque ex stipulatu in te actionem habeo, nec furti in furem.

20) si stipulatus de te sim] Si stipulatus de te sim, per te non fieri, quominus servus Eros intra illas Calendas mihi tradatur, quamvis mea intersit, eum servum non subripi, cum subrepto eo, tecum ex stipulatu amplius non recte ago; si tamen per te factum non sit, quominus servus mihi daretur, non habeo in te furti actionem.

21) per te non fieri] Quaere lib. 44. tit. 1. cap. 47. them. ult. et lib. 43. tit. 1. cap. 91. them. Quaere cap. 13.

22) nisi per te factum sit, quominus mihi detur] Id est, si nondum venerint dies Calendarum. Sed etsi venerint, ex stipulatu quidem actionem habet, sed non furti, quia possidenti furtum fit.

1) Voce πρόληψις finitur pagina Cod. 1350, altera pagina sequens nihil omnino scholiorum secunda manu scriptorum

2) Malim δε pro αν. 3) Hoc scholium deest apud Fabr. 4) Hoc scholium deest apud Fabr. 5) Sic Cod. 1350.

6) τοῦτον. 7) τὸ, quod habet Cod. 1350, deest apud Fabr. 8) Cod. 1350. δε. Fabr. σοῦ. 9) Sic Cod. Fabr. δοθῆναι.

10) Cod. 1350. Fabr. παραγιγνε.



ζ'. Κελσ. Ὁ ἀρνούμενος τὴν παραθήκην οὐ
LVII. κατέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, εἰ μὴ καὶ γνώμην
οὐχὶ οἰκειώσασθαι αὐτήν.

Ὁ ἀρνούμενος τὴν παραθήκην] Οὐδείς ἀρνούμενος, ὅπερ ἔλαβεν ἐν παραθήκῃ, κλοπὴν ἀμαρτάνει· οὐδὲ γὰρ κλοπὴ ἐστὶν αὕτη ἢ¹⁾ ἀρνήσις, εἰ καὶ πλησιάζει κλοπῇ. εἰ δὲ ἐπιλάβηται τοῦ παρατεθέντος²⁾ προόγματος ἐπὶ τῷ διαφθείρει ἢ τοὶ κλέψαι αὐτό, τότε κλοπὴν ἀμαρτάνει. καὶ οὐ διαφερόμεθα, εἴτε ἐν τῷ οἰκίῳ δακτύλῳ ἔχει τὸν παρατεθέντα δακτύλιον, καὶ ἀρνείται αὐτὸν ἔχειν, εἴτε ἐν τῇ δακτυλιοθήκῃ ἀπέθετο αὐτὸν, καὶ κρατούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ δεποσίτου προέθετο κατὰ διανοίαν ἰδιοποιήσασθαι³⁾ αὐτόν. ἀρνείται ὁ λέγων πρὸς τὸν ἐνάγοντα, ὅτι δεῖξον, εἰ ἀληθῶς λέγεις· ἐγὼ γὰρ οὐ σύνοϊδα. ζῆτει βιβ. γ'. tit. β'. κεφ. γ'. θεμ. α'. καὶ β'. καὶ βιβ. γ'. tit. β'. κεφ. γ'. θεμ. ιζ'. καὶ κεφ. μζ'. σημειώσεται, ὅτι ὁ ἀρνούμενος τὴν παραθήκην οὐκ ἐστὶ κλέπτης. καὶ ζῆτει κεφ. α'. θεμ. β'. αὐτοῦ. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ⁴⁾ ἀρνήσασθαι τὸν ἔχοντα τὴν παραθήκην εἰσάγει καὶ ἀμφοτέρω⁵⁾, ἀλλὰ χρὴ δεικνύσθαι καὶ τὸ γνώμην οὐκ οἰκειώσασθαι τὸ παρατεθέν πρὸς τὸ ἀμαρτηθῆναι⁶⁾ κλοπῇ. τοῦτο δὲ καὶ εἰς ἕτερον ὁμοιον ἀρκέσει σοι· οὐδὲ γὰρ ἤδη τῷ περὶ ἀναρχίας ὑπεύθυνον ποίω τὸν νομούμενον. [Sch. c. VII. 360. sq.]

οὐ κατέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] † Ζῆτει κεφ. α'. θεμ. β'. χρήσιμον.

§. 1. Ἐὰν ποινὴν ἀμολόγησα ἐκ τοῦ μὴ δοῦναι τόδε τὸ πρᾶγμα, καὶ σὺ κλέψῃς αὐτό, καὶ ἡ ποινὴ διατιμᾶται ἐν τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

Ἐὰν ποινὴν ἀμολόγησα] Ἐὰν ἐπειρωτήσω^{x)}, εἰ μὴ εἶσω ἡμέρας παρασχῆς^{y)} πρᾶγμα, δίδοναι πρόστιμον, καὶ ὑποκλοπῇ τοῦτο τὸ^{z)} πρᾶγμα παρὰ σοῦ, καὶ μὴ δυνήθεις παρασχῆν αὐτό ὑποπέσης τῷ προστίμῳ, κινούντος σου τὴν φούρτι, ἢ τοῦ πρόστιμον ζημία καταφέρεται κατὰ τοῦ κλέψαντος^{a)}. [Sch. d. VII. 361.]

καὶ ἡ ποινὴ διατιμᾶται ἐν τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Τουτέστιν, οὐ μόνον δίδεται τὸ διπλοῦν τοῦ πρᾶγματος, ἀλλὰ καὶ ἡ ποινὴ, ἥτις κατ' ἐμοῦ ἤρμοζεν. [Sch. e. VII. 361.]

§. 2. Ἐὰν ὁ κλαπεὶς οἰκέτης ἤτιτων τῶν ἐπτά ἐτῶν ὦν αὐξήσῃ παρὰ τῷ κλέπτῃ^{b)}, ἢ τοῦ αὐξήσαντος διατιμῆται ἐν τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ σκοπεῖται. τοῦτο γὰρ συμφέρει τῷ ἐνάγοντι. ἐὰν ὁ κλέπτης ὅπερ ἔκλεψεν, ἕτερος ὑφέληται παρ' αὐτοῦ τοῦ κλέπτου, καὶ πάλιν ἀντικλέψῃ αὐτό, δύο μὲν κλοπὰς ποιεῖ, ἀπαξ δὲ μόνον ἐνάγεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

Ἐὰν ὁ κλαπεὶς οἰκέτης ἤτιτων τῶν ἐπτά ἐτῶν ὦν] Ἰμφαντὰ τις ὑπέκλεψε, καὶ παρ' αὐτῷ ἠδύθη οὗτος. καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἰμφαντος καὶ τοῦ ἀνδρωθέντος κατέχεται τῇ φούρτι. καὶ Ἰμφαντα γὰρ ὄντα καὶ ἀνδρωθέντα ἐψηλάφησεν αὐτόν. ἀλλ' ὁμοῦ μία ἐστὶ κλοπὴ, καὶ ἀπαξ ἀπαιτεῖται τὸ διπλάσιον ἐκείνης τῆς διατιμῆσεως, καθ' ἣν πλείονος ἀξίος ὀδεθήποτε γεγονός ὁ οἰκέτης. τὸ γὰρ ἀπαξ μόνον δυνασθαι κινέσθαι τὴν φούρτι κατ' αὐτοῦ, οὐδεμίαν ποιεῖ διαφορὰν τῇ προκειμένῃ ζητήσει. [Sch. f. VII. 361.]

Ζῆτει βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρλγ'. θεμ. β'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῇ, ἀλλ' ἀνογνωθῇ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, καὶ tit. ε'. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. ι'. ια'. ἐρμηνεύοντα ἄμφω. [Sch. g. VII. 361.]

ἢ τοῦ αὐξήσαντος διατιμῆται — σκοπεῖται] Ζῆτει tit. ι'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. θ'. καὶ τὴν ἐκεῖ τοῦ Στεφάνου παραγραφὴν. [Sch. h. VII. 361.]

Ἐὰν ὁ κλέπτης ὅπερ ἔκλεψεν, ἕτερος ὑφέληται παρ' αὐτοῦ τοῦ κλέπτου] Εἰ τις ἕτερος ἔκλεψε τὸν οἰκέτην παρὰ τοῦ κλέπτου, καὶ ὁ^{c)} πρῶτος κλέψας ὑπέκλεψε πάλιν αὐτὸν παρὰ τοῦ κλέψαντος, εἰ καὶ δύο κλοπὰς ἐποίησεν ἐπὶ τῷ αὐτῷ οἰκέτῃ ὁ πρῶτος κλέπτην, ὡς καὶ παρὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἀρχὴν, καὶ νῦν παρὰ τοῦ κλέπτου ὑφελομένου, ὁμοῦ προσάπαξ μόνον τῇ φούρτι κατέχεται. [Sch. i. VII. 361.]

r) ἢ Cod. 1350. Deest apud Fabr. s) Sic Cod. 1350. Fabr. παραθέντος. t) Sic Cod. Fabr. ἰδιοποιήσας. u) τὸ deest apud Fabr. v) Sic Cod. 1350. pro φούρτου, quod habet Fabr. w) Sic Cod. Fabr. ἀμαρτηθῆναι (sic). x) Fabr. ἐπειρωτηθῶ. y) Sic Cod. 1350. Fabr. παράσχεις. z) τὸ deest apud Fabr. a) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸν κλέψαντα. b) Sic Cod. Fabr. κλέψῃ (sic). c) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr.

LXVII. Cels. Qui inficiatur depositum¹⁾, non tenetur furti²⁾, nisi et animum habeat eius habendi sibi.

1) qui inficiatur depositum] Nemo inficiando quod accepit depositum, facit furtum: nec enim furtum est haec inficiatio, licet prope furtum sit. Sed si possessionem apiscatur rei depositae eius intervertendae vel subripiendae causa, facit furtum. Nec refert, in digito habeat anulum depositum, et eum se habere neget, an in dactyliotheca eum deposuerit, et cum in deposito teneret, habere pro suo destinaverit. Inficiatur is, qui actori dicit: Proba, an vera dicas: ego enim nihil scio. Quaere lib. 13. tit. 2. cap. 13. them. 1. et 2. et lib. 50. tit. 2. cap. 3. them. 17. et cap. 47. Nota, inficiatorem depositi non esse furem. Et quaere cap. 1. them. 2. eius. Nec enim inficiatio depositi utrumque inducit, sed et probari oportet, eum animum habere rem depositam sibi habendi, ut furtum committatur. Hoc vero et in alia re simili sufficit tibi. Nec enim continuo de vi mihi possessor tenetur.

2) non tenetur furti] Quaere cap. 1. them. 2. utile.

Si poenam promisero³⁾, nisi darem illam rem, et tu eam subriperis, etiam poena in actione furti aestimatur⁴⁾.

3) si poenam promisero] Si stipulatus sim, nisi intra diem certum rem dederis, poenam praestari, et res subripiatur tibi, atque adeo, cum non posses eam dare, in poenam incidere, agente te furti, damnum poenae in eam actionem contra furem deducitur.

4) etiam poena in actione furti aestimatur] Hoc est, non tantum datur duplum rei, sed et poena, in quam incidi.

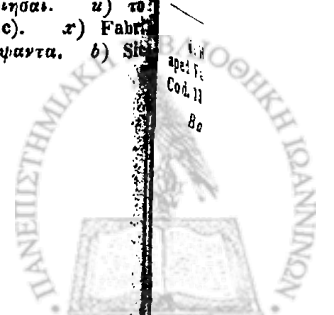
Si subreptus servus minor septem annis⁵⁾ crevit apud furem, adolescentis aestimatio in actione furti spectatur⁶⁾. Hoc enim actori utilius est. Si quod fur subripuit, alius ei auferat⁷⁾, et id rursus subripiat, duo quidem furta facit, sed furti semel duntaxat tenetur⁸⁾.

5) si subreptus servus minor septem annis] Infantem quis subripuit, et is apud eum crevit. Tam adolescentis, quam infantis nomine tenetur furti. Nam et infantem et adolescentem contrectavit. Attamen unum est furtum, et semel petitur duplum, quanti unquam plurimi servus fuit. Nam quod semel duntaxat agi furti cum eo potest, nullam differentiam facit propositae quaestioni.

Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 138. them. 2. et non opponatur tibi, sed lege ibi adnotationem, et tit. 6. huius libri, cap. 10. 11. quod utrumque interpretatur.

6) adolescentis aestimatio — spectatur] Quaere tit. 10. cap. 13. et lib. 22. tit. 6. cap. 9. et ibi Stephani adnotationem.

7) si quod fur subripuit, alius ei auferat] Si quis alius servum furi subriperit, et rursus prior fur eum posteriori abstulerit, licet duo furta fecerit eiusdem servi prior fur, domino primum, deinde fur tamen semel tantum furti tenetur.



ἄπαξ δὲ μόνον ἐνάγεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἐκ γὰρ τῶν ἐπισυμβαινόντων οὐκ αὖξει ἡ διατίμησις τοῦ παρελθόντος ἐγκλήματος.

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τουτέστιν, ὑπὲρ τῆς πρώτης κλοπῆς ταῖς γὰρ ἑτέραις δυνάμει, ἢ τε ἐπαθε καὶ ἢ ἐποίησεν, οὐ προσέχουσι· ὁ γὰρ ἀπὸ κλέπτου κλέπτων οὐκ ἐνάγεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ. οὐδεὶς γὰρ ἐκ τῆς ἰδίας ἀναίσχυρίας ἀγωγὴν κτάται, ὡς κεφ. ιβ'. ἐν τελ. ἀνάγεται καὶ τὴν ἐκεί κειμένην παραγραφὴν.

* Εἰς τὸ αὐτό. Τὸ γὰρ ἄπαξ μόνον δύνασθαι κινεῖσθαι κατ' αὐτοῦ τὴν φοῦρτι, οὐδεμίαν διαφορὰν ποιεῖ τῇ προκειμένην ζητήσῃ. δηλαδὴ γὰρ ὁ δευτέρως ἔκλεψε τὸν οἰκέτην παρὰ τοῦ κλέπτου, καὶ ὁ α'. κλέπτης ὑπέκλεψε αὐτὸν πάλιν παρὰ τοῦ κλοποφύτου. εἰ καὶ δυσκολοπίας ἐποίησεν ἐπὶ τῷ αὐτῷ οἰκέτῃ ὁ πρώτος κλέπτης, ὡς καὶ παρὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἀρχὴν, καὶ ἔτι παρὰ τοῦ κλέπτου ὑπελομένος αὐτὸν, ὅμως προσεπαξέμενον τῇ φοῦρτι κατέχεται. καὶ δ) οὐκ ἀμφιβάλλομεν, τοῦ νεωτέρου μᾶλλον τὴν διατίμησιν γίνεσθαι, ἢ περὶ τοῦ ἱμραντος. εἰ γὰρ οὕτως ἔσται καταγέλαστον, ἢ τὸ βελτίονα ὑπολαμβάνειν γενέσθαι τοῦ κλέπτου τὴν τύχην διὰ τοῦ κλέπτειν ἀδιαισθητῶς τὸ πρᾶγμα;

Ἐὰν ὁ κλαπέις δοῦλος κλέψῃ παρὰ τοῦ κλέπτου, ἀρμόζει κατὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἀρμόζει κατὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Σημειώσαι, ὅτι καὶ ὁ κλέπτης ἔχει κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν νοθελίαν φοῦρτι. καὶ ὁ λογισμὸς, ἵνα μὴ τὰ οἰκίαι τῶν οἰκέτων ἀμαρτήματα οὐ μόνον αὐτοῖς τοῖς οἰκέταις ἰτιμώρηται, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεσπότησι αὐτῶν ἐπικερδῆ γίνηται. ὅς ἐπὶ τὸ πλείστον γὰρ οἱ τοιοῦτότροποι οἰκέται δι' ἂν λεπτοῦσιν ε), αἰξουσι τὰ πεκοῦλια τὰ ε) οἰκεία. [Sch. k. II. 361.]

* Ἐὰν ὁ οἰκέτης, ὃν ἔκλεψα παρὰ σοῦ, κλέψῃ πρᾶγμα κατ' ἐμοῦ τοῦ κλέψαντος, ἔχω κατὰ σοῦ τὴν νοθελίαν φοῦρτι. αἰ σημειώσαι, ὅτι καὶ ὁ κλέπτης ἔχει κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν νοθελίαν φοῦρτι.

Ἐὰν ὁ δοῦλος ἀναγόραστος γένηται, οὐδ' ἀγοραστὴς περὶ τῆς γενομένης αὐτῷ κλοπῆς μετὰ τὴν ἀγορασίαν πρὸ τῆς ἀποδόσεως ἔχειν κατὰ τοῦ πρώτου τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

Ἐὰν ὁ δοῦλος ἀναγόραστος γένηται] Ἠγόρασα κατὰ σοῦ οἰκέτην, καὶ συμφωνήθη, εἰ ἀπαρῆσαι μοι, ἀναγόραστον αὐτὸν εἶναι, ἢ καὶ ἐμπαθοῦς εὐρεθέντος αὐτοῦ, ἐπιθήκη ἡ ἀδιεξορία, καὶ γέγονεν ἀναγόραστος. οὐ δύναμαι ὡς ἀγοραστὴς, εἰ μετὰ τὴν ἀγορασίαν ἔκλεψέ μοι πρᾶγμα οἰκέτης, πρὶν αὐτὸν ἀναδοῦναί σοι, κινῆσαι κατὰ σοῦ τὴν νοθελίαν φοῦρτι, ἐπειδὴ δεσπότης ὑπῆρχον, ὅτε ἔκλεψε κατὰ σοῦ ὁ οἰκέτης. ζῆτει βιβ. ιθ'. τίτ. ι'. κεφ. κγ'. θεμ. ε'. καὶ εἰ σοὶ ἐναντιωθῇ ἀναγόντι τὸ τέλος τοῦ β'. θεμ. τοῦ κδ'. κεφ. ὁ αὐτοῦ τίτλου. [Sch. l. VII. 362.]

* Ἀναγόραστος γίνεται δοῦλος, ἥνικα συμφωνήσῃ ὁ ἀγοραστὴς μετὰ τοῦ πρώτου, εἰ ἀπαρῆσαι αὐτῷ, ἀναγόραστον αἰ, τουτέστιν, ἀναλύεσθαι τὴν πρᾶσιν καὶ ἀποστρέφεται αὐτὸν.

οὐ δύναται ὁ ἀγοραστὴς] Ἐν μέντοι τῷ ἀναδοῦναι ἐπιγενομένην ζημίαν ὀφείλει δίδοναι, ἢ τὸν δοῦλον παρεῖν, τὸ β'. θεμ. τοῦ εβ'. κεφ. [Sch. m. VII. 362.]

πρὸ τῆς ἀποδόσεως] Τουτέστιν, ἐν ὅσῳ εἶχεν αὐτὸν οὕτω ἀντιστρέφειν. [Sch. n. VII. 362.]

* Ἐν ὅσῳ μέντοι τὸν δοῦλον αὐτὸς ἀντιστρέφω ἀπαιτοῦμαι γὰρ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τὰς προσθήκας, ἀντιδίδονται μοι γὰρ τοῦ ἀγοραστοῦ, εἰ τι ἐζημιώθη παρὰ τοῦ δοῦλου, ὡς ὤμειν ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ εβ'. κεφ. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖ διὰ τὴν κλοπῆς ἀγωγῆς γίνεται μοι τὸ ἀζημιον, ἀλλὰ ὑψὸς δικαστοῦ καὶ συγκρίσει τοῦ ἑκατέρωθεν ἀζημιον.

ἔχειν κατὰ τοῦ πρώτου τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἀλλὰ ἔχει τὴν ἐξ ἐμπτῶν, δι' ἧς οὐκ ἀναγκάζεται ἀνα-

8) sed furti semel duntaxat tenetur] Nam ex postea contingentibus non augetur aestimatio praeteriti delicti.

Hagiotheod. Hoc est, prioris furti nomine: nam reliqua duo furta, tam quod passus est, quam quod fecit, non spectamus: qui enim furi subripit rem, furti non tenetur. Nam nemo ex sua improbitate actionem acquirat, ut cap. 12. fin. Lege et ibi positam adnotationem.

Ad idem. Quod enim semel tantum in eum furti agi possit, nullam differentiam propositae quaestioni facit. Scilicet secundus servum furi subripuit, et primus fur eum rursus furi abstulit. Etiam si duo furta eiusdem servi primus fur fecerit, quem et ab initio domino, et nunc furi abstulit, tamen semel tantum furti tenetur. Nec dubitamus, quin adolescentis potius aestimatio fiat, quam infantis. Quid enim tam ridiculum erit, quam existimare, meliorem furis conditionem fieri continua rei contrectatione?

Si servus furtivus furi furtum fecerit, in dominum eius competit actio furti⁹⁾. L. 67. §. 4. D. XLVII. 2.

9) in dominum eius competit actio furti] Nota, etiam furem habere in dominum noxalem furti actionem. Et ratio haec est, ne talia delicta servorum non tantum servis ipsis impunitatem, sed etiam dominis eorum quaestui sint. Plerumque enim eiusmodi servi furtis peculia sua augent.

Si servus, quem tibi subripui, rem mihi abstulerit, habeo tecum noxalem furti actionem. Et nota, etiam furem in dominum habere noxalem furti actionem.

Si servus inemptus fiat¹⁰⁾, non potest emtor¹¹⁾ §. 3. furti sibi facti nomine post emtionem antequam is redderetur¹²⁾, cum venditore furti agere¹³⁾.

10) si servus inemptus fiat] Emi servum a te, et convenit, ut si mihi displiceret, inemptus esset: vel cum vitiosus inveniretur, actum est redhibitoria, et inemptus factus est. Si post emtionem servus rem mihi subripuit, antequam tibi redderetur, ego emtor non possum tecum agere furti noxali, quia dominus eram, cum mihi furtum servus fecit. Quaere lib. 19. tit. 10. cap. 23. them. 6. nec tibi opponatur legenti finem them. 2. cap. 29. eiusdem tituli.

Inemptus servus fit, cum emtor cum venditore pactus est, ut si ipsi displiceret, inemptus esset, id est, ut dissolveretur emtio et servus redderetur.

11) non potest emtor] At in redhibitione servi debet damnum illatum praestare, vel servum relinquere, ut them. 2. cap. 62.

12) antequam redderetur] Hoc est, cum eum haberet necdum redhibuisset.

Cum autem servum redhibens venditori praesto etiam accessiones, etiam venditor mihi vice versa praestat damnum a servo datum, ut didicimus them. 2. cap. 62. Nam neque illic actione furti mihi indemnitas praestatur, sed sententia iudicis et comparatione indemnitas utriusque.

13) cum venditore furti agere] Sed habet actionem ex emto, per quam non cogitur reddere servum,

d) Haec non apte praecedentibus iunguntur. Sed tamen in Cod. 1350. ita leguntur. e) Fabr. κλέπτου. f) τὰ δεστ d Fabr. g) οὐ δεστ apud Fabr. Inserendum est, ut ex Digestis apparet. Versio Cuiacii habet: non potest. h) Sic l. 1350. Fabr. ei pro ἡ. i) Malim ἀντιστρέφασθαι. k) Lege πρώτου pro ἀγοραστοῦ.



διδόναι τὸν δούλον, εἰ μὴ πάθῃ τὸ ἀξίμιον, ἀλλὰ λαμβάνει μὲν καὶ τὸ τίμημα τοῦ δούλου, παρακρατεῖ¹⁾ δὲ καὶ αὐτὸν ἐφ' οἷς ἐκλάπη. ἀνάγκωθι τὰς τοῦ ἰθ'. βιβ. παραπομπάς. [Sch. o. VII. 362.]

nisi ei praestetur indemnitas, sed pretium servi recipit, servum autem retinet pro iis, quae subripuit. Lege lib. 19. additiones.

§ 7. §. 5. XLVII. 2. Ὁ μισθωσάμενος λαμβάνων καρποὺς μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς μισθώσεως ἄκοντος τοῦ δεσπότητος, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ. καὶ δαπανῶν δὲ ὁ κλέπτης τὸ κλαπέν ὑπόκειται τῇ ἀπατήσει.

Colonus¹⁴⁾, qui impleto tempore conductionis¹⁵⁾ invito domino fructus percipit, tenetur furti. Sed et fur consumens rem furtivam repetitione tenetur.

ὁ μισθωσάμενος] Ἐάν ὁ κολωνός περαιοθῆσθαι τῆς πενταετίας, εἰς ἣν ἠμισθώσατο, ἄκοντος τοῦ δεσπότητος τοὺς καρποὺς τοῦ ἐφεξῆς ἐνιαυτοῦ λάβῃ, καὶ ὑπὲρ ὧν θερίζει, καὶ ὑπὲρ ὧν τραγῆ, τῇ φοῦρτι κατέχεται. ὁμολογεῖται δὲ, ὅτι πᾶς κλέπτης, ἂν ἀναλώσῃ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἔκλεψεν, ἐνάγεται ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ κονδικτικῷ ἀπαιτούμενος ἀναδοῦναι αὐτό. ζῆτει βιβ. κγ'. tit. α'. κεφ. δ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ιγ'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ιδ'. [Sch. p. VII. 362.]

14) colonus] Si colonus impleto quinquennio conductionis invito domino sequentis anni fructus percipit, et messis et vindemiae nomine furti tenetur. Constat vero, omnem furem, etiamsi rem furtivam consumserit, nomine eius teneri conditione furtiva, ut eam reddat. Quaere lib. 23. tit. 1. cap. 4. them. 3. et lib. 20. tit. 1. cap. 13. them. ult. et cap. 14.

μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς μισθώσεως] † Τουτέστι, τὸ ἐφεξῆς χρόνου.

15) impleto tempore conductionis] Id est, fructus sequentis temporis.

L. 68. ε. eod. ζη'. Μαρκ. Κληρονομιαίου πράγματος οὐ γίνεται κλοπή, εἰ μὴ ἔτυχεν ἑτέρῳ χρησθῆν ἢ ἐνεχυρασθῆν παρὰ τοῦ τελευτήσαντος.

LXVIII. Marc. Rei hereditariae furtum non fit¹⁾, nisi forte a defuncto alii fuerit commodata²⁾ vel pignerata.

L. 69. ε. eod. ζθ'. Σκατβολ. Ἡ ἐφ' ᾧ ἕτερος χρῆσιν ἔχει. ἐπὶ τούτων γὰρ καὶ κλοπή ἀμαρτάνεται, καὶ ἀρμόζει τῷ κληρονόμῳ.

LXIX. Scaevol. Vel in ea alius usumfructum habeat. In his enim et furtum committitur³⁾, et competit heredi⁴⁾.

L. 70. ε. eod. ο'. Μαρκ. καὶ ἡ ἐκ τοῦ χρῆσθαι δεσποτεία ἐμποδίζεται.

LXX. Marc. Et usucapio impeditur⁵⁾.

κληρονομιαίου πράγματος οὐ γίνεται κλοπή] Ἐπὶ τῷ νερεδιταρίῳ πράγματι, τουτέστι, τῆς ἀπροσελευστοῦ κληρονομίας, κλοπή οὐκ ἀμαρτάνεται, εἰ μὴ ἅρα ἢ εἰς ἐνεχυρον ἐδεδώκει¹⁾ τὸ πρᾶγμα ὁ τελευτήσας, ἢ ἐχρησεν αὐτό, ἢ ὁ ἐπ' αὐτῷ οὐσίφροντος ἀλλοτρίος ἦν. ἐν τούτοις γὰρ τοῖς θεμασίαι καὶ τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων κλοπή ἀμαρτάνεται, καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῖς οἰσουκαπιῶν ἐμποδίζεται· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῷ κληρονόμῳ ἀδιτενεῖται ἀρμόζει ἢ φοῦρτι. [Sch. q. VII. 362.]

1) rei hereditariae furtum non fit] Rei hereditariae, id est, nondum adita hereditate, furtum non fit, nisi forte defunctus eam pignori dederat, aut commodaverat, aut ususfructus eius erat alienus. His enim casibus etiam rerum hereditiarum furtum fit, et usucapio earum impeditur: ideoque etiam heredi adeunti furti actio competit.

εἰ μὴ ἔτυχεν ἑτέρῳ χρησθῆν — παρὰ τοῦ τελευτήσαντος] Τῆν γὰρ περὶ κλοπῆς διὰ τοῦτο οὐκ ἠδυνάτο κινεῖν ὁ κληρονόμος, ὡς μὴ νερομένου τινός τὰ τῆς κληρονομίας πράγματα τῆς δὲ κλοπῆς ἀμαρτανομένης πρὸς πρόσωπον. ἐνταῦθα δὲ ἦσαν τὰ νερομένα πρόσωπα. καὶ σημειῶσαι ξένον, πῶς ἀφελῆται ὁ κληρονόμος ἐκ τῶν προσώπων τούτων. [Sch. r. VII. 362. sq.]

2) nisi forte a defuncto alii fuerit commodata] Ideo enim furti heres agere non poterat, quia res hereditariae a nemine possidebantur: furtum autem fit in personam. Hic vero erant personae, quae possidebant. Et nota rem novam, ex his personis heredi lucrum afferri.

ἐπὶ τούτων γὰρ καὶ κλοπή ἀμαρτάνεται] Ὡς παρὰ πρόσωπον ἕντος τοῦ πράγματος, καὶ πρὸς πρόσωπον ἀμαρτανομένης τῆς κλοπῆς. ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. ζ'. [Sch. s. VII. 363.]

3) in his enim et furtum committitur] Cum res apud personam sit, et personae furtum fiat. Quaere cap. 14. them. 7.

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἡγοῦν, ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ξδ'. κεφ. θεμασιῶν καὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι ἀρμόζει τῷ κληρονόμῳ ἢ φοῦρτι, καὶ ἐπ' αὐτῆς μόνῃς τῆς πρὸ ὑνεισελευσεως γενομένης * * κλοπῆς. καὶ τὴν αἰτίαν ἄκουσον. πολλὰ καὶ ἄλλα ζητούμεν εἰς τὸν ὄρισμόν τῆς κλοπῆς, καὶ πολλοὺς ἄλλοις προσέχομεν· προσέχομεν δὲ καὶ τούτω. ζητούμεν, ἵνα ἐκ παντός ὑπεῖη πρόσωπον, ὅπερ νομίζει ὁ κλέπτης ἀδικεῖν. καὶ ἐάν τοῦτο ἴδωμεν, καὶ τὸν κλέπτην εὐρωμεν πρὸς πρόσωπον ἀμαρτανοντα, καὶ πρόσωπον οἰόμενον²⁾ ἀδικεῖν, ἔκτοτέ τι πλέον οὐ πολυπραγμανοῦμεν, ὅσον εἰς πρόσωπον, οὐδὲ ζητούμεν, ἐάν ἥτις ἐγνωρίζε τὸ πρόσωπον, ὃ ἀδικεῖ, εἴτε καὶ μὴ ἀναγκωθι γὰρ κεφ. μγ'. θεμ. ε. οὐδὲ ζητούμεν, εἰ τὸ κλαπέν πρᾶγμα ἀληθῶς ἐκείνου τοῦ προσώπου ἦν, ἀφ' οὗτινος καὶ ἐκλάπη, ἢ καὶ ἑτέρου. ὡς ἂν γὰρ καὶ ἔχη ὁ ἀπὸ τινος κλέψας εἰδώς, ὅτι πρόσωπον ἀδικεῖ, εἴτε ἀορίστως εἰδελή, εἴτε ὠρισμένως μὲν, οὐκ ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ τὸ πρᾶγμα τοῦ κλαπέντος, ἀλλ' ἑτέρου τινός, πρὸς πάντας δοκεῖ τὴν κλοπὴν ἀμαρτάνειν τοὺς ἔχοντας ἐπὶ τῷ πράγματι δικαίον, καὶ οὐ πρὸς μόνον ἐκείνον. ὃν τάχα μόνον ἀδικεῖν ἐδόκει. πρόσωπον γὰρ τινος ἐξ ἀρχῆς τῆ κλοπῆ φαινομένου καὶ ὑφιστημένου, ἢ τῆ συνέστητε τελείως ἢ κλοπῆ πρὸς πάντα τὰ ἐπὶ τῷ κλαπέντι πράγματι δικαίον ἔχοντα πρόσωπα. ὡς γὰρ εἰ ἀπὸ τινος κλέψω πρᾶγμα, νομίζων ἐμὸν εἶναι, οὐκ εἰμὶ κλέπτης, οὐδὲ δοκῶ κλέπτειν ἀπὸ

Hagiothead. Id est, in casibus superiori cap 69. dictis et hoc capite heredi competit actio furti, furti tantum nomine ante aditam hereditatem commissi. Audias causam. Multa requirimus in definiendo furto, et multa spectamus, in quibus et hoc. Requirimus, ut omnino extet persona, quam fur se iniuria afficere putat. Quod si viderimus, et invenerimus furem personae furtum facientem et existimantem, personae se iniuriam facere, nihil amplius requirimus quantum ad personam, nec quaerimus, utrum noverit personam laesam, an non noverit. Nam lege cap. 43. them. 5. Nec quaerimus, fueritne res furtiva revera illius personae, cui subrepta est, an alterius. Nam utut habeat, qui alicui subripuit sciens, se personae facere iniuriam, sive indefinite sciat, sive certam personam, cuius tamen revera non est res furtiva, sed alterius, adversus omnes, qui in re ius habent, furtum committere videtur, non tantum adversus eum, quem solum se laedere putabat. Nam persona ab initio existente, cui furtum fiat, iam furtum commissum est adversus omnes personas, quae ius in re furtiva habent. Sicuti enim si rem alicui subripui eam meam existimans, fur non sum, nec personae furtum facere videor, ut cap. 26. them. 3. quamvis certa

1) Sic Cod. 1350. Fabr. παρακρατεῖ. m) Fabr. Μαρκαν. Sed est Marcelli hoc fragmentum. n) Fabr. ἰδεδόκει. o) Sic divinavit merito Tischendorfus. Scriptura fere plane evanuit.



προσώπου, ὡς κεφ. κς'. Θεμ. γ'. καὶ τοῦ προσώπου ὀρισμένον ὑποκεῖται * οὕτως ἐὰν σκοπὸν ἔχω κλέπτειν ἀπὸ προσώπου, κἂν ἐκεῖνο οὐκ ἔσται τὸ τοῦ κλεπτομένου πράγματος κύριον, ἀλλ' ἕτερον πρόσωπον ἐξ ἀρχῆς ὑποστῶν τὴν κλοπὴν, κατὰ γὰρ τὸν ἐμοῦ τοῦ κλέπτου σκοπὸν τελειῶν οὐσίαν ἔδωκε τῇ κλοπῇ, καὶ τῷ ἀληθεῖ δεσπότη τοῦ πράγματος τὴν φουρτί ἀγωγὴν ἔτεκε, κἂν πρὸς ἐκεῖνον ἐγὼ ὁ κλέπτης οὐκ ἀπέβλεπον. ἔνταυθα οὐν ἀρμόζει μὲν ἡ φουρτί καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸ β. καὶ γ'. Θεμ. τοῦ με. κεφ. ἀρμόζει δὲ, φησὶ, καὶ τῷ κληρονόμῳ, κἂν τότε οὐκ ἦν ὑπερβέβηται, ὅτι ἡ κλοπὴ γέγονεν. ἀρμόζει δὲ ἡ καινὴ φουρτί ὡς καινῷ δευπότῳ κατὰ τὴν προγραφέντα ἐν κεφ. μς'. καὶ κεφ. ξς'. Θεμ. β'. οὐ γὰρ περὶ ταύτης νῦν ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῆς τότε λεχθείσης, ὅτι ἡ κλοπὴ γέγονεν, ἀνυπερβέβητον τῆς κληρονομίας οὐσῆς. ἐκείνη οὐν, φησὶν, ἀρμόζει τῷ κληρονόμῳ διὰ τὴν ἀνωτέρω ἠθρομένην αἰτίας. καὶ ἐπὶ τοῦτου τοῦ θέματος λοιπὸν εὐρίσκειται ὁ κληρονόμος ἔχων φουρτί περὶ κλοπῆς γενομένης, ὅτι οὐκ ἦν ἐπὶ ὑπερβέβηται.

Ζῆται βιβ. νη'. tit. κδ'. κεφ. ε'. Θεμ. γ'. καὶ ἀρμόζει τῷ κληρονόμῳ] Δηλαδή τοῦ ἔχοντος μὴ τὴν φουρτίαν, κλαπέντος τοῦ πράγματος παρὰ τοῦ ἔχοντος τὸν οὐσουφρουκτον. ἐπειδὴ γὰρ παρὰ προσώπῳ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, ἦγον τῷ οὐσουφρουκτουαρίῳ, κατέχεται τοῦτο πρᾶγμα τοῦ προπριεταρίου νεμόμενον⁴⁾, τοσοῦτον, ὡς καὶ ἐκεῖνο τὴν διὰ χρῆσεως δεσποτείαν περιποιεῖσθαι τῷ προπριεταρίῳ. εἰ γὰρ ὁ οὐσουφρουκτουαρίος, τελευτήσαντος τοῦ ἐσπότη, καὶ⁵⁾ ἐπὶ μετοχῆς τῆς κληρονομίας ἀνυπερβέβητον¹⁾, κλέψει τὸ πρᾶγμα, οὐ ἔχει τὸν οὐσουφρουκτον, καὶ ἐπὶ τὴν κλοπὴν ὁ κληρονόμος τοῦ ἔχοντος τὴν δεσποτείαν πεισέβηται τὴν κληρονομίαν, ἐνδυνάμως κινήσει κατὰ τοῦ οὐσουφρουκτουαρίου τὴν φουρτί, διότι, κἂν ἡ κληρονομία οὐκ ὑπερβέβηται²⁾, ὅτι ἡ κλοπὴ ἡμαρτήθη³⁾, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα παρὰ προσώπῳ ἦν καὶ εἰκότως ἡ τε κλοπὴ ἡμαρτήθη, ἢ ἡ φουρτί προσεπορίσθη μετὰ τὴν ὑπερβέβητον τῷ κληρονόμῳ δι' αὐτοῦ κλαπέντος. καὶ ἀνάγνωθι καὶ τὸ ἐξῆς οα'. κεφ. δὲ καὶ παρ' ἄλλου εἴπης τὴν κλοπὴν πλημμελήθηται, οὐδὲν ἔδωκεν ἔρεϊς. καὶ οὕτως γὰρ διὰ μέσου τοῦ οὐσουφρουκτουαρίου τῷ κληρονόμῳ προσεπορίζεται. Ζῆται βιβ. ν'. tit. β'. κεφ. λ'. μ. ζ'. καὶ tit. α'. κεφ. λδ'. [Sch. t. VII. 363.]

Κλαπέντος^{ω)} δηλαδή τοῦ πράγματος παρὰ τοῦ οὐσουφρουκτουαρίου. Ζῆται τὸ ἐξῆς κεφ. καὶ ἡ ἐκ τοῦ χρῆσθαι δεσποτεία ἐμποδίζει^{ε)}] Ὡς κλοπιμαῖον οὐκ ὄντος τοῦ πράγματος, ἐπίτοιγε τὸ ἀπὸ πεισέβητον κληρονομίας κλαπέντος οὐτε φουρτίβον ἐστὶ, καὶ τοῦκαπιτεύεται.

οα'. Ιαβ. Κινουμένης κατὰ τοῦ χρησαμένου τῆς κλοπῆς ἀγωγῆς, ἀναιρεῖται ἡ περὶ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ χρησθέντος ἀγωγῆ. κινήσεως δὲ τῆς περὶ τὸν χρησθέντος ἀγωγῆς, ἀντιτίθεται τῇ περὶ κλοπῆς οἴῃ παραγραφῇ.

κινουμένης κατὰ τοῦ χρησαμένου τῆς περὶ τῆς ἀγωγῆς] Ἐὰν ὁ χρησαμένος πρᾶγμα κλέψει αὐτό, καὶ κομμοδοῖ καὶ τῇ φουρτί ἐνάγειται. κινουμένης δὲ φουρτί, ἀναιρεῖται ἡ κομμοδοῖ, ὡς περὶ καὶ τῆς κομμοδουμένης, ἀντιτίθεται τῇ φουρτί παραγραφῇ. [Sch. u. 363.]

† Τοῦ πράγματος ἤδη διὰ τοῦ φουρτίβου ἀπαιτηθέντος. † Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἐνταῦθα τὸ μὲν κατὰ κίρησιν δοθέν νημα ἐγγνωμόως ἀντεστράφη· καὶ περὶ ἐκεῖνου λόγος οὐκ ἔστιν ἡ δὲ κομμοδοῖ κινεῖται διὰ τὴν παράχρησιν, καὶ ὡς τε πῆσαι κέρδος τι καὶ διαφέρειν· τὸ δὲ τοιοῦτον διαφέρειν, ὡς ἐν τῷ κδ'. Θεμ. τοῦ νβ'. κεφ. παρεγραμμένα, κατὰ ἴσον δοκεῖ εἶναι πρᾶγμα, κατὰ τὴν δὲ ποιῆν. καὶ εἴτε ὡς πρᾶγμα ἀπαιτηθῆ διὰ τῆς κομμοδοῖ, λογίζομεθα τοῦτο καὶ ἡ περὶ ποιῆς ἀγωγῆ, καὶ παρὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖ ἐκείνη εἶπον τῆς ποιῆς· εἴτε ἡ περὶ ποιῆς κινήσει ἀγωγῆ τοῖν ἄπαιτήσει, συμψηφίζεται καὶ συνεισάγεται τῇ ποιῆ τὸ τοιοῦτον διαφέρειν, καὶ οὐκ ἀπαιτεῖται πάλιν καὶ διὰ κομμοδοῖ. ἀφιλάνθρωπον γὰρ τι δοκεῖ τῷ νομοθέτῃ καὶ ἰσότητος ἐπὶ τῶν τοιοῦτων, ἰδίᾳ μὲν ἀπαιτεῖσθαι τὸ δια-

persona subst, ita si animum furtum personae faciendi habeo, licet illa dominium rei subreptae non habeat, sed alia persona ab initio furtum passa, ex mea certe voluntate furtum consummatum est, et vero rei domino furti actionem genuit, quamvis ad illum ego, qui subripui, non respexerim. Hic igitur actio furti etiam reliquis competit secundum them. 2. et 3. cap. 45. Competit, inquit, etiam heredi, quamvis tempore furti faciendi non adierit. Competit autem nova furti actio tanquam novo domino secundum adnotata in cap. 47. et cap. 67. them. 2. Non enim de hac nunc sermo est, sed de ea tunc dicta, cum furtum nondum adita hereditate factum est. Illa igitur, ait, heredi competit ob supra dictas causas. Et hoc casu heres habet actionem furti de furto tunc facto, cum nondum adit.

Quaere lib. 58. tit. 24. cap. 6. them. 3.

4) et competit heredi] Videlicet habentis nudam proprietatem rei furtivae ab usufructuario subreptae. Quia enim apud personam res est, id est, usufructuarium, tenetur proprietario, cui possidet, adeo ut et per eum rem proprietarius usucapiat. Nam si usufructuario mortuo domino et nondum adita hereditate rem subripiat, cuius usumfructum habet, et postea heres proprietarii adeat hereditatem, utiliter furti cum usufructuario agat: quia, etsi furti tempore hereditas adita non fuerit, tamen res apud personam fuit: et merito furtum committitur, et furti actio post aditionem heredi acquiritur per eum, qui subripuit. Et lege etiam sequens cap. 71. Sed et si ab alio dixeris furtum commissum, nihil dissonans dixeris. Nam et sic per usufructuarium heredi acquiritur. Quaere lib. 50. tit. 2. cap. 30. them. 7. et tit. 1. cap. 34.

Re videlicet subrepta ab usufructuario. Quaere cap. sequens.

5) et usucapio impeditur] Cum res furtiva sit: alioquin res ex hereditate non adita subrepta non est furtiva, et usucapitur.

LXXI. Iavol. Si cum commodatario furti actum L. 71. pr. sit¹⁾, commodati actio extinguitur²⁾. Si vero D. XLVII. actum sit commodati³⁾, actioni furti obiicitur exceptio⁴⁾.

1) si cum commodatario furti actum sit] Si commodatarius rem sibi commodatam subripiat, potest commodati et furti conveniri. At si actum sit furti, extinguitur commodati actio, sicut et si commodati actum sit, actioni furti opponitur exceptio.

Re iam per conditionem furtivam petita. Hagiotheod. Hic res commodata ultro reddita est, et de ea sermo non est: commodati autem agitur propter abusum, et ad petendum lucrum et id quod interest: hoc vero quod interest, sicut ad them. 24. cap. 52. adnotavimus, partim res esse videtur, partim poena. Et sive ut res exactum fuerit actione commodati, id computamus in actione de poena, et hoc minus illa reliquum poenae exigitur: sive actione de poena mota poena exacta fuerit, poenae etiam hoc id quod interest computatur, et iterum actione commodati non petitur. Nam inhumanum et durissimum Iurisconsulto in his videtur, separatim id quod interest exigi, quasi res mera esset, et separatim furti actione peti denuo poenam

p) τὴν supervacaneum videtur. g) Sic Cod. 1350. Fabr. νεμόμενος. r) ὁ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. abr. post καὶ inserit νῆς, quod omittitur in Cod. 1350. t) Sic Cod. Fabr. ἀνυπερβέβητος. u) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐλευθῆσα. v) Sic Cod. Fabr. ἡμαρτήθη. w) Deest hoc scholium apud Fabr. ut et sequens.



φέρον, ὡς περ ἂν εἰ ἄκατον ἦν τὸ πρῶμα, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς ἀπαιτεῖσθαι πάλιν τὴν ποιῆν ἀκεραίαν. ἀναγνώθῃ οὖν καὶ τὴν ἐν τῷ ῥηθέντι κγ'. θεμ. τοῦ νβ'. κεφ. παραγραφῆν.

κατὰ τοῦ χρησαμένου] Ἄλλως δηλονότι παρὸ ἐπετραπῆ.]

ἀναιρεῖται ἡ περὶ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ χρησθέντος ἀγωγῆ] Ζῆτει βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ζ'. περὶ τὰ τέλη, καὶ τὴν ἐκεῖ δευτέραν παραγραφῆν πρόσφορον οὖσαν τῷ παρόντι. τὸ ἐναντίον ἐπὶ τῇ περὶ κοινοῦ ἀγωγῆ. καὶ ζῆτει βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. μς'. μζ'. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς. x) ζῆτει καὶ βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. ιδ'. [Sch. x. VII. 303.]

Σημειώσαι), πῶς κινουμένη ἡ ποινὰ ἀναρεῖ τὴν τὸ πρῶμα ἀπαιτοῦσαν, καὶ τὸ ἐναντίον. ἀναγνώθῃ δὲ καὶ βιβ. ιγ'. tit. α'. κεφ. ζ'. τὸ τέλος, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ παλαιοῦ παραγραφῆν, καὶ βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. μς'. μζ'. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς, καὶ εὐρήσεις ἂ λέγω ὁμοία.

κινῆθῃ δὲ τῆς περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγῆς] Ζῆτει βιβ. νβ'. κεφ. λγ'. θεμ. β'. λέγον, ἀναιρεῖσθαι τὸν φοῦρτιβὸν κοινδικτικὸν ὑπὸ τῆς κομμοδατι, καὶ τὸ ἐναντίον. [Sch. y. VII. 363.]

ἀντιτίθεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ παραγραφῆ] Τινὲς φασιν, ἐπὶ τῷ ἰσομέτρῳ ποσῷ. ὁμοῦ ἀναγνώθῃ τας παραπομπάς. [Sch. z. VII. 363.]

† Ζῆτει βιβ. ιβ'. tit. α'. κεφ. μς'. μζ'. ἐναντιοφανές.

1. Ὁ νομιζῶν, ἑαυτὸν εἶναι κληρονόμον, εἰ καὶ διὰ τῆς χρήσεως δεσπόζει, ὁμοῦ οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῆν· ἐπὶ τῷ διαφέροντι γὰρ κινεῖται. διαφέρει δὲ τῷ ζημιουμένῳ, οὐ μὴν τῷ μὴ²⁾ κερδαίνοντι.

ὁ νομιζῶν, ἑαυτὸν εἶναι κληρονόμον] Ὁ νεμόμενος προνερέδε, κλεπτομένου τοῦ πραγματος, οὐκ ἔχει τὴν φοῦρτι, εἰ καὶ δύναται αὐτὸ οὐσουκαπιτεῦσαι. ἐκεῖνος γὰρ καλῶς κινεῖ τὴν φοῦρτι, ᾧ διαφέρει τὸ μὴ ὑφαιρεθῆναι τὸ πρῶμα· ἐκεῖνος δὲ διαφέρει τῷ μέλλοντι ζημιωθῆναι, οὐ μὴν κερδαίνειν, εἰ δ' ἂν μὴ ἐκλαπῆ. εἰ δὲ καὶ κληρονόμος μὲν³⁾ ἦν ἀληθῆς, εἶχε δὲ πρῶμα ἐξ ἐπικεροῦς αἰτίας διαφέρον τῷ κληροδοτῇ, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἀλλότριον ὄν, καὶ οὕτως κλαπέντος αὐτοῦ οὐκ ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς· εἰ γὰρ ἡγοράσθη τυχὸν παρὰ τοῦ κληροδοτοῦ, ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἀλλότριον, καὶ οὕτως πάλιν τὴν περὶ κλοπῆς κινεῖται, διότι ζημιούται καὶ οὐ κερδαίνει. ζῆτει βιβ. ν'. tit. ε'. κεφ. ε'. ζ'. η'. καὶ τὴν ἐν τῷ ζ'. Θαλελαίου παραγραφῆν, καὶ μαθήσεις, ὅτι αἱ διατάξεις ἀνείλον τὴν προνερέδε οὐσουκαπτοῦ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καλῆ πίστει νομῶν, οἷον τῶν ἐξ ἀγοράσεως κτησαμένων ἢ ἀνταλλαγῆς, ὡς ζημιουμένων, δίδονται αὐτοῖς ἡ φοῦρτι, ὡς κεφ. νβ'. θεμ. ε'. [Sch. a. VII. 363. sq.]

2. ὁβ'. Μοδεστ. Ἐὰν λιβέλλους συντάξω, ὡς μέλλων αὐτοὺς δίδοναι τῇ τάξει, μὴ μὴν αὐτοὺς ἐπιδῶ, ἀλλὰ τούτους ἄλλος τις λάθρα ὑφελόμενος ἀναγνῶ ἐπὶ βήματος, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ.

ἐὰν λιβέλλους συντάξω] Σεμπρονία λιβέλλους συνέγραψεν, ὡς μέλλουσα δίδοναι αὐτοὺς τῷ κεντυρίωνι· ἀλλ' οὐδὲ δέδωκεν αὐτοὺς. Λούκιος δὲ τις ἀνέγνω τούτους τοὺς λιβέλλους πρὸ βήματος, ὡς πεμφθέντας τῇ τάξει παρὰ τῆς Σεμπρονίας. ζήτηθέντες δὲ παρὰ τῇ τάξει οἱ λιβέλλοι οὐχ εὐρέθησαν⁴⁾. καὶ ζῆτῶ, ποῖῳ ἐγκλήματι ὑποβάλλεται ὁ Λούκιος τούτους τοὺς λιβέλλους ἀναγνούς καὶ πρὸ βήματος, τοὺς μῆτε τῷ κεντυρίωνι παραδοθέντας, μῆτε τῇ τάξει. καὶ λέγει ὁ Μοδεστίνος· ἐὰν λαθραίως ὑφέλετο αὐτοὺς καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τῆς Σεμπρονίας, κλοπὴν ἤμαρτεν. σημειώσαι τὸ κεφ. ἐκῆσεις⁵⁾ γὰρ τοῦτο καὶ σήμερον εἰς τοὺς ἐν δικαστηρίῳ διδομένους λιβέλλους· μάλλον δὲ καὶ εἰς τοὺς δίδοντας λιβέλλους, καὶ μεθ' ὑπογραφῶσι, παρακατέχοντας τούτους. [Sch. b. VII. 364.]

ὡς μέλλων αὐτοὺς δίδοναι τῇ τάξει] Ἴνα διακομίση πρὸς τὸν ἀντιδικὸν μου· οὕτως γὰρ ὁ παλαιός. ἐτε-

integram. Lege ergo et adnotationem in dicto 23. them. cap. 52.

cum commodatario] Qui aliter usus re est, atque ei permissum erat.

2) commodati actio extinguitur] Quare lib. 13. tit. 1. cap. 7. circa finem, et ibi secundam adnotationem huic congruentem. Aliud in actione pro socio. Et quare lib. 12. tit. 1. cap. 46. 47. et ibi Antiquos. Quare et lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 5. et cap. 14.

Nota, quomodo actio poenalis instituta extinguat actionem rei persecutoriam, et contra. Lege etiam lib. 13. tit. 1. cap. 7. finem, et ibi Antiqui adnotationem, et lib. 12. tit. 1. cap. 46. 47. et ibi Antiquos, et invenies similia his, quae dico.

3) si vero actum sit commodati] Quare lib. 52. cap. 33. them. 2. quo dicitur, actione commodati conditionem furtivam tolli, et vice versa.

4) actioni furti obiicitur exceptio] Quidam dicunt, pro concurrenti quantitate. Lege tamen transmissiones.

Quare lib. 12. tit. 1. cap. 46. 47. quod contrarium videtur.

Qui existimat, se heredem esse⁵⁾, licet usucapiat, actionem tamen furti non habet, quia in id quod interest datur. Interest autem eius, qui damnum patitur, non eius, qui lucrum non facit.

5) qui existimat, se heredem esse] Qui possidet pro herede, re subrepta non habet actionem furti, licet eam possit usucapere. Nam is demum recte agit furti, cuius interest rem non subripi: interest autem eius, qui damnum passurus est, non eius, qui lucrum facturus esset, si res non esset subrepta. Sed et si verus heres fuit, et habuit rem, quae ex lucrativa causa defuncto obvenerat, revera autem aliena erat, ea subrepta non habet furti actionem: si enim emta erat a defuncto, reapse autem erat aliena, tunc ager furti, quia damnum patitur, et non lucrum facit. Quare lib. 50. tit. 5. cap. 5. 6. 7. 8. et in 6. Thalelai adnotationem, et disces, constitutionibus tolli usucapionem pro herede. Aliis bonae fidei possessoribus, veluti qui emtione vel permutatione acquisiverunt, re subrepta datur actio furti, quasi damnum passis, ut cap. 52. them. 5.

LXXII. Modest. Si libellos composuero¹⁾ quasi eos daturus officio²⁾, nec dederō, sed eos alius clam auferens recitarit pro tribunali, tenetur furti³⁾.

1) si libellos composuero] Sempronia libellos composuit quasi datura centurioni: sed non dedit eos. Lucius vero aliquis eos recitavit pro tribunali, quasi a Sempronia ad officium missos. Quaesiti autem libelli in officio inventi non sunt. Quare, cui crimini subiiciatur Lucius, qui libellos recitavit pro tribunali, neque centurioni, neque officio traditos. Et Modestinus ait, si clam subtraxit eos et domo Semproniae, furtum commissum. Nota hoc caput. Id enim trahes hodie ad libellos in iudicio datos: magis vero ad eos, qui dant libellos, et postquam subscripserunt, retinent.

2) quasi eos daturus officio] Ut ad meum adversarium transmittantur: sic enim Antiquus. Per-

x) Hactenus scholium exhibet Fabr. y) Hoc scholium deest apud Fabr. z) μὴ Cod. 1350. Deest apud Fabr. In versione reddita est negatio. a) μὲν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. b) Fabr. εὐρέθησαν (sic). c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκῆσεις.



λείτο ἢ δόσις τοῦ^{d)} λιβέλλου, καὶ ἡσφαλίζοντο πρὸς τὴν τάξιν, ὃ τε δίδους, καὶ ὁ λαμβάνων, περὶ τοῦ μὴ ἀποστῆναι τῆς δίκης. [Sch. c. VII. 364.]

* Τοῦ αὐτοῦ^{e)}. Ἴνα αὐτῇ ἐπιδῶ τοὺς τοιοῦτους λιβέλλους τῷ ἐναγομένῳ, καὶ κατασῆχῃ αὐτὸν, καὶ ἀπαιτητῇ καὶ αὐτὸν τὴν περὶ προσεδρείας ἀσφάλειαν, ἣν αἰεὶ κινδύναο οἰκείω ἢ ταῖς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ τοῦ ἐναγομένου, ὡς βιβ. ζ'. tit. δ'. κεφ. β'. θεμ. β'.

ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἀκούσας^{f)} γὰρ τυχόν ὁ ἀντιδικὸς μου τοὺς λιβέλλους ἐκούβη, καὶ νῦν οὐ δύναμαι κινήσαι κατ' αὐτοῦ. [Sch. d. VII. 364.]

Διέφερέ μοι γὰρ μὴ ἀναγνωσθῆναι ἀγνωστῶς μου, μηδὲ τῆς ταξέως λιβέλλους διακομισσῆς πρὸς τὸν ἀντιδικόν. τί γὰρ, ὅτι ἐκεῖνος ἀκούσας περὶ ὧν ἐνάγω, ἀπέδραμε, καὶ ἐντεῦθεν ἐζημιώθην. [Sch. d. VII. 364.]

ογ'. Ἰαβολ. Ὁ δανειστὴς πωλῶν τὸ ἐνέχυρον πρὸ προθεσμίας, ἢ χωρὶς συμφώνου, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ὁ δανειστὴς πωλῶν τὸ ἐνέχυρον πρὸ προθεσμίας] Ἐὰν ὁ λαβὼν ἐνέχυρον, μὴ ἐπιτρέποντος αὐτῷ συμφώνου τὴν πρᾶσιν αὐτοῦ, πέπρακεν, ἢ τοῦ συμφώνου μετὰ τῆς πρᾶξης χρονὸν βουλομένου γενέσθαι τὴν πρᾶσιν, πρὸ τοῦ χρόνου (ἐπέπρακεν^{g)}), μὴ καταβληθέντος τοῦτω τοῦ χρόνου, κλοπῆν μαρτυρεῖ. ζῆτει βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. δ'. καὶ tit. ζ'. κεφ. η'. οὐ αὐτοῦ κ'. βιβ. καὶ κεφ. αὐτοῦ κθ'. [Sch. e. VII. 365.]

οδ'. Ἐὰν τὴν καλῇ πίστει ἀγορασθεῖσαν κλέψῃ τις, καὶ τῷ ἀγοραστῇ εἰς τὸ διπλοῦν τοῦ διαφέροντος νέχεται, καὶ τῷ δεσπότη εἰς τὸ διπλοῦν τοῦ τιμήματος αὐτῆς.

ἔὰν τὴν καλῇ πίστει ἀγορασθεῖσαν κλέψῃ τις] κλοπιμαίαν θεράπειαν πίστει καλῇ β'. νομισμάτων ἡγόρασα, καὶ ταύτην μου νεμομένον Ἀττιὸς τις υπέκλεψε παρ' ἐμοῦ. ἀλλῶς καὶ ἐγὼ, καὶ ὁ δεσπότης τὴν φούρτι κινουμένη. καὶ τῷ^{h)}, ὅπως^{h)} ἢ διατίμησις ὑπὸ ἑκάστου ἡμῶν ὀφείλει γενέσθαι. ἀπεκρίνατο ὁ Ἰαβολέως, εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ διαφέροντος τῷ ἀγοραστῇ γενέσθαι τὴν διατίμησιν, καὶ εἰς τὸ διπλάσιον οὐⁱ⁾ διαφέρει τῷ δεσπότη. οὐδὲ γὰρ ταραττεσθαι μᾶς χρῆ, ὅτι δυαί τισιν ἢ ποιῆ τῆς φούρτι παρέχεται, ὅποτε οὐ αὐτοῦ ἔνεκεν πράγματος τῷ μὲν ἀγοραστῇ ὑπὲρ^{k)} τῆς νομῆς αὐτοῦ, τῷ δὲ δεσπότη ὑπὲρ τῆς δεσποτείας ἢ διατίμησις παρέχεται. [Sch. f. VII. 365.]

τὴν καλῇ πίστει ἀγορασθεῖσαν] † Ἀπὸ μὴ δετότου δούλην.

εἰς τὸ διπλοῦν τοῦ διαφέροντος] Ἦγουν, εἰς τὸ πλάσιον οὐ διέφερον αὐτῷ, νέμεσθαι τὸν δούλον, ἕως οὐ ὁ σπότης αὐτὸν γνωρίσας ἀναλάβῃ. τὸ δὲ διαφερόν ἐπὶ τοῦν εἰσὶν οἱ ἐν τῷ μίσῳ προσπορισμοί. [Sch. g. VII. 365.]

Οὐ^{m)} χρεωστὴ ἀντιστρέφαι, ὡς ἀλλότριον πρᾶγμα πωλῆσας. Σημείωσαι, ὅτι τῷ καλῇ πίστει ἀγοραστῇ ἢ φούρτι ἄρξει περὶ τῆς νομῆς, καὶ τῷ δεσπότη περὶ τῆς δεσποτείας. ἰγνώσθαι τὸν Βασιλικόν. καὶ ταῦτα μηδὲ οὐδουκαπιτεῦσθαι ἁμῆνης τῆς δούλης διὰ τὴν κλοπῆν, δίδωσιν ὁ νομοθέτης καλῇ πίστει νομεῖ ἐπὶ τῇ διατίμησει τῆς νομῆς αὐτοῦ τὴν ἴσιν.

Τί γὰρ, ὅτι τὴν ἀξίαν κ'. νομίσμασιν εἰς δέκα ἡγόρασαν; h. h. VII. 365.]

† Ζῆτει κεφ. νβ'. θεμ. ζ'.

εἰς τὸ διπλοῦν τοῦ τιμήματος αὐτῆς] † Εἰς ὃ τὴν ἡγόρασαν.

οε'. Πομπ. Ἐὰν τις ἑαυτὸν προκρισθῆναι πλασάως παρασκευάσῃ με ἢ αὐτῷ, ἢ ὅτινι ἐπέτρεψε, προσομολογήσῃ, οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς γῆ, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι σῶμα ψηλαφώμενον.

ficitur autem datio libelli, et cavent apud officium tam is, qui dat, quam qui accipit, litem a se desertum non iri.

Eiusdem. Ut officium hos libellos reo det, eumque retineat, ab eoque cautionem de lite non deserenda exigat, quam semper suo periculo officium ab actore et reo exigit, ut lib. 7. tit. 4. cap. 2. them. 2.

3) tenetur furti] Fortasse enim adversarius meus auditis libellis latuit, et eius conveniendi facultatem amplius non habeo.

Nam mea intererat, eos non recitari me ignorante, vel officio transmittente ad adversarium. Quid enim, si adversarius auditis his, quorum nomine acturus sum, discedat, et inde damnum passus sim?

LXXIII. Iavol. Creditor vendens pignus ante diem¹⁾, vel sine conventionione, tenetur furti.

L. 73. D. XLVII. 2.

1) creditor vendens pignus ante diem] Si is, qui pignus accepit, pacto de vendendo pignore non interposito, vendidit, vel cum convenisset, post certum tempus venditionem fieri, ante illud tempus vendidit, pecunia non soluta, furtum committit. Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 4. et tit. 7. cap. 58. eiusdem libri 25. et cap. eiusdem 29.

LXXIV. Si bona fide emtam subripuerit quis¹⁾, et emtori in duplum eius quod interest²⁾ tenetur, et domino in duplum pretii eius³⁾.

L. 74. D. eod.

1) si bona fide emtam subripuerit quis] Furtivam ancillam bona fide duobus aureis emi, et eam me possidente, Attius quidam subripuit mihi. Et ego, et dominus recte agimus furti. Quaero, quomodo aestimatio pro utroque nostrum fieri debeat. Respondit Iavolenus, in duplum quanti interest emtoris aestimatio fieri, et in duplum quanti interest domini. Nec movere nos debet, quod duobus poena furti praestabitur, cum eiusdem rei nomine emtori possessionis eius, domino proprietatis aestimatio praestetur.

bona fide emtam] Ancillam a non domino.

2) in duplum eius quod interest] Hoc est, in duplum quanti eius interest servum possidere, quoad a domino, qui eum cognovit, repetatur. Id quod interest autem in hoc sunt acquisitiones medii temporis.

Quod reddere debet, re aliena vendita.

Nota, bonae fidei emtori furti actionem competere de possessione, domino de proprietate. Lege Basilicum. Et quamvis ancilla propter furtum usucapi non possit, Iurisconsultus bonae fidei possessori in aestimationem possessionis furti actionem praestat.

Quid enim, si viginti aureis dignam emit decem?

Quaere cap. 52. them. 7.

3) in duplum pretii eius] Quo eam emit.

LXXV. Pomp. Si quis se procuratorem esse simulans¹⁾ effecerit²⁾, ut vel sibi, vel cui me delegavit, adpromitterem³⁾, non tenetur furti, quia non est corpus, quod contrectatum sit⁴⁾.

L. 75. D. eod.

d) τοῦ Cod. 1350. Deest apud Fabr. e) Id est, Hagiotheodoriti. f) Sic haec scholia leguntur in Cod. 1350. Fabr. anxit utrumque scholium et post vocem ἀντιδικόν sic pergit: τί γὰρ ὅτι ἀντιδικὸς μου ἀκούσας τοὺς λιβέλλους καὶ τὰ ὧν ἐνάγω, ἀπέδραμε, καὶ ἐντεῦθεν ἐζημιώθην. g) Sic Cod. 1350. h) πέπρακην. h) Malim πῶς. i) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ. k) Sic Cod. Fabr. ὑπὸ. l) Hactenus Cod. 1350. hoc librum exhibet. Fabr. praeterea addit verba, καὶ ταύτης μὴ οὐδουκαπιτεῦσθαι δυναμένης, quae hoc loco deest in Cod. vide sequentia scholia. m) Hoc et sequens scholium omisit Fabr.



ἂν τις ἑαυτὸν φροντιστὴν πλασάμενος] * Ἐάν τις προσποιησάμενος, αὐτὸν εἶναι προκουράτωρα τοῦ δανειστοῦ μου, παρασκευάσῃ με ἐπερωτηθῆναι ἑτέρῳ, οὐ δύναμαι κατὰ τοῦτου κινήσει τὴν φούρη· οὐδὲ γὰρ ὑποκειται σῶμα πράγματος, ὅπερ ψυχῇ κλεπτικῇ ἐψηλαφηθῆ, ἐπειδὴ μόνῃ γέγονεν ἐπερωτήσις.

φροντιστὴν] † Προκουράτωρα τοῦ δανειστοῦ μου. παρασκευάσῃ] † Ὡς ἐν βιβ. κέ. τι. α'. κεφ. δ'.

ἢ αὐτῷ, ἢ ᾧτινι ἐπέτρεψέ με, προσομολογήσαι] Κύριλλος. Ἐάν παρασκευάσῃ με ἢ αὐτῷ, ἢ ᾧτινι ἐδέλεγα- τευσέ με, ἐπερωτηθῆναι. Τὸ πλάτος· παρασκευάσῃ με ἐπερωτηθῆναι ἑτέρῳ.

προσομολογήσαι] † Εἰ δὲ καὶ κατέβαλον, ἐνέχεται. ἐπειδὴ οὐκ ἔστι σῶμα ψηλαφώμενον] Κλοπῇ γὰρ οὐ γίνεται δίχα ψηλαφήσεως, ὡς φησι τὸ ις'. θεμ. τοῦ ββ'. κεφ. ψυχῇ γὰρ μόνον κλεπτικῇ") γέγονεν ἢ") ἐπερωτήσις. [Sch. i. VII. 365.]

ος'. Ἰδεμ. ρ) Ἐάν τις τῷ παρατεθέντι ἢ χρησθέντι ἄλλως χρῆσθαι, νομίζων μὴ ἄκοντος τοῦ δεσπότου τοῦτο ποιῆν, οὔτε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, οὔτε τῇ περὶ παραθήκης ἀγωγῇ ἐνέχεται. ἐπὶ δὲ τῆς περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγῆς ἀμέλειαν ζητοῦμεν, τουτέστιν, εἰ μὴ ὀφείλει ὑπολαβεῖν, ἐπιτρέπειν τοῦτο τὸν δεσπότην.

τῷ παρατεθέντι] † Ζῆτει βιβ. ιγ'. τι. β'. κεφ. . . ἢ χρησθέντι] † Ζῆτει βιβ. ιγ'. τι. α'. κεφ. ε'. θεμ. ε'.

ἄλλως χρῆσθαι] † Ζῆτει κεφ. μ'. ἐπὶ δὲ τῆς περὶ τοῦ χρησθέντος ἀγωγῆς ἀμέλειαν ζητοῦμεν] Τί γὰρ, οὐ ἐπὶ τῷ πρὸς μίαν ἡμέραν λαβόντι τὴν ἐσθῆτά μου, ἐχρήσατο αὐτῇ") ἐπὶ ἑνιαυτῷ, μὴ νομίζων, τοῦτο παρα γνώμην μου γενέσθαι; τοῦτο γὰρ ἀκρας ἀμελείας καὶ μαρίας") ἐστίν. [Sch. k. VII. 365.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἡρωτ. Τί δὲ οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῆς παραθήκης τὴν αὐτὴν ἀμέλειαν ζητοῦμεν, ἀλλ' ἐπὶ μόνου τοῦ χρησθέντος πράγματος; Ἀυτὸς. Ναι ἐπὶ μόνου τοῦ χρησθέντος πράγματος εἰκὸς ἐστίν ὑπολαβεῖν τινα, ἐπιτρέπειν τοῦτο τὸν δεσπότην. εἰ γὰρ τις χρήσει μοι ἵππον, ὥστε τοῦτω ὀχηθῆναι, ἐγὼ δὲ τοῦτον ἐπιδώσω ἑτέρῳ ὑπολαβῶν, ὅτι αὐτὸ ἐστίν, καὶ οὐκ ἂν ὁ δεσπότης δυσχερανεῖ τοῦτο ἀκούσας, οὐκ ἀπιθάνως ἂν ἴσως ὑπολάβοιμι. τί γὰρ τάχα τὸ διάφορον, εἴτε ἐγὼ ἀναβῆσομαι εἰς τὸν ἵππον, εἴθ' ἕτερος; εἰ δὲ παραθήσεται μοι τις πράγμα, ὥστε τοῦτο φυλάττειν, δοκῆ λαμπρὰ τῇ φωνῇ παραγγελλεῖν ἐκ τοῦτου, φυλάττειν τὸ πρᾶγμα καὶ μηδενὶ ἑτέρῳ, τοῦτο διδόναι. καὶ λοιπὸν ἐπὶ τοῦτου οὐδεμίαν ἄλλην ὑπόνοιαν παραδεχόμεθα, οὔτε πιθανήν, οὔτε ἀπίθανον.

τουτέστιν, εἰ μὴ ὀφείλει ὑπολαβεῖν] Εἰ ὀφείλει ὑπονοῆσαι, ὡς οὐκ ἄκοντος τοῦ δεσπότου τῷ πράγματι κέχρηται, τουτέστιν, εἰ φιλίαν ἔχει τῷ αὐτῷ πρὸς τὸν δεσπότην, ὥστε εὐλόγως πιστεῦναι, ὅτι ἀρέσκειται τῇ ἀρχαίᾳ") χρήσει αὐτοῦ"), καὶ ὅτι, εἰ δ' ἂν ἔμαθεν, ἐμελλεν ἐπιτρέπειν αὐτῷ τὴν τοιαύτην χρῆσιν. [Sch. l. VII. 365.]

ἐπιτρέπειν τοῦτο τὸν δεσπότην] Ἐπὶ πλείον ἢ εἰς ἄλλην χρεῖαν χρῆσασθαι. [Sch. m. VII. 365.]

§. 1. Ὁ κλέπτης, ἑτέρου κλέπτοντος τὸ παρ' αὐτοῦ κλαπέν, οὐκ ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, κἂν μὴ φαίνεται ὁ δεσπότης, μήτε μέλλῃ φαίνεσθαι. ἔξει τοίνυν καθ' ἑκατέρου ὁ δεσπότης καὶ τὴν περὶ κλοπῆς, καὶ τὴν τοῦ κλαπέντος ἀπαίτησιν· καὶ οὔτε τῇ κατὰ τοῦ ἑνὸς προκατάρξει σβέννυται ἢ κατὰ ἄλλου 4).

οὐκ ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Εἰ μόνου πρὸς τὸν δεσπότην ὑποστρέψαν") τὸ πρᾶγμα πάλιν ἀπέκλειψε, δις ἐνάγεται καὶ δις ἀπαιτεῖται εἰς ὁλοκλήρον, ὡς κεφ. νς'. ζῆτει βιβ. ιγ'. τι. α'. κεφ. ιγ'. καὶ τὴν αὐτοῦ παραγραφὴν. [Sch. n. VII. 365.]

1) si quis se procuratorem esse simulans] Si quis se procuratore creditoris mei esse simulans effecerit, ut alii promitterem, furti cum eo agere non possum: neque enim corpus intervenit, quod furandi animo contractatum sit: nam sola promissio facta est.

procuratorem] Procuratorem creditoris mei.

2) effecerit] Ut lib. 25. tit. 1. cap. 4.

3) ut sibi, vel cui me delegavit, adpromitterem] Cyrillus: Si effecerit, ut vel sibi, vel cui me delegavit, promitterem. Το πλάτος: effecerit, ut alii promitterem.

adpromitterem] Sed si etiam solvi, tenetur.

4) quia non est corpus, quod contractatum sit] Furtum enim non fit sine contractatione, ut ait them. 16. cap. 52. Nam animo tantum furandi facta est stipulatio.

LXXVI. Idem. Si quis re deposita 1) vel commodata 2) aliter utatur 3), existimans non invito domino id se facere, nec furti, nec depositi tenetur. In commodati autem actione culpam quaerimus 4), hoc est, an non debuerit existimare 5) id dominum permittere 6).

1) re deposita] Quare lib. 13. tit. 2. cap. . .

2) vel commodata] Quare lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 5.

3) aliter utatur] Quare cap. 40.

4) in commodati autem actione culpam quaerimus] Ut si veste mea anno utatur, quam ad diem utendam acceperat, non existimans, id me invito fieri. Hoc enim est summae culpaе et stultitiae.

Hagiotheod. Interrogabant: Cur autem in deposito eandem culpam non quaerimus, sed in sola re commodata? Solutio. Profecto in sola re commodata probabile est, aliquem existimare, dominum id permittere. Nam si quis equum mihi commodaverit, ut eo veherer, egoque eum alii dederо existimans, idem esse, nec dominum id audientem aegre laturum, non inmerito hoc existimaverim. Quid enim interest, sive ego equum adscendero, sive alius? Sed si quis rem mihi deposuit custodiendam, clara voce loqui videtur de re a me custodienda et alteri non danda. Proinde in hac aliam opinionem non admittimus, neque probabilem, neque improbabilem.

5) an non debuerit existimare] An debuerit existimare, se re uti non invito domino, ut si talis ei cum domino intercedat amicitia, ut merito credat, dominum alium rei usum approbatum, sibi que, si cognovisset, talem usum permissurum.

6) id dominum permittere] Ut amplius, vel in aliam necessitatem utatur.

Fur altero subripiente sibi rem furtivam, non habet cum eo actionem furti 7), etiamsi dominus non extet, neque extiturus sit. Habebit igitur dominus in utrumque actionem furti et conditionem furtivam 8). nec lite adversus unum contestata 9) extinguitur actio adversus alterum.

7) non habet cum eo actionem furti] At si res ad dominum redierit, ac rursus eam subripiat, bis convenitur in solidum, ut cap. 57. Quare lib. 23. tit. 1. cap. 13. et eius adnotationem.

n) Sic Cod. 1350. Fabr. κλοπικῇ. o) ἢ Cod. Deest apud Fabr. p) Fabr. ὁ αὐτός. q) αὐτῇ Cod. 1350. Deest apud Fabr. r) Sic Cod. Fabr. μορίας. s) ἀρχαία non aptum est huic loco. Malim ἄλλοιζα. t) Hactenus Fabr. scholium exhibet. u) Malim τοῦ ἄλλου. v) Fabr. ὑποστρέψας.



Τῷ γὰρ δεσπότῃ διέφερον τὸ μὴ κλαπῆναι τὸ πρᾶγμα, ἢ τῷ κλέπτῳ αὐτό. εἰ γὰρ καὶ διαφέρει τῷ κλέπτῃ, φου-
 ατίζεσθαι τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα, ἐπειδὴ κατέχεται δι' αὐτό*)
 ἢ κλοπιμαῖον, ὅμως ὅτε ἐκ δικαίας αἰτίας διαφέρει τινὲ τὸ
 κλαπῆναι τὸ πρᾶγμα, τότε παρέχεται αὐτῷ τὸν φούρτι-
 ον*). ζῆτει κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρλδ'. θεμ. β.
 Sch. o. VII. 365. sq.]

καὶ τὴν τοῦ κλαπέντος ἀπαίτησιν] * Ταύτην δὲ
 ἀπὸ μὲν τοῦ νῦν κλεψάντος ἔχει ὡς γεμομένου· κατὰ δὲ τοῦ
 φουρτίου κλεψάντου διὰ τὸ β'. θεμ. τοῦ τελευτ. κεφ. τοῦ ι'. τιτ.

καὶ οὔτε τῇ κατὰ τοῦ ἐνόσ προκατάρξι] Ἄλλ'
 ὅδε τῇ περὶ κλοπῆς καταδίκη ἢ καθ' ἑτέρου περὶ κλοπῆς
 βέννυται· ἐκ γὰρ διαφόρων φακτῶν κατέχεται. ὁ δὲ φούρ-
 τος κλοπιμαῖος ἀπαξ παθῶν τὸ ἴκανόν οὐκ ἔτι καθ' ἑτέρου
 φάκτων ἔχει. [Sch. p. VII. 366.]

οζ'. Ἰδεμ. γ) Ὁ κλέπτων σάκκον ἔχοντα νομί-
 ματα, καὶ ἐπὶ τῷ σάκκῳ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς
 ἀγωγῇ, εἰ καὶ μὴ σκοπὸν ἔσχεν αὐτὸν κλέψαι, καὶ
 εἰ τοῖς νομισμασιν.

εἰ καὶ μὴ σκοπὸν ἔσχεν αὐτὸν κλέψαι] * Εἰ καὶ
 ἢ εἴς σκοπὸν τὸν σάκκον κλέψαι, ἀλλὰ τὰ νομισμασιν.

οη'. Πανλ. β) Ὁ λαβὼν πρᾶγμα ἐν ἐπιτηρήσει,
 αὐτῷ ἐγκινδυνεύεται, αὐτὸς ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς
 ἀγωγῇ.

ὁ λαβὼν πρᾶγμα ἐν ἐπιτηρήσει] * Ὁ λαβὼν
 πρᾶγμα) ἐάν ἐγκινδυνεύῃ ἐπ' αὐτῷ, κλεπτομέ-
 νου αὐτοῦ, ἔχει τὴν φούρτι.

εἰ αὐτῷ ἐγκινδυνεύεται] Ἦρον, εἰ συμφωνηθῇ
 ἰγνύσκειν καὶ τὰ τυχερά· χωρὶς γὰρ συμφωνίου δόλον μόνον
 ἐκαστεῖ, ὡς ἐπὶ τοῦ κωφεῖς ἐν τῷ ιβ'. κεφ. [Sch. q. VII. 366.]

οθ'. Ἰδεμ. δ) Ὁ χρεώστης κλέψας τὸ ἐνέχυρον,
 περὶ ἂν δῶ διὰ τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς, οὐκ ἀνα-
 λαμβάνει.

ὁ χρεώστης κλέψας τὸ ἐνέχυρον] Ζῆτει κεφ. πη'.
 βιβ. κς'. τιτ. α'. κεφ. κ. κβ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρς'.
 ἀναγνοὺς τὸ ἐκεῖ παραγραφὴν νῦν σχολίον, ἔχεις νοῆσαι
 ὡς καὶ συμβιβασαί πρὸς ἐκεῖνο τὰ παρόντα κεφ. [Sch. r.
 366.]

* Ἐάν ὁ χρεώστης ὑποκλήσῃ τὸ ἐνέχυρον, εἴ τι ἀπαιτηθῇ
 τῆς φούρτι, κατ' οὐδὲνα τρόπον ἀναλαμβάνει.

ὅπερ ἂν δῶ — οὐκ ἀναλαμβάνει] Ἄλλὰ μᾶλλον
 νεται καὶ ἐπὶ τῷ χρεῖ, ὡς βιβ. κς'. τιτ. α'. κεφ. κβ'.
 ι. α. VII. 366.]

* Ποινὴ γὰρ καταβληθεῖσα οὐκ ἀναλαμβάνεται.
 ἰπερ ἂν δῶ] † Ὁφείλει δὲ δοῦναι τὸ διπλάσιον τοῦ
 ὡς καὶ τῶν τοκῶν.

π'. Ἰδεμ. ε) Τῷ πρᾶτῃ πρὸ παραδόσεως ἀρμόζει
 ἐπὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, ἐπειδὴ καὶ δεσπότης ἐστὶ, καὶ
 εἶται εἰς τὸ ἐκχωρησῆαι τὰς ἀγωγάς.

ὡ πρᾶτῃ] ** Ἐάν ἐπώλησα μὲν οἰκέτην, μήπω δὲ αὐ-
 τῷ πρᾶτῃ, καὶ ὑποκλαπῆ μὴ παρ' αἰτίαν ἐμῆν, ἐμοὶ μᾶλ-
 ὁρμόζει ἢ φούρτι· ἐμοὶ γὰρ διαφέρει, ἐπεὶ δεσπότης αὐτός
)· ἐπειδὴ κατέχομαι εἰς τὸ ἐκχωρησῆαι τὰς ἐπ' αὐτῷ
 ἄς. ὅτε δικαίως τοῦ εἶναι δεσπότης ἡμῶς ἀρμόζει ἡμῖν
 ἴσῃ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ τότε καλῶς ἡμῖν ἀρμόζει, εἰ
 ἰαφέρει ἡμῖν, ὅμως πρὸς τὴν διατίμησιν τοῦ σώματος
 ἴσῃται τὸ διαφέρειν, εἴπερ μὴδὲν τούτου πλέον διαφέρει
 τούτο δὲ ἐπὶ στατουλβερὸς ὑποκλαπέντος λέγομεν, καὶ
 ἰὺ ὑπὸ αἰρεσῶν ληγατευθέντος παρ' ἐμοῦ πρᾶγματος. εἰ
 ἰ ἐναντίον δεξόμεθα, οὐ δύναται εὐχερῶς ἢ ποσότης τοῦ
 ἰογτος ὁρισθῆναι ἐπὶ τοῦ δεσπότητος κινουμένου τὴν φούρτι,
 ἰνη ἢ χρησιμότης αὐτοῦ εἰς τὴν διατίμησιν φέρηται, καὶ

Quia domini interfuit rem non subripi, non furis.
 Nam licet furis intersit, rem furtivam salvam esse, quia
 eius nomine conditione tenetur, tamen non damus
 actionem furti, nisi cum ex iusta causa interest, rem
 non subripi. Quare cap. 12. et lib. 2. tit. 3. cap. 134.
 them. 2.

8) et conditionem furtivam] Hanc adversus
 eum, qui nunc subripuit, habet tanquam possessorem:
 adversus eum, qui prior subripuit, ob them. 2. cap. ult.
 tit. 10.

9) nec lite adversus unum contestata] Sed
 nec facta furti nomine condemnatione, actio furti ad-
 versus alterum extinguitur: nam ex diversis factis obligatur.
 At conditio furtiva, si semel eius nomine satisfactum sit,
 adversus alium amplius locum non habet.

LXXVII. Idem. Qui saccum habentem pecuniam
 subripit, et sacci nomine furti tenetur, licet ani-
 mum non habuerit subripiendi eius¹⁾, et pecuniae
 nomine.

L. 77.
 D. XI. VII.
 2.

1) licet animum non habuerit subripiendi
 eius] Licet non habuerit animum saccum subripiendi,
 sed pecuniam.

LXXVIII. Paul. Qui rem inspiciendam accepit¹⁾,
 si periculum eum spectet²⁾, ipse habet furti
 actionem.

L. 78.
 D. eod.

1) qui rem inspiciendam accepit] Qui rem
 inspiciendam accepit, si periculum eum spectet, ea sub-
 repta, furti actionem habet.

2) si periculum eum spectet] Ut si convenerit,
 ut agnosceret casus fortuitos: nam citra pactum dolum
 tantum praestat, ut in fullone cap. 12.

LXXIX. Idem. Si debitor pignus subripuit¹⁾,
 quod actione furti solvit, non recipit²⁾.

L. 79.
 D. eod.

1) si debitor pignus subripuit] Quare
 cap. 88. et lib. 25. tit. 1. cap. 20. 22. et lib. 2. tit. 3. cap. 46.
 et novo scholio ibi adnotato perlecto recte intelliges et
 conciliabis cum illo haec capita.

Si debitor pignus subripuit, quod actione furti ab eo
 praestitum fuerit, nullo modo recipit.

2) quod — solvit, non recipit] Quin potius
 convenitur debiti nomine, ut lib. 25. tit. 1. cap. 22.

Nam poena soluta non repetitur.
 quod solvit] Debet autem praestare duplum de-
 biti et usurarum.

LXXX. Idem. Venditori¹⁾ ante traditionem
 competit actio furti²⁾, quia et dominus est, et tene-
 tur ad cedendas actiones.

L. 80. p.
 D. eod.

1) venditori] Si vendidero, nec tradidero servum,
 et is sine culpa mea subripiatur, mihi potius competit
 furti actio: mea enim interest, quia dominus sum, [vel]
 quoniam ad cedendas eius nomine actiones teneor. Cum
 autem iure domini nobis competit furti actio, quamvis
 etiam tunc recte nobis competat, si nostra non intersit,
 tamen ad aestimationem corporis id quod interest re-
 fertur, si nihil amplius nostra intersit. Hoc et in sta-
 tulibero subrepto dicimus, et in re a me sub conditione
 legata. Nam si contrarium probaverimus, quantitas eius
 quod interest in domino furti agente facile statui non
 potest, si sola eius utilitas ad aestimationem fertur,
 non etiam corpus subreptum. Cum autem nobis domi-

1) Sic Cod. 1350. Fabr. δι' αὐτῷ. x) Lege τὴν φούρτι. y) Fabr. ὁ αὐτός. z) In Digestis praefigitur nomen
 ani. Ergo lege Πανιω. a) Tischendorfus in Cod. 1350. legit ἐγκινδύνιον, et profitetur se aliter legere non posse;
 ranam autem non esse sanam. Num ἰσοπικνύδον? Sensus clarus est. b) Fabr. ὁ αὐτός. c) Fabr. ὁ αὐτός. d) Inse-
 m ἢ post εἰμι.



μη καὶ τὸ σῶμα τὸ κλαπέν. ὅτε δὲ μὴ οὖσαν ἡμῖν δεσπόταις ἢ φούρτι τικτεται ἐπὶ τοιῶν τῶν δοθέντων εἰς τὸ τοῦ σώματος διαφέρειν, οὐ δύναται εἰς τὴν διατίμησιν ἐνάγεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ ἐξωθεν διαφέρειν. εἰ δὲ καὶ τὴν ἀδ' ἐξνιβένδουμ ἐκλήσῃ, ἵνα ἐπιλέξωμαι οἰκίτην τὸν κατα ἐπιλογὴν ἐμοὶ ληγατευθέντα, καὶ εἰς ἐκ τῆς φαιμιλίας οἰκίτης ὑποκλαπῆ, ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν φούρτι ἀγωγὴν, ὅτι καὶ διαφέρει· οὐδὲ γὰρ διαφερόμεθα, διὰ ποίαν αἰτίαν χρεωστὴ τις φυλάζει τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ πάντως ὁ χρεωστῶν αὐτὸ φυλάζει αὐτὸς τὴν φούρτι κινεῖ, κλαπέντος αὐτοῦ.

Ζῆτει κεφ. ιδ'. καὶ βιβ. ιθ'. tit. δ'. κεφ. κα'. καὶ tit. η'. κεφ. ιγ'. θεμ. θ'. καὶ βιβ. νη'. tit. ι'. κεφ. με'. θεμ. ε'. [Sch. t. VII. 366.]

Πρόσκειται εἰς τὸ πλάτος· εἰ μὴ παρ' αἰτίαν αὐτοῦ ἐκλάπη τὸ πρᾶγμα. [Sch. t. VII. 366.]

πρὸ παραδόσεως ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] Ἐἴ τι δὲ λάβῃ ὁ πρᾶτης, δίδωσιν αὐτὸ τῷ ἀγοραστῇ· ἐπεὶ γὰρ φθαρέντος τοῦ πράγματος μετὰ τὴν πρᾶσιν καὶ πρὸ παραδόσεως ὁ ἀγοραστὴς ἐπιγινώσκει τὴν ζημίαν, εἰ μὴ ὑπέφθειν ὁ πρᾶτης ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει τοῦ διαπραθέντος πράγματος ἐποίησε, πᾶν κέρδος καὶ πῦσαν ζημίαν ὁ ἀγοραστὴς ἔχει. καὶ διὰ τοῦτο, κλαπέντος τοῦ διαπραθέντος πράγματος πρὸ ἐπιδόσεως, καὶ ἢ ποινή τοῦ διπλασιασμοῦ παρὰ τοῦ πρᾶτου ἀπαιτουμένη ὡς εἶ δεσπότου ὑπάρχοντος παρέχεται τῷ ἀγοραστῇ, ἢ ἐκχωρεῖ τὴν ἀγωγὴν τῷ ἀγοραστῇ ὁ πρᾶτης κατὰ τοῦ κλέψαντος. [Sch. u. VII. 360.]

* Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ ὄρον ἐλευθερουμένου οἰκίτου ὑποκλαπέντος, καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ αἴρεσιν ληγατευθέντος πράγματος.

80. §. 1. ^{Hdd} περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ εἰς τὴν τοῦ πράγματος διατίμησιν ἀρμόζει τῷ δεσπότῃ, κἂν μὴδὲν ἔτερον αὐτῷ διαφέρει· τοῖς ἄλλοις δὲ εἰς τὸ ἔξω διαφέρειν, καὶ οὐκ εἰς τὴν τοῦ σώματος διατίμησιν.

τοῖς ἄλλοις δέ] Ὅσον δανεισταῖς, οὐσουφρουκτουαρίοις. [Sch. x. VII. 366.]

§. 2. Ἐὰν κινήσω τὴν περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων ἀγωγὴν ἐπὶ τῷ ἐπιλέξασθαι δοῦλον ληγατευθέντα μοι, καὶ εἰς τῆς φαιμιλίας κλαπῆ, ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν· αὐτὸς γὰρ ἐχρεώσεται τὴν φυλακὴν αὐτῶν.

ἐὰν κινήσω] † Κατὰ τοῦ κληρονόμου.

τὴν περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων ἀγωγὴν] τὴν ἀδ' ἐξνιβένδουμ ἦγον τὴν παραστατικὴν.

δοῦλον ληγατευθέντα μοι] † Ἐπὶ ἐπιλογῆν.

εἰς τῆς φαιμιλίας] † Οἰκίτης.

αὐτὸς γὰρ ἐχρεώσεται τὴν φυλακὴν αὐτῶν] Ζῆτει βιβ. μδ'. tit. α'. κεφ. κς'. θεμ. β'. καὶ κεφ. μζ'. καὶ tit. β'. αὐτοῦ κεφ. λβ'. θεμ. παρατελευτ. [Sch. γ. VII. 366.]

§. 3. 4. Ὁ ἄρπαξ φανερός κλέπτης ἐστίν. ὁ δὲ ποιήσας δόλον εἰς τὸ γενέσθαι τὴν ἄρπαγὴν, οὐκ ἔστι κλέπτης, ἀλλ' ἄρπαξ.

ὁ ἄρπαξ φανερός κλέπτης ἐστίν] Ζῆτει κεφ. νγ'. καὶ tit. ιζ'. κεφ. α'. ἐν ᾧ τῇ ἀφανεῖ κλοπῇ λέγει ὑποκείσθαι τὸν ἄρπαγα. [Sch. z. VII. 366.]

καὶ ὑποκείται τῇ φούρτι εἰς τὸ^ε τετραπλοῦν διηκεῶς, οὐ μὴν ἐντὸς ἐνός ἐνιαυτοῦ^ε τῇ βί βονόρομυ ῥαπτόρομυ. [Sch. z. VII. 366.]

* Παντὶ γὰρ τρόπῳ κλοπὴν ποιεῖ.

οὐκ ἔστι κλέπτης, ἀλλ' ἄρπαξ] Διὸ οὐ τῇ φούρτι, ἀλλὰ τῇ βονόρομυ ῥαπτόρομυ ἐνέχεται, ἐντὸς^ε μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν. σημείωσαι ἄρπαγα τῇ φούρτι μὴ ὑποκειμένην. [Sch. z. VII. 367.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Προθεώρησον. Ἄλλος φανερός κλέπτης, καὶ ἄλλος ἀναιδῆς· καθολικώτερος γὰρ ἐστὶν ὁ φανερός τοῦ

nis non existentibus furti actio in his datis in id quod interest corporis nascitur, in aestimationem agi non potest, sed in id, quod extrinsecus interest. Sed et si ad exhibendum egi, ut optarem servum, cuius optio mihi legata est, et unus ex familia servus subreptus fuerit, heres furti habet actionem, cuius etiam interest: nihil enim refert, cur quis rem custodire debeat, sed omnimodo qui eam custodire debet, furti agit ea subrepta.

Quaere cap. 14. et lib. 19. tit. 4. cap. 21. et tit. 8. cap. 13. them. 9. et lib. 58. tit. 10. cap. 45. them. 5.

Additur ἐν τῷ πλάτει· nisi culpa eius res subripiatur.

2) ante traditionem competit actio furti] Si quid vero venditor consecutus fuerit, id emtori praestat: quia enim re corrupta post venditionem ante traditionem emtor damnum agnoscit, nisi in tradenda re vendita moram venditor fecerit, omne lucrum et omne damnum emtor habet. Et ideo subrepta re vendita ante traditionem, et poena dupli a venditore exacta, quasi adhuc domino, emtori praestatur, vel venditor emtori actionem adversus furem cedit.

Hoc etiam in statulibero subrepto, et in re sub conditione legata obtinet.

Actio furti in aestimationem rei domino competit, etiamsi nihil aliud eius intersit: aliis vero³) in id, quod extrinsecus interest, non in aestimationem corporis.

3) aliis vero] Puta creditoribus, usufructuariis.

Si egero⁴) ad exhibendum, ut optarem servum mihi legatum⁵), et unus ex familia⁶) subripiatur, heres habet actionem furti, quia eorum custodiam debet⁷).

4) si egero] Adversus heredem.

5) servum mihi legatum] Cuius electio mihi legata fuit.

6) unus ex familia] Servus.

7) quia eorum custodiam debet] Quaere lib. 44. tit. 1. cap. 26. them. 2. et cap. 47. et eiusdem tit. 2. cap. 32. them. penult.

Raptor manifestus fur est⁸). Is autem, cuius dolo fit rapina, non est fur, sed raptor⁹).

8) raptor manifestus fur est] Quaere cap. 53. et tit. 17. cap. 1. in quo ait, raptorem teneri furti nec manifesti.

Et tenetur furti in quadruplum perpetuo, non intra unum annum solum vi bonorum raptorum.

Omnimodo enim furtum facit.

9) non est fur, sed raptor] Et ideo non furti sed vi bonorum raptorum tenetur intra annum in quadruplum, post annum in simplum. Nota raptorem, qui furti non tenetur.

Hagiotheod. Praemitte haec. Alius est manifestus fur, alius improbus: nam notio furis manifesti plus con-

dd) L. 80. §. 1. D. h. t. legitur usque ad vocem διαφέρειν in sch. x. Nicaei ad Basil. XXII. 6. cap. 9. (Fabr. III. 217. Heimb. II. 582.) e) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) Addendum videtur μόνον, ut ex versione Cuiacii patet. g) Haec inde ab ἐντὸς — ἀπλοῦν desunt apud Fabr.

ἀναιδοῦς, καὶ φανερός μὲν ἐστὶν ὁ ὄραθής ἢ συσχεθής, ὡς κεφ. γγ'. καὶ ἰνστιτ. δ'. τίτ. α'. θεμ. α'. ἔνθα φησί· φανερός κλέπτης ἐστὶ, καὶ τὰ ἐξῆς· ἀναιδής δὲ ἐστὶν ὁ μετὰ βίας κλέψας, κἂν μὴ ὄραθῇ, ὡς κεφ. γγ'. μὴδὲ συσχεθῇ, ὡς περὶ ὄραθῆς δ' ἐν κεφ. γγ'. πᾶς γὰρ ἀρπαξ ἀναιδής ἐστὶ, καθὸ βίαν ποιεῖ, ὡς τίτ. ιζ'. κεφ. β'. θεμ. ε'. ἐν τελ. οὐκ ἦδη δὲ ἢ φανερός, ἢ ἀφανής· ἀλλὰ πολλὰς μὲν ὁ τοιοῦτος ἀναιδής ἀρπαξ ἐστὶν ἀφανής, ὡς κεφ. γγ'. καὶ τίτ. ιζ'. κεφ. α', πολλὰς φανερός, ἡγούον ὅτι ὄραθῇ, ὡς τὸ παρὸν θεμ. ἢ ἴσως καὶ συσχεθῇ. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ὅρα δὲ τὸ παρὸν θεμ. λοιπὸν. ἔμαθες διαφόρως, ὅτι ὁ σπουδύσας ἢ ὁ συμβουλευσάμενος κλέπτη ὁμοίος ἐστὶν αὐτῷ, ὡς κεφ. γ'. θεμ. β'. καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ παραπομπῶν. νῦν οὖν φησιν, ὅτι ὁ ποιήσας δόλον ἡγούον σπουδύσας, ἢ συμβουλευσάμενος γενέσθαι ἀρπαγῆν, ὁμοίος ἐστὶν τῷ ἀρπαγῆν ποιήσαντι καὶ ἀρπαξ ἐστὶν, οὐ μὴν καὶ κλέπτης φανερός· τὸ γὰρ φανερόν κατ' ἐκείνου κατηγορεῖται, τοῦ ὄραθῆντος ἢ συσχεθῆντος, ὡς εἶπομεν· ὁ γούν ποιήσας δόλον οὐκ ἐστὶ φανερός κλέπτης, κἂν ὁ ἀρπαξ ἀρπαγῆ ἢ συσχεθῇ, ἀλλ' ἀρπαξ ἡγούον ἀναιδής ἀφανής κλέπτης· ἀναιδής γὰρ ἐστὶ καὶ ὁ συσχεθῆσας ἀναιδῆς γενέσθαι ἀμαρτήμα· ὡς γὰρ ὁ συσχεθῆσας κλέπτη κλέπτης μὲν ἐστὶν, οὐ φανερός δὲ, κἂν αὐτὸς ὁ κλέπτης γένηται φανερός, οὕτως καὶ ὁ παρῶν ἀρπαξ μὲν ἐστὶν, ἀφανής δὲ ἀναιδής κλέπτης, οὐ μὴν φανερός, ὡς μὴτε ὄραθῆς, μὴτε συσχεθῆς. οὕτως ἀρίστως νοήσεις τὸν νότον τοῦ παρόντος θεμ. ἄλλως δὲ οὐχί. ὡςτε ὡς περὶ ὁ κλέπτης ἢ φανερός ἐστὶν, ἢ ἀφανής, οὕτω καὶ ὁ ἀρπαξ ἢ ἀφανής ἐστὶν, ὡς ἐν κεφ. γγ'. καὶ τίτ. ιζ'. κεφ. α'. ἢ φανερός, ὡς ὁ ἐνταῦθα καὶ ὁ ἐν τίτ. ιζ'. κεφ. β'. καὶ τοῖς αὐτοῦ θεμασίαι, καὶ ἀπλῶς ὁ φανερός ἀρπαξῶν.

tinet, quam notio furis improbi. Et manifestus quidem est, qui conspectus est vel comprehensus, ut cap. 13. et Instit. 4. tit. 1. them. 1. ubi haec dicuntur: Manifestus fur est, et quae sequuntur: improbus autem est, qui cum vi subripuit, licet non sit conspectus, ut cap. 53. nec comprehensus, ut raptor in cap. 53. Omnis enim raptor improbus est, quia vim facit, ut tit. 17. cap. 2. them. 5. in fine, nec vero vel manifestus, vel nec manifestus: sed eiusmodi improbus raptor modo nec manifestus fur est, ut cap. 53. et tit. 17. cap. 1. modo manifestus, id est, cum fuerit conspectus, ut hoc cap. vel etiam comprehensus. Haec quidem ita. Observa hoc caput deinceps. Diversis locis didicisti, eum, qui opem consiliumve furi tulit, ei similem esse, ut cap. 50. them. 2. et ibi transmissiones. Nunc igitur ait, eum, cuius dolo, id est, ope consiliove rapina facta est, similem esse ei, qui rapinam fecit, et raptorem esse, non etiam furem manifestum, quia furti manifesti is reus est, qui visus vel comprehensus fuit, ut diximus. Qui igitur dolum fecit, non est fur manifestus, licet raptor visus vel comprehensus fuerit, sed raptor vel improbus fur nec manifestus: nam improbus est, qui opem tulit delicto improbo faciendo: ut enim is, qui opem furi tulit, fur est, nec tamen manifestus, quamvis ipse fur sit manifestus, sic et hic raptor quidem est, et improbus fur nec manifestus, nec vero manifestus, cum nec visus fuerit, nec comprehensus. Sic optime sensum huius capituli percipies: aliter minime. Itaque sicut fur vel manifestus est, vel nec manifestus, ita et raptor vel nec manifestus est, ut cap. 53. et tit. 17. cap. 1. vel manifestus, ut hoc loco et tit. 17. cap. 2. eiusque thematibus, et generaliter is, qui manifesto rapinam committit.

Ἐὰν καταβληθῇ τῷ πλαστῷ μου προκουράτωρι ἢ χρεωστούμενον χρέος, δεκτὸν ἡγούμενος ἔχω κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων μου γωγῆν· ὁ δὲ δεδωκὼς κατ' ἐμοῦ τὸν ἰνδέβιτον, αὐτὰ δὲ τοῦ φροντιστοῦ μου τὴν περὶ κλοπιμαίου πράγματος ἀγωγῆν, ἣν ἐγὼ τῷ ἰνδέβιτῳ ἐναγόμενος ἀλῶς ἐπιζητῶ ἐκχωρηθῆναι μοι. εἰ δὲ χρεωστούμενον ἦν τὸ καταβληθέν, δεκτὸν ἡγούμενου ἐμοῦ, ὁ ρεώστης ἐλευθεροῦται, καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ οὐκ ῥμύζει αὐτῷ.

Si falso procuratori meo solvatur indebitum, et L. 80. §. 5. ratum habuero, habeo in eum negotiorum gestorum actionem¹⁰): is vero, qui dedit, in me conditionem indebiti¹¹), et in procuratorem meum conditionem furtivam¹²), quam ego conventus conditione indebiti recte peto mihi cedi¹³). Quodsi soluta pecunia fuit debita, ratum habente me debitor liberatur, et actio furti ei non competit¹⁴).

Πλαστὸς δὲ προκουράτωρ ἐστὶν ὁ πλασάμενος, ἠτὸν ἀληθῆ εἶναι φροντιστὴν τοῦ δανειστοῦ· ὡς· ὁ καὶ ὁ κληρονόμον ἐαυτὸν ψευδῶς λέγων τοῦ νεικοῦ κλοπῆν πλημμελεῖ.

Falsus vero procurator est, qui fingit se verum §. 6. esse procuratorem creditoris: sicut et qui falso heredem se dicit creditoris¹⁵), furtum committit.

ἔχω κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων μου ἀγωγῆν] Καὶ οὔτε ἐν τῷ παρόντι ρ. οὔτε ἐν τῷ μετὰ τοῦτο^{h)} ἐμνημόνευσε τῆς φούρτι· ἐκεῖνος ὁ κινεῖ τὴν φούρτι, ὃ διαφέρει. τί δὲ διαφέρει τῷ ἀρπαγῆν καταβαλόντι, ἐὰν ἐγὼ, οὕτως τοῖς γούσιον περῶναι, ἀποκαθιστῶ τὸ πρῶγμα αὐτοῦ τῷ ἀρπαγῆν καταβαλόντι; ἐγὼ δὲ πάλιν οὐκ ἂν κινήσω τὸν φουρτιβον. [Sch. a. l. 367.]

10) habeo in eum negotiorum gestorum actionem] Neque hoc capite, neque sequenti mentionem actionis furti fecit: nam is agit furti, cuius interest. Quid vero interest eius, qui indebitum solvit, si ego, cuius negotium geritur, ei restituo rem, quam indebite solvit? Ego vero aequae non agam conditione furtiva.

ὁ δὲ δεδωκὼς κατ' ἐμοῦ τὸν ἰνδέβιτον] Οὐδὲ ἐγὼ ἔκλεψα, ἐπεὶ ἡγησάμην δεκτὸν, καὶ ἔσχον ἀγωγῆν εἰς λαβεῖν. [Sch. b. VII. 367.]

11) is vero, qui dedit, in me conditionem indebiti] Neque enim ego furtum feci, quod ratum habuerim, quodque habeam actionem soluti consequendi causa.

κατὰ δὲ τοῦ φροντιστοῦ μου τὴν περὶ κλοπιμαίου πράγματος ἀγωγῆν] Ἦγουν, εἰ δὲ^{k)} μὴ θέλει ἴσαι κατ' ἐμοῦ, κινεῖ κατὰ τοῦ φροντιστοῦ μου τὸν φούρτι. [Sch. c. VII. 367.]

12) et in procuratorem meum conditionem furtivam] Hoc est, si nolit in me agere, aget in procuratorem meum conditione furtiva.

* Ἦγουν τὸν φουρτιβον, οὐ μὴν τὴν φούρτι· τὴν γὰρ ἴσαι κινεῖ πᾶς, ὃ διαφέρει· τῷ δὲ δεδωκῶτι ἀπὸ τοῦ νῦν διαφέρει, ἐπεὶ ἐγὼ δεκτὸν ἡγησάμην. καὶ λοιπὸν οὐκ ἔχει φούρτι, τὸν δὲ φουρτιβον ἔχει, ὡς ἴδια νομίματα διδοῦς κἂν πρὸς τὸν ἐν εἰδήσει λαβόντα. οὐδὲν δὲ θανατῶν, εἰ τὴν μὲν φούρτι οὐκ ἔχει, τὸν δὲ φουρτιβον ἔχει. ἴγνωθι γὰρ τίτ. ι'. κεφ. ιζ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφήν, καὶ αὐτοῦ ιε'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφήν.

Id est, conditione furtiva, non actione furti: nam furti agit quilibet, cuius interest: eius autem, qui dedit, amplius non interest, quoniam ratum habui. Proinde actionem furti non habet, sed conditionem furtivam, cum propriam pecuniam indebite dederit ei, qui sciens indebitam accepit. Nec mirum, quod furti actionem non habet, sed conditionem furtivam. Nam lege tit. 10. cap. 17. et ibi adnotationem, et eiusdem cap. 15. et ibi adnotationem.

h) Sic Cod. 1350. Fabr. τούτου. i) Fabr. τόν. k) δὲ Cod. 1350. Fabr. καὶ pro δὲ. Basil. T. V.



ἦν ἐγὼ τῷ ἰνδέρβιτω ἐναγόμενος καλῶς ἐπιζητῶ ἐκχωρηθῆναι μοι] Τοῦτο, εἰ ἐπιλέξεται κατ' ἐμοῦ κινήσει τὸν ἰνδέρβιτον. ἀναγκάζω γὰρ αὐτὸν ἐκχωρησά μοι τὸν κατὰ τοῦ φροντιστοῦ μου ἀρμολογία αὐτῷ φουρτίβον. εἰ τὰς γὰρ καὶ τὴν νεγοτιόρουμ κέκτημαι κατὰ τοῦ φροντιστοῦ μου, ἀλλ' οὐκ κρείττων¹⁾ ἐστὶν ὁ φουρτίβος, ὡς καὶ μετὰ τὴν τυχηρὰν ἀπώλειαν τοῦ πράγματος τὸν κλέπτην (ζημιῶν^{m)}, οὐⁿ⁾ μὴ τὸν ἐνάγοντα, ὡς κεφ. με. εἰ γὰρ καὶ διὰ τῆς νεγοτιόρουμ δύναμαι αὐτὸ ἀναλαβεῖν, ἀλλ' οὐκ διαφέρει μοι τὸ διὰ τοῦ φουρτίβου ἀναλαβεῖν τὸ καταβληθὲν ἀχρεώστητον τῷ πλαστῷ μου προκουράτωρι· καὶ γὰρ εἰ τυχηρῶς τὸ πρᾶγμα ἐφθάσῃ, διὰ τοῦ φουρτίβου αὐτὸ ἀπαιτήσω, οὐ μὴν καὶ διὰ τῆς νεγοτιόρουμ, ὡς κεφ. με. καὶ οὗτος μὲν, ὅτε δὴποτε πλείονος ἢ^{o)} αἴτιον τὸ πρᾶγμα, ἀπαιτεῖ τὴν διατίμησιν, οὐ μέντοιγε καὶ^{p)} ἡ νεγοτιόρουμ γεσθόρουμ. οὐκ ἄλλως γοῦν καταβάλλω^{q)} τὸ ἰνδέρβιτω καταβληθὲν τῷ^{r)} προκουράτωρι μου, εἰ μὴ ἐκχωρηθῶ^{s)} παρὰ τοῦ καταβαλόντος τὸν φουρτίβον. [Sch. d. VII. 367.]

ἐπιζητῶ] † Διὰ τῆς τοῦ δόλου παραγραφῆς.

καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή οὐχ ἀρμόζει αὐτῷ] Οὔτε ἐκείνω, οὔτε ἐμοί. ἐκείνω μὲν, ὡς μηδενὸς αὐτῷ διαφέροντος ὑπόντος, ἐπεὶ δεκτὸν ἤγησάμην· ἐμοί δέ, ὡς μὴ πρὸς ἐμὲ τῆς κλοπῆς ἀμαρτηθείσης. λοιπὸν οὐκ ἔχω τὴν νεγοτιόρουμ. εἰ δὲ μὴ δεκτὸν ἤγησάμην, ἔχεν ἐκείνος μόνος κατὰ τοῦ πλαστοῦ προκουράτωρος τὴν φούρτι, ὡς ἐνοχος ἐστὶ^{t)} μὲν μοι. [Sch. e. VII. 367.]

ὁ κληρονόμον ἐαυτοῦ πευδῶς λέγων τοῦ δανειστοῦ] Καὶ διὰ τοῦτο βεβαιούμενος χρεωστῆσθαι αὐτῷ χρήματα. [Sch. f. VII. 367.]

Ἐὰν ὁ διοικῶν τὰ πράγματά μου καταβάλλῃ τῷ πλαστῷ προκουράτωρι τοῦ δανειστοῦ μου, καὶ δεκτὸν ἤγησάμην, τὸν ἰνδέρβιτον ἔχω, οὐ μὴν τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν. ὁ δὲ καταβαλὼν ἔχει τὴν περὶ ἀπαιτήσεως κλοπιμαίου πράγματος ἀγωγήν, ἣν ἐκχωρεῖ μοι, ἀπαιτῶν με τὰ χρήματα διὰ τῆς νεγοτιόρουμ γεσθόρουμ.

Ἐὰν ὁ διοικῶν τὰ πράγματά μου] * Χειρίζω τις Τίτιον πρᾶγμα, ὀνόματι αὐτοῦ κατέβαλε πλαστῷ προκουράτωρι τοῦ δανειστοῦ· ὁ δὲ Τίτιος ἐρατοναβίτευσε τὴν καταβολήν. οὐχ ἀρμόζει ἡ φούρτι Τίτῳ ἢ αἴμα τῆ καταβολῆ ἀρμόσασσα τῷ καταβαλόντι τὸ ἰνδέρβιτον, ἐπειδὴ οὐδὲ Τίτιον ἢ ἡ δεσποτεία τῶν καταβληθέντων ἀργυρίων, ἀλλ' οὐδὲ ἡ νομὴ αὐτῶν. τὸν δὲ κονδικτικῶν τὸν μὲν ἰνδέρβιτον ἔχει ὁ Τίτιος ὡς ἐρατοναβιτεύσας τὴν τοῦ ἰνδέρβιτον καταβολήν· τὸν δὲ φουρτίβον ἔχει ὁ καταβαλὼν τὰ χρήματα. εἰ δὲ διὰ τῆς νεγοτιόρουμ γεσθόρουμ ἐναχθῆ^{u)} ὁ Τίτιος παρὰ τοῦ καταβαλόντος ὀνόματι αὐτοῦ τὸ ἰνδέρβιτον, ὀφικίω τοῦ δικαστοῦ ἐκχωρεῖται αὐτῷ ὁ φουρτίβος κονδικτικῶς.

τὸν ἰνδέρβιτον ἔχω] Ὡς ἐρατοναβιτεύσας τὴν τοῦ ἰνδέρβιτον καταβολήν. [Sch. g. VII. 367.]

οὐ μὴν τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν] Οὔτε ἐγὼ, οὔτε ἐκείνος. ἐγὼ μὲν, ὡς δεκτὸν ἤγησάμην, καὶ μηδὲ κλοπὴν ὑποστίας· ἐκείνος δέ, ὡς μηδενὸς αὐτῷ ὑπόντος διαφέροντος, οἷα ἐμοῦ δεκτὸν ἤγησάμην, καὶ ἀρμολογία αὐτῷ κατ' ἐμοῦ τῆς νεγοτιόρουμ. μόνον δὲ ἐκείνος ἔχει τὸν φουρτίβον, ὃν ἐκχωρεῖ μοι κινῶν κατ' ἐμοῦ τὴν νεγοτιόρουμ. [Sch. h. VII. 367.]

τὴν αἴμα τῆ καταβολῆ ἀρμολογία τῷ καταβαλόντι τὸ ἰνδέρβιτον, ἐπειδὴ οὐδὲ ἐμὴ ἢ ἡ δεσποτεία τῶν καταβληθέντων ἀργυρίων, ἀλλ' οὐδὲ ἡ νομὴ αὐτῶν. [Sch. i. VII. 368.]

† Πρὸς τὸν καταβαλόντα τὰ νομίσματα.

ὁ δὲ καταβαλὼν ἔχει τὴν περὶ ἀπαιτήσεως κλοπιμαίου πράγματος ἀγωγήν] Οὐ μὴν καὶ τὴν φούρτι· ἐκείνη γὰρ ἐπαύθη ἐμοῦ δεκτὴν ἤγησάμην τὴν καταβολήν. ἐπαύθη δέ, ὡς μὴ ὑπόντος αὐτῷ διαφέροντος. καὶ ζῆτει κεφ. ἡα. [Sch. k. VII. 368.]

ἦν ἐκχωρεῖ μοι] Ὄφικίω τοῦ δανειστοῦ. [Sch. l. VII. 368.]

πα'. Ἰδὲμ. ^{u)} Κλαπέτων πολιτικῶν χρημάτων,

13) quam ego conventus condictione indēbiti recte peto mihi cedi] Hoc, si maluerit in me agere condictione indēbiti. Cogō enim eum mihi cedere condictionem furtivamquam habet in procuratorem meum. Licet enim habeam negotiorum gestorum actionem in procuratorem meum, tamen melior est conditio furtiva, quod ea tenetur fur etiam re casu fortuito perēta, non etiam actor, ut cap. 45. Licet enim negotiorum gestorum actione eam consequi possim, tamen mea interest, ut condictione furtiva recipiam indebitum falso procuratori meo solum: nam etiamsi casu fortuito res perierit, condictione furtiva eam petam, non etiam negotiorum gestorum actione, ut cap. 45. Et illa, quanti unquam plurimi res fuerit, aestimationem persequitur, non negotiorum gestorum actio. Itaque non alias solvam quod indebite solum est procuratori meo, quam si is, qui solvit, mihi cedat condictionem furtivam.

peto] Doli exceptione.

14) et actio furti ei non competit] Neque ei, nec mihi. Ei, quia nihil eius interest, cum ratum habeam: mihi, quia mihi furtum factum non est. Sed habeo actionem negotiorum gestorum. Sed si ratum non habeam, habebit ille solus in falsum procuratorem actionem furti, quia mihi obligatus manet.

15) qui falso heredem se dicit creditoris] Atque ita affirmat, sibi deberi pecuniam.

Si is, qui negotia mea administrat¹⁶⁾, solvat falso procuratori creditoris mei, et ratum habuero, indebiti condictionem habeo¹⁷⁾, non actionem furti¹⁸⁾. Is autem, qui solvit, habet condictionem furtivam¹⁹⁾, quam mihi cedet²⁰⁾, pecuniam petens a me actione negotiorum gestorum.

16) si is, qui negotia mea administrat] Qui rem Titii agebat, eius nomine falso procuratori creditoris solvit, et Titius solutionem ratam habuit. Non competit Titio furti actio, quae statim, cum pecunia soluta est, ei, qui indebitum solvit, nata est, cum Titii nummorum solutorum dominium non fuerit, nec possessio. Sed condictionem indebiti quidem Titius habet, cum indebiti solutionem ratam habuit: condictionem autem furtivam habet is, qui pecuniam solvit. Sed si actione negotiorum gestorum Titius ab eo, qui eius nomine indebitum solvit, conveniatur, officio iudicis ei conditio furtiva ceditur.

17) indebiti condictionem habet] Quia ratam habui indebiti solutionem.

18) non actionem furti] Neque ego, neque ille. Ego, quia ratum habui, et quia mihi furtum factum non est: ille, quia nihil eius interest, cum ratum haberim, et competat ei in me actio negotiorum gestorum. At condictionem furtivam duntaxat habet, quam mihi cedet, si agat negotiorum gestorum.

Quae statim ex solutione competiit solventi indebitum, quia eius pecuniae nec dominium nec possessio mea fuit.

In eum, qui pecuniam solvit.

19) is autem, qui solvit, habet condictionem furtivam] Non etiam furti actionem: haec enim desiit me solutionem ratam habente, cum nihil amplius eius intersit. Et quaere cap. 91.

20) quam mihi cedet] Officio iudicis.

LXXXI. Idem. Pecunia civitati subrepta¹⁾,

1) Fabr. κρεῖττον. m) Fabr. ζημιούν. n) Inde a verbis οὐ μὴν τὸν ἐνάγοντα — ἀπαιτήσω haec desunt apud Fabr. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἦ. p) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ μέντοι οmissa voce καί. q) Sic Cod. Fabr. καταβάλλω. r) τῷ Cod. 1350. Deest apud Fabr. s) Sic Cod. Fabr. ἐκχωρηθῆναι. t) Sic legendum. Fabr. ἔστι. u) Fabr. ὁ αὐτός.

ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ ἀρμόζει, καὶ οὐχ ἡ ποιητὴ ἡ κατὰ τῶν ἀφελομένων δημόσια χρήματα.

κλαπέτων πολιτικῶν χρημάτων] Περὶ τοῦ τῆν φυλακῆν καὶ τῆν ἐξόδον αὐτῶν λαχόντος, ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ τῷ β'. θεμ. τοῦ ε'. κεφ. τοῦ με'. tit. [Sch. m. VII. 368.]

Τοῦ ἰνδικος. Οἱ πολιτικὰ χρήματα κλέπτοντες τῆ φούρτι κατέχονται, οὐχὶ τῆ δὲ πεκουλάτους· ἐκείνῳ γὰρ οἱ τὰ τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου ἀποκλέπτοντες κατέχονται. [Sch. m. VII. 368.]

ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ ἀρμόζει] Οὐ μὴν ἡ δὲ πεκουλάτους, ἥτις κινεῖται, ὅταν κλαπέται δημόσια ἢ ἱερά πράγματα, κατὰ τὸ β'. καὶ τὸ γ'. καὶ τὸ δ'. κεφ. τοῦ με'. tit. τοῦ παρόντος βιβ. ἀλλ' ἡ περὶ κλοπῆς, ἡ κινουμένη καὶ ἐπὶ ἰδιωτικῶν κλαπέτων χρημάτων. [Sch. n. VII. 368.]

καὶ οὐχὶ ἡ ποιητὴ ἡ κατὰ τῶν ἀφελομένων δημόσια χρήματα] Ὅρα, μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ β'. θεμ. τοῦ ε'. κεφ. τοῦ με'. tit. διαρρηθῆν ἀντιφάσκον, καὶ τὸν πολιτικὸν κλέπτονα τῷ δὲ πεκουλάτους εὐθύνεσθαι. ἀνάγκη γὰρ ἐνταῦθα μὲν θεματίσαι αὐτὸν τὸν φυλάσσοντα ἀποκλέψαι, ἐκεῖ δὲ ἐξωτικόν. διαφορὰ δὲ μεγάλη μεταξὺ ἐξωτικοῦ καὶ τοῦ τῆν φυλακῆν ἐπιτραπέτους, ἣν εὐρήσεις ἐν τῷ με'. tit. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. ια'. θεμ. α'. καὶ γ'. [Sch. o. VII. 368.]

Τὰ γὰρ πολιτικὰ οὐκ εἰσὶ δημόσια ἢτοι φισκάλια· πλείω δὲ τὰ τοῦ δημοσίου) καὶ ἐν ἄλλοις μυρίοις προνομία, ἡ τῆς πόλεως. [Sch. p. VII. 368.]

πβ'. Παυλ. Καὶ ὁ κναφεύς, καὶ ὁ ῥάπτης κερημένοι τοῖς δοθείσιν αὐτοῖς ἐσθήμασι, κλέπτουσιν.

τοῖς δοθείσιν αὐτοῖς ἐσθήμασι] Ἐπὶ τῷ κνάμει ἢ ῥάψαι. [Sch. q. VII. 368.]

κλέπτουσιν] † Οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἔλαβεν ἐπὶ τῷ κερηθῆναι τῆ ἀλλοτρίᾳ ἐσθήτη.

Καρπῶν ἐξ ἀγρῶν κλαπέτων, καὶ ὁ δεσπότης, αὐ οἱ μισθωτοὶ ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

καὶ ὁ δεσπότης, καὶ οἱ μισθωτοὶ ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ὁ μὲν δεσπότης, ὡς ἔχων αὐτοῦς ὡπρητῶς ὑποκειμένους ἐπὶ τῷ μισθώματι, ὡς βιβ. κε'. tit. γ'. κεφ. ζ'. ὁ δὲ μισθωτός, ὡς δεσπότης ἂν τῶν καρπῶν. ἐκατέρωθεν γὰρ διαφέρει λαβεῖν τοὺς καρπούς. ζῆτει κεφ. νβ'. εμ. ε'. καὶ tit. ζ'. κεφ. τελευτ. [Sch. r. VII. 368.]

Μόνον δὲ τὸ *) μισθώμα ὑποκαταῖ*) ἀφ' ὧν δυνήθη ταυτῆσαι, τὰ λοιπὰ δίδωσι τῷ κολωνῷ. [Sch. s. VII. 368.]

* ἔχουσι δὲ καὶ οἱ δύο τὴν φούρτι, καὶ τε χωρισθῶσις γῆς οἱ καρποὶ, καὶ τε καὶ μὴ. εἰ μὲν γὰρ οὐ χωρισθῶσιν, μὲν δεσπότης τοῦ ἀγροῦ ἐπὶ δεσπότης ἐστὶ τῶν μῆτω χωρισθῶσιν καρπῶν, καὶ κινεῖ ὡς δεσπότης, ὁ δὲ μισθωτός, ὅτι ἰφέρει αὐτῷ. εἰ δὲ ἐχωρισθῶσιν τῆς γῆς οἱ καρποὶ, τότε ἐναντίον ὁ μὲν μισθωτός ἔχει τὴν φούρτι περὶ αὐτῶν ὡς πλάτης· ὁ δὲ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ οὐχ ὡς δεσπότης κινεῖ τὴν φούρτι περὶ τῶν καρπῶν, ἀλλ' ὅτι διαφέρει αὐτῷ ἔχει ὁ αὐτοῦς ὑποκαταμένους ἐπὶ τῷ μισθώματι, ὡς βιβ. κ'. α'. κεφ. κδ'. ἀνάγνωθι κεφ. ια'. καὶ τὴν ἐκεῖ παρακρήν.

καὶ ὁ δεσπότης] † Εἰς τὴν ποσότητα τοῦ μισθοῦ. εἰ κεφ. κς'. θεμ. β'. καὶ μς'. θεμ. β'.

Οἱ δὲ διὰ ἡδονὴν δούλην μὴ οὖσαν πόρνην ἕψας ἐνέχεται τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ· εἰ δὲ κρύβει, καὶ τῆ τῶν ἀνδραποδιστῶν ἀγωγῆ.

ὁ δὲ διὰ ἡδονὴν δούλην — κλέψας] Ζῆτει κεφ. λθ'. tit. κα'. κεφ. κς'. καὶ tit. λς'. κεφ. ζ'. εἰ δὲ πόρνη ἦν, ἐνέχεται*) ἂν. [Sch. t. VII. 368.]

* Τοῦ αὐτοῦ). Ἐμαθες, ὅτι ὁ κλέψας πῶγμα, καὶ μὴ τῷ κερδᾶναι ὄλον, ἀλλὰ μόνον τὴν νομίην ἢ χρησίην αὐτοῦ, γεται τῆ φούρτι, ὡς κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλως

actio furti competit²⁾, non poena, quae in eos statuta est, qui auferunt pecuniam publicam³⁾.

1) pecunia civitati subrepta] Ab eo, cui custodia et reditus eius obtigit, ne obstat them. 2. cap. 5. tit. 45.

Indicis. Pecuniam civitatis subripietes furti tenentur, non crimine peculatus, quo ii tenentur, qui publica populi Romani subripiunt.

2) actio furti competit] Non peculatus, qua agitur, cum publicae vel sacrae res subreptae sunt, secundum cap. 2. 3. et 4. tit. 45. huius libri, sed furti, qua agitur etiam de rebus privatis subreptis.

3) non poena, quae in eos statuta est, qui auferunt pecuniam publicam] Vide, ne opponatur them. 2. cap. 5. tit. 45. quo dicitur disertis verbis, eum, qui subripit rem civitatis, crimine peculatus teneri. Necessae enim est hic fingere, ipsum custodem subripuisse, ibi vero extraneum. Multum autem interest inter extraneum et eum, cui custodia commissae est, quam differentiam invenies in tit. 45. huius libri cap. 11. them. 1. et 3.

Res enim civitatis non sunt publicae sive fiscales: maiora vero et in mille aliis sunt privilegia fasci, quam civitatis.

LXXXII. Paul. Fullo et sarcinator, qui utuntur L. 82. pr. datis sibi vestimentis¹⁾, furtum faciunt²⁾. D. XI.VII. 2.

1) datis sibi vestimentis] Poliendi vel sarcinandi causa.

2) furtum faciunt] Non enim ad hoc accepit, ut vestimento alieno uteretur.

Fructibus ex fundo subreptis, tam dominus, quam §. 1. coloni habent furti actionem³⁾.

3) tam dominus, quam coloni habent furti actionem] Dominus, quod habeat eos tacite obligatos ob mercedem, ut lib. 25. tit. 3. cap. 7. colonus, quasi dominus fructuum. Utriusque enim interest consequi fructus. Quaere cap. 52. them. 5. et lib. 6. cap. ult.

Solam autem mercedem retinet ex eo, quod exigere potuerit, reliqua praestat colono.

Uterque etiam furti actionem habet, sive terra separati sint fructus, sive non. Nam si separati non sunt, dominus fundi adhuc dominus est fructuum nondum separatorum, et agit quasi dominus: colonus autem, quia eius interest. Sed si terra separati sunt fructus, ex diverso colonus eorum nomine actionem furti habet quasi dominus: dominus autem fundi furti fructuum nomine agit non ut dominus, sed quia eius interest: habet enim eos ob mercedem obligatos, ut lib. 20. tit. 1. cap. 24. Lege cap. 11. et ibi adnotationem.

tam dominus] In summam mercedis. Quaere cap. 26. them. 2. et 46. them. 2.

Qui libidinis causa ancillam non meretricem subripuit⁴⁾, furti tenetur: sed si suppressit, etiam actione de plagiaris⁵⁾. §. 2.

4) qui libidinis causa ancillam — subripuit] Quaere cap. 39. et tit. 21. cap. 25. et tit. 37. cap. 6. Quodsi meretrix erat, non tenetur.

Eiusdem. Didicisti, eum, qui rem subripuit, non ut totam lucraretur, sed eius usum tantum vel possessionem, furti teneri, ut cap. 1. them. 2. et in eo, qui re

v) Lege παρά. Nota, apud Fabr. hoc cum sequentibus esse iunctum, in Cod. 1350. autem separatim. w) Hic est ordo borum in Cod. 1350. Fabr. καὶ ἰδιωτ. κλαπ. ἐπὶ χρημ. x) Sic Cod. Fabr. ἀντιφάσκων. y) Sic Cod. 1350. Fabr. δήμου. τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Sic Cod. Fabr. ἀποκαταῖ. b) L. 82. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 507. ubi est .77. h. t. c) Syn. μου. Leuncl. in marg. μῆ. d) Syn. addit εἰς τὸ διπλάσιον. e) Fabr. ἡμίχρη. f) Id est, iotheodoriti.



χρησαμένου τῷ πράγματι, ὃ κατὰ κέρησιν ἔλαβεν, ὡς κερ. μ'. καὶ βιβ. ιγ'. tit. α. κερ. ε'. θεμ. ζ'. κατὰ ταύτην οὖν τὴν διδασκαλίαν καὶ ἐνταῦθα φησιν, ὅτι ὁ κλέψας δούλην, εἰ μὲν διὰ τοῦτο μόνον ἔκλεψεν αὐτήν, ὡςτε ἀπολαύσαι τῆς ἐξ αὐτῆς ἡδονῆς καὶ μετὰ τὴν ἀπολαυσιν ἀντιστρέψαι πάλιν αὐτὴν τῷ δεσπότη, ἐνέχεται μὲν τῇ φοῦρτι, πληρὸν οὐκ εἰς πᾶσαν τὴν δούλην, ἀλλ' εἰς ὃ ἔκλεψε δίκαιον· ἔκλεψε δὲ τὴν αὐτῆς νομίην ἢ χρησιν, ὡς καὶ ὃ ἐν τῷ μ. κερ. εἰ δὲ κρύψει ταύτην τελείως, τουτέστιν, εἰ δὲ παρακροτήσῃ καὶ θιλήσῃ κερδᾶναι τελείως τὴν δούλην, ἐνέχεται μὲν τῇ φοῦρτι καὶ εἰς ὀλοκληρον τὴν δούλην· ἐνέχεται δὲ πρὸς ταύτην καὶ τῇ κατὰ τῶν ἀνδραποδιῶν ἀγωγῇ τῇ τε ἐγκληματικῇ, περὶ ἧς φησιν ὁ μ. tit. καὶ τῇ χρηματικῇ ἢ τοῖς ἀρβι κοροούπι, περὶ ἧς φησιν tit. ζ'. κερ. α'. θεμ. δ'. καὶ κερ. δ'. καὶ κ. ὅρα δὲ, μὴ φανῇ σοι ἐναντίον πρὸς τοῦ παρόντος θέματος τὸ λέγον, εἰ δὲ κρύψει, τὸ κη. κερ. τούτου τοῦ tit. ἐκεῖ μὲν γὰρ τελείως ἔκλεψεν ἐξ ὄχλης ὁ κλέψας τὸ δικαίωμα, ὡςτε ὀλοκληρον κερδᾶναι· καὶ λοιπὸν οὐ σκοποῦμεν, πῶς μετὰ ταῦτα χρᾶται τῷ δικαίωμτι, εἰ ἀπαλείφει αὐτό, ἢ σχιζει, ἢ ἄλλως δηποτε διαφθεῖρει· ἀπαξ γὰρ τότε, ὅτε ἔκλεψεν, ἀπεστέρησε τὸν δεσπότην τοῦ δικαίωματος, καὶ κατὰ τὸ ὀκέραιον ἐζημίωσε, καὶ διὰ τοῦτο τὰ μετὰ ταῦτα παρ' αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ δικαίωμα πλημμελοῦμενα οὐ προστιθέσιν ἐτέρων ποινῶν. ἐνταῦθα δὲ πρότερον ἔκλεψεν ὁ κλέψας τὴν δούλην δι' ἡδονῆν μόνην, καὶ οὐχ ὡςτε κερδᾶναι αὐτήν, ἀλλὰ μετὰ καιρῶν, ὡς ἀνωθεν εἴρηται, ἀντιστρέψαι πρὸς τὸν δεσπότην· ὕστερον δὲ τελείως αὐτὴν ἐκρύψε καὶ ἠβουλήθη κερδᾶναι. τοῖων καὶ πρώην ἦτονον τὸν δεσπότην ἀδικῶν τε καὶ ζημιῶν ἐνείχετο καὶ ὀλεγγὴ ποινῇ· ὕστερον δὲ αὐξήσας τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ζημίαν ἐνέχεται καὶ πλείοσιν ἀγωγαῖς, καὶ μείζοσι ποιναῖς.

aliter usus, quam commodatam accepit, ut cap. 40. et lib. 13. tit. 1. cap. 5. them. 7. Secundum hanc traditionem et hoc loco dicit, eum, qui ancillam subripuit, ideo tantum, ut libidine cum ea exercenda frueretur, eamque fructu percepto domino redderet, furti quidem teneri, sed non totius ancillae nomine, sed in ius, quod subripuit. Subripuit autem eius possessionem vel usum, ut et cap. 40. Sed si eam prorsus celaverit, hoc est, si retinuerit et ancillam in totum lucrari voluerit, furti totius ancillae nomine tenetur, ac praeterea actione criminali de plagiaris, de qua tractat tit. 48. et pecuniaria sive servi corrupti, de qua agitur tit. 6. cap. 1. them. 4. et cap. 4. et 21. Vide autem, ne obstet textui huius thematis dicenti, sed si suppressit, cap. 28. huius tituli. Illic enim qui instrumentum subripuit, ab initio plene subripuit, ut totum lucraretur: proinde non spectamus, quomodo posthac instrumento utatur, sive id debeat, sive scindat, sive alio quoque modo corrumpat: nam iam tunc, cum subripuit, dominum instrumento privavit, et integro instrumento fraudavit, ideoque quae posthac in instrumento ab eo committuntur, aliam poenam non adiiciunt. Hic autem qui ancillam subripuit, antea libidinis tantum causa subripuit, non ut totam lucraretur, sed ut tempore quodam praeterlapso, ut dictum est supra, eam domino redderet: postea vero eam celavit et lucrari voluit. Itaque cum antea minori damno dominum afficeret, etiam minori poenae subiacebat: postea vero aucta iniuria et damno, tenetur et pluribus actionibus, et maioribus poenis.

5) actione de plagiaris] Lege Fabia.

Qui instrumenta subripit, in quantitatem eis comprehensam tenetur, etiamsi cancellata fuerint⁶⁾: poterat enim ex his probari, debitum esse solum⁷⁾.

6) etiamsi cancellata fuerint] Quid enim, si quis accepta pecunia mutua cautionem fecerit creditori, et ea soluta noluerit cautionem repetere, sed tantum cancellatam reliquerit apud creditorem?

Quaere cap. 27. et tit. 41. cap. 16.

7) poterat enim ex his probari, debitum esse solum] Ut si exoriat is, qui solvit, dicens se indebitum solvisse, eumque iam condemnaverit.

solutum] Creditori.

LXXXIII. Qui existimans se heredem¹⁾, possidet viventis bona, quem mortuum putabat, non est fur.

Dominus²⁾ suo nomine conventus actione furti, recte servi nomine de alia re convenitur furti.

1) qui existimans se heredem] Qui possidet pro herede.

2) dominus] Si plurium rerum simul furtum fiat, non potest separatim de unaquaque furti agi, sed si quis ita egerit, submovetur exceptione: at si non simul furtum factum sit, et non oportet id dividi. At si quis ut fur conveniatur, et ut dominus eius, qui aliam rem subripuit, non potest eadem exceptione uti.

LXXXIV. Idem. Res furtiva¹⁾ sive ad dominum redierit²⁾, sive is aestimationem litis acceperit, sive eam furi vendiderit, usucapio procedit.

§. 3. VII. Ὁ δικαίωμα κλέπτων εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτοῖς ποσὸν ἐνίχεται, κἄν ἦσαν περικεκλουβισμένα· ἡδύνατο γὰρ δεικνυσθαι δι' αὐτῶν, χρέος εἶναι τὸ καταβληθέν.

κἄν ἦσαν περικεκλουβισμένα] Τὴ γὰρ, ὅτι ὁμολογησιν ἐποίησέ τις πρὸς τινὰ δανεισάμενον ἐξ αὐτοῦ, εἴτα κατέβαλεν καὶ οὐκ ἤθελεν ἀναλαβεῖν τὴν ὁμολογήσιν, ἀλλὰ μόνον περικεκλουβίσας αὐτὴν εἴσαε παρὰ τῷ δανειστῇ; [Sch. v. VII. 369.]

περικεκλουβισμένα] † Κεκαγγελωμένα.

† Ζῆτει κερ. κζ'. καὶ tit. μα'. κερ. ιε'.

ἡδύνατο γὰρ δεικνυσθαι — χρέος εἶναι τὸ καταβληθέν] Τὴ γὰρ, ὅτι ἐπεφύη ὁ καταβαλὼν, λέγων ἀχρεώστῳ καταβαλεῖν, καὶ ἤδη κατεδίκασεν αὐτόν⁶⁾. [Sch. x. VII. 369.]

τὸ καταβληθέν] † Τῷ δανειστῇ.

πρ. α. γ'.^{h)} Ὁ νομίζων ἑαυτὸν κληρονόμον, νεμόμενος τὰ τοῦ ζῶντος πράγματα, νομίζων αὐτὸν τετελευτηκέναι, οὐκ ἔστι κλέπτης.

1. Ὁ δισπύτης ἰδίῳ ὀνόματι ἐναχθεῖς τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, καλῶς ὀνόματι δούλου περὶ ἄλλου πράγματος ἐνάγεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ὁ νομίζων ἑαυτὸν κληρονόμον] † Ὁ προνεμίει νεμόμενος.

ὁ δεσπότης] Ὅτε¹⁾ πολλῶν πραγμάτων²⁾ ἅμα γένηται κλοπή, οὐ δύναται διρημένως περὶ ἐνὸς ἐκάστου κινεῖσθαι ἢ φοῦρτι, ἀλλ' ἐάν τις οὕτω κινήσῃ³⁾, ἐκβάλλεται παραγραφῇ· ἀλλ' εἰ μὴ ἅμα γέγονεν ἡ κλοπή, καὶ οὐ χρῆ αὐτὴν διαφεθῆναι. εἰ μόντοι τις καὶ ὡς αὐτὸς κλέψας ἐνάγεται, καὶ ὡς δεσπότης τοῦ κλέψαντος ἕτερον πρᾶγμα, οὐ δύναται τῇ αὐτῇ χρῆσθαι παραγραφῇ. [Sch. γ. VII. 369.]

πδ'. Ἰδεμ.^{m)} Τὸ κλαπέν πρᾶγμα εἴτε πρὸς τὸν δεσπότην ὑποστρέφει, εἴτε τὴν ἀποτιμησιν λάβῃ τῆς δίκης, εἴτε πωλήσῃ αὐτὸ τῷ κλέπτῃ, προβαίνει διὰ τοῦ χρεῖσθαι δεσποτεία.

g) Verba καὶ ἡδη κατεδίκασεν αὐτόν desunt apud Fabr. Cod. 1350. Fabr. οὔτε. k) Sic Cod. 1350. Fabr. χρημάτων. Παυλ. quod quidem rectius est, sed Codici adversatur.

h) Fabr. praefigit Νίκατ. quod in Cod. 1350. deest. i) Sic l) Sic Cod. Fabr. κενήσῃ. m) Sic Cod. 1350. Fabr.



τὸ κλαπὲν πρᾶγμα] Εἰ καὶ τὸ κλοπιμαῖον οὐ δύναται οὐδονκαπιεῖσθαι, εἰ μὴ ὑποστρέψει εἰς τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ὅμως ἐάν, ὑπὲρ κλοπῆς διατιμῆσι καταβληθῆι, ἢ ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος πώλησῃ^{α)} αὐτὸ τῷ κλέματι, οὐκ εἶν ἐμποδίζεται ἢ ἐπ' αὐτῷ οὐδονκαπιῶν. [Sch. z. VII. 369.]

εἴτε πρὸς τὸν δεσπότην ὑποστρέψει] Ζῆτει κεφ. η'. θεμ. γ. καὶ βιβ. ν'. ιτ. γ. κεφ. δ'. θεμ. ι'. καὶ κεφ. ιβ'. αὐτοῦ θεμ. α'. [Sch. a. VII. 369.]

πέ. Ἰδεμ. ο). Ἐκεῖνος κινεῖ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, ὧστιν διαφέρει, μὴ κλαπῆναι τὸ πρᾶγμα, ἐάν καὶ κατεῖχεν αὐτὸ γνώμη τοῦ δεσπότη, ὡς ἐπὶ τοῦ μισθωτοῦ, οὐ μὴν ὁ οἰκεία γνώμη, ὡς περ οὔτε ὁ διοικῶν ὡς ἐπίτροπος, οὔτε ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κουράτωρ περὶ πράγματος κλαπέντος ἑαθυμίᾳ αὐτῶν, οὔτε μὴν ὁ ἐκ διαθήκης ἢ ἐπερωτήσιως κεχρωσθημένος, οὔτε ὁ ἐγγυητὴς τοῦ μισθωτοῦ.

ἐκεῖνος κινεῖ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ἐκεῖνος, ὧστιν διενήροκε^{β)} τὸ μὴ ἀπολέσθαι τὸ πρᾶγμα, ἔχει τὴν φούρτι, ἐάν κατέχε τὸ^{γ)} πρᾶγμα γνώμη τοῦ δεσπότη, ὁποῖος ἐστὶν ὁ πρᾶγμα μισθωσάμενος. ὁ δὲ κατὰ γνώμην οἰκείαν^{δ)} κατέχων τὸ ἀλλοτρίον καὶ προτουτῶρι^{ε)} νόμον διοικῶν, καὶ ὁ ἐπίτροπος, καὶ ὁ κουράτωρ διὰ τὰ παρ' αἰτίαν αὐτῶν ἀπολλύμενα πρᾶγματα οὐκ ἔχουσι τὴν φούρτι. εἰ δὲ καὶ τινι ἐξ ἐπερωτήσεως ἢ ἀπὸ ληγάτου χρεοστῆται οἰκείης^{ς)}, καὶ οἷτος ὑποκλαπῆ^{η)}, εἰ καὶ τὰ μάλιστα διέφερον αὐτῷ τὸ μὴ κλαπῆναι τὸν οἰκείτην, ὅμως οὐκ ἔχει τὴν φούρτι, ὡς περ οὐδὲ ὁ ἐγγυητὴς τοῦ κολωνοῦ δύναται ἔχειν τὴν φούρτι κατὰ τοῦ κλεπτοντος τοὺς καρποὺς τοῦ ἀγροῦ. σημειῶσαι, τίνες ἔχουσι τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, καὶ τίνες οὐ δύναται ταυτην κινεῖν. καὶ ζῆτει κεφ. ος'. καὶ κεφ. ιβ'. καὶ ιβ'. θεμ. ζ'. καὶ μη. θεμ. τελευτ. καὶ τὰς ἑσῶθεν τοῦ κεφ. κειμένης παραγραφῆς. [Sch. b. VII. 369.]

ὡς ἐπὶ τοῦ μισθωτοῦ] † Ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. α'. ζ. γ. δ'.

οὐ μὴν ὁ οἰκεία γνώμη] * Τοῦ αὐτοῦ^{α)}. Ὁ γὰρ οἰκεία γνώμη κατέχων ἀλλοτρίον πρᾶγμα καὶ ὑποστὰς κλοπῆν ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἔχει φούρτι διὰ τὸ τέλος τοῦ ιβ'. κεφ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφῆν, εἰ μὴπου κατὰ λογὸν συναλλάγματος αὐτὸς ἐπιδεδῶκε τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα πρὸς τινά, ὁ δὲ παρεφράτησε τοῦτο· τότε γὰρ ὁ οἰκεία γνώμη κατέχων ἔχει ἀγωγὴν αὐτῷ ἐκείνου^{β)}, ὡς^{γ)} αὐτὸς ἐπιδεδῶκε. καὶ ἀνάγνωθι τὴν αὐτοῦ τοῦ ιβ'. κεφ. παραγραφῆν.

ὡς περ οὔτε ὁ διοικῶν ὡς ἐπίτροπος] Ἐπειδὴ ἂν μὴ ἂν ἐπίτροπος ἐπλάσσοι τὸ εἶναι ἐπίτροπος, καὶ πάλαι πρᾶγματα τοῦ ἀνήθου ἐκ τοῦ οἰκείου ἀμαρτηματος, ἢ ἂν κτήσεται^{δ)} τὴν φούρτι. [Sch. c. VII. 369.]

οὔτε ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κουράτωρ] Καὶ οὗτοι γὰρ ἰδίῳ ἀμαρτηματος οὐκ οφείλουσι ἔχειν τὴν φούρτι. ἀνάγνωθι καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. [Sch. d. VII. 369.]

περὶ πράγματος κλαπέντος ἑαθυμίᾳ αὐτῶν] αὐτὸ μὴν ἐν τῷ γ. καὶ ε. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. τῷ κατὰ ἑαθυμίαν, οὐ μὴν κατὰ δόλον ἀπολέσαντι πρᾶγμα τῶς δίδωσι τὴν φούρτι, καὶ συγγνωμονεῖ^{ε)} αὐτῷ. πῶς οὖν ἐπαυθᾶ φησι, ἢ ἔχειν ἀγωγὴν τὸν ἐπίτροπον καὶ κουράτωρα ἐφ' οἷς ἀπώλεσε πρᾶγμασι τῶν κηθεμονουμένων κατὰ ἑαθυμίαν ἰδίαν; [Sch. e. I. 370.]

* Τοῦ αὐτοῦ^{α)}. Ἐπὶ γὰρ τῶν τοιούτων προσώπων ὡς γάλη σκοπεῖται καὶ τιμωρεῖται, ὡς αὐτὸς ὁ δόλος· τὰ γὰρ αὐτὰ πρόσωπα αἰεὶ μεγάλην ἐπιμελίαν ὑπὲρ τῶν ἀνήθων αἰτούνται, ὡς βιβ. β. ιτ. γ. κεφ. κγ'. περὶ τὰ μέσα. καὶ ἐκ τούτων μὴ μεγάλης ἐπιμελησάμενος μεγάλην ἀμελίαν ἰδίῳ δόλον νομίζεται ἀμαρτεῖν, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς περ ὁ τὰ δόλον ἀπολέσας πρᾶγμα, οὐκ ἔχει ἐπ' αὐτῷ τὴν φούρτι· ἢ κατὰ ἑαθυμίαν ἔχει αἴτην, ὡς κεφ. ιδ'. θεμ. β. καὶ ἢ τὴν παραγραφῆν, εἰ τῶς καὶ ἀπὸ ἑαθυμίας ἐνέχεται μικρᾶς, ἢ μὴ οἰκείας δόλου, μὴδὲ κατὰ τὸν δόλον κολαζομένης. ὡς καὶ τὰ παρόντα πρόσωπα, ἐπεὶ ἐπ' αὐτοῖς ἢ μικρὰ ἢ αὐτὰ οὐ σκοπεῖται, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὡς περ ὁ δόλος

1) res furtiva] Quamvis res furtiva non possit usucapi, nisi ad dominum redierit, tamen si pro furto aestimatio solvatur, vel dominus rei eam vendat furi, non impeditur usucapio eius.

2) sive ad dominum redierit] Quare cap. 20. them. 3. et lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 10. et eiusdem cap. 32. them. 1.

LXXXV. Idem. Is agit furti¹⁾, cuius interest rem non subripi, si et eam tenuit voluntate domini, ut colonus²⁾, non si sua voluntate³⁾, sicut nec qui pro tutore negotia gerit⁴⁾, nec tutor vel curator⁵⁾ de re sua culpa subrepta⁶⁾, neque is, cui ex testamento⁷⁾ vel stipulatu debetur⁸⁾, nec fideiussor coloni⁹⁾. L. 85. D. XLVII. 2.

1) is agit furti] Is, cuius interfuit rem non amitti, habet actionem furti, si tenuit rem domini voluntate, qualis est is, qui rem conduxit. Is autem, qui sua voluntate tenet rem alienam, et pro tutorio nomine negotia gerens, et tutor et curator ob res sua culpa amissas, non habent actionem furti. Sed et si cui ex stipulatu vel ex legato debeatur servus, et is subripiatur, quamvis intersit eius, non subripi servum, tamen non habet furti actionem, sicut nec fideiussor coloni potest habere furti actionem in eum, qui fundi fructus subripit. Nota, qui habeant furti actionem, et qui ea agere non possint. Et quaere cap. 76. et cap. 12. et 52. them. 6. et 48. them. ult. et capiti iniectas adnotationes.

2) ut colonus] Quare cap. 14. them. 1. 2. 3. 4.

3) non qui sua voluntate] Eiusdem. Nam qui sua voluntate rem alienam detinet eiusque furtum patitur, non habet actionem furti ob finem cap. 12. et ibi positam adnotationem, nisi ex causa contractus ipse talem rem alicui dederit, qui eam retinuit: tunc enim qui sua voluntate detinet, actionem habet in eum, cui ipse dedit. Et lege cap. 12. adnotationem.

4) sicut nec qui pro tutore negotia gerit] Quia enim, cum non esset, se finxit tutorem, et amisit res pupilli ex suo delicto, non acquirit furti actionem.

5) nec tutor vel curator] Quia et si ex suo delicto non debent habere furti actionem. Lege et them. 2. cap. 14.

6) de re culpa sua subrepta] At in them. 3. et 5. cap. 14. ei, qui culpa, non dolo, amisit rem alicuius, datur actio furti, et ignoscitur ei. Quomodo igitur hoc loco ait, non habere tutorem et curatorem actionem de rebus pupillorum, quas culpa sua amisserunt?

Eiusdem. Nam in his personis culpa ut magna spectatur et coercetur, sicut ipse dulus: ab his enim personis semper magna diligentia pro pupillis exigitur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 23. circa medium: et qui ex his non summam diligentiam praestat, magnam negligentiam et quasi dolum admittere creditur, ideoque, sicut is, qui dolo rem amisit, eius nomine furti actionem non habet: qui vero culpa amisit, eam habet, ut cap. 14. them. 2. et ibi adnotatio, si modo ex parva negligentia teneatur, non ea, quae dolo comparatur et sicut dulus punitur. Sic et hae personae, quia in his parva negligentia non spectatur, ut in reliquis, sed sicut dulus

α) Sic Cod. 1350. Fabr. πωλήσει. β) Fabr. ὁ αὐτός. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. διενήροκε. δ) Sic Cod. Fabr. ἰδίῳ. ε) Fabr. οἰκείαν. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. πρὸ τουτῶρι. ζ) Fabr. ὁ inserit ante οἰκείης, quod in Cod. 1350. est. η) Sic Cod. Fabr. ἀποκλαπῆ. θ) Videtur esse Hagiotheodoritus ι) Lege ἐκείνου. κ) Lege ᾧ. λ) Sic d. 1350. Fabr. κτήσεται. μ) Sic Cod 1350. Fabr. συγγνώμην. ν) Intelligendus videtur Hagiotheodoritus.



σκοπεῖται καὶ κολάζεται ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὕτως ἐπ' αὐτῶν ἡ μικρὰ φανερὰ ὡς μεγάλη καὶ ὡς δόλος ἐξετάζεται, διὰ τοῦτο, κἂν φανερὰ αὐτῶν ἐκλάπη πρᾶγμα, οὐκ ἔχουσι τὴν φούρτι, ὡς κεφ. ιδ'. θεμ. γ'. ὡς περ οὐκ εἶχον οὐδὲ ἐὰν δόλω αὐτῶν ἐκλάπη κατὰ τὸ φηθῆν β'. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, καὶ τὸ δ'. αὐτοῦ θεμ.

ὁ ἐκ διαθήκης] † Ὁ ληγατάριος.

ἡ ἐπερωτήσεως κεχρησιστημένος] † Ζῆτει κεφ. ιγ'. καὶ ζξ'. θεμ. τελευτ.

οὔτε ὁ ἐγγυητὴς τοῦ μισθωτοῦ] Ὡς περ β) οὐδὲ ὁ ἐγγυητὴς τοῦ κολωνοῦ δύναται ἔχειν τὴν φούρτι κατὰ τοῦ κλέπτοντος τοὺς καρποὺς τοῦ ἀγροῦ.

6. 7. πς'. Τρυφῶν. Οὐ δοκεῖ ἐπανιέναι πρὸς τὸν δεσπότην τὸ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἐπανελθὼν κλοπιμαῖον, ἢ τὸ βίβ. κατεχόμενον· καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν μετὰ ταῦτα καλῆ πίστει προαθῆ, διὰ τῆς χρήσεως οὐ δεσπόζεται.

οὐ δοκεῖ ἐπανιέναι πρὸς τὸν δεσπότην] * Ἐὰν ὑποστρέψῃ μὲν τὸ πρᾶγμα τὸ κλοπιμαῖον ἢ τὸ βίβ. πόσσεσον εἰς τὸν δεσπότην, ἀγνοούντος δὲ αὐτοῦ τοῦτο γίνεται, οὐ δοκεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ γεγονέναι τὸ πρᾶγμα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ εἰ βίβ. φίδε τις αὐτὸ ἀγοράσει μετὰ τὸ ἐν ἀγνοίᾳ κατασχεῖν αὐτὸ τὸν δεσπότην, οὐ δύναται αὐτὸ οὐδουκαπιτενεῖν.

τὸ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἐπανελθὼν κλοπιμαῖον] Τί γὰρ, οἷ μετὰ τὸ γνῶναι τὸν δεσπότην τὴν τοῦ πράγματος ἀπώλειαν καὶ ψηλάφησαι^{c)}, καὶ μηδὲν εὐρεῖν, πάλιν ἀπέθετο ὁ κλέψας εἰς τὸ κιβώτιον, ὅθεν ἔλαβεν^{d)}, εἶτα ἐγένετο τις ἐν νομῇ τοῦ κιβωτίου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ^{e)} καλῆ πίστει, καὶ διαπώλησας τὰ ἐν αὐτῷ πάντα, τῶν μὲν λοιπῶν τῶν ἐν αὐτῷ δεσπόζει καὶ αὐτός, καὶ ὁ ἀγοράσας διὰ τριετίας^{f)} τοῦ δὲ κλαπέοντος καὶ πάλιν ἀποτεθέντος ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου οὐ δευπόζει. ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ι'. καὶ ε'. καὶ ζ. καὶ τιτ. δ'. αὐτοῦ κεφ. ζ'. θεμ. η'. [Sch. f. VII. 370.]

7. 8. πς'. Παυλ. Κατὰ μὲν ἔξωτικῶν ἀρμόζει ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή τῶν δανειστῶν εἰς τὴν διατίμησιν τοῦ ἐνεχύρου· κατὰ δὲ τοῦ χρεώστου εἰς τὸ χρέος καὶ τοὺς τόκους.

τῶν δανειστῶν] † Ζῆτει κεφ. ιδ'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. οε'.

εἰς τὴν διατίμησιν τοῦ ἐνεχύρου] Εἰς ὀλόκληρον, καὶ παρακρατεῖ μόνον τὸ χρέος, τὰ δὲ λοιπὰ ἀποκαθίσταται τῷ δεσπότη. ζῆτει καὶ βιβ. κε. τιτ. α'. κεφ. κβ'. καὶ τὸ νέον αὐτοῦ σχολίον. [Sch. g. VII. 370.]

† Ζῆτει τιτ. ι'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'.

εἰς τὸ χρέος καὶ τοὺς τόκους] Ἦγον, εἰς τὸ ἔξω διαφέρειν, τοῦτέστιν, εἰς τὸ διπλοῦν τοῦ χρέους καὶ τῶν τόκων. μὴ γὰρ εἴπῃς, τὸ χρέος διὰ τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς ἀπαιτεῖσθαι· ἐκείνο γὰρ διὰ τῆς προσφορῶν ἀγωγῆς ἀπαιτεῖται. [Sch. h. VII. 370.]

† Ζῆτει κεφ. π'.

88. 89. πη'. Ἰδεμ. β) Ἐάν β) τις κινήσῃ τὴν περὶ βιαιῶς πραγμάτων ἀρπαγέντων ἀγωγήν, ἀναιρεῖ τὴν περὶ κλοπῆς. εἰ δὲ τὴν περὶ κλοπῆς κινήσει, σώζεται ἡ περὶ τῶν βιαιῶς ἀρπαγέντων ἀγωγή· ὥστε μέντοι μὴ παρεξελθεῖν τὸ τετραπλοῦν.

ἐὰν τις κινήσῃ τὴν περὶ βιαιῶς πραγμάτων ἀρπαγέντων ἀγωγήν] Ὁ κινήσας τὴν βίβ. βορορομ εἰσπύρομ οὐκ εἶ δύναται τὴν φούρτι κινεῖν. ὁ δὲ β) τὴν φούρτι προκινήσας εἰς τὸ διπλάσιον, δύναται μετὰ ταῦτα τὴν βορορομ εἰσπύρομ κινεῖν· ἵνα μέντοι ἐξ ἑκατέρας καταδίκης μὴ παρεξέλθωμενⁱ⁾ τὸ τετραπλάσιον. [Sch. i. VII. 370.]

ἀναιρεῖ τὴν περὶ κλοπῆς] Εἰ ἔστιν ἀφανής. ὁ γὰρ ἀρπαξ^{k)} ποτὲ μὲν τῆ φανεραῖ ἐνεχεται, ὡς τὸ δ'. θεμ. τοῦ π'. κεφ. ποτὲ δὲ τῆ ἀφανεί, ὡς τιτ. ιε'. κεφ. α'. [Sch. k. VII. 370.]

spectatur et coercetur in reliquis, ita in his parva negligentia ut magna et ut dolus examinatur, ideo, licet culpa eorum res subrepta sit, furti tamen actionem non habent, ut cap. 54. them. 3. sicut eam non haberent, si dolo eorum res fuisset subrepta, secundum dictum them. 2. cap. 14. et ibi adnotationem, et thema eius 4.

7) is, cui ex testamento] Legatarius.

8) vel stipulatu debetur] Quaere cap. 13. et 67. them. ult.

9) nec fideiussor coloni] Sicut nec fideiussor coloni furti actionem habere potest in eum, qui fructus fundi subripit.

LXXXVI. Tryphon. Non videtur ad dominum redire¹⁾, quae ignorante eo rediit res furtiva²⁾, vel vi possessa: et ideo si postea bona fide venierit, non usucapitur.

1) non videtur ad dominum redire] Si res furtiva vel vi possessa ad dominum redierit, ignorante eo, non videtur res in eius potestate fuisse, et ideo nec si bona fide quis eam emerit postea, quam dominus ignorans eam tenuerit, eam usucapere potest.

2) quae ignorante eo rediit res furtiva] Ut si, cum cognovisset dominus, se rem amisisse, et contractatam rem fuisse, neque eam inveniret, rursus fur deposuerit in arcam, ex qua sumserat, deinde aliquis bona fide nactus sit possessionem arcae et eorum, quae in ea erant, et vendiderit omnia, quae in ea erant, reliquorum quidem dominus fiet ipse et emtor triennio: rei autem subreptae et rursus loco repositae ignorante domino, non item. Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 10. et 6. et 7. et tit. 4. eiusdem libri, cap. 7. them. 8.

LXXXVII. Paul. In extraneum furti actio competit creditori¹⁾ in aestimationem pignoris²⁾: in debitorem vero in debitum et usuras³⁾.

1) creditori] Quaere cap. 14. them. 3. et cap. 75.

2) in aestimationem pignoris] In solidum, et retinet tantum creditum, reliqua domino restituit. Quaere et lib. 25. tit. 1. cap. 22. et novum ibi scholium.

Quaere tit. 10. cap. 12. them. 2.

3) in debitum et usuras] Hoc est, in id, quod extrinsecus interest, puta, in duplum debiti et usurarum. Neque enim dicas, actione furti debitum peti: id enim actione competenti petitur.

Quaere cap. 80.

LXXXVIII. Idem. Si quis egerit vi bonorum raptorum¹⁾, extinguit furti actionem²⁾. Si vero furti egerit, salva manet actio vi bonorum raptorum: ita tamen, ut non excedat quadruplum.

1) si quis egerit vi bonorum raptorum] Qui egerit vi bonorum raptorum, iam non potest agere furti. Qui vero ante egerit furti in duplum, postea potest agere vi bonorum raptorum: ita tamen, ut ex utraque condemnatione non excedamus quadruplum.

2) extinguit furti actionem] Si est nec manifestus. Raptor enim interdum manifesti tenetur, ut them. 4. cap. 81. interdum nec manifesti, ut tit. 17. cap. 1.

b) Hoc scholium deest apud Fabr. c) Malim ψηλάφησαν. d) Fabr. γλαβε. e) Fabr. αὐτῆ. f) ὁ αὐτός, uti semper. g) Initium L. 88. D. h. t. legitur in sch. 8. novo ad Basil. XI. 1. cap. 10. (Hcimb. I. 581.) h) Sic legendum, ut ex versione Guiciacii patet. Fabr. οὐδὲ. i) Sic Cod. 1350. Fabr. παρελθωμεν. k) Sic Cod. Fabr. ἀπαξ.

πδ'. Ἰδὲμ. Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος τῷ πάτρωνι, ἢ ὁ πρόσφυξ παρ' ἐκείνου, ὧτινι προσέφυγεν, ἢ ὁ μισθωτὸς τῷ μισθωσαμένῳ κλοπὴν ποιήσῃ, οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

ἔὰν ὁ ἀπελεύθερος] Ὁ συνοικῶν, ὡς οἶμαι. ὅμως ἀνάγνωθι βιβ. κ'. τίτ. α'. κεφ. δ'. καὶ τὸν¹⁾ ἐν αὐτῷ ἐναντιοφανῇ, καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς. [Sch. l. VII. 370.]

ἢ ὁ μισθωτὸς] Τοιοῦτον μισθωτὸν εἰπὼν, ὅτι ἐλεύθερος ἀνθρώπος ἐμισθώσῃ μοι τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ. [Sch. m. VII. 370.]

κλοπὴν ποιήσῃ] Ζήτει τίτ. νά'. κεφ. ιά'. θεμ. β'. ἀναγκαιοτάτον. [Sch. n. VII. 370.]

οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Ἐἰ καὶ κλοπὴν ἀμαρτάνει. οὐδὲ ὁ κοινῶς τῷ συγκοινωνῷ, ἀλλ' εἰς ἄλλων τὸ πρᾶγμα, διὰ τὴν ἀγαν οἰκειότητα τῶν προσώπων. [Sch. o. VII. 370. sq.]

γ'. Ἰαβολ. Ἐὰν ὁ κναφεὺς ἐλευθερωθῇ τῆς περὶ μισθώσεως, εἴτε πρὸ τοῦ κινήσῃ τῷ κλέπτῃ, εἴτε μετὰ ταῦτα, ἀναιρεῖται καὶ α' τῷ κατὰ τοῦ κλέπτου ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ· λοιπὸν γὰρ οὐ διαφέρει αὐτῷ.

ἔὰν ὁ κναφεὺς ἐλευθερωθῇ τῇ περὶ μισθώσεως] Ἐὰν τὰ δοθέντα ἐσθήματα τῷ κναφεῖ κλαπῇ, καὶ ἀρμόζῃ^{m)} μὲν αὐτῷ ἢ φοῦρτι ὡς κινδυνεύοντι περὶ αὐτά, ὁ δὲ δεσποτικῶν ἐσθημάτων ἐλευθερώσῃⁿ⁾ αὐτὸν τῆς κλοπῆς, οὐκ ἐπι καλῶς κινεῖ τὴν φοῦρτι, ὡς ἀπαλλαγῆς τοῦ κινδυνεύειν ἐπὶ τῇ ἐσθῆτι. εἰ δὲ καὶ ἐφθασε κινήσῃ τὴν φοῦρτι μὴπω ἐναχθεῖς τῇ λοκάτι, πρὶν δὲ κινήσῃ^{o)} τὰ περὶ τῆς φοῦρτι, ἐλευθερωθῇ τῆς λοκάτι, χρῆ καὶ τὸν κλέπτῃ ἀπολύεσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ ἐναγωγῆς. εἰ δὲ μὴδὲν τούτων πρότερον συνέβῃ, τότε ὁ κλέπτῃς αὐτῷ καταδικάζεται. ταῦτα διὰ τοῦτο εἰρηται, ἐπειδὴ μέχρι τοσοῦτον ἔχει τὴν φοῦρτι ὁ κναφεὺς, ἕως αὐτῷ διαφέρει. ζῆτει τίτ. β'. κεφ. β'. καὶ τίτ. γ'. κεφ. ιά'. θεμ. προτελευτ. καὶ βιβ. ιγ'. τίτ. α'. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. κ'. τίτ. α'. κεφ. ιθ'. καὶ κεφ. μα'. [Sch. p. VII. 371.]

τῷ κλέπτῃ] † Ἦγουν κατὰ τοῦ κλέπτου.

ἀναιρεῖται καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦ κλέπτου ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Καὶ μὴν οὕτως κληρονικῶς παρεγράψα ἐν βιβ. ζ'. τίτ. ιγ'. κεφ. η'. θεμ. τέλ. ὅτι αἰεὶ, ὅτε πταίει τις εἰς ἐμὲ καὶ ἐν τοῦ τοιοῦτου πταισματος ζῆμοί με, οὐδὲν ἄλλο βλέπει ὁ νόμος, ἀλλ' ἢ μόνον ἐὰν νῦν, ὅτε τὸ πταίσμα γίνεται, ἐπιγέται μοι τις ζημία^{a)} καὶ εἰ τούτο ἐστὶ, τίκτεται μοι λοιπὸν ἀγωγῇ κατὰ τοῦ πταίσματος, καὶ ἀρμόσασά μοι φυλάττεται, κἂν ἐγὼ ταύτην μὴπω κινῶ, καὶ τὴν κίνησιν ἀναβάλλωμαι. εἰ γοῦν ἐκ τινῶν συναλλαγμάτων ἐτέρων ἢ καὶ ἐμῆς ἐντροχίας δυνήθῃ τὸ ζημίωμα ἐκείνο διαφυγεῖν, οὐ παρὰ τοῦτο ὁ πταίσις τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκφευγέται ἐροχῆν. ταῦτα ἐκείσε παρεγράψα. ἰδοὺ σοὶ ἀλλοίκεται ματαία τὰ λεγόμενα. ναί· ἂν μὴ προσέχῃς σεαυτῷ, μὴδὲ παρακούῃς εἰς νοῦν. οἶα βούλει, νομιζέσθωσαν σοὶ. εἰ δ' ἀφείς ἐπιπύλοιοι προσέχῃν τοῖς λεγόμενοις, καὶ μὴ λούεσθαι, ἀλλ' ἀλείφουσθαι ἐθέλειν καὶ τὰ ἐν τῷ ζ'. βιβ. παρεγράφετα, θανατώσεις, καὶ τὸ παρὸν οὐ προσκομῶσαι πρὸς ἐμένα τὰ τοῦ κη'. τίτ. τοῦ ζ'. βιβ. θέματα, ἐφ' οἷς καὶ παρεγράψα σοὶ. ὁ φηθεῖς κανὼν περὶ ζημιούτων διεξίστασι ἀπλήν ζημίαν καὶ ἐνεχομένων εἰς τούτο μόνον εἰς τὸ ἀποπληρῶσαι τῷ ζημιωθέντι τὴν ζημίαν, οὐ μὴν εἰς ἀτιμίαν, ἢ καὶ ποινὴν χρηματικὴν μὴ ἀπλήν, ἀλλὰ πολλαπλήν, τουτέστι, διπλήν ἢ τετραπλήν. καὶ εἰ ἐκείσε ὁ μὲν ἐναγῶν κερδαίνει, ὁ δὲ ἐναγόμενος ζημιούται πάλιν ἐλαφρῶς, κἂν οὐδὲν διὰ τὸν ἐκεῖ φηθέντα κανόνα ἐνταυθὰ δὲ τὸ τὸν ἐναγόντα κατὰ τοῦ κλέπτου μισθωτὸν κερδάναι μὲν αὐτὸν χρηματικῶς διπλοῦν ἢ τετραπλοῦν, τὸν δὲ ἐναγόμενον τοσαῦτα ζημιωθῆναι, πρὸς δὲ καὶ ἀτιμωθῆναι, τοίαν ἀποτίαν οὐχ ὑπερβαίνει; πολὺς οὐ μετέχεν ἀσυμπαθείας τε καὶ σκληρότητος ἢ νομοθεσίας, ἐτι δὲ καὶ τῶν αὐτοῖς τοῖς νόμοις μεμισημένῃς εἰς ὑπερβολὴν ἀνισότητος; λοιπὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος θεμ. πάλιν καὶ τῶν τούτων ὁμοίων οὔτε δίκαιον ἔχειν χώραν τὸν ἐν τῷ ζ'. βιβ. παρεγράφετα κανόνα, ἄντε ἔχει· ἀλλ' ἐν ἐκείνοις μὲν τοῖς θέμασι καὶ τοῖς εἰκοσίαις αὐτοῖς ἐκεῖνος ὁ κανὼν παρεγράφεται· τὰ δὲ παρόντα ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις πάλιν αὐτοῖς.

LXXXIX. Idem. Si libertus¹⁾ patrono, vel L. 89. cliens ei, ad quem confugit, vel mercenarius²⁾ ei, D. XLVII. qui conduxit, furtum fecerit³⁾, non tenetur furti⁴⁾. 2.

1) si libertus] Qui simul habitat, ut existimo. Lege tamen lib. 21. tit. 1. cap. 4. et in eo Enantiophanem, et ibi transmissiones.

2) vel mercenarius] Mercenarium dixit liberum hominem, qui mihi locavit suas operas.

3) furtum fecerit] Quaere tit. 51. cap. 11. them. 2. valde necessarium.

4) non tenetur furti] Etiamsi furtum faciat. Sed nec socius consocio, sed in simplum tenentur, propter magnam personarum familiaritatem.

XC. Iavol. Si fullo liberatus sit actione locati¹⁾, L. 90. pr. sive antequam ageret cum fure, sive postea, extinguitur ei adversus furem furti actio²⁾; iam enim D. eod. eius nihil interest.

1) si fullo liberatus sit actione locati] Si vestimenta fulloni data subripiantur, et competat ei actio furti, quod ea eius periculo sint, dominus autem vestimentorum furto eum liberaverit, iam non recte ager furti, cum sit periculo vestimenti liberatus. Sed et si furti egerit, priusquam locati conveniretur, et antequam iudicaretur de furto, liberatus sit actione locati, oportet et furem actione ab eo instituta absolvi. Quodsi nihil eorum antea accidisset, tunc fur ei condemnatur. Haec ideo dicta sunt, quia fullo eatenus habet actionem furti, quatenus eius interest. Quaere tit. 2. cap. 2. et tit. 3. cap. 11. them. penult. et lib. 13. tit. 1. cap. 19. et lib. 20. tit. 1. cap. 19, et cap. 41.

2) extinguitur ei adversus furem furti actio] Hagiotheod. Atqui regulariter in lib. 7. tit. 18. cap. 8. adnotasti, semper, si quis me laedat et huiusmodi laesione damno me afficiat, nihil aliud lege spectari, quam an tunc, cum laesio fit, damnum mihi inferatur; et si hoc ita sit, actionem mihi in eum, qui laesit, nasci, eamque salvam manere, etiamsi nondum agam, sed actionem differam. Si igitur ex aliis contractibus vel mea solertia damnum illud evitare potuerim, non ideo is, qui laesit, obligationem sibi impositam aufugiet. Haec illic adnotasti. Ecce vana deprehenduntur, quae dicta sunt. Profecto, si ad te ipsum non attenderis, neque in sensum penetraveris. Quae volueris, existimes. Sed si obiter, quae dicta sunt, considerare desideris, et non ablul, sed deleri velle etiam ea, quae lib. 7. adnotata sunt, miraberis, et hoc non obstat illis thematibus tit. 18. lib. 7. ad quae adnotatum est. Regula dicta tractat de his, qui simplex damnum inferunt, et in nihil aliud, quam in damnum laeso praestandum obligantur, non in infamiam, vel poenam pecuniariam non simplicem, sed multiplicatam, puta dupli vel quadrupli. Et si illic actor lucrum facit, reus autem leviter coercetur, non propter regulam ibi dictam: qualem absurditatem non superaret, hic conductorem adversus furem agentem in pecunia duplum vel quadruplum lucrari, reum autem, praeterquam quod tanto damno afficitur, etiam infamia notari? Quam inhumana et dura esset legislatio, ac praeterea iniquitate laborans, quae et ipsis legibus nimium exosa est? Proinde hoc themate et ei similibus neque aequum erat, locum esse regulae in lib. 7. adnotatae, nec locus ei est: sed in illis thematibus eisque similibus regula illa adscripta est: haec autem in his eisque similibus.

1) Sic Cod. 1350. Fabr. τῆν. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρμόζει. n) Sic Cod. Fabr. ἐλευθερώσει. o) Legendum and dubie κινήσῃ, ut ex Guicicii versione patet. Fabr. κινήσῃ.



λοιπὸν γὰρ οὐ διαφέρει αὐτῶ] * Καὶ διὰ τοῦτον τὸν λογιισμόν οὐτε ἐν τοῖς δυοῖν θεμασιν, ἤγουν ἐν τῷ τε παρατελευτ. καὶ τῷ τελευτ. τοῦ πα'. κεφ. δίδοται ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή τῷ τε καταβαλοῦντι ἰνδεβίτως τῷ πλασῶν προκουρατωρι, καὶ τῷ διοικητῇ μου ἐν τῷ ἐτέρῳ.

§. 1. VII. Ὁ μὴ δυνάμενος διάθεσιν ἔχειν τοῦ κλέπτειν, οὐτε ἄλλῳ συμβουλευεῖν ἢ συνεργεῖν πιστεύεται.

Ὁ μὴ δυνάμενος διάθεσιν ἔχειν τοῦ κλέπτειν] Οἷον μεμνηῶς ἢ ἐπταετής. [Sch. q. VII. 371.]

* Οὐδεὶς συνεργεῖν ἢ συμβουλευεῖν ἐτέρῳ περὶ κλοπῆς πιστεύεται, ὅστις οὐ δύναται τὴν τοῦ κλέπτου προαίρεσιν ἔχειν οἷον μεμνηῶς καὶ ἡμας.

91. cod. ἡα'. Λαβειῶν. Εἰ καὶ οἶδεν ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος αὐτὸ κλέπτεσθαι, καὶ μὴ κωλύει, ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν, κἂν ἠδύνατο κωλύσαι, κἂν μὴ. τί γάρ, ὅτι ἀπελευθέρως τῷ πατρῶνι κλέπτοντι πρὸς τὸ παρὸν ἀντιστήναι διὰ τὴν αἰδῶ οὐκ ἠβουλήθη;

εἰ καὶ οἶδεν ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος αὐτὸ κλέπτεσθαι] * Ὁ εἰδώς, ὅτι ὑποκλέπεται πρᾶγμα αὐτοῦ, καὶ μὴ κωλύων, οὐ δύναται τὴν φουρτί κινεῖν. ταῦτα εἰπόντος Λαβειῶνος, διαμάχεται ὁ Παῦλος λέγων· ἐγὼ τὸ ἐναντίον λέγω· καὶ γὰρ καὶ ὁ εἰδώς ἀρπάξεσθαι ἀπ' αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐπιδημῶν δύναται κωλύσαι, ἐφισχυάζων δὲ κακῶς τὴν φουρτί κινεῖ. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ ὁ πατρῶν ἀπὸ τοῦ ἀπελευθέρου κλέπτων, καὶ ἐκεῖνος, οὕτως μεγίστη αἰδῶς οὐ συγχωρεῖ πρὸς τὸ παρὸν ἐγκαλέσαι αὐτῷ, ἢ διελέγξαι αὐτόν, καὶ διὰ τοῦτο τῇ φουρτί κατέχεται.

† Ζήτει κεφ. λζ'. τοῦ ζ'. τι.

καὶ μὴ κωλύει] ἴσως καὶ δι' εὐλόγον αἰτίαν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐπαγομένου θεμ. οὐδὲν γὰρ ἔγκλημα ὑπομένει ὁ δυνάμενος κωλύσαι καὶ μὴ κωλύων, ὡς βιβ. β'. τι. γ'. κεφ. ρθ'. τότε δὲ ὑπομένει πρόκριμα^ν) ὁ δυνάμενος κωλύσαι καὶ μὴ κωλύων, ὅτε ὑπεξουσιός ἐστι τινός ὁ ἀμαρτάνων, καὶ οὐ κωλύει^λ) αὐτόν ὁ πατήρ, καὶ ταῦτα ὅρων αὐτόν ἀμαρτάνοντα. καὶ ἀνύγνωσι τὸ ἐν τῷ β'. βιβ. σχολίων. [Sch. r. VII. 371.]

κἂν ἠδύνατο κωλύσαι] † Τέως μέντοι διὰ τινὰ αἰτίαν ἐσιώπησεν.

τί γάρ, ὅτι ἀπελευθέρως] Τοῦτο ὅσον πρὸς παράδειγμα του, τὸν δεσπότην βλέποντα καὶ μὴ κωλύοντα· ἐπεὶ ὁ ἀπελευθέρως κατὰ τοῦ πατρῶνος ἀγωγήν τὴν φουρτί ἔχειν οὐ δύναται. οἶμαι, ἐπεὶ μηδὲ υἱὸς κατὰ πατρός, ὡς κεφ. νβ'. θεμ. β'. μηδὲ κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου πατρῶν, ὡς κεφ. γ'. [Sch. s. VII. 371.]

92. cod. ἡβ'. Σήμερον^κ) ὡς ἐλίπαν ἐγκληματικῶς ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή κινεῖται, ἐγγραφῆς ἀποτιθεμένης· οὐκ ἔτι^ε) δὲ δημοσίαι^λ) ἐστίν, ἀλλὰ διὰ τὴν αὐστηράν ἐπεξέλευσιν τῶν συκοφαντούντων. ἔξεστι δὲ τῷ βουλομένῳ καὶ χρηματικῶς αὐτὴν κινεῖν.

σήμερον — ἐγκληματικῶς ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή κινεῖται] Μεμνησθαι^ν) ἡμᾶς χρῆ, ὅτι ἡ μὲν φουρτί ἐπὶ τὸ πλείστον ἐγκληματικῶς ἐγγραφεσθαι ὀφείλει· οὐχ ὅτι πούβλικόν ἐστι τὸ ἔγκλημα, ἀλλ' ἐπειδὴ χρῆ τὴν προπέτειαν τῶν ἐναγόντων ἐξτραορδιναρία ἐπιστροφῇ καὶ τιμωρίᾳ συσφίγγεσθαι. οὐ παρὰ τοῦτο δὲ ὁ βουλομένος χρηματικῶς κινήσει τὴν φουρτί κωλύεται.

Ὅμοιον ἐπὶ τοῦ οὐνδε βὶ βιβ. ν'. τι. γ'. κεφ. νγ'. νη'. ζήτει τι. λγ'. κεφ. ζ'. [Sch. t. VII. 371.]

δημοσίαι] † Πούβλικ. ζήτει βιβ. κα'. τι. γ'. κεφ. ιζ'. αὐστηράν] † Ἐξτραορδιναρίαν.

ἐπεξέλευσιν τῶν συκοφαντούντων] † Κινεῖται ἐγκληματικῶς μετὰ ἐγγραφῶν.

χρηματικῶς αὐτὴν κινεῖν] Ἦγουν^ν) χωρὶς τοῦ ἀτιμωθῆναι τὸν κλέψαντα, μόνον ἀπαιτηθέντα ποινὴν χρηματικὴν.

p) Sic Cod. 1350. Fabr. πρόκριμα. q) Fabr. κωλύει. r) L. 92. D. h. t. legitur in sch. f. ad Basil. XXI. 2. cap. 1. (Fabr. II. 600. Heimb. II. 429.) s) Verba οὐκ ἔτι — συκοφαντούντων desunt in sch. t) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐχ ὅτι δημοσίαι. u) Hoc scholium deest apud Fabr. v) Hoc et sequens scholium deest apud Fabr.

Et hanc ob rationem neque in ambobus thematibus, id est penultimo et ultimo cap. 81. furti actio datur ei, qui indebite solvit falso procuratori, et negotia mea gerenti in altero.

Qui non potest habere animum furti faciendi³⁾, neque alii consilium vel opem praestare creditur.

3) qui non potest habere animum furti faciendi] Puta furiosus vel infans.

Nemo opem vel consilium praestare alii de furto creditur, qui animum furis habere non potest: puta furiosus et infans.

XCI. Labeo. Etiam si sciat dominus rei, eam subripi¹⁾, nec prohibeat²⁾, habet actionem furti, sive potuerit prohibere³⁾, sive non. Quid enim, si libertus⁴⁾ patrono furanti in praesentia resistere ob pudorem noluit?

1) etiam si sciat dominus rei, eam subripi] Qui scit, rem suam subripi, nec prohibet, furti agere non potest. Haec cum dixisset Labeo, Paulus repugnat, dicens: Ego contrarium dico: nam qui scit, rem sibi rapi, et praesens prohibere potest, sed quiescit, male furti agit. Et hoc modo patronus quoque a liberto subripiens, et is, cuius magna verecundia non permittit in praesentia eum incusare, vel arguere, ideo furti tenetur.

Quaere cap. 37. tit. 6.

2) nec prohibeat] Ex iusta forte causa, ut in sequenti them. Nullum enim crimen patitur qui potest prohibere, et non prohibet, ut lib. 2. tit. 3. cap. 109. Tunc vero praeiudicium patitur qui potest prohibere, et non prohibet, cum filiusfamilias est is, qui delinquit, et non prohibet eum pater delinquentem cernens. Et lege scholium in lib. 2.

3) sive potuerit prohibere] Interim tamen quandam ob causam tacuit.

4) quid enim, si libertus] Hoc quantum ad exemplum domini videntis et non prohibentis: quia libertus in patronum actionem furti non habet. Puto, nec filium in patrem, ut cap. 52. them. 2. nec patronum in libertum, ut cap. 90.

XCII. Hodie plerumque criminaliter furti agitur¹⁾ cum inscriptione: non autem est publica²⁾, sed ob austeram³⁾ persecutionem calumniatorum⁴⁾. Licet autem volenti etiam civiliter ea experiri⁵⁾.

1) hodie plerumque criminaliter furti agitur] Meminisse nos oportet, furti plerumque criminaliter agi, et inscriptionem fieri debere: non quod publicum sit crimen, sed quia temeritatem agentium extraordinaria animadversione coerceri oportet. Non ideo tamen qui velit civiliter furti agere, prohibetur.

Simile est in interdicto unde vi lib. 50. tit. 3. cap. 53. 58. Quaere tit. 33. cap. 7.

2) publica] Publica. Quaere lib. 21. tit. 3. cap. 17.

3) austeram] Extraordinariam.

4) persecutionem calumniatorum] Criminaliter agitur cum inscriptionibus.

5) civiliter ea experiri] Id est, sine infamia furis, ut ab eo poena tantum pecuniaria exigatur.



Και τότε οὐκ ἀτιμοί, ἀλλὰ μόνον τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖ.

βγ. w) Οὐλπ. Τδ*) κλοπιμαῖον ξύλον ἐμβληθὲν οἴκῳ ἢ ἀμπέλοισιν γ) οὐκ ἀποσπᾶται, ἀλλ' ὁ ἐμβυλιῶν εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται.

Τῆ δὲ προσηγορία²⁾ τοῦ ξύλου πᾶσα ἕλη ποιημένη³⁾ πρὸς οἰκοδομήν καὶ ἀμπέλον σημαίνεται⁴⁾.

Ἐνέχεται δὲ καὶ τῆ ἀδ ἐξιβένδουμ, οὐχ ὡς νεμόμενος, ἀλλ' ὡς παυσάμενος νέμεισθαι.

τὸ κλοπιμαῖον ξύλον] Ὁ δωδεκάδικτος νόμος οὐ συγχωρεῖ καταλύεσθαι τὴν οἰκίαν, ἢ φουρτίβον ξύλον ὑποβληθὲν ἀμπέλῳ ἀφαιρέσθαι ἀπ' αὐτῶν ἀλλ' οὐδὲ κινεῖσθαι τὴν ἐν ῥέμ ἐπὶ τούτοις συγχωρεῖ, ἵνα μὴ τὰ οἰκοδομήματα διὰ ταύτην τὴν⁴⁾ πρόσκαιν καταλύωνται, ἢ τῶν ἀμπέλων ἢ γεωργία διαταραχθῆται. ἀλλ' εἰ τις ἐλεγχθῆναι τὸ κλοπιμαῖον ξύλον ἐμβυλιῶν ἀμπέλοισιν ἢ οἰκοδομήμασι, δίδωσι κατ' αὐτοῦ τὴν de tigno iuncto ἀγωγὴν, εἰς τὸ διπλάσιον ἔχουσαν τὴν καταδίκην. τῆ δὲ προσηγορία τοῦ τίγνου πᾶσα ἕλη περιέχεται, δι' ἧς τὰ οἰκοδομήματα συνέχεται, καὶ ἡτις τὰς ἀμπέλους ἐστὶν ἀναγκαῖα. ὅθεν τινὲς λέγουσι, καὶ τὰς κεραμίδας, καὶ τοὺς λίθους τῆς οἰκοδομίας, καὶ τὰ οὐτρακα, καὶ τὰ λοιπὰ, ἅπαντα χρησιμεύει πρὸς οἰκοδομίαν, περιέχεσθαι. τίγνα γὰρ α tege-na⁵⁾, τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ σκέπειν καὶ καλύπτειν ἐκλήθησαν. ὅθεν καὶ ἡ ἀσβεστος, καὶ ἡ ψάμμος ἢ πρὸς οἰκοδομίαν συμβαλλομένη τῆ τοῦ τίγνου προσηγορία περιέχεται. ἐν δὲ ἀμπέλοισιν ἢ τοιαυτῆ προσηγορία¹⁾ τὰ ἐπιτηδεῖα πρὸς τὰς ἀμπέλους περιλαμβάνει, ὡς τὰ ὑπορθώματα τῶν ἀμπέλων καὶ τοὺς κοτύλους. δίδονται δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις ἢ ἀδ ἐξιβένδουμ, οὐδὲ γὰρ φρεῖσθαι ὀφειλομένον ἐκείνου, ὡς⁶⁾ ἐν εἰδήσει ἀλλότριον ἐνεκλεισέν οἰκοδομῆν ἢ ἐκείνου⁷⁾. οὐ γὰρ ὡς κατὰ νεμόμενον κινουμένη τὴν ἀδ ἐξιβένδουμ, ἀλλ' ὡς κατὰ δόλον παυσάμενον τοῦ νέμεισθαι. εἰ δὲ θεματίσεις κινήθεισαν ἅπασι τὴν de tigno iuncto, ἀμφιβάλλεται, εἰ σώζεται μετὰ ταύτην καὶ ἢ ἐν ῥέμ. ἀρίσκει δὲ σώζεσθαι αὐτήν. [Sch. u. VII. 371. sq.]

οὐκ ἀποσπᾶται] Τὸ ἀλλότριον ξύλον εἴτε ἐν εἰδήσει, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ τις εἰσαγάγῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὑπόκειται τῆ δὲ τίγνο ἰούγκτο¹⁾ εἰς τὸ διπλοῦν, τὸ μέντοι ξύλον οὐκ ἀποσπᾶται, ὡς βιβ. ιε. τιτ. α. κεφ. κγ. θεμ. προπαγματελευτ. τοῦτο²⁾ δὲ ἢ διαφορὰ τοῦ ἐν εἰδήσει εἰσαγαγόντος καὶ τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆ, ἢν φησὶν τὸ μετὰ τοῦτο σχολῶν κείμενον³⁾. ζῆτει βιβ. ιε. τιτ. δ. κεφ. ζ. καὶ βιβ. ν. τιτ. α. κεφ. ε. θεμ. ζ. καὶ ἰνστι. β. τιτ. α. θεμ. ιε. [Sch. x. VII. 372.]

† Διὰ τὸ μὴ ἀρχειοῦσθαι τοὺς οἶκους. εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται] † Τῆ δὲ τίγνο ἰούγκτο. ζῆτει βιβ. ιε. τιτ. δ. κεφ. ζ.

ἐνέχεται δὲ καὶ τῆ ἀδ ἐξιβένδουμ] Οἶμαι οὐχ ὡς τε ταυτην κινήσει, εἰ μὴ βούλεται ὁ ἀπολύσας τὸ ξύλον κινήσει τὴν δὲ τίγνο ἰούγκτο ἐπιλογῆ⁴⁾ αὐτῷ δίδεται. ἰστέον δὲ, ὡς ὅτε μὲν κλαπὲν τὸ ξύλον ἐμβληθῆν, κινεῖται καὶ ἢ δὲ τίγνο ἰούγκτο, καὶ δίδεται τῷ δευπότῃ τὸ διπλοῦν. καὶ εἰ συμβῆ μετὰ ταῦτα καταπεσεῖν τὸ οἶκημα, ἔχει καὶ τὴν ἐν ῥέμ δευπότης, καὶ συνισταμένου τοῦ οἴκηματος τὴν ἀδ ἐξιβένδουμ. καὶ ἰδοὺ πάλιν τριπλοῦν λαμβάνει. ὅτε δὲ μὴ κλαπῆ, κινή ἢ δὲ τίγνο ἰούγκτο ἀρμόζει ἐπὶ τῷ διπλῷ, καὶ οὐδεμία ἕτερα, ὡς βιβ. ιε. τιτ. δ. κεφ. ζ. καὶ τιτ. αὐτοῦ α. κεφ. κγ. θεμ. δ. καὶ ἢ ἐκεῖ β. καὶ γ. παραγραφῆ, ἡτις κατὰ τοῦ νόμου φιδε⁵⁾ νομῆως λέγει κινεῖσθαι τὴν δὲ τίγνο ἰούγκτο, καὶ ἀπαιτεῖν τὸ διπλοῦν. [Sch. y. VII. 372.]

* Τουτέστι, μετὰ τὸ ἀπαιτηθῆναι τὸ διπλοῦν τῆς τιμῆς κινεῖται καὶ ἢ πρὸς πράγματος ἀγωγῆ, ἵνα, εἰ μὲν εὐαπόσπαστον ἔστι τὸ ἐμβληθὲν τοῖς οἰκοδομήμασιν, ἴσως καταλυθείσης τῆς οἰκοδομίας, ἐκδικηθῆ καὶ τὸ πρᾶγμα, εἰ δὲ δυσἀπόσπαστον, δοθῆ καὶ ἢ τούτου τιμῆ.

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Εἰς τὸ αὐτό. Τουτέστιν, ὅτε αὐτὸς ἢν κλέψας, ἢ κἂν μὴ ἐκλεψεν, ἀλλὰ γε εἰδώς εἶναι ἀλλότριον ἐβάλεν εἰς τὸ κτίσμα τὸ ξύλον, τότε γὰρ ἐνέχεται τῆ ἀδ

Et tunc furem infamia non notat, sed solum duplum exigit.

XCIII. Ulp. Tignum furtivum¹⁾ iunctum aedibus vel vineis non solvitur²⁾, sed qui iunxit, in duplum tenetur³⁾.

Tigni autem appellatione omnis materia ad aedificandum et vineam apta significatur.

Tenetur et ad exhibendum⁴⁾, non quasi possideat⁵⁾, sed quasi desiderit possidere.

1) tignum furtivum] Lex duodecim tabularum non permittit solvi domum, vel tignum furtivum iunctum vineis auferri, nec de his in rem agi, ne aedificia hoc praetextu diruantur, vel vinearum cultura turbetur. Sed si quis convincatur furtivum tignum iniectis vineis vel aedificiis, dat in eum actionem de tigno iuncto in duplum condemnationem habentem. Appellatione autem tigni omnis materia continetur, qua aedificia constant, et quae vineis necessaria est. Unde quidam aiunt, tegulas quoque et lapides aedificii, et testam, et cetera, quae ad aedificandum sunt utilia, contineri. Tigna enim a tegendo dicta sunt. Unde et cula et arena aedificio utilis tigni appellatione continetur. In vineis autem haec appellatio vineis necessaria continet, ut perticas vinearum et pedamenta. Sed et de his datur actio ad exhibendum: neque enim favere debemus ei, qui sciens alienam rem aedificio inclusit vel vinxit. Neque enim quasi possideat, agimus ad exhibendum, sed quasi dolo desiderit possidere. Sed si proponas semel actum de tigno iuncto, dubitatur, an post eam salva sit etiam actio in rem. Placet autem salvam esse.

2) non solvitur] Sive sciens quis, sive ignorans alienum tignum induxerit in domum suam, tenetur de tigno iuncto in duplum. Tignum vero non solvitur, ut lib. 15. tit. 1. cap. 23. them. antepenult. At inter eum, qui sciens et ignorans inducit, ea est differentia, quam tradit scholium sequens. Quaere lib. 15. tit. 4. cap. 6. et lib. 50. tit. 1. cap. 5. them. 7. et Instit. 2. tit. 1. them. 15.

Ne aedificia diruantur. 3) in duplum tenetur] Actione de tigno iuncto. Quaere lib. 15. tit. 4. cap. 6.

4) tenetur et ad exhibendum] Puto non hoc agi, si nolit is, qui tignum amisit, agere de tigno iuncto: electio ei datur. Sciendum autem est, si furtivum tignum iniiciatur, agi et de tigno iuncto, et domino praestari duplum. Et si contingat, ut aedificium postea diruatur, habet etiam dominus actionem in rem, et manente aedificio ad exhibendum. Atque ita triplum consequitur. At si furtivum non sit, sola actio de tigno iuncto competit in duplum, ut lib. 15. tit. 4. cap. 6. et eiusdem tit. 1. cap. 23. them. 4. et ibi secunda et tertia adnotatio, quae in bonae fidei possessorem ait agi de tigno iuncto in duplum.

Hoc est, duplo pretii petito, etiam in rem agitur, ut, si quod iniectum aedificiis est, facile solvi possit, fortasse aedificio dissoluto, etiam res vindicetur: si facile solvi non possit, ut detur huius pretium.

Hagiotheod. Ad idem. Hoc est, cum vel ipse fur erat, vel, licet non subripuerit, sciens tamen tignum alienum aedificio iunxit: nam tunc ad exhibendum te-

w) In marg. Cod. 1350. legitur: β. μζ. τῶν διγ. τι. γ. x) L. 1. pr. §. I. D. h. t. leguntur apud Attal. tit. LVI. 7. et Harm. VI. 5. §. 10. y) Attal. ἀμπελῶν. z) Attal. Harm. τῷ δὲ ὀνόματι. a) fidem pro ποιημ. habent ἐπιτηδεῖα. b) lidem περιέχεται pro σημ. c) Sic Cod. 1350. Fabr. δωδεκάδ. d) τὴν δεστ apud Fabr. e) Sic recte Fabr. Cod. 1350. f) Verba περιέχεται — προσηγορία desunt apud Fabr. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκείνοισι, οἱ. h) Fabr. κινήσεισαν ἐν εἰδήσει. i) Sic Cod. 1350. hic et postea. Fabr. τίγνη ἰούγκτω. k) τοῦτο omittendum aut transponendum ut ita: ἢ δὲ διαφ. τοῦ — εἰσαγαγόντος τοῦτο. l) Fabr. ἐν τῷ μετὰ τοῦτο σχολῶν κείμενον. m) Fabr. γὰρ inserit post ἐπιλογῆ, quod deest in Cod. 1350. n) Fabr. φιδε.



ἐξινβένδουμ· δοκῆ γὰρ τὸ ξύλον κόπτεσθαι· οὐ γὰρ λέγεται νεμεσθαι ξύλον ὁ τὸ κτίσμα νεμόμενος· ὁ γὰρ οἶκον νεμόμενος τὰς κατὰ μέρος ἕλας οὐ νεμεται, ὡς βιβ. ν. τιτ. β. κεφ. . . ὡς οὖν δοκοῦντος ἐπὶ τῶν τοιούτων τοῦ ἐμβεβλημένου κριπτεσθαι ἢ μὴ φαίνεσθαι, διὰ τὴν ἠθροῖσαν αἰτῶν κινεῖται ἂν ἐξινβένδουμ, ὡς βιβ. ιε. τιτ. δ. κεφ. ε'. ἐπὶ δακτυλλοῦ καὶ ζωδίου· τὸ γὰρ ἐπὶ τῶν κτισμάτων ἐκείσε εἰρημένον μὴ ἐνατιωθῆῖ σοι πρὸς τὸ παρὸν· ἐκεῖ μὲν γὰρ περὶ τῶν καλῆ πίστε φησὶν ἀλλότριον ξύλον ἢ κλονα ἐμβυλόντων ἐν ἰδίῳ κτίσματι· τὰ δὲ παρόντα ἠγῆτα περὶ τῶν ἐν εἰδήσει τοῦτο ποιοῦντων. κατὰ γὰρ τῶν ἐν εἰδήσει ἐμβυλόντων ἀρμόζει ἢ ἂν ἐξινβένδουμ, ἢνα χωρισθῆῖ καὶ ἀπο τοῦ κτίσματος ὁ κίων ἢ τὸ ξύλον, καὶ μεθότι χωρισθῆῖ, ἀρμόζει ἢ ἐν ἑμέ.

οὐχ ὡς νεμόμενος] Οὐ γὰρ ξύλον νεμεται νῦν, ἀλλ' οἶκον· καὶ λοιπὸν ὀρκω τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὸ διαφέρον καταδικάζεται. [Sch. z. VII. 372.]

βδ'. Ἰδὲμ. Καὶ μετὰ τὸ κινήθῆναι περὶ τοῦ ἐμβληθέντος κατὰ κλοπῆν σώζεται ἐν ἑμέ.

καὶ μετὰ τὸ κινήθῆναι περὶ τοῦ ἐμβληθέντος κατὰ κλοπῆν] * Τουτέστι, καὶ μετὰ τὸ κινήθῆναι ἐπὶ τοῦ β. θεματισμοῦ, τουτέστιν, ὅτε ἢ αὐτὸς ὁ κλέψας ἐνεβαλεν, ἢ ἐν εἰδήσει τοῦ εἶναι ἀλλότριον ἐνεβαλε, κατὰ τοῦ ἢ κλέψαντος ἢ ἐμβυλόντος ἐν εἰδήσει τῆρ ἂν ἐξινβένδουμ, καὶ διὰ ταύτης ἀποσπασθῆναι καὶ χωρισθῆναι τὸ ξύλον ἀπο τοῦ κτίσματος, σώζεται ἢ ἐν ἑμέ· τουτέστι, κινεῖται κατ' αὐτοῦ καὶ ἢ ἐν ἑμέ.

TITΛΟΣ ΙΓ'.°)

Ἐάν τις ἐν διαθήκῃ ἐλεύθερος εἶναι κελευσθῆῖ, καὶ μετὰ θάνατον τοῦ δεσπότου πρὸ τῆς ὑπεισελεύσεως τῆς κληρονομίας ὑφαρπάσαι ἢ διαφθεῖραι τι λέγῆται.

α'. Οὐλπ. (Οῦ) ἐν διαθήκῃ ἐλευθερωθεῖς, ἐὰν πρὸ ὑπεισελεύσεως τῆς κληρονομίας ὧ βλάβῃ τὴν κληρονομίαν), εἰς τὸ διπλάσιον εἰσω ἔνιαυτοῦ ἐνέχεται).

Ἐάν τις ἐν διαθήκῃ ἐλεύθερος εἶναι κελευσθῆῖ] Ἐν τῇ παρόντι τιτ. διδάσκει ὁ νομοθέτης περὶ τῆς οὐτιλιας· ἐστὶ δὲ αὕτη παρὰ τὴν ἀκριβείαν ἢ ἀγωγῆ· δίδεται γὰρ, ὅταν δούλου γραφεῖς ἐλεύθερος ἐν διαθήκῃ ἀπεντεύθῃ, ἢ μετὰ μικρὸν τοῦ τὴν κληρονομίαν ὑπεισελευσθῆναι), κλέψῃ) πρὸ ὑπεισελεύσεως τοῦ κληρονόμου τι τῶν τῆς κληρονομίας· κατὰ γὰρ τὴν ἀκριβείαν οὐδεμία ὠφειλεν κατ' αὐτοῦ δίδεσθαι ἀγωγῆ, ὡς ἐν καιρῷ τῆς κλοπῆς ἐπὶ δούλου ὄντος). οὐδεὶς δὲ κατ' ἰδίῳ δούλου ἔχει τὴν ἀγωγῆ. διὰ δὲ τὸ μὴ καταλιμπάνεσθαι ἀτιμωρήτους τοὺς δούλους τοὺς τοιοῦτο ἡμαρτηκότας), προτιμαται τῆς ἀκριβείας τὸ δίκαιον. ζῆτει καὶ τιτ. ια. κεφ. γ. γ) [Sch. a. VII. 376.]

εἰσω ἐνιαυτοῦ ἐνέχεται] Παλαιός). Ἐάν κατὰ δόλον τοῦ κελευσθέντος ἐν διαθήκῃ ἐλευθέρου εἶναι μετὰ θάνατον τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, πρὶν ἀδιτευθῆναι τὴν κληρονομίαν, λέγῆται τι γεγονέναι περὶ τὴν οὐσίαν τοῦ κελεύσαντος αὐτὸν ἐλευθέρου γενέσθαι, ὡς ἂν ἦτον τὰ ἐκ ταύτης τῆς οὐσίας καταφερόμενα πρᾶγματα εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ περιέλθῃ, οὐτιλία κατ' αὐτοῦ δίδεται ἀγωγῆ.

Πᾶσαι αἱ πραιτωρίαὶ ἀγαγαὶ πρόσκαιροὶ εἰσι. διὸ καὶ αὕτη ἢ παρούσα ἐνιαυσιαία) ἐστὶν ὡς ὑπὸ τοῦ πραιτωρος ἐπινοηθεῖσα ἐξ ἀπορίας τῆς διρέκτας, ἢ τις ἢ οὕτω λεγομένη οὐτιλία ἀγωγῆ ἐξ ἂν ἀμαρτάνει, οἶμαι, ὁ δούλος, λαμβάνει καὶ ὄνομα ἰδικόν, ὅτε μὲν κλέπτει, λεγομένη οὐτιλία φούρτι, ὅτε δὲ ἀρπάξει, οὐτιλία βὶ βοηροῦμ ῥαπτόρομ. τῶς β)

ο) In Cod. 1350. additur: ἦτοι διγ. βι. μῦ. τι. δ. p) L. l. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 165. et similibus verbis apud Attal. tit. l. VI. §. 8. q) Attal. πρὸ τοῦ τὸν κληρονόμον ὑπεισελεθῆν τὴν κληρονομίαν. r) Attal. post κληρον. addit ἐν δόλω. s) Attal. ἔσωθεν προ εἰσω. t) Post ἐνέχεται Attal. addit: μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν. u) Fabr. ὑπεισελευσθῆναι. v) Sic Cod. 1350. Fabr. κλέψει. w) Lege δούλου ὄντος. Fabr. δούλω ὄντι. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀμαρτηκότας. y) Haec inde a ζῆτει desunt apud Fabr. z) Hoc scholium deest apud Fabr. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνιαυσία. b) Sic Cod. Fabr. τῶς.

netur, quia tignum videtur possidere: non enim videtur tignum possidere is, qui aedificium possidet, quia qui domum possidet, partes materiae non possidet, ut lib. 50. tit. 2. cap. . . Cum igitur in his tignum iunctum abscondi vel non apparere videatur, ob causam praedictam agitur ad exhibendum, ut lib. 15. tit. 4. cap. 6. in annulo et cingulo: neque enim quod illic de aedificiis dicitur, huic obstat: ibi enim de his loquitur, qui bona fide alienum lignum vel columnam suo aedificio iunxerunt: praesens autem textus de his, qui scientes hoc faciunt. Nam adversus eos, qui scientes iunxerunt, ad exhibendum actio competit, ut lignum vel columna ob aedificio separetur, et post separationem in rem actio competit.

5) non quasi possideat] Neque enim nunc possidet tignum, sed domum: denique iureiurando actoris in id quod interest condemnatur.

XCIV. Idem. Et posteaquam actum est de furtim iniuncto¹⁾, salva manet actio in rem.

1) et posteaquam actum est de furtim iniuncto] Hoc est, et postquam actum est in secundo casu, id est, cum vel ipse fur iunxit, vel sciens alienum esse iunxit, vel adversus forem, vel adversus eum, qui sciens alienum iunxit, ad exhibendum, et hac actione tignum ab aedificio solutum et separatum est, salva manet in rem actio, hoc est, etiam in rem cum eo agitur.

TITULUS XIII.

Si quis in testamento liber esse iubeatur¹⁾, et post mortem domini ante aditionem hereditatis subripuisse aut corrupisse quid dicatur.

I. Ulp. Testamento liber esse iussus, si ante aditionem hereditatis damnum dederit hereditati, in duplum intra annum tenetur²⁾.

1) si quis testamento liber esse iubeatur] In hoc titulo Iurisconsultus tractat de utili. Haec autem actio contra ius strictum competit: datur enim, cum servus testamento liber esse iussus statim, vel post modicum intervallum aditae hereditatis, subripuit ante aditionem heredis ex hereditate aliquid: nam summo iure nulla in eum dari actio debet, cum furti tempore adhuc servus fuerit. Nemo autem in servum suum habet actionem. At ne servi hoc admittentes impuniti relinquuntur, summo iuri praefertur aequitas. Quaere etiam tit. II. cap. 3.

2) intra annum tenetur] Antiquus. Si dolo eius, qui testamento liber esse iussus est post mortem domini, ante aditam hereditatem, in bonis, quae eius fuerunt, qui eum liberum esse iusserit, factum quid esse dicatur, quominus ex his bonis ad heredem aliquid perveniret, utilis in eum datur actio.

Omnes praetoriae actiones temporales sunt. Quam ob rem etiam haec actio annalis est utpote a Praetore excogitata, deficiente directa, quae utilis dicta actio, ut arbitrator, ex delicto servi nomen speciale accipit, et cum furtum servus facit, dicitur utilis furti, cum autem rapuit, utilis vi bonorum raptorum. At fre-



μέντοι το συχνάρον και κυριώτερον αὐτῆς ὄνομα τὸ φούρτι ἐστὶ. εἰκαε δέ, ἐξ ὧν ἔξεστι νοεῖν ἐκ τε^{c)} τοῦ β. θεμ. τοῦτου τοῦ κερ. και τοῦ α. θεμ. τοῦ β. κερ. τότε ἀρμόζειν ταύτην τὴν ἀγωγὴν τῷ κληρονόμῳ μετὰ ἀδίκτου κατὰ^{d)} τοῦ πρὸ ἀδίκτου κλέψαντος στατουλίβερου δούλου, ὅτε ἅμα τῆς τοῦ κληρονόμου ἀδίκτου ἡμελλεν ἐλευθεροῦσθαι ὁ δούλος, ἢ ὑπὸ ὅρον ἢ ἡμέραν ταχέως ἐλευσομένην μετὰ ἀδίκτου, και μὴ ἐπὶ ἐνιαυτὸν δηλοῦσι ὅλον ἐκτενομένην^{e)}, ἦρον ὅταν ληγατενθεῖς τινι ἀπεντεῦθεν, πρὸ τῆς ἀδίκτου ἐκλεψεν, ὡς ἐν τῷ β. θεμ. φησὶ, ἐν οἷς λέγει· Ὅσακις γὰρ ἢ ἐπὶ τῷ δούλῳ δεσποτεία ἐπαλλασσεται· οὐ μὴν ὅτε ἡλευθερωθῆ ὑπὸ αἰρεσιν, κἂν μετὰ αἰρεσιν^{f)}, κἂν μετὰ μικρὸν τῆς τοῦ κληρονόμου ὑπερσελευσεως μέλλῃ ἐξελεθῆ ἢ τῆς ἐλευθερίας αἰρεσιν· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον ἐστὶ, καὶ μὴ ἄρα, κἂν ὑπὸ αἰρεσιν ἢ ἢ ἐλευθερία, ἀλλ' οὐν ἅμα τῷ τελεσθῆ τὸ ἀμάρτημα, εὐθέως και σχεδὸν και^{g)} πρὸ ὑπερσελευσεως ἐξῆλθεν ἢ αἰρεσιν, ὡς τότε δοκοῦντος μὴδὲ ὑπὸ αἰρεσιν γραφῆται τοῦ δούλου ἐλευθεροῦ, ἀλλ' ἀπεντεῦθεν. ζῆται και τὸ ζ. θεμ. τοῦ α. κερ. λέγον τὴν παρούσαν ἀγωγὴν γενικῶς χωρὶν ἔχειν ἐπὶ παντῶν τῶν θεμάτων τῶν υποπιπτόντων τῇ περι κλοπῆς ἀγωγῇ, ὡς εἰς τόπον αὐτῆς ἐπινοηθῆσαι. ἀνάγν.^{h)} και τὸ ζ. αὐτοῦ κερ. και τὸ β. [Sch. b. VII. 376. 34.]

* Ἐπειⁱ⁾ γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ θεμ. ὅτε ὁ ὀρισθεῖς ἐλευθερωθῆται παρὰ τοῦ κληρονόμου βλάψει τὴν κληρονομίαν πρὸ ὑπερσελευσεως τῆς κληρονομίας, ὁ πραιτωρ ἐνέστωκε πᾶσαν ἀρχούσαν πολιτικὴν ἀγωγὴν, ἦρον και αὐτὴν τὴν φούρτι, και τὴν ἐξπιλάται γενεδιτατι, διὰ τε τὸ δούλον εἶ εἶναι τὸν ἀδικούντα και τῷ δεσπότη μὴ γίνεσθαι ἔνοχον, ἐξ ὧν ποιεῖ ἐν δουλείᾳ, μετὰ ἐλευθερίᾳ, και διὰ τὸ ἐπὶ τῶν ἀπροσελευστων κλοπῆν μὴ ἀμάρτανεσθαι, οἷα προσώπου μὴ ὄντος τοῦ γενομένου ἀναγκαιῶς δι' ἀναστολῆν τῆς τῶν ἐλευθερουμένων δούλων προπετείας ταύτην τὴν οὐτιλίαν ἀγωγὴν ἐξεύρεν, ἐφ' οἷς πρὸ ἀδίκτου ὁ ἐλευθερίας ἀξιωθεῖς δούλος ὑφῆρπασεν ἢ ὑπέκλεψεν ἀπὸ τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων, ἢ ἄλλως τὴν κληρονομίαν ἔβλαψεν.

II^{k)} δὲ αἰτία, οἷμαι, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ ἀπεντεῦθεν ἢ ὑπὸ ὅρον ἢ ἡμέραν μετὰ μικρὸν τῆς ἀδίκτου ἐξιδούσαν ἐλευθερουμένην προδύλον ἐστὶ, ὡς οὐκ ἐστὶ δούλος τοῦ κληρονόμου ὁ ἐλευθερωθεῖς, και διὰ τοῦτο μὴ δύναται αὐτὸν σωφρονίζειν, κἂν ἔχει τὴν ἀγωγὴν κατ' αὐτόν, ὅσον οὐτῷ ἐλευθερωθησομένου· ἐπὶ δὲ τοῦ ὑπὸ αἰρεσιν ἀδύλον ὄντος τοῦ, εἰ ἐξελεθῆ ἢ αἰρεσιν και ἐλευθερωθῆσαι· ἴσως γὰρ μενεῖ δούλος· ὡς δούλος ὧν εἶ δύναται σωφρονίζεσθαι, εἰ μὴ ἄρα πρὸ τοῦ δυνηθῆναι σχεδὸν τὸν κληρονόμον σωφρονισμὸν τῷ δούλῳ ἐπιγαγεῖν μετὰ ἀδίκτου, εὐρεθῆ ἢ ἐλευθεροῦ και δυνάμενος ἐνάγεσθαι. ὅρι γὰρ, ὅπως και ἐπὶ τοῦ χωρὶς αἰρέσεως, ὑπὸ ἡμέραν μέντοι μετὰ πολὺ τῆς ἀδίκτου μέλλουσαν ἐξελεθῆ οὐκ ἐστὶν αὐτῆ ἢ ἀγωγῇ, ἀλλ' ὁ στατουλίβερ δούλος σωφρονίζεται διὰ τὸ τῆς ἡμέρας διασπῆμα. πολλῶ οὐν μάλλον ἔδει τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὑπὸ αἰρεσιν γίνεσθαι διὰ τὸ παντελῶς ἀδύλον τῆς αἰρέσεως, εἰ μετὰ β. τυχὸν ἢ και τρεῖς ἐνιαυτοὺς ἐξελευσεται, ἢ οὐδ' ὅλως.

Αὕτη δὲ^{l)} ἢ ἀγωγῇ, ὡς Λαβειῶν ἔλεγεν, φυσικὴν μάλλον, ἢ πρὸ ἔνομον, ἔχει δικαιοσύνην, ἐπειδὴ ἢ μὲν ἔνομος ἀγωγῇ ἀσθενεῖ, ὡς δούλου τὰ τοῦ ἰδίου δεσποτου κλέπτοντος, ἀλλὰ τῇ φύσει δικαίον ἐστὶ, μὴ εἶναι ἀτιμώρητον τοῦτον, ὅς τῇ τοιαύτῃ ἐπιβίῳ τομῆρας γέγονεν. ἐπειδὴ δὲ οὐτε ὁ^{m)} δούλος δύναται διὰ τὴν κλοπὴν κολάζεσθαι· οὐδεὶς γὰρ ἐστὶ τῷ τῆς ὁ δεσπόζων αὐτοῦ, ἐπιβίῳ τῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' οὐτε ὡςⁿ⁾ ἐλευθερος καταδικάζεσθαι δύναται, ἐπειδὴ κεκακόνεσται, τῇ ἀπροσελευστω κληρονομίᾳ κλοπῆν μὴ γίνεσθαι^{o)}, ταυτέστι, τῇ δεσποίνῃ τοῦ κλέπτοντος οἰκέτου· αὐτε γὰρ δεσποτης, οὐτε δεσποῖνα δύναται ἔχειν τὴν φούρτι ἀγωγὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δούλου κλεπτόμενοι, εἰ και μετὰ ταῦτα ἐλευθερωθῆ ἢ ἐκποιηθῆ ὁ οἰκέτης, εἰ μὴ μετὰ τὴν ἐκποίησιν ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἀπληρωθῆ πάλιν τὰ κλοπιμαῖα πράγματι. ἀναγκαιῶν ὁ πραιτωρ ἐνόμισε, τὴν πονηρίαν και προπετείαν τούτων, οἷνες τὴν κληρονομίαν γυμνοῦσι, διὰ τῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆς κολάσαι. [Sch. c. VII. 377.]

quentius et magis proprium nomen eius est furti. Videtur autem, ut intelligere licet ex them. 2. hulus cap. et them. 1. cap. 2. tunc competere haec actio heredi post additionem in servum statuliberum, qui ante additionem furtum fecit, cum simul atque adierit heres, liber futurus est, vel conditione vel die veniente statim post additionem nec dilato in annum forsitan integrum, vel cum legatus alicui directo, ante additionem furtum fecit, ut them. 2. ait: *Quoties enim in seruo dominium mutatur: non cum manumissus est sub conditione, sive sive post modicum intervallum aditae hereditatis extitura sit libertatis conditio: hoc enim incertum est: nisi, etiamsi libertas sub conditione relicta sit, tamen simulac delictum fuerit admissum, statim et ante additionem conditio extiterit, ita ut tunc servus non sub conditione, sed directo liber esse iussus videatur.* Quaere et them. 6. cap. 1. quo dicitur generaliter hanc actionem locum habere in omnibus casibus, quibus furti agi potest, cum in locum eius excogitata sit. Quaere et cap. eius 7. et 2.

Quoniam enim hoc casu, cum is, qui manumitti ab herede iussus est, hereditati ante additionem hereditatis damnus dedit, Praetor invenit, omnem civilem actionem cessare, id est, tam furti actionem, quam exilatae hereditatis, ideo, quod auctor damni adhuc servus esset, et domino ex his, quae in servitute facit, post libertatem non obligaretur, et quod hereditati non aditae furtum fieri non posset, quippe quod persona non esset, quae possideret: necessario ad reprinendam servorum manumissorum temeritatem hanc utilem actionem invenit eorum nomine, quae servus libertate donatus ante additionem diripuit vel subripuit ex rebus hereditariis, vel aliter hereditati nocuit.

Causa autem, ut arbitrator, haec est, quod in seruo directo vel sub conditione vel die post modicum intervallum aditae hereditatis veniente manumisso manifestum est, manumissum non esse heredis servum, ideoque heres eum castigare non potest, licet actionem adversus eum habeat, quasi nondum ad libertatem perventurum: in eo autem, qui sub conditione manumissus est, cum incertum sit, an extitura sit conditio et ad libertatem servus sit perventurus, (fortasse enim servus manebit) ut in servitute adhuc constitutus castigari potest, nisi ante, quam heres servum post additionem castigare potuerit, liber inveniatur, quocum agi possit. Observa enim, etiam in eo, qui sine conditione, sed sub die post magnum intervallum aditae hereditatis ventura libertate donatus est, huic actioni non esse locum, sed statuliberum castigari propter diei intervallum. Multo magis ergo hoc in seruo sub conditione manumisso fieri debebat, quoniam prorsus incertum est, utrum post biennium vel triennium, vel plane non extitura sit conditio.

Haec actio, ut Labeo ait, naturalem potius, quam civilem habet aequitatem, quia civilis actio deficit, seruo res domini subripiente: sed natura aequum est non esse impunitum eum, qui hac spe audacior factus est. Quia vero neque ut servus ob furtum coerceri potest, cum nullus sit interim eius dominus sperata libertate: neque ut liber condemnari potest, quia regulariter definitum est, hereditati non aditae furtum non fieri, hoc est, dominae subripientis servi: dominus autem vel domina non possunt habere furti actionem, si a seruo suo furtum patiantur, quamvis servus postea ad libertatem pervenerit vel alienatus sit, nisi post alienationem vel libertatem rursus contrectaverit res furtivas: necessarium Praetor putavit, calliditatem et protervitatem horum, qui hereditatem depopulantur, dupli actione coercere.

c) τε addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. d) Fabr. και. Sed legendum κατὰ. e) Fabr. ἐκτενομένην. f) Verba κἂν μετὰ αἰρεσιν omittenda videntur. Ceterum totus locus corruptus est. g) και Cod. 1350. Deest apud Fabr. h) Haec inde ab ἀνάγν. desunt apud Fabr. i) Hoc deest apud Fabr. k) Hoc scholium spectat ad vocem ἀπεντεῦθεν in sch. b. et deest apud Fabr. l) de deest apud Fabr. m) I lege ὡς pro ὁ. Cuicacius vertit, ut servus. n) Sic legendum. Fabr. οὐ τῆς. o) Sic Cod. 1350. Fabr. γενέσθαι.



"Ινα") δὲ ἀρμόση αὐτῆ ἡ ἀγωγή, δεῖ συνδραμεῖν καὶ δόλον τοῦ ἀπελευθέρου, καὶ τὸ μετὰ θάνατον αὐτὸν τοῦ δεσπότου πλημμελεῖσαι, καὶ πρὸ ἀδιτόνος. εἰ γὰρ μετὰ ἀδίτου, ὡς ἐλευθέρου ἐνέχεται. ἀπὸ δὲ ῥαθυμίας ἢ ἀμελείας οὐχ ἀρμόζει, εἰ μὴ πλησιάζει τῷ δόλῳ ἢ ῥαθυμία· ἀλλὰ λοιπὸν ἀρμόζει ἐξ ὁμολογίας τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ τὸ διπλοῦν.

Ἴνα δὲ ἀρμόση αὐτῆ ἡ ἀγωγή] Οὐκ ἄλλως δὲ ἐνέχεται ταύτη τῆ ἀγωγή οὗτος ὁ ἀπελευθέρου, εἰ μὴ δόλῳ διασπασθῆναι τὰ τῆς κληρονομίας λήγεται πρῶτα· ἢ γὰρ ῥαθυμία καὶ ἀμελεία τοῦ δούλου μετὰ ἐλευθερίαν ἀνεγλήθητος ἔστιν. ἢ δὲ μεγίστη κοίλπα ἢ ἐγγύζουσα^{α)} τῷ δόλῳ ἐμπραχθεῖ^{β)} τὸν δόλον, τοῦτέστι, ποιεῖ αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐξετάζεσθαι. ἔαν οὖν ζημιώσῃ μὲν, δίχα δὲ δ' ὄν, τὴν κληρονομίαν οὗτος ὁ ἀπελευθέρου, ἀργεῖ αὐτῆ ἡ ἀγωγή, κἂν τὰ μάλιστα τῷ Ἀκουίλιῳ ἐνέχεται ὅπωςδῆποτε ζημιῶνται. ὅρον τοῖνυν ῥητὸν ἔχει αὐτῆ ἡ ἀγωγή, ἵνα καὶ κατὰ δόλον βλαπτῆ τὴν κληρονομίαν, ἵνα καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ δεσπότου ἀδικίᾳ αὐτῆ, ἵνα καὶ πρὸ ἀδίτου τοῦ κληρονομοῦ. ἔαν οὖν δίχα δόλου ποιῆσῃ τίποτε, ἢ κατὰ δόλον μὲν ποιῆσῃ τι, ζῶντος δὲ τοῦ δεσπότου, οὐ κατέχεται ταύτη τῆ ἀγωγή. εἰ δὲ καὶ μετὰ τελευταίαν τοῦ δεσπότου καὶ μετὰ ἀδιτία ἀμάσῃ, πάλιν ἀργεῖ ἡ ἀγωγή. ἀπαξ γὰρ ἀδίτευθείσης^{γ)} τῆς κληρονομίας, ὡς πᾶς ἐλευθέρου τῆ φούρτι κατέχεται. τί οὖν λέγομεν, εἰ ὑπὸ αἰρέσει ἔλαβε τὴν ἐλευθερίαν; καὶ οὗτος^{δ)} γὰρ οὕτω ἔστιν ἐλεύθερος, ἠρημένῃ τῆς αἰρέσεως. ἀλλὰ προδήλον, ὅτι οὗτος, ἀδίτευσαντος τοῦ κληρονομοῦ, ὡς ἔτι δούλος ὢν κολάζεται ὡς ἐν δουλείᾳ κλέψας, καὶ διὰ τοῦτο λέγομεν ἀργεῖν ταύτην τὴν ἀγωγήν. ὅπου γὰρ ἡ ἐλευθερία ἀρμόζει παραχρῆμα τῆ ἀδίτου, τότε λέγομεν, ταύτην^{ε)} τὴν ἀγωγήν διδοῦσθαι κατὰ τοῦ ἐλθόντος εἰς ἐλευθερίαν. [Sch. d. VII. 377. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἡ παρούσα ἀγωγή ἔστι μὲν ἕμφακτος πραιτωρία καὶ ἐνιαυσιαία, ἀπαιτεῖ δὲ καὶ διπλοῦν· πᾶσα γὰρ ἕμφακτος ἢ ἀπλοῦν ἀπαιτεῖ, ἢ διπλοῦν, ἢ τριπλοῦν, ἢ τετραπλοῦν. αἱ μὲν οὖν ἀπλοῦν ἀπαιτοῦσθαι ἀναρμόζητοι εἰσι, καὶ οὐ χρεῖα παραδειγμάτων ἐπ' αὐταῖς. ἀπαιτοῦσθαι δὲ διπλοῦν ἢ τε παρούσα, καὶ ἢ ἐν tit. ιζ'. κεφ. δ'. καὶ κεφ. ζ'. αὐτοῦ, καὶ ὁ οὐτίλιος Ἀκουίλιος, ὅστις ἔστιν ἕμφακτος, ὡς tit. γ'. κεφ. θ'. καὶ ἢ ἐκεῖ παραγραφῆ παλαιά καὶ νέα. ἀνάγνωθι καὶ τούτου τοῦ tit. κεφ. α'. θεμ. ι'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφῆν. τριπλοῦν ἀπαιτεῖ ἢ περὶ τῶν σποροτύλων ἕμφακτος, περὶ ἧς ζητεῖ βιβ. ζ'. tit. ζ'. κεφ. κβ'. τετραπλοῦν ἀπαιτεῖ ἢ ἐν τῷ α. tit. τοῦ παρόντος βιβ. αὐταὶ μὲν οὖν αἱ ἕμφακτοὶ εἰσιν ἀκρατοὶ ποιναλῖαι, ὡς ἢ ἐν tit. κγ'. τούτου τοῦ βιβ. ἢ ἐν βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. ζ'. καὶ ἢ ἐν tit. αὐτοῦ ἡ. κεφ. κδ'. καὶ ἄλλαι πολλαί. συνελόντα γούν φάναι, τῶν ἕμφακτων αἱ μὲν εἰσι πολιτικαί, ὡς ἢ ἐν τῷ δ'. tit. του κ'. βιβ. πολιτικῆ ἕμφακτος ἢ πρασακρήπις βέρβις, αἱ καὶ διηνεκῆς εἰσιν· αἱ δὲ πραιτωρία, ὡς αἱ πᾶσαι σχεδόν. καὶ τῶν πραιτωρίων αἱ μὲν εἰσιν ἐνιαυσιαία, αἱ δὲ διηνεκῆς, καὶ αἱ μὲν μικταί, αἱ δὲ ἀκρατοί.

* Τοῦ αὐτοῦ. Εἰς τὸ αὐτό. Τῶν γὰρ ἐλευθερουμένων παρ' ἡμῶν δούλων ἡμῶν τροπλῆ ἔστιν ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἄκρι τέλους τύχη· ἢ γὰρ δούλου ἔτι ὄντες ἡμέτεροι ἀμαρτανουσαν εἰς ἡμᾶς, καὶ ἀγωγαῖς οὐχ ὑπόκεινται· ἢ ἤδη ἐλευθερωθέντες καὶ ὡς ἐλεύθεροι ἐνέχονται· ἢ στατουλίβρες εἰσι, καὶ πλέον παρατούς ἐλευθέρους ἐνέχονται, ὡς ἐν τῆ ἐπομένῃ μαθήσει παραγραφῆ. τῆως δὲ τὸ διπλοῦν ὡδε ὤρισθη, ἵνα μὴ ἀτιμώρητος μείνη αὐτῷ ὁ δούλος παντελῶς καὶ ἀποιος, ὅπερ οὐκ ἔδει· εἰς τόπον γὰρ τῆς φούρτι ἐπενοήθη, ὡς θεμ. ζ'. ἐν τελ.

ὡς ἐλεύθερος] Ὡς ἀρμολογίας αὐτῷ τῆς ἐλευθερίας ἅμα τῆ τῆς κληρονομίας ὑπερβλέσσει. [Sch. e. VII. 378.]

ἐνέχεται] Ἡ Ἀκουίλιῳ, ἢ φούρτι, ἢ ἄλλῃ προσφόρῳ ἀγωγή. [Sch. f. VII. 378.]

ἀλλὰ λοιπὸν ἀρμόζει ἐξ ὁμολογίας τὸ ἀπλοῦν] Ζητεῖ τὸ θ'. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. οὐ ἢ ἀρχῆ· Οὐ μόνον πρὸς κλοπῆν, κἂν ἡμαρτεν τοιοῦτοτρόπως, ἦγον ἐν οὐσῆς ἀνυπερβλέσσετο τῆς κληρονομίας, στατουλίβερ ὢν. [Sch. g. VII. 378.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τοῦτέστιν· ἀλλὰ λοιπὸν ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ, κἂν εἰ πρὸ ἀδίτου ἐβλαπεν, ὁ Ἀκουίλιος, ὅς καὶ

Ut vero haec actio competat³⁾, concurrere etiam debet dolus liberti, et ut post mortem domini et ante aditionem deliquerit. Nam si post aditionem, ut liber⁴⁾ tenetur⁵⁾. Ex culpa autem vel negligentia non competit, nisi culpa sit dolo proxima: sed competit actio, quae ex confessione simplum⁶⁾, ex inficiatione duplum persequitur.

3) ut vero haec actio competat] Non aliam vero tenetur hac actione iste libertus, quam si dolo res hereditariae dissipatae ab eo esse dicantur: nam culpa et negligentia servi post libertatem non incusat. Sed maxima culpa dolo proxima dolum repraesentat, id est, facit, ut et is post libertatem conveniatur. Si quid igitur iste libertus damni dedit hereditati sine dolo, cessat haec actio, quamvis Aquilia teneatur qualiter qualiter damnum dederit. Denique haec actio certum finem habet, ut et dolo damnum dederit hereditati, et post mortem domini, et ante aditionem heredis. Si quid igitur fecerit sine dolo, aut dolo quidem, verum vivo domino, non tenetur hac actione. Sed et si post mortem domini et post aditionem deliquerit, rursus cessat haec actio. Semel enim adita hereditate, ut liber quilibet, furti tenetur. Quid igitur dicemus, si sub conditione acceperit libertatem? Nam et hic nondum liber est, pendente conditione. At certum est, adita hereditate eum ut servum coerceri, qui in servitute furtum fecit, et ideo dicimus cessare hanc actionem. Sed ubi libertas actionem competit continuo ab aditione, tunc dicimus hanc actionem dari adversus eum, qui pervenit ad libertatem.

Hagiotheod. Haec actio est in factum praetoria et annalis, et duplum persequitur: nam quaelibet in factum actio persequitur vel simplum, vel duplum, vel triplum, vel quadruplum. Quae simplum persequuntur, innumerae sunt, neque opus est earum exemplis. Duplum vero persequuntur haec actio, et quae est in tit. 17. cap. 4. et 7. et utilis Aquilia, quae est in factum, ut tit. 3. cap. 9. et ibi adnotatio antiqua et nova. Lege et huius tit. cap. 1. them. 10. et ibi adnotationem. Triplum persequitur in factum actio de sportulis, de qua quaere in tit. 1. huius libri. Haec igitur in factum actiones sunt mere poenales, ut in tit. 23. huius libri, et in lib. 7. tit. 3. cap. 7. et in eiusdem tit. 8. cap. 24. et aliae plures. Ut breviter dicamus, actionum in factum quaedam sunt civiles, ut civilis in factum actio praescriptis verbis in tit. 4. lib. 20. quae et perpetuae sunt: quaedam praetoriae, ut fere omnes: et harum aliae sunt annales, aliae perpetuae, et quaedam mixtae, quaedam mere poenales.

Eiusdem. Ad idem. Nam servorum, qui a nobis manumittuntur, triplex est ab initio usque ad finem conditio: aut enim, cum servi nostri sunt, in nos delinquant, et actionibus non tenentur: aut iam manumissi ut liberi tenentur: aut statuliberi sunt, et plus quam liberi tenentur, ut in sequenti disces adnotatione. Ceterum duplum hic statutum est, ne prorsus impunitus servus maneat, quod non oporteret fieri: nam in locum actionis furti haec actio excogitata est, ut them. 6. in fine.

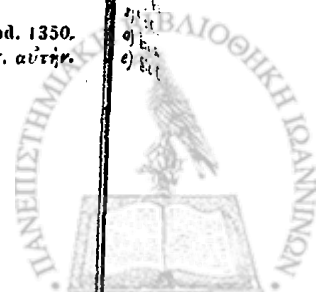
4) ut liber] Quod libertas ei competierit statim ab adita hereditate.

5) tenetur] Vel Aquilia, vel furti, vel alia competentia actione.

6) sed competit actio, quae ex confessione simplum] Quaere them. 9. huius cap. cuius initium: Non solum ad furtum, sed et quoquo modo deliquerit, nondum scilicet adita hereditate, cum esset statuliber.

Hagiotheod. Hoc est: sed competit in eum, etiam si ante aditionem damnum dedit, Aquilia, cui etiam

p) L. 1. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 165. usque ad vocem ἀπελευθέρου. q) Fabr. ἐγγύζουσα. r) Sic Cod. 1350. Malim tamen ἑμπαρουσιάζει cum Fabr. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀδίτου. t) Sic Cod. 1350. Fabr. οἴτως. u) Fabr. αὐτῆ.



ἀπὸ φηθνμίας ἔχει χώραν, ὡς τιτ. γ'. κεφ. ε'. καὶ αἱ ἐν αὐτῷ παραπομπαι. ἢ γὰρ παρούσα, φησὶν, ἰμφρακτος ἄλλῃν ἔχει τὴν τιμωρίαν κατὰ τοῦ στατουλίβερος παρὸ ὁ Ἀκουίλιος· αὐτὰ γὰρ ἀπὸ φηθνμίας ἢ ἀμελείας οὐχ ἀρμόζει, ὡς περὶ ὁ Ἀκουίλιος καὶ ἀπὸ τούτων ἀρμόζει. ἐντὸς ἐνιαυτοῦ αὐτὴ κινεῖται, ὁ δὲ Ἀκουίλιος ἄχρι τριακοσίων, ὡς τιτ. γ'. κεφ. κγ'. θεμ. ε'. παραδῆλοι. εἰ γὰρ καὶ πρὸ τοῦ διπλοῦν πλείονα μῶρῶν φέρει τοῦ Ἀκουίλιου ἢ παρούσα ἰμφρακτος, καὶ δριμυτέρα ἐστὶ, καθόσον ἢ μὲν ἀδιαστικῶς ἀπαιτεῖ τὸ διπλοῦν, ὁ δὲ Ἀκουίλιος ἐξ ἀρτίσως· ἀλλὰ τὶ θαναματόν, εἰ εἰς τα ἄλλα στενοχωρουμένη καὶ τὰ δεύτερα φέρονσα τὸ διπλοῦν μετὰ δριμυτητος ἦγον ἀδιαστικῶς ἀπαιτεῖ, ἵνα μὴ, ὡς εἶπομεν, παντελῶς ἀτιμώρητος μείνῃ...*) δόλον ποιήσας στατουλίβερο. ὡστε λοιπὸν ἀπεδείχθη, καὶ ὅτι δευτέρως τυχῆς ἐστὶν ὁ στατουλίβερος πρὸς τὸν δούλον καὶ τὸν ἐλεύθερον, καὶ μείζονα τὰ τούτου δοκοῦσιν ἀμωρηματα, καὶ μείζονος ἐρίζονται καὶ αἱ ποιναι, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἐλέχθη σοι παραγραφῇ. καὶ τὶ ἐστὶν ὡδὲ μείζον κατὰ τοῦ στατουλίβερος τοῦ δόλον ποιήσαντος, ἢ ἀδιαστικῶς ἀπαιτήσας τοῦ διπλοῦ; εἰ γὰρ οὐ ποιήσει, φησὶ, δόλον, ἀλλ' ἀπὸ φηθνμίας βλάψει, τότε τῷ Ἀκουίλιῳ ἐνέχεται, κὰν πρὸ ἀδπίανος ἐβλαψεν· οὕτως δὲ τοῖσι ἐνέχεται, ὡς ἐνέχεται καὶ ὁ πάντως ἐλεύθερος. βιάπε οἶν, οὗ ὁ μὲν στατουλίβερος κατὰ δόλον βλάβη ἐνέχεται τῇ ἰμφρακτουμ εἰς τὸ διπλοῦν, καὶ χωρὶς δόλου βλάβη ἐνέχεται τῷ Ἀκουίλιῳ ὁ δὲ ἐλεύθερος βλάβη αἰετῶ Ἀκουίλιῳ ἐνέχεται. καὶ λοιπὸν μείζονως τιμωρεῖται ὁ στατουλίβερος καὶ εἰκότως, ὅτι τῆς ἐλευθερίας ἠρημένῃς ἐστὶ, καὶ τὸ τοῦ λόγου τῆς βρώσεως οὐσης ἐν τῷ τούτου στόματι βλάπτει τὴν κληρονομίαν ἢ φηθνμῶν ἢ δουλιενομος. ὅτι δὲ μείζονος τιμωρεῖται ὁ στατουλίβερος παρὰ τὸν ἐλεύθερον, καὶ ἀπὸ τοῦ τελευτ. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. w) ἀναγκῶδι καὶ τὴν ἐκεί παραγραφῇ.

ex culpa locus est, ut tit. 3. cap. 5. et ibi transmissiones. Haec enim, inquit, in factum actio aliam continet poenam in statuliberum, quam Aquilia: quia culpa vel negligentia non competit, ex quibus Aquilia competit. Hac intra annum agitur, Aquilia vero intra triginta annos, ut tit. 3. cap. 23. them. 5. ostendit. Nam etsi ratione dupli plus continet Aquilia haec in factum actio, et acerbior est, quatenus haec indistincte duplum persequitur, Aquilia vero ex inficiatione: quid tamen mirum est, si in reliquis angustior et secundas partes ferens duplum cum severitate, id est, indistincte haec actio persequitur, ut ne, uti diximus, prorsus impunitus maneat statuliber, qui dolum admisit? Itaque probatum est, et secundae conditionis esse statuliberum, si servo et libero homini comparatur, et maiora videri eius delicta, et maiores quoque statui poenas, sicut et in superiori adnotatione dictum tibi est. Et quid hoc loco maius est in statuliberum dolo facientem, quam indistincta dupli petitio? Si enim, inquit, dolo non fecerit, sed culpa dederit damnum, tunc Aquilia tenetur, etiamsi ante aditionem damnum dederit: ita autem ea tenetur, sicut etiam is, qui omnino liber est, tenetur. Observa igitur, statuliberum dolo facientem in factum teneri in duplum, et sine dolo damnum facientem teneri Aquilia: liberum autem hominem, si damnum dederit, semper Aquilia teneri. Itaque maiorem in modum statuliber coercetur: merito, quia libertate adhuc pendente, et ut dici solet, cum cibus adhuc in ore sit, hereditati damnum dat vel culpa vel dolo. Statuliberum autem magis coerceri, quam hominem liberum, etiam ex ult. them. huius capituli discas. Lega et ibi adnotationem.

† Ὁ Ἀκουίλιος.

Aquila.

Ἐὰν ὑπὸ αἰρέσειν ἦν ἢ ἐλευθερία, οὐχ ἀρμόζει ἡ ἀγωγή, ἀλλ' ὡς δούλος σωφρονίζεται.

Si sub conditione relicta sit libertas, non competit haec actio⁷⁾, sed ut servus coercetur. L. I. §. 3. D. XLVII. 4.

οὐχ ἀρμόζει ἡ ἀγωγή] Διότι ὑπερελθῶν x) τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονομος γίνεται δεσποτῆς καὶ τοῦ δούλου, μὴ μὴ τῆς αἰρέσεως τῆς ἐλευθερίας ἐξελθούσης, καὶ λοιπὸν ὡς δούλον ἴδιον δύνανται αὐτὸν σωφρονίζειν. [Sch. h. VII. 378.]

7) non competit haec actio] Quoniam adita hereditate heres dominus fit servi, nondum existente conditione libertatis, et eum castigare potest ut suum servum.

Εἰ δὲ χωρὶς αἰρέσεως ληγατευθῇ τινι, καὶ πρὸ ὑπερσελεύσεως τῆς κληρονομίας ἐν τῇ κληρονομίᾳ πλημμελήσει, χώρα τῇ ἀγωγῇ.

Quodsi pure alicui legatus sit⁸⁾, et ante aditionem hereditatis aliquid admisit in hereditate, huic actioni locus est⁹⁾.

εἰ δὲ χωρὶς αἰρέσεως ληγατευθῇ τινι] Ἐὰν οἰκέτης^{v)} ποῦρος ληγατευθῇ^{w)} περὶ τὴν κληρονομίαν, ἀπὸ τῆς ἀδίτιονος τοῦ κληρονομοῦ ἐναλλάσσεται ἢ ἐπὶ τῷ δούλῳ δεσποτεία· γίνεται γὰρ ἐπὶ^{x)} τοῦ ληγαταρίου. χώρα δὲ ἔχει καὶ οὕτως αὐτὴ ἢ ἀγωγή. καὶ γενικῶς λέγομεν, οἷς θέμασιν ἢ κατὰ τοῦ δούλου δεσποτεία ἢ^{y)} ἐναλλάττεται^{z)}, ἢ ἀπόλλυται, ἢ ἀρμόζει αὐτῷ ἢ ἐλευθερία μετὰ μικρὰν ὑπερθεσίαν τῆς ἀδίτιονος, ἐν τούτοις τοῖς θέμασιν^{d)} ἀρμόζειν ταύτην τὴν ἀγωγήν. εἰ δὲ καὶ φιδεϊκομισσαρία ἐλευθερία δίδεται οἰκέτῃ, καὶ οὕτως ἀμαρτανεῖ τι περὶ τὴν κληρονομίαν, μὴ αὐτὸν προτέρον ἀναγκάζεται ὁ κληρονομος ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ μὴ τὸ ἱκανὸν ποιήσει^{e)}, ἐφ' οἷς ἐβλαψε τὴν κληρονομίαν; ἀλλὰ πολλῶς ὁ θεϊοτάτος Μάρκος^{f)} καὶ ὁ ἡμετέρος βασιλεὺς μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀντέγραψαν, μὴ ἐμποδίζεσθαι τὴν φιδεϊκομισσαρίαν ἐλευθερίαν ποῦρος δεδομένην. ὁ δὲ θεῖος Μάρκος ἀντέγραψε, δικαστῆν δίδουσαι παραχρημα, παρὰ τὴν τοῦ λόγου δίδουσαι. ἀλλ' αὐτὴ ἢ διαταξὶς περὶ τὸν λογοποιεῖν τὸν οἰκέτην νομοθετεῖται ἐνεκεν τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, ἢ ἐν δουλείᾳ διώκησεν. νομίζω δὲ, ὅτι δυνάμεθα ἐπὶ τοῦ βλάσαντος τὴν κληρονομίαν δίδουσαι τὴν ὑπὸ τοῦ πατρός νομοθετηθεῖσαν εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγήν. τὸ δὲ εἰρημῶν, ὅτι περὶ τῶν πρὸ τῆς ἀδίτιονος τῆς κληρονομίας ἀμαρτανόντων αὐτὴ ἢ ἀγωγή διαλέγεται, οὕτως ἀρεῖλομεν δεχέσθαι, πρὶν ἢ καὶ παρ' ἑνὸς τῶν κληρονομῶν ἀδίτευθῇ. εἰ γὰρ ὅλως κὰν εἰς τῶν κληρονομῶν ἀδίτευση, ἀρμόζει εὐθὺς ἢ ἐλευθερία, καὶ τότε ὡς ἐλεύθερος ἀμαρτήσας τῇ φούρτι κατέχεται. [Sch. i. VII. 378.]

8) quodsi pure alicui legatus sit] Si servus pure legatus quid admisit in hereditate, ab aditione heredis mutatur servi dominium: fit namque legatarii. Ita vero huic etiam actioni locus est. Et generaliter dicimus, quibus casibus servi dominium mutatur vel amittitur, vel competit ei libertas post modicum intervallum aditionis, eis hanc actionem competere. Sed et si fideicommissaria libertas detur servo, et is admittat aliquid in hereditate, numquid non prius cogitur heres eum manumittere, quam si satisfecerit in quibus hereditati nocuit? Est autem saepissime a Divo Marco. et ab Imperatore nostro cum patre rescriptum, pure datam fideicommissariam libertatem non impediri. Divo sane Marcus rescripsit, iudicem ex continenti dandum, apud quem oporteat rationes reddi. Sed haec constitutio pertinet ad rationem a servo reddendam actus in servitute administrati. Puto autem, in eum, qui hereditati nocuit, posse dari praetoriam actionem in duplum. Quod autem dicitur, hanc actionem pertinere ad eos, qui ante aditam hereditatem delinquant, sic accipere debemus, antequam vel ab uno ex heredibus adeatur. Nam ubi vel unus heredum adiit, statim competit libertas, et tunc ut liber delinquens furti tenetur.

v) Parva lacuna in Cod. 1350. explenda verbis ὁ τόν, ut Tischendorfus coniecit. w) Adde μαθήσις vel simile quid. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπερελθῶν. y) Fabr. ὁ inserit ante οἰκέτης, quod deest in Cod. 1350. z) Sic Cod. Fabr. ἠμαρτη. a) ἐπὶ melius omittitur. b) ἢ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Sic Cod. Fabr. ἐναλλάττεται. d) Fabr. θέμασιν. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ποιήθη. f) Cod. 1350. Μάρκιλλος hic et postea. Sed retinenda erat Fabroti lectio Μάρκος.



χώρα τῆ ἀγωγῆ] Νοξάλως κατὰ τοῦ νέου δεσπότου. Ζῆτει tit. ιβ. κεφ. ξε. καὶ tit. ε. κεφ. μ. [Sch. k. VII. 379.]

§. 6. Ὅσακις γὰρ ἢ ἐπὶ τῷ δούλῳ δεσποτεία ἀλλάσ-
VII. σεται ἢ ἀπόλλυται, ἢ μετὰ μικρὸν τοῦ ὑπείρξελευ-
σθῆναι τὴν κληρονομίαν ἀρμόζει ἢ ἐλευθερία, δίδονται
ἢ ἀγωγή.

Ὅσακις — ἢ ἐπὶ τῷ δούλῳ δεσποτεία ἀλλάσ-
σεται] † Ὡς ἐπὶ τῶν ληγατευομένων.

ἢ ἀπόλλυται] Ὡς ἐπὶ τοῦ ἀπεντεύθεν ἐλευθερωθέντος.
[Sch. l. VII. 379.]

ἢ μετὰ μικρὸν τοῦ ὑπείρξελευσθῆναι τὴν κλη-
ρονομίαν] Κατὰ⁶⁾ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἀδιότου του
κληρονομοῦ ἐλευθερώθη. [Sch. m. VII. 379.]

§. 7. Ἐὰν ὁ χωρὶς αἰρέσεως ἀποκαταστατικῆ τιμηθεῖς
ἐλευθερία βλάβῃ τὴν κληρονομίαν, ἢ μὲν δόσις αὐ-
τῆς οὐκ ἐμποδίζεται, δίδεται δὲ αὐτῷ ἢ παροῦσα
ἀγωγή. τὸ γὰρ εἰρημένον, ὅτι δικαστῆς δίδεται ἐπὶ
τῷ διασκοπήσει τοὺς λόγους, περὶ λογισμῶν εἰρηται
τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης διοικήσεως.

ὁ χωρὶς αἰρέσεως ἀποκαταστατικῆ τιμηθεῖς
ἐλευθερία] Ὅσον, εἰπὼν σοι· ἀξίω σε, ἵνα μετὰ θανάτου
μου ἐλευθερώσης τὸν δούλον μου. [Sch. n. VII. 379.]

δίδεται δὲ αὐτῷ ἢ παροῦσα ἀγωγή] * Τοῦ Ἀγιο-
θεοῦ. Τουτέστιν, ἢ δίδεται κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐλευθερώσαντος
ἢ παροῦσα ἀγωγή, ἢ δίδεται αὐτῷ τῷ ἐλευθερώσαντι ἢ ἀγωγή
κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐλευθερωθέντος.

αὐτῷ] † Τῷ κληρονόμῳ.

τὸ γὰρ εἰρημένον, ὅτι] Ἐν πλάτει τοῦ Ἰνδικος, ὡς
ἔοικε, λαβόντος χώραν τοῦ διατάγματος ἐπὶ δούλου ἐλευθε-
ρωθέντος, ὅς ἔτυχε διοικήσας τὰ δεσποτικά. καὶ ἐπὶ φάκτω
τινὶ τοιοῦτω γέγονεν ἡ διαταξίς. [Sch. o. VII. 379.]

περὶ λογισμῶν εἰρηται τῆς παρ' αὐτοῦ γενο-
μένης διοικήσεως] Ἐἰ δεήσει^{h)} γούν, ἐπὶ τούτου τοῦ
θέματος ἀναρτηθήσεται ἢ ἐλευθερίαⁱ⁾, ὡς ἕως μέλλοντος
ἐξετασθῆναι^{l)} τοῦ δούλου δι' αὐτὸ ἐποίησατο διοικήσεις. [Sch. p.
VII. 379.]

† Ζῆτει βιβ. ιζ. tit. α. κεφ. ις. ιζ. καὶ tit. β. κεφ. α.

§. 8. Κἂν εἷς μόνος τῶν κληρονόμων ὑπείρξῃ τὴν
κληρονομίαν, ἀρμόζει ἢ εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγή.

κἂν εἷς μόνος — ὑπείρξῃ τὴν κληρονομίαν]
Βεβαιούται γὰρ καὶ τῆ τοῦ ἐνός ὑπείρξευσε ἢ ἐλευθερία,
κἂν οἱ λοιποὶ παρατήσονται^{l)}. [Sch. q. VII. 379.]

ἀρμόζει ἢ εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγή] Ἦγουν ἢ
φούρτι, ὡς ἤδη καὶ τῆ τοῦ ἐνός^{m)} ὑπείρξευσε τῆς ἐλευθερίας
τῷ δούλῳ προσκαρμωσάσης καὶ ὡς ἐλευθέρου αὐτοῦ ἐναγο-
μένου. καὶ ἀνάγνωθι τὸ τέλος τοῦ Ἰνδικος. [Sch. r. VII. 379.]

§. 9. Ἐὰν ὁ ἀπὸ τοῦ ὑποκαταστάτου τοῦ ἀνήβου
κελευσθεῖς ἐλευθερωθῆναι πλημμελήσῃ περὶ τὸν κλη-
ρονομίαν, εἰ μὲν ζῶντος τοῦ ἀνήβου, οὐ χώρα τῆ
ἀγωγῆ· εἰ δὲ μετὰ θάνατον αὐτοῦ πρὸ ὑπείρξευσεως
τῆς κληρονομίας τοῦ ὑποκαταστάτου, ἀρμόζει.

Ἐὰν ὁ ἀπὸ τοῦ ὑποκαταστάτου τοῦ ἀνήβου
κελευσθεῖς ἐλευθερωθῆναι] * Ἐὰν νήπιος γέγυμται
κληρονόμος, καὶ παρὰ τοῦ σουβstitoῦτου αὐτοῦ δέδοται τῷ
οἰκέτῃ ἢⁿ⁾ ἐλευθερία, καὶ ἐν τῷ μέσῳ καιρῷ τινὰ ἀμαρτηθῆ
κατὰ τῆς κληρονομίας ταύτης· εἰ μὲν ἐν ζωῇ τοῦ πονπίλλου
γένηται τί ποτε, δηλὸν ἐστὶ, μὴ εἶναι χώραν ταύτη τῆ ἀγωγῆ·
ἔὰν δὲ μετὰ τελευτῆν τοῦ πονπίλλου, πρὶν γενέσθαι αὐτῷ τινὰ
κληρονόμον, ἀμαρτηθῆ ὁ οἰκέτης, χώραν ἔχειν ταύτην τὴν
ἀγωγήν. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος δεσπο-
ζομένων πραγμάτων κινεῖται αὕτη εἰς τὸ διπλάσιον ἢ ἀγωγή,
ἀλλ' εἰ καὶ ἄλλως διαφέρει τῷ κληρονόμῳ τὸ μὴ ἀμαρτηθῆναι
δόλον περὶ τὰ πράγματα εἰς τὸ περιελθεῖν^{o)} εἰς αὐτόν. καὶ

9) huic actioni locus est] Noxaliter in novum
dominum. Quaere tit. 12. cap. 65. et tit. 5. cap. 40.

Quoties enim in servo dominium mutatur¹⁰⁾ vel
amittitur¹¹⁾, vel post intervallum modicum aditae
hereditatis¹²⁾ libertas competit, haec actio datur.

10) quoties — in servo dominium mutatur]
Ut in servis legatis.

11) vel amittitur] Ut in eo, qui directo manu-
missus est.

12) vel post intervallum modicum aditae
hereditatis] Post duos vel tres dies aditionis he-
reditatis manumissus est.

Si pure honoratus fideicommissaria libertate¹³⁾
damnum dederit hereditati, praestatio eius non im-
peditur: datur tamen ei haec actio¹⁴⁾. Quod enim
dicitur¹⁵⁾, iudicem dari rationum inspiciendarum
causa, de rationibus dicitur actus ab eo admini-
strati¹⁶⁾.

13) si pure honoratus fideicommissaria
libertate] Ut si ita dixero: Rogo te, ut post mor-
tem meam servum manumittas.

14) datur ei haec actio] Hagiotheod. Hoc est,
vel datur adversus ipsum manumissum haec actio, vel
datur ipsi manumissori actio in ipsum manumissum.

ei] Heredi.

15) quod enim dicitur] In πλάτει Indicis lo-
cum, ut videtur, habente constitutione in servo manu-
misso, qui forte administravit res domini. Et de tali
quodam facto facta est constitutio.

16) de rationibus dicitur actus ab eo ad-
ministrati] Si postulet igitur, hoc casu suspen-
detur libertas propter futuram examinationem servi ob
administrationem gestam.

Quaere lib. 17. tit. 1. cap. 16. 17. et tit. 2. cap. 21.

Etiam si unus tantum ex heredibus adierit here-
ditatem¹⁷⁾, in duplum actio competit¹⁸⁾.

17) etiam si unus tantum — adierit heredi-
tatem] Confirmatur enim libertas etiam unius adio-
ne, licet reliqui repudiarint.

18) in duplum actio competit] Hoc est,
furti actio, quod iam unius aditione libertas servo
competierit, et ut liber conveniatur. Et lege finem
Indicis.

Si is, qui a substituto impuberis liber esse ius-
sus est¹⁹⁾, admiserit aliquid in hereditate, si qui-
dem vivo impubere, huic actioni locus non est²⁰⁾:
sed si post mortem eius²¹⁾ antequam hereditatem
adiret substitutus, haec actio competit.

19) si is, qui a substituto impuberis liber
esse iussus est] Si pupillus heres institutus sit,
et a substituto eius libertas servo data, medioque tem-
pore quaedam admittantur in hac hereditate: si quidem
vivo pupillo quid fuerit factum, certum est, locum non
esse huic actioni: sin vero post mortem pupilli, ante-
quam quis ei heres existeret, actionem istam locum
habere. Haec in duplum actio locum habet non tantum
in rebus, quae in bonis fuerunt testatoris, sed et si
quid alias heredis intersit, dolum admissum in rebus
non esse, quominus ad se pervenirent. Et ideo Scaevola
plenius tractat, etsi eam rem subripisset servus, quam

g) Lege μετά. h) Sic Cod. 1350. Fabr. δεήση. i) Sic
Fabr. ἐτασθῆναι. l) Sic Cod. 1350. Fabr. παρατήσονται.
omittere. o) Addendum videtur μὴ ante περιελθεῖν.

Cod. 1350. Fabr. ἀναρτηθείσης τῆς ἐλευθερίας. k) Sic lego.
m) ἐνός Cod. 1350. Deest apud Fabr. n) Malim articulum



διὰ τοῦτο ὁ Σκατρίολος πλατύτερον ἐρακτάειν, ὅτι p), καὶ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ἐφέληται ὁ οἰκέτης, ὡς εἰς ἐνεχύρον ἔλαβεν ὁ τεστατωρ, χάραν εἶναι ταύτην τῆ ἀγωγῆ τῆ πραιτωρίας πλατύτερον γὰρ τῶν ὑπαρχόντων προσηγορίας δεόμεθα ὑπὲρ χρησιμοποίησης τῶν κληρονομῶν· ἐπειδὴ γὰρ εἰς τόπον τῆς φοῦρτι, ὡς ἀνοούσης αὐτῆς διὰ τὸ εἶναι δούλον τῆς κληρονομίας τὸν κλέπτονα, ὑποκατέστησε ταύτην τὴν ἀγωγὴν ὁ πραιτωρ, πιθανώτατον ἐστίν, ἐπὶ παντός θέματος, ἐν ᾧ ἠδύνατο ἢ φοῦρτι κινεῖσθαι, ἀρμόζειν καὶ ταύτην τὴν ἀγωγὴν ὡς ὑποκαταστάσαν τῆ φοῦρτι. καὶ ὡς ἐν κεφ. δεδοκίμασαι αὐτῆ ἢ ἀγωγῆ καὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασι δὲ, ἅτινα καλῆ πίστει ἐνέμετο ὁ τελετήσαντος ἄλλοτρια ὄντα, καὶ ἐπὶ τοῖς κομμοδάτοις αὐτῶ δεδομένοις χάραν ἔχει. εἰ δὲ καὶ καρποὺς μετὰ τελευτῆν τοῦ τεστατωρος ληφθέντας ψηλαφήσει κατὰ δόλον αὐτοῦ ὁ οἰκέτης ὁ τὴν ἐλευθερίαν ἐπιζῶν, χάρα ἐστὶ τῆ ἀγωγῆ, ὡς περ εἰ καὶ τοκετοὺς ἢ γοναὶς μετὰ τελευτῆν τοῦ τεστατωρος γεννηθέντας διαφθεῖρη ἢ ὑφέληται, δίδομεν τὴν ἀγωγὴν.

εἰ μὲν ζῶντος τοῦ ἀνήβου, οὐ χάρα τῆ ἀγωγῆ] Ἐτι γὰρ δοῦλος ἦν, ὡς ἀπὸ τῆς πονπίλλου διαθήκης μέλλον ἐλευθεροῦσθαι. [Sch. e. VII. 379.]

εἰ δὲ μετὰ θάνατον αὐτοῦ] Ὅτι καὶ ἤρξατο ἀρμόζειν ἢ ἐλευθερία, μόνως δεομένη τῆς τοῦ ὑποκαταστατοῦ ὑπερσεισέως. [Sch. t. VII. 379.]

Ὁὐ μόνον ἐπὶ τοῖς πράγμασι τοῦ τελετήσαντος ἀρμόζει αὐτῆ ἢ ἀγωγῆ, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσιν, ὑπὲρ διαφέρει τῶ κληρονομῶ σωξέσθαι, ὡς ἐπὶ ἐνεχύρον δοθέντος τῶ τελετήσαντι, καὶ τοῦ ἐν χρήσει δοθέντος, καὶ ἅτινα καλῆ πίστει ἐνέμετο,

Καὶ τοῖς ληφθεῖσι μετὰ θάνατον τοῦ διαθεμένου καρποῖς καὶ γοναῖς. ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν ὑποπιπτόντων θεμάτων τῆ περι κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆ χάραν ἔχει, ὡς εἰς τόπον αὐτῆς ἐπινοηθεῖσα.

οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς πράγμασι τοῦ τελετήσαντος] Ἐνταῦθα πλατύτερον τῶν ὑπαρχόντων τὴν προσηγορίαν δεόμεθα, ὑπὲρ χρησιμοποίησης δηλονότι τῶν κληρονομῶν. ἐπὶ γὰρ εἰς τόπον τῆς φοῦρτι, ὡς ἀνοούσης αὐτῆς διὰ τὸ εἶναι δούλον τὸν κλέπτην, ὑποκατέστησε ταύτην τὴν ἀγωγὴν ὁ πραιτωρ, πιθανώτατον ἐστίν, ἐπὶ παντός θέματος, ἐν ᾧ ἠδύνατο ἢ φοῦρτι κινεῖσθαι, καὶ ταύτην ἀρμόζειν. [Sch. u. VII. 379.]

† Τοῖς ὑπ' ἐκεῖνον δεσποζομένοις. ὡς ἐπὶ ἐνεχύρον δοθέντος τῶ τελετήσαντι] Ζήτει τι. ιβ'. κεφ. ιδ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. αὐτοῦ πη'. [Sch. x. VII. 379.]

Καὶ ἐπὶ τοῖς ἐπικτηθεῖσι τῶ ἀνήβω καὶ ὑποκλαπέισι, πρὶν ὑπερσεισθῆναι τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσιν, οἷς διαφέρει τῶ κληρονομῶ μὴ ἀποκηθῆναι, χάρα τῆ ἀγωγῆ.

καὶ ἐπὶ τοῖς ἐπικτηθεῖσι τῶ ἀνήβω] Ἐὰν ὁ κήπιος μετὰ τελευτῆν τοῦ πατρὸς ἐπικτησθῆται τινα, καὶ τελετήσαντος αὐτοῦ, μὴπω δὲ ἀδιτεύσαντος τοῦ σουβσιτιούτου, ὑφαιρεθῆ ταῦτα, καὶ οὕτω λέγομεν ἀρμόζειν ταύτην τὴν ἀγωγὴν. εἰς πάντα γὰρ, ὅσα διαφέρει τῶ κληρονομῶ μὴ ὑφαιρεθῆναι, χάραν ἔχει αὐτῆ ἢ ἀγωγῆ. [Sch. y. VII. 379.]

τῶ ἀνήβω] † Ὡς ἐδόθη ὑποκαταστατοῦ. καὶ ὑποκλαπέισι, πρὶν ὑπερσεισθῆναι τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ] Διαφέρειται γὰρ ταῦτα τῶ ὑποκαταστατῶ αὐτοῦ. [Sch. z. VII. 379.]

πρὶν ὑπερσεισθῆναι] † Παρὰ τοῦ ὑποκαταστατοῦ.

Ὁὐ μόνον πρὸς κλοπὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν ζημίαν ἐπαχθεῖσαν παρ' αὐτοῦ τῆ κληρονομίᾳ, ἀρμόζει ἢ ἀγωγῆ.

οὐ μόνον πρὸς κλοπὴν] * Ὁὐ μόνον δὲ εἰς τὰς κλοπὰς ἀρμόζει αὐτῆ ἢ ἀγωγῆ, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν ζημίαν παρὰ τοῦ οἰκέτου συμβαινούσαν. ἀγωγῆ] † Πρὸςφορος οὐτίλος.

testator pignori acceperat, locum esse huic actioni praetoriae: plenius enim appellatione honorum opus habemus pro utilitate heredum: quia enim in locum actionis furti deficientis propterea, quod fur sit hereditarius servus, hanc actionem substituit Praetor, veri simillimum est, in omni casu, in quo furti agi potuit, etiam hanc actionem competere, quippe actioni furti substitutam. Et in summa probatur, hanc actionem et in rebus alienis, quas defunctus bona fide possidebat, et in commodatis ei locum habere. Sed et si fructus post mortem testatoris perceptos hic servus, qui libertatem sperat, dolo contractaverit, locus erit huic actioni, sicut et si partus vel foetus post mortem testatoris agnatos corruperit vel subriperit, hanc actionem damus.

20) si quidem vivo impubere, huic actioni locus non est] Adhuc enim servus erat, qui futurus est liber ex pupillari testamento.

21) sed si post mortem eius] Cum et incipit competere libertas sola indigens aditione substituti.

Non tantum in rebus defuncti²²⁾ haec actio L. I. §. 10. competit, sed etiam in omnibus, quas servari heredis D. XLVII. interest, ut in pignore defuncto dato²³⁾, et in commodato, et in eis, quae bona fide possedit, 4.

Et in fructibus post mortem testatoris perceptis, §. 11. et foetibus. Nam in omnibus casibus, in quibus furti in duplum agi potest, haec actio locum habet, quasi in locum eius excogitata.

22) non tantum in rebus defuncti] Hic latius honorum appellationem accipimus, pro utilitate heredum videlicet. Quia enim in locum actionis furti, quae deficit propterea, quod fur servus est, substituit hanc actionem Praetor, veri simillimum est, omni casu, quo furti agi potest, etiam hanc actionem competere.

Quae in bonis eius fuerunt. 23) ut in pignore defuncto dato] Quaere tit. 12. cap. 19. them. 2. et eiusdem cap. 88.

Et in quaesitis impuberi²⁴⁾ et subreptis, ante- §. 12. 13. quam eius adeatur hereditas²⁵⁾, et in omnibus, quae heredis interest non amoveri, actioni locus est.

24) et in quaesitis impuberi] Si impubes post mortem patris quaedam adquisierit, et mortuo eo, necdum adita hereditate a substituto, ea subripiantur, istam quoque actionem competere dicimus. In omnibus enim, quae heredis interest non subripi, locum habet haec actio.

impuberi] Cui substitutus datus est. 25) et subreptis, antequam eius adeatur hereditas] Pertinent enim haec ad substitutum eius.

antequam adeatur] A substituto.

Non solum ad furtum²⁶⁾, sed etiam ad omne §. 14. damnum ab eo hereditati illatum haec actio²⁷⁾ pertinet.

26) non solum ad furtum] Non tantum autem ad furta ista actio pertinet, sed etiam ad omne damnum a servo illatum.

27) haec actio] Competens utilis.

p) ὅτι delendum videtur. q) Fabr. ἐστι. r) ἢ habet Fabr. Quod retinui, licet in Cod. 1350. desit.



§. 15. ¹Εάν⁵⁾ τις μὴ νέμηται, οὐ γίνεται κλοπή. κληρονομία δὲ οὐ νέμεται· ἀποτελέσματος γὰρ καὶ ψυχῆς ἢ νομῆς χρῆζει. οὔτε οὖν ὁ κληρονόμος πρὸ τοῦ δράσασθαι νέμεται, οὔτε μεταφέρει νομὴν εἰς αὐτὸν ἢ κληρονομία, ἐπειδὴ οὐ νέμεται αὐτῇ.

ἔάν τις μὴ νέμηται] Ἐλεγε ἐν τῇ κληρονομίᾳ ὁ Σκαεβόλας⁶⁾ τῆς νομῆς γίνεσθαι κλοπὴν. ἀμέλει εἰ μηδεὶς ἐστὶν ὁ τὸ πρᾶγμα νεμομένος, ἤρπειτο κλοπὴν ἀμαρτάνεσθαι. διὰ τοῦτο ἐφασκεν, μηδὲ ἐπὶ τοῖς κληρονομιαῖοις κλοπὴν ἀμαρτάνεσθαι, ἐπειδὴ ἡ κληρονομία νομὴν οὐκ ἔχει· αὐτὴ γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ φακτῷ τῆς κατοχῆς καὶ ἐν τῷ λογισμῷ τοῦ κατέχοντος γίνεται. ἀλλ' οὐδὲ ὁ κληρονόμος νέμεται τὰ τῆς κληρονομίας πράγματα, πρὶν τῆς νομῆς αὐτῶν ἐπιλάβηται· ἐκεῖνα γὰρ μεταφέρει πρὸς αὐτὸν ἢ κληρονομία, τα ὄντα παρ' αὐτῇ τῇ κληρονομίᾳ. οὐκ ἦν δὲ νομὴ κληρονομίας ἐν τῇ κληρονομίᾳ. ζῆτει βιβ. ν. tit. α. κεφ. λγ. περὶ τὰ μέσα, καὶ βιβ. λε'. tit. θ. κεφ. λ'. θεμ. β'. [Sch. a. VII. 379. sq.]

ἀποτελέσματος γὰρ καὶ ψυχῆς ἢ νομῆς χρῆζει] Ἔχοντες σωματικῶν κατοχῆν καὶ φακτῶν. τὸ δὲ, ψυχῆς, εἰρηται διὰ τὸν μαινόμενον· ὁ γὰρ τοιοῦτος, ἐπεὶ οὐκ αἰσθάνεται, οὐδὲ δυναθῆναι δράσασθαι νομῆς. καὶ διὰ τοῦτο, ἐάν τις κλέψῃ, ὅπερ ὁ μαινόμενος ἐν τῇ μανίᾳ ἐδράξατο, οὐκ ἐνασχῆται τῇ φουρτίᾳ· οὐδὲ γὰρ ἀπὸ νεμομένου ἔλαβεν. ἕτερον μόντοι, ὅταν ἐν τῷ ἡφαιρῶν ἐδράξατο νομῆς· ταυτην γὰρ καὶ μετὰ τὴν μανίαν φυλάττειν δύναται. [Sch. b. VII. 380.]

οὔτε οὖν ὁ κληρονόμος πρὸ τοῦ δράσασθαι νέμεται] Ζῆτει βιβ. ν. tit. β. κεφ. γ. ν. νε'. καὶ tit. γ. κεφ. κδ'. θεμ. β. μγ. μέ. καὶ tit. α. κεφ. ιθ'. καὶ λε'. καὶ νθ'. ζῆτει καὶ tit. ε. κεφ. μ'. καὶ tit. ιβ'. κεφ. ξε'. [Sch. c. VII. 380.]

οὔτε μεταφέρει νομὴν εἰς αὐτὸν ἢ κληρονομία] Μετὰ τελευτῆν τοῦ διαθεμένου ταύτης δραξαμένου⁷⁾. ἐπιτοίγε ἦν εἶχε πρὸ τούτου, μεταφέρει. [Sch. d. VII. 380.]

§. 16. ²Εάν ὁ κληρονόμος ἐτέρῳ τρόπῳ δύναται τὸ ἴδιον ἀναλαβεῖν, ἀργεὶ ἢ παροῦσα ἀγωγή. εἰς τὸ διαφέρειν γὰρ κινεῖται.

ἔάν ὁ κληρονόμος ἐτέρῳ τρόπῳ δύναται τὸ ἴδιον ἀναλαβεῖν] Τυχὸν διὰ⁸⁾ ἢ ἐν ῥέμ, ἢ ἀδ ἐξιβένδουμ. [Sch. e. VII. 380.]

εἰς τὸ διαφέρειν γὰρ κινεῖται] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Πολλὰκις ἔμαθες, ὅτι ἡ ἴμφακτος ἐν ἀπορία πάσης ἄλλης ἀγωγῆς δίδεται. κατὰ ταύτην οὖν τὴν ἀπολουθίαν καὶ ἀδὲ γίνεται. καὶ εἴν ὑπεσι, φησὶν, ἄλλη ἀγωγή, ἢ παρούσα ἀργεὶ ὡς ἴμφακτος· κινεῖται γὰρ λοιπὸν ἢ ἐτέρα εἰς τὸ διαφέρειν ἢ οὖν εἰς ἀνάληψιν τοῦ πράγματος. εἰ δὲ τό, εἰς τὸ διαφέρειν κινεῖται, περὶ τῆς παρούσης ἴμφακτ. θελήσεις εἰπεῖν, διαφέρειν ἔμαθες ἐν tit. ε. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. μς. θεμ. . . καὶ τῇ ἐκεῖ παραγραφῇ ὀνομάζεσθαι καὶ τὸ διπλοῦν, καὶ τὸ τριπλοῦν, καὶ τὸ τετραπλοῦν. εἰπέ γοῦν οὕτως· ἢ γὰρ παρούσα ἴμφακτος εἰς τὸ διαφέρειν κινεῖται, ἢ οὖν εἰς τὸ διπλοῦν, καὶ ποιναιλία ἐστίν. εἰ γοῦν ἐστὶ δυνατὸν, δι' ἐτέρας ἀγωγῆς ἀναλαβεσθαι τὸ πρᾶγμα, μὴ κινηθῆναι τὴν παρούσα ποιναιλία· εἰ δὲ κινδυνεύει στέρηθαι τοῦ πράγματος, τότε χρῆσασθαι ταύτῃ.

* Ἐκεῖνο δὲ ἀληθές ἐστίν, ὅτι, εἰ δύναται ἄλλως ἀπολαβεῖν τὰ ἴδια ὁ κληρονόμος, οὐ δίδεται αὐτῷ ἢ πρακτωρία ἀγωγή αὐτῇ· ἐπειδὴ εἰς τὸ διαφέρειν γίνεται ἢ καταδικη.

§. 17. ³Ἐξωθεν τῆς παρούσης ἀγωγῆς ἐστὶν ἢ τὰ ἴδια ἐκδικούσα ἀγωγή.

§. 18. Αὕτη δὲ κληρονόμοις καὶ διαδόχοις δίδεται.

ἔξωθεν τῆς παρούσης ἀγωγῆς] Πρὸς ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ καὶ τὴν ἐν ῥέμ ἔχειν αὐτὸν ὀμολογεῖται· αὕτη γὰρ κατὰ μίμησιν τῆς φουρτί ἀρμόζει. καὶ κληρονόμοις δὲ καὶ λοιποῖς διαδόχοις λέγομεν ἀρμόζειν αὐτῇ⁹⁾ τὴν ἀγωγήν. καὶ ζῆτει tit. α. κεφ. α. καὶ ἐπιστολῶν. δ. tit. ιβ'. [Sch. f. VII. 380.]

Si quis non possideat²⁶⁾, non fit furtum. Hereditas vero non possidet: facto enim et animo eget possessio²⁹⁾. Neque igitur heres possidet, antequam apprehendat³⁰⁾, neque hereditas in eum transfert possessionem³¹⁾, cum ipsa non possideat.

28) si quis non possideat] Aiebat Scaevola, in hereditate possessionis furtum fieri. Denique si nullus sit rei possessor, negabat furtum fieri. Idcirco dicebat, rei hereditariae furtum non fieri, quia hereditas possessionem non habet, quae in ipso facto detentionis et animo detinentis consistit. Sed neque heres possidet res hereditarias, antequam possessionem earum apprehenderit: illa enim in eum transfert hereditas, quae hereditatis fuerint. Possessio autem hereditatis non fuit in hereditate. Quare lib. 50. tit. 1. cap. 33. circa medium, et lib. 35. tit. 9. cap. 30. them. 2.

29) facto enim et animo eget possessio] Hoc est, corporali detentione et facto. Quod autem de animo dicitur, dictum est propter furiosum, qui, cum intellectu careat, neque apprehendere possessionem potest. Et ideo si quis subripiat, quod furiosus in furore apprehendit, furti non convenietur: neque enim possessori furtum fecit. Aliud est, si, dum sapit, apprehendit possessionem: hanc enim et post furorem servare potest.

30) neque igitur heres possidet, antequam apprehendat] Quare lib. 50. tit. 2. cap. 3. 50. 55. et tit. 3. cap. 24. them. 2. 43. 45. et tit. 1. cap. 19. et 35. et 59. Quare et tit. 5. cap. 40. et tit. 12. cap. 65.

31) neque hereditas in eum transfert possessionem] Post mortem testatoris ab eo apprehensam. At quam antea habuit, transfert.

Si heres alio modo potest suum recipere³²⁾, cessat haec actio. Nam in id quod interest intenditur³³⁾.

32) si heres alio modo potest suum recipere] Puta in rem actione, vel ad exhibendum.

33) nam in id quod interest intenditur] Hagiotheod. Saepius didicisti, in factum actionem deficiente omni alia actione dari. Sic et hoc loco fit. Et si alia, inquit, actio est, haec actio cessat, cum in factum sit: nam altera agitur in id quod interest, id est, ad rem recipiendam. Sed si verba, in id quod interest intenditur, de hac actione in factum dicere velis, eo quod interest didicisti tit. 5. huius libri, cap. 46. them. . . et adnotatione ibi posita, etiam duplum, triplum et quadruplum significari. Sic igitur dicas: Haec enim in factum actio in id quod interest intenditur, id est, in duplum, et poenalis est. Si igitur alia actione res recuperari possit, hac poenali actione ne agatur: sin autem rem amissurus sit, ea utatur.

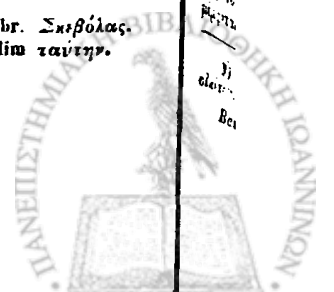
Illud autem verum est, si potest alias heres suum recipere, non dari ei hanc praetoriam actionem: cum in id quod interest condemnatio fiat.

Praeter hanc actionem³⁴⁾ est vindicatio³⁵⁾.

Haec³⁶⁾ vero heredibus et successoribus datur³⁷⁾.

34) praeter hanc actionem] Praeter hanc actionem et habere eum in rem actionem constat: haec enim ad similitudinem actionis furti competit. Item heredibus et ceteris successoribus hanc actionem competere dicimus. Et quare tit. 11. cap. 1. et Instit. 4. tit. 12.

5) I. 1. §. 15. D. h. t. legitur in sch. u. ad Basil. XXI. 3. cap. 11. (Fabr. II. 647. Heimb. II. 457.) 6) Fabr. Σκαεβόλας. 7) Sic Cod. 1350. Fabr. ὀμολογεῖται. 8) Sic Cod. 1350. Fabr. δραξαμένου. 9) Adde τῆς post διὰ. x) Malim ταυτην.



* Τοῦ αὐτοῦ). Κατασκευάζων τὸ ἐν τῷ πρὸ τούτου θέματι ἤθελον, αὐτίκα ἐπάγει καὶ παραδίδωσι καὶ τρόπον καὶ τόπον οὗ ἔχει χώραν, καὶ φησιν, ὅτι φαινομένου τοῦ πράγματος ἔχει αὐτὴν τὴν ἐν θέμῃ καὶ λοιπὸν κινήσάτω τὴν ἐν θέμῃ. ὅτε γὰρ οὐ δύναται ὁπωσδήποτε ἐπαναστασάσθαι αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, τότε καὶ μόνον ἔχει τὴν παροῦσαν ἴμφοκτον. ἢ τὰ ἴδια ἐκδικουσα ἀγωγὴ] † Ἡ ἐν θέμῃ οὐτίλια. αὐτῇ] † Ὡς ἢ ἐν θέμῃ καὶ ἢ οὐτίλια. καὶ διαδόχοις δίδονται] † Ὡςπερ καὶ ἡ φούρτι.

Πολλῶν ἐλευθερωθέντων καὶ πλημμελησάντων, ἕκαστος εἰς ὁλόκληρον ἤγουν εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται, καὶ οὐκ ἐλευθεροῦται ὁ εἰς, τοῦ ἐτέρου ἐναγομένου ἢ καταβάλλοντος.

Πολλῶν ἐλευθερωθέντων] Σημειῶσαι καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ποινὰ ἐστίν. εἰ γὰρ ἦν μίξτα, οὐκ ἐνεχέτο ἕκαστος εἰς τὸ διπλοῦν. καὶ ζήτησι τι. γ. κεφ. ν. θεμ. β. καὶ κεφ. αὐτοῦ ια. θεμ. γ. καὶ τι. ι. κεφ. κα. καὶ τι. ιβ. κεφ. κα. θεμ. παρατελεῖται. καὶ σημειῶσαι, ὅτι, ἐάν πολλοὶ δούλοι τιμηθῶσιν ἐλευθερία, καὶ ἀμαρτήσιν κατὰ δόλον περὶ τὰ κληρονομία, πάντες εἰς τὸ διπλοῦν ἐνάγονται, καὶ ἐπειδὴ πάντες ἐξ ἀμαρτήματος ἐνάγονται, οὐδεὶς αὐτῶν ἐκ τῆς κατὰ τοῦ ἐτέρου ἐναγωγῆς ἐλευθεροῦται καθ' ὑπόδειγμα τῆς φούρτι. [Sch. g. VII. 380.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Καὶ τοῦτο διὰ πλείονα καὶ σφοδρότεραν τιμωρίαν τῶν στατουλιβέρων, εἰ γὰρ τὸ παρὸν ἀμαρτήματα πολλοὶ ἐλευθεροὶ ἤμαρτον, οὐκ ἂν πολλὰς εἶδον ποινὰς, ἀλλ' ἐνὸς καταβαλόντος οἱ ἄλλοι ἐλευθεροῦνται κατὰ τὴν διαίρεσιν, ἢ ἔμαθες ἐν τι. γ. κεφ. ιβ. καὶ τῇ ἐκεῖ παραγραφῇ. τῶς δὲ καὶ ἐντεῦθεν σημειῶσαι, ὅτι σφοδρότερόν τε καὶ πλέον τιμωροῦνται οἱ στατουλιβέρους παρὰ τοὺς ἐλευθεροὺς, καθὼς καὶ ἐν τῇ εἰς τὸ α. κεφ. ἐλέχθη παραγραφῇ.

† Γραφέντων ἐν διαθήκῃ. πλημμελησάντων] † Πρὸ τοῦ ὑπερβελθεῖν τὸν κληρονομόν.

β. Γαι. Ἐάν πρὸ μιροῦ τοῦ ἀρμόσαι τὴν ἐλευθερίαν βλάβῃ τὴν κληρονομίαν ὁ δούλος, οὐκ ἀρμόζει ἢ ἀγωγῇ, κἂν τὴν βλάβην ὁ δεσπότης ἠγνόησεν. καὶ οἰοσδήποτε γὰρ δεσπότης, εἰ καὶ ἀγνόησεν τὴν παρὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ γενομένην αὐτῷ κλοπὴν ἢ ζημίαν, οὐ δύναται μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἀγωγὴν ἔχειν κατ' αὐτοῦ.

ἐάν πρὸ μικροῦ τοῦ ἀρμόσαι τὴν ἐλευθερίαν] Μετὰ ὑπερβέλει μὲν τῆς κληρονομίας. [Sch. h. VII. 381.]

Εἰ καὶ*) πρὸ μικροῦ τοῦ ἀρμόσαι τὴν αἰρετικὴν ἐλευθερίαν ὑποκλέψει τίποτε ὁ οἰκέτης, ἢ διαφθείρη ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότη, οὐκ εἰσάγεται αὐτῇ ἢ ἀγωγῇ, διὰ τοῦτο κἂν ἀγνοῇ ὁ κληρονομὸς ἢ ἄλλος οἰοσδήποτε δεσπότης, ἀπὸ τοῦ στατουλιβέρου, ἢ ἀπὸ τοῦ ἰδίου δούλου ἀποσυληθῆναι πρᾶγμα, ἢ διαφθερῆναι, οὐδὲ οὕτως ἐπιτυγχάνει τοῦ δυνασθαι μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἔχειν τινὰ ἀγωγὴν, καὶ τοῦτο ἡμαρτηκός οἰκέτου*), εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν πολλοῖς θέμασιν^{β)} ἢ δικαία ἀγνοία συγγνώμης ἀξιοῦται. ὁ δὲ Λαβίων ἐλεγεν, ἐάν συντόμως ἐξέλθῃ τῆς ἐλευθερίας ἢ αἴρεσις, ἀποκλείψαντος ἡδὴ τοῦ οἰκέτου, ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ αὐτὸν ἐνάγεσθαι. [Sch. i. VII. 381.]

* Τοῦ αὐτοῦ). Δοκεῖ τοῦτο ἐναντιοῦσθαι πρὸς τὸ τέλος τοῦ β. θεμ. τοῦ α. κεφ. ἀλλ' ἡ διαφορὰ ἐστίν αὐτῇ. ἐκεῖ μὲν τὸ μικρὸν ἐν ἡμέραις ἐθεωρεῖτο ὠρισμέναις· τί γὰρ, ὅτι μετὰ δέκα ἡμέρας τῆς ὑπερβέλειως ὠρισθῆναι εἶναι ὁ δούλος ἐλευθερός; ἐνταῦθα δὲ ὑπὸ αἴρεσιν ἢ ἢ ἐλευθερία, ἥτις ἔχει αἰεὶ πολλὴν ἀδελίαν, καὶ κἂν μετὰ μικρὸν καὶ συντόμως ἐξέλθῃ, τοῦτο τῆς τύχης ἔργον ἐστίν. ἡμεῖς δὲ πρὸς τὴν φυσικὴν ἀδελίαν τῆς αἴρεσεως ἀποβλέποντες δούλον ἐξ ὁρδοῦ πρὸ τῆς ἐκβάσεως ἔχομεν τὸν ὑπὸ αἴρεσιν ἐλευθερωθέντα, κἂν ταχίον συμβῇ ἐξελθεῖν τὴν αἴρεσιν, κἂν τε μή. καὶ ταῦτα μὲν ὁ παρῶν νομοθέτης· καὶ διὰ τοιούτους λόγους οὐκ ἐναντιοῦται πρὸς τὸ ἤθελον θέμα τοῦ α. κεφ. ἀλλὰ γοτεύει τοῦτον καὶ μὲνεται ὁ ἐν τῷ ἐπιμένῳ γ. κεφ. Λαβίων. ἀνάγνωθι οὖν

Eiusdem. Confirmans id, quod anteriori themate dictum est, subiicit et tradit modum et locum, ubi competit, aitque, extante re habere eum in rem actionem, quam instituere debet. Nam cum nullo modo rem sibi servare potest, tunc solum hanc in factum actionem habet.

35) vindicatio] Actio in rem utilis.

36) haec] Ut et in rem et utilis actio.

37) et successoribus datur] Ut et actio furti.

Si plures libertatem acceperint³⁸⁾, et aliquid admiserint³⁹⁾, singuli in solidum, id est, in duplum, tenentur, et uno convento vel solvente, alter non liberatur.

38) si plures libertatem acceperint] Ex hoc nota, poenalem esse. Nam si esset mixta, singuli non tenerentur in duplum. Et quaere tit. 3. cap. 50. them. 2. et eiusdem cap. 11. them. 3. et tit. 10. cap. 21. et tit. 12. cap. 21. them. penult. Et nota, si plures servi honorentur libertate, et dolo quid admittant in rebus hereditariis, omnes in duplum teneri, et cum omnes ex delicto teneantur, ex unius conventionem alterum non liberari, exemplo actionis furti.

Hagiotheod. Et hoc propter pleniorum et acerbiorem statuliberorum coercionem: nam si hoc delictum plures liberi admitterent, non plures praestarent poenas, sed uno solvente reliqui liberarentur, secundum distinctionem, quam didicisti in tit. 3. cap. 32. et adnotatione ibi posita. Hinc etiam nota, statuliberos acerbius et plus coerceri, quam liberos homines, ut et in adnotatione ad cap. 1. dictum est.

In testamento.

39) et aliquid admiserint] Antequam heres adeat.

II Gai. Si paulo antequam competeret libertas¹⁾, servus damna dederit hereditati²⁾, non competit haec actio³⁾, licet dominus damnum ignoraverit⁴⁾. Nam et qualiscunque dominus, licet ignoraverit furtum damnumve sibi a servo factum, post libertatem cum eo agere non potest.

1) si paulo antequam competeret libertas] Post aditionem tamen hereditatis.

Si paulo antequam libertas conditionalis competeret, subripuerit aliquid servus, aut corruperit ignorante domino, non introducitur haec actio. Et ideo licet ignoret heres aut quilibet alius dominus, a statulibero vel a servo suo vel amotam rem vel corruptam, non impetrat post libertatem eius ullam in eum actionem, quamvis in pluribus aliis causis iusta ignorantia veniam mereatur. Labeo autem ait, si cito extitit conditio libertatis, cum iam furtum fecisset servus, eum haec actione conveniendum.

Eiusdem. Hoc obstare videtur fini them. 2. cap. 1. sed differentia haec est. Illic quidem breve tempus in certis diebus cernebatur, ut si post decem dies ab adita hereditate servus liber esse iussus est: hic autem libertas sub conditione erat, quae semper habet multam incertitudinem, et licet paulo post et cito extiterit, hoc fortunae tribuendum est. Nos vero ad naturalem conditionis incertitudinem respicientes pro servo directo ante eventum conditionis habemus sub conditione manumissum, sive citius conditio extiterit, sive non. Et haec quidem hic tradit Iurisconsultus: et ob has rationes non repugnat dicto themati cap. 1. sed notat eum et reprehendit Labeo in sequenti 3. cap. Lege ergo et

γ) Intellige Hagiotheodoritum. α) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. α) Legendam videtur κατὰ τοῦ ἡμαρτηκός οἰκέτου. Ἐτιαν Cuiacius vertit: in eum. β) Fabr. θέμασι. ε) Id est, Hagiotheodoriti.



καὶ τὸν ἐν τῷ παρόντι παλαιόν, καὶ τὴν ἐν τῷ ἐπομένῳ γ'. κεφ. παραγραφῆν.

τὴν ἐλευθερίαν] † Τὴν αἰρετικὴν.]

βλάβη τὴν κληρονομίαν ὁ δοῦλος] Μετὰ δὲ ὑπεικελευσιν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο εἴπῃς, ἐναντιούσαις^{d)} τῷ τέλει τοῦ β. θεμ. τοῦ α. κεφ. καὶ τῷ γ. κεφ. [Sch. k. VII. 381.]

οὐχ ἀρμόζει ἡ ἀγωγή] † Κατὰ τοῦ δούλου μετὰ τὸ ἐλευθερωθῆναι.

κἂν τὴν βλάβην ὁ δεσπότης ἠγνόησεν] Ἦγουν, πρὸ τοῦ γνῶναι τὴν ζημίαν ὁ κληρονομος ἐπέδῃκεν αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν. εἰ γὰρ ἔγνω, ὠφείλει αὐτὸν σωφρονίσαι ἔτι δούλον αὐτοῦ ὄντα. [Sch. l. VII. 381.]

L. 3. XLVII. 4. γ'. Οὐλλίαν. Ἐὰν ὁ ὑπὸ αἵρεσιν ἐλευθερωθεὶς ἀποκλέψῃ, καὶ τάχιον ἐξέλθῃ ἢ αἵρεσις, ἀρμόζει αὐτῇ ἡ ἀγωγή.

ἔὰν ὁ ὑπὸ αἵρεσιν ἐλευθερωθεὶς ἀποκλέψῃ] * Τοῦ αὐτοῦ. Ὅτι μὲν ὁ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ β. κεφ. νομοθέτης διαφορὰν ἔχει δούλου ὑπὸ αἵρεσιν ἐλευθερωθέντος καὶ ὑπὸ μέτριον χρόνον, ἢ ἀνωτέρῳ περὶ τοῦτου ἐδίδαξέ σε παραγραφῆν, ἀλλ' ὁ παρῶν νομοθέτης ὁ λαβῶν μὴ ἀρεσκόμενος τῷ ἀνωτέρῳ β. κεφ. ἀλλὰ μεμφομενος ὡς περὶ τὸ ἐκείνου ἀδιάστικτον, καὶ τὸ ὑπὸ αἵρεσιν διαστίζει' καὶ εἰ μὲν μετὰ μικρὸν χρόνον τῆς ὑπεικελεύσεως τοῦ κληρονομίου ἐξέλθῃ ἢ αἵρεσις, ἔχει τότε τὸ θέμα ὁμοίως τῷ β. θεμ. τοῦ α. κεφ. καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν κανόνα ἀγεῖ. . . . εἰ δὲ μὴ μετὰ μέτριον χρόνον τῆς ὑπεικελεύσεως τοῦ κληρονομίου ἐξέλθῃ ἢ αἵρεσις, τότε, φησί, χώραν ἔχει τὸ ἀνωτέρῳ β. κεφ. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι πολλάκις ἕτερος νομοθέτης τὸν ἕτερον μέρμεραι, καὶ τὴν ἐκείνου κατὰ τι μεταμείβει νομοθεσίαν, αὐτίκα κατὰ πόδας ἐκείνου κείμενος, ὡς ἑμαῖτες μὲν καὶ ἀπὸ τοῦ βιβ. νη'. τίτ. α'. κεφ. τελευτ. καὶ τῆς ἐκεῖ παραγραφῆς τελευταίας, μάθῃς δὲ καὶ ἐνταῦθα.

καὶ τάχιον ἐξέλθῃ ἢ αἵρεσις] Ἄμα τῇ κλοπῇ, καὶ σχεδὸν πρὸ ὑπεικελεύσεως, ἢ σὺν τῇ ὑπεικελεύσει ἐξηργετο καὶ ἡ αἵρεσις. [Sch. m. VII. 381.]

TITULOS IΔ'.⁸⁾

Περὶ κλοπῆς κατὰ καπηλίων καὶ πανδοχῶν.

I. pr. §. 3. XLVII. 5. α'. Ἐὰν^{h)} κλαπῇ τι ἐν καπηλείῳ ἢⁱ⁾ πανδοχείῳ παρὰ τῶν ὄντων ἐν αὐτοῖς, εἴτε συμβουλή καὶ συνεργία^{k)} τοῦ προϊσιτάτος^{l)}, ἔξουσίαν ἔχει ὁ κλαπεύς, ἢ τὴν περὶ κλοπῆς^{m)} ἀγωγήν κινῆσαι κατὰ τοῦ κλέπτου, ἢ τὴν πραιτωρίανⁿ⁾ κατὰ τοῦ προϊσιτάτος τοῦ καπηλείου.

ἔὰν κλαπῇ τι ἐν καπηλείῳ ἢ πανδοχείῳ] * Κατὰ τῶν γυμναζόντων αὐτῇ καπηλείῳ καὶ πανδοχείῳ, ὡς, εἰ τι κλαπῇ παρ' ἐκείνων, οὐστίντας εἶχον ἐν τῷ πλοίῳ, ἢ τῷ καπηλείῳ, ἢ τῷ πανδοχείῳ, δίδονται ἀγωγή, εἴτε σπουδῇ καὶ συμβουλῇ τινος ἐκείνων, οἷτινες ἐν ταύτῃ τῇ νηὶ τοῦ πλεύσαι αὐτὴν ἔνεκεν ἐτύγγαχον. δεχόμεθα δὲ ἔνεκεν τοῦ πλεύσαι τὴν ναῦν εἶναι ἐν αὐτῇ ἐκείνους, οὓς διὰ τοῦτο προσκαλεῖται ὁ ἐξεγκίτωρ ἐπὶ τῷ πλεύσαι τὴν ναῦν, τουτέστι, τοὺς ναύτας. αὐτῇ δὲ ἡ ἀγωγή εἰς τὸ διπλάσιον ἀρμόζει. ὅτε γὰρ ἐν τῷ καπηλείῳ, ἢ ἐν τῷ πλοίῳ ἀπόληται πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ἐδίκτου τοῦ πραιτωρός γίνεται ἔνοχος ὁ ἐξεγκίτωρ τοῦ πλοίου ἢ τοῦ καπηλείου, ὥστε ἔξουσίαν ἔχειν τὸν ἀπολέσαντα τὸ πρᾶγμα, εἴτε βούλεται κατὰ τοῦ ἐξεγκίτωρος τὴν πραιτωρίαν ταύτην κινῆναι ἀγωγήν, εἴτε κατ' αὐτοῦ τοῦ κλέψαντος τὴν πολιτικὴν φοῦρτι. εἰ δὲ ἀνεδέξατο εἰς ἑαυτὸν ὁ ἐξεγκίτωρ τὴν τῶν ἐμβληθέντων πραγμάτων παραφυλακὴν, οὐκ εἶναι τὴν φοῦρτι ἔχει

Antiquum ad hunc locum, et adnotationem in sequenti cap. 3.

libertas] Conditionalis.

2) servus damnum dederit hereditati] Post aditionem. Nam nisi hoc dixeris, pugnabis cum fine them. 2. cap. 1. et cap. 3.

3) non competit haec actio] Adversus servum post manumissionem.

4) licet dominus damnum ignoraverit] Id est, priusquam heres sciret damnum hereditati illatum, si imposuerit ei libertatem. Nam si scierit, debuit eum ut servum castigare.

III. Ulpian. Si sub conditione manumissus res amoveat¹⁾, et cito existat conditio²⁾, haec actio competit.

1) si sub conditione manumissus res amoveat] Eiusdem, Iurisconsultum in superiori 2. cap. distinguere inter servum sub conditione et ex modico tempore manumissum, superior adnotatio te docuit. Sed hic Iurisconsultus, Labeo videlicet, non contentus superiori 2. cap. verum reprehendens id quasi indistinctum, etiam de eo, qui sub conditione manumissus est, distinguit: et si quidem post modicum intervallum aditionis heredis existat conditio, hoc thema simile est themati 2. cap. 1. et sub eandem regulam ducit. . . . si vero non post modicum intervallum aditionis heredis existat conditio, tunc, ait, locum habet superius 2. caput. Haec quidem ita. Tu vero scias, saepius Iurisconsultum ab alio Iurisconsulto reprehendi, et quod ille tradit, quodammodo immutari ab alio vestigia eius premente, ut didicisti et ex lib. 58. tit. 1. cap. ult. et ultima ibi adnotatione, et hoc loco disces.

2) et cito existat conditio] Furti tempore, et fere ante aditionem, vel in ipsa aditione extitit etiam conditio.

TITULUS XIV.

De furto adversus caupones et stabularios.

I. Si quid in caupona vel stabulo subripiatur¹⁾ ab his, qui in eis sunt, sive consilio et ope eius, qui praeest²⁾, in potestate eius est, cui furtum factum est, vel agere furti³⁾ cum fure, vel praetoria⁴⁾ cum eo, qui cauponae praeest⁵⁾.

1) si quid in caupona vel stabulo subripiatur] In eos, qui cauponas et stabula exercent, si quid ab his, quos in nave, vel caupona, vel stabulo habent, subripiatur, haec actio datur, sive ope et consilio eorum cuius, qui in ea nave navigandi causa essent. Navigandi autem causa accipimus eos, quos exercitor ideo advocat, ut navis naviget, id est, nautas. Haec autem actio in duplum competit. Cum enim in caupona, vel in nave res perit, ex edicto Praetoris obligatur exercitor navis vel cauponae, ita ut in potestate sit eius, qui rem amisit, utrum malit cum exercitore hac praetoria experiri actione, an cum fure actione civili furti. Quodsi exercitor rerum iniectarum custodiam in se receperit, furti actionem non dominus rei, sed ipse exercitor habet, quia periculum custodiae in se receperit, eiusque interest rem non perire. Sed si

d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐναντιούσαις. e) Id est, Hagiotheodoriti. f) Cod. 1350. π β. Num παλαιός β. ? g) In Cod. 1350. additur: ἤτοι τῶν διγ. βν. μζ. τι. ε'. h) Tota L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 166. L. 1. pr. §. 3. 4. leguntur apud Attal. tit. LVI. §. 9. et alijs verbis apud Harm. VI. 5. §. 6. 7. i) Syn. Attal. post ἢ inserunt ἐν. k) Sic Cod et Syn. Fabr. συνεργία. l) Post προϊσιτάτος Syn. habet εἴτε et signum lacunae, quae desinit verbo ἔξουσίαν. Si Digesta sequeris, desunt haec: sive eorum cuius, qui in ea nave navigandi causa esset. Sed haec hoc Basil. loco consulto omisea videntur, cum de furto in navi facto in Basil. sermo non sit. m) Syn. post κλοπῆς inserit εἰς τὸ διπλάσιον. Sic et Attal. haec post ἀγωγήν inserit. n) Post πραιτωρίαν Attal. inserit haec: ἐπὶ ἰκανώσει τοῦ κλαπέυτος.

ὁ τοῦ πράγματος δεσπότης, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἐξερκίτωρ, ἐπεὶ ἀνεδέξατο τὸν κίνδυνον τῆς παραφυλακῆς εἰς ἑαυτὸν, καὶ αὐτῷ διαφέρει τὸ μὴ ἀπολείσθαι τὸ πρᾶγμα. εἰ δὲ δούλος ἐστι τοῦ ἐξερκίτωρος ὁ κλέψας, ἐκδιδούς αὐτὸν εἰς νόζαν ἐλευθεροῦται. διὰ τί μὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἐξερκίτωρ καταδικάζεται, ὡς δεξιόμενος κακίστων ὄντων τὸν δούλον ἐν τῷ πλοίῳ αὐτοῦ; καὶ διὰ τί ὑπὲρ ἐλευθέρου μὲν ἀνθρώπου κατέχεται εἰς ὀλόκληρον, ὑπὲρ δὲ τοῦ ἰδίου δούλου μὴ κατέχεται; εἰ μὴ ἄρα διὰ τοῦτο, ὅτι τὸν ἐλευθέρου μὲν ἀνθρώπου προσλαμβάνομενος ὀφείλει τὰ περὶ αὐτοῦ, ὁποῖός ἐστιν, ἀνακρίνειν· ἐπὶ δὲ τοῦ δούλου τοῦ ἰδίου συγγνωσκόμενον αὐτῷ ὡς ἐπὶ ἰδίῳ κακῷ, ἕαν ἔτοιμός ἐστιν εἰς νόζαν αὐτὸν ἐκδύναμι. ἐάν δὲ ἀλλότριον δούλον προσλάβῃται, ὡς ὑπὲρ ἐλευθέρου σοῦν νόμιμον κατέχεται. καὶ ὁ κἀπηλὸς τὰ φάκτα ἐκείνων ἀπαιτεῖται, οὓς εἶχεν ἐπὶ τῷ ἐγγυμασίῳ τὸν καπηλίον αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ ἐκείνων δὲ τῶν οἰκήσεως ἕνεκεν ὄντων ἐν τῷ καπηλείῳ κατέχεται. εἰ δὲ τις παροδότης ἡμῶν, ὑπὲρ τοῦτου οὐ κατέχεται· οὐδὲ γὰρ δοκεῖ τὸν παροδότην ὑποδέχασθαι ὁ κἀπηλὸς ἢ ὁ πανδοχεύς· οὐ γὰρ ἀπωθεῖσθαι δύναται τοὺς παροδύοντας. οὓς δὲ ἐπὶ τῷ διηκτικῷ οἰκῆσαι προσδέχεται, αὐτὸς δοκεῖ κατὰ τρόπον ἐπιλέγεσθαι, δι' ὃν οὐκ ἀπεβάλετο αὐτοῦς. εἰκότως οὖν ὑπὲρ τῶν παρὰ τοῦτων γινομένων κατέχεται καὶ ὁ τῆς νῆος ἐξερκίτωρ. ὑπὲρ ὧν δὲ οἱ ἐπιβάται ἀμαρτάνουσιν, οὐ κατέχεται.

Ὁ ἐξερκίτωρ καὶ ὁ ἰνστιτωρ^{ο)} ἦτοι ὁ προεστὴς πλοίου, καὶ ὁ^{ρ)} προεστὴς καπηλείου ἢ πανδοχείου τῇ πραιτωρίᾳ κατέχονται· αὐτὸς δὲ ὁ τὴν κλοπὴν ποιήσας τῇ πολιτικῇ φορεῖται. ζῆτει βιβ. γγ'. tit. α'. κεφ. α'. δ'. καὶ γ'. θεμ. β'. καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς παλαιούς. τὸ δὲ παρὸν κεφ. κείται ἀπαρᾶ λλάκτως βιβ. γγ'. tit. α'. κεφ. λα'.⁹⁾ [Sch. a. VII. 382.]

τοῦ προεστῶτος] Τοῦ ἐξερκίτωρος. ζῆτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. β'. [Sch. b. VII. 382.]

τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] † Τὴν πολιτικὴν. ἢ τὴν πραιτωρίαν] Ὅτι γὰρ ἐν τῷ⁷⁾ καπηλείῳ ἀποτίθεται⁸⁾ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ἐδίκτου τοῦ πραιτωρός γίνεται ἔνοχος ὁ exercitor τοῦ καπηλείου. αὐτὴ δὲ ἡ ἀγωγή εἰς τὸ διπλασιον ἀρμόζει. [Sch. c. VII. 382.]

† Τὴν ἐξερκιτορίαν. κατὰ τοῦ προεστῶτος τοῦ καπηλείου] Κᾶν⁴⁾ παρὰ τῶν παριόντων ἐκλαπή, ὅταν συμβουλή αὐτοῦ ἐγένετο. [Sch. d. VII. 382.]

† Ζῆτει βιβ. γγ'. tit. α'. κεφ. ε'. ζῆτει tit. ιβ'. κεφ. ιδ'. θεμ. τελευτ.

Εἰ μέντοι⁵⁾ τὴν φυλακὴν τοῦ πράγματος ὁ κἀπηλὸς⁶⁾ ἀνεδέξατο, αὐτὸς ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς⁷⁾ ἀγωγὴν, καὶ οὐχ ὁ δεσπότης⁸⁾.

αὐτὸς ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν] Ἐπειδὴ ἀνεδέξατο τὸν κίνδυνον τῆς⁷⁾ παραφυλακῆς εἰς ἑαυτὸν, καὶ αὐτῷ διαφέρει τὸ μὴ ἀπολείσθαι τὸ πρᾶγμα. ζῆτει βιβ. γγ'. tit. α'. κεφ. ιε'. καὶ τὸν ἐναντιοφανῆ⁸⁾. [Sch. e. VII. 382.]

† Ἐπὶ τῷ ἰδίῳ διαφέροντι. καὶ οὐχ ὁ δεσπότης] Ὁ ἀπολείσας τὸ πρᾶγμα· οὗτος γὰρ ἔχει κατὰ τοῦ καπηλίου⁹⁾. [Sch. f. VII. 382.]

Ὀνόματι ἐλευθέρου καὶ δούλου ἀλλοτρίου εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται. τὸν ἰδίον δὲ δούλον εἰς νόζαν ἐκδούς⁶⁾ ἐλευθεροῦται.

ὀνόματι ἐλευθέρου — εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται] Ἐὶ δούλος ἐστι τοῦ ἐξερκίτωρος ὁ κλέψας, ἐκδιδούς αὐτὸν εἰς νόζαν ἐλευθεροῦται. εἰ δὲ ἀλλότριος⁶⁾, οὐκ ἐλευθεροῦται. διὰ τί γὰρ μὴ αὐτὸς ὁ ἐξερκίτωρ⁴⁾ καταδικάζεται, ὡς δεξιόμενος κακίστων ὄντων τὸν δούλον ἐν τῷ πανδοχείῳ αὐτοῦ; καὶ διὰ τί ὑπὲρ μὲν ἐλευθέρου ἀνθρώπου κατέχεται εἰς ὀλόκληρον, ὑπὲρ δὲ ἰδίου δούλου μὴ κατέχεται; εἰ μὴ ἄρα

fur servus sit exercitoris, noxae eum dedendo liberatur. Cur non ipse exercitor condemnatur, quod servum pessimum in nave admisit? Et cur liberi quidem hominis nomine tenetur in solidum, servi vero sui nomine non tenetur? Nisi forte idcirco, quod liberum quidem hominem adhibens statuere debet de eo, qualis sit: in servo vero suo ignoscimus ei, quasi in domestico malo, si noxae eum dedere paratus sit. Si autem alienum adhibuit servum, quasi in libero suo nomine tenetur. Caupo facta praestat eorum, quos exercendae cauponae causa habuit, et pro illis etiam tenetur, qui habitandi causa in caupona sunt. Sin autem viator quid admisit, pro eo non tenetur: namque viatorem suscipere caupo vel stabularius non videtur, quia iter agentes repellere non potest. Quos autem perpetuo habitandi causa recipit, ipse videtur eligere quodammodo, quia non reiecit eos. Merito igitur facta eorum praestat etiam navis exercitor. Eorum autem, quae vectores admittunt, nomine non tenetur.

Exercitor et institor, hoc est, qui praeest navi et cauponae vel stabulo, praetoria actione tenentur: is autem, qui furtum fecit, civilis furti. Quaere lib. 53. tit. 1. cap. 1. 4. et 3. them. 2. et in eis Antiquos. Hoc vero caput extat iisdem verbis lib. 53. tit. 1. cap. 31.

2) eius, qui praeest] Exercitoris. Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 2.

3) furti] Civili actione.

4) vel praetoria] Cum enim in caupona res deponitur, ex edicto Praetoris exercitor cauponae obligatur. Haec vero actio in duplum competit.

Exercitoria. 5) cum eo, qui cauponae praeest] Etiamsi a transeuntibus furtum factum sit, si modo eius consilio factum sit.

Quaere lib. 53. tit. 1. cap. 6. Quaere tit. 12. cap. 14. them. ult.

At si custodiam rei caupo receperit, ipse habet actionem furti⁶⁾, non dominus⁷⁾. L. 1. §. 4. D. XLVII. 5.

6) ipse habet actionem furti] Quia periculum custodiae in se recepit, et eius interest rem non perire. Quaere lib. 53. tit. 1. cap. 17. et Enantiophanem.

In id, quod sua interest.

7) non dominus] Qui rem amisit: hic enim actionem habet adversus cauponem.

Nomine liberi et servi alieni in solidum tenetur⁸⁾. Servum autem suum noxae dedendo liberatur⁹⁾. §. 5.

8) nomine liberi — in solidum tenetur] Si servus exercitoris furtum fecit, noxae dedendo eum liberatur. Si vero alienus, non liberatur. Cur ergo ipse exercitor non condemnatur, qui servum pessimum in stabulo admisit? Et cur liberi quidem hominis nomine tenetur in solidum, servi vero sui nomine non tenetur? Nisi forte idcirco, quod liberum quidem hu-

ο) Cod. 1350. ἰνστιτούτωρ. Fabr. melius ἰνστιτῶρ. p) Sic Cod. Fabr. ἢ προεστ. πλοίου καὶ προεστ. q) Lego λα'.

pro οα'. quod habet Fabr. r) τῷ Cod. 1350. Deest apud Fabr. s) Cod. 1350. ἀπο. Fabr. legit ἀπόλετο. Sed hoc est ἀπολείσθαι, vel ἀποτιθεῖν. t) Sic Cod. Fabr. καὶ. u) Pro μέντοι Attal. habet δὲ. v) Post κἀπηλὸς Attal. inserit: ἢ ὁ πανδοχεύς. w) Syn. Aital. post κλοπῆς inserunt εἰς τὸ διπλασιον. x) Post δεσπότης Attal. haec addit: ὡς ἐνεχόμενος ποιῆσαι τὸ ἐκᾶνόν τῷ δεσπότη. y) τῆς Cod. 1350. Deest apud Fabr. z) καὶ τὸν ἐναντιοφ. addit Cod. 1350. Desunt apud Fabr. a) Fabr. addit ἀγωγὴν, quod in Cod. 1350. deest. b) Syn. ἐκδιδούς. c) Fabr. ἀλλότριον. d) Sic Cod. Fabr. ἐξερκίτωρ.



διὰ τοῦτο, ὅτι μὲν ἐλευθέρου ἀνθρώπου προσλαμβανόμενος ὀφείλει τὰ περὶ αὐτοῦ ἀνακρίνειν, ὁποῖός ἐστιν· ἐπὶ δὲ τοῦ δούλου τοῦ ἴδιου συγγνωσκόμεν αὐτῷ ὡς ἐπὶ ἴδιῳ κακῷ, ἐὰν ἔτοιμός ἐστιν εἰς νόξαν αὐτὸν ἐκδοῦναι. ἐὰν δὲ ἀλλότριον δούλου προσλάβῃται, ὡς ὑπὲρ ἐλευθέρου σὺν νόμῳ κατέχεται. [Sch. g. VII. 382. sq.]

Τὸν^f) γὰρ ἐλευθέρου καὶ τὸν ἀλλότριον δούλου οὐ δύναται δοῦναι εἰς νόξαν.

Κατὰ τὴν διάστιξιν τοῦ λθ'. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. ὀφείλεις^ε) νοεῖν τὸ παρόν. [Sch. h. VII. 383.]

τὸν ἴδιον δὲ δούλου εἰς νόξαν ἐκδοῦς ἐλευθεροῦται] Ζῆπει βιβ. γγ'. τιτ. α'. κεφ. ιε'. θεμ. β'.^h) καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ^ι λέγον, τὸν πανδοχέα ὀνοματι τοῦ οἰκείου δούλου κλέψαντος ἢ ζημιώσαντος εἰς δόλοκληρον ἐνέχεσθαι, καὶ μὴ εἰς νόξαν. ἐκέισε γὰρ, ὡς φησὶν ὁ Παῦλος, ἰδικῶς ὁ πανδοχεὺς ἀνεδέξατο τὴν φυλακὴν τῶν πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο εἰς δόλοκληρον ἐνέχεται. ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἀνεδέξατο ἰδικῶς αὐτὸς τὴνⁱ) φυλακὴν τῶν πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο ἐκδοῦς τὸν δούλου εἰς νόξαν ἐλευθεροῦται. καὶ ὅτι οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές, ἀναγνῶθι τὸ ε'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τιτ. καὶ βιβ. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιὸν διδάσκοντα, ὅτι περὶ δύο λυφάντου ἐκέισε διδάσκει ὁ νομοθέτης· ὡν ἡ μὴ καὶ πρώτη ἀρμόζει κατὰ τῶν ἰδικῶς ἐπαγγελιαμένων φυλάττειν ἢ ὑπεδέξαντο πράγματα, ἢ δὲ δευτέρα κατὰ τῶν ὑποδεχομένων μὲν πράγματα, μὴ ἐπαγγελλομένων δὲ τὴν φυλακὴν αὐτοῦ. καὶ ἀναγνῶθι τὸ κη'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τιτ. τὸ αὐτὸ^k) φάσκον, καὶ οὕτως διαορῶν καὶ ἀμφω. [Sch. i. VII. 383.]

1. §. 6. XLVII. 5. Καὶ τῶν πρὸς ὑπουργίαν τοῦ καπηλείου^l) ὄντων ἐν αὐτῷ, καὶ τῶν ἐκεῖ διηνεκῶς οἰκούντων ἐπιγινώσκει τὰ ἀποτελέσματα ὁ κάπηλος, οὐ μὴν τῶν παροδεύόντων· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἀπωθεῖσθαι δύναται ὁ πανδοχεύς.

καὶ τῶν πρὸς ὑπουργίαν — ὄντων ἐν αὐτῷ] Ἐπεὶ σοι παρεδωκεν^m) ἐν τῷ α'. θεμ. ἐν τέλει, ὡς ὅτε τὴν φυλακὴν τοῦ πράγματος ἀναδέχεται ὁ κάπηλος, αὐτὸς ἐνέχεται, καὶ οὐχ ὁ προεστώς, καὶ αὐτὸς ἔχει τὴν ἀγωγὴν, καὶ οὐχ ὁ ἀπολέσας. ἐν τῷ παρόντι θεμ. καὶ ἐν τῷ ἑξῆς λοιπὸν παραδίδοσι, καὶ ἀπὸ ποίων τρόπων ὁ τὴν φυλακὴν μὴ ἀναδέξαστος κάπηλος ἐνέχεται, καὶ εἰ ὅσον, καὶ πότε οὐκ ἐνέχεται, καὶ φησὶν, ὡς, εἰ μὲν τις κλέψειⁿ) τῶν ὑπηρετούντων αὐτῷ ἢ ἐλευθέρων, ἢ δούλων, ἀλλοτριῶν ἢ ἰδίων, ὁ κάπηλος ἐνέχεται· εἰ δὲ τις τῶν παριόντων, οὐκ ἐνέχεται. [Sch. k. VII. 383.]

καὶ τῶν ἐκεῖ διηνεκῶς οἰκούντων] Οὐς γὰρ ἐπὶ τῷ διηνεκῶς οἰκῆσαι προσδέχεται αὐτός, δοκεῖ κατὰ τρόπον τινὰ ἐπιλέγεσθαι, διότι οὐκ ἀποβάλλει αὐτούς. [Sch. l. VII. 383.]

ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ'.^o)

Ἐὰν φαιμλία κλοπὴν πεποιηκέναι λέγηται.

1. pr. α'. Ἐὰν^p) πολλοὶ δούλοι ἀγροῦντος τοῦ δεσπότη^q) αὐτῶν ἅμα κλέψωσιν, ἐπιλογὴν ὁ δεσπότης ἔχει, πάντας ἐκδοῦναι, ἢ δοῦναι, ὅσον εἰς ἐλευθέρου κλέπτων ἢλευθεροῦτο διδούς.

ἐὰν πολλοὶ δούλοι] * Χρησιμώτατα προτέθεικε τοῦτο τὸ ἔδικτον ὁ πραιτωρ, προνοήσας μὲν δι' αὐτοῦ ἐν ταῖς τῶν οἰκετῶν κακοποιαῖς, ἵνα, ὅτε πολλοὶ ἅμα οἰκετὰ κλοπῆν ἀμαρτανουσι, μὴ ἀνατρέψωσι τὴν τῶν οἰκείων δεσποτῶν περιουσίαν, ἀναγκαζομένων τῶν δεσποτῶν πάντας ἐκδοῦναι εἰς νόξαν, ἢ ὑπὲρ ἐνὸς ἑκάστου αὐτῶν τὸ διαφέρειον καταβάλλειν. διδοται γὰρ διὰ τοῦ παρόντος ἔδικτον ἐπιλογὴ τῷ δεσπότη, εἰ βούλεται πάντας ἐκδοῦναι τοὺς ἡμαρτηκότας· εἰ δὲ μὴ βούλεται, ἀλλὰ τὴν διατίμησιν καταβάλλειν, τοσοῦτον μόνον προσφέρειαν, ὅσον ἐμελλε λαμβάνειν ὁ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας,

e) τοῦ Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) Hoc scholium deest apud Fabr. g) Fabr. ὀφείλει. h) θεμ. β'. quod deest apud Fabr. additur in Cod. i) τὴν Cod. 1350. Deest apud Fabr. k) Fabr. αὐτόν. l) Lego καπηλείου cum Syn. Fabr. καπηλου. m) Sic Cod. 1350. Fabr. γὰρ ἔδωκεν. n) Sic Cod. Fabr. κλέψει. o) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βν. μζ. τε. ζ. p) L. 1. pr. §. 1. D. h. t. usque ad vocem ἐνάγεται leguntur apud Attal. tit. LVI. §. 11. Initium sic Attal. exhibet: ἐὰν πολλοὶ δούλοι κλέψωσιν, εἰ μὲν ἀγροῦντος τοῦ δεσπότη.

minem adhibens debet de eo statuere, qualis sit: in seruo vero suo ignoscimus ei, quasi in proprio malo, si noxae eum dedere paratus sit. Sin autem alienum adhibuit servum, quasi pro libero suo nomine tenetur.

Hominem enim liberum et servum alienum noxae dedere non potest.

Secundum distinctionem cap. 39. tit. 6. hoc intelligere debes.

9) servum autem suum noxae dedendo liberatur] Quaere lib. 53. tit. 1. cap. 15. them. 2. nec tibi opponatur, quod dicat, stabularium servi sui nomine furtum facientis damnumve dantis in solidum teneri, non in noxam. Ibi enim, ut Antiquus ait, specialiter stabularius rerum custodiam recepit, et ideo in solidum tenetur. Hic vero specialiter non recepit rerum custodiam, et ideo noxae dedendo servum liberatur. Et hoc revera ita se habere, lege cap. 5. eiusdem tit. et lib. et ibi Antiquum docentem, de duabus actionibus in factum ibi Iurisconsultum tractare: quarum una et prior in eos competit, qui specialiter res a se receptas custodire promittunt: altera in eos, qui res quidem suscipiunt, sed non promittunt earum custodiam. Et lege cap. 28. eiusdem tit. quo idem dicitur, et ita utrumque dividitur.

Et eorum, qui ministerii causa in caupona sunt¹⁰), et eorum, qui ibi habitant perpetuo¹¹), facta caupo agnoscit, non etiam viatorum: neque enim eos repellere stabularius potest.

10) et eorum, qui ministerii causa in caupona sunt] Quia tradidit in them. 1. sine, cauponem ipsum teneri, si rei custodiam receperit, et non prae-positum, et eum habere actionem, non eum, qui rem amisit. In hoc them. et sequenti deinde tradit, ex quibus causis teneatur caupo, qui custodiam non recepit, et in quantum, et quando non teneatur, et ait, si quis eorum, qui ministerium ei praebent, furtum fecerit, liber vel servus, alienus vel proprius, cauponem teneri: si transeuntium quis, non teneri.

11) et eorum, qui ibi habitant perpetuo] Quos enim perpetuo habitandi causa suscipit, ipse quodammodo videtur eligere, quia non reiecit.

TITULUS XV.

Si familia furtum fecisse dicatur.

I. Si plures servi¹) ignorante domino simul furtum fecerint²), electionem dominus habet³), ut vel omnes dedat⁴), vel tantum praestet⁵), quantum, si unus liber furtum fecisset, liberaretur dando.

1) si plures servi] Utilissime hoc edictum Praetor proposuit, prospiciens eo in maleficiis servorum, videlicet ne, cum plures servi simul furtum admittunt, evertant dominorum suorum patrimonium, si domini vel omnes noxae dedere, vel pro singulis id quod interest solvere cogantur. Datur enim hoc edicto domino electio, ut, si velit, omnes, qui deliquerunt, noxae dedat: si nolit, sed aestimationem solvere malit, tantum offerendo, quantum furtum passus furto ab uno libero homine commisso accepturus esset, idque dando



εἰ παρ' ἐνὸς ἐλευθέρου ἡμαρτήθη ἡ κλοπή, καὶ τοῦτο διδούς μένει δεσπότης τῆς αὐτοῦ φαμίλιας. τότε δὲ ταύτην τὴν εὐχέρειαν καὶ τὴν ἐπιλογὴν διδοῦμεν τῷ δεσπότη, ὅτε ἀγνοῦντος αὐτοῦ ἔκλεψεν ἡ φαμίλια· εἰ γὰρ ἐν εἰδήσει αὐτοῦ γέγονεν ἡ κλοπή, οὐκ ἐτι δίδεται αὐτῷ ἡ ἐπιλογὴ αὐτή, ἀλλὰ σοῦ νόμου κατέχεται· καὶ ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἰδιαζόντως κατέχεται τῇ νοξάλια ἀγωγῇ, καὶ οὐδὲ ἀπαξ καταβάλλων τὸ διαφέρον, ὅσον ἐλεύθερος κλέπτης ἡμελλε καταβάλλειν, ἀπαλλάσσεται τῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀγωγῆς. ἐκείνος δὲ πιστεύεται εἶδέναι ὁ καὶ εἰδῶς καὶ δυνάμενος κωλύσαι τοὺς οἰκέτας. τὴν γὰρ εἰδησὴν σκοπεῖν ὀφειλομένον τὴν ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ καὶ βούλησιν· ἐπεὶ ἐάν ἐπιστάμενος ἐκάλυπεν, οὐ περιεγένετο δὲ τῶν οἰκετῶν, λέγομεν αὐτὸν κεχρησθαι τῇ εὐεργεσίᾳ τοῦ ἐδίκτου.

† Ζήτει tit. ιε'. κεφ. ιζ'.

ἄμα κλέψωσι] † Ζήτει tit. ιβ'. κεφ. κα'. θεμ. παρατελ.

ἐπιλογὴν ὁ δεσπότης ἔχει] Τὸ δὲ εἰρημένον ἐπὶ τῆς δοκοῦ tit. ιβ'. κεφ. κα'. θεμ. παρατελεν. ἐπὶ ἐλευθέρου νόσου, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν διατάξιν καὶ ἐπὶ δούλου ἔχης. πῶθεν ἢ) ὄηλον τοῦτο; [Sch. a. VII. 386.]

πάντας ἐκδοῦναι] † Εἰς νόξαν.

ἢ δοῦναι] Ζήτει tit. γ'. κεφ. λβ'. καὶ ια'. θεμ. γ'. [Sch. b. VII. 386.]

Ὁ δὲ γινώσκων^{γ)} καὶ ὀνόματι οἰκείῳ, καὶ ὀνόματι ἐκάστου δούλου ἐνάγεται· καὶ οὔτε διδούς, ὅσον ἐχρῆν ἐλεύθερον κλέπτοντα παρασχεῖν, ἐλευθεροῦται. γινώσκει δὲ ὁ θέλων γενέσθαι καὶ ὁ δυνάμενος κωλύσαι. ὁ γὰρ εἰδῶς καὶ κωλύων ἔχει τὴν εἰρημένην ἐπιλογὴν.

καὶ ὀνόματι οἰκείῳ] Ζήτει tit. ε'. κεφ. δ'. θεμ. α'. καὶ tit. γ'. κεφ. μδ'. [Sch. c. VII. 386.]

καὶ ὀνόματι ἐκάστου δούλου ἐνάγεται] Εἰς τὸ ἐκδοῦναι αὐτοὺς ὅλους δούλους. [Sch. d. VII. 386.]

† Ζήτει tit. ι'. κεφ. παρατελ.

καὶ οὔτε διδούς, ὅσον ἐχρῆν ἐλεύθερον κλέπτοντα παρασχεῖν, ἐλευθεροῦται] Τουτίστιν, καί) ὅτε ἐνάγεται νοξάλιας ἐπὶ τῇ ἐκδοσει τῶν δούλων, οὐκ ἐστὶν ἐπ' ἀδείας αὐτῶν, ὡς περ καὶ τῷ ἀγροῦντι, δοῦναι τὸ διαφέρον καὶ μὴ τοὺς δούλους ἐκδοῦναι. Ζήτει περὶ τοῦτου τὸ β'. θεμ. τοῦ δ'. κεφ. τοῦ ε'. tit. καὶ τὴν ἐκεῖ διάταξιν, καὶ κεφ. β'. αὐτοῦ ὅλον. σημεῖωσαι, ὅταν εἰδῆσι τινὸς ἁμαρτημα ποιήσωσιν οἱ δούλοι αὐτοῦ, οὐ δύναται ὁ δεσπότης ἐναγόμενος τῇ νοξάλια διὰ τοὺς δούλους, δοῦναι ἀπαξ τὸ διαφέρον καὶ ἐλευθερωθῆναι τῆς νόξης, ὅπερ ἢ) ἐστὶν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦντος. [Sch. e. VII. 386.]

γινώσκει δὲ ὁ θέλων γενέσθαι] Ἐκείνος πιστεύεται εἶδέναι ὁ καὶ εἰδῶς καὶ δυνάμενος κωλύσαι τοὺς οἰκέτας. τὴν γὰρ εἰδησὴν σκοπεῖν ὀφειλομένον τὴν ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ καὶ βούλησιν· ἐπεὶ ἐάν τις ἐπιστάμενος ἐκάλυπεν, οὐ περιεγένετο δὲ τῶν οἰκετῶν, λέγομεν αὐτὸν κεχρησθαι τῇ εὐεργεσίᾳ τοῦ ἐδίκτου. [Sch. f. VII. 386.]

Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου.

τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου] Ἐάν πολλοὶ οἰκέται ἄμα ζημιώσωσι τίνα, δίκαιόν ἐστι, τὴν αὐτὴν εὐχέρειαν τῷ δεσπότη παραίχεσθαι. [Sch. g. VII. 386.]

Ἐάν^{δ)} πολλῶν κλεψάντων ἢ ζημιωσάντων, ὀνόματι τοῦ ἐνὸς κινήθῃ κατὰ τοῦ δεσπότη, ἐπὶ τοσοῦτον ὀνόματι τῶν ἄλλων ἐπέχεται ἢ ἀγωγῇ, ἕως οὗ ἐν τῷ πρώτῳ δικαστηρίῳ ὁ ἐνάγων δυνήθῃ λαβεῖν, ὅσον ἐλεύθερον κλέψαντα παρασχεῖν ἐχρῆν.

β'. Οὐλπ.^{ε)} Τουτίστι, καὶ τὴν ποινὴν τοῦ διπλοῦ, καὶ τὸ ἄπλοῦν τοῦ πράγματος. εἰ^{ς)} δὲ ἄποροι

dominus maneat familiae suae. Tunc autem hanc facultatem et electionem damus domino, eum ignorante eo familia furtum fecit: nam si sciente eo furtum factum est, haec electio ei amplius non datur, sed suo nomine tenetur, et singulorum nomine seorsim tenetur noxali actione, et ne semel quidem solvendo id quod interest, quantum fur liber praestiturus esset, actione reliquorum nomine liberatur. Is autem creditur scire, qui et scit et potest servos prohibere. Scientiam enim spectare debemus, quae in se habet et voluntatem: ceterum si, cum sciret, prohibuit, servis tamen resistere non potuit, dicimus eum uti edicti beneficio.

Quaere tit. 15. cap. 17.

2) simul furtum fecerint] Quaere tit. 12. cap. 21. them. penult.

3) electionem dominus habet] Quod autem dicitur de tigno tit. 12. cap. 21. them. penult. in libero intellige, neque eandem distinctionem adhibeas etiam in servo. Unde hoc patet?

4) ut vel omnes dedat] Noxae.

5) vel tantum praestet] Quaere tit. 3. cap. 32. et 11. them. 3..

Is autem, qui scit, et suo nomine⁶⁾, et singulorum servorum nomine convenitur⁷⁾: nec tantum praestando, quantum furem liberum praestare oporteret, liberatur⁸⁾. Scit vero is, qui vult fieri⁹⁾, et qui potest prohibere. Nam qui scit et prohibet, dictam electionem habet.

6) et suo nomine] Quaere tit. 5. cap. 4. them. 1. et tit. 3. cap. 44.

7) et singulorum servorum nomine convenitur] Ut dedat omnes servos.

Quaere tit. 10. cap. penult.

8) nec tantum praestando — liberatur] Hoc est, etiam cum noxali convenitur, ut dedat servos, non est in eius arbitrio, sicut ignorantis, ut praestet id quod interest, non servos dedat. Quaere de hoc them. 2. cap. 4. tit. 5. et ibi distinctionem, et eiusdem cap. 2. totum. Nota, cum sciente aliquo delinquant servi, non posse dominum conventum actione noxali servorum nomine, semel praestare id quod interest et liberari noxa, quod est in ignorante.

9) scit vero, qui vult fieri] Is scire creditur, qui et scit, et servos prohibere potest. Scientiam enim spectare debemus, quae habet etiam in se voluntatem: nam si quis sciens prohibuit, nec tamen obtinuit adversus servos, dicimus eum uti edicti beneficio.

Eadem et in Aquilia¹⁰⁾.

§. 2.

10) eadem et in Aquilia] Si plures servi simul damnum alicui dederint, aequum est, eandem facultatem domino dari.

Si pluribus furtum facientibus¹¹⁾, vel damnum §. 3. dantibus, unius nomine agatur cum domino¹²⁾, tamdiu nomine reliquorum sustinetur actio, quamdiu priore iudicio actor consecui potest¹³⁾, quantum liberum hominem furtum facientem praestare oporteret¹⁴⁾:

II. Ulp. Hoc est, et poenam dupli¹⁵⁾, et simplicium rei¹⁶⁾. Sin vero solvendo non sint qui haec

L. 2
U. e
Proc
tit. XX:
cap. 5

γ) Sic Cod. 1350. Fabr. πάτε. ρ) Attal. εἰ δὲ γινώσκοντος. ς) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὡς περ. υ) L. 1. §. 3. L. 2. D. h. t. et locus ex Prochiro desumptus leguntur in Syn. p. 166. ubi efficiunt cap. 2. h. t. η) In Digestis praefigitur nomen Iuliani. ω) Inde a δὲ ἄποροι usque ad finem hic locus desumptus est e Proch. it. XXXIX. cap. 54.



εἶεν οἱ τοῦτο πεπραχότες, τυπτόμενοι ἐξοριζέσθωσαν. ἐὰν δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐπὶ κλοπῇ ἄλωσι, χειροκοπέσθωσαν.

πολλῶν κλεψάντων] † Ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου.

ὀνόματι τοῦ ἐνὸς κινήθη κατὰ τοῦ δεσπότου] Τί γάρ, ὅτι οἰόμενος, ἕνα δούλον κελοφέναι, κατ' αὐτοῦ μόνου ἐκίνησεν, εἴτα μαθὼν, πᾶσαν τὴν φασιλίαν ποιήσας τὴν κλοπὴν, ἐκίνησε καὶ κατὰ τῶν ἄλλων; εἰ γοῦν ἀπὸ τοῦ πρώτου δικαστηρίου λήψομαι τὸ τε διπλοῦν τῆς κλοπῆς καὶ τὸ διαφέρον μοι πρᾶγμα, οὐκ ἔτι κατὰ τῶν ἄλλων κινήσω. [Sch. h. VII. 386.]

ἕως οὗ ἐν τῇ πρώτῃ δικαστηρίῳ ὁ ἐνάγων δυνήθη λαβεῖν] Τουτέστιν, ἐὰν τὸ διαφέρον ἔδωκεν ὁ δεσπότης, καὶ μὴ εἰς νόξαν τὸν δούλον. τότε γὰρ ζητεῖ καὶ τοὺς ἄλλους ὁ κλαπέις. [Sch. i. VII. 386.]

ὅσον ἐλεύθερον κλέψαντα παρασχεῖν ἐχρήθη] Εἰ*) γὰρ τὸ διαφέρον καταβάλλῃ, οὐκ ἔτι ὑπὲρ τῶν ἄλλων οἰκετῶν ἐνάγεται· οὐ γὰρ εἰδήσει αὐτοῦ ἡμαρτεν, ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ θεμ.

τὴν ποινὴν τοῦ διπλοῦ] Τὸ πλάτος καὶ τὸ διαφέρον τῆς ποινῆς ὀνόματι. [Sch. k. VII. 386.]

τὸ ἀπλοῦν τοῦ πράγματος] Ἐπὶ τοῦ φουρτίβου κοινδικίου. [Sch. l. VII. 386.]

εἰ δὲ ἄποροι εἶεν οἱ τοῦτο πεπραχότες] Οὐκ ἔστι τὸ παρὸν θέμα τῆς τοῦ πλάτους ἕψεως. [Sch. m. VII. 387.]

Τοῦτο τὸ κεφ. οὐ κεῖται ἐν τῇ Ἰνδικίᾳ ὅμως ἀνάγκωθι αὐτόν. καὶ διὰ τοῦτο ἔστι καὶ παράτιλον. τοῦ γὰρ τίτλου περὶ δούλων διδάσκοντος, τὸ παρὸν διδάσκει περὶ τιμωρίας ἐλευθέρῳ προσώπῳ προσγυνομένης· οἱ δούλοι γὰρ μόνον ἐκδίδονται. [Sch. n. VII. 387.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἐκ τοῦ εἰπῆν, εἰ δὲ ἄποροι εἶεν, ἐδήλωσεν, ὅτι τὸ ἀνωτέρον θέμα τοῦ α'. κεφ. κοινόν ἐστιν ἐπὶ τε δούλων, ἐπὶ τε δουλευσάντων ἐλευθέρων, οἷς καὶ αὐτοῖς, φησὶν ὁ νόμος, οὐχ ἦτον, ἢ περὶ οἰκέταις χρώμεθα. καὶ φασιλίαν ἐν ὅλῃ τῇ παρόντι τι. οὐ μόνον τοὺς δούλους ὀνομάζει, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοιοῦτους ἐλευθέρους τοὺς ὑπηρετιότητας ἐν δεσπότῃ· δεσπόται γὰρ καταχρηστικῶς καὶ τούτων λεγόμεθα. ὅτι δὲ ἐν τῇ παρόντι τι. τῷ ὀνόματι τῆς φασιλίας καὶ ἐλευθέρου νοοῦνται καὶ περιέχονται, ὅρα τὸ ἐπαγόμενον· εἰ δὲ ἄποροι εἶεν, πάσχοσι πάλιν καὶ ταῦτα· τοῦτο περὶ δούλων πάντως οὐχ ἀμύσει· πᾶς γὰρ δούλος ὁμολογουμένως ἐστὶν ἄπορος. ἢ τί λέγω; οὐδὲ ἄπορον δυναμέθα ὀνομάζειν τὸν δούλον· ἐλευθέρων γὰρ ἐστὶ τὸ ὄνομα τοῦτο, οὐ μὴν καὶ δούλων. κοινόν οὖν νοεῖ τὸν παρόντα ἅπαντα τι. περὶ τε τοιοῦτων ἐλευθέρων καὶ περὶ δούλων, καὶ τὸ τῆς φασιλίας ὄνομα τὰ δύο ταῦτα λέγε περιλαβεῖν, ἢ καὶ τρίτον, τὸ ἐξ ἐκατέρων μειγμένον.

τυπτόμενοι ἐξοριζέσθωσαν] Ζητεῖ βιβ. ζ'. τι. γ'. κεφ. θ'. δούλοι δὲ μὴ ἐκδικούμενοι παρὰ τῶν δεσποτῶν, καὶ οἱ ἄποροι σωματικῶς τιμωροῦνται. [Sch. o. VII. 387.]

γ'. Οὐλπ. Καὶ γ) ἐλευθεροῦται οὐ μόνος αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγοράσας τινὰ τῶν κλεψάντων, καὶ αὐτός ὁ κλέψας ἐλευθερούμενος. εἰ δὲ αὐτὸς ἐλευθερωθεὶς παρὰ σπῆν, οὐκ ἐλευθεροῖ τὸν δεσπότην ὀνόματι τῆς φασιλίας. εἰ δὲ ἀγοραστής²⁾ καταβάλλῃ, ἐλευθεροῖ τὸν πρᾶτην, ὡς ἔχων κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴν.

καὶ ἐλευθεροῦται οὐ μόνος αὐτός] Τοῦτο τὸ κεφ. συναφον τῇ τέλει τοῦ α'. κεφ. ἐκεῖ γὰρ εἰπῶν^{α)}, ὅτι πολλῶν δούλων ἡμαρτησάντων, δίδωσιν ὁ δεσπότης τὸ διπλοῦν καὶ τὸ κλαπέν, καὶ ἐλευθεροῦνται οἱ ἄλλοι, ἐπάγει, ὅτι καὶ ἐὰν οὕτω ποιῆσῃ ὁ δεσπότης τῶν δούλων καὶ ἐλευθέρῳ αὐτούς, ἐκ τότε κἂν ἐλευθερωθῶσι, κἂν ἀγοράσῃ τις ἑτέρος αὐτούς, οὐ δίνεται κινεῖν κατὰ τοῦ ἀγορασαντος ὁ πρὸς ὃν ἐπλημμελήθη τὸ ἀμάρτημα, ὡς τοῦ ἡμαρτήματος τῇ κεφαλῇ ἐπομένου. καὶ γὰρ καὶ^{β)} οὗτοι ἡλευθερώθησαν. οὐακὶς δὲ ὁ δεσπότης τοσοῦτον δίδωσιν ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς οἰκέτου ἐναγόμενος, ὅσον ἡμελλε δίδουσαι, εἰ ἐλεύθερος τὴν κλοπὴν εἰργάσατο, ἀργεῖ κατ' αὐτοῦ ἢ περὶ τῶν ἄλλων οἰκετῶν ἐνάγωγῃ, καὶ οὐ μόνον ἢ κατ' αὐτοῦ ἐνάγωγῃ ἀργεῖ, ἀλλὰ καὶ

fecerunt¹⁾, verberibus caesi relegentur¹⁸⁾. Sed si non semel, sed saepius in furto deprehendantur, manus eis abscondantur.

11) pluribus furtum facientibus] Ignorante domino.

12) unius nomine agatur cum domino] Quid enim, si existimans, unum servum furtum fecisse, de eo tantum egerit, et postea cognoscens, totam familiam furtum fecisse, agat et de reliquis? Si igitur priore iudicio consequar duplum furti et rem ad me pertinentem, iam de reliquis non experiar.

13) quamdiu priore iudicio actor consequi potest] Id est, si id quod interest dominus praestiterit, non noxae dederit servum. Nam et tunc reliquos petet is, cui furtum factum est.

14) quantum liberum hominem — praestare oporteret] Nam si id quod interest solverit, iam de reliquis servis non convenietur: quia non sciente eo deliquit, ut in superiori them.

15) poenam dupli] Τὸ πλάτος habet: et id quod interest poenae nomine.

16) simplum rei] Conditione furtiva.

17) sin vero solvendo non sint qui haec fecerunt] Hoc thema non est ex contextu τοῦ πλάτους.

Hoc caput non extat in Indice: quem tamen legas. Ideoque est et παράτιλον. Nam cum titulus tractet de servo, hoc caput tractat de poena libero homini infligenda: servi enim noxae deduntur tantum.

Hagiothead. Verbis, sin vero solvendo non sint, ostendit, superius thema cap. l. obtinere tam in servis, quam in liberis hominibus servientibus, quibus, ut lex ait, non minus, quam servis utimur. Et familiam in toto hoc titulo non solum servos appellat, sed et eiusmodi liberos homines uni domino ministerium exhibentes: nam abusive etiam horum domini dicimur. In hoc autem titulo familiae nomine et liberos homines intelligi et contineri, vide ex his, quae subiciuntur: sed si non solvendo sint, haec patiuntur: quod in servis omnino non quadrat, quia quilibet servus haud dubie non est solvendo. Aut quid dico? Ne inopem quidem servum vocare possumus: nam haec vox de hominibus liberis, nec vero de servis usurpatur. Accipe ergo totum hunc titulum tam de eiusmodi liberis hominibus, quam de servis, et familiae nomine dic haec duo contineri, vel etiam tertium quid, ex ambobus mixtum.

18) verberibus caesi relegentur] Quareo lib. 7. tit. 3. cap. 9. Servi autem, qui non defenduntur a dominis, et inopes in corpus torquentur.

III. Ulp. Et liberatur non tantum ipse¹⁾, sed et is, qui emit²⁾ quendam ex furibus, et ipse³⁾ fur⁴⁾, si manumittatur⁵⁾. Sed si ipse manumissus praestiterit, non liberat dominum⁶⁾ nomine familiae⁷⁾. At emtor si solverit⁸⁾, liberat venditorem, cum habeat in eum actionem⁹⁾.

1) et liberatur non tantum ipse] Hoc caput coniunge fini cap. l. Quia enim ibi dixit, pluribus servis delinquentibus, dominum praestare rem furtivam et duplum, et reliquos liberari, subiicit, si ita fecerit dominus servorum et liberaverit eos, exinde sive manumissi sint, sive alius eos emerit, non posse eum, qui delicto laesus est, agere cum emtore, quasi noxa caput sequatur. Nam et hi liberati sunt. Quoties autem praestat dominus unius servi nomine conventus, quantum praestaretur, si liber furtum fecisset, cessat in eum ceterorum servorum nomine actio, et non tantum adversus ipsum actio cessat, sed et adversus emtorem, si quis eorum, qui simul furtum fecerunt, venierit.

x) Hoc scholium deest apud Fabr. y) I. 3. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 106, usque ad vocem ἐλευθερούμενος. Est ibi finis cap. 2. z) Adde ὁ ante ἀγοραστής. a) Sic Cod. 1350. Fabr. εἶπον. b) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr.



ἢ κατὰ τοῦ^{α)} ἀγοραστοῦ, εἴαν τις τῶν ἄμα κλεψάντων οἰκε-
τῶν ἐπραθῆ. τὸ δὲ αὐτὸ λέγει καὶ εἰ ἐλευθερωθῆ καὶ εἰς
τῶν τουτιῶν οἰκετῶν. εἰ δὲ πρότερον κατὰ τοῦ ἐλευθερω-
θέντος ἐκινήθη ἢ φοῦρετι, τότε δίδεται κατὰ τοῦ δεσπότου
ὀνόματι τῆς φαμίλλης ἢ ἐνοχῆ. οὐδὲ γὰρ δυνατόμεθα λέγειν,
ὅτι τὸ παρὰ τοῦ ἐλευθερωθέντος οἰκέτου^{δ)} δεδομένον ὡς ἀπὸ
τῆς φαμίλλης δοκεῖ δίδεσθαι. εἴαν δὲ ὁ ἀγοράσιος τῶν οἰκέτην
πρῶτος^{ε)} ἐκινήθῃ καὶ κατέβαλεν, ἀρνούμεθα τὴν κατὰ τοῦ
πράτου ἐναγωγήν. καὶ τινα γὰρ τρόπον καὶ ὁ δέδωκεν ὁ
ἀγοραστής, ἀπὸ τοῦ πράτου δοκεῖ δίδεσθαι, ἐπειδὴ καταβα-
λῶν ὁ ἀγοραστής μέλλει ὑποστρέφειν κατὰ τοῦ πεπρακτοῦ
τῶν οἰκέτην, καὶ μάλιστα εἰ ἐπηρεάσθῃ αὐτῶ, πάσης ἐνοχῆς
καὶ νόξης ἐλεύθερον εἶναι τὸν πεπραμένον οἰκέτην. εἰ δὲ
ἔνεκεν τοῦ ληγατευθέντος ἢ δωρηθέντος τινὲ οἰκέτου ἐκίνησε
κατ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ληγαταρίου ἢ τοῦ τῆν^{ζ)} δωρεῶν λα-
βόντος, ἢ νοξάλια^{η)} ἀκωλύτως δύναται κινεῖσθαι καὶ κατὰ
τοῦ δεσποῦ τῶν λοιπῶν οἰκετῶν. [Sch. p. VII. 387.]

† Ὅτι ἐπὶ τῷ ἐνί, ἐφ' ᾧ ἐκίνησεν, ὅσον εἰς ἐλεύθερος,
ἐλαβεν.

καὶ ὁ ἀγοράσιος] † Ἀπὸ τοῦ τὸ ἱκανὸν ποιήσαντος.

αὐτός] † Ὁ εἰς τῶν κλεψάντων.

ὁ κλεψίας] † Ἐλευθεροῦται τῆς ἐνοχῆς.

ἐλευθερούμενος] * Οὐχὶ τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ τῆς
δουλείας.

Καὶ οὐκ^{β)} ἐνέχεται, ὡς τοῦ ἁμαρτήματος ἐπομένου τῆ
κεφαλῆ, ὁ εἰς τῶν κλεψάντων. [Sch. q. VII. 387.]

οὐκ ἐλευθεροῖ τὸν δεσπότην] Οὐδὲν γὰρ ὁ δε-
σπότης ἐξημιώθη, καὶ διὰ τοῦτο ἔνοχος ἐστὶ δια τοὺς ἐτέρους
δούλους. [Sch. r. VII. 387.]

τὸν δεσπότην] † Τῶν δούλων.

ὀνόματι τῆς φαμίλλης] Τῆς σὶν ἐκείνῳ κλεψίᾳ
τῷ δούλῳ. [Sch. s. VII. 388.]

εἰ δὲ ἀγοραστής καταβάλλῃ] Τοῦ πράτου μὴ φθά-
σαντος ἐναχθῆναι, ἢ^{ι)} μὴ καταβαλόντος. [Sch. t. VII. 388.]

ὡς ἔχων κατ' αὐτοῦ ἀγωγήν] Ἐφ' οἷς ἐξημιώθη
διὰ τὸν δούλον, ὃν ἠγόρασεν ἐξ αὐτοῦ. [Sch. u. VII. 388.]

ἀγωγήν] † Τὴν περὶ πράσεως.

Εἰ δὲ ὁ κατὰ ληγάτον ἢ κατὰ δωρεῶν λαβῶν
τὸν δούλον ἐναχθῆ, οὐκ ἐλευθεροῖ τὸν δεσπότην τῶν
λοιπῶν.

εἰ δὲ ὁ κατὰ ληγάτον — λαβῶν τὸν δούλον
ἐναχθῆ] Ὡς ἔχων παρ' ἐαυτῷ τὸν ἁμαρτήσαντα. [Sch. x.
VII. 388.]

οὐκ ἐλευθεροῖ τὸν δεσπότην τῶν λοιπῶν] Οὐδὲν
γὰρ ἐξημιώθη ὁ δεσπότης, ὡς περὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου θεμ.
ζητεῖ βιβ. μδ. τιτ. α'. κεφ. κέ. θεμ. β'. οὐδὲ γὰρ ἔχει καὶ
οὗτος, ὡς ὁ ἀγοραστής, κατὰ τοῦ δεσπότου. [Sch. y. VII. 388.]

Κἂν δώσει ὅσον εἰς ἐλεύθερος κλέψας διδοὺς ἡλευθεροῦτο,
διότι οὐκ ἔχει ἀγωγήν κατὰ τοῦ δωρησαμένου, ἢ τοῦ μέρους
τοῦ ληγατευσαντος, ἐφ' ᾧ λαβεῖν ἢ κατέβαλεν. καὶ ἀναγνώθῃ
βιβ. μζ. τιτ. α'. κεφ. ιη'. θεμ. τελευτ. καὶ λοιπὸν ὁ δεσπότης
τῆς λοιπῆς φαμίλλης ὡς μηδὲν τι καταβαλῶν ὑπὲρ τῆς κλοπῆς
ἢ τοῦ ἐτέρου πταιήματος αὐτῆς, καλῶς ἐνάγεται. ζητεῖ καὶ
βιβ. μδ. τιτ. α'. κεφ. με. θεμ. β'. [Sch. z. VII. 388.]

Οὐ μόνον τῷ νεμομένῳ τοὺς δούλους, ἀλλὰ καὶ
τῷ δόλῳ πανσαμένῳ νέμεσθαι ἢ τῆς καταβολῆς ἐπι-
λογῆ δίδεται.

οὐ μόνον τῷ νεμομένῳ τοὺς δούλους] * Ἐκ
τούτου τοῦ ἐδικτοῦ κουφισμὸς τῶν δεσποτῶν οὐ μόνον ἐκείνῳ
τῷ δεσπότη δίδεται, ὅστις νεμόμενος τοὺς οἰκέτας παρέσχεν
ὑπὲρ αὐτῶν τοσούτον, ὅσον ἑνὸς ἐλευθέρου κλέπτοντος ἐμέλλε^{κ)}
διδόναι^{λ)} ἀλλὰ καὶ ἐκείνῳ τῷ δεσπότη παρέχεται, ὅστις δια
τοῦτο κατεδικασθῆ, ὡς δόλῳ πανσαμένος νέμεσθαι τοὺς οἰκέτας.

† Ζητεῖ τιτ. ε'. κεφ. ιζ'. κδ. λθ'.

Idem dico et si fuerit manumissus unus horum servorum. Quodsi prius adversus dominum nomine familiae furti, tunc dabitur adversus dominum nomine familiae obligatio. Neque enim possumus dicere, quod a manumisso praestitum est, quasi a familia praestitum videri. Sed si emtor servi prius conventus fuerit et solverit, denegamus in venditorem actionem. Nam quodammodo quod praestitit emtor, a venditore praestitum videtur, quia emtor, qui solvit, regressum habet adversus venditorem servi, maxime si promisit, omni obligatione et noxa servum venditum esse solutum. Quodsi legati vel donati servi nomine actum sit cum legatario vel donatario, noxalis actio sine impedimento intendi potest et adversus dominum reliquorum servorum.

Cum unius nomine, de quo egit, consecutus est, quantum unus liber homo praestaret.

2) qui emit] Liberatur per eum, qui satisfacit.

3) ipse] Unus ex furibus.

4) fur] Obligatione liberatur.

5) si manumittatur] Si liberatus sit non ab actione, sed a servitute.

Nec tenetur, quasi noxa caput sequatur, unus ex furibus.

6) non liberat dominum] Non enim dominus damnum passus est, et ideo tenetur ceterorum servorum nomine.

dominum] Servorum.

7) nomine familiae] Quae cum eo servo furtum fecit.

8) at emtor si solverit] Dum non agitur cum venditore, vel dum venditor non solvit.

9) cum habeat in eum actionem] In id, quanti laesus est ob servum, quem ab eo emit.

actionem] Emti.

Sed si is, qui legato vel donatione servum ac- L. 3. §. 1.
cepit, conveniatur¹⁰⁾, ceterorum dominum non li- D. XI. VII.
berat¹¹⁾. 6.

10) sed si is, qui legato — servum accepit, conveniatur] Cum habeat apud se eum, qui deliquit.

11) ceterorum dominum non liberat] Neque enim damni quid passus est dominus, ut et in superiori themate. Quaere lib. 44. tit. 1. cap. 25. them. 2. Nam neque hic habet actionem adversus dominum, ut emtor.

Etiamsi dederit, quantum unus liber furtum faciens praestans liberaretur, quia non habet actionem in eum, qui donavit, vel in partem eius, qui legavit, quo soluta repetat. Et lege lib. 47. tit. 1. cap. 18. them. ult. Denique dominus reliquae familiae, qui nihil quidquam adhuc pro furto vel alio familiae delicto praestitit, recte convenitur. Quaere et lib. 44. tit. 1. cap. 45. them. 2.

Non tantum possidenti servos¹²⁾, sed et ei, §. 2. qui dolo desiit possidere, solutionis electio datur¹³⁾.

12) non tantum possidenti servos] Quod ex hoc edicto praestatur dominis levamentum, non tantum ei domino datur, qui possidens servos pro eis praestitit tantum, quantum, si unus liber homo furtum fecisset, praestaretur: verum ei quoque domino praestatur, qui idcirco condemnatus est, quia dolo servos possidere desiit.

Quaere tit. 5. cap. 16. 24. 39.

c) Sic Cod. Fabr. κατ' αὐτοῦ. d) οἰκέτου Cod. 1350. Deest apud Fabr. e) Sic Cod. Fabr. πρώτον. f) τῆν Cod. 1350. Deest apud Fabr. g) Cod. 1350. ἢ νοξάλια ἀκωλύτως. Fabr. τῆν νοξάλιαν coniunctum cum praecedentibus. h) Fabr. post οὐκ inserit ἄν, quod in Cod. 1350. erratum est. i) Fabr. εἰ. k) Sic Cod. 1350. l) Lege δίδεσθαι.



ἡ τῆς καταβολῆς ἐπιλογὴ δίδεται] Ἐάν γὰρ ὁ δόλων πανοσήμερος νύμφεται νῦν παριστᾷ τοὺς δούλους, καὶ δίδωσιν αὐτοὺς εἰς νόξαν, ἐλευθεροῦνται, καὶ οὐκ ἀναγκάζεται πάντως τὴν γενομένην ζημίαν δοῦναι. [Sch. a. VII. 388.]

δ'. Ἰουλ. Αὕτη ἡ ἀγωγή καὶ τοῖς κληρονόμοις II. τοῦ τὴν κλοπὴν ὑποστάντος ἀρμύζει, ὡς αὐτῷ ἤρμυζεν.

αὕτη ἡ ἀγωγή καὶ τοῖς κληρονόμοις — ἀρμόζει] Ἴνα καὶ οὗτοι πάντες μὴ πλέον λαμβάνωσιν, ἢ ὅσον ἐμελλον λαμβάνειν, ἐνὸς ἐλευθέρου προσώπου τὴν κλοπὴν ποιησαμένου. σημείωσαι καὶ ἐκ τούτου, δίδεσθαι τὴν φούρτι κληρονόμοις. ζῆται tit. ια'. κεφ. α'. καὶ tit. ιγ'. κεφ. α'. θεμ. θ'. [Sch. b. VII. 388.]

* Πλὴν οὐχ ὡς κληρονόμοις, ἀλλ' ὡς δεσποταῖς καὶ κληρονομοῖς. ἀναγνωθὶ γὰρ περὶ τοῦ τοιοῦτου πάνυ ἀναγκαιῶς tit. ιβ'. κεφ. μζ'. καὶ τὴν ἐκτὶ παραγραφῆν. ἀναγνωθὶ δὲ καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. ε'. καὶ τὴν ἐκτὶ παραγραφῆν ἀναγκαιῶν οὐσαν.

ε'. Ἐάν ἐπίκοινος φαρμιλία κλέψη, τοῦ μὲν ἐνὸς τῶν δεσποτῶν εἰδότης, τοῦ δὲ ἄλλου ἀγνοοῦντος, ὁ μὲν εἰδὼς ἐνάγεται ὀνόματι πάντων, καὶ οὐ λαμβάνει παρὰ τοῦ ἄλλου, εἰ μὴ ὅσον ἐνόματι τοῦ ἐνὸς δούλου δίδωσιν. ὁ δὲ ἀγνοήσας ἔχει τὴν ἀπὸ τοῦ εἰδίκτου ἐπιλογὴν, καὶ ὑποστρέφει πρὸς τὸν εἰδότην ὁ τὴν κλοπὴν ὑποστὰς ὀνόματι τῶν λοιπῶν.

ἐάν ἐπίκοινος φαρμιλία κλέψη] Ἐάν ἐπίκοινος φαρμιλία, τοῦ μὲν ἐνὸς τῶν δεσποτῶν ἐπισταμένου, τοῦ δὲ ἄλλου ἀγνοοῦντος, κλέψη, ὁ μὲν εἰδὼς, γίνεσθαι τὴν κλοπὴν, ὑπὲρ πάντων τῶν οἰκετῶν ἐνάγεται. ὁ δὲ ἀγνοῶν ἔχει τὴν ἐκ τοῦ εἰδίκτου βοήθειαν. εἰ δὲ ὁ εἰδὼς, γενέσθαι τὴν κλοπὴν, ἐναχθεὶς καταβᾶλη, οὐ δύναται ἀπαρτεῖν τὸν ἀγνοήσαντα, εἰ τι ὑπὲρ πάσης τῆς φαρμιλίας κατέβαλεν, ἐπειδὴ οὐδὲ ἐνήγετο ὑπὲρ πάσης τῆς φαρμιλίας ὁ ἀγνοῶν, γεγονέναι τὴν κλοπὴν. καὶ εἰς γὰρ ἐπίκοινος οἰκέτης εἰ κατὰ κέλευσιν ἐνὸς τῶν δεσποτῶν ζημιώσει τινα, ἐάν ὁ μὴ κέλευσας αὐτῷ ἐναχθῆ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀνουλίω ἢ τῆ φούρτι νοξάλια, εἰ τι καταβᾶλη, ἀναλαμβάνει παρὰ τοῦ κοινωνοῦ, ὡς περ εἰ τὸ κοινὸν πρᾶγμα βλάψει εἰς τῶν κοινωνῶν, ἐνάγεται παρὰ τοῦ ἐτέρου. ἐάν οὖν λόγου χάριν δύο εἶχομεν ἐπίκοινοὺς οἰκέτας, καὶ ἐνὸς ἡμῶν εἰδότης ἐκλεψαν, ὁ μὲν εἰδὼς, γιγονέναι τὴν κλοπὴν, ὑπὲρ τῶν δύο οἰκετῶν ἐνάγεται, καταδικαζόμενος δὲ ὑπὲρ αὐτῶν οὐ δύναται ἔχειν κατὰ τοῦ κοινωνοῦ αὐτοῦ ἀγωγήν, εἰ μὴ εἰς εἰ τι ὑπὲρ ἐνὸς κατέβαλεν. εἰ δὲ καὶ κατὰ τοῦ ἀγνοήσαντος ἠβουλήθη κινήσει ὁ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας, ὑπὲρ ἐνὸς μόνου τῶν οἰκετῶν τὸ διπλάσιον λαμβάνει παρ' αὐτοῦ. ἴδωμεν δὲ, εἰ τοῦ ἀγνοήσαντος ὑπὲρ μόνου τοῦ ἐνὸς οἰκέτου καταδικαζόμενον εἶ δύναται διὰ τὸν ἄλλον οἰκέτην δίδεσθαι κατὰ τοῦ εἰδότης ἡ ἀγωγή, ὡς περ εἰ ὑπὲρ πάντων τῶν οἰκετῶν διελύσατο ὁ δεσπότης, εἰ μὴ ἄρα ἐν τούτῳ τῷ θεματι ἀσθηρότερον τι ὁ πραιτωρ ὀρίσει, καὶ μὴ φείσεται τοῦ συνειδότης τῆ τῶν οἰκετῶν κλοπῆ. [Sch. c. VII. 388. sq.]

ὁ μὲν εἰδὼς ἐνάγεται ὀνόματι πάντων] Ὡς περ ἐν τῷ α'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. ὅταν αὐτοῦ μόνου οἱ δούλοι ἦσαν. [Sch. d. VII. 389.]

καὶ οὐ λαμβάνει — εἰ μὴ ὅσον ὀνόματι τοῦ ἐνὸς δούλου δίδωσιν] Ζῆται tit. ε'. κεφ. ζ'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ. ἐκεῖνο γὰρ περὶ δούλου ἐνὸς ἐπίκοινοῦ διδάσκει, καὶ διὰ τούτου τὸν ἀγνοοῦντα λέγει δίδοναι ἡμῖσι τῆς τιμῆς τοῦ ἀμαρτήσαντος δούλου, διότι, καὶ εἰ αὐτὸς ἐνήχθη πρῶτος, διὰ τὴν ἀγνοίαν τὸν δούλον βοηθεῖται δίδοναι εἰς νόξαν, οὐ μὴν ὅλον τὸ διαφέρον. τὸ δὲ παρὸν οὐ περὶ ἐνὸς δούλου φησὶν, ἀλλὰ περὶ φαρμιλίας ἀμαρτησάσης, ἐφ' ἧς, ὡς ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ παρόντος tit. μεμαθήκαμεν, καὶ ἀγνοῶν δεσπότης οὐ τιμῆμα ἐνὸς δούλου δίδωσιν, ἀλλ' ὁλόκληρον τὸ διπλοῦν τῆς τιμῆς τοῦ κλαπέντος, καὶ τὸ κλαπέν. καὶ διὰ τούτου ἀπαίτεται παρὰ τοῦ εἰδότης καταβαλλόντος, ὅσον ὁ Βασιλικὸς φησιν. [Sch. e. VII. 389.]

* Οἴμαι τὸ ἡμισυ τὸ κλαπέντος καὶ τὸ διπλοῦν αὐτοῦ, ἡγουν αὐτὸ τὸ κλαπέν καὶ τὸ, ὅπερ ἐάν εἰς δούλους ἐκλεψε,

13) solutionis electio datur] Nam si is, qui dolo desiit possidere, nunc exhibeat servos, eosque noxae dedat, liberatur, neque omnino cogitur damnum illatum praestare.

IV. Iul. Haec actio etiam heredibus eius, cui furtum factum est, competit¹⁾, sicut ei competeat.

1) haec actio etiam heredibus — competit] Ut et ii omnes non amplius consequantur, quam consequerentur, si unus liber homo furtum fecisset. Nota ex hoc, actionem furti heredibus dari. Quare tit. II. cap. I. et tit. 13. cap. I. them. 9.

Verum non ut heredibus, sed quasi dominis et furtum passis. Lege enim de eo valde necessario tit. 12. cap. 47. et ibi adnotationem. Lege et huius tit. cap. 5. et ibi adnotationem necessariam.

V. Si communis familia furtum fecerit¹⁾, uno dominorum sciente, altero ignorante, cum eo, qui scit, agitur omnium nomine²⁾, nec repetet ab altero, nisi quantum nomine unius servi dedisset³⁾. Is autem, qui ignoravit, ex edicto electionem habet, et redit ad scientem is, cui furtum factum est⁴⁾, nomine ceterorum⁵⁾.

1) si communis familia furtum fecerit] Si communis familia uno ex dominis sciente, altero ignorante, furtum fecerit, qui scit furtum fieri, omnium servorum nomine convenitur: is vero, qui ignorat, habet edicti beneficium. Quodsi is, qui scit furtum fieri, conventus solverit, non potest repetere ab ignorante, si quid totius familiae nomine solverit, quoniam ignorans totius familiae nomine nullo modo tenetur. Nam et unus communis servus si iussu unius ex dominis damnum alicui dederit, et is, qui non iussit, conveniatur pro eo Aquilia vel furti noxali, et solverit, repetit a socio, sicut si rei communi nocuerit unus ex sociis, alteri cum eo est actio. Si igitur, verbi gratia, duos habemus servos communes, et uno ex nobis sciente furtum faciant, sciens furtum fieri, amborum servorum nomine tenetur, et condemnatus eorum nomine non habet in socium actionem, nisi in id, quod unius nomine solvit. Si vero et in ignorantem velit agere is, cui furtum factum est, duplum tantum ab eo consequetur unius servi nomine. At videamus, an ignorante unius tantum servi nomine condemnatus possit ob alterum servum in scientem actio dari, sicut si omnium servorum nomine dominus transegisset, nisi forte hoc casu severius Praetor constituit, et non parcat furti servorum conscio.

2) cum eo, qui scit, agitur omnium nomine] Sicut in them. I. cap. I. cum ipse solus servorum dominus est.

3) nec repetet — nisi quantum nomine unius servi dedisset] Quare tit. 5. cap. 7. quod ne pugnare credas. Illud enim de uno servo communi tractat, et ob id ignorantem ait dare dimidium pretii delinquentis servi: quam ob rem si ipse prior conveniatur, propter ignorantiam ei succurritur, ut servum noxae dedat, non totum id quod interest, praestet. Hoc autem caput non de uno servo loquitur, sed de familia delinquente, cuius nomine, ut cap. I. huius tituli didicimus, et ignorans dominus non pretium unius servi, sed solidum duplum pretii rei subreptae praestat, et rem subreptam. Quamobrem solvente eo, qui scit, ei tenetur, in quantum Basilicus ait.

Puto, pretium rei subreptae et duplum eius, id est, rem ipsam furtivam, et id, quod, si unus servus furtum

m) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπό. n) τῆς deest apud Fabr. ζόμενος. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ὄριση. r) Fabr. δίδωσι. exhibetur in Cod. 1350. Fabr. incipit a verbis ἡγουν αὐτὸ τὸ

o) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπό. p) Sic Cod. Fabr. καταδικα- s) Sic Cod. 1350. Fabr. καταβάλλοντος. t) Sic hoc scholium κλαπέν, et pergit καὶ τὸ διπλοῦν, ὅπερ κ. τ. λ.



δους ἄφαιεν ἐλευθερωθῆναι. τὸ δ' αὐτὸ κῆν πολλοὶ κατ' ἄγνοιαν τοῦ ἰδίου δεσπότητος κλέπτουσιν. [Sch. f. VII. 389.]

* Καὶ τοῦτο λαμβάνει, διότι μόνος ἦδει· εἰ γὰρ ἐκέλευσαν ἁμαρτεῖν, οὐδὲ ὅλως ἂν ἔλαβε τι. καὶ ἀναγνώθη τι. ε. κεφ. ιζ'. ὅλον θανυστόν ὄν.

ὑποστρέφει πρὸς τὸν εἰδῶτα ὁ τὴν κλοπὴν ὑποστᾶς] † Ζῆτει τι. ε'. κεφ. θ'. καὶ ιζ'.

ὀνόματι τῶν λοιπῶν] † Ζῆτει τι. γ'. κεφ. λβ'. καὶ ια'. θεμ. αὐτοῦ γ'.

ζ'. Εἰς μέρος οἱ κληρονόμοι κινουσι· καὶ ἐὰν ὁ διαθίμενος περιῶν ἔλαβε μέρος, τὸ ἠλλείπον τῷ διπλῶ λαμβάνουσιν οἱ κληρονόμοι.

Τοὺς α) ἐν φουσσάτῳ κλέπτοντας, εἰ μὲν ὄπλα, σφοδρῶς προστάτουμεν τύπτεισθαι· εἰ δὲ τι τῶν ὑποζυγίων, χειροκοπεῖσθαι.

εἰς μέρος οἱ κληρονόμοι κινουσι] Ἐλεγεν ὁ Λαβέων, ὅτι, ἐὰν ὁ συγκληρονόμος μου κλοπῆς ἁμαρτηθείης παρ' ἡμῖν ὑπὸ φιλίας ἐνήγαγε α), καὶ ἔλαβε τὸ διπλάσιον, οὐκ ἐμποδίζομαι ἐγὼ ἐναγαγεῖν περὶ τοῦτου τοῦ διπλασίου, καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ περιγραφή γίνεται τῷ β) προκειμένου ἐδικτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἀρέσει μοι ἢ τοῦ Λαβέωνος γνώμη· ἄδικον γὰρ ἐστὶ, πλέον τί ποτε ἔχειν τοὺς ἡμετέρους κληρονόμους ὡς ἡμεῖς αὐτοὶ περιόντες ἡμέλλομεν ἔχειν. ὁ αὐτὸς Λαβέων ἔλεγεν, ὡς εἰ καὶ περιῶν ὁ τεστάτωρ ἔλαττον τοῦ διπλασίου ἔλαβεν, ἕκαστος τῶν κληρονόμων αὐτοῦ δύνανται εἰς ὀλόκληρον κινεῖν. ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ τῷ Σκαεβόλα, καὶ τοὺς συγκληρονόμους ἐν τῷ παρόντι θέματι πρὸς μέρος κινεῖν, καὶ ὁ γ) ὁ τεστάτωρ περιῶν μέρος ἔλαβε, συμψηφίζεσθαι τοῖς κληρονόμοις, καὶ τὸ λοιπὸν α) πρὸς τὸ διπλάσιον δίδοσθαι αὐτοῖς. [Sch. g. VII. 389. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Βλέπει ἐνταῦθα οἱ κληρονόμοι οὐχ ὡς δεσπότηαι κινουσι, ὡς περ ἐποίησαν αὐτοὶ ἐν τῷ δ' κεφ. ἀλλ' ὡς κληρονόμοι· διὰ τί· διότι τῆς παρουσίας ἀγωγῆς φούρτι οὔσης καὶ ἀκράτου ποινῆς προκατήρξατο ἕκαστος β) καὶ μετὰ προκαταρξὴν ἐποίησε διαβῆναι εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ. εἰ γὰρ μὴ προκατήρξατο, ἢ μὲν τῷ κληροδοτῇ προσαρμόσασα φούρτι οὐκ ἂν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ διέβη ὡς μὴ προκαταρξθεῖσα, κατὰ τὸν καθόλου κανόνα τῶν ἀκράτων ποινῶν ἀγωγῶν. οἰκίαν δὲ φούρτι ὡς δεσπότηαι καὶ κλεπτόμενοι κινεῖν ἠδύναντο κατὰ τὴν ἀναγκάσιαν διαίρεσιν, ἢ σοι παρεδόμην ἐν τε τῷ ἀνωτέρῳ κεφ. καὶ τι. ιβ'. κεφ. μζ'. καὶ τῇ ἐκεί παραγραφῇ.

οἱ κληρονόμοι] † Τοῦ παρὰ τῆς φιλίας τὴν κλοπὴν ὑποστᾶτος.

τοὺς ἐν φουσσάτῳ κλέπτοντας] Ὁ μὲν γὰρ ὄπλα πλέπτον ἔλαττον πλημμελεῖ, ὁ δὲ ὑποζυγίων μείζον, διὰ τὸ ἐκεῖνα μὲν συνόντα τοῖς στρατιωταῖς καὶ κλεπτόμενα ἔραθυμῶν κατηγορεῖν τῶν στρατιωτῶν, ἐπὶ δὲ τοῖς ὑποζυγίου ἀπολελυμένοις οὐσι διὰ τὸ βουκεσθαι οὐ δύνανται ἀκριβῆ γ) φυλακὴν ἔχειν οἱ τοῦτων δεσπότηαι. [Sch. h. VII. 390.]

TITΛΟΣ Ιζ'. δ)

Περὶ δένδρων τῶν φανερώς ἢ λάθρα τμηθέντων.

α'. Παυλ. Κατὰ τῶν λάθρα δενδροτομούντων καὶ ὁ Ἀκουίλιος, καὶ ἐκ τοῦ δωδεκαδέλτου ἀγωγῆς ἀρμόζει, καὶ συλλογίζεται εἰς τὴν ὑστερον κινουμένην τὰ ἐκ τῆς πρώτης δοθέντα.

κατὰ τῶν λάθρα δενδροτομούντων] * Κατὰ τῶν δενδροτομούντων καὶ Ἀκουίλιος ἀρμόζει, καὶ ἐκ τοῦ δωδεκαδέλτου δίδεται ἀγωγῆ, ὡς ἔλεγε Λαβέων. Τρεβάτιος δὲ

u) Similia leguntur in Matthaei Mon. Synt. alph. cau. lit. K. cap. XXIII. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 160.) et in Legibus Militaribus §. 41. v) Lege παρ' ἡμῖν. Fabr. παρ' ἡμῶν. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνηγάγη (sic). x) Fabr. τοῦ τοῦτου. y) τῷ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. z) ὁ addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Malim λείπον. b) Cod. ἕκαστη. Sed non aptum est hoc. Sensus postulat ὁ κατοικοῦμενος, defunctus, sicut etiam verti. Potuit scilicet utrumque verbum facile confundi, quippe sigtia scriptum. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀκριβῶς. d) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μζ'. τι. ζ'.

fecisset, praestando liberaretur. Idem vero et si plures ignorante domino furtum fecerint.

Et hoc consequitur, quia solus scivit: nam si delinquere iussit familiaris, nihil prorsus consequitur. Et lege tit. 5. cap. 17. totum, quod mirum est.

4) redit ad scientem is, cui furtum factum est] Quaere tit. 5. cap. 9. et 17.

5) nomine ceterorum] Quaere tit. 3. cap. 32. et 11. them. 3.

VI. Pro parte heredes agunt¹⁾: et si testator superstes abstulerit partem, quod deest duplo, heredes ferunt.

Qui in fossato furantur²⁾, si quidem arma, graviter caedi iubemus: si iumenta, manus eis amputari.

1) pro parte heredes agunt] Labeo ait, si de furto facto a familia coheres meus egerit, et duplum abstulerit, me non impediri, quominus dupli agam, eoque modo fraudem huic edicto fieri. Sed mihi non placet Labeonis sententia. Iniquum enim est, plus habere heredes nostros, quam nosmet ipsi superstes essemus habituri. Idem Labeo ait, si superstes testator minus duplo consecutus sit, singulos heredes eius posse in solidum experiri. Sed mihi Scaevolae videtur, coheredes etiam in hac specie pro parte acturos, et partem, quam superstes testator consecutus est, heredibus computari, et quod deest duplo, eis praestari.

Hagiothead. Vides hoc loco, heredes non agere quasi dominos, ut hoc in cap. 4. faciebant, sed quasi heredes? Quam ob causam? Ideo, quod de hac actione furti, quae mere poenalis est, defunctus litem contestatus est, et litis contestatione efficit, ut ea actio ad heredes transiret. Lite enim non contestata, furti actio testatori competens non transiret ad eius heredes, secundum regulam generalem, quae extat de mere poenalibus actionibus. Poterant autem propriam furti ut domini et furtum passi intendere, secundum necessariam distinctionem tibi traditam tam in superiori cap. quam in tit. 12. cap. 47. et adnotatione ibi posita.

heredes] Eius, cui a familia furtum factum est.

2) qui in fossato furantur] Nam qui arma subripit, minus delinquit, quam is, qui iumenta. Illa enim cum proxima militum sint, si subripiantur, arguunt negligentiam militum: in iumentis autem, quae soluta vagantur pascendi causa, domini exactam custodiam praestare non possunt.

TITULUS XVI.

De arboribus palam vel furtim caesis.

I. Paul. In eos, qui furtim arbores caedunt¹⁾, et Aquilia, et ex XII. tabulis actio competit²⁾, et in D. posteriorem motam computantur, quae ex priori praestita sunt³⁾.

1) in eos, qui furtim arbores caedunt] In eos, qui furtim arbores caedunt, et Aquilia competit, et ex Lege XII. tabularum datur actio, ut Labeo ait.



ἔλεγεν, οὕτως ἐκατέρῳ δίδοσθαι, ἵνα ὁ τῆ δευτέρῃ δικάζων ὑπεξαίρη, εἴ τι ἐκ τῆς προτέρας καταδικασθῆ ὁ ἐναχθεὶς, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν καταδικάζῃ αὐτόν. εἰδέναι δὲ χρῆ, ὅτι οἱ δένδρα τέμνοντες καὶ μάλιστα ἀμπέλους, καὶ ὡς ληστὰὶ κολάζονται. τὴν ἀμπέλον δὲ τῆ προσηγορία τῶν δένδρων περιέχεται πολλοὶ τῶν παλαιῶν ὑπέλαβον. καὶ οἱ κισσοὶ δὲ καὶ οἱ κάλαμοι οὐ καλῶς^{ε)} δένδρα προσαγορεύονται. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς ἰτέας λέγομεν. εἰ δὲ τις ῥιζώδους ἀπὸ ἰτέας κατεφύτευεν ἐπὶ τῷ ἔτιω κατασκευάσαι, καὶ τινες, πρὶν ῥιζωθῆναι ταύτας, ἀπέσπασαν ἢ ἔτεμον αὐτάς, ὁρθῶς ἔλεγεν ὁ Ἰομπώνιος, μὴ ἐνάγασθαι αὐτοὺς ὡς δειδροτομήσαντας, οὐδὲ γὰρ κυρίως ταῦτα μήπω ῥιζωθέντα δένδρα προσαγορεύεται. εἰ δὲ τις ἀπὸ τοῦ σεμιναρίου¹⁾, τουτέστι, τοῦ τοποῦ τοῦ ἔχοντος δένδρων φυτὰ ῥιζωθὲν δένδρον μετῆνεγκεν, εἰ μὲν μήπω ῥιζωθῆ, ὁμοίως δένδρον τοῦτο ὁ Ἰομπώνιος νομίζεσθαι ἔλεγεν, εἰ καὶ συνέβη ξηρανθῆναι. ῥιζῶν δὲ δένδρον οὐ πιστεύεται τῆ τοῦ δένδρου προσηγορία περιέχεται, εἰ καὶ ἔπτηκεν ἐπὶ τὸ δένδρον· ὁ δὲ Λαβίων καὶ ἐκείνο ἔλεγε δένδρον ὁρθῶς καλεῖσθαι, ὡπερ ἀντραφῆ^{β)} μὲν ῥιζωθὲν, νεωστὶ δὲ τοῦτο γέγονε, καὶ δύναται ἐν τινι τόπῳ εἶτι ἀποτεθῆναι καὶ ῥιζῶσαι¹⁾. εἰ¹⁾ δὲ καὶ οὕτως μετῆνεχθῆ, δένδρον ὡς τὸ ἀποτεθὲν προσαγορεύεται.

ἐκ τοῦ δυωδεκαδέλτου ἀγωγῆ ἀρμόζει] * Ζῆτει περὶ τῆς διαφορῆς ταύτης πρὸς τὸν Ἀκουλίον κεφ. ε'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, καὶ κεφ. ζ'. θεμ. γ'.

† Ζῆτει κεφ. η'. θεμ. β'.

καὶ συλλογίζεται εἰς τὴν ὑστερον κινουμένην τὰ ἐκ τῆς πρώτης δοθέντα] Ἐὰν γὰρ ἐναγόμενός τις τῷ Ἀκουλίῳ ὁμολογήσῃ¹⁾, καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτηθῆ τὸ ἀπλοῦν, εἰδ' ὑστερον ἐνάγηται¹⁾ εἰς τὸ διπλοῦν τῆ ἀβρορομ φούρτιμ καισαροῦ, ὡς κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. καταλογίζεται αὐτῷ εἰς τὸ διπλοῦν τῆς ἀβρορομ τὸ ἀπλοῦν, ὁ δὲ δακε διὰ τοῦ Ἀκουλίου, καὶ δίδωσι καὶ ἕτερον ἐν. ζῆτει βιβ. νβ'. κεφ. λγ'. θεμ. β'. γ'. [Sch. a. VII. 394.]

Τουτέστιν, ὁφείλει ὁ τῆ δευτέρῃ δικάζων ὑπεξαίρη, εἴ τι ἐκ τῆς προτέρας καταδικασθῆ ὁ ἐναχθεὶς, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν καταδικάζειν αὐτόν. [Sch. b. VII. 394.]

† Ζῆτει κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ.

β'. Γαι. ^{m)} Οἱ δένδρα καὶ μάλιστα ἀμπέλους τέμνοντες, καὶ ὡς ληστὰὶ κολάζονται.

καὶ ὡς ληστὰὶ κολάζονται] Ζῆτει τιτ. νά. κεφ. κη'. θεμ. τελευταῖον. [Sch. c. VII. 394.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Μεγάλου ἔχει ἔννοιαν τὸ δοκοῦν εὐλογον τοῦτο καὶ μεγάλῃ δυσκολίαν, εἰ μὴ προσέχομεν. τίνα γὰρ λόγον ἔχει τὸ, ὡς ληστὰς τιμωρεῖσθαι τοὺς τοιοῦτους; Λύσις. Τὸ εἰπεῖν, καὶ μάλιστα τὰς ἀμπέλους, λύνει τὴν ὅλην δυσκολίαν τοῦ κεφ. καὶ πῶς, ἴκουσιν. πρῶτον μὲν ἐδήλωσε περὶ φυτευσμένων δένδρων ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὡς καὶ θεμ. γ'. ὡν ἢ κατεφύτευταις μέγας πόνος, ἀλλ' οὐχὶ περὶ τῶν γηθῆν φυομένων καὶ αὐτομάτως· εἴτα περὶ τῶν τοιοῦτων δένδρων, ὡν ὁ καρπὸς μεγάλη δύναται συντελεῖν εἰς σωτηρίαν καὶ ὑγίαν¹⁾ καὶ σύστασιν τῆς τῶν ἀνθρώπων ζωῆς. ὁ γοῦν ἀφανίζων, φησὶ, τὰ τοιαῦτα δένδρα πολλαπλῶς τοὺς ἀνθρώπους φονεῖ· καθ' ἕνα μὲν τρόπον καταναγκάζων αὐτοὺς ἄλλα φυτεύειν μετ' ὀδύνης βραδύτερον ἴσως ἢ καὶ μηδὲν καρπογονήσοντα, καθ' ἕτερον δὲ μίζονα, ὅτι τοῦ καρποῦ ἐπιλείψαντος τῶν ἀπολωλῶτων δένδρων, ὡς εἰς σύστασιν, ὡς ἐθεματίσαμεν, ζωῆς ἀνθρώπου δύναται εἶναι, κινδυνεύει ὁ ἀνθρώπος, καὶ δοκεῖ τοῦτον φονεῖν ὁ τὸ δένδρον ἀπολέσας, οὐ ὁ καρπὸς ἡδύνατο ζωογονῆσαι τὸν ἀνθρώπον. ὡς γὰρ ὁ τοῦ στρατιώτου τὸν ἵππον κλέψας ἐν φασάτῳ οὐκ ἔστι κλέπτης ἀπλῶς, ἀλλ' αὐτὸν τὸν στρατιώτην δοκεῖ φονεῖν, καὶ μεγάλῃ τιμωρίαν διὰ τοῦτο ὑφίσταται, ὡς κεφ. ε'. θεμ. β'. τοῦ ε'. τιτ. οὕτως καὶ ὁ τὸ δένδρον τεμῶν, οὐ ὁ καρπὸς ἡδύνατο ζωογονεῖν ἀνθρώπον, αὐτὸν δοκεῖ φονεῖν τὸν ἀνθρώπον. ἀνάγνηθι γὰρ καὶ κεφ. ζ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. διὰ τί δὲ οὐκ εἰπεν, ὡς φονεὶς, ἀλλ' ὡς ληστὰς; οὐ πᾶς γὰρ φονεὺς καὶ ληστής. Λύσις. Ὡς γὰρ οἱ ληστὰὶ τόπους κενούς²⁾ ἀν-

Sed Trebatius dicit utramque ita dandam, ut is, qui de posteriore iudicat, deducat id, in quod ex priori reus condemnatus sit, et in reliquum eum condemnet. Sciendum est autem, eos, qui arbores et maxime vites caedunt, etiam tanquam latrones puniri. Vitem autem arborum appellatione contineri, plerique veterum existimarunt. Hederae quoque et arundines arbores non recte dicuntur. Idem et de saliceto dicimus. Sed si quis saligneas virgas instituendi salicti causa defixerit, haeque, antequam radices egerint, a quibusdam evellantur aut succidantur, recte Pomponius dixit, non conveniri eos, quod arbores succiderint: non enim proprie hae, quae nondum radices egerunt, arbores dicuntur. Quodsi quis ex seminario, id est, e loco, qui plantas arborum habet, arborem, quae radicem egerat, translulerit, si nondum radicem egerit, tamen eam arborem videri Pomponius dixit, etiamsi vivere desierit. Arboris autem radix non creditur arboris appellatione contineri, etiamsi adhuc stet arbor. Labeo etiam eam arborem recte dici ait, quae subversa a radicibus nuperrime, etiam nunc aliquo loci reponi potest et radices agere. Sed et si ita translata sit, ut reponi possit, arbor appellatur.

2) et ex XII. tabulis actio competit] Quaere de differentia inter hanc actionem et Aquiliam cap. 5. them. 3. et ibi adnotationem, et cap. 7. them. 3.

Quaere cap. 8. them. 2.

3) et in posteriorem motam computantur, quae ex priori praestita sunt] Nam si is, qui conventus lege Aquilia et confessus praestitit simplum, deinde conveniatur in duplum actione arborum furtim caesarum, ut cap. 7. them. ult. computatur ei in duplum simplum, quod praestitit lege Aquilia, et alterum tantum praestat. Quaere lib. 52. cap. 33. them. 2. 3.

Hoc est, is, qui secundae actionis iudex est, debet deducere, quod ex prima reus condemnatus solvit, et in reliquum eum condemnare.

Quaere cap. 7. them. ult.

II. Gai. Qui arbores et maxime vites caedunt, etiam tanquam latrones puniuntur¹⁾.

1) etiam tanquam latrones puniuntur] Quaere tit. 51. cap. 28. them. ultimum.

Hagiotheod. Hoc, quod iustum esse videtur, largam habet considerationem et magnam difficultatem, nisi attendamus. Quamnam enim rationem habet, quod dicitur, tales tanquam latrones puniri? Solutio. Verba, et maxime vites, totam solvunt capitis difficultatem. Audias, quomodo. Primum sermo fuit hoc loco de arboribus plantatis, ut et them. 3. quarum plantatio multo eget labore, non de arboribus, quae terra sponte oriuntur: deinde de his arboribus, quarum fructus multum ad salutem et sanitatem, et ad conservandam hominum vitam conferre possunt. Qui eiusmodi arbores perdit, inquit, multis modis homines occidit: primo modo, cum eos alias plantare cum labore cogit, tardius vel plane nullos fructus laturas: deinde maiori modo, quod fructibus arborum perditarum deficientibus, qui conservandae hominum vitae, ut posuimus, inservire possunt, homo in periculo est, eumque occidere is videtur, qui arborem perdit, cuius fructus vitam hominis sustentare poterat. Sicuti enim is, qui militis equum in fossato subripit, non simpliciter fur est, sed ipsum militem videtur occidere, ideoque magnam poenam sustinet, ut cap. 5. them. 2. tit. 15. ita etiam is, qui caedit arborem, cuius fructus vitam hominis sustentare poterat, ipsum hominem videtur occidere. Lege enim et cap. 6. et ibi adnotationem. Cur autem non dixit, ut occisores, sed, ut latrones? Non enim omnis occisor etiam latro

e) Legendum οὐ καλῶς, non male. f) Sic Cod. 1350. Tschendorffo ῥιζωθῆναι. g) Malim ἀεστράφη. h) Sic Cod. 1350. Sed malim cum προσαγορεύεται. Sic etiam verti auctoritate Digestorum. k) Sic Cod. Fabr. ὁμολογήσει. l) Fabr. ἐνάγηται. m) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 508. apud Atial. tit. LVII. §. 1. et in Blastar. Synt. alphab. can. lit. K. cap. 23. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 161. n) Sic Cod. 1350. o) Cod. 1350. κενεους sine accentu.



θράπων περισκοπούσι, καὶ ἐν ἐκείνοις λοχῶσι τοὺς παρε-
δρευόντας^{p)}; οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ τῶν ἀμπέλων ὡς
ἐπὶ πολὺ συμβαίνει· ἐν ὑπαίθροις γὰρ κείνται καὶ ἐρημίαις,
καὶ ὅπου ἀδείως τὰ τοιαῦτα, μηδενὸς ὄρωντος ἢ δυναμένου
φυλάσσειν, δύναται ἀμαρτάνεσθαι.

γ'. Οὐλπ. γ) Δένδρον^{γ)} λέγεται καὶ ἡ ἄμπελος.

Καὶ ὁ κισσός, καὶ ὁ κάλιμος, καὶ ἡ ἴτεια. τὸ
δὲ μήπω ῥιζωθὲν οὐκ ἔστι^{δ)} δένδρον, οὐδὲ οὕτινος
αἱ ῥίζαι ἐξηράνθησαν, κἂν ἴστανται^{ε)}).

Εἰ δὲ ἐξηριζώθη μὲν, δύναται δὲ φυτευθῆναι,
δένδρον ἔστι.

Καὶ αἱ ῥίζαι τῆς ἐλαίας δένδρα εἰσὶν, εἴτε ῥίζας
ἐξέβαλον, εἴτε μὴ.

τὸ δὲ μήπω ῥιζωθὲν οὐκ ἔστι δένδρον] Τί γάρ,
οἱ ῥαβδους ἀπὸ ἰτίας ἐφύτευσιν τις ἐπὶ τῷ ἰτέῳ κατα-
σκευάσει, καὶ τινες πρὶν ῥιζωθῆναι ταύτας^{ς)} ἀπέσπασαν ἢ
ἔτεμον^{τ)}; ἔλεγεν ὁ Πομπώνιος, μὴ ἐνάγεσθαι αὐτοὺς ὡς δην-
δροτομησαντας. [Sch. d. VII. 394.]

δύναται δὲ φυτευθῆναι] Τί γάρ, οἱ γεωστὶ ἐξερι-
ζώθη; [Sch. e. VII. 394.]

εἴτε ῥίζας ἐξέβαλον] † Εἴτε ἤδη ἐριζώθησαν.

εἴτε μὴ] Ἐπὶ^{π)} πάντων, ἅπερ ἐξηριζώθη ὡς δένδρα
καλούμενα, δύναται αὕτη ἡ^{ρ)} ἀγωγή κινεῖσθαι. [Sch. f.
VII. 394.]

δ'. Γαῖου. Εἰ δὲ οὕτως ἀπαλὸν ἔστιν, ὡς ἐν
τάξει βοτάνης εἶναι, οὐκ ἔστι δένδρον.

εἰ δὲ οὕτως ἀπαλὸν ἔστιν] † Τὸ δένδρον·

οὐκ ἔστι δένδρον] * Τοῦ αὐτοῦ^{ς)}. Οὐκ ἔστιν οὖν
τοιούτου δένδρον, κἂν ὅποιαν οὖν ἀφελίαν παρέχειν δύναται
τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ τὸν τοῦτο τεμνὸντα δενδροτομίας νόμοις
ποιεῖν ὑπόδικον δύναται^{τ)}. διὰ τί; διότι παντὸ ἐν τάξει
βοτάνης ὃν συντόμως τε φυτεύεται, καὶ βραχεῖ χρόνῳ εἰς βλά-
στην ἔρχεται καὶ τελεσφορεῖ, καὶ οὕτε χρόνον δέεται οὕτε
μοχθου, ἀλλ' οὐδὲ τέχνης σχεδόν, ὡς τὰ μεγάλα τῶν δένδρων
καὶ αὐτὰ μᾶλλον αἱ ἀμπελοί.

ε'. Παυλ. α) Τέμνειν^{β)}, οὐ μόνον τὸ εἰς τέλειον
τεμεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ μερικῶς πληῆσαι ἐπὶ τῷ τεμεῖν.
ζωννύειν, τὸ περιελεῖν τὸν φλοιόν. κατατέμνειν, τὸ
ὑποτεμεῖν.

τέμνειν] * Κεδερὲ ἔστιν οὐ μόνον τὸ ἐκτέμνειν, καθόλου
τὸ δένδρον, ἀλλὰ καὶ τὸ μερικῶς πληῆσαι αὐτὸ ἐπὶ τῷ τεμεῖν.
σίνδερε^{ε)} δὲ ἔστι τὸ περιελεῖν τὸν φλοιόν τοῦ δένδρου. σουβ-
σεκαρὲ ἔστι τὸ ὑποτεμεῖν· οὐδὲ^{δ)} γὰρ δύναται νοεῖσθαι
τετμημένοι τὸ δένδρον ὁ τὰς ῥίζας αὐτοῦ τεμῶν.

κατατέμνειν, τὸ ὑποτεμεῖν] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἐκ
τούτων οὖν τῶν τριῶν, τοῦ ἐκτέμνειν, τοῦ ζωννύειν, καὶ τοῦ
κατατέμνειν, τὸ μὲν ἐκτέμνειν, καὶ τὸ ζωννύειν ἀποφθεῖρουσά τε
παντελῶς τὰ δένδρα, καὶ δενδροτομίαν ποιοῦσι, καὶ χώραν
διδάσαι τοῖς περὶ ταύτης νόμοις· τὸ δὲ κατατέμνειν οὐχί.
κατατέμνειν γὰρ ἔστι τὸ ὑποτεμεῖν, τουτέστι, τὸ κάτωθεν
τέμνειν τὰ τῶν ῥιζῶν ἄκρα· ὅπερ οὐδὲν τὸ δένδρον βλάπτει,
ὡς οἱ δεινοὶ τὴν γεωργίαν φασίν.

Ταύτης τῆς ἀγωγῆς ἢ αὐτῆ αἰτία ἔστι τῷ
Ἀκουίλιω.

ταύτης τῆς ἀγωγῆς ἢ αὐτῆ αἰτία ἔστι τῷ
Ἀκουίλιω] * Τοῦ αὐτοῦ^{ς)}. Ἀπλὴν φασὶ τινες ἔχειν τοῦτο
τὴν ἐρμηνείαν· οἱ μὲν γὰρ αἰτίαν ἐναυθὰ τὴν γένεσιν λέ-
γουσιν, οἷον τὴν ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα βλάβην· αὕτη γὰρ

est. Solutio. Uti enim latrones loca hominibus vacua
circumspiciunt, et in illis insidias struunt transeuntibus,
ita etiam in arboribus et vitibus plerumque contingit:
sub dio enim positae sunt, et in locis desertis, ubi talia
sine periculo, nullo vidente et custodire valente, admitti
possunt.

III. Ulp. Arbor dicitur et vitis.

Et hedera, et arundo, et salix. Quod vero
nondum radices egit, non est arbor¹⁾, nec cuius §
radices exaruerunt, quamvis terra contineantur.

Si vero radicitus evulsa sit, possit autem plan- §
tari²⁾, arbor est.

Etiam radices oleae arbores sunt, sive radices §
egerint³⁾, sive non⁴⁾.

1) quod vero nondum radices egit, non est
arbor] Quid enim, si saligneas virgas instituendi sa-
licti causa quis plantaverit, et quidam eas avellant aut
succidant, priusquam radices egerint? Pomponius ait,
eos non teneri de arboribus caesis.

2) possit autem plantari] Ut si radices re-
center evulsae sint.

3) sive radices egerint] Sive iam radices
egerint.

4) sive non] Omnium eorum nomine, quae relata
sunt in arborum numero, haec actio moveri potest.

IV. Gaii. Quodsi adeo tenerum sit¹⁾, ut herbae
loco sit, non est arbor²⁾.

1) quodsi adeo tenerum sit] Arbor tenera sit.

2) non est arbor] Eiusdem. Haec igitur arbor
non est, licet qualemcunque utilitatem hominibus afferre
possit, neque is, qui hanc caedit, legibus de arboribus
caesis subiici potest. Cur? Quia quidquid loco herbae
est, cito plantatur, et brevi tempore crescit et fructus
fert, et nec tempore, nec labore indiget, et plerumque
ne arte quidem, ut magnae arbores et multo magis
vites.

V. Paul. Caedere¹⁾ est non tantum perfecte
caedere, sed et partem ferire caedendi causa. Cin-
gere, eximere corticem. Subsecare, subsecuisse²⁾.

1) caedere] Caedere est non solum succidere per-
fecte arborem, sed et partem eius ferire caedendi causa.
Cingere est eximere corticem arboris. Subsecare est
subsecuisse: non enim potest caecidisse intelligi, qui ra-
dices eius cecidit.

2) subsecare, subsecuisse] Hagiotheod. Ex
tribus his, caedendo, cingendo, et subsecando, caedendo
et cingendo arbores prorsus perduntur, et succisio ar-
borum efficitur, et locus datur legibus de arboribus
caesis: subsecando non item. Subsecare enim est, sum-
mas radices subtus caedere: quod arbori nihil nocet, ut
agriculturae periti dicunt.

Huius actionis eadem est causa, quae Aquil- §. 1.
liae³⁾.

3) huius actionis eadem est causa, quae
Aquilinae] Eiusdem. Quidam dicunt, duplicem hoc
admittere interpretationem: nam alii causam hoc loco
originem significare dicunt; puta damnum corpore cor-

p) Malim παραθεύοντας. q) L. 3. tota et L. 4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 508. ubi efficiunt cum L. 2. cap. 2. h. t.
r) Syn. inserit γάρ. s) Syn. ἔστι. Leuncl. in marg. ἔτε. t) Syn. ἔστανται. u) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτὰς. v) Sic
emendo ex scholio ad cap. 1. h. t. Fabr. ἔτεμον. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπό. x) ἢ Cod. Deest apud Fabr. y) Id
est, Hagiotheodoriti. z) Malim δυνατόν. a) L. 5. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 508. ubi efficiunt cap. 4. h. t.
b) Syn. addit ἔστιν. c) Sic Cod. 1350. Sed fortasse legi potest ἀγγερε. d) Inde ab οὐδὲ γάρ haec continentur schol. g.
Fabr. VII. 394. e) Id est, Hagiotheodoriti.



καὶ τὴν παροῦσαν ἀγωγὴν γενῆ, καὶ τὸν Ἀκουίλιον. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ κεφ. ζ'. θεμ. δ. καὶ οἱ τοιοῦτοι τὸ ἐν τῷ τελευτ. θεμ. τοῦ ζ'. κεφ. διπλοῦν ἀδιαστικῶς εἰσάγουσι, καὶ ἀπεντεύθην καὶ χωρὶς διαίρεσιώς τινος λέγουσι, τὴν ῥίζαν μόνην εἶναι κοινήν τῆς παροῦσης ἀγωγῆς καὶ τοῦ Ἀκουίλιου, οἷον τὴν ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα βλαβὴν, οὐ μὴν καὶ πᾶσαν τὴν τύχην· ὁ γὰρ Ἀκουίλιος ἐξ ὁμολογίας τὸ ἀπλοῦν ἀπαιτεῖ, ἐξ ἀρνήσεως δὲ τὸ διπλοῦν. οἱ δὲ αἰτίαν τὴν τύχην ὅλην λέγουσιν. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἔξωθεν τοῦ παρόντος παραγραφήν. οὔτοι δὲ τὸ ἐν τῷ τελευτ. θεμ. τοῦ ζ'. κεφ. διπλοῦν διαστικῶς, καὶ πρὸς τὴν διαίρεσιν τοῦ διπλοῦ τοῦ Ἀκουίλιου μεταγίγει ἐθέλουσιν, ἤγουν τὴν τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς ἀρνήσεως. σκοπήσον οὖν σὺ καὶ ἀμφοτέρω· πιδανὸν γὰρ ἕκαστερον. ἀλλὰ μᾶλλον μοι δοκεῖ τὸ δευτέρον· ἀνάγνωθι γὰρ καὶ τὸ ἐπιόμενον θεμα καὶ τὴν ἐκείνου παραγραφήν· ἴσην γὰρ εὐρίσκω πανταχόθεν τὴν τύχην τῆς παροῦσης ἀγωγῆς καὶ τοῦ Ἀκουίλιου. ἀνάγνωθι γὰρ καὶ κεφ. ια'. καὶ τὴν ἐκεί παραγραφήν.

2. 3. Ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων οὐκ ἔχει ταύτην τὴν ἀγωγὴν· ὁ δὲ ἐμφυτευτῆς ἔχει, ὡς περὶ καὶ τὴν περὶ ὕδατος κώλυσιν, καὶ τὸ περὶ ὄροθεσίων, καὶ τὴν μεταξὺ ἀγρογεϊτόνων περὶ ὄρων κινουμένην ἀγωγὴν.

ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων οὐκ ἔχει ταύτην τὴν ἀγωγὴν] Καὶ μὴν καὶ ἡ ἀνοσθε πλουτία ἀρκέσθαι οὐκ ἔστιν ἀποδοτέα τῷ οὐσούφροντι κτηνῶ, ὡς βιβ. νη. 1) τιτ. ιγ'. κεφ. κβ'. καὶ ἡ γνώμη ὀργουνοδόρου, ὡς βιβ. νη. 2) τιτ. θ'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. καὶ ιζ'. [Sch. h. VII. 394.]

† Διὰ τι. ζῆται βιβ. νη. τιτ. κγ'. κεφ. ιγ'.

ζ'. Πομπων. h) Ἐάνι) πολλοὶ τὸ αὐτὸ τέμνωσι δένδρον, ἕκαστος αὐτῶν εἰς ὀλόκληρον ἐνέχεται.

1. Εἰ δὲ πολλῶν τινων δένδρον κοπήκ), πᾶσι μία ἀγωγή, καὶ μία ποινὴ ἀρμόζει 1).

ἕκαστος αὐτῶν εἰς ὀλόκληρον ἐνέχεται] Τῇ δὲ καταβολῇ τοῦ ἐνός ἐλευθεροῦνται καὶ οἱ λοιποὶ. καὶ ζῆται παρομοίον ἐν τῷ ιζ'. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. μᾶλλον δὲ βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. τελευτ. ἐνθα διδάσκων ὁ νομοθέτης περὶ τῆς μέτους καύσα, ἣτις ἐστὶ μίξτα, τουτέστι, καὶ ποινὴν καὶ πράγμα ἀπαιτούσα, καὶ ἀρμόζουσα καὶ εἰς τὸ τετραπλοῦν, καὶ φησιν, ὅτι πολλῶν βιασμένων εἰ ὁ εἰς ὃν τὸ τετραπλοῦν, ἐλευθεροὶ καὶ τοὺς λοιποὺς, καὶ λοιπὸν ἀδιαστικῶς λέγει καὶ ἐπὶ τῆς m) παρούσης ἀγωγῆς τῇ τοῦ ἐνός καταβολῇ ἐλευθεροῦσθαι καὶ τοὺς ἄλλους. διότι καὶ ἡ παρούσα οὐκ ἐστὶ καθαρῶς ποινῆ, ἀλλὰ μίξτα. τῷ γὰρ διπλῷ καὶ τὸ πρᾶγμα συγκείται, ὡς περὶ κάκεισε τῷ τετραπλῷ συγκείται τὸ πρᾶγμα. [Sch. i. VII. 394.]

2. Ἐάν τὸ ἐμὸν δένδρον τὰς ῥίζας εἰς τὸν τοῦ γείτονος ἀγρὸν ἐκπέμψῃ, οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ τιμῆν αὐτὰς, ἀλλὰ κινεῖ, ὡς περὶ n) ξύλου ἐμβληθέντος ἢ ἐκθέτου. εἰ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ δένδρου ἐξ ἄλλου ἀγροῦ τρέφονται, ὅμως ἐκείνου ἐστίν, ἐν ᾧ ἡ ο) ἀρχαιογονία αὐτοῦ ἦν.

οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ τιμῆν αὐτὰς] † Ζῆται κεφ. τελευτ. καὶ παρατελευτ.

ἀλλὰ κινεῖ, ὡς περὶ ξύλου ἐμβληθέντος] Τουτέστι, δύναται κινεῖν κατ' ἐκείνου λόγων, μὴ ἐξείναι σοι p) ἔχειν τοῦτο τὸ δένδρον, ὡς περὶ εἰ τὸ ξύλον ἢ ἐκθέτην ἐπιτίθεισιν τις κατὰ ἄλλοτρίον τοῖχον ἢ ἀερος, κινεῖται κατ' αὐτοῦ Prohibitoria περὶ δουλείας ἐν ῥέμ. [Sch. k. VII. 395.]

εἰ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ δένδρου] Ζῆται βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. ζ'. θεμ. αὐτοῦ ι'. λέγον· Ἐἰ δὲ τὸ σὸν δένδρον εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρὸν ῥιζώσει, ἐμὸν γίνεται. συμβιβάζεται δὲ πρὸς τὸ παρὸν οὕτως, οὐ q). [Sch. l. VII. 395.]

f) Sic Cod. 1350, hic et postea. Fabr. νβ'. g) Fabr. νβ'. h) Πομπων. addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) L. 6. pr. §. 1. 2. Syn. p. 508. exhibet, ubi est cap. 5. et initium cap. 6. h. t. Leguntur L. G. pr. §. 1. et apud Attal. tit. LVII. §. 2. et aliis verbis in Blastar. Synt. alphab. can. lit. K. cap. 23. (in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 161.). k) Attal. ἡ δὲ πολλὰ δένδρ. τομή. l) Post ἀρμόζει Attal. haec addit: ἦτοι ἐξ ἀρνήσεως μὲν τὸ διπλοῦν τοῦ τιμήματος· ἐξ ὁμολογίας δὲ τὸ ἀπλοῦν. m) τῆς deest apud Fabr. n) Syn. inserit τοῦ post περὶ. o) ἡ Cod. 1350. Deest apud Fabr. p) In Cod. 1350. scriptum quidem est μοι. Sed Fabr. recte legit σοι. q) In Cod. 1350. et apud Fabr. lacuna est. Fabr. ὅτι omisit.

pori datum, quod et hanc actionem gignit, et Aquiliam. Nam lege et cap. 7. them. 4. Hi duplum, de quo sermo est in them. ult. cap. 7. indistincte introducunt, et statim et sine ulla divisione dicunt, radicem tantum huius actionis et Aquiliae esse communem, id est, damnum, quod corpore corpori datur, nec vero omnem conditionem: nam Aquilia ex confessione simplum, ex infictione duplum persequitur. Alii causam pro tota conditione accipiunt. Lege adnotationem ad hoc extrinsecus positam. Hi duplum, de quo in fine them. ult. cap. 7. agitur, distinguunt, et ad divisionem dupli in actione Legis Aquiliae transferre volunt, id est, divisionem confessionis et infictionis. Utrumque ergo spectes: nam utrumque est probabile. Magis tamen mihi placet secundum: nam legas et sequens thema et eius adnotationem: parem enim ab omni parte invenio conditionem huius actionis et Aquiliae. Nam lege et cap. 11. et ibi adnotationem.

Usufructuarius hanc actionem non habet 4): emphyteuta autem habet, sicut et aquae arcendae actionem, et finium regundorum inter vicinos actionem.

4) usufructuarius hanc actionem non habet] Verum aquae pluviae arcendae actio utilis datur usufructuario, ut lib. 58. tit. 13. cap. 22. et finium regundorum, ut lib. 58. tit. 9. cap. 5. them. 7. et 17.

Quam ob causam? Quaere lib. 58. tit. 23. cap. 13.

VI. Pompon. Si plures eandem arborem ceciderint, singuli in solidum tenentur 1).

Quodsi plurium quorundam arbor caedatur, omnibus una actio et una poena competit.

1) singuli in solidum tenentur] Solutione autem unius liberantur ceteri. Et quaere simile in cap. 17. tit. 5. huius libri, magis vero lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. ult. ubi tractat Iurisconsultus de actione metus causa, quae mixta est, id est, poenae et rei persecutoria, et competit in quadruplum, et ait, ex pluribus vim inferentibus si unus praestiterit quadruplum, ceteros liberari: ac deinde indistincte dicit, et in hac actione unius solutione ceteros liberari. Quamobrem haec actio non est mere poenalis, sed mixta. Duplo namque inest res, sicut et ibi quadruplo inest res.

Si mea arbor radices in vicini agrum immiserit, non licet ei eas recidere 2), sed agit, sicut de tigno aut protecto immisso 3). Quamvis radices arboris 4) ex alio agro alantur, tamen eius est, in quo origo eius fuerit.

2) non licet ei eas recidere] Quaere cap. ult. et penult.

3) sed agit, sicut de tigno — immisso] Hoc est, in eum experiri potest dicens, non licere tibi ita arborem habere, sicut si quis lignum vel protectum immiserit in parietem vel coelum alienum, agitur in eum prohibitoria de servitute in rem.

4) quamvis radices arboris] Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 7. them. 10. quo dicitur: Si vero arbor tua in meum agrum radices egerit, mea fit. Sic vero huic conciliatur



* *Εἰ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ δένδρου ἐκ τοῦ γείτονος ἀγροῦ τρέφονται, ὁμῶς ἐμὸν ἐστὶ τὸ δένδρον, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἐμῷ τόπῳ ἀνεβλάστησεν.*

* *Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὡς ἔοικεν, ὡς χρόνου νομίμου παραδρομῇ ἀπέλειπε τὸν δεσπότην τοῦ ἀγροῦ, εἰς ὃν τὰς ῥίζας τὸ ἀλλότριον δένδρον ἐξέπεμψε, χρᾶσθαι τῷ ἀνωτέρῳ θεμ. κατὰ τοῦ δεσπότη τοῦ δένδρου. καὶ λοιπὸν φημι, ὅτι ἐπὶ τοῦτο γέγονε καὶ αἱ ῥίζαι ἀπὸ τοῦ γῆν ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀγροῦ ὀφείλουσι τρέφασθαι, οὐδὲ εἰς δεσποτείαν τοῦ ἀγροῦ ὀφείλησι τὸν δεσπότην τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ αἱ ῥίζαι τρέφονται, τὸ οὕτως ἔχειν τὰς ῥίζας· ἀλλ' ὁ πρῶτον τοῦ δένδρου δεσπότης ἐκείνος καὶ πάλιν ἐστὶται) τοῦ δένδρου δεσπότης, κἂν αἱ ῥίζαι ἐξ ἀλλοτρίου ἀγροῦ τρέφονται.*

ζ. Οὐλπ. *Λάθρα τεμεῖν ἐστὶ, τὸ ἀγροῦντος τοῦ δεσπότη τεμεῖν ἐπὶ τῷ⁵⁾ λαθεῖν αὐτόν.*

λάθρα τεμεῖν ἐστὶ] * *Ἐκεῖνα τὰ δένδρα δοκεῖ κλεπτικῶς τέμνεσθαι, ὅσα ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότη καὶ ἐπὶ τῷ λαθεῖν αὐτὸν τέμνονται.*

Αὕτη δὲ ἡ ἀγωγή οὐκ ἐστὶ περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

αὕτη δὲ ἡ ἀγωγή] * *Μὴ εἶναι δὲ ταύτην τὴν ἀγωγήν τὴν φούρτι, ἔλεγεν ὁ Πέδικος, ἐπειδὴ καὶ διχα κλοπῆς δύναται τοῦτο γενέσθαι τὸ τεμεῖν τινα λαθραίως ἀλλότρια ξύλα.*

οὐκ ἐστὶ περὶ κλοπῆς ἀγωγή] *Ἐπειδὴ καὶ διχα κλοπῆς δύναται τοῦτο γενέσθαι¹⁾ τὸ τεμεῖν τινα ἀλλότρια ξύλα. [Sch. m. VII. 395.]*

* *Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Καὶ καλῶς οὐκ ἐστὶ φούρτι· ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ μόνον τεμεῖν διὰ τὸ ἀπολέσαι τὸ δένδρον καὶ ζημιώσαι τὸν τοῦτου δεσπότην, ὡς ἐπὶ δένδρῳ, καὶ ἄλλο τὸ μετὰ τομῆν ἀφελέσθαι καὶ τὸ ξύλον· τότε γὰρ ἐστὶ κλοπῆ, ὡς κεφ. η'. θεμ. β. καὶ ὁ δεσπότης ἐζημιώθη καὶ ἐπὶ δένδρῳ καὶ ἐπὶ ξύλῳ, καὶ διπλῆς οὐσίας τῆς ζημίας, καὶ δύο τῶν ἀμαρτημάτων ὄντων, ἀρμόζουσι καὶ αἱ ἀγωγαὶ ἐξ ἄλλης τε καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας καὶ φουσεως.*

Ο¹⁾ ἀποριζώσας δένδρον οὐ κρατεῖται τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ, ἀλλὰ τῷ Ἀκουιλίῳ.

ὁ ἀποριζώσας δένδρον] *Ὁ γὰρ ἐκ ῥιζῶν¹⁾ ἀνατρέπων ἢ ἀποζωννύων τὸ δένδρον οὐ κατέχεται τῇ ἀρβορονομ φούρτι καὶ καεσάρουμ· οὐ γὰρ ἔτυψεν²⁾ ἢ ὑπέτεμεν³⁾ αὐτό. ὁμῶς μέντοι τῷ Ἀκουιλίῳ κατέχεται· καὶ γὰρ καὶ αὕτη τὴν αὐτὴν ἔχει τύχην τῷ Ἀκουιλίῳ, ὡς κεφ. ε'. [Sch. n. VII. 395.]*

ἀλλὰ τῷ Ἀκουιλίῳ] *† Ὡς διασφαιρας αὐτό.*

Οὐ μόνον ὁ χειρὸν οἰκείαις κόπτων ἐνέχεται, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπιτρέπων δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ.

Εἰ μέντοι ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ δοῦλος κόψει, νοξάλια ἀρμόζει κατὰ τοῦ δεσπότη.

Αὕτη ἡ ἀγωγή διηνεκῆς ἐστὶ, καὶ κληρονόμοις, οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων ἀρμόζει, καὶ εἰς τὸ διπλοῦν ἔχει τὴν καταδίκτην.

νοξάλια ἀρμόζει κατὰ τοῦ δεσπότη] *† Ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἀμαρτημασιν.*

αὕτη ἡ ἀγωγή διηνεκῆς ἐστὶ] *Τὸ αὐτὸ φησι καὶ ἐπὶ τῆς φούρτι βιβ. δ'. τῶν ἰνοτιτου. τι. ιβ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τι. ια'. κεφ. α'. καὶ τι. ιγ'. κεφ. α'. θεμ. τελευτ. [Sch. o. VII. 395.]*

διηνεκῆς] *† Τριάντα ἐτῶν, εἰ καὶ ποινάλια ἐστίν.*

η'. Παυλ. γ) *Ὁ τεμῶν²⁾ εἰς τὸ διασφαιρον καταδικάζεται, καὶ ἐξαιρεῖται τὸ τίμημα τοῦ κοπέντος δένδρου, καὶ τὸ λοιπὸν³⁾ δίδωσιν.*

Ὁ ἐπὶ τῷ κερδᾶναι κόψας καὶ τῇ περὶ κλοπῆς⁴⁾ ἀγωγή, καὶ τῇ τοῦ κλοπιμαίου ἐκδικήσει ἐνέχεται.

Quamvis radices arboris ex vicino agro alantur, arbor tamen mea est, quia in meo fundo crevit.

Hagiotheod. Ut videtur, hoc loco legitimi temporis lapsus dominum agri, in quem radices arbor aliena immiserat, praeclusit ab usu superioris thematis adversus dominum arboris. Proinde contendo, cum hoc factum sit, et radices nunc ex illo agro alantur, ne ad dominium agri quidem domino agri, in quo radices aluntur, hoc profuturum, quod ita radices habeat: sed priorem arboris dominum etiam in posterum dominum arboris fore, quamvis radices ex alieno agro alantur.

VII. Ulp. *Furtim caedere est¹⁾, ignorante domino caedere celandi eius causa.*

1) furtim caedere est] *Furtim caedi arbores videntur, quae ignorante domino celandique eius causa caeduntur.*

Haec autem actio²⁾ non est actio furti³⁾.

2) haec actio autem] *Non esse hanc actionem furti actionem, Pedius dixit, cum et sine furto fieri possit, ut quis furtim aliena ligna caedat.*

3) non est actio furti] *Quia et sine furto fieri potest, ut quis aliena ligna caedat.*

Hagiotheod. Et merito non est furti actio: aliud enim est caedere tantum arboris perdendae et domino eius nocendi causa, ut in arbore, et aliud, arbore caesa lignum auferre: tunc enim furtum est, ut cap. 8. them. 2. et dominus et arbore et ligno fraudatus est, et cum duplex sit damnum, et duo sint delicta, etiam actiones ex diversa causa et origine competunt.

Qui eradicat arborem⁴⁾, non tenetur hac actione, § sed Aquilia⁵⁾.

4) qui eradicat arborem] *Nam qui radicitus evellit, vel recingit arborem, non tenetur actione arborum furtim caesarum: neque enim eam ferit vel subsecuit. At tenetur Aquilia: nam et haec eiusdem est conditionis, cuius Aquilia, ut cap. 5.*

5) sed Aquilia] *Quod eam perdidit.*

Non is tantum, qui suis manibus caedit, tene- § *tur, sed et qui servo mandat vel liberto.*

Si vero servus sua sponte caedat, in dominum § noxalis actio competit⁶⁾.

Haec actio perpetua est⁷⁾, et heredibus, nec vero § in heredes competit, et dupli habet condemnationem.

6) in dominum noxalis actio competit] *Ut etiam in reliquis delictis.*

6) haec actio perpetua est] *Idem et de actione furti ait lib. 4. Institut. tit. 12. et huius libri tit. 11. cap. 1. et tit. 13. cap. 1. them. ult.*

perpetua] *Triginta annorum, licet poenalis sit.*

VIII. Paul. *Qui caedit¹⁾, in id quod interest L. condemnatur²⁾, et deducitur pretium caesae arboris, L et reliquum praestat³⁾.*

Qui lucrificandi causa caedit⁴⁾, et actione §: furti, et condictione furtiva tenetur⁵⁾.

r) Sic Cod. 1350. s) Fabr. τὸ. t) Sic Cod. 1350. Fabr. γίνεσθαι. u) L. 7. §. 1. 4—7. D. h. t. exhibentur in Syn. p. 508. ubi efficiunt partem maiorem cap. 6. h. t. v) Sic Cod. Fabr. ἐκράζων. w) Fabr. ἔτυψε. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔτεμεν. y) L. 8. pr. §. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 509, ubi efficiunt cap. 7. h. t. z) Syn. τέμνων. a) Syn. τὰ λοιπὰ. b) Syn. inserit verba εἰς τὸ διπλάσιον.



8. §. 3. XI.VII. Ὁ τοῦ δεσπότου γινώσκοντος βία τεμῶν οὐχ ὑπόκειται τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ.

7.

δ — τεμῶν] † Καὶ εἰσας τὸ τμηθὲν κείσθαι, ἐνθα ἐκόπη.

εἰς τὸ διαφέρειν καταδικάζεται] Πῶς ὅσον διέφερε τῷ δεσπότη μὴ βλαβῆναι. τοῦτο, ὅταν μὴ ἀνελάβοτο τὸ κοπὲν δένδρον, ἀλλ' εἴσασεν αὐτὸ κείσθαι ἐκεῖσε. [Sch. p. VII. 395.]

καὶ τὸ λοιπὸν δίδωσιν] Πρὸς τὴν ἀποτίμησιν τοῦ διαφερόντος φερομένης τῆς τιμῆς τοῦ τμηθέντος δένδρου. εἰ τοίνυν τὸ διαφερόν ἐστὶ ν. νομισμάτων, ἰ. μετὰ τὰ μ. νομίσματα γίνεται ἡ διατίμησις. [Sch. q. VII. 395.]

ὁ ἐπὶ τῷ κερδᾶναι κόψας] Ἰγουν^{d)} ἐπὶ τῷ πωλῆσαι αὐτὸ καὶ κερδᾶναι ἐξ αὐτοῦ. [Sch. r. VII. 395.]

ἐνέχεται] † Ἐνεκεν τῶν ξύλων.

ὁ τοῦ δεσπότου γινώσκοντος βία τεμῶν] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἡ παρούσα ἀγωγή κατὰ τῶν λάθρα δενδροτομούντων ἀρμόζει, ὡς κεφ. α'. τί δὲ ἐστὶ τὸ λάθρα τεμῆν, ἐμαφες ἐν κεφ. ζ'. νῦν οὖν φησιν' εἰ δὲ οὐ λάθρα τμηθῆ τὸ δένδρον, ἀλλὰ γινώσκοντος τοῦ δεσπότου καὶ βίας, τότε ἡ μὲν ἀρβορομυ φουρτίμ κασσάρομυ σχολάζει' ἀρμόζει δὲ ἡ περὶ βίας ἀγωγή καὶ ἰντέρδικτον.

τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ] † Ζῆτει βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. κη'. θεμ. ε'. ζ. ζ.

L. 9. 7. eod. §. Γαι. Ὁ μισθωτὸς ἐκτεμῶν ὑπόκειται καὶ τῇ περὶ μισθώσεως ἀγωγῇ. μιᾷ δὲ ὀφείλει ὁ ἐνάγων ἀρκεῖσθαι.

ὁ μισθωτὸς ἐκτεμῶν] Ἀνάγνωθι τὸ δ. θεμ. τοῦ κε'. κεφ. τοῦ α'. tit. τοῦ κ'. βιβ. ὅπως οὕτως ἔχον' Ἀμέλεια τοῦ μισθωτοῦ ἐστίν, ἐάν δι' ἔχθραν αὐτοῦ ὁ γείτων ἐκόπη^{α)} δένδρα. αὐτὸν μόνον ἐκόπτων ὑπόκειται πρὸς τῇ ἐπὶ μισθώσεως ἀγωγῇ, καὶ τῇ περὶ τῶν δένδρων τῶν^{β)} κλοπιμαίως ἐκτεμνομένων ἀγωγῇ, καὶ τῇ περὶ βίας ἢ λάθρα. ὁ δὲ δικαστὴς τῇ περὶ μισθώσεως ἀγωγῇ^{γ)} παρασκευάζει αὐτῷ παραχωρηθῆναι^{δ)} τὰς ἄλλας ἀγωγὰς. ζῆτει βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. κη'. θεμ. δ. καὶ βιβ. νς'. tit. β'. κεφ. μβ'. θεμ. δ. καὶ βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. κε'. θεμ. δ'. [Sch. s. VII. 395.]

μιᾷ δὲ ὀφείλει ὁ ἐνάγων ἀρκεῖσθαι] Ἀλλὰ τῇ τὸ μείζον ἀπαιτούσῃ^{ε)} εἰ γὰρ τὴν τὸ ἕλαττον ἀπαιτούσαν κινήσει, σώζεται ἢ ἑτέρα ἐπὶ τῷ περιττῷ κατὰ τὸ α'. κεφ. [Sch. t. VII. 395.]

L. 10. 7. eod. §. Ἰουλ. Ἐάν διδύμον δένδρον ἐστίν, εἰ μὲν ἢ ζεύξις αὐτοῦ ὑπὲρ γῆν ἐστίν, ἐν ἐστὶ^{κ)} τὸ δένδρον· εἰ δὲ ὑπὸ γῆν, τοσαυτὰ εἰσιν, ὅσα ὑπὲρ γῆν φαίνεται.

εἰ δὲ ὑπὸ γῆν] † Ὡστε καὶ ποιῆν πολλῶν δένδρων δίδωσιν ὁ τοιοῦτον δένδρον τεμῶν.

L. 11. 7. eod. §. Παυλ. Ἐάν περὶ τῶν τμηθέντων δένδρων ὁ ἀκούσιος κινήθῃ, καὶ βαρηθῇ ὁ ἐναγόμενος, ἀπολύεται τοῦ βίας ἢ λάθρα δικαστηρίου· μένει δὲ ἡ παρούσα ἀγωγή.

ἐάν περὶ τῶν τμηθέντων δένδρων ὁ ἀκούσιος κινήθῃ] * Ἐάν περὶ τῶν τμηθέντων δένδρων ὁ ἀκούσιος κινήθῃ, καὶ μετὰ ταῦτα δοθῇ τὸ κούδ βί αὐτὸ κλάμ ἰντέρδικτον, ἀπολύεται τῆς ἐναγωγῆς.

καὶ βαρηθῇ ὁ ἐναγόμενος] † Τῇ περὶ τούτου καταδίκη.

† Τυχὸν ὡς ὁμολόγησας εἰς τὸ ἀπλοῦν.

ἀπολύεται τοῦ βίας ἢ λάθρα δικαστηρίου] Καὶ γὰρ καὶ τὸ κούδ βί αὐτὸ κλάμ ἰντέρδικτον τὸ διαφερόν ἀπλοῦν ἀπαιτεῖ. [Sch. u. VII. 395.]

μένει δὲ ἡ παρούσα ἀγωγή] Ἰσως γὰρ τοῦ ἀκούσιου κινήθέντος ὁμολόγησε τὴν δενδροτομίαν ὁ ἐναγόμενος, καὶ κατεδικάσθη εἰς τὸ ἀπλοῦν. μένει οὐδὲν ἦττον ἢ παρούσα

Qui sciente domino vi caedit⁶⁾, non tenetur hac actione⁷⁾.

1) qui — caedit] Et lignum caesum reliquit, ubi caesum est.

2) in id quod interest condemnatur] Quanti intererat domini non laedi. Hoc, cum caesam arborem non abstulit, sed ibidem reliquit.

3) et reliquum praestat] Ad aestimationem eius quod interest relato pretio arboris caesae. Si igitur id quod interest sit aureorum quinquaginta, arbor decem, deductis decem fit aestimatio quadragenorum.

4) qui lucrificiendi causa caedit] Puta ut venderet et pretium inde lucraretur.

5) tenetur] Lignorum causa.

6) qui sciente domino vi caedit] Hagiotheod. Haec actio adversus eos competit, qui arbores clam caedunt, ut cap. I. Quid autem sit clam caedere, didicisti in cap. 7. Nunc igitur dicit: Sed si non clam caesa sit arbor, sed sciente domino et vi, actio arborum furtim caesarum cessat: competit autem actio de vi et interdictum.

7) hac actione] Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 28. them. 5. 6. 7.

IX. Gai. Colonus, qui cecidit¹⁾, tenetur etiam actione locati. Una vero debet actor contentus esse²⁾.

1) colonus, qui cecidit] Lege them. 4. cap. 25. tit. 1. lib. 20. quod sic habet: Culpa coloni est, si propter inimicitiam eius vicinus arbores ceciderit. Ipse quoque si excidat, praeter actionem ex locato tenetur actione arborum furtim caesarum et interdicto Quod vi aut clam. At iudex actionis ex locato curat ei remitti reliquas actiones. Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 28. them. 4. et lib. 56. tit. 2. cap. 42. them. 4. et lib. 20. tit. 1. cap. 25. them. 4.

2) una vero debet actor contentus esse] Quae tamen amplior sit: nam si minori egerit, salva est altera in id, quod amplius in ea est, secundum cap. I.

X. Iul. Si gemina arbor est, si quidem iunctura eius supra terram est, una est arbor: sin vero sub terra¹⁾, tot sunt arbores, quot supra terram: apparent.

1) si vero sub terra] Itaque et poenam pro pluribus arboribus praestat is, qui talem arborem cecidit.

XI. Paul. Si de arboribus caesis Aquilia actum sit¹⁾, et gravatus fuerit reus²⁾, absolvitur iudicio Quod vi aut clam³⁾: haec autem actio salva manet⁴⁾.

1) si de arboribus caesis Aquilia actum sit] Si de arboribus caesis Aquilia actum sit, et postea detur interdictum Quod vi aut clam, actione absolvitur.

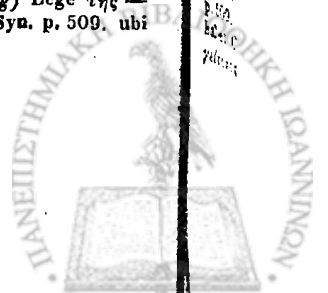
2) et gravatus fuerit reus] Condemnatione eius nomine.

Putat ut confessus in simplum.

3) absolvitur iudicio Quod vi aut clam] Nam et interdictum Quod vi aut clam id quod interest simpliciter persequitur.

4) haec autem actio salva manet] Ut quia forsitan instituta actione legis Aquiliae confessus est reus, se arbores cecidisse, et condemnatus est in sim-

c) Sic hunc locum exhibet Cod. 1350. Fabr. εἰ τοίνυν τὸ διαφ. ἐστὶ ν. νομισμα. δένδρον ἰ. μετὰ τὰ ἰ. γιν. ἢ διατιμ. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡ. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκκόψει. f) τῶν habet Cod. Deest apud Fabr. g) Lege τῆς — ἀγωγῆς. h) Sic Fabr. Tischendorfius in Cod. 1350. legi putat παραχωρηθῆσαι. i) L. 10. D. h. t. legitur in Syn. p. 509. ubi est cap. 9. h. t. k) Cod. 1350. ἐνεσται, uti Fabr. Sed secunda manus correxit ἐν ἐστει.



ἀγωγή εἰς τὸ ἐπέκεινα, ἤγουν εἰς ἄλλο τοσοῦτον, ὡς διπλοῦν ἀπαιτοῦσα. εἰς τὸ ἐπέκεινα, ὃ μὴ ἔλαβεν ἐκ τοῦ Ἀκουιλίου. [Sch. x. VII. 396.]

* Ἐὰν ἐν τῇ πρώτῳ κινήσει ἀγωγή βαρηθῇ τῇ καταδίκη ὁ ἕως, καὶ μείνη κατ' αὐτοῦ ἢ ἐκ τοῦ δυωδεκαδέλου, τοιούτων ἢ ἀρβοροῦ φουρτίμ καεσροῦ ἀγωγή.....

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἐρωτήσῃεν ἂν τις ἐνταῦθα, ὅτι, εἰ μὲν ὁ Ἀκουίλιος ἐνταῦθα θεματισθῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτήσας, διὰ τί ἡ προῦσα ἐναπομένει ἀγωγή; καὶ εἰς τί γὰρ ἐναπομείνει; εἰ δὲ τὸ ἀπλοῦν, (τί γὰρ, ὅτι γέγονε ὁμολογία;) λοιπὸν ἀναγκαῖον σημειώσασθαι ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ διπλοῦν τῆς ἀρβοροῦ διαφορὰν ἔχει πρὸς τὸ διπλοῦν τοῦ Ἀκουιλίου. τὸ μὲν γὰρ τῆς ἀρβοροῦ ἐστὶν ἀδιάστικτον, τὸ δὲ τοῦ Ἀκουιλίου διαίρεται εἰς ἀρῆσιν καὶ ὁμολογίαν. τί οὖν εἶπομεν πρὸς τοῦτο, τί; πάνυ εὐλόγος ἐστὶν ἡ ἐρώτησις, καὶ πείθομαι ἐκ τοῦ πράγματος ἀπὸ τῶν ἐν τῷ τελευτ. θεμ. τοῦ ζ. κεφ. δύο γυναικῶν τὴν πρώτην εἶναι μάλλον τὴν κρείττονα.

† Ὡς τὸ διπλοῦν ἀπαιτοῦσα.

ιβ'. Ἰαβολεν. 1) Καὶ ὁ ἐκποιήσας τὸν ἀγρὸν καλῶς κινεῖ τὴν παροῦσαν ἀγωγήν.

καὶ ὁ ἐκποιήσας τὸν ἀγρὸν] * Ὁ ἐκποιήσας τὸν ἀγρὸν, ἐξ οὗ τὰ δένδρα ἐμήθησαν, οὐδὲν ἥτιον δύναται ταυτην κινεῖν τὴν ἀγωγήν.

τὸν ἀγρὸν] † Ἐξ οὗ τὰ δένδρα ἐμήθη.

καλῶς κινεῖ τὴν παροῦσαν ἀγωγήν] Εἰ γὰρ τὰ τηθέντα δένδρα ἐν τῷ ἀγρῷ ἴσταντο, παντως ἂν πλείονος ἐπράθη ὁ ἀγρὸς. [Sch. y. VII. 396.]

ιγ'. Οὐλπ. m) Ἐὰν δένδρον ἐκ τοῦ οἴκου σου ἐπήρηται τῷ οἴκῳ μου, καὶ βλάβη με, εἰⁿ) μὴ ἀφέλῃς αὐτό, φησὶν ὁ πραιτωρ ἐκ ὀλλης^o) ἐκτέμνειν με αὐτό, καὶ τὰ καύσιμα ξύλα ἀφαιρεῖσθαι.

ἐὰν δένδρον] Διάφορον ἐστὶ τὸ παρὸν κεφ. πρὸς τὸ ιβ'. τοῦ β. τιτ. τοῦ νη. βιβ. ἐκείσε γὰρ, εἰ μὴ ἐμποδίζουσι τὰ δένδρα τῇ ἀπόψει^p), οὐκ ἀποτέμνονται. διότι καὶ περὶ δουλειῶν τὸ βιβ. διδάσκει. τὸ δὲ παρὸν κεφ. οὐ περὶ δουλειῶν διδάσκει, ἀλλὰ περὶ βλάβης ἐγγινομένης ἢ ἀπὸ τοῦ ἀπλωθῆναι τὰς ῥίζας τοῦ δένδρου καὶ ἐπεκτανθῆναι ἄχρι καὶ τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος^q), ὡς ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς συσφιξεως τῶν ῥιζῶν κινδυνεύει τὸν τοίχον πεσεῖν, ἢ ἀπὸ τοῦ τοῦς κλάδους τοῦ δένδρου ἐπιπέσειν τῷ τοίχῳ τυχόν τοῦ γείτονος ἢ κεραμοῖς, καὶ εὐεπίσταντο τιθέναι τὴν εἰσοδὸν τοῖς βουλομένοις διορῦττειν τὰ τοῦ γείτονος. [Sch. z. VII. 396.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Γινώσκῃ, ὅτι τὸ δένδρον ἢ ἐξ οἴκου τινὸς ἐπήρηται ἐτέρῳ οἴκῳ, καὶ ζῆτει περὶ τούτου τὸ τε παρὸν καὶ βιβ. νη. τιτ. ι. κεφ. κδ. ἐν τελ. ἢ ἐξ ἀγροῦ ἐπήρηται ἐτέρῳ ἀγρῷ, καὶ ζῆτει περὶ τούτου τὸν παρόντα τιτ. ἀχρι τοῦ τέλους καὶ βιβ. νη. τιτ. ι. κεφ. κδ. ἐν τελ. ἢ οὐκ ἐπήρηται, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑαυτοῦ ῥιζῶν πλατυνθεισῶν ἀδικεῖ. καὶ ζῆτει περὶ τούτου καὶ τὸ αὐτὸ μὲν κδ. κεφ. τοῦ ι. τιτ. τοῦ νη. βιβ. περὶ τὴν ἀρχήν. ζῆτει δὲ καὶ τούτου τοῦ τιτ. κεφ. κς'. θεμ. β. ἐν τούτοις οὖν περικλείεται πάσης βλάβης διαίρεσις ἐκ τῶν γειτόνων δένδρων ἐπαγομένης τοῖς γείτοσιν. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. νη. τιτ. θ. κεφ. ιδ'. ἐν τελ.

φησὶν ὁ πραιτωρ ἐκ ὀλλης ἐκτέμνειν με αὐτό] Καὶ γὰρ καὶ αἱ ῥίζαι εἰς τὰς τῶν τοίχων ἀρμονίας εἰσερχόμεναι βλάπτουσι αὐτάς, καὶ διὰ τοῦτο ἐξ αὐτῶν τῶν ῥιζῶν τέμνονται. καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ οἴκων. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀγροῦ ζῆτει τὸ β. θεμ. τοῦ ζ'. κεφ. ζῆτει καὶ τὸ παρατελευτ. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. ζῆτει βιβ. νη. τιτ. β. κεφ. ιβ'. ιε'. ις'. καὶ τιτ. αὐτοῦ ι. κεφ. κδ'. [Sch. a. VII. 396.]

† Εἰδήσει τοῦ πραιτωρος τέμνειν αὐτό.

Δένδρον δὲ νοεῖται καὶ ἡ ἄμπελος.

plum. Manet nihilominus haec actio in id, quod amplius est, hoc est, in aliud tantum, cum duplum persequatur. In id, quod amplius est, quod ex Aquilia non est consecutus.

Si in actione prius instituta reus condemnatione fuerit gravatus et maneat adversus eum actio ex XII tabulis, id est, actio arborum furtim caesarum . . .

Hagiotheod. Interrogaverit hoc loco quispiam, cur haec actio maneat, si hoc loco ponatur Aquilia actum, qua duplum petitur? et in quid maneat haec actio? Sed si ponatur Aquilia simplum perceptum, (puta si confessio facta sit) inde notemus necesse est, inter duplum actionis arborum furtim caesarum et duplum actionis legis Aquiliae esse differentiam. Nam duplum prioris actionis indistinctum est, sed duplum actionis Aquiliae dividitur in inficiationem et confessionem. Quid igitur ad hoc dicamus? Valde iusta est interrogatio, et ex re persuasum mihi est, ex duabus sententiis, quae in them. ult. cap. 7. reperiuntur, priorem esse meliorem.

Ut quae duplum persequatur.

XII. Iavolen. Etiam qui agrum alienavit 1), recte experitur hac actione 2).

1) etiam qui agrum alienavit] Qui alienavit agrum, ex quo arbores caesae sunt, nihilosecius hac actione experiri potest.

agrum] Ex quo arbores caesae sunt.

2) recte experitur hac actione] Nam si arbores caesae in agro mansissent, pluris venisset ager.

XIII. Ulp. Si arbor 1) ex tuis aedibus impendat aedibus meis, et mihi noceat, nisi adimas eam, Praetor ait, ex stirpe mihi eam excidere licere 2), et ad comburendum ligna tollere.

1) si arbor] Differt hoc cap. a cap. 12. tit. 2. lib. 58. Ibi enim, si arbores prospectum non impediunt, non caeduntur. Quare et de servitutibus ille liber tractat. Hoc caput de servitutibus non tractat, sed de damno illato, vel quod extensae et porrectae sint radices arboris in parietem vicini, ita ut ex impulsu radicum metus sit, ne paries cadat, vel quod rami arboris incumbant parieti vicini aut tegulis, et facilem aditum praebeant volentibus perfodere domum vicini.

Hagiotheod. Sciendum est, arborem vel ex aedibus quibusdam impendere aliis aedibus, de quo quaere hoc et lib. 58. tit. 10. cap. 24. in fine: vel ex agro impendere alii agro, de quo quaere hunc titulum usque ad finem, et lib. 58. tit. 10. cap. 24. in fine: vel non impendere, sed per radices suas porrectas nocere, de quo quaere idem cap. 24. tit. 10. lib. 58. initio, et huius tit. cap. 26. them. 2. His igitur continetur divisio omnis damni ex vicinis arboribus vicinis illati. Lege et lib. 58. tit. 9. cap. 14. in fine.

2) Praetor ait, ex stirpe mihi eam excidere licere] Nam et radices in compagem murorum ingressae eis nocent, et ob id radicitus excinduntur. Et hoc quidem de aedibus. De agro vero quaere them. 2. cap. 6. Quaere et them. penult. huius cap. Quaere lib. 58. tit. 2. cap. 12. 15. 16. 17. et eiusdem tit. 10. cap. 24.

Eum sciente Praetore arborem caedere.

Arbor autem et vitis esse intelligitur.

§

1) Nomen ICti in Cod. 1350. secunda manu additum deest apud Fabr. m) L. 1. pr. §. 2. 3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 509. ubi efficiunt cap. 12. h. t. Brevius reddit haec Harm. II. 4. §. 91. n) εἰ Cod. 1350. Fabr. ἐν. o) Verba ἐκ ὀλλης habet Cod. 1350. Desunt apud Fabr. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ὀλλᾶσει omisso articulo. q) Sic legendum. Fabr. τοῦ τοίχου γείτονος.



L. 1. §. 4. *Ἀρμόζει καὶ τῷ χρῆσιν ἔχοντι τὸ νόμιμον παρά-
D. XLIII. γελμα.*

27. *Ἄρμόζει καὶ τῷ χρῆσιν ἔχοντι. Οὐ μόνω δὲ τῷ
δεσπότη τοῦ βλαβουμένου¹⁾ πράγματος, ἀλλὰ καὶ τῷ τόν²⁾
οὐσούφρουκτον ἔχοντι κατ' αὐτοῦ ἀρμόζει τοῦτο τὸ ἐντέ-
δικτον, ἐπειδὴ καὶ τοῦτω διαφέρει, μὴ σκοτίζεσθαι τὸν οἶκον
ἀπὸ τοῦ δένδρου. [Sch. b. VII. 396.]*

τὸ νόμιμον παράγγεμα] † Τὸ προνοβιτόριον.

§. 5. *Εἰ δὲ κοινός ἐστιν οἶκος, ἕκαστος εἰς ὀλόκληρον
κινεῖ αὐτό, ὡς περ καὶ ἐπὶ τῶν δουλειῶν.*

ἕκαστος] † Τῶν κοινωνῶν.

*ὡς περ καὶ ἐπὶ τῶν δουλειῶν] Καὶ τῶν δουλειῶν
γὰρ τὴν ἐκδικησὶν ἐξ ὀλοκληρῶν ἔχουσιν οἱ τοῦ ἐπικοίνου οἴκου
δεσπόται. [Sch. c. VII. 396.]*

§. 6. *Πρῶτον ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ δύναται ἀφαι-
ρεῖσθαι αὐτό, καὶ εἰ μὴ ἀφέληται, τότε ὁ βλαπτό-
μενος γείτων ἐκκόπτει αὐτό.*

§. 7. 8. *Τὸ¹⁾ ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου δένδρον ἐπηρητημένον
τῷ ἀγρῷ μου, ἐὰν ὑπὲρ δεκαπέντε πόδας εἴη ὑψη-
λόν, καὶ μὴ κλαδεύσης αὐτό, φησὶν ὁ πραιτωρ ἐμὲ
κλαδεύειν καὶ τὰ ξύλα ἐπαίρειν²⁾. τὸ αὐτὸ καὶ ὁ
δυωδεκάδελτός³⁾ φησὶν, ὥστε μὴ τὴν σκιὰν τοῦ δέν-
δρου βλάπτειν τὸν γείτονα.*

*τὸ ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου δένδρον ἐπηρητημένον]
Περὶ οἰκημάτων εἰπὼν ὁ πραιτωρ, καὶ περὶ ἀγροῦ μετὰ
ταῦτα λέγει. [Sch. d. VII. 396.]*

§. 9. *Δῆλον οὖν⁴⁾, ὅτι τὸ μὲν τοῦ οἴκου δένδρον ἐκ
ρίζης τέμνεται, τὸ δὲ τοῦ ἀγροῦ μου κλαδεύεται, εἰ
ὑπὲρ⁵⁾ δεκαπέντε πόδας ὑψοῦται.*

L. 2. *ιδ'. Πομπων.⁶⁾ Ἐὰν ἐπικλίνη τὸ δένδρον τοῦ
D. eod. ἀγροῦ σου⁷⁾ εἰς τὸν ἀγρὸν μου, καλῶς κινῶ ἀπὸ
τοῦ δυωδεκάδελτου⁸⁾, μὴ ἔχειν σε⁹⁾ δίκαιον οὕτω
κεκτῆσθαι¹⁰⁾ τὸ δένδρον.*

*καλῶς κινῶ] Περὶ τοῦ ἀφαιρεθῆναι τὰ δένδρα. [Sch. e.
VII. 399.]*

TITULOS IZ'.¹⁾

*Περὶ βιαιῶς πραγμάτων ἀρπαγέντων, καὶ
περὶ ὀχλαγωγίας, καὶ περὶ βίας ἐνόπλου.*

L. 1. *α'. Παυλ.²⁾ Ὁ ἄρπαξ καὶ κλέπτης ἐστὶν ἀφα-
D. XLVII. ρῆς. καὶ πρώτη μὲν ἡ περὶ βιαιῶς πραγμάτων ἀρ-
8. παγῆς κινουμένη ἀναρρεῖ τὴν περὶ κλοπῆς εἰς τὸ
διπλάσιον ἀγωγὴν· εἰ δὲ πρώτη κινήσῃ ἡ περὶ κλο-
πῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγὴ³⁾, σώζεται ἡ παροῦσα
ἐπὶ τῷ περιττῷ⁴⁾.*

*περὶ βιαιῶς πραγμάτων ἀρπαγέντων] † Καὶ⁵⁾
ἡ βί βονορομυ ὄπαρομυ ὑπὸ τοῦ πραιτωρος ἐπινερόνται⁶⁾.
καὶ ζῆται κεφ. β'. θεμ. γ'. τὸ τέλος. [Sch. a. VII. 413.]*

*Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Δοκεῖ μὲν ἐκ τῆς ἐπιτιμώσεως περὶ
τριῶν ἀμαρτημάτων διδάσκειν ἐπ'... εἶσθαι, περὶ βιαιῶς ἀρ-
παγῆς, περὶ ὀχλαγωγίας καὶ περὶ βίας ἐνόπλου. καὶ διδάσκει
μὲν καὶ περὶ τῶν τριῶν⁷⁾ πλὴν οὐκ καὶ περὶ πασῶν τῶν ἐξ
αὐτῶν φουμένων ἀγωγῶν ἐν τῷ παρόντι κτ. διαλαμβάνει,
ἀλλὰ περὶ τῆς βί βονορομυ μὲν καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀγωγῆς*

r) Malim βλαπτομένου. s) τὸν Cod. 1350. Deest apud Fabr. t) L. 1. §. 7 — 9. D. h. t. leguntur in Syn. p. 509. ubi efficiunt cap. 13. h. t. u) Syn. ἀπαίρειν. v) Syn. δυωκαδεκάδελτος. w) Syn. post οὖν addit ἐστιν. x) Pro εἰ ὑπὲρ Syn. habet εἴτερ. y) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 509. z) σοῦ Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Syn. δυωκαδεκάδελτου. b) σε omittit Syn. c) Syn. κεκτῆσαι. d) In Cod. 1350. additur: ἤτοι βι. μζ'. τῶν διγ. τι. η'. e) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 509. f) Verba εἰ δὲ πρώτη — ἀγωγὴ desunt in Syn. g) Syn. ἐπὶ τῶν περιττῶν. h) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) Sic Cod. Fabr. ὑπονερόνται.

Etiam usufructuario competit³⁾ interdictum⁴⁾.

3) etiam usufructuario] Non tantum domino rei laesae, sed etiam usufructuario hoc interdictum in eum competit, quia et ipsius interest, non obumbrari aedes ab arbore.

4) interdictum] Prohibitorium.

Quodsi communes sint aedes, singuli⁵⁾ eo in solidum experiuntur, ut et de servitutibus⁶⁾.

5) singuli] Ex sociis.

6) ut et de servitutibus] Nam communium aedium domini servitutum vindicationem in solidum habent.

Dominus arboris primum adimere eam potest, et nisi adimat, tunc vicinus, cui ea nocet, eam caedit.

Arbor, quae ex agro tuo impendet⁷⁾ agro meo, si supra quindecim pedes alta sit, et non coerceas eam, ait Praetor me coercere et ligna tollere posse. Idem et lex XII tabularum ait, ne umbra arboris vicino noceat.

7) arbor, quae ex agro tuo impendet] De aedibus dixit Praetor: posthac de agro dicit.

Apparet igitur, aedium quidem arborem ex stirpe excindi, agri vero mei coerceri, si supra quindecim pedes alta sit.

XIV. Pompon. Si arbor tui agri in meum agrum inclinaverit, recte ago¹⁾ ex XII tabulis, non esse tibi ius, arborem ita possidere.

1) recte ago] De auferenda arbore.

TITULUS XVII.

De bonis vi raptis¹⁾, et de turba, et de vi armata.

I. Paul. Raptor et nec manifestus fur est²⁾. Et prius instituta actio vi bonorum raptorum³⁾ tollit actionem furti in duplum: sed si prius actum sit furti in duplum, haec salva manet in id, quod amplius in ea est.

1) de bonis vi raptis] Etiam actio vi bonorum raptorum a Praetore excogitata est. Et quaere cap. 2. them. 3. finem.

Hagiotheod. Secundum tituli inscriptionem de tribus delictis tractare videtur..... de rapina violenta, de turba, et de vi armata. Et tractat quidem etiam de his tribus delictis: sed non etiam de omnibus actionibus ex his oriundis in hoc titulo disserit, sed de rapina et actione inde oriunda tractat usque ad cap. 4. et rursus



διδάσκει ἄχρι τοῦ δ. κεφ. καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ κα'. κεφ. ἄχρι τοῦ τελ. τοῦ τιτ. περὶ δὲ ὀχλαγωγίας καὶ τῆς ἐκ ταύτης φρο- μένης ἀγωγῆς ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δ. κεφ. διδάσκει ἄχρι τοῦ ζ. ἀπὸ δὲ τοῦ ζ. κεφ. καὶ ἄχρι τοῦ κε'. ποιῶνται τὸν λόγον περὶ τῆς βίας· πλὴν ἀλλὰ περὶ τῆς χρηματικῆς αἰτῆς ἀγωγῆς ἴσθον τοῦ οὐνδε βί, οὐ μὴν καὶ περὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀναφρομένων ἐγκληματικῶν τοῦτων νόμων, τοῦ δὲ βί πούβλικα καὶ τοῦ δὲ βί πριβάτα· περὶ γὰρ τούτων ἐν τῷ ιη'. τιτ. βούλεται σοι διεξελθεῖν. ἐν δὲ μόνῳ τῷ κζ'. κεφ. διδάσκει περὶ τοῦ οὐ- τροῦβι ἰντερδίκτου.

ὁ ἄρπαξ καὶ κλέπτης ἐστὶν ἀφανής] Ὁ πράγματα ἀρπάζων καὶ τῇ νέκ μαρφέσει φοῦρτι κατέχεται εἰς τὸ διπλά- σιον, καὶ τῇ βί βορόρουμ ἑαπτόρουμ εἰς τὸ τετραπλάσιον. ἐάν δὲ πρώτη κινήθῃ^{κ)} ἢ βί βορόρουμ ἑαπτόρουμ, ἀφρονόμεθα τὴν φοῦρτι. εἰ δὲ πρώτη ἢ φοῦρτι κινήθῃ, οὐκ ἀφρονόμεθα τὴν βί βορόρουμ ἑαπτόρουμ. εἰς εἴτε δὲ πλεόν ὑπέρ^{λ)} τὴν φοῦρτι, εἰς τοῦτο κινεῖται. ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. γγ'. κα'. θεμ. δ. καὶ πδ'. [Sch. b. VII. 413. sq.]

Οἶμαι, ὅτι ἐνταῦθα τοιοῦτον ὀφελόμεν ὑποθέσθαι τὸν ἄρπαγα, οἷον φησι τὸ γγ'. κεφ. τοῦ ιβ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ἀφανῆ δηλαδὴ, ἵνα μὴ ἐναντιωθῶμεν τῷ δ. θεμ. τοῦ πα. ^{μ)} κεφ. τοῦ αὐτοῦ τιτ. καὶ τῷ β'. τιτ. τῆς δ. ἰνστιτ. καὶ τῇ τελευταίᾳ παραγραφῇ τοῦ ι. κεφ. τοῦ ι. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ἢ καὶ οὕτως εἶπε, ὅτι σὺν τῷ εἶναι φανερός καὶ ἀφανής ἐστὶ τῷ γὰρ πλείονι καὶ τῷ^{ν)} ἦτον περιέχεται. [Sch. c. VII. 414.]

* Οὐχ ὅτι οὐχὶ καὶ φανερός ἐστὶ κλέπτης ὁ ἄρπαξ, διὰ τοῦτό φησιν ἀφανῆ αὐτὸν εἶναι· ἀλλ' οὕτω δοκεῖ λέγειν δι- ὶν φησιν, ὅτι ὁ ἄρπαξ καὶ ἀφανής ἐστὶ κλέπτης, τουτέστιν, καὶ ἀφανής, καὶ φανερός. ὅτι δὲ καὶ φανερός ἐστὶ, ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. πδ'. θεμ. γγ'. καὶ κεφ. γγ'. καὶ κατὰ τὴν τοῦτου διάσειζεν νοεῖ τὸ εἶναι ἀφανῆ κλέπτην τὸν ἄρπαγα.

* Πρὸς δὲ καὶ φανερός, ὡς τιτ. ιβ'. κεφ. πδ'. θεμ. δ. καὶ κεφ. πδ'.

καὶ πρώτη μὲν ἢ περὶ βιαιῶς πραγμάτων ἀρ- παγέντων κινουμένη] Ζῆτει βιβ. κβ'. τιτ. ε'. κεφ. κη'. θεμ. ε'. τὸ τέλος, καὶ βιβ. νβ'. κεφ. η'. καὶ κεφ. αὐτοῦ λγ'. θεμ. α'. καὶ β'. [Sch. d. VII. 414.]

β'. Οὐλπ. Ἐάν κατὰ δόλον τινὸς ἀνθρώπων συναχθέντων, ζημία ἢ ἀρπαγὴ γένηται, ἀγωγή δι- δοται κατὰ τοῦ ποιήσαντος. εἰ δὲ δοῦλός ἐστιν, ἀγωγή ἀρμόζει κατὰ τοῦ δεσπότου εἰς τὸ ἐκδοῦναι τὸν δοῦλον ἢ τὴν ζημίαν θεραπεῦσαι.

ἐάν κατὰ δόλον τινὸς ἀνθρώπων συναχθέν- των] * Εἶπεν ὁ πραιτωρ· Ἐάν τινι κατὰ δόλον γένηται ζη- μία, ἀνθρώπων κατ' αὐτοῦ συναχθέντων, ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἀρπαγῆναι λέγηται, κατὰ τοῦ ταῦτα πεποιημένος δώσω ἀγωγήν. εἰ δὲ τις δοῦλος τοῦτο λέγεται πεποιημένος, νοθεύει δώσω κατὰ τοῦ δεσπότου.

Ζῆτει τοῦ ιη'. τιτ. κεφ. ιδ'. καὶ τοῦ λγ'. τιτ. κεφ. α'. καὶ τοῦ εβ'. κεφ. α'. καὶ τοῦ παρόντος κεφ. ιδ'. καὶ τοῦ λδ'. κεφ. ιε'. [Sch. e. VII. 414.]

κατὰ δόλον τινός] † Ἦγουν ἐπὶ τῷ ζημιωθῆναι με. ἀγωγή δίδεται κατὰ τοῦ ποιήσαντος] * Τοῦ Ἄγιοθεοδ. Εἰ μὲν ζημία γένηται, δίδεται ἢ περὶ ὀχλαγωγίας ἢ ἀπὸ τοῦ δ. κεφ. τοῦτου τοῦ τιτ. ἀρμόζουσα· εἰ δὲ ἀρπαγὴ γένηται, ἀρμόζει ἐνταῦθα ἢ βί βορόρουμ, ὡς ἐπομένως φησὶ τὸ παρὸν κεφ. ἀρμόζει δὲ τῷ βίασθέντι καὶ ἢ βί βορόρουμ. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. α'. θεμ. β'.

ἀγωγή] † Ἡ βί βορόρουμ.

Ἀρμόζει δὲ τῷ βίασθέντι καὶ ἢ περὶ βίας χρη- ματικῆ ἀγωγῆς, καὶ οὐ γίνεται πρόκριμα τῷ ἐγκλημα- τικῷ δικαιοτηρίῳ, ἐάν τις τὸ χρηματικὸν ἐπιλέξῃται.

ἀρμόζει δὲ τῷ βίασθέντι καὶ ἢ περὶ βίας χρη- ματικῆ ἀγωγῆς] Ἦγουν ἢ βί βορόρουμ ἑαπτόρουμ, χρη- ματικῆ δὲ λέγεται ὡς εἰς χρημάτων ἀφαιρέθέντων ἀπόδοσιν καταδικάζουσα^{ο)}, καὶ οὐκ εἰς δημεῖσιν. τινὲς δὲ λέγουσιν, εἶναι ταυτην τὸ δὲ βί πριβάτα, ὅπερ οὐκ ἔστιν. ἐκείνο γὰρ οὐ λέγεται χρηματικῆ ἀγωγῆς, ἀλλ' ἐγκληματικῆς, ὡς καὶ τὸ δὲ

a cap. 21. usque ad finem tituli: de turba et actione inde oriunda a cap. 4. usque ad cap. 7. A cap. 7. usque ad cap. 25. verba facit de vi et de actione pecuniaria inde oriunda, id est, de interdicto Unde vi, nec vero de criminibus, quae ex Legibus Iulii, altera de vi pu- blica, altera de vi privata, de vi descendunt: nam de his in tit. 18. tractaturus est. In solo cap. 27. agit de interdicto Utrubi.

2) raptor et nec manifestus fur est] Bonorum raptor et nec manifesti furti tenetur in duplum, et vi bonorum raptorum in quadruplum. Si tamen prius actum sit vi bonorum raptorum, denegamus actionem furti. Quodsi prius furti actum sit, non denegamus actionem vi bonorum raptorum. Agitur autem ea in id, quod habet amplius, quam actio furti. Quaere lib. 12. cap. 53. 81. them. 4. et 89.

Existimo, hic ponere nos debere raptorem, qualem ait cap. 53. tit. 12. huius libri: scilicet nec manifestum, nec repugnemus themati 4. cap. 81. eiusdem tit. et tit. 2. lib. 4. Instit. et ultimae adnotationi cap. 10. tit. 10. huius libri. Vel etiam dicas, cum sit manifestus, eum etiam nec manifestum esse, quia maiori minus continetur.

Non ideo, quod non et manifestus fur sit raptor, eum nec manifestum esse dicit: sed dicendo, raptorem et nec manifestum furem esse, dicere videtur, eum et manifestum et nec manifestum esse. Quod etiam manifestus sit, quaere tit. 12. cap. 81. them. 3. et cap. 53. et secundum huius distinctionem intellige quod dicitur, raptorem esse furem nec manifestum.

Ac praeterea etiam manifestus, ut tit. 12. cap. 81. them. 4. et cap. 89.

3) et prius instituta actio vi bonorum raptorum] Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 28. them. 5. finem, et lib. 52. cap. 8. et eiusdem cap. 33. them. 1. et 2.

II. Ulp. Si cuius dolo hominibus coactis¹⁾, damnum vel rapina fiat, actio datur in eum, qui fecerit²⁾. Sed si servus sit, actio competit in domi- num, ut servum noxae dedat, vel damnum praestet.

1) si cuius dolo hominibus coactis] Praetor ait: Si cui dolo hominibus in eum coactis damnum factum sit, sive eius bona rapta esse dicantur, in eum, qui id fecerit, actionem dabo. Sed si servus hoc fecisse dicatur, in dominum noxalem actionem dabo.

Quaere tit. 18. cap. 14. et tit. 33. cap. 1. et tit. 62. cap. 1. et huius tit. cap. 14. et tit. 34. cap. 15.

cuius dolo] Id est, damni mihi dandi causa.

2) actio datur in eum, qui fecerit] Hagio- theod. Damno facto, datur actio, quae de turba com- petit inde a cap. 4. huius tituli: sed si rapina facta sit, competit actio vi bonorum raptorum, ut deinceps hoc caput dicit. Vim passo etiam actio vi bonorum raptorum competit. Lege et cap. 1. them. 2.

actio] Vi bonorum raptorum.

Competit autem ei, qui vim passus est, et de § vi actio pecuniaria³⁾, et non fit praeiudicium crimi- nali iudicio⁴⁾, si quis pecuniarium elegerit.

3) competit autem ei, qui vim passus est, et de vi actio pecuniaria] Id est, actio vi bo- norum raptorum. Pecuniaria vero dicitur, quod condem- natio eius redditionem pecuniarum ablatarum con- tineat, non publicationem. Quidam dicunt, hanc esse actionem de vi privata, quod non ita est. De vi privata

κ) Sic Cod. 1350. Fabr. προσηθη. λ) Sic Cod. Fabr. ὑπό. μ) Sic Cod. 1350. Fabr. παρόντος pro πα'. ν) Sic Cod. Fabr. τῷ. ο) Sic lego. Fabr. καταδικάζουσα.



βι πούβλικα. δήμευσιν γὰρ ἔχουσι καὶ ἀτιμίαν, τὸ μὲν δὲ βι πριβάτα εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας, τὸν δὲ βι πούβλικα εἰς ἄλλο. ὁ γούν κινήσας ταύτην τὴν χρηματικὴν βι βορόρουμ οὐκ ἀποκλείεται καὶ τοῦ κινεῖν τὸ ἐγκληματικὸν δικαστήριον, ἢ τοὺς Ἰουλίους νόμους, τὸν δὲ βι πριβάτα καὶ τὸν δὲ βι πούβλικα. ἀλλὰ κὰν ἐκείνην κινήσας ἀπαιτήσῃ τὰ ἀφαιρέθῃτα χρήματα, δύναται καὶ ταῦτα κινεῖν ἐπὶ δημεύσει τοῦ βιαστοῦ. οὐ μέντοι ἔχει καὶ τὸ οὐδε βι ἰντέρδικτον· τοῦτο γὰρ ἐκείνος κινεῖ ὁ νομῆς ἀκινήτου ἐξελαθεῖς μετὰ καὶ Ἰουλίων νομῶν. [Sch. f. VII. 414.]

* Διὰ τούτου τοῦ ἐδίκτου ἐφρόντισεν ὁ πραιτωρ, ἵνα μηδὲν κατὰ βίαν γένηται. εἰ γὰρ τις δύναται ἀποδέξαι, ὅτι βίαν πέπονθε, καὶ τῷ πούβλικῷ δικαστηρίῳ δύναται κερησθῆναι, καὶ οὐκ ὀφείλει τῷ πούβλικῷ προκρίμα γίνεσθαι διὰ τῆς πριβάτης ταύτης ἀγωγῆς, ὡς τινες λεγούσιν. ἀλλὰ βελτιον ἔδοξεν, εἰ καὶ μάλᾳ προκρίμα γίνεται τῷ Ἰουλίῳ δὲ βι πριβάτα, ὅμως οὐδὲν ἥτιον καὶ τὴν βι βορόρουμ ῥαπτόρουμ παρεχεσθῆναι τοῖς ἐπιλεγόμενοις καὶ προτιμῶσι τὴν πριβάταν ἀγωγὴν.

ἀρμόζει δὲ τῷ βιασθέντι] † Ἐπὶ τινος θέματος, ὅτε δηλαδὴ ἐνόπλιος ἐβίασθη.

ἢ περὶ βίας χρηματικῆ ἀγωγῆ] † Ἡ βι βορόρουμ ῥαπτόρουμ.

καὶ οὐ γίνεται πρόκριμα τῷ ἐγκληματικῷ δικαστηρίῳ] Τῷ Ἰουλίῳ νόμῳ, εἴπερ μεθ' ὀπλων ἐπήλθεν. [Sch. g. VII. 414.]

Ἄσπερ ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου, καὶ τοῦ φόνου. ζῆτει tit. γ'. κεφ. κγ'. θεμ. τελευτ. [Sch. h. VII. 414.]

* Σημειῶσαι ἐνταῦθα, ὅτι ἐπὶ πάσης βίας ἐγκληματικῶς ἀρμόζουσιν οἱ Ἰούλιοι νόμοι, ἐνόπλιον μὲν ὁ δὲ βι ποιβλικα, ἀόπλιον δὲ ὁ δὲ βι πριβάτα. ἀναγνωθὶ γὰρ καὶ κεφ. ζ'. τοῦ ιη'. tit. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. εἰ μὲν γὰρ ζημία μόνη γέγονεν ἐκ τῆς βίας, ἀρμόζει ἢ περὶ ὀχλαγωγίας· εἰ δὲ ἀρπαγὴ, (ἐπὶ κινήτῳ δὲ αἰεὶ ὡσπερ τὴν κλοπὴν, οὕτω καὶ τὴν ἀρπαγὴν νόμι) τίκεται ἢ βι βορόρουμ. εἰ δὲ ἀκινήτου τις ἐξηλάθη βιαίως, τίκεται τὸ οὐδε βι. πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ βίας ἐπὶ κινήτῳ γενομένης τίκεται οὐχ ἢ βι βορόρουμ, ἀλλὰ τὸ οὐδε βι, πρὸς τὴν διαφορὰν, ἢν σοι παραδίδωσιν ἢ δ'. ἰνσι. β'. tit. αὐτῆς θεμ. β'. ἀναγνωθὶ καὶ τούτου τοῦ tit. κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ γ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς.

Οὐ γ) μόνος ὁ ἀρπάζων, ἀλλὰ καὶ ὁ συναγών ἀνθρώπους ἀρμάτους ἐπὶ τῷ ζημιῶσαι ἢ ἀρπάσαι, δόλον ποιεῖ, καὶ ὁ χρώμενος τοῖς ἐξ ἄλλου συναχθεῖσιν.

οὐ μόνος ὁ ἀρπάζων] * Κατὰ δόλον κακὸν ποιεῖ οὐ μόνος ὁ ἀρπάζων, ἀλλὰ καὶ ὁ προηγουμένη βουλῇ συναγαγὼν ἀνθρώπους ἐνόπλιους ἐπὶ τῷ ζημιῶσαι τινα, ἢ πράγματα αὐτοῦ ἀρπάσαι. εἴτε τοιγαροῦν αὐτὸς συναγάγῃ τοὺς ἀνθρώπους, εἴτε χρήσῃται τοῖς ὑφ' ἑτέρου συναχθεῖσιν ἐπὶ ἀρπαγῇ, κατὰ δόλον πεποικῆναι δοκεῖ. συναχθέντας δὲ ἀνθρώπους νοοῦμεν τοὺς ἐπὶ τούτῳ συναχθέντας ἐφ' ᾧ ζημιῶσαι. καὶ οὐδὲ πρόσκειται τῷ ἐδίκτῳ, ὅποιός τις ἀνθρώπους συναγάγῃ. ὅποιοι δὲ ἴσως τὸινυν ἔαν συνήχθησαν, εἴτε ἐλεύθεροι, εἴτε δοῦλοι, χωρὰ τῷ ἐδίκτῳ. εἰ δὲ καὶ εἰς ἑστὶν ὁ συναχθεὶς ἀνθρώπος, εἰ καλῶς λέγομεν ἀνθρώπους εἶναι τοὺς συναχθέντας. εἰ δὲ καὶ θεματίσεις, μόνῃ ζημίαν δίδουσθαι τινι, οὐδὲ οὕτως ἀνοεῖ τὸ ἐδίκτον· ὁ γὰρ εἶπεν, ἀνθρώπων συναχθέντων, εἴτε μόνος τὴν βίαν ἐποίησεν, εἴτε ἀνθρώπων συναχθέντων (οὕτως γὰρ ὀφειλομεν νοῆσαι καὶ ἀνθρώπων συναχθέντων) ἢ ἐνόπλιον, ἢ χωρὶς ὀπλων).

ἀλλὰ καὶ ὁ συναγών ἀνθρώπους ἀρμάτους] Ὅτε δὲ μέλλει κινήθῃναι τὸ δημόσιον ἐγκλημα, δεῖ συναχθῆναι ἀνθρώπους ἐνόπλιους, καὶ οὕτως κινήθῃτω.

Εἴτε δὲ πολλοὺς συνάξει, εἴτε ἕνα, εἴτε μόνος ποιήσῃ τὴν βίαν, εἴτε δοῦλους, εἴτε ἐλευθέρους, εἴτε ἐνόπλιους, εἴτε ἀνόπλιους, χωρὰ τῷ παραγγέλματι³⁾.

Ἐνταῦθα ὁ δόλος καὶ τὴν βίαν περιέχει. ὁ γὰρ βίαν ποιῶν, καὶ δόλον ποιεῖ. ὁ δὲ δόλον ποιῶν, οὐ πάντως καὶ βίαν ποιεῖ.

p) Inserendum δὲ. q) L. 2. §. 2. 3. 5 — 7. D. h. t. leguntur in Syn. p. 509. r) Deesse nonnulla videntur, puta ἐνέχεται τῷ ἐδίκτῳ, ut patet ex L. 2. §. 7. D. h. t. s) Syn. πράγματα. Leuncl. in marg. διατάγματι.

enim non dicitur actio pecuniaria, sed criminalis, ut et de vi publica. Publicationem enim habent et infamiam, iudicium de vi privata tertiae partis bonorum, de vi publica omnium bonorum. Qui igitur egit hac pecuniaria vi bonorum raptorum, non prohibetur experiri etiam criminali iudicio, sive legibus Iulii de vi privata et de vi publica. Sed etsi illa egerit, et pecunias ablatas exegerit, potest et his experiri in hoc, ut bona publicentur eius, qui vim intulit. Ceterum interdictum Unde vi non habet: hoc enim is experitur, qui e possessione rei immobilis deiectus est, una cum legibus Iulii.

Hoc edicto Praetor prospexit, ne quid vi fieret. Nam si quis se vim passum docere possit, etiam publico iudicio potest experiri, nec debet publico iudicio hac privata actione praeiudicium fieri, ut quidam dicunt. Sed melius visum est, quamvis praeiudicium Legi Iuliae de vi privata fiat, nihilominus tamen et actionem vi bonorum raptorum praestandam esse eligentibus et praefertentibus privatam actionem.

competit autem ei, qui vim passus est] Casu quodam, cum scilicet armis vim passus est.

de vi actio pecuniaria] Actio vi bonorum raptorum.

4) et non fit praeiudicium criminali iudicio] Legi Iuliae, si cum armis aggressus est.

Ut in Aquilia et quaestione de caede. Quare tit. 3. cap. 23. them. ult.

Nota hoc loco, de omni vi criminaliter competere leges Iulias, de armata legem de vi publica, de ea, quae sine armis committitur, legem de vi privata. Lege enim et cap. 6. tit. 18. et ibi adnotationem. Nam si damnum tantum vi datum sit, competit actio de turba: sed si rapina, (quam semper in re mobili, uti furtum, accipias) nascitur actio vi bonorum raptorum. Sed si quis vi e re immobili expulsus sit, nascitur interdictum Unde vi. Saepe etiam ex vi in re mobili facta non actio vi bonorum raptorum nascitur, sed interdictum Unde vi, secundum differentiam traditam lib. 4. Instit. tit. 2. them. 2. Lege et huius tit. cap. 7. them. 2. et 3. et ibi adnotationes.

Non tantum raptor⁵⁾, sed et is, qui cogit homines armatos⁶⁾, ut damnum det vel rapiat, dolo facit, et qui utitur ab alio coactis.

5) non tantum raptor] Dolo malo facit non tantum is, qui rapit, sed et qui praecedente consilio homines armatos cogit, ut damnum alicui daret, bonave eius raperet. Si igitur ipse cogat homines, sive utatur ab alio coactis ad rapinam, dolo fecisse videtur. Homines coactos accipimus, ad hoc coactos, ut damnum daretur. Neque additur edicto, quales homines coegerit. Qualescunque igitur coacti sint, sive liberi, sive servi, locus est edicto. Sed et si unus homo coactus sit, adhuc recte dicimus homines coactos. Sed et si ponas, solum damnum dari alicui, ne sic quidem cessat edictum: quod enim ait, *hominibus coactis*, sive solus vim fecerit, sive hominibus coactis (sic enim accipere debemus etiam *hominibus coactis*) vel armatis, vel inermibus, [tenetur hoc edicto.]

6) sed et is, qui cogit homines armatos] Cum autem publicum crimen instituitur, coacti esse debent homines armati, atque ita intendatur crimen publicum.

Sive plures coegerit, sive unum, et sive solus vim fecerit, et sive servos, sive liberos, sive armatos, sive inermes, locus est edicto.

Hic dolus etiam vim continet⁷⁾. Nam qui vim facit, etiam dolum facit. Qui vero dolum facit, non utique etiam vim facit.



ἐνταῦθα ὁ δόλος καὶ τὴν βίαν περιέχει] Ἡ τοῦ κακοῦ δόλου μνημὴ καὶ τὴν βίαν ἔχει ἐν ἑαυτῇ¹⁾ ἐν τούτῳ τῷ ἐδίκτω. ὁ γὰρ βίαν σοι ποίων δόλον ποιεῖ. οὐκ ἔτι δὲ καὶ τὸ ἐναντίον δόλον ὁ ποίων, πάντως καὶ βίαν ποιεῖ. τότε δὲ ὁ δόλος ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν βίαν, εἰ καὶ δίχα βίας ἀμαρτάνεται, ὅτε πανουργως τι γίνεται. [Sch. i. VII. 414. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Εἰ καὶ ἐν τῷ β'. θεμ. φησί· καὶ μόνος δόλος καὶ μελέτη χωρὶς ἀποτελέσματος κολάζεται· ἀλλ' ἐνταῦθα ἦγουν ἐπὶ τῆς βί βονόρουμ ἀκούων δόλον, μὴ μέχρι τούτου ἵστασο μόνον, ἀλλὰ ζῆται καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦγουν τὴν ἀρπαγὴν· ἐπὶ γὰρ τῆς βί βονόρουμ καὶ ὁ δόλος περιέχει τὴν βίαν, καὶ ἡ βία τὸν δόλον. εἰ καὶ καθόλου πᾶσα μὲν βία περιέχει τὸν δόλον, οὐ μὴν πάντοτε ὁ δόλος περιέχει τὴν βίαν. αὐτίκα γὰρ τὸ λάθρα γενομενον δόλον μὲν ἔχει, βίαν δὲ οὐκ ἔχει, καὶ οὐ περιέχεται λοιπὸν τῷ παρόντι διατάγματι τῷ περὶ τῆς βί βονόρουμ. ἀνάγνωθι γὰρ τὰ ἐν τῷ ἐπομένῳ θέματι.

Τὸ δὲ⁴⁾ λάθρα γινόμενον ζημίωμα οὐ περιέχεται τῷ παρόντι διατάγματι, κἂν συνήχθησαν ἄνθρωποι.

Οὔτε γὰρ ἡ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγή, οὔτε ὁ Ἀκουίλιος περιέχονται τούτῳ τῷ διατάγματι, κἂν ἔχωσι περὶ αὐτὸ κοινωνίαν. καὶ ὁ ἄρπαξ γὰρ ἀναιδῆς ἐστὶ κλέπτης, καὶ ὁ ζημίαν ποιήσας ἀνθρώπων συναχθέντων, ἐνάγεται τῷ Ἀκουίλιῳ.

τὸ λάθρα γινόμενον ζημίωμα] Ζημίας ὁ πραιτωρ δοθείσης⁵⁾ ἐμνημόνευσε. πᾶσιν οὖν ζημίας περιλαμβάνει καὶ τὴν λαθραίαν τὰ ἔρημα τῶν πραιτωρῶν. ἀλλ' οὐ νομίζω πρὸς τὴν λαθραίως γενομένην ζημίαν ἀνήκειν τὸ ἐδικτον, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνην, ἧς καὶ βίαν ἀναμεμυμένην ἔχει. καὶ οὕτως ἂν τις ἀρπαξ⁶⁾ ὀρίσαιο⁷⁾, ὅτι, εἰ μὲν μόνος τις ἀμαρτήσῃ μὴ κατὰ βίαν, οὐ περιέχεται ἐν τῷ ἐδίκτῳ τούτῳ· εἰ τι δὲ ἀνθρώπων συναχθέντων ἀμαρτήσῃ καὶ χωρὶς βίας μόνον δὴ κατὰ δόλον, πρὸς τοῦτο τὸ ἐδικτον ὄρεται. οὔτε δὲ ἡ φουρτί, οὔτε ὁ Ἀκουίλιος συνεισφέρονται ἐν τούτῳ τῷ ἐδίκτῳ, εἰ καὶ ἔσθ' ὅτε κοινωνίαν ἔχουσι μετ' αὐτοῦ. ὁ Ἰουλιανὸς γὰρ ἔγραψε τὸν βίαι ἀρπασίαντι ἀναιδέστερον εἶναι κλέπτην⁸⁾ καὶ εἰ τις δὲ ἀνθρώπων συναχθέντων ζημιώσῃ τινα, δῆλον, ὅτι καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ κατέχεται. [Sch. k. VII. 415.]

οὐ περιέχεται τῷ παρόντι διατάγματι] Ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ κοινῶς βί αὐτὴ κλάμ ἰντεροδίκτον ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς καὶ ὁ Ἀκουίλιος, ὡς ἐπὶ τοῦ ἰθ'. θεμ. τοῦ κς. κεφ. τοῦ γ. τι. ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἀρμόζει, διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι οὐ συμπεριέχεται τῷ παρόντι παραγγέλματι ἐπὶ τῇ βί βονόρουμ ἁπτόρουμ παραγγέλματι οὕση ἦτοι πραιτωρῶν⁹⁾ τὸ κοινὸν βί¹⁰⁾ ἰντεροδίκτον. καὶ σημειώσαι, πῶς, ὅταν μὲν τις εἰς ἀρπαξ¹¹⁾, ὑπόκειται τῇ φουρτί, εἰ δὲ πολλοί, οὐδαμῶς. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὸ ἐφεξῆς θέμα. [Sch. l. VII. 415.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ὁ λάθρα ζημιῶν μετὰ τὸ συνάξει τὸν ὄχλον, ἢ ἐκλεψε πράγμα, καὶ ἐστὶ κλέπτης, καὶ φουρτί μόνῃ ἐνάγεται· ἢ ἀπλῶς ἐβλάψε, καὶ ἐνάγεται τῷ Ἀκουίλιῳ· ἐπεὶ γὰρ ἐπ' ἑμφοτέρων τούτων τῶν θεματισμῶν βία ἐπιλείπει, σχολάζει ἢ βί βονόρουμ. τὸ γὰρ λάθρα γενομενον, ὡς καὶ ἐν τῷ τέλει του ἀνωτέρου θεμ. εἰρηκά σοι, ἢ κλοπῆ ὄν, ἢ ἀπλῶς βλάβη, καὶ ἢ τὴν φουρτί τίκτον, ἢ τὸν Ἀκουίλιον, τῷ περὶ τῆς βί βονόρουμ διατάγματι οὐκ ὑπόκειται· οὔτε γὰρ, φησὶν, ἢ περὶ κλοπῆς, οὔτε ὁ Ἀκουίλιος περιέχονται τούτῳ τῷ διατάγματι, καὶ τὰ ἐξῆς.

οὔτε γὰρ ἢ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγή] Ὡς τινος εἰπόντος· καὶ μὴ¹²⁾ ἐπὶ τοῦ λάθρα κινεῖται καὶ ἢ περὶ κλοπῆς καὶ ὁ Ἀκουίλιος, καὶ τὸ κοινὸν βί¹³⁾ ἀπολογεῖται ὁ νομικὸς καὶ φησὶν· ἀληθῶς λέγεις, αὐτὰ χωρῶν ἔχουσι, ἀλλ' οὐ καλοῦνται βί βονόρουμ ἁπτόρουμ, ὡς λέγεσθαι ἀρμόζειν καὶ ἐπὶ τούτων τὴν βί βονόρουμ, νοουμένην φουρτί ἢ Ἀκουίλιον¹⁴⁾. [Sch. m. VII. 415.]

οὔτε ὁ Ἀκουίλιος περιέχονται τούτῳ τῷ διατάγματι] Ὅταν πολλοὶ ἀρπάσωσι. [Sch. n. VII. 415.]

ὁ ἄρπαξ γὰρ ἀναιδῆς ἐστὶ κλέπτης] Τούτο κατασκευαστικὸν τοῦ¹⁵⁾, κἂν ἔχωσι πρὸς αὐτὰς¹⁶⁾ κοινωνίαν· ἐπὶ

7) hic dolus etiam vim continet] Doli mali mentio in hoc edicto etiam vim in se habet. Nam qui vim tibi facit, dolo facit. Per contrarium qui dolo facit, non utique et vim facit. Tunc vero dolus in se habet vim, et si sine vi admittatur, cum callide aliquid fit.

Hagiotheod. Etiam si in them. 2. dicat, solum dolum et propositum sine facto puniri, hoc tamen loco, id est, in actione vi bonorum raptorum doli mentionem audiens, ne in hoc solum consistas, sed quaere etiam factum, id est, rapinam: nam in actione vi bonorum raptorum et dolus vim continet, et vis dolum. Etiam si in genere omnis vis dolum contineat, non tamen semper dolus vim continet. Nam id, quod clam fit, dolum quidem continet, nec vero vim, ideoque hoc edicto, quod agit de actione vi bonorum raptorum, non continetur. Lege et quae sequenti them. dicuntur.

Clam illatum damnum⁸⁾ non continetur hoc edicto⁹⁾, etiam si coacti homines fuerint.

Nam nec furti in duplum actio¹⁰⁾, neque Aquilia continetur hoc edicto¹¹⁾, licet habeant cum eo communionem. Nam et raptor est fur improbus¹²⁾, et is, qui damnum intulit hominibus coactis, tenetur Aquilia.

8) clam illatum damnum] Damni dati Praetor meminit. Omne igitur damnum Praetoris verba comprehendunt, etiam clandestinum. Sed non puto ad clam illatum damnum edictum pertinere, sed ad id, quod et vim permixtam habet. Et ita quis recte definit, si quis solus deliquerit sine vi, eum non contineri hoc edicto: si quid vero hominibus coactis admiserit etiam sine vi, dummodo dolo, ad eum hoc edictum spectare. Ceterum nec furti, neque legis Aquiliae actiones continentur in hoc edicto, licet interdum cum eo communionem habeant. Nam Iulianus scribit, eum, qui vi rapit, improbiorem esse furem: et vero si quis hominibus coactis alicui damnum dederit, certum est, eum etiam Aquilia teneri.

9) non continetur hoc edicto] Quia enim et praeter interdictum Quod vi aut clam competit actio furti et Aquilia, ut in them 19. cap. 27. tit. 3. hic vero non competit, ideo dicit, hoc edicto de actione vi bonorum raptorum, quae est praetoria, non contineri interdictum Quod vi aut clam. Et nota, si unus sit raptor, eum teneri furti, si plures, non item. Lege et sequens thema.

Hagiotheod. Qui clam damnum infert postquam turbam coegit, vel subripuit rem, et fur est, et furti tantum tenetur: vel simpliciter damnum dedit, et tenetur Aquilia: nam cum utroque casu vis facta non est, cessat actio vi bonorum raptorum. Nam quod clam fit, ut et in fine superioris them. tibi dixi, cum vel furtum, vel simpliciter damnum sit, et vel furti, vel legis Aquiliae actionem gignat, edicto de bonis vi raptis non continetur: nam nec furti, inquit, neque legis Aquiliae actiones continentur hoc edicto, et quae sequuntur.

10) nam nec furti in duplum actio] Si quis dicat: At de eo, quod clam fit, furti agitur, et Aquilia, et interdicto Quod vi aut clam: ita Iurisconsultus respondet. Vere dicis eas locum habere, sed non vocantur vi bonorum raptorum, ut dici possit, competere et his casibus actionem vi bonorum raptorum pro furti vel legis Aquiliae actione accipiendam.

11) neque Aquilia continentur hoc edicto] Cum multi rapuerunt.

12) nam et raptor est fur improbus] Hoc dictum est ad confirmandum id, quod dictum est, licet

1) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῇ. 2) δὲ Cod. 1350. Deest apud Fabr. 3) Cod. 1350. ζημίας δοθείσης. Fabr. ζημίαν δοθείσαν. 4) ὀρθῶς Cod. 1350. Omittit id Fabr. 5) Sic Cod. Fabr. ὀρίσαιο. 6) Verba ἐπὶ τῇ βί — πραιτωρῶν desunt apud Fabr. 7) Fabr. addit αὐτὴ κλάμ, quod in Cod. 1350. deest. 8) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρπάξας. 9) Lege μὴ. Fabr. μὲν. 10) Fabr. addit αὐτὴ κλάμ, quod in Cod. 1350. deest. 11) Verba νοουμένην φουρτί ἢ Ἀκουίλιον desunt apud Fabr. 12) τούτο κατασκευαστικὸν τοῦ Cod. 1350. Fabr. τούτο κατασκευαστικὸν οmissio τοῦ. 13) Lege αὐτό.



ποσούτων γὰρ, φησὶν, ἔχουσι καθὼς ὁ ἄρπαξ ἀναίδης ἐστὶ κλέπτῃς. [Sch. o. VII. 415.]

* Ἐπὶ τὰς δὲ κοινοῦσι, καθὼς καὶ ὁ ἄρπαξ κλέπτειν δοκεῖ φανερώς καὶ ἀφανῶς ἐπιτελεῖται, ἀλλ' οὐκ ἄρπαξ λέγεται ἂν τις, ὅτε φανερώς τοῦτο ποιεῖ· εἰ γὰρ ἀφανῶς, κλέπτῃς λέγεται, καὶ οὐκ ἂν ἀρμόζοι τότε ἢ βί βονόρουμ· αὕτη γὰρ ἐπὶ φανεροῖς δίδεται· ἀλλ' ἢ φονεῖται, ἢ καὶ ἐπὶ φανεροῖς, καὶ ἐπὶ ἀφανῶν ἀρμόζουσα τῷ κλεπτομένῳ.

§. 11. Καὶ^{l)} ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἀρπαγέντι χώρα τῷ (LVII. διατάγματι.

§. 12. Καὶ ὁ μὴ συναγαγὼν, ἀλλ' εὐρεθεὶς μεταξύ τῶν συναχθέντων καὶ^{b)} ζημιώσας, ἢ ἀρπάσας ἐνέχεται. καὶ οὐ μόνον ἐὰν αὐτὸς ὁ ἐναγόμενος συναγαγὼν^{h)} ἀρπάσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐὰν δόλον ποιήσῃⁱ⁾, ἐφ' ᾧ ἄλλον ἀρπάσαι ἢ ζημιώσαι, κἂν ἐξ ἐτέρου συνήχθησαν. περιέχονται δὲ καὶ οἱ συναγαγόντες^{k)}, καὶ οἱ συναχθέντες.

§. 13. Εἴσω ἐνιαυτοῦ τὸ ἀληθές τοῦ πράγματος τίμημα τετραπλασιάζεται, οὐ μὴν τὸ διαφέρον.

εἴσω ἐνιαυτοῦ] Κινουμένης τῆς παρούσης ἀγωγῆς. μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν ἄχρι λ'. ἐτῶν εἰς τὸ ἀπλοῦν κινεῖται, ὡς κεφ. λβ'. [Sch. p. VII. 415.]

τὸ ἀληθές τοῦ πράγματος τίμημα τετραπλασιάζεται] Ζῆτει βιβ. α'. tit. α'. κεφ. θ'. ἐν ᾧ εὐρήσεις τὸν ἀρπάσαντα τὸ διπλοῦν δίδόντα. φησὶ δὲ ἡτῶς οὕτως· Ἐσυχάζοντες τοὺς Ἰουδαίους ἐὰν οἱ Χριστιανοὶ θορυβήσωσι καὶ διαρπάσωσιν, εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζεσθωσαν^{l)}. Ζῆτει καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. δ'. θεμ. α'. καὶ β'. κεφ. λβ'. καὶ λδ'. [Sch. q. VII. 415. sq.]

οὐ μὴν τὸ διαφέρον] Ὡς καὶ ἐπὶ τῆς φούρτι tit. ιβ'. κεφ. ν'. καὶ βιβ. νη'. tit. ια'. κεφ. ιβ'. ἦτοι νεαρῶν εγ'. καὶ βιβ. β'. κεφ. ε'. [Sch. r. VII. 416.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Τὸ διαφέρον πολλάκις πλέον ἐστὶ παρά τὸ ἀληθές τίμημα. ἐπὶ γοῦν τῆς βί βονόρουμ, ὡς ἐνταῦθα ὁρᾷς, καὶ ἐπὶ τῆς φούρτι, ὡς ἐν tit. ιβ'. κεφ. ν'. θεμ. α'. τὸ τίμημα μόνον τετραπλασιάζεται, ὅπερ ἦτιον ἐστὶ ποινῆ παρά τὸν τοῦ διαφέροντος τετραπλασιασμόν. καὶ μὴ θανάτωσης, πῶς δοκεῖ ὁ νομοθέτης ἐπὶ τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς κλοπῆς, αἱ μείζονα εἰσὶν ἀμαρτήματα παρά τὸν φόβον, ὡς βιβ. ι. tit. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. ε'. καὶ αἱ ἐν ἐκείνῳ παραγραφῆαι καὶ παραπομπῆαι, ἦτιονα κολασιν ὀρίζειν, ἐπὶ δὲ τοῦ φόβου μείζονα· ἐπὶ γὰρ αὐτοῦ τὸ διαφέρον τετραπλασιάζεται, ὡς βιβ. ι. tit. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. ια'. καὶ ιη'. μὴ γοῦν θανάτωσης τοῦτο ἢ γὰρ ἀρπαγῆ καὶ ἢ κλοπῆ ἔχουσι καὶ ἄλλας μείζους τιμωρίας· ἢ μὲν γὰρ ἀρπαγῆ ἔχει καὶ δημόσιον ἔγκλημα κινουμένων, ὡς κεφ. β'. ἐν τελ. καὶ θεμ. ιε'. ἐν τελ. ἢ δὲ κλοπῆ ἔχει πολλὰς καὶ τετραπλοῦν ἀκρατον· τὸ δὲ παλαιὸν ἀπὸ τοῦ δωδεκαδέλτου καὶ σωματικῆν εἶχε κολασιν. ὁ δὲ φόβος οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον. δίκαιον οὖν ὁ νομοθέτης πράγμα ποιεῖ καὶ συμ... ἂν ἔχον, ἐὰν ἐπὶ μὲν τῆς κλοπῆς καὶ τῆς ἀρπαγῆς τῶν καὶ ἄλλας μείζους ἐχουσῶν τιμωρίας ἐλαφρῶν κἂν τὸ ἀπλοῦν περιμῶν τοῦτο εἰς τὸ ἀληθές τοῦ πράγματος τίμημα· ἐπὶ δὲ τοῦ φόβου, ὅστις ἐγκληματικῶς μεγάλας τιμωρίας οὐκ ἔχει, αὐτεὶ κἂν τὸ ἀπλοῦν εἰς ὅσον διαφέρει τοῦτο περιμῶν, καὶ πρὸς τοσούτον κελύων δίδουσαι καὶ τὸ τριπλοῦν· ἄλλως τε τῆς μέτους καύσα αἰρετῆς οὐσίας, παρά τῷ τῶν φόβον ποιήσαντι κείται, δούναι τοσούτον ἢ μὴ δούναι, αὐταὶ δὲ οὐκ εἰσὶν αἰρεταί, ὡς tit. ιβ'. κεφ. ες'.

§. 14. Καὶ^{m)} ὀνόματι φαιμιλίας κινεῖται, καὶ οὐκ ἀναγκάζεται δεῖξαι, τίνες ἐκ τῆς φαιμιλίας εἰσὶν οἱ ἀρπάσαντες ἢ ζημιώσαντες. τῷ δὲ ὀνόματι τῆς φαιμιλίας περιέχονται οἱ ὑπηρετοῦντες ἡμῖν δούλοι καὶ ἐλεύθεροι, καὶ δούλοι ἀλλότριον καλῆ πίστει δουλεύοντες.

f) L. 2. §. 11—13. D. h. t. leguntur in Syn. p. 509. sq. ubi efficiunt partem cap. 2. h. t. g) καὶ deest in Syn. h) Syn. συναγῶν (sic). i) Syn. ποιήσει. k) Syn. οὐνάγοντες. l) Sic Cod. 1350. Fabr. καταδικάζουσαν. m) L. 2. §. 14. D. h. t. legitur in Syn. p. 510. usque ad vocem ζημιώσαντες, ubi est cap. 3. h. t.

habent cum eo communionem. Eatenus enim, inquit, habent, quatenus raptor fur est improbus.

Etiam si communionem habeat eatenus, quatenus et raptor furtum facere videatur manifesto et interdum nec manifesto, tamen raptor dicitur, qui manifesto hoc facit: nam si nec manifesto, fur dicitur, nec competet actio vi bonorum raptorum, quae in manifestis datur, sed furti actio, quae et in manifestis et nec manifestis furtum passo competit.

Etiam re una rapta locus est edicto.

Is etiam, qui non coegit, sed inter coactos inventus est, et damnum dedit, vel rapuit, tenetur. Et non solum, si reus cogens homines rapuit, sed et si dolo fecit, ut alius raperet, vel damnum daret, licet ab alio homines coacti sint. Continentur vero et ii, qui coegerunt, et ii, qui coacti sunt.

Intra annum¹³⁾ verum rei pretium quadruplatur¹⁴⁾, non etiam id quod interest¹⁵⁾.

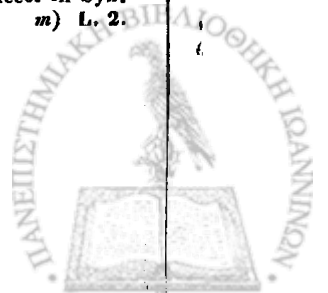
13) intra annum] Mota hac actione. Post annum vero usque ad triginta annos in simplum agitur, ut cap. 32.

14) verum rei pretium quadruplatur] Quaere lib. 1. tit. 1. cap. 9. in quo invenies raptorem duplum praestare. Verba eius haec sunt: Tranquilla agentes Iudaeos si Christiani perturbarint et diripuerint, in duplum condemnentur. Quaere et huius tit. cap. 4. them. 1. et 2. cap. 32. et 34.

15) non etiam id quod interest] Ut in actione furti tit. 12. cap. 50. et lib. 58. tit. 11. cap. 12. sive Novellam 63. et lib. 52. cap. 5.

Hagiotheod. Id quod interest plerumque verum pretium excedit. Ceterum in actione vi bonorum raptorum, ut hoc loco vides, et furti, ut tit. 12. cap. 50. them. 1. pretium tantum quadruplatur, quae minor est poena, quam quadruplatio eius quod interest. Nec mireris, Iureconsultum in rapina et furto, quae maiora delicta sunt, quam metus illatus, ut lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 5. et ibi adnotationes et transmissiones, minorem poenam statuere, in metu illato maiorem, in quo id quod interest quadruplatur, ut lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 11. et 18. Ne igitur de hoc mireris: nam rapina et furtum etiam alias maiores poenas habent: rapina enim habet et publicum crimen, ut cap. 2. in fine, et them. 15. in fine: furtum autem saepe et merum quadruplum continet, et antiquo iure ex lege XII. tabularum etiam corporali castigatione plectebatur. Eiusmodi nihil in metu. Aequum igitur Iurisconsultus facit et si in furto et rapina, quae etiam aliis maioribus poenis coercentur, simplum quoque relevat, id verum esse rei pretium statuens: in metu autem, qui criminaliter magnis poenis non coercentur, simplum auget, id statuens esse, quanti intersit, et ad hunc modum triplum dari iubens: praesertim cum in actione quod metus causa, arbitraria quippe existente, in arbitrio eius, qui metum intulit, sit, ut vel tantum praestet, vel non praestet: hae autem arbitrariae non sint, ut tit. 12. cap. 66.

Familiae etiam nomine agitur¹⁶⁾, et non cogitur ostendere¹⁷⁾, qui ex familia sint, qui rapuerunt vel damnum dederunt. Nomine autem familiae continentur¹⁸⁾ servi ministrantes nobis, et liberi, et servi alieni bona fide servientes.



καὶ ὀνόματι φαμίλιας κινεῖται] * Αὐτὴ ἡ ἀγωγή καὶ ἔνεκεν φαμίλιας ἀρμόζει, καὶ οὐκ ἀναγκάζεται ὁ κινῶν αὐτὴν ἀποδείξει, τίνες εἰσὶν ἐκ τῆς φαμίλιας οἱ ἀρπάσαντες ἄνθρωποι καὶ οἱ τὴν ζημίαν δεδικώκετες. ἡ τῆς φαμίλιας δὲ προσηγορία ἐν ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ τοὺς δούλους περιέχει, τουτέστιν, ἐκείνους τοὺς ὄντας ἐν ὑπηρεσίᾳ, εἰ καὶ ἐλευθεροὶ εἰσιν, ἢ ἄλλοτριοὶ ὄντες δούλοι βόνα φίδε δουλεύουσιν. οὐ νομίζω δὲ δύνασθαι τὸν ἐνάγοντα ὑπὲρ ἐκάστου οἰκέτου κινεῖν κατὰ τοῦ δεσπότου εἰς τὸ τετραπλάσιον, ἐπειδὴ ἀρκεῖ τῷ δεσπότη τὸ ἅπαξ καταβαλεῖν τὸ τετραπλάσιον ὑπὲρ τῆς φαμίλιας αὐτοῦ· ἐνάγομενος δὲ τῇ νοξάλιᾳ οὐ πάντας τοὺς ἐν φαμίλιᾳ ὄντας ἀναγκάζεται διδοῦναι εἰς νόξαν, ἀλλ' ἐκείνους μόνους ἢ ἐκείνον, ὅστις τὸν δόλον ἐποίησεν.

καὶ οὐκ ἀναγκάζεται δ' εἰς αὐτὴν] Ζῆτει βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. δ'. καὶ βιβ. νά'. τιτ. δ'. κεφ. δ'. θεμ. τελευτ. [Sch. s. VII. 416.]

τῷ δὲ ὀνόματι τῆς φαμίλιας περιέχονται] Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. μ'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ρζς. θεμ. β'. ὅλον, καὶ κεφ. ρζς. καὶ βιβ. νς'. τιτ. α'. κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. ζ'. θεμ. η'. [Sch. t. VII. 416.]

Οὐκ ἐνάγει δὲ ὀνόματι τοῦ καθ' ἕναστον δούλου· ἀρκεῖ γὰρ τῷ δεσπότηι δοῦναι τὸ τετραπλοῦν ἅπαξ.

Οὐκ ἐκδίδεται δὲ εἰς νόξαν πᾶσα ἡ φαμίλια, ἀλλὰ μόνον οἱ τὸν δόλον ποιήσαντες.

οὐκ ἐνάγει δὲ ὀνόματι τοῦ καθ' ἕναστον δούλου] Οὐ δύναται ὁ ἐνάγων ὑπὲρ ἐκάστου οἰκέτου κινεῖν εἰς τὸ τετραπλάσιον κατὰ τοῦ δεσπότου ἅπαξ γὰρ τὸ τετραπλάσιον δίδεται. καὶ οὐδὲ πᾶσα φαμίλια δίδεται εἰς νόξαν, ἀλλ' οἱ τὸν κακὸν ποιήσαντες δόλον, ἢ καὶ ὁ ποιήσας, εἴπερ εἰς ἐστὶν ὁ ἁμαρτήσας. [Sch. u. VII. 416.]

οὐκ ἐκδίδεται δὲ εἰς νόξαν πᾶσα ἡ φαμίλια] Κινουμένης νοξάλιας β' β' βονόρουμ φάπτορουμ. [Sch. x. VII. 416.]

Καλεῖται δὲ ἡ παροῦσα ἀγωγή, περὶ βιαίας πραγμαμάτων ἀρπαγῆς ἀγωγή.

Δόλον δὲ ἡ παροῦσα ἐπιζητεῖ ἀγωγή. διὰ τοῦτο ἐὰν τὸ ἴδιον ἀρπάσῃ, οὐ κατέχεται μὲν αὐτῇ, ἄλλως δὲ τιμωρεῖται· οὐδὲ ὁ τὸν φυγάδα αὐτοῦ δούλον ἀρπάζων νεμόμενον ἐξ ἄλλου καλῆ πίστει· ὁ δὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ ἀρπάζων ἐνέχεται.

καλεῖται δὲ ἡ παροῦσα ἀγωγή] * Αὐτὴ ἡ ἀγωγή ἐν τῷ πλήθει β' βονόρουμ φάπτορουμ καλεῖται· καὶ ἐκεῖνος κατέχεται αὐτῇ ὁ τὸν κακὸν δόλον ποιησάμενος. ἐὰν οὖν τις τὸ ἴδιον πράγμα ἀρπάσῃ, βίαν μὲν ποιεῖ, τῇ δὲ ἀγωγῇ ταύτῃ οὐ κατέχεται, ἀλλὰ ἄλλως τιμωρεῖται. εἰ δὲ καὶ τις τὸν ἴδιον οἰκέτην πεφνεύοντα, ὃν ἑτέρος τις ἐνέμετο βόνα φίδε, ἀρπάσῃ, οὐδὲ οὗτος ταύτῃ κατέχεται τῇ ἀγωγῇ ὁ τὸ ἴδιον ἀρπάσας. εἰ δὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ τις ἀρπάσῃ, κατέχεται τῇ β' βονόρουμ φάπτορουμ· ὁ γὰρ τὸ ἄλλοτριον ὡς ἴδιον ἀρπάζων, εἰς αὐτὸ τὸ ἀρπάγει καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ διατίμησιν καταδικάζεται· ὁ δὲ τὸ ἴδιον ἀρπάζων ἐκπίπτει αὐτοῦ. καὶ τοῦτο φησὶν ἰσοτ. δ'. τιτ. β'. ὃν καὶ ἀνάγνωθι, καὶ βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. νζ'. ἐξαιρετὸν ὄν. ζῆτει τιτ. κέ'. κεφ. α'. θεμ. τελευτ.

ἄλλως δὲ τιμωρεῖται] Οὗτος δὲ τιμωρεῖται εἰς τὸ ἀπόλλειν τὸ ἴδιον. ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. νζ'. [Sch. y. VII. 416.]

Ὡς ἀνάγκως ἀφελόμενος, ἤγρον ἐκπίπτει αὐτοῦ. καὶ ζῆτει βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. ξα'. ξβ'. σημειώσαι, ὅτι ὁ ἀρπάζων τὸ ἴδιον οὐ δίδωσι τὸ τετραπλοῦν, ἀλλ' ἐκπίπτει τῆς προσούσης αὐτῷ δεσποτείας. ζῆτει καὶ ἰσοτ. δ'. τιτ. β'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. νζ'. καὶ βιβ. νη'. τιτ. θ'. κεφ. ιη'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. λα'. κεφ. τελευτ. [Sch. z. VII. 416.]

οὐδὲ ὁ τὸν φυγάδα αὐτοῦ δούλον ἀρπάζων] Τῇ μὲν β' βονόρουμ φάπτορουμ κατέχεται, ἀπόλλυσι δὲ τὸ ἴδιον. ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ βίας ἐνέχονται, εἰ βία ἐγένετο παρ' αὐτῶν, ὡς τιτ. ιη'. κεφ. κδ'. καὶ ιη'. [Sch. a. VII. 416.]

16) familiae etiam nomine agitur] Haec actio etiam familiae nomine competit, et qui eam intendit, non cogitur ostendere, quinam sint ex familia homines, qui rapuerunt vel damnun dederunt. Familiae autem appellatio in hac actione servos continet, hoc est, eos, qui in ministerio sunt, etiamsi liberi sint, vel alieni servi bona fide servientes. Non autem puto posse actorem singulorum servorum nomine agere adversus dominum in quadruplum, quia sufficit dominum semel quadruplum familiae nomine praestare: noxali vero conventus non omnes, qui in familia sunt, cogitur noxae dedere, sed eos vel eum tantum, qui dolum fecit.

17) et non cogitur ostendere] Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 4. et lib. 51. tit. 4. cap. 4. them. ult.

18) nomine autem familiae continentur] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 40. them. ult. et cap. 195. them. 2. totum, et cap. 196. et lib. 56. tit. 1. cap. 1. them. 3. et huius tit. cap. 7. them. 8.

At non agit nomine singulorum servorum¹⁹⁾: L.: nam satis est domino semel quadruplum praestare. D.

Non deditur vero noxae familia omnis²⁰⁾, sed §. ii tantum, qui dolo fecerunt.

19) at non agit nomine singulorum servorum] Non potest actor singulorum servorum nomine agere adversus dominum in quadruplum: semel enim quadruplum praestatur. Neque omnis familia deditur noxae, sed ii, qui dolo malo fecerunt, vel is, qui fecit, si quidem unus est, qui deliquit.

20) non deditur vero noxae familia omnis] Mota noxali actione vi bonorum raptorum.

Vocatur haec actio²¹⁾ vi bonorum raptorum §. i actio.

Dolum vero haec actio exigit. Ideo si quis §. i rem suam rapuerit, ea non tenetur, sed aliter coercetur²²⁾: neque is, qui servum suum fugitivum rapit²³⁾, quem alius bona fide possidebat: sed is, qui rem sibi obligatam rapit, tenetur.

21) vocatur haec actio] Haec actio vulgo vi bonorum raptorum dicitur: et is ea tenetur, qui dolo malo fecit. Si quis igitur suam rem rapuit, vim quidem facit, hac vero actione non tenetur, sed aliter multatur. Sed et si quis fugitivum suum, quem bona fide quis possidebat, rapuit, aequae hac actione non tenetur qui suum rapuit. At si quis rem sibi obligatam rapuit, vi bonorum raptorum tenetur: nam qui rem alienam ut suam rapit, in ipsam rem raptam eiusque aestimationem condemnatur: sed qui suam rem rapit, ea privatur. Hoc ait Instit. lib. 4. tit. 2. quem legas, et lib. 50. tit. 3. cap. 57. quod egregium est. Quaere tit. 25. cap. 1. them. ult.

22) sed aliter coercetur] Hic vero punitur amissione rei suae. Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 57.

Quod sine iudice rem auferat, id est, eam amittit. Et quaere lib. 10. tit. 2. cap. 12. et lib. 50. tit. 3. cap. 61. 62. Nota, eum, qui rapit rem suam, non praestare quadruplum, sed dominium amittere. Quaere et Instit. lib. 4. tit. 2. et lib. 50. tit. 3. cap. 57. et lib. 58. tit. 9. cap. 18. et huius libri tit. 31. cap. ult.

23) neque is, qui servum suum fugitivum rapit] Tenetur vi bonorum raptorum, sed suum amittit. Tenentur etiam de vi, si vis ab iis facta fuerit, ut tit. 18. cap. 24. et 18.

η) Fabr. κεφ. ο) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. ρ) Inseras ἢ ante φαμίλια. ρ) Sic lego. Fabr. κινούμενος νοξάλιαν. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. βίας. ς) Inserenda necessario est negatio οὐ ante κατέχεται. τ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνέχεται. υ) Sic Cod. Fabr. παρ' αὐτοῦ.



L. 2. §. 19. Ὁ μὴ δόλου δεκτικὸς ἄνηβος οὐκ ἐνέχεται τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ, εἰ μὴ νοξάλως ὀνόματι δούλου καὶ φαμίλιας.

ἢ μὴ δόλου δεκτικὸς ἄνηβος] * Κατὰ ἀνήβου μὴ ὄντος δεκτικῆς προαιρέσεως οὐ δίδεται αὐτῇ ἡ ἀγωγή, εἰ μὴ ἄρα ὁ δούλος αὐτοῦ ἢ ἡ φαμίλια αὐτοῦ ἤμαρτιεν ὑπὲρ γὰρ τοῦ οἴκετος αὐτοῦ καὶ τῆς φαμίλιας κατέχεται τῇ νοξάλω καὶ ὁ ἄνηβος.

οὐκ ἐνέχεται τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ] † Ἐνέχεται δὲ ἢ φέμ.

§. 20. Ἐὰν ὁ τελώνης νομίμων μὲ τι ποιῆσαι παρὰ τὸν νόμον τῶν τελωνῶν, ὑφέληται μου θρόματα, οὐκ ἐνέχεται τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ. εἰ δὲ ἐπὶ τῶν λιμῶν φθαρῆναι ἀπέκλεισεν αὐτά, καὶ τῶν οὐτίλων Ἀκουίλια ἐνέχεται.

§. 21. Καὶ ὁ τὸ κατὰ βίαν ἀπελαθὲν θρόμμα ἀποκλείσας ἐνέχεται ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ.

ἔὰν ὁ τελώνης] * Ἐὰν ὁ τελώνης τὸ θρόμμα τὸ ἐμὸν ἀφέληται, νομίμων τίποτε πεποιημέναι με ὑπεραντίον τῶν περὶ τῶν τελωνῶν νόμῳ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα πεπλανημένως καὶ ὡς νομίμων ἡμαρτημέναι με τοῦτο ἐποίησεν, ὅμως οὐκ ἐνάγεται βί βονόρουμ, ἐὰν δόλου ἀπήλακται. εἰ δὲ διὰ τοῦτο ἐνέκλεισε τὸ ἐμὸν θρόμμα, ἵνα μὴ βοσκηθῇ καὶ λιμῶ ἀπόληται, τῶν οὐτίλων Ἀκουίλια κατέχεται. ἐὰν δὲ τις ὅπερ ἤρπασε κατὰ βίαν θρόμμα, ἀποκλείσῃ, καὶ τῇ βί βονόρουμ ῥαπτόρουμ ἐνάγεται δυναται.

Ζῆτει βιβ. κς'. ιτ. α'. κεφ. α'. β. ζ'. η'. ια'. ιθ'. [Sch. b. VII. 416.]

οὐκ ἐνέχεται τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ] Οὐδὲ γὰρ διάθεσιν ἄρπαγος ἔσχεν, οὐδὲ κατὰ δόλον ἀφέλειτο. [Sch. c. VII. 416.]

Ἐὶ καὶ τὰ μάλιστα πεπλανημένως καὶ νομίμων ἡμαρτημέναι με τοῦτο ἐποίησεν. [Sch. d. VII. 416.]

ἐπὶ τῶν λιμῶν φθαρῆναι] Ζῆτει ιτ. γ'. κεφ. κθ'. θεμ. γ'.

τὸ κατὰ βίαν ἀπελαθὲν θρόμμα] Παρ' αὐτοῦ, ἢ παρ' ἑτέρου μὲν ἀπελαθὲν, παρ' αὐτοῦ δὲ κρατηθὲν. [Sch. e. VII. 416.]

† Ὅπερ ἤρπαγε κατὰ βίαν.

ἀποκλείσας] † Ἐν εἰδήσει.

ἐνέχεται ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ] Ὡςπερ καὶ ὁ ἐν εἰδήσει τὸ κλοπιμαῖον παραδεξάμενος κατέχεται τῇ φούρτι. [Sch. f. VII. 416.]

§. 22. Οὐ μόνον εἰ τοῦ ἐνάγοντός ἐστι τὸ ἄρπαγὲν πρᾶγμα, ἀρμόζει ἢ παροῦσα ἀγωγή, ἀλλὰ καὶ εἰ ὀπισσοῦν κἂν μικρὸν αὐτῷ διέφερε, μὴ ἄρπαγῆναι αὐτό· ὅλον ἐπὶ τῷ χρησθέντι αὐτῷ, καὶ μισθωθέντι, καὶ ἐνεχυρασθέντι, καὶ παρατεθέντι, ὥστε διαφέρειν αὐτῷ· τυχὸν γὰρ ἐπηγγελματο ἀμέλειαν, ἢ τίποτε οὐχ ὡς μισθὸν ἔλαβε· καὶ ἐφ' ᾧ καλῇ πλοτεὶ νέμομαι, ἢ χρῆσιν ἐπ' αὐτῷ ἔχω, ἢ ἄλλως διαφέρει μοι.

§. 23. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐξ ὧν ἀρμόζει ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή ἐπὶ τῶν λάθρα γινομένων.

§. 24. Καὶ ἢ περὶ κλοπῆς γὰρ ἀγωγή ἐπὶ τῇ παραθήκῃ ἀρμόζει, ἐὰν, ὡς ἐθεματίσθη, κατασκευασθῇ διαφέρον^{v)}. εἰ δὲ καὶ μὴ ἤρμοζεν ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, δικαίως ἢ περὶ βιαίας πραγμάτων ἄρπαγῆς ἀγωγή ἀρμόζει, ὡς ἀναιδεστοῖρα, καὶ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῆς ἔχοντος δημόσιον ἔγκλημα.

οὐ μόνον εἰ τοῦ ἐνάγοντός ἐστι τὸ ἄρπαγὲν πρᾶγμα] Ἐν ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ οὐ ζητεῖται πάντως, ἐκ τῆς οὐσίας εἶναι τοῦ ἐνάγοντος τὸ πρᾶγμα τὸ ἄρπαγὲν, ἀλλ' εἴτε δεσπότης ἐστὶ τοῦ ἄρπαγέντος πραγματος, εἴτε μὴ, χώρα γίνεται ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ. ὅθεν εἴτε τὸ χρησθέν μοι πρᾶγμα, εἴτε τὸ μισθωθέν μοι, εἴτε τὸ ἢ) ἐνεχυρασθέν, εἴτε τὸ παρατεθέν μοι πρᾶγμα οὕτως, ὥστε διαφέρειν μοι τὸ μὴ ἀπολέ-

Impubes non capax doli²⁴⁾ hac actione non tenetur²⁵⁾, nisi noxaliter servi et familiae nomine.

24) impubes non capax doli] In impuberem, qui mali propositi capax non est, haec actio non datur, nisi servus eius vel familia deliquerint: nam servi et familiae nomine etiam impubes noxali actione tenetur.

25) hac actione non tenetur] Tenetur autem in rem.

Si publicanus²⁶⁾ existimans, me aliquid fecisse contra legem publicanorum, abatulerit mea pecora, hac actione non tenetur²⁷⁾. Sed si, ut fame perirent²⁸⁾, ea incluserit, etiam utili Aquilia tenetur.

Etiam is, qui vi abductum pecus²⁹⁾ inclusit³⁰⁾, tenetur hac actione³¹⁾.

26) si publicanus] Si publicanus pecus meum abstulerit, existimans, me aliquid contra legem publicanorum fecisse, quamvis errans et me deliquisse existimans hoc fecerit, vi bonorum raptorum tamen non cum eo agitur, si dolo caret. Si tamen ideo pecus meum inclusit, ne pasceret et ut fame periret, utili Aquilia tenetur. Sed si quis pecus, quod vi rapuit, inclusit, etiam vi bonorum raptorum conveniri potest.

Quaere lib. 56. tit. 1. cap. 1. 2. 6. 8. 11. 19.

27) hac actione non tenetur] Neque enim animus raptoris habuit, nec dolo abstulit.

Quamvis errans hoc fecerit, et putans me deliquisse.

28) ut fame perirent] Quaere tit. 3. cap. 29. them. 3.

29) vi abductum pecus] A se vel ab alio abductum, a se vero retentum.

Quod vi raptum erat.

30) inclusit] Sciens.

31) tenetur hac actione] Sicut et is, qui sciens rem furtivam suscipit, tenetur furti.

Non tantum si actoris est res rapta³²⁾, haec actio competit, sed et si quomodocunque licet modice eius intersit, non raptam³³⁾: ut in re commodata, et locata, et pignerata, et deposita, ita ut eius intersit: puta quia culpam repromisit³⁴⁾, vel aliquid non ut mercedem accepit³⁵⁾: et in re, quam bona fide possideo, et cuius usumfructum habeo, vel si aliter intersit mea:

Et ut generaliter dicam, ex quibus causis competit actio furti in his, quae fiunt clam.

Nam et furti actio in deposito competit, si, ut propositum est, ponatur interesse. Sed et si non competat actio furti³⁶⁾, iure competit actio vi bonorum raptorum, quasi asperior³⁷⁾ et quod effectus eius continet publicum crimen³⁸⁾.

32) non solum si actoris est res rapta] In hac actione non utique exigimus, rem raptam in bonis actoris esse, sed sive dominus est rei raptae, sive non, locus est huic actioni. Unde sive commodata mihi res sit, sive locata, sive pignerata, sive deposita, ita ut mea intersit, eam non auferri, sive bona fide possessa, sive usumfructum in ea habeam, vel quo alio iure mea

v) Malim τὸ διαφέρον. w) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr.



σθαι τὸ αὐτὸ ἀρπαγὴν, ἢ εἴτε ὄπερ βόνα φίδε ἐνεμόμη, εἴτε καθ' οὐ τὸν οἰσοῦφρουκτον ἔχω, ἢ καθ' ἕτερον οἰονδῆποτε δίκαιον διαφέρει μοι μὴ ἀρπαγῆναι αὐτό, λέγομεν ταυτην ἀρμαζεν τὴν ἀγωγῆν, μὴ υποκούντες, εἰ δεσπότης ἐστὶ ὁ τὴν ἀρπαγὴν ὑπομεινας, ἀλλὰ μόνον, εἰ ἐκ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἐλήφθη. καὶ γενικῶς γὰρ λέγομεν, ἐξ ὅσων αἰτιῶν ἡ φοῦρτι ἀρμῶζει τινὶ ἐπὶ τῶν λαθροῖως κλεπτομένων πραγμάτων, ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτιῶν καὶ ἡ βί βονόρουμ ραπτόρουμ ἀρμῶζει. ἀλλ' εἶποι τις ἀν' ἀλλ' ὁ δεπῶσιτον λαβῶν οὐκ ἔχει τὴν φοῦρτι. ἀλλὰ διὰ τοῦτο προσέθηκα, εἰ διαφέρει αὐτῷ τὸ*) μὴ ἀρπαγῆναι τὸ πρᾶγμα. καὶ γὰρ καὶ τὴν φοῦρτι ἔχω, ἐὰν διλιγεντίαν ἐπὶ τῷ δεπῶσιτῳ ἐπηγυλαμην, καὶ ἡ) τμήμα ἐλαβον τοῦ κινδύνου, οὐ μὴν μισθὸν τῆς φυλακῆς, ἵνα μὴ εὐρεθῆ) λοκάτον τὸ πρᾶγμα. ἐγὼ δὲ τὸ μείζον λέγω, ὅτι, κἂν ἀργῆ ἡ φοῦρτι ἐπὶ τοῦ δεπῶσιτου, ἢ βί, βονόρουμ ραπτόρουμ ἀρμῶζει παρεχέσθαι, ἐπειδὴ οὐ μικρὰ ἐστὶ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ λαθροῖως κλεπτοῦτος καὶ τοῦ ἐρπαζόντος. ὁ μὲν γὰρ κρῦπτειν πειράται τὸ ἴδιον ἀμάρτημα, ὁ δὲ δημοσιεύει ἀμέλει καὶ πούβλικῳ ἐγκλήματι κατέχεται. εἴ τις*) οὐν ἀποδείξει κἂν ἐπὶ μικρῷ τινὶ διαφέρειν αὐτῷ τὸ μὴ ἀρπαγῆναι τὸ πρᾶγμα, ἔχει τὴν βί βονόρουμ ραπτόρουμ ἀγωγῆν. [Sch. g. VII. 416. sq.]

ἀλλὰ καὶ εἰ ὁπωσὸν — διεφερε μὴ ἀρπαγῆναι αὐτό] Ἦγουν, εἰ ἐπ' αὐτῷ κινδυνεύει. καὶ ἀνάγνωθι τὸ ἐφεξῆς θέμα. [Sch. h. VII. 417.]

τυχὸν γὰρ ἐπηγγείλατο ἀμέλειαν] * Τουτέστι, μὴ ἀμελήσαι, ἀλλὰ ἀκραν ἔχειν ἐπιμέλειαν.

ἢ τί ποτε, οὐχ ὡς μισθὸν ἔλαβε] Ἄλλ' ὡς ἐν τάξει ἀντιδῶρον· εἰ γὰρ μισθὸν ἔλαβεν^{h)}, οὐ δεπῶσιτον, ἀλλὰ μισθῶσις συνένυτη, καὶ πολλῶ μᾶλλον ἤρμοζεν ἢ παρούσα ἀγωγῆ. [Sch. i. VII. 417.]

* Τμήμα τυχὸν ἔλαβε τοῦ κινδύνου, οὐ μὴν μισθὸν τῆς φυλακῆς, ἵνα μὴ εὐρεθῆ) λοκάτι.

* Εἰς τὸ αὐτό. Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἰνα μὴ εὐρεθῆ) τὸ πρᾶγμα μισθῶσις. τί ποτε δὲ ποταπὸν; οὐ νομίσματα τὴν μισθῶσιν συνιτώντα, ὡς περ καὶ τὴν πράσιν, οὐδὲ ἀντὶ τῶσων νομισμάτων πρᾶγμα τοσοῦτον ἀξίον, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀδιατίμητον πρᾶγμα, ὄπερ οὐκ ἐστὶ μισθός. μισθῶσιν γὰρ καὶ τμήμα ἢ ἠγῆτᾶ συνιτώσιν νομίσματα, ἢ ἀντὶ ἠγῆτῶν νομισμάτων πρᾶγμα τοσοῦτον ἀξίον. ἀδιατίμητον οὐν πρᾶγμα ἔλαβεν ἐφ' ὧ τῶν συμβησόμενον κίνδυνον ὑπέχειν, καὶ ὡς ὁ παλαιὸς φησιν, οἶον τμήμα τοῦ κινδύνου.

τί ποτε] † Ἐπὶ τοῦ κινδύνου.

εἰ δὲ καὶ μὴ ἤρμοζεν ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ] Ὡς ὁ ἐν τῷ β. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ ιβ'. τιτ. καὶ ἐν τῷ ε. καὶ ε'. θεμ. τοῦ αὐτοῦ κεφ. ζῆται καὶ κεφ. πζ'. [Sch. k. VII. 417.]

† Ὡς ἐπὶ τῆς παραθήκης.

ὡς ἀναιδεστέρα] * Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Τοσοῦτον δὲ, φησίν, ἐστὶν ἀναιδεστέρα ἢ ἀρπαγὴ τῆς κλοπῆς, ὅτι καὶ δημοσίον ἐγκλήματι τίκεται, τοὺς Ἰουλλίους νόμους. καὶ ἀναγνώθι κεφ. β. ἐν τελ. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς, καὶ κεφ. ε'. τοῦ ιη'. τιτ. ἐν τελ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν.

καὶ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῆς ἔχοντος δημόσιον ἐγκλήματι] Τοὺς Ἰουλλίους δὲ βί περιβίαιου ἢ δὲ βί πούβλικα. σημειώσαι, ὅτι ἐξ ὧν θεμάτων ἀρμῶζει ἢ περὶ κλοπῆς, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ^{c)} ἢ περὶ ἀρπαγῆς. μᾶλλον δὲ πλατυτέρα ἐστίν. καὶ ὅτι ἄλλα εἰσὶ τὰ δεσποζόμενα παρ' ἡμῶν, καὶ ἕτερα τὰ ὄντα τῆς περιουσίας ἡμῶν. καὶ ζῆται ἰστικουτ. δ. τιτ. β. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. κβ'. κεφ. ε'. θεμ. ε'. [Sch. l. VII. 417.]

Ἐὰν ὁ φυγᾶς μου ἀγοράσῃ τινὰ πρὸς τὴν αὐτοῦ χρεῖαν, καὶ ἀρπαγῆ ταῦτα, ἔχω τὴν περὶ βιαίας πραγμάτων ἀρπαγῆς ἀγωγῆν.

ἐὰν ὁ φυγᾶς μου ἀγοράσῃ τινὰ] * Ἐὰν ὁ φυγᾶς οἰκέτης μου ἠγόρασε πρᾶγματα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν, καὶ τις ἤρπασεν αὐτὰ ἀπ' αὐτοῦ, καλῶς κινῶ κατ' αὐτοῦ τὴν βί βονόρουμ ραπτόρουμ, ἐπειδὴ τῆς ἐμῆς περιουσίας ἐγένετο τὰ ὑπὸ τοῦ δοῦλου μου ἀγορασθέντα.

Πρὸ τοῦ κατασχεθῆναι παρ' ἑτέρου. [Sch. m. VII. 417.]

intersit, rem non rapti, dicimus hanc actionem competere, non spectantes, an dominus sit is, cui res erepta est, sed id solum, an res ex bonis eius ablata sit. Nam generaliter dicimus, ex quibus causis furti alicui competit in re clam subrepta, ex eisdem et actionem vi bonorum raptorum competere. At dicit aliquis: Atqui depositarius non habet actionem furti. Sed ideo addidi: si intersit eius, rem non rapti. Nam et furti actionem habeo, si diligentiam in re depositi repromisi, vel pretium periculi accepti, non mercedem custodiae, ne res locata videatur. Amplius dico, etiamsi cesset actio furti in deposito, dari debere actionem vi bonorum raptorum, quia non parva differentia est inter eum, qui clam furatur, et raptorem. Ille enim suum delictum celare tentat, hic vero publicat: certe et publico crimine tenetur. Si quis igitur doceat, vel modice sua interesse rem non rapti, vi bonorum raptorum actionem habet.

33) sed et si quomodocunque — intersit, non rapti eam] Puta, si rei periculum ad eum spectet. Et lege sequens thema.

34) puta quia culpam repromisit] Hoc est, si promisit, se non neglecturum, sed summam diligentiam praestiturum.

35) vel aliquid non ut mercedem accepit] Sed vice remunerationis: nam si mercedem accepit, non depositum, sed locatio contracta est, et multo magis haec actio competebat.

Puta pretium periculi accepit, non mercedem custodiae, ita ut locatio non sit.

Ad idem. Hagiotheod. Ita, ut negotium non sit locatio. Quid autem quo genere? Non pecuniam, quae locationem constituit, uti et venditionem, nec pro tot nummis rem tanti pretii, sed simpliciter rem non aestimatam, quae merces non est. Locationem et pretium vel certus nummorum numerus constituit, vel pro certo nummorum numero res tanti digna. Rem igitur non aestimatam accepit periculi futuri praestandi causa, et ut Antiquus ait, veluti pretium periculi.

aliquid] Pro periculo.

36) sed etsi non competat actio furti] Ut in casu them. 2. cap. 14. tit. 12. et them. 5. et 6. eiusdem cap. Quaere et cap. 86.

Ut in deposito.

37) quasi asperior] Hagiotheod. Adeo, inquit, rapina furto asperior est, ut et publicum crimen gignat ex legibus Iuliiis. Et lege cap. 2. in fine, et ibi adnotationes, et cap. 6. tit. 18. in fine, et ibi adnotationem.

38) et quod effectus eius continet publicum crimen] Legum Iuliarum de vi privata vel de vi publica. Nota, ex quibus causis competit actio furti, ex eisdem et vi bonorum raptorum actionem competere. Latior haec tamen est. Et nota, alia esse domini nostri, alia in bonis nostris. Et quaere Instit. 4. tit. 2. et lib. 44. tit. 22. cap. 5. them. 5.

Si fugitivus meus quaedam emerit³⁹⁾ usus sui L. causa, eaque rapta sint, habeo actionem vi bonorum D. raptorum⁴⁰⁾.

39) si fugitivus meus quaedam emerit] Si servus meus fugitivus res usus sui causa emerit, easque aliquis rapuerit, recte in eum ago vi bonorum raptorum, quia res a servo meo emtae in bonis meis fiunt.

Priusquam ab alio apprehenderentur.

x) τὸ habet Cod. 1350. Omisit Fabr. y) ἢ Cod. 1350. Fabr. εἰ pro ἢ. Mallm ἢ καὶ. z) Fabr. εὐρεθῆ. a) Cod. 1350. τι. Fabr. τις. Hoc praefendum. b) Fabr. ἔλαβε. c) καὶ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr.



ἔχω τὴν περὶ βιαίας πράξεων ἀρπαγῆς ἀγωγήν] Ὅταν αἰσθώμαι τῆς ἀρπαγῆς, κἂν παρ' ἐμοὶ οὐκ ἔσται ὁ δούλος. [Sch. n. VII. 418.]

Ἐπειδὴ τῆς ἐμῆς περιουσίας ἐγένετο τὰ ὑπὸ τοῦ δούλου μου ἀγορασθέντα. [Sch. o. VII. 418.]

§. 26. Ὀνόματι τῶν ἀρπαγέντων καὶ ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, καὶ ὁ Ἀκουίλιος, καὶ ἡ ἐκδικούσα τὸ κλοπιμαῖον ἀγωγή κινεῖται, καὶ τὰ καθ' ἕναστον ἐκδικεῖται.

Ὀνόματι τῶν ἀρπαγέντων] * Ὀνόματι τῶν ἀρπαγέντων πραγμάτων καὶ ἡ φούρτι, καὶ ὁ Ἀκουίλιος, καὶ ὁ κοινδικίσιος κινεῖται· δύναται δὲ τὰ καθ' ἕναστον πράγματα καὶ διὰ τῆς ἐν ῥέμ ἐκδικεῖσθαι.

Παρ' ἐνός· εἰ γὰρ παρὰ πολλῶν, ζῆτει τὸ ε'. καὶ ζ'. θεμ. τοῦ β'. κεφ. [Sch. p. VII. 418.]

καὶ τὰ καθ' ἕναστον ἐκδικεῖται] † Διὰ τῆς ἐν ῥέμ.

§. 27. Αὕτη ἡ ἀγωγή κληρονόμοις δίδεται, οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων, οὔτε εἰς τὸ περιελθόν· ἀλλὰ τῇ ἀπαιτήσῃ ἐνέχονται.

αὕτη ἡ ἀγωγή κληρονόμοις δίδεται] * Αὕτη ἡ ἀγωγή κληρονόμοις μὲν καὶ λοιποῖς διαδόχοις δίδεται, κατὰ δὲ κληρονόμων ἢ τῶν λοιπῶν διαδόχων οὐ δίδεται· ἐπειδὴ ποιναια ἀγωγή κατὰ τῶν τοιούτων προσώπων οὐ δίδεται. εἰ δὲ ἄρα κἂν εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτοὺς ὡς κληρονόμοι κατέχονται, σκοπήσωμεν. ἐγὼ δὲ διὰ τοῦτο νομίζω, μὴ ἐπαγγελιασθαι τὸν πρῶτον δίδονα κατὰ τῶν κληρονόμων εἰς ὅσον ἐκέρδησαν τὴν ἀγωγήν, ἐπειδὴ ἐνόμισεν ἀρκεῖν κατ' αὐτῶν τὸν κοινδικίσιον.

οὐ μὴν κατὰ κληρονόμων] Κατὰ κληρονόμων^{d)} οὐ δίδεται ἢ βί βορορομ ῥαπτόρομ οὐσα ποιναια. διὰ τοῦτο δὲ ἐπηγγέλατο^{e)} ὁ πρῶτος οὐδὲ εἰς ὅσον ἐκέρδησαν^{f)}, δίδονται κατ' αὐτῶν ἀγωγήν, ἐπειδὴ ἐνόμισεν ἀρκεῖν κατ' αὐτῶν τὸν κοινδικίσιον ἢτοι^{g)} τὴν τοῦ πράγματος ἀπαιτήσιν. [Sch. q. VII. 418.]

οὔτε εἰς τὸ περιελθόν] Τὸ μὲν γὰρ περιελθόν ἀπαιτεῖται, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μίξιων ἀγωγῶν, οὐ μὴν διὰ τῆς βί βορορομ ῥαπτόρομ, ἀλλὰ διὰ τοῦ κοινδικίσιου, (σπλωτων γὰρ ἐστὶ καὶ μόνον τὸ ὄνομα) ἵνα μὴ ἐξ ὀνόματος αὐτοῖς ἀτιμία προστρίβηται.^{h)} [Sch. r. VII. 418.]

* Οἱ μὲν κληρονόμοι τοῦ βιασθέντος εἰσω ἐνιαυτοῦ κατὰ τοῦ βιασαμένου κινῶντες ἔχουσι τοῦ τριπλασίου ἀπαιτήσιν· οἱ δὲ κληρονόμοι τοῦ ἡμαρτηκότος οὐδὲ τὸ περιελθόν ἀπαιτῶνται κατὰ διπλασιασμόν ἢ τριπλασιασμόν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ περιελθόν εἰς τὸ ἅπλοιν.

L. 3. 1. eod. γ'. Παύλου. Ὁ ἔχων εὐχέρειαν τοῦ κινῆσαι εἰσω ἐνιαυτοῦ, μετὰ ταῦτα κινῶν ἐκβάλλεται· καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν δυνάμενος κινῆσαι τῷ δεσπότη, αὐτῷ τῷ ἀρπάσαντι ἐλευθερωθέντι κινήσῃ μετ' ἐνιαυτόν, ἐκβάλλεται. εἰ δὲ εἰσω τοῦ ἐνιαυτοῦ κινήσας τῷ δεσπότη, μετὰ ταῦτα καὶ τῷ ἐλευθερωθέντι κινεῖ, ἐκβάλλεται τῇ περὶ τοῦ πράγματος ἐκ δευτέρου κρινθέντος παραγραφῇ.

ὁ ἔχων εὐχέρειαν τοῦ κινῆσαι εἰσω ἐνιαυτοῦ] * Ἐάν δούλος ἀρπάσῃ πρᾶγμα, μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐναγεται. εἰ δὲ ἔχων εὐχέρειαν τοῦ ἐναγαγεῖν τῷ δεσπότη ὁ τὴν ἀρπαγὴν ὑπομείνας μὴ ἐνήγαγεν, οὐ καλῶς κατ' αὐτοῦ ἐλευθερωθέντος μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν κινεῖ· καθ' οἰουδήποτε γὰρ ἐσχηκώς τις εὐχέρειαν εἰσω ἐνιαυτοῦ ἐναγαγεῖν, αποκλείεται τῆς μετὰ ἐνιαυτὸν ἐναγωγῆς. εἰ δὲ κινήσας ἐντός ἐνιαυτοῦ κατὰ τοῦ δεσπότου, κινεῖ κατὰ τοῦ οἰκέτου μετὰ τὴν ἐλευθερίαν, τῇ ἑῖς ἰουδικαταε παραγραφῇ ἐκβάλλεται.

εἰσω ἐνιαυτοῦ] † Ἐπὶ τῷ διπλῷ.

μετὰ ταῦτα κινῶν] † Ἐπὶ τῷ τετραπλῷ.

ἐκβάλλεται] † Ἐπὶ δὲ τῷ ἁπλῷ κινεῖ.

40) habeo actionem vi bonorum raptorum] Cum rapinae damnum sentio, etiamsi apud me servus non est.

Quia res a servo meo emtae in bonis meis fiunt.

Rerum raptarum nomine⁴¹⁾ etiam furti, et lege Aquilia, et condicione furtiva agitur, et res singulae vindicantur⁴²⁾.

41) rerum raptarum nomine] Rerum raptarum nomine etiam furti, et lege Aquilia, et condicione agitur: possunt etiam singulae res actione in rem vindicari.

Ab uno: nam si a pluribus, quaere them. 5. et cap. 2.

42) et res singulae vindicantur] Actione in rem.

Haec actio heredibus datur⁴³⁾, non in heredes⁴⁴⁾, ne in id quidem, quod pervenit⁴⁵⁾: sed condicione tenentur.

43) haec actio heredibus datur] Haec actio heredibus quidem ceterisque successoribus datur: adversus heredes autem, vel ceteros successores, non datur: quia poenalis actio in eiusmodi personas non datur. An tamen in id, quod ad eos pervenit, quasi heredes teneantur, videamus. Ego vero puto, ideo Praetorem non esse pollicitum, se daturum actionem in heredes in id, quo locupletiores facti sunt, quod putavit sufficere in eos condicionem.

44) non in heredes] In heredes non datur vi bonorum raptorum actio, cum sit poenalis. Ideo vero Praetor non est pollicitus, in eos actionem se daturum, ne in id quidem, quod lucrati sunt, quia putavit sufficere in eos condicionem sive rei repetitionem.

45) ne in id quidem, quod pervenit] Id enim, quod pervenit, petitur, ut in aliis mixtis actionibus, non actione vi bonorum raptorum, sed condicione (nam et solum nomen famae maculam adspersit) ut ne ex nomine infamia eis irrogetur.

Heredes quidem eius, qui vim passus est, intra annum adversus eum, qui vim fecit, agentes tripli petitionem habent: ab heredibus autem eius, qui deliquit, ne eius quidem, quod pervenit, duplum vel quadruplum petitur, sed tantummodo simplum.

III. Pauli. Qui habet facultatem agendi intra annum¹⁾, postea agens²⁾ repellitur³⁾: et ideo si cum posset agere cum domino, cum ipso rapto remanuisse egerit⁴⁾ post annum, repellitur⁵⁾. Quodsi intra annum egerit cum domino, deinde agat cum manumisso, repellitur exceptione rei iterum iudicatae⁶⁾.

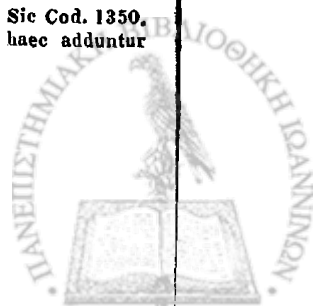
1) qui habet facultatem agendi intra annum] Si servus rem rapuerit, post manumissionem convenitur. Sed si is, cui res rapta est, facultatem habens agendi cum domino, non egerit, non recte cum manumisso post annum agit: nam adversus quemcumque facultatem agendi quis intra annum habuerit, excluditur actione post annum instituenda. Sed si intra annum cum domino egerit, deinde agat cum servo post manumissionem, rei iudicatae exceptione repellitur.

intra annum] Dupli nomine.

2) postea agens] Quadrupli nomine.

3) repellitur] Sed in simplum agit.

d) Sic lego. Fabr. κληρονόμους. e) Fabr. οὐκ inserit ante ἐπηγγέλατο, quod in Cod. 1350. omittitur. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκέρδησαν. g) ἢτοι Cod. 1350. Fabr. ἢ. h) Haectenus hoc scholium exhibet Cod. 1350, Apud Fabr. haec adduntur a Codice aliena: καὶ αὐτοὺς αὕτη ἀγωγή οὐ δίδεται.



κινήση] † Ἐπὶ τῷ τετραπλῷ.

ἐκβάλλεται.] Ἐπὶ δὲ τῷ ἀπλῷ κινήσῃ καλῶς κινεῖ, εἴπερ μὴ ἐφθάσει) πρότερον κινήσῃ κατὰ τοῦ δεσποτοῦ, καὶ τὸ ἰκανὸν παθεῖν· τότε γὰρ, κἂν ἐπὶ τῷ ἀπλῷ κινήσῃ, ἐκβάλλεται τῇ ῥεῖ ἰουδικαίας παραγραφῆ. [Sch. s. VII. 418.]

ἐκβάλλεται τῇ περὶ τοῦ πράγματος ἐκ δευτέρου κριθέντος παραγραφῆ] Ζῆτι βιβ. νά. τι. β. κεφ. ζ. ιά. ιγ. θεμ. ε. και ιε. [Sch. t. VII. 418.]

δ'. Οὐλλπ.) Ἐάν τις κατὰ δόλον ἐν θορύβῳ ζημιώσῃ, εἴσω μὲν συναπτοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν.

Θόρυβος δὲ γίνεται ἀπὸ δέκα ἀνθρώπων ἢ καὶ πλείονων· ἢ γὰρ τῶν ἡτιόνων μάχη οὐ θόρυβος λέγεται.

Οὐ^m) μόνος δὲ ὁ ἐν θορύβῳ ζημιώσας ἐνέχεται, ἀλλὰ καὶ ὁ ποιήσας δόλον ἐφ' ᾧ ἕτερον ζημιώσας· εἴτε παρῆν αὐτὸς τῷ θορύβῳ, εἴτε μὴ.

Καὶ ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν θόρυβον καὶ τοῦ δόλου καὶ τῆς ζημίαςⁿ) μετασχὼν ἐνέχεται.

Ἐάν τις κατὰ δόλον ἐν θορύβῳ ζημιώσῃ] * λέγει ὁ πραιτωρ· Ἐάν κατὰ δόλον τινῶν ἐν ταραχῇ καὶ θορύβῳ ζημία τινὲ συμβῆ, κατὰ τοῦτον ἐπὶ ἐνιαυτοῦ οὐτίλου εἰς τὸ διπλάσιον, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν δῶσα τὴν ἀγωγήν. τοῦτο τὸ ἴδιον περὶ κοινῆςⁿ) ζημίας πρόκειται τῆς ἐν θορύβῳ συμβαιούσης. ἐκλήθη δὲ τούτῳ ἀπὸ τοῦ γένους τῆς ταραχῆς ἢ τοῦ πλάτους^p). τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰλκυσαν ἐκ τοῦ θορυβεῖν. ἀποποιου δὲ ἄρα ἀριθμοῦ τὸν θόρυβον ἢ τοὺς τοῦρβαν δεκάμεθα; καὶ εἰ μὲν μεταξὺ δύο τινῶν ἢ μάχη ἢ τοὶ ῥόξια^q) γέγονεν, οὐ λέγομεν τὴν τούρβαν γεγονέναι· οὐδεὶς γὰρ τοὺς δύο μόνους κυρίως τούρβαν καλεῖ. ἐάν δὲ διπλάσιον^r) ἦσαν, δέκα τυχόν ἢ εἰ ἀνθρώποι, τότε τούρβαν καλεῖται. τί οὖν, εἰ μόνον τρεῖς ἢ τέσσαρες ἦσαν; οὐδὲ οὕτως κυρίως τούρβαν λέγεται. ὁρθῶς γὰρ ὁ Λαβεὼν μεταξὺ τῆς τούρβης καὶ τῆς ῥόξιας^s) πολλὰν ἔλεγεν εἶναι διαφορὰν· τούρβαν μὲν λέγων ἀπὸ τοῦ πλῆθους τῶν ἀνθρώπων γίνεσθαι, καὶ αὐτὸν τὸν θόρυβον καὶ τὴν συνοδὸν αὐτῶν καλεῖσθαι τούρβαν, ῥόξαν δὲ τὴν μεταξὺ δύο ἀνθρώπων φιλονεικίαν. οὐ μόνον δὲ ὁ ζημιώσας ἐν θορύβῳ κατέχεται ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ, ἀλλὰ καὶ οὕτως ὅλῳ γέγονεν ἢ ἐν θορύβῳ ζημία· εἴτε παραγέγονεν ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ὁ θόρυβος γέγονεν, εἴτε μὴ παραγέγονε· δύναται γὰρ καὶ παρὰ τοῦ ἀπόντος δόλος κακὸς ἀμαρτάνεσθαι. ταύτῃ δὲ τῷ ἰδίῳ κατέχεται καὶ ἐκεῖνος, ὁ ἐλθὼν ἐν τῇ τούρβῃ καὶ αὐθέντης γενομένου τοῦ γενέσθαι τὴν ζημίαν· τότε δὲ κατέχεται, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θορύβῳ ἦν, ὅτε ἡ ζημία παρτίχεται, καὶ κατὰ δόλον κακὸν ἦν ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ὁ θόρυβος γέγονεν· οὐδὲ γὰρ δύναμεθα ἀρνήσασθαι, κατὰ δόλον τοῦτου γενέσθαι τὴν ζημίαν.

Καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἡ διαφορὰ, ὅταν πολλοὶ συναχθῶσι παρὰ τινος, καὶ γένηται ζημία, ἐφ' οὗ καὶ ἀγωγή κινεῖται ἢ βι βονόρουμ ῥαπτορούμ, ὡς κεφ. β. καὶ τοῦ παρόντος τι. ὅτι ἐκεῖ μὲν κατὰ δόλον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ζημιώσῃ ἐγένετο τὸ συναγαγεῖν), ἐνταῦθα δὲ, μὴ κατὰ δόλον συναχθέντων, ἀλλ' ἴσως διὰ τὴν κραυγὴν τοῦ ἐλκομένου μετὰ ταῦτα γέγονε δόλος παρὰ τινος εἰς τὸ ζημιώσῃ τινα. καὶ ἀνάγνωθι τὸ δ'. θεμ. σημειώσαι, ὅτι ἐλαττονεσ τῶν δέκα θόρυβον οὐ ποιοῦσιν. [Sch. u. VII. 418.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Πληρώσας σοὶ τὰ περὶ τῆς βι βονόρουμ ῥαπτορούμ καὶ τῆς ἀρπαγῆς, ὡς περὶ τούτων ἀρκούντως διδάξας σε νῦν ἕρχεται διεξερχεσθαι σοὶ τὰ περὶ τῆς ὀχλαγωγίας, ἐφ' ἧς ἀρπαγὴ μὲν οὐ γίνεται παρὰ δέκα ἢ καὶ πλείονων ἀνθρώπων, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θορύβῳ. τότε γὰρ ἡ περὶ ὀχλαγωγίας κινεῖται, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ παρόντι τι. παραγραφῆν σοὶ δηλοῖ προοίμιον. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. α'. θεμ. β. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφῆν. ἀνάγνωθι καὶ θεμ. ε'. τοῦ παρόντος κεφ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφῆν, καὶ θεμ. ε.

4) egerit] Quadrupli nomine.

5) repellitur] In simplum autem agens recte agit, siquidem non prius egerit cum domino, et satisfactum ei fuerit: tunc enim etiamsi agat in simplum, repellitur exceptione rei iudicatae.

6) repellitur exceptione rei iterum iudicatae] Quaere lib. 51. tit. 2. cap. 7. 11. 13. them. 6. et 16.

IV. Ulp. Si quis dolo in turba damnum dederit¹⁾, intra annum continuum in duplum tenetur, post annum in simplum.

Turba autem fit ex decem hominibus, vel etiam pluribus: pauciorum enim rixa non turba dicitur.

Non is vero tantum, qui in turba damnum dedit, tenetur, sed et is, qui dolo fecit, ut alius damnum daret: sive turbae praesens ipse fuerit, sive non²⁾).

Et is, qui venit in turbam, et doli ac damni participes fuit, tenetur.

1) si quis dolo in turba damnum dederit] Praetor ait: Si dolo quorundam in turba damnum alicui illatum sit, in eum intra annum utilem in duplum, post annum in simplum actionem dabo. Hoc edictum de communi damno proponitur, quod in turba illatum est. Turba autem appellata est ex genere tumultus. Hoc verbum Romani ex Graeco traxerunt a voce θορυβεῖν. Ex quo autem numero turbam admittimus? Si inter duos sit rixa, non dicimus turbam fieri: nemo enim duos tantum turbam proprie vocabit. Sed si plures sint, puta decem vel quindecim homines, turba dicitur. Quid ergo, si tantum tres aut quatuor erant? Ne tunc quidem turba proprie dicitur. Recte enim Labeo inter turbam et rixam multum interesse ait: turbam dicens ex multitudinem hominum fieri, eorumque turbationem et coetum turbam vocari, rixam etiam duorum hominum altercationem. Hac autem actione tenetur non solus qui damnum in turba dedit, sed et cuius dolo damnum in turba datum est: sive praesens fuerit eo loci, quo turba fuit, sive non fuerit: potest enim etiam ab absente dolo malus committi. Hoc edicto tenetur etiam is, qui venit in turbam et auctor fuit damni dandi: tunc vero tenetur, cum et ipse inter turbam fuit, cum damnum daretur, et dolo malo in loco fuit, quo turba fuit: negare enim non possumus, dolo eius damnum esse datum.

Atque haec est differentia, cum plures ab aliquo coacti sunt, et damnum datum est, quo nomine et vi bonorum raptorum agitur, ut cap. 2. huius tit. quod illic homines coacti sunt damni dandi causa, hic autem non sunt coacti dolo, sed forte ob clamorem eius, qui trahebatur, postea alicuius dolo factum est, ut damnum cuidam daretur. Et lege them. 4. Nota, pauciores, quam decem, turbam non facere.

Hagiothead. Absoluta doctrina de actione vi bonorum raptorum et rapina, ac sufficienter tibi tradita, lureconsultus disserere coepit de turba, in qua rapina non fit a decem vel pluribus hominibus, et in ipsa turba. Tunc enim actio de turba intenditur, ut et prooemium huic titulo adscriptum te docet. Lege et cap. 1. them. 2. et ibi adnotationem. Lege et them. 5. huius cap. et ibi adnotationem, et them. 6.

i) Sic Cod. Fabr. ἐφθα. k) Sic Cod. 1350. Fabr. κινήσει. l) L. 4. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 511. ubi est pars cap. 3. h. t. L. 4. pr. §. 3. leguntur apud Attal. tit. LIX. §. 2. m) L. 4. §. 4. 5. D. h. t. leguntur in Syn. p. 511. ubi efficiunt partem cap. 3. h. t. n) Syn. καὶ τοῦ δούλου τὴν ζημίαν· Leuncl. in marg. veram lectionem restituit. o) Lege ἐκείνης, de eo damno, auctoritate Digestorum. p) Haud dubie legendum ἦτοι τουμούλους. q) Sic Cod. 1350. Scribere debuisset librarius ῥίξια. r) Nonne πλείονες? Sic etiam verti auctoritate Digestorum. s) Sic Cod. Cf. not. q. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐγένετο συναγωγῶν.



εἴτε μὴ] Δύναται γὰρ καὶ παρὰ τοῦ ἀπόντος δόλος κακὸς ἀμορτανεῖσθαι. [Sch. x. VII. 418.]

§. 6. Εἰ καὶ μὴ αὐτὸς τις συναγάγη τὸν θόρυβον, ἀλλὰ διὰ τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων ἢ γινομένων συνήχθη, ἢ καὶ ἕτερος αὐτὸν συνήγαγεν, ἐνέχεται, εἰ καὶ μὴ σκοπὸν ἔσχε συναγαγεῖν. καὶ^{u)} διαφέρει τοῦτο πρὸς τὸ προλαβὸν διάταγμα, ὅτι ἐκεῖνο μὲν κινεῖται περὶ ζημίας καὶ ἀρπαγῆς γινομένης, ἀθροισθέντων^{v)} κατὰ δόλον ἀνθρώπων, ἢ μὴ ἀθροισθέντων^{w)}. ἐνταῦθα δὲ περὶ τῆς ἐν θορύβῳ κατὰ δόλον συμβάσεως ζημίας, εἰ καὶ μὴ αὐτὸς συνήγαγεν, ἀλλὰ πρὸς τὰ παρ' αὐτοῦ πραττόμενα ἢ λεγόμενα τραχέως ἢ ἑλεεινῶς συνήχθη, εἰ καὶ ἄλλος τὴν ζημίαν ἐπήγαγεν.

7. 8. Ὅθεν^{x)} ἐκεῖνο μὲν διὰ τὸ τραχὺ εἰς τὸ τετραπλοῦν, τοῦτο δὲ εἰς τὸ διπλοῦν δίδεται, ἐκάτερον^{y)} δὲ εἰς ἑνιαυτοῦ, καὶ μετὰ τὸν ἑνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν.

εἰ καὶ μὴ αὐτὸς τις συναγάγη τὸν θόρυβον] Ἐάν τις διὰ τῆς οἰκίας ἐπιστασίας συγκαλέσθαι τὸν θόρυβον καὶ συναθροίσθαι τῇ οἰκίᾳ κραυγὴ ἢ διὰ τινος τῶν παρ' αὐτοῦ γινομένων^{z)}, ἢ ἐν τῷ καταλείπειν^{aa)} τινός, ἢ ἐν τῷ κραγεῖν, ἐλεῖσται, καὶ κατὰ δόλον αὐτοῦ κακὸν ζημία δοθῆ, εἰ καὶ μὴ εἶχε βουλὴν συναγαγεῖν τὴν τοῦρβαν, ὅμως κατέχεται τῇ ἀγωγῇ ταύτῃ· ἀληθὲς γὰρ ἐστίν, ὅτι κατὰ δόλον αὐτοῦ ἐν θορύβῳ γέγονεν ἡ ζημία, ἢν οὐκ ἐπιζητεῖ ὁ πραιτωρ ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ συγκαληθῆναι τὴν τοῦρβαν, ἀλλὰ μόνον εἰ δόλω τινός ἐν τῇ τοῦρβᾳ ζημία δοθῆ. καὶ ἐστὶ διαφορὰ μεταξὺ τούτου τοῦ^{b)} ἐδίκτου καὶ τοῦ ἀνώτερον εἰρημένου αὐτῆ, ὅτι ἀνώτερον μὲν περὶ ζημίας ἢ ἀρπαγῆς διελέγτο ὁ πραιτωρ, ὅτε συγκαληθέντων ἀνθρώπων ἢ^{c)} ζημία δίδεται, ἢ ἀρπαγὴ γίνεται, κἂν μὴ συνεκλήθησαν ἀνθρώποι· ἐνταῦθα δὲ περὶ ἐκείνης τῆς ζημίας διαλέγεται, ἥτις κατὰ δόλον ἐν θορύβῳ συνέβη, εἰ καὶ μὴ αὐτὸς τις τὸν θόρυβον συνήγαγε, ἀλλὰ πρὸς τὴν κραυγὴν αὐτοῦ, ἢ τὰ εἰρημένα παρ' αὐτοῦ^{d)}, ἢ ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὸν οἴκτου ὁ θόρυβος συνηρμώσθη, ἢ ἕτερος μὲν τὸν θόρυβον συνήγαγεν, ἢ κἂν αὐτὸς τις ἐκ τῶν θορυβούτων^{e)} ἦν. [Sch. y. VII. 418. sq.]

ἀλλὰ διὰ τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων — συνήχθη] Τυχὸν ἔλεγεν· εἴ τις ἐν τῷ τοῦ δέουτος ἀγρῷ εἰσελάθη, ὁψεται^{f)} σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ. [Sch. z. VII. 419.]

ὅτι ἐκεῖνο μὲν κινεῖται περὶ ζημίας καὶ ἀρπαγῆς γινομένης] * Τοῦ αὐτοῦ^{g)}. Ὅρα θανατοῦ ἀναφορικὸν ἐνταῦθα τὴν λόγον περὶ τῆς βί βονόρουμ ποιούμενος καὶ λέγων, ὅτι κινεῖται περὶ ζημίας, ἵνα μὴ ἀπλῶς βλάβην τὴν ἐπὶ τῆς βί βονόρουμ νομίσης ζημίαν, λέγει, ὅτι ἀρπαγὴ ἐστίν. εἰ γὰρ ἐτέμω βλάβη ἐστίν, ἦγον ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα, ἔκοτε οὐ μετέχει ἡ βί βονόρουμ, ἀλλὰ ἡ παρουσία, ἦγον ἢ περὶ ὀχλαγωγίας. ἀνιγνωθὶ καὶ τὰ ἐν τῷ δ. κεφ. καὶ τῷ β. θεμ. τοῦ β. κεφ. παραγραφέντα σοι. καὶ ἡ παρουσία δὲ τότε κινεῖται, ὅτε παρὰ δέκα ἢ πλείονων ἐν αὐτῷ τῷ θορύβῳ γέγονεν ἡ ζημία· εἰ γὰρ ἢ παρὰ ἡττόνων, ἢ μὴ ἐν τῷ θορύβῳ, οὔτε θόρυβος λέγεται τότε, ὡς θεμ. β. οὔτε ἡ παρουσία ἀγωγὴ τότε κινεῖται, ὡς θεμ. ζ. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀκουῖλιος. καὶ οὕτω γὰρ εἰ θέλεις νοῆσαι τὸ τέλος τοῦ δ. θεμ. τοῦ β. κεφ. καλῶς νοῆσεις.

ὅθεν ἐκεῖνο μὲν διὰ τὸ τραχὺ εἰς τὸ τετραπλοῦν] * Εἰς μὲν τὸ ἀνώτερον ἐδίκτον διὰ τὰς τραχύτητας τοῦ ἀμαρτήματος εἰς τὸ τετραπλοῦν ἠπειλήσε τὴν τιμωρίαν ὁ πραιτωρ· ἐνταῦθα δὲ εἰς τὸ διπλοῦν. καὶ τοῦτο δὲ καὶ ἐκεῖνο τὸ ἐδίκτον ἐπὶς ἑνιαυτοῦ οὐτίλλου δίδωσι τὴν ἀγωγὴν· μετὰ δὲ τὸν ἑνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀρμόζει. διαλαλεῖ δὲ ὁ πραιτωρ ἐν τούτῳ τῷ ἐδίκτῳ περὶ ζημίας καὶ περὶ ἀπωλείας, περὶ ἀρπαγῆς οὐδὲν λέγων.

u) Haec inde a καὶ διαφέρει usque ad verba συμβάσεως ζημίας habet Attal. tit. LIX. §. 2. Reliqua, quae addit, a Basilicis sunt aliena. v) Attal. ante ἀθροισθ. inserit παρὰ τῶν. w) Post ἀθροισθ. Attal. inserit; ἀλλ' ἀπλῶς διακεχωρισμένους ἀρπασάντων. x) I. 4. §. 7. 8. D. h. t. aliis verbis habet Attal. tit. LIX. §. 2. fin. y) Sic legendum. Fabr. ἐκάτεροι. z) Sic legendum secundum versionem Cuiacii. Fabr. habet συναθροίσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ κραυγῇ διὰ τινος τῶν παρ' αὐτῷ γινομένων. aa) Versio Cuiacii reprehendit, quod retinui. Digesta: *criminator. I lege καταλείπειν. I* καταλείπειν est *relinquere*. b) τοῦ Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Sic lego pro ἢ, quod habet Fabr. d) Verba ἢ τὰ εἰρημένα παρ' αὐτοῦ desunt apud Fabr. Reddita sunt in versione Cuiacii. e) Sic Cod. 1350. Fabr. θορυβούτων. f) Sic Cod. Fabr. ὁψεται. g) Id est, Hagiotheodoriti.

2) sive non] Nam potest etiam ab absente dolus malus admitti.

Etiam si quis non ipse turbam coegerit²⁾, sed ob eius dicta vel facta turba coacta sit⁴⁾, vel etiam alius eam coegerit, tenetur, licet non habuerit consilium turbae cogendae. Et distat hoc edictum a praecedenti, quod illo agitur de damno et rapina facta⁵⁾, dolo coactis hominibus, vel non coactis: hoc vero de damno, quod in turba dolo malo contigit, licet non ipse coegerit, sed ad eius facta vel dicta atrociter vel miserabiliter coacta sit, etiam si alius damnum intulerit.

Quare illud quidem ob atrocitatem in quadruplum⁶⁾, hoc in duplum datur, utrumque intra annum, post annum in simplum⁷⁾.

3) etiam si quis non ipse turbam coegerit] Si quis adventu suo concitavit turbam, et contraxit suo clamore, vel facto aliquo, vel dum reprehendit aliquem, vel dum clamat *miseremini!* et dolo malo eius damnum datum est, etiam si non habuerit consilium cogendae turbae, tamen tenetur hac actione: verum est enim, dolo malo eius in turba damnum datum. Et Praetor non exigit, ab ipso convocari turbam, sed hoc tantum, an dolo alicuius in turba damnum datum sit. Et est differentia inter hoc edictum et superius haec, quod superiore de damno vel rapina loquitur Praetor, cum coactis hominibus vel damnum datur, vel rapina fit, etiam si homines convocati non sint: hic vero de illo damno loquitur, quod dolo in turba contingit, etiam si non ipse turbam coegit, sed ad clamorem eius vel dicta, vel ex misericordia erga ipsum turba contracta est, vel alius turbam contraxit, vel etiam si ipse quis ex turba fuit.

4) sed ob eius dicta — coacta sit] Forte dixit: Si quis in illius agrum ingrediatur, respiciet signum in coelo.

5) quod illo agitur de damno et rapina facta] Eiusdem. Nota rem miram. Orationem ad actionem vi bonorum raptorum referens et dicens, ea de damno agi, ne damnum, quod quis actione vi bonorum raptorum persequitur, simpliciter pro damno habeat, dicit damnum in rapina consistere. Nam si aliud damnum est, puta corpore corpori datum, locum non habet actio vi bonorum raptorum, sed haec actio de turba. Lege et quae in cap. 4. et them. 2. cap. 2. adnotata sunt. Hac tunc agitur, cum a decem vel pluribus in ipsa turba damnum datum est: nam si vel a paucioribus, vel non in turba, tunc nec turba dicitur, ut them. 2. neque hac actione agitur, ut them. 7. et Aquilia. Quod si ita intelligere velis finem them. 5. cap. 2. recte intelliges.

6) quare illud quidem ob atrocitatem in quadruplum] In superiori quidem edicto propter atrocitatem delicti poenam quadrupli Praetor comminatus est: hic autem dupli. Sed et hoc et illud edictum intra annum utilem actionem praestat: post annum autem in simplum competit. Loquitur autem hoc edicto Praetor de damno et amissione, de rapina nihil dicens.



καὶ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἅπλοῦν] Σημειώ-
σαι, ὅτι καὶ ἡ βί βονόρουμ ῥαπτόρουμ, καὶ τὸ περὶ θορύβου
διάταγμα μετὰ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ ἅπλοῦν κινεῖται. ζῆτει
βιβ. β'. tit. β'. κεφ. θ'. καὶ tit. γ'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. κς'.
θεμ. ιγ'. καὶ βιβ. μβ'. tit. α'. κεφ. κα'. [Sch. a. VII. 419.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Ἀλλὰ ἡ μὲν βί βονόρουμ μετὰ τὸν
ἐνιαυτὸν τότε κινεῖται, ὅτε μὴ ὑπεύθινος ἀλλή ἀγωγή, ὡς
καὶ ἡ μέτους καῦσα καθὼς σοι παρεγραμμένα καὶ ἐν τῷ
ιγ'. θεμ. τοῦ β'. κεφ. ἡ δὲ παρούσα ἀδιαστικῶς μετὰ τὸν
ἐνιαυτὸν ἔμφακτος γὰρ οὐσα κινεῖται ἐν ἀπορίᾳ πύσης ἄλλης
ἀγωγῆς.

Τοῦτο τὸ διάταγμα περὶ ζημίας καὶ ἀπωλείας
διαλέγεται, οὐ μὴν περὶ ἄρπαγῆς.

Ἀπολόμενον^{h)} δὲ λέγεται καὶ τὸ σχισθὲν ἢ
κλασθὲν.

οὐ μὴν περὶ ἄρπαγῆς] Περὶ ἄρπαγῆς ἐκ τοῦ ἀνω-
τέρουⁱ⁾ ἐδίκτου κινεῖται ἡ βί βονόρουμ ῥαπτόρουμ. ἐνταῦθα
δὲ περὶ ἐκείνης τῆς ζημίας διαλέγεται, ἥτις ἐν θορύβῳ συμ-
βαίνει. ὅθεν ἐπὶ μὲν τοῦ προλαβόντος ἐδίκτου τὸ τετραπλοῦν,
ἐνταῦθα δὲ τὸ διπλάσιον ἀπαιτεῖ. [Sch. b. VII. 419.]

* Ἄλλ' ἐκ τοῦ ἀνωτέρου ἐδίκτου κινεῖται ἡ βί βονόρουμ
ῥαπτόρουμ, ἐὰν ἄρπαγὴ γένηται. ἀπολόμενα δὲ ἐκεῖνα λέγεται
τὰ πράγματα, ἀτινα διαφθαρῆτα μὲνι παρὰ τινι ἔσχαμένη
τυχὸν ἐσθῆς ἢ κλασθῆτα σκευῆ. ζῆτει βιβ. β'. tit. β'. κεφ. κθ'.
καὶ βιβ. μβ'. tit. α'. κεφ. κα'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. γ'.
κεφ. κς'. θεμ. ιγ'.

τὸ σχισθὲν] † Ἐσθῆς.

ἢ κλασθὲν] † Σκεῦος.

Αὕτη ἡ ἀγωγή ἐν ἀποτελέσματι ἐστίν, ἀπαι-
τοῦσα εἰσὼ ἐνιαυτοῦ τὸ διπλοῦν τίμημα τοῦ πρῶ-
γματος, ὅσου νῦν ἄξιόν ἐστιν.

αὕτη ἡ ἀγωγή] Αὕτη ἡ ἀγωγή ἔμφακτος ἐστὶ διηγη-
ματικῆ, καὶ δίδεται εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ διαφέροντος. τὸ δὲ
διαφέρον εἰς τὸ ἀληθὲς ἀναφέρεται τίμημα. [Sch. c. VII. 419.]

ἐν ἀποτελέσματι ἐστίν] † Ἴγουν ἡ ἔμφακτος.

ἀπαιτοῦσα εἰσὼ ἐνιαυτοῦ] Ζῆτει βιβ. α'. tit. α'.
κεφ. ια'. καὶ νόει ἐκεῖνο κατὰ τὸ β'. καὶ κατὰ τὸ γ'. θεμ. τοῦ
παρόντος κεφαλαίου. [Sch. d. VII. 419.]

Ὁφείλει δὲ δεικνύειν, ἐν τῷ θορύβῳ γενέσθαι
τῆν ζημίαν. εἰ γὰρ ἀλλαχοῦ συνέβη, ἀργεῖ ἢ παρούσα
ἀγωγή.

ὀφείλει δὲ δεικνύειν] * Ὁ ταύτην τὴν ἀγωγήν κινῶν
ἀπαιτεῖται δεικνύειν, ὅτι ἐν θορύβῳ γέγονεν αὐτῷ ἢ ζημία
ἐὰν γὰρ μὴ ἐν αὐτῷ τῷ θορύβῳ, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τὴν
ζημίαν ὑπέμεινεν, ἀργεῖ αὐτὴ ἡ ἀγωγή.

Ἐάν^{k)} τις ἐπὶ τῷ γενέσθαι ζημίαν ὠθήσῃ τὸν
δοῦλόν μου, καὶ θορύβου γενομένου ἀπολέσῃ τι ὁ
δοῦλος, ἐλέγεται μοι ὁ^{l)} ὠθήσας.

Εἰ δὲ καὶ μὴ^{m)} ἐπὶ τῷ ζημιῶσαι, ἀλλὰ διὰ ὕβριν
τὸν ὄχλον συνήγαγεν ἐπὶ τῷ μαστιγῶσαι τὸν δοῦλον
ἐπὶ αὐτῶν, ἐλέγεται τῇ παρούσῃ ἀγωγῇ ἐπὶ τῇ συμ-
βύσῃ ζημίᾳ.

Καὶ κατὰ δούλου καὶ φαμιλίας δίδεται ἡ ἀγωγή.

Τὰ εἰρημμένα περὶ κληρονομῶν καὶ διαδόχων ἐπὶ
τῆς βιαίας ἄρπαγῆς, καὶ ἐνταῦθα κρατεῖ.

ἐὰν τις] * Ἐὰν Τίτιον τὸν ἐμὸν οἰκέτην ὠθήσαντος,
θορύβος γέγονε, καὶ ἀπώλεσέ τι ἐν τούτῳ τῷ θορύβῳ ὁ
οἰκέτης μου, δύναμαι κατὰ Τίτιον τοῦ ὠθήσαντος αὐτὸν
κινεῖν. ἀληθεύω γὰρ, ὅτι κατὰ δόλον αὐτοῦ ἐν θορύβῳ γέ-
γονεν ἡ ζημία τῷ δούλῳ μου. τότε δὲ ταῦτα λέγω, ὅτε ἐπὶ
τῷ ζημιῶσαι τὸν οἰκέτην ἐτύπησεν αὐτὸν ἥτις ὠθήσεν· εἰ γὰρ
ἄλλη τις τῶν ἢ αἰτία, δι' ἣν ἔμαστιγῶσε τὸν οἰκέτην μου, ἀργεῖ

7) post annum in simplum] Nota, actionem vi
bonorum raptorum, et edictum de turba post annum
moveri in simplum. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 9. et tit. 3.
huius libri, cap. 27. them 13. et lib. 42. tit. 1. cap. 21.

Hagiotheud. At actione vi bonorum raptorum post
annum tunc agetur, cum nulla alia actio subest, ut et
actio quod metus causa: ut tibi et ad them. 18. cap. 2.
adnotavimus: hac autem indistincte post annum age-
tur: nam cum in factum sit, movetur deficiente omni
alia actione.

Hoc edictum de damno et amissione loquitur, L. 4
non de rapina⁸⁾. D. X

Amissum autem dicitur et scissum⁹⁾, vel fra-
ctum¹⁰⁾. §. 10

8) non de rapina] De rapina ex superiore edicto
agitur vi bonorum raptorum. Hic vero de eo damno
loquitur, quod in turba contingit. Quare ex superiore
edicto quadruplum, ex hoc vero duplum petitur.

At ex superiore edicto vi bonorum raptorum agitur,
si rapina facta sit. Amissa autem dicuntur ea, quae
corrupta alicui relinquuntur: puta vestimentum scissum
vel vasa fracta. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 29. et lib. 42.
tit. 1. cap. 21. et huius libri tit. 3. cap. 27. them. 13.

9) scissum] Vestimentum.

10) fractum] Vas.

Haec actio¹¹⁾ in factum est¹²⁾, et intra an-
num persequitur¹³⁾ duplum pretium rei, quanti nunc
digna est. §. 11

11) haec actio] Haec actio in factum est narra-
tiva, et datur in duplum quanti interest. Id autem,
quod interest, refertur ad verum rei pretium.

12) in factum est] Id est, in factum actio.

13) et intra annum persequitur] Quaere
lib. 1. tit. 1. cap. 11. et intellige id secundum them. 2.
et 3. et huius cap.

Debet autem actor docere¹⁴⁾, in turba damnum §. 12
datum. Nam si alibi contigerit, cessat haec actio.

14) debet autem actor docere] Qui hac actione
experitur, docere debet, in turba sibi damnum esse da-
tum: nam si non in ipsa turba, sed in alio loco damnum
passus est, cessat haec actio.

Si quis¹⁵⁾ damni dandi causa¹⁶⁾ pulsaverit ser-
vum meum, et turba facta aliquid servus amiserit,
is, qui pulsavit, tenetur mihi. §. 13.

Si vero non damni dandi, sed iniuriae faciendae
causa¹⁷⁾ turbam coegit, ut coram ea servum ver-
beraret, hac actione tenetur damni dati nomine¹⁸⁾. §. 14.

Et in servum et familiam datur actio. §. 15.

Quae dicta sunt de heredibus¹⁹⁾ et successoribus
in rapina, etiam hic obtinent. §. 16.

15) si quis] Si cum servum meum Titius pulsaret,
turba fuerit collecta, isque servus in ea turba aliquid
perdiderit, cum Titio, qui pulsavit eum, agere possum.
Vera enim contendo, dolo eius in turba servo meo
damnum esse datum. Haec ita, si damni servo dandi
causa eum verberavit vel pulsavit: nam si alia causa
verberandi servi mei fuit, cessat in eum haec actio.

h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπολλύμενον. i) Fabr. ἀνωτέρου. k) L. 4. §. 13. 14. D. h. t. leguntur in Syn. p. 54. ubi
efficiunt cap. 4. h. t. l) ὁ δεσπότης in Syn. m) Syn. μὴ omisit. Leuncl. in marg. pro καὶ ἐπὶ reposuit οὐκ ἐπὶ.



αὐτὴ κατ' αὐτοῦ ἢ ἀγωγῆ. εἰ δὲ καὶ τις τὸν θούρβον συνεκαλέσατο, ἵνα ἐπὶ αὐτῶν μαστιγῶσιν τὸν οἰκέτην μου, ποιῆ δὲ ταῦτα εἰς ὕβριν ἐμὴν, οὐκ ἔχων βουλὴν ζημιῶσαί με, κινεῖται κατ' αὐτοῦ αὐτὴ ἢ ἀγωγή. ἀληθεύω γὰρ, ὅτι πρὸς ὕβριν ἐμὴν μαστιγῶν τὸν οἰκέτην μου δόλον ἐποίησεν, καὶ ὡς αἴτιος τοῦ γενέσθαι τὴν ζημίαν αὐτὸς δοκεῖ τὴν ζημίαν δεδωκέναι. καὶ κατὰ δούλου δὲ καὶ φαμίλλας ἀμαρτανόντων διδοται αὐτῇ ἢ ἀγωγή, καὶ κατὰ τοῦ δεσπότου. καὶ ὅσα περὶ κληρονομῶν καὶ λοιπῶν διαδοχῶν ἐπὶ τῆς βί βονόρουμ ῥαπτόρουμι εἰρήκαμεν ἀγωγῆς, καὶ ἐνταῦθα ἀναλαμβάνομεν.

ἐπὶ τῷ γενέσθαι [ζημίαν] Ἐπὶ γὰρ ἄλλη τις ἦν αἰτία, δι' ἣν ἐμαστιγῶσε τὸν οἰκέτην μου, ἀργεῖ αὐτὴ κατ' αὐτοῦ ἢ ἀγωγή. [Sch. e. VII. 419.]

ἀλλὰ διὰ ὕβριν] Οὐκ ἔχων βουλὴν ζημιῶσαί με, ἀλλ' ὕβρισαι με. [Sch. f. VII. 419.]

ἐνέχεται τῇ παρουσίᾳ ἀγωγῆ ἐπὶ τῇ συμβάσει ζημίας] Ἀληθεύω γὰρ, ὅτι κατὰ δόλον αὐτοῦ ἐν θούρβῳ γέγονεν ἢ ζημία τῷ δούλῳ μου, καὶ ὅτι πρὸς ὕβριν ἐμὴν μαστιγῶν τὸν οἰκέτην μου δόλον ἐποίησε, καὶ ὡς αἴτιος τοῦ γενέσθαι τὴν ζημίαν αὐτὸς δοκεῖ τὴν ζημίαν^ο δεδωκέναι^ρ. [Sch. g. VII. 419.]

τὰ εἰρημμένα περὶ κληρονομῶν] Ἦγουν, ὅτι κληρονομίαι μὲν διδοται, κατὰ δὲ κληρονομῶν^ρ οὐ διδοται· τὸ δὲ περιελθὼν ἀπαιτεῖται. [Sch. h. VII. 419.]

τὰ εἰρημμένα] † Ἐν τῷ τέλει τοῦ β'. κεφ.

L. 6. XLVII. 8. ε'. Οὐνεουλ. γ) Τδ^α) βία νεμόμενον καὶ τὸ ἀρπαγὴν οὐ δεσπόζεται, εἰ μὴ εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ ὑποστρέψει^ι).

τὸ βία νεμόμενον] * Ἐπὶ τινὶ βί ποσίσσῳ ἐπιγνήται ἀρπαγῇ, οὐ δύναται οὐσουκαπιτευσθαι, πρὶν αὐτὸ περιελθῆν ὑπὸ τὴν τοῦ δεσπότου οὐσίαν.

Ζῆτει τι. ιβ'. κεφ. πζ'. καὶ βιβ. ν'. τι. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ε'. ζ'. καὶ κεφ. νβ'. [Sch. i. VII. 419.]

L. 5. eod. ε'. Γαῖ. η) Ὁ ἄρπαξ οὐκ ἀπαλλάττεται τῆς ποιότητος, πρὸ τῆς δίκης προάγων τὸ πρᾶγμα.

ὁ ἄρπαξ οὐκ ἀπαλλάττεται τῆς ποιότητος] Τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῆς μέτους καῦσά ἐστιν, ὡς βιβ. ι'. τι. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. ε'. [Sch. k. VII. 420.]

L. 1. pr. XLIII. 16. ζ. Οὐλπ. ν) Λέγει^ω) ὁ πραιτωρ· Εἰ ἐκβάλλης^χ) τινὰ βιαιώς^γ), ἢ σὺ, ἢ ἡ²) φαμίλια σου ἀπὸ^α) τόπου, καὶ περὶ αὐτοῦ, καὶ περὶ ὧν εἶχεν ἐκεῖ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ^β) μετὰ δὲ ταῦτα^β) εἰς τὸ περιελθὼν εἰς τὸν ἐκβαλόντα κινήσει^ε).

λέγει ὁ πραιτωρ] Ὁ τίτλος ἐπιγράφεται περὶ βίας καὶ περὶ βίας ἐνόπλου. [Sch. l. VII. 420.]

* Ὁ πραιτωρ ἐν τῷ οὐνδε βί ἰντερδίκτω λέγει οὕτως· Ὅθεν σὺ τόνδε κατὰ βίαν ἀπήλασας, ἢ ἡ φαμίλια σου ἀπήλασεν αὐτόν, περὶ τούτου τοῦ πραγματος καὶ περὶ ὧν εἶχε τότε ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ^β) μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς ὅσον περιῆλθεν εἰς τὸν ἐκβαλόντα, δώσω τὴν ἀγωγήν ἢ τὸ ἰντερδικτόν.

Ἐτερον ἰντερδικτόν οὐνδε βί, ἀλλ' οὐχὶ ἐμποίνιμον, οἷον κείται βιβ. ν'. τι. . . κεφ. . . ἀλλὰ αὐτὸ μόνον ἀπαιτεῖ ὁ ἀπωλέσθη, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινούμενον κατὰ τοῦ ἐκβαλόντος τινὰ ἀπὸ ἀκινήτου, ἀφ' οὗ ἀπώλοντο καὶ τινὰ. εἰ μὲν οὖν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινήθη, πάντα, ὅσα ἀπώλοντο, ἀπαιτεῖ ὁ κινήσας, κἂν οὐχὶ περιῆλθεν εἰς τὸν ἐναγόμενον· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν κινήθην ἐκείνα μόνον ἀπαιτεῖ, ὅσα περιῆλθεν εἰς τὸν ἐναγόμενον. [Sch. m. VII. 420.]

καὶ περὶ ὧν εἶχεν ἐκεῖ] Κἂν μηδὲν ἔλαβεν ὁ ἐκβαλὼν, ἀλλ' ἕτεροι συνελθόντες^δ). αἴτιος γὰρ ἐκείνος γέγονε.

Sed et si quis turbam convocaverit, ut coram ea servum meum verberaret, iniuriae faciendae causa, non damni dandi consilio, competit in eum haec actio. Vera enim contendo, eum, qui iniuriae mihi faciendae causa servum meum verberat, dolo facere, et quia causam praebuit damni dandi, ipsum videri damnum dedisse. Etiam in servum et familiam delinquentem datur haec actio, et in dominum. Quae de heredibus ceterisque successoribus in vi bonorum raptorum actione diximus, et hic repetimus.

16) damni dandi causa] Nam si alia causa fuit verberandi servum meum, cessat haec actio.

17) sed iniuriae faciendae causa] Non animo damni dandi, sed iniuriae mihi faciendae.

18) hac actione tenetur damni dati nomine] Verum est enim, dolo eius in turba damnum datum esse servo meo, et eum, qui iniuriae mihi inferendae causa servum meum verberat, dolo facere, et quia causam praebuit damni dandi, ipsum videri damnum dedisse.

19) quae dicta sunt de heredibus] Puta, dari eam heredibus, non in heredes: id tamen, quod pervenit, peti.

quae dicta sunt] In fine cap. 2.

V. Venul. Vi possessum¹) et raptum non usucapitur, nisi in potestatem domini heredisve eius redierit.

1) vi possessum] Si res vi possessa rapta sit, usucapi non potest, antequam in domini potestatem pervenerit.

Quaere tit. 12. cap. 87. et lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 6. 7. et cap. 52.

VI. Gai. Raptor poena non liberatur¹), si ante litem rem offerat.

1) raptor poena non liberatur] Hoc enim est in actione metus causa, ut lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 5.

VII. Ulp. Praetor ait¹): Si quem loco deieceris vi aut tu, aut familia tua, de eo, deque iis, quae ibi habuit²), intra annum: postea vero de eo, quod pervenit³) ad eum, qui deiecit, aget⁴).

1) Praetor ait] Titulus inscriptus est de vi et vi armata.

Praetor in interdicto Unde vi haec ait: Unde tu illum vi deiecisti, aut familia tua deiecit, de eo, quaeque ille ibi tunc habuit, intra annum: post annum de eo, quod ad eum, qui deiecit, pervenit, actionem, id est, interdictum, dabo.

Aliud interdictum Unde vi, sed non poenale, quale proponitur lib. 50. tit. . . cap. . . Verum id tantum persequitur, quod amissum est, et movetur intra annum adversus eum, qui deiecit aliquem ex re immobili, ex qua amissa sunt etiam quaedam. Si igitur intra annum moveatur, omnia, quaecunque amisit, actor persequitur, etiamsi ad reum nihil pervenerit: post annum vero si agat, id tantum persequitur, quod pervenit ad reum.

2) deque iis, quae ibi habuit] Etiamsi is, qui deiecit, nihil accepit, sed alii concurrentes. Causam

n) αὐτοῦ hic reponendum erat, quod Fabr. posuit post θούρβῳ. ο) Verba τὴν ζημίαν omittit Fabr. licet ea habeat Cod. 1350. p) Sic Cod. Fabr. δεδωκέναι. q) Sic lego. Fabr. κληρονόμους. r) Ordo harum Legum in Basilicis inversus est. s) L. 6. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LIX. §. 3. init. t) Attal. ὑποστρέψει. u) L. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 510. ubi est cap. 6. h. t. et apud Harm. VI. 7. §. 7. v) In marg. Cod. 1350. leguntur haec: βι. μγ'. τι. ιε'. τῶν διγ. περὶ τοῦ οὐνδε βί ἰντερδικτόν. w) L. 1. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. et in sch. 8. novo ad Basil. XII. 2. cap. 7. Heimb. I. 801. x) Sch. ἐκβάλλεις. y) Sch. βίε. z) ἢ Sch. omisit. a) Syn. τοῦ inserit post ἀπὸ. b) Pro μετὰ δὲ ταῦτα Schol. καὶ μετ' ἐνιαυτόν. c) Syn. κινεῖ. Leuncl. κινεῖται. Sch. κινήσεις. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐτέρῳ συνελθόντι.



ζῆτει βιβ. γ'. tit. γ'. κεφ. γα'. καὶ ἕτερον διάφορον^ε). [Sch. n. VII. 420.]

εἰς τὸ περιελθόν] † Ὁμοίως βιβ. ιβ'. tit. β'. κεφ. ζ'. θεμ. δ'.

κινήσει] † Τὸ οὐδε βί ἐντέδικτον.

Τοῦτο τὸ παράγγελμα ὁ βία ἐκβληθεὶς ἔχει ἐπὶ ἀναλήψει νομῆς.

"Ἐχει δὲ καὶ τοὺς Ἰουλίους νόμους.

Καὶ ἀνήκει δὲ οὐ πρὸς πᾶσαν βίαν, ἀλλὰ πρὸς μόνην τραχείαν· καὶ ὅτε ἐκβάλλεται τις ἀπὸ νομῆς ἀκινήτου πράγματος, οὐ περὶ κινήτων· περὶ τούτων γὰρ ἢ ἢ περὶ κλοπῆς, ἢ ἢ περὶ ἀρπαγῆς ἀγωγή ἀρμόζει, ἢ ἢ περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων κινουμένη ἀγωγή. εἰ δὲ εἰσι πράγματα ἐν ἀγρῷ καὶ οἴκῳ, ὅθεν ἐξεβλήθη τις, καὶ ὑπὲρ τοιῶν τὸ νόμιμον παράγγελμα κινεῖ.

τοῦτο τὸ παράγγελμα] * Τοῦτο τοῖνον τὸ ἐντέδικτον πρόκειται τῷ κατὰ βίαν ἐκβληθέντι νομῆς· δικαιοτάτων γὰρ ἐστὶ συντρέχειν αὐτῷ. διὸ ἐπὶ ἀναλήψει νομῆς τοῦτο τὸ ἐντέδικτον πρόκειται. καὶ τοῖς δυοῖν δὲ Ἰουλίους νόμοις πρόνοια γέγονε, τοῦ περὶ βίας δημοσίας, τουτέστι, τῆς μεθ' ὧν, καὶ τοῦ περὶ βίας ἰδιωτικῆς, τουτέστι, τῆς χωρὶς ὧν, τοῦ μηδὲν κατὰ βίαν ἀμαρτάνεσθαι. ἐφρόντισαν δὲ τούτου καὶ αἱ διατάξεις. τοῦτο δὲ ἀνήκει οὐκ εἰς πᾶσαν βίαν, ἀλλ' εἰς μόνην ἐκείνην, δι' ἧς κατὰ βίαν ἐξελαυνόμεθα νομῆς. εἰς μόνην δὲ τὴν τραχείαν βίαν ἀναφέρεται τοῦτο τὸ ἐδικτον, καὶ εἰς ἐκείνους μόνους, οἵτινες ἐκ τῆς τῶν ἀκινήτων νομῆς ἐξελαύνονται, οἷον ἀπὸ οἰκημάτων ἢ ἀγρῶν. εἰς ἄλλους δὲ οὐκ ἀνήκει. εἰ δὲ καὶ τις ἀπὸ νομῆς ὑπαίθρου τόπου ἐξελαθῆ, ὁμολουμένως χώρα γίνεται τῷ ἐντέδικτῳ. ἀμελεῖ εἰ καὶ ἀπὸ σουπερφικαλίας οἰκίας ἐκβληθῆ τις, χώραν ἔχει τὸ ἐντέδικτον. ἐκεῖνο δὲ ἀναμφίβολόν ἐστιν, ὅτι εἰς κινήτῳ πράγματα οὐκ ἀνήκει· ἐκ τούτων γὰρ ἢ φοῦρτι καὶ ἢ βί βορορομυ ῥαπτόρομυ ἀρμόζει· δύναται δὲ καὶ ἢ ἀδ ἐξνιβενδομυ κινεῖσθαι. ἐάν μεντοι ἢν πράγματα κινήτῳ ἐν τῷ ἀγρῷ ἢ ἐν τοῖς οἰκημασιν, ὅθεν ἐξεβλήθη τις, καὶ ὀνόματι τούτων ἀρμόζει τὸ ἐντέδικτον.

ἐπὶ ἀναλήψει νομῆς] * Κἂν γὰρ καὶ κινήτῳ ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ὡς τῷ ἀκινήτῳ περιεχόμενα ζῆτεῖ· μόνα γὰρ κινήτῳ οὐ ζῆτεῖ.

ἔχει δὲ καὶ τοὺς Ἰουλίους νόμους] Οὐκ ὡς τε καὶ ἄμφω τοὺς Ἰουλίους ἀδιαστίτως κινεῖν, ἀλλ' εἰ μὲν ἐν ὄπλοις βία ἡμαρτήθη, δύναται τις κινεῖν κατ' αὐτοῦ ἢ τὸν δὲ βί πούβλικα, ἢ τὸν δὲ βί πριβῆτα. καὶ εἰ μὲν κινήσει τὸν δὲ βί πούβλικα, οὐκ ἐπι χώρα ἀναμφίβολως ἔχει τὸ δὲ βί πριβῆτα. τοῦ γὰρ πούβλικου δημεύσαντος^ε) τὴν ὅλην οὐσίαν, πού δύναται τὸ δὲ βί πριβῆτα δημεύσαι τὸ τρίτον ἐπι τῆς οὐσίας; ἀρα δὲ ὁ δυναμενος κινεῖν τὸν πούβλικον, εἰ κινήσει τὸν πριβῆτον, δύναται μετὰ καταδίκην κινεῖν τὸν πούβλικον, (ὑπεται γὰρ καὶ μετὰ καταδίκην τοῦ πριβῆτου καὶ ἄλλη οὐσία) ἢ ἐπεὶ ἐξελέξατο τὸ ἦτον καὶ κατεδικάσθη^ε), οὐκ ἐπι κινήσει καὶ^η) τὸ μείζον; καὶ φαμεν, ὡς οὐκ ἐπι, εἰ μὴ ἀρα μῆπω καταδίκη ἐπι τῷ ἦτονι γέγονε. διὰ τί δὲ ἦτονος ἐπιλεγέντος δικαστηρίου, μετὰ τὴν περαιῶσιν οὐ δύναται κινεῖν τὸ μείζον, ἦτοι τὸν Ἰούλιον δὲ βί πούβλικα; διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, μηδέποτε τὸ αὐτὸ ἀμαρτήμα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ νομίμου ποικίλαις τιμωρίας ὑποβάλλεσθαι, ὅς^ι) κείται ἐν τῷ γα'. tit. κ'. κεφ. μα'. καὶ ἐπιταῦθα δὲ εἰς ἐστὶν νόμος^ι) καὶ ἐπὶ τοῦ πριβῆτα, καὶ ἐπὶ τοῦ πούβλικα, ἦτοι ὁ Ἰούλιος. καὶ ταῦτα^μ) μὲν, ὅταν ἔνοπλος βία ἡμαρτήθη· ἐφ' ἧς δύναται ὁ τὴν βίαν παθῶν εἶσαι τὸν δὲ βί πούβλικα, καὶ κινήσει τὸν δὲ βί πριβῆτα. εἰ γὰρ ἰδιωτικῆ^η) ἦτοι ἀοπλος^ο) βία τοληθῆ^π), τὸ δὲ βί πριβῆτα δύναται κινεῖσθαι, οὐ μὴν τὸ δὲ βί πούβλικα· οὔτε ἐπιλογὴν ἔχει ὁ ἐνάγων. [Sch. o. VII. 420.]

Τὸν περὶ βίας δημοσίας καὶ περὶ βίας ἰδιωτικῆς. πρόνοια γὰρ κινεῖν τοῖς νόμοις τοῦ μηδὲν κατὰ βίαν ἀμαρτάνεσθαι. ἐφρόντισαν δὲ τούτου καὶ αἱ διατάξεις. [Sch. p. VII. 421.]

ε) Legendum videtur ἔτιμον διαφορὰν ex Cuiacii versione. f) Sic Cod. 1350. Fabr. δημυθῆτος. g) Malim κατεδικασεν. h) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ὡς. k) tit. deest apud Fabr. l) Fabr. ὁ inserit ante νόμος, quod in Cod. 1350. deest. m) Sic Cod. Fabr. αὐτη. n) Sic legendum. Fabr. ἰδιωτικῆς. o) Malim ἄνοπλος. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐποληθῆ.

enim ille praebuit. Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 51. aliam differentiam.

3) de eo, quod pervenit] Similiter lib. 12. tit. 2. cap. 7. them. 4.

4) ager] Interdicto.

Hoc interdictum⁵) is, qui vi deiectus est, habet recuperandae possessionis causa⁶).

Habet etiam Iulias leges⁷).

Et pertinet non ad omnem vim, sed ad solam atrocem: et cum deicitur quis de possessione rei immobilis⁸), non mobilium: nam de his vel furti, vel vi bonorum raptorum actio competit, vel ad exhibendum actio. Sed si res sunt in agro vel domo, unde quis deiectus est, de iis etiam agitur interdicto⁹).

5) hoc interdictum] Hoc interdictum proponitur ei, qui vi deiectus est de possessione: etenim est acquissimum ei subvenire. Quam ob rem ad recuperandam possessionem hoc interdictum proponitur. Etiam duabus legibus Iulias, de vi publica, id est, quae cum armis committitur, et de vi privata, quae sine armis fit, provisum est, ne quid per vim admitteretur. Huius etiam curam gesserunt constitutiones. Hoc autem interdictum non ad omnem vim pertinet, sed ad eam tantum, qua de possessione deicimur. Ad solam autem atrocem vim refertur hoc edictum, et ad eos tantum, qui de rerum immobilium possessione deiciuntur, puta de aedificiis vel fundis. Ad alios non pertinet. Sed et si quis de possessione areae deiectus sit, haud dubie interdicto locus est. Proinde et si de superficialia domo quis deiectus sit, locum habet interdictum. Illud vero minime dubium est, interdictum ad res mobiles non pertinere: nam earum nomine furti et vi bonorum raptorum actio competit: potest et ad exhibendum agi. Plane si quae res mobiles sint in fundo vel in aedibus, unde quis deiectus est, etiam earum nomine competit interdictum.

6) recuperandae possessionis causa] Licet enim etiam res mobiles persequatur, hoc tamen facit, quod re immobili contineantur: solas enim res mobiles non persequitur.

7) habet etiam Iulias leges] Non ut possit utraque lege Iulia indistincte agere, sed si cum armis vis illata sit, potest agere de vi publica vel de vi privata. Et si de vi publica egerit, certo iam non habet locum crimen de vi privata. Cum enim lex de vi publica omnia bona publicet, quomodo iam poterit agi lege de vi privata, quae publicat tertiam bonorum partem? Utrum vero qui cum posset agere de vi publica, de vi privata egit, post condemnationem potest de vi publica agere, (supersunt enim post condemnationem legis de vi privata etiam alia bona) an quia minus elegit et condemnatum reum, non amplius intendet maius? Et dicimus, eum maiori non acturum, nisi in minori condemnatio nondum facta sit. Cur autem minori iudicio electo, eo finito non potest intendere maius, id est, legem Iuliam de vi publica? Propter regulam, quae dicit, unum delictum eadem lege non variis subiici poenis, quae regula extat in tit. 31. cap. 41. Et hic vero una est lex Iulia de vi publica, et de vi privata. Et haec quidem, si armis vis admissa est, in qua vim passus onmissa lege de vi publica potest agere de vi privata. Nam si privata, hoc est, inermis, vis inferatur, de vi privata potest agi, non de vi publica: neque electionem habet actor.

De vi publica et de vi privata. Eis enim legibus prospectum est, ne quid per vim admitteretur. Prospererunt et huic rei constitutiones.



* Τοῦ Ἁγιοθεοῦ. Εἶπόν σοι, ὅτι ἐπὶ πάσης τραχείας βίας κινούνται οἱ ἐγκληματικοὶ Ἰουλιανοὶ νόμοι. αἱ δὲ ἐκ τῶν βίαν χρηματικῶν ἀγωγῶν ἔχουσι πολυειδῆς διαφορὰς· εἰπόν σοι δὲ ταύτας καὶ ἐν κεφ. β'. θεμ. α'. περὶ τὸ τέλος. ὡς περὶ οὐκ ἐν τῷ τέλει τοῦ ιε'. θεμ. του β'. κεφ. διδάσκων περὶ τῆς βίαν βοροῦ ἐπισημαίνουσε τῶν Ἰουλιανῶν νόμων, οὕτως διδάσκων ὡς περὶ τοῦ οὐκ ἐν βίαν μνημονεύει καὶ πάλιν αὐτῶν, ὡς πανταχοῦ χωρῶν ἐχόντων αὐτῶν ἐπὶ τε τῆς ἀρπαγῆς, ἐπὶ τε τῆς βίας.

καὶ ὅτε ἐκβάλλεται τις ἀπὸ νομῆς ἀκινήτου πράγματος] Οἰκημάτων, ἀγρῶν, ὑπαίθρου τόπου νομῆς, καὶ ἀπλῶς οἰοσθῆναι ἔστιν ὁ τόπος, ὅθεν ἐξεβλήθη. ἀμέλει εἰ καὶ ἀπὸ οἰκίας) ἐκβληθῆι τις superficies, χωρὰ τῷ ἰντερδικτῷ. [Sch. q. VII. 421.]

καὶ ὑπὲρ τούτων τὸ νόμιμον παράγγελμα κινεῖ] ἔχει καὶ τὴν βίαν βοροῦ ὑπαίθρου, ὡς θεμ. κα'. [Sch. r. VII. 421.]

1. §. 7. Ὁ ἀπὸ πλοίου ἐξωθηθεὶς ἢ ἀπὸ ὀχήματος ἐκυσθεὶς οὐκ ἔχει τὸ νόμιμον τοῦτο παράγγελμα.

§. 8. Ἐτερον, εἰ ἀπὸ ξυλίνων οἰκῶν ἐξεβλήθη.

ὁ ἀπὸ πλοίου ἐξωθηθεὶς] * Ἐάν τις ἀπὸ πλοίου κατὰ βίαν ἐξελαθῆ, οὐκ ἔχει χωρῶν τὸ ἰντερδικτῶν· καὶ τὸν ἀπὸ ὀχήματος ἐκβαλλόμενον οὐδεὶς εἴπε δύνασθαι κερῆσθαι τοῦτω τῷ ἰντερδικτῷ. εἰ δὲ τις ἀπὸ οἰκίας οὐκ ἀπὸ λίθων κατασκευασμένης, ἀλλ' ἀπὸ μόνων ξύλων, ἐκβληθῆ, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει χωρῶν ἔχειν τὸ ἰντερδικτῶν.

οὐκ ἔχει τὸ νόμιμον τοῦτο παράγγελμα] Ζῆτει βιβ. νγ'. tit. α'. κεφ. ος'. καὶ κεφ. αὐτοῦ λη'. θεμ. η'. ἢ) ἀλλὰ τὸ περὶ ἀνάγκου ἢ τὸ περὶ ἀρπαγῆς. [Sch. s. VII. 421.]

Τὸ μὲν γὰρ ὄχημα καὶ τὸ πλοῖον οὐ περιέχεται τῷ ἔδαφει, καὶ ὡς μὴ περιεχόμενα τῷ ἔδαφει οὐτε τῆ) τῶν ἀκινήτων προσηγορία περιλαμβάνονται. τὸ δὲ ξύλινον οἰκήμα τῷ ἔδαφει περιέχεται, καὶ ὡς περιεχόμενον τοῦτο) καὶ ἀκίνητον ἔστιν. [Sch. t. VII. 421.]

† Οὐδὲ γὰρ ἀκινήτῳ εἰσι ταῦτα.

Ἐτερον, εἰ ἀπὸ ξυλίνων οἰκῶν ἐξεβλήθη] Ὅποιονδήποτε γὰρ ἔαν ἢ τὸ κατεχόμενον τῷ ἔδαφει, ὁ ἐκβαλλόμενος ἐξ αὐτοῦ καλῶς κερῆται τῷ ἰντερδικτῷ. [Sch. u. VII. 421.]

§. 9. Ἐκεῖνος ἐκβάλλεται ὁ νεμόμενος ἢ) πολιτικῶς ἢ φυσικῶς.

§. 10. Ὅθεν κἂν γυναικὶ δωρησθῆται ἀνὴρ, καὶ ἐκβληθῆ, κινήσει τὸ νόμιμον παράγγελμα, οὐ μόνον μισθωτῶς.

§. 12. Ἐξωθεῖν δοκεῖ καὶ ὁ ἐντειλάμενος ἢ κελεύσας ἑτέρῳ τινὶ ἢ τῇ οἰκίᾳ φαμίλιᾳ τοῦτο ποιῆσαι.

ἐκεῖνος ἐκβάλλεται] * Ἐκβαλλεσθῆναι δὲ πιστεύεται νομῆς ὁ παλαι νεμόμενος, εἴτε ἐνόμως, εἴτε πολιτικῶς, εἴτε φυσικῶς.

Ζῆτει βιβ. νγ'. tit. κδ'. κεφ. δ'. θεμ. β'. καὶ ἰνστιτουτ. δ'. tit. ιε'. περὶ τὸ τέλος. [Sch. x. VII. 421.]

ἢ πολιτικῶς] Ὡς ἐξ ἀγοράσεως ἢ δωρεῆς. φυσικῶς δὲ, ὡς ὁ καλῶς πιστεῖ νομῆς. ὁ γὰρ πολιτικῶς νόμος τὸν τοιοῦτον οὐκ ἐπιγινώσκει νομῆς). [Sch. y. VII. 421.]

ἢ φυσικῶς] * Καὶ ἡ φυσικὴ γὰρ νομῆ ἀνήκει πρὸς τοῦτο τὸ ἰντερδικτῶν. ἀμέλει ἔαν ὁ ἀνὴρ δωρησθῆται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἀκίνητον πρᾶγμα, καὶ ἐκβληθῆ κατὰ βίαν ἢ γυνῆ, ἔχει τὸ ἰντερδικτῶν. ὁ κολωνός δὲ ἐκβαλλόμενος τοῦ ἀγροῦ οὐ κινεῖ τὸ ἰντερδικτῶν, ἐπειδὴ ἀλλῶ νεμεται. καλῶς δὲ εἶπεν ὁ πραιτωρ. Ὅθεν ἐξέβαλες αὐτὸν οὐ ἢ φαμίλιᾳ σου· τὸ γὰρ, ἐξέβαλες, εἰς μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ ἐκβαλλόντος ἀνήκει, οὐ μὴν καὶ εἰς τὸ πρόσωπον ἐκείνου, οὕτως ἢ φαμίλια ἀπῆλασε τινι τῆς νομῆς. οὐδὲ γὰρ ὄν ἐξήλασεν ἢ φαμίλια μου, τοῦτον ἐγὼ δοκῶ ἐξήλασέναι. εἰκότως οὐκ ἀκόλουθον ἦν τὸ προσθεῖναι καὶ τῆς φαμίλιας τὴν μνήμην. ἀπελαύνειν δὲ τινὰ καὶ ἐκεῖνος δοκεῖ, ὁ ἐντειλάμενος ἀπελαθῆναι αὐτὸν, ἢ ὁ κελεύων· οὐδεμία γὰρ ἔδοξεν εἶναι διαφορὰ, εἴτε ταῖς οἰκίαις

Hagiotheod. Dixi tibi, in omni vi atroci agi legibus Iulii criminalibus. Actiones autem pecuniariae ob vim competentes varias habent differentias, quas tibi tradidi et in cap. 2. them. 1. circa finem. Quemadmodum igitur in fine them. 15. cap. 2. de vi honorum raptorum actione tractans legum Iuliarum mentionem fecit, sic et hoc loco de interdicto Unde vi tractans earum facit mentionem, cum ubique et in rapina, et in vi locum habeant.

8) et cum deicitur quis de possessione rei immobilis] De possessione aedium, fundorum, areae, et generaliter cuiuscunque loci, de quo delectus est. Proinde et si de domo superficiaria deiciatur quis, locus est interdicto.

9) de iis etiam agitur interdicto] Habet et actionem vi honorum raptorum, ut them. 21.

Nave deiectus¹⁰⁾ vel vehiculo detractus non habet hoc interdictum¹¹⁾.

Aliud est, si de ligneis aedibus deiectus sit¹²⁾.

10) nave deiectus] Si quis de nave vi deiectus est, non habet locum interdictum; et vehiculo detractus nemo dixit hoc interdicto uti posse. Plane si quis de aedibus non lapidibus, sed lignis constructis deiectus fuerit, nemo ambigit, locum esse interdicto.

11) non habet hoc interdictum] Quaere lib. 53. tit. 1. cap. 76. et eiusdem cap. 38. them. 8. Sed de audacia facti, vel de rapina.

Vehiculum enim et navis solo non cohaeret, et ideo immobilium appellatione non continentur. Lignae autem aedes solo cohaerent, et ideo immobilibus adnumerantur.

Non enim immobiles sunt.

12) aliud est, si de ligneis aedibus deiectus sit] Nam quaecunque sit, quod solo cohaereat, deiectus ex eo recte utitur interdicto.

Deiicitur is¹³⁾, qui possidet civiliter¹⁴⁾ vel naturaliter¹⁵⁾.

Unde et si uxori maritus donaverit, et deiciatur, ager interdicto¹⁶⁾, non etiam colonus¹⁷⁾.

Deiicere videtur et qui mandavit¹⁸⁾ vel iussit alium vel suam familiam hoc facere.

13) deiicitur is] Deici possessione creditur is, qui possidet, sive civiliter, sive naturaliter.

Quaere lib. 58. tit. 24. cap. 4. them. 2. et Instit. 4. tit. 15. circa finem.

14) civiliter] Ut ex emptione vel donatione. Naturaliter vero, ut bonae fidei possessor. Nam lex civilis eiusmodi possessorem non novit.

15) vel naturaliter] Nam et naturalis possessio pertinet ad hoc interdictum. Denique si maritus uxori suae rem immobilem donaverit, et mulier vi deiecta sit, habet interdictum. Colonus autem fundo deiectus non agit interdicto, quia alii possidet. Recte Praetor ait: Unde tu eum deiecisti, aut familia tua deiecit. Verbum enim deiecisti pertinet ad solam deicientis personam, non ad personam eius, cuius familia aliquem possessione deiecit. Neque enim ego videor deiecisse, quem familia mea deiecit. Consequens igitur fuit addere et familiae mentionem. Deiicere autem etiam is videtur, qui mandavit vel iussit aliquem deici: nihil enim interesse visum est, suis manibus quis possessorem deie-

g) Sic legendum, uti ex Cuiacii versione apparet. Fabr. οικίας. r) Verba καὶ κεφ. αὐτοῦ λη'. θεμ. η'. omissa sunt a Fabr. In Cod. 1350. secunda manu scripta sunt. s) τῇ Cod. 1350. Deest apud Fabr. t) Malim τούτω. u) ἢ, quod deest apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu additur. v) τὸν τοιοῦτον νόμον Cod. 1350. Fabr. τὴν τοιαύτην νομῆν. Quod magis placet. Potest tamen ferri lectio Codicis, si pro νόμον legeris νομῆν.



χερσὶν ἐξέβαλέ τις τὸν νεμόμενον, εἴτε δι' ἑτέρου αὐτὸν ἐξέβαλεν. ὁθεν καὶ ἐὰν ἡ ἐμὴ φιλία κατὰ γνώμην ἐμὴν ἐξελεύνη τινά, ἐγὼ πιστεύομαι ἐξελεύνην αὐτόν.

Καὶ ἡ φυσικὴ γὰρ νομὴ ἀνῆκεν πρὸς τοῦτο τὸ ἰντέρδικτον. Ζῆτει κεφ. θ'. θεμ. 5. καὶ η'. καὶ κεφ. ιδ'. καὶ κ. καὶ βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. ιβ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ γ'. θεμ. τελευτ. καὶ τιτ. γ'. αὐτοῦ, κεφ. εβ'. καὶ βιβ. νά. τιτ. ε'. κεφ. β'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐκεί παραγραφὴν τὴν τρίτην, καὶ βιβ. νη'. τιτ. ιζ'. κεφ. γ'. θεμ. προπαρατελ. καὶ τὸν πυλαιόν. [Sch. z. VII. 421.]

κινήσει τὸ νόμιμον παράγγελμα] Ζῆτει ἰστικόν. δ'. τιτ. π). ε'. περὶ τὰ τέλη, καὶ βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. γ'. σημειώσαι τὸ τοῦ μισθωτοῦ ἀναγκαῖον ὄν. Ζῆτει καὶ βιβ. ιε'. τιτ. δ'. κεφ. γ'. θεμ. τελευτ. καὶ τὸν ἐκεῖ ἄνωγνον, καὶ κεφ. αὐτοῦ δ'. ἀναγκάσιος. [Sch. a. VII. 421.]

οὐ μέντοι μισθωτός] Οὗτος γὰρ ἄλλω νέμεται. Ζῆτει βιβ. νη'. τιτ. ιη'. κεφ. α'. [Sch. b. VII. 421.]

Οὐ γὰρ ἑαυτῷ, ἀλλ' ἑτέρῳ νέμεται, ὡς κεφ. κς'. καὶ διὰ τοῦτο ἐκβαλλόμενος οὐ κινεῖ. καὶ Ζῆτει καὶ κεφ. ιζ'. καὶ κγ'. καὶ τοῦ παρόντος κεφ. θεμ. ιβ'. Ζῆτει καὶ τιτ. γ'. κεφ. λς'. καὶ τιτ. λγ'. κεφ. ιη'. [Sch. b. VII. 421.]

ἔξωθεν δὲν δοκεῖ καὶ ὁ ἐπιτελάμενος] Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρβ'. θεμ. β'. [Sch. c. VII. 422.]

Οὐδέμια γὰρ ἔδοξεν εἶναι διαφορὰ, εἴτε ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐξελεύνη²⁾ τις τὸν νεμόμενον, εἴτε δι' ἑτέρου ἐξελεύνη. [Sch. d. VII. 422.]

Εἰ ὁ διοικητὴς μου ἐξωθήσει σε, ἔξεστί σοι κατ' ἐμοῦ ἢ κατ' αὐτοῦ κινήσαι· καὶ ὁ διδούς τὴν τῆς δίκης διατίμησιν ἐλευθεροῖ τὸν ἄλλον. οὐ γὰρ συγγινώσκειται ὁ κελεύσει τινὸς ἐξωθῶν ἢ φονεύων. εἰ δὲ πλαστός ἐστιν ὁ διοικητὴς, αὐτὸς μόνος ἐνάγεται.

Εἰ δὲ ἄλλου ἐξωθήσαντος, ἐγὼ δεκτὸν ἠγγήσομαι, ἐνάγομαι. ἡ γὰρ τοῦ γεγονότος ἀποδοχὴ ἐν πταίσματι, μανδάτω ἔοικεν.

Εἰ γ) κατ' οἰκείαν γνώμην ἡ φιλία μου βίαν ποιήσει, εἰ μὲν περιήλθε τί εἰς ἐμέ, ἀποκαθιστῶ· εἰ δὲ μή, εἰς νόξαν ἐκδίδωμι τοὺς δούλους²⁾, καὶ ἀζήμιος μένω. δύναται γὰρ δούλος ἐν τούτῳ χείρονα ποιεῖν τὴν αἴρεσιν τοῦ δεσπότου.

εἰ ὁ διοικητὴς μου] * Ἐὰν ὁ ἀληθὴς μου προκουράτωρ ἐξελάσει τινά νομῆς, ἔξεστί τῷ ἐξελαθέντι, ἢ κατὰ τοῦ προκουράτωρός μου, ἢ κατ' ἐμοῦ κινεῖν τὸ ἰντέρδικτον. ἐνὸς δὲ ἡμῶν ἐναχθέντος, ὁ ἄλλος ἀπαλλάττεται, ἐὰν ὁ ἐναχθεὶς καταβάλῃ τῆς δίκης τὴν διατίμησιν· οὐδὲ γὰρ ἀπῆλασται κατηγορίας ὁ κατὰ κέλευσιν ἑτέρου ἀπέλασας τινά, ὡς περ οὐδὲ ὁ κατὰ κέλευσιν ἑτέρου φόνον ποιῶν. ἐὰν δὲ πλαστός ᾖ ὁ προκουράτωρ μου ἀπῆλασε τινά, αὐτὸς μόνος ἐνάγεται. τοῦτο γὰρ εἶπε Σαβίνος, καὶ καλῶς εἶπεν. εἰ δὲ καὶ παρὰ γνώμην ἐμὴν ἐξελευθέντος τινὸς ὑφ' ἑτέρου, ἐγὼ ἔρατοναβιτευσα τὸ νεμόμενον, τινὲς μὲν νομίζουσι κατὰ τὴν Σαβίνου γνώμην τὴν ἔρατοναβιτίονα τῷ μανδάτῳ εἰκέναι, καὶ δοκεῖν ἐμὲ ἐκβεβληκέναι τὸν ἀπελαθέντα τῆς νομῆς, καὶ διὰ τοῦτο κατέχεσθαι με τῷ ἰντέρδικτῷ· ὁρθῶς γὰρ λέγομεν, ἐν τοῖς ἀμαρτήμασιν τὴν ἔρατοναβιτίονα τῷ μανδάτῳ συγκρίνεσθαι. τὸ οὖν προκείμενον ἐν τῷ ἰντέρδικτῳ, εἰ ἡ φιλία σου ἀπῆλασε, τότε κατὰ τὸ ἀναγκαῖον εἴρηται, ὅτι ἡ φιλία μου κατὰ γνώμην ἐμὴν ἐξελάσει τινά, ἐγὼ²⁾ δοκῶ ἐκβεβληκέναι αὐτόν· ὅτι δὲ μή κελύσαντός μου ἀπέλασει τινά τῆς νομῆς ἡ φιλία μου, οὐκ ὀφείλω βαρυνεσθαι ὑπὲρ ὧν ἐποίησαν οἱ οἰκέται μου. ἀλλ' εἰ μὲν περιήλθε τί ποτε ἐκ τῆς βίας εἰς ἐμέ, ὅπερ ἐκέρδησα ἀπαιτούμαι ἀποδοῦναι· εἰ δὲ μηδὲν περιήλθεν, εἰς νόξαν μόνον διδούς τοὺς ἡμαρτηκότας ἀζήμιος διαμένω.

ἔξωθήσει σε] † Κατὰ ἐντολήν μου.
† κατ' αὐτοῦ] † Ζῆτει τιτ. λγ'. κεφ. ιη'.

κινήσαι] † Τὸ ἰντέρδικτον.

ἄλλου ἐξωθήσαντος] † Παρὰ γνώμην ἐμὴν.

cerit, an per alium. Quare et si familia mea ex voluntate mea aliquem deiciat, ego videor deicere.

Nam et naturalis possessio ad hoc interdictum pertinet. Quare cap. 9. them. 6. et 8. et cap. 14. et 20. et lib. 50. tit. 2. cap. 12. et eiusdem cap. 3. them. ult. et eiusdem tit. 3. cap. 62. et lib. 51. tit. 5. cap. 2. them. 2. et ibi tertiam adnotationem, et lib. 58. tit. 17. cap. 3. them. penult. et Antiquum.

16) aget interdicto] Quaere Instit. 4. tit. 15. circa finem, et lib. 50. tit. 2. cap. 1. them. 3. Nota de colono rem necessariam. Quare et lib. 15. tit. 4. cap. 3. them. ult. et ibi Innominatum, et eiusdem cap. 4. necessario.

17) non etiam colonus] Hic enim alii possidet. Quare lib. 58. tit. 18. cap. 1.

Non enim sibi, sed alii possidet, ut cap. 26. et ob id deiectus non agit. Et quaere et cap. 17. et 23. et huius cap. them. 12. Quare et tit. 3. cap. 37. et tit. 33. cap. 18.

18) deicere videtur et qui mandavit] Quare lib. 2. tit. 3. cap. 152. them. 2.

Nihil enim interesse videtur, suis manibus quis deiciat possessorem, an per alium.

Si procurator meus¹⁹⁾ deiecerit te²⁰⁾, licet tibi adversus me vel adversus eum²¹⁾ agere²²⁾, et praestans litis aestimationem liberat alterum. Neque enim ignoscitur ei, qui iussu alicuius deiecit vel occidit. Sed si falsus est procurator, ipse solus tenetur.

Quodsi cum alius deiecit²³⁾, ego ratum habuero, § teneor. Nam facti rati habitio in maleficio mandato comparatur.

Si sua sponte familia mea vim fecerit, si quidem § quid pervenit ad me, id restituo: sin minus, noxae dedo servos²⁴⁾, et indemnis manco²⁵⁾. Potest enim servus in hoc deteriorem domini conditionem facere.

19) si procurator meus] Si verus procurator meus aliquem possessione deiecerit, licet deiecto vel cum procuratore meo, vel mecum interdicto agere. Sed si cum alterutro nostrum actum sit, alter liberatur, si reus litis aestimationem solverit: neque enim reprehensione liber est, qui alterius iussu aliquem deiecit, sicut neque is, qui iussu alterius caedem committit. Sed si falsus procurator meus aliquem deiecit, ipse solus convenitur. Hoc enim recte dixit Sabinus. Sed si aliquo sine voluntate mea ab alio deiecto, ego ratum habuero factum, quidam putant secundum Sabinum sententiam, rati habitioem mandato comparari, et me videri possessione deiecissem, ideoque interdicto teneri: recte enim dicimus, in maleficiis rati habitioem mandato comparari. Quod igitur in interdicto propositum est, si familia tua deiecit, necessario tunc dictum est, cum familia mea voluntate mea deiecit aliquem, quia ego videor deiecissem: cum vero sine iussu meo aliquem possessione familia mea deiecit, non debeat gravari eorum nomine, quae servi mei fecerunt. Sed si ex vi quid ad me pervenerit, reddere debeo, quod lucrifici: si nihil pervenit, noxae dando delinquentes indemnis maneo.

20) deiecerit te] Mandato meo.

21) vel adversus eum] Quaere tit. 33. cap. 18.

22) agere] Interdicto.

23) cum alius deiecit] Sine mea voluntate.

w) Sic Cod. 1350. Fabr. κεφ. pro τιτ. x) Sic hic et postea Cod. 1350. Fabr. bis ἐξελεύνη. y) l. 1. §. 15. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. Syn. ἢ Leoncl. in marg. ιι. z) Syn. post δούλους addit μου. a) Addendum γὰρ vel simile quid post ἐγώ.



εἰ δὲ μὴ, εἰς νόξαν ἐκδίδωμι τοὺς δούλους] Οὐκ ὀφείλω γὰρ βαρύνεσθαι ἐναγόμενος ὑπὲρ ὧν ἐποίησαν οἰκέται^{b)} μου. [Sch. e. VII. 422.]

† Κινουμένης κατὰ τῶν δούλων τῆς νοξάλιας.

† Ζήτει κεφ. β'. θεμ. η'. ὄλον ἀναγκαῖον, καὶ τιτ. ιε'. κεφ. α'. ἀναγκαῖον κἀκείνο.

καὶ ἀζήμιος μένω] Τὸ γὰρ ἀναγκάζεσθαι τὸν δεσπότην εἰς νόξαν ἐκδίδοναι τὸν ἀμαρτήσαντα οἰκέτην, οὐ πιστεύεται αὐτῷ ἐπιζήμιον εἶναι, ἐπειδὴ ἕξασιν τῷ οἰκέτῃ ἐν τῷ ἰδίῳ τιμηματι καταβλάπτειν τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ἡγουν δύναται ὁ δούλος ἄκρι τοῦ ἰδίου σώματος, ζημιούνη^{c)} τὸν δεσπότην. [Sch. f. VII. 422.]

l. 1. τῷ ὀνόματι τῆς φαμίλιας οἱ δούλοι περιέχονται. 16. 17. 18. ται, κἂν εἰς ἐστὶ δούλος ὁ ἐξωθήσας, καὶ οὗς ἐν τῷ τόπῳ δούλων ἔχομεν.

16. 17. 18. ται, κἂν εἰς ἐστὶ δούλος ὁ ἐξωθήσας, καὶ οὗς ἐν τῷ τόπῳ δούλων ἔχομεν. §. 19. Εἰ δὲ μὴ ἐνδικεῖ τις τὸν δούλον ἢ τὴν φαμίλιαν, καὶ οὕτως ἐνάγεται, ἵνα τὸ περιελθὸν εἰς αὐτὸν ἀποδῶ.

τῷ ὀνόματι τῆς φαμίλιας] Ἐπειδὴ γὰρ ἐφθῆ ἀνότηρον εἰπεῖν ἢ^{d)} φαμίλια μου βίαν ἐποίησε^{e)} εἰ μὴ περιήλθε τι εἰς ἐμέ, ἀποκαθιστῶ^{f)} εἰ δὲ μὴ, εἰς νόξαν ἐκδίδωμι τοὺς δούλους^{g)} ἐνταῦθα ἐλθὼν φησιν, ὅτι περὶ νόξης^{c)} φαμίλιας ἀκούων διαλεγόμενον με, μὴ νομίσης τῷ ὀνόματι τῆς φαμίλιας καὶ ἐλευθέρους περιλαμβάνειν ἐνταῦθα καὶ ὡς περ ἐπὶ τοῦ γ'. θεμ. τοῦ μ. κεφ. τοῦ β'. τιτ. τοῦ β'. βιβ. ἀλλὰ δούλους μόνους. ἐλεύθεροι γὰρ οὐκ ἐκδίδονται, ἀλλ' οἰκέτῳ ὀνόματι ἐνεχονται καὶ ἐνάγονται. κἂν τὰ μάλιστα δὲ τὸ τελευτ. θεμα τοῦ ἠθῆντος μ. κεφ. φησὶν, ὅτι εἰς ἢ δύο φαμίλιαν οὐ ποιοῦσιν, ἀλλ' οὐν ἐπὶ ἄλλων ἐκείνο θεματίζεται. ἀνάγεται γὰρ καὶ τὴν ἐκεί παραγραφὴν. ἐνταῦθα δὲ ἵνα ὑμῶν^{h)} τὸ τοῦ πραιτωρός ἐντέδικτον, ὅπερ ἐν τῷ ζ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. ἀνήκεται, τοῦτέστι, τὸ οὐδὲ βί πρὸς τιμωρίαν τῶν τὴν βίαν ποιοῦντων, καὶ ὁ εἰς δούλος φαμίλια λογίζεται, ἵνα μὴ ἐξῆ τισι λέγειν, ὅτι ὁ πραιτωρ ἐν τῷ ζ'. κεφ. τὸ ἐντέδικτον τότε δέδωκεν^{g)}, ὅτε ἐγὼ ἢ ἡ φαμίλια μου βίαν ποιῶμεν^{h)} εἰς δὲ δούλος φαμίλιαν οὐ ποιεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἀργῆσαι δεῖ τὸ ἐντέδικτον. ζήτει τούτου τοῦ τιτ. κεφ. β'. θεμ. ζ'. η'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ^{h)} πρὸς τὸ παρὸν κεφ. ἀλλὰ πρόσχα^{h)} τῇ ἀρχῇ ταύτης τῆς παραγραφῆς. [Sch. g. VII. 422.]

οἱ δούλοι περιέχονται] Καὶ πρόδηλον μὲν, ὅτι ἡ φαμίλια τοὺς οἰκέτας σημαίνει. ζῆτεῖⁱ⁾ δὲ, ποῖον ἀριθμὸν οἰκετῶν περιέχει, πότερον πολλῶν, ἢ καὶ δύο, ἢ καὶ τριῶν οἰκετῶν. καὶ ἀληθέστερον ἐστὶν ἐν τοῖτῳ τῷ ἐντέδικτῳ, ὡς, εἰ καὶ εἰς μόνος οἰκέτης ἀπελασει κατὰ βίαν, πιστεύεται τὴν φαμίλιαν ἀπεληλακῆναι. περιέχονται δὲ τῷ τῆς φαμίλιας ὀνόματι καὶ ἐκείνοι, οὗς ἔχομεν ἐν τόπῳ οἰκετῶν ἐλευθέρους ὄντας. ζῆτει βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ρ'. καὶ σμ.^{k)} καὶ ρθ.^{l)} θεμ. β'. καὶ κεφ. μα'. καὶ μ. θεμ. τελευτ. σημείωσαι ἐκ τούτου, ὅτι οἱ μισθιοὶ ἐν τάξει δούλων εἰσὶ^{m)} καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τοῦ μισθωσαμένου αὐτοῦς, ὡς δυνάμενοι κελύεσθαι. καὶ ζῆτει βιβ. κα'. τιτ. α'. κεφ. ζ'. καὶ βιβ. ιε'. τιτ. η'. κεφ. δ'. καὶ βιβ. β'. τῶν ἰστυτοῦ. τιτ. ε'. θεμ. ε'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. ιβ'. κεφ. ζ'. [Sch. h. VII. 422. sq.]

οὗς ἐν τόπῳ δούλων ἔχομεν] † Τοὺς μισθίους.

καὶ οὕτως ἐνάγεται] * Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Εἰ γὰρ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἡμαρτηκότος τὸ περιελθὸν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἡμαρτήματος τοῦ κληροδοτοῦ οὐ συγχωροῦνται κερδῆσαι ὡς ἀισχυρῶς κτηθῆν, καθὼς φησι βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ιε'. θεμ. γ'. πῶσω μᾶλλον ὁ τοῦ ἡμαρτηκότος δούλου δεσποτῆς τοῦτο οὐκ ἂν συγχωρηθῆⁿ⁾ ἔχειν. ἀνάγεται καὶ θεμ. ιβ'. ἐν τελ.

ἵνα τὸ περιελθὸν εἰς αὐτὸν ἀποδῶ] † Σὺν τῷ τοῦ δούλους ἐκδοῦναι. καὶ ζῆτει βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. . .

§. 20. Ὑπεξουσίῳ ἢ μισθωτοῦ ἐξωθήσαντος, οὐτεὶλως κινεῖται.

Ὑπεξουσίῳ ἢ μισθωτοῦ ἐξωθήσαντος] Ἐὰν ὑπεξουσίος υἱὸς ἢ μισθωτὸς βίαν ἐπαγάγῃ, οὐτεὶλως ἐντέ-

24) sin minus, noxae dedo servos] Non enim conventus debeo gravari ob ea, quae servi mei fecerunt.

Actione noxali in servos instituta.

Quaere cap. 2. them. 8. totum necessarium, et tit. 15. cap. 1. quod et ipsum necessarium est.

25) et indemnis maneo] Quod enim servum, qui deliquit, dominus noxae dare compellitur, non creditur ei damnosum esse, quoniam servo licet in sui pretio laedere dominum, vel potest servus sui corporis damno afficere dominum.

Familiae nomine²⁶⁾ servi continentur²⁷⁾, etiamsi unus servus deiecerit, et ii, quos servorum loco habemus²⁸⁾.

Quodsi quis non defendat servum vel familiam, ita convenitur²⁹⁾, ut id, quod ad se pervenit, reddat³⁰⁾.

26) familiae nomine] Quia supra dixit, si familia mea vim fecerit, et aliquid pervenerit ad me, id me restituere: si vero nihil pervenerit, noxae a me dedi servos: ad haec veniens ait: De noxa familiae audiens disserentem me ne existimes, nomine familiae etiam servos contineri hoc loco, ut et in them. 3. cap. 40. tit. 2. lib. 2. sed servos tantum. Liberi enim non deduntur, sed proprio nomine tenentur et conveniuntur. Licet autem them. ult. dicti cap. 40. dicatur, unum vel duo non efficere familiam, hoc tamen in aliis speciebus procedit. Lege enim ibi adnotationem. Hic vero ut competat Praetoris interdictum, quod in cap. 7. huius tit. refertur, hoc est, Unde vi coercendorum eorum causa, qui vim faciunt, etiam unus servus familia censetur, ne quibusdam dicere liceat, Praetorem in cap. 7. tunc dedisse interdictum, cum ego vel familia mea vim fecerimus: unum autem servum familiam non efficere, ideoque cessare debere interdictum. Quaere huius tit. cap. 2. them. 7. 8. neque opponatur huic capiti, sed attende ad initium huiusce adnotationis.

27) servi continentur] Et manifestum quidem est, familiam servos significare. Quaerit vero, quem numerum servorum contineat, utrum plurium, an duorum vel trium. Et verius est in hoc interdicto, etiamsi unus servus vi deiecerit, familiam deiecisse videri. Continentur vero familiae nomine etiam ii, quos habemus servorum loco, cum sint liberi. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 100. et 240. et 195. them. 2. et cap. 41. et 40. them. ult. Nota ex hoc, mercenarios esse servorum loco: et idcirco testimonium non ferunt pro eo, qui eorum operas locavit, cum eis imperare possit. Et quaere lib. 21. tit. 1. cap. 6. et lib. 16. tit. 8. cap. 4. et lib. 2. Institut. tit. 5. them. 5. et huius libri tit. 12. cap. 90.

28) ii, quos servorum loco habemus] Mercenarii.

29) ita convenitur] Hagiotheod. Nam si heredibus eius, qui deliquit, id, quod ex delicto defuncti ad eos pervenit, non licet lucrifacere tanquam turpiter quaesitum, ut dicitur lib. 10. tit. 2. cap. 15. them. 3. multo minus domino servi delinquentis hoc habere licebit. Lege et them. 12. in fine.

30) ut id, quod ad se pervenit, reddat] Cum servorum noxae deditio. Et quaere lib. 10. tit. 2. cap. . .

Si filiusfamilias vel mercenarius deiecit³¹⁾, utiliter agitur³²⁾.

31) si filiusfamilias vel mercenarius deiecit] Si filiusfamilias vel mercenarius vim intulerit,

b) Adde οἱ ante οἰκέται. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ζημιούσθαι. d) ἢ Cod. 1350. Deest apud Fabr. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ νόξαν. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρμόζει. g) Fabr. δέδοκε. h) Sic Cod. 1350. Fabr. πρόσχα. i) Fabr. ζῆτει Guiciacius vertit: quaerit. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ῥμ'. l) Sic Cod. Fabr. ρλθ'

δικτον δίδοται κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ μισθωσαμένου τὸν μισθωτόν. [Sch. i. VII. 423.]

οὐτιλίως κινεῖται] Τὸ παρὸν οὐδὲ βί ἰντέρδικτον κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ δεσπότου. [Sch. k. VII. 423.]

Εἰ τῷ δικαζομένῳ περὶ τῆς ἑαυτοῦ τύχης κινήσω, ὡς τῆς φαιμιλίας αὐτοῦ ἐκβαλούσης με, καὶ κριθῆ ἑλεύθερος, κἂν ἀγνοῦντος αὐτοῦ ἐβιάσθην^{μ)}, ἀποκαθίσταται μοι ἡ νομή.

εἰ τῷ δικαζομένῳ περὶ τῆς ἑαυτοῦ τύχης κινήσω] Ἐάν κατὰ τοῦ ἀναβοήσαντος ἐκ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν ἢ^{ν)} ἀπὸ ἐλευθερίας εἰς δουλείαν καθελκομένον^{ο)}, μετὰ τὸ ἀρχθῆναι τὸ περὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ δικαστήριον, χρησώμασι τῷ ἰντέρδικτῷ τούτῳ, καὶ ἀποφανθῆ ἑλεύθερος ἂν, φανεῖ δέ, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ παρὰ τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ κατὰ βίαν ἀπηλάσθην^{π)}, ἀποκαθίστασθαι μοι χρῆ τὴν νομήν. [Sch. l. VII. 423.]

Ὁ κατέχει δοῦλος ἢ διοικητής, ἢ μισθωτός, ὁ δεσπότης κρατεῖ, κἂν ἐκβληθῶσιν, αὐτὸς ἐκβεβληται τῆς νομῆς, κἂν ἡγνόει τὸ γεγονός. εἰ δὲ καὶ ἄλλοις τις, δι' οὐ ἐνεμόμην, ἐξεβλήθη, ἐγὼ κινῶ.

Ἐνάγει δὲ ὁ ἐν καιρῷ τῆς ἐξωθήσειος νεμόμενος, εἴτε σώματι, εἴτε ψυχῇ. ὄθεν εἰ ἐξ ἀγροῦ ἢ οἴκου προέλθω, μηδένα καταλιπὼν ἐκεῖ, εἴτα ὑποστρέφων κωλυθῶ εἰσελθεῖν, ἢ καὶ ἐν τῇ ὁδῷ κρατηθῶ, βίαν πάσχω· ἀφῆρέθη γὰρ ἡ νομή, ἢν εἶχαν λογισμῶ, κἂν μὴ σώματι.

ὁ κατέχει δοῦλος] * Ἐἴτι ὁ δοῦλός μου ἢ ὁ προκουράτωρ μου, ἢ ὁ κολωνός μου κατέχουσι, τοῦτο ἐγὼ πιστεύομαι νέμεσθαι· ὄθεν ἐάν τις τούτων ἐβληθῆ τῆς νομῆς, ἐγὼ δοκῶ ἐκβεβληθῆσθαι, εἰ καὶ ἀγνοῶ, ὅτι ἐξηλάσθην ἐκείνοι, δι' ἂν ἐνεμόμην. εἰ δὲ καὶ τις ἕτερος, δι' οὐ ἐνεμόμην, ἐβληθῆ κατὰ βίαν τῆς νομῆς, ἐμοὶ ἀναμφιβόλως ἀρμόζει τὸ ἰντέρδικτον. οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ἀρμόζει τοῦτο τὸ ἰντέρδικτον, εἰ μὴ τῷ νεμόμενῳ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καθ' ὃν ἐξηλάσθην· οὐδὲ γὰρ ἐκβεβληθῆσθαι πιστεύεται, εἰ μὴ ὁ νεμόμενος. εἴτε δὲ σώματι νεμόμενός τις, εἴτε ψυχῇ ἐξηλάσθην, προδηλόν ἐστιν αὐτὸν ἐκβεβληθῆσθαι τῆς νομῆς. καὶ διὰ τοῦτο, εἴ τις ἐκ τοῦ ἰδίου ἀγροῦ ἢ οἴκου προέλθῃ, μηδένα τῶν ἰδίων καταλιπὼν ἐν τῷ οἴκῳ ἢ τῷ ἀγρῷ, ὑποστρέφας δὲ μετ' ὀλίγον ἐκαλύθη ἐπιβῆναι τῆς νομῆς τοῦ ἀγροῦ, ἢ καὶ ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ ἐπέσχε τις αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἐνεμήθη, δοκεῖ καὶ οὗτος ἐκβεβληθῆσθαι τῆς νομῆς· ἀφῆρέθη γὰρ παρ' αὐτοῦ ἡ νομή, ἢν τῇ ψυχῇ κατέχειν, εἰ καὶ μὴ τῷ σώματι.

Ζῆτει βιβ. ν'. tit. β'. κεφ. β'. θεμ. β'. καὶ κεφ. κδ'. [Sch. m. VII. 423.]

Ἐν εἰδήσει τοῦ δεσπότου. εἰ δὲ πεκουλίον, περιττὴ ἐστὶν ἡ εἰδήσις. [Sch. n. VII. 423.]

ἢ μισθωτός] Ἀπόντος δὲ τοῦ δεσπότου, καὶ οὗτοι καὶ δοῦλοι κινούσιν^{ρ)} ἐκβληθέντες, ὡς βιβ. ν'. [Sch. o. VII. 423.]

μηδένα καταλιπὼν ἐκεῖ] Ζῆτει βιβ. ν'. tit. β'. κεφ. ε'. θεμ. β'. ὁμοίον. [Sch. p. VII. 423.]

βίαν πάσχω] † Ζῆτει βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. ξα'. καὶ νδ'.

Τὸ λεγόμενον, ὅτι τῶν θερινῶν καὶ χειμερινῶν ἀλσῶν τὰς νομάς λογισμῶ κατέχομεν, εἰς παράδειγμα εἴρηται· ἐπὶ παντὸς γὰρ κτήματος, ὃ μὴ θέλομεν καταλιπεῖν, ἐάν ἀναχωρήσωμεν ἐξ αὐτοῦ, τὸ αὐτὸ ἐστίν.

Ὁ κωλυόμενος ἐπιβῆναι ἤς οὐκ ἤρξατο νομῆς, οὐκ ἐκβεβληται, ἀλλ' ὁ ἀπολλύς τὴν προϋπάρχουσαν νομήν.

τὸ λεγόμενον] * Τὸ παρὰ τῷ πλήθει λεγόμενον, ὅτι τῶν χειμερινῶν ἢ θερινῶν ἀλσῶν^{σ)} τὴν νομὴν ψυχῇ κατέχομεν, ὑποδείγματος ἕνεκεν ἔλεγεν ὁ Πρόκουλος λέγεσθαι. ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν κτημάτων, ἐξ ἂν οὐ τοιοῦτω λογισμῷ ἀνα-

utile interdictum datur in patrem vel in eum, qui locavit operas mercenarii.

32) utiliter agitur] Hoc interdicto Unde vi in patrem vel dominum.

Si adversus eum, qui de statu suo litigat, L. 1. §. 21. egero³³⁾, quod familia eius me deiecerit, et iudicatus sit liber, etiamsi ignorante eo vim passus sim, restituitur mihi possessio. 16.

33) si adversus eum, qui de statu suo litigat, egero] Si adversus eum, qui ex servitute in libertatem proclamatur, vel ex libertate in servitutem trahitur, post inchoatum liberale iudicium utar hoc interdicto, et liber iudicatus fuerit, et apparuerit, ignorante eo a servis eius me vi deiectionis, restitui mihi possessionem oportet.

Quod tenet servus³⁴⁾ vel procurator, vel colonus³⁵⁾, dominus tenet, et si deiciantur, ipse deiectionis possessione, etiamsi factum ignoret. Sed si alius quis, per quem possideam, deiectionis sit, ego ago.

Agit autem is, qui tempore deiectionis possidebat, sive corpore, sive animo. Quare si ex agro vel domo procedam, nemine ibi relicto³⁶⁾, deinde rediens ingredi prohibear, vel etiam in itinere retineam, vim patior³⁷⁾: ablata enim est possessio, quam animo retinebam, etsi non corpore.

34) quod tenet servus] Quod servus meus, vel procurator, vel colonus tenent, ego videor possidere: et ideo uno eorum possessione deiectionis, ego deiectionis esse videor, etiamsi ignorem eos deiectionis, per quos possidebam. Sed et si quis alius, per quem possidebam, possessione vi deiectionis fuerit, mihi haud dubie competit interdictum. Nam nulli alii competit interdictum, nisi ei, qui eo tempore, quo deiectionis est, possidebat: neque deiectionis esse videtur, nisi qui possidebat. Sive autem corpore, sive animo possidens quis deiectionis est, palam est, eum deiectionis esse possessione. Et idcirco si quis de agro suo vel de domo processit, nemine suorum ibi relicto, mox revertens prohibitus sit ingredi praedium, vel etiam in medio itinere eum quis detinuerit et ipse possederit, vi deiectionis possessione videtur: adempta enim ei est possessio, quam animo retinebat, etsi non corpore.

Quaere lib. 50. tit. 2. cap. 2. them. 12. et cap. 24.

Scientie domino. Si vero peculii nomine, supervacanea est scientia.

35) vel colonus] Absente autem domino, hi etiam et servi agunt deiectionis.

36) nemine ibi relicto] Quaere lib. 50. tit. 2. cap. 64. them. 2. simile.

37) vim patior] Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 61. et 54.

Quod dicitur³⁸⁾, aestivorum et hibernorum saltuum possessiones nos animo retinere, exempli causa dicitur: nam in omni praedio, quod non volumus derelinquere, si ex eo recedamus, idem est.

Qui prohibetur³⁹⁾ ingredi quod non coepit possidere, non deiectionis⁴⁰⁾, sed is, qui amittit possessionem, quam ante habebat.

38) quod dicitur] Quod vulgo dicitur, hibernorum vel aestivorum saltuum possessionem nos animo retinere, exempli causa Proculus dici ait. Nam in omnibus praediis, ex quibus non hac mente recedimus, ut

m) Sic legendum. Fabr. ἐβιάσθην. n) Sic legendum. Fabr. εἰ. o) Sic Cod. 1350. Fabr. καθελκομένους. p) Sic lego. Fabr. ἀπηλάσθην. q) κινούσιν Cod. 1350. Deest apud Fabr. r) Sic edidi. Cod. 1356. habet σάπτων.



χωρούμεν, ὡς βουλόμενοι τὴν νομὴν αὐτῶν ἐγκαταλιπεῖν, τὸ αὐτὸ ἐστὶ, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι ταῦτα πάντα, εἰ καὶ μὴ τῷ σώματι, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ νεμμεθα. ἔαν δὲ τις μὴτε ψυχῇ, μὴτε σώματι ἤδη νεμμηθεῖς, ἐπιβῆται δὲ τῆς νομῆς καὶ νῦν νεμμηθῆναι βουλόμενος κωλυθῆ, οὐ δοκεῖ βία τῆς νομῆς ἐκβεβλήσθαι· ἐκείνος γὰρ ἐκβαλλεται νομῆς, ὁ ἀπολλύων τὴν νομῆν.

Ζῆτει βιβ. γ'. tit. β'. κεφ. β'. θεμ. ια'. καὶ κεφ. μδ'. θεμ. γ'. καὶ δ'. καὶ κεφ. με. μς'. καὶ τοὺς παλαιούς αὐτῶν πᾶν ἀναγκαιοτάτους ὄντας. [Sch. q. VII. 423.]

ὁ κωλυόμενος] Ζῆτει βιβ. θ'. tit. ε'. κεφ. ιδ'. καὶ βιβ. να'. tit. ε'. κεφ. α'. καὶ βιβ. νη'. tit. ι'. κεφ. με. θεμ. ι'. [Sch. r. VII. 423.]

οὐκ ἐκβεβλήται] Καὶ λοιπὸν οὐ κινήσει τὸ οὐδὲ βι ἐντέρδικτον, ἀλλ' ἰμφοκτουμ, ὡς δηλοῦσιν αἱ κείμεναι ἐσωθεν τοῦ κεφ. παρμπομπι. Ζῆτει κεφ. κδ'. καὶ ιη'. κινεῖ δὲ τὴν ἰμφοκτουμ, εἰς ὅσον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, κατὰ τοῦ κωλύσαντος. [Sch. s. VII. 423.]

* Ἄρα δὲ, ἔαν ὁ ἀγοραστὴς πεμφθῆ ἐν τάξει παραδόσεως, καὶ ἀπελθὼν εἰδοτός τοῦ πρᾶτου εἰς τὸν ἀγρὸν κωλυθῆ, οὐ δοκεῖ ἐκβεβλήσθαι· καὶ ζῆτει κεφ. ιβ'. ἀρμόζει δὲ τῷ ἐντελιμμένῳ πρᾶτη ἢ ἀγάγη, ἐξ ἧν καὶ ἐν τῷ κδ'. κεφ. ἔξεστι νοεῖν, ὡς ἐπὶ παντός κωλυομένου ἐπιβῆναι ἢς οὐκ ἤρξαστο νομῆς, ἀργεῖ τὸ ἐντέρδικτον.

L. I. §. 27. D. XLIII. 16. Ἔξεστι βία τὴν βίαν ἐξωθεῖν, καὶ ὄπλα ὄπλοις.

ἔξεστι βία τὴν βίαν ἐξωθεῖν] * Ἐλεγεν ὁ Σαβίνος, ὅτι ἔξεστι βία τὴν βίαν ἀπωθεῖσθαι· καὶ τοῦτο τὸ νομιμον ἢ φύσις παρασκευάσει. δείκνυται δὲ ἐκ τούτου, ὅτι καὶ ὄπλα ὄπλοις ἀπωθεῖν ἡμῖν ἔξεστι.

Ζῆτει κεφ. θ'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. κγ'. καὶ βιβ. ι'. tit. β'. κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ βιβ. γ'. tit. γ'. κεφ. ν'. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. μ'. θεμ. γ'. [Sch. t. VII. 423.]

Καὶ τοῦτο τὸ νομιμον ἢ φύσις παρεσκευάσεν. [Sch. u. VII. 423.]

§ 28. Βία νέμεται, ὃς ἐκβληθέντος τοῦ παλαιοῦ νομῆως, βία τῆς νομῆς ἐπελάβετο, ἢ ὁ παρασκευάσας, ἑαυτὸν ἐξω τῶν ἀγαθῶν ἐθῶν βοθηθεῖσθαι εἰς τὸ μὴ κωλυθῆναι βία κατασχεῖν νομῆν. ὁ δὲ βία κρατῶν ἰδίαν νομῆν, οὐ βία νέμεται.

βία νέμεται] Ἐκείνος πιστεύεται κατὰ βίαν νέμεσθαι, ὁ ἐξελάσας τὸν παλαιὸν νομῆα, καὶ αὐτὸς κατὰ βίαν κρατεῖ τὴν νομῆν, ὅστις ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ ἠρόσθη καὶ προετοιμασθεῖς ἦλθεν, ὥστε καὶ παρὰ τοὺς καλοὺς τρόπους μὴ δυνήσθαι παρὰ τινος κωλυθῆναι μὴ θέλοντος αὐτὸν ἐπιβῆναι τῆς νομῆς, εἰ δὲ τις ἦν εἶχε προτερον νομῆν, ἐσπούδασε κατὰ βίαν φυλάσσει καὶ μὴ ἐκβληθῆναι αὐτῆς, οὐ πιστεύεται οὗτος κατὰ βίαν νέμεσθαι, ὡς εἶπεν ὁ Λαβεὼν. [Sch. x. VII. 423. sq.]

ἢ ὁ παρασκευάσας] Τυχὸν δολερώς ἐπεφημισέ^{α)} τι ἐναντίον μέλλον συμβαίνειν ἐς αὐτὸν ἐν τῷ ἀγρῷ, ἢ νῦν κρατεῖσθαι ὑπ' ἐθῶν, καὶ ἀκούσας ὁ δεσπότης ἀνεχαιτίσθη^{β)}. [Sch. y. VII. 424.]

εἰς τὸ μὴ κωλυθῆναι] † Τὸ τοῦ δεσπότου.

§ 29. Καὶ ὁ κατὰ φόβον θορούβου ταραχθεῖς καὶ φυγῶν, βία ἐκβεβλήται, εἰ οἱ ἐπελθόντες φυγόντος αὐτοῦ βία κατάσχωσι.

καὶ ὁ κατὰ φόβον θορούβου ταραχθεῖς] * Ὁ αὐτὸς Λαβεὼν ἔλεγεν, ὅτι, ἔαν τις φόβῳ θορούβου καταπονηθεῖς ἐφυγε, δοκεῖ καὶ αὐτὸς βία τῆς νομῆς ἐκβεβλήσθαι. ὁ δὲ Πομπόνιος ἔλεγε· βία δίχα τῆς σωματικῆς βίας οὐ δύναται χωρᾶν λαβεῖν. οὐκ οὖν καὶ οὗτος ὁ φυγῶν, ἔαν μετὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ ἐπελθόντες βία τῆς νομῆς ἐπελάβοντο, τότε δοκεῖ βία ἐκβεβλήσθαι τῆς νομῆς. εἰ δὲ καὶ χωρὶς βίας ἐπελάβοντο τῆς νομῆς, ἢν καταλείπειν ὁ φυγῶν, οὐ δοκεῖ ἐκβεβλήσθαι κατὰ βίαν τῆς νομῆς.

Ἐπίτηδες ἐπιφημισθέντος^{γ)} παρὰ τινος, ὅτι ἔρχεται τι ἐθῶς. Ζῆτει βιβ. ι'. tit. β'. κεφ. θ'. x). [Sch. z. VII. 424.]

εἰ οἱ ἐπελθόντες — βία κατάσχωσι] Εἰ γὰρ μὴ βία ἐπελάβοντο^{δ)} τῆς νομῆς, ἢν καταλείπειν ὁ φυγῶν, οὐ

possessionem eorum omisitae velimus, idem est, hoc est, ea omnia, etsi non corpore, animo tamen possidemus. Sed si quis neque animo, nec corpore possidens, ingredi et possidere volens prohibeatur, possessione vi deiectus non videtur: deicitur enim possessione, qui amittit possessionem.

Quare lib. 50. tit. 2. cap. 2. them. 11. et cap. 44. them. 3. et 4. et cap. 45. 46. et Antiquos eorum valde necessarios.

39) qui prohibetur] Quaere lib. 9. tit. 6. cap. 14. et lib. 51. tit. 5. cap. 1. et lib. 58. tit. 10. cap. 45. them. 10.

40) non deicitur] Denique non ager interdictionis, unde vi, sed in factum, ut indicant intra hoc caput positae transmissiones. Quaere cap. 24. et 18. Agit autem in factum quanti res est, in eum, qui prohibuit.

Emtor autem, qui missus est in agrum vice traditionis, si ingressus sciente venditore prohibeatur, nonne videtur deiectus? Et quaere cap. 12. Competit vero venditori, qui ingredi mandavit, actio. Ex quibus et in cap. 24. intelligere licet, in quolibet prohibito ingredi in possessionem, quam non inchoavit, cessare interdictionem.

Licet vim vi repellere⁴¹⁾, et arma armis.

41) licet vim vi repellere] Sabinus dicebat, vim vi repellere licere: idque ius natura comparat. Apparet autem ex eo, etiam arma armis nobis repellere licere.

Quaere cap. 9. them. 3. et cap. 23. et lib. 10. tit. 2. cap. 11. them. 2. et lib. 50. tit. 3. cap. 50. et lib. 2. tit. 2. cap. 40. them. 3.

Et hoc ius natura comparavit.

Vi possidet⁴²⁾, qui expulso vetere possessore per vim possessionem apprehendit, vel qui praeparat⁴³⁾ se ipsum contra bonos mores auxilio, ut non prohibeatur⁴⁴⁾ vi apprehendere possessionem. Is autem, qui vi suam possessionem retinet, vi non possidet.

42) vi possidet] Is creditor vi possidere, qui expulit veterem possessorem. Et is vi detinet possessionem, qui in hoc ipsum aptatus et praeparatus venit, ut et contra bonos mores non possit ab aliquo prohiberi nolente ipsum ingredi possessionem. Quodsi quis quam habuit prius possessionem, conetur vi custodire, ne ea deiciatur, hic non videtur vi possidere, ut ait Labeo.

43) vel qui praeparat] Forte dolo malo affirmavit fore, ut sequenti die in agro adversi quid accideret, vel eum nunc a gentibus detineri, quod audiens dominus retro cessit.

44) ut non prohibeatur] A domino.

Etiam is, qui metu turbae perterritus⁴⁵⁾ fugit, vi deiectus est, si supervenientes, postquam is fugit, vi teneant possessionem⁴⁶⁾.

45) etiam is, qui metu turbae perterritus] Idem Labeo dixit, eum qui metu turbae perterritus fugerit, videri vi possessione deiectum. Sed Pomponius dixit, vim sine corporali vi locum habere non posse. Itaque etiam is, qui fugit, si post eius fugam supervenientes vi possessionem apprehenderunt, vi videtur possessione deiectus. Sed si sine vi possessionem occupaverunt, quam is, qui fugit, dereliquit, non videtur vi possessione deiectus.

Aliquo de industria dicente, gentes advenire. Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 9.

46) si supervenientes — vi teneant possessionem] Nam si absque vi occupaverint possessionem,

a) L. I. §. 27. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. ubi est cap. 8. h. t. et apud Harm. I. 11. §. 15. b) τούτω, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. u) Sic lego. Fabr. ἐπέφημι (sic). v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναχαιτίσθη. w) Sic Cod. Fabr. ἐπιφημισθέντος. x) Hunc locum omittit Fabr. y) Fabr. ἐπελάβοντο.

δοκεῖ ἐκβληθῆναι κατὰ βίαν τῆς νομῆς. βία γὰρ δίχα σωματικῆς βίας οὐ δύναται χώραν ἔχειν κατὰ τὸν Πομπώνιον. ζῆτει κεφ. ιθ'. καὶ κβ'. [Sch. a. VII. 424.]

οἱ ἐπελθόντες] † Καὶ κηρύξαντες τὸν θόρυβον.

Καὶ ὁ βιαίως νεμόμενος, εἰ ἐξ ἄλλου βία ἐκβληθῆ, καλῶς κινεῖ.

καὶ ὁ βιαίως νεμόμενος] * Ἐὰν ὁ πρὸς ἐμὲ βία νεμόμενος ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἐκβληθῆ κατὰ βίαν τῆς νομῆς, ἔχει τὸ ἐντέροδικτον.

Σημειῶσαι, ὅτι ὁ βιαίως νεμόμενος, εἰ ἐξ ἄλλου βία ἐκβληθῆ, ἔχει τὸ οὐκ εἰς ἀποκατάστασιν. ζῆτει καὶ βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. δ'. θεμ. ιη'. εἰ ἐξωθήσῃ σε βία τοῦ ἀγροῦ μου, οὐ δοκεῖ ὑποστρέφειν εἰς ἐμὲ ἐπειδὴ τῷ περὶ βίας ἐναγομαί. ζῆτει καὶ κεφ. αὐτοῦ νζ'. καὶ ἰνστιτουτ. δ'. τιτ. αὐτῆς ιε'. ζῆτει καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. α'. κεφ. ιε'. καὶ τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. κε'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. ζδ'. καὶ βιβ. κβ'. τιτ. α'. κεφ. θ'. θεμ. δ'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. μδ'. τὸ τέλος. [Sch. b. VII. 424.]

εἰ ἐξ ἄλλου βία ἐκβληθῆ] Ζῆτει βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. ιδ'. κεφ. θ'. ὅλον, καὶ μάθης) ὁράϊαν διάστειξιν. [Sch. c. VII. 424.]

Ὁ β) βία ἐκβληθείς, εἴς) τι ἐνέμετο, λαμβάνει. δεῖ γὰρ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστῆναι τὸ πρᾶγμα, ἧγουν εἰς ὃ ἦν, εἰ μὴ ἐβιάσθη.

ὁ βία ἐκβληθείς] * Ὁ βία ἐκβαλλόμενος, ὅσην ἂν ὑπέμεινε ζημίαν δι' αὐτὸ τὸ ἐκβληθῆναι τῆς νομῆς, ἀναλαβεῖν ὀφείλει ἢ γὰρ προτέρα καταστάσις ὀφείλει αὐτῷ ἀποκαταστασθαι, ἢν ἐμέλλεν ἔχειν, εἰ μὴ ἐξεβλήθη τῆς νομῆς.

Ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. νγ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. οε'. καὶ βιβ. κγ'. τιτ. γ'. κεφ. βδ'. [Sch. d. VII. 424.]

ἧγουν εἰς ὃ ἦν, εἰ μὴ ἐβιάσθη] Ὅσην ἂν ὑπέμεινε ζημίαν δι' αὐτὸ τὸ ἐκβληθῆναι τῆς νομῆς. [Sch. e. VII. 424.]

Κῦν ἀπολάβω τὸν ἀγρόν, ἀφ' οὗ ἐξεβλήθη, τὰ δὲ ἐν αὐτῷ μὴ λάβω, οὐδὲν ἦττον κινῶ. δύναμαι περὶ μὲν τῶν ἀκινήτων τὸ νόμιμον παράγγελμα, περὶ δὲ τῶν κινήτων τὴν περὶ τῶν ἀποκρυσθέντων πραγμάτων ἀγωγὴν, καὶ τὴν περὶ βιαιῶς ἀρπαγῆς ἀγωγὴν κινεῖν.

κῦν ἀπολάβω τὸν ἀγρόν] * Ἐὰν ὁ μὲν ἀγρός, οὐτινος κατὰ βίαν ἐξεβλήθη, ἀποκαταστῆ μοι, τὰ δὲ λοιπὰ πρᾶγματα τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ κατὰ βίαν ἀφαιρεθέντα μὴ ἀποκαταστῆ μοι οὐδὲν ἦττον ἔρωταί μοι τὸ ἐντέροδικτον, ἐπειδὴ ἀληθεύω λέγων, ὅτι βία ἐξεβλήθη. εἰ δὲ τις βίαν παθὼν βούλεται περὶ μὲν τῆς νομῆς αὐτοῦ τοῦ ἀκινήτου πρᾶγματος τῷ ἐντέροδικτῳ χρῆσασθαι, περὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ κινήτων τῇ ἀδ' ἐξινβένδου, τῆς αὐτοῦ δοκιμασίας ἤρηται τοῦτο, ὡς ἔγραψεν Ἰουλιανός, ὅστις ἔλεγεν, ὅτι καὶ τὴν βί βονόρουμ ραπτόρουμ, εἰ βούλεται, περὶ τῶν κινήτων δύναται κινῆσαι.

οὐδὲν ἦττον κινῶ] Ἀληθεύω γὰρ λέγων, ὅτι βία ἐξεβλήθη. [Sch. f. VII. 424.]

εἰ μὴ βούλομαι) καὶ περὶ αὐτῶν τὸ ἐντέροδικτον κινεῖν, ὅτε βία ἐκβληθείς) ἀγροῦ καὶ τὸν ἀγρόν ἀπολαβῶν ταῦτα οὐκ ἀπολάβω. [Sch. g. VII. 424.]

† Τὸ ἐντέροδικτον.

περὶ δὲ τῶν κινήτων] Δύναμαι καὶ τὸ ἐντέροδικτον ἐπὶ ταύτων κινεῖν, εἴπερ εἰσὶ πρόσθηται τῶν ἀκινήτων, ὡς κεφ. θ'. θεμ. ι'. [Sch. g. VII. 424.]

Ὁ φησὶν ὁ πραιτωρ ἕπερ ἐκεῖ ἔσχειν οὐ μόνον τὰ ἴδια σημαίνει, ἀλλὰ καὶ τὰ παρατεθέντα ἢ χρησθέντα, ἢ ἐνεχυρωσθέντα, ἢ μισθωθέντα, ἢ ὧν ἔχει χρῆσιν, ἢ ἐπικαρπῖαν, ἢ παραφυλακὴν.

ὁ φησὶν ὁ πραιτωρ] * Ὅπερ εἶπεν ὁ πραιτωρ καὶ αἴνα εἶχεν ἐκείσε ὁ βιασθείς οὕτως νοοῦμεν, ὥσα πάντα

quam is, qui fugit, dereliquit, possessione vi deiectus non videtur. Nam vis sine corporali vi non potest locum habere secundum Pomponium. Quaere cap. 19. et 22. supervenientes] Et qui turbam nunciarent.

Etiam is, qui vi possidet⁴⁷), si ab alio vi deiciatur⁴⁸), recte agit. L. 1. §. 30. D. XLIII. 16.

47) etiam is, qui vi possidet] Si qui a me vi possidebat, ab alio vi deiciatur possessione, habet interdictum.

Nota, eum, qui vi possidet, si ab alio vi deiciatur, habere interdictum Unde vi restituendae possessionis causa. Quaere et lib. 50. tit. 3. cap. 4. them. 18. Si te vi agro meo deiecero, non videtur rediisse ad me: quia teneor de vi. Quaere et eiusdem cap. 57. et Institut. 4. tit. 15. Quaere et lib. 13. tit. 1. cap. 15. et tit. 2. cap. 1. them. 25. et lib. 7. tit. 5. cap. 64. et lib. 25. tit. 1. cap. 9. them. 4. et lib. 50. tit. 2. cap. 49. finem.

48) si ab alio vi deiciatur] Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 11. them. 2. et lib. 50. tit. 14. cap. 9. totum, et discas pulcrum distinctionem.

Qui vi deiectus est⁴⁹), si quid possidebat, recipit. Debet enim in pristinam causam res restitui, id est, in id, quod erat, si non fuisset deiectus⁵⁰). §. 31.

49) qui vi deiectus est] Qui vi deicitur, quidquid damni senserit ob hoc, quod deiectus est possessione, recipere debet: pristina enim causa ei restitui debet, quam habiturus erat, si non fuisset possessione deiectus.

Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 53. et lib. 2. tit. 2. cap. 75. et lib. 23. tit. 3. cap. 2.

50) id est, in id, quod erat, si non fuisset deiectus] Quidquid damni sensit ob id, quod possessione deiectus est.

Quamvis agrum recepero⁵¹), a quo expulsus sum, si quae in eo erant non recepero, nihilo minus ago⁵²). Possum de rebus immobilibus interdicto, de mobilibus⁵³) ad exhibendum et vi bonorum raptorum agere. §. 32.

51) quamvis agrum recepero] Si fundus, a quo vi expulsus sum, mihi restitutus sit, ceterae autem res, quae ex agro vi ablatae sunt, mihi non restituantur: nihilo minus competit mihi interdictum, quia verum est, me vi esse deiectum. Sed si quis vim passus velit de possessione rei immobilis interdicto uti, de rebus vero mobilibus, quae in eo erant, ad exhibendum actione, ab eius arbitrio hoc pendet, ut scripsit Iulianus, qui ait, etiam vi bonorum raptorum, si velit, rerum mobilium nomine eum agere posse.

52) nihilo minus ago] Quia verum est, me vi esse deiectum.

Si nolim et de iis agere interdicto, cum vi deiectus sum agro, et agrum recepero, haec non recepero.

Interdicto.

53) de mobilibus] Possum de iis et interdicto agere, si sint accessiones rerum immobilium, ut cap. 9. them. 10.

Quod ait Praetor⁵⁴), quae ibi habuit, non solum res proprias significat, sed et depositas⁵⁵) vel commodatas, vel pigneratas, vel locatas, vel quarum usum habet, aut usumfructum, aut custodiam⁵⁶). §. 33.

54) quod ait Praetor] Quod ait Praetor, quaeque ibi habuit deiectus, sic accipimus, ut omnes res contine-

z) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Sic Cod. Fabr. μαθήσεις. b) L. 1. §. 31. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. ubi est pars cap. 8. h. t. c) Syn. ὁ pro εἰ. d) Fabr. κεφ. γ'. θεμ. β'. Ego e Cuiacii versione substitui τιτ. γ'. κεφ. β'. e) Malim ἂν. f) Sic Cod. 1350. Fabr. βουλόμενος. g) Sic Cod. Fabr. ἐκβληθῆ.



περιλάβομεν τὰ πράγματα, οὐ μόνον τὰ κατὰ δεσποτείαν αὐτῷ διαφέροντα, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶχε παρατεθέντα αὐτῷ, ἢ χρησθέντα, ἢ ἐξεχυρασθέντα, καὶ καθ' ὅσον εἶχεν οὐσούφρουκτον καὶ οὔσον, ἢ ὡν τὴν φυλακὴν ἀνεδέξατο, ἢ ἄτινα αὐτῷ ἐμισθώθη.

ἀλλὰ καὶ τὰ παρατεθέντα] * Καὶ καλῶς ταῦτα περιλαμβάνει· ἐξ ἑκατέρων γὰρ τούτων εἶδει καὶ ταῦτα συμπεριληφθῆναι· ἐξ ἑνός μὲν, ὅτι καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ κινήτων κινεῖται τὰ οὐκ ἐστὶν, ὡς θεμ. κβ. καὶ θεμ. γ. ἐξ ἑτέρου δέ, ὅτι, ἐπεὶ ἐν τῷ ἀνωτέρω κγ. θεμ. ἔδωκεν ἄδειαν, εἰ βουλόμεθα κινεῖν ἰδιαζόντως περὶ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ κινήτων τὴν βί βονόρουμ, καλῶς λοιπὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ὀφείλουσι πράγματα περιλαμβάνεσθαι τῷ οὐκ ἐστὶν ἰντερόδικτῳ, ὅτιπερ καὶ τὴν βί βονόρουμ οἱ τὰ τοιαῦτα ἀπολέσαντες κινούσιν, ὡς κεφ. β. θεμ. ιε. παραφυλακὴν δὲ ἐνταῦθα, ἢ ἀνεδέξατο, φησὶ φυλακὴν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο δεῖ θεματίσαι, ὅτι ἐπηγγέλατο τὸ ἔχειν πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν, ὡςπερ καὶ ἐν τῇ εἰς τὸ ἡθὲν ιε. θεμ. τοῦ β. κεφ. παραγραφῆ. κατ' ἐκείνην γὰρ καὶ τὰ ἐνταῦθα νόμι. παραφυλακὴν μὲν γὰρ εἶπεν, ἵνα δεῖξῃ, ὅτι φύλαξ ἦν τῶν πραγμάτων. οὐ δὲ ὀφείλεις, ὡςπερ καὶ ἐν τῇ ἡθὲσι τοῦ ιε. θεμ. τοῦ β. κεφ. παραγραφῆ εἶπόν σοι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα θεματίσαι, ὅτι περὶ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων φυλακῆς μεγάλῃ ἐπαγγελιάμενος ἐπιμέλειαν, ἥτις ταῦ μὲν τυχερὰ οὐκ ὑπερβαίνει, τὰ δὲ μὴ τυχερὰ ὑπερβαίνει. ἐν τῇ αὐτῇ δὲ παραγραφῆ εἶπομεν καὶ ποῖα ὀφείλεις νοεῖν τυχερὰ, καὶ ποῖα οὐκ. χωρὶς γὰρ μεγάλης φυλακῆς καὶ ἐπιμελείας οὐδὲ ἐνταῦθα ἔνοχος ἔσται ὁ τὴν βίαν παθὼν, ὡς οὐδὲ ἐν τῷ ἡθὲντι ιε. θεμ. εἰς γὰρ τὸ διαφέρον κινεῖται καὶ τὸ οὐκ ἐστὶν βί.

ἢ παραφυλακὴν] ἢ ὡν τὴν φυλακὴν ἀνεδέξατο, ἢ ἄτινα^{h)} αὐτῷ ἐμισθώθη. [Sch. h. VII. 424.]

L. I. §. 34. D. XLIII. 16.

Τὰ ἐν τῷ καιρῷ τῆς βίαις ὄντα ἐκεῖ δεῖ σκοπεῖν, κἂν μετὰ ταῦτα ἐπαύσαντο εἶναι, ὥστε, εἰ οἱ ἄνθρωποι ἢ τὰ θρῆμματα ἀπέθανε καὶ δίχα ῥαθυμίας τοῦ ἐξωθήσαντος, ὑπόκειται τῇ διατιμῆσει αὐτῶν, ὡςπερ κἂν ὁ κλαπεὶς τελευτήσῃ, ὑπόκειται ὁ κλέψας.

τὰ ἐν τῷ καιρῷ τῆς βίαις ὄντα ἐκεῖ] Ἐπειδὴ γὰρ ὅπως με βία ἐξέβαλες τῆς νομῆς, δοκεῖ παρά¹⁾ σὲ γεγονέναι τὸ μὴ ἀποκαταστῆναι μοι αὐτῶ. καὶ διὰ τοῦτο, φησὶν, ὁμολογῆται, ὡς ὁ βίαι τῆς νομῆς ἐκβαλὼν τινὰ καὶ ὑπὲρ²⁾ ὡν κατὰ δόλον ἐπαύσατο νέμεσθαι, κατέχεται τούτῳ τῷ ἰντερόδικτῳ. [Sch. i. VII. 424. sq.]

κἂν μετὰ ταῦτα ἐπαύσαντο εἶναι] † Τυχὸν φθαρέντα.

καὶ δίχα ῥαθυμίας τοῦ ἐξωθήσαντος] Ζήτει βιβ. ι. tit. β. κεφ. ιγ. θεμ. ιδ. καὶ βιβ. ιε. tit. α. κεφ. ιε. θεμ. γ. καὶ τὴν ἐκεῖ τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Ἀνωνύμου παραγραφῆν. [Sch. k. VII. 425.]

Ὁρθότατον εἶπε τό, ἄτινα τότε¹⁾ εἶχεν ἐκεῖ. τότε γὰρ νοούμεν, ὅτε ἐξεβάλλετο τῆς νομῆς ὥστε, εἰ μετὰ ταῦτα ἐπαύσατο ἔχειν αὐτὰ, λέγομεν καὶ ταῦτα^{m)} φέρεσθαι ἐν τῷ ἰντερόδικτῳ, καὶ οὕτω συμβαίνει τό, εἰ καὶ τελευτήσῃ τὰ ἀνδράποδα, ἢ καὶ τὰ ἄλογα μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τινὰ τῆς φυλακῆς τοῦ πράγματος ἢ τῆς νομῆς, κινεῖσθαι καλῶς περὶ αὐτῶν τὸ ἰντερόδικτον. [Sch. l. VII. 425.]

ὑπόκειται ὁ κλέψας] † Τῷ φουρτίβῳ κονδικτικῶ.

§. 35. 36.

Κἂν τὸ ἐποίκιον τοῦ ἀγροῦ, κἂν ὁ οἶκος, ὅθεν ἐξέβαλες με, ἐμπρησθῇ, τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν χρεωστεῖς. διὰ τί γὰρ μὴ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκβολὴν ἀποκατέστησας; ὅθεν κἂν δίχα δόλου ὁ ἐξωθήσας ἐπαύσατο νέμεσθαι, ὑπόκειται.

§. 37. 38.

Τὸ ἐκεῖ πρόσρημα δηλοῖ τὸ μὴ καὶ τὴν ἀλλαγὴν κείμενα ζητεῖσθαι, ἀλλὰ τὰ ἐν ὅλῳ τῷ μέρει τῆς κτήσεως, ὅθεν τις ἐξεβλήθη.

τὸ ἐκεῖ πρόσρημα] Τὸ ἐκεῖ προσέθηκεν ὁ πρῶταιωρ, ἵνα μὴ ἀναγκάσῃται ὁ τὴν βίαν ἐπαγαγὼν καὶ τὰ μὴ ὄντα ἐν τῷ ἀγρῷ πράγματα ἀποκαταστῆναι. αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ ἐκεῖ πῶς ὀφείλομεν νοησαι; πότερον ἐν τῷ τόπῳ, οὕτως ἐξηλά-

h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἢ ὅτι τινὰ. i) Sic legendum. Fabr. περὶ. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ. l) Sic legendum. Fabr. ποτε. m) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτὰ.

amus, non solum quae propriae ipsius fuerunt, verum etiam quae ei erant depositae, vel commodatae, vel pigneratae, quarumque usum vel usumfructum, vel custodiam habuit, vel quae ei locatae sunt.

55) sed et depositas] Et merito has comprehendit: nam ex duabus causis etiam eas comprehendere oportebat, ac primum quidem, quod etiam de rebus mobilibus, quae in agro sunt, interdicto Unde vi agitur, ut them. 22. et them. 3. deinde, quia et superiori them. 23. facultatem dedit volenti separatim de rebus mobilibus in agro constitutis vi bonorum raptorum agere, merito etiam interdicto Unde vi contineri debent, quod et vi bonorum raptorum agunt, qui tales amiserunt, ut cap. 2. them. 15. Παραφυλακὴν autem hoc loco, quam susceperunt, dicit custodiam. Hoc enim ponendum est, eum magnam diligentiam et custodiam promississe, sicut et in adnotatione ad dictum them. 15. cap. 2. secundum quam et haec intelligas. Nam παραφυλακὴν dixit, quo significaret, eum custodem esse rerum. Tu autem, sicut et in dicta thematis 15. cap. 2. adnotatione dixi, etiam hoc loco ponere debes, eum huius rerum custodiae nomine magnam promississe diligentiam, quae casum quidem non superat, ea autem, quae non casu fortuito eveniunt, excedit. In eadem adnotatione diximus, quanam pro casu fortuito accipienda sint, quanam non. Nam citra magnam custodiam et diligentiam neque hoc loco vim passus obligatus erit, ut neque in dicto them. 15. Nam in id quod interest interdicto Unde vi agitur.

56) aut custodiam] Vel quarum custodiam recepit, vel quae ei locatae sunt.

Quae vis tempore ibi fuerint⁵⁷⁾, oportet spectare, etsi postea esse desierint⁵⁸⁾, ut si homines vel pecora demortua sint sine culpa deiectoris⁵⁹⁾, teneatur in aestimationem eorum, sicut mortuo homine subrepto fur tenetur⁶⁰⁾.

57) quae vis tempore ibi fuerint] Quia enim omnino vi me de possessione deiecasti, videtur per te stare, quominus ea mihi restituantur. Et ideo, ait, constat, eum, qui vi deiecit aliquem possessione, etiam eorum nomine, quae dolo desiit possidere, teneri hoc interdicto.

58) quamvis postea esse desierint] Puta, quia perierunt.

59) sine culpa deiectoris] Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 14. et lib. 15. tit. 1. cap. 15. them. 3. et ibi Stephani et Innominati adnotationem.

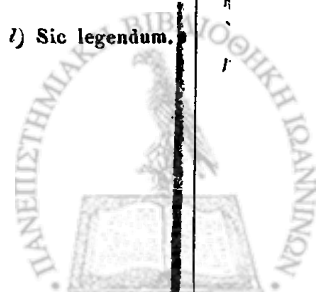
Rectissime ait, quae tunc ibi habuit. Tunc enim accipimus, cum possessione deiceretur, adeo, ut si postea desierit ea habere, dicamus et haec in interdictum venire. Atque ita accidit, ut etiam si mancipia vel pecora mortua sint, posteaquam deiectus quis est custodia rei sive possessione, recte de eis agatur interdicto.

60) fur tenetur] Conditione furtiva.

Etiam si villa agri et domus, unde me deiecasti, combusta sit, aestimationem earum debes. Cur enim non confestim post deiectionem restituisti? Unde et si absque dolo qui deiecit desierit possidere, tenetur.

Adverbium ibi⁶¹⁾ significat, ut ne quis alibi posita quaerat, sed ea, quae in omni parte possessionis fuerunt⁶²⁾, unde quis deiectus est.

61) adverbium ibi] Ibi addidit Praetor, ut non cogere qui vim intulit, et quae non erant in agro restituere. Sed illud ibi quomodo debemus accipere? Utrum in loco, unde quis vi deiectus est, an in omni



θην κατά βίαν, ἢ ἐν πάσῃ τῇ κτήσει, τουτέστιν^{η)}, ἐν παντί τῷ κτήματι, ἢ ἐν παντί τῷ οἴκῳ; καὶ βέλτιον λέγειν, ὅτι οὐ πρὸς μίαν ἑνὴν μόνην, ἢ τὸν τόπον, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ βία, τοῦτο χρὴ νοεῖν, ἀλλ' εἰς ὅλον τὸ μέρος τῆς κτήσεως τοῦ οἴκου ἢ τοῦ κτήματος, οὐκ ἄνευ ἀπειρηθῆ κατα βίαν, ὅτε ἐξεβάλλετο τῆς νομῆς. [Sch. m. VII. 425.]

τὰ ἐν ὄλῳ τῷ μέρει τῆς κτήσεως] Ἴγουν, τὰ ἐν τῷ αὐτῷ κτήματι κείμενα. [Sch. n. VII. 425.]

Ὁ ἐναντὸς ἐνταῦθα συναπτός ἐστιν.

Ἐξ ἧς ἡμέρας ἐκβλήθη τις, τοὺς καρπούς ἀπαιτεῖ καὶ τοῦ τόπου, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κινήτων, εἰ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς νομίμοις παραγγέλμασι τοὺς ἀφ' ὧν ἐνήγαγέ τις, καρπούς ἀπαιτεῖ.

ὁ ἐναντὸς] * Ὁ ἐναντὸς οὐτίλος ἐστίν. καὶ ἐξ ὅτε τις ἐξεβλήθη τῆς νομῆς, ἀπαιτεῖ καρπούς, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τοῖς λοιποῖς ἀντεροδικτοῖς, ἐξ ὅτε κινούνται, φέρονται οἱ καρποί, οὐ μὴν εἰς τοῦτοιασιν ψηφίζονται. οὐ μόνον δὲ τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ οἴκου τοὺς καρπούς ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ καὶ τῶν κινήτων πραγμάτων, ἅτινα ἢ ἐν τῷ ἀγρῷ ἢ ἐν τῷ οἴκῳ, τοὺς καρπούς, ἐξ ὅτε ἐξεβλήθη τῆς νομῆς, ὁ ἐνάγων ἀπαιτεῖ.

* Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ οὐκ ἐν ἀντεροδικτικῷ τότε δίδεται, ὅτε ἀπὸ νομῆς ἀκινήτου, οὐ μὴν κινήτων, ἐκβάλλεται τις. περὶ γὰρ τῶν κινήτων ἢ ἐν τῷ ἀγρῷ, ἢ ἐν τῷ οἴκῳ, ἢ ἐν τῷ ἀδ' ἐξινβένδου ἀρροζοῦ. κινεῖται δὲ καὶ περὶ κινήτων τῶν ἐν ἀκινήτοις, ὅτε ἀπὸ νομῆς ἀκινήτου, εἴτε ἀγρός ἐστιν, εἴτε οἶκος, ἐκβλήθη τις. ζῆτει καὶ βιβ. ις'. τιτ. α'. κεφ. ξ'.

συναπτός ἐστιν] Οὐτίλος^{ο)}. διὸ καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἀπρακτοὶ ἦσαν ἡμέραι, τρέχουσιν. [Sch. o. VII. 425.]

τοὺς καρπούς ἀπαιτεῖ] Οὕτως ἔδει εἰπεῖν τὸν νομοθέτην. Καὶ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ βιασμένου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξ ἐκείνου λαβόντος, εἰ καὶ καλῇ πίστει ἔλαβεν, ἀπαιτοῦνται οἱ καρποί ἐξ ἧς ἡμέρας ἐξεβλήθη, εἰ ταχὺ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἔαν καλῇ πίστει νέμῃται^{π)} τις, οἱ μετὰ προκαταρξίν καρποὶ ἀπαιτοῦνται μόνον. ἢ δὲ αἰτία, ὅτι τὰ βι πόσεσσα οὐκ οἰσυνκαπιεῖονται, εἰ μὴ εἰς τὸν δεσπότην ὑποστρέψει, ὃν τρόπον οὐδὲ τὰ φούριβια. πλὴν ζῆτει βιβ. νη'. τιτ. ιδ'. κεφ. γ'. [Sch. p. VII. 425.]

Οὐ μόνον δὲ καρπούς, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν χρησιμότητα ἀπαιτεῖ, καὶ ὅσα ἤμελλεν ἔχειν ἢ προσκτῆσθαι, ἢ τὰ τιμήματα αὐτῶν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἴ τι διέφερον αὐτῷ, εἰ μὴ βλάβη.

οὐ μόνον δὲ καρπούς] Οὐ μόνον δὲ καρποὶ ἐν τούτῳ τῷ ἀντεροδικτικῷ φέρονται, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα κέρδη. καὶ ὁ Ἰούλιος^{κ)} γὰρ λέγει, ἐν τούτῳ τῷ ἀντεροδικτικῷ ὅσα τις ἤμελλεν ἔχειν ἢ μεθοδεύειν, εἰ μὴ ἐξεβλήθη τῆς νομῆς, ταῦτα ὀφείλουν αὐτῷ ἀποκαθίστασθαι, καὶ ἐπὶ τοῖσι ἀπασὶ διατιμᾶσθαι τὴν δίκην ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ, καὶ λαμβάνειν τὸν ἐνάγοντα, εἴ τι διέφερον αὐτῷ τὸ μὴ ἐξελαθῆναι τῆς νομῆς. [Sch. q. VII. 425. sq.]

ἀλλὰ καὶ πᾶσαν χρησιμότητα ἀπαιτεῖ] Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μέτους καῦσα, ὡς βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ια'. [Sch. r. VII. 426.]

Πυλοκαλίαν δηλονότι τοῦ ἀγροῦ, οἷαν αὐτὸς ἤμελλε ποιεῖν. [Sch. s. VII. 426.]

ὅσα ἤμελλεν ἔχειν] Ὁ βιασθεὶς, οὐ μὴν ὅσα ἔλαβεν ὁ βιασάμενος. [Sch. t. VII. 426.]

Ἐνταῦθα καὶ ὁ μὴ νεμόμενος ἀποκαθιστᾷ.

ἐνταῦθα] * Ἐκ τούτου τοῦ οὐκ ἐν ἀντεροδικτικῷ καὶ ὁ μὴ νεμόμενος καταδικάζεται ἀποκαθιστῆν τὴν νομῆν, ἥς ἐξήλασε τινι.

καὶ ὁ μὴ νεμόμενος] Ἀλλὰ βιασάμενος μὲν, πρὸς ἄλλον δὲ τυχόν δυνατόν μεταθεῖς τὴν νομῆν. καὶ γὰρ μὴ νέμῃται, ὡς νεμόμενος ἐνάγεται, ὥστε ἀποκαταστήσει^{ς)} τὴν νομῆν, ἢ τὸ^{δ)} διαφέρειν. [Sch. x. VII. 426.]

possessione, id est, in omni praedio, vel in omni domo? Et melius est dicere, non ad unum angulum tantum vel locum, in quo vis facta fuerit, hoc debere referri, sed ad omnem partem possessionis domus vel praedii, qua quis caruit vi, cum deliceretur possessione.

62) sed ea, quae in omni parte possessionis fuerunt] id est, in eodem praedio posita.

Annus⁶³⁾ hic continuus est⁶⁴⁾.

L. 1.

Ex die, quo deiectus est quis, fructus persequitur⁶⁵⁾ tam loci, quam mobilium, quae in eo erant, licet in reliquis interdictis fructus persequatur quis ex die, quo egit.

D. 2.

§. 4

63) annus] Annus utilis est. Ex quo die quis deiectus est, fructus persequitur, quamvis in ceteris interdictis, ex quo his agitur, fructus veniant, non retro computentur. Non solum autem agri et domus fructus persequitur, sed etiam rerum mobilium, quae in agro vel domo erant, fructus actor persequitur ex eo die, quo deiectus est possessione.

Sciendum autem est, tunc dari interdictum Unde vi, cum quis possessione rerum immobilium, non mobilium, delicitur. Nam de rebus mobilibus vel actio furti, vel vi bonorum raptorum, vel ad exhibendum competit. Agitur autem interdicto et de rebus mobilibus in immobilibus constitutis, cum possessione rei immobilis, sive agri, sive domus, quis deiectus fuerit. Quare et lib. 16. tit. 1. cap. 60.

64) continuus est] Utilis. Et ideo etiamsi in medio sint dies feriat, currunt.

65) fructus persequitur] Sic oportebat Iurisconsultum dicere. Et non solum ab eo, qui vim intulit, sed etiam ab illo, qui ab eo accepit, licet bona fide acceperit, petuntur fructus ex die deiectionis, licet in aliis, si bona fide possideat quis, post litem contestationem soli fructus petantur. Causa haec est, quia vi possessa non usucapiuntur, nisi quoquo modo ad dominum redierint, nec furtiva. Verum quaere lib. 58. tit. 14. cap. 3.

Non tantum vero fructus⁶⁶⁾, sed etiam omnem utilitatem persequitur⁶⁷⁾, et quaecunque habiturus erat⁶⁸⁾ vel assecuturus, vel pretia eorum, et ut summam dicam, quanti interest eius, si deiectus non esset.

§. 41

66) non tantum vero fructus] Non tantum vero fructus in hoc interdicto veniunt, sed et cetera omnia lucra. Nam et Iulius ait, in hoc interdicto quaecunque habiturus vel assecuturus esset quis, si possessione deiectus non esset, haec ei debere restitui, vel eorum omnium litem a iudice aestimari, et accipere actorem, si quid eius intersit, non deici possessione.

67) sed etiam omnem utilitatem persequitur] Sic et in metus causa actione, ut lib. 10. tit. 2. cap. 11.

Putat culturam agri, quam ipse facturus esset.

68) quaecunque habiturus erat] Is, qui vim passus est, non quaecunque accepit is, qui vim intulit.

Hic⁶⁹⁾ etiam is, qui non possidet⁷⁰⁾ restituit⁷¹⁾.

§. 42

69) hic] Ex hoc interdicto Unde vi etiam is, qui non possidet, condemnatur restituere possessionem, de qua aliquem deiecit.

70) etiam is, qui non possidet] Sed vim intulit, ad alium vero transtulit possessionem. Licet enim non possideat, quasi possessor tenetur, ut restituat possessionem vel id quod interest.

η) Fabr. τουτέστι. ο) Fabr. οὐτίλος. π) Sic Cod. 1350 Fabr. νέμεται. ρ) Legendum cum Digestis Βιβλικῶς, Iustinianus. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποκαταστήσει. σ) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr.



ἀποκαθιστᾶ] Τὴν νομὴν, ἧς ἐξήλασέ τινα. [Sch. u. VII. 426.]

l. 1. §. 43. Τοῦτο τὸ παράγγελμα οὐδὲ παῖς κατὰ γοιέων, οὐδὲ ἀπελευθέρως κατὰ πατρωνος κινεῖ, ἀλλ' ἰμφοάκτουμ ἀγωγὴν ἔχει, πλὴν εἰ μὴ μεθ' ὄπλων γέγονεν ἢ βία.

§. 44. Ἀρμόζει δὲ κληρονόμοις καὶ διαδόχοις.

§. 45. Τῷ δὲ νεομομένῳ καὶ μόνον ἀρμόζει. ὄθεν ὁ ἐμέ, καὶ μὴ τοὺς ἐμοὺς ἐκβαλῶν οὐχ ὑπόκειται· δι' ἐκείνων γὰρ ἐγὼ κατέχω.

§. 46. Εἰ δὲ τῶν δούλων μου ἢ καὶ τῶν παρμενοντων τοὺς μὲν διώξει, τοὺς δὲ δήσει, τοῖς¹⁾ δὲ ἐπιτάξει, ἢ καὶ ὅλως νευηθῆν αὐτούς, ἐκβέβλημαι τῆς νομῆς.

§. 47. Εἰ μὴ ἐξωθήσω σε, ἀλλ' εἰσελθὼν δήσω σε καὶ ἀναγκάσω ἐργάσασθαι, ἐκβεβλήσθαι δοκεῖς.

τοῦτο τὸ παράγγελμα * Ἐπειδὴ πολλὴν τραχύτητα ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐντέδικτον, ζητεῖται, εἰ κατὰ πατρωνος δίδεται ἀπελευθέρω, ἢ κατὰ πατέρων παισίν. ἀλλ' ὅμως ἤρεσε, μήτε παισὶ κατὰ πατέρων, μήτε ἀπελευθέρως κατὰ πατρωνος ἀρμόζειν τοῦτο τὸ ἐντέδικτον, ἀλλὰ μόνον ἰμφοάκτουμ ἀγωγὴν ἀντὶ τούτου παρεῖναι. ἔτιρόν ἐστίν, ὅτε ἐνοπλον βίαν ὁ πατρωνος ποιεῖ τῷ ἀπελευθέρω, ἢ τοῖς παισίν οἱ πατέρες²⁾ τότε γὰρ τὸ δὲ βί ἀρμάτα ἐντέδικτον ἀρμόζει κατὰ πατρωνος καὶ κατὰ πατρός. τοῦτο τὸ οὐδὲ βί ἐντέδικτον κληρονόμοις καὶ λοιποῖς διαδόχοις ἀρμόζει, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν. ἀρμόζει δὲ τῷ νεομομένῳ μόνον, ὡς ὁ Οὐλπιανός³⁾ ἀνηνεγκεν, ὅτι, ἐάν τις ἐμὲ μόνον ἐξελκύνῃ, οὐ κινῶ τὸ ἐντέδικτον, ἐπειδὴ διὰ τῶν ἐμῶν φυλάττεται μοι ἢ νομῆ, ὡς μὴ ἐκβληθέντων αὐτῶν. ὁ αὐτὸς Οὐλπιανός λέγει, ὅτι, ἐάν ἐπελθῶν τις ἀλλοτριῶ ἀγρῷ ἢ οἴκῳ, τινὰς μὲν τῶν οἰκετῶν ἀπωθήσεται, ἄλλους δὲ κατασχῇ ἐν τῷ ἀγρῷ καὶ δεσμηθῇ, ἢ καὶ προστάξει αὐτοῖς, ἑαυτῷ φυλάττειν τὴν νομῆν, βία δοκεῖ ἐκβληθῆναι ὁ τοῦ οἴκου ἢ τοῦ ἀγροῦ κύριος· ἐπαύσατο γὰρ νευεσθῆναι, ὅποτε οἱ δούλοι αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐτέρου γεγόνασι νομῆν. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν οἰκετῶν δύναται λέγεσθαι. εἰ δὲ μηδεὶς ἀπηλάθη τῶν οἰκετῶν, ἀλλ' ἤρξατο ὑπὸ νομῆν εἶναι τοῦ ἀπελάσαντος, τί ἄρα χρὴ λέγεσθαι; ζητεῖ Ἰουλιανός, ἐάν ἄλλον νεομομένον ἀγρῶν, ἐγὼ ἐπέλθω τῆ νομῆ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀποθήσωμαι τὸν νεομομένον, δεδεμένον δὲ αὐτὸν ἐργάσεσθαι ἀναγκάσω, τί ἄρα ἐνταῦθα λέγομεν; καὶ ἐγὼ νομίζω ἀληθῆς, καὶ τοῦτον δοκεῖν ἐκβεβλήσθαι τὸν ἐν τῷ οἴκῳ ἢ τῷ ἀγρῷ δεδεμένον.

οὐδὲ παῖς κατὰ γονέων] Εἰ γὰρ καὶ μὴ ἀτιμίαν ἔχει, ὡς τιτ. γὰ. κεφ. λβ'. ἀλλ' οὐν τὸ ὅλως κινεῖσθαι μῶνον προστρέφει. ζητεῖ καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. ιη'. [Sch. y. VII. 426.]

οὐδὲ ἀπελευθέρως κατὰ πατρωνος] Ζητεῖ βιβ. ι'. τιτ. γ'. κεφ. ι'. καὶ βιβ. κθ'. τιτ. α'. κεφ. η'. [Sch. z. VII. 426.] κινεῖ] Ἐπειδὴ πολλὴν τραχύτητα ἔχει ἐν ἑαυτῷ⁴⁾ τὸ ἐντέδικτον. [Sch. a. VII. 426.]

ἀλλ' ἰμφοάκτουμ ἀγωγὴν ἔχει] Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς δὲ δόλω, ὡς βιβ. ι'. τιτ. γ'. κεφ. ι'. καὶ βιβ. κθ'. τιτ. α'. κεφ. η'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. η'. κεφ. ι'. θεμ. ια'. καὶ βιβ. λα'. τιτ. β'. κεφ. β'. [Sch. b. VII. 426.]

πλὴν εἰ μὴ μεθ' ὄπλων γέγονεν ἢ βία] Τότε γὰρ τὸ δὲ βί ἀρμάτα ἐντέδικτον ἀρμόζει κατὰ πατέρων⁵⁾ καὶ πατρωνος. [Sch. c. VII. 426.]

τῷ δὲ νεομομένῳ καὶ μόνον ἀρμόζει] † Οὐ μὴν τῷ νῦν πρώτως ἐρχομένῳ εἰς νομῆν.

ὄθεν ὁ ἐμέ, καὶ μὴ τοὺς ἐμοὺς ἐκβαλῶν οὐχ ὑπόκειται] Ἐπεὶ γὰρ ἐκείνους εἴασε, δι' ἐκείνων ἐγὼ νευομαι, καὶ δοκῶ μὴ ἐξωθηθῆναι. [Sch. d. VII. 426.]

ἢ καὶ τῶν παρμενοντων] Τῶν μισθίων τῶν φυλασσόντων μοι τὴν νομῆν. [Sch. e. VII. 426.]

† Ἐν τῷ οἴκῳ ἢ τῷ ἀγρῷ.

τοὺς μὲν διώξει] Μὴ πειδομένους τοῖς αὐτοῦ προστάγμασι. [Sch. f. VII. 426.]

71) restituit] Possessionem, qua quem deiecit.

Hoc interdicto⁷²⁾ nec filius adversus parentes⁷³⁾, nec libertus adversus patronum⁷⁴⁾ agit⁷⁵⁾, sed in factum actionem habet⁷⁶⁾, nisi cum armis vis illata sit⁷⁷⁾.

Competit vero heredibus et successoribus.

Competit ei tantum, qui possidet⁷⁸⁾. Unde is, qui me, non meos expulit, non tenetur⁷⁹⁾, quia per eos ego possideo.

Sed si ex servis vel ibi manentibus⁸⁰⁾ alios expulit⁸¹⁾, alios vinxit, aliis imperavit⁸²⁾, vel si omnino eos possidet⁸³⁾, possessione deiectus sum⁸⁴⁾.

Si non te deiecero, sed ingressus vinxero, et opus facere cogam, deiectus videris.

72) hoc interdicto] Interdictum hoc quia magnam atrocitatem in se habet, quaeritur, an libertus in patronum, vel liberis adversus parentes detur. Sed placuit, nec liberis in parentes, nec libertis in patronos competere hoc interdictum, sed tantum in factum actionem pro eo dari. Aliud est, si vim armatam patronus liberto intulit, vel liberis parentes: tunc enim interdictum de vi armata adversus patronum et parentem competit. Hoc interdictum Unde vi heredibus et ceteris successoribus competit, ut supra diximus. Competit vero ei tantum, qui possidet, ut Ulpianus retulit, si quis me solum deiecerit, me interdicto non agere, quia per meos servatur mihi possessio, qui deiecti non sunt. Idem Ulpianus dicit: Si quis ingressus alienum agrum vel domum, alios servos expulit, alios retinuit in agro et vinxit, aut etiam eis imperavit, ut sibi possessionem servarent, dominus agri vel domus vi deiectus videtur: desit enim possidere, cum servi ab alio possidentur. Idem et in omnibus servis dici potest. Si nullus ex servis expulsus est, sed possideri ab expulsore coepit, quid dicendum est? Quaerit Iulianus, si alio agrum possidente ego possessionem eius ingressus sim, et non deiectionem possessorem, sed vincium opus facere cogam, quid hic dicimus? Et ego verum puto, eum quoque deiectum videri, qui in domo vel agro vincus est.

73) nec filius adversus parentes] Nam etsi famosum non sit, ut tit. 51. cap. 32. tamen notam inurit. Quaere et huius tit. cap. 18.

74) nec libertus adversus patronum] Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 10. et lib. 29. tit. 1. cap. 91.

75) agit] Quoniam magnam atrocitatem in se habet interdictum.

76) sed in factum actionem habet] Sic et in actione de dolo, ut lib. 10. tit. 3. cap. 10. et lib. 29. tit. 1. cap. 91. et lib. 7. tit. 8. cap. 10. them. 11. et lib. 31. tit. 2. cap. 2.

77) nisi cum armis vis illata sit] Tunc enim de vi armata interdictum competit in parentes et patronos.

78) competit ei tantum, qui possidet] Non ei, qui nunc primum venit in possessionem.

79) unde is, qui me, non meos expulit, non tenetur] Quia enim illos reliquit, per eos ego possideo, nec videor deiectus.

80) vel ibi manentibus] Mercenariis, qui mihi custodiunt possessionem.

In domo vel agro.

81) alios expulit] Non obtemperantes eius mandatis.

†) Sic legendum. Fabr. τοὺς. u) In Digestis legitur Vivianus, ut et postea. v) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῷ. w) Fabr. πατρῶν (sic).



τοῖς δὲ ἐπιτάξει] Καταπεισθέντας αὐτῷ φυλάσσειν τὴν νομῆν. [Sch. g. VII. 426.]

ἢ καὶ ὅλως νευρηθῆν αὐτούς] Τουτέστιν, τὸ εἰρημέων ἐν τῷ μέρει τῶν οἰκετῶν, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν οἰκετῶν δοκεῖ λέγεσθαι. [Sch. h. VII. 426.]

ἐκβέβληται τῆς νομῆς] Ἐπανασάμην γὰρ νέμεισθαι, ὁπότε οἱ δοῦλοι μου ὑπὸ τὴν κτίρου γέρονται νομῆν. [Sch. i. VII. 426.]

η'. Κληρονόμοι καὶ διάδοχοι εἰς τὸ περιελθὸν τῆ ἱμφάκτουμ ἐνάγονται, ἢ εἰς εἴτι δόλω αὐτῶν ἔλαττον περιήλθεν.

κληρονόμοι καὶ διάδοχοι] * Ἐκ τοῦτου τοῦ οὐνδε βί ἐντεῦθεν κατὰ κληρονόμων καὶ βονόρουμ ποσσεσῶρων καὶ τῶν ἄλλων διαδόχων ἱμφάκτουμ ἀγωγή ἀρμόζει εἰς τὸ περιελθὸν εἰς αὐτούς, ἢ εἰς εἴ τι κατὰ δόλον αὐτῶν οὐ περιήλθεν εἰς αὐτούς. τὸ αὐτὶ λέγομεν καὶ ἐπὶ τῆς ἐνόπλου βίας.

εἰς τὸ περιελθὸν τῆ ἱμφάκτουμ ἐνάγονται] Μὴ ἐκ τοῦτου*) νομίξει, ὅτι εἰς τὸ διπλοῦν οἱ κληρονόμοι ἐνέχονται πῶς γὰρ διάδοχος εἰς τὸ περιελθὸν εἰς αὐτὸν μόνον κατέχεται ἄλλὰ ἀντὶ τῆς βί βονόρουμ φαπτόρουμ καὶ τοῦ δὲ βί ἀμάτα κινεῖται κατὰ τῶν*) κληρονόμων ἱμφάκτουμ, ἦ τις ἐν τῷ ἐξελληρισμῷ εἰς τὸ διπλωσιον γέγραπται. [Sch. k. VII. 426. sq.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τουτέστι, τῆ ἱμφάκτουμ εἰς τὸ ἀπλοῦν μὴ γὰρ προσχῆς τῷ ἐξελληρισμῷ πολλαχῶ γὰρ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἱμφάκτουμ καὶ εἶδες, καὶ ἦκουσας. οὕτω γοῦν καὶ ἐνταῦθα, καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ η. θεμ. τοῦ θ. κεφ. τὴν εἰς τὸ διπλοῦν νόσον ἀγωγῆν, τουτέστιν, ἱμφάκτουμ εἰς τὸ ἀπλοῦν οἷαν φησὶ καὶ ἐν τῷ λα. θεμ. τοῦ ζ. κεφ. καὶ λοιπὸν ἰδοῦ ἐπικυρώσει τὰ ἐν τῷ τελευτ. θεμάτι τοῦ β. κεφ. παραγραφῆντα σοι, καὶ ἐντεῦθεν συναγωγῶν προφανῶς εἶπέ, ὅτι αἱ οἱ κληρονόμοι εἰς τὸ περιελθὸν αὐτοῖς ἐξ ἁμαρτήματος τοῦ κληροδότου ἐτέρα ἀγωγή οὐκ ἐνέχονται ἄλλ' ἐν ἀπορία πάσης ἐνέχονται τῆ ἱμφάκτουμ εἰς αὐτὸ μόνον τὸ περιελθὸν. ἀναγνώθι παρῆμοιον τῆ ἱμφάκτουμ τῆ ἀπλοῦν μὲν ἀπαιτούση, ἐξελληρισμὸν δὲ πεπλανημένως εἰς τὸ διπλοῦν, καὶ ζῆτει τιτ. ιβ. κεφ. νβ. ἐν τελ. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς. ἀναγνώθι καὶ κεφ. αὐτοῦ ζς. θεμ. ε. ἐν τέλει, καὶ βιβ. ν. τιτ. α. κεφ. νδ. περὶ τοῦ ἐξελληρισμοῦ τῆς ἱμφάκτουμ.

Ἐκ πάντων γὰρ ὧν ἁμαρτάνουσι οἱ τελευτήσαντες, εἰς τὸ περιελθὸν εἰς αὐτοῖς ἐνάγονται οἱ κληρονόμοι ἄρκει γὰρ τὸ μηδὲν κερδαίνειν τὸν τοῦ ἁμαρτήσαντος κληρονόμον, οὐ μὴν καὶ ζημιούσθαι αὐτὸν χρη. [Sch. l. VII. 427.]

θ'. Οὐλπ. Εἰ δὲ καὶ τις ὄπλοις ἐξώθησεν, ὁ κληρονόμος εἰς τὸ περιελθὸν ἐνάγεται διηλεκῶς.

Ὀπλα*) δὲ εἰσι πάντα τὰ βέλη, οἶον ῥόπαλα^{α)}, λίθοι, ξίφη, ῥομφαῖαι.

Κἂν εἰς ἢ β'. τούτων κρατῶσι, κἂν^{β)} ἄνοπλοι ἐπήλθον, εἴτα ἐν τῇ μάχῃ ἔλαβον ῥάβδους ἢ λίθους, κἂν μὴ ἐχρήσαντο αὐτοῖς.

Εἰ δὲ ἰδῶν τις ἐνόπλους ἀλλαχῶ ἀπιόντας ἔφυγεν, οὐκ ἐκβέβληται ὡς περ οὐδὲ ὁ ἀκούσας ψευδῶς ἢ ἀληθῶς ἐνόπλους ἐπιέναι, καὶ φυγῶν, εἰ μὴ τὴν νομῆν ἐκείνοι ἐκράτησαν.

Εἰ ἐρχόμενον τὸν δεσπότην πρὸς τὴν νομῆν ἔνοπλοι προειπιδάνας ἐκάλυσαν, ὄπλοις ἐκβέβληται.

εἰ δὲ καὶ τις ὄπλοις ἐξώθησεν] * Ἐντεῦθεν ἰδόμεν, τίς δοκεῖ ὄπλοις ἐκβέβλησθαι νομῆς. καὶ ὄπλα μὲν ἐστὶ πάντα τὰ ἀκονιζόμενα κατὰ τινος, τουτέστι, καὶ ῥόπαλα, καὶ λίθοι, ἢ μόνον ξίφος ἢ δοράτα. δηλον δὲ, ὅτι, εἰ καὶ εἰς μόνος ἢ καὶ δύο τῶν ἐπελθόντων κρατοῦσιν ξίφος, ὄπλοις ἐκβέβλησθαι πιστεύεται ὁ ἐξελαθεῖς. τὸ πλέον γὰρ ἐλέγετο, ὅτι, κἂν ἄνοπλοι^{γ)} τινες ἔλθωσιν, ἐν αὐτῇ τῇ συμβολῇ αὐτοῖ δὲ οἱ ἄνοπλοι ἐλθόντες ῥόπαλα ἢ λίθους λάβωσιν, ἐν ὄπλοις

82) aliis imperavit] Ut custodirent ei possessionem.

83) vel si omnino eos possidet] Hoc est: quod in parte servorum dictum est, in omnibus servis dictum videtur.

84) possessione deiectus sum] Quia desii possidere, cum servi mei in alterius possessionem venerunt.

VIII. Heredes et successores¹⁾ in id, quod per- L. 1. §. 48. venit, in factum tenentur²⁾, vel si quid dolo eorum L. 2. minus pervenit. D. XLIII. 16.

1) heredes et successores] Ex hoc interdicto Unde vi in heredes et bonorum possessores, et reliquos successores in factum actio competit in id, quod ad eos pervenit, dolove malo eorum factum est, quominus perveniret. Idem dicimus etiam in vi armata.

2) in id, quod pervenit, in factum tenentur] Ne ex hoc existimes, in duplum heredes teneri, cum omnis successor in id duntaxat, quod ad se pervenit, teneatur: sed loco actionis vi bonorum raptorum et interdicti de vi armata agitur adversus heredes in factum, quam Graeci in duplum solent appellare.

Hagiotheod. Hoc est, actione in factum in simplum: noli enim attendere ad Graecam versionem: nam multis locis hoc in actione in factum vidisti et audivisti. Sic ergo et hoc loco, et in fine them. 8. cap. 9. in duplum actionem intellige, id est, in factum in simplum, de qua loquitur et in them. 31. cap. 7. Ac deinde confirmabit ea, quae in them. ult. cap. 2. adnotata sunt: unde colligens aperte dicas, semper heredes in id, quod ex delicto defuncti ad eos pervenit, alia actione non teneri: sed deficiente alia actione in factum tenentur in id tantum, quod pervenit. Lege simile actioni in factum, quae simplum persequitur, Graece autem falso in duplum esse traditur, et quaere tit. 12. cap. 52. in fine, et ibi adnotationes. Lege etiam eiusdem tit. cap. 67. them. 5. in fine, et lib. 50. tit. 1. cap. 54. de Graeca actionis in factum appellatione.

Nam ex omnibus, quae delinquant defuncti, in id, quod ad se pervenit, heredes tenentur: satis enim est, si nihil lucretur heres eius, qui delictum commisit, neque oportet eum in damno versari.

IX. Ulp. Sed et si quis armis deiecerit¹⁾, heres L. 3. pr. in id, quod pervenit, tenetur perpetuo²⁾. §. 1. D. end.

Arma autem sunt omnia tela, veluti fustes³⁾, §. 2. lapides, gladii, rhomphaeae.

Sive unus vel duo ea tenuerint⁴⁾, sive inermes §. 3. 4. 5. venerint, et postea in certamine fustes vel lapides sumserint, licet eis non sint usi⁵⁾.

Quodsi videns quis armatos alibi tendentes fu- §. 6. 7. gerit, non est deiectus: sicut nec si audiens vere vel falso armatos venire, fugerit⁶⁾, nisi illi possessionem occupaverint⁷⁾.

Si dominum venientem in possessionem⁸⁾ armati, §. 8. qui antea eam invaserant, prohibuerint, armis deiectus est.

1) sed et si quis armis deiecerit] Hic videamus, quis armis deiectus possessione videatur. Et arma quidem sunt omnia, quae adversus aliquem iaciuntur, hoc est, et fustes, et lapides, vel gladius tantum, vel haec est. Certum est, etiam si unus vel duo eorum, qui aggrediuntur, gladium teneant, expulsus vi deiectum videri. Nam amplius dicebatur, etsi inermes quidam venerint, In ipsa concertatione autem hi, qui inermes

x) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦ pro τούτου.

legitur in Syn. p. 124. ubi est pars cap. 9. h. t.

c) Sic Cod. 1350. Malim ἄνοπλοι.

y) τῶν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.

a) Syn. ῥόπαλον.

b) κἂν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.



καὶ οὕτω γίνεται βία. οἱ δὲ ἐν ὄπλοις ἐλθόντες ἐπὶ τῷ βιάσασθαι, εἰ καὶ μὴ, χρῆσονται τοῖς ὄπλοις εἰς τὸ ἐξωθῆσαι τὸν νεμόμενον, ἐν ὄπλοις δοκοῦσι βιάζεσθαι· ἀρκεῖ γὰρ καὶ μόνος ὁ φόβος τῶν ὄπλων εἰς τὸ δοκεῖν τινα βίαν ἐνόπλιον ὑπομεμενηέναι. ἐὰν δὲ τις θεωρήσας τινὰς ἐνόπλους ἀλλοχοῦ ἀπίοντας, τῷ φόβῳ αὐτῶν καταπτοηθεὶς ὑπέφυγεν, οὐ δοκεῖ ἐκβεβληθῆσαι τῆς νομῆς· ἐπειδὴ οὐ ταυτην εἶχον προαίρεσιν οἱ ἐνόπλιοι, ὡς ἐπελθεῖν αὐτῷ, ἀλλὰ ἀλλοχοῦ ἀπήεσαν. ὅθεν εἰ καὶ ἀκούσας τις ἐνόπλους ἐρχεσθαι τινὰς, καταλείπει τῷ φόβῳ τὴν νομῆν, εἴτε ἀληθῆς ἦν, ὃ ἤκουσεν, εἴτε ψευδῆς, οὐ δοκεῖ ἐκβεβληθῆσαι ὄπλοις, εἰ μὴ ἄρα ἐπέλευσαν τοῦτο γενέσθαι, καὶ ὄπλοις ἀφείλοντο τὴν νομῆν.

ὁ κληρονόμος εἰς τὸ περιελθόν ἐνάγεται διηνεκῶς] Ἐπειδὴ εἰς πραγματικὴν ἀπαιτησιν ἀνήκει. ζῆτει βιβ. ἰ. tit. β. κεφ. ιθ'. καὶ ιη'. [Sch. m. VII. 427.]

οἶον ὀπάλα] Ζῆτει βιβ. β. tit. β. κεφ. μα'. θεμ. β. [Sch. n. VII. 427.]

κἂν εἰς ἢ β'. τούτων κρατῶσι] Καὶ τῆρκαῦτα γὰρ ὄπλοις ἐκβεβληθῆσαι πιστεύεται ὁ ἐξελαθεὶς. [Sch. o. VII. 427.]

κἂν μὴ ἐχρήσαντο αὐτοῖς] Οἱ δὲ ἐνόπλιοι ἐλθόντες ἐπὶ τῷ βιάσασθαι, εἰ καὶ μὴ χρῆσονται τοῖς ὄπλοις εἰς τὸ ἐξωθῆσαι τὸν νεμόμενον, ἐν ὄπλοις δοκοῦσι βιάζεσθαι. ἀρκεῖ γὰρ καὶ μόνος ὁ φόβος τῶν ὄπλων εἰς τὸ δοκεῖν τινα βίαν ἐνόπλιον ὑπομεμενηέναι. [Sch. p. VII. 427.]

ὡς περ οὐδὲ ὁ ἀκούσας — ἐνόπλους ἐπιέναι καὶ φυνῶν] Ὁ τοιοῦτος οὐδὲ τὴν μέτους καῦσα δύναται κινεῖν, ὡς βιβ. ἰ. tit. β. κεφ. θ'. [Sch. q. VII. 427.]

εἰ μὴ τὴν νομῆν ἐκεῖνοι ἐκράτησαν] Τότε γὰρ δύναται κινεῖν, εἴπερ ἤδη εἰσερχομένων αὐτῶν ἐφυγεν. σημεῖωσαι, οἳ, εἰ τις ἰδὼν ἐνόπλους ἐπίοντας ἀνεχώρησεν^{d)} ἀπὸ τῆς νομῆς, ἦν εἴχε, κἀκεῖνοι κατέχον αὐτήν, δοκεῖ βία ἐκβληθῆναι. ζῆτει βιβ. ἰ. tit. β. κεφ. η'. καὶ βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. λδ'. [Sch. r. VII. 427.]

εἰ ἐρχόμενον τὸν δεσπότην πρὸς τὴν νομῆν] Ἐὰν τὸν δεσπότην ἐρχόμενον εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν ἐνόπλιοι τινες κωλύσωσιν αὐτὸν ἐπιβῆναι, καὶ αὐτοὶ κατασχῶσι τὸν ἀγρὸν, δοκεῖ ὄπλοις ἐκβαλλεσθαι τῆς νομῆς. [Sch. s. VII. 427.]

venerant, fustes aut lapides sumserint, vim quoque armis fieri. Qui cum armis venerunt ad vim faciendam, etiamsi armis non sint usi ad deiciendum possessorem, armis facere vim videtur: sufficit enim solus terror armorum, ut quis vim armatam passus videatur. Si quis autem visis armatis, qui alibi tendebant, metu eorum perterritus fugerit, non videtur possessione deiectus: quia non hoc animo fuerunt, qui armati erant, ut eum aggredierentur, sed alibi tendebant. Unde et si quis audiverit armatos venire, et metu possessionem dereliquerit, sive verum, sive falsum audierit, non videtur armis deiectus, nisi hoc fieri iusserint, et armis possessionem ademerint.

2) heres in id, quod pervenit, tenetur perpetuo] Quia rei persecutionem continet. Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 19. et 18.

3) veluti fustes] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 41. them. 2.

4) sive unus vel duo ea tenuerint] Nam et tunc expulsus videtur armis deiectus.

5) licet eis non sint usi] Qui armati venerunt vis inferendae causa, licet armis usi non sint ad deiciendum possessorem, armis vim facere videtur. Sufficit enim et solus terror armorum, ut videatur quis vim armatam sustinuisse.

6) sicut nec si audiens — armatos venire, fugerit] Hic nec metus causa potest agere, ut lib. 10. tit. 2. cap. 9.

7) nisi illi possessionem occupaverint] Tunc enim potest agere, si iam eis ingredientibus fugerit. Nota, si quis videns armatos venientes decesserit de possessione, quam habebat, et illi eam occupaverint, vi deiectum videri. Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 8. et lib. 50. tit. 3. cap. 34.

8) si dominum venientem in possessionem] Si dominum venientem in suum agrum armati quidam ingredi prohibuerint, et ipsi agrum occupaverint, armis deiectus possessione videtur.

Recte armis repello eum, qui cum armis venit⁹⁾, in continenti tamen¹⁰⁾: et non tantum resistere licet¹¹⁾, sed et is, qui deiectus est, statim deiciere potest, non ex intervallo¹²⁾.

9) recte armis repello eum, qui cum armis venit] Eum, qui cum armis venit, ut possessionem ingrediatur, possumus armis repellere: sed hoc confestim, non ex intervallo. Non solum enim resistere quis potest ne possessione deiciatur, sed etsi deiectus possessione sit, potest deicientem rursus deicere: non tamen ex intervallo, sed in continenti.

Quaere lib. 24. tit. 8. cap. 8. et lib. 50. tit. 3. cap. 48.

Quaere lib. 50. tit. 2. cap. 3. totum, et cap. 18. them. 2. et 4. et cap. 33. et 34. et 38. et tit. 7. cap. 2. et Antiquum eius.

Quaere cap. 7. them. 15.

10) in continenti tamen] An vero hoc loco in continenti intra tres dies debemus intelligere, ut adnotatio Thalelaei ad cap. 43. tit. 1. libri 8. an pro confestim, et quamdiu violenta deiectio admittitur? Et existimo, non habere hic locum, quod de tribus diebus dicitur, sed in continenti accipi pro confestim, et in ipsa deiectione. Idque manifestum est ex eo, quod Basilicus subiicit, εὐθύς, οὐ μέντοι μετὰ διαρίαν. Et ratio aperta est. Nam simul ac deiectio committitur et deiectus sum, adversarius meus possessor constituitur, et hoc obtinente possessionem, si ex eo tempore mea auctoritate eum deiecero, vim facio, et teneor interdicto Unde vi, et rem meam amitto.

Post duas horas, non post parvam moram. Videtur enim altera vis esse.

L. 3. §. 9. Καλῶς^{e)} ὄπλοις ἐξωθῶ τὸν μετὰ ὄπλων ἐπίοντα, παραχρῆμα μέντοι· καὶ οὐ μόνον ἀντιστῆναι ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ ἐκβληθέντα εὐθύς ἀντεκβαλεῖν, οὐ μέντοι μετὰ διαρίαν.

καλῶς ὄπλοις ἐξωθῶ τὸν μετὰ ὄπλων ἐπίοντα] * Τὸν μετὰ ὄπλων ἐρχόμενον ἐπιβῆναι νομῆς δυνάμεθα ὄπλοις ἀπωθεῖσθαι· ἀλλὰ τοῦτο πρὸς τὸ παραχρῆμα λέγω, οὐ μὴν μετὰ μικρὰν ὑπέροισιν. οὐ μόνον γὰρ ἀνδίστασθαι δύναται τις, ἵνα μὴ ἐκβληθῆ τῆς νομῆς, ἀλλὰ κἂν φθάσῃ ἐκβληθῆναι τῆς νομῆς, δύναται τὸν ἐκβαλόντα αὐτὸν ἀντιβιάζεσθαι· οὐ μετὰ χρόνον μέντοι, ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα.

Ζῆτει βιβ. κδ'. tit. η'. κεφ. η'. καὶ βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. μη'. [Sch. t. VII. 427.]

Ζῆτει βιβ. ν'. tit. β. κεφ. γ'. ὄλον, καὶ κεφ. ιη'. θεμ. β. καὶ δ. καὶ κεφ. λγ'. καὶ λδ'. καὶ λη'. καὶ tit. ζ'. κεφ. β. καὶ τὸν παλαιὸν αὐτοῦ. [Sch. u. VII. 427.]

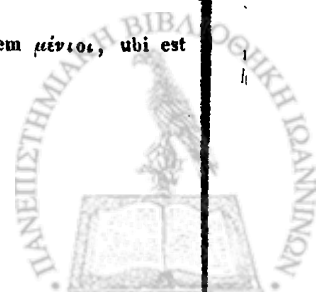
† Ζῆτει κεφ. ζ'. θεμ. ιε'.

παραχρῆμα μέντοι] Ἄρα δὲ ἐνταῦθα τὸ παραχρῆμα ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὀφείλομεν νοεῖν, ὡς ἡ τοῦ Θαλελαίου παραγραφή ἐν τῷ μγ'. κεφ. τοῦ α'. tit. τοῦ η'. βιβλίου, ἢ ἀντὶ τοῦ εὐθύς, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ βία ἐξώθησι πλημμελεῖται; καὶ οἶμαι γε μὴ ἔχειν ἐνταῦθα χωρὰν τὸ τῶν τριῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ τὸ παραχρῆμα ἀντὶ τοῦ εὐθέως νοεῖσθαι, καὶ ἐν ὅσῳ γίνεται ἡ ἐξώθησις, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ εὐθύς ἐπάγειν τὸν Βασίλιον, εὐθύς, οὐ μέντοι μετὰ διαρίαν. καὶ ὁ λογισμὸς σαφής. ἅμα γὰρ τῷ τῆν βίαιαν ἐξώθησιν ἀμαρτηθῆναι καὶ ἐμὲ ἐκείθεν ἐκβληθῆναι, ὁ ἀντιδικὸς μου γίνεται ἐν νομῆ, καὶ τούτου κατασχόντος τὴν νομῆν, εἰ ἐκ τότε ἐγὼ ἀνάσχῳ αὐτὸν ἐξωθῆσω, βίαν πλημμελῶ, καὶ ὑποκίμαι τῷ οἴνδῳ βι ἰντερ-δίκτω, καὶ ἐκπίπτω τοῦ πραγματός μου. [Sch. x. VII. 427. sq.]

† Τὸ διαρίαν^{f)}, οὐ μὴ μετὰ μικρὰν^{g)} ὑπέροισιν. δοκεῖ γὰρ δευτέρα βία εἶναι. [Sch. x. VII. 428.]

d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναχωρήσει. cap. 9. h. t. f) Hic legendum διαρίαν.

e) L. 5. §. 9. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. usque ad vocem μέντοι, ubi est g) Legendum πολλήν, aut μικράν.



† Ζήτει κεφ. κβ. h)

καὶ οὐ μόνον ἀντιστήναι ἔξεστιν] Ἴνα μὴ ἐκβληθῶ τῆς νομῆς. Ζήτει βιβ. ι. tit. β. κεφ. ια. θεμ. β. Ζήτει καὶ tit. λζ. κεφ. κβ. κγ. σημειώσαι, οὐ ὁ βία νομῆς ἐκβληθεὶς καλῶς ὄπλοισ ἀντεκβάλλει τὸν ἐκβαλόντα· πλὴν εἰσω δυο ὥρων^{h)}. οὕτω γὰρ νοεῖται τὸ παραχρημα. ἐγὼ δὲ οὐχ οὕτως φρονῶ· οὐδὲ γὰρ δυωρίαν ἔχει ὁ Βασιλικός, ἀλλὰ διαρίαν, ὡς ἐστὶ μετὰ καιρὸν. [Sch. y. VII. 428.]

οὐ μέντοι μετὰ διαρίαν] † Ζήτει βιβ. νη. tit. η. κεφ. ιγ. θεμ. ε.

Εἰ ὁ διοικητὴς μου, ἢ ἡ φαμίλια μου ἔνοπλος ἔλθῃ, ἐγὼ βίαν ποιῶ, εἴτε ἐπέτρεψα, εἴτε τὸ πραχθὲν ἀπεδέξαμην.

Εἰ δὲ ἄλλω μου ἕτερος ἐκβάλλῃ σε, καλῶς ἐνάγομαι. καὶ μετὰ ἐνιαυτὸν δὲ εἰς τὸ περιελθόν ἐνάγεται ὁ κωλύσας.

Καὶ ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων, εἰ κωλυθῆ καρποῦσθαι ὃν ἐνέμετο ἀγρόν, ἢ ὑποστρέψαι εἰς αὐτὸν ἀναχωρήσας οὐ διὰ τὸ καταλιπεῖν, καλῶς κινεῖ. εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἐκωλύθῃ καρποῦσθαι, οὐ κινεῖ τὸ νόμιμον παράγγελμα, ἀλλ' ἐκδικεῖ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν.

εἰ ὁ διοικητὴς μου] * Ἐάν προκουράτωρ τῶς ἔνοπλος ἐξέλαση τινά, ὁ δεσπότης αὐτοῦ δοκεῖ τὴν βίαν ποιῆσαι, εἴτε αὐτὸς ἐνετείλατο γενέσθαι τοῦτο, εἴτε ἀπεδέξατο τὸ γενόμενον. τοῦτο καὶ περὶ φαμίλιας λέγομεν. ἐάν γὰρ ἡ φαμίλια μου χωρὶς μου ἐπέλθῃ τινὲ ἔνοπλος, οὐκ ἐγὼ ἐπιηλυθῆναι δοκῶ, ἀλλ' ἡ φαμίλια μου, εἰ μὴ ἄρα ἐκέλευσα τοῦτο γενέσθαι, ἢ ἐρατοναβίτευσα. τοῦτο δὲ τὸ ἐντέροδικτον καὶ κατ' ἐκείνου ὑμῶς, τοῦ ποιήσαντος δόλον ἐπὶ τῷ γενέσθαι βίαν ἔνοπλον. καὶ μετὰ ἐνιαυτὸν δὲ κινεῖται εἰς τὸ περιελθόν εἰς τὸν βιασάμενον. καὶ οὐσουφρονοναρίῳ δὲ χρησιμεῖν τὸ ἐντέροδικτον, ἐάν κωλύται χρῆσθαι τῷ οὐσουφρονοκτῷ. δοκεῖ δὲ κωλύειν αὐτὸν ὁ βία ἐκβαλὼν αὐτὸν κερχημένον τῷ οὐσουφρονοκτῷ, ἢ μὴ δεχόμενος αὐτὸν ὑποστρέφοντα ἐπὶ τὸν ἀγρόν, ὅταν ἀπέστη τοῦ ἀγροῦ, οὐχὶ καὶ ἀποταττομενος τῷ οὐσουφρονοκτῷ. ἐάν δὲ ἐξ ἀρχῆς βουλόμενος αὐτὸν δρᾶσασθαι τοῦ οὐσουφρονοκτοῦ κωλύσῃ τις, τοῦτο μὲν τὸ ἐντέροδικτον γινώσκων οὐκ ἔχει^{h)} δύναται δὲ τὴν περὶ οὐσουφρονοκτοῦ κομφορορίαν ἀνεῖν ἐν ἑμὲ, ὡς κωλυόμενος χρῆσασθαι. καὶ οὐ μόνον ἐάν τῷ ἀγρῷ κωλυθῆ χρῆσασθαι ὁ οὐσουφρονοκτοναρίος, ἀρμόζει κατὰ τὸ ἐντέροδικτον, ἀλλὰ καὶ εἰ τοῖς οἰκίμασι τοῦ ἀγροῦ κωλυθῆ χρῆσασθαι.

εἴτε τὸ πραχθὲν ἀπεδέξαμην] Ἐν γὰρ τοῖς ἀμαρτήμασιν ἢ καταδοχῇ σκοπεῖται. εἰσε γὰρ ἡ^{h)} καταδοχῇ ἀνδίατῶ. [Sch. z. VII. 428.]

δ(λω μου) † Συμβουλή μου. ἕτερος ἐκβάλλῃ σε] † Βία ὄπλων^{h)}.

καλῶς ἐνάγομαι] Καὶ ἐκεῖνος, ἐάν ᾗδει τὸν δόλον. γὰρ μὲν ὡς δόλον ποιήσας, κἂν μηδὲν εἰς ἐμὲ περιῆλθεν· κείνος δὲ ὡς καὶ δόλον ποιήσας καὶ ἀπελόμενος τὰ πράγματα. μετὰ δὲ ἐνιαυτὸν ἐγὼ μὲν οὐκ ἐνάγομαι μηδὲν ἔχων^{h)}· ἐκεῖνος δὲ ἔνοχος ἐστὶν ἐπὶ τοῖς περιελθούσιν αὐτῷ. [Sch. a. VII. 428.]

εἰ κωλυθῆ καρποῦσθαι] † Ζήτει κεφ. ζ. θεμ. κβ. αὐ κβ.

οὐ διὰ τὸ καταλιπεῖν] Ἦτοι διὰ τὸ ἀποτάξασθαι ὃ οὐσουφρονοκτῷ. Ζήτει κεφ. ζ. θεμ. ε. [Sch. b. VII. 428.]

οὐ κινεῖ τὸ νόμιμον παράγγελμα] Ὡς περ οὐδὲ μῆπω νεμηθείς, ἀλλὰ νῦν^{m)} μέλλων ἀρξασθαι. [Sch. c. VII. 428.]

ἀλλ' ἐκδικεῖ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν] * Διὰ τῆς κομφορορίας ἐν ἑμὲ λέγων· εἰ φαίνεται δίκαιον ἔχειν με οὐσουφρονοκτοῦ ἐν τῷδε τῷ πράγματι. καὶ αὕτη μὲν ἐστὶν ἀνοιολογητικὴ ἀρνητικὴ δὲ ἐστὶν ἡⁿ⁾ νεγατορία, ὅταν λέγῃ τις· εἰ φαίνεται, τότε μὴ ἔχειν δίκαιον χρήσεως ἢ δουλείας εἰς τὸν ἐμὸν οἶκον ἢ ἀγρόν.

Ζήτει βιβ. ις. tit. ε. κεφ. ε. θεμ. β. [Sch. d. VII. 428.]

τὴν περὶ οὐσουφρονοκτοῦ κομφορορίαν^{o)} κινῶν ἐν ἑμὲ ὡς κωλυόμενος χρῆσασθαι. [Sch. e. VII. 428.]

Quaere cap. 22.

11) et non tantum resistere licet] Ne deiciat possessione. Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 11. them. 2. Quaere et tit. 37. cap. 22. 23. Nota, vi possessione deiectum recte armis deiectorem repellere: verum intra duas horas. Sic enim vox in continenti accipitur. Ego vero non ita sentio: neque enim Basilicus habet δυωρίαν, sed διαρίαν, quod est ex intervallo.

12) non ex intervallo] Quaere lib. 58. tit. 8. cap. 13. them. 6.

Si procurator meus¹³⁾, vel familia mea armata venerit, ego vim facio, sive mandavi, sive factum ratum habui¹⁴⁾.

L. 3. §. 10. 11. D. XI. III. 16. §. 12.

Si dolo meo¹⁵⁾ alius te deiecerit¹⁶⁾, recte mecum agitur¹⁷⁾. Et post annum vero in id, quod pervenit, convenitur is, qui prohibuit.

Etiam usufructuarius, si prohibeatur frui¹⁸⁾ agro, quem possidebat, vel ad eum reverti, cum recessisset non deserendi animo¹⁹⁾, recte agit. Sed si ab initio prohibeatur uti frui, non agit hoc interdicto²⁰⁾, sed vindicat usumfructum²¹⁾.

§. 13. 14.

13) si procurator meus] Si procurator alicuius armatus aliquem deiecerit, dominus vim videtur fecisse, sive ipse hoc fieri mandavit, sive factum ratum habuit. Hoc et de familia dicimus. Nam si familia mea sine me armata aliquem aggrediatur, ego non videor aggredi, sed familia mea, nisi hoc fieri iussi, vel ratum habui. Hoc interdictum etiam in eum competit, qui dolo fecit, quo vis armata fieret. Post annum etiam intenditur in id, quod ad eum, qui vim fecit, pervenit. Etiam usufructuario hoc interdictum prodest, si prohibeatur uti frui usufructu. Videtur autem eum prohibere, qui vi deiecit utentem usufructu, aut non admittit eum in agrum redeuntem, cum ex agro decessit, non animo renunciandi usufructui. Sed si quis ab initio volentem usufructu potiri prohibuit, hoc interdictum locum non habet: potest autem confessoria de usufructu in rem agere, quod uti frui prohibeatur. Et non solum si fundo uti frui usufructuarius prohibeatur, competit ei interdictum, sed etiam si aedificiis fundi uti frui prohibeatur.

14) sive factum ratum habui] Nam in maleficiis rathabitio spectatur. Comparatur enim mandato.

15) dolo meo] Consilio meo.

16) alius te deiecerit] Vi armorum.

17) recte mecum agitur] Et cum illo, si scierit dolum. Mecum, quod dolo fecerim, licet nihil ad me pervenerit: cum illo, quod et ipse dolo fecerit et res abstulerit. Post annum vero mecum non agitur, cum nihil habeam: ille autem tenetur in id, quod ad eum pervenit.

18) si prohibeatur frui] Quaere cap. 7. them. 21. et 22.

19) non deserendi animo] Non deserendi ususfructus causa. Quaere cap. 7. them. 5.

20) non agit hoc interdicto] Sicut neque is, qui nondum possedit, sed nunc possidere vult.

21) sed vindicat usumfructum] Confessoria in rem dicens: si parat, mihi ius esse ususfructus in hac re. Haec est confessoria: negatoria autem est, cum quis dicit: si parat, illi non esse ius ususfructus vel servitutis in domo mea vel agro.

Quaere lib. 16. tit. 6. cap. 5. them. 2. Agens de usufructu confessoria in rem, quod prohibeatur uti frui.

h) In nostris Basilicis est cap. 23. h. t. i) Fabr. ὄρων. k) ἢ, quod habet Cod. 1350. omittit Fabr. l) Ex hoc secunda manus in Codice fecit βία ἐν ὄπλοις. m) νῦν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. n) ἢ Cod. 1350. Sed legendum hand dubie ἢ. o) Sic Cod. 1350. Fabr. κομφορορίαν.



3. §. 15. Καὶ ὁ οἶκον καρποῦσθαι κωλυθεῖς κινεῖ· οὐ μὴν ὁ κινητὰ, εἰ μὴ προςθῆκαί εἰσι τῶν ἀκινήτων. D. XLIII. 16. περὶ γὰρ τῶν ἐν οἴκῳ ἢ ἀγρῷ κινητῶν ἀρμόζει.

καὶ ὁ οἶκον καρποῦσθαι κωλυθεῖς κινεῖ] Οὐ μόνον δὲ ἐὰν τῷ ἀγρῷ κωλυθῆ ἰσχυρασθαι ὁ οὐσουφρουκτουάριος, ἀρμόζει αὐτῷ τὸ ἐντέριδικτον, ἀλλὰ καὶ εἰ τοῖς οἰκίμασι τοῦ ἀγροῦ κωλυθῆ χρήσασθαι. εἰς κινητὰ δὲ πράγματα τοῦτο τὸ ἐντέριδικτον οὐκ ἀρμόζει τῷ οὐσουφρουκτουαρίῳ, εἰ μὴ ἄρα τὰ κινητὰ παρακολούθημα ἦσαν τοῦ ἀκινήτου. ἐὰν γὰρ ἐν τῷ ἀγρῷ ἦσαν κινητὰ, καὶ εἰς ταῦτα ἀναφέρεται τὸ ἐντέριδικτον. [Sch. f. VII. 428.]

§. 16. Καὶ ὁ ἔχων χρῆσιν καλῶς κινεῖ.

καὶ ὁ ἔχων χρῆσιν] * Εἰ καὶ μὴ οὐσουφρουκτον ἔχων τις, ἀλλὰ μόνον οὐσον, κωλυθῆ αὐτῷ χρήσασθαι, ἀρμόζει αὐτῷ τὸ ἐντέριδικτον. καὶ οὐ διαφερόμεθα, ἐξ οἰασθήποτε αἰτίας συνέστη ὁ οὐσουφρουκτος ἢ ὁ οὐσος· ὡς γὰρ δήποτε συνέστη, καλῶς κέχρηται τούτῳ τῷ ἐντέριδικτῷ κωλυθεῖς αὐτῷ χρήσασθαι.

Ζῆτει κεφ. ζ'. θεμ. ε'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. ιβ'. [Sch. g. VII. 428.]

καλῶς κινεῖ] Καλῶς κινεῖ τὸ ἐντέριδικτον κωλυόμενος χρήσασθαι. [Sch. h. VII. 428.]

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Περὶ μὲν οὐσουφρουκτουαρίου, ὅτι ἐκβληθεῖς βιαίως κινεῖ τὸ οὐνδε βί, εἶπεν ἐν τῷ ζ'. καὶ ζ'. θεμ. καὶ ὁ παλαιὸς γὰρ ἐκεῖσε χρῆσιν τὸν οὐσουφρουκτον φησι, καὶ κεφ. ιε'. θεμ. α'. ἐνταῦθα δὲ τὰ αὐτὰ φησι καὶ περὶ οὐσουαρίου, ὅτι καὶ αὐτὸς, ὡςπερ ὁ οὐσουφρουκτουάριος... P) εἰς τὸ κινεῖν τὸ οὐνδε βί, ὅτε ἐκβληθῆ, νομὸς δοκεῖ· ἀσώματα γὰρ εἰσι δίκαια ὅ τε οὐσος καὶ ὁ οὐσουφρουκτος, καὶ ἀμφοτέρω δουλεῖαι εἰσι προσώπων· καὶ ὡςπερ ὁ οὐσουφρουκτουάριος ἐκβληθεῖς κινεῖ τὸ οὐνδε βί, οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ οὐσουαρίου. ὅσον γοῦν εἰς τοῦτο, ἴσου δίκαιον εἶναι δοκοῦσιν ἀμφοτέροι. οὕτω μὲν εἶπον τινες, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ἐνταῦθα χρῆσιν τὸν οὐσουφρουκτον ἐκλαμβάνομαι, ὡςπερ καὶ ἐν τῷ ζ'. θεμ. οὐ μὴν τὸν οὐσον· καὶ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων πασῶν δουλειῶν προσωπικῶν τε καὶ πραγματικῶν παρακανονίζοντά φημι τὸν νομοθέτην δεχέσθαι καὶ νομῆν, καὶ βιαίως ἐκβολῆς, καὶ οὐνδε βί· οὐ μὴν ἐπὶ τοῦ οὐσου ἢ τῶν ἄλλων δουλειῶν, ὡς ἀπαραμίλλου P) ὄντος τοῦ οὐσουφρουκτον καὶ ἀσυγκρίτου δυνάμεως πρὸς ἄλλην πᾶσιν δουλείαν, καὶ τῆς τούτου ποιότητος ἀπειροῖς μέτροις ὑπερφερούσης τὰς ἄλλας.

§. 17. Εἰ δὲ μετὰ τὸ κωλυθῆναι κεφαλῆς μείωσιν ὑπέστη ἢ ἀπέθανεν, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ κινουσιν, οὐχ ἵνα εἰς τὸ μέλλον συστήῃ ἢ χρῆσις, ἀλλ' ἵνα τὴν ζημίαν λάβῃ).

§. 18. Ὑποδέχεται καὶ κληρονόμος⁵⁾ τὴν ἰμφάκτουμ εἰς τὸ περιελθόν.

εἰ δὲ μετὰ τὸ κωλυθῆναι κεφαλῆς μείωσιν ὑπέστη] Ὁ οὐσουφρουκτουάριος. Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. [Sch. i. VII. 428.]

Τῆς πρώτης καταστάσεως ἐναλλαγὴν ὑπέμεινε, τυχὸν περιωρίσθη, ἢ τι τοιοῦτον ὑπέστη. [Sch. i. VII. 428.]

κεφαλῆς μείωσιν] † Ἦγουν μεγάλην κάπιτις δειμινουτία.

ἢ ἀπέθανεν] Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. β'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. καὶ τιτ. δ'. κεφ. α'. καὶ τὸ τέλος τοῦ γ'. κεφ. καὶ τιτ. η'. κεφ. ιγ'. καὶ τιτ. α'. κεφ. ιε'. θεμ. γ'. [Sch. k. VII. 429.]

ἀλλ' ἵνα τὴν ζημίαν λάβῃ] Τοῦ προλαβόντος χρόνου. [Sch. l. VII. 429.]

ὑποδέχεται] † Ἐν τῷ θέματι τοῦ οὐσουφρουκτου.

L. 4. D. eod. i. Ἰδεμ. 4) Εἰ ὀνόματι πόλεως ἐξωθήσεις με, κινῶ κατὰ τῶν πολιτῶν εἰς τὸ περιελθόν.

εἰ ὀνόματι πόλεως ἐξωθήσεις με] * Ἐὰν ὀνόματι πόλεως ἐκβλή με τις ἀπὸ νομῆς, ἀρμόζει μοι κατὰ τῆς πόλεως τὸ ἐντέριδικτον εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτήν.

Is etiam, qui domo uti frui prohibetur, agit²²⁾: non qui rebus mobilibus, nisi accessiones sint immobilibus. Nam de mobilibus, quae sunt in domo vel agro, competit.

22) is etiam, qui domo uti frui prohibetur, agit] Non tantum si fundo prohibeatur usufructuarius uti frui, ei competit interdictum, sed et si aedificiis agri uti frui prohibeatur. Ad res mobiles vero hoc interdictum usufructuario non competit, nisi res mobiles accessiones sint immobilium. Nam si in agro sint mobilia, ad ea etiam refertur interdictum.

[Is etiam, qui usum habet²³⁾, recte agit²⁴⁾.

23) is etiam, qui usum habet] Etiam si quis non usumfructum, sed nudum usum habens, eo uti prohibeatur, competit ei interdictum. Nec refert, ex quacunque causa constitutus sit usufructus vel usus: quomodo enim cunque constitutus sit, recte hoc interdicto utitur, qui eo uti prohibetur.

Quaere cap. 7. them. 5. et lib. 50. tit. 2. cap. 12.

24) recte agit] Recte agit interdicto, si uti prohibeatur.

Hagiotheod. Usufructuarium vi delectum agere interdicto Unde vi, dictum est in them. 6. et 7. Nam et Antiquus illic χρῆσιν usumfructum vocat, et cap. 15. them. 1. Hic eadem dicit etiam de usuario, eum quoque, sicut usufructuarium, quantum ad instituendum interdictum Unde vi, cum deiectus sit, possessorem videri: nam usus et usufructus iura incorporalia sunt, et servitutes personarum: et sicut usufructuarius deiectus agit interdicto Unde vi, sic etiam usuarius. Quantum ergo ad hoc attinet, ambo idem ius habere videntur. Sic quidam dixerunt. Ego vero etiam hoc loco χρῆσιν usumfructum esse accipio, ut et in them. 6. non usum, et in omnibus incorporalibus servitutibus personalibus et realibus dico Iurisconsultum regulariter admittere et possessionem, et violentas deiectiones, et interdictum Unde vi, non in usu vel ceteris servitutibus, cum usufructus incomparabilis sit, et vi longe maiore, quam omnes reliquae servitutes, et qualitas eius in infinitum reliquas superat.

Si postea, quam prohibitus est, capitis deminutionem passus sit²⁵⁾, vel mortuus²⁶⁾, heredes eius agunt, non ut in futurum usufructus constitutur, sed ut damnum praestetur²⁷⁾.

Suscipit²⁸⁾ etiam heres actionem in factum in id, quod pervenit.

25) si postea, quam prohibitus est, capitis deminutionem passus sit] Usufructuarius. Quaere lib. 16. tit. 2. cap. 33.

Prioris status mutationem passus est, puta deportatus est, vel tale quid sustinuit.

capitis deminutionem] Magnam capitis deminutionem.

26) vel mortuus] Quaere lib. 16. tit. 2. cap. 6. them. 3. et tit. 4. cap. 1. et finem cap. 3. et tit. 8. cap. 33. et tit. 1. cap. 36. them. 3.

27) sed ut damnum praestetur] Praeteriti temporis.

28) suscipit] In specie de usufructu proposita.

X. Idem. Si nomine civitatis¹⁾ deieceris me²⁾, ago in cives in id, quod pervenit³⁾.

1) si nomine civitatis] Si nomine civitatis me possessione quis deiecerit, adversus civitatem mihi competit interdictum in id, quod ad eam pervenit

p) Vox plane eversa in Cod. 1350. Legendum est ὄσον, ut coniecit Tischendorfus. q) Cod. 1350. ἀπαρμῆ (sic). Malim tamen ἀπαραμίλλητον. r) Lege λάβωσιν. s) Addendum videtur ὁ ante κληρον. t) Fabr. ὁ αὐτός, ut et postea.



ὄνοματι πόλεως] † Ἦς διοικητῆς αὐτῆς.
 ἐξωθήσεις με] † Νομῆς.
 κινῶ κατὰ τῶν πολιτῶν εἰς τὸ περιελθόν] Ὁμοιον ἐπὶ τῆς δὲ δόλῳ βιβ. ἰ. τι. γ'. [Sch. m. VII. 429.]

ια'. Ἰδεμ. Εἰ κατὰ βίαν παραδώσω σοι νομῆν, οὐ κινῶ τὸ παράγγελμα τοῦτο· οὐδὲ γὰρ βία ἐξεβλήθη.

εἰ κατὰ βίαν παραδώσω σοι νομῆν] * Ἐάν τις κατὰ βίαν ἀναγκάσῃ με παραδοῦναι αὐτῷ τὴν ἐμὴν νομῆν, ἀργεὶ τὸ ἰντέδικτον· οὐδὲ γὰρ δοκῶ ἐκβεβλήσθαι τῆς νομῆς ἀναγκασθεὶς εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς νομῆν.

κατὰ βίαν] † Κατὰ φόβον.
 παραδώσω] † Ἐγὼ δι' ἑαυτοῦ.
 οὐ κινῶ τὸ παράγγελμα τοῦτο] Ἀλλὰ τὴν μέτρον καύσα, ὡς βιβ. ἰ. τι. β. κεφ. θ'. θεμ. β. καὶ γ'. καὶ κ). κεφ. αὐτοῦ κε. [Sch. n. VII. 429.]

* Μᾶλλον γὰρ φόβος ἐστίν, ἢ βία· ἐγὼ γὰρ σοι παραδέδωκα τὴν νομῆν· ὅπερ ἐπὶ τῆς ἐξ ὀρθοῦ βίας οὐκ ἐστίν.

οὐδὲ γὰρ βία ἐξεβλήθη] Ἀναγκασθεὶς εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς νομῆν. [Sch. o. VII. 429.]

ιβ'. Πουλ. Εἰς ὅσον διέφερε μοι νέμεισθαι, καταδικάζει τὸ νόμιμον παράγγελμα· τοῦτο δὲ ἢ πλείονος, ἢ ἔλαττονος διατιμᾶται. πολλάκις γὰρ πλεον διαφέρει μοι τὸν δοῦλον κρατεῖν δι' ἐμβάσανον ζήτησιν, ἢ δι' ἀπόδειξιν πράγματος, ἢ διὰ κλήρου προσέλευσιν, ἢ περὶ τὸ τίμημα λαβεῖν.

εἰς ὅσον διέφερε μοι νέμεισθαι] * Ἡ τοῦ ἰντέδικτον καταδίκη εἰς τοσοῦτον γίνεται, εἰς ὅσον διέφερε τῷ κινῶντι τὸ ἐν νομῆ καθεστάναι. τοῦτο δὲ τὸ διαφέρον ἐστὶ ὅτε μὲν πλείον, ἐστὶ ὅτε δὲ ἔλαττον εὐρίσκειται. πολλάκις γὰρ εἰς μέγα τίποτε διαφέρει τῷ ἐνάγοντι τὸ νέμεισθαι μᾶλλον τὸν οἰκέτην, ἢ περὶ τὸ λαβεῖν, ὅσον ἀξίος ἐστίν ὁ οἰκέτης· οἷον ἐάν ἐμβάσανος ἐμελλε γίνεσθαι αὐτοῦ ἐρώτησις, ἢ εἰς ἀπόδειξιν μεγίστου πράγματος συμβεβλήτο αὐτῷ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐν νομῆ τοῦ οἰκέτου, ἢ διὰ τὸ ἀδιτεῦσαι τὸν οἰκέτην κληρονομίαν διαφέρει αὐτῷ κινῶντι τὸ εἶναι αὐτὸν ἐν νομῆ τοῦ οἰκέτου.

τοῦτο δὲ ἢ πλείονος, ἢ ἔλαττονος διατιμᾶται] Ἐστὶ ὅτε μὲν πλεον, ἐστὶ ὅτε δὲ ἔλαττον εὐρίσκειται. [Sch. p. VII. 429.]

πολλάκις γὰρ πλεον διαφέρει μοι] Οὐ γὰρ πολυπραγμονοῦμεν, τί οὐκ ἔσχεν ὁ ἐνάγων, ἀλλὰ τί διὰ τοῦ ἐναγομένου σχεῖν ἐνεποδίσθη, ὡς βιβ. β. τι. γ'. κεφ. σθ'. [Sch. q. VII. 429.]

ιγ'. Ἰδεμ. Εἰ σύ με ἐξέβαλες, ἄλλος δὲ νέμεται, κατὰ σοῦ κινῶ, καὶ οὐ κατ' ἄλλον.

εἰ σύ με ἐξέβαλες] * Ἐάν σὺ μὲν ἐκβάλῃς με τῆς νομῆς, τίτιος δὲ ἀρξῆται τὸ αὐτὸ πρᾶγμα νέμεισθαι, κατ' οὐδενός ἄλλου δύναμαι κινῶν τὸ οὐδε βί, εἰ μὴ κατὰ σοῦ.

κατὰ σοῦ κινῶ] Ἐπὶ τὸ ἐνιαυτοῦ καὶ κατὰ σοῦ τοῦ βιασαμένου μὲν, μὴ νεμομένου δὲ, ὡς κεφ. ζ'. θεμ. κζ'. σημείωσαι, ὅτι κατὰ τοῦ ἐκβαλόντος με κινῶ, κἂν ἄλλος νέμηται. [Sch. r. VII. 429.]

* Κατ' αὐτοῦ κινῶ περὶ τοῦ πράγματος, κατὰ σοῦ δὲ προσωπικῶς εἰς τὸ διαφέρον, καθὼς δι' ὅλον ἐθεματισάμην ἐν τῷ δ. καὶ ε'. θεμ. τοῦ θ'. κεφ. καὶ ἐν τῷ ζ'. θεμ. τοῦ ζ'. κεφ. καὶ ἐν τῷ κ. καὶ κέ. καὶ λ'.

† Τὸ ἰντέδικτον.

ιδ'. Ἰδεμ. Βία νέμομαι, κἂν μὴ δεσπότην, νομέα δὲ ἐξέβαλον.

βία νέμομαι] * Εἰ καὶ μὴ δεσπότης ἐστίν ὁ ἐκβαλλόμενος ἀπὸ τῆς νομῆς, ὅμως δὲ ἐνέμετο πρᾶγμα, βία δοκῶ ἐκβεβλήσθαι τῆς ἀρμοζούσης αὐτῷ νομῆς.

nomine civitatis] Tanquam procurator eius.
 2) deieceris me] Possessione.
 3) ago in cives in id, quod pervenit] Simile in actione de dolo lib. 10. tit. 3.

XI. Idem. Si vi tradidero tibi possessionem¹⁾, non ago hoc interdicto²⁾: neque enim vi deiectus sum³⁾. L. 5.
D. XLIII.
16.

1) sive tradidero tibi possessionem] Si quis vi me coegerit tradere ei meam possessionem, cessat interdictum: non enim videor possessione deiectus, cum compulsus sum, eum inducere in possessionem.

vi] Metu compulsus.
 tradidero] Ego per me ipsum.
 2) non ago hoc interdicto] Sed metus causa, ut lib. 10. tit. 2. cap. 9. them. 2. et 3. et eiusdem cap. 25.

Metus enim potius est, quam vis: nam possessionem tibi tradidi: quod in vi directa non est.

3) neque enim vi deiectus sum] Coactus eum inducere in possessionem.

XII. Paul. Quanti interest mea possidere¹⁾, interdictum condemnat: hoc autem vel pluris vel minoris aestimatur²⁾. Saepe enim plus interest mea³⁾, servum retinere quaestionis habendae causa, aut rei probandae, aut hereditatis adeundae gratia, quam pretium accipere. L. 6.
D. eod.

1) quanti interest mea possidere] Ex interdicto condemnatio tanti fit, quanti interest actoris in possessione esse. Hoc autem quod interest modo pluris est, modo minoris. Nam saepe ad magnam causam magis interest actoris servum possidere, quam aestimationem eius accipere: puta si quaestio de eo habenda erat, aut maximae rei probandae causa ei proderat esse in possessione servi, aut ob hereditatem a servo ad eundam interest eius, servum possidere.

2) hoc autem vel pluris, vel minoris aestimatur] Modo pluris est, modo minoris.

3) saepe enim plus interest mea] Non enim spectamus, quid non habeat actor, sed quid per adversarium habere prohibitus fuerit, ut lib. 2. tit. 3. cap. 18.

XIII. Idem. Si tu me deieceris¹⁾, alius vero possideat, tecum ago²⁾, non eum alio. L. 7.
D. eod.

1) si tu me deieceris] Si tu me possessione deieceris, Titius autem rem ipsam possidere coeperit, non possum eum alio, quam tecum interdicto Unde vi experiri.

2) tecum ago] Intra annum et adversus te, qui vim intulisti, nec possides, ut cap. 7. them. 27. Nota, in eum, qui deiecit me, agere me, etiamsi alius possideat.

Adversus eum ago de re, adversus te autem in personam in id quod interest, sicut in genere proposui in them. 4. et 5. cap. 9. et in them. 7. cap. 7. et in them. 20. 25. et 30.

Interdicto.

XIV. Vi possideo¹⁾, etiamsi non dominum, qui tamen possidebat, deiecero²⁾. L. 8.
D. eod.

1) vi possideo] Etiamsi non dominus sit is, qui possessione deiectus est, qui tamen possidebat, vi de possessione ei competente deiectus videtur.

*) καὶ deest apud Fabr. v) καὶ post δὲ addit Fabr. quod omittit Cod. 1350.



καὶ μὴ δεσπότην, νομεία δὲ ἐξέβαλον] "Ἰγουν" φρουκτουάριον καὶ καλῆ πίστει νομεία. [Sch. s. VII. 429.]

† Ζήτει κεφ. ιθ'.

L. 9. pr. ιε'. Παύλου. Ἐκ πολλῶν δὲ κληρονόμων ἕκαστος εἰς τὸ περιελθὼν εἰς αὐτὸν ἐνάγεται.

εἰ πολλῶν δὲ κληρονόμων] * Ἐν πολλοῖς κληρονόμοις τοῦ βιασαμένου ἕκαστος αὐτῶν εἰς μόνον τὸ περιελθὼν εἰς αὐτὸν κατέχεται. ἐντεῦθεν*) ποτὲ μὲν εἰς τὸ πᾶν κατέχεται ὁ μερικὸς κληρονόμος, ποτὲ δὲ εἰς ἐλάχιστον· εἰς τὸ πᾶν, ὅτε τὸ πᾶν εἰς αὐτὸ περιελθὼν· εἰς ἐλάχιστον δέ, ὅταν ἐλάχιστον ἐκ τῆς βίας ἐκέρδησεν.

§. 1. Εἰ ὁ δεσπότης ἢ ἄλλος ἐκβάλῃ με ἀπὸ χρήσεως καρπῶν, εἰς ἀποκατάστασιν κινῶ. ὅθεν εἰ χρόνῳ ἐσβέσθη μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι με, πάλιν δεῖ συστήναι τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν πρὸς τὸν αὐτὸν χρόνον.

εἰ ὁ δεσπότης] Ὅτε τις οὐσούφρουκτον ἔχων ἐκβληθῆ, κελεύει ὁ πραιτωρ, εἰς τὴν αὐτὴν τύχην αὐτὸν ἀποκαθίστασθαι**), εἰς ἣν ἐμελλεν εἶναι, εἰ δ' ἂν μὴ ἐξεβλήθη, ὅθεν εἰ καὶ χρόνῳ σβεσθῆ ὁ οὐσούφρουκτος μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι αὐτὸν κατὰ βίαν ὑπὸ τοῦ δεσπότητος τοῦ ἀγροῦ, οὐδὲν ἦτον ἀναγκάζεται πάλιν οὐσούφρουκτον αὐτῷ συστήναι καινόν. [Sch. u. VII. 429.]

μετὰ τὴν ἐκβληθῆναι με] † Παρὰ τοῦ δεσπότητος.

πάλιν δεῖ συστήναι τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν] Κινουτός μου οὐτιλως, ὡς βιβ. ις. tit. α'. κεφ. ξ'. θεμ. β'. [Sch. x. VII. 429.]

εἰ ὁ δεσπότης με*) ἐξέβαλεν^{α)}· εἰ γὰρ μὴ ὁ δεσπότης, ἀλλ' ἄλλος ἐξέβαλέ με, οὐκ ἀποκαθίσταμαι εἰς τὸν οὐσούφρουκτον μετὰ δεκαετίαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ βιασαμένου τὸ ἀζήμιον ἔπασχον, ὡς τὸ ἐξῆς κεφ. [Sch. y. VII. 429.]

L. 10. ις'. Γαι. Εἰ τὸν δεσπότην καὶ τὸν ἔχοντα χρῆσιν ἀπὸ ἀγροῦ ἐκβάλω, καὶ σβεσθῆ ἢ χρῆσις τῶν καρπῶν^{β)} τῇ ἀχρησίᾳ, ὁ μὲν δεσπότης τοῦτον παρακρατεῖ· τῷ δὲ ἔχοντι τὴν χρῆσιν τὸ ἀζήμιον ὁ πραιτωρ^{γ)} ποιεῖ.

εἰ τὸν δεσπότην] Ἐάν τις πραιδὼν ὑπάρχων καὶ τὸν δεσπότην τοῦ ἀγροῦ, καὶ τὸν οὐσούφρουκτουάριον ἀποστερήσῃ^{δ)} τῆς νομῆς, καὶ διὰ τὸ μὴ κεχρησθῆαι τῷ ἀγρῷ τὸν οὐσούφρουκτουάριον ἀπολέσῃ^{ε)} τὸ ἴδιον δίκαιον, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι, εἴτε μετὰ τοῦ οὐσούφρουκτουάριου ἐνάγει κατὰ τοῦ πραιδῶνος ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ, εἴτε μὴ ἐνάγει, παρακρατεῖν δύναται βεβαίως τὸν οὐσούφρουκτον εἰς αὐτὸν ὑποστρέψαντα. ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀπολομένου οὐσούφρουκτου ὁ ἀπαθρησάμενος τὸν οὐσούφρουκτουάριον κατέχεται αὐτῷ. [Sch. z. VII. 429. sq.]

ὁ μὲν δεσπότης τοῦτον παρακρατεῖ] * Τουτέστι, παρακρατεῖ καὶ τὴν χρῆσιν, καὶ γίνεται τέλειος δεσπότης· δύναται γὰρ λέγειν πρὸς τὸν οὐσούφρουκτουάριον, ὅτι σὺ ἐπὶ δεκαετίαν μὴ νευμήθεις ἐκπέτωκας τοῦ δικαίου σου· εἰ δὲ ἄκων οὐκ ἐνεμήθεις, οὐδὲν πρὸς ἐμέ· ὅσον γὰρ τὸ ἐπ' ἐμοί, συνέβη τρόπος, δι' οὗ ἀνατρέχειν οὐδὲν ὁ οὐσούφρουκτος πρὸς τὸν προπριετῆριον. σὺ δὲ, εἰ ἀδίκως καὶ κατὰ βίαν ἀπώλεσας τὸν οὐσούφρουκτον, καὶ βίαν πέπονθας, ἔχεις κατὰ τοῦ βιασαμένου τὸ οὐδὲ βί, ἐξ οὗ δύνασαι τὸ ἀζήμιον εὐρεῖν. ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως· πῶς οὐκ καὶ ἐπὶ τοῦ προλαβόντος θέματος ἔβλαπτες αὐτὸν εἰς τὸ ἀπολέσαι τὸ δίκαιον τοῦ οὐσούφρουκτου τῇ ἀχρησίᾳ; ἢ δὲ αἰτία ἐστὶν ἡδε· ὅτι ἐκεῖ οὐκ καὶ ὁ δεσπότης ἐξωθήθη παρὰ τοῦ βιασαμένου τὸν οὐσούφρουκτουάριον, ἀλλὰ μόνος ἐκείνος· διὸ καὶ μόνος εἶχεν ἀγωγὴν, οὐ μὴν καὶ ὁ δεσπότης, δηλονότι κατὰ τοῦ βιασαμένου. ποῖον γὰρ ἠδύνατο λέγειν; ἔνθεν τοι καὶ μόνος τὸ οὐδὲ βί κινεῖ, εἰ καὶ ἡ δεκαετία παρήλθεν· αὕτη γὰρ καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς παραγραφή οὐ δύναται ἀντιτεθῆναι αὐτῷ παρὰ τοῦ βιαστοῦ, καὶ κινῶν καὶ ἀποδεικνύων λαμβάνει ὁ ἀπώλεσεν δίκαιον, ἵνα μὴ κερδαίων εὐρεθῆ ὁ βίαιος ἐκ τοῦ οἰκείου δόλου. ἐν-

2) etiamsi non dominum, qui tamen possidebat, deiecerō] Veluti usufructuarium, et bonae fidei possessorem.

Quaere cap. 19.

XV. Pauli. Ex pluribus heredibus¹⁾ singuli in id, quod ad eos pervenit, tenentur.

1) ex pluribus heredibus] Ex pluribus heredibus eius, qui vim fecit, singuli in id duntaxat, quod ad eos pervenit, tenentur. Hinc quandoque in solidum tenetur heres ex parte, quandoque in minus: in solidum, si totum ad eum pervenerit: in minus, si minus ex vi lucratus est.

Si dominus²⁾ vel alius deiecerit me ab usufructu, ad restitutionem ago. Quare si post deiectionem³⁾ tempore finiatur, iterum oportet constitui usumfructum⁴⁾ ad idem tempus.

2) si dominus] Cum quis usumfructum habens deiectus est, iubet Praetor eum in eandem causam restituui, in qua futurus esset, si deiectus non esset. Itaque si tempore usufructus sit extinctus, postquam vi deiectus est a domino agri, nihilominus cogitur iterum novum usumfructum ei constituere.

3) post deiectionem] A domino factam.

4) iterum oportet constitui usumfructum] Me agente utili actione, ut lib. 16. tit. 1. cap. 60. them. 2.

Si dominus me deiecit: nam si non dominus, sed alius me deiecerit, non restituitur mihi usufructus post decennium, sed qui vim fecit, indemnitate mihi praestat, ut cap. sequenti.

XVI. Gai. Si dominum¹⁾ et usufructuarium ex fundo deiecerō, et extinctus sit usufructus non utendo, dominus quidem eum retinet²⁾: usufructuario autem indemnitate Praetor praestat.

1) si dominum] Si praedo quis et dominum fundi, et usufructuarium possessione expulerit, et quod agro non utatur usufructuarium, hic suum ius amiserit, nemo dubitat, quin, si cum usufructuario agat dominus fundi adversus praedonem, siue non agat, retinere firmiter possit reversum ad se usumfructum. Pro amisso autem usufructu is, qui usufructuarium deiecit, ei tenetur.

2) dominus quidem eum retinet] Hoc, retinet usumfructum, et fit plenus dominus: potest enim usufructuario obiicere: Tu per decennium non possidens amisisti ius tuum: si invitus non possidisti, hoc nihil ad me: quantum enim ad me, factum evenit, quo usufructus ad proprietatem redire solet. Tu vero, si iniuria et vi usumfructum amisisti, et vim passus es, adversus eum, qui vim fecit, habes interdictum Unde vi, quo indemnitas tibi praestabitur. Sed fortasse quispiam dixerit: Quomodo non etiam in praecedente themate ei nocuisti, ut amitteret ius usufructus non utendo? Causa autem haec est: quod illic non etiam dominus deiectus est ab eo, qui vim intulit usufructuario, sed solus usufructuarium, qui ob id solus habebat actionem, nec vero dominus, videlicet adversus eum, qui vim fecit. Nam qualem habere poterat? Quare et solus interdicto Unde vi agit, licet decennium praeterierit: decennium enim eiusque praescriptio opponi ei non potest a deiectore, et agens et probans ius amissum recipit, ne lucrum ex suo dolo deiector sentiat.

w) Sic Cod. 1350. Fabr. ὡς pro ἡγουν. x) Inde ab ἐντεῦθεν usque ad finem hoc efficit schol. t. Fabr. VII. 429. y) Sic Cod. 1350. Fabr. καθίστασθαι. z) με, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. a) Fabr. ἐξέβαλε. b) καρπῶν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. c) Haud dubie legendum παρὰ τῶν, praedo. d) Sic Cod. Fabr. ἀποστέρησεν.

e) Sic Cod. Fabr. ἀπολέσει.

ταῦθα δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος θέματος, καὶ τοῦ δεσπότητος ἐξω-
θρηθέντος καὶ δυναμένου ἐναγαγῆναι, καὶ δὴ καὶ προεναγα-
γόντος καὶ κινήσαντος καὶ λαβόντος τὸν ἀγρὸν, εἰ ζητοῖται ἐξ
αὐτοῦ τὸν οὐσοῦφρουκτον ὁ τούτου ἀπολωλεκώς, ἐκβληθήσεται
τῇ ἠθελείῃ παραγραφῇ ὅπερ, οἶμαι, πείσεται, εἰ καὶ ὁ οὐ-
σοῦφρουκτουάριος προλαβὼν τὸν δεσπότην ἐκίνησε κατὰ τοῦ
βιασαμένου καὶ ἔλαβε τὸν ἀγρὸν ἐκβληθήσεται γὰρ παρὰ
τοῦ δεσπότητος ὡς ἐπὶ δεκαετίαν μὴ χρησάμενος, καὶ πάλιν
λήψει τὸ διαφέρον ἀπὸ τοῦ βιαστοῦ. εἰκοι δὲ ἐκ τούτου,
τουτέστιν, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ προλαβόντος θέματος, ἐνθα ὁ οὐ-
σοῦφρουκτουάριος μόνος ἐξηλάθη καὶ πάλιν ἔλαβε τὸν ἀγρὸν,
τὸ αὐτὸ γενήσεται, καὶ ἀφαιρεθήσεται τὸν ὅλον ἀγρὸν ὁ
οὐσοῦφρουκτουάριος, καὶ ἔξει πάλιν ὁ ζημιωθεὶς τὴν ἐπὶ τῷ
διαφέροντι ἀγωγὴν κατὰ τοῦ βιασαμένου.

ὁ μὲν δεσπότης] † Ὁ κινήσας καὶ λαβὼν τὸν ἀγρὸν.
τοῦτον] † Τὸν οὐσοῦφρουκτον.

ιζ'. Παπ. Παιαν. 1) Βίαν σοι ποιῶ, εἰ μὴ συγχωρήσω
τοῖς οἰκείοις, ὡς βούλει, χρήσασθαι σπειρόντα, ἢ
ὀρύσσοντα, ἢ ἄροτριῶντα, ἢ ἐπικτιλλόντα, ἢ ποιοῦντά
τι ὅλως, δι' οὗ τὴν ἐλευθέρην ἀφαιροῦμαι σου
νομήν.

βίαν σοι ποιῶ] Ὁ τῷ νεμομένῳ τόπον τινὰ μὴ συ-
χωρῶν κεχρησθῆναι τῇ ἰδίᾳ νομῇ, ὡς ἐάν δοκιμάσῃ, εἴτε ἐπι-
ρίπτων αὐτῷ καὶ ἐπισωρεύων τίποτε, εἴτε ἐξορύττων^{ε)}, εἴτε
ἀροτριῶν, εἴτε ἐποικοδομῶν, εἴτε ἑτέρον τι οἰονδήποτε ποιεῖν,
οὐ συγχωρεῖ αὐτῷ ἐλευθέρως^{β)} νέμεσθαι τὸ πρῶγμα, βίαν
αὐτῷ ποιεῖν πιστευταί. σημειώσαι, κατὰ πόσους τρόπους
πλημμελεῖται βία. ζῆπει καὶ κεφ. ζ. θεμ. β. αὐτοῦ. [Sch. a.
VII. 430.]

ἢ ποιοῦντά τι ὅλως] Ὡς εἰώθησαν οἱ δεσπότες ἐν
τοῖς ἰδίῳ ποιεῖν. [Sch. b. VII. 430.]

δι' οὗ] Τό, δι' οὗ, πρὸς τὸ ἄνω λέλεκται, καὶ οὕτως
ἐρμηνεύεται ἤγον βίαν σοι ποιῶ, δι' οὗ, τουτέστιν, ἐν ᾧ τὴν
ἐλευθέρην ἀφαιροῦμαι νομήν^{γ)}. [Sch. c. VII. 430.]

† Τοῦ μὴ συγχωρεῖν.

ιη'. Μαρκ. Μαρκ. 1) Ὁ μισθωτὸς οὐκ ἐδέξατο τὸν ἀγο-
ραστὴν τοῦ ἀγροῦ· εἶτα καὶ αὐτὸς βία ἐξεβλήθη.
χωρεῖ μὲν κατὰ τοῦ ἐκβαλόντος, ὑπόκειται δὲ τῷ
δεσπότητι τοῦ ἀγροῦ, ὡς εἰ αὐτὸν ἐκώλυσε ἐπιβῆναι,
εἰ μὴ εὐλόγον τῆς κωλύσεως ἔχει αἰτίαν.

ὁ μισθωτὸς] Εἰδὼς τὸ βούλημα τοῦ δεσπότητος καὶ μὴ
ποιήσας. [Sch. d. VII. 430.]

οὐκ ἐδέξατο τὸν ἀγοραστὴν τοῦ ἀγροῦ] Θεμά-
τισον, ὅτι ἐν τῷ^{δ)} πράσεως χαρτῇ φησὶς οὕτως ἢ γεγραμ-
μένον· ἔστω σοι παραδεδομένον^{ε)} δίχα σωματικῆς^{στ)} παραδό-
σεως. καὶ λοιπὸν οὐκ ἐδέξατο τῆς παραδόσεως. [Sch. e. VII. 430.]

Πωλήσαντος τὸν ἀγρὸν τοῦ μισθώσαντος, καὶ ἐντεταμένου
τῷ ἀγοραστῇ ἀπελθεῖν ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ ἰδεῖν αὐτόν, μὴ
δέξασθαι^{ζ)} δὲ τὸν^{η)} ἀγοραστὴν δοκεῖ τρόπον τινὰ ἰδιοποιεῖ-
σθαι τὸν ἀγρὸν, καὶ βίαν ἐπάγειν τῷ δεσπότητι τοῦ ἀγροῦ,
καὶ νέμεσθαι τούτου βιαίως. καὶ λοιπὸν ἐκβαλλόμενος παρὰ
τινος καλῶς κινεῖ κατὰ τοῦ ἐξωθησαντος αὐτόν βία. καὶ
ζῆπει κεφ. ζ. θεμ. ιη'. [Sch. e. VII. 430.]

αὐτός] † Ὁ μισθωτὸς.

ὑπόκειται δὲ τῷ δεσπότητι τοῦ ἀγροῦ] Οὐδέμία
γὰρ ἐστὶ διαφορὰ, εἴτε τὸν παλαιὸν δεσπότην καλεῖ ὁ κο-
λωνος ἐπιβῆναι τοῦ ἀγροῦ, εἴτε τὸν ἀγοραστὴν, φτίνι παρα-
δοθῆναι τὴν νομήν ἐκέλευσε ὁ παλαιὸς δεσπότης. [Sch. f.
VII. 430.]

ὡς εἰ αὐτὸν ἐκώλυσε ἐπιβῆναι] Καὶ γὰρ τῆς
νομῆς δοκεῖ ἀπαθῆσθαι αὐτόν μὴ ἀνασχόμενος παραδόναι
τὴν νομήν τῷ ἀγοραστῇ. [Sch. g. VII. 430.]

εἰ μὴ εὐλόγον τῆς κωλύσεως ἔχει αἰτίαν] Τυχὸν
ἀγνοῶν αὐτὸν εἶναι ἀγοραστὴν· τότε γὰρ οὔτε αὐτὸς ἐνάγει-
ται, οὔτε ἐνάγει. ἢ ὡς μὴ τυχὸν πληρωθέντων τῶν τῆς
μισθώσεως χρόνων. [Sch. h. VII. 430.]

Hic autem hoc casu cum et dominus expulsus sit et
agere possit, ac reapse egerit et agrum receperit, is,
qui usumfructum amisit, si usumfructum ab eo petat,
dicta exceptione repellitur: quod, ut opinor, patietur
et si usufructuarius ante dominum adversus deiectorem
egerit et agrum receperit: submovebitur enim a do-
mino, quod per decennium usus non sit, et id quod
interest a deiectore consequetur. Apparet autem ex
eo, etiam praecedente themate, ubi usufructuarius so-
lus deiectus est, et agrum recepit, idem fieri, et usu-
fructuario totum agrum auferri, et laesum actionem in
id quod interest, cum deiectore habiturum.

dominus quidem] Qui egit et agrum recepit.
eum] Usumfructum.

XVII. Papian. Vim tibi facio¹⁾, nisi sinam te
rebus tuis uti arbitrio tuo serentem, vel fodientem,
vel arantem, vel aedificantem, vel quid omnino faci-
entem²⁾, per quod³⁾ tibi liberam possessionem
aufero.

L. 11.
D. XLIII.
16.

1) vim tibi facio] Qui possessorem certi loci
non sinit sua possessione uti suo arbitrio, sive conii-
ciendo et coacervando ei aliquid, sive fodiendo, sive
arando, sive aedificando, sive aliud quodcunque faci-
endo, non sinit eum libere rem possidere, vim ei
facere creditur. Nota, quot modis vis committatur.
Quaere et cap. 7. them. 2.

2) vel quid omnino facientem] Ut solent do-
mini in suis facere.

3) per quod] Haec verba, per quod, ad supe-
riora referuntur, et ita exponuntur: Vim tibi facio:
per quod, id est, in quo liberam possessionem aufero.
Scilicet non sinendo.

XVIII. Marcell. Colonus¹⁾ non admisit emtorem
fundi²⁾: deinde et ipse³⁾ vi deiectus est. Agit qui-
dem adversus eum, qui deiecit, at domino fundi te-
netur⁴⁾ perinde, ac si ipsum prohibuisset ingredi⁵⁾,
nisi iustam prohibendi causam habuit⁶⁾.

L. 12.
D. eod.

1) colonus] Sciens voluntatem domini et non
faciens.

2) non admisit emtorem fundi] Finge, in
venditionis instrumento ita clare perscriptum fuisse:
Esto tibi traditus sine corporali traditione. Denique
non indigebat traditione.

Locatore agrum vendente et iubente emtorem ire in
agrum et eum inspicere, et non admissio emtore, vi-
detur quodammodo agrum suum facere, et vim inferre
domino agri, et vi agrum possidere. Ideoque si dei-
ciatur ab aliquo, recte in eum agit. Et quaere cap. 7.
them. 18.

3) ipse] Colonus.

4) at tenetur domino fundi] Quia nihil
refert, veterem dominum prohibuerit colonus ingredi
fundum, an emtorem, cui possessionem tradi vetus do-
minus iussit.

5) perinde ac si ipsum prohibuisset in-
gredi] Videtur enim possessione eum pellere, cum
non patitur possessionem emtori tradi.

6) nisi iustam prohibendi causam habuit]
Ut si forte ignorat, eum esse emtorem: tunc enim ipse
neque agit, nec convenitur. Vel si nondum impleta
fuerint tempora locationis.

f) In Digestis praefigitur nomen Pomponii. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξορύττων. h) Sic lego. Fabr. ἐλευθερίως.
i) Sic Cod. 1350. Fabr. τὴν ἐλευθέρην ἀφαιρούμενος νομῆς. k) Sic lego. Fabr. τῆ. l) Sic Cod. 1350. Fabr. δεδομένον.
m) Sic legendum. Fabr. σωματικῶν. n) Sic Cod. 1350. Fabr. δεξάμενον. o) τὸν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.



L. 13. 19'. Ούλπ. Οὐδὲν διάταγμα ἀτιμοῖ.
D. XLIII. 16.
οὐδὲν διάταγμα ἀτιμοῖ] Ζῆτει τιτ. νά. κεφ. λβ'.
καὶ βιβ. νβ'. κεφ. λε'. [Sch. i. VII. 430.]

L. 14. κ'. Πομπων. Εἰ ἐκβάλλης με βία ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ,
D. eod. ὃν εἶχον βία ἢ λάθρα ἢ παρακλήσει, καὶ αὐτόν, καὶ
τὰ ἐν αὐτῷ κινητὰ ἀναλήψομαι.

εἰ ἐκβάλλης με βία ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ] Ὁ διὰ ὄπλων
ἐκβληθεὶς νομῆς, ὡς περ αὐτὸν ἀναλαμβάνει τὸν ἀγρὸν, εἰ
καὶ βία ἢ λάθρα ἢ κατὰ παρακλήσει αὐτὸν ἐνέμετο, οὕτω
καὶ τὰ κινητὰ πράγματα παντὶ τροπῷ ἀναλαμβάνει. [Sch. k.
VII. 430.]

ὃν εἶχον βία ἢ λάθρα] Ζῆτει κεφ. ζ'. Θεμ. ιη'. καὶ
βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. μθ'. [Sch. l. VII. 431.]

ἢ παρακλήσει] Ἀνάγγωθι τὸν παλαιὸν τοῦ ζ'. Θεμ.
τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ ιβ'. τιτ. ὅτι δωρεᾷ ἔοικε τὸ πραεκάριον.
σημειώσαι ἐκ τούτου, ὅτι ὁ παρακλήσει νεμόμενος ἐκβληθεὶς
ἔχει τὸ οὐδὲ βί. σημειώσαι, ὅτι ὁ βία ἢ λάθρα ἐκβάλλων
τινὰ ἐνέχεται, κἂν χωρὶς δόλου ἢ ἁρτυμίας ἀπόληται τὴν
νομήν. Ζῆτει καὶ βιβ. λζ'. τιτ. ζ'. κεφ. ζ'. [Sch. m. VII. 431.]

L. 15. κα'. Παυλ. Εἰ βία ἢ λάθρα ποιήσεις τι, κἂν
D. eod. δίχα δόλου ἢ ἁρτυμίας ἀπολέσης τὴν νομήν, καὶ
οὕτως εἰς τὸ διαφέρειν ὑπόκεισαι.

εἰ βία ἢ λάθρα ποιήσεις τι] Ἐὰν κατὰ βίαν ἀπε-
λάσης με τῆς νομῆς, ἢ βία ἢ λάθρα ποιήσης^{p)} τι κατ' ἐμοῦ,
μετὰ ταῦτα δὲ ἀπολέσης τὸ πρᾶγμα, εἰ καὶ δίχα δόλου παντὸς
καὶ ἁρτυμίας ἀπολέσης αὐτό, ὁμῶς καταδικάζη μοι εἰς τὸ, εἴτε
διέφερέ μοι μὴ παθεῖν βίαν. κατ' αὐτὸ γὰρ τοῦτο κοῦλιπᾶ
σου δοκεῖ γεγονέναι, ἐπειδὴ βία ὅλως ἐξήλασάς^{q)} με, ἢ βία
ἢ λάθρα ἐποίησάς τι περὶ τὸ^{r)} πρᾶγμα. Ζῆτει βιβ. μβ'.
τιτ. α'. κεφ. κγ'. Θεμ. β'. [Sch. n. VII. 431.]

εἰς τὸ διαφέρειν ὑπόκεισαι] † Ζῆτει βιβ. λζ'. τιτ. ζ'.
κεφ. ζ'. ὅλον.

L. 16. κβ'. Εἰ βίαν ποιήσω, καὶ ὁ πατήρ μου εἰς τὸ
D. eod. περιελθὼν ἐνάγεται.

εἰ βίαν ποιήσω, καὶ ὁ πατήρ μου — ἐνάγεται]
Τι γὰρ, ὅτι τὰ ἐκ βίας ἔδωκα τῷ πατρὶ μου. [Sch. o. VII. 431.]

L. 17. κγ'. Ἰδεμ.^{s)} Εἰ τὸν βιασάμενον με βία παρα-
D. eod. χρημα ἀντεκβάλλω, οὐ νέμομαι βιαίως. ὅθεν εἰ πάλιν
ἀντεκβάλλη με, καλῶς κινῶ κατ' αὐτοῦ.

παραχρημα] Ἐν αὐτῇ τῇ συμβολῇ. Ζῆτει βιβ. ι.
τιτ. β'. κεφ. ια'. Θεμ. β'. καὶ γ'. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς. ση-
μειώσαι, ὅτι, εἰ βία ἐκβάλλω^{t)} τινὰ, εἶτα μετὰ καιρὸν ἐκβάλλη
με, καλῶς κινῶ κατ' αὐτοῦ. [Sch. p. VII. 431.]

εἰ πάλιν ἀντεκβάλλη με] † Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. α'.
κεφ. γ'.

καλῶς κινῶ κατ' αὐτοῦ] † Ζῆτει βιβ. ν'. τιτ. γ'.
κεφ. δ'. Θεμ. ιη'.

L. 18. πρ. κδ'. Παπιαν. Εἰ πωλήσω σοι ἀγρὸν, καὶ ὁ μι-
D. eod. σθωτός μου κωλύσει σε ἐπιβῆναι, εἶτα σὺ βία ἐκ-
βάλλης αὐτόν, ὁ μὲν μισθωτός ἐμοί, (οὐπῶ γὰρ ἦς
σὺ νεμηθεὶς) σὺ δὲ κἂν κατὰ γνώμην μου ἐκβάλλης,
ἐκείνῳ ὑπόκεισαι.

εἰ πωλήσω σοι ἀγρὸν] * Ὅν ἐμισθώσῃ τις ἀγρὸν,
τοῦτον ἐπώλησε, καὶ ἐκέλευσε τῆς νομῆς αὐτοῦ ἐπιβῆναι τὸν
ἀγοραστήν^{v)} ὁ δὲ κολωνός ἐκώλυσε αὐτὸν ἐπιβῆναι, καὶ μετὰ
ταῦτα ὁ ἀγοραστής ἐβίασεν τὸν κολωνόν. καὶ ζητεῖται περὶ
τοῦ οὐδὲ βί. ἰντεδικτου. καὶ ἤρσε, τὸν μὲν κολωνόν τῷ
πράτῃ κατέχεσθαι^{w)} οὐδεμία^{x)} γὰρ διαφορὰ, πότερον αὐτὸν^{y)}
ἀπήλασε τῆς νομῆς, ἢ τὸν κατὰ βουλήν αὐτοῦ^{z)} πεμφθέντα

XIX. Ulp. Nullum interdictum infamiam ir-
rogat¹⁾).

1) nullum interdictum infamiam irrogat]
Quaere tit. 51. cap. 32. et lib. 52. cap. 35.

XX. Pompon. Si de fundo me vi deieceris¹⁾,
quem vi aut clam²⁾, aut precario³⁾ possidebam,
et eum, et quae in eo erant mobilia recipiam.

1) si de fundo me vi deieceris] Armis deiectus
possessione sicut ipsum fundum recipit, licet vi aut
clam, aut precario eum possideat, ita et res mobiles
omnimodo recipit.

2) quem vi aut clam] Quaere cap. 7. them. 18.
et lib. 50. tit. 2. cap. 49.

3) aut precario] Lege Antiquum them. 6. cap. 14
tit. 12. quod donationi comparatur precarium. Nota ex
hoc, eum, qui precario possidet, deiectum habere in-
terdictum Unde vi. Nota eum, qui vi aut clam aliquem
deiecit, teneri, etiamsi sine dolo vel culpa amiserit pos-
sessionem. Quaere et lib. 37. tit. 7. cap. 7.

XXI. Paul. Si vi aut clam quid feceris¹⁾, licet
sine dolo aut culpa amiseris possessionem, quanti
interest, teneris²⁾).

1) si vi aut clam quid feceris] Si vi me pos-
sessione deieceris, vel vi aut clam aliquid adversus me
feceris, postea vero rem amiseris, etiamsi sine ullo
dolo et culpa eam amiseris, tamen damnaberis mihi,
quanti interest mea vim non pati. Nam in eo ipso
videtur culpa tua fieri, quod omnino me vi deieceris,
vel vi aut clam quid feceris circa rem. Quaere lib. 42.
tit. 1. cap. 23. them. 2.

2) quanti interest teneris] Quaere lib. 37.
tit. 7. cap. 60. totum.

XXII. Si vim fecero, etiam pater meus in id,
quod pervenit, convenitur¹⁾).

1) si vim fecero, etiam pater meus — con-
venitur] Ut si vi erepta donavero patri meo.

XXIII. Idem. Si eum, qui mihi vim fecit, con-
festim¹⁾ deiecero, vi non possideo. Quare si rursus
deiciat me²⁾, recte in eum ago³⁾).

1) confestim] In ipso congressu. Quaere lib. 10.
tit. 2. cap. 11. them. 2. et 3. et ibi Antiquos. Nota, si
quem vi deiecero, deinde is ex intervallo me deiciat,
recte me in eum agere.

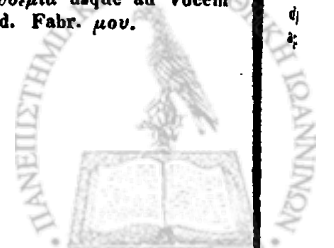
2) si rursus deiciat me] Quaere lib. 2. tit. 1.
cap. 3.

3) recte in eum ago] Quaere lib. 50. tit. 3.
cap. 4. them. 18.

XXIV. Papian. Si vendidero tibi agrum¹⁾, et
colonus meus te ingredi prohibuerit²⁾, deinde tu vi
eum deieceris, colonus quidem mihi³⁾, (nondum enim
tu eras possessor)⁴⁾ tu vero etiam si mea voluntate
deieceris, illi teneris.

1) si vendidero tibi agrum] Quidam agrum,
quem locaverat, vendidit, et iussit emptorem ingredi
eius possessionem: colonus autem eum intrare prohibuit:
postea emptor colonum expulit. Quaeritur de inter-
dicto Unde vi. Et placuit, colonum quidem venditori
teneri: nihil enim interest, ipsum possessione expulerit,
an alium ex voluntate eius missum intrare in posses-

p) Sic legendum. Fabr. ποιήσας. q) Fabr. ἐξήλασας. r) τὸ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. s) Fabr. τοῦ
αὐτοῦ. t) Cod. 1350. ἐκβάλλω et postea ἐκβάλλη. Fabr. ἐκβάλλω et ἐκβάλλει. u) Inde a voce οὐδεμία usque ad vocem
ἐπιλάβετο haec habet Fabr. sch. l. VII. 431. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐμὲ pro αὐτόν. w) Sic Cod. Fabr. μου.



ἀγοραστήν οὐ συνεχώρησεν*) ἐπιβῆναι τῆς νομῆς. οὐδὲ γὰρ ἐκπίπτειν δοκεῖ τῆς νομῆς ὁ παλιῆσας τὸν ἀγρὸν, εἰ καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν παραδοθῆναι τῷ ἀγοραστῇ, πρὶν κατ' ἀλήθειαν παραδοθῆ τῷ ἀγοραστῇ· οὐδεὶς γὰρ τοιαύτην ἔχει προαίρεσιν, ὥστε ἐκπεσεῖν τῆς νομῆς διὰ τὸν ἀγοραστήν, ἢ ὁ ἀγοραστής οὐκ ἐπέλαβετο. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀγοραστής ὁ μετὰ ταῦτα βιασαμένος τὸν κολωνὸν κατέχει αὐτῷ τῷ ἰντερόδικτῳ. οὐδέ γ' γὰρ πρὸς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλὰ πρὸς τὸν πρῶτον ἐδόκει²⁾ ἀντέχεσθαι τῆς νομῆς τοῦ ἀγροῦ ὁ κολωνός³⁾. εἰ δὲ⁴⁾ κατὰ γνώμην τοῦ πρῶτου ὁ ἀγοραστής τὸν κολωνὸν ἐβίωσατο, ζητεῖται μὲν, εἰ σφίλει βοηθῆσθαι ὁ ἀγοραστής, ὡς γνώμῃ τοῦ πρῶτου ἀπωθισάμενος⁵⁾ τὸν κολωνόν. ἤρρεσε δὲ, μὴ βοηθῆσθαι αὐτὸν· παρανομῶ γὰρ μανδᾶτω τοῦ πρῶτου ὑποურγησεν.

† Ζῆτει κεφ. ιζ. καὶ ζ. θεμ. ε'.
καὶ ὁ μισθωτὸς μου κωλύσει σε ἐπιβῆναι] Ἰδιοποιούμενος τὸ μισθωθῆν. Ζῆτει κεφ. ιη. καὶ βιβ. ι'. tit. β. κεφ. ια'. θεμ. β'. [Sch. q. VII. 431.]
ἐμοί] † Ἐνέχεται δηλαδῆ.
οὐ πῶ γὰρ ἢς σὺ νεμηθεῖς] Ἐμαθες γὰρ, ὅτι ἐκείνος ἐκβάλλεται ὁ νεμόμενος πολιτικῶς ἢ φυσικῶς. σὺ δὲ ὁ ἀγοραστής οὐ πῶ ἐφθασας παραλαβεῖν⁶⁾, ἵνα καὶ ἀρξῇ νεμεσθαι. [Sch. s. VII. 431.]

Ὁ ἔχων τὸ νόμιμον παράγγελμα, καὶ μᾶλλον τὴν περὶ πράγματος ἀπαίτησιν κινήσας, καὶ ἡρτημένης τῆς δίκης καλῶς χρῆται τῷ παραγγέλματι.

ὁ ἔχων τὸ νόμιμον παράγγελμα] * Ἐάν τις δυνάμενος κινήσει κατὰ τινοσ τὸ οὐδε βι ἰντερόδικτον, μᾶλλον τῆς ἐν ἡμέ προκαταρξῆται κατ' αὐτοῦ, δύναται καὶ ἡρτημένου τοῦ δικαστηρίου τῆς ἐν ἡμέ μεταμεληθεῖς κινεῖν τὸ οὐδε βι ἰντερόδικτον.

Τὸ οὐδε βι ἰντερόδικτον. Ζῆτει tit. ε'. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. δ. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. ν'. tit. β'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. σημείωσαι, ὅτι ὁ⁷⁾ κινήσας τὴν ἐν ἡμέ, ἡρτημένου τοῦ δικαστηρίου δύναται κινεῖν περὶ νομῆς, καὶ μεταβαίνειν ἀπὸ τῆςδε⁸⁾ ἀγωγῆς εἰς τήνδε. [Sch. u. VII. 432.]

καὶ μᾶλλον τὴν περὶ πράγματος ἀπαίτησιν κινήσας] * Ὁ γὰρ ἔχων τὸ οὐδε βι ἔχει τὴν ἐν ἡμέ ὁμολογουμένως, καὶ οἷον ἐκ τῶν δύο θέλει, κινεῖ.

κέ. Τρυφ. Εἰ ἐκβάλης με ἀπὸ ἀγροῦ, καὶ ε) ὑπερτιθεμένον μου κινήσαι τὰ ἐν αὐτῷ κινητὰ τυχηρῶς ἀπόλωνται, καὶ εἰς αὐτὰ καταδικάζη. Ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ καιροῦ τῆς ἐξωθήσεως πλέον τοῦ ποιοῦντος ὑπέρθεσιν χρεώστον, ὑπόκεισαι τῇ ζημίᾳ.

εἰ ἐκβάλης με ἀπὸ ἀγροῦ] Ἐάν ἐξεβάλεις με νομῆς κατὰ βίαν ἢ ἀπὸ ἀγροῦ, ἢ οἴκου, ἐν ᾧ κινητὰ πράγματα εἶχον, ἐπειδὴ διὰ τοῦ οὐδε βι ἰντερόδικτον χρεωστῆς οὐ μόνον τὸ κτήμα ἢ τὸν οἶκον ἀποκαταστήσαι μοι, ἀλλὰ καὶ τὰ κινητὰ τὰ ὄντα ἐν αὐτῷ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐμοῦ ὑπερθεμένου κινήσαι τὸ οὐδε βι ἰντερόδικτον, συμβῆ τελευτήσαι τοὺς ὄντας ἐν τῷ ἀγρῷ ἢ τῷ οἴκῳ δούλους, ἢ θρόσματα, ἢ τὰ ἄλλα κινητὰ πράγματα, ἐπειδὴ ἐξ ὅτι ἐξεβάλεις με βία, ὑπέπεσες⁹⁾ τοῖς τυχηροῖς, καὶ πλέον χρεωστῆς τοῦ μόραν ποιοῦντος δεβίτωρος καὶ ὑποκειμένου τοῖς τυχηροῖς. [Sch. x. VII. 432.]

ὑπερτιθεμένου μου κινήσαι] Ζῆτει βιβ. ι'. tit. β. κεφ. ιγ'. θεμ. ιδ'. ὅλον. [Sch. y. VII. 432.]

Ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ καιροῦ τῆς ἐξωθήσεως] Ζῆτει βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ιε'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐκεί τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Ἀωνύμου παραγραφήν. [Sch. z. VII. 432.]

πλέον τοῦ ποιοῦντος ὑπέρθεσιν χρεώστον] Οὗτος ἐπὶ τοῖς τυχηροῖς οὐκ ἐνέχεται. [Sch. a. VII. 432.]

Τυχὸν τοῦ ἐπερωτηθέντος δοῦναι μοι δούλον ὑπὸ ῥήτην προθεμίαν, καὶ μετὰ τὴν προθεμίαν ὑπερθεμένος· ὃν καὶ συμβῆ μετὰ ταῦτα ἀποθανεῖν. καὶ οὗτος γὰρ ἐνέχεται. [Sch. b. VII. 432.]

sionem passus non sit. Neque enim venditor agri possessionem amittere videtur, etiamsi emtori eum tradi iusserit, priusquam revera traditus fuerit emtori: nemo enim hac mente est, ut amittat possessionem propter emtorem, quam emtor non apprehendit. Etiam emtor ipse, qui postea colonum expulit, tenetur ei interdicto. Non enim adversus emtorem, sed adversus venditorem possessionem agri colonus vi tenere videbatur. Sed si ex voluntate venditoris emtor vim fecerit colono, quaeritur, an iuvari debeat emtor, quod voluntate venditoris colonum expulerit. Placuit autem, ei non succurri: nam mandatum illicitum venditoris suscepit.

Quaere cap. 17. et 7. them. 5.
2) et colonus meus te ingredi prohibuerit] Sibi vindicans rem locatam. Quaere cap. 18. et lib. 10. tit. 2. cap. 11. them. 2.
3) mihi] Scilicet tenetur.
4) nondum enim tu eras possessor] Didicisti eum deiici, qui possidet civiliter vel naturaliter. Tu vero emtor nondum rem accepisti, ut possidere inciperes.

Qui habet interdictum⁵⁾, et mavult rem vindicare⁶⁾, etiam pendente iudicio recte utitur interdicto.

5) qui habet interdictum] Si quis, cum posset agere adversus aliquem interdicto Unde vi, magis actione in rem cum eo egerit, potest etiam pendente iudicio in rem actionis poenitentiam agens agere interdicto Unde vi.

Interdictum Unde vi. Quaere tit. 5. huius libri, cap. 4. them. ult. et lib. 50. tit. 2. cap. 12. them. 2. Nota, eum, qui egit in rem, pendente iudicio posse agere de possessione, et transire ab una actione ad aliam.

6) et mavult rem vindicare] Nam qui interdictum Unde vi habet, haud dubie in rem actionem habet, et ultra velit, agit.

XXV. Tryphon. Si deieceris me de fundo¹⁾, et moram me in agendo faciente²⁾, quae in eo erant mobilia, fortuito casu perierint, in ea etiam condemnaris. Nam ex tempore deiectionis³⁾ plus, quam debitor, qui moram facit⁴⁾, de damno teneris.

1) si deieceris me de fundo] Si vi me deieceris de possessione fundi vel aedium, in quibus habebam res mobiles, cum interdicto Unde vi non tantum debeas praedium vel aedes mihi restituere, sed etiam res mobiles, quae in eis sunt, licet me moram faciente in agendo interdicto Unde vi, moriantur servi aut pecora, quae erant in agro vel aedibus, vel aliae res mobiles, tamen fortuitos casus feres, ea quo me deiecisti, et plus debebis, quam moram faciens debitor, qui et casibus fortuitis obnoxius est.

2) moram me in agendo faciente] Quaere lib. 10. tit. 2. cap. 13. them. 14. totum.

3) nam ex tempore deiectionis] Quaere lib. 15. tit. 1. cap. 15. them. 3. et ibi Stephani et Innominati adnotationem.

4) plus, quam debitor, qui moram facit] Hic de casibus fortuitis non tenetur.

Veluti promissor, qui servum mihi dare in certum diem promisit, et post diem moram facit, quem et contigit postea mori. Nam et hic tenetur.

x) Sic Cod. 1350. Fabr. συγχωρήσας. y) Inde ab οὐδέ usque ad ὑπούργησεν haec efficiunt sch. t. Fabr. VII. 431. sq.
z) Sic Cod. 1350. Fabr. δοκῆ. a) Post κολωνός Fabr. addit, quae in Cod. 1350. desunt: καὶ διὰ τοῦτο αὐτῷ τῷ πρῶτῳ κατέχειται τῷ οὐδε βι ἰντερόδικτῳ. b) Post δὲ Fabr. inserit καὶ, quod omittitur in Cod. 1350. c) Sic Cod. Fabr. ἀπωσάμενος.
d) Cod. 1350. παραλαβεῖν. Fabr. παραλαμβάνειν. e) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. f) Adde τῆς. g) καὶ deest apud Fabr. h) Fabr. ὑπέπεσε.



L. 20. κς. 'Ιαβολιν. 1) Κἂν ὁ μισθωτός σου, ἢ ὁ
D. XLIII. ἐνοικὸς σου, ἢ ὁ τούτων μισθωτός, ἢ ὁ ἐνοικὸς
16. ἐκβληθῆ, σὺ κινεῖς.

κἂν ὁ μισθωτός σου] Ζήτει κεφ. ζ. θεμ. ε. καὶ ιζ.
καὶ κγ. ζήτει τιτ. κα. κεφ. ε. θεμ. β. περὶ τὰ μέσα περὶ
ὑβρεως. [Sch. c. VII. 432.]

L. un. κς. 'Ο νεμηθεὶς δοῦλον ἢ κινητὸν πράγμα ἐν
D. XLIII. τῷ μείζονι μέρει τοῦ ἐνιαυτοῦ, αὐτὸς αὐτὸ λαμβανέτω.
31. Ἴσον γὰρ ἐστὶ τὸ νόμιμον παράγγελμα τούτο
τῷ περὶ ἀκινήτων διακατοχῆς, ὥστε κἀνταῦθα ὁ μὴ
βία ἢ λάθρα ἢ παρακλήσει νεμηθεὶς νικᾷ.

ὁ νεμηθεὶς δοῦλον ἢ κινητὸν πράγμα] Λέγει ὁ
πραίτωρ. 'Οποτέρου ἑμῶν^κ) οὗτος ὁ οἰκέτης, περὶ οὗ^λ) κινεῖ-
ται, ἐν τῷ μείζονι μέρει τούτου^μ) τοῦ ἐνιαυτοῦ ἢν, ὡσανεὶ^ν)
μὴ ἦτον οὗτος αὐτὸν ἀπενέγκηται, βίαν γενέσθαι καλῶν.
τούτο τὸ ἰντερδικτὸν περὶ τῆς νομῆς τῶν κινήτων πραγμάτων
ἀρμόζει. ἀλλ' ἤρσαε καὶ ἐκρατήθη^ο) ἀφομοιωθῆναι τὴν τού-
του δύναμιν τῷ οὐτι ποσσιδέτις ἰντερδικτῷ, ὅπερ ἐπὶ τοῖς
ἀκινήτοις πράγμασιν^ρ) ἀρμόζει, ἵνα ἐκεῖνος καὶ ἐν τούτῳ, καὶ
ἐν ἐκείνῳ τῷ ἰντερδικτῷ νικᾷ, ὅστις οὔτε βία, οὔτε λάθρα,
οὔτε κατὰ παρακλήσιν ἐπέμετο τὸ πράγμα, ἕως ὅτε ὠχλήθη
παρὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ. [Sch. d. VII. 432.]

Περὶ τοῦ οὐτρουβι ἰντερδικτῶν τοῦ κινουμένου, ὅτε ἀμ-
φιβάλλεται, παρὰ τινι ἢν ἡ νομὴ τοῦ κινήτου πράγματος, καὶ
προβάλλονται^γ) καὶ ἀμφοτέρω οἱ ἀντιδικοὶ, ὅτι ἐπέμετο.
σημερον ἐπὶ τῶν ἰντερδικτῶν, εἴτε περὶ κινήτου ἢ ἀκινήτων^ρ)
κινούνται, ἐκεῖνος νικᾷ, ὅς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκαταρξέως
ἐστὶν ἐν νομῇ οὐ βία, οὐ λάθρα, οὐ παρακλήσει^ι καὶ οὐκέτι
σκοποῦμεν, τίς ἐπέμετο, ὅτε ἐδίδοτο τὸ ἰντερδικτὸν οὐδὲ τίς
ἐνεμήθη^ς) τὸν πλείονα χρόνον τοῦ^λ) προλαβόντος ἐνιαυτοῦ.
καὶ ἀνιγνώθι τὸν ιε. τιτ. τῆς δ. ἰστίτου. [Sch. e. VII.
432. sq.]

* Εἰς πολλά σοι τέμνεται ὁ παρῶν τίτλος. ἀπ' ἀρχῆς
γὰρ ἀρχὴ τοῦ δ. κεφ. διδάσκει σε περὶ τῆς βί βι βονόρουμ
φραπτορουμ, καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ λα. κεφ. ἀρχὴ τοῦ τέλους τοῦ
τιτ. ἀπὸ δὲ τοῦ ζ. κεφ. ἀρχὴ τοῦ παρόντος διδάσκει σε περὶ
τοῦ οὐνδς βί. ἀπὸ δὲ τοῦ δ. ἀρχὴ τοῦ ζ. διδάσκει σε περὶ
ὄχλαγωγίας ἐν τῷ παρόντι δὲ διδάσκει σε περὶ τοῦ οὐτρουβι
ἰντερδικτῶν. δύο γὰρ ὄντων διπλῶν ἰντερδικτῶν, τοῦ τε
οὐτρουβι, καὶ τοῦ οὐτι ποσσιδέτις ἐπὶ ἀκινήτων, περὶ μὲν
τοῦ οὐτι ποσσιδέτις διαλαμβάνεται ἐν τῷ ζ. τιτ. τοῦ νη. βιβ.
περὶ δὲ τοῦ οὐτρουβι ἐνταῦθα. ἐν δὲ τῷ κη. κεφ. περὶ τοῦ
σαλβιανέου ἰντερδικτῶν καὶ ἐν τῷ λ. πάλιν περὶ τοῦ οὐτι
ποσσιδέτις.

ἐν τῷ μείζονι μέρει τοῦ ἐνιαυτοῦ] 'Ἦτοι πλείονα
χρόνον τοῦ ἀντιδίκου, ὡς βιβ. β. τιτ. β. κεφ. ρς. καὶ βιβ. δ.
τῶν ἰστίτου. τιτ. ιε. [Sch. f. VII. 433.]

αὐτὸς αὐτὸ λαμβανέτω] Ἀλλὰ^α) τούτο ἀνηρέθη,
καὶ νῦν ὁ ἐν τῷ καιρῷ τῆς προκαταρξέως εὐρεθεὶς νεμόμενος,
ἐκεῖνος ἐστὶ νομεύς.

τῷ περὶ ἀκινήτων διακατοχῆς] Τῷ οὐτι ποσσι-
δέτις τῷ περὶ ἀκινήτων^ρ), περὶ οὗ ζήτει τὸν ιζ. τιτ. τοῦ
νη. βιβ. κεφ. α. θεμ. β. [Sch. g. VII. 433.]

ὁ μὴ βία — νεμηθεὶς νικᾷ] Ζήτει κεφ. λ. Ἴσον κατὰ
τούτο, ὅτι καὶ^ω) ἐνταῦθα ζητεῖται ἢ μὴ βία, μὴ λάθρα, μὴ
παρακλήσει νομῆ. καὶ πρόσσχες τῷ παλαιῷ. [Sch. h. VII. 433.]

L. l. pr. κη. Οὐλπ. x) 'Εὰν μισθωτός ἀγροῦ θεράπειαν
D. XLIII. ὀνόματι ἐνεχύρου εἰσαγάγῃ, καὶ πωλήσῃ σοι αὐτήν,
33. καὶ εἰς τὸ τεχθὲν παρὰ σοὶ οὐτίλιως κινεῖται τὸ νό-
μιμον παράγγελμα.

ἐὰν μισθωτός ἀγροῦ] 'Ο τίτλος ἐπιγράφεται^ι περὶ
τοῦ Σαλβιανέου ἰντερδικτῶν. τούτου τοῦ ἰντερδικτῶν τῆν^γ)
δύναμιν καὶ ἐν τῇ δ. ἰστίτου. μεμαθήκαμεν, τιτ. ιε. [Sch. i.
VII. 433.]

ε) In Digestis nomen Labeonis praefigitur.

κ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡμῶν.

λ) Sic legendum. Fabr. παρ' οὗ.

μ) τούτου Cod. 1350. Deest apud Fabr.

ν) Legendum ὡς ἄν, omisso ελ.

ο) Lege ἐκράτησεν.

ρ) Fabr. πράγμασι.

σ) Fabr. προβάλλοντες.

τ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀκινήτου.

ς) Sic Cod. Fabr. ἐνίμετο.

ζ) τοῦ, quod habet Cod. 1350. Deest apud Fabr.

η) Hoc scholium deest apud Fabr.

θ) Verba τῷ περὶ ἀκινήτων, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr.

ι) τῆν addo ex sequenti scholio.

κ) καὶ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr.

λ) In Digestis praefigitur nomen Iuliani.

μ) τῆν addo ex sequenti scholio.

XXVI. Iavolenus. Etiam si colonus tuus¹⁾ vel
inquinillus, vel horum colonus vel inquinillus deiectus
sit, tu ages.

1) etiam si colonus tuus] Quaere cap. 7. them. 5.
et 17. et 23. Quaere tit. 21. cap. 5. them. 2. circa me-
dium de iniuria.

XXVII. Qui possidet servum vel rem mobi-
lem¹⁾ maiore parte anni²⁾, is eam ducat³⁾. Par
est enim hoc interdictum interdicto de possessione
rerum immobilium⁴⁾, ut et hic is, qui nec vi, nec
clam, nec precario possidet, vincat⁵⁾.

1) qui possidet servum vel rem mobilem] Ait Praetor: *Utri vestrum hic servus, de quo agitur, maiore parte huius anni fuit, quominus hic eum ducat, vim fieri velo.* Hoc interdictum de possessione rerum mobilium competit. Sed placuit et obtinuit, vim eius exaequatam esse interdicto *Uti possidetis*, quod de rebus immobilibus competit, ut is et in hoc, et in illo interdicto vincat, qui nec vi, nec clam, nec precario rem possidet, dum ab adversario inquietatur.

De interdicto Utrubi, quo agitur, cum dubitatur, apud quem possessio rei mobilis fuit, et utrique adversarii contendunt, se possedis. Hodie interdictis, sive de mobilibus, sive de immobilibus rebus agatur, is vincit, qui tempore litis contestatae est in possessione, non vi, non clam, non precario: et iam non spectamus, quis possideat, cum datur interdictum, nec quis possederit maiore parte praecedentis anni. Et lege tit. 15. Instit. 4.

In multa dissectus est hic titulus. Nam ab initio usque ad cap. 4. tractat de actione vi bonorum raptorum, et rursus a cap. 31. usque ad finem tituli. A cap. 7. usque ad hoc agit de interdicto *Unde vi*: a cap. 4. usque ad 7. tractat de turba: in hoc autem agit de interdicto Utrubi: nam cum duo sint interdicta, Utrubi, et *Uti possidetis*, quod de rebus immobilibus competit, de interdicto *Uti possidetis* disserit in tit. 7. lib. 58. de interdicto Utrubi autem hoc loco. In cap. 28. autem agit de Salviano interdicto, et in cap. 30. rursus de interdicto *Uti possidetis*.

2) maiore parte anni] Sive maiori tempore, quam adversarius, ut lib. 2. tit. 2. cap. 156. et lib. 4. Instit. tit. 15.

3) is eam ducat] Sed hoc sublatum est, et nunc is, qui tempore litis contestatae possidet, possessor est.

4) interdicto de possessione rerum immobilium] *Uti possidetis*, de quo quaere tit. 17. lib. 58. cap. 1. them. 2.

5) qui nec vi — possidet, vincat] Quaere cap. 30. huic simile, quia et hic exigitur possessio non vi, non clam, non precario. Et attende ad Antiquum.

XXVIII. Ulp. Si colonus fundi¹⁾ ancillam pignoris nomine intulerit, et vendiderit eam tibi, etiam in partum eius, qui apud te est, utiliter interdicto agitur²⁾.

1) si colonus fundi] Titulus inscribitur: *De Salviano interdicto.* Huius interdicti vim didicimus et in Institut. 4. tit. 15.

* Τοῦτου τοῦ Σαλβιανείου ἰντερδικτου τὴν δύνανμι μεμα-
θήκαμεν ἐν ἰνστιτουτ. δ. τιτ. ιε'. θεμ. . . . θεματα δε τινα
ἀνηκοντα αὐτῷ καὶ ἡμῶν τρακτοῖσωμεν. ἕαν ὁ κολωνός εἰσαγάγη
θεράπαιαν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐνεχύρου ἐνεκεν, μετὰ δὲ ταῦτα πω-
λήσῃ αὐτὴν, καὶ τέκη παρὰ τῷ ἀγοραστῇ, οὐτίλιον ἰντερδικτου
χρη παρήχεται τῷ μισθωτῇ τοῦ ἀγροῦ ἐπὶ τῷ τοκετῷ.

* Ἐν τῷ παρόντι πύλιν κεφ. διδάσκει περὶ Σαλβιανείου
ἰντερδικτου, περὶ οὗ διαλαμβάνει καὶ βιβ. κε'. τιτ. β'. κεφ. λς'.
καὶ ἰνστιτ. δ. τιτ. ε'. θεμ.²⁾ περὶ μὲν τοῦ-
του τοῦ ἰντερδικτου πλατύτερον λελέξεται ἐν τῷ ἐπομένῳ θεμ.
τοῦ παρόντος κεφ. νῦν δὲ δεῖται τὴν ἐξήγησιν τοῦ κειμένου
ἐνταῦθα. ὁ μὲν τὸν ἀγρὸν μισθώσας ἦν τυχὸν Πέτρος, ὁ δὲ
μισθωτὸς Πάυλος· ὁ δὲ ἀγοράσας ἀπὸ Παύλου τοῦ μισθωτοῦ
θεράπαιαν Μάρκος. ἔχει οὖν τὸ παρὸν ἰντερδικτου περὶ τῆς
δουλῆς καὶ τοῦ ταυτῆς τοκετοῦ ὁ Πέτρος κατὰ Μάρκον· ἀλλὰ
περὶ μὲν τῆς δουλῆς διέκετο, περὶ δὲ τοῦ τοκετοῦ ταυτῆς
οὐτίλιον· οὐτίλιον δὲ περὶ τοῦ τοκετοῦ διὰ δύο αἰτίας, διὰ τε
τὸ μὴ ἤτις αὐτὸν ὑποτεθῆναι, καὶ διὰ τὸ συλληφθῆναι τε
καὶ τεχθῆναι παρὰ τῷ ἀγοραστῇ, καὶ τάχα μηδὲ φθάσαι ὅπως
γνωρισθῆναι τῷ πρατῇ.

οὐτίλιως κινεῖται τὸ νόμιμον παράγγελμα]
Διὰ τὸ μὴ ἤτις εἶναι τὸν τοκετὸν ὑποτεθειμένον, ὡς βιβ. κε'.
τιτ. ε'. κεφ. ια'. θεμ. γ'. ζῆτι καὶ βιβ. κε'. τιτ. α'. κεφ. ιη'.
θεμ. δ. καὶ τοὺς παλαιούς, καὶ τιτ. β'. κεφ. κθ'. θεμ. β'. καὶ
κεφ. κς'. θεμ. τελευτ. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παρασημείωσιν καὶ
τας παραπομπάς. [Sch. k. VII. 433.]

Οἶμαι, κἂν μὴ συμφωνήθη. [Sch. k. VII. 433.]

Εἰ ἐν ἀγρῷ δύο τινῶν μισθωτὸς εἰσαγάγη τι
ὡς ἐνεχύρον, ὥστε ἐκάτερω εἰς ὀλόκληρον ὑποκεῖ-
σθαι, ἐκάτερος κατὰ ἐξωτικῷ ἀρπάσαντος τὸ εἰ-
σαχθὲν ὀρθῶς κινεῖ. εἰ δὲ μεταξὺ ἀλλήλων κινούσιν,
ὁ νεμόμενος καλλίων ἐστίν. εἰ δὲ μερικῶς ὑπετέθη
τὰ πράγματα, οὐτίλιως ἐκάτερος κινεῖ, καὶ τὸ ἡμισυ
τῆς νομῆς ἐκδικεῖ.

Τὸ αὐτὸ κἂν ἐπίκοινον πρᾶγμα εἰσῆγαγεν ὁ μι-
σθωτὸς. κατὰ γὰρ τὸ ἡμισυ ὡς ἐνεχύρον ἐκδικεῖται.

εἰ ἐν ἀγρῷ δύο τινῶν] Ἐὰν ὁ κολωνός παρὰ δύο
τινῶν μισθωσάμενος τὸν ἐπίκοινον ἀγρὸν, πράγματα εἰσαγάγη
ἐν αὐτῷ ὀνόματι ἐνεχύρων, ὥστε εἰς ὀλόκληρον ἐκάτερω αὐτὰ
ὑποκεῖσθαι, ἐκάτερος αὐτῶν ἐξ ὀλόκληρου κατὰ παντός ἐξωτι-
κοῦ κατέχοντος ταῦτα τὰ ἐνεχύρα δύναται κινεῖν. ἕαν δὲ
μεταξὺ αὐτῶν δύο δεσποτῶν τοῦ ἀγροῦ περὶ τούτων τῶν
πραγμάτων ἰντερδικτου κινῆται, ὁ νεμόμενος βελτίων ἐστὶ τοῦ
ἐτέρου. εἰ δὲ τοῦτο συμφωνήθη, ὥστε ἐκ μέρους ἐκάτερω^{α)}
τῶν δεσποτῶν ὑποκεῖσθαι τὰ ἐνεχύρα, τότε καὶ τοῦ ἐξωτικοῦ
ταῦτα νεμόμενον, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς δεσποτοῖς κατ' ἀλλήλων
τὴν οὐτίλιαν χρῆ διδοσθαι ὑποθηκαρίαν ἀγωγήν, καὶ ἕκαστος
πρὸς ἡμισυ τῆς νομῆς τῶν ἐνεχύρων λαμβάνει. τὸ δὲ αὐτὸ
φυλάττεσθαι συμπερὶ καὶ ὅτε ὁ κολωνός τὸ ἐπίκοινον αὐ-
τοῦ καὶ ἐτέρου τινός^{β)} πρᾶγμα ὀνόματι ἐνεχύρον εἰσῆγαγεν,
ἢ αἰς τὸ ἡμισυ μέρος τὸ διαφέρειον τῷ κολωνῷ οὐτίλια Σερ-
βιανῇ^{γ)} διδῶται^{δ)} τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀγροῦ. [Sch. l. VII. 433.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Τί μὲν ἐστὶ Σαλβιανέιον ἰντερδικτου,
μανθάνεις ἐκ τοῦ ἀνωτέρω κῆ. κεφ. καὶ τῶν ἐν αὐτῷ παρα-
πομπῶν· τί δὲ ἐστὶ Σερβιανῇ, καὶ τί κοῦάσι Σερβιανῇ, μαν-
θάνεις ἀπὸ βιβ. κε'. τιτ. . . κεφ. μα'. καὶ τῶν ἐν αὐτῷ παρα-
γραφῶν, καὶ τιτ. ε'. τῆς δ. ἰνστιτ. θεμ. . . γίνωσκε δὲ, ὅτι
ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων εἰσὶν ἀγωγαὶ περὶ νομῆς
καὶ περὶ δεσποτείας, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων πραγμά-
των ἐν τοῖς ἀγροῖς παρὰ τῶν μισθωτῶν, ἐστὶ μὲν ἀγωγή περὶ
δεσποτείας ἢ Σερβιανῇ, περὶ δὲ νομῆς τὸ Σαλβιανέιον ἰντερ-
δικτου. ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς κληρονομίας ἐστὶ μὲν ἡ νερεδιτάτις
πειτιῶν περὶ δεσποτείας εἰς δικαιοσύνην, τὸ δὲ κοινόρουμ βο-
νόρουμ ἰντερδικτου ἐστὶ περὶ νομῆς· οὕτως ἔχει ὁμοίως καὶ
τὰ τοῦ παρόντος ἰντερδικτου. περὶ μὲν τοῦ κοινόρουμ βο-
νόρουμ ζῆτι βιβ. μ' τιτ. τελ. περὶ δὲ τοῦ παρόντος ὅρα λοιπὸν
καὶ ἐκ τῶν παρόντων θεμάτων, ὅτι ἐξωτικῷ τινος ἀρπά-
σαντος τὸ εἰσαχθὲν, περὶ νομῆς μὲν, εἰ βούλεται, τὸ Σαλ-
βιανέιον ἰντερδικτου, περὶ δὲ δεσποτείας τὴν Σερβιανῇ, διὰ
τὴν ἀρπαγὴν δὲ καὶ τὴν βί βονόρουμ ῥαπτόρουμ^{ε)}, ὡς καὶ

Huius Salviani interdicti vim didicimus in Institut. 4.
tit. 15. them. . . . Species quasdam ad id pertinentes et
nos tractemus Si colonus ancillam in fundum pignoris
nomine induxerit, et postea eam vendiderit, et illa apud
emtorem pepererit, utile interdictum dari colono agri
partus nomine debet.

In hoc titulo rursus agit de Salviano interdicto, de
quo etiam tractat lib. 25. tit. 2. cap. 36. et Instit. 4.
tit. 5. them. De hoc interdicto latius
tractabitur in sequenti them. huius cap. Nunc accipe
explicationem huius loci. Locator agri erat Petrus,
conductor Paulus. Marcus a Paulo conductore ancil-
lam emit. Habet ergo hoc interdictum de ancilla eius-
que partu Petrus contra Marcum: sed de ancilla di-
rectum, de partu eius utile: utile de partu duas ob cau-
sas, tam quia partus nominatim non est pignori datus,
quam quia apud emtorem conceptus et editus est, ita ut
emtor nec de eo certior factus sit.

2) utiliter interdicto agitur] Quia partus
nominatim pignori obligatus non est, ut lib. 25. tit. 5.
cap. 11. them. 3. Quare et lib. 25. tit. 1. cap. 18. them. 4.
et Antiquos, et tit. 2. cap. 29. them. 2. et cap. 26. them.
ult. et ibi adnotationem et transmissiones.

Puto, etiamsi nihil convenerit.

Si in fundum duorum³⁾ colonus intulerit ali-
quid quasi pignus, ita ut utrique in solidum obli-
garetur⁴⁾, uterque adversus extraneum rapientem
rem illatam recte agit. Sed si inter se agant, po-
tior est possessor. Quodsi pro parte res obligaverit,
utiliter uterque agit⁵⁾, et dimidium possessionis vindic-
dicat.

Idem et si rem communem colonus intulerit.
Nam pro dimidia parte quasi pignus vindicatur.

3) si in fundum duorum] Si colonus a duobus
quibusdam communem fundum conduxerit, et res in
eum intulerit pignoris nomine, ita ut utrique in soli-
dum obligarentur, singuli in solidum adversus extraneum
ea pignora detinentem agere possunt. Si vero inter ipsos
duo dominos fundi de his rebus interdictum moveatur,
possessor est potior altero. Quodsi convenerit, ut utri-
que dominorum pro parte pignora obligarentur, tunc et
adversus extraneum ea possidentem, et inter ipsos do-
minos utilem hypothecariam dari oportet, et singuli
pro parte dimidia possessionis pignora apprehendunt.
Idem servari convenit, et si colonus rem, quam habet
communem cum alio, pignoris nomine induxerit, ut pro
parte dimidia, quae ad colonum pertinet, utilis Serviana
detur domino fundi.

Hagiotheod. Quid sit Salvianum interdictum, discis
ex superiori cap. 28. et eius transmissionibus: quid sit
Serviana actio, quid quasi Serviana, discis ex lib. 25.
tit. . . cap. 41. et eius adnotationibus, et tit. 6. Instit. 4.
them. . . Scias autem, sicut in alijs rebus actiones sunt
de possessione et proprietate, sic etiam in rebus a col-
onis in fundos inductis esse actionem de proprietate
Servianam, de possessione Salvianum interdictum. Quem-
admodum enim in hereditate est hereditatis petitio de
proprietate, interdictum autem Quorum honorum de
possessione: sic etiam res se habet in hoc interdicto.
De interdicto Quorum honorum quaere lib. 40. tit. ult.
De hoc ceterum observa etiam ex his thematibus, si
extraneus rem inductam rapuerit, de possessione esse
Salvianum interdictum, de proprietate actionem Ser-
vianam, et propter rapinam competere etiam actionem
vi bonorum raptorum, ut et cap. 2. them. 15. Ecce di-
dicisti, ubi locus sit Salviano interdicto, ubi actioni

*) Est lacuna plurium vocabulorum in Cod. 1350. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰκατέρου. b) τινός, quod habet Cod. 1350.
deest apud Fabr. c) Fabr. οὐτίλια Σερβιανῇ. d) Fabr. δίδεται. e) Adde κινεῖ.



κεφ. β. θεμ. ις'. ἰδὸν ἔμαθες, ποῦ μὲν ἔχει χώραν τὸ Σαλβιανέιον ἐντέροικτον, ποῦ δὲ ἡ Σερβιανή. ἀκούων γοῦν ἐνταῦθα, ὅτι ὀρθῶς κινεῖ πάντα ταῦτα, νόμι καὶ ἐκ τούτων, οἷον βούλεται, ἢ τὸ ἐντέροικτον, ἢ τὴν Σερβιανήν, ἢ τὴν βί βονόρουμ, ἢ καὶ πάντα.

ὥστε ἐκατέρω εἰς δλόκληρον ὑποκεῖσθαι] Συμφωνήσας τούτο. εἰ γὰρ μὴ ἦν ἡ συμφωνήσις¹⁾, ἀνὰ μέρος ὑπέκειτο. ζῆτει βιβ. κε'. τιτ. β'. κεφ. ι'. καὶ τὴν τοῦ ἡ. θεμ. τοῦ ις'. κεφ. καλλίστην διαίρεσιν. [Sch. m. VII. 434.]

οὐτιλίως ἐκότερος κινεῖ] Θεμάτισον, εἶναι ἀγρὸν ὑποτεθέντα ἀδιαιρέτως, καὶ διὰ τούτο κινεῖ οὐτιλίως²⁾ ἐκατέρως. ζῆτει βιβ. κε'. τιτ. β'. κεφ. ις'. καὶ τὴν τοῦ Ἰσιδώρου παραγραφήν. [Sch. n. VII. 434.]

L. 2. XLIII. 33. κθ'. Οὐλπ. Ἐὰν εἰς κοινὸν ἀγρὸν ἐνέχυρα εἰς-ενεχθῆ, ὁ νεμόμενος νικᾷ, καὶ λοιπὸν κινεῖται ἢ κατὰ τῶν πραγμάτων τοῦ μισθωτοῦ ἀγωγή.

ἔαν εἰς κοινὸν ἀγρὸν] Ἐὰν εἰς ἀγρὸν ἐπίκοινον δύο τινῶν ἐνέχυρα παρὰ τινας εἰσνεχθῆ³⁾, καὶ μάχωνται πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο δεσποῖται τοῦ ἀγροῦ περὶ τῆς⁴⁾ νομῆς τούτων τῶν ἐνέχυρων, ὁ νεμόμενος αὐτὰ νικᾷ τὸν περὶ νομῆς αὐτῶν ἀγῶνα. λοιπὸν δὲ ὁ ἡττηθεὶς κινεῖ τὴν Σερβιανήν καὶ τὴν ὑποθηκαίαν ἐκδικῶν τὸ ληγᾶτον⁵⁾ αὐτῶν ὡς ὑποκείμενον αὐτῷ. [Sch. o. VII. 434.]

ἐνέχυρα εἰςενεχθῆ] Ὡστε ὑποκεῖσθαι ἐκατέρω¹⁾ εἰς δλόκληρον. [Sch. p. VII. 434.]

ὁ νεμόμενος] † Ἐπὶ τῶν β'. κοινῶν.
ἢ κατὰ τῶν πραγμάτων τοῦ μισθωτοῦ ἀγωγή]
† Ἡ Σερβιανή.

. υπ. VII. 6. λ'. Ὅτε^{m)} ἡ περὶ διακατοχῆς ἀγωγή κινεῖται περὶ νομῆς, νικᾷ ἐκείνος, ὁ μῆτε βία ἢ λάθρα, ἢ γοῦν κατὰ παράκλησιν νεμόμενος· καὶ λοιπὸν ἢ τὰ ἱκανὰ δίδωσι καὶ ὑποδέχεται τὴν περὶ πράγματος ἀγωγήν, ἢ οὐ δίδωσι, καὶ μεταφέρεται ἐπὶ τὸν ἄλλον ἢ νομῆ.

ὅτε ἡ περὶ διακατοχῆς ἀγωγή] Ἰσιδώρου. Ἡνίκα περὶ τοῦ οὗτι ποσειδέτις ἐντέροικτου γίνεται λόγος, ἐκείνος νικᾷ τὸν ἀγῶνα, ὁ μὴ κατὰ βίαν ἢ χάριν ἢ λάθρα τοῦ ἀντιδίκου νεμόμενος. ὁ δὲ περὶ τούτου νικήσας τὸν ἀγῶνα ληφεται τὴν νομῆν, ἀπαιτηθεὶς ἱκανὰ τὴν ἐν ἑμὺ ὑποδέχεσθαι. εἰ δὲ μὴ δίδωσι τὰ ἱκανὰ, μετατίθεται ἡ νομῆ ἐπὶ τὸν ἕτερον κατὰ τὴν τοῦ ἐδίκτου νεμοθείαν. καὶ οὕτως ἡ δίκη λυεταί περὶ τῆς δεσποτείας. [Sch. q. VII. 434.]

Θεοδώρου. Ὅ μὴ βιαίως, μῆτε προκαρίως νεμόμενος ἀπαιτεῖται τὰ περὶ τῆς προσεδείας ἱκανὰ, ὅτι μένειⁿ⁾ καὶ δικάζεται, ἕως ὅτε καὶ δευχθῆ, εἰ καλῶς νέμεται. ἀνάγκωθι τὰς περὶ δικαζομένων νεμας. [Sch. q. VII. 434.]

† Περὶ τοῦ οὗτι ποσειδέτις λέγει.
κινεῖται περὶ νομῆς] † Ζῆτει ὁμοιον τὸ τελ. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ ν'. βιβ. ζῆτει καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ιδ'. κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. [Sch. r. VII. 434.]

καὶ ὑποδέχεται τὴν περὶ πράγματος ἀγωγήν]
* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Πρῶτον μὲν ἀναγκαῖον σὲ γινώσκω, ὅτι ἐν τῷ παρόντι κεφ. περὶ τοῦ οὗτι ποσειδέτις ὁ λόγος, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς φησιν. διδάσκει μὲν γὰρ σὲ περὶ τούτου καὶ ὁ ις'. τιτ. τοῦ νη'. βιβ. διδάσκει δὲ σὲ καὶ τὸ παρὸν κεφ. δεύτερον δὲ γινώσκω, ὅτι ὡς περὶ τὸ οὐτρούβι ἐπὶ κινήτων ἀρμόζει, οὕτως τὸ οὗτι ποσειδέτις ἐπὶ ἀκινήτων, ὡς τιτ. ις'. τοῦ νη'. βιβ. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, λοιπὸν πῶς τὰ ἱκανὰ δίδονται, περὶ ἀκινήτου ὄντος τοῦ λόγου; Ἀύσις. Ἐφθασε τούτο καὶ ἀπορηθῆναι καὶ λυθῆναι ἐν βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. ξβ'. ἀνάγκωθι καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφὰς καὶ παραπομπὰς. αὐταῖς γὰρ λέξεσιν κείται ἐκεῖ τὸ παρὸν κεφ.

L. 1. IX. 33. λα'. ο) Ἡ^{p)} περὶ βιαίας ἀρπαγῆς πραγμάτων ἀγωγή ἐπὶ τοῖς κινήτοις, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀκινήτοις ἀρμόζει.

Servianae. Audiens igitur hoc loco, recte his omnibus agi, accipe ex his, qualem velit, vel interdictum, vel Servianam, vel actionem vi bonorum raptorum, vel etiam omnia.

4) ita ut utrique in solidum obligaretur] Si de hoc convenerit. Alioquin pro partibus obligatur. Quaere lib. 25. tit. 2. cap. 10. et pulcherrimam them. 8. cap. 16. distinctionem.

5) utiliter uterque agit] Finge, agrum esse obligatum pro indiviso, et ob id uterque agit utiliter. Quaere lib. 25. tit. 2. cap. 36. et Isidori adnotationem.

XXIX. Ulp. Si in communem fundum¹⁾ pignora illata sint²⁾, possessor³⁾ vincit, et deinde movetur actio in res coloni⁴⁾.

1) si in communem fundum] Si in fundum communem duorum ab aliquo pignora illata sint, et duo domini fundi certent inter se de possessione pignorum, possessor in eo certamine vincet. Deinde vero victus agit Serviana et hypothecaria, vindicans eorum quasi obligatum sibi.

2) pignora illata sint] Ita ut utrique obligatur in solidum.

3) possessor] In casu duorum sociorum.

4) actio in res coloni] Serviana.

XXX. Cum de possessione actio¹⁾ movetur²⁾, is vincit, qui nec vi, nec clam, nec precario possidet: et deinde vel satisfationem praestat, et suscipit de re actionem³⁾, vel non praestat, et transfertur possessio in alterum.

1) cum de possessione actio] Isidori. Cum de interdicto Uti possidetis est quaestio, is vincit, qui nec vi, nec clam, nec precario ab adversario possidet. Victor autem apprehendit possessionem, satisfacere debens de actione in rem suscipienda. Quodsi non satisfacit, transfertur possessio in alterum secundum edicti formam. Et ita de proprietate lis solvitur.

Theodori. Qui nec vi, nec precario possidet, debet satisfacere se in iudicio permansurum et litigaturum, quoad appareat, num possideat recte. Lege Novellas de litigatoribus.

Loquitur de interdicto Uti possidetis.

2) movetur] Quaere simile cap. ult. tit. 3. lib. 50. Quaere et lib. 4. tit. 14. cap. 7. them. ult.

3) et suscipit de re actionem] Hagiotheod. Primum necessario cognoscere debes, in hoc cap. de interdicto Uti possidetis sermonem esse, uti Antiquus ait. De hoc etiam agit tit. 17. lib. 58. et hoc caput. Deinde discas, sicuti de mobilibus interdictum Utrubi competit, sic de immobilibus esse interdictum Uti possidetis, ut tit. 17. lib. 58. Haec cum ita sint, quomodo satisfatio praestatur, cum sermo sit de re immobili? Solutio. De hoc iam dubitatum idque decisum est in lib. 50. tit. 3. cap. 62. Lege et ibi adnotationes et transmissiones. Nam iisdem verbis ibi hoc caput exhibetur.

XXXI. Vi bonorum raptorum actio¹⁾ de mobilibus, non de immobilibus competit.

f) Sic Cod. 1350. Fabr. σύμφωνος. g) Sic legendum. Fabr. οὐτιλλαν. h) Fabr. εἰσηγῆθη. i) τῆς Cod. 1350. Deest apud Fabr. k) Locus videtur corruptus. Nam τὸ ληγᾶτον ineptum est. Nescio quid substitutum. l) Sic lego. Nam Cuiacius in versione habet utriusque. Fabr. ἐκότερον. m) In marg. Cod. 1350. leguntur haec: βι. η'. τοῦ κωδ. τι. ζ'. n) Fabr. post μένει habet ei, quod deest in Cod. 1350. o) In marg. Cod. 1350. leguntur haec: βι. θ'. τοῦ κωδ. τι. λγ'. p) L. I. C. h. t. legitur in Syn. p. 124. ubi est cap. 30. h. t.

ἡ περὶ βιαιίας ἀρπαγῆς πραγμάτων ἀγωγή] Θεοδώρου. Ἡ βί βοπόρου οὐ γυμνάζεται ἐπὶ ἀκινήτοις. πλὴν μέμνησο τῆς α. 2) διατάξεως τοῦ κ. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. λεγούσης, ὅτι κινεῖται ἐπὶ ἀνδροπόδων αὐτῆ ἡ ἀγωγή. αυτοκίνητος γάρ ἐστιν ὁ δοῦλος. [Sch. v. VII. 431.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Τὴν βί βοπόρου ῥαπτόρου ἀγωγήν, ἥτις μετὰ τοῦ ἰδίου προστίμου ἀφαιρεῖται τὰ ληφθέντα, μᾶλλον εἰς τὰ κινήτα, ἢ περὶ εἰς τοὺς ἀγρούς τοὺς κατὰ ἀδικίαν ληφθέντας ἀνήκειν, ζητηθέντος δικαίου ἐστίν.

λβ'. Ἐάν τις δωρησάμενός τινι κινήτῳ πρᾶγμα ἀρπάσῃ αὐτό, κατέχεται τῇ περὶ βιαιίας ἀρπαγῆς πραγμάτων ἀγωγή εἰς τὸ τετραπλοῦν· εἰ δὲ μετὰ ἐνιαυτῶν, εἰς τὸ ἀπλοῦν.

ἔάν τις δωρησάμενός τινι κινήτῳ πρᾶγμα] Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ ἀρπάζων, ὃ ἤδη τινὲς ἐδωρήσατο, κατέχεται τῇ βί βοπόρου ῥαπτόρου. μέμνησο τῆς β. διατάξεως τοῦ κ. τιτ. τοῦ η. βιβ. ἡ βί βοπόρου ῥαπτόρου ἀπαιτεῖ ἐντέως ἐνιαυτοῦ τὸ τετραπλοῦν. ὡς δὲ ἐπαγεῖ ἡ γ. καὶ ἡ δ. διατάξεις τοῦ παρόντος τιτ. μετὰ ἐνιαυτῶν ἀπλοῦν μεθοδεύει. [Sch. r. VII. 434.]

* Τὸ κατὰ πόδας τῆς διατάξεως οὕτως ἔχει· Ἐάν τὰ κινήτα πρᾶγματα, ὧν ἡ δεσποτεία εἰς σὲ διὰ τελείαν δωρεάν*) μετενεχθεῖσα ἐστίν, κατὰ βίαν ὁ κληρονόμος τῆς δωρησάμενης ἴρπασε, τῇ βί βοπόρου ῥαπτόρου ἀγωγή εἰσὼ μὲν ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ τοῦ κινεῖν ἐξουσία ἦν, εἰς τὸ τετραπλοῦν κινήσαι ἢ κωλυθῆσθαι. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος σημειῶσαι, ὅτι οὐτίως ἐστίν ὁ ἐνιαυτός τῆς βί βοπόρου ῥαπτόρου.

κατέχεται τῇ περὶ βιαιίας ἀρπαγῆς πραγμάτων ἀγωγή] Ζητεῖ κεφ. δ. θεμ. β. περὶ τὸ τέλος, καὶ θ'. αὐ κεφ. ζ. θεμ. β. [Sch. u. VII. 435.]

εἰς τὸ τετραπλοῦν] Πιρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας· εἰσὼ ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ τοῦ κινεῖν ἐξουσία ἦν. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος σημειῶσαι, ὅτι οὐτίως ἐστίν ὁ ἐνιαυτός τῆς βί βοπόρου ῥαπτόρου. [Sch. x. VII. 435.]

λγ'. Ὁ δανειστής ἀρπάζων τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ πρᾶγματα, τῇ περὶ βιαιίας ἀρπαγῆς πραγμάτων ἀγωγή ἀτέχεται.

ὁ δανειστής ἀρπάζων τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ πρᾶγματα] Δανειστής ἀρπάσας τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ, κατέχεται τῇ βί βοπόρου ῥαπτόρου. ἔγνωσ γὰρ ἐκ τῆς ε. διατάξεως τοῦ ιβ. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. θ'. ὅτι, ἐάν ὁ δανειστής λάβῃ κατὰ βίαν τὸ τοῦ ἰδίου χρεώστου πρᾶγμα, τῷ κινεῖν δὲ βί ὑπόκειται. ζῆτεῖ τιτ. ιη. κεφ. ιη. καὶ κδ. καὶ β. θ'. τιτ. γ. κεφ. ε. θεμ. β. καὶ βιβ. ι. τιτ. β. κεφ. ιβ. ich. γ. VII. 435.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Τὰ πρᾶγματα τὰ ὑποκείμενα ἑαυτῷ δανειστῆν κατὰ βίαν ἀρπάζοντα, ὡς μὴ πρᾶγμα ἐπιτεταμένον ποιοῦντα, ἀλλὰ ἐγκλήμα ποιοῦντα χρη τοῦτον*) τῇ βοπόρου ῥαπτόρου εἰσὼ ἐνιαυτοῦ οὐτίλλου εἰς τὸ τετραπλοῦν, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὸ ἀπλοῦν δύνασθαι ἐνάγεσθαι καὶ ἀμφιβάλλεται.

λδ'. Περὶ τούτων, ἅτινα δοῦλον ἀλλότριον νοοῦντος τοῦ δεσπότου κατὰ βίαν ἀρπάσαι λέγεται, εἰσὼ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν τῇ περὶ βιαιίας ἀρπαγῆς πραγμάτων ἀγωγή, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐνάγεσθαι**) τὸν δεσπότην αὐτοῦ τῇ νοξάλιᾳ ἀγωγή μεθοδεῦσαι δύνασαι.

περὶ τούτων] Θεοδώρου. Οἰκέτου ἀρπάζοντος, εὐθύται ὁ δεσπότης αὐτοῦ νοξάλως τῇ βί βοπόρου ῥαπτόρου. ἢτο νόει, εἰ μὴ κατὰ βίαν ὁ δοῦλος ἤρπασεν. τότε γὰρ οὐκ ἀγεται ὁ δεσπότης, ἀλλ' ὁ οἰκέτης κατέχεται τὰ ἰουλίω δὲ, ὡς ἔγνωσ ἐν τῇ δ. διατάξει τοῦ ιβ. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. z. VII. 435.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ἄτινα δοῦλον ἀλλότριον ἀνοοῦντος ἢ δεσπότου κατὰ βίαν ἀρπάσαι λέγεται, εἰσὼ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ ἀπλοῦν**) τῇ βί βοπόρου ῥαπτόρου, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐνάγεσθαι**) τὸν δεσπότην αὐτοῦ τῇ νοξάλιᾳ ἀγωγή μεθοδεῦσαι δύνασαι.

γ) α. Cod. 1350. Deest apud Fabr. ρ) Id est, Theodori. σ) Malim δὲ τελείας δωρεάς. ι) Verba χρη τοῦτον peritaneana sunt. κ) ἐνάγεσθαι omittendum. ν) Lege τετραπλοῦν, quadruplum. ω) Cf. notam u.

1) vi bonorum raptorum actio] Theodori. Vi bonorum raptorum actio non exercetur de immobilibus. Sed memineris const. 1. tit. 20. huius libri, quae dicit, agi hac actione de servis. Servus enim est ex rebus se moventibus.

Τὸ κατὰ πόδας. Vi bonorum raptorum actionem, quae cum poena sua adimit ablata, potius ut mobilia, quam ad fundos per iniuriam occupatos spectare, explorati iuris est.

XXXII. Si quis rem mobilem, quam donavit alicui¹⁾, rapuerit, tenetur vi bonorum raptorum actione²⁾ in quadruplum³⁾: post annum vero in simplum.

1) si quis rem mobilem, quam donavit alicui] Eiusdem. Qui rapit quod alicui donavit, tenetur vi bonorum raptorum. Memineris const. 2. tit. 55. libri 8. Vi bonorum raptorum actio intra annum persequitur quadruplum. Ut autem subicit const. 3. et 4. huius tituli, post annum simplum persequitur.

Τὸ κατὰ πόδας constitutionis haec habet: Si res mobiles, quarum in te dominium perfecta donatione translatum est, violenter heres donatricis abripuit, vi bonorum raptorum actionem intra annum, quo experiundi potestas fuit, in quadruplum intendere non vetaberis. Et ait Thalelaeus: Nota, utilem esse annum actionis vi bonorum raptorum.

2) tenetur vi bonorum raptorum actione] Quare cap. 4. them. 2. circa finem, et 9. et cap. 7. them. 2.

3) in quadruplum] In τῷ κατὰ πόδας adicitur: intra annum, quo experiundi potestas fuit. Et ait Thalelaeus: Nota, annum actionis vi bonorum raptorum utilem esse.

XXXIII. Creditor rapiens res sibi obligatas¹⁾ actione vi bonorum raptorum tenetur.

1) creditor rapiens res sibi obligatas] Creditor rapiens rem sibi obligatam tenetur vi bonorum raptorum. Didicisti enim ex const. 5. tit. 12. huius libri 9. creditorem, qui per vim sui debitoris rem accepit, lege Iulia de vi teneri. Quare tit. 18. cap. 18. et 24. et lib. 9. tit. 3. cap. 6. them. 2. et lib. 10. tit. 2. cap. 12.

Τὸ κατὰ πόδας. Res obligatas sibi creditorem vi rapientem non rem licitam facientem, sed crimen committentem vi bonorum raptorum intra annum utilem in quadruplum, postea in simplum conveniri posse, non ambigitur.

XXXIV. De iis¹⁾, quae servum alienum nesciente domino²⁾ vi rapuisse dicis, intra annum in quadruplum vi bonorum raptorum actione, et postea in simplum convenire dominum eius noxali actione potes.

1) de iis] Theodori. Servo rapiente dominus tenetur noxali vi bonorum raptorum. Hoc intellige, nisi per vim servus rapuerit. Tunc enim non convenitur dominus, sed servus tenetur lege Iulia de vi, ut didicisti in const. 4. tit. 12. huius libri 9.

Τὸ κατὰ πόδας. De iis, quae servum alienum nesciente domino vi rapuisse dicis, intra annum in duplum vi bonorum raptorum, et postea in simplum dominum eius noxali actione convenire potes.



ἀγνοούντος τοῦ δεσπότου] Εἰ γὰρ ἤδει, οὐκ ἠδύ-
ματο ἐκδύναι τὸν οἰκέτην εἰς νόξαν, ἀλλὰ κατέχετο εἰς τὸ
διαφέρειν. [Sch. a. VII. 435.]

L. 5. IX. 33. λέ'. Μητριᾶς διοικησάσης τοῦ προγονοῦ τὰ
πράγματα, καὶ ἀρπασίας τινὰ ἐξ αὐτῶν, δύναται
ὁ προγονὸς ἢ τὴν περὶ βιαιᾶς ἀρπαγῆς πραγμάτων
ἀγωγὴν κινήσει κατ' αὐτῆς, ἢ τὴν ἀγωγὴν τὴν κατὰ
τῶν διοικούντων ἀλλότρια πράγματα.

μητριᾶς διοικησάσης τοῦ προγονοῦ τὰ πρᾶ-
γματα] Θεοδώρου. Διοικοῦσα ἡ μητριᾶ τὰ τοῦ ἰδίου προ-
γονοῦ, εἰ ἀρπασὴ τινὰ ἐξ αὐτῶν, κατέχεται οὐ μόνον τῇ
νεγοτιόρῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ βί βονόρῳ. μὲνησο τῆς γ'. δια-
τάξεως τοῦ προλαβόντος*) λβ'. tit. [Sch. b. VII. 435.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Εἴτε τὴν νεγοτιόρῳ γεστόρῳ κατὰ
τῆς μητριᾶς τῆς σῆς, εἴτε τὴν ἀγωγὴν τὴν βί βονόρῳ ἁ-
πτορῳ, ἢ τις εἰς τὸ τετραπλοῦν εἰσω ἐνιαυτοῦ οὐτιλίον, καὶ
μετὰ ταῦτα εἰς τὸ ἅπλου ὀρισμένη ἐστὶ, νομίσεις κινήσειαν,
τῇ ἀρχικῇ διαγνώσει κινήσεις.

* Βί βονόρῳ ἁπτορῳ ἴσως ἀπὸ τοῦ δούλου αὐτῆς
ἠρπάγη, ἢ χρεωστουσα αἰτῶ πρότερον ἀπὸ τῆς βί βονόρῳ
ἁπτορῳ, μετὰ ταῦτα διώκησε τὰ πράγματα αὐτοῦ. καὶ
εἰρηταί σοι ἐν τῷ δὲ νεγοτιόρῳ, ὅτι πᾶν ἕτερον χρεὸς δύ-
νεται μεταφέρεισθαι εἰς τὴν νεγοτιόρῳ γεστόρῳ, ἐπειδὴ
χρῆ τὸν διοικούντα, εἰ τὴν χρεωστῆ, καταβάλλειν τῇ οὐσίᾳ τῇ
παρ' αὐτοῦ διοικουμένη.

ἢ τὴν περὶ βιαιᾶς ἀρπαγῆς πραγμάτων ἀγω-
γὴν] Θεμάτιον τὴν μητριᾶν τὴν ἀρπαγὴν ποιήσασαν ἐν τῷ
μῆλλειν ἀφίστασθαι τῆς διοικήσεως, ἵνα πρόσφορος ἢ ὁ θεμα-
τισμός. ζῆτει tit. κθ'. κεφ. η'. καὶ θ'. [Sch. c. VII. 435.]

ΤΙΤΛΟΣ ΙΗ'.)

Ἐκ τοῦ νόμου τοῦ Ἰουλίου περὶ βίας
δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς.

L. 1. α'. Μαρκ. 2) Τῷ περὶ βίας δημοσίας νόμῳ
XLVIII. κατέχεται ὁ ἔχων ὄπλα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἢ ἐν
6. ἀγρῷ, ἢ ἐν χωρίῳ,

1. fin. β'. Σκαεβ. Μὴ διὰ θῆραν, ἢ ὁδοιπορίαν, ἢ
D. eod. πλοῦν, ἢ ἐμπορίαν, ἢ ἀπὸ κληρονομίας εἰς αὐτὸν
ἐλθόντα.

ἔκ τοῦ νόμου τοῦ Ἰουλίου περὶ βίας] * Τοῦ
Ἀγιοθεοδ. Ἦδη πλατέως καὶ ἀρκούντως ἐν τῷ ιζ'. tit. παρα-
θέμενός σοι διδασκαλίαν περὶ τῆς βί βονόρῳ ἁπτορῳ,
καὶ περὶ τοῦ οὐδε βί, καὶ περὶ ἄλλων διαφόρων ἰντερδικτῶν
γῖν ἔρχεται διαλέξασθαι σοι καὶ περὶ τῶν ἐγκληματικῶν
Ἰουλιῶν νόμων, τοῦ δὲ βί πούβλικα καὶ τοῦ δὲ βί πριβάτα.
ἀκούων δὲ δὲ βί πριβάτα μὴ πλανηθῆς καὶ νομίσης, τὸν νόμον
τοῦτον εἶναι χρηματικόν· ἐγκληματικὸς γὰρ ἐστὶ καὶ αὐτὸς
καὶ Ἰούλιος· πριβάτος δὲ λέγεται ἀντιδιαστελλόμενος πρὸς τὸν
ἕτερον καὶ πρὸς τὴν ἐκείνον τίκτουσαν βίαν· ἐκείνη μὲν γὰρ
ἐστὶ δημοσία ἦγον μετὰ ὄπλων, καὶ ὁ ἐπ' ἐκείνη νόμος
Ἰούλιος λέγεται δὲ βί πούβλικα· αὐτὴ δὲ ἐστὶ πριβάτα ἦγον
χωρὶς ὄπλων, καὶ ὁ ἐπὶ ταύτῃ Ἰούλιος νόμος λέγεται δὲ βί
πριβάτα. πλὴν καὶ ἀμφοτέραι Ἰουλίαι καὶ ἀμφοτέραι ἐγκλη-
ματικαί, εἰ καὶ ἡ μὲν μείζων, ἢ δὲ ἐλάττων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ὡς ἐν προοίμιῳ βραχεῖα· τὸν τίτλον δὲ κατὰ μικρὸν ἐπερχό-
μενος ἀκριβέστερον πάντως ἐξηγήσεις τὰ κατ' αὐτούς.

τῷ περὶ βίας δημοσίας νόμῳ κατέχεται] * Τῷ
δὲ βί πούβλικα Ἰουλίῳ κατέχεται ὁ ἔχων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ
ἢ ἐν τῷ ἀγρῷ, ἢ ἐν τῇ κώμῃ ὄπλα ἢ ἀκόντια χωρὶς τῆς
χρείας τοῦ θηρᾶσαι, ἢ τῶν πρὸς ὁδοιπορίαν ἢ πρὸς πλοῦν
ἐπιτηδείων. ὑπεξαιρεῖται δὲ ἐκείνα τὰ ὄπλα, ὅσα τις ἔχει
ἐμπορίας ἐνεκεν, καὶ ὅσα ἀπὸ κληρονομίας ἐκτήσατο. τῷ αὐτῷ
δὲ νόμῳ κατέχονται καὶ οἱ ἐπὶ τῷ ποιῆσαι θόρυβον ἐν τῇ
πόλει ἢ ἐνέδραν καὶ ἐφοδον συνελθόντες καὶ βουλευσάμενοι,

x) Fabr. τοῦ ἰτερον inserit post προλαβόντος. y) Cod. 1350. addit: ἦτοι βι. μη'. τῶν διγ. τι. ζ'. z) L. 1. 2. D. h. t.
leguntur in Syn. p. 479. ubi efficiunt cap. 1. h. t.

2) nesciente domino] Nam si scierit, non potest
servum noxae dare, sed tenetur in id quod interest.

XXXV. Noverca administrante res privigni¹⁾,
et quasdam ex eis rapiente, potest privignus vel vi
bonorum raptorum²⁾ in eam agere, vel negotiorum
gestorum.

1) noverca administrante res privigni] Theodori. Si noverca administrans bona privigni ra-
puerit quaedam ex eis, tenetur non tantum negotiorum
gestorum, sed et vi bonorum raptorum. Memineris
const. 3. praecedentis 32. tit.

Τὸ κατὰ πόδας. Sive negotiorum gestorum contra
novercam tuam, sive actione vi bonorum raptorum, quae
in quadruplum intra annum utilem, ac postea in sim-
plum constituta est, putaveris agendum, notione praesi-
dali experieris.

Vi bonorum raptorum: fortasse a servo eius sub-
repta est res, vel cum ei iam ex causa actionis vi bo-
norum raptorum deberet, postea bona eius administravit.
Dictum est in titulo de negotiis gestis, omne aliud de-
bitum transferri posse in actionem negotiorum gesto-
rum, quia negotiorum gestor a se debitum bonis a se
administratis solvere debet.

2) vel vi bonorum raptorum] Finge, novercam
rapinam fecisse, cum esset administratione discessura,
ut conveniat species. Quaere tit. 29. cap. 8. et 9.

TITULUS XVIII.

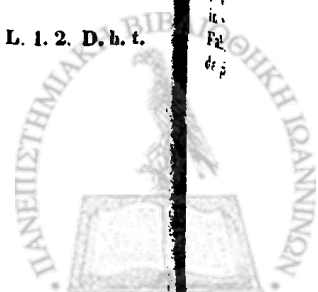
Ex lege Iulia de vi¹⁾ publica et privata.

I. Marcian. Lege de vi publica tenetur²⁾, qui
habet arma domi suae, vel in agro, vel in villa,

II. Scaev. Non venationis causa, vel itineris,
vel navigationis, vel mercimonii, vel quae hereditate
ei obvenerunt.

1) ex lege Iulia de vi] Hagiotheod. Iam late
et sufficienter in tit. 17. tradita doctrina de actione vi
bonorum raptorum, et de interdicto Unde vi, et de aliis
diversis interdictis: nunc agere vult de legibus Iuliis
criminalibus de vi publica et de vi privata. Audiens de
vi privata, ne erres et existimes, hanc legem esse pec-
uniariam: est enim et Iulia lex et criminalis: privata
autem dicitur opposita alteri legi et vi, quae illam
gignit: illa enim est vis publica, id est, quae cum armis
fit, et quae de ea agit lex Iulia, dicitur de vi publica:
haec autem est privata, id est, quae sine armis fit, et
quae de ea agit lex Iulia, dicitur de vi privata. Sed
utraque lex Iulia est et criminalis, etiamsi altera maior,
altera minor sit. Sed haec breviter in proemio: titu-
lum vero sigillatim pertractans accuratius omnino per-
scrutaberis doctrinam de legibus Iuliis.

2) lege de vi publica tenetur] Lege Iulia de
vi publica tenetur, qui domi suae vel in agro vel in
villa arma vel tela habet praeter usum venationis, vel
praeter arma ad iter vel ad navigationem necessaria.
Excipiuntur autem arma, quae quis promercii causa
habuerit, et quae hereditate ei obvenerint. Eadem lege
tenentur, qui turbae in civitate vel seditionis et im-
petus faciendi causa convenerint et consilium habuerint,



καὶ οἱ δούλους ἢ ἀπελευθέρους ἐνόπλους ἀνθρώπους ἐξα-
 κότες. τῷ αὐτῷ νόμῳ κατέχεται καὶ πᾶς ἐφηβος μετὰ ἀκον-
 τίου δημοσίᾳ φαινόμενος· ὡςπερ καὶ οἱ συγκληθέντες ἢ συγ-
 καλεσάμενοι ἐτίθους ἐπὶ τῷ ἐφόδῳ ποιῆσαι, καὶ καταπολεμῆσαι
 ἢ πορθῆσαι κώμας, ἢ πράγματα μετὰ ὀπλων ἀρπάσαι. εἰ
 δὲ καὶ τις ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἀρπάσῃ τί ποτε χωρὶς τῶν τῆς
 οἰκοδομίας ὑλῶν, ἢ πρὸς ἐφηβὸν ἢ γυναῖκα, ἢ πρὸς τὸν οἰον-
 δηποτε κατὰ βίαν τροπῶν^{α)} ἁμαρτησῇ, ἢ ἐν ἐμπρησμῷ μετὰ
 ξίφους ἢ ἀκοντίου ἐνεκεν τοῦ ἀρπάσαι πράγματα ἐφρέθῃ, ἢ
 ἐνεκεν τοῦ κωλύσαι τὸν δεσπότην φυλάσαι τὰ ἴδια πράγματα,
 ἢ αὐτῇ τιμωρίᾳ κατέχεται. καὶ ὁ διὰ ἐνόπλων ἀνδρῶν ἐκ
 τῆς νομῆς τοῦ οἴκου ἢ τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ πλοίου ἀπωθούμενος
 ὅν ταῦτα νεμόμενον καὶ καταπολεμῶν αὐτόν, ἢ ἀνθρώπων
 κυχρῶν ἐπὶ τῷ ταῦτα ἁμαρτηθῆναι.

Σημειῶσαι, τίνες ἐνεχονται τῷ περὶ βίας ἐνόπλου ἤτοι δη-
 μοσίας. ζῆτει βιβ. κα. τι. β. κεφ. β. θεμ. γ. [Sch. a.
 II. 442.]

γ'. Μαρκ.^{β)} Καὶ οἱ βουλευσάμενοι^{γ)} θόρυβον
 σιᾶσιν^{δ)} ποιῆσαι, καὶ οἱ ἔχοντες ἐνόπλους ἐλευ-
 θέρους ἢ δούλους.

Καὶ ὁ ἐφηβος δημοσίᾳ ξίφος ἐπιφερόμενος, καὶ
 εἰ ἐξ ἐφόδου ἀγροῦς ἐπιόντης, καὶ σὺν ὀπλοῖς^{ε)} ἀρπά-
 ντες πράγματα^{ι)},

Καὶ β) ὁ ἀρπάζων τι ἐξ ἐμπρησμοῦ πλὴν ὑλης^{η)},

Καὶ ὁ παραγενόμενος ἐνόπλος εἰς ἐμπρησμὸν ἐπὶ
 ἢ ἀρπάσαι ἢ κωλύσαι τὸν δεσπότην, σῶσαι τὰ ἴδια.

Καὶ ὁ μετὰ ὀπλων ἐκβαλὼν τὸν νομέα ἐκ τοῦ
 ἴκου ἢ τοῦ^{ι)} ἀγροῦ^{κ)}, ἢ πλοίου, ἢ πορθήσας.

καὶ οἱ βουλευσάμενοι] † Ζῆτει τι. εα. κεφ. β.

καὶ οἱ ἔχοντες ἐνόπλους ἐλευθέρους ἢ δού-
 λους] Ζῆτει βιβ. γη. τι. α. 1) κεφ. α. θεμ. β. [Sch. b.
 II. 442.]

Ζῆτει τοῦ γ'. βιβ. τι. γ'. κεφ. διάφορον περὶ τοῦ βιαιῶν
 μέως. [Sch. c. VII. 443.]

† Ἐν πόλει.

καὶ ὁ ἐφηβος] † Οὐ μὴν ὁ ἀνηβος.

† Καὶ πολλῶ μᾶλλον ὁ τέλειος.

πλὴν ὑλης] Τῶν τῆς οἰκοδομῆς ὑλῶν, ἥτις^{μ)} ὤφειλε
 ἄλλον αὐτεῖν τὸν ἐμπρησμόν. [Sch. d. VII. 443.]

ἢ πλοίου] Ζῆτει βιβ. γη. τι. α. κεφ. λς'. τὸ μέντοι
 νδε βί ἐντέμδικτον ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀγγεῖ, ὡς τι. ιζ'. κεφ. ζ.
 μ. γ. ζῆτει καὶ βιβ. γη. τι. α. κεφ. ος'. [Sch. e. VII. 443.]

δ'. Οὐλλπ. Καὶ ὁ κυχρῶν ἀνθρώπους ἐπὶ τῷ γε-
 τθαι τοῦτο.

ε'. Μαρκ.^{α)} Καὶ ὁ συναγαγὼν ταραχὴν καὶ
 ἰήσας ἐμπρησμόν, καὶ ὁ κατὰ δόλον ἀποκλείσας
 θρωπον, ἢ ὁ κατὰ βίαν ἐαυτῷ τινα ποιήσας ἔνο-
 ν· καὶ ἀκυροῦται ἢ ἐνοχῇ.

καὶ ὁ συναγαγὼν ταραχὴν] Ἐάν τις ἕχλον συνα-
 γῶν σιᾶσιν ἢ ἀτασίαν, ἢ ἐμπρησμόν ποιῆσῃ, ἢ ἀνθρώπων
 ἀ δόλον ἐγκλείσῃ, ἢ κατὰ βίαν ἐνοχόν τινα ποιῆσῃ ἐαυτῷ,
 δὲ βί νόμῳ^{ο)} κατέχεται μετὰ καὶ τοῦ τῆν ἐνοχὴν ἀνατρέ-
 θαι. [Sch. f. VII. 443.]

ἢ ὁ κατὰ βίαν ἐαυτῷ τινα ποιήσας ἔνοχον]
 ἔον, ὡς, ὅτε μὲν λαοῦ συνειλεγμένου ἐνόπλου ἢ ἀόπλου
 ἰγκασθῆ^{π)} τις ποιῆσαι τι ἀκουσίως, ἔξεστιν αὐτῷ καὶ τὸ
 εἰ βίας κινεῖν, καὶ τῆν μέτους καῦσα. εἰ δὲ μόνος πρὸς

a) τρόπον abundat, aut legendum κατὰ βίας τρόπον. b) L. 3. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 511. ubi dicuntur
 e cap. 2. h. t. et apud Harm. VI. 7. §. 9. c) Harm. βουλόμ. d) Syn. ἐπίστασι. e) σὺν ὀπλοῖς omiserunt Syn. Harm.
 Syn. addit: τῷ περὶ βίας δημοσίας νόμῳ κατέχονται. Syn. l. 1. hoc scholium subiicit: ἼΙ καταδικη τοῦ περὶ βίας
 οἴου (lege δημοσίας) ἰγκλήματος ἢ εἰς μέταλλον διηνεκής ἐξορία ἐστίν. ὁ δὲ καταδικασθεὶς τῷ περὶ βίας ἰδιωτικοῦ (lege
 νικησ) νόμῳ καὶ εἰς τρίτον τῆς οὐσίας δημεύεται, καὶ οὔτε συγκλητικός, οὔτε ἄρχων γίνεται, οὔτε ἄλλης μετιέχεται τιμῆς
 ze ἄλλην — τιμῆν). g) L. 3. §. 3. 5. 6. leguntur in Syn. p. 510. h) Syn. ἄλλης. Leuncl. in marg. ὑλης. i) τοῦ deest
 Syn. l) Post ἀγροῦ Syn. habet τῷ περὶ βίας δημοσίᾳ (Leuncl. in marg. δημοσίᾳ) νόμῳ κατέχονται. l) Sic Cod. 1350.
 r. τι. κ'. m) Malim ἄτινα. n) Cod. 1350. Μάρκου. Fabr. Μαρκελλ. Sed intelligitur Marcianus. o) Cod. 1350. τῷ
 βί νόμῳ. Fabr. τῷ νόμῳ omittit. p) Fabr. ἀναγκάσθη (sic).

et qui servos aut liberos in armis haberint. Eadem
 lege tenetur omnis pubes, qui cum telo publice apparet:
 sicut et qui convocati sunt vel alios convocarunt, ut
 seditionem facerent et villas expugnarent, vel res cum
 armis raperent. Sed et si quis ex incendio rapuerit
 quid praeter materiam aedificando inservientem, vel
 puerum, vel mulierem vel quemcumque per vim stupra-
 verit, vel in incendio cum gladio aut telo rapiendi
 causa fuerit deprehensus, vel dominum res suas ser-
 vare prohibendi causa, eadem poena tenetur. Et qui
 hominibus armatis possessorem de possessione agri vel
 navis deiecerit et expugnaverit, vel ut hoc fieret, ho-
 mines commodaverit.

Nota, qui teneantur lege de vi armata sive publica.
 Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 2. them. 3.

III. Marcian. Et qui consilium inierint¹⁾ turbae L. 3. pr.
 vel seditionis faciendae, et qui liberos vel servos armatos D. XLVIII.
 armatos haberint²⁾, 6.

Et pubes³⁾, qui gladium in publico gesserit, et §. 1. 2.
 qui agros impetu invadunt, et cum armis res rapiunt,

Et qui rapit aliquid ex incendio praeter mate- §. 3.
 riam⁴⁾,

Et qui in incendio armatus fuerit rapiendi causa, §. 5.
 vel prohibendi dominum res suas servare,

Et qui cum armis possessorem deiecerit domo §. 6.
 vel fundo, vel nave⁵⁾, vel expugnaverit.

1) et qui consilium inierint] Quaere tit. 61.
 cap. 2.

2) et qui liberos vel servos armatos ha-
 buerint] Quaere lib. 58. tit. 1. cap. 1. them. 2.

Quaere lib. 50. tit. 3. caput diversum de violento
 possessore.

In civitate.

3) et pubes] Non impubes.

Et multo magis qui est perfectae aetatis.

4) praeter materiam] Ligna aedificio inser-
 vientia, quae augment magis incendium.

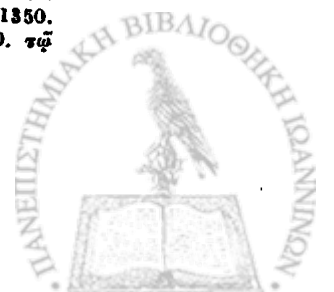
5) vel nave] Quaere lib. 53. tit. 1. cap. 36. At in-
 terdictum Unde vi in nave cessat, ut tit. 17. cap. 7.
 them. 3. Quaere et lib. 53. tit. 1. cap. 77.

IV. Ulp. Et qui homines commodaverit, ut id L. 4.
 fieret. D. eod.

V. Marcian. Et qui coetu coacto¹⁾ incendium L. 5. pr.
 fecerit, et qui dolo hominem incluserit, vel qui vi D. eod.
 sibi aliquem obligaverit²⁾: et rescinditur obligatio.

1) et qui coetu coacto] Si quis coetu coacto sed-
 itionem vel turbam, vel incendium fecerit, vel homi-
 nem dolo incluserit, vel per vim sibi aliquem obliga-
 verit, lege de vi tenetur, simul et obligatio rescinditur.

2) vel qui vi sibi aliquem obligaverit] Scien-
 dum est, cum populo coacto armato vel inermi cogitur
 quis facere aliquid non sua sponte, licere ei de vi agere,
 et metus causa. Sed si solus a solo potentiore quodam



μόνου τινός δυνατού ὄντος ἢ ἀρχὴν περικειμένου ἀπειληθῆ, ἢ μέτους καύσα καὶ μόνῃ χώρῳ ἔχει. καὶ σημειῶσαι τοῦτο ὡς ἀνάγκαιον. ζῆτει βιβ. ι. tit. β'. κεφ. διάφορον. [Sch. g. VII. 443.]

vel magistratu ornato minus passus sit, actio quod metus causa tantum locum habet. Et nota hoc ut necessarium. Quaere lib. 10. tit. 2. caput diversum.

5. §. 1. κλ. viii. καὶ δεσποτείας, τὸ περὶ τῆς βίας πρότερον ἐξετάζεται

Si simul quaeratur de vi³⁾ et possessione et dominio, de vi prius cognoscitur⁴⁾.

6. εἰάν κατὰ ταῦτόν ζητεῖται περὶ βίας * Ὅτε κατὰ ταῦτόν καὶ τὸ περὶ τῆς βίας, καὶ τὸ περὶ τῆς νομῆς ἢ τῆς δεσποτείας ἐξετάζεται, ὁ θεῖος Πίος τῷ κοινῷ τῶν Θεσσαλῶν ἀντέγραψεν ἑλληνοὶ φωνῇ, πρότερον τὰ περὶ τῆς βίας ἐξετάζεσθαι. καὶ δικαίων δὲ οὕτως ἀπεφώνητο, ἵνα πρότερον ἢ βία ἐξετάζηται, καὶ τότε περὶ τοῦ δικαίου τῆς δεσποτείας ἢ τῆς νομῆς ζητηται.

3) si simul quaeratur de vi] Si simul de vi et possessione et dominio quaeratur, Divus Pius universitati Thessalorum Graece rescripsit, ante cognoscendum de vi. Etiam in iudicando pronunciavit, prius de vi cognoscendum esse, ac deinde de iure domini vel possessionis quaeri.

Ζῆτει βιβ. ζ. tit. ε'. κεφ. λζ'. καὶ βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. πθ'. καὶ βιβ. νη. tit. ι'. κεφ. κς'. [Sch. h. VII. 443.]

Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 37. et lib. 9. tit. 1. cap. 89. et lib. 58. tit. 10. cap. 26.

τὸ περὶ τῆς βίας πρότερον ἐξετάζεται] τῆς διὰ τὴν βίαν ἐμπαγείσης τῷ βιασθέντι^{α)}, ὡς ἔχον συναποδεικνυμένην καὶ^{β)} τὴν νομῆν. βίαν γὰρ ἀνευ νομῆς οὐκ ἔχωρεῖ γενέσθαι. ζῆτει tit. ιζ'. κεφ. ζ'. θεμ. ε'. αἰὲ γὰρ τὰ περιεκτικώτερα πρώτον σκοποῦνται, ὡς βιβ. νά. tit. α'. κεφ. ιη'. καὶ βιβ. κδ'. tit. ζ'. κεφ. ε'. [Sch. i. VII. 443.]

4) de vi prius cognoscitur] utpote cum habeat cchaerentem possessionem. Vis enim sine possessione fieri non potest. Quaere tit. 17. cap. 7. them. 5. Semper enim, quae exsuperant, primum spectantur, ut lib. 51. tit. 1. cap. 18. et lib. 24. tit. 7. cap. 5.

† Χρηματικῶς διὰ τὸ κς'. κεφ. ζῆτει tit. νη'. ὄλον.

Pecuniariter propter cap. 26. Quaere tit. 58. totum.

§. 2. Η^ς) ἀρπαγὴ μείζων ἐστὶ τῆς μοιχείας. καὶ ὁ ἀρπάσας γεγαμημένην ἢ μὴ γεγαμημένην^{α)}, νομίμως^{β)} τιμωρεῖται, καὶ ἐξωτικῶς κατηγοροῦντος, εἰάν ὁ τῆς κόρης πατὴρ παρακληθεὶς συνεχώρησε^{γ)}, καὶ οὔτε ἀντίκειται ἢ τῆς πενταετίας παρωγραφῆ.

Raptus maior est adulterio⁵⁾. Et is, qui rapuit nuptam vel innuptam, legitime punitur, et extraneus accusante⁶⁾, cum pater puellae exoratus crimen remisit, non opponitur praescriptio quinquennii⁷⁾.

ἡ ἀρπαγὴ μείζων ἐστὶ τῆς μοιχείας] * Ὁ ἀρπάζων γυναῖκα ἢ σχολάζουσαν, τουτέστι, χήραν οὖσαν, ἢ γεγαμημένην ἀνδρὶ, τὴν εἰς ἑσάτον τιμωρίαν ὑπομένει. εἰ^{α)} καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ὁ τῆς ἀρπαγείσης πατὴρ δεήσει ὑπὲρ τοῦ ἀρπάσαντος ἐπιδοῦ^{β)} παρακαλῶν, συγχωρηθῆναι τὴν εἰς αὐτὸν γενομένην ἀδικίαν, ὅμως πᾶς ἐξωτικός δυνάται τοῦ ἀρπάσαντος τὴν γυναῖκα κατηγορεῖν, μὴ ἐκβαλλόμενος τῆ τῶν πέντε^{γ)} ἐνιαυτῶν παραδρομῆ^{δ)}, ἐπειδὴ τὸ τῆς ἀρπαγῆς ἔγκλημα μείζον ἐστὶ τοῦ τῆς μοιχείας ἔγκληματος.

5) raptus maior est adulterio] Qui mulierem rapit vel vacantem, id est, non nuptam, vel viro nuptam, ultimum supplicium sustinet. Etiamsi enim pater raptae preces pro raptore obtulerit, ut iniuria sibi facta remitteretur, tamen quilibet extraneus raptorem mulieris potest accusare, neque lapsu quinquennii removetur, quia raptus crimen maius est adulterio.

Ἐν τῷ μ'. κεφ. τοῦ λθ'. tit. τοῦ προχείρου φησὶν· Εἰ μὲν μεθ' ὀπλων ἢ ξιφῶν ἢ ῥοπαλῶν τὴν ἀρπαγὴν ἐποίησατο, ἔλπει τιμωρεῖται. εἰ δὲ χωρὶς οἰωνόηποτε ὀπλων, χειροκοπεῖται. [Sch. k. VII. 443.]

In cap. 40. tit. 39. Prochiri ait: Si cum armis vel gladiis, vel fustibus rapinam fecerit, gladio punitur: sive vero sine ullis armis, manus ei abscinditur.

καὶ ἐξωτικῶς κατηγοροῦντος] Ζῆτει tit. νη'. κεφ. ε'. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ. ἐξωτικὸν γὰρ εἶπε τὸν κούρατῶρα ἢ τὸν ἐπίτροπον. [Sch. l. iiii. VII. 443.]

6) et extraneus accusante] Quaere tit. 58. cap. 5. quod ne obstare credas. Extraneum enim dicit curatorem vel tutorem.

καὶ οὔτε ἀντίκειται ἢ τῆς πενταετίας παρωγραφῆ] Αὕτη γὰρ ἐπὶ τῆς μοιχείας ἀντίκειται. ἢ δὲ ἀρπαγῆ μείζων ἐστὶ μοιχείας. [Sch. m. VII. 443.]

7) non opponitur praescriptio quinquennii] Haec enim in adulterio opponitur. Sed raptus est maior adulterio.

L. 6. D. eod. ζ'. Οὐλπ. Καὶ ὁ ἀρπάζων εὐγενῆ παῖδα καὶ ἀποκλείων, καὶ τύπτων, σφοδρῶς τιμωρεῖται.

VI. Ulp. Et qui puerum ingenuum rapit¹⁾ et includit, et verberat, graviter coercetur²⁾.

καὶ ὁ ἀρπάζων εὐγενῆ παῖδα] Ἐάν τις εὐγενῆ παῖδα ἀρπάσῃ, κολάζεσθαι τοῦτον ὁ θεῖος Πίος ἀντέγραψεν, εἰπὼν οὕτως· Τὸ ἴσον τῆς δέσεως τῆς ἐπιδοθείσης μοι παρὰ Δομντίου Σιλβανῶν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ^{α)} ὑποβληθῆναι ἐκέλευσα κινήσεις ἐκ τῶν μέμψεων αὐτοῦ, δι' ὧν ἐσήμανε, τὸν ἴδιον υἱὸν εὐγενῆ καὶ πάνυ νεώτερον ὄντα ἀρπαγῆναι καὶ ἀποκλεισθῆναι, καὶ μετὰ ταῦτα πληγαῖς καὶ βασάνοις ἕως ἑσάτου κινδύνου^{β)} περιβληθῆναι^{γ)}, ὡ τιμωρῶνται Γέμινε, καὶ βούλομαι σε ἀκούσαι αὐτοῦ, καὶ εἰάν εὖρης ταῦτα ἀμαρτηθέντα, αὐστηρῶς ἐπεξελεθῆ τὸ πρᾶγμα^{δ)}. [Sch. n. VII. 413. sq.]

1) et qui puerum ingenuum rapit] Si quis puerum ingenuum rapuerit, puniri eum Divus Pius rescripsit his verbis: Exemplum precum mihi datarum a Domitio Silvano patruo eius subici iussi motus querele eius, qua significavit filium suum ingenuum et juvenem admodum raptum, et inclusum, et mox verberibus ac tormentis ad summum periculum afflictum. Gemine carissime, velim audias eum, et si compereris haec admissa, rem severe exequaris.

* Τοῦ Ἀγιοθεοδ. Ἐμαθες, ὅτι ἡ ἀρπαγὴ βία ἐστὶ, καὶ τὸ μὲν οὐνδε βί οὐ τίττει, ὡς tit. ιζ'. κεφ. ζ'. θεμ. δ'. τοὺς δὲ Ἰουλίους νόμους τίττει, ὡς τὴν ἐξ ὀρθοῦ καὶ προφανῆ

Hagiothead. Didicisti, raptum vim esse, et interdictum Unde vi quidem non gignere, ut tit. 17. cap. 7. them. 4. sed crimen ex legibus Iulii, cum directam et

g) Hoc non intelligo. Cuiacius vertit: Per vim turbato eo, cui vis illata est. r) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. s) L. 5. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 542. ubi est cap. 6. b. t. apud Phot. tit. IX. cap. 30. (Voell. T. II. p. 1011.) in Blast. Synt. lit. B. cap. 13. (Bevereg. p. 32.). t) Verba ἢ μὴ γιγαμ. Syn. omisit. Leuncl. in marg. supplavit. u) Pro νομίμως Phot. Blast. ἐσάτως. v) Usque ad συνεχώρησε Phot. et Blast. w) Inde ab ei kai — παραδρομῆ haec efficiunt sch. l. Fabr. VII. 443. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιδοῦκα. y) πάντε, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. z) Sic Cod. 1350. Fabr. παρωγραφῆ. a) Addendum ὀνόματι ante τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. Ceterum Cod. 1350. habet αὐτῶν pro αὐτοῦ. b) Fabr. τοῦ ante κινδύνου habet, quod in Cod. 1350. omittitur. c) Sic Cod. 1350. Fabr. περιβληθῆναι. d) Sic legendum. Fabr. ἐπεξελεθῆτο πρᾶγματα.



βίαν ἐν αὐτῇ ἔχουσα, ὡς τιτ. ιζ. κεφ. β'. ἐν τέλει, καὶ θεμ. ιε'. αὐτοῦ ἐν τέλ. ἑτεροῖον μὲν οὐν τινος πράγματος κρημαζομένου, κρηματικῶς μὲν ἀρμόζει ἢ βί βονοροῦμι, ἐγκληματικῶς δὲ οἱ Ἰουλοὶ νόμοι. ἔλευθέρου δὲ ἀνθρώπου ἀρπαζομένου, ἢ μὲν βί βονοροῦμι ἀργεῖ, ἀρμόζει δὲ ὁ περὶ βίας ἡμοσίας νόμος καὶ ὁ περὶ ἀρπαγῆς ὁ ἐν τιτ. νη. τοῦτον τοῦ βιβ. ὡς γὰρ δούλου μὲν φονευομένου ἀρμόζει καὶ ὁ Ἀκουίλιος κρηματικῶς, ἔλευθέρου δὲ φονευομένου μόνος ὁ ἐγκληματικὸς περὶ φόνου ἀρμόζει, οὕτω καὶ ἐπὶ ἔλευθέρων ἀρπαζομένων. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ἀνωτέρον θέμα.

σφοδρῶς τιμωρεῖται] Πλειόνως παρὰ τὸν μόνον ὄρασαντα οὗτος γὰρ καί) ἤρπασε καὶ εὐγενῆ, καὶ ἀπέλεισε, καὶ ἔτυψε. [Sch. o. VII. 444.]

ζ. Ἰδὲμ. β) Καὶ ὁ ἄρχων φονεύων ἢ τύπτων ἢ ἐκκαλεσάμενον, ἢ κλοιὰ περιθίεις αὐτῷ, καὶ ὁ ρεσβευτὰς ἢ συνηγόρους, ἢ συνέδρους ἀθήσας ἢ θρίσας.

καὶ ὁ ἄρχων] Κατέχεται τῷ δὲ βί πούβλικα νόμω. ch. p. VII. 444.]

* Τοῦ Ἁγιοθεοδ. Ἐν τῷ παρόντι ὅλω κεφ. καὶ τοῖς ἐν ὕψι περιεχομένοις προσώποις ὅπλα θεματικῶς μεσολαβοῦντα, ἢ διὰ τοῦτο δημοσίον πόλεμον καὶ δημοσίαν βίαν, οὐ μόνον ῥόσδεκτον καὶ ἀπίθανον, ἀλλὰ καὶ πανν εὐήθες. ὥστε οὐ εἰ τὰ ὅπλα ἐνταῦθα βία δημοσία ἀμαρτάνεται, καὶ οἱ Ἰουλοὶ βί πούβλικα χωρὶς ἔχουσι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐνταῦθα βίαν, ν χωρὶς γένηται ὅπλων, ἢ παρὰ δημοσίων ἀνθρώπων καὶ φρίκιον τι ἢ λειτουργήματα δημοσίων ἐνεργούντων γίνεσθαι, ἢ ὡς τοιοῦτους, καθὼς ἐν τῷ α'. κεφ. παρεγραψάμεθα. ἐπὶ τοῦ ἀρχοντος τοῦ τὸν ἐκκαλεσάμενον τυραντος ἢ ἀλλοῦς διαθεμένου δεινῶς, συμβαίνει τὸ ἐν ἡτοὶ τὸ κοινὸν καὶ ἄτην ἀνθρώπων παθεῖν παρὰ ἀνθρώπου δημοσίου ὄφρα ἐνεργούντος, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ καινὸν τέλος κτοντικός προφασεὶ τῆς ἐγκληματικῆς αὐτῷ ἀπειρησέως τὰ τοῦ δημοσίου, ὡς κεφ. ια'. θεμ. τελ. ἐπὶ δὲ τοῦ πρεσβῆτος ἢ συνηγόρους ἢ συνέδρους ἀθήσαντος, ἰδοὺ συμβαίνει ἔπεισον, τὸ ἀνθρώπων λειτουργήματα ἢ ὄφρακιον δημοσίων γγούντα βίαν παθεῖν παρὰ ἰδιώτου. συναγαγέ οὐν καλῶς καὶ προδιήκως, ὅτι, καθὼς ἐν τῷ α'. εἰπόν σοι κεφ. ὅτι οὐ ὄν βίαν ποιεῖ δημοσίαν τὸ μεθ' ὅπλων βιάζεσθαι, ἀλλὰ τὸ χωρὶς μὲν ὅπλων, πληρὴ ἢ τὸν βιαζόμενον ὄφρακιον τι γεῖν, ἢ παρὰ τοιοῦτου πάλιν βιασθῆναι ἀδίκως. ἀνάγνωθι κεφ. ι'. σημειῶσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι κἀν οἱ ἀρχοντες, καὶ ἰονδήποτε ὄφρακιον ἢ λειτουργήματα ἐνεργούντες δικαίω τοῦ ὑπο ὄφρακιον ἀδίκον βίαν ἐπαγαγῶσι τινι ἢ φόβον, καὶ ἰέτους καύσα ἐνάγονται, ὡς βιβ. ι. τιτ. β'. κεφ. β'. γ'. δ'. τῷ περὶ βίας δημοσίας νόμω, ὡς τὸ παρὸν κεφ.

φονεύων ἢ τύπτων τὸν ἐκκαλεσάμενον] Ζήτει θ'. τιτ. α'. κεφ. κγ'. θεμ. γ'. [Sch. q. VII. 444.]

η'. Μαρκ. Καὶ ὁ δεσμῶν ἢ ἐμποδίζων τῷ ἐναίνω, εἴσω τῆς προθεσμίας ἐν Ῥώμῃ γενέσθαι.

ῶ ἐναγομένη] Τῷ κατηγορομένω ὑπ' αὐτοῦ. [Sch. r. 444.]

ἴσω τῆς προθεσμίας ἐν Ῥώμῃ γενέσθαι] Εἰ) ἑτερόν τινα, καὶ μὴ τὸν ἐνάγοντα εἴπης ἐμποδίσαι τῷ μὲν ἔκ τοῦ ἐπισυναξαί ὄχλον καὶ κατασχέειν αὐτὸν βίαν, ἴσται τῷ βιασθέντι κατὰ τοῦ βιάσαντος μεθ' ὅπλων τὸ ἢ πούβλικα. εἰ δὲ τὸν κνησαντα κατ' αὐτοῦ τὸ δὲ βί λικα εἴπης ποιῆσαι τὴν βίαν, οὐ δοθήσεται ἀδεια τῷ ἐνάνω ἀντικατηγορεῖν τοῦ ἐνάγοντος, ὡς κεφ. ε'. τοῦ λγ'. τιτ. κατηγορομένου ἔξεστιν αὐτῷ παραγοφείσθαι τὸν ἐνάτω, ὡς βιβ. ζ'. τιτ. ιε'. κεφ. ε'. ἢ) πληρὴ κρείττων ἐστὶν ὁ ὅς θεματικῶς τί γὰρ, ὅτι ἐπηρωτηθῆ Πέτρος Τίτω κ. ἡμερῶν παραστήναι ἐν Ῥώμῃ, κατεσχέθη δὲ παρὰ βίαν μεθ' ὅπλων; ἔξει οὐν κατὰ τοῦ κατασχόντος αὐτὸν). [Sch. s. VII. 444.]

θ'. Παυλ. 1) Ἐνοπλοὶ εἰσιν οἱ ὅτιοῦν βλαπτικὸν κρόμοιου.

manifestam vim contineat, ut tit. 17. cap. 2. in fine, et them. 15. in fine. Re aliqua alius generis rapta, pecuniariter competit actio vi bonorum raptorum, criminaliter leges Iuliae. Cum autem liber homo rapitur, cessat quidem vi bonorum raptorum actio, competit autem lex de vi publica et de raptu, quae est in tit. 58. huius libri. Sicut enim servo occiso competit etiam actio legis Aquiliae pecuniariter, homine libero autem occiso sola accusatio criminalis de caede, sic etiam in liberis raptis. Lege et superius thema.

2) graviter coercetur] Plus, quam solus raptor: hic enim et rapuit ingenuum, et inclusit, et verberavit.

VII. Idem. Et magistratus 1), qui provocantem necat vel verberat 2), vel collaria ei apponit, et qui legatos vel oratores, vel assessores pulsaverit, vel iniuria affecerit.

1) et magistratus] Tenetur lege de vi publica.

Hagiotheod. In toto hoc cap. et personis, quae eo continentur, ponere, arma intercessisse, et ideo publicum bellum et publicam vim, non solum non admittendum et haud probabile est, sed etiam prorsus stultum. Itaque non propter arma hoc loco vis publica admittitur, et leges Iuliae de vi publica locum habent, sed propterea quod vis, quae hoc loco significatur, licet sine armis fiat, vel a personis publicis, quae officium quoddam vel munus publicum sustinent, fit, vel adversus eiusmodi personas, ut in cap. 1. adnotavimus. In magistratu, qui provocantem verberat, vel aliter male eum tractat, unum contingit, scilicet, ut homo communis et privatus id patiatu ab homine munus publicum exercente. Idem contingit et in eo, qui praetextu exactionis vectigalium a fisco ei commissae novum vectigal exigit, ut cap. 11. them. ult. in fine. In eo autem, qui legatos vel oratores, vel assessores pulsavit, alterum contingit, scilicet ut homo munus vel officium publicum gerens vim a privato patiatu. Collige igitur bene et manifeste, sicut in cap. 1. dixi, vim publicam non solum fieri cum armis, sed etiam sine armis, si is, qui vim patitur, officium aliquod sustineat, vel ab eiusmodi homine vis iniuria inferatur. Lege et cap. 10. Nota et hoc, magistratus et eos, qui quaecunque officium vel munus sustinent, si iure huius officii vim iniustam aut metum alicui intulerint, et actione quod metus causa conveniri, ut lib. 10. tit. 2. cap. 2. 3. 4. et lege de vi publica, ut hoc cap.

2) qui provocantem necat vel verberat] Quare lib. 9. tit. 1. cap. 23. them. 3.

VIII. Marcian. Et qui vincit vel impedit reum 1), quo minus constituto tempore Romae adsit 2).

1) reum] Accusatum a se.

2) quominus constituto tempore Romae adsit] Si alium, quam actorem dixeris obstitisse reo coacta turba, et eum vi retinuisse, dabitur vim passo in eum, qui vim facit cum armis, crimen de vi publica. Sed si eum, qui agebat adversus illum de vi publica, dixeris vim fecisse, non dabitur facultas reo referendi criminis, ut cap. 5. tit. 33. sed accusatus potest accusatorem exceptione repellere, ut lib. 7. tit. 15. cap. 5. At melior est prior species: ut si Petrus promiserit Titio intra dies viginti Romae sisti, et detentus fuerit ab aliquo vi cum armis, habebit in eum, qui detinuit vi, [accusationem ex lege].

IX. Paul. Armati sunt, qui ferunt quodcunque nocere potest.

e) Sic lego. Fabr. κεφ. f) καὶ addit Cod. 1350. quod deest apud Fabr. g) Fabr. δ αὐτός semper. i) Sic legendum. . μῆ. i) Sic Cod. 1350. Fabr. κεφ. θ'. k) Fabr. addit verba κατηγορίαν ἐκ νόμου, quae desunt in Cod. 1350. . 9. D. h. t. legitur in Syn. p. 479. ubi est cap. 8. h. i.



L. 10. pr. *l.* Οὐλπ. Καὶ ὁ ποιήσας κατὰ δόλον, μὴ ἀσφα-
 λῶς χρηματίζεσθαι τὰ δικαστήρια, ἢ τὸν δικαστὴν παρὰ
 τὸ δέον ψηφισάσθαι, καὶ ὁ ἄρχων παρὰ τὸ ἐπιτε-
 τραμμένον ψηφιδόμενος, ἢ ἐπιτρέπων, ἢ ποιῶν, καὶ
 ὁ παρασκευάσας ἀδίκως, ἄκοντῶν τινὰ θεῖον ἢ χρη-
 ματα ἐπαγγελλασθαι δημοσίᾳ ἢ ἰδίᾳ, καὶ ὁ μετὰ
 ἀκόντιον κατὰ δόλον εὐρισκόμενος ἐν συνόδῳ, ἢ
 ἐνθά δημοσίον κινεῖται δικαστήριον. χάριν θήρας
 ἀνθρώπους ἔχειν ἐφεῖται.

καὶ ὁ ποιήσας κατὰ δόλον μὴ ἀσφαλῶς χρη-
 ματίζεσθαι τὰ δικαστήρια] Οὗτοι οὐκ ἔτι δημεύονται
 καὶ περιορίζονται, ἀλλ' ἐξαορδινάριως ὀφικίω τοῦ δικαστοῦ
 τιμωροῦνται. [Sch. t. VII. 444.]

† Ὁ διὰ τοῦτο μείνας ἀτιμωρητός.

παρὰ τὸ ἐπιτετραμμένον] Πλέον, ἢ ἐπιτέτραπται
 αὐτῷ. [Sch. u. VII. 444.]

ψηφιδόμενος] Βιαιῶς ἐπὶ τῶν ἐγκληματικῶν· ἐπὶ γὰρ
 τῶν χρηματικῶν ἰμφοκίω κατέχεται, ὡς βιβ. ζ'. tit. ε'.
 [Sch. x. VII. 444.]

† Ἀδίκως.

δημόσιον] Ἦγουν κοινόν· οὐδὲ γὰρ ἐγκληματικόν φησὶν
 ὧδε. [Sch. y. VII. 444.]

§. 1. Κατέχεται καὶ ὁ συγκαλεσάμενος ἀνθρώπους καὶ
 βίαν ποιήσας εἰς τὸ πληγῆναι τινὰ, κἂν μηδεὶς ἀπο-
 θάνῃ.

κατέχεται] Τῷ Ἰουλίῳ δὲ βί πούβλικα νόμος. [Sch. z.
 VII. 444.]

§. 2. Ἡ^m) καταδικη τοῦ περὶ βίας δημοσίαςⁿ) ἐγ-
 κλήματος ἢ εἰς μέταλλον διηνεκῆς ἐξορία ἐστίν.

ἢ καταδικη τοῦ περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήμα-
 τος] Κυρίως. Ἡ καταδικη τοῦ de vi publica aquae et
 ignis interdictionis^o) ἐστίν. σημειώσαι, ὅτι αἰεὶ ἐπὶ τῶν ἐγκλη-
 μάτων τῆ ποιότητι τοῦ ἐγκλήματος προσέχοντες, καὶ ἐκείθεν
 ὀρίζομεν τὴν δήμευσιν, οὐ μὴν τῆ ἐπαγομένη ἐξορία. Ζῆται
 καὶ βιβ. λε'. tit. δ'. κεφ. τελευτ. [Sch. a. VII. 444.]

ἢ εἰς μέταλλον διηνεκῆς ἐξορία ἐστίν] Ἡ ἔπειτα
 καὶ ἢ εἰς τέλειον δήμευσις· δούλος γὰρ γίνεται τῆς τιμωρίας.
 [Sch. b. VII. 445.]

L. 11. pr. *l.* Πανλ. ρ) Οἱ μεθ' ὀπλων ἐπιόντες καὶ πορ-
 D. eod. θοῦντες ἀλλοτρίους οἴκους ἢ ἀγροὺς εἰς κεφαλὴν
 τιμωροῦνται.

§. 1. Ἀκόντιον^q) λέγεται πᾶν τὸ βλάψαι τινὰ δυνά-
 μενον.

§. 2. Ὁ δὲ πρὸς οἰκείαν ἀσφάλειαν ἀκόντιον ἐπιφερό-
 μενος, οὐ δοκεῖ διὰ τὸ φονεῦσαι ἐπιφέρεισθαι.

L. 12. Καὶ ὁ καινὸν τέλος ἀπαιτῶν τῷ περὶ βίας δη-
 D. eod. μοσίας ἐγκλήματι κατέχεται.

οἱ μεθ' ὀπλων ἐπιόντες] Ἐάν τις ἀλλοτρίους οἴκους
 ἢ κώμας γυμνώσῃ ἢ συγκλάσῃ, ἢ καταπολεμήσῃ, ἢ ἐν θορύβῳ
 καὶ ταραχῇ ποιῆσῃ τίποτε μετὰ ὀπλων, κεφαλικῶς κολάζεται.
 τῆ δέ^r) τῶν ὀπλων προσηγορία ἀπαντα περιέχεται, δι' ὧν
 ἀνθρώποι δυνάμει βλάπτεσθαι. Ζῆται tit. να'. κεφ. β'. καὶ ιβ'.
 [Sch. c. VII. 445.]

ἀκόντιον λέγεται] Ζῆται βιβ. β'. tit. β'. κεφ. σλγ'.
 θεμ. β'. [Sch. d. VII. 445.]

οὐ δοκεῖ διὰ τὸ φονεῦσαι ἐπιφέρεισθαι] † Καὶ
 διὰ τοῦτο ἀτιμωρητός ἐστίν.

καὶ ὁ καινὸν τέλος ἀπαιτῶν] Ζῆται βιβ. νς'. tit. δ'.
 κεφ. ιγ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. μς'. κεφ. α'. θεμ. β'. Ζῆται
 καὶ βιβ. νς'. tit. α'. κεφ. η'. θ'. θεμ. ε'. σημειώσαι τοῦτο

m) L. 10. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 510. his verbis: ἔστι δὲ καὶ ἡ καταδικη αὐτῆς ἢ εἰς μέταλλον διηνεκῆς ἐξορία.
 Ut in textu, legitur in Syn. p. 124. ubi est cap. 10. h. t. n) Sic legendum cum Syn. Fabr. δημοσίον. o) Mālim
 interdictionis. p) L. 11. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. ubi est pars cap. 10. h. t. et apud Blast. in Synt. lit. A. cap. 12.
 (apud Bevereg. l. 1. p. 30.). q) L. 11. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 470. ubi efficiunt cap. 10. h. t. r) δὲ, quod habet
 Cod. 1350. deest apud Fabr.

X. Ulp. Et qui dolo facit, ne tuto exercentur
 iudicia¹), vel iudex uti oportet iudicet, et magistra-
 tus, qui ultra quam ei permissum sit²), decernit³),
 vel imperat, vel facit, vel qui id egerit inique, ut
 invitatus quis spectaculum vel pecunias polliceatur pu-
 blice vel privatim: et qui cum telo dolo inventus in
 concione fuerit, vel ubi publicum⁴) exercetur iudi-
 cium. Venationis gratia homines habere licet.

1) et qui dolo facit, ne tuto exercentur
 iudicia] Hi iam non deportantur bonis publicatis,
 sed extra ordinem officio iudicis coercentur.

Et propterea impunitus mansit.

2) ultra quam ei permissum sit] Ultra quam
 ei concessum sit.

3) decernit] Vi in criminalibus causis: nam in
 pecuniariis in factum tenetur, ut lib. 7. tit. 5.

Inique.

4) publicum] Id est, commune: neque enim cri-
 minale hoc loco dicit.

Tenetur⁵) et qui convocaverit homines et vim
 fecerit, quo quis verberaretur, etsi nullus mortuus
 fuerit.

5) tenetur] Lege Iulia de vi publica.

Condemnatio criminis de vi publica¹) est in
 metallum perpetua relegatio²).

1) condemnatio criminis de vi publica] Cyrilli.
 Condemnatio criminis de vi publica est aquae
 et ignis interdictio. Nota, semper in criminibus qua-
 litatem criminis spectandam esse, et hinc definire nos
 publicationem, non relegationem. Quaere et lib. 35. tit. 4.
 cap. ult.

2) est in metallum perpetua relegatio] Quam
 sequitur et publicatio omnium bonorum, quia fit
 servus poenae.

XI. Paul. Qui cum armis veniunt¹) et expugnant
 alienas domos vel agros, capite puniuntur.

Telum dicitur²) omne, quod nocere cuiquam
 potest.

Qui vero suae tuitionis causa telum gerit, non
 videtur occidendi causa gerere³).

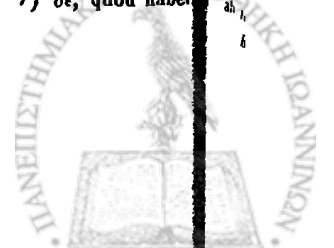
Et qui novum vectigal exigit⁴), crimine de vi
 publica tenetur.

1) qui cum armis veniunt] Si quis alienas
 aedes aut villas expilaverit, vel effregerit, vel expugna-
 verit, vel in turba aut tumultu fecerit aliquid cum ar-
 mis, capite punitur. Armorum autem appellatione omnia
 continentur, quibus hominibus potest noceri. Quaere
 tit. 51. cap. 2. et 12.

2) telum dicitur] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 233.
 them. 2.

3) non videtur occidendi causa gerere] Et
 ideo non punitur.

4) et qui novum vectigal exigit] Quaere
 lib. 56. tit. 4. cap. 13. et huius libri tit. 46. cap. 1.
 them. 2. Quaere et lib. 56. tit. 1. cap. 8. 9. them. 6.



ἀναγκαιότατον ὄν εἰς τὸν ὑπεραπατητῶν πράκτορα^{α)}, ὅτι ὁ καινὸν τέλος ἀπατητῶν τῶ περι βίας δημοσίας^{β)} ἐγκλήματι κατέχεται. [Sch. e. VII. 445.]

ιβ'. Μαρκ. α) 'Ο^ν καταδικασθεὶς τῶ περι βίας ιδιωτικῆς νόμῳ, καὶ εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας δημεύεται, καὶ οὔτε συγκλητικὸς ἢ ἄρχων γίνεται, ἢ ἄλλην μετέχεται τιμῆν^{γγ)}.

ὁ καταδικασθεὶς τῶ περι βίας ιδιωτικῆς νόμῳ] * Ὁ τῶ δὲ βί πριβάτα καταδικασθεὶς καὶ εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ μέρος δημεύεται, καὶ οὔτε συγκλητικὸς γίνεται, οὔτε βουλευτὴς, οὔτε ἄλλην τινα πράξαι δύναται τιμῆν, ἢ καθισθῆναι ἐν τῇ τῶν βουλευτῶν τάξει, οὔτε δικαστὴς· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πῶσης τιμῆς εἴργεται ὡς ἄτιμος. τῇ αὐτῇ δὲ τιμωρία καὶ ἐκείνοι κατέχονται οἱ ἐναγόμενοι εἰς τὴν τοῦτου τοῦ νόμου τιμωρίαν, καὶ εἰ τις ἀπὸ ναυαγίου κατὰ δόλον κακὸν ἀρπάσει τίποτε. ἀλλὰ ταῦτα ὁ νόμος εἶπεν· αἱ δὲ διατάξεις τοῦ ἀρπάζοντος τίποτε ἀπὸ ναυαγίου ἔξτρα ὀρδινεμ λέγουσιν κολάζεσθαι.

ιδιωτικῆς] Ἄοπλου, ἥτις καὶ αὐτῇ^{δ)} παρὰ παντὸς ἀνέχεται. [Sch. f. VII. 445.]

καὶ εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας δημεύεται] Σημειώσαι, ὅτι τὸ δὲ βί πριβάτα εἰς τὸ τρίτον δημεύεται, καὶ ὅτι ὁ ἐριπεσὼν αὐτῶ οὔτε ἄρχων, οὔτε συγκλητικὸς^{ε)} γίνεται, οὔτε ἄλλην μετέχεται τιμῆν. τὸ δὲ^{ς)} δὲ βί πούβλικα εἰς διηκενῆ ἔξορίαν τοῦ μετάλλου καταδικάζει, ὡς κεφ. ι'. Θεμ. τελευτ. ἐπιτετα καὶ ἢ εἰς τέλειον δημεύσει. [Sch. g. VII. 445.]

ιγ'. Σκαεβ. Καὶ ὁ συγκαλεσάμενος ἀνθρώπους αὐ τῦπας^{ζ)} τινά, εἰ μὴ ἀπέθανεν ἀνθρώπος.

καὶ ὁ συγκαλεσάμενος ἀνθρώπους] * Τούτῳ τῶ μῶ κατέχεται καὶ ὁ συγκαλεσάμενος ἀνθρώπους ἐπὶ τῶ μαγαθῆναι, καὶ βίαν ποιήσας, καὶ ἐὰν φόνος μὴ ἡμαρτήθη. διαφορομεθα, πότερον ἐλευθέρους ἢ δούλους συναγαγεν· δὲ διαφορομεθα, πότερον ἰδίου ἢ ἀλλοτρίους ἐπὶ τῶ ποιῆσαι βίαν συγκαλέσατο. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ παρ' αὐτοῦ συγκαληντες τῶ αὐτῶ νόμῳ κατέχονται. εἰ^{η)} δὲ μὴ συνεκλήθησαν, μὴδὲ ἐξωθήθη τις, ἀδικίως δὲ ὅμως ἐξ ἀλλοτρίων πρῶάτων ἀφῆρηθη τίποτε, τούτῳ τῶ νόμῳ κατέχεται ὁ τοῦτο ποιηκῶς.

Καὶ βίαν ποιήσας ἐπὶ τῶ μασιγωθῆναι. [Sch. h. VII. 445.] εἰ μὴ ἀπέθανεν ἀνθρώπος] † Τότε γὰρ τῶ περι του ἐνέχεται.

ιδ'. Μαρκ. β) Καὶ οὐ διαφορομεθα, εἴτε ἐλευθέρους, εἴτε δούλους συγκαλέσατο, καὶ ἰδίους ἢ ἀλλοτρίους.

Κατέχονται καὶ οἱ συκκληθέντες, καὶ οἱ ἀφαιρέμενοι ἀλλότρια πράγματα, κἂν μὴ συνεκλήθησαν ὠθήθησαν τινες.

ιε'. Παυλ. Καὶ οἱ ἐπέλευσιν ποιούμενοι εἰς^{θ)} τὸ παραστήναι τινα δικαστηρίῳ, καὶ ὁ βασανίζων ἴλον ἀλλότριον.

Κάλλιον δὲ ἐστί, τὴν περι ὕβρεως ἀγωγὴν ὡς ῥιωτέραν κινεῖν.

καὶ οἱ ἐπέλευσιν ποιούμενοι] * Τὸ περι βίας τικῆς ἐγκλήμα ἀμαρτάνεται, ἐὰν τις ἐσθονὸν ἢ συνδρομῆν ἴσαι λέγωνται ἐπὶ τῶ μὴ παραστήναι τινα εἰς δικαστηρίον. † Ζῆρει βιβ. ζ. tit. ιε'. κεφ. ε'.

καὶ ὁ βασανίζων δοῦλον ἀλλότριον] Ἐξ τις κῶνον ἐρώτησιν δι' ἑαυτοῦ ποιῆσεται κατὰ τῶν οἰκετῶν

Nota hoc valde necessarium in exactorem, qui super-exigit, eum, qui novum vectigal exigit, crimine de vi publica teneri.

XII. Marcian. Damnati lege de vi privata¹⁾ L. 1. pr. tertia pars bonorum publicatur²⁾, et nec Senator, nec magistratus fit, aliumve honorem capit. 7.

1) damnati lege de vi privata] De vi privata damnati tertia pars bonorum publicatur, et nec Senator fit, nec decurio, neque ullum honorem capere potest, vel in ordine Decurionum sedere, nec index esse: et in summa ab omni honore arcetur ut infamis. Eadem poena et illi tenentur, qui in poenam huius legis conveniunt, et si quis ex naufragio dolo malo aliquid diriperit. Sed haec lex dixit: constitutiones autem eos, qui quid ex naufragio rapiunt, extra ordinem coerceri volunt.

privata] Id est, quae sine armis fit, de qua omnes agunt.

2) tertia pars bonorum publicatur] Nota, ex causa criminis de vi privata tertiam bonorum partem publicari, et eum, qui in id incidit, nec magistratum, nec Senatorem fieri, neque alium honorem adipisci. Ex crimine autem de vi publica condemnatio fit in perpetuam relegationem metalli, ut cap. 10. them. ult. quam sequitur publicatio omnium bonorum.

XIII. Scaev. Et qui convocatis hominibus¹⁾ verberat aliquem, si nemo periiit²⁾. L. 2. D. eod.

1) et qui convocatis hominibus] Hac lege tenetur et qui convocatis hominibus vim fecerit, quo quis verberetur, si caedes non sit admissa. Neque interest, liberos an servos coegerit: nec refert, suos an alienos ad vim faciendam convocaverit. Etiam hi, qui ab eo convocati sunt, eadem lege tenentur. Sed si nulli convocati, nullique pulsaati sint, per iniuriam tamen ex bonis alienis quid ablatum sit, hac lege tenetur, qui id fecerit.

Et vim fecerit, quo quis verberetur.

2) si nemo periiit] Tunc enim caedis nomine tenetur.

XIV. Marc. Et nihil interest, liberos an servos convocaverit, et suos an alienos. L. 3. pr. D. eod.

Tenentur etiam qui convocati sunt, et qui auferunt res alienas, etiamsi nulli convocati pulsative sint. §. 1. 2.

XV. Paul. Et qui concursum faciunt¹⁾, ut ne quis adsit iudicio, et qui torquet servum alienum²⁾. L. 4. pr. D. eod.

Melius vero est, actionem iniuriarum quasi moderatorem intendere³⁾. §. 1.

1) et qui concursum faciunt] Crimen de vi privata committitur, cum coetum quidam aut concursum fecisse dicuntur, quominus quis in iudicio praesto esset.

Quaere lib. 7. tit. 15. cap. 5.

2) et qui torquet servum alienum] Si quis quaestionem per se habuerit de servis eius, qui adulter

α) Sic Fabr. Tischendorfius memorat, in Cod. 1350. scriptum videri εἰς τὸ ὑπεραπ. πράκτορας. Malim legere εἰς τοὺς ἀπατητῶν πράκτορας, uti et Cuiacius vertit. β) Lego δημοσίας, ut et Cuiacius vertit. Fabr. δημοσίω. γ) In R. Cod. 1350. legitur: βι. μη. τῶν διγ. τ. ζ. δ) L. 1. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. ubi est cap. 11. h. t. et in k. ad Basil. XXI. 2. cap. 13. (Fabr. II. 628. Heimb. II. 447.). ε) Syn. νομῆν. Leuncl. τιμῆν. ς) Fabr. αὐτῆ. Sic lego. Fabr. συγκλητὸς (sic). ζ) δὲ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. η) Sic Cod. 1350. Fabr. τύπτων. α) Inde ἢ δὲ μὴ συνεκλήθησαν haec efficiunt schol. i. VII. 445. β) Lege Μακ. i. e. Macer. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ. Basil. T. V.



τοῦ λεγομένου μοιχοῦ, τῷ περὶ βίας ἰδιωτικῆς νόμου περι-
πίπτει, καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Λαβέων μᾶλλον τῷ μεμετη-
μένῳ ἐδικτῷ τὸν πραιτώρα κεχηρησθαι τῷ περὶ ὑβρεως. [Sch. k.
VII. 445.]

κινεῖν] † Τοῦ δούλου τὸν δεσπότην.

L. 5. ις'. Οὐλπ. Καὶ ὁ μετὰ πλήθους χωρὶς ὄπλων
D. XLVIII. ἔξωθῶν ἀγροῦ τινα.

καὶ ὁ μετὰ πλήθους] * Ἐάν τις ἀπωθήσεται τινα
τοῦ ἰδίου ἀγροῦ, συγκαλεσάμενος ἀσπλους, τῷ δὲ βί περιβάτα
κατέχεται.

L. 6. ιζ'. Μοδεστ. Καὶ οἱ συνερχόμενοι ἀναιδῶς εἰς
D. eod. ἄλλοτριαν δίκην, ἐφ' ᾧ κοινὰ ποιήσασθαι τὰ ἀπὸ
καταδίκης.

καὶ οἱ συνερχόμενοι ἀναιδῶς εἰς ἄλλοτριαν
δίκην] * Οἱ ἀναισχύτως συνιόντες ἐν δίκῃ ἄλλοτρία, ὡς ἂν
τὸ ἐκ τῆς καταδίκης συναγόμενον κέρδος αὐτῶν γένηται, τῷ
δὲ βί περιβάτα κατέχονται.

L. 7. ιη'. Καλλιστρ. d) Καὶ ὁ χωρὶς ἄρχοντος ἐπιβάς e)
D. eod. προπετῶς τοῖς πράγμασι τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ
χρέους.

καὶ ὁ χωρὶς ἄρχοντος] * Οἱ δανεισταὶ τοὺς ἰδίους
χρεώστας ἐνοχλοῦντες διὰ τῶν δικαστηρίων^{ee)} ὀφείλουσι ἀπαι-
τεῖν, ὅπερ νομίζουσι ἑαυτοὺς χρεωστεισθαι. ἐπεὶ ἂν ἐπεξέλ-
θωσι πραγματῶν τοῦ ἰδίου χρεώστου, μηδενὸς ἄρχοντος αὐτοῖς
τοῦτο ἐπιτρέψαντος, ὁ θεῖος Μάρκος ἀπεφῆνατο^{f)}. τῆς δὲ
ἀποφάσεως αὐτὰ ταῦτα εἰσι. Βέλτιον ἔστιν, ἵνα, εἰ νομίζεις
ἔχειν τινὰς ἀπαιτήσεις, τοῖς ἀρμοσούσαις ἀγωγαῖς χρῆση περὶ
αὐτῶν. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τὸν ἐναγκάμενον ἐν νομῇ χρῆ διαμε-
νειν, σὲ δὲ ὡς ἄκτορα ἐνάγκην. καὶ ὅποτε Μαρκανὸς εἶπεν,
οὐ οὐδεμίαν βίαν ἐποίησεν, ὁ βασιλεὺς εἶπεν· Σὺ μόνον
νομίζεις βίαν εἶναι, ὅτε οἱ ἄνθρωποι πλήττονται; βία δὲ ἐστὶ
καὶ τότε, ἤνκα τις ὅπερ νομίζεις ἑαυτῷ ἐποφείλεσθαι, μηδὲ
διὰ δικαστηρίου^{g)} ἀπαιτεῖ. καὶ οὐ νομίζω συμπεριεῖν οὔτε
τῇ αἰδοῦ αὐτῇ, οὔτε τῇ ἀξίᾳ, οὔτε τῇ εὐγενείᾳ σου, ποιῆσαι
τιποτε παρὰ τὸν νόμον. εἰ τις τοιγαροῦν ἀποδεχθεῖ μοι
τὸ οἰονδήποτε πρᾶγμα τοῦ ἰδίου χρεώστου μὴ παρ' αὐτοῦ
δοθέν αὐτῷ χωρὶς δικαστηρίου^{h)} τινὸς νεμηθῆναι προπετῶς,
οὗτος ὡς ἑαυτῷ δικαιοδοτήσας ἐν τούτῳ τῷ πράγματι οὐχ ἔξει
τὸ τοῦ δανειστοῦ δίκαιον, τουτέστιν, ἐκπεσεῖται τῆς ἀγωγῆς,
ἣν εἶχεν. ἔαν δὲ ὁ δανειστής χωρὶς αὐθεντίας καὶ ψήφου
δικαστικῆς πρᾶγμα τοῦ χρεώστου αὐτοῦ λάβῃ καὶ κατάσχῃ,
τῷ Ἰουλιῷ νόμῳ κατέχεται, καὶ εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας δη-
μεύεται, καὶ ἀτιμοῦται.

Ζῆτει κεφ. κδ'. καὶ βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. ια'. θεμ. τελευτ.
καὶ κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. ε'. θεμ. γ'.ⁱ⁾ καὶ βιβ. ν'.
τιτ. γ'. κεφ. νδ'. νε. νζ'. καὶ τοῦ παρόντος ζ'. βιβ. τιτ. ιζ'.
κεφ. β'. θεμ. δ. καὶ ι'.

L. 8. ιθ'. Μοδεστ. h) Καὶ δημεύεται εἰς τὸ τρίτον τῆς
D. eod. οὐσίας, καὶ ἀτιμοῦται.

L. 1. κ'. Διὰ τὸ χρέος τοῦ ἀνδρὸς ἢ διὰ πολιτικὸν
C. IX. 12. λειτούργημα τὰ πρᾶγματα τῆς γυναικὸς οὔτινες εἰς
ἐνέχυρον λαμβάνουσι, βίαν ἀμαρτάνειν δοκοῦσιν.

διὰ τὸ χρέος τοῦ ἀνδρὸς] Θεοδ. Ὁ λαμβάνων γυ-
ναικὸς πρᾶγματα ὑπὲρ χρέους ἢ λειτουργίας τοῦ ἀνδρὸς, τῷ
Ἰουλιῷ δὲ βί περιβάτα ἐνέχεται ὡς ποιῶν βίαν. μέμνησο τῆς
α'. β'. καὶ γ'. διαιτ. τοῦ β'. τιτ. τοῦ δ'. βιβ. καὶ ἀνάγνωθι
τὴν θ'. διάταξιν τοῦ μδ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. m.
VII. 445.]

Θαλελαίου. Ἐάν διὰ χρέος τοῦ ἀνδρὸς ἢ διὰ λειτούργημα
τὰ πρᾶγματα τῆς γυναικὸς λαμβανώσι τινες, κατέχονται τῷ
Ἰουλιῷ δὲ βί πούβλικα. ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας, ὡς ἐν τῷ
Βασιλικῷ. [Sch. m. VII. 445. sq.]

ἢ διὰ πολιτικὸν λειτούργημα] Ζῆτει βιβ. λ'.
κεφ. πα'. οζ'. καὶ βιβ. κδ'. τιτ. δ'. κεφ. α'. β'. γ'. δ'. [Sch. n.
VII. 446.]

d) L. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. ubi est cap. 12. h. t. et apud Harm. III. 5. §. 64. e) ἐπιβάς Syn. omisit. Loco
huius vocis est lacuna. ee) Puto legendum δικαστῶν, per iudices. f) Supple αὐτοῦς τοῦ χρέους ἐκπίπτειν. g) Puto
legendum δικαστοῦ. h) Legendum δικαστοῦ. i) Hactenus haec habet schol. I. Fabr. VII. 445. Reliqua habet Cod. 1350.
k) L. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 124. ubi est pars cap. 12. h. t. et apud Harm. III. 5. §. 64.

dicebatur, in legem de vi privata incidit, et ideo Labeo
ait magis moderato edicto Praetorem uti de iniuriis.

3) intendere] Dominum servi.

XVI. Ulp. Et qui cum multitudine¹⁾ sine armis
deicit aliquem fundo.

1) et qui cum multitudine] Si quis aliquem
deiecit ex agro suo hominibus congregatis sine armis,
de vi privata tenetur.

XVII. Modest. Et qui improbe coeunt in alie-
nam litem¹⁾ in hoc, ut communicent ex condemna-
tione redacta.

1) et qui improbe coeunt in alienam litem] Qui improbe
coeunt in alienam litem, ut lucrum ex
condemnatione redactum sibi habeant, de vi privata
tenentur.

XVIII. Callistr. Et qui sine magistratu¹⁾ in-
vadit temere res debitoris, debitum amittit.

1) et qui sine magistratu] Creditores, si ad-
versus debitores suos agunt, per iudicia id, quod de-
beri sibi putant, repossere debent. Alioquin si in rem
debitoris sui intraverint, id nullo magistratu concedente,
Divus Marcus decrevit, [eos ius crediti non habere].
Verba decreti haec sunt: *Melius est, ut, si quas putes
te habere petitiones, actionibus competentibus de his
utaris. Interim reus in possessione debet morari, tu ut
petitor agere debes. Et cum Marcianus diceret, se nul-
lam vim fecisse, Imperator dixit: Tu vim putas esse
solum, si homines vulnerentur? Vis est et tunc, quoties
quis id, quod deberi sibi putat, non per iudicium re-
poscit. Et non puto nec verecundiae, nec dignitati tuae
convenire, nec nobilitati, quidquam contra legem facere.*
*Quisquis igitur probatus mihi fuerit rem ullam debitoris
sui non ab ipso sibi datam sine ullo iudicio temere pos-
sidere, is, cum sibi ipse in eam rem ius dixerit, ius cre-
ditoris non habebit, hoc est, actionem amittet, quam
habuit. Sed si creditor sine auctoritate et decreto iu-
diciali rem debitoris sui occupaverit et detineat, lege
Iulia tenetur, et tertia parte bonorum multatur, et in-
famis fit.*

Quaere cap. 24. et lib. 10. tit. 2. cap. 11. them. ult.
et cap. 12. et lib. 9. tit. 3. cap. 6. them. 3. et lib. 50.
tit. 3. cap. 54. 55. 57. et huius 60. libri tit. 17. cap. 2.
them. 4. et 10.

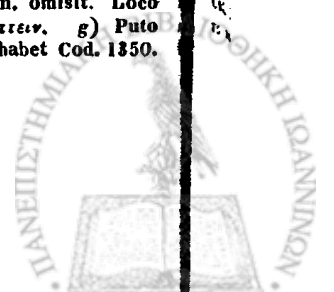
XIX. Modest. Et publicatur tertia pars bono-
rum, et infamis fit.

XX. Ob debitum viri¹⁾ vel civile munus²⁾ res
uxoris qui pignori capiunt³⁾, vim committere vi-
dentur.

1) ob debitum viri] Theod. Qui capit res uxoris
pro debito vel munere viri, lege Julia de vi privata
tenetur quasi vim faciens. Memineris const. 1. 2. et 3.
tit. 2. lib. 4. et lege const. 9. tit. 49. huius 9. libri.

Thalelaei. Si ob debitum viri vel munus res uxoris
quidam capiant, tenentur lege Julia de vi privata.
Habet autem τὸ κατὰ πόδας, ut est in Basilico.

2) vel civile munus] Quaere lib. 30. cap. 81. 77.
et lib. 24. tit. 4. cap. 1. 2. 3. 4.



† Σιτωνίαν ἢ ἵπποτροφίαν.

τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς οὔτινες εἰς ἐνέχυρον λαμβάνουσι] Ὅτι οὐ κατέχονται, δῆλον ἐξ ὧν εἰρηται σοι ἐν τῷ δ. τιτ. τουτέστιν¹⁾, ὁ βουλόμενος, μίτε ἀνδρα ὑπὲρ γυναικὸς, μίτε γυναικα ὑπὲρ ἀνδρὸς κατέχευθαι. τὰ δὲ capiunt μὴ εἴπης οὕτως, ὅτι ἐὰν γυναῖκες δεδώκασιν²⁾, ἀλλ' οἱ ἄλλοι εἰληφασί τὰ πράγματα. [Sch. o. VII. 446.]

κα'. Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ὑποπεσῶν τῷ νομίμῳ τῷ περὶ βίας ἰδιωτικῆς εἰς τρίτον δημευθῆ, δύναται ὁ ἐπιτροπευθεὶς παρ' αὐτοῦ κινήσαι κατὰ τοῦ δημοσίου εἰς τὸ τρίτον μέρος τὴν περὶ ἐπιτροπῆς ἀγωγήν.

ἐὰν ὁ ἐπίτροπος] Θεοδ.³⁾ Εἰς ὅσον δημεύεται ὁ ἐπίτροπος, εἰς τοσοῦτον κινεῖ ὁ πούπυλλος τὴν τουτέλαε κατὰ τοῦ φύσκου περὶ τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ πραγμάτων. ὅμοιον φησὶν⁴⁾ ἢ ε. διατάξις τοῦ μθ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὁ Ἰούλιος δὲ βί περιβῆτα τὸ τρίτον μέρος δημεύει τῆς οὐσίας τοῦ κατακριθέντος ἐπ' αὐτῷ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δεπορτατεύει, ὡς φησὶν ἢ ζ'. διατάξις τοῦ παρόντος τιτ. ἰστίον δὲ, ὅτι φησὶν ἢ ζ. καὶ ἢ η'. διατάξις τοῦ παρόντος τιτ. καὶ ἢ α'. διατάξις τοῦ ἐξῆς γ'. τιτ. ὡς δ' ρ) Ἰούλιος δὲ βί πούβλικα κεφαλικὴν ἱμοφίαν ἐπάγει. [Sch. p. VII. 446.]

* Θαλελαίου ς). Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ὑποπεσῶν τῷ Ἰουλίῳ βί περιβῆτα εἰς τρίτον δημευθῆ, δύναται ὁ ἐπιτροπευθεὶς παρ' αὐτοῦ κινήσαι εἰς τὸ τρίτον μέρος κατὰ τοῦ φύσκου τὴν οὐτέλαε. οὕτως κεῖται καὶ ἐν τῷ Βασιλικῷ.

κβ'. Ἐὰν ὁ πενθερὸς θαρρῆ, ὅτι ἀποδείκνυσιν, ἢς ἡρπάγη ἢ νύμφη αὐτοῦ, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐνελεύσθη, δύναται κινήσαι τὸν νόμον τὸν περὶ βίας.

ἐὰν ὁ πενθερὸς θαρρῆ] Θεοδώρ. Νύμφης ἀρπαξίνης, γυμνάξις ὁ πενθερὸς τὸ δὲ βί πούβλικα. ἀναγνώθι ρ α. διατ. τοῦ ἐξῆς γ'. τιτ. [Sch. q. VII. 446.]

Ἐπεξούσιον ἔχων τὸν υἱόν, ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ, εἰ μὴ οὕτως τῆς, τῷ ε. κεφ. τοῦ νβ'. τιτ. [Sch. q. VII. 446.]

* Τὰ κατὰ πόδας ἔχει οὕτως· Ἐὰν θαρρήσης τὴν μηστὴν ἢ υἱοῦ ἀρπαγεῖσθαι εἶναι ἢ τὸν υἱὸν τὸν σὸν ἐγκλεισθέντα, ἢ εἰσθῆναι κινήσαι τῷ τῷ Ἰουλίῳ δὲ βί κατηγορίαν ἐὰν τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας οὐ κωλυθῆσθαι.

ὅτι ἡρπάγη ἢ νύμφη αὐτοῦ] Ζήτει κεφ. ε. θεμ. λευτ. καὶ προπαρτέλ. [Sch. r. VII. 446.]

δύναται κινήσαι τὸν νόμον τὸν περὶ βίας] Ἐπιτροπῶν τοῦ θεμ. ὁ Ἰούλιος δὲ βί πούβλικα χῶρον ἔχει. sh. s. VII. 446.]

κγ'. Ἐὰν τὴν τοῦ ἐγκλημάτος κατηγορίαν διὰ πράγματα τὰ παρὰ τοῦ δούλου ἀρπαγέντα κινήσῃ νομίμης, οὐ κατὰ τοῦ δεσπότητος, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ, ὅντινα τὸ δρῶμα ἡμαρτηκέναι θεματίσεις, ὅντινα ὀφείλεις κινήσαι. ἀλλ' ἐπειδὴ παρὰ Πέτρον ἢ αὐτὸν μάλιστα καταπονηθέντα διαβεβαίωσαι, ἢ ἀνθρώπων συναχθέντων τοῦτο ἐποίησεν, καὶ περὶ ἴπου ἐὰν ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ περὶ βίας ἰδιωτικῆς εὐθύνον προσηνεκτέον νομίμης, παρὰ τῷ ἄρχοντι ἢ ἐπαρχίας κινήσῃ, οὐκ ἀγνοοῦντι, κατὰ ποῖον ἴπον, τῶν ἐγκλημάτων ἀποδειχθέντων, τὸ πρῶγμα κινήσῃται ὀφείλει.

ἐὰν τὴν τοῦ ἐγκλημάτος κατηγορίαν] Θεοδώρου. ἀρπαξίνης βία πρῶγμα ὁ δούλος, οὐ κατέχειται ὁ δεσπότης αὐτοξυλία, ἀλλ' ἐκείνος εὐθύνεται τῷ Ἰουλίῳ δὲ βί πούβλικα. ες γ. ἐν τῷ γ'. βιβ. τιτ. μα'. διατ. δ. ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ε. τ. ε. ὅτι δούλου ἐγκληματικῶς ἐνεχομένου οὐκ ἐνάγεται ὁ ἴότης, δηλονότι εἰ μὴ εἰς τὸ παραστήσαι⁵⁾ αὐτὸν μόνον, ἢ τὴν β. διατ. τοῦ μθ'. τιτ. τοῦ εἰρημένου γ'. βιβ. ἦτοι δ. κεφ. ιε. σημείωσαι ὅν, ὅτι ἐγκλημα εἶπον⁶⁾. ὡς γὰρ γει ἢ δ. διατάξις τοῦ λγ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ.

Sitoniae vel equorum pascendorum.

3) res uxoris qui pignori capiunt] Non teneri eos, manifestum est ex his, quae dicta sunt tit. 4. id est, ubi traditur, nec virum pro uxore, neque uxorem pro viro teneri. Vocem autem capiunt non ita intellige, mulieres dedisse, sed alios res occupasse.

XXI. Si tutoris¹⁾, qui incidit in legem de vi privata, tertia pars bonorum publicata sit, potest is, cuius tutelam gessit, tutelae agere adversus fiscum pro tertia parte.

1) si tutoris] Theod. Pro qua parte tutoris bona publicantur, in tantum agit pupillus tutelae adversus fiscum de rebus ad se pertinentibus. Simile ait const. 5. tit. 49. huius 9. libri. Lex autem Iulia de vi privata publicat tertiam tantum partem bonorum condemnati: quin etiam deportat, ut ait const. 7. huius tit. Sciendum vero est, const. 6. et 8. huius tit. et const. 1. sequentis 13. tit. dici, legem Iuliam de vi publica capitalem poenam irrogare.

Thalelaei. Si tutoris, qui in legem Iuliam de vi privata incidit, tertia pars bonorum publicata sit, potest is, cuius tutelam gessit, tutelae adversus fiscum pro tertia parte agere. Sic etiam extat in Basilico.

XXII. Si socer confidit¹⁾ se probaturum, nurum suam raptam²⁾, et filium suum inclusum esse, potest agere lege de vi³⁾.

1) si socer confidit] Theodori. Nuru rapta socer exercet crimen de vi publica. Lege const. 1. sequentis 13. tit.

Qui filium habet in potestate, ne, si ita non dixeris, obstat cap. 5. tit. 52.

Τὸ κατὰ πόδας sic habet: Si confidis, sponsam filii raptam esse, vel filium tuum inclusum, instituere solenni more legis Iuliae de vi accusationem apud Praesidem provinciae non prohibeberis.

2) nurum suam raptam] Quaere cap. 5. them. ult. et antepenult.

3) potest agere lege de vi] In hac specie lex Iulia de vi publica locum habet.

XXIII. Si criminis accusationem¹⁾ propter res a servo raptas movendam putaveris, non contra dominum, sed contra eum, quem facinus commisisse proponis²⁾, hanc instituere debes³⁾. Sed quoniam a Petro etiam te verberibus afflictum affirmas⁴⁾, si hominibus coactis hoc fecit, de hoc etiam si ex lege de vi privata reum deferendum putaveris, apud Praesidem provinciae age, non ignorantem, quemadmodum criminibus probatis rem vindicari oporteat.

1) si criminis accusationem] Theodori. Si servus bona rapuerit vi, dominus eius non tenetur noxali, sed ille tenetur lege Iulia de vi publica. Didicisti enim in lib. 3. tit. 41. const. 4. sive lib. 60. tit. 5. const. 5. servo crimini obnoxio, non conveniri dominum, videlicet nisi ut ipsum exhibeat, secundum const. 2. tit. 48. dicti libri 3. sive tit. 4. cap. 15. Nota igitur, me de crimine loqui. Ut enim subicit const. 4. tit. 33. huius libri 9. si servus rem rapuerit sine vi, dominus eius tenetur noxali

1) Hoc verbo lacuna, quae et in Cod. 1350. reperitur, expletur secunda manu. 2) Fabr. δεδώκασι. 3) Hoc in 1350. secunda manu additur. Deest apud Fabr. 4) Fabr. φησι. 5) δ deest apud Fabr. 6) Cod. 1350. θᾶ. 7) Est κατὰ πόδας constitutionis. 8) Sic lege. Fabr. περιστήρην. 9) εἶπον Cod. 1350. Fabr. εἶπεν.



ἐὰν ἤρπασε μὲν πρῶγμα ὁ δὲ οἰκέτης, οὐ κατὰ βίαν δέ, κατέχεται νοξαλίας δὲ δεσπότης αὐτοῦ τῆ βί βορορομ. ἀναγνωθι τὴν ἡ. διατ. τοῦ παρόντος τι. λέγουσαν, ὡς δούλος ποιῶν βίαν, παρὰ μὲν γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότη, φρονεῖται, κατὰ δὲ γνώμην αὐτοῦ, εἰς μέταλλον πέμπεται, καὶ ὁ δεσπότης ἀξιωματικὸς μὲν ὑπάρχων ἀτιμοῦται, εὐτελής δὲ ὢν τιμωρεῖται. μίμησο τῆς ε. διατάξεως τοῦ μ.α. τι. τοῦ γ'. βιβ. εἰπούσης, ὅτι δούλου κλέψαντος κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότη, ἀρμόζει ἢ ἐν ἤρμ. καὶ ὁ κοινδικτικός κατ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότη. σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐξ ὀρθοῦ αὐτοὶ οἱ δούλοι ἐνάγονται, οὐ μὴν οἱ δεσποτα αὐτῶν νοξαλίας, εἰ μὴ τῆ ἀδ ἐξιβένδουμ, ὅταν κρύπταισιν. ζῆτει* καὶ τι. ε. κεφ. μς. τὸ τέλος, καὶ τι. ιζ'. κεφ. λδ'. σημειῶσαι, ὅτι ὁ δούλος ἐνοχος γενόμενος ἐγκλήματος αὐτὸς κατηγορεῖται, οὐ μὴν ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἐκείνος γὰρ τῆ νοξαλία ἐνάγεται, ὅταν εἰς τὴν χρήματα καταδίκην ἔχη τὸ τοῦ δούλου ἁμαρτήμα. [Sch. t. VII. 446. sq.]

ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ — θεματίσεις] Φαινομένου δηλονότι καὶ μὴ κρυπτομένου. εἰ δὲ κρύπται τοῦτον ὁ δεσπότης, ἐνάγεται τῆ περὶ παραστάσεως ἀγωγῆ, καὶ ἀναγκάζεται τοῦτον παραστήσαι τῷ δικαστηρίῳ, ἵνα κατηγορηθῆ παρῶν, καθόφρησιν ἢ παροῦσα διατάξεις. καὶ ζῆτει βιβ. ιε'. τι. α'. κεφ. κβ'. διδάσκον ἤρηως τὰ περὶ τῆς παραστάσεως. [Sch. u. VII. 447.]

ταύτην ὀφείλεις κινήσαι] Θαλελαίου. Ὁ νόμος ὁ Ἰούλιος ὁ περὶ βίας οὐ κινεῖται νοξαλίας δούλου ἁμαρτήσαντος κατὰ τοῦ δεσπότη, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ τοῦ δούλου κινεῖται, ὥστε ἐκεῖνον βασανιζόμενον τοῦτο ὁμολογήσαι. τότε δὲ βασανισθῆσεται, ὅταν τινὸς προλήψεις δώσει ὁ κινῶν. σημειῶσαι καὶ ἐκ τῆς διατάξεως, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων οὐκ ἔστι νοξαλία ἀγωγή κατὰ τοῦ δεσπότη. τοῦτο δὲ εἰρηναί σοι καὶ ἐν τῷ κ. βιβ. τῶν διγ. ἐν τῷ τι. τῆς ῥεδιβιτορίας, ἐν τῷ ιη. διγέτω τοῦ τι. πρὸς τῷ τέλει. [Sch. x. VII. 447.]

ἀλλ' ἐπειδὴ παρὰ τοῦ Πέτρου καὶ ἑαυτὸν μᾶστιξαι καταπονηθέντα διαβεβαίουσαι] * Τουτ-εστιν, ἐπειδὴ οὐ μόνον τὰ πράγματά σου λέγεις ὀραγήναι παρὰ τοῦ δούλου τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ καὶ σεαυτὸν διαβεβαίουσαι παρ' αὐτοῦ τοῦ Πέτρου τοῦ καὶ δεσπότη μαστιχῆναι βίξ, καὶ βούλει περὶ αὐτοῦ τοῦτον κινήσαι, κίνησον· περὶ μὲν τῶν εἰς σε παρὰ τοῦ Πέτρου ἁμαρτηθέντων, κατ' αὐτοῦ τοῦ Πέτρου· περὶ δὲ τῆς εἰς σε γενομένης παρὰ τοῦ δούλου τοῦ Πέτρου ὀραγῆς οὐκ ὀφείλεις κινήσαι τὸν Ἰούλιον νόμον κατὰ τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ κατὰ τοῦ δούλου· αἱ γὰρ νοξαλίας κινουῦνται κατὰ τῶν δεσποτῶν περὶ τῶν δούλων, αἰτινὲς εἰσι χρηματικά, οὐ μὴν αἱ ἐγκληματικά δικαί· τὰ γὰρ ἐγκλήματα, φησὶν, κατ' αὐτῶν κινουῦνται τῶν δούλων. περὶ δὲ τῶν νοξαλίων ζῆτει τὸν ε. τι. τοῦ παρόντος βιβ.

L. 5. K. 12. κδ'. Ἐάν τις γένηται ἐν νομῇ τῶν πραγμάτων τοῦ ἰδίου χρεώστου κατὰ βίαν, ὑπόκειται τῷ νόμῳ τῷ περὶ βίας.

ἐάν τις] Τὸ κατὰ πόδας. εἰς νομὴν τοῦ ἀγροῦ εἰ καὶ δαγεωτῆς κατὰ βίαν εἰσέλθῃ, τῷ νόμῳ τῷ Ἰουλίῳ τῷ δὲ βί προ-βία ὑπεύθυνος προσαγγελλῆναι δύναται δ). Σημειῶσαι, ὅτι ἡ διάταξις οὐκ ἔκρινε βίαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ἀγρῷ, ἀλλ' ἐκ τοῦ τῆ βία αὐτὸν εἰσελθεῖν. καιτοιγε ἐν τῇ μέτους καῦσα ἐν τῷ δ. βιβ. τῶν πρώτων ε) εἰρηται, ὅτι βία ἐστὶ τὸ χωρὶς δικαστηρίου γενέσθαι τινὰ ἐπὶ νομῆς β) πραγμάτων τινῶν ἢ μὴ διαφερότων αὐτῶ. [Sch. y. VII. 447.]

L. 6. eod. κέ'. Ἐάν βία γένηται, καὶ συμβῆ φόνον γενέσθαι, εἴτε ἐκ τῶν βιασμένων, εἴτε ἐκ τῶν βιασθέντων, ὑποκείσθω τῇ κολάσει ἐκείνος ὁ τὴν βίαν ἐπαγαγεῖν ζητήσας· αὐτὸς γὰρ αἴτιος ἐγένετο κ) τοῦ φόνου.

ἐάν βία γένηται] Ἐάν φόνος συμβῆ ὑπὸ τῆς βίας τῆς γενομένης, κεφαλικῶς τιμωρεῖται ὁ τὴν βίαν ποιήσας. σημειῶσαι, ὅτι οὐκ εἶπεν περὶ βίας ἐνόπλου. [Sch. z. VII. 447.]

u) ὁ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. v) ὁ Cod. 1350. Fabr. ὡς. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξ ὀρθοῦ. x) Inde a ζῆτει aliud scholium incipere videtur. y) Cod. 1350. ἐκείνος. Fabr. αὐτός. z) τοῦ deest apud Fabr. a) Sic in Cod. 1350. prima manu scriptum est. Secunda manus superscripsit εφ. uti Fabr. edidit. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ὀραγῆ. Super hoc verbum superscripsit secunda manus ττ. ε. c) Cod. 1350. αδιῶν bis habet. d) Hactenus τὸ κατὰ πόδας. e) Verba ἐν τῷ ἀγρῷ — εἰσελθεῖν, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. f) In Cod. 1350. secunda manu additur: τ. β. κ. α'. g) Sic in Cod. correxit secunda manus. Fabr. νομῆν. h) τινῶν Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) L. 6. C. h. t. legitur in Syn. p. 124. sq. ubi est pars cap. 13. h. t. k) Syn. γέρονε.

actione vi bonorum raptorum. Lege const. 8. huius tit. dicentem, servum, qui vim infert praeter voluntatem domini sui, necari, voluntate autem domini, in metallum mitti, et dominum, si dignitate aliqua praeditus sit, infamia notari, vilem vero puniri. Memineris const. 5. tit. 41. lib. 3. dicentis, servo furtum faciente voluntate domini, in dominum competere actionem in rem et conditionem. Nota, ex criminibus directo ipsos servos conveniri, non dominos eorum noxali, nisi ad exhibendum, cum eos occulant. Quaere et tit. 5. cap. 46. finem, et tit. 17. cap. 34. Nota, servum crimini obnoxium accusari, non dominum, quia tunc noxali dominus tenetur, cum delictum servi pecuniariam condemnationem habeat.

2) sed contra eum — proponis] Servo scilicet apparente nec latitante. Sed si occultet eum dominus, convenitur ad exhibendum, et cogitur eum exhibere iudicio, ut praesens accusetur, quemadmodum ait haec constitutio. Et quaere lib. 15. tit. 1. cap. 22. quod de exhibitione tractat nominatim.

3) hanc instituere debes] Thalelaei. Lege Iulia de vi non agitur noxaliter contra dominum servo delinquente, sed contra ipsum servum agitur, ut tormentis coactus hoc confiteatur. Tunc autem quaestio de eo habebitur, cum actor praesumptiones quasdam affert. Nota et ex constitutione, de criminibus non esse noxalem actionem adversus dominum: quod et traditur lib. 21. Digestorum tit. redhibitoriae, dig. 18. ad finem.]

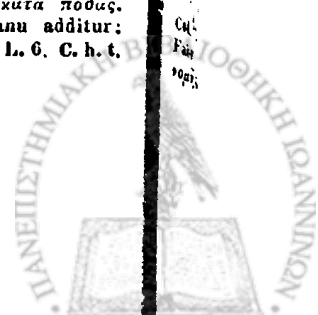
4) sed quoniam a Petro etiam te verberibus afflictum affirmas] Hoc est, quoniam non solum res tuas raptas esse dicis a servo Petri, sed etiam te ipsum a Petro eodemque domino servi vi verberibus afflictum affirmas, et de eo agere vis, age: de his, quae Petrus in te commisit, in ipsum Petrum: de rapina autem a servo Petri tibi facta non debes agere lege Iulia in Petrum, sed in servum: nam pecuniariae actiones adversus dominos servorum nomine noxaliter instituuntur, nec vero causae criminales: crimina enim, ait, in ipsos servos intenduntur. De noxalibus quaere tit. 5. huius libri.

XXIV. Si quis 1) possessionem bonorum debitoris sui vi occupaverit, tenetur lege de vi.

1) si quis] Τὸ κατὰ πόδας. In possessionem fundi licet creditor per vim ingrediatur, legis Iuliae de vi privata reus deferri potest. Nota, constitutionem vim non aestimare ex ipso ingressu fundi, sed quod in ingressu vim adhibuerit. Atqui in tit. quod metus causa, lib. 4. partis primae Digestorum dicitur, vim esse, si quis sine iudicio possessionem occupet rerum ad se non pertinentium.

XXV. Si vis fiat 1), et caedem fieri contingat, sive ex iis, qui vim inferunt, sive ex iis, qui patiuntur, ille poenae subiiciatur, qui vim inferre tentavit: ipse enim causam caedi dedit.

1) si vis fiat] Si ex vi oriatur caedes, capite punitur is, qui vim fecit. Nota, non loqui eum de vi armata.



κς. Εἴ τις εἰς ἑαυτὸν ἀγρὸν ἢ τι ἄλλο δικαιο-
ρογείται ἀνήκειν, καὶ τὴν κατάστασιν¹⁾ ἐαυτῷ ἀρμό-
ειν τῆς νομῆς νομίζει, πολιτικῶς περὶ τοῦ νέμεσθαι
ἀνήσει· καὶ πληρωθείσης τῆς τοῦ νομίμου συνη-
είας, τὸ ἔγκλημα τῆς βίας ἀντιθήσει, μὴ ἀγνοῶν
μύτην αὐτὸν τὴν ἀπόφασιν ὑπερκελευσόμενον, ἐάν
ἔγκλημα τὸ ἐπινεχθῆναι μὴ δυνήθῃ ἀποδείξει, ἤν-
να ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει ὑποδείξασθαι. ἐάν δὲ παραι-
υφθείσης τῆς ὑχλήσεως, βίαν τῷ νεμομένῳ ἐπα-
ίγγῃ, πρὸ πάντων τὴν αἰτίαν τῆς βίας γυμνάζεσθαι
ροστῆται καὶ ἐν αὐτῇ ζητεῖσθαι, τίς πρὸς τίνα
θε νεμόμενον, ἵνα, εἰ ἀποδειχθῇ ἐκβληθέντα, τὰ
ς ἀπολομένης νομῆς δίκαια ἀνακαινοθῶσι, καὶ
θίως ἀποκατασταθείσης, ἐάν ἡ ἐγκληματικὴ ζη-
κινηθῇ, ὁ βιασάμενος οὐκ ἀναξίως τιμωρία
ροραθεῖς εἰς τὸ τῆς πάσης δίκης πέρας ὑπερτεθῇ·
κινηθέντος τοῦ πρωτοτύπου πράγματος, ἐάν κατ'
τοῦ εἴη ψηφισθῆναι, εἰς νῆσον περιορισθῇ, πάντων
ν πραγμάτων ἀφαιρέθωντων.

εἴ τις εἰς ἑαυτὸν ἀγρὸν — δικαιολογεῖται ἀνή-
ν] Θεοδ. Ἰκάν λέγει τις διαφέρειν αὐτῷ πρᾶγμα, μὴ ἐπιβῆ
τῷ βία, ἀλλὰ διὰ προσκελευσέως ἀρχοντικῆς, ἐπεὶ καὶ τὴν
ν ἀναδίδουσι, καὶ δεπορτατεύεται. φησὶ γὰρ ἡ ε. διά-
εις τοῦ παρόντος τι. ὡς καὶ δανειστής βία γενόμενος ἐπὶ
ης τῶν τοῦ χρεώστου πραγμάτων, τῷ Ἰουλίῳ δὲ βί πρι-
εῦθύνεται. ἔγνωσ δὲ καὶ βιβ. η. τι. ιγ'. διατάζει ια'.
τι. κς. διατάζει ιδ'. ὅτι χωρὶς δικαστικῆς^{μ)} ψήφου οὐ
εται ἐπὶ νομῆς τῶν τοῦ δεβίτωρος πραγμάτων ὁ δανει-
ς^{ν)}. ἀγνώσθι δὲ^{ο)} καὶ τὴν γ'. διατάξιν τοῦ λγ'. τι. τοῦ
όντος θ'. βιβ. λέγουσαν, ὡς ἀρπάζων τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ
γμα ὁ δανειστής κατέχεται τῇ^{ρ)} βί βορόρου. [Sch. a.
447. sq.]

πολιτικῶς περὶ τοῦ νέμεσθαι κινήσει] Θαλε-
ν. Ἐἴ τις βίαι εἰς τὸν ἀλλότριον ἀγρὸν εἰσέλθῃ, καὶ πο-
κῶς ἐνάγεται περὶ τῆς νομῆς, καὶ ἐγκληματικῶς περὶ τῆς
ς, δεπορτατεύεται καὶ θμυνεύεται. τὸ δὲ κατὰ πόδας ἔχει,
ἐν τῷ Βασιλικῷ κῆται. σημειώσαι οὖν, ὅτι χρὴ πάντα
ῶπον μᾶλλον ἐνάγειν περὶ νομῆς, ἢ βιάζεσθαι καὶ ἐαυτῷ
νομήν ἐκδικεῖν. σημειώσαι, ποτε ὁ αὐτὸς καὶ εἰς ἔχων
δικαστήριον, χρηματικὸν τε καὶ ἐγκληματικόν, ἀναγκάζεται
τον τὸ γ) χρηματικὸν κινεῖν. [Sch. b. VII. 448.]

Οἶμαι τοῦτο τὴν διάταξιν ὁρίσαι διὰ τὸ καὶ τὸ δικαστήριον
ὄμως λύεσθαι, καὶ τὸν ἐναγόμενον μὴ^{τ)} βιαζέσθαι δυσὶ
στηρίοις κατὰ ταῦτον συντριβομένον καὶ μερίζομενον ποι-
ς καὶ διαφόροις φροντίσι, καὶ ὅτι καὶ ὁ ἐνάγων, εἰ ἡ τοῦ
ῆου νομῆ ἀποκαταστῆ πρὸς αὐτόν, ἀγαστήριον τοῦτο ἡγη-
ι καὶ ἀρκεσθῆσεται^{β)} τῇ τοιαύτῃ ἐκδικήσει, καὶ οὐ θε-
δικαστηρίῳ χρονοτριβῆσαι πούβλικῳ μηδὲν αὐτῷ χρημα-
προξενούντι κέρδος, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βλάβην μεγίστην
αυτοπαθείαν, δηλαδὴ ἐξ ἀποτυχίας. [Sch. b. VII. 448.]

θαλέλαιος. Σημειώσαι δὲ καὶ, ποτε τὸ^{δ)} χρηματικὸν τῷ
ματικῷ^{ε)} ὑπερθεῖν ἐνάγει. εἶπε γὰρ, ὅτι πρότερον τὸ
ατικὸν δεῖ ἐξετασθῆναι, καὶ ἀνανεωθῆναι τὰ δίκαια τῆς
; τουτέστιν^{ζ)}, ἀποδοθῆναι τὴν νομήν, καὶ τότε τὴν ἐπὶ
γκληματι ἀπόφασιν ἐξελεχθῆναι. τότε δὲ ὑπόκειται τῇ
νῆ, ὅτε ἀποδειχθῇ, ὅτι ἐπῆλθε νομῆ μὴ ἀνηκούσῃ^{η)}
· προσέχει δὲ, ὅτι οὐκ εἶπεν, εἶτε αὐτοῦ ἢ τὸ πρᾶγμα,
νῆ, ἀλλ' ὅτι παρ' ἐτέρῳ ἢ ἡ νομῆ. εἰκὸς δὲ τοῦτο γε-
υ, κἂν αὐτῷ τὸ πρᾶγμα διεφερον. σημειώσαι, ὅτι, ἐάν
νῆ τὸ περὶ βίας καὶ τὸ περὶ νομῆς, εἰ μὲν χρηματικῶς
ρὶ βίας κινεῖ, προεξετάζεται αὐτὸ τοῦ περὶ νομῆς, δια-
ομένου αὐτοῦ καὶ τὸ περὶ νομῆς ἐξ ἀνάγκης λύεσθαι.
ρ τὴν βίαν παθῶν ἀποδειχθῆ^{θ)}, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐπέ-
ῶς κεφ. ε'. θεμ. β. εἰ δὲ ἐγκληματικῶς αὐτὸ κινεῖ,
ν ὀφείλει τὸ περὶ νομῆς γυμνάξαι, καὶ τότε τὸ ἐγκλη-
ν περὶ βίας δικαστήριον, ὡς τὸ παρὸν φησι κεφ. δια-
σῆσαι τὸν νομοθέτην, ὅτι, ἐάν τις κινήσας τὸ περὶ νομῆς
ασατήριον^{ι)} εἰς τὴν νομήν τοῦ πράγματος, ἴσως ἴδων,

XXVI. Si quis ad se fundum vel quid aliud L. 7.
pertinere allegat¹⁾, et restitutionem sibi competere C. IX. 12.
possessionis putat, civiliter de possessione agat²⁾:
et impleta iuris solennitate³⁾ crimen violentiae op-
ponat, non ignarus eam se sententiam subiturum, si
crimen obiectum non potuerit probare, quam reus
debet excipere⁴⁾. Quodsi omissa interpellatione vim
possidenti intulerit⁵⁾, ante omnia violentiae causam
examinari praecipimus, et in ea requiri, quis ad
quem venerit possidentem: ut si probetur expulsum,
amissae possessionis iura reparentur⁶⁾, et confestim
ea restituta, si criminalis quaestio moveatur, is, qui
vim fecit, non immerito poenae destinatus in totius
litis terminum differatur: ut agitato principali ne-
gotio, si contra eum fuerit iudicatum, in insulam
deportetur, omnibus bonis ablatis.

1) si quis ad se fundum — pertinere alle-
gat] Theod. Licet dicat quis rem ad se pertinere,
non eam vi occupare, sed adire magistratum debet: alio-
quin et possessionem reddit, et deportatur. Ait enim
const. 5. huius tit. creditorem vi ingressum in posses-
sionem rerum debitoris, lege Iulia de vi privata teneri.
Didicisti vero et lib. 8. tit. 13. const. 11. et tit. 27.
const. 14. sine iudiciali sententia non constitui credi-
torem in possessionem rerum debitoris. Lege etiam
const. 3. tit. 33. huius 9. libri dicentem, creditorem, qui
rapit rem sibi obligatam, vi bonorum raptorum teneri.

2) civiliter de possessione agat] Thalelaei.
Si quis vi in alienum agrum ingrediatur, et civiliter
convenitur de possessione, et criminaliter de vi, depor-
tatur et bona eius publicantur. Tὸ κατὰ πόδας habet,
ut extat in Basilico. Nota igitur, quemlibet hominem
debere potius agere de possessione, quam vim inferre,
et sibi possessionem vindicare. Nota, quando unus
idemque habens duo iudicia, criminale et civile, prius
cogatur civile exercere.

Existimo, hoc constitutionem definire, ut et iudi-
cium breviter solvatur, et ne reus oneretur duobus iu-
diciis simul variis et diversis curis attritus, et quod
actor, si rei immobilis possessio sibi restitatur, rem
bene se gessisse existimabit, et contentus erit hac ultione,
nec volet iudicio publico tempus terere, quod pecunia-
rium sibi lucrum nullum affert, quin potius maximum
damnum, talionem scilicet ex adverso casu.

Thalelaei. Nota vero, quando civile iudicium crimi-
nali moram afferat. Ait enim prius civile exercendum,
et reparanda iura possessionis esse, hoc est, reddendam
possessionem, ac deinde de crimine sententiam ferri.
Tunc vero poenae subiicitur, cum probatum est, eum
invasisse possessionem ad se non pertinentem. Ob-
serva, non dici, sive ipsius res fuerit, sive non, sed
apud alium possessionem fuisse. At verisimile est hoc
fieri, licet res ad ipsum pertineat. Nota, si quis egerit
de vi et de possessione, si quidem civiliter de vi agit,
id prius examinari, quam de possessione, quod ea quaes-
tione finita, et de possessione necessario finiatur. Si
enim probat quis se vim passum, necessario et se posse-
disse probat, ut cap. 5. them. 2. Sed si criminaliter de
vi agit, prius debet de possessione iudicium exerceri,
ac deinde criminale de vi, ut ait praesens caput, quia
id iuris conditor cogitavit, forsitan fore, ut prius de
possessione quaestione mota et restituta possessione rei,

1) Lege ἀποκατάστασιν. m) Fabr. δικαστικῶν. n) ὁ δανειστής, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. o) δὲ
1350. Deest apud Fabr. p) Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ. q) Fabr. τὸν. r) Cod. 1350. μὴ. Fabr. οὐ. s) Sic Cod. 1350.
ἀνηκούσῃ. t) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. u) Sic Cod. Fabr. ἐγκληματι. v) Fabr. τουτέστι. w) Lege
— ἀνηκούσης. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποδειχθῆ (sic). y) Malim ἀποκαταστῆσαι.



ὅτι ἰδοῦ τὸ ἑαυτοῦ ἔλαβε, παραμελήσει^{α)} τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ῥήθνυμος διαμενεῖ εἰς τὸ κινῆσαι τὸ ἐγκλημα. [Sch. b. VII. 448. sq.]

καὶ πληρωθείσης τῆς τοῦ νομίμου συνηθείας] * Νόμιμος συνηθεία ἐστίν, ὅτε περὶ νομῆς ἀγροῦ καὶ βίας κινεῖται, πρότερον τὸ περὶ τῆς νομῆς ζητεῖσθαι καὶ τέμνεσθαι, καὶ τότε τὸ τῆς βίας εἰσχευθῆαι δικαστήριον.

τοῦ νομίμου] † Ἦγουν τοῦ χρηματικοῦ περὶ νομῆς δικαστηρίου.

ἤντινα ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει ὑποδέξασθαι] Ὁ κατηγορήσας ἐπὶ ἐγκλήματι καὶ μὴ ἀποδείξας ὀφείλει ὑποστῆναι τιμωρίαν, ἣν ἐμελλεν ὑπομένειν ὁ κατηγορηθεὶς, τοῦ ἐγκλήματος δευτέρως. σημειώσαι, ὅτι ὁ^{α)} καὶ ἰδίῳ ὀνόματι κινῶν ἐγκλημα ἢ ἰδίῳ αἰτίᾳ, ἔγγραφον ἀπατεῖται. ζῆτει καὶ βιβ. ιε. tit. τελευτ. κεφ. κς'. ἀναγκαῖον εἰς τοῦτο. [Sch. c. VII. 449.]

† Ὡς ἔγγραφον ἀπαιτούμενος. ἔαν δὲ — βίαν τῶ νερομένῳ ἐπαγάγῃ] Ἦγουν, καταλείψας τὴν^{β)} ἐκ τοῦ δικαστηρίου βοήθειαν, αὐτὸς ποιήσας βίαν ἐκδικῆσαι ἑαυτὸν^{γ)}. [Sch. d. VII. 449.]

ἵνα — τὰ τῆς ἀπολομένης νομῆς δίκαια ἀνακαινισθῶσι] Τοῦτέστι, πρὸ τῶν ἄλλων ἀποδοθῆ αὐτῶ^{δ)} ἡ νομῆ. [Sch. e. VII. 449.]

κς'. Ὅταν^{ε)} οἰκέτης δευθῆ βίαν πεποιηκώς, ἢ^{ς)} 12. διὰ οἰκείας ὁμολογίας, ἢ διὰ μαρτύρων, ἔαν παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου τοῦτο ἐτόλμησεν, αὐτὸς τιμωρηθήσεται. εἰ δὲ γνώμη τοῦ δεσπότου, αὐτὸς μὲν μεταλλισθήσεται· ὁ δὲ δεσπότης αὐτοῦ, εἰ μὲν ἐστὶν ἐν ἀξιώματι ἢ τιμῇ, ἀτιμῶνται καὶ τῆς ἀξίας ἦτοι τιμῆς ἐκπίπτει.

§. 1. Εἰ δὲ εὐτέλης ἦν^{β)}, ἢ ἄλλως ἄτιμος, ἢ εὐνόλητος μὲν ἐστὶ, φαίνεται δὲ ταύτην τὴν βίαν πολλάκις ἀμαρτήσας, τὴν διηγορευμένην^{β)} κατὰ τῶν βιαίων τιμωρίαν ὑποστήσεται.

§. 2. Εἰ δὲ ὁ ἄρχων τὴν ἐλεγχθεῖσαν παρ' αὐτῶ βίαν παρῶν, ἢ^{ι)} μετριώτερον τιμωρήσεται, ἀτιμῶνται^{κ)}.

Ὅταν οἰκέτης] * Ἐκεῖ ἢ διάταξις οὕτως· Καὶ τοὺς οἰκέτας, οἵτινες πεποιηκῆναι βίαν ταῖς ὁμολογίαις τῶν μαρτύρων ἢ ταῖς οἰκείαις ἀποδείκνυνται, εἰ τοῦτο ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου ἀμαρτήσουσιν, ἐσχάτη κολάσει παραδοθέντας διαλύειν τὰ ἀμαρτήματα θεωρεῖσθαι. εἰ μὲντοιγε ἐκεῖνοι φόβῳ καὶ δυσωπήσει τῶν δεσποτῶν βίαν ἀμαρτήσουσιν, φανερόν ἐστίν, κατὰ τὸν νόμον τὸν Ἰούλιον τὸν δεσπότην ἀτιμὸν ἀποφανθέντα τῆ τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς ἀρχαιογονίας τῆς ἰδίας τιμῆ μὴ κερήσθαι· τοὺς δὲ δούλους, οὕστας ταῖς μανίας τῶν τοιοῦτων πεπεισθῆαι ἀποδείχθῆ, μετάλλους μετὰ ἀπόφασιν δίδοσθαι. τὰ δὲ εὐτέλη καὶ ἀτίμα πρόσωπα κἀκείνοι, οἵτινες δευτέρως ἢ τρίτον ἢ πολλάκις ἠμαρτήσαν^{λ)} πιτεύονται, τῆ τῶν θείων γραφῶν καὶ διατάξεων τιμωρία κατασχεθήσονται. γινώσκων δὲ χρῆ^{μ)}, ὅτι βαρυντή ἀτίμια ἐστὶ σημειωτέος, ἔαν τὸ τῆς βίας ἐγκλημα παρ' αὐτῶ ἀποδείχθῆν ὑπέρθηται ἢ παραλείψῃ, ἢ ἀτιμωρησίαν δωρήσῃται, ἢ κουφοτέρων, ἢ περ ὠρίσαμεν, προσενέγκῃ τιμωρίαν.

ἢ διὰ οἰκείας ὁμολογίας] † Ἐμβασάνου. ζῆτει tit. γ'. κεφ. ξ.

ἢ διὰ μαρτύρων] Σημειώσαι, ὅτι ὁμοία ἐστὶν τῆ τῶν μαρτύρων φωνῆ ἢ τοῦ κρινόμενου ὁμολογία. [Sch. f. VII. 449.]

ἔαν παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου τοῦτο ἐτόλμησεν] Βλέπε, πῶς εἶπεν ἡ διάταξις, ὅτι ἔαν ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου ἠμαρτε, καὶ οὐκ εἶπε τὸ αὐτὸ εἶναι, εἰ καὶ ἦδει καὶ ἠδύνατο καλύσαι. πλὴν ἐνδιαίρετως λέγε τὸ αὐτὸ εἶναι. [Sch. g. VII. 249.]

αὐτὸς μὲν μεταλλισθήσεται] † Ζῆτει tit. κγ'. κεφ. ια'.

ἢ τιμῆ] Ἰσολλάκις τὴν τιμὴν ἀπὸ γένους εἶχεν, υἱὸς ὢν βουλευτοῦ ἢ συγκλητικοῦ. σημειώσαι, ὅτι οὐκ ἐπὶ πάντων

videns actor se suum recepisse, insuper haberet crimen et crimen exercere negligeret.

3) et impleta iuris solennitate] Iuris solennitas est, ut cum de possessione fundi et de vi agitur, prius de possessione quaeratur et decidatur, ac deinde iudicium de vi introducatur.

iuris] Id est, civilis iudicii de possessione.

4) quam reus debet excipere] Accusator criminis non probans pati debet poenam, quam passurus erat accusatus crimine probato. Nota, eum quoque, qui suo nomine agit de crimine, vel sua causa, inscriptionem praestare. Quaere et lib. 15. tit. ult. cap. 26. ad hoc necessarium.

Cum ab eo exigatur inscriptio.

5) quodsi — vim possidenti intulerit] Id est, omisso auxilio iudicis, ipse vi facta vindicaverit se.

6) ut amissae possessionis iura reparentur] Hoc est, ante alia reddatur ei possessio.

XXVII. Cum servus¹⁾ probatur vim fecisse vel propria confessione²⁾, vel testibus³⁾, si praeter voluntatem domini id ausus fuerit⁴⁾, ipse punietur. Sed si voluntate domini, ipse quidem in metallum damnabitur⁵⁾: dominus vero, si est in dignitate vel honore⁶⁾ positus, infamis fit⁷⁾, et dignitatem vel honorem amittit.

Quodsi vilis sit⁸⁾, vel alias infamis, vel existimationis quidem probae est, verum apparet, eum vim saepius commisisse, constitutam contra violentos poenam⁹⁾ sustinebit.

Sed si magistratus vim apud se probatam contemserit, vel mitius coercuerit, infamis fit.

1) cum servus] Haec sunt verba constitutionis: Servos quoque, qui fecisse violentiam confessionibus testium aut propriis docentur, sed id inscio domino commiserint, postremo supplicio deditos luere perpetrata censemus. Quodsi illi metu atque exhortatione dominorum violentiam admiserint, palam est, secundum legem Iuliam dominum infamem pronunciatum gradus et originis propriae honore non uti: servos vero, quos furoribus talium parvisse constiterit, metallis post sententiam tradi. Viles autem infamesque personae, et hi, qui bis aut ter, aut saepius [violentiam] perpetrasse convincentur, sacrarum scripturarum et constitutionum poena tenebuntur. Iudicem vero nosse oportet, quod gravissima infamia sit notandus, si violentiae crimen apud se probatum distulerit, vel omiserit, vel impunitatem donaverit, aut molliorem, quam praestituimus, poenam intulerit.

2) vel propria confessione] Tormentis extorta. Quaere tit. 3. cap. 60.

3) vel testibus] Nota, iudicati confessionem similem esse testium voci.

4) si praeter voluntatem domini id ausus fuerit] Vide, ut loquitur constitutio, si ignorante domino deliquerit, nec dicit idem esse, si scierit et potuerit prohibere.

5) ipse quidem in metallum damnabitur] Quaere tit. 23. cap. 11.

6) vel honore] Saepius honorem ex genere habet, ut filius Decurionis vel Senatoris. Nota, non per omnia

α) Fabr. παραμελήσει. β) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. γ) τὴν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτόν. ε) Sic lego adstipulante Cuiacii versione. Fabr. ἀποδείχθῆ αὐτοῦ. ς) Tota L. 8. C. h. t. legitur in Syn. p. 125. ubi est pars cap. 13. h. t. Syn. ὅτι. Leuncl. ὅταν. ζ) Verba ἢ διὰ οἰκ. ὁμολ. ἢ διὰ μαρτ. Syn. omisit. η) Syn. ἢ. θ) Syn. διαγορευμένην (sic). ι) Syn. εἰ pro ἢ. κ) ἀτιμῶνται Syn. omisit. Supplevit Leuncl. in marg. λ) Deest βίαν. μ) Adde τὸν δικαστήρ.



ἐπ' ἕως ἐγκαλοῦνται^{α)}, ὅταν τινὲς ἀμαρτήσῃσι, καὶ ὅταν εἰδῆσαι αὐτῶν οἱ δούλοι αὐτῶν. [Sch. h. VII. 914.]

ἀτιμοῦται.] † Οὐ μὴν καὶ τὰ ἄλλα τὰ τῶν βιασαμένων πάσχει.

εἰ δὲ εὐτελής ἦν.] Οἱ τοιοῦτοι οὐδὲ μαρτυροῦσιν^{ο)}. Ἐνθα δὲ δεῖ τῆς αὐτῶν μαρτυρίας, βασανιζόμενοι μαρτυροῦσι. σημειώσαι, ὅτι ἕτερον ἐστὶν εὐτελής, καὶ ἕτερον ἄτιμος. [Sch. i. VII. 449.]

τὴν διηγορευμένην κατὰ τῶν βιαιῶν τιμωρίαν.] † Ἦγουν τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν κατὰ τὸ ια'. κεφ.

κη'. "Ομοιόν^{ρ)} ἐστὶ τὸ^{α)} ἀρπάσαι καὶ τὸ ὑποδέξασθαι τὰ ἀρπαγέντα ἐν εἰδήσει^{ι)}).

ὁμοιόν ἐστὶ τὸ ἀρπάσαι.] Θεοδώρ. Ἦς ἀρπαξ τιμωρεῖται ὁ ἐν εἰδήσει δεχόμενος τὸ ἀρπαγὲν πρᾶγμα. ἔγνωσ ἀρ γενικῶς ἐν τῷ παρόντι θ'. βιβ. τιτ. β'. διατ. ιζ'. ὡς ὁ νυνεὺς τῷ ἀμαρτάνοντι ἐν ἕσῳ αὐτῷ τιμωρεῖται. [Sch. k. II. 449.]

Τὸ κατὰ πόδας ἔχει. Τὸ ἐγκλημα οὐχ ἀνόμιόν ἐστὶ τοῦ πράξαι κακίον, ὅστις ἤρπασε τὰ ἀρπαγέντα, τὸν εἰδῶτα τὸ ἀόρισμα φυλάξει.

καὶ τὸ ὑποδέξασθαι τὰ ἀρπαγέντα ἐν εἰδήσει.] οὐτίστιν, εἰ ἤγνωε, οὐκ ἐτιμωρεῖτο. ὡς περ οὖν ὁ τὰ κλαύτα ἐν εἰδήσει φυλάττων, κλέπτης ἐστίν^{α)}, οὕτως ὁ τὰ ἀρπαγέντα ἐν εἰδήσει φυλάττων, ἀρπαξ ἐστίν. [Sch. l. VII. 449.]

κθ'. Πῶσιν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὃ ἔχειν Βουκελλαρίους ἢ Ἰσαύρους, ἢ^{ι)} ὠπλισμένους δούλους τὴν ἐξουσίαν βουλόμεθα εἶναι ἀπολεισμένην. εἰ δὲ τις παρὰ ταῦτα, ἄτινα ἢ ἡμεῖς ἡμερότης σωτηριωδῶς διετύπωσεν, ὠπλισμένα δράκονα, ἢ Βουκελλαρίους, ἢ Ἰσαύρους ἐν τοῖς οἰς ἢ ἰδίῳις κτήμασιν, ἢ περὶ ἑαυτὸν ἔχειν παρατή, μετὰ τὴν ἀπαιτουμένην τῶν ἑκατὸν λιτρῶν ἢ χρυσίου καταδίκην ἐκδίκησιν κατ' αὐτῶν ἀσθητάτην ἐπιφέρεισθαι θεοπίζομεν.

λ'. Καὶ οἱ λαμπρότατοι δὲ ἄνθρωποι οἱ ἄρχοντες ἐπαρχιῶν ἐπόπται εἶναι ὀφείλουσιν, ἵνα μὴ τις μήση τὰς διατάξεις τῆς ἡμετέρας ἡμερότητας ἐν βιάσασθαι. εἰδότες, ὅτι ἐκ τῆς παραπροσηγῆς, καὶ τοῦ ἀξιώματος, καὶ τῆς ζώνης τῆς διοικήσεως στερηθήσονται, καὶ μετὰ τὸ τῶν ἑκατὸν λιτρῶν οἶον πρόστιμον τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ζωῆς τῆς κίνδυνον ὑποστήσονται, τῶν πρώτων δηλονότι τάξεως τῆς ἰδίας προσώπων πρὸς τῇ ἀπωλείᾳ ὑποστάσεως τῆς ἰδίας κεφαλικῆς τιμωρίας πλητῶν.

ἄσιν ἐν ταῖς πόλεσι.] Θεοδώρ. Ὁ ἔχων Βουκελλαρίους ἢ Ἰσαύρους, ἢ δούλους ἐνόπλους, τιμωρεῖσθω, καὶ τίσθω ρ. λίτρας χρυσοῦ. ὁ δὲ ἄρχων ἀνεχόμενος τοιούτῃ αὐτῷ^{α)} πάσχει. ἀνάγνωθι τὴν περὶ ὀπλων νεαράν. m. VII. 450.]

αλειαίου. Μηδεὶς ἐχέτω τοὺς λεγομένους Βουκελλαρίους, ἢ δούλους ἐνόπλους. ἐπειτογε ὑποκειται ρ. λιχρυσὸν καταδίκη, κακίνοι ἀσθηρῶς τιμωροῦνται. καὶ οἱ τες δὲ οἱ^{α)} περὶ τοῦτο ἠρθυσμένους ἐκβάλλονται τῆς, καὶ παρέχουσι ρ. λίτρας, καὶ κινδυνεύουσι περὶ τὴν σωτηρίαν. καὶ οἱ πρώτοι δὲ τῆς τάξεως δημεύεσθωσαν ἰσχυρικῶς τιμωρεῖσθωσαν. ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας, ὡς ἐν αὐλικῷ. [Sch. m. VII. 450.]

ουκελλαρίους.] Βουκελλάριοι λέγονται οἱ παραμίστρατιῶται. ἐκ δὲ τοῦ βοῦκα ὀνόματος, ὃ ἐστὶν ὁ κλέψθησαν Βουκελλάριοι οἱ τὸν ἄρτον τινὸς ἐσθίοντες ὑπὸ τούτῳ τῷ παραμένειν αὐτῷ. [Sch. n. VII. 450.]

γαύρους.] † Τοὺς τῶν ἀγέλων κλέπτας ἤγουν τοὺς πας.

ex aequo accusari, cum quidam deliquerunt, et cum eis scientibus servi eorum deliquerunt.

7) infamis fit] Non etiam cetera, quae vim committentes patiuntur, sustinet.

8) quodsi vilis sit] Hi enim ne testimonium quidem perhibent. Ubi vero eorum testimonio opus est, torti testimonium dicunt. Nota, aliud esse vilem, aliud infamem.

9) constitutam adversus violentos poenam] Id est, gladii poenam secundum cap. 11.

XXVIII. Simile est rapere¹⁾, et rapta scientem suscipere²⁾. L. 9. C. IX. 12.

1) simile est rapere] Theodori. Ut raptor punitur, qui sciens suscipit rem raptam. Didicisti enim generaliter in hoc 9. lib. tit. 2. const. 17. conscium proinde ac delinquentem puniri.

Τὸ κατὰ πόδας habet: Crimen non dissimile est rapere, et scientem eum, qui rapuit, delictum servare.

2) et rapta scientem suscipere] Hoc est, si ignoraverit, non punitur. Ut igitur sciens qui servat rem furtivam, fur est, sic qui sciens rem raptam servat, raptor est.

XXIX. Omnibus in civitatibus¹⁾ et agris habendi Buccellarios²⁾ vel Isauros³⁾, vel servos armatos licentiam volumus esse praeclusam. Quodsi quis praeter haec, quae nostra mansuetudo salubriter ordinavit, armata mancipia, vel Buccellarios, vel Isauros in aedibus vel suis praediis, vel circa se habere tentaverit, post exactam centum librarum auri condemnationem, vindictam in eos severissimam proferri sancimus. L. 10. pr. C. cod.

XXX. Viri quoque clarissimi Praesides provinciarum apeculatores esse debent, ne quis audeat constitutiones nostrae mansuetudinis in aliquo violare: scientes, quod ex dissimulatione dignitatis et administrationis cingulo privabuntur, et post centum librarum auri multam salutis et vitae suae periculum sustinebunt, primatibus videlicet officii sui personis praeter amissionem bonorum suorum capitali supplicio feriendis. §. 1.

1) omnibus in civitatibus] Theodor. Qui habet Buccellarios vel Isauros, vel servos armatos, puniatur, et centum librae auri ab eo exigantur. Magistratus autem, qui id tolerat, eadem patitur. Lege Novellam de armis.

Thalaelaei. Ne quis habeat quos vocant Buccellarios, vel Isauros, vel servos armatos. Alioquin damnatur in centum auri libras, et illi severe puniuntur. Magistratus vero id negligentes deiciuntur magistratu, et praestant centum libras, et suae salutis periculum sustinent. Et primi apparitionis publicitatem et capite puniantur. Τὸ κατὰ πόδας autem habet, ut extat in Basilico.

2) Buccellarios] Buccellarii dicuntur stationarii milites. Ex nomine autem bucca, quod est panis, vocati sunt Buccellarii panem alicuius edentes in hoc, ut morerentur apud eum.

3) Isauros] Fures gregum sive abigeos.

1) Sic legendum. Fabr. ἐγκαλοῦνται. ο) Fabr. μαρτυροῦσιν. p) L. 9 C. h. t. legitur in Syn. p. 510. ubi est cap. 14. h. t. ad Harm. VI. 7. §. 8. q) Harm. τῷ. r) Syn. εἰδότες. s) Fabr. ἐστὶ hic et postea. t) ἢ Cod. 1350. Fabr. καὶ. C. Cod. 1350. Fabr. ταῦτα pro τὰ αὐτὰ. v) οἱ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr.



ΤΙΤΛΟΣ ΙΘ'.^{w)}

Περὶ μετοικήσεως.

1. pr. α'. Οὐλλπιανός. Εἰ μὴ συμφωνήσῃ ὁ ἔνοικος, κλ.ιιι. ὥστε τὸν δούλον, περὶ οὗ ἡ ζήτησις, κοῦμ ἰνδούκτις 2. ἔτ ἰλλάτις, βέλ ἴβι νάτις βέλ φάκτις ὑποκείσθαι, ἢ συμφωνήσῃ μὲν, ἔδωκε δὲ τὸ ἐνοίκιον, ἢ οὐκ ἠθέλησε λαβεῖν ὁ τοῦ οἴκου δεσπότης, λέγει ὁ πρῶτος μὴ κωλύεσθαι αὐτὸν ἀφέλκειν τὸν δούλον.

εἰ μὴ συμφωνήσῃ ὁ ἔνοικος] λέγει ὁ πρῶτος ἔάν ὁ οἰκέτης οὗτος, περὶ οὗ κινεῖται, μὴ ἐξ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ μισθώσαντός σοι συμφωνήσῃ, ἵνα ὅσα εἰς^{x)} ταύτην τὴν διαίταν, περὶ ἧς τὸ κινούμενον^{y)} ἐστὶ, εἰσῆχθῇ ἢ ἐκεῖ ἐτέχθῃ^{z)} ἢ γέγονεν^{a)}, εἰς ἐνέχυρον αὐτοῦ τοῦ μισθώσαντος τῆς διαίτης ταῦτα εἴησαν, ἢ ἐξ ἐκείνων μὲν ἐστὶ τῶν πραγμάτων ὁ οἰκέτης, κατεβλήθη δὲ σοι τὸ μίσθωμα, ὥσπερ μὴ ἔλαττον ἐκείνῳ τῷ εἰς ἐνέχυρον εἰσάγοντι τὸν οἰκέτην λαβεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς διαίτης ἐξείη^{b)}, βλαν γενέσθαι κωλύω. ἐν τῷ παρόντι διδάσκει τι.^{c)} περὶ τοῦ δὲ μιγράνδο ἰντερόδικτον. [Sch. a. VII. 451. sq.]

Τὸ, εἰ μὴ συμφωνήσῃ, νόμι ἀντὶ τοῦ, ἐάν^{d)} ἰδικῶς συμφωνήσῃ μὴ ὑποκείσθαι τὸνδὲ τὸν δούλον, καὶ ὑπεξείλε τούτου τῆς γενικῆς ὑποθήκης. εἰ γὰρ εἴπῃς, ὅτι τὰ ἄλλα πράγματα συμφωνῶν ὑποκείσθαι, τὰ ἰνλάτα δηλαδὴ καὶ τὰ ἱμβεκτα, συμφωνήσῃ^{e)}, ὥστε ὑποκείσθαι καὶ^{f)} τὸν δούλον, καλῶς εἶχε καὶ αὐτὸν ὑποτεθειμένον ὁ μισθώσας τὸ οἶκμα. οὐ γὰρ τὸ μὴ ἰδικῶς καὶ αὐτὸν ὑποτεθῆναι βλάπτει αὐτὸν εἰς τὸ μὴ λαβεῖν καὶ τὸν δούλον, ἢ λαμβάνοντα ὑποκείσθαι^{g)} τῷ^{h)} δὲ μιγράνδο, ἀλλὰ τὸ ἰδικῶς αὐτὸν ὑπεξείλε τῆς γενικῆς ὑποθήκης τὸν ἔνοικον. [Sch. a. VII. 452.]

ἢ συμφωνήσῃ μὲν] † Ἦγουν, οὐκ ὑπεξείλε ἰδικῶς.

μὴ κωλύεσθαι αὐτὸν] Ἐπὶ τοῦ δεσπότη τοῦ οἴκου, δὴ τὸ δὲ μιγράνδο. [Sch. b. VII. 452.]

§. 1. Ἔχει τὸ νόμιμον παράγγελμα ὁ ἔνοικος δούς τὸ ἐνοίκιον καὶ κωλυόμενος μετοικῆσαι, οὐ μὴν ὁ μισθωτής.

ἔχει τὸ νόμιμον παράγγελμα ὁ ἔνοικος] Τοῦτο τὸ ἰντερόδικτον πρόκειται¹⁾ τῷ παροίκῳ, ὅστις καταβαλὼν τὸ μίσθωμα τοῦ οἴκου βούλεται μετοικῆσαι καὶ κωλύεται. τῷ δὲ μισθωσαμένῳ ἀγρὸν οὐκ ἰσμοῖε. τοῖς δὲ παροίκῳ βουλομένοις μετοικῆσαι καὶ²⁾ ἔξτρα ὀρδινε χρὴ συντοχεῖν τοὺς ἀργοντας ὅθεν οὐδὲ συνχωρῶς τοῦτο τὸ ἰντερόδικτον γυμνάζεται. εἰ δὲ καὶ τις διχα ἐνοικίου ἐν τινὶ διαίτῃ προῖκα καταμένει, χρησιμεύει καὶ αὐτῷ τὸ ἰντερόδικτον. εἰ δὲ μισθὸς μὲν ὠρίσθη, μήποτε δὲ κερχρωσθηται³⁾ τὸ μίσθωμα τυχὸν γὰρ εἰς ἐνιαυτὸν συμφωνήσῃ τὸν μισθὸν δύο μόνους μῆνας ἢ τρεῖς ὥκησεν, καὶ βούλεται μετοικῆσαι οὐκ ἰσμοῖε αὐτῷ τὸ ἰντερόδικτον, εἰ μὴ ἐτοιμὸς ἐστὶ μισθὸν τοῦ παντός ἐνιαυτοῦ καταβαλεῖν. ὅθεν εἰ ὑπὲρ⁴⁾ ἔξαμηνον τὸ ἐνοίκιον καταβαλὼν, ὑπὲρ δὲ τῆς⁵⁾ μελλούσης ἔξαμηνου ἐπὶ χρωστωῶν⁶⁾ τὸ μῆπω χρωστωθῆν ἐνοίκιον κινεῖ τὸ ἰντερόδικτον, ἀχρηστώσας αὐτὸ κινεῖ⁷⁾, εἰ μὴ καταβῆλῃ καὶ τοῦ μελλόντος ἔξαμηνιαίου χρόνου τὸ ἐνοίκιον. τότε δὲ ταῦτα λέγω, ὅτε γέγονεν⁸⁾ ἰδικὸν σύμφωνον ἐν τῇ μισθώσει τοῦ οἴκου περὶ τοῦ μὴ ἐξείναι τῷ⁹⁾ παροίκῳ, πρὶν περαιωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, μετοικῆσαι. εἰ δὲ καὶ τις εἰς πολλοὺς ἐνιαυτοὺς οἶκον μισθώσασμενος, μῆπω περιελθόντος τοῦ χρόνου κινεῖ τὸ ἰντερόδικτον, τὰ αὐτὰ πάλιν λέγομεν, ἐπειδὴ πάλιν εἰς πᾶσαν τὴν μίσθωσιν ὑπόκειται τὰ ἱμβεκτα καὶ τὰ ἰνλάτα τοῦ παροίκου, ἀκόλουθόν ἐστι, μὴ γίνεσθαι χῶραν τῷ ἰντερόδικτῳ, εἰ μὴ πρότερον ἐλευθερωθῆι τα ἐνέχυρα. [Sch. c. VII. 452. sq.]

* Ὁ τῶν πολιτικῶν οἰκημάτων μισθωτής, χρόνου μὴ ὀρισθέντος, ἀδειαν ἔχει ἀναχωρεῖν, ὅς καὶ βούλεται, διδοῦς τοῦ

TITULUS XIX.

De migratione.

I. Ulpianus. Si non convenit inquilinus¹⁾, ut servus, quo de agitur, cum inductis et illatis, vel ibi natis vel factis pignori esset, vel convenit quidem²⁾, sed solvit mercedem, aut dominus aedium non vult eam accipere, ait Praetor eum non prohiberi³⁾ servum abducere.

1) si non convenit inquilinus] Ait Praetor: Si is servus, quo de agitur, non est ex his rebus, de quibus inter te et locatorem convenit, ut quae in eam diaetam, de qua agitur, illata vel ibi nata, vel facta essent, pignori ipsi locatori habitationis essent, vel ex his quidem rebus est servus, sed soluta a te est pensio, quominus ei, qui pignoris causa servum induxit, abducere eum ex habitatione liceat, vim fieri veto. In hoc titulo tractat de interdicto de migrando.

Haec verba, si non convenit, accipe pro eo: si specialiter convenit non obligari illum servum, et eum exemit generali hypotheca. Nam si dixeris convenisse, ut invecta et illata pignori essent, convenit et ut servus pignori esset, et locator aedium eum sibi obligatum habet recte. Neque enim quod non specialiter eum obligaverit, ei nocet, ne ducat servum, vel ducens, ut teneatur de migrando, sed quod inquilinus specialiter eum exemerit generali hypotheca.

2) vel convenit quidem] Id est, non specialiter exemit.

3) eum non prohiberi] A domino aedium, interdicto de migrando.

Habet hoc interdictum inquilinus⁴⁾, qui soluta pensione prohibetur migrare, non colonus⁵⁾.

4) habet hoc interdictum inquilinus] Hoc interdictum proponitur inquilino, qui soluta pensione aedium vult migrare et prohibetur. Conductor autem fundi non competit. Inquilinis autem volentibus migrare extra ordinem subvenire magistratus oportet: quomobrem frequenter hoc interdictum non exercetur. Sed et si quis sine pensione in habitatione aliqua gratis moretur, hoc ei interdictum utile est. Quodsi pensio constituta nondum debeatur, ut quia forte in annum mercede pacta duos tantum aut tres menses habitavit, et vult migrare, non competit ei interdictum, nisi paratus sit mercedem totius anni solvere. Proinde si pro semestri pensionem solvit, et sequentis semestris debet nondum debitam pensionem, inutiliter agit interdicto, nisi solverit et sequentis semestris pensionem. Tunc vero haec dico, cum specialiter convenit in conductione aedium, ut non liceat inquilino ante finitum annum migrare. Sed et si quis in plures annos domo conducta, et nondum praeterito tempore agat interdicto, eadem dicimus, quia, cum in omnem conductionem obligata sint invecta et illata inquilini, consequens est, non esse locum interdicto, nisi prius liberata sint pignora.

Aedificiorum urbanorum conductor, si tempus non sit statutum, decedere potest, quando volet, temporis,

w) In Cod. 1350. adduntur haec: ἦτοι τῶν διχ. βι. μγ. τι. λβ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ες. y) Fabr. κινούμενον. z) Sic legendum. Cod. 1350. ἐτέθη. Fabr. ἐτέθη (sic). a) Fabr. γίγονε. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξείναι. c) Fabr. τι. d) ἴαν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. e) Fabr. συμφωνήσῃ. f) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. g) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ ὑποκείσθαι. h) Malim τῷ. i) Sic Cod. 1350. Fabr. πρόκειται. k) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. l) Sic legendum. Fabr. κερχρωσθηται. m) Sic legendum. Fabr. ὑπὲρ. n) τῆς Cod. 1350. Deest apud Fabr. o) Sic Cod. 1350. Fabr. χρωστωῶν. p) κινεῖ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. q) γίγονε, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. r) τῷ Cod. 1350. Deest apud Fabr.

χρόνου, οὐ ἔμεινε, τὸν μισθόν. εἰ δὲ χρόνος ὠρίσθη, καὶ ἐντός τούτου ἀναχωρεῖ, τοῦ ὅλου χρόνου ἀναγκάζεται διδόναι τὸ μίσθωμα. ὁ δὲ τῶν ἀγρῶν μισθωτὸς πρὸ μὲν τοῦ ἐπιστηναί τὸν τῆς γεωργίας καιρὸν δύναται ἀναχωρεῖν· τούτο γὰρ καὶ διάταξις δηλοῖ λέγουσα ἐξεῖναι ἐντός ἐνιαυτοῦ ἀναχωρεῖν· μετὰ δὲ τὸ ἐπιγενοῦσθαι τὸν τῆς γεωργίας καιρὸν, ὡς μὴ δυναμένου τοῦ ἀγροῦ ἐτέρω ἐκμισθουῦσθαι, τὸν ὅλον κανόνα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπαιτεῖται. τὸ δὲ⁵⁾ παράγγελμα παρὰ τοῦ ἐνοίκου ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ οὐκ αἰεὶ ἀναγκαῖον ἐστὶ βοηθῶνται γὰρ οἱ ἐνοικοὶ καὶ τούτο μὴ κινούντες ἔξτρα ὄρδινεμ ἀρβιτριῶ τοῦ δικαστοῦ.

οὐ μὴν ὁ μισθωτὸς⁶⁾ Τὸ γὰρ περὶ⁷⁾ μετοικίσεως⁸⁾ μόνος ἂν ἔχη ὁ ἐπὶ τῷ οἴκῳ καὶ καταμεῖναι εἰσιῶν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ εἰσάγων καὶ ἄλλους, ὃν καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ μόνῳ τῷ καταμεῖναι ἐκμισθώσατο. ὁ μὲντοι ἀγρὸν⁹⁾ μισθωσάμενος, ἐπεὶ μὴ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μισθούται, ἀλλ' ἐπὶ τῷ γεωργεῖν, εἰκότως οὔτε μετοικεῖν ἂν λέγοιτο, ὅτε τὴν μισθωσῶν λυεῖ· οὔτε δὲ τὸ περὶ μετοικίσεως ἔχει ἐντέδικτον, ἀλλ' ἐτέραν βοήθειαν, ἥτις οὐ τοῦ παρόντος ἐστὶ. ἐπὶ γὰρ τοῦ μισθουμένου ἀγροῦ μόνα τὰ ἐπὶ τῷ γεωργεῖν ἐκέλευε εἰσενεχθέντα ὑπόκειται, οὐ μὴν ἄλλα ἐπὶ τῷ ὡς δηλαδὴ τοῖς λοιποῖς, οὔτε ὁ μισθωτὸς δικαίον ἔχει τοῦ ταῦτα κατέχειν, καὶ οὕτως οὔτε¹⁰⁾ ὁ μισθωτὸς τὸ περὶ μετοικίσεως. [Sch. d. VII. 453.]

† Ἄγρου τινος.

Καὶ ἔξτρα ὄρδινεμ δὲ τὸ πρᾶγμα βοηθεῖται διὸ οὐκ ἐστὶ συνεχὲς τὸ νόμιμον παράγγελμα.

καὶ ἔξτρα ὄρδινεμ δὲ τὸ πρᾶγμα βοηθεῖται] Τουτέστι, κἂν μὴ ἐκ¹¹⁾ τοῦ ὄρδινου τῶν ἀγωγῶν παρεκβληθῇ τῷ ἐνοίκῳ τὸ¹²⁾ δὲ μισθωτὸς, καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ χρωματισθῇ. τὸ γὰρ παλαιὸν οἱ βουλόμενοι κινήσει ἀγωγὴν καὶ μὴ εἰδότες αὐτὰς τοῖς τῆς φορμουλῆς προεστῶσι προσήρχοντο, καὶ ἀνεδιδάσκοντο τὸ ὄνομα τῆς προσφόρου¹³⁾ ἀγωγῆς τῇ οἰκείᾳ ὑποθέσει. ἀλλ' οὖν ὁ¹⁴⁾ περὶ μετοικίσεως θέλων κινήσει κἂν ἔξτρα ὄρδινεμ κινήσει¹⁵⁾, τουτέστι, μὴ χρωματίζων τὴν ἀγωγὴν δια τοῦ ὀνόματος, καλῶς βοηθεῖται. οὐδὲ γὰρ συχνάζει¹⁶⁾ ἐν τοῖς δικαστηρίοις τὸ τοῦ ἐντέδικτου τουτοῦ¹⁷⁾ ὄνομα διὰ τὸ καὶ δίχα αὐτοῦ νοεῖσθαι τοῖς δικασταῖς τὸ ζητούμενον. τὸ μὲν οὖν σχόλιον τουτοῦ τὸ ἔξτρα ὄρδινεμ ἐπὶ τῶν ἐνοίκων ἐκλαμβανόμενον ἐρμηνείαν δέδωκε¹⁸⁾ τοιαύτην. ὁ δὲ παλαιὸς οὐκ ἐπὶ τῶν ἐνοίκων τὸ ἔξτρα ὄρδινεμ ἐκλαμβάνεται, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν παροίκων. [Sch. e. VII. 453.]

οὐκ ἐστὶ συνεχὲς] † Ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀλλὰ σπανίως ἐξετάζεται.

Ὁ δῶρον ἐνοικῶν οὐτελῶς κινεῖ.

ὁ δῶρον ἐνοικῶν] Ζῆτει βιβ. κέ. tit. γ'. κεφ. ε'. λέγον, μὴ ὑποκείσθαι τοῦ τοιοῦτου τὰ πρᾶγματα. [Sch. f. VII. 453.]

Εἰ δὲ τις μῆπω χρεωστὴ ἐνοίκιον, ἀγοεῖ τὸ νόμιμον παράγγελμα, εἰ μὴ ἔτοιμός ἐστιν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ὅλου χρόνου δοῦναι. εἰ¹⁹⁾ συμφωνήσῃ ὁ ἐνοίκος πρὸ ἤρτου χρόνου μὴ ἀναχωρεῖν, καὶ δοῖς ὑπὲρ μέρους²⁰⁾ θελήσῃ μετοικῆσαι, οὐ κινεῖ τὸ νόμιμον παράγγελμα, εἰ μὴ²¹⁾ τὸ πᾶν δῶ· εἰς ὅλον γὰρ τὸν χρόνον ὑπόκεινται τὰ ἐνέχυρα, καὶ εἰ μὴ ἐλευθερωθῶσιν, οὐ κινεῖ²²⁾ τὸ νόμιμον παράγγελμα.

εἰ δὲ τις μῆπω χρεωστὴ ἐνοίκιον] Ὡς μῆπω πληρωθέντος τοῦ χρόνου. [Sch. g. VII. 453.]

εἰ μὴ ἔτοιμός ἐστιν — δοῦναι] Τὸ τοῦ ὅλου χρόνου ἐνοίκιον, ἢ μὲναι τὸν λείποντα χρόνον. [Sch. h. VII. 453.]

εἰ συμφωνήσῃ ὁ ἐνοίκος] Σημειῶσαι ἀναγκαῖον, ὅτι ὁ συμφωνήσας ἐπὶ ἤρτῳ χρόνῳ καταμένειν ἐνοικίως, οὐ

per quod mansit, pensione soluta. Sed si tempus statutum sit, et intra illud discedere velit, totius temporis mercedem praestare cogitur. Conductor autem agrorum antequam instet culturae tempus, discedere potest, quod et constitutio significat dicens, licere ei intra annum discedere: posteaquam vero venit tempus culturae agri, cum ager alteri locari non possit, totam anni mercedem praestat. Hoc autem interdictum inquilino pro rebus suis non semper necessarium est: nam inquilinis etiam eo non instituto extra ordinem arbitrio iudicis subvenitur.

5) non colonus] Nam de migrando interdictum solus habet is, qui habitandi et morandi causa domum ingreditur et alios inducit, quam et ob hoc solum, ut ibi moraretur, conduxit. Is autem, qui fundum conduxit, quia non habitandi causa conduxit, sed colendi, merito nec migrare dicitur, cum conductionem solvit: neque interdictum de migrando habet, sed aliud auxilium, quod non praesentis est. Quia enim conductoris fundi illa sola pignori obligantur, quae ibi intulit agri colendi causa, non alia, in eis, puta reliquis, nec locator ius habet ea retinendi, nec colonus interdictum de migrando.

Conductor fundi cuiusdam.

Etiam extra ordinem huic rei subvenitur⁶⁾: id- L. 1 circo frequens non est⁷⁾ interdictum.

6) etiam extra ordinem huic rei subvenitur] Hoc est, etiamsi non ex ordine actionum edatur inquilino interdictum de migrando, et in iudicio denotetur. Nam olim qui volebant agere, et nesciebant actionem, eos adibant, qui praeerant formulae, et discebant nomen suae causae congruentis actionis. At certe qui de migrando vult agere, licet extra ordinem agat, id est, non denotans actionis nomen, recte ei subvenitur. Neque enim frequentatur in iudiciis interdicti huius nomen, quod et absque eo iudices intelligant id, de quo quaeritur. Hoc scholium, quod illud extra ordinem in inquilinis accipit, interpretationem hanc dedit Verum Antiquus illud extra ordinem non in inquilinis accipit, sed in colonis.

7) frequens non est] In iudicio, sed raro examinatur.

Qui gratis habitat⁸⁾, utiliter agit.

§. 3

8) qui gratis habitat] Quaere lib. 25. tit. 3. cap. 5. quo dicitur, huius res non obligari.

Sed si quis nondum debeat pensionem⁹⁾, cessat §. 4 interdictum, nisi paratus sit totius temporis solvere¹⁰⁾. Si convenit inquilinus¹¹⁾, ut ante certum tempus non recederet, et soluta pensione pro parte velit migrare, non agit interdicto, nisi totum solverit: quia in totum tempus pignora sunt obligata, et nisi liberata sint, non agit interdicto.

9) sed si quis nondum debeat pensionem] Puta nondum impleto tempore.

10) nisi paratus sit — solvere] Totius temporis mercedem, vel manere reliquum tempus.

11) si convenit inquilinus] Nota rem necessariam, eum, qui convenit certo tempore manere inqui-

s) Tischendorfius legit κινδυνεύομενον. Quod non aptum est. Lege νόμιμον vel κινούμενον. t) Sic Cod. 1350. Fabr. τότε. u) περὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. v) Fabr. addit ἐντέδικτον, quod deest in Cod. w) Sic Cod. 1350. Fabr. γὰρ pro ἀγρῶν. x) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐδέ. y) ἐκ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. z) Fabr. τῷ. a) Sic lego. Fabr. προσφοράς. b) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Sic Cod. 1350. Fabr. κινήσει. d) Sic Cod. Fabr. συχνάζεται. e) τοιαύτην, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. f) Sic Cod. 1350. Fabr. δέδωκε. g) L. 1. §. 4. D. h. t. inde a verbis et συμφωνήσας legitur in Syn. p. 221. ubi est cap. 2. h. t. h) Syn. μέρους. i) μὴ deest apud Fabr. Inserui e Syn. Etiani Cuiacii versio habet negationem. k) Syn. κινεῖται.



δύναιτο ὑποχωρεῖν ἐπὶ μέρος¹⁾ τοῦ χρόνου διδοῦς τὸ ἐνοίκιον, εἰ μὴ ὑπὲρ ὅλου ποιήσεται τὴν καταβολήν. [Sch. i. VII. 453.]

L. 1. §. 5. Οὐ δεῖ ζητεῖν, εἰ δεσπόζει τοῦ πράγματος ὁ μισθωσάμενος, οὐδὲ εἰ ἰδικῶς ὑπετέθη, ἀλλὰ μόνον εἰ ὀνόματι ἐνεχύρου εἰσηρέθη. κἂν ἀλλότρια οὖν ᾧσι, κἂν μὴ δύνανται ὑποτίθεσθαι, χώρα τῷ νομίμῳ παραγγέλματι. εἰ δὲ μὴ ὀνόματι ἐνεχύρου εἰσηρέθησαν, οὐ κρατεῖ αὐτὰ ὁ μισθωσας.

§. 6. Διηλεκτός ἐστι τὸ νόμιμον παράγγελμα, καὶ δίδεται κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων.

οὐ δεῖ ζητεῖν] Ἐκείνο δὲ σημειωτέον ἐστὶν ἡμῖν, ὅτι ὁ πρᾶιτωρ ἐναυθὰ οὐκ ἀπαιτεῖ, τῆς δεσποτείας τοῦ μισθωσαμένου εἶναι τὰ ἐνεχύρα, οὐδὲ γενέσθαι σύμφωνον περὶ τοῦ ὑποκείσθαι τὰ εἰσηρέθητα ἐν τῷ οἴκῳ πράγματα, ἀλλὰ μόνον τοῦτο ζητεῖ, εἰ ἐνεχύρου ἕνεκεν εἰσηρέθη. ὅθεν κἂν ἀλλότρια εἴη τὰ εἰσηρέθητα, ἢ τοιαῦτα, αὐτὰ μὴ δύναται ἐνεχύρου ἕνεκεν κατέχεσθαι, ὀνόματι δὲ ὅμως ἐνεχύρου εἰσηρέθη, χώρα γίνεται τῷ ἰντερέδιῳ. εἰ δὲ μὴ ὀνόματι ἐνεχύρου εἰσηρέθη, οὐδὲ κατέχειν αὐτὰ δύναται ὁ μισθωσάμενος τὸν οἶκον. [Sch. k. VII. 454.]

τοῦ πράγματος] † Τοῦ ὑποτιθεμένου. οὐδὲ εἰ ἰδικῶς ὑπετέθη] † Ἄλλ' εἰ μὴ ἰδικῶς ὑπεξηρέθη.

εἰ ὀνόματι ἐνεχύρου εἰσηρέθη] Ζήτει βιβ. νη'. τι. ι. κεφ. ξδ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς. [Sch. l. VII. 454.] κἂν ἀλλότρια οὖν ᾧσι] † Ζήτει βιβ. κ'. τι. α'. κεφ. ξη'.

κἂν μὴ δύνανται ὑποτίθεσθαι] † Ὡς προικιμαῖα.

εἰ δὲ μὴ ὀνόματι ἐνεχύρου εἰσηρέθησαν] † Ἄλλ' ὑπεξηρέθησαν.

L. 2. β'. Γαι. Οὐτίλως κινεῖ ὁ ἔνοικος περὶ τῶν μὴ ὄντων αὐτοῦ, ἀλλὰ χρησθέντων, ἢ μισθωθέντων, ἢ παρατεθέντων αὐτῷ.

ἢ παρατεθέντων αὐτῷ] Καὶ κρατουμένων ὑπὸ τοῦ διαδίκου. [Sch. m. VII. 454.]

ΤΙΤΛΟΣ Κ'.^{m)}

Περὶ ἐμπρησμοῦ καὶ καταπτώσεως.

L. 1. pr. α' Οὐλιανόςⁿ⁾. Ὁ ἀπὸ ἐμπρησμοῦ καὶ καταπτώσεως ἀρπάξων, ἢ κατὰ δόλον ὑποδεχόμενος, ἢ ζημιῶν, εἴσω μὲν συναπτοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐνέχεται. ἀρμόζει δὲ ἢ ἀγωγῇ καὶ^{o)} κατὰ δούλων, καὶ φαιμίας^{oo)}.

§. 1. Ἀρμόζει δὲ καὶ ἐγκληματικῇ ἐπεξέλευσις^{p)}.

ὁ ἀπὸ ἐμπρησμοῦ — ἀρπάξων] Ἐἴπεν ὁ πρᾶιτωρ. Κατὰ τοῦ ἀρπάζοντος πράγματα ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, ἢ ἀπὸ καταπτώσεως, ἢ ἀπὸ ναυαγίου, σχεδίας ἢ πλοίων ναυαγησάντων, καὶ κατὰ τοῦ ὑποδεχομένου κατὰ δόλον τὰ ἀρπαγέντα, ἢ κατ' αὐτὰ^{a)} ζημίαν ἐν τοῦτοις δεδοκότος^{b)} εἰς τὸ τετραπλάσιον ἐντὸς ἐνιαυτοῦ οὐτίλιαν^{c)} δίδωμι ἀγωγήν. καὶ ἡ τοῦ παρόντος ἐδίκτου χρησιμότης προδήλος ἐστὶ, καὶ ἡ αὐστηρία δικαιοσύνη. δημόσιον^{d)} γὰρ πᾶσι συμφέρει μηδὲν ἀρπάζεσθαι ἐκ τῶν τοιοῦτοτρόπως^{e)} περιστασῶν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα εἰς καὶ ἐγκληματικὰ κατηγορία κατὰ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀμαρτάνοντων, ὅμως ὀρθῶς ὁ πρᾶιτωρ ἐποίησε, καὶ χρηματικὰς ἀγωγὰς προστεθεικῶς^{v)} ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτιῶν. [Sch. a. VII. 456.]

l) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπὸ μέρος. m) In marg. Cod. 1350. adduntur haec: βι. μζ. τῶν διγ. τι. θ'. n) L. 1. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 510. o) Syn. οὐ pro καὶ. Leuncl. in marg. καὶ. no) Syn. φαιμίας. p) Syn. ἐπεξέλευσις. q) Lege καὶ κατὰ τοῦ. r) Fabr. δεδοκότος. s) οὐτίλιαν Cod. 1350. Deest apud Fabr. Malim οὐτίλιον. t) Malim δημοσία. u) Malim τοιοῦτοτρόπων. v) Malim προτεθεικῶς, qui proposuit.

lini iure, non posse recedere pro parte temporis soluta pensione, quin pro toto solutionem faciat.

Non oportet quaerere¹²⁾, an conductor rei¹³⁾ dominus sit, neque an specialiter pignori obligata sit¹⁴⁾, sed solum an nomine pignoris illatum sit¹⁵⁾. Itaque licet res alienae sint¹⁶⁾, et non potuerint pignori obligari¹⁷⁾, locus est interdicto. Sed si non pignoris nomine illatae sint¹⁸⁾, non retinet eas locator.

Perpetuum est interdictum, et datur heredibus et in heredes.

12) non oportet quaerere] Illud notandum est, Praetorem hic non exigere, ut pignorum dominus conductor fuerit, neque ut convenerit, pignori fore res in domum illatas, sed hoc tantum Praetorem inquirere, an pignoris causa illatum sit. Proinde et si aliena illata sint, vel talia, quae non possint pignoris causa teneri, pignoris tamen nomine illata sint, locus est interdicto. Sed si non pignoris nomine illatae sint, ne retinere quidem ea potest locator aedium.

13) rei] Pignori obligatur.

14) neque an specialiter — obligata sit] Sed an non specialiter exenta sit.

15) an nomine pignoris illatum sit] Quare lib. 58. tit. 10. cap. 64. et ibi transmissiones.

16) itaque licet res alienae sint] Quare lib. 20. tit. 1. cap. 68.

17) et non potuerint pignori obligari] Ut res dotales.

18) sed si non pignoris nomine illatae sint] Sed exenta sint.

II. Gai. Utiliter agit inquilinus de iis rebus, quae ipsius non sunt, sed commodatae ei vel locatae, vel apud eum depositae sunt¹⁾.

1) vel apud eum depositae sunt] Et detinentur ab adversario.

TITULUS XX.

De incendio et ruina.

I. Ulpianus. Qui ex incendio et ruina rapit¹⁾, vel dolo recipit²⁾, vel damnum dat³⁾, intra annum continuum in quadruplum, post annum in simplum tenetur⁴⁾. Competit etiam haec actio in servos et familiam.

Competit et criminalis persecutio⁵⁾.

1) qui ex incendio — rapit] Ait Praetor: In eum, qui rapuerit res ex incendio vel ruina, vel ex naufragio, rate, vel navibus periclitantibus, et in eum, qui dolo rapta receperit, et in eum, qui in his damnum dederit, in quadruplum intra annum utilem actionem habeo. Huius edicti utilitas evidens est et severitas iustissima. Publice enim omnibus confert, nihil rari ex huiusmodi casibus. Licet sint criminales accusationes in eos, qui haec committunt, tamen recte fecit Praetor, qui et pecuniarias actiones ex his causis apposuit.



ἢ κατὰ δόλον ὑποδεχόμενος] † Τὰ παρὰ ἄλλον ἀρπαγέντια.

ἢ [ζημιῶν] † Διὰ τοῦ κληῖν ἢ οὐκίσειν.

εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐνέχεται] Ζήτει βιβ. γγ'. τι. γ'. κεφ. κγ'. θεμ. α'. β'. καὶ κεφ. αὐτοῦ κς'. [Sch. b. VII. 456.]

ἀρμόζει δὲ καὶ ἐγκληματικῆ ἐπεξελεύσεως] Ζήτει τι. ιη'. κεφ. ιζ'. καὶ γ'. θεμ. β'. [Sch. c. VII. 456.]

Δίδωσι δὲ καὶ πρὸς τὸν δημοσίον ἕτερον τετραπλοῦν^{ω)}. [Sch. d. VII. 456.]

Ἀπὸ ἐμπρησμοῦ δοκεῖ λαμβάνειν ὁ κατὰ πρόφασιν τοῦ ἐμπρησμοῦ λαμβάνων, καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων οἰκῶν. καὶ ἐν πολέμῳ γὰρ ἀπολλύσθαι λέγομεν τὸ κατὰ πρόφασιν τοῦ πολέμου ἀπολλύμενον.^{κ)}

Οὐ μόνον εἰ ἐκ τῶν καταπεσόντων, ἀλλ' εἰ καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων οἰκῶν ἀφέληται τις ἐν τῷ καιρῷ τῆς καταπτώσεως, ὑπόκειται^{ν)} τῷ παρόντι νόμῳ.

Ἐὰν μόνον ὑποπιεθῇ πτώσις ἢ ἐμπρησμός, οὐ μὴν γέγονεν, ἀργεῖ ὁ νόμος.

ἀπὸ ἐμπρησμοῦ δοκεῖ λαμβάνειν] Τίς δὲ ἄρα νοεῖται ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἀρπάξων πράγμα; ἄρα ὁ ἐκ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ γέγονεν ὁ ἐμπρησμός, ἀφελόμενός τι; καὶ βέλτιόν ἐστίν οὕτω λέγειν ἡμᾶς, ὅτι πᾶν τις ὁ διὰ τοῦ ἐμπρησμοῦ ἀφέληται, τουτέστι, διὰ τὸν φόβον τοῦ ἐμπρησμοῦ, ἢ τὸν φόβον αὐτοῦ, ἀπὸ ἐμπρησμοῦ δοκεῖ λαμβάνειν. καὶ ὥσπερ εἰώθημεν λέγειν ἐν πολέμῳ ἀπολλύσθαι πράγμα, ὅπερ διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου ἀπόλλυται, οὕτω καὶ τὸ ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἀφέλησθαι νοήσομεν. ἀμείλι ἐῖ καὶ ἐκ τῶν πλησιαζόντων οἰκημάτων τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ὁ ἐμπρησμός ἐγένετο, ἀρπαγείη τίποτε, λέγομεν χώραν εἶναι ταύτην τῆ ἀρπαγῆ, ἐπειδὴ ἀληθὲς ἐστίν, ἐκ τοῦ ἐμπρησμοῦ ταῦτα ἀφαιρεθῆναι. καὶ ἡ τῆς καταπτώσεως δὲ προσήγορία εἰς τὸν καιρὸν ἐκείνον ἀναφέρεται, ἐν ᾧ γίνεται ἡ καταπτώσις, οὐ μόνον εἰ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐκπιπτόντων^{z)} ἀφέληται τις, ἀλλ' εἰ καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων τοῖς παρπιπτούσιν^{α)} οἰκήσασιν. εἰ δὲ οὐκ ἦν μὲν τῆ ἀληθείᾳ ἐμπρησμός ἢ καταπτώσις, ὑπεροῖτο^{β)} δὲ, ἰδόμεν, εἰ χώραν ἔχει τὸ παρὸν ἔδικτον. καὶ μᾶλλον οὐκ ἔχει χώραν, ἐπειδὴ οὔτε ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, οὔτε ἀπὸ καταπτώσεως ἠρπάγη^{γ)} τὴν ἀρχὴν, μήτε γεγονότος τοῦ ἐμπρησμοῦ, ἀλλὰ μόνον ὑπονοουμένου. περὶ ἐμπρησμοῦ ζήτει βιβ. νδ'. τι. ιγ'. κεφ. δ'. καὶ βιβ. λ'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. μζ'. τι. α'. κεφ. εγ'. θεμ. ιζ'. καὶ βιβ. νη'. τι. κγ'. κεφ. ζ'. θεμ. γ'. [Sch. e. VII. 456. sq.]

τὸ κατὰ πρόφασιν τοῦ πολέμου ἀπολλύμενον] † Κἂν μὴ ἐκεῖ ὑπόληται.

οὐ μὴν γέγονεν] Ὁ^{δ)} ἐμπρησμός ἢ ἡ^{ε)} καταπτώσις, γέγονεν δὲ ἀρπαγῆ. [Sch. f. VII. 457.]

ἀργεῖ ὁ νόμος] Οὗτος ὁ περὶ ἐμπρησμοῦ καὶ καταπτώσεως. κινεῖται δὲ μόνῃ ἢ βί βονόρουμ. [Sch. f. VII. 457.]

β'. Οὐλλ. Ὁ λαμβάνων^{ς)} τὸ ἐκπεσὸν ἀπὸ ὀχήματος οὐκ ἐστίν ἀρπαγῆ, ἀλλὰ κλέπτῃς. καὶ ὁ λησιῶν μαχομένων ἀρπάξων.

Κἂν ἀπὸ οἰκίας ἢ κώμης καταπολεμουμένης ἀρπαγῆ τι, χώρα τῷ νόμῳ.

Καὶ ὁ δόλῳ ὑποδεχόμενος τὰ ἀρπαγέντια ἐνέχεται.

ὁ λαμβάνων τὸ ἐκπεσὸν ἀπὸ ὀχήματος] * Ὁ τὸ ἐν τῷ αἰγιαλῷ ἐρριμμένον ἐκ τοῦ ναυαγίου ἀρριμμένον μετὰ χρόνον τοῦ γενέσθαι τὸ ναυάγιον, μᾶλλον κλέπτῃς ἐστίν, ἢ περ τῷ ἔδικτῳ τούτῳ κατέχεται. καὶ εἰσὶν ἐκεῖνῳ τῷ λαβόντι τι πράγμα τὸ ἐκπεσὸν ἀπὸ ὀχήματος. καὶ οὐδὲ ἀρπάξῃν δοκεῖ ὁ τὸ ἐρριμμένον ἐν τῷ αἰγιαλῷ λαμβάνων. ὁ δὲ Λαβὼν ἔλεγε δίκαιον εἶναι, κἂν ἀπὸ οἰκίας ἢ κώμης καταπολεμουμένης ἀρπαγῆ τι, χώραν εἶναι τῷ ἔδικτῳ ταύτῳ^{ε)}. οὐδὲ γὰρ ἦτιον ἀμαρτάνουσι τούτων οἱ ὑποδεχόμενοι. καλῶς δὲ πρόκειται ἐν

2) vel dolo recipit] Res ab alio raptas.

3) vel damnum dat] Frangendo vel scindendo.

4) in simplum tenetur] Quaere lib. 53. tit. 3. cap. 23. them. 1. 2. et eiusdem cap. 25.

5) competit et criminalis persecutio] Quaere tit. 18. cap. 17. et 3. them. 2.

Praestat etiam fisco aliud quadruplum.

Ex incendio videtur accipere⁶⁾, qui occasione L. 1. §. 2. incendii capit, et ex adjacentibus aedibus. Nam et D. XLVII. in bello amissum dicimus, quod occasione belli amissum est⁷⁾.

Non tantum si ex his, quae ruerunt, sed et si §. 3. ex adjacentibus aedibus abstulerit quis ruinae tempore, tenetur hac lege.

Si suspicio tantum fuit ruinae vel incendii, nec §. 4. fiat⁸⁾, cessat lex⁹⁾.

6) ex incendio videtur accipere] Quis vero intelligitur ex incendio rem rapere? Utrum qui ex loco, ubi incendium factum est, aufert aliquid? Et melius est sic dicere nos, omne, quod quis propter incendium aufert, hoc est, propter metum incendii vel tumultum, ex incendio videri capere. Et sicut solemus dicere in bello rem amissam, quae propter causam belli amissa est, sic et ex incendio auferri intelligemus. Denique et si ex proximis aedibus loco, in quo incendium fiebat, raptum quid sit, dicimus locum esse huic actioni, quia verum est, ex incendio haec auferri. Ruinae item appellatio ad id tempus refertur, quo ruina fit, non tantum si ex his, quae ruerunt, abstulerit quis, sed et si ex aedibus, quae corruentibus adjacent. Quodsi revera nun erat incendium vel ruina, sed suspicio eius, videamus, an hoc edictum locum habeat. Et magis est, ne habeat locum, quia neque ex incendio, neque ex ruina initio raptum est, minime orto incendio, sed suspicione tantum. De incendio quaere lib. 54. tit. 13. cap. 4. et lib. 30. cap. 9. et lib. 47. tit. 1. cap. 63. them. 17. et lib. 58. tit. 23. cap. 7. them. 3.

7) quod occasione belli amissum est] Licet ibi non sit amissum.

8) nec fiat] Incendium vel ruina, rapina tamen fiat.

9) cessat lex] Haec de incendio et ruina. At agitur tantum vi bonorum raptorum.

II. Ulp. Qui quod de vehiculo excidit, capit¹⁾, L. 3. pr. non est raptor, sed fur. Et qui latronibus pugnantibus rapit²⁾.

Etsi ex domo vel villa expugnata rapiatur aliquid, legi locus est. §. 2.

Et qui dolo recepit rapta, tenetur. §. 3.

1) qui quod de vehiculo excidit, capit] Qui rem in litore iacentem ex naufragio abstulit posteaquam naufragium factum est, fur potius est, quam hoc edicto tenetur: et similis est ei, qui rem, quae de vehiculo excidit, tulit. Nec rapere videtur, qui rem in litore iacentem tollit. Labeo autem dixit aequum esse, etiam si ex domo vel villa expugnata aliquid rapiatur, huic edicto locus sit. Neque enim minus his delinquant qui recipiunt. Recte hoc edicto additum est, si dolo

ω) Sic Cod. 1350. Fabr. τετραπλάσιον. x) Syn. addit: ὁμοίως καὶ ἐπὶ καταπτώσεως. y) Sic legendum. Fabr. ὑπόκειται. z) Lege καταπιπτόντων vel πιπτόντων. a) Lege καταπίπτουσιν. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπονοῖτο. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρπαγῆ, et post ἀρχὴν inserit εἶχε, quod deest in Cod. d) Sch. f. in Cod. 1350. in duo dissectum est, et ita exhibetur, uti in textu reposui. e) ἢ Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) Super ὁ λαμβάνων secunda manu in Cod. 1350. haec scripta sunt: τὸ β'. διγ. καὶ τοῦ γ'. τὸ α'. θ.μ. παρελέχθη. g) Post haec exciderunt nonnulla, uti ex Digestis intelliges.



τῷ ἔδικται· εἰ κατὰ δόλον κακὸν τοῦτο γέγονεν. οὐ γὰρ πᾶς ὑποδεχόμενος ἤδη καὶ ἀμαρτάνει, ἀλλὰ κατὰ δόλον ὑποδεχόμενος. εἰ γὰρ ἀγνοῶν τὸ γεγονός ἢ τί γέγονεν, ἢ ἐπὶ τούτῳ ὑπεδέξατο, ὥστε φυλάξει τὰ ἀρπαγῆντα τῷ ἀπολείσαντι αὐτῷ, δηλοῦσι οὕτως οὐκ ὀφείλει κατεχεσθαι.

καὶ ὁ ληστῶν μαχομένων ἀρπαζῶν] Ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ ληστῶν ἤρπασεν, οὐκ ἔστιν ἀρπαξ^{h)}. ἀλλ' οὐδὲ ἐτέρῃ ἀγωγῇ ἐνέχεται ὑπὸ τῶν ληστῶν, ἐπειδὴ καὶ οὗτοι κλέπτουσι τὰ ἀλλοτρία, ὡς παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν αὐτὰ ἔχοντες. ὁ δὲ ἀπὸ κλέπτου κλέπτων οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς, ὡς τ. ιβ'. κεφ. οζ'. θεμ. β'. πλὴν δὲ ὁ ἀληθῆς δεσπότης ἔχει κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ ληστῶν ἀρπάσαντος τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, καὶ μὴ ἐνέμετο ἐν τῷ καιρῷ τῆς κλοπῆς, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ιβ'. τ. κεφ. μγ'. θεμ. ε'. [Sch. g. VII. 457.]

* Καὶ ὑπόκειται Ἰουλίῳ δὲ βί πούβλικα καὶ ὁ ἀπὸ ληστῶν μαχομένων ἀρπαζῶν, καὶ ὁ ἀπὸ οἰκίας ἢ κώμης πορθουμένης, δίδους καὶ τὸ ἀρπαγῆν εἰς τὸ τετραπλῶν, καὶ εἰς μέταλλον πεμπόμενος.

L. 3. §. 4. Καὶ ὁ ἀφελόμενος, καὶ ὁ ἀποκινήσας, καὶ ὁ
D. XI. VII. ζημιώσας.

9. Δυνατὸν δὲ καὶ χωρὶς βίας ἀποκινήσας.

καὶ ὁ ἀφελόμενος] Οὐ μόνον δὲ ὁ ἀρπάσας, ἀλλὰ καὶ ὁⁱ⁾ ἀφελόμενος καὶ ὁ ἀποκινήσας, καὶ ὁ ζημιώσας, καὶ ὁ ὑποδεχόμενος, ταῦτα τῇ ἀγωγῇ κατέχεται. ἄλλο δὲ εἶναι τὸ ἀρπάσαι, καὶ ἄλλο τὸⁱⁱ⁾ ἀποκινήσαι προδήλον ἔστι. ἀποκινήσαι μὲν γὰρ καὶ δίχα βίας δυνατὸν, ἀρπάσαι δὲ δίχα βίας οὐ δυνατὸν. [Sch. h. VII. 457.]

δυνατὸν δὲ καὶ χωρὶς βίας ἀποκινήσας] Ὅπερ ἐπὶ τῆς ἀρπαγῆς οὐκ ἔστιν. πᾶς γὰρ ἀρπαζῶν καὶ βιάζεται. [Sch. i. VII. 457.]

§. 7. Ἐὰν ζημιώσω χωρὶς δόλου, οὐ χώρα τῷ νόμῳ·
ἔὰν γὰρ ἐμπρησμοῦ γενομένου, ἐπ' ἀσφαλίῃ μου διασπάσω ἢ πορθήσω τὸν οἶκον τοῦ γείτονος, οὐκ ἐνέχομαι τῷ παρόντι νόμῳ, οὔτε τῷ Ἀκουίλιῳ, ἔὰν ἄλλως ἐμαυτῷ βοηθεῖν οὐκ ἠδυνάμην.

ἔὰν ζημιώσω χωρὶς δόλου] * Τὸ εἰρημένον τῷ πράττειν περὶ ζημίας συμβάσης τότε χώραν ἔχει, ὅτε κατὰ δόλον ἢ ζημία γέγονεν· εἰ γὰρ οὐχ ὑπέστι δόλος, ἀργεῖ το ἔδικτον. ἔὰν δὲ εἰς βοθηθεῖαν οἰκίαν τὰ τοῦ γείτονος οἰκοδομήματα ἀρξαμένου ἐμπρησμοῦ καταπορθῆσω· ὅποτε ἐπὶ βοθηθεῖα τῶν ἐμῶν οἰκημάτων τοῦτο ἐποίησα, δηλον ὅτι δόλου παντὸς ἀπήλλαγμα. ἀρα δὲ καὶ Ἀκουίλιος δύναται κινεῖσθαι ἐπὶ τοῦτου τοῦ θεματοῦ; καὶ εἶπεν ὁ Λαβεῶν· νομίζω μὴδὲ αὐτὸν κινεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἀδικῶς ποιεῖ ὁ βουληθεὶς ἐαυτὸν ἀσφαλίσασθαι, εἰ ἄλλως μὴ ἠδύνατο ἐαυτῷ βοηθεῖν.

οὐκ ἐνέχομαι τῷ παρόντι νόμῳ] Πλὴν οὐκ ἀδιασπίκτως. ὀφείλεις γὰρ μαθεῖν ἐν βιβ. νη'. τ. . . ὅτι ἐμπρησμοῦ γενομένου μόνος ὁ ἄρχων δύναται καταλβεῖν τὰ οἰκίματα, καὶ ὁ γείτων τότε, ὅταν ἤδη ἀρχωνται¹⁾ καλεσθαι τὰ αὐτοῦ^{m)} οἰκίματα, ὡς πάντως ἠνωμένα τοῖς ἐαυτοῦ. καὶ ἀνάγκη αὐτό. [Sch. k. VII. 457.]

οὔτε τῷ Ἀκουίλιῳ] Ζῆται τ. n) γ'. κεφ. μθ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. νη'. τ. κγ'. αὐτοῦ, κεφ. ζ'. θεμ. ε'. γ'. [Sch. l. VII. 457.]

οὐκ ἠδυνάμην] Παρελείφθη τὸ ἐξῆς τοῦ γ'. διγ. καὶ τὸ δ'. [Sch. m. VII. 457.]

L. 5. γ'. Γαι. ο) Ὁ τὸ σωθῆν ἀπὸ ἐμπρησμοῦ καὶ
D. eod. καταπτώσεως καὶ τεθῆν ἐν ἄλλῳ τόπῳ κλέψις ἢ ἀρπάσας, καὶ κλέπτῃς, καὶ ἀρπαξ ἔστι· μάλιστα εἰν ἠγνόησε^{p)}, πόθεν ἦσαν.

ὁ τὸ σωθῆν ἀπὸ ἐμπρησμοῦ] Ἀπαρallάτως^{q)} κέεται βιβ. νη'. τ. γ'. κεφ. λδ'. [Sch. n. VII. 457.]

malo hoc factum sit. Non enim omnis, qui recipit, statim etiam delinquit, sed qui dolo recipit. Nam si factum ignorans vel ad hoc recepit, ut rapta ei, qui ea amiserat, servaret, utique non debet teneri.

2) et qui latronibus pugnantibus rapit] Quia enim latronibus rapit, non est raptor. Sed neque alia actione tenetur latronibus, quia et ii aliena subripiunt, cum ea habeant sine voluntate dominorum. Qui autem a fure furatur, non tenetur furti, ut tit. 12. cap. 77. them. 2. At verus dominus habet in eum, qui latronibus rapuit, actionem furti, licet non possederit tempore furti, sicut et in tit. 12. cap. 43. them. 5.

Et tenetur lege Julia de vi privata et qui latronibus pugnantibus rapit, et qui ex domo vel villa expugnata, et praestat quadruplum eius, quod raptum est, et in metallum mittitur.

Et qui abstulit³⁾ et amovit, et damnum dedit.

Potest autem etiam sine vi amoveri⁴⁾.

3) et qui abstulit] Non solum autem qui rapuit, sed et qui abstulit et amovit, et damnum dedit, et recepit, hac actione tenetur. Aliud autem esse rapit, aliud amoveri palam est. Amoveri enim potest sine vi, rapit non potest sine vi.

4) potest autem etiam sine vi amoveri] Quod in rapina non est. Omnis enim raptor vim infert.

Si damnum dedero sine dolo⁵⁾, legi locus non est. Nam si orto incendio tuendi mei causa dissipavero vel expugnavero domum vicini, non teneor hac lege⁶⁾, neque Aquilia⁷⁾, si aliter me tueri non potui⁸⁾.

5) si damnum dedero sine dolo] Quod ait Praeter de damno dato, ita demum locum habet: si dolo damnum datum sit: nam si dolus absit, cessat edictum. Si mei tuendi causa aedificia vicini orto incendio expugnavero, cum defendendorum meorum aedificiorum causa hoc feci, palam est, me omni dolo carere. An tamen Aquilia in hoc casu agi potest? Et ait Labeo, se existimare, ea non agi. Neque enim iniuria facit, qui se tueri voluit, cum alias non posset.

6) non teneor hac lege] At non indistincte. Discere namque debes in lib. 58. tit. . . orto incendio solum magistratum aedes destruere posse, et vicinum tunc demum, cum iam incipiunt comburi aedes, ut omnino coniunctae suis. Et lege id.

7) neque Aquilia] Quaere tit. 3. cap. 49. them. 2. et lib. 58. tit. 23. cap. 7. them. 5. 3.

8) non potui] Praetermissum est quod sequitur ex dig. 3. et 4.

III. Gai. Qui rem servatam ex incendio¹⁾ et ruina et alio loco positam subripit vel rapit, et fur et raptor est²⁾: maxime si ignoraverit, unde esset³⁾.

1) qui rem servatam ex incendio] Iisdem verbis extat lib. 53. tit. 3. cap. 34.

h) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐχ ἀρπαξ omisso verbo ἔστι. i) Articulus hic et in sequentibus in Cod. 1350. secunda manu additus est. k) τὸ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρχωνται. m) Non recte se habet lectio αὐτοῦ. n) τ. deest apud Fabr. o) L. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 510. ubi est cap. 5. h. t. p) μὴ habet Syn. ante ἠγνόησε. q) L. 5. D. h. t. secundum scholium similiter extabat lib. LIII. tit. 3. cap. 34. Sed illo loco eam non reposui, cum hic de incendio et ruina sit, non de naufragio. Quae sub illo titulo ex L. 5. D. h. t. reposita sunt, e Synopsi hausta, diversa sunt.



καὶ κλέπτῃς καὶ ἄρπαξ ἐστὶ] Κατέχεται δὲ ὡς κλέπτῃς τῷ ἀληθεῖ δεσπότη, ὡς τι. ιβ'. κεφ. οζ'. θεμ. β'. ζήτει καὶ κεφ. γγ'. θεμ. ε'. [Sch. o. VII. 457.]

μάλιστα εἰς ἡγνότητος, πόθεν ἦσαν] Εἰ μὲν ἴδει, ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ καταπτώσεως εἶναι αὐτὰ, ἐνέχεται, ὡς κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ τῷ παρόντι νόμῳ εἰς τὸ τριπλάσιον. εἰ δὲ μὴ ἴδει, τότε ὡς κλέπτῃς καὶ ἄρπαξ μόνον ἐνέχεται, οὐ μὴν καὶ τῷ παρόντι νόμῳ. [Sch. p. VII. 457.]

Τοῦτέστιν, εἰ μὴ ἠπίστατο, ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ καταπτώσεως ταῦτα εἶναι. [Sch. p. VII. 457.]

[δ'] Ἐάν⁵⁾ ἀπὸ τινος τύχῃς οἶκος τινος ἐμπρησθῆ, κάκῃθιν τὸ πῦρ ἐκδραμόν τὰ συμπαρακείμενα ἐμπρησθῆ, οὐδενὶ ὑπόκειται ὁ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθεὶς.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΑ'.⁶⁾

Περὶ ὕβρεων καὶ φλυαριῶν.

α'. Οὐβλιαν.⁷⁾ Γενικῶς μὲν ὕβρις λέγεται τὸ παρανόμον· ἰδικῶς δὲ ἢ περιφρόνησις καὶ ἢ ζημία, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου· καὶ ἢ ἀδικία, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀδικῶς καὶ παρανόμως ψηφισμένου.

γενικῶς μὲν ὕβρις λέγεται] Ὑβριον ἐκ τούτου καλοῦμεν, ὅπερ παρὰ τὸν νόμον γίνεται. πᾶν γὰρ, ὅπερ μὴ νομίμως γίνεται, ἀδικῶς καὶ παρανόμως γίνεται, καὶ λέγεται ἀδικῶς γίνεσθαι. τοῦτο μὲν οὖν σημαίνει γενικῶς ἰουούρια⁸⁾. ἰδικώτερον δὲ ἰουούρια τὴν ὕβριν καλοῦμεν τὴν λεγομένην κοτυμέλιαν, ἢ τὴν ἀδικον ζημίαν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου νόμου. εἰσθ' ὅτε δὲ καὶ τὴν ἀδικίαν ἰουούριαν καλοῦμεν, ὅτε τις δικάζων ἀδικῶς ἀπεφρατο⁹⁾. καλεῖται δὲ ἰουούρια ἢ ὕβρις, ὅτι νομίμου παντός καὶ δικαιοσύνης ἐστέρηται, ὡς αὐτὴ μὴ νομίμως γινόμενον. Contumeliam δὲ τὴν ὕβριν ἐκαλέσαμεν ἀπὸ τοῦ καταφρονεῖσθαι. [Sch. a. VII. 479.]

τὸ παράνομον] Ἐκ τοῦ ἰν στερητικῷ μορίῳ καὶ τοῦ ἰούρις, ὃ σημαίνει τὸ δίκαιον¹⁰⁾, γίνεται ἰουούρια. [Sch. b. VII. 479.]

Ἡ¹¹⁾ ὕβρις ἢ λόγῳ, ἢ ἔργῳ γίνεται.

Καὶ ἢ¹²⁾ εἰς σῶμα, ἢ εἰς ἀξίαν, ἢ εἰς ἀτιμίαν. εἰς σῶμα, ὡς ἐπὶ τοῦ πληγέντος¹³⁾. εἰς ἀξίαν, ὡς ὅταν ὁ ἀκολουθῶν τῇ οἰκοδεσποίνῃ ἀφέληκται¹⁴⁾. εἰς ἀτιμίαν, ὅταν ἀποπειράται τῆς σωφροσύνης τινός.

Ὑβρίζεται δὲ τις ἢ δι' ἑαυτοῦ¹⁵⁾, ἢ δι' ἑτέρων, ὅσον υἱῶν¹⁶⁾, δούλων, γυναικός, νύμφης¹⁷⁾.

ἢ ὕβρις ἢ λόγῳ, ἢ ἔργῳ γίνεται] Τὴν ὕβριν ἔλεγε ὁ Λαβέων γίνεσθαι ἢ πράγματι, ἢ ῥήματι. καὶ πράγματι μὲν, ὅτε τις χεῖρας ἐπιφέρει ὑβρίζει· ῥήματι δὲ, ὅτε δίχα χειρῶν διὰ λόγων ὑβρίζει. καὶ πᾶσαν δὲ ὕβριν ἢ περὶ τὸ σῶμα ἢ μὴ λεγομένην γίνεσθαι, ἢ περὶ τὴν ἀξίαν, ἢ περὶ τὴν ἐπιτίμιαν¹⁸⁾. καὶ περὶ τὸ σῶμα μὲν γίνεται ὕβρις, ὅτε τις ὠθεῖται· περὶ δὲ ἀξίαν, ὅτε τις ἀφίηκει τὸν συνοδεύοντα τῇ οἰκοδεσποίνῃ γυναικί· περὶ δὲ ἐπιτίμιαν, ὅτε τις ἀποπειράται τῆς σωφροσύνης τινός. πάλιν δὲ ἢ δι' ἑαυτοῦ¹⁹⁾ τις ὑβρίζεται, ἢ δι' ἑτέρων προσώπων. καὶ δι' ἑαυτοῦ μὲν ὑβρίζεται τις, ὅτε ἐξ ὄρθου τῷ οἰκοδεσπότη ἢ τῇ οἰκοδεσποίνῃ ἢ ὕβρις ἐπιφέρειται· δι' ἑτέρων δὲ προσώπων ὑβρίζομεθα, ὡς ὅτε τις τοὺς ἐμοὺς παῖδας, ἢ τὴν γαμετήν, ἢ τὴν νύμφην μου, ἢ τοὺς ἐμοὺς οἰκέτας ὑβρίζει. πρὸς ἡμᾶς γὰρ ὕβρις²⁰⁾ ὅρα ἢ κατα τούτων ὑπομένει²¹⁾ προσώπων, αἵμα ἢ τῇ ὑπεξουσιότητι, ἢ τῇ διαθήσει ὑποβέβληται ἡμῖν²²⁾. [Sch. c. VII. 479.]

r) τὸ deest apud Fabr. s) Hic locus cum praecedente textu a Fabr. iunctus est. z) In Cod. 1350. haec adduntur: ἢ τοι τῶν διγ. τι. α'. διγ. α'. u) L. 1. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. apud Bals, ad Plot, tit. IX. cap. 36. (apud Voellum T. II. p. 1023.) et apud Attal. tit. LVIII. §. 1. v) Sic recte Fabr. Cod. 1350. hic et paulo post ἰουουριάζομεν. w) Cod. 1350.

ἀποψη (sic). Fabr. ἀποφάνηται. x) Verba ὅ σημαίνει το δίκαιον, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. y) L. 1. §. 1 — 3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 512. et apud Attal. tit. LVIII. §. 1. 2. z) ἢ deest in Syn. Attal. a) Attal. addit ἢ ὠθηθίντας. b) Attal. ὡς ὅταν ἀκόλουθον τῆς διοικητικῆς ἀφέληκται τις. c) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. αὐτοῦ. d) Attal. addit ὑπεξουσιῶν. e) Quae post νύμφης Attal. addit, non reperiuntur in Basil. f) Sic Cod. 1350. hic et post Fabr. ἐπιτίμιον. g) Sic Cod. Fabr. αὐτοῦ. h) Fabr. ἢ inserit ante ὕβρις, quod in Cod. 1350. deest. i) Sic Cod. Fabr. γενομένην. k) Malim ἡμῶν.

2) et fur et raptor est] Tenetur vero ut fur vero domino, ut tit. 12. cap. 77. them. 2. Quaere et cap. 43. them. 5.

3) maxime si ignoraverit, unde esset] Si scierit, haec esse ex incendio vel ruina, tenetur, ut cap. 3. them. 3. et hac lege in quadruplum. Sed si nescierit, ut fur et raptor duntaxat tenetur, nec vero hac lege.

Hoc est, si nescierit, haec esse ex incendio vel ruina.

IV. Si ab aliquo forte domus alicuius incendatur, L. 11. et inde ignis manans adiacentia incendat, nemini D. XI. VII. tenetur is, qui initio incendium passus est. 9. ut videtur.

TITULUS XXI.

De iniuriis et famosis libellis.

I. Ulpian. Generaliter quidem iniuria dicitur¹⁾ L. 1. pr. omne illegitimum²⁾: at specialiter contumelia et D. XLVII. damnum, ut in lege Aquilia: et iniustitia, ut in eo, 10. qui inique et iniuste pronunciat.

1) generaliter quidem iniuria dicitur] In iuriam ex eo dicimus, quod non iure fiat. Omne enim, quod non iure fit, inique et iniuste fit, et dicitur inique fieri. Hoc generaliter significat iniuria. Specialiter vero iniuria dicitur contumelia, vel damnum iniquum, ut in lege Aquilia. Interdum vero et iniquitatem iniuriam vocamus, cum quis inique sententiam dixit. Iniuria autem dicitur, quod omni iure et iustitia careat, quasi non iure facta. Contumeliam iniuriam vocavimus a contemnendo.

2) omne illegitimum] Ex in particula privante et iure fit iniuria.

Iniuria aut verbis, aut re fit³⁾. §. 1.

Et vel in corpus, vel in dignitatem, vel in in- §. 2. famiam. In corpus, ut in eo, qui pulsatus est: in dignitatem, ut cum comes matronae abducitur: in infamiam, cum alicuius pudicitia attentatur.

Iniuriam vero patitur quis aut per se, aut per §. 3. alios, veluti filios, servos, uxorem, nurum⁴⁾.

3) iniuria aut verbis, aut re fit] Iniuriam Labeo ait fieri aut re, aut verbis. Re, quoties quis manu illata iniuriam facit: verbis, quoties sine manu verbis iniuriam facit. Et omnem iniuriam vel in corpus nostrum fieri dicimus, vel in dignitatem, vel in existimationem. In corpus, cum quis pulsatur: in dignitatem, cum quis abducit comitem matronae: in existimationem, cum quis attentat pudicitiam alicuius. Item aut per sese quis iniuriam patitur, aut per alias personas. Per se, cum directo patrifamilias vel matrifamilias iniuria infertur: per alias personas, ut cum quis liberos meos, vel uxorem, vel nurum meam, vel servos meos iniuria afficit. Spectat enim ad nos iniuria, quae in has personas fit, quae vel potestati, vel affectui nostro subiectae sunt.



νύμφης] * Ἐπι¹⁾ τῆς νύμφης ὁ πενθερός οὐκ^{m)} ὡς ἰδιοπροσωπῶς δοκῶν ὑβρίζεσθαι ἔχει τὴν περὶ ὑβρείας, ἀλλὰ δικαίῳ τοῦ υἱοῦ τυχόν ὄντος ὑπεξουσίῳ αὐτῷ, ὅς ὑβρίζεταιⁿ⁾ διὰ τῆς γυναικός. ὡς τε καὶ κινήσαντος τοῦ πενθεροῦ, οὐ κινεῖ καὶ ὁ υἱός τὴν γὰρ αὐτοῦ ἀγωγήν ἐκίνησεν ὁ πατήρ^{o)} οἰκείαν γὰρ οὐκ ἔχει. [Sch. d. VII. 479.]

L. 1. §. 4. Καὶ^{o)} λειψάνου ὑβριζομένου, ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ὑβρίζεται.

καὶ λειψάνου ὑβριζομένου] * Ἐὶ δὲ καὶ τῷ λειψάνῳ τοῦ τελευτήσαντος γένηται ἡ ὑβρις, οὐτως ἡμεῖς ἐσμέν κληρονόμοι ἢ διαδοχοί, οἰκείῳ ὀνόματι δοκούμεν ὑβρίζεσθαι, εἰς^{p)} γὰρ ὑπόληψιν ἡμῶν ἀνήκει ἢ γινόμενη κατὰ τοῦ πατρῴων κληρονομηθέντος ὑβρις.

§. 5. Εἰ^{q)} δὲ καὶ τις βουλόμενον τὸν υἱόν μου πωλήσει, ἢ ὑβρίσει, αὐτῷ μὲν οὐκ ἀρμόζει ἢ περὶ ὑβρείας ἀγωγή· ὑβρις γὰρ οὐκ ἐστὶν ἢ γινόμενη^{r)} εἰς τὸν βουλόμενον· ἐμοὶ δὲ ἀρμόζει.

εἰ δὲ καὶ τις] * Ἐπὶ τοσοῦτον ἢ γινόμενη τοῖς παισὶν ἡμῶν ὑβρις εἰς ἡμετέραν ἀσάχνην ἀνήκει, οἷοι, εἰ καὶ βουλόμενον τις ὑβρίσει τὸν υἱόν, οὐνο νόμιμα ἀρμόζει τῷ πατρὶ ἰουουριάρομ^{s)} ὀνομαίε δὲ τοῦ υἱοῦ οὐκ ἀρμόζει αὐτῷ, ἐπειδὴ οὐδεμία ὑβρις νοεῖται τῷ βουλομένῳ προσγίνεσθαι.

§. 6. 7. Ἐάν^{s)} τῇ ταφῇ ἢ τῷ λειψάνῳ ὑβρις γένηται, εἰ μὲν μετὰ τὴν ὑπεξέλευσιν τῆς κληρονομίας, τῷ κληρονόμῳ γίνεται ὑβρις· εἰ δὲ πρὸ τῆς ὑπεξέλευσεως, τῇ κληρονομίᾳ, καὶ δι' αὐτῆς τῷ κληρονόμῳ προσπορίζεται· ὡς περὶ ὅταν ὑβρισθῇ δοῦλος κληρονομιαῖος, τῷ κληρονόμῳ ἀρμόζει ἢ περὶ ὑβρείας ἀγωγή· εἰ δὲ μετὰ τὸ κληρονομηθῆναι τὴν κληρονομίαν, αὐτῷ, εἴτε ἦδει ἑαυτὸν ἐλευθερωθέντα, εἴτε μὴ.

ἐάν τῇ ταφῇ] Ὅσαῖς ἢ τῇ ταφῇ τοῦ τεστάτωρος ἡμῶν, ἢ αὐτῷ τῷ σώματι αὐτοῦ^{t)} γίνεται ὑβρις, εἰ μὲν μετὰ τὴν ἀδίτονα γίνεται, αὐτῷ τῷ κληρονόμῳ κατὰ τινὰ τρόπον δοκεῖ γεγονῆναι ἢ ὑβρις. πάντοτε γὰρ διενήνοχεν αὐτῷ καθαιρεῖν τὴν τοῦ τελευτήσαντος ὑπόληψιν. εἰ δὲ πρὸ τῆς ἀδίτονος ταῦτα γένηται, πρότερον τῇ κληρονομίᾳ δοκεῖ ἢ ὑβρις προσάγεσθαι, καὶ μετὰ τοῦτο δι' αὐτῆς τῷ κληρονόμῳ προσκτάσθαι. ἀμέλει Ἰουλιανός^{u)} λέγει, ἐάν τις κατὰσχῃ τὸ σῶμα τοῦ τελευτήσαντος πρὸ τῆς ἀδίτονος τῆς κληρονομίας, ἀρμόζει τῇ κληρονομίᾳ τὴν ἰουουριάρομ. καὶ τὸ αὐτὸ λέγει, εἰ καὶ δοῦλος κληρονομιαῖός πρὸ τῆς ἀδίτονος ὑβρις γένηται. πάλιν γὰρ διὰ τῆς κληρονομίας κτάται τὴν ἀγωγήν ὁ κληρονόμος. ἔλεγε δὲ καὶ ὁ Λαβειῶν, ὅτι, ἐάν τις δοῦλον τῆς κληρονομίας τιμηθῆναι ἐλευθερίᾳ^{v)} ἐν τῇ διαθήκῃ πρὸ τῆς ἀδίτονος τοῦ κληρονόμου μαστιγώσῃ, ἀρμόζει τῷ κληρονόμῳ τὴν ἰουουριάρομ. εἰ δὲ μετὰ τὴν ἀδίτονα ἐμαστιγώσῃ ὁ οἰκέτης, εἴτε οἶδεν αὐτὸν^{w)} ἐλευθερον ὁ μαστιγώσας^{x)}, εἴτε ἀγνοεῖ^{y)}, αὐτὸν ὑβρισθέντα ὡς ἐλευθερον δύνασθαι κινεῖν τὴν ἰουουριάρομ. [Sch. f. VII. 480.]

† Ζῆτει βιβ. γγ'. tit. β'. κεφ. β'. θεμ. β'. ἦτοι νεαράν ε'.

τῷ κληρονόμῳ γίνεται ὑβρις] Πάντοτε γὰρ διενήνοχε τῷ κληρονόμῳ καθαιρεῖν τὴν τοῦ τελευτήσαντος ὑπόληψιν. [Sch. g. VII. 480.]

ὅταν ὑβρισθῇ] † Πρὸ ἀδίτονος.

δοῦλος κληρονομιαῖος] † Ἐλεύθερος γραφεῖς.

εἴτε ἦδει ἑαυτὸν ἐλευθερωθέντα] Τυχόν γὰρ μετὰ τὸ ὑπεξέλευσθαι^{z)} τὴν κληρονομίαν νομίζων ἑαυτὸν δοῦλον εἶναι, καιρῶν τινὰ τῷ κληρονόμῳ ὡς δοῦλος ὑπηρετεῖ^{a)}. οὐ βλαπτέται ἐκ τούτου εἰς τὸ ἔχειν τὴν ἀγωγήν, εἴτε ἐλευθερον ἑαυτὸν ἦδει, εἴτε καὶ μὴ. [Sch. h. VII. 480.]

4) nurum] In nuru socer non videtur, quasi ex sua persona iniuriam patiat, habere actionem iniuriarum, sed iure filii existentis forsitan in potestate, cui fit iniuria per uxorem. Itaque agente socero, non agit etiam filius: ipsius enim actionem pater exercuit, cum propriam non habeat.

Et cadavere iniuria affecto^{b)}, heredi eius fit iniuria.

5) et cadavere iniuria affecto] Sed et si cadaveri defuncti, cuius nos heredes vel successores sumus, iniuria facta sit, nostro nomine iniuria affici videmur: nam ad existimationem nostram pertinet iniuria ei, cui heredes extitimus, illata.

Sed et si quis^{c)} volentem filium meum venderit, vel iniuria affecerit, ei quidem non competit actio iniuriarum: iniuria enim non est, quae in volentem fit: at mihi competit.

6) sed et si quis] Usque adeo iniuria, quae fit liberis nostris, nostrum pudorem pertingit, ut etiam si volentem filium quis iniuria affecerit, suo nomine patri competat iniuriarum actio: filii vero nomine non competit, quia volenti iniuria fieri non videtur.

Si funeri^{d)} vel cadaveri fiat iniuria, si quidem post aditam hereditatem, heredi fit iniuria^{e)}: si ante aditam hereditatem, hereditati, et per eam heredi acquiritur: sicut si fiat iniuria^{f)} servo hereditario^{g)}, heredi competit iniuriarum actio: sed si post aditam hereditatem, ipsi servo competit, sive scierit se libertate donatum^{h)}, sive non.

7) si funeri] Quoties vel funeri testatoris nostri, vel corpori eius fit iniuria, si quidem post aditionem fiat, ipsi heredi quodammodo videtur iniuria esse facta. Semper enim interest eius, defuncti existimationem purgare. Sed si ante aditionem hoc fiat, prius hereditati videtur iniuria inferri, deinde per eam heredi acquiri. Denique Iulianus ait, si quis corpus defuncti detinuerit ante aditam hereditatem, hereditati competere actionem iniuriarum. Idemque ait, si servo hereditario ante aditionem fiat iniuria. Rursus enim per hereditatem heres actionem acquirit. Labeo autem dicit, si quis servum hereditarium honoratum libertate testamento ante aditionem heredis verberaverit, heredi competere iniuriarum actionem. At si post aditionem verberetur servus, sive verberatus sciat se liberum, sive ignoret, ipsum iniuria affectum quasi liberum iniuriarum agere posse.

Quaere lib. 23. tit. 2. cap. 1. them. 2. §. Novellam 60.

8) heredi fit iniuria] Semper enim heredis interest, defuncti existimationem purgare.

9) si fiat iniuria] Ante aditionem.

10) servo hereditario] Libertate testamento donato.

11) sive sciat se libertate donatum] Forte enim post aditionem hereditatis existimans se esse servum, tempore quodam in ministerio heredis fuit quasi servus. Hoc ei nihil nocet, quominus habeat actionem, sive scierit se liberum, sive non.

l) Hoc scholium sic dedit Tischendorfius e Cod. 1350. m) Fabr. οὐκ ὁ πενθ. n) Fabr. ὑβρίζεσθαι. o) L. 1. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. et in sch. b. ad Basil. XXIII. 2. cap. 1. (Fabr. III. 369. Heimb. II. 669.). p) Inde a verbis εἰς γὰρ ὑπόληψιν usque ad ὑβρις haec efficiunt sch. e. Fabr. VII. 479. ubi legitur ἢ γινόμε. q) L. 1. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. r) Syn. γινόμενη. s) Legitur hic locus usque ad vocem προσπορίζεται in sch. c. ad Basil. XVIII. 1. 5. (Fabr. II. 351. Heimb. II. 227.) et in sch. b. ad Basil. XXIII. 2. 1. (Fabr. III. 309. Heimb. II. 669.). t) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοῦ τῷ σώματι αὐτοῦ. u) Sic recte Fabr. Cod. 1350. ἰουλιανός. v) Fabr. τῇ inserit ante ἐλευθ. quod in Cod. deest. w) Fabr. αὐτὸν. x) Lege μαστιγώσας, qui verberatus est. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἄγνοε. z) Fabr. ὑπεξέλευσθαι. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπηρετεῖται.



Ἐἴτε^{b)} ἤδεις, εἴτε ἠγνόεις, ὡς ἐμὸν υἱὸν ὑβρίζεις, ἢ γαμετὴν μου, ἔχω ὀνόματί μου τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν.

Καὶ ἐπὶ τῆ^{c)} μὴ ὑβρεὶ τρισὶ προσώποις ἀρμόζει ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγή. τῆς γὰρ γυναικὸς μου ὑβρισθείσης, καὶ αὐτῆς, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ γὰρ ἔχομεν τὴν ἀγωγήν^{d)}.

εἴτε ἤδεις] * Καὶ εἴ δὲ τὸν υἱὸν μου τις ἢ γαμετὴν μου ἐνυβρίξει, εἴτε οὐδὲν αὐτὸν τὸν υἱὸν μου ἢ γαμετὴν μου, εἴτε ἀγνοεῖ, ἔχω πάντως ὀνόματί ἐμῷ καὶ αὐτοῦ τὴν ἰουριάρουμ, ὡς ὁ Νεράτιος ἔλεγεν. ὅτι^{e)} εἰθ' ὅτε ἐκ μίας ὑβρεως τρισὶ προσώποις τίκεται ἢ ἰουριάρουμ, καὶ οὐδενὸς αἰτῶν ἢ ἀγωγή διὰ τῆς τοῦ ἐτέρου δαπανᾶται ὡς τὴν γαμετὴν μου τυγχάνουσαν ὑπεξουσίαν ὑβρισεῖ τις, καὶ ἐμοί, καὶ τῷ πατρὶ αὐτῆς, καὶ αὐτῇ τῇ γυναικὶ ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ ἢ ἰουριάρουμ. εἰ δὲ καὶ τὸν ἀνδρα τις ὑβρίσει, οὐχ ἀρμόζει τῇ γαμετῇ ἢ ἰουριάρουμ^{f)} μᾶλλον^{g)} γὰρ τὰς γυναῖκας ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν χρὴ διεκδικεῖσθαι, οὐχὶ τοὺς ἀνδρας ὑπὸ τῶν γαμετῶν αὐτῶν.

† Ζήτει κεφ. γ'. περὶ τὸ τέλος.

καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς] Ἐπεξουσίας δηλονότι τυγχάνουσης, ὡς ἰστυταὶ. δ'. τίτ. δ'. καὶ περὶ υἱοῦ βιβ. ια'. τίτ. α'. κεφ. λ'. καὶ βιβ. η'. τίτ. β'. κεφ. λθ'. θεμ. ε'. [Sch. i. VII. 480.]

β'. Παυλ. 8) Καὶ οὐκ ἀναιρεῖται διὰ τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἐτέρου. ὑβριζόμενον δὲ τοῦ ἀνδρός, ἢ γυνῆ οὐκ ἐνάγει.

καὶ οὐκ ἀναιρεῖται — ἢ τοῦ ἐτέρου] * Ἐὰν ὁ εἰς συγχωρήσῃ τὴν ὑβρίαν τῷ ὑβριστῶντι.

γ'. Οὐλπ. h) Εἰ καὶⁱ⁾ τὰ μάλιστα κεκανόνισται, ἐκείνους ὑβρίζεσθαι, τοὺς δυναμένους^{k)} ὑβρίζειν, ὅμως εἰσὶ τινες ὑβριζόμενοι μὲν, μὴ δυναμένοι δὲ ὑβρίζειν, ὡς ὁ μαινόμενος καὶ ὁ^{l)} ἀνηβος ὁ μὴ ὦν δόλου δεκτικός.

ὑβρίζεσθαι μὲν γὰρ καὶ ὁ μὴ αἰσθανόμενος δύνανται. οὐδεὶς δὲ ὑβρίξει, εἰ μὴ ἀπὸ διαθέσεως, καὶ ὁ γινώσκων, ὡς ὑβρίξει, καὶ ἀγνοῶν^{m)}, τίνιⁿ⁾ γίνεται ἢ ἴβρις.

Ὅθεν ἐὰν παίζων ἢ ἀγωνιζόμενος κρούσῃς τινά, οὐκ ἐλέχη^{o)} τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγή.

Οὔτε μὴν ὁ τὸν ἐλεύθερον ὡς δοῦλον τύπτων.

εἰ καὶ τὰ μάλιστα κεκανόνισται] * Ἐκείνο δὲ γενικῶς κεκανόνισται, ὅτι οἱ δυναμένοι ὑβρίζεσθαι καὶ ὑβρίσαι δύναται. εἰσὶ δὲ τινες ὑβρίζεσθαι μὴ δυναμένοι, ὅποῦς ἐστὶν ὁ μεμνηώς, ἢ ὁ νηπιος ὁ μῆρα δόλου δεκτικός. οὗτοι γὰρ ὑπομένειν μὲν δύναται τὴν ὑβρίαν, ὑβρίζειν δὲ οὐ λογίζονται. ἐπειδὴ^{p)} γὰρ ἐκ διαθέσεως τοῦ ποιούντος ἢ ὑβρις συνίσταται, ἀκολούθως λέγομεν, τὸν μαινόμενον καὶ τὸν νηπιον, εἰ καὶ ὠθήσουσι τινε, ἢ διὰ λόγων ὑβρίσουσι, μὴ κατέχεσθαι, διότι οὐ δοκοῦσι διαθέσειν ἔχειν ὑβρίζοντος μὴ αἰσθανόμενοι. ὑβρίζεσθαι δὲ καὶ ὁ μὴ αἰσθανόμενος δύναται.

ὁ τὸν ἐλεύθερον ὡς δοῦλον τύπτων] Νεμόμενος αὐτὸν καλῇ πίστει, καὶ νομίζων εἶναι δοῦλον ἑαυτοῦ. [Sch. m. VII. 480.]

δ'. Παυλ. 9) Οὔτε ἐὰν^{r)} τὸν δοῦλόν μου θέλω τυπῆναι, παρεστῶτά σε τυπῶ ἄκων.

οὔτε ἐὰν — τυπῶ ἄκων] Οὐ χῶρα τῷ Κορνελίῳ περὶ ὑβρεως. [Sch. n. VII. 480.]

b) L. 1. §. 8. 9. D. h. t. leguntur in Syn. p. 512. ubi efficiunt initium cap. 3. §. 9. legitur apud Attal. tit. LVIII. §. 4. c) τῇ deest in Syn. et Attal. d) Attal. post ἀγωγήν addit: καὶ οὐκ ἀναιρεῖται διὰ τοῦ ἐνός ἢ ἐτέρου ὑβρις. e) Supple antea ὁ αὐτὸς ἔλεγεν. f) Inde a verbis μᾶλλον γὰρ haec exhibentur in sch. k. Fabr. VII. 480. ubi legitur ὑπ' ἀνδρῶν. g) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. ubi est pars cap. 3. h) L. 3. pr. §. 1 — 4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 512. sq. ubi efficiunt partem cap. 3. h. t. i) Syn. pro εἰ καὶ habet καὶ. k) Syn. inserit καὶ. l) ὁ deest in Syn. m) Syn. ἀγνοεῖ (sic) vitio typothetae. n) Syn. τ. Leuncl. in marg. τίνι. o) Syn. ἐλέχεται. Leuncl. in marg. ἐλέχη. p) Inde a verbis ἐπειδὴ usque ad finem haec efficiunt sch. l. Fabr. VII. 480. q) L. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi efficit finem cap. 3. h. t. r) Syn. μὴν. Leuncl. in marg. ἐὰν.

Sive scieris¹²⁾, sive ignoraveris, te filium meum L. 1. §. 8. vel uxorem iniuria afficere, habeo nomine meo actionem iniuriarum. D. XI. VII. 10.

Etiam ob unam iniuriam tribus personis competit actio iniuriarum. Uxore enim mea iniuria affecta, et ipsa, et pater eius¹³⁾, et ego habemus actionem. §. 9.

12) sive scieris] Sed et si quis filium meum vel uxorem iniuria afficit, sive sciat esse filium meum vel uxorem, sive ignoret, utique meo nomine in eum habeo actionem iniuriarum, ut Neratius ait. [Idem ait,] interdum ex una iniuria tribus personis nasci actionem iniuriarum, neque ullius actionem per eam, quae alteri competit, consumi: utputa si quis uxori meae filiae-familias iniuriam intulerit, et mihi, et patri eius, et ipsi mulieri in eum actio iniuriarum competit. Sed si virum quis iniuria affecerit, uxori non competit actio iniuriarum: magis enim uxores a viris defendi oportet, quam viros ab uxoribus.

Quaere cap. 3. circa finem.

13) et pater eius] Si illa fuerit in potestate, ut Institut. 4. tit. 4. et de filio lib. 11. tit. 1. cap. 30. et lib. 8. tit. 2. cap. 39. them. 5.

II. Paul. Et per unum actio alterius non tollitur¹⁾. Viro autem iniuria affecto, uxor non agit. L. 2. D. eod.

1) et — actio alterius non tollitur] Si unus eorum iniuriam ei, qui eam fecit, remisit.

III. Ulp. Licet pro regula tradatur¹⁾, eos iniuriam pati, qui et facere possunt, tamen sunt quidam, qui iniuriam pati possunt, facere non possunt, ut furiosus et impubes, qui non est doli capax. L. 3. pr. §. 1. D. eod.

Iniuria enim affici et qui non sentit, potest. §. 2. Nemo autem iniuriam facit, nisi ex affectu, et qui scit se iniuriam facere, licet ignoret, cui fiat.

Quare si ludens vel certans percusseris aliquem, §. 3. iniuriarum non teneris.

Neque is, qui liberum ut servum verberat²⁾. §. 4.

1) licet pro regula tradatur] Illud generaliter pro regula traditum est, eos, qui iniuriam pati possunt, et facere posse. Sunt autem quidam, qui iniuriam pati possunt, ut furiosus vel impubes, qui doli nondum capax est: hi enim iniuriam quidem pati possunt, facere autem non creduntur. Cum enim iniuria ex affectu facientis consistat, consequenter dicimus, furiosum et impuberem, etiamsi aliquem pulsent, vel verbis iniuriam inferant, non teneri, ideo, quod animum iniuriam facientis habere non videantur, cum non sentiant. Iniuria fieri autem ei, qui non sentit, potest.

2) is, qui liberum ut servum verberat] Cum eum possideret bona fide, et existimaret suum servum esse.

IV. Paul. Nec si servum meum volens caedere, adstantem te percussero invitus¹⁾. L. 4. D. eod.

1) nec si — percussero invitus] Non est locus legi Corneliae de iniuriis.



5. pr. 10. *ε'. Ο^s) ὠθῶν τινα ἢ μαστιγῶν, ἢ κατὰ βίαν εἰς οἶκον ἐισιῶν, ἐκ τοῦ Κορνελίου τῆ περι ὕβρειος ἀγωγῆ ἐνέχεται. ἐπὶ τούτων δὲ οὐ δικάζει ὁ τοῦ ἐναγόντος γαμβρός, ἢ πενθερός, ἢ πατρώος, ἢ ἐξαδέλφος, οὔτε ὁ ἐγγύτερος τούτου τοῦ βαθμοῦ συγγενῆς ἢ ἀγχιστεύς, οὐδὲ ὁ τινος τούτων ἢ τῶν γονέων ἀπελεύθερος. πᾶσα τοίνυν ἢ διὰ χειρὸς γινόμενη ὕβρις ὑπὸ τὸν Κορνελίον ἀναφέρεται.*

§. 1. *Καὶ μαστιγῶσαι μὲν ἔστι τὸ μετὰ πόνον πληῖσαι τινα ὠθῆσαι δὲ τὸ χωρὶς πόνου.*

§. 2. 3. *Εἴτε δὲ τις ἐν οἴκῳ ἰδίῳ μένει, εἴτε μισθῶ, ἢ κατὰ χάριν, ἢ παρ' ἐτίῳ, χάραν ὁ νόμος ἔχει. καὶ εἰς τὴν ἐν ἀγρῶ ἢ κήπῳ μένη.*

§. 4. *Καὶ εἰ μὲν εἰσι μεμισθωμένοι, τῷ μισθωτῇ ἀρμόζει ἢ ἀγωγή.*

§. 5. *Εἰ δὲ τῷ δεσπότη γεωργεῖται, αὐτὸς ὁ δεσπότης ἔχει τὴν ἀγωγήν, κἂν μὴ εἶχεν ἐκεῖ τὴν οἴκησιν, ὅπως δὲ ἐνόηκε ἐν αὐτῷ. καὶ ὁ ὑπεξουσίος γὰρ ἐν Ῥώμῃ διάγων ἀναγνωσμάτων χάριν, οὐκ ἔχει τὴν οἴκησιν ἐν αὐτῇ· καὶ ὁμοίως, εἰς τὴν κατὰ βίαν εἰς τὴν οἴκησιν αὐτοῦ ἐκεῖ ὑπεισέλθη, χάραν τῷ νόμῳ. εἰς δὲ τὰ ἀκρατοπώλια καὶ τὰ πανδοχεῖα οὐκ ἀνήκει, οὐδὲ πρὸς τοὺς ἀκαριαίον χρόνον οἰκοῦντας.*

ὁ ὠθῶν τινα ἢ μαστιγῶν] * Ἡ ἀπὸ τοῦ Κορνελίου ἰνουριαίου ἐκείνῳ ἀρμόζει, τῷ δια ταύτην τὴν αἰτίαν κινήσαι βουλομένῳ, ὅτι ὠθήθη παρὰ τινος, ἢ ἐμαστιγώθη, ἢ βία ἐπὶ αὐτῷ. παρακλεῖται δὲ οὗτος ὁ Κορνελίου, μὴ δικάζειν τῇ ἐξ αὐτοῦ ἰνουριαίου τὸν γαμβρὸν ἢ πενθερὸν τοῦ ἀκτορος, ἢ πατρῶον, ἢ προγονὸν αὐτοῦ, ἢ κονσοβῶνον, ὅς ἐστιν ἐκ τοῦ βαθμοῦ συγγενῆς, ἢ ἐγγύτερον τούτου τοῦ βαθμοῦ συγγενῆ ἢ ἐγγύτερον ἀγχιστεῖα, ἢ τὸν ὅταν πάτρωνα αὐτοῦ ἢ τὸν πατῶν αὐτοῦ. οἷτος τοίνυν ὁ νόμος ἐκ τριῶν αἰτιῶν δίδωσι τὴν ἰνουριαίου, ὅτε ὠθήθη τις, ἢ ἐμαστιγώθη, ἢ ὅτε βία εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὑπεισέλθη τις. πᾶσα τοίνυν ἢ διὰ χειρὸς γινόμενη ὕβρις εἰς τὸν Κορνελίον νόμον ἀναφέρεται. μεταξὺ δὲ τοῦ ὠθηθῆναι ἢ μαστιγώθῆναι αὕτη ἔστι διαφορὰ, ὡς Ὀφίλιος ἔγραψεν ὅτι οὐρβαρε¹⁾ μὲν ἔστι τὸ μετὰ πόνον πληῖσαι τινα πουλάσσει δὲ τὸ καὶ δίχα πόνον. οἶκον δὲ ὀφείλου²⁾ τινος οὐ μόνον τὸν κατὰ δεσποτεῖαν αὐτῷ διαφέροντα, ἀλλὰ τὸν, ἐν ᾧ τὴν οἴκησιν εἶχεν. ὅθεν εἴτε ἐν ἰδίῳ οἴκῳ, εἴτε κατὰ μισθῶσιν, εἴτε προῖκα ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ, εἴτε ὡς ξένος ἐδέχθη, καὶ ἐπεισέλθῃ τις τούτῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, χάραν γίνεται τούτῳ τῷ νόμῳ. εἰ δὲ ἐν κήπῳ οἴκησιν, ἢ ἐν κήπῳ, τὸ αὐτὸ λέγομεν. εἰ δὲ καὶ δεσποζὼν τις ἀγροῦ ἐμισθώσεν αὐτόν, καὶ γέγονεν ἐφόδος κατὰ τοῦ ἀγροῦ, ὁ κολωνός κινεῖ τὴν ἀπὸ τοῦ Κορνελίου ἰνουριαίου, οὐχὶ ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ. εἰ δὲ καὶ εἰς ἀλλοτρίῳ ἀγρῷ τῷ δεσπότη γεωργεῖται ἐπεισέλθῃ τις, ἔλεγεν ὁ Λαβέων, μὴ δίδωσθαι τῷ δεσπότη τὴν ἐκ τοῦ Κορνελίου ἰνουριαίου, ἐπειδὴ οὐ δύνανται πανταχοῦ τὸ δομικίλιον εἶναι, τοῦτοστιν, εἰς πάσας τὰς ἰδίας κομίας. ἐγὼ δὲ νομίζω, εἰς πᾶσαν οἴκησιν, ἐν ᾗ ὁ δεσπότης οἰκεῖ, ἀνήκει τὸν Κορνελίον νόμον, εἰ καὶ μὴ ἔχει ἐκεῖ τὸ δομικίλιον. ὑπόθου γὰρ, τινὰ ἀναγκασμάτων ἐνεκεν ἐν Ῥώμῃ διάγειν· οὗτος δηλονότι τὸ δομικίλιον μὲν οὐκ ἔχει ἐν Ῥώμῃ· ὁμοίως δὲ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τῷ ἐν Ῥώμῃ εἰ ἐπεισέλθῃ τις, ἔχει χάραν ὁ Κορνελίου νόμος.

ἢ κατὰ βίαν εἰς οἶκον ἐισιῶν] Ἔστι δὲ καὶ τὸ³⁾ τέταρτον εἶδος τῆς ἐκ τοῦ Κορνελίου νόμου ὕβρεως. καὶ ζῆτει κεφ. λζ'. [Sch. o. VII. 481.]

ἐκ τοῦ Κορνελίου] Ὁ νόμος ὁ⁴⁾ Κορνελίου ἐκ τριῶν αἰτιῶν δίδωσι τὴν περι ὕβρεως ἀγωγήν, ὅτε ὠθηθῆναι τις ἢ μαστιγώθῃ, ἢ ὅτε βία εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τις εἰσελθῃ. διαφέρει δὲ τὸ ὠθηθῆναι τοῦ μαστιγώθῃ. καὶ οἶκον τινὰ ὀφείλει⁵⁾ νοεῖν, διέξεισι τὰ ἑρτά. [Sch. p. VII. 481.]

τῇ περι ὕβρεως ἀγωγῆ ἐνέχεται] Καὶ ὁ ἐν μὲν τῶν τριῶν τούτων ποῶν ἐνέχεται τῇ περι ὕβρεως ἐκ τοῦ Κορνελίου νόμου. ὁ δὲ ἄλλως ὕβριζων, ἐκ τῆς ἄλλης πρακτικῆς οὐσίας καὶ αὐτῆς περι ὕβρεως. [Sch. q. VII. 481.]

V. Qui pulsat aliquem, aut verberat¹⁾, aut vi domum ingreditur²⁾, ex lege Cornelia³⁾ iniuriarum tenetur⁴⁾. De his vero non iudicat, qui est actoris gener⁵⁾, vel socer, vel vitricus, vel sobrinus, vel huic gradui proximus cognatus vel affinis, vel cuius eorum aut parentum libertus. Omnis igitur manu facta iniuria ad legem Corneliam refertur.

Et verberare quidem est cum dolore caedere aliquem: pulsare vero, sine dolore.

Sive quis autem in domo sua habitet⁶⁾, sive mercede data⁷⁾, sive gratis, vel apud alium, lex locum habet. Et si quis in agro vel horto habitet⁸⁾.

Et si quidem sint locati, colono competit actio.

Sed si domino colatur, ipse dominus habet actionem, licet ibi non habeat domicilium, habitet tamen ibi plane. Nam et filiusfamilias Romae agens studiorum causa, non habet domicilium in ea: et tamen si quis ibi vi in habitationem eius ingrediatur, legi locus est. Ceterum ad meritoria et stabula non pertinet⁹⁾, neque ad eos, qui modico tempore commorantur.

1) qui pulsat aliquem, aut verberat] Actio iniuriarum ex lege Cornelia competit ei, qui ob eam causam agere vult, quod ab aliquo pulsatus sit, aut verberatus, aut quis vi domum eius introiverit. Cavet autem haec lex Cornelia, ne iudicet de actione iniuriarum ex ea oriunda gener vel socer acturis, vel vitricus, vel privignus, vel consobrinus, vel proximus huic gradu cognatus vel affinis, vel patronus eius vel patris eius. Haec igitur lex ex tribus causis dat actionem iniuriarum, cum quis pulsatus est, aut verberatus, aut domum eius quis vi introivit. Omnis ergo iniuria, quae manibus fit, ad legem Corneliam refertur. Inter pulsationem autem et verberationem hoc interest, ut Ofilius scribit, quod verberare est, cum dolore caedere aliquem, pulsare, sine dolore. Domum alicuius accipere debemus non solum eam, in qua proprietatem habet, sed eam, in qua habet domicilium. Quare sive in propriis aedibus quis habitet, sive iure conductionis, sive gratis in alienis, sive ut hospes receptus sit, et quis hanc eius domum ingrediatur, locus huic legi est. Sed si in villa, vel horto quis habitet, idem dicimus. Etiam si dominus agrum eum locaverit, inque agrum impetus factus sit, colonus agit iniuriarum ex lege Cornelia, non dominus agrum. Si tamen in alienum fundum, qui domino colebatur, quis introiverit, Labeo negat dari domino actionem iniuriarum ex lege Cornelia, quia non possit ubique domicilium habere, id est, per omnes villas suas. Ego vero puto, ad omnem habitationem, in qua dominus habitat, pertinere legem Corneliam, licet ibi domicilium non habeat. Pone enim, aliquem studiorum causa Romae agere: hic Romae utique domicilium non habet: et tamen, si quis domum eius, quae Romae est, introiverit, lex Cornelia locum habet.

2) aut vi domum ingreditur] Est et quartum genus iniuriae ex lege Cornelia. Et quaere cap. 37.

3) ex lege Cornelia] Lex Cornelia ex tribus causis dat actionem iniuriarum, cum pulsatur quis, aut verberatur, aut vi domum eius ingreditur quis. Differat autem pulsare a verberando. Et quam domum accipere debeas, verba enarrant.

4) iniuriarum tenetur] Et qui unum horum trium fecerit, tenetur iniuriarum ex lege Cornelia. Quod vero aliter iniuriam fecerit, ex alia actione iniuriarum quae praetoria est, tenetur.

*) I. 5. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LVIII. §. 5. Media tamen pars inde a verbis ἐπὶ τούτων usque ad vocem ἀπελεύθερος ab Attal. omissa est. 1) Sic Cod. 1350. lege οὐτρεβράρε. u) Adde νοεῖν. v) τὸ malim omittere. w) quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. x) Fabr. ὀφείλει.

ἐπὶ τούτων δὲ οὐ δικάζει ὁ τοῦ ἐνάγοντος γαμβρός.] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. ι'. καὶ λβ'. καὶ tit. ε'. κεφ. ιζ'. μη. σε'. καὶ tit. β'. κεφ. ε'. [Sch. r. VII. 481.]

εἴτε δὲ τις ἐν οἴκῳ ἰδίῳ μένει] Καὶ ἐπιεῖσθη τις τῷ τοιοῦτῳ οἴκῳ αὐτοῦ. [Sch. s. VII. 481.]

εἴτε μισθῶ] * Ζῆτει tit. ιζ'. κεφ. κς'. καὶ μή σοι ἐπιπρωθῆ. ἐκεῖνο γὰρ περὶ τοῦ οὐνδε βί φησιν ἰντερόδικτον τοῦ ἀρμόζοντος τῷ νεμομένῳ τὸ δὲ παρὸν περὶ ὕβρεως, ἥτις εἰς πρόσωπον ἀμαρτανεται, καὶ διὰ τοῦτο δίδεται τῷ μισθωτικῶς κατεχοντι τὸν οἶκον ἢ τὸν ἀγρὸν.

καὶ εἰάν τις ἐν ἀγρῶ ἢ κήπῳ μένη] Ἐν κώμῃ ἢ ἐν χωρίῳ, καὶ γέγονεν ἐφοδος κατ' αὐτοῦ. [Sch. t. VII. 481.]

εἰς δὲ τὰ ἀκρατοπώλια — οὐκ ἀνήκει] Εἰς πανδοχεία τοίνυν μόνα καὶ εἰς τὰ ἀκρατοπώλια οὐκ ἀνήκει ὁ Κορνέλιος, ἐπειδὴ πρὸς μίαν ὥραν ἐν τοῖς τοιοῦτοις καταλλομεν οἴκοις. ἐπὶ παντός δὲ ἄλλου κατοικοῦντος ἐν οἴκῳ μὴ πρὸς βραχίαν ὥραν, κἂν μὴ ἔχη ἐκεῖ τὸ δομικίλιον, χωρὰ τῷ Κορνελίῳ. [Sch. u. VII. 481.]

Ἐπιεῖσθαι υἱὸν κατὰ τὸν Κορνέλιον ὑβρισθέντος, αὐτὸς μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ Κορνελίου κινεῖ· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ οὐ τὴν τοῦ Κορνελίου, ἀλλὰ τὴν πραιτωρίαν.

Κινῶν δὲ τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν ὁ ὑπεξούσιος, οὐ δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν τῶν πατρικῶν οἰκημάτων.

Ἐπὶ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς καλῶς ὁ ἐνάγων ὄρκον ἐπιφέρει τῷ ἐναγομένῳ, ὡς οὐχ ὕβρισεν.

ὑπεξουσίου υἱοῦ] * Ἐκεῖνο ἐξητήθη, εἰ δύναται πατὴρ ὑπεξουσίου παιδὸς ὑβρισθέντος ἐκ τῶν αἰτιῶν τοῦ Κορνελίου εἶναι τὴν ἰνουργίαν. καὶ ἤρσατο πᾶσι τοῖς νομικοῖς, μὴ δίδωσθαι ταύτην τῷ πατρὶ τὴν μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ πραιτωρὸς ἀγωγὴν ὁ πατὴρ κινεῖ, τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ Κορνελίου ὁ ὑπεξούσιος, καὶ οὐδὲ ἀπαιτεῖται δίδουσι τὴν ἕαταμ ἕμε δομίνουμ ναβιτοῦρουμ. καὶ τὴν καθόλου γὰρ ἰνουργίαν μιν οὐκ ὁ υἱὸς οὐκ ἀπαιτεῖται ταύτην τὴν ἱκανοδοσίαν, ὡς ἔλεγεν Ἰουλιανός. οὗτος δὲ ὁ Κορνέλιος νόμος ἐπιτρέπει τῷ ἀκτωρὶ κινεῖν τὴν ἰνουργίαν ὄρκον ἐπιφέρειν ἀρνονμένῳ τῷ ἕμῳ ὁμνυσι δὲ μὴ πεποιθῆναι τὴν ὕβριν. ὁ δὲ Σαβίνος ἔλεγεν, ὅτι οἱ πραιτωρὸς ἠκολούθησαν τῷ Κορνελίῳ, ὥστε ἐπὶ πάσης ὕβρεως τὸν ὄρκον ἐπιφέρεισθαι.

κατὰ τὸν Κορνέλιον] Ἐκ τῶν αἰτιῶν τοῦ Κορνελίου. [Sch. x. VII. 481.]

τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν] Τὴν προσώπῳ οἰκίῳ, ἢ τὴν ἀπὸ Κορνελίου. [Sch. y. VII. 481.]

οὐ δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν] Ζῆτει tit. ες'. κεφ. α'. καὶ β'. καὶ tit. λδ'. κεφ. κς'. [Sch. z. VII. 481.]

τῶν πατρικῶν οἰκημάτων] Τοῦτο τοῦ φάκτου ἐστὶ· ἔχον γὰρ ἔμενεν^{α)} ἐν πατρικοῖς οἰκίαισι, καὶ βία τις αὐτοῖς πεισθῆναι ἐφ' ὕβρι αὐτοῦ, καὶ ἔτυπεν αὐτόν. [Sch. a. II. 481.]

ἐπὶ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς] Τῆς χρηματικῆς νομιμῆς, οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τῆς^{β)} ἐγκληματικῆς. ἐπ' ἐκεῖνης ὄφρα φανερῶν χρεια ἀποδείξων, εἰ μὴ θέλη τὰ ἰσα^{γ)} παθεῖν^{δ)} μὴ ἀποδεικνύς. καὶ ζῆτει tit. ια'. κεφ. τελευτ. [Sch. b. II. 481.]

Ἐπὶ τῆς πραιτωρίας καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ^{ε)} Κορνελίου. ζῆτει β. κα'. tit. γ'. κεφ. ιζ'. καὶ tit. αὐτοῦ β'. κεφ. ε'. θεμ. δ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. ια'. κεφ. τελευτ. [Sch. b. VII. 481. sq.]

Ὁ πρὸς ἀτιμίαν τινὸς βιβλίον γράψας, ἢ συνείς, ἢ ἐκδεδωκώς, ἢ δόλον ποιήσας ἐφ' ᾧ τι τούτων γενέσθαι, εἰ καὶ ὀνόματι ἑτέρου ἢ καὶ^{ζ)} ἀνωμῶς ἐξέδωκεν, ἐνάγεται, καὶ καταδικασθεὶς κωνεται μαρτυρεῖν.

Καὶ ὁ ποιῶν ἐπιγράμματα, ἢ ἕτερον ἄγραφον

5) de his vero non iudicat, qui est actoris gener] Quare lib. 7. tit. 3. cap. 10. et 32. et tit. 5. cap. 17. 48. 75. et tit. 2. cap. 5.

6) sive quis autem in domo sua habitat] Et huius domum ingrediatur aliquis.

7) sive mercede data] Quare tit. 17. cap. 26. neque id obstare credas. Illud enim agit de interdicto Unde vi, quod competit possessori: hoc autem de iniuria, quae personae infertur, ideoque datur ei, qui domum vel agrum conduxit.

8) et si quis in agro vel horto habitat] In villa vel in horto, et fiat impetus in eum.

9) ceterum ad meritoria — non pertinet] Ad stabula igitur sola et ad meritoria lex Cornelia non pertinet, quoniam ab his intra horam unam recedimus. In alio autem quolibet habitante in domo non ad breve momentum, etiamsi ibi domicilium non habeat, locus est legi Corneliae.

Filiofamilias¹⁰⁾ secundum legem Cornelianam¹¹⁾ L. 5. §. 6. iniuria affecto, ipse ex lege Cornelia agit: pater eius D. XLVII. non ex lege Cornelia, sed praetoria actione. 10.

Agens vero filiusfamilias iniuriarum¹²⁾ non praestat satisfactionem¹³⁾ paternorum aedificiorum¹⁴⁾. §. 7.

In actione iniuriarum¹⁵⁾ recte actor reo iusurandum defert, ut iuret, se iniuriam non fecisse. §. 8.

10) filiofamilias] Illud quaeritur, an pater filiofamilias iniuriam passo ex causis legis Corneliae habere possit actionem iniuriarum. Et placuit Iurisconsultis, eam patri non dari: nam pater praetoriam actionem intendit, ex lege Cornelia autem agit filiusfamilias, nec cavere debet ratam rem dominum habiturum. Nam nec generali iniuriarum actione experiens filius hanc satisfactionem praestat, ut ait Iulianus. Haec lex Cornelia permittit actori iniuriarum agenti iusurandum deferre reo neganti, qui iurat, se iniuriam non fecisse. Sed Sabinus ait, Praetores secutos esse legem Cornelianam, ita ut de omni iniuria iusurandum deferatur.

11) secundum legem Cornelianam] Ex causis legis Corneliae.

12) iniuriarum] Ex persona sua sive ex lege Cornelia.

13) non praestat satisfactionem] Quare tit. 66. cap. 1. et 2. et tit. 34. cap. 25.

14) paternorum aedificiorum] Hoc est facti, quia forte habitavit in aedibus paternis, et vi quis eas ingressus est in iniuriam eius, et cecidit eum.

15) in actione iniuriarum] Quae movetur civiliter, non in criminali. Nam in ea manifestis opus est probationibus, nisi velit eadem pati, quae patitur is, qui non probat. Et quare tit. 11. cap. ult.

In praetoria et ea, quae ex lege Cornelia descendit. Quare lib. 21. tit. 3. cap. 17. et eiusdem tit. 2. cap. 6. them. 4. et huius libri tit. 11. cap. ult.

Qui ad infamiam alicuius librum scribit¹⁶⁾, vel §. 9. componit, vel edit, vel dolo facit, ut quid horum fiat, etiamsi nomine alterius¹⁷⁾ vel etiam sine nomine ediderit, tenetur, et condemnatus testis esse prohibetur¹⁸⁾.

Et qui facit epigrammata, vel aliud non scriptum §. 10.

y) L. 5. §. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi est cap. 6. h. t. z) Pro αὐτός κ. τ. λ. Fabr. in Sch. b. VII. 481. pergit: ὁμοίως ὁ Κορνέλιος τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν κινεῖ τῷ ἐνάγοντι ὄρκον ἐπιφέρειν ἀρνονμένῳ τῷ ἕμῳ κ. τ. λ. ut Cod. 1350. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐμεινεν. b) ἐπὶ τῆς, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. c) Malim τὰ αὐτὰ ὁ τὰ ἰσα. d) ὁ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. e) τοῦ Cod. 1350. deest apud Fabr. f) καὶ Cod. 1350. deest apud Fabr.



πρὸς ἀτιμίαν τινὸς προφέρων, καὶ ὁ πρᾶθῆναι ἢ ἀγορασθῆναι τὰ τοιαῦτα παρυσκευάζων.

L. 5. §. 11. Καὶ ὁ καταμηνύων τὰ τοιαῦτα δοῦλος ἢ ἐλεύ-
D. XI. VII. 10. θερος ἐπαθλον λαμβάνει δοκιμασίαν τοῦ δικαστοῦ
πρὸς τὸ ποσὸν τῆς οὐσίας τοῦ καταδικαζομένου. ὁ
δὲ δοῦλος ἐσθ' ὅτε καὶ ἐλευθεροῦται. τί γάρ, ὅτι
δημοσία χρησιμότης ἀνέκλυψεν ἐκ τούτου;

ἢ πρὸς ἀτιμίαν τινὸς βιβλίον γράψας] * Ἐάν
τις βιβλίον εἰς ἀτιμίαν τινὸς ἀνηκουσάν ἢ τὸν οἰονδήποτε
χάρτην συγγράψῃται, ἢ συνθήσῃ, ἢ ἐκδῶ, ἢ κατὰ δόλον παρα-
σκευασθῇ τούτων τίποτε γενέσθαι, εἰ καὶ ὀνόματι ἄλλον τὸν
τοιούτον χάρτην ἐξέδωκεν, ἢ καὶ ἀνωνύμως, ἔξεστι κατ' αὐτοῦ
κινεῖν τὴν ἰουριάρουμ^κ καὶ εἶναι καταδικασθῆναι, ἰντεστάβιλις
ὑπὸ τοῦ νόμου κελύεται εἶναι. τῇ αὐτῇ δὲ τιμωρία ἀπὸ
δόγματος συγκαλήτων κατέχεται καὶ ὁ ἐπιγράμματα ποιῶν, ἢ
ἕτερον τι ἄγραφον εἰς ὕβριν τινὸς προφέρων. καὶ ὁ πιπρά-
σκων δὲ ἢ ἀγοράζων τὰ τοιαῦτα συγγράμματα κατέχεται. καὶ
ὁ καταμηνύων τὸν τὰ τοιαῦτα ἡμαρτηκότα, εἴτε δοῦλος ὢν,
εἴτε ἐλεύθερος, πρὸς τὴν ἀναλογία τῆς ὑποστάσεως τοῦ κατη-
γορουμένου προσώπου ἐπαθλον λαμβάνει δοκιμασίαν τοῦ δικα-
στοῦ. δοῦλος δὲ ὢν ἴσως καὶ ἐλεύθερος γίνεται. πολλάκις δὲ
καὶ δημόσιον τι χρησιμὸν ἐκ ταύτης συμβαίνει τῆς καταμη-
νύσεως.

εἰ καὶ ὀνόματι ἕτερου] Ἦγουν ἐπιγράφων, ἕτερον
εἶναι τὸν ποιήσαντα αὐτό. [Sch. c. VII. 482.]

καὶ καταδικασθεὶς κωλύεται μαρτυρεῖν] Ὁ
Κυρίλλος καὶ τὸ πλάτος γίνεται ἰντεστάβιλις. καὶ ζῆτει
βιβ. κα. τι. α. κεφ. κα. ὅτι καὶ διατίθεσθαι κωλύεται.
[Sch. d. VII. 482.]

καὶ ὁ πρᾶθῆναι — τὰ τοιαῦτα παρυσκευάζων]
Ὁ πιπράσκων ἢ ἀγοράζων. [Sch. e. VII. 482.]

τὰ τοιαῦτα] Τὸν^ε τὰ τοιαῦτα ἡμαρτηκότα. ζῆτει
βιβ. κα. τι. α. κεφ. κθ'. [Sch. f. VII. 482.]

† Συγγράμματα.

L. 6. ζ'. Παῦλ. Ὅτε μὴ πρόσκειται τὸ ὄνομα τοῦ ὕβρι-
D. eod. ζομένου, χώραν ἔχει ἢ δημοσία ἐξέτασις^ζ προσκειμένου
δὲ τοῦ ὀνόματος, δυνατὸν τῷ κοινῷ νομίμῳ κινεῖσθαι.
καὶ οὐ κωλύεται ἰδιωτικῶς κινεῖν, ὡς τοῦ δημοσίου δι-
καστηρίου προκριματιζομένου, ἐπειδὴ πρὸς ἰδιωτικὴν
αἰτίαν ἀναφέρεται. ὕμω^η ἐὰν κινήθῃ τὸ δημόσιον,
ἀναιρεῖται τὸ ἰδιωτικόν, καὶ τὸ ἐναντίον.

ὅτε μὴ πρόσκειται τὸ ὄνομα [τοῦ ὕβριζομένου]
Τοῦτο τὸ νόμιμον χρεώδης ἐστίν^η), ὅτε μὴ πρόσκειται τὸ
ὄνομα ἐκείνου, εἰς ὃν γέγονε τὸ φάμισον. τότε γάρ, ἐπειδὴ
δυσχερὴς ἐστὶν ἢ ἀπόδειξις τοῦ πεποιηκότος, ἢ θέλησεν ἢ σύγ-
κλητος, καὶ διὰ πούβλικας κουαστίονος τὸ πρᾶγμα ἐκδικεῖ-
σθαι. εἰ μέντοι τὸ ὄνομα πρόσκειται τινος ἐν τῷ φάμισῳ,
καὶ κατὰ κοινὰ νόμιμα κινεῖται ἢ ἰουριάρουμ, καὶ οὐ^ι) κω-
λύεται πριβάτως αὐτὴν ἐγγυμνάειν, ὡς ἀνεὶ προκριματος γι-
νομένου^κ) πούβλικῳ δικαστηρίῳ, ἐπειδὴ καὶ ἢ ἀπὸ Κορνελίου
ἰουριάρουμ οὐκ εἰς πούβλικον ἔγκλημα ἀναφέρεται. εἰ δὲ
καὶ πρῶτος ἐκινήθῃ^λ) ὁ Κορνέλιος ἦτοι ἢ ἐξ αὐτοῦ ἰουριάρουμ,
ἀρνούμεθα τὴν πριβάτως ἰουριάρουμ, ὡς περὶ καὶ ἐκ
τοῦ ἐναντίου κινουμένη προτερον ἢ πριβάτως ἀρνεῖται^μ) τὴν
ἀπὸ τοῦ Κορνελίου. [Sch. g. VII. 482.]

Οὐδὲν δὲ φησὶν, οὐ δύναται κινεῖν ὁ βουλούμενος, ὅτε
πρόσκειται τὸ ὄνομα, διὰ τοῦτο οὐδὲ ὁ ὕβρισθεὶς δύναται
κινεῖν ἰδιωτικῶς. [Sch. h. VII. 482.]

χώραν ἔχει ἢ δημοσία ἐξέτασις] Παντὶ τῷ βου-
λομένῳ ἄγνωστος γάρ ἐστὶν ὁ ὕβρισθεὶς. ζῆτει κεφ. ιε'.
θ. ε. [Sch. i. VII. 482.]

δυνατὸν τῷ κοινῷ νομίμῳ κινεῖσθαι] Ἦγουν
ὅτι^ν), ὅταν τὸ ὄνομα πρόσκειται τινος, τότε χώραν οὐκ ἔχει
ἢ δημοσία ἐξέτασις, ἢ γουν τὸ κινεῖν τὸν βουλούμενον, ἀλλὰ
χωρῆμα τῷ κοινῷ περὶ τῆς ὕβριως νόμῳ τοῖς δὲ ἐστὶ τὸ
κινεῖν τὴν περὶ ὕβριως τὸν ὕβρισθέντα. [Sch. k. VII. 482.]

Κοινόν^ο) δὲ νομίμον τῆς περὶ ὕβριως ἐστίν, ἵνα ὁ ὕβρι-
ζόμενος κινή.

g) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦτεστι pro τόν. h) Fabr. ἐστὶ. i) Deest quidem οὐ in Cod. 1350. Sed recte a Fabr.
insertum est. k) Sic Cod. 1350. Fabr. γενομένου. l) Sic Cod. 1350. Fabr. κινήθῃ. m) Lego ἀρνεῖται. Fabr. ἀρνεῖ

n) ὅτι quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. o) Hoc scholium deest apud Fabr.

ad infamiam alicuius profert, et qui ea vendi vel
emi curat¹⁹).

Et servus aut liber, qui haec²⁰) detulerit, prac-
mium accipit arbitrio iudicis pro modo substantiae
damnati. Servus vero quandoque etiam manumittitur.
Quid enim, si publica utilitas ex hoc emersit?

16) qui ad infamiam alicuius librum scri-
bit] Si quis librum ad infamiam alicuius pertinentem
vel quamlibet chartam conscripserit, composuerit, edi-
derit, dolove fecerit, quo quid eorum fieret, etiamsi
alterius nomine ediderit eiusmodi chartam, vel sine
nomine, licet in eum agere iniuriarum: et si condemna-
tus sit, intestabilis esse lege iubetur. Eadem poena ex
Senatusconsulto tenetur etiam is, qui epigrammata facit,
aliudve quid non scriptum in alicuius iniuriam profert.
Et qui talia emit vel vendit, tenetur. Et qui talia delinquentem defert, sive servus sive liber sit, pro modo
substantiae accusati praemium arbitrio iudicis accipit.
Si servus sit, fortasse etiam liber fit. Saepe enim ali-
quid publice utile ex hac delatione contingit.

17) etiamsi nomine alterius] Id est, inscribens,
alium fecisse.

18) et codemnatu testis esse prohibetur]
Cyrillus et τὸ πλάτος habent: fit intestabilis. Et quaere
lib. 21. tit. 1. cap. 21. de eo, quod etiam testamentum
facere prohibetur.

19) et qui ea vendi — curat] Qui emit vel
vendit.

20) haec] Eum, qui talia deliquit. Quaere lib. 21.
tit. 1. cap. 29.

Has compositiones.

VI. Paul. Cum non adicitur nomen eius, cui
fit iniuria¹), publica quaestio locum habet²). Ad-
iecto vero nomine, communi iure agi potest³). Et
non prohibetur privatim agere⁴), quasi publico iu-
dicio praeiudicium fiat⁵), quia ad privatam causam
refertur. Plane si publico actum sit⁶), tollitur pri-
vatum, et e contrario⁷).

1) cum non adicitur nomen eius, cui fit
iniuria] Hoc ius ex usu est, cum non adicitur nomen
eius, in quem libellus famosus factus est. Tunc enim,
quia difficile est probare, quis fecerit, voluit Senatus
publica quaestione rem vindicari. Ceterum si nomen
alicuius adicitur in famoso libello, tunc et iure com-
muni iniuriarum agitur, et non prohibetur privatim
eam exercere, quasi praeiudicium fiat publico iudicio,
quia et actio iniuriarum ex lege Cornelia non ad publi-
cum crimen refertur. Sed si prius actum sit iniuriarum
ex lege Cornelia, denegamus privatam actionem iniuria-
rum, sicut ex diverso si prius actum sit privato, dene-
gatur actio ex lege Cornelia.

Non quia ait, volentem non posse agere, cum adiectum
est nomen, ideo non potest is, qui iniuriam passus est,
agere privato iudicio.

2) publica quaestio locum habet] Cuilibet
volenti: ignoratur enim is, cui facta est iniuria. Quaere
cap. 15. them. 5.

3) communi iure agi potest] Id est, cum nomen
alicuius adiectum est, tunc locum non habet quaestio
publica, id est, ut agat qui volet, sed utimur communi
lege iniuriarum, quae talis est, ut agat iniuriarum is,
cui iniuria facta est.

Commune ius actionis iniuriarum est, ut agat is
qui iniuriam patitur.



καὶ οὐ καλύπτεται ἰδιωτικῶς κινεῖν] Ὁ ἐξ ὀνόματος ὑβρισθεὶς δηλαδὴ, ἀλλ' ἰσχυρῶς κινεῖ ἰδίῳ ὀνόματι, ὡς αὐτὸς ἐξ ὄρθου καὶ μόνος ὑβρισθεὶς, καὶ οὐ γίνεται ἐμποδισμὸς αὐτῷ τις πρὸς τὴν ἐπεξέλευσιν τῆς ἰδίας ὑβρεως, ὡς ἐντεῦθεν ταχὺ τῆς δημοσίας κινήσεως καὶ ἐξετάσεως κατὰ τι παρεμποδισομένης ἢ παραβλαπτομένης, ὅτι μὴδὲ χώραν ἔχει, ὅτε πρόσκειται τὸ ὄνομα τοῦ ὑβριζομένου. [Sch. l. VII. 482. sq.]

Τοῦ αὐτοῦ ρ). Ἐνταῦθα γὰρ οὐδεμίαν χώραν ἔχει τὸ δημόσιον δικαστήριον, ὡς δὴλον ὅντος τοῦ ὑβρισθέντος προσώπου, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ προκριματίζεται. [Sch. l. VII. 483.]

ὡς τοῦ δημοσίου δικαστηρίου προκριματίζομένου] Ἀλλὰ κινεῖ ὁ ὑβρισθεὶς, διότι εὐγνωστός ἐστιν. [Sch. m. VII. 483.]

ὁ μὲν εἰς κινήσῃ τὸ δημόσιον] Ἦγουν, ὅτε μὴ ἐστὶ δῆλος ὁ ὑβρισθεὶς. [Sch. n. VII. 483.]

ἀναιρεῖται τὸ ἰδιωτικόν, καὶ τὸ ἐναντίον] Τοῦ αὐτοῦ. Οὐκ ἔχουσι γὰρ χώραν τὰ β. ἐφ' ἐνὸς θέματος, ἀλλὰ ἢ μὲν δημοσία ἐξετάσις, ὅταν ἀνώνομος ἐστὶ· ὅταν δὲ προσκεῖται τὸ ὄνομα, ἢ ἰδιωτικῇ. καὶ διὰ τοῦτο ὅπου α) τὸ ἐν, ἐκεῖ τὸ ἕτερον οὐκ ἐστὶ. [Sch. n. VII. 483.]

ζ. Οὐλλπ. γ) Ὁ κινῶν τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν ὀφείλει σαφηνίζειν, ποίαν ὑβριν ὑπέστη.

ποίαν ὑβριν ὑπέστη] Ποῖον εἶδος ὑβρεως. [Sch. o. VII. 483.]

Ἐπειδὴ γὰρ ἀτιμοποιός ἐστιν ἡ ἀγωγή, οὐ κατὰ τὸν ἐνάγοντα φέμβεισθαι, καὶ ἀπὸ αἰτίας εἰς αἰτίαν μεταπηδῶν, ἕτερου κινδυνευόντος ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἐπιτιμήσων, ἀλλὰ ἐπισημαινέσθαι καὶ ἰδικῶς λέγειν, ποίαν ὑβριν ὑπέμεινε. [Sch. p. VII. 483.]

Ἐνθα φονευθέντος τινός, ἢ φαρμάκῳ ἀναιρεθέντος, ἢ ξίφει πληγέντος, ἀρμόζει ὁ Κορνέλιος, οὐ δίδεται ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγή, ἵνα μὴ πρόκριμα γίνηται τῷ ἐγκληματικῷ δικαστηρίῳ. ὁ δὲ Ἀκουίλιος καὶ ὑπόντος τοῦ Κορνελίου κινεῖται, ἐπειδὴ πρωτοτύπως ἢ ζήτησις ἐν τῷ Ἀκουίλιῳ οὐ περὶ τοῦ φόνου, ἀλλὰ περὶ τῆς ζημίας γίνεται.

Ἐνθα φονευθέντος τινός] Ἐάν τις ἀδικῶς λέγηται¹⁾ πεφονευκέναι τινά, μὴτὶ ὁ πρῶτος οὐκ²⁾ ὀφείλει συγχωρεῖν, διὰ τῆς κατ' αὐτοῦ πρῆβιάτας ἀγωγῆς πρόκριμα γίνεσθαι τῷ Κορνελίῳ τῷ περὶ ἀνδροφόνων· εἰ δὲ καὶ φάρμακον λέγει τις τινὰς δεδωκέναι ἐπὶ ἀναιρέσει ἀνθρώπου, τὸ αὐτὸ λέγομεν ὄρθῳς οὐν ὁ πρῶτος ποιεῖ ἐπὶ τούτων τῶν θεμάτων μὴ διδοῦς τὴν ἰνιοριάρουμ. λοιπὸν ὡς ἐν ἀντιθέσει ἐπιφέρει· Καὶ μὴν εἰσθαμεν λέγειν, ὅτι ἐξ ὧν αἰτιῶν πούβλικα τίκεται δικαστήρια, οὐκ ἐμποδίζομεθα καὶ τὰ ἀρμόζοντα ἡμῖν πρῆβιάτῳ κινεῖν. καὶ ἐστὶ μὲν ἀληθὲς τὸ λεγόμενον. ὁ μὲν ἔχει χώραν, ὅπου μὴ πρωτοτύπως περὶ ἐκείνου κινεῖται³⁾ τοῦ πράγματος τοῦ ἔχοντος τὴν πούβλικαν κατηγορίαν. τί οὐν ἂν εἴποιμεν περὶ Ἀκουίλιου; καὶ γὰρ καὶ οὗτος⁴⁾ πρωτοτύπως τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀναιρέσιν περιέχει. ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἰπὼν ὡς ἐν ἀντιθέσει, λοιπὸν ἐπιφέρει τὴν λύσιν, καὶ λέγει, ὅτι οὐκ ἐστὶ πρωτοτύπως ἐπὶ τοῦ Ἀκουίλιου ἢ περὶ τοῦ⁵⁾ φόνου ἐναγωγή, ἀλλὰ περὶ μόνῃς τῆς σκυμιάσεως τῷ δεσπότῃ ζημίας. ἐπὶ μὲν τοῖς τῆς ἰνιοριάρουμ περὶ αὐτῆς τῆς φονῆς ἢ τοῦ φαρμάκου ζητεῖται πρωτοτύπως, ἵνα ἐκδίκησις ἐπινεχθῇ τῇ ἀναιρέσει, οὐχ ἵνα τὸ ἀξίμιον γένηται τῷ δεσπότῃ. εἰκότως οὐν οὐ δίδεται, ἵνα μὴ προτιμηθῇ τῆς τοῦ φόνου κατηγορίας. τί οὐν, εἰ διὰ τοῦτο βούλεται τις κινήσαι τὴν ἰνιοριάρουμ ὡς ξίφει πληγῆς τὴν κεφαλὴν; ἔλεγεν ὁ Λαβέων, τούτου γ) μὴ καλύπτεσθαι· οὐδὲ γὰρ τοῦτο πάντως ἐστίν, ὅπερ ἐνάγει τὸ ἔχον τὴν πούβλικαν κατηγορίαν. ἀλλ' οὐκ ἀληθῶς εἶπεν ὁ Λαβέων. τίς γὰρ ἀμφιβάλλει, καὶ τὸν ξίφει πληξάντα⁶⁾ τὴν κεφαλὴν, εἰ καὶ μὴ ἀνέλε τὸν πληγέντα, τῷ Κορνελίῳ κατέχεσθαι; [Sch. q. VII. 483. sq.]

ὁ Κορνέλιος] † Ὁ περὶ φόνου δὲ οὐκάρως. οὐ δίδεται ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγή] Τούτέστιν, οὐ παραχωρεῖται ὁ κινῶν, καταλαμβάνει μὲν τὸ ζῆτεῖν ἐκδίκησιν τοῦ παθόντος γενέσθαι καὶ τοῦ τολμηθέντος φόνου, προτιθέμεναι δὲ τὴν περὶ ὑβρεως καὶ σπουδάζειν, ὡς ὑβρισθέντα τὸν

4) et non prohibetur privatim agere] Vide licet qui nominatim iniuria affectus est, sed agit valide suo nomine, quasi solus directo iniuriam passus, ne persecutioni suae iniuriae impedimento erit, quod hinc forte publicae quaestioni et examinationi ad aliquem praeiudicetur vel noceatur, quod ea locum non habet cum adiectum est nomen eius, cui facta est iniuria.

Eiusdem. Hic enim non est locus publico iudicio, cum de eo constet, qui iniuriam passus est, et ideo neque ei praeiudicatur.

5) quasi publico iudicio praeiudicium fiat] Sed agit qui iniuriam perpassus est, quia notus est.

6) plane si publico actum sit] Id est, cum non est manifestus is, qui iniuriam pertulit.

7) tollitur privatum, et e contrario] Eiusdem. Neque enim duo themata habent locum in uno, sed publica quaestio, cum innominatus est: privata, cum adiectum est nomen. Et ideo ubi unum est, ibi alterum non est.

VII. Ulp. Qui agit iniuriarum, debet declarare, quam iniuriam passus sit¹⁾.

1) quam iniuriam passus sit] Quam speciem iniuriae.

Nam cum sit famosa actio, non oportet actorem vagari, et ex causa in causam transillire, alio periclitante de propria aestimatione, sed designare et specialiter dicere, quam iniuriam passus sit.

Ubi occiso aliquo²⁾, aut veneno sublato, aut gladio percusso competit lex Cornelia³⁾, non datur actio iniuriarum⁴⁾, ne praeiudicium fiat criminali iudicio. Aquilia tamen agitur, etiamsi lex Cornelia subsit, quia principaliter in Aquilia quaestio non est de caede, sed de damno.

2) ubi occiso aliquo] Si quis iniuria dicatur occidisse aliquem, numquid non debeat Praetor permittere, privata in eum actione praeiudicium fieri legi Corneliae de sicariis? Sed et si venenum dicat quis quosdam dedisse hominis occidendi causa, idem dicimus. Recte igitur Praetor faciet his casibus, si non dederit actionem iniuriarum. Deinde quasi in antithesi infert: Atqui solemus dicere, ex quibus causis publica oriuntur iudicia, non impediri nos, et privata, quae competunt nobis, intendere. Est quidem hoc verum, quod dicitur. Sed habet locum, cum non principaliter de ea re agitur, quae habet publicam accusationem. Quid ergo dicimus de Aquilia? Nam et haec principaliter hominis necem continet. At iis omnibus dictis velut in antithesi subicit solutionem et ait, Aquiliam principaliter non esse actionem de caede, sed de damno tantum, quod domino datum est. At in actione iniuriarum de ipsa caede vel veneno principaliter quaeritur, ut vindicetur illata caedes, non ut domino damnum sarciat. Merito igitur non datur, ne praeferatur accusationi caedis. Quid ergo, si ideo quis velit agere iniuriarum, quod gladio caput eius percussum sit? Labeo ait, hoc non prohiberi: neque enim omnino hoc intenditur, quod habet publicam accusationem. Sed non recte dixit Labeo. Quis enim dubitat, quin etiam is, qui gladio percussit caput, licet percussum non occiderit, lege Cornelia teneri?

3) lex Cornelia] Lex de caede, de sicariis.

4) non datur actio iniuriarum] Hoc est, non permittitur actori relinquere quaestionem vindictae eius, qui occisus est, et proponere actionem iniuriarum, ac curare, ut is, qui occisus est, quasi iniuria affectus vin-

p) Quis intelligendus sit, dubito. An Hagiotheodoritus? D. h. l. legitur apud Attal. tit. LVIII. §. 6. s) Malim περὶ. t) Sic Cod. 1350. Fabr. λέγεται. u) οὐκ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. v) Sic Cod. 1350. Fabr. περὶ τοῦ ἐκείνου νοείται. w) Sic Cod. 1350. Fabr. οὕτως. x) τοῦ Cod. 1350. deest apud Fabr. y) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸ προ τοῦτο. z) Sic legendum. Fabr. πληγέντα.

g) Fabr. τὸ inserit ante ὅπου, quod omittendum. r) L. 7. pr. Sic Cod. 1350 Fabr. λέγεται. u) οὐκ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. v) Sic Cod. 1350. Fabr. οὕτως. x) τοῦ Cod. 1350. deest apud Fabr. y) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸ προ τοῦτο. z) Sic legendum. Fabr. πληγέντα.



φρονεθέντα τυχεῖν ἐκδικήσεως. πάντη^{α)} γὰρ εὐηθες ἔκρινεν ὁ νομοθέτης τὸ καταλιπαρεῖν ἀνεκδικητὸν τὸν φόνον, καὶ περὶ ὕβρεως ζητεῖν. [Sch. r. VII. 484.]

Εἰς τὸ αὐτὸ^{β)}. Τουτέστιν, οὐ δίδεται ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή, ἵνα προτιμηθῇ τῆς τοῦ φόνου κατηγορίας· τὸ γὰρ ἐγκληματικὸν δικαστήριον πρωτοτύπως ζητεῖται^{γ)}, ἵνα τῆρ ἀναίρεσιν ἐκδικήσῃ^{δ)} τοῦ δούλου, οὐχ ἵνα τὸ ἀξίμιον γένηται τῷ δεσπότῃ. [Sch. r. VII. 484.]

7. §. 2. Οὐτε^{ε)} αὐτεξουσίῳ νῖψ̄ κατὰ τοῦ^{ς)} πατρός, οὐτε ἀπελευθέρῳ κατὰ πατρωνος ἀρμόζει ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγή, εἰ μὴ σφοδρῶς ὕβρισε, πλήξας τυχὸν ἢ τραυματίσας. ἐφεῖται γὰρ τοῖς πατρῶσι μετρίως σφραρονίζειν τοὺς ἀπελευθέρους.

§. 3. Τῷ δὲ ὑπεξουσίῳ παιδί οὐτε^{β)} ἀπὸ τραχείας ὕβρεως^{η)} ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρός.

§. 4. Ὁ κινῶν ὀφείλει λέγειν ἰδικῶς τὴν ἐπαχθεῖσαν αὐτῷ ὕβριν, οὐ μὴν ὅτι τότε, ἢ τότε, ἢ τότε ὑπέστη.

οὐτε αὐτεξουσίῳ νῖψ̄ κατὰ πατρός] * Πρὸς τοῦτο ἐκείνο ἀφορᾷ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ πραιτώρος, ὡς τε προδήλως καὶ προφανῶς λέγειν, ἵνα ὕβριν τις ὑπέμεινεν· ἵνα ἐκ τῆς ποιότητος τῆς ὕβρεως μάθωμεν, εἰ ἀπελευθέρῳ κατὰ πατρωνος δίδεται ἡ ἰουουριάουμ. δεῖ γὰρ ἡμᾶς μεμηνησθαι, μὴ πάντοτε τοῖς ἀπελευθέροις ἐξεῖναι κατὰ τῶν πατρῶων κινεῖν τὴν ἰουουριάουμ· ἐστ' ὅτε δὲ δίδοσθαι καὶ αὐτοῖς ταύτην τὴν ἀγωγήν, ὅταν σκαιὰν καὶ τραχίαν ὕβριν ὑπέμειναν καὶ τοῖς δούλοις πρέπουσαν· ἐπεὶ τὸ ἐλαφρῶς καὶ κούφως τύπτειν τὸν ἀπελευθέρου συγκεχωρηται τῷ πατρῶνι, καὶ οὐ κατέχεται διὰ τὴν τοιαύτην ὕβριν ὁ πατρῶν τοῦ ἀπελευθέρου λόγοντος, ὅτι ὕβριν ὑπέμεινεν, εἰ μὴ ἡ σφοδρότης τῆς ὕβρεως αὐτὸν παρακινήσει. οὐδὲ γὰρ φέρεται ὁ πραιτῶρ ὀφείλει τὸν χθές οἰκέτην σημερον εἰλυθέρου καταμεμφομένον, ὅτι ὁ χθές δεσπότης αὐτοῦ διὰ λόγων αὐτὸν ὕβρισεν, ἢ ἐλαφρῶς αὐτὸν ὠθήσει πταίσαντα καὶ ἐπανόρθωσεν αὐτόν. εἰ δὲ ἐπληξεν αὐτόν ἢ ἐτραυματίσεν οὐ μετρίως, τότε δίκαιόν ἐστι συντρέχειν τῷ ἀπελευθέρῳ αἰτωμένῳ τὸν πατρῶνα. εἰ δὲ καὶ τις τῶν παιδῶν τῶν μὴ οἴτων ὑπεξουσίῳ βουλεται κινήσαι κατὰ τοῦ πατρός τὴν ἰουουριάουμ, οὐδὲ τούτῳ προπετῶς δίδεται, εἰ μὴ ἡ σφοδρότης τῆς ὕβρεως παρασκευάσει αὐτῷ δοθῆναι αὐτήν. τοῖς μὲντοι ὑπεξουσίῳις ὑπάρχουσι παντελῶς οὐ δίδεται, εἰ καὶ τραχίαν ὕβριν ὑπομείνωσι παρὰ τῶν γονέων. ὁ δὲ εἶπεν ὁ πραιτῶρ· Εἴ τι ὕβρεως εἶδος γέγονε, φανερώς λεγέτω ὁ ἐνάγων· ὅπως νοήσομεν τὸ κέρτον δικερε; καὶ ἔλεγεν ὁ Λαβέων, ἐκείνον ἐξ ὀρθοῦ λέγειν, τὸν φανερώς τὸ ὄνομα τῆς ὕβρεως λέγοντα καὶ μὴ φάσκοτα, ὅτι τότε ἡ τότε ὑπέμεινα, ἀλλ' ὅτι τινδε τὴν ὕβριν.

ἀρμόζει ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγή] Ζῆτει τι. λζ. κεφ. λζ. θεμ. η. καὶ τι. ιζ. κεφ. ζ. θεμ. λ. καὶ βιβ. λα. τι. β. κεφ. β. [Sch. s. VII. 484.]

τῷ δὲ ὑπεξουσίῳ παιδί] Τῷ αὐτεξουσίῳ ἀπὸ μόνης τραχείας. [Sch. t. VII. 484.]

οὐτε ἀπὸ τραχείας ὕβρεως ἀρμόζει κατὰ τοῦ πατρός] Ζῆτει βιβ. ζ. τι. η. κεφ. ι. θεμ. ια. [Sch. u. VII. 484.]

ὁ κινῶν ὀφείλει λέγειν ἰδικῶς τὴν ἐπαχθεῖσαν αὐτῷ ὕβριν] Οἷον ὅτι ἡ ὕβρις ἢ διὰ λόγων, ἢ διὰ ὠθήσεως, ἢ διὰ μαστιγώσεως γέγονεν, οὐ μὴν ὅτι ὕβρισέ με νόθον, ἢ κλέπτην, ἢ ληστήν, ἢ ὅτι ἐν τῷ δεινῷ^{ι)} μέρει τοῦ σώματος τόσα ἐμαστιγώθη. [Sch. x. VII. 484.]

Τὸ ὄνομα τῆς ὕβρεως. [Sch. y. VII. 484.]

§. 5. Ὁ πολλὰς ἅμα παρὰ τινος ὕβρεις ὑποστάς οὐ διρημηένως ἐκάστας, ἀλλ' ἅμα πάσας ὀφείλει κινεῖν.

ὁ πολλὰς ἅμα παρὰ τινος ὕβρεις ὑποστάς] Ἐάν πολλὰς ὕβρεις ἐποίησάς μοι, θορύβου τυχὸν ἢ ταραχῆς γενομένης ἐπισήληθες τῷ οἴκῳ μου, καὶ τούτου συμβάντος καὶ τὴν διὰ λόγων ὕβριν ὑπέμεινα καὶ ἐμαστιγώθη, ἐξητήθη, εἰ δυναμαὶ διρημηένως περὶ ἐκάστης ὕβρεως ἐναγαγεῖν. καὶ

dicetur. Stultum enim plane iudicavit esse iuris conditor, relinquere inultam caedem, et de iniuria quaerere.

Ad idem. Hoc est, non datur iniuriarum actio ita, ut praeferatur accusationi de caede; nam criminale iudicium principaliter exigit, ut vindicetur mors servi, non ut domino damnnum sarciatur.

Nec filio emancipato adversus patrem⁵⁾, nec liberto adversus patronum competit actio iniuriarum⁶⁾, nisi atrox sit iniuria, ut si verberaverit vel vulneraverit. Licet enim patronis mediocriter castigare libertos.

Filiofamilias autem⁷⁾ neque ex atroci iniuria competit (actio) adversus patrem⁸⁾.

Actor specialiter debet dicere illatam sibi iniuriam⁹⁾, non se illud, vel illud, vel illud passum.

5) nec filio emancipato adversus patrem] Ad hoc illud spectat, quod a Praetore dicitur, certo ac manifesto dici debere, quam iniuriam quis passus sit: ut ex qualitate iniuriae sciamus, an liberto in patronum detur actio iniuriarum. Meminisse enim nos oportet, libertis non semper licere adversus patronos agere iniuriarum: sed interdum eis dari hanc actionem, cum gravem et atrocem et servis convenientem iniuriam passi sunt. Nam leviter et modice castigare libertum patronis conceditur, et non tenetur patronus ob eiusmodi iniuriam liberto dicente, se iniuriam passum, nisi atrocitas iniuriae eum moverit. Neque enim ferre Praetor debet heri servum hodie liberum conquerentem, quod heri dominus ei convicium dixerit, vel leviter eum pulsaverit delinquentem et emendaverit. Sed si verberaverit eum vel vulneraverit non mediocriter, aequum est subvenire liberto de patrono querenti. Sed et si quis ex liberis, qui non sunt in potestate, cum patre velit iniuriarum agere, neque huic temere datur actio, nisi atrocitas iniuriae effecerit, ut ei haec actio daretur. Certe liberis, qui sunt in potestate, prorsus non datur, etiamsi atrocem iniuriam a parentibus passi sint. Quod autem Praetor ait: *Quid iniuriae factum sit, certo dicat actor: quomodo accipimus illud certum dicere?* Labeo eum certum dicere ait, qui dicat nomen iniuriae, nec dicat, se illud vel illud passum, sed illam iniuriam.

6) competit actio iniuriarum] Quaere tit. 37. cap. 37. them. 8. et tit. 17. cap. 7. them. 30. et lib. 31. tit. 2. cap. 2.

7) filiofamilias autem] Filio emancipato ex sola atroci.

8) neque ex atroci iniuria competit adversus patrem] Quaere lib. 7. tit. 8. cap. 10. them. 11.

9) actor specialiter debet dicere illatam sibi iniuriam] Veluti sibi dictum convicium, vel se pulsatum aut verberatum, non se appellatum fuisse nothum, vel furem, vel latronem, vel in illa parte corporis tot se verbera passum.

Nomen iniuriae.

Qui simul ab aliquo plures est iniurias passus¹⁰⁾, non divisim de singulis, sed simul de omnibus debet agere¹¹⁾.

10) qui simul ab aliquo plures est iniurias passus] Si mihi plures iniurias feceris, puta turba vel seditione facta domum meam ingressus, et hoc facto et convicium patiar et verberer, quaeritur, an possim separatim de singulis iniuriis agere. Et Mar-

a) Sic Cod. 1350. Fabr. πάντως. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκδικήσῃ. c) L. 7. §. 2. 3. D. h. t. leguntur in Syn. f) τοῦ inserui e Syn. g) Malim οὐδέ. h) Syn. addit ἢ

τοῦ αὐτοῦ. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ζητεῖ. d) Sic legendum, p. 513. ubi efficiunt cap. 9. h. t. et apud Atfal. tit. LVIII. §. 7. περὶ ὕβρεως. i) Fortasse legendum ἐν τῷδε ἢ ἐν τῷδε τῷ.



Μάρκελλος^{κ)} ἀκολουθῶν Νερατίω ἔλεγεν, ὡς ἀναγκάζεται τις συναπτῆν τὰς ὑβρεῖς πάσας, ὡς ἅμα πάσας ὑβρίσθῃ. [Sch. z. VII. 484.]

ἀλλ' ἅμα πάσας ὀφείλει κινεῖν] Ἴνα μίαν ἐκδικῆσαν λάβῃ.

Περὶ¹⁾ πάσης ὑβρεως ἔξεστι χρηματικῶς κινεῖν.

Ἡ^{μ)} τραχεῖα ὑβρις ἢ ἀπὸ τοῦ προσώπου, ἢ ἀπὸ^{ν)} τοῦ πράγματος, ἢ τοῦ^{ο)} τόπου^{ρ)} κανονίζεται. ἀπὸ προσώπου, ὅταν ἄρχοντι ἢ πατρὶ γένηται. ἀπὸ τόπου, ὅταν ἐν θεάτρῳ πάντων ὁρώντων. ἀπὸ τοῦ πράγματος, ὅταν τραῦμα δοθῇ^{α)}, ἢ ὄψις πληγῇ.

περὶ πάσης ὑβρεως] * Περὶ πάσης ὑβρεως καὶ περὶ τῆς σκαιῆς ἡγουν τραχειᾶς ἔξεστιν ἀπὸ διατάξεως χρηματικῶς ἐνάγειν. σκαιᾶν δὲ ὑβριν τὴν ὑβριστικωτάτην καὶ μείζονα δεχομένη. γίνεται δὲ σκαιᾶ ὑβρις ἢ τῷ προσώπῳ, ἢ τῷ τόπῳ, ἢ αὐτῷ τῷ πράγματι, ὡς ὁ Λαβεὼν ἔλεγεν. καὶ τῷ προσώπῳ μὲν γίνεται σκαιᾶ, ὅταν στρατηγὸς ἢ ἄρχων ὑβρίζηται, ἢ πάτρων, ἢ γονεῦς. τῷ δὲ τόπῳ γίνεται σκαιᾶ ὑβρις, ὅταν ἐν θεάτρῳ καὶ πολλῶν ὁρώντων ἢ ὑβρις γένηται^{β)} φωνεῖ^{γ)} γὰρ τραχυτερόν ἐστι τὸ πολλῶν θεωμένων ὑβρίζεσθαι. τῷ δὲ πραγματικῶς γίνεται ὑβρις σκαιᾶ, ὅτε τραῦμα ἐδόθη τινί, ἢ τὸ προσώπῳ τινος ἐτυπτήθη. καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ τραύματος τὸ μέγεθος τὴν σφοδρότητα τῆς ὑβρεως δεικνύσιν, ὡσπερ καὶ ὁ τοῦ τραύματος τόπος^{δ)} τί γὰρ, εἰ ὀφθαλμὸς τινος ἐτυπτήθη;

Ὡσπερ τῆς σκαιᾶς ἢ τραχειᾶς. σκαιᾶν δὲ ὑβριν τὴν ὑβριστικωτάτην καὶ μείζονα δεχομένη. ζῆτει κεφ. ε. καὶ tit. ια'. κεφ. τελευτ. [Sch. a. VII. 484.]

ἦ. Παυλ.^{ε)} Οὐ μόνον τὸ μέγεθος τοῦ πράγματος^{ε')} εἰσάγει τραχεῖαν ὑβριν, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος, ἐὰν τυχόν ἐν ὀφθαλμῷ γέγονεν.

τοῦ πράγματος] † Γράφεται, τοῦ τραύματος^{ε')} ὁ καὶ κρείττων.

θ'. Οὐλπ.^{υ)} Καὶ τὸ σχίσει τὴν ἐσθῆτά τινος, καὶ τὸ ἀποσπάσει τὸν ἀκόλουθον, καὶ τὸ ποιῆσαι ὀχλαγῶγιον, καὶ τὸ ἐν θεάτρῳ πληῆσαι, εἰ καὶ μὴ^{υ')} σφοδρῶς, τραχεῖαν ὑβριν εἰσάγει, εἴτε αὐτέξουσίῳ γένηται, εἴτε ὑπέξουσίῳ.

καὶ τὸ σχίσει τὴν ἐσθῆτά τινος] Ἐξητήθη δὲ, πότερον τότε μόνον γίνεται διὰ τοῦ πράγματος σκαιᾶ ὑβρις, ὅτε σώματι ἐπενεχθῇ, ἢ εἰ καὶ μὴ σώματι τοῦ ὑβρισθέντος, ἀλλὰ τυχόν περιεσχισέ τις τινά, ἢ ἀφείλετο τὸν συνοδεύοντα αὐτῷ, ἢ διὰ λόγων αὐτὸν ὑβρίσει. καὶ Πομπωνίος ἔλεγεν, καὶ χωρὶς τῆς περὶ σῶμα πληγῆς εἶναι τραχεῖαν ὑβριν, τοῦ προσώπου τὴν τραχύτητα ποιουμένων. εἰ δὲ καὶ τις ἐν θεάτρῳ ἢ ἐν ἀγορῇ τυπῆ τινά, ἢ καὶ τραυματίσει, εἰ καὶ μὴ ἐστὶν ἢ πληγῇ ἢ τὸ τραῦμα βαρῦ, ὅμως ὁ τόπος τραχεῖαν τὴν ὑβριν ἐργάζεται. οὐ διαφέρειμεθα δὲ, εἰ αὐτέξουσίῳ ἢ σκαιᾶ ὑβρις ἐπενεχθῇ. καὶ κατὰ ὑπέξουσίῳ γὰρ νοεῖται σκαιᾶ. [Sch. c. VII. 484. βγ.]

Δούλου^{ω)} τραχεῖαν ὑβριν ποιήσαντος, εἰ μὲν πάρεστιν ὁ δεσπότης, ἐνάγεται^{ω')} εἰ δὲ μὴ πάρεστιν, ὁ ἄρχων αὐτὸν φραγγελλεῖ^{ξ)}.

Ὁ ἐπιχειρῶν ἀπειρέσις τι ποιῆσαι γυναικὶ ἢ ὕρρειν, εἴν εἰ ἀπελευθέρῳ ἢ δούλῳ, ἐνάγεται τῇ περὶ ὑβρεως ἰγωγῇ.

Δούλου τραχεῖαν ὑβριν ποιήσαντος] * Ἐὰν οἰκείης σκαιᾶν ἐπαγαγῇ ὑβριν, εἰ μὲν πάρεστιν ὁ δεσπότης, δύναιται κατ' αὐτοῦ κινεῖσθαι ἢ περὶ τῆς ὑβρεως νοσάλια^{ω')} εἰ δὲ πέσει, τῷ ἄρχοντι δεῖ προσφέρεισθαι τὴν ὑβρίσαντα οἰκείην,

cellus sequens Neratium ait cogendum coniungere omnes iniurias, quas simul passus est.

11) sed simul de omnibus debet agere] Ut unam accipiat ultionem.

De omni iniuria¹²⁾ licet agere civiliter.

Atrox iniuria vel ex persona, vel ex re, vel loco definitur. Ex persona, cum magistratui vel patri fit. Ex loco, cum in theatro omnibus cernentibus. Ex re, cum vulnus infertur, vel os percutitur.

L. 7. §. 6. D. XI. VII. 10. §. 8.

12) de omni iniuria] De omni iniuria, etiam de atroci, licet ex constitutione civiliter agere. Atrociem autem iniuriam contumeliosissimam et maiorem accipimus. Fit autem atrox iniuria aut persona, aut loco, aut re ipsa, ut Labeo ait. Ac persona quidem fit atrox, cum magistratui, aut patrono, aut patri fit. Loco autem fit iniuria atrox, cum in theatro multis conspicientibus fit: natura enim atrocior est, in conspectu multorum iniuria affici. Re fit atrox iniuria, cum vulnus alicui infertur, aut quis verberatur. Etiam vulneris magnitudo atrocitatem iniuriæ ostendit, sicut et locus vulneris, puta si oculus alicuius percussus sit.

Etiam de atroci. Atrociem vero iniuriam contumeliosissimam et maiorem accipimus. Quaere cap. 5. et tit. 11. cap. ult.

VIII. Paul. Non solum magnitudo rei¹⁾ inducit atrocem iniuriam, sed et locus, veluti si in oculo factum quid est.

L. 8. D. eod.

1) rei] Scribitur, vulneris: quod melius est.

IX. Ulp. Et scindere vestem alicuius¹⁾, et comitem abducere, et convicium facere, et in theatro caedere, licet non atrociter, atrocem iniuriam inducit, sive patrifamilias fiat, sive filiofamilias.

L. 9. pr. §. 1. 2. D. eod.

1) et scindere vestem alicuius] Quaeritur vero, utrum tunc duntaxat re fiat atrox iniuria, cum corpori infertur, an et cum non corpori eius, qui iniuriam patitur: ut si quis quem abscederit, vel abduxerit ei comitem, vel convicium dixerit. Et Pomponius ait, etiam sine pulsatione corporis esse atrocem iniuriam, persona atrocitatem faciente. Sed et si quis in theatro vel in foro caedat aliquem, aut vulneret, quamvis non sit pulsatio aut vulnus grave, tamen locus atrocem iniuriam facit. Nec discernimus, an patribusfamilias atrox iniuria inferatur. Nam et in filiosfamilias intelligitur atrox.

Servo atrocem iniuriam faciente²⁾, si dominus praesens est, tenetur³⁾: si abest, Praeses eum (servum) flagellis caedit⁴⁾.

§. 3.

Qui mulieri vel mari indecens quid facere tentaverit, quamquam libertino vel servo, tenetur iniuriarum.

§. 4.

2) servo atrocem iniuriam faciente] Si servus atrocem iniuriam intulerit, si quidem dominus praesens sit, potest cum eo agi iniuriarum noxaliter: sed si abfuerit, Praesidi servus, qui iniuriam fecit, offerendus

κ) Sic recte Fabr. Cod. 1350. Μάρκος. 1) L. 7. §. 6. 8. D. h. t. leguntur in Syn. p. 513. ubi efficiunt partem cap. 11. h. t. t apud Attal. tit. LVIII. §. 9. 10. m) §. 8. L. 7. D. h. t. legitur in Blast. Synt. lit. F. cap. 1. (apud Bevereg. l. l. p. 250.)) Pro ἀπὸ Syn. habet αὐτοῦ. ο) Blast. ante τοῦ inserit ἀπὸ. ρ) Syn. τράπον. Leuncl. in marg. τόπου. ς) Blast. ταν καὶ τραῦμα γένηται. ρ) Inde a φύσει γὰρ usque ad ὁ τοῦ τραύματος τόπος haec efficiunt sch. b. Fabr. VII. 484.) L. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi est pars cap. 11. h. t. ε) Leuncl. in marg. τραυματός. υ) L. 9. pr. §. 1. 2. h. t. leguntur in Syn. p. 513. ubi efficiunt partem cap. 11. h. t. ς) μὴ in Syn. deest. Supplevit Leuncl. in marg. ω) L. 9. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi est finis cap. 11. h. t. ξ) Leuncl. in marg. Syn. φραγγελλεῖ.



ἵνα φραγγελίοις αὐτὸν καταξάνῃ. ἔάν τις ἢ θηλείας^{γ)} παρ-
θένους, ἢ εὐγενεῖς, ἢ ἀπελευθέρους, ἐπιχειρήσῃ ἀσέμνους
ποιῆσαι, τῇ ἰνουριάρχου κατέχεται. εἰ δὲ καὶ τῆς τοῦ δούλου
σεμνότητος ἀποπειράται τις θέλων αὐτὸν διαφθεῖραι, καὶ οὐ-
τος τῇ ἰνουριάρχου κατέχεται. τὸ δὲ ἀποπειράσθαι τῆς σεμνό-
τητος τοῦ οἰκέτου νοούμεν, ὅτε σπουδάζει τις ἄσμενον ἀπὸ
σεμνοῦ ποιῆσαι τὸν οἰκέτην.

ἐνάγεται]. Τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ νοξάλλα. ζῆτει
κεφ. ις'. Θεμ. ε'. [Sch. d. VII. 485.]

εἰ δὲ μὴ πάρεστιν, ὁ ἄρχων — φραγγελλίσει]
Δεῖ γὰρ μὴ παρόντος τοῦ δεσπότου, τῷ ἀρχοντι προσάγεσθαι
τὸν ὑβριστὰ οἰκέτην, ἵνα φραγγελίοις αὐτὸν καταξάνῃ.
[Sch. e. VII. 485.]

L. 10.
D. XI. VII.
10.

ι'. Παυλ. Δοκεῖ τις ἀποπειράσθαι τῆς σεμνό-
τητος, ὅτε σπουδάζει ἄσμενον ἀπὸ σεμνοῦ ποιῆσαι
τὸν οἰκέτην.

δοκεῖ τις ἀποπειράσθαι τῆς σεμνότητος] Ἐλπὼν
ἀνωτέρω, ὅτι ἀποπειρώμενος²⁾ τῆς σεμνότητος τοῦ οἰκέτου,
αὐτὸν διαφθεῖραι, ἐνάγεται τῇ³⁾ ἰνουριάρχου, ἐρη-
νεύει, τί ἐστὶ τὸ ἀποπειράσθαι. [Sch. f. VII. 485.]

L. 11. pr.
D. eod.

ια'. Οὐλπ. β) Οἱ μόνον⁴⁾ ὁ τύπας ἢ ὑβρίσας,
ἀλλὰ καὶ ὁ παρασκευάσας τοῦτο γενέσθαι κατέχεται.

§. 1. Καὶ⁵⁾ ἀποπροποιήσει, καὶ συμφώνῳ, καὶ δια-
λύσει, καὶ ὅρκῳ οβέννυται ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

καὶ ἀποπροποιήσει] Ἐάν γὰρ τις ὑβρισθεὶς ἐγκατα-
λείψῃ⁶⁾ τὴν ὕβριν, τουτέστι, μὴδὲ εἰς ὕβριν δέξεται τὸ γινώ-
μενον, οὐ δύναται μεταμεληθεὶς ἢ ἀπαξ παρεχωρήσεν, ἀνα-
καλεῖσθαι μετὰ ταῦτα. ζῆτει ἰσχυροῦ. δ'. τι. δ'. περὶ⁷⁾ τὸ
τέλος. [Sch. g. VII. 485.]

Ἡ ἀποστάσει⁸⁾ τῆς δίκης. ἢ οὕτως εἶπε, ὅτι, ἔάν τις,
ὑβριστὸς αὐτὸν τυγῶν, εἰς ὕβριν οὐ δέχεται⁹⁾ τὰ λεγόμενα,
ἀλλ' ὡς μαινόμενον αὐτὸν ἠγῆται¹⁾, οὐκ ἔχει τὴν περὶ ὕβρεως
ἀγωγῇ. ἀπὸ γὰρ διαθέσεως τοῦ ποιοῦντος καὶ τοῦ πάσχοντος
τὰ ἁμαρτήματα κληθόνται. καὶ ζῆτει κεφ. α'. Θεμ. ε'. [Sch. g.
VII. 485.]

καὶ διαλύσει] * Τοιγαροῦν ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀγωγῆς
τὸν φόβον ἀπαλείφει ἐκείνου τοῦ ὑβριστῶντος, καὶ οὔτε παρὰ
τὸ δίκαιον κινεῖ ὁ ὑβρισθεὶς. ἀμίλει κἂν πᾶντον γένηται περὶ
τοῦ μὴ κινήθῃαι τὴν ἰνουριάρχου, ἢ ὅρκον ἀπαιτηθῆναι,
ἀναιρεῖται ἡ ἀγωγή διὰ τοῦ πᾶντον ἢ τοῦ ὅρκου.

Ζῆτει βιβ. ια'. τι. α'. κεφ. ις'. Θεμ. γ'. καὶ κεφ. ις'.
Θεμ. β'. καὶ τι. β'. κεφ. ιε'. καὶ Θεμάτισον καὶ χωρὶς δω-
ρεῶν καὶ κατὰ χάριν γενομένην τὴν διάλυσιν, ἢ πρὸ προ-
κατάφρασης, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοὶ τὸ κείμενον ἐν τῷ κ'. βιβ.
τι. β'. κεφ. α'. καὶ Θεμ. δ'. τοῦ δ'. κεφ. καὶ τι. γ'. κεφ. ιη'.
ζῆτει καὶ τούτου τοῦ βιβ. τι. ε'. κεφ. λ'. [Sch. h. VII. 485.]

Ὡς ὅταν μὴδὲν τις λαβὼν συμφωνήσῃ¹⁰⁾ μὴ κινήσῃ περὶ
ὑβρεως. καὶ ζῆτει βιβ. ια'. τι. β'. κεφ. ε'. Θεμ. β'. [Sch. h.
VII. 485.]

§. 2. Καὶ διὰ κουράτωρος, καὶ ἐπιτρόπου, καὶ τῶν
λοιπῶν τῶν ὑπὲρ ἄλλων κινεῖν εἰωθότων, κινεῖται ἢ
περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ὑπὲρ ἄλλων κινεῖν εἰωθό-
των] Τὴν γὰρ περὶ ὕβρεως χρηματικῆν καὶ δι' ἐντολῆς
γυμνάζομεν, καὶ ἐγκληματικῶς, ἔάν οἱ κινούντες ὡσιν ἰλλού-
στοι, ὡς βιβ. η'. τι. β'. [Sch. i. VII. 485.]

† Ἐντολῶν.

§. 3 - 6.

Καὶ ὁ ἐντελιόμενος ὑβρισθῆναι τινα, καὶ ὁ ὑβρι-
σας ἐνέχεται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ. καὶ ὁ μισθω-
σάμενός τινα ἐπὶ τῷ δε' αὐτοῦ ὑβρίσσαι. καὶ ὁ ὑπεξου-
σίῳ ἰδίῳ ἐπιτρέψας, καὶ ὁ συμβουλευσας τινὶ ὑβρίσσαι.

est, qui eum flagris rumpat. Si quis virgines, vel inge-
nuas, vel libertinas, impudicas facere attentaverit, in-
iuriarum tenetur. Sed et si servi pudicitiam quis atten-
tat, volens eum corrumpere, hic etiam iniuriarum tene-
tur. Attentari pudicitiam servi accipimus, cum id quis
agit, ut servum ex pudico impudicum faciat.

3) tenetur] Iniuriarum actione noxali. Quare
cap. 16. them. 5.

4) si abest, Praeses — flagellis caedit]
Absente enim domino, servus, qui iniuriam fecit, Prae-
sidi offerendus est, qui flagellis eum rumpat.

X. Paul. Attentare videtur quis pudicitiam¹⁾,
cum id agit, ut ex pudico impudicum servum faciat.

1) attentare videtur quis pudicitiam] Cum
supra dixit, eum, qui attentat pudicitiam servi, ut eum
corrumpat, teneri iniuriarum, nunc interpretatur, quid
sit attentare.

XI. Ulp. Non solum qui percussit vel iniuriam
fecit, sed et qui curavit hoc fieri, tenetur.

Et dissimulatione¹⁾, et pacto, et transactione²⁾,
et iureiurando extinguitur actio iniuriarum.

1) et dissimulatione] Nam si quis iniuria
affectus iniuriam dereliquerit, id est, non pro iniuria
acceperit, quod factum est, non potest poenitentia
ductus quam semel remisit, postea revocare. Quare
Institut. 4. tit. 4. circa finem.

Vel desertione litis. Vel sic dicas, si quis contumelia
sibi facta ab aliquo dicta pro iniuria non acceperit, sed
pro furioso eum habeat, eum non habere actionem ini-
uriarum. Nam ex affectu facientis et patientis delicta
aestimantur. Et quare cap. 1. them. 5.

2) et transactione] Itaque aequitas actionis
metum abolet eius, qui iniuriam fecit, nec contra ae-
quitatem is agit, qui iniuriam passus est. Proinde et si
pactum de non agendo iniuriarum vel de iureiurando
praestando intercessit, tollitur actio pacto vel iure-
iurando.

Quare lib. II. tit. 1. cap. 16. them. 3. et cap. 17.
them. 2. et tit. 2. cap. 35. et finge nullo dato et gratis
factam transactionem, vel ante litem contestatam, ne
obstet quod habetur lib. 21. tit. 2. cap. 1. et them. 4.
cap. 4. et tit. 3. cap. 18. Quare et huius libri tit. 6.
cap. 30.

Ut cum nullo accepto quis pactus sit, ne agat ini-
uriarum. Et quare lib. 21. tit. 2. cap. 6. them. 2.

Et per curatorem, et tutorem, et ceteros, qui
solent pro aliis agere³⁾, agit iniuriarum.

3) et ceteros, qui solent pro aliis agere]
Nam actionem iniuriarum pecuniariam etiam per procu-
ratorem exercemus, et criminalem, si actores sint illu-
stres, ut lib. 8. tit. 2.

Procuratores.

Qui mandavit iniuriam alicui fieri⁴⁾, et qui fecit,
tenetur actione iniuriarum. Et qui conduxit aliquem,
ut per eum iniuriam faceret⁵⁾: et qui filio suo in
potestate mandavit, et qui suasit alicui⁶⁾, ut iniu-
riam faceret.

γ) θηλείας supervacaneum est. δ) Inseras ὁ ante ἀποπειρ. α) Fabr. τῆς. β) L. 11. pr. D. h. t. legitur in Syn.
p. 513. ubi est cap. 13. h. t. c) Syn. μόνος. d) L. 11. §. 1. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LVIII. §. 11. e) Sic Cod. 1350.
Fabr. ἐγκαταλείψει. f) περὶ, quod deest apud Fabr. secunda manu in Cod. additum est. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπόστασιν.
h) Sic Cod. Fabr. δέχεται. i) Sic Cod. Fabr. ἠγῆτο. k) Sic legendum. Fabr. συμφωνήσας.



καὶ ὁ ἐντειλόμενος ὑβρισθῆναι τινα] * Ἐάν κατά μανδάτον ἐμὸν ὑβρὶς ἐπενεχθῆ τινι, πολλοὶ λέγουσι τῶν νομικῶν, καὶ ἐμὲ, καὶ τὸν ὑποδεχόμενον τὸ μανδάτον τῆ ἰνιοιουριάουμ κατέχεσθαι. καὶ Προκόλου δὲ ἔλεγεν, ὅτι, ἐάν ἐπὶ τούτῳ μισθωσθῆται τις, ἐπὶ τῷ ὑβρίσσει τινά, καθ' ἑκατέρου τῶν ἰνιοιουριάουμ κινεῖσθαι, ἐπειδὴ κατά σπουδὴν τοῦ μισθωσαμένου γέγονεν ἡ ὑβρὶς. τὸ αὐτὸ δὲ ἔλεγεν, εἰ καὶ τῷ υἱῷ τῷ ὑπεξουσίῳ ἐπιτρέψει πατὴρ ὑβρίσσει τινά. ὁ δὲ Αἰλικίνος ἔλεγεν, ὅτι, κὰν πείσω τινα ὑβρὶν ἐπαγαγεῖν ἐτέρῳ τὸν μὴ βουλόμενον ὑβρίσσει, κατέχομαι τῆ ἰνιοιουριάουμ.

Σημείωσαι, ὅτι οὐ μόνον ὁ ὑβρίσας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐντειλόμενος κατέχεται. ζῆτει καὶ τιτ. λγ'. κεφ. ιη'. αὐτοῦ. [Sch. k. VII. 486.]

καὶ ὁ μισθωσάμενος τινα ἐπὶ τῷ δι' αὐτοῦ ὑβρίσσει] Καὶ ὁ ἐπὶ μισθῷ ὑβρίσας. ζῆτει κεφ. ν'. [Sch. l. VII. 486.]

τινι] † Μὴ βουλομένῳ.

Τοῖς ἀπελευθέροις οὔτε ἰδίῳ ὀνόματι, οὔτε γυναικός, ἢ παιδός, ἢ δούλου, δίδεται κατὰ τοῦ πατρωνος ἢ περὶ ὑβρείως ἀγωγῆ. ὁ μέντοι ἀνὴρ τῆς ἀπελευθέρως, μὴ ἂν ἀπελεύθερος τοῦ ὑβρίσαντος, κινεῖ ὑβρισθείσης αὐτῆς, ἐὰν μὴ ἐλαφρά ἐστὶν ἡ ὑβρὶς· καὶ γεγαμηκότας γὰρ τοὺς ἀπελευθέρους μετρίως ὁ πατρωνος σφραονίζει.

Ὁ μέντοι υἱὸς καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀπελευθέρου παρὰ τοῦ πατρωνος ὑβρισθέντες, κινεῖσιν ἰδίῳ ὀνόματι.

τοῖς ἀπελευθέροις] * Εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸ καθόλου οὐ δίδεται τῷ ἀπελευθέρῳ κατὰ πατρωνος ἰνιοιουριάουμ, ὅμως ἐάν μὴ ἀπελεύθερός εἰμι, ἀνὴρ δὲ ἀπελευθέρως, καὶ ὑβρίσῃ τὴν γαμετὴν μου ὁ πατρωνος αὐτῆς, ἔχω κατ' αὐτοῦ τὴν ἰνιοιουριάουμ· ὁ γὰρ ἀνὴρ, ὑβριζομένης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ σοῦ νόμου τὴν ἰνιοιουριάουμ δοκεῖ κινεῖν. τοῦτο δὲ ὁ Μάρκελλος ἔλεγεν. ἐγὼ δὲ αὐτὸν ἐνόησα, ὅτι οὐ περὶ πάσης ὑβρείως χρὴ τοῦτο λέγεσθαι· ἡ γὰρ κοινωτικὴ ὑβρὶς καὶ κατὰ γεγαμηθείσης τῆς ἀπελευθέρως συγκαταλέγεται τῷ πατρωνοῦ· ὡς περὶ εἰ καὶ διὰ λόγων αὐτῆς ὑβρίσει, μὴ αἰσχυρῶς μέντοι, ἀλλ' ἀπρεπῶς, ἀρνούμεθα τὴν κατὰ τοῦ πατρωνος ἰνιοιουριάουμ. ἐάν δὲ ἰδίῳ συναπελευθέρῳ γεγάμηται ἡ ἀπελευθέρως, ἀρνούμεθα παντελῶς τῷ ταύτης ἀνδρὶ τὴν ἰνιοιουριάουμ κατὰ τοῦ πατρωνος· καὶ περὶ τούτου πολλοὶ συνανοοῦσι τῶν νομικῶν. ἐκ τούτου ταύτων ἀποδεδείκται, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἀπελευθέροι οὐ μόνον διὰ τὰς γενομένας κατ' αὐτῶν ὑβρείως οὐκ ἀνοοῦσι καθ' ἑμῶν τὴν ἰνιοιουριάουμ, ἀλλ' οὐδὲ δι' ἐκείνας ὡς τοῖς διαφέρουσιν αὐτοῖς προσώποις γενομένας· οἷον ἐάν τις γαμετὴς ἢ τοῦ υἱοῦ τῶν ἀπελευθέρων ὁ πατρωνος ἐνυβρίσῃ. ἐάν δὲ αὐτὴ ἢ τοῦ ἀπελευθέρου γαμετὴ μὴ οὕσα ἀπελευθέρως βουλήται κινήσει τὴν ἰνιοιουριάουμ, ἢ υἱὸς τοῦ ἀπελευθέρου· εἰ καὶ τῷ πατρὶ ἢ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς οὐ δίδεται ἰνιοιουριάουμ, ὅμως αὐτοῖς οὐκ ἀρνούμεθα ταύτην τὴν ἀγωγὴν, περὶ οὗο νόμου κινεῖσιν.

οὔτε ἰδίῳ ὀνόματι — δίδεται — ἢ περὶ ὑβρείως ἀγωγῆ] Ὅτε ἢ ἐλαφρά. καὶ ζῆτει κεφ. ζ'. θεμ. γ'. εἰ γὰρ αἰα, δίδεται αὐτοῖς. [Sch. m. VII. 486.]

ὁ μέντοι ἀνὴρ τῆς ἀπελευθέρως] Ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἐκείνος ὁ μὴ ἀπελεύθερος πρωτοτύπως ὑβρίσθῃ¹⁾, ἀλλ' ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἀπελευθέρως, ἢ δὲ, εἰ μὴ ἢ^m) τραχέια ἢ ὑβρὶς, δύναται κινεῖν, πῶς ἂν ὁ ἀνὴρⁿ) ὁ μὴ ὑβρισθείς δύναται κινεῖν; ἔτερον ἐπὶ^o) υἱοῦ, ὡς ἐν τῷ γ'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. α' μὲν γὰρ τοῦ υἱοῦ προσπορίζεται^p) ἀγωγῆ· διὰ δὲ τῆς γυναικός, ὅτε μὴ αὐτὴ πρωτοτύπως ἔχει, οὐδαμῶς. [Sch. u. I. 486.]

κινεῖ ὑβρισθείσης αὐτῆς] Ταῦτα ὡς τοῦ^q) Μάρκελλου λέγει ὁ Οὐλπιανός· τὴν δὲ ἐφεξῆς διαστίζειν ἀφ' ἑαυτοῦ, εὐὴν τὸν Μάρκελλον. [Sch. o. VII. 486.]

ὁ μέντοι υἱός] Διότι ὁ υἱὸς οὐκ ἐστὶν ἀπελεύθερος, ἢ εὐγενής. ζῆτει βιβ. μθ'. τιτ. α'. κεφ. κθ'. περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ τέλος. πῶς γὰρ ἐστὶν ἀπελεύθερος ὁ μετὰ τὴν ἐλευθέρως τεχθεῖς; ζῆτει βιβ. ις'. τιτ. α'. κεφ. λθ'. θεμ. ζ'. h. p. VII. 486.]

4) qui mandavit iniuriam alicui fieri] Si mandato meo facta sit alicui iniuria, plerique iurisconsultorum aiunt, tam me, quam eum, qui suscepit mandatum, iniuriarum teneri. Etiam Proculus ait, si in hoc quis alicquem conduxerit, ut iniuriam alicui faceret, in utrumque iniuriam agi, quia opera conducentis facta sit iniuria. Idemque ait, et si filio in potestate constituto pater mandaverit, ut iniuriam alicui faceret. Atlicinus autem ait, etsi persuaserim alicui nolenti, ut iniuriam alicui inferret, me iniuriarum teneri.

Nota, non tantum eum, qui iniuriam fecit, sed et mandatorem teneri. Quaere et tit. 33. cap. 18.

5) et qui conduxit aliquem, ut per eum iniuriam faceret] Et qui pro mercede iniuriam infert. Quaere cap. 50.

6) alicui] Nolenti.

Libertis⁷⁾ nec suo, neque uxoris, nec filii vel L. II. §. 7. servi nomine adversus patronum datur actio iniuriarum⁸⁾. At maritus libertae⁹⁾, qui non est libertus eius, qui iniuriam fecit, agit, ea iniuriam passa¹⁰⁾, si levis non sit iniuria: nam et matrimonio iunctos libertos patronus mediocriter coercet.

Plane filius¹¹⁾ et uxor liberti a patrono iniuriam passi agunt suo nomine¹²⁾.

7) libertis] Quamquam in universum adversus patronum liberti iniuriam actio non detur, tamen si non libertus sim, sed maritus libertae, quam meam uxorem patronus eius iniuria affecit, habeo in eum actionem iniuriarum: maritus enim uxore sua iniuriam passa, etiam suo nomine iniuriam agere videtur. Hoc et Marcellus ait. Ego autem eum notavi, non de omni iniuria hoc esse dicendum: levissima enim iniuria etiam contra nuptam libertam patrono concessa est: sicut si convicium ei dixerit, non tamen turpiter, neque indecenter, actionem iniuriarum adversus patronum denegamus. Si autem colliberto nupta est liberta, eius marito actionem iniuriarum adversus patronum prorsus denegamus: de quo multi Iurisconsulti consentiunt. Ex hoc igitur apparet, libertos nostros non tantum propter iniurias ipsis illatas cum nobis iniuriarum agere non posse, sed ne ob eas quidem, quae personis necessitate eis iunctis fiunt: puta si uxores vel filios libertorum patronus iniuria affecerit. Sed si ipsa uxor liberti, quae liberta non est, vel filius liberti velint iniuriam agere: etiamsi patri vel marito eius iniuriam actio non detur, eis tamen hanc actionem non denegamus, quia suo nomine experiuntur.

8) nec suo — nomine — datur actio iniuriarum] Si fuerit levis. Et quaere cap. 7. them. 3. Nam si atrox fuit, eis datur.

9) at maritus libertae] Cum enim non ipse, qui libertus non est, principaliter iniuria affectus est, sed uxor eius liberta, et haec non potest agere, nisi atrox sit iniuria, quomodo poterit vir agere nulla iniuria affectus? Aliud in filio, ut in them. 3. cap. 1. Nam per filium acquiritur actio: per uxorem, cum principaliter eam non habeat, non item.

10) agit, ea iniuriam passa] Haec ex Marcello Ulpianus tradit: sequentem distinctionem ex se ipso, Marcellum notans.

11) plane filius] Propterea quod filius non est libertus, sed ingenuus. Quaere lib. 49. tit. 1. cap. 29. circa initium et finem. Qui enim fieri potest, ut sit libertus, qui est editus post manumissionem? Quaere lib. 16. tit. 1. cap. 39. them. 6.

1) Sic lego. Fabr. ὑβρισθῆ. m) ἢν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. n) ὁ ἀνὴρ Cod. 1350. Deest hoc apud n. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπὲρ pro ἐπὶ. p) Sic Cod. 1350. Fabr. πομίζεται. q) Ante τοῦ Fabr. inserit ἐκ, quod est in Cod. 1350.



κινουσιν ιδιω ὀνόματι] Ἐάν γάρ τὰς γαμετὰς ἢ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀπελευθερῶν ἢ πατρῶν ἐνυβρίση, εἰ καὶ τοῖς ἀνδράσι αὐτῶν ἢ καὶ τοῖς πατράσι οὐ δίδεται ἢ ἰουουριάρουμ, ὅμως οὐκ ἀρνούμεθα ταύτην τὴν ἀγωγὴν αὐτοῖς· σοῦφ νόμιμῃ γὰρ κινουσι. [Sch. p. VII. 486.]

L. 11. §. 9. Εἴτε εἰς ἐλευθερίαν ἀναβοῶ τις, εἴτε εἰς δουλειαν ἔλκεται, ἔχει τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν.

εἴτε εἰς ἐλευθερίαν ἀναβοῶ τις] Ἐάν τις λέγεται μὲν οἰκέτης εἶναι, ὁ αὐτὸς δὲ εἰς ἐλευθερίαν ἀναβοῶ, καὶ διαβεβαιούται ἐλευθερὸς εἶναι, ἀρμόζει αὐτῷ κατὰ τοῦ λέγοντος ἑαυτὸν δεσπότην ἢ ἰουουριάρουμ, εἴτε ἀπὸ ἐλευθερίας εἰς δουλείαν καθέλκεται, εἴτε ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν ἀναβοῶ. καὶ τοῦτο τὸ νόμιμον ἀδιαστίκτως κρατεῖ. ἔάν δὲ τις ἐξ ἐλευθερίας καθέλκη τινα*) εἰς δουλείαν, ὃν οὐδὲν ἐλευθερὸν, καὶ μὴ ποιῇ¹⁾ τοῦτο διὰ τὴν περὶ ἐκδικήσεως²⁾ ἀγωγὴν, ἵνα φυλάξη αὐτὴν ἑαυτῷ κατὰ τοῦ πεπρακτότος αὐτόν, τῇ ἰουουριάρουμ κατέχεται. [Sch. q. VII. 486.]

ἔχει τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν] Ἐβρωθεὶς δηλονότι, τυχὸν ἀποκλεισθεὶς ἢ δεσμηθεὶς. [Sch. r. VII. 486.]

I. 127. β'. Γαι. Ἐάν οἶδεν αὐτὸν ἐλεύθερον ὁ δουλαγωγῶν, καὶ οὐ ποιῇ τοῦτο διὰ τὸ φυλάξει ἑαυτῷ τὸ τῆς ἐκνικήσεως δίκαιον.

καὶ οὐ ποιῇ τοῦτο] Νομίζων δούλον εἶναι, ἵνα μὴ ἐγκαλοῖτο παρὰ τοῦ πράτου, ὡς ἐξ ἀμελείας στερηθεὶς τοῦ δούλου. [Sch. s. VII. 486.]

L. 13. pr. γ'. Οὐλπ.) Οὔτε κληρονόμοις, οὔτε κατὰ κληρονόμων ἀρμόζει ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγὴ, κἂν δούλος ὑβρίσθῃ³⁾ τοῦ τελευτήσαντος περιόντος⁴⁾ αὐτοῦ, εἰ μὴ προκατήρχθῃ.

οὔτε κληρονόμοις] * Ἡ ἰουουριάρουμ οὔτε κληρονόμοις δίδεται, οὔτε κατὰ κληρονόμων ἀρμόζει. τὸ αὐτὸ δὲ λέγω, κἂν εἰς οἰκίην ἐμὸν ἢ ὑβρις γένηται· οὐδὲ οὕτως γὰρ τῷ κληρονόμῳ μου δίδεται ἀγωγὴ. ταῦτα δὲ πρὸ προκαταρξεως λέγω· ἔάν δὲ ἀπ᾽ αὐτᾷ προκαταρξθῇ ἢ ἰουουριάρουμ, καὶ εἰς κληρονόμους διαβαίνει.

οὔτε κατὰ κληρονόμων] Ζῆτει tit. ια'. κεφ. α'. καὶ ἰνσιτ. δ'. tit. ιβ'. [Sch. t. VII. 486.]

ἀρμόζει ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγὴ] † Ὡς ἄκρατος ποιναλία οὐσα.

§. 1. Ὁ τῷ δημοσίῳ κεχημένοσ δικαίω καὶ τοῖς νόμοις ἐπεξιών οὐχ ὑβρίζει.

ὁ τῷ δημοσίῳ κεχημένοσ δικαίω] * Ὁ τῷ δημοσίῳ νόμιμῳ κεχημένοσ οὐ δοκεῖ ἐνεκεν ὑβρεως τι ποιεῖν· τὸ γὰρ ἐπεξίεναι τοῖς νόμοις οὐκ ἔχει ὑβριν ἐν ἑαυτῷ.

Ζῆτει βιβ. β'. tit. α'. κεφ. λθ'. καὶ λγ'. καὶ τοῦ γ'. tit. κεφ. μζ'. θεμ. γ'. [Sch. u. VII. 487.]

καὶ τοῖς νόμοις ἐπεξιών] Ἀποκλείσας διὰ τὸ μὴ ἔρχεσθαι εἰς τὸ δικαστήριον τὸν ἀντίδικον. [Sch. x. VII. 487.]

§. 2. Ὁ ἐξ ἀπειθείας ἀχθεὶσ ἀπὸ κελεύσεωσ τοῦ ἄρχοντοσ, οὐκ ἔχει τὴν περὶ ὑβρεωσ ἀγωγὴν.

§. 3. Ὁ δι' ὑβριν καὶ σκυλμὸν εἰς δικαστήριον τινα καλέσασ ὑπόκειται τῇ περὶ ὑβρεωσ ἀγωγῇ.

ὁ ἐξ ἀπειθείασ ἀχθεὶσ ἀπὸ κελεύσεωσ τοῦ ἄρχοντοσ] * Ἐάν τις μὴ πειθαρχήσας τῇ ψήφῳ τοῦ πραιτωροσ εἰλκυσθῇ, οὐ δύναται κινήσαι τὴν ἰουουριάρουμ ὡσ ὑβρωθεὶσ, ἐπειδὴ κατὰ κέλευσιν τοῦ πραιτωροσ εἰλκυσθῇ. ἔάν δὲ τις ἐνεκεν τοῦ ὑβρίσαι με καλέσῃ με πρὸσ βῆμα διὰ μόνον τὸ σκυλαί με, δύναμαι τὴν ἰουουριάρουμ κινεῖν κατ' αὐτοῦ.

Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. η'. κεφ. ιη'. ιθ'. κ'. κα'. [Sch. y. VII. 487.]

οὐκ ἔχει τὴν περὶ ὑβρεωσ ἀγωγὴν] Οὔτε κατὰ τοῦ ἄρχοντοσ, οὔτε κατὰ τῶν ἐκβισαστῶν. [Sch. z. VII. 487.]

r) ἢ Cod. 1350. Deeat apud Fabr. s) Sic Cod. 1350. Fabr. καθέλκεται pro καθέλκη τινα. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ποιεῖ. u) Malim ἐκνικήσεωσ. v) L. 13. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 513, ubi est cap. 18. h. t. w) Syn. ὑβρισθῆ. x) Syn. παριόντοσ. Male.

12) agunt suo nomine] Nam si uxores vel filios libertorum patronus iniuria affecterit, licet viris earum vel patribus non detur actio iniuriarum, non, denegamus tamen eis hanc actionem, quia suo nomine agunt.

Sive in libertatem proclamet quis¹³⁾, sive in servitutem trahatur, habet iniuriarum actionem¹⁴⁾.

13) sive in libertatem proclamet quis] Si quis dicatur servus esse, idem autem in libertatem proclamet, et asserat se liberum esse, actio iniuriarum competit ei adversus eum, qui se dominum dicit, sive ex libertate in servitutem trahatur, sive ex servitute in libertatem proclamet. Et hoc iure indistincte utimur. Si quis autem de libertate in servitutem petat, quem scit liberum, neque id faciat propter actionem de evictione, ut conservet eam sibi adversus venditorem, iniuriarum tenetur.

14) habet iniuriarum actionem] Iniuria affectus videlicet, utputa inclusus aut vincus.

XII. Gai. Si sciat eum liberum qui in servitutem petit, et hoc non faciat¹⁾, ut sibi conservet ius evictionis.

1) et hoc non faciat] Existimans servum esse, ut non imputetur sibi a venditore, quod sua culpa servo careat.

XIII. Ulp. Neque heredibus¹⁾, neque in heredibus²⁾ competit actio iniuriarum³⁾, etiamsi servus defuncti iniuria affectus sit eo superstite, nisi lis contestata fuerit.

1) neque heredibus] Iniuriarum actio neque heredibus datur, neque in heredes competit. Idem dico et si servo meo iniuria facta sit: nam nec tunc heredi meo actio datur. Haec ante litem contestatam: semel autem lite contestata actio iniuriarum etiam ad heredes transit.

2) neque in heredes] Quaere tit. II. cap. I. et Instit. 4. tit. 12.

3) competit actio iniuriarum] Cum mere poenalis sit.

Qui publico iure utitur⁴⁾, et ius exequitur⁵⁾, non facit iniuriam.

4) qui publico iure utitur] Is, qui publico iure utitur, non videtur iniuriae faciendae causa aliquid facere: legum enim executio non habet in se iniuriam.

Quaere lib. 2. tit. I. cap. 39. et 33. et tit. 3. cap. 47. them. 3.

5) et ius exequitur] Includens litigatorem, quod non veniat in iudicium.

Qui ex contumacia ductus est iussu Praesidis⁶⁾, non habet actionem iniuriarum⁷⁾.

Qui per iniuriam et vexationem in iudicium quem vocavit⁸⁾, tenetur actione iniuriarum.

6) qui ex contumacia ductus est iussu Praesidis] Si quis, quod decreto Praetoris non obtinuerit, ductus sit, non potest iniuriarum agere, quasi affectus sit iniuria, quia iussu Praetoris ductus est. Sed si quis iniuriae mihi faciendae causa me ad tribunal vocaverit duntaxat vexandi mei causa, possum iniuriarum cum eo agere.

Quaere lib. 7. tit. 8. cap. 18. 19. 20. 21.

7) non habet iniuriarum actionem] Neque in Praesidem, neque in executores.



ὁ δὲ ὕβριν — εἰς δικαστήριον τινα καλέσας] Ὁ προπετῶς εἰς δικαστήριον τινα καλῶν. ζῆτει καὶ βιβ. εἰδ'. tit. ιη. κεφ. μβ. [Sch. a. VII. 487.]

Ἐάν τις μὴ ἀνάσχηται ψηφισθῆναι μοι τιμὴν τυχόν, ἢ εἰκόνα, ἢ τι τοιοῦτον, οὐκ ὑπόκειται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

Ἐάν τις μὴ ἀνάσχηται] * Ἐάν τις, ψηφίσματος γινόμενον πρὸς τιμὴν ἐμὴν, αὐτὸς μὴ ἀνάσχηται ψηφισσάσθαι τυχόν γὰρ ἐγένετο ψηφίσμα ἐπὶ τῷ εἰκόνα μοι ἀναστήσαι, ἢ τι ἕτερον εἰς τιμὴν ἐμὴν, καὶ οὐκ ἠνάσχετό τις ψηφισσάσθαι ἰδῶμεν, εἰ κατέχεται τῇ ἰνιουριάουμ. καὶ Λαβίων ἐλεγε, μὴ κατέχουσα αὐτόν, εἰ) καὶ τὰ μάλιστα ἰβριως ἐνεκεν ἐμῆς τοῦτο ἐποίησε· πολλὴ γὰρ ἐστὶν ἡ διαφορὰ, ποιεῖρον ἐπὶ τῷ ὕβρισαι με γίνεται τι παρα τινος, ἢ οὐκ ἀνέχεται τις γίνεσθαι τι πρὸς τιμὴν ἐμὴν.

Οὔτε ὁ στρατηγὸς ἐπιβαλὼν τινι προσειάν ἢ βύρος ἕτερον ἀρμόζον ἄλλω τινί, οὔτε ὁ ἀδίκως ψηφισάμενος.

Τὰ γὰρ γινόμενα παρὰ ἄρχοντος δικαίω τῆς ἀρχῆς οὐκ ἀναφέρεται πρὸς τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν.

οὔτε ὁ στρατηγὸς ἐπιβαλὼν τινι προσειάν] Οὐ δύναται γὰρ ὁ ψηφισθεὶς προσειάν τινι ἰνιουριάουμ γινεῖν διὰ τὸν κοπον τῆς ἐπενεχθείσης αὐτῷ προσειάν· ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ προξενῆσαι μοι κοπου τινός, καὶ ἄλλο τὸ ὕβριν ποιῆσαι μοι), εἰ καὶ γενικῶς ὕβρις λέγεται τὸ παράνομον, ὡς κεφ. α'. ἀλλ' οὐν οὐ παντὶ τίκει καὶ τὴν περὶ ὕβρεως. [Sch. b. VII. 487.]

Ὁ κωλύων με χρῆσασθαι δημοσίῳ τόπῳ, ἢ τοῖς ἐμοῖς πράγμασιν, ὑπόκειται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ. τῷ δὲ παρὰ τοῦ δημοσίου μισθωσαμένῳ δίδονται νόμιμος παραγγελία, κωλυομένῳ χρῆσασθαι τῇ μισθώσει. οὔτε ἰξεύειν τις δύναται κωλύειν. τὸν ἐπιβαλόντα δὲ τῷ ἀρχῶ μου ἐπὶ τῷ ἰξεῦσαι καλῶς κωλύω.

ὁ κωλύων με χρῆσασθαι δημοσίῳ τόπῳ] Σημείωσαι, ὅτι ὁ κωλύων με^{b)} τῷ δημοσίῳ τόπῳ χρῆσασθαι, τυχόν λούσασθαι ἐν δημοσίῳ λουτρῷ, ἢ ἐν κάμπῳ παίζαι, ἢ ἐν θεάτρῳ θεωρεῖν, ὑπόκειται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ. ζῆτει βιβ. νη. tit. η. κεφ. ε. θεμ. ζ. ὁμοιον.^{c)} ὡς περ καὶ εἰ τις τῷ ἐμῷ πράγματι μὴ συγχωρήσει μοι χρῆσασθαι· καὶ οὗτος γὰρ τῇ ἰνιουριάουμ κατέχεται. [Sch. c. VII. 487.]

Τυχόν ἐν θαλάσῃ ἀλιεῦσαι, ἢ ἐν δημοσίῳ λουτρῷ λούσασθαι, ἢ ἐν δημοσίῳ τόπῳ καθισθῆναι, ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ διάγειν ἢ ἀναστραφῆναι. [Sch. d. VII. 487.]

νόμιμος παραγγελία] * Ἰντιδίκτον τὸ λεγόμενον προνιβιτόριον ἦτοι κωλυτικὸν τῆς ἐπαγομένης τινὲ βίας.

οὔτε ἰξεύειν τις δύναται κωλύειν] Ζῆτει βιβ. ν. tit. α. κεφ. γ. καὶ βιβ. νη. tit. γ. κεφ. ις. καὶ βιβ. νη. tit. η. κεφ. ε. θεμ. ζ. καὶ τοῦ θ. βιβ. tit. η. κεφ. κα. θεμ. ε. [Sch. e. VII. 487.]

ιδ. d) Οὐλπ. e) Ὁ ποιήσας τινὰ φαρμάκῳ ἢ ἐτέρῳ τρόπῳ παράφρονα, ἐνέχεται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

ὁ ποιήσας τινὰ φαρμάκῳ — παράφρονα] * Ἐξηγήθη παρὰ τῷ Λαβίων θέμα τοιοῦτον· ἐάν τις διὰ τινος ἀντιδότου ἢ ἄλλως πως τὰς φρένας τινὸς διεφθερεν, εἰ κατέχεται τῇ ἰνιουριάουμ. καὶ ἤρεσεν αὐτῷ κατέχουσα αὐτόν τῇ ἰνιουριάουμ.

ἐνέχεται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ] Ἐνέχεται καὶ τῷ περὶ φαρμάκων νόμῳ. [Sch. f. VII. 487.]

Ὁ) πολλάκις ἀνατείνας τὴν χεῖρα καὶ μὴ τύψας, οὐτιλίχῃ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ ἐνέχεται⁸⁾.

8) qui per iniuriam — in iudicium quem vocavit] Qui temere quem in iudicium vocat. Quaere et lib. 19. tit. 18. cap. 42.

Si quis non sinat⁹⁾ decerni mihi honorem, vel imaginem, vel quid tale, non tenetur iniuriarum. *L. 18. §. 4. D. XLVII. 10.*

9) si quis non sinat] Si quis, cum decretum fit in honorem meum, non patiat decerni: (fortasse enim decretum factum est de imagine mihi ponenda, vel alio quodam in honorem meum, et non est passus quis decerni) videamus, an iniuriarum tenetur. Et ait Labeo, eum non teneri, quamvis hoc contumeliae causa fecerit: multum enim interest, utrum contumeliae causa quid fiat ab aliquo, an quis non patiat aliquid fieri in honorem meum.

Nec magistratus municipalis, qui iniungit alicui §. 5. legationem¹⁰⁾ aliudve onus, quod contingit alium, nec qui inique sententiam dixit.

Nam quae fiunt a magistratu iure potestatis, non §. 6. pertinent ad actionem iniuriarum.

10) nec magistratus — qui iniungit alicui legationem] Non enim potest is, qui decreto legatus factus est, iniuriarum agere ob laborem legationis sibi iniunctae: quia aliud est laborem mihi iniungere, aliud iniuriam mihi facere, licet iniuria generaliter dicatur, quodcunque fit illegitime, ut cap. 1. At certe non ubique gignit actionem iniuriarum.

Qui prohibet me uti loco publico¹¹⁾ vel rebus §. 7. meis, iniuriarum tenetur. Ei autem, qui a fisco conduxit, datur interdictum¹²⁾ prohibito uti conductione. Neque aucupari quis prohiberi potest¹³⁾. At ingredientem fundum meum aucupandi gratia recte prohibeo.

11) qui prohibet me uti loco publico] Nota, eum, qui prohibet me uti loco publico, veluti lavare in publico balneo, vel ludere in campo, vel spectare in theatro, teneri iniuriarum. Quaere lib. 58. tit. 8. cap. 5. them. 7. simile. Sicut et si quis non passus sit me re mea uti: nam et hic iniuriarum tenetur.

Veluti in mari piscari, vel in publico balneo lavare, vel in publico loco sedere, vel in alio loco agere aut conversari.

12) interdictum] Interdictum prohibitorium vis alicui illatae.

13) neque aucupari quis prohiberi potest] Quaere lib. 50. tit. 1. cap. 3. et lib. 58. tit. 3. cap. 16. et lib. 58. tit. 8. cap. 5. them. 7. et lib. 9. tit. 8. cap. 21. them. 5.

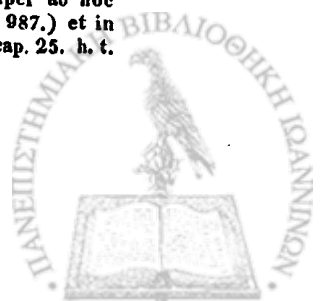
XIV. Ulp. Qui medicamento vel alio modo quem *L. 15. pr. dementem fecit*¹⁾, tenetur iniuriarum²⁾. *D. eod.*

1) qui medicamento — quem dementem fecit] Apud Labeonem quaeritur, si quis medicamento vel quo alio modo mentem alicuius alienaverit, an iniuriarum teneatur. Et placuit, eum illi iniuriarum teneri.

2) tenetur iniuriarum] Tenetur etiam lege de veneficiis.

Qui saepe extulit manum³⁾, et non percussit, §. 2 — 6. utili iniuriarum actione tenetur.

y) Inde a verbis ei καὶ τὰ μάλιστα usque ad finem haec efficiunt sch. a. Fabr. VII. 487. z) μοι addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Cod. 1350. γενικῶς. Fabr. γὰρ pro γενικῶς. b) Sic legendum. Fabr. κωλυόμενος sine articulo. Facile ex κωλύων με oriri potuit κωλυόμενος. c) Hactenus Fabr. scholium exhibet. d) Fabr. εἰ. In marg. Cod. 1350. secunda manu notatur, praetermissum esse dig. 14. his verbis: παρελείφθη τὸ ιδ. διγ. Nostri numeri a Fabrotianis uno semper ab hoc inde loco differunt. e) L. 15. pr. D. h. t. aliis verbis legitur apud Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 987.) et in Blaet. Synt. lit. M. cap. 1. (apud Bevereg. l. l. p. 176.) f) L. 15. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi est cap. 25. h. t. et apud Attal. tit. LVIII. §. 11. g) Attal. post ἐνέχεται addit: ἦτοι πλαγιαστικῇ ἀγωγῇ.



ὁ πολλάκις ἀνατείνας τὴν χεῖρα.] * Ἐάν τις οὐκ ὠθήθῃ μὲν ὑπὸ τινος, πολλάκις δὲ ἐπήρε' τις κατ' αὐτοῦ τὰς χεῖρας ὡς μέλλων τύπτειν αὐτόν, οὐ μὲν ἐτύπησε, τῆ οὐτίλῃ ἰνιουριάρχου κατέχεται ὁ τοῦτο πεποιηκώς.

L. 15.
§. 2—6.
D. XLVII.
10.

Ὁ^h) ποιήσας ὀχλαγωγίον, ἢ κατὰ δόλον παρασκευάσας γενέσθαι, ἐλέγχεται. ἔστι δὲ ὀχλαγωγίον πολλῶν τινῶν οἴνοδος, ὅτε πολλῶν τινῶν φωναὶ παρὰ τοὺς ἀγαθοὺς τῆς πόλεως τρόπους εἰς ταύτῃ¹⁾ συντρέχουσιν, εἰς φθόνον καὶ εἰς ἀτιμίαν τινός.

ὁ ποιήσας ὀχλαγωγίον] * Ἐπεῦθεν εἰς τὴν ἀπὸ κομβικίου τιχομένην ἰνιουριάμ μεταφέρει τὸν λόγον. κομβικιον δὲ καλεῖται ἢ διὰ λόγων ὕβρις. εἶπε τοῖνον ὁ πραιτωρ· Ἐάν τις ὑπεναντίον τῶν καλῶν τρόπων λέγεται πεποιηκέναι τι, ἢ κατὰ σπουδὴν τινος γέγονε τινι κομβικιον ὑπεναντίον τῶν καλῶν τρόπων, δώσω κατὰ τοῦτον τὴν ἰνιουριάουμ. καὶ ἢ διὰ λόγων ὕβρις ποιεῖ τὴν ἰνιουριάουμ. ἐκλήθη δὲ τοῦτο κομβικιον ἢ ἀπὸ τοῦ συγκυλίεσθαι τινὰς τὸν ὕβρισαντα, ἢ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς τῶν φωνῶν. ὅτε γὰρ πολλαὶ φωναὶ εἰς τὸ αὐτὸ συναγοῦνται, τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ὕβριος καλεῖται κομβικιον ὡσανεὶ κομβοκιοῦμ. δι' ἧν δὲ προσέθηκεν ὁ πραιτωρ, ὑπεναντίον τῶν καλῶν τρόπων, εἰδείξεν, ὅτι οὐ πᾶς κατὰ ταῦτον πολλὰς φωνὰς φθεγγόμενος ὕβριξεν δοκεῖ, ἀλλ' ὁ τὰς φωνὰς ἐκείνας συναγων τὰς ἀπὸ δικαίων ὀνομαζομένας^k) τοῖς καλοῖς ἔθει, καὶ ὅσα πρὸς ὕβριν τινός ἢ πρὸς φθόνον καὶ λοιδορίαν αὐτοῦ ἀφορῶσαι^l). ὁ αὐτὸς Λαβειων εἶπε, τό, ὑπεναντίον τῶν καλῶν τρόπων, οὐ πρὸς ἐκείνον ἡμᾶς δέχεσθαι, τὸν τὴν ὕβριν ποιῶντα καὶ τοῖς αὐτοῦ τρόπους, ἀλλὰ πρὸς τοὺς καλοὺς γενικοὺς τρόπους ἀναφέρειν ἡμᾶς τὸ εἰρημένον, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἡμετέρῃ πολιτείᾳ κρατοῦντας.

Τίνες δὲ ποιῶσιν ὀχλαγωγίον, ζήτηι θεμ. ε'. τοῦ παρόντος κεφ. [Sch. g. VII. 487.]

§. 7. Καὶ^m) τῷ ἀπόντι γίνεται ὀχλαγωγίον, ὅτε τις ἐπέλθῃ τῷ οἴκῳ αὐτοῦⁿ), ἢ τῇ στατίονι, ἢ τῷ ἐργαστηρίῳ.

ὅτε τις ἐπέλθῃ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ] † Καὶ τὸν ἀπόντα διὰ λόγων ὕβρισει.
ἢ τῇ στατίονι] † Ἐνθα κάθηται ὁ ταβελλιῶν.

§. 8. Ὀχλαγωγίον^o) ποιεῖ οὐ μόνον ὁ κράζων, ἀλλὰ καὶ ὁ συγκυλούμενος ἄλλους ἢ ὑποβάλλων^p) ἐπὶ τῷ^q) κράζαι.

ὀχλαγωγίον ποιεῖ] Ζήτηι βιβ. ι. tit. β. κεφ. πρὸ τριῶν τοῦ τέλους. [Sch. h. VII. 487.]

§. 9. 10. Ἐάν μὴ ἔστι δῆλον πρόσωπον, ζῆτινι γίνεται τὸ ὀχλαγωγίον, ἀργεῖ ἢ ἐπεξέλευσις· καὶ ὅτε τις θέλει ποιῆσαι, μὴ μὴν ποιήσει.

ἔάν μὴ ἔστι δῆλον πρόσωπον] Ἐπὶ δὲ τοῦ φηρόσου δημόσιον μάλλον κινεῖται, ἢ περὶ ὕβριος, ὡς κεφ. ε'. [Sch. i. VII. 487.]

καὶ ὅτε τις θέλει ποιῆσαι, μὴ μὴν ποιήσει] Λογιασμῷ γὰρ μόνῳ οὐκ ἀμαρτάνεται τι. [Sch. k. VII. 487.]

§. 11. 12. Οὐ πᾶσα δὲ λοιδορία ποιεῖ ὀχλαγωγίον, ἀλλ' ἢ μετὰ κραυγῆς γινομένη παρ' ἐνός ἢ πλειόνων ἐν συνόδῳ.

οὐ πᾶσα δὲ λοιδορία ποιεῖ ὀχλαγωγίον] Ἐκ τούτων ἀποδέδεικται^r), ὅτι οὐκ ὅστις κακῶς λέγει τινὰ, κατέχεται τῇ ἰνιουριάουμ, ἀλλ' ὅστις μετὰ φωνῆς ποιεῖται^s) τὰς ὕβρις, εἴτε εἰς ἔστιν ὁ τοῦτο ποίων, εἴτε πολλοί. εἰ δὲ καὶ ἐν συνόδῳ πολλῶν λέγεται τι πρὸς ὕβριν τινός, καὶ τοῦτο κομβικιον^t) ἔστιν^v) ἢ τοῖ ὀχλαγωγίον. [Sch. l. VII. 487. sq.]

ἐν συνόδῳ] Τὸ γὰρ μήτε ἐν συνόδῳ, μήτε μετὰ κραυγῆς λεγόμενον κυρίως οὐ λέγεται ὀχλαγωγίον, ἀλλ' ἐνεκεν ἀτιμίας τινός εἰρημένον^v). [Sch. m. VII. 488.]

3) qui saepe extulit manum] Si quis pulsatus quidem non est, sed saepe manus quis adversus eum extulerit quasi eum pulsaturus, nec tamen pulsaverit, utilli iniuriarum tenetur qui id fecerit.

Qui convicium facit⁴⁾), vel dolo curat fieri, tenetur. Est autem convicium plurium conventus, cum plurium voces contra bonos mores civitatis in idem concurrunt ad invidiam et infamiam alicuius.

4) qui convicium facit] Hinc ad iniuriam ex convicio oriundam orationem convertit. Convicium vocatur iniuria verbis facta. Ait Praetor: Si quis adversus bonos mores dicatur quid fecisse, cuiusve opera factum sit convicium alicui contra bonos mores, dabo in eum actionem iniuriarum. Etiam iniuria verbis facta gignit iniuriarum actionem. Convicium autem dictum est vel ab eo, quod iniuriae auctor quosdam convocet, vel a collectione vocum. Cum enim in idem plures voces conferantur, haec species iniuriae convicium vocatur quasi convocium. Illis, quae adiecit Praetor, contra bonos mores, ostendit, non omnem, qui eodem tempore plures voces emittit, iniuriam facere videri, sed eum, qui voces confert bonis moribus improbatas, et quae ad iniuriam alicuius vel ad invidiam et infamiam eius spectant. Idem Labeo ait, adversus bonos mores non ratione eius nos accipere, qui iniuriam fecit et de eius moribus, sed referre nos ad bonos generaliter mores et ad eos, qui in nostra civitate continent.

Quinam faciant convicium, quaere them. 5. huius cap.

Etiam absenti fit convicium, cum quis venit ad donum eius⁵⁾), vel stationem⁶⁾), vel tabernam.

5) cum quis venit ad domum eius] Et absenti verbis iniuriam intulit.

6) vel stationem] Ubi tabellio sedet.

Convicium facit⁷⁾) non tantum qui vociferatur, sed et qui concitat alios vel submittit, ut vociferentur.

7) convicium facit] Quaere lib. 10. tit. 2. them. antepenult.

Si certa non est persona⁸⁾), cui convicium fiat, cessat executio: ac si quis velit facere, nec faciat⁹⁾).

8) si certa non est persona] At in famosis libellis iudicio publico potius agitur, quam iniuriarum, ut cap. 6.

9) ac si quis velit facere, nec faciat] Animo enim solo non committitur delictum.

Non omne autem maledictum facit convicium¹⁰⁾), sed quod cum vociferatione fit ab uno vel pluribus in coetu¹¹⁾).

10) non omne autem maledictum facit convicium] Ex his apparet, non quemlibet maledicentem cuiquam, teneri iniuriarum, sed eum, qui cum vociferatione facit iniuriam, sive unus, sive plures hoc fecerint. Sed et si in coetu plurium dicatur aliquid ad iniuriam cuiusdam, et hoc convicium est.

11) in coetu] Quod enim neque in coetu, nec cum vociferatione dicitur, proprie non dicitur convicium, sed ad infamiam alicuius dictum.

h) L. 15. §. 2—6. D. h. t. leguntur in Syn. p. 511. sq. i) Syn. αὐτόν. Leuncl. in marg. αὐτό. k) Malim νομιζομένας. l) Malim ἀφορῶσαι. m) L. 15. §. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. n) αὐτοῦ Syn. omisit. o) L. 15. §. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. p) Syn. ὑποβαλόν. q) Syn. τὸ. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποδέειχθαι (sic). s) Sic Cod. Fabr. ποιεῖ. t) Fabr. κομβικιον. Sed scribo κομβικιον cum Cod. 1350. u) Fabr. ἔστι. v) Sic Cod. 1350. Fabr. λεγόμενον.

Ἐάν^{ω)} ὁ ἀστρολογίαν ἢ ἑτέραν ἀπηγορευμένην μαντείαν μετιῶν ἐρωτηθεὶς εἴη κλέπτην τὸν μετιόντα^{*)}, τῇ μὲν περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ οὐκ ἐνέχεται, ὑπόκειται δὲ ταῖς διατάξεσι τῇ μαντικῇ κεχηρμένος.

Ἐάν ὁ ἀστρολογίαν — μετιῶν] Περὶ ἀστρολόγων ζῆται τοῦ λθ'. τίτ. κεφ. κζ'. κη'. κθ'. καὶ λ'. [Sch. n. VII. 488.]
ταῖς διατάξεσι] Ταῖς ἐν τῷ ιζ'. καὶ κζ'. κεφ. τοῦ α'. βιβ. [Sch. o. VII. 488.]

Ἡγ) ἀπὸ τοῦ ὀχλαγωγίου περὶ ὕβρεως ἀγωγῆ οὔτε κληρονόμοις, οὔτε κατὰ κληρονόμων δίδονται.

δίδονται] † Πρὸ προκυτάρξεως.

Ο²⁾ προσβάλλων^{α)} γυναικὶ ἐνδεδυμένη σχήμα δούλης ἢ πόρνης, ἦττον μὲν ἀμαρτάνει, ὑπόκειται δὲ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ. καὶ ὁ ἀποσπάσας τὸν ἀκόλουθον αὐτῆς, εἴτε δούλος ἐστίν, εἴτε ἐλεύθερος, ἀνήρ ἢ γυνή, ἐν δημοσίῳ ἢ ἰδιωτικῷ τόπῳ.

Ἀκόλουθος δὲ ἐστὶν ὁ ἀφορισθεὶς ἐπὶ τῷ^{β)} συνεχῶς ἀκολουθεῖν αὐτῇ· ὁποῖός ἐστι καὶ ὁ παιδαγωγός.

ὁ προσβάλλων γυναικί] * Ἐάν τις παρθένῳ κόρη ἐν ἐλευθερίᾳ μὲν οὔσῃ, ἐσθῆτα δὲ δουλικῆν ἠμφιεσμένην, διὰ λόγων προσβάλλῃ^{γ)}, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἀπελλάρε) ἦττον ἀμαρτανεῖν δοκεῖ ὡς τῇ νομισθείσῃ δούλῃ προσβάλλων. πολλῶν δὲ ἕλαττον πιστεύεται ἠμαρτηκέναι, ἐάν παρνητικῆν ἐσθῆτα ἐφορεῖ ἢ παρθένος καὶ μὴ τὴν πρέπουσαν οἰκοδεσποίνῃ. εἰ τοίνυν κατὰ οἰκοδεσποιναν ἠμφίεστο ἢ γυνή, καὶ τις αὐτῇ προσέβαλεν, ἢ τὸν συμπαρακολουθήσαντα αὐτῇ ἀφείλετο ἀπ' αὐτῆς, τῇ ἰνουργίᾳ κατέχεται. συμπαρακολουθεῖν δὲ πιστεύομεν ἐκεῖνον τὸν ἐπόμενον τῇ γυναικὶ ἢ ἐλεύθερον, ἢ δούλον, ἢ ὕρσενα ἢ θῆλειαν. οὕτως γὰρ τὸ τοῦ ἀκόλουθου ὄνομα ἀρίστα ὁ Λαβέων, ὅστις ἀφιερωμένος^{δ)} ὦν τῷ συνεχῶς ἐπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῇ γυναικὶ ἀφελκυσθῆ παρ' αὐτῆς ἐν δημοσίῳ ἢ ἰδιωτικῷ τόπῳ. μεταξὺ τοίνυν τῶν κομητῶν τούτων ἢ τῶν ἀκολουθῶν νοοῦμεν καὶ τῶν παιδαγωγῶν ἀφωρισθαι.

ἦττον μὲν ἀμαρτάνει] Τὸ πλάτος οὕτως ἔχει· Ὁ τῇ τοιαυτῇ οὖν προσβαλὼν ἦττον ἀμαρτανεῖ. εἰ καὶ κατὰ οἰκοδεσποιναν ἠμφίεστο ἢ γυνή, καὶ τις αὐτῇ προσέβαλεν, ἢ τὴν παρακολουθούσαν αὐτῇ ἀφείλετο παρ' αὐτῆς, τῇ ἰνουργίᾳ κατέχεται. [Sch. q. VII. 488.]

Ἀποσπᾶν^{ε)} δὲ δοκεῖ οὐχ ὁ ἀρξάμενος^{ι)}, ἀλλ' ὁ ἀποτελέσας.

Ἀποσπᾶν δοκεῖ οὐ μόνον ὁ β) βιαζόμενος, ἀλλὰ καὶ β) ὁ συμβουλευσας αὐτῷ καταλιπεῖν αὐτήν^{ι)}.

Καὶ ὁ προσβάλλων^{κ)}, καὶ ὁ συνεχῶς μετὰ σιωπῆς ἀκολουθῶν^{λ)}, ἐνέχεται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

Προσβαλεῖν δὲ ἐστίν, ἀπατηλοῖς^{μ)} ῥήμασιν ἀποπειραθῆναι^{ν)} τῆς ἄλλου σωφροσύνης.

Ὁ δὲ ῥήμασιν αἰσχροῖς^{ο)} χρώμενος οὐ προσβάλλει μὲν, ὑπόκειται δὲ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

Ὁ προσβάλλων παιγνίου χάριν, ἢ διὰ τιμὴν ἀκολουθῶν, οὐκ ἐνέχεται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

ἀποσπᾶν δὲ δοκεῖ] * Ἀφαιρῆσθαι τὸν ἀκόλουθον δοκεῖ, ὡς εἶπεν ὁ Λαβέων, οὐχ ὁ ἐπιχειρήσας μόνον ἀφεκύνσαι αὐτόν, ἀλλ' ὁ ἀφελόμενος καὶ παρασκευάσας, αὐτόν μὴ συνεῖναι ἐκεῖνον, ὃν ἐφύλαττεν. οὐ μόνον δὲ ὁ κατὰ βίαν ἀφελόμενος

Si is, qui astrologiam vel aliam illicitam divinationem sectatur¹²⁾, interrogatus furem dixerit eum, qui non erat, iniuriarum actione non tenetur: tenetur autem constitutionibus¹³⁾ qui divinatione utitur.

12) si is, qui astrologiam — sectatur] De astrologis quaere tit. 39. cap. 27. 28. 29. et 30.

13) constitutionibus] Quae sunt in cap. 17. et 27. lib. 1.

Actio iniuriarum ex convicio neque heredibus, §. 14. neque in heredes datur¹⁴⁾.

14) datur] Ante litem contestatam.

Qui appellat mulierem¹⁵⁾ ancillae habitu vestitam, vel meretricis, minus quidem peccat¹⁶⁾, tenetur tamen actione iniuriarum. Et qui abduxit comitem eius, sive servus sit, sive liber, mas vel femina, in publico vel privato loco.

Comes autem est, qui destinatus est, ut continuo eam sequatur: qualis est et paedagogus.

15) qui appellat mulierem] Si quis virginem, liberam quidem, sed ancillari veste indutam verbis appellaverit, minus peccare videtur, cum eam ancillam crediderit et appellaverit. Multo minus autem peccasse creditur, si virgo meretricia veste, non ea, quae matrifamilias convenit, induta fuerit. Si igitur matrumfamilias habitu vestita mulier fuit, et quis eam appellavit, vel comitem ei abduxit, iniuriarum tenetur. Comitem accipimus eum, qui sequatur mulierem, sive liber, sive servus sit, sive mas, sive femina. Sic enim comitis vocem Labeo definit, qui destinatus, ut continuo comitaretur et sequeretur mulierem, abductus ei fuerit in publico vel privato loco. Inter comites igitur etiam paedagogum esse accipimus.

16) minus quidem peccat] Τὸ πλάτος sic habet: Qui hanc igitur appellat, minus peccat. Sed si matronali habitu mulier fuerit, et quis eam appellaverit, vel comitem ei abduxerit, iniuriarum tenetur.

Abducere autem videtur¹⁷⁾, non qui coepit¹⁸⁾, §. 17. sed qui perfecit.

Abducere videtur non tantum qui vim facit, sed §. 18. et qui persuadet ei, ut eam deserat.

Et qui appellat, et qui frequenter eum silentio §. 19. sequitur¹⁹⁾, tenetur iniuriarum.

Appellare autem est, blandis verbis alterius pudicitiam attentare.

Qui turpibus verbis utitur, non appellat, tenetur §. 21. tamen iniuriarum²⁰⁾.

Qui iusus gratia appellat, vel honoris causa sequitur, non tenetur iniuriarum.

17) abducere autem videtur] Abducere comitem videtur, ut Labeo ait, non qui abducere tantum tentavit, sed qui abduxit et effecit, ut cum eo non esset, quem custodiebat. Non solum is, qui vi comitem

ω) L. 15. §. 13. D. h. t. paulo aliter redditur a Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 987.). x) Phot. τὸν μὴ ὄντα. Quae lectio vera est, et in versione a Cuiacio et me expressa. Pro reliquis Phot. habet ὑπόκειται ταῖς διατάξεσιν.
y) L. 15. §. 14. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. ubi est cap. 28. h. t. x) L. 15. §. 15. 16. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi efficiunt partem cap. 29. h. t. a) Cod. 1350. Fabr. προσβάλλων. Syn. προσβαλῶν. Leuncl. in marg. προσβαλῶν, quod tamen non recepi, cum et in scholiis legatur προσβάλλων. b) Syn. τοῦ. c) Ex his sch. p. Fabr. VII. 488. compositum est hoc: διὰ λόγων, παρθένῳ κόρη ἐλευθέρῃ μὲν οὔσῃ, ἐσθῆτι δὲ δουλικῇ ἠμφιεσμένη. d) Sic Cod. 1350. Malim ἀφωρισμένος.
e) L. 15. §. 17 — 21. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi efficiunt partem cap. 29. h. t. j) Lego οὐχ ὁ ἀρξάμενος e Syn. pro οὐκ ἀρξάμενος, ut habet Fabr. g) Syn. ἀποσπᾶν δὲ οὐ δοκεῖ μόνον ἢ. h) καὶ omisit Syn. i) Syn. αὐτό. Leuncl. in marg. αὐτήν. k) Syn. προσβαλῶν. Leuncl. in marg. προσβαλῶν. l) Syn. ἐπακολουθῶν. m) Syn. ante ἀπατηλοῖς inserit τό. n) Syn. ὑποπειραθῆσαι. o) Syn. αἰσχροῖς



τὸν ἀκόλουθον τῆς γυναῖκος κατέχεται τῇ ἰνουργίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος, ὃς κατὰ συμβουλήν ἐποίησε, τὸν ἀκόλουθον ἐγκαταλιπεῖν τὴν γυναῖκα, κατέχεται τῷ παρόντι ἰντερόδικτῳ^{β)}. καὶ οὐ μόνον ὁ ἀφελόμενος τὸν ἀκόλουθον ὑποπίπτει τῇ ἰνουργίᾳ, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγιος πρὸς αὐτὸν κερημένους εἰς τὸ μὴ ἐπακολουθεῖν αὐτῇ. ἀπελλάρε δὲ ἐστὶ τὸ κολικεντικοῖς ῥήμασιν ἀποπειρασθαι τῆς ἑτέρου σωφροσύνης· οὐκ ἔστι γὰρ τοῦτο τοῦ κομβικίου εἶδος, ἀλλὰ τοὺς κίλους τῶν πειρῶται διαλύει τῆς σωφροσύνης τινός. εἰ δὲ αἰσχροῖς ῥήμασι χρῆσεται ὁ προσβάλλων τινί, οὗτος οὐ τῆς σωφροσύνης ἀποπειρασθαι πιστεύεται, ἀλλ' αὐτόθεν ὑβρίζειν δοκεῖ, καὶ διὰ τοῦτο τῇ ἰνουργίᾳ κατέχεται. ἕτερον δὲ ἐστὶ τὸ ἀπελλάρε, καὶ ἕτερον τὸ ἀδοκίμασι^{γ)}. ἀπελλάρε μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ῥήμασιν ἀποπειρασθαι τῆς σωφροσύνης τινός· ἀδοκίμασι δὲ τὸ μετὰ σιωπῆς καὶ συνεχῶς ἐπακολουθεῖν τινι, ὡς ἀδοκίμον αὐτὴν ποιεῖν καὶ οὐ μικρὰ ὑβρίων ἐπιφέρειν αὐτῇ. δεῖ δὲ μεμνησθαι, ὡς οὐ πᾶς ὁ ἐπακολουθῶν τινι σιωπηρῶς, ἢ ὁ ῥήμασι πειρώμενος τῆς σωφροσύνης αὐτῆς, περιέχεται τῷ ἰδίῳ τούτῳ, καὶ ὑπόκειται τῇ ἰνουργίᾳ· οὐδὲ γὰρ εἴ τις ἕνεκεν τοῦ συμπαῖξαι τινι εἴτε ἰπηρεσίαν ἔντιμον ἀποπληρῶσαι ἐπακολουθεῖ τινι, ἐμπίπτει τῷ παρόντι ἰδίῳ, ἀλλ' ὁ παρὰ τοὺς κίλους τῶν πειρῶται τοῦτο ποιεῖν.

οὐχ ὁ ἀρξάμενος] Οὐχ ὁ ἐπιχειρήσας ἀφελῆσαι^{δ)}. [Sch. r. VII. 488.]

καὶ ὁ συνεχῶς μετὰ σιωπῆς ἀκολουθῶν] Τὸ γὰρ συνεχῶς μετὰ σιωπῆς ἐπισυνάξειν τινὲ ὡς ἀδοκίμον αὐτὸν ποιεῖ, καὶ οὐ μικρὰν^{ε)} ὑβρίων ἐπιφέρει αὐτῷ. [Sch. s. VII. 488.]

ὑπόκειται δὲ τῇ περι ὑβρεως ἀγωγῇ] Αὐτόθεν γὰρ ὑβρίζειν δοκεῖ. [Sch. t. VII. 488.]

§. 24. Καὶ ὁ μνηστήρ ἔχει τὴν περι ὑβρεως ἀγωγὴν.

LVII.

10.

καὶ ὁ μνηστήρ] Καὶ ὁ μνηστήρ, ὑβρισθείσης τῆς μνηστῆς αὐτοῦ, δύναται κινεῖν τὴν ἰνουργίαν· εἰς ὑβρίων γὰρ αὐτοῦ ἀνήκει τὰ πρὸς ὑβρίων τῆς μνηστῆς αὐτοῦ γινόμενα. ζήτηε κεφ. α'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. β'. [Sch. u. VII. 488.]

§. 25. Τιμωρεῖται τὸ ἐπὶ ἀτιμία τινός γινόμενον.

§. 27. Ἐπὶ ἀτιμία δὲ γίνεται τὸ ἐπὶ φθόνῳ τινός γινόμενον· οἷον ἐν ἐσθῆτι πενθίμῳ ἢ ῥυπαρῇ χρήσῃται, ἢ ἐπαφήσει τὸ γένειον ἢ τὴν κεφαλὴν, ἢ λόγον γράψῃ καὶ προσθήσει, ἢ ᾄσῃ τι τῆς ὑπολήψεως τινός ἀπτόμενον.

§. 28. Πρὸς^{α)} τὴν ποιότητα τοῦ πράγματος καὶ τῶν προσώπων ποιεῖται τὴν ζήτησιν καὶ τὴν ἐπεξέλευσιν ὁ ἄρχων.

τιμωρεῖται τὸ ἐπὶ ἀτιμία τινός γινόμενον]
* Γενικῶς εἶπεν ὁ πραιτωρ, μηδὲν πρὸς ἀτιμίαν τινός γίνεσθαι. ὅθεν εἴ τι δηλοῖ τις ἢ ποιῆσει, ἢ εἴπῃ ἐφ' ᾧ ἕτερον ἀτιμῶσαι, κατέχεται τῇ ἰνουργίᾳ. ταῦτα δὲ σχεδὸν εἰσι τὰ πρὸς ἀτιμίαν ἑτέρου γινόμενα, ὅτε πρὸς λοιδορίαν τινός ἐσθῆτι πενθικῇ κερηται τις ἢ ῥυπαρῇ, ἢ τὸν πογῶνα καθειμένον ἔχει μὴ ἀνεχόμενος καρῆραι, ἢ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἀφαιρῆσαι, ἢ ἔπος συγγράφει κατὰ τινος καὶ προτίθῃται, ἢ ἴδει πρὸς ὑβρίων τινός, ἢ καθ' οἷον ἴδῃτε τῶν ἕτερον δέδωκεν ὁ τὴν σεμνότητα τινός καταβλάπτει. ὁ δὲ εἶπεν ὁ πραιτωρ· Εἴ τις παρὰ ταῦτα ποιῆσει, ὡς ἂν ἕκαστον εἴη πρῶγμα, διασκοπῆται· οὕτω νοοῦμεν, ἵνα πλατυτέρα καὶ τελειότερα εἴη ἢ τοῦ πραιτωρός ἐπιστροφή καὶ τιμωρία, τούτεστιν, εἴ τι αὐτὸν εἴπε κινήσει ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ κινουμένου τὴν ἰνουργίαν, ἢ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐναγομένου, ἢ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, τούτεστιν, ἐκ τῆς ποιότητος τῆς ὑβρεως, μὴ^{β)} ἀκούῃ τοῦ κινουμένου.

οἷον ἐν ἐσθῆτι πενθίμῳ ἢ ῥυπαρῇ χρήσῃται]
Τυχὸν ὑπεκρίθης^{γ)} φιλεῖν με, καὶ ἐλκόμενον μου εἰς ἔγκλημα παρόσης τῷ δικαστηρίῳ μετὰ ῥυπαρῆς ἐσθῆτος, δεικνύς ἐκ τούτου, ὅτι λελύθησιν διὰ τὸ τὸν φίλον δοκεῖν καταδικασθῆναι ὡς ἡμαρτηκότα. [Sch. x. VII. 488.]

ἢ ἐπαφήσει τὸ γένειον]
Μὴ ἀνεχόμενος καρῆραι, ἢ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. [Sch. y. VII. 488.]

mulieris abduxit, tenetur iniuriarum, verum etiam is, qui persuasit comiti, ut mulierem desereret, hoc edicto tenetur. Et non solum qui comitem abduxit, tenetur iniuriarum, sed etiam qui verbis ad eum utitur, ne eam sequatur. Appellare autem est, blandis verbis aliterius pudicitiam attentare: hoc enim non est species convicii, sed bonos mores pudicitiae alicuius corrumpere studet. Sed si aliquem appellans turpibus verbis utetur, pudicitiam attentare non creditur, sed eo ipso iniuriam facere videtur, idenque iniuriarum tenetur. Aliud est appellare, aliud assectari. Appellare enim est, verbis pudicitiam alicuius attentare: assectari autem, cum silentio et frequenter aliquam sequi, quo eius famam laedat, et non parvam iniuriam ei inferat. Meminisse autem oportet, non omnem, qui assectatur aliquam, vel qui verbis pudicitiam eius attentat, hoc edicto contineri, et teneri iniuriarum: neque enim si quis colludendi vel officii honesti faciendi gratia aliquam sequitur, in hoc edictum incidit, sed qui contra bonos mores hoc facit.

18) non qui coepit] Non qui tentavit abducere.

19) et qui frequenter cum silentio sequitur] Assidue enim cum silentio frequentare aliquem quasi infamem eum facit, et non parvam ei iniuriam infert.

20) tenetur tamen iniuriarum] Eo ipso enim iniuriam facere videtur.

Etiam sponsus²¹⁾ habet iniuriarum actionem.

21) etiam sponsus] Etiam sponsus, sponsa iniuria affecta, iniuriarum agere potest: spectant enim ad contumeliam eius, quae ad iniuriam sponsae facta sunt. Quaere cap. 1. them. 5. et cap. 2.

Punitur quod ad infamiam alicuius fit²²⁾.

Ad infamiam autem fit, quod ad invidiam alicuius fit: ut si veste lugubri aut squalida utatur²³⁾, aut barbam demittat²⁴⁾ aut caput, aut carmen conscribat et proponat, vel cantet aliquid, quod existimationem alicuius tangat.

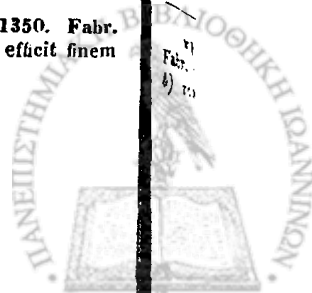
Pro qualitate rei et personarum²⁵⁾ rem examinat et exequitur Praetor.

22) punitur quod ad infamiam alicuius fit]
Generaliter vetuit Praetor quid ad infamiam alicuius fieri. Proinde quodcumque quis fecerit vel dixerit, ut alium infamet, tenetur iniuriarum. Haec autem fere sunt, quae ad infamiam alicuius fiunt: cum quis ad contumeliam alicuius veste lugubri utitur, aut squalida, aut barbam demittit eamque tonderi non patitur, vel capillos capitis submittit, aut carmen in aliquem conscribit et proponit, vel cantat aliquid ad alicuius iniuriam, vel quolibet alio modo pudorem alicuius laedit. Quod autem ait Praetor: Si quis adversus ea fecerit, prout quaeque res erit, animadvertam: sic intelligimus, ut plenior et perfectior sit Praetoris examinatio et coercitio: id est, ut, quodcumque eum moverit ex persona eius, qui iniuriarum agit, vel ex persona rei, vel ex re ipsa, hoc est, ex qualitate iniuriae [non] audiat actorem.

23) ut si veste lugubri aut squalida utatur]
Ut si te amicum meum esse similes, et me criminis reo facto adsis iudicio cum veste squalida, ex eo demonstrans, te in moerore esse, quod amicus condemnandus sit ut delicti reus.

24) aut barbam demittat] Non sinens tonderi, vel capillos capitis.

p) Lege ἰδίῳ. q) Sic legendum ex Digestis. Cod. 1350. ἀγνωτῶρε et paulo post ἀδωῶτα. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀφελῆσαι. s) Sic lego ex scholio novo. Fabr. οὐ μίλιονα. t) L. 15. §. 28. D. h. t. legitur in Syn. p. 513. ubi efficit finem cap. 20. h. t. u) μὴ delendum est. v) Sic legendum. Fabr. ὑπεκρίθῃ.



Τούτο γάρ παρὰ Ῥωμαίοις αἰσχρὴ μεγάλη ἦν. [Sch. γ. VII. 488.]

καὶ τῶν προσώπων] Τοῦ ἐνάγοντος καὶ τοῦ ἐναγομένου. [Sch. z. VII. 488.]

Ὁ ἐν λιβέλλῳ προσδοθέντι βασιλεῖ ἢ ἄρχοντι καθαρῶν τῆς ὑπολήψεως τινος, ὑπόκειται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

ὁ ἐν λιβέλλῳ] * Ἐάν τις λιβέλλον ἐπιδοῦς ἢ ἀρχῇ, ἢ βασιλεῖ, τῆς ὑπολήψεως τινος καθάρηται, ἐνάγεται τῇ ἰνουριάρχου, ὡς εἶπεν ὁ Παπιδανός.

Ὁ τὴν μέλλουσαν ἀναγινώσκεσθαι ψῆφον συμφωνῶν, καὶ διὰ τοῦτο μαστιγωθείς, ὕβριν ποιεῖ τῷ μέλλοντι ψηφίζεσθαι, καὶ δοκεῖ ἄς ἀπὸ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς κατακεκρίσθαι.

ὁ τὴν μέλλουσαν ἀναγινώσκεσθαι ψῆφον συμφωνῶν] Ἐἴ τις τὴν μέλλουσαν ἐκφέρεισθαι ψῆφον τοῦ ἀρχοντος πωλήσει, ὡς ἀνεὶ μέλλον παρέχειν τῷ ἀρχοντι χρήματα, ὑπόλοιποι τυπτόμενοι ἐκ τῆς ἰνουριάρχου κατακεκρίσθαι πιστεύεται. ἄλλοι δὲ οὗ τὸν ἀγοράσαντα παρ' αὐτοῦ τὴν μέλλουσαν ἐκφέρεισθαι ψῆφον ὕβρισιν, ἀλλὰ τὸν ἀρχοντα, οὗτινος τὴν ἀπόφασιν πέπρακεν. [Sch. a. VII. 488.]

Τυχὸν εἶπε πρὸς τὸν καταδικασθέντα· εἰ τόδε δόσεις μοι, ποιῶσω τὴν μέλλουσαν ἐνεχθῆναι ψῆφον κατὰ σοῦ, μὴ ἐξενεχθῆναι. [Sch. b. VII. 488. sq.]

Ὡς γάρ χρήματα δώσω ἐπὲρ τὸ αὐτοῦ συνεφάνει πρὸς τὸν δικαζόμενον. οὕτως ἔχει τὸ ῥητόν. [Sch. c. VII. 489.]

Ὁ πρῶγμά τινος ἀδίκως κρατῶν ὑπόκειται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ· καὶ ὁ ἐπὶ ἀτιμία μου προγράψας, ἐνέχυρον ὡσανεὶ λαβὼν αὐτὸ ἐξ ἐμοῦ, καὶ ὁ τὸν μὴ χρεώστην ὕβρεως χάριν ἀποκαλῶν.

ὁ πρῶγμά τινος ἀδίκως κρατῶν] Ἐάν τις ἢ πάσης τῆς οὐσίας τινός, ἢ ἐνός πράγματος αὐτοῦ ὕβρεως ἐνεκεν ἐπιλάβηται, τῇ ἰνουριάρχου κατέχεται. εἰ δὲ τις καὶ τὸ ἐμόν πρῶγμα, ὡς λαβὼν αὐτὸ παρ' ἐμοῦ εἰς ἐνέχυρον, προγράψει ὡς μέλλον αὐτὸ πιπράσκειν, εἰς ὕβριν ἐμὴν τοῦτο ποίῳν, κατέχεται τῇ ἰνουριάρχου. εἰ δὲ καὶ τὸν μὴδὲν αὐτῷ χρεώσθαι εἶποι τις εἶναι ἴδιον χρεώστην ὕβρεως ἐνεκεν, τῇ ἰνουριάρχου καὶ οὗτος κατέχεται. [Sch. d. VII. 489.]

Ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον παρὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους μαστιζῶν, ἢ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότητος ἐξουσίας, ὑπόκειται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

Ἐάν εἰς ὕβριν τοῦ δεσπότητος ὕβρισθῆ δοῦλος, αὐτὸς ἰδίῳ ὀνόματι τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν ἔχει. εἰ δὲ καὶ μὴ διὰ τὸ καθάρησθαι τοῦ δεσπότητος γέγονεν, ἐκδικεῖ τὸ πλημμεληθῆν ὁ ἀρχων, μάλιστα ἐάν ἐμαστιγώθῃ ἢ ἐξητιάσθῃ.

ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον παρὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους μαστιζῶν] * Ἐντεῦθεν ἕτερον ἐδικτόν ὁ πραιτωρ προείδησεν, ἐν ᾧ λέγει· Ἐἴ τις ἀλλότριον οἰκέτην παρὰ τοὺς καλοὺς τρόπους βασανίσει, καὶ μὴ μελέσαντος τοῦ δεσπότητος ἐμβασανόν ἐρώτησεν κατ' αὐτοῦ ποιήσεται, δίδωμι κατ' αὐτοῦ τὴν ἰνουριάρχου· εἰ δὲ καὶ τι ἕτερον κατὰ δούλον γενήσεται, καὶσα κογνιτὴ δώσω τὴν ἀγωγὴν. εἰ δὲ τις οὕτως ποιήσει τῷ οἰκέτῃ μου τὴν ὕβριν ὡς ἐμὲ ὕβρίζων, δύναμαι τὴν ἰνουριάρχου κινεῖν κατ' αὐτοῦ. εἰ δὲ μὴ πρὸς ὕβριν ἐμὴν τοῦτο ἐποίησε, τῷ πραιτωρὶ δεῖ καταλιμπάνειν τὴν κατὰ τοῦ οἰκέτου ὕβριν, καὶ μάλιστα, εἰ ἐμαστιγώσεν αὐτόν, ἢ ἐμβασανόν ἐρώτησιν ἐπήγαγεν αὐτῷ.

ἐκδικεῖ τὸ πλημμεληθῆν ὁ ἀρχων] Ἐξηταορδίνως, αὐτὸ μὴν διὰ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς· ἐνταῦθα γάρ ἀπὴν διάθεσις τοῦ ὕβρισαντος τὸν δοῦλου δεσπότην. [Sch. e. VII. 489.]

Hoc enim apud Romanos magnae erat turpitudini.

25) et personarum] Actoris et rei.

Qui in libello²⁶⁾ dato Principi vel Praesidi famam alicuius tetigit, iniuriarum tenetur.

26) qui in libello] Si quis libello dato vel magistratui, vel Principi, famam alicuius tetigerit, tenetur iniuriarum, ut Papianus ait.

Qui de sententia ferenda paciscitur²⁷⁾, et ob id castigatus est, iniuriam facit ei, qui sententiam laturus est, et videtur velut ex iniuriarum actione damnari.

27) qui de sententia ferenda paciscitur] Si quis sententiam a magistratu ferendam vendit, velut magistratui daturus pecuniam, fustibus caesus ex iniuriarum actione damnatus esse creditur. Certum autem est, non eum, qui sententiam ferendam ab eo emit, ab eo iniuria esse affectum, sed magistratum, cuius sententiam vendidit.

Puta dixit condemnato: Si id mihi dederis, faciam ne feratur sententia, quae in te ferenda est.

Veluti pecuniam daturus pro eo pepigit cum litigatore. Sic habet contextus.

Qui rem alicuius iniuria detinet²⁸⁾, tenetur iniuriarum: et qui ad infamiam meam proscripsit pignus, tanquam id a me acceperit, et qui non debitorem tanquam debitorem iniuriae causa appellat.

28) qui rem alicuius iniuria detinet] Si quis bona omnia alicuius, vel unam rem iniuriae causa occupaverit, tenetur iniuriarum. Sed et si quis rem meam quasi de me pignori acceptam proscribat venditurus, ad iniuriam meam hoc faciens, tenetur iniuriarum. Item si quis eum, qui nihil ipsi debet, dixerit debitorem suum esse iniuriae causa, hic etiam tenetur iniuriarum.

Qui alienum servum contra bonos mores verberat²⁹⁾, vel ignorante domino de eo quaestionem habet, tenetur iniuriarum actione.

Si ad iniuriam domini servo fiat iniuria, ipse suo nomine iniuriarum actionem habet. Sed et si non ad sugillationem domini fiat, delictum vindicat magistratus³⁰⁾, maxime si verberatus sit vel tortus³¹⁾.

29) qui alienum servum contra bonos mores verberat] Hinc aliud edictum Praetor proponit, in quo ait: Si quis alienum servum contra bonos mores verberaverit, et iniussu domini quaestionem per tormenta de eo habuerit, in eum actionem iniuriarum dabo: item si quid aliud contra servum fiat, causa cognita actionem dabo. Sed si quis ita meum servum iniuria affecerit, ut mihi faceret iniuriam, possum iniuriarum cum eo agere. Si vero hoc non fecit ad iniuriam meam, Praetori relinquenda est iniuria servo facta, maxime si eum verberaverit, vel quaestionem de eo habuerit.

30) delictum vindicat magistratus] Extra ordinem, non actione iniuriarum: hic enim aberat affectus dominum servi iniuria afficiendi.

w) Sic Cod. 1350. Fabr. πωλήσει. x) Sic Cod. 1350. et postea πέπρακεν. Fabr. ὕβρισας et πέπρακας. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπό. z) Sic legendum. Fabr. προσγράψας. a) L. 15. §. 34. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est initium cap. 32. h. t. b) τὸν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.



μάλιστα ἐὰν ἐμαστιγώθη ἢ ἐξητάσθη] Τῆς γὰρ τοιαύτης ὕβρεως καὶ οὐκείτης^ο αἰσθάνεται. [Sch. f. VII. 489.]

15. Οὔτε κοινωνὸς τύπτων τὸν κοινὸν δοῦλον, οὔτε ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων, ἢ ὁ τὴν δεσποτείαν, ἐνέχεται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

οὔτε ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων] Ἄλλ' ὁ μὲν δεσπότης τέλειον σωφρονισμὸν ἐπάγειν δύναται τῷ δούλῳ, ἀδόλως μόντοι, ὡς τῷ β'. θεμ. τοῦ ιζ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ιζ'. βιβ. ὁ δὲ οὐσωφρονικτοῦαριος μέτριον, οὐ μὴν βασανίζει ἢ φραγγελλίζει, ὡς τὸ γ'. αὐτοῦ κεφ. [Sch. g. VII. 489.]

§. 38. Ἐάν τις μὴ παρὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους τύψη, ἀλλὰ διὰ τὸ διορθώσασθαι, οὐκ ἔχει χάραν ἢ ἀγωγή.

§. 39. Ὅθεν ἐὰν δοῦλον ἀλλότριον τύψη ὁ στρατηγός, τὴν αἰτίαν ὁ ἄρχων διακρίνει.

ἐάν τις μὴ παρὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους τύψη] * Διὰ τοῦτο ὁ πραιτώρ ἐπιγίγει, κόντρα βίονος μόρες, ἵνα μὴ πᾶς ὁ μαστιγῶν τὸν οὐκείτην κατέχηται, ἀλλὰ ὁ παρὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους τοῦτο ποιῶν. ἐπεὶ ἐάν τις ψυχῇ καὶ προαιρέσει τοῦ διορθώσασθαι τὴν οὐκείτην μαστιγώσῃ αὐτόν, οὐ κατέχεται τῇ ἰνιουριάουμ. ὅθεν ἐξήτησεν ὁ Λαβεών, εἰ ὁ τῆς πόλεως στρατηγὸς τὸν δούλον μου λώροισ ἐτύπησεν, εἰ δύναμαι κατ' αὐτοῦ κινεῖν τὴν ἰνιουριάουμ, ὡς παρὰ τοὺς καλοὺς τρόπους μαστιγώσαντος αὐτόν. καὶ εἶπεν· χρῆ τὸν δικαστήν ἀναζητεῖν, τουτέστι^δ), τί ποιοῦντα τὸν οὐκείτην ἐτύπησεν ὁ στρατηγός, ἐξετάσει ὁ ἄρχων· εἰ γὰρ τὴν τοῦ στρατηγού τιμῆν^ε), αὐτοῦ ὀρώντος, ὁ οὐκείτης διεπίαιξε^ζ), καὶ διὰ τοῦτο αὐτόν ἐτύπησεν, ὑπολύτιος ἐστὶ πάσης τῆς ἐναγωγῆς ὁ στρατηγός.

§. 40. Τυπησῶν^β) λέγεται καὶ το γρόνθον^η) δοῦνα.

§. 41. Κουεστίων δέ ἐστι τὸ ἐπαγαγεῖν βάσανον καὶ πόνον τῷ σώματι πρὸς κατάληψιν τῆς ἀληθείας^ι). ἢ δὲ ψιλῇ ἐρώτησις καὶ ἢ μετρίᾳ κατάπτηξις οὐκ ἀνήκει πρὸς τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγήν.^κ) κουεστίων δέ ἐστι καὶ τὸ ἐμβαλεῖν τοὺς πόδας ξύλω.

κουεστίων] Κουεστίονα νοεῖν ὀφειλομεν τὰ βασανστήρια καὶ τὸν πόνον τοῦ σώματος τὸν ἐπὶ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας ἐπιφερόμενον^ι). ἢ γὰρ γυμνῇ ἐρωτήσει ἐπιφερομένη τοῖς οὐκείταις, καὶ ἢ κουφότερα κατάπτηξις, οὐκ ἀνήκει πρὸς τοῦτο τὸ ἔδικτον. [Sch. i. VII. 489.]

§. 42. Καὶ^μ) ὁ κελύσει δεσπότητος ἐξετάζων, ἐάν τὸ μέτρον πυρξέληθῃ^ν), ὑπόκειται.

§. 43. Ἐάν^ο) τυπηθῆῃ δοῦλος, ἢ ἐξετασθῆῃ, παντὶ τρόπῳ ἀρμόζει ἢ^π) περὶ ὕβρεως ἀγωγή.

ἐάν τυπηθῆῃ δοῦλος] Σημειῶσαι, ἐκ ποίων αἰτιῶν προσώπων^α) τοῦ δούλου δίδεται ἢ περὶ ὕβρεως τῷ δεσπότη. τὸ αὐτό φησι καὶ ὁ δ'. τιτ. τῆς δ'. ἰνοτιτ. ζῆται τὸ ἐξῆς θέμα. [Sch. k. VII. 489.]

§. 44. Εἰ δὲ ἄλλως ὕβρισθῆῃ, οὐ πάντως, ἀλλὰ τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης, ἐκ^ρ) τῆς ποιότητος τῆς ὕβρεως καὶ τοῦ προσώπου τοῦ δούλου.

εἰ δὲ ἄλλως ὕβρισθῆῃ] Διὰ λόγων ψιλῶν, ἢ βασάνων οὐδάμινων. [Sch. l. VII. 489.]

ἀλλὰ τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης] Οὐκ ἀπὸ πάσης γὰρ αἰτίας ἔνεκεν οὐκείτων ἐπαγγέλλεται δίδονα τὴν ἰνιουριάουμ ὁ πραιτώρ. ἐάν γὰρ κουφότερον ἐτυπήθῃ, ἢ κακῶς εἶπεν αὐτὸν κουφότερον, οὐ δίδωσιν ἀγωγή. εἰ δὲ ἠτιμώθῃ, ἢ τινοὺς εἰς αὐτὸν γενομένον, ἢ ἐποὺς συγγραφεύτος κατ' αὐτοῦ, νομίζω καὶ εἰς ταῦτα τὴν τοῦ πραιτῶρος διά-

31) maxime si verberatus sit vel tortus] Hanc enim iniuriam etiam servus sentit.

Nec socius verberans communem servum, neque usufructuarius³²⁾ vel proprietarius, tenetur iniuriarum actione.

32) neque usufructuarius] At proprietarius plenam castigationem inferre servo potest, sine dolo tamen, ut them. 2. cap. 17. tit. 1. lib. 16. usufructuarius autem modicam, nec vero torquere aut flagellis caedere, ut cap. 23. eiusdem tit.

Si quis non contra bonos mores verberaverit³³⁾, sed corrigendi causa, actio locum non habet.

Unde si servum alienum verberavit magistratus municipalis, causam Praeses inquit.

33) si quis non contra bonos mores verberaverit] Ideo Praetor adiecit, *contra bonos mores*, ut non omnis, qui servum verberat, teneatur, sed qui contra bonos mores hoc facit. Nam si quis corrigendi animo servum verberaverit, iniuriarum non tenetur. Unde quaerit Labeo, si magistratus municipalis servum meum lonis ceciderit, an possim cum eo agere iniuriarum, quasi adversus bonos mores verberaverit. Et ait, iudicem debere inquirere, id est, quid facientem servum magistratus verberaverit, Praesidem examinaturum: nam si servus magistratus honorem eo vidente laesit, et ideo eum verberavit, magistratus omni actione absolvendus est.

Verberare dicitur et pugnare dare.

Quaestio³⁴⁾ autem est, adhibere tormenta et dolorem corpori ad eruendam veritatem. Nuda autem interrogatio et levis territio non pertinet ad iniuriarum actionem. Quaestio etiam est pedes ligno iniicere.

34) quaestio] Quaestionem intelligere debemus tormenta et corporis dolorem ad eruendam veritatem illatum. Nuda enim interrogatio facta servis, et levis territio, non pertinet ad hoc edictum.

Is etiam, qui iussu domini quaestionem habet, si modum excesserit, tenetur.

Si verberatus sit servus³⁵⁾, vel quaestio de eo habita, omnimodo competit actio iniuriarum.

35) si verberatus sit servus] Nota, ex quibus causis ex persona servi detur domino iniuriarum actio. Idem ait et tit. 4. Instit. 4. Quae re thema sequens.

Sed si aliter ei iniuria facta sit³⁶⁾, non omnino, sed causa cognita³⁷⁾ ex qualitate iniuriae et personae servi.

36) sed si aliter ei iniuria facta sit] Nudis verbis, aut tormentis nullius pretii.

37) sed causa cognita] Non enim ex omni causa servorum nomine promittit Praetor se daturum actionem iniuriarum. Nam sive leviter percussus sit, vel leviter ei maledictum, non dat actionem. Sed si infamatus sit, vel facto aliquo, vel carmine in eum scripto, puto et ad haec Praetoris cognitionem porrigendam, ut et

c) ὁ ante οὐκείτης in Cod. 1350. secunda manu additur. Deest apud Fabr. Melius, ut videtur. d) Inde a τουτέστι usque ad finem haec efficiunt sch. h. Fabr. VII. 489. e) Fabr. addit τυχόν. f) Fabr. διεπίαιξε. g) L. 15. §. 40. 41. D. h. t. leguntur in Syn. p. 514. ubi efficiunt partem cap. 32. h. t. Syn. habet τυπήσαι. h) Syn. τὸ γρόνθον. i) Syn. addit καὶ τὸ ἐμβαλεῖν τοὺς πόδας ξύλω. k) Hactenus Syn. l) Sic lego. Fabr. ἐπιφερόμενα. m) L. 15. §. 42—44. D. h. t. leguntur in Syn. p. 514. ubi efficiunt partem cap. 32. h. t. n) Sic Fabr. et Syn. o) L. 15. §. 43. 44. D. h. t. leguntur in sch. p. ad Basil. XXI. 3. 9. (Fabr. II. 647. Heimb. II. 456.). p) Inseriris f. e. Syn. et sch. q) lege ἐκ προσώπου. r) Sch. ἐπὶ pro ἐκ.

γνωσιν ἐπεκτείνεσθαι, σκοπομένης καὶ*) τοῦ οἰκέτου ποιότητος. πολλή γὰρ ἐστὶ διαφορὰ, ποῖός ἐστιν ὁ ὑβρισθεὶς οἰκέτης, ἢ ἀρα καλλίστου τρόπου, ἢ ἀρα ὀρθινάριος, εἰ μήτε¹⁾ τῶν πολλῶν εἰς καὶ τῆς μέσης ὑπερησίας ἦτοι περιχύτης, ἢ οἰοσθήσεται. τί γὰρ, εἰ τὸν πεπεδημένον τινὸς οἰκέτην ὑβρίσαν, τὸν ἀπὸ κακῶν γινωσκομένον, ἢ τὸν ἐν ἐσχάτῃ ἀτιμίᾳ ὄντα; ὁ τοῦτον πρῶτον λόγον ποιεῖται καὶ τῆς ὑβρεως τῆς ὀμάρτη-θείσης κατὰ τοῦ δούλου, καὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοῦ δούλου, εἰς ὃν ἠμάρτηται ἢ ὑβρίσῃ, καὶ οὕτως ἢ δίδωσι τὴν ἰνιουριάρουμ, ἢ ἀρνέεται αὐτήν. [Sch. m. VII. 489. sq.]

Ἡ γενομένη τῷ δούλῳ σου ὑβρις οὐκ ἀναφέρεται εἰς σέ, ὅταν ὡς ἐλεύθερον αὐτὸν διάγοντα τύψῃ, ἢ νομίζων ἄλλου εἶναι, ὃν οὐκ ἂν ἔτυψα, εἰ ἐγίνωσκον εἶναι σόν.

Καὶ μετὰ τὸ κινήθῃναι τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν ἀρμόζει ὁ Ἀκουῖλιος τῷ δεσπότῃ.

καὶ μετὰ το κινήθῃναι τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν] Ἐάν τις μαστιγώθῃς τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, κινήσῃ τὴν ἰνιουριάρουμ, μετὰ δὲ ταῦτα κινήσῃ τὸν Ἀκουῖλιον, οὐ δοκεῖ ἐκ τοῦ δευτέρου περὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας κινεῖν, ἐπειδὴ ὁ μὲν Ἀκουῖλιος πρὸς τὴν ζημίαν, ἢ δὲ ἰνιουριάρουμ πρὸς τὴν ὑβρίν ἀνήκει. [Sch. n. VII. 490.]

Ζήτη βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. ιδ'. καὶ ιε'. [Sch. o. VII. 490.] ἀρμόζει ὁ Ἀκουῖλιος τῷ δεσπότῃ] Ἐάν τις οὐκ κινήσῃ τὴν ἰνιουριάρουμ, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ἀκουῖλιον κινεῖ, οὐ δοκεῖ περὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας κινεῖν. πλὴν ἐπὶ τῷ περιτῷ καὶ μόνῳ²⁾. καὶ ζητεῖ βιβ. ιβ'. tit. . . κεφ. λγ'. λέγον' δούλου τυπτομένου καὶ ἢ περὶ ὑβρεως, καὶ ὁ Ἀκουῖλιος ἀρμόζει, καὶ τῆς μῆς κινουμένης ἢ ἑτέρα ἐπὶ τῷ περιτῷ μένει σωζομένη. ζητεῖ tit. γ'. κεφ. ε'. [Sch. p. VII. 490.]

Οὐ μὴν τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι, οὐδὲ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ ἀρμόζει ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ, εἰ μὴ εἰς ὑβρίν αὐτῶν³⁾ ἐτυπτήθῃ. τότε γὰρ καὶ αὐτοῖς ἀρμόζει. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἐλευθέρου καλῇ πίστει δουλεύοντος.

τῷ καλῇ πίστει νομεῖ] Τῷ νεμομένῳ καλῇ πίστει δούλον ἄλλοτριον. [Sch. q. VII. 490.]

εἰ μὴ εἰς ὑβρίν αὐτῶν ἐτυπτήθῃ] Ἴ ἐμβάσανον ἐρώτησιν ὑπέστη. [Sch. r. VII. 490.]

Τυπτομένου δούλου κοινοῦ, πάντες οἱ δεσπόται τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν ἔχουσιν.

τυπτομένου δούλου κοινοῦ] * Ἐάν⁴⁾ οἰκέτην πολλῶν δεσποτῶν ὄντα τυπτήσῃ τις, πᾶσι τοῖς δεσπόταις αὐτοῦ τὴν ἰνιουριάρουμ ἀρμόζειν ὁμολογῆται· οὐδενὶ δὲ τῶν δεσποτῶν ὑπὲρ τὸ μέρος ἢς κέχρηται δεσποτείας καταδικάζεται, τοῦ δικαστοῦ τὸ μέρος τῆς ἐκάστου δεσποτείας διακρίνοντος. ἐάν δὲ κατὰ ἐπιτροπὴν ἑνὸς τῶν δεσποτῶν τυπτήσῃ τὸν ἐπίκοινον δούλον, εἰ μὲν ἐνόμισα, μόνον αὐτὸν εἶναι τοῦ δούλου δεσπότην, οὐδενὶ ἀρμόζει ἰνιουριάρουμ· εἰ δὲ ἠπιστάμη, δούλον αὐτὸν εἶναι πολλῶν δεσποτῶν, τῷ μὲν κελύσαντι μοι τυπτήσῃ αὐτὸν οὐκ ἀρμόζει. ἐάν δὲ κατὰ κελύσαντι ἐπιτρόπον ἢ κουράτωρος κουσιαιῶν ἐπενεχθείη τῷ δούλῳ, ἀργεῖ ἢ ἰνιουριάρουμ.

ιε'. Παυλ. Κατὰ τὸ μέρος τῆς ἐπ' αὐτῷ δεσποτείας.

ισ'. Οὐλπ. Εἰ δὲ κατὰ κέλευσιν ἑνὸς αὐτῶν ἔτυψα, καὶ μόνον αὐτὸν ἐνόμιζον δεσπότην, οὐδενὶ αὐτῶν ἀρμόζει ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ. εἰ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἦδειν δεσπόζειν, τῷ μὲν κελύσαντι οὐκ ἀρμόζει, τοῖς δὲ λοιποῖς ἀρμόζει.

Εἰ δὲ κελύσει ἐπιτρόπον, ἢ κουράτωρος, ἢ προκουράτωρος τύψῃ, οὐκ ἰπόκειμαι.

οὐκ ἰπόκειμαι] Τύψῃ γὰρ δεσπότου καὶ οὗτοι ἐπέχουσιν. [Sch. s. VII. 490.]

qualitas servi spectetur. Etenim multum interest, qualis servus sit, cui facta est iniuria, an bonorum morum, an ordinarius, vel numquid e multis unus et medi ministerii sive perichythes, vel qualis qualis. Quid enim, si composito alicuius servo iniuria facta sit a malis cognito, vel extremae infamiae? Praetor igitur rationem habebit et iniuriae factae servo, et personae servi, in quem admissa est iniuria, et sic aut dabit, aut negabit actionem iniuriarum.

Facta servo tuo iniuria non pertinet ad te, si pro libero se gerentem verberavero, aut alterius eum esse existimans, non caesurus, si tuum scissem.

Posteaquam actum est iniuriarum³⁸⁾, domino § Aquilia competit³⁹⁾.

38) posteaquam actum est iniuriarum] Si quis servo suo verberato iniuriarum egerit, deinde agat Aquilia, non videtur iterum de eadem re agere: quia Aquilia ad damnum, iniuriarum actio ad iniuriam pertinet.

Quaere lib. 15. tit. l. cap. 14. et 15.

39) domino Aquilia competit] Si quis igitur egerit iniuriarum, et postea agat Aquilia, non videtur de eadem re agere. Sed agat tantum in id, quod amplius est. Et quaere lib. 52. tit. . . cap. 33. quo dicitur: Servo verberato, et iniuriarum actio, et Aquilia competit, et una in iudicium deducta, altera salva manet in id, quod amplius est. Quaere tit. 3. cap. 5.

Neque usufructuario, nec bonae fidei possessori⁴⁰⁾ competit actio iniuriarum, nisi in contumeliam eorum verberatus sit⁴¹⁾. Tunc enim etiam his competit. Idem et in libero bona fide serviente.

40) bonae fidei possessori] Bona fide possidenti servum alienum.

41) nisi in contumeliam eorum verberatus sit] Aut quaestio de eo habita.

Verberato servo communi⁴²⁾, omnes domini habent actionem iniuriarum.

42) verberato servo communi] Si servum plurium dominorum quis verberaverit, omnibus dominis actionem iniuriarum competere, manifestum est: nulli autem dominorum ultra partem dominii, quam habet, condemnatur, iudice partem singulorum dominorum aestimante. Sed si permisso unius dominorum servum communem verberavero, si quidem servus eius solius esse putavi, nulli competit iniuriarum actio: sed si scivi, eum plurium dominorum esse servum, ei, qui iussit me eum verberare, non competit. Sed si iussu tutoris vel curatoris quaestio habita sit de servo, cessat iniuriarum actio.

XV. Paul. Pro parte dominii, quod in eo habent. 1
D

XVI. Ulp. Sed si iussu unius eorum verberavero, et eum solum dominum existimavero, nulli eorum competit actio iniuriarum. Sed si et alios dominos esse scivi, iubenti quidem non competit, ceteris tamen competit. L
D

Si vero iussu tutoris, vel curatoris, vel procuratoris verberavero, non teneor¹⁾.

1) non teneor] Quia hi locum domini obtinent.

ε) Sic Cod. 1350. Fabr. δὲ pro καί. ζ) Legendum ἢ μήτε. κ) Subintellige κινεῖ. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῶν.
ω) Spectat hoc scholium ad L. 15. §. 49. L. 16. 17. pr. §. 1. D. h. t.



§. 2. Σπουδῆ^κ) σου ἢ μίμνηε ἐτυπηθῆ ὁ δοῦλός μου
L.VII. παρὰ τοῦ στρατηγοῦ. ἔχω τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν
0. κατὰ σοῦ. εἰ δὲ καὶ^ν) ἀποθύνη, τὸν περὶ ζημίας^ζ)
λόγον.

σπουδῆ σου] * Ἐὰν ὁ οἰκέτης μου ἀπὸ τῆς σπουδῆς
τῆς σῆς ἢ ἀπὸ κακουργίας σῆς φραγγελίους τυπηθῆ παρὰ
τοῦ στρατηγοῦ, ἔλγεεν ὁ Μέλας ἀρμόζειν μοι τὴν ἰνουργίαν
κατὰ σοῦ εἰς εἰ τι δείξω^α) τῷ δικαστῇ δίκαιον εἶναι· εἰ δὲ καὶ
τελευτήσει τυπηθεῖς ὁ οἰκέτης, καὶ τὸν Ἀκουίλιον ἐπὶ τῇ συμ-
βασῇ ζημίᾳ κινεῖσθαι. τοῦτο γὰρ ἤρσεε τῷ Τρεβατίῳ.

Ζῆτει βιβ. κἀ. τιτ. α'. κεφ. γ'. σημειῶσαι, ὅτι, ἐὰν σπουδῆ
τύχη με ἢ ζημιώσῃ με ὁ ἄρχων, κατὰ τοῦ διεγείραντος
τὴν ἀρχοντα ἔχω ἀγωγὴν. [Sch. t. VII. 490.]

ἔχω τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν κατὰ σοῦ] εἰς
εἴτι δόξει^β) τῷ^ε) δικαστῇ δίκαιον. [Sch. u. VII. 490.]

τὸν περὶ ζημίας λόγον] Τὸν Ἀκουίλιον ἐπὶ τῇ συμ-
βασῇ ζημίᾳ. [Sch. x. VII. 490.]

§. 3. Τινές^δ) ὕβρεις ἀπὸ ἐλευθέρων γινόμεναι, ἐλα-
φραὶ καὶ^ε) ἀντ' οὐδένοσ εἰσιν· ἀπὸ δὲ δούλων, τρα-
χεῖαι εἰσιν.

ἀπὸ δὲ δούλων, τραχεῖαι εἰσιν] Αὐξεται γὰρ ἡ
ὕβρις διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ ὑβρίζοντος. νοξάλια τῶν δίδονται
καὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων. [Sch. y.
VII. 490.]

§. 4. Ὡςπερ ἐπὶ τῶν^ι) ἄλλων ἀμαρτημάτων τῶν δού-
λων, οὕτως ἐπὶ τῆς ὕβρεως ἀρμόζει νοξάλια· καὶ
ἐπιλογὴν ὁ δεσπότης ἔχει, ἢ δοῦναι αὐτὸν εἰς τὸ
μαστιγωθῆναι, ἢ εἰς θεραπείαν τῆς ζημίας, ἢ δοῦναι
τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης.

οὕτως ἐπὶ τῆς ὕβρεως ἀρμόζει νοξάλια] Ζῆτει
τιτ. ιε'. κεφ. α'. καὶ βιβ. ιθ'. τιτ. ι'. κεφ. ιζ'. θεμ. β'. καὶ
βιβ. ι'. τιτ. δ'. κεφ. κδ'. θεμ. ε'. [Sch. z. VII. 490.]

καὶ ἐπιλογὴν ὁ δεσπότης ἔχει] Τῆς τοῦ δεσπότου
δοκιμασίας ἤρτηται, εἴτε βούλεται προσαγαγεῖν τὸν οἰκέτην τῷ
μαστιγωθῆναι καὶ διὰ τοῦτο^θ) γενέσθαι τὸ ἱκανὸν τῷ ὑβρι-
σθέντι, εἴτε μή. οὐδεὶς γὰρ ἀναγκάζει τὸν δεσπότην δι' ἑαυ-
τοῦ μαστιγοῦν τὸν ὑβρίζοντα οἰκέτην, ἀλλὰ μάλλον παρα-
δοῦναι εἰς τὸ μαστιγωθῆναι. [Sch. a. VII. 491.]

ἢ δοῦναι αὐτὸν εἰς τὸ μαστιγωθῆναι] Ἀλλὰ τὸ
μαστιγωθῆναι τότε χάριαν ἔχει, ὅτε ὕβρις μόνη διὰ ζημίας
ἐγένετο. εἰ γὰρ καὶ ζημίᾳ ἐπικολούθησε, τότε ἢ ἐκδίδοσιν τὸν
οἰκέτην, ἢ τὴν διατίμησιν τῆς δίκης δίδωσιν ὁ τοῦ δούλου δε-
σπότης. [Sch. b. VII. 491.]

Σωφρονισθῆναι^η) ἐφ' οἷς ἤμαρτεν. ζῆτει^ι) κεφ. μδ'. καὶ
θ'. θεμ. β'. σημειῶσαι, ὅτι δούλου ὑβρισαντός τινα, ὁ δε-
σπότης οὐκ ἄλλο τι ἀπαιτεῖται, ἀλλ' ἢ μόνον τὸ ἐκδοῦναι
αὐτὸν εἰς τὸ μαστιγωθῆναι. εἰ μέντοι καὶ χρηματικῆς ζημίας
γέγονεν αἰτίος τῷ ὑβρισθέντι, τότε ἢ διαφέρειν^κ) δίδοσιν παρὰ
τοῦ δεσπότου τῷ ζημιωθέντι, ἢ αὐτὸς ὁ δούλος εἰς θεραπείαν
ἐκδίδοσιν. ζῆτει καὶ κεφ. θ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. μδ'. καὶ τὸ
ζ'. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. καὶ τιτ. ε'. τοῦ παρόντος βιβ.
κεφ. α'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τὴν λέγουσαν· Σημειῶσαι
τὸ τῶν μαστίγων. [Sch. b. VII. 491.]

§. 5. Τὸ^ι) μέτρον τῶν βασάνων ὡς ἀνὴρ ἀγαθός ὁ
δικαστῆς ὀφείλει δοκιμάζειν.

§. 6. Ἐὰν ὁ δεσπότης ἐπὶ τῷ βασανισθῆναι προσα-
γάγῃ τὸν δούλον πρὸ δίκης, καὶ δοκιμασίᾳ τινὸς
βασανισθῆ, οὐκ ἀκούεται ὁ ὑβρισθεὶς ὑστερον θέλων
κινήσαι τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν· δοκεῖ γὰρ αὐτὴν
παραχωρεῖν. καὶ συμφωνῶν δέ, καὶ τῇ τοῦ χρόνου
παραδρομῇ σβέννυται.

Opera tua²) vel querela verberatus est servus
meus a magistratu. Habeo iniuriarum actionem ad-
versus te³). Sed et si decesserit, de damno actionem⁴).

2) opera tua] Si servus meus opera vel malitia
tua flagellis caesus sit a magistratu, Mela dicit compe-
tere mihi in te actionem iniuriarum in quantum iudici
aequum esse probavero: et si servus verberatus deces-
serit, etiam Aquilia damni dati nomine agi. Hoc enim
Trebatio placuit.

Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 50. Nota, si cuius opera
verberaverit me vel damnum mihi dederit magistratus,
in eum, qui excitavit magistratum, me habere actionem.

3) habeo iniuriarum actionem adversus
te] In quantum iudici aequum videbitur.

4) de damno actionem] Aquiliam de damno
dato.

Quaedam iniuriae a liberis factae leves et nul-
lius pretii sunt: a servis autem factae atroces sunt⁵).

5) a servis autem factae atroces sunt] Crescit enim contumelia ex persona eius, cui iniuriam
facit. Noxalis igitur actio in eum datur, sicut et in
aliis delictis.

Sicut in aliis delictis servorum, ita in iniuria
competit noxalis actio⁶): et electionem habet domi-
nus⁷), ut vel eum verberandum praestet⁸), vel noxae
dedat, vel praestet litis aestimationem.

6) ita in iniuria competit noxalis actio] Quae-
re tit. 15. cap. 1. et lib. 19. tit. 10. cap. 17. them. 2.
et lib. 10. tit. 4. cap. 24. them. 5.

7) et electionem habet dominus] Ex arbitrio
domini pendet, utrum velit exhibere servum verberan-
dum, atque ita satisfacere iniuriam passo, an non.
Nemo enim cogit dominum per se servum verberare
iniuriam facientem, sed potius praestare verberandum.

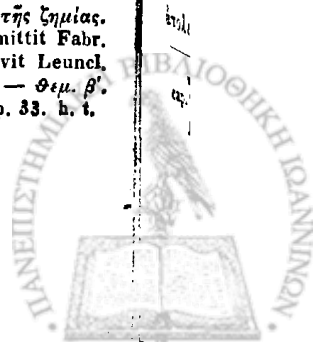
8) ut vel eum verberandum praestet] At
verberationi tunc locus est, cum iniuria tantum facta
est sine damno. Nam si et damnus secutum sit, tunc
dominus vel noxae dedit servum, vel litis aestimationem
praestat.

Castigandum ob ea, quae commisit. Quaere cap. 45.
et 9. them. 2. Nota, servo alicui iniuriam faciente, a
domino nihil aliud peti, quam ut eum praestet verbe-
randum. At si et pecuniarium damnus attulerit ini-
uriam passo, vel id quod interest laeso a domino
praestatur, vel ipse servus noxae datur. Quaere et
cap. 9. them. 2. et cap. 45. et them. 7. huius cap. et
tit. 5. huius libri, cap. 1. et ibi adnotationem dicentem:
Nota, quod de verberibus dicitur.

Modum verberum ut vir bonus iudex arbitrari
debet.

Si dominus torquendum servum exhibuerit⁹)
ante litem, et arbitrato alicuius tortus sit, non au-
ditur is, cui facta est iniuria, si postea velit agere
iniuriarum: videtur enim eam remittere¹⁰). Et
pacto¹¹), et temporis lapsu extinguitur¹²).

α) L. 17. §. 2. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LVIII. §. 13. γ) καὶ omisit Attal. ε) Lego ζημίας. Attal. τῆς ζημίας.
Fabr. ζημιαν. α) Malim δόξει, videbitur. β) Sic Cod. 1350. Fabr. δόξη. ε) τῷ, quod habet Cod. 1350. omittit Fabr.
d) L. 17. §. 3. 4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 514. ubi efficiunt finem cap. 32. h. t. ε) καὶ Syn. omisit. Supplevit Leuncl.
in marg. f) τῶν Syn. omisit. g) Malim τούτου. h) Sic Cod. 1350. Fabr. σωφρονισθῆ. i) Haec inde a ζῆτει — θεμ. β'.
desunt apud Fabr. k) Adde τὸ ante διαφέρειν. l) L. 17. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est initium cap. 33. h. t.



ἐὰν ὁ δεσπότης — προσαγάγη] τῷ^m δικαστῇ, ἐπιγινούς οἰκοθεν τὸ τοῦ δούλου ἁμαρτημα, πρὸ τοῦ τὸν ὑβρι- σθέντα ἐναγαγεῖν. [Sch. c. VII. 491.]

δοκεῖ γὰρ αὐτὴν παραχωρεῖν] Δι' ὧν ἠθέλησε προσηχθέντα αὐτὸν βασανίσαι. [Sch. d. VII. 491.]

* Εἰ γὰρ ψιλῆ βουλήσει δύναται τις τὴν ὑβριν παραχω- ρεῖν, πολλῶ μᾶλλον διὰ τοῦ μαστιγωθῆναι τὸν οἰκέτην κατὰ δοκιμασίαν τοῦ δικάζοντος διαλύεται ἢ ὑβρις, ὡςπερ εἰ καὶ χρόνῳ ἀπαλειφθῆ' ἀναλία γὰρ ἐστὶν ἡ ἰνουριάρουμ.

καὶ συμφώνῳ δέ] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ις'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. καὶ δ'. καὶ βιβ. ια'. tit. α'. κεφ. ις'. θεμ. γ'. [Sch. e. VII. 491.]

καὶ τῇ τοῦ χρόνου παραδρομῇ σβέννυται] Ἀνα- λία γὰρ ἐστὶν ἡ ἰνουριάρουμ, καὶ σβέννυται τῇ τοῦ ἐνὸς ἐνιαυ- τοῦ παραδρομῇ. [Sch. f. VII. 491.]

Ἐὰνⁿ κελύσει τοῦ δεσπότητος δούλος ὑβρίσῃ, ἰδίῳ ὀνόματι ἐνάγεται, καὶ μετ' ἑλευθερίαν αὐτός. οὔτε γὰρ ἐν πᾶσιν ὑφείλει τῷ δεσπότη πειθαρχεῖν, οὔτε κελύσει αὐτοῦ φρονεῖν.

ἰδίῳ ὀνόματι ἐνάγεται] Ὥσθι γὰρ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρζ'. Ἐπὶ τοῖς μὴ τραχείῳ ἡ μισαροῖς ἁμαρτημασιν συγγινώσκονται οἱ δούλοι πειθαρχοῦντες τοῖς δεσπόταις, ἢ τοῖς ἐν τάξει δεσποτῶν, οἷον ἐπιτροποῖς καὶ κουράτωρσιν. Ζῆτει βιβ. η'. tit. κγ'. κεφ. ια'. θεμ. ζ'. καὶ βιβ. ιβ'. κεφ. κ'. [Sch. g. VII. 491.]

καὶ μετ' ἑλευθερίαν αὐτός] Εἰ μὲν κινήθῃ κατὰ δεσπότη^o ἡ ἰνουριάρουμ, καὶ πάθῃ τὸ ἱκανὸν ὁ ὑβρισθεὶς, εἶ ὄντως τοῦ δούλου ἐν δουλείᾳ, οὐκ ἐνάγεται ὁ δούλος μετὰ ἑλευθερίαν. εἰ δὲ μὴ, καλῶς κινεῖται καὶ κατὰ δούλου ἑλευ- θερωθέντος κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα: Noxa caput se- quitur. [Sch. h. VII. 491.]

οὔτε γὰρ ἐν πᾶσιν ὀφείλει τῷ δεσπότη πειθα- ρχεῖν] Ζῆτει βιβ. κγ'. tit. ια'. κεφ. κ'. θεμ. β'. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἐναντιοφανῇ. [Sch. i. VII. 491.]

Ζῆτει tit. ε'. κεφ. β'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρζ'. καὶ βιβ. μς'. tit. β'. κεφ. θ'. [Sch. k. VII. 492.]

Εἰ δὲ τῷ δεσπότη βοηθῶν ἐποίησέ τι, οὐκ ἔστιν ὑπὸ μίμψιν, ἀλλὰ παραγραπῇ ἀντίκειται τῷ κινουῦντι.

Ὁ χοῦσιν ἔχων ὑβρισθεὶς παρὰ τοῦ δούλου νοξα- λίαν ἔχει κατὰ τοῦ δεσπότη, οὐ μὴν ὁ κοινωνὸς κατὰ τοῦ κοινωνοῦ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐνάγεται τῇ περὶ ὑβριεως ἀγωγῇ.

νοξάλιαν ἔχει κατὰ τοῦ δεσπότη] Οὐ γὰρ ὀφεί- λω^p χειρονος εἶναι τύχης διὰ τοῦτο ὑπὲρ τὸν καθ' ὅλου ἔξω- τικόν, ἐπειδὴ οὐσούφρουκτον ἔχω^q κατὰ τοῦ οἰκέτου. [Sch. l. VII. 492.]

οὐ μὴν ὁ κοινωνὸς κατὰ τοῦ κοινωνοῦ] Κοινωνὸς γὰρ κατὰ τοῦ κοινωνοῦ νοξάλως οὐ κινεῖ, ὡς tit. ε'. κεφ. η'. ἀλλὰ τὸ κομμῶνι διβιδούνδω. [Sch. m. VII. 492.]

ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐνάγεται τῇ περὶ ὑβριεως ἀγωγῇ] Ἐπερ ὧν ὁ οἰκέτης ἐτέρους ὑβρίζει. τουτῆσι καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης. Ζῆτει tit. ε'. κεφ. μα'. καὶ η'. αὐτοῦ. [Sch. n. VII. 492.]

Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος ὑβρισθῆ, καὶ ἄπεισιν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔχει προκουράτωρα τὸν ὀφείλοντα κινήσαι, αὐτὸς ὁ ὑπεξούσιος ἐπιτρέπεται τῆς αἰτίας διαγιγωσκομένης κινεῖν.

Εἰ δὲ παρῶν ὁ πατὴρ οὐ δύναται κινεῖν ὡς μαι- νόμενος ἢ ἄλλως παραφρονῶν, καλῶς ὁ υἱὸς κινεῖ.

Εἰ δὲ παρῶν οὐ βούλεται κινήσαι ὡς ὑπερτιθέ- μενος ἢ δωροῦμενος, οὐ δύναται κινεῖν ὁ υἱός· εἰ μὴ ἄρα εὐτελής ἐστὶν ὁ πατὴρ, ἢ τοιοῦτος, ὡστε χρήζειν κουράτωρος, ὁ δὲ υἱὸς σεμνός.

Εἰ γὰρ καὶ μετὰ προκάταρξιν ὁ τοιοῦτος πατὴρ ἀπολειφθῆ, ἢ τῆς ἐπιξελεύσεως ὀμθυμήσει, τῆς αἰ-

9) si dominus — exhibuerit] Iudici, sciens ex se delictum servi ante quam iniuriam passus agat.

10) videtur enim eam remittere] Cum pro- ductum eum torqueri voluerit.

Nam si nuda voluntate iniuriam quis remittere potest, multo magis eo, quod servus arbitrato iudican- tis verberatur, iniuria solvitur, sicut et si tempore abolita fuerit: actio enim iniuriarum annalis est.

11) et pacto] Quaere lib. 7. tit. 16. cap. 10. them. 3. et 4. et lib. 11. tit. 1. cap. 17. them. 3.

12) et temporis lapsu extinguitur] Annalis enim est actio iniuriarum, et extinguitur unius anni lapsu.

Si iussu domini servus iniuriam fecerit, suo no- mine tenetur¹³) (dominus) et post libertatem ipse¹⁴) D. XLVII. (servus). Neque enim in omnibus domino parere debet¹⁵), nec iussu eius occidere.

13) suo nomine tenetur] Nam lib. 2. tit. 3. cap. 157. ait: In non atrocibus delictis ignoscitur servis, si dominis obtemperaverint, vel iis, qui vice domino- rum sunt, veluti tutoribus et curatoribus. Quaere lib. 58. tit. 23. cap. 11. them. 7. et lib. 52. cap. 20.

14) et post libertatem ipse] Si actum sit ad- versus dominum iniuriarum, et satisfactum iniuriam passo, servo adhuc in servitute constituto, cum servo non agitur post libertatem. Sed si non sit satisfactum, recte agitur etiam cum servo manumisso ex regula: Noxa caput sequitur.

15) neque enim in omnibus domino parere debet] Quaere lib. 23. tit. 11. cap. 21. them. 2. et ibi Enantiophanem.

Quaere tit. 5. cap. 2. them. ult. et lib. 2. tit. 3. cap. 157. et lib. 46. tit. 2. cap. 9.

Sed si succurrens domino aliquid fecerit, non est sub querela, sed exceptio obstat actori.

Usufructuarius iniuria affectus a servo noxalem habet in proprietarium¹⁶), non socius in socium¹⁷), quia et ipse tenetur actione iniuriarum¹⁸).

16) noxalem habet in proprietarium] Neque enim debeo deterioris conditionis ob id esse, quam quilibet extraneus, quod usumfructum in eo habeam.

17) non socius in socium] Socius enim in socium noxali, non agit, ut tit. 5. cap. 8. sed communi dividundo.

18) quia et ipse tenetur actione iniuria- rum] Ob iniurias a servo aliis illatas. Hoc est, et ipse dominus. Quaere tit. 5. cap. 41. et 8.

Si filiofamilias facta sit iniuria, et absit pater eius¹⁹), neque habeat procuratorem, qui debeat agere²⁰), ipsi filiofamilias permittitur²¹) causa cognita²²) agere.

Quodsi praesens pater agere non possit, quod furiosus sit²³) vel alias demens, recte filius agit.

At si praesens nolit agere²⁴), quia differt vel donat²⁵), filius agere non potest: nisi vilis sit pater vel talis, ut egeat curatore²⁶), filius autem honestus²⁷).

Nam si post litem contestatam talis pater abesse coeperit, vel executionem neglexerit, causa cognita

m) τῷ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. n) L. 17. §. 7. 8. D. h. t. leguntur in Syn. p. 514, ubi efficiunt partem cap. 33. h. t. o) Adde τοῦ ante δεσπότην. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ὀφείλει. q) Sic Cod. Fabr. ἔχει.



τίας διαγιωσσκομένης εἰς τὸν υἱὸν μεταφέρεται. τὸ αὐτὸ καὶ ἀντιεξουσίος υἱὸς γένηται.

καὶ ἄπεισιν ὁ πατὴρ αὐτοῦ] Ζήτει κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ζ. tit. ε'. κεφ. ιη'. θεμ. β'. καὶ βιβ. η'. tit. β'. κεφ. γ'. [Sch. o. VII. 492.]

τὸν ὀφείλοντα κινήσαι] Τὴν περὶ ὕβρεως τὴν ἀρμόζουσαν τῷ υἱῷ. ζήτει βιβ. νβ'. κεφ. θ'. καὶ ἰνστιτουτ. δ'. tit. δ'. [Sch. p. VII. 492.]

αὐτὸς ὁ ὑπεξουσίος ἐπιτρέπεται] Ἐνθα ἀκούεις, κινεῖν τὸν πατέρα ἢ τὸν υἱὸν τὴν περὶ ὕβρεως, καὶ ἐνικῶς ταύτην βλέπεις ἐκφερομένην, τὴν περὶ ὕβρεως μόνου τοῦ υἱοῦ νόει, μὴ μὴν) νόμιζε ταύτην μόνον ὑπεῖναι τῷ πατρὶ. ἔχει γὰρ καὶ ἕτερον ἰδίῳ προσώπῳ. [Sch. q. VII. 492.]

τῆς αἰτίας διαγιωσσκομένης] Τὴν αἰτίαν τῆς διαγνώσεως εὐρήσεις ἐν τῷ β'. θεματι. [Sch. r. VII. 492.]

ὡς μαινόμενος] Ἔοικε γὰρ καὶ τῷ ἀπόντι καὶ οὗτος ὁ πατὴρ. [Sch. s. VII. 492.]

εἰ δὲ παρῶν οὐ βούλεται κινήσαι] Καὶ ὅτε γὰρ ἄπεισιν ὁ πατὴρ, διὰ τοῦτο δίδεται τῷ παιδί, ἐπειδὴ πιθανόν ἐστίν), ὡς, εἰ παρῶν ὁ πατὴρ, ἐμέλλεν ἐνάγειν. [Sch. t. VII. 492.]

ἢ δωρούμενος] Ὡς καθ' ὅλου παραχωρῶν καὶ δωρούμενος τὴν ὕβριν κατὰ τοῦ παιδός. [Sch. u. VII. 492.]

ἢ τοιοῦτος, ὡς τε χρῆζειν κουράτωρος] Ἐπόθου γὰρ, τὸν πατέρα ἀσώτων οὕτως εἶναι, ὡς καὶ κουράτωρα αὐτῷ δοθῆναι. [Sch. x. VII. 492.]

ὁ δὲ υἱὸς σεμνός] Οὐδέ) γὰρ ὀφείλει ὁ εὐτελεστάτος πατὴρ τὴν κατὰ τὸν σεμνοῦ παιδὸς ὕβριν ἐκ τῆς οἰκείας εὐτελείας μετρεῖν. [Sch. y. VII. 492.]

τὸ αὐτὸ καὶ ἀντιεξουσίος υἱὸς γένηται] Μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς προκάταρξιν. [Sch. z. VII. 492.]

L. 17. §. 15. Ὁ ἐντολεύς τοῦ πατρὸς εἰς τὸ^{u)} κινήσαι προτι-

D. XLVII. μᾶται τοῦ ὑβρισθέντος υἱοῦ. εἰ μέντοι ῥαθυμήσει, ἢ συμπαίξει τῷ ὑβριστῶντι ὁ ἐντολεύς, ὁ υἱὸς κινεῖ τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγήν.

§. 16. Προκουράτωρα δὲ νόει οὐ μόνον τὸν ἐπὶ τούτῳ ἐντολήν ἔχοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν διοικητὴν ὅλων τῶν πραγμάτων.

τὸν διοικητὴν ὅλων τῶν πραγμάτων] Τὸν γενικὸν ἐντολέα, οὐ μὴν νεγοτιογέσταρα. [Sch. a. VII. 492.]

§. 17. Ὅτε μέλλει τὴν κίνησην ὁ ὑπεξουσίος ἐπιτρέπεσθαι, ζητεῖ ὁ ἄρχων, εἰ μακρῶν ὁ πατὴρ ἄπεισιν, καὶ πότε ὑποστρέψει, καὶ μήποτε αὐτὸς ὁ υἱὸς νωχελῆς καὶ ἀχρησίμος ἐστὶ πρὸς διοίκησιν πράγματος καὶ κίνησην τῆς ἀγωγῆς.

ὅτε μέλλει τὴν κίνησην ὁ ὑπεξουσίος ἐπιτρέπεσθαι] Ὁ εἶπεν ὁ πραιτωρ, ὅτι κατὰ διάγνωσιν αὐτῷ τῷ ὑβρισμένῳ δίδωσι τὴν ἰνουριάρου, οὕτω νοήσομεν, ἵνα ἐν τῇ διαγνώσει τῆς αἰτίας ζητῆται, εἰ μακρῶν πον ὁ πατὴρ ἀπολιμπανεται, καὶ πότε μέλλει παραγίνεσθαι, καὶ μήποτε ὁ ὑπεξουσίος βουλόμενος τὴν ἰνουριάρου κινήσαι ἀδρανῆς ἐστὶ καὶ ἀχρησίμος, καὶ μὴ ἐξαρκῶν πρὸς τὴν οἰουδήποτε πραγματος ἐκδίκησιν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ πρὸς τὴν ἰνουριάρου ἀρκῶν. [Sch. b. VII. 492. sq.]

§. 18. Ἐὰν ὁ ἔγγονος ὑβρισθῇ, καὶ ὁ μὲν πάππος ἄπεισιν, ὁ δὲ πατὴρ ἀρείσιν, ὁ πατὴρ, οὐ μὴν ὁ ἔγγονος κινεῖ.

ὁ ἔγγονος] Ἐπεξουσίος τῷ πάππῳ, οὐ μὴν τῷ πατρὶ ὡς καὶ αὐτῷ ὄντι ὑπεξουσίῳ. [Sch. c. VII. 493.]

ὁ πατὴρ, οὐ μὴν ὁ ἔγγονος κινεῖ] Ἐργον ἐστὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ζῶντος ἐστὶ τοῦ πάππου ἐν πάσι φυλάττειν καὶ ἀσφαλιζεσθαι τὸν ἴδιον υἱόν. [Sch. d. VII. 493.]

Τὴν τῷ πάππῳ ἀρμόζουσαν ἀγωγήν διὰ μέσου τοῦ^{v)} πατρὸς προσώπου τοῦ ἔγγονου. [Sch. d. VII. 493.]

r) μὴν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. s) Fabr. ἐστὶ. t) Sic Cod. 1350. Fabr. οὕτε. u) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. v) τοῦ Cod. 1350. Deest apud Fabr.

in filium transfertur actio. Idem et si filius emancipetur²⁸⁾).

19) et absit pater eius] Quaere cap. 11. them. 2. et lib. 7. tit. 5. cap. 18. them. 2. et lib. 8. tit. 2. cap. 8.

20) qui debeat agere] Iniuriarum, quae competit filio. Quaere lib. 52. cap. 9. et Instit. 4. tit. 4.

21) ipsi filiofamilias permittitur] Cum audis, agere patrem vel filium iniuriarum actione, et singulariter hanc cernis efferrī, solius filii actionem iniuriarum intellige, nec vero existima, hanc solam subesse patri: habet enim et aliam ex sua persona.

22) causa cognita] Causam cognitionis invenies in them. 12.

23) quod furiosus sit] Hic enim pater absenti comparatur.

24) at si praesens nolit agere] Nam et cum abest pater, idcirco datur filio, quia verisimile est, patrem, si praesens fuisset, acturum fuisse.

25) vel donat] Puta in universum remittit et donat iniuriam filio factam.

26) vel talis, ut egeat curatore] Finge enim, patrem ita prodigum esse, ut ei curator datus sit.

27) filius autem honestus] Neque enim debet pater villissimus iniuriam honesto filio factam ex sua villitate metiri.

28) idem et si filius emancipetur] Post litis contestationem patris.

Procurator patris ad agendum praefertur filio iniuria affecto. Si tamen negligat vel colludat procurator cum eo, qui iniuriam fecit, filius agit iniuriarum.

Procuratorem autem accipe non solum eum, qui in hoc mandatum habet, sed etiam administratorem omnium bonorum²⁹⁾).

29) administratorem omnium bonorum] Procuratorem generalem, non negotiorum gestorem.

Cum actio filiofamilias permittenda est³⁰⁾, inquit magistratus, an longe absit pater, et quando rediturus sit, et num filius segnīs et inutilis sit ad administrationem rei et ad instituendam actionem.

30) cum actio filiofamilias permittenda est] Quod ait Praetor, causa cognita ipsi iniuriam passo se daturum iniuriarum actionem, ita accipimus, ut in causae cognitione quaeratur, an longe pater absit, et quando rediturus sit, et numquid filiusfamilias, qui vult iniuriarum agere, sit segnīs et inutilis, et qui non sufficiat ad cuiuscunque rei executionem, ac per hoc neque ad actionem iniuriarum.

Si nepoti³¹⁾ facta sit iniuria, et avus absit, pater adsit, pater, non nepos, agit³²⁾).

31) nepoti] Qui est in potestate avi, non patri, cum et ipse sit in potestate.

32) pater, non nepos, agit] Officium patris est, etiam vivente avo filium in omnibus custodire et tueri.

Actione competente avo per mediam personam patris nepotis.



Πάντες δὲ οἱ δυνάμενοι ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖν, καλῶς διδούσι προκουράτωρα. ἰδίῳ δὲ ὀνόματι ὑπεξουσίου ἐπιτρέπεται κινεῖν, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὑπεριθεμένου.

Κινήσαντος δὲ τοῦ ὑπεξουσίου, οὐκέτι δύναται κινεῖν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

πάντες δὲ οἱ δυνάμενοι ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖν] Ἐἴπεν ὁ Ἰουλιανός, μὴ μόνον δι' ἑαυτοῦ δύνασθαι τὸν ὑπεξουσίου κινεῖν τὴν ἰουουράτου, ἀλλὰ καὶ διδόναι προκουράτωρα. ἔαν γὰρ, φησί, μὴ ἐπιτρέψωμεν αὐτῷ παρασχεῖν προκουράτωρα, εἰς ὅτε διὰ νόσον ἐμποδίζεται κινήσει δι' ἑαυτοῦ, καὶ μηδενὸς ἄνωτος τοῦ δυνάμενου κινεῖν, ἐμποδίζεται ἡ ἀγωγή. ὁ δὲ αὐτὸς Ἰουλιανὸς εἶπεν, ὅτι, κἂν ἔγγονος ἔσται ὁ ὑβρισθεὶς, καὶ μηδὲς ὀνόματι τοῦ πατρὸς κινή, οὐ μόνον τῷ πατρὶ τοῦ ἔγγονου, ἀλλὰ καὶ προκουράτωρι αὐτοῦ διδούσθαι τὴν ἀγωγήν. πᾶσι γὰρ, οἷς ἔξεστι σοῦν νόμῳ κινεῖν τὴν ἰουουράτου, ἔξεστι καὶ διδόναι ἐπὶ αὐτῇ προκουράτωρα. νοεῖται δὲ καὶ ὁ ὑπεξουσίου σοῦν νόμῳ ἔχειν τὴν ἰουουράτου, ὅποτε τοῦ πατρὸς ὑπεριθεμένου] ἐπιτρέπει αὐτῷ κινεῖν ὁ πραιτωρ, καὶ ἔαν ἅπασ ὑπεξουσίου κινήσῃ αὐτὴν, οὐκ ἔτι ἀρμόζει τῷ πατρὶ. [Sch. c. VII. 493.]

καλῶς διδούσι προκουράτωρα] Χρηματικῶς κινούσας· εἰ γὰρ ἐγκληματικῶς κινούσας τὴν περὶ ὑβρεως, εἰ μὴ ἰλλουστριοὶ εἰσιν ἢ*) καὶ ἀνωθεν, ἄλλως ἐντολὰ δοῦναι ἐπὶ τῆς περὶ ὑβρεως οὐ δύναται. καὶ ζῆτει βιβ. ἡ. τι. β. [Sch. f. VII. 493.]

οὐκέτι δύναται κινεῖν ὁ πατὴρ αὐτοῦ] Ἦν ἐκίνησεν ὁ υἱός. τῷ μόνῳ οἰκίῳ προσώπῳ δύναται, εἰ μὴ παρήλθεν ὁ χρόνος. [Sch. g. VII. 493.]

Τότε κινεῖν ὁ υἱός ὡς αὐτεξουσίου ἐπιτρέπεται, ὅτε μὴ ἔστιν ὁ κινήσει ὀφειλῶν ὀνόματι τοῦ πατρὸς. εἰ δὲ καὶ αὐτεξουσίου γένηται, ἢ μερικὸς τοῦ πατρὸς κληρονόμος, ἢ ἀπόκληρος, ἢ ἀποστῆ τῆς κληρονομίας, μόνος ἔχει τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν.

τότε κινεῖν ὁ υἱός ὡς αὐτεξουσίου ἐπιτρέπεται] * Ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς εἶπε, τότε διδούσθαι τὴν ἰουουράτου τῷ ὑπεξουσίῳ, ὅτε μηδὲς ἔστιν ὀνόματι τοῦ πατρὸς κινεῖν αὐτὴν, καὶ δοκεῖν ἄσπερ αὐτεξουσίου εἶναι τὸν υἱὸν ἐν τούτῳ τῷ θέματι. ὅτε ἢ ἐμαγκύπατος γένηται, εἴτε ἐκ μέρους κληρονομήσει) τοῦ πατρὸς, εἴτε ἐξηρεδατος γένηται, εἴτε ἀστυνατεύσει ἑαυτὸν τοῦ πατρὸς κληρον, αὐτὸς πληροῦ) τὴν δίκην τῆς ἰουουράτου εἰς ὀλοκληρον. ἔστι γὰρ ἀνόητον, τὸν ἐν ὑπεξουσιότητι προσδεχθέντα παρὰ τοῦ πραιτωρός εἰς τὴν ἰουουράτου, τοῦτον μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα μὴ δύνασθαι τιμωρίαν τῆς ἰδίας ὑβρεως ἀπαιτεῖν, ἀλλὰ θάλαπται αὐτὴν καὶ εἰς τὸν πατέρα μεταφέρεσθαι· ὅστις, ὅσον ἦκεν εἰς αὐτὸν, παραλέλοιπε τὴν τοῦ παιδὸς ἐκδίκην. πολλῶ δὲ τοῦτο ἀδικώτερον τὸ εἰπεῖν, εἰς κληρονόμους τοῦ πατρὸς διαβαίνειν τὴν ἀγωγήν, οἷς οὐδὲν μέλει*) τῆς κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου παιδὸς ὑβρεως.

ἢ ἀποστῆ τῆς κληρονομίας] Ζῆτει βιβ. μ'. τι. ζ. κεφ. β'. θεμ. ε'. [Sch. h. VII. 493.]

μόνος ἔχει τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν] Οὐκ ἔστι γὰρ οὐσιακὴ ἢ περὶ ὑβρεως. [Sch. i. VII. 493.]

Εἰ μὴ προκατήρχθη παρὰ τοῦ πατρὸς· εἰ γὰρ προκατήρχθη, τοῖς κληρονόμοις ἀρμόζει. [Sch. l. VII. 494.]

ιζ'. Παυλ. β) Ὁ τὸν βλαπτικὸν ἀτιμάσας ἤγουν) φανερώσας οὐ καταδικάζεται· συμφέρει γὰρ τὸ τῶν βλαπτικῶν ἀμαρτήματα φανεροῦσθαι.

ὁ τὸν βλαπτικὸν ἀτιμάσας] * Ὁ διὰ τὸν βλαπτικὸν ἄνθρωπον καὶ ἀδικούντ' αὐτὸν ἀτιμάσας διὰ γραφῆς ἢ ἑτέρου τινος, οὐκ ὀφείλει καταδικάζεσθαι. τὰ γὰρ τῶν ἀδικούντων ἀμαρτήματα οὐ μόνον χρηρὸν πρόδηλα εἶναι, ἀλλὰ καὶ συμβάλλεται δημοσιευέσθαι.

τὸν βλαπτικόν] Τὸν ἀδικούντ' αὐτὸν. ζῆτει βιβ. α'. κεφ. λ. καὶ βιβ. νς'. τι. β. καὶ ζ'. [Sch. m. VII. 494.]

*) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπεριθεμένου. x) ἢ Cod. 1350. Fabr. εἰ. y) Cod. 1350. hic et paulo post habet indicativum. Malim coniunctivum. z) Iude a πληροῦ, praemissis verbis τούτῳ, μόνος usque ad finem haec efficiunt sch. k. Fabr. VII. 493. a) Sic lego. Fabr. μῆλλει. b) L. 18. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LVIII. §. 14. et Harm. VI. 15. §. 8. c) Attal. ἢ pro ἤγουν.

Omnes autem, qui possunt agere suo nomine³³), L. 17. recte dant procuratorem³⁴). Suo autem nomine filio- §. 19. 20. familias agere permittitur, patre differente. D. XLVII. 10.

Ubi autem egit filiusfamilias, iam non potest §. 21. agere pater³⁵).

33) omnes autem, qui possunt agere suo nomine] Iulianus ait, filiumfamilias non tantum per se iniuriarum agere posse, sed etiam dare procuratorem. Nam, inquit, si non permiserimus ei procuratorem dare, quandoque morbo impediatur agere per se, atque ita nullo existente, qui possit agere, impediatur actio. Idem Iulianus ait, et si nepoti facta sit iniuria, et nullus nomine avi agat, non tantum patri nepotis, sed et procuratori eius actionem dari. Omnibus enim, quibus licet suo nomine agere iniuriarum, licet et ad eam procuratorem dare. Intelligitur etiam filiusfamilias suo nomine habere actionem iniuriarum, cum patre cessante ei Praetor agere permittit, et si semel filiusfamilias egerit, patri non competit.

34) recte dant procuratorem] Si pecuniariter agant: [nam si criminaliter agant iniuriarum, nisi illustres sint vel supra, procuratorem dare ad actionem iniuriarum non possunt. Et quaere lib. 8. tit. 2.

35) iam non potest agere pater] Ea, qua egit filius. Ex sua tamen persona agere potest, nisi tempus praeterierit.

Tunc filio agere permittitur quasi patrifamilias³⁶), cum non est, qui debeat agere patris nomine. Sed et si emancipatus sit, vel ex parte heres patri factus, vel exheredatus, vel abstinuerit hereditate³⁷), solus habet actionem iniuriarum³⁸).

36) tunc filio agere permittitur quasi patrifamilias] Idem Iulianus ait, tunc filiofamilias actionem iniuriarum dari, quoties nemo est, qui patris nomine ea experiatur, et hoc casu filiumfamilias quasi patremfamilias videri. Cum vel emancipatus fuerit, vel ex parte heres patri extiterit, vel exheredatus fuerit, vel paterna hereditate abstinuerit, ipse litem iniuriarum exequitur in solidum. Est enim absurdum, eum, quem in potestate constitutum Praetor ad actionem iniuriarum admiserit, post emancipationem poenam iniuriae sibi illatae petere non posse, sed huic actioni favori eamque ad patrem transferri, qui, quantum in ipso est, filii ultionem omiserit. Multo iniquius est dicere, ad heredes patris transire actionem, ad quos iniuria filiofamilias facta non pertinet.

37) vel abstinuerit hereditate] Quaere lib. 41. tit. 7. cap. 2. them. 5.

38) solus habet actionem iniuriarum] Neque enim est in bonis actio iniuriarum.

Nisi contestata fuerit a patre: tunc enim heredibus competit.

XVII. Paul. Is, qui nocentem infamavit¹) sive L. 18. pr. prodidit²), non condemnatur: expedit enim, ut peccata nocentium nota sint. D. eod.

1) is, qui nocentem infamavit] Is, qui hominem nocentem aliumque laedentem scriptura vel alio quo modo infamavit, non debet condemnari. Nam peccata nocentium nota esse non solum oportet, sed etiam expedit.

nocentem] Eum, qui alios laedit. Quaere lib. 1. cap. 30. et lib. 56. tit. 2. et 6.



ἤγουν φανερώσας] † Διὰ προγράμματος ἢ ἐτέρου τινός.

L. 18. §. 1. Δούλος^{d)} δούλον ὑβρίζων οὕτως ἐστίν, ὡς ἂν D. XLVII. εἰ τὸν δεσπότην αὐτοῦ ὑβρίσειν.

οὕτως ἐστίν] Τουτίστιν, οὕτω κινεῖται ἢ^{e)} νοθαλα. [Sch. n. VII. 494.]

§. 2. Γυναικὸς ὑβρισθείσης, ὁ πατὴρ αὐτῆς κινεῖ, ὡς περὶ ἂν εἰ μὴ ἦν γεγαμημένη· καὶ ὁ ἀνὴρ, ὡς εἰ μὴ ἦν ὑπεξουσία. καὶ αὐτὴ δέ, εἴπερ ἐστὶν αὐτεξουσία, κινεῖ.

γυναικὸς ὑβρισθείσης] Ἐὰν ὑπεξουσία θυγάτηρ γεγαμημένη ὑβρισθῆι, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ὁ πατὴρ καλῶς κινουσι τὴν ἰουριάρχου. καὶ τῷ μὲν πατρὶ εἰς τοσαῦτα καταδικάζεται ὁ ἕβριος, εἰς ὅσα ἤμελλε καταδικάζεσθαι, εἰ χήρα ἦν ἢ θυγάτηρ. τῷ δὲ ἀνδρὶ αὐτῆς εἰς τοσαῦτα καταδικάζεται, εἰς ὅσα ἐμελλεν καταδικάζεσθαι, εἰ μὴ ἦν ὑπεξουσία. ἢ γὰρ εἰς ἕκαστον τῶν προσώπων τούτων ὑβρις ἰδίαν διατίμησιν ἔχει. καὶ διὰ τοῦτο, εἰαν γεγαμημένη γυνὴ μὴ ἐστὶν ὑπεξουσία τινός, οὐδὲν ἕλαττον κινεῖ τὴν ἰουριάρχου αὐτῆς^{f)}, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς σοφῶς νόμιμα κινεῖ. [Sch. o. VII. 494.]

καὶ αὐτὴ δέ — κινεῖ] Οὐ μὴν καὶ^{g)} ὁ πατὴρ οὐδεμίαν ἀγωγὴν^{h)}. [Sch. p. VII. 494.]

§. 3. Εἰ καὶ ἀγνοεῖ με ὁ ὑβρίζων με, ἢ ἄλλον ἄντ' ἄλλον νομίζει, ἐνέχεται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ.

εἰ καὶ ἀγνοεῖ με — ἐνέχεται] Ἐπειροικῶ γὰρ καὶ ὑπερκατεῖ τὸⁱ⁾ πρωτότυπον, οὗ ὑβρίσαι ἠβούλετο· δηλὸς γὰρ ἐγὼ εἰμι, ὅστις εἰμι, εἰ καὶ ἐκεῖνος ἄλλον τινὰ νομίζει με. [Sch. q. VII. 494.]

§. 4. Ὁ μόντοι τὸν ὑπεξούσιον νομίζων αὐτεξούσιον, ἢ τὴν γεγαμημένην χήραν, οὐ δοκεῖ τὸν ἄνδρα ἢ τὸν πατέρα ὑβρίζειν.

§. 5. Εἰ μόντοι γινώσκει τὸν μὲν, ὑπεξούσιον, τὴν δέ, γαμητὴν, κἂν ἀγνοῇ, τίνων, ἔχουσιν ἰδίῳ ὀνόματι τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀνὴρ.

ἔχουσιν ἰδίῳ ὀνόματι τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀνὴρ] Ὁ γὰρ ἐπιστάμενος, οὗ ὁ μὲν ὑπεξούσιος ἐστίν, ἢ γυνὴ δὲ γεγαμηται, πάντως τῷ οἰωδῆσθε πατρὶ καὶ ἀνδρὶ δια τοῦ νιοῦ καὶ τῆς γαμητῆς βούλεται τὴν ὑβριον ἐπαγαγεῖν. [Sch. r. VII. 494.]

L. 19. D. eod. ἐγ. Γαι. Ἐὰν ἐφ' ὑβρι μου τοῖς ἐγγυηταῖς μου παρενοχλήσῃ ὁ δανειστής, ἐτοίμως ἔχοντός μου καταβαλεῖν, ἐνέχεται μοι τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ.

L. 20. D. eod. ἐφ. Μοδεστ. Ἐὰν ἐφ' ὑβρι δίχα δικαστοῦ σφραγίσῃ τὰ πράγματα τοῦ ἀπολιμπανομένου χρεώστου ὁ δανειστής, ὑπόκειται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ.

δίχα δικαστοῦ] * Χωρὶς ἐπιτροπῆς ἄρχοντος τοῦ δυναμένου ταῦτα κελύειν.

σφραγίσῃ] Ζῆτει περὶ σφραγίδος καὶ βιβ. ζ'. tit. α'. κεφ. ρζ'. καὶ ρθ'. καὶ νεαρὸν ρβ'. καὶ tit. γ'. κεφ. λγ'.^{k)} ἢ ις'. καὶ tit. ιβ'. κεφ. κ'. καὶ tit. ιγ'. κεφ. ιη'. καὶ tit. ις'. κεφ. λ'. καὶ βιβ. κγ'. tit. β'. κεφ. α'. καὶ βιβ. ζ'. tit. . . κεφ. ι. ια'. καὶ βιβ. με. tit. γ'. κεφ. τελευτ. [Sch. s. VII. 494.]

ὑπόκειται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ] Οὐκ ἀνάγκως δὲ ποιεῖ οὕτως διὰ τὸ μὴ ἀφελεῖσθαι τὰ πράγματα. [Sch. t. VII. 494.]

L. 21. D. eod. κ'. Παυλ.^{l)} Ἡ τῆς ὑβρεως ἀποτίμησις οὐ πρὸς τὸν καιρὸν τῆς καταδίκης, ἀλλὰ τῆς ποιήσεως αὐτῆς ἀναφέρεται.

2) sive prodidit] Scripto vel alio quo modo.

Si servus servo iniuriam facit, perinde est³⁾, ao si domino eius fecisset.

3) perinde est] Hoc est, sic agitur noxali.

Mulieri facta iniuria⁴⁾, pater eius agit, ac si nupta non esset: et vir, ac si non esset in potestate. Ipsa quoque, si sui iuris sit, agit⁵⁾.

4) mulieri facta iniuria] Si filiafamilias nupta iniuria affecta sit, et vir eius, et pater recte agunt iniuriarum. Et patri quidem tanti damnatur qui iniuriam fecit, quanti damnetur, si filia vidua esset. Viro autem tanti damnatur, quanti damnatur, si non esset in potestate. Nam sua cuiusque iniuria propriam aestimationem habet. Et ideo, si nupta mulier in nullius potestate sit, non ideo minus agit iniuriarum, quod et vir eius suo nomine agat.

5) ipsa quoque — agit] Non etiam pater ulla actione.

Etiamsi non noverit me qui me laessit iniuria, vel alium pro alio accipiat, tenetur⁶⁾ actione iniuriarum.

6) etiamsi non noverit me — tenetur] Praevincit enim et praevalet principale, voluisse eum iniuriam facere. Nam certus ego sum, qui sum, licet ille alium me existimet esse.

At qui filiumfamilias existimat esse patremfamilias, vel nuptam viduam, non videtur viro aut patri iniuriam facere.

Si tamen scierit illum filiumfamilias, hanc uxorem, etsi ignoraverit, quorum, pater et vir suo nomine habent actionem iniuriarum⁷⁾.

7) pater et vir suo nomine habent actionem iniuriarum] Nam qui scit filiumfamilias esse, et mulierem nuptam esse, omnino cuicumque patri et marito per filium et uxorem vult facere iniuriam.

XVIII. Gai. Si in iniuriam meam fideiussores meos creditor interpellaverit, cum paratus essem solvere, tenetur mihi iniuriarum.

XIX. Modest. Si iniuriae faciendae causa sine iudice¹⁾ creditor signaverit²⁾ res absentis debitoris, tenetur iniuriarum³⁾.

1) sine iudice] Sine permissu iudicis, qui haec iubere possit.

2) signaverit] Quaere de sigillo et lib. 6. tit. 1. cap. 107. et 108. et Novellam 102. et tit. 3. cap. 33. vel 16. et tit. 12. cap. 20. et tit. 13. cap. 18. et tit. 16. cap. 30. et lib. 23. tit. 2. cap. 1. et lib. 7. tit. . . cap. 10. 11. et lib. 45. tit. 3. cap. ult.

3) tenetur iniuriarum] Non temere tamen hic facit, ne res auferantur.

XX. Paul. Iniuriae aestimatio non ad tempus condemnationis, sed ad id, quo facta est, refertur¹⁾.

d) L. 18. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est cap. 36. h. t. e) ἢ Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) Hoc addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. g) καὶ Cod. 1350. Fabr. γὰρ pro καὶ. h) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐδεμίαν ἀγωγὴν.

i) Cod. 1350. τῷ (sic). Fabr. τῇ προσθήκῃ, accessionis, ut et Cuiacius vertit. k) Sic Cod. 1350. Fabr. λ'. l) In Dig. praefigitur nomen Iavoleni.



ἀλλὰ τῆς ποιήσεως αὐτῆς ἀναφέρεται] *Τι γάρ, ὅτι τότε μὲν ἤμην ἀνάσιος, νῦν δὲ γέγονα πατριίκος;* [Sch. u. VII. 494.]

κα'. Οὐλπ. ^{μ)} 'Ο ἐλεύθερος ὡς φυγὰς συσχεθεὶς ἔχει τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγῆν^{ν)}.

ὁ ἐλεύθερος ὡς φυγὰς συσχεθεὶς] *Ὡς δούλος, τυχὸν εἰδότης τοῦ κρατούντος αὐτόν, ὅτι ἐλεύθερον κρατεῖ, ἐφ' ὕβρει δὲ αὐτοῦ τοῦτο ποιοῦντος.* [Sch. x. VII. 494.]

κβ'. Παυλ. *Εἰ καὶ ἐπι^{ο)} τῷ καλέσαι πρὸς δίκην εἰς ἀλλότριον οἶκον εἰσέλθῃ τις ἄκοντος τοῦ δεσπότου, ἰπόμεται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ.*

εἰ καὶ ἐπὶ τῷ καλέσαι πρὸς δίκην] Τουτέστιν, ὁ προσφυγόντα εἰς ἀλλότριον οἶκον ἄκοντος τοῦ δεσπότου εἰσελθῶν καὶ κατασχών, εἰ καὶ τὰ μάλιστα διὰ τὴν εἰς τὸ δικαστήριον κλήσιν εἰσελθῃ, ὅμως τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ κατέχεται. ζῆτει βιβ. β. tit. γ. κεφ. ργ'. θεμ. β. καὶ βιβ. ζ. tit. η. κεφ. ιη. καὶ κα'. σημειῶσαι, ὅτι οὐδεὶς οὐδενὸς δικαστηρίου κηρυξ ἄκοντος τοῦ δεσπότου, τυχὸν κλείσαντος τὴν θύραν, δύναται εἰσερχεσθαι ἑωθεν. [Sch. y. VII. 494. sq.]

εἰσελθῃ τις] † Ταξεώτης τυχόν.

ὑπόκειται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ] Ἐκαστῷ γὰρ ὁ ἴδιος οἶκος ἀσφαλὲς καταγώνιον, ὡς βιβ. νη. tit. ι. κεφ. λα'. θεμ. γ'. [Sch. z. VII. 495.]

κγ'. Οὐλπ. 'Ο κωλύων πωλῆσαι με τὸν δούλόν μου, ἐνέχεται μοι τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ.

ὁ κωλύων πωλῆσαι με τὸν δούλόν μου] Τυχὸν τοῖς μέλλουσιν ἀγοράζειν ὑποτιθεῖς^{ρ)}, φυγάδα ἢ κλέπτην, ἢ μαιώμενον εἶναι αὐτόν. πᾶς γὰρ κωλύμενος ὡς βούλεται χρᾶσθαι τοῖς ἰδίοις, ἔχει τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ. καὶ ζῆτει βιβ. ιθ'. tit. η. κεφ. κε'. [Sch. a. VII. 495.]

κδ'. 'Ἰδεμ. ^{ρ)} 'Εάν^{ρ)} τις αἰσχρόν τιποτε^{ς)} ποιήσῃ δούλῳ, ἢ^{ι)} κλοπιμαίῳ λογισμῷ κατάσχῃ αὐτήν, καὶ τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ, καὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ^{υ)} κατέχεται. εἰ δὲ ἀνακμον^{ν)} αὐτὴν οὖσαν διαπορρήσει^{ω)}, καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ ὑπόκειται.

ἢ κλοπιμαίῳ λογισμῷ κατάσχῃ αὐτήν] Ζῆτει tit. ιβ'. κεφ. ιθ'. καὶ πγ'. θεμ. β. καὶ tit. λα'. κεφ. οζ'. θεμ. β. καὶ tit. λζ'. κεφ. η. [Sch. b. VII. 495.]

εἰ δὲ ἀνακμον αὐτὴν οὖσαν διαπορρήσει] Σημειῶσαι, ὅτι ὁ διαφθειρᾶς ἀνηθον κόρην καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ ὑπόκειται, ὡς τὸ γῶμα αὐτῆς διαφθειρῶν. ζῆτει tit. λζ'. κεφ. ζ'. καὶ ζ. [Sch. c. VII. 495.]

καὶ τῷ Ἀκουίλιῳ ὑπόκειται] Πρὸς τῇ ποιῆ τῇ ὁρισθείσῃ ἐν τῷ λζ'. tit. κεφ. . . πρὸ β. θεμ. τοῦ τέλους. [Sch. d. VII. 495.]

Τουτέστιν, εἰς τὴν διατιμήσεως μείωσιν. [Sch. e. VII. 495.]

κε'. Παυλ. 'Ο ἐφ' ὑβρει τὸν υἱόν μου ἢ τὸν δούλόν μου ἔχων εἰς καταγέλωτα, οἶον εἰ καὶ βουλομένους ἀπαγάγοι εἰς προπίναν ἢ κύβον, ἐμὲ ὑβρίζει. δύναται γὰρ τῷ δούλῳ κακῶς συμβουλευσάσθαι καὶ ὁ ἴγνων τὸν δεσπότην αὐτοῦ, καὶ τότε ἢ κατὰ τῶν ρθειρόντων δούλους ἀγωγῆ ἀναγκαία ἐστίν.

εἰ καὶ βουλομένους ἀπαγάγοι εἰς προπίναν] Ἐἰ γὰρ καὶ ἀνέχεται ὁ υἱὸς ἢ ὁ οικέτης μου, ὅμως ἐγὼ δοκῶ βρίζεσθαι, ἐάν εἰς προπίναν^{α)} αὐτὸν εἰσαγάγῃ^{β)}, ἢ κοτίσῃ^{γ)} εἰς αὐτόν. ἀλλὰ ταῦτα οὐχ ὡςδηποτε χωρὶν ἔχει, ἀλλ' ὅτε ἄριν ὑβρεως ταῦτα ποιεῖ. εἰ γὰρ συμβουλευσάσθαι, ἢ σέβει ὀρροῦπι μᾶλλον ἄρμόζει. [Sch. f. VII. 495.]

1) sed ad id, quo facta est, refertur] Quid enim, si tunc fuerim sine dignitate, nunc autem sim patricius.

XXI. Ulp. Liber, qui apprehensus est ut fugitivus¹⁾, habet actionem iniuriarum. L. 22. D. XLVII. 10.

1) liber, qui apprehensus est ut fugitivus] Ut servus, sciente, puta, eo, qui apprehendit eum, se liberum retinere, et iniuriae causa hoc faciente.

XXII. Paul. Etiam si in ius vocandi causa¹⁾ alienam domum quis ingressus sit²⁾ invito domino, tenetur iniuriarum³⁾. L. 23. D. eod.

1) etiam si in ius vocandi causa] Hoc est, qui eum, qui in alienam domum confugit, eam invito domino ingressus apprehendit, quamvis in ius vocandi causa ingressus sit, tamen tenetur iniuriarum. Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 103. them. 2. et lib. 7. tit. 8. cap. 18. et 21. Nota, neminem ullius iudicii praeconem invito domo, puta claudente ostium, domum ingredi posse.

2) quis ingressus sit] Puta apparitor magistratus.

3) tenetur iniuriarum] Unicuique enim sua domus est tutum refugium, ut lib. 58. tit. 10. cap. 31. them. 3.

XXIII. Ulp. Qui me prohibet servum meum vendere¹⁾, mihi tenetur iniuriarum. L. 24. D. eod.

1) qui me prohibet servum meum vendere] Ut quia forte futuro emtori suggestit, fugitivum vel furem, vel furiosum eum esse. Omnis enim, qui prohibetur rebus suis uti suo arbitrio, habet actionem iniuriarum. Et quaere lib. 19. tit. 8. cap. 25.

XXIV. Idem. Si quis stupraverit ancillam, vel furandi animo eam detinuerit¹⁾, et iniuriarum et furti actione tenetur. Quod si immaturam eam stupraverit²⁾, etiam Aquilia tenetur³⁾. L. 25. D. eod.

1) vel furandi animo eam detinuerit] Quaere tit. 12. cap. 39. et 83. them. 2. et tit. 31. cap. 77. them. 2. et tit. 37. cap. 8.

2) quod si immaturam eam stupraverit] Nota, eum, qui corruptit impuberem puellam, et Aquilia teneri, quod corpus eius corrumpat. Quaere tit. 37. cap. 6. et 7.

3) etiam Aquilia tenetur] Praeter poenam definitam in tit. 37. cap. . . them. penult.

Hoc est, quanti pretium eius imminutum sit.

XXV. Paul. Qui iniuriae causa filium meum vel servum ludibrio habet, ut si etiam volentes ducit in popinam¹⁾ vel aleam, mihi iniuriam facit. Potest enim servo male suadere et qui dominum eius ignorat, et tunc servi corrupti actio necessaria est. L. 26. D. eod.

1) si etiam volentes ducit in popinam] Nam etsi hoc patiatur filius meus vel servus, tamen mihi videtur iniuria fieri, si in popinam eum ducat, vel cum eo alea ludat. Sed haec non utcunque locum habent, verum ita, si iniuriae causa hoc faciat. Nam si persuadeat, servi potius corrupti actio competit.

m) L. 22. D. h. t. legitur in sch. i. ad Basil. XXI. 2. 20. (Fabr. III. 38. Heimb. II. 474.). n) Sch. τὴν ἰνιουριάουμ.
) ἐπι, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποθίς. q) Fabr. semper ὁ αὐτός pro ἴδεμ.
) L. 25. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est cap. 43. h. t. r) τίποτε omisit Syn. t) Post ἢ Syn. inserit verba ἄλλω τινι. u) Post ἀγωγῆ Syn. addit εἰς τὸ διαλοῦν. v) Syn. ἀκμόν. l. euncl. in marg. ἄκμον. w) Syn. διαπορρηνέουσι.
) Sic Cod. 1350. Fabr. ποπίναν. y) Sic Cod. Fabr. ὀνογκάσι. z) Sic Cod. Fabr. κοτίσει.



L. 27. κς'. Ἰδεμ. Ὁ τὴν στήλην τοῦ πατρὸς μου κει-
D. XLVII. μένην ἐν μνημείῳ κλάσας οὐ τῆ περι τυμβωρυχίας,
10. ἀλλὰ τῆ περι ὑβρεως ἀγωγή ἐλέχεται.

κειμένην ἐν μνημείῳ] Οὐκ ἠνομήνην. εἰ μένοι ἐπί-
κειτο ἢ ἠνωτο, καὶ ἡ περι τυμβωρυχίας χώρον εἶχεν ἄν, καὶ
τὸ κοῦδ βι αὐτ κλάμ, ὡς τιτ. κγ'. κεφ. β'. [Sch. g. VII. 495.]

L. 28. κζ'. Οὐλπ. α) Ἡ περι ὑβρεως ἀγωγή πρὸ προ-
D. eod. κατάρξεως οὐ ψηφίζεται ἐν περιουσίᾳ τοῦ ἔχοντος
αὐτήν.

ἡ περι ὑβρεως ἀγωγή] * Ἡ δὲ ἰνιουριόρουμ ἀγωγή
οὐκ αὐξεί τὴν οὐσίαν τοῦ ὑβρισθέντος, οὐδὲ ψηφίζεται εἰς
ὑπόστασιν αὐτοῦ πρὸ τῆς προκατάρξεως.

Ζῆτει τοῦτου τοῦ βιβ. τιτ. λβ'. κεφ. ια'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'.
κεφ. κς'. ἐνθα φησίν. Οὐ γίνεται πλουσιώτερος ὁ κτώμενος
ἀπελευθερον. ὅμοιον καὶ τῷ βιβ. ιη'. τιτ. ζ'. κεφ. β'. καὶ β)
βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ε'. καὶ κγ'. [Sch. h. VII. 495.]

L. 29. κη'. Παυλ. Καὶ ἐλευθερωθέντος καὶ ἐκποιη-
D. eod.θέντος τοῦ ὑβρισθέντος δούλου, ἔτι τῷ προτέρῳ
δεσπότη ἠρμόζει ἢ περι ὑβρεως ἀγωγή.

L. 30. πρ. κθ'. Οὐλπ. Αὐτὸς δὲ ὁ ἐλευθερωθεὶς οὐκ ἔχει
D. eod. αὐτήν.

§. 1. Υἱοῦ ὑβρισθέντος, καὶ αὐτῷ καὶ τῷ πατρὶ ἄρ-
μόζει, καὶ ἄλλως ἢ ἐκατέρου ἀποτιμᾶται ὑβρις.

υἱοῦ ὑβρισθέντος] Ζῆτει βιβ. λη'. τιτ. α'. κεφ. ις'.
θσμ. γ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ ἀνωμένου παραγραφῆν. [Sch. i.
VII. 495.]

L. 31. λ'. Παυλ. Τυχὸν γὰρ ἀξιοματικὸς ὢν ὁ υἱὸς
D. eod. πλεον ὑβρισθῆ.

τυχὸν γὰρ ἀξιοματικὸς ὢν ὁ υἱὸς] Μὴ πατριόου
ἢ ἰλλουστριον τὸν υἱὸν ὑπόθου. εἰ γὰρ τοιοῦτος ἦν, ὡς
αὐτεξουσιος οὐδέμιαν τῷ πατρὶ εἶδου ἀγωγή. ὅρα γὰρ καὶ
τὸν νομοθέτην, πῶς ἀξιοματικόν, καὶ οὐ συγκλητικόν τὸν ε)
υἱὸν ὠνόμαξε. ἀξιοματικοὶ γὰρ λέγονται οἱ κόμητες, οἱ τρι-
βούνοι, καὶ οἱ τοῦτοι ὅμοιοι, οἵτινες οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἀξίας
ταύτης αὐτεξουσιοὶ γίνονται. συγκλητικοὶ δὲ εἰσιν οἱ ἀπὸ
πατριῶν ἕως ἰλλουστρίων, οἱ δ) οὐδὲ εἰσιν ὑπεξουσιοὶ. καὶ
ζῆτει τὰ περι τούτων ἐν βιβ. λη'. τιτ. α'. κεφ. ις'. ἀναγνούς
τὸν ἀνώυμον. ζῆτει καὶ βιβ. ε'. τιτ. . . ἀπὸ τοῦ ζ'. ἕως
τοῦ κε'. [Sch. k. VII. 495. sq.]

πλεον ὑβρισθῆ] Δύναται γὰρ πολλάκις διὰ τὴν τοῦ
υἱοῦ ἀξίαν βαρύτερα νομίζεσθαι ἢ ἐπενεχθεῖσα αὐτῷ ὑβρις
ὑπερ ε) τὴν ἐπενεχθεῖσαν τῷ πατρὶ. [Sch. l. VII. 496.]

L. 32. λα'. Οὐλπ. ι) Ἐὰν ὁ ἀρχων ἢ ὡς ἰδιώτης, ἢ ὡς
D. eod. θαρρῶν τῆ ἀρχῆ ὑβριση, ἐνάγεται τῆ περι ὑβρεως
ἀγωγή. καὶ εἰ μὲν τῶν μεγάλων ἐστὶ, μετὰ τὸ δια-
δεχθῆναι. εἰ δὲ τῶν μικρῶν τῶν μὴ ἐχόντων τιμω-
ρητικὴν ἀρχὴν ἢ ἐξουσίαν, καὶ ἔτι ὢν ἐν τῆ ἀρχῆ.

ἢ ὡς ἰδιώτης] Τουτέστι, μὴ ἐν τῆ ὄρα τοῦ δικαστη-
ρίου, ἀλλὰ τυχόν οἱτε δευτεῖ. τότε γὰρ ἀρχων μὲν λέγεται,
οὐ μὴν δὲ καὶ ὡς ἀρχοντος ἐξουσίαν περικείμενος τοῦτο ποιεῖ,
ἀλλ' ὡς περ ἂν ἐποίησεν ε), εἰ καὶ ἰδιώτης ἦν. [Sch. m. VII. 496.]

ἢ ὡς θαρρῶν τῆ ἀρχῆ] Ὅτε προκαθῆται ἐν τῷ δι-
καστηρίῳ παρανόμως. [Sch. n. VII. 496.]

καὶ εἰ μὲν τῶν μεγάλων ἐστὶ] * Πρόδηλόν ἐστιν,
ὅτι ἐὰν τοιοῦτος ἐστὶν ὁ ἀρχων, ὃν ἀκινδύνως οὐ δύναμεθα
καλεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, χρη περιμένειν ἡμᾶς, ἕως ἀντιχεται
τῆς ἀρχῆς. εἰ δὲ καὶ τῶν ἰλλων ἀρχόντων ἐλάττων h) ἐστὶν,
ὡς μὴτε ἰμπέριον, μὴτε ποτεστάτεμ ἔχειν, ὅποιοι εἰσιν οἱ τῶν
πόλεων στρατηγοί, καὶ ἔτι ἀρχοντες ἐνάγονται τῆ ἰνιουριό-
ρουμ. ὅσα μένοι ἐπὶ τιμῆ καὶ προσκνήσει τῆς ἡμετέρας

a) L. 28. D. h. t. legitur in sch. d. ad Basil. XXIII. l. 1. (Fabr. III. 235. Heimb. II. 586.). b) Haec inde a καὶ
desunt apud Fabr. In Cod. 1350. secunda manu scripta sunt. c) τὸν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. d) Fabr.
καὶ οἱ. In Cod. 1350. καὶ abest. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπό. f) L. 32. D. h. t. legitur in sch. s. ad Basil. XXIII. l. 76.
(Fabr. III. 363. Heimb. II. 666.). g) Fabr. ἐποίησεν. h) lege ἐλάττωνων. Sic etiam verti.

XXVI. Idem. Qui statuam patris mei in monu-
mento positam 1) fregit, non sepulcri violati, sed
iniuriarum actione tenetur.

1) in monumento positam] Non ei inunctam
et cohaerentem. At si cohaereat, etiam sepulcri violati
actio locum habebit, et interdictum Quod vi aut clam,
ut tit. 23. cap. 2.

XXVII. Ulp. Actio iniuriarum 1) ante litem con-
testatam non computatur in bonis eius, qui eam
habet.

1) actio iniuriarum] Iniuriarum actio bona in-
iuriam passi non auget, neque in bonis eius compu-
tatur ante litem contestatam.

Quaere huius libri tit. 32. cap. 11. et lib. 2. tit. 3.
cap. 126. ubi ait: Non videtur fieri locupletior, qui ac-
quirat libertum. Simile et lib. 18. tit. 7. cap. 2. et lib. 2.
tit. 2. cap. 6. et 23.

XXVIII. Paul. Etiam manumisso et alienato servo,
cui iniuria facta est, priori domino competit iniuria-
rum actio.

XXIX. Ulp. Ipse autem manumissus eam non
habet.

Filio iniuria affecto 1), et ei, et patri competit
actio, et aliter utriusque aestimatur iniuria.

1) filio iniuria affecto] Quaere lib. 38. tit. 1.
cap. 16. them. 3. et ibi Innominati adnotationem.

XXX. Paul. Forte enim in dignitate positus
filius 1) maiori iniuria affectus est 2).

1) forte enim in dignitate positus filius] Ne patricium vel illustrem filium ponas. Nam si talis sit, quia sui iuris est, nullam patri actionem acquirit. Nam vide etiam, ut Iurisconsultus filium non senatorium nominarit, sed in dignitate positum. In dignitate enim positi dicuntur Comites, Tribuni, et his similes, qui ex hac dignitate sui iuris non fiunt. Senatores vero sunt a patriciis usque ad illustres, qui in potestate non sunt. Et quaere de his lib. 38. tit. 1. cap. 16. legens Innominatum. Quaere et lib. 6. tit. . . a 7. usque ad 25.

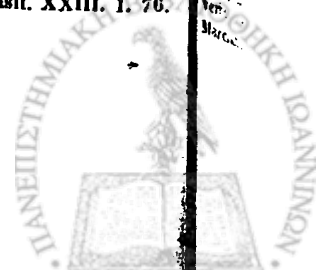
2) maiori iniuria affectus est] Saepe enim propter filii dignitatem potest gravior existimari iniuria ei facta, quam patri.

XXXI. Ulp. Si magistratus vel quasi priva-
tus 1), vel fiducia magistratus 2) iniuriam fecerit,
convenitur iniuriarum: et si quidem ex maioribus
est 3), posteaquam ei successum est: si vero ex mi-
noribus 4) non habentibus imperium merum vel po-
testatem, etiam quamdiu in magistratu est 5).

1) vel quasi privatus] Hoc est, non hora iudicii, sed dum coenat forte: quo tempore magistratus quidem dicitur, non tamen ut magistratus potestate praeditus hoc facit, sed ut faceret, si privatus esset.

2) vel fiducia magistratus] Cum iudicio praest in iuste.

3) et si quidem ex maioribus est] Manifestum est, si talis magistratus sit, qui sine periculo in ius vocari non possit, expectare nos debere, quoad magistratu abeat. Quodsi ex minoribus sit magistratus, et neque imperium, nec potestatem habeat, cuiusmodi sunt magistratus municipales, etiam adhuc in magistratu constituti conveniuntur iniuriarum. Quae tamen



πολιτείας κατὰ τοὺς καλοὺς τρόπους ὁ ἀρχὼν ἢ ὁ στρατηγὸς ποιεῖ, εἰ καὶ εἰς ὕβριν τινὸς ἀνήκει τὰ γινόμενα, ὅμως ἐπειδὴ οὐ τοιαύτη ψυχὴ, ὡςτε ὕβρισαι, τοῦτο γίνεται παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἐκδίκησιν τῆς δημοσίας καθουσιώσεως ἀφορᾷ τὸ γινόμενον, οὐ κατέχεται τῇ ἰουουριάου.

Ὅποῖός ἐστιν ὁ ἐπαρχὸς, ὁ κουναιστὼρ καὶ οἱ λοιποὶ στρατηγοί, οὓς οὐ δυνάμεθα ἀκινδύνως καλεῖν εἰς τὸ δικαστήριον. [Sch. o. VII. 496.]

Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. μγ'. καὶ tit. γ'. αὐτοῦ, κεφ. ιδ'. καὶ tit. ε'. αὐτοῦ, κεφ. ηγ'. καὶ tit. η'. αὐτοῦ, κεφ. β'. καὶ βιβ. νη'. tit. ε'. κεφ. ε'. θεμ. δ'. [Sch. p. VII. 496.]

εἰ δὲ τῶν μικρῶν] Ὅποιοί εἰσιν οἱ τῶν πόλεων κασιφύλακες καὶ στρατηγοί. [Sch. q. VII. 496.]

καὶ ἐτι ὦν ἐν τῇ ἀρχῇ] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. η'. κεφ. β'. καὶ tit. ε'. αὐτοῦ, κεφ. ηγ'. [Sch. r. VII. 496.]

λβ'. Παυλ. Ἐὰν δὲ διὰ δημοσίαν ἦτοι κοινήν εὐταξίαν ὕβριση τινὰ, οὐχ ὑπόκειται.

λγ'. Γαι. Πολλῶν δὲ δούλων ὕβρισάντων ἢ τυψάντων ἅμα, τοσαῦται ὕβρεις εἰσίν, ὅσα καὶ τὰ πρόσωπα τῶν ὕβρισάντων.

πολλῶν δὲ δούλων] * Τοσαύτω μείζων ἢ ὕβρις, ὅσα παρὰ πλείονων ἡμάρτηται.

ὕβρισάντων] † Διὰ λόγων.

ἢ τυψάντων] Ζῆτει tit. γ'. κεφ. λβ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. θ'. [Sch. s. VII. 496.]

λδ'. Οὐλπ. ι') Ὁ περιφρονῶν τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ἀτιμίαν καὶ ἀπορίαν, καὶ σφοδρότερον διὰ τοῦτο ὕβριζων^κ), σφοδρῶς τιμωρεῖται.

ὁ περιφρονῶν τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς] Τοντῆστιν, ὃ μὴ μέλει^λ) κατ' αὐτοῦ κινήθῆναι^μ) τὴν ἰουουριάου, ὡς παντελῶς ἀτιμῶ καὶ ἀπόρῳ, καὶ μηδὲν ἀφαιρεθῆναι δεδιότι. [Sch. t. VII. 496.]

σφοδρῶς τιμωρεῖται] Τὰς ἐν σώματι τιμωρίας ὑφίπταται. [Sch. u. VII. 496.]

λε'. Οὐλπ. ν') Τοῦ υἱοῦ ὕβρισαντος, ἐνήγετο ὁ πατὴρ ἐντολὴν δούξ. οὐ δοκεῖ διεκδικεῖσθαι ὁ υἱός, ἢ μὴ δοθῆ ἢ περὶ τῆς τῶν ἐκ καταδίκης ἀποπληρώσεως ἀσφάλεια. καὶ διὰ τοῦτο ἐνάγεται ὡς μὴ ἰεκδικούμενος ὁ υἱός.

τοῦ υἱοῦ ὕβρισαντος] * Ἐὰν ὑπεξουσίῳ ὕβρισαντος πατὴρ ἐνάγεται, καὶ δώη^ο) προκουράτωρα, οὐ δοκεῖ δεενδνεσθαι ὁ υἱός, εἰ μὴ δοθῆ ἢ ἰουδικατοῦ σόλου ἰουουσία. καὶ διὰ τοῦτο ὡς μὴ δεφενδνεόμενος ὑπὸ τοῦ πατρός υἱός ἐνάγεται.

οὐ δοκεῖ διεκδικεῖσθαι ὁ υἱός] Ζῆτει βιβ. κη'. tit. ιδ'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τοῦ ἐνανοφανοῦς. Ζῆτει καὶ βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. μβ'. θεμ. προλεντ. [Sch. x. VII. 496.]

εἰ μὴ δοθῆ] Παρὰ τοῦ πατρός· πᾶς γὰρ διεκδικῶν ἰ δεφενδείων ἕτερον δίδωσι τὴν ἰουδικατοῦ σόλβι. [Sch. y. I. 496.]

λς'. Μαρκ. ρ') Τὰ ἐν δημοσίοις ὑπομνήμασιν ἐπιρεῖ τινὸς καὶ ἀτιμία ἐκτεθέντα περαιορεῖται.

Καὶ^α) ἢ ἀπὸ τοῦ Κορνελίου νόμου περὶ ὕβρεως ὡγῆ κινεῖται χρηματικῶς, καὶ ἀποτιμᾶται δοκιμασι τοῦ ἀρχοντος.

τὰ ἐν δημοσίοις ὑπομνήμασιν] * Ταῖς τῶν βασινα διατάξεσι δηγῶρενται, τὰ πρὸς ὕβριν τινὸς καὶ ἀτιμίαν ὑπομνήμασι δημοσίοις κατατεθέντα περαιορεῖσθαι. καὶ ἐκ

ad honorem et venerationem reipublicae nostrae secundum bonos mores magistratus maior vel municipalis facit, etiamsi hoc ad contumeliam alicuius pertineat, tamen quia non ea mente, ut iniuriam faciat, hoc ab eo fit, sed ad vindictam maiestatis publicae hoc respicit, iniuriam non tenetur.

Qualis est Praefectus, Quaestor et reliqui magistratus, quos in ius vocare impune non possumus.

Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 48. et eiusdem tit. 3. cap. 14. et eiusdem tit. 5. cap. 98. et tit. 8. cap. 2. et lib. 58. tit. 10. cap. 5. them. 4.

4) si vero ex minoribus] Quales sunt civitatum castrocustodes et magistratus.

5) etiam quamdiu in magistratu est] Quaere lib. 7. tit. 8. cap. 2. et eiusdem tit. 5. cap. 98.

XXXII. Paul. Quodsi ob publicam vel communem disciplinam contumelia affecerit aliquem, non tenetur. *L. 33. D. XLVII. 10.*

XXXIII. Gai. Pluribus servis¹⁾ iniuriam facientibus²⁾ aut verberantibus³⁾ simul, tot sunt iniuriae, quot personae iniuriam facientium. *L. 34. D. eod.*

1) pluribus servis] Tanto maior est iniuria, quanto a pluribus admissa est.

2) iniuriam facientibus] Verbis.

3) aut verberantibus] Quaere tit. 3. cap. 32. et lib. 7. tit. 3. cap. 9.

XXXIV. Ulp. Qui contemnit actionem iniuriarum¹⁾ ob infamiam suam et egestatem, et ideo atrociores iniuriam facit, acriter coercetur²⁾. *L. 35. D. eod.*

1) qui contemnit actionem iniuriarum] Hoc est, cuius non interest agi secum iniuriarum, cum prorsus infamis et inops sit, cui nihil auferri possit.

2) acriter coercetur] Corporis poenas sustinet.

XXXV. Ulp. Cum filius iniuriam fecisset¹⁾, pater procuratorem dans conveniebatur. Non videtur defendi filius²⁾, nisi iudicatum solvi satisdatur³⁾. Et ob id agitur cum filio quasi non defenso. *L. 36. D. eod.*

1) cum filius iniuriam fecisset] Si cum filiusfamilias iniuriam fecisset, pater conventus procuratorem dederit, non videtur defendi filius, nisi iudicatum solvi satisdatur. Et ideo filius convenitur, tanquam a patre non defensus.

2) non videtur defendi filius] Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 3. them. 3. et ibi adnotationem Enantiophanis. Quaere et lib. 22. tit. 5. cap. 42. them. penult.

3) nisi — satisdatur] A patre: omnis enim, qui alium defendit, satisdat iudicatum solvi.

XXXVI. Marc. Quae in publicis commentariis¹⁾ iniuriae et infamiae alicuius causa posita sunt, tolluntur. *L. 37. pr. D. eod.*

Etiam actio iniuriarum ex lege Cornelia²⁾ civiliter intenditur, et aestimatur arbitrio iudicis. *§. 1.*

1) quae in publicis commentariis] Principum constitutionibus cavetur, ea, quae ad iniuriam et infamiam alicuius in publicis monumentis posita sunt,

ε) L. 35. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est cap. 51. h. t. κ) Syn. ἰουουρίων. ι) Sic lego. Fabr. μέλλει. μ) Hoc habet, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. ν) In Digestis praefigitur nomen Iuliani. ο) Sic Cod. 1350. π) Id est, Iulianus. ρ) L. 37. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est cap. 53. h. t. et in sch. ad Basil. VIII. 2. 42. (Heimb. I. 381.)



τοῦ Κορνελλίου ἢ ἰνιοριάρουμ δύναται κινεῖσθαι χρηματικῶς, τῆς καταδίκης δοκιμασία τοῦ ἀρχόντος γινομένης. δογματι δὲ συγκλήτου διηγόρευται, ἵνα μηδεὶς εἰκόνα βασιλικὴν εἰς φθόνον ἑτέρου καὶ λοιδορίαν βασιτῆς, καὶ ἵνα ὁ παρὰ ταῦτα ποιῶν ἐμβάλληται ἐν δημοσίαις δεσμοῖς.

Ἐν δημοσίαις κήρυξις ἢτοι ἀπογραφαῖς, ὡς τῶν τοῦ λογοθέτου ἢ τοῦ εἰδικοῦ, ἢ ἄλλου σεκρέτου. [Sch. z. VII. 496.]

καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Κορνελλίου νόμου περὶ ὑβρεως ἀγωγή] Ζῆτει κεφ. ε'. καὶ ἰνστιτουτ. δ'. τιτ. δ'. περὶ τὰ μέσα. σημειῶσαι δ. ¹⁾ εἶδος τῆς περὶ Κορνελλίας τῆς περὶ ὑβρεως ἀγωγῆς. καὶ ζῆτει κεφ. ε'. ἐνθα τρία μόνον ἐδίδαξε. [Sch. a. VII. 496.]

L. 38. D. XLVII. 10. λζ'. Σκαεβ. Ὁ εἰς φθόνον ἑτέρου βασιλικὴν ἐπιφροσύνην φερόμενος εἰκόνα, εἰς δημοσίαν εἰρκτὴν βάλλεται.

ὁ εἰς φθόνον ἑτέρου βασιλικὴν ἐπιφροσύνην φερόμενος εἰκόνα] Τυχὸν ἵνα τινὲς ἰδόντες, ὡς ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἢ στήλη αὐτοῦ ὡς βασιλέως ἐν τῇ στήλῃ γεγραμμένη προσφέρεται, κατελιπῶσιν αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ βλάβωσιν αὐτόν. [Sch. b. VII. 496. sq.]

Ἐμπροσθεν αὐτοῦ, ὡς τιτ. νά. κεφ. κη'. θεμ. η'. [Sch. c. VII. 497.]

L. 39. D. eod. λη'. Οὐενουλ. Οὐκ ²⁾ ἔξεστί τινι διὰ τὸν κατηγορούμενον ὑπαροφωρεῖν ἢ κομᾶν, εἰ μὴ οὕτως αὐτῷ συνήπται κατὰ συγγένειαν, ὡς μὴ ἀναγκάζεται καταμαρτυρεῖν αὐτοῦ.

οὐκ ἔξεστί τινι διὰ τὸν κατηγορούμενον ὑπαροφωρεῖν] Ὁ γὰρ ἐπὶ τῷ κατηγορούμενῳ ὑπαροφωρεῶν ὑβρίξει αὐτόν, δοκῶν ὡσπερ καταμαρτυρεῖν ἀληθῶς ἐνεχέσθαι αὐτόν τῷ ἐγκλήματι, εἰ μὴ ἄρα υἱὸς ἢ θυγάτηρ ἐστίν, ἢ πατήρ, ἢ τοιοῦτον πρόσωπον, ἃ οὐδὲ φανερώς ἀπαιτοῦνται καταμαρτυρεῖν τοῦ κατηγορούμενου. [Sch. d. VII. 497.]

ὡς μὴ ἀναγκάζεται καταμαρτυρεῖν αὐτοῦ] Οὐκ ἀναγκάζεται δὲ καταμαρτυρεῖν τινος ἢ ἐρωτᾶσθαι κατ' αὐτοῦ ὁ καλῆ πίστει δουλεύων τινί, ἀπελευθέρως ¹⁾ κατὰ πάτρωνος, ἀδελφός κατὰ ἀδελφοῦ ²⁾, ὡς βιβ. μῆ. τιτ. ιη'. διγ. α'. ³⁾ θεμ. ζ'. [Sch. e. VII. 497.]

L. 41. D. eod. λθ'. ⁴⁾ Νερατ. Τοῦ παιδὸς ὑβρισθέντος, δύναται ὁ πατήρ δύο κινεῖν δικαστήρια, καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδός.

L. 42. D. eod. μ'. ⁵⁾ Παυλ. ⁶⁾ Ὁ ἐκκαλούμενος, ἐὰν ὑβρίσῃ τὸν δικαστὴν, ἀτιμοῦται.

ὁ ἐκκαλούμενος] Σημειῶσαι τὴν τιμωρίαν, ἣν ὑφίσταται ὁ ἐκκαλούμενος, ἐὰν ὑβρίσῃ τὸν δικαστὴν, καὶ ὁ κατὰ συκοφαντίαν ἀποδειχθεὶς κινήσῃ τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν. [Sch. f. VII. 497.]

L. 43. D. eod. μα'. ⁷⁾ Γαι. ⁸⁾ Ὁ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν, ἢ ἐξορίζεται, ἢ τοῦ ἀξιώματος ἀποκινεῖται.

ὁ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν] * Ὁ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγήν ἔξτρα ὄρδινεμ καταδικάζεται, τουτέστιν, ἢ ἐξορίαν ὑπομένει, ἢ ἀποκινεῖται τοῦ βουλευτηρίου.

L. 44. D. eod. μβ'. ⁹⁾ Ἰαβ. ¹⁰⁾ Ἐὰν ὑβρεως χάριν ὁ ὑποκάτω τῷ ἄνω καπνὸν ἐπιπέμψῃ, ἢ ὁ ἄνω ἐπιρρίψῃ τι ἢ ἐκχύσῃ κατὰ τοῦ κάτω, χώρα τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγήν.

e medio tolli. Etiam ex lege Cornelia iniuriarum actio civiliter moveri potest, condemnatione aestimatione iudicis facienda. Senatusconsulto autem cavetur, ne quis imaginem Principis in invidiam et contumeliam alterius portet, et ut qui contra fecerit, in vincula publica coniciatur.

In publicis censibus vel descriptionibus, veluti rationalis, vel specialis, vel alterius secreti.

2) etiam actio iniuriarum ex lege Cornelia] Quaere cap. 5. et Instit. 4. tit. 4. circa medium. Nota quartam speciem actionis iniuriarum ex lege Cornelia. Et quaere cap. 5. ubi tria tantum tradidit.

XXXVII. Scaev. Qui ad invidiam alterius imaginem Imperatoris fert ¹⁾, in publicam custodiam mittitur.

1) qui ad invidiam alterius imaginem Imperatoris fert] Puta ut quidam videntes eum praefertentem imaginem Imperatoris, deferant illum ad Principem, eique noceant.

Prae se, ut tit. 51. cap. 28. them. 8.

XXXVIII. Venul. Non licet cuiquam propter reum vestem sordidam ferre ¹⁾ vel capillum submittere, nisi ita ei cognatione coniunctus sit, ut non cogatur in eum testimonium dicere ²⁾.

1) non licet cuiquam propter reum vestem sordidam ferre] Qui enim accusati nomine sordida veste utitur, iniuriam ei facit, cum videatur in eum veluti testimonium dicere, vere teneri eum crimine, nisi filius sit vel filia, vel pater, vel talis persona, quae neque aperte in reum testimonium dicere coguntur.

2) ut non cogatur in eum testimonium dicere] Non cogitur autem testimonium in aliquem dicere vel interrogari in eum is, qui bona fide alicui servit, libertus in patronum, frater in fratrem, ut lib. 48. tit. 18. dig. 1. them. 7.

XXXIX. Nerat. Filio facta iniuria, pater potest duobus iudiciis experiri, et pro se, et pro filio.

XL. Paul. Qui appellat ¹⁾, si convicium iudicis fecerit, infamis fit.

1) qui appellat] Nota poenam, quam patitur is, qui appellat, si contumeliam faciat iudicis, et is, qui per calumniam probatus est egisse iniuriarum.

XLI. Gai. Qui per calumniam egit iniuriarum ¹⁾, vel relegatur, vel dignitate amovetur.

1) qui per calumniam egit iniuriarum] Qui per calumniam actionem iniuriarum instituit, extra ordinem damnatur, id est, aut relegationem patitur, aut curia amovetur.

XLII. Iavol. Si iniuriae faciendae causa ¹⁾ inferior ²⁾ superiori fumum immiserit, vel superior proiecerit aliquid vel effuderit in inferiorem, locus est actioni iniuriarum.

r) Sic lego auctoritate versionis Cuiacii. Fabr. δ. s) οὐκ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. In versione redditum est. t) Fabr. δ inserit ante ἀπελευθ. et τοῦ ante πατρ. u) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀδελφόν. v) Sic Cod. Fabr. α'. w) Fabr. μα'. In marg. Cod. 1350. notatur: παρελήφθη τὸ μ. διγ. x) Fabr. μβ'. y) I. 42. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est pars cap. 57. h. t. apud Attal. tit. LVIII. §. 15. et apud Harm. VI. 15. §. 1. z) Fabr. μγ'. a) L. 43. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est pars cap. 57. h. t. apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voelium T. II. p. 1023. et in sch. k. Nicaei ad Basil. XXI. 3. cap. 17. (Fabr. II. 651, Heimb. II. 400.). b) Fabr. μδ'. c) L. 44. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LVIII. §. 16.



ἐὰν ὕβρεως χάριν] Ζῆτει βιβ. γή. τιτ. ε'. κεφ. β'. θεμ. β'. καὶ βιβ. γγ'. τιτ. ε'. κεφ. ε'. [Sch. g. VII. 497.]
 ὁ ὑποκάτω] Ὁ τοῦ κατωτέρου οἰκήματος δεσπότης. [Sch. h. VII. 497.]

μγ'.^{d)} Ἐρμολ. ε) Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή ἐξτραορδίνως κινεῖται. καὶ οἱ μὲν δοῦλοι φραγγελλίζονται τοῖς δεσπόταις ἀποδίδονται· οἱ δὲ ἐλεύθεροι¹⁾ εὐτελείς φπαλλίζονται· οἱ δὲ λοιποὶ²⁾ ἢ πρὸς καιρὸν³⁾ ἐξορίζονται, ἢ τινος κωλύονται πράγματος.

ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγή] Τοῦ αὐτοῦ). Σημειώσαι, ὅτι ἡ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς ἐπιτελενοῖς ἐξτραορδινὰ ἐστὶ, καὶ οἱ μὲν εὐτελείς φπαλλίζονται, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς καιρὸν ἐξορίζονται.

ἐξτραορδίνως κινεῖται] Πρὸς τὴν αἰτίαν καὶ τὰ πρόσωπα. [Sch. i. VII. 497.]

καὶ οἱ μὲν δοῦλοι — τοῖς δεσπόταις ἀποδίδονται] Ἀλλ' ὅταν τοιαύτην ὕβριν ἐποίησαν, ὥστε μὴ ζημιῶσαι τὸν ὑβρισθέντα· εἰ γὰρ ἐζημιώθη ὁ ὑβρισθεὶς, πάντως ἐκδοῦναι τοὺς⁴⁾ δούλους ὁ δεσπότης αὐτῶν ἀναγκάζεται, ἢ τὴν ζημίαν ἀποθεραπεῦσαι. [Sch. k. VII. 497.]

ἢ τινος κωλύονται πράγματος] Τυχὸν τοῦ συνηγορεῖν, ἢ βουλευεῖν, ἢ τοῖόν τι ποιεῖν. Ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. δ'. Ζῆτει καὶ ἴσσιτ. δ'. τιτ. δ'. περὶ τὰ τέλη, καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. κη'. [Sch. l. VII. 497.]

μδ'.¹⁾ Ὅτε δούλους ἀλλοτρίους δύναται τις ὑβρίζειν.

ὅτε δούλους ἀλλοτρίους δύναται τις ὑβρίζειν] Θεοδ. μ). Ἀλλότριον δούλον μηδεὶς ὑβρίζτω, δηλονότι τραχέως, ὡς ἐπάγει ἡ γ'. διάταξις τοῦ παρόντος τιτ. λέγουσα, ὅτι ὁ τραχέως οἰκέτην ὑβρίζων κατέχεται τῇ ἰνιουριάρχου τῷ δεσπότην οὐ μόνον ὑπερ²⁾ τῆς ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ εἰς ὄσον ὁ δούλος χείρων ἐγένετο διὰ τῶν πληγῶν. [Sch. m. VII. 497.]

Ἐρμολ. δούλω γίνεται, οὐ διὰ λόγων³⁾, ἀλλ' ὡς ἔγνωσ ἐν τῇ δ'. ἰσσιτ. τιτ. δ'. ὅτι ἴαν τις τὸν ἐμὸν οἰκέτην μαστιξῇ⁴⁾, ἀρμόζει μοι ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγή, οὐ μὴν ἴαν συναγωγῆν ποιῆσῃ τῷ ἐμῷ οἰκέτῃ, ἢ πύξ⁵⁾ αὐτὸν τυπήσῃ. [Sch. n. VII. 497.]

μέ'.¹⁾ Δύναται τις τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγήν κινεῖν, καὶ ὡς αὐτὸς ὑβρισθεὶς, καὶ ὡς ὑβρισθείσης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἢ τοῦ υἱοῦ. ἢ γὰρ περὶ ὕβρεως ἀγωγή ἐκ διπλῆς αἰτίας ἀρμόζει, ὅποτε καὶ ἀνήρ εἰς τιμὴν τῆς γυναικὸς, καὶ πατήρ εἰς τιμὴν καὶ ὑπόληψιν τῶν ἰδίων παίδων ἰδικὴν ὕβριν ὑφίστασθαι νοεῖται.

μς'. Ὁ εἰπὼν τινα κατήγορον, αὐτὸν μὲν οὐδὲν βλάπτει, ἐνάγεται δὲ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

μζ'. Ὁ ἱερεὺς ὑβρισθεὶς, σκαιὰν ὕβριν ὑπομένει.

ὁ ἱερεὺς ὑβρισθεὶς] Τὸ κατὰ πόδας. Σκαιὰν¹⁾ ἀναμφιβόλως ὕβριν εἶναι γενομένην φανερόν ἐστι, ἴαν σοὶ ἐπερχεθεῖσά ἐστιν²⁾, ὅτε ἦς ἐν τῇ ἱερωσίῃ, καὶ τὸ τῆς ἀξίας σχῆμα καὶ τὰ κόσμια προἰεφρες³⁾ καὶ διὰ τοῦτο ἐνδικησαι⁴⁾ δύνασαι τοῦτου ἔνεκα ἐμβιβάζειν. ἴαν οὖν τις ἢ ἀπὸ ἐπισκόπου, κἂν ὑβρισθῇ, οὐ πιστεύεται σκαιὰν ὕβριν ὑπομεμενηκένα. [Sch. o. VII. 497. sq.]

σκαιὰν ὕβριν ὑπομένει] Ἐν ὅσῳ τὰ ἱερὰ ἐνδεδυται ἄμφια. καὶ ἀναγνώθῃ τὸν παλαιόν. [Sch. o. VII. 498.]

μη'. Μάχην¹⁾ τις ἐποίησέ τινα²⁾· ὁ δὲ ὡς

1) si iniuriae faciendae causa] Quaere lib. 58. tit. 5. cap. 2. them. 2. et lib. 53. tit. 6. cap. 6.

2) inferior] Inferioris aedificii dominus.

XLIII. Hermog. Iniuriarum actio¹⁾ extra ordinem instituitur²⁾. Et servi quidem flagellis caesi dominis restituantur³⁾: liberi autem viles fustibus caeduntur: reliqui vel ad tempus relegantur, vel re aliqua interdiciuntur⁴⁾. L. 45. D. XLVII. 10.

1) iniuriarum actio] Eiusdem. Nota, iniuriarum actionis persecutionem esse extraordinariam, et viles quidem personas fustibus caedi, reliquos autem ad tempus relegari.

2) extra ordinem instituitur] Ex causa et personis.

3) et servi quidem — dominis restituantur] Videlicet cum talem iniuriam fecerunt, quae damnum iniuriam passo non intulerit. Nam si damnum datum sit, omnino cogitur dominus servos noxae dedere, vel damnum sarcire.

4) vel re aliqua interdiciuntur] Veluti advocacione, aut consultatione, aut quo alio. Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 1. them. 4. Quaere et Instit. 4. tit. 4. circa finem, et huius libri tit. 28.

XLIV. Nec servis alienis potest quis facere iniuriam¹⁾. L. 1. C. IX. 35.

1) nec servis alienis potest quis facere iniuriam] Theod. Alienum servum ne quis iniuria afficiat, videlicet atrociter, ut adiicit const. 8. huius tit. dicens, eum, qui atroci iniuria servum afficit, domino teneri iniuriam non tantum pro iniuria, sed et in id, quo deterior servus factus est ob verberationem.

Iniuria servo fit non convicio, sed, ut didicisti in Instit. 4. tit. 4. si quis meum servum verberaverit, mihi competit actio iniuriarum, non si convicium servo meo fecerit, vel pugno eum percusserit.

XLV. Potest quis iniuriarum agere, et quasi ipse iniuriam acceperit, et quasi acceperit uxor vel filius. Nam iniuriarum actio ex duplici causa competit, cum et vir in honore uxoris, et pater in honore et existimatione suorum liberorum, propriam iniuriam pati intelligantur. L. 2. C. eod.

XLVI. Qui quem delatorem dicit, nihil quidem eum laedit, convenitur tamen iniuriarum. L. 3. C. eod.

XLVII. Sacerdos iniuria affectus¹⁾ atrocem iniuriam patitur²⁾. L. 4. C. eod.

1) sacerdos iniuria affectus] Τὸ κατὰ πόδας. Atrocem sine dubio iniuriam esse factam manifestum est, si tibi illata test, cum esses in sacerdotio, et dignitatis habitum et ornamenta praeferes: et ideo vindictam potes eo nomine persequi. Si quis igitur sit non amplius episcopus, et contumelia ei fiat, non creditur atrocem iniuriam pati.

2) atrocem iniuriam patitur] Quamdiu indutus est sacra vestimenta. Et lege Antiquum.

XLVIII. Rixam fecit quis alicui: is vero tanquam L. 5. C. eod.

d) Fabr. μέ'. e) L. 45. D. h. t. legitur in Syn. p. 514. ubi est cap. 60. h. t. et in sch. a. ad Basil. XXI. 2. 6. (Fabr. II. 616. Heimb. II. 439.) in sch. k. Nicaei ad Basil. XXI. 3. 17. (Fabr. II. 651. Heimb. II. 460.). Argumentum similibus verbis tradit Blast. Synt. lit. 2. cap. 1. (apud Bevereg. l. I. p. 250.) f) Syn. καὶ inserit post ἐλεύθεροι. g) Syn. ἄλλοι. h) Sch. k. προσκαίρω. i) Quis sit intelligendus, ex praecedentibus colligi non potest. k) τοὺς, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. l) Fabr. μς'. m) Hoc additur in Cod. 1350. secunda manu. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπό. o) Sic Cod. Fabr. λόγον. p) Sic Cod. 1350. Fabr. μαστιξί. q) Sic Cod. Fabr. πρὶν. r) Fabr. μζ'. et sic semper duobus numeris antecedit verum numerum. s) σκαιὰν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. t) Fabr. ἴαν. u) Legendum ἐνδικησαι. v) L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 515. ubi est cap. 63. h. t. w) Cod. 1350. et Syn. τινι. Fabr. τινα.



ὑβρισμένος καὶ λέγων, ὅτι φρονία με^x) ἐκάλεσεν, ἠπειλεί^y) κινεῖν^z) τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν. προσήλθεν ἐκείνος τῷ βασιλεῖ λέγων, ὅτι οὐδὲ ὑβριστα· ἀλλὰ^a) καὶ παρήλθεν ὁ ἐνιαυτός. ὄρα οὖν τὸ κατὰ πόδας^b)· Ἐάν ὑβριστικὸν συμβουλευσαί μῆδέν^c), μῆδὲ^d) εἰρηκέναι ἀποδείξαι δύνασαι, ἢ πίστις τῆς ἀληθείας πρὸς τὴν συκοφαντίαν σοι^e) βοηθεῖ. εἰ δὲ ἐν τῇ μάχῃ προπετῶς τῇ φερμότητι ὀλισθήσας, φόνου ὑβρίν ἐπήγαγες, καὶ ἐξ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐνιαυτός παρῆδραμεν, ὅποτε ἢ περὶ^f) ὑβρεως ἀγωγὴ ἐνιαυσιαίῳ χρόνῳ περιγέγραπται^g), διὰ τὸ τῆς ὑβρεως ὄνομα ἐνάγεσθαι οὐ δύνασαι.

L. 6. μθ'. Καὶ πάτρων ὑβρίσας τὸν ἀπελεύθερον, καὶ
C. IX. 35. κληρονόμος πάτρωνος ἐνάγεται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ.

καὶ πάτρων ὑβρίσας τὸν ἀπελεύθερον] * Τὸ κατὰ πόδας. Ὅποτε τοὺς πάτρωνας ὑβρίν ποιεῖν τοῖς ἀπελευθέροις ἢ τοῦ νομίμου δικαιοσύνη οὐκ ἐπιτρέπει, καὶ θεματί- ζεις, τοὺς τῆς πατρωνίας συγκαληρονόμους ἐκείνον, ὅστις ἐλευθέρῳ παρὰ τῆς τελευταίας ἐλάβεν, ὑβρεὶ προσπῆξαι φρονιῆι ὁ ἀρχὸν τῆς επαρχίας τὴν ὑβρίν τῶν κληρονόμων ἐπισχῶν.

Θεματίσον, ὅτι σκαιὸν ὑβρίν ἐπήγαγον οἱ πάτρωνες^h) τῷ ἀπελευθέρῳⁱ), καὶ διὰ τοῦτο ἐνάγονται. ὡς γὰρ ἐγγὼς, οἱ τοιοῦτοι ἐκπίπτουσι τῶν πατρωνικῶν^k) δικαίων. [Sch. p. VII. 498.]

Ἡ τραχέα ὑβρις ἐπὶ ἀπελευθέρων ἐστὶ, ὡς ὅταν τραύματα ἀναδέξονται^l), καὶ ῥάβδοις τυπηθῶσι. εἰ γὰρ μὴ τραχέως ὑβρίσουσιν οἱ πάτρωνες τοὺς ἀπελευθέρους, οὐκ ἔχουσι τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν. καὶ ζῆτει κεφ. ζ'. θεμ. γ'. [Sch. q. VII. 498.]

ἐνάγεται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ] Ζῆτει κεφ. ια'. θεμ. ε'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. β'. κεφ. ι'. θεμ. προτελευτ. [Sch. r. VII. 498.]

L. 7. ν'. Ἡ περὶ ὑβρεως ἀγωγὴ οὐκ ἔστι δημοσία,
C. eod. ἀλλὰ ἰδιωτικῆ.

ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγῆ, οὐκ ἔστι δημοσία] Θεοδώρου. Ἴνιουριάουμ πριβάτα ἐστὶ, καὶ οὐ πούβλικα. μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἢ διατάξις ι'. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. ἀλλὰ ἰδικόν^m) δέξαι τὸ εἰρημένον ἐκείσε. [Sch. s. VII. 498.]

L. 8. να'. Τοῦ δούλου σκαιὸν ὑβρίν ὑπομείναντος, καὶ
C. eod. ὁ δεσπότης δύναται κινῆσαι τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν, ἀπαιτῶν τὸ διαφέρον, οὐ μόνον τῆς ὑβρεως τῆς ἰδίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ζημίας, ἧς ὑπέστη ἐν τῷ σώματι τοῦ δούλου.

τοῦ δούλου σκαιὸν ὑβρίν ὑπομείναντος] Τραχέα ὑβρις κυρίως νοεῖται ἢ διὰ πληγῶν γινομένηⁿ). ζῆτει κεφ. ιε'. θεμ. κβ'. κζ'. καὶ ἰνστιτουτ. δ'. τιτ. δ'. [Sch. t. VII. 498.]

L. 9. νβ'. Ὁ τοὺς ἐλευθέρους δούλους καλέσας ἐπὶ
C. eod. ὑβρεὶ, ἐνάγεται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ.

ὁ τοὺς ἐλευθέρους δούλους καλέσας] Θεοδώρου. Ὁ λέγων τὸν ἐλευθέρου δούλου κρινεταί ὑβρεως, ἐάν δηλονότι, ὡς ἐπάγει ἢ διατάξις ι'. τοῦ παρόντος τιτ. δειχθῆ ἐκείνος^o) τῇ ἀληθείᾳ ἐλευθέρου. [Sch. u. VII. 498.]

ἐπὶ ὑβρεὶ] Εἰ γὰρ μὴ ἐπὶ ὑβρεὶ, ἀλλὰ κατὰ πλάνην αὐτοὺς ἐκάλεσε δούλους, οὐκ ἐνάγεται. [Sch. x. VII. 498.]

L. 10. γγ'. Ἐάν τις τὴν ἐλευθέρου καλέσῃ δούλην,
C. eod. κατέχεται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ, ἐάν μὴ ἐπιμείνη τῇ ἐξετάσει. ἐάν δὲ ἐπιμείνη, χρεὶ πρότιρον δεῖχθῆναι, ὅτι οὐκ ἔστι δούλη, ἵνα τότε ἐναχθῆ τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ.

x) με Syn. omisit. y) Syn. ἠπειλε. z) Syn. τιμι pro κινεῖν. a) ἀλλὰ Syn. omisit. b) Syn. πόδα. c) Syn. μηδενί. d) μηδὲ Syn. omisit. e) σοι Syn. omisit. f) Pro περὶ Syn. habet τῆς. g) Syn. γέγραπται. h) Fabr. πατρωνες, uti et postea. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπελευθέρῳ. k) Fabr. πατρωνικῶν. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναδέξονται. m) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰδικόν. n) Sic Cod. 1350. Fabr. γινομένη. o) Fabr. οὐκείνος (sic).

iniuria accepta dicens, homicidam me vocavit, minabatur se acturum iniuriarum. Adit ille Principem dicens, se iniuriam non fecisse, sed et annum praeteriisse. Vide igitur τὸ κατὰ πόδας: Si iniuriosum nihil animo meditatatum nec dixisse probare potes, fides veri a calumnia te defendit. Sed si in rixa temere calore prolapsus homicidii convicium obiecasti, et ex eo die annus excessit, cum iniuriarum actio annuo tempore circumscripta sit, ob iniuriae nomen conveniri non potes.

XLIX. Et patronus iniuriam faciens liberto¹), et heres patroni tenetur iniuriarum²).

1) et patronus iniuriam faciens liberto] Τὸ κατὰ πόδας. Cum patronos iniuriam facere libertis iuris aequitas non permittat, proponasque, patronae heredes eum, qui libertatem a defuncta acceperat, iniuriis afficere: curabit Praeses provinciae contumeliam heredum compescere.

Finge, atrocem iniuriam fecisse patronos liberto, et ideo conveniri. Ut enim nosti, ii amittunt ius patronatus.

Atrox iniuria in libertis est, ut si vulnera acceperint, et virgis verberati sint. Nam si atrociter non sint a patronis iniuria affecti liberti, non habent actionem iniuriarum. Et quaere cap. 7. them. 3.

2) tenetur iniuriarum] Quaere cap. II. them. 5. et lib. 7. tit. 2. cap. 10. them. penult.

L. Actio iniuriarum non est publica¹), sed privata.

1) actio iniuriarum non est publica] Theodori. Actio iniuriarum privata est, non publica. Non obstat const. 10. tit. 3. lib. 1. sed speciale accipit quod ibi dicitur.

LI. Servo atrocem iniuriam passo¹), etiam dominus potest agere iniuriarum, petens id quod interest, non solum suae iniuriae nomine, sed etiam damni, quod passus est in corpore servi.

1) servo atrocem iniuriam passo] Atrax iniuria proprie intelligitur, quae fit verberibus. Quaere cap. 15. them. 25. 27. et Inst. 4. tit. 4.

LII. Qui liberos servos vocat¹) iniuriae faciendae causa²), tenetur iniuriarum.

1) qui liberos servos vocat] Theodori. Qui liberum servum dicit, iniuriae damnatur, videlicet si, ut subicit const. 10. huius tit. ille probetur vera liber.

2) iniuriae faciendae causa] Nam si non iniuriae faciendae causa, sed errore eos vocaverit servos, non convenitur.

LIII. Si quis liberam vocaverit ancillam, tenetur actione iniuriarum, si non permaneat in quaestione. Sed si permaneat¹), prius oportet probari non esse ancillam²), ut deinde conveniatur iniuriarum.



ἐὰν δὲ ἐπιμείνη] Ἦγουν ἐὰν ἐπιμείνη, λέγων δούλην αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐν δικαστηρίῳ δύνασθαι τοῦτο δεῖξαι. [Sch. γ. VII. 498.]

χρηὴ πρότερον δευθῆναι, ὅτι οὐκ ἔστι δούλη] Τούτῳ, οὐχ ἅμα τῷ ὑβρίσῃ ὑπόκειται, ἀλλ' ἐπεὶ ἐπέβαλεν τῇ ἀποδείξει, τότε ὑποκείται, ὅτι μὴ δυναθῆναι αὐτοῦ ἀποδείξαι ταύτην δούλην, γνωσθήσεται, ὅτι ἐλευθέρῳ οὖσαν ὑβρίξει. [Sch. ζ. VII. 498.]

νδ'. Ἐὰν ὑβρισθῶσιν ἰλλούστριοι, ἢ ἔμπρακτοι, ἢ μόνον τῇ ἀξίᾳ τιμημένοι, ἢ γυναῖκες αὐτῶν, ἢ παῖδες, ἢ θυγατέρες, ἢ ἴαν κατὰ τινος τούτων τῶν προσώπων κινήται) ἢ περὶ ὑβρίως ἀγωγή, δύνανται καὶ διὰ ἐντολῆς ἀγωνίσασθαι, τῆς ἀποφάσεως ἐκφερομένης οὐ κατὰ τοῦ ἐντολῆς), ἀλλὰ κατὰ τοῦ δεδοκῶτος αὐτόν.

ἐὰν ὑβρισθῶσιν ἰλλούστριοι] Θεοδώρου. Οὐ μόνον οἱ ἰλλούστριοι καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ πάντες, ἀλλὰ καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν διὰ προκουράτωρος δικάζονται ἐπὶ τῆς ἰνιουριάρουμ' πλὴν κατ' αὐτῶν, καὶ οὐ κατὰ τῶν προκουράτωρων ἢ ὑψῶς ἐκφέρεται. μέμνητο τῆς κέ. διατάξεως τοῦ β. τι. του β. βιβ. σημειῶσαι οὖν, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἢ ἐπὶ τῶν δελτίων τὸν πρωτότυπον χρηὴ καταδικάσαι. τὸ γὰρ εἰρημένον ἐν τῷ ζ. βιβ. τι. με. διατάξει α'. ἐπὶ χρηματικῶν δεῖται αἰτιῶν καὶ μόνον, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὰ νόμιμα. [Sch. α. VII. 498. sq.]

ἢ ἔμπρακτοι] Ἐμπρακτοὶ εἰσιν οἱ στρατευόμενοι καὶ ὑπηρετούντες, ἦτοι οἱ ἐμβαθμοὶ ὡς καὶ περισσοὶ οἱ μόνον κωδικίλλους ἔχοντες, οὐ μὴν ἐνεργούντες. [Sch. β. VII. 499.]

ἢ μόνον τῇ ἀξίᾳ τιμημένοι] Τῶν γὰρ ἀξιωματικῶν οἱ μὲν εἰσι διχα ἀρχῆς, οἱ μόνον κωδικίλλους) ἔχοντες' οἱ δὲ ἔχουσι καὶ ἀρχήν. [Sch. γ. VII. 499.]

ἢ θυγατέρες] Σημειῶσαι, ὅτι κἂν ἡ θυγάτηρ ἰλλουστρίου ἐστίν, οὐ διαστίζει), εἴτε ἐτέρῳ ἰλλουστρίῳ γεγάμηται, εἴτε) μὴ' ἀλλὰ κἂν ἐστὶν ἰλλουστρία), κἂν μὴ ἐστίν, ὡς θυγάτηρ ἰλλουστρίου διὰ προκουράτωρος δύναται ἐναχθῆναι καὶ ἐνάγειν. [Sch. δ. VII. 499.]

ἢ ἐὰν κατὰ τινος τούτων τῶν προσώπων κινήται] Ζῆτει βιβ. η'. τι. β. κεφ. λθ'. θεμ. η'. καὶ τὴν τοῦ Στεφάνου παραγραφήν ὅλην, καὶ κεφ. θ'. αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐκεῖ ἐναντιοφάνη. [Sch. ε. VII. 499.]

ἢ περὶ ὑβρίως ἀγωγή] Ζῆτει τι. λγ'. κεφ. κη'. καὶ βιβ. ζ. τι. β. κεφ. ηη. καὶ τι. η'. περὶ τὸ τέλος, καὶ βιβ. η'. τι. β. κεφ. ργ'. καὶ βιβ. θ'. τι. α'. κεφ. νθ'. σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ τῆς περὶ ὑβρίως μόνως ἐγκληματικῶς κινουμένης δύνανται οἱ κατηγοροῦντες ἢ οἱ κατηγορούμενοι ἀξιωματικοὶ ὄντες δι' ἐντολῆς δικάζεσθαι, ὅπερ ἐπ' οὐδεμίας ἄλλης ἀγωγῆς ἐγκληματικῆς) συγκεκρωται, ὡς βιβ. θ'. τι. α'. κεφ. νθ'. καὶ ὁ ἐκεῖ κωδικευτής. [Sch. ς. VII. 499.]

δύνανται καὶ διὰ ἐντολῆς ἀγωνίσασθαι] Πρόσεχε, ὅτι οὐδεὶς ἕτερος παρὰ τοὺς ἰλλουστρίους δύναται κινήσαι διὰ προκουράτωρος τὴν ἰνιουριάρουμ. σημειῶσαι, ὅτι πάσης ἄλλης ἀποφάσεως κατὰ τοῦ ἐντολῆς ἐκφερομένης, ὡς βιβ. θ'. τι. α'. κεφ. μ'. καὶ ὁ ἐν αὐτῷ παλαιός, κινουμένης δὲ) τῆς ἰουδικαίᾳ κατὰ τοῦ πρωτοτύπου, ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀπόφασις κατὰ τοῦ πρωτοτύπου ἐκφέρεται. οὐ θελεῖ γὰρ ὁ νόμος λεχθῆναι ὑβριστὴν τὸν μηδέποτε ὑβρίσαντα. [Sch. γ. VII. 499.]

τῆς ἀποφάσεως ἐκφερομένης] Καὶ μὴν) ἐπ' ἐτέρων ἀτιμοποιῶν ἀγωγῶν, ὡς ἐπὶ τῆς μανδάτι, ἐπὶ τῆς περὶ ἐγγύης, καὶ ἐπὶ ἐτέρων, οὐ κατὰ τῶν δεδοκῶτων) ἐπ' αὐταῖς ἐντολῆς γίνεται ἡ καταδική, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐντολῶν αὐτῶν, ὡς βιβ. η'. τι. β. κεφ. λθ'. θεμ. τελευτ. καὶ ἡ ἐκεῖ παραγραφή, καὶ βιβ. α'. τι. β. κεφ. ς'. ἵνα μήτε οἱ ἐντολῆς ἀτιμῶνται, ὡς μὴ πταίσαντες, μήτε οἱ πρωτότυποι, ὡς μὴ κατ' αὐτῶν γενομένης) τῆς ἀποφάσεως. ἔοικεν οὖν ἐνταῦθα, ὅτι) ἐπὶ τῆς ὑβρίως κατὰ τῶν δεδοκῶτων ἐντολῆς γίνεται ἡ

1) sed si permaneat] Id est, si perseveret, dicens eam esse ancillam, et in iudicio hoc possit probare.

2) prius oportet probari non esse ancillam] Hoc est, non statim atque iniuriam fecit, teneatur, sed cum ventum est ad probationes, tunc tenebitur, cum non potuerit probare, ancillam eam esse, et appareat, eum illi liberae iniuriam fecisse.

LIV. Si iniuria facta sit illustribus¹⁾, vel in actu constitutis²⁾, vel dignitate tantum honoratis³⁾, vel uxoribus eorum, vel filiis, vel filiabus⁴⁾, vel si adversus aliquam huiusmodi personam agatur⁵⁾ iniuriarum⁶⁾, possunt et per procuratorem litigare⁷⁾, sententia ferenda⁸⁾ non in procuratorem, sed in eum, qui eum dedit⁹⁾.

L. II. C. IX. 35.

1) si iniuria facta sit illustribus] Theodori. Non tantum illustres et qui in dignitate positi sunt omnes, sed et liberi et uxores eorum, per procuratorem litigant de iniuriarum actione: sed in eos, non in procuratores sententia fertur. Memineris const. 25. tit. 12. lib. 2. Nota igitur, in delictis principalem debere condemnari. Quod enim dicitur in lib. 7. tit. 45. const. 1. in civilibus tantum causis accipe, ne iura pugnare tibi videantur.

2) vel in actu constitutis] In actu constituti sunt militantes et ministrantes sive ordinarii: ut vacantes, qui tantum codicillos habent, nec sunt in actu.

3) vel dignitate tantum honoratis] Eorum enim, qui sunt in dignitate, alii sunt sine magistratu, qui codicillos tantum habent: alii vero et magistratum habent.

4) vel filiabus] Nota, non distingui in filia illustris, alii illustri nupta sit, necne: sed sive ipsa illustris sit, sive non, ut filia viri illustris per procuratorem convenire et conveniri potest.

5) vel si adversus aliquam huiusmodi personam agatur] Quaere lib. 8. tit. 2. cap. 39. them. 8. et Stephani adnotationem totam, et eiusdem cap. 9. et ibi Enantiophanem.

6) iniuriarum] Quaere tit. 33. cap. 28. et lib. 7. tit. 5. cap. 98. et tit. 8. circa finem, et lib. 8. tit. 2. cap. 103. et lib. 9. tit. 1. cap. 59. Nota, in actione tantum iniuriarum criminaliter instituta reos vel accusatores dignitate praeditos posse per procuratorem litigare, quod in nulla alia actione criminali permissum est, ut lib. 9. tit. 1. cap. 59. et ibi Codicis confector.

7) possunt et per procuratorem litigare] Animadvertite, nullum alium praeter illustres per procuratorem iniuriarum agere posse. Nota, cum omnis alia sententia in procuratorem feratur, ut lib. 9. tit. 1. cap. 40. et ibi Antiquus, et agatur iudicati in principalem, hic etiam sententiam in principalem ferri. Non vult enim lex iniuriosum dici eum, qui iniuriam non fecit.

8) sententia ferenda] Atqui in aliis actionibus famosis, veluti mandati de fideiussione, et aliis, non contra eos, qui dederunt ob eas procuratores, fit condemnatio, sed contra procuratores ipsos, ut lib. 8. tit. 2. cap. 39. them. ult. et ibi adnotatio, et lib. 21. tit. 2. cap. 6. adeo, ut nec procuratores infamantur, qui nihil admisissent, nec principales, cum in eos non sit lata sententia. Cum igitur hic in actione iniuriarum in eos, qui dederunt procuratores, fiat condemnatio et sententia, videtur in-

p) L. II. C. h. t. legitur in Syn. p. 515. ubi est cap. 68. h. t. q) Syn. ἔμπρακτοι. Leuncl. in marg. ἔμπρακτοι. r) Syn. κινήται. s) Verba ἀγωνίσασθαι — ἐντολῆς in Syn. edita desiderantur. Loco eorum lacuna est. t) Sic Cod. 1350. Fabr. κωδικίλλου. u) Fabr. διαστίζει. v) Pro εἴτε, quod est in Cod. 1350. Fabr. habet ἢ. w) Verba κἂν ἐστὶν ἰλλουστρία, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. x) Haec vox deest apud Fabr. Inserta est e Cod. 1350. Fabr. καὶ κινουμένης, omissio δὲ. y) Fabr. habet ἀλλ' οὖν. Sed in Cod. 1350. secunda manu scriptum est καὶ μὴν. a) Fabr. δεδοκῶτων, uti est postea. b) Sic Cod. 1350. Fabr. γινωμένης. c) Post ὅτι addendum ὅτι.



καταδίκη καὶ ἡ ἀπόφασις, ἢ ἀτιμία ἐπὶ τοὺς ὑβρισάντας συγ- κλητικῶς ἀναδραμεῖται. ἔστι δὲ εἰπεῖν, ὡς οὐχί. ἀλλ' ἐπὶ τοῦτου^{α)} ὤριται τῆς διατάξεως, κατὰ τῶν ὑβρισάντων συγκλη- τικῶν γίνεσθαι τὰς ἀποφάσεις, διὰ τὸ μεγάλην ἀτιμίαν^{β)} προστριβέσθαι καὶ ἐκ μόνου ψιλοῦ ὀνόματος τινα διὰ τῆς ἐπὶ τῇ ὑβρεὶ καταδίκης. ἵνα οὖν μὴ ὑβρίζωνται διὰ τῆς ἐπὶ τῇ ὑβρεὶ καταδίκης οἱ μὴ ὑβρισάντες ἐντολεῖς ὡς ὑβρισταί, κατὰ τῶν ὑβρισάντων ἐκφέρεται ἡ ἀπόφασις· ἢ δὲ ἀπόφασις ἢ κατ' ἐκείνων οὐκ ἀτιμοὶ αὐτοὺς, οἷα μὴ παρόντων αὐτῶν ἐν τῇ ἀποφάσει, μηδὲ κατὰ ἐνώπιον^{γ)} αὐτῶν τῆς ψήφου ἐνεχθείσης. καὶ τοῦτο δὲ τῆς διατάξεως μεγίστην ἐπὶ τοῖς ἀξιοματικῶς εὐνοίαν ὑπεμφαίνει. οὐ μικρὰ γὰρ ἔωρα τὴν πολιτείαν ζημιουμένην ἐνόησε ἀνδρῶς ἀποβαλλομένην τὰ μέ- γιστα συντελοῦντας αὐτῇ διὰ φερμότητα ὑβρεως ἀτιμουμένου καὶ ἐξοριζομένου. τινὲς δὲ φασιν, ὅτι ἀτιμοῦνται. οὗτοι δὲ οὐκ ἀληθῆς λέγουσι εἰκόασιν ἐξ ὧν μανθάνομεν ἐκ βιβ. ζ'. τίτ. η'. κεφ. τελευτ. ζῆτει καὶ βιβ. λ'. τίτ. β'. κεφ. β'. καὶ τὴν ἐκεῖ τελευταίαν ἀνωλύμου παραγραφῆν. ἔχει γὰρ τὸ κεφ. οὕτως· Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πατέρες, εἰ καὶ δι' ἐντολῆς ἀγωνίζονται, ὅμως οὐκ ἐναγονται τῇ περὶ δόλου ἢ τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ ἀτιμοῦνται δι' ἐντολῆς ἀγωνιζόμενοι. [Sch. h. VII. 499. sq.]

ἀλλὰ κατὰ τοῦ δεδωκότος αὐτόν] Ἀνάγνωθι βιβ. κ'. τίτ. β'. κεφ. α'. θεμ. δ'. καὶ κεφ. ζ'. αὐτοῦ θεμ. γ'. οὐ ἢ ἀρχῇ· (Οε) ἄλλοτριῶ ὀνόματι καταδικαζόμενος· ἔχον περὶ τὰ τέλη^{δ)}. Ἐἰ δὲ δι' ἐντολῆς ἐξ ἀρχῆς ἢ δικῆ ἐκινήθη, οὔτε ὁ πλημμελής ἀτιμοῦται. ἀνάγνωθι καὶ τὸ τέλος τῆς πρώτης παραγραφῆς τοῦ ἐκεῖ παλαιοῦ ἔχον οὕτως· Σημειώσαι καὶ τὴν μέθοδον, δι' ἧς ὁ ἀρπαξ καὶ ὁ κλέπτης, καὶ ὁ ὑβριστῆς, καὶ φαρσοῦντος ἀπ' ἰ) ἐκείνων λέγει, μήτε τὸν ὑβρισάντα δι' ἐντο- λέως δικασάμενον ἐξ ἀρχῆς καὶ καταδικασθέντα ἀτιμοῦσθαι. [Sch. i. VII. 500.]

ΤΙΤΛΟΣ ΚΒ'.

Περὶ ἀτάκτων ἐγκλήσεων, ἧτοι περὶ ἐξτρα- ορδιναρίων ἐγκλημάτων.

L. 1. pr. α'. Παυλ. Οἱ ὑπονοθεύοντες ἀλλοτρίους γάμους, D. XLVII. εἰ καὶ τοῦ σκοποῦ μὴ τύχῃσι, βαρύτερος κολά- 11. ζονται.

§. 1. Βαρῆως τιμωροῦνται οἱ κόπρον ἢ τι τοιοῦτον κατὰ τινος ῥίπτοντες, καὶ οἱ τοὺς σωλήνας ἢ τὰς δεξαμενάς, ἢ τι τοιοῦτον εἰς δημοσίαν ὕβριν μαι- νοντες.

περὶ ἀτάκτων ἐγκλήσεων] Περὶ ἐγκληματικῶν^{κ)} μὴ ἐν τῷ ὁρδίνῳ ἧτοι τῇ τάξει τῶν ἐκ τοῦ νόμου ὠρισμένων τῶν τιμωρίων ἔχουσῶν ἐγκληματικὴν ἀγωγὴν κειμένων. [Sch. a. VII. 503.]

βαρύτερος κολάζεται] Ἐξτραορδίνως, ὡς ἂν συνίδοι ὁ δικαστής. ζῆτει τίτ. κδ'. κεφ. α'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφῆν, καὶ τίτ. κ'. κεφ. με'. ἐξ ὧν μάθης, τίς ἐστὶν ἡ ἔξτρα ὁρδίνῳ τιμωρία. ζῆτει καὶ ἰνστιτ. δ'. τίτ. δ'. περὶ τὰ τέλη, καὶ τίτ. λ'. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ τοῦ παρόντος τίτ. κεφ. ζ'. ζ'. [Sch. b. VII. 503.]

§. 2. Οἱ συμβουλευῶν παιδὶ ἢ γυναικὶ^{μ)} αἰσχρόν τι, ἢ ὑπονοθεύων, ἢ ἀφέλκων τὸν ἀκόλουθον, ἢ διδοῖς ἐπὶ αἰσχρότητι^{ν)} δῶρα, πραχθέντος μὲν τοῦ ἡμαρτήματος, κεφαλικῶς κολάζεται· μὴ πραχθέντος δὲ, διηρηκῶς ἐξορίζεται. καὶ ὁ ὑποφθαρεὶς ἀκόλου- θος ἄκρως τιμωρεῖται.

ὁ συμβουλευῶν παιδὶ ἢ γυναικὶ αἰσχρόν τι] * Ὁ συμβουλευσας ἄρρενι περὶ αἰσχρότητος ἧτοι διαφθείρας τὸν συνοδεύοντα αὐτῷ, ἢ γυναικὶ ἢ κορῆ προσκαλῶν, ἢ ἐνεκεν αἰσχρότητος τιποτε ποιῶν, ἢ δῶρα παρῶν αὐτοῖς, ἢ τιμῆν, ὥστε διὰ τοῦτο αὐτοὺς ἀτοπὸν τι ὑπομεῖναι, γνωμένου μὲν τοῦ ἀτόπου, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· μὴ γνωμένου δὲ, εἰς

α) Malim τούτω. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. μέγα ἄτιμον. Fabr. h) Sic Cod. 1350. Fabr. τέλει. ι) Malim ἐπὶ pro ἀπό. legitur in Syn. p. 507. μ) Syn. παῖδα ἢ γυναῖκα. ν) Syn. αἰσχρότητα.

famia ad Senatores, qui iniuriam fecerunt, recurrere. Hoc vero dici non potest. Sed ideo definitum est constitutione, in Senatores, qui iniuriam fecerunt, sententias ferri, quod magna infamia irrogetur vel ex nomine nudo condemnatione iniuriarum. Ut igitur non infametur condemnatione ob iniuriam facta procuratores, qui iniuriam non fecerunt, quasi iniuriae auctores, in eos, qui fecerunt, fertur sententia, quae eos non infamat, cum nec coram eis feratur. Et hoc vero constitutionis erga eos, qui in dignitate sunt, summam benevolentiam declarat. Vidit enim rem publicam non parum laedi interdum viros amittentem, qui magna in ea praestabant, ob iniuriam calore quodam illatam infamia affectos et relegatos. Quidam vero dicunt eos infamari. Hi verum dicere non videntur secundum quae didicimus ex lib. 7. tit. 8. cap. ult. Quare et lib. 31. tit. 2. cap. 2. et ibi ultimam Innominati adnotationem. Sic enim est in eo capite: Parentes et patroni etiamsi per procuratorem litigent, tamen non conveniuntur de dolo vel iniuriarum, quamquam non infamantur per procuratorem litigantes.

9) sed in eum, qui eum dedit] Lege lib. 21. tit. 2. cap. 1. them. 4. et cap. 6. eiusdem them. 3. cuius initium: Alieno nomine condemnatus: et habet circa finem: Sed si per procuratorem ab initio lis moveatur, neque is, qui deliquit, infamis fit. Lege et ibi finem adnotationis primae Antiqui, ubi haec ait: Nota viam, per quam raptor et fur, et qui iniuriam fecit. Et deinde audacter dicit, neque eum, qui iniuriam fecit, per procuratorem ab initio litigantem et condemnatum infamia notari.

TITULUS XXII.

De extraordinariis criminibus 1).

I. Paul. Sollicitatores alienarum nuptiarum, etiamsi effectu sceleris non sint potiti, graviter coercentur 2).

Graviter puniuntur qui fimum vel quid aliud iecerint in aliquem, et qui fistulas vel lacus vel eiusmodi quid ad iniuriam publicam contaminaverint.

1) de extraordinariis criminibus] De criminalibus persecutionibus, quae non sunt in ordine earum actionum, quae lege definitae sunt et habent poenam criminalem.

2) graviter coercentur] Extra ordinem, uti iudici videbitur. Quare tit. 29. cap. 1. et ibi adnotationem, et tit. 21. cap. 45. ex quibus discas, quae sit extraordinaria poena. Quare et Instit. 4. tit. 4. circa finem, et tit. 30. huius libri, et huius tit. cap. 6. 7.

Qui puero vel mulieri turpe aliquid persuadet 3), vel sollicitat, vel abducit comitem 4), vel dona praebet turpitudinis causa, perfecto delicto capitaliter puniuntur, imperfecto in perpetuum relegatur 5). Comes corruptus summo supplicio afficitur.

3) qui puero vel mulieri turpe aliquid persuadet] Qui puero stuprum persuasit, vel comitem eius corrumpit, aut mulierem puellamve interpellavit, quidve impudicitiae gratia facit, donumve iis praebet pretiumve, ut ideo turpe quid patiantur, perfecto flagitio, capite puniuntur: imperfecto, in insulam

f) Fabr. ἐνωπίων. g) ὁ, quod habet Cod. 1350. deest apud k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐγκλημάτων. l) L. 1. §. 2. D. h. t. αἰσχρότητα.



νήσον δεπορτατεύονται. καὶ οἱ διαφθαρέντες ἀκόλουθοι τῶν γυναικῶν ἢ τῶν νιωτῶν τῆ ἀκρά τιμωρία υποβάλλονται.

ἢ ἀφείλων τὸν ἀκόλουθον] Ἐπὶ τῷ μοιχεύσει, οὐ μὴν ἐπὶ ὕβρει τῆς δεσποίνης. ζῆτει tit. κα'. κεφ. ιε'. θεμ. η'. ι'. καὶ ια'. [Sch. c. VII. 503.]

διηγεκῶς ἐξορίζεται] Εἰς νῆσον δεπορτατεύεται. [Sch. d. VII. 503.]

β'. Οὐλίαν. Οὔτε οἱ διὰ γῆρας ἀποστρατευθέντες εὐχῆς προσήματι συνόδους ἀθεμίτους ὀφείλουσι ποιεῖν.

οὔτε οἱ διὰ γῆρας ἀποστρατευθέντες] Οἱ βετεράνοι οἱ πληρώσαντες εἴκοσιν^{ο)} ἔτη ἐν τῇ στρατείᾳ^{π)}. οἱ τοιοῦτοι δὲ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὰ τῶν στρατιωτῶν προνόμια ἔχουσι. [Sch. e. VII. 503.]

* Προσάσει τοίνυν θρησκείας ἢ ἔνεκεν τοῦ ἀποπληρωῶσαι εὐχὴν ἢτοι προσφορὰν, οὐκ ἔξεστι συνόδους ποιεῖν οὐδὲ τοῖς βετεράνοις.

γ'. Ἰδεμ. ^{q)} Ἡ κατὰ τοῦ ἐκπονησαμένου ἀλλότριον πρᾶγμα παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου, καὶ ἢ περὶ συληθέντων κληρονομιῶν πραγμάτων ἀγωγή ἔχουσι μὲν κατηγορίαν, οὐκ εἰσὶ δὲ δημόσιοι.

ἢ κατὰ τοῦ ἐκπονησαμένου — παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου] Τὸ στελλιονάτους, ζῆτει tit. λ'. κεφ. α'. β'. καὶ γ'. σημειῶσαι, ὅτι καὶ τὸ ἐπιλάττει νερεδιτάτι, καὶ τὸ στελλιονάτους ἐγκλήματα λέγονται. [Sch. f. VII. 503.]

οὐκ εἰσὶ δὲ δημόσιοι] Οὐκ εἰσὶ ποινάλια ἢτοι ἐγκληματικά. ζῆτει τοῦ νομοκανόνος tit. ιγ'. κεφ. ι'. [Sch. g. VII. 503.]

δ'. Μαρκ. ^{r)} Ἡ^{s)} ἐπίτηδες ἐκτρώσασα, τυπτομένη^{η)} ἐξορίζεται.

ἢ ἐπίτηδες ἐκτρώσασα] * Ἡ ἀπὸ σπουδῆς οἰκείας ἀμβλώσασα προσκαίρως ἐξορίζεται, ὡς Σεβήρος καὶ Ἀντωνίνος ἀντέγραψαν^{α)} ἀποπον γὰρ ἦν, ἀτιμωρητὶ ἀποστρεφῆν τέκνων τὸν ἀνδρα αὐτῆς.

Ζῆτει tit. κα'. κεφ. με'. ^{υ)} καὶ tit. κθ'. ^{ν)} κεφ. α'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφῆν. [Sch. h. VII. 503.]

ἐκτρώσασα] Ἀμβλώσασα^{ω)}. ζῆτει tit. να'. κεφ. λθ'. [Sch. i. VII. 503.]

ε'. Οὐλπ. Ὁ εἰς ἀτιμίαν μου ὑποβαλὼν τῷ δούλῳ μου ἐν στήλῃ βασιλικῇ προσφυγεῖν, καὶ τῇ κατὰ τῶν ὑποφθειρόντων ἀλλοτρίους δούλους ἀγωγή ὑπόκειται, καὶ πικρῶς τιμωρεῖται.

ὁ εἰς ἀτιμίαν μου ὑποβαλὼν τῷ δούλῳ μου] Ζῆτει βιβ. λα'. tit. α'. κεφ. α'. καὶ β'. [Sch. k. VII. 503.]

ς'. Ἰδεμ. ^{κ)} Οἱ τῇ εὐθηνίᾳ ἐπιβουλεύοντες διὰ τοῦ^{ν)} προαγοράζειν²⁾ τὰ φορτία ἢ ἀποτίθεισθαι^{α)}, καὶ καιρὸν ἀφορίας ἐκδέχεσθαι, πραγματευταὶ μὲν ὄντες, εἰργονται τῆς πραγματείας ἢ ἐξορίζονται^{β)} οἱ δὲ εὐτελεῖς εἰς δημόσιον ἔργον καταδικάζονται.

οἱ τῇ εὐθηνίᾳ ἐπιβουλεύοντες] * Τῆς εὐθηνίας πειρᾶσθαι καὶ διαθροβεῖν^{ββ)} αὐτὴν οἱ παλιγκάπηλοι εἰώθασιν, καὶ γρῆ ἀντιπίπτειν τῇ ἀπληστία αὐτῶν. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς βασιλικαῖς ἐντολαῖς οὕτω διηγόρευται. Πρὸς τούτοις ὀφείλεις παραφυλάττειν, ἵνα μὴ εἴησαν παλιγκαπηλοὶ τῶν οἰωνοῦσιν ἀποφθειρόμενοι, ἵνα μὴτε ἢ παρ' ἐκείνων, οἵτινες ἀπο-

ο) Fabr. εἴκοσι. π) Sic lego. Fabr. στρατία (sic). q) Fabr. ὁ αὐτός, ut semper pro ἰδεμ, quod habet Cod. 1350. r) Fabr. Μαρκον. Intelligitur Marciannus. s) L. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 515. apud Phot. tit. XIII. cap. 10. (apud Voellum T. II. p. 1113.) et in Blast. Synt. lit. Γ. cap. 28. (apud Bevereg. T. II. p. 87.). t) Phot. Blast. προσκαίρως pro τυπτομένη. u) Sic Cod. Fabr. μθ'. v) Sic Cod. Fabr. κη'. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀμβλώσασα. x) Totā L. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 216. apud Attal. tit. LIX. §. 5. 6. et in Blast. Synt. lit. Α. cap. 4. (apud Bevereg. I. l. p. 19.). Apud Harm. VI. 15. §. 7. legitur nil nisi pr. l. 6. y) Attal. τὸ pro τοῦ. z) Syn. ἀγοράζειν. Sic Attal. Harm. a) Syn. προαποτίθεισθαι. b) Attal. εἰ pro οἱ. Sic et Harm. bb) Lege διατρίβειν vel διαθροβεῖν.

deportantur. Corrupti comites mulierum vel puerorum summo supplicio afficiuntur.

4) vel abducit comitem] Stuprandi causa, non ut iniuriam dominae faciat. Quaere tit. 21. cap. 15. them. 8. 10. et 11.

5) in perpetuum relegatur] In insulam deportatur.

II. Ulpian. Nec senectutis causa militia dimissi¹⁾ voti praetextu coetus illicitos facere debent. L. 2. D. XI. VII. 11.

1) nec senectutis causa militia dimissi] Veterani, qui viginti annos in militia impleverunt. Hi intra annum militum privilegia habent.

Praetextu igitur religionis, vel voti sive oblationis solvendae causa, coetus nec veteranis facere licet.

III. Idem. Iudicium contra eum, qui alienavit rem alienam praeter voluntatem domini¹⁾, et iudicium expilatae hereditatis accusationem quidem habent, non tamen sunt publica²⁾. L. 3. D. eod.

1) iudicium contra eum, qui alienavit — praeter voluntatem domini] Stellionatus. Quaere tit. 30. cap. 1. 2. 3. Nota, expilatae hereditatis et stellionatus crimina dici.

2) non tamen sunt publica] Non sunt poenalia sive criminalia. Quaere Nomocanonis tit. 13. cap. 10.

IV. Marc. Quae data opera abegit partum¹⁾, verberata relegatur. L. 4. D. eod.

1) quae data opera abegit partum] Quae data opera abegit partum, ad tempus relegatur, ut Severus et Antoninus rescripserunt: indignum enim est, eam impune maritum liberis fraudare.

Quaere tit. 21. cap. 45. et tit. 29. cap. 1. et ibi adnotationem.

abegit partum] Abortum fecit. Quaere tit. 51. cap. 39.

V. Ulp. Qui ad infamiam meam suggestit servo meo¹⁾, ut ad statuum Principis confugeret, et servi corrupti actione tenetur, et severe coercetur. L. 5. D. eod.

1) qui ad infamiam meam suggestit servo meo] Quaere lib. 31. tit. 1. cap. 1. et 2.

VI. Idem. Qui annonae insidiantur¹⁾ merces praementantes vel suppressantes, et tempus sterilitatis expectantes, negotiatores quidem arcentur negotiatione, vel relegantur: humiliores vero ad opus publicum damnantur. L. 6. pr. D. eod.

1) qui annonae insidiantur] Annonam attentare et vexare dardanarii solent, quorum avaritiae obviam eundem est: Hoc et mandatis Principum, et constitutionibus dicitur. Ac mandatis quidem Principum ita cavetur: Praeterea debes custodire, ne dardanarii ullius mercis sint: ne aut ab his, qui coemtas merces supprimunt, aut a locupletibus, qui fructus suos aequis



κρύπτουσαν ἀγοραζόμενα τὰ φορτία, ἢ παρὰ τῶν ἐμπόρων, οἵτινες τοὺς ἰδίους καρποὺς δικαίως τιμῆμασιν οὐ βούλονται πωλεῖν, περιμένοντες, μὴ εὐφορον γενέσθαι τὸν ἐνιαυτὸν, ἢ εὐθηνία βαρύνηται.

L. 6. §. 1. 2. Καὶ οἱ σταθμοῖς νόθοις χρώμενοι τῇ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία ὑπόκεινται· καὶ ὁ πλαστὰ μέτρα ἔχων ἔξορίζεται.

καὶ οἱ σταθμοῖς νόθοις χρώμενοι] Περὶ νεο-θευμένων στατήρων ἦτοι ζυγίων ἀδίκων ἔδικτον προτέθεικε Τραϊανός, ἐν ᾧ τὴν τοῦ Κορνελλίου νόμου δὲ φάσις κατ' αὐτῶν ὥρισε τιμωρίαν, ὡσανεὶ πλαστὸν ἔγραψαν, ἢ ἐσφράγισαν, ἢ ἀνέγνωσαν. Ἀδριανὸς δὲ τὸν ψευδῆ μέτρα ἔχοντα εἰς νῆσον ἐξώρισε. ζῆτει tit. μα'. κεφ. λγ'. καὶ tit. μδ'. κεφ. β'. καὶ tit. να'. κεφ. λζ'. [Sch. l. VII. 503. sq.]

Περὶ γὰρ ὁ ἀξιωματικῶν καὶ συγκαλητικῶν τὰ αὐτὰ ποιούντων οὐδὲ ἐπὶ νοῦν ἐβάλετο^{d)} ὁ νομοθέτης, ὥστε καὶ ἐπ' ἐκείνων ὁ ἴσα τομῶντων ὀρίσασθαι τιμωρίαν. ζῆτει tit. μα'. κεφ. λβ'. θεμ. β'. καὶ tit. νβ'. κεφ. λε'. [Sch. m. VII. 504.]

τῇ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία ὑπόκεινται] Ζῆτει tit. μα'. κεφ. λβ'. θεμ. β'. καὶ tit. να'. κεφ. λζ'. [Sch. n. VII. 504.]

L. 7. ζ. Ἴδεμ. Οἱ^{e)} ἀπὸ σάκκων κλέπτοντες, ἢ διαί-
D. eod. ταις ἀλλοτρίαις διὰ τὸ κλέψαι ὑπεριστόντες, ὑπὲρ τοὺς κλέπτας τιμωροῦνται, καὶ ἢ πρὸς καιρὸν δίδονται εἰς δημόσιον ἔργον, ἢ^{g)} ῥοπαλιζόμενοι ἀπολύονται^{h)}, ἢ προσκαιρῶς ἔξορίζονται.

ὑπὲρ τοὺς κλέπτας τιμωροῦνται] Τουτέστι, σὺν τῇ τοῦ τετραπλοῦ καταβολῇ καὶ τὰ νῦν προστιθέμενα ὑπομένουσαν, ὡς tit. να'. κεφ. ι'. θεμ. τελευτ. [Sch. o. VII. 504.]

L. 8. η'. Καὶⁱ⁾ ὁ προδεδωκὸς ἀλλότρια δικαιώματα
D. eod. σωφρονίζεται διὰ τοῦ ἀρχοντος.

L. 9. θ'. Ἐσοθ'^{k)} ὅτε καὶ πρὸς τὴν συνήθειαν τῆς
D. eod. ἐπαρχίας ἢ ἐπεξέλευσις γίνεται. καὶ ἐν Ἀρραβίᾳ γὰρ οἱ λεγόμενοι σκοπελισταὶ κεφαλικῶς τιμωροῦνται.

καὶ ἐν Ἀρραβίᾳ γὰρ] Καὶ ἐν Ἀφρικῇ ὁ ἐμπρησμός τῶν λήνων, καὶ ἐν Μυσίᾳ δ'^{l)} τῶν ἀμπέλων, πλείονως τιμωροῦνται, ὡς tit. να'. κεφ. ιε'. θεμ. α'. καὶ τελευτ. [Sch. p. VII. 504.]

οἱ λεγόμενοι σκοπελισταὶ] Τὸ τοῦ σκοπελισμοῦ ἀμαρτήματα τοιοῦτάν ἐστι. πολλοὶ ἐχθροὶ ὄντες τινὸς εἰώθασιν σκοπελεῖν ἀγρὸν αὐτοῦ, τουτέστι, τιθέναι λίθους ἐπὶ τῷ δι' αὐτῶν καταμνηνεύσθαι, ὡς εἴ τις τὸν τοιοῦτον ἀγρὸν γεωργήσῃ, κακῶ θανάτῳ μέλλει τελευτῆν, ἐπιβουλευόμενος παρὰ τῶν τὰ σκοπελα τεθεικότων. τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα φοβὸν ἔχει μόνον, ἵνα μηδεὶς ἐπιβαίῃ^{m)} τῷ ἀγρῷ, τὴν ὁμότητα εὐλαβούμενος τῶν τεθεικότων τὰ σκοπελα. καὶ εἰώθασιν οἱ ἀρχόντες τοῦτο τὸ πρᾶγμα κολάζειν βαρύτερον καίⁿ⁾ ἕως κεφαλικῆς τιμωρίας, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θάνατον ἀπειλεῖ. [Sch. q. VII. 504.]

L. 10. ι'. Καὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἱ τὰ παραχώματα τοῦ
D. eod. Νείλου λύοντες, πρὸς τὴν ποιότητα τῶν προσώπων καὶ τοῦ ἀμαρτήματος, ἢ εἰς δημόσιον ἔργον, ἢ εἰς μέταλλον καταδικάζονται. σφοδρῶς δὲ τιμωρεῖται καὶ ὁ τὰς συνεχούσας τὰ παραχώματα συκαμίνους τέμνων, ἢ διακόπτων τὰ παραχώματα.

L. 11. ια'. Ἐὰν οἱ θηριοδεῖκται διὰ τοῦ φόβου τινὰ ζη-
D. eod. μιώσωσι, πρὸς τὸ ἀμαρτήμα ὑπόκεινται.

ἐὰν οἱ θηριοδεῖκται] Κατὰ τῶν θηριοδεικτῶν, οἵτινες ταῦτα^{o)} περιφέρουσι καὶ περιτιθέασιν ἐν τισι τοποῖς, ἐὰν παρ' αἰτίαν αὐτῶν συμβῆ γενέσθαι τινὲ ζῆμιαν, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀμαρτήματος δίδονται ἀγωγή.

c) γὰρ supervacaneum videtur. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐβάλλετο. e) Sic correxit in Cod. secunda manus. Fabr. ἐκείνοις. f) L. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 166. g) Syn. καὶ pro ἢ. h) Syn. ῥοπαλιζονται καὶ ἀπολ. i) L. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 515. k) L. 9. D. h. t. legitur in Syn. l. l. usque ad vocem γίνεται, et ibi cum L. 8. efficit cap. 8. h. t. l) δ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιβαίνει. n) Inde a καὶ haec in Cod. 1350. secunda manu scripta desunt apud Fabr. sed leguntur in versione Cuiacii. o) Scilicet τὰ θηρία.

pretiis vendere nolunt, expectantes, non uberem fore annum, annona oneretur.

Et qui adulterinis ponderibus utuntur²⁾, poena falsi tenentur³⁾: et qui falsas mensuras habent, relegantur.

2) et qui adulterinis ponderibus utuntur] De adulterinis stateris sive libris iniquis edictum proposuit Traianus, quo legis Corneliae de falsis poenam in eos statuit, ac si falsum scripsissent, vel signassent, vel recitassent. Hadrianus autem falsas mensuras habentem in insulam relegavit. Quare tit. 41. cap. 33. et tit. 44. cap. 2. et tit. 51. cap. 37.

Nam de Senatoribus et iis, qui sunt in dignitate, eadem facientibus nihil in mentem venit legislatori, ut et in his eadem audentibus poenam statueret. Quare tit. 41. cap. 32. them. 2. et tit. 52. cap. 35.

3) poena falsi tenentur] Quare tit. 41. cap. 32. them. 2. et tit. 51. cap. 37.

VII. Idem. Qui ex saccis furantur, vel aliena coenacula furandi causa subintrant, plus quam fures puniuntur¹⁾, et vel ad tempus in opus publicum dantur, vel fustibus caesi dimittuntur, vel ad tempus relegantur.

1) plus quam fures puniuntur] Hoc est, praeterquam quod quadruplum exsolvent, etiam hic adiecta patiuntur, ut tit. 51. cap. 10. them. ult.

VIII. Et qui prodidit aliena instrumenta, castigatur a Praeside.

IX. Interdum et pro more provinciae fit executio. Nam et in Arabia¹⁾ qui dicuntur scopelistae²⁾, capite puniuntur.

1) nam et in Arabia] Et in Africa combustio segetum, et in Mysia vitium, gravius punitur, ut tit. 51. cap. 15. them. 1. et ult.

2) qui dicuntur scopelistae] Scopelismi delictum tale est. Plerique inimici cuiusdam solent agrum eius σκοπελεῖν, hoc est, lapides ponere indicio futuros, ut si quis eum agrum coluisset, mala morte periturus esset insidiis eorum, qui scopulos posuissent. Haec vero res tantum timorem habet, ut nemo accedat ad agrum, crudelitatem timens eorum, qui scopulos posuerunt. Et solent hanc rem Praesides graviter coercere usque ad poenam capitis, quia et ipsa res mortem comminatur.

X. Et in Aegypto qui aggeres Nili dissolvunt, pro qualitate personarum et delicti vel in opus publicum, vel in metallum damnantur. Graviter autem et qui sycaminos, qui continent aggeres, excidit, vel aggeres rumpit.

XI. Si circulatores¹⁾ per metum damnum alicui dederint, pro modo delicti tenentur.

1) si circulatores] In circulatores, qui haec circumferunt et proponunt quibusdam locis, si damni dandi causam praebuerint, pro modo delicti datur actio.



TITΛΟΣ ΚΓ'. P)

Περὶ καταφθορᾶς μνημάτων ἤτοι τῶν ἐνταφίων λειψάνων. Q)

α'. Οὐλίαν. P) Τὸ τῆς τυμβωρυχίας ἔγκλημα ἀτιμίαν ἐπιφέρει.

τὸ τῆς τυμβωρυχίας ἔγκλημα] Ζῆτει κεφ. η'. καὶ τι. με'. κεφ. α. β. καὶ βιβ. η. τι. β. κεφ. μβ. [Sch. a. VII. 509.]

ἀτιμίαν ἐπιφέρει] * [Καὶ ἄλλα, ἃ προῶν μαθήση. καὶ ζῆτει κεφ. ιγ'. ιδ'.

β'. Ἰδεμ. P) Οἱ καταστρέφων μνημεῖον ἢ τὴν αὐτῷ ἐπικειμένην στήλην, τῷ μὲν Ἀκουιλίῳ οὐκ ἐλέγχεται, ἀλλὰ τῷ περὶ βίας ἢ λάθρα. καὶ ἡ στήλη γὰρ, ὡς περὶ ἡ σορός, μέρος ἐστὶ τοῦ μνημεῖου.

ὁ καταστρέφων μνημεῖον] * Ὁ καταστρέφων ἤτοι διαλύων μνημεῖον, τῷ μὲν Ἀκουιλίῳ οὐ κατέχεται, τῷ δὲ κοινῶς βί αὐτὴ κλάμ ἰντερδικτιον κατέχεται. καὶ ταῦτα περὶ ἀνδριάντος ἀπὸ μνήματος καταστραφέντος ὁ Κέλσος ἔγραψεν. ἐὰν δὲ ὁ ἀνδρίας οὐτὸς οὐδὲ μοιρίδῳ συνεκτετο τῷ μνημεῖῳ, οὐδὲ προσπεπηγμένους ἦν ἐν αὐτῷ, οὐ μέρος νοεῖται τοῦ μνημεῖου εἶναι, ἢ μήτι τῶν ἔστιν. καὶ ἀπεκρίνατο, οὕτως εἶναι τὸν νενονουμένον ἢ ἀνδριάντα, ὡς τὰς σοροὺς τὰς δεχομένους τὰ ὀστέα τῶν νεκρῶν τὰ καλούμενα ὀσσοῦρια P) καὶ διὰ τοῦτο τὸ κοινῶς βί αὐτὴ κλάμ ἰντερδικτιον ἀρμόζει.

Ζῆτει βιβ. νη'. τι. ιγ'. κεφ. γ'. Θεμ. προτελευτ. καὶ κεφ. ιδ'. [Sch. b. VII. 509.]

ἢ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ στήλην] Καὶ ἠνωμένην. εἰ γὰρ μόνον ἐπέκειτο P), οὐκ ἢ περὶ τυμβωρυχίας ἢ ἄλλῃ ἀγωγῇ, ἀλλ' ἢ περὶ ὕβρεως χωρᾶν εἶχεν ἄν, ὡς τι. κα. κεφ. κς. [Sch. c. VII. 509.]

τῷ μὲν Ἀκουιλίῳ οὐκ ἐλέγχεται] Οὐδὲ γὰρ ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα γέγονεν ἢ βλάβη. [Sch. d. VII. 509.]

ὡς περὶ ἡ σορός] Ἡ δεχομένη τὰ ὀστέα τῶν νεκρῶν. [Sch. e. VII. 509.]

γ'. Ἰδεμ. P) Ὁ ποιήσας δόλον εἰς τὸ χραυθῆναι μνημεῖον, ἀγωγῆ P) κατέχεται ἐκείνῳ, εἰς ὃν ἀνήκει τοῦτο. εἰ δὲ μηδεὶς ἐστίν, εἰς ὃν ἀνήκει, ἢ οὐ βουλεύεται κινήσαι, τῷ βουλομένῳ δίδεται ἀγωγῇ εἰς α) ἑκατὸν χρυσοῦ νομίσματα. εἰ δὲ πολλοὶ εἰσιν οἱ κινήσαι θέλοντες, προτιμᾶται ὁ ἔχων εὐλογον αἰτίαν. εἰ δὲ τις ἐν τάφῳ κατὰ δόλον οἰκήσει, ἢ ποιήσει, ἢ σχῆν οἰκοδόμημα μὴ ἀνήκον τῷ τάφῳ, δίδεται τῷ βουλομένῳ ἀγωγῇ εἰς διακόσια νομίσματα.

ὁ ποιήσας δόλον εἰς τὸ χραυθῆναι μνημεῖον] Εἶπεν ὁ πραιτωρ: Οὗτως κατὰ δόλον τὸ μνημεῖον ἐχραυθῆναι κατὰ τοῦτο ἰμφάντουμ ἀγωγῆν δώσω, ἵνα ἐκείνῳ, πρὸς ὃν ἀνήκει, ὅσον ἂν δόξη δίκαιον εἶναι διὰ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, καταδικασθῆ. ζῆτει βιβ. ιε'. τι. α'. κεφ. γ'. καὶ ιδ'. καὶ βιβ. νη'. τι. ι. κεφ. λθ'. Θεμ. ε'. καὶ βιβ. νθ'. τι. β'. κεφ. α. Θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. γ'. [Sch. f. VII. 509.]

κατέχεται ἐκείνῳ, εἰς ὃν ἀνήκει τοῦτο] [Τῷ κληρονόμῳ τυχόν, ἢ τῷ υἱῷ. ζῆτει βιβ. β. τι. β. κεφ. ο'. Θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. νθ'. κεφ. νθ'. Θεμ. β. σημειῶσαι, ὅτι, εἰ μὲν τις χραυθῆ μνημεῖον, μὴ μὲν β) οἰκεῖ P) πλησίον ἐκείνου, γ'. νομίσματα δίδωσι. εἰ δὲ τις ἐκεῖ ἐκέκτητο δ) οἰκῆμα πρὸς ὕβριν ὃν τοῦ μνημεῖου, καὶ οἶδεν ἐβριζόμενον τὸ μνημεῖον, διακόσια νο-

TITULUS XXIII.

De violatione sepulcrorum vel reliquiarum, quae in sepulcris sunt.

I. Ulp. Sepulcri violati crimen¹⁾ infamiam irrogat²⁾. L. 1. D. XLVII. 12.

1) sepulcri violati crimen] Quare cap. 8. et tit. 45. cap. 1. 2. et lib. 8. tit. 2. cap. 42.

2) infamiam irrogat] Et alia, quae progrediens discas. Et quare cap. 13. 14.

II. Idem. Qui sepulcrum diruit¹⁾ vel ei impositam statuam²⁾, Aquilia non tenetur³⁾, sed interdicto Quod vi aut clam. Nam et statua, sicut ossuaria⁴⁾, pars est monumenti. L. 2. D. eod.

1) qui sepulcrum diruit] Qui sepulcrum diruit vel dissolvit, Aquilia quidem non tenetur, tenetur tamen interdicto Quod vi aut clam. Et haec de statua de monumento evulsa Celsus scripsit. Sed si haec statua neque adplumbata fuit monumento, neque affixa, non censetur esse pars monumenti, an vero Respondit, sic esse monumenti statuam, ut ossuarias, quae ossa mortuorum recipiunt: ideoque interdictum Quod vi aut clam competit.

Quare lib. 58. tit. 13. cap. 3. them. penult. et cap. 14.

2) vel ei impositam statuam] Et iunctam. Nam si tantum imposita fuit, non sepulcri violati vel alia actio, sed iniuriarum locum habet, ut tit. 21. cap. 27.

3) Aquilia non tenetur] Neque enim a corpore in corpus damnum datum est.

4) sicut ossuaria] Quae continet ossa mortuorum.

III. Idem. Is, qui dolo fecit, ut sepulcrum violaretur¹⁾, actione tenetur ei, ad quem hoc pertinet²⁾. Sed si nemo est, ad quem pertineat, vel nolit agere, volenti datur actio in centum aureos. Quodsi plures sint, qui agere velint, praefertur is, qui iustam habet causam³⁾. Sed si quis in sepulcro dolo habitaverit, vel fecerit vel habuerit aedificium ad sepulcrum non pertinens, datur volenti actio in ducentos aureos. L. 3. pr. D. eod.

1) is, qui dolo fecit, ut sepulcrum violaretur] Ait Praetor: Cuius dolo sepulcrum violatum erit, in eum actionem in factum dabo, ut ei, ad quem pertineat, quanti ob eam rem aequum esse videbitur, condemnetur. Quare lib. 15. tit. 1. cap. 3. et 34. et lib. 58. tit. 10. cap. 39. them. 5. et lib. 59. tit. 2. cap. 1. them. ult. et cap. 3.

2) tenetur ei, ad quem hoc pertinet] Heredita vel filio. Quare lib. 2. tit. 2. cap. 70. them. ult. et lib. 52. cap. 52. them. 2. Nota eum, qui violat sepulcrum, non tamen prope id habitat, centum aureos praestare: eum vero, qui ibi habuit aedificium in contumeliam sepulcri, sciens ex eo sepulcrum contaminari, ducentis

p) In Cod. 1350. additur: ἤτοι τῶν δεγ. βι. μζ. τι. ιβ'. q) In marg. Cod. 1350. et apud Fabr. legitur: ζῆτει τῆν 15. κεφῶν τοῦ κυρίου Λιόντος. r) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 516. apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Voellum : II. p. 999.) et apud Attal. tit. LX. §. 1. s) Fabr. semper ὁ αὐτός. t) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 516. u) Cod. 1350. εφανιοῦρτις (sic). Quod quid sit, non intelligo. Cum in Digestis legatur, an vero maneat in bonis nostris, locus sic constituendus videtur: ἢ μήτι τῆς ἡμῶν οὐσίας ἐστίν. v) Sic Cod. 1350. Lege τοῦ μονουμέντου τόν. w) Sic legendum Cod. 1350. ἀνασκαλενόμενα ὀσσοῦρια. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπέκειται. y) L. 3. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 516. ibi est pars cap. 2. h. t. z) Syn. τῆ το διπλοῦν ἀπαντήσῃ ἀγωγῇ. a) Haec Syn. Reliqua desiderantur, exceptis verbis eis ε'. χρυσοῦ νομίσματα. b) Lege μῆν. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκεί. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκείσματο.



μίματα ζημιούνται. ἢ δὲ διαφορὰ, ὅτι ὁ μὲν προλαβὼν ἀπαξ ἔχρανε^ε), οὗτος δὲ παρατακτικώτερον. [Sch. g. VII. 509.]

προτιμᾶται ὁ ἔχων εὐλογον αἰτίαν] Τί γάρ, ὅτι ἠθέλε μὲν κινήσει καὶ ὁ υἱός, ἠμελλε δὲ κινήσει καὶ ὁ ἀδελφός, ἢ δύο ἦσαν υἱοί, ἀποκληρονόμος καὶ κληρονόμος^δ). φησὶ γοῦν τὸ ε) κεφάλαιον, ὅτι ὁ κληρονόμος προτιμᾶται. γίνωσκε, ὅτι ἄλλο μνημεῖον, καὶ ἄλλο τύφος. τύφος μὲν^δ) γάρ ἐστι τὸ καταφθῆναι τοῦ μνημεῖου, ἐν ᾧ τὸ σῶμα κείται^δ) μνημεῖον δὲ τὸ ἄνωθεν τοῦ ταφου κτισθῆναι. διαφορῶν γοῦν ὄντων τούτων, διάφορος καὶ ἡ ποινὴ ὠρίσθη παρὰ τοῦ νομοῦ. ἴσῃται καὶ κεφ. γγ'. καὶ τὴν ἐκεῖ β'. παραγραφὴν, καὶ κεφ. ια'. ιδ'. καὶ ι'. [Sch. h. VII. 509.]

ὁ ἔχων εὐλογον αἰτίαν] * Οὕτως δικαιοτάτη δόξαι εἶναι ἡ αἰτία.

L. 3. §. 1. D. XLVII. 12.

Μὴ ὑπόντος δόλου, οὐχ ἀρμόζει.

μὲν ὑπόντος δόλου] Ἐὰν ὁ ποιήσας οὐκ ἐπιδέχεται δόλον, ὁποῖοί εἰσιν^ι) οἱ πάνυ νήπιοι. εἰ δὲ καὶ τέλειοι ἄνδρες ὄντες μὴ ψυχῇ καὶ προαιρέσει τοῦ χρᾶναι τὸ μνημεῖον ἐπιβαίνουσι αὐτοῦ, ἀπαλλάττονται τῆς ἐναγωγῆς. [Sch. i. VII. 509.]

οὐχ ἀρμόζει] Τί γάρ, ὅτι τυχὼν ὁδίτης ὢν καὶ διερχόμενος^κ) τις ἔμεινεν ἐν αὐτῷ^ι); [Sch. k. VII. 510.]

§. 2. Μνημεῖον^μ) λέγεται πᾶς ὁ ἀφωρισμένος τόπος τῆ ταφῆ.

μνημεῖον λέγεται] Ζῆτει βιβ. νθ'. tit. α'. κεφ. β. θεμ. δ'. [Sch. l. VII. 510.]

§. 3. Καὶ ὁ κληρονόμος, καὶ πᾶς ἕτερος παρὰ γνώμην τοῦ διαθεμένου εἰς τάφον κληρονομιαῖον εἰσάγων, ἐλέγχεται ταύτῃ τῆ ἀγωγῆ. δύναται γὰρ ὁ τελευτήσας καὶ τελείως, καὶ τινὰς τῶν κληρονόμων εἰσαγαγεῖν κωλύσαι.

παρὰ γνώμην τοῦ διαθεμένου] Κελεύσαντος, μηδὲνα ἄλλον ἐκεῖ ταφῆσαι. [Sch. m. VII. 510.]

ἐλέγχεται ταύτῃ τῆ ἀγωγῆ] Τῆ ὑφ'αὐτοῦ, τῆ ἀπαιτούση τὰ ρ'. οὐ μὴν τῆ^ν) τὰ σ'. [Sch. n. VII. 510.]

§. 4. Οὐ^ο) δεῖ τὰ λείψανα τῶν τελευτώντων ψηλαφᾶσθαι ἢ σκύλλεσθαι. τὰ δὲ προσκαίρως ἀποτιθέμενα μεταφέρειν ἔξεστιν. οἱ δὲ δεῖ δὲ κωλύεσθαι διὰ τῆς ἐνορίας αὐτὰ τῶν πόλεων μεταφέρεισθαι. οὐ τιμωροῦνται δὲ οἱ τὰ λείψανα τῶν ἐν ὁδῷ τελευτησάντων διὰ κωμῶν ἢ πόλεων μεταφέροντες. τοῦτο δὲ κελεύσει τοῦ ἀρχόντος γίνεσθαι.

οὐ δεῖ τὰ λείψανα τῶν τελευτώντων ψηλαφᾶσθαι] * Τὰ μὴ ἐπὶ διηκεῖς ταφῆ παραδιδόμενα σώματα δύνασθαι μεταφέρεισθαι, τῷ ἐδίκτῳ Σεβήρου^π) περιέχεται, ὧτιμι ἐνετείλατο, ἵνα μὴ τὰ τῶν τελευτώντων σώματα παρὰ τῶν ἐπέχεται ἢ σκύλλεται διὰ τῆς περιχώρου ἢ τῶν πόλεων μεταφέρεισθαι. ὁ δὲ θεῖος Μάρκος ἀντέγραψε, μηδὲμί τιμωρία ὑποκείσθαι τοῦτους, οἵτινες τὸ σῶμα τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ τελευτήσαντος ἢ διὰ κωμῶν, ἢ διὰ πολιχνῶν μετήνεγκαν^ρ) εἰ καὶ τὰ μάλιστα, φησὶν, οὐ χρὴ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι χωρὶς ἐπιτροπῆς ἐκείνων, οἷς ἔξεστιν ἐπιτρέπεω.

Ζῆτει βιβ. νθ'. tit. γ'. κεφ. ι'. καὶ α'. καὶ tit. α'. κεφ. λθ'. λη'. καὶ μδ'. [Sch. o. VII. 510.]

οὐ δεῖ δὲ κωλύεσθαι] Ἡ δὲ γγ'. νεαρά τοῦ κυροῦ Λεόντος λέγει καὶ θάπτεσθαι^ς) ἐν τῇ πόλει νεκρούς. [Sch. p. VII. 510.]

Ἡ γς'. τοῦ φιλοσόφου νεαρά τοῖς ἀπαξ τὰς τῶν ἀποβιωσάντων^τ) θήκας ἀνερευνήσασιν συγγνωμονεῖ^ς) ἴσως γάρ, φησὶ, τοῦτο διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς πενίας ἀμαρτηθῆναι. εἰ δὲ δις τοῦτο τινες ποιήσουσι, θεοπίξει τοῦτους μαστιγέσθαι κατὰ νόθων καὶ κουρέεσθαι. [Sch. q. VII. 510.]

e) Fabr. ἔχρανε. f) ὁ, quod Fabr. habet ante κληρονόμος, in Cod. 1350. deest. g) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. h) μὲν Cod. 1350. Deest apud Fabr. i) Fabr. εἰσι. k) Sic Cod. 1350. Fabr. παρερχόμενος. l) Fabr. τῷ αὐτῷ. m) L. 3. §. 2. 3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 516. ubi efficiunt partem cap. 2. h. t. n) τῆ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. o) L. 3. §. 4. D. h. t. legitur apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Voellum T. II. p. 999.) usque ad vocem ἔξεστιν. p) Sic legendum. Cod. 1350. σεπουλκιστον. q) Fabr. ante ἐν denuo inserit καὶ, quod deest in Cod. 1350. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποβιασάντων.

aureis plecti. Differentia haec est, quia prior semel violat, hic vero intentius.

3) praefertur is, qui iustam habet causam] Pone, filium velle agere et fratrem, vel duos esse filios, heredem et exheredem. Ait igitur hoc caput, heredem praeferrī. Scias, aliud esse monumentum, aliud sepulcrum. Nam sepulcrum est infra monumentum, in quo corpus iacet: monumentum vero est, quod supra sepulcrum aedificatum est. Haec igitur cum differant, et diversa poena lege definita est. Quaere et cap. 13. et ibi secundam adnotationem, et cap. 11. 14. et 10.

qui iustam habet causam] Cuius iustissima causa esse videbitur.

Si non adsit dolus⁴), non competit⁵).

4) si non adsit dolus] Si is, qui fecit, non sit doli capax, quales sunt admodum impuberes. Sed etsi viri perfectae aetatis non animo et proposito violandi sepulcri id accedant, actione liberantur.

5) non competit] Ut si viator transiens in eo manserit.

Sepulcrum dicitur⁶) omnis locus sepulturae destinatus.

6) sepulcrum dicitur] Quaere lib. 59. tit. 1. cap. 2. them. 4.

Et heres, et alius quis, qui contra voluntatem testatoris⁷) in sepulcrum hereditarium inferitur, hac actione tenetur⁸). Potest enim defunctus et omnino, et quosdam heredum inferre prohibere.

7) contra voluntatem testatoris] Qui iussit, neminem alium ibi inferri.

8) hac actione tenetur] In factum in centum, non in ducentos aureos.

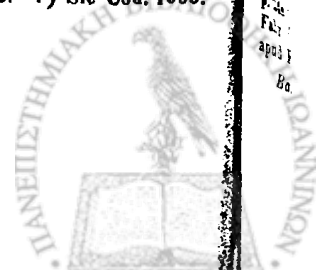
Non oportet cadavera defunctorum contrectare⁹) aut vexare. Quae autem sunt ad tempus deposita, transferre licet. Non oportet autem prohibere¹⁰) ea per territorium civitatum transferri. Non puniuntur¹¹) qui cadavera defunctorum in itinere per vicus aut civitates transferunt. Hoc vero iussu Praesidis fiat.

9) non oportet cadavera defunctorum contrectare] Non perpetuae sepulturae tradita corpora posse transferri, edicto Severi continetur, quo mandavit, ne corpora defunctorum a quibusdam detineantur aut vexentur, quominus per territorium vel civitates transferantur. Divus autem Marcus rescripsit, nulla poena teneri eos, qui corpus in itinere defuncti vel per vicus, vel per oppida transvexerunt: quamvis, inquit, talia fieri sine permissu eorum, quibus permittendi ius est, non debeant.

Quaere lib. 59. tit. 3. cap. 10. et 1. et tit. 1. cap. 39. 38. et 44.

10) non oportet autem prohibere] Novella autem 53. domini Leonis ait etiam in urbe sepeliri mortuos.

Novella 96. Philosophi semel mortuorum sepulcra scrutantibus ignoscit: nam forte, inquit, hoc inopia coacti admiserunt. Sed si bis hoc quidam fecerint, sancit eorum scapulas caedi et tonderi eos.



οὐ τιμωροῦνται δέ] Ἐάν τις ἐν πόλει θάψη, δίδωσι τῷ δημοσίῳ μ. νομίματα, καὶ ὁ ἀνασχόμενος ἀρχὸν μ. καὶ ὁ τόπος φισκοῦται, καὶ τὸ λείψανον μεταφέρεται, καὶ ἡ συνήθεια τῆς πόλεως ἔχει θάπτειν ἐν αὐτῇ λαβήν^{α)}. τοὺς γὰρ γενικοὺς νόμους ἰσχύειν δεῖ πανταχοῦ. [Sch. r. VII. 510.]

Οἱ^{β)} τυμβωρυχοῦντες καὶ γυμνοῦντες τὰ τῶν τελευτώντων σώματα, εἰ μὲν μετὰ ὀπλων, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· εἰ δὲ χωρὶς ὀπλων, μέχρι μετάλλου.

κεφαλικῶς τιμωροῦνται] Διὰ ξίφους. τοῦτο δὲ δηλοῦται διὰ τοῦ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις μετάλλου μεμνησθαι, ὃ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέσα κεφαλικὴ ἐστὶ τιμωρία. μείζονα γοῦν ὀφείλει τιμωρίαν ὑποστῆναι ὁ μετὰ τῶν^{γ)} ὀπλων τοῦ δίχα ὀπλων. ζῆτι κεφ. ε'. [Sch. s. VII. 510.]

Πρὸς τὴν ζημίαν τοῦ κινουῦντος καὶ τὸ κέρδος τοῦ πλημμελήσαντος, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ προπέτιαν ἀποτιμᾶται ἡ ἀγωγή. οὐδέποτε μέντοι εἰς ἕττον καταδικάζεται ποσὸν οὐπερ ἡμελλε καταδικάζεσθαι, ἔξωτικῶν κινουῦντος.

πρὸς τὴν ζημίαν τοῦ κινουῦντος] Οἱ τῆ σεπούλκρῳ βλοῦται δικάζοντες ἀγωγή^{δ)} διατιμῶνται εἰς ὅσον διαφέρει τῷ ἐνάγοντι ἐκ τῆς γενομένης ὕβριδος, καὶ ἐξ ὧν ἐκέρδησεν ὁ χράνας τὸ μνημεῖον, ἢ ἐξ ὧν ἐζημίωσεν, ἢ ἐκ τῆς προπετίας τοῦ ταῦτα πεποιήτος. οὐδέποτε δὲ εἰς ἕλαττον γίνεται ἡ καταδίκη, συγγενούς κινουῦντος ταύτην τὴν ἀγωγήν, ἢ περ ὀφείλει γίνεσθαι, ἔξωτικῶν κινουῦντος αὐτήν. [Sch. t. VII. 510.]

Τοῦτο ἐπὶ τῶν τυμβωρυχοῦντων. [Sch. t. VII. 510.] ἀποτιμᾶται ἡ ἀγωγή] Εἰ μέντοι οὗτος μὲν τυχὸν ἔλαβε πρόγματα ν. νομίματα ποσοῦμενα, σινδονία τυχόν, καὶ σουδαρίον, καὶ ἄλλα τινα, ἢ δὲ ἰμφακτοῦμ εἴωθεν^{ε)} εἰς ρ'. καταδικάζειν, εἰς ρ'. καὶ οὗτος καταδικασθήσεται διὰ τῆς ἰμφακτοῦμ, ἀπαιτουμένου καὶ ὅσα ὑφείλετο^{ς)} ὥσπερ τοῦναντίον εἰς σ'. ἔλαβεν^{ζ)}, ἢ ὑφείλετο σ'.^{δ)} δώσει, καὶ διὰ τῆς ἰμφακτοῦμ ρ'. [Sch. u. VII. 510.]

ἔξωτικῶν κινουῦντος] Ἐξωτικῶν ἐνταῦθα εἶπεν τὸν^{α)} μὴ κληρονομὸν τοῦ ἀναλώσαντος, ἢ τὸν μὴ ἀναλώσαντα οἰκοθῆν, ἢ καὶ πάντα ἕτερόν φησιν^{β)} ἔξωτικὸν τὸν ἐκτός τῶν συγγενῶν. δημοσία γὰρ ἐστὶν ἡ^{γ)} ἀγωγή, ὡς φησι τὸ εγ'. θεμι. [Sch. x. VII. 510. uq.]

Ἐάν πολλοῖς διαφέρει τὸ μνημεῖον, ἢ ἀγωγή δίδεται πᾶσιν εἰς τὸ διαφέρον ἐκάστῳ.

Ἐάν ᾧτινι διαφέρει, μὴ βουληθῆ κινῆσαι, δύναται κινῆν ἐκ μεταμέλου, πρὶν μέντοι προκύταρξίς ἔξ ἑτέρου γένηται.

Ἐάν πολλοῖς διαφέρει τὸ μνημεῖον] Ἐάν τὸ δίκαιον τοῦ μνημεῖον πολλοῖς διαφέρει, ἅρα πᾶσι δίδεται ἡ ἀγωγή, ἢ τῷ προλαβόντι; λαβῶν ἔλεγε, πᾶσι αὐτὴν δίδοσθαι. καὶ ὁρθῶς ἔλεγε, ἐπειδὴ εἰς ὅπερ ἐκάστῳ διαφέρει, κινεῖται. ἐάν δὲ ἐκείνος, ᾧτινι διαφέρει, μὴ βουληται κινῆσαι ταύτην τὴν ἀγωγήν, δύναται μεταμεληθεὶς, πρὶν ἕτερος αὐτὴν κινήσει, λέγειν, ὅτι βούλεται αὐτὴν κινῆν, καὶ ἀκούεται. [Sch. y. VII. 511.]

Ἐάν ἐν τάφῳ δοῦλος οἰκῆσῃ ἢ ἰποικοδομήσῃ, ἀργεὶ ἢ νοξάλια, καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ δούλου δίδεται αὕτη ἡ ἀγωγή. εἰ δὲ μὴ οἰκῆσει, ἀλλ' οἰκῆμά τι ἐκεῖ σχῆ, χάρα τῆ νοξάλια.

Ἐάν ἐν τάφῳ δοῦλος οἰκῆσῃ] Πρόκειται εἰς τὸ πλάτος. Ἐπερ ὅλως νοοῦμεν δύνασθαι τι ἔχειν τὸν οἰκῆτην. [Sch. z. VII. 511.]

καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ δούλου δίδεται αὕτη ἡ ἀγωγή] Ἦστε σαφρονίζεσθαι αὐτόν, ὡς οἶμαι, παρὰ τοῦ δικαστοῦ. [Sch. a. VII. 511.]

11) non puniuntur] Si quis in urbe sepelierit, praestat fisco quadraginta aureos, et magistratus id patiens quadraginta cum uno, et locus publicatur, et reliquiae transferuntur, licet mos civitatis in ea sepelire concedat. Nam generales leges valere oportet ubique.

Sepulcrorum violatores et qui spoliant corpora defunctorum, si cum armis, capite puniuntur¹²⁾: si sine armis, usque ad metallum. L. 3. §. 7. D. XLVII. 12.

12) capite puniuntur] Gladio. Idque apparet ex eo, quod in reliquis metalli mentio fit, quae et ipsa media est capitalis poena. Maiorem autem poenam pati debet is, qui cum armis, quam qui sine armis. Quare cap. 10.

Pro damno actoris¹³⁾ et lucro delinquentis, §. 8. eiusque temeritate, aestimatur actio¹⁴⁾. Nunquam tamen minoris condemnatio fit, quam fieret extraneo agente¹⁵⁾.

13) pro damno actoris] Qui de sepulcri violati actione iudicant, aestimabunt, quanti intersit actoris ex iniuria et ex lucro violatoris sepulcri, vel ex damno, vel ex temeritate eius, qui id fecit. Nunquam vero cognato agente minoris fiet condemnatio, quam fieret extraneo agente.

Hoc in violatoribus sepulcri.

14) aestimatur actio] Si hic forte accepit res quinquaginta aureis dignas, veluti sindonem et sudarium, et alia quaedam, et actio in factum soleat in centum condemnare, et hic in centum condemnabitur per actionem in factum, et petentur etiam ea, quae abstulit: ut e contrario si ducentos abstulit, ducentos praestabit, et centum per actionem in factum.

15) extraneo agente] Extraneum hic dicit eum, qui non est heres eius, qui impendia fecit, vel qui non de suo impendit, vel omnem alium praeter cognatos. Popularis enim est actio, ut ait them. 13.

Si ad plures sepulcrum pertineat¹⁶⁾, actio omnibus datur in id, quod cuiusque interest. §. 9.

Si is, cuius interest, nolit agere, potest agere ex poenitentia, priusquam lis ab alio contestetur. §. 10.

16) si ad plures sepulcrum pertineat] Si ius sepulcri ad plures pertineat, utrum omnibus datur actio, an ei, qui occupavit? Labeo ait, omnibus eam dari. Et recte, quia in id, quod cuiusque interest, agitur. Sed si is, cuius interest, nolit agere, potest poenitentia ductus, priusquam alius ea experiat, dicere, velle se agere, et audietur.

Si in sepulcro servus habitat¹⁷⁾ vel aedificavit, cessat noxalis actio, et in ipsum servum datur haec actio¹⁸⁾. Si vero non habitat, sed domum quandam ibi habet¹⁹⁾, locus est noxali. §. 11.

17) si in sepulcro servus habitat] Τὸ πλάτος adiectum habet: Si modo servum posse aliquid habere intelligamus.

18) et in ipsum servum datur haec actio] Ut castigetur, meo iudicio, a iudice.

α) λαβήν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. β) L. 3. §. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 516. apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Voellum T. II. p. 900.) Attal. tit. LX. §. 2. et in Blast. Synt. lit. T. cap. 10. (apud Bevereg. T. II. p. 248.). γ) Malim articulum omittere. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. τῆς — ἀγωγῆς. ε) Fabr. εἴωθε. ς) Sic legendum. Fabr. ὑφείλετο. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. λάβη. η) Hoc addit Cod. 1350. Deest σ'. apud Fabr. α) τὸν Cod. 1350. Deest apud Fabr. β) Fabr. φησι. γ) ἡ Cod. 1350. Deest apud Fabr.



ἀλλ' οὐκ ἔτι ἐκεῖ σὺν ἡ] Τὸ ὄν ἐκεῖσε, μῆπω μὲντοι οὐ κήσαντα^δ). ἤτιονα γὰρ ἐνταῦθα ἀμαρτάνει ὡς μῆτε οἰκήσας, μῆτε αὐτὸς κτίσας. [Sch. b. VII. 511.]

3. §. 12. Ἀὕτη ἡ ἀγωγή καθολικὴ ἐστίν.

D. XLVII. 12.

αὕτη ἡ ἀγωγή καθολικὴ ἐστίν] Ὡς περ γὰρ ἡ πο-
πουλαρία παρὰ παντὸς κινεῖται, προτιμάται δέ, ὡ διαφέρει
εἰς τὸ ταύτην κινήσῃ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς παρούσης. [Sch. c.
VII. 511.]

L. 4. δ'. Παυλ. Τὰ μνημεῖα τῶν πολεμίων οὐκ εἰσὶ
D. eod. τῆμα· ὅθεν τοὺς ἐξ αὐτῶν ἐπαιρομένους λίθους
εἰς ἑτέρας μεταφέρομεν χρείας, καὶ οὐχ ἀρμόζει ἡ
κατὰ τῶν τυμβωρυχῶν ἀγωγή.

L. 5. ε'. Παύλου^ε). Καὶ πεπρασκομένων τῶν ἀγρῶν,
D. eod. ἐν οἷς εἰσὶ τάφοι, φυλάττεται τῷ πρώτῃ ἢ εἰς αὐτὰ
πάροδος ἐπὶ τῷ θάπτειν.

φυλάττεται τῷ πρώτῃ ἢ εἰς αὐτὰ παράοδος ἐπὶ
τῷ θάπτειν] Τοῖς γὰρ περὶ τῶν πράσεων διηγόρευται
νόμοις, ἵνα ἡ πρὸς τὰ μνημεῖα τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὄντα εἰσοδος
πένθους συμβαίνοντος ἐνεκεν φυλάττεται τοῖς πεπρακόσι. καὶ
οἴμαι τοῦτο τὸν νόμον ὀφείσαι διὰ τὸ μὴ τοῖς ταφέντας ἐκεῖ
συγγενεῖς τοῦ πωλήσαντος στερίσκεσθαι τῶν ἐπὶ τοῖς μνημείοις
τῶν ἀποβιβάσαντων τελουμένων μνημοσυνῶν, καὶ διὰ τὸ μετὰ
ἐκείνων πύλιν θάπτεισθαι τοὺς καταλειφθέντας ἐκ τοῦ γένους
ἐκείνων. [Sch. d. VII. 511.]

L. 6. ζ'. Ἰουλιανός^ς). Ἡ κατὰ τῶν τυμβωρυχῶν
D. eod. ἀγωγή πρώτῃ δίδοται ὧτινι διαφέρει· οὐτινος ὑπερ-
τιθεμένου, εἰ καὶ πράγματος δημοσίου ἀτία ἀπε-
λείφθη, εἰ κινήσει ἄλλος, καὶ λάβῃ τὴν ἀποτίμησιν
τῆς δίκης, οὐχ ὑπόκειται αὐτῷ ὑποστρέφοντι. οὐ
γὰρ πρὸς οἰκειανδὸν πράγμα, ἀλλὰ πρὸς ποινὴν ἢ
παρούσα ἀνήκει ἀγωγή.

οὐχ ὑπόκειται αὐτῷ ὑποστρέφοντι] Οὐδὲ γὰρ
δοκεῖ χείρων γίνεσθαι^ς) ἢ τουτου αἰρεῖται τοῦ ἀπολιμπανο-
μένου ὑπερτιθεμένου καὶ αὐτῷ ἐπειδὴ αὕτη ἡ ἀγωγή οὐκ εἰς
οἰκειανδὸν ἡμῶν ἀναφέρεται πράγμα, ἀλλ' ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν
ἀμαρτανόντων κινεῖται. [Sch. e. VII. 511.]

L. 7. ζ'. Μαρκ. ^η). Χεῖρον^ι) οὐ δεῖ τὸ μνημεῖον γίνε-
D. eod. σθαι· φιλοκαλεῖν μέντοι αὐτὸ^κ) ἕξεισι μὴ ἐφαπτο-
μένῳ^ι) τῶν λειψάνων.

L. 8. η'. Μακ. ^μ) Τὸ ἐγκλημα τῆς τυμβωρυχίας ὑπὸ
D. eod. τὸν περὶ βίας δημοσίας ἀναφέρεται.

L. 9. θ'. Ἀρμόζει δὲ καὶ χρηματικῶς.

τὸ ἐγκλημα τῆς τυμβωρυχίας] Τὸ sepulcri violati
ἐγκλημα δυναμεθα λέγειν πρὸς τὸν Ἰούλιον δὲ vi publica
ἀναφέρεσθαι ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους, ἐν ᾧ λέγει, εἴαν τις
ποιήσῃ^η) τίποτε ἐφ' ᾧ ἑλαττόν τινα ταφῆσαι, ὑποπίπτειν
αὐτὸν τῇ τοῦ νόμου τιμωρίᾳ· καὶ ὁ τὸ σεπούλκρον δὲ χραι-
νων ποιεῖ τι πρὸς τὸ ἑλαττόν ἔχειν τινὰ τῆς ταφῆς αὐτοῦ.
πρὸς δὲ τῇ ἐγκληματικῇ κατηγορίᾳ δίδοται καὶ εἰς χρήματα
ἀγωγή κατὰ τοῦ τὸ^ο) μνημείον χραίνοντος. [Sch. f. VII. 511.]

ὑπὸ τὸν περὶ βίας δημοσίας] Ἰούλιον νόμον· καὶ
τὶς ἐστίν^ρ) αὐτοῦ τιμωρία, ζῆται τιτ. ιη. κεφ. ι'. θεμ. τελευτ.
[Sch. g. VII. 511.]

L. 10. ι'. Ἰδεμ. ^ρ) Καὶ μὴ ἐμμίξας ὁ ἐξ ἀνάγκης κλη-
D. eod. ρονόμος δύναται κινήσῃ τὴν κατὰ τυμβωρυχῶν ἀγω-
γὴν, καὶ οὐκ ἐδλαβεῖται ἐκ τούτου τοὺς κληρονο-
μαίους δανειστάς· κἂν γὰρ προφάσει τῆς κληρονο-
μίας, ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῆς οὐκ ἔσχεν.

ὁ ἐξ ἀνάγκης κληρονόμος] Ὁ νεκισσάριος, ὡς
βιβ. λέ'. τιτ. ιδ'. κεφ. κ'. θεμ. γ'. [Sch. h. VII. 511.]

δ) Lege οἰκήσας. ε) Sic Cod. 1350. Sed lege Πομπων. ut Fabr. f) Sic Cod. 1350. Fabr. Ἰουλ. g) Sic Cod. 1350
Fabr. γενέσθαι. h) Intellige Marcianum. i) L. 7. D. h. t. legitur apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Voellum T. II.
p. 999.). k) Bals. αὐτῶ. l) Bals. ἐφαπτομένων. m) Fabr. Μαρκ. Intelligendus est Macer. n) Sic Cod. 1350. Fabr.
ποιήσῃ. o) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. p) Fabr. ἐστίν. q) In Digestis praefigitur nomen Papiniani.

19) sed domum quandam ibi habet] Quae ibi
erat, nondum tamen habitavit. Minus enim hic deli-
quit, cum neque habitavit, neque aedificavit.

Haec actio popularis est²⁰).

20) haec actio popularis est] Nam ut popu-
laris a quolibet intenditur, praefertur tamen in agendo
is, cuius interest, sic fit etiam in hac.

IV. Paul. Sepulcra hostium non sunt religiosa:
ideoque lapides inde sublato in alium usum trans-
ferimus, et non competit actio sepulcri violati.

V. Pauli. Etiam venditis fundis, in quibus sunt
sepulcra, servatur venditori aditus ad ea sepeliendi
causa¹).

1) servatur venditori aditus ad ea sepe-
liendi causa] Nam legibus venditionum cavetur,
ut ad sepulcra, quae sunt in fundis, iter funeris con-
tingentis causa servetur venditoribus. Et hoc existimo
legem statuisse, ut ne ibi sepulti cognati venditoris
careant memoriis, quae in sepulcris defunctorum cele-
brantur, et ut cum eis ex genere eorum relictis sepe-
liantur.

VI. Iulianus. Actio sepulcri violati inprimis datur
ei, cuius interest: quo cessante, etiamsi reipublicae
causa absit, si egerit alius et litis aestimationem ac-
ceperit, non tenetur ei reverso¹). Neque enim ad
rem familiarem, sed ad poenam haec actio pertinet.

1) non tenetur ei reverso] Neque enim vide-
tur deterior fieri conditio eius, qui reipublicae causa
abest, cum haec actio non ad rem nostram familiarem
pertineat, sed ad poenam delinquentium moveatur.

VII. Marc. Deterius sepulcrum fieri non oportet:
reficere tamen id licet non contingenti corpora.

VIII. Mac. Sepulcri violati crimen¹) sub legem
de vi publica²) refertur.

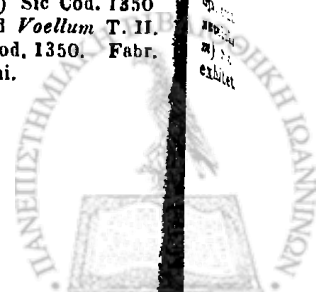
IX. Competit vero etiam pecuniariter.

1) sepulcri violati crimen] Sepulcri violati
crimen possumus dicere ad legem Iuliam de vi publica
pertinere ex illa parte, qua dicit, si quis fecerit quid,
quominus aliquis sepeliatur, incidere eum in poenam
legis: qui autem sepulcrum violat, facit, quominus quis
sepeliatur. Praeter criminalem accusationem in viola-
torem sepulcri datur etiam pecuniaria actio.

2) sub legem de vi publica] Iuliam legem:
cuius quae sit poena, quaere tit. 18. cap. 10. them. ult.

X. Idem. Ex necessitate heres¹), qui non immi-
scuit se, potest agere sepulcri violati, neque ideo
timet hereditarios creditores²): cum etsi occasione
hereditatis, ex ea tamen eam non habeat³).

1) ex necessitate heres] Necessarius, ut lib. 35.
tit. 14. cap. 20. them. 3.



καὶ οὐκ εὐλαβεῖται ἐκ τούτου τοὺς κληρονομιαίους δανειστάς] Οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ κινήσαι ταύτην τὴν ἀγωγὴν ἐμίξαι δοκεῖ· κἂν γὰρ προσάσει τῆς κληρονομίας ἔσχεν αὐτὴν, ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῆς ἔσχεν. ὅμως οὐδὲν^{α)} ἐκ τῆς τοῦ τελευτησαντος λαμβάνει βουλήσεως. ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀνήκον τῇ rei^{β)} persecutiōne ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τιμωρίᾳ μόνῃ ὠρισμένον λαμβάνει. [Sch. l. VII. 512.]

ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῆς οὐκ ἔσχεν] Ζῆτει βιβ. λέ'. tit. ια'. κεφ. με'. [Sch. k. VII. 512.]

ια'. Πανλ.^{γ)} Οἱ τὰ λείψανα ἢ τὰ ὀστᾶ μετακινήσαντες, εὐτελεῖς μὲν ὄντες ἄκρωσ τιμωροῦνται· ἔντιμοι δὲ εἰς νῆσον περιορίζονται· οἱ^{δ)} δὲ ἄλλως περὶ μνημεῖον πλημμελήσαντες^{ε)} ἐξορίζονται^{ς)}, ἢ εἰς μέταλλον καταδικάζονται^{ς)}.

εὐτελεῖς μὲν ὄντες ἄκρωσ τιμωροῦνται] Ζῆτει κεφ. γ'. θεμ. ζ'. καὶ tit. νβ'. κεφ. μα'. [Sch. l. VII. 512.]

ἔντιμοι δὲ εἰς νῆσον περιορίζονται] Σὺν τῷ καὶ εἴκοσι λίτρας χρυσοῦ διδόναι τῷ δημοσίῳ, ὡς φησι κεφ. ιγ'. θεμ. β'. [Sch. m. VII. 512.]

ιβ'. Ἐάν^{ν)} οἰκέτης τάφον καταλύσῃ, εἰ μὲν παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου τούτου ποιήσῃ, μεταλλάσσεται· εἰ δὲ κατὰ κέλυσιν ἐκείνου, ἐξορίζεται. εἰ δὲ μάλιστα ἀπὸ τοῦ²⁾ τάφου λαβῶν ὁ³⁾ οἰκέτης κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ἔβαλεν^{β)} εἰς^{ς)} οἰκίαν, ἢ εἰς ἀγρόν, ἦτοι^{δ)} ἐποίκιον τοῦ δεσπότου, δημευθήσεται.

ἔάν οἰκέτης τάφον καταλύσῃ] Θεοδώρου. Ὁ δοῦλος γνώμη τοῦ ἰδίου δεσπότου καταλύων τάφον, ἐξορίζεσθω. εἰ δὲ χωρὶς βουλῆσεως τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ποιήσῃ τι τοιοῦτον^{ε)}, πεμπέσθω εἰς μέταλλον. μείνησο τῆς ἡ. διατάξεως τοῦ ιβ'. tit. τοῦ παρόντος βιβ. δ'. ἀνάγνωθι τὴν δ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. διαλεγόμενον περὶ ἐλευθέρου. ζῆτει tit. ιγ'. κεφ. κζ'. σημειῶσαι, ὅτι οὐ πάντες ἐπίσης οἱ δοῦλοι ἐγκαλοῦνται, ὅταν ἀσθονήσῃ ἀμαρτήσῃ, καὶ ὅταν προτροπῇ τῶν ἰδίων δεσποτῶν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν θεμάτων ὑπομένουσι. [Sch. n. VII. 512.]

ἐξορίζεται] Σὺν τῷ καὶ κ'. λίτρας χρυσοῦ διδόναι τὸν δεσπότην αὐτοῦ. ζῆτει κεφ. ιγ'. ἐπειδὴ γὰρ ἐλαφρότερα ἐστὶν⁴⁾ ἢ τῆς ἐξορίας τιμωρία, ὁ τῷ δεσποτῇ πεισθεὶς ἐλαφρότερον τιμωρεῖται. [Sch. o. VII. 512.]

δημευθήσεται] Τὰ ἀπὸ ὕλης τάφου κτισθέντα φασκοῦται. [Sch. p. VII. 512.]

ιγ'. Ἐάν^{ς)} ὁ ἄρχων μὴ σπουδάσῃ ἐκδικῆσαι τὰ κατὰ τῶν τάφων ἀμαρτανόμενα, αὐτὸς καὶ^{β)} ἀπαιτεῖσθω τὴν τιμωρίαν, ἦτινα¹⁾ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀμαρτήσαντες ἀπαιτοῦνται, τουτέστιν, εἴκοσι λίτρῶν πρόστιμον.

ιδ'. Ἐάν τις ἀπὸ τάφου ἀφέλῃται λίθους ἢ κίονας^{κ)}, ἢ μάρμαρα, ἢ ἄλλην οἰανδήποτε ὕλην, εἴκοσι λίτρας χρυσοῦ τῷ δημοσίῳ καταβαλλέτω, εἴτε αὐτὸς ὁ τῶν τάφων¹⁾ δεσπότης καταμύψαιτο^{μ)}, εἴτε τις ἕτερος, εἴτε ἡ τάξις προσαγγείλῃ^{ν)} αὐτῇ. ἢ δὲ τιμωρία προστίθεται τῇ παλαιᾷ κολύσει· κατέχονται^{ο)} δὲ αὐτῇ καὶ οἱ τὰ σώματα ψηλαφῶντες τὰ παραδοθέντα ἦδη τελεῖα ταφῆ.

ἔάν τις ἀπὸ τάφου ἀφέλῃται λίθους] Θεοδώρ. π)¹⁾ Ἐλεύθερος λαβῶν ἀπὸ τάφου τινὸς ὕλην, ε'. χρυσοῦ λίτρας

2) neque ideo timet hereditarios creditores] Neque enim quod hac actione egerit, ideo se miscuisse videtur: nam etsi occasione hereditatis eam habeat, ex ea tamen non habet. Nihil tamen ex voluntate defuncti capit. Sed neque id capit, quod in rei persecutiōne, sed in sola vindicta est constitutum.

3) ex ea tamen eam non habeat] Quaere lib. 35. tit. 11. cap. 45.

XI. Paul. Corpora vel ossa extrahentes, humiliores quidem summo supplicio afficiuntur¹⁾, honestiores in insulam deportantur²⁾: qui vero aliter in sepulcrum deliquerint, relegantur vel in metallum condemnantur.

L. 11. D. XLVII. 12.

1) humiliores quidem summo supplicio afficiuntur] Quaere cap. 3. them. 7. et tit. 52. cap. 41.

2) honestiores in insulam deportantur] Et fisco viginti auri libras inferunt, ut ait cap. 13. them. 2.

XII. Si servus sepulcrum demoliatur¹⁾, si id contra domini voluntatem fecerit, in metallum datur: si iussu illius, relegatur²⁾. Quodsi ex sepulcro detractum quid servus voluntate domini miserit in domum vel agrum sive villam domini, publicabitur³⁾.

L. 2. C. IX. 19.

1) si servus sepulcrum demoliatur] Theodori. Servus voluntate domini diruens sepulcrum relegatur: si sine voluntate domini tale quid fecerit, mittatur in metallum. Memineris const. 8. tit. 12. huius libri 9. Lege const. 4. huius tit. tractantem de libero. Quaere tit. 18. cap. 27. Nota, non de omnibus servis ex aequo querelam deferri, cum sua sponte deliquerunt, et cum permissu dominorum, neque eos eandem poenam in utroque casu pati.

2) relegatur] Ita ut et viginti libras auri praestet eius dominus. Quaere cap. 13. Nam quia levior est relegationis poena, qui domino paruit, levius puniatur.

3) publicabitur] Quae ex materia sepulcri aedificata sunt, publicantur.

XIII. Si Praeses ea, quae in sepulcra committuntur, vindicare neglexerit, eadem ab ipso poena exigitur, quae ab his, qui deliquerunt, id est, viginti librarum multa.

L. 3. C. eod.

XIV. Si quis ex sepulcro auferat lapides¹⁾, vel statuas, vel marmora, vel aliam quaecunque materiam, viginti libras auri fisco persolvat, sive ipse dominus sepulcri queratur, sive alius²⁾, sive officium nunciet. Poena autem accedit³⁾ antiquo supplicio⁴⁾: eaque tenentur et qui corpora contrectant⁵⁾ iam tradita perfectae sepulturae.

L. 4. C. eod.

1) si quis ex sepulcro auferat lapides] Theodori. Liber homo, qui abstulit ex sepulcro ali-

r) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐδέ. s) Sic recte Fabr. Cod. 1350. pro τῇ rei habet ἀνδρῶ. t) L. 11. D. h. t. legitur in scholio Synopseos p. 510. et in brevius contracta in Blast. Synt. lit. T. cap. 10. (apud Bevereg. l. l. p. 248.). u) Syn. εἰ. v) Syn. πλημμελίζεται. w) Syn. ἐξορίζεται. x) Syn. καταδικάζεται. y) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 510. ubi est pars cap. 9. h. t. z) τοῦ Syn. omisit. a) ὁ Syn. omisit. b) Syn. ἔφραεν. c) Syn. ἢ ante εἰς habet. d) Syn. ἦ. e) Sic Cod. 1350. Fabr. τοιοῦτο. f) Fabr. ἐστὶ. g) L. 3. 4. C. h. t. in Syn. p. 516. exhibentur confatae. L. 4. legitur nonnullis omissis apud Atial. tit. LX. §. 3. et usque ad vocem καταβαλλέτω in Blast. Synt. lit. T. cap. 10. (Bevereg. l. l. p. 248.). h) καὶ Syn. omisit. i) Post ἦτινα Syn. pergit: καὶ οἱ αὐτὴν δηποτε τὴν ὕλην ἀφαιρούμετες, ἦτοι κ'. λίτρας χρυσοῦ τῷ δημοσίῳ καταβαλλέτω κ. τ. λ., quae sunt ex L. 4. C. h. t. k) Sic verba transposuit. Fabr. ἢ λίθους, κίονας. l) Syn. τῆς ταφῆς. m) Sic lego. Fabr. καταμύψαιτο. Syn. καταμύψηται. n) Usque ad προσαγγείλῃ Syn. o) Haec Syn. paululum mutata exhibet. p) Hoc in Cod. 1350. scriptum deest apud Fabr.



προστιμάται, καὶ ὡς φησὶν ἡ ε'. διατάξεις τοῦ παρόντος τίτλου, κρίνεται ἱεροσυλίας. πρόσθετε, ὅτι sepulcrum εἶπεν, οὐχὶ μνημείον. μνημείον γὰρ ἐστὶ τὸ οἰκοδόμημα τὸ ἐπικειμένον τάφος δὲ ἐστὶν οἶκος, ἐν ᾧ τὸ σῶμα ἀπόκειται. ἐὰν οὖν τοῦ τάφου ὄντος ὑπὸ γῆν, ἀφείλετο τις ἐκ τοῦ ἐπικειμένου μνημείου ὕλην, οὐ τιμωρεῖται. [Sch. q. VII. 512.]

εἴτε τις ἕτερος] Καλῶς καὶ κατὰ τάξιν εἶπεν ἐπειδὴ προτιμάται τις ὧ) αὐτὸς ἀδικηθεὶς καὶ βουλόμενος κινήσει, ἐκείνου δὲ ἐραθυμόντος πᾶς ὁ βουλόμενος κινεῖ. καὶ τοῦτο εἰρηται ἐν τῷ β. τι. τοῦ μζ. βιβ. ἐνθα εἰρηται, ὅτι καὶ ἀιμοποῖός ἐστιν ἡ ἀγωγή αὐτή, καὶ ὅτι καὶ ἐξηρεδάτος παῖς ταύτην κινῶν οὐ δοκεῖ προνερεῖδε γερετεύειν, καὶ ὅτι τὰ μνηματα τῶν πολεμίων οὐκ εἰσι φελεγίσα. [Sch. r. VII. 512.]

ἡ δὲ τιμωρία προστίθεται] Ἐκ τοῦ κατὰ πόδας. Ἡ δὲ τιμωρία τῆς παλαιᾶς τιμωρίας ἀνστηρία προστίθεται. οὐδέν) γὰρ ἀπομειωθὲν ἐστὶν) ἐκείνης τῆς κολάσεως, ἥτις τοῖς τούτοις τάφοις μακρῶσι δοκεῖ ἐπικείσθαι. [Sch. s. VII. 513.]

τῆ παλαιᾶ κολάσει] Τῆς δημεύσει τοῦ ἀγροῦ, εἰς ὃν ἀπεκομίσθησαν, ἢν τὸ ια'. εἶπε κεφ. ιγ'. διγ. ον. [Sch. t. VII. 513.]

Ἡ παλαιὰ τιμωρία, ὡς ἀνήκεται) ἐν τῷ μζ. βιβ. εἰ μὲν χρηματικῶς κινήσει τις, εἰς τὸ διαφερόν κινεῖται· εἰ δὲ ἐγκληματικῶς, ἔστιρα ὀρδινεν ἔχει τὴν τιμωρίαν. ἐκ δὲ τῆς γ'. διατάξεως ἔγνωσ, ὅτι καὶ κ. λιτρῶν χρυσοῦ πρόστιμον ἐπικείται ἐκ) ταύτης τῆς κολάσεως. [Sch. t. VII. 513.]

κατέχονται δὲ αὐτῇ καὶ οἱ τὰ σώματα ψηλαφῶντες] Πρόσθετε, ὅτι τῇ αὐτῇ ὑπόκειται τιμωρία καὶ ὁ τὰ σώματα ψηλαφῆσας, καὶ ὁ τὰς ὕλας ἀφείλομενος. [Sch. u. VII. 513.]

5. X. 19. ιε'. Οἱ) ἀπὸ τῶν τάφων ὕλας ἀφαιροῦντες ὑποκείσθωσαν τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι.

οἱ ἀπὸ τῶν τάφων ὕλας ἀφαιροῦντες] * Αὐτῇ ἡ διατάξις καλῶσι τινὰς ὕλας ἀφαιρεῖσθαι ἀπὸ μνημείων, λέγουσα, εἰκόναι τῷ ἐγκλήματι τῆς ἱεροσυλίας τὸ κατὰ τῶν τάφων ἀμάρτημα. ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας τῆς διατάξεως οὗτως) Βαδίζει ἡ τόλμα καὶ εἰς τοὺς τάφοις τῶν τελευτησάντων, καὶ εἰς τὰς σοροὺς τὰς ἀφαιρεμένους) ὅποτε καὶ λίθους ἐκείθεν κινεῖσθαι, καὶ τὴν γῆν παρενοχλεῖσθαι, καὶ τὸν θορυγὸν ἀνατρέψασθαι πλησιάζοντα τῇ ἱεροσυλίᾳ οἱ παλαιοὶ αἰεὶ ἐνόμισαν) ἀλλὰ καὶ τὸ κόσμος τινὰς τοῖς τρικλήνοις ἢ ταῖς στοαῖς ἀφαιρεῖσθαι ἀπὸ τῶν τάφων. οἷς πρώτοις συμβουλευόντες), ἵνα μὴ εἰς ἀσέβημα ἐμπέσωσι, χρῶνθεισῆς τῆς θρησκείας τῶν τάφων, τοῦτο γίνεσθαι καλῶμεν τιμωρία ἱεροσυλίας συνθλίβοντες.

Οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τῶν τάφων, ἐν οἷς τὸ σῶμα ἀπόκειται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπὸ σοροῦ, ἢγον ἀπὸ τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ ἐπικειμένου τῷ τάφῳ, καὶ τοὺς κόσμους τοὺς τοῖς τρικλήνοις ἀφορισθέντας. [Sch. x. VII. 513.]

ΤΙΤΛΟΣ ΚΔ'.*)

Περὶ διασεισεως.

1. LVII. 13. α'. Οὐλπ.) Ἐὰν πλουσίμηνός τις κέλευσιν ἄρχοντος διασειση τινά, καὶ ἀναδίδωσιν ὑπερ ἔλαβε, καὶ σωφρονίζεται.

καὶ ἀναδίδωσιν ὅπερ, ἔλαβε] Ἡ ζα'. νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τὸν ἀπαιτοῦντα τὰ δημόσια, ἀπαξ μὲν πλεον τοῦ νενομισμένου καὶ συνήθους τέλους) ἀπαιτήσαντα, τῇ εἰς τὸ διπλοῦν ἀντιστροφη καταδικάζει τοῦ ἀπαιτηθέντος τέλους· ἐπιμεινοντα δὲ τῇ εἰς τετραπλάσιον αὐτὸν ὑπεβάλλει ποινή, καὶ διορίζεται) τὸ τοιοῦτον τετραπλάσιον παρὰ τοῦ ἀδικηθέντος ἀποκερδαίνεσθαι. [Sch. a. VII. 514.]

g) τις addit Cod. 1350. Deest apud Fabr. r) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐδὲ. s) Fabr. ἐστι. t) Sic legendum. Fabr. ἀνήκεται. u) Malim ἐκτός. v) L. 5. C. h. t. legitur in scholio Synopseos p. 516, et in cap. 9. h. t. in Syn. p. 516. fin. et in Blast. Synt. lit. T. cap. 10. (Bevereg. l. l. p. 248.) Attal. tit. LX. §. 3. fin. plura exhibet his verbis: οὐ μόνον δὲ οἱ ἀπὸ τῶν τάφων, ταυτέστιν, ἐν ᾧ τὸ σῶμα ὑπόκειται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ σοροῦ ἢγον ἀπὸ οἰκοδομήματος τοῦ ἐπικειμένου τῷ τάφῳ, καὶ τοὺς κόσμους τοὺς τῷ τρικλήνῳ ἀφορισθέντας ὑποκείσθωσαν τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι. w) Tischendorfius dedit συμβαλλόμεθα, quod fieri non potest. x) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μζ. κ. ιγ'. y) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 517. et apud Attal. tit. LXI. §. 1. in it. z) τέλους, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. a) Sic Cod. 1350. Fabr. διορίζεται.

cuius materiam, decem libris auri multatur, et ut ait const. 5. huius tituli, sacrilegus esse censetur. Animadvertente, eum sepulcrum dixisse, non monumentum. Nam monumentum est aedificium, quod imponitur: sepulcrum autem est domus, in qua corpus iacet. Si igitur cum sepulcrum esset sub terram, auferat quis ex imposito monumento materiam, non punitur.

2) sive alius] Recte et ordine ait: quoniam praefertur is, cui iniuria facta est, si velit agere, et eo negligente quilibet volens admittitur. Et hoc traditur in tit. 12. lib. 47. ubi etiam dicitur, hanc actionem esse famosam, et filium exheredatum, qui hac actione agit, non videri pro herede gerere, et sepulcra hostium non esse religiosa.

3) poena autem accedit] Ex τοῦ κατὰ πόδας. Poena autem accedit priscae poenae severitati. Nihil enim detractum est illi supplicio, quod sepulcrum violentibus videtur impositum.

4) antiquo supplicio] Publicationi fundi, in quem translata sunt, de qua loquitur cap. II. quod est dig. 13.

Antiqua poena, ut relatum est lib. 47. si agatur civiliter, est, ut agatur in id quod interest: si criminaliter, extra ordinem poena irrogatur. Ex const. autem 3. didicisti, etiam viginti librarum auri multam imponi praeter hanc poenam.

5) eaque tenentur et qui corpora contrectant] Observa, eadem poena teneri eum, qui contingit corpora, et eum, qui materiam aufert.

XV. Qui ex sepulcris materias auferunt 1), sacrilegii crimine teneantur.

1) qui ex sepulcris materias auferunt] Haec constitutio prohibet materias auferri a sepulcris, dicens, delictum in sepulcra commissum simile esse crimini sacrilegii. Τὸ κατὰ πόδας autem constitutionis haec habet: Pergit audacia et ad busta defunctorum, et ad aggeres consecratos: cum et lapidem hinc movere, et terram evertere, et cespitem evellere, proximum sacrilegio maiores semper habuerint: sed et ornamenta quaedam tricliniis aut porticibus auferre de sepulcris. Quibus primis consulentes, ne in piaculum incidant, contaminata religione sepulcorum, hoc fieri prohibemus poena sacrilegii cohibentes.

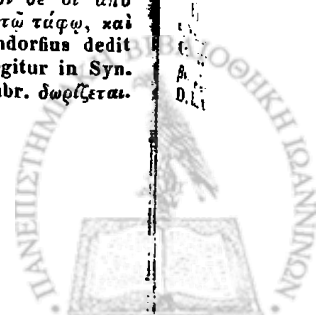
Non tantum vero ex sepulcris, in quibus corpus iacet, sed etiam ex aggere sive aedificio, quod impositum est sepulcro, et ornamenta tricliniis destinata.

TITULUS XXIV.

De concussione.

I. Ulp. Si quis simulans iussum Praesidis aliquem concusserit, et quod accepit restituit 1), et castigatur.

1) et quod accepit restituit] Novella 61. Imperatoris domini Leonis eum, qui exigit publica, si semel plus quam solitum tributum exegerit, restitutione dupli tributi exacti condemnat: perseverantem veru quadrupli poenae subiicit, et hoc quadruplum statuit eum lucrari, cui iniuria facta est.



β'. Μακ. β) Τό ε) περί τοῦ διασεισμοῦ δικαστήριον οὐκ ἔστι ποινάλιον. εἰ μέντοι τις ἀπειλήσας ἐγκλημα λάβη χρήματα, ὑπόκειται τῷ Κορνελίῳ ἐκ τοῦ κεφαλαίου τοῦ διαγορευόντος περί τῶν συνιόντων εἰς κατηγορίαν τινός ἀναίτιου, ἢ λαβόντων χρήματα ἐπὶ τῷ κατηγορησῆαι, ἢ μὴ κατηγορησῆαι ε), ἢ διὰ τὸ μαρτυρῆσαι ἢ μὴ μαρτυρῆσαι ε).

τὸ περὶ τοῦ διασεισμοῦ δικαστήριον] * Τὸ τοῦ διασεισμοῦ ἐγκλημα οὐκ ἔστι πούβλικον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο τις ἔλαβε χρήματα, οἱ ἠπειλήσαν ἐγκλημα κινεῖν, καὶ δύναται πούβλικον εἶναι τὸ δικαστήριον ἀπὸ τῶν δογματικῶν τῆς συγκλήτου, Κορνελία ε) τιμωρία κινεῖται κατέχεσθαι οἱ συντρέχοντες ἐπὶ τῇ τῶν ἀναίτιων κατηγορίᾳ, καὶ οἱ διὰ τὸ κατηγορησῆαι τινός ἢ μὴ κατηγορησῆαι, ἢ διὰ τὸ παραγγεῖλαι τινι μαρτυρῆσαι ἢ μὴ παραγγεῖλαι εἰληφασί χρήματα.

οὐκ ἔστι ποινάλιον] Ἦγον δημοσίον, ἀλλὰ παρὰ μόνον κινεῖται τοῦ διασεισμοῦ ὑπομείναντος. [Sch. b. VII. 514.] ἢ λαβόντων χρήματα] Ζῆτει τιτ. α'. κεφ. α'. καὶ τιτ. λδ'. κεφ. α'. θεμ. β'. ὁ γὰρ τοιοῦτος καὶ ἀτιμὸς ἔστιν β), ὡς βιβ. κα. τιτ. β'. κεφ. α'. καὶ ὡς πλαστογράφος εὐθύνεται, ὡς τιτ. μά'. κεφ. α'. [Sch. c. VII. 514.]

ἐπὶ τῷ κατηγορησῆαι] Ἡ τιμωρία ἢ κατὰ τῶν λαβόντων κατηγορία ἐπὶ τῷ κατηγορησῆαι ἢ μὴ κατηγορησῆαι, εἰς ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν δ) ἔχει τὴν ἀπαίτησιν· μετὰ δὲ τὸν ε) ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν, ὡς τιτ. α'. κεφ. α'. καὶ ἀπαίτεται ἢ τοιαύτη χρηματικὴ ποινὴ δι' ἀγωγῆς χρηματικῆς τῆς ἰμφοκτομῆ. ἀρμόζει δὲ κατ' αὐτῶν ἐγκληματικῶς καὶ ὁ Κορνελίος δὲ φάσις, ὡς φησι τὸ α'. καὶ τελευτ. θεμ. τοῦ α'. κεφ. τοῦ μά'. τιτ. καὶ τὸ κ. αὐτοῦ κεφ. [Sch. d. VII. 514.]

TITULOS KE'. 1)

Περὶ ἀπελάτων.

α'. Κυρίως μ) ἀπελάτης λέγεται, ὅστις θρόμματα ἀπὸ βοσκῆς ἢ βουκολίων ὑποσύρει, ἢ ἀπὸ τῶν ἀγέλων ἵππου. ὁ γὰρ βοῦν ἢ ἵππον πλανώμενον λαβὼν οὐκ ἔστιν ἀπελάτης, ἀλλὰ κλέπτης.

Εἰ γὰρ τις χοῖρον ἢ αἶγα ἀπελάσει, οὐχ οὕτως σφοδρῶς τιμωρεῖται, ὡς ὁ τέλειον ζῶον ἀπελαύνων.

Ὁρισται μ) μὲν ἐπὶ τούτου τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἡ τῶν βασάνων ποινὴ, καὶ ἡ τοῦ μετάλλου τιμωρία, καὶ ἡ τοῦ δημοσίου ἔργου, καὶ ἡ τῆς χειρὸς ἐκτομῆ· ὅμως δὲ οἱ ἐντιμοὶ τοιαύτην οὐχ ὑπομένουσι ποινὴν, ἀλλ' ἢ ἔξορίζονται, ἢ ἀποκινεῖται τοῦ ὄφφικίου. οἱ δὲ μετὰ ξίφους ἀπελαύνοντες θηρίοις ὑποβάλλονται.

Ὁρισται μὲν ἐπὶ τούτου τοῦ ἐγκλήματος] Εἰ καὶ τὰ μάλιστα δὲ ὁ θεὸς Ἀδριανὸς τὴν τοῦ μετάλλου τιμωρίαν, ἢ τὴν δημοσίου ἔργου, ἢ τὴν τοῦ ξίφους ἀφώρισεν· ὅμως οἱ ἐντιμώτεροι ἀπελαίνοντες οὐκ ὀφείλουσι ταύταις ταῖς τιμωρίαις ὑποβάλλεσθαι, ἀλλ' ἢ ἔξορίζεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀποκινεῖσθαι. οἱ μέντοι διὰ ξίφους τὴν ἀπελάσιον ποιούμενοι δικαίως θηρίοις ὑποβάλλονται. σημείωσαι τὴν κατὰ τῶν ἀπελατῶν ἐγκληματικὴν τιμωρίαν. [Sch. a. VII. 516.]

καὶ ἡ τῶν βασάνων ποινὴ] Ὁ Κύριλλος ἔχει· Καὶ ἡ τοῦ μετάλλου ποινὴ, καὶ ἡ εἰς ἔργον, καὶ ε) διὰ ξίφους. [Sch. b. VII. 516.]

Ὁ δικαζόμενος περὶ δεσποτικῆς θρομμάτων καὶ ἀπελαύνων αὐτὰ, νομιζῶν ἴδια εἶναι, πρὸς τὴν χρηματικὴν παραπέμπεται ζήτησιν.

II. Mac. Concussionis iudicium 1) non est poenale 2). At si quis crimen minatus pecuniam acceperit, tenetur lege Cornelia ex capite, quo cavetur de iis, qui coierint in accusationem innocentis, vel pecuniam acceperint 3) ob accusandum 4), vel non accusandum, vel ob dicendum testimonium vel non dicendum.

1) concussionis iudicium] Concussionis iudicium publicum non est. Sed si ideo pecuniam quis acceperit, quod crimen intendere minatus sit, potest iudicium publicum esse ex Senatusconsultis, quibus poena legis Corneliae teneri iubentur, qui in accusationem innocentium coierint, quive ob accusandum aliquem vel non accusandum, vel ob denunciandum vel non denunciandum testimonium pecuniam acceperint.

2) non est poenale] Sive publicum: sed ab eo tantum movetur, qui concussionem passus est.

3) vel pecuniam acceperint] Quare tit. 1. cap. 1. et tit. 34. cap. 1. them. 2. Hic enim etiam infamis est, ut lib. 21. tit. 2. cap. 1. et ut falsarius tenetur, ut tit. 41. cap. 1.

4) ob accusandum] Poena adversus eos, qui pecuniam acceperunt ob accusandum vel non accusandum, intra annum in quadruplum exactionem habet: post annum in simplum, ut tit. 1. cap. 1. et exigitur haec pecuniaria poena actione pecuniaria in factum. Competit etiam in eos criminaliter lex Cornelia de falsis, ut ait them. 1. et ult. cap. 1. tit. 41. et cap. 20.

L. 2. D. XLVII. 13.

TITULUS XXV.

De abigeis.

I. Proprie abigeus dicitur, qui pecora ex pascuis vel armentis subtrahit, vel ex gregibus equos. Qui enim bovem aut equum errantem abduxerit, non est abigeus, sed fur. L. 1. §. 1. D. XLVII. 14.

Nam si quis porcum vel capram abduxerit, non tam graviter plectitur, quam qui perfectum animal abigit. §. 2.

Definita quidem est huic crimini 1) et tormentorum poena 2), et metalli, et operis publici, et manus amputatio: honestiores tamen eam non sustinent, sed aut relegantur, aut moventur officio. Qui autem cum gladio abigunt, bestiis obiciuntur. §. 3.

1) definita quidem est huic crimini] Quamquam vero Divus Hadrianus metalli poenam, vel operis publici, vel gladii praestituerit: honestiores tamen abigei non debent has poenas sustinere, sed vel relegari, vel ordine decurionum moveri. At qui cum gladio abigunt, iure bestiis obiciuntur. Nota criminalem abigeorum poenam.

2) et tormentorum poena] Cyrillus habet: Et metalli poena, et operis, et gladii.

Qui litigat de proprietate pecorum 3), et abigit §. 4 ea, existimans sua esse, ad civilem quaestionem transmittitur 4).

b) Sic lego. Fabr. Μακ. c) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 517. Attal. tit. I. XI. §. 1. fin. argumentum brevibus tradit. e) Verba ἢ μὴ κατηγοροῦσαι addo e Syn. f) Syn. καταμαρτυρῆσαι. g) Adde οἷς ante Κορνελίῳ. h) Fabr. ἔστι. i) Sic Cod. 1350. Fabr. τετραπλοῦσιν. k) τὸν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. l) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. β. μζ. τι. ιδ'. m) L. 1. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 517. §. 1. legitur apud Attal. tit. I. XII. §. 1. n) L. 1. §. 3. D. h. t. aliis verbis redditur ab Attal. tit. I. XI. §. 1. o) Inseras ἢ post καὶ.



ὁ δικαζόμενος περὶ δεσποτείας θρεμμάτων] Ἐάν τις^{p)} περὶ δεσποτείας τινῶν ἀλόγων δικαζόμενος ἀπελάσῃ αὐτὰ, ὡς μὲν Σατουρνίνος ὁ νομικὸς ἔγραψεν, πρὸς τὴν χρηματικὴν ἐξέτασιν ὀφείλει παραπέμπεσθαι, τουτέστι, τὴν περὶ τῆς δεσποτείας αὐτῶν ἀναζητήσιν. ἀλλὰ τότε δεχόμεθα τὸ εἰρημῶν αὐτῶ, ὅτε μὴ χρώμα τῆς ἀπολογίας^{q)} ἐποίησατο τὸ λέγειν ἐαυτὸν δεσπότην τῶν θρεμμάτων, ἀλλὰ κατὰ ἀληθῆς ἐνόμισεν ἴδια αὐτοῦ εἶναι, ἐκ δικαίων τινῶν αἰτιῶν τοῦτο ὑπονοήσας. [Sch. c. VII. 516.]

πρὸς τὴν χρηματικὴν παραπέμπεται ζήτησιν] Ἦτοι ἐκπίπτει τῆς δεσποτείας κατὰ τὸν περὶ τούτου κανόνα. ζῆτει τι. ιζ. κεφ. β. Θεμ. δ. [Sch. d. VII. 516.]

L. 2. XLVII. 14. β'. Μαρκ. γ) Τὸ τῶν ἀπελάτων ἔγκλημα ποινά-
λιον μὲν οὐκ ἔστι, σφοδρότερον δὲ τιμωροῦνται.

σφοδρότερον δὲ τιμωροῦνται] Ἄλλ' ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ σιδήρῳ κέχρηται^{δ)} οἱ ἀπελάται καταλαμβάνομενοι, διὰ τοῦτο βαρύτερον κολάζεται τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν. [Sch. e. VII. 517.]

L. 3. pr. D. eod. γ'. Καλλιστρ. ε) Πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπε-
λαυνομένων ἢ κλέπτης ἐστὶ τις, ἢ^{u)} ἀπελάτης. δέκα γὰρ πρόβατα ποιῶσιν ἀγέλην, καὶ χοῖροι πέντε. εἷς δὲ βοῦς καὶ ἵππος ἀπελαθεῖς εἰσάγει τοῦτο τὸ ἔγκλημα.

πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπελαυνομένων] Πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑφαιρουμένων προβάτων, ἢ κλέπτην, ἢ ἀπελάτην λέγομεν ἀφελόμενον^{v)} αὐτὰ. τινὲς γὰρ ι'. πρόβατα νομίζουσι ἀγέλην ποιεῖν, χοίρους δὲ πέντε ἀπελαυνομένους τὸν ἀπελάτην δεικνύειν. ἵππος δὲ καὶ βοῦς εἰ καὶ εἷς ἀπελαθεῖς, ἀπελάτης ἐστὶν ὁ ἀφελόμενος αὐτῶν. ἐκείνος δὲ πραοτέρως^{w)} κολάζεται, ὁ ἀπὸ σταύλου ἀφαιρούμενος δεδαμασμένον ἠδη ζῶον, καὶ μὴ ἐκ τῆς ὕλης ἢ τῆς ἀγέλης. ζῆτει τι. να. κεφ. ις. περὶ τὰ τέλη, καὶ ἀναγνώθι ὅλον. [Sch. f. VII. 517.]

ἢ κλέπτης ἐστὶ τις] Ὁ γὰρ ἐν πρόβατον ἢ χοῖρον ἀπελάσας κλέπτης ἐστίν, ὡς τὸ α'. κεφ. καὶ οὐχὶ ἀπελάτης. [Sch. g. VII. 517.]

δέκα γὰρ πρόβατα ποιῶσιν ἀγέλην] Ὡς βιβ. ις. τι. δ. κεφ. τελευτ. ζῆτει καὶ βιβ. ιε'. τι. α'. κεφ. α'. περὶ τὸ τέλος, καὶ τὴν ἐν τῷ τέλει παραγραφὴν. [Sch. h. VII. 517.]

εἷς δὲ βοῦς καὶ ἵππος ἀπελαθεῖς] Εἰ γὰρ τις αἶγα ἢ χοῖρον ἀπαξ ἀπελάσεν, οὐκ ἔστιν ἀπελάτης, ἀλλὰ κλέπτης. τὸ δὲ ἀπαξ διὰ τὸ γ'. Θεμ. τοῦ παρόντος κεφαλαίου. [Sch. i. VII. 517.]

§. 1. Καὶ ὁ ἀπὸ ἀγέλης ἢ ὕλης^{x)} δεδαμασμένον ἄλο-
γον ἀπελαύνων σφοδρότερον τιμωρεῖται.

σφοδρότερον τιμωρεῖται] Κατέχεται ὡς ἀπελάτης. ὁ δὲ ἀπὸ σταύλου ἀφελόμενος δεδαμασμένον ἄλογον πραοτέρως κολάζεται. [Sch. k. VII. 517.]

§. 2. Ὁ πολλάκις ἀπελάσας, εἰ^{y)} καὶ ἕν, ἢ καὶ δεύ-
τερον θρέμμα, ἀπελάτης ἐστίν.

ὁ πολλάκις ἀπελάσας] Οἱ πολλάκις ἀπελάσαντες, εἰ καὶ πάντοτε ἐν ἢ καὶ δευτέρον θρέμμα ἀφείλοντο, ὅμως ἀπελάται εἰσίν. [Sch. l. VII. 517.]

§. 3. Οἱ τοὺς ἀπελάτας ὑποδεχόμενοι, ἐπὶ δέκα ἔτη
τῆς ἐπαρχίας ἐξορίζεσθωσαν^{z)}.

οἱ τοὺς ἀπελάτας ὑποδεχόμενοι] * Τοὺς ὑποδε-
χομένους τοὺς ἀπελάτας ἀπὸ ἐπιστολῆς τοῦ θεοῦ Ἀδριανοῦ ἐπὶ δέκα ἐνιαυτοὺς ἐξορίζεσθαι χρή.

Proch. XXXIX. 56. δ'. α) Οἱ ἀπελάται ἀπαξ μὲν τοῦτο πλημμελή-
σαντες^{b)} τυπτεύσασαν· ἐκ δευτέρου δὲ^{c)} διαπρατ-

3) qui litigat de proprietate pecorum] Si quis, cum litigaret de proprietate quorundam animalium, abegerit ea, ut quidem Saturninus Iuriconsultus scribit, ad civilem examinationem transmitti debet, hoc est, ad quaestionem proprietatis. At tunc recipimus quod ab eo dicitur, cum non color defensionis fecit, ut se diceret dominum pecorum, sed revera sua esse putavit iustis causis ductus.

4) ad civilem quaestionem transmittitur] Sive excidit dominio secundum regulam de hoc constitutam. Quaere tit. 17. cap. 2. them. 9.

II. Marc. Abigeorum crimen poenale quidem non est, sed graviter puniuntur¹⁾.

1) sed graviter puniuntur] Sed quia plerumque ferro utuntur abigei, si deprehendantur, ideo graviter eorum delictum coercetur.

III. Callistr. Pro numero abactorum¹⁾ aut fur quis est²⁾, aut abigeus. Decem enim oves gregem faciunt³⁾, et porci quinque. Unus autem bos et equus abactus⁴⁾ hoc crimen inducit.

1) pro numero abactorum] Pro numero subtractarum ovium eum, qui subtraxit, aut furem, aut abigeum dicimus. Quidam enim decem oves putant gregem facere, porcos autem quinque abactos abigeum approbare. Equus vero et bos etiam unus abactus abigeum facit eum, qui abstulit. Is vero lenius puni-
tur, qui ex stabulo animal iam domitum abstulit, non ex silva vel grege. Quaere tit. 51. cap. 16. circa finem, et lege totum.

2) aut fur quis est] Nam qui unam ovem vel porcum abigit, fur est, ut cap. 1. non abigeus.

3) decem enim oves gregem faciunt] Ut lib. 16. tit. 4. cap. ult. Quaere et lib. 15. tit. 1. cap. 1. circa finem, et in fine adnotationem.

4) unus autem bos et equus abactus] Nam si quis capram vel porcum semel abegit, non est abigeus, sed fur. Semel autem dicitur propter them. 3. huius cap.

Et qui ex grege vel silva domitum animal abigit, graviter punitur⁵⁾.

5) graviter punitur] Tenetur ut abigeus. Qui vero ex stabulo abstulit domitum pecus, lenius punitur.

Qui saepius abegit⁶⁾, licet unum vel alterum pecus, abigeus est.

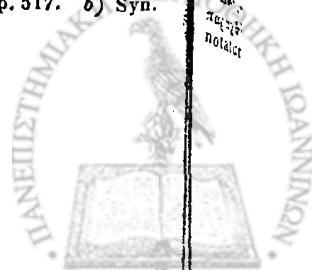
6) qui saepius abegit] Qui saepius abegerunt, licet semper unum vel alterum pecus subripuerint, tamen abigei sunt.

Qui abigeos recipiunt⁷⁾, decem annis provincia releguntur.

7) qui abigeos recipiunt] Qui abigeos recipiunt, ex epistola Divi Hadriani decem annis relegari debent.

IV. Abigei semel quidem hoc admittentes verberentur: iterum vero committentes releguntur. Tertium

p) Sic legendum. Fabr. τῆς. q) Videtur legendum ἀπελάσας. Nam in Digestis legitur, color abigeatus. r) Lege Max. s) Sic lego. Fabr. κέρηται. t) Tota L. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 517. Argumentum L. 3. pr. brevibus tradit Attal. tit. I. XII. §. 1. u) ἢ in Syn. deest. Leuncl. in marg. supplavit. v) Inseras τὸν ante ἀφελομ. w) Nota, auctorem uelholii in Digestis legisse lenius coercendum, cum in nostris legatur plenius. x) Verba ἢ ὕλης addo e Syn. y) Lego e Syn. pro ἢ, quod habet Fabr. Digesta habent licet. z) Syn. ἐξορίζονται. a) Cap. 4. legitur et in Syn. p. 517. b) Syn. πλημμελοῦντες. c) δὲ Syn. omisit.



τόμενοι ἱσοριζέσθωσαν. εἰ δὲ ἐκ τρίτου^{d)} φωραθεῖεν τὸ τοιοῦτον κατατολμῶντες, χειροκοπέσθωσαν· τῆς ἀπελαθείσης ἀγέλης δηλονότι τῇ ἰδίᾳ δεσποτεῖα παρ' αὐτῶν ἀποκαθισταμένης.

ε'. Δύναται^{e)} τις κινήσαι κατὰ τοῦ ἀπελάτου καὶ ἐγγραφόμενος^{f)}, καὶ χωρὶς ἐγγραφῆς.

Δύναται τις κινήσαι κατὰ τοῦ ἀπελάτου] Θεοδώρου. Ὁ κατηγορῶν ἀπελάτου οὐκ ἀποτίθεται γραφάς^{g)}. μίμησο^{h)} τῆς ζ. διατάξεως τοῦ ζ. τιτ. τοῦ δ. βιβ. διαλεγόμενης περὶ ἀπελατῶν. [Sch. m. VII. 517.]

καὶ χωρὶς ἐγγραφῆς] Πρόσεχε, ὅτι τὸ μὲν τῆς ὑβρεως ἐγκλήμα μετ' ἐγγραφῶν κινεῖται, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τὸ τῆς ἀπελασίας. [Sch. n. VII. 517.]

ζ'. Ἐάνⁱ⁾ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ τις κατωτέρω τοῦ δεκάτητος διαρρήξῃ τὴν τάφρον τοῦ Νείλου, πυρὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ δαπανάσθω. οἱ δὲ συνίστορες τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος περιοριζέσθωσαν, μηδέποτε διὰ δεήσεως συγχωρουμένου τούτου τοῦ ἁμαρτήματος οὕτως, ἵνα μηδέποτε τοῦ αἰτεῖν τι ἑαυτοῖς, ἢ τοῦ ἐπαναλαμβάνειν τὴν πολιτείαν, ἢ τὸ ἀξίωμα, ἢ τὴν ὑπόστασιν ἐξουσία παρασχεθῇ.

ἐάν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ τις] Ὁ στόμα ἢ τάφρον τοῦ Νείλου διασχίζων πρὸ τῆς ἀναβάσεως τοῦ δωδεκαπήχειος, καὶ ἔτι ζῶν καίεσθω, ἐνθα τοῦτο ἐπλημμέλησε· καὶ ἐάν τινες αὐτῷ συνεπίσταται, δεπορτατευσθῶσαν, μηδὲ βασιλικῆ ἀντιγραφῇ βοηθούμενοι. [Sch. o. VII. 517.]

ΤΙΤΛΟΣ Κζ'.^{k)}

Περὶ κατηγορῶν ἤτοι παραβατῶν.

α'. Πραεβαρικῶτα^{l)} ἔστιν ὁ ποικίλως κατηγορῶν, καὶ τὴν μὲν ἰδίαν ὑπόθεσιν προδιδούς, τῷ ἀντιδίκῳ δὲ αὐτοῦ συναγωνιζόμενος. καὶ ὁ^{m)} συνήγορος χρηματικὴν ἢ ἐγκληματικὴν δίκηνⁿ⁾ προδιδούς σφοδρῶς τιμωρεῖται^{o)}.

πραεβαρικῶτα ἔστιν] Πραεβαρικῶτα ἐκλήθη ὁ ποικίλος τὸν τρόπον, ὅστις τῷ ἐναντίῳ μέρει βοηθεῖ, προδιδούς τὴν δίκην τὴν ἑαυτοῦ. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα ἔλεγεν ὁ Λαβειῶν παρεχθῆναι^{p)} ἀπὸ τοῦ ποικίλως αὐτὸν ἀγωνιζέσθαι. ὁ δὲ πραεβαρικῶτα ἐκατέρω συνίσταται, μᾶλλον δὲ τῷ ἐν μέρει, οὐτεῖσι, τῷ ἀναγόμενῳ παρ' αὐτοῦ. ἐκείνος δὲ κυρίως λέγεται πραεβαρικῶτα, ὁ ἐν πούβλικῳ δικαστηρίῳ προδιδούς, τῷ ἀντικῳ δὲ αὐτοῦ συναγωνιζόμενος. ὁ δὲ συνήγορος προδιδούς τὴν ὑπόθεσιν, ἐν ἣ συνηγορεῖ, οὐ κυρίως μὲν λέγεται πραεβαρικῶτα. πλὴν κἂν ἐν χρηματικῇ^{q)}, κἂν ἐν πούβλικῳ δικαστηρίῳ προδῶ συνήγορος δίκην, ἔξτρα ὄρδινεμ τιμωρεῖται. καὶ ἡ πραεβαρικῶτα δὲ σήμερον ἔξτρα ὄρδινεμ κολάζονται. ἤπει τοῦ α. τιτ. κεφ. ι. θεμ. α'. καὶ τιτ. νά. κεφ. λα'. θεμ. β'. καὶ τιτ. λδ'. κεφ. λδ'. περὶ τὰ μέσα. ὁ δὲ τοιοῦτός σι καὶ ἀτιμος, ὡς βιβ. κά. τιτ. β'. κεφ. α'. καὶ κεφ. δ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ζ. τιτ. δ. κεφ. η'. καὶ τιτ. ιβ'. κεφ. ζ. καὶ ιβ'. β. τιτ. β. κεφ. σιβ'. [Sch. a. VII. 519.]

σφοδρῶς τιμωρεῖται] Ἄρα δὲ καὶ ταυτοπαθεῖ ἐπὶ αὐτῷ, κἂν μὴ ἠσφαλισατο; καὶ φαιμεν, οὐ, διότι οὐκ ἔστιν ἡ αὐτοῦ ἡ δίκη, ὡς κεφ. γ'. θεμ. β'. [Sch. b. VII. 519.]

β'. Μαρκ.^{r)} Ὁ ἐξ ἑτέρου δικαστηρίου ἐγκληματικῶς κατηγορηθεὶς καὶ ἀπολυθεὶς, ἐξ ἑτέρου δικα-

si idem ausi deprehendantur, manus amputentur: videlicet grege abacto dominio suo ab eis restituendo.

V. Potest quis agere in abigeum¹⁾ et cum inscriptione, et sine inscriptione²⁾.

L. un. C. IX. 37.

1) potest quis agere in abigeum] Theodori. Qui accusat abigeum, non deponit inscriptiones. Mineris const. 7. tit. 7. lib. 4. tractantis de abigeis.

2) et sine inscriptione] Observa, iniuriarum crimen cum inscriptione intendi, non etiam abigeatus.

VI. Si quis in Aegypto¹⁾ infra duodecimum cubitum ruperit valla Nili, in eodem loco igne consumatur. Conscii vero criminis deportentur, nunquam hoc crimine per supplicationem remittendo: ita ut nunquam eis potestas detur petendi quidquam, vel recipiendi civitatem, vel dignitatem, vel substantiam.

L. un. C. IX. 38.

1) si quis in Aegypto] Qui os vel vallum Nili dirumpit, antequam ascenderit duodecimum cubitum, vivus comburatur quo loco hoc commisit: et si qui sint conscii, deportentur, nec rescripto Principis iuvantur.

TITULUS XXVI.

De accusatoribus sive praevaricatoribus.

I. Praevaricator est¹⁾ qui varie accusat, et suam causam prodit, adversarium suum adiuvat. Et advocatus, qui civilem vel criminalem causam prodit, graviter coercetur²⁾.

L. I. pr. §. 1. D. XLVII. 15.

1) praevaricator est] Praevaricator vocatur, qui variis est moribus, qui diversam partem adiuvat prodita causa sua. Hoc vero nomen Labeo ait tractum esse ab eo, quod is varie certet. Praevaricator ex utraque parte consistit, magis vero ex una parte, hoc est rei ab eo delati. Is vero proprie dicitur praevaricator, qui in publico iudicio prodiderit, et adversarium suum adjuverit. Advocatus autem prodens causam, cui adest, non proprie dicitur praevaricator. Sed sive in civili, sive in publico iudicio advocatus prodiderit causam, extra ordinem puniuntur. Praevaricatores etiam hodie extra ordinem puniuntur. Quaere tit. 1. cap. 10. them. 1. et tit. 51. cap. 31. them. 2. et tit. 34. cap. 34. circa medium. Hic autem etiam infamis est, ut lib. 21. tit. 2. cap. 1. et cap. 4. them. 3. et lib. 7. tit. 4. cap. 8. et tit. 12. cap. 7. et lib. 2. tit. 1. cap. 212.

2) graviter coercetur] An vero et talione teneatur, licet non caverit? Et dicimus non teneri, quia causa eius propria non est, ut cap. 3. them. 2.

II. Marc. Qui alio iudicio criminaliter accusatus¹⁾ et absolutus est, alio iudicio non accusatur,

L. 3. §. 1. D. XLVII. 15.

d) Syn. καὶ τρίτον pro ἐκ τρίτου. e) L. un. C. h. t. legitur in Syn. p. 517. ubi est finis cap. 4. h. t. f) Syn. ἐγγράφως. Lege ἑγγραφάς. h) Fabr. μίμησον (sic). l) L. un. C. IX. 38. usque ad δαπανάσθω legitur apud Attal. tit. LXII. §. 2. g. 54. Reliqua ab eo in brevius sunt contracta. k) In Cod. 1350. additur: ἤτοι β. μζ. τι. ιε'. l) L. 1. pr. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 500. ubi tamen verba πραεβαρικῶτα locum omittuntur. m) Inde ab ὁ συνήγορος hic locus thibetur in Syn. p. 100. n) δίκην. quod deest in Cod. 1350. addo e Syn. o) Syn. p. 500. τιμωροῦνται. p) Matlm φραχθῆναι. q) Sic Cod. 1350. Fabr. χρηματικῆ. r) Fabr. Μαρκ. Sed lege Marc. i. e. Macer. In marg. Cod. 1350. statum: παρελήφθη τὸ β. διγ.



στηρίον οὐ κατηγορεῖται, εἰ μὴ ψηφισθῆ, τῆς ἰδίας δίκης προδότην γενέσθαι τὸν πρῶτον κατηγοροῦν.

§. 2. VII. Ὁ δὲ συνήγορος προδιδούς χρηματικὴν ἢ ἐγκληματικὴν δίκην, οὐκ ἔστι τῆς ἰδίας ὑποθέσεως προδότης.

ὁ ἐξ ἑτέρου δικαστηρίου ἐγκληματικῶς κατηγορηθεὶς] Τὸ τῆς προαβαρικαίου δικαστηρίου τὸ μὲν πούβλικόν ἐστι, τὸ δὲ ex moribus εἰσπράχθη. ἐὰν γὰρ ὁ ἐναγόμενος παραγράφῃται^{α)} τὸν ἐν πούβλικῳ δικαστηρίῳ κατηγοροῦν, λέγων, ὅτι παρ' ἑτέρου τινὸς ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν γενόμενος ἀπέλυθη, καὶ οὐ χρεὶ αὐτὸν ἐκ δευτέρου κατηγορηθῆναι, λέγει ὁ νόμος ὁ Ἰουλιος ὁ περὶ τῶν πούβλικων, μὴ πρότερον τὸν τοιοῦτον κατηγορεῖσθαι, εἰ μὴ ἔθελον αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι ἀποδείξει, τὸν τοιοῦτον κατηγοροῦν προδεδωκέναι τὴν δίκην. ἢ τῆς τοιαύτης τοίνυν προαβαρικαίου κατηγορία πούβλικον νοεῖται εἶναι δικαστήριον. ὅτε δὲ κατὰ τοῦ συνήγορου ὡς προδεδωκός^{β)} κινεῖται, οὐκ ἔστι πούβλικη, καὶ οὐ διαφέρομεν, εἴτε ἐν πούβλικῳ, εἴτε ἐν χρηματικῷ^{γ)} συνηγορῶν^{δ)} τὴν δίκην προδεδώκε. [Sch. c. VII. 519. sq.]

εἰ μὴ ψηφισθῆ] Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ ποπουλαρίας ἀγωγῆς. [Sch. d. VII. 520.]

§. 3. γ'. Τὸ^{ω)} ἐγκαταλιπεῖν ποινάλιον κατηγορίαν οὐκ ἔστι ποινάλιον ἐγκλημα. δίδωσι δὲ ὁ τοῦτο πράξας πέντε χρυσίου λίτρας.

τὸ ἐγκαταλιπεῖν ποινάλιον κατηγορίαν] *Ἐάν τις διὰ τοῦτο ἐγκληθῆται ὡς ἐγκαταλιπὼν τὴν πούβλικαν κατηγορίαν, οὐκ ἔστι πούβλικα κατ' αὐτοῦ ἐναγωγή. οὐδὲ γὰρ νόμος τινὲς περὶ ταύτης διηγόρευται, οὔτε ὑπὸ τοῦ δόγματος τῆς συγκλήτου εἰσπράχθη τοῦ κελουόντος τὸν καταλιμπανόντα τὴν πούβλικαν κατηγορίαν πέντε λίτρας χρυσίου καταδικάζεσθαι. ἐὰν δὲ ἐκεῖνος, οὔτινος περὶ τῆς καλομνίας οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν κινεῖν, προαβαρικαίῳ ἐν πούβλικῳ δικαστηρίῳ γένηται, ἀτιμοῦται.

Τὸ δίχα ἀβολιτινος ἀποστῆναι πούβλικας κατηγορίας^{κ)}. [Sch. c. VII. 520.]

δίδωσι δὲ ὁ τοῦτο πράξας πέντε χρυσίου λίτρας] Τοῦτο μὲν οὐν τὸ^{λ)} κεφ. νόησον ἐπὶ τοῦ ἀποστάντος χωρὶς ἀβολιτινος· τὸ δὲ λδ'. κεφ. τοῦ α'. τίτ. νόησον ἐπὶ τοῦ ἄλλου συκοφαντοῦ προδιδόντος τὰ οἰκεία δίκαια τῷ ἀντιδίκῳ. ἄλλην γὰρ ποινὴν κατ' ἐκεῖνου, καὶ ἄλλην κατὰ τοῦ παρόντος ὁ νομοθέτης ὥρισεν. ταῦτα δὲ, ὅταν οὐ δῶσιν αἱ ἐγγράφον· εἰ γὰρ ἐγγράφονται, ὑπόκεινται ταυτοπαθείᾳ. [Sch. f. VII. 520.]

Οὐ μὴν ὑπόκειται^{μ)} ταυτοπαθείᾳ, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο παθεῖν ἠσφαλισάτο, εἰ μὴ ἀποδείξει. ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου κεφ. σφοδρῶς τιμωρεῖται καὶ ταυτοπαθείαν ἔχει, κὰν μὴ ἠσφαλισάτο. ἢ δὲ διαφορὰ, ὅτι ἐκεῖ μὲν μείζον ἀμαρτάνει, τὴν οἰκείαν δίκην προδιδούς καὶ ποικιλλόμενος ἐκ κινήσεως προαιρέσεως. ὡδὲ δὲ τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ τὸ μείζον ἀμαρτήμα, μόνον δὲ ἀφίστατο τῆς κατηγορίας ἐκ θαυμάσιας, καὶ εἰ μὴ ἤτις ἠσφαλισάτο ὑποκείσθαι τοῖς αὐτοῖς, οὐκ ὑπόκειται. [Sch. f. VII. 520.]

4. cod. δ'. Ἴδεμ. α) Ἐάν ἐκεῖνος, οὔτινος περὶ τῆς συκοφαντίας οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν κινεῖν, προδότης τῆς ἰδίας ὑποθέσεως ἐν ἐγκληματικῷ δικαστηρίῳ ἀποφανθῆ, ἄτιμος γίνεταί.

ἐὰν ἐκεῖνος] * Πάντες οἱ ἐπάγοντές τινι ὄρκον, πρῶτον ἀπαιτοῦνται τὸν τῆς συκοφαντίας τελεῖσαι, χωρὶς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πατρῶος· οὗτοι γὰρ κινούντες κατὰ τῶν ὑπεξουσιῶν καὶ κατὰ τῶν ἀπέλευθέρων τὸν περὶ καλομνίας οὐκ ἀπαιτοῦνται. ἐὰν οὖν πατὴρ ἢ πατρῶν κινήσωσιν ἐγκληματικὸν δικαστήριον, καὶ προδοταί ἀναφανῶσι τῶν ἰδίων ὑποθέσεως, ἀτιμία ὑπόκειται.

5. cod. ε'. Οὐνεουλ. Ὁ ἐλεγχθεὶς προδότης τῆς ἰδίας κατηγορίας οὐκέτι δύναται κατηγορεῖν.

nisi pronuncietur²⁾), primum accusatorem suae causae proditorem fuisse.

Advocatus autem prodens civilem vel criminalem causam, suae causae proditor non est.

1) qui alio iudicio criminaliter accusatus] Praevaricationis iudicium aliud publicum, aliud moribus introductum est. Nam si reus accusatori in iudicio publico praescribat, dicens, se ab alio sub eadem accusatione factum et absolutum, et non debere se iterum accusari, lege Iulia publicorum iudiciorum cavetur, ut non prius accusetur, quam is, qui vult eum accusare, probaverit, illum accusatorem prodidisse causam. Talis igitur praevicationis accusatio publicum iudicium esse intelligitur. Cum vero adversus advocatum ut proditorem agitur, non est publica, et nihil refert, publico an privato iudicio advocatus adstans causam prodiderit.

2) nisi pronuncietur] Hoc est et in populari actione.

III. Deserere poenalem accusationem¹⁾ non est poenale crimen. Praestat vero, qui id facit, auri libras quinque²⁾.

1) deserere poenalem accusationem] Si ideo quis accusetur, quod publicam accusationem deseruerit, non est publica in eum accusatio. Nam nec lege quadam de hac cautum est, nec Senatusconsulto introducta est, quod eum, qui publicam accusationem deserit, quinque libris auri damnari iubet. Sed si is, de cuius calumnia agere nobis non licet, praevicator in iudicio publico extiterit, infamia notatur.

Sine abolitione desistere a publica accusatione.

2) praestat vero qui id, facit, auri libras quinque] Hoc caput intellige de eo, qui desistit sine abolitione: caput autem 34. tit. 1. intellige de alio calumniatore, qui prodit sua iura adversario. Aliam enim poenam in illum, et aliam in hunc legislator statuit. Haec vero, si inscriptionem non dederint: alioquin talioni subiacent.

Non etiam talione tenetur, nisi ei se cautione subiecerit, ni probaret. In primo autem capite graviter coercetur et talionem habet, licet non caverit. Differentiae causa haec est, quia ibi magis delinquit suam causam prodens et varians pessima mente. Hic vero maius crimen non committit, sed desistit tantum accusatione ex negligentia, et nisi nominatim cautione eisdem se subiecerit, non subiacet.

IV. Idem. Si is¹⁾, de cuius calumnia nobis agere non licet, proditor suae causae criminali iudicio pronunciatu sit, infamis fit.

1) si is] Omnes, qui iusiurandum deferunt, prius de calumnia iurare debent, excepto patre et patrono: ab his enim, si agant contra filiosfamilias et libertos, iusiurandum calumniae non exigitur. Si igitur pater vel patronus publico agant iudicio, et proditores suae causae pronunciatu fuerint, infamiae subiacent.

V. Venul. Suae accusationis proditor convictus¹⁾ amplius accusare non potest.

α) Sic Cod. 1350. Fabr. παραγράφοντο. β) Sic Cod. 1350. Fabr. προδεδωκέναι. γ) πούβλικη et χρηματικῶ Cod. 1350. Fabr. πούβλικαις et χρηματικαῖς. δ) Fabr. ὁ habet ante συνηγ. quod deest in Cod. 1350. ε) I. 3. §. 3. D. h. t. totidem verbis legitur in Syn. p. 500. ζ) κατηγορίας, quod deest apud Fabr. in Cod. 1350. secunda manu additum est. η) τὸ addendum. Deest apud Fabr. θ) Sic lego. Fabr. ὑπόκεινται. ι) Fabr. ὁ αὐτός.



ὁ ἐλεγχθεὶς προδότης τῆς ἰδίας κατηγορίας] Ὁ ἐλεγχθεὶς ἐπὶ πρᾶεβαρκατίου οὐκ ἐπι δύναιται κινήσαι ποὺβλικὸν δικαστήριον. ζῆτει τ. α'. κεφ. ι'. θεμ. ζ'. καὶ κεφ. ιβ'. [Sch. g. VII. 520.]

τῆς ἰδίας κατηγορίας] * Τῆς διὰ αἵματος ἐχούσης τὴν καταδίκην. ὁ δὲ διαφθείρας τὸν κατηγοροῦν ἦτοι τὸν δηλατορα αὐτοῦ οὕτως ἐστίν, ὡς αὐτόθεν ἠτηθείς.

ζ'. Παυλ. β) Ὁ γενόμενος προδότης τῆς ἰδίας κατηγορίας ἐπὶ ποινάδιω ἐγκλήματι, τὴν τιμωρίαν ἐπίσταται, ἢν ὁ ἐναγόμενος ἤμελλεν γ) ὑποστῆναι.

ὁ γενόμενος προδότης τῆς ἰδίας κατηγορίας] Ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀντέγραψαν δ), ἵνα καὶ ἐπὶ τῶν ἐξτραορδινάριων ἐγκλημάτων οἱ πρᾶεβαρκατῶρες τοιαύτη περιβάλλονται ε) τιμωρία, ὡς ἀνεὶ αὐτοῖ ἐπέτεσον f) τῷ νόμῳ, ὅτινι περιπετικῶς τις ἀπολυθῆς. [Sch. h. VII. 520.]

ἢν ὁ ἐναγόμενος ἤμελλεν ὑποστῆναι] Κἂν μὴ ἠσφαλίσατο. ὁ δὲ μὴ προδούς, ἀλλ' ἀποστῆς χωρὶς ἀβολιτῆνος, ὅτε ἠσφαλίσατο ὅτε δὲ μὴ ἠσφαλίσατο, ὑπόκειται ποινῇ λιτρῶν πέντε. [Sch. i. VII. 520.]

Ὅταν, ὡς οἶμαι, ἐγγράφηται καὶ ὁμολογήσῃ ταυτοπάθειαν ὑπομῆναι εἰ γὰρ μὴ ἐγγράφηται, τιμωρεῖται σφοδρῶς, ὡς τὸ α'. φησὶ κεφ. [Sch. k. VII. 520.]

ζ'. Οὐλπ. η) Ἀντὶ ἐλεγχθέντος ἐστίν ὁ τὸν κατηγοροῦν ὑποφθείρας, χωρὶς τῶν δι' αἵματος ἐχόντων τὴν καταδίκην.

ἀντὶ ἐλεγχθέντος ἐστίν] Ἰστίον, ὅτι ἐπὶ τῶν δι' αἵματος ἐχόντων τὴν τιμωρίαν ὁ δούς τῷ κατηγοροῦντι, ἵνα ἀποστῆ, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐπίσταται ἢ ἤμελλεν i) ὑποστῆναι k), εἰ διηλέγχθη, ἀλλὰ συγγνωσκείται. ὁ μὲντοι ἀποστῆς, ἐπεὶ ἐπὶ τῶν δι' αἵματος ἀνεὶ ἐγγράφων καὶ ἀσφαλείας οὐ κατηγορεῖ, πείσεται κατὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἢ ἤμελλε παθεῖν ὁ κατηγορούμενος, εἰ διηλέγχθη. ἐπὶ δὲ τῶν μὴ δι' αἵματος ἐχόντων τὴν τιμωρίαν, ὁ μὲν δούς τῷ κατηγοροῦντι αὐτοῦ l) ἀντὶ καταδικασμένου m) ἐστίν. ὁ δὲ κατηγοροῦν, εἰ μὲν ἠσφαλίσατο, καὶ αὐτὸς ταυτοπαθεῖ εἰ δὲ μὴ ἠσφαλίσατο, ἔχει τὸ β'. θεμ. τοῦ γ'. διγ. ἐκεῖνο γὰρ οὐκ ἐστὶ περὶ τῶν δι' αἵματος. [Sch. l. VII. 520.]

ὁ τὸν κατηγοροῦν ὑποφθείρας] Σημείωσαι, ὅτι ἔξεστιν ὑποφθεῖραι τὸν ἀντίδικον ἐπὶ τῶν δι' αἵματος ἐχόντων τὴν τιμωρίαν. καὶ ἰδέ, πότε ἔθροται ἢ τοῦ κατηγοροῦ ὑποφθορά. ζῆτει καὶ τ. γ'. κεφ. α'. [Sch. m. VII. 521.]

χωρὶς τῶν δι' αἵματος ἐχόντων τὴν καταδίκην] Ὡς τοῦ περὶ μοιχείας, τὸν περὶ καθοσιώσεως, ἐφ' ὧν καὶ ἔξεστι διαλύεσθαι, χωρὶς τοῦ ἐπὶ μοιχείας, ὡς βιβ. ια'. τ. β'. κεφ. λδ'. [Sch. n. VII. 521.]

ΤΙΤΛΟΣ ΚΖ'. ο)

Περὶ ὑποδοχέων.

α'. Μαρκιαν. ο) Οἱ ὑποδοχεῖς τῶν ληστῶν ὡς λησταὶ τιμωροῦνται. καὶ οἱ δυνάμενοι κρατῆσαι τοὺς ληστὰς καὶ ἀπολύσαντες, χρήματα λαβόντες ἢ μέρους τῶν ληστευθέντων p).

ὡς λησταὶ τιμωροῦνται] Ἦγον, εἰ μὲν εὐποροῦσιν, δημεύονται εἰ δὲ ἀποροῦσιν, εἰς τὸ σῶμα κολάζονται. [Sch. a. VII. 524.]

β'. Παύλου ρ) Ὁ δὲ συγγενῆ ἢ ἀγχιστέα ληστὴν φυλάξας καὶ διασώσας, μίσως πως τιμωρεῖται.

δ) L. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 500. ubi est cap. 5. h. t. e) Sic Cod. 1350. Fabr. περιβάλλονται. f) Sic lego. Fabr. ἀπέτεσον. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπελύθη. h) L. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 517. ubi est cap. 6. h. t. et apud Harm. I. 2. §. 51. i) Sic Cod. 1350. hic et postea. Fabr. ἤμελλεν. k) Sic lego. Fabr. ὑποστῆσαι. l) αὐτοῦ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. m) Sic Cod. 1350. Fabr. καταδικασμένου. n) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. β. μζ'. τ. ιδ'. In margine haec leguntur: ζῆτει τοῦ νομοκανόνος τ. θ'. κεφ. λγ'. ο) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 518. apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 33. (apud Voell. T. II. p. 1019.) et apud Attal. tit. LXIII. p) Syn. addit: ὁμοίως τιμωροῦνται. q) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 518. ubi cum L. 1. efficit cap. 1. h. t. et apud Phot. tit. IX. cap. 33. (apud Voell. T. II. p. 1018. sq.).

1) suae accusationis proditor convictus] In praevicatione convictus publicum iudicium amplius movere non potest. Quare tit. 1. cap. 10. them. 7. et cap. 12.

suae accusationis] Quae sanguinis condemnationem continet. Qui vero corrumpit accusatorem sive delatorem suum, pro statim victo habetur.

VI. Paul. Qui factus est proditor suae accusationis 1) in poenali crimine, eam poenam patitur, L. 6. D. XLVII. 15. quam reus passurus esset 2).

1) qui factus est proditor suae accusationis] Imperator noster cum patre suo rescripsit, ut et in extraordinariis criminibus praevicatores eadem poena afficerentur, ac si ipsi in legem incidissent, quae is, qui incidit, absolutus est.

2) quam reus passurus esset] Licet non caverit. Qui autem non prodidit, sed destitit sine abolitione, si caverit: quodsi non caverit, tenetur poena quinque librarum.

Cum, ut existimo, inscripsit et promisit de talione: nam si non inscripsit, graviter coercetur, ut cap. 1. dicit.

VII. Ulp. Pro convicto est 1), qui accusatorem L. 7. D. eod. corrupt 2), exceptis iis, quae sanguinis condemnationem habent 3).

1) pro convicto est] Sciendum est, in iis, quae poenam habent sanguinis, eum, qui dat accusatori, ut desistat, non pati ea, quae passurus esset, si convictus fuisset, verum ei ignosci. At qui destitit, quia in iudiciis sanguinis sine inscriptione et cautione non accusat, patietur secundum cautionem ea, quae passurus esset reus convictus. In iis vero, quae sanguinis condemnationem non habent, qui dat accusatori, pro condemnato habetur. Accusator vero si caverit, et ipse talioni subiicitur: si non caverit, habes them. 2. dig. 3. Illud enim non est de his, quae sanguinis poenam habent.

2) qui accusatorem corrupit] Nota licere corrumpere adversarium in iis, quae sanguinis poenam habent. Et vide, quando valeat accusatoris corruptela. Quare et tit. 53. cap. 1.

3) exceptis iis, quae sanguinis condemnationem habent] Ut adulterii, maiestatis, in quibus etiam licet transigere, excepto adulterio, ut lib. 11. tit. 2. cap. 35.

TITULUS XXVII.

De receptatoribus.

I. Marcian. Receptatores latronum ut latrones L. 1. D. XLVII. 16. puniuntur 1). Item qui, cum possent latrones apprehendere, pecunia accepta vel parte subreptorum, eos dimiserunt.

1) ut latrones puniuntur] Hoc est, si locupletes sint, bona eorum publicantur: si inopes, in corpus puniuntur.

II. Pauli. Qui vero cognatum vel affinem latronem custodivit et conservavit, mediocriter punitur 1). L. 2. D. eod.



μέσως πως τιμωρεῖται] Οὐδὲ ἀπολύεται, οὐδὲ πικρῶς τιμωρεῖται. [Sch. b. VII. 524.]

L. 1. γ'. Ὁ ὑποδεξάμενος τινα ἐνεχόμενον ἐγκλήματι
X. 39. ἐν εἰδήσει, τὴν αὐτὴν ὑποστήσεται τιμωρίαν. δ') δὲ
ὑποδεξάμενος ληστὰς καὶ μὴ προσαγαγῶν αὐτοὺς τῷ
δικαστηρίῳ, δημευέσθω, ἢ τιμωρεῖσθω κατὰ τὴν ποιότη-
τητα τοῦ προσώπου, ὡς ἂν ὁ δικαστὴς συνῆδῃ⁵⁾.

ὁ ὑποδεξάμενος τινα ἐνεχόμενον ἐγκλήματι] Θεοδώρου. Ὁ τὸν ἐνεχόμενον ἐγκλήματι ὑποδεξάμενος τιμωρεῖται ἴσως αὐτῷ, δηλονοτι εἰ μὴ παραδώσει αὐτόν. μέμνησο γὰρ τῆς θ'. διατάξεως τοῦ ιη'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. πληρ. φησιν ἢ δ'. διατ. τοῦ μα'. τιτ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου βιβ. ὡς, ἐὰν συνοιδεν αὐτῷ, τιμωρεῖται, καὶ παραδιδούς αὐτόν. μέμνησο δὲ τῆς ις'. διατ. τοῦ ε'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. καὶ τῆς ις'. διατ. τοῦ β'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὁ ληστὴν ὑποδεχόμενος, εἰδὼς αὐτὸν τοιοῦτον, εἰ μὴ εὐπορεῖ, δημευεῖται· εἰ δὲ ἄπορεῖ. εἰς σῶμα κολάζεται. ἀνάγνωθι τὴν ἐξῆς β'. διατ. διατυπούσαν τὰ περὶ ἐκδόσεως⁶⁾ τῶν ληστών. [Sch. c. VII. 524.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ἐκείνους, οἵτινες ἑαυτοὺς μετὰ τοῦ ὑπευθύνου τοῦ ἀλλοτριῶν ἐγκλήματος ἐκοινοποίησαν ἐν τῷ κρύπτειν αὐτόν, ἢ αὐτοὺς καὶ τοὺς ὑπευθύνους τιμωρία εἰσδεχέσθω. καὶ τοὺς ληστὰς εἰ τις ὑπεδέξατο, ἢ προσαγαγεῖν τοῖς δικαστηρίοις ὑπερέθετο, κολάσει σωματικῇ ἢ ζημίᾳ τῆς ὑποστάσεως κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ προσώπου καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ δικαστοῦ τιμωρεῖσθω.

Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. δ'. κεφ. κβ'. [Sch. d. VII. 524.]

τὴν αὐτὴν ὑποστήσεται τιμωρίαν] Ζῆτει βιβ. ιε'. τιτ. ις'. κεφ. γ'. θεμ. ζ'. Ζῆτει καὶ βιβ. α'. κεφ. κ'. ἐνθα φησὶν, ὑποδεχόμενον αἰρετικούς ἐν εἰδήσει, καὶ κεφ. κβ'. περὶ τὸ τέλος. Ζῆτει καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. λθ'. κεφ. τελευτ. [Sch. e. VII. 524.]

δημευέσθω] Δ' ὧν γὰρ ἔκρυψαν τὸν ἐνεχόμενον τῷ ἐγκλήματι, εἶδεισαν ἑαυτοὺς κοινωνοὺς ὄντας τοῦ ἐγκλήματος, καὶ τῇ ὁμοίᾳ ὑποβάλλονται τιμωρία πρὸς τὴν ποιότητα τῶν προσώπων, ἢ εἰς σῶμα τιμωροῦμενοι, ἢ δημευόμενοι. [Sch. f. VII. 524.]

δ'. Εἰ τινες λησταὶ ἢ ἐν ἄλλοις ἐγκλήμασι ἐνε-
χοίμενοι ἐν κτήματι διατρέβουσι ἢ λανθάνουσιν, ὁ
δεσπότης τοῦ κτήματος, ἐὰν πάρεστιν, ἢ οἱ προ-
κουράτωρες, ἐὰν ὁ δεσπότης ἄπειστιν, ἢ οἱ πρῶτοι
τοῦ κτήματος, αὐθαίρετως αὐτοὺς προσαγέτωσαν· ἢ
ἐὰν εἰδότες τοῦτο μὴ ποιήσωσι, ὀχληθῶσιν ἐκ τῆς
πολιτικῆς τάξεως, ἵνα παραδῶσι τῷ τῆς ἐπαρχίας
δικαστηρίῳ ἐκείνους, οἵτινες ζητοῦνται, ὡς τῷ νο-
μίμῳ ὑπὸ τῆ κρίσει τοῦ δικαστοῦ ἐλεγκτέους, καὶ τῇ
τιμωρία μετὰ τὰς διδασκαλίας τὰς ἀρμοζούσας ὑπο-
βληθσομένους. ἐὰν δὲ παραγαγεῖν αὐτοὺς οἱ δεσπό-
ται ἢ κουράτωρες⁷⁾, ἢ οἱ⁸⁾ πρῶτοι τοῦ κτήματος
ὑπέρθωνται, τότε εἰς κατασχέτους αὐτοὺς ἐκ τοῦ
ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας πᾶσαι αἱ πολιτικαὶ ἰθύνων-
ται⁹⁾ βοήθειαι.

§. 1. Ἐὰν δὲ διὰ τὸ πλῆθος τυχὸν κείνων, οἵτινες
ἐν τῷ κτήματι εἰσι, τὴν πολιτικὴν βοήθειαν μὴ δύ-
νασθαι ἀρκεῖν ἀποδειχθῆ, καὶ οἱ μνημονευθέντες
τολμηροὶ τοῖς ἐκβιβασταῖς ἀντιδῶσι τὰς χεῖρας, ἢ
ἄλλως πεισθῆναι ὑπέρθωνται, τότε ὁ ἄρχων τῆς
ἐπαρχίας μεμνημένος τοῦ ἴδιου κινδύνου ἐκ τοῦ
καθωσιωμένου ἀνδρὸς τοῦ τριβούνου, ἢ τῶν πρώτων
στρατιωτῶν, οἵτινες ἐν τοῖς τόποις εἰσὶ, βοήθειαν
αἰτήσῃ· ἵνα διὰ τῆς στρατιωτικῆς χειρὸς συναρπα-
σθέντες οἱ κατηγορηθέντες χωρὶς ζημίας ἢ βλάβης
τῆς οἰασθήποτε τοῖς νόμοις προσερχθῶσι, καὶ ἐλεγ-
χθέντες τὰς τιμωρίας ὑπεισέλθωσι τὰς ἀρμοζούσας,

I) mediocriter punitur] Neque absolvitur, nec severe punitur.

III. Qui aliquem crimini obnoxium recipit¹⁾ sciens, eandem poenam patietur²⁾. Qui vero recipit latrones eosque in iudicium non profert, eius bona publicentur³⁾, et ipse puniatur pro qualitate personae, ut iudici videbitur.

I) qui aliquem crimini obnoxium recipit] Theodori. Qui obnoxium crimini suscipit, pari poena punitur, videlicet si eum non tradiderit. Memineris enim const. 9. tit. 18. huius lib. 9. At ait const. 4. tit. 41. huius libri, si conscius fuerit, ipsum puniri, etiamsi illum tradat. Memineris et const. 16. tit. 5. lib. 1. et const. 17. tit. 2. huius lib. 9. Qui latronem recipit sciens, eum talem esse, si dives sit, bona eius publicantur: si inops, in corpus coercetur. Lege const. 2. sequentem, quae statuit de exhibendis latronibus.

Τὸ κατὰ πόδας. Eos, qui se cum alieni criminis reo sociarunt eum occultando, par ipsos et reos poena expectet. Et latrones si quis susceperit, et eos offerre iudicii supersederit, supplicio corporali, aut dispendio facultatum pro qualitate personae et iudicis aestimatione plectatur.

Quaere lib. 15. tit. 4. cap. 22.

2) eandem poenam patietur] Quaere lib. 35. tit. 16. cap. 3. them. 6. Quaere et lib. 1. cap. 20. ubi de eo agit, qui sciens haereticos suscipit, et cap. 22. circa finem. Quaere et huius libri tit. 39. cap. ult.

3) eius bona publicentur] Ex eo enim, quod occultarunt obnoxium crimini, ostenderunt, se socios esse criminis, et simili poenae subiiciuntur pro qualitate personarum, vel corpore coercito, vel bonis publicatis.

IV. Si qui latrones¹⁾ seu aliis criminibus obnoxii in possessione degunt seu latitant, dominus possessionis, si praesto est, aut procuratores, si dominus abest, seu primates possessionis ultro²⁾ eos offerant: aut si scientes hoc sponte non fecerint, conveniantur a civili officio³⁾, ut tradant provinciali iudicio eos, qui requiruntur, iure sub examine iudicis arguendos, et poenae post documenta congrua⁴⁾ subiiciendos. Si vero exhibere eos domini, vel curatores, aut primates possessionis distulerint, tunc ad detinendos eos a Praeside provinciae omnia civilia dirigantur auxilia.

Sin autem propter multitudinem forte eorum, qui in praedio sunt, civile auxilium sufficere non posse constiterit, et memorati audaces executoribus obiecerint manus, vel alias parere distulerint, tunc Praeses provinciae memor periculi sui, a viro devoto tribuno, seu primatibus militum, qui in locis sunt, auxilium postulabit: ut per militarem manum correpti accusati sine damno et laesione qualibet legibus offerantur, et convicti poenas subeant competentes: non ignorante Praeside, quod si adversus innocentes, vel ob aliam causam praeter latronum vel aliorum nocentium investigationem militare auxilium postula-

r) Inde a verbis ὁ δὲ ὑποδεξάμενος ληστὰς L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 518. ubi est cap. 2. h. t. Tota autem L. 1. legitur in Blast. Synt. lit. S. cap. 8. (apud Bevereg. l. 1. p. 229.) et apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 33. (apud Voell. T. II. p. 1019.) s) Syn. συνεῖδη. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκδώσεως. u) Lege προκουράτωρες. v) οἱ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. w) Sic legendum, Fabr. ἰθύνουσι.

μη ἀγνοούντος τοῦ ἄρχοντος, ὅτι, ἐὰν κατὰ τῶν μηδὲν πταισάντων*), ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν χωρὶς ληστῶν ἢ ἄλλων ὑπευθύνων ἰγγεύσεως στρατιωτικὴν βοήθειαν αἰτήσῃ), ἢ ζημίαι περιβληθῆναι τοὺς ἐπαρχεώτας συγχωρήσῃ, κινήσει ὑψηλοτάτη, ὡς ἂν ἢ σὴ ὑψηλότες κρίνη, πληγήσεται. καὶ οἱ τριβούνου δέ, καὶ οἱ πρῶτοι τῶν νομῆρων, οἵτινες ἐν τοῖς τόποις εἰσὶν, ὑπομνησθέντες διὰ γραμμιάτων τοῦ ἄρχοντος, ἐὰν τὴν βοήθειαν τὴν στρατιωτικὴν παρασχεῖν μὴ βουληθῶσιν, ἢ ἐὰν ἐξ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν ζημίαι τοῖς ἐπαρχεώταις ἐπιβληθῆσιν εἴησαν, καὶ τὰς ζημίας, καὶ τὴν βλάβην ἀποκαταστήσουσι, καὶ αὐστηροτάτη κολάσει κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἐνδοξοτάτων στρατηλατῶν πληγήσονται.

Καὶ οἱ δεσπόται δὲ τῶν ἀγρῶν ἦτοι φροντισταί, ἢ οἱ πρῶτοι τῶν κτημάτων ἀτιμώρητοι οὐ μενοῦσιν, ἐὰν παρόντες καὶ εἰδότες αὐθαιρέτως μὴ προσήγαγον τοὺς ὑπευθύνους, ἢ ὑπομνησθέντες αὐτοὺς παραστήσῃσι ὑπερέβουτο. καὶ γὰρ ὁ μὲν δεσπότης τῆς τοῦ κτήματος δεσποτείας στερηθήσεται· οἱ δὲ φροντισταί ἢ οἱ πρῶτοι διηνεκῆ ἔξορία ὑποκείσονται. καὶ αὐτῶ δὲ τῷ φροντιστῇ ἢ τῷ δεσπότη, ἢ τοῖς πρῶτοις τοῦ κτήματος, ἐὰν αὐτοὺς εἰς ἐπίσχετον τὸ πλῆθος τῶν ἀγροίκων ἀρκεῖν μὴ δύνασθαι διαβεβαιώσωνται, καὶ τοῦτο τῷ τῆς ἐπαρχίας δικαστηρίῳ φανερὸν ποιήσῃ), στρατιωτικὴν βοήθειαν ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἐκ τοῦ τριβούνου ἢ τῶν πρῶτων τοῦ νομῆρου ποιήσει δοθῆναι, ἐὰν τὴν πολιτικὴν ἀρκεῖν μὴ δύνασθαι νοήσῃ.

Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν παράστασιν ἐκείνων, οἵτινες κατηγοροῦνται, ἀθώους αὐτοὺς εἶναι καὶ μηδὲν ἐγκλήματος ἡμαρτηκέναι ἀποδειχθῆ, οἱ κατηγοροὶ τὴν τιμωρίαν, ἣτις κατὰ τῶν συκοφαντῶν γυμναστέα ἐστίν, ὑπειρελθεῖν ἀναγκαζέσθωσαν.

Ἐπιδειγματος δὲ βαρυτάτου ἐστίν, οὕτως τὸν ληστὴν ἀναζητῆσαι, ἵνα μὴ^{α)} τοῖς μηδὲν πταισάσαι κίνδυνος γένηται.

εἰ τινες λησταί] Θεοδώρου. Ὁ δεσπότης τοῦ κτήματος, ἐνθα διαγοῦσι λησταί, παραδοῦναι αὐτοὺς ὀφείλει· ἐπεὶ ἐκπίπτει τοῦ κτήματος. ἐὰν^{β)} δὲ ἄπεισι, τοῦτο ποιείτωσαν οἱ φροντιστοντες, ἢ οἱ πρῶτοι τοῦ τόπου ἐκείνου· ἐπεὶ συνωθοῦνται ἀπὸ τῆς τάξεως τοῦ ἄρχοντος καὶ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ὑπερετιθέμενοι διηνεκῶς ἔξορίζονται. ἐὰν δὲ ἀδυνατώσῃ περὶ τὴν ἐκδοσὴν τῶν ληστῶν, καλῶς ἀπαιτοῦσι πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν βοήθειαν. ὁ πέμπων κατ' ἀναίτιον^{γ)} στρατιώτας κινδυνεύει περὶ ἢν ἐκεῖνος πάσχει ζημίαν. ὁ κατηγορῶν τινος ψευδῆ κολάζεται ὡς συκοφαντῆς. μὲνησο τῆς εἰς διατάξεως τοῦ β. τίτλου τοῦ παρόντος βιβλίου. [Sch. g. VII. 525.]

αὐθαιρέτως] Χωρὶς ὀχλήσεως. [Sch. h. VII. 525.] ὀχληθῶσιν ἐκ τῆς πολιτικῆς τάξεως] Ἔργον οὖν ἐστὶ τῆς τάξεως τὸ ἀπαιτῆσαι αὐτοὺς. [Sch. i. VII. 525.]

μετὰ τὰς διδασκαλίας τὰς ἀρμοζούσας] Ἦτοι μετὰ τὰς προσηκούσας ἀποδείξεις. [Sch. k. VII. 525.]

ὡς ἂν ἢ σὴ ὑψηλότες] † Πρὸς τὸν ἐπαρχον τῆς πόλεως λέγει ταῦτα.

κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἐνδοξοτάτων στρατηλατῶν] Οὐ δύναται οὖν αὐτὸς ὁ ἄρχων προστιμῆσαι τοὺς μὴ παρασχόντας^{δ)} βοήθειαν, ἀλλὰ μὲνησι τοῖς στρατηλάταις, ἵνα ἐκεῖνοι προστιμῆσωσιν αὐτοὺς. [Sch. l. VII. 525.]

καὶ αὐτῶ δὲ τῷ φροντιστῇ] Ἐἰ καὶ ὁ προκουράτωρ καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ κτήματος, ὡς μὴ ὄντες ἱκανοὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ κτήματος ἀντιλαμβανόμενοι ἀντιστήναι, στρατιωτικὴν αἰτήσασθαι βοήθειαν, δεῖ τὸν ἄρχοντα παρέχειν αὐτοῖς βοήθειαν, εἴπερ

verit, aut dispendio affici provinciales concesserit, commotione summa, prout tua celsitudo⁵⁾ iudicaverit, ferietur. Tribuni et primates numerorum, qui in locis sunt, admoniti per literas Praesidis, si auxilium militare praebere noluerint, aut si ab ipsis militibus damna provincialibus inflictata fuerint, et damna et laesionem restituent, et acerrima animadversione pro arbitrio illustrium magistrorum militum⁶⁾ ferientur.

Domini etiam praediorum, seu procuratores, vel L. 2. §. 2. primates possessionum impunes non manebunt, si C. IX. 39. praesentes et scientes ultro non obtulerint nocentes, vel admoniti eos exhibere distulerint. Nam dominus quidem possessionis dominio privabitur: procuratores vero vel primates perpetuo exilio subiacent. Ipsi quoque procuratori⁷⁾ vel domino, vel primatibus possessionis, si se ad comprimendam multitudinem rusticianorum sufficere non posse affirmaverint, et id provinciali iudicio palam fecerint, militare auxilium Praeses provinciae a tribuno vel a primatibus numeri faciet dari⁸⁾, si civilia non posse sufficere perspexerit.

Si vero post exhibitionem eorum, qui accusantur, §. 3. innocentes eos esse et nihil criminis admisisse patuerit, accusatores poenam, quae in calumniatores exercenda est, subire cogantur.

Exempli autem gravissimi est, sic latronem re- §. 4. quirere⁹⁾, ut innocentibus periculum fiat¹⁰⁾.

1) si qui latrones] Theodori. Dominus possessionis, in qua degunt latrones, tradere eos debet: alioquin excidit possessione. Sed si absit, hoc faciant procuratores vel primates loci illius: alioquin compelluntur ab officio Praesidis et militibus, et differentes in perpetuum relegantur. Sed si vix possint extorquere exhibitionem latronum, recte petunt civile et militare auxilium. Qui mittit milites adversus innocentem, periculum sustinet damni, quod is sustinet. Qui quem accusat falso, punitur ut calumniator. Memineris const. 17. tit. 2. huius libri.

2) ultro] Sine interpellatione.

3) conveniantur a civili officio] Officium igitur apparitionis est, ab iis exigere.

4) post documenta congrua] Id est, post congruas probationes.

5) prout tua celsitudo] Haec ad Praefectum urbi dicta sunt.

6) pro arbitrio illustrium magistrorum militum] Non potest igitur ipse Praeses multare eos, qui non praebuerunt auxilium, sed denunciari magistris militum, ut hi multent eos.

7) ipsi quoque procuratori] Etiam si procurator et primates possessionis, quasi non sint idonei ad resistendum iis, qui incumbunt possessioni, militare auxilium petant, id magistratum oportet eis praebere,

α) Transpone verba sic: κατὰ τῶν μηδὲν πταισάντων, ut in Cod. 1350. secunda manu notatur. γ) Sic locum constitui. Fabr. ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν χωρὶς ληστῶν ἢ ἄλλων ὑπευθύνων χωρὶς ἰγγεύσεως στρατιωτικῆς βοήθειαν αἰτήσῃ. ζ) Malim ποιήσωσι. α) μὴ delendum. In versione id omisi. β) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ pro ἐὰν. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναίτιον. δ) Sic legendum. Fabr. πάσχοντας. Sed in versione Cuiacii: qui non praebent auxilium.



δηλονότι νοήσει, μὴ δύνασθαι τὴν πολιτικὴν τάξιν ἀρκεῖν. [Sch. m. VII. 525.]

στρατιωτικὴν βοήθειαν ὁ ἄρχων — ἐκ τοῦ τριβούνου — ποιήσει δοθῆναι. * Οὐ δύναται οὖν αὐτοῖς εἰπεῖν, ὅτι λάβετε παρὰ τοῦ τριβούνου βοήθειαν· ἀλλ' αὐτὸς ἀναγκάζεται τοῦτο ποιῆσαι.

οὕτως τὸν ληστικὴν ἀναζητήσῃ. Ἦγουν μετὰ τάξεως ἢ στρατιωτῶν, ὥστε ζημίαν ἐπαγαγεῖν καὶ τοῖς μηδὲν ἐπτακόσων. [Sch. n. VII. 525.]

ἵνα μὴ τοῖς μηδὲν παίσασσι κίνδυνος γένηται. Προσεχε τῷ κανόνι τῆς διατάξεως, ὅτι ἀδικον εἶπεν, προφορᾶ τῶν ὑπευθύνων τοὺς ἀναίτους βλάπτεσθαι. [Sch. o. VII. 525.]

TITULOS KH. °)

Περὶ τῶν ἐκ φυλακῶν ἀποδρασάντων, καὶ περὶ συλώσεως.

L. 1. §. 1.
D. XLVII.
18.

α'.¹⁾ Οὐλπιαν.⁸⁾ Οἱ τοὺς ἀνθρώπους ἐκδύοντες, ὡς τραχύτεροι τῶν κλεπτῶν εἰς ἔργον δημόσιον προσκαίρως ἢ διηνεκῶς ἐμβάλλονται· οἱ δὲ τιμιώτεροι προσκαίρως ἀποκινῶνται τοῦ ὄφρικου, ἢ τῆς αὐτῶν πατρίδος ἐξορίζονται. ἔνθα δὲ^{h)} παρὰ τῶν νόμων¹⁾ ἰδικὴ ποινὴ οὐχ ὠρισταί, ἔξεστι τῷ δικάζοντι ἐπαγαγεῖν ἢν βούλεται.

ἔνθα δὲ παρὰ τῶν νόμων ἰδικὴ ποινὴ οὐχ ὠρισταί] Σημεῖωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων, ἐφ' ὧν οὐχ ὠρισταί ποινὴ ἰδική, δίδεται τῷ δικαστῇ ἀδεία ψηφίζεσθαι κατὰ τοῦ ὑπευθύνου ἢν βούλεται, μετὰ τῆς ἐνταῦθα κειμένης διαστίξεως. ζῆτει τιτ. κ'. κεφ. με. καὶ ἰστοι. δ. τιτ. δ. περὶ τὰ τέλη. [Sch. b. VII. 526.]

§. 2. Καὶ οἱ τοὺς ἀλλοτρίους σάκκους ἀνασχίζοντες, καὶ οἱ δερεκτάριοι, καὶ οἱ τοιχωρῦχοι ὁμοίως κολάζονται. ὁ δὲ στρατιώτης τοιχωρῦχός τις, ἐπὶ πενταετίαν ἐξορίζεται τῆς πατρίδος αὐτοῦ καὶ ἐπαρχίας· οὗτοι οὖν κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πλημμελήματος τιμωροῦνται· ἵνα μέντοι μὴ παρεξέρχηται, ἐπὶ μὲν ἰδιώτου, τὸ δημόσιον ἔργον· ἐπὶ δὲ τιμιωτέρου, ἐξορίαν.

οἱ δερεκτάριοι] Οἱ εὐθικτοὶ κλέπτει οἱ λεγόμενοι περσικάριοι. [Sch. c. VII. 526.]

ὁ δὲ στρατιώτης τοιχωρῦχός τις] Ὁ Μάρκος Ρωμαίων τινα διορύξαντα^{κ)} τοίχον καὶ χρήματα ὑφελόμενον, ἐπὶ πέντε ἔτη τῆς Αἰφρικῆς, ὅθεν ὑπέρχεν, ἐξώρυσεν, ἀπαγορεύσας αὐτῷ καὶ Ρωμῆς ἢ^{λ)} Ἰταλίας ἐπιβῆναι. [Sch. a. VII. 526.]

L. 2.
D. eod.
19.

β'. Παύλου^{μ)}. Οἱ νυκτερινοὶ τοιχωρῦχοι ὀπαλιζόμενοι μεταλλίζονται· οἱ δὲ ἡμερινοὶ ὀπαλιζόμενοι, διηνεκῶς ἢ προσκαίρως εἰς ἔργον ἐμβάλλονται^{ν)}.

TITULOS KO. °)

Περὶ συληθείσης κληρονομίας.

L. 1.
D. XLVII.
19.

α'. Μαρκ. Ὁ γυμνώσας ἀλλοτρίαν κληρονομίαν ἔξτρα ὄρδινεμ τιμωρεῖται κατηγορούμενος.

ὁ γυμνώσας] † Κυρίλλ. Ὁ διασπαθήσας.

ἔξτρα ὄρδινεμ τιμωρεῖται] Ἡ ἔξτραορδινεμ τιμωρία ἐπὶ μὲν δούλων φραγγελισμός ἐστιν^{ρ)}· ἐπὶ δὲ ἐλευθέρων εὐτελῶν μὲν, ὀπαλισμός, τῶν δὲ ἄλλων ἐξορία, ἢ τὸ

e) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μζ. τι. ιγ'. f) In Cod. 1350. haec notantur: παρελείθη τὸ α'. θεμ. L. 1. pr. D. h. t. exhibetur ab Attal. tit. LXVIII. §. 5. et Harm. VI. 14. §. 10. g) L. 1. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 167. h) Syn. γὰρ pro δλ. i) Sic lego eum Syn. Fabr. παρὰ τῷ νόμῳ. k) Sic Cod. 1350. Fabr. διορύξαντα. l) ἢ Cod. 1350. Fabr. καὶ pro ἢ. m) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 518. ubi est cap. 1. h. t. n) Syn. βάλλονται. o) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μζ. τι. ιθ'. p) Fabr. ἐστι. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἢ pro ἐπι.

videlicet si intellexerit, civile officium sufficere non posse.

8) militare auxilium Praeses — a tribuno — faciet dari] Non potest ergo eis dicere, ut auxilium a tribuno sumant, sed ipse hoc facere cogitur.

9) sic latronem requirere] Cum officio puta vel militibus, ut damnum inferatur innocentibus.

10) ut innocentibus periculum fiat] Attende ad regulam constitutionis, iniquum esse, occasione nocentium innocentes laedi.

TITULUS XXVIII.

De his, qui carcere effugiunt, et de expilatione.

I. Ulpian. Qui homines spoliant, ut atrociores fures in opus publicum ad tempus vel perpetuo mittuntur: honestiores autem ad tempus moventur officio, aut sua patria relegantur. Ubi autem legibus specialis poena definita non est¹⁾, licet iudici eam irrogare, quam voluerit.

1) ubi autem legibus specialis poena definita non est] Nota, in delictis, quibus specialis poena non est statuta, dari iudici facultatem pronuntiandi in reum, quam voluerit, cum distinctione hic posita. Quaere tit. 21. cap. 45. et Instit. 4. tit. 4. circa finem.

Et qui alienos saccos rescindunt, et directarii²⁾, et effractoires similiter puniuntur. Miles autem effractor³⁾ in quinquennium relegatur patria sua et provincia. Hi igitur pro modo delicti puniuntur: dummodo non excedatur in plebeio opus publicum, in honestiore relegatio.

2) directarii] Penetrabiles fures, qui dicuntur Persicarii.

3) miles autem effractor] Marcus Romanum quendam, qui effracto pariete pecuniam abstulerat, in quinquennium relegavit Africa, unde erat, interdicta ei Roma vel Italia.

II. Pauli. Nocturni effractoires fustibus caesi in metallum dantur: diurni autem fustibus caesi perpetuo vel ad tempus in opus dantur.

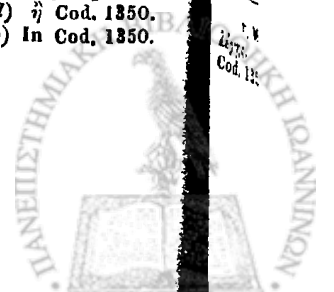
TITULUS XXIX.

De expilata hereditate.

1. Marc. Qui spoliat¹⁾ alienam hereditatem, accusatus extra ordinem punitur²⁾.

1) qui spoliat] Cyrill. Qui dissipavit.

2) extra ordinem punitur] Extraordinaria poena est in servis flagellorum castigatio, in liberis humilioribus fustium, in aliis relegatio vel interdictio



καλυθῆναι τινος πράγματος. ἔνθα οὐκ ὄρισται ποιητῆ τοῖς νόμοις, ὁ δικαστὴς ἔξτρα ὄρδινεμ ταύτην τυποῖ. ζῆτει βιβ. κα. τι. γ'. κεφ. ια'. καὶ τι. κα'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. με'. [Sch. a. VII. 529.]

β. Οὐλπ. Πλημμελεῖται δὲ τοῦτο πρὸ ἐπεισελευσεως τῆς κληρονομίας, ἢ μετὰ ὑπεισελευσειν, πρὶν ἢ τῶν πραγμάτων ὁ κληρονόμος ἐπιλ'βῆται. ἐπὶ τούτων γὰρ ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγή ἀργεῖ, κἂν εἰ τὰ μάλιστα ἔστιν ἢ περὶ ἀποκρυβέντων πραγμάτων ἀγωγή ἐπὶ τῷ ἐνεχθῆναι τὰ πράγματα καὶ ἐκδικηθῆναι.

πλημμελεῖται δὲ τοῦτο] Ἐὰν τὸ τῆς γυμνωθείσης κληρονομίας ἔγκλημα κινήται, ὁ ἀρχὸν τῆς ἐπαρχίας ὀφείλει γινώσκειν*) περὶ αὐτοῦ. ἐπειδὴ γὰρ ἢ φοῦρτι κινεῖσθαι περὶ τῶν νερεδιταρίων πραγμάτων οὐ δύναται, περιλείπεται ἢ τοῦ ἀρχοντος βοήθεια. ἀποδεδεικται δὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ θέματι κινεῖσθαι τοῦτο τὸ ἔγκλημα, ἐν ᾧ ἢ φοῦρτι μὴ δύναται κινεῖσθαι, ταυτίσει. πρὸ τῆς ἀδιτινος τῆς κληρονομίας, ἢ μετὰ τὴν ἀδιτιονα μὲν, μήπω δὲ νεμηθέντος τοῦ κληρονόμου τὰ πράγματα. ἐπὶ γὰρ τῶν δυο τούτων θεμάτων μὴ ἀρμόζειν τὴν φοῦρτι ὠμολόγηται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα, ἐάν τις βούληται τὴν ἐν ἔμ κινήσαι, καλῶς κινεῖται περὶ τούτων τῶν πραγμάτων ἢ ad exhibendum. ζῆτει τι. κα'. κεφ. με'. ἔστι δὲ ἀτιμοποιὸν τὸ expilatae hereditatis, ὡς φησι βιβ. κα. τι. γ'. κεφ. ια'. [Sch. b. VII. 529. sq.]

γ. Ἐξῆστι τῷ ἐνάγοντι, ἢ τοῦτο κινήσαι τὸ ἔγκλημα, ἢ τὴν ἀγωγὴν τ' ἐν τὰ κληρονομιαῖα πράγματα ἀπαιτοῦσαν κατὰ τοῦ νεμομένου.

Ἐξῆστι τῷ ἐνάγοντι] * Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος ἀντίγραφον ἐπιλογὴν εἶναι, ποτερον βουλεται τις τὸ ἐξπλάσαι νερεδιταίς παρὰ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως κινήσαι, ἢ τὴν κληρονομίαν ὀρδινάριως ἀπὸ τῶν νεμομένων αὐτὴν ἐκδικησαι. πάντων κληρονομίαν*) καὶ διὰ τοῦτο, ἂν εἰς ἐξ αὐτῶν ἐξπλάσαι νερεδιταίς ἔγκλημα κινήση καὶ κινήση, καὶ τοῖς συγκληρονόμοις συμβύλλεται.

τὴν ἀγωγὴν τὴν τὰ κληρονομιαῖα πράγματα ἀπαιτοῦσαν] Εἰ μὲν τὴν νερεδιταίς πετιτιονα εἶναι ταύτην λέγεισιν), θεμάτων, ὅτι ὁ νεμομένος ἔλεγεν, ὅτι ἢ ὡς κληρονόμος ἐνεμετο τὴν κληρονομίαν, ἢ ὡς ἀπαξ. κατὰ τούτων γὰρ κινεῖται μόνων ἢ νερεδιταίς πετιτιών, ὡς βιβ. μβ. τι. α'. κεφ. εξ'. εἰ δὲ τὴν νερεδιταίαν ἐν ἔμ εἴπης, θεμάτων, ὅτι ἢ ἀπὸ δόσεως**), ἢ ἀπὸ πρᾶσεως ἔλεγεν αὐτὸν νεμεθεαι ὁ κατέχων αὐτήν. [Sch. c. VII. 530.]

Ζῆτει βιβ. μβ. τι. α'. κεφ. θ'. ιγ'. ιδ'. ιε'. [Sch. d. VII. 530.]

δ. Παυλ. Τὰ τῆς κληρονομίας πράγματα πάντων εἰσὶ τῶν κληρονόμων' καὶ διὰ τοῦτο κινῶν ὁ τὸ τοῦτο τὸ ἔγκλημα καὶ νικῶν, συμβύλλεται τοῖς νικητοῖς.

καὶ νικῶν, συμβύλλεται τοῖς λοιποῖς] Ζῆτει β. θ'. τι. γ'. κεφ. εδ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς οὐσας ἀρχαίας. [Sch. e. VII. 530.]

Ὅταν*) γὰρ καταδικασθῆ πράγμα, καὶ οὐχὶ πρόσωπον, τε ἢ καταδικῆ τοῦ ἐνός καὶ τοῖς ἄλλοις συμβύλλεται, ὡς θ. λδ'. . . . ὅταν δὲ πρόσωπον καταδικασθῆ, καὶ οὐχὶ ἄγμα, τότε ἐνός καταδικασθέντος**) ὁ ἕτερος οὐκ ἀφέλεται. ἰ δὲ τοῦ παρόντος θεμάτων καὶ διὰ τοῦτο ἢ τοῦ ἐνός νίκη ἀβύλλεται τοῖς ἄλλοις, οὐτὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐπὶ μέρει καθέλειθαι εἰς δικαστήριον οὐ δύναται. [Sch. e. VII. 530.]

ε. Ἐρμολ. Γαμετὴ οὐκ ὑπόκειται τῷ παρόντι κλήματι, ἐπειδὴ οὔτε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ.

γαμετῆ οὐκ ὑπόκειται τῷ παρόντι ἐγκλήματι] τι κεφ. ι. καὶ τι. ε'. κεφ. λδ'. καὶ τι. ιβ'. κεφ. λς'. θεμ. δ'. βιβ. ιε'. τι. α'. κεφ. λβ'. καὶ βιβ. κη'. τι. ια'. ὄλον, καὶ ι. κα'. τι. γ'.*) κεφ. ια'. [Sch. f. VII. 530.]

*) Malim διαγινώσκειν. ης. u) Fabr. δόσεως. ι) 1350. Fabr. τι. β.

ς) Desunt nonnulla, puta κοινὰ ἔστι τὰ κληρονομιαῖα πράγματα. w) Lege καταδικάσαντος, ut etiam Cuiacius vertit. x) Sic

certae rei. Ubi igitur poena legibus non est definita, iudex extra ordinem eam constituit. Quaere lib. 21. tit. 3. cap. 11. et tit. 21. huius libri, cap. 45.

II. Ulp. Committitur hoc¹⁾ ante aditionem hereditatis, vel post aditionem antequam res apprehenderit heres. Nam his casibus cessat actio furti, quamvis sit actio ad exhibendum, ut res exhibitae vindicentur. **L. 2. §. 1. D. XLVII. 19.**

1) committitur hoc] Si expilatae hereditatis crimen intendatur, Praeses provinciae de eo debet cognoscere. Cum enim furti de rebus hereditariis agi non possit, superest auxilium Praesidis. Apparet autem eo casu agi hoc crimine, quo furti agi non potest, hoc est, ante aditionem hereditatis, vel post aditionem, nondum rebus ab herede possessis. Nam his duobus casibus non competere actionem furti constat, quamvis si quis velit in rem agere, recte de his rebus agatur ad exhibendum. Quaere tit. 21. cap. 45. Est autem famosum crimen expilatae hereditatis, ut ait lib. 21. tit. 3. cap. 11.

III. Actori licet¹⁾ vel hoc crimen intendere, vel actionem eam, qua petuntur res hereditariae a possessore²⁾. **L. 3. D. eod.**

1) actori licet] Severus et Antoninus rescripserunt, electionem esse, utrum quis velit crimen expilatae hereditatis apud Praefectum urbi movere, an hereditatem a possessoribus iure ordinario vindicare. Omnium heredum communes sunt res hereditariae: et ideo, si quis eorum expilatae hereditatis crimen moverit et vicerit, etiam coheredibus prodest.

2) vel actionem eam, qua petuntur res hereditariae a possessore] Si hereditatis petitione hanc esse dixeris, finge, possessorem dixisse, se ut heredem possidere hereditatem, vel ut praedonem. Nam adversus eos tantum agitur hereditatis petitione, ut lib. 42. tit. 1. cap. 65. Quodsi hereditariam in rem dixeris, finge, vel pro donato, vel pro emtore eum possidere.

Quaere lib. 42. tit. 1. cap. 9. 13. 14. 15.

IV. Paul. Res hereditatis omnium heredum sunt: et ideo si unus hoc crimen intendat et vincat, reliquis prodest¹⁾. **L. 4. D. eod.**

1) et vincat, reliquis prodest] Quaere lib. 9. tit. 3. cap. 94. et ibi transmissiones valde necessarias.

Cum enim res damnetur, non persona, unius condemnatio etiam reliquis prodest, ut lib. 39. . . . Cum vero persona damnatur, non res, uno condemnante, alii non prodest. In hoc autem themate ob id etiam victoria unius reliquis prodest, quod delicta non possint ex parte in iudicium deduci.

V. Hermog. Uxor hoc crimine non tenetur¹⁾, quia nec furti actione. **L. 5. D. eod.**

1) uxor hoc crimine non tenetur] Quaere cap. 10. et tit. 6. cap. 34. et tit. 12. cap. 36. them. 4. et lib. 17. tit. 1. cap. 32. et lib. 28. tit. 11. totum, et lib. 21. tit. 3. cap. 11.



L. 6. **ζ. Παυλ. Κληρονομιαίου πράγματος οὐ γίνεται**
 XLVII. κλοπή, ὡς περ οὔτε ἀδεσπότην, κἄν ὑπολαμβάνῃ ὁ
 19. κλέπτων, μὴ εἶναι αὐτὸ κληρονομιαῖον.

κληρονομιαίου πράγματος οὐ γίνεται κλοπή] Ἐάν τὸ κληρονομιαῖον πρᾶγμα ἄγνωστον τις εἶναι κληρονομιαῖον ὑποκλέψῃ, ὁ μὲν Νερατίος εἶπε, κλοπὴν αὐτὸν ἀμαρτάνειν. ὁ δὲ Παῦλος νοτεῦων τὸ εἰρημένον λέγει, ὅτι τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων οὐκ ἀμαρτάνεται κλοπή, ὡς περ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀδεσπότην, καὶ οὐδὲ ἐναλλάττεται^{γ)} τὸ νομίμον διὰ τὴν τοῦ κλέψαντος ὑπόνοιαν. [Sch. g. VII. 530.]

κἄν ὑπολαμβάνῃ ὁ κλέπτων] Ζήτει τιτ. ε'. κεφ. μ'. καὶ βιβ. μζ. τιτ. γ'. κεφ. μζ'. [Sch. h. VII. 530.]

L. 1. **ζ. Ἐτελεύτησέ τις ἐπὶ δύο κληρονόμοις, Πέτρῳ**
 IX. 32. καὶ Παύλῳ. ὁ Πέτρος τούτων ἐπίκοινον κιβωτῶν ἔχουσαν φανερά εἶδη παρατίθεται τῷ Παύλῳ, πρότερον ἐπιδείξας αὐτῷ τὰ ἐν τῇ κιβωτῷ εἶδη, παραδιδούς δὲ καὶ τὰς κλεῖς τῆς κιβωτοῦ. Παῦλος ταύτην λαβὼν οὐκ ἠβούλετο αὐτὴν ἀποδοῦναι τῷ Πέτρῳ. ὁ τοίνυν Πέτρος βούλεται κινήσει κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ ἀποσυλήσεως κληρονομιαίων πραγμάτων ἀγωγὴν, διδάσκων, ὅτι ζητεῖ αὐτῷ καὶ ἀντελλογισμὸν ἀντιθεῖναι, ὡς χρεωστούμενος καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας. λέγει οὖν ἡ διατάξις οὕτως· Ὅτι τὸ μὲν ἐγκλημα τῆς ἀποσυλήσεως τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων κινήσει οὐ δύνασαι, ἐπειδὴ τῆς κοινῆς κιβωτοῦ, πρότερον ἐπιδειχθέντων τῶν ἐν αὐτῇ πραγμάτων, τὰς κλεῖς παραδεδόσθαι τῷ συγκληρονόμῳ ὁμολογεῖς. ἡνίκα δὲ περὶ τοῦ παραστήσει τὰ πράγματα παρὰ τῷ δικαστῇ ζητηθῆ, τὸν τοῦ ἀντελλογισμοῦ λόγον εἰσάγεσθαι οὐ χρὴ. παρασταθέντων γὰρ τῶν ἐπιζητουμένων, τοῖς ἀρμοδίοις δικασταῖς ἢ ἀντιτεθεῖσα ζήτησις καταλειφθήσεται.

ἐτελεύτησέ τις ἐπὶ δύο κληρονόμοις] Θεοδ. Ὁ κληρονόμος κούπτων νερεδιταρίου πρᾶγμα κατέχεται συγκληρονόμῳ αὐτοῦ τῇ ἀδ ἐπιβένδουμ, καὶ οὐ τῷ ἐπιλάται νερεδιτατίς ἐγκληματι. ὁμοιον βιβ. γ'. τιτ. λς'. διατ. γ'. ἔνθα ἔγνωσ, ὅτι καὶ τῷ φαμίλιας ἐρμισκοῦνδαι εὐθύνεται. ἡ ἀδ ἐπιβένδουμ οὐκ ἐπιδέχεται²⁾ κομπενατίονα. μὲνησο ὦν εἰπόν σοι ἐν τῇ ιδ'. διατάξει τοῦ λά. τιτ. τοῦ δ'. βιβ. περὶ τῶν μὴ κομπενατίονα δεχομένων ἀγωγῶν. [Sch. i. VII. 530. sq.]

ἐπειδὴ τῆς κοινῆς κιβωτοῦ] Ἐπειδὴ γὰρ ἠδίτευσαν δι' ὦν παρεθέντο πρὸ νερεδε γεριτεύσαντες, οὐκ ἀρμόζει τὸ expilatae hereditatis. [Sch. k. VII. 531.]

Τουτέστι, μετὰ ὑπερβύλεσον ἐκλάπη. οὐ γὰρ αὐτὸς δι' εἰναι τὰ αὐτὰ παραδένδικας. καὶ λοιπὸν ἢ ἐπιλάται χώραν οὐκ ἔχει. πάλιν ἢ περὶ κλοπῆς χώραν οὐκ ἔχει, διότι καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης ἦν κατὰ τὸ ἡμισυ. κλέπτειν δὲ τις τὰ ἴδια οὐκ ἂν λεχθῆ. [Sch. k. VII. 531.]

ἐπιδειχθέντων τῶν ἐν αὐτῇ πραγμάτων] Δι' ὦν ἐπειδὴ τὰ πράγματα ἐν νομῇ αὐτῶν γεγονε, καὶ πάλιν καὶ κατὰ τούτου οὐκ ἔχει τὸ ἐγκλημα. [Sch. l. VII. 531.]

τὸν τοῦ ἀντελλογισμοῦ λόγον] Σημείωσαι τὸν κανόνα, ὅτι ἐπὶ τούτου τοῦ³⁾ θέματος ἀντίκειται κομπενατίων. ἵνα δὲ ἀρμόση τούτῳ ἢ φοῦρτι, δεῖ θεματίξιν, ὅτι ἐκεῖνος ἀφείλετο τινα ἐκ τῆς κιβωτοῦ. εἰ γὰρ ἠγνωμῆσε⁴⁾ μόνον περὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς, ἢ ἀγνωμοσινῆ οὐ ποιεῖ φοῦρτον, ὅτι κοινῶς ὦν ἐξουσίαν εἶχε τοῦ κατέχειν. [Sch. m. VII. 531.]

Τοῦ αὐτοῦ⁵⁾. Οἶμαι τὴν παραγραφὴν ταύτην μὴ ἄπτεσθαι τῆς ἐνοίας τῆς διατάξεως. ἢ γὰρ διατάξις περὶ τοῦ μὴ ἔχειν τὴν⁶⁾ χώραν τὸ ἐπιλάται νερεδιτατίς ἐγκλημα τεχνολογεῖ δι' ἄς αἰτίας φασὶ καὶ αἱ παραγραφαί, ἀλλὰ τὴν περὶ παραστάσεως ἀγωγὴν. περὶ δὲ κλοπῆς οὐδὲν λόγον ποιεῖ, ὅτι μὴδὲ τοιοῦτόν τι ἐμφαίνεται. εἰ γὰρ περὶ κλοπῆς ἐδίδασκεν, εἶπεν ἂν ἔχειν χώραν καὶ τὸν ἀντελλογον. ὁ γὰρ ἐναγόμενος χρηματικῶς ἀπὸ κλοπῆς ἢ ἐτέρου ἀμαρτήματος, ἢ τῇ τοῦ κλοπιμαίου ἀπαιτήσῃ, ἢ νοθαλία, ἀντελλογίζεται, ὡς

VI. Paul. Rei hereditariae furtum non fit¹⁾, sicut neque eius, quae sine domino est, etiamsi fur existimet²⁾, eam non esse hereditariam.

1) rei hereditariae furtum non fit] Si rem hereditariam ignorans quis hereditariam esse subripuerit, Neratius quidem ait, furtum eum facere. Paulus autem notat, rerum hereditiarum furtum non fieri, sicut neque earum, quae sine domino sunt, et ius non mutari propter existimationem subripientis.

2) etiamsi fur existimet] Quaere tit. 5. cap. 40. et lib. 47. tit. 3. cap. 46.

VII. Decessit quis relictis duobus heredibus¹⁾, Petro et Paulo. Petrus communem arcam certas species habentem deposuit apud Paulum, prius ostensis eis speciebus, quae in arca erant, et tradidit ei claves arcae. Paulus, qui accepit, non vult eam Petro reddere. Petrus ergo vult in eum agere crimine expilatae hereditatis, et docet, velle cum sibi etiam compensationem opponere, ut debitori ex alia causa. Ait igitur constitutio in hunc modum: Expilatae quidem hereditatis crimen intendere non potes, quando communis arcae²⁾, prius rebus in ea ostensis³⁾, claves traditas coheredi profitearis. Sed cum de rebus exhibendis apud iudicem quaeratur, rationem compensationis⁴⁾ induci non oportet.⁵⁾ Exhibitis enim quae desiderantur, competentibus iudicibus opposita quaestio relinquenda est.

1) decessit quis relictis duobus heredibus] Theod. Heres occultans rem hereditariam tenetur coheredi ad exhibendum, non expilatae hereditatis crimine. Simile lib. 3. tit. 36. const. 3. ubi didicisti, et familiae erciscundae eum teneri. Actio ad exhibendum non admittit compensationem. Memineris eorum, quae tibi dixi in const. 14. tit. 31. lib. 4. de actionibus, quae compensationem non admittunt.

2) quando communis arcae] Quia enim adierunt deponendo pro herede gerentes, non competit crimen expilatae hereditatis.

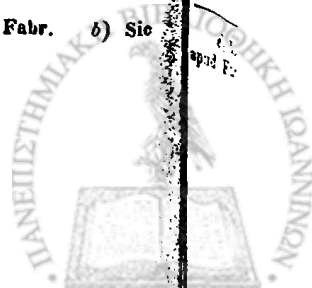
Hoc est, post aditionem subreptae sunt. Nam tu ipse per te eas tradidisti. Denique expilatae hereditatis crimen locum non habet. Rursus furti actio locum non habet, quia ipse dominus erat pro dimidio. Sua autem furari quis non dicitur.

3) prius rebus in ea ostensis] Ideo, quoniam res in possessione eorum fuerunt, rursus in hunc hoc crimen non habet.

4) rationem compensationis] Nota regulam, hoc casu opponi compensationem. Ut autem huic competat actio furti, fingendum est, illi deberi quaedam ex arca. Nam si tantum in ea restituenda moram fecerit, eius mora non facit furtum, quia, cum socius sit, ius habet retinendi.

Eiusdem. Existimo, hanc adnotationem non attingere sententiam constitutionis. Constitutio enim id docet, non esse locum crimini expilatae hereditatis propter causas nimirum adnotationibus comprehensas, sed actioni ad exhibendum. De furto nullum verbum facit, quod apparet. Nam si de furto ageret, diceret, compensationem locum habere. Nam qui furti vel alius delicti nomine convenitur civiliter vel conditione furtiva, vel noxali, compensat, ut lib. 24. tit. 10. cap. 10.

γ) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐδὲν ἀλλάττεται. 2) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ δέχεται. α) τοῦ deest apud Fabr. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἠγνωμῆση (sic). c) Sic Cod. 1350. Fabr. Εἰς αὐτόν. d) Malim τὴν omittere.



βιβ. κδ'. tit. ι'. κεφ. ι'. οὐ μὴν ὁ ἐναγόμενος τῇ ἀδ ἐξιβένδουμ, ὡς ἢ ἐν τῷ αὐτῷ θέματι κειμένη δ'. παραγραφῇ φησι. ζῆτει βιβ. ιγ'. tit. α'. τὸ τέλος, καὶ tit. β'. κεφ. μδ'. [Sch. m. VII. 531.]

εἰσαγέσθαι οὐ χρῆ] Ὁ γὰρ παραθήρη δὸς ἀντελ-
λόγῳ οὐχ ὑποκειται. [Sch. u. VII. 531.]

η'. Δύναται^ε) τις καὶ κατὰ τοῦ^δ) πατρῶυ^δ
κινήσῃαι τὸ περὶ ἀποσυλήσεως κληρονομιαίων πρά-
γματων ἐγκλημα.

δύναται τις καὶ κατὰ τοῦ πατρῶυ] Θεοδώρου.
Καλῶς κινεῖ ὁ προγονός κατὰ τοῦ ἰδίου πατρῶυ τὸ ἐπι-
λάται νερεδιτάτις ἐγκλημα. φησι δὲ ἡ γ'. διατ. τοῦ παρόντος
tit. ὅτι κατὰ τῆς μητριῆς αὐτοῦ κλεψασῆς πρὸ τῆς ἀδιάνουος,
γυμνάζεται τὸ εἰρημένον δικαστήριον. ἔγνωσ δὲ ἐν τῷ ε'. βιβ.
tit. β'. διατ. ια'. ὅτι καὶ τῇ φουρτι εὐθύνεται ἡ μητριῆς τῷ
δικαίῳ προγονῷ. φησι δὲ ἡ ε'. διατ. τοῦ ἐξῆς λγ'. tit. ὡς καὶ
ἡ βί βι βοροουμ αὐτῷ ἐνάγεται. [Sch. o. VII. 531.]

† Οὗτος γὰρ οὐ τιμάται, ὡς ὁ πατήρ.

θ'. Ἐπιεικῆ^δ οὖσα τὴν κληρονομίαν δύναται
καὶ κατὰ μητριῆς τῆς κλεψασῆς πρὸ τῆς ἐπιεικῆ-
τεως, κινήσῃαι τὸ περὶ ἀποσυλήσεως κληρονομιαίων
πραγμάτων ἐγκλημα.

δύναται καὶ κατὰ μητριῆς] Ζῆτει tit. ε'. κεφ. κη'.
αὶ tit. ιε'. κεφ. τελευτ. [Sch. p. VII. 532.]

† Οἱ γὰρ τιμάται, ὡς ἡ μήτηρ.

ι'. Ἐὰν γυνὴ μετὰ τελευτῆν τοῦ ἀνδρὸς κατὰσχῃ
ἀ πράγματα αὐτοῦ, οὐ κατέχεται τῷ περὶ ἀποσυ-
λήσεως κληρονομιαίων πραγμάτων ἐγκλήματι. δοκεῖ
ἀρ ὡς καὶ ἐν ζῶντι αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχουσα τοῦ κατέχειν
ἀ πράγματα, καὶ νῦν αὐτὰ κατέχειν. κατέχεται δὲ
τῇ περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀγωγῇ, καὶ τῇ περὶ
ποκουβῆς, ἐὰν φαίνωνται^ε δαπανηθέντων δὲ αὐ-
τῶν, ἐνάγεται τῇ ἀπαιτητικῇ ἀγωγῇ.

ἐὰν γυνή] Θεοδώρου. Διακρατοῦσα ἡ γυνὴ νερεδιτάρια
πραγματα τοῦ τεστατορος, τῇ ἰν ἴσῃ καὶ τῇ ἀδ ἐξιβένδουμ
κατέχεται, οὐχ ἔτι δὲ καὶ τῷ ἐπιλάται νερεδιτάτις εὐθύνεται.
οἶον βιβ. ε'. tit. β'. διατ. ιε'. [Sch. q. VII. 532.]

μετὰ τελευτῆν τοῦ ἀνδρὸς κατὰσχῃ τὰ πρά-
ματα αὐτοῦ] Ζῆτει tit. ε'. κεφ. λδ'. ὅλον, καὶ τοῦ αὐτοῦ
κεφ. κε'. καὶ τοῦ κη'. βιβ. tit. ια'. κεφ. α'. καὶ ε'. θεμ.
τευτ. [Sch. r. VII. 532.]

οὐ κατέχεται τῷ περὶ ἀποσυλήσεως — ἐγκλή-
ματι] Ἐγνωσ ἤδη καὶ ἐν τῷ ε'. βιβ. ὅτι οὐδὲ τῇ φουρτι
κατέχεται διὰ τὸν αὐτὸν λογισμόν, ἐπειδὴ καὶ ζῶντος τοῦ
ἀνδρὸς ἐξουσίαν εἶχε τοῖς πράγμασι κεχρῆσθαι. [Sch. s.
l. 532.]

δοκεῖ γὰρ] Σημειῶσαι, ὅτι ἡ γυνὴ μετὰ τελευτῆν τοῦ
ἀνδρὸς αὐτῆς κατέχουσα πράγματα αὐτοῦ, οὐτε τῷ περὶ ἀπο-
λήσεως κληρονομιαίων πραγμάτων ἐγκλήματι ἐνάγεται, οὐτε
φουρτι. οὐτε γὰρ δοκεῖ κλέπτειν, ἀλλὰ κατέχειν ὡς ἐξου-
σίαν ἔχουσα τῆς τούτων χρήσεως. καὶ ὅτι ἐν ἀπορίᾳ ἀγωγῆς
ἰσχύει κονδικτικίος. [Sch. t. VII. 532.]

δαπανηθέντων δὲ αὐτῶν, ἐνάγεται τῇ ἀπαι-
τητικῇ ἀγωγῇ] Μὴ γὰρ τὸν φουρτιβὸν νοήσης, κὰν ἐξῶθεν
ὡς ὁ Θεόδωρος λέγει. ἄτοπον γὰρ ὑπονοήσαι, ἐνθα ἡ
ἐλάται νερεδιτάτις κεκόλνται, ἐκδοθῆναι τὸν φουρτιβόν,
ταῦτα καὶ τῆς φουρτι ἀκολουθοῦσης αὐτῷ. [Sch. u.
532.]

ἀπλοῦν κινεῖται κατ' αὐτῆς κονδικτικίος, ἐπειδὴ οὐκ
λεῖ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων κεφαίνειν. ἵνα δὲ τὸ ἀληθέστατον
μεν, πὰς τὸ^ε) ἀλλοτρίον μάλα φίδε^β) νευθεῖς, ἐπὶ τοῖς
τοῖς φουρτιβῶ κονδικτικίῳ κατέχεται. [Sch. u. VII. 532.]

Τούτο, ὡς φησιν ὁ νομοθέτης, καὶ ὡς ἔξεστιν ὑπονοεῖν
ἀφ' ὧν φησιν ὁ Θεόδωρος, οὐ καθολικῶς νοητέον, ἀλλ'
κοινῶν πραγμάτων καὶ συναλλαγμάτων.

non qui convenitur ad exhibendum, ut in eodem casu
posita adnotatio quarta dicit. Lege lib. 13. tit. 1. finem,
et tit. 2. cap. 44.

5) induci non oportet] Nam is, qui deposuit,
compensationi non subiacet.

VIII. Potest quis etiam adversus vitricum¹⁾ agere L. 2.
crimine expilatae hereditatis. C. IX. 32.

1) potest quis etiam adversus vitricum]
Theodori. Recte agit privignus contra vitricum crimine
expilatae hereditatis. Ait vero const. 3. huius tit. in
novercam, quae subripuit ante additionem, hoc iudicium
exerceri. Didicisti autem lib. 6. tit. 2. const. 11. etiam
furti teneri novercam privigno. Ait const. 5. sequentis
33. tit. eam etiam teneri vi bonorum raptorum.

Huic enim non honor habetur, ut patri.

IX. Quae adiit hereditatem, potest etiam adversus L. 3.
novercam¹⁾, quae subripuit ante additionem, agere C. eod.
crimine expilatae hereditatis.

1) potest etiam adversus novercam] Quare
tit. 6. cap. 28. et tit. 17. cap. ult.

Non enim ei honor habetur, ut matri.

X. Si uxor¹⁾ post mortem mariti detineat res L. 4.
eius²⁾, non tenetur expilatae hereditatis crimine³⁾. C. eod.
Videtur enim⁴⁾ qua potestate eas vivo marito deti-
nuit, et nunc eas detinere. Tenetur tamen actione
in rem, et ad exhibendum, si extent: consumtis vero
eis, tenetur conditione⁵⁾.

1) si uxor] Theodori. Uxor, quae detinet res he-
reditarias testatoris, in rem et ad exhibendum tenetur,
nec vero crimine expilatae hereditatis. Simile lib. 6.
tit. 2. const. 17.

2) post mortem mariti detineat res eius]
Quare tit. 6. cap. 34. totum, et eiusdem tit. cap. 25. et
lib. 28. tit. 11. cap. 1. et 6. them. ult.

3) non tenetur expilatae hereditatis cri-
mine] Iam didicisti et lib. 6. nec furti eam teneri ob
eandem rationem, quia et vivente viro ius habuit utendi
rebus.

4) videtur enim] Nota, mulierem post mortem viri
res eius detinentem, neque expilatae hereditatis crimine,
nec furti teneri: neque enim videtur furari, sed deti-
nere, quod habeat ius eis utendi. Et nota, deficiente
actione competere conditionem.

5) consumtis vero eis, tenetur con-
ditione] Ne intelligas conditionem furtivam, licet
hoc extrinsecus Theodorus dixerit. Absurdum enim est,
negato expilatae hereditatis crimine, dari conditionem
furtivam, idque cum actio furti eam comitetur.

Manifesto in eam agitur conditione, quae non debet
ex alieno lucrari. Ut autem verius dicamus, omnis, qui
rem alienam mala fide possidet, fructuum nomine tene-
tur conditione furtiva.

Hoc, ut legislator ait, et ut ex iis, quae Theodorus
dicit, intelligere licet, non generaliter accipiendum est,
sed in communibus rebus et contractibus.

e) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 165. ubi est cap. 8. h. t.
f) Fabr. h) Fabr. φίδε.

f) τοῦ Syn. omisit. g) τὸ, quod habet Cod. 1350, deest



L. 5. C. IX. 32. *α'*. Εἴτε¹⁾ οἱ ἐλευθερωθέντες ἐνάγονται τῷ περὶ ἀποσυλήσεως κληρονομιαίων πραγμάτων ἐγκλήματι, εἴτε οἱ ληγατάριοι, οὐ προσήμιατι κολάσιως χρῆ ἀποστερηῆσαι αὐτοὺς τῶν καταλειφθέντων αὐτοῖς ληγατίων, ἢ τῶν καταλειφθεισῶν αὐτοῖς ἐλευθεριῶν.

εἴτε οἱ ἐλευθερωθέντες] Θεοδώρου. Ὁ ληγατάριος οὐ στερεῖται τῶν ἐαθέντων αὐτῷ, κἂν ἐναχθῇ τῷ ἐξπιλάταις νερεδιτάτις. [Sch. x. VII. 532.]

L. 6. C. eod. *ιβ'*. Ἀπονοῦσης ἄλλης ἀγωγῆς ἐπὶ τῇ κλοπῇ τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων δύναται κινεῖσθαι τὸ περὶ ἀποσυλήσεως κληρονομιαίων πραγμάτων ἐγκλημα.

ἀπονοῦσης ἄλλης ἀγωγῆς] Θεοδώρου. Κλεπτομένων τῶν νερεδιταρίων πραγμάτων, προ ἀδιόνοτος δηλονότι, ἀρμόζει τὸ ἐξπιλάταις νερεδιτάτις, μὴ ὑποῦσης ἐτέρας ἀγωγῆς. καλῶς εἴρηται, μὴ ὑποῦσης ἐτέρας ἀγωγῆς. ἔγνωσ γὰρ ἐκ τῆς α'. διατάξεως τοῦ παρόντος tit. ὡς ὑποῦσης τῆς ἀδ' ἐπιβένδου οὐ κινεῖται. μεμάρηκας καὶ ἐν τῷ γ'. βιβ. tit. λς'. διατάξει γ'. ὅτι τοῦ²⁾ φαμίλιας ἐρκοσκούνδας ὑπόντος, οὐ γυμνάζεται τὸ παρὸν δικαστήριον. [Sch. y. VII. 532.]

Εἰς τὸ αὐτό. Κανὼς ἐνόησεν τὴν α'. διατάξιν, ἦγον τὸ ζ'. κεφ. ἐκείνο¹⁾ γὰρ περὶ κλοπῆς συμβάσεως μετὰ ὑπειρέλευσίν φησι. [Sch. y. VII. 532.]

Ἦγον τῆς^{m)} περὶ κλοπῆς. μὴ γὰρ περὶ ἄλλης ἀγωγῆς τοῦτο εἴρησ. καὶ γὰρ τῆς νερεδιτατίας ὑποῦσης ἢ παρούσα δίδοται. καὶ ζῆται κεφ. γ'. ἐπειδὴⁿ⁾ φοῦρτι οὐκ ἔστι, μὴτω νεμηθέντος τὰ πράγματα τοῦ κληρονομοῦ, ἔστιν ἐξπιλάταις νερεδιτάτις. [Sch. z. VII. 533.]

TITULOS A.º)

Ἀγωγή κατὰ περιέργων ἤτοι κακοτρόπων.

L. 1. D. XLVII. 20. *α'*. Παπιαν.^{p)} Τὸ κατὰ τῶν περιέργων ἐγκλημα οὔτε τοῖς ποινάλοις δικαστηρίοις, οὔτε ταῖς χρηματικαῖς ἀγωγαῖς περιέχεται.

τὸ κατὰ τῶν περιέργων ἐγκλημα] Ζῆται βιβ. ιδ'. κεφ. κθ'. θεμ. δ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν τοῦ Στεφάνου διδάσκουσαν πλατέως πάντῃ τὴν φύσιν τοῦ στελλιονάτους, καὶ πότε ἐγκληματικῶς μόνον κινεῖται, πότε δὲ καὶ χρηματικῶς καὶ ἐγκληματικῶς, καὶ πότε ἀτιμοῖ, καὶ πότε οὐκ ἀτιμοῖ. ἀνάγνωθι καὶ κεφ. κα'. tit. β'. κεφ. ιγ'. θεμ. τελευτ. καὶ τὴν ἐκεῖσε παραγραφὴν. [Sch. a. VII. 534. sq.]

οὔτε τοῖς ποινάλοις δικαστηρίοις] Οὔτε ποινάλιον ἔστιν ὠρισμένως, οὔτε χρηματικὸν ἐγνωσμένως, ἀλλὰ πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ ποτὲ μὲν ποινάλιον, ποτὲ δὲ χρηματικόν^{q)} καὶ οὔτε προφανῶς ἀτιμοποιόν, οὔτε προδήλως μὴ ἀτιμοποιόν. [Sch. a. VII. 535.]

L. 2. 3. pr. §. 1. 2. D. eod. *β'*. Οὐλπ. Οὔτε ἀτιμοποιόν· ἐξτραορδιναρίαν δὲ ἐπιξέλευσιν ἔχει^{r)}. καὶ κινεῖται παρὰ τῷ ἄρχοντι κατὰ τοῦ ποιήσαντος δόλον, ἐν ἀπορίᾳ ἐτέρον ἐγκλήματος. ὃ γὰρ ἔστιν ἐν ταῖς χρηματικαῖς δίκαις ἢ περὶ δόλου ἀγωγή, τοῦτο ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν ἢ κατὰ τῶν περιέργων. ὡς ἐπὶ τὸ^{s)} πλείστον δὲ κινεῖται κατὰ τοῦ πωλήσαντος ἢ ἀνταλλάξαντος ἢ δεδωκότος ἀντὶ χρέους τὸ ἐτέρω ὑποκείμενον, ἀγνοοῦντος τοῦ λαμβάνοντος. καὶ ὁ ἀντιβαδίασας καὶ διαφθείρας τὸ ὑποκείμενον, καὶ ὁ ἐπίθεσιν ἢ συμπαιγνίαν εἰς βλάβην ἐτέρου ποιήσας, καὶ γενικῶς ἐν ἀπορίᾳ ἐγκλήματος δίδοται. οὐχ ὠρισταὶ δὲ ἢ τιμωρία αὐ-

XI. Sive manumissi¹⁾ convenientur crimine expilatae hereditatis, sive legatarii, non oportet praetextu coercionis privati eos relictis legatis, vel relictis libertatibus.

1) sive manumissi] Theodori. Legatarius non privatur rebus sibi relictis, licet conveniatur expilatae hereditatis crimine.

XII. Deficiente alia actione¹⁾, ob res hereditarias subreptas potest agi crimine expilatae hereditatis.

1) deficiente alia actione] Theodori. Subreptis rebus hereditariis, scilicet ante aditionem, competit crimen expilatae hereditatis, si alia actio non sit. Recte dictum est, si alia actio non sit. Didicisti enim ex const. I. huius tit. si sit ad exhibendum actio, non agi expilatae hereditatis. Didicisti et in lib. 3. tit. 36. const. 3. non agi hoc iudicio, cum sit actio familiae erciscundae.

Ad idem. Male accepit constitutionem I. sive cap. 7. Loquitur enim de furto post aditionem facto.

Putat, furti. Nec de alia actione hoc dixeris. Nam et existente hereditatis petitione haec actio datur. Et quaere cap. 3. Quia furti actio non est, nondum rebus possessis ab herede, est expilatae hereditatis.

TITULUS XXX.

Actio in stelliones.

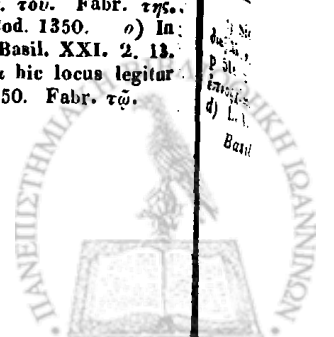
I. Papian. Stellionatus crimen¹⁾ nec poenalibus iudiciis²⁾, nec pecuniariis actionibus continetur.

1) stellionatus crimen] Quaere lib. 14. cap. 29. them. 4. et ibi adnotationem Stephani, quae satis late docet naturam stellionatus, et quando criminaliter tantum intendatur, et quando civiliter et criminaliter, et quando infamet vel non infamet. Lege et cap. 21. tit. 2. cap. 13. them. ult. et ibi adnotationem.

3) nec poenalibus iudiciis] Nec definite poenale est, nec perspicue civile, sed pro arbitrio iudicis modo poenale, modo civile, et neque aperte famosum, nec perspicue non famosum.

II. Ulp. Neque famosum est¹⁾: extraordinariam tamen persecutionem habet. Et intenditur apud Praesidem adversus eum, qui dolo fecit, deficiente alio crimine. Quod enim est in pecuniariis causis actio de dolo²⁾, hoc est in delictis stellionatus³⁾. Plerumque autem intenditur⁴⁾ in eum, qui vendidit vel permutavit, vel pro debito dedit rem alii obligatam, ignorante eo, qui accipiebat. Et qui avertit⁵⁾ et corrumpit rem obligatam, et qui imposturam vel collusionem in damnum alterius fecit⁶⁾, et generaliter deficiente crimine datur. Non est autem definita eius poena, sed extraordinaria infertur, quae non excedit

¹⁾ L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 165. usque ad vocem ληγατίων. Est ibi cap. 9. h. t. ²⁾ Cod. 1350. τοῦ. Fabr. τῆς. ³⁾ Sic lego. Fabr. ἐκείνος. ⁴⁾ Sic lego. Fabr. τῆ. ⁵⁾ Fabr. post ἐπειδὴ inserit οὐν, quod deest in Cod. 1350. ⁶⁾ In Cod. 1350. additur: ἢ τοῦ τῶν διγ. βι. μς. τ. κ'. ⁷⁾ L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 518, et in sch. I. ad Basil. XXI. 2. 13. (Fabr. II. 628. Heimb. II. 448.). ⁸⁾ Sic Cod. 1350. Fabr. ποινάλιαν et χρηματικῆν. ⁹⁾ Usque ad ἔχει hic locus legitur in Syn. p. 518. ubi est pars cap. I. h. t. et in sch. I. ad Basil. XXI. 2. 13. antea laudato. ¹⁰⁾ Sic Cod. 1350. Fabr. τῶ.



τοῦ, ἀλλ' ἐξτραορδινάριος ἐπιφέρειται, καὶ οὐχ ὑπερβαίνει, ἐπὶ μὲν ἰδιωτικῶν, τὸ ἔργον τοῦ μετάλλου, ἐπὶ τῶν ἐντίμων δέ, τὴν πρόσκαιρον ἐξορᾶν, ἢ τὴν ἀποκίνησιν τοῦ ὄφικτιου.

οὔτε ἀτιμοποιεῖν] Ὅτε δι' ελαφρῶν ὑπόθεσιν κινεῖται, ὡς καὶ βιβ. κα. tit. β. κεφ. ιδ. καὶ κεφ. ιγ. αὐτοῦ, θεμ. τελευτ. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῆ, ἀλλ' ἀναγνώθι τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. [Sch. b. VII. 535.]

ἢ περὶ δόλου ἄγωγῆ] Ἐν ἐρημίᾳ πάσης ἀγωγῆς παρεχομένη. [Sch. c. VII. 535.]

τοῦτο ἐν τοῖς ἀμαρτήμασιν ἢ κατὰ τῶν περιεργῶν] Ὅπουδῆποτε τοῖνυν ἀπορησομεν¹⁾ πουβλικου ἐγκλήματος, ἐκεῖ τῷ στελλιονάτους ὑποβάλλομεν τὸν²⁾ ἡμαρτηρία. [Sch. d. VII. 535.]

ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ κινεῖται] Ζῆτει tit. μα. κεφ. κα. καὶ βιβ. κέ. tit. α. κεφ. α. καὶ ἕτερα διάφορα. [Sch. e. VII. 535.]

καὶ ὁ ἀντιβαδιάσας] Περὶ τοῦ ἀντιβαδιάσαι ἡμάτος ἀναγνώθι τὸν Στέφανον τὸν ἐν βιβ. ιδ. κεφ. κθ. θεμ. προβ. θεμάτων τοῦ τέλους, ἐνθα περὶ τοῦ στελλιονάτους λέγει. [Sch. f. VII. 535.]

Ὅστις ὄρων τινὰ τι ἀγοράζοντα, διὰ μεθόδου ἀπατήσας τὸν πρᾶπν, ἢ διαβαλῶν³⁾ τὸν ἀγοραστήν, ἢ τὰ νομίσματα, ἢ ἑτέρως πως, καὶ οὕτως⁴⁾ αὐτὸς τὸ τοιοῦτον ἀγοράσας. [Sch. f. VII. 535.]

καὶ ὁ ἐπίθεσιν — ποιήσας] Ὅστις ἐπέθετό τινι ὄρισας ἐν ἐαυτῷ, ὅπου ἀν δύνηται τὸν δεῖνα, καὶ οἶψ τροπῶ, καὶ ὅτε βλαπτειν καὶ ζημιούν⁵⁾ οὗτος γὰρ ἐστὶν ἐπιθέτης. [Sch. g. VII. 535.]

τὸ ἔργον τοῦ μετάλλου] Ἄλλο μέταλλον, καὶ ἄλλο ἔργον τοῦ μετάλλου. μέταλλον μὲν γὰρ ἐστὶν τὸ ὀρύσσειν τὴν γῆν, καὶ ἐξαγειν αὐτὸ ἔργον δὲ τοῦ μετάλλου ἐστὶ τὸ ἔφειν τὸ ἐκβληθῆν ἀπὸ τῆς γῆς μέταλλον, καὶ ποιεῖν χρυσὸν καθαρόν, ὅπερ καὶ ἐστὶν ελαφρότερον τοῦ προτέρου. [Sch. h. VII. 535.]

γ. x) Ὅ τὰ πράσιμα κρύπτων φορτία κατηγορεῖται τῷ ἐγκλήματι τούτῳ.

δ τὰ πράσιμα κρύπτων φορτία] Τὰ πρὸς εὐθηνίαν, οἷον ἐλαιον, σίτον, οἶνον, ὑφάσματα, ὥστε μὴ εὐρίσκεισθαι, καὶ ἐντεῦθεν ἀπ' αὐτοῦ πολλοῦ ἀνεῖσθαι ἐπιβουλος ἄρ ἐστὶν ὁ τοιοῦτος τῆς τοῦ δήμου εὐθηνίας. [Sch. i. III. 535.]

δ. Modest. y) Περὶ τῆς ἐπιουκίας²⁾ τοῦ ὁμόσαντος ἐν συμβολαίῳ, ἰδικόν³⁾ αὐτοῦ εἶναι ὅπερ ποτιθεται, τὸ παρὸν ἐγκλημα ἀρμόζει, καὶ πρὸς αἰρὸν ἐξοριζει.

περὶ τῆς ἐπιουκίας] Ζῆτει βιβ. κβ. tit. ε. κεφ. ι. δ. καὶ βιβ. ια. tit. β. κεφ. προ γ. τοῦ τέλους, καὶ τοῦ ἀρόντος tit. λη. κεφ. τελευτ. [Sch. k. VII. 535.]

τοῦ ὁμόσαντος ἐν συμβολαίῳ] Ὁ ὄρκος ἐπὶ τῷ κείῳ ἀποτελέσματος δυνάται ὠφελῆν τὸν ὁμόσαντα⁴⁾. ἀπολέσμα δὲ ἐστὶ τοῦ ἐνταῦθα ὄρκου, ἵνα κἂν μὴ ἦ ἴδιον, μὴ ἢ τῷ δανειστῇ ἕτερον ζητεῖν. ὁ καὶ γενήσεται. ἔξει δὲ τιμῶν τὸ θεῖον ἐφ' οἷς ἐπιώρησεν ὁ ὁμόσας⁵⁾. ἐπεὶ δὲ κακόνοπος ἐφάνη πρὸς τὸν δανειστῆν, ὡς ἀπατήσας αὐτὸν στελιονατισθῆσεται. [Sch. l. VII. 535. sq.]

τὸ παρὸν ἐγκλημα ἀρμόζει] Ζῆτει βιβ. ιδ. tit. α. φ. ιδ. θεμ. θ. καὶ ἐξ ἐκείνου μάθης, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ἰόντος θεματος ἄντι ἐγκλήματος μεγάλου κινεῖται μόνον κληματικῶς τὸ στελλιονάτους διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀμαρτητος. [Sch. m. VII. 536.]

ε. Ὑποθίμενός⁴⁾ τις⁵⁾ πολλοῖς τὰ αὐτὰ πράματα κατέχεται τῷ στελλιονάτους ἐγκλήματι. ἔτοις δὲ ὦν¹⁾ πᾶσι καταβάλλειν, ἀπαλλάσσεται τοῦ κλήματος.

in plebeis opus metalli¹⁾, in honestis temporale exilium, vel officii amotionem.

1) neque famosum est] Cum ob leuem causam movetur, ut et lib. 21. tit. 2. cap. 14. et cap. 13. them. ult. quod ne obstare credas, sed lege ibi adnotationem.

2) actio de dolo] Quae datur deficiente omni actione.

3) hoc est in delictis stellionatus] Ubicumque igitur caremus publico crimine, ibi stellionatui delinquentem subiicimus.

4) plerumque autem intenditur] Quaere tit. 41. cap. 21. et lib. 25. tit. 1. cap. 1. et alia diversa.

5) et qui avertit] De verbo avertere lege Stephanum lib. 14. cap. 29. them. antepenult. ubi de stellionatu tractat.

Qui videns quendam ementem aliquid, arte decepit venditorem, vel calumniatus est emtorem vel pecuniam, vel alio modo, et id ipse postea emit.

6) et qui imposturam — fecit] Qui imposuit alicui statuens apud se, ubi possit illum et quomodo, et quando laedere et damno afficere: hic enim est impostor.

7) opus metalli] Aliud est metallum, et aliud opus metalli. Metallum enim est fodere terram, idque eruere: opus metalli, coquere eductum e terra metallum, et purum aurum facere, quod et levius est priore.

III. Qui merces venales supprimit¹⁾, accusatur hoc crimine.

L. 3. §. 3. D. XLVII. 20.

1) qui merces venales supprimit] Quae pertinent ad annonam, veluti oleum, frumentum, vinum, telas, ut non inveniantur, et ideo a se pluris vendantur: hic enim insidiatur annonae populi.

IV. Modest. De periurio¹⁾ eius, qui in instrumento iuravit²⁾, suum esse pignus, hoc crimen competit³⁾, et efficit, ut ad tempus relegetur.

L. 4. D. eod.

1) de periurio] Quaere lib. 22. tit. 5. cap. 10. 44. et lib. 11. tit. 2. cap. tertio ante finem, et huius libri tit. 38. cap. ult.

2) eius, qui in instrumento iuravit] Iusurandum effectu suo potest prodesset iuranti. Effectus vero est hic iurisiurandi, ut, etiamsi non sit proprium, non liceat creditori aliud quaerere. Quod et fiet. Habebit tamen Deum ultorem in iis, quae peleravit. Quia vero improbus apparuit adversus creditorem, cum eum deceperit, stellionatus tenebitur.

3) hoc crimen competit] Quaere lib. 14. tit. 1. cap. 14. them. 9. et ex illo disce, etiam in hoc casu vice magni criminis stellionatum criminaliter tantum intendi propter magnitudinem criminis.

V. Qui obligat pluribus easdem res¹⁾, crimine stellionatus tenetur: sin autem paratus sit omnibus solvere, crimine liberatur.

L. 1. C. IX. 34.

1) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπορησομεν. u) τὸν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. v) Sic Cod. 1350. Fabr. βάλλον. w) Sic lego. Fabr. οὗτος. x) Fabr. addit ὁ αὐτός, quod in Cod. 1350. deest. y) L. 4. D. h. t. legitur in Syn. 118. ubi est cap. 3. h. t. et in sch. m. ad Basil. XXII. 5. 44. (Fabr. III. 194. Heimb. II. 566.). z) Sic Cod. 1350. Fabr. ορχίας. a) Syn. ἰδιωτικόν. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁμόσαντα. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιουκίας ὤμοσεν. L. 1. C. b. t. legitur in Syn. p. 518. ubi est cap. 4. h. t. Syn. ἰποτιθίμενος. e) Syn. τοῖς. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ὦν. Basil. T. V.



ὑποθέμενος τις πολλοὺς τὰ αὐτὰ πράγματα] Ἐάν τις ὑπόσθῃται ἄλλω τὸ αὐτὸ ε) πρᾶγμα, ὃ ἢν ἐτέρω ὑποθεμενόν, κατέχεται τῷ στελλιονάτους ἔγκληματι, εἰ μὴ ἄρα ἐτοιμὸς ἐστὶ ποιῆσαι τὸ ἰκανὸν τοῖς δύο δανεισταῖς. ὁμοίως φησὶν ἡ δ. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. μέμνησο τῆς ιδ. καὶ τῆς ιε. διατ. τοῦ ιγ'. τιτ. καὶ τῆς ιζ. διατ. τοῦ κβ'. τιτ. τοῦ η'. βιβ. h) καὶ ιε. διατ. κβ'. τιτ. τοῦτου τοῦ βιβ. θ'. ζῆτει βιβ. κβ'. τιτ. α'. κεφ. ιε. θεμ. γ'. β'. [Sch. n. VII. 536.]

Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας ἀποπροσποιηθέντος ἐν τῷ β. ἐνεχυρασμῷ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἄλλοις εἰς ἐνεχυρον κατέχεται. [Sch. o. VII. 536.]

L. 2. C. eod. IX. 34. ζ'. Ὁ ὑποτιθέμενος τινὶ τὸ πρᾶγμα, ὑπερ ἥδη ἔδωρῆσατο ἐτέρω, κατέχεται τῷ στελλιονάτους ἔγκληματι.

ὁ ὑποθέμενος τινὶ τὸ πρᾶγμα] Θεοδώρου. Ὁ ὑποθέμενος ὃ ἔδωρῆσατο, εὐθύνεται τῷ στελλιονάτους. ἔγνωσ βιβ. η'. i) τιτ. ιε. διατ. ζ'. ὅτι καὶ τῆ pignoratitia κατέχεται ὁ τοιοῦτος. πλὴν μέμνησο τῆς θ. διατ. τοῦ ιγ'. τιτ. τοῦ αὐτοῦ η'. βιβ. εἰπούσης, ὅτι καλῶς τις δωρεῖται ὃ ὑπέθετο. τὸ φάκτον τῆς διατ. ἔχει, ὅτι ὁ πατήρ ἔδωρῆσατο ὑπεξουσίᾳ παιδὶ πράγματα, καὶ αὐτεξουσίᾳ γενομένη ἐτραδίτευσεν h) αὐτῷ ταῦτα, καὶ μετὰ τοῦτο δανεισάμενος ἄνευ τῆς τοῦ υἱοῦ βουλήσεως ὑπέθετο αὐτὰ. ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. νβ'. θεμ. β'. σημειώσαι, ὅτι καὶ κατὰ τοῦ πατρὸς δύναται κινεῖσθαι τὸ i) στελλιονάτους ἔγκλημα. [Sch. p. VII. 536.]

κατέχεται τῷ στελλιονάτους ἔγκληματι] Καὶ τῆ πινερατικῆ. ζῆτει βιβ. κβ'. τιτ. δ. κεφ. θ'. [Sch. q. VII. 536.]

L. 3. C. eod. ζ'. Τὸ στελλιονάτους ἔγκλημα οὐκ ἔστι ποινάλιον.

τὸ στελλιονάτους ἔγκλημα] Τὸ στελλιονάτους οὐκ ἔστιν ποινάλιον ἔγκλημα. σημειώσαι οὖν, ὅτι εἰσὶν ἔγκληματα, μὴ ὄντα ποινάλικα. [Sch. r. VII. 536.]

οὐκ ἔστι ποινάλιον] Οὐ κινεῖται παρὰ m) παντὸς τοῦ βουλομένου ἐπὶ πάντων τῶν θεμάτων. [Sch. s. VII. 536.]

L. 4. C. eod. η'. Ἐάν ὁ χρεώστης ὑπόσθῃται τῷ δανειστῇ ἀγροῦντι τὸ ἥδη προὑποκειμένον n), κατέχεται τῷ στελλιονάτους ἔγκληματι. εἰ δὲ καὶ τινα παραγάγη ὡς δῆθεν προγενέστερον ὄντα δανειστήν, ἐπὶ τῷ αὐτὸν ἐκδικῆσαι τὴν ὑποθήκην, καὶ οὕτως ἀρμόζει τὸ ἔγκλημα.

ἔάν ὁ χρεώστης] * Η' ο) ἀγνοία τοῦ δανειστοῦ, ὅτινι πράγματα ἥδη πρότερον παρὰ ἄλλοις ὑποκείμενα εἰς ἐνεχυρον ὑποτίθεται, οὐ διὰ κινδύνου περιγραφῆσθαι εἴωθε. καὶ τὰς ἀναγκαῖας περιγραφὰς εἰς τὴν ἐξτραορδινάριον τοῦ ἔγκληματος κατηγορίαν n) ὄραν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τὴν ἀμαρτυρίαν αἰστηροτάτα εἶναι ἐκδικητικῶν πολλοῦς ἀντεγρᾶφῃ. ὅθεν, εἴτε τὴν ἀγνοίαν τὴν σὴν ὁ χρεώστης περιγράφειν ἐπεχείρησεν, εἴτε τὴν ὑποθήκην τὴν ὀρθῶς γενομένην i), κοινοποιηθέντος τοῦ τῆς περιγραφῆς σκεπασματος διὰ ναρηνθέντου προσώπου τὸ λαθραῖον κέρδος ἐαυτῷ ἀπετίμησε· προσεῖναι τῷ ἰδίῳ ἀρχοντι δυνήσῃ, τὴν ἀρμόσαντα τῷ νόμῳ καὶ τὴν χρεωστομένην τῇ δικαιοκρασίᾳ ἀπόφασιν ἐξοίσοντι.

κατέχεται τῷ στελλιονάτους ἔγκληματι] ἼΙ κατὰ τῶν ἐπιθετῶν ἀγωγή ἀρμόζει κατ' ἐκείνων, οἵτινες τὸ αὐτὸ πωλοῦσιν ἐτέρω, ὃ προεπωλήσαν ἄλλω ἢ προὑπέθετο r). ἐπιτίθει δὲ εἰσὶν οἱ λεγόμενοι κομβωταί. καὶ ἐνταῦθα τολμῶν ὁ τὴν ὑποθήκην τὴν ὀρθῶς γενομένην ἀνατρέψας ἐκ τοῦ παραγαγεῖν τινα ὡς δῆθεν προγενέστερον δανειστήν εἰς τὴν ἐκδικησὶν αὐτοῦ, καλῶς τῷ τοιοῦτῳ ἔγκληματι κατέχεται. [Sch. t. VII. 530.]

εἰ δὲ καὶ τινα παραγάγη] Ζῆτει τιτ. μα'. κεφ. γ'. ἐνθα φησὶν, ὅτι οὗτος καὶ τῷ δὲ φάσις ἐρέχεται. τί γὰρ, ὅτι χάρτην πλαστὸν ἐποίησατο, ὡς προὑποθέμενος αὐτὸ ἐτέρω τινί; [Sch. u. VII. 537.]

1) qui obligat pluribus eandem res] Si quis obligaverit alii eandem rem, quae alii iam erat obligata, tenetur stellionatus crimine, nisi paratus sit utrique creditori satisfacere. Similiter loquitur const. 4. huius tit. Memineris const. 14. et 15. tit. 13. et const. 17. tit. 27. lib. 8. et const. 15. tit. 22. huius lib. 9. Quare lib. 25. tit. 1. cap. 15. them. 2. 3.

In τῷ κατὰ πόδας additur: dissimulando in posteriori obligatione, quod eadem aliis pignori tenerentur.

VI. Qui rem alicui obligat 1), quam alteri iam donaverat, tenetur crimine stellionatus 2).

1) qui rem alicui obligat] Theodori. Obligans id, quod donavit, tenetur stellionatus. Didicisti lib. 8. tit. 15. const. 6. eundem etiam pignoratitia teneri. At memineris const. 9. tit. 13. eiusdem libri 8. dicentis, recte quem donare quod obligavit. Factum constitutionis sic habet, patrem res donasse filiofamilias, et emancipato tradidisse, et postea sumta mutua pecunia sine filii voluntate obligasse. Quare tit. 12. cap. 52. them. 2. Nota, etiam adversus patrem intendi posse crimen stellionatus.

2) tenetur crimine stellionatus] Et pignoratitia. Quare lib. 25. tit. 4. cap. 9.

VII. Stellionatus crimen 1) non est poenale 2).

1) stellionatus crimen] Stellionatus non est publicum crimen. Nota igitur, esse quaedam crimina non publica.

2) non est poenale] Non intenditur a quolibet volente omnibus casibus.

VIII. Si debitor 1) obligaverit creditori ignorantem rem antea alii obligatam, tenetur stellionatus crimine 2). Sed et si adduxerit quendam 3) quasi priorem creditorem, ut is hypothecam vindicaret, sic etiam crimen competit.

1) si debitor] Ignorantia creditoris, cui res pridem apud alios obligatae pignori obligantur, non sine periculo circumscribi consuevit. Et huiusmodi fraudes ad extraordinarium criminis accusationem spectare, ac stellionatum commissum severissime esse vindicandum saepe rescriptum est. Proinde sive ignorantiam tuam debitor circumvenire tentaverit, sive obligatione rite perfecta, participato fraudis velamento per interpositam personam occultum compendium sibi quaerere tentaverit: adire suum iudicem poteris, congruentem iuri ac debitam religioni sententiam laturum.

2) tenetur stellionatus crimine] Actio adversus impositores competit in eos, qui idem vendunt alteri, quod iam ante vendiderant alii, vel pignori obligaverant. Impositores vero sunt qui dicuntur κομβωταί. Et hic igitur qui pignus recte contractum rescindit, producto aliquo quasi priore creditore pignoris vindicandi causa, merito hoc crimine tenetur.

3) sed et si adduxerit quendam] Quare tit. 41. cap. 50. ubi ait, hunc etiam lege de falsis teneri. Quid enim si falsum instrumentum fecerit, quasi antea eam rem obligasset alteri?

g) Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ αὐτῷ. h) βιβ. deest apud Fabr. i) Cod. 1350. η'. Fabr. θ'. k) Fabr. ἐτραδίτευσε. l) Cod. 1350. τὸ. Fabr. τοῦ. m) Fabr. περὶ. n) Sic leg. Fabr. προὑποκειμένους. o) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis. p) Graeci in suo exemplari Codicis habuerunt *accusationem*. In nostris legitur *executionem*. q) *Legē ὀρθῶς γενομένης τῆς ὑποθήκης*. r) Fabr. denuo addit ἄλλω, quod in Cod. 1350. deest.



ΤΙΤΛΟΣ ΛΑ'.⁵⁾

Περὶ ὄρου ἀποκινήθεντος.

α'. Μοδιστ.¹⁾ Ἡ τῶν ἀποκινήθεντων ὄρων τιμωρία ἐπιξέλευσις ἐστὶ πρὸς τὴν αἴρεσιν τοῦ ἀμαρτήσαντος²⁾,

ἢ τῶν ἀποκινήθεντων ὄρων τιμωρία] Οἱ ὀροθεσία τῶν ἀγρῶν ἀποκινῶντες ἢ ἀνατρέποντες, οὐ μόνον χρηματικῶς καταδικάζονται, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν αἴρεσιν καὶ κατὰ τὴν βούλησιν αὐτῶν τιμωροῦνται. ὁ θεῖος Ἀδριανὸς τοιοῦτοις ἀντέγραψε ῥήματα· Οὐδέεις ἀμφιβάλλει, κακίστων εἶναι τὸ φάκτον ἐκείνων, οἵτινες τὰ ὀροθεσία τῶν ἀγρῶν ἀνατρέπουσι, καὶ κατ' αὐτῶν τιμωρίαν πρὸς τὴν τύχην τῶν προσώπων αὐτῶν καὶ τὴν προαίρεσιν τῶν ἀμαρτανόντων ὀρίζειν δύνανται. εἰ μὲν γὰρ ἐπίσημα καὶ λαμπρὰ εἴη τὰ πρόσωπα τῶν ἐλεγχόμενων ἐπὶ τούτῳ τῷ ἁμαρτήματι, οἵτινες διὰ τὸ κατασεῖν τὰ ἀλλότρια ὀροθεσία τοῦτο ἤμαρτον, προσκαίρως ὀφείλουσιν ἐξοριζέσθαι κατὰ τὸ ἐνδεχομένον τῆς ἡλικίας αὐτῶν· εἰ μὲν νεώτεροί εἰσιν, εἰς πλείονα χρόνον· εἰ δὲ γενηρακότες, εἰς ἐλάττωον. εἰ δὲ οὐχ ἑαυτοῖς πρῆμιοντες ἀντρέψαν τὰ ὀροθεσία, ἀλλ' ἑτέροις χαριζόμενοι ὑπηρέτησαν τῇ τοιαύτῃ πράξει, χρὴ τύπτεσθαι αὐτοὺς, καὶ εἰς ἔργον δημοσίον ἐπὶ διετίαν παρέχεσθαι. εἰ δὲ κατὰ ἄγνοιαν ἢ κατὰ τύχην τοὺς λίθους τῶν ὀροθεσιῶν ἐκίνησαν, ἀρκεῖ τὸ μαστιγωθῆναι αὐτοὺς. [Sch. a. VII. 538.]

β'. Καλλιστρ.³⁾ Καὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην. ὁ γὰρ εὐπόρος ἀποκινῶν δῆλός ἐστι θέλων ἐπιλαμβάνεσθαι⁴⁾ τῶν ἀλλοτρῶν ὄρων. καὶ πρὸς τὴν ἡλικίαν τιμωροῦνται οἱ πλημμελοῦντες. ὁ μὲν γὰρ νεώτερος εἰς μακρότερον ἐξορίζεται χρόνον, ὁ δὲ γέρον εἰς ἥττονα. ἔ δὲ ὑπουργήσας ἐτέρῳ τύπτεται, καὶ ἐπὶ διετίαν εἰς ἔργον δημοσίον πέμπεται. ὁ δὲ κατὰ ἄγνοιαν ἢ τυχερῶς τοὺς ὀριαίους⁵⁾ λίθους ἀποσυλήσας μαστιγοῦται μόνον.

καὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην] Ὅτι τυχὸν ἐπὶ τῷ κλίμα τὸν λίθον ἀπέκνησεν⁶⁾, οὐ μὴν ὡς καταλύων τὰ ὄρια. [Sch. b. VII. 538.]

καὶ ἐπὶ διετίαν εἰς ἔργον δημοσίον πέμπεται] Τυχὸν εἰς κτίσματα μακροθεν κατὰ πολὺ ἀπέχοντα τῆς ἰδίας κατοικίας. σημειῶσαι, ὅτι ἡ χρηματικὴ ποιὴ τῶν τὰ ὄρια καταλύοντος καὶ μετακινούντος ν. νομίσματα καθ' ἕκαστον ὄρον εἶναι, καὶ ὅτι καὶ ποίβλικον δικαστήριον ἐστὶ, καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ γυμνάζεται. [Sch. c. VII. 538. sq.]

γ'. Ἰδμ.⁷⁾ Ὅα) δόλω τοὺς ὄρους μεταθεῖς καθ' ἕκαστον ὀροθεσίον δίδωσι πενήκοντα νομίσματα τῷ δημοσίῳ· καὶ ὁ βουλούμενος κινεῖ τὴν περὶ τούτου ἰγωγῆν.

Εἰ δὲ δούλος ἢ δούλη ταῦτα πλημμελήσουσι, τετρακικῶς κολάζονται, εἰ μὴ ὁ δεσπότης αὐτῶν τὴν τοιήν δοῦναι βουληθεῖη.

ὁ δόλω τοὺς ὄρους μεταθεῖς] * Νόμος ἐστὶν ἀγρῶν, ὃν ὁ Γάιος Καῖσαρ παρεξηγήσατο κατὰ τῶν τὰ ὀροθεσία ἀποκινούντων παρὰ τὴν τάξιν· ὅστις παρακλεῖνεται, ὃν κατὰ δόλον κακὸν τοῦτο πεποικηκότα χρηματικῶς κολάζεσθαι· καθ' ἕκαστον γὰρ ὀροθεσίον, ὅπερ ἀφείλετο ἢ τοῦ ἴκου, ἢ τοῦ τόπου ἀποκινήσας, πενήκοντα χρυσίνους τῷ δημοσίῳ παρέχει αὐτὸν κλένει, καὶ τὴν ἀπαίτησιν τούτων τῶν ἐνήκοντα νομισμάτων παντὶ τῷ βουλομένῳ ἐπιτρέπει. καὶ πρὸς δὲ νόμος ἐστὶν ἀγρῶν, καὶ λέγομεν, ὅτι ὁ θεῖος ἔρουσας τοῦτον ἐξηγήσατο, ὅτινι διηγορεῖται, ἔαν δούλος δούλη ἄγνοοῦντος τοῦ δεσπότητος τοιοῦτέν τι ποιήσωσιν, εἰς φυλὴν αὐτοὺς κολάζεσθαι, εἰ μὴ ὁ δεσπότης αὐτῶν ἢ ἡ σποινα τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καταδικῆν τῶν νομισμάτων εἰκοσαὶ βουληθεῖη.

TITULUS XXXI.

De termino moto.

I. Modest. Terminorum motorum poena¹⁾ coercitio est pro conditione delinquentis,

L. 1. D. XLVII. 21.

1) terminorum motorum poena] Qui terminos agrorum morent vel evertunt, non tantum pecuniariter damnantur, sed etiam pro conditione et voluntate eorum puniuntur. Divus Hadrianus rescripsit in haec verba: Nemo dubitat pessimum factum esse eorum, qui terminos agrorum evertunt: et poena in eos pro conditione personarum et mente delinquentium statui potest. Nam si insignes et splendidae personae sint, quae convinctur hoc crimine, qui occupandorum alienorum finium causa hoc admiserunt, ad tempus relegari debent, ut eorum aetas patitur: si iuniores sint, in longius tempus: si seniores, in brevius. Quodsi non sibi rem gerentes everterint terminos, sed aliis gratificantes ministerium hac in re praebuerint, oportet verberari eos, et in opus publicum biennio dari. Quodsi per ignorantiam aut fortuito lapides finium moverint, sufficet eos verberari.

II. Callistr. Et mente¹⁾. Nam si locuples moveat, palam est, velle eum occupare alienos fines. Et pro aetate puniuntur delinquentes. Iunior enim in longius tempus relegatur, senior in brevius. Qui autem ministerium praebuit alii, verberatur, et biennio in opus publicum mittitur²⁾. Qui vero per ignorantiam vel fortuito lapides finales abduxit, tantummodo verberatur.

L. 2. D. eod.

1) et mente] Quia fortasse animo furandi lapidem movit, non ut fines perturbaret.

2) et biennio in opus publicum mittitur] Forte ad aedificia a domicilio ipsius longe remota. Nota, pecuniarium poenam terminos turbantis et moventis esse quinquaginta aureorum in singulos terminos, et publicum etiam iudicium esse, et id a quolibet volente exerceri.

III. Idem. Qui dolo terminos transfert¹⁾, in singulos fisco praestat quinquaginta aureos: et de eo agit qui vult.

L. 3. pr. D. eod.

Quodsi servus vel ancilla haec admiserint, capit¹⁾ taliter puniuntur, nisi dominus eorum poenam pendere velit.

§. 1.

1) qui dolo terminos transfert] Lex agraria est, quam Caius Caesar tulit adversus eos, qui terminos extra suum gradum moverint: qua cavetur, ut qui dolo malo id fecerit, pecuniarium poenam praestet: nam in singulos terminos, quos vel domo vel agro moverint, quinquaginta aureos fisco praestare eum iubet, et eius summae exactionem cuilibet volenti permittit. Alia quoque lex agraria est, quam Divus Nerva tulit, qua cavetur, ut si servus servave ignorante domino eiusmodi quid fecerint, capite puniantur, nisi dominus dominave eorum poenam pecuniarium pro iis inferre maluerit.

α) In Cod. 1350. additur: ἤτοι τῶν διγ. βι. μζ. τι. κα'. β) L. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 495. ubi efficiunt p. 1. h. t. γ) Syn. et Fabr. ἀμαρτήσαντος. δ) L. 2. D. h. t. paulo aliter exhibetur ab Harm. VI. 7. §. 11. ε) Syn. ἀμαρτήσαντος. ζ) Syn. ὄρους. η) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπεκίνησαν. θ) Fabr. ὁ αὐτός. ι) L. 3. pr. §. 1. D. h. t. zuntur in Syn. p. 496. ubi efficiunt cap. 1. h. t. et verbis paululum mutatis apud Harm. VI. 7. §. 12. L. 3. pr. legitur etiam ud Attal. tit. LXV.



L. 3. §. 2. Oί άφανίζοντες τήν ύψιν τών τόπων, και έν-
P. XLVII. τεύθεν έμποιοούντες περι όρων ζήτησιν, προς τήν
21. αίρεισιν τών προσώπων και του άμυρτήριου ποινή
σωφρονίζονται.

οί άφανίζοντες τήν ύψιν τών τόπων] Εί δε και
τινες επί τώ αμυρτώσει τήν επί των όρων ζήτησιν, τήν^{b)}
όψιν των τόπων ανατρέπουσιν, ίνα μή εκ των δένδρων ή εκ
των άναδενδράδων φαίνοιτο τά όροθέσια, και ούτοι τιμω-
ρούνται κατά τώ ίδιον πρόσσωπον και τήν τύχην αυτών, και
τήν του γεγονότος βίαν. [Sch. d. VII. 539.]

L. 4. δ'. Ο'ο) περι όρων άμφισβητών, έν προ του
III. 39. τμηθήναι τήν ζήτησιν άπελθών τον άμφιβαλλόμενον
κατάσχη τόπον, και μετά ταύτα ήττηθή, διδόντω
ξτερον^{d)} τοσοούτον τόπον τώ νενικηκότι. ει δε ίδιος
ήν αυτοού ό'ο) τόπος, άρκεί τώ εκπεισείν αυτοού.

και μετά ταύτα ήττηθή] Πρόσσωγες τώ, ήττηθή, και
ζήτηε τήν β'. παραγραφήν του κδ'. κεφ. του α'. τι. του
μβ'. βιβ. και τό'ο) νδ'. του γ'. τι. του ν'. βιβ. [Sch. e. VII. 539.]
διδόντω ξτερον τοσοούτον τόπον τώ νενικηκότι]
* Εκ ταύτης τής διατάξεως χάριον έλαβον και αι έν τώ τέλει
του γ'. τι. του ν'. βιβ. διατάξεις. ζήτηε και βιβ. νή. τι. δ'.
κεφ. η'.
Ζήτηε βιβ. νή. τι. δ'. κεφ. η'. και βιβ. γ'. τι. γ'. κεφ. νζ'.
και ξ. και ένσπι. δ'. τι. β'. [Sch. f. VII. 539.]

ΤΙΤΛΟΣ ΛΒ'.^{ε)}

Περί εταιρικών συστημάτων και σωματείων,
και δημοτικών άγωγών.

L. 1. pr. α'. Μαρκ.^{h)} Οί άρχοντες πανταχοϋ κωλυέτωσαν
XLVII. ένⁱ⁾ πόλεσι και κώμαις ιδιώτας^{k)} ή^{l)} στρατιώτας
22. έν τοις κάστροις^{m)} αυτών έχειν εταιρικά συστήματα.
τοις δε μετρίοις εφέιται συνεισφοράν άπαξ μόνον
ποιείν του μηνός.

οί άρχοντες πανταχοϋ κωλυέτωσαν] Δι βασιλικαι
έντολαι τοις άρχουσι των επαρχιών προσταύουσι, μη άνέχε-
σθαι είναι συνέδρια εταιρίας τινός, μηδε τοις στρατιώταις έν
τοις κάστροις συγχωρεΐν ποιήσαι συνέδρια. άλλ' ει και ταύτα
γενικώς νενομοθέτηται, επιτέραπται τοις πενεστέροις συνεισ-
φοράν ποιείσθαι μικρού τινος έρανου, και είςάπαξ του μηνός
τούτου ένεκεν συνιέναι, ίνα μή δοκώσι τούτω τώ παρακα-
λύμματιⁿ⁾ ήλλίκιτον συνέδριον ποιείσθαι. και ου μόνον έν
Ρώμη, άλλα και έν Ιταλία και έν ταις επαρχίαις χώραις έχειν
τήν περι τούτου νομοθεσίαν. ζήτηε βιβ. ζ'. τι. δ'. κεφ. β'.
και βιβ. η'. τι. β'. κεφ. ρε'. αναγκάια. [Sch. a. VII. 541.]

τοις δε μετρίοις εφέιται συνεισφοράν — ποιείν]
Ός τά γινόμενα και σήμερα έν ταις εκκλησίαις, και παρα
των ιδιωτών λεγομενα κραματα. [Sch. b. VII. 541.]

§. 1. Και χάριν εύχής θεμιτώσ έξεστι συνιέναι.
§. 2. Ένός δε μόνον τις όφείλει συστήματος είναι,
και αναχωρεΐν των λοιπών, ληψύμενος ει τι εκ του
κοινοϋ λόγου κεχρηώσθηται.

και χάριν εύχής θεμιτώσ έξεστι συνιέναι]
* Σεβήρος ό θεϊός άντέγραψε' Οθησκειας ένεκεν συνιέναι
τινές ου κωλύονται' ίνα μίνται μηδέν γένηται παρά τώ δόγμα
της συγκλήτου τώ άπαγορευόν τά ήλλικια κολλέγια. ουδενί
έξεστι πλέον ή ένός ήλλικίτουⁿⁿ⁾ κολλεγίου έχειν, ως διατέτακται
υπό των θεϊων αδελφών.

ένός δε μόνον τις όφείλει συστήματος είναι]
Έάν τις έν δυσί κολλεγίοις εύρεθειή, επιλέγεσθαι αυτον χρι,

b) Cod. 1350. τήν Fabr. η'. c) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 496. ubi est cap. 3. h. t. et verbis mutatis apud Harm. VI. 7. §. 13. d) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. ύστερον. e) δ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. et in Syn. f) Fabr. τον. g) In Cod. 1350. additur: ήτοι των δογ. βι. μζ. τι. κβ. h) L. 1. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 106. i) Syn. post εν inserit ταις. k) Syn. τους πυγανούς. l) Syn. post η inserit τους. m) Syn. στρατοπέδοις. n) Malim περικαλύμματι. nn) Legge λικίτου.

Qui faciem locorum obscurant²⁾, et inde con-
troversiam de finibus faciunt, pro conditione perso-
narum et delicti poena plectuntur.

2) qui faciem locorum obscurant] Sed et si
quidam finalis quaestionis obscurandae causa faciem
locorum converterint, ita ut ex arboribus vel arbustis
fines non appareant, ii quoque puniuntur pro persona
sua et conditione, et facti violentia.

IV. De finibus litigans si nondum finita lite
locum, de quo est controversia, occupaverit, et postea
victus fuerit¹⁾, alterum tantum locum victori prae-
stet²⁾. Sed si proprius fuerit locus eius, sufficit,
eo eum privari.

1) et postea victus fuerit] Attende ad verba
victus fuerit, et quere secundam adnotationem cap. 24.
tit. 1. lib. 42. et cap. 59. tit. 3. lib. 50.

2) alterum tantum locum victori praestet]
Ex hac constitutione locus est etiam constitutionibus
in fine tit. 3. lib. 50. Quaere et lib. 58. tit. 9. cap. 18.

Quaere lib. 58. tit. 9. cap. 18. et lib. 50. tit. 3. cap. 57,
et 60. et Instit. 4. tit. 2.

TITULUS XXXII.

De collegiis sodalitiis et corporibus, et
popularibus actionibus.

I. Marc. Praesides ubique prohibeant¹⁾ in urbi-
bus et vicis paganos vel milites in castris habere col-
legia sodalitia. Tenuioribus tamen permittitur colla-
tionem semel tantum in mense facere²⁾.

1) praesides ubique prohibeant] Mandata
Principalia Praesidibus provinciarum praecipunt, ne
patiantur esse collegia sodalitia, ne sinant milites in
castris collegia fecere. At etsi haec generaliter con-
stitutata sint, permittitur tamen egenis collationem facere
modicae stipis, et semel in mense huius rei causa coire,
ne videantur hoc praetextu illicitum collegium facere:
et non tantum Romae, sed et in Italia et in provinciis
hoc ius locum habere. Quaere lib. 6. tit. 4. cap. 2. et
lib. 8. tit. 2. cap. 105. necessaria.

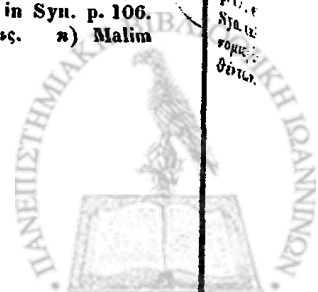
1) tenuioribus tamen permittitur colla-
tionem — facere] Ut quae hodie fiunt in ecclesiis,
et vulgo dicuntur κραματα.

Et religionis causa licite permissum est coire³⁾.

Unius vero tantum collegii esse quis debet⁴⁾,
et recedere a reliquis eo accepto, quod ex ratione
communi debetur⁵⁾.

3) et religionis causa licite permissum
est coire] Divus Severus rescripsit: Religionis causa
coire quidam non prohibentur: modo ne quid fiat contra
Senatusconsultum, quod illicita collegia prohibet. Ne-
mini licet amplius quam unum collegium licitum habere,
ut est constitutum a Divis Fratribus.

4) unius vero tantum collegii esse quis
debet] Si quis in duobus collegiis fuerit repertus,



ἐν ποίῳ μάλιστα βούλεται εἶναι κολλεγίῳ, καὶ λαμβάνειν ἐκ τοῦ ἑτέρου κολλεγίου^ο), οὕτως ἀρίσταται, τὸ ἀρμόζον αὐτῷ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐπικείμενου. [Sch. c. VII. 541.]

ληψόμενος εἴ τι ἐκ τοῦ κοινοῦ λόγου καθυπερῶσθηται.] Καὶ διαίρεισθαι ὅσα πράγματα εἶχον^ν) ἐπίκοινα, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν χρήματα μερίζεσθαι. [Sch. d. VII. 541.]

β'. Οὐλπ. 9) Ὁ παρόνομον ποιῶν^ς) σύστημα τῆ κατὰ τῶν συν^ς) ἄλλοις τόπον δημοσίων ἢ ἱερῶν κατασχόντων^ι) ὑπόκειται ποινῇ.

ὁ παράνομον ποιῶν σύστημα] * Ὁ ἄλλοιτον κολλεγίον συναθροίζων ἐκινή τῆ τιμωρία κατέχεται, ἢ κατέχονται οἱ διὰ ἐνόπλων ἀνθρώπων τόπους δημοσίους ἢ ἱερά κατασχόντες. τὰ δὲ ἄλλοιτα κολλεγία καὶ τοῖς βασιλικαῖς μανδάτοις καὶ διατάξεσι, καὶ δόγμασι συγκλήτου διαλύονται. ἔξεστι δὲ αὐτοῖς, διαλυομένου τοῦ κολλεγίου, ὅσα πράγματα εἶχον ἐπίκοινα διαίρεισθαι, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν χρήματα μερίζεσθαι. ὡς ἐν κεφαλῶν δὲ οὐκ ἔξεστιν ἔχειν κολλεγίον, εἰ μὴ ἀπὸ δόγματος συγκλήτου ἢ ἀπὸ κελύστεως βασιλικῆς ἐπιτρέπεται.

παράνομον] Ἀθέμιτον, ὃ μὴ παρὰ τοῦ νόμου ἤθεως ἐπιτρέπεται, ἢ παρὰ βασιλείας. [Sch. e. VII. 541.]

γ'. Μαρκ. Τὰ παρόνομα συστήματα διαλύεσθαι, καὶ μερίζεσθαι τὰ κοινὰ χρήματα οἱ ἐν αὐτοῖς ὄντες.

Ἀθέμιτον δὲ σύστημα καὶ σωματεῖόν ἐστι, τὸ μὴ ἀπὸ νόμου ἢ βασιλείας συστάν.

Ἀθέμιτον δὲ σύστημα καὶ σωματεῖόν ἐστι] Ὡςτε τοίνυν οἱ παρὰ^α) ταῦτα ἀνιστάντες οἰονδηποτε σωματεῖον, παρὰ τὰ δόγματα καὶ τὰ μανδὰτα ἤτοι τῆς βασιλικῆς ἐντολῆς, καὶ παρὰ τὰς διατάξεις ποιῶσι. ταῦτα δὲ τὰ συνέδρια καλοῦσιν Ἑλληνας ἑταιρείας. καὶ δοκεῖ αὐτοῖς ὁ νόμος ἐκ τῶν τοῦ Σόλωνος μετενεχθῆναι, καὶ περὶ τοῦ συμφωνεῖν θεμιτῶς ἢ βούλωνται, ἐν οἷς φησιν· Ἐάν δήμος ἢ φράτορες, ἢ ἱερῶν ὀργῶν μνηστῆται, ἢ ὑσσιτοί, ἢ ὁμοταφοί, ἢ θιασῶται, ἢ ἐπὶ λείαν ἐρχόμενοι ἢ ἐμπορίας, διάθωνται τι πρὸς ἀλλήλους, κύνιον εἶναι, ἐάν μὴ ἀπαγορεύη^ν) δημοσία πράγματα, τουτέστι, μετὰ τοῦ μὴ παραφθεῖρειν τι τῶν δημοσίου νόμου. [Sch. f. VII. 541. sq.]

Ὁ διοικητὴς τοῦ λεπτοῦ σωματείου δεξιόμενος δούλους παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότη, ἐπὶ ἐκάστῳ δίδωσι ποινὴν ρ'. νομίματα^ω)· βουλομένων γὰρ τῶν δεσποτῶν, καταλέγονται ἐν αὐτοῖς.

ὁ διοικητὴς τοῦ λεπτοῦ σωματείου] Ἐν τῶν τῶν πενεσιτέρων συνεδρίῳ ἔξεστι καὶ δούλους δεχέσθαι, βουλομένων μέντοι τῶν δεσποτῶν αὐτῶν. καὶ χρὴ εἰδέναι τοὺς τούτων τῶν κολλεγίων κορυφαίους, ὅτι ἄκοντος ἢ ἀγνοῦντος τοῦ δεσπότη οὐ χρὴ τὸν οἰκέτην οὐδὲ εἰς τοῦτο τὸ κολλεγίον τῶν πενήτων ἀγεσθαι. ἐάν δὲ^ς) δεξῶνται οἰκέτας παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἀνά ρ'. χρυσίονος ἀπαιτοῦνται. [Sch. g. VII. 542.]

καταλέγονται ἐν αὐτοῖς] Τοῖς πενεσιτέροις ἐν γὰρ τοῖς πλουσιτέροις οὐδὲ βουλομένων τῶν δεσποτῶν. [Sch. h. VII. 542.]

δ'. Γαι. Ταῖς θεμιταῖς ἑταιρείαις θεμιτὰ συμφωνεῖν ἔξεστιν.

ταῖς θεμιταῖς ἑταιρείαις] Ἐπιτρέπεται ταῖς θεμιταῖς ἑταιρείαις^ς) ὁ νόμος, ἢ τοῖς νόμοις ἐγνωμέναις, συμφωνῶν ἢ βούλωνται ἐναντοῖς ποιεῖν, μετὰ τοῦ μὴ παραφθεῖρειν τι τοῦ δημοσίου νόμου. δοκεῖ δὲ οὕτως ὁ νόμος ἐκ τῶν παρὰ Σόλωνος νομοθετηθέντων^ς) μετενεχθῆναι, ἐν οἷς οὕτως κινεῖται· Ἐάν δὲ δήμος ἢ φράτορες, ἢ ἱερῶν ὀργῶν μνηστῆται, ἢ ὑσσιτοί, ἢ ὁμοταφοί, ἢ θιασῶται, ἢ ἐπὶ λείαν ἐρχόμενοι, ἢ εἰς ἐμπορίαν, ὅτι ἂν τούτων διάθωνται πρὸς ἀλλήλους, κύνιον εἶναι, ἐάν μὴ ἀπαγορεύη^ν) δημοσία πράγματα. [Sch. i. II. 542.]

ο) Sic Cod. 1350. Fabr. τούτου κολλεγίου (sic). p) Sic Cod. 1350. Fabr. εἶχον. q) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. 100. et apud Bals. ad Phot. tit. II. cap. 1. (apud Voell. T. II. p. 878.). r) Syn. ποιῶν. s) Verba τῆ κατὰ τῶν συν ὑπ. omisit. t) Bals. κατέχοντων. u) Sic lego pro περὶ, quod habet Fabr. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαγορεύει. w) Malim ἡμισμάτων. x) δὲ Cod. 1350. Deest apud Fabr. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐταίρειαις. z) Sic Cod. 1350. Fabr. νομοτέτων. α) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαγορεύει.

eligere eum oportet, in quo magis esse velit collegio, et ex eo collegio, a quo recedit, accipere id, quod ei competit ex ratione communi.

5) eo accepto, quod ex ratione communi debetur] Et dividant res, quascunque habebant communes, et partiantur pecunias inde redactas.

II. Ulp. Qui illegitimum collegium facit¹⁾, ei poenae subiacet, qua tenentur qui locum publicum vel sacrum cum armis occupaverint.

L. 2. D. XLVII. 22.

1) qui illegitimum collegium facit] Qui illicitum collegium congregaverit, ea poena tenetur, qua tenentur qui hominibus armatis loca publica vel templa occupaverint. Collegia autem illicita et mandatis Principum, et constitutionibus, et Senatusconsultis dissolvuntur. Sed licet eis, collegio dissoluto, res, quas habebant communes, dividere, et pecunias inde redactas parti. In summa autem collegium habere non licet, nisi Senatusconsulto aut iussu Principis permissum sit.

illegitimum] Illicitum, quod lege nominatim non permittitur, vel a Principe.

III. Marc. Illicita collegia dissolvantur, et dividant qui in eis sunt, pecunias communes.

L. 3. pr. D. eod.

Illicitum vero collegium et corpus est¹⁾, quod §. 1. lex vel Princeps non constituit.

1) illicitum vero collegium et corpus est] Adeo ut contra haec erigentes quaecunque corpus, contra Senatusconsulta et mandata Principum, et constitutiones faciant. Haec vero collegia Graeci vocant ἑταιρείας. Et videtur haec lex translata ex legibus Solonis, et ut licite paciscantur quae voluerint, in quibus ait: Si quid plebs vel fratres, vel sacrorum orgiorum nuntiatores, vel convictores, vel sepulcri eiusdem saltationisve consortes, vel qui ad praedam aut negotiationem profiscuntur, disposuerint invicem, ratum hoc sit, nisi publicae res prohibeant, hoc est, ita ut ex lege publica nihil corrumpatur.

Curator tenuioris corporis²⁾ recipiens servos §. 2. sine domini voluntate, in singulos praestat poenam centum aureorum: nam volentibus dominis in eis adscribuntur³⁾.

2) curator tenuioris corporis] In tenuiorum collegium etiam servos recipere licet volentibus dominis. Et scire oportet horum collegiorum curatores, invito vel ignorante domino non debere servum in collegium pauperum recipi. Quodsi servos sine dominorum voluntate receperint, pro singulis centum aurei ab iis exiguntur.

3) in eis adscribuntur] Tenuioribus: nam in ditiorum collegiis ne volentibus quidem dominis recipiuntur.

IV. Gai. Licitis sodalitiis¹⁾ licita pacisci licet.

L. 4. D. eod.

1) licitis sodalitiis] Permittit lex licitis sodalitiis, id est, lege cognitis, pactiones quas voluerint sibi facere, ita ut nihil corrumpant ex publica lege. Videtur autem haec lex translata ex legibus Solonis, in quibus ita est: Quodsi plebs, vel fratres, vel sacrorum orgiorum nuntiatores, vel mensae aut sepulcri aut saltationis consortes, vel qui ad praedam aut negotiationem profiscuntur, quodcunque inter se disposuerint, ratum hoc sit, nisi publicae res prohibeant.



L. 1. ε'. Παυλ. β) Δημοτική ἀγωγή ἐστὶν ἡ φυλάτ-
D. XLVII. τούσα τὸ τοῦ δήμου γ) δίκαιον.

23.

ἡ φυλάττουσα τὸ τοῦ δήμου δίκαιον] Ὡς ὅταν ἡ
δημοσία ὁδὸς βλάπτεται. [Sch. k. VII. 542.]

L. 2. ζ'. Ἰδεμ. δ) Πολλῶν βουλομένων κινήσαι, ὁ ἄρχων
D. eod. ἐπιλεγέσθω τὸν ἐπιτήδειον.

πολλῶν βουλομένων κινήσαι] Ἰνωσκε δέ, ὅτι ἐπὶ
τῶν δημοτικῶν ἀγωγῶν εἰς ὁρκῶν ἢ ἐνάγων ἀσυμπαικτως,
ἀποκλείει πᾶσιν ε), ὡς βιβ. κβ'. τιτ. ε'. κεφ. λ'. θεμ. γ'.
[Sch. l. VII. 542.]

ὁ ἄρχων ἐπιλεγέσθω τὸν ἐπιτήδειον] Ὡς ὅταν
ἐντιμος καὶ ἀτιμος καὶ εὐτελής ἐνάγειν βούλωνται. [Sch. m.
VII. 542.]

L. 3. pr. ζ'. Οὐλπ. Ἐὰν δὲ πολλάκις ἐκ τῆς αὐτῆς ὑπο-
D. eod. θέσεως κινήται, ἀντιτίθεται ἡ περὶ τῆς γενομένης
καταδίκης παραγραφή.

§. 1. Ἐν ταῖς φυλαττούσαις ἀγωγαῖς τὸ τοῦ δήμου
δίκαιον ἐκεῖνος προτιμᾶται, ὅστις διαφέρει.

ἡ περὶ τῆς γενομένης καταδίκης παραγραφή] Ἡ
ἢ εἰ ἰουδικάται, εἰ μὴ κατὰ συμπαιγνίαν ἢ προδοσίαν
ἢ καταδίκη ἐγένετο. [Sch. n. VII. 542.]

ἐν ταῖς φυλαττούσαις ἀγωγαῖς τὸ τοῦ δήμου
δίκαιον] Ζητεῖ κεφ. ε'. καὶ τιτ. δ'. κεφ. ε'. θεμ. ζ'. [Sch. o.
VII. 542.]

ἐκεῖνος προτιμᾶται, ὅστις διαφέρει] Τὴν γὰρ,
ὅτι κατὰ δημοσίας ὁδοῦ κρεμάμενόν τι πῆσον ἔβλαψέ με;
[Sch. p. VII. 542.]

L. 4. η'. Τὰς φυλαττούσας τὸ τοῦ δήμου δίκαιον ἀγω-
D. eod. γὰς οἱ ἐντιμοὶ κινῶσιν, οἱ καὶ συνηγορεῖν δυνάμενοι.

L. 5. θ'. Ἰδεμ. ε) Ἐν β) ταῖς φυλαττούσαις τὸ τοῦ
D. eod. δήμου η) δίκαιον ἀγωγαῖς ὁ ἐναγόμενος, οὐ μὴν ὁ
ἐνάγων, δύναται δοῦναι ἐντολέα.

οὐ μὴν ὁ ἐνάγων] Πῶς γὰρ ἐστὶ δυνατόν τινα κινήσαι
ὡς ἐντολέα; εἰ γὰρ τις κινεῖ ὡς ἐντολεύς, τίς ἐνεκεν οὐ
κινεῖ ἰδίῳ ὀνόματι εἰς καὶ αὐτὸς ὢν τῶν πολιτῶν, καὶ ἰδίῳ
ὀνόματι κινήσαι δυνάμενος; [Sch. q. VII. 542.]

L. 6. ι'. Οὐλπ. Οὐ κινῶσι δὲ αὐτὰς γυναῖκες ἢ ἄνη-
D. eod. βοί, εἰ μὴ ἐν πράγματι ἰδίῳ.

εἰ μὴ ἐν πράγματι ἰδίῳ] * Εἰ μὴ εἰς αὐτοὺς ἀνῆκει
τὸ πρᾶγμα.

L. 7. ια'. Οὐδὲ μεταβαίνοσι πρὸς τὸν καθ' ὁμάδα
D. eod. ληγατάριον, οὔτε ι) κατὰ τὸ ἔχειν αὐτὰς νομιζέται τις
εὐπορος εἶναι.

οὐδὲ μεταβαίνοσι πρὸς τὸν καθ' ὁμάδα λη-
γατάριον] Ζητεῖ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ιβ'. ἐν τέλει, καὶ
βιβ. κγ'. τιτ. α'. κεφ. α'. καὶ τὴν ἐκεῖ τοῦ Στεφάνου παρα-
γραφὴν, καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. δ'. κεφ. ε'. θεμ. ε'. καὶ ζ'.
[Sch. r. VII. 542.]

οὔτε κατὰ τὸ ἔχειν αὐτὰς νομιζέται τις εὐπο-
ρος εἶναι] * Οὐδεὶς ἔχων ποπυλαρίαν ἀγωγὴν, πλουσιώ-
τερος ἐξ αὐτῆς πιστεύεται εἶναι.

L. 8. ιβ'. Οὐλπ. Πᾶσαι δὲ χρονικαὶ εἰσι, καὶ οὐ δί-
D. eod. δονται κατὰ κληρονόμων.

πᾶσαι δὲ χρονικαὶ εἰσι] * Οὐχ ὑπὲρ ἐνιαυτῶν ἐκτείν-
ονται.

δ) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 446. ubi est cap. 3. h. t. c) Syn. δημοσίου pro δήμου. d) Fabr. ὁ αὐτός. e) Fabr. πᾶσι. f) Fabr. ὁ αὐτός. g) L. 5. G. 7. 8. D. h. t. leguntur in sch. d. ad Basil. XXIII. 1. 1. (Fabr. III. 235. Heimb. II. 586.). h) Sch. δημοσίου pro δήμου. i) Sch. οὐδέ.

V. Paul. Popularis actio est, quae tuetur ius
populi 1).

1) quae tuetur ius populi] Ut si viae publicae
noceatur.

VI. Idem. Pluribus volentibus agere 1), Praetor
eligat magis idoneum 2).

1) pluribus volentibus agere] Scias autem,
in popularibus actionibus unum iurantem vel agentem
non lusorie, omnes excludere, ut lib. 22. tit. 5. cap. 30.
them. 3.

2) Praetor eligat magis idoneum] Ut cum
honestus et infamis et humilis agere volunt.

VII. Ulp. Sed si saepius ex eadem causa agatur,
obstat exceptio factae condemnationis 1).

In actionibus, quae ius populi tuentur 2), prae-
fertur is, cuius interest 3).

1) exceptio factae condemnationis] Rei
iudicatae, si non per collusionem vel conditionem con-
demnatio facta sit.

2) in actionibus, quae ius populi tuentur]
Quaere cap. 5. et tit. 4. cap. 5. them. 6.

3) praefertur is, cuius interest] Quid enim,
si suspensum aliquid ad viam publicam ceciderit, et
laeserit me?

VIII. Popularibus actionibus honesti experiuntur,
qui possunt postulare.

IX. Idem. In popularibus actionibus reus, non
etiam actor 1), procuratorem dare potest.

1) non etiam actor] Qui enim fieri potest, ut
quis agat quasi procurator? Nam si quis agat ut pro-
curator, quam ob causam non agit suo nomine, cum unus
et ipse sit ex civibus, qui possit agere suo nomine?

X. Ulp. Eis autem non experiuntur mulieres vel
pupilli, nisi in rem suam 1).

1) nisi in rem suam] Nisi ad eos res pertineat.

XI. Nec transeunt ad fideicommissarium uni-
versalem 1), nec qui eas habet, intelligitur esse locu-
pletior 2).

1) nec transeunt ad fideicommissarium uni-
versalem] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 12. in fine,
et lib. 23. tit. 1. cap. 1. et ibi Stephani adnotationem,
et huius libri tit. 4. cap. 5. them. 5. et 6.

2) nec qui eas habet, intelligitur esse
locupletior] Nemo, qui popularem actionem habet,
ob eam locupletior esse creditur.

XII. Ulp. Omnes autem temporales sunt 1), et
non dantur in heredes.

1) omnes autem temporales sunt] Ultra an-
num non extenduntur.



ΤΙΤΛΟΣ ΛΓ'.^{k)}

Περὶ δημοσίων δικαστηρίων.

α'. Οὐ^{l)} πάντα τὰ ἐγκληματικά δικαστήρια δημόσια εἰσιν, ἀλλὰ μόνα τὰ ἀπὸ νόμων δημοσίων καταγόμενα· ὡς τὸ περὶ καθοσιώσεως, τὸ περὶ μοιχείας, τὸ περὶ ἀνδροφόνων καὶ φαρμακῶν, τὸ περὶ πατροκτονίας, τὸ περὶ κλοπῆς ἱερῶν καὶ δημοσίων, τὸ περὶ πλαστογραφίας, τὸ^{m)} περὶ βίας ἰδιωτικῆς, τὸ περὶ βίας δημοσίας, τὸ περὶ δωροδοκίας, τὸ περὶ ἀρχόντων ἢⁿ⁾ δικαστῶν ἢ καὶ συνέδρων ἐν δίκῃ κελοφόντων, τὸ περὶ ἀννόνας.

περὶ δημοσίων δικαστηρίων] Πούβλικα ἦτοι δημόσια δικαστήρια λέγονται, ἐπειδὴ παντὶ δημότῃ δίδονται παρρησία ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον κινεῖν αὐτά. οὐ πάντα δὲ κεφαλικὴν ἔχουσι τιμωρίαν, ἀλλ' ἔστιν, ἃ καὶ χρηματικῶς καὶ εἰς σῶμα σωφρονισμόν. κεφαλικὴ δὲ τιμωρία ἐστὶν ἢ θάνατον ἐπαγούσα, ἢ πυρὸς καὶ ὕδατος ἀπαγόρευσις, ἢ τις σήμερον κατὰ τὴν κβ. νεάραν κειμένην ἐν βιβ. . . . μετήλθεν εἰς περιορισμόν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ θάνατος καὶ ὁ περιορισμὸς ἀφαιρούνται τῆς πολιτείας τὴν κεφαλικὴν λέγονται. [Sch. a. VII. 548.]

οὐ πάντα τὰ ἐγκληματικά δικαστήρια δημοσία εἰσιν] Σημείωσαι, ποῖα δικαστήρια εἰσι δημοσία, καὶ πόσα, καὶ ὅτι τὰ μὲν τούτων κεφαλικά τυγχάνουσιν, τὰ δὲ οὐ κεφαλικά. ἀνάγνωθι τὸν τελευταῖον τίτ. τῆς δ'. ἰστοιτοῦτ. ζῆτει καὶ τίτ. νη'. ἔστι καὶ ὁ Ἰούλιος^{o)} δὲ πλαγιάρις ἦτοι ὁ περὶ ἀνδραποδιῶν, ὁ Ἰούλιος δὲ ἀννόνα ὁ κατὰ τῶν τὴν εὐθηνίαν περιεργαζομένων, ὁ δὲ θεσίδουσις, ὁ κολάζων τὸν μὴ διδόντα τὴν λοιπαδα τῶν πολιτικῶν χρημάτων. [Sch. b. VII. 548.]

τὸ περὶ μοιχείας] Καὶ γὰρ^{p)} τὸ περὶ μοιχείας τὸ πάλαι δημοσίον ἦν, καὶ παρὰ παντός τοῦ βουλομένου ἐκινεῖτο, κἂν^{q)} νῦν πέντε καὶ μόνα πρόσωπα δύνανται κινεῖν αὐτό. καὶ ἀνάγνωθι τίτ. λζ'. κεφ. εε'. καὶ βιβ. μδ'. τίτ. δ'. κεφ. ιδ'. [Sch. c. VII. 548.]

τὸ περὶ βίας ἰδιωτικῆς] Ζῆτει βιβ. κ'. τίτ. γ'. κεφ. ιη'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ δευτέραν παραγραφήν. [Sch. d. VII. 549.]

τὸ περὶ βίας δημοσίας] Ὁ Ἰούλιος δὲ βι πουβλικα, ὁ Ἰούλιος δὲ ἀμβίτου^{r)}, ἦτοι τὸ περὶ τῶν ἀνομιμῶν τὰς ἀρχάς.^{s)} ὁ Ἰούλιος δὲ ἀννόνα τιμωρεῖται τοὺς τὸν ἄπιον ἢ τὴν εὐθηνίαν τὴν φερομένην εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν ἀποστρέφοντας ἐπὶ^{t)} ἐτέρους τόπους. [Sch. e. VII. 549.]

β'. Παυλ.^{u)} Τῶν ἐγκληματικῶν δικαστηρίων τὰ μὲν, κεφαλικά, ὡς τὰ θάνατον ἐπιφέροντα ἢ περιορισμόν, δι' ὧν ἢ κεφαλὴ ἀπὸ τῆς πολιτείας ἐξαιρεῖται. τὰ γὰρ ἄλλα οὐ περιορισμοί, ἀλλὰ ἐξορία κυρίως λέγονται. τὰ δέ, οὐ κεφαλικά, ὡς τὰ ἔχοντα χρηματικὴν ποινὴν ἢ σωματικόν σωφρονισμόν.

τὰ μὲν, κεφαλικά] Τὸ τμηθῆναι τὴν κεφαλὴν, ἢ εἰς μέταλλον πεμφθῆναι, καὶ τὸ περιορισθῆναι κεφαλικὴν τιμωρίαν λέγονται. ζῆτει τίτ. να'. κεφ. β'. [Sch. f. VII. 549.]

ἀλλ' ἐξορία κυρίως λέγονται] * Αἱ ἐξορία οὐ λέγονται καπιτάλια, ἀλλὰ ἐλεγατίονες κυρίως λέγονται· τότε γὰρ φυλάττεται τῷ καταδικασθέντι ἢ πολιτεία. οὐ κεφαλικά δὲ ἐστὶν ἐγκλήματα, ὧν ἢ τιμωρία χρηματικὴ ἐστὶν, ἢ τὴν ἐν τώματι τιμωρίαν ἔχει.

ὡς τὰ ἔχοντα χρηματικὴν ποινὴν] Ζῆτει τίτ. λδ'. κεφ. ιβ'. θεμ. γ'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. [Sch. g. VII. 549.]

ὡς ἢ φούρτι, ὡς ἢ ἰνουριάρον, ὡς οἷς τοῦ ἱερῶς^{v)} ἢ λειτουργίαν ἐκτελοῦντος, θύρυσθόν τις ἐπιεισίων ποιῆσει· ὅτος γὰρ χρηματικῶς καταδικάζεται. [Sch. h. VII. 549.]

TITULUS XXXIII.

De publicis iudiciis¹⁾.

I. Non omnia criminalia iudicia publica sunt²⁾, sed illa tantum, quae ex legibus publicis descendunt: ut maiestatis, adulterii³⁾, de sicariis et veneficis, parricidii, furti sacrorum et publicorum, falsi, vis privatae⁴⁾, vis publicae⁵⁾, ambitus, magistratuum vel iudicum, vel assessorum in lite subripiendum, annonae.

1) de publicis iudiciis] Publica iudicia dicuntur, quia cuilibet de populo licentia datur plerumque ea instituendi. Non omnia vero capitale poenam habent, sed sunt, quae et pecuniariam et in corpus castigationem. Capitalis autem poena est, quae mortem infert, vel aquae et ignis interdictionem, quae hodie secundum Novellam 22. positam in lib. . . . transit in deportationem. Quia enim mors et deportatio caput eximunt de civitate, capitalia dicuntur.

2) non omnia criminalia iudicia publica sunt] Nota, quatenam et quot sint publica iudicia, et horum alia esse capitalia, alia non capitalia. Lege tit. ult. Instit. 4. Quaere et tit. 58. Est et Iulia de plagariis, Iulia de annona in eos, qui annonam vexant, et de residuis, quae coercent eum, qui reliquam pecuniam publicam non reddit.

3) adulterii] Etenim adulterii crimen olim erat publicum, et a quolibet volente intendebatur, licet nunc quinque tantum personae id possint intendere. Et lege tit. 37. cap. 65. et lib. 49. tit. 4. cap. 14.

4) vis privatae] Quaere lib. 21. tit. 3. cap. 18. et in eo secundam adnotationem.

5) vis publicae] Lex Iulia de vi publica, Iulia de ambitu sive de his, qui magistratus emunt. Lex Iulia de annona punit eos, qui frumentum seu annonam in regiam urbem ferendam alio loci avertunt.

II. Paul. Criminalium iudiciorum quaedam capitalia sunt¹⁾, ut quae mortem inferunt vel deportationem, per quae caput eximitur de civitate. Alia enim non deportationes, sed relegationes proprie dicuntur²⁾. Quaedam vero sunt non capitalia, ut quae pecuniariam poenam habent³⁾, vel corporalem castigationem.

1) quaedam capitalia sunt] Capitalis poena dicitur capitis amputatio, vel missio in metallum, et deportatio. Quaere tit. 51. cap. 2.

2) sed relegationes proprie dicuntur] Exilia non dicuntur capitalia, sed relegationes proprie vocantur: tunc enim damnato civitas servatur. Non capitalia crimina sunt, quorum poena pecuniaria est, vel corporis coercionem continet.

3) ut quae pecuniariam poenam habent] Quaere tit. 34. cap. 12. them. 3. et ibi Antiquum.

Ut furti, ut iniuriarum, ut cum sacerdote missam implente ingressus quis turbam fecit: hic enim pecuniariter damnatur.

k) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μη'. τι. α'. l) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 64. sq. 500. sq. posteriore loco sta, priore loco nonnullis omissis. Legitur etiam apud Attal. tit. LXVI. §. 1. m) Syn. p. 65. τὸ περὶ βίας — δωροδοκίας misit. n) Cod. 1350. ἦ. Fabr. καὶ pro ἦ. o) Lege Φάβιος, lex Fabia. p) γὰρ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. q) Cod. 1350. κἂν. Fabr. καὶ. r) Cod. 1350. habet δι' ἀβίτους. Secunda manu correxit λαμβίτους. s) Haec nova sunt Cod. 1350. Desunt apud Fabr. t) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰς pro ἐπὶ. u) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 65. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἱερῶς.



Εἰς τὸ αὐτό. Οὐκ οἶμαι τὸ σχολίον ἀκριβείας ἔχεισθαι· θεματίζει γὰρ τὴν φύσιν καὶ τὴν περὶ ὕβριτος, πριβίτα ὄντα ἀμαρτήματα, ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων. ὡς γὰρ ἐμφαίνει τὸ παρὸν κεφάλαιον, οὐκ ἐπὶ πριβίτων ἦτοι ἰδιωτικῶν ἀμαρτημάτων ὀφείλομεν ἐκλαμβάνειν, τὰ δέ, οὐ κεφαλικά, ἀλλὰ ἐπὶ δημοσίων ἐγκλημάτων. καὶ ἀναγνώθῃ ἴσται. δ. tit. τελευτ. σαφῶς τοῦτο λέγοντα, καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. λδ'. κεφ. ιβ'. θεμ. γ'. καὶ τὸν παλαιόν. [Sch. h. VII. 549.]

L. 3. XLVIII. 1. γ'. Οὐλπ. w) Ἡ δημοσία κατηγορία ἀναιρεῖται, προτελευτώντων τῶν ἐναγομένων.

Ἡ δημοσία κατηγορία ἀναιρεῖται] Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἢ ἡ κατηγορουμένη τῷ ποινῆτικῳ ἐγκληματι τελετησῶσι, συγχωρεῖται τὸ ἐγκλημα, χωρὶς καθουσίωσης καὶ τοῦ δὲ πεκουλάτους, ζῆτει tit. λς'. κεφ. ιβ'. καὶ τελ. καὶ tit. μγ'. κεφ. β'. καὶ ια'. καὶ tit. α'. κεφ. κδ'. θεμ. δ'. καὶ tit. εβ'. [Sch. i. VII. 549.]

L. 4. D. eod. δ'. Πανλ. Ἐσθ' ὅτε πρόκριμα γίνεται τῷ ἐγκληματικῷ δικαστηρίῳ διὰ τοῦ χρηματικοῦ, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀκουιλίου καὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς περὶ κλοπῆς, καὶ τῆς περὶ βλαίας τῶν ὑπαρχόντων ἀρπαγῆς, καὶ τοῦ ὄθεν ἢ βία, καὶ τοῦ περὶ διαθήκης παραστάσεως.

Ἐσθ' ὅτε πρόκριμα γίνεται] Ἐσθ' ὅτε συμβαίνει, πρόκριμα γίνεσθαι τοῖς ποινῆτικῳ διὰ τῶν πριβίτων ἀγωγῶν, ὡς περὶ ἐπὶ τῇ ἀγωγῇ Ἀκουιλίου, καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ βί βορορομ ἑαπτόρομ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἰντερδικίου δὲ τὰ βουλις ἐξιβένδης ἐν γὰρ τοῦτοις ἀπασιν, ἐπειδὴ περὶ πρῶματος οικειασκοῦ κινεῖται, πρόκριμα γίνεται τῷ ποινῆτικῳ. ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. λε'. λς'. καὶ tit. αὐτοῦ ε'. κεφ. νδ'. [Sch. k. VII. 549.]

Ὅτε μὲν τις κινήσει κατὰ τινος χρηματικῆν ἀγωγήν, ὁ δὲ ἐναγομένος ἀντενάγει ἐγκληματικῶς, πρότερον τὸ ἐγκληματικόν σκοπεῖται. καὶ ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. κε'. ὅταν μὲντοι ὁ τοιοῦτος ἔχει τὰ δύο, τότε χρηματικόν καὶ ἐγκληματικόν, οἷον βούλεται. ὅμως ἀναγνώθῃ τὸν εβ'. tit. τοῦ παρόντος ἐρμηνεύτην. [Sch. l. VII. 549.]

τῷ ἐγκληματικῷ δικαστηρίῳ] Ἦγουν, πρῶτον γυμνάζεται, εἰ πρῶτον προτεθῇ τὸ χρηματικόν. [Sch. m. VII. 549.]

διὰ τοῦ χρηματικοῦ] Ζῆτει tit. λδ'. κεφ. κγ'. ζῆτει καὶ tit. εβ'. ὅλον, καὶ tit. γ'. κεφ. κβ'. θεμ. ε'. [Sch. n. VII. 549.]

καὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς περὶ κλοπῆς] Κινουμένης χρηματικῶς καὶ ἐγκληματικῶς. [Sch. o. VII. 550.]

L. 5. pr. D. eod. ε'. Οὐλπ. d) Ὁ κατηγορηθεὶς ἀντικατηγορεῖν οὐ δύναται, πρὶν ἐλευθερωθῆ.

Ὁ κατηγορηθεὶς ἀντικατηγορεῖν οὐ δύναται] Σημείωσαι, ὅτι, ἐὰν γένηται κατὰ τινος προκατάρξεις κατηγορίας, οὐ δύναται ἐκεῖνος ἀντικατηγορεῖν τοῦ κατηγοροῦ προ τοῦ ἐλευθερωθῆναι. ζῆτει καὶ tit. λδ'. κεφ. μα'. [Sch. p. VII. 550.]

πρὶν ἐλευθερωθῆ] Ἰσθι, ὅτι, ὅταν τις κατηγορήσῃ τινός, δύναται ἀντικατηγορεῖν αὐτοῦ ὁ κατηγορούμενος, ἀλλ' ἐν ἀρχῇ· εἰ γὰρ τις μετὰ τὸ δοῦναι τὸν κατηγοροῦντα ἐγγραφῆς καὶ ἀπαρξασθαι τῆς ὑποθέσεως ἐπιχειρήσει κατὰ τοῦ ἀντιδικίου αὐτοῦ ἐνστήσασθαι κατηγορίαν, οὐκ εἰσακουσθήσεται. καὶ ἐπὶ τῶν χρηματικῶν γὰρ ἀγωγῶν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς αἱ ἀνταγωγαὶ ὀφείλουσιν ἀντιτίθεσθαι, ὡς βιβ. ζ'. tit. δ'. κεφ. α'. ἐνθα φησὶν, μὴ παρ' ἑτέρω, ἀλλὰ παρὰ τῷ αὐτῷ εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς αἰτίαςασθαι. [Sch. q. VII. 550.]

Ἐγγραφον δὲ ἀποτίθεται. καὶ ζῆτει tit. λδ'. κεφ. κγ'. καὶ μα'. [Sch. q. VII. 550.]

§. 1. Ὁ δὲ ἀπὸ καταδίκης τὴν πολιτείαν ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἀπολέσας, προκατάρξασθαι κατηγορίας οὐ δύναται.

Ad idem. Non existimo sincerum esse scholium, quod in publicis criminibus ponit speciem in actione furti et iniuriarum, quae sunt privata delicta. Nam quod ait de non capitalibus, hoc caput clare demonstrat non de privatis delictis accipiendum esse, sed de publicis. Et lege Inst. 4. tit. ult. aperte hoc edocentem, et huius libri tit. 34. cap. 12. them. 3. et Antiquum.

III. Ulp. Publica accusatio extinguitur 1) reis ante defunctis.

1) publica accusatio extinguitur] Si reus vel rea publico crimine decesserint, remittitur crimen, excepto crimine maiestatis et peculatus. Quaere tit. 36. cap. 12. et ult. et tit. 43. cap. 2. et 11. et tit. 1. cap. 24. them. 4. et tit. 62.

IV. Paul. Interdum praeiudicium fit 1) criminali iudicio 2) per civile 3), ut in Aquilia et actione furti 4), et vi bonorum raptorum, et Unde vi, et de tabulis exhibendis.

1) interdum praeiudicium fit] Interdum evenit, ut per privatas actiones praeiudicium fiat publicis, sicut in actione legis Aquiliae, furti, vi bonorum raptorum, et interdicto de tabulis exhibendis. Nam in his omnibus quia de re familiarum agitur, praeiudicium fit publico. Quaere lib. 7. tit. 3. cap. 35. 36. et tit. 5. cap. 54.

Cum quis adversus aliquem egit civiliter, et reus obiicit criminalem quaestionem, prius de criminali cognoscitur. Et quaere lib. 7. tit. 3. cap. 25. Cum vero idem habet duo iudicia, civile et criminale, quale vult instituit. At lege totum tit. 62. interpretem huius.

2) criminali iudicio] Id est, prius exercetur, si prius civile iudicium institutum sit.

3) per civile] Quaere tit. 34. cap. 23. Quaere et tit. 62. totum, et tit. 3. cap. 22. them. 5.

4) et actione furti] Qua agitur civiliter et criminaliter.

V. Ulp. Accusatus non potest recriminari 1), antequam liberatus sit 2).

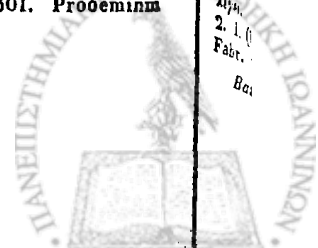
1) accusatus non potest recriminari] Nota, facta contestatione criminis adversus aliquem, non posse eum accusatori recriminari, antequam liberatus sit. Quaere et tit. 34. cap. 41.

2) antequam liberatus sit] Scias, si quis aliquem accusaverit, reum accusatori posse recriminari ab initio: nam si quis datus ab accusatore inscriptionibus et causa inchoata accusationem in adversarium instituere tentet, non audietur. Etenim in civilibus quoque actionibus statim ab initio mutuae petitiones opponi debent, ut lib. 7. tit. 4. cap. 1. ubi ait, non apud alium, sed apud eundem statim ab initio agi.

Inscriptionem tamen deponit. Et quaere tit. 34. cap. 23. et 41.

Qui vero ex condemnatione civitatem vel libertatem amisit, accusationem inchoare non potest.

w) L. 3. D. h. t. totidem verbis legitur in Syn. p. 501. x) ἐπὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. y) Fabr. ἀπασ. *) Sic Cod. 1350. Fabr. πρῶτον γυμνάζεται ἐγκληματικόν. a) Haec in Cod. 1350. secunda manu inserta desunt apud Fabr. b) Adde κινεῖ. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐρμηνεύοντα. d) L. 5. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 501. Prooemium l. 5. habet Harm. l. 2. §. 22. e) τοῦ Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) Fabr. κατηγορήσει.



Τὴν δὲ προκαταρχθεῖσαν πρὸ καταδίκης πληροῖς).
 ζ'. Μαρκ. Ἀποθανόντος τοῦ ἐναγομένου, ἢ μὲν
 ποιῆ καὶ τὸ ἐγκλήμα σβέννυται· τὸ δὲ χρηματικὸν
 σκοπεῖται.

ἀποθανόντος τοῦ ἐναγομένου] Ἐάν τις τελευτήσῃ
 μῆτις^{h)} ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι κατηγορηθεὶς, καὶ σβεσθῇ ἢ κατ'
 αὐτοῦ κατηγορία, κινήται δὲ τις χρηματικὴ αἰτία ἐκ τοῦ ἐγ-
 κλήματος ἔχουσα τὴν βίαν καὶ τὴν πρόφασιν, οὐχ ὁ τοῦ
 ἐγκλήματος ἀκροατῆς ὀφείλει ταύτης τῆς αἰτίας ἀκροασθαι,
 ἀλλ' ἐκεῖνος, ὡς τὸ χρηματικὸν ἀνήκει. [Sch. r. VII. 550.]

Εἰ πρὸ κατηγορίας καὶ ἔκδοσιν αὐτὸν τελευτήσῃ,
 μὴ θμετίσῃς, ὅτι τὰ περὶ τῆς ἀναφανομένης θμετίσεως ἐκ
 τοῦ ἐγκλήματος λέγει τὸ κεφάλαιον σκοπεῖσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ
 ἔχωρεῖ διὰ τὸ συσβέννυσθαι τοῖς μηδὸς προκαταρχθεῖσιν
 ἐγκλήμασι καὶ τὰς αἰτιολογίας αὐτοῖς ἐπακολουθοῦσας θμετί-
 σεως. τοῦ γὰρ ἐγκλήματος τῷ θανάτῳ τοῦ πταίσαντος καὶ μὴ
 κατηγορηθέντος σβετννύμενον, πῶς ὅλως ζητηθῆσεταιⁱ⁾ τὰ περὶ
 τῆς θμετίσεως, μὴ ὑπόντος, μήτε πεφουκτος ζητεῖσθαι τοῦ
 ἐγκλήματος, οὐ τῇ ἐξετάσει ὀφείλει συναναφανῆναι καὶ ἡ θη-
 μευσις παρακολουθῆμα τυχαῖουσα, ἀλλὰ χρηματικὴν ἐν-
 ταῦθα ζητησὶν νόει ἡρημένην τοῦ ἐγκλήματος, τὸν Ἀκούλιον
 τυχόν ἢ τι ἕτερον· καὶ τοῦτο παρίστωσι καὶ ὁ παλαιὸς ἐκ τοῦ
 λέγειν, ὅτι ἡ τοιαύτη ζητησις ὀφείλει σκοπεθῆναι παρ' ἐτέρου,
 ὃ τὸ χρηματικὸν ἀνήκει, καὶ οὐ παρ' ἐκείνου, ὃς ἡμελλε τὸ^{k)}
 ἐγκλήμα τηρεῖν. πάντως γὰρ, ἐάν περὶ θμετίσεως ἔλεγε τὸ
 κεφάλαιον, ἀκωλύτως ἡμελλε^{l)} τηρεῖν τὰ περὶ αὐτῆς ὁ τοῦ
 ἐγκλήματος δικαστῆς ὡς παρακολουθῆματα. εἰ δὲ προκαταρχθῶν
 θμετίσεως προβῆναι τοῦ^{m)} ἐγκλήματος, τότε λέγεⁿ⁾, καὶ τὸν
 αὐτὸν εἶναι δικαστῆν, καὶ περὶ τῆς θμετίσεως τῆς ἐκ τοῦ προ-
 καταρχθέντος ἐγκλήματος εἶναι τὴν ζητησὶν, διὰ τὸ κ'. κεφ. τοῦ
 λδ'. τίτ. [Sch. r. VII. 550. sq.]

Μετὰ κατηγορίας, ὡς βιβ. θ'. τίτ. α'. κεφ. ρμγ'. καὶ ρμδ'.^{o)}
 καὶ κεφ. μς'. [Sch. r. VII. 551.]

τὸ δὲ χρηματικὸν σκοπεῖται] Καὶ γὰρ οἱ κληρο-
 νόμοι εἰς τὸ περιελθόν ἐνέχονται. ζῆτι τίτ. λδ'. κεφ. κ'.
 [Sch. s. VII. 551.]

ζ'. Μαρκ.^{p)} Οὐ^{q)} πᾶν ἐγκλήμα ἐπιφέρει ἀτιμίαν,
 ἀλλὰ τὰ κεφαλικά καὶ τινὰ τῶν χρηματικῶν, ὡς ἡ περὶ
 κλοπῆς ἀγωγή, καὶ ἡ περὶ βιαιότητος πραγμάτων ἀρπα-
 γῆς ἀγωγή.

οὐ πᾶν ἐγκλήμα ἐπιφέρει ἀτιμίαν] Οὐ πᾶσα
 ἀπόφασις τὸν καταδικαζόμενον ἀτιμοποιεῖ, ἀλλ' ἐκείνη ἢ ἐκ
 πούβλικου δικαστηρίου προαγομένη. τοιγαροῦν ὁ μὴ πούβλικῶ
 καταδικαζόμενος δικαστηρίῳ οὐκ ἀτιμοῦται, εἰ μὴ ὅρα ἐκ τῆς
 τοιαύτης αἰτίας καταδικασθῇ, ἥτις ἐν^{r)} πριβᾶτῳ δικαστηρίῳ
 κινουμένη τὴν ἀτιμίαν ἐπιφέρει, οἷον ἀπὸ κλοπῆς ἢ ἀρπαγῆς,
 ἢ ὕβρεως. [Sch. t. VII. 551.]

η'. Παυλ. Ἀνήρηται μὲν ἡ παλαιὰ τάξις τῆς τῶν
 δημοσίων ἐξετάσεως, γίνεται δὲ ἐξτραορδινάριος^{s)},
 καὶ ἡ ποινὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπιφέρεται.

ἀνήρηται μὲν ἡ παλαιὰ τάξις τῆς τῶν δημο-
 σίων ἐξετάσεως] Ἡ παλαιὰ τάξις τῆς ἐξετάσεως τῶν
 πούβλικων δικαστηρίων ἀνήρηται. μένει δὲ ἡ ἐκ τῶν νόμων
 ὕρισμένη τιμωρία, εἰ καὶ ἐξτρα ὀρδινεμ ἀποδεχθεῖ ὁ ἐγ-
 κλημα. [Sch. u. VII. 551.]

Ἦγουν τὸ ἐκ τῆς φορμούλας ἐκλαμβάνειν τὸ ὄνομα τοῦ
 κινουμένου δικαστηρίου, ὡς ἐν τῷ β'. θμε. τοῦ α'. κεφ. τοῦ
 ιθ'. τίτ. παρεγράφη^{t)}. [Sch. x. VII. 155.]

θ'. Μαρκ. Ὁ δοῦλος ἐν κεφαλικῷ ἐγκλήματι μὴ
 διεκδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότη, οὐ γίνεται ἐλεύθερος
 ἰπολύμενος, ἀλλ' ὁ δεσπότης αὐτὸν ἀναλαμβάνει.

ὁ δοῦλος] Σημείωσαι, ὅτι δοῦλος κεφαλικῶς κατηγορού-
 μενος, καὶ μὴ διεκδικούμενος παρὰ τοῦ δεσπότη, δοῦλος καὶ

Inchoatam tamen ante condemnationem implet. L. 5. §. 2.
 VI. Marc. Defuncto reo¹⁾ poena et crimen ex- D. XLVIII.
 tinguitur: de re vero pecuniaria cognoscitur²⁾. 1.
 L. 6.
 D. eod.

1) defuncto reo] Si quis nondum de crimine
 accusatus decesserit, et extincta fuerit in eum accusatio,
 agatur autem civilis causa, quae originem et occasio-
 nem habet ex criminali, non criminis auditor hanc cau-
 sam audire debet, sed is, ad quem causa pecuniaria
 pertinet.

Si antequam accusatio institueretur et reus trahe-
 retur in ius, dixeris eum decessisse, ne fingas caput
 dicere, cognosci de publicatione, quae existit ex crimine.
 Hoc enim non procedit, cum extinctum sit crimen,
 nullo modo eius cognitione suscepta, et quae sequuntur
 tacite publicationes. Nam crimine morte delinquentis et
 non accusati extincto, quomodo quaeri poterit de publi-
 catione, cum crimen non sit, de quo quaeri possit, cuius
 examinationi adhaeret publicatio quasi accessio? Sed
 civilem hic quaestionem intellige a crimine pendentem,
 veluti Aquiliae vel aliam: et hoc demonstrat etiam Anti-
 quus, cum dicit, hanc quaestionem deberi ab alio dis-
 ceptari, ad quem civile iudicium pertinet, non ab eo,
 qui in crimen animadversurus erat. Omnino enim, si
 de publicatione caput loqueretur, sine impedimento iu-
 dex criminis de ea cognosceret quasi accessione. Sed
 si contestationem criminis factam ponas, tunc etiam
 dicas eundem esse iudicem, et de publicatione, quae
 ex crimine in iudicium deducto descendit, esse quae-
 stionem, propter cap. 20. tit. 34.

Post accusationem, ut lib. 9. tit. I. cap. 143. et 144.
 et cap. 46.

2) de re vero pecuniaria cognoscitur] Etenim heredes in id, quod pervenit, tenentur. Quare
 tit. 34. cap. 20.

VII. Marc. Non omne crimen irrogat infamiam¹⁾, L. 7.
 sed capitalia et civilium quaedam, ut furti actio, et D. eod.
 vi bonorum raptorum actio.

1) non omne crimen irrogat infamiam] Non
 omnis sententia condemnatum infamem facit, sed illa,
 quae ex publico iudicio procedit. Itaque non publico
 iudicio damnatus non fit infamis, nisi ex ea causa
 damnatus sit, quae in privato iudicio infamiam infert,
 veluti furti, vi bonorum raptorum, iniuriarum.

VIII. Paul. Interiit antiquus ordo examinationis L. 8.
 publicorum¹⁾, et fit extraordinarius, et poena secun- D. eod.
 dum leges infertur.

1) interiit antiquus ordo examinationis
 publicorum] Ordo antiquus exercendorum publico-
 rum iudiciorum interiit. Manet tamen legibus definita
 poena, etsi extra ordinem probatur crimen.

Putat ex formula accipere nomen instituendi iudicii,
 ut in them. 2. cap. I. tit. 19. adnotatum est.

IX. Marc. Servus¹⁾ in capitali crimine non de- L. 9.
 fensus a domino²⁾ non fit liber, si absolvatur³⁾, D. eod.
 sed dominus eum recipit.

1) servus] Nota, servum capitaliter accusatum,
 et non defensum a domino, servum manere prioris do-

g) Fabr. οὐ inserit ante πληροῖς, quod deest in Cod. 1350. h) Sic Cod. 1350. Fabr. μῆτις. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ητήσεται. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡμελλετο. l) Fabr. ἡμελλε. m) Cod. 1350. τοῦ. Fabr. αὐτοῦ. n) Sic Cod. Fabr. ἔλεγε. o) Sic Cod. 1350. Fabr. κμ. p) Sic Fabr. Lege Max. Maec. q) L. 7. D. h. t. legitur in sch. f. ad Basil. XXI. l. 1. (Fabr. II. 599. Heimb. II. 428. sq.) et in sch. a. ad Basil. XXI. 2. 6. Fabr. II. 616. Heimb. II. 439. r) ἐν Cod. 1350. s)abr. τῷ pro ἐν. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξτρα ὀρδινεμ. t) Malim παρεγράφη. Basil. T. V.



πάλλιν μένει τοῦ πρώην δεσπότου μετὰ ἀπόλυσιν τῆς κατηγορίας. τὸ ἐναντίον ἐστίν, ἔνθα πρὸ δερελίκτω καταλιμπάνεται. καὶ ζῆτει βιβ. κη'. τιτ. δ'. κεφ. μη'. καὶ βιβ. λγ'. τιτ. β'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. μθ'. τιτ. αὐτοῦ α'. κεφ. κη'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. ιβ'. κεφ. ε'. [Sch. γ. VII. 551.]

ἐν κεφαλικῷ ἐγκλήματι μὴ διεκδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου] Ζῆτει βιβ. μη'. τιτ. ζ'. κεφ. θ'. καὶ τιτ. δ'. κεφ. κγ'. η'. θεμ. δ'. [Sch. z. VII. 551.]

οὐ γίνεται ἐλεύθερος ἀπολύμενος] Οὐδὲ γὰρ δοκεῖ πρὸ δερελίκτω αὐτὸν καταλιμπάνειν. ζῆτει τιτ. να. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. μς'. τιτ. α'. κεφ. ιβ'. ὁμοία. ζῆτει βιβ. μγ'. τιτ. γ'. κεφ. λς'. καὶ βιβ. λγ'. τιτ. β'. κεφ. δ'. καὶ βιβ. κη'. τιτ. δ'. κεφ. μη'. καὶ τιτ. ν'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. α'. θεμ. τελευτ. περὶ τὸ τέλος. [Sch. a. VII. 551.]

L. 10. D. XLVIII. 1. *ι'. ΠαπIAN.* Εἴτε ὁ ἐναγόμενος, εἴτε ὁ κατηγορος εὐλόγως ἀπολειφθῆ μετὰ τὴν προκάταρξιν, συγγνώσκειται, ἵνα μὴ τότε^υ) ὁ ἐναγόμενος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καθεκάστην τρίτον καλούμενος καταδικάζεται, μήτε ὁ κατηγορος ὡς συκοφάντης.

εἴτε ὁ ἐναγόμενος] Ὅτε ἡ μεταξὺ τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου δειχθεῖ^υ) διάγνωσις, καὶ συμβῆ τὸν κατηγοροῦμενον ἀπολειφθῆναι, ἔξεσι τῷ βουλομένῳ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ παραιτησὶν ποιῆσθαι, εἰ ἐκ δικαίων αἰτιῶν ἀπολιμπάνεται, ἵνα μὴ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καθ' ἑκάστην τρίτον^υ) καλούμενος καταδικασθῆ. εἰ δὲ ὁ κατηγορούμενος μὲν πάρεστιν^υ), ὁ δὲ κατηγορος ἀπολιμπάνεται, ἔξεσι καὶ τῷ βουλομένῳ καὶ αὐτὸν δεφευδένειν, ἵνα μὴ περὶ τῆς συκοφαντίας αὐτοῦ ὁ δικαστὴς, ὡς ἔτυχεν, ἀποφηνῆται^υ). [Sch. b. VII. 551.]

ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καθεκάστην τρίτον καλούμενος] Τοῦτο τὸ φάκτον ἦν. τὸ γὰρ παλαιὸν τρισάκις τις καλούμενος καὶ μὴ ἐλθὼν κατεδικάζετο. [Sch. c. VII. 552.]

L. 11. D. eod. *ια'. ΜαρC.* Τὸν δοῦλον καὶ ὁ δεσπότης, καὶ ὁ ἐντολεὺς αὐτοῦ δύναται διεκδικεῖν.

δύναται διεκδικεῖν] Ἐν πουβλικῶς ἐναγόμενον. [Sch. d. VII. 552.]

L. 12. D. eod. *ιβ'. Μοδεστ.* Ὁ τὰ ἐγκλήματα σκοπῶν καὶ τοὺς λαμπροὺς ἄνδρας, καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δικολόγους ὀφείλει προσκαλεῖσθαι. σκοπεῖται δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ ἐν ταῖς ἀπρακτοῖς ἡμέραις, καὶ ἀπολύονται μὲν οἱ ἀνεύθυνοι, οἱ δὲ τραχύτερας ἐπέξελεύσεως δεόμενοι ὑπερτίθενται.

ὁ τὰ ἐγκλήματα σκοπῶν] * Ὁ τῶν κοινῶν μὲν ὑπακοῦν ὑποθέσας, καὶ τοὺς λαμπροτάτους ἄνδρας, καὶ τοὺς συνηγόρους πάντας τοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ διατρίβοντας ὀφείλει προσκαλεῖσθαι. δυνατόν δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀπρακτοῖς καὶ φερίαις ἡμέραις γυμνάζεσθαι τὰ ἐγκληματικά^υ) ἵνα τοὺς μὲν ἀνεύθυνους αὐτοὺς^υ) ἀφήσῃν ὁ δικαστὴς, τοὺς δὲ ὑπευθύνους καὶ δεομένους τραχύτερας ἐπιτροφῆς ὑπερτίθεται εἰς τὰς ἐμπράκτους^υ) ἡμέρας.

ὑπερτίθενται] † Εἰς τὴν ἐμπράκτον ἡμέραν.

L. 13. pr. D. eod. *ιγ'. ΠαπIAN.* Ἀποθανόντος τοῦ κατηγοροῦ, δύναται κατηγορεῖν ἕτερος.

§. 1. Ἐν^υ) τοῖς ἐγκληματικοῖς δικαστηρίοις οὔτε κατηγορεῖν, οὔτε κατηγορεῖσθαι δι' ἐντολῆς δυνατόν. ἡ μὲντοι ἀπουσία αὐτῶν διὰ ἐντολῆς καλῶς διεκδικεῖται, καὶ ἐξ εὐλόγου αἰτίας ἡ ψῆφος ὑπερτίθεται.

ἀποθανόντος τοῦ κατηγοροῦ] Ἐὰν ὁ κατηγορησὶς πρὸς τελευτήσῃ, δύναται τὸ αὐτὸ πρᾶγμα παρ' ἑτέρου ἐπὶ τῷ ἀρχοντι τῆς ἐπαρχίας ἐξετάζεσθαι. [Sch. e. VII. 552.]

οὔτε κατηγορεῖσθαι δι' ἐντολῆς δυνατόν] Εἰ μὴ μόνον ἐπὶ τῆς ὑβρεως ἀγωγῆς οἱ συγκλητικοί, ὡς τιτ. κα'. κεφ. τελευτ. [Sch. f. VII. 552.]

υ) Pro μη τότε malim μήτε, ut et Cuiacius vertit. υ) Malim δεχθεῖν. ω) Sic Cod. 1350. Fabr. τρίτην. x) Fabr. πάρεσι. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποφάνηται. z) Sic Fabr. Lege Maec. Maecianus. a) αὐτοὺς supervacaneum est. b) ἐμπράκτους lego ex scholio sequente, licet Cod. 1350. habeat ἀπρακτους. c) L. 13. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 65. et apud Harm. 1. 2. §. 30. usque ad vocem δυνατόν. Est ibi cap. 17. h. t.

mini post absolutionem reatus. Aliud est, ubi pro derelicto relinquitur. Et quaere lib. 28. tit. 4. cap. 48. et lib. 33. tit. 2. cap. ult. et lib. 49. tit. 1. cap. 28. them. 3. et lib. 50. tit. 12. cap. 5.

2) in capitali crimine non defensus a domino] Quaere lib. 48. tit. 7. cap. 9. et tit. 4. cap. 23. 8. them. 4.

3) non fit liber, si absolvatur] Neque enim videtur pro derelicto eum habere. Quaere tit. 51. cap. 19. et lib. 46. tit. 1. cap. 12. similia. Quaere lib. 43. tit. 3. cap. 36. et lib. 33. tit. 2. cap. 4. et lib. 28. tit. 4. cap. 48. et tit. 50. huius libri, cap. 1. them. ult. circa finem.

X. Papian. Sive reus¹⁾, sive accusator iusta ex causa absit post contestationem, excusatur, ut nec reus per triduum per singulos dies ter vocatus²⁾, neque accusator quasi calumniator condemnatur.

1) sive reus] Cum inter accusatorem et reum cognitio suscepta est, et abesse reum contingit, licet volenti pro eo excusationem facere, si ex iustis causis absit, ut ne per triduum per singulos dies ter vocatus condemnatur. Sed si reus quidem praesto est, accusator autem abest, licet etiam volenti eum defendere, ne de calumnia eius iudex, ut fieri solet, pronunciet.

2) per triduum per singulos dies ter vocatus] Hoc facti erat. Nam olim ter vocatus nec veniens condemnabatur.

XI. Marc. Servum et dominus, et procurator eius defendere potest¹⁾.

1) defendere potest] Publico iudicio accusatum.

XII. Modest. Qui de criminibus cognoscit¹⁾, et clarissimos viros, et causidicos, qui sunt in provincia, debet advocare. Cognoscitur autem de criminibus etiam feriatis diebus. Et absolvuntur quidem innocentes, qui vero duriore animadversione indigent, differuntur²⁾.

1) qui de criminibus cognoscit] Qui custodiae causas auditurus est, tam clarissimos viros, quam patronos causarum omnes, qui in illa civitate et provincia degunt, debet advocare. Etiam feriatis diebus criminalia iudicia exerceri possunt: ita ut innocios iudex dimittat, et nocentes, qui duriore animadversione indigent, in dies non feriatis differat.

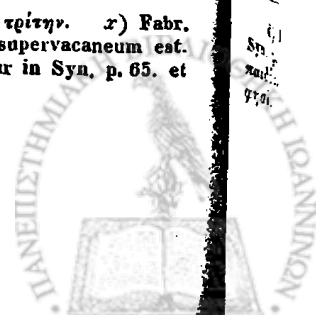
2) differuntur] In diem non feriatum.

XIII. Papian. Defuncto accusatore¹⁾, alius accusare potest.

In criminalibus iudiciis neque accusare, neque accusari per procuratorem quis potest²⁾. Absentia tamen³⁾ eorum⁴⁾ per procuratorem recte defenditur, et ex iusta causa sententia differtur⁵⁾.

1) defuncto accusatore] Si cuius accusator decesserit, eadem res potest ab alio apud Praesidem provinciae exerceri.

2) neque accusari per procuratorem quis potest] Exceptis Senatoribus in actione tantum iniuriarum, ut tit. 21. cap. ult.



ἡ μέντοι ἀπουσία] Ζῆτει tit. λζ'. κεφ. ια'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. η'. tit. β'. κεφ. λγ'. θεμ. παρατελευτ. [Sch. g. VII. 552.]
 αὐτῶν] Τῶν ἐναγομένων κατὰ δ) ις'. κεφ. [Sch. g. VII. 552.]
 καὶ ἐξ εὐλόγου αἰτίας ἢ ψήφος ὑπερτίθεται] Ἡ δημοσία ἀποδημοῦσιν, ἢ ε) εἰ μὴ ἐξεπίτηδες ἄπεισιν. [Sch. h. VII. 552.]

ιδ'. Ἰδεμ. ε) Ἐὰν πατὴρ ζ) κατηγορήσῃ τινὸς περὶ φόνου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ h), καὶ ἀποφανθῇ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας, οὐκ ἀτιμοῦται.

ἔὰν ὁ πατὴρ κατηγορήσῃ τινὸς] Ζῆτει tit. α'. κεφ. λα'. καὶ κδ'. θεμ. γ'. καὶ κδ'. καὶ κεφ. ι'. [Sch. i. VII. 552.]

οὐκ ἀτιμοῦται] Σημειώσαι' συγγνωμονεῖ γὰρ ὁ νόμος τῷ πατρὶ τὸν τοῦ νιου φονὸν ἐκδικοῦντι, καὶ διὰ τοῦτο ψευδῶς κινοῦντι i) κατὰ τινας. καὶ λοιπὸν οὐδὲ ἔγγραφον οὗτος ἀπαιτηθῆσεται k), ὡσαύτως οὐδὲ ὁ νιὸς ἐπὶ τῇ τῆς μητρὸς φόνῳ, οὐδὲ τὸ ἀνάπαλι, οὐδὲ κληρονόμος προσταχθεὶς παρὰ τοῦ διαθεμένου τὸν αὐτοῦ θάνατον ἐκδικῆσαι. καὶ ζῆτει tit. α'. κεφ. κθ'. εἰ μέντοι τις ἀνεπιού θάνατον ἐκδικεῖ, ἔγγραφον ἀπαιτεῖται, κἂν στρατιωτῆς ἐστίν l). καὶ ζῆτει κεφ. λ'. καὶ λβ'. τοῦ λδ'. tit. ζῆτει καὶ tit. ιη'. κεφ. κς'. ἐφ' οὗ καὶ ἀεικφός κινῶν ἔγγραφας ἀπαιτεῖται. [Sch. k. VII. 552.]

* Ἐπειδὴ, εἰ καὶ κατὰ ἐλευθέρων ἐκίνησε πούβλικον δικαστήριον, διεκδικῶν τὸν θάνατον τῆς ἰδίας θυγατρὸς ἀκινδύνως ἐτήγεν.

ιε'. Ἐὰν δοῦλος ὑπόκειται ἐγκλήματι, καλῶς ὁ δεσπότης αὐτὸν διεκδικεῖ. κινήθειςτος δὲ τοῦ ἐγκλήματος, ἐκφέρεται ἢ τιμωρία κατὰ τοῦ δούλου.

ἔὰν δοῦλος ὑπόκειται ἐγκλήματι] Θεοδ. Ἐὰν ἐγκληματικῶς ἐναχθῇ δοῦλος, ὁ μὲν δεσπότης αὐτοῦ καλῶς αὐτὸν δεφενδεύει ἢ δὲ ψήφος κατ' αὐτοῦ τοῦ δούλου ἐκφέρεται. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ γ'. βιβ. tit. μα'. διατ. δ'. ὅτι οὐ κατέχεται ὁ δεσπότης ὑπὲρ δούλου ἐγκληματικῶς κατηγορομένου. πλὴν εἴρηται ἐν τῇ β'. διατ. τοῦ μδ'. tit. τοῦ αὐτοῦ γ'. βιβ. ὡς ἀνεγκάζεται ὁ δεσπότης παραστήσαι τὸν ἐγκληματικῶς ἐνεχόμενον ἴδιον οἰκέτην. ἰστέον δὲ ἔξωθεν, ὅτι φησὶν m) ἢ ιγ'. διάταξις τοῦ παρόντος tit. ὡς καὶ ὁ κατηγορῶν δούλου ἐγκληματικῶς ἔγγραφας n) ἀποτίθεται. [Sch. l. VII. 552.]

καλῶς ὁ δεσπότης αὐτὸν διεκδικεῖ] Ἐπειδὴ γὰρ ὅλως ὡς ἐλευθέρους ὁ δεσπότης μετὰ πλείονος παρηρησίας ἀπολογεῖται ἐν τῷ δικαστηρίῳ, διὰ τοῦτο ἐπιτέτραπται αὐτῷ δεφενδεύειν τὸν οἰκέτην. [Sch. m. VII. 552.]

ἐκφέρεται ἢ τιμωρία κατὰ τοῦ δούλου] Ὡς γὰρ αὐτὸς ἀμαρτήσας, αὐτὸς καὶ τῇ κολάσει τῇ ἀπὸ τῆς τιμωρίας ὑπόκειται. [Sch. n. VII. 552.]

ις'. Δύνανται οἱ ἐπὶ ἐγκλήμασιν εὐθυνόμενοι διὰ ἐντολῶν ἀποκρίνασθαι, ἀπόντες μέντοι.

δύνανται οἱ ἐπὶ ἐγκλήμασιν εὐθυνόμενοι] Θεοδώρου. Καλῶς δεφενδεύεται ὑφ' ἑτέρου καὶ ὁ κεφαλικῶς ἐναγόμενος. ὁμοιον βιβ. α'. tit. δ'. διατ. ε'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ξβ'. διατ. ε'. καὶ κθ'. ἐνθα εἴρηται, ὅτι ἐκκαλεῖται ἄλλος o) ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου. ἀνάγνωθι δὲ τὴν γ'. διάταξιν τοῦ η'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. o. VII. 552. sq.]

Ζῆτει βιβ. η'. tit. β'. κεφ. λγ'. θεμ. β'. καὶ τὸν παλαιὸν αὐτοῦ. [Sch. p. VII. 553.]

διὰ ἐντολῆς ἀποκρίνασθαι ἀπόντες μέντοι] Ἐγnows ἦδη ἐν τῷ δε προκουρατῶριβους τῶν πρώτων, ὅτι, ἐὰν τὸ ἐγκλημα τῶν τοιοῦτων ἐστίν, ἐφ' ὧν καὶ κατὰ τοῦ ἀπόντος ἐκφέρεται ἀπίφασις, τουτέστι, τῶν εἰς ἔξοριαν ἐχόντων τὴν καταδικῆν, δεχόμεθα τὸν δεφενδεύοντα· ἐὰν δὲ μὴ ἐστὶ τοιοῦτον τὸ ἐγκλημα, οὐ δεχόμεθα τὸν προκουρατῶρα ἀπολογοῦμενον περὶ τῆς οὐσίας τοῦ πρωτοτύπου. [Sch. q. VII. 553.]

Ζῆτει tit. λζ'. κεφ. ια'. θεμ. γ'. οὐδὲν ἄλλο λεγόντων τῶν ἐντολῶν, εἰ μὴ ὅτι εὐλόγος ἐστὶν αἰτία, δι' ἣν ἀπολιμπάνονται. καὶ ζῆτει κεφ. ιγ'. θεμ. β'. [Sch. r. VII. 553.]

3) absentia tamen] Quaere tit. 37. cap. II. them. 3. et lib. 8. tit. 2. cap. 33. them. penult.

4) eorum] Reorum secundum cap. 16.

5) et ex iusta causa sententia differtur] Si vel reipublicae causa profecti sint, vel si non data opera absint.

XIV. Idem. Si quem pater accusaverit 1) de caede filii, et calumniose eum egisse pronuncietur, non fit infamis 2).

1) si quem pater accusaverit] Quaere tit. I. cap. 31. et 24. them. 3. et 29. et cap. 10.

2) non fit infamis] Nota, legem ignoscere patri filii necem vindicanti, et ideo falso agenti adversus alium quem. Proinde inscriptiones etiam ab eo non petentur, sicut neque a filio agente de caede matris, vel e contrario, neque ab herede, quem testator iussit mortem suam vindicare. Et quaere tit. I. cap. 29. At si quis consobrini mortem vindicet, inscriptio ab eo exigitur, etiamsi miles sit. Et quaere cap. 30. et 32. tit. 34. Quaere et tit. 18. cap. 26. in quo etiam a fratre accusante inscriptio exigitur.

Quoniam, etiamsi adversus homines liberos iudicium publicum instituisset, mortem filii vindicans impune ageret.

XV. Si servus criminis reus fiat 1), recte dominus eum defendit 2). Moto autem crimine, servo poena infertur 3).

1) si servus criminis reus fiat] Theod. Si criminaliter conveniatur servus, dominus quidem recte eum defendit: sententia tamen in ipsum servum fertur. Didicisti enim in lib. 3. tit. 41. const. 4. dominum non teneri pro servo criminaliter accusato. At dicitur in const. 2. tit. 44. lib. 3. dominum cogi exhibere servum suum crimini obnoxium. Sciendum vero praeterea, const. 13. huius tit. dici, etiam eum, qui servum criminaliter accusat, inscriptiones deponere.

2) recte dominus eum defendit] Plane quia dominus, cum sit liber, maiore fiducia defendit in iudicio, ideo permittitur ei defensio servi.

3) servo poena infertur] Cum enim ipse deliquit, ipse etiam coercitioni ex poena subiacet.

XVI. Possunt criminum rei 1) per procuratores respondere, si modo absint 2).

1) possunt criminum rei] Theodori. Capitalis criminis reus recte defenditur ab alio. Simile lib. I. tit. 4. const. 6. et lib. 7. tit. 62. const. 6. et 29. ubi dicitur, alium appellare pro eo. Lege const. 3. tit. 8. huius libri 9.

Quaere lib. 8. tit. 2. cap. 33. them. 2. et eius Antiquum.

2) per procuratores respondere, si modo absint] Iam didicisti in titulo de procuratoribus partis primae Digestorum, si crimen ex eis sit, ex quibus etiam in absentem feratur sententia, ut si exilium habeat condemnationem, recipi defensorem: quodsi non sit tale crimen, non recipi procuratorem defendentem substantiam principalis.

Quaere tit. 37. cap. 11. them. 3. nihil aliud dicentibus procuratoribus, quam iustam esse causam, propter quam absunt. Et quaere cap. 13. them. 2.

d) Inseras τὸ post κατὰ. e) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. f) Fabr. ὁ αὐτός. L. 14. D. h. t. legitur in Syn. p. 501. et apud Harm. VI. 6. §. 23. g) δ, quod Fabr. iuserit ante πατὴρ, deest in Cod. 1350. h) Harm. τοῦ ἰδίου παιδός. i) Sic lego. Fabr. κινούντες. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαιτησεται. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἦν. m) Fabr. φησί. n) Fabr. γραφάς. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἄλλος.



L. 4. C. IX. 2. *ἰζ.* Ἐάν ὁ κατηγοροῦς ἀπολειφθῆ ἢ κατὰ πρό-
πέτειαν, οὐ χρή ἀπολυθῆναι τὸν ἐναγόμενον· ἀλλ' ἢ
παρ' αὐτῷ τῷ ἄρχοντι, ἢ παρὰ τῷ διαδεξαμένῳ
αὐτὸν πληρωθῆναι τὴν τοῦ ἐγκλήματος ἐξέτασιν.

ἔάν ὁ κατηγοροῦς ἀπολειφθῆ] Θεοδ. Ἀπολειφθέντος
τοῦ κατηγοροῦ δι' αἰτίαν τινα, κἂν ἀπολυθῆ ὁ ἕως, ζητεῖται
πάλιν τὸ κατ' αὐτοῦ. τοῦτο ποιεῖ, εἰ μὴ ἄρα, ὡς ἐπάγει ἡ
δ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. εὐρέθῃ ἀνοίτιος, δηλονότι ζητή-
σεως προσελθούσης. τοῦτο δὲ καὶ ἡ παρούσα διάταξις δ'. φησὶ
διασπίζουσα. ἀνάγκη τὴν ε'. διατάξιν τοῦ αὐτοῦ προκειμένου
τιτ. καὶ μαθήσῃ τὰ περὶ τοῦ θένου ἀπολιμπανομένου. μνηστο
δὲ τῆς γ'. διατάξεως τοῦ α'. τιτ. τοῦ γ'. βιβ. ἀνάγκη
τὴν γγ'. νεαράν. [Sch. s. VII. 553.]

μὴ κατὰ προπέτειαν] Ἄλλ' εὐλόγως, διὰ δημόσιον
τυχὸν δουλείαν^ρ). πολλὰς γὰρ ἔτι πούβλικας αἰτίας ἀπολιμ-
πανεται, ἢ διὰ τινὰ ἑτέραν ἀπαράτητον αἰτίαν, οὐχὶ κατὰ
προπέτειαν. [Sch. t. VII. 553.]

L. 5. C. eod. *ἰη.* Ὁ γ) λέγων, ὅτι ἕτερός μοι ἐντείλατο ἁμαρ-
τῆσαι, οὐ φεύγει τὴν ἀπὸ τοῦ ἁμαρτῆσαι^ι) κατη-
γορίαν. κατέχεται δὲ καὶ ὁ ἐντειλόμενος αὐτῷ^ς).

ὁ λέγων, ὅτι ἕτερός μοι ἐντείλατο ἁμαρτῆσαι]
Θεοδώρου. Ὁ πλημμελής κἂν ἀπολυθῶ, κἂν λέγῃ, ὅτι
ἄλλος αὐτῷ συνεβούλευσεν ἁμαρτῆσαι· ἢ ὡς φησὶν ἡ ἰζ. διά-
ταξις τοῦ παρόντος τιτ. διαβεβαιούται, ὅτι ἄλλος αὐτῷ
σύνειδεν, ὁ ἐντειλόμενος αὐτῷ πλημμελής κατέχεται. ἔγνωσ
γὰρ ἐν τῷ ε'. βιβ. τιτ. λ'. διατ. ε'. ὅτι καὶ ὁ^ι) ἐντειλόμενος
φρονεῖται κρῖνεται ὡς φρονεῖς. ζῆτει κερ. τελευταίων, καὶ
βιβ. λ'. τιτ. ἰζ. κερ. ε'. καὶ τιτ. γ'. τοῦτου τοῦ βιβ. κερ. λζ.
χρήσιμον^υ). [Sch. u. VII. 553.]

Τοῦ αὐτοῦ^υ). Σημείωσαι χρήσιμον, ὅτι ὁ ἐντειλόμενος
τινὶ ἁμαρτῆσαι καὶ ὁ ἐνταλθεὶς ἐνέχεται, εἰ μήπου^ω) ἀνυγκη
εἶχε πεισθῆναι^κ), ὡς τιτ. γ'. κερ. λζ. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'.
κερ. ρζή. καὶ τιτ. ἰζ. κερ. ζ'. θεμ. ζ'. [Sch. u. VII. 553.]

οὐ φεύγει τὴν ἀπὸ τοῦ ἁμαρτῆσαι κατηγορίαν]
Ἐγκαλοῦμεν γὰρ αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἔχρη πειθεσθαι τοῖς τοιαῦτα
ἐντελλομένοις. [Sch. x. VII. 553.]

κατέχεται δὲ καὶ ὁ ἐντειλόμενος αὐτῷ] Τὸ
παρὸν κερ. ἐπὶ ἐγκληματικῶν ἔχει χώραν, ὡς καὶ ἐκ τῆς τοῦ
τιτ. ἐπιγραφῆς, καὶ τῆς ὅλης διδασκαλίας τῆς ἐν αὐτῷ σαφῶς
δεκνυται. τὸ δὲ λζ. τοῦ γ'. τιτ. ἐπὶ χρηματικῆς αἰτίας εἰρη-
ται, ἦγον τὸν Ἀκουιλίου, ὡς παρίσταται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς
τοῦ τιτ. καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ. καὶ σημείωσαι τὰ κερ. ἢ
μᾶλλον καὶ τοῦτο κατ' ἐκείνο διασπίζων ἐρμήνευε. [Sch. y.
VII. 554.]

Ἐγνωσ ἦδη καὶ ἐν τοῖς ἰνστιτουτ. ἐν τῷ τιτ. τῆς ἰνιουριά-
ρομ, ὅτι καὶ ὁ σπουδάσας ἔβρισθῆναι με κατέχεται τῇ ἰνιου-
ριάρομ. [Sch. y. VII. 554.]

L. 6. C. eod. *ἰθ.* Ἀπολιμπανόμενός τις οὐκ ἐνάγεται κεφαλικῷ
ἐγκλήματι, ἀλλὰ γίνεται ἀπόφασις περὶ αὐτοῦ, ὡς τε
εἶναι αὐτὸν ἀναζητούμενον. οὐ^υ) χρή οὖν τοὺς ἄρ-
χοντας ἀπόφασιν ἐξενεγκεῖν κατὰ τοῦ ἀπολιμπανο-
μένου.

ἀπολιμπανόμενός τις οὐκ ἐνάγεται — ἐγκλή-
ματι] Θεοδώρου. Ὁ ἄπὼν οὐ κατηγορεῖται ἐγκληματικῶς, ἀλλ'
ἀναζητεῖται ἐκ διαβολίας τοῦ ἄρχοντος. τοῦτο δὲ νοεῖ, ἐάν
μὴ εὐρέθῃ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως, κατὰ τὴν
α'. ε') διατάξιν τοῦ μ'. τιτ. τοῦ παρόντος δ'. βιβ. εἰ γὰρ
προκαταρξάμενος ἀπελείφθῃ, καταδικάζεται καὶ ἄπὼν, εἴπερ
ἔστιν αἰτίος. ἀνάγκη τὴν ρλδ. νεαράν. καὶ μὴ λαθῆ σε
ἢ γ'. διατ. τοῦ νς'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. [Sch. z. VII. 554.]

Εἴτε εὐλόγως, εἴτε καὶ μὴ. καὶ σημείωσαι τοῦτο ξένον.
[Sch. z. VII. 554.]

ἀλλὰ γίνεται ἀπόφασις περὶ αὐτοῦ] Ζῆτει τιτ. μθ'.
κερ. α'. δ'. ε'. καὶ βιβ. η'. τιτ. β'. κερ. λγ'. θεμ. β'. καὶ τὸν
παλαιόν. [Sch. a. VII. 554.]

p) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλ' εὐλογος δηλαδὴ μόνη, τυχὸν δουλεία. q) L. 5. C. IX. 2. legitur in Syn. p. 501. et apud Attal. tit. LXVI. §. 2. r) Syn. Attal. ἁμαρτηματος. s) αὐτῷ deest in Syn. ε) καὶ ὁ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. u) Haec post kerp. ε'. addit Cod. 1350. Desunt apud Fabr. v) Hoc praefigitur in Cod. 1350. Deest apud Fabr. Sed dubito, quis sit. Puto, Theodorum non intelligendum, sed Hagiotheodorum. w) Sic lego. Fabr. μῆπω. x) Sic Cod. 1350. Fabr. προσθῆναι. y) Inde a verbis οὐ χρή usque ad finem hic locus legitur apud Attal. tit. LXVI. §. 3. z) α'. quod habet Cod. 1350, deest apud Fabr.

XVII. Si accusator absit¹⁾) non per contumaciam²⁾), reum absolvi non oportet: sed vel apud ipsam Praesidem, vel apud successorem eius criminis quaestionem impleri.

1) si accusator absit] Theod. Absente accusatore ex causa aliqua, licet absolvatur reus, rursus in eum inquiritur. Hoc intellige ita, nisi ut subiicit const. 9. huius tit. inveniatur innocens, videlicet inquisitione praecedente. Hoc vero et haec 4. const. ait distinguens. Lege const. 6. propositi tit. et discas ea, quae sunt de reo absente. Memineris et const. 13. tit. 1. lib. 3. Lege Novellam 53.

2) non per contumaciam] Sed ex iusta causa, puta ob publicum munus. Saepae enim reipublicae causa abest, vel ex alia inevitabili causa, non per contumaciam.

XVIII. Qui dicit, alterum sibi mandasse, ut quid admitteret¹⁾), non effugit delicti accusationem²⁾). Tenetur vero etiam mandator³⁾).

1) qui dicit, alterum sibi mandasse, ut quid admitteret] Theodori. Qui deliquit, non absolvatur, licet dicat alium sibi id suasisse: vel, ut ait const. 17. huius tit. affirmet, alium esse conscium, qui id sibi mandaverit, tenetur. Didicisti enim in lib. 6. tit. 35. const. 6. mandatorem caedis perinde ac sicarium teneri. Quaere cap. ult. et lib. 35. tit. 16. cap. 6. et tit. 3. huius lib. cap. 37. utile.

Eiusdem. Nota, quod utile est, tam mandatorem delicti, quam eum, qui mandatum suscepit, teneri, nisi necesse habuerit parere, ut tit. 3. cap. 37. et lib. 2. tit. 3. cap. 168. et tit. 17. cap. 7. them. 7.

2) non effugit delicti accusationem] Impunitus enim ei, quod non debuerit parere his, qui talia mandant.

3) tenetur vero etiam mandator] Hoc caput in criminalibus locum habet, ut et ex tituli inscriptione, et ex toto tractatu eius aperte constat. Caput autem 37. tit. 3. de pecuniaria causa loquitur, veluti Aquilia, ut apparet ex tituli inscriptione et eius contextu. Et nota capita, vel potius et hoc secundum illud distinguens interpretare.

Iam in Institutis didicisti, tit. de iniuriis, eum, qui curavit mihi iniuriam fieri, teneri iniuriarum.

XIX. Absens non accusatur capitali crimine¹⁾), sed pronunciat²⁾), eum esse requirendum³⁾). Non oportet igitur iudices sententiam ferre in absentem.

1) absens non accusatur — crimine] Theodori. Absens non accusatur criminaliter, sed requiritur ex interlocatione Praesidis. Hoc vero intellige ita, si non inveniatur tempore contestationis, secundum const. 1. tit. 40. huius libri 9. Nam si facta contestatione abfuerit, condemnatur etiam absens, si modo nocens est. Lege Novellam 134. Nec te lateat const. 3. tit. 56. lib. 7.

Sive iusta ex causa, sive non. Et nota hoc novum.

2) sed pronunciat] Quaere tit. 49. cap. 1. 4. 5. et lib. 8. tit. 2. cap. 33. them. 2. et Antiquum.



ὄστε εἶναι αὐτὸν ἀναζητούμενον] Χρῆ τὸν ἄρχοντα ἀπόφασιν τοιαύτην παραχεῖν, ὅτι δεῖ τόνδε ζητηθῆναι, οὐχὶ ἐξενεγκεῖν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν. ζῆται tit. μθ'. κεφ. α'. δ. καὶ ε'. καὶ μαθησῆς, ἄχρι πόσου καιροῦ ἢ οὐσία αὐτοῦ οὐ δημεύεται, καὶ τότε σφραγισθεῖσα πάλιν ὑποστρέψαντος αὐτοῦ ἀποκαθίσταται. [Sch. b. VII. 554.]

κ'. Τὰ διὰ τῆς τάξεως προσαγγελθέντα καὶ χωρὶς ἐγγραφῶν δύναται ἐξετασθῆναι, τοῦ δικαστοῦ ἐξετάζοντος, εἴτε ἀληθῆ εἴσι τὰ προσαγγελθέντα, εἴτε μὴ.

τὰ διὰ τῆς τάξεως προσαγγελθέντα] Θεοδώρου. Τὰ ἀναφερόμενα τῷ ἄρχοντι διὰ τῆς τάξεως, ἢ διὰ τῶν δημοσίων προσώπων, πιστευτὰ ἐστίν. ὅθεν καὶ ἐπιεξεργεῖται τοῖς πλημμελεῖν καταγγελλομένοις, μὴ χρῆζον^{α)} ἄλλης μαρτυρίας. σκοπεῖ μέντοι τὴν ἀλήθειαν. φησὶ γὰρ ἡ ιδ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὡς οὐ χρῆ πιστεῖν ταῖς ψευδέσι τῶν δημοσιευόντων ἀναφοραῖς. ὅθεν δηλοῖ ἡ ε'. διατ. τοῦ δ'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὅτι καὶ ψευδομένους αἰτούς δεῖ τιμωρηθῆναι. [Sch. c. VII. 554.]

καὶ χωρὶς ἐγγραφῶν δύναται ἐξετασθῆναι] Ζῆται tit. λε'. κεφ. ιη'. κβ'. περὶ τὰ μέσα. [Sch. d. VII. 554.]

Ἡρώεξε, ὅτι ἡ διάταξις ἐκέλευσε τὰς μηνύσεις τὰς διὰ τῆς τάξεως καὶ χωρὶς ἐγγραφῶν ἐξετάζεσθαι. δύναται οὖν τις ἐντεῦθεν εἰπεῖν, ὅτι οὐ λέγει ἡ διάταξις περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐκδίκου μηνυθέντων· οὐτε γὰρ ἐστὶν ὁ β) ἐκδικος ταξέωτης. [Sch. e. VII. 554.]

εἴτε μὴ] Καὶ ὡς συνοφάντης κατακριθήσεται ψευδομένος, ὡς tit. λε'. κεφ. τελευτ. θεμ. τελευτ. ἐξ ἀρχῆς. [Sch. f. VII. 555.]

κα'. Ὁ λέγων ἑαυτὸν ὕβριν ὑποστῆναι, οὐκ ὀφείλει προσεῖναι τοῖς ταξέωταις τοῖς ἐν ἐκάστη πόλει στατιζουσιν, ἀλλ' ὀφείλει τῷ ἄρχοντι προσελθεῖν, καὶ λίβελλον αὐτῷ προσαραγεῖν, ἢ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἀδικίαν ἐν ὑπομνήμασι διηγήσασθαι.

ὁ λέγων ἑαυτὸν ὕβριν ὑποστῆναι] Θεοδώρου. Ὁ ἀδικούμενος τῷ ἄρχοντι προσελθὼν^{α)} λίβελλον ἐπιδιδούς, καὶ μὴ τοῖς κατὰ τοπον στατιζουσιν. ἀνάγνωθι γὰρ βιβ. ιβ'. tit. γζ'. διατ. α'. ἐνθα φησὶν, ὅτι οὐ δύναται βυλεῖν τινα εἰς φυλακὴν ὁ στατιζων, ἀλλὰ παραπέμπει αὐτὸν τῷ ἄρχοντι. [Sch. g. VII. 555.]

τοῖς — στατιζουσιν] Ἐμαθες τὴν λέξιν ἐν τῷ α'. βιβ. τῶν πρώτων, ὑπὸ τὸν ιβ'. tit. ἐνθα φησὶν, ὅτι ὀφείλει ὁ ἔπαρχος ἔχειν ἐν ἐκάστη ἐγγεωῶν στατιζοντας. [Sch. h. VII. 555.]

ἢ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἀδικίαν ἐν ὑπομνήμασι διηγήσασθαι] Πολλὰκις γὰρ οὐκ ἐπιδιδῶσι τῷ ἄρχοντι διδασκαλίαν, ἀλλ' ἐκ μονομεροῦς εἰσέρχεται ὑπὲρ αὐτοῦ δικολόγος^{α)}, λέγων τὴν κατ' αὐτοῦ γενομένην ἀδικίαν, ὥστε ἐν ὑπομνήματι^{β)} τὴν αὐτοῦ φωνὴν ἐκτεθῆναι. [Sch. i. VII. 555.]

κβ'. Ὁ) περὶ ἐγκλήματος κατηγορηθεὶς παρὰ τινος, παρ' ἑτέρου περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος οὐ κατηγορεῖται. ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ β) αὐτοῦ ἐγκλήματος πολλαὶ ἀγωγαὶ γένωνται^{γ)}, δύναται παρὰ διαφόρων προσώπων περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου^{δ)} κατηγορεῖσθαι. δύναται δὲ εἰς ἄρχον ἀκροῦσασθαι ἐκατέρων τῶν ἐγκλημάτων, καὶ οὐδὲ ὀφείλει μεχωρισμένως περὶ τοῦ ἐνὸς ἐγκλήματος ἀποφῆναι, εἰ μὴ ἔγνω, αὐτὸν τῆς παρ' ἑκατέρου κατηγορίας ἀπηλλαγμένον εἶναι.

ὁ περὶ ἐγκλήματος κατηγορηθεὶς παρὰ τινος] Θεοδώρου. Ὁ ἐγκληματικῶς ἐναχθεὶς ὑπὸ τινος καὶ ἀπολυθεὶς οὐκ εἶ ἐνάγεται ὑπὸ^{κ)} ἄλλου χάριν τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος, εἰ μὴ ἴσῃ ἐπὶ διαφόροις κεφαλαίοις κατηγορηθεὶς ἤλευθερώθη τινῶν μόνων ἐξ αὐτῶν, ἢ ὡς φησὶν ἡ ια'. διαταξις τοῦ παρόντος tit. δευθῆ, ὅτι κατὰ προδοσίαν^{λ)} ἀπέλυθη τοῦ κατηγορησάμενος αὐτοῦ· ἢ ὡς ἔγνω ἐν τῇ δ'. διατάξει τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit. δι' εὐλογον αἰτίαν τοῦ κατηγοροῦ ἀπολυπανομένου ἀζητητῶς ἀπέλυθη. τότε γὰρ πάλιν ἐνάγεται

3) eum esse requirendum] Praesidem oportet talem sententiam dare, illum requiri oportere, non etiam contra illum debet ferre sententiam. Quare tit. 49. cap. 1. 4. et 5. et discas, ad quale tempus usque bona eius non publicentur, et quando obsignata ei reverso restituantur.

XX. Quae per officium nunciantur¹⁾, etiam sine L. 7. inscriptionibus examinari possunt²⁾, iudice dispiciente, vera sint ea, quae nunciata sunt, necne³⁾. C. IX. 2.

1) quae per officium nunciantur] Theodori. Quae referuntur Praesidi per officium, aut per publicas personas, credibilia sunt. Unde etiam delicta nunciata exequitur, non opus habens alio testimonio. Spectat tamen veritatem. Ait enim const. 14. huius tit. non esse credendum falsis relationibus publicarum personarum. Quare const. 6. tit. 4. huius libri 9. significat, fallentes eos etiam debere puniri.

2) etiam sine inscriptionibus examinari possunt] Quare tit. 35. cap. 18. 22. circa medium.

Animadvertite constitutionem iubere, delatignes officii etiam sine inscriptionibus examinari. Hinc igitur potest quis dicere, constitutionem non loqui de iis, quae a defensore nunciantur: neque enim defensor officialis est.

3) necne] Et ut calumniator damnabitur qui mentitus est, ut tit. 35. cap. ult. them. ult. ab initio.

XXI. Qui dicit se iniuriam passum¹⁾, non debet L. 8. adire officiales, qui in quaque civitate stationes C. eod. agunt²⁾, sed Praesidem debet adire eique libellum offerre, vel sibi factam iniuriam apud acta enarrare³⁾.

1) qui dicit se iniuriam passum] Theodori. Is, cui facta est iniuria, Praesidem adeat libello dato, non loci stationarios. Lege enim lib. 12. tit. 57. const. 1. ubi ait, stationarium non posse quemquam conicere in carcerem, sed transmittere ad Praesidem.

2) qui — stationes agunt] Didicisti vocabulum in lib. 1. partis primae Digestorum, tit. 12. ubi ait, debere Praefectum habere in quaque regione stationarios.

3) vel sibi factam iniuriam apud acta enarrare] Saepe enim non dat Praesidi libellum, sed ex una parte venit eius patronus narrans ei factam iniuriam, ut in acta narratio eius referatur.

XXII. Qui criminis ab aliquo accusatus est¹⁾, ab alio eiusdem criminis nomine non accusatur²⁾. Si L. 9. C. eod. vero ex eodem crimine plures actiones nascantur³⁾, potest a diversis personis eadem persona accusari. Potest et unus Praeses audire utraque crimina, nec debet separatim de uno crimine pronunciare⁴⁾, antequam cognoverit, eum ab utraque accusatione alienum esse.

1) qui criminis ab aliquo accusatus est] Theodori. Criminaliter accusatus ab aliquo et absolutus, non convenitur ab alio eiusdem criminis causa, nisi ex variis capitulis accusatus liberetur quibusdam eorum tantum, vel, ut ait const. 11. huius tit. probetur eo accusante per praevagationem absolutus: vel, ut didicisti in const. 4. propositi tit. ex iusta causa absente accusatore sine controversia absolutus. Tunc enim rursus convenitur ex integro. Si plures sint ac-

a) Sic legendum. Fabr. χρῆζεν. b) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Lege προσελθῆτω. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπὸ αὐτοῦ δικολόγου. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπομνήμασι. f) L. 9. C. h. t. legitur in Syn. p. 501. usque ad vocem κατηγορεῖσθαι, ubi est cap. 24. g) Syn. ἐκτός pro ἐκ τοῦ. Correxit Leuncl. in marg. h) Malim γενωνῶνται. i) Verba περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου Syn. omitit. k) Sic lego. Fabr. ὑπῆρ. l) Sic Cod. 1350. Fabr. προσοδῶν.



ἄνωθεν. πολλῶν οὐσῶν τῶν κατηγοριῶν, ἧτοι πολλῶν ὄντων κεφαλαίων ἐνὸς ἐγκλήματος, ὃ αὐτὸς δικαστὴς ὅλων ἀκροῦται, καὶ περὶ πασῶν ψηφίζεται. σημειῶσαι καὶ δεῖξαι τὸ λεχθῆν ἐν τῷ γ'. βιβ. tit. α. διατ. ββ'. καὶ ἐν τῷ ζ'. βιβ. tit. με'. διατ. ιδ'. ἐπὶ χρημάτων^{m)}. [Sch. k. VII. 555.]

παρ' ἐτέρου περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος οὐ κατηγορεῖται] Κἂν μὴ ἀπελύθη, ἀλλ' ἐτι κρίνεται καὶ κατηγορεῖται, οὐ δύναται ἕτερος περὶ τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ κινήσει, ἀλλ' ἀναμένει τὴν τομὴν τοῦ ἐγκλήματος. ἢⁿ⁾ γὰρ καταδικάζεται, καὶ λοιπὸν ματαιὸν ἐστι τὸ περὶ^{o)} τοῦ αὐτοῦ καὶ παρ' ἄλλου κατηγορηθῆναι^{p)} καὶ^{oo)} φανεῖς ἀθῶος οὐκ ἐτι κατηγορεῖται, εἰ μὴ φανῆ συμπαίξας^{p)} ὁ πρῶτος κατηγορος, ὡς φησι τὸ κδ'. κεφ. ζῆται καὶ tit. λδ'. κεφ. ια'. θεμ. τέλειτ. σημειῶσαι, ὅτι ὁ δικαστὴς περὶ διαφορῶν ἐγκλημάτων ἐξ ἐνὸς πταίσματος τεχθέντων οὐκ ὀφείλει κεχωρισμένως ἀποφάνεσθαι. ζῆται βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ογ'. [Sch. l. VII. 555.]

ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος πολλὰ ἀγωγὰ ἐγένωνται] Οἷον ἐπὶ τῆς μετὰ λαοῦ καὶ ὅπλων ἐξωθήσασαι τινα τῆς νομῆς ἀκινήτου, καὶ ἤρπασε μὲν καὶ τινα τῶν κινήτων πραγμάτων, ἐφόνευσε δὲ καὶ τινα^{q)} ἐνέχεται οὖν ὡς φόνον ποιήσας, ἐνέχεται καὶ ὡς ἠρπάσας, ἐνέχεται καὶ ὡς βίαν ἐροπλον ἀμαρτήσας. πολλὰς τις^{r)} ἤρπασε γυναῖκα ὑπανδρον, καὶ ἦν κατ' αὐτοῦ Ἰούλιος δὲ ἀδουλτέρις, καὶ ὁ Ἰούλιος δὲ βί πουβλικά. ἢ πολλὰς ἐν ὁδῷ μετὰ ὅπλων γενόμενος τινα ἐφόνευσε, καὶ ἤρμοζεν κατ' αὐτοῦ Κορνέλιος δὲ σικαριῦς, καὶ Ἰούλιος δὲ βί πουβλικά. [Sch. m. VII. 556.]

Τὸ κατὰ πόδας ἔχει. Ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φάκτου πολλὰ ἐγκλήματα γένωνται, καὶ περὶ τοῦ ἐνὸς ἐγκλήματος εἰς κατηγορίαν ἐνεχθῆ^{s)}, περὶ τοῦ ἑτέρου οὐ κωλύεται παρὰ ἄλλου δελατορευέσθαι. [Sch. n. VII. 556.]

καὶ οὐδὲ ὀφείλει κεχωρισμένως περὶ τοῦ ἐνὸς ἐγκλήματος ἀποφάνεσθαι] Τὸ ἐναντίον ἐπὶ τῶν χρηματικῶν ἀγωγῶν ἐστίν^{t)}, ὡς βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ογ'. [Sch. o. VII. 556.]

Εἰ γὰρ ἐπὶ τῷ ἐνὶ ἐγκλήματι καταδικασθῆ, καὶ ἐκκλητεύσει ἐπ' αὐτῷ, μήπω ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ ἀπόφασιν δεξάμενος, πάντως παρὰ μὲν τοῦ ἐκκλητηρίου δικαστοῦ ἐν ἑτέρᾳ φυλακῇ ὀφείλει ἀποκλείεσθαι, καὶ παρὰ τοῦ δικάζοντος ἐπὶ τῷ μῆπω τηθέντι ἐγκλήματι εἰς ἕτερον^{u)} ὅπερ ἄτοπον. καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλει μία ἐπὶ τοῖς δυσὶν ἀποφασίς γίνεσθαι, ἄλλως τε ἐπεὶ καὶ ἄμφω ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ὠρμηται, ὡς ἠνωμένα μίαν ὀφείλουσιν ἀπόφασιν δεξασθαι. ὅταν δὲ ἀπολυθῆναι μέλλει, τότε δύναται, ὅτε βούλεται, ποιῆσαι τὴν περὶ τοῦ ἐνὸς ἀπόφασιν. οὐδὲ γὰρ δυνατόν τιν ἐπὶ τῷ ἄνωθεν λεχθέντι αἰτίαν καὶ ἐνταῦθα θεματίζεσθαι. σημειῶσαι τὸν κανόνα, ὅτι ἐὰν ὁ αὐτὸς δικαστὴς περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου πολλῶν ἐγκλημάτων ἀκροῦται, οὐκ ὀφείλει περὶ τινος ἀποφάνεσθαι, εἰ μὴ τὴν ἑκατέρων ποιήσῃ ἀκρόασιν. [Sch. p. VII. 556.]

10. κγ'. Ὁμοίον ἐστὶ τὸ ἐπαγγέλλασθαι τινι, ὅτι ἀπαλάσσειται τοῦ ἐγκλήματος μετὰ τὸ γενέσθαι τὸ ἐγκλημα, καὶ τὸ ἁμαρτήσαι διὰ τὴν τοιαύτην ἐπαγγελίαν.

Ὁμοίον ἐστὶ το ἐπαγγέλλασθαι τινι] Θεοδώρου. Ὁ ἐπαγγελλόμενος χρήματα ἐπὶ ἐκβάσει δίκης, εὐθύνηται ἐγκληματικῶς, μέμησο τῆς α'. διατάξεως τοῦ μδ'. tit. τοῦ ζ'. βιβ. λεγουσης, ὅτι ὁ δικαστὴς δεχόμενος χρήματα ἐπὶ διαφθορῇ δίκης αἰτιοῦται. καὶ ἀνύγνωθι τὴν περὶ τούτου διαλεγόμενην νεοραν. [Sch. q. VII. 556.]

Τοῦτο ἐκλήψῃ κατὰ τὸ ιη'. θεμ. τοῦ ιε'. κεφ. τοῦ κ'. tit. [Sch. q. VII. 556.]

Ἦγουν, ἐπίσης τιμωρεῖται καὶ ὁ ἐντελεόμενός τινι ἁμαρτήσαι, καὶ ὁ πράξας κατ' ἐντολήν αὐτοῦ τὸ ἁμάρτημα. [Sch. r. VII. 556.]

* Ἐπίσης καὶ ἄμφω ταῦτα μωρὰ καὶ αἰτιώσιμα, τὸ τε ἐντελλασθαι με τῷ Πέτρῳ φονεῦσαι, καὶ ἐπαγγέλλασθαι αὐτῷ, μὴδὲν δεῶν παθεῖν, εἰ τοῦτο διαπραξέται, καὶ τὸν Πέτρον πεισθέντα τὸν φόνον ἀποτελέσαι^{v)} καὶ ἀμφοτέρω γὰρ ἔσμεν ἔνοχοι τῷ δὲ σικαριῦς, ἐγὼ τε ὁ ὑποβαλὼν, καὶ ὁ ὑποβληθεὶς.

* Εἰς τὸ αὐτό. Κἂν τις φησί, τὸν ἐνθυμούμενον μὲν ἁμαρτεῖν, δειλιῶντα δὲ συνωθῆσαι πρὸς τὸ ἔργον, ἐπαγγελλόμενος διατηρεῖν αὐτὸν ἀνεύθυνον, ὁ δὲ θαρρήσας ποιήσῃ,

m) Sic Cod. 1350. Fabr. χρηματικῶν. n) ἢ Cod. 1350. Fabr. εἰ. o) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὰ. oo) Malim ἦ. p) Sic Cod. 1350. Fabr. φανῆ συμπαίξαι. q) Sic Cod. 1350. Fabr. τινος. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἢ pro πολλὰς τις. s) Sic lego. Fabr. ἐνέχθη. t) Malim ἐστὶ.

cusationes, sive plura capita unius criminis, idem iudex omnia audiet, et de omnibus pronunciat. Nota et complectere quod dicitur in lib. 3. tit. 1. const. 12. et in lib. 7. tit. 45. const. 14. de pecuniariis causis.

2) ab alio eiusdem criminis nomine non accusatur] Etiam si nondum absolutus, sed adhuc in reatu sit, non potest alius de eodem in eundem agere, sed expectat decisionem criminis. Aut enim condemnatur, et deinceps inane est, de eodem eum ab alio accusari: aut si innocens appareat, amplius non accusabitur, nisi constet, collusisse priorem accusatorem, ut ait cap. 24. Quaere et tit. 34. cap. 11. them. ult. Nota, eum, qui iudicat de diversis criminibus ex eodem delicto ortis, non debere de eis separatim pronunciare. Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 73.

3) si vero ex eodem crimine plures actiones nascantur] Puta venit quis cum populo et armis, ut deiceret aliquem de rei immobilis possessione, et rapuit ex mobilibus quaedam, et occidit quendam: hic tenetur igitur ut sicarius, et ut raptor, et ut vis publicae reus. Fortasse quis rapuit mulierem nuptam: est in eum lex Iulia de adulteriis, et Iulia de vi publica. Vel fortassis in via fuit cum armis, et quendam necavit, et in eum competit lex Cornelia de sicariis, et Iulia de vi publica.

Τὸ κατὰ πόδας habet: Si vero ex eodem facto plura crimina nascantur, et de uno crimine fuerit in accusationem deductus, de alio non prohibetur ab alio deferri.

4) nec debet separatim de uno crimine pronunciare] Aliud est in civilibus actionibus, ut lib. 9. tit. 1. cap. 73.

Nam si ex uno crimine condemnatus appellaverit, nondum de altero accepta sententia, omnino debet a iudice, qui appellatus est, in aliam custodiam includi, et ab eo, qui iudicat de crimine nondum finito, in aliam: quod est absurdum. Et ideo debet una de duobus sententia ferri, maxime quia et cum ambo ex eadem causa oriuntur, quasi iuncta unam debeat sententiam excipere. Cum vero absolendus est, tunc potest iudex, uti voluerit, etiam de uno sententiam ferre. Hic enim superius allata ratio afferri non potest. Nota regulam, si iudex idem ab eadem persona multa crimina delata audiat, non debere eum de quoquam pronunciare, antequam utriusque cognitionem peregerit.

XXIII. Simile est promittere alicui¹⁾, eum crimine liberatum iri²⁾, postquam crimen admisit, et delinquere ob hanc promissionem.

1) simile est promittere alicui] Theodori. Qui promittit pecuniam ob eventum litis, tenetur criminaliter. Memineris const. 1. tit. 49. lib. 7. quae infamari ait iudicem, qui pecuniam acceperit litis corrumpendae causa. Et lege Novellam de hoc disserentem.

Hoc excipies secundum them. 18. cap. 15. tit. 21.

Hoc est, pariter punitur qui mandavit alicui delinquere, et qui ex mandato eius delictum admisit.

Haec ambo pariter absurda et reprehensione digna sunt, mandare me Petro caedem eique promittere, eo perfecto eum nihil mali passurum, et Petrum obtemperantem caedem perpetrare: nam ambo tenemur lege de sicariis, tam ego, qui eum subornavi, quam qui subornatus est.

Ad idem. Etiam si quis ei, qui delictum admittere in animo habet, sed ad id perpetrandum accedere dubitat, promiserit, se eum impunem praestitutum, et is



ἐνέχεται. κὰν τις τὸν ποιήσαντα τὸ κακὸν οἰκοθεν ψυχαγωγῆσαι διὰ τοῦ ἐπαγγέλλεσθαι, τηρήσαι αὐτὸν ἀνεύθυνον, καὶ οὗτος ἐνέχεται· καὶ οὐ μὴ δόξῃ ἐλάττω πλημμελεῖν τοῦ εἰς τὸ ἔργον υποθηζάντος δι' ἐπαγγελίας ὁ μετὰ τὸ ἔργον ἐπαγγελάμενος.

ὅτι ἀπαλλάσσεται τοῦ ἐγκλήματος] ἤτιοι ὅτι ἐγὼ δυνάμενος διατηρήσαι σε ἀκόλαστον, ἐνετειλάμην σοι ἀμαρτησαί τινα ἐνθυμουμένῳ μὲν, δειλιᾶντι δέ. [Sch. s. VII. 557.]

κδ'. Ὁ βουλόμενος κατηγορῆσαι τινος ἤδη ἀπολυθέντος ἀπὸ ἐγκλήματος, δύναται μὲν τὸν προκατηγορήσαντα αὐτοῦ δεικνύναι ὡς προδεδωκότα τὸ ἐγκλημα. ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ βούληται, δύναται καὶ αὐτὸς ἕτερον ἐγκλημα κινήσαι, καὶ τοῦ προτέρου κινήσαντος νόμον τὸν περὶ ἀνδροφόνων, αὐτὸς κινήσαι ὡς κατὰ ληστοῦ, καὶ οὐ συνεμπίπτει τῷ προτέρῳ ἐγκλήματι.

δύναται καὶ αὐτὸς ἕτερον ἐγκλημα κινήσαι] Περί τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος μὴ δυνάμενος κινεῖν, οὐ ἤλευθερώθη. [Sch. t. VII. 557.]

καὶ τοῦ προτέρου κινήσαντος νόμον τὸν περὶ ἀνδροφόνων] Τυχὸν ἐν μιᾷ υποθέσει δύο ἐγκλήματα πεποίηκεν. [Sch. u. VII. 557.]

καὶ οὐ συνεμπίπτει τῷ προτέρῳ ἐγκλήματι] Εἰ καὶ ἐκ μιᾶς αἰτίας ἔσχω τὴν γένεσιν. [Sch. x. VII. 557.]

κε'. Ἐάν τις κατακρημνίσῃ^{v)} ἑαυτὸν, τοῦτο οὐ φέρει ἐγκλημα ἐτέρῳ τινί.

τοῦτο οὐ φέρει ἐγκλημα ἐτέρῳ τινί] Πολλὰκις ἐνήγετο τις λεγόμενος αἰτίος γενέσθαι τοῦτο τοῦ κατακρημνισμοῦ, ὡς δανειστής αὐτοῦ ὑπάρχων καὶ ὀχλήσας αὐτόν. [Sch. y. VII. 557.]

κς'. Καὶ ὁ δούλου κατηγορῶν ἔγγραφαὶς ἀποτίθεται.

καὶ ὁ δούλου κατηγορῶν] Τὸ κατὰ πόδας. Ἐῖ τις δούλου πιστεύσει αἰτίους, οὐ πρότερον εἰς τὴν τῶν σωματικῶν^{w)} βίασιν ἐρχόμεθα, εἰ μὴ ἑαυτὸν τῷ δεσμῷ τῆς ὑπογραφῆς προσδῆμι. [Sch. z. VII. 557.]

ἔγγραφαὶς ἀποτίθεται] Τῶς οὖν δύνανται οὗτοι ὑπὸ ἀσφαλείας γενέσθαι, καὶ μηδέπω ἐκείνου ἔγγραφαμένου· τοῦτο γὰρ δύναται τις εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ ὀητοῦ τῆς διατάξεως. [Sch. a. VII. 557.]

κς'. Πᾶς δικάζων δημοσίῳ ἐγκλήματι οὐκ ὀφείλει προσέχειν, εἰ γέγονε κατ' αὐτοῦ ἤδη ψήφος ἢ δημοσία ἀναφορά, ἀλλ' εἰ τῇ ἀληθείᾳ ἤμαρτεν.

οὐκ ὀφείλει προσέχειν, εἰ γέγονε κατ' αὐτοῦ ἤδη ψήφος] Ζητεῖ βιβ. θ'. tit. a. κεφ. σα. καὶ tit. γ. αὐτοῦ, κεφ. 4ε'. [Sch. b. VII. 557.]

Μὴ θεματίσης, ὅτι γέγονεν^{x)} ἀληθῆς ἀπόφασις, ἀλλ' ὅτι τυχὸν ὁ προηγησάμενος προεξετάσας ἐκάλεσεν αὐτὸν φονέα, ἢ τι τοιοῦτον. [Sch. c. VII. 557.]

κς'. Οἱ δυνατοὶ ἄνθρωποι ἐν τοῖς ἐγκλήμασι δι' ἑαυτῶν δικάζονται, ἐν δὲ τοῖς χρηματικοῖς δι' ἐντολέως.

οἱ δυνατοὶ ἄνθρωποι] Θεοδώρου. Οἱ δυνατοὶ ἄνθρωποι, τουτέστιν, οἱ ἀξιωματικοί, τὰς μὲν ἐγκληματικὰς δίκας δι' ἑαυτῶν κινουσί, τὰς δὲ χρηματικὰς διὰ προκουράτωρων γυμνάζουσιν^{y)}. ἀναγνῶθι τὴν σα. νεαράν, καὶ μὲνρησοῦ τῆς κς'. διατ. τοῦ ιβ'. tit. τοῦ β'. βιβ. καὶ ἴσθι, ὅτι^{z)} φησὶν ἢ ἰα. διατ. τοῦ λε'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὡς οἱ τοιοῦτοι καὶ τὴν ἰνιοριόρουν κινουσί διὰ προκουράτωρος^{a)}. δηλοῖ δὲ καὶ ἢ ις'. διατ. τοῦ κβ'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὅτι καὶ τὸ δὲ φάσις διὰ προκουράτωρων γυμνάζουσιν. ὑπέξελε οὖν τὰ δύο ταῦτα δικαστήρια, ἢ νοεῖ αὐτὰ χρηματικῆν καταδίκτην

hoc fretus admiserit, tenetur. Et si quis eum, qui proprio Marte delinquit, excitaverit promittendo, se eum impunem praestitutum, hic etiam tenetur: nec videbitur minus delinquere eo, qui promissione ad delictum incitat, is, qui post delictum admissum promittit.

2) eum crimine liberatum iri] Ut si potens te impunitum servare mandavi, ut quid admitteres, non invito, timentis tamen.

XXIV. Qui vult accusare iam crimine absolutum, L. 1 potest priorem accusatorem praevaticatum docere. C. IX Quod si noluerit, potest ipse aliud crimen intendere¹⁾, et si prior egerit lege de sicariis²⁾, ipse agere quasi in latronem, et non incurret in prius crimen³⁾.

1) potest ipse aliud crimen intendere] De eodem crimine, quo est absolutus, non potest agere.

2) et si prior egerit lege de sicariis] Forte in una causa duo crimina admisit.

3) et non incurret in prius crimen] Licet ex una causa oriantur.

XXV. Si quis se ipsum praecipitaverit, hoc alteri crimen non affert¹⁾. L. 1: C. eo

1) hoc alteri crimen non affert] Plerumque accusatur quis et dicitur auctor fuisse huius praecipitationis, cum creditor sit eius, qui se praecipitavit, et eum interpellaverit.

XXVI. Etiam servi accusator¹⁾ inscriptiones deponit²⁾. L. 13 C. eo

1) etiam servi accusator] Τὸ κατὰ πόδας. Si quis servos crediderit noxius, non prius ad corporum tormenta veniemus, quam se vinculo subscriptionis adstrinxerit.

2) inscriptiones deponit] Possunt igitur ii interim sub cautione fieri, nondum ab illo facta inscriptione: hoc enim dicere quis potest ex textu constitutionis.

XXVII. Omnis iudex criminis publici non debet ad id attendere, an iam in reum decretum factum sit¹⁾ vel publica relatio, sed an revera delictum admiserit. L. 14 C. eo

1) non debet — attendere, an iam in reum decretum factum sit] Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 71. et tit. 3. cap. 95.

Ne fingas vere sententiam latam, sed forte eum, qui ante inquirebat, eum vocasse sicarium, vel tale quid.

XXVIII. Potentiores homines¹⁾ in criminibus per se litigant, in civilibus per procuratorem. L. 15. C. eod.

1) potentiores homines] Theodori. Potentiores homines, hoc est, in dignitate positi, causas criminales agunt per se, civiles per procuratores. Lege Novellam 71. et memineras const. 26. tit. 12. lib. 2. et scias, const. 11. tit. 35. huius libri 9. dici, hos etiam iniuriarum agere per procuratorem. Etiam const. 16. tit. 22. huius libri 9. significat, de falsis eos per procuratores agere. Excipias igitur haec duo iudicia, vel ita ea intelligas, ut pecuniariam condemnationem inducant. Possunt enim eam inducere, quia dicitur in

u) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐκ ἄκουσι μὲν, δειλιῶντι δὲ σωματικῶν. x) Fabr. γέγονε. y) Fabr. γυμνάζουσι. z) Sic lego. Fabr. ὅτι. a) Sic lego. Fabr. προκουράτωρα.

v) Sic Cod. 1350. Fabr. κατακρημνίσῃ. i) Sic lego. Fabr. Sic lego. Fabr. ὅτι. a) Sic lego. Fabr. προκουράτωρα.



ἐπάγοντα. δύναται γὰρ καὶ τοῦτο ἐπάγειν, ἐπειδὴ εἴρηται ἐν τῇ β'. διατ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὅτι οὐ κινεῖ τις πούβλικον alieno nomine. [Sch. d. VII. 557.]

Τὸ κατὰ πόδας. Τότε χρὴ τοὺς δυνατοὺς ἀνδρας παρῆναι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὅτε τὴν αὐτῶν παρουσίαν ἐν τοῖς ἐγκληματικοῖς τοῖς πούβλικοις δι' ἐγγράφων ἢ αἰτία ἀπατεῖ^{b)}, εἰ καὶ ἐν ταῖς χρηματικαῖς δίκαις διὰ προκουρατῶρων τὰς δίκας ὑφίστανται. Sustineant. γίνωσκε, ὅτι ἡ λέξις δεικνύσκει, ἐνάγεσθαι αὐτοὺς διὰ προκουρατῶρων. [Sch. d. VII. 557.]

Ζῆτει τιτ. κβ'. κεφ. ρζ'. καὶ τιτ. μα'. κεφ. να'. καὶ τιτ. λδ'. κεφ. κθ'. καὶ βιβ. η'. τιτ. β'. κεφ. ργ'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. νθ'. [Sch. d. VII. 558.]

L. 16.
C. IX. 2.

κθ'. 'Εν^{c)} ταῖς ἐγκληματικαῖς δίκαις ἄξιόν ἐστιν, ἵνα ἐγγραφαὶ προτεθῶσιν, αἰτινες τὸ μέγεθος δηλαδὴ τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὸν χρόνον σημαίνουσιν· ἵνα θάτερον μέρος ἢ ἀξία τῶν νόμων κατάσχη ἀυθεντία. ὑπερ ὁρισθῆν ἐὰν εἴη καταφρονηθῆν, οὗτοι, οἵτινες ἀπὸ τῆς τάξεως εἰσέρχονται εἰς τὸ σερκρέτον, πέντε λιτρῶν χρυσοῦ τιμωρία^{d)} πληγήσονται.

ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς δίκαις] Θαλελ. 'Εὰν ἐν ἐγκλήματι μὴ ἀποτεθῆ ἐγγραφή, πέντε πόνδω χρυσοῦ προστίμωκενται οἱ ταξῶται. σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων εἰ μὴ ἐγγράφεται πρότερον ἢ κατηγορος, οὐχ ἔλκεται ὁ κατηγορούμενος. [Sch. e. VII. 558.]

ἄξιόν ἐστιν, ἵνα ἐγγραφαὶ προτεθῶσιν] Ζῆτει τιτ. λδ'. κεφ. γ'. καὶ θεμ. τελευτ. αἰτοῦ, καὶ κεφ. αὐτοῦ κε. καὶ τιτ. α'. κεφ. λδ'. [Sch. f. VII. 558.]

καὶ τὸν χρόνον σημαίνουσιν] Εἰσὶ τινὰ ἐγκλήματα μετὰ πολὺν χρόνον μὴ κινούμενα. δεῖ οὖν ἐν ταῖς ἐγγραφαῖς κείσθαι, ποτε τὸ ἀμάρτημα γέγονε. ζῆτει τιτ. α'. κεφ. ι'. θεμ. ς'. [Sch. g. VII. 558.]

οὗτοι, οἵτινες ἀπὸ τῆς τάξεως εἰσέρχονται εἰς τὸ σερκρέτον] Ἴσον ὡς ταξῶται οὕτως εὐχερεῖς, ὥστε μὴ εἶναι εἰς τὸ δικαστηρίου σερκετάριον, οἱ τοιοῦτοι οὐχ ὑπόκεινται προστίμῳ. [Sch. h. VII. 558.]

L. 17.
C. cod.

λ'. 'Ο^{e)} ἐναγόμενος ἐγκλήματι μὴ εὐθὺς νομιζέσθω ἔνοχος, ἀλλ' ἵνα ὁ ἐνάγων ἐλθῆ εἰς τὸ δικαστήριον πρότερον, καὶ εἴπῃ τὸν ὑπεύθυνον, καὶ ἐγγραφῆται^{f)}, καὶ ὑπὸ ὁμοίαν^{g)} παραφυλακὴν ἔστω^{h)}, φυλαττομένης τῆς ἐν τῇ ὑπολήψει διαφορᾶς, γινώσκων, ὅτι οὐκⁱ⁾ ἀτιμώρητος αὐτῷ ἔσται ἢ συκοφαντία. ὁμοία δὲ αὐτῷ ἐπικείσεται^{k)} τιμωρία. μηδεὶς δὲ ἐνεχόμενος ἐλπίζειτω, ὅτι περὶ ἑαυτοῦ ὁμολογῶν συγγινώσκειται διὰ τὸν συνειδῶτα αὐτῷ· τέως γὰρ αὐτὸς τιμωρεῖται. κἀκείνος δὲ ἐξετάζεται, εἰ ἀληθῆ ἔστι^{l)} τὰ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα.

ὁ ἐναγόμενος ἐγκλήματι] Θεοδώρου. 'Ο ἐνάγων ἄσπερ ὁ ἐναγόμενος φυλαττεται, εἰ μὴ ἄρα ἀξιωματικὸς εἴη· ἀνάγκη τὴν α'. διατ. τοῦ δ'. τιτ. καὶ τὴν γ'. διατ. τοῦ η'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὁ ἐνάγων εἰ δειχθεῖ συκοφαντῶν, τιμωρεῖται. ὁμοίαν φησὶν ἢ διαταξίς ε'. τοῦ προλαβόντος α'. τιτ. ὁ ἐλεγχθεὶς ἢ ὁμολογήσας οὐκ ἐπερωτᾶται περὶ ἄλλου ὡς συνειδῶτος αὐτῷ. ἀλλὰ κἀν ἑαυτοῦ εἴπῃ, οὐ πιστεύεται. ἀνάγκη τὴν δ'. διατ. τοῦ μα'. τιτ. τοῦ θ'. βιβ. μείνησο τῆς β'. διατ. τοῦ ξε'. τιτ. λεγομένης, ὅτι οὐδεὶς ἐν βασανοῖς λέγων οὐδὲ καθ' ἑαυτοῦ^{m)} πιστεύεται. ὁ συνειδῶς τῷ πλημμελοῦντι ὁμοίον αὐτῷ εὐθύνεται. τοῦτο νόει, ἐὰν μὴ, ὡς φησὶν ἡ ις'. διατ. τοῦ ε'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. προσήγγειλεν αὐτὸν φανερώσας. ἀνάγκη δὲ καὶ τὴν θ'. διατ. τοῦ ιβ'. τιτ. καὶ ὅλον τὸν λδ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ζῆτει τιτ. λδ'. κεφ. ζ'. κε. καὶ τιτ. λδ'. κεφ. ιε'. ις'. καὶ τιτ. α'. κεφ. λδ'. [Sch. i. VII. 558.]

καὶ ὑπὸ ὁμοίαν παραφυλακὴν ἔστω] Καὶ γὰρ ὁ ἐνάγων καὶ ὁ ἐναγόμενος ἐγγυητῶς ἀφελουσι διδόναι· ὁ μὲν, ὡς ἐπεξεργεταὶ τῷ ἐγκλήματι· ὁ δὲ, ὅτι παρίσταται δικαζόμενος. [Sch. k. VII. 558.]

const. 2. tit. 1. huius libri 9. neminem agere publico iudicio alieno nomine.

Τὸ κατὰ πόδας. Tunc oportet potentiores viros adesse iudicio, cum eorum praesentiam in criminibus publicis per inscriptiones causa deprecatur, licet in pecuniariis causis per procuratores lites sustineant. Sustineant. Scias hac voce significari, conveniri eos per procuratores.

Quaere tit. 21. cap. 57. et tit. 41. cap. 51. et tit. 34. cap. 29. et lib. 8. tit. 2. cap. 103. et lib. 9. tit. 1. cap. 59.

XXIX. In causis criminalibus¹⁾ dignum est, ut inscriptiones praependantur²⁾, quae magnitudinem videlicet criminis et tempus designent³⁾: ut alterutram partem digna legum teneat auctoritas. Quod statutum si fuerit contentum, ii, qui ex officio ingrediuntur secretum⁴⁾, quinque librarum auri poena ferientur.

1) in causis criminalibus] Thalel. Si in crimine non deponatur inscriptio, quinque libris auri tantur officiales. Nota in criminibus nisi prius inscribat accusator, reum non duci.

2) dignum est, ut inscriptiones praependantur] Quaere tit. 34. cap. 3. eiusque thema ult. et cap. 25. et tit. 1. cap. 34.

3) et tempus designent] Sunt quaedam crimina, quae post multum temporis non intenduntur. Oportet igitur in inscriptionibus ponere, quando commissum sit crimen. Quaere tit. 1. cap. 10. them. 6.

4) ii, qui ex officio ingrediuntur secretum] Si sint officiales ita expediti, ut non sint in iudicis secretario, hi multa non tenentur.

XXX. Criminis reus¹⁾ non statim existimetur nocens, sed ut actor prius veniat in iudicium, et indicet reum, et inscribat, et sub simili custodia sit²⁾, servata existimationis differentia³⁾, sciens, calumniam sibi impunitam non fore. Similis enim ei imminet poena. Nemo autem reus de se ipso confessus speret veniam propter conscium⁴⁾: nam ipse interim punitur⁵⁾. De illo vero inquiritur, num vera sint, quae de eo sunt dicta.

1) criminis reus] Theodori. Actor perinde ac reus custoditur, nisi in dignitate positus sit. Lege const. 1. tit. 4. et const. 3. tit. 8. huius libri 9. Actor si probetur calumniatus, punitur. Idem ait const. 5. praecedentis 1. tit. Convictus vel confessus non interrogatur de alio quasi conscio. Sed si ultro eum indicaverit, fides ei non habetur. Lege const. 4. tit. 41. lib. 9. Memineris const. 2. tit. 65. quae ait, ne in se quidem dicenti in tormentis credi. Conscius criminis eadem poena tenetur. Hoc intellige, si non, ut ait const. 16. tit. 5. lib. 1. reum detulerit et indicarit. Lege etiam const. 9. tit. 12. et totum tit. 39. huius libri 9. Quaere tit. 34. cap. 7. 25. et tit. 35. cap. 15. 16. et tit. 1. cap. 34.

2) et sub simili custodia sit] Nam et actor et reus fideiussores debent dare, alter, se crimen persecuturum, alter, se iudicio adfuturum.

b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαντεῖται. c) Est τὸ κατὰ πόδας. d) Sic Cod. 1350. Fabr. τιμωρούμενος. e) L. 17. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXVI. §. 4. qui incipit: ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς δίκαις μὴ εὐθὺς ὁ ἐναγόμενος. f) Attal. addit: ἦτος ἀσφαλισται. g) Attal. μίαν. h) Post ἔστω Attal. addit: καὶ αὐτὸς ὁ ἐναγόμενος. i) οὐκ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. k) Attal. ἐπικείται. l) Attal. εἰς. m) Sic Cod. 1350. Fabr. καθ' ἑαυτοῦ.



Ἐάν αὐτὸς δύνηται παρασχῆν ἑγγύας, ὁ δὲ ἐναγόμενος μὴ δύνηται παρασχῆν, καὶ δια τοῦτο ἔστιν ἐκείνος^{ο)} ὑπὸ ἀσφαλείας, ἰσότης νοεῖται. ἰδοὺ γὰρ κακείνος ὑπὸ ἑγγύας δύναιται εἶναι. [Sch. k. VII. 558.]

φυλακτομένης τῆς ἐν τῇ ὑπολήψει διαφορᾶς] Ἐὶ μὲν ἐνδοξὸς ἐστίν, δίχα δεσμῶν· εἰ δὲ ἰδιώτης, μετὰ πλείονος ἀσφαλείας. οὐ χρῆ ὑπὸ μίαν ἀσφάλειαν εἶναι τὸν συγκλητικὸν καὶ τὸν ἰδιώτην, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τὴν ἐν τοῖς προσώποις διαφορᾶν. [Sch. l. VII. 558.]

ὅτι περὶ ἑαυτοῦ ὁμολογῶν συγγινώσκειται διὰ τὸν συνειδόμενον αὐτῷ] Πολύκιος λέγει, ὅτι ἐποίησεν ὁ δεῖνα μετ' ἐμοῦ πολλὰ ἁμαρτήματα, καὶ λέγει, ὅτι τὸ ἔγκλημα, περὶ οὗ κρίνομαι^{ο)}, ὁ δεῖνα ἐπραξε μετ' ἐμοῦ, καὶ θυροεῖ, ὅτι ἐκ τούτου ἡ συγγινώσκειται, ἢ ἀρπάζεται παρ' ἐκείνου, ἢ κέχρηται τῷ προνομίῳ αὐτοῦ· πολλὰ γὰρ ἔχει προνομίον ἐκείνος, ὥστε παρὰ τῶδε τῷ δικαστῇ πάντως ἐναχθῆναι. [Sch. m. VII. 559.]

τέως γὰρ αὐτὸς τιμωρεῖται] Σημειῶσαι τὸν κανόνα, ὅτι τὸν περὶ ἑαυτοῦ ὁμολογήσαντα οὐ χρῆ περὶ συνιστάων ἐρωτάσθαι. [Sch. n. VII. 559.]

TITULOS ΛΔ'.^{p)}

Περὶ κατηγοριῶν καὶ ἐπιτιμῆσεως.

α'. Πομπ. ^{ο)} Γυνὴ κεφαλικὸν ἔγκλημα οὐ κινεῖ, πλὴν ἐπὶ ἀναίρεσει γονέων, ἢ παιδίων, ἢ πατρῶντων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων^{ρ)},

γυνὴ κεφαλικὸν ἔγκλημα οὐ κινεῖ] Οὐκ ἔξεστι γυναίκα καθ' οἰουδήποτε προσώπου κινεῖν πούβλικον δικαστήριον, εἰ μὴ ἄρα τὴν τῶν ἀνιόντων, ἢ τῶν κατιόντων αὐτῆς ἀδικίαν διεκδικεῖ, ἢ ἀτρόπως^{σ)} αὐτῆς ἢ πατρωνίσεως, ἢ υἰῶν αὐτῆς, ἢ θυγατέρων, ἢ ἐγγόνων τελευτήν. [Sch. a. VII. 567. sq.]

β'. Παπιαν. Καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ^{τ)} ἀναγκάζεται. κινουσί^{υ)} δὲ καὶ τὸν περὶ^{υ)} πλαστογραφίας νόμον καὶ^{ω)} περὶ διαθηκῶν τῶν^{ξ)} πατρῶν ἀπελευθέρων καὶ τῶν μητρῶν^{υ)}).

καὶ τῶν λοιπῶν] Ἐκ δὴλων αἰτιῶν ἐπιτέτραπται καὶ γυναίκα κινεῖν τὰ πούβλικα, οἷον ἐάν τὴν τελευτήν ἐκείνων τῶν προσώπων διεκδικῶσι^{ζ)}, καθ' ὧν μὴ βουλόμεναι^{η)} μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζονται ἐκ τοῦ νόμου τοῦ περὶ πούβλικον δικαστήριον. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ Κορνελίου τοῦ δὲ ψάλσις ἢ συγκλητικῆς ἔδογματισε. περὶ δὲ διαθήκης τοῦ πατρῶος ἢ τοῦ μητροῦς ἀπελευθέρων αὐτῶν ἔξεστι ταῖς γυναίκα κινεῖν πούβλικον δικαστήριον. ζῆτι ββ. κ. τι. α. κεφ. δ. καὶ ββ. β. τι. β. κεφ. ρμς. [Sch. b. VII. 568.]

Τοῖς^{β)} ἀνήβοις ἐκατέρας φύσεως ἔξεστι συμβουλή τῶν ἐπιτρόπων κινεῖν περὶ θανάτου πατρὸς καὶ πάππου, καὶ τὸ πλεῖστον περὶ διαθήκης πατρῶας. καὶ δὲ μὴ προφέρωνται αἱ διαθήκαι, τὸ περὶ διαθήκης κινεῖται.

τοῖς ἀνήβοις ἐκατέρας φύσεως] * Καὶ περὶ πατρῶας δὲ διαθήκης τοῖς πονηλοῖς κινεῖν ὁ θεῖος Οὐεσπασιανὸς ἐπέτρεψε καὶ τὸ τῆς πλαστογραφίας ἔγκλημα. ἐάν δὲ μὴ προάγωνται αἱ τοῦ πατρὸς αὐτῶν διαθήκαι, τὸ ἰντέρδικτον μᾶλλον δύναται κινεῖν τὸ δὲ τάβουλις ἐξιβένδης.

τὸ περὶ διαθήκης κινεῖται] Τὸ δὲ τάβουλις ἐξιβένδης ἰντέρδικτον, περὶ οὗ φησι ββ. λ. τι. ε'. [Sch. c. VII. 568.]

γ'. Παυλ. ^{ο)} Ὁ γραφῆν κατηγορίας ἀποτιθέμενος^{δ)}

n) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκείνο. ο) Sic lego. Fabr. κρινόμενος. p) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βν. μῆ. τι. β. q) L. 1. 2. pr. D. h. t. leguntur in Syn. p. 501. ubi efficiunt cap. 1. h. t. et apud Harm. I. 2. §. 35. et I. 13. §. 3. et apud Attal. tit. LXVII. §. 1. r) Syn. ἐγγόνων. s) Fabr. ἀτρόπος. t) οὐκ Syn. omisit. Supplevit Leuncl. in marg. u) Syn. κινεῖ. Sic et Harm. v) περὶ deest in Syn. w) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. x) τῶν inserui ex Attal. et Harm. y) Post μητροῦς Attal. addit: καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἑγγραφῆς ἀπαιτοῦνται. z) Sic Cod. 1350. Fabr. διεκδικεῖ. a) Sic Cod. 1350. Fabr. βουλόμενοι. b) L. 1. 2. §. 1. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXVII. §. 2. usque ad vocem πατρῶας. c) L. 3. pr. §. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 501. L. 3. pr. legitur apud Attal. tit. LXVII. §. 3. et Harm. I. 2. §. 8. usque ad vocem λέγειν. d) Harm. ἀποθίμτος.

Si ipse satisfacere possit, reus non possit, et ideo ille sit sub cautione, aequalitas intelligitur. Nam et ille sub cautione esse potest.

3) servata existimationis differentia] Si illustris est, sine vinculis: si privatus, cum maiori cautione. Senatorem sub cautione, ut privatum, constitui non convenit, sed personarum servanda est differentia.

4) de se ipso confessus speret veniam propter conscium] Plerumque ait, illum multa admisisse delicta, et id crimen, quod sibi intenditur, se cum illo commisisse, et ex eo sperat se veniam impetraturum, vel se ab illo ereptum iri, vel uti privilegio eius: quia forte is privilegium habet, ut ad illum vel illum iudicem deducatur omnimodo.

5) nam ipse interim punitur] Nota regulam, eum, qui de se confitetur, non debere de conscis interrogari.

TITULUS XXXIV.

De accusationibus et inscriptionibus.

I. Pomp. Mulier capitale crimen non intendit¹⁾, nisi de caede parentum, vel liberorum, vel patronorum, vel filiorum eorum, aut nepotum,

1) mulier capitale crimen non intendit] Non licet mulieri quemquam publico iudicio accusare, nisi adscendentium vel descendendum iniuriam exequatur, vel patroni sui aut patronae, vel filiorum eius, aut filiarum, aut nepotum mortem.

II. Papian. Et ceterorum¹⁾, in quos invita testimonium dicere non cogitur. Agunt etiam ex lege de falsis, et de testamentis paternorum et materno-libertorum.

1) et ceterorum] Certis ex causis concessa est mulieri publica accusatio, veluti si mortem exequantur earum personarum, in quas ex lege de publicis iudiciis invitae testimonium dicere non coguntur. Idem et in lege Cornelia de falsis Senatus statuit. Sed de testamento paterni liberti vel materni mulieribus publico iudicio agere permissum est. Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 4. et lib. 2. tit. 2. cap. 146.

Pupillis utriusque sexus²⁾ licet consilio tutorum §. agere de morte patris et avi, et de falso testamento patris. Si vero tabulae non exhibeantur, interdicto de tabulis agitur³⁾.

2) pupillis utriusque sexus] Etiam de paterno testamento pupillis crimen falsi intendere Divus Vespasianus permisit. Sed si non exhibeatur patris testamentum, interdicto de tabulis exhibendis magis experiri possunt.

3) interdicto de tabulis agitur] Interdicto de tabulis exhibendis, de quo tractat lib. 35. tit. 5.

III. Paul. Qui deponit inscriptionem accusatio-



ὀφείλει σαφηνίζειν καὶ τὸ ἁμάρτημα, καὶ τὸν χρόνον, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾗ ἡμαρτήθη τυχὸν ἢ μοιχεία, καὶ μετὰ ποίου προσώπου. τὴν ἡμέραν δὲ ἢ τὴν ὥραν οὐκ ἀναγκάζεται λέγειν. ὀφείλει δὲ καὶ ὑπογράφειν, ἢ ἕτερος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐὰν οὐκ οἶδε γράμματα.

§. 1. Ἐὰν δὲ μὴ οὕτως συντεθῆ ὁ λίβελλος, ἀπαλείφεται μὲν ἢ τοῦ ἐναγομένου προσήγορία, δύναται δὲ κατηγορεῖσθαι ἄνωθεν.

§. 3. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ κατηγορουμένου ὡς δεδωκότος ἐπὶ μοιχείᾳ τὸν οἶκον, ἢ ὡς ἀπολύσαντος ὃν ἐπίλασε μοιχόν, ἢ ὡς χρήματα λαβόντος ὑπὲρ ἧς εὔρε βιαίου πορνείας εἰς παρθένον ἢ χήραν· καὶ περὶ τῶν ὁμοίων.

ὁ γραφὴν κατηγορίας ἀποτιθέμενος] * Χρὴ τὸν λίβελλον τῶν ἐγγραφῶν οὕτως ὑπαγορευεσθαι ὑπάτου ἡμέραν· παρὰ τῶδε τῷ πραίτωρι ἢ τῷ ὑπάτω Λοκίου Τίτιος ὡμολόγησε κατηγορεῖν ἐαυτὸν Μαεβίας ὡς ὑποπεσούσης τῷ Ἰουλίῳ δὲ ἀδουλιεῖς, λέγων, αὐτὴν μετὰ Γαίου Σείου ἐν τῇδε τῇ πόλει, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦδε, μηνὶ τῷδε, ἐπὶ τῶνδε τῶν ὑπάτων, μοιχείαν ἡμαρτηκέναι. πάντως γὰρ καὶ τὸν τόπον χρὴ σημαίνεσθαι, ἐν ᾗ ἡμαρτήθη ἢ μοιχεία· τοῦτο γὰρ τῷ νόμῳ τῷ Ἰουλίῳ τῷ περὶ πουβλικῶν δικαστηρίων δηγορεῖται· καὶ γενικῶς ὁ νόμος προστάττει πᾶσι ἐπὶ οἰδηποτε ἐγκλήματι κατηγοροῦσά τινας. οὔτε δὲ τὴν ἡμέραν ἢ τὴν ὥραν ἄκων τις ἀναγκάζεται λέγειν. ἐὰν δὲ ὁ τῶν ἐγγραφῶν λίβελλος μὴ κατὰ νόμον γένηται, ἀντὶ μὴ γενομένου ἐστί, καὶ ἀπαλείφεται τὸ τοῦ κατηγορηθέντος ὄνομα, καὶ διὰ τοῦτο δύναται ἄνωθεν κατηγορεῖσθαι. καὶ ὑπογράφειν δὲ ὀφείλει τῷ λίβέλλῳ τῶν ἐγγραφῶν, εἰ αὐτὸς ὁ κατηγορὸς γράμματα οἶδεν, ἢ ἕτερος ὑπὲρ αὐτοῦ. εἰ καὶ μὴ μοιχείαν ἐγκαλεῖ τις, ἀλλ' ἐξ ἑτέρου κεφαλαίου ποιεῖται τὴν κατηγορίαν, οἷον ἐὰν οἶκον ἔδωκε τις ἐφ' ᾧ ἐν αὐτῷ στοίπτρου ὑπομείναι οἰκοδέσποιαν, ἢ τίμημα φαίνεσθαι λαβόν ἐπὶ τοῦ στοίπτρου, ἢ ἕτερον τι τούτοις ὅμοιον, τοῦτο αὐτὸς ὀφείλει ἐκφωνεῖν ἐν τοῖς λίβέλλοις τῶν ἐγγραφῶν.

Ζῆτει θεμ. τελευτ. καὶ τιτ. λγ'. κεφ. κθ'. λ'. καὶ τιτ. α'. κεφ. λδ'. [Sch. d. VII. 568.]

καὶ τὸν χρόνον] Εἰσὶ γὰρ καὶ τινα χρονικά καὶ ἴσως ἐκβληθέντα, ἢ καὶ διὰ τὰς τῶν μαρτύρων ἀντιπαραστάσεις^{ε)}. [Sch. e. VII. 568.]

καὶ μετὰ ποίου προσώπου] Καὶ ὑπὸ τίνος ἐμοιχεύθη ἢ γυνή. [Sch. f. VII. 568.]

εἰ δὲ μὴ οὕτως συντεθῆ ὁ λίβελλος] Ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ζ'. κεφ. κ'. ὁ διδάσκει, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν χρηματικῶν λίβελλοις δίδεται, ἐπὶ δὲ τῶν ἐγκληματικῶν γραφῇ καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ζ'. κεφ. η'. [Sch. g. VII. 568.]

ἀπαλείφεται μὲν ἢ τοῦ ἐναγομένου προσήγορία] Φησὶν ὁ Ἐναντιοφανὴς ἐν τῷ θ'. βιβ. τιτ. δ'. ὅτι ἐπὶ τῆς μοιχείας εἰσω τοῦ χρόνου δυνατὸν διορθοῦσθαι τὴν πλάνην τῆς γραφῆς, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἐγκλημάτων. [Sch. h. VII. 568.]

Τουτέστιν, ἀργεῖ μὲν ἐκεῖνος ὁ λίβελλος· εἰ βούλεται δὲ, ἄλλον ἐπιτίθεται κατὰ τὴν φηθείσαν παρατήρησιν. [Sch. h. VII. 568.]

§. 4. Ἐὰν^{ι)} ἀποθάνῃ ὁ κατήγορος, ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας μὴ δυνηθῆ κατηγορεῖσθαι, δύναται προσίων ὁ κατηγορούμενος αἰτεῖν ἀπαλειφθῆναι^{ς)} τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἕτερος αὐτοῦ δύναται κατηγορεῖν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀδιακόπων. οὕτως οὖν ὁ λίβελλος συντάττεται· Ὁ δεῖνα ὁμολογῶ παρὰ τῶδε τῷ ἀρχοντι δεικνύειν, τῆνδε πλημμελεῖσαι μοιχείαν πρὸς τόνδε ἐν τῷδε^{η)} τῷ οἴκῳ, ἐπὶ τῆςδε τῆς^{ι)} ὑπατίας^{κ)}, καὶ μηνὶ τῷδε.

ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ κατήγορος] Τῷ νόμῳ τῷ Ἰουλίῳ τῷ περὶ βίας καὶ δοξματι τῆς συγκλήτου δηγορεῖται, ἵνα, εἰ ὁ κατήγορος τελευτήσῃ, ἢ ἄλλη τις αἰτία παρεμποδίσει^{ι)} αὐτῷ

nis¹⁾, designare debet crimen et tempus²⁾, et mensam, et locum, in quo forte commissum est adulterium, et cum qua persona³⁾. Diem vero et horam dicere non cogitur. Debet etiam subscribere, vel alius pro eo, si nesciat literas.

Quodsi non ita componatur libellus⁴⁾, aboletur quidem rei nomen⁵⁾: ex integro tamen accusari potest.

Eadem et si quis accusetur, quod domum praeberit adulterio, vel quod deprehensum adulterum dimiserit, vel quod pecuniam acceperit pro comperto violento stupro in virginem aut viduam, et si quid simile.

1) qui deponit inscriptionem accusationis] Libellus inscriptionis sic concipiendus est: Consul et dies: apud illum Praetorem vel Consulem Lucius Titius professus est, se Maeviam lege Iulia de adulteriis ream deferre, dicens, eam cum Caio Seio in civitate illa, domo illius, mense illo, Consulibus illis, adulterium commisisse. Utique enim et locus designandus est, in quo adulterium commissum est: hoc enim lege Iulia publicorum iudiciorum cavetur: et generaliter hoc lex praecipit omnibus, qui cuiuslibet criminis reum aliquem deferunt. Neque autem diem neque horam invitus quis dicere cogitur. Quodsi libellus inscriptionum non fuerit lege ordinatus, pro nullo habetur, et rei nomen aboletur, et ideo potest ex integro accusari. Etiam subscribere libello inscriptionum debet, si ipse accusator literas sciat, vel alius pro eo. Si non adulterii causa, sed ex alio capite quis accusat, veluti, quod domum suam praebuerit quis, ut stuprum in ea materfamilias patretur, vel quod pretium stupri causa acceperit, vel aliud quid his simile, hoc ipse in libellis inscriptionum exprimere debet.

Quaere them. ult. et tit. 33. cap. 29. 30. et tit. 1. cap. 34.

2) et tempus] Sunt enim quaedam crimina temporalia et fortasse lapsus temporis exclusa, vel etiam propter testium depulsiones.

3) et cum qua persona] Et cum quo mulier adulterium commiserit.

4) quodsi non ita componatur libellus] Quaere lib. 7. tit. 6. cap. 20. quo docetur, in causis pecuniariis libellum dari, in criminalibus inscriptionem: et lib. 6. tit. 6. cap. 8.

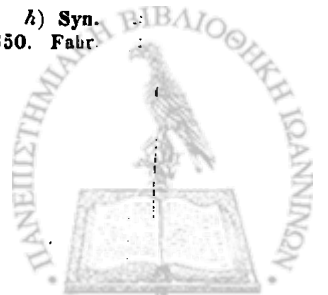
5) aboletur quidem rei nomen] Enantiophanes in lib. 9. tit. 4. ait, in adulterio intra annum corrigi posse errorem inscriptionis, et in omnibus criminibus.

Hoc est, inanis quidem est ille libellus: sed si velit, alium componit secundum dictam observationem.

Si accusator decesserit⁶⁾, vel ex alia causa non potuerit accusare, procedens reus petere potest, ut nomen suum aboletur, et alius eum accusare potest⁷⁾ intra triginta dies continuos. Sic igitur libellus componitur⁸⁾: Ille ego profiteor apud illum Praesidem probaturum me, illam commisisse adulterium cum illo, in domo illa, Consulatu illo⁹⁾, mense illo.

6) si accusator decesserit] Lege Iulia de vi et Senatusconsulto cautum est, ut si accusator decesserit, aliave ei causa impedimento fuerit, quominus

e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀντιπαραστάσεις. f) l. 3. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 501. g) Syn. ἀπαλειφθῆναι. h) Syn. δὲ pro τῷδε. i) τῆς, quod deest in Cod. 1350. addo e Syn. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπατίας. l) Sic Cod. 1350. Fabr. παρεμποδίσει.



πρὸς τῶ μὴ δυννηθῆναι κατηγορεῖσθαι, δύναται ὁ θεὸς ἀπαλείφειν τῶν ἐγγραφῶν τὸ ἴδιον ὄνομα. εἰ καὶ τὰ μάλιστα δὲ ἀπαλείφῃ τὸ ὄνομα τοῦ ῥέου, ὅμως παρ' ἐτέρου ἀνάσθεν εἶσω λ. ἡμερῶν κατηγορεῖται. [Sch. i. VII. 508.]

καὶ ἕτερος αὐτοῦ δύναται κατηγορεῖν] Περὶ ἧς προκατήρξατο ἕτερος κατηγορήσας. [Sch. k. VII. 508.]

Μὴ ἀπλῶς νοήσωμεν τὸ ῥητὸν οὕτως, ἀλλ' ὅταν μὲν ὁ κατηγορῶν νῦν ζητῆⁿ⁾ κατὰ ἀκολουθίαν τῶν κεκοιμημένων δικάζεσθαι, τότε ζητούμεν λ. ἡμέρας. ὅταν δὲ τῆς υποθέσεως αρχῆται ὡς νῦν αὐτὸς κατηγορῶν, κἂν αἱ λ. ἡμέραι παρελθῶσι, πάλιν εὐλόγως κινεῖ. τὰ γὰρ δημόσια ἐγκλήματα διὰ δεκαετίας^{o)} σβέννυται. [Sch. l. VII. 508. sq.]

Ἢ τὰς προτιέρας ἐγγραφῶς καταδεξιμένους, καὶ ἐπεισελθῶν εἰς τὸ^{v)} τριακονθήμερον ἐκείνων, ἢ αὐτὸς ἐκ νέου διδοῦς ἐγγραφὴν καὶ λ. ἡμέρας ἔχων ἐπ' αὐταῖς εἰς διάσκεψιν. [Sch. l. VII. 569.]

οὕτως οὖν ὁ λίβελλος συντάσσεται] Ζῆτει tit. λζ. κεφ. λδ. καὶ tit. μα. κεφ. νζ. [Sch. m. VII. 569.]

ἐπὶ τῆςδε τῆς ὑπατίας] Τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ χρόνος ἐπὶ τῆς γραφῆς τῆς κατηγορίας τίθεται, φησὶν ἡ β. παραγραφῆ ἐν τῷ κδ. κεφ. τοῦ λγ. tit. [Sch. n. VII. 509.]

δ'. Οὐλπ. γ) Ὁ κατακριθεὶς ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ κατηγορεῖν οὐ δύναται, εἰ μὴ ἰδίαν ἀδικίαν ἢ θάνατον ἐκδικεῖ τέκνων ἰδίων¹⁾, ἢ τοῦ πατρὸς. οὔτε ὁ ἐπὶ συκοφαντία ἀτιμωθείς²⁾, οὔτε ὁ καταλθὼν ἐπὶ³⁾ κνήγιον ἐπὶ τῷ θηριομαχῆσαι, οὔτε ὁ παιγνικὴν τέχνην ἢ μαστροπιάν ποιήσας, καὶ ὁ κατακριθεὶς ὡς προδότης τῆς ἰδίας⁴⁾ υποθέσεως, ἢ συκοφαντῆς ἐν⁵⁾ δημοσίῳ δικαστηρίῳ, οὔτε ὁ καταδικασθεὶς χρήματα λαβεῖν ἐπὶ τῷ κατηγορεῖσθαι τινος ἢ⁶⁾ πρᾶγμα ῥάψαι.

οὔτε ὁ ἐπὶ συκοφαντία ἀτιμωθείς] Ζῆτει tit. α. κεφ. ι. α. ε. θεμ. τελευτ. ζῆτει καὶ βιβ. κα. tit. α. κεφ. ιγ. καὶ βιβ. η. tit. α. κεφ. β. θεμ. ζ. καὶ ζ. καὶ βιβ. β. tit. β. κεφ. β. θεμ. ζ. [Sch. o. VII. 569.]

ε'. Ἰδεμ. x) Ὅσοι δύνανται τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα κατὰ ἐλευθέρων κινεῖν, δύνανται καὶ κατὰ δούλων αὐτὸ κινεῖν. ὀφείλει οὖν καὶ ὁ δεσπότης τοῦ ἰδίου δούλου κατηγορεῖν, ἐπεὶ δικαίως αὐτὸν ἢ γυνῆ παραγράφεται γαμηθεῖσα ἑτέρῳ.

ὅσοι δύνανται τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα κατὰ ἐλευθέρων κινεῖν] Ὅσοι γὰρ κατηγοροῦσι μοιχείας, ὀφείλουσι πρῶτον κατὰ τοῦ μοιχοῦ ἐναγαγεῖν, καὶ οὕτω κατὰ τῆς γυναικός, εἰ οὖν πρῶτον κατὰ τῆς γυναικός ἐνάγει, παραγράφεται αὐτὸν ἢ γυνῆ. τοῦτο δὲ, ὅτε ἢ γυνὴ συνῆξει^{χθ)} ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ὅτε γὰρ μὴ γαμηθῆ^{ι)} ἑτέρῳ, ἀλλὰ χηρὰ μένει, τότε καθ' οὐ βούλεται κινεῖ, ἢ τῆς γυναικός, ἢ τοῦ μοιχοῦ, ὡς tit. λζ. κεφ. ε. ζῆτει καὶ κεφ. ιε. τὸ τέλος, καὶ κεφ. λγ. καὶ κεφ. αὐτοῦ ζ. [Sch. p. VII. 569.]

Κατηγορεῖται καὶ δούλος περὶ μοιχείας. ὅσοι δὲ κωλύονται τῶν ἐλευθέρων κατηγορεῖν, οὐδὲ τῶν δούλων δύνανται κατηγορεῖν. ἐξ ἀντιγραφῆς τοῦ θειοτάτου Μάρκου καὶ ἰδίου δούλου κατηγορεῖν ὁ δεσπότης περὶ μοιχείας δύναται. μετὰ τοῦτο τοῖνον τὸ φέσκειπτον ἀναγκάζεται ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ δούλον ἴδιον λέγει μεμοιχευκέναι τὴν γαμετῆρ αὐτοῦ, νομίμως αὐτοῦ κατηγορεῖν. ἐὰν δὲ μὴ κατηγορησῇ περὶ μοιχείας τοῦ δούλου, ἀκαλίτως ἢ γυνῆ αὐτοῦ φθάσασα γαμηθῆναι^{τ)} ἑτέρῳ παραγραφῆ κέρηται, ὀφείλει τὸν ἀνδρα πρότερον τοῦ μοιχοῦ κατηγορεῖσθαι. [Sch. p. VII. 569.]

Ἀνὴρ, πατήρ, ἀδελφός, θεῖος πρὸς πατρός, καὶ θεῖος πρὸς μητρός. ἢ εἰπὲ κατὰ τὸ²⁾ παλαιόν· τότε γὰρ δημόσιον ἦν, καὶ παρὰ παντός ἐκινεῖτο, ὡς κεφ. α. τοῦ λγ. tit. [Sch. p. VII. 569.]

accusare possit, reus possit postulare, aboleri ex inscriptionibus suum nomen. Quamvis autem abolitum sit nomen rei, tamen ab alio ex integro intra triginta dies accusatur.

7) et alius eum accusare potest] Eo crimine, de quo alius litem contestatus est.

Ne ita simpliciter textum intelligamus, sed cum is, qui nunc accusat, consequenter iis, quae iam in iudicium deducta sunt, iudicari desiderat, tunc triginta dies exigimus. At cum is, qui nunc accusat, causam denuo inchoat, licet triginta dies exierint, rursus recte agit. Publica enim crimina viginti annis extinguuntur.

Vel priorem inscriptionem suscipiens et subiens intra triginta dies, vel ipse dans ex integro inscriptionem, et triginta dies habet deliberandi causa.

8) sic igitur libellus componitur] Quaere tit. 37. cap. 34. et tit. 41. cap. 57.

9) consulatione illo] Causam, propter quam tempus in inscriptione accusationis ponitur, tradit adnotatio 2. ad cap. 29. tit. 33.

IV. Ulp. Iudicio publico condemnatus accusare non potest, nisi suam iniuriam vel mortem vindicet liberorum suorum, vel patroni. Nec calumnia infamatus¹⁾, nec qui descendit in arenam cum bestiis depugnandi causa, nec qui artem ludicram vel lenocinium fecit, nec praevaricationis aut calumniae iudicio publico damnatus, nec iudicatus pecuniam accepisse ob accusandum aliquem vel negotium facessendum.

1) nec calumnia infamatus] Quaere tit. 1. cap. 10. 11. 15. them. ult. Quaere et lib. 21. tit. 1. cap. 13. et lib. 8. tit. 1. cap. 2. them. 6. et 7. et lib. 2. tit. 2. cap. 2. them. 6.

V. Idem. Qui possunt adulterii crimen in liberos intendere¹⁾, possunt et in servos. Debet igitur et dominus servum suum accusare²⁾: alioquin iuste mulier eum praescriptione submovet alteri nupta³⁾.

1) qui possunt adulterii crimen in liberos intendere] Nam qui accusant adulterii, primum debent in adulterum agere, deinde in feminam. Si igitur prius in feminam agat, mulier praescriptione eum submovet. Hoc, cum mulier alii viro nupta est. Quodsi alii nupta non sit, sed vidua manserit, tunc agit cum quo volet, vel cum femina, vel cum adultero, ut tit. 37. cap. 5. Quaere et cap. 15. finem, et cap. 33. et cap. 6.

Accusatur etiam servus adulterii. Sed qui prohibentur liberos accusare, nec servos accusare possunt. Ex rescripto Divi Marci etiam servum proprium adulterii accusare dominus potest. Post hoc igitur rescriptum cogitur vir, licet servum suum dicat adulterium commisisse cum uxore, legitime eum accusare. Quodsi servum adulterii non accusaverit, sine controversia mulier iam alteri nupta praescriptione utitur, debere virum prius adulterum accusare.

Vir, pater, frater, patruus, avunculus. Vel dicendum Antiquum: tunc enim publicum erat crimen, quod a quolibet intendebatur, ut cap. 1. tit. 33.

m) τὸ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ζητέ. n) Fabr. δεκαετίαν. Versio Cuiacii habet viginti annis, unde legendum εικοσαετίας. p) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. q) L. 4. D. h. t. usque ad vocem πάτρωνος legitur in Syn. p. 501. Totus legitur locus in sch. a. ad Basil. XXI. 1. 1. (Fabr. II. 555. Heimb. II. 385.) et paucis mutatis apud Attal. tit. LXXVII. §. 5. r) Sch. τῶν ἰδίων. s) Sch. ἀτιμωθείς. t) Sch. εἰς pro ἐπὶ. u) Sch. οἰκείας omissio articulo. v) Sch. ἐπὶ pro ἐν. w) Sch. post ἢ inserit τινι. x) Fabr. ὁ αὐτός, ut semper. y) Sic Cod. 1350. Fabr. γαμηθῆσαι (sic). z) τὸ, quod addit Cod. 1350. deest apud Fabr.



ὁ φείλει οὖν καὶ ὁ δεσπότης τοῦ ἰδίου δούλου κατηγορεῖν] Ζῆτει τι. λζ'. κεφ. λγ'. καὶ τὸ τελευτ. θεμ. τοῦ ιδ'. κεφ. αὐτοῦ, καὶ κεφ. λβ'. [Sch. q. VII. 569.]

ἐπεὶ δικαίως αὐτὸν ἢ γυνὴ παραγράφεται γαμηθεῖσα ἐτέρῳ] Ζῆτει τι. λζ'. κεφ. γ'. θεμ. α'. καὶ λγ'. θεμ. α'. καὶ κεφ. αὐτοῦ α'. [Sch. r. VII. 569.]

Ἐἰ μὴ ἐπεφωνήθη πρὸ τοῦ τὸν ἀνδρα λαβεῖν. τότε καὶ α) καὶ αὐτῆς πρῶτον κινεῖ, καὶ οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῆ. [Sch. s. VII. 569.]

Ζῆτει τι. λζ'. κεφ. β'. θεμ. δ'. καὶ καὶ ἐκείνο νόει λγ'. κεφ. θεμ. α'. σημειῶσαι θεμῶ, ἐφ' οὐ συνίστασι δεσπότης κατὰ δούλου δικαστήριον. τοῦτο δέ, οἶμαι, καὶ ἐπὶ ἄλλων ἐγκλημάτων ἔσται· καὶ γὰρ καὶ περὶ φόνου ὀφείλει κινήσαι ὁ δεσπότης κατὰ τοῦ δούλου. ὁμοίως καὶ ἐπὶ παντὸς ἄλλου ἐγκλήματος· οὐδὲ γὰρ ὀφείλει τιμωρεῖν ὁ δεσπότης τοὺς δούλους τοιαύτης τιμωρίας^{b)} ἀκριτῶς. [Sch. t. VII. 569.]

δ. III. ζ'. Ἰδεμ. Τὰ εὐτελεῖ ἐγκλήματα καὶ ἐξ ἐπιπέδου σκοπεῖται.

pr. εὐ. (Οε) κατηγορῶν ἀποτιθέσθω γραφήν, καὶ ἀσφαλιζέσθω παραμένειν μέχρι ψήφου.

τὰ εὐτελεῖ ἐγκλήματα καὶ ἐξ ἐπιπέδου σκοπεῖται] Τῶν νομοφύτων^{d)} ἐγκλημάτων ὀφείλει ἀκούειν καὶ δίχα βήματος ὁ ἀνθύπατος, καὶ διακρίνει περὶ αὐτῶν, καὶ ἢ ἐλευθεροῦς τοὺς κατηγορουμένους ἀπολύειν, ἢ ὀσπάλους τυπτεῖν, ἢ φραγγελλίους τοὺς δούλους μαστιγοῦν. [Sch. u. VII. 570.]

ὁ κατηγορῶν ἀποτιθέσθω γραφήν] Ἐὰν ἀντιθῆται τινὲς ἐγκλημα, προηγῆσθαι δεῖ τῆς κατηγορίας ἐγγραφῆν. διὰ δὲ τοῦτο ἐπινοήθησαν^{e)} αἱ ἐγγραφαί, ἵνα μὴ εὐχερῶς τις κατηγορία προστρέχη, εἰδῶς, μὴ ἀτιμώρητον αὐτῷ τὴν κατηγορίαν ἔσσεσθαι. ἀσφαλιζέσθω οὖν ἕκαστος μέλλων κατηγορεῖν, ὅτι ἐνεστήσατο τὴν^{f)} κατηγορίαν αὐτός, καὶ ὅτι ἐπιμένει τῇ κατηγορίᾳ ἕως ἀποφάσεως, καὶ οὐκ ἀφίεται. ζῆτει τι. α'. κεφ. λδ'. καὶ τι. εζ'. κεφ. α'. [Sch. x. VII. 570.]

Καλῶς εἶπεν ὁ νομοθέτης, γραφήν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τὸν κατηγοροῦν δίδοι. αὐδαίς γὰρ κινῶν πούβλικον δικαστήριον δύναται λέγειν, ὅτι ὀρίζομαι τήνδε τὴν ἀγωγὴν, ἀλλ' ὀρίζομαι τόνδε τὸν νόμον, καὶ ἐπιστῶ τήνδε τὴν κατηγορίαν. οὐ γὰρ, ὡσπερ ἐπὶ τῶν χρηματικῶν λέγεται ὁ ἐνάγων ἀκτωρ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων· ἀλλὰ κατηγορὸς ὀνομάζεται ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων. καὶ ἐκεῖ μὲν λιβέλλος, ἐνταῦθα δὲ γραφή. ζῆτει καὶ βιβ. ζ'. τι. ε'. κεφ. κ'. [Sch. y. VII. 570.]

καὶ ἀσφαλιζέσθω παραμένειν μέχρι ψήφου] Ἐκ τούτου τοῦ κεφ. οἶμαι ἀποδείκνυσθαι καθάρως, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων οὐ δίδοται λιβέλλος, ἀλλὰ γραφήν συντίθενται^{g)}. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ κατηγορὸς λέγεται ὁ μέλλων ἐνεστήσασθαι τὸ ἐγκλημα. ζῆτει καὶ τὸ γ'. κεφ. τὸ αὐτὸ λέγον. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. ζ'. τι. ε'. κεφ. κ'. φάσκον ἐν μέρει· καὶ βιβλίον αὐτοῖς ἐπιδοθεῖν. ἐπὶ τῶν χρηματικῶν δηλαδὴ βιβλίον ὀνομάζον^{h)} τὸν λιβέλλον, ἢ γραφήν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων. τῆς γούνⁱ⁾ γραφῆς διδομένης, ἀσφαλίαν ἐπίθῃται ὁ κατηγορὸς περὶ τοῦ ἐπιεξελθεῖν^{k)} τῇ κατηγορίᾳ καὶ μὴ ἀναπεσεῖν, δίδους καὶ ἐγγυητῆς, ὡς τι. εζ'. κεφ. α'. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ τι. λε'. κεφ. δ'. καὶ ἢ γραφῆς τῆς κατηγορίας ἐπιτίθεται κατὰ τὰς διαστιξεις, ὡς φησι τὸ γ'. κεφ. τοῦ παρόντος τι. καὶ τὸ β'. αὐτοῦ θεμ. καὶ ὅτε μὲν καὶ ὁ κατηγορούμενος πᾶρασι, τῆς ἀσφαλείας τῆς περὶ τῆς ἐπιεξελεύσεως^{l)} πρότερον διδομένης, ὡσπερ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν χρηματικῶν δικῶν, ἐλκεται κακείνος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ^{m)} μετὰ τὴν δόσιν τῶν ἐγγραφῶν συνθείς τὴν κατηγορίαν κατὰ τὰς διαστιξεις τοῦ α'. καὶ β'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ παρόντος τι. ἐκδίδωσι τῷ κατηγορουμένῳ, καὶ τρέχουσι καὶⁿ⁾ αἱ λ'. ἡμέραι, καὶ ἐντὸς αὐτῶν εἰ μεταμελήθῃ ὁ κατηγορὸς, καὶ ζῆτει ἀποστήναι, ἐξετάζεται παρόντος^{o)} καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἢ αἰτία, δι' ἣν αἰτεῖ ἀποστήναι, καὶ ἢ δέγεται, ἢ ἀποπέμπεται. καὶ ἀνάγνωθι περὶ τούτου τὸ β'. καὶ γ'. κεφ. τοῦ εδ'. τι. τοῦ παρόντος βιβ. ὅτε δὲ ἀπεστὶν ὁ μέλλων κατηγορηθῆναι, τότε ὁ κατηγορὸς δίδωσι πρὸς τὸ δικαστήριον ἀσφαλίαν περὶ τῆς ἐπιεξελεύσεως,

2) debet igitur et dominus servum suum accusare] Quare tit. 37. cap. 33. et them. ult. cap. 14. et cap. 32.

3) alioquin iuste mulier eum praescriptione submovet alteri nupta] Quare tit. 37. cap. 3. them. 1. et 33. them. 1. et cap. 1.

Nisi denunciatum ei fuerit, antequam nuberet. Nam tunc primum in illam agere potest, neque excluditur praescriptione.

Quare tit. 37. cap. 2. them. 4. et secundum illud intellige cap. 33. them. 1. Nota casum, in quo dominus iudicium contra servum constituit. Quod existimo et in aliis criminibus obtinere: nam et de caede dominus agere debet adversus servum. Similiter in omni alio crimine: quia non debet hac poena servos dominus afficere sine iudicio.

VI. Idem. Levia crimina etiam de plano examinantur¹⁾.

Accusator inscriptionem deponat²⁾, et caveat se perseveraturum usque ad sententiam³⁾.

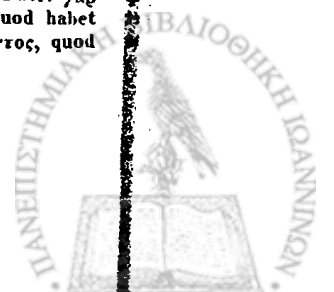
1) Levia crimina etiam de plano examinantur] Levia crimina etiam non pro tribunali audire Proconsul debet, et de eis decernere, et vel reos liberos dimittere, vel fustibus caedere, vel flagellis servos verberare.

2) accusator inscriptionem deponat] Si cui crimen obiciatur, praecedere debet accusationem inscriptio. Ideo autem inventa est inscriptio, ne facile quis ad accusationem procurrat, sciens non inultam sibi accusationem futuram. Caveat igitur quisque, qui accusaturus est, se ipsum accusationem instituturum et in ea perseveraturum usque ad sententiam, nec destitutum. Quare tit. 1. cap. 34. et tit. 66. cap. 1.

Recte ait Iurisconsultus, in crimine inscriptionem accusator dare. Nemo enim agens publico iudicio potest dicere: Hanc vel illam actionem intendo, sed legem vel accusationem illam. Neque enim, ut in causis civilibus actor dicitur, ita et in criminibus: sed accusator vocatur in criminibus. Et in illis libellis, hic autem inscriptio. Quare et lib. 7. tit. 6. cap. 20.

3) et caveat se perseveraturum usque ad sententiam] Hoc capite existimo aperte probari, in criminibus libellum non dari, sed inscriptionem componi. Nam et ob id accusator dicitur, qui crimen vult intendere. Quare et cap. 3. quo idem dicitur. Lege et tit. 7. tit. 6. cap. 20. quod dicit in parte: et libellum eis dederit: in civilibus scilicet libellum vocaus, in criminibus inscriptionem. Data igitur inscriptione, accusator cavet se accusationem executurum neque abiecturum, datis fideiussoribus, ut tit. 66. cap. 1. huius libri, et tit. 35. cap. 4. Et inscriptio accusationis exponitur secundum distinctiones, quas tradit cap. 3. huius tit. et eiusdem them. 2. Et si reus praesens sit, praestita prius cautione de persecutione criminis, ut fit etiam in causis civilibus, ille trahitur in iudicium, et data inscriptione accusator accusationem compositam secundum distinctiones them. 1. et 2. cap. 3. huius tit. edit reo, et currunt etiam triginta dies, intra quos si poeniteat accusatorem, et velit desistere, praesens quoque reo examinatur causa, propter quam vult desistere, et vel admittitur, vel reicitur. Et lege de hoc cap. 2. et 3. tit. 64. huius libri. Quodsi reus absit, tunc actor cavet, apud iudicem se crimen executurum, ut ait tit. 1. cap. 34. et huius tit. cap. 25. fideiussoribus datis. Nam attende ad caput. Non dicit, eum dare inscriptionem designato delicto, anno, mense et reliquis, quae refert cap. 3. sed

a) καὶ Cod. 1350. Fabr. γὰρ pro καὶ. b) Malim τοιαύτη τιμωρία. c) L. 7. pr. §. 1. D. h. t. legitur apud Atfal. tit. LXVII. §. 4. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποφύτων. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπενοήθησαν. f) τὴν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. g) Sic Cod. 1350. Fabr. συντίθεντες (sic). h) Sic lego. Fabr. ὀνομάζων. i) Sic Cod. 1350. Fabr. γὰρ pro γούν. k) Sic lego Fabr. ἐπιεξελθεῖν. l) Fabr. ἐπιεξελεύσεως. Postea tamen habet ἐπιεξελεύσεως. m) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. n) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. o) Fabr. τοῦ inserit ante παρόντος, quod prorsus supervacaneum est.



ὡς φησι tit. α'. κεφ. λδ'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. κε'. καὶ ἐγγυητὰς ἐπὶ τῇ ἀσφαλείᾳ. πρόσθετος^{p)} γὰρ τῷ κεφ. οὐκ εἶπεν, ὅτι δίδωσιν^{q)} ἐγγραφὰς σαφηνίζων τὸ ἁμαρτήμα, καὶ τὸν χρόνον, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ φησὶν τὸ γ'. κεφ. ἀλλ' ἐγγραφεῖται ἢτοι ἀσφαλιζέται μετ' ἐγγυητῶν ἐπιξελεθῆν τῷ ἐγκλήματι. καὶ τότε καλοῦνται οἱ κατηγοροῦμενοι, διδομένον αὐτοῖς εἰς παράστασιν τοῦ νόμιμου καιροῦ, ὃν φησὶν ὁ κα'. tit. τοῦ ε'. βιβ. καὶ ἔξωθεν τούτου λ'. ἡμερῶν, ὡς φησὶ τὸ ιε'. κεφ. τοῦ κέ'. tit. καὶ ἡ ἐκείσε δ'. παραγραφή. καὶ μεθ' παραστῶσι, δίδονται ἡ γραφὴ τῆς κατηγορίας, καὶ οὕτως ἐντός τῶν λ'. ἡμερῶν παρόντων τῶν κατηγορουμένων δίδονται ἡ ἀβολιτίων. οὕτως μὲν οὖν ἐρμηνευομένων τῶν κεφαλαίων, οὔτε ἀλόγιστόν τι ἀναφαίνεται, οὔτε ἐναντίον. εἰ δ' ὡς τινας λέγουσι, καὶ ἐπὶ τῶν ἀπόντων ὁ κατηγορὸς τὴν γραφὴν τῆς κατηγορίας, ἡγῶν τὴν προβολὴν τοῦ ἐγκλήματος, ἀπεντεύθειν ὀφείλει ποιεῖν ἔχουσαν τὰ παρατηρήματα^{r)}, ἃ φησὶ τὸ γ'. κεφ. πάντως καὶ αἱ λ'. ἡμέραι, ὧν ἐντός ἡ ἀβολιτίων δίδονται, ὀφείλουσι τρέχειν, καὶ μὴ παραστάντος τοῦ κατηγορουμένου. καὶ εἰ ὁ κατηγορὸς προέχεται ζήτησιν αὐτῆν, οὐ παραδεχθήσεται· οὐ γὰρ παρῆστιν ὁ κατηγοροῦμενος, ἵνα παρουσιάσῃ αὐτοῦ δοθῇ, ὡς φησὶ τὸ β'. καὶ γ'. κεφ. τοῦ εδ'. tit. καὶ εὐρίσκειται ἡ ἀπόντος τοῦ κατηγορουμένου διδομένη ἡ^{s)} ἀβολιτίων, ὅπερ ἐστὶ παρὰ τὸν νόμον· ἡ ταύτης μὴ παρεχομένης καὶ ἕκων ὁ κατηγορὸς ἐνόστιον τὸ ἐγκλημα, ὁ τῆς τῶν νόμων εὐθουδικίας ἀλλοτριον. ζῆτει βιβ. ν'. tit. γ'. κεφ. νη'. καὶ σκόπει ἐκεῖνο, καὶ ἴσως διορθώσεται^{t)} τὸ παρὸν καὶ tit. μα'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. νζ'. [Sch. z. VII. 570. sq.]

Ζῆτει βιβ. ε'. tit. α'. κεφ. λ'. καὶ tit. αὐτοῦ ε'. κεφ. η'. καὶ tit. μα'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. νζ'. [Sch. a. VII. 571.]

ζ. Ἰδὲμ. Ὁ ἐλευθερωθεὶς ἐγκλήματος οὐκ ἐγκαλεῖται περὶ τοῦ αὐτοῦ, εἰ μὴ ὁ ἐγκαλῶν ἴδιον ἐκδικεῖ νόνον, καὶ διδάσκει ἡγνοηκέναι τὴν ἐξ ἑτέρου γενομένην κατηγορίαν. ἀπὸ μεγάλης γὰρ αἰτίας ὁ τοιοῦτος προσδέχεται διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· τὰ μεταξὺ ἄλλων κριθέντα ἄλλω οὐ προκρίνει.

ὁ ἐλευθερωθεὶς ἐγκλήματος] * Ὁ περὶ τινος ἐγκλήματος κατηγορηθεὶς καὶ ἀπολυθεὶς τῆς κατηγορίας οὐκ ὀφείλει ἀνωθεν περὶ αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι. καὶ οὕτως ὁ θεὸς Πίος Σαλβίω Βαλεντίω ἀντέγραψεν. ἀρα δὲ παρὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου οὐ κατηγορεῖται μόνου, ἢ οὐδὲ παρ' ἑτέρου τινός; καὶ νομίζω, φησὶν ὁ Οὐλπιανός, ἐπειδὴ τὰ παρ' ἑτέρων πρατόμενα ἄλλοις οὐ ποιεῖ πρόκριμα, ἐὰν ὁ ἐν δευτέρᾳ τάξει κατηγορησάμενος τὸν ἴδιον νόνον ἐκδικῇ, καὶ διδάσκη, ὡς ἡγνοῆσεν ἐξ ἑτέρου γενομένην τὴν κατηγορίαν, ὀφείλει αὐτὸν ἐκ μεγάλης αἰτίας πρὸς τὴν κατηγορίαν προσδέχεσθαι.

οὐκ ἐγκαλεῖται περὶ τοῦ αὐτοῦ] Εἰ μὴ συμπαιγνία τοῦ πρώτου προσώπου δεικνύται^{u)}· εἰ γὰρ ἦδει ἕτερον κινουῦντα, καὶ ἔχων αὐτὸς πλέον δίκαιον οὐκ ἐζήτησεν ἐκείνου προτιμηθῆναι^{v)}, ἐδοκεῖ συγχωρεῖν ἐκείνῳ κινουῦντι, καὶ τῇ ἐκείνου ἐναγωγῇ ἀρκεῖσθαι. [Sch. b. VII. 572.]

ἀπὸ μεγάλης γὰρ αἰτίας ὁ τοιοῦτος προσδέχεται.] Ὡς ὅταν ἀπεδήμει, ἢ ἡγνοῖ, ἄλλον εἶναι τὸν κινουῦντα. ἀλλὰ τοῦτο, ὅτε τὸν πρώτον κατεδικάσεν. εἰ γὰρ κατεδικάσθη παρὰ τοῦ πρώτου κινησαντος, οὐχὶ καὶ παρὰ τοῦ δευτέρου ἐναχθήσεται ὁ ἐγκαλούμενος ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι. [Sch. c. VII. 572.]

Ὁ μέντοι συκοφαντήσας ἐπὶ ἐγκλήματι τινα, οὐκ εἰς χερῶς προσδέχεται κατηγορῶν αὐτοῦ, οὐδὲ περὶ ἑτέρου ἐγκλήματος. ὁ μέντοι υἱὸς αὐτοῦ περὶ ἑτέρου ἐγκλήματος δύναται κατηγορεῖν αὐτοῦ.

οὐκ εὐχερῶς] Τὸ δὲ, οὐκ εὐχερῶς, πρόσκειται, διότι, εἰ ἴδιον ἢ ἰδίαν αἰτίαν κινεῖ, δέχεται, κἂν ἐσυκοφάντησεν. [Sch. d. VII. 572.]

κατηγορῶν αὐτοῦ] Ἄλλ' οὐδὲ κατ' ἄλλου. ἐπειδὴ γὰρ καταδικασθεὶς ὡς συκοφάντης ἐγένετο ἄτιμος, οὐ δύναται κινεῖν ἐγκλημα, εἰ μὴ ἴδιον ἢ ἰδίαν αἰτία. [Sch. e. VII. 572.]

Ὁ δοῦλος ἐνθα ἴμαρτε, καὶ τιμωρεῖται, καὶ ἐνδικεῖται περὶ βουλομένου τοῦ δεσπότου· οὐ γὰρ δύναται τὴν ἴδιαν ἐπιουχίαν ἐπικαλεῖσθαι.

p) Fabr. πρόσθετος. q) Fabr. δίδωσι. r) Sic Cod. 1350. Fabr. τὰ παρόντα ὅματα. Etiam Cuiacii versio habet observatōnes. s) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. addit: καὶ ἡγνοῖ ἄλλος κινεῖσθαι. Haec desunt in Cod. 1350.

inscribit sive cavet satisdato crimen se executurum. Tunc vocatur rei, dato illis ad sistendum legitimum tempore, de quo loquitur tit. 21. lib. 6. et praeterea diebus triginta, ut ait cap. 16. tit. 35. et ibi adnotatio 4. Ubi venerint, tum datur accusationis inscriptio, et intra triginta dies praesentibus reis datur abolitio. Sic expositis capitibus nec ratione vacans, nec contrarium quidquam apparebit. Quodsi ut quidam dicunt, absentibus reis inscriptionem accusationis sive intentionem criminis accusator statim facere debet, quae continent observationes relatas cap. 3. omnino et triginta dies, intra quos abolitio datur, debent currere, etiam absente reo. Et si accusator eam petat, non admittetur, quia praesens non est reus, ut eo praesente detur, ut ait cap. 2. et 3. tit. 64. Atque ita fiet, ut vel absente reo detur abolitio, quod est contra ius, vel ea non data invitatus accusator crimen intendat, quod alienum est ab aequitate legum. Quare lib. 50. tit. 3. cap. 58. idque expende, et hoc fortasse corriget: et tit. 41. huius libri, cap. 57.

Quaere lib. 6. tit. 1. cap. 30. et eiusdem tit. 6. cap. 8. et tit. 41. huius lib. cap. 57.

VII. Idem. Quo quis liberatus est crimine¹⁾, eodem non accusatur²⁾, nisi accusator suum dolorem exequatur, et doceat, se ignorasse ab alio accusationem institutam. Hic enim ex magna causa admittitur³⁾ propter regulam dicentem: Inter alios iudicata aliis non praeiudicant.

1) quo quis liberatus est crimine] Criminis cuiusdam accusatus et ab accusatione absolutus non debet ex integro de eodem accusari. Et ita Divus Pius Salvio Valenti rescripsit. Num autem ab eadem persona tantum non accusatur, an ne ab alio quidem? Et puto, ait Ulpianus, quoniam ab aliis acta non faciunt praeiudicium aliis, si is, qui secunda vice accusare vult, suum dolorem persequatur, doceatque se ignorasse accusationem ab alio institutam, magna ex causa admitti eum ad accusationem debere.

2) eodem non accusatur] Nisi collusio prioris personae probetur: nam si scierit alium accusare, et habens plus iuris se praeferrere non petierit, videtur concedere illi agenti, et illius actione contentus esse.

3) hic enim ex magna causa admittitur] Ut cum abfuit, vel ignoravit, alium actorem esse. Sed hoc, cum prior condemnatus est. Nam si criminis reus a primo accusatore condemnatus sit, a secundo non accusabitur.

4) qui in crimine aliquem calumniatus est, non facile⁴⁾ admittitur vel de alio crimine eum accusans⁵⁾. Filius tamen eius alio crimine eum accusare potest.

4) non facile] Illud non facile adicitur, quoniam si suam suorumve rem exequatur, admittitur, licet calumniatus sit.

5) eum accusans] Sed neque alium accusans. Cum enim quasi calumniator damnatus infamis sit, non potest crimen intendere, nisi suum vel suorum causa.

Servus ubi deliquit, et punitur⁶⁾ et defenditur a domino volente⁷⁾: neque enim potest in suam provinciam revocare⁸⁾.

t) Sic Cod. 1350. Fabr. διορθοῦ. u) Post κινεῖται Fabr. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκείνος προστιμηθῆναι.



ὁ δοῦλος ἐνθά ἡμαρτε, καὶ τιμωρεῖται] Ζῆτει τι. νά. κεφ. ζ'. καὶ τι. ε'. κεφ. πγ'. τοῦ ζ'. βιβ. καὶ τι. ε'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. μβ. [Sch. f. VII. 572.]

καὶ ἐκδικεῖται παρὰ βουλομένου τοῦ δεσπότου] ἄκων γὰρ οὐκ ἀναγκάζεται τὸν ἴδιον δοῦλον δεφενδεύειν. σημειώσαι, ὅτι ὁ ἀμαρτήσας οὐκ ἔχει φόρον παραγραφῆν. ἀναγγῶθι καὶ τὴν ἐν τῷ κεφ. νέαν παραγραφῆν, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παραπομπῆν. [Sch. g. VII. 572.]

οὐ γὰρ δύναται τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν ἐπικαλεῖσθαι] Αἰ γὰρ περὶ ἀμαρτημάτων δικαί, ἢ ἐνθά τὰ ἀμαρτήματα ἐτελέσθωσαν, γυμνάζονται, ἢ ἐνθά ἢ προκάρησις γέγονεν^{ω)}, ἢ ὅπου συνελήφθη, ἢ ὅπου εὐρέθη. καὶ λοιπὸν πανταχοῦ ἐνάγεται. καὶ ζῆτει βιβ. ζ'. τι. ε'. κεφ. πγ'. [Sch. h. VII. 572.]

L. 7. §. 5. 'Εὰν ὁ ἐν ἑτέρῃ ἐπαρχίᾳ ποιήσας ἔγκλημα, συ-
D. VIII. 2. σκεθῆ ἢ ἐν ἑτέρῃ ἐπὶ ἤττονι, μετὰ τὴν αὐτοῦ διάγνωσιν παρσιπέμπεται εἰς ἐκείνην, ἐν ἣ τὸ μείζον ἡμυρτεν.

ἐὰν ὁ ἐν ἑτέρῃ ἐπαρχίᾳ ποιήσας ἔγκλημα] * Ἰεροσουλὴν τις ἡμυρτεν ἐν ἑτέρῃ ἐπαρχίᾳ, καὶ οὕτω κατηγορηθεὶς περὶ αὐτῆς ἡμυρτεν ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ ἕλαττον ἔγκλημα. ἀντέγραψεν ὁ θεῖος Πίος Ποντίω Προκούλω, μεθ' ἡμῶν περὶ τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ἀμαρτηθέντος ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ, τότε τὸν κατηγορούμενον παρσιπέμψαι εἰς τὴν ἄλλην ἐπαρχίαν, ἐν ἣ τὴν ἱεροσουλὴν ἡμυρτεν.

L. 8. η'. Μαρκ. x) Χωρὶς τῶν y) κωλυμένων οἱ ἄλλοι
D. eod. δύνανται κινεῖν τὰ δημόσια^{z)}, κωλύονται δὲ τινες διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνή καὶ ἄνηβος. ἄλλοι ὡς ἐνόπλιως στρατευόμενοι. ἄλλοι ὡς ἄρχοντες. ἄλλοι ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερεῖς, καὶ λαβόντες ἐπὶ τῷ κατηγορησῆναι ἢ μὴ κατηγορησῆναι, καὶ οἱ δύο κατηγορίας καθ' ἑτέρων ἐγγραψάμενοι^{a)}. ἄλλοι διὰ τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, ὡς ἀπελεύθεροι τῶν πατρῶων.

κωλύονται δὲ τινες διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν] Σημειώσαι, τί ἔστιν^{b)}, οὐ δύναται κινεῖν τὰ δημόσια ἐγκλήματα. ζῆτει καὶ κεφ. δ'. μετὰ τῶν θεμάτων αὐτοῦ, καὶ κεφ. μβ. καὶ μγ'. ζῆτει βιβ. η'. τι. α'. κεφ. α'. θεμ. δ'. [Sch. i. VII. 572.]

ἄλλοι ὡς ἐνόπλιως στρατευόμενοι] Ζῆτει τι. μα'. κεφ. α'. καὶ βιβ. λζ'. τι. ε'. κεφ. ιη'. τί τέλος. [Sch. k. VII. 572.]

ἄλλοι ὡς ἄρχοντες] Ἄλλοι δὲ ἀρχὴν ἢ ἐξουσίαν πράττοντες οὐ δύναται ἀβλαβῶς εἰς δικαστήριον καλεῖσθαι. σημειώσαι, ὅτι οἱ ἄρχοντες οὐ δύνανται κινεῖν ἐγκλήματα κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' οὐδὲ κατ' αὐτῶν κινεῖσθαι, ὡς καὶ ἐπὶ χρηματικῶν βιβ. ζ'. τι. ε'. κεφ. μη. ζῆτει καὶ τοῦ^{c)} παρόντος τι. κεφ. ιβ'. [Sch. l. VII. 572.]

καὶ οἱ δύο κατηγορίας καθ' ἑτέρων ἐγγραψάμενοι] Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν. τότε^{d)} δὲ τοῦτο δύναται, ὡς ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ ιβ'. κεφ. ὅτε τὸ τρίτον ἢ ἴδιον ἢ ἴδιον αἰτία ἔστι. ζῆτει καὶ κεφ. λη'. [Sch. m. VII. 572. sq.]

Οἱ γὰρ δύο κατηγορίας ἐγγραψάμενοι τρίτην οὐ δύναται συγγράφασθαι, ὅπου καὶ τὰς δύο ἐκείνοι δύναται κινεῖν, οἷτινες μίαν μὲν κοινήν, μίαν δὲ καὶ ἰδίαν^{e)} ἐκίνησαν. οἷτινες τρίτην οὐ κινῶσιν^{f)}, ἀλλὰ κοινήν. ἰδίαν γὰρ, καὶ ταῦτα ἀναγκάτως^{g)} δύναται, ὡς κεφ. λη'. ὅπερ ἔστι διόταξις ις'. τοῦ α'. τι. τοῦ θ'. βιβ. τοῦ κωδ. [Sch. n. VII. 573.]

L. 9. θ'. Παυλ. h) Ἄλλοι δι' ὑποψίαν συκοφαντίας,
D. eod. ὡς οἱ ψευδομαρτυρήσαντες.

L. 10. ι'. Ἐρμολ. Ἄλλοι διὰ πενίαν, ὡς ὁ μὴ ἔχων πεν-
D. eod. τήκοντα νομισμάτων οὐσίαν^{l)}.

w) Fabr. γέγονε. x) Lege Max. L. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 502. apud Attal. tit. LXVII. §. 6. et usque ad αἰσχροκερεῖς apud Harm. I. 2. §. 37. Attal. nonnulla omisit, y) Fabr. τὸν. z) Attal. post δημόσια addit ἐγκλήματα. a) Syn. ἐγγραψάμενοι. b) Sic Cod. 1350. Fabr. τινες, pro τί ἔστιν. c) τοῦ deest apud Fabr. Ipse hoc addidi. d) Fabr. haec inde a τότε sic reddit: τότε δὲ τρίτην δύναται συγγράφασθαι, ὡς ἐν β'. θεμ. τοῦ β'. κεφ. ὅτε ἢ ἴδια ἢ ἴδιον αἰτία

ἔστι. Cod. 1350. habet, ut in textu, e) Sic Fabr. Cod. 1350. ἴδιον^{την} (sic). f) Fabr. κινῶσι. g) Pro ταῦτα ἀναγκάτως, quod habet Cod. 1350. Fabr. habet αὐθις. h) L. 9. 10. 11. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 502. ubi cum L. 8. efficiunt cap. 9. h. t. et apud Attal. tit. LXVII. §. 6. et brevius apud Harm. I. 2. §. 37. i) Attal. εὐπορίαν pro οὐσίαν.

6) servus ubi deliquit, et punitur] Quaere tit. 51. cap. 60. et tit. 5. cap. 83. lib. 7. et tit. 5. huius libri, cap. 42.

7) et defenditur a domino volente] Inventus namque servum suum defendere non cogitur. Nota, delinquentem non habere fori praescriptionem. Lege et novam adnotationem in cap. et ibi transmissionem.

8) neque enim potest in suam provinciam revocare] Causae enim criminales, vel ubi delicta commissa sunt, exercentur, vel ubi lis contestata est, vel ubi reus deprehensus vel repertus est. Proinde agitur ubique. Et quaere lib. 7. tit. 5. cap. 83.

Sed is, qui in alia provincia crimen admisit⁹⁾, comprehendatur in alia in minori crimine, post eius cognitionem transmittitur ad eam, in qua maius admisit.

9) si is, qui in alia provincia crimen admisit] Sacrilegium quis in alia provincia admisit, et nondum de eo accusatus in alia provincia minus crimen commisit. Divus Pius Pontio Proculo rescripsit, postquam cognoverit de crimine in sua provincia admissio, ut reum in eam provinciam remitteret, ubi sacrilegium admisit.

VIII. Marc. Exceptis iis, qui prohibentur, reliqui possunt intendere publica iudicia. Quidam autem prohibentur propter sexum vel aetatem¹⁾, ut mulier et pupillus: alii ut milites armati²⁾, alii ut magistratus³⁾, alii ut infames vel turpis lucri avidi, et quod acceperint ob accusandum vel non accusandum, et qui duas accusationes adversus alios subscriptas habent⁴⁾: alii propter conditionem suam, ut liberti contra patronos.

1) quidam autem prohibentur propter sexum vel aetatem] Nota, quid hoc sit, non possunt intendere publica iudicia. Quaere et cap. 4. cum eius thematibus, et cap. 42. et 43. Quaere lib. 8. tit. 1. cap. 1. them. 4.

2) alii ut milites armati] Quaere tit. 41. cap. 1. et lib. 37. tit. 10. cap. 18. finem.

3) alii ut magistratus] Alii propter magistratum vel potestatem in ius vocari impune non possunt. Nota magistratus, quamdiu magistratu funguntur, non posse accusare, nec posse accusari, ut et in civilibus lib. 7. tit. 5. cap. 48. Quaere et huius tit. cap. 12.

4) et qui duas accusationes adversus alios subscriptas habent] Eodem tempore. Tunc autem tertiam instituere possunt, ut in them. 2. cap. 12. cum sua aut suorum causa est. Quaere et cap. 38.

Nam qui duas accusationes inscriptas habent, tertiam non possunt instituere, quando duas et illi habere possunt, qui unam communem, et unam propriam instituunt: hi tertiam non instituunt, sed communem. Nam propriam necessario instituere possunt, ut cap. 38. quod est const. 16. tit. 1. lib. 9. Codicis.

IX. Paul. Alii propter suspicionem calumniae, ut qui falsum testimonium dixerunt.

X. Hermog. Alii propter paupertatem¹⁾, ut qui non habet quinquaginta aureos in bonis.

ἄλλοι διὰ πειρίαν] Οὗτοι οὐδὲ μαρτυροῦσιν. [Sch. o. VII. 573.]

ια'. Μαρκ. κ) Οὗτοι δὲ πάντες ἐγκλήματα ἴδια καὶ φρόνον τῶν συγγενῶν ἐκδικεῖν δύνανται.

Παῖδες δὲ καὶ ἀπελεύθεροι βιαίως νομῆς ἐβληθέντες παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πατρῶνος, τὸ μὲν ἐγκλημα τῆς βίας οὐ δύνανται κινεῖν· εἰς δὲ τὸ λ) ἀναλαβεῖν τὴν νομὴν κινουῦσι. καὶ δ' m) υἱὸς γὰρ κατὰ μητρὸς περὶ ὑποβολιμαίου κινεῖ διὰ τὸ μὴ σχεῖν αὐτὸν συγκαληρόν, οὐ μὴν τὸ περὶ πλαστογραφίας.

τὸ μὲν ἐγκλημα τῆς βίας οὐ δύνανται κινεῖν] Καὶ τούτο μὲν τὸ ἐγκλημα οὐ κινουῦσιν, ἐπειδὴ διὰ χρηματικῆς ἀγωγῆς ἀπαιτῆσαι τὴν ἐπιγενομένην αὐτοῖς ζημίαν δύνανται. ἐὰν δὲ φονεῦθῃ ὁ υἱὸς αὐτῶν, ἢ μοιχευθῇ ἢ γυνή, κινήσουσιν ἐνδυνάμως, ὡς οἴμαι. [Sch. p. VII. 573.]

καὶ ὁ υἱὸς γὰρ κατὰ μητρὸς περὶ ὑποβολιμαίου κινεῖ] Πλαστὸν μὲν γὰρ ἐποίησεν ἢ μήτηρ, οὐ μὴν τὸ περὶ πλαστοῦ κατ' αὐτῆς ὁ υἱὸς κινεῖ, οὐ ἐπλάσαστο ἐγκυμονεῖν. δεόν γὰρ ἐξεληνιασθῆναι ἐναυθὰ τὸ δὲ φάσις. οὕτως γὰρ τὸ πλάτος εἶχεν εἰς τὸ περὶ πλαστοῦ, εἰς τὸ περὶ πλαστογραφίας ἐξεληνιασθῆναι. οὐ γὰρ ἔγραψε πλαστὸν ἢ μήτηρ, ἀλλ' ἐπράξε. [Sch. q. VII. 573.]

Ἦγουν κινῆσαι τὴν νερεδιτάτις πετιίονα, καὶ ἀντιτιθείσης αὐτῷ τῆς μητρὸς n) τὸ δύο εἶναι παῖδας, δύνανται ἐν παραγραφῇ δεῖκνυεν, ὑποβολιμαῖον εἶναι τὸν τοκετόν, οὐ μὴν δύνανται τὸ ἐγκλημα τὸ περὶ πλαστογραφίας τὸ περὶ ὑποβολιμαίων τοκετῶν κινουμένον κινεῖν. [Sch. q. VII. 573.]

Τοῦ παρ' ἑτέρου κατηγορουμένου κατηγορεῖν ἕτερος οὐ δύνανται. εἰ δὲ διὰ δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς ἀφέσεως, ἢ διὰ τὸ ἀποστῆναι τὸν κατηγοροῦν ἡλευθέρωθῃ, δύνανται κατηγορεῖσθαι παρ' ἑτέρου.

τοῦ παρ' ἑτέρου κατηγορουμένου κατηγορεῖν ἕτερος οὐ δύνανται] Περί τοῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος· περὶ γὰρ ἑτέρου κατηγορήσει. [Sch. r. VII. 573.]

ιβ'. Οὐνεουλ. Οὐ κατηγοροῦνται οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ οἱ ἐν Ῥώμῃ ἄρχοντες, οὔτε οἱ πρεσβευταὶ ἐφ' οἷς πρό τῆς πρεσβείας ἡμαρτον, οὔτε οἱ πράγματος δημοσίου αἰτία ἀδόλως ἀπολιμπανόμενοι, οὔτε παρεμπροσθέντος ἀφέσεως ἀνανεοῦται τὸ κινήθῃν κατ' αὐτῶν ἐγκλημα.

οὐ κατηγοροῦνται οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ οἱ ἐν Ῥώμῃ ἄρχοντες] * Ὁ ἄρχων ἐπαρχίας οὐ δύνανται κατηγορεῖσθαι. τούτο γὰρ ἀπεφῆκατο Λέντουλος ἐπὶ Σύλλα καὶ Τρίωνος τῶν ὑπάτων. οὔτε ὁ πρεσβευτὴς ἐπὶ ἐκείνοις τοῖς ἐγκλήμασι καλῶς κατηγορεῖται, οἷς πρό τῆς πρεσβείας ἡμαρτεν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἄρχων τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου κατηγορεῖται καλῶς· ὅποιοι εἶσιν οἱ ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἄρχοντες.

Ἀνωτέρω μὲν, τίνες οὐ δύνανται κατηγορεῖν, μεμαθήκαμεν. ἐν τούτῳ δὲ τῷ διγέστῳ, τίνες οὐ δύνανται κατηγορεῖσθαι, διδάσκει. [Sch. s. VII. 573.]

οὔτε οἱ πράγματος δημοσίου αἰτία ἀδόλως ἀπολιμπανόμενοι] Ζῆτι βιβ. ζ. tit. ε. κεφ. β. θεμ. δ. τὸ αὐτὸ λέγον καὶ ἐπὶ τῶν χρηματικῶν μετὰ διαστίξεως. [Sch. t. VII. 573.]

Ἦνίκα μὴ ἀποφυγῇ καὶ ὑπερθέσει τῆς κατηγορίας ἀπολιμπανονται. [Sch. u. VII. 573.]

οὔτε παρεμπροσθέντος ἀφέσεως ἀνανεοῦται τὸ ἐγκλημα] εἰ δὲ καὶ τις ἡδὴ κατηγορηθῇ ἀποδημίας ἡμιουβλικαε καῖσα, καὶ ἀβολιτῶνος παρεντεθείσης βούλεται μὲν ὁ κατηγορὸς ἀνανεώσασθαι τὸ κατ' αὐτοῦ ἐγκλημα, ὃ δὲ παρατεῖται τὴν ἀνανέωσιν διὰ τὴν reipublicae causa ἀποδημίας, δεχόμεθα αὐτοῦ τὴν παραίτησιν, καὶ οὐ συγχαροῦμεν αὐτῷ κατηγορηθῆναι. [Sch. x. VII. 573.]

1) alii propter paupertatem] Hi nec testimonium dicunt.

XI. Marc. Hi tamen omnes propria crimina et mortem cognatorum vindicare possunt.

Liberi et liberti vi de possessione deiceti a patre vel patrono, vis quidem crimen intendere non possunt¹⁾: agunt tamen possessionis recuperandae causa. Nam et filius adversus matrem de supposito partu agit²⁾, ne habeat eum coheredem, nec vero de falsa scriptura.

1) vis quidem crimen intendere non possunt] Et hoc quidem crimen non intendunt, quia civili actione possunt damnum sibi illatum resarcire. Sed si filius eorum fuerit occisus, vel cum uxore commissum adulterium, mea sententia agunt cum effectu.

2) nam et filius adversus matrem de supposito partu agit] Falsum quidem mater fecit, nec tamen de falso in eam filius agit, quod falso finxerit, se esse praegnantem. Oportet vero hic in Graeco sermone enunciarum de falsis. Sic enim τὸ πλάτος habebat: εἰς τὸ περὶ πλαστοῦ, quod graece translatum est τὸ περὶ πλαστογραφίας. Neque enim falsum scripsit mater, sed fecit.

Id est, agere hereditatis petitione, et si mater ei obiciat, duos esse filios, potest in praescriptione docere, suppositum esse partum, non etiam crimen falsi de supposito partu intendere.

Ab alio accusatum alius accusare non potest³⁾. Sed si publica vel privata abolitione, vel desistente accusatore liberatus sit, potest accusari ab alio.

3) ab alio accusatum alius accusare non potest] Eodem crimine: alio enim accusabit.

XII. Venul. Non accusantur Praesides provinciarum vel magistratus urbis Romae¹⁾, nec legati eo crimine, quod ante legationem commiserint, nec qui reipublicae causa sine dolo absunt²⁾, neque interveniente abolitione repetitur crimen adversus eos institutum³⁾.

1) non accusantur — vel magistratus urbis Romae] Praeses provinciae accusari non potest: hoc enim pronuntiavit Lentulus Sulla et Trione Consulibus. Nec legatus ob illa delicta recte accusatur, quae ante legationem admisit. Sed nec magistratus populi Romani recte accusatur, quales sunt magistratus in regia urbe.

Didicimus superius, qui non possint accusare. In hoc digesto docet, qui non possint accusari.

2) nec qui reipublicae causa sine dolo absunt] Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 2. them. 4. quo idem dicitur et in causis civilibus cum distinctione.

Quando non evitandae et differendae accusationis causa absunt.

3) neque interveniente abolitione repetitur crimen — institutum] Sed et si quis iam accusatus absit reipublicae causa, et abolitione interveniente velit accusator in eum repetere crimen, is vero repetitioni obiciat absentiam reipublicae causa, recipimus eius excusationem, nec sinemus eum accusari.

κ) Fabr. Μαρκ. Legendum tamen Μακ. λ) τὸ Syn. omisit. Supplevit Leuncl. in marg. m) ὁ Syn. omisit. n) Sic Cod. 1350. Fabr. sic haec habet: υἱοῦ κινήσαντος τὴν νερεδ. πετιτ. καὶ ἀντιτίθεται αὐτῷ ἢ μήτηρ.



Εἰ μὴ παρεγένεον ἄφεις, καὶ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τῶν χρόνων αὐτῆς ἤρξατο ἢ πρεσβεύειν, ἢ ἀποδημῆν. [Sch. x. VII. 573.]

Ἦγουν ὅταν ἀπόστασις ζητήσῃ τοῦ ἐγκλήματος ὁ κατηγορήσας, οὐ δύναται πάλιν κινεῖν αὐτό. οὕτω γὰρ μοι νοεῖται το, ἀφίστασις παρεμπεισούσης. ἔν γὰρ ἄφεις παρεμπέση, οἷον φησὶ τιτ. α'. κεφ. ιζ'. δύναται πάλιν ἀνανεοῦσθαι τὸ ἐγκλημα, ὡς τοῦ αὐτοῦ τιτ. κεφ. ιθ'. θεμ. β'. [Sch. x. VII. 574.]

ζ. 12. §. 2. Ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ δύο κατηγορίας οὐδεὶς, εἰ δ. xlviii. μὴ περὶ οἰκείας ἀδικίας, ποιεῖται.

2. Ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ δύο κατηγορίας οὐδεὶς] Οὐ κινεῖ κατὰ δύο προσώπων ἐγκλήματα διαφορά. [Sch. y. VII. 574.] εἰ μὴ περὶ οἰκείας ἀδικίας. Τότε γὰρ καὶ τρίτην δύναται κινεῖν, ὡς κεφ. λη'. καὶ τιτ. λζ'. κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. [Sch. z. VII. 574.]

§. 3. Δούλου κατηγορουμένου, τὰ αὐτὰ φυλάττεται, ἅτινα καὶ ἐπὶ ἐλευθέρου.

§. 4. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἐγκλήμασι κατηγοροῦνται οἱ δοῦλοι, χωρὶς τῶν περὶ βίας χρηματικῆς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν χρίμασιν ἢ ἐν ἔξορίᾳ τὴν καταδικην ἔχόντων, καὶ τῆς περὶ ὕβρεως ἀγωγῆς· σφοδρότερον δὲ ἐξ αὐτῆς τιμωρεῖται^ο) ἔξτραορδίνως. κινεῖται δὲ κατ' αὐτῶν παρὰ τὴν ἀκριβείαν τὸ περὶ πατροκτονίας, ἐπειδὴ ὁ φονεύων γονεῖς, ἢ συγγενεῖς, ἢ πατρωνας, ὑπόκειται τῷ νόμῳ τούτῳ, ἕπερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ δούλων εἰπεῖν.

δοῦλου κατηγορουμένου] Ὅτε οἰκέτης ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορεῖται, τὰ αὐτὰ πάντα παραφυλάττεται ἀπὸ δόγματος συγγλήτου, ὅσα ἐπὶ ἐλευθέρου παραφυλάττετο. πᾶσι δὲ τοῖς περὶ πουβλικῶν νόμοις καλῶς κατηγορεῖται ὁ οἰκέτης, ὑπεξηρημένον τοῦ Ἰουλίου τοῦ δε βι πριβάτα, ἐπειδὴ τοῖς ἐκ τούτου τοῦ νόμου καταδικαζομένοις ἢ εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς οὐσίας ἐπιφέρεται δήμευσις· αὕτη δὲ ἡ τιμωρία κατὰ τῶν οἰκετῶν οὐχ ἀρμόζει ὡς μὴ δυναμένων ἔχειν περιουσίαν. τὰ δὲ αὐτὰ λέγει καὶ περὶ τῶν πουβλικῶν νόμων τῶν εἰς χρίματα καταδικην ἔχόντων, ἢ εἰς τὴν μὴ δι' αἵματος κεφαλικὴν, ἐπειδὴ οἰκέτης ὢν μὴ δύναται πολιτείας ἢ ἐλευθερίας ἐκπεσεῖν· οἷον δεπορτατίονα ὑπομείναι, ἢ ἐν τῷ ἡτῷ ἡλεγατίονα ἐκάλεσεν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ περὶ πατροκτονίας νόμος κατὰ οἰκετῶν κινεῖται, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον τοῦ νόμου κεφαλαῖον τὸ^ρ) λέγον· Ὁ τοῦς γονεῖς ἢ τοῦς συγγενεῖς αὐτοῦ ἀνελών, ἢ τοῦς πατρωνας, κατεχέσθω τούτῳ τῷ νόμῳ· οὐ δύναται περὶ οἰκετῶν νοηθῆναι. ποίους γὰρ γονεῖς, ἢ συγγενεῖς, ἢ πατρωνας ὁ δοῦλος ἔχειν δύναται; ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοῖς ἡμίμασι τοῦ νόμου εἰρηται· ἐπειδὴ δὲ ἡ φάσις ἢ τῶν γονεῶν καὶ συγγενῶν κοινὴ ἔστιν, ὁμοίως καὶ κατὰ τῶν οἰκετῶν ἐπιφέρεται ἡ τιμωρία, ἔν τῳ περὶ πατροκτονίας ὑποπέσωσι^ρ) νόμῳ. οὐτε δὲ ὁ Κορνέλιος ὁ περὶ ὕβρεως τὴν αὐτὴν ἐπιφέρει κατὰ οἰκετῶν τιμωρίαν, ἢ τινὰ Κορνέλιος Σούλας^ρ) εἰσηγήσατο^ρ), ἀλλὰ βαρύτερα τινὲ τιμωρία ἔξτρα ὁρδινεμ ὑποβύλλεται ὑποπίπτων ταῖς αἰτίαις ἀπὸ τοῦ Κορνέλιου ἰνιουριάουμ^ι). [Sch. a. VII. 574.]

τὰ αὐτὰ φυλάττεται, ἅτινα καὶ ἐπὶ ἐλευθέρου] Ἦγουν αἱ ἐγγραφαὶ καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ κατηγοροῦ. [Sch. b. VII. 574.]

χωρὶς τῶν περὶ βίας χρηματικῆς] Ζῆτει τιτ. ιη'. κεφ. ι'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. λβ'. [Sch. c. VII. 574.]

Ἐπειδὴ γὰρ^ο) ὁ καταδικασθεὶς τῷ παρόντι ἐγκλήματι δημενεται κατὰ τὸ τρίτον, καὶ ἀτιμῶνται, ὁ δὲ δοῦλος οὐτε χρίματα ἔχει, οὐτε ἐντιμῶς ἐστὶ, λοιπὸν ἀδύνατον ἐστὶ, τούτων τινὰ τῶν τιμωρίων τῶν δοῦλον παθεῖν. καὶ ζῆτει τὸ ιβ'. κεφ. τοῦ ιη'. τιτ. [Sch. d. VII. 575.]

ἐν ἔξορίᾳ] Καὶ τῆς ἔξορίας γὰρ ποία φροντίς τῷ δούλῳ ὑπερορῶ τῆς ἰδίας ὄντι πατρίδος καὶ μᾶλλον εἰς ἀνεσιν δουλείας τῶν ἔξορίαν ἔχοντι; [Sch. e. VII. 575.]

ἐπειδὴ ὁ φονεύων γονεῖς] Ἐπεὶ καὶ τῆς^ν) ἐπὶ γάμου κωλύονται λαβεῖν τὰς ἰδίας θυγατέρας ἢ μητέρας, ὡς βιβ. κη'. τιτ. ε'. κεφ. γ'. ε'. ιη'. καὶ ια'. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. η'. [Sch. f. VII. 575.]

Nisi intervenerit abolitio, et post impletum eius tempus coeperit legatione fungi vel abesse.

Videlicet si abolitionem criminis petierit accusator, non potest id rursus crimen intendere. Sic enim accipio haec verba, *interveniente abolitione*. Nam si interveniat abolitio, de qua tit. l. cap. 17. rursus potest repeti crimen, ut eiusdem tit. cap. 19. them. 2.

Eodem tempore duas accusationes nemo⁴), nisi suae iniuriae causa⁵), instituit.

4) eodem tempore duas accusationes nemo] Non agit adversus duas personas criminibus diversis.

5) nisi suae iniuriae causa] Tunc enim et tertiam instituere potest, ut cap. 38. et tit. 37. cap. 6. them. ult.

Servo accusato⁶), eadem servantur, quae et in libero⁷).

Omnibus vero criminibus servi accusantur praeterquam de vi privata⁸), et aliis, quae pecuniae vel relegationis⁹) poenam habent, et actione iniuriarum: ex ea tamen causa servus gravius punitur extra ordinem. Agitur autem in eos contra iuris subtilitatem de parricidio, quia qui occidit parentes¹⁰), vel cognatos, vel patronos, ea lege tenetur: quae in servos non cadunt.

6) servo accusato] Si servus criminis accusetur, eadem omnia observantur ex Senatusconsulto, quae in libero homine. Omnibus autem publicorum iudiciorum legibus servus reus fit recte, excepta lege Julia de vi privata, quia ea lege damnatis tertiae bonorum partis publicatio irrogatur: quae poena in servos non cadit, cum bona habere non possint. Eadem dico et de publicis legibus, quae pecuniariam condemnationem habent, vel etiam capitis citra sanguinem, quia servus civitatem vel libertatem amittere non potest, puta deportationem pati, quam in textu relegationem vocavit. Sed nec lex de parricidio in servos intenditur, quia primum legis caput, ut dicitur: *Qui parentes vel cognatos suos interemit, vel patronos, hac lege teneatur*: non potest de servis intelligi. Quales enim parentes, vel cognatos, vel patronos servus habere potest? Sed haec quantum ad verba legis dicuntur: quia vero natura parentum et cognatorum communis est, similiter in servos animadvertetur, si in legem de parricidiis inciderint. Sed nec lex Cornelia iniuriarum eandem servis infert poenam, quam Cornelius Sulla tulit: sed duriori cuidam poenae extra ordinem subiicitur, si inciderit in causas legis Corneliae iniuriarum.

7) eadem servantur, quae et in libero] Puta inscriptiones et custodia accusatoris.

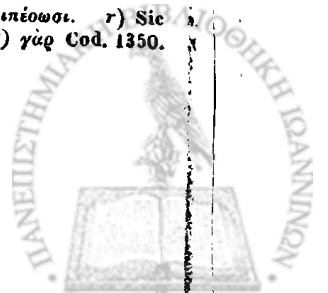
8) praeterquam de vi privata] Quaere tit. 18. cap. 10. them. ult. et cap. 12. et lib. 2. tit. 3. cap. 32.

Nam quia damnatus hoc crimine tertia bonorum parte multatur et infamatur, servus autem nec bona habet, neque honestus est, fieri non potest, ut unam harum poenarum servus patiat. Et quaere cap. 12. tit. 18.

9) relegationis] Relegationis enim quae cura servo extorri suae patriae, et relegationem magis pro remissione servitutis habenti?

10) quia qui occidit parentes] Quia et uxores ducere prohibentur filias suas vel matres, ut lib. 28. tit. 5. cap. 3. 5. 18. et 11. et lib. 2. tit. 3. cap. 8.

ο) Malim τιμωροῦνται. ρ) τὸ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. περιπέσωσι. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. Σούλας. s) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰσηγήσατο. t) Addendum τοῦ ante ἰνιουριάουμ. u) γὰρ Cod. 1350. Deest apud Fabr. v) τῆς malim omittere.



ιγ'. *Μαρκ.* w) Τὸ περὶ ἀννόνας x) καὶ γυνή, καὶ ὕτιμος, καὶ στρατιώτης, καὶ δοῦλος κινεῖν δύναται.

τὸ περὶ ἀννόνας καὶ γυνή] Τὸν δέ y) περὶ ἀννόνας πούβλικον νόμον τὸν περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων τῇ δημοσίᾳ εὐθηνίᾳ κινούμενον καλῶς κινεῖ καὶ γυνή διὰ τὴν z) τῆς δημοσίας εὐθηνίας χρησιμότητα. [Sch. g. VII. 575.]

καὶ στρατιώτης] Εἰ γὰρ καὶ ἀλλοτριᾶν δίκην κινεῖν ὁ στρατιώτης οὐ δύναται, ἀλλὰ μᾶλλον ἀγρυπνεῖν ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας χρεωστῆ, ὡς δεχόμεθα αὐτὸν πρὸς ταύτην τὴν κατηγορίαν. [Sch. h. VII. 575.]

ιδ'. Οὐδεὶς διὰ τὸ αὐτὸ ἔγκλημα ἐκ πολλῶν κατηγορεῖται νόμων.

ιε'. Οὐλπ. Ὁ κατὰ δόλον τινός, ἀνθρώπων συναχθέντων, ζημιωθεὶς οὐκ ἀναγκάζεται τὸ χρηματικὸν ἔλασαι, καὶ κινήσαι τὸ ἔγκλημα.

ις'. Ἴδεμ. Πολλῶν βουλομένων τὸ αὐτὸ ἔγκλημα κινήσαι, ὁ ἄρχων τὸν ἐπιτήδειον ἐπιλέγεται ἀπὸ τῆς τῶν προσώπων ποιότητος, καὶ τῆς ἀξίας, καὶ τοῦ διαφέροντος, καὶ τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν τρόπων, καὶ ἄλλης δικαίας αἰτίας.

ιζ'. *Μοδεστ.* Ὁ δεσπότης διεκδικῶν τὸν δοῦλον δίδωσι τὴν ἀσφάλειαν τῆς παραστάσεως.

ὁ δεσπότης διεκδικῶν τὸν δοῦλον] Ὅτε δοῦλον ἐπὶ κεφαλικῷ ἔγκληματι κατηγορούμενον δεφενδεύων ὁ δεσπότης ἐπερωτᾶται παρὶσθῆν αὐτὸν, ἐγγύς δίδῶναι κελεύεται. ζῆτει τοῦ λδ. τι. κφ. α. καὶ β. [Sch. i. VII. 575.]

ιη'. Ἴδεμ. Ἐὰν γυνὴ βουλομένη τὴν περὶ πλαστογραφίας ἀγωγὴν κινήσαι, μὴ πληρώσῃ τὰ εἰωθότα ἐπὶ ταῖς κατηγορίαις εἰσω τοῦ παρὰ τοῦ ἄρχοντος ὀρισθέντος χρόνου, καὶ ψηφισθῆ, μηκέτι δύνασθαι κινεῖν αἴτην, οὐ δύναται μὴ ἐκκαλεσαμένη κινεῖν τὴν περὶ πλαστογραφίας.

ἐὰν γυνή] * *Τιτία* βουλομένη πλαστὴν διελέγξει τὴν *Γαίου* τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς διαθήκην, οὐκ ἐπλήρωσε τὰ εἰωθότα ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ γίνεσθαι εἰσω τοῦ ὀρισθέντος αὐτῇ χρόνου παρὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας, καὶ διὰ τοῦτο διεκάλῃσεν ὁ ἄρχων, μὴ δύνασθαι αὐτὴν περαιτέρω τὴν περὶ τοῦ πλαστοῦ κινήσαι κατηγορίαν. καὶ κατ' αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως οὐκ ἐξεκαλέσατο ἡ *Τιτία*, ἀλλ' εἶπεν, ἑαυτὴν μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν χρόνον ὡς ἱερῆτου κατηγορεῖν τῆς διαθήκης. ζῆτώ, εἰ μὴ ἐκκαλεσαμένη κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος ἡ *Τιτία* δύναται ὑποσχεθῆναι μετὰ ταῦτα εἰς τὴν τὸν πλαστοῦ κατηγορίαν. καὶ ἀποκρίνεται ὁ *Μοδεστίνος*. Οὐδὲν προφανεὶς ὑποθεμένη οὐ δύναται ὑπεναντίον τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἄρχοντος ἀκουσθῆναι κινήσαι βουλομένη περὶ τοῦ πλαστοῦ ἡ *Τιτία*, τουτέστιν, οὐ δύναται κινήσαι.

Ἐν τῷ φάκτω ὑπόκειται πλαστὴν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς διαθήκην διελέγξει βουλομένη. [Sch. k. VII. 575.]

ιθ'. *Καλλιστρ.* Οὐκ ἀναγκάζεται τις πολλῶν κατηγορεῖν, οὔτε οἱ κληρονόμοι τοῦ κατηγοροῦ ἐπεξιέναι τῇ κατηγορίᾳ.

οὐκ ἀναγκάζεται τις πολλῶν κατηγορεῖν] *Τι* γὰρ, ὅτι τρεῖς τινες ἀπέκτειναν τινὰ, ἐγὼ δὲ καθ' ἑνὸς ἐκίνησα; [Sch. l. VII. 575.]

τῇ κατηγορίᾳ] Τῇ ὑπὸ τοῦ τεστατόρος ἀρχαίῳ. [Sch. m. VII. 575.]

κ'. *Μοδεστ.* Ἡ τῶν ἐγκλημάτων δήμευσις κατὰ κληρονόμων οὐχ ἀρμόζει, εἰ μὴ ψῆφος κατὰ τῶν ἀμαρτησάντων ἢ προκαταρξίς προῆλθεν, ἐξηρημένον τοῦ περὶ καθοσιώσεως, καὶ τοῦ περὶ κλοπῆς ἱερῶν καὶ δημοσίων· ταῦτα γὰρ καὶ ἀπὸ κληρονόμων ἄρ-

XIII. *Marc.* De annona crimen et mulier¹⁾, et infamis, et miles²⁾, et servus intendere possunt. L. 13 D. XLV 2.

1) de annona crimen et mulier] De annona publicam legem adversus eos, qui vexant annonam publicam, recte intendit etiam mulier propter publicae annonae utilitatem.

2) et miles] Nam etsi alienas causas miles deferre non possit, sed excubare potius debet pro communi salute, tamen admittimus eum ad hanc accusationem.

XIV. *Nemo* ob idem crimen pluribus legibus accusatur. L. 14 D. eo.

XV. *Ulp.* Is, qui alicuius dolo hominibus coactis damno affectus est, non cogitur omittre civile iudicium, et agere criminali. L. 15 D. eo.

XVI. *Idem.* Pluribus volentibus idem crimen intendere, iudex magis idoneum eligit ex personarum qualitate et dignitate, et ex eo, quod interest, et aetate, et moribus, et alia iusta causa. L. 16 D. eo.

XVII. *Modest.* Dominus servum defendens¹⁾ cautionem praestat de sistendo. L. 17 D. eo.

1) dominus servum defendens] Cum servum criminis capitalis reum dominus defendens sistere promittit, fideiussores dare iubetur. Quare tit. 35. cap. 1. et 2.

XVIII. *Idem.* Si mulier¹⁾ volens falsi accusationem intendere, non impleverit solemnia accusationis intra tempus praefinitum a Praeside, et pronunciatum fuerit, eam amplius agere non posse, non potest, si non appellaverit, falsi crimen intendere. L. 18 D. eoa.

1) si mulier] *Titia*, cum vellet testamentum *Caii* fratris sui falsum arguere, solemnia accusationis non implevit intra tempus ei a Praeside provinciae praefinitum, et ideo Praeses pronunciat, non posse eam amplius falsi accusationem intendere. Adversus hanc sententiam *Titia* non provocavit, sed dixit, se post finitum tempus de irrito testamento dicere. Quaero, an *Titia*, quae non appellavit adversus sententiam Praesidis, possit ad falsi accusationem postea reverti. Respondit *Modestinus*; Nihil aperte cum proposuerit *Titia*, non potest adversus sententiam Praesidis audiri de falso agere volens, id est, falsi agere non potest.

In facto supponitur falsum fratris sui testamentum accusare volens.

XIX. *Callistr.* Non cogitur quis plures accusare¹⁾, neque heredes accusatoris, accusationem²⁾ §. 1. D. e exequi. L. 19. p.

1) non cogitur quis plures accusare] Ut si tres quem occiderint, et ego in unum agam.

2) accusationem] Coeptam a testatore.

XX. *Modest.* Publicatio criminum¹⁾ adversus heredes non competit, nisi sententia in delinquentes vel litis contestatio processerit²⁾, excepto maiestatis iudicio³⁾, et de furto sacrarum et publicarum rerum⁴⁾: haec enim et ab heredibus incipiunt, et ex L. 20. D. eod.

w) L. 13. D. h. t. legitur apud Attal. tit. I. XVII. §. 7. x) Attal. addit καὶ περὶ ἐπιβούλων. y) δὲ Cod. 1350. Deest apud Fabr. z) τὴν Cod. 1350. Deest apud Fabr.



χονται, καὶ ἐξότε τις αὐτοῖς ὑποπέσῃ, οὔτε τι τῶν ἰδίων ἐκποιεῖν, οὔτε ἐλευθεροῦν δύναται.

ἢ τῶν ἐγκλημάτων δήμευσις] Αἱ τοῖς πούβλικοις ἀμαρτήμασι ἀκολουθοῦσαι δήμευσις οὐκ ἄλλως διαβιβνται κατὰ κληρονομίαν τοῦ ἡμαρτηκότος, εἰ μὴ καὶ προκατήχθη τις περιών ἢ κατεδικάσθη. ὑπεξήρηται δὲ τοῦ λόγου ὁ de repetundis, καὶ ὁ περὶ καθοσιώσεως νόμος. ταῦτα γὰρ τὰ δύο ἐγκλήματα καὶ πρὸ προκατήχσεως, καὶ πρὸ καταδίκης τοῦ τετελευτηκότος^{a)} τοῦ ἡμαρτηκότος ἐπὶ τούτῳ γυμνάζεται κατὰ τῶν κληρονομίων αὐτῶν, ἐπὶ τῶν οὐσίαν αὐτῶν τῶν φίσκῳ προσκυρωθῆναι. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κρατεῖ τοῦτο, τὸ νόμιμον, ὅτι καὶ Σεβήρος καὶ Ἀντωνίνος ἀντέγραψαν, ὅτι ἐξ ὅτε τις ἐν τούτῳ τῷ ἐγκληματι ἀμάτη, οὐδὲ^{b)} δύναται τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀποκτάσθαι, ἢ ἐλευθερώσει τὸν δοῦλον τῶν ἰδίων. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων πάντων ἀμαρτημάτων τότε ἀρχεται κατὰ τῶν κληρονομίων ἢ κατηγορία, ἢ νίκια περιόντος τοῦ ἡμαρτηκότος ἐκινήθη τὸ ἐγκλημα, ἢ καὶ μὴ ἐπικολούθησεν^{c)} καταδίκη. ζῆτει βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. μς. καὶ ρμθ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. γς'. κεφ. δ'. καὶ ε'. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς, καὶ τὰ σχόλια. [Sch. n. VII. 575. sq.]

εἰ μὴ ψήφος — προσηλθεῖν] Ζῆτει βιβ. μα'. κεφ. ια'. θεμ. δ'. τοῦ α'. tit. αὐτοῦ. [Sch. a. VII. 576.]

ἐξηρημένου τοῦ περὶ καθοσιώσεως] Ζῆτει tit. λς'. κεφ. α'. καὶ ιθ'. καὶ tit. λγ'. κεφ. γ'. καὶ ζ'. καὶ tit. α'. κεφ. κδ'. θεμ. δ'. [Sch. p. VII. 576.]

καὶ τοῦ περὶ κλοπῆς ἱερῶν καὶ δημοσίων] Καὶ τοῦ κατὰ Μανιχαίων καὶ Δονατιστῶν ταῦτα γὰρ διαβιβνται^{d)}, ὡς βιβ. α'. tit. α'. κεφ. κ. καὶ ὁ ἐκεῖ Θαλέλαιος. [Sch. q. VII. 576.]

καὶ ἐξότε τις αὐτοῖς ὑποπέσῃ] Ἦγουν ἀφ' οὗ ἡμαρτεν, οὐ δύναται ἐκποιεῖν τι τῶν αὐτοῦ. καὶ ζῆτει κεφ. ιθ'. τοῦ λς'. tit. καὶ σημείωσαι, ὅτι αἱ ἐκποιήσεις τῶν πραγμάτων τῶν ὑποπεσόντων καθοσιώσει ἢ τῷ δὲ πεκουλάτους ἐκ τοῦ καιροῦ, ἀφ' οὗ ἡμαρτήσαν^{e)}, κωλύονται. [Sch. r. VII. 576.]

L. 21. κα'. Παπλιαν. f) Ὁ κατηγορούμενος οὐ κωλύεται
D. XLVIII. 2. πρᾶγμα καταμηνύειν δημόσιον^{g)}.

L. 22. κβ'. Ἰδεμ. Ἐνθα τις ἡμαρτε, κατηγορεῖται, κῶν
D. eod. ἐξ ἑτέρας ἐστὶν ἐπαρχίας, κῶν στρατιώτης ἐστίν.

L. 1. γγ'. Ἐάν^{h)} τις ἀπόθηται κατὰ τινος ἐγκλημα,
C. IX. 1. ἐκεῖνος δὲ βαρύτερον ἐγκλημα ἀντεπαγάγηⁱ⁾ αὐτῷ, χρῆ πρότερον τὸ βαρύτερον ἐγκλημα ἀντεπενεχθῆναι γυμνασθῆναι.

ἐάν τις ἀπόθηται κατὰ τινος ἐγκλημα] Θεοδ. Δύο κατηγοροῦντων ἀλλήλων ἐγκληματικῶς, οὐχ ὁ πρῶτος ἐγγραφάμενος, ἀλλ' ὁ ἔχων βαρύτερον κατηγορίαν προτιμάται εἰς τὸ κινήσει. δηλοῖ δὲ ἡ λβ'. διατάξεις τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὅτι ἐπὶ δύο ἐγκλημάτων τὸ μῆζον προτιμάται. ἵστίον^{k)} δὲ, ὅτι φησὶν ἡ ιθ'. διατάξεις τοῦ παρόντος tit. ὡς ἐάν ἰσά εἰσι τὰ τῶν κατηγοροῦντων ἐγκλήματα, προτιμητέος ἐστὶ περὶ τὴν κατηγορίαν ὁ πρῶτος ἐγγραφάμενος, εἰ μὴ ἄλλος^{l)} sua suorumve causa κινεῖ^{m)}. [Sch. s. VII. 576.]

ἐκεῖνος δὲ βαρύτερον ἐγκλημα ἀντεπαγάγη αὐτῷ] Ζῆτει κεφ. μα'. καὶ βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. λε'. λς'. καὶ τὰς παραπομπὰς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐν τῷ λς'. δευτέραν παραγραφὴν. [Sch. t. VII. 576.]

χρῆ πρότερον τὸ βαρύτερον ἐγκλημα — γυμνασθῆναι] Ζῆτει κεφ. μα'. καὶ νοεῖ ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ φθάσαντος γενέσθαι ὑπὸ κατηγορίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἦτον ἢ ἴσον ἐγκλημα ἀντιτιθέντοςⁿ⁾ τὸ δὲ παρὸν ἐπὶ τοῦ ἀρτι κατηγορομένου καὶ ἀντιτιθέντος βαρύτερον ἐγκλημα. τοῦτο γὰρ παρίσταται ἐκ τῆς ἐν τῷ παρόντι κεφ. παραγραφῆς. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ἐν τῷ μα'. κεφ. σχόλιον. [Sch. u. VII. 576.]

L. 2. κδ'. Τὸ ἀρμόζον τοῖς ἀνήθοις δημόσιον ἐγκλημα
C. eod. δύναται οἱ ἐπίτροποι αὐτῷⁿ⁾ γυμνασθῆναι.

a) Fabr. τελευτηκότος. b) Cod. 1350. οὐδὲ. Fabr. οὐδέις. c) Fabr. ἢ addit post ἐπηκ. quod in Cod. 1350. omittitur. d) Fabr. addit eis κληρονομίους, quod deest in Cod. 1350. e) Malim ἡμαρτήθησαν. f) L. 21. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXVII. §. 8. g) Post δημόσιον Attal. addit: ἡρημένον τοῦ ἐγκλήματος. h) L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 502, ubi est cap. 14. h. t. et apud Harm. I. 2. §. 9. et paucis in fine mutatis apud Attal. tit. LXVII. §. 9. i) Syn. ἀντεπάγη. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰστίον (sic). l) Verba εἰ μὴ ἄλλος, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. m) His in Cod. 1350. superscripta sunt: χρῆν ἰδίως κινεῖ αἰτίας. n) Malim αὐτῶν, ut Theodorus in scholio subiecto habet.

quo quis in illa incidit⁵⁾, nihil suorum alienare, nec manumittere potest.

1) publicatio criminum] Quae publica crimina sequuntur publicationes, non aliter transeunt in heredes delinquentis, quam si testator virus litem contestatus vel condemnatus sit. Excipitur repetundarum et maiestatis lex. Haec enim duo crimina etiam ante litem contestatam et condemnationem defuncti, qui ea admisit, exercentur in heredes eorum, ut bona eorum fisco vindicentur. Adeo hoc ius obtinet, ut et Severus et Antoninus rescripserint, ex quo quis tale crimen admisit, non posse eum sua bona alienare, vel servum suum manumittere. In aliis vero omnibus delictis in heredes accusatio incipit, si vivo reo accusatio mota est, licet secuta condemnatio non sit. Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 46. et 149. et huius libri tit. 56. cap. 4. et 5. et ibi Antiquos, et scholia.

2) nisi sententia — processerit] Quaere lib. 41. cap. 11. them. 4. tit. 1. eius.

3) excepto maiestatis iudicio] Quaere tit. 36. cap. 1. et 19. et tit. 33. cap. 3. et 6. et tit. 1. cap. 24. them. 4.

4) et de furto sacrarum et publicarum rerum] Et in Manichaeos et Donatistas: haec enim crimina transeunt in heredes, ut lib. 1. tit. 1. cap. 20. et ibi Thalelaeus.

5) et ex quo quis in illa incidit] Sive ex quo deliquit, non potest alienare quidquam. Et quaere cap. 19. tit. 36. Et nota, alienationes bonorum, quae ad eos pertinent, qui incidunt in maiestatis vel peculatus crimen, ex tempore delicti prohiberi.

XXI. Papian. Accusatus non prohibetur causam publicam deferre.

XXII. Idem. Ubi quis deliquit, accusatur, licet ex alia sit provincia, vel etiamsi miles sit.

XXIII. Si quis crimen deponat adversus aliquem¹⁾, is vero contra illi gravius crimen obicit²⁾, prius oportet gravius crimen obiectum exerceri³⁾.

1) si quis crimen deponat adversus aliquem] Theod. Duobus se invicem accusantibus criminaliter, non qui prior inscripsit, sed is, cuius gravior accusatio est, praefertur in agendo. Significat autem const. 32. huius libri 9. in duobus delictis maius praeferrī. Sciendum vero dici const. 19. huius tit. si paria sint delicta accusantium, eum praefendum esse in accusando, qui prior inscripsit, nisi alius sua suorumve causa agat.

2) is vero contra illi gravius crimen obicit] Quaere cap. 41. et lib. 7. tit. 3. cap. 35. 36. eiusque transmissiones, et adnotationem secundam in cap. 36.

3) prius oportet gravius crimen — exerceri] Quaere cap. 41. idque intellige in eo, qui iam diu accusatus est, et postea minus vel par crimen obicit: hoc vero in eo, qui nuper accusatus gravius crimen opponit. Hoc enim demonstratur ex adnotatione ad hoc caput. Lege et scholium in cap. 41.

XXIV. Publicum crimen, quod pupillis competit¹⁾, possunt tutores exercere.

τὸ ἀρμόζον τοῖς ἀνήθοις δημόσιον ἔγκλημα] Θεοδ. Τὸ ἀρμόζον τοῖς ἀνήθοις πούβλικον ἔγκλημα δύνανται οἱ ἐπίτροποι αὐτῶν γυμνάσαι, ἐάν δηλονότι, ὡς φησὶν ἡ ε. διατάξις τοῦ παρόντος τιτ. θελήσωσιν αὐτοὶ οἱ ἀνήθοι. ὁ alieno nomine πούβλικον συγκροτῶν δικαστήριον οὐκ ἀτιμούνται, εἰ μὴ ἄρα δευθῆ συγκροτανῶν. Ἰωθ. ο) γὰρ, ὅτι, ὡς φησὶν ἡ ιε. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. ὁ γυμνάζων κακῶς ἔγκλημα τῷ περὶ συγκροτησίας ὑποκείται. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ζ. τοῦ ἐξῆς β. τιτ. [Sch. x. VII. 576.]

Θαλειλαίου. Ἐγήγον ἐπίτροποι τινες κατὰ τινας περὶ γραμμάτων. ὁ δὲ ἔλεγε καταβεβλημένα τὰ^{ρ)} χρήματα, καὶ προέφερον ἀπόδειξιν, ἥτινα ἔλεγον οἱ ἐπίτροποι πλαστήν εἶναι. λέγει οὖν ἡ διατάξις, ἐπειδὴ πούβλικόν ἐστὶ τὸ ἔγκλημα, κινήσωσιν^{σ)} αὐτοὶ ἰδίῳ ὀνόματι ἐπίτροποι· οὐδὲ γὰρ ἀτιμούνται, εἰ μὴ ἄρα προφανῆς αὐτῶν ἀποδειχθῆ ἢ συγκροτησία. [Sch. x. VII. 576. sq.]

κε'. Πᾶς^{ς)} ἀνθρώπος ἔγκλημα κινῶν ὀφείλει πρότερον ἐγγράψασθαι καὶ ἐγγυητὰς^{ς)} παρασχεῖν, ὅτι ἐπεξέρχεται τῷ ἐγκλήματι· ἵνα τότε ἢ^{τ)} κατασχεθῶσιν οἱ ἐναγόμενοι, ἢ κληθῶσι διατάγματι^{υ)}, ἵνα ἔλθωσι· καὶ μὴ παραγενόμενοι καὶ ἔξτρα ὀφεινῆ τιμωροῦνται, καὶ τὰ δαπανήματα ἐπιγινώσκουσι.

πᾶς ἀνθρώπος ἔγκλημα κινῶν] Θεοδ. Ὁ θέλων γυμνάσαι ἔγκλημα γραφῆς ἀποθέσθαι καὶ ἐγγυὰς διδοῦναι, ὡς ἐπεξέρχεται τῇ κατηγορίᾳ, ἵνα καὶ κρατηθῆ ὁ ἕως, ἢ κληθῆ τοῖς ἐδίκτοις, καὶ μὴ ὑπακούσας τιμωρηθῆ. φησὶ γὰρ ἡ γ. διατ. τοῦ β. τιτ. τοῦ παρόντος θ. βιβ. ὡς, κὰν δούλου τις κατηγορῆ, ὀφείλει^{υ)} γραφῆς^{υ)} ἀποθέσθαι. ἐπάγει δὲ καὶ ἡ ι. διατάξις τοῦ παρόντος τιτ. ὡς καὶ ὁ στρατιώτης πούβλικον κινῶν ἔγκλημα γραφῆς ἀπαιτεῖται. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ε. διατ. τοῦ β. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. λέγουσιν, ὅτι ὀφείλει ὁ κατηγορῶν ἐγγραφῆς ἀποθέμενος εἰπεῖν καὶ τὴν ποιότητα, καὶ τὸν χρόνον τοῦ ἐγκλήματος. ἰστέον δὲ, ὅτι δηλοῖ ἡ ιζ. διατ. τοῦ αὐτοῦ β. τιτ. τοῦ παρόντος θ. βιβ. ὡς ἐν μὴ ἀποθέσθαι τὰς γραφῆς ὁ κατηγορῶν, οὐδὲ ὅλως ἐνοχοποιεῖται ὁ ἕως. προστίθησι δὲ ἡ β. διατ. τοῦ προκειμένου τιτ. τοῦ θ. βιβ. ὅτι τῶν γραφῶν μὴ ἀποτεθειῶσιν οὐδὲ ἀναγκάζεται παραστήσασθαι^{υ)} ὁ κατηγορούμενος. ὁμοίον δὲ φησὶν ἡ γγ. νεορά. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὴν α. διατ. τοῦ μέ. τιτ. καὶ τὴν ιζ. διατάξιν τοῦ μς. τιτ. τοῦ παρόντος θ. βιβ. ἰστέον δὲ, ὅτι φησὶν ἡ α. διατ. τοῦ μδ. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ὡς ὁ ἐγγραφάμενος τινα, εἰ μὴ ἐπεξέλθῃ^{υ)} τῷ ἐγκλήματι, ἀτιμούνται καὶ δημεύεται εἰς τέταρτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ. ἀλλὰ τοῦτο νόει, εἰ μὴ, ὡς φησὶν ἡ α. διατάξις τοῦ μέ. τιτ. τοῦ παρόντος θ. βιβ. ἦτησεν ἀβολιτώσιν. πλὴν ἔξωθεν νόει, ὅτι εἰσὶ πρόσωπα καὶ ἐγκλήματα, ἐφ' ὧν οὐ χρεῖα γραφῶν ἀποθέσεως. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ α. βιβ. τιτ. ια. διατ. ζ. ὅτι οὐ χρεῖα γραφῆς ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων κατηγορίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐπεξέρχεται αὐτοῖς ὁ ἄρχων καὶ χωρὶς κατηγοροῦν. φησὶ δὲ καὶ ἡ ιβ. διατάξις τοῦ παρόντος τιτ. ὅτι γυνὴ πούβλικον γυμνάζουσα ἔγκλημα γραφῆς οὐκ ἀπαιτεῖται. ἐπάγει δὲ ἡ κθ. διατάξις τοῦ θ. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ὡς οὐδὲ ὁ κινῶν iure mariti τὸν δὲ ἀδουλίτευσ γραφῆς ἀποτίθεται. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ α. διατάξις τοῦ λζ. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ὅτι καὶ δίχα γραφῆς κατηγορεῖ ἕναστος τῶν ἀπελατῶν. καὶ σημειώσασιν τοῦτο. [Sch. y. VII. 577.]

ὀφείλει πρότερον ἐγγράψασθαι] Οἶμαι, ὅτι, ὅτε τις κατὰ ἀπόντος ἐστήσασθαι^{α)} μέλλει κατηγορεῖν, ἀπαιτεῖται πρότερον ἐγγράψασθαι ἢ ποιῆσαι ἀσφυλιαν μετὰ δόσεως ἐγγυητῶν, καὶ ἀσφυλλίσει, ὅτι μέλλει ἐπεξελθεῖν τῷ ἐγκλήματι· καὶ τούτου γενομένου δίδονται ὁ ἀρκῶν καιρὸς εἰς παραστάσιν τοῦ κατηγορουμένου, ὃν δηλοῖ ὁ κα. τιτ. τοῦ ε. βιβ. καὶ ἔξωθεν τούτου. λ. ἡμέρας, ὡς παρίστησιν τὸ ις. κεφ. τοῦ λε. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ ἡ ἐκεῖ δ. παραγραφῆ. καὶ μεθ' οὗ παραστή^{β)} ὁ κατηγορούμενος, τότε συντίθησι τὴν^{γ)} γραφῆν ὁ κατηγορῶν δηλοῦσας, ἃ φασὶ τὸ γ. κεφ. καὶ τὸ β. θεμ. αὐτοῦ, καὶ ἔχει ἐπ' ἀδείας^{δ)} μετὰ τὴν δόσιν ἐντὸς λ. ἡμερῶν, παρόντος καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἀποστήσασθαι, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ β. καὶ γ. κεφ. τοῦ εδ. τιτ. εἰ γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὴν γραφῆν τοῦ ἐγκλήματος ἔποιεν^{ε)} αὐτὸν ἐνάσταν, οὐκ

1) publicum crimen, quod pupillis competit] Theod. Quod pupillis competit publicum crimen, tutores eorum exercere possunt, puta si, ut ait const. 5. huius tit. velint ipsi pupilli. Qui alieno nomine publicum iudicium instruit, infamis non fit, nisi probetur calumniator. Scias enim, ut ait const. 15. huius tit. eum, qui perperam crimen intendit, de calumnia teneri. Lege et const. 7. sequentis 2. tit.

Thalelaei. Egerunt tutores adversus aliquem ex chirographo. Is vero dixit, se solvisse pecuniam, et protulit solutionis professionem, quam tutores falsam esse dicebant. Constitutio igitur ait: Quia publicum est crimen, agant ipsi suo nomine tutores: neque enim infamantur, nisi evidens eorum calumnia appareat.

XXV. Quicumque crimen intendit¹⁾, prius debet inscribere²⁾ et satisfacere, se crimen executurum³⁾: ut tum vel detineantur rei, vel vocentur edicto⁴⁾, ut veniant: et non venientes extra ordinem puniuntur⁵⁾, et sumtus agnoscunt.

1) quicumque crimen intendit] Theod. Qui vult exercere crimen, inscriptiones deponat, et satisfacat se accusationem executurum, ut teneatur reus, vel vocetur edictis, et nisi paruerit, puniatur. Ait enim const. 13. tit. 2. huius libri 9. eum etiam, qui servum accusat, debere inscriptionem deponere. Adicit vero et const. 10. huius tit. etiam a milite publicum crimen intendente inscriptionem exigi. Lege et const. 6. tit. 2. huius libri, quae dicit, debere accusatorem inscriptionem deponentem dicere et qualitatem et tempus criminis. Sciendum autem est, const. 17. tit. 2. huius libri 9. ostendere, inscriptionem non deponente accusatore, nullo modo obnoxium fieri reum. Adicit autem const. 2. huius tit. lib. 9. inscriptionibus non depositis, sistere se reum non cogi. Idem ait Novella 53. Lege et const. 1. tit. 45. et const. 17. tit. 46. huius libri 9. Sciendum autem dici const. 1. tit. 44. huius libri, eum, qui inscripsit adversus aliquem, nisi crimen exequatur, infamari et publicari quartam bonorum partem. Sed hoc intellige, nisi, ut ait const. 1. tit. 45. huius libri 9. petierit abolitionem. Praeterea intellige, esse tamen personas et crimina, in quibus non est necessaria inscriptionum depositio. Didicisti enim in lib. 1. tit. 11. const. 7. in accusatione paganorum inscriptionem non esse necessariam, sed magistratum eos persequi etiam sine accusatore. Ait et const. 12. huius tit. a muliere exercente publicum crimen inscriptionem non exigi. Adicit autem const. 29. tit. 9. huius libri, neque eum, qui agit de adulterii iure mariti, inscriptionem deponere. Significat et const. 1. tit. 37. huius libri, sine inscriptione a quolibet abigeos accusari. Et nota hoc.

2) prius debet inscribere] Puto, si quis in absentem sit accusationem instituturus, debere eum prius inscribere, id est, cavere satisfacato se crimen executurum: quo facto datur tempus sufficiens reo ad sistendum, ut significat tit. 21. lib. 6. et hoc amplius triginta dies, ut demonstrat cap. 16. tit. 35. huius libri, et ibi quarta adnotatio. Et postquam se stiterit reus iudicio, componitur inscriptio ab accusatore, designans ea, quae referuntur in cap. 3. et them. 2. eiusdem, et est in eius arbitrio, post datam inscriptionem intra triginta dies praesente reo desistere, secundum distinctiones cap. 2. et 3. tit. 64. Nam si ab initio dixerim inscriptionem criminis institui, non licebit ei retro cedere propter absentiam rei, quo praesente abolitio datur,

ο) Sic Cod. 1350. Ιωθίου Fabr. ρ) τῷ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. q) Sic Cod. 1350. Fabr. κινήσωσιν. ρ) L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. ubi efficit partem cap. 14. ε) Syn. ἐγγυητῶν. ε) Pro ἢ Syn. habet εἰ δεῖ. u) Syn. διατάγμασιν. σ) ὀφείλει, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. ω) Malim ἐγγραφῆς, ut et postea. x) τοῦ addidi. y) Sic Cod. 1350. Fabr. πλοστήσασθαι (sic). z) Sic lego. Fabr. ὑπεξέλθῃ. α) Sic Cod. 1350. Fabr. κατὰ ἀπόντια ἐστήσασθαι. β) Sic Cod. 1350. Fabr. παραστή (sic). c) τὴν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀδείας.

e) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰπομεν.



ἐξέσται αὐτῷ ὑπαναχωρεῖν, διὰ τὸ ἀπεινᾶν τὸν κατηγοροῦ-
μενον, οὐ παρουσία ἢ ἀβολιτῶν δίδεται, καὶ εὐφραδῆσται
κατήγορος καὶ ἀκων ἐπιστῶν τὴν κατηγορίαν. ὥστε οὖν, ὅτε
ἀπεινᾷ ὁ κατηγορηθῆναι μέλλων, ἀσφάλεια περὶ ἐπεξελεύ-
σεως¹⁾ πρώτων δίδεται, ὡς καὶ τὸ παρὸν φησι κεφ. πρόσχες²⁾
γάρ, ὅτι φησὶν ἔγγραφον καὶ³⁾ ἔγγυητὰς παρασχέιν περὶ
ἐπεξελεύσεως, καὶ οὐ λέγει, ὅτι ὀφείλει γραφῆαι καὶ τὸ ποιῶν
τοῦ ἐγκλήματος, καὶ τὸν τόπον, καὶ τὸν χρόνον, καὶ τὰ λοιπὰ
τῆς γραφῆς. ζῆτει καὶ τιτ. α'. κεφ. λδ'. συντρέχον κἀκεῖνο τῆ
παρούσῃ ἐρμηνείᾳ. ὅταν δὲ ὁ κατηγορούμενος πάρεστιν, τότε
καὶ ἡ γραφὴ τοῦ ἐγκλήματος, ἥτις ἀντὶ λιβέλλου ἐπὶ τῶν
ἐγκλημάτων ἔχει χῶρον, εὐθὺς δίδεται καὶ ἔγγυητὰς⁴⁾ ἀπαι-
τεῖται περὶ τῆς ἐπεξελεύσεως, καὶ ἀβολιτῶν κατὰ νόμους
χῶρον ἔχει. [Sch. z. VII. 577. sq.]

καὶ ἔγγυητὰς παρασχέιν, ὅτι ἐπεξέρχεται τῷ
ἐγκλήματι.] Ζῆτει τιτ. α'. κεφ. πρὸ δ'. κεφ. τοῦ τέλους,
καὶ τιτ. λε'. κεφ. γ'. δ'. καὶ τιτ. α'. κεφ. λδ'. [Sch. a. VII. 578.]

ἡ κληθῶσι διατάγματι.] Καὶ ἐπειδὴ ἀπόντες οὐκ
ἄλλως ὀχλοῦνται, εἰ μὴ ἔγγραφαὶ δοθῶσι, λοιπὸν δύνασαι⁵⁾
νοῆσαι, ὅτι πρότερον αἱ ἔγγραφαὶ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ λιβέλ-
λος⁶⁾, εἰ τῶς καὶ ἐπὶ ἐγκλημάτων λιβέλλου χρῆ καλεῖν τὴν
γραφὴν. ζῆτει καὶ τιτ. α'. κεφ. λγ'. καὶ τοῦ παρόντος τιτ.
κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ παλαιόν, καὶ τοῦ λγ'. τιτ.
κεφ. κθ'. καὶ λ'. [Sch. b. VII. 578.]

καὶ μὴ παραγενόμενοι καὶ ἔξτρα ὄρδινεμ τι-
μωροῦνται.] Οἱ γὰρ τοιοῦτοι ἔξορία ὑποκείνται, ἢ πρὸς
τὸ δοκοῦν τῷ δικαστῇ χρηματικὴ κολάσει ὑποβάλλονται. σω-
ματικὴ γὰρ τιμωρία κατὰ τῶν ἀπόντων οὐκ ἐπιφέρεται. ζῆτει
βιβ. κα. τιτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. [Sch. c. VII. 578.]

Γ. 4. κς'. Δύναται καὶ γυνὴ δημόσιον ἐγκλημα κινεῖν,
C. IX. 1. ἔὰν ἴδιαν ἀδικίαν ἐκδικῆ.

δύναται καὶ γυνὴ δημόσιον ἐγκλημα κινεῖν]
Θεοδ. Ἰυνὴ πούβλικον δικαστήριον γυμνάσει sua suorumve
causa. ὁμοίον φησὶν ἢ ιθ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. ὡς γὰρ
ἐπάγει ἢ ε'. διατάξεις τοῦ αὐτοῦ παρόντος τιτ. ἄλλως οὐ δύ-
ναται κινῆσαι γυνὴ ἐγκλημα, εἰ μὴ χάριν ἰδικῆς αἰτίας. ἀνά-
γνωθι δὲ τὴν ε'. διατάξιν τοῦ κ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ.
λέγουσαν, ὅτι γυνὴ καλῶς κινεῖ τὸν Φάβιον ὑπὲρ τοῦ οἰκείου
ἀδελφοῦ. προστιθῆναι δὲ καὶ ἢ ιθ'. διατ. τοῦ κβ'. τιτ. τοῦ
αὐτοῦ προκειμένου βιβ. ὡς καὶ τὸν δὲ φίλους κινεῖ ἀσάντως
ὑπὲρ ἀδελφοῦ. ἰστέον δὲ, ὅτι δηλοῖ ἢ ιβ'. διατ. τοῦ παρόντος
τιτ. ὡς κινουσα πούβλικον δικαστήριον ἢ γυνὴ οὐκ ἀπαιτεῖται
γραφάς, ὡς ἡδὴ εἶπον σοι. [Sch. d. VII. 578. sq.]

Τὸ κατὰ πόδας. Ἡ γυνὴ, ἔὰν τὴν τοῦ ἀνεψιοῦ σφαγὴν
ἐκδικητέαν νομίζῃ, προσερχέσθω⁷⁾ τῷ ἀρχόντι τῆς ἰδίας⁸⁾
ἐπαρχίας. ζῆτει τὸ ἐξῆς κεφ. καὶ τιτ. μζ'. κεφ. γ'. θεμ. η'.
καὶ τιτ. μη'. κεφ. ιβ'. [Sch. d. VII. 579.]

ἔὰν ἴδιαν ἀδικίαν ἐκδικῆ.] Ἰδία δὲ ἀδικία νοεῖται,
εἰ καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἰδίου ἀνεψιοῦ βούλεται ἐκδικεῖν.
[Sch. e. VII. 579.]

Οὐκ ἀπαιτουμένη μέντοι ἔγγραφός, ὡς τὸ λδ'. κεφ. [Sch. f.
VII. 579.]

Λ. 5. κς'. Δόγματι συγκλήτου ἀπηγορευμένον ἐστὶ γυ-
C. eod. ναικὶ τὸ ἐγκλήματι τοῦ νόμου τοῦ Κορνελίου ἔνοχόν
τινα ποιῆσαι, εἰ μὴ ἄρα τὸ πρᾶγμα εἰς αὐτὴν ἀνήκει.
ὁπότε οὖν παῖδες γυναικὸς ἐπιτρόπους καὶ κουργά-
τωρας ἔχουσιν, αὐτοὶ διασκέπασθαι ὀφείλουσιν, εἰ
ἄρα τὰ συμβόλαια, ἐξ ὧν τὸν διάδικον τῶν παίδων
ρευνηκέναι λέγεται, πλαστὰ εἶναι αἰτιάσασθαι ὀφεί-
λουσιν.

δόγματι συγκλήτου ἀπηγορευμένον ἐστὶ γυ-
ναικί.] Θαλ. Τὸ αὐτὸ τῆ προλαβούσῃ καὶ ἡ παρούσα φησὶν
διατάξις⁹⁾ λέγουσα, ὅτι γυνὴ πούβλικον ἐγκλημα οὐ δύναται
κινῆσαι, εἰ μὴ σὺα σουροοῦμβε καῖσα. ταῦτα εἰπούσα ἢ διατ.
ἐπιφέρει, ὅτι καὶ οἱ παῖδες, ὅσοι ἔχουσιν ἐπιτρόπους, αὐτοὶ
μᾶλλον ὀφείλουσι δοκιμάζειν, εἴγε χρῆ κινηθῆναι παρ' αὐτῶν
τὸ τοῦ πλαστοῦ. [Sch. g. VII. 579.]

f) Sic lego. Fabr. ἐπεξελεύσεως. g) Fabr. πρόσχες. h) καὶ Cod. 1350 Fabr. ἢ pro καὶ. ε) Lege ἔγγυητὰς. Fabr. ἔγγυητῆς. k) Sic lego ex versione Cuiacii, qui habet potes. Fabr. δύναται. l) Adde ἐδόθησαν. m) Sic Cod. 1350. Fabr. προσερχεταί. n) Ἰδίας, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. o) Fabr. ἢ habet ante διατάξεις, quod in Cod. 1350. deest.

atque ita fiet, ut accusator invitus instituat accusatio-
nem. Itaque absente eo, qui reus futurus est, cautio
de persequenda lite prius datur, ut et hoc caput dicit,
quo observa dici, inscriptiones et fideiussores dari de
exequenda lite. Non ait, eum debere inscribere et
qualitatem criminis, et locum, et tempus, et reliqua
inscriptionis. Quaere et tit. I. cap. 34. quod congruit
cum hac interpretatione. At cum praesens est reus,
inscriptio criminis, quae in criminibus libelli obtinet
locum, statim datur, et fideiussores petuntur de exe-
quenda lite, et abolitio secundum legem locum habet.

3) et satisfacere se crimen executurum] Quare tit. I. cap. 4. ante finem, et tit. 35. cap. 3. 4. et tit. I. cap. 34.

4) vel vocentur edicto] Et quia absentes non aliter inquietantur, quam si inscriptiones datae sint, intelligere potes prius datas inscriptiones et postea libellum, si et in criminibus inscriptionem libellum vocare licet. Quare et tit. I. cap. 33. et huius tit. cap. 6. them. 2. et ibi Antiquum, et tit. 33. cap. 29. et 30.

5) et non venientes extra ordinem puniuntur] Hi enim relegantur, vel arbitrio iudicis pecuniariam poenam subeunt. Corporalis enim poena absentibus non infertur. Quare lib. 21. tit. 1. cap. 3. them. 3.

XXVI. Potest etiam mulier publicum erimen intendere¹⁾, si suam iniuriam vindicet²⁾.

1) potest etiam mulier publicum erimen intendere] Theod. Mulier publicum iudicium exercet sua suorumve causa. Simile ait const. 19. huius tit. Ut enim adiicit const. 5. huius tit. non aliter potest mulier crimen intendere, quam sua causa. Lege vero const. 5. tit. 20. huius libri 9. dicentem, mulierem recte agere lege Fabia pro fratre suo. Addit et const. 19. tit. 22. libri propositi, similiter de falsis eam agere pro fratre. Sciendum vero significari const. 12. huius tit. a muliere iudicium publicum intendente inscriptiones non exigi, ut iam dixi tibi.

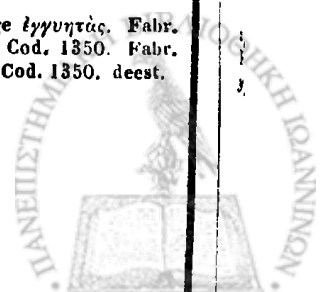
Τὸ κατὰ πόδας. Mulier, si consobriini necem vindicandam existimat, adeat Praesidem suae provinciae. Quare sequens cap. et tit. 47. cap. 3. them. 8. et tit. 48. cap. 12.

2) si suam iniuriam vindicet] Sua autem iniuria intelligitur, si et mortem sui consobriini velit vindicare.

Non exactis ab ea inscriptionibus, ut cap. 34.

XXVII. Senatusconsulto vetitum est mulieri¹⁾, crimine legis Corneliae reum quemquam facere²⁾, nisi res ad eam pertineat³⁾. Cum igitur liberi mulieris tutores et curatores habeant, ipsi deliberare debent, an instrumenta, ex quibus adversarium liberorum vicisse dicitur, falsa esse accusare debeant.

1) senatusconsulto vetitum est mulieri] Thal. Idem praecedens et praesens constitutio dicit, mulierem publico iudicio experiri non posse, nisi sua suorumve causa. Hoc cum dixisset constitutio, infert, liberos, qui tutores habent, ipsos potius debere arbitrari, an oporteat ab eis agi de falso.



τὸ ἐγκλήματι τοῦ νόμου τοῦ Κορνελίου ἐνοχόν τινα ποιῆσαι.] Σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τοῦ γουμματίου τῶν παίδων οὐ λέγομεν, ὅτι διαφέρει ἢ αἰτία τῆ μητρὶ· ἐπὶ δὲ τοῦ φόρου, κἀν ἀνέπιος ἐστὶν ὁ ἀναίρεθεις, λέγομεν, ὅτι δύναται ἢ γυνὴ τὴν αἰτίαν διεκδικῆσαι. [Sch. h. VII. 579.]

εἰ μὴ ἄρα τὸ πρᾶγμα εἰς αὐτὴν ἀνήκει] Ὅτι ἐστὶν τυχόν αὐτῆ) ἐπίτροπος, ἢ αὐτῆ) ἐκ τοῦ πλαστοῦ βλάπτεται. [Sch. i. VII. 579.]

κγ'. Ἐάν) τις ὁμολογήσῃ ἀφίστασθαι κατηγορίας, οὐκέτι δύναται ταύτην κινήσαι.

ἐάν τις ὁμολογήσῃ ἀφίστασθαι κατηγορίας] Θεοδώρου. Ὁ ὁμολογῆσας ἀποστῆναι οἰκείας πινός κατηγορίας, οὐ δύναται εἰ περὶ αὐτῆς κινήσαι. φησὶ δὲ ἡ ζ'. διατ. τοῦ παρόντος τι. ὡς καὶ ὁ μὴ κινήσας ἐντὸς τοῦ ὁρισμένου αὐτῷ χρόνου παρὰ τοῦ δικάζοντος, δοκεῖ ἀποταξάσθαι τῆ) ἰδίᾳ ἐναγωγῇ. ἀνάγκηθι τὴν β'. διάταξιν τοῦ μδ. τι. καὶ τὴν ζ'. διατ. τοῦ με. τι. τοῦ παρόντος θ'. β. β. [Sch. k. VII. 579.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Τὴν κατηγορίαν, ἐξ ἧς ἑαυτὸν ἀναχωρῆσαι ὁμολογῆσας, ἐπαλάσμβανεν οὐκ ὀφείλεις.

οὐκέτι δύναται ταύτην κινήσαι] Πρὸς αὐτὸν τὸν ἀποταξάμενον εἶπε τό, οὐκέτι δύνασαι) κινήσαι. λοιπὸν οὖν, εἰ μὲν ἐπὶ τὸ ἐγκλημα, ἐφ' ᾧ δυνατὸν πακτεύειν, οὐδέτερος τις δύναται κινεῖν τὸ ἐγκλημα· εἰ δὲ οὐ δυνατὸν πακτεύειν, τότε ἕτερος κινεῖ, αὐτὸς δὲ οὐ δύναται κινεῖν. [Sch. l. VII. 579.]

κδ'. Ἐάν ὁ κινήσας ἐγκλημα ὑπερτίθεται αὐτὸ γυμνάζειν, ὀφείλει ὁ δικαστὴς ὁρίσαι χρόνον· καὶ ἐάν εἴσω τούτου τοῦ χρόνου μὴ κινήσῃ τὸ ἐγκλημα, δοκεῖ ἀπαγορευεῖν, καὶ οὐκέτι δύναται τὸ ἐγκλημα κινήσαι.

ἐάν ὁ κινήσας ἐγκλημα ὑπερτίθεται αὐτὸ γυμνάζειν] Θεοδώρου. Δύναται ὁ δικαστὴς ὑπερθεμένου τοῦ κατηγοροῦ ὁρίσαι καιρὸν, οὐ ἐντὸς ὀφείλει γυμνασῆαι τὸ ἐγκλημα. τοῦτο νόει ἐπὶ μόνου ἐγκληματος. ἄλλως γὰρ αἰ νεαφαὶ διατυποῦσι τὰ περὶ τῶν χρηματικῶν. ἀνάγκηθι οὖν τὴν νγ'. καὶ ης'. καὶ ρκ'. νεαράν, καὶ ριβ'. καὶ ριε'. καὶ ξε'. νεαράν. [Sch. m. VII. 580.]

λ'. Καὶ στρατιώτης δύναται οἰκείου ἀνεπιού θάνατον τιμωρήσασθαι, ὡς περὶ καὶ ἡ) γυνή.

καὶ στρατιώτης] Θεοδ.) Καλῶς γυμνάζει ἐγκλημα ὁ στρατιώτης sua suorumve causa. πλὴν ἰστέον, [ὅτι] φησὶν) ἢ διάταξις ι'. τοῦ παρόντος τι. ὡς) ἐγγραφῆς) ἀπαιτεῖται, ὡς ἡδη προανεφώνησά σοι. [Sch. n. VII. 580.]

* Οὐ) καλύπτονται στρατιῶται τὰς ἀγωγὰς, αἰτίνας πομπλίκου δικαστηρίου μίμησαν ἔχουσι, κινεῖν, ἐάν ἰδίᾳ ἢ ἰδίων ἀδικίας ἐκβιβάζωσι· καὶ διὰ τοῦτο τὴν τοῦ ἀνεπιού σφαγῆν διεκδικεῖν σοι ἐπιτρέψωμεν.

Εἰς τὸ αὐτό. Ἰδοὺ αὐτῆ ἢ διάταξις, ὡς περὶ καὶ ἡ δ'. ἰδίων αἰτίαν ἐνόησε τὴν ἀναίρεσιν τοῦ κοσσοβρίνου.

λα'. Δύναται ἢ γυνὴ περὶ φόρου υἱοῦ κινήσαι δημόσιον ἐγκλημα· δηλονότι πρότερον ἑαυτὴν εἶναι μητέρα ἀποδεικνύουσα.

δηλονότι πρότερον ἑαυτὴν εἶναι μητέρα ἀποδεικνύουσα] Σημείωσαι, ὅτι αὐτὴν ὑπέβαλε τῷ βαρεῖ τῶν ἀποδείξεων, ἵνα ἀναγκασθῇ δεῖξαι, ὅτι μήτηρ ἐστίν. [Sch. o. VII. 580.]

λβ'. Στρατιώτης κινῶν ἐγκλημα ὡς ἰδικόν, ἀπαιτεῖται ἐγγράψασθαι.

στρατιώτης — ἀπαιτεῖται ἐγγράψασθαι] Ἐάν οὖν εἰρεθῇ συκοφαντήσας), εἰ καὶ στρατιώτης ἐστίν, ὑπόκειται τῆ) ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος νομίμῃ τιμωρίᾳ. σημείωσαι, ὅτι στρατιώτης κινῶν ἰδικόν ἐγκλημα ἐγγραφῆν ἀπαιτεῖται. τοῦτο δὲ ἐπὶ πάντων χωρὶς τῶν ὑπεξηρημένων. [Sch. p. VII. 580.]

p) Sic lego. Fabr. αὐτῆ. q) Cod. 1350. αὐτῆ. Fabr. αὐτῆ. r) L. G. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXVII. §. 10. s) τῆ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. t) Malim δύναται ex textu. u) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. v) Θεοδ. habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. w) οὐ inseras ante φησὶν. x) ὡς Cod. 1350. Deest apud Fabr. y) Sic Cod. 1350. Fabr. γραφῆς. z) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis. a) Sic Cod. 1350. Fabr. συνοφαντήσας.

2) crimine legis Corneliae reum quemquam facere] Nota, in instrumento liberorum nos non dicere, rem pertinere ad matrem: in caede autem, etiamsi consobrini sit occisus, dicimus, mulierem posse rem defendere.

3) nisi res ad eam pertineat] Ut si ipsa tutela fungatur, vel ipsa ex falso laedatur.

XXVIII. Si quis profiteatur, se accusatione discedere¹⁾, amplius intendere eam non potest²⁾. L. 1 C. D

1) si quis profiteatur, se accusatione discedere] Theodori. Qui professus est, se discedere ab accusatione sua, rursus eam instituire non potest. Ait autem const. 7. huius tit. etiam eum, qui non exequitur litem intra definitum a iudice tempus, videri renunciassse suae actioni. Lege const. 2. tit. 44. et const. 6. tit. 45. huius libri 9.

Τὸ κατὰ πόδας. Accusationem, a qua discedere te professus es, repetere non debes.

2) amplius intendere eam non potest] Ad eum, qui renunciavit, haec verba referuntur, amplius intendere non potes. Denique si est crimen, de quo pacisci liceat, neque alius quis agere potest eo crimine: sed si de eo pacisci fas non sit, alius aget, ipse non item.

XXIX. Si is, qui crimen intendit, differat id exercere¹⁾, iudex debet statuere tempus, intra quod nisi crimen exequatur, videtur renunciare, nec iam amplius potest crimen intendere. L. 1 C. e

1) si is, qui crimen intendit, differat id exercere] Theodori. Potest iudex, moram faciente accusatore, statuere tempus, intra quod crimen debeat exercere. Hoc intellige in solo crimine. Aliter enim Novellae disponunt de civilibus. Lege igitur Novellam 53. et 96. et 120. et 112. 115. et 65.

XXX. Etiam miles¹⁾ potest consobrini sui mortem vindicare, ut mulier. L. 8 C. e

1) etiam miles] Theod. Recte miles crimen intendit sua suorumve causa. At sciendum caveri const. 10. huius tit. inscriptionem ab eo exigī, ut iam ante dixi tibi.

Non prohibentur milites actiones, quae publici iudicii instar obtinent, intendere, si suas suorumve iniurias exequantur. Ideoque consobrini necem defendere tibi permittimus.

Ad idem. Ecce haec constitutio, ut etiam quarta, pro sua causa habuit necem consobrini.

XXXI. Potest mulier de caede filii publicum crimen intendere: videlicet si prius probet, se esse matrem¹⁾. L. 9 C. e

1) videlicet si prius probet, se esse matrem] Nota, ei incumbere onus probandi, ut probare cogatur, se esse matrem.

XXXII. Miles persequens crimen ut proprium, cogitur inscribere¹⁾. L. 10 C. eo

1) miles — cogitur inscribere] Itaque si interveniat calumniatus, quamvis miles sit, a iudice legitime poenae subiicitur. Nota, a milite suum crimen exequente inscriptionem exigī. Idem et in omnibus, exceptis quibusdam.



L. 11. λγ'. 'Ο ἐγκαλῶν τινι περὶ ἐμπρησμοῦ ἐκουσίου,
C. IX. 1. δύναται κινεῖν τὸν περὶ ἀνδροφόνων νόμον.

ὁ ἐγκαλῶν τινι περὶ ἐμπρησμοῦ ἐκουσίου] Θεοδώρου. Ὁ ἐκουσίως ἐμπρησμον ποιήσας τῷ Κορνελίῳ δὲ σικαρίῳ κατέχεται, καὶ δηλονότι φονεύεται. εἰ δὲ ἀκουσίως τοῦτο ποιήσει, τῷ Ἀκουίλλῳ εὐθύνεται, ἀπαιτούμενος ἐν διπλῇ τὴν ζημίαν ἢ τὸ διαφέρειον. ταῦτα γὰρ ἐξωθεν νόμι. μείνησο τῆς α. καὶ β. διατ. τοῦ λε. τιτ. τοῦ γ. βιβ. [Sch. q. VII. 580.]

δύναται κινεῖν τὸν περὶ ἀνδροφόνων νόμον] Ἐὰν οὖν μὴ ἐκ προνοίας γέγονεν ὁ ἐμπρησμός, οὐκ ἐστὶ ὑπόκειται τῷ Κορνελίῳ de sicariis, ἀλλὰ λοιπὸν ὁ ἐπαρχὸς τῶν νυκτῶν^{b)} τοὺς ἀμωρτήσαντας τιμωρεῖται. τοῦτο γὰρ ἔγνωσ ἐν τῷ α. βιβ. τῶν πρώτων ὑπὸ τὸν τιτ. τὸν de officio vigillum^{c)}. [Sch. r. VII. 580.]

L. 12. λδ'. Ἡ γυνὴ περὶ ἐαυτῆς ἢ περὶ συγγενῶν ἔγκλημα κινουσα ἐγγραφῆς οὐκ ἀπαιτεῖται.

ἢ περὶ συγγενῶν] Ζῆτει κεφ. α. β. καὶ τιτ. μζ. κεφ. γ. θεμ. θ. καὶ τιτ. α. κεφ. ι. θεμ. ζ. καὶ τὸ ἐκεῖ σχολιον, καὶ τιτ. μη. κεφ. ιβ. [Sch. s. VII. 580.]

ἐγγραφῆς οὐκ ἀπαιτεῖται] Ζῆτει τιτ. α. κεφ. κθ. καὶ τιτ. ξς. κεφ. ε. [Sch. t. VII. 580.]

L. 13. λε'. Ἀδελφὸς^{d)} κατὰ ἀδελφοῦ κινήσας δημόσιον ἔγκλημα ἔξορία ὑπόκειται.

ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ] Θεοδώρου. Ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ^{e)} κινεῖ πούβλικον ἔγκλημα, εἴαν μὴ ἐστί βαρῦ. φησὶ γὰρ ἡ ιη. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. Τα ἑλαφρότερα ἔγκλήματα κινουσι κατ' ἀλλήλων οἱ ἀδελφοί. ἀνάγκη δὲ τὴν ιζ. διατάξιν τοῦ παρόντος τιτ. [Sch. u. VII. 580.]

δημόσιον ἔγκλημα] Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας, μέγα. καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος. Εἰ καὶ πούβλικόν ἐστι, μὴ μνεντογε ἐν τῶν μεγάλων κεφαλικῶν ἔγκλημάτων, οὐχ ὑπόκειται τιμωρία τῆς ἔξορίας. [Sch. x. VII. 580.]

Ἀλλότριον δικαίῳ δημοσίῳ. ἴδιον γὰρ κινεῖν οὐ κεκάλυται. [Sch. x. VII. 580.]

L. 14. λς'. Δύναται^{f)} ἢ γυνὴ κατὰ τοῦ ἰδίου παιδὸς κινῆσαι δημόσιον ἔγκλημα.

δύναται ἢ γυνὴ] Θεοδ. Ἐγκληματικῶς κινεῖ ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ υἱοῦ. μείνησο τῆς γ. καὶ δ. διατάξεως τοῦ η. βιβ. [Sch. y. VII. 581.]

* Το κατὰ πόδας. Διὰ τὰς ἐπιβουλὰς, ἄστυας τῆ σῆ εὐτρεπισθείσας φιλονεικίης κατηγορία, παρὰ τῷ ἀρχοντι τῆς ἐπαρχίας κατὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ, κινῆ^{g)} ἢ εὐσέβεια καὶ ὁ λογισμὸς τῆς ψυχῆς τῆς σῆς μὴ ἀνακαλῆται, τὴν ἐναγωγὴν ἐνστήσασθαι δύνασαι.

* Τοῦτο δὲ λέγει τό, τὴν ἐναγωγὴν ἐνστήσασθαι δύνασαι. εἰ μὴ ἄρα πρώτον ὡς μήτηρ δηλονότι παραιτῆ ἐναγαγεῖν, ἐπιτρέπομέν σοι τὴν ἐναγωγὴν.

L. 15. λς'. Ὁ^{h)} ἄτιμος οὐ δύναται δημόσιον ἔγκλημα κατηγορεῖν.

ὁ ἄτιμος] Τοῦ αὐτοῦⁱ⁾. Οὐ κινεῖ ὁ ἄτιμος πούβλικον δικαστήριον. πλὴν ἔγνωμεν ἐν τῷ α. βιβ. τιτ. α. διατ. γ. ὅτι πᾶς ἄνθρωπος κινεῖ κατὰ τῶν Νεστοριανῶν. εἴρηται δὲ ἐν τῇ δ. διατάξει τοῦ ε. τιτ. τοῦ αὐτοῦ α. βιβ. ὅτι καὶ κατὰ τῶν Μανιχαίων ἕκαστος κατηγορεῖ ἀδιαστίκτως. ἴδωμεν γοῦν, μὴ ἄρα ὁ ἄτιμος καὶ ἢ γυνή, καὶ ὁ στρατιώτης δύναται κατὰ τῶν τοιούτων κατηγορεῖται. [Sch. z. VII. 581.]

L. 16. λη'. Ὁ κινήσας κατὰ ταυτῶν δύο ἔγκλήματα, οὐκέτι δύναται τρίτον ἔγκλημα κινήσαι κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, εἰ μὴ ἄρα ἰδίᾳ καὶ τῶν ἰδίων ἀδικίας ἐκρίβάζει.

XXXIII. Qui quem accusat de incendio voluntario¹⁾, agere potest lege de sicariis²⁾.

1) qui quem accusat de incendio voluntario] Theodori. Qui data opera incendium fecit, lege Cornelia de sicariis tenetur, id est, occiditur. Si vero non data opera id fecerit, Aquilia tenetur in duplum damni vel id quod interest. Haec enim extrinsecus intellige. Memineris const. 1. et 2. tit. 35. lib. 3.

2) agere potest lege de sicariis] Si igitur incendium non sit factum data opera, non tenetur lege Cornelia de sicariis, sed Praefectus vigilum delinquentes punit. Hoc enim didicisti in lib. 1. partis primae Digestorum sub tit. de officio Praefecti vigilum.

XXXIV. A muliere, quae suo vel cognatorum nomine¹⁾ crimen intendit, inscriptio non exigitur²⁾.

1) vel cognatorum nomine] Quaere cap. 1. 2. et tit. 47. cap. 3. them. 9. et tit. 1. cap. 10. them. 6. et ibi scholium, et tit. 48. cap. 12.

2) inscriptio non exigitur] Quaere tit. 1. cap. 29. et tit. 66. cap. 5.

XXXV. Frater adversus fratrem¹⁾ intendens publicum crimen²⁾, relegatur.

1) frater adversus fratrem] Theodori. Frater adversus fratrem intendit publicum crimen, nisi sit grave. Nam const. 18. huius tit. ait, levia crimina sibi invicem obicere fratres. Lege autem const. 17. huius tituli.

2) publicum crimen] Ἐν τῷ κατὰ πόδας additur, magnum. Et ait Thalelaeus, licet publicum sit, modo non sit ex magnis capitalibus criminibus, poenam relegationis cessare.

Alienum iure publico. Nam suum intendere non valetur.

XXXVI. Potest mulier¹⁾ adversus filium suum intendere publicum crimen.

1) potest mulier] Theod. Criminaliter agit pater adversus filium, qui sibi insidias struxit. Memineris const. 3. et 4. lib. 8.

Τὸ κατὰ πόδας. Propter insidias, quas paratas tua contendis accusatione, apud Praesidem provinciae contra filium tuum, si pietas et ratio naturalis animi tui non revocat, intentionem instituere potes.

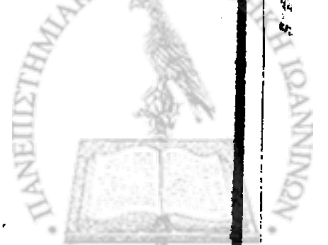
Hoc, quod dicitur, intentionem instituere potes, significat: Nisi prius scilicet ut mater accusare recuses, permittimus tibi accusationem.

XXXVII. Infamis¹⁾ non potest publico crimine accusare.

1) infamis] Eiusdem. Infamis non agit publico iudicio. At didicimus lib. 1. tit. 1. const. 3. quemlibet hominem agere in Nestorianos. Dicitur et in const. 4. tit. 5. eiusdem libri I. etiam Manichaeos a quolibet accusari indistincte. Videamus igitur, num infamis et mulier, et miles eos possint accusare.

XXXVIII. Qui simul duo crimina movit¹⁾, iam non potest eodem tempore tertium movere, nisi suam suorumve iniuriam persequatur²⁾.

b) Sic Fabr. Malim locustreutῶν. c) Lege praefecti vigilum. d) L. 13. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. omissis verbis ἔξορία ὑπόκειται. Totus locus legitur apud Attal. tit. LXVII. §. 11. et apud Harm. I. 2. §. 40. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀδελφόν. f) L. 14. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXVII. §. 12. et apud Harm. I. 2. §. 36. et I. 13. §. 5. g) Malim ἐάν. h) L. 15. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. ubi cum L. 13. efficit cap. 16. h. t. i) Intellige Theodorum.



ὁ κινήσας κατὰ ταύτων δύο ἐγκλήματα] Θεοδ. Περαιτέρω β. δικαστηρίων οὐδεὶς συγκροτεῖ ἐν ταύτῳ, εἰ μὴ sua suorumve causa. ζῆται κερ. ιβ'. θεμ. β. καὶ τιτ. λζ'. κερ. ζ'. θεμ. τελευτ. [Sch. a. VII. 581.]
 εἰ μὴ ἄρα ἰδίας καὶ τῶν ἰδίων ἀδικίας ἐκβιβάσει] Ἀλλὰ τοῦ β. ὄντος ἢ ἰδίου, ἢ ἰδίων αἰτία· ἄλλως γὰρ οὐδὲ δευτέρον δύναται κινήσαι. καὶ ζῆται κερ. ιβ'. θεμ. β. [Sch. b. VII. 581.]

λθ'. Ὁ^κ) διάγων ἐν τῷ^λ) οἴκῳ τινός οὐ δύναται κατ' αὐτοῦ ἐγκλημα κινήσαι. εἰ δέ τι χρηματικὸν χειρώσθηται, καλῶς κινεῖ περὶ τούτου.

ὁ διάγων ἐν τῷ οἴκῳ τινός] Ὁ^μ) συμμείνας τῷ ἀπὸ βραχείας ἡλικίας, χρηματικῶς μὲν κινεῖ κατ' αὐτοῦ, ἐγκληματικῶς δὲ οὐ κατηγορεῖ αὐτοῦ. [Sch. c. VII. 581.]

οὐ δύναται κατ' αὐτοῦ ἐγκλημα κινήσαι] Τὸ κατὰ πόδας ἔχει· Ὁ^γ ἔχει κατηγορητέον^α) εὐχέρειαν ἐκείνου, οὐτινος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτόν, εἰ καὶ εὐγενῆ, ὅμως ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας γεγονέναι ἀποδείκνυται. ταῦτα τὸ κατὰ πόδας. φησὶ δὲ ὁ Θαλέλαιος τὸ, εἰ καὶ εὐγενῆ, ἔξηγουμένος ταῦτα· Ἐἰ γὰρ ἦν ἀπέλευθερος, ἑτέρῳ λόγῳ ἐκεκάλυτο κινεῖν ἐγκλημα, σημείωσαι, ὅτι, οἰωδῆποτε μίρει τοῦ οἴκου εἰ ἐστρέφετο, οὐ ποιεῖ διαφορὰν, ὥστε κἂν λόγον χάριν παρὰ τῷ θυρωρῷ αὐτοῦ ἦν, κεκάλυται κινεῖν κατ' αὐτοῦ ἐγκλημα. [Sch. c. VII. 581.]

Δικαίῳ δημοσίῳ· ἰδίου^ο) δὲ ἢ ἰδίων αἰτία κινεῖ. [Sch. d. VII. 581.]

μ'. Δύναται^ρ) τις κινήσαι καὶ κατὰ ἀδελφῆς ἐλαφρόν ἐγκλημα.

δύναται τις κινήσαι καὶ κατὰ ἀδελφῆς ἐλαφρόν ἐγκλημα] Ἡ διαταξὶς ὅμοια ἐστὶν τῇ γ'. ἐπιτρέπουσα ἐλαφρόν ἐγκλημα δύνασθαι καὶ κατὰ ἀδελφῆς κινήσθηναι. [Sch. e. VII. 581.]

Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας· Εἰ δέ τι^π) προπετιῶς ἀπατηθῆ, τῇ ἀμοδιᾷ προσφασεῖ^τ) τιμωρηθῆσεται. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Ἐύρησεις τὴν κόλασιν τῶν προπετιῶς κινούντων πούθικα ἐγκλήματα^α) ἐν τῷ προειρημένῳ μοι de calumniatoribus τιτ. τούτου τοῦ βιβλ. [Sch. e. VII. 581.]

μα'. Ὁ^ν) ὧν ὑπὸ κατηγορίαν ἐγκληματικὴν, οὔτε ἦττον, οὔτε ἴσον ἐγκλημα δύναται ἀντιτιθέναι, εἰ μὴ πρότερον ἀποκαθάρσει^υ) ἑαυτὸν τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ἐπενεχθέντος αὐτῷ^ν). δύναται δέ^ω) ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τῶν ἐναγόντων αὐτῷ^ξ) ἐγγραφὴν τέως ἀποθέσθαι.

οὔτε ἦττον] Κἂν μόνῃ ἐγγραφᾷ κατ' αὐτοῦ γεγόνασι, οὐ μὴν καὶ προκαταρξίς. εἰ δὲ μείζον οὔτος ἀντεπαρῆ, καὶ μόνῃ ἐγγραφᾷ γεγόνασι, προτιμάται τὸ μείζον πρὸ προκαταρξέως τοῦ ἦττονος τοῦ προλαβόντος. [Sch. f. VII. 581.]

οὔτε ἴσον] Εἰ γὰρ μείζον ἦν τὸ παρ' αὐτοῦ ἀντιτεθέν ἐγκλημα, κινεῖται, ὡς ἔγνωσ ἐν τῇ α'. τούτου τοῦ τιτ. διατάξει. [Sch. g. VII. 582.]

ἐγκλημα δύναται ἀντιτιθέναι] Δεῖ γὰρ εἰδέναι, ὡς, ὅτε τις κατηγορεῖ τινος, ἀντικατηγορεῖται δὲ παρ' αὐτοῦ, δεῖ ζῆτεῖν, πότερον γέγονε προκαταρξίς συσταδῆν, ἢ τοὶ παρούσῃ ἑκατέρου μέρους περὶ τῆς κατηγορίας τοῦ προκατηγορησέντος, ἢ οὐ^κ· καὶ εἰ μὲν γέγονε προκαταρξίς, τότε ἢ ἀντιτεθειμένη^γ) τῷ κατηγορῶ παρὰ τοῦ κατηγορουμένου κατηγορία, εἴτε ἦττον^δ), εἴτε ἰση εἴη, πρόκριμα πασχει. εἰ δὲ μὴ γέγονε προκαταρξίς, τότε, εἰ μὲν μείζον εἴη τῆς κατηγορίας ἢ ἀντικατηγορίας, νικά^ε)· εἰ δὲ ἦττον, νικάται. [Sch. h. VII. 582.]

δύναται δὲ ἐν τῷ μεταξὺ — ἐγγραφὴν τέως ἀποθέσθαι] Τέως οὖν ἐγγράφονται, καὶ αὐτοὶ διδάσασιν ἐγγυητὰς περὶ ἐπεξελύσεως, ὥστε καὶ ἐκείνους ἐγγυᾶς παρασχέιν, ὅτι ὑποδέχονται τὴν ἐναγωγὴν. [Sch. i. VII. 582.]

1) qui simul duo crimina movit] Theod. Plus quam duobus iudiciis simul nemo contendit, nisi sua suorumve causa. Quaere cap. 12. them. 2. et tit. 37. cap. 7. them. ult.

2) nisi suam suorumve iniuriam persequatur] Verum secundum movit sua suorumve causa: alioquin nec secundum movere potest. Et quaere cap. 12. them. 2.

XXXIX. Qui in alicuius domo degit¹⁾, non potest in eum crimen intendere²⁾. Sed si pecuniarium quid debeatur, recte de eo agit.

1) qui in domo alicuius degit] Qui cum aliquo mansit a teneris annis, civiliter quidem cum eo agit, criminaliter tamen eum non accusat.

2) non potest in eum crimen intendere] Τὸ κατὰ πόδας habet: Non habebit accusandi facultatem eius, cuius in domo eum, licet ingenuum, a prima aetate fuisse constat. Haec τὸ κατὰ πόδας. Ait autem Thalelaeus illud exponens, licet ingenuum: Nam si erat libertus, alia ratione prohiberetur crimen intendere. Nota, nihil referre, quacumque in parte domus diversatus sit, ut, etsi verbi gratia apud janitorem fuerit, prohibeatur agere in eum criminali iudicio.

Iure publico: sua vero suorumve causa agit.

XL. Potest quis etiam in sororem leve crimen intendere¹⁾.

1) potest quis etiam in sororem leve crimen intendere] Constitutio similis est const. 13. cum permittat leve crimen etiam in sororem intendi.

Ἐν τῷ κατὰ πόδας additur: Si quid vero temere petatur, congrua ultione plectetur. Et ait Thalelaeus: Invenies poenam temere agentium publicis criminibus in praedicto a me titulo de calumniatoribus huius libri.

XLI. Accusatus criminaliter nec minus¹⁾, nec par²⁾ crimen potest obicere³⁾, nisi prius se purgaverit crimine sibi illato. Potest tamen interim in eos, qui se accusant, inscriptionem deponere⁴⁾.

1) nec minus] Etiam si sola inscriptio in eum facta sit, non etiam lis contestata. Sed si hic maius obiciat, et sola inscriptio praecesserit, praefertur maius ante contestationem minoris praecedentis.

2) nec par] Nam si maius sit crimen ab eo obiectum, exercetur, ut didicisti in const. I. huius tituli.

3) crimen potest obicere] Sciendum enim est, cum is, qui aliquem accusavit, ab eo retro accusatur, quaeri debere, facta sit contestatio cognitionaliter, sive praesente utraque parte accusationis prioris, necne: et si facta sit contestatio, tunc obiecta accusatori a reo accusatio, sive minor, sive par sit, praeiudicium patitur. Sed si facta non sit litis contestatio, tum si maior sit accusatione recriminatio, vincet: si minor, vincetur.

4) potest tamen interim — inscriptionem deponere] Interim igitur inscribunt, et dant fideiussores de exequenda lite, ut etiam illi satisfaciant se suscepturos actionem.

κ) L. 17. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. ubi est cap. 17. h. t. et apud Harm. I. 2. §. 41. et usque ad κινήσαι apud Attal. tit. LXVII. §. 13. λ) τῷ deest in Syn. μ) Hoc videtur esse Theodori. ν) Sic lego. Fabr. κατηγορητέον. ο) Malim ἰδίᾳ. ρ) L. 18. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. ubi cum L. 17. et 19. efficit cap. 17. h. t. et apud Harm. I. 2. §. 42. σ) τὸ Cod. 1350. Deest apud Fabr. τ) Hoc non recte se habere videtur. In textu constitutionis est ultione. Fortasse legendum κολάσει. Retinui ultione in versione. θ) Fabr. ἐγκλήματα. ι) L. 19. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. et apud Attal. tit. LXVII. §. 14. κ) Attal. καθάρσει. λ) αὐτῷ Attal. omisit. Sequuntur apud Attal. haec: ὁ γὰρ κατηγορούμενος ἀντικατηγορεῖν οὐ δύναται. Quae sequuntur, eadem sunt, quae in Basil. ι) Syn. post δὲ inserit καὶ. κ) Syn. αὐτόν. λ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀντιθεμένη. μ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἦττον.



L. 20. C. IX. 1. **μβ'. 'Εάν^{α)} τις οικειακός ἢ δοῦλός τινος ὦν, ἢ υἱὸς δούλου, βουληθῆ κατὰ τοῦ δεσπότου δημοσίον ἐγκλημα κινήσαι, ὑπεξηρημένον δηλονότι τοῦ τῆς καθοσιώσεως, εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς κατηγορίας σιδήρῳ τιμωρεῖται.**

ἔάν τις οικειακός] Θεοδώρου. Πούβλικον δικαστήριον μὴ γυμναζέτω δούλος κατὰ ἴδιον δεσπότου, εἰ μὴ τὸν Ἰούλιον μαιεστάτις, ἐπεὶ ἀποτέμενται. ἀνάγνωθαι τὴν ζ'. διάταξιν τοῦ η'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ὑπέβλεπε δὲ καὶ τὸν δὲ ἀννόνα. καὶ ἰσθι^{β)}, ὅτι φησὶν ἢ κα'. διάταξις τοῦ παρόντος τιτ. ὡς καὶ ἀπελευθερὸς κινῶν ἐγκλημα κατὰ τοῦ πάτρωνος, ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, σιδήρῳ ἀποτεμενται. [Sch. k. VII. 582.]

βουληθῆ κατὰ τοῦ δεσπότου δημοσίον ἐγκλημα κινήσαι] Δικαίῳ δημοσίῳ. ἴδιον γὰρ καὶ ὁ δούλος κινεῖ, ὡς κεφ. ε'. καὶ υἱός. [Sch. l. VII. 582.]

L. 21. C. eod. **μγ'. Καὶ^{ς)} ἀπελεύθερος κατὰ τοῦ πάτρωνος, ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, κινήσας δημοσίον ἐγκλημα, διὰ σιδήρου τιμωρεῖται.**

καὶ ἀπελεύθερος] * Τὸ κατὰ πόδας. Οἱ ἀπελεύθεροι, ἐάν κατηγοροῦν τῶν ἐλευθερωτῶν ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῶν εἶναι προλάβουσι, τῇ αὐτῇ, ἢ καὶ οἱ δούλοι, τιμωρία κατακριθήσονται· καταβαλοῦντες ποινὰς πρὸ τοῦ προοιμίου τῆς κεκωλυμένης κατηγορίας.

διὰ σιδήρου τιμωρεῖται] Πρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας. Πρὸ τοῦ προοιμίου τῆς κεκωλυμένης κατηγορίας. [Sch. m. VII. 582.]

TITΛΟΣ ΛΕ'.^{δ)}

Περὶ παραφυλακῆς καὶ παραστάσεως^{ς)} ὑπευθύνων.

L. 1. D. XLVIII. 3. **α'. Οὐλιαν.^{ς)} Ὁ ἄρχων διασκοπέτω, πότερον ὁ κατηγορούμενος ὀφείλει φυλακῇ ἐμβάλλεσθαι, ἢ στρατιώταις παραδίδοσθαι, ἢ ἐγγυηταῖς, ἢ ἑαυτῷ^{ς)} καταπιστεύεσθαι. τοῦτο δὲ γίνεται ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ἐγκλήματος, ἢ διὰ τὴν τιμὴν, ἢ διὰ τὴν εὐπορίαν τοῦ ἐναγομένου, ἢ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ἢ διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἡμαρτηκέναι.**

ἢ στρατιώταις παραδίδοσθαι] Τοῖς στρατιώταις ἢ τοῖς ταξιώταις, ὥστε φυλάττειν αὐτούς, ὅτι οὐ τοσοῦτον ἐστὶ βαρὺ τὸ ἐγκλημα. [Sch. a. VII. 590.]

ἢ ἐγγυηταῖς] Ὅτε αἰθὺς ἐλαφρότερον ἐστὶ τὸ ἐγκλημα. [Sch. b. VII. 590.]

ἢ ἑαυτῷ καταπιστεύεσθαι] Ὅταν δείκνυται, μηδὲν ἡμαρτηκέναι αὐτὸν, ἀπὸ τῶν σημείων. ζῆτει βιβ. ε'. τιτ. α' κεφ. λ'. [Sch. c. VII. 590.]

ἢ διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἡμαρτηκέναι] Τυχὸν γὰρ ἤρξατο τοῦτο διαγινώσκων ὁ ἄρχων. [Sch. d. VII. 590.]

L. 2. pr. D. eod. **β'. Παπian. Ἐάν μήτε ὁ δεσπότης, μήτε τις ἄλλος δίδωσιν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τῆς τοῦ κατηγορουμένου δούλου παραστάσεως, ἀπὸ φυλακῆς διαγεται.**

ἔάν μήτε ὁ δεσπότης] * Ἦνίκα οἰκέτης κεφαλικῶν ἐγκλήματι κατηγορεῖται, λέγει ὁ περὶ πουβλικῶν δικαστηρίων νόμος, εἴτε ὁ δεσπότης αὐτοῦ, εἴτε ἐξωτικός ἐπερωτᾶται παρ' ἰσθῶν αὐτοῦ, ἐγγυὰς αὐτὸν δίδοναι. εἰ δὲ μηδεὶς δεφενδνεὶ τὸν οἰκέτην, τοῖς δημοσίοις δεσμοῖς ἐμβάλλεσθαι αὐτὸν, καὶ ἐκ τῶν δεσμῶν τὴν δικὴν ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα τοῖνυν εἰρησαστος τὸν νόμον, τραπαῖσωμεν, εἰ τῇ ἀρχῇ μὴ δεφενδνεῖσας τὸν οἰκέτην ὁ δεσπότης δύναται ἐμβληθέντα αὐτὸν τοῖς δεσμοῖς δεφενδνεῖν. αὐξεὶ δὲ τὴν ἐπιζήτησιν τὸ ἔδικτον Δομετιανῶν

a) L. 20. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. ubi est cap. 18. h. t. et apud Attal. tit. LXVII. §. 16. Paullulum differunt, qua habet Harm. VI. 12. §. 3. b) Sic Cod. 1350. Fabr. *ισθῶν* (sic). c) L. 21. C. h. t. legitur in Syn. p. 502. ubi cum L. 20 efficit cap. 18. h. t. et apud Attal. tit. LXVII. §. 16. fin. Alia habet Harm. VI. 12. §. 3. d) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῷ διγ. β. μγ'. τ. γ'. e) In Cod. 1350. ante ὑπευθύνων inseritur καὶ, quod tamen melius omittitur. f) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 503. et 519. et apud Attal. tit. LXVIII. §. 1. g) Verba ἢ ἑαυτῷ Attal. omisit.

XLII. Si familiaris¹⁾ vel servus alicuius, vel filius ancillae, velit in dominum publicum crimen intendere²⁾, excepto scilicet crimine maiestatis, statim in ipso accusationis initio ferro punitur.

1) si familiaris] Theodori. Publicum iudicium servus ne exerceat contra dominum suum, nisi Iuliam maiestatis: alioquin caput ei amputatur. Lege const. 7. tit. 8. huius libri. Excipias et legem de annona. Et scias, const. 21. huius tituli dici, etiam libertum adversus patronum eiusve heredes crimen intendentem ferro plecti.

2) velit in dominum publicum crimen intendere] Iure publico. Nam suum crimen etiam servus persequitur, ut cap. 5. et filius.

XLIII. Libertus etiam¹⁾ adversus patronum vel eius heredes publicum crimen intendens, ferro punitur²⁾.

1) libertus etiam] Τὸ κατὰ πόδας. Si liberti accusatores manumissorum heredumve eorum esse praesumerint, eodem, quo servi, supplicio damnabuntur: luituri poenas aut prohibita accusationis exordium.

2) ferro punitur] Ἐν τῷ κατὰ πόδας additur: ante prohibita accusationis exordium.

TITULUS XXXV.

De custodia et exhibitione reorum.

I. Ulpian. Praeses aestimet, utrum reus debeat in carcerem conici, an militibus tradi¹⁾, vel fideiussoribus²⁾, vel sibi committi³⁾. Hoc autem fit ex qualitate criminis, vel propter honorem, vel propter divitias rei, vel dignitatem eius, vel propter innocentiam⁴⁾.

1) an militibus tradi] Militibus vel officialibus, ut eos custodiant, cum non ita grave est crimen.

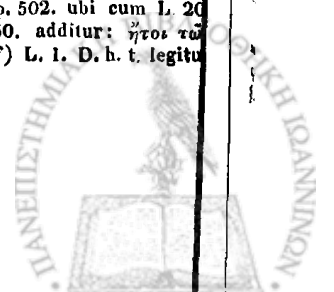
2) vel fideiussoribus] Cum levius rursus est crimen.

3) vel sibi committi] Cum signis quibusdam apparet, nihil deliquisse eum. Quaere lib. 6. tit. 1. cap. 30.

4) vel propter innocentiam] Fortasse enim iam coepit de eo cognoscere Praeses.

II. Papian. Si nec dominus¹⁾, neque alius caveat, servum reum postulatum sisti, ex custodia vitam traducet²⁾.

1) si nec dominus] Si servus capitali crimine postuletur, lege publicorum iudiciorum cavetur, ut sive dominus, sive extraneus sistere eum promittat, satisdet. Quodsi nemo servum defendat, in vincula publica coniciatur, et ex vinculis causam dicat. Haec igitur cum lex dixisset, tractemus, an dominus, qui ab initio servum non defendit, possit eum in vincula coniectum defendere. Dubitationem auget edictum Imperatoris Domitiani, quo cautum est, publicas abolitiones ex Senatus



τοῦ βασιλέως, ὅτι διηγόρευται, τὰς γενομένας ἀπὸ συγκλήτου δογματικῶν δημοσίας ἀβολιτίας μὴ ἀνήκειν πρὸς τὸ τοῦσδε οἰκέτας ἀπολύεσθαι, ἕως ὅτε τὰ περὶ αὐτῶν κριθῆι. ἀλλὰ αὐτῆ ἢ ἐρημνεία πάντῃ σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπος ἐνομίσθη ἐπὶ τοῦ δούλου ἐκείνου, οὗτος ὁ δεσπότης ἀπειμπίαντες, ἢ ὅτι διὰ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν ἀπορίαν ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ οἱ ἡδυνήθη τὰς ὑπὲρ τοῦ οἰκέτου παρασχῆν ἔγγυας, μετὰ ταῦτα δὲ εὐπορεῖ τῶν ἐγγυωμένων αὐτὸν οὐδὲ γὰρ ἀδεφένδευτος καταλειφθῆναι αὐτῷ, λέγεται ὁ οἰκέτης ὁ μὴ ἔχων παρόντα τὸν δεσπότην, ἢ ἔχων μὲν αὐτὸν εὐτρεπῆ πρὸς δεφρευόνα, πένητα δὲ ὄντα καὶ μὴ ἀρκούντα παρασχῆν ἔγγυας. τοῦτο δὲ πολλῶν εὐχερέστερον δύναται προσδεχθῆναι, εἰ μὴ μετὰ πολὺν τινα χρόνον ἐπιζητεῖ ὁ δεσπότης ἕστασθαι τῶν δημοσίων δεσμῶν τὸν οἰκέτην.

ἀπὸ φυλακῆς διάγεται] Ὁ Ἰνδιξ. Τοῖς δημοσίοις δεμοῖς ἐμβάλλεται, καὶ ἐκ τῶν δεσμῶν τὴν δίκην ἀγωνίζεται. ζῆτει βιβ. λβ. tit. ις. κεφ. κδ. ἐνθα φησὶν^{β)}, ὅτι ἐκ δεσμῶν ἀγωνίζεται. [Sch. e. VII. 590.]

Ἦγουν φυλακίζεται μὲν, ἐκ τῆς φυλακῆς δὲ διακίζεται. [Sch. e. VII. 590.]

Εἰ μὲντοι τὴν ἀρχὴν ἀπὴν ὁ δεσπότης, ἢ ἄπορος ἦν, μετὰ ταῦτα δὲ ὑποστρέψας ἢ εὐπορήσας θέλει δοῦναι τὴν ἀσφάλειαν, ἀπολύεται τῆς φυλακῆς, εἰ μὴ πολὺς παρήλθε χρόνος. ἀπὸ δὲ δημοσίας ἀφέσεως οὐκ ἀπολύονται οἱ δούλοι, ἕως ἂν κριθῆι τὰ περὶ αὐτῶν.

εἰ μὴ πολὺς παρήλθε χρόνος] Καὶ ἤρξατο διαγινώσκων ὁ δικαστὴς τὸ ἐγκλημα. [Sch. f. VII. 590.]

ἀπὸ δὲ δημοσίας ἀφέσεως οὐκ ἀπολύονται οἱ δούλοι] Ἡ μὲν γὰρ ἀφῆσις νομιμος· οἱ δὲ δούλοι τῷ νόμῳ ἀγνωστοί. ζῆτει tit. α. κεφ. κε. λς. [Sch. g. VII. 590.]

Οἱ παραστάντες οὐ κατηγοροῦνται ἐφ' ἑτέρῳ προμαρτηθέντι ἐγκλήματι· ὅπερ φυλάττεται καὶ ἐπὶ τοῖς γενομένοις ὑπὸ ἔγγυας προφάσει χρηματικῆς δίκης, εἰ μὴ ἄρα τῷ χρόνῳ ἢ δίκῃ μέλλει φθειρεσθῆναι.

οἱ παραστάντες οὐ κατηγοροῦνται ἐφ' ἑτέρῳ προμαρτηθέντι ἐγκλήματι] Ὁ δὲ ἄλλῃ αἰτίαν ἀπαίτουμενος παραστῆναι, οὐ δύναται ὑπὲρ ἄλλου ἐγκλήματος προμαρτηθέντος κατηγορεῖσθαι ἀπὸ δόγματος συγκλήτου· ὑπὲρ καὶ ἐν ταῖς χρηματικαῖς αἰτίαις ἐπὶ τῶν ὑπὸ αἰτίαν^{γ)} γενομένων προσώπων παραφυλάττεται, εἰ μὴ ἄρα ἐκ τοῦ μὴ ἐναχθῆναι αὐτὸν μέλλει ἀπόλλυσθαι ἢ κατ' αὐτοῦ ἐναγωγή. [Sch. h. VII. 591.]

οἱ παραστάντες] Οἱ ἐκυσθέντες δι' ἕτερον ἐγκλημα. [Sch. h. VII. 591.]

ὅπερ φυλάττεται καὶ ἐπὶ τοῖς γενομένοις ὑπὸ ἔγγυας προφάσει χρηματικῆς δίκης] Ὡς ὅταν ἀπὸ τινος μετεκλήθη χώρας τις διὰ τινος δίκης, ἐπειτα ἐλθὼν ἀπολησασθαι ἐπ' αὐτῷ, ἠϊῶτο καὶ ἐφ' ἑτέρου. δύναται γὰρ τὴν δεύτερον^{δ)} παραγορεσθῆναι. μὴ γὰρ νόσος ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἄντος πατρὶδι καὶ δικαζομένου ἐπὶ τινι χρηματικῇ ὑποθῆναι. οὗτος γὰρ καὶ ἐφ' ἑτέρας δύναται ἐναγεσθῆναι κατ' αὐτὸν^{ε)} καιρὸν. σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ ἐγκλήματος κατηγορουμένου, ἐὰν προτεθῆι κατ' αὐτοῦ καὶ ἕτερον, παραγορεφεται τὸ δεύτερον, ἄρα οὐ τὸ α'. τελείως τηρηθῆ. [Sch. i. VII. 591.]

εἰ μὴ ἄρα τῷ χρόνῳ ἢ δίκῃ μέλλει φθειρεσθῆναι] Τότε γὰρ ἀναγκάζεται ὁ παραστάς λαβεῖν λίβελλον, διὰ τὸ γενέσθαι προκίταξιν καὶ μὴ φθαρῆναι τῷ χρόνῳ τὴν δίκην. [Sch. k. VII. 591.]

γ. Οὐλπ. ^{μ)} Ὁ ἔχων ἔγγυας οὐ δεσμεῖται, εἰ μὴ βαρὺ ἔσται τὸ παρ' αὐτοῦ ἀμαρτηθέν^{ν)}, ὡς μήτε ἔγγυηταῖς, μήτε στρατιώταις αὐτὸν ὀφείλειν παραδοθῆναι.

δ. Ἰδεμ. ^{ο)} Ὁ ^{ρ)} ἔγγυησάμενος τὸν κατηγορη-

consultis factas ad absolutionem servorum non pertinere, donec de iis iudicetur. Sed haec interpretatio perdura et severa visa est in servo eo, cuius dominus absens fuit, vel quod per inopiam, qua premebatur, eo tempore pro servo satisfacere non potuit, postea autem fideiussores nactus est: neque enim pro indefenso delictus dicitur ille servus, qui dominum praesentem non habet, vel habet paratum quidem ad defendendum, sed pauperem et satisfacere non valentem. Hoc multo facilius admitti potest, si non post longum temporis spatium dominus servum publicis vinculis solvi desideret.

2) ex custodia vitam traducet] Index habet: in vincula publica conicitur, et ex vinculis causam dicit. Quaere lib. 35. tit. 16. cap. 24. ubi ait, eum ex vinculis litigare.

Hoc est, custoditur quidem, sed ex vinculis causam dicit.

At si ab initio abfuerit dominus, vel inops fuerit, *L. 2* postea autem reversus vel locuples effectus velit cau- *D. 3* tionem praestare, liberatur custodia, nisi multum temporis praeterierit³⁾. Ex publica autem abolitione servi non liberantur⁴⁾, priusquam de eis iudicetur.

3) nisi multum temporis praeterierit] Et iudex coeperit cognoscere de crimine.

4) ex publica autem abolitione servi non liberantur] Abolitio enim est legitima: servos autem lex non novit. Quaere tit. 1. cap. 25. 36.

Qui exhibentur, non accusantur alio crimine §. 2 antea admissio⁵⁾: quod servatur etiam in iis, qui facti sunt sub fideiussoribus ex causa civili⁶⁾, nisi tempore actio sit peritura⁷⁾.

5) qui exhibentur, non accusantur alio crimine antea admissio] Qui ex alia causa sisti postulatus est, non potest alio crimine ante admissio reus fieri ex Senatusconsulto: quod et in pecuniariis causis in personis conventis observatur, nisi ex eo, quod non cum eo agatur, peritura sit in eum competens actio.

qui exhibentur] Qui perducti eo sunt propter aliud crimen.

6) quod servatur etiam in iis, qui facti sunt sub fideiussoribus ex causa civili] Ut cum ex aliquo loco vocatus quis ob certam causam, postea venit se defendendi causa, et aliud ei obicitur. Potest enim secundum praescriptionem repellere. Hoc ne intelligas in eo, qui in sua patria litigat de re quadam civili. Hic enim et de alia eodem tempore conveniri potest. Nota, criminis reum, si proponatur in eum et aliud, praescribere secundo, donec prius omnino finitum sit.

7) nisi tempore actio sit peritura] Tunc enim cogitur, qui exhibitus est, accipere libellum, ut fiat litis contestatio et tempore actio non pereat.

III. Ulp. Qui fideiussores habet, non conicitur *L. 1* in vincula, nisi grave sit delictum ab eo commissum, *D. 1* ut nec fideiussoribus, nec militibus debeat tradi.

IV. Idem. Qui fideiussit pro reo¹⁾, nisi exhi- *L. 4* *D. e*

Α) Fabr. φησι. β) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔγγυας pro αἰτίαν. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. pro his καὶ ἕτερον. δ) Malim κατὰ τὸν αὐτὸν. ε) L. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 503. et apud Attal. tit. LXVIII. §. 2. ζ) Attal. ἀμάσθημα, quod in marg. correctum est. ο) Fabr. semper ὁ αὐτός. ρ) L. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 519. et apud Attal. tit. LXVIII. §. 3. Omnia ibi sunt media inde ab εἰ δὲ μήτε — ποσόν.



θέντα χρηματικὴν δίδωσι ποινήν, μὴ παριστῶν αὐτόν. εἰ δὲ μήτε ἐξ αὐτοῦ, μήτε ἐκ τοῦ ἄρχοντος ὀρισθῆ ἢ ποσόν, μήτε τῆ συνήθεια τὰ περὶ τούτου ὄριστα, ὁ ἄρχων ὀρίζει τὸ ποσόν. εἰ δὲ κατὰ δόλον οὐ παρίστησιν, ἔξτρα⁹⁾ ὄρδινεμ¹⁾ καταδικάζεται.

ὁ ἐγγυησάμενος τὸν κατηγορηθέντα] * Ἐάν τις ἐπερωτηθῆ παριστῆν τὸν ἐπὶ ἐγκληματι κατηγορούμενον, καὶ μὴ παραστήσῃ αὐτόν, ὀφείλει καὶ ἔξτρα ὄρδινεμ καταδικάζεσθαι. ἔάν δὲ μήτε τῆ ἐπερωτήσῃ, μήτε τῆ διαλαλιᾷ τοῦ ἄρχοντος ῥητὴ ποσότης ἐντεθῆ, μήτε δὲ συνήθεια ἀποδείκνυται ὅτιον τινα τύπον ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἔχουσα κεφαλαίους²⁾ τότε ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ὀρίζεται τὴν ὀφειλουσαν ἐπενεχθῆναι κατὰ τοῦ μὴ παραστήσαντος τιμωρίαν.

ὁ ἄρχων ὀρίζει τὸ ποσόν] Σημειώσαι τὸ παρόν· δύνασαι γὰρ ἐκ τούτου ἐπιχειρῆσαι καὶ εἰπεῖν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν γαμικῶν συμφώνων εἰ συμφωνηθῆ ὑπόβολον, καὶ μὴ ὀρισθῆ ποσόν, ἀπαιτητέον³⁾ τὸ τῆ χρήσει τῆς πολιτείας καὶ τῷ ἔθει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον συμφωνούμενον, λέγω δὲ τρίτον τῆς προκίος. οὕτως ἐν τοῖς πλείοσι τῶν συμφώνων συμφωνεῖται. [Sch. l. VII. 591.]

εἰ δὲ κατὰ δόλον οὐ παρίστησιν] Οἷα, πρὸς μὲν παραστάσαν τὸν ὑπεύθυνον⁴⁾, καταφρονῶν τῆς χρηματικῆς ζημίας. [Sch. m. VII. 591.]

ἔξτρα ὄρδινεμ καταδικάζεται] Τουτέστιν, ἢ φραγ-
γελίζεται, ἢ ἐξορίζεται πρὸς καιρὸν. ζῆτει τι. κη. κεφ. α'. καὶ τὰς ἐκεί παραπομπάς. [Sch. n. VII. 591.]

L. 5. XLVIII. 3. **ε'. Οὐλιαν.** ^{u)} Ὁ γενόμενος φανερός δεσμοτηρῶ μέχρι ψήφου παραδίδεται.

ὁ γενόμενος φανερός] Τουτέστιν, εἰ συνομολογήσῃ ὁ περὶ ποινῆς ἐναγόμενος, ἐμβάλλεσθαι αὐτὸν χρὴ τῷ δεσμοτηρῶ, ἕως ὁ δικαστὴς περὶ αὐτοῦ ἀποφῆνται. [Sch. o. VII. 591.]

L. 6. §. 1. D. eod. **ς'. Μαρκ.** Οἱ εἰρηγόραχοι τοὺς παρ' αὐτῶν συλ-
λαβανομένους ληστὰς ἐρωτῶντων, καὶ ταῦτα ἔσω-
θεν οἰκείων γραμμῶν σφραγιζομένων πεμπέτωσαν τοῖς ἄρχουσιν. οὐκ ἔχουσι δὲ τὸ πιστόν, ἀλλ' ἄνωθεν τὸ πρᾶγμα σκοπεῖται, παρόντων τῶν εἰρηναρχῶν, καὶ ἔάν εὐρεθῶσι κακοθελῶς ἐρωτήσαντες, ἢ τὰ μὴ λεχθέντα ἐγγράψαντες, τιμωροῦνται.

οἱ εἰρηγόραχοι] * Οὐ^{v)} χρὴ ταῖς ἐπιστολαῖς πιστεῦναι ἐκείνων, οἵτινες ὡς δὴ καταδικασθέντας τινὰς τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν παραπέμπουσιν. τοῦτο γὰρ ὁ θεῖος Ἀδριανὸς καὶ Ἰουλιῶ Σκοινῶν ἀντέγραψεν. τοῦτο δὲ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν εἰρηναρχῶν προστέτακται· οὐδὲ γὰρ πάντα μετὰ πίστει ἀγαθῆς ποιῆσθαι τὰς κατὰ τινων μνήσεις προδήλον ἐστὶ. καὶ κεφαλαίον δὲ τῶν βασιλικῶν ἐπιτολῶν ὑπέστην, ὅπερ ὁ θεῖος Πίος, ὅτε τῆς Ἀσίας ἤρχε, μετὰ ἐδίκτου προτέθεικε τὸ νομοθετοῦν· Ὅτε οἱ εἰρηναρχοὶ ληστὰς συλλοβάνουσιν, ἐρωτῶντων αὐτοὺς περὶ τῶν συνέργων αὐτῶν τῶν δεχομένων αὐτοὺς, καὶ τὰς γενομένας πρὸς αὐτοὺς ἐρωτήσεις καὶ τὰς αὐτῶν ἀποκρίσεις ἀναφορᾷ πρὸς αὐτῶν γενομέναις πρὸς τὴν τῶν ἀρχόντων διάγνωσιν ἀναπεμπέτωσαν. τοιγαροῦν παντες, ὅσοι μετὰ ἀναφορῶν τινὰς παραπέμπουσιν^{w)}, ἐξ ὑπαρχῆς ἀκούονται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μετὰ γραμμῶν ἢ τοῖς ἀναφορῶν ἐπέμψθησαν, ἢ καὶ διὰ τῶν εἰρηναρχῶν ἤχθησαν πρὸς τὸν ἄρχοντα. καὶ ὁ θεῖος γὰρ Πίος καὶ ἄλλοι βασιλεῖς ἀντέγραψαν, ἵνα καὶ περὶ ἐκείνων τῶν ἐν τοῖς ῥεκουιρένδοις σημειωθέντων μὴ ὡς ἤδη καταδικασμένων, ἀλλ' ὡς ἀνεφαίον τοῦ πρᾶγματος ὄντος ἐξέτασις γίνηται, ἔάν ὅλας ἐστὶ τις ὁ τοῦτους διελέγξαι δυνάμενος. καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε τις ὑπὸ ἀνάγκην γενέσθαι κελυσθῆ, χρὴ φέρεσθαι τὸν εἰρηναρχῆν, καὶ ζητεῖσθαι τὰς παρ' αὐτοῦ γενομένας ἀναφορὰς· καὶ εἰ μὲν ἐπιμελῶς καὶ πιστῶς αὐτὰς ἐποίησατο, ἐπαινεῖσθαι αὐτόν· ἔάν δὲ μὴ συνετῶς, μὴ στήσας τεκμήρια, χρὴ διαλαλεῖσθαι τὸν ἐξετάζοντα. ὡς ἔλαττον ἀληθείας ἤγαγεν ὁ εἰρηναρχ-

beat, poenam pecuniariam praestat. Quodsi neque ab ipso, neque a Praeside definita sit quantitas, nec sit consuetudo, quae hoc definit, Praeses statuit quantitatem²⁾. Sin vero dolo non exhibeat³⁾, extra ordinem condemnatur⁴⁾.

1) qui fideiussit pro reo] Si quis criminis reum sistere promiserit, eumque non exhibuerit, etiam extra ordinem damnari debet. Sed si nec promissione, nec decreto Praesidis certa quantitas comprehensa sit, nec consuetudo ostendatur, quae certam formam in eiusmodi capitibus habet: tunc Praeses provinciae poenam ab eo, qui non exhibuit reum, inferendam statuat.

2) Praeses statuit quantitatem] Nota hoc: potes enim ex eo tentare et dicere, in pactis nuptialibus si convenerit de donatione propter nuptias, non definita quantitate, petendum esse id, quod ex usu civitatis et consuetudine plurimum convenire solet, puta tertiam dotis. Sic in plurimis pactis conveniri solet.

3) si vero dolo non exhibeat] Puta, ut ne exhibeat nocentem, contemto damno pecuniario.

4) extra ordinem condemnatur] Hoc est, vel flagellis caeditur, vel ad tempus relegatur. Quaere tit. 28. cap. 1. et ibi transmissiones.

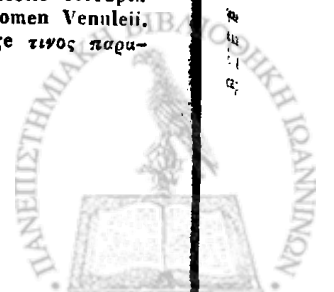
V. Ulpian. Qui factus est manifestus¹⁾, in carcerem usque ad sententiam conicitur.

1) qui factus est manifestus] Hoc est, si publico iudicio conventus confiteatur, conici eum oportet in vincula, quoad iudex de eo pronunciarit.

VI. Marc. Irenarchae¹⁾ a se comprehensos latrones interrogent²⁾, et ea literis suis obsignatis inclusa magistratibus mittant. Nec tamen eis fides habetur, sed ex integro res spectatur praesentibus Irenarchis, et si inveniantur maligne interrogasse, vel non dicta scripsisse, puniuntur.

1) Irenarchae] Non est epistolis eorum credendum, qui quasi damnatos quosdam ad Praesides provinciarum remittunt. Hoc enim Divus Hadrianus etiam Iulio Secundo rescripsit. Hoc etiam de Irenarchis praecipuum est: quia non omnes ex bona fide delationes aliorum facere compertum est. Sed et caput mandatorum Principis extat, quod Divus Pius, cum Asiae praesesset, cum edicto proposuit, quo haec caventur: Irenarchae cum latrones comprehendunt, interrogent eos de sociis, qui ipsos receperint, et interrogationes et responsiones eorum relationibus de his factis ad Praesidem cognitionem remittant. Itaque omnes, qui cum relationibus cuiusdam transmittuntur, ex integro audiuntur, etsi cum literis sive relationibus missi fuerint, vel etiam per Irenarchas ad Praesidem perducti. Nam et Divus Pius et alii Principes rescripserunt, ut etiam de his, qui requirendi adnotati sunt, non quasi pro damnatis sed quasi re integra quaeratur, si modo quis sit, qui eos convincere possit. Et ideo cum quis sub inquisitione esse iubetur, venire oportet et Irenarcham et quaeri de relationibus ab eo factis: et si quidem diligenter ac fideliter hoc fecerit, collaudari eum: si parum prudenter, non exquisitis argumentis, iudex interloqui debet, minus vere retulisse Irenarcham. At si vel maligne reum interrogaverit, vel cum eum deliquisse invenisset, delicta non manifestaverit, poenam ei

9) Syn. καὶ inserit ante ἔξτρα. r) Atfal. καὶ ξιτροοδίως. s) Fabr. ἀπαιτηθέν (sic). z) Haec lectio corrupta est. Lege ex versione Cuiacii: πρὸς τὸ μὴ παραστήσαι τὸν ὑπεύθυνον. u) In Digestis praesigitur nomen Venuleii. v) Est paraphrasis I. 6. pr. §. 1. D. h. t. quae signo ad verba οἱ εἰρηναρχοὶ in Cod. 1350. refertur. w) Lege τινὸς παραπέμπονται. Sic etiam verti.



χης. εἰ μὲντοι ἢ κακοθελῶς ἐπηρεάσῃ τὸν κρινόμενον, ἢ τὸ ἐναντίον εὐρών αὐτὸν ἡμαρτηκότα μὴ ἐγγνώρισε τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τιμωρίαν ἐπιφέρει κατ' αὐτοῦ εἰς ὑπόδειγμα καὶ σωφρονισμόν τῶν ἑτέρων, ἵνα μηδὲν τοιοῦτον ἀμαρτάνηται.

Ἐν τῷ Ἰνδίκῳ κέεται, ὅτι τὰ περὶ τῶν εἰρηναρχῶν νῦν λεγόμενα ὀφείλει κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἵτινες ὡς δὴ καταδικασθέντας τινὰς τοῖς ἄρχουσιν τῶν ἐπαρχιῶν παραπέμπουσιν. [Sch. p. VII. 591.]

οἱ εἰρηναρχαί] Οἱ τῆς²⁾ τοῦ δήμου εὐταξίας ἐπιστατούντες. [Sch. p. VII. 591.]

τοὺς παρ' αὐτῶν συλλαμβανόμενους ληστὰς ἐρωτάτωσαν] Ζῆτει κεφ. κς. θεμ. τελευτ. να. τιτ. περὶ ληστῶν. [Sch. q. VII. 591.]

ζ. Μαρκ. γ) Οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες, ἐν αἷς ἂν ἀμαρτήματα γίνωνται, γράφειν εἰώθασιν ἄρχουσιν ἄλλων ἐπαρχιῶν, ἀναζητῆσαι τοὺς ἐναγομένους καὶ παραπέμψασθαι αὐτοῖς.

η'. Παυλ. ζ) Ἐὰν ὁ προεστὼς τῆς φυλακῆς χρήμασιν ὑποφθαρεῖς δίχα δεσμῶν τοὺς φυλασσομένους ἐάσῃ, ἢ ἀνάσχηται σίδηρον ἢ φάρμακα εἰσαχθῆναι, τιμωρεῖται. εἰ μὲντοι ἡγνώσῃ, ἀποκινεῖται ὡς ῥά-θυμος.

ὁ προεστὼς τῆς φυλακῆς] Ὁ δεσμοφύλαξ, ὃν λέγομεν νῦν κλαβικάριον. [Sch. r. VII. 591.]

θ. Οὐενουλ. Ὁ στρατιώτης ἀμαρτήσας τῷ ἰδίῳ ἄρχοντι παραπέμπεται. σωφρονίζειν δὲ δύναται τοὺς εὐτελεῖς στρατιώτας ὁ τὸ στρατόπεδον δεξιάμενος.

ὁ τὸ στρατόπεδον δεξιάμενος] Ὁ δὲ διοικήσαν ἐξερκίτου πιστευόμενος καὶ τοῦ κολάζειν τοὺς καλιγάτους ἦτοι τοὺς εὐτελεῖς στρατιώτας³⁾ δίκαιον ἔχει. [Sch. s. VII. 592.]

ι. Ἰδεμ. Ἐὰν ὁ φυλάττων λύσῃ τὸν δεσμὸν χωρὶς αἰτίας, προστιμᾶται, καὶ ὁ λυθεὶς δεσμεῖται.

ια. Κελο. Ὁ ἄρχων καλῶς ἐξετάζει τὸν προσαγόμενον αὐτῷ κατηγορούμενον, ἐξ οἷαςδὴποτε εἰ ἔστιν ἐπαρχίας.

Ἐσθ⁴⁾ ὅτε δὲ μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῷ⁵⁾ πραχθέντων ἐξ εὐλόγου αἰτίας πέμπουσιν τὸν κατηγορούμενον εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ.

ὁ ἄρχων] Ἀναμφιβολόν ἐστιν, ὅτι, ἐξ οἷαςδὴποτε ἐπαρχίας ὑπάρχει ὁ ἐκ δεσμοφύλακον προσαγόμενος τῷ ἄρχοντι, διαγνωστικὸν ὀφείλει περὶ αὐτοῦ ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἢ ἡμαρτεν. ἐκεῖνο δὲ παρά τινων εἰώθε παραφυλάττεσθαι, ἵνα, ὅτε διαγνώῃ, καὶ εὖρη τὸν κρινόμενον ἡμαρτηκέναι, παραπέμψῃ αὐτὸν μετὰ τῆς ἐπ' αὐτοῦ κατηγορίας καὶ μέρμερος ἐκείνῳ τῷ ἄρχοντι, ὅθεν ὠρμηταὶ ὁ ἡμαρτηκώς. τοῦτο δὲ μετ' ἐξετάσεως χρεῖ γίνεσθαι, καὶ οὐκ ἀζητήτως. [Sch. t. VII. 592.]

ἐξ οἷαςδὴποτε εἰ ἔστιν ἐπαρχίας] Ἐπὶ γὰρ τοῖς ἀμαρτημασιν οὐδεμία φόρον παραγραφή ἐστιν, ὡς τιτ. λδ. κεφ. ζ. θεμ. παρατελευτ. καὶ βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. πγ. [Sch. u. VII. 592.]

Ἐσθ⁴⁾ ὅτε δὲ] Ὅτε ἐνομιζέτο μὲν τῆσδε τῆς ἐπαρχίας εἶναι, καὶ ὁ ἐν αὐτῇ ἄρχων ἤρξατο περὶ τοῦ ἐγκλήματος ζητεῖν, καὶ μετὰ διάγνωσιν τινα, ἐφάνη μὴ εἶναι τῆσδε τῆς ἐπαρχίας, ἀλλ' ἑτέρας⁶⁾ ὁ ἐξετάζομενος περὶ τοῦ ἐγκλήματος οἶμαι τὸ σχόλιον τοῦτο πεπλανημένον εἶναι. [Sch. x. VII. 592.]

μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῷ⁵⁾ πραχθέντων] Τοντέστι⁴⁾ τῶν σημειωμάτων τῶν ἐν αὐτῷ γενομένων.

Οἱ^{ε)} ἀποφυγόντες τὴν φυλακὴν, εἴτε κλάσαντες αὐτήν, εἴτε⁶⁾ τοῖς λοιποῖς συμπνεύσαντες, κεφαλικῶς

infert ad exemplum et castigationem aliorum, ne tale quid admittatur.

In Indice extat, ea, quae de Irenarchis nunc dicuntur, in aliis obtinere etiam debere, qui quasi damnatos ad Praesides provinciarum quosdam remittunt.

Irenarchae] Qui plebis disciplinae praesunt.

2) a se comprehensos latrones interrogent] Quaere cap. 27. them. ult. tit. 51. de latronibus.

VII. Marc. Praesides provinciarum, in quibus delicta admissa sunt, scribere solent Praesidibus aliarum provinciarum, ut requirant reos et ad se transmittant. L. 7. D. XLV. 3.

VIII. Paul. Si custodiae praepositus¹⁾ pecunia corruptus sine vinculis custoditos relinquat, vel ferum aut venenum inferri patiatur, punitur. At si nesciat, removetur quasi negligens. L. 8. D. eod.

1) custodiae praepositus] Vinculorum custos, quem nunc vocamus Clavicarium.

IX. Venul. Miles, qui deliquit, suo iudici remittitur. Castigare autem potest caligatos milites qui exercitum accepit¹⁾. L. 9. D. eod.

1) qui exercitum accepit] Is autem, cui gubernatio exercitus commissa est, etiam ius animadvertendi in milites caligatos habet.

X. Idem. Si custos solverit vincula sine causa, multatur, et solutus vincitur. L. 10. D. eod.

XI. Cels. Praeses¹⁾ recte cognoscit de reo sibi producto, quacunque is ex provincia sit²⁾. L. 11. D. eod.

Interdum vero³⁾ cum actis⁴⁾ ex iusta causa §. 1. mittitur reus in suam provinciam.

1) Praeses] Non est dubium, quin, cuiuscunque provinciae sit is, qui ex vinculis Praesidi productus, cognoscere debeat Praeses provinciae, in qua deliquit. Illud autem a quibusdam observari solet, ut, cum cognovit et reperit reum deliquisse, remittat eum cum accusatione et querela ad Praesidem eius provinciae, ex qua est is, qui deliquit. Hoc causa cognita facendum est.

2) quacunque is ex provincia sit] Nam in delictis nulla fori praescriptio est, ut tit. 34. cap. 7. them. penult. et lib. 7. tit. 5. cap. 83.

3) interdum vero] Cum existimabatur illius vel illius provinciae esse, et qui in ea erat Praeses coepit de crimine cognoscere, et post cognitionem aliquam apparuit, non esse illius provinciae eum, de cuius crimine cognoscitur, sed alterius. Existimo, hoc scholium falsum esse.

4) cum actis] Hoc est, cum adnotationibus eius causa factis.

Qui evadunt custodiam, sive effracta ea, sive cum reliquis facta conspiratione, capitaliter coercen- L. 1. pr. D. XI. VII. 18.

z) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῖς. y) Lege Max. z) L. 8. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXVIII. §. 4. Diversa sunt, quae habet Harm. VI. 14. §. 9. a) Fabr. στρατιώτους. b) Sic lego pro ἐν αὐτῷ, quod habet Fabr. c) Sic hoc scholium exhibetur in Cod. 1350. cui consentit versio Cuiacii. Fabr. ita: ὅτε ἐνομιζέτο μὲν τῆσδε ἢ τῆσδε ἐπαρχίας εἶναι, ἀλλ' ἕτερος ὁ ἐξετάζομενος κ. τ. λ. d) Hoc scholium deest apud Fabr. e) L. 1. pr. D. XLVII. 18. legitur in Syn. p. 519. ubi est cap. 12. h. t. et apud Attal. tit. LXVIII. §. 5. f) Syn. ἢ pro εἴτε.



κολάζονται. εἰ δὲ κατὰ ῥαθυμίαν τῶν φυλάκων ἀπέφυγον, μετριώτερον τιμωροῦνται.

ιβ'. Καλλιστο. Ἐάν φύγωσιν οἱ φυλαττόμενοι, πρὸς τὸ μέτρον τῆς οἰκείας ῥαθυμίας σωφρονίζονται οἱ φυλάττοντες αὐτοὺς στρατιῶται. εἰ δὲ προφάσει μέθης ἢ ῥαθυμίας τοῦ φύλακος τοῦτο συνέβη, μαστιγοῦνται καὶ εἰς χεῖρονα μεταφέρεται στρατεία. εἰ δὲ κατὰ τύχην συνέβη, οὐδὲν ὑψίσταται.

§. 1. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ παγανῶν φυλάκων.

ἔάν φύγωσιν οἱ φυλαττόμενοι] * Ἐάν οἱ στρατιῶται τὴν παραδοθεῖσαν αὐτοῖς τῶν προσώπων παραφυλακὴν ἀπολύσωσιν, αὐτοὶ κινδυνεύουσι. καὶ γὰρ ὁ θεὸς Ἀδριανὸς Στατίλλῳ Σεκούνδῳ ἀρχόντι οὕτως ἀπέγραψε: Ἴνικα τὰ ἐν φυλακῇ ὄντα πρόσωπα ἐκκλίνη καὶ διαφυγῇ τοὺς στρατιώτας, χρὴ ἀναζητεῖσθαι, πότερον διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τῶν στρατιωτῶν ῥαθυμίαν ἐφυγε ταῦτα τὰ πρόσωπα, ἢ κατὰ τύχην τινά· καὶ πότερον εἰς ἐκ πολλῶν ἐφυγεν, ἢ ἅμα πολλοί· καὶ τότε τιμωρία προσπιγνῆναι τοὺς στρατιώτας, ὡς τὴν φυλακὴν τὰ πρόσωπα διέφυγεν, ὅτε ἢ ἄγαν αὐτῶν ῥαθυμία διελεγχθῆ· ἢ εἰ μὴδὲ τούτῳ διελεγχθῆσαν, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἡμερημματος καὶ αὐτῶν ἀποφαινεσθαι. καὶ Σαλβίῳ δὲ ἀρχόντι Ἀκυτανίας ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἔγραψε· Κατ' ἐκείνου, ὅς διαφῆκε τὴν φυλακὴν, ἢ οὕτως ἐν εἰδήσει διεφυλάξε τὰ πρόσωπα, ὥστε δυνήθηται τῆς φυλακῆς αὐτοῦ ταῦτα ἐκκλίνα, χαλεπαίνειν χρὴ καὶ ἀποφαινεσθαι. εἴαν δὲ διὰ οἴνου προφάσει μέθης ἢ κατὰ ῥαθυμίαν τοῦ φύλακος τοῦτο συνέβη, χρὴ τυπτεσθαι αὐτὸν καὶ εἰς χεῖρονα στρατείαν δίδοσθαι. εἴαν δὲ κατὰ τύχην τινὰ περίστασιν ἀπώλεσε τὰ πρόσωπα, οὐδὲν χρὴ κατ' αὐτοῦ ἀποφαινεσθαι. εἰ δὲ καὶ παγανὸς ἦν ὁ φυλάκων ἢ ὁ διαφυγῶν τὴν φυλακὴν, τὰ αὐτὰ χρὴ ζητεῖσθαι, ἅτινα καὶ ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν ζητεῖσθαι εἰρηκμην.

L. 13. D. eod. ιγ'. Ἴδεμ. ε) Ἐάν συμπνεύσαντες οἱ δέσμοι ῥήξωσι τὰ δεσμὰ καὶ τὴν φυλακὴν, καὶ ἀποφύγωσιν, εἴτε ἀνεύθυνοι ἦσαν, τιμωροῦνται· εἴτε ὑπεύθυνοι, πλέον κολάζονται, ἢ περ^{h)} τὸ ἐγκλημα ἀπῆται, ἐφ' ᾧ συνεσχέθησαν. οἱ δὲ τὴν συσκευὴν διελέξαντες ἀπολύονται.

L. 14. pr. D. eod. ιδ'. Ὁ ἐπιτρέψας νεοστρατεύτῳ παραφυλακὴν τιμωρεῖται, φυγόντος τοῦ φυλαττομένου.

§. 1. 2. Οὐδεὶς ἐν τὴν φυλακὴν ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ δύο, οἵτινες ῥαθυμήσαντες σωφρονίζονται, ἢ τὴν στρατείαν ἐναλλάσσουν. εἰ δὲ τὸ ἀποφυγόν πρόσωπον εὐτέλές ἐστι, μαστιζόμενος ὁ φύλαξ μένει ἐν τῇ στρατεία. εἰ δὲ κατὰ οἶκτον ἀπέλυσεν, ἐναλλάσσει τὴν στρατείαν· εἰ δὲ κατὰ ἀπάτην, ἢ κεφαλικῶς τιμωρεῖται, ἢ πρὸς τὸν ἔσχατον βαθμὸν καταβιβάζεται. εἰ δὲ μετὰ τοῦ ἐνός ἀποφύγη φύλακος, ὁ ἄλλος συγνώσκειται.

ἢ κεφαλικῶς τιμωρεῖται] Τουτέστιν, ἐξορισθήσεται ἢ περιορισθήσεται, ἢ εἰς ἔργον δημόσιον δοθήσεται. κεφαλικὴ γὰρ λέγεται τιμωρία διὰ τὸ ἐναλλάττεσθαι τὴν πρώτην κατάστασιν, καὶ ἐλεύθερος ὢν καὶ ἄδειαν ἔχων διάγειν ἐν παντὶ τόπῳ ὑψίσταται ταύτας τὰς ποινάς. [Sch. γ. VII. 592.]

§. 3. Εἰ δὲ ἑαυτοὺς ἀνέλωσιν¹⁾ ἢ κατακρημνίσωσιν οἱ φυλαττόμενοι, σωφρονίζονται οἱ φύλακες.

§. 4. Εἰ μέντοι οἱ φύλακες αὐτοὺς ἀνέλωσιν, ὡς φωνεῖς τιμωροῦνται.

§. 5. Εἰ δὲ κατὰ τύχην ἀποθάνωσι, γίνεται περὶ ταύτων ἔκμαρτυρία.

§. 6. Εἰ δὲ διαφέρει τινὲν φυγόντα εὐρεθῆναι, λαμβάνει προθεσμίαν ὁ φύλαξ πρὸς ἀναζητήσιν, ἔτερον στρατιώτου συζευγνυμένου αὐτῷ.

tur. Sed si negligentia custodum evaserint, levius puniuntur.

XII. Callistr. Si qui custodiuntur fugerint¹⁾, pro modo culpa milites, qui eos custodiebant, castigantur. Quodsi occasione vini aut negligentiae custodis hoc evenerit, verberatur et in deteriorem militiam transfertur. Si vero fortuito evenerit, nihil patitur.

Eadem et in paganis custodibus servantur.

1) si qui custodiuntur fugerint] Milites si custodiam personarum sibi commissam omiserint, ipsi in periculum deducuntur. Etenim Divus Hadrianus Statilio Secundo Legato ita rescripsit: Quoties personae, quae in custodia sunt, evaserint militibus, exquiri oportet, utrum nimia militum negligentia hae personae evaserint, an casu quodam: et utrum unus ex pluribus fugerit, an una plures: et ita poena affici milites, quorum custodiae personae evaserint, si culpa eorum nimia deprehendatur: alioquin pro modo delicti in eos statuendum est. Salvio quoque Legato Aquitaniae idem Princeps rescripsit: In eum, qui custodiam dimisit, aut ita sciens personas custodit, ut potuerint custodiae evadere, animadvertendum est. Si tamen per vinum crapulae occasione, aut desidia custodis id evenerit, castigandus et in deteriorem militiam dandus est. Si vero fortuito quodam casu personas amiserit, nihil in eum statuendum. Sed et si paganus erat, qui custodiebat aut qui custodiae evasit, idem exquirendum est, quod in militibus explorandum diximus.

XIII. Idem. Si qui erant in vinculis, facta conspiratione ruperint vincula et custodiam, et evaserint, sive innocentes erant, puniuntur: sive nocentes, amplius puniuntur, quam crimen reposcat, quo recepti sunt. Qui vero conspirationem detexerint, absolvuntur.

XIV. Qui tironi commisit custodiam, punitur, si qui custodiebatur evaserit.

Non uni committi custodiam oportet, sed duobus, qui si negligentes fuerint, castigantur, vel militiam mutant. Quodsi vilis sit persona, quae evasit, castigatus custos in militia manet. Si vero miseratione dimiserit, mutat militiam: si fraude, vel capite punitur¹⁾, vel in extremum gradum demittitur. Si cum uno custode evaserit, alteri ignoscitur.

1) vel capite punitur] Hoc est relegabitur vel deportabitur, vel dabitur in opus publicum. Capitalis enim dicitur poena, quod mutetur prior status, et qui liber erat et quolibet loci degendi facultatem habebat, has poenas sustinet.

Sed si rei se interfecerint vel praecipitaverint, custodes castigantur.

Si tamen custodes eos interfecerint, ut homicidae puniuntur.

Sed si casu decesserint, fit testatio de iis.

Quodsi cuiusdam intersit, eum, qui evasit, inveniri, custos certum tempus accipit ad requirendum eum, alio adiuncto ei milite.

s) L. 13 D. h. t. legitur in Syn. p. 519. ubi est cap. 14. h. t.

h) Syn. ῥ.

i) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνέλωσιν.



Εἰ δὲ τὸν ὀφείλοντα ἀποδοθῆναι τῷ δεσπότῃ φυγάδα ἀπολύσει, δίδωσι τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ, εἴπερ εὐπορεῖ.

δίδωσι τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ] Ζήτησι βιβ. ι. τι. γ'. κεφ. ζ'. θεμ. ε'. και ἰνστιτ. δ. τι. γ'. τὸ τέλος. [Sch. z. VII. 592.]

ιε'. Ἐὰν στρατιώτης ἁμαρτήσῃ ἐν ἐπαρχίᾳ, χρὴ αὐτὸν γενέσθαι ὑπὸ ἀσφάλειαν παρὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας ἀναφέροντος τῷ δικαστῇ αὐτοῦ καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἁμαρτήματος, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ πταίσαντος.

ἔαν στρατιώτης] Θεοδώρου. Ἐπὶ παραφυλακὴν ποιῆσει ἡ) ὁ ἄρχων τὸν ἐν ἐπαρχίᾳ ἁμαρτάνοντα στρατιώτην, καὶ ἀναφερῶν περὶ αὐτοῦ τῷ στρατηλάτῃ. πλὴν κείναι βιβ. ιβ. τι. με. διατ. α'. οὗ τῷ λιποτάκτῃ στρατιώτῃ, ἐπεξελεθῆν ὀφείλει ὁ ἄρχων, ἐπειδὴ δημεύεται. δηλοῖ δὲ ἡ γ'. διατ. τοῦ εἰρημένου τι. και βιβ. ὡς καὶ τὸν ληστεύοντα στρατιώτην χρὴ τιμωρεῖσθαι. [Sch. a. VII. 592.]

ἁμαρτήσῃ] Τὸ κατὰ πόδας ἔγκλημα πούβλικον. [Sch. b. VII. 592.]

παρὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας] Ζήτησι βιβ. νζ'. τι. α'. κεφ. γ'. [Sch. c. VII. 592.]

τῷ δικαστῇ αὐτοῦ] Τὸ κατὰ πόδας τῷ στρατηλάτῃ. ἐκίστης γὰρ ἐπαρχίας) δύο ἄρχοντες προύστανται, ὁ μὲν πολιτικός, ὁ δὲ στρατιωτικός· ἐπὶ μὲν τῷ ἀπαιτῆσαι τὰ δημοσία τέλη, ὁ στρατιωτικός, ἐπὶ δὲ τῷ δικάζειν τὰς ἀναφυομένας δικας, ὁ πολιτικός. [Sch. d. VII. 592.]

ις'. Μηδεὶς) ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορούμενος ἐμβαλλέσθω τέως εἰς δεσμωτήριον, πρὶν ἢ ἐλεγχθῆναι. εἰ δὲ καὶ ἐκ διαστήματος ἔστι, μὴ παριστάσθω, πρὶν ἢ ὁ ἐνάγων ἐγγράψεται). ἐγγραφωμένου γὰρ ἐκείνου, τότε χρὴ αὐτὸν ἢ παραστήναι, ἢ γενέσθαι ἀναζητούμενον, λαμβάνοντα ὑπέρθεσιν εἰς τὸ διατυπῶσαι τὰ καθ' ἑαυτὸν ρ) ἄρκουσῶν ἡμερῶν, πλὴν οὐκ ἑλαττόνων τῶν τριάκοντα, μὴ ἔχοντος ἐξουσίαν τοῦ ἐμπορεύεσθαι, τουτέστι, κερδαίνειν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πεμφθέντος συσχεῖν. παραγινώμενος δὲ ὀφείλει, ἔαν συνίδῃ, λαβεῖν δικολόγον ς) ὀφείλοντα ὑπερ') αὐτοῦ εἰπεῖν.

μηδεὶς ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορούμενος ἐμβαλλέσθω τέως εἰς δεσμωτήριον] Θεοδ. Ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ ἐγκλήματι) οὐ βάλλεται εἰς φυλακὴν, εἰ μὴ πρότερον ἐλεγχθῆ, καὶ τότε εἰ φανεῖ αἴτιος, καὶ ἔαν ἐγγυῶν ἀπορῆ, ὡς ἐπάγει [η) ε) ε'. διατάξεις τοῦ δ. τι. τοῦ παρόντος θ. βιβ. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὴν β. διατάξιν τοῦ αὐτοῦ δ. τι. ὁ παραπεμπόμενος ἐπὶ ἐγκλήματι λαμβάνει τριάκοντα ἡμερῶν προθεομίαν, ὡν ἔντος ὀφείλει διοικῆσαι τὰ καθ' ἑαυτὸν, καὶ παριστασθαι ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ἀνάγνωθι τὴν ἐξῆς γ'. διατάξιν. καὶ ὁ ἐγκληματικός ἐναγόμενος δύναται ἔχειν συνηγορον. μίμνησο τῆς γ'. διατάξεως τοῦ προλαβόντος β. τι. [Sch. e. VII. 592. sq.]

Τὸ κατὰ πόδας ἔχει· Μηδεὶς εἰς εἰρκτὴν, πρὶν ἐλεγχθῆναι, παντελῶς δεσμευέσθω. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Πρὸςχε, ὅτι ἀπηγορεύσαν δεσμεῖσθαι τινὰ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, οὐχὶ μόνον ἐμβάλλεσθαι. [Sch. f. VII. 593.]

μὴ παριστάσθω, πρὶν ἢ ὁ ἐνάγων ἐγγράψεται] Μὴ μόνον τότε νομίμως ἐγγραφῆς γίνεσθαι, ὅτε ἐκ διαστήματος ἔστιν· ἐπειδὴ κἂν ἐγγυῶς ἔσται, δεῖ πρότερον ἐγγραφῆς ἀποτιθέναι. [Sch. g. VII. 593.]

μὴ ἔχοντος ἐξουσίαν τοῦ ἐμπορεύεσθαι — τοῦ πεμφθέντος συσχεῖν] Τουτέστι, μὴ ἔχεται ἐξουσίαν ὁ ἀναζητῶν κόμης ζητεῖν ἐξ αὐτοῦ καὶ λαμβάνειν τι ἐπὶ τῷ ἀπολύειν αὐτόν. [Sch. h. VII. 593.]

h) Secunda manu in Cod. 1350. correctum est ποιεῖτω. i) Secunda manu in Cod. 1350. correctum est: ἐκίστης ἐπαρχίας. Fabr. ἐκίστης ἐπαρχίας. m) L. 2. C. h. i. legitur in Syn. p. 503. usque ad verba πλὴν οὐκ ἑλαττόνων τῶν τριάκοντα, et apud Attal. tit. LXVIII §. 6. usque ad verba γινώσθαι ἀναζητούμενον. n) Attal. ἀνελεγχθῆ. o) Syn. ἐγγράψαι. p) Syn. αὐτόν. q) Fabr. δικολόγου. r) Ante ὑπερ Fabr. habet τὰ, quod deest in Cod. 1350. s) Fabr. ἐγκλήματος. t) ἢ addidi. Deest apud Fabr.

Sed si fugitivum domino reddendum dimiserit, domino pretium eius praestat²⁾, si solvendo sit.

2) domino pretium eius praestat] Quaere lib. 10. tit. 3. cap. 7. them. 6. et Instit. 4. tit. 3. finem.

XV. Si miles¹⁾ deliquerit²⁾ in provincia, eum constitui oportet sub custodia a Praeside provinciae³⁾ referente iudici eius⁴⁾ et qualitatem delicti, et personam delinquentis.

1) similes] Theodori. Sub custodia faciat Praeses militem in provincia delinquentem, et de eo referat magistrum militum. At extat in lib. 12. tit. 45. const. 1. desertorem militem persequi Praesidem debere, alioquin bona eius publicari. Ostendit autem const. 3. dicti tit. et lib. etiam militem latronem puniri debere.

2) deliquerit] Τὸ κατὰ πόδας habet: Publicum crimen.

3) a Praeside provinciae] Quaere lib. 57. tit. 1. cap. 3.

4) iudici eius] Τὸ κατὰ πόδας habet: Magistro militum. Cuilibet enim provinciae duo magistratus praesunt, civilis et militaris: militaris ad exigenda publica tributa, civilis ad dijudicandas lites exortas.

XVI. Nemo criminis reus coniciatur in vincula¹⁾, antequam convincatur. Sed et si longe abest, non exhibeatur, antequam actor inscripserit²⁾. Facta enim ab illo inscriptione, exhiberi eum oportet, vel requirendum adnotari, data ei dierum, quantum satis erit, dilatione ad disponendas res suas, non minus triginta, non habente ex eo potestatem nundinandi, hoc est, lucrandi ex illo eo, qui missus erit ad eum comprehendendum³⁾. Ubi autem venerit⁴⁾, debet, si ei videatur, advocatum accipere, qui pro se loquatur.

1) nemo criminis reus coniciatur in vincula] Theod. Reus criminis non coniciatur in custodia, antequam convincatur, et ita demum, si appareat nocens et fideiussoribus careat, ut adicit const. 6. tit. 4. huius libri 9. Lege etiam const. 2. eiusdem tit. 4. Qui transmittendus est criminis causa, spatium accipit triginta dierum, intra quos debet res suas disponere, et apparere in iudicio. Lege sequentem 3. const. Et qui criminaliter accusatur, advocatum habere potest. Memineris const. 3. praecedentis 2. tituli.

Τὸ κατὰ πόδας habet: Nullus in carcerem, priusquam convincatur, omnino vinciatur. Et ait Thalelaeus: Attende, ut prohibeat vinciri quemquam in carcere, non tantum conici.

2) non exhibeatur, antequam actor inscripserit] Ne tunc solum existimes inscriptiones fieri, cum ex longinquo est: nam etsi propius est, prius inscriptiones deponi debent.

3) non habente ex eo potestatem nundinandi — eo, qui missus erit ad eum comprehendendum] Hoc est, comes, qui remm requirit, non habet potestatem petere ab eo et accipere quidquam eius solvendi causa.



παργινόμενος δέ] Πρόσχε, ὅτι τὰς λ'. ἡμέρας λαμβάνει οὐκ εἰς τὸ ἐμφανίσαι αὐτόν^{υ)}, ἀλλ' εἰς τὸ καταστήσαι τὰ καθ' ἑαυτὸν. ἔξωθεν οὖν λαμβάνει καὶ τὴν προθεσίαν, ἧς ἐντός δεῖ αὐτὸν παραγενοῦναι^{υ)}. [Sch. i. VII. 593.]

3. ιζ'. Μηδένα παραστατέον ἐν δικαστηρίῳ εἶναι προστάττομεν, εἰ μὴ περὶ οὐτινος τῆς παρουστάσεως ὁ ἄρχων ἀπεφώνητο.

μηδένα παραστατέον ἐν δικαστηρίῳ εἶναι προστάττομεν] Θεοδώρ. ^{ω)} Χωρὶς δικαστικῆς ἀποφάσεως οὐδεὶς παρτάται ἐν δικαστηρίῳ. ἀνάγνωθι τὴν α'. διατάξιν τοῦ ἐξῆς δ'. tit. καὶ τὴν περὶ παραστασιῶν^{α)} διαλεγομένην νεαράν. σημειώσαι, ὅτι ἡ ἀπόφασις λέγει τὸν τοῦ ἄρχοντος ὀρισμὸν. ζῆτει καὶ βιβ. ζ'. tit. α'. κεφ. γ'. περὶ τὰ μέσα, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ νέαν παρασημείωσιν, καὶ τὰς παραπομπὰς αὐτοῦ, καὶ ἐδρήσεις, πότε ἐστὶν αὐτοτελὴς ἀπόφασις, καὶ πότε μὴ αὐτοτελὴς. [Sch. k. VII. 593.]

εἰ μὴ περὶ οὐτινος τῆς παραστάσεως ὁ ἄρχων ἀπεφώνητο] Πολλὰκις γὰρ ἐνόηκομεν, ὅτι ταξέεται ἐρχονται βουλόμενοι τινα ἐκ τῶν ἀγράφων^{υ)} παραστήναι. [Sch. l. VII. 593.]

4. ιη'. Ὅτι²⁾ τις ἐπὶ οἰωδῆποτε ἐγκλήματι γένηται ἔνοχος, εἴτε ἔχει τὸν κατηγοροῦντα, εἴτε ἐκ τῶν δημοσίων προσώπων παραπεμφθῆ, παραχρήμα γινέσθω ἢ ἐξέτασις.

1. §. 1. Ἐὰν δὲ χρὴ μικρὸν ὑπεριθῆναι^{α)}, ἢ διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ κατηγοροῦ, ἢ διὰ τὸ μένειν^{β)} συνίστορος^{γ)}, μὴ ἐν μέσῳ ἐπαγέσθω αὐτῷ βάσανος, μηδὲ τὰ σιδήρια^{δ)} αὐτοῦ ἔσονται στενότερα, ἢ ἐγκλειέσθω^{ε)} ἐν τῷ ἔσωτέρῳ^{ς)} μέρει τῆς φυλακῆς· ἀλλὸ μεταλαμβάνετω τοῦ φωτός, καὶ ἡνίκα ἐπανέλθῃ νύξ, ἐν τοῖς φιλανθρωποτέροις τόποις τῆς φρουρᾶς χρὴ αὐτὸν ἀναλαμβάνεσθαι, καὶ φαινομένης ἡμέρας ἐκβάλλεσθαι, καὶ μεταλαμβάνειν^{ς)} τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, ἵνα μὴ πολλάκις καὶ ἀνάτιος ὢν ἐν ταύταις ταῖς βασάνοις φονεθῆ.

2. §. 2. Μὴ ἐξέστω δὲ τοῖς φυλάττουσιν ἀπανθρώπως αὐτοῖς κεχρησθαι. ὁ γὰρ ἄρχων εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ^{β)} κινδυνεύσει, ἐὰν μὴ τοῦτο γνοῦς παραχρήμα ἀποτέμῃ τοὺς τῆς φυλακῆς προϊσταμένους.

ὅτε τις ἐπὶ οἰωδῆποτε ἐγκλήματι γένηται ἔνοχος] Θεοδώρου. Ἐὰν παραπεμφθῆ ὁ περὶ ἐγκλήματος κατεχόμενος, ὀφείλει παραχρήμα τὸ κατ' αὐτὸν ζητεῖσθαι, καὶ ἐὰν οὐ παρῆσιν ὁ κατηγορῶν αὐτοῦ, φυλαττέσθω ἐν φωτεινῷ τόπῳ, μὴ βασανιζόμενος, μηδὲ σιδηρούμενος, μηδὲ ὑπὸ φυλάκων σιαινομένου. [Sch. m. VII. 593.]

εἴτε ἐκ τῶν δημοσίων προσώπων παραπεμφθῆ] Ἔγνωσ, ὅτι, ἐὰν τὰ δημόσια πρόσωπα κατηγορησῶσι τίνος, οὐ χρὴ εἰς ἔγγραφης. [Sch. n. VII. 593.]

ἢ διὰ τὸ μένειν συνίστορας] Ἐκ τοῦ κατὰ πόδας· ἼΙ οὐ τῶν κοινῶν ἢ παρουσία ἀναγκαῖα φαίνεται. [Sch. o. VII. 594.]

μηδὲ τὰ σιδήρια αὐτοῦ ἔσονται στενότερα] Ἐκ τοῦ κατὰ πόδας· Μηδὲ σιδηρὰ χειροδέσμια καὶ ἐμπειρηγῶτα τοῖς ὀστέοις ἐμβάλλεσθω, ἀλλὰ^{ι)} χαυνοτέρας κατήρας, ἐὰν ἢ τοῦ ἐγκλήματος ποιότης καὶ κατηρῶν^{κ)} σφοδρότητα ἀπαιτήσῃ. [Sch. p. VII. 594.]

Πρόσχε, πῶς καὶ αὕτη ἡ διάταξις βούλεται αὐτὸν ἐλευθερωθῆναι, ὅτε χρὴ ὑπεριθῆναι τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξέτασιν, ἐπιτίοιγε πρὸ τῆς ἐξετάσεως οὐκ ἐπιτρέπει αὐτὸν δεσμεύεσθαι· ὅπερ ἐκέλευσε καὶ ἡ β'. τοῦ προλαβόντος tit. διατάξις. [Sch. q. VII. 594.]

4) ubi autem venerit] Observa triginta dies ei dari non sistendi, sed rerum suarum disponendarum causa. Hoc amplius igitur accipit spatium, intra quod sistat se.

XVII. Neminem exhibendum in iudicio esse praecipimus¹⁾, nisi de cuius exhibitione iudex pronunciarit²⁾.

1) neminem exhibendum in iudicio esse praecipimus] Theodori. Sine iudiciali sententia nemo exhibetur in iudicio. Lege const. l. sequentis 4. tit. et Novellam, quae tractat de exhibendis reis. Nota, Praesidis definitionem sententiam vocari. Quare et lib. 7. tit. l. cap. 3. circa medium, et ibi novam annotationem, et eius transmissiones, et invenies, quando sit perfecta sententia, et quando non perfecta.

2) nisi de cuius exhibitione iudex pronunciarit] Nam saepe invenimus, officiales existere, qui velint reos sine scripto exhibere.

XVIII. Quocumque crimine reus quis fiat¹⁾, sive habeat accusatorem, sive a publicis personis transmissus fuerit²⁾, statim fiat cognitio.

Sed si paulum differri eum oporteat, vel ob absentiam accusatoris, vel dum conscii expectantur³⁾, interim non inferantur ei tormenta, nec ferramenta eius sint angustiora⁴⁾, vel includatur in interiori parte custodiae: sed particeps fiat lucis, et revertente nocte in humanioribus locis custodiae oportet eum recipi, et die apparente emitti et frui luce solis, ne plerumque innocens in his tormentis perimatur.

Non liceat vero custodibus uti eis inhumane. Nam Praeses de salute sua periclitabitur, si hoc sciens non statim capite puniverit custodiae praepositos.

1) quocumque crimine reus quis fiat] Theodori. Si transmissus sit criminis reus, debet statim de eo quaeri, et si praesto non sit accusator eius, custodiatur loco lucido, nec tormentis subiciendus, nec ferro nectendus, neque a custodibus vexandus.

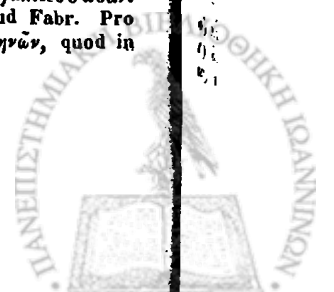
2) sive a publicis personis transmissus fuerit] Didicisti, si quem accusent publicae personae, non esse necessariam inscriptionem.

3) vel dum conscii expectantur] Ex τοῦ κατὰ πόδας· Aut sociorum praesentia necessaria videatur.

4) nec ferramenta eius sint angustiora] Ex τοῦ κατὰ πόδας· Non ferreae manicae et inhaerentes ossibus ei applicentur, sed prolixiores catenae, si criminis qualitas etiam catenarum acerbiter postulat.

Observa, ut et haec constitutio velit eum solvi, cum differri quaestionem de eo oportet, quia ante quaestionem vinciri eum non permittit: quod iussit etiam const. 2. praecedentis tituli.

υ) Fabr. αὐτόν. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. περιγίνεσθαι. ω) Hoc secunda manu in Cod. 1350. additur. Deest Θεοδώρ. apud Fabr. x) Sic lego ex versione Cuiacii. Fabr. παραστασιῶν. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐντός ἔγγραφων. z) Tota L. I. C. h. t. legitur in Syn. p. 503. ubi est cap. 19. h. t. a) Syn. ὑπεριθῆναι, quod praecipit. b) Pro μένειν Syn. habet μὴ εἶναι. c) Syn. ουνιστορίας, quod Leuncl. in marg. correxit. d) Syn. σιδήρια. e) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. ἐγκλειέσθωσαν. f) Syn. ἐτέρω. Leuncl. in marg. ἐνδοτέρω. g) Syn. λαμβάνειν. h) αὐτοῦ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. Pro αὐτοῦ Syn. habet αὐτήν. i) ἀλλὰ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. k) τῶν Fabr. habet ante κατηρῶν, quod in Cod. 1350. omittitur.



19. Δεῖ τὸν ἐπὶ τινὶ ἐγκλήματι τραχυτάτῳ κατηγορηθέντα, καὶ διὰ τοῦτο ἄξιον τῆς τοῦ δεσμοτηρίου παραφυλακῆς νομισθέντα, ἐξελεχθέντα τῆς φυλακῆς ἀκούεσθαι ἐπὶ ὑπομνημάτων, καὶ ὅταν ἐλεγχθῆ, μὴ εὐθὺς ὑπομένειν τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πάλιν ἐμβάλλεσθαι τῇ φυλακῇ, καὶ πάλιν ἐξελεχθῆναι, καὶ ἀκουσθῆναι. αὕτη γὰρ ἡ ὑπέροχτος σύμμετρον ποιεῖ τῶν ἀρχόντων ὀργήν.

δεῖ τὸν ἐπὶ τινὶ ἐγκλήματι τραχυτάτῳ κατηγορηθέντα] Θεοδώρου. Ὁ δὲ ἐγκλημα εἰς φυλακὴν βληθεὶς ἵνα ἐξελεχθῆ¹⁾ καὶ ἐρωτηθῆ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων καὶ ἐάν ἐλεγχθῆ ἀμαρτήσας, μὴ τιμωρηθῆ εὐθὺς, ἀλλὰ βληθῆ πάλιν εἰς φυλακὴν. μὲνησο τῆς β'. διατάξεως τοῦ προλαβόντος τιτ. ὁ μετὰ ἐλεγχῶν ὑπεύθυνος ὢν ἐγκλήματος ἢ καὶ φυλαττόμενος, ἀνέσεως δύναται τυχεῖν, φιλοφρονησόμενον τοῦ ἀρχόντος. τὸ μείζον φησὶν^{m)} ἢ κ'. διατάξις τοῦ μζ. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ἐπὶ τοῦ καταδικασθέντοςⁿ⁾ ὑπὸ βασιλέως. σημειῶσαι, ὅτι^{o)} ἐπὶ ἐγκλήματι^{p)} κατηγορούμενος οὐκ εὐθὺς τιμωρεῖται, ἀλλ' ἐμβάλλεται τῇ φυλακῇ, καὶ πάλιν ἐξαγόμενος ἐρωτᾶται. ἀνάγκηθι καὶ τὸ^{q)} θ'. κεφ. τοῦ να'. τιτ. ὅπερ καὶ τὸν ἀπὸ βασιλέως κελευσθέντα τιμωρίαν ὑποστήναι οὐκ εὐθὺς βούλεται τιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ μετὰ λ. ἡμέρας. [Sch. r. VII. 504.]

κ'. Πρὸς τὸν ὑπομνηματογράφον τῶν ἀναληφθέντων προσώπων ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ παραφυλακὴ διαφερέτω, καὶ μηδὲ νομιζέτω, ἀνθρώπον ἀπόβλητον καὶ εὐτελῆ ὑποβλητέον εἶναι τῷ δικαστῇ, ἐάν ὁ κατηγορούμενος τρόπῳ τινὶ ὀλισθήσῃ. καὶ γὰρ αὐτὸν βουλόμεθα τῇ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ δαπανᾶσθαι, ἥτις ἐνοχὸς ἐδιδάσκειτο γεγενῆαι, ὅστις ἐφυγεν. ἐάν δὲ ὁ ὑπομνηματογράφος ἀνάγκη τινὶ μικρὰν ἀπὸ τῆς τάξεως διατρίβῃ, τὸν βοηθὸν αὐτοῦ τῇ ἴσῃ κελευόμεν ἐπαρτυνεῖν φροντίδι, καὶ τῇ αὐτῇ ὀρίζομεν ἀστηρίᾳ τοῦ νόμου συνδεσμεῖσθαι.

πρὸς τὸν ὑπομνηματογράφον] Ὁ^{r)} κομενταρήσιος τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς ὄντας φυλάττει. ἐπάγει δὲ ἡ ἐξῆς ε'. διατάξις, ὅτι καὶ κατὰ λ. ἡμέρας ὀφείλουσι τὰ παρ' αὐτῶν^{s)} ἀναφέρειν τῷ ἀρχόντι. ἐάν φύγωσιν οἱ ἐν τῇ εἰρκῇ ὄντες, κινδυνεύουσαι οἱ κομενταρήσιοι καὶ τιμωροῦνται ὑπὲρ αὐτῶν. σημειῶσαι οὖν, πότε ἄλλον ἀμαρτάνοντος, ἄλλος τιμωρεῖται. καίτοι γέ φησὶν ἡ κβ'. διατάξις τοῦ μζ. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ γδ'. γεγρά, ὅτι οὐδεὶς ὑπὲρ ἄλλου πλημμελοῦντος κατέχευται. πλὴν ἔγνωσ ἐν τῷ η'. βιβ. τιτ. μ'. διατ. γ'. ὅτι καὶ ὁ^{t)} ἐγγνώμενος παράστασιν ληστῶν τιμωρεῖται αὐτ' αὐτῶν, μὴ ποιοῦμενος τὴν παράστασιν. εἴρηται δὲ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ βιβ. τιτ. ζ'. διατ. γ'. ὅτι μὴ τιμωρούμενος ὁ δικαστὴς τὸν αἰρετικὸν ἔλκοντά τινα εἰς τὴν^{u)} ἰδίαν θρησκείαν, τιμωρεῖται ὑπὲρ αὐτοῦ. [Sch. s. VII. 504.]

Θαλέλ. Ὁ κομενταρήσιος ὀφείλει φυλάττειν τοὺς ἐγκλεισμένους, καὶ οὐχὶ ἀνθρώπον εὐτελῆ παραγεῖν, πεφευγότες νινος. ἀλλ' εἰ δέ^{v)} καὶ ὁ κομενταρήσιος ἀπολειφθῆ, χρὴ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ τοῦτο παραφυλάττειν. ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας, ὡς ἐν τῷ^{w)} Βασιλικῷ. [Sch. s. VII. 504.]

εὐτελῆ] Σημειῶσαι, ὅτι εὐτελής πιστεύεται εἶναι clavicarius. οὐ χρὴ δὲ τοῦτον λέγειν, ὅτι αὐτῷ ἐπίστευσε. καὶ οὐκ ἔπει^{x)} τοῖς εὐτελεστάτοις προσώποις πυκαυριθμῆ καὶ τὸν καπικλαριον, τὰ δὲ εὐτελῆ πρόσωπα ἂν βιβ. κα. τιτ. α'. κεφ. μζ'. θεμ. α'. κελώνονται μαρτυρεῖν, αὐτῶν οὐδὲ οἱ^{y)} καπικλαριοὶ μαρτυρήσουσι. [Sch. t. VII. 505.]

καὶ γὰρ αὐτὸν βουλόμεθα τῇ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ δαπανᾶσθαι] Σημειῶσαι, ὡς, ἐάν φύγῃ ὁ κατηγορούμενος, ὑπόκειται ὁ κομενταρήσιος τιμωρία ὡς δὲ ἐπιφέρει^{z)} διατάξις, τῇ ταυτοπαθείᾳ, καὶ οὐχὶ ὁ καπικλαριος τοῦτον ἔχει εὐτελῆ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ κομενταρήσιος ὀφείλει φυλάττειν τοὺς ἐγκλεισμένους· εἰ δὲ αὐτὸς ἀπολειφθῆ, χρὴ τοῦτο τοῖσιν καὶ παραφυλάττειν τὸν ὑποβληθέν αὐτοῦ. [Sch. u. II. 505.]

XIX. Oportet eum, qui gravioris criminis reus postulatus est¹⁾, et ideo dignus videtur vinculorum custodia, eductum custodia audiri apud acta, et cum fuerit convictus, non statim poenam pendere, sed rursus conici in custodiam, iterumque eductum audiri. Nam haec dilatio iram iudicum moderatiorem reddit.

1) oportet eum, qui gravioris criminis reus postulatus est] Theodori. Qui propter crimen coniectus est in custodiam, ut educatur et interrogetur apud acta: et si convinctur deliquisse, non statim puniatur, sed rursus coniciatur in carcerem. Memineris const. 2. praecedentis tituli. Qui criminis reus cum indicii, vel etiam custoditus est, humanitate iudicis dimitti potest. Amplius dicit const. 20. tit. 47. huius libri 9. de condemnato a Principe. Nota, reum non statim puniri, sed conici in custodiam, et rursus productum interrogari. Lege et cap. 9. tit. 51. quod etiam a Principe poena affici iussum non statim vult puniri, sed post triginta dies.

XX. Ad Commentariensem¹⁾ receptarum personarum custodia et observatio pertineat, nec putet hominem abiectum et vilem²⁾ obiciendum esse iudici, si reus aliquo modo fuerit elapsus. Etenim ipsum volumus eadem poena consumi³⁾, cui obnoxius docebatur fuisse, qui fugerit. Si vero Commentariensis necessitate aliqua paululum ab officio egerit, adiutorem eius pari iubemus invigilare cura, et eadem statuimus severitate legis constringi.

1) ad Commentariensem] Commentariensis eos, qui in custodia sunt, custodiat. Adicit sequens const. 5. debere etiam die trigesimo referri ad Praesidem ea, quae ad illos pertinent. Si fugiant qui sunt in carcere, hoc cedit periculo Commentariensium, qui pro eis puniuntur. Nota igitur, quando alio delinquente alius puniatur. At const. 22. tit. 47. huius libri 9. ait, nec non Novella 134. pro alio delinquente neminem teneri. Sed didicisti lib. 3. tit. 40. const. 13. etiam eum, qui latrones sisti cavit, puniri pro eis, nisi exhibeat. Dicitur et lib. 1. tit. 6. const. 3. iudicem, qui non punit haereticum trahentem aliquem in suam religionem, pro eo puniri.

Thalel. Commentariensis debet custodire inclusos, et non vilem hominem producere, cum aliquis evasit. Sed et si Commentariensis absit, oportet adiutorem eius hoc observare. Habet autem τὸ κατὰ πόδας, ut est in Basilico.

2) vilem] Nota, clavicarium vilem esse credi. Hic autem dicere non debet, se ei commisisse. Et inde dicit quis, quia inter vilissimas personas clavicarius numeratur, viles autem personae lib. 21. tit. 1. cap. 46. them. 1. prohibentur testimonium dicere, non posse etiam clavicarios testimonium dicere.

3) etenim ipsum volumus eadem poena consumi] Nota, si evaserit reus, Commentariensem poenae subiici, et quidem talionis, ut infert constitutio, non clavicarium, quem vocat vilem. Etenim Commentariensis debet custodire inclusos, vel si absit, adiutor eius hoc facere et custodire debet.

1) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξελεχθῆ. m) Fabr. φησι. n) Sic secunda manus in Cod. 1350. correxit. Fabr. καταδικασθέντος. o) Adde ὁ pont. δε. p) Fabr. ἐγκλήματος. q) Fabr. τὸν. r) Hoc videtur esse Theodori. s) Malim περὶ αὐτῶν. t) ὁ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. u) τὴν Cod. 1350. Deest apud Fabr. v) δὲ Cod. 1350. Deest apud Fabr. w) τῷ addidi. Deest apud Fabr. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ pro ἐπὶ. y) οἱ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. z) τῷ addidi. Deest apud Fabr.



5. κα'. Ο²) κατισχεθεῖς μὴ ἐπὶ πολὺν χρόνον με-
 4. νέτω ἐν τῇ φυλακῇ. χρῆ γὰρ αὐτὸν ἢ συντόμως ἀπο-
 λυθῆναι, ἢ συντόμως τιμωρηθῆναι. κελούμεεν οὖν,
 τὸν ὑπομνηματογράφον, ἀπ' οὗ ἐμβληθῆ ἢ τις ἐν τῇ
 φυλακῇ, καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἕως τριάκοντα ἡμέ-
 ρων^{a)} προσφέρειν τῷ ἄρχοντι τὴν γνώσιν τῶν ἐγκε-
 κλεισμένων, ἐν ἧ δέῃ περιέχεσθαι καὶ τὴν ποιότητα
 τῶν ἀμυρτημάτων. εἰ δὲ μὴ^{b)} τοῦτο^{c)} γένηται, ἢ
 μὲν τάξις εἴκοσι λιτρῶν χρυσοῦ προστιμηθήσεται, ὃ
 δὲ ἄρχων^{d)} ἐκπίπτων τῆς ἀξίας, δέκα χρυσοῦ λιτρῶν,
 αἰ^{e)} τοῖς ἡμετέροις εἰσαχθήσονται^{ee)} θησαυροῖς.

ὁ κατασχεθεῖς] * Τὸ κατὰ πόδας. Περὶ τούτων, οὐς-
 τινας ἢ φυλακῇ ἔχει, τοῦτο φανερῶ ὄρω θεοπίζομεν, ἵνα ἢ
 τὸν ἐλεγχθέντα ταχέως καταλάβῃ τιμωρία, ἢ τὸν ἀφείλοντα
 ἐλευθερωθῆναι ἢ κακῶς φυλακῇ κατετήξῃ. κελούμεεν οὖν,
 ἵνα εἰσὼ τριάκοντα ἡμερῶν αἰεὶ ὁ κομνηταρῆσιος ὑποβάλλῃ τῷ
 ἄρχοντι τὸν ἀριθμὸν τῶν προσώπων, τὴν ποιότητα τῶν ἀμυρ-
 τημάτων, τὴν τάξιν τῶν ἐγκεκλεισμένων, τὴν ἡλικίαν τῶν δε-
 δεμένων. τούτων δὲ μὴ γενομένων, τὴν μὲν τάξιν εἴκοσι λιτρῶν
 χρυσοῦ τοῖς θησαυροῖς τοῖς ἡμετέροις κελουμένῃ εἰσαγαγεῖν·
 τὸν δὲ δικαστὴν τὸν ὑπαθύμως καὶ ὑπὲρ αὐχένι μόνον τὸν
 τίτλον χειρίζοντα, ἀλλοτριωθέντι τῆς ἐπεξεχθείσης τύχης δέκα
 λιτρῶν προστιμητέον εἶναι.

αἰ τοῖς ἡμετέροις εἰσαχθήσονται θησαυροῖς]
 Τοῦτο τοῦ^{f)} κατὰ πόδας ὄν καὶ ἐν τῷ προκατόνι μὴ τεθέν^{g)},
 ὅμως οἱ τὴν ἀνακαθάρον ποιησαμένους τὸν προκατόνα κατα-
 στρώσαντες παρενεῖραν^{h)} τῷ προκατόνι. [Sch. x. VII. 595.]

πρ. καβ'. Οὐδέναⁱ⁾ χρῆ ἐμβάλλεσθαι φυλακῇ χωρὶς
 001. κελύσεως τῶν μεγάλων ἀρχόντων τῆς βασιλίδος πό-
 λεις· ἐν δὲ ταῖς παρχίαις, χωρὶς^{k)} τῶν ταύτας
 ἰθυόντων, ἢ τῶν κατὰ τόπους^{l)} ἐκδικίων.

§. 1. Χρῆ δὲ τὸν ἐπίσκοπον κατὰ τετράδα καὶ παρα-
 σκευὴν ἐπισκέπτεσθαι, διὰ τί ἐνεβλήθησαν^{m)}· καὶ
 εἰ μὲν δοῦλοι εἰσιν, εἰσὼ εἴκοσιν ἡμερῶν ἐκβάλλε-
 σθαι αὐτούς, ἢ σωφρονιζομένους, ἢ τοῖς δεσπότηταις
 παραδιδόμενους, ἢ ἐὰν μὴ φαίνονται οἱ δεσπότηταιⁿ⁾,
 ἀπολύεσθαι^{o)} αὐτούς· εἰ δὲ ἐλεύθεροί εἰσιν, ἐπὶ
 ἀταξία^{p)} κατεχόμενοι, παραχρῆμα κρίνεσθαι^{q)} αὐ-
 τούς, ἢ^{r)} ἐὰν περὶ ἄλλης ἀσαςθήποτε^{s)} αἰτίας, παρ-
 ἔχειν αὐτούς ἐγγύας· εἰ δὲ μὴ ἔχουσιν ἐγγυητάς, εἰ
 μὲν ἐπὶ ἐγκλήματι κατέχονται χωρὶς φόνον, ἐν τάχει
 αὐτούς κρίνεσθαι· εἰ δὲ κεφαλικόν ἐστὶ τὸ ἐγκλημα,
 εἰσὼ τριάκοντα ἡμερῶν.

§. 2. Ἐὰν δὲ ἡ^{t)} χρεῖα πλείονος ὑπερθέσεως, μηδα-
 μοῦ παρέχοντος αἰτίαν τοῦ ἐγκεκλεισμένου, δίδοσθαι^{u)}
 αὐτὸν ἐπὶ ἔξωμοσία, ἵνα ἢ ψῆφος γένηται κατ' αὐ-
 τοῦ, ἐὰν ἀπολειφθῆ. εἰ δὲ φόνον ἐστὶν, εἰ μὲν ἀπὸ
 ἀνυφορᾶς δημοσιεύοντων, εἰσὼ ἕξ μηνῶν κρίνεσθαι,
 εἰδόντων τῶν δημοσιεύοντων, ὅτι ἐὰν ψεύσωνται, τῇ
 αὐτῇ ὑπόκεινται τιμωρία. εἰ δὲ τις ἐγγραψάμενος
 αἰτίος ἐγένετο τῆς ἐνοχῆς, δίδοσθαι αὐτούς^{v)} ὑπὸ
 ἐγγύας· ἢ ἐὰν μὴ εὐπορῶσιν^{w)} ἐγγυητῶν, μένειν μὲν
 ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τέμνεσθαι δὲ τὴν δίκην ἐντός
 ἐνιαυτοῦ.

§. 3. Προλήψεως^{x)} δὲ περὶ αὐτῶν^{y)} γενομένης ὡς
 ὑπευθύνων^{z)}, εἶναι αὐτούς^{a)} ἐν τῇ φρουρᾷ, ἕως
 ὅτε^{b)} περαιωθῆ ἢ δίκη. εἰ δὲ ἤδη ψῆφος γέγονε

XXI. Qui deprehensus est¹⁾, non multum tem-
 poris in custodia maneat. Oportet enim eum vel cito
 absolvi, vel cito puniri. Iubemus igitur, Commen-
 tariensem, ex quo coniectus quis est in carcerem,
 singulis diebus usque ad triginta dies offerre iudici
 notitiam inelusorum, in qua comprehendi oportet
 etiam qualitatem delictorum. Quod si non fiat, offi-
 cium viginti libris auri multabitur, iudex autem
 amissa dignitate decem libris auri, quae nostris the-
 sauris inferantur²⁾.

1) qui deprehensus est] Τὸ κατὰ πόδας. De his,
 quos carcer tenet, id aperta definitione sancimus, ut
 aut convictum velox poena deprehendat, aut liberandum
 custodia diuturna non maceret. Iubemus igitur, ut
 intra tricesimum diem semper Commentariensis iudici
 referat numerum personarum, qualitatem delictorum,
 clausorum ordinem, aetatem vincitorum. His non factis,
 officium quidem viginti libras auri thesauris nostris
 iubemus inferre: iudicem vero negligenter ac resupina
 cervice tantum titulum gerentem, extorrem impetrata
 fortuna, decem libris multandum esse.

2) quae nostris thesauris inferantur] Hoc,
 quod est τοῦ κατὰ πόδας, et in Procanone positum non
 est, ii tamen, qui purgationem fecerunt, Procanonem
 conficientes non inseruerunt Procanoni.

XXII. Neminem oportet conici in custodiam¹⁾
 sine iussu magnorum iudicum urbis regiae, et in pro-
 vinciiis sine iussu Rectorum earum, vel defensorum
 locorum.

Episcopum autem oportet diebus Veneris et Mer-
 curii inspicere, cur coniecti sint in carcerem: et si
 servi sint, intra viginti dies carcere excludere casti-
 gatos, vel dominis redditos, vel si non appareant
 domini, eos dimittere: quodsi liberi sint, seditionis
 rei, statim iudicari, vel si ex alia quacunque causa,
 fideiussores dare, et si fideiussores non habeant, cri-
 minis reos praeterquam homicidii celeriter iudicari,
 capitalis criminis, intra triginta dies.

Sed si opus sit ampliori dilatione, eo, qui in-
 clusus est, non praehente causam, committi eum
 iuratoriae cautioni, ita ut sententia in eum feratur,
 si absit. At si crimen sit homicidii, et ex relatione
 publicarum personarum, intra sex menses iudicari,
 scientibus publicis personis, si falsa detulerint, se
 eadem poena teneri. Si vero accusator, qui inscripsit,
 causam retentionis dederit, committi eos fideiussori-
 bus: vel si non habeant copiam fideiussorum, manere
 in vinculis, et litem intra annum definiri.

Praesumptione autem de eis facta quasi nocenti-
 bus, esse eos in custodia, quoad lis terminata sit.
 Quodsi iam de carcere inclusis sententia lata sit,

z) L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 519. a) Syn. ἡμέρας. b) Syn. μετὰ pro μὴ, quod Leuncl. in marg. correxit.
 c) Syn. ταῦτα. d) ἄρχων deest in Syn. e) αἰ Syn. omisit. ee) Syn. εἰσαχθῆναι. f) Sic Cod. 1350. Fabr. τό. g) Hoc,
 quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. h) Cuiacius vertit non inseruerunt. Sed negatio deest in Cod. 1350. i) L. 6. C. h. t.
 legitur in Syn. p. 519. sq. ubi efficit cum L. 5. cap. 21. h. t. k) χωρὶς omisit Syn. l) Syn. τόπων. m) Lege ἐνεβλήθησαν
 cum Syn. Fabr. ἐβλήθησαν. n) Syn. φαίνονται ὁ δεσπότητης. o) Syn. ἀπολύειν. p) Syn. ταξία. Leuncl. in marg. ἀταξία.
 q) Syn. κρίνειν. r) ἢ deest in Syn. s) Syn. ἀλλοιασθήποτε. Leuncl. in marg. hoc correxit. t) ἡ omisit Syn. u) Syn.
 δοθῆναι. v) Syn. αὐτῶν. w) Syn. εὐπορῶν. x) Syn. προσλήψεως. Leuncl. in marg. προλ. y) Syn. αὐτοῦ. z) Syn.
 ὑπευθύνου. a) Syn. αὐτῶν. b) Syn. ἕως τε. Leuncl. in marg. ἕως ὅτε.

περι^ε) τῶν ἐγκλεισμένων, ἐκβιβάζεσθαι αὐτήν, εἴτε σωματικὴ ἴστιν, εἴτε χρηματικὴ^δ).

Ἐχόντων ἔξουσίαν ἐπὶ χρηματικῇ ἐκστῆναι.

Ἐπιμνησκόντων τῶν ἐπισκόπων τοὺς ἄρχοντας εἰδότες, ὡς ὅτι^ε) καὶ αὐτοί, καὶ αἱ τάξεις αὐτῶν δέκα λίτρας παρέξουσιν.

Ἐξουσίαν ἔχόντων τῶν ἐπισκόπων μηνύειν^ς) βασιλεῖ τὴν τῶν ἀρχόντων ῥαθυμίαν.

οὐδένα χρῆ ἐμβάλλεσθαι φυλακῇ] Ἐκτὸς κελύσεως ἀρχοντας ἢ ἐκδικῶν οὐ βάλλεται τις εἰς φρουράν. μνήμησσι κβ. διατ. τοῦ δ. τιτ. τοῦ α'. βιβ. καὶ ἀναγνωθῆ βιβ. ιβ'. τιτ. κβ. διατ. α'. ἐπισκοπεύσθω ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τετραδά και παρασκευὴν τοὺς ἐν εἰρηκῇ ὄντας, καὶ ἐμβάλλεται^ε) αὐτοὺς, πῆ μὲν κατὰ ἀπόλυσιν, πῆ δὲ κατὰ τιμωρίαν. μνήμησσι τῆς προλαβούσης ε'. διατάξεως. ὁμοιον δὲ ἔγνωσ βιβ. α'. τιτ. δ. διατ. κγ'. ὁ ἐν φυλακῇ ἂν δούλος εἰσὼ κ. ἡμερῶν, εἰ μὲν ἀνάτιος ἴστων, ἀπολυέσθω καὶ δωδούσθω τῷ ἰδίῳ δεσποτῇ· εἰ δὲ ὑπεύθυνος εὑρεθῆ, τιμωρεύσθω. ὁ ἐν εἰρηκῇ βληθεὶς διὰ χρηματικὸν ἐλεύθερος ἀπολυέσθω, παρέχων ἔγγυας· εἰ δὲ ἀπορεῖ ἔγγυων, τεμνέσθω εἰσὼ λ'. ἡμερῶν τὸ κατ' αὐτόν, καὶ ἀπολυέσθω. εἰ δὲ πλείονος χρόνον τὸ πρᾶγμα δέηται, τότε ἔξωμοσία καταπιστευέσθω μέχρι πέρας τῆς δίκης. εἰ δὲ μετὰ τὴν ἔξωμοσίαν ἀπολειφθῆ πρὸ περαιώσεως τοῦ ζητουμένου, ἐκπιπέτω τῶν οἰκείων πραγμάτων. εἰ δὲ ἐλεύθερος ἐγκλήματι κατεχόμενος βληθῆ εἰς φυλακὴν, ἔγγυας δωδούσθω καὶ ἀπολυέσθω· εἰ δὲ ἀπορεῖ ἔγγυων, μείνωσ ἕως ἔξ μηνῶν μόνων ἐν τῇ φυλακῇ, ὡν ἐντός τεμνέσθω τὸ κατ' αὐτόν, εἰ μὴ ἄρα κεφαλικῶς ἐνάγεται· ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐδὲ ἔγγυη καταπιστευεται, εἰ μὲν μόνον ὑπὸ τῶν δημοσιευόντων κατηγορηθῆ· ἀλλὰ ἐντός πάλιν τῶν ἔξ μηνῶν τὸ κατ' αὐτόν ὀφείλει πέρας λαβεῖν. εἰ δὲ οὐχ^η) ὑπὸ τῶν δημοσιευόντων, ἀλλ' ὑπὸ ἰδικῶν κατηγοροῦ ἐνήθη, τότε καταθαρρεῖται ἔγγυη^ι). εἰ δὲ οὐκ εὐπορῆ δούναι ἔγγυας, φυλάττεται ἐπὶ ἓνα μόνον ἐνιαυτόν, οὐ ἐντός τὸ κατ' αὐτόν χρῆ πάντως τεμνέσθω. σημείωσα, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων καὶ δεδωκὸς ἔγγυας ὁ δικαζόμενος βάλλεται ἐν φρουρῇ, ἕως ὅτε τμηθῆ τὸ κατ' αὐτόν. εἰ μὲντοιγε δεῖχθῆ, ὅτι ἐπιλήμεθον ὁ καταδικασθεὶς χρηματικῶς, ἢ^κ) ἀπορῆ δούναι τὰ ἀπὸ καταδίκης, δύναται ἐκτασιν ποιῆσαι τῶν οἰκείων πραγμάτων. μνήμησσι τῶν εἰρημένων ἐν τῷ ο. α'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. περὶ ἐκτάσεως. ἀναγνωθῆ τὴν περὶ τούτων νεαράν. σημείωσα, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων οἱ μὴ ἔχοντες ἔγγυητὴν φυλακῇ παραδίδονται, καὶ τῆς φυλακῆς ἐξαγορευόμενοι κρίνονται, καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν ἐμβάλλονται, καὶ ὅτι χωρὶς κελύσεως τῶν μεγάλων ἀρχόντων οὐκ ἐμβάλλεται τις εἰς φυλακὴν· καὶ οἱ προλήμεθον κατ' αὐτοῦ γενομένης ὡς ὑπεύθυνου τηρεῖται παρὰ τῇ φρουρῇ, ἕως οὐ περαιωθῆ ἡ δίκη. ζῆτει περὶ τοῦ, τίνας δύναται ἐμβάλλειν εἰρηκῇ, καὶ βιβ. ζ'. τιτ. η'. κεφ. α'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. μγ'. καὶ ὅτι ἡ τάξις προσαγγέλασα, καὶ μὴ ἀποδείξασα τὸ ἐγκλημα, ὑπόκειται ταυτοπαθεῖα, κὰν ἔγγραφον μὴ δίδωσι. ζῆτει τιτ. λγ'. κεφ. κ'. [Sch. y. VII. 595. sq.]

TITULUS Lξ'.¹⁾

Νόμος Ἰουλίου ἀρμόζων κατὰ τῶν ἐπιβούλων.

α'. Οὐλπ. ^μ) Ὁ περὶ τῶν ἐπιβούλων νόμος ὁμοίός ἴστι τῷ περὶ ἱεροσυλλίας.

ὁμοίός ἴστι τῷ περὶ ἱεροσυλλίας] Οὐκ ἔχει τὰς αἰτίας ποινάς, ὡς καὶ^ν) ὁ περὶ ἱεροσυλλίας, ἀλλ' ὅτι κατὰ ἴσιν ἀμαρτάνει ὁ ἱεροσύλλος, καὶ ὁ κατὰ βασιλείως^ο) ἐπιβουλεύων κατὰ ὁσίου δοκεῖ ἀμαρτάνειν, κατὰ τοῦτο ἔοικεν. [Sch. a. VII. 602.]

c) Sic legendum cum Syn. Fabr. παρὰ. d) Hactenus usque ad vocem χρηματικῇ Syn. hanc constitutionem exhibet. e) Alterutrum supervacaneum est, aut ὡς, aut ὅτι. f) Fabr. μηνύει. g) Malim ἐμβάλλεω. h) οὐχ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. i) Fabr. ἢ habet ante ἔγγυη, quod in Cod. 1350. deest. k) Malim καὶ ex versione Cuiacii. l) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μη'. τι. δ. m) L. i. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 521. Tota L. i. legitur apud Balsam. ad Phot. tit. II. cap. 1. et 2. apud Voellum T. II. p. 878. et 894. sq.) et apud Attal. tit. LXIX. §. 1. n) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. o) Sic Cod. 1350. Fabr. βασιλεῖα.

exequendam eam, sive corporalis sit, sive pecuniaria.

In pecuniaria potestatem eis habentibus cedere bonis.

Episcopis monentibus Praesides scientes, se et officium suum illaturos decem libras.

Habentibus etiam episcopis potestatem, deferre Principi negligentiam Praesidum.

1) neminem oportet conici in custodiam] Sine iussu Praesidis vel defensoris non coniciatur quis in carcerem. Memineris const. 22. tit. 4. libri 1. et lege lib. 12. tit. 22. const. 1. Dispiciat episcopus diebus Mercurii et Veneris eos, qui sunt in carcere, et eiciat quos absolutos, qua punitos. Memineris praecedentis const. 5. Simile autem didicisti lib. 1. tit. 4. const. 23. Servus, qui est in carcere, intra viginti dies, si innocens est, solvatur et reddatur domino: si nocens inveniatur, puniatur. Coniectus in carcerem ex pecuniaria causa, liberetur datis fideiussoribus: et si fideiussoribus careat, his finiatur intra triginta dies, et liberetur. Quodsi ampliori tempore res egeat, iuratoriae cautioni committatur usque ad finem litis. Sed si post iuratoriam cautionem absit ante questionem finitam, excidat suis rebus. Si liber criminis reus coniciatur in carcerem, satsidet et liberetur: et si fideiussores non habeat, maneat usque ad sex menses tantum in custodia, intra quos lis finiatur, nisi capitalis criminis reus postulatus sit: hic enim nec fideiussoribus committitur, si modo a publicis personis accusatus sit. At rursus intra sex menses lis debet finem accipere. Quodsi non a publicis personis, sed a privato accusatore conventus sit, tunc admittitur fideiussio. Sin autem fideiussores dare nequeat, custoditur annum duntaxat, intra quem omnino causam dirimi oportet. Nota, in criminibus etiam satsidantem litigatorem conici in carcerem, quoad causa decisa sit. At si probetur deliquisse, et condemnatus pecuniariter iudicata facere non possit, potest cedere bonis. Memineris eorum, quae dicta sunt tit. 71. lib. 7. de cessione bonorum. Lege de iis Novellam. Nota, in criminibus eos, qui fideiussorem non habent, custodiae tradi, et custodia productos iudicari, et rursus in eam conici et sine iussu maiorum magistratuum neminem conici in custodiam: et praesumptione in eum facta quasi nocentem, servari eum in custodia, quoad causa terminata sit. Qui possint conicere in carcerem, quaere et lib. 7. tit. 8. cap. 1. et lib. 21. tit. 1. cap. 43. Nota etiam officium, quod denunciat nec probat crimen, talioni subici, licet inscriptionem non dederit. Quaere tit. 33. cap. 20.

TITULUS XXXVI.

Lex Iulia, quae competit in maiestatis reos.

I. Ulp. Lex maiestatis similis est legi de sacrilegio¹⁾.

1) similis est legi de sacrilegio] Non habet easdem poenas, quas et lex de sacrilegio, sed quia sacrilegus peccat contra fas et pietatem, is etiam, qui Principi insidiatur, contra fas et pietatem facere videtur, et in hoc similis est.



Ὅσον γὰρ πρὸς τὴν περὶ τὰ θεῖα τόλμαν, εἰκόσαιν, ἐπεὶ καὶ τὰ δημόσια τοῖς θεοῖς εἰκόσαιν. [Sch. b. VII. 603.]

§. 1. Καὶ ἐνέχεται αὐτῶν ὁ κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δήμου πλημμελήσας, καὶ ὁ σπουδάσας κατὰ δόλον παρὰ κλέυσιν τοῦ βασιλέως ἀναιρεθῆναι τοὺς δμήρους, ἢ ἵνα ἐνοπλοὶ ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει κατὰ τῆς πολιτείας ὦσιν, ἢ ἵνα τόποι ἢ ἱερὰ κατασχεθῶσιν, ἢ στασιώδης γένηται σύνοδος, ἢ ἵνα φονευθῆ ὁ ἄρχων· καὶ ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους ἄγγελον ἢ γράμματα πέμψας, ἢ σημεῖον αὐτοῖς δεδωκώς, ἢ ἄλλως βοηθήσας αὐτοῖς· καὶ ὁ ὑπονοθεύσας ἢ ἐρεθίσας στρατιώτας πρὸς στάσιν ἢ θόρυβον κατὰ τῆς πολιτείας.

καὶ ἐνέχεται αὐτῶν ὁ κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δήμων πλημμελήσας] Τὰ χεῖρω τῶν περὶ καθουσιώσεως κεφαλαίων ταῦτα τὰ τρία εἰσὶν· ἢ κατὰ βασιλέως ἐπίθεις, ἢ προδοσία, καὶ ἢ μετὰ στρατιωτῶν καὶ φατρίας συνωμοσία εἰς τὸ φονεῦσαι συγκλητικόν. ἄφ' ὧν πάλιν τριῶν ἢ προδοσία μὲν καὶ τὸ κατὰ βασιλέως γενέσθαι, ἢ τιον· τὸ δὲ τῆς κατὰ τοῦ συγκλητικοῦ φατρίας, μείζων. ταῦτα δὲ, ἃ ἐξ ἀρχῆς προτίθεισιν ὁ Βασιλικός, πολλῶν ἦταν. εἰ γὰρ καὶ πάντες ταῦτα δύνανται κινεῖν, καὶ γυνή, καὶ ἄτιμοι, ἄλλ' οὐν τῇ τελευτῇ τοῦ πλημμελήσαντος σβέννυται. [Sch. c. VII. 603.]

Τὸ γὰρ παλαιὸν ὁ τοὺς Ῥωμαίους κακοποιῶν, ἢ φυλακίζων, ἢ τύπτων, ἢ ἄλλως τι κατ' αὐτῶν ποιῶν, ἐπίβουλος ἦν καὶ καθουσιωμένος. οἶδας καὶ Παῦλον τὸν μέγαν ἀπόστολον ἐπιτιμῶντα Φιλιππησίους, ὡς κατασχοῦσιν αὐτὸν καὶ καθιέρξασαι, καὶ τὸ Ῥωμαῖον αὐτὸν ὄντα οὕτως ὑπ' αὐτῶν διατεθῆναι ἐπεγκαλοῦντα αὐτοῖς, ὡς δημοσίως πλημμελοῦσι. οἱ δὲ ἄγνοιαν τοῦ Ῥωμαῖον αὐτὸν εἶναι προεβύλλοντο, καὶ συγκνώμων ἦσαν, καὶ τῆς εἰρηκτῆς ἡλευθεροῦν, ἐπιγνόντες τὰ μέγιστα παρὰ τὸν νόμον ἐφαρμαγεῖν διὰ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἀνδρας ἐπίβουλης καὶ πλημμελείας. [Sch. d. VII. 603.]

καὶ ὁ σπουδάσας κατὰ δόλον — ἀναιρεθῆναι τοὺς δμήρους] Ζήτηι δὲ βιβ. νδ'. tit. θ'. κεφ. ις'. ὅτι ὁ προσβουτῆρ ὠθήσας ἐκδίδεται τῷ ἔθνει, καὶ ἐὰν αὐτὸν μὴ δέξηται, παύεται εἶναι Ῥωμαῖος. καὶ ἀνάγνωθι τὸ κεφ. ἅπαν. [Sch. e. VII. 603.]

Ὡστε ἀνηκόστας τοὺς ἀποστειλλαντας εἰς πλείω κινήθηναι θυμόν, καὶ μείζονα τοῦ κατὰ τῆς πόλεως ἀρξασθαι πολέμου. [Sch. e. VII. 603.]

ἢ στασιώδης γένηται σύνοδος] Ἴνα γένηται συναγωγή καὶ συνέδριον, καὶ οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀταξίαν συγκληθῶσιν, ἢ ἐπὶ τῷ ὄπλῳ ἀρξασθαι τινὰς κατὰ τῆς πολιτείας μετὰ δοράτων καὶ λίθων. [Sch. f. VII. 603.]

ἢ ἵνα φονευθῆ ὁ ἄρχων] Ἴνα φονευθῆ τις τῶν ἀρχόντων τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων, ἢ τῶν ἔχοντων ἱμπερίον. [Sch. g. VII. 603.]

ἢ σημεῖον αὐτοῖς δεδωκώς] Τυχὸν ἐπαγγεῖλόμενος αὐτοῖς, διὰ τοῦτου τοῦ σημείου δηλώσαι αὐτοῖς, πότε εἰσὶν ἐπιχειρήσοι οἱ πολῖται, τυχὸν διὰ τοῦ ἀνάμει πύρασόν, ἢ διὰ τοιούτου τινὸς ἑτέρου ὁμοίου. [Sch. h. VII. 603.]

β'. Ἰδὲμ. δ) Καὶ ε) ὁ μετὰ διαδοχὴν μὴ ἀναχωρῶν τῆς ἐπαρχίας, καὶ ὁ καταλιμπάνων τὸ στρατόπεδον, καὶ ὁ ἰδιώτης φεύγων πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ὁ γράψας ἢ ἀναγνούς τι πλαστὸν ἐν χάρτῃ δημοσίῳ.

καὶ ὁ καταλιμπάνων τὸ στρατόπεδον] Δοκεῖ γὰρ τοῖς πολεμίους προσκειμένος τοῦτο πεποιμέναι· τί γὰρ, εἴτι καταλειφθεὶς τις ὁ στρατηλάτης φυλάσσειν ἐν πόλει, καταλιπὼν τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησεν; [Sch. i. VII. 603.]

καὶ ὁ γράψας ἢ ἀναγνούς τι πλαστὸν ἐν χάρτῃ δημοσίῳ] Τυχὸν εἰρήνης γράμματα ἀπεστάλκασιν οἱ ἀντι-

Nam quantum ad id attinet, quod in divina audent, comparantur, quia et publica divinis comparantur.

Et tenetur ea, qui adversus populum Romanum commisit²⁾, et qui dolo malo curat iniussu Principis obsides interimi³⁾, vel ut armati homines in urbe sint adversus rempublicam, vel ut loca aut templa occupentur, vel seditiosus fiat conventus⁴⁾, vel ut occidatur magistratus⁵⁾: et qui ad hostes nuncium vel literas mittit, vel signum eis dat⁶⁾, aliove modo eis auxiliatur: et qui sollicitat vel concitat milites ad seditionem vel tumultum contra rempublicam.

2) et tenetur ea, qui adversus populum Romanum commisit] Peiora capita maiestatis sunt haec tria: in Principem invasio, proditio, et cum militibus ac factione coniuratio ad occidentum Senatorem. Rursus ex his tribus proditio et in Principem molitio, minus: factionis autem in Senatorem crimen, maius. Quae vero initio proponit Basilicus, multo minora. Nam etsi omnes haec deferre possint, et mulier, et infamis, extinguuntur tamen morte rei.

Namque olim qui Romanis male faciebat, vel eos in custodiam coniciebat, vel verberabat, vel alio quo modo quid in eos admittebat, insidiator erat et maiestatis reus. Scis et Paulum magnum apostolum reprehendere Philippenses, quod se corripuissent et in carcerem coniecissent, et Romanum existentem ita tractassent, et accusare eos, quasi publicum crimen admisissent. Illi vero se ignorasse, eum Romanum esse, praetenderunt, et veniam petierunt, et carcere eum solverunt, scientes, multum in legem peccari, si quid adversus Romanos homines quis moliat et committat.

3) et qui dolo malo curat — obsides interimi] Quae autem lib. 54. tit. 9. cap. 16. eum, qui legatum percussit, dedi genti, et si eum non recipiat, desinere esse Romanum. Et lege totum caput.

Ut eo audito, qui miserunt, excandescant magis, maiusque adversus civitatem bellum aggrediantur.

4) vel seditiosus fiat conventus] Ut fiat coetus et conventus, et homines ad seditionem convocentur, vel ut armati quidam sint adversus rempublicam cum telis et lapidibus.

5) vel ut occidatur magistratus] Ut occidatur magistratus populi Romani, quive imperium habet.

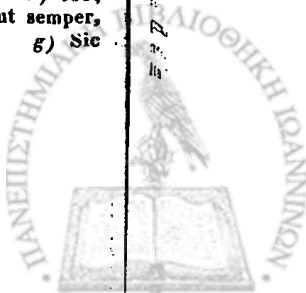
6) vel signum eis dat] Forte promittens eis se eo signo indicaturum, quando cives sint facile capti, veluti accensa face, vel quo alio simili.

II. Idem. Et qui post successionem non discedit provincia, et qui deserit exercitum¹⁾, et qui privatus perfugit ad hostes, et qui conscribit vel recitat falsum in tabulis publicis²⁾.

1) et qui deserit exercitum] Videtur enim hostibus adhaerens hoc fecisse, ut si magister militum custodiendae urbi deputatus, relicto exercitu receserit.

2) et qui conscribit vel recitat falsum in tabulis publicis] Ut si pacis literas miserint ad-

p) Usque ad αὐτῶν hic locus exhibetur in Syn. p. 521. Loco reliquorum in Syn. edita est lacuna. q) Bals. p. 878. 894. πόλεως. r) Sic lego. Fabr. τόπους. Bals. p. 878. 894. τόπος. s) Bals. p. 878. καὶ pro ἢ. t) ὁ Bals. p. 878. 895. omisit. u) Sic Cod. 1350. etiam infra. Fabr. βασιλία. v) Sic lego. Fabr. φατρίας. w) Sic Cod. 1350. Fabr. σβέννυται. x) Sic Cod. 1350. Fabr. καθουσιώσεως. y) Sic Cod. 1350. Fabr. Φιλιππησίους. z) Sic Cod. 1350. Fabr. προεβύλλοντο. a) τοῦ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. b) Fabr. συγκληθῶσι. c) Sic Cod. 1350. Fabr. πολῖται. d) Fabr. ut semper, ὁ αὐτός. e) L. 2. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXIX. §. 1. ἄν. f) Attal. post πολεμίους addit τῆς πολιτείας. g) Sic Cod. 1350. Fabr. προσκειμένον τοῦτον.



τασόμενοι ὡς δὲ ἐπεδόθησαν ἀναγνωσθῆναι ὡς τοιούτων τυχόν γραμμάτων εἰδόμενοι, ἀλλ' ἐναντίων ἐκείνων ἀνεγνωσθῆσαν ἐξεπίτηδες, ἵνα ὀργισθεῖς ὁ βασιλεὺς ἴσα τοῖς οἷς ἤκουσεν, ἀντιγραφῆ, καὶ ἀντ' εἰρήνης μείζων ἢ στάσις τῶν πολέμων γένηται. [Sch. k. VII. 604.]

Τὸ πλαστὸν εἶπε^κ, ὅτι κατὰ τῆς πόλεως ἦν, καὶ ταύτην ἤμελλε βλάπτειν κατὰ τὸν θεματισμὸν τοῦ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ κειμένου σχολίου ἐξωθεν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο εἶπης, ἐνέχεται τῷ περὶ πλαστογραφίας ὁ ἀναγνούς, καὶ οὐ τῷ περὶ καθοσιώσεως. [Sch. l. VII. 604.]

Εἰ γὰρ οὐκ ἦν δημοσίος, ἀλλ' ἰδιωτικός, τῷ περὶ πλαστογραφίας ὑπέκειτο. [Sch. l. VII. 604.]

γ'. Μαρκ.¹⁾ Ὁ τὸς πολέμιους ἐρεθίσας^m, ἢ παραδοὺς αὐτοῖς πολιτήνⁿ), εἰς κεφαλὴν τιμωρεῖται. τῷ αὐτῷ νόμῳ ἐνέχεται καὶ ὁ ἐν πολέμοις^o) παραχωρῶν^p), καὶ ὁ καταλιμπάνων^q) ἀκρόπολιν, καὶ ὁ προδιδούς κίστρα, καὶ ὁ πολεμῶν παρὰ κέλευσιν βασιλέως, ἢ στρατολογῶν, καὶ ὁ μὴ παραδιδούς τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, καὶ ὁ πρὸ διαδοχῆς ἀποστῆς, εἴτε πολιτικός, εἴτε στρατιωτικός^r), καὶ ὁ ἰδιώτης περιποιῶν ἑαυτῷ πλαστὴν ἀρχήν, καὶ ὁ φροντίσας τι ποιῆσαι τῶν προειρημένων.

εἰς κεφαλὴν τιμωρεῖται.] Ἀπὸ τοῦ δωδεκαδέλτου. [Sch. m. VII. 604.]

καὶ ὁ καταλιμπάνων ἀκρόπολιν.] Ὡς φύλαξ ὧν ἐν αὐτῇ. [Sch. n. VII. 604.]

καὶ ὁ πολεμῶν παρὰ κέλευσιν βασιλέως.] Κἂν νικήσῃ οὗτος, τιμωρεῖται. [Sch. o. VII. 604.]

καὶ ὁ πρὸ διαδοχῆς ἀποστῆς.] Ζήτη βιβ. ζ'. τι. γ'. κεφ. ιβ'. [Sch. p. VII. 604.]

εἴτε πολιτικός, εἴτε στρατιωτικός.] Δύο γὰρ ἄρχοντες ἦσαν ἐν ἑκάστη τῇ πόλει. [Sch. q. VII. 604.]

καὶ ὁ ἰδιώτης περιποιῶν ἑαυτῷ πλαστὴν ἀρχήν.] Εἰ δὲ καὶ τις ἰδιώτης ὧν ἔχων potestatem ἢ ἀρχήν τινα ἐν εἰδήσει τοῦ μὴ ἔχειν, κατὰ δόλον κακὸν πράξει τι καὶ χειρῶσι, τῷ νόμῳ τοῦτω κατέχεται. [Sch. r. VII. 604.]

καὶ ὁ φροντίσας τι ποιῆσαι τῶν προειρημένων.] Ὁ βουλευσάμενος ἢ σπουδάσας γενέσθαι, εἰ καὶ μὴ αὐτὸς ἐποίησεν. [Sch. s. VII. 604.]

δ'. Σκαεβ.³⁾ Καὶ ὁ συνωμοσίαν κατὰ τῆς πολιτείας παρασκευάσας γενέσθαι, καὶ ὁ ἐπιβουλεύσας τῷ στρατῷ⁴⁾ ἢ τοῖς πολέμοις αὐτῶν⁵⁾ προδοῦς⁶⁾, καὶ ὁ κατὰ δόλον ἐμποδίσας ὑπὸ Ῥωμαίων γενέσθαι τοὺς πολέμιους, ἢ παρασκευάσας αὐτοὺς βοηθηθῆναι⁷⁾ πλήθει, ἢ ὄπλοις, ἢ ἵπποις, ἢ χρήμασιν, ἢ ἐτέρῳ οἰωδῆποτε τρόπῳ, ἢ τοὺς φίλους τῆς πολιτείας ἐχθροῦς ποιήσας, ἢ κωλύσας ἕτερον ἔθνος πειθαρχῆσαι τῇ πολιτείᾳ, ἢ παρασκευάσας τοῖς ἐχθροῖς δοθῆναι⁸⁾ ὀμήρους, ἢ χρήματα, ἢ ὑπόζυγια, καὶ ὁ τὸν συνομολογήσαντα κατηγορούμενον τῶν δεσμῶν ἀπολύων.

Ὁ τὰς βασιλικὰς στήλας ἀποδοκιμασθείσας χωνεύων οὐχ ὑπόκειται τοῦτω τῷ νόμῳ.

καὶ ὁ συνωμοσίαν κατὰ τῆς πολιτείας παρασκευάσας γενέσθαι.] Ζήτη⁹⁾ Νομοκαν. τι. θ'. κεφ. ιζ'. [Sch. t. VII. 604.]

versarii: is autem, cui recitandae datae sunt tanquam harum literarum perito, data opera contra recitarit, quam literis contineretur, ut iratus Princeps iis, quae audisset, paria rescriberet, ac pro pace maior hostium tumultus fieret.

Falsum dicas, quod erat contra civitatem, quodque ei nociturum erat, secundum speciem positam in scholio ad hoc caput extrinsecus posito. Nam nisi hoc dixeris, qui recitat, falsi tenetur, non maiestatis.

Nam si privatae, non publicae erant, falsi tenetur.

III. Marc. Qui hostes concitat, vel eis tradit civem, capite punitur¹⁾. Eadem lege tenetur et qui in bellis cesserit, et qui arcem deseruerit²⁾, et castra prodiderit, et qui bellum gesserit iniussu Principis³⁾, vel delectum habuerit, et qui successori exercitum non tradiderit, et qui ante successionem destiterit⁴⁾, sive civilis, sive militaris sit⁵⁾, et privatus, qui falsum magistratum sibi vindicarit⁶⁾, et qui quid eorum, quae supra dicta sunt, facere curaverit⁷⁾.

1) capite punitur] Ex lege XII tabularum.

2) et qui arcem deseruerit] Ut custos eius.

3) et qui bellum gesserit iniussu Principis] Hic licet vicerit, punitur.

4) et qui ante successionem destiterit] Quaere lib. 6. tit. 3. cap. 12.

5) sive civilis, sive militaris sit] Duo namque magistratus erant in unaquaque civitate.

6) et privatus, qui falsum magistratum sibi vindicarit] Sed et si quis privatus quasi potestatem et imperium habens, sciens se non habere, dolo malo quid gesserit, hac lege tenetur.

7) et qui quid eorum, quae supra dicta sunt, facere curaverit] Qui suaserit vel curaverit fieri, licet non ipse fecerit.

IV. Scaev. Et qui coniurationem adversus rempublicam fieri curaverit¹⁾, et qui insidiatus erit exercitui, vel hostibus eum prodiderit, et qui dolo fecerit, quominus hostes in Romanorum potestatem veniant, vel eos adiuvare curaverit multitudine, armis, equis, pecunia, aliove quocunque modo, vel amicos reipublicae inimicos fecerit, vel prohibere aliam gentem obtemperare reipublicae, vel hostibus curaverit dari obsides, aut pecunias, aut iumenta, et qui confesum²⁾ reum vinculis solverit.

Qui Imperatoris status³⁾ reprobatus⁴⁾ conflaverit, hac lege non tenetur.

1) et qui coniurationem adversus rempublicam fieri curaverit] Quaere Nomocanonis tit. 9. cap. 37.

λ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὡς δὲ. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπεδόθησαν. κ) Sic Cod. 1350. Fabr. εἶπεν. ζ) L. 3. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXIX. §. 2. 3. init. m) Ad verba ὁ τὸς πολέμιους ἐρεθίσας hoc scholium secunda manu scriptum in Cod. 1350. exhibetur: Ὁ δωδεκαδέλτος κελύει, τὸν διμεθῆλλον τοὺς πολέμιους, ἢ τὸν παραδιδόντα πολέμιους Ῥωμαίων κεφαλικῶς κολάζεσθαι. ὁ δὲ νόμος ὁ δὲ μάλιστα προστάττει τὸν βλάσαντα τῇ δημοσίᾳ καθοσιώσει κατέχεσθαι. τοιοῦτος δὲ ἔστιν καὶ ἐκείνος ὁ ἐν πολέμῳ παραχωρῶν κ. τ. λ. quae iam in textu. Sic Tischendorfius. n) Attal. πολιτείας, quod in marg. correctum est. o) Attal. πόλεμῳ. p) Attal. post παραχωρῶν addit τοῖς πολέμοις. q) καταλιμπάνων habet Cod. 1350. Quod Attal. habet καταλιμπάνων, Digestis respondet, quae habent: aut arcem tenuerit. r) Attal. εἴτε πολιτικός, εἴτε στρατιωτικός ἤχη. s) L. 4. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXIX. §. 3. fin. et usque ad vocem ὑπόζυγια apud Balsam, ad Phot. tit. IX. cap. 37. (apud Voellum T. II. p. 1024.). Similia habet Blast. Synt. lit. Σ. cap. 11. (apud Bevereg. T. II. P. II, p. 232.). t) Bals. ἐν στρατοπέδῳ pro τῷ στρατῷ. u) Bals. αὐτῶν. v) Attal. παραδοὺς. w) Sic Cod. 1350. et Attal. Fabr. βοηθηθῆναι. Sic et Bals. x) Bals. δεχθῆναι pro δοθῆναι. y) Ante hoc scholium in Cod. 1350. aliud legitur partim prima, partim secunda manu scriptum: εἰ δὲ καὶ κατὰ δόλον τινὸς ἀναγκασθῆναι τις ἐπομόσασθαι ποιεῖν τι κατὰ τῆς ὀμωμίας πολιτείας, ἢ καὶ κατὰ δόλον τινὸς τὸ ἐξέριτον τοῦ δήμου τῶν ὀμωμίων κ. τ. λ. quae similia sunt his, quae in textu leguntur. Ita Tischendorfius.



τὸν συνομολογήσαντα] Ἐν δικαστηρίῳ, καὶ διὰ τοῦτο δεσμοῖς ἐμβεβλημένον. [Sch. u. VII. 604.]

ὁ τὰς βασιλικὰς στήλας ἀποδοκιμαθείσας, χωνεῖων οὐχ ὑπόκειται τούτῳ τῷ νόμῳ, οὔτε ὁ τὰς παλαιὰς ἀνανεῶν φθαρθείσας, οὔδ' ὁ λίθον κατὰ τύχην ῥίψας καὶ ἀψάμενος αὐτῶν. τούτο γὰρ Σεβήρος καὶ Ἀντωνίνος Κασσιανῶ ἀντέγραφον.

ἀποδοκιμαθείσας] Μήπω καθιερωθείσας. [Sch. x. VII. 604.]

L. 7. pr. §. 1. XI. VIII. 4. ε'. Μαρκ. Οὔτε ὁ τὰς παλαιὰς ἀνανεῶν φθαρθείσας, οὔδ' ὁ λίθον κατὰ τύχην ῥίψας καὶ ἀψάμενος αὐτῶν.

§. 2. ζ'. Ἰδεμ. Οὔτε ὁ πωλῶν τὰς μήπω ἀνιερωθείσας βασιλικὰς εἰκόνας.

L. 6. D. eod. ζ'. Οὐενουλ. Ὁ δὲ τὰς ἀνιερωθείσας στήλας καὶ εἰκόνας βασιλικὰς χωνεῖων, ἢ τι πλημμελῶν εἰς αὐτάς, ὑπόκειται τῷ περὶ καθοσιώσεως νόμῳ.

L. 7. pr. §. 1. 2. D. eod. η'. Μοδεστ. Κινοῦσιν αὐτὸν καὶ ἄτιμοι, καὶ στρατιῶται, καὶ ἀπελευθέρου κατὰ πατρῶνων, καὶ δοῦλοι κατὰ τῶν ἰδιῶν δεσποτῶν.

§. 3. 4. Οὐ^d χρὴ τοὺς δικαστὰς ἀποκερῆσθαι τῇ βασιλικῇ τιμῇ^e, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς σκοπεῖν, καὶ εἰ δυνατόν ἦν τὸ πρόσωπον ποιῆσαι, καὶ εἰ πρὸ τούτου ἐποίησε, καὶ εἰ ἐνεθυμήθη, καὶ εἰ ἐνηφεν. οὔτε^f γὰρ εὐχερῶς ὁ φλύαρος ὀφείλει τιμωρεῖσθαι^g, εἰ μὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ ἀμάρτημα, ὅπερ ὁ νόμος ῥητῶς ἢ ἐξ ὁμοίου τιμωρεῖται. τραχύτερον^h δὲ κατὰ στρατιωτῶν κινεῖται.

κινουῦσιν αὐτόν] Σημειώσαι, ὅτι τὸν περὶ καθοσιώσεως νόμον οὐ μόνον ἐπὶ προδοσίᾳⁱ καὶ κατὰ βασιλείας ἐπιθέσει, καὶ συναμοσίᾳ^k κατὰ συγκλητικῶν, ἀλλ' ἐπὶ πάσῃ αἰτίᾳ ὑπ' αὐτὸν ἐναγομένη δύναται καὶ τὰ κεκωλυμένα πρόσωπα κινεῖν. [Sch. y. VII. 604.]

οἱ ἄτιμοι] Οἱ μὴ ἔχοντες δίκαιον ἐγκληματικῶς κατηγορεῖν. [Sch. z. VII. 604.]

καὶ στρατιῶται] Οἱ ἀλλοτρίως δικὰς μὴ δυνάμενοι κινεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν πραγμάτων ἀγρυπνοῦντες αὐτοῖς γὰρ μάλιστα πρέπει τὰ πρὸς βλάβην τῆς πολιτείας γινόμενα ἐκδικεῖν. [Sch. a. VII. 604.]

τοὺς δικαστὰς] Τοὺς δικάζοντας ἐπὶ καθοσιώσει, ὡς δῆθεν πολλῇ χρωμένους τῇ τοῦ βασιλέως τιμῇ καὶ φροντίδι. [Sch. b. VII. 604.]

καὶ εἰ δυνατόν ἦν τὸ πρόσωπον ποιῆσαι] Τί γὰρ, ὅτι τῶν ἀσθενῶν τις ἦν καὶ ἰδιωτῶν; [Sch. c. VII. 605.]

καὶ εἰ ἐνεθυμήθη] Εἰ σκοπὸν εἶχε καὶ ἐνθύμησον περὶ τούτου συμβαίνουσαν οἷς ἔλεγε· εἰ γὰρ ἔλεγε μὲν φλυαρῶν, σκοπὸν δὲ οὐκ εἶχε, οὐδεμία τούτου φροντίς. [Sch. d. VII. 605.]

καὶ εἰ ἐνηφεν] Εἰ συνετηκότα τὸν λογισμὸν εἶχε, καὶ οὐκ ἐμμενῆει. [Sch. e. VII. 605.]

εἰ μὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ ἀμάρτημα, ὅπερ — τιμωρεῖται] Τί γὰρ, ὅτι ἔλεγε, ὅτι βασιλεὺς οὐκ ἐστὶν ὀρθόδοξος; [Sch. f. VII. 605.]

τραχύτερον δὲ κατὰ στρατιωτῶν κινεῖται] * Τὸ τῆς καθοσιώσεως ἐγκλημα, ὅταν ἢ ἐξ ὧν γέγονε τι, ἢ ἐξ ὧν ἐχρόνθησαν εἰκόνας βασιλικὰς, κινῆται, τραχύτερον μάλιστα γίνεται κατὰ στρατιωτῶν.

Καθόλου γὰρ οἱ στρατιῶται μειζόνως τῶν ἰδιωτῶν τιμωροῦνται. [Sch. g. VII. 605.]

L. 8. D. eod. θ'. Παυλ. Καὶ^m γυναῖκες αὐτὸ κατηγοροῦσιν.

καὶ γυναῖκες αὐτὸ κατηγοροῦσιν] Τὴν γὰρ συναμοσίαν Σεργίου Κατιλίνας Ἰουλία τις γυνὴ διηλεγε, καὶ

2) confessum] In iudicio, et ideo in vincula coniectum.

3) qui Imperatoris statuas] Qui statuas Imperatoris reprobatas conflaverit, hac lege non tenetur, nec qui veteres corruptas refecerit, nec qui lapide fortuito iactato eas attigerit. Hoc enim Severus et Antoninus Cassianus rescipserunt.

4) reprobatas] Nondum consecratas.

V. Marc. Nec qui veteres corruptas refecerit, nec qui lapide fortuito iactato eas attigerit.

VI. Idem. Nec qui vendiderit imagines Principis nondum consecratas.

VII. Venul. Qui consecratas statuas et imagines Imperatoris conflaverit, vel aliud quid in eas admiserit, lege maiestatis tenetur.

VIII. Modest. Ea lege agunt¹) et infames²), et milites³), et liberti adversus patronos, et servi adversus dominos.

Non oportet iudices⁴) abuti veneratione Principis, sed veritatem spectare, et personam, an potuerit facere⁵), et an ante fecerit, et an cogitaverit⁶), et an sanae mentis fuerit⁷). Neque enim facile lubricum linguae puniri debet, nisi tale sit crimen, quod lex nominatim vel ex simili puniat⁸). Acerbius autem in milites intenditur⁹).

1) ea lege agunt] Nota, lege maiestatis non tantum ob prodicionem et insidias in Principem, et coniurationem in Senatorem, sed etiam ex omni alia causa, quae in eam cadit, posse accusare etiam prohibitas personas.

2) infames] Qui ius criminaliter accusandi non habent.

3) et milites] Qui causas alienas agere non possunt, sed pro pace rerum excubant: hos enim magis decet vindicta eorum, quae sunt damno reipublicae.

4) iudices] Qui iudicant de crimine maiestatis, videlicet nimio honore nimisque cura prosequentes Principem.

5) et personam, an potuerit facere] Quid enim, si infirmus fuerit et privatus?

6) et an cogitaverit] An mentem habuerit et propositum congruens dictis: nam si quid dixerit garrisus, non ex animi sententia, id non curamus.

7) et an sanae mentis fuerit] An compos mentis fuerit, non furiosus.

8) nisi tale sit crimen, quod — puniat] Ut si dixerit, Principem non esse orthodoxum.

9) acerbius autem in milites intenditur] Maiestatis crimen, cum vel ob factum quoddam, vel ob violatas imagines Principis intenditur, acerbius fit in milites.

Generaliter enim milites gravius puniuntur, quam pagani.

IX. Paul. Eo etiam accusant mulieres¹).

1) eo etiam accusant mulieres] Nam coniurationem Sergii Catilinae Iulia mulier detexit, et Mar-

z) ὁ deest apud Fabr. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνιερωθείσας. b) L. 6. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXIX. §. 4. c) L. 7. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur apud Attal. tit. LXIX. §. 5. ubi post δεσποτῶν haec adduntur: καὶ καθ' ἑτέρον ἐξωτικῶν καὶ γυναῖκες. d) L. 7. §. 3. 4. D. h. t. leguntur in Phot. Nomocan. tit. IX. cap. 36. (apud Voellum T. II. p. 1024. sq.) et apud Attal. tit. LXIX. §. 6. e) Post τιμῇ Attal. haec inserit: τουτέστι τῇ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἐναγωγῇ καὶ ἀπονέμειν αὐτῶν τὴν δικαιοσύνην διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς τιμῆς. f) Attal. οὐδὲ. g) Pro ὀφείλ. τιμωρ. Attal. τιμωρεῖται. h) Attal. τραχύτερον, quod in marg. correctum est. i) Sic Cod. 1350. Fabr. προδοσίας. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιθέσας et συναμοσίας. l) Lege Παυλιαν. m) Argumentum L. 8. D. h. t. tradit Attal. tit. LXIX. §. 5. fin.

Μάρκον Τύλλιον ὑπάτον δικάζοντα τούτῳ τῷ ἐγκλήματι τὰ περι τῆς ἀληθείας ἐδίδαξεν. [Sch. h. VII. 605.]

ι. Ἑρμογ. Τοῖς παισὶ τῶν πατρῶνων τυραννησάντων ἀρμόζει τὰ τῶν ἀπελευθέρων πράγματα, καὶ μετ' αὐτοὺς τῷ δημοσίῳ.

τοῖς παισὶ τῶν πατρῶνων τυραννησάντων] Ἐάν τις καταδικασθῆσιν τῷ μαϊεστατί ἐγκλήματι, τὰς οὐσίας τῶν ἀπελευθέρων φυλάττεσθαι τοῖς τέκνοις αὐτῶν ὁ θεῖος Σεβήρος διεκρίνε, καὶ τότε τῷ δήμῳ Ῥωμαίων τὰ τῶν ἀπελευθέρων πράγματα διαφέρειν, ὅτε μὴ ὑπείσι παῖδες τῶν καταδικασθέντων. τὸ γὰρ μὴ κληρονομεῖσθαι τοὺς καθωσιωμένους ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦτων ὠρίσθη, καὶ ἀτιμία, οὐ μὴν πρὸς βλάβην τοσούτων τῶν ἑαυτῶν παιδῶν. διὸ καὶ τὰ μὲν τῶν ἀπελευθέρων κληρονομηθήσονται παρὰ τῶν παίδων τῶν ἡμαρτηκότων καθωσιωσίν^η οἷα μηδὲν ἀμαρτανόντων τῶν ἀπελευθέρων τὰ δὲ τῶν οἰκείων γονέων οὐχί, διὰ ἀτιμίας τῶν τετελευτηκότων. [Sch. i. VII. 605.]

Τοῦ αὐτοῦ. Σημείωσαι, ὅτι οὐδεμία τῶν προσηρημένων τυραννίδων μετὰ θάνατον τοῦ τολημάστος κινεῖται, οὔτε δημονεύεται ἢ τοῦ τελευτήσαντος κληρονομία. καὶ ζῆτει κεφ. ιβ'. [Sch. i. VII. 605.]

ἀρμόζει τὰ τῶν ἀπελευθέρων πράγματα] Δικαίῳ γὰρ συγγενικῶ καὶ οὐχ ὡς κληρονόμοι ταῦτα λαμβάνουσι, τοσούτων, ὅτι καὶ κληρονόμος ἐξωτικός^ο εἰ γένηται τις τοῦ πατρῶνος, λογίζεται πάτρων, ὅσον εἰς τὸ μετὰ συγγνώμης καλεῖσθαι, οὐ μὴν καὶ τὸ κληρονομαῖον ἔχει, καὶ τὰ ἄλλα δίκαια πατρωνικά. [Sch. k. VII. 605.]

ια. Ἰδεμ. ρ) Ἐνέχεται καὶ⁹) οὗτινος κατὰ δόλον ἐπαρχία ἢ πόλις προεδόθη τοῖς πολεμίοις.

Ὁ βλάπτων τείχος, ἢ δι' αὐτοῦ καὶ μὴ διὰ τῆς πόρτης εἰσιών, κεφαλικῶς ὡς πολέμιος τιμωρεῖται.

κεφαλικῶς ὡς πολέμιος τιμωρεῖται] Ζῆτει τιτ. με. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. μς'. τιτ. γ'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. νς'. τιτ. α. κεφ. ιγ'. θεμ. γ'. [Sch. l. VII. 605.]

ιβ. Οὐλπ. ς) Σβέννυται τὰ ἐγκλήματα τῇ τελευτῇ τοῦ κατηγορουμένου, χωρὶς τοῦ περι καθωσιώσεως ἀπὸ⁵) τοῦ κεφαλαίου τῆς προδοσίας καὶ τῆς κατὰ βασιλέως ἐπιβουλής. ἐπὶ τούτων γὰρ ἐάν μὴ καθαρῶσθῇ ἀπὸ τῶν κληρονόμων, δημεύεται ἢ κληρονομία. ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τῇ τελευτῇ σβέννυται τὸ ἐγκλημα.

σβέννυται τὰ ἐγκλήματα] * Ὁ ἐν οἰαδήποτε κατηγορίᾳ τελευτῶν ἐπὶ ἀκεραία καταστάσει αὐτοῦ τελευτῇ^η σβέννυται γὰρ τὸ ἐγκλημα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ· εἰ μὴ ἕρα τις ἐπὶ καθωσιώσει κατηγορηθῇ. διὰ γὰρ τοῦτο τὸ ἐγκλημα, ἐάν μετὰ τελευτῆν αὐτοῦ, τουτέστιν, εἰ μὴ δεῖξω ἀθῶον τὸν τελευτήσαντα, ἢ κληρονομία πᾶσα ὑπὸ τοῦ φύσκου διεκδικεῖται· ἀλλ' ἐκείνος ὁ δουελλὴ κατηγορηθεὶς, τουτέστιν, ὁ ψυχῇ βυρβαρικῇ κατὰ τῆς πολιτείας ἢ τοῦ βασιλέως ποιήσας τίποτε. ὁ δὲ ἐξ ἄλλης οἰαδήποτε αἰτίας ἐνεχόμενος, διὰ τῆς τελευτῆς ἐλευθεροῦται.

* Ἄ εἰπομεν ἐν τῷ παρόντι τιτ. ζῆτει καὶ βιβ. α'. τιτ. α'. κεφ. ιθ'. περὶ τὰ μέσα, ἐν ᾧ εὐρησεις καὶ ἕτερα ἐγκλήματα μὴ σβεννύμενα τῇ τελευτῇ.

χωρὶς τοῦ περι καθωσιώσεως] Ζῆτει τιτ. α'. κεφ. κδ'. θεμ. δ'. [Sch. m. VII. 605.]

ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τῆς προδοσίας] Ζῆτει βιβ. με'. τιτ. α'. κεφ. ιδ'. θεμ. δ'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. β'. κεφ. ος'. θεμ. θ'. [Sch. n. VII. 605.]

καὶ τῆς κατὰ βασιλέως ἐπιβουλής] Ζῆτει κεφ. ιθ'. καὶ¹) τοῦ κατὰ τῶν Μανιχαίων καὶ Δονατιστῶν, ὡς βιβ. α'. τιτ. α'. κεφ. μ'. [Sch. o. VII. 605. sq.]

ιγ'. Ἐάν^η) τις κακῶς μνημονεύσῃ τοῦ βασιλέως,

η) παρὰ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. ο) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξωτικός. ρ) L. 10. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXIX. §. 6. fin. g) Attal. pro kai habet κάκινος. ρ) L. 11. D. h. t. legitur in Syn. p. 521. et apud Attal. tit. LXIX. §. 7. et apud Harm. l. 2. §. 31. s) Ante ἀπὸ Attal. inserit καὶ. z) Fabr. ante καὶ inserit ἐλευρεῖται, quod deest in Cod. 1350. u) L. un. C. IX. 7. legitur apud Attal. tit. LXIX. §. 8. Aliis verbis argumentum traditur in Phot. Nomocan. tit. IX. cap. 36. (apud Voellum T. II. p. 1021.) et in Blast. Synt. lit. A. cap. 7. (apud Bevereg. T. II. P. II. p. 44.) apud utrumque similibus. Diversa sunt, quae habet Harm. VI. 14. §. 1.

cum Tullium Consulem huic crimini iudicantem veritatem edocuit.

X. Hermog. Ad liberos patronorum tyrannidem usurpantium¹) pertinent libertorum bona²), et post eos ad fiscum.

1) ad liberos patronorum tyrannidem usurpantium] Si qui condemnati sint crimine maiestatis, bona libertorum conservari liberis eorum Divus Severus decrevit, et tunc ad populum Romanum libertorum bona pertinere, cum damnatorum liberi non extant. Ne enim reis maiestatis succedatur, in poenam eorum constitutum est, ut et infamia, non ad damnum adeo liberorum. Ideoque libertis, qui nihil deliquerunt, succedunt liberi eorum, qui maiestatis rei facti sunt, non autem parentibus propter infamiam defunctorum.

Eiusdem. Nota, nulla ex causa praedicta laesae maiestatis agi post mortem delinquentis, nec publicari mortui hereditatem. Et quaere cap. 12.

2) pertinent libertorum bona] Iure enim cognationis, et non ut heredes ea percipiunt, adeo, ut etsi quis extraneus heres patroni fiat, existimetur patronus, quatenus vocatur in ius cum venia, non tamen successionem et alia iura patroni habet.

XI. Idem. Tenetur et is, cuius dolo provincia vel civitas prodita est hostibus.

Qui murum violat, vel per eum, non per portam ingreditur, ut hostis capitaliter punitur¹).

1) ut hostis capitaliter punitur] Quaere tit. 45. cap. 13. et lib. 46. tit. 3. cap. ult. et lib. 57. tit. 1. cap. 13. them. 3.

XII. Ulp. Extinguuntur crimina¹) morte rei, excepto crimine maiestatis²) ex capite prodicionis³) et insidiarum in Principem⁴). Nam in his, nisi ab heredibus purgetur, hereditas publicatur. Ex aliis vero legis capitibus morte extinguitur crimen.

1) extinguuntur crimina] Is, qui in quolibet reatu decedit, integri status decedit: extinguitur enim crimen morte eius: nisi forte quis maiestatis reus fuit. Nam ob hoc crimen, nisi post mortem rei eum innocentem probavero, tota hereditas fisco vindicatur: is tamen, qui perduellionis reus est, id est, qui hostili animo in rempublicam vel Principem quid fecit. Is vero, qui ex alia quacunque causa tenetur, morte liberatur.

Ea crimina, quae diximus in hoc tit. Quaere et lib. 1. tit. 1. cap. 19. circa medium, in quo invenies etiam alia crimina, quae morte non extinguuntur.

2) excepto crimine maiestatis] Quaere tit. 1. cap. 24. them. 4.

3) ex capite prodicionis] Quaere lib. 45. tit. 1. cap. 14. them. 4. et lib. 44. tit. 2. cap. 77. them. 9.

4) et insidiarum in Principem] Quaere cap. 19. Et excepto crimine Manichaeorum et Donatistarum, ut lib. 1. tit. 1. cap. 40.

XIII. Si quis maledixerit Principi¹), non puni-



οὐχ ὑπόκειται τιμωρία, ἀλλὰ χρὴ τὸν) περὶ αὐτοῦ τῷ βασιλεὶ μνησθῆναι. εἰ γὰρ ἀπὸ κουφότητος ἐξήλθε, καταφρονητέον· εἰ δὲ ἀπὸ μανίας, ἐλεημοσύνης ἄξιον^{ω)}· εἰ δὲ ἐξ ἀδικίας^{χ)}, συγχωρητέον.

ἐάν τις κακῶς μνημονεύσῃ τοῦ βασιλέως] Ἐν τῷ πλατῆι φησὶ, ὅτι καὶ ὁ τοῦσδε καιροὺς διαβάλλων λοιδορεῖν δοκεῖ τὸν βασιλεῖα^{α)} πολλάν τις γὰρ τινες λέγουσιν, ὅτι κακοῖς ἔτισιν ἠγγίσαμεν^{β)}. [Sch. p. VII. 606.]

L. 1. C. IX. 8. ιδ'. Ὁ δικαστὴς ὁ κρίνας παρὰ τὰς διατάξεις, οὐχ ὑπόκειται τῷ περὶ καθοσιώσεως ἐγκλήματι.

οὐχ ὑπόκειται τῷ περὶ καθοσιώσεως ἐγκλήματι.] Ἀλλ' ²⁾ εἰ μὲν ἔλαβε χρήματα^{α)}, τῷ δὲ ῥηπειτοῦνδιδος ὑπόκειται^{β)}, ὡς τ. κζ'. διγ. γ'. εἰ δὲ μὴ^{γ)}, εἰ μὲν ἐν εἰδήσει, δίδωσι διατίμησιν τῆς δίκης· εἰ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ, ἢ ψῆφος αὐτοῦ ἀνατρέπεται ὡς^{δ)} παρανομος. [Sch. q. VII. 606.]

L. 2. C. eod. ιε'. Ὁμοσέ τις κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως σωτηρίας ἀεὶ χαλεπαίνειν τῷ ἰδίῳ δούλῳ. οὗτος οὐχ ὑπόκειται κεφαλικῷ ἐγκλήματι.

Ὁμοσέ τις] Οὐχ ὑπόκειται τῷ Ἰουλίῳ maiestatis ὁ ἐπιρκῶν κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως. τοῦτο νόει, ἐάν θερμοανθεῖς ὁμοσῇ, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ δ'. βιβ. τ. α'. διατ. β'. [Sch. r. VII. 606.]

οὗτος οὐχ ὑπόκειται κεφαλικῷ ἐγκλήματι.] Ἐγγως καὶ^{ε)} ἐν τοῖς δὲ ῥέβους, ὅτι, εἰ καὶ μὴ ὑπόκειται καθοσιώσεως ἐγκλήματι, ὁμοῦς φάβδοις τυπτόμενος.....¹⁾ περὶ τοῦ ὁμοσάντος ἐν δίκῃ εἶπεν, οὐχ ὡς περ ἐν ταύτῃ τῇ διατάξει, περὶ τοῦ ὁμοσάντος ἀεὶ τῷ δούλῳ ὀργιζέσθαι. φάβδοις δὲ τιμωρεῖται, ὡς^{ε)} βιβ. κβ'. τ. ε'. κεφ. ιγ'. θεμ. τέλευτ. εἰ^{β)} μὴ κατὰ θερμοῦτητα τοῦτο ἐποίησεν· τότε γὰρ οὐ τιμωρεῖται. καὶ ζῆτει τοῦ αὐτοῦ τ. κεφ. μδ'. [Sch. s. VII. 606.]

L. 3. C. eod. ις'. Ἐπι¹⁾ τῆς καθοσιώσεως καὶ οἱ ἐνάγοντες βασανίζονται, εἰ μὴ φανεροὺς ἐλέγχους ἔχουσι· καὶ οἱ πρὸς τὴν κατηγορίαν αὐτοὺς κεννηκότες, ὅπως ἂν πανταχόθεν τῆς ἀληθείας δεικνυμένης ἐξετασθῇ τὸ ἐγκλημα.

ἐπὶ τῆς καθοσιώσεως] Ἐπὶ τοῦ Ἰουλίῳ maiestatis οὐ μόνον ὁ ἐναγόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνάγων βασανίζεται πρὸς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἀλήθειαν, κἂν προνόμιον προβάλλεται, εἰ μήτις^{κ)} ἀπόδειξιν ἔχει. καὶ σημειώσαι τὸ εἰρημένον περὶ τοῦ προνομίου. σφῆδ γὰρ ἡ ἐξῆς δ. διατάξις, ὅτι οὐδεὶς ἔχων προνόμιον βασανίζεται χωρὶς βασιλικῆς κελύσεως, εἰ μὴ ὁ ἐναγόμενος περὶ καθοσιώσεως. [Sch. t. VII. 606.]

καὶ οἱ ἐνάγοντες βασανίζονται.] Τὸ κατὰ πόδας· κἂν προνόμιον ἀξίας τινὸς ἔχουσιν. ζῆτει τ. ν'. κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ι'. καὶ κεφ. λ'. καὶ βιβ. νζ'. τ. α'. κεφ. γ'. θεμ. β'. καὶ θ'. σημειώσαι, ὅτι πάσα ψυχὴ ἐπὶ τούτου τοῦ ἐγκλήματος ὑπόκειται βασάνῳ, καὶ ὅτι ἐπὶ μόνῃς καθοσιώσεως τιμωρεῖται ὁ ὑποβάλλων τῷ κατηγορήσει. [Sch. u. VII. 606.]

L. 4. C. eod. ιζ'. Πᾶς¹⁾ ὁ μὴ ὑποκείμενος τῇ τῶν ὀνύχων τιμωρία, εἰ μὴ πρότερον ἐρωτηθῇ βασιλεύς, ἐάν μέλλῃ ταύτην τὴν βάσανον ὑφίστασθαι, χρῆσεται τῷ ἰδίῳ προνομίῳ, ὑπεξηρεμημένου τοῦ τῆς καθοσιώσεως ἐγκλήματος· ἐφ' οὗ ἡ προειρημένη διάταξις εἶπε, παντὸς προνομίου σχολάζοντος γίνεσθαι τὴν ἐξέτασιν.

τῶν ὀνύχων] Τινὲς φασὶ, τῶν σιδήρων, οἷς ἔξουν τοὺς

tur, sed res ad Principem deferri debet. Nam si ex levitate venit, contemnendum est: si ex furore, miseratione dignum: si ex iniuria, remittendum.

1) si quis maledixerit Principi] In latiore contextu ait, eum, qui tempora obtrectat, Principem contumelia afficere videri: saepe enim quidam dicunt, se malis annis esse proximos.

XIV. Iudex, qui pronunciauit contra constitutiones, non tenetur crimine maiestatis¹⁾.

1) non tenetur crimine maiestatis] Sed de repetundis tenetur, si pecuniam acceperit, ut tit. 27. dig. 3. sin minus, si quidem sciens, praestat aestimationem litis: si ignorans, sententia eius ut legibus contraria rescinditur.

XV. Iuravit quis¹⁾ per salutem Principis, se iratum servum suo fore semper. Hic capitali crimine non tenetur²⁾.

1) iuravit quis] Non tenetur Iulia maiestatis, qui peieravit per salutem Principis. Hoc intellige, si calore quodam iuraverit, secundum id, quod dicitur lib. 4. tit. 1. const. 2.

2) hic capitali crimine non tenetur] Didicisti etiam in libris de rebus, eum, licet non teneatur maiestatis crimine, virgis caesum..... De eo, qui in lite iurat, loquitur, non sicut haec constitutio, de eo, qui iuravit, se servo suo iratum fore semper. Virgis autem caeditur, ut lib. 22. tit. 5. cap. 13. them. ult. nisi calore quodam hoc fecit: tunc enim non punitur. Et quaere eiusdem tit. cap. 44.

XVI. In crimine maiestatis¹⁾ etiam accusatores torquentur²⁾, nisi manifesta indicia habeant: item qui eos ad accusationem impulerunt, ut undique veritate demonstrata crimen examinetur.

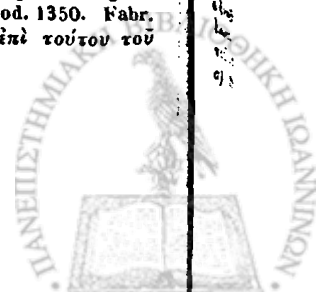
1) in crimine maiestatis] In Iulia maiestatis non tantum reus, sed etiam accusator torquetur cognoscendae veritatis causa, licet privilegium praetendat, nisi probationes habet. Et nota quod dicitur de privilegio. Nam sequens 4. const. ait, neminem privilegium habentem torqueri sine iussu Principis, excepto reo maiestatis.

2) etiam accusatores torquentur] Τὸ κατὰ πόδας habet: licet privilegium dignitatis alicuius habeant. Quaere tit. 50. cap. 10. them. 2. et cap. 10. et 30. et lib. 57. tit. 1. cap. 3. them. 2. et 9. Nota, quemlibet in hoc crimine subici tormentis, et in hoc solo maiestatis crimine eum puniri, qui accusatorem subornavit.

XVII. Omnis, qui non subiicitur unguium¹⁾ tormentis, nisi prius interrogatus sit Princeps, an sit his tormentis subiiciendus, utetur suo privilegio²⁾, excepto crimine maiestatis, in quo praedicta constitutio ait, omni privilegio cessante examinationem fieri.

1) unguium] Quidam dicunt, ferramentorum, qui

v) Sic lego. Fabr. τοῦ. Attal. τὰ. w) Sic lego cum Attal. Fabr. ἄξιος. x) Attal. ἀκακίας. y) Sic Fabr. Cuiacius vertit: se malis annis patos: unde legisse videtur ἐγενήθημιν. z) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλὰ. a) Verba εἰ μὲν ἔλαβε χρήματα, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. b) ὑπόκειται habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. c) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ ἔλαβε χρήματα, ἀλλ' εἰ μὴ ἔλαβε, εἰ μὲν ἐν εἰδήσει. d) ὡς, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. e) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. f) Sic Cod. 1350. Fabr. τυπτοῦσθαι, sine signo lacunae. g) Pro his Fabr. nil habet nisi ζῆτει βιβ. κβ'. h) Verba εἰ μὴ — ζῆτει, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. i) L. 3. C. h. t. in Syn. p. 521. legitur usque ad vocem ἔχουσιν. Est ibi cap. 17. h. t. Tota l. 3. legitur apud Attal. tit. l. XIX. §. 9. k) Sic Cod. 1350. Fabr. μήτοιγε. l) Argumentum L. 4. C. h. t. apud Attal. tit. LXIX. §. 9. fin. his verbis indicatur: πάντες γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ ἐγκλήματος βασανίζονται, παντὸς προνομίου σχολάζοντος.



καταδικούς. ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι καλῶς οὐκ ἐξόντες εἰσ-
άγουσι μετὰ τῶν ἀνύμων, ὥστε διήκειν δι' ὅλων τῶν δακτύλων.
[Sch. x. VII. 606.]

χρησεται τῷ ἰδίῳ προνομίῳ] Τυχὸν ὑπὸ ἀξίας, ἢ
στρατίας, ἢ γένους, ὡς υἱὸς τοῦ βουλευτοῦ, κἄν μὴ ἔσται
βουλευτής, τυχὸν γενομένου ἀπὸ ὑπάτων, ἢ υἱὸς τοῦ συγκλη-
τικῶν. σημειώσαι, ὅτι ὁ ἔχων προνομίον ἢ ἀξίαν, ἢ συγκλη-
τικότητα, οὐ βασανίζεται χωρὶς βασιλικῆς κελύσεως ἐπὶ οὐδενὸς
ἐγκλήματος· ἐπὶ δὲ μόνῃ καθορισίᾳ οὐδενὸς συμβάλλεται τὸ
προνομίον εἰς τὸ τιμωρηθῆναι^{m)}, καὶ δίχα βασιλικῆς κελύ-
σεως. σημειώσαι, ὅτι βασανίζονται καὶ οἱ ἐνάγοντες αὐτοί.
[Sch. y. VII. 606. sq.]

ιη'. Ἐάνⁿ⁾ τις συνομοσάμενος μετὰ στρατιωτῶν,
ἢ ἰδιωτῶν, ἢ βυρβάρων, φονεύσῃ ἰλλούστριον, ἢ
ἀπλῶς οἰονδήποτε συγκλητικὸν ἢ στρατιωτὴν, καθο-
ρισίᾳ κρινέσθω, καὶ κεφαλικὴν^{o)} τὴν δι' αἵματος
ἐπομένετω τιμωρίαν μετὰ δήμεύσεως.

Οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἀτιμοὶ ἔστωσαν, καὶ μηδὲν^{p)}
λαμβανέτωσαν^{q)} μήτε ἐκ τῆς πατρῴας, μήτε ἐκ τῆς
μητρῴας, μήτε ἐκ τῆς παππῴας οὐσίας, ἢ τῆς τῶν
ἄλλων συγγενῶν, ἢ καὶ οἰονδήποτε ἐξωτικῶν· ἀλλ'
ἔστωσαν ἀλλότριον πάσης λήψεως, καὶ τῆς ἐκ δια-
θήκης, καὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου, μηδεμιᾷ ἐλπίδι τρε-
φόμενοι τοῦ τυχῆν ὑπὸ ἀξίας, ἢ τῆς τυχούσης
στρατίας.

Εἰ δὲ τις ὑπὲρ αὐτῶν δεηθῇ βασιλέως, ἢ προστῇ
αὐτῶν, ὥστε αὐτοῖς^{r)} τὰ τοιαῦτα^{s)} συγχωρηθῆναι,
καὶ αὐτὸς ὁ δεηθεὶς^{t)} ἀτιμοῦσθω.

Αἱ δὲ θυγατέρες τῶν τοιαύτην συνομοσίαν πε-
ποιηκότων^{u)} μέχρι τοῦ τρίτου^{v)} ἢ τοῦ ἡμίσεος
μόνον λαμβανέτωσαν^{w)} ἐκ τῆς μητρῴας ὑποστά-
σεως, τοῦτο μὲν^{x)} ἐκ διαθήκης, τοῦτο δὲ ἐξ ἀδια-
θέτου· πλεον^{y)} μηδέν.

Εἰ δὲ τις μετὰ τὴν παροῦσαν διάταξιν τῶν ὑπο-
πεπιτωκότων αὐτῇ ἀπεξουσίον ποιήσῃ τὸν ἴδιον υἱόν,
ἢ τὴν θυγατέρα, καὶ αὐτὴ ἢ ἀπεξουσίότης ἀνυπό-
στατος ἔστω. εἰ δὲ καὶ δωρήσεται μετὰ τὴν τοιαύ-
την φαρμίαν, ἢ εἰς προῖκα ἐπιδώσει τί ποτε τῶν αὐ-
τοῦ, ἢ οἰονδήποτε τρόπῳ ἐκποιήσῃ, ἔστω καὶ ἡ
δωρεά, καὶ ἡ τῆς προικὸς ἐπίδοσις, καὶ ἡ γενομένη
ὅπωςδήποτε ἐκποιήσις ἀνυπόστατα, εἴτε εἰς περιγρα-
φὴν τῆς διατάξεως γέγονεν, εἴτε μή.

Ἡ δὲ γαμετὴ τοῦ τοιούτου λαμβανέτω τὴν
προῖκα καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν, καὶ ἐφ' ὧν θε-
ματίων ἐμελλε ταύτην φυλάττειν τοῖς ἰδίοις παισί-
τουτέστιν, ἂν ἰδευτερογάμησεν, ἐφ' ὅσον μὲν ζῆ,
ἀπολαυτέω τῆς χρήσεως τῆς τοιαύτης προγαμίας
δωρεᾶς· μετὰ δὲ τὸν ἐκείνης θάνατον αὐτῇ ἢ δωρεά
παρὰ^{z)} τῷ δημοσίῳ διόσει, μόνον δηλαδὴ τοῦ τρί-
του ἢ τοῦ ἡμίσεος τῆς δωρεᾶς καὶ ἐνταῦθα φυλατ-
τομένον^{a)} ταῖς θυγατράσι τοῦ φαρμίαντος· οὐκέτι
δὲ καὶ τοῖς υἱοῖς.

Κρατέτω δὲ ἡ τιμωρία οὐ μόνον κατὰ τῶν
συνομοσάντων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν συνιστόρων καὶ
τῶν παιδῶν αὐτῶν.

Εἰ δὲ τις ἐν προοίμοις τῆς συνομοσίας προσ-
αγγεῖλη, ὁ τοιοῦτος προνομίον ἀξιοῦται· ὁ δὲ μετὰ

bus raduntur condemnati. Alii dicunt, calamos acutos
immitte unguibus, ut pervadant digitos integros.

2) utetur suo privilegio] Puta dignitatis, vel
militiae, vel generis, ut filius decurionis, licet non sit
decurio, factus forsitan exconsul, vel filius Senatoris.
Nota, eum, qui habet privilegium vel dignitatem, vel
Senatoris honorem, non torqueri iniussu Principis ullo
in crimine: in sola autem maiestatis causa ad evitanda
tormenta nemini prodesse privilegium, etiam sine iussu
Principis. Nota, et accusatores ipsos torqueri.

XVIII. Si quis coniuratione facta¹⁾ cum militi-
bus²⁾, vel privatis, vel barbaris, occiderit illustrem,
vel generaliter quemcunque Senatorem, vel militem,
maiestatis reus iudicetur, et sanguinis capitalem poe-
nam sustineat cum publicatione honorum³⁾.

Filii autem eius infames sint, et nihil accipiant⁴⁾
ex paterna, materna, avita, aliorumve cognatorum,
vel etiam cuiuslibet extranei substantia: sed alieni
sint omni capiendi iure ex testamento et ab intestato,
neque ulla spe alantur⁵⁾ fruendi quandoque digni-
tate, vel militia aliqua.

Sed et si quis pro eis Principem rogaverit, aut
patrocinium praestiterit, quo haec eis remitterentur,
infamis sit.

Filiae autem⁶⁾ eorum, qui eiusmodi coniuratio-
nem fecerunt, tertiam vel dimidiam partem tantum
accipiant ex materna substantia, tam ex testamento,
quam ab intestato, nihil praeterea.

Item si quis post hanc constitutionem eorum,
qui in eam inciderunt, filium vel filiam emanipave-
rit⁷⁾, irrita sit ipsa emancipatio⁸⁾. Sed et si quid
post hanc factionem donaverit, vel in dotem dederit,
vel quocunque modo alienaverit ex rebus suis, inva-
lida sit donatio, et dotis datio, et quocunque modo
facta alienatio, sive in fraudem constitutionis facta
sit, sive non.

Huius autem uxor dotem accipiat, et donationem
ante nuptias, et quibus casibus eam debet reservare
liberis suis: utputa si secundo nupserit, quamdiu
quidem vivet, fruatur usufructu huius antenuptialis
donationis: post mortem autem eius haec donatio ad
fiscum pertinebit, sola videlicet tertia⁹⁾ vel dimidia
parte donationis¹⁰⁾ et hic filiabus conspiratoris re-
servata, non etiam filiis.

Valeat autem poena non solum in coniuratores, §
sed etiam in conscios et liberos eorum.

Sed si quis in exordio coniurationis rem detu- §
lerit, hic praemio dignus habetur: qui vero re

m) Adde μὴ ante τιμωρηθῆναι. n) L. 5. pr. §. 1 — 3. C. h. t. leguntur apud Attal. tit. LXIX. §. 10 Argumentum
L. 5. pr. paucis tradunt Blaet. Synt. lit. II. cap. 21. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 227.). Harm. I. 2. §. 48. VI. 6. §. 19.
VI. 14. §. 2. o) Attal. κεφαλικῶς. p) Lego cum Attal. μηδέν. Fabr. μηδὲ. q) Post κληρονομείτωσαν, quod Attal. pro
λαμβανέτωσαν habet, Attal. sic pergit: ἀπὸ τινος συγγενοῦς ἢ τῶν ἀνιόντων, ἢ ἄλλων συγγενῶν, ἢ ἐξωτικῶν, ἢ ἐκ διαθήκης,
ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, μηδεμιᾷ ἐλπίδι κ. τ. λ. ut in Basil. r) Attal. αἰτιοῦς. s) τὰ τοιαῦτα Attal. omisit. t) Verba καὶ αὐτὸς
ὁ δεηθεὶς Attal. omisit. u) Pro τῶν τοιαυτ. συνωμ. πεποιηκ. Attal. habet τοῦ συνομοσαμένου. v) Pro τοῦ τρίτου Attal.
habet τούτου. In marg. τρίτου. w) Post λαμβανέτωσαν Attal. inserit haec: κατὰ τὸν τοῦ Φαλκιδίου λόγον. x) Pro
τοῦτο μὲν — τοῦτο δὲ Attal. habet εἴτε — εἴτε. y) Pro πλεον δὲ Attal. habet καὶ πλεον. z) παρὰ supervacaneum est.
a) Sic Cod. 1350. Fabr. φυλαττομένης.



τὸ πρῶγμα προδεδωκὸς κερδαίνει μόνον τὴν συγχώρησιν τῆς τιμωρίας.

ἐάν τις συνομοσάμενος] Ὁ πατριαν ποιήσας καὶ ἐπιβουλεύσας συγχλητικῶ, ἢ στρατιωτῆ, ὑπόκειται τῷ Ἰουλίῳ μαιεστάτι, καὶ φρονεούμενος δημεύεται. οὐ γὰρ οἱ ἄρρενες παῖδες αὐτὸν διαδέχονται, οὐδὲ τὴν ἰδίαν μητέρα, ἀλλὰ καὶ ἀτιμούνται πάσης στρατείας καὶ ἀξίας ἐκπίπτοντες. αἱ δὲ θήλειαι λαμβάνουσι τὸ δ. τῶν μητρῶν αὐτῶν πραγμάτων. ἀνάγνωθι ἐν τῷ παρόντι θ. βιβ. tit. με'. διατ. θ'. καὶ ε'. καὶ tit. η'. διατ. β'. καὶ βιβ. ε'. tit. . . διατ. ε'. καὶ ρλδ'. νεαρῶν εἰρημένην περὶ διαδοχῆς. ὁ βασιλεὺς δεόμενος ὑπὲρ τοῦ ἐνεχομένου τῷ περὶ καθουσιώσεως ἐγκλήματι ἀτιμύται. ὁ τῷ Ἰουλίῳ μαιεστάτι ἐνεχομένος οὐ δύναται ἐμαγκιπατεῦσαι τοὺς ἰδίους παῖδας, οὔτε δωρεῖσθαι, οὐ μὴν ἀλλ' οὔτε ἐκποιεῖν τι ὧν εἶχε πραγμάτων. ὡς γὰρ φησὶν ἡ ρλδ'. νεαρά, ὑποβάλλεται τοῖς ἐπιτιμίῳ τῶν παλαιῶν νόμων. [Sch. z. VII. 607.]

Ὁδὲ περὶ πάσης πατρίας λέγει, ἀλλὰ τῆς ἐπὶ ἀναίρεισι^{b)} γενομένης. [Sch. a. VII. 607.]

μετὰ στρατιωτῶν] * Ὁδὲ λέγει περὶ μόνων τῶν ἐν τῷ παλατίῳ στρατευομένων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν στρατιωτῶν.

μετὰ δημεύσεως] Γρηγορίου. Τὸ τῆς δημεύσεως νόμι, εἰ μὴ ἔχει κατιόντας τὸ τοιοῦτον πρόσωπον, ἢ ἀνιόντας ἄχρι τρίτου βαθμοῦ, τότε γὰρ οὐ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτοῦ. καὶ τοῦτο νοεῖ ἐπὶ πάντων τῶν ἐγκλημάτων, ἐφ' ὧν οἱ νόμοι δημεύουσι λέγουσιν, ὑπεξήρημένης μνησῆς τῆς καθουσιώσεως, κατὰ τὸ τελευτ. κεφαλ. τοῦ ιθ'.^{c)} tit. τοῦ ε'. βιβ. διεξέωσι. ἐπὶ γὰρ τῆς καθουσιώσεως, κἂν κατιόντες ὡς τῷ καταδικασθέντι, κἂν ἀνιόντες, ἢ δημεύσις ἔπεται. ποῖα δὲ εἰσι τὰ κεφάλαια τῆς καθουσιώσεως, καὶ πῶσα^{d)}, μανθάνεις ἐν τῷ παρόντι tit. πλὴν τὸ μὲν μνημονευθέν κεφ. ἐπὶ τῆς καθουσιώσεως φησὶ τοὺς παλαιούς^{e)} φυλάττεσθαι^{f)} νόμους, κἂν^{g)} παῖδες ὑπέειν, ἀκολουθεῖν τὴν δημεύσιν. τινὲς δὲ λέγουσιν περὶ ἐκείνης διεξέειναι τῆς καθουσιώσεως τὸ τοιοῦτον κεφάλαιον, περὶ ἧς φησὶ τὸ ιβ'. κεφ. τοῦ παρόντος tit. οἷον ἀπὸ τοῦ κεφαλ. τῆς προδοσίας καὶ τῆς κατὰ βασιλέως^{h)} ἐπιβουλῆς. ἐγὼ δὲ τὰ μὲνⁱ⁾ ἐγκλήματα φημι πάντα τῇ τελευτῇ τοῦ πεποικητός σθέννυσθαι ἀνευ τῆς κατὰ βασιλέως ἐπιβουλῆς καὶ τῆς προδοσίας. εἰ δὲ ἐν ζῳῃ κινήθῃ ἐγκλημα, καὶ δευθῆ, εἰ μὲν ἀφ' οἰουδήποτε κεφαλαίου τῆς καθουσιώσεως ἐστὶ, κἂν παῖδες ὡς, κἂν μὴ, ἢ δημεύσις ἔπεται^{k)} οὐδεὶς γὰρ ἐπὶ τοῦτου ἐκάνεισιν τὸ ἐν τῷ ε'. βιβ. κείμενον κεφάλαιον. εἰ δὲ ἕτερον ἐστὶ παρὰ τὴν καθουσιώσιν, παίδων ὑπόντων, ἢ ἀνιόντων ἄχρι τρίτου βαθμοῦ, μηδὲν^{k)} λαμβάνει τὸ δημόσιον. ζῆτει tit. νδ'. κεφ. ββ'. καὶ κγ'. [Sch. b. VII. 607. sq.]

καὶ μηδὲν λαμβανέτωσαν] Ἐν τούτῳ τῷ θέματι Φαλκίδια οὐ δίδονται, κἂν ἀχαριστίας αἰτία μὴ φανῇ. [Sch. c. VII. 608.]

μηδεμιᾶ ἐλπίδι τρεφόμενοι] Σημείωσαι ἕτεραν τιμωρίαν ἐπὶ τοῖς κατὰ συγχλητικῶν συνομοσαμένοις, καὶ τότε ὁ δέομενος ὑπὲρ τινος τοῦ βασιλέως τιμωρεῖται. [Sch. d. VII. 608.]

αἱ δὲ θυγατέρες] Εἰ μὴ αἰτίαν ἐξηρεδατίονος παρέσχον, αἱ γὰρ τοιαῦτα οὐδὲ τὸ τρίτον λαμβάνουσι. θέμα, ἐφ' οὗ κρείττονος αἰρέσεως εἰσι τῶν νύων αἱ θυγατέρες, ὁ συμβαλεῖται σοι εἰς ἐμνησίαν τοῦ θ. κεφ. τοῦ α'. tit. τοῦ μς. βιβ. ζῆτει καὶ βιβ. νδ'. tit. ε'. κεφ. α'. [Sch. e. VII. 608.]

εἰ δὲ τις — αὐτεξούσιον ποιῆσει τὸν ἴδιον υἱόν] Ἴνα τυχὸν μὴ δημευθῶσι καὶ τὰ ἐκείνων^{l)} πράγματα, ὡς προσποριζόμενα, τυχὸν γὰρ κληρονόμον τις κατέλειψεν αὐτοῦ τὸν υἱόν, καὶ ἔτι οὐκ ὑπερῆλθεν^{m)}. ἐποίησεν οὖν αὐτὸν αὐτεξούσιον, ἵνα τὴν κληρονομίαν κερδήσῃ. [Sch. f. VII. 608.]

καὶ αὐτῇ ἢ αὐτεξουσιότης ἀνυπόστατος ἐστὼ] Ἐπειδὴ ἀνατρέπουσα τὴν ἐμαγκιπατίαⁿ⁾ περιστήσι τὸν τῶν πραγμάτων οὐσούφρονκτον εἰς τοὺς πατέρας^{o)}, ἀνατρέπει ἢ διατάξις τὴν ἐμαγκιπατία. [Sch. g. VII. 608.]

μόνον δηλαδὴ τοῦ τρίτου] Τοῦ τρίτου τῶν μελλόντων περιελθεῖν τῇ γυναικὶ πραγμάτων^{p)} ἐκ τοῦ ὑποβόλου καὶ ἐνωθῆναι τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς. ἐπεὶ γὰρ ἀνωθεν εἶπε, τὰς θυγατέρας τὸ τρίτον ἢ τὸ ἡμισυ τῆς οὐσίας λαμβάνειν, οὐσία

patrata prodiderit, remissionem tantum poenae consequitur.

1) si quis coniuratione facta] Factionis auctor et insidians Senatori vel militi, tenetur Iulia maiestatis, et occiditur, bonis eius publicatis. Neque enim filii ei succedunt, nec matri, sed et infames fiunt, omnem militiam et dignitatem amittentes. Filiae autem percipiunt quartam bonorum maternorum. Lege in hoc libro 9. tit. 45. const. 9. et 10. et tit. 8. const. 2. et lib. 10. tit. . . const. 10. et praedictam Novellam 134. de successione. Qui pro reo maiestatis apud Principem intercedit, infamis fit. Qui Iulia maiestatis tenetur, non potest emancipare filios suos, nec donare aut alienare res suas. Nam ut ait Novella 134. tenetur poenis antiquarum legum.

Non de qualibet factione loquitur, sed de ea, quae fit interimendi causa.

2) cum militibus] Non loquitur tantum de his, qui in palatio militant, sed et de militibus.

3) cum publicatione bonorum] Gregorii. Quod de publicatione dicitur, accipe, nisi haec persona habeat descendentes vel adscendentes usque ad tertium gradum: tunc enim bona eius non publicantur. Et hoc intellige in omnibus criminibus, quibus leges publicationem statuunt, excepto solo crimine maiestatis, secundum ea, quae tradit ult. cap. tit. 19. lib. 6. Nam in maiestatis crimine, licet condemnato sint descendentes vel adscendentes, publicatio sequitur. Qualia autem sint capita maiestatis, et quot, dis- is in hoc titulo. At memoratum caput in crimine maiestatis ait servari antiquas leges, et licet liberi adsint, publicationem sequi. Quidam vero dicunt de eo crimine maiestatis illud caput loqui, de quo et cap. 12. huius tituli agit: puta ex capite proditionis et insidiarum in Principem. Ego vero ita censeo, omnia crimina morte rei extinguunt, exceptis insidiis in Principem et proditione. At si in vita crimen delatum sit et probatum, quocumque ex capite maiestatis illud tandem sit, sive liberi sint, sive non, publicatio sequitur: nemo enim in hoc innovavit caput lib. 6. positum. Sed si aliud sit crimen quam maiestatis, liberis existentibus vel adscendentibus ad tertium gradum, fiscus nihil accipit. Quaere tit. 54. cap. 22. et 23.

4) et nihil accipiant] In hac specie Falcidia non datur, licet ingratitude causa non appareat.

5) neque ulla spe alantur] Nota aliam poenam eorum, qui in Senatores coniurant, et quando is, qui pro alio Principi preces offert, puniatur.

6) filiae autem] Nisi causam exheredationis praebuerint: nam eae tertiam non percipiunt. Species hic est, in qua melior est conditio filiarum, quam filiorum, quod tibi proderit ad interpretationem cap. 9. tit. 1. lib. 46. Quaere et lib. 54. tit. 6. cap. 1.

7) item si quis — filium suum emancipaverit] At forte non publicarentur eorum bona, quasi quaesita patri: veluti cum quis filium eius heredem instituit, et is nondum adiit, et pater eum emancipavit, quo hereditas cederet filii lucro.

8) irrita sit ipsa emancipatio] Rescindit constitutio emancipationem, quoniam ea rescissa revertitur bonorum ususfructus ad patrem.

9) sola videlicet tertia] Tertia eorum, quae perventura erant ad mulierem ex donatione propter nuptias, et bonis eius accessura. Quia enim supra dixit, filias tertiam vel dimidiam bonorum accipere,

b) Sic lego. Fabr. ἀναίρεισως. c) Sic Cod. 1350. Fabr. κατὰ τὸ τέλος καὶ τοῦ ιθ'. Pro κατὰ malim καθά. d) Sic lego. Fabr. ὅσα. e) τοὺς παλαιούς, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. f) Sic Cod. 1350. Fabr. παραφυλάττεσθαι. g) Fabr. ante κἂν habet καὶ omissum in Cod. 1350. Melius tamen καὶ additur. h) Fabr. βασιλία, uti et postea. i) Sic Cod. 1350. Fabr. πάντα. k) Sic Cod. 1350. Fabr. μηδὲ. l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκείνων. m) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐκ ἐπερῆλθεν. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνατρέπουσῃ τῆς ἐμαγκιπατίας. o) Sic Cod. Fabr. τὸν πατέρα. p) Sic lego. Fabr. πράγματος.



δὲ αὐτῆς γίνονται καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆ περιερχόμενα^{γ)}, καὶ ἐκ τούτου τὸ τρίτον ἢ τὸ ἕμισυ αἱ θυγατέρες λήγονται, κατὰ ἀναλογίαν δηλαδὴ τοῦ οἰκείου ἀριθμοῦ. τί δὲ περιέρχεται τῇ μὴ δευτερογαμῆσῃ γυναικὶ κατὰ δεσποτείαν, μαθήση ἐν τῷ ἰβ'. τίτ. τοῦ κη'. βιβ. ἥτοι τοῦτο περιέρχεται, ὅσον μία μοῖρα ἐνός παιδός. ἐπὶ δὲ τοῖς λοιποῖς πρᾶγμασι χρῆσιν μόνην ἔχει ἕως ζη'. ἢ δὲ δευτερογαμῆσῃ οὐδὲ μέρος ἔχει δικαίῳ δεσποτείας, ὡς τίτ. ιδ'. τοῦ κη'. βιβ. [Sch. h. VII. 608.]

τῆς δωρεᾶς] Ἀπάσης, ὡς οἶμαι, καὶ οὐ τοῦ μέρους μόνου, ὃ κατὰ δεσποτείαν κτάται ἢ μήτηρ μῆ^{δ)} δευτερογαμῆσῃ. ἀπρὸς διορίσιν γὰρ φησὶν ἡ διαταξίς, τὸ τρίτον ἢ τὸ ἕμισυ τῆς δωρεᾶς. [Sch. i. VII. 608.]

Ἦτις, εἰ μὴ ἐδευτερογάμησεν ἢ γυνή, κατὰ δεσποτείαν ἔμελλε τοῖς παισὶ διαφέρειν χωρὶς ἐνός παιδός μοίρας, ὡς τίτ. ἰβ'. κεφ. α'. τοῦ κη'. βιβ. [Sch. i. VII. 608. sq.]

ιδ'. Οἱ^{ε)} ἡμαρτηκότες καθοσίωσιν καὶ μετὰ τελευτῆν ἐνέχονται^{ς)}, καὶ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτῶν, καὶ μετὰ τελευτῆν τοῦτο τὸ ἔγκλημα ἄρχεται κινεῖσθαι, καὶ ἡ μνήμη τοῦ τελευτήσαντος καταδικάζεται, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἐκ τῶν κληρονόμων λαμβάνονται. ἀφ' οὗ γὰρ τὴν τοιαύτην ἔννοιαν ὑπέστηλθεν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου διὰ τὴν ἔννοιαν ἄξιός ἐστι τιμωρίας.

Ὁ δὲ ὑποπεσὼν τούτῳ τῷ ἔγκληματι, οὔτε πωλῆσαι δύναται λοιπὸν, οὔτε ἐλευθερώσαι, οὔτε ἄλλως ἀποκτήσασθαι, οὐδὲ καλῶς καταβάλλει αὐτῷ ὃ χρεώστης.

Ἀλλὰ καὶ δοῦλοι κατ' αὐτοῦ βασανίζονται.

Καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ φυλάττονται τὰ πράγματα, ἐπειδὴ χρῆ φανέντος τοῦ κληρονόμου κινήθηαι.

οἱ ἡμαρτηκότες καθοσίωσιν] Θεοδ. Ὁ ἁμαρτάνων εἰς βασιλεία δημεύεται, καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ κινεῖται μετὰ θάνατον. ὁμοίον φησὶν ἡ β. διαταξίς τοῦ ν. τίτ. τοῦ παρόντος δ'. βιβ. ἀνάγνωθι τὴν ρλδ'. νεκρῶν. δύναται καὶ δοῦλοι γυμνάσαι τὸ περὶ καθοσίωσιν ἔγκλημα. ὁμοίον φησὶν^{ν)} ἡ ε'. διαταξίς τοῦ παρόντος τίτ. μνημοσὸς καὶ τῆς κ'. διατάξεως τοῦ α. τίτ. τοῦ παρόντος δ'. βιβ. ζῆτει βιβ. μη. τίτ. ζ. κεφ. ιζ'. καὶ βιβ. λθ'. τίτ. β. κεφ. ζ. θεμ. η. καὶ βιβ. μδ'. τίτ. α. κεφ. οβ'. καὶ οζ'. καὶ βιβ. α. κεφ. κη'. καὶ βιβ. μδ'. τίτ. β. κεφ. οζ'. θεμ. δ'. σημειῶσαι, ὅτι ὁ κατὰ βασιλείως^{ν)} βουλευόμενος καὶ μετὰ τελευτῆν καταδικάζεται, οὔτε κληρονόμοισιν αὐτοῦ οἱ παῖδες, οὔτε ζῶν δύναται μετὰ τὸ ὑπὸ κατηγορίαν καθοσιώσεως πεσεῖν, ὡς δεσπότης τι πράττειν ἐφ' οἷς ἔχει πρᾶγμασιν. τιμωρῶνται δὲ κατ' αὐτοῦ καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ πιστεύονται. σημειῶσαι, ὅτι καὶ μετὰ τελευτῆν τῶν περιπεσόντων καθοσιώσει γυμνάζεται τὸ τοιοῦτον ἔγκλημα ἀπὸ τῶν β. τούτων κεφ. καὶ ὅτι ἀφ' οὗ τις ἔλθῃ εἰς ἔννοιαν τοῦ τοιοῦτου^{ν)} ἁμαρτήματος, οὐ δύναται τι τῆς ἰδίας οὐσίας ἐκποιεῖν. ζῆτει καὶ κεφ. ια'. καὶ τὸ ἰβ'. καὶ ἡ. καὶ τοῖς παλαιούσι ἐκείνου^{ς)}. [Sch. k. VII. 609.]

καὶ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτῶν] Ζῆτει τίτ. μγ'. κεφ. α'. καὶ β. καὶ τίτ. με. κεφ. ις'. καὶ τίτ. λδ'. κεφ. κ'. καὶ βιβ. α'. κεφ. κ'. [Sch. l. VII. 609.]

καὶ ἡ μνήμη τοῦ τελευτήσαντος καταδικάζεται] Ζῆτει κεφ. ιη'. καὶ τὸ ἐκεῖ σχολίον τοῦ Δοξαπατροῦ. [Sch. m. VII. 609.]

ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου διὰ τὴν ἔννοιαν ἄξιός ἐστι τιμωρίας] Ἐάν καὶ ἐπράξε μετὰ ταῦτα. ἀπὸ γὰρ μόνης τῆς ἔννοιας τις οὐ καταδικάζεται. [Sch. n. VII. 609.]

g) Fabr. περιερχόμενα. r) μῆ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. Reddidit negationem Cuiacius in versione. s) In nostris edit. Codicis est L. 8. C. h. t. cf. Biener Beytraege zur Revision des Iust. Cod. p. 171. sq. et Witte die leges restitutae des Iust. Cod. p. 219. sqq. Quenam autem sit constitutio huius tituli, certo definiri non potest. Initium huius loci usque ad verba ἢ οὐσία αὐτῶν legitur in Syn. p. 521. ubi est cap. 20. h. t. Usque ad vocem τιμωρίας hic locus legitur apud Attal. tit. LXIX. §. 11. t) Sic Cod. 1350. et Attal. Fabr. ἔχονται. u) Fabr. φησιν. v) Sic lego. Fabr. βασιλέα. w) Sic Cod. 1350. Fabr. τοιοῦτου τοῦ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ τούτου παλαιούσι.

bonorum autem eius sunt, etiam quae ex viro ei obveniunt, ex eis etiam filiae tertiam vel dimidiam percipient pro numero personarum. Quid vero obveniat mulieri secundo non nubenti iure dominii, discas tit. 12. lib. 28. id est, tantum obvenit, quantum una pars unius filii efficit. In reliquis rebus usumfructum tantum habet, quoad vivit. Illa autem, quae iterum nupsit, nec partem habet iure dominii, ut tit. 14. lib. 28.

10) donationis] Totius, ut arbitror, non partis tantum, quam dominii iure mater acquirit secundo non nubens. Indefinite enim constitutio ait, *tertia vel dimidia donationis*.

Quae, si mulier secundo non nupserit, iure dominii ad liberos pertineret, deducta unius filii parte, ut tit. 12. cap. 1. lib. 28.

XIX. Maiestatis rei¹⁾ etiam post mortem tenentur, et bona eorum publicantur²⁾, et post mortem hoc crimen moveri incipit, et memoria defuncti damnatur³⁾, et bona eius heredibus auferuntur. Nam ex eo tempore, quo hanc cogitationem subiit, propter cogitationem dignus est poena⁴⁾.

Qui vero incidit in hoc crimen, nec vendere potest, nec manumittere, neque alio modo alienare, nec recte ei solvit debitor.

Sed et servi in eum torquentur.

Et mortuo eo res eius servantur, quia existente herede agi oportet.

1) maiestatis rei] Theod. Qui adversus Principem delinquit, eius bona publicantur, et memoria eius damnatur post mortem. Simile ait const. 2. tit. 50. huius libri 9. Lege Novellam 134. Possunt et servi exercere crimen maiestatis. Simile ait const. 6. huius tituli. Memineris et const. 20. tit. 1. huius libri 9. Quaere lib. 48. tit. 7. cap. 17. et lib. 39. tit. 2. cap. 7. them. 8. et lib. 44. tit. 1. cap. 72. et 77. et lib. 1. cap. 28. et lib. 44. tit. 2. cap. 77. them. 9. Nota, eum, qui Principi insidiatur, etiam post mortem damnari, et ei liberos non succedere, et vivum post accusationem maiestatis, quasi dominum in rebus suis facere nihil posse. Torquentur etiam in eum servi eius, et fides eis habetur. Nota, etiam post mortem eorum, qui in crimen maiestatis inciderunt, hoc crimen exerceri ex his duobus capitibus, et ex quo quis sceleris huius consilium cepit, non posse eum quidquam ex bonis suis alienare. Quaere et cap. 11. et 12. et 18. et eius Antiquos.

2) et bona eorum publicantur] Quaere tit. 43. cap. 1. et 2. et tit. 45. cap. 16. et tit. 34. cap. 20. et lib. 1. cap. 20.

3) et memoria defuncti damnatur] Quaere cap. 18. et ibi scholium Doxapatri.

4) ex eo tempore, quo — subiit, propter cogitationem dignus est poena] Si et postea fecerit. Nam ex sola cogitatione non damnatur.



ΤΙΤΛΟΣ ΛΖ'.^{γ)}

Νόμος Ἰουλίου περὶ τῶν ἐν μοιχείᾳ ἐνεχομένων, καὶ περὶ φθορᾶς παρθένων καὶ χηρῶν.

§. 2. α. Οὐλπ.²⁾ Ὁ γήμας τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι, οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτήν.

Ὁ γήμας τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν] Ζῆτει βιβ. κη. τιτ. ε. κεφ. ι'. θεμ. γ'. καὶ τιτ. ζ'. αὐτοῦ, κεφ. β'. ιβ'. [Sch. a. VII. 638.]

Ἐάν ἐγῆμε, πρὶν ἢ διαμαρτυρίαν δεξέται παρὰ^{α)} τοῦ ἀνδρός, ἵνα ᾧ βουλεῖται συναφθῆ. τί γὰρ, εἰ πάλιν ἤθελεν ἀναλαβεῖν αὐτήν ὁ ἀνήρ; ζῆτει δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ ζ'. τιτ. κεφ. . . τοῦ κη'. βιβ. νεαράν τὴν περὶ τούτου. ζῆτει καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ιθ'. κεφ. η'.^{β)} Κανὼν θ'. τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. ἡ δὲ τοῦ κυρίου ἀπόφασις οὐ^{γ)} κατὰ τὴν τῆς ἐνορίας ἀκολουθίαν ἐξ ἴσου καὶ ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν ἀρμόζει περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι γάμου ἐξίστασθαι παρεκτός λογου πορνείας. ἡ δὲ συνήθεια οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν πολλῶν εὐρίσκομεν τὴν ἀκριβολογίαν, τοῦ μὲν ἀποστόλου λέγοντος, ὅτι κολλώμενος τῇ πόρῃ ἐν σώμα ἔστι· τοῦ δὲ Ἰερεμίου, ὅτι, ἐάν γένῃται γυνὴ ἀνδρὶ ἐτέρῳ^{δ)}, οὐκ ἐπιστρέψει^{ε)} πρὸς τὸν ἀνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μαινομένη μαινωθήσεται^{ς)} καὶ πάλιν^{ζ)}. Ὁ ἔγων μοιχαλίδα, ἀφρων καὶ ἀσεβής. ἡ δὲ συνήθεια, καὶ μοιχεύσαντας ἀνδρας καὶ ἐν πορνείᾳ ὄντας κατεχεσθαι ὑπὸ γυναικῶν προστάσει, ὥστε ἡ τῷ ἀφαιμένῳ ἀνδρὶ συνοικοῦσα οὐκ οἶδα, εἰ δύναται μοιχαλὶς χρηματίζειν. τὸ γὰρ ἐγκλημα ἐνταῦθα τῆς ἀπολύσεως τὸν ἀνδρα ἀπέται, κατὰ ποίαν αἰτίαν ἀπέστη τοῦ γάμου. εἴτε γὰρ τυπτομένη, μὴ φέρουσα τὰς πληγὰς, ὑπομένειν ἐχρῆν μάλλον, ἢ διαλευχθῆναι τοῦ συνοικοῦντος· εἴτε τὴν εἰς χηματα^{ς)} ζημίαν μὴ φέρουσα, οὐδὲ αὐτὴ ἡ πρόφασις ἀξιόλογος. εἰ δὲ δια τὸ ἐν πορνείᾳ αὐτὸν ζῆν, οὐκ ἔχομεν τούτο ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ συνήθειᾳ τὸ παρατήρημα, ἀλλὰ καὶ ἀπίστου ἀνδρός χωρίζεσθαι οὐ προσεταγῆ ἢ γυνῆ, ἀλλὰ παραμένειν δια τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκβάσεως. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἀνδρα σώσεις; ὥστε ἡ καταλείπουσα, μοιχαλὶς, εἰ ἐπ' ἄλλον ἀνδρα ἤλθεν^{η)}. ὁ δὲ καταλειφθεὶς συγγνωστός, καὶ ἡ συνοικοῦσα τῷ τούτῳ οὐ κατακρίνεται. εἰ μὲντοι ὁ ἀνήρ ἀποστάς τῆς γυναικὸς ἐπ' ἄλλην ἤλθε, καὶ αὐτὸς μοιχός, διότι ποιεῖ αὐτήν^{ι)} μοιχευθῆναι, καὶ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ μοιχαλὶς, διότι ἄλλοτριον ἀνδρα πρὸς ἐνὸν κατέστησεν^{κ)}. Ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ιθ'. κεφ. η'. [Sch. b. VII. 638. sq.]

ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι] Ὁ μὲν παλαιὸς τὴν καταδικαζομένην κοσμικῶν ἀφειδῶν, τὸν ἀγόμενον αὐτήν ὡς μοιχὸν τιμωρεῖται. ἡ δὲ ρλδ. νεαρά ταύτην ἀποκείρουσα, τὸν ἀγαγόμενον αὐτήν οὐχ ὡς μοιχὸν τιμωρῆσει, ἀλλ' ὡς φθορεὰ μοναχίσσης. ἐν τούτῳ σὺν τῶν νόμων ἡ^{λ)} διαφορὰ. [Sch. c. VII. 639.]

οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτήν] Ἰδοὺ διαφορὰν παλλακῆς καὶ γαμετῆς. καίτοι φροὶ διγ. μζ'. τοῦ λβ'. βιβ. ὅτι μόνῃ ἀξία διαφέρει. ἔχεις καὶ ἄλλην διαφορὰν διγ. δ. τούτου τοῦ τιτ. [Sch. d. VII. 639.]

§. 3. Ἡ παλλακευθεῖσα τῷ πατρὶ οὐ δύναται γενέσθαι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἢ τοῦ ἐγγόνου παλλακῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου· ἡ γὰρ τοιαύτη μίξις ἀθέμιτος ἐστὶ καὶ κεκωλυμένη.

Ἡ παλλακευθεῖσα τῷ πατρὶ] Ἡ παλλακευθεῖσα τῷ πατρὶ περιόντι οὐ δύναται παλλακῆ γενέσθαι τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἢ τῷ ἐγγόνῳ· ἀθέμιτος γὰρ ἐστὶν ἡ τοιαύτη συναφεια, ὅθεν χρῆ κωλυεσθαι αὐτήν. Ζῆτει βιβ. κη. τιτ. δ. κεφ. α. [Sch. e. VII. 639.]

οὐ δύναται γενέσθαι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ — παλλακῆ] Οὕτε γαμετῆ, ὡς βιβ. ε'. τοῦ κώδικος, τιτ. δ. διατ. γ'. [Sch. f. VII. 639.]

γ) In Cod. 1350. additur: ἦτοι τῶν διγ. β. μγ'. τι. ζ. κ) L. 1. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 521. et apud Harm. IV. 6. §. 32. et VI. 2. §. 28. α) Sic lego. Fabr. περι. β) Haec inde a ζῆτει in Cod. 1350. secunda manu scripta desunt apud Fabr. γ) Delenda videtur negatio. δ) Lege ἀνδρὸς ἐτέρου. ε) Lege ὑποστρέψει. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. προομιῶν (sic) pro πάλιν. ζ) Sic lego. Fabr. εἰς χρημάτων. η) Fabr. ἤλθε. θ) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτόν. ι) Malim μετέστησεν. λ) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.

TITULUS XXXVII.

Lex Iulia de adulteris, et stupro virginum et viduarum.

I. Ulp. Qui damnatam adulterii uxorem ducit¹⁾, adulterii crimine tenetur²⁾, non qui eam in concubinato habet³⁾.

I) qui damnatam adulterii uxorem ducit] Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 10. them. 3. et eiusdem libri tit. 7. cap. 2. 12.

Si ducat, antequam denunciatur ei a viro, ut cui velit nubat. Quid enim, si rursus velit vir eam recipere? Quaere et Novellam hac de re positam in tit. 7. cap. . . lib. 28. Quaere et lib. 6. tit. 19. cap. 8. Canon 9. sancti Basilii. Haec quidem hactenus. Domini autem pronunciatum [non] ex sententiae consequentia mulieribus aequae ac viris competit, ut non liceat matrimonio decedere extra causam scortationis. At consuetudo ita se non habet, sed in mulieribus magnum invenimus subtilitatem, apostolo dicente, meretrici adhaerentem unum corpus esse, et Ieremia, mulierem, quae fuerit alterius viri, non reverti ad virum suum, sed pollutam polliui: et Proverbiis: Qui habet adulteram, stultus et nefarius est. Adulterantes autem et scortantes viros a mulieribus retineri consuetudo praecipit, adeo ut cum dimisso viro consuetudinem habens, nesciam an possit adultera appellari. Crimen enim hic dimittentis virum tractatur, quae ex causa discesserit matrimonio. Nam sive verberata verbera non tolerans, pati ea satius fuit, quam seungi a viro: sive ob pecuniarium damnum, haec etiam causa non est idonea. Sed et si propterea, quod is in scortatione vivat, hoc non est ecclesiae consuetudine receptum, sed et ab infideli viro mulierem discedere non est praeceptum, quin manere potius propter incertum eventum. Quid enim scis, mulier, an virum servatura sis? Itaque quae relinquit virum, est adultera, si ad alium virum transeat: ei vero, qui relictus est, ignoscitur, et quae ei se iungit, non damnatur. Quodsi vir derelicta uxore ad aliam transierit, is etiam adulter est, quod ei adulterandi causam praebet, et quae ei se iungit, adultera est, propterea quod alienum virum ad se transduxit. Quaere lib. 6. tit. 19. cap. 8.

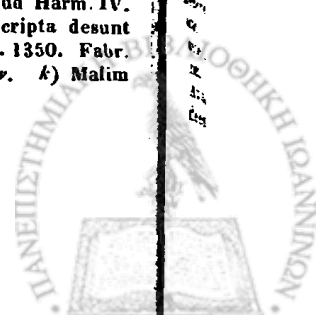
2) adulterii crimine tenetur] Antiquus condemnatam mundo relinquit, et eum, qui hanc ducit, ut adulterum punit. Novella autem 134. eam tondet, et eum, qui ducit, non ut adulterum punit, sed ut monachae stupratorem. In hoc igitur est legum differentia.

3) non qui eam in concubinato habet] Ecce differentia concubinae et uxoris. At dig. 47. lib. 32. ait, sola dignitate differre eas. Habes et aliam differentiam dig. 4. huius tituli.

Quae fuit in concubinato patris⁴⁾, non potest fieri filii vel nepotis concubina⁵⁾, et e contrario: haec enim coniunctio nefaria est⁶⁾ et prohibita.

4) quae fuit in concubinato patris] Quae superstitis patris fuit concubina, non potest concubina fieri filii vel nepotis: nefaria enim haec coniunctio est. Itaque prohibenda est. Quaere lib. 28. tit. 4. cap. 1.

5) non potest fieri filii — concubina] Neque uxor, ut lib. 5. Codicis, tit. 4. const. 3.



ἡ γὰρ τοιαύτη μῆξις ἀθέμιτός ἐστι.] Οὐτε γὰρ θυγατρὶ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς δύναται τις παλλακεύεσθαι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀπέλευθερος^m ἐστίνⁿ.] ἐπεὶ ἰνκεστον πλημμελεῖ, ὡς βιβ. κγ'. tit. β. διγ. νε. Οὐλιανού. [Sch. g. VII. 639.]

β'. ο) *Μαρκ. Ρ*) 'Ο γυναικα σεμνήν καὶ εὐγενῆ παλλακεύομενος⁹), καὶ μὴ ποιῶν ἐν ἐκμαρτυρίῳ τοῦτο κατάδηλον, ἢ γαμετὴν αὐτὴν ἔχει, ἢ τοῦτο παραιτούμενος ἀσέλγειαν πρὸς αὐτὴν πλημμελεῖ, Οὐ μὴν καὶ μοιχείαν, δηλονότι ἐν ᾧ πόρον ἐκ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐποίησεν.

δ γυναικα σεμνήν καὶ εὐγενῆ παλλακεύομενος] * Καὶ τὴν καθάπαξ εὐγενῆ γυναικα δύναται τις ἔχειν παλλακίδα, καὶ μάλιστα τὴν ἐξ ἀγενῶν γονέων τεχθεῖσαν, ἢ πόρον ἐκ τοῦ σώματος μὴ¹) ποιησάμενην. ²) ἐπεὶ εἰς σεμνῆς ζωῆς ἐστὶ καὶ εὐγενῆς ἢ γυνῆ, οὐ δύναται τις ἔχειν αὐτὴν παλλακίδα, εἰ μὴ ἅρα προδιαμαρτυρηται, ὅπως παλλακίδα αὐτὴν ἔχει³) χωρὶς γὰρ τῆς διαμαρτυρίας ταύτης ἐὰν συναφθῆ, ἢ γαμετὴν αὐτὴν ἔχειν πιστεύεται, ἢ⁴) μὴ ἔχων διάθεσιν γαμικὴν πρὸς αὐτὴν στρουπτον⁵) ἀμαρτάνει· οὐ μὴν δοκεῖ μοιχείαν περὶ αὐτὴν ἀμαρτάνειν. ἐπεὶ γὰρ ὅπως⁶) τὸ τῆς παλλακίδος ὄνομα γνωρίζεται τῷ νόμῳ, ἔξω τῆς τοῦ νόμου τιμορίας ἐστίν, ὡς καὶ ὁ Μάρκελλος ἐν τῷ β. βιβ. τῶν διγ. αὐτοῦ ἔγραψε. ζῆτει βιβ. β. tit. β. κεφ. μς'. θεμ. β. [Sch. h. VII. 639. sq.]

καὶ μὴ ποιῶν ἐν ἐκμαρτυρίῳ τοῦτο κατάδηλον] Ἦγουν, ὅτι παλλακὴ ταύτη χράται, οὐ μὴν γυναικί. [Sch. i. VII. 640.]

ἢ γαμετὴν αὐτὴν ἔχει] Ζῆτει βιβ. κγ'. tit. δ. κεφ. ιβ'. ιγ'. καὶ βιβ. μζ'. tit. α'. κεφ. λβ'. [Sch. k. VII. 640.]

Τουτέστι, τότε ἢ γαμετὴν αὐτὴν ἔχει, ἢ στρουπτον πλημμελεῖ· εἰ γὰρ πόρον ἐποίησεν ἐκ τοῦ σώματος, τότε μόνον προνεύει, καὶ οὐκ ἔχει ἀγωγήν κατὰ τοῦ ὑποφθείραντος αὐτῆρ. εἰς δοκεῖ πόρον ἐκ τοῦ σώματος ποιεῖν, ἔγνωσ βιβ. κγ'. tit. β. διγ. μβ'. ζῆτει βιβ. β. tit. β. κεφ. ρμδ. καὶ βιβ. λβ'. tit. β. κεφ. . . ζῆτει βιβ. κγ'. tit. δ. κεφ. ιε'. ἤγουν διγ. κε. [Sch. l. VII. 640.]

δηλονότι ἐν ᾧ πόρον ἐκ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐποίησεν] Ὁμοίον βιβ. κγ'. tit. β. διγ. κα'. Μοδεστίνου, καὶ βιβ. λθ'. tit. ε'. διγ. λβ'. καὶ βιβ. β. tit. β. κεφ. μ'. [Sch. m. VII. 640.]

γ'. Οὐλπ. ^w) 'Ο πρὸς μοιχείας νόμος ὑπὸ Αὐγούστου εἰσῆχθη.

δ'. Ἰδμ. ^x) 'Εὰν μὴ δεξαμένη διαμαρτυρίαν ἢ γυνῆ γαμηθῆ ἢ ἐτέρῳ, οὐ κατηγορεῖται, ἕως ἂν ὁ μοιχὸς καταδικασθῆ.]

οὐ κατηγορεῖται, ἕως ἂν ὁ μοιχὸς καταδικασθῆ] Ζῆτει κεφ. ιε'. τὸ τέλος, καὶ κεφ. ιε'. καὶ λγ'. ἐὰν ἢ λεγομένη μοιχείαν ἡμαρτηκέναι γυνῆ²) φθάσῃ γαμηθῆναι ἐτέρῳ ἀνδρὶ, μὴ παραγγελίαντος αὐτῆ τοῦ πρώτου ἀνδρός, μὴ γαμηθῆναι, ἐπεὶ δὴ μέλλει κατηγορεῖν αὐτῆς, ἀνάγκη τὸν κατηγοροῦν κατὰ τὸν πρώτον μοιχοῦ ποιεῖσθαι τὴν κατηγορίαν, ἐπεὶ δὴ ἐφθασεν ἢ γυνῆ χωρὶς παραγγελίας γαμηθῆναι ἀνδρὶ, καὶ οὐκ ἄλλως δύναται κατηγορεῖν αὐτῆς, εἰ μὴ νικήσῃ τῆρ³) κατὰ τοῦ μοιχοῦ κατηγορίαν, καὶ παρασκευάσει αὐτὸν καταδικασθῆναι. [Sch. n. VII. 640.]

Τῷ κινουῦντι δικαίῳ ἀνδρὸς ἀντίκειται παραγραφῆ τὸ ἀρξάμενον αὐτὸν τῆς κατηγορίας ἀποστῆναι αὐτῆς.

δικαίῳ ἀνδρὸς] Ἰαῦρε μαρτί, ἦτοι δίχα ἐγγραφῶν. [Sch. o. VII. 640.]

τὸ ἀρξάμενον αὐτὸν τῆς κατηγορίας ἀποστῆναι αὐτῆς] Κατὰ προδοσίαν, ὡς ὁ Ἰνδιξ ἔχει. [Sch. p. VII. 640.]

m) Lege ἀπέλευθερα. Sic et Cuiacius vertit. n) Fabr. *ἔστι*. o) Fabr. *semper uno numero praecedit*. p) L. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 273. et 525. sq. apud Attal. tit. LXX. §. 1. Argumentum similibus verbis tradit Blast. Synt. lit. II. cap. 17. (apud *Reveregium* T. II. P. II. p. 225.). q) Syn. loco posteriori *παρὰκελεύομενος*. r) Syn. p. 273. *μὴ* omisit. Recte. s) Hactenus scholium e Cod. 1350. de promtum deest apud Fabr. Reliqua leguntur in sch. b. VII. 639. et coniungenda statim cum praecedentibus sunt, cum paraphrasin contineant totius L. 3. D. h. t. t) Sic Cod. 1350. Fabr. *εἰ*. u) Sic semper Cod. 1350. reddit vocem *stuprum*. Fabr. *στρουπτον*. v) ὅπως, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. w) L. 1. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXX. §. 2. x) Fabr. *semper ὁ αὐτός*. y) Sic Cod. 1350. Fabr. *ἢ μοιχεία*. z) Fabr. *ἢ* inserit ante *γυνῆ*, quod deest in Cod. 1350. a) *τῆρ*, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.

6) haec enim coniunctio nefaria est] Nam nec sororis filiam potest quis concubinam habere, licet libertina sit: alioquin incestum committit, ut lib. 23. tit. 2. dig 55. Ulpiani.

II. Marc. Qui mulierem honestam et ingenuam in concubinato habet¹), neque hoc testatione manifestum facit²), aut uxorem eam habet³), aut hoc recusans stuprum cum ea committit,

Non etiam adulterium, videlicet si corpore suo quaestum non fecerit⁴).

1) qui mulierem honestam et ingenuam in concubinato habet] Etiam ingenuam mulierem potest quis concubinam habere, et maxime eam, quae ex obscuris parentibus nata est, vel quaestum corpore [non] fecit. Alioquin si honestae vitae et ingenua est mulier, non potest quis eam habere concubinam, nisi prius testatione manifestum fecerit, se eam concubinam habere: nam si sine testatione ei se iunxerit, aut uxorem eam habere creditur, aut affectum nuptialem erga eam non habens stuprum committit: nec tamen videtur adulterium cum ea committere. Nam quia concubinae nomen legi cognitum est, extra legis poenam est, ut et Marcellus lib. 7. Digestorum scripsit. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 46. them. 2.

2) neque hoc testatione manifestum facit] Nimirum, se ea concubina uti, non uxore.

3) aut uxorem eam habet] Quaere lib. 28. tit. 4. cap. 12. 13. et lib. 47. tit. 1. cap. 32.

Hoc est, tunc vel uxorem eam habet, vel stuprum committit: nam si corpore quaestum fecerit, tunc duntaxat scortatur, neque habet illa actionem in corruptorem. Quae videatur corpore quaestum facere, didicisti lib. 23. tit. 2. dig. 42. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 144. et lib. 32. tit. 2. cap. . . Quaere lib. 28. tit. 4. cap. 16. sive dig. 25.

4) videlicet si corpore suo quaestum non fecerit] Simile lib. 23. tit. 2. dig. 21. Modestini, et lib. 39. tit. 5. dig. 32. et lib. 2. tit. 2. cap. 40.

III. Ulp. Lex de adulteriis ab Augusto lata est.

IV. Idem. Si nondum accepta denunciatione mulier nubat alteri, non accusatur, antequam adulter condemnatus sit¹).

1) non accusatur, antequam adulter condemnatus sit] Quaere cap. 15. finem, et cap. 16. et 33. Si mulier, quae dicitur adulterium commisisse, nubat alii viro, non denunciante priore marito, ne nuberet, quod sit eam accusaturus, necesse est, ut accusator primum in adulterum accusationem intendat, quia nupsit mulier ante denunciationem, neque aliter eam potest accusare, quam si vicerit adulterum, et effecerit, ut ille condemnaretur.

Accusanti iure mariti²) obiicitur praescriptio, §. coepta eum accusatione destitisse³).

2) iure mariti] Iure mariti, hoc est, sine inscriptione.

3) coepta eum accusatione destitisse] Per proditorem, ut Index habet.



§. 2. Ὁ^b) λαβῶν ὑπὲρ μοιχείας τῆς αὐτοῦ γυναικός, VIII. ἐλέγχεται τῷ νόμῳ· καὶ ὁ τὴν ἐπὶ μοιχεία φωραθεῖσαν^c) μὴ ἀποπειψάμενος· οὐ μὴν ὁ ἀνεχόμενος^d) ἀμαρτάνειν αὐτήν, ἢ^e) μὴ ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ μύσει.

Ὁ λαβῶν ὑπὲρ μοιχείας τῆς αὐτοῦ γυναικός] Τὸ μὲν ἐγκλημα τῆς πορνοβοσκείας ἐκ τοῦ δὲ ἀδουτερίου εἰσηγήσεται νομοῦ, καὶ ὄρισται κατ' ἐκείνου τοῦ ἀνδρός τιμωρία τοῦ ἀνασχόμενου διὰ τὴν μοιχείαν τῆς αὐτοῦ γαμετῆς λαβῆν τίποτε, ἢ τοῦ καταλαβόντος μὲν ἐπὶ μοιχεία τὴν ἑαυτοῦ γαμετήν, κατασχόντος δὲ αὐτὴν ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν γάμῳ. ὁ ἀνεχόμενος τὴν ἰδίαν γαμετήν ἀμαρτάνειν, καὶ τοῦ οἴκειου γάμου καταφρονῶν, καὶ μὴ δυσχεραίνων τὸ συναναστρέφεισθαι τὴν μοιχευομένην γαμετήν αὐτῷ^f), καὶ τοῦ μολυσμοῦ μετέχειν, ἐμπίπτει^g) τῇ τῶν μοιχῶν τιμωρίᾳ. [Sch. q. VII. 640.]

Τοῦ Ἐναντιοφανούς. Καὶ ὁ κέρδος διὰ μοιχείας λαβῶν, εἴτε ἀνὴρ ἐστίν, εἴτε ἄλλος. ὁ δὲ κατὰ χάριν ἀπολύων οὐχ ὑποπίπτει τῷ νόμῳ, ἐξωτικός δηλονότι εἰ ἐστίν ὁ ἀπολύων. [Sch. q. VII. 640. sq.]

καὶ ὁ τὴν ἐπὶ μοιχεία φωραθεῖσαν μὴ ἀποπειψάμενος] Ζῆτει κεφ. τελ. τοῦ νη. τι. καὶ βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. λζ'. [Sch. r. VII. 641.]

Ζῆτει βιβ. κη'. τι. ε'. κεφ. ι'. θεμ. ζ'. [Sch. s. VII. 641.]

οὐ μὴν ὁ ἀνεχόμενος ἀμαρτάνειν αὐτήν] Ἡ δὲ διαφορά, ὅτι ἐκεῖ μὲν κατέσχευεν αὐτὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ^h) μοιχευομένην· ἐνταῦθα δὲ ἤκουε μόνον, ὅτι μοιχεύεται, οὐ μὴν καὶ ἀληθῶς ἔγνω, καὶ ἠρέχετο, ἕως ἂν γνῶ καὶ αὐτός. ζῆτειⁱ) κεφ. κη'. καὶ κθ'. θεμ. δ'. [Sch. t. VII. 641.]

§. 4. Οὐ^k) καλῶς ὁ μοιχὸς ἀντιτίθει^l) τῷ ἀνδρὶ, ὡς αὐτοῦ προαγωγῶν γενομένου τὴν μοιχείαν ἡμυρτεν· οὔτε μὴν μετὰ τὸ^m) κατηγορηθῆναι δύναται τοῦ ἀνδρός ὡς προαγωγῶν ἀντικατηγορεῖν.

§. 6. Ἡ δὲ γυνὴ κατηγορουμένη, καὶ ἀντιτιθεῖσα τῷ ἀνδρὶ τὴνⁿ) τῆς προαγωγείας παραγραφὴν, ἑαυτήν μὲν οὐκ ἔλευθεροῖ· δύναται δὲ ὁ δικαστὴς ὀρίζειν καὶ^o) κατ' αὐτοῦ ὡς προαγωγῶν, καὶ χωρὶς κατηγοροῦ.

§. 7. Ἐξωτικός δὲ περὶ μοιχείας κατηγορούμενος, καὶ ἀντιτιθεῖς τῷ ἀνδρὶ τὸ προαγωγῶν αὐτὸν γενέσθαι, ἑαυτὸν οὐκ ἔλαφρύνει, οὔτε τὸν ἀνδρα ποινῇ ὑποβάλλει.

οὐ καλῶς ὁ μοιχὸς ἀντιτίθει τῷ ἀνδρὶ] Ἐὰν ὁ ἀνὴρ κατηγορῆ περὶ μοιχείας τῆς γαμετῆς αὐτοῦ, ἐξητήθη μὲν, εἰ δύναται ἀντιτίθεσθαι αὐτῷ, ἀλλ' εἰ μὴ προαγωγὸς γεγονεν αὐτός, καὶ αἴτιος τῆς μοιχείας. ἤρσαε δὲ μὴ διὰ τοῦτο ἀπωθεῖσθαι^p) τῆς κατηγορίας αὐτόν. ἢ προαγωγεία τοίνυν ἢ παρὰ τοῦ ἀνδρός γινομένη^q) βαρεῖ μὲν τὸν ἀνδρα, τὴν δὲ γυναῖκα τῆς κατηγορίας οὐκ ἀπαλλάττει. ὅθεν ἐξητήθη, εἰ ὁ περὶ μοιχείας δικάζων δύναται κατὰ τοῦ ἀνδρός προαγωγῶν γεγονότος τιμωρίαν ὀρίζειν. καὶ ἤρσαε δύνασθαι αὐτόν. καὶ ὅτε γὰρ Γόρδιος Κλαύδιος ἀνὴρ λαμπρότατος ὢν καὶ κατηγορῶν τῆς γαμετῆς αὐτοῦ περὶ μοιχείας διηλέγχθη, ὡς καταλαβῶν αὐτὴν ἐν τῇ μοιχείᾳ, καὶ κατασχὼν ἐν τῷ γάμῳ, εἰ καὶ μηδεὶς αὐτοῦ κατηγορῆσει^r) ὡς προαγωγῶν, ὅμως κατεδικάσθη παρὰ τοῦ θειοτατοῦ Σεβήρου. οὐδεὶς δὲ ἐξωτικός ἀντιτιθεῖς τῷ ἀνδρὶ τὸ προαγωγῶν αὐτὸν γενομένου, διαφεύγει τὴν τῆς μοιχείας κατηγορίαν, μεθ' ἧς^s) ἀπαξ κατηγορήθη, οὐδὲ ὑποβάλλει τῇ τιμωρίᾳ τῆς κατηγορίας τὸν ἀνδρα. [Sch. u. VII. 641.]

Εἰ μὴ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς προδήσει τὴν παραγραφὴν. καὶ ζῆτει βιβ. κη'. τι. η'. κεφ. μδ'. καὶ τὸν ἐν αὐτῷ Ἐναντιοφανῆ^t) λυσιν λέγοντα τῶν δύο κεφ. [Sch. x. VII. 641.]

καὶ ἀντιτιθεῖσα — τὴν τῆς προαγωγείας παραγραφὴν] Τοῦ Πατζίου. Τὴν ἀντίθεσιν ἐνταῦθα νόμι μετὰ τὴν τοῦ ἐγκλήματος προκαταξίν ἀντιτίθεσθαι, καὶ μὴ δύνα-

Qui pro adulterio uxoris suae quid accipit⁴), lege tenetur: et qui in adulterio deprehensam non dimittit⁵): non qui patitur eam delinquere⁶), vel contaminationi non indignatur.

4) qui pro adulterio uxoris suae quid accipit] Lenocinii quidem crimen lege de adulteriis introductum est, et statuta in virum poena, qui quid accipit propter adulterium uxoris suae, vel qui deprehensam in adulterio uxorem suam in matrimonio retinet. Qui patitur uxorem suam delinquere, matrimoniumque suum contemnit, neque indignatur, adulterantem uxorem suam conversari et contaminari, [non] incidit in adulterorum poenam.

Enantiophanis. Qui lucrum pro adulterio accipit, sive vir est, sive alius. Qui autem gratuito dimittit, in legem non incidit, si is, qui dimittit, extraneus sit.

5) et qui in adulterio deprehensam non dimittit] Quaere cap. ult. tit. 58. et lib. 10. tit. 4. cap. 37.

Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 10. them. 6.

6) non qui patitur eam delinquere] Differentia in hoc est, quod ibi deprehendit eam in ipso adulterio: hic vero audivit tantum, eam adulterari, non vero cognovit, et patitur, quoad noverit ipse. Quaere cap. 28. et 29. them. 4.

Non recte adulter obiicit viro⁷), se illo pro ductore adulterium commisisse: nec posteaquam accusatus est, maritum ut lenonem retro accusare potest.

Uxor accusata et obiiciens viro lenocinii praescriptionem⁸), se ipsam quidem non liberat: sed potest iudex etiam in eum statuere quasi lenonem, etiam sine accusatore.

Extraneus autem adulterii accusatus, et marito opponens, lenonem eum fuisse, nec se relevat, nec maritum poenae subiicit.

7) non recte adulter obiicit viro] Si vir uxorem accuset adulterii, quaeritur, an ei possit opponi: at si non ipse leno fuisti, et auctor adulterii. Placuit autem, non ideo eum excludi accusatione. Lenocinium igitur a viro commissum virum quidem onerat, mulierem autem accusatione non liberat. Unde quaeritur, an is, qui de adulterio cognoscit, statuere in virum lenonem poenam possit. Et placuit posse. Nam et cum Gordius Claudius vir clarissimus uxorem adulterii accusans convictus est, uxorem in adulterio deprehensam in matrimonio retinuisse, licet nullus esset accusator eius tanquam lenonis, tamen a Divo Severo condemnatus est. Extraneus autem obiiciens viro, lenonem eum fuisse, posteaquam semel accusatus est, non effugit accusationem adulterii, nec poenae maritum subiicit.

Nisi statim ab initio proponat praescriptionem. Et quaere lib. 28. tit. 8. cap. 44. et ibi Enantiophanem, qui solutionem utriusque capitis exponit.

8) et obiiciens — lenocinii praescriptionem] Patzi. Oppositionem hic intellige ita, ut opponatur post litis contestationem de crimine, quae ideo

b) L. 2. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 522. et apud Attal. φθαρείσαν. d) Syn. ἀνασχόμενος. Sic et Attal. e) Syn. εἰ. Leuncl. in marg. η. f) Sic secunda manus correxit in Cod. 1350. Fabr. αὐτοῦ. g) Adde οὐκ ante ἐμπίπτει. h) Fabr. αὐτοφώρῳ. i) Haec inde a ζῆτει adduntur e Cod. 1350. et desunt apud Fabr. k) L. 2. §. 4—7. D. h. t. legitur in Syn. p. 522. §. 4—6. habet etiam Harm. VI. 2. §. 22. omittis verbis οὔτε μὴν — ἀντικατηγορεῖν. l) Syn. ἀντιτίθει. m) τὸ δεest apud Fabr. Insuper hoc e Syn. n) τὴν δεest in Syn. o) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. et in Syn. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ὠθείσθαι. q) Sic Cod. Fabr. γερομένη. r) Lege κατηγορήσεν. s) Sic Cod. 1350. Fabr. μεθό.

tit. LXX. §. 3. c) Sic Cod. 1350. Fabr. φωραθεῖσαν. Attal. φθαρείσαν. d) Syn. ἀνασχόμενος. Sic et Attal. e) Syn. εἰ. Leuncl. in marg. η. f) Sic secunda manus correxit in Cod. 1350. Fabr. αὐτοῦ. g) Adde οὐκ ante ἐμπίπτει. h) Fabr. αὐτοφώρῳ. i) Haec inde a ζῆτει adduntur e Cod. 1350. et desunt apud Fabr. k) L. 2. §. 4—7. D. h. t. legitur in Syn. p. 522. §. 4—6. habet etiam Harm. VI. 2. §. 22. omittis verbis οὔτε μὴν — ἀντικατηγορεῖν. l) Syn. ἀντιτίθει. m) τὸ δεest apud Fabr. Insuper hoc e Syn. n) τὴν δεest in Syn. o) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. et in Syn. p) Sic Cod. 1350. Fabr. ὠθείσθαι. q) Sic Cod. Fabr. γερομένη. r) Lege κατηγορήσεν. s) Sic Cod. 1350. Fabr. μεθό.



σθαι διὰ τοῦτο λύειν τὴν ἤδη συστασάν κατηγορίαν. πρὸ προ-
κατάφεως δὲ καλῶς ἀντιτίθηναι ἢ γυνὴ κατὰ τοῦ ἀνδρός τὴν
προαγωγήν¹⁾, καὶ ἐκβάλλει αὐτόν. καὶ ζῆτει κεφ. μγ'. τοῦ
η. tit. τοῦ κη. βιβ. ὁ φησιν· Ἐὰν τοῦ ἀνδρός προαγωγεί-
σαντος ἢ γυνὴ μοιχευθῇ, οὐδὲν ἐκ τῆς προικὸς παρακρατέι.
πῶς γὰρ ἀποδοκιμάσει τοὺς τρόπους, οὓς διέφθειρεν, ἢ φθα-
ρέντας ἀπέδεδετο; καλῶς δὲ τις λέγει, τὸν²⁾ προαγωγὸν μὴ
δύνασθαι κατηγορεῖν τῆς γυναίκος, ὡς τὸν παρόντος tit.
κεφ. ιε'. θεμ. προτελευτ. καὶ κεφ. ες'. ἀλλ' ἀνάγνωθι βιβ. θ'.
τοῦ κώδικος, tit. θ'. διατ. κθ'. καὶ γνώση³⁾, ὅτι παρ' ἐτέρου
μὲν κατηγορεῖται, ἥτοι πατρός, ἀδελφοῦ, θείου πρὸς πατρός,
θείου πρὸς μητρος, καὶ τιμωρεῖται⁴⁾, πλὴν παρὰ τοῦ⁵⁾ ἀν-
δρός οὐδαμῶς. διὰ τοῦτο εἶπον τὸ τίως ἐκβάλλειν αὐτόν.
ποιὰς δὲ δύναται ἢ γυνὴ ἀντιτίθεναι κατηγορουμένην παρα-
γραφάς, ζῆτει κεφ. εξδ'. ἀνάγνωθι βιβ. θ'. τοῦ κώδικος,
tit. θ'. διατ. κθ'. ἐν ἢ φησι· Τῇ δὲ γυναικὶ τοῦ μοιχοῦ τὴν
προίκα καὶ τὴν δωρεάν σώζεσθαι, ἢ ἀπροίκω οὐση⁶⁾ τὴν νό-
μιμον μοῖραν· τὸ δὲ λοιπὸν κατιόντες καὶ ἀνιόντες ἕως τρίτου
βαθμοῦ λαμβανέτωσαν· εἰ δὲ οὐκ εἰσὶ, φισκοῦται⁷⁾ ἢ δὲ μοι-
χευθεῖσα τιμωρουμένη τῷ μοναστηρίῳ βάλλεται⁸⁾, ἔχοντος
ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρός εἰς διείκτιαν ἀναλαμβάνειν αὐτήν· εἰ δὲ
διείκτιαν παρέλθῃ, κουρεύεται, καὶ οἱ κατιόντες τὰ β'. μέρη
τῆς οὐσίας αὐτῆς λαμβάνουσι, τὸ δὲ τρίτον ἢ μονή⁹⁾· εἰ δὲ
οὐκ εἰσὶ κατιόντες, ἀλλ' ἀνιόντες, δ'. τούτων¹⁰⁾ λαμβάνουσι,
τὴν δὲ ἢ ἢ μονή· εἰ δὲ οὐδέτεροι εἰσιν, τὸ ὅλον κληρονομεῖ
ἢ μονή. ἐν δὲ τῷ κη. βιβ. tit. ε'. κεφ. κς'. φησίν, ὅτι¹¹⁾
ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς κατακριθεὶς οὐ δύναται ταύτην ἀγαγε-
σθαι. ἐν δὲ τῷ ε'. βιβ. tit. ιθ'. κεφ. ια'. φησίν· Ἐὰν τις δὲ
κατηγορηθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ¹²⁾, καὶ τὰ ἐξῆς. [Sch. γ. VII. 641. sq.]

Ὁ ἀνὴρ προτιμᾶται τοῦ πατρός τῆς γυναικὸς
εἰς τὸ κινήσαι τὸ ἔγκλημα, κὰν πρῶτος ὁ πατὴρ
ἐνεγράψατο, οὐκ ἀμελοῦντος, ἀλλ' εὐτρεπιζομένου τοῦ
ἀνδρός.

Εἰ δὲ καὶ μετὰ τούτους εἰσὶν ἕτεροι κινήσαι δυ-
νάμενοι, ὁ ἀρχὼν ἐπιλέγεται τὸν ὀφείλοντα κινήσαι.

κὰν πρῶτος ὁ πατὴρ ἐνεγράψατο] Ζῆτει κεφ. ιδ'.
ιε'. θεμ. γ'. καὶ ε'. καὶ κεφ. λ'. σημειῶσαι, τίς προτιμᾶται
ἀπὸ τῶν ε'. προσώπων εἰς τὸ κινήσαι περὶ μοιχείας. [Sch. z.
VII. 642.]

οὐκ ἀμελοῦντος] Εἰ γὰρ ἤμειλε¹³⁾, τότε ὁ πατὴρ τε-
λειοῖ τὴν ἀγωγήν. [Sch. a. VII. 642.]

ε'. Ἰδεμ. Τότε προτιμᾶται ὁ ἀνὴρ τοῦ πατρός,
ὅτε μὴ ἐλέγχεται ἢ ἄτιμος, ἢ συμπαίξων τῇ γυναικί.

ἢ συμπαίξων τῇ γυναικί] Μὴ ἀπὸ ψυχῆς τὴν κατη-
γορίαν ποιούμενος. [Sch. b. VII. 642.]

ς'. Ἰδεμ. Εἰ μήτε ὁ πατὴρ, μήτε ὁ ἀνὴρ ἐκ-
νησε, τοῖς δύοσι τρέχει ὁ χρόνος· εἰ δὲ ὁ εἷς ἐκίνη-
σεν, οὐ τρέχει τῷ ἑτέρῳ.

Καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ τοῖς δυναμένοις κινεῖν μετὰ
τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀνδρα, ὁ χρόνος τρέχει· μετὰ
γὰρ τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας τέσσαρας μῆνας συναπτοῦς
ἔχουσιν εἰς τὸ κινήσαι. εἰ δὲ κατὰ τοῦ μοιχοῦ γέ-
νηται κατηγορία, πρὸς τὴν γυναῖκα οὐ τρέχει ὁ χρό-
νος· καὶ ἢ γυνὴ ἔαν πρώτη κατηγορηθῇ, οὐ τρέχει
πρὸς τὸν μοιχὸν ὁ χρόνος.

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ μὴ ῥαθυμῆσας προληφθῇ ὑπὸ ἔξω-
τικοῦ, εἰς τὴν κατηγορίαν συζεύγνυται αὐτῷ. εἰ δὲ
καὶ τοῦ ἔξωτικοῦ κινήσαντος ἐλευθερωθῇ ἢ γυνή,
ἀνανεύεται τῷ ἀνδρὶ ἢ κατηγορία δεικνύντι, ὡς εὐ-
λόγως ἐνεποδίαθη.

εἰ μήτε ὁ πατὴρ] Ἐὰν ὁ ἀνὴρ προφθάσῃ τὸν πατέρα
καὶ ἀρξῆται τῆς κατηγορίας, οὐ ψηφίζομεν¹⁴⁾ τῷ πατρὶ τούτου

non potest solvere iam institutam accusationem. Ante
litem vero contestatam recte mulier obicit viro lenoci-
nium, eumque excludit. Et quaere cap. 43. tit. 8. lib. 28.
quod ait: Si lenocinio viri uxor adulterium committat,
nihil retinet ex dote. Cur enim improbet mores, quos
corruptit, aut corruptos probavit? Recte tamen quis
dicit, lenonem non posse mulierem accusare, ut huius
tit. cap. 15. them. penult. et cap. 66. Sed lege lib. 9.
Codicis, tit. 9. const. 29. et disces, ab alio quidem eum
accusari, veluti patre, fratre, patruo, avunculo, et pu-
niri, minime tamen a marito. Ob id dixi eum excludi.
Quas vero mulier accusata praescriptiones possit oppo-
nere, quaere cap. 64. Lege lib. 9. Codicis, tit. 9. const. 29.
quae ait, uxori adulteri dotem et donationem propter
nuptias conservari, vel si sit indotata, legitimam par-
tem: reliquum autem descendentes et ascendentem ad
tertium usque gradum capere, vel si nulli sint, publi-
cari: adulteram autem punitam in monasterium conici,
habente potestatem viro intra biennium eam recipiendi:
post biennium vero eam tonderi, et descendentes duas
partes bonorum eius capere, tertiam monasterium: et si
sint ascendentem, non descendentes, quatuor eos uncias
capere, octo monasterium: si neque hi, neque illi su-
persint, in totum succedere monasterium. In lib. au-
tem 28. tit. 5. cap. 26. ait, adulterii damnatum non posse
eam uxorem ducere. Sed in lib. 6. tit. 19. cap. 11. ait:
Si quis vero adulterii accusatus, et quae sequuntur.

Maritus praefertur patri mulieris in accusatione L
criminis, licet pater prior inscripserit⁹⁾, non negli-
gente¹⁰⁾, sed praeparante marito.

Sed et si post hos sint alii, qui accusare pos-
sint, iudex eliget, quis potius debeat accusare.

9) licet pater prior inscripserit] Quaere
cap. 14. 15. them. 3. et 5. et cap. 30. Nota ex quinque
personis quis praefertur in accusatione adulterii.

10) non negligente] Nam si negligat, pater
peragit accusationem.

V. Idem. Tunc patri vir praefertur, cum non
arguitur aut infamis, aut colludens cum uxore¹⁾.

1) colludens cum uxore] Non accusans ex
animo.

VI. Idem. Si nec pater¹⁾, nec maritus accu-
sant, currit tempus utrique. Sed si unus accusat, non
currit alteri.

Aliis vero, qui possunt accusare post patrem et §.
maritum, tempus currit: nam post sexaginta dies²⁾
quatuor menses continuos habent ad accusandum. Sed
si accusetur adulter, adversus mulierem non currit
tempus: et si mulier prior accusetur, tempus non
currit adversus adulterum³⁾.

Si vir⁴⁾ non negligens praeventus sit ab ex-
traneo⁵⁾, in accusatione ei iungitur. Sed et si ex-
traneo accusante absoluta sit mulier, redintegratur
viro accusatio probanti, se iusta ex causa fuisse im-
peditum.

1) si nec pater] Si maritus praevenerit patrem
et accusare coeperit, non computamus hoc tempus patri

ε) Sic Cod. 1350. Fabr. προαγωγίαν. α) Sic Cod. 1350. Fabr. λίγη omisso articulo τὸν. ν) Sic Cod. Fabr. ἀγνώση.
ω) Sic Cod. 1350. Fabr. τιμωρεῖσθαι. x) τοῦ Cod. 1350. Deest apud Fabr. γ) Sic Cod. Fabr. ἄπροικος οὐσης. z) Aut
lege ἐκβάλλεται, aut ἐν insere ante τῷ μοναστηρίῳ. α) ἢ μονή hic et postea Cod. 1350. Fabr. bis μοναστήριον omisso
articulo. δ) Sic Cod. Fabr. οὔτοι. ε) Adde ὁ post ὅτι. d) Sic Cod. Fabr. μοιχείας. ε) Sic lego. Fabr. ἤμειλεν. f) Sic
lego. Fabr. ψηφίζομαι.



τὸν χρόνον πρὸς τὴν ἰδίαν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὐ δύναται
 τῶς κατηγορησάμενος. οὕτως δὲ ὅμως μετροῦμεν τὸν χρόνον, ἵνα
 ὅσος μὲν ἐδαπαρήθη χρόνος, πρὶν τὸν ἄνδρα τῆς κατηγορίας
 ἀρξασθαι, ἐκατέμους οὕτως καταλογίζηται· μεθ' οὗ δὲ ὁ ἀνὴρ
 ἤρξατο τῆς κατηγορίας, ὁ λοιπὸς χρόνος οὐ ψηφίζεται τῷ
 πατρὶ τῷ μὴ δυναμένῳ τῶς κατηγορεῖν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ
 ἐκείνου λέγομεν, ὅστις ἀπὸ τοῦ μοιχοῦ ἢ τῆς μοιχαλίδος
 ἀρξεται. πρὸς ἐκείνον γὰρ, πρὸς ὃν οὐκ ἤρξατο τῆς κατηγο-
 ρίας, παύονται οἱ χρόνοι ψηφίζεσθαι αὐτῷ. ταῦτα δὲ πάντα
 περὶ πατρὸς καὶ ἀνδρὸς εἴρηται. τοῖς δὲ ἐξωτικοῖς, οἷς κατη-
 γορεῖν ἐξουσία μετὰ τὸν ἀνδρα καὶ τὸν πατέρα συγκεχωρήται·
 μετὰ γὰρ τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας ὁ ἀνὴρ καὶ ὁ πατὴρ κατηγο-
 ροῦσιν. ἄλλοι δὲ δ. μῆνας^{ε)} τοῖς ἐξωτικοῖς κατηγοροῦσι δι-
 δονται οὐτελλῶς ψηφίζομενοι. σημειῶσαι ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ ὁ
 πατὴρ δικαίῳ ἀνδρὸς κινεῖ ἐντος ἑ. ἡμερῶν. [Sch. c. VII.
 642. sq.]

μετὰ γὰρ τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας] Αἱ γὰρ ἑ. ἡμέ-
 ραι, κἂν τε κινήσῃ ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀνὴρ, κἂν τε μὴ, τρέ-
 χουσιν καὶ τοῖς λοιποῖς, καὶ οὐ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ζητεῖν δεῖ
 αὐτοῦς τοὺς ἑ. μῆνας. Ζητεῖ καὶ κεφ. ιε. θεμ. ε. Ζητεῖ
 τι. α. κεφ. ι. θεμ. ε. καὶ ιε. θεμ. ε. καὶ τι. δ. καὶ τοὺς
 παλαιούς αὐτοῦ, καὶ κεφ. ξδ. καὶ κεφ. ιβ. θεμ. ζ. [Sch. d.
 VII. 643.]

οὐ τρέχει πρὸς τὸν μοιχὸν ὁ χρόνος] Κατὰ ταύ-
 τον γὰρ οὐκ ἔξεστι κινεῖν κατὰ τε τοῦ μοιχοῦ, καὶ τῆς μοι-
 χευθείσης. [Sch. e. VII. 643.]

ἐὰν ὁ ἀνὴρ] Ἐὰν γὰρ ἐξωτικὸς πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀρξεται
 τῆς κατηγορίας, μετὰ ταῦτα δὲ ἐλθῇ ὁ ἀνὴρ βουλομένος
 κατηγορησάμενος, ἐξητηθῇ μὲν, εἰ συγχωροῦμεν αὐτῷ. μᾶλλον δὲ
 ὑπολαμβάνω, καὶ ἐν τούτῳ τῷ θεματι, ὡς περὶ καὶ ὅτι πατὴρ
 αὐτὸν προέλαβεν, ἀκούεσθαι τὸν ἀνδρα, εἰ μὴ ἄρα κατὰ
 ῥαθυμίαν ὑπὸ τοῦ ἐξωτικοῦ προληφθῇ. τὸ μᾶλλον δὲ σοι
 λέγω, εἰ καὶ κατηγορηθεῖσα ὑπὸ ἐξωτικοῦ τινας ἢ γυνὴ ἀπέ-
 λυθη τῆς κατηγορίας, ὅμως ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ ἀναρεῶν τὴν
 κατ' αὐτῆς κατηγορίαν, ἐὰν ἀποδείξῃ, ὅτι ἐκ τινῶν δικαίων
 αἰτιῶν ἐμποδισθεῖς μέχρι νῦν οὐκ ἐνίκησεν. [Sch. f. VII. 643.]

προληφθῆ ὑπὸ ἐξωτικοῦ] Ἀρξαμένου αὐτοῦ γυμνά-
 ζειν τὴν ἀγωγήν. σημειῶσαι, ὅτι τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἀπὸ ῥαθυ-
 μίας προληφθέντος παρὰ ἐξωτικοῦ εἰς τὸ κινήσαι περὶ μοι-
 χείας, κἂν ἢ γυνὴ ἐλευθερωθῇ, δύναται ὁ ἀνὴρ κινεῖν. [Sch. g.
 VII. 643.]

L. 5. ζ. Ἰουλ. h) Χήρας μὲν οὖσης^{hh)} τῆς γυναικός,
 XI.VIII. ἐπιλογὴν ὁ κατήγορος ἔχει, πρῶτον αὐτῆς ἢ τοῦ
 5. μοιχοῦ κατηγορεῖν. εἰ δὲ γαμηθῇ ἑτέρῳ, πρῶτος ὁ
 μοιχὸς κατηγορεῖται.

χήρας μὲν οὖσης τῆς γυναικός] * Εἰ καὶ φθάσει
 γαμηθῆναι τινὴ ἢ γυνὴ, ὅμως καλῶς κατηγορεῖται περὶ τῆς
 ἐν τῷ προτέρῳ γάμῳ ἀμαρτηθείσης μοιχείας. φανερώς γὰρ
 ὁ Ἰούλιος δὲ ἀδουλεύτης νόμος διαγορεύει, εἰ μὲν χήρα εἴη
 ἢ γυνὴ, περὶ ἧς τῆς μοιχείας κινεῖται, ἐξουσίαν ἔχει τὸν κατή-
 γορον, εἴτε ἀπὸ τοῦ μοιχοῦ, εἴτε ἀπὸ τῆς μοιχαλίδος ἀρξά-
 σθαι βούλεται· ἐὰν δὲ ἐφθασε γαμηθῆναι ἢ γυνὴ, ἵνα πρῶτος
 ὁ μοιχὸς κατηγορηθῆται, καὶ περαιουμένης τῆς κατ' αὐτοῦ κατη-
 γορίας, τότε καὶ ἢ γυνή.

Σημειῶσαι, ὅτι μετὰ ἀμαρτηθῆναιⁱ⁾ τὴν γυναῖκα μοιχείαν,
 εἰ μὲν δευτέρῳ ἀνδρὶ συζευχθῇ, κατὰ τοῦ μοιχοῦ πρῶτον
 ἀναγκάζεται κινεῖν ὁ ἀνὴρ. εἰ δὲ μὴ συζευχθῇ, καδ' οὐ βού-
 λεται κινεῖ. [Sch. h. VII. 643.]

πρῶτον αὐτῆς] Ζητεῖ κεφ. ιε. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. γ.
 καὶ τι. λδ. κεφ. ε. [Sch. i. VII. 643.]

ἢ τοῦ μοιχοῦ κατηγορεῖν] Περὶ τῆς ἐν τῷ προ-
 τέρω γάμῳ ἀμαρτηθείσης μοιχείας. [Sch. k. VII. 643.]

πρῶτος ὁ μοιχὸς κατηγορεῖται] Καὶ περαιου-
 μένης τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας, τότε καὶ ἢ γυνή. [Sch. l.
 VII. 643.]

η. Παπ. Παν. Ἡ μοιχεία καὶ ἢ^{k)} φθορὰ τῆς παρ-
 θένου εἰς ἐλευθέρως γίνεται. περὶ γὰρ δούλων ὁ Ἀκουί-
 λιος ἀρμόζει, καὶ ἢ περὶ ὑβρεως ἀγωγή, καὶ ἢ περὶ
 δούλου φθορᾶς ἀγωγή. καὶ οὐ φειδόμεθα τοῦ ἐνα-
 γομένου διὰ τὸ πολλὰς ἀγωγὰς εἶναι.

g) Lege ita: μετὰ τὰς ἐξη. ἡμέρ. αἰς ὁ ἀνὴρ καὶ ὁ πατὴρ κατηγοροῦσιν, ἄλλοι δ. μῆνας κ. τ. λ. omissis verbis τοῖς ἐξωτικοῖς κατηγόροις. h) L. 5. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXX. §. 4. hh) Sic lego cum Attal. Fabr. μεγουσῆς. i) Inseras τὸ ante ἀμαρτηθῆσαι. k) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.

ad suam accusationem, quia neque interim accusare potest. Sic tamen metimur tempus, ut quod consumtum fuerit temporis, priusquam vir accusare inciperet, utrique computetur: ubi vero maritus coeperit accusare, reliquum tempus patri non computatur, qui interim non potest accusare. Quod et in eo dicimus, qui ab adultero vel adultera coepit. Nam adversus eum, adversus quem non coepit accusationem, desinunt tempora ei cedere. Haec vero omnia de patre et marito dicuntur. Extraneis autem, quibus post maritum et patrem accusare conceditur, post sexaginta dies, intra quos maritus et pater accusant, quatuor menses dantur utiliter computandi. Nota hinc, etiam patrem iure mariti agere intra sexaginta dies.

2) nam post sexaginta dies] Nam sexaginta dies, sive egerint pater et maritus, sive non, currunt etiam reliquis, nec rursus ab initio eos oportet sex menses desiderare. Quaere et cap. 15. them. 5. Quaere tit. 1. cap. 10. them. 6. et 15. them. 5. et tit. 4. et eius Antiquos, et cap. 64. et cap. 12. them. 7.

3) tempus non currit adversus adulterum] Simul enim accusare non licet adulterum et adulteram.

4) si vir] Nam si ante virum extraneus coeperit accusare, et postea veniat maritus accusare volens, quaeritur, an ei hoc permittamus. Magis autem arbitrator in hoc quoque casu, ut cum pater eum praevenit, virum audiendum, si non negligentia ab extraneo praeventus est. Amplius dico, etsi accusata ab extraneo mulier absoluta sit, tamen licere viro accusationem instaurare, si probet, se iustis ex causis impeditum hactenus non accusasse.

5) praeventus sit ab extraneo] Incipiente accusationem exercere. Nota, maritum non ex negligentia praeventum ab extraneo in accusatione adulterii, licet mulier absoluta sit, accusare posse.

VII. Iul. Si vidua sit mulier¹⁾, electionem habet accusator, utrum prius hanc²⁾, an adulterum accuset³⁾. Sed si nupserit alii, prior adulter accusatur⁴⁾.

1) si vidua sit mulier] Etiam si mulier iam nupserit alicui, tamen recte adulterii in priore matrimonio commissi accusatur. Nam aperte lex Iulia de adulteriis cavet, ut si quidem vidua sit mulier, cuius de adulterio quaeritur, accusatoris in arbitrio sit, adulterum an adulteram prius accusare malit: si vero mulier iam nupta sit, ut prius adulter accusetur, et peracta adversus eum accusatione mulier.

Nota, post adulterium nupta muliere secundo viro, compelli maritum prius adulterum accusare. Sed si nupta non sit, accusabit quem volet.

2) utrum prius hanc] Quaere cap. 15. them. ult. et cap. 3. et tit. 34. cap. 5.

3) an adulterum accuset] De adulterio in priore matrimonio commisso.

4) prior adulter accusatur] Et peracta adversus eum accusatione, tunc mulier.

VIII. Papian. Adulterium¹⁾ et stuprum virginis²⁾ in liberas committitur. Nam de servis Aquilia competit, et iniuriarum actio, et servi corrupti actio. Et non parcimus reo ob id, quod plures sint actiones.



ἡ μοιχεία] Ἐλευθέρων μόνων γυναικῶν μοιχευομένων ἢ στρουπτον ὑπομεινασῶν, χώραν ἔχει ὁ νόμος δ¹⁾ Ἰούλιος. ὕσον δὲ εἰς τὰς δούλας ἀνήκει, καὶ ὁ Ἀκουίλιος νόμος κινεῖσθαι δύναται. εἰ ἀνηβος ἦν ἡ γυνὴ ἢ στρουπτον ὑπομεινασῶσα, καὶ βλαβῆ, τὸ σῶμα αὐτῆς, καὶ ἰουριάρουμο ἀρμόζει τῷ δεσποτῇ αὐτῆς. καὶ ἡ πραιτωρία δὲ ἀγωγὴ ἢ σέβη κορροῦντι δίδεται. καὶ οὐ διὰ τὸ πολλὰς ἀρμόζειν ἀγωγὰς φειδόμεθα τοῦ ἡμαρτηκότος. [Sch. m. VII. 643. sq.]

καὶ ἡ φθορὰ τῆς παρθένου] Ζήτει κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ τὸν παλαιόν, καὶ κεφ. ζ'. καὶ ζα'. [Sch. n. VII. 644.]

Λέγεται^{m)} μὲν μοιχεία καὶ ἡ πρὸς παρθένον ἢ χήραν φθορὰ. κυρίωςⁿ⁾ δὲ μοιχεία μὲν ἔστιν ἡ τῆς ὑπάνδρου, φθορὰ δὲ τῆς παρθένου καὶ χήρας.

λέγεται μὲν μοιχεία] * Ὁ^{o)} μὲν νόμος ὁ Ἰούλιος ἀναμειγμένως καὶ καταχρηστικῶς καὶ τὸ στρουπτον, καὶ τὴν μοιχείαν καλεῖ. κυρίως δὲ ἡ μοιχεία μὲν ἐπὶ τῆς χεγαμημένης γυναικὸς ἁμαρτάνεται, καὶ σύγκεται τὸ ὄνομα τὸ ἀδουλίτην παρὰ τοῦ ἐξ ἄλλου τινὸς συλλαβεῖν τὴν μοιχευομένην γυναῖκα. στρουπτον δὲ ἐπὶ παρθένου καὶ χήρας ἁμαρτάνεται. τὸ δὲ στρουπτον οἱ Ἕλληνες καλοῦσι μοιχείαν. ὅμως οὐδεμία διαφορὰ, εἴτε ὑπεξούσιος εἴη, εἴτε αἰτεξούσιος ὁ τῆς μοιχευθείσης γυναικὸς ἀνὴρ, καὶ ὁ θεῖος γὰρ Ἀδριανὸς ἀντέγραψε, καὶ παρὰ γυναῖκα τοῦ πατρὸς τὸν ὑπεξούσιον ἀνδρὰ δύνασθαι περὶ μοιχείας κατηγορεῖν.

Ζήτει κεφ. λδ'. λε'. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. ρα'. [Sch. o. VII. 644.]

Δύναται ὁ ἀνὴρ δικαίω ἀνδρὸς τὸ μοιχικὸν κινεῖν, κἂν ἐξ ἑτέρου ἐγκλήματος ἐνεστήσαιο δύο κατηγορίας.

δύναται ὁ ἀνὴρ — τὸ μοιχικὸν κινεῖν] Τὸ καθ' ὅλου μὲν οὐδεὶς δύναται πλεον β'. πουβλικῶν κατηγοριῶν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ποιῆσθαι. τῷ^{p)} δὲ ἀνδρὶ τῆς μοιχευθείσης, εἰ καὶ ἐφθασεν^{q)} ἐξ ἄλλου ἐγκλήματος δύο κατηγορίας ἐνοτήσασθαι, ἔξεστι τρίτην^{r)} ποιῆσαι, ἢ γον τὴν περὶ μοιχείας τοῦρε μαρτε κατηγορίαν. [Sch. p. VII. 644.]

κἂν ἐξ ἄλλου ἐγκλήματος ἐνεστήσαιο δύο κατηγορίας] * Οὐδὲ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ νόμῳ συναριθμεῖται τὸ τῆς μοιχείας ἁμαρτήματα ταῖς λοιπαῖς ἐγκληματικαῖς κατηγορίαις.

Ζήτει κεφ. ιβ'. θεμ. β'. τοῦ λδ'. tit. καὶ κεφ. αὐτοῦ λη'. [Sch. q. VII. 644.]

θ'. Μαρκ.^{s)} Ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ^{t)} κουργάτωρ ἀγαγόμενος^{u)} τὴν νέαν πρὸ τοῦ κέ. ἐνιαυτοῦ, μὴ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς μνηστευθεῖσαν αὐτῷ ἢ ἀφορισθεῖσαν, ἢ ἐν διαθήκῃ ὀνομασθεῖσαν, οὔτε γάμον ποιεῖ, καὶ ὑπόκειται μοιχεία^{v)}.

Ἐπὶ τοῦ ἀθεμίτου δυνατόν ἅμα τῶν δύο κατηγορεῖν.

ὁ ἐπίτροπος, ἢ ὁ κουργάτωρ] * Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ἐνόμος κῆρης ἀγαγῆται αὐτὴν γαμετὴν παρὰ τὸ δόγμα τῆς ὑγκλήτου, οὔτε γάμος ἐστὶν ἢ συναφεία αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ δύναται ὡς ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορεῖσθαι. εἴτε οὖν κουργάτωρ, εἴτε ἐπίτροπος τις ἐγένετο κῆρης, καὶ εἶσω τοῦ κέ. ἐνιαυτοῦ αὐτῆς ἡγάγετο αὐτὴν, μὴτε μνηστευθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, μὴτε ἀφορισμένην αὐτῷ, μὴτε ἐν διαθήκῃ τοῦ πατρὸς ἐπιτραπέντος αὐτῷ τοῦ γάμου, τῆ τοῦ μοιχοῦ τιμωρία ἀτέχεται.

Ζήτει βιβ. κη'. tit. ε'. κεφ. ιε'. καὶ θ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. μδ'. τοῦ δ'. tit. [Sch. r. VII. 644.]

πρὸ τοῦ κέ. ἐνιαυτοῦ] Τινὰ δὲ καὶ τῶν βιβλίων ἢ καὶ ἀκριβέστερα ἔχουσι, πρὸ τοῦ κέ. ἐνιαυτοῦ. ἔξεστι δὲ οὖν ἐντεθεῖν, τὸν ἐνιαυτὸν τὸν μετὰ τὸ κέ. ἔτος, ὃν λέγει ἐπὶ ε'. οὐτὸν τὸν τῆς ἀποκαταστάσεως εἶναι τὸν τετραετή, ἵστε γίνεσθαι τὴν γυναῖκα κθ'. ἐνιαυτῶν. Ζήτει βιβ. κη'. tit. ε'. κεφ. ιδ'. [Sch. s. VII. 644.]

1) ὁ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. m) L. 6. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 522. et apud Attal. tit. LXX. §. 5.) Syn. καὶ inserit ante κυρίως. o) Hoc scholium est paraphrasis L. 6. §. 1. 2. D. h. t. In Basilicis §. 2. desideratur.) Sic lego. Fabr. τὸ. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐφθθ. r) Sic lego. Fabr. τρίτον. s) L. 7. pr. D. h. t. legitur in Syn. 365. ubi est cap. 2. h. t. et apud Attal. tit. LXX. §. 6. t) ὁ Syn. omisit. u) Syn. ἀγόμενος. Sic et Attal. v) Attal. πορίζεται μοιχείαν.

1) adulterium] Liberis tantum mulieribus adulterium vel stuprum passis, lex Iulia locum habet. Quod vero ad servas pertinet, et legis Aquillae actio intendi potest. Si impubes sit mulier stuprum passa, eiusque corpus laesum sit, et iniuriarum actio domino eius competit. Etiam praetoria actio servi corrupti datur. Neque ideo, quod plures competant actiones, parcimus delinquenti.

2) et stuprum virginis] Quaere cap. 1. them. 3. et Antiquum, et cap. 60. et 61.

Adulterium quidem dicitur³⁾ etiam in virginem L. 6. §. 1. aut viduam stuprum. Sed proprie adulterium est D. XLVIII. nuptae, stuprum virginis et viduae. 5.

3) adulterium quidem dicitur] Lex Iulia stuprum et adulterium promiscue et abusive appellat. Sed proprie adulterium in nupta committitur, et compositum est nomen adulterii ab eo, quod mulier adultera ex alio concepit. Stuprum vero in virginem et viduam committitur. Stuprum Graeci appellant μοιχείαν. Nihil tamen refert, utrum in potestate, an sui iuris sit maritus mulieris adulterae. Nam Divus Hadrianus rescripsit, etiam invito patre filium familias maritum adulterii accusare posse.

Quaere cap. 34. 35. et lib. 2. tit. 2. cap. 101.

Maritus iure viri potest adulterii accusare⁴⁾, §. 3. etiamsi ex alio crimine duas instituerit accusationes⁵⁾.

4) maritus — potest adulterii accusare] Generaliter quidem nemo potest eodem tempore plus, quam duas publicas accusationes instituere. At viro adulterae, quamvis ex alio crimine duas accusationes instituerit, licet tertiam instituere de adulterio iure mariti.

5) etiamsi ex alio crimine duas instituerit accusationes] Neque enim in hac lege crimen adulterii reliquis accusationibus criminalibus connumeratur.

Quaere cap. 12. them. 2. tit. 34. et caput eius 38.

IX. Marc. Tutor vel curator¹⁾, qui pupillam L. 7. pr. uxorem duxit ante vicesimum quintum annum²⁾, non a patre ei desponsam vel destinatum, vel testamento nominatam, matrimonium non facit, et adulterii tenetur³⁾.

Incesti simul duo accusari possunt. §. 1.

1) tutor vel curator] Si qui tutor puellae fuit, eam duxerit contra Senatusconsultum, nec matrimonium est haec coniunctio, et potest adulterii accusari. Sive igitur curator, sive tutor puellae quis fuerit, eamque intra vicesimum sextum annum duxerit non a patre ei desponsam, vel destinatum, nec testamento patris matrimonio ei permissio, adulteri poena tenetur.

Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 16. et 9. them. 2. et cap. 44. tit. 4.

2) ante vicesimum quintum annum] Quidam codices et ii quidem exquisitiores habent, ante vicesimum sextum annum. Intelligere autem hinc licet, annum post vicesimum quintum, quem ibi vocat sextum, utilem esse in integrum restitutionis sive quadriennium, ita ut mulier fiat XXIX. annorum. Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 14.



Καὶ τοῦ δ'. ἔτους τῆς ἀποκαταστάσεως. εἰ δὲ μετὰ τὸν κέ. ἐπιαντὸν λογαριθμηθῆναι καὶ ἀθωωθῆναι, παραντίκα δύναται γαμεῖν. [Sch. t. VII. 644.]

καὶ ὑπόκειται μοιχεία] Κἂν μοιχείαν οὐ ποιήσῃ, ἀλλ' οὖν τοῖς περὶ μοιχείας νόμοις ὑπόκειται τοῦτο. ὡσαντίως καὶ ἐν τῷ ἐφεξῆς θεμ. ζῆτει βιβ. μδ. tit. α'. κεφ. ρκζ'. [Sch. u. VII. 644.]

L. 8. pr. §. 1. ι'. Ἰδεμ. w) 'Ο x) διδοὺς ἐν εἰδήσει τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ τὴν οἰκίαν, ἐπὶ τῷ y) γενέσθαι ἐκεῖ μοιχείαν ἢ φθορὰν πρὸς ἄνδρα ἢ γυναῖκα, καὶ ὁ λαμβάνων τι ὑπὲρ τῆς z) μοιχείας τῆς αὐτοῦ γυναικός, οἰασδήποτε αἰρέσειώς ἐστιν a), ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται.

ἐπὶ τῷ γενέσθαι ἐκεῖ μοιχείαν] Ζῆτει κεφ. ζ. θεμ. β'. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. ρα'. [Sch. x. VII. 644.]

L. 9. pr. ια'. Οὐλπ. Καὶ ὁ διδοὺς οἶκον φίλον, ἢ ἀγρόν, ἢ λουτρόν, ἢ τὸν οἶκον ἐπὶ τῷ συνελθεῖν ἐν αὐτῷ καὶ βουλευσασθαι περὶ μοιχείας, κἂν μὴ ἐν αὐτῷ γένηται ἢ μοιχεία, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται.

ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται] * Ἐπειδὴ b) δίχα τοῦ συνελθεῖν αὐτοὺς ἐν τῷ οἴκῳ καὶ συνδιαλεχθῆναι ἢ μοιχεία οὐχ ἡμαρτάνετο.

L. 11. §. 2. Η κατηγορηθεῖσα ἐπὶ μοιχείᾳ, οὐ δύναται ἀποῦσα διεκδικεῖσθαι.

οὐ δύναται ἀποῦσα διεκδικεῖσθαι] Ζῆτει tit. λγ'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ιε'. [Sch. z. VII. 644.]

L. 10. pr. ιβ'. Παπιαν. Οἰκοδέσποινα λέγεται οὐ μόνον ἢ ὑπανδρος, ἀλλὰ καὶ ἡ χήρα.

§. 1. Καὶ γυναῖκες διδοῦσαι τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἢ λαμβάνουσαι τι ὑπὲρ μοιχείας, ὑπόκεινται τῷ νόμῳ.

§. 2. Ἐὰν γυνὴ διὰ τὸ φυγεῖν τὴν κατηγορίαν γένηται πορνοβοσκὸς ἢ σκηνηκὴ, καὶ κατηγορεῖται, καὶ καταδικάζεται.

οἰκοδέσποινα λέγεται] Ζῆτει βιβ. β'. tit. β'. κεφ. μς'. θεμ. β'. [Sch. a. VII. 644.]

καὶ γυναῖκες] Καὶ γυναῖκες τῷ κεφ. τοῦτω τῷ δὲ ἀδούτερις κατέχονται, ἐὰν ἢ οἶκον δεδώκασιν c) ἐπὶ τῷ ἀμαρτηθῆναι μοιχείαν ἐν αὐτῷ, ἢ ὑπὲρ τῆς καταλειφθείσης δούλης d) ὑπὲρ τοῦ φυγεῖν μοιχείαν ἑλαβον τίποτε. [Sch. b. VII. 644.]

ἢ σκηνηκὴ] Εἰς δημοσίαν σκηρὴν ἐαυτὴν ἀπομισθώσει ἵνα ἀπολογηται πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας· ἐγὼ σκηνηκὴ εἰμι καὶ αἴτιμος, καὶ συνήθειά ἐστι ταῦτα ἀμαρτάνεσθαι. [Sch. c. VII. 644.]

L. 11. pr. ιγ'. Ἰδεμ. Ὁ στρατιώτης συμφωνῶν μετὰ τοῦ μοιχοῦ τῆς αὐτοῦ γυναικός, καὶ ἀποστρατεύεται, καὶ περιορίζεται.

§. 1. Ἐὰν σχῆ τὴν θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ παλλακὴν ὁ στρατιώτης, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται.

ἐὰν σχῆ τὴν θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ] Ζῆτει βιβ. κη. tit. ε'. κεφ. ιε'. καὶ βιβ. λζ'. tit. ζ'. κεφ. λθ'. [Sch. d. VII. 645.]

§. 3. Ἐὰν πενθερὸς ἐπιδοὺς λίβελλον, ὡς μέλλων τῆς νύμφης ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορεῖν, προτιμήσῃ τῆς κατηγορίας τὸ κερδᾶναι τὴν αὐτῆς προῖκα, ἐκβάλλεται.

ἐὰν πενθερὸς] Ὁ τοῦ ἀνδρὸς πατῆρ καὶ ὁ τῆς νύμφης πενθερὸς ἰδίῳ μὲν προσώπῳ, ὡς οἶμαι, οὐ δύναται κατηγορεῖν τῆς μοιχευσάσης. εἰ μὲντοι ὑπεξούσιον ἔχει τὸν ἄνδρα, δύναται προσώπῳ αὐτοῦ κινεῖν, ὃ καὶ ἐνταῦθα γίνεται. [Sch. e. VII. 645.]

w) In Digestis praefigitur nomen Papiniani. x) L. 8. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 522, et apud Attal. tit. LXX. §. 7. y) Syn. τὸ. z) τῆς Syn. omisit. Sic et Attal. a) Verba οἰασδήπ. αἰρ. ἐστιν Attal. omisit. b) Simile est scholium y. Fabr. VII. 644. quod incipit: Δίχα γὰρ τοῦ συνελθεῖν κ. τ. λ. In fine Fabr. habet οὐχ ἡμαρτάνετο. Cod. 1350. autem οὐχ ἡμαρτάνετο. c) Fabr. δεδώκασιν. d) δούλης, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.

Et quadriennium restitutionis. Sed si post vicesimum quintum annum reddat rationes et acceptum ei fiat, statim potest ducere.

3) et adulterii tenetur] Licet adulterium non commiserit, legibus tamen de adulterio hoc subiacet. Similiter et sequenti them. Quaere lib. 44. tit. 1. cap. 127.

X. Idem. Qui sciens domum vel habitationem suam praebuerit, ut ibi fieret adulterium 1) vel stuprum cum muliere vel masculo, et qui quid pro adulterio uxoris suae acceperit, cuiuscunque conditionis sit, quasi adulter punitur.

1) ut ibi fieret adulterium] Quaere cap. 7. them. 2. et lib. 2. tit. 2. cap. 101.

XI. Ulp. Et qui praebet domum amici, vel agrum, vel balneum, vel domum in eam conveniendi et de adulterio consultandi causa, licet in ea non fiat adulterium, quasi adulter punitur 1).

1) quasi adulter punitur] Quia sine conventu eorum in domo et colloquio adulterium non committetur.

Adulterii accusata absens defendi non potest 2).

2) absens defendi non potest] Quaere tit. 33. cap. 12. them. 2. et cap. 15.

XII. Papian. Materfamilias dicitur 1) non tantum nupta, sed etiam vidua.

Mulieres quoque 2) praebentes domos suas, vel aliquid accipientes pro adulterio, lege tenentur.

Si mulier evitandae accusationis causa fiat lena vel scenica 3), et accusatur, et damnatur.

1) materfamilias dicitur] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 46. them. 2.

2) mulieres quoque] Mulieres quoque hoc capite de adulteris tenentur, si vel domum praebuerint, ut in ea adulterium fieret, vel si pro derelicta ancilla, ut evitaretur adulterium, quid acceperint.

3) vel scenica] In scenam publicam se locavit: ut adversus accusatores alleget: Ego sum scenica et infamis, et quae soleo haec admittere.

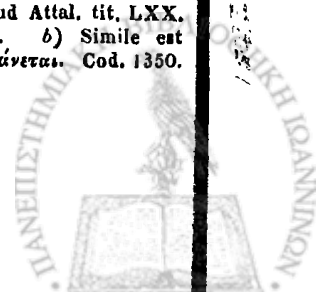
XIII. Idem. Miles, qui cum adultero uxoris suae paciscitur, et exauctoratur, et deportatur.

Si habeat filiam sororis 1) miles in concubinato, quasi adulter punitur.

1) si habeat filiam sororis] Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 15. et lib. 37. tit. 7. cap. 39.

Si socer 2), qui libellum dedit, quasi accusaturus nurum adulterii, praetulerit accusationi lucrum dotis 3), excluditur 4).

2) si socer] Viri pater et nurus socer ex sua persona, ut arbitrator, non potest accusare eam, quae adulterium commisit. At si virum in potestate habet, potest ex persona eius accusare, quod et hoc loco fit.



προτιμῆση τῆς κατηγορίας τὸ κερδᾶναι τὴν αὐτῆς προίκα] * Πρωτηθῆ ὁ Παπιαῖος, εἰ τὸ τοιοῦτον σοφισμα τοῦ πενθέρου δεκτέον ἐστὶ. καὶ ἀπεκρίνατο, κάκιστον ὑπόδειγμα εἶναι τὸ ἀνασχέσθαι τούτου, ὅστις ἰδίας νύμφης κατηγορεῖται προελομένου, μετὰ ταῦτα τῆς κατηγορίας ἀποστήναι βούλεται, καὶ μᾶλλον ἀρκεσθῆναι τῷ κέρδει τῆς προίκα, ὡς ἀνεὶ παρ' αἰτίας τῆς νύμφης διαλυθέντος τοῦ γάμου. διὸ οὐκ ἀδίκως ἀπωθεῖται αὐτός, ἐπειδὴ τὸ κέρδος τῆς προίκα τῆς διεκδικήσεως τοῦ ἰδίου οἴκου οὐκ ἠρυσθῆναι προτιμῆσαι.

Ὡς ἀνεὶ παρ' αἰτίας τῆς νύμφης διαλυθέντος τοῦ γάμου. [Sch. f. VII. 645.]

ἐμβάλλεται] Ἐπειδὴ τὸ κέρδος τῆς προίκα τῆς ἐκδικήσεως τοῦ ἰδίου οἴκου οὐκ ἠρυσθῆναι προτιμῆσαι. [Sch. g. VII. 645.]

Καὶ ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς δύναται ὁ μοιχὸς κατηγορεῖσθαι εἴσω πέντε ἐτῶν τοῦ ἁμαρτηθῆναι τὸ ἔγκλημα.

Ῥοιζόμενος ἐστὶν ὁ χρόνος τοῦ παρόντος νόμου, ἐν ᾧ τις δύναται κατηγορεῖν. ὅθεν ἐὰν ὁ βουλόμενος κινήσῃ χρόνον ἐμείνῃ ἐν φυλακῇ, οὐ ψηφίζεται αὐτῷ ὁ χρόνος.

Καὶ αἱ ἄπρακτοι λογίζονται εἰς τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας τῷ ἀνδρὶ, εἴπερ εἶχεν εὐχέλεια προσελθεῖν τῷ ἀρχόντι. καὶ ἕξ ἐπιπέδον γὰρ ὁ λίβελλος ἠδύνατο ἐπιδοθῆναι.

καὶ αἱ ἄπρακτοι] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ιζ'. κεφ. ιγ'. καὶ ιη'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. ε'. [Sch. h. VII. 645.]

λογίζονται εἰς τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας τῷ ἀνδρὶ] Σημειώσαι, ἐντὸς πόσου καιροῦ δύναται ὁ ἀνὴρ κινεῖν τὸ περὶ μοιχείας κατὰ τῆς γυναικὸς ἀνεὶ ἐγγραφῶν. [Sch. i. VII. 645.]

Ἐκπίπτων δὲ τοῦ δικαίου τοῦ ἀνδρός, δύναται κινεῖν εἴσω τεσσάρων ἐτέρων μηνῶν.

Ἐὰν τὴν μνηστευθεῖσάν μοι ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐτέρῳ συζεύξῃ, οὐ δύναμαι κατηγορεῖν αὐτῆς περὶ μοιχείας.

ἐὰν τὴν μνηστευθεῖσάν μοι] Ζῆτει βιβ. κα'. tit. β'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. κη'. tit. α'. κεφ. ιε'. [Sch. k. VII. 645.]

οὐ δύναμαι] Παλαιός*) ἰοῦρε μαρίτι, ἦγον δικαίω ἀνδρός. [Sch. l. VII. 645.]

κατηγορεῖν αὐτῆς περὶ μοιχείας] Διότι ἠδύνατο ὁ πατὴρ λύειν τὴν μνηστῆν, καὶ ἐπεὶ συνήγεσε τούτῳ ἡ θυγάτηρ ἐτέρῳ ζευγνύοντι αὐτῆν, οὐκ ἁμαρτάνει μοιχείαν· αὕτη γὰρ ἀπὸ αἰσχρᾶς διαθέσεως ἁμαρτάνεται. [Sch. m. VII. 645.]

Κανὼν κη'. τῆς ἐν τῷ Τροῦλλῳ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλικῆς παλατίου συνόδου· Ὁ ἐτέρῳ μνηστευθεῖσαν γυναικα ἐπὶ τοῦ μνηστευσαμένου ζῶντος πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀγόμενος, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκείσθω ἔγκληματι. [Sch. n. VII. 645.]

Μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρός γυνὴ περὶ μοιχείας κατηγορουμένη οὐ δύναται τὴν ζήτησιν ὑπερθέσθαι προφάσει τοῦ ἔχειν ἀνηβον παιδα· ὁ γὰρ παῖς οὐ προκρίνεται. δύναται γὰρ καὶ αὐτὴ μοιχὰς εἶναι, κακῆϊνος υἱὸς τοῦ τελευτήσαντος.

μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρός γυνὴ περὶ μοιχείας κατηγορουμένη] * Μετὰ τελευτῆν ἀνδρός περὶ μοιχείας γυνὴ κατηγορουμένη ἤρθησε διὰ τὸ νηπιον ἔχειν υἱον ὑπέρθεσιν τῆς κατηγορίας λαβεῖν. καὶ ἐρωτῶ σε, Παπιαῖε, εἰ ὀφείλει ἀκουσθῆναι. λέγει τοίνυν ὁ Παπιαῖος· οὐ δοκεῖ μοι πρὸς δικαίον τοῦ παιδὸς προίκασθαι, εἰς τὸ διαπαῦξαι δὲ τὰ τῆς ἐνόμου κατηγορίας· οὐδὲ γὰρ πάντως τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα, ὅπερ ἐπιφέρεται τῇ γυναικί, πρόκριμα ποιεῖ τῷ νηπιῳ παιδί αὐτῆς· δύναται γὰρ καὶ αὐτὴ μοιχὰς εἶναι, καὶ ὁ ἀνηβος υἱὸς πατέρα ἔχειν τὸν τελευτήσαντα.

Δόγμα ἐστὶ Κερβωνιανόν*) κείμενον ἐν τῷ ε'. tit. τοῦ μ. βιβ. τῶν βασιλικῶν, ὅπερ βούλεται ἀμφισβηλλομένης τῆς σοφίας τοῦ ἀνηβου ὑπερθέσθαι τὸ δικαστήριον μέχρι τῆς ἡβῆς αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ πέμπεσθαι αὐτὸν εἰς διακατοχῆν

3) praetulerit accusationi lucrum dotis] Papianus interrogatus est, sitne admittendum tale commentum socieri. Respondit, turpissimum esse exemplum eius, qui cum nurus suam accusare instituisset, postea accusatione desistere mavult et contentus esse lucro dotis, tanquam culpa nurus diremto matrimonio. Quare non inique repellitur, quoniam commodum dotis vindictae domus suae praeponeere non erubuit.

Tanquam culpa nurus diremto matrimonio.

4) excluditur] Quia commodum dotis vindictae domus suae praeponeere non erubuit.

Etiam defuncta muliere adulter accusari potest l. 11. §. 4. intra annos quinque a die commissi criminis. D. XLVIII. 5.

Utile est tempus praesentis legis, quo quis potest §. 5. accusare. Itaque si volens accusare aliquantum temporis mansit in custodia, id tempus ei non computatur.

Etiam dies feriati 5) viro in sexaginta dies computantur 6), si modo facultatem habuit adeundi Prae-sidis. Nam et de plano libellus dari poterat. §. 6.

5) etiam dies feriati] Quare lib. 7. tit. 17. cap. 13. et 18. et huius tit. cap. 5.

6) viro in sexaginta dies computantur] Nota, intra quod tempus possit vir accusare uxorem adulterii sine inscriptione.

Iure autem mariti cadens, accusare potest intra §. 6. fin. alios quatuor menses.

Si desponsam mihi 7) pater eius alii matrimonio §. 7. iunxerit, non possum 8) eam adulterii accusare 9).

7) si desponsam mihi] Quare lib. 21. tit. 2. cap. 9. et lib. 28. tit. 1. cap. 15.

8) non possum] Antiquus: iure mariti.

9) eam adulterii accusare] Quia potuit pater solvere sponsalia, et quod ei filia consenserit coniungenti eam alteri, non committit adulterium: hoc enim ex turpi affectione committitur.

Canon 98. synodi in Trullo regio palatio in Constantinopoli: Qui alteri desponsam mulierem vivente adhuc sponso in matrimonii societatem ducit, adulterii crimini subiiciatur.

Post mortem viri mulier adulterii accusata 10) §. 8. 9. non potest quaestionem differre 11) obtentu filii impuberis 12): quia filio non praeiudicatur. Potest enim et ipsa adultera esse 13), et is filius defuncti.

10) post mortem viri mulier adulterii accusata] Post mortem mariti mulier adulterii accusata propter filium impuberem voluit dilationem accusationis impetrare. Quaero ex te, Papiane, an debeat audiri. Respondit igitur Papianus: Non videtur haec praetendere ratione iuris filii, sed ad eludendam legitimam accusationem: nam non utique crimen adulterii, quod mulieri obicitur, impuberi eius filio praeiudicium facit: potest enim et ipsa adultera esse, et impubes defunctum patrem habere.

Edictum est Carbonianum in tit. 5. lib. 40. Basilicorum positum, quod, cum dubitatur de origine impuberis, iudicium differri vult usque ad pubertatem, et interim mitti eum in possessionem bonorum paternorum. Sed

e) Adde ὁ ante παλαιός. f) Lege μνηστεύων. g) Sic Cod. 1350. Fabr. Κερβωνιανόν.

Basil. T. V.



τῶν τοῦ πατρὸς πραγμάτων. ἀλλὰ τούτο, ἦνκα περὶ τοῦ παιδὸς ὡς ὄντος ὑποβολιμαίου κινεῖται χάριν τῆς κληρονομίας. ἦνκα δὲ κατὰ τῆς μητρὸς ὡς μοιχεύσασθαι κινεῖται, οὐ χρησιμώταται τοῦ παιδὸς ὑπερτίθεσθαι τὸ δικαστήριον. οὐ γὰρ βλάπτεται τῆς μητρὸς καταδικασθείσης ὁ παῖς. ζητεῖ τοῦ αὐτοῦ βιβ. tit. δ. κεφ. γ. καὶ βιβ. κβ. tit. ε. κεφ. γ. θεμ. τελ. καὶ κεφ. κθ. τοῦ α. tit. αὐτοῦ. ἢ εἰ βούλει^{h)}, καὶ ἄλλως εἰπέ, ὅτι ἐπὶ τοῦ ια. κεφ. τοῦ δ. tit. τοῦ μ. βιβ. καλῶς ὑπερτίθεται ἢ ζητήσας διὰ τὸ εἶναι τὸν παῖδα κνοφοροῦμενον. πάντως γὰρ εἰ ἢ) μήτηρ μοιχείας ἄλλω, πρόληψις ἐστὶ, καὶ τὸ ἐγκυμοιούμενον ἐκ μοιχείας συλληφθήναι, καὶ τῆς γαστρὸς μοιχαλίδος ὑποφανθείσης, καὶ τὸ ἐμβρυον ἐπομένως τοιοῦτον νοηθήσεται. οὔτε γὰρ περὶ ἄλλον τινος ἐκέεισε ζητεῖται, ἀλλ' ἢ περὶ τῆς γαστρὸς. ἐνταῦθα δὲ οὐ περὶ τῆς γαστρὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ μοιχείας ἀμαρτηθείσης παρὰ γυναῖκα. καὶ ἐνδέχεται καὶ τὴν γυναῖκα φανῆναι μοιχαλίδα ὡς νῦν μοιχεύθεισαν, καὶ τὸν ἀνήθρον ἀπρόκριτον^{κ)} φυλαχθήναι, οἷα τε-χθέντα^{λ)} πρὸ πολλοῦ τινος χρόνου τῆς φανείσης νυνὶ μοιχείας. ζητεῖ βιβ. μ. tit. ε. κεφ. α. καὶ βιβ. κη. tit. η. κεφ. ιε. θεμ. β. [Sch. ο. VII. 645. sq.]

οὐ δύναται τὴν ζήτησιν ὑπερτίθεσθαι] Ζητεῖ κεφ. ο. καὶ βιβ. μ. tit. ε. κεφ. ιγ. [Sch. ρ. VII. 646.]

προφάσει τοῦ ἔχειν ἀνήθρον παῖδα] Τοῦτο γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς Καρβωνιανῆς^{μ)} διακατοχῆς γίνεται. [Sch. ρ. VII. 646.]

δύναται γὰρ καὶ αὐτὴ μοιχὰς εἶναι] Ζητεῖ βιβ. λα. tit. α. κεφ. ε.

L. II. §. 11. *Ei* καὶ τῷ ὑποπτευομένῳ ἐπὶ μοιχεία γαμηθῆναι^{η)} γυνῆ, οὐ κατηγορεῖται, πρὶν ἂν ὁ μοιχὸς ἐλεγχθῆναι.^{θ)}

εἰ καὶ τῷ ὑποπτευομένῳ ἐπὶ μοιχεία] Ἀπὸ τούτου τοῦ θέματος καὶ μέχρι τοῦ δ. θέματος^{ο)} τοῦ ιδ'. διγ. ζητήσας τὸν ἴδικα ἐν διαφόροις βιβλίοις οὐχ εὔρον^{π)}. [Sch. σ. VII. 646.]

Ζητεῖ βιβ. κη. tit. ε. κεφ. ι. θεμ. γ. σημειῶσαι, ὅτι, εἰ γαμηθῆναι ἢ γυνῆ τῷ ὑποπτευομένῳ ἐπὶ μοιχεία^{α)}, οὐκ ἐνάγεται ἢ κατηγορεῖται περὶ μοιχείας, πρὶν ἂν ὁ γημῶν αὐτὴν ἐλεγχθῆναι. ἀναγνωθῆναι καὶ τὰς ἐσωθεν ἐν τῷ κεφ. παραπομπὰς καὶ τὰς ἐξωθεν ἀναγκαίας οὐσίας. [Sch. τ. VII. 646.]

οὐ κατηγορεῖται, πρὶν ἂν ὁ μοιχὸς ἐλεγχθῆναι] * Οὐ πρότερον δύναται αἱ παραγραφαὶ αἱ εἰσθῆναι ἀντιτίθεσθαι τοῖς κατηγοροῦσιν περὶ μοιχείας, εἰ μὴ πρότερον ὁ μοιχὸς κατηγορηθεὶς ἐλεγχθῆναι.

§. 12. *Ἐάν* ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀπολειφθέντα τὸν ἄνδρα πλαστῶς ἢ γυνῆ ἀκούσῃ τελευτήσαι, καὶ πεισθεῖσα τῆ φήμῃ ἀδόλως γαμηθῆναι, οὐ τιμωρεῖται.

ἐάν ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀπολειφθέντα τὸν ἄνδρα] Ζητεῖ βιβ. κη. tit. ζ. κεφ. γ. καὶ κατ' ἐκείνο νόμι καὶ τὸ παρὸν. [Sch. υ. VII. 646.]

§. 13. *Ἐάν* τὴν ἐπὶ μοιχεία καταδικασθεῖσαν γυναῖκα γήμας διαξενχθῶ αὐτῆς, οὐκ ἐξ ἐμῆς αἰτίας, ἀλλ' αὐτῆς ὁ γάμος δοκεῖ διαλίεσθαι.

ἐάν τὴν ἐπὶ μοιχεία καταδικασθεῖσαν γυναῖκα γήμας] Ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐπὶ μοιχεία^{ρ)} καταδικασθῆναι αὐτῆς. [Sch. χ. VII. 646.]

διαξενχθῶ αὐτῆς] Ὁ δεύτερος ἀνὴρ διὰ τὸ κατηγορηθῆναι παρὰ τοῦ^{σ)} πρώτου ἀνδρὸς ἐπὶ μοιχεία. [Sch. γ. VII. 646.]

L. 12. *ιδ'.* Οὐλπ. Καὶ ὁ συμβουλευσας γενέσθαι μοιχείαν εἰς γεγαμημένην, ἢ φθορὰν παρθένου ἢ χήρας, ὑπόκειται τῷ νόμῳ.

ὑπόκειται τῷ νόμῳ] Ἰνα ὡς μοιχὸς πάντα πάθη^{ι)} τὰ τοῦ μοιχοῦ, διὰ τῆς ἰσοκοπίας. ἴσθι γὰρ, ὡς πάντες οἱ ὡς μοιχοὶ κατηγοροῦμενοι τὴν ἰσοκοπίαν ἐκκλίνουσι ταύτην

h) Sic Cod. 1350. Fabr. βούλη. i) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. k) Sic lego. Fabr. ἀπρόκριτον. l) Sic lego. Fabr. τεχθέντος. m) Sic Cod. 1350. Fabr. Καρβωνιανῆς. n) ἢ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. o) Fabr. τοῦ habet ante θέματος, quod omittendum censui. p) εὔρον Cod. 1350. Fabr. εὐρήσεις. q) Fabr. μοιχείας. r) Fabr. μοιχείας. s) τοῦ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. t) Fabr. παθῆναι (sic).

hoc, quando de filio quasi supposito agitur hereditatis gratia. Quando vero in matrem agitur quasi adulteram, non oportet obtentu filii iudicium differri. Neque enim matre damnata puer laeditur. Quaere eiusdem libri tit. 4. cap. 8. et lib. 22. tit. 5. cap. 3. them. ult. et cap. 29. tit. 1. eiusdem libri. Aut si velis, aliter dicas, in cap. 11. tit. 4. lib. 40. recte differri quaestionem, quod adhuc puer sit in utero. Nam si mater adulterii convincatur, omnino praesumptio est, etiam partum ex adulterio esse conceptum, et matre adultera pronunciata, et partus consequenter talis intelligetur. Neque enim de alio ibi quaeritur, quam de ventre. Hic vero non de ventre est sermo, sed de adulterio commisso a muliere. Et fieri potest, ut mulier adultera appareat, utpote quae nunc adulteraverit, et impubes absque praedicio conservetur, quasi editus multo ante tempore, quam adulterium, quod nunc existit, committeretur. Quaere lib. 40. tit. 5. cap. 1. et lib. 28. tit. 8. cap. 15. them. 2.

11) non potest quaestionem differre] Quaere cap. 70. et lib. 40. tit. 5. cap. 13.

12) obtentu filii impuberis] Hoc enim fit in Carboniana bonorum possessione.

13) potest enim et ipsa adultera esse] Quaere lib. 31. tit. 1. cap. 6.

Licet ei, qui de adulterio suspectus est¹⁴⁾, mulier nupserit, non accusatur, antequam adulter convictus sit¹⁵⁾.

14) licet ei, qui de adulterio suspectus est] Ab hoc them. usque ad them. 4. dig. 14. quaesivi Indicem in diversis libris, et non inveni.

Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 10. them. 3. Nota, si mulier nubat ei, qui de adulterio suspectus est, eam non conveniri vel accusari adulterii, antequam is, qui duxit, convincatur. Lege transmissiones intra et extra caput positas, quae sunt necessariae.

15) non accusatur, antequam adulter convictus sit] Non prius possunt praescriptiones solitae obici his, qui adulterii accusant, quam si adulter accusatus fuerit convictus.

Si iam diu absentem virum¹⁶⁾ mulier falso audierit decessisse, et famae fidem habens sine dolo nupserit, non punitur.

16) si iam diu absentem virum] Quaere lib. 28. tit. 7. cap. 3. et secundum illud etiam hoc intellige.

Si damnatam adulterii mulierem, quam duxi¹⁷⁾, repudiavero¹⁸⁾, non mea, sed eius causa solum videtur matrimonium.

17) si damnatam adulterii mulierem, quam duxi] Ignorans damnatam fuisse adulterii.

18) repudiavero] Secundus maritus, ob accusationem a priore marito de adulterio institutam.

XIV. Ulp. Is etiam, qui suavit adulterium committi in nuptam, vel stuprum in virginem aut viduam, legi subiicitur¹⁾.

1) legi subiicitur] Ut quasi adulter ea omnia patiat, quae adulter, praeter narium amputationem. Scias enim, eos omnes, qui quasi adulteri accusantur,

γάρ εἰ μὴ οἱ κυρίως μοιχοί, ἦγον οἱ εἰς ὑπανδρον γυναῖκα ἀμαρτάνοντες, ἕτερος οὐχ ὑφίσταται. ἐκ μόνου γὰρ τούτου τοῦ κεφ. τῶν περὶ μοιχείαν διαφορῶν ὄντων ἢ ἐπιτροπία χάραν ἔχει. [Sch. z. VII. 646.]

εἶ. Καὶ ἐπὶ ἀσυστάτου γάμου κινεῖται τὸ μοιχικὸν παρὰ τοῦ τὴν τοιαύτην γήμαντος.

καὶ ἐπὶ ἀσυστάτου γάμου κινεῖται τὸ μοιχικόν] Εἰ γὰρ τινα ἀγάγαμαι^{α)}, ἦν κατὰ νόμον οὐκ ἔξην λαβεῖν, καὶ ἐν τῷ εἶναι αὐτὴν μετ' ἐμοῦ μοιχεύσει^{β)}, καὶ λυθῆ^{γ)} ὁ γάμος, θύναμαι ταύτην κατηγορεῖν ὡς μοιχαλίδα, εἰ καὶ μὴ κυρίως ἦν γάμος ὁ πρὸς ἐκείνην γάμος, ὡς ὅταν ἐπίτροπος τὴν ἐπιτροπευομένην ἀγάγηται. [Sch. a. VII. 646.]

* Ἀσύστατος μὲν ἐστὶ γάμος ὁ παράνομος, ὁ μεταξὺ τοῦ ἐπιτροπικοῦ καὶ τῆς ἐπιτροπευθείσης πρὸ τῆς λογοποιίας καὶ τοῦ διαδραμεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ ὁ τοῦ συγκλητικοῦ πρὸς σκηνικὴν. καὶ ὁ ἀθέμιτος δέ, ὁ γεγόμενος πρὸς μοναχὴν καὶ συγγενή.

Καὶ ὁ τὴν πόρνην γήμας κινεῖ, εἰ καὶ^{ω)} τὰ μάλιστα χήρας οὐσης αὐτῆς, ἀκινδύνως ἀμαρτάνεται πρὸς αὐτήν.

καὶ ὁ τὴν πόρνην γήμας κινεῖ] Οὐκ ἐφ' οἷς χήρα οὐσα ἡμαρτεν πρὸ τοῦ ζευχθῆναι αὐτῶ, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἡμαρτεν μετὰ τὸ ζευχθῆναι αὐτῶ. [Sch. b. VII. 647.]

Καὶ περὶ μνηστῆς κινεῖται. εἰ δὲ καὶ ἀθέμιτος^{κ)} ἦν ὁ γάμος, ἢ ἄλλως ἀσύστατος, οὐ δικαίω ἀνδρός, ἀλλὰ δικαίω ἔξωτικῶν κινεῖται.

καὶ περὶ μνηστῆς κινεῖται] Περὶ τῆς μνηστῆς, ἐν ᾗ μνηστὴ ἦν, καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸν γάμον ἡμαρτεν, καὶ συνεζεύχθη τῷ μνηστῆρι ποιήσασα γάμον. καὶ ζῆτει κεφ. ιβ'. θεμ. η. καὶ κεφ. μη. καὶ θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. η. καὶ ζ. καὶ τιτ. γη. κεφ. β'. [Sch. c. VII. 647.]

Ἐάν ὁ δικαστὴς εἴρῃ, τὸν ἄνδρα ὡς βιοῦντα ἀσέμνως πρόφασιν ἀσέμνου βίου γενέσθαι τῇ γαμετῇ, δύναται καταδικάζειν αὐτόν. τοῦτο δὲ τῆς κατηγορίας οὐκ ἐξαιρεῖ τὴν γυναῖκα.

Ἐάν^{ν)} τις ἰδίως γαμετῆς κατηγορεῖται βούληται περὶ μοιχείας ἀμαρτηθείσης πρὸ τοῦ γάμου, οὐ δικαίω ἀνδρός, ἀλλ' ἔξωτικῶν δύναται. τυχὸν γὰρ παλλακὴν αὐτὴν εἶχε πρὸ τούτου, ἢ ὑπέξουσία ἦν, καὶ ὕστερον ὁ πατὴρ συνήνεσε.

εἰάν τις] Τοῦτο τοῦ θέματος ἐκ τοῦ μη. βιβ. τῶν διγέστων ἐστὶ τοῦ ε. τιτ. διγ. ιγ'. ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ κη. βιβ. αιτ. δ'. κεφ. λδ'. ἐκεῖ γὰρ ὁ^{π)} Στέφανος ἐξωθεν ἐν τῷ διγ. λέγει ἐνθα δὲ^{α)} μὴ εἰς ὁ γάμος δοκεῖ, οὐ δύναται ὁ ἀνὴρ^{β)} κινεῖται περὶ μοιχείας ἐν τῷ πρώτῳ γάμῳ γενομένης. καὶ ἦν δύσκολον ὡς ἀντι, ἐκ τούτου δὲ^{γ)} γίνεται εὐκόλοισι, καὶ νοεῖται καλῶς, ὅτι καὶ εἰάν οὐχ^{δ)} ὁ αὐτὸς οὐκ ἐστὶ γάμος, ὡς ἀναγενομένου, ἀλλὰ δύο τουτους εἴπῃς, ὡς ἀπὸ τοῦ συναφθῆναι τὴν γυναῖκα ἐτέρῳ ἀνδρὶ, εἶτα διαλυσασαν τοῦτον τὸν γάμον, καὶ πρὸς τὸν ἕτερον^{ε)} ἐπανελθούσαν ἄνδρα, οὐδὲ οὕτως δύναται ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ κινεῖν περὶ μοιχείας ἐν τῷ προτέρῳ γάμῳ γενομένης. ὕστερον δὲ οὕτως ἐνοήθη δια τὸ εἶναι τὴν γραφὴν ἐσφαλμένην, ὅτι, ὅπου δοκοῦσι δύο εἶναι γάμοι, οὐ δύναται ὁ ἀνὴρ κινεῖν περὶ μοιχείας πρότερον. ἀλλὰ τὸ πρῶτον νόημα κρείττον φαίνεται, ὡς ἀπὸ τούτου^{ζ)} τοῦ θέματος. ἀρμόζει δὲ λέγεσθαι καὶ τὰ β. νοήματα οὕτως, ὅτι, ὅπου εἰ καὶ δύο φαίνονται γάμοι, οὐ δύναται ὁ ἀνὴρ κινεῖν περὶ μοιχείας πρότερον, καθὼς κινεῖ, ὅτε διαζευχθῆ^{η)} αὐτῶ ἢ ἰδίᾳ γυνῇ, καὶ γαμηθῆ^{θ)} ἕτερον. μὴ νομίσῃς τοῦτο. ἐνθα γὰρ δύο δοκοῦσι γάμοι, ἦγον ἀμφιβύλλεται, πότερον εἰς ἐστὶν ἢ δύο, ἐκεῖ το τοιοῦτον ὁ ἀνὴρ κινεῖν οὐ δύναται. [Sch. d. VII. 647.]

α) Fabr. ἀγάγαμαι. β) Sic Cod. 1350. Fabr. μοιχεύση. γ) εἰ καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. δ) Fabr. ἀθέμιτος. ε) L. 13. §. 6. D. b. t. iisdem verbis legitur in Cod. 1350. Deest apud Fabr. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνθάδε. η) ὁ ἀνὴρ habet Cod. 1350. Omisit Fabr. θ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκ τοῦδε. ι) οὐχ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. κ) Malim πρότερον, uti et Cuiacius vertit. λ) τοῦτου, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.

narium amputationem declinare, quam praeter eos, qui proprie sunt adulteri, hoc est, qui cum nupta muliere peccant, nemo patitur. Nam ex solo hoc capite ex tot diversis capitibus de adulterio narium amputatio locum habet.

XV. Etiam in invalido matrimonio movetur crimen adulterii¹⁾ ab eo, qui talem duxit. L. 13. §. 1. D. XLVIII. 5.

1) etiam in invalido matrimonio movetur crimen adulterii] Nam si duxero quam per legem ducere non licet, et ea, cum esset mecum, adulterium commiserit, licet solvatur matrimonium, eam quasi adulteram accusare possum, quamvis proprie cum ea nuptiae non fuerint, ut si tutor pupillam duxerit.

Invalidum matrimonium est iniustum, id est, quod contrahitur inter tutorem et pupillam ante rationes redditas et ante praeterlapsam tempus restitutionis, et quod contrahitur inter Senatorem et scenicam. Nefarium autem, quod contrahitur cum monacha et cognata.

Et qui meretricem duxit, agit²⁾, quamvis si §. 2. vidua esset, impune in eam peccaretur.

2) et qui meretricem duxit, agit] Non de iis, quae commisit vidua, priusquam ei nuberet, sed de iis, quae postquam ei iuncta est, admisit.

Agitur etiam de sponsa³⁾. Quodsi incestae erant nuptiae, vel alias invalidae, non iure mariti, sed iure extranei agitur. §. 3. 4.

3) agitur etiam de sponsa] De sponsa, quae dum sponsa erat, ante nuptias contractas deliquit, et coniuncta est sponso factis nuptiis. Et quaere cap. 12. them. 8. et cap. 48. et huius capituli them. 8. et 7. et tit. 58. cap. 2.

Si iudex comperiat, maritum turpiter viventem occasione impudicae vitae praebuisse uxori, potest eum condemnare. Hoc tamen accusatione uxorem non eximit. §. 5.

Si quis⁴⁾ uxorem suam velit accusare adulterii commissi ante nuptias, non iure mariti, sed extranei potest. Forte enim concubinam eam habuit ante nuptias, vel erat ipsa in potestate patris⁵⁾, et postea pater consensusit⁶⁾. §. 6.

4) si quis] Hoc thema est ex Digestorum lib. 48. tit. 5. dig. 13. ut refertur in lib. 28. tit. 4. cap. 34. Nam ibi Stephanus extra digestum ait, ubi non unum matrimonium videtur, non posse virum agere de adulterio in priore matrimonio admissio. Et erat quodammodo difficile, sed ex hoc fit facile, et intelligitur recte, si non idem esset matrimonium, utpote instauratum, sed duo, ut quia mulier se alii viro iunxit, et soluto eo coniugio ad priorem virum reversa est, ne sic quidem virum posse agere de adulterio in priore matrimonio commissio. Postremum vero ita intellectum est, quia scriptura vitiata est, ubi duo videntur esse matrimonia, non posse virum prius accusare de adulterio. Sed primus intellectus melior apparet, ut ex hoc them. Posset et duo intellectus explicari, ita ut, licet cum duo matrimonia apparent, non possit vir prius accusare de adulterio, agat tamen, cum mulier ab eo divertit, et alteri nupsit. Hoc ne ita censeas. Nam ubi duo videntur matrimonia, vel ambigitur, unum an duo sint, non potest vir adulterii accusare.



ἡ ὑπεξουσία ἦν] Σημειώσαι ἐν ῥητῇ, ὅτι ἡ ὑπεξουσία χωρὶς γνώμης τοῦ πατρὸς οὐ συνίσταται γάμον. ζῆτει καὶ βιβ. κη. tit. δ. κεφ. κθ'. οὐ ἡ ἀρχὴ ἴσταν παρὰ τὰς⁶⁾ διατάξεις ὁ ἀρχων. σημειώσαι δὲ καὶ πότε ἡ ἑταροναβιτῶν οὐκ ἀνακλιᾶ ἐαυτὴν⁷⁾ ὀπισθεν. καὶ ζῆτει βιβ. κη. tit. δ. κεφ. β. καὶ τὸν Ἐναντιοφανῆ αὐτοῦ, καὶ κεφ. αὐτοῦ κθ'. καὶ βιβ. μ'. tit. α'. κεφ. γ'. Θεμ. τελαντ. καὶ βιβ. λ'. κεφ. ἑα'. καὶ τὴν αὐτοῦ τελευταίαν παραγραφήν, καὶ βιβ. κα'. tit. β'. κεφ. ιγ'. Θεμ. α'. [Sch. e. VII. 647.]

Ὅταν ἕτερος ταύτην ἔλαβεν, μὴ εἰδότος τοῦ¹⁾ πατρὸς αὐτῆς, ὅς καὶ ὑπεξουσίαν αὐτῆν εἶχεν, ὅτε πάντως οὐκ ἔρρωται ὁ γάμος, τοσοῦτον, ὅτι καὶ λῦεν αὐτὸν ἐπὶ αὐτεξουσίᾳ δ²⁾ πατρὸς δυναται, ἐάν ἦταιν ἐστὶ τῶν κε'. ἐτῶν ἡ κόρη, ὡς βιβ. κη. tit. α. κεφ. η'. ζῆτει καὶ τὸν ἐκεῖ ἴνδικα. [Sch. e. VII. 647. sq.]

καὶ ὕστερον ὁ πατὴρ συνῆνεσε] * Τῇ μετὰ ταῦτα συναίνεσει τοῦ πατρὸς νόμιμος ἐγένετο ἡ συνάφεια.

Καὶ ἡ παρὰ τοῖς πολεμίοις μοιχυνθεῖσα καὶ ὑποστρέψασα κατηγορεῖται παρὰ τοῦ ἀνδρός, οὐ δικαίω ἀνδρός, εἰ μὴ βία τοῦτο πέπονθεν.

Ὁ δὲ δικαίω ἀνδρός] Ὅσα μὲν οὖν γράφουσιν, οὐ δικαίω ἀνδρός, οὕτως ἐμνηρευτοῖον, ὅτι, ἐπεὶ ἡ αἰχμαλωσία δούλη ἐστὶ, καὶ οὐ δυναται γάμον ἔχειν μετὰ ἑλευθέρου προσώπου, ἀλλ' ἠνίκα αἰχμαλωτισθῆ τις, λυταί καὶ¹⁾ ὁ γάμος, διὰ τοῦτο οὐδὲ ὁ ἀνὴρ δύναται κινεῖν κατὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. ἐφ' οἷς δὲ γέγραπται, δικαίω ἀνδρός, ἀνάγνωθι τὸ κάτωθεν σχόλιον ἐν τῷ κεφαλαίῳ. [Sch. f. VII. 648.]

Διὰ γὰρ τῆς ἐπισυμβάσεως αὐτῆς^{m)} αἰχμαλωσίας ἐκπτώτος ἐγένετο τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἑλευθερίας, καὶ δούλη τῶν πολεμίων, καὶ ὁ γάμος ἐντεῦθεν διελέθη, διὰ δὲ τῆςⁿ⁾ ὑποστρέψεως καὶ τοῦ δικαίου ταύτης ἀνευρώθη πάλιν, καὶ διὰ τοῦτο δικαίω ἐξωτικῶ^{o)} κινεῖται τὸ περὶ μοιχίας παρὰ^{p)} τοῦ ἀνδρός. τὰ πλείω δὲ τῶν βιβλίων, δικαίω ἀνδρός, ἔχουσιν. καὶ ἐστὶν εὐλόγον. τὸ γὰρ ποστλιμνιον οὕτως ἀποκαθίσταται τὸν γάμον, ὡς περ ἐάν οὐκ ἐμεσολάβησεν ἡ αἰχμαλωσία. [Sch. f. VII. 648.]

εἰ μὴ βία τοῦτο πέπονθεν] Τοῦ ἁγίου Βασιλείου κανὼν μθ'. Αἰ πρὸς ἀνάγκην γινόμεναι φθοραὶ ἀνεύθυντοι ἐπίωσαν. ὥστε καὶ ἡ δούλη, ἐάν ἐβιάσθη παρὰ τοῦ οἰκείου δεσπότου, ἀνεύθυνός ἐστι. [Sch. g. VII. 648.]

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ. Καὶ τὸ τὰς αἰχμαλωτίους γυναῖκας διαφθαρεῖναι, ἐξυβρίζοντων τῶν βαρβάρων εἰς τὰ σώματα αὐτῶν, ἀλλ' εἰ μὲν καὶ πρότερον κατέγνωστο τίνος ὁ βίος πορνευομένης ὀπίσω, ὀφθαλμῶν τῶν ἐκπορευούτων κατὰ τὸ γεγραμμένον¹⁾, δῆλον ὅτι ἡ πορνικὴ ἐξίς^{r)} ὑποπτὸς ἐστὶν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ οὐ προχίρως δεῖ ταῖς τοιαύταις^{s)} κοινωνεῖν τῶν εὐχῶν. εἰ μὲντοι τις ἐν ἀκρᾷ σωφροσύνης ζήσασα, καὶ καθαρὰ καὶ ἕξω πάσης ὑπονομίας ἐπιδεικνυμένη τον¹⁾ πρότερον βίον, νῦν περιπέτωκεν ἐξ ἀνάγκης καὶ βίας ὕβρει, ἔχομεν τὸ παράδειγμα τὸ ἐν τῷ Δευτερονομῷ τὸ ἐπὶ τῇ νεάνιδι, ἣν ἐν τῷ πεδίῳ εὐρῶν ὁ ἀνδρωποπ καὶ βιασόμενος αὐτὴν ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς. τῇ νεάνιδι, φησὶ, ποιησατε οὐδέν²⁾ οὐκ ἐσται τῇ νεάνιδι ἁμαρτήρια θανάτου, ὅτι ὡς εἴ τις ἀναστῆ ἀνδρωποπ ἐπὶ πλησίον αὐτοῦ, καὶ θανατώσῃ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, οὕτως τὸ πρῶγμα ἐβόησεν ἡ νεανὶς καὶ ὁ βοηθῶν οὐκ ἐστὶν αὐτῆ³⁾. [Sch. g. VII. 648.]

Βιασθεῖσα γὰρ ἀνεύθυνος μένει. καὶ ζῆτει κεφ. λη'. καὶ βιβ. κη. tit. α. κεφ. ε'. καὶ tit. δ. κεφ. γ'. [Sch. g. VII. 648.]

Ἐάν ἀνηβος γαμηθῆ μοι, οὐ δύναμαι περὶ μοιχίας πρὸς αὐτὴν γενομένης εἶσω ἰβ'. ἐτῶν δικαίω ἀνδρός κινεῖν, ἀλλ' ὡς περὶ μνηστῆς.

εἶσω τῶν ἰβ'. ἐτῶν] * Κἂν παρ' αὐτῶ τῷ ἀνδρὶ τὴν ἡλικίαν ταύτην ἐξέλθῃ, καὶ ἀρξῆται γαμηθῆ εἶναι, εἰ μὴ ἀποδείξει τὴν μοιχίαν.

g) τὰς Cod. 1350. Deest apud Fabr. λ) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτῆν. ε) τοῦ addendum. Deest apud Fabr. λ) ὁ Cod. 1350. Deest apud Fabr. ι) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ λυταί. m) Sic lego. Fabr. αὐτῶ. n) τῆς Cod. 1350. Omisit id Fabr. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔσωτικῶ. p) Ante παρὰ Fabr. inserit τὸ, quod deest in Cod. g) Sic Cod. 1350. Fabr. κατὰ τῶν γεγραμμένων. r) Sic legendum ex versione Cuiacii. Fabr. ἔξῃς (sic). s) Sic Cod. 1350. Fabr. ταύτας. ι) Sic lego. Fabr. τῶ. u) Sic hunc locum reddit Cod. 1350. Fabr. οὐδὲν ποιησατε, ἵνα μὴ ἢ τῇ νεαν. ἁμαρτ. θανάτ. ὡς εἰ τις ἐπαναστῆ ἀνθρ. ἐπὶ τὸν πλησ. καὶ θανατ. αὐτοῦ ψυχὴν, οὕτω τὸ πρῶγμα τοῦτο, ἐβόησ. ἡ νεαν. καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν αὐτῆ. Est locus Deuteronomii cap. XXII. v. 20. 27. qui a Septuaginta sic redditur: καὶ τῇ νεάνιδι οὐκ ἐστὶν ἁμαρτ. θανάτ. ὡς εἰ τις ἐπαναστῆ κ. τ. λ. ut apud Fabr. nisi quod post τοῦτο inseratur, ὅτι ἐν τῷ ἀρχῶ ἐβρεν αὐτῆν, et ὁ βοηθῶν pro ὁ βοηθῶν.

5) vel erat ipsa in potestate patris] Nota in textu, filiamfamilias non contrahere matrimonium sine consensu patris. Quaere et lib. 28. tit. 4. cap. 29. cuius initium: Si contra constitutiones Praeses. Nota vero, quando ratihabitio non retrahatur. Et quaere lib. 28. tit. 4. cap. 2. et eius Enantiophanem, et eiusdem cap. 29. et lib. 40. tit. 1. cap. 3. them. ult. et lib. 30. cap. 91. et eius ultimam adnotationem, et lib. 21. tit. 2. cap. 13. them. 1.

Et cum talis esset, alius eam duxit nesciente patre, in cuius erat potestate, quo genere nuptiae nullius momenti sunt, quin etsi fuerit sui iuris, solvere nuptias pater potest, si puella minor sit viginti quinque annis, ut lib. 28. tit. 1. cap. 8. Quaere et ibi Indicem.

6) et postea pater consensit] Consensu enim patris postea interposito iustum factum est coniugium.

Etiam ea, quae apud hostes adulterium commisit, reversa a marito accusatur, non iure mariti⁷⁾, nisi vim passa sit⁸⁾.

7) non iure mariti] Quae scriptum habent, non iure mariti, ita explicanda sunt, propterea quod captiva serva est, et non potest matrimonio iuncta esse libero homini, solviturque captivitate matrimonium, non posse virum accusare mulierem. De aliis autem, quibus scriptum est, iure mariti, lege scholium infra in capite positum.

Quia captivitate, quae ei contigit, amisit civitatem et libertatem, et facta est hostium serva, exinde nuptiae solvuntur, renovantur autem ea reversa postliminii iure, et ideo iure extranei vir accusat adulterii. Plures tamen libri habent, iure mariti. Quod facile solvi potest. Nam postliminium ita restituit nuptias, ac si medio tempore captivitas non incidisset.

8) nisi vim passa sit] Sancti Basilii canon XLIX. Stupra per vim commissa innoxia sunt. Itaque ancilla, cui dominus vim intulit, extra noxam est.

Sancti Gregorii Thaumaturgi. Corruptis captivis, illorum corpori a barbaris illata iniuria, si et cuius vita reprehensa est retro scortantis, oculis scilicet scortantibus, ut est scriptum: constat etiam tempore captivitatis hunc scorti habitum in suspicionem venire, nec facile oportet earum precibus communicare. At si qua, quae in summa continentia vixit, et priorem vitam pure et extra omnem suspicionem egisse approbatur, vi nunc et necessitate coacta iniuriam patiat, cuius exemplum habemus in Deuteronomio de puella, quam in campo offendens homo vi concubuit cum ea. Puellae, inquit, non facietis quidquam: non erit puellae peccatum mortis, quia, ut si quis insurgat in proximum suum, et morti det animam eius, sic de hac re clamavit puella, et nemo ei opem tulit.

Nam quae vim passa est, impunita manet. Et quaere cap. 38. et lib. 28. tit. 1. cap. 6. et tit. 4. cap. 3.

Si impubes nupserit mihi, non possum de adulterio in eam commisso intra annos duodecim⁹⁾ iure viri accusare, sed ut de sponsa¹⁰⁾.

9) intra annos duodecim] Licet apud eundem virum hanc aetatem excesserit, et coeperit esse uxor, nisi adulterium probet.



ἀλλ' ὡς περὶ μνηστῆς]. Ζήτει τὸ τέλος τοῦ γ'. θεμ. καὶ κεφ. β'. θεμ. η'. καὶ τιτ. νη. κεφ. β'. [Sch. h. VII. 649.]

Ἐὰν διαζευθῶ τῆς γαμετῆς μου καὶ ἀγάγωμαι αὐτήν, οὐχ ὡς τὸν αὐτὸν ἀνανεῶν γάμον, ἀλλὰ δεύτερον συνιστῶν, ἀπαλείφω τὰ προγενόμενα ἁμαρτήματα, καὶ οὔτε περὶ μοιχείας, οὔτε περὶ φθορᾶς δύναμαι κινεῖν.

οὐχ ὡς τὸν αὐτὸν ἀνανεῶν γάμον, ἀλλὰ δεύτερον συνιστῶν] Καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι τὸν αὐτὸν γάμον ἀνανεῶ, ἢ ἕτερον συνιστῶ; τί γὰρ, ὅτι σύμφωνα πεποίηκεν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς προτέροις ἠρκέσθη; ζήτει καὶ βιβ. κη. τιτ. δ. κεφ. β'. διγ. δὲ λδ. λέγον, ποτε ὁ αὐτός, καὶ ποτε ἕτερός ἐστὶ γάμος. [Sch. i. VII. 649.]

Ζήτει βιβ. κη. τιτ. α'. κεφ. κγ'. καὶ λ'. [Sch. k. VII. 649.]

ιβ'. Σκαεβ. Ὁ σπουδάσας ἢ συμβουλευσας κατὰ δόλον ἀπολυθῆναι τὸν μοιχὸν ἢ τὴν μοιχιλίδα ἐπὶ δόσει ἢ συμφώνῳ, ὡς πορνοβοσκὸς τιμωρεῖται.

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ὑποβάλλῃ τὸν μοιχόν, καὶ αὐτός, καὶ ἡ γυνὴ ὑπόκεινται.

ὑποβάλλῃ] * Διευκρίνη, ὑποδέξῃ, παρασκευασῇ πρὸς αὐτὴν τὴν πράξιν τοῦ ἀτοπήματος.

Ἐντὸς τῶν ἐξήκοντα ἡμερῶν, πλὴν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ πατρὸς, οὐδεὶς δύναται κινεῖν. ψηφίζονται δὲ ἀπὸ τῆς πομπῆς τοῦ διαζυγίου.

ἐντὸς τῶν ἐξήκοντα ἡμερῶν] Ζήτει κεφ. γ'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. λ'. καὶ τὸ ἐκεῖ σχολίον ἀναγκαιῶς, καὶ κεφ. μζ'. καὶ κθ'. [Sch. l. VII. 649.]

ψηφίζονται δὲ] Νομίζω ἐκ τούτου τοῦ κεφ. καὶ τὸν πατέρα τῆς γυναικὸς, ἐν ὅσῳ ἔχει τὴν θυγατέρα ὑπεξουσίαν, κινεῖν κατ' ἐκείνης μοιχευθείσης δικαίῳ ἀνδρὸς ἐντὸς ἑ. ἡμερῶν χωρὶς ἔγγραφῶν. καὶ ζήτει κεφ. κθ'. καὶ κγ'. περὶ τὸ τέλος. [Sch. m. VII. 649.]

Καὶ ὁ δικαίῳ ἀνδρὸς κινῶν ὑπόκειται τῷ κινδύνῳ τῆς συκοφαντίας.

ὑπόκειται τῷ κινδύνῳ τῆς συκοφαντίας] Οὐχ ὥστε τουτοπάθειαν ὑπομεῖναι. ποία γὰρ ἢ ἡ διαφορὰ τοῦ ἐξωτικοῦ τοῦ μετ' ἔγγραφῶν; ἀλλ' ὥστε δοῦναι ποινήν συκοφαντίας, ἢ κατὰ τὸ λδ. κεφ. τοῦ α'. τιτ. ἢ κατὰ τὸ β'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ κς. τιτ. καὶ ἀνάγκῃ καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφῇ, μᾶλλον δὲ πρόσχαρῃ τῷ ι'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. εἰ μὲντοι ἀφ' ἧλθ' ἐστὶ, καὶ κινεῖ ἐντὸς ἑ. ἡμερῶν, ἐκφευγε τὸν τῆς συκοφαντίας κίνδυνον, ὡς βιβ. ι. τιτ. δ. κεφ. λς'. καὶ ὁ ἐκεῖ ἀνώνυμος, καὶ ὁ Ἰνδιξ. [Sch. n. VII. 649.]

Τοῦ αὐτοῦ. Σημείωσαι, ὅτι καὶ τὰντα ἔγγραφῶς μὴ ἀπαιτούμενος, ὡς συκοφαντῆς καταδικάζεται τῷ Τουρπιλλιανῷ δόγματι, ὃ κεῖται βιβ. ξ. τιτ. α'. οὐ μὲντοιγε δὲ τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑπόκειται. καὶ σημείωσαι, ὅτι καὶ οἱ μὴ ἔγγραφῶς ἀπαιτούμενοι, εἰ φανῶσι ψευδόμενοι, ὡς συκοφαντῆς καταδικάζονται, εἰ μὴπω ἤτις ἔλαβον ἀπὸ τοῦ νόμου προνόμιον τὸ μὴδ' ὅλως καταδικάζεσθαι. καὶ ζήτει τιτ. α'. κεφ. κθ'. καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. κθ'. καὶ τιτ. ξε. κεφ. α'. καὶ τὴν ἐκεῖ πρώτην παραγραφὴν ἀναγκαιῶν. [Sch. n. VII. 649.]

ιβ'. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἄρχων ὢν οὐ δύναται κινῆσαι, ὁ πατὴρ τῆς γυναικὸς ἐμποδίζεται, καὶ οὐ τρέχουσιν αὐτῷ αἱ ἐξήκοντα ἡμέραι.

καὶ ὁ ἀνὴρ ἄρχων ὢν οὐ δύναται κινῆσαι] Ὁ γὰρ ἄρχων οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται, οὔτε περὶ ὧν ἐπιτροπεύει ἢ κορυτωρεῖ κινῆται, ὡς βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. μη'. [Sch. o. VII. 649.]

Ὁ ἀδόλιγος ἀπὸν πράγματος δημοσίου χάριν, ἐν ἐτέρῳ ἐπαρχίᾳ οὐ κατηγορεῖται.

10) sed ut de sponsa] Quaere finem them. 3. et cap. 12. them. 8. et tit. 58. cap. 2.

Si repudiatam uxorem meam reduxero, non quasi renovans idem matrimonium, sed secundum contrahens¹⁾, aboleo praecedentia delicta, et neque adulterii, nec stupri possum accusare. L. 13. §. 9. 10. D. XLVIII. 5.

II) non quasi renovans idem matrimonium, sed secundum contrahens] Unde vero constabit, redintegrari idem matrimonium, vel aliud constitui? Nempe si pacta conventa fecerit, prioribus non contentus. Quaere et lib. 28. tit. 4. cap. 19. Digestum autem 34. ait, quando idem et quando aliud sit matrimonium.

Quaere lib. 28. tit. 11. cap. 23. et 30.

XVI. Scaev. Is, cuius ope vel consilio dolo malo factum est, ut adulter vel adultera dimitteretur, data pecunia vel pactione, ut leno punitur. L. 14. pr. D. eod.

Si vir subiecerit¹⁾ adulterum, et ipse et mulier tenentur. §. 1.

I) subiecerit] Excitaverit, susceperit, paraverit adversus eam delictum.

Intra dies sexaginta²⁾ praeter maritum et patrem accusare nemo potest. Qui dies computantur³⁾ a misso repudio. §. 2.

2) intra sexaginta dies] Quaere cap. 3. them. 5. et cap. 30. et ibi scholium necessario, et cap. 47. et 29.

3) qui dies computantur] Puto ex hoc capite et patrem mulieris, quamdiu habet filiam in potestate, eam accusare adulterii iure mariti intra dies sexaginta sine inscriptione. Et quaere cap. 29. et 23. circa finem.

Etiam qui iure mariti accusat, subiicitur calumniae periculo⁴⁾. §. 3.

4) subiicitur calumniae periculo] Non ut talionem patiat. Alioquin quae erit differentia ab extraneo accusante cum inscriptione? Sed ut poenam calumniae inferat, vel secundum cap. 34. tit. 1. vel secundum them. 2. cap. 3. tit. 26. Et lege in eo adnotationem, et potius adhaereas cap. 10. tit. 1. At si minor sit, qui accusat intra dies sexaginta, evitat calumniae periculum, ut lib. 10. tit. 4. cap. 37. et ibi Innominatus et Index.

Eiusdem. Nota, etiam eum, a quo inscriptio non postulatur, ut calumniatorem damnari Senatusconsulto Turpilliano, quod extat lib. 60. tit. 1. nec vero talione subici. Et nota, eos quoque, a quibus inscriptio non postulatur, si falsa detulisse doceantur, ut calumniatores damnari, nisi nominatim a lege privilegium acceperint, ne condemnentur. Et quaere tit. 1. cap. 29. et huius tit. cap. 29. et tit. 65. cap. 1. et ibi primam adnotationem necessariam.

XVII. Si maritus magistratum gerens non potest accusare¹⁾, pater mulieris impeditur, et ei sexaginta dies non currunt. L. 15. pr. D. eod.

I) si maritus magistratum gerens non potest accusare] Magistratus enim neque agit, nec cum eo agitur, neque eorum nomine, quorum tutelam vel curam gerit, iudicatur, ut lib. 7. tit. 5. cap. 48.

Qui sine dolo abest²⁾ reipublicae causa, in alia provincia non accusatur³⁾. §. 1.

*) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔγγραφῆς. apud Fabr.

w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔγγραφα.

x) ἡ κορυτωρεῖα habet Cod. 1350. Desunt



ὁ ἀδολῶς ἀπών] Τί γάρ, ὅτι αὐτὸς ἐξεπίτηδες αὐτὸν πεμφθῆναι ἤτησατο εἰς τὸν δαίνα τόπον, ἢ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν δημοσίαν χρεῖαν ἤγει ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ἐξεπίτηδες; σημειώσαι διαίρεσιν ἀρίστην περὶ τοῦ τῇ ἀληθείᾳ ἀπόντος χάριν δημοσίας αἰτίας, καὶ περὶ τῶν δοκούντων ἀπεινα. [Sch. p. VII. 649. sq.]

ἐν ἐτέρῃ ἐπαρχίᾳ οὐ κατηγορεῖται] Ἴσως γὰρ ἐν Ἐφέσῳ μοιχεύσας εὑρέθη ἐν Ἰταλίᾳ, εἰποῦσθαι καὶ οὐ κατηγορηθήσεται οὐκ ἐν Ἰταλίᾳ, εἰ μὴ οὐκ ἐν Ἰταλίᾳ ἀμαρτήσεται. [Sch. q. VII. 650.]

L. 15. §. 4. D. XLVIII. 5. Ὁ μέντοι ἀμαρτήσας ἐν ἡ διαίρει ἐπαρχία, κατηγορεῖται, εἰ μὴ ἄρα οὐκ ὑπόκειται τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἄρχοντος.

τοῦ ἄρχοντος] Τοῦ πολιτικοῦ, ἀλλὰ τοῦ στρατιωτικοῦ, ὅποιοι εἰσιν οἱ καθήμενοι ἐν πόλει πρὸς φυλακὴν τοῦ παλατίου. [Sch. r. VII. 650.]

§. 3. Ὁ δὲ παρὼν μὲν, ἐν τάξει δὲ ἄ) ἀπόντος παραλαμβάνομενος, κατηγορεῖται, ὅποιοι εἰσιν οἱ ἐν Ῥώμῃ ἢ ἐν τοῖς περὶ αὐτὴν κίστροις στρατευόμενοι.

κατηγορεῖται] Οὐ μέντοι δὲ οὗτος ἐπὶ χρηματικῶν ἐναχθήσεται ἀγωγῶν. καὶ βλέπε ἀρίστην λεπτότητα. [Sch. s. VII. 650.]

§. 5. Ἐὰν ὁ πατήρ καὶ ὁ ἀνὴρ εἴσω τῶν ἐξήκοντα ἡμερῶν ἀπαγορεύσωσι κινεῖν, εὐθέως τοῖς ἄλλοις ὡς δυναμένοις κινεῖν ὁ χρόνος τρέχει. ὁ γὰρ ἀπαγορεύσας οὐ δύναται κινεῖν ἐκ μεταμέλου.

§. 6. Ὁ 2) ἤττων τῶν κέ. ἐνιαυτῶν οὐ δύναται περὶ ἄλλοτρίου γάμου κινεῖν μοιχικόν, περὶ δὲ ἰδίου καὶ δικαίῳ ἐξωτικοῦ κινεῖ, καὶ οὐκ εὐχερῶς ὑποπίπτει τῇ ποινῇ τῆς συκοφαντίας. ἤττων δὲ τῶν κέ. ἐτῶν 3) ἐστὶ καὶ ὁ τὸν κέ. ἀνών.

καὶ οὐκ εὐχερῶς ὑποπίπτει τῇ ποινῇ τῆς συκοφαντίας] Ζῆτει κεφ. γ'. θεμ. ζ'. καὶ βιβ. ι'. τι. δ'. κεφ. λζ'. θεμ. α'. καὶ τὸν ἐκεῖ ἀνώμων. [Sch. t. VII. 650.]

ἤττων δὲ τῶν κέ. ἐτῶν ἐστὶ] Ἐπαύθῃ μὲν ἤττονα λέγει τῶν κέ. ἐνιαυτῶν καὶ τὸν ἀνύοντα τὸν κέ. ἐν δὲ βιβ. νδ'. τι. δ'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. φησὶν, ὅτι ἐν ταῖς τιμαῖς ὁ ἀρξάμενος τοῦ κέ. ἐνιαυτοῦ δοκεῖ πεπληρωκέναι αὐτόν, εἰ μὴ ἀναμεικταί τῇ τιμῇ καὶ πολιτικῶν πραγμάτων διοικήσας. [Sch. u. VII. 650.]

§. 7. Αἱ τῷ κατηγορῶ ἀντιτιθέμεναι παραγραφαὶ πρὸ τῆς προκατάρξεως ἐξετάζονται.

αἱ τῷ κατηγορῶ ἀντιτιθέμεναι παραγραφαὶ] Αἱ παραγραφαὶ αἱ εἰσθῆναι ἀντιτίθεσθαι τοῖς περὶ μοιχείας κατηγοροῦσι, προεξετάζεσθαι ὀφείλουσι τῆς κατηγορίας. μεθ' οὗ γὰρ ἀπαξ ὑπὸ κατηγοροῦσαν γένηται τις, οὐ δύναται τὰς παραγραφὰς ἀντιτιθεῖν. [Sch. x. VII. 650.]

πρὸ τῆς προκατάρξεως ἐξετάζονται] * Πλήρως κατηγοροῦσι, ὅτι ἐπεύθυνος φανεῖς ἀναληφθῆ μετὰ ταῦτα, μεθ' οὗ ἀπαξ ἀναληφθῆ, δύναται τις τὴν παραγραφὴν ἀντιτιθεῖν.

§. 8. Χήρας οὐσης τῆς γυναικός, ἐπιλογή δίδοται τῷ κατηγορῶ, αὐτῆς πρώτης ἢ τοῦ μοιχοῦ κατηγορησά.

§. 9. Ἐὰν δὲ κατὰ τῶν δύο ἅμα κινήσῃ, οὐδὲν ἔδοξε πράττειν, καὶ ἄνωθεν καθ' οὗ βούλεται, κινεῖ.

χήρας οὐσης τῆς γυναικός] Ἐὰν ὑπονοουμένη περὶ μοιχείας γυνὴ ἐν χηρείᾳ διαμείνῃ^{β)}. Ζῆτει κεφ. ε'. τι. λδ'. καὶ τι. α'. κεφ. ι'. θεμ. ζ'. [Sch. y. VII. 650.]

ἐπιλογή δίδοται τῷ κατηγορῶ] Εἰ γὰρ γαμηθῆ, πρῶτος ὁ μοιχὸς κατηγορεῖται, ὡς κεφ. γ'. σημειώσαι, χήρας^{γ)}

2) qui sine dolo abest] Nam quid si ipse de industria se mitti petierit in illum locum, vel post impletam publicam necessitatem otiosus peregre maneat data opera? Nota optimam distinctionem eius, qui revera abest reipublicae causa, et eius, qui videtur abesse.

3) in alia provincia non accusatur] Ut si is, qui Ephesi adulterium commisit, invenitur in Italia rei publicae causa, non accusabitur in Italia, nisi in Italia deliquerit.

At qui deliquit in qua degit provincia, accusatur, nisi non sit subiectus iurisdictioni magistratus 4).

4) magistratus] Civilis, sed militaris, quales sunt qui in urbe consistunt custodiendi palatii causa.

Praesens autem, qui vice absentis habetur, accusatur 5), quales sunt qui Romae vel in castris circa eam militant.

5) accusatur] At non convenitur civilibus actionibus. Et vide optimam subtilitatem.

Si pater et maritus intra dies sexaginta negaverint se accusaturos, statim aliis, cum possint accusare, tempus currit. Qui enim negavit se acturum, non potest ex poenitentia accusare.

Minor viginti quinque annis non potest de alieno matrimonio adulterii crimen intendere, de suo etiam iure extranei agit, et facile non incidit in poenam calumniae 6). Minor autem viginti quinque annis est 7), et qui annum vicesimum quintum agit.

6) et facile non incidit in poenam calumniae] Quaere cap. 13. them. 7. et lib. 10. tit. 4. cap. 37. them. 1. et ibi Innominatum.

7) minor autem viginti quinque annis est] Hic quidem minor viginti quinque annis dicitur, et qui agit annum vicesimum quintum. At lib. 54. tit. 4. cap. 7. them. 2. ait, in honoribus eum, qui coepit annum vicesimum quintum, videri eum implevisse, nisi honori mixta sit etiam civilium rerum administratio.

Quae accusatori opponuntur praescriptiones 8), ante litem contestatam examinantur 9).

8) quae accusatori opponuntur praescriptiones] Praescriptiones, quae solent obici accusatoribus adulterii, ante accusationem examinari debent. Postquam enim semel quis reus factus est, non potest praescriptiones opponere.

9) ante litem contestatam examinantur] Sed quibusdam accusatoribus, cum quis noxius visus inter reos receptus sit, postquam semel receptus est, praescriptionem opponere potest.

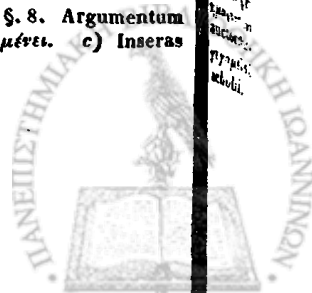
Si vidua sit mulier 10), electio accusatori datur 11), ut vel eam prius accuset, vel adulterum.

Quodsi duos simul accuset, nihil agere videtur, et rursus quem velit accusat.

10) si vidua sit mulier] Si suspecta adulterii mulier in viduitate perseverat. Quaere cap. 5. tit. 34. et tit. 1. cap. 10. them. 6.

11) electio accusatori datur] Quodsi nupserit, prior adulter accusatur, ut cap. 3. Nota, vidua

y) δὲ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. z) L. 15. §. 6. D. h. t. legitur apud Attal. tit. l. XX. §. 8. Argumentum aliis verbis tradit Harm. VI. 2. §. 7. a) Verba τῶν κέ. ἐτῶν Attal. omisit. b) Sic Cod. 1350. Fabr. διαμείνει. c) Inseras ὅτι ante χήρας.



μενούσης τῆς μοιχευθείσης, δύναται ὁ κατήγορος κατηγορεῖν οἷου βούλεται. καὶ ἀνάγνωθι τὰς ἐξωθεν καὶ ἐσωθεν παραποιμπάς. [Sch. z. VII. 650.]

Κατῶν πρ'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατιοῦ συνόδου. Ἡ τὸν ἄνδρα καταλιπούσα μοιχαλῆς ἐστίν, εἰ ἐπ' ἄλλον ἦλθεν, κατὰ τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον Βασιλείου ἐκ τοῦ Ἱερεμίου προφήτου ἄρυστα τοῦτο ἀναλεξάμενος, ὅτι. ἐάν γένηται γυνὴ ἄνδρι ἑτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει^{d)} πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μισομένη μισανθῆσεται^{e)} καὶ πάλιν^{f)}. Ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἀφρων καὶ ἀσεβής ἐστίν. εἰ οὖν φανῆ τοῦ ἀνδρὸς ἀναχωρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἐστὶν ἄξιος, ἡ δὲ ἐπιτιμίου. ἡ δὲ συγγνώμη τούτῳ πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ δοθῆσεται^{g)}. ὁ μὲντοι καταλιμπάνων τὴν νομίμως συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἑτέρον ἄξιον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν ἐπὶοκίται τῷ τῆς μοιχείας κρίματι. κεκαυόνηται δὲ παρὰ τῶν πατέρων^{h)} ἡμῶν, τοὺς ταιούτους ἐναντιὸν προσκλαίειν, διετίαν ἐπακροῦσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, καὶ τῷ ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτως τῆς προσφοράς καταλιπούσθαι, ἐάν μετὰ δακρύων μετανοήσῃσιν. ἴσθι δὲ, ὅτι πέντε τόποι καὶ βαθμοὶ εἰσι τῶν μετανοούντων· πρὸς κλάυσις, ἧς ἐστὶ τὸ ἴσασθαι ἕξω τῆς περιβολῆςⁱ⁾ τῆς ἐκκλησίας τὸν ἁμαρτησαντα^{k)}, καὶ ἐκαστῶ των εἰσιόντων ἐπιλέγειν μετὰ κλαυθμοῦ, εὐχεσθαι ἐπὲρ αὐτοῦ, προσπίπτου καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῶν· ἀκροῦσις, τὸ ἀκροῦσθαι τῶν θεῶν γραφῶν τὸν αὐτὸν ἐστῶτα ἐν τοῖς βασιλικῆς πυλάσιν· ὑποπίσις, ἡ ἔσω τῶν περιβολῶν^{l)} τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῦ ἀμβῶνος στασις, ὅτε καὶ τῇ των κατηχομένων συνεξέρχεται ἐκφωνήσῃ· σύστασις, ἡ μέχρι τῆς πληρώσεως τῆς θείας λειτουργίας σὺν τοῖς πιστοῖς στασις· μετοχὴ τῶν ἁγιασμάτων, ἡ τοῦ ζωοποιῦ ἄρτου κοινωνία καὶ μέθεξις. [Sch. z. VII. 650. sq.]

ιη'. Οὐλλ. Ἐάν διαλευχθῆ τῆς γυναικὸς ὁ ἄνθρ, καὶ παραγγέλλῃ αὐτῇ μὴ γαμηθῆναι Πέτρῳ· εἰ γαμηθῆ, δύναται καὶ πρώτης αὐτῆς κατηγορεῖν.

ιβ'. Ἰδεμ. Οὐκ ἀναγκάζεται δὲ διὰ τοῦ ἄρχοντος παραγγέλλειν, ἀλλὰ δῆλον αὐτῇ ποιεῖν, ὡς μέλλει περὶ μοιχείας κατηγορεῖν, οὐ μὴν ψιλῶς ἀπαγορεύειν αὐτῇ τὸν γάμον, ἀλλὰ καὶ τῆς κατηγορίας μνημονεύειν, καὶ μὴ τοῦ δικαστοῦ μνημονεύειν ἀνάγκη.

Εἰ δὲ μὴ παραγγέλλας αὐτῇ κατηγορίας ἐπιδοῦ λιβέλλους, ἡ δὲ γινώσκουσα ἢ ἀγνοοῦσα γαμηθῆ, τοῦ δύναται τῆς κατηγορίας ἐξ αὐτῆς ἄρχεσθαι.

Εἰ δὲ τοῦ προσώπου τοῦ μοιχοῦ ἐν τῇ παραγγελίᾳ ἐμνήσθη, οὐκ ἀκούεται θέλων ὑστερον αὐτῆς κατηγορεῖσθαι περὶ ἑτέρου προσώπου.

Δύναται δὲ παραγγέλλειν καὶ διὰ ἐντολῆως, καὶ διὰ δούλου.

οὐκ ἀναγκάζεται δὲ διὰ τοῦ ἄρχοντος παραγγέλλειν] Τὸ παραγγέλλαι πῶς ὀφειλομεν νοῆσαι, πότερον ἢ παραγγέλλῃ αὐτῇ πρὸς τὸν δικαστὴν γεόμενος^{m)}, ἢ καὶ ἄπλοῦστερον παραγγέλλῃ; καὶ νομίζω, εἰ καὶ μὴ διὰ δικαστοῦ αὐτῇ παραγγέλλῃ, ἀρκεῖν, εἰ μόνον αὐτῇ σημάσῃ, ὅτι περὶ μοιχείας μέλλει κατηγορεῖν αὐτῆς. τί οὖν, εἰⁿ⁾ παρήγγειλεν μὲν αὐτῇ, τοὺς δὲ περὶ κατηγορίας λιβέλλους ἀπέδωκεν αὐτῇ, πρὶν γαμηθῆναι αὐτῇ, καὶ αὐτῇ τοῦτο μαθούσα ἐγαμήθη, ἢ καὶ ἀγνοοῦσα; νομίζω, μὴ δοκεῖν αὐτῇ^{o)} παραγγέλλεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο οὐτε δύναται ἄπ' αὐτῆς ἄρχεσθαι ὁ κατήγορος. εἰ οὖν, εἰ τοῦτο μόνον παρήγγειλεν αὐτῇ τὸ μὴ γαμηθῆναι, οὐκ ἐπήγαγε δὲ, διὰ τί, μὴ ὀρθῶς γεγαμησθαι^{p)} δοκεῖ ἢ γυνή; καὶ βελτίον^{q)} ἐστὶ, μᾶλλον ἐκείνην τὴν παραγγέλλαν φυλάττειν τῷ κατηγόρῳ τὴν ἐπιλογὴν περὶ τοῦ, τίνας πρώτον κατηγορήσῃ, δι' ἧς ὅλως ἐσημανεν, ὅτι μέλλει κατηγορεῖν αὐτῆς. ἐάν οὖν ἐποίησται μνημὴν τοῦ τῆς^{r)} μοιχείας ἐγκλήματος ἐν τῇ παραγγελίᾳ, εἰ καὶ τὸν μέλλοντα δικάζειν οὐκ ἐσημανεν, δύναται καὶ πρώτη ἢ γυνὴ κατηγορεῖσθαι, ὡς αὐεὶ νομίμως παραγγελέθῃσα. [Sch. a. VII. 651.]

* Τὸ^{s)} λείπον εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἱνδικος τοῦ κγ'. κεφ.

manente adultera, accusatorem quem velit accusare posse. Et lege transmissiones extra et intra positas.

Canon 87. Synodi in Trullo palatii. Quae maritum reliquit, est adultera, si ad alium transeat, secundum sacrum et divinum Basilicum ex Ieremia propheta hoc optime colligentem dicente: Si fuerit mulier alterius viri, non revertetur ad virum suum, sed polluta polluetur: et rursus: Qui habet adulteram, stultus et nefarius est. Si igitur uxor discesserit a viro, is quidem venia dignus est, haec vero poena. Venia ei dabitur, ut ecclesiae communicet. At qui iunctam sibi legitime uxorem relinquit et aliam ducit, ex Domini sententia adulterii iudicio tenetur. Definitum autem est a patribus nostris, ut hi annum adplorent, biennium audiant, triennium se submittant, et septimo cum fidelibus consistent, et ita oblatione digni habeantur, si cum lacrymis poeniteant. Scias vero, quinque locos et gradus esse poenitentium: Adploratio, quae in eo cernitur, ut consistat reus ante velum ecclesiae, et ingredientibus flens dicat, *orate pro me*, accidens etiam pedibus eorum. Auditio, ut audiat sacras Scripturas stans in ostio basilicae. Submissio, ut intra velum ecclesiae in extrema parte umbonis consistat ad catechumenorum preces concurrens. Consistentia, ut stet cum fidelibus, quoad divina functio peracta sit. Participatio Sacrorum, ut vivificantis panis consors et particeps fiat.

XVIII. Ulp. Si vir uxorem repudiaverit et denunciarit ei, ne Petro nubere: si nupserit, potest D. XLVIII. priorem eam accusare. L. 16. D. XLVIII. 5.

XIX. Idem. Non cogitur vero per iudicem denunciare¹⁾, sed ei significare se accusaturum adulteri, et non simpliciter interdicere nuptiis, sed et accusationis mentionem facere: iudicis necesse non est mentionem facere. L. 17. pr. §. 2. D. eod.

Sed si, cum ei non denunciasset, accusationis §. 1. dederit libellos, illa autem sciens vel ignorans nupserit, non potest accusationem ab ea incipere.

Quodsi in denunciatione personae adulteri mentionem fecerit, non auditur volens postea eam de alia persona accusare. §. 3.

Potest autem denunciare et per procuratorem et per servum. §. 4. 5.

1) non cogitur vero per iudicem denunciare] Denunciassse qualiter debemus accipere, utrum ut denunciaverit ei adito iudice, an simpliciter? Et puto, etiamsi per iudicem ei non denunciaverit, sufficere, si modo ei significaverit se eam accusaturum adulterii. Quid ergo, si ei quidem [non] denunciavit, sed libellos accusationis dedit ei, antequam nubere, idque sciens ea nupsit, vel etiam ignorans? Puto non videri ei denunciatam, et ideo non potest accusator ab ea incipere. Quid ergo, si hoc tantum denunciaverit ei, ne nubere, neque adiecerit, quare, num recte nupsisse videtur mulier? Et melius est, illam denunciationem servare accusatori electionem prius accusandi quem volet, qua significavit omnino se eam accusaturum. Si igitur adulterii criminis mentionem fecit in denunciatione, etsi futurum iudicem non monstravit, potest prior mulier accusari, quasi legitime denunciata.

Quod deest ad supplendum Indicem cap. 23. hoc est:

d) Sic Cod. 1350. Fabr. επιστρέφει. e) Sic lego ex versione Culacii. Fabr. μαθήσεται. f) Sic Cod. 1350. Fabr. παρῶν. g) Fabr. δωθήσεται. h) Fabr. πατρῶν. i) Sic Cod. 1350. Fabr. παραβολῆς. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἁμαρτησάντα. l) Sic Cod. Fabr. παραβολῶν. m) Sic Cod. 1350. Fabr. γενομένου. n) Adde necessario μὴ post εἰ auctoritate Digestorum. Etiam Culacius in versione negationem reddidit. o) Malim αὐτῇ. p) Sic Cod. 1350. Fabr. γεγαμησθαι. q) Sic Cod. Fabr. βελτίων. r) τοῦ τῆς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. s) Haec est continuatio prioris scholii.



Τὴ οὖν, εἰ ἤδη μὲν περιέλαβε τῆ παραγγελία τὸν μετ' αὐτῆς τὴν μοιχείαν ἡμαρτηκότα· μετὰ ταῦτα δὲ βούλεται δι' ἕτερον μοιχὸν κατηγορεῖσθαι τῆς γυναῖκος; μάλλον οὐκ ὀφείλει ἀκούεσθαι. εἰ δὲ καὶ διὰ προκουράτωρος παρήγγειλεν ὁ μέλλων κατηγορεῖν, νομίζω αὐτὸν καλῶς ἀρχεῖσθαι τῆς κατηγορίας, ὡς ἀρκουσης τῆς διὰ προκουράτωρος παραγγελίας. εἰ δὲ καὶ διὰ οὐκίτου διοικητοῦ ὁ κατηγορὸς διήγγειλε τῆ γυναίκε, δεκτικὰ ἐστὶν ἡ παραγγελία.

L. 17. §. 6. D. XLVIII. 5. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐ δυνατόν ἅμα παρὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸν μοιχὸν κατηγορεῖσθαι, ὅμως ἀπὸ διαφορῶν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δύναται· εἰ μὴ ἄρα πρό παραγγελίας ἕτερω ἡ γυνὴ συνήφθη· τότε γὰρ δεῖ περιμένειν τὴν κατὰ τοῦ μοιχοῦ ψῆφον. καὶ εἰ μὲν νικήσει¹⁾, καὶ αὐτὴ δι' αὐτοῦ νικᾷ· εἰ δὲ ἤττηθῆ, οὐχ ἠττᾷται δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ κατηγορεῖται, καὶ ἴσως νικᾷ, ἢ δικαίως, ἢ κατὰ χάριν τοῦ δικαστοῦ.

ὅμως ἀπὸ διαφορῶν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δύναται.] Τουτέστι, προβάλλεσθαι ἕτερον τὸν κατὰ τοῦ μοιχοῦ ἐνάξοντα, αὐτὸν δὲ τῆς γυναῖκος κατηγορεῖν, ἢ τὸ ἀναπαλιν. σημειῶσαι, πότε ἡ ἕτερος νίκη συμβάλλεται ἕτερω, καὶ ἄλλοι οὐ. ζῆτει κεφ. ιγ'. Θεμ. β'. [Sch. b. VII. 651.]

καὶ αὐτὴ δι' αὐτοῦ νικᾷ.] Ζῆτει κεφ. ιδ'. Θεμ. β'. πλὴν ἀνάγνωθι τὴν διάστιξιν, ἣν φησι τὸ τέλος τοῦ β'. Θεμ. τοῦ ιβ'. κεφ. ὅτι²⁾, εἰ δὲ λυθῆ³⁾ ὁ γάμος, κατηγορεῖται, καὶ οὐ δύναται κατηγορεῖσθαι, ἕως οὐ συνέξενται τῷ δευτέρω ἀνδρὶ, ὡς κεφ. ιγ'. Θεμ. β'.⁴⁾ σημειῶσαι θέμα, ἐφ' οὗ ἕτερου νικῶντος καὶ ἕτερος σὺν αὐτῷ ὠφελείται· οὐ μέντοι δὲ καὶ καταδικαζομένου αὐτοῦ βλάπτεται ἕτερος ὁ ἀνωθεν ὠφελούμενος. [Sch. c. VII. 651. sq.]

ἢ κατὰ χάριν τοῦ δικαστοῦ.] Τί γὰρ, εἰ ὁ μὲν μοιχος τῆ ἕξθρα τοῦ κατηγοροῦ συσχεθεῖς, ἢ πλωτοῖς τεκμηριοῖς, ἢ μαρτυρῶν πεπλασμένους ἐβαρῆθη παρὰ τοῦ ἀρχοντος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἢ οὐκ ἠδυνήθη ἐκκαλέσασθαι· ἢ δὲ γυνὴ ὄρθοτάτου ἐπιτυχούσα δικαστοῦ τὴν οἰκίαν ἐδεφένδευσε σεμνότητα; [Sch. d. VII. 652.]

L. 18. 19. pr. §. 1. D. eod. κ'. Μαρκ. x) Εἰ μέντοι τελευτήσῃ ἡ ποινήν ὑποστῆ ὁ μοιχός, πρὶν ἢ καταδικασθῆ, ἢ πρὶν ὅπως κατηγορηθῆ, κατηγορεῖται χωρὶς παραγραφῆς ἡ γυνή.

ἡ ποινήν ὑποστῆ ὁ μοιχός.] Τουτέστιν, ἕτερα τιμωρία⁵⁾ τὸν μοιχὸν ἀφῆρασεν. [Sch. e. VII. 652.]

L. 19. §. 2. D. eod. κα'. Οὐλπ. Ἐὰν ἐν τῷ ἐπιλέγεσθαι τὸν μοιχὸν ἄγαμος ἦν ἡ γυνή, ἐν δὲ τῷ ἐλευθεροῦσθαι αὐτὸν εὐρεθῆ γεγαμημένη, κατηγορεῖσθαι δύναται.

ἔαν ἐν τῷ ἐπιλέγεσθαι τὸν μοιχόν.] Ἐὰν κατὰ τὸν⁶⁾ καιρὸν μὲν, καθ' ὃν κατηγορήθη ὁ μοιχός, μὴ ἐφθασεν ἡ γυνὴ γαμηθῆναι, ἐν τῷ καιρῷ δὲ, καθ' ὃν ἀπολύεται ὁ μοιχός, εὐρεθῆ γεγαμημένη, λέγομεν, τάντην καὶ ἀπολυθέντος τοῦ μοιχοῦ δύνασθαι κατηγορεῖσθαι, ἐπειδὴ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, καθ' ὃν ἐπέλεξαστο τὴν μοιχευθεῖσαν⁷⁾ ὁ κατηγορὸς, οὐπὼ ἢν γεγαμημένη. ζῆτει τὸ τέλος τοῦ ιε'. κεφ. [Sch. f. VII. 652.]

ἐν δὲ τῷ ἐλευθεροῦσθαι αὐτόν.] Οὐκ ἀπὸ τοῦ νικήσῃ τὸν μοιχόν, ἀλλ' ὡς ἀφέσεως τυχόν δημοσίας παρεντεθείσης, ἢ ἀβολιτίονος αἰτηθείσης. εἰ γὰρ ἐνίκησεν ὁ μοιχός, ἔγνωσ, τί γίνεται, ἐν τῷ τέλει τοῦ ιε'. κεφ. καὶ κεφ. ιε'. ζῆτει κεφ. γ'. καὶ ιε'. Θεμ. τελευτ. [Sch. g. VII. 652.]

κατηγορεῖσθαι δύναται.] Οἷον ὡς ἐπὶ θέματος ἐκινήθη κατὰ τινος τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα, καὶ ἐνίκησεν τὸ δικαστήριον ὑποφανθεῖς μὴ εἶναι μοιχός. ἐχῆρευσε δὲ καὶ ἡ γυνὴ ἢ τάχα λεγομένη μοιχευθῆναι, καὶ συνέξενθη ἕτερω ἀνδρὶ. εἶτα ἐκινήθη καὶ κατ' αὐτῆς τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα. ἐξῆρατο πρὸς δικαιολογίαν τῷ⁸⁾ τελευτ. Θεμ. τοῦ ιε'. κεφ. λέγουσα, ὅτι, ἐπεὶ ὁ κατηγορηθεῖς ὡς μοιχός ἐνίκησεν, νενίκηκα κἀγὼ δι' αὐτοῦ. λέγει γοῦν τὸ κεφ. ὅτι, εἰ μὲν καὶ ἐπὶ

Quid igitur, si specialiter, cum quo adulterium fecerit, denunciatione complexus sit, mox autem velit eam ob alium adulterum accusare? Magis est, ut non debeat audiri. Sed et si futurus accusator per procuratorem denunciaverit, puto recte eum incipere accusationem, cum sufficiat denunciatio per procuratorem. Sed et si per servum actorem accusator mulieri denunciaverit, admittenda est denunciatio.

Licet non possit simul ab eodem et mulier et adulter accusari, tamen a diversis eodem tempore possunt²⁾: nisi ante denunciationem alii mulier nupsit: nam tunc de adultero sententiam expectari oportet. Et si quidem vicerit, ipsa etiam per eum vincit³⁾: si victus sit, non vincitur per eum, sed accusabitur, et fortasse vincet vel iure, vel gratia iudicis⁴⁾.

2) tamen a diversis eodem tempore possunt] Puta prolato alio accusatore adulteri, ipso autem mulierem accusante, vel e contrario. Nota, quando unius victoria prosit alteri, et quatenus. Quære cap. 18. them. 2.

3) ipsa etiam per eum vincit] Quære cap. 19. them. 2. At lege distinctionem positam in fine them. 2. cap. 12. scilicet, si solvatur matrimonium, eam accusari, non autem accusari posse, quamdiu secundo marito nupta est, ut cap. 18. them. 2. Nota speciem, qua alio vincente hoc alii prodest, eodem tamen damnato, hoc alium non laedit, cui tamen superiori casu emolumentum affert.

4) vel gratia iudicis] Quid enim si adulter inimicitia accusatoris oppressus est, vel falsis argumentis aut testibus falsis gravatus a Praeside, et noluit aut non potuit provocare: mulier autem iudicem probum sortita pudicitiam suam defendit?

XX. Marc. At si vita decesserit aut poenam sustinuerit adulter¹⁾, priusquam condemnaretur, vel priusquam accusaretur, mulier accusatur sine praescriptione.

1) aut poenam sustinuerit adulter] Hoc est, alia poena adulterum subtraxerit.

XXI. Ulp. Si dum eligitur adulter¹⁾, nupta non fuerit mulier, dum is autem absolvitur²⁾, nupta reperiat, accusari potest³⁾.

1) si dum eligitur adulter] Si eo tempore, quo accusabatur adulter, mulier nupta non fuit, eo vero tempore, quo absolvetur adulter, nupta fuit, dicimus, eam etiam absoluto adultero accusari posse, quia eo tempore, quo elegit accusator adulteram, nondum erat nupta. Quære finem cap. 15.

2) dum is absolvitur] Non vincente adultero, sed interveniente forsitan publica indulgentia, vel petita abolitione. Nam si vicerit adulter, didicisti, quid fiat, in fine cap. 16. et cap. 17. Quære cap. 3. et 16. them. ult.

3) accusari potest] Ut in hac specie. Accusatus est quis adulterii, et vicit, cum pronunciatum esset, eum adulterum non esse. Mulier, quae mox dicitur adultera, vidua facta est, et nupsit alteri. Deinde etiam ipsa accusata est adulterii. Utebatur ad defensionem them. ult. cap. 16. dicens, cum adulterii accusatus vicisset, se per eum vicisse. Hoc igitur capite dicitur: Si quidem adhuc primo viro iuncta es, haud dubie tibi

1) Sic Cod. 1350. Fabr. νικήση. u) ὅτι, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. v) Pro δὲ λυθῆ malim διαλυθῆ. w) ὡς κεφ. ιγ'. Θεμ. β'. quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. x) Lege Μαρκ. y) Fabr. ἕτερα τιμωρία. z) τὸν Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Lege τὸν μοιχόν, adulterum, ut etiam vertit Cuiacius. b) Fabr. τὸ.



τῷ πρώτῳ ἀνδρὶ ἤς^ε) γεγαμημένη, ὁμολογουμένως ὀφειλοῦσαι^δ) ἐκ τῆς νίκης τοῦ μοιχοῦ· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἕτερον ἡλθε^ε) γάμον, οὐκ ὀφειλήθη^ε) ἐκ τῆς νίκης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὡφειθεῖσαν διάστιξιν ἐν τῷ μετὰ τοῦτο^ε) θέματι. [Sch. h. VII. 652.]

Ἐφ' ὅσον ἡ γυνὴ γεγάμηται, συμβάλλεται αὐτῇ ἡ νίκη τοῦ μοιχοῦ, κῆν κατὰ συμπαιγνίαν νικήσῃ^ε) καὶ οὔτε ὁ κατὰ τοῦ μοιχοῦ κινήσας, οὔτε ἄλλος δύναται κατηγορεῖν αὐτῆς. εἰ δὲ λυθῇ ὁ γάμος, κατηγορεῖται.

Ἐφ' ὅσον ἡ γυνὴ γεγάμηται] * Ἡ γεγαμηθεῖσα γυνὴ οὐ μόνον παρὰ τοῦ κατηγορηθέντος τοῦ μοιχοῦ καὶ ἡττηθέντος οὐ δύναται κατηγορεῖσθαι, ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἑτέρου τινος ὅπως κατηγορεῖται, εἰ ὁ περὶ μοιχείας αὐτῆς κατηγορηθεὶς ἀπελύθη. ὅθεν εἰ καὶ κατὰ συμπαιγνίαν κατηγορήσῃ τις τοῦ μοιχοῦ, καὶ ἀπελύθη, ἔχει ἡ γυνὴ τὴν πρὸς πάντας ἀμεριμνίαν. εἰ δὲ παύσεται γεγαμηθεῖσαι, δύναται κατηγορεῖσθαι οὐδὲ^ε) γὰρ ἄλλην ἀσφαλίζεται ὁ νόμος, εἰ μὴ ἐκείνην τὴν γεγαμηθεῖσαν, καὶ ἕως ὅτε γεγάμηται.

οὔτε ἄλλος δύναται κατηγορεῖν αὐτῆς] Εἰ ὁ περὶ μοιχείας αὐτῆς κατηγορηθεὶς ἀπελύθη. [Sch. i. VII. 652.]

κβ. ΠαπIAN.¹⁾ Ὁ πατὴρ μὴ ὢν ἑτέρου ὑπεξούσιος δύναται καὶ τὸν μοιχόν, καὶ τὴν μοιχαλίδα ὑπεξουσίαν^κ) οὖσαν αὐτοῦ^λ) φονεῦειν, καὶ οὐδείς ἕτερος τῶν γονέων, εἰ μὴ ὁ νόμος ὁ^μ) πατὴρ, ἔχει τὸ^ν) δίκαιον. ἔαν οὖν^ο) εὐρεθῇ ὑπεξούσιος^ρ) ὁ πατὴρ, οὔτε ὁ πάππος δύναται φονεῦσαι, οὔτε αὐτός, ὡς μὴ ἔχων ὑπεξουσίαν τὴν παῖδα.

ὁ πατὴρ μὴ ὢν ἑτέρου ὑπεξούσιος] Ἀδιάφορον δὲ, εἴτε πρῶτον τὸν μοιχόν φονεῦσει, εἴτε τὴν θυγατέρα. εἰ δὲ μόνον τὸν ἕνα φονεῦσει, ὑπόκειται τῷ Κορνελίῳ, εἰ μὴ τυχηρῶς συνέβη βαρέως τὸν ἕνα τραυματισθέντα διαφυγεῖν. δεῖ δὲ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς μοιχείας αὐτὴν καταληφθῆναι. ἀναγνωθὶ δὲ τὸ γ. κεφ. τῆς ριζ. νεαρῶς κείμενον ἐν βιβ. κη. τι. ζ. [Sch. l. VII. 652. sq.]

Ὁ δὲ ἀνὴρ, εἴτε ὑπεξούσιος ἔστιν, εἴτε ἀτεξούσιος, δύναται φονεῦειν. καὶ ζῆται κεφ. κβ'. θεμ. β'. [Sch. m. VII. 653.]

Ἐν ὅσῳ γὰρ ἔχει τὸν ἀνδρα, εἰ μοιχεύεται ἡ θυγάτηρ, δύναται ὁ πατὴρ μετὰ τοῦ μοιχοῦ φονεῦειν αὐτὴν. μετὰ γὰρ τὸ ἀποβαλεῖσθαι^ε) τὸν ἀνδρα εἰ μοιχεύεται, στρούπτον πλημμελεῖ, καὶ οὐ μοιχεύει, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ὀφείλει φονεῦεσθαι. [Sch. m. VII. 653.]

ὡς μὴ ἔχων ὑπεξουσίαν τὴν παῖδα] * Οὔτε γὰρ δύναται ἔχειν ὑπεξουσίαν τὴν θυγατέρα αὐτὸς ὢν ὑπεξούσιος.

κγ. Ἴδεμ. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ θετοῦ πατρός· οὔτε γὰρ ἔστιν αὐτῶν ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ διαφορὰ.

Ἐν τῷ κατηγορεῖν τῆς χήρας θυγατρὸς οὐκ ἔχει ὁ πατὴρ ἐξαιρέτον δίκαιον.

ἐξαιρέτον δίκαιον] Τουτέστι, τοῦ φονεῦειν τὸν μοιχόν καὶ τὴν μοιχαλίδα ὑπεξούσιον οὖσαν. [Sch. n. VII. 653.]

Ἐφεῖται¹⁾ τῷ πατρὶ, οὐ μὴν²⁾ τῷ ἀνδρὶ, πάντα μοιχόν φονεῦειν,

ἐφεῖται τῷ πατρὶ] Διὰ τοῦτο τῷ πατρὶ, καὶ οὐχὶ τῷ ἀνδρὶ, τὴν γυναικὴ καὶ πάντα μοιχόν ἔξεστιν ἀναιρεῖν, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἡ εὐσέβεια τοῦ πατρῶου ὀνόματος τὴν ὑπερῶν παιδῶν συμβουλήν δέχεται. ἄλλως τε τὴν θεομότητα τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν ὀργὴν, ὡς μὴ εὐχερῶς αὐτοῦ διακρίνοντος, εἰ ὀφείλει φονεῦεσθαι, ἔχρη χαλινωθῆναι. [Sch. o. VII. 653.]

e) ἤς Cod. 1350. Fabr. ἤν. d) Sic lego. Fabr. ὀφειλοῦσα. e) Sic Cod. Fabr. ἡλθεν. f) Sic Cod. Fabr. ὀφειλήθη. g) Sic lego. Fabr. τούτου. h) Haec inde ab οὐδὲ usque ad γεγάμηται efficiunt sch. k. Fabr. VII. 652. i) L. 20. 21. D. h. t. leguntur apud Attal. tit. LXX. §. 9. 10. k) Attal. ἔξουσίαν. Leuncl. in marg. ὑπεξουσίαν. l) αὐτοῦ Attal. omisit. m) ὁ Attal. omisit. n) Attal. οὗτο το. o) Attal. οὐχ pro οὖν. p) Sic Attal. Leuncl. in marg. ἀτεξούσιος. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποβάλλεσθαι. r) L. 22. §. 2—4. l. 23. pr. D. h. t. leguntur in Syn. p. 522. ubi efficiunt partem cap. 23. h. t. apud Attal. tit. LXX. §. 11. et apud Harm. VI. 2. §. 10. s) Attal. οὐχὶ pro οὐ μὴν.

prodest victoria adulterii: cum vero ad alias nuptias transieris, victoria eius tibi non prodest, secundum distinctionem dictam sequenti themate.

Quamdiu mulier nupta est⁴⁾, ei victoria adulteri L. 19. §. 3. prodest, licet per collusionem vicerit: et neque is, D. XLVIII. qui adulterum accusavit, neque alius eam accusare potest⁵⁾. At soluto matrimonio accusatur.

4) quamdiu mulier nupta est] Mulier nupta non potest accusari, non tantum ab eo, qui adulterum accusavit, nec obtinuit, sed neque ab alio quodam prorsus accusatur, si qui de adulterio eius accusatus est, absolutus est. Proinde si per collusionem quis accusavit adulterum, et is absolutus est, mulier adversus omnes habet securitatem. Sed si nupta esse desierit, accusari potest: neque enim aliam lex tuetur, quam eam, quae nupta est, quamdiu nupta est.

5) neque alius eam accusare potest] Si is, qui de adulterio eius accusatus est, absolutus est.

XXII. Papian. Pater, qui non est in alterius L. 20. 21. potestate¹⁾, potest et adulterum, et adulteram, quam D. cod. in potestate habet, occidere, neque ullus alius parentum praeter solum patrem hoc ius habet. Si igitur pater sit filiusfamilias, neque avus potest occidere, nec pater, cum non habeat filiam in potestate²⁾.

1) pater, qui non est in alterius potestate] Nihil autem interest, priorem occidat adulterum, an filiam. Sed si unum tantum occidat, lege Cornelia tenetur, nisi forte accidat, ut unus graviter vulneratus evadat. Oportet autem in ipso adulterii facto eam deprehendi. Lege cap. 13. Novellae 117. positum in lib. 28. tit. 7.

Vir autem, sive filiusfamilias sit sive paterfamilias, occidere potest. Et quaere cap. 29. them. 2.

Nam quamdiu habet virum, si adulterium committat filia, potest pater eam cum adultero occidere. Postea vero, quam seiuncta est a viro, si cum alio se miscuit, stuprum committit, non adulterium, et idcirco non debet occidi.

2) cum non habeat filiam in potestate] Neque enim in potestate habere potest filiam, cum ipse sit filiusfamilias.

XXIII. Idem. Idem et de adoptivo patre: neque L. 22. pr. enim in hac lege inter eos differentia est. D. cod.

In accusationem viduae filiae non habet pater §. 1. ius praecipuum¹⁾.

1) ius praecipuum] Puta occidendi adulterum et adulteram, quam habet in potestate.

Permittitur patri²⁾, nec vero marito, omnem §. 2. adulterum occidere,

2) permittitur patri] Ideo patri, non viro, mulierem et omnem adulterum occidere licet, quia plerumque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit. Ceterum calorem viri et iram, quasi non facile discernentis, an debeat occidere, refrenari oportet.



L. 22. Πολλῶ δέ¹⁾ μᾶλλον καὶ ἐνυβρίζει. φονεύειν δέ
§. 3. 4. ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ αὐτὸς²⁾ μένει, κἂν μὴ συνοικῇ
D. XLVIII. αὐτῷ ἢ θυγατρὶ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ γαμβροῦ,
5.

πολλῶ δὲ μᾶλλον καὶ ἐνυβρίζειν] Ἐὶ φονεύειν
ἔξεστι, πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐνυβρίζειν· ὡ γὰρ τὸ πλεῖστον ἔξεστι,
τούτῳ καὶ τὸ ἕλαττον. [Sch. p. VII. 653.]

L. 23. pr. κδ'. Οὐλπιαν. Ἐὰν ἐν³⁾ αὐτῷ τῷ ἔργῳ τῆς
D. eod. κοιλίας αὐτὴν καταλάβῃ.

§. 1. Ἀρκεί⁴⁾ δὲ αὐτὴν ὑπεξουσίαν εἶναι, ὅτε φονεύε-
ται⁵⁾. κἂν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου μὴ ἦν αὐτοῦ
ὑπεξουσία.

Ἄρκει δὲ αὐτὴν ὑπεξουσίαν εἶναι, ὅτε φονεύε-
ται] Ἀρκεί δὲ τῷ πατρὶ ὑπεξουσίαν ἔχειν τὴν θυγατέρα,
ὅτε ἀναιρεῖ, οὐ μὴν ὅτε συνέξενεν αὐτὴν πρὸς γάμον. ὑπὸ θου
γὰρ, ὅτι αὐτεξουσίαν οὖσαν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ γάμου, μετὰ
ταῦτα ἐκδεδωκώς⁶⁾ εἰς θέσιν, ἐποίησεν αὐτὴν ὑπεξουσίαν. ἢ
οὕτως· ὁ πατὴρ κατὰ μὲν τὸν καιρὸν τοῦ γάμου οὐκ εἶχε τὴν
ἰδίαν θυγατέρα ὑπεξουσίαν, ὡς ὢν ἐτι καὶ αὐτὸς ἰδίῳ τῷ
πατρὶ ὑπεξουσίος· μετὰ δὲ ταῦτα τελευτήσαντος τοῦ πάππου
γένονεν ἢ κόρη ὑπὸ τὴν τοῦ πατρὸς ὑπεξουσιότητα. ζῆτει τὸ
τέλος τοῦ α. κεφ. τοῦ λθ'. τι. διαλαμβάνον περὶ τῆς τιμω-
ρίας τοῦ τὸ ἐν μόνον πρόσωπον φονεύοντος. [Sch. q. VII. 653.]

* Τυχόν γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου εἶχεν ἢ θυγατρὶ
πάππον, οὕτως ἢ ὑπεξουσίος ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ αὐτὴ
ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ φονευσθῆναι αὐτὴν τελευτήσας ἢ ὁ πάπ-
πος, ἔξ οὗ μετέπεσεν ἢ ὑπεξουσιότης αὐτῆς πρὸς τὸν πατέρα.

§. 2. 3. Ἀλλαχοῦ⁷⁾ δὲ φονεύειν, εἰ μὴ ἔνθα ὁ πατὴρ⁸⁾
μένει, καὶ ἐν τῷ⁹⁾ τοῦ γαμβροῦ οὐ δύναται¹⁰⁾. οὐτε
ἐν ἰδίῳ οἴκῳ, ἐν ᾧ μὴ μένει. ἅμα δὲ τοὺς δύο φο-
νεύειν ὀφείλει, οὐ μὴν τὸν μὲν νῦν, τὸν δὲ μεθ'
ἡμέρας.

καὶ ἐν τῷ τοῦ γαμβροῦ] Διὰ τί δὲ οὐ πανταχοῦ
καταλαμβάνων ὁ πατὴρ τὸν μοιχὸν δύναται ἀναιρεῖν, ἀλλὰ
μόνον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ λογι-
σμός, ὅτι μείζονα ὕβριν ἐνόμισεν εἶναι ὁ νομοθέτης τὸ τολ-
μῆσαι τὴν θυγατέρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τοῦ πατρὸς
εἰσαγαγεῖν τὸν μοιχόν. [Sch. r. VII. 653.]

ἅμα δὲ τοὺς δύο φονεύειν ὀφείλει] Σχεδὸν γὰρ
μιᾶ ὄργῃ καὶ μιᾶ πληγῇ ἑκάτερον φονεύειν ὀφείλει ἐκ τῆς ἕως
καθ' ἑτέρου¹¹⁾ γενομένης ὄργης. [Sch. s. VII. 653.]

§. 4. Εἰ¹²⁾ δὲ ἐν ὄσῳ φονεύει¹³⁾ τὸν μοιχόν, ἔφυγεν ἢ
θυγατρὶ, αὐτοῦ μὴ προσποιησαμένου, καὶ ἐπιδιώξας
ἐκράτησε μετὰ τινὰς ὥρας, παραχρῆμα δοκεῖ φο-
νεύειν¹⁴⁾.

L. 24. pr. κέ. Μαρκ. ἢ) Τῷ δὲ ἀνδρὶ ἔξεστιν ἐν μόνῳ τῷ¹⁵⁾
D. eod. ἰδίῳ οἴκῳ φονεύειν τὸν μοιχόν, ἀλλ' οὐ πάντα· ἀλλὰ
τὸν προσαγωγόν, καὶ τὸν ἐπιδειξάμενον¹⁶⁾ πρώην¹⁷⁾
παιγνικὴν τέχνην, ἢ τὸν ἐν σκηνῇ προελθόντα ἐπὶ
τῷ ἄσαι ἢ ὀρχήσασθαι¹⁸⁾, καὶ τὸν ἐν δημοσίῳ δι-
καστηρίῳ καταδικασθέντα καὶ μὴ ἀποκαταστάντα,
καὶ τὸν ἀπελεύθερον αὐτοῦ, ἢ τῆς γυναικός, ἢ τῶν¹⁹⁾
γονέων, ἢ παιδῶν αὐτοῦ²⁰⁾, εἰ καὶ μέρος ἐπ' αὐτοῖς
ἔχουσιν ἕτεροι²¹⁾, καὶ δοῦλον.

ἐν μόνῳ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ] Ζῆτει βιβ. ι. τι. β. κεφ. ζ.
θεμ. β. καὶ βιβ. κη. τι. ζ. κεφ. ζ. [Sch. t. VII. 653.]

ἢ τῆς γυναικός] Τῆς μοιχευθείσης. [Sch. u. VII. 653.]

1) Syn. δὴ. 2) αὐτὸς Syn. omisit, uti Attal. et Harm. 3) ἐν deest in Syn. Supplevit Leuncl. in marg.
4) L. 23. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 522. ubi est pars cap. 23. h. t. 5) Syn. ἐφονεύετο. 6) Fabr. ἐκδεδωκός.
7) L. 23. §. 2. 3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 522. ubi efficiunt partem cap. 23. h. t. apud Attal. tit. LXX. §. 11. et Harm. VI. 2.
§. 10. Hic habet: ἀλλαχοῦ δὲ φονεύειν οὐ δύναται. ἅμα κ. τ. λ. reliquis omissis. 8) ὁ πατὴρ deest in Syn. Attal. 9) Adde
οἴκῳ. 10) Syn. δύναμαι. Leuncl. in marg. δύναται. 11) Lege ἑκατέρου. 12) L. 23. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 522. ubi
est pars cap. 23. h. t. et apud Attal. tit. LXX. §. 11. 13) Syn. φονεύσει. 14) Syn. φονεύων 15) Lege Μαρκ. Intelligendus
est Macer. L. 24. pr. D. h. t. legitur in Syn. I. 1. Attal. et Harm. I. 1. et in sch. 2. ad Basil. XI. 2. 35. (Heimb. I. 705.).
16) τῷ Attal. omisit. 17) Syn. προσεπιδειξάμενον. 18) πρώην Attal. omisit. 19) Fabr. ὀρχήσασθαι. Syn. ὀρχησ. 20) τῶν
deest in Syn. Attal. 21) αὐτοῦ lego cum Reitzio ad Harm. I. 1. not. 16. licet omnes habeant αὐτῶν. 22) Verba ei καὶ — ἕτεροι
omiserunt Attal. Harm.

Et multo magis contumelia afficere²⁾. Occidere
autem in domo, in qua ipse habitat, licet filia cum
eo non habitet, et in domo generi,

3) et multo magis contumelia afficere] Si
occidere licet, multo magis etiam contumelia afficere:
cui enim plus licet, eidem et minus licet.

XXIV. Ulpian. Si in ipso facto adulterii eam
deprehenderit.

Sufficit autem, si eo tempore sit in potestate,
quo occiditur⁴⁾, licet tempore nuptiarum non fuerit
in eius potestate.

4) sufficit autem, si eo tempore sit in
potestate, quo occiditur] Sufficit patri, si filiam
habeat in potestate, cum occidit, non cum eam in ma-
trimonio collocavit. Finge enim, eam, quae nuptiarum
tempore fuit sui iuris, postea in potestatem redactam
esse per adoptionem. Vel ita: pater tempore nuptiarum
non habuit filiam in potestate, quia erat ipse in potestate
patris sui, postea mortuo avo puella redacta est in po-
testatem patris. Quaere finem cap. I. tit. 39. quod tractat
de poena eius, qui unum tantum occidit.

Fortasse enim tempore nuptiarum filia habebat
arum, in cuius potestate pater eius erat et ipsa: eo autem
tempore, quo occidebatur, mortuus erat avus, ex quo
potestas in eam ad patrem transiit.

Alibi occidere, quam ubi pater habitat, et in
domo generi⁵⁾, non potest: neque in sua domo, in
qua non habitat. Simul autem duos debet occidere⁶⁾,
non hunc hodie, illum post aliquot dies.

5) et in domo generi] Quare autem non ubique
deprehensum adulterum pater occidere possit, sed in
domo tantum generi, illa est ratio, quia maiorem iniu-
riam existimavit esse legislator, audere filiam adulte-
rum inducere in domo viri vel patris.

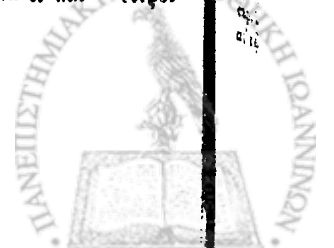
6) simul autem duos debet occidere] Prope
enim una ira et uno ictu utrumque debet occidere, ae-
quali ira adversus utrumque sumta.

Sed si dum occidit adulterum, fugerit filia eo
non dissimulante, et persecutus post aliquot horas
apprehenderit, incontinenti videtur occidere.

XXV. Marc. Marito adulterum occidere licet
domi suae tantum¹⁾, non tamen quemlibet, sed leno-
nem, et qui artem ludicram ante fecerit, vel qui in
scenam prodierit cantandi aut saltandi causa, et iu-
dicio publico damnatum nec restitutum, et libertum
suum, vel uxoris²⁾, vel parentum liberorumve suo-
rum, licet partem in eis habeant alii, et servum.

1) domi suae tantum] Quaere lib. 10. tit. 2.
cap. 7. them. 2. et lib. 28. tit. 7. cap. 7.

2) vel uxoris] Quae adulterium admisit.



Κελεύει γ) δὲ ὁ νόμος τὸν φονεύοντά τινα τῶν ἐξημέρων λύειν τὸν πρὸς β) γαμειτὴν γάμον.

Ἀδιάφορον δὲ ἔστιν, εἴτε ἀπεξουσίος, εἴτε ὑπεξουσίος ἔστιν ὁ ἀνὴρ γ).

εἴτε ὑπεξουσίος ἔστιν ὁ ἀνὴρ] Τὸ ἐναντιὸν ἐπὶ τοῦ πατρὸς, ὡς κεφ. κς'. [Sch. x. VII. 654.]

Εἴτε δὲ δ) προαγωγός ἔστιν ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀνὴρ, εἴτε ἄλλως ἄτιμοι, εἴτε ε) ἡ γυνὴ ἄτιμος, ἔχουσι τὸ δίκαιον w) τοῦ φονεύειν, κἂν ἄρχων ἔστιν ὁ μοιχός· ἐπὶ μέντοι τῶν γάμων ἐκείνων, ἐφ' ὧν δικαίῳ ἀνδρὸς δένανται κινεῖν.

εἴτε δὲ προαγωγός ἔστιν ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀνὴρ] Ἐκεῖνο δὲ ἐπὶ τοῦ πρὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐξηγήθη, εἰ δύναται ὁ πατὴρ τινα τῶν ἀρχόντων ἐν μοιχείᾳ καταλαβεῖν φονεύειν αὐτόν. ἐξηγήθη δὲ καὶ ἐκεῖνο, ἐὰν ἄτιμος ἔστιν ἡ μοιχευθεῖσα θυγάτηρ ἢ γαμειτὴ νιός, καὶ παρὰ τοὺς νόμους αὐτῶν γεγαμημένη, εἰ τὸ τοῦ φονεύειν δίκαιον ἔχουσι ὁμοίως ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀνὴρ. ἐξηγήθη δὲ καὶ εἰ ἔστι πορνοβουκός ὁ ἀνὴρ, ἢ ὁ πατὴρ, ἢ ἄλλη τι ἀτιμία κρατεῖται, εἰ ἔχουσι τὸ δίκαιον τοῦ ἀνελεῖν. καὶ ὀρθώτερον λέγομεν, τοῦτους παντας, οἷς ἔξεστιν iure patris ἢ iure mariti κατηγορεῖν, δύνασθαι καὶ τὸν μοιχὸν ἀναιρεῖν. [Sch. γ. VII. 654.]

κἂν ἄρχων ἔστιν ὁ μοιχός] Τό, κἂν ἄρχων ἔστιν ὁ μοιχός, ἐπὶ πατρὸς νοητέον· δύναται γὰρ ὁ πατὴρ, εἰ καὶ τινα καταλάβῃ μοιχεύοντα τὴν αὐτοῦ ὑπεξουσίαν θυγατέρα, ἀνελεῖν τοῦτον. οὕτως οὖν νοησον, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὰ ἀνωτέρω περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐξηγήματα. ὅσα δὲ φησὶν ἡ βίβ. νεαρά ἢ ἐν βιβ. κη'. τι. ζ'. οὐκ ἀναιρεῖ τὰ παρόντα, ἀλλὰ μᾶλλον προστίθησι τοῖς ἀνάγνωθι καὶ βιβ. δ. τι. β'. διγ. β'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγεγραμμένα. [Sch. z. VII. 654.]

Τοῦτο πρὸς μόνον τὸν πατέρα· ὁ γὰρ ἀνὴρ οὐ δύναται φονεῖν τὸν μοιχόν, εἰ μὴ τοιοῦτον, ὃν φησὶ τὸ κς'. κεφ. ἦτοι διγ. κς'. [Sch. z. VII. 654.]

ἐπὶ μέντοι τῶν γάμων ἐκείνων, ἐφ' ὧν δικαίῳ ἀνδρὸς δένανται κινεῖν] * Ἐπὶ γὰρ τῆς πορνογενεῖς θυγατρὸς καὶ τῶν ἀσυστάτων γάμων, οὔτε ἴουρε πατρὸς, οὔτε ἴουρε μαρῖτι δύναται κινεῖν.

Τῶν μὴ ἀθεμίτων, τῶν μὴ ἀσυστάτων, ὡς κεφ. ε'. θεμ. δ'. [Sch. a. VII. 654.]

κς'. Οὐλπ. γ) Ἐὰν ὁ ἀνὴρ συσχῇ μοιχόν, ὃν οὐκ ἐφέται φονεῖν ἢ οὐ θέλει, δύναται παρακρατεῖν αὐτόν ἐπὶ εἴκοσιν α) ὥρας συναπτὰς β), καὶ μάρτυρας εἰσάγειν τοὺς ὀφείλοντας ἐν τῇ κατηγορίᾳ μαρτυρεῖσαι, ὡς ἐν τῇ μοιχείᾳ συνεσχέθη γ).

Εἰ δὲ ἀπολύσει αὐτόν, οὐκέτι δύναται κρατεῖν αὐτόν· εἰ δὲ ἀποφύγῃ, δύναται ἐπανάγεσθαι καὶ φυλάττεσθαι τὰς εἴκοσιν ὥρας.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ πατὴρ τῆς γυναικὸς δύναται ποιεῖν.

ἐὰν ὁ ἀνὴρ συσχῇ μοιχόν] * Ἐν τῇ ε'. κεφ. τοῦ Ἰουλίῳ νόμου διηγόρευται, ἵνα, ἐὰν ὁ ἀνὴρ τὸν μοιχόν συσχῇ, ὃν οὐκ ἐφέται φονεῖν ἢ οὐ θέλει, δύνηται παρακρατεῖν αὐτόν ἐπὶ εἴκοσιν ὥρας συναπτὰς, καὶ μάρτυρας εἰσάγειν τοὺς ὀφείλοντας ἐν τῇ κατηγορίᾳ μαρτυρεῖσαι, ὡς ἐν τῇ μοιχείᾳ συνεσχέθη. ἐγὼ οὖν ὑπολαμβάνω, φησὶν ὁ Οὐλπιανός, καὶ ἐπὶ τοῦ πατρὸς τὸ τοιοῦτον νόμιμον κρατεῖν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς εἴρηται. εἰ δὲ καὶ μὴ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ κατελαμβάνει μοιχόν ὁ ἀνὴρ, δύναται κρατεῖν τὰς ὥρας τῶν νόμων εἴκοσι ὥρας· ἀπαξ γὰρ ἀπολυθεὶς ὁ μοιχός οὐκ ἐπι δύναται ἀνωθεν κατέχεσθαι. τί οὖν, εἰ οὐκ ἀπελύθη, ἀλλὰ ἀπέφυγεν, ὅρα δύναται κρατεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι τὰς ε'. ὥρας; καὶ νομίζω μάλιστα τοιοῦτον τὸν ἀποφυγόντα καὶ ἀνάγεσθαι καὶ κατέχεσθαι ἐνεκεν τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ μαρτυρίας.

Praecipit autem lex, ut is, qui praedictorum L. 24. §. 1. quem occiderit, solvat nuptias cum uxore contractas. D. XLVIII.

Nihil autem interest, sui iuris an filiusfamilias §. 2. sit maritus.

an filiusfamilias sit maritus] Contrarium in patre, ut cap. 26.

Sive autem leno sit pater et maritus³⁾, sive §. 3. alia ratione infamis, sive mulier infamis, habent ius occidendi, licet adulter sit magistratus⁴⁾: in eis scilicet nuptiis, in quibus iure mariti accusare possunt⁵⁾.

3) sive autem leno sit pater et maritus] Illud in patre et viro quaeritur, an possit pater magistratum in adulterio deprehensum occidere. Item illud quaeritur, si infamis sit filia adultera vel uxor, et contra leges nupta, an habeant ius occidendi similiter pater et maritus. Item quaeritur, si vir aut pater leno est, vel qua alia infamia notatus, an habeant ius occidendi. Et rectius dicimus, eos omnes, quibus licet iure patris vel iure mariti accusare, posse etiam adulterum occidere.

4) licet adulter sit magistratus] Haec verba, licet adulter sit magistratus, in patre intelligenda sunt: potest enim pater, si quem deprehendat in adulterio filiaefamilias, eum occidere. Sic ergo intellige, ne obstant ea, quae superius de viro dicta sunt. Quaecumque vero ait Novella 117. in lib. 28. tit. 7. posita, non infirmant haec, sed his potius adiicit. Lege et lib. 4. tit. 2. dig. 2. et ibi adnotata.

Hoc ad solum patrem pertinet: nam maritus non potest occidere adulterum, nisi talis sit, qualis notatur cap. 29. vel dig. 26.

5) in eis scilicet nuptiis, in quibus iure mariti accusare possunt] Nam in filia vulgo quaesita et nuptiis invalidis nec iure patris, nec iure mariti accusare quis potest.

Non incestis, non invalidis, ut cap. 15. them. 4.

XXVI. Ulp. Si maritus deprehendat adulterum¹⁾, L. 25. pr. quem nolit²⁾ aut non liceat occidere, potest eum retinere horis viginti continuis, et testes inducere in accusatione testimonio futuros, deprehensum eum esse in adulterio.

Sed si dimiserit eum, non potest amplius eum §. 3. 4. retinere: sed si evaserit, potest reduci et viginti horis custodiri.

Eadem et pater mulieris facere potest. §. 1.

1) si maritus deprehendat adulterum] Capite quinto legis Iuliae cavetur, ut maritus adulterum deprehensum, quem nolit aut non liceat occidere, retinere horas viginti continuas possit, et testes inducere in accusatione testimonio futuros, illum in adulterio esse deprehensum. Ego arbitror, ait Ulpianus, etiam in patre hoc ius obtinere, quod in marito dictum est. Sed et si non in domo sua deprehendat adulterum maritus, potest retinere viginti horas lege statutas: nam semel dimissus adulter, denuo, retineri non potest. Quid ergo, si non sit dimissus, sed evaserit, an retineri et custodiri viginti horas potest? Et puto, hunc, qui evasit, reduci et rei testandae gratia custodiri posse.

γ) L. 24. §. 1—3. D. h. t. legitur in Syn. p. 522. sq. ubi efficiunt finem cap. 23. h. t. ρ) δὲ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. s) τὴν Syn. addit. t) Syn. πατὴρ. Leuncl. in marg. ἀνὴρ. u) δὲ Syn. omisit. v) Post εἴτε Syn. addit καὶ. w) τὸ δίκαιον Syn. omisit. Supplevit Leuncl. in marg. z) Malim δυνατόν. y) L. 25. D. h. t. tota legitur in Syn. p. 523. ubi est cap. 21. h. t. et apud Harm. VI. 2. §. 11. qui tamen §. 1. omisit. L. 25. pr. §. 1. leguntur apud Attal. tit. I. XX. §. 15. z) Attal. αὐτῷ post ἰφάται. a) Fabr. hic et postea εἴκοσι. b) Attal. ἕως εἴκοσιν ὥρων συναπτῶν. c) Attal. κατεσχέθη.



Ζῆτει βιβ. κη'. tit. ζ. νεκρῶν κβ'. τὴν πρό τοῦ κωδ. τοῦ τέλους τοῦ tit. ἀπαγορεύουσιν τυχόν^{d)} μὴ ὄντι ἀπὸ τῶν ἐν τῷ κθ'. κεφ. ἀναταχθέντων^{e)}. [Sch. b. VII. 654.]

ἢ οὐ θέλει] Οὐδὲ γὰρ ἀναγκάζεται φρονεῖν, ὃν οὐ θέλει, κἂν ἄτιμος εἴη ὁ μοιχεύων τὴν αὐτοῦ^{f)} γαμητήν. σημειώσαι, πῶς ἐλέγχεται ἡ μοιχεία, καὶ τί ὀφείλουσι λέγειν οἱ ἐν αὐτῇ προσκαλούμενοι μάρτυρες, καὶ μόνον τὸν ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν. [Sch. c. VII. 654.]

26. pr. κζ'. Ἰδεμ. 8) Συνεσιῶτος τοῦ γάμου, κατηγορεῖν
XLVIII. ἕτερος οὐ δύναται τῆς γυναικός, εἰ μὴ πρότερον τοῦ
5. ἀνδρός ὡς προαγωγῶς κατηγορήσῃ^{h)}.

§. 1. Τὴν μέντοι παρὰ τοῦ ἀνδρός ἐγκαταλειφθεῖσαν κατηγορίαν ἀνανεοῦν ἕτερος δύναται.

συνεσιῶτος τοῦ γάμου κατηγορεῖν ἕτερος οὐ δύναται τῆς γυναικός] Οὐ δύναται συνεσιῶτος τοῦ γάμου κατηγορεῖσθαι περὶ μοιχείας ἢ γυνῆ ὑπὸ ἐκείνων τῶν μετὰ ἄνδρα δυναμένων κατηγορεῖν αὐτῆς. τὴν γὰρ ἐκ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς μαρτυρουμένην καὶ τὸ ἡσυχάζον συνομίσιον ἕτερος οὐκ ὀφείλει διαταραττεῖν καὶ χραίνειν, εἰ μὴ ἄρα προαγωγίας αἰτιάσεται τὸν ἄνδρα, καὶ διελέγξει αὐτόν. ὅτε δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποτάξεται τῇ περὶ μοιχείας κατηγορίᾳ, καλῶς ὑφ' ἑτέρου κατηγορεῖται ἢ γυνῆ. [Sch. d. VII. 654.]

εἰ μὴ πρότερον τοῦ ἀνδρός ὡς προαγωγῶς κατηγορήσῃ] Τουτέστιν, εἰ μὴ ἐπ' αἰτοφῶρῳⁱ⁾ ἔλαβεν αὐτὴν ὁ ἀνὴρ, καὶ ἡσυχασε· τότε γὰρ ὡς προαγωγός ὁ ἀνὴρ κατηγορεῖται πρῶτον, εἶτα καὶ ἡ μοιχαλὶς, καὶ ὁ μοιχός, καὶ ζῆτει τὸ γ. θεμ. τοῦ ε. κεφ. καὶ κεφ. λβ'. θεμ. α. ἡγουν διγ. κθ'. σημειώσαι, ὅτι ἀνδρός μὴ κατηγορούμενος τῆς ἰδίας γυναικός περὶ μοιχείας, οὐ δύναται ἕτερος αὐτῆς κατηγορεῖν. ζῆτει κεφ. εξ'. [Sch. e. VII. 655.]

L. 27. pr. κη'. Ἐὰν ὁ κατήγορος αἰτήσῃ βασανισθῆναι τὸν
D. eod. κατηγορούμενον δούλον ἐπὶ μοιχείᾳ, εἴτε θέλει παρῆναι, εἴτε μὴ, ἀποτιμᾶται αὐτόν ὁ ἄρχων, καὶ τὸ διπλοῦν τοῦ τιμήματος αὐτοῦ δίδωσιν ὁ κατήγορος ἐκείνοις, οἷς διαφέρει.

ἐὰν ὁ κατήγορος αἰτήσῃ βασανισθῆναι τὸν κατηγορούμενον δούλον ἐπὶ μοιχείᾳ] Τότε εἰσπρὸς αὐτοῦ ὁ ζητῶν βασανισθῆναι τὸν δούλον, ὅτε καὶ τεκμήρια ὑπῆσαν τῆς κατηγορίας, μόνῃ δὲ ἢ τοῦ δούλου βίαςος λείπεται. [Sch. f. VII. 655.]

εἴτε θέλει παρῆναι] Ὁ κατήγορος, κρείττον δὲ ἐστὶ παρῆναι καὶ αὐτόν ταῖς^{k)} βασάνοις, ὡς θεμ. γ'. [Sch. g. VII. 655.]

καὶ τὸ διπλοῦν τοῦ τιμήματος αὐτοῦ δίδωσιν ὁ κατήγορος] Σημειώσαι, ὅτι, εἰ μὲν δούλος ἐπὶ οἰκείῳ φάκτῳ κατηγορεῖται, καὶ μέλλει ἐμβασάνως ἐρωτᾶσθαι, διπλοῦν τίμημα κατατίθεται ὁ κατήγορος τῷ δεσπότη τοῦ δούλου. εἰ δὲ ἐπ' ἄλλοτρίῳ ἢ δεσποτικῷ ἁμαρτήματι βασανίζεται, τὸ ἀπλοῦν τίμημα κατατίθεται. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπ' ἄλλοτρίῳ καὶ μὴ δεσποτικῷ φάκτῳ ἐξεταζόμενος^{l)} τῷ δεσπότη ἀποδίδεται· ὁ δὲ δεσποτικῶν^{m)} μύσος ἐλέγξας, τῷ δημοσίῳ ζῆτει καὶ τελευταίων θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. καὶ tit. α'. κεφ. θ'. [Sch. h. VII. 655.]

Τὸ διπλοῦν δίδωσινⁿ⁾, ὅτε ὁ δούλος ὡς αὐτὸς παισίας βασανίζεται, καὶ ὡς ἀνευθύνος ἀπολύεται. τοῦτο δὲ νόησον, ἐνθα ὁ δεσπότης οὐ λαμβάνει τὸν δούλον ὡς^{o)} βασανισθέντα καὶ χείρονα γεγόμενον. ζῆτει tit. ν'. κεφ. α'. καὶ ἕτερον διαφορᾶν καὶ θεμ. ε. τοῦ α. καὶ κεφ. αὐτοῦ ε'. [Sch. h. VII. 655.]

Σημειώσαι, ὅτι ἐπὶ τοῦ περὶ μοιχείας ἐγκλήματος οἱ δούλοι κατὰ τῶν δεσποτῶν βασανίζονται, καὶ οἱ μὴ διαφέροντες αὐτοῖς δούλοι. ἀνάγκη τὰ ἐξῆς θέματα. [Sch. i. VII. 655.]

§. 1—4. Διαφέρει δὲ καὶ τῷ καλῇ πίστει νομεῖ, καὶ τῷ ἔχοντι αὐτόν εἰς ἐνέχυρον. διαίρεται δὲ ἡ διατιμήσις μεταξὺ τοῦ δεσπότου καὶ τοῦ ἔχοντος ἐπὶ τῷ δούλῳ τὴν χρῆσιν, καὶ μεταξὺ τῶν κοινωνῶν.

Quaere lib. 28. tit. 7. Novellam 22. ante Codicem in fine tituli, quae vetat alios occidi, quam eos, qui sunt comprehensi cap. 29.

2) nolit] Neque enim cogitur occidere invitus, licet infamis sit adulter uxoris suae. Nota, quomodo probetur adulterium, et quid debeant dicere testes advocati, et solum virum ac patrem hoc facere posse.

XXVII. Idem. Constante matrimonio alius accusare mulierem non potest¹⁾, nisi prius maritum lenocinii accusaverit²⁾.

At derelictam a viro accusationem alius instaurare potest.

1) constante matrimonio alius accusare mulierem non potest] Constante matrimonio mulier accusari adulterii non potest ab eis, qui eam post virum accusare possunt. Probata enim a viro suo et quiescens matrimonium alius non debet turbare et inquietare, nisi maritum lenocinii accusaverit et convicerit. At si vir accusationem adulterii dereliquerit, recte ab alio accusatur mulier.

2) nisi prius maritum lenocinii accusaverit] Hoc est, nisi eam in ipsa turpitudine deprehenderit vir, et tacuerit: tunc enim ut leno vir accusatur prius, deinde adultera et adulter. Et quaere them. 3. cap. 5. et cap. 32. them. 1. sive dig. 29. Nota, viro non accusante uxorem suam adulterii, alium non posse accusare. Quaere cap. 67.

XXVIII. Si accusator postulaverit torqueri servum adulterii accusatum¹⁾, sive velit interesse²⁾, sive non, aestimat eum iudex, et duplum pretii eius praestat accusator eis³⁾, quorum interest.

1) si accusator postulaverit torqueri servum adulterii accusatum] Tunc auditor qui postulat torqueri servum, cum accusationis argumenta subsunt, et sola servi quaestio deest.

2) sive velit interesse] Accusator. Melius autem est, ut et ipse intersit quaestioni, ut them. 3.

3) et duplum pretii eius praestat accusator eis] Nota, si servus ex facto proprio accusetur, et quaestione habita interrogandus sit, duplum pretii accusatore deponere domino servi. Sed si ex alieno vel ex domini delicto torqueatur, simplum pretii eius deponitur. Sed qui de alieno, non domini, facto interrogatus est, domino redditur: qui vero domini scelus detexit, fisco. Quaere et ultimum thema huius cap. et tit. 1. cap. 9.

Duplum praestat, si servus quasi auctor delicti torqueatur, et ut innocens absolvatur. Hoc intellige, si dominus servum non recipiat utpote tortum et deterriorem factum. Quaere tit. 50. cap. 1. et aliam differentiam et them. 5. cap. 1. et cap. eius 5.

Nota, in crimine adulterii servos torqueri adversus dominos, atque etiam servos, qui ad eos minime pertinent. Lege sequentia themata.

Interest autem et bonae fidei possessoris, et eius, qui pignoris iure eum tenet. Dividitur vero aestimatio inter dominum et usufructuarium servi, et inter socios.

d) Pro τυχόν malim μοιχόν. e) Sic Cod. 1350. Fabr. κατοχομένων. Supple φρονεῖσθαι. f) Sic lego pro ἑαυτοῦ, quod habet Fabr. g) Tota L. 26. D. h. t. legitur in Syn. p. 523, ubi efficit finem cap. 24. h. t. et apud Attal. tit. LXX. §. 12. Prooemium legitur apud Harm. VI. 2. §. 5. h) Syn. κατηγορήσει. i) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοφῶρ. k) Fabr. τοῖς. l) Sic lego. Fabr. ἐταζόμενος. m) Sic Cod. 1350. Fabr. δεσπότου. n) Fabr. δίδωσι. o) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ pro ὡς.

Εἰ δὲ ὁ ἐλεύθερος δοῦλος ἰπνοοῦμενος βασανισθῆ, οὐτιλίαν ἔχει κατὰ τοῦ συκοφαντικῶς αἰτήσαντος.

οὐτιλίαν ἔχει] Ἦγουν ἰμφοκτομ. οὐτιλία δὲ διὰ τοῦτο, διότι οὐκ ἦν τῇ ἀληθείᾳ δοῦλος, ἀλλ' ἰπνοοῖτο. [Sch. k. VII. 655.]

κατὰ τοῦ συκοφαντικῶς αἰτήσαντος] Ἐπειδὴ τὸν ἐλεύθερον ἄνθρωπον ὡσανεὶ δοῦλον παρεσκεύασε βασανισθῆναι. [Sch. l. VII. 655.]

Βασανίζονται οἱ δοῦλοι καὶ αἱ δοῦλαι τῶν κατηγορουμένων καὶ τῶν γονέων αὐτῶν, οἱ δοθέντες αὐτοῖς εἰς χρῆσιν. βασανίζονται δὲ καὶ ἔξωτικοὶ δοῦλοι.

βασανίζονται οἱ δοῦλοι] Ταῦτα μὲν, ὅτε αὐτὸς ὁ δοῦλος ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορεῖται, ἐκέλευσεν ὁ νόμος γενέσθαι. κελύει δὲ βασανίζεσθαι καὶ τοὺς οἰκέτας, καὶ τὰς θεραπεύων ἐκείνου τοῦ^{p)} κατηγορουμένου ἢ τῆς κατηγορουμένης ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ, καὶ τὸν τῶν γονέων^{q)} ἐκατέρου προσώπου, ἐὰν ταῦτα τὰ ἀνδραποδα εἰς χρῆσιν αὐτῶν^{r)} ἐκδοθῆ, παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ νόμος ἐκέλευσεν. ὁ δὲ θεῖος Ἀδριανὸς ἀντέγραψεν, καὶ ἔξωτικούς οἰκέτας βασανίζεσθαι ἐν τῇ τῆς μοιχείας ἐξετάσει. [Sch. m. VII. 655. sq.]

Ἦφελον δὲ παρῆναι τῇ ἐμβασάνῳ ζητήσῃ οἱ κατηγοροὶ καὶ οἱ κατηγορούμενοι, καὶ οἱ δικολόγοι αὐτῶν. καὶ ἐρωτῶν ἔχουσιν ἔξουσίαν οἱ συνήγοροι.

Καὶ ὁ εἰς χρῆσιν δοθεὶς δοῦλος τῷ κατηγορουμένῳ, καὶ ὁ καλῆ πίστει δουλεύων αὐτῷ ἀλλότριος δοῦλος, καὶ ὁ ὑπὸ ὄρον λαθεὶς ἐλευθερωθῆναι, καὶ ὁ χρεωστούμενος ἀποκαταστατικὴν ἐλευθερίαν βασανίζεται.

καὶ ὁ εἰς χρῆσιν δοθεὶς δοῦλος τῷ κατηγορουμένῳ] Ζήτει τ. ν'. κεφ. η'. θεμ. β'. καὶ βιβ. μδ'. τ. β'. κεφ. γ'). θεμ. δ'. [Sch. n. VII. 656.]

καὶ ὁ ὑπὸ ὄρον λαθεὶς ἐλευθερωθῆναι] Ζήτει τ. ν'. κεφ. α'. καὶ ε'. καὶ τοῦ ε'. κεφ. θεμ. ε'. [Sch. o. VII. 656.]

Τὸ δὲ διαφέρον τῷ ἐναγομένῳ ἐπὶ τῷ βασανιζομένῳ δούλῳ γίνεται δημόσιον· εἴτε ὅλος ὁ δοῦλος, εἴτε μέρος, εἴτε χοῆσις, εἴτε ψιλὴ δεσποτεία. ὁ δὲ ἀλλότριος οὐ γίνεται δημόσιος.

Ὁ δὲ γινόμενος δημόσιος οὐ γίνεται δημόσιος, ἕως οὗ βασανισθῆ.

Καὶ οἱ^{s)} τοῦ κατηγοροῦ, ἐὰν βασανισθῶσι, δημόσιοι γίνονται, οὐ μὴν οἱ ἔξωτικοί.

τὸ δὲ διαφέρον τῷ ἐναγομένῳ ἐπὶ τῷ βασανιζομένῳ δούλῳ] Τούτους δὲ τοὺς βασανιζομένους οἰκέτας τῶν κατηγορουμένων τοῦ δημοσίου εἶναι κελύει ὁ νόμος, καὶ αὐτῷ ἐξ ὀλοκλήρου διαφέρειν. εἰ δὲ ἐπίκοινοί εἰσιν, ὅπερ ἔχει μέρος ἐπ' αὐτοῖς ὁ κατηγορούμενος, δημεύεται. εἰ δὲ καὶ ἡ προπριεταρία διαφέρει τῷ κατηγορουμένῳ, ἄλλον ἔχοντος τὸν οὐσοῦφροντα, ὁ ἔχει ὁ κατηγορούμενος, ἀντικεῖ τῷ δημοσίῳ. εἰ δὲ ἀλλότριος ἐστὶν ὁ οἰκέτης, τοῦτον πρόδηλον, ὅτι οὐ ποιοῦμεν δημόσιον. ὁ δὲ λογισμὸς τοῦ γίνεσθαι δημοσίου τοὺς βασανιζομένους οἰκέτας τῶν κατηγορουμένων οὕτως ἐστίν, ἵνα μήκετι ἐκπίζοντες δοῦλοι αὐτῶν εἶναι τὸ ἀληθὲς λέγωσιν, μήποτε εὐλαβούμενοι τὸ ὑποστρέφειν εἰς τὴν τῶν κατηγορουμένων ἐξουσίαν ἐγκατεργήσασιν ταῖς βασάνους, καὶ μὴ εἰπωσιν τὴν ἀλήθειαν. οὐ πρότερον δὲ γίνονται δημόσιοι, ἕως ὅτε βασανισθῶσιν^{u)}. εἰ δὲ ἀρνήσονται συνειδέναι περὶ τῆς μοιχείας, καὶ οὕτω δημόσιοι γίνονται. ἐπὶ γὰρ ὁ αὐτὸς ἐστὶ λογισμὸς, μήποτε ἐκπίσωσιν^{v)} ἐξ ἀρνήσεως ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν κατηγορουμένων διαμένειν, καὶ ἐπιμένωσι τῷ ψεύδει. εἰ δὲ καὶ τοῦ κατηγοροῦ δοῦλοι βασανισθῶσι, καὶ οὗτοι δημόσιοι γίνονται. καὶ οἱ τοῦτον γὰρ οἰκέται ἵνα μὴ ψεύδωνται, δικαίως ἐξέρχονται τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. ἔξωτικοὶ δὲ ὄντες οἱ οἰκέται οὐκ ἔχουσι, τίνα χάρισσονται, καὶ διὰ τοῦτο οὐ γίνονται δημόσιοι. σημείωσαι, ὅτι τῶν μὲν κατηγορῶν καὶ τῶν

Sed si liber homo, dum servus existimatur, tortus L. 27. §. 5. sit, utilem habet⁴⁾ in eum, qui per calumniam postulavit⁵⁾. D. XLVIII. 5.

4) utilem habet] Sive in factum. Utilem vero, quia non erat vere servus, sed existimabatur esse.

5) in eum, qui per calumniam postulavit] Quia liberum hominem quasi servum torqueri curavit.

Torquentur servi⁶⁾ et ancillae reorum et parentum eorum, qui eis dati sunt ad usum. Torquentur etiam extranei servi.

6) torquentur servi] Haec quidem servo ad ulterii accusato iussit lex fieri. Iubet autem torqueri etiam servos et ancillas rei vel reae adulterii, et parentum utriusque eorum, si haec mancipia ad usum ei data sint a parentibus. Et haec quidem lex iubet. Divus autem Hadrianus rescripsit, etiam externos servos torqueri in quaestione adulterii.

Quaestioni autem interesse debent accusatores et rei, et causidici eorum. Interrogandi facultatem habent causidici.

Etiam is servus, qui in usumfructum datus est reo⁷⁾, et qui bona fide ei servit alienus servus, et statuliber⁸⁾, et is, cui debetur fideicommissaria libertas, torquetur.

7) etiam is servus, qui in usumfructum datus est reo] Quaere tit. 50. cap. 8. them. 2. et lib. 44. tit. 2. cap. 77. them. 4.

8) et statuliber] Quaere tit. 50. cap. 1. et 5. et cap. 10. them. 5.

Quod reo iuris est in servo torto⁹⁾, publicum §. 11. fit: sive totus servus, sive pars, sive ususfructus, sive nuda proprietas. Alienus autem non fit publicus.

Non tamen qui fit publicus, ante publicatur, §. 12. quam tortus sit.

Servi etiam accusatoris si torqueantur, publici §. 14. fiunt, non etiam extranei.

9) quod reo iuris est in servo torto] Iubet lex servos reorum tortos fisci fieri, et in solidum ad eum pertinere. Sed si communes sint, pars, quam in eis reus habet, publicatur. At si proprietas ad reum pertinet, alio obtinente usumfructum, quod reus habet, in fiscum redigitur. At si alienus sit servus, constat, eum non publicari. Ratio autem, propter quam torti reorum servi publicantur, haec est, ut, dum sperant se iam amplius eorum servos non futuros, verum dicant, ne timentes, se reversuros in reorum potestatem, obdurent in tormentis, nec verum dicant. Non fiunt autem publici, antequam torti sint. Sed et si negaverint, se conscios esse adulterii, publicantur. Ratio enim adhuc eadem est, ne, dum sperant ex negatione sub dominio reorum se remansuros, perseverent in mandacio. Sed et si accusatoris servi torti sint, publicantur. Nam et eius servi ne mentiantur, merito a dominio eius recedunt. Extranei vero servi non habent, cui gratificentur, et ideo non publicantur. Nota, accusatorum et reorum servos tortos publicari, externos dominorum manere.

p) τοῦ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. q) Sic lego. Fabr. συγγονέων. r) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοῖς. s) Sic lego pro καὶ, quod habet Fabr. t) Sic lego. Fabr. δ. u) Fabr. βασανισθῶσι. v) Fabr. ἐκπίσωσι.



κατηγορουμένων οἱ δούλοι βασανιζόμενοι δημόσιοι γίνονται. οἱ δὲ ἐξωτικοὶ τῶν^ω) δεσποτῶν μένουσι. [Sch. p. VII. 656.]

L. 27. § 15. Ἐλευθερωθέντος τοῦ κατηγορουμένου προσώπου, ἀποτιμᾶσθαι δὲ παρὰ τοῦ δικαστοῦ τοὺς οἰκέτας, ἵνα, εἰ τελευτήσουσιν^α), ἢ ἀποτίμησις δοθῆ, ἢ ἐὰν χεῖρους γένωνται, ἢ μείωσις.

§ 16. Καὶ τὸ μὲν ἄπλοῦν ἐνταῦθα δίδεται· τὸ δὲ διπλοῦν, ὅτε αὐτὸς κατηγορούμενος βασανίζεται.

Ἐλευθερωθέντος τοῦ κατηγορουμένου προσώπου] * Ἐὰν δὲ βασανισθῶσιν μὲν οἱ οἰκέται, ὁ δὲ περὶ μοιχείας κατηγορούμενος ἐλευθερωθῆ, κελεύει ὁ νόμος τὴν συμβάσαν αὐτοῖς ζημίαν, εἴτε ἀπέθωνον οἱ βασανισθέντες οἰκέται, εἴτε περίεσι, δίδουσαι αὐτοῖς, καὶ ὅσον τιμήματος ἦσαν ἄξιοι, πρὶν βασανισθῆναι, εἰς τοσοῦτον καταδικάζεσθαι τὸν παρασκευασάντα τοὺς οἰκέτας βασανισθῆναι.

Σημειώσαι, ὡς γ) ὅτε μὲν ὁ κατηγορούμενος δούλος αὐτὸς βασανίζεται, τὸ διπλάσιον τῆς τιμῆς αὐτοῦ λαμβάνει ὁ δεσπότης· ὅτε δὲ^α) ὑπὲρ ἄλλου, μόνον τὸ ἄπλοῦν. ζῆτει τὸ κ^β. κεφ. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν, καὶ τὸ^α) νέον σχόλιον. [Sch. q. VII. 656.]

καὶ τὸ μὲν ἄπλοῦν ἐνταῦθα δίδεται] Ἐκείνο δὲ χρὴ σημειώσασθαι, ὅτι ἐν μὲν τῷ θ^β. κεφ. τοῦ νόμου διηγορούετο, ἐὰν δούλος περὶ μοιχείας κατηγορηθῆ, καὶ ὁ κατηγορος βούληται βασανισθῆναι αὐτόν, τὸ διπλάσιον τῷ δεσπότη δίδουσαι. ἐν τούτῳ δὲ τῷ κεφ. ἐνθα τοῦ δεσπότη ἢ τῆς δεσποίνης κατηγορουμένων ὁ οἰκέτης βασανίζεται, ἄπλοῦν τὸ τίμημα τοῦ βασανισθέντος δίδεται τῷ δεσπότη αὐτοῦ. [Sch. r. VII. 656.]

L. 28. κθ'. Μαρκ. Τὸ χρεωστούμενον ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας διὰ τοῦ νόμου ἀπαιτεῖται.

τὸ χρεωστούμενον ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας] Ἐἴτε δὲ διπλάσιον τὸ τίμημα, εἴτε^β) τὸ ἄπλοῦν ἀπαιτεῖται, ὁ ex lege κονδικτικὸς κινεῖται πρὸς ἀπαιτήσιν αὐτοῦ. [Sch. s. VII. 657.]

Ἐἰς τὸ^α) αὐτό. Ἐγὼ δὲ οἶμαι μᾶλλον, ὅτι ἡ ἱμφόκτουμ. ὁσῆως γὰρ νόμος ἐνοχὴν εἰσαγεῖ, μὴ προστίθῃσι δὲ τὸ ὄνομα τῆς ἀγωγῆς, ἢ παλαιὸς ἐστὶν ὁ νόμος^α), καὶ κινεῖται ἡ ἱμφόκτουμ, ὡς περὶ καὶ ἐνταῦθα· ἢ διατάξις, ἢ νεορά, ἢ νέος νόμος, καὶ κινεῖται ὁ ἐξ λέξε κονδικτικὸς. καὶ ἀναγνώθῃ μὲν Στέφανον ἐν βιβ. κδ. τιτ. η. κεφ. ζ'. [Sch. s. VII. 657.]

L. 29. πρ. λ'. Οὐλπ. Ὅ^α) τὴν γυναῖκα καταλαβὼν ἐπ' αὐτοφώρῳ^β) μοιχευομένην, καὶ αὐτήν^γ) μὲν παρακρατῶν, τὸν δὲ μοιχὸν ἀπολύων, ὡς προαγωγὸς τιμωρεῖται.

καὶ αὐτήν μὲν παρακρατῶν] Ἐπὶ τῷ ἀπελέγξαι αὐτήν μοιχευομένην. ὡς περὶ γὰρ οὐ δύναται τὸν ἕνα φονεῖν καὶ τὸν ἕτερον καταλιμπανεῖν, οὕτως οὐδὲ παρακρατεῖν τὸν ἕνα, καὶ τὸν ἄλλον ἀπολύειν, κατὰ θεμ. τελευτ. τοῦ κδ. κεφ. [Sch. t. VII. 657.]

§ 1. Καὶ ὁ τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ^δ) ἢ ἐπὶ φθορᾷ^ε) παρθένον ἢ χήραν καταδικασθεῖσαν λαμβάνων γαμετήν, τούτῳ τῷ νόμῳ ὑποπίπτει· οὐ μὲν ὁ τὴν ἐξ ἑτέρου κεφαλαίου τοῦ^κ) περὶ μοιχείας καταδικαζομένην.

καὶ ὁ τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ — καταδικασθεῖσαν λαμβάνων γαμετήν] Σημειώσαι, ὅτι ὁ τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ ἢ φθορᾷ καταδικασθεῖσαν λαμβάνων γαμετήν, ἐν εἰδήσει μέντοι, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται. καὶ περὶ μὲν τοῦ τὴν μοιχευομένην λαμβάνοντος ζῆτει τὸ .. κεφ. τὸν δὲ τὴν^λ) ἐπὶ φθορᾷ καταδικασθεῖσαν λαβόντα, οἶμαι μὴ τῷ περὶ μοιχείας, ἀλλὰ τῷ περὶ προαγωγίας τιμωρεῖσθαι. [Sch. u. VII. 657.]

οὐ μὲν ὁ τὴν ἐξ ἑτέρου κεφαλαίου τοῦ περὶ μοιχείας καταδικαζομένην] * Τυχὸν ὅτι τὸν ἴδιον οἶκον δίδωκεν εἰς τὸ ἁμαρτηθῆναι μοιχείαν. ^μ) ταύτην ἀτιμωρητὴ ἔξεστιν ἀγαγεῖσθαι γαμετήν.

ω) τῶν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. x) Sic Cod. 1350. Fabr. τελευτήσουσιν. y) ὡς Cod. 1350. Deest apud Fabr. z) δὲ, quod habet Cod. deest apud Fabr. a) Fabr. τὸν. b) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ pro εἴτε. c) τὸ, quod habet Cod. omisit Fabr. d) Sic Cod. 1350. uti et versio Cuiacii. Fabr. ἢ παλαιὸν ἐστὶν ὄνομα. e) L. 29. pr. §. 1—4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 523. ubi efficiunt cap. 28. h. t. f) Syn. αὐτοφώρῳ. g) Syn. τὴν pro αὐτήν. h) Syn. μοιχείαν. i) Syn. φθορᾷ. k) Syn. τῷ. l) τὴν addidi. Deest apud Fabr. m) Hactenus Fabr. scholium exhibet sub lit. x. VII. 657.

Absolute reo¹⁰), servos a iudice aestimari oportet, ut, si mortui fuerint, aestimatio praestetur, vel si deteriores facti, deminutio.

Et hic simplum praestatur¹¹): duplum autem, cum ipse reus torquetur.

10) absolute reo] Si servi torti fuerint, et adulterii reus absolutus, damnus eis datum, sive mortui sint servi torti, sive superstites sint, praestari lex iubet, et quanti fuerint ante quaestionem habitam, in tantum condemnari eum, qui servos torquendos curaverit.

Nota, servo accusato et torto, duplum pretii domino dari: servo vero pro alio torto, simplum duntaxat. Quaere cap. 26. et ibi Antiquum, et novum scholium.

11) et hic simplum datur] Illud notandum, legis nono capite caveri, si servus adulterii accusetur, et accusator eum torqueri velit, duplum domino praestari. In hoc autem capite, ubi domino accusato vel domina servus torquetur, simplum torti pretium domino praestatur.

XXIX. Marc. Quod debetur ex hac causa¹), per legem petitur.

1) quod debetur ex hac causa] Sive duplum pretium petatur, sive simplum, conditione ex lege agitur.

Ad idem. Ego autem existimo, magis in factum agi. Quoties enim lex obligationem introducit, neque adicit nomen actionis, vel antiqua lex est, et agitur in factum, ut hic: vel constitutio, vel Novella, vel nova lex, et agitur conditione ex lege. Et lege Stephanum in lib. 24. tit. 8. cap. 6.

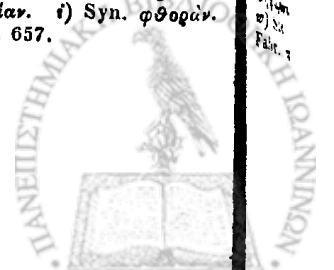
XXX. Ulp. Qui uxorem deprehensam in ipso adulterio retinet¹), et adulterum dimittit, ut leno punitur.

1) retinet] In hoc, ut removeat adulterii ab ea maculam. Ut enim non potest unum occidere, et alterum derelinquere, ita nec retinere unum, et alterum dimittere, secundum them. ult. cap. 24.

Et qui adulterii vel stupri virginem aut viduam damnatam uxorem ducit²), in hanc legem incidit: non etiam qui ex alio capite legis de adulteriis damnatam³).

2) et qui adulterii — damnatam uxorem ducit] Nota, eum, qui sciens damnatam adulterii vel stupri uxorem ducit, ut adulterum puniri. Et de eo, qui adulteram ducit, quaere cap. . . Eum vero, qui stupri damnatam duxit, puto non adulterii, sed lenocinii nomine puniri.

3) non etiam qui ex alio capite legis de adulteriis damnatam] Puta quod domum suam praebuerit adulterio committeudo. Hanc impune uxorem ducere licet.



Και ὁ κέρδος διὰ μοιχείαν λαβίων, εἴτε ἀνήρ
ἔστιν, εἴτε ἄλλος· ὁ δὲ κατὰ χάριν ἀπολύων οὐχ
ὑποπίπτει^{η)} τῷ νόμῳ.

Πόρον δὲ λαμβάνει^{ο)} ἀπὸ μοιχείας τῆς αὐτοῦ
γυναϊκὸς ὁ λαμβάνων ἐπὶ τῷ πυρνεῦσαι αὐτήν. εἰ
δὲ πλημμελεῖν αὐτὴν ἀνέχεται, οὐ διὰ πόρον, ἀλλὰ
διὰ φαντασίαν, ἢ ἀμέλειαν, ἢ ἀνεξικακίαν, ἢ ὀμότητα,
οὐχ ὑποπίπτει τῷ νόμῳ, ἀλλὰ τυπτόμενος ἐξορίζεται.

ἢ ὀμότητα] Μᾶλλον δὲ ἀναισθησίαν^{π)}. τοῦτο οὔτε ἐν
τῷ Ἰνδικί, οὔτε ἐν τῷ Κυρίλλῳ κεῖται. [Sch. γ. VII. 637.]

Οἱ ἕξ μῆνες ἀριθμοῦνται, ἐπὶ μὲν τῆς γεγαμη-
μένης, ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς διαζύξεως· ἐπὶ δὲ τῆς
χῆρας, ἀπ' οὗ γέγονε τὸ ἁμάρτημα. κἂν δὲ συναπτοῖ^{ι)}
ῶσιν οἱ ἕξ μῆνες, οὐδέποτε παρεξέρχονται τὴν συναπτὴν
πενταετίαν.

Ἐπὶ^{ρ)} ὅλων γὰρ τῶν κεφαλαίων τοῦ περὶ μοι-
χείας πενταετία συναπτὴ ὄρισται, ψηφίζομένη ἀπὸ
τοῦ καιροῦ τοῦ ἁμαρτήματος ἕως τῆς αἰτιάσεως, οὐ
μὴν τῆς διαγνώσεως τοῦ ἐγκλήματος.

οἱ ἕξ μῆνες ἀριθμοῦνται] Τοὺς γὰρ ἕξ μῆνας ἐν
τῷ νόμῳ τῷ Ἰουλίῳ οὕτως ὀρίζομεν, ἵνα ἐπὶ μὲν τῆς γεγαμη-
θείσης γυναϊκὸς, ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ ἔσπουδιου οἱ ἕξ μῆνες
ψηφίζονται^{α)}, ἐπὶ δὲ τῆς^{β)} μείνασης χῆρας, ἐκ τῆς ἡμέρας,
καθ' ἣν ἡ μοιχεία ἠμαρτήθη. καὶ τοῦτο^{γ)} δηλοῦσθαι δοκεῖ
ἐξ ἀντιγραφῆς βυβαϊκῆς πρὸς Τέρτυλλον καὶ Μάξιμον τοὺς^{δ)}
ἱπτάτους ἀντιγραφείσης. ἔαν δὲ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ ἔσπουδιου
αἱ ἕξ ἡμέραι, ἀπὸ δὲ τοῦ ἠμαρτηθῆναι τὴν μοιχείαν ὁ πεν-
ταετῆς χρόνος παραδράμῃ, ὀφείλομεν λέγειν, μηκέτι δύνασθαι
τὴν γυναῖκα κατηγορεῖσθαι. τὸ γὰρ οὐτεὶως ψηφίζεσθαι τοὺς
ἕξ μῆνας οὕτω δεχομένθα, ἵνα μηδέποτε ἐπὶ πέντε ἐτη κοπι-
νονα σιωπηθῆν τὸ τῆς μοιχείας ἁμάρτημα γυμνάσθαι ἥτοι
ἰνανεῖται. τοῦτον δὲ τὸν πενταετῆς χρόνον ἠθέλησεν ὁ νόμος
παραφυλάττεσθαι, ὅτε^{ε)} σφραγιστὸν ἢ μοιχεία^{ς)} ἐπιφέρεται
τῷ κατηγορομένῳ ἢ τῇ κατηγορομένῃ. εἰ μὲντοι ἕτερον τι-
ποτε ἐγκλήμα ἐκ τοῦ περὶ μοιχείας νόμου ἐπιφέρεται τινι,
ἐπειδὴ τυχὸν τὸν ἴδιον οἶκον δέδωκεν ἐπὶ τῷ γενεσθαι σφραγι-
στον ἢ μοιχείαν, ἢ ἕτερον τι τοῦτου παραπλήσιον ἁμάρτημα,
ζητήσωμεν, εἰ καὶ ἐπὶ τούτων ὁ πενταετῆς χρόνος ὄρισται.
καὶ μᾶλλον βέλτιον ἔστιν^{ζ)}, ἐπὶ πάσαις ταῖς αἰτίαις ἐκ τοῦ
Ἰουλίου νόμου καταφερομέναις^{η)} τὸν πενταετῆ χρόνον παρα-
φυλάττεσθαι. οὗτος δὲ ὁ χρόνος ψηφίζεται ἐξ ὅτε ἠμαρτήθη
τι, οὐ μὴν ἕως τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἠέξατο τὸ ἐγκλήμα ἐξετά-
ζεσθαι. [Sch. z VII. 637. sq.]

οὐδέποτε παρεξέρχονται τὴν συναπτὴν πεν-
ταετίαν] Ζῆται κεφ. δ. καὶ ιβ'. θεμ. ε'. περὶ τὸ τέλος, καὶ
ζ. καὶ κεφ. ε'. [Sch. a. VII. 638.]

Καὶ ἰδοὺ μανθάνεις, ὅτι τὸ περὶ μοιχείας ἐντὸς πενταετίας
καὶ ἐντὸς ἕξ μηνῶν κινεῖται. ὁ μὲν διδασκαλὸς μου Ἀγιοθεο-
δώριτος ἔλεγεν, ἐντὸς μὲν πενταετίας κινεῖσθαι παρὰ τοῦ
πατρὸς καὶ τοῦ ἀνδρός, ἐντὸς δὲ ἕξ μηνῶν κινεῖν τοὺς ἄλλους
τοὺς μετ' αὐτοὺς, ὡς κεφ. ζ'. θεμ. u. χρῆται γὰρ αὐτῷ τάχα
πρὸς κατασκευὴν. ὁ δὲ Νικαεὺς λέγει, ὅτι ἐντὸς μὲν πέντε
ἐτῶν κινεῖται κατὰ τοῦ μοιχοῦ, κατὰ δὲ τῆς μοιχαλίδος ἐντὸς
εἰς μηνῶν. κατασκευάζει δὲ τοῦτο ἀπὸ τοῦ . κεφ. πλὴν
ἀνάγνωθι τὸν τίτλον ἅπαντα, καὶ εὐρήσεις συντρέχοντα τὰ
κεφάλαια τῇ ἐξηγήσει τοῦ Νικαεῖος, ἐναντιούμενον δὲ μόνον
τὸν παλαιὸν τοῦ νε. κεφ. περὶ τὸ τέλος, ὅστις ὡς μὴ ἀπὸ
Βασιλικῶν λέγων, ἀλλ' ἀπ' ἑαυτοῦ, οὐ πιστευθήσεται^{κ)}.
[Sch. h. VII. 638.]

Τοῦτο φησι τὸ κεφ. ὅτι οἱ ἕξ μῆνες οὐκ ἐξωθεν τῆς πενταε-
τίας παρέχονται, ἀλλὰ συνεισάγονται τῇ πενταετίᾳ, καὶ ἐσιώ-
πησεν^{λ)} ὁ ἀνήρ ἐπὶ πενταετίας ὀλοκλήρῳ, οὐ δύνηται μετὰ
ταῦτα κινεῖν, οὔτε κατὰ τοῦ μοιχοῦ διὰ τὴν πενταετίαν
διελθεῖν, οὔτε κατὰ τῆς μοιχευθείσης διὰ τὸ μὴ δίδωσθαι
ἐξωθεν τῆς πενταετίας τοὺς ἕξ μῆνας, οἷον ὡς ἐπὶ θεμ. κεφ.
ἰσταίε τις διαζύγιον τῇ ἰδίᾳ γυναϊκί, καὶ μετὰ τὸ διαζύγιον

Etiam qui lucrum pro adulterio accipit, sive L. 29 §. 2.
maritus sit, sive alius: sed qui gratis dimittit, in D. XLVIII.
legem non incidit. 5.

Quaestum vero ex adulterio uxoris suae accipit, §. 3. 4.
qui accipit, ut ipsa adulteretur. Quodsi eam delin-
quere patiat, non ob quaestum, sed ob negligenti-
am, vel culpam, vel patientiam, vel crudelitatem⁴⁾,
non incidit in legem, sed verberatus relegatur.

4) vel crudelitatem] Quin potius stuporem
animi. Hoc neque in Indice, neque in Cyrillo extat.

Sex menses numerantur⁵⁾ in nupta ex tempore §. 5.
divortii, in vidua ex die commissi criminis. Licet
autem continui sint sex menses, nunquam praetereunt
continuum quinquennium⁶⁾.

Nam in omnibus capitibus legis de adulteriis §. 6 7.
quinquennium continuum statutum est, quod compu-
tatur a tempore delicti usque ad accusationem, non
etiam usque ad cognitionem criminis.

5) sex menses numerantur] Sex menses in
lege Iulia ita definimus, ut in nupta quidem a die re-
pudii sex menses computentur, in vidua autem ex die
commissi adulterii. Et hoc significari videtur rescripto
Principis ad Tertullum et Maximum Consules. Si vero
ex die repudii sexaginta dies, ex die commissi adulterii
quinquennium praeterit, dicere debemus, mulierem am-
plius accusari non posse. Quod enim utiliter compo-
tantur sex menses, sic accipiunt, ne crimen quinquennium
continuo sopitum exerceatur sive excitetur. Hoc vero
quinquennium lex observari voluit, si stuprum vel ad-
ulterium reo vel reae obiciatur. At si aliud quod cri-
men ex lege de adulteriis obiciatur alicui, puta quod
domum suam praebuerit stupri vel adulterii causa, vel
aliud huic simile crimen, quaerimus, an et in his quin-
quennium statutum sit. Et multo melius est, in omnibus
causis ex lege Iulia venientibus quinquennium custodiri.
Hoc vero tempus computatur, ex quo quid admissum
est, non usque ad eum diem, quo coepit crimen exer-
ceri.

6) nunquam praetereunt continuum quin-
quennium] Quaere cap. 4. et 12. them. 6. circa finem,
et 7. et cap. 5.

Ecce discis, crimen adulterii intra quinquennium et
intra sex menses intendi. Praeceptor quidem meus Ha-
giotheodoritus ait, intra quinquennium intendi a patre
et viro, intra sex menses ab aliis, qui post eos veniunt,
ut cap. 7. them. 1. quo utitur ad probationem. Nicaeus
autem ait, intra quinquennium intendi in adulterum,
intra sex menses in adulteram. Probat autem hoc ex
cap. . . At lege totum titulum, et invenies, consentire
capita interpretationi Nicaei, et obstare tantum Anti-
quum cap. 55. circa finem, cui, cum non ex Basilicis,
sed ex se loquatur, non creditur.

Hoc ait caput, sex menses non praebent ultra quin-
quennium, sed includi quinquennio, et virum, si tacuerit
quinquennium integrum, non posse postea agere in ad-
ulterum, quod quinquennium praeterierit, neque in adul-
teram, quod non dentur sex menses ultra quinquen-
nium, ut in hac specie. Misit aliquis repudium uxori,
et cum iam post repudium quinquennium praeteriisset,

η) Syn. ὑπόκειται. ο) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. λαμβάνων. π) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναίσθησιον. ρ) Legendum
ὀφεισμένοι, utiles. ρ) Paulo aliter L. 29. §. 6. 7. D. h. t. exhibentur apud Atal. tit. LXX. §. 14. σ) Sic Cod. 1350. Fabr.
ψηφίζονται. τ) τῆς Cod. 1350. Deest apud Fabr. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. τῆς. φ) τοὺς, quod habet Cod. omisit Fabr.
ω) Sic lego, Fabr. ὡςτε. x) Fabr. μοιχείαν. y) Fabr. ἔσπε. z) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκφερομέναις. α) Sic Cod. 1350.
Fabr. πιστεύεται. β) Adde εἰ ante ἐσιώπησεν, aut pro ἐσιώπησεν lege ἐσιώπησας.



πενταετίας παραδρομῆς ἐκίνησε κατὰ τῆς γυναικὸς τὸ περὶ μοιχείας. ἢ δὲ ἀντεβλάθει αὐτῶ τὴν τῶν ἐξ μηνῶν παραδρομῆν. ὁ δὲ ἀντεβλάθει ἐπιστάμενος^ς), μὴ περικλείεσθαι^δ) ἐντὸς τῆς πενταετίας τῆς ἐπὶ κατηγορίας τοῦ^ε) μοιχοῦ δοθείσης καὶ τοὺς ἑ. μῆνας τοὺς κατὰ τῆς μοιχείας τῆς γυναικὸς οὐρανόθεν, δικαιολογούμενος, ὅτι, ἐπειδὴ δύο εἰσι πρόσωπα τὰ τὴν μοιχείαν ἀμαρτάνοντα, καὶ δύο ἀμαρτήματα, δίκαιόν ἐστι καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ τῶν διαφορῶν ἀμαρτημάτων ἐκδικήσει δοθέντας καιροὺς μὴ ἐπικοινωνεῖν ἀλλήλοις^ς), μὴδὲ συνεισάγεσθαι τῶ ἐντὸς τῶν ἑτερον, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν τρέχειν τὴν πενταετίαν, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὴν πενταετίαν τοὺς ἑξ μῆνας. τοῦτο γοῦν ἀποδοκιμάζον τὸ κεφ. φησι, μηδέποτε παρεξέρχεται τὴν συναπτῆ^ς) πενταετίαν τοὺς ἑξ μῆνας, ἀλλὰ τὴ ταύτης παραδρομῆ σβέννυσθαι καὶ αὐτοῦς. [Sch. c. VII. 658.]

L. 29. §. 9. Οὐ^β) περικλείεται δὲ τῶ χρόνῳ τούτῳ¹) ἢ κατὰ D. XLVIII. βίαν γινόμενῃ^κ) φθορὰ ἀνδρὶ ἢ γυναικί. ἀπρὸς διοριστῶς γὰρ κινεῖται. ἐπειδὴ καὶ δημοσίᾳ βίᾳ πλημμελεῖται.

οὐ περικλείεται δὲ τῶ χρόνῳ τούτῳ] Ταῦτα μὲν περὶ τῶν εἰς ἐκόντας ἡμαρτηκῶν εἴρηται, ὥστε σβέννυσθαι τὰς κατ' αὐτῶν τιμωρίας τῇ παραδρομῇ τῆς πενταετίας, ἐὰν δὲ τις βιασάμενος ἢ ἄρρενα, ἢ γυναῖκα, ἀμαρτῆ στρούπτον, ἀπρὸς διοριστῶς δύναται κατηγορεῖσθαι. αὐτὸς γὰρ καὶ πονβίαν βίαν ἀμαρτάνειν πιστεύεται. [Sch. d. VII. 659.]

ἀπρὸς διοριστῶς γὰρ κινεῖται] Εἴσω εἰκοσαετίας, ὡς καὶ τὰ¹) ἀλλὰ ἐγκλήματα. [Sch. e. VII. 659.]

L. 30. pr. D. eod. λα'. Παυλ. Ὁ πατὴρ ὑπόκειται τῶ κινδύνῳ τῆς συκοφαντίας.

§. 1. Καὶ ἡ ἐξήκοστὴ ἡμέρα εἰς τὰς ἐξήκοντα ψηφίζεται.

ὁ πατὴρ] Ἐντεῦθεν δεικνύται, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ ἐντὸς τῶν ἑ. ἡμερῶν οὐ μετ' ἐγγραφῶν^μ) κατηγορεῖ. εἰ γὰρ μετ' ἐγγραφῶν κατηγορεῖ^ν), οὐκ ἂν τῶ τῆς συκοφαντίας ὑπόκειται κινδύνῳ, ἀλλὰ ταυτοπαθεῖα ἐνοχος ἦν. ὁμοιον ἐπὶ ἀνδρὶ κεφ. ις. θεμ. τελευτ. ἦγον διγ. ιγ. [Sch. f. VII. 659.]

καὶ ἡ ἐξήκοστὴ ἡμέρα] Ἐπειδὴ ἑ. ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ὀρεουδίου ἀρχομένης ψηφίζομεν πρὸς τὴν κατηγορίαν, ἐν ταῖς ἑ. ταύταις ἡμέραις καὶ αὐτὴ ἡ ἑ. ἡμέρα συμψηφίζεται. [Sch. g. VII. 659.]

L. 31. D. eod. λαβ'. Ἰδὲμ. Ὁ ἔὰν ὡς^ρ) κατηγορουμένης τῆς γυναικὸς μὴ δυνήθῃ καὶ τοῦ μοιχοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον κατηγορεῖσθαι, καὶ παρέλθῃ ἡ πενταετία, ἢ ἐὰν εἴσω τῆς πενταετίας αὐτιώσθαι τις καὶ μὴ ἐπέξελθῇ^α), ἢ συμψύξῃ, καὶ παρέλθῃ ἡ πενταετία, καὶ βούληται κατηγορεῖσθαι ἕτερος, ὑπέξαιρεῖται τῆς πενταετίας ὁ εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν δαπανηθεὶς χρόνος.

ἐὰν ὡς κατηγορουμένης τῆς γυναικὸς] Σημείωσαι, ὅτι, ἐὰν γυμνάζηται κατὰ τῆς γυναικὸς τὸ ἐγκλημα, ὁ χρόνος ἐκεῖνος οὐ τρέχει τῶ μοιχῷ. [Sch. h. VII. 659.]

καὶ παρέλθῃ ἡ πενταετία] Ἐπὶ πολὺ παρελκυσθείσης τῆς^τ) ἐπὶ γυναικὶ κατηγορίας. [Sch. i. VII. 659.]

* Ὁ πενταετὴς χρόνος συναπτῶς ψηφίζεται, οὐ μὴν οὐτιλίως.

καὶ μὴ ἐπέξελθῇ] Μὴ πληρωθῇ, ἀλλ' ἀποστῇ καὶ προδώσει^δ). οὕτως ὁ ἰνδιξ. [Sch. k. VII. 659.]

L. 32. pr. D. eod. λαγ'. Μαρκ. Ἄδιαφορον, εἴτε πρῶτον τὸν μοιχὸν φονεύσει^α), εἴτε τὴν θυγατέρα. εἰ δὲ μόνον τὸν ἕνα φονεύσει, ὑπόκειται τῶ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ, εἰ μὴ τυχηρῶς συνέβη βαρέως τὸν ἕνα τραυματισθέντα διαφυγεῖν.

c) Sic lego. Fabr. ἐπιστάμενος. d) Syn. περικλείεσθαι. Fabr. παρακλείεσθαι. e) Fabr. τῆς ante τοῦ repetit, quo melius omittitur. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλήλους. g) Fabr. ἀναπτον (sic). h) L. 29. §. 9 D. h. t. legitur in Syn. p. 526. ubi est cap. 29. h. t. i) Pro τῶ χρόνῳ τούτῳ Syn. habet τῇ πενταετία. k) Syn. γινόμενῃ. l) τὸ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. m) Sic Cod. 1350. hic et postea. Fabr. ἐγγραφῆς. n) κατηγορεῖ, quod habet Cod. deest apud Fabr. o) L. 31. D. h. t. legitur in Syn. p. 523. ubi est cap. 30. h. t. p) ὡς supervacaneum videtur, licet et in Syn. legatur. q) Syn. ἐξέλθῃ. r) τῆς inserui. Deest apud Fabr. s) Sic Cod. 1350. Fabr. προδώσει. t) Lege Max. L. 32. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 523. ubi est pars cap. 30. h. t. u) Syn. φονεύσει.

accusavit uxorem adulterii. Illa ei obiecit sex mensium lapsus. Is vero contendit, non concludi intra quinquennium ad accusationem adulteri datum sex menses praestitutos adversus adulteram, allegans, cum duae sint personae, quae adulterium committant, et duo delicta, aequum esse, ut et tempora ad ultionem diversorum delictorum data non invicem confundantur, et alia aliis includantur sed separatim quinquennium currere debere, et sepa atim post quinquennium sex menses. Hoc igitur reprobus caput ait, sex menses nunquam egredi continuum quinquennium, sed quinquennii lapsu labi et ipsos.

Non concluditur vero hoc tempore⁷) per vim illatum stuprum mari aut feminae, quia in infinitum agitur⁸), cum et vis publica committatur.

7) non concluditur vero hoc tempore] Haec quidem de iis dicuntur, qui in volentes deliquerunt, extingui eorum poenas quinquennii lapsu. Sed si vi illata mari aut feminae commiserit quis stuprum, in infinitum accusari potest: ipse enim et vim publicam committere creditur.

8) quia in infinitum agitur] Intra viginti annos, ut et in aliis criminibus.

XXXI. Paul. Pater¹) periculo calumniae subicitur.

Sexagesimus dies²) in diebus sexaginta computatur.

1) pater] Hinc apparet, patrem intra sexaginta dies sine inscriptione accusare: nam si cum inscriptione accusarit, periculo calumniae non subicitur, sed talioni. Simile de viro cap. 16. them. ult. sive dig. 13.

2) sexagesimus dies] Quia sexaginta dies ex repudio incipimus computare ad accusationem, in diebus sexaginta et ipse sexagesimus dies computatur.

XXXII. Idem. Si accusata sit mulier¹) et ideo non potuerit adulter eodem tempore accusari, et transierit quinquennium²), vel si intra quinquennium postulaverit quis et non peregerit³), vel colluserit, et transierit quinquennium, aliusque accusare velit, eximitur quinquennio tempus in priorem accusationem consumptum.

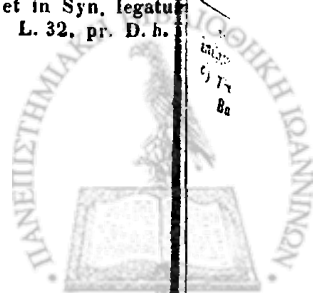
1) si accusata sit mulier] Nota, si crimen exerceatur in mulierem, id temporis adultero non cedere.

2) et transierit quinquennium] Diu tractata accusatione mulieris.

Quinquennium continuo computatur, non utiliter.

3) et non peregerit] Non peregerit accusatio nem, sed destiterit aut praevaricatus sit. Ita Index.

XXXIII. Marc. Nihil interest¹), adulterum prius occidat, an filiam. Quodsi unum tantum occiderit tenetur lege de sicariis, nisi forte contingat evadere eum, qui graviter vulneratus est²).



ἀδιάφορον] Οτι πατήρ κατὰ ταῦτόν καὶ τὴν μοιχευθεῖσαν θύγατέρα, καὶ τὸν μοιχὸν φονεύσει^{γ)}, οὐδέμια διαφορὰ, τίνα πρώτον ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσεν. ἔάν δὲ τὸ ἐν πρόσωπον ἐφόνευσεν, τοῦ δὲ ἑτέρου ἐφείσατο, ὡς ἀνδροφόνος κατηγορεῖται. εἰ δὲ τὸν ἕνα φονεύσας^{γ)} τὸν ἕτερον πλήξει ἢ τραυματίσει μόνον, ἀπὸ μὲν τῶν ἠμάτων τοῦ νόμου οὐδὲ αὐτὸς ἀπὸ ληκταῖα κατηγορεῖται^{δ)}. ὁ δὲ θεὸς Μάρκος καὶ Κομμοδος ἀντέγραψαν, ἀτιμώρητον αὐτὸν διαμένειν, ἐπειδὴ εἰ καὶ ἀναίρεθῆναι τῷ μοιχῷ ἐπέζησεν^{γ)} ἢ γυνὴ μετὰ τὰς οὕτω βαρείας πληγὰς, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῷ δέδωκε, κατὰ τύχην μᾶλλον ἐπιβιώσαι^{δ)} πιστεύεται, οὐ μὴν κατὰ προαίρεσιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἐπειδὴ ὁ νόμος τὴν ὁμοίαν ἀγανάκτησιν ἐπιζητεῖ κατὰ τὰ ἅμα συλληφθέντων ἐν τῇ μοιχείᾳ, καὶ τὴν αὐστηρίαν περιεργάζεται. [Sch. l. VII. 659.]

εἰ μὴ τυχερῶς συνέβη βαρείως τὸν ἕνα τραυματίσθαι διαφυγεῖν] Τότε γὰρ φαίνεται, μὴ δόλω^{γ)} γενέσθαι τοῦ πλήξαντος. εἰ γὰρ μὴ βαρείως ἐπλήξε, καὶ ἔφυγεν, ὑπόκειται. [Sch. m. VII. 659.]

Ἐάν ἐπιλέξηται τὸν μοιχὸν ἢ τὴν γυναῖκα ὁ κατήγορος, ἕως ἂν πληρωθῇ τὸ δικαστήριον, οὐ δύναται κατὰ τοῦ ἄλλου κινήσῃ. δύναται δὲ τοῦ ἐνὸς τοῦτον κατηγορεῖν, καὶ τοῦ δευτέρου εἰς μοιχείαν τὸν ἴδιον οἶκον, ἢ συμβουλευσάντος χρημάτων ἀγορασθῆναι τὸ ἔγκλημα.

δύναται δὲ τοῦ ἐνὸς τοῦτων κατηγορεῖν] * Ταῦτα τὰ ἠματα τοῦ παλαιοῦ εἰσιν. Κατὰ τῶν πλημμελοῦσάντων αὐτὴν τὴν πράξιν καὶ τὸ ἔργον τῆς μοιχείας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν οὐ δύναται τίς ἅμα κατηγορεῖν. ἐνὸς δὲ τούτων καὶ τινος ὑπουργοῦ ἢ μέσου γενομένου, οἷον τοῦ συμβουλευσάντος.

λδ'. Μαρκ. Ἐάν τις λέγῃ μοιχευθῆναι τὴν γαμετὴν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἴδιου δούλου, πρώτης αὐτῆς ὀφείλει κατηγορεῖν.

ἔάν τις λέγῃ] Ζήτει tit. λδ'. κεφ. ε'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. β'. θεμ. δ. καὶ κεφ. ις'. καὶ ιδ'. περὶ τὸ τέλος, καὶ ιε'. θεμ. τελευτ. [Sch. n. VII. 659.]

πρώτης αὐτῆς ὀφείλει κατηγορεῖν] Καὶ μὴ εἰς πρόκριμα αὐτῆς τὸν ἴδιον δούλον βασανίσειν. [Sch. o. VII. 660.]

Ἐάν τις τὸν μοιχὸν μὴ ἀπέλυσεν, ἀλλὰ κατέσχε τυχὸν υἱὸν ἐπὶ μητροῦ, ἢ ἀπελευθέρων ἢ δούλον ἐπὶ τῇ γυναικί, ὑπόκειται τῷ νόμῳ.

ὑπόκειται τῷ νόμῳ] * Εἰ καὶ μὴ τοῖς ἠμασι τοῦ νόμου, ἀλλ' ὁμοίως τῇ διανοίᾳ τοῦ νόμου κατέχεται. ὡς περὶ ὁ ἀπολυῶν τὸν μοιχὸν καὶ κατέσχεν τὴν γαμετὴν αὐτοῦ. εἰ δὲ τις οὐ κατέσχε τὴν μοιχευθεῖσαν, ἀνωθεν δὲ αὐτὴν ἠγάγετο γαμετὴν, τοῖς μὲν ἠμασι τοῦ νόμου οὐ κατέχεται. τὸν γὰρ κατέσχοντα τὴν γυναῖκα τιμωρεῖ τὰ ἠματα. λέγομεν δὲ καὶ τοῦτον κατέσχεσθαι, ἵνα μὴ περιγράφηται ὁ νόμος.

Εἰ γὰρ καὶ μὴ τοῖς ἠμασι τοῦ νόμου, ἀλλ' ὁμοίως^{β)} τῇ διανοίᾳ τοῦ νόμου κατέχεται. ἐκεῖνος γὰρ^{γ)} οὐχ ὑπόκειται ὁ ποιήσας τὰ ἐν τῷ κδ'. κεφ. [Sch. p. VII. 660.]

Καὶ ἡ γυνὴ ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς μοιχείας λαμβάνουσα τίποτε, ὡς μοιχὸς ἐνέχεται.

λε'. Μοδ. Φθορὰν πλημμελεῖ ὁ συνήθειαν ἔχων πρὸς ἐλευθέρων γυναῖκα, οὐχ ὡς πρὸς γαμετὴν ἢ παλλακὴν.

Μοιχεία εἰς ὑπανδρὸν ἀμαρτάνεται, φθορὰ δὲ πρὸς χήραν ἢ παῖδα, ἢ παρθένον.

φθορὰν πλημμελεῖ] Στροῦπτον ἀμαρτάνει ὁ ἐλευθέρων γυναῖκα οὐ γάμου ἕνεκα διὰ μόνην συνήθειαν ἔχων παρ' ἐνυτῶ, ὑπεξηρημένης δηλονότι τῆς παλλακίδος. ζήτει κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. [Sch. q. VII. 660.]

μοιχεία εἰς ὑπανδρὸν ἀμαρτάνεται] Ζήτει κεφ. ζ'. θεμ. α'. β'. καὶ βιβ. β. tit. β. κεφ. ρα'. καὶ σμβ. θεμ. γ'. [Sch. r. VII. 660.]

1) nihil interest] Cum pater simul et adulteram filiam, et adulterum occidit, nihil interest, quem prius occiderit. Sed si unum occiderit, alteri pepererit, ut homicida accusatur. Quodsi unum occiderit, alterum percusserit vel vulneraverit tantummodo, ex verbis quidem legis accusatione non liberatur. Sed Divus Marcus et Commodus rescripserunt, impunitum eum remanere, quia et si occiso adultero mulier supervixerit post tam gravia vulnera, quae ei pater inflixit, fortuito potius supervivere creditur, quam voluntate patris. Nam lex parem indignationem exigit in eos, qui simul deprehensi sunt in adulterio, et severitatem requirit.

2) nisi forte contingat evadere eum, qui graviter vulneratus est] Apparet enim tunc non dolo factum vulnerantis. Nam si non graviter vulneraverit, et is evaserit, tenetur.

Si accusator adulterum eligat vel mulierem, ante-L. 32. §. 1. quam finitum sit iudicium, non potest alium accusare. D. XLVIII. Potest tamen horum unum accusare³⁾, et eum, qui adulterio domum suam praebuit, vel suasit pecunia redimi crimen. 5.

3) potest tamen horum unum accusare] Haec verba Antiqui sunt: Eos, qui adulterium commiserunt, simul eodem tempore accusare nemo potest: unum horum, vel ministrum, vel eum, qui auctor fuit, puta qui suasit, potest.

XXXIV. Marc. Si quis dicat¹⁾ uxorem suam L. 33. pr. a servo suo adulteratam, prius eam accusare debet²⁾. D. eod.

1) si quis dicat] Quaere tit. 34. cap. 5. et huius tit. cap. 2. them. 4. et cap. 16. et 14. circa finem, et cap. 15. them. ult.

2) prius eam accusare debet] Et non in praedictum iudicium eius servum suum torquere.

Si quis adulterum non dimiserit, sed retinuerit, §. 1. forte filium in novercam, vel libertum aut servum in uxorem, legi subiicitur³⁾.

3) legi subiicitur] Quamvis non verbis legis, sententia tamen eius tenetur: sicut is, qui dimittit adulterum et uxorem suam retinet. Sed si quis adulteram non retinuit, denuo autem eam uxorem duxit, verbis quidem legis non tenetur, quae eum coercent, qui mulierem retinet: dicimus tamen etiam hunc teneri, ne fraus legi fiat.

Quamvis enim non verbis legis, sententia tamen eius tenetur. Ille enim non subiicitur, qui fecit ea, quae sunt in cap. 24.

Etiam uxor, quae pro adulterio mariti aliquid §. 2. accipit, ut adultera tenetur.

XXXV. Mod. Stuprum committit¹⁾ qui con-L. 34. pr. suetudinem habet cum libera muliere, non ut cum D. eod. uxore vel concubina.

Adulterium in nupta committitur²⁾, stuprum in §. 1. vidua, aut puero, aut virgine.

1) stuprum committit] Stuprum committit qui liberam mulierem non matrimonii causa ob solam consuetudinem apud se habet, excepta videlicet concubina. Quaere cap. 1. them. 3. et ibi Antiquum.

2) adulterium in nupta committitur] Quaere cap. 7. them. 1. 2. et lib. 2. tit. 2. cap. 101. et 242. them. 3.

γ) Sic Cod. 1350. Fabr. φονεύσει. δ) Sic Cod. Fabr. ἐφόνευσεν. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. κατήγορος. ζ) Cod. 1350. ἐπέζησεν. Fabr. ἐπέζησεν. η) Fabr. ἐπιβιώναι. θ) Sic Cod. 1350. Fabr. δόλος. ι) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλ' ὁ μὲν. κ) γὰρ Cod. 1350. Fabr. δὲ pro γὰρ.



L. 35. λς'. Ἰδεμ. Εἶσω τοῦ χρόνου δυνατὸν διορθοῦ-
D. XI.VIII. σθαι τὴν πλάνην τῆς γραφῆς.

5.

εἶσω τοῦ χρόνου] Ἐὼν ὁ τῆς μοιχείας κατηγορῶν περὶ
τὴν γραφὴν τοῦ ἐγκλήματος πλανηθῆν, ἐνδραφιλεύεται^{d)} δὲ τῆς
κατηγορίας ὁ χρόνος, ἐξεστὶν αὐτῷ διορθώσασθαι τὸ πταίσμα
τῶν ἐγγραφῶν, ἵνα μὴ^{e)} ἀπαλειφθῆ τὸ ἐγκλημα. [Sch. s.
VII. 660.]

Τῶν ξ. ἡμερῶν ἢ τῶν δ. μηνῶν. [Sch. t. VII. 660.]

τὴν πλάνην τῆς γραφῆς] Τυχὸν ἐγραψεν, ἐν τῷ
δεῖνι μνηί, κατὰ πλάνην, ἢ δὲ μοιχεία γέγονεν ἐν ἄλλῳ. ζῆτει
κεφ. λς'. θ.μ. τελευτ. ζῆτει καὶ βιβ. ζ. tit. ιη'. κεφ. προ
ε'. κεφ. τοῦ τελευτ. [Sch. u. VII. 660.]

L. 36. λς'. ΠαπIAN. ὁ) Μετὰ τὴν ἥβην πλημμελεῖ ὁ νέος
D. eod. μοιχείαν, καὶ ὑπόκειται τῷ νόμῳ.

καὶ ὑπόκειται τῷ νόμῳ] Ὡς μοιχὸς^{e)} ὀνοκοπεῖται.
ὁ δὲ ἀνήβος ἐτέρῳ τρόπῳ σωφρονισθεῖται. [Sch. x. VII. 660.]

L. 37. λη'. Ἰδεμ. Ὁ ὑπεξοίσιος περὶ τῆς αὐτοῦ γαμε-
D. eod. τῆς, καὶ ἄκοντος τοῦ πατρὸς κινεῖ τὸ μοιχικόν.

κινεῖ τὸ μοιχικόν] Τοῦ γὰρ οἰκείου πόνου τὴν ἐκδί-
κῃσιν ἀπαιτεῖ. [Sch. y. VII. 660.]

L. 38. pr. λθ'. Ἰδεμ. ὁ) Ἐνθα συνῆπται ἀθέμιτον καὶ μοι-
D. eod. χεία, ὡς ἐπὶ προγονῆς ἢ νύμφης, ἢ μητρειᾶς, καὶ
ἢ γυνῆ ὁμοίως τιμωρεῖται¹⁾. τοῦτο γὰρ καὶ χωρὶς
τῆς μοιχείας συμβαίνει.

Ἐνθα συνῆπται ἀθέμιτον καὶ μοιχεία] Ἐσθ'
ὄτε κατὰ ταῦτον καὶ μοιχεία καὶ ἱκεστον ἀμαρτάνεται²⁾ ἐμοί-
χευσε γὰρ τις τὴν προγονὴν αὐτοῦ, ἢ τὴν νύμφην, ἢ τὴν πεν-
θεράν³⁾ καὶ ὁμοίως τῷ μοιχῷ ἢ γυνῆ κολάζεται. τοῦτο γὰρ
ἡμέλλε γίνεσθαι, εἰ καὶ μόνον τὸ ἱκεστον ἡμαρτήθη⁴⁾. [Sch. z.
VII. 660.]

§. 1. Ἐὰν ἀμαρτήσῃ τις φθορὰν πρὸς θυγατέρα ἀδελ-
φῆς αὐτοῦ, καὶ ἢ γυνῆ ὁμοίως τῷ ἀνδρὶ τιμωρεῖται.
καὶ διαφέρει μὲν, πότερόν τις ἀθέμιτον ἐν ἀγνοίᾳ
ποιεῖ γάμον, ἢ κατὰ προπέτειαν.

§. 2. Ἐνθα¹⁾ δὲ καὶ γύσει καὶ νόμῳ μεμισημένον
ἀμαρτάνει, ὁμοίως ἢ γυνῆ τῷ ἀνδρὶ τιμωρεῖται. εἰ
δὲ τῷ νόμῳ μόνῳ κεκώλυται, συγγινώσκειται ἢ γυνῆ.

Ἐὰν ἀμαρτήσῃ τις φθορὰν] Παλαιός. Καὶ κἂν
ἀθέμιτον δὲ μόνον ἀμαρτήθῃ, ἐπίσης πάλιν τιμωρεῖται τῷ
ἀνδρὶ ἢ γυνῆ. ὁμοίως πάλιν κἂν μοιχεία μόνον ἀμαρτήθῃ,
οὐ μὴν καὶ ἀθέμιτον, ἐπίσης καὶ τότε τῷ μοιχῷ καὶ ἢ μοι-
χάλις τὴν τιμωρίαν ὑφίσταται. καὶ ζῆτει κεφ. ο'. καὶ οα'.
ζῆτει κεφ. ιβ'. ιγ'. καὶ τὸ ἐκὶ σχόλιον. [Sch. a. VII. 660.]

Ἐὰν εἰς θυγατέρα ἀδελφῆς^{m)} στρούπιτον ἀμαρτήθῃ, ἐξη-
τήθη μὲν, εἰⁿ⁾ ἀρκεῖ ἢ τοῦ μοιχοῦ τιμωρία κατὰ τοῦ ἀνδρός.
ἀντέπασε δὲ τῆ ζήτησει, οὐ διπλοῦν ἐστὶν^{o)} ἐνταῦθα τὸ
ἀμάτημα, καὶ πολλή ἐστι διαφορὰ, πότερον κατὰ πλάνην τὸν
ἀθέμιτον τις γάμον συνήλαξεν, ἢ ὡς καταφρονῶν ἅμα καὶ τοῦ
νόμου, καὶ τοῦ αἵματος τῆς συγγενείας, οὐκ εἰς γνήσιον γάμον
ἠγάγετο τὴν θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς, ἀλλὰ στρούπιτον μάλλον
εἰς αὐτὴν ἀμαρτάνει. διὸ τότε μόνον ἢ γυνῆ τὴν αὐτὴν τῷ
ἀρρενι ὑπομένει τιμωρίαν, ὅτε καὶ τῆ φύσει γναριζόμενον
ἱκεστον ἀμαρτή, ὡς ἐπὶ τῆς νύμφης καὶ τῆς προγονῆς, καὶ
τῆς πενθεράς, καὶ τῶν ἀνιόντων. ἐὰν γὰρ τὸ ἕτερον μόνον
νόμιμον παραβαίνῃται, ὡς ἐπὶ τῆς θυγατρὸς τῆς ἀδελφῆς,
τότε ἢ γυνῆ τῆς τοῦ ἱκεστοῦ τιμωρίας ἀπαλλάττεται. [Sch. a.
VII. 660. sq.]

κατὰ προπέτειαν] Ἐν εἰδήσει. ζῆτει βιβ. κη'. tit. ε'.
κεφ. κβ'. τὸ τέλος, καὶ tit. ε'. κεφ. α'. σημειώσαι, ὅτι ὁ μὲν
ἀνήρ νόμον^{p)} ἀγνοήσας οὐ συγγινώσκειται, ἢ δὲ γυνῆ συγ-
γινώσκειται. [Sch. b. VII. 661.]

d) Sic Cod. Fabr. ἐνδραφιλεύεται. e) Fabr. habet ἵνα μὴ. In Cod. 1350. μὴ deest. Sed necessario retinenda est negatio.
f) L. 36. D. h. t. legitur apud Bals. ad Phot. tit. IV. cap. 13. (apud Voellum T. II. p. 913.) ubi dicitur esse cap. 40. h. t.
g) ὁ habet Fabr. ante μοιχός. Deest in Cod. 1350. h) L. 38. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 527. ubi est iutium cap. 36. h. t.
i) Syn. addit τῷ ἀνδρὶ. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀμαρτήθη. l) L. 38. §. 2. D. h. t. legitur in Syu. p. 527. et apud Harm. I.
13. §. 18. m) Sic legendum, ut ex versione Cuicicii patet. Fabr. ἀδεως. n) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐν. o) Fabr. ἐστ.
p) νόμον, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

XXXVI. Idem. Intra tempus¹⁾ potest emendari
error inscriptionis²⁾.

1) intra tempus] Si accusator adulterii circa in-
scriptionem criminis erraverit, et largiantur accusationis
tempora, emendare ei licet vitium inscriptionis, ne cri-
men aboleatur.

Sexaginta dierum vel quatuor mensium.

2) error inscriptionis] Puta scripsit, in mense
illo, per errorem, cum alio commissum fuisset adulte-
rium. Quaere cap. 37. them. ult. Quaere et lib. 7. tit. 18.
capite quinto ante finem.

XXXVII. Papian. Post pubertatem minor com-
mittit adulterium, et legi subiicitur¹⁾.

1) et legi subiicitur] Ei ut adultero nares am-
putantur. Impubes autem alio modo castigatur.

XXXVIII. Idem. Filiusfamilias uxorem suam
etiam invito patre accusat adulterii¹⁾.

1) accusat adulterii] Vindictam enim proprii
doloris persequitur.

XXXIX. Idem. Ubi incestum et adulterium con-
iuncta sunt¹⁾, ut in privigna, nuru, aut noverca,
mulier quoque similiter punitur. Id enim et sine ad-
ulterio eveniret.

1) ubi incestum et adulterium coniuncta
sunt] Nonnunquam adulterium et incestum simul com-
mittitur: puta adulterium quis commisit cum privigna,
vel nuru, vel socru: et punitur mulier perinde atque
adulter. Hoc enim eveniret, et si incestum solummodo
committeretur.

Si quis stuprum commiserit²⁾ cum sororis filia,
mulier similiter, ut mas, punitur. Et interest qui-
dem, utrum quis incestas nuptias contrahat ignorans,
an temere³⁾.

Ubi autem et natura et lege indignum scelus
committitur, similiter punitur femina, ut mas. Sed
si lege tantum prohibitum sit, mulieri ignoscitur.

2) si quis stuprum commiserit] Antiquus.
Licet incestum tantummodo committatur, ex aequo pu-
niuntur mas et femina. Rursus si adulterium tantum-
modo committatur, non etiam incestum, parem poenam
adulter et adultera sustinent. Et quaere cap. 70. et 71.
Quaere cap. 12. 13. et ibi scholium.

Si in sororis filiam stuprum committatur, quaeritur,
an adulterii poena sufficiat mari. Occurrit quaestioni,
quod hic duplex delictum est, et multum interest, utrum
per errorem matrimonium quis illicitum contrahat, an
contemptu legis et sanguinis cognationis, non in iustum
matrimonium ducat sororis filiam, sed stuprum potius
cum ea committat. Quare tunc demum mulier eandem
poenam, quam mas, sustinet, cum et natura cognitum
incestum admiserit, ut in nuru et privigna, et socru, et
adscendentibus. Nam si alterum ius tantum violetur,
ut in sororis filia, mulier incesti poena liberatur.

3) an temere] Sciens. Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 22.
finem, et tit. 6. cap. 1. Nota, mari ius ignorantia non
ignosci, feminae ignosci.



Ἐσθ' ὅτε⁴⁾ καὶ ἄνδρες⁵⁾ ἀθεμίτως μιγνύμενοι πρότερον, ἢ περ οἱ μοιχοί, τιμωροῦνται· οἷον εἰ ὡς γαμετῇ συνέλθωσι⁶⁾ τινι ἀθεμίτως, καὶ οὐχ ὡς πόρνη.

Καὶ ὁ ἀφῆλιξ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀθεμίτου συγγινώσκειται, ἀφιστάμενος μέντοι τοῦ ἀθεμίτου. ἐπὶ δὲ μοιχείᾳ⁷⁾ οὔτε γυνή, οὔτε ἀφῆλιξ ἔχουσι παραιτήσιον.

Καὶ προγονὸς ἐν ἀγνοίᾳ συναπιόμενος τῇ μητρικῇ, καὶ διαλέων τὸν γάμον, οὐχ ὑπόκειται τῷ ἀθεμίτῳ.

Ἐσθ' ὅτε καὶ ἄνδρες ἀθεμίτως μιγνύμενοι] * Ἐσθ' ὅτε καὶ ἐπὶ ἀνδρῶν τὰ τοῦ ἱκεστοῦ ἐγκλήματα, εἰ καὶ βαρύτερα κατὰ φύσιν εἴη, πρότερον, ἢ κατὰ μοιχείας, τραπιόζονται, ὅτε προσέσει γαμοῦ προφανῶς τὸ ἀθεμίτον ἱκεστοῦ ἀμαρτάνεται. ἀμελεῖ οἱ ἀδελφοὶ βασιλεῖς Κλαυδίας τινὲς διὰ τὴν ἑλάττονα ἡλικίαν συνεχώρησαν μὲν τὸ ἱκεστον· λυθῆναι δὲ τὴν ἀθεμίτον συναφειαν αὐτῶν ἐκέλευσαν. καίτοι τὸ τῆς μοιχείας ἀμάρτημα τοῖς ἑλάττοις τῶν κέ. ἐνιαυτῶν οὐ συγχωρεῖται, ὡς μετὰ τὴν ἡβῆν ἀμαρτανόμενον. πάλιν δὲ τῆς γυναικὸς κατὰ πλείων νόμον μὴ κατέχεσθαι τῷ ἱκεστῷ ἀνωτέρω εἴρηται· ἐπὶ μοιχείας δὲ ἀμαρτανομένης οὐδεμίαν ἔχειν δύναται παραιτήσιον. οἱ αὐτοὶ βασιλεῖς ἀντιγράψαν, τὸν προγονὸν πίστευε καλῇ τῇ μητρικῇ αὐτοῦ συναπιόμενον, τουτέστιν, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ νόμου, μὴ ἀμαρτανεῖν ἱκεστον.

οἷον εἰ ὡς γαμετῇ συνέλθωσι τινι ἀθεμίτως] Εἰ φανερὸς γὰρ, οὐ κρυφῶς, συναπιτοῦσι γάμον, καὶ προσέσει γαμοῦ τὸ ἱκεστον ἀμαρτανόουσι, δοκοῦσι πλανᾶσθαι, καὶ μὴ εἰδότες τὸ ἀθεμίτον ἀμαρτανεῖν. ὁ δὲ τὸ στρουπίτον πλημμελῶν ἐν εἰδήσει, καταφρονεῖ. [Sch. c. VII. 661.]

ἐπὶ δὲ μοιχείᾳ οὔτε γυνή] Εἴρηται δὲ ἀνωτέρω, κατὰ πλείων νόμον μὴ κατέχεσθαι τῷ ἱκεστῳ. [Sch. d. VII. 661.]

Ἐσθ' ὅτε⁴⁾ ἀθεμίτος γάμος οὐ βεβαιούται· καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν πρὸ κατηγορίας λυθῆ, συγχωρεῖται ἢ ποινῇ αὐτοῦ.

Ἐπὶ τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ γενομένου ἀθεμίτου γαμοῦ, δίδωσι συγγνώμην φίσις καὶ ἡλικία, καὶ ἡ ἐπανάρθωσις τοῦ ἀμαρτηθέντος· καὶ μάλιστα, εἰ μήπω τις αὐτῶν κατηγορήσῃ.

ὁ ἀθεμίτος γάμος οὐ βεβαιούται] * Οὔτε ἱκεστον ἐκ τοῦ ἀθεμίτου γαμοῦ συναλλαγῆναι συνίσταται· εἰσθε γὰρ διδοσθαι τοῖς ἡμαρτηκόσι παραιτήσιον, καὶ δεῖ συναίνειν, ἵνα ἡ φίσις καὶ ἡ ἐλάττω ἡλικία, καὶ ἡ τῶν ἡμαρτημένων διόρθωσις βίον φείδε γινόμενη, ἢ ἐὰν ἀποδείκνυται κατὰ πλείων ἡμαρτημένοις τις τὸ ἱκεστον⁷⁾. καὶ εἰς χειρότερον τούτους ἀπασὶ βοηθῆσαι, εἰ μὴ ἐφθάσε κατηγορηθῆναι.

Ὁ ἀπελεύθερος δύναται κινεῖν κατὰ τοῦ πατρωνοῦ τὸ μοιχικόν, ὡς περ τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν ἀπὸ τραχίας ὕβρεως. φονεῦειν μέντοι αὐτὸν ἐν τῇ μοιχείᾳ καταλαμβανόμενον οὐ δύναται, κἂν ἐξ ἐκείνων ἐστί προσώπων, οὓς⁸⁾ ἐφέται ἀνδρὶ φονεῖν.

ὁ ἀπελεύθερος] * Τῷ ἀπελευθέρῳ οὐκ ἔξεστι μὲν εὐχερῶς τὴν τοῦ πατρωνοῦ ὑπόληπν διασπαθίσαι ἢ καταβλάπτειν· δικαίω δὲ ὁμοῦ ἀνδρὸς συγχωροῦμεν αὐτῷ κατηγορεῖν περὶ μοιχείας τοῦ πατρωνοῦ· ὡς περ εἰ καὶ ὑπομεινῇ τραχίαν ὕβριν, κινεῖ κατ' αὐτοῦ καλῶς τὴν ἰνιουριόσημον. ἐὰν δὲ τὸν πατρωνα τοῦτοῦτον ὄντα, ὡς τε δύνασθαι ἐπὶ μοιχείᾳ καταλαμβανόμενον ἀμαρτάνεσθαι, καταλάβῃ ἐπὶ τῇ γαμετῇ αὐτοῦ ὁ ἀπελεύθερος, χρὴ διασκήψασθαι ἡμᾶς, εἰ δύναται ἀτιμωρητῇ φονεῖν αὐτόν. καὶ σκληρόν ἦν τοῦτο καταφρονεῖται· εἰ⁹⁾ γὰρ τῆς ὑπολήψεως φείδισθαι χρειασιεῖ, πολλῷ μᾶλλον τῆς ζωῆς αὐτοῦ φείδισθαι χρειασιεῖ.

εἰ καὶ ἐξ ἐκείνων ἐστὶ προσώπων] Τῶν ἀτιμῶν ἡλιαθῆ. καὶ ζῆτει κεφ. κς'. διγ. ὄν κγ'. [Sch. e. VII. 661.]

Nonnunquam et mares incesto coniuncti⁴⁾ humanius, quam adulteri, puniuntur: ut si tanquam uxori iunxerint alicui se incesto⁵⁾, non tanquam scorto.

Et minori incestum remittitur, si modo ab eo recedat. Adulterii autem nec mulier⁶⁾, nec minor excusationem habent.

Et privignus, qui ignorans se iunxit novercae, §. 5. et solvit nuptias, incesti non tenetur.

4) nonnunquam et mares incesto coniuncti] Nonnunquam tamen in maribus incesti crimina, quamquam natura gravissima sint, humanius, quam adulterii, tractantur, cum occasione matrimonii incestum committitur. Denique Fratres Imperatores Claudiae incestum propter minorem aetatem remisere: sed distrahi coniunctionem illicitam iusserunt. Atqui adulterii crimen minoribus viginti quinque annis non remittitur, cum post pubertatem committatur. Rursus mulieres in iure errantes incesti non teneri, supra dictum est: in adulterio autem commisso nullam habere possunt excusationem. Iidem Imperatores rescripserunt, privignum, qui bona fide novercae se iungit, id est, per ignorantiam iuris, non committere incestum.

5) ut si tanquam uxori iunxerint alicui se incesto] Si palam, non clam, matrimonium contraxerint, et occasione matrimonii incestum commiserint, videntur errare, et nescientes incestum committere. Qui autem stuprum committit sciens, contumax est.

6) adulterii autem nec mulier] Dictum autem est supra, ex errore iuris non teneri incesti.

Incestum matrimonium non confirmatur⁷⁾: ideoque si ante accusationem solutum sit, poena eius remittitur.

Incesto matrimonio per ignorantiam contracto, §. 7. veniam dant natura et aetas, et correctio delicti: et maxime, si nondum accusatus sit.

7) incestum matrimonium non confirmatur] Incestum non ideo consistit, quod incestum matrimonium contractum sit: solet enim dari delinquentibus excusatio, et consentiendum in eo est, naturam, et minorem aetatem, et correctionem delictorum bona fide factam, vel si probetur aliquis per errorem commisisse incestum, [praebere excusationem.] Et facillius est his omnibus succurrere, si nondum quis accusaverit.

Libertus⁸⁾ potest intendere in patronum crimen §. 9. adulterii, sicut iniuriarum actionem ex iniuria atroci. Occidere tamen eum in adulterio deprehensum non potest, licet ex eis sit personis⁹⁾, quas marito licet occidere.

8) libertus] Liberto patroni famam lacerare vel laedere non facile licet. lure tamen mariti ei patronum adulterii accusare permittimus: quemadmodum et si atrocem iniuriam passus fuerit, recte cum eo iniuriam agit. Sed si patronum, qui est ex eis, qui in adulterio deprehensi occidi possunt, in uxore sua deprehenderit libertus, deliberandum est, an impune possit eum occidere. Quod durum nobis esse videtur: nam si famae parcere debet, multo magis vitae eius.

9) licet ex eis sit personis] Scilicet infamibus. Et quaere cap. 26. quod est dig. 23.

4) L. 38. §. 3. 4. D. h. t. leguntur in Syn. p. 527. §. 3. Usque ad vocem τιμωροῦνται leguntur apud Harm. l. 13 § 18. fin. 5) Syn. οἱ ἱκεστοὶ ἀνδρῶν. 6) Syn. συνέλθωσι. 7) Syn. μοιχείας. 8) L. 38. §. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 527. et Blast. Syn. lit. I. cap. 9. (apud Beterregium T. II. P. II. p. 69.). 9) Nonnulla deesse videntur, puta παραιτήσιον παράσχωσι. 10) Malim &. 11) Haec inde ab ἐὶ γὰρ usque ad finem schol. f. Fabr. VII. 661. efficiant.



L. 38. §. 10. *Ἐάν τις τιμὴν ἢ ὑπηρεσίαν δημοσίαν χειρίζῃ, γραφὴν μὲν ὑφίσταται, ἢ δὲ κατηγορία ὑπεριδέσθαι, ἀσφαλιζόμενον αὐτοῦ, ὅτι μετὰ τὸ πέρασ τῆς τιμῆς παρίσταται.*

*Ἐάν τις] * Ἐάν τις ἐν ἀρχῇ ἢ χειρίζων δημοσίαν, κατηγορεῖσθαι μὲν δύναται ὑπεριδέσθαι δὲ τὴν ἐξέτασιν, ἀπαιτοῦντες αὐτὸν ἀσφάλειαν περὶ τῆς παραστάσεως αὐτοῦ, ἕως ὅτε πληρώσει τὴν τιμὴν, ἢ τοὺς ἀρχὴν διανύει. καὶ ταῦτα οὕτω Τιβέριος ὁ βασιλεὺς ἀνέγραψεν.*

Σημείωσαι, ὅτι ὁ ἔχων τιμὴν, ἢ χειρίζων δημοσίαν ὑπηρεσίαν, γραφὴν μὲν ὑφίσταται, οὐ κατηγορεῖται δὲ. ζῆτει καὶ βιβ. ζ. tit. ιζ. κεφ. κβ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν εἰς τὸ κατὰ πόδας τοῦ Θαλελαίου. εἰ θέλεις μαθεῖν, ποῦαι καὶ πόσαι²⁾ αὐταὶ λύουσι τὸν γάμον, ἀνάγνωθι βιβ. κη. tit. ζ. κεφ. α. β. γ. δ. ε. καὶ ς. [Sch. g. VII. 661.]

γραφὴν μὲν ὑφίσταται] Καὶ κατηγορῶν, καὶ κατηγορούμενος. [Sch. h. VII. 661.]

ὅτι μετὰ τὸ πέρασ τῆς τιμῆς παρίσταται] Ὁ γὰρ ἄρχων ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀρχῆς οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται. [Sch. i. VII. 661.]

L. 39. pr. *μ'. Ἡ βίαν ὑποστῆσα οὐχ ὑπόκειται τῷ νόμῳ, κἂν ἐρυθριώσῃ τὸ γεγονός οὐκ ἀνήγγειλε τῷ ἀνδρὶ παραχορῆμα.*

§. 1. *Συνεστῶτος τοῦ γάμου δύναται τις κατηγορεῖν τοῦ μοιχοῦ, κἂν μὴ τοῦ ἀνδρός ὡς προαγωγοῦ κατηγορήσῃ.*

δύναται τις κατηγορεῖν τοῦ μοιχοῦ] Ἐξωτικὸς καὶ μὴ ὢν τῆς μοιχευθείσης ἀνῆρ, οὐ μὴν καὶ τῆς μοιχαλίδος²⁾, ὡς κεφ. κη. ἦγον διγ. κε. [Sch. k. VII. 661.]

§. 2. *Καὶ ἀποθανούσης ἐν τῷ γάμῳ τῆς γυναικός, δύναται ὁ ἀνῆρ τοῦ μοιχοῦ κατηγορεῖν.*

§. 3. *Καὶ ἡ γαμηθεῖσα, πρὶν ἢ καταδικασθῆ ὁ μοιχός, οὐ κατηγορεῖται μήτε παραγγελθεῖσα, μήτε τῆς παραγγελίας εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς πεμφθείσης πρὸ τῶν γάμων.*

καὶ ἡ γαμηθεῖσα] Ἡ ἀνδρὶ συζευχθεῖσα. ζῆτει κεφ. ιε. θεμ. τελευτ. καὶ ιδ. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ε. ς. ις. καὶ ιζ. [Sch. l. VII. 661.]

§. 4. *Τὴν κατακριθεῖσαν ὡς συνίστορα ληστῶν δύναται παρακρατεῖν ὁ ἀνῆρ ἐν τῷ γάμῳ.*

τὴν κατακριθεῖσαν ὡς συνίστορα ληστῶν] Ἐάν γυνὴ ὡς κοινωνίαν μετὰ ληστῶν ποιησαμένη ἐξορισθῆ, ἀτιμωρητὴ κατέχεται αὐτὴν ὁ ἀνῆρ ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν γάμῳ, ἐπειδὴ οὐκ ἐπὶ μοιχείᾳ κατεδικασθῆ. [Sch. m. VII. 661.]

§. 5. *Τὸ^{b)} συνεξυμνημένον τῇ μοιχείᾳ ἀδέμιτον οὐ σβέννεται τῇ πενταετίᾳ.*

§. 6. *Ἄμα μὲν τῶν δύο κατηγορεῖν ὁ ἀνῆρ οὐ δύναται. εἰ δὲ τοῖς δύο παραγγέλῃ, καὶ θέλει ἀποστήναι, εἰς τοὺς δύο ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ ἀναχώρησις.*

ἄμα μὲν τῶν δύο κατηγορεῖν ὁ ἀνῆρ οὐ δύναται] Ζῆτει^{c)} tit. α. κεφ. ι. θεμ. ς. [Sch. n. VII. 661.]

Ἄμα μὲν τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς μοιχευθείσης διὰ τὸ^{d)} κοινὸν αὐτῶν ἔγκλημα οὐδὲ ὁ ἀνῆρ δύναται κατηγορεῖν. ὅτε δὲ ἑκατέρους παρήγγειλε κατηγορήσας μὲν ἐνός αὐτῶν, βούλεται δὲ μετὰ ταῦτα ἀποστήναι^{e)} τῆς κατηγορίας, πρὸς ἑκατέρους ὀφείλει πράττειν τὴν ἀβολίονα. [Sch. n. VII. 661. sq.]

Σημείωσαι, ὅτι, εἰ καὶ ἄμα τῶν δύο κατηγορεῖν οὐκ ἐξέστιν, ἀλλ' οὖν τοῖς δύο παραγγέλλειν δυνατὸν. [Sch. n. VII. 662.]

§. 7. *Τὸ ἀδέμιτον καὶ ἄμα κατὰ τῶν δύο δύναται κινεῖσθαι.*

Si quis¹⁰⁾ honorem vel ministerium publicum gerat, inscriptionem quidem patitur¹¹⁾, sed accusatio differtur, eo cavente post finem honoris iudicio sisti¹²⁾.

10) si quis] Si quis in honore ministeriove publico sit, accusari quidem potest: differtur autem cognitio, exacta ab eo cautione iudicio sisti, donec honorem finiverit sive magistratum peregerit. Et haec ita Tiberius Caesar rescripsit.

Nota, eum, qui honorem vel ministerium publicum gerit, inscriptionem quidem pati, sed non accusari. Quaere et lib. 7. tit. 17. cap. 22. et ibi adnotationem eis τὸ κατὰ πόδας Thalelaei. Si velis scire, quae et quot causae solvant nuptias, lege lib. 28. tit. 7. cap. 1. 2. 3. 4. 5. et 6.

11) inscriptionem quidem patitur] Et accusans, et accusatus.

12) post finem honoris iudicio sisti] Nam magistratus tempore magistratus neque agit, neque agitur cum eo.

XL. Vim passa mulier lege non tenetur, licet erubescens factum confestim viro non renunciaverit.

Constante matrimonio potest quis accusare adulterum¹⁾, licet maritum prius tanquam lenonem non accusaverit.

1) potest quis accusare adulterum] Extraneus, qui non est adulterae maritus, non etiam adulteram, ut cap. 28. sive dig. 25.

Mortua quoque in matrimonio uxore, potest maritus adulterum accusare.

Nupta²⁾ prius, quam damnetur adulter, non accusatur, si ante nuptias denunciata, vel denunciatio domum eius missa non fuerit.

2) nupta] Viro coniuncta. Quaere cap. 15. them. ult. et 14. them. ult. et cap. 5. 6. 16. et 17.

Damnatam quasi latronum consciam³⁾ maritus retinere in matrimonio potest.

3) damnatam quasi latronum consciam] Si mulier, quod fecisset cum latronibus societatem, relegata sit, impune eam maritus in matrimonio retinet, quia non adulterii damnata est.

Coniunctum adulterio incestum non extinguunt quinquennio.

Ambo quidem simul accusare vir non potest⁴⁾. Sed si amobus denunciaverit, et velit desistere, in utroque necessaria est abolitio.

4) ambo quidem simul accusare vir non potest] Quaere tit. 1. cap. 10. them. 6.

Adulterum quidem et adulteram propter commune crimen simul ne vir quidem accusare potest. Cum tamen utrique denunciavit, et unum eorum accusavit, et vult postea desistere ab accusatione, in utriusque persona petere debet abolitionem.

Nota, licet ambo simul accusari nequeant, posse tamen amobus denunciari.

Incesti crimen⁵⁾ simul adversus utrumque⁶⁾ intendi potest.

y) Fabr. δημόσιον. z) Sic Cod. 1350. Fabr. πάσαι (sic). a) Sic Cod. 1350. Fabr. τὴν μοιχαλίδα. b) L. 39. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 527. ubi est cap. 39. h. t. et apud Harm. 1. 3. §. 60. et VI. 2. §. 8. c) Haec cum sequentibus apud Fabr. coniuncta sunt. d) τὸ Cod. 1350. Fabr. καὶ pro τὸ. e) Sic lego. Fabr. ἀποστήσαι.



τὸ ἀθέμιτον] Οὐ μὴν καὶ τὸ μοιχικόν, ὡς κεφ. ιε'. θεμ. τελευτ. καὶ τοῦ παρόντος κεφ. θεμ. ζ'. σημειῶσαι διαφορὰν μοιχείας καὶ ἀθεμίτου. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ε'. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. καὶ τὸ μζ'. κεφ. εὐρήσεις καὶ ἑτέρας. ζῆται δὲ τὸ δ'. καὶ ε'. θεμ. καὶ ζ'. τοῦ λζ'. κεφ. [Sch. o. VII. 662.]
κατὰ τῶν δύο] Τῶν ἡμαρτηκότων αὐτό. [Sch. p. VII. 662.]

Τότε οἱ δοῦλοι τοῦ πλημμελήσαντος ἀθέμιτον^{f)} βασιανίζονται, ὅτε συνέξενται αὐτῷ μοιχεία.

τότε οἱ δοῦλοι — βασιανίζονται] Σημειῶσαι τοῦτο ἀναγκαίως. εἰ γὰρ μόνον ἀθέμιτον ἐστίν^{g)}, οὐ μὴν καὶ μοιχεία, ἀλλὰ σιφροῦπον τυχόν, οὐ βασιανίζονται οἱ δοῦλοι. καὶ ζῆται tit. v'. κεφ. δ'. [Sch. q. VII. 662.]

μα'. Παυλ. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἀπειλήσῃ τῇ γυναίκι, κινεῖν κατ' αὐτῆς τὸ μοιχικόν, καὶ μὴ κινήσῃ, δύναται γαμεῖσθαι τῷ ὑποπευθέντι ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ αὐτῆς.

Ὁ μετὰ κατηγορίαν ἀναλαβὼν τὴν γυναῖκα δοκεῖ τῆς κατηγορίας ἀφίστασθαι, καὶ οὐκέτι δύναται κινεῖν.

ἔαν ὁ ἀνὴρ ἀπειλήσῃ] Οὐ μὴν παραγγέλλας ἔνομον παραγγέλλαν. καὶ ζῆται περὶ τούτων κεφ. ιε'. [Sch. r. VII. 662.]

καὶ μὴ κινήσῃ] Μῆτε iure mariti, μῆτε ὡς ἔξωτικός. [Sch. s. VII. 662.]

δύναται γαμεῖσθαι τῷ ὑποπευθέντι ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ αὐτῆς] Τὸ γὰρ ἀπειλῆσαι οὐκ ἔστι διαμαρτυρασθαι. [Sch. t. VII. 662.]

Ἐπειδὴ γὰρ ἔξεσι τῇ κατηγορηθείσῃ παρὰ τοῦ ἰδίου ἀνδρός περὶ μοιχείας καὶ μὴ ἐλεγχθεῖσθαι πέμπει αὐτῇ^{h)} διαζύγιον, καὶ χωρίζεσθαι αὐτῆςⁱ⁾, διὰ τοῦτο καὶ γαμουμένη^{k)} τῷ ὑποπευθέντι ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ αὐτῆς καὶ μὴ ἐλεγχθέντι, οὐχ ὑποπίπτει τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι. [Sch. u. VII. 662.]

δοκεῖ τῆς κατηγορίας ἀφίστασθαι] Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ^{l)} τελευτ. θέματος τοῦ ιε'. κεφ. ἦτοι τοῦ ιβ'. διαγέστου. [Sch. x. VII. 662.]

μβ'. Ἐπὶ δὲ τοῦ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος ὑπέρθεοις οὐ δίδονται, εἰ μὴ συνοραθῆ^{m)} ἢ αἰτία, καὶ εἰς τὸ παραστήναι πρόσωπον.

ἐπὶ δὲ τοῦ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος] Ἐν τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι οὐδένα δίδονται δικαίων, εἰ μὴ ἐπὶ τῷ παρασθῆναι τὰ πρόσωπα, ἢ ὅτι ὁ δικαστὴς ἐκ τῆς τοῦ πράγματος ποιότητος κινούμενος causa cognita παρασθῆⁿ⁾ τὴν ἰλιτίονα. [Sch. y. VII. 662.]

εἰ μὴ συνοραθῆ^{m)} ἢ αἰτία] Τυχόν γὰρ ἀποδημῆ^{o)} ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτοῦ. [Sch. z. VII. 662.]

μγ'. Τρυφῶν. Καὶ ὁ ἀπελεύθερος ὡς ἐλεύθερος τιμωρεῖται, καὶ φονεύεται παρὰ τοῦ πάτρωνος, καὶ κινόντων αὐτοῦ, καὶ κατιόντων, μοιχείαν παρ' αὐτοῦ ποστάντων.

καὶ ὁ ἀπελεύθερος] * Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος δικαιορροσοῦ δικτυλίον λαβὼν ἀμάσθῃ μοιχείαν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ πάτρωνος, ἢ εἰς τὴν ἰδίαν πατρωνισσαν, ἢ εἰς ἐκείνην, εἰς τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα, ἢ τοῦ υἱοῦ, ἢ τῆς θυγατρὸς ἢ τῆς ἀπελεύθερος ἢν' ἀρα ὡς ἀπελεύθερος κολάζεται, καὶ ὡς καταλεσθῆ^{p)} εἰς τὴν μοιχείαν, ἀτιμωρητὶ φονεύεται; καὶ ἄλλον ἤρεσε τῇ τῶν ἀπελευθέρων περιβεβλησθαι τιμωρίᾳ, εἰδὴ ὁ τοῦ νόμου ὁ περὶ τῶν κολαστέων μοιχῶν πρὸς κραφυλακὴν εἰσῆχθη τῶν γάμων, καὶ τούτους τοὺς δικαιορροσοῦ δικτυλίον λαβόντας ἐπίσης τοῖς ἄλλοις^{q)}, οὐδὲ χρῆται τῆς βασιλικῆς φιλοτιμίας χεῖρονα γίνεσθαι τῶν πατρῶν τὴν τύχην.

μδ'. Ἐὰν παρὰ τὸν νόμον πεμφθῆ^{r)} διαζύγιον, οὐ αλύεται μὲν ὁ γάμος. ὁ δὲ τὴν τοιαύτην λαμβάνων γαμετὴν οὐ μοιχεύει^{s)}. ὁ δὲ τὴν γὰρ ἐκτός οὐ γίνεται μοιχεία. ὁ δὲ ἀμαρτάνει ὁ γινώσκων εἶναι ἰράνομον διαζύγιον.

5) incesti crimen] Non etiam adulterii, ut cap. 15. them. ult. et huius cap. them. 7. Nota differentiam adulterii et incesti. Lege et them. 6. huius cap. et cap. 47. et alias invenies. Quaere autem them. 4. et 6. et 7. cap. 37.

6) adversus utrumque] Qui id admisit.

Tunc servi eius, qui incestum commisit, torquentur^{t)}, cum adulterium ei iunctum est. L. 39. §. 8. D. XLVIII. 5.

7) tunc servi — torquentur] Nota hoc necessario. Nam si incestum sit tantum, non etiam adulterium, sed stuprum forte, non torquentur servi. Et quaere tit. 50. cap. 4.

XLI. Paul. Si vir minatus sit^{u)} uxori, se acturum in eam adulterii, neque egerit^{v)}, potest nubere suspecto de adulterio eius^{w)}. L. 40. pr. D. eod.

Qui post accusationem reduxit uxorem, videtur §. 1. ab accusatione desistere^{x)}, et amplius agere non potest.

1) si vir minatus sit] Non etiam denunciaverit per denunciationem legitimam. Et quaere de his cap. 16.

2) neque egerit] Nec iure mariti, neque ut extraneus.

3) potest nubere suspecto de adulterio eius] Minari enim non est testato denunciare.

Quia enim ei, quae a marito adulterii accusata nec convicta est, repudium mittere et a viro discedere licet, ideo et nupta ei, qui de adulterio eius suspectus nec convictus est, non incidit in crimen adulterii.

4) videtur ab accusatione desistere] Secundum distinctionem them. ult. cap. 15. sive digesti 12.

XLII. In crimine adulterii^{y)} dilatio non datur, nisi causa cognita^{z)}, et ut persona exhibeatur. L. 41. D. eod.

1) in crimine adulterii] In crimine adulterii nulla datur dilatio, nisi ut personae exhibeantur, vel iudex ex qualitate negotii motus causa cognita dilationem dederit.

2) nisi causa cognita] Forte enim rus profecta est.

XLIII. Tryphon. Et libertus^{aa)} ut liber punitur, et occiditur a patrono, si parentes eius et liberi adulterium ab eo sustinuerint. L. 42. D. eod.

1) et libertus] Si libertus, qui ius aureorum annulorum impetravit, adulterium commisit in patroni uxorem, aut in patronam suam, aut in eam, cuius patris aut matris, filii filiaeve libertus fuit: an ut libertus punitur, et si deprehensus sit in adulterio, an impune occiditur? Et magis placuit subiiciendum poenae libertinorum, quoniam lex Iulia de adulteris coercendis ad tuenda matrimonia introducta est, et eos, qui ius aureorum annulorum impetrarunt, aliis libertis exaequari placuit, et deteriore conditionem patronorum hoc Principis beneficio fieri non oportet.

XLIV. Si contra legem missum sit repudium^{ab)}, non solvuntur nuptiae. Qui tamen eam uxorem ducit^{ac)}, adulterium non committit, quia sine dolo non fit adulterium^{ad)}. Dolum vero admittit, qui scit, illegitimum esse repudium. L. 43. D. eod.

f) Fabr. ἀθέμιτα. Sed lego ἀθέμιτον propter sequens αὐτῶ. g) Fabr. ἰστι. h) Lege αὐτῶ. i) Lege αὐτοῦ. Sic Cod. 1350. Fabr. γαμουμένη. l) τοῦ addidi. Deest apud Fabr. m) Deesse nonnulla videntur, puta ἀπελευθέρους καλυμμένους ἤρεσε.



ἐὰν παρὰ τὸν νόμον πεμφθῇ διαζύγιον] Ἐὰν πέμψη μὲν ἑταίριον δὲ ἀνήρ, μὴ κατὰ τὸν νόμον δὲ πέμψη, (τυχὼν γὰρ οὐχ ὑπέγραψεν ἑπτὰ μάρτυρες) καὶ διὰ τοῦτο ἐπι τῷ νόμῳ νομίζεται ὑπαρξὸς εἶναι ἢ γυνὴ αὐτῆ, καὶ ἐὰν τις ἕτερος γαμετὴν ταύτην ἀναγάγῃ, οὐκ ἔστιν οὗτος μοιχός· ἢ γὰρ μοιχεύει δίχα δόλου οὐχ ἀμάρτανεται· εἰ καὶ τὰ μάλιστα δύναιται λεχθῆναι, ὅτι δολὸν ἤμαρτεν οὗτος εἰδώς αὐτὴν μὴ κατὰ νόμον ἑταίριον ἀναγαγεῖν, καὶ ἀγαγόμενος αὐτὴν καὶ ζῆται βιβ. κη. tit. ζ'. κεφ. θ'. καὶ ιη. καὶ βιβ. με. tit. ε. κεφ. α'. καὶ βιβ. λ'. κεφ. λα'. [Sch. a. VII. 662.]

ὁ δὲ τὴν τοιαύτην λαμβάνων γαμετὴν ἄγνοησας, κακὸν εἶναι τὸ τοιοῦτον διαζύγιον. συγγινώσκειται γὰρ ὁ νόμος τῷ τὸν τοιοῦτον ἀγνοῶσαντι νόμον. [Sch. b. VII. 663.]

δόλον γὰρ ἐκτός οὐ γίνεται μοιχεία ἄκρυν οὗτος τοῦ διαζυγίου, οὐδὲ διανοχὴ ἀλλήλοισι) δίδεται τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικί, ὡς βιβ. με. tit. ε. κεφ. α'. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ πολιτικὸς νόμος. ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς φησὶν οὕτως· Ἐρηθήτω, ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν) ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτός λόγου) πορνείας, ποιῶ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὅς ἂν) ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχεύεται. καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τοῦ, ὅτι ἢ γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον ζῆ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. ὅταν δὲ ἀνὴρ ἐκβαλεῖν βούληται γυναῖκα, ἢ γυνὴ τὸν ἀνδρα ἀφῆναι, ταύτης ἀναμνησκέτω τῆς ἠρώσεως, καὶ τὸν Παῦλον νομίζετω παρῆναι, καὶ καταδικάσκειν αὐτὴν βιώοντα καὶ λέγοντα· γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. τοῦτο γοῦν δηλοῖ καὶ οὐ προσέθικεν, ὅτι, ἐὰν τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἀλλ' ἐὰν κοιμηθῇ, μονονοῦχι παραμυθούμενος τὴν χρείαν, καὶ πειθόμενος ἐπὶ τῷ πρότερον καὶ μὴ δευτέρῳ εἰσάγειν νυμφίον. οὐκ ἐτελευτήσῃ σου, φησὶν, ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ καθεύδει. τίς δὲ τὸν καθεύδοντα οὐκ ἀναμένει; ἐλευθέραν δὲ μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρός τελευτήν γεγενῆσθαι λέγων εἰδείξεν, ὅτι πρὸς τοῦτο δουλὴ ἢ ζῶντος ἐκείνου. δουλὴ δὲ οὕσα καὶ ὑποκειμένη τῷ νόμῳ, κὰν μυρικίς βιβλίον ἀποστασίου λάβῃ κατὰ τοὺς παρὰ τοῖς ἔξωθεν νόμοις, τῷ τῆς μοιχείας ἀλλοκεῖται νόμῳ· οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοῦτους σε μέλλει κρίνειν ὁ θεὸς τοὺς νόμους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀλλὰ καθ' οὗς αὐτὸς ἔθηκε. καὶ οἱ τῶν ἔξωθεν νόμοι οὐκ ἄπλως τοῦτο τεθεῖκασιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κολάζουσι τὸ πρᾶγμα. [Sch. c. VII. 663.]

L. 44. μέ. Παπλιαν.^{s)} Ὁ προγονός καὶ τῆς μητρικῆς ἀποθανούσης κατηγορεῖται τῷ ἀθεμίτῳ ὡςπερ^{t)} ὁ μοιχός ἀποθανούσης τῆς γυναικός.

ὁ προγονός] Εἰ καὶ ἀποθάνῃ ἢ πενθερά, πρὸς ἣν ὁ γαμβρός τὸ ἴκκεστον ἡμάρτησεν, καλῶς κατηγορεῖται καὶ μετὰ θάνατον αὐτῆς. [Sch. d. VII. 663.]

L. 1. C. IX. 9. μέ. Τὸν) νόμον τὸν περὶ μοιχείας γυνὴ οὐ δύναται κινεῖν, οὐδὲ ἐὰν αὐτῇ λέγεται ἡμαρτηθῆναι^{v)}. ὁ γὰρ νόμος, ὡς ἀνδράσιν ἡμαρτηθέντος^{w)}, εἰκότως καὶ παρρησίαν αὐτοῖς δέδωκεν αὐτοὺς κατηγορεῖν δικαίῳ ἀνδρὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου.^{x)}

τὸν νόμον τὸν περὶ μοιχείας] Θεοδ. Ἰνὴ οὐ κινεῖ τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα, οὐδὲ ὑπὲρ ἐαυτῆς. τοῖς γὰρ ἀνδράσιν ἀμώζει. πλὴν φησὶν ἢ ζ'. διατάξις τοῦ παρόντος tit. ἡγουν τὸ νβ. κεφ. ὡς ἐὰν βιασθῇ παρθένος οὕσα, δύναιται συγκροτῆναι τὸ τοιοῦτον δικαστήριον. ὑπέξελε) οὖν αὐτό. [Sch. e. VII. 663.]

οὐδὲ ἐὰν αὐτῇ λέγεται ἡμαρτηθῆναι] Τὸ κατὰ πόδας. Κὰν τὰ μάλιστα περὶ γάμου ἰδίου χρονθέντος μέμφεσθαι βούλεται. ὁμοίως ἐνταῦθα καὶ ἕτερος λόγος ἐκάλυψεν αὐτὴν κινήσαι, ἐπειδὴ καὶ αὐτῇ τοῦ ἐγκλήματος ἐκοινώησε. πλὴν βουλομένη ἢ διατάξις δεῖξαι, ὅτι οὐδὲ sua causa κατηγορεῖται, τοῦτο παρηγάγεν^{z)}. σημείωσαι δὲ, ὅτι τοῦτο τὸ ἔγκλημα οὐδέποτε γυνὴ δύναται κινήσαι. [Sch. f. VII. 663. sq.]

δικαίῳ ἀνδρὸς] Τῷ ἀνδρὶ δέδωκε τοῦτο τὸ προνόμιον ὁ νόμος, ὥστε δύνασθαι αὐτὸν ἐντὸς ἑξήκοντα ἡμερῶν μετὰ

1) si contra legem missum sit repudium] Si non ex lege maritus repudium miserit, (ut quia ei non subscripterint septem testes) et ideo adhuc mulier lege nupta esse existimetur, et si quis alius uxorem eam duxerit, adulter non est, quia adulterium sine dolo non committitur; quamvis dici possit, dolum eum committere, si scierit non ex lege repudiatam, et duxerit. Et quaere lib. 28. tit. 7. cap. 9. et 18. et lib. 45. tit. 5. cap. 1. et lib. 30. cap. 31.

2) qui tamen eam uxorem ducit] Ignorans, repudium esse illegitimum. Lex enim ei ignoscit talem legem ignoranti.

3) quia sine dolo non fit adulterium] Si inutile sit divortium, nec successio invicem datur viro et uxori, ut lib. 45. tit. 5. cap. 1. Et haec quidem ius civile. Dominus autem noster Iesus Christus sic ait: Dicitur est: Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis: Quicumque dimiserit uxorem suam extra causam scortationis, is facit, ut ipsa adulterium committat, et qui eam dimissam duxerit, adulterat. Et Chrysostomus in Oratione, Quod mulier lege obligata est, quamdiu vivit maritus: Cum vir uxorem volet eicere, vel uxor a viro discedere, reminiscatur sermonis huius, et Paulum interesse putet, eamque persequi clamantem ac dicentem: Mulier lege obligata est, quamdiu vivit maritus eius. Hoc demonstrato non adiecit, quod si mortuus fuerit vir eius, sed si obdormierit, propemodum suadens viduitatem, et primi, non secundi viri, nuptias. Non mortuus est, inquit, vir tuus, sed dormit. Quis vero dormientem non expectet? Liberam vero post mortem viri fieri dicens ostendit, ante eam serram fuisse vivente eo. Serva autem cum sit, et legi subiecta, licet milles libellum repudii acceperit secundum leges externas, lege adulterii tenetur: neque enim secundum has leges te iudicaturus est Deus in die illa, sed secundum quas ipse posuit. Et leges exterae non simpliciter hoc posuerunt, sed et rem coercent.

XLV. Papian. Privignus¹⁾ defuncta quoque noverca accusatur incesti: sicut adulter defuncta muliere.

1) privignus] Licet defuncta sit socrus, cum qua gener incestum commisit, recte accusatur etiam post mortem eius.

XLVI. Lege de adulteriis¹⁾ mulier accusare non potest, nec si adversus ipsam commissum sit²⁾. Lex enim, quasi viris sit iniuria facta, merito facultatem eis dedit accusandi iure mariti³⁾ soluto matrimonio⁴⁾.

1) lege de adulteriis] Theod. Mulier non accusat adulterii, ne pro se quidem. Viris enim haec accusatio competit. Ceterum const. 7. huius tit. sive cap. 52. ait, violatam virginem hoc iudicium intendere posse. Id ergo excipias.

2) nec si adversus ipsam commissum sit] Τὸ κατὰ πόδας. Quamvis de suo matrimonio violato queri velit. Alia quoque hic ratio prohibet eam accusare, quia ipsa criminis particeps est. At volens constitutio ostendere, nec sua causa eam accusare, hoc adduxit. Nota, hoc crimen mulierem intendere nunquam posse.

3) iure mariti] Lex marito hoc privilegium dedit, ut possit intra sexaginta dies post solum matrimonium

n) Sic Cod. 1350. Fabr. συγγινώσκει γὰρ ὁ νόμος ἀγνοῶσαντι. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλήλους. p) Fabr. ἡμῖν. q) Fabr. τοῦ inserit ante λόγου, quod deest in Cod. 1350. r) Lege ἄν. s) L. 44. D. h. t. legitur in Syn. p. 527. ubi est cap. 41. h. t. t) Syn. ὡς. u) L. 1. C. h. t. legitur usque ad vocem ἡμαρτηθῆναι apud Attal. tit. LXX. §. 16. et Harm. I. 13. §. 4. et VI. 2. §. 6. Quae sequuntur apud Harm. aliena sunt a Basil. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἡμαρτηθῆναι. w) Sic Cod. Fabr. ἡμαρτηθέντος. x) L. 2. C. h. t. omisam esse in Basil. testatur Bals. ad Phot. tit. L. cap. 32. (apud Voellum T. II. p. 854. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπέξελε (sic). z) Sic Cod. Fabr. παρηγάγετο.

την λύσιν τοῦ γάμου κινήσαι. τίς δὲ ἔχει τοῦτο τὸ προνόμιον, μαθήσῃ σὺν θεῷ ἐν τούτῳ τῷ τιτ. [Sch. g. VII. 664.]

μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου] Ἐἰ μὲν γὰρ ἔστειλε τὸ παλαιόν^{α)} ὁ ἀνὴρ διαζύγιον. ἄλλως τὸ περὶ μοιχείας κινεῖν οὐκ ἠδύνατο. νῦν δέ, εἰ βούλεται κινήσαι κατὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὸ περὶ μοιχείας ὁ ἀνὴρ, τέως ἀποδιώστανται ἀλλήλων. [Sch. h. VII. 664.]

μζ. Ἐν τῷ νόμῳ τῷ περὶ μοιχείας καὶ οἱ δοῦλοι βασανίζονται τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς κατὰ νόμους. οὐ χρῆ δὲ αὐτοὺς ἐλευθεροῦσθαι ἐντὸς ἐξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, οὔτε ἐκποιεῖσθαι. χρῆ δὲ τὸ ἀσφαλές γίνεσθαι τοῖς δεσπόταις αὐτῶν περὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν, ἐὰν ἢ τελευτήσωσιν ἐν τῇ ἐξετάσει, ἢ χείρονες γένωνται.

ἐν τῷ νόμῳ τῷ περὶ μοιχείας] Θεοδώρου. Κινουμένου τοῦ περὶ μοιχείας ἐγκλήματος, βασανίζονται οἱ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς δοῦλοι. λαμβάνουσι μὲντοιγε ἀσφάλειαν περὶ τοῦ τιμήματος αὐτῶν, διὰ τὸ μὴ ἀποθανεῖν αὐτούς, ἢ χείρους γενέσθαι ἀπὸ τῶν πληγῶν. διὸ οὐ δύναται ἐκποιηθῆναι ἢ ἀορηθῆναι οἱ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μοιχείας περιόντες δοῦλοι, εἰ μὴ μετὰ τὸ γενέσθαι ἑσπερίδιον ἐξ ἡμερῶν παρελθούσων, ἢ ὡς ἐπάγει ἡ λέξ. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. παραδραμῶσι β'. μῆνες μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὴν λεγομένην μοιχεύθησαν. οἱ δὲ οἱ δοῦλοι τῆς νομιζομένης μοιχαλίδος βασανίζονται, δηλοῖ ἡ ζ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ β' λα. διατ. τοῦ αὐτοῦ παρόντος τιτ. προστιθεμένη, ὡς καὶ οἱ δοῦλοι τοῦ ἀνδρὸς καὶ πάσα φαμίλια αὐτοῦ βασανίζονται ἐπὶ τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι. σημείωσαι ἐνευθεν, ὅτι ὁ ἕρπαιον βασανισθῆναι τοὺς δοῦλους οὐ δίδωσιν ἀπεντεύθειν τὸ ἄμμημα, ἀλλὰ ἀσφαλίζεται δοῦναι ταῦτο. ζῆται κεφ. κς'. καὶ τὸ ἐκέισε σκόλιον, καὶ τὰ θέματα αὐτοῦ ὅλα, καὶ βιβ. τοῦ παρόντος τιτ. ν'. κεφ. α'. θεμ. ιβ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ ε'. [Sch. i. II. 664.]

καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς κατὰ νόμους] Πρόσκειται ἰς τὸ κατὰ πόδας· οὐχὶ τοῦ φυσικοῦ, ἀλλὰ τοῦ νομίμου. καὶ ἦσαν ὁ Θαλέλαιος· Ἐὰν μόνηρ ἔσχηεν αὐτὴν θυγατέρα, τυχόν πό παλαιίδος, πατήρ μὲν αὐτῆς εἶναι, πληρὸν οὐ νομίμος. διὰ οὗτο οἱ δοῦλοι αὐτοῦ οὐ βασανίζονται. [Sch. k. VII. 664.]

μη'. Ἐὰν^{ε)} τις καταλάβῃ ἐν νυκτὶ μοιχόν, ὃν ἔξεστι φονεῖν ἀκινδύνως, καὶ τοῦτον φονεῖσθ^{δ)}, ὃ τιμωρεῖται. εἰ δὲ καὶ παῖδες αὐτοῦ πεισθέντες^{ε)} ονεύσωσιν, ἀνείθνηνοι εἰσιν. εἰ δὲ μὴ κελεύοντος τῷ νόμῳ τοῦτο ἐποίησε, συγγινώσκομεν αὐτῷ, ὅτι εἰ ἐν νυκτὶ ἤμαρτε, καὶ ὡς ἀπὸ πεπραγμένου ὀδυθείς^{ε)}, καὶ^{ε)} μόνον ἐξορίζεται.

ἐὰν τις] Θεοδώρου. Ἐὰν ἐν νυκτὶ ὁ ἀνὴρ καὶ οἱ παῖδες τοῦ φονεύσαντι μοιχόν τινα, ὃν κελεῖν ὁ νόμος ἐπ' αὐτοῖς^{ε)} ἀποκτείνεσθαι, οὐ κατέχονται τῷ περὶ μοιχείας νόμῳ. δὲ φονεύσωσιν^{ε)}· ὃν οὐκ ἐπιτρέπει ὁ νόμος ἀποκτανθῆναι, φρίζονται. τὰ εἰρημένα δέξαι, ἐὰν μοιχὸς καταληφθῇ^{ε)} μετὰ ἰς διαμαρτυρίας ἐν ἐνδὲ τῶν δηγορευμένων τόπων τῇ ριζ. ραί, ἣν καὶ ἀνάγνωθι. [Sch. l. VII. 664. sq.]

Τὸ κατὰ πόδας. Ὅτινα ὁ Νουμέριος ἐν μοιχείᾳ κατασθέντα ἐφόνευσεν, ἐὰν τοιαύτης καταστάσεως ἦν, ὃν ἐκ τοῦ ἰου τοῦ Ἰουλίου ἀτιμωρήτως ἐφόνευσεν· ὅπερ νομίμως ἐπράγη, οὐδεμίαν ποινὴν ἀξιοῦται. καὶ τὸ αὐτὸ καὶ τοῖς παισὶν ἰου, οἵτινες τῷ πατρὶ ἐπέλασθησαν, παρασχετέον ἐστίν. ἐὰν τῆς αὐθεντίας τοῦ νόμου ἀργουσης, ἀπρονοήτως δυνήθῃ μοιχόν φονεῦσαι^{ε)}· κἂν τὰ μάλιστα ἀνδροφονία ἡμαρτήθη, ἰς, ἐπειδὴ καὶ ἡ νύξ, καὶ ἡ ὀδύνη αὐτοῦ ἢ δικαία το πον αὐτοῖς ἐπικουφίξει, δύνανται εἰς ἐξορίαν δοθῆναι.

ἐν νυκτὶ] Τοῦτο πρὸς τὸ ἐπαγομένον εἶπεν. ἐπεὶ γὰρ λέγειν ἐξορίζεσθαι τὸν φονεύσαντα ἐκεῖ, κατὰ τὸ ἀναγνώσθη τὸν εἰπεῖν, ἐν νυκτὶ. διὰ τοῦτο οὖν οὐχὶ καὶ ἰσχυρῶς τοιοῦτον καιρὸν ἐθεμάτισεν· ἐπειταίον τὸν ὀφείλοντα εὐθνησαι εἰ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐφόνευσεν, ἀτιμωρητος μὲν εἰσῆσαι, πότε ὁ φονεὺς ὁ ἐκούσιος ἐξορίμῃ μόνῃ ὑποπίπτει. .l. VII. 665.]

a) Sic Cod. 1350. Fabr. κατὰ τὸ παλ. b) ἢ addidi. c) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 523. ubi est cap. 41. h. t. Syn. φονεῖν. e) Syn. πεισθέντες. Leuncl. in marg. πεισθέντες. f) Sic lego. Fabr. et Syn. ὁ δυνήθεις. g) καὶ Syn. ἰτ. gg) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοφάρμ. h) Sic Cod. 1350. Fabr. φονεύσωσιν. i) Sic Cod. 1350. Fabr. καταληφθείς. lege ὀδυνηθείς — φονεῖσθ. Sic vertit.

nium accusare. Quis vero habeat hoc privilegium, disces favente Deo in hoc titulo.

4) soluto matrimonio] Si vir repudium miserit secundum ins vetus. Alioquin non poterat accusare adulterii. Nunc vero, si maritus velit accusare mulierem adulterii, interim separantur invicem.

XLVII. In lege de adulteriis¹⁾ servi mulieris et patris eius secundum leges²⁾ torquentur. Nec sunt manumittendi intra sexaginta dies post solutionem matrimonii, neque alienandi. Oportet autem caveri dominis de pretio eorum, si in quaestione vel decesserint, vel deteriores facti fuerint. L. 3. C. IX. 9.

1) in lege de adulteriis] Theodori. Instituta accusatione adulterii, torquentur mulieris et patris eius servi. Cavetur tamen iis de pretio eorum, ne interimantur vel deteriores fiant plagis. Quare alienari vel donari non possunt, qui erant servi adulterii commissi tempore, nisi post missum repudium sex menses praeterierint, vel ut adiciit const. 35. huius tit. duo menses post mortem eius, quae adulterium commisisse dicebatur. Servos autem adulterae torqueri significat const. 6. huius tit. nec non et const. 31. adiciens, ut et servi mariti et omnis familia eius torqueatur in crimine adulterii. Hinc nota, eum, qui servus torqueri postulat, non continuo pretium dare, sed cavere se daturum. Quaere cap. 26. et ibi scholium, et omnia eius themata, et huius libri tit. 50. cap. 1. them. 12. et eiusdem cap. 5.

2) et patris eius secundum leges] In τῷ κατὰ πόδας adicitur: non naturalis, sed iusti. Et Thalelaeus ait: Si solam eam habuerit filiam forte ex concubina, pater quidem eius est, sed non iustus. Idcirco servi eius non torquentur.

XLVIII. Si quis¹⁾ noctu²⁾ deprehendat adulterum, quem impune occidere licet, et eum occiderit, non punitur. Sed et si filii eius ei obtemperantes occiderint³⁾, extra noxam sunt. Sed si non praecipiente lege hoc fecit⁴⁾, ignoscimus ei⁵⁾, quia et noctu deliquit⁶⁾, et facti dolore permotus, et tantummodo relegatur. L. 4. C. eod.

1) si quis] Theodori. Si vir et filii eius noctu occiderint adulterum, quem lex iubet in ipso facto deprehensum occidi, non tenentur lege de adulteriis. Sed si occiderint, quem lex occidi non permittit, relegantur. Haec ita accipias, si adulter post tres testationes deprehendatur in aliquo eorum locorum, qui enarrantur in Nov. 117. quam et lege.

Τὸ κατὰ πόδας. Quem Numerius in adulterio deprehensum occidit, si eius conditionis fuit, ut per legem Juliam impune occidi potuerit: quod legitime factum est, nullam poenam meretur. Idemque filii eius, qui patri paruerunt, praestandum est. Sed si legis auctoritate cessante, inconsulto dolore adulterum interemit, quamvis homicidium perpetratum sit, tamen, quia et nox, et dolor iustus factum eius relevant, potest in exilium dari.

2) noctu] Hoc dictum est ratione eius, quod sequitur. Quia enim dicturus est, occisorem relegari, necesse est dicat, noctu. Et ob id initio hoc tempus non posuit: quia qui debet occidere, etiam interdum occidit impune. Nota, quando reus caedis tantummodo relegatur.



εἰ δὲ καὶ παῖδες αὐτοῦ πεισθέντες φονεύσου-
σιν] Τυχὸν γὰρ αὐτὸς ἠσθένει¹⁾, καὶ φονεῦν οὐκ ἠδύνατο.
[Sch. m. VII. 665.]

εἰ δὲ μὴ κελύοντος τοῦ νόμου τοῦτο ἐποίησε]
Τυχὸν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀνδρα ἐντιμον ἀνέλε. καὶ ζῆτει κεφ. κγ'.
ἢ ὁ ἀπελεύθερος τὸν πατρῶνα, ὡς κεφ. μα'. θεμ. παρατέλευτ.
[Sch. n. VII. 665.]

συγγινώσκομεν αὐτῷ] Κῦν τὰ μάλιστα ἀνδροφονία
ἡμαρτηθῆ. [Sch. o. VII. 665.]

ὅτι καὶ ἐν νυκτὶ ἡμαρτε] Ζῆτει τι. λθ'. κεφ. α'.
θεμ. τέλευτ. [Sch. p. VII. 665.]

L. 5.
C. IX. 9.

μθ'. Ὁ^m) μοιχὸς μετὰ πενταετίαν, ἤπερⁿ) ἀμαρ-
τηθεῖσα ἢ μοιχεία λέγεται, ἣτις συναπτῶς ἀριθμεῖ-
ται, κατηγορεῖσθαι οὐ δύναται. καὶ ταύτας τὰς
παραγραφὰς τὰς τοῖς ὑπεύθυνος δεδομένας ἀπὸ τῶν
νόμων, ἀφαιρεθῆναι οὐ χρή.

ὁ μοιχὸς] Θεοδώρου. Μετὰ πάντα ἔτη συναπτὰ οὐ
κατέχεται τις περὶ μοιχείας, ἀλλ' ὡς ἐπάγει ἢ κζ'. διάταξις
τοῦ παρόντος τι. εἰν ἐναχθῆ μετὰ τὸν εἰρημένον χρόνον,
ἀντιτίθησι τὴν τοῦ χρόνου παραγραφὴν. [Sch. q. VII. 665.]

Θαλελ. Ὁ μοιχὸς μετὰ πενταετίαν τοῦ ἀμαρτηματος συν-
απτῶς ψηφίζομένην οὐ κατηγορεῖται. [Sch. q. VII. 665.]

L. 6.
C. eod.

ν'. Δικαίω ἀνδρὸς τῷ βουλομένῳ περὶ μοιχείας
κατηγορεῖν ἑξήκοντα ἡμέρας ὠρισμέναι ψηφίζονται, ἐν
αἷς δημοσία ἐκείνου εὐχέρεια ἔστι, παρ' ὧτιν ὁ ὑπεύ-
θυνος ἢ ἡ ὑπεύθυνος κατηγορεῖσθαι δύναται. καὶ
ὅτε παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι οὐτίλιναι, ὁ ἀνὴρ ὁμοίως
δικαίω ἔξωτικῶς κινεῖν δύναται. καὶ ὅστις θαρρεῖ τῇ
κατηγορίᾳ, τὴν τῆς συκοφαντίας ἀτιμίαν φοβεῖσθαι
οὐκ ὀφείλει.

δικαίω ἀνδρὸς τῷ βουλομένῳ περὶ μοιχείας
κατηγορεῖν] Θεοδ. Τὸν Ἰούλιον δὲ ἀδουλίτεως κινεῖ ὁ
ἀνὴρ ἐντὸς μὲν ζ'. ἡμερῶν ἰure mariti, μετὰ δὲ τὰς ζ'. ἡμέρας
iure extranei. δηλοῖ δὲ ἡ ζ'. διατ. τοῦ παρόντος τι. ὡς οὐ
μόνον ὁ ἀνὴρ κινεῖ τὸν εἰρημένον νόμον ἰure mariti, ἀλλὰ
καὶ ὁ μνηστὴρ κινεῖ αὐτὸν κατὰ τοῦ φθείραντος τὴν μνηστευ-
θεῖσαν αὐτῷ κόρη. ἀνάγνωθι δὲ τὴν ις'. διατ. τοῦ αὐτοῦ
παρόντος τι. λέγουσαν, ὡς ὁ κινήσας ἰure mariti, εἰ ἀποστῆ
τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀβολιωνος, οὐκέτι γυμνάξει τὸ αὐτὸ
ἔγκλημα. πλὴν ἰστέον, ὅτι δηλοῖ ἡ κθ'. διατ. τοῦ προκειμένου
ὡς αὐτῶς^o) τι. ὅτι γραφὰς οὐκ ἀποτίθεται ὁ κινῶν ἰure
mariti, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὑπονοίας εἰσαγαγεῖν δύναται τὸ τοιοῦτον
ἔγκλημα. ὅμοιον δὲ φησὶν ἡ ριζ'. νεαρά. [Sch. r. VII. 665.]

Θαλελ. Ὁ βουλόμενος κατηγορεῖσθαι ἰure mariti ζ'. ἡμέρας
ἔχει, ἐν αἷς εἰν δυνατὴν κατηγορεῖσθαι καὶ μὴ ἐνάγη, οὐκέτι
δύναται ἰure mariti εἰσαγαγεῖν, ἀλλὰ λοιπὸν ἰure extranei
κινεῖ. [Sch. r. VII. 665.]

Σημείωσαι τὸν παλαιὸν λόγον, ὡς οὐ μόνος ὁ ἀνὴρ δύ-
ναται κινεῖν τὸ περὶ μοιχείας δικαίω ἀνδρὸς ἐντὸς ζ'. ἡμερῶν,
ἀλλὰ καὶ ὁ μνηστὴρ. ἀνάγνωθι καὶ τὴν παραπομπὴν αὐτοῦ.
ἀνάγνωθι καὶ τὸν Θαλέλαιον τοῦ νβ'. κεφ. τὸν ἐν τέλει τοῦ
παρόντος καταβάτου^v) κείμενον. [Sch. r. VII. 665. 84.]

Ζῆτει κεφ. ιε'. θεμ. β'. καὶ γ'. καὶ λ'. καὶ κθ'. [Sch. s.
VII. 666.]

ἑξήκοντα ἡμέραι ὠρισμέναι] Ἐν τῇ πρὸ ταύτης
διατάξει κοτίνουον εἶπε ψηφίζεσθαι τὸν χρόνον τῆς πενταε-
τίας· ἐνταῦθα δὲ οὐτίλινον τὸν χρόνον τῶν ἑξήκοντα ἡμερῶν.
[Sch. t. VII. 666.]

παρ' ὧτιν ὁ ὑπεύθυνος — κατηγορεῖσθαι δύ-
ναται] Περί^a) τοῦ ἀρχόντος λέγει, ὅπου ὀφείλουσι κριθῆναι
ἢ^r) ἢ ποτε γαμετῆ αὐτοῦ, ἢ ὁ μοιχεύσας αὐτὴν περὶ τοῦ
ἔγκληματος. [Sch. u. VII. 666.]

τὴν τῆς συκοφαντίας ἀτιμίαν φοβεῖσθαι οὐκ
ὀφείλει] Πρὸς^{ch}ες, ὅτι ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς ὁ κατηγορῶν
ἰούρε μαρτί οὐκ ὑπόκειται τῇ ἀτιμίᾳ τῆς συκοφαντίας. [Sch. x.
VII. 666.]

3) sed et si filii eius ei obtemperantes oc-
ciderint] Forte enim aegrotabat ipse, et occidere
non poterat.

4) sed si non praecipiente lege hoc fecit]
Ut si maritus honestiorem virum occiderit. Et quaere
cap. 23. vel libertus patronum, ut cap. 41. them. penult.

5) ignoscimus ei] Licet homicidium commis-
sum sit.

6) quia et noctu deliquit] Quaere tit. 39. cap. I.
them. ult.

XLIX. Adulter¹⁾ post quinquennium, quam com-
missum adulterium dicitur, quod continuo numeratur,
accusari non potest. Et has praescriptiones reis legi-
bus datas auferri non oportet.

1) adulter] Theod. Post quinquennium continuum
nemo tenetur adulterii, sed ut adicit const. 27. huius
tit. si conveniatur post dictum tempus, opponit prae-
scriptionem temporis.

Thalel. Adulter post quinquennium a tempore deli-
cti continuo computandum non accusatur.

L. Iure mariti adulterii accusare volenti¹⁾ sexa-
ginta dies utiles²⁾ computantur, quibus in publico
eius facultas fuerit, apud quem reus vel rea accusari
potest³⁾. Et cum praeterierint dies utiles, maritus
quoque iure extranei accusare potest. Et qui confidit
accusationi, calumniae notam timere non debet⁴⁾.

1) iure mariti adulterii accusare volenti]
Theod. Lege Iulia de adulteriis vir agit intra sexaginta
dies iure mariti, post sexaginta dies iure extranei.
Significat autem const. 7. huius tit. non tantum mari-
tum, sed etiam sponsam eadem lege agere iure mariti
adversus eum, qui sibi desponsam puellam stupravit.
Lege autem const. 16. huius tit. quae ait, eum, qui egit
iure mariti, si destiterit sine abolitione, id crimen
exercere amplius non posse. Sciendum est tamen ex
const. 29. tituli propositi, inscriptionem non deponere
eum, qui agit iure mariti, sed et ex suspitione hoc
crimen eum intendere posse. Simile ait Novella 117.

Thalel. Qui vult accusare iure mariti, sexaginta
dies habet, quibus si puterit accusare, neque accusa-
verit, iam amplius non potest agere iure mariti, sed
aget iure extranei.

Nota Antiquum dicentem, non tantum maritum posse
adulterii accusare iure mariti intra sexaginta dies, sed
et sponsum. Lege et transmissionem eius. Lege et
Thalelaeum cap. 52. positum in extremo huius paginae.

Quaere cap. 15. them. 2. et 3. et 30. et 29.

2) sexaginta dies utiles] In praecedente con-
stitutione continuum quinquennii tempus computari
dixit: hic vero utile esse tempus sexaginta dierum.

3) apud quem reus — accusari potest] De
magistratu loquitur, apud quem vel uxor quondam eius,
vel adulter eius de crimine iudicari debent.

4) calumniae notam timere non debet] Ob-
serva ex contrario sensu, eum, qui accusat iure mariti,
non subici poenae calumniae.

l) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰσθένη. m) L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 523. usque ad vocem δύναιται. In Syn. est cap. 45. h. t.

n) Syn. ἐπερ. Leuncl. in marg. ἤπερ. o) Fabr. ὡς αὐτῆς. p) Cod. 1350. κατὰ (sic), quod Fabr. solvit κατὰ βήματος
Κατάβατον est pagina. Vide du Fresne Gloss. med. et infim. graecit s. h. v. q) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὰ. r) ἢ, quod
habet Cod. 1350. omisit Fabr.



Τοῦ αἰτοῦ. Σημειώσαι ἐν τῆς ἀντιδιαστολῆς, ὅτι ὁ κινῶν δικαίῳ ἀνδρὸς, κἄν οὐ δυνήθῃ συντίρῃαι τῇ κατηγορίᾳ, ὡς συνοφάτης οὐ καταδικάζεται. ἀνάγνωθι καὶ τὸν τελευταῖον παλαιὸν τοῦ κεφ. πλὴν οἶμαι, ψευδῆ εἶναι ταύτην τὴν παραγραφὴν, διὰ τὸ τέλος τοῦ β. θεμ. τοῦ ιε. κεφ. [Sch. x. VII. 666.]

να. Διά⁵⁾ τὴν χρανθεῖσαν παρθένον τὴν νεαράν, ἣτις νεανιεύει μετὰ ταῦτα ἤρξατο, κατήγορος νόμιμος οὐκ ἔστι· καὶ διὰ τοῦτο δικαίῳ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἔγκλημα γυμνάσειν οὐ δύναται, εἰ μὴ ἄρα ἡ κόρη ἢ βιασθεῖσα μνηστὴ αὐτοῦ ἐγένετο. εἰ δὲ αὐτὴ τὰς ἀδικίας τὰς ἰδίας, παρόντων αὐτῇ τῶν κουρατιῶρων, δι' ὧν καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς χειρίζονται, μεθόδευῃ, ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας κατὰ τὴν χρεωστομένην τῷ τοιοῦτῳ ἔγκληματι, εἰν ἀποδειχθῆ, αὐστηρίαν δοκιμάσει.

διὰ τὴν χρανθεῖσαν παρθένον τὴν νεαράν] Θεοδώρου. Ἡ βιασθεῖσα κόρη κινεῖν δύναται τὸν δὲ ἀδολυτέρας κατὰ τοῦ φθείραντος αὐτήν. ὡς δὲ ἐπάγει ἡ κ. διατάξις τοῦ παρόντος τι. καὶ ᾧ δ' ἂν θέλῃ, συναπτεται. [Sch. y. VII. 666.]

Θαλέλ. Ἡ διάταξις φησιν, ὅτι καὶ ὁ μνηστὴρ δύναται ἰουε marito κατηγορεῖν κατὰ τοῦ φθείραντος τὴν κόρην. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κόρη δύναται κινήσει κατὰ τοῦ ἀρπάζαντος ἢ φθείραντος αὐτήν, παρόντων τῶν κουρατιῶρων αὐτῆς. [Sch. y. VII. 666.]

κατήγορος νόμιμος οὐκ ἔστι] Οὐδεὶς, οὔτε ὁ ἀνὴρ ὁ μετὰ ταῦτα, οὔτε ὁ πατήρ. [Sch. z. VII. 666.]

Ἐὰν ὡς μοιχοῦ τοῦ φθείραντος κατηγορήσῃ δικαίῳ ἀνδρὸς. ὁ λέγει, τοιοῦτον ἔστι· οὐ δύναται τις κατηγορεῖν ὑπὲρ τῆς πρό τοῦ γάμου χρανθείσης¹⁾, πλὴν εἰ μὴ²⁾ μνηστὴρ αὐτῆς ὑπῆρχεν³⁾, ἀλλὰ⁴⁾ ἡ γυνὴ κινεῖ. [Sch. z. VII. 666.]

Τοῦτο παλαιὸν μὲν ἐλέγομεν⁵⁾ πρὸς τὸ μὴ κατηγορεῖν αὐτὸν ἰουε marito. νῦν δὲ διατάξεις νεώτερες ἔχουσι πρόσωπα εἰπούσης τὰ δυνάμενα περὶ μοιχείας κατηγορεῖν, οὗτος μετὰ ταῦτα γινόμενος ἀνὴρ οὐ συναριθμεῖται αὐτοῖς. [Sch. z. VII. 666.]

καὶ διὰ τοῦτο δικαίῳ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἔγκλημα γυμνάσειν οὐ δύναται] Ἡ γὰρ ἀνηβος οὐ δύναται ἄνδρα ἔχειν, καὶ λοιπὸν οὐδὲ μοιχεύεται. [Sch. a. VII. 666.]

εἰ μὴ ἄρα ἡ κόρη ἢ βιασθεῖσα μνηστὴ αὐτοῦ ἐγένετο] Ζῆτει κεφ. ιγ. θεμ. ζ. καὶ κεφ. ιβ. θεμ. προτελευτ. καὶ ιγ. θεμ. ζ. καὶ κεφ. οθ. [Sch. b. VII. 666.]

Καὶ τότε ἐβιάσθη, καὶ γάμος παρεμποδίσθη⁶⁾. μετὰ γὰρ τὸν γάμον δύναται κινεῖν περὶ τῆς πρό τοῦ γάμου γενομένης μοιχείας. πρὸ δὲ τοῦ γάμου οὐδαμῶς. καὶ ζῆτει κεφ. ιε. θεμ. τελ. ἤγουν διγ. ιβ. [Sch. c. VII. 667.]

ιβ. Ὑπευθύνους μοιχείας δύο ἄμα, ἄρρενα καὶ θῆλειαν, ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας γενέσθαι, ὁ νόμος ὁ περὶ σωφροσύνης κωλύει, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐξιν διανύεσθαι ἐκατέρους⁷⁾ χροῖ, ὥστε τὸν ἄνδρα πρῶτον ἐναχθῆναι, καὶ οὕτω τὴν γυναῖκα.

ὑπευθύνους μοιχείας δύο] Θεοδώρου. Ἐν ταύτῳ οὐ κατηγορεῖ τις τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς μοιχαλίδος. [Sch. d. VII. 667.]

Θαλέλ. Οὐ δύναται⁸⁾ ἄμα κατηγορεῖν τοῦ μοιχεύσαντος καὶ τῆς λεγομένης μεμοιχεύσθαι. ἐνδέχεται δὲ κατὰ τὰς ἐξιν κατηγορησθαι. [Sch. d. VII. 667.]

Σημειώσαι τὸν Βασιλικὸν ἐνταῦθα λέγοντα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐ δύναται κατὰ ταῦτον τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα κατὰ τὸν μοιχοῦ καὶ τῆς μοιχαλίδος γυμνάσειν. [Sch. d. VII. 667.]

ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐξιν] Ἡ τάξις ἐστίν, ὥστε τὸν ἄνδρα πρῶτον⁹⁾ ἐναχθῆναι, καὶ οὕτως τὴν γυναῖκα. [Sch. e. VII. 667.]

διανύεσθαι ἐκατέρους χροῖ] Ζῆτει κεφ. ιε. θεμ. β. ὠραν, καὶ κεφ. ιη. [Sch. f. VII. 667.]

ὥστε τὸν ἄνδρα πρῶτον ἐναχθῆναι] Ζῆτει κεφ. ιε. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. γ. λθ. θεμ. δ. [Sch. g. VII. 667.]

Eiusdem. Nota ex contrario sensu, eum, qui agit iure mariti, licet in accusatione perseverare non poterit, ut calumniatorem non condemnari. Lege et ultimum Antiquum capitulis. At existimo, falsam esse hanc adnotationem, propter finem them. 2. cap. 15.

LI. Propter violatam virginem novellam¹⁾, quae postea pubescere coepit, accusator iustus non est²⁾; et ideo iure mariti crimen exercere non potest³⁾, nisi puella violata sponsa eius fuerat⁴⁾. Sed si ipsa iniurias suas praesentibus curatoribus, per quos et negotia eius geruntur, persequatur, Praeses provinciae pro debita tanto delicto, si probetur, severitate examinetur.

L. 7. C. IX. 9.

1) propter violatam virginem novellam] Theodori. Puella violata potest agere lege de adulteriis adversus stupratorem. Ut autem adicit const. 20. huius tit. et cui voluerit matrimonio coniungi potest.

Thalel. Constitutio ait, sponsum quoque iure mariti stupratorem puellae accusare posse. Item ipsa puella accusare potest raptorem vel stupratorem praesentibus curatoribus suis.

2) accusator iustus non est] Nullus, nec qui postea maritus fit, nec pater.

Ut stupratorem quasi adulterum accuset iure mariti. Quod ait, hoc est: Nemo potest agere ob violatam ante nuptias puellam, nisi sponsus eius fuerit: mulier tamen agit.

Hoc quidem olim dicebatur, non accusare eum iure mariti. Nunc vero constitutione nova certas personas exprimente, quae possunt adulterii accusare, hic, qui postea fit maritus, eis non adnumeratur.

3) et ideo iure mariti crimen exercere non potest] Nam impubes non potest maritum habere, ideoque neque adulterium committit.

4) nisi puella violata sponsa eius fuerat] Quaere cap. 13. them. 7. et cap. 12. them. penult. et cap. 13. them. 7. et cap. 79.

Et tunc temporis violata sit, ac deinde nuptiae secutae sint. Nam post nuptias potest agere de adulterio ante nuptias commisso. Et quaere cap. 15. them. ult. sive dig. 12.

LII. Duos reos adulterii¹⁾ marem et feminam simul ex eadem causa fieri lex de pudicitia vetat. Sed ordine²⁾ utrosque peragi oportet³⁾, ita ut mas primum conveniatur⁴⁾, deinde mulier⁵⁾.

L. 8. C. eod.

1) duos reos adulterii] Theodori. Nullus simul accusat adulterum et adulteram.

Thalel. Non potest quis simul accusare adulterum et eam, quae dicitur adulterasse. Ordine tamen utrumque accusare licet.

Nota Basilicum hic dicentem causam, propter quam non potest simul adulterii crimen in adulterum et adulteram exerceri.

2) sed ordine] Ordo est, ut vir primum conveniatur, deinde mulier.

3) utrosque peragi oportet] Quaere cap. 16. them. 2. locum, et cap. 18.

4) ita ut mas primum conveniatur] Quaere cap. 6. 15. them. ult. et cap. 3. 39. them. 4.

s) L. 7. C. h. t. non esse positam in Basilicis testatur Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 30. (apud Voellum T. II. p. 1010.)
) Sic Cod. 1350. Fabr. χρανθείσεως. u) Sic Cod. Fabr. πλὴν ἢ. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπάρχων. w) Fabr. post
 ἄλλὰ inserit καί, quod in Cod. 1350. deest. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐλέγετο. y) Sic Cod. Fabr. παρεκολ. z) Sic
 Cod. 1350. Fabr. ἐτέρους. a) Adde τις. b) πρῶτον, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr.
 Basil. T. V.



καὶ οὕτω τὴν γυναῖκα.] Ἐάν ἀνδρὶ συνεζεύχθη ἢ μοιχαλῆς. εἰ γὰρ μὴ συνεζεύχθη, ἀδιόφορον ἐστὶ. [Sch. h. VII. 667.]

L. 10. C. IX. 9. νγ'. Περὶ^{c)} τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας συμφωνεῖν οὐκ ἔξεστιν, εἰ καὶ^{d)} ἴσον τὸ^{e)} ἐγκλημα τοῦ τε^{f)} κατηγοροῦ τοῦ^{g)} προδεδωκότος, καὶ τοῦ φεύγοντος τὴν τῆς ἀληθείας ζήτησιν οὐκ ἔστιν. ὅστις δὲ ὑπὲρ τῆς εὐρεθείσης ἔλαβε τιμῆμα, τῇ τιμωρίᾳ τοῦ νόμου τοῦ περὶ μοιχείας κατέχεται.

περὶ τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας.] Θεοδώρου. Οὐ διαλύεται τις ἐπὶ τῷ περὶ τῆς μοιχείας. ἀλλὰ καὶ ὁ δειχόμενος χρήματα ἐπὶ τῷ σιωπῆσαι τὸ ἐγκλημα, τιμωρεῖται ὡς μοιχός. ὁμοιον βιβ. β. tit. δ. διατ. η'. ἡγον βιβ. α'. tit. β. κεφ. λ'. ζῆτει βιβ. α'. tit. β. κεφ. λ'. [Sch. i. VII. 667.]

συμφωνεῖν οὐκ ἔξεστιν.] Οὕτως εἰπέ^{h)}· οὐκ ἔξεστι διαλύεσθαι ἐπὶ μοιχείᾳ. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων τῶν δι' αἵματος ἐχόντων τιμωρίαν οὐχ ὁμοίων ἐστὶ τὸ προδοῦναι τινα τὴν ἰδίαν δίκην καὶ πραιβερικατεῦσαι, καὶ τὸ διαλύεσθαι ἐφ' ἣ ἐνεστήσατοⁱ⁾ κατηγορίᾳ, ἀλλὰ τὸ μὲν προδοῦναι βασανίζεται, τὸ δὲ διαλύεσθαι οὐ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέπεται, ὡς βιβ. α'. tit. β. κεφ. λ'. ἀλλὰ γε ἐπὶ μοιχείας καὶ τὸ προδοῦναι τὴν δίκην ἦτοι πραιβερικατεῦσαι καὶ τὸ διαλύεσθαι ἴσον ἀμάρτημα ἐστὶ, καὶ ἐπίσης ἀμώτερα κολάζονται. [Sch. k. VII. 667.]

Ἐπέλεε τοῦτον τὸν νόμον ἐν τῇ ἡ'. διατ. τοῦ δ'. tit. ὅς ἐστι de transactionibus, τοῦ β'. βιβ. τοῦ κωδ. ἦτοι βιβ. α'. tit. β'. τῇ λεγούσῃ, ὅτι ἔξεστιν ἐπὶ τῶν δι' αἵματος ἐγκλημάτων διαλύεσθαι. [Sch. k. VII. 667.]

εἰ καὶ ἴσον ἐγκλημα — οὐκ ἔστιν.] Εἰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν^{k)} δι' αἵματος ἐχόντων τιμωρίαν ἔξεστι διαλύεσθαι. ἐπὶ δὲ τῆς μοιχείας, ἴσον. [Sch. l. VII. 667.]

τῇ τιμωρίᾳ τοῦ νόμου τοῦ περὶ μοιχείας κατέχεται.] Ἐροῦται, ὅτι κατὰ τοῦτου καὶ ἡ μέτους κἀσα κινεῖται. ἴδου οὖν ἔγνωσ, ὅτι καὶ ὁ νόμος ὁ Ἰουλίος κινεῖται κατ' αὐτοῦ. [Sch. m. VII. 667.]

L. 14. C. end. νδ'. Ὁ γενόμενος τῆς γυναικὸς ἀνὴρ καὶ μετὰ ταῦτα διαζευχθεὶς αὐτῆς, δύναται κατὰ^{l)} τῆς μοιχείας τῆς γενομένης ἐν τῷ γάμῳ αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ μοιχεύσαντος αὐτήν. ἐάν^{m)} δὲ ἡ γυνὴ γαμηθῇ ἑτέρῳ, κατὰ μὲν αὐτῆς οὐ δύναται οὐκέτι κινῆσαι· κατὰ δὲ τοῦ μοιχεύσαντος αὐτήν καὶ οὕτως δύναται κινεῖν.

ὁ γενόμενος τῆς γυναικὸς ἀνὴρ.] Θεοδώρου. Μετὰ τὸ ῥεπούδιον γυμνάξει ὁ ἀνὴρ τὸ περὶ μοιχείας ἐγκλημα κατὰ τῆς πατρὸς αὐτοῦ γυναικὸς, καὶ ἐάν ἄλλω συνήφθη, κἀκείνου κατηγορεῖ, ἐάν μὲντοιγε προπαρήγγειλεν αὐτῷ. ὡς γὰρ φησὶ ἡ κς. διατάξεις τοῦ παρόντος tit. οὐ κινεῖ κατ' αὐτῆς πρὸ παραγγελίας. τὸ δὲ μείζον ἐπάγει ἡ λδ. διατάξεις τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit. n) ὡς ἐάν αὐτῆ ἀλόγως ῥεπουδιάτευσε πορνεύεσθαι θέλουσα. μὲνησο τῆς η'. καὶ θ'. διατ. τοῦ ιζ'. tit. τοῦ ε'. βιβ. [Sch. n. VII. 668.]

καὶ τοῦ μοιχεύσαντος αὐτήν.] Ἠρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας^{o)} ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ γέγονεν ἡ μοιχεία. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Σημειώσαι οὖν, ὅτι ἐπὶ τοῦτου τοῦ ἐγκλήματος ὁ κανὼν ὁ λέγων, actor rei forum sequitur, οὐ κρατεῖ· ἀλλὰ κινεῖται τὸ ἐγκλημα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ ἡμαρτήθη. [Sch. o. VII. 668.]

κατὰ μὲν αὐτῆς.] Ἐως οὐ ὁ μοιχὸς καταδικασθῆ. καὶ ζῆτει κεφ. γ'. καὶ ζ'. καὶ ιδ'. θεμ. τελευτ. καὶ λδ'. θεμ. δ. καὶ ιε'. θεμ. β'. χῶραν, καὶ κεφ. ιη'. [Sch. p. VII. 668.]

Εἰ μὴ πρότερον τοῦ μοιχεύσαντος αὐτήν κατηγορήσεν, ὡς κεφ. ιθ'. θεμ. β'. [Sch. p. VII. 668.]

5) deinde mulier] Si viro coniuncta sit adultera. Nam si innupta sit, nihil refert.

LIII. De crimine adulterii¹⁾ pacisci non licet²⁾, quamvis par delictum accusatoris praevaricatoris et fugientis veritatis inquisitionem non sit³⁾. Qui autem pro comperto stupro pretium accepit, poena legis de adulteriis tenetur⁴⁾.

1) de crimine adulterii] Theodori. Non transigit quisquam de crimine adulterii. Sed et qui accipit pecuniam, ut crimen celet, punitur ut adulter. Simile lib. 2. tit. 4. const. 18. sive lib. 11. tit. 2. cap. 35. Quaere lib. 11. tit. 2. cap. 37.

2) pacisci non licet] Sic dicas: Non licet transigere de adulterio. Nam etsi in aliis criminibus, quae habent poenam sanguinis, par non sit prodere suam causam et praevaricari, et transigere de insituta accusatione, cum proditio coerceatur, transactio non coerceatur, quin imo permittatur, ut lib. 11. tit. 2. cap. 35. in adulterio tamen proditio causae sive praevaricatio et transactio par delictum est, et ex aequo utrumque coerceatur.

Excipe hanc legem a const. 18. tit. 4. qui est de transactionibus, lib. 2. Codicis, sive lib. 11. tit. 2. quae ait, de criminibus sanguinis poenam inferentibus licere transigere.

3) quamvis par delictum — non sit] Licet in aliis criminibus habentibus poenam sanguinis liceat transigere. In adulterio par est.

4) poena legis de adulteriis tenetur] Dictum est, in hunc agi etiam multeris causa. Nunc didicisti, etiam lege Iulia in eum agi.

LIV. Maritus¹⁾ divortio facto adulterii in matrimonio commissi accusare potest et mulierem, et adulterum²⁾. Sed si mulier alii nupserit, adversus eam³⁾ agere non potest: potest tamen agere adversus adulterum.

1) maritus] Theodori. Post repudium vir exercet crimen adulterii adversus eam, quae quondam uxor fuit, et si alii nupta sit, eum quoque accusat, si modo ante ei denunciaverit. Nam ut ait const. 27. huius tit. eam non accusat ante denunciationem. Amplius adiicit const. 34. tituli propositi, [post repudium quoque accusari mulierem adulterii,] si ipsa sine causa repudium miserit scortari volens. Memineris const. 8. et 9. tit. 17. lib. 5.

2) et adulterum] In τῷ κατὰ πόδας additur: in ea provincia, in qua factum est adulterium. Et ait Thaelelaeus: Nota igitur, in hoc crimine regulam dicentem, actor sequitur forum rei, non valere: sed crimen intendi in provincia, in qua commissum est.

3) adversus eam] Quoad adulter condemnatur. Et quaere cap. 3. et 6. et 15. them. ult. et 39. them. 4. et 16. them. 2. locum, et cap. 18.

Nisi prius adulterum accusaverit, ut cap. 19. them. 2.

c) L. 10. C. h. t. legitur in Syn. p. 523. sq. ubi est cap. 49. h. t. Usque ad ἔξεστιν habet Attal. tit. LXX. §. 17. ubi adduntur haec: οὐτε διαλύεσθαι. d) Syn. pro εἰ καὶ habet καὶ. Leuncl. in marg. κἀν. e) τὸ Syn. omisit. f) τὸ Syn. omisit. g) Syn. τοῦτε. h) Sic Cod. 1350. Fabr. εἶπεν. i) Sic lego. Fabr. ἐνηοτήσητο (sic). k) τῶν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. l) Malim περὶ. m) Haec inde ab ἐάν — μοιχεύσαντος αὐτήν e Cod. 1350. addita desunt apud Fabr. Reperiuntur autem in versione Cuiacii. n) Desunt nonnulla, ut ex versione Cuiacii apparet, quae habet: post repudium quoque mulierem accusari adulterii. Tischendorffus haec e Cod. 1350. non dedit. Haec fere sunt inserenda: καὶ μετὰ τὸ ῥεπούδιον ἡ γυνὴ κατηγορεῖται περὶ μοιχείας.



νε'. 'Εάν τις ἐναχθῆ περι μοιχείας, ἢ γυνὴ οὐχ ὑποβάλλεται τῇ τιμωρίᾳ, μάλιστα ἐὰν ὁ κατηγορήσας ἐκείνου τελευτήσῃ.

ἐὰν τις ἐναχθῆ περι μοιχείας] Θεοδ. Οὐ βλάπτεται ἡ μοιχάλις, κὰν ὁ μοιχὸς κατηγορηθῆ καὶ καταδικασθῆ. [Sch. a. VII. 668.]

Ἐχει^{ο)} δὲ ἡ διάταξις οὕτως· Ἐὶ καὶ οὗτος ἐγκλήματι τῆς μοιχείας καταδικασθεὶς οὐκ ἀποκατέστη^{ρ)}, ὡς θεματίζεις, ὁμοῦ εἰ ἀδελφὴ ἢ σὴ, μεθ' ἧς ἡ μοιχεία ἀμαρτηθῆναι ἐλέγχεται, οὐκ ἦν κατηγορηθεῖσα, οὐδὲ τῇ τιμωρίᾳ, οὐδὲ τῇ ἀτιμίᾳ ὑποβλήθῃναι ἠδυνήθη^{ς)} καὶ πολλῶ πλεον, ὅποτε καὶ τὸν κατηγοροῦν τελευτήσῃ θεματίζεις.

ἢ γυνὴ οὐχ ὑποβάλλεται τῇ τιμωρίᾳ] Ἀπὸ τῆς ἐκείνου κατηγορίας. [Sch. v. VII. 668.]

μάλιστα] Ἦγουν, πολλῶ πλεον τότε οὐκ ἔστιν ὑπεύθυνος. εἰ καὶ μὴ ἐγένετο τοῦτο, οὐχ ὑπέκειτο^{θ)} ἡ γυνή, πολλῶ δὲ μᾶλλον, ὅτι καὶ ἐτελευτήσεν ὁ κατηγορήσας. ἐὰν δὲ νικῆσῃ, νικᾷ δι' αὐτοῦ^{ρ)}. καὶ ζῆτει κεφ. ιθ'. Θεμ. τελευτ. [Sch. a. VII. 668.]

νε'. Τὴν μοιχευθεῖσαν, ἐὰν μετὰ τὸ γυμνασθῆναι τὸ ἐγκλήματι τῆς ἐπαρχίας ἐξῆλθε, καὶ ἀποῦσαν μεταξὺ τῶν ὑπευθύνων ζητηθέντων ἀναληφθῆναι δύνασθαι, φανεροῦ νομίμου ἐστίν.

τὴν μοιχευθεῖσαν] Θεοδώρου. Ἐὰν ἡ κατηγορηθεῖσα ἐπὶ μοιχείᾳ ἀπολειφθῆ μετὰ προκαταρξιν, ἀναζητεῖται ὡς requirenda. φησὶ δὲ ἡ ιε'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὡς ἐὰν πρὸ προκαταρξέως ἀποστῆ, οὐδὲ κηρύγματι καλεῖται, οὐδὲ παραπέμπεται, ἐνθα διάγει ὁ ἀνὴρ αὐτῆς κὰν^{α)} reipublicae causa ἀποδημῶν, ἐπειδὴ δύναται ἐπανιῶν ἐκείνος αὐτῆς^{ς)} κατηγορεῖν. ὁλοῖ γὰρ ἡ κζ'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit. ὡς οἱ καιροὶ τῆς δημοσίας ἀποδημίας οὐ συμμηφίζονται τοῖς χρόνοις τοῦ περι μοιχείας ἐγκλήματος. ἀνάγνωθι τὴν ιθ'. διάταξιν τοῦ παρόντος ὡσαύτως tit. [Sch. t. VII. 668.]

Θαλειλαίου. Ἐὰν μετὰ τὸ ἀμαρτηθῆναι τὴν μοιχείαν καὶ ἀρθῆναι τὸ ἐγκλήμα ἀπολειφθῆ ἡ γυνή, καὶ ἀπολιμπανομένη αὕτη δύναται requirenda γενέσθαι. [Sch. t. VII. 668.]

μετὰ τὸ γυμνασθῆναι τὸ ἐγκλήμα] Σημειῶσαι, ὅτι οὐ χρὴ μόνον γενέσθαι τὸ ἐγκλήμα, ἀλλὰ καὶ ἀρθῆναι τὴν κατηγορίαν. [Sch. u. VII. 668. sq.]

μεταξὺ τῶν ὑπευθύνων ζητηθέντων ἀναληφθῆναι δύνασθαι] Ἦγουν, γίνεσθαι^{α)} αὐτὴν ἀναζητούμενην, ὡς οἱ ὑπεύθυνοι. τοιούτων, ὡσπερ τοὺς ἄλλους ὑπευθύνους ἀπολιμπανομένους^{κ)} ἀναζητοῦμεν, καὶ εἴπερ εὐρομένους τοὺς ἀναλαμβανόμεθα, οὕτως καὶ ταύτην ζητεῖσθαι καὶ εὐρισκομένην ἀναλαμβάνεσθαι ὁ νόμος διακελεύεται. [Sch. x. VII. 669.]

Τοῦτο λέγει, ἵνα καὶ ἀποῦσα μετὰ τὸ ἐναχθῆναι, καὶ κληθεῖσα, εἰ μὴ παραγένηται, ὑποβλήθῃ τῇ ὄρισμένῃ κατὰ τῶν κληθέντων καὶ μὴ παραγενομένων ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασι τιμωρίᾳ^{λ)}. [Sch. y. VII. 669.]

νε'. Ἐὰν πρὶν ἢ κατηγορηθῆ, ἢ γυνὴ ἀπελειφθῆ, ἄτοπὸν ἐστίν, αὐτὴν κληθῆναι καὶ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἀνδρός, ἐν ἣ στρατεύεται, καὶ οὕτως κατηγορηθῆναι. ἀρίσκει γὰρ ἐκείνο, ὅτι ὀτεδήποτε παυσάμενος τῆς στρατείας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, ἐπειδὴ οὐτίλιός ἐστιν ὁ χρόνος, δύναται τῷ δικαίῳ τοῦ ἀνδρός κατηγορησῆαι.

ἄτοπὸν ἐστίν, αὐτὴν — ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἀνδρός, ἐν ἣ στρατεύεται] Ἐπειδὴ γὰρ ἱεροκαίρως μένει ἐν τῇ στρατείᾳ, ἄτοπὸν ἐστίν, αὐτὴν^{μ)} κληθῆναι ἐκεῖσε, ἐνθα προσκαίρως στρατεύεται. σημειῶσαι, ὅτι πῖ στρατιωτῶν παρεξίρηται τὸ μοιχικὸν πενταεταίον, καὶ δλοῖται αὐτοῖς εἰς ἀποκατάστασιν ἕτερος ἐνιαυτός ἀπὸ τῆς ἱεροσύνης διατάξεως, διὰ τὸ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς προνομίοις ὃν στρατιωτῶν φιλοτιμηθῆναι^{ν)}, καὶ διὰ τὸ δεικνύσθαι ἐναυθα θέλειν τὸν στρατιωτῶν κατηγορεῖν, μὴ δύνασθαι δὲ

LV. Si quis de adulterio conveniatur¹⁾, mulier L. 12. poenae non subiicitur²⁾, maxime³⁾ si accusator eius C. IX. 9. decesserit.

1) si quis de adulterio] Theod. Nihil nocet adulterae, quamvis adulter accusetur et condemnetur.

Constitutionis autem verba haec sunt: Etsi crimine adulterii damnatus restitutus non esset, ut proponis, si tamen soror tua, cum qua adulterium commissum dicebatur, non est accusata, nec poenae, nec infamiae subici potuit: et multo magis, cum et accusatorem vita esse functum proponas.

2) mulier poenae non subiicitur] Ex illius accusatione.

3) maxime] Id est, multo magis non tenetur. Etiam si hoc non fiat, poenae non subiicitur mulier, et multo magis, si accusator defunctus sit. Si vero reus vicerit, vincit per eum. Et quaere cap. 19. them. ult.

LVI. Adulteram¹⁾, si postquam crimen exerceri L. 13. coepit²⁾, provincia excesserit, etiam absentem inter C. eod. reos requirendos recipi posse³⁾, explorati iuris est.

1) adulteram] Theodori. Si accusata adulterii mulier abfuerit post litem contestatam, requiritur ut requirenda. Const. autem 15. huius tit. dicit, si ante litem contestationem decesserit, neque edicto eam evocari, nec transmitti in eum locum, ubi maritus degit, licet reipublicae causa absit, quia reversus eam accusare potest. Nam ut ostendit const. 27. tituli propositi, tempora absentiae reipublicae causa non computantur temporibus criminis adulterii. Lege const. 19. huius tit.

Thalelai. Si post commissum adulterium et inchoatam accusationem mulier abierit, etiam absens potest requirenda fieri.

2) postquam crimen exerceri coepit] Nota non satis esse, si commissum sit crimen, sed coeptam quoque oportet accusationem esse.

3) inter reos requirendos recipi posse] Sive requirendam eam fieri quasi ream. Hoc est, sicut alios reos absentes requirimus, et si inveniamus, recipimus, sic et hanc requiri et inventam recipi lex iubet.

Hoc ait, ut absens postquam agi coeptum est, et vocata nisi sistat se, subiiciatur poenae in criminibus statutae in eos, qui vocati non veniunt.

LVII. Si antequam accusaretur mulier, abesse L. 15. coeperit, absurdum est eam vocari et venire in provinciam, in qua vir militat¹⁾, atque ita accusari. Id enim placet, quandoque finita militia intra annum, quia utile tempus est, iure viri posse eum accusare²⁾.

1) absurdum est eam — venire in provinciam, in qua vir militat] Nam quia ad tempus manet in militia, absurdum est eam in locum vocari, in quo militat ad tempus. Nota, in militibus crimen adulterii excedere quinquennium, et eis ad restitutionem annum dari hac constitutione, tum quod et in aliis quam plurimis privilegia militi concessa sint, tum quod constat hic voluisse militem accusare, sed culpa mulieris non potuisse. Annus autem restitutionis

ο) Haec inde ab ἔχει adduntur e Cod. 1350. Desunt apud Fabr. p) Sic legendum. Cod. 1350. ἀπέστη. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπέκειται. r) Sic Cod. Fabr. δι' ἑαυτοῦ. s) κὰν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. t) αὐτῆς, quod abet Cod. 1350. deest apud Fabr. u) Sic Cod. 1350. Fabr. γίνεσθαι. k) Sic lego. Fabr. ἀπολιμπανομένην. l) Sic Cod. 1350. Fabr. τιμωρίαν. m) Sic lego consentiente Cuiacii versione. Fabr. αὐτόν. n) Sic lego. Fabr. φιλοτιμηθῆναι.



δι' αἰτίαν τὴν τῆς γυναικός. ὁ δὲ ἐνιαυτὸς τῆς ἀποκαταστάσεως ἐνταῦθα οὐ τετραετής ἐστίν. ὁ γὰρ ἐν τοῖς διγέστοις ἐνιαυτὸς μετεποιεῖται εἰς δ'. ἐπὶ τῆς ἐν τῷ λδ'. τι. τοῦ ι'. βιβ. διατάξεως. οὐ μὴν καὶ ὁ ἐν ταῖς διατάξεσιν εὐρισκόμενος ἐνιαυτὸς, οἷός ἐστι καὶ ὁ παρών. τὸ μὲν γὰρ παρὸν θέμα ἐστὶ βιβ. τοῦ κωδ. ἐκείνο δὲ τῶν Βασιλικῶν. [Sch. z. VII. 669.]

ἐν τῷ ἐνιαυτοῦ — δύναται τῷ δικαίῳ τοῦ ἀνδρός κατηγορεῖσθαι. Ἐπειδὴ οὐτίλος ἐστίν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ δυνατὰ τις iure mariti κατηγορεῖν, οὐ ψηφίζεται τῷ στρατιώτῃ. ἡ γὰρ πενταετία ὡς κοινοῦως ψηφισομένη, τῷ στρατιώτῃ ψηφίζεται. [Sch. a. VII. 669.]

L. 16. C. IX. 9. νη'. Καὶ ὁ κινήσας τῷ δικαίῳ τοῦ ἀνδρός ὀφείλει συγχώρησιν αἰτῆσαι, καὶ οὕτως τοῦ ἐγκλήματος ἀποστήναι. εἴρηται γὰρ, ὅτι, εἰ χωρὶς συγχώρησεως ἀποστή, οὔτε δύναται μετὰ ταῦτα τὸ ἐγκλημα κινήσας.

ὀφείλει συγχώρησιν αἰτῆσαι] Πῶς χρὴ τὴν ἀβολιτῶνα αἰτῆσαι, μαθήσῃ σὺν θεῷ ἐν τούτῳ τῷ βιβ. ἐπὶ τῷ δὲ ἀβολιτιόνibus. σημείωσαι, ὅτι χρὴ τὸν ἀνδρὰ μετὰ ἀβολιτῶνα ἀποστῆναι τοῦ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος, ἵνα μὴ ὑποπέσῃ τῷ ὀφείλει τῆς σφοδρατικῆς κινδύνῳ. καὶ ζῆτει κεφ. ιε'. θεμ. β'. τὸ τέλος, καὶ κεφ. κθ'. καὶ ιδ'. θεμ. γ'. [Sch. b. VII. 669.]

εἴρηται γὰρ] Τῷ δόγματι τῆς συγκλήτου τῷ Τουρπιλλιανῷ. [Sch. c. VII. 669.]

ὅτι εἰ χωρὶς συγχώρησεως ἀποστή] Πλοκάται γὰρ νομίζων, ὅτι εἰ χωρὶς ἀβολιτιόνibus ἀποστή, χωρὶς ἔξει τοῦ) καὶ πάλιν τὸ ἐγκλημα ἐγγυμνάσαι). σημείωσαι, ὅτι ὁ κατηγορήσας iure mariti καὶ μὴ πληρώσας εὐκαίρως τὸ ἐγκλημα, οὐκ ἐτι δύναται αὐτὸ ἐγγυμνάσαι. ζῆτει τι. α'. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. [Sch. d. VII. 669.]

L. 18. C. eod. νθ'. Ὁ καταλείψας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ ἑτέρον ἀγαγόμενος, καὶ φθορὰν πρὸς αὐτὴν ἀμαρτάνει, ἥστινος ἡ γυνὴ ἄγνοοῦσα ἀμέτοχος ἐστίν· καὶ ὀφείλει ἀποκαθιστῆναι αὐτῇ πάντα τὰ πράγματα, ὅσα ἐν προσήματι τοῦ γάμου ὡς ἀνὴρ δῆθεν ἔλαβε παρ' αὐτῆς, οὐ μὴν ὅσα ὠμολόγησεν ὡς μνηστῆρ.

ὁ καταλείψας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ γυναῖκα] Θεοδώρου. Ὁ ἔχων δύο γαμετάς ἀτιμῶνται. ἔγνωσ δὲ ἐν τῷ ε'. βιβ. τι. ε'. διατ. β'. ὅτι οὐ κολάζεται ἡ κατὰ ἄγνοιαν συναφθεῖσα τῷ ἄλλῃ ἔχοντι γαμετήν· τὴν μὲν ἰδίαν προικὴ ἀναλαμβάνει, κέρδος δὲ τι οὐκ ἀποφέρεται ἐκ τοῦ ἀγαγομένου αὐτῇ. ἔγνωσ δὲ ἐν τῷ ε'. βιβ. τι. ε'. διατ. δ'. ὅτι καὶ ἡ κατὰ ἄγνοιαν ἀφαιμιτογαμήσασα οὐ στερεῖται τῆς αὐτῆς προικός. δεῖται δὲ τὰ νόμιμα κατὰ ἀντιδιαστολήν· εἰ γὰρ εἰδῆσει ταῦτα ποιήσει γυνή, φισκοῦται ἢ προξὲ αὐτῆς· δηλονότι εἰ μὴ πρὸ τοῦ ὠρισμένου χρόνου ἀποστή κατὰ τὴν περὶ ἀφαιμιτογαμῶν νεορῶν. [Sch. e. VII. 670.]

Ἐκείνος), ὅστις δύο ἄμα ἔσχε γυναῖκας, χωρὶς ἀμφιβολίας ἐπιδικᾷ αἰμίαν. ἐν τούτῳ γὰρ τῷ πράγματι οὐ τὸ ἀποτελεσμα τοῦ νόμου, ὅτι οἱ πολῖται οἱ ἡμέτεροι γάμους συναλλάττειν πολλοὺς κολύονται, ἀλλ' ἡ τοῦ λογισμοῦ πρόθεσις ἐνοεῖται. πλὴν ἐκεῖνον, ὅστις σε διὰ πλαστής χηρείας ἠπάτησεν, ὅποτε ἄλλην οἰκοδόμοισιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ κατέλεψεν, ὑπενόησε πρὸς γάμους, καὶ ἐγκλημα τοῦ ἀνδρός), ἐξ οὗ σὺ ἐκβεβλημένη, ὅτι γυναῖκα ἑαυτῷ εἶναι ἐπίστευσας, ἐκ τοῦ κατηγοροῦ τοῦ νομίμου κατὰ τὸ εἰσθὸς ἐπιφέρεται. δηλαδή δὲ τὰ πράγματα τὰ σὺ πάντα, ἅτινα παρ' αὐτοῦ ληφθέντα τῇ προσποιήσει τοῦ γάμου ἱκετεύεις ἀποκαταστήναι, δοθήσονται σοι. ἂ δὲ ὡς μνηστῆρ δώσειν σοι ἐπηγγελλάτο, ποῖω τροπῇ ἀπαιτεῖν ἐνδυναμῶς δυνήσῃ ὡσανεὶ μνηστῆρ.

Θαλέλαιος. Ὁ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δύο γαμετάς ἔχων ἀτιμὸς ἐστίν· οὐδὲ γὰρ δυναμέθρα λέγειν, ὅτι κατὰ νόμον οὐ) συνίστανται οἱ γάμοι. προέθετο γὰρ οὗτος δύο γαμετάς ἔχειν. ταῦτα προκατανομοῦσα ἢ διατάξεις ἔρχεται καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον, λέγουσα, ὅτι καταλείψας καὶ τὰ ἑξῆς. σημείωσαι, ὅτι ἡ διατάξις πρὸς τὴν β. γυναῖκα βούλεται τὸ στρουπτον ἀμαρτάνεσθαι. [Sch. e. VII. 670.]

ἥστινος ἡ γυνὴ ἄγνοοῦσα ἀμέτοχος ἐστίν] Εἰ γὰρ ᾄδει καὶ αὐτῇ, ὑπέμενε) τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου. [Sch. f. VII. 670.]

o) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸ. p) Sic legendum. Fabr. τοῦ. q) Sic Cod. 1350 Fabr. ἐγγυμνάσαι. r) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis, quod deest apud Fabr. s) In Codice legitur crimen stupri. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ pro οἱ. u) Sic Cod. Fabr. ὑπομένει.

hic non est quadriennium. Qui enim est in Digestis annus, translatus est in quadriennium ex constitutione tit. 34. lib. 10. non etiam qui in constitutionibus invenitur, qualis est hic. Nam hoc thema est ex lib. Codicis, illud ex Basilicis.

2) intra annum — iure viri posse eum accusare] Quia utile tempus est, quo quis iure mariti accusare potest, non computatur militi. Quinquennium, quia continuo computatur, militi computatur.

LVIII. Is etiam, qui accusavit iure mariti, abolitionem petere debet¹⁾, atque ita crimine desistere. Dictum est enim²⁾, eum, qui sine abolitione destitit³⁾, nec postea crimen intendere posse.

1) abolitionem petere debet] Quomodo petenda sit abolitio, discas favente Deo in hoc libro, tit. de abolitionibus. Nota, debere virum cum abolitione desistere ab accusatione adulterii, ne incidat in periculum calumniae. Et quaere cap. 15. them. 2. finem, et cap. 29. et 14. them. 3.

2) dictum est enim] Senatusconsulto Turpilliano.

3) eum, qui sine abolitione destitit] Errat enim qui existimat, si sine abolitione destiterit, adhuc exercendo crimini locum fore. Nota eum, qui accusavit iure mariti nec tempestive implevit accusationem, non posse amplius illud crimen exercere. Quaere tit. I. cap. 13. them. 2.

LIX. Qui domi reliquit uxorem¹⁾, et aliam duxit, et stuprum in eam committit, cuius mulier ignorans particeps non est²⁾, et debet ei restituere res omnes, quas praetextu matrimonii quasi maritus scilicet accepit ab ea, non etiam quas promisit quasi sponsus³⁾.

1) qui domi reliquit uxorem] Theodori. Qui habet duas uxores, infamis est. Didicisti autem lib. 5. tit. 5. const. 2. non puniri eam, quae ignorans se iunxit aliam uxorem habenti, et suam dotem repetere, nihil tamen ab eo, qui duxit, lucri eam ferre. Didicisti et lib. 5. tit. 5. const. 4. eam, quae ignorans incestas nuptias contraxit, non privari sua dote. Haec autem iura accipe ex contrario sensu, quia mulieris scientis dos publicatur, scilicet nisi ante definitum tempus discesserit, secundum Novellam de incestis nuptiis.

Eum, qui duas simul habet uxores, sine dubitatione comitatur infamia. In ea namque re non iuris effectus, quo cives nostri matrimonia contrahere plura prohibentur, sed animi destinatio cogitatur. Verum tamen ei, qui de ficto coelibatu decipit, [et] cum aliam matremfamilias in provincia reliquisset, sollicitavit ad nuptias, etiam crimen viri, a quo tu remota es, quod uxorem te esse credebas, ab accusatore legitimo sollemniter inferretur. Ceterum res tuae omnes, quas ab eo interceptas matrimonii simulatione petis restitui, tibi reddentur. Quae vero ut sponsae daturum se tibi promisit, quomodo repetere cum effectu poteris quasi sponsa?

Thalelaeus. Qui eodem tempore duas uxores habet, infamis est: neque enim possumus dicere, iure nuptias non consistere. Hic enim proponitur duas uxores habere. Hoc ante definito, constitutio progreditur ad propositum, dicens, Qui reliquit et quae sequuntur. Nota constitutionem velle, in secundam uxorem stuprum committi.

2) cuius mulier ignorans particeps non est] Nam si et ipsa scierit, poenam legis sustinet.



οὐ μὴν ὅσα ὁμολόγησεν ὡς μνηστήρ] Οἷον ἀρ-
ραβῶνα καὶ ὑπόβολον γαμος γὰρ οὐ συνέστη. [Sch. g.
VII. 670.]

ζ'. Δύναται μὲν ἡ γυνὴ περὶ μοιχείας ἐναγομένη
ἀπαιτεῖν, ὥστε καὶ τὸν κατηγοροῦν αὐτῆς παρῆναι ἐν
τῷ δικαστηρίῳ. ταῦτα δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης δύναται
κατὰ καιρὸν αἰτῆσαι. εἰ γὰρ ἤδη προβάτων τῶν
ἐλέγχων ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ, καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ ἀνδρός
ἀναχωρήσαντος διὰ τὸ ἀπασχολεῖσθαι αὐτὸν διὰ τὴν
οἰκίαν στρατείαν, τίθησι^ν) τὰς εἰρημένας δικαιολο-
γίας, οὐκέτι λοιπὸν ἀκουσθήσεται.

δύναται μὲν ἡ γυνὴ] * Τὸ κατὰ πόδας. Κἂν τὰ
μάλιστα ἀναμφιβόλου νομίμου ἐστίν, ὅσαίς μοιχείας ἐγκλημα
κινεῖται, τὴν παρουσίαν τοῦ κατηγοροῦ προβαίνειν ὀφείλειν.
ὅμως, ἐπειδὴ ἐκ τῶν πραγμάτων^ν) τῶν σῶν ἔγνωμεν, Μα-
τερίαν τὴν πραιποσίτου τοῦ βιάτορος γαμετῆρ, γινόμενης ἤδη
ἐξετάσεως, μετὰ Ἰουλιανοῦ ποτε μοιχείαν ἡμαρτηρέναι, ἐλεγ-
χθεῖσαν ἐπὶ αὐτῇ τῇ προαγωγῇ τῆς ἐξετάσεως, ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ
βιάτορος παρουσίαν αἰτῆσαι, οὐκ ἐνομίσαμεν, πληρωθέντος
σχεδὸν τοῦ δικαστηρίου καὶ τοῦ δράματος καὶ γενομένης ἤδη
τῆς ἐξετάσεως ἐλεγχθέντος, τὸν πραιπόσιτον ἐκ τῶν ἀγρυπνιῶν
τοῦ λιμίτου μετακλητέον εἶναι.

ταῦτα δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης δύναται κατὰ και-
ρὸν αἰτῆσαι.] Ἡ γυνὴ βουλομένη παρῆναι ἐν τῇ καταδίκῃ
καὶ τὸν ἀνδρα αὐτῆς, ἐκέχρητο^ν) τῇ δικαιολογίᾳ ταύτῃ, ὅτι
χρῆ πάντως τὸν κατηγοροῦν παρῆναι κινουμένου τοῦ ἐγκλή-
ματος. λέγει δὲ ἡ διάταξις, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐγκλήματος
ταῦτα καλῶς ζητεῖται. νῦν δὲ καὶ παρῆν ἐν ἀρχῇ, καὶ κινη-
θέντος τοῦ ἐγκλήματος τότε ἀπελείφθη. [Sch. h. VII. 670.]

οὐκέτι λοιπὸν ἀκουσθήσεται.] Τότε γὰρ ὁ ἀνὴρ
οὐ δύναται δικάζεσθαι ὡς ἄπῶν. [Sch. i. VII. 670.]

Ἐν αὐτῷ τῷ προφέρεσθαι τὴν ἀπόφασιν ἤτησεν ἡ γυνὴ,
παρῆναι τὸν ἀνδρα τὸν κατηγοροῦσαντα αὐτῆς, καὶ ἀρνεῖται
ἡ διάταξις. [Sch. k. VII. 670.]

ζα'. Ὀρισμένος ἐστὶν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ δύναται τις
δικαίῳ ἀνδρὸς κινήσαι περὶ τῆς μοιχείας.

ὀρισμένος ἐστὶν ὁ χρόνος] * Τὸ κατὰ πόδας. Διὰ
τὰς ἡμαρτηθείσας μοιχείας καὶ τὰς κατηγορηθείσας γυναικας
ἅπλοιοι χρόνοι, οἵτινες οὐτίλως λογίζεσθαι εἰσθῆσι, γεγυμνα-
σμένοι^ν) εἰσίν. εἰ τοίνυν διὰ ἀσχολίαν δημοσίαν τὴν κατηγο-
ρίαν κινήσαι οὐκ ἠδυνήθης, καὶ οὐδὲ πρὸ τοῦ πιστευθέντος
λιτουρημάτων οἱ προγραπτοὶ καιροὶ παρήλθον, μετὰ τὴν
ἀποτεθείσαν φροντίδα, ἦτινι κατέχη, ἀνεκρίαν τὴν τοῦ κατη-
γορεῖν ἐξουσίαν ἔξεις.

ζβ'. Ἐάν^ν) τις μοιχείαν ἡμαρτήσῃ πρὸς ἐκείνην,
πρὸς ἣν ἤδη πολλοὶ ἐπόρνευσαν, οὐκ ἐγκαλεῖται περὶ
μοιχείας.

ἔάν τις μοιχείαν ἡμαρτήσῃ] Θεοδώρου. Ὁ μοιχεύων
τὴν ὑπὸ πολλῶν διὰ κέρδος ἀφανίζομένην^ν), οὐ κατέχει τῶν
περὶ μοιχείας ἐγκλήματι. φησὶ δὲ ἡ κη. διάταξις τοῦ παρόντος
tit. ὡς οὐδὲ μοιχεύων τὴν ἐν ἐργαστηρίῳ ὑπηρετοῦσαν ἐνέχεται.
τὸ δὲ αὐτὸ δηλοῖ καὶ ἡ^ν) κδ. διάταξις τοῦ αὐτοῦ παρόντος
tit. καὶ ἐπὶ τοῦ χρονίου δούλην ἄλλῳ συναπτομένην. [Sch. l.
VII. 670.]

Τὸ κατὰ πόδας. Ἐάν αὕτη, ἣτις σοι ἀπὸ στρούπτου ἐγνω-
σμένη^ν) ἐστὶ, χυδὴν πρᾶσιμον τύπον παρέσχε, καὶ προῖστα-
μένη πορνικῶ ἔθει ἐν τῷ πλήθει ἑαυτὴν παρέσχε^ν), τὸ τῆς
μοιχείας ἐγκλημα ἐν αὐτῇ ἀργεῖ. [Sch. l. VII. 670.]

Σημείωσαι, ὅτι καὶ ἐάν ὑπανδρὸς χυδὴν μίγνυται πολλοῖς,
οὐ πλημμελεῖται πρὸς αὐτὴν μοιχεία. ἀλλ' οὐδὲ πρὸς δούλην
ὑπανδρον οὖσαν. [Sch. l. VII. 670. sq.]

ζγ'. Ἐάν δούλη μοιχευθῇ, οὐκ ἔστιν ἐγκλημα
μοιχείας.

3) non etiam quas promisit quasi sponsus] Veluti arrham et donationem propter nuptias, quia nuptiae non consistunt.

LX. Potest quidem mulier¹⁾ adulterii accusata L. 19.
desiderare in iudicio praesentiam accusatoris. Hoc C. IX. 9.
autem initio litis opportune desiderare potest²⁾. Nam
si iam prolatis adulterii probationibus, viro postea
recedente propter occupationem militiae, praedictas
proponat allegationes, deinceps non audietur³⁾.

1) potest quidem mulier] Τὸ κατὰ πόδας.
Quamvis indubitati iuris sit, quoties adulterii crimen
intenditur, praesentiam accusatoris praecedere debere:
tamen quoniam ex literis tuis cognovimus, Materiam
Praepositi Viatoris uxorem, habita iam quaestione,
cum Iuliano adulterium commisisset, detectam sub ipsa
prolatione sententiae, Viatoris ipsius praesentiam postu-
lasse, non putavimus confecto paene iudicio, facinore
etiam agitata quaestione convicto, Praepositum ab ex-
cubiis limitis revocandum.

2) hoc autem initio litis opportune desi-
derare potest] Mulier, quae volebat praesentem
condemnationi adistere virum suum, utebatur hac alle-
gatione, accusatorem omnino adesse debere intentato
crimini. Sed constituto ait, in initio criminis hoc
exigi recte. Hic vero adfuit initio, et moto crimine
abesse coepit.

3) deinceps non audietur] Tunc enim vir non
potest iudicari ut absens.

In ferenda sententia petit mulier, adistere virum
accusatorem, quod constitutio negat.

LXI. Utile est tempus¹⁾, quo potest quis iure L. 21.
mariti adulterii accusare. C. cod.

1) utile est tempus] Τὸ κατὰ πόδας. Ob com-
missa adulteria, atque accusandas uxores, certa tem-
pora, quae utiliter computari solent, praescripta sunt.
Si igitur per occupationem publicam accusationem in-
stituere non potuisti, nec ante creditum tibi munus
praescripta tempora transacta sunt, post depositam sol-
licitudinem, qua detineris, integram accusandi potesta-
tem habebis.

LXII. Si quis cum ea adulterium commiserit¹⁾, L. 22.
quae iam se prostituit pluribus, non accusatur ad- C. cod.
ulterii.

1) si quis — adulterium commiserit] Theo-
dori. Qui adulterio cognoscit eam, quam plures cor-
rupere quaestus causa, non tenetur crimine adulterii.
Ait autem const. 28. huius tituli, eum etiam non teneri,
qui cum tabernae ministra adulterium commiserit. Idem
et const. 24. huius tit. significat in eo, qui violat anc-
illam alii iunctam.

Τὸ κατὰ πόδας. Si ea, quae tibi stupro cognita est,
passim venalem formam exhibuit et prostitutam mere-
tricis more vulgo se praebuit, adulterii crimen in ea
cessat.

Nota, si uxor passim misceatur multis, in eam non
committi adulterium. Sed neque in ancillam alteri con-
tubernio coniunctam.

LXIII. Si ancilla adulteret¹⁾, non est crimen L. 23. pr.
adulterii²⁾. C. cod.

v) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀντιτίθησι. w) Lege γραμμῶν. x) Sic lego. Fabr. ἐκέχρηται. y) Vox γεγυμνασμένοι non apta est. Lege ὀρισμένοι, vel προεργασμένοι. In versione retinui praescripta sunt. z) l. 22. C. h. t. legitur in Syn. p. 524. ubi est cap. 58. h. t. apud Attal. tit. LXX. §. 18. et apud Harm. VI. 2. §. 20. a) Haec vox non recte se habere videtur. Cuiusmodi vertit: quam plures corrumpere. Nescio, quid substituam. b) ἢ addidi. Deest apud Fabr. c) Sic lego. Fabr. ἐγγνωσμένη. d) Verba καὶ — παρέσχε, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr.



ἐὰν δούλη μοιχευθῆ]. Θεοδ.^ο) Δούλος οὐ γυμνάζει τὸ περὶ μοιχείας, κἂν ἡ γυνὴ αὐτοῦ διεφθάρῃ ὑπὸ τινοσ. πλήν φησὶν ἡ κ.ε. διάταξις τοῦ παρόντος τι. ὅτι ἐνάγεται αὐτὸς ἐγκλήματι μοιχεύων. εἰπὼν σοι δέ, ὅτι δηλοῖ ἡ κ.ε. διάταξις τοῦ αὐτοῦ παρόντος τι. ὡς ὁ δούλην μοιχεύων οὐ τιμωρεῖται μὲν, οὐδὲ ἀτιμῶνται, περὶ δὲ ὑπόληψως¹⁾ βλάπτεται. [Sch. m. VII. 671.]

Τὸ κατὰ πόδας. Δούλοι διὰ τὸ χροσθῆν αὐτοῖς συνοικέσιον^ε) περὶ μοιχείας κατηγορεῖν οὐ δύναται. [Sch. m. VII. 671.]

οὐκ ἔστιν ἐγκλημα μοιχείας] Ἐπειδὴ νόμῳ οὐ νοοῦνται γάμον συναλλασσειν, οὐδὲ μοιχεία δοκεῖ πρὸς αὐτοὺς ἀμαρτάνεσθαι. [Sch. n. VII. 671.]

L. 25. C. IX. 9. ξδ'. Ἐὰν^{h)} κατὰ τινοσ γένηται ἀπόφασις, ὅτι δούλην τινὸςⁱ⁾ ἐμοιχευσειν, ἢ ὑπόληψις τοῦ τοιοῦτου βλάπτεται, οὐ μὴν^{k)} ἀτιμῶνται.

ἐὰν κατὰ τινοσ γένηται ἀπόφασις] * Εἰ^{l)} καὶ ἡδονῇ ἀρκάτου ἐπιθυμίας ἐκ τῆσ τῶν πραγμάτων ἀναγνώσεωσ καυθῆναι^{m)} ἐγνωσμένον ἔστιν ὁμοσ, ὅποτε δούλην κατελιγφέναι, καὶ οὐκ ἐλευθέρων ἡσληγηκέναι φανερόν ἔστιν, ἐκ τῆσ τοιαύτησ ἀποφάσεωσ βαρυντέρονⁿ⁾ μᾶλλον τὴν ὑπόληψιν τῆσ σπν, ἢ περ τῆ ἀτιμῆσ συντριβεῖσαν, φανερόν ἔστιν.

ἢ ὑπόληψις τοῦ τοιοῦτου βλάπτεται.] Ζῆτει βιβ. κ. τι. γ'. κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. ζ'. τι. . . κεφ. ε'. θεμ. ια'. [Sch. o. VII. 671.]

L. 27. C. eod. ξε'. Ἐὰν^{h)} ἀπαξ ἀμαρτήσασα μοιχείαν ἐὰν μετὰ ταῦτα γένηται γαμετῆ τοῦ μοιχεύσαντοσ αὐτήν, οὐ σβέννεται^{p)} τῷ προσχῆματι τοῦ γάμου τοῦ μετὰ τὴν μοιχείαν γενομένου.

ἢ ἀπαξ ἀμαρτήσασα μοιχείαν] Θεοδώρου. Οὐκ ἐλευθεροῦνται τισ τοῦ ἐγκλήματοσ, κἂν μετὰ ταῦτα γυναῖκα ἀρόγηται, ἢν ἔφη μοιχεύσαι. μέμνησο τῆσ ιβ'. διατ. τοῦ παρόντοσ τι. Ζῆτει τοῦ μβ'. τι. κεφ. ιγ'. [Sch. p. VII. 671.]

εἰ μετὰ ταῦτα γένηται γαμετῆ τοῦ μοιχεύσαντοσ αὐτήν] Μὴ προκατηγορηθέντοσ αὐτοῦ ἐπὶ ταῦτη τῆ μοιχείᾳ. [Sch. q. VII. 671.]

L. 28. C. eod. ξς'. Ἐὰν^{h)} διάταξισ κελεύει πάσασ τὰσ ἄλλασ παραγραφὰσ ἀρεῖν ἐπὶ τῆσ μοιχείας, ὑπέξηρημένησ τῆσ λεγούσεσ, ὅτι πέντε ἐνιαυτοὶ παρῆλθον μετὰ τὴν μοιχείαν, καὶ τῆσ παραγραφῆσ^{q)} τῆσ πορνοβοσκίασ, ἢ τισ τῷ ἀνδρὶ ἀντιτίθεται, καὶ ἢ τισ διαλύσασα τὸν πρότερον γάμον πρὸ παραγγελίασ συνῆφθη δευτέρω ἀνδρὶ^{r)}. τοῦτον οὐκ ὑπέξηρημένων, οὐδεμίαν ἔτερον παραγραφὴν συγχωροῦμεν ἀντιτεθῆναι, κινουμένου τοῦ περὶ μοιχείασ ἐγκλήματοσ.

ἢ διάταξισ κελεύει] * Τὸ κατὰ πόδας. Τοσαύτη ἡμῖν αἰδῶσ ἐν τῇ καρδίᾳ ἔστιν, ὅτι ἐκβάλλομεν πάσασ τὰσ τοῦ ἀρχαίου νόμου περιόδουσ, καὶ ὀρίζομεν τῆ τοῦ μοιχοῦ^{s)} ἐξετάσει, ἀπαλειφομένων τῶν λοιπῶν παραγραφῶν, χωρὶσ τοῦ χρόνου τῆσ πενταετίασ, καὶ τῆσ παραγραφῆσ τῆσ πορνοβοσκίασ, ἢ τισ τῷ ἀνδρὶ ἀντιτίθεται, καὶ ἐκείνησ, ἢ τισ μετὰ τὸν διαλυθέντα πρότερον γάμον πρὸ παραγγελίασ τῆ γαμηθείσῃ ἀρμόζει, τῆ πίστει^{t)} τοῦ ἐγκλήματοσ γνωσθεσθαι. ἀνάξιον γάρ, ἵνα τὴν τιμωρίαν τῆσ αἰδοῦσ τὰ ἔχνη τοῦ διεστραμμένου νομοῦ ἀποκλείωσιν.

πάσασ τὰσ ἄλλασ παραγραφὰσ] Ἦσαν τινεσ καὶ ἄλλαι ἐν τοῖσ ἀρχαιότεροισ νόμοισ, ὡσ δηλοῖ τὸ κατὰ πόδας. Ζῆτει τοῦ με'. τι. κεφ. η'. καὶ βιβ. μγ'. τι. ε'. κεφ. β'. περὶ πενταετίασ, καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβ. τι. η'. κεφ. με'. [Sch. r. VII. 671.]

τῆσ λεγούσεσ, ὅτι πέντε ἐνιαυτοὶ παρῆλθον μετὰ τὴν μοιχείαν] Ζῆτει βιβ. κη'. τι. η'. κεφ. με'. καὶ τοῦ παρόντοσ τι. κεφ. με'. καὶ κεφ. ε'. θεμ. προτελ. καὶ κεφ. γ'. θεμ. δ'. καὶ τὸν ἐκεῖ Ἐναντιοφανῆ, καὶ τοῦ παρόντοσ τι. κεφ. ιδ'. θεμ. παρατελευτ. [Sch. s. VII. 671.]

e) Nomen Theod. apud Fabr. deest, in versione autem expressum est a Cuiacio. In Cod. 1350. secunda manu hoc nomen adscriptum reperitur. f) Malim ὑπόληψιν. g) Fabr. τὸ habet ante συνοικέσιον, quod deest in Cod. 1350. h) L. 25. C. h. t. legitur in sch. y. ad Basil. XXI. 3. 13. (Fabr. II. 648. Heimb. II. 458.). i) Sch. δούλασ τινὰσ. k) Sch. et Fabr. μέντοι. l) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis. m) Adde σε. n) Lege βαρυνθείσαν. o) L. 27. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXX. §. 19. p) Subintellige τὸ ἐγκλημα. q) Sic necessario legendum. Fabr. τὴν παραγραφὴν. r) Locus corruptus est. Lege καὶ ἐκείνησ, ἢ τισ ἀρμόζει, εἰ ἡ γυνὴ διαλύσασα κ. τ. λ. s) Lege μοιχοῦ, adulterii. t) Lege τὴν πίστιν.

1) si ancilla adulteret] Theod. Servus non exercet crimen adulterii, licet mulier eius vitata sit ab aliquo. At const. 25. huius tituli ait, adulterantem eum crimine adulterii teneri. Dixi autem tibi, significari const. 24. huius tit. eum, qui ancillam adulterio cognovit, nec puniri, neque infamia notari, sed opinionem eius laedi.

Τὸ κατὰ πόδας. Servi ob violatum contubernium suum adulterii accusare non possunt.

2) non est crimen adulterii] Quia iure nuptias contrahere non intelliguntur, neque adulterium videtur in eos committi.

LXIV. Si sententia in aliquem feratur¹⁾, quasi ancillae stupratorem, opinio eius laeditur²⁾, non etiam fit infamis.

1) si sententia in aliquem feratur] Etsi libidine intemperatae cupiditatis ex actorum lectione exarsisse te cognitum est: tamen cum ancillam compressisse, et non liberam stuprasse detectum sit, ex huiusmodi sententia gravatam potius opinionem tuam, quam infamia affictam esse, manifestum est.

2) opinio eius laeditur] Quaere lib. 21. tit. 3. cap. 12. et lib. 7. tit. . . cap. 10. them. 11.

LXV. Quae semel adulterium commisit¹⁾, si postea nubat adultero²⁾, non extinguitur crimen praetextu matrimonii post adulterium contracti.

1) quae semel adulterium commisit] Theodori. Non liberatur crimine qui postea uxorem ducit, quam adulteravit. Memineris const. 12. huius tit. Quaere tit. 42. cap. 13.

2) si postea nubat adultero] Eo prius adulterii non accusato.

LXVI. Constitutio iubet¹⁾ in adulterio omnes alias praescriptiones²⁾ cessare, praeterquam quinquennii elapsi post adulterium³⁾, et lenocinii, quae marito obiiicitur⁴⁾, et eam, quae soluto priore matrimonio ante denunciationem nupta muliere secundo viro competit. His igitur exceptis, nullam aliam praescriptionem obiiici permittimus intentato crimine adulterii.

1) constitutio iubet] Τὸ κατὰ πόδας. Ita nobis cordi pudor est, ut removeamus omnes prisci iuris ambages, et constituamus in adulteri quaestione, abolitis ceteris praescriptionibus, praeter quinquennii temporis, et lenocinii, quae marito obiiicitur, exceptionem, illam etiam, quae post solutum prius matrimonium ante denunciationem nuptae competit, fidem criminis nosci. Indignum est enim, ut ultionem pudoris vestigia versati iuris excludant.

2) omnes alias praescriptiones] Erant et quaedam aliae in veteribus legibus, ut significat τὸ κατὰ πόδας. Quaere tit. 45. cap. 8. et lib. 48. tit. 10. cap. 2. de quinquennio, et eiusdem libri tit. 8. cap. 45.

3) quinquennii elapsi post adulterium] Quaere lib. 28. tit. 8. cap. 45. et huius tit. cap. 46. et cap. 10. them. penult. et cap. 3. them. 4. et ibi Enantiophanem, et huius tit. cap. 14. them. penult.



ἦτις τῷ ἀνδρὶ ἀντιτίθεται] Πρὸ προκατάρξεως καὶ ἀνάγνωθι τὸν ἐναντιοφανῆ τὸν ἐν βιβ. κη. tit. η. κεφ. με. [Sch. t. VII. 671.]

ζζ'. Τὴν^{u)} ἐν ἐργαστηρίῳ προενεχθεῖσαν ποτὲ μὲν ἀκινδύνως, ποτὲ δὲ ἐπικινδύνως μοιχεύει τις. εἰ γὰρ μόνον δέσποινα ἦν^{v)} τοῦ ἐργαστηρίου, ἄλλους ἔχουσα τοὺς ὑπηρετοῦντας τοῖς εἰσιούσιν, ἐπικίνδυνος^{w)} ἢ πρὸς αὐτὴν μοιχεία.

Εἰ δὲ αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ὑπηρετεῖ, καὶ τὸν οἶνον παρῆχε τοῖς πίνουσι, τὸ τηρικαῦτα διὰ τὴν εὐτέλειαν καὶ τὴν δουλικὴν ὑπηρεσίαν οὔτε αὐτὴ, οὔτε ὁ μετ' αὐτῆς ἁμαρτήσας μοιχείας κρίνεται. οἱ γὰρ νόμοι τῆς τῶν εὐνοπολήπτων γυναικῶν σωφροσύνης προενοήσαντο, οὐδένα λόγον θέμενοι τῶν οἰκτρῶν καὶ εὐτελῶν γυναικῶν.

τὴν ἐν ἐργαστηρίῳ προενεχθεῖσαν] * Τὸ κατὰ πόδας. Ἡ τὴν μοιχείαν ἁμαρτήσασα πότερον δέσποινα τοῦ καπηλείου, ἢ ὑπερέτις ἐτύχχανεν, ἀναζητεῖσθαι ὀφείλει, καὶ οὐτὴ τῆς ὑπηρεσίας καταδουλωθεῖσα τῆ δουλικῆ, ἵνα πολλοῖς αὐτῆ τα τῆς ἀρχαίας οἰκονομίας παρασχη^{x)} ἵνα, ἐὰν δέσποινα τοῦ ἐργαστηρίου ἐτύχχανε, μὴ εἴη ἀπὸ τῶν δεσμιῶν τοῦ νομίμου ὑπεξήρημένη· εἰ μὲντοιγε τοῖς πίνουσι τὴν ὑπηρεσίαν παρῆχε, διὰ τὴν οἰκτρότητα ἐκείνης, ἥτις εἰς τὴν κατηγορίαν ἀγεται, τῆς κατηγορίας ἀποκλεισθείσης, ἐλευθεροὶ οἱ κατηγοροῦμενοι ἀναχωρήσαν· ὁπότε ἀπὸ ἐκείνων τῶν γυναικῶν ὁ τῆς σωφροσύνης λογισμὸς ἀναζητεῖται, αἵτινες τοῖς τοῦ νόμου δεσμοῖς κατέχονται, καὶ οἰκοδεσποίνης ὄνομα ἐπέχουσι. αὐταὶ δὲ ἀλειτούργητοι ἀπὸ τῆς δικαστικῆς αὐστηρίας παρέχονται, ὡς ἡ οἰκτρότης τῆς ζωῆς ἀξίας τῆς τῶν νομῶν φυλακῆς οὐχ ἤγησαντο.

* Σημείωσαι, ὅτι πᾶσα ὑπηρεσία ἐν ἐργαστηρίῳ οἰκτρότης ἑαυτῶν· τοῦτο δὲ λέγω σοι διὰ τὴν διάταξιν τὴν ἐν τῷ ε. βιβ. τὴν λέγουσαν, ὅτι οὐκ ὀφείλει ὁ βουλευτὴς τὴν εὐτελῆ γυναῖκα ἀγαγεῖσθαι.

Τὸ κατὰ πόδας τὴν ἐν καπηλείῳ. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Λόγον χάριν ἐμνημόνευσε τοῦ καπηλείου, ἐπέτιοιγε περὶ παντὸς ἐργαστηρίου τὸ αὐτὸ λέγομεν. οὐδὲν δὲ εἶπε περὶ παρθένου, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐχούσης ἄνδρα καὶ ὑπηρετοῦσης. [Sch. u. VII. 671.]

ἐπικίνδυνος] Ζῆτε βιβ. β'. tit. β'. κεφ. μζ'. θεμ. β'. [Sch. x. VII. 671.]

καὶ τὸν οἶνον παρῆχε τοῖς πίνουσι] * Τοῦ Πάτρου. Πρόσχετος, ὅτι προσέθετο· καὶ τὸν οἶνον παρῆχε τοῖς πίνουσι· εἶτα φησὶν, διὰ τὴν εὐτελῆ καὶ δουλικὴν ὑπηρεσίαν, σημαίνων ὡς περὶ τὰς αἰτίας. Ζῆτε βιβ. η'. tit. α'. κεφ. ια'. οὔτε ὁ μετ' αὐτῆς ἁμαρτήσας] Καὶ ταῦτα ἄνδρα χούσης. καὶ ἀνάγνωθι τὸ τέλος τοῦ κατὰ πόδας. [Sch. y. II. 671.]

ζη'. Εἰ^{x)} καὶ τὰ μάλιστα τὸ τῆς μοιχείας ἔγλημα μεταξὺ τῶν δημοσίων ἀναφέρεται, ὡν ἡ κατηγορία εἰς τὸ κοινὸν πᾶσι χωρὶς τινος ἐρμηνείας^{y)} παρακεχώρηται· ἀλλ' οὖν ἵνα μὴ τοῖς βουλομένοις τροπετώ^{z)} ἐξῆ χραίνειν τοὺς γάμους, τοῖς ἐγγίλνουσι αὐτὴ ἀναγκαίως προσώποις μόνον ἀρέσκει προσφέρεσθαι τὴν εὐχέρειαν τοῦ κατηγορεῖν, πατρί^{a)}, ἀδελφῶν, τῶν πρὸς πατρός, καὶ θεῶν πρὸς μητρός. πλὴν καὶ οὗτοι τοῖς προσώποις ἀνάγκην ἐπιτίθεμεν, ἵνα τὸ ἔγλημα τῆ ἀπαλοιφῆ, ἐὰν βουληθῶσιν, ἐπίσχωσιν. πρῶτοι δὲ τὸν ἄνδρα τῆς γενεθλιακῆς στρωμνῆς κδικητὴν εἶναι προσήκει. τοὺς δὲ ἐξωτικὸς πάντας ἀκρᾶν κωλύεσθαι ἀπὸ τῆς κατηγορίας θεσιζόμεν. γὰρ καὶ πᾶν γένος κατηγορίας ἀνάγκη ἐγγραφῆς εσμεῖ, τινὲς ὁμῶς τροπετώ^{z)} τοῦτο ποιοῦσι, καὶ πλαταῖς ὕβρει τοὺς γάμους ἀμορφοῦσιν.

4) quae marito obicitur] Ante litis contestationem. Et lege Enantiophanem in lib. 28. tit. 8. cap. 45.

LXVII. Tabernae praepositam¹⁾ quandoque impune, quandoque non impune adulterat quis. Nam si tabernae tantum domina fuit, quae alios habuit ingredientibus ministrantes, non impune²⁾ in eam committitur adulterium.

Si vero ipsa per se ministravit, et vinum praebuit potantibus³⁾, tunc propter vilitatem et servile ministerium neque ipsa, neque is, qui cum ea peccavit⁴⁾, adulter censetur. Leges enim pudicitiae mulierum bonae existimationis prospexerunt, nulla viliorum et miseratione dignarum habita ratione.

1) tabernae praepositam] Τὸ κατὰ πόδας. Quae adulterium commisit, utrum domina cauponae, an ministra fuerit, requiri debet, et ita obsequio famulata servili, ut plerumque ipsa intemperantiae vina praebuerit: ut, si domina tabernae fuerit, non sit a vinculis iuris excepta: si vero potantibus ministerium praebuerit, pro vilitate eius, quae in reatum deducitur, accusatione exclusa, liberi, qui accusantur, abscedant: cum ab his feminis pudicitiae ratio requiratur, quae iuris nexibus detinentur, et matrisfamilias nomen obtinent. Hae autem immunes a iudiciali severitate praestantur, quas vitae vilitas dignas legum observatione non credit.

Nota, omne ministerium in taberna pro vilitate haberi: quod tibi dico propter constitutionem in lib. 5. dicentem, Senatorem vilem mulierem ducere non debere.

Τὸ κατὰ πόδας habet: *Cauponae*. Et ait Thalelaeus: Verbi gratia meminit cauponae, quia idem dicimus de qualibet taberna. Nihil vero de virgine dixit, sed de ea, quae habet maritum, et ministrat.

2) non impune committitur] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 46. them. 2.

3) et vinum praebuit potantibus] Patzi. Nota adiectum esse, et vinum praebuit potantibus: et deinde dici, propter vile et servile ministerium, causis quodammodo expositis. Quaere lib. 8. tit. 1. cap. 11.

4) neque is, qui cum ea peccavit] Et haec maritum habente ea. Et lege finem τοῦ κατὰ πόδας.

LXVIII. Quamvis¹⁾ adulterii crimen inter publica referatur, quorum delatio in commune omnibus sine aliqua interpretatione conceditur, tamen²⁾ ne volentibus temere liceat foedare connubia³⁾, proximis et necessariis personis tantummodo placet deferri copiam accusandi⁴⁾, patri⁵⁾, fratri, patruo⁶⁾, avunculo. Sed et his personis necessitatem imponimus, ut crimen abolitione, si voluerint, compescant. In primis autem virum genialis tori vindicem esse convenit. Extraneos autem omnes procul accusatione arceri censemus. Nam etsi omne genus accusationis necessitas inscriptionis adstringat, nonnulli tamen proterve id faciunt, et falsis contumeliis matrimonia deformant.

u) L. 29. C. h. t. legitur in Syn. p. 524. ubi est cap. 63. h. t. Diversa sunt, quae habet Harm. VI. 2. §. 21. v) ἦν Syn. misit. w) Syn. ἐπικίνδυνος. Leuncl. in marg. ἐπικίνδυνος. x) L. 30. C. h. t. usque ad verba θεῶν πρὸς μητρός legitur ad Attal. tit. LXX. §. 20. qui addit haec: ἐξαιρέτως δὲ τῷ ἀνδρὶ. Diversa sunt, quae habet Harm. VI. 2. §. 4. y) Verba ἄσι χωρὶς τινος ἐρμηνείας omisit Attal. z) τροπετώ^{z)} omisit Attal. a) Sic Cod. 1350. Fabr. πρὶν pro πατρὶ. Ante πατρὶ



εἰ καὶ τὰ μάλιστα] * Ἡ διάταξις πούβλικον ὑπάρχον τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα πρὸς τοῦτον, εἰς ἣντὰ πρόσωπα περιέσταιεν. ἐπιτρέπει γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀπὸ ὑπονοίας κινεῖν περὶ μοιχείας, καὶ χωρὶς ἔγγραφῶν ἰούρε μαρίτι κατηγορεῖν. τοῖς δὲ ἄλλοις πᾶσι κέλευει ἔγγραφας ἀποτίθεσθαι, καὶ ἦνίκα βούλονται ἀποστήναι, ἀβολιτίονα αἰτεῖν. ἔξεστιν αὐτοῖς καὶ κατασχῆν τὴν ὑποπευομένην, ὡς ἔγνωσ ἦδη τοῦτο ἐν τῇ ιζ'. διατ. ἀπαλλάττεται οὖν ὁ κινῶν ἰούρε μαρίτι τοῦ ἔγγραφασθαι καὶ τοῦ ἀποστήναι μετὰ ἀβολιτίονος. μᾶλλον δὲ ἡ ις'. διατ. περὶ τοῦ μὴ κινῶντος ἰούρε μαρίτι διαλέγεται, καὶ ἀπῆρσεν αὐτοὺς ἀβολιτίονα ποιήσασθαι.

ἀλλ' οὖν] Σημειῶσαι, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη τὴν ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ κατηγορίαν μόνον ἠβουλήθη ἀρμόζειν ε. προσώποις. εἰν οὖν ἀπὸ πορνοβοσκίας εἰσάγεται, ἢ ἐξ ἀθεμίτου γάμου, οὐ περιορίζεται^{b)} ε. προσώποις ἢ κατηγορία. [Sch. z. VII. 671. sq.]

χρᾶινειν τοὺς γάμους] Ἐκ τοῦ κατηγορεῖν τῶν συνηστώτων γάμων. [Sch. a. VII. 672.]

τὴν εὐχέρειαν τοῦ κατηγορεῖν] Τῆς κόρης. καὶ ζῆτι κεφ. ιε'. θεμ. γ'. καὶ κδ'. θεμ. τελευτ. καὶ κβ'. [Sch. b. VII. 672.]

πατρί] Πατρί τῆς^{c)} κόρης. εἰ γὰρ καὶ ἐν τῷ ιδ'. κεφ. θεμ. γ'. ἐμαθες καὶ τὸν πενθερὸν κινῶντα τὸ περὶ μοιχείας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς παρούσης διατάξεως ἐκείνο ἀνῆρέθη, δίγεστον ὄν. σημειῶσαι, παρὰ^{d)} τῶν κινεῖται τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα, ἦγον παρὰ πέντε προσώπων, πατρός, ἀδελφοῦ, συζυγίου, θείων δυο. ζῆτι το^{e)} α'. κεφ. ἀφ' οὗ καὶ σήμερον τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα δημοσίον ἐστι. πλὴν ζῆτι βιβ. κη'. τι. ζ'. κεφ. β'. οὐ ἢ ἀρχῆ. Ἐκείνο δὲ παραφυλακτέον. [Sch. c. VII. 672.]

θείω πρὸς πατρός] Πανταχοῦ τοῖς κατὰ συγγένειαν πλησιάζουσι τοῦτο ἐπέτρεψεν^{f)}, οὐχὶ τοῖς κατὰ ἀγχιστεῖαν συγγενέσι^{g)}. [Sch. d. VII. 672.]

L. 32. C. IX. 9. ξθ'. Ἐν τῇ ζήτησει τῆς μοιχείας καὶ οἱ τοῦ ἀνδρός, καὶ οἱ τῆς γυναικὸς δοῦλοι ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν λέγεται ἡ μοιχεία ἀμαρτηθῆναι, βασανίζονται.

καὶ οἱ τῆς γυναικὸς δοῦλοι] Σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ μοιχείας ἐκέλευσεν ἡ διάταξις καὶ τοὺς δοῦλους κατὰ δεσποτῶν ἐξετάζεσθαι. [Sch. e. VII. 672.]

ὄντες] Πρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ φησιν ὁ Θαλαλαῖος. Ἄρα οὖν, εἰν ἦσαν τυγόν ἐν ξένη, οὐχ ὑποκινεῖται τῇ ἐξετάσει. τότε δὲ οἱ δοῦλοι βασανίζονται, ὅτε καὶ ἄλλα τεκμήρια ὑπείσιν, ὡς τι. ν'. κεφ. α'. ἄλλων γὰρ τεκμηρίων μὴ ὑπὸντων, ἀργεῖ ἢ βάσανος. [Sch. f. VII. 672.]

βασανίζονται] Ὅπως ἂν ἐλεγχθῇ ἡ μοιχεία ἢ^{b)} λεγομένη ἀμαρτηθῆναι. [Sch. g. VII. 672.]

L. 33. C. eod. ο'. Ἡ^{c)} ἐπὶ τῷ τῆς μοιχείας ἔγκληματι κατηγορουμένη γυνή^{d)} οὐ δύναται εἰπεῖν τῷ ἀνδρὶ. τίως δός μοι τὴν προῖκα. ἀλλὰ κρίνεται τὸ ἔγκλημα τὸ περὶ τῆς^{e)} μοιχείας, ὡςτε μετὰ ταῦτα ζήτησιν γενέσθαι τῇ περὶ τῆς προικὸς ἀπαιτήσει.

ἡ ἐπὶ τῷ τῆς μοιχείας ἔγκληματι κατηγορουμένη γυνή] Τότε οὖν χωρὰ τῇ διατάξει, ὅτε κατηγορεῖ τις περὶ μοιχείας^{f)} εἰν γὰρ μετὰ τὸ ἠεποῦδιον μοιχείαν ἐντίθησιν^{g)}, οὐ χωρὰ τῷ νομίμῳ τῆς διατάξεως. [Sch. h. VII. 672.]

Θεοδ. Ὁ ἔγκληματικῶς ἐναγόμενος οὐ δύναται ἀντενάξει χρηματικῶς, εἰ μὴ πρῶτον τμηθῇ τὸ ἔγκλημα. μέμνησο τῆς δ'. διατ. τοῦ ἡ. τι. τοῦ γ'. βιβ. καὶ σημειῶσαι διὰ τὴν δ'. διατ. τοῦ μς'. τι. τοῦ ἡ'. βιβ. μὴ λάθῃ σε δὲ τὰ εἰρημένα περὶ ἔγκλημάτων ἐν τῇ α'. διατ. τοῦ α'. τι. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. h. VII. 672.]

ὡςτε μετὰ ταῦτα ζήτησιν γενέσθαι τῇ περὶ τῆς προικὸς ἀπαιτήσει] Ὁ λογισμὸς τοῦ νομίμου προσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας. ἐπειδὴ γὰρ, φησὶ, τὸ μείζον δικαστήριον ὀφείλει προκρίνεσθαι τοῦ ἑλάττονος, καὶ τὸ ἔγκλημα τοῦ χρηματικοῦ, καὶ ἐνταῦθα ἡ μοιχεία προτιμάται. κᾶν γὰρ δυο ἦσαν ἔγκλήματα, τὸ βαρύτερον ἔδει πρότερον ἐξετασθῆναι. [Sch. i. VII. 672.]

b) Fabr. περιωρίζεται. c) τῆς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. d) Sic Cod. 1350. Fabr. περὶ, uti et postea. e) τὸ Cod. 1350. Fabr. καὶ pro τὸ. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιτρέπει. g) Fabr. συγγενέας. h) ἡ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. i) L. 33. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXX. §. 21. qui articulum ἡ initio positum omisit. k) γυνή Attal. omisit. l) τῆς Attal. omisit. m) Malim ἀντιτίθησιν.

1) quamvis] Constitutio crimen adulterii, quod antea publicum erat, ad quinque personas redegit. Permittit enim marito ex suspicione agere de adulterio, et sine inscriptione iure mariti accusare. Reliquos autem omnes iubet inscriptiones deponere, et si velint desistere, abolitionem petere. Licet iis etiam detinere eam, in quam cadit suspicio adulterii, ut iam didicisti in const. 17. Ergo qui iure mariti agit, non cogitur inscribere et desistere cum abolitione. Constitutio 16. potius de eo loquitur, qui non agit iure mariti, et voluit eum abolitionem impetrare.

2) tamen] Nota, hanc constitutionem adulterii accusationem quinque tantum personis competere velle. Si igitur accusatio de lenocinio vel de incestis nuptiis instituitur, non circumscribitur quinque personis.

3) foedare connubia] Accusando constante matrimonio.

4) copiam accusandi] Puellam. Et quaere cap. 15. them. 3. et 21. them. ult. et 22.

5) patri] Patri puellae. Nam etsi in cap. 14. them. 3. didiceris, socerum accusare adulterii, id tamen hac constitutione sublatum est, cum sit digestum. Nota, a quibus intendatur crimen adulterii, hoc est, a quinque personis, patre, fratre, coniuge, patruo, avunculo. Quaere cap. 1. ex quo etiam hodie adulterii crimen publicum est. At quaere lib. 28. tit. 7. cap. 2. cuius initium: Illud vero servandum est.

6) patruo] Cognatione propinquis omnino hoc permisit, non affinis.

LXIX. In quaestione adulterii et viri et mulieris servi¹⁾, qui erant²⁾ tempore commissi adulterii, torquentur³⁾.

1) et mulieris servi] Nota constitutione praecipit, ut in adulterio de servis in dominos quaestio habeatur.

2) qui erant] In τῷ κατὰ πόδας adiicitur, in domo. Et ait Thalelaeus: Itaque si fuerint peregre, non subiiciuntur quaestioni. Tunc vero servi torquentur, cum et alia argumenta subsunt, ut tit. 50. cap. 1. Nam si alia argumenta deficiant, cessat quaestio per tormenta.

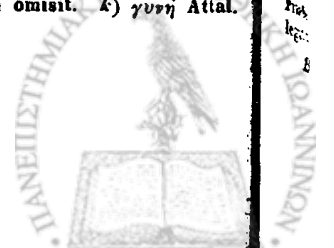
3) torquentur] Ut comprobetur adulterium, quod commissum dicitur.

LXX. Mulier adulterii accusata¹⁾ viro dicere non potest: Interea mihi redde dotem: sed iudicatur crimen adulterii, ita ut postea de dotis repetitione quaeratur²⁾.

1) mulier adulterii accusata] Tunc igitur locus est constitutioni, cum quis accusat adulterii: non si post repudium adulterium inferatur.

Theod. Is, qui criminaliter conventus est, non potest reconvenire civiliter, antequam finitum sit crimen. Memineris const. 4. tit. 8. lib. 3. et nota propter const. 4. tit. 46. lib. 8. nec te lateant ea, quae dicta sunt in const. 1. tit. 1. huius lib. 9.

2) ita ut postea de dotis repetitione quaeratur] Εἰς τὸ κατὰ πόδας ratio adiicitur. Quia enim, inquit, maius iudicium debet disceptari prius quam minus, et criminale prius, quam civile, etiam hic adulterium proponitur. Nam etsi duo sint crimina, de graviore prius quaeri oportet.



οα'. Κιλεύει ἡ διάταξις, καὶ μετὰ τελευτὴν τῆς γυναικὸς μὴ ἐλευθεροῦσθαι τοὺς δούλους· ἐπειδὴ εἰκὸς τὸν ἄνδρα λέγοντα^{η)}, ὅτι οὐκ^{ο)} ἐκέρδαε τὴν προίκα, ἀναγκάζεσθαι καὶ μετὰ τελευτὴν τῆς γυναικὸς τὸ κεφάλαιον τῆς μοιχείας ἐξετάζειν. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὁ κληρονόμος τῆς γυναικὸς δύναται αὐτοὺς ἐλευθερῶσαι, εἰ μὴ ἄρα παρ' αἰτίαν αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ οὐκ ἐξήτασε τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας.

κελεύει ἡ διάταξις] Ἐλεγον οἱ παλαιοί, ὅτι ῥεπουδιῶν παρακολουθήσαντος χρόνῳ ἕως β'. μηνῶν μὴ ἐλευθεροῦσθαι τοὺς δούλους τῆς γυναικὸς, ἢ τοῦ ἀνδρός, ἢ τῶν ἀνιόντων αὐτῶν, ἐπειδὴ εἰκὸς ἐν τῇ μοιχείᾳ γίνεσθαι αὐτῶν χρεῖαν εἰς τὴν ἐξέτασιν. τελευτησάσης δὲ τῆς γυναικὸς οὐκ ἔλεγον χρόνον, οὐ ἐντὸς τῆς τελευτῆς αὐτῆς λυεῖται τὸ ἔγκλημα. κελεύει οὖν ἡ διάταξις καὶ τὰ ἐξῆς, ὡς ἐν Βασιλικῷ. [Sch. k. VII. 673.]

Τὸ κατὰ πόδας. Τὴν ἐλευθερίαν τῶν δούλων, οἵτινες εἰς τὴν δεσποτεῖαν ἀνήκουσι τῆς γυναικὸς, ἢ τοῦ ἀνδρός, ἢ τῶν ἀνιόντων αὐτῶν, τοῦ ῥεπουδιῶν πεμφθέντος διὰ τὴν ὑπομίαν τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας, οἱ νόμοι εἰς β'. μηνῶν διαστήματος μετὰ τὴν τοῦ ῥεπουδιῶν πομπὴν ἀριθμουμένου ἀναρτῶσθαι θεοπίτρουσι διὰ τὴν τῶν βασιάνων ζήτησιν, ἐὰν χρεῖα γένηται, αὐτοῖς ἐπιτιθεμένων^{π)}. ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ, τοῦ γαμοῦ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον μὴ διαλυθέντος, τελευτήσῃ, καὶ θανάτῳ διαλυθῇ τὸ συνοικεῖον, οὐδὲν περὶ τοῦ χρόνου, ἕως τίνος^{ρ)} τοῖς δούλοις τοῦτους διὰ τὴν μνημονευθεῖσαν αἰτίαν διαμένειν χρῆθι, προστιθεῖσιν. ἡμῶν δὲ ἀναγκάσιον φαίνεται^{σ)} εἶναι, ὅστιον χρόνον καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι ὀρίσαι διὰ τὴν τῆς προίκαζ ζήτησιν, πότερον εἰς κέρδος τῷ ἀνδρὶ προσχωρήσῃ, ἢ τοῖς κληρονόμοις τῆς γυναικὸς ἀποκαθίσταται. θεοπίτρου-μεν τοίνυν, καὶ δύο μηνῶν χρόνον ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς γυναικὸς φυλάττεσθαι, ἵνα εἰς τούτων οἱ προτιθεμένοι δούλοι μένωσι, καὶ εὐχέρως οὐκ ἀπόδειξιν τῆς μοιχείας διὰ τούτων παρασχέιν. παρελθόντος δὲ τοῦ προειρημένου χρόνου, ἐξουσίαν ἔχον τὸν κληρονόμον τῆς γυναικὸς, ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπιτιθεῖν, εἰ μὴ παρ' αἰτίαν αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ κωλυθῇ τὴν αἰτίαν τῆς μοιχείας, αὐτὸς δηλαδὴ ἐπικείμενος^{τ)}, ἐγγυμνάσαι. [Sch. k. VII. 673.]

μὴ ἐλευθεροῦσθαι τοὺς δούλους] Πρὸς θεός^{ε)} τοῦτο τῇ λα. διατάζει τῇ λεγούσῃ, τοὺς δούλους τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικὸς ἐξετάζεσθαι. [Sch. m. VII. 673.]

ἐπειδὴ εἰκὸς — ἀναγκάζεσθαι.] Ζῆτει κεφ. ια'. θεμ. θ'. καὶ βιβ. κη. τιτ. η'. κεφ. ιε'. θεμ. β'. [Sch. n. VII. 673.]

καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τῆς γυναικὸς τὸ κεφάλαιον τῆς μοιχείας ἐξετάζειν.] Σημειῶσαι, ὅτι κατὰ μετὰ τελευτὴν δύο μηνῶν κελεύει περιμένειν ἡμᾶς, οὐ μόνον τὸ ὑπολιμπαρόμενον τοῖς δυοῖν μηνῶν, οἵτινες ζωῆς αὐτῆς ἔδραμον, κελεύει ἡμᾶς περιμένειν. [Sch. o. VII. 673. sq.]

Τοῦ αὐτοῦ. Ἐκ τούτου σημειῶσαι, ὅτι τὸ περὶ μοιχείας κεφάλαιον καὶ παραγραφικῶς εἰσαγεσθαι δύναται μετὰ τελευτὴν τῆς γυναικὸς, καὶ εἰς χρήματα μόνον καταδικάζειν, διὰ τὸ τὴν ἀμαρτίαν αὐτῆς τελευτῆσαι. οὐδὲν^{υ)} ἄρα, οἶμαι, τὸ καλῶν εἶναι, καὶ ζωῆς τῆς γυναικὸς, εἰ βιάλεται τις, χρηματικῶς καὶ οὐκ ἐγκληματικῶς κινήσαι τὸ περὶ μοιχείας. Ζῆτει καὶ κεφ. ιδ'. θεμ. δ'. τῆς γὰρ γυναικὸς τελευτησάσης ἐββίσθη τὸ ἔγκλημα, ὡς τιτ. ιδ'. κεφ. κ. [Sch. o. VII. 674.]

εἰ μὴ ἄρα παρ' αἰτίαν αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ οὐκ ἐξή-τασε τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας.] Πολλὰκις ἐκείνου τὸ ἔγκλημα ἐπικείμενον^{υ)}, κινήσαι αὐτὸς ὑπερέθετο^{ν)}, καὶ οὐκ ἀνεφάνισεν ἑαυτόν. [Sch. p. VII. 674.]

οβ'. Οἱ^{uu)} μοιχοὶ τυπτόμενοι καὶ κορυφεύομενοι ὀνοκοπέσθωσαν. οἱ δὲ μέσοι καὶ ὑπουργοὶ τῷ τοιοῦτῳ ἀσεβήματι γενοῦντες, τυπτόμενοι καὶ κορυφεύομενοὶ διηλεκτῶς ἐξοριζέσθωσαν.

οἱ μοιχοί.] Ζῆτει τοῦ νομοκανόνος τιτ. θ'. κεφ. λθ'. καὶ κανόνα ἁγίου Βασιλείου λα'. [Sch. q. VII. 674.]

LXXI. Iubet constitutio¹⁾, mortua quoque muliere, non manumitti servos²⁾: quia forte viro dicente, se [non] esse lucratum dotem, necesse erit³⁾ etiam post mortem mulieris adulterii caput examinari⁴⁾. Post hoc vero tempus heres mulieris potest eos manumittere, nisi culpa eius factum sit, quominus vir crimen adulterii exequeretur⁵⁾. L. 36. C. IX. 9.

1) iubet constitutio] Ajunt Antiqui, repudio secuto, intra menses duos servos mulieris aut viri, aut parentum eorum manumitti non debere, quia forte necesse erit in causa adulterii de eis quaestionem haberi. Mortua autem muliere non dicunt tempus, intra quod morte eius solvitur crimen. Iubet ergo constitutio et quae sequuntur, ut in Basilico.

Τὸ κατὰ πόδας. Libertatem servorum, qui ad dominium pertinent uxoris, vel mariti, vel parentum eorum, repudio misso propter suspicionem criminis adulterii, leges intra duorum mensium spatium post missionem repudii dinumerandum suspendi definiunt propter tormentorum quaestionem, si opus exegerit, eis imponendam. Si vero uxor, matrimonio sub praefato modo non dissoluta, decesserit, et morte fuerit solum matrimonium, nihil de tempore, quousque servos eos propter memoratam causam permanere deceat, adiciunt. Nobis vero necessarium esse videtur, certum tempus etiam in hoc casu statuere propter dotis quaestionem, utrum lucro mariti cedat, an heredibus mulieris restituantur. Sancimus itaque, duos etiam menses post mortem mulieris servari, ut inter eos ante dicti servi permaneant, et facultatem maritus habeat probationem adulterii per eos praestare. Transacto vero memorato tempore licentiam habere heredem mulieris libertatem eis imponere, nisi per culpam eius maritus prohibitus fuerit causam adulterii, ipse scilicet incumbens, exercere.

2) non manumitti servos] Adicias hoc constitutioni 31. dicenti, quaestionem haberi de servis viri et uxoris.

3) quia forte — necesse erit] Quaere cap. 11. them. 9. et lib. 28. tit. 8. cap. 15. them. 2.

4) etiam post mortem mulieris adulterii caput examinari] Nota, etiam post mortem uxoris duos menses iuberi expectare nos, non id tantum, quod ex duobus menses reliquum erit, qui ea viva currere coeperunt.

Eiusdem. Nota ex hoc, adulterii caput etiam in modum praescriptionis induci posse post mortem mulieris, et pecuniariam condemnationem sequi, quia quae deliquit, decessit. Nihil igitur, ut opinor, prohibet, quominus quis, si velit, etiam vivente uxore civiliter de adulterio agat, non criminaliter. Quaere et cap. 14. them. 4. Nam uxore mortua extinctum est crimen, ut tit. 34. cap. 20.

5) nisi culpa eius factum sit, quominus vir crimen adulterii exequeretur] Illo saepe crimini instituendo imminente, is distulit nec comparuit.

LXXII. Adulteris¹⁾ verberatis et tonsis nares abscindantur. Internuncii vero et impii huius sceleris administri verberati et tonsi in perpetuum releguntur. Proch. tit. XXXIX. §. 45.

1) adulteris] Quaere Nomocanonis tit. 9. cap. 39. et canonem 31. sancti Basilii.

η) Malim τοῦ ἀνδρός λέγοντος. ο) Negatio omittenda est. Quapropter eam in versione uncis inclusi. π) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιτιθεμένων. ρ) Lege οἵτινος. ρ) Sic Fabr. cuius lectionem praetuli. Cod. 1350. ἡμῶν ἐν δὲ — φανηται. ρ) Constitutio habet tempore videlicet imminente. Itaque legendum χρόνον — ἐπικείμενον. σ) Sch. l. quod habet Fabr. VII. 673. huc non pertinet, sed ad cap. 73. sive ad const. un. C. IX. 11. τ) Fabr. οὐδεὶς. ιι) Scriptum quidem est in Cod. 1350. ἐπικείμενον. Praefero tamen ἐπικείμενον, quod habet Fabr. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπερέθετη (sic). uu) Hic locus cum sequenti legitur in Syn. p. 524. ubi est cap. 67. h. t.



ογ'. Γυνή^{υ)} ὑπανδρος τῷ ἰδίῳ δούλῳ μοιχευθεῖσα, ἀπὸ τῆς ἐπιτομῆς καὶ κουρευομένη ὀνοκοπεῖσθω^{α)} ἀπελαυνομένη δὲ καὶ τῆς πολιτείας, ἐν ἣ κατοικεῖ, πάσης^{υυ)} τῆς οἰκείας ἐκπιπέτω περιουσίας, καὶ κληρονομήτωσαν αὐτὴν ἢ παῖδες αὐτῆς νόμιμοι, ἢ ἐγγίζοντες αὐτῇ, ἢ τις^{ω)} ἕτερος, ὃν ὁ νόμος καλεῖ δυνάμενων αὐτῶν διεκδικεῖν καὶ εἴ τι ὁ δούλος εὐρεθεῖ λαβῶν ἀπὸ τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς. ἔστω δὲ πᾶσιν εὐχέρεια τοῦ κινεῖν κατ' αὐτῆς τοῦτο τὸ ἔγκλημα, καὶ τῇ τάξει τοῦ^{ωω)} προσαγγέλλειν. εἰ δὲ καὶ δούλος τοιοῦτός τις ἀπελέγξει, ὑπὲρ ἐπάθλου γινέσθω ἐλεύθερος. καὶ οἱ παῖδες δὲ^{x)} αὐτῶν^{υ)} ἐλεύθεροι γινέσθωσαν^{z)}.

γυνὴ ὑπανδρος] Θεοδώρου^{α)}. Ἐάν συναφθῇ τις κρυπτῶς τῷ ἰδίῳ δούλῳ, ἢ μὲν γυνὴ κεφαλικῶς τιμωρεῖται, ὁ δὲ οἰκείης ζῶν καίεται. τὰ δὲ τιμωρῆμα ἐξ αὐτῶν, κἂν ἐλεύθερα νοηται, οὐκ ἀξιοῦνται τιμῆς, ἢ ἀξίας, οὐδὲ κληρονομοῦσι τῆς ἰδίας μητροῦς, οὐδὲ διὰ παρεντεθέντων^{β)} προσώπων, ἀλλ' οἱ ἐξ ἀδιαθέτου αὐτὴν διαδέχονται. μὲνῃσο τῆς α', διατάξεως τοῦ κ'. τι. τοῦ ζ'. βιβ. ἤγουν τοῦ α'. κεφ. τοῦ κγ'. τι. τοῦ μη. βιβ. εἰποίησης, οἱ οὐ δύναται γυνὴ ἐλευθεροῦν τὸν συμμειντα αὐτῇ δούλον, κἂν ὁ ταύτης υἱὸς συναίῃ τῇ ἐλευθερίᾳ. ἐπὶ τῶν πουβλικῶν ἐγκλημάτων κυλῶς κατηγορεῖ τοῦ ἐγκλήματος ἢ τάξιος. ἔγνωσ δὲ ἐν τῇ ζ'. διατ. τοῦ β'. τι. τοῦ παρόντος βιβ. θ'. ἤγουν κεφ. κ'. τοῦ λγ'. τι. οἱ καὶ ἂ ἀναφέρει ἢ τάξιος, πιστὰ νοοῦνται. δούλος κατηγορῶν τῆς συμφθαρῆσης τῷ ἐαυτῆς οἰκείῃ ἐλευθεροῦται, ἀποδεικνύων μέντοι μὲνῃσο τῆς β'. διατ. τοῦ κ'. τι. τοῦ ζ'. βιβ. ἤγουν τι. κγ'. τοῦ μη. βιβ. οὐ κληρονομοῦσι τῶν ἰδίων γονέων οἱ ἐξ ἀδεμιτογαμιῶν^{γ)} παῖδες, νομίμου γονῆς ὑπόλησης, ἢ ἄλλων συγγενῶν περιόντων. μὲνῃσον τῆς δ'. καὶ ε'. καὶ ζ'. διατ. τοῦ ε'. βιβ. καὶ ἀνάγνωθι τὴν περὶ τῶν ἀδεμιτογαμιῶν^{δ)} νεαράν. [Sch. r. VII. 674.]

* Η^{ε)} γυνὴ μοιχευθεῖσα παρὰ τοῦ δούλου τοῦ ἰδίου κεφαλικῆ τιμωρία ὑποκείσθω. ὁ δὲ δούλος καίεσθω. ἔστω δὲ πᾶσιν εὐχέρεια τοῦ κινεῖν τοῦτο τὸ ἔγκλημα, καὶ τῇ τάξει τοῦ προσαγγέλλειν. εἰ δὲ καὶ δούλος τοιοῦτός τις ἀπελέγξει, ὑπὲρ ἐπάθλου γινέσθω ἐλεύθερος. οἱ δὲ παῖδες αὐτῶν ἐλεύθεροι μενέτωσαν, πάσης δὲ ἀξίας ἐστερημένοι, μηδὲν κερδαίνετωσαν μὴτε δι' ἑαυτῶν, μὴτε διὰ μέσων προσώπων, ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικός. ἀλλὰ καὶ κληρονομήτωσαν αὐτὴν οἱ παῖδες αὐτῆς οἱ νόμιμοι, ἢ οἱ ἐγγίζοντες αὐτῇ, ἢ τις ἕτερος, ὃν ὁ νόμος καλεῖ δυνάμενων αὐτῶν διεκδικεῖν καὶ εἴ τι ὁ δούλος εὐρεθεῖ λαβῶν ἀπὸ τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς.

Ἐἰς τὸ αὐτό. Ὅσα τιμωρίαν μείζω ἐπαγομένην τῇ ὑπὸ δούλου μοιχευομένη ὑπανδρῶν γυναικί. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις μοιχοῖς αἰκίαι καὶ τριχῶν ἀποκοπαί, καὶ ὀνοκοπαί ἐπίκεινται ταυτὴ δὲ σὺν τούτοις καὶ ἡ τῆς πολιτείας ἀπέλασις, καὶ ἡ τῆς ὅλης περιουσίας ἐκπίσις καὶ ἀφαίρεσις. ἔτι πρὸς τοῖς ὀφθεῖσι καὶ οὗτος ὁ κίνδυνος ταυτὴ ἐπίκειται, τὸ ἐπ' ἀδείας εἶναι παντὶ τῷ βουλομένῳ κατηγορεῖν αὐτῆς. [Sch. r. VII. 674. sq.]

τῷ ἰδίῳ δούλῳ μοιχευθεῖσα] Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας, λαθρῶς. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος. Ἀθλονότι πολλῷ χέρον, ἐν μὴτε λαθρῶς, ἀλλὰ φανερώς ἤμαρτεν. [Sch. s. VII. 675.]

Ἐάν οὖν ἠλευθερώσεν αὐτὸν πρότερον, καὶ τότε αὐτῷ συνήφθη, οὐ χωρὰ τῇ διατάξει, ἀλλὰ τῇ ἐν τῷ ογ'. κεφ. [Sch. t. VII. 675. et supra sch. l. VII. 673.]

αὐτῇ μὲν τυπτομένη καὶ κουρευομένη ὀνοκοπεῖσθω] Τὸ πλάτος ἐχει κεφαλικῆ τιμωρία ὑποκείσθω, ὁ δὲ δούλος καίεσθω. καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν ἐλεύθεροι γινέσθωσαν, πάσης δὲ ἀξίας ἐστερημένοι, μηδὲν^{ε)} κερδαίνοντες, μὴτε δι' ἑαυτῶν, μὴτε διὰ μέσων προσώπων, ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικός. [Sch. x. VII. 675.]

ἔστω δὲ πᾶσιν εὐχέρεια] Ἐάν οὖν οὐκέτι τοῦτο τὸ εἶδος τῆς μοιχείας ὑπὸ ὀφθῶν προσώπων κινεῖται, ἀλλὰ παρὰ παντός προσώπου ὡς δημόσιον κινεῖται. οὐ γὰρ δυνάμεθα

LXXIII. Mulieri nuptae¹⁾, quae adulterium commisit cum servo proprio²⁾, verberatae et tonsae narces abscindantur³⁾, et pulsa civitate, in qua habitat, omnia sua bona amittat, eique succedant filii legitimi, vel propinqui, vel alius quis, quem lex vocat, qui vindicare possint quidquid servum ex bonis eius accepisse constiterit. Patcat autem omnibus copia⁴⁾ instituendi huiusce criminis adversus eam, et officio copia nunciandi⁵⁾. Sed et si servus tale quid detexerit, pro praemio fiat liber⁶⁾. Et filii eorum liberi fiant.

1) mulieri nuptae] Theodori. Si quae clam cum servo suo consuetudinem habeat, capitaliter punitur, servus autem vivus comburitur. Nati autem ex eis licet liberi intelligantur, non digni habentur honore vel dignitate, et matri ne per interpositas quidem personas succedunt, sed successores ab intestato ei succedunt. Memineris const. 1. tit. 20. lib. 7. sive cap. 1. tit. 23. lib. 48. dicentis, non posse mulierem manumittere servum, cui se substravit, licet filius eius manumissioni consentiat. In publicis criminibus recte accusat officium. Didicisti autem in const. 7. tit. 2. huius lib. 9. sive cap. 20. tit. 33. etiam relationes officii fide dignas censeri. Servus deferens eam, quae se servo suo iunxit, eo comprobato liber fit. Memineris const. 2. tit. 20. lib. 7. sive tit. 23. lib. 48. Non succedunt suis parentibus ex illicitis nuptiis progeniti liberi, extantibus legitimis liberis vel aliis cognatis. Memineris const. 4. 5. et 6. lib. 5. et lege Novellam de incestis nuptiis.

Muller, quae cum servo proprio adulterium commisit, capitali poenae subiaceat. Servus autem comburatur. Sit vero omnibus copia instituendi huius criminis, et officio copia nunciandi. Sed et si servus tale quid detexerit, pro praemio liber fiat. At filii eorum liberi permanent: omni tamen dignitate exuti nihil ex bonis mulieris consequantur, nec per se, nec per interpositas personas. Sed et succedant ei liberi eius legitimi, vel propinqui, vel alius quis, quem lex vocat, qui vindicare possint, quidquid servus ex substantia eius acceperit.

Ad idem. Vide, ut maior inferatur poena mulieri nuptae a servo adulteratae. Alii enim adulteris verbera et capillorum detonsurae et narium amputationes imminet: huic vero praeterea et civitatis expulsio, et omnium bonorum amissio et ablatio. Hoc amplius etiam huic periculo subiicitur, ut possit a volente quolibet accusari.

2) quae adulterium commisit cum servo proprio] In τῷ κατὰ πόδας additur, clam. Et ait Thalelaeus: Multo magis, si non clam, sed palam deliquerit.

Si igitur eum manuserit, priusquam ei se misceret, non erit constitutioni locus, sed cap. 73.

3) verberatae et tonsae nares abscindantur] Τὸ πλάτος habet: Capitali poenae subiiciatur, et servus comburatur. Filii autem eorum liberi fiant exuti omni dignitate, nihilque per se vel per interpositam personam ex facultatibus mulieris consequentes.

4) pateat autem omnibus copia] Itaque hoc genus adulterii a certis personis non intenditur, sed ab omnibus quasi publicum crimen. Non enim possu-

v) γυνή in Cod. 1350. secunda manu scriptum est. Usque ad περιουσίας desumptus hic locus est ex Proch. l. l. reliqua e L. un. C. IX. 11. v) Syn. ante πάσης inserit καὶ ἐκ. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἢ τις. ww) Leuncl. in marg. Syn. emendat ταῦτο. x) δὲ Syn. omisit. y) Syn. αὐτοῦ. z) Sic Cod. Fabr. γινέσθωσαν. a) Hoc pertinet ad constitutionem Codicis laudatam. b) Fabr. παρεντεθέντων. c) Sic lego. Fabr. ἀδεμιτογαμιῶν. d) Sic h. l. Fabr. e) Est paraphrasis constitutionis laudatae, infra sch. u. VII. 675. nomine τοῦ πλάτους insignita. f) Sic lego cum Cod. 1350. Fabr. μηδὲ.

εἶπεν, ὅτι ἀνῆρεθῆ ὑπὸ τοῦ ξς'. κερ. καὶ τὸ παρὸν· διά-
ταγμα γάρ ἐστι^ε). [Sch. y. VII. 675.]

καὶ τῇ τάξει τοῦ προσαγγέλλειν] Οὐ λέγει, ὅτι
ἐξουσία ἔστω^η) τῷ βουλευμένῳ προσαγγέλλειν τῇ τάξει, ἀλλὰ
ἀδεια ἔσται αὐτῇ τῇ τάξει εἰς τὸ προσαγγεῖλαι. [Sch. z.
VII. 675.]

γινέσθω ἐλευθέρως] Σημειῶσαι καὶ ἄλλο θεῖμα, ἐν
ᾧ οἱ δοῦλοι ἐπαθλον τῆς κατηγορίας τὴν ἐλευθερίαν λαμβά-
νουσι. [Sch. a. VII. 675.]

οδ'. Γυνή^ι) μὴ ἔχουσα ἄνδρα, τῷ ἰδίῳ δούλῳ
μιγείσα, εἰ μὲν μὴ ἔχουσα παῖδας τοῦτο διαπραΐζεται,
τυπτόσθω καὶ κουρευέσθω· καὶ ὁ τοιοῦτος δούλος
τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος πιπρασκέσθω, καὶ ἡ
τιμὴ αὐτοῦ εἰσκομίζέσθω τῷ δημοσίῳ^κ). εἰ δὲ ἐπι-
παισὶ τοῦτο διαπραχθῆ, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτῆς πᾶσα
κατὰ δεσποτίας τρόπον παραντίκα τοῖς παισὶν ἀνεκ-
ποιήτως παραφυλαττέσθω^λ), τῆς χρήσεως μόνης παρ'
αὐτῆς μενούσης· ἡ τιμὴ δὲ τοῦ διαπραθέντος^μ) δού-
λου τοῖς^ν) παισὶν ἀνήκει.

οε'. Οἱ^ο) αἰμομίκται, εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα,
εἴτε τέκνα πρὸς γονεῖς, ἢ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφάς,
ξίφει τιμωρεῖσθωσαν. οἱ δὲ κατὰ ἄλλην συγγένειαν
πρὸς ἀλλήλους συμφθεϊρόμενοι, τουτέστι, πατὴρ εἰς
γυναῖκα υἱοῦ, ἢ υἱὸς εἰς γυναῖκα πατρὸς ἧγον μη-
τριαν, ἢ πατρὸς εἰς προγονίην, ἢ ἀδελφός εἰς γυ-
ναῖκα ἀδελφοῦ, ἢ θεῖος εἰς ἀνεψιαν, ἢ ἀνεψιὸς εἰς
θεῖον, ἢ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ εἰς μητέρα ξένην, ἢ τὴν
αὐτῆς θυγατέρα ἐν εἰδήσει μιγνύμενος^ρ), οἱ τοιοῦτοι
τυπτόμενοι ῥινοκοπεῖσθωσαν αὐτοὶ τε καὶ αἰς αὐτοὶ
συνεφθάρησαν.

οι αἰμομίκται] Ζῆτει τοῦ νομοκανόνος tit. θ'. κερ. λθ'.
τοῦ ἁγίου Βασιλείου κανόνα οε'. καὶ ος'. καὶ tit. ιγ'. κερ. β'.
καὶ τῆς συνόδου τῆς Νεοκαισαρείας^α), κανόνα β'. [Sch. a.
VII. 675.]

ος'. Οἱ^ρ) πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως
σαρκικῶς συμπλεκόμενοι ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν
τικτόμενοι παῖδες καὶ^ς) μόνον, ἢ^ι) καὶ πατὴρ καὶ
υἱὸς πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς
δύο ἀδελφάς, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς μητέρα καὶ θυγα-
τέρα, ἢ ἀνεψιὸς εἰς τὴν^υ) γεγεννημένην τοῦ θεῖου
γυναῖκα, εἴτε^ν) θεῖος εἰς τὴν γεγεννημένην τοῦ ἀνε-
ψιοῦ γυναῖκα, πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτόσθωσαν.

οζ'. Οἱ^ω) ταῖς μοναζούσαις, ἢ ταῖς διακονίσσαις,
ἢ ταῖς ἀσκητριαῖς ἐνασελγαίνοντες, ὡς τὴν νύμφην
Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἐνυβρίζοντες ῥινοκοπεῖσθωσαν, αὐ-
τοὶ τε καὶ αἰς αὐτοὶ συνεφθάρησαν.

οη'. Ο^α) τῇ ἰδίᾳ σύντεκνον ἢ ὀνόματι γάμου
μιγνύμενος, ἢ καὶ ἄλλως λαθραίως συμπλεκόμενος,
ἅμα αὐτῇ^β) ῥινοκοπεῖσθω, δηλονότι πρότερον αὐτῶν
ἀπ' ἀλλήλων διίσταμένων. εἰ μέντοι εἰς ὑπανδρον
σύντεκνον τοῦτο διαπραττόιτο, ἢ μὲν ποινὴ ὡσαύτως
προβαινέτω, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τυπτόσθωσαν.

οθ'. Ο^β) παρθένη κόρη μιγνύμενος, ἐκείνης μὲν
προαιρέσει, ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, τῆς πράξεως
διαγνωσομένης εἰ μὲν θάλει αὐτὴν λαβεῖν εἰς γυ-
ναῖκα, καὶ συναινοῦσι καὶ οἱ γονεῖς, γινέσθω τὸ
συνάλλαγμα. εἰ δὲ ἐν μέρος τῶν γονέων, τουτέστιν
ἐκατέρου προσώπου, οὐ θελήσει, εἰ μὲν εὐπορός ἐστιν

mus dicere, hoc etiam infirmari capite 66. Constitutio
enim est.

5) et officio copia nunciandi] Non dicit
cuius licere denunciare officio, sed officium licentiam
habere nunciandi.

6) fiat liber] Nota et aliam speciem, in qua servi
pro praemio accusationis libertatem accipiunt.

LXXIV. Mulier, quae virum non habet, si servo Proch. tit.
suo se miscuerit, si non habeat liberos, verberetur et XXXIX.
tondeatur: et talis servus verberatus et tonsus distra- §. 44.
hatur, et pretium eius inferatur fisco. Sed si habuit
liberos, cum id admisit, omnia eius bona dominii
iure statim liberis sine alienatione conserventur, solo
usufructu apud eam manente: pretium autem distracti
servi ad liberos pertinet.

LXXV. Qui se proprio sanguini miscent¹), sive §. 69.
parentes liberis, sive liberi parentibus, sive fratres
sororibus, gladio puniantur. Qui vero ex alia cognatione
invicem coeunt, id est pater cum nuru, vel
filius cum noverca, vel vitricus cum privigna, vel
frater cum uxore fratris, vel patruus aut avunculus
cum filia fratris vel sororis, vel filius fratris vel
sororis cum amita aut matertera, vel qui duabus
sororibus aut matri alienae eiusve filiae sciens se
miscet, his simul cum mulieribus, quas vitiarunt, verberatis
nares abscindantur.

1) qui se proprio sanguini miscent] Quaere
Nomocanonis tit. 9. cap. 39. sancti Basilii canonem 75.
et 76. et tit. 13. cap. 2. et Synodi Neocaesarenae can. 2.

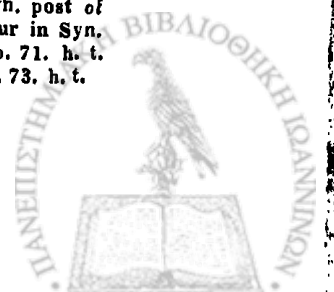
LXXVI. Qui matrimonio iunguntur vel aliter §. 72.
carnaliter coeunt consobrini et ex eis progeniti liberi
duntaxat, vel pater et filius cum matre et filia, vel
duo fratres cum duabus sororibus, vel duo fratres
cum matre et filia, vel filius fratris aut sororis cum
uxore patris aut avunculi, vel patruus aut avunculus
cum uxore filii fratris aut sororis, separentur et in-
super verberentur.

LXXVII. Qui cum monachis, vel diaconissis, vel §. 62.
ascetris libidinem exercent, his atque etiam mulieribus,
quas constupraverunt, cum Ecclesiae sponsae
Christi contumeliam fecerint, nares abscindantur.

LXXVIII. Qui cum matre susceptae e sacro fonte §. 63.
vel matrimonii nomine se miscet, aliove modo clam
rem habet, ei simul cum illa nares abscindantur, iis-
dem scilicet antea a se invicem separatis. Quodsi in
matre susceptae nupta hoc admittatur, poena simili-
liter procedat, ac praeterea verberentur.

LXXIX. Qui cum puella virgine¹) rem habuit, §. 65.
illius quidem voluntate²), parentibus autem ignorantibus³),
re cognita si velit eam uxorem ducere⁴),
et consentiant parentes, nuptiae contrahantur. Sed
si una pars parentum, id est, utriusque personae,
noluerit, et stuprator sit locuples, violatae puellae

g) Fabr. inter παρὸν et διάταγμα non interpungit. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔσται. i) Hic locus legitur in Syn. p. 526. usque ad verba τοῖς παισὶν ἀνήκει. Est ibi cap. 68. h. t. k) τῷ δημοσίῳ Syn. omisit. l) Syn. φυλαττέσθω. m) Syn. παρθένη. n) Sic lego cum Syn. Fabr. τῆς. o) Hic locus legitur in Syn. p. 527. ubi est cap. 69. h. t. p) Syn. μιγνύμενοι. q) Sic lego. Fabr. Νεοκαισαρίας. r) Hic locus legitur in Syn. p. 527. sq. ubi est cap. 70. h. t. Syn. post of inserit δὲ. s) καὶ Syn. omisit. t) Syn. εἰ. u) τὴν addo e Syn. v) Syn. ἢ pro εἴτε. w) Hic locus legitur in Syn. p. 526. usque ad vocem ῥινοκοπεῖσθωσαν. Est ibi cap. 71. h. t. x) Hic locus legitur in Syn. l. l. ubi est cap. 71. h. t. Deest tamen in Syn. initium usque ad ἄλλως. y) Syn. τῇ αὐτῇ. z) Hic locus legitur in Syn. l. l. ubi est cap. 73. h. t.



ὁ φθορέυς, τῇ φθαρείῃ κόρῃ διδότη χρυσίου λίτραν μίαν· εἰ δὲ ἐνδεέστερος εἴη, τὸ ἥμισυ τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως· εἰ δὲ παντελῶς εἴη ἀνεύπορος, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξορίζεσθαι.

παρθένω κόρῃ] Ἐφήβω· εἰ γὰρ ἄνηθος ἦν, ἔχεις τὸ πβ. κεφ. ὁ καὶ ἀναγνώθι. [Sch. b. VII. 675.]

ἐκελενης μὲν προαιρέσει] Εἰ γὰρ κατὰ βίαν ἐφθίρειν αὐτήν, τότε ἔχεις ἀπὸ τῆς ἐξῆς διατάξεως ἡτοι τοῦ πα. κεφ. τὰς τούτου ποινάς, ἠνοκοπίαν φημί, καὶ τὴν τοῦ τρίτου τῆς ὑποστάσεως τοῦ βιασαμένου πρὸς τὴν βίαν φθαρείαν ἀπόδοσιν. [Sch. c. VII. 675.]

ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων] Σημειῶσαι περὶ τῶν μὲν γονέων παρθένους κόραις δίχα γνώμης τῶν οἰκίων γονέων, εἰ μὲν ἐκούσιως ἐαυτὰς προέδοσαν, ἢ εἰς γάμον λίπονται οἱ πρὸς αὐτὰς ἀμαρτάντες, ἢ εἰ μὴ τοῦτο θέλουσιν οἱ γονεῖς ἢ τῶν ἀμαρτηθέντων, ἢ τῶν ἀμαρτηθέντων, εἰ μὲν εὐποροὶ εἰσιν οἱ ἡμαρτηκότες, λίτραν μίαν καταδύσουσιν ταῖς ἀμαρτηθείαις· εἰ δὲ ἦτον εὐποροὶ ἢ μέσοι, τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας· εἰ δὲ ὅλως ἀποροὶ, τότε τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξορίζονται. εἰ δὲ ἀκούσας αὐτὰς ἐβίασαντο, τότε οἱ εὐποροὶ καὶ ἠνοκοπεύσασιν, καὶ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας κατατιθέτωσαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ ταῖς ἐφήβους κόραις. εἰ γὰρ πρὸς ἄνηθον τοιοῦτον ἡμαρτηταί τι, τότε καὶ μείζων ἢ ἀμαρτία τετολμηται, καὶ τελεωτέρα τιμωρία εἰσφέρεται· ἢ δὲ ἐστὶ τὸ ἠνοκοπεύσθαι τὸν βιασάμενον, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως κατατιθέναι τῇ βιασθείσῃ ἀνήθῳ, κἂν εἰς πολὺν διήκοι^{α)} τὸν ἀριθμὸν. [Sch. d. VII. 675. sq.]

εἰ μὲν θέλει αὐτὴν λαβεῖν εἰς γυναῖκα] Τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν ἐξ'. Ἐἰ τις παρθένον ἀνηστέτευτο βιασάμενος ἔχει, ἀφορίζεσθαι. μὴ ἐξέλκει δὲ αὐτῷ ἕτεραν λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκέλην, ἢν καὶ ἡρεσίατο, κἂν πενιχρὰ ἐστίν. Κανὼν^{β)} τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ὁ τὴν διεφθαρμένην ὑφ' ἐαυτοῦ^{γ)} εἰς γυναῖκα κατέχων, τὸ μὲν ἐπὶ τῇ φθορᾷ ἐπιτίμιον ὑποτίθεται, τὴν δὲ γυναῖκα ἔχειν συγχωρηθήσεται. Ἐτερος κανὼν τοῦ αὐτοῦ. Ἡ πορνεία γάμος οὐκ ἐστίν^{δ)}, ἀλλ' οὐδὲ γάμου ἀρχή. ὥστε ἂν ἢ δυνατὸν τοὺς κατὰ πορνείαν συναπιεμένους χωρίζεσθαι, τοῦτο κράτιστον. ἕαν δὲ στέργωσιν^{ε)} ἐκ παντὸς τρόπου τὸ συνοικεῖσθαι, τὸ μὲν τῆς πορνείας ἐπιτίμιον δεχέσθωσαν, ἀφείσθωσαν δὲ, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται. [Sch. e. VII. 676.]

διδότη χρυσίου λίτραν μίαν] Τοῦ Ῥωμανοῦ. Ὁ τοῦ Σολομώντος^{ς)} υἱὸς Ἰμέριος ἠρώσθη συγκλητικῆς θυγατρὸς τοῦ... Τείχου^{ς)}, καὶ διεπαρθένευσεν αὐτὴν λαθρὰ καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς, καὶ ἐγκύου γενομένης τῆς κόρης ἀμολογήσεν ὁ Ἰμέριος τὸν γάμον. καὶ πολλὰς ἀμφιβολίας ἐχόντων τῶν δικαστῶν, καὶ τῶν μὲν^{η)} σωματικῶς τιμωρηθῆναι τὸν Ἰμέριον ὡς φθορέα λεγόντων καὶ χρηματικῶς, τῶν δὲ εἰς μίαν μόνην λίτραν τὴν ποινὴν συγκεφαλαιούντων διὰ τὸνδε τὸν νόμον, ὁρῶν οὗτος ὁ Ῥωμανὸς οὐδέ^{ι)} τῶν κρίσεων προσήκουσαν τὴν ποινάβιαν μὲν ὡς σκληρὰν^{κ)} καὶ ἀπὴν ἀπεπέμψατο, τὴν δὲ ὡς εὐτελεῆ καὶ ἀμικρολογον ἀπώσατο, ἕτερον δὲ θανατάσιν καὶ νόμον ἀποφασίαν ἐποίησατο, καὶ τὸ πρῶγμα ἐτύπωσεν ὑβρίν, καὶ καθὸ μὲν προαγωγὸς ἐξέπεμψεν ὁ Ἰμέριος εἰς τὸν οἶκον τοῦ^{λ)} Τείχου, καὶ αὐτὸς εἰσῆλθε^{μ)} καὶ ὑπέφθιρε τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ὑβρίσαι τὸν... Τείχον^{ν)}, καὶ ἐτύπωσεν τὰ τῆς ὑβρεως νομίσματα ἑν'. κατὰ τὸν νόμον καθὸ δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Τείχου ἐφθάρθη, τὴν εἰς αὐτὴν ποινὴν ἐτύπωσεν νομίσματα σί. καὶ παρήγαγεν^{ο)} νόμον τὸν λέγονται, τὰς φθοράς καὶ τὰς ὑποφθοράς τοῦ^{π)} δικαστοῦ διατιμάσθαι, καὶ περιεστήσεν τὴν ὅλην ποινὴν εἰς λίτρας πέντε, καὶ ἀντήρεκε τὴν ἀπόφασιν τῷ βασιλεὶ κυρῶ Ῥωμανῷ, καὶ ἐδέχθη. ὑβρεως γὰρ τυπωθέντος τοῦ πρῶγματος ἐνήργησε καὶ ὁ νόμος ὁ λέγων, ἐπὶ ἐνὶ πρῶγματι τρισὶ προσώποις ἀμολύειν τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν^{ρ)} τῆς γαμ. γυναῖκος μου ὑβριαθείσης καγῶ, καὶ ὁ πατήρ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἔλαμον τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν. καὶ ἐπέχειρσε διὰ τοῦ ἐλάττονος δέξαι τὸ ἀμαρτήμα μείζων, εἰπῶν, εἰ ὁ καλὸν τινα ἀπόντα^{σ)} ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ὑβρίζει αὐτόν, πολλῶ μᾶλλον ὁ διὰ φθορὰν εἰσερχόμενος. καὶ εἴτα ἐπήγαγεν,

auri libram unam dato⁵⁾: si egentior, dimidiam substantiae suae: si omnino egenus sit, verberatus et tonsus relegetur.

1) cum puella virgine] Pubere: nam si im-pubes fuerit, habes cap. 82. quod et legas.

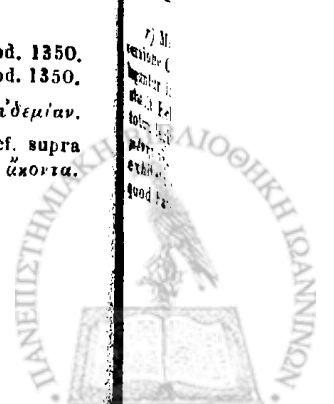
2) illius quidem voluntate] Nam si vi eam corruperit, poenas eius habes sequenti constitutione sive cap. 81. narium abscissionem dico, et tertiae partis bonorum violatoris in violatam illationem.

3) ignorantibus autem parentibus] Nota de iis, qui se misceat virginibus puellis sine voluntate parentum, si se ipsae sua sponte praebuerint, vel qui in eas deliquerunt, eas in matrimonium duxerint, nolentibus parentibus vel delinquentis vel eius, in quam delictum admissum est, eos quidem, qui deliquerunt, locupletes libram unam vitiatis inferre, minus locupletes sive mediocres, semissem bonorum, omnino egenos verberatos et tonsos relegari. Quodsi invitas violaverint, tunc divitibus etiam nares abscindantur, et trientem bonorum inferant. Et haec quidem in puellis adultis. Nam si in impuberem hoc admissum sit, tunc et maius est crimen, et plenior poena infligitur, quae est, ut nares abscindantur violatori, et dimidia pars bonorum violatae pupillae praestetur, quamvis in multum extendantur numerum.

4) si velit eam uxorem ducere] Sanctorum Apostolorum canon 67. Si quis virginem non desponsam vi detinet, communionem separetur. Ne liceat autem ei aliam ducere praeter eam, quam et elegit, licet pauperior sit. Sancti Basilii canon. Qui stupratam a se uxoris loco habet, stupri quidem poenam sustinebit, uxorem tamen habere permittetur. Alius canon eiusdem. Scortatio non est matrimonium, sed neque initium matrimonii. Quare si fieri potest, ut qui scortatione iuncti sunt, separetur, hoc optimum est. Sin vero eis omnimodo placeat ea coniunctio, poenam scortationis subeant, et seiungantur, ne quid fiat peius.

5) auri libram unam dato] Romani. Himerius Salomonis filius adamavit filiam Senatoris..... Muri, et vitiavit clam sine voluntate patris, et puella praegnante facta promissit nuptias. Ambigentibus valde iudicibus hac de re, et aliis quidem Himerium corporaliter quasi stupratorem puniendum dicentibus et pecuniariter, aliis vero poenam unam duntaxat libram redigentibus propter hanc legem, cernens Romanus nullum horum iudicium rei convenire, poenale quidem quasi saevum et crudele remisit, hoc vero quasi parvum et leve reiecit, aliam autem mirabilem et legitimam sententiam protulit, remque gestam contumeliam statuit esse, et quatenus quidem lenones Himerius in domum Muri miserat, et ipse ingressus erat corruptis domesticis, contumelia affectum esse..... Murum dixit, et secundum legem CL. aureorum poenam iniuriae nomine statuit: quatenus vero filia Muri vitiata erat, poenam statuit CCX. aureorum, et legem protulit dicentem, supra et corruptio-nes a iudice aestimari, redigitque omnem poenam in libras quinque, et sententiam Imperatori Domino Romano retulit, qui eam confirmavit. Re enim habita pro contumelia, viget et lex dicens, ex una causa tribus personis competere iniuriarum actionem: nam uxore mea contumelia affecta ego, et pater eius, et ipsa habemus iniuriarum actionem. Ex minori etiam maius delictum ostendere aggressus est dicens: Si is, qui aliquem absentem vocat ex domo sua, eum contumelia afficit, multo magis qui stupri causa in eam ingreditur.

a) Cod. 1350. διήκ (sic). Fabr. ex hoc fecit διήκοσιν. b) Cuiacius in versione habet canon 25. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑφ' ἐαυτοῦ. d) Fabr. ἔστι. e) Sic Cod. 1350. Fabr. στέργωσιν. f) Sic Cod. 1350. Fabr. Σολομώντος. g) Cod. 1350. του. h) μὲν addendum. Deest apud Fabr. i) Lege σιδεμίαν. k) Sic Cod. Fabr. σκληρὰν. l) τοῦ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. m) Sic Cod. Fabr. εἰσῆλθε. n) cf. supra not. g. o) Sic Cod. 1350. Fabr. παρήγαγετο. p) Adde διὰ ante τοῦ. q) Cuiacius vertit invitum, ergo legit ἀπόντα. Absentem est absentem. Melior videtur lectio ἀπόντα.



ὅτι πολλάκις ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτίῳ ἀρμόζουσι πολλὰ ἀγῶγαι, καὶ οὐ πάσαι κινούνται, καὶ αἱ μὲν ἀλλήλας ἀναιροῦσιν, αἱ δὲ οὐδαμῶς, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων μίση χρόνιαι οἱ δικάζοντες. εἶπε γὰρ, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἐχρήσατο τῷ νόμῳ τῷ τυποῦντι λίτραν μίαν, ὅτι οὗτος ἀπεριστάτως ἐκπεφωνήται, καὶ συνδρομος περιόστησι θελημάτων διό, ὡς περ ἂν εἴη τις ἐκ συνδήματος. οὐχ ὑπεξήρηται τοῦτου ἡ σκηνηκὴ ἢ ἀπελευθέρω, ἢ ἀπορος, ἀλλὰ τούτῳ ἀπαντες καταναγκάζουσι^{α)} ἢ γαμῖν τὴν διαπαρθενευθεῖσαν, ἢ δίδουσι τῆς αὐτῶν ὑπάρξεως τὸ ἥμισυ, εἰ μὴ εὐποροῦεν λίτραν μίαν χρυσοῦ. καὶ μὴ σκηνηκῶ ἢ ἀπελευθέρω οὐκ ἐφέται^{β)} συγκλητικῆν ἢ συγκλητικῶ θυγατέρα γαμῖν, οὐδὲ μίαν ἐθέλοντι. ἐναυθὰ δὲ συγκλητικῆ^{γ)} θυγατὴρ ἢ φθαρεῖσα, καὶ ἀρμόζουσι πολλὰ ἀγῶγαι, ὡς ἢ περὶ φθορᾶς, ἢ περὶ ὑβρεως, καὶ ἔτεροι. εἰ οὖν τὴν ἐλάττω δώσωμεν, τίς οὐκ ἂν ἐρεῖ τὴν μείζονα; ἐκ τῆς πείρας τοῦ Ῥωμαίου δίκης κινήσεως^{δ)}, ὡς ὅτι δούλος τις ἐφθεῖρε παρθένον δούλην τινος, ὥρισεν ὁ Πατρικίος ἀποτιμηθῆναι τὴν δούλην, ὡς ἦν πρὸ τῆς φθορᾶς, καὶ τὸ μειούμενον τῆς ἀποτιμῆσεως διπλοῦν ἀναδοῦναι τὸν δεσπότην τοῦ δούλου πρὸς τὸν δεσπότην τῆς δούλης. ζῆτει τιτ. κα'. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. κέ'. καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. ε'. [Sch. f. VII. 676. sq.]

Tum subiicit, saepe ex uno delicto competere plures actiones, neque omnibus agi, et alias quidem se invicem consumere, alias non item: ex his una uti iudices. Idcirco enim ait non uti se lege statuente libram unam, quod haec sine circumstantia pronunciat, et concursus intervenit duarum voluntatum, ac si quis diceret ex compacto. Non excipitur hac scenica vel liberta, vel pauper, sed hac omnes coguntur vel uxorem ducere virginem stupratam, vel praestare bonorum suorum semissem, si praestare non possint unam auri libram. At scenico vel liberto non permittitur senatoriam aut Senatoris filiam uxorem ducere, nec valde cupienti. Hic vero violata puella Senatoris filia fuit, et competunt plures actiones, veluti de stupro, et iniuriarum, et aliae. Si igitur minorem damus, quis non dicet et maiorem dari? Ex praxi Romani. Lite mota ob ancillam virginem a servo vitiata, statuit Patricius aestimari ancillam, quanti erat antequam vitaretur, et quantum ex eo pretio decesserit, tantum domino servi praestare in duplum domino ancillae. Quaere: tit. 21. huius lib. cap. 25. et huius tit. cap. 6.

π'. Ο'ν) βιαζόμενος κόρην καὶ φθειρῶν αὐτὴν ῥινοκοπέσθω, διδούς αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποτιμῆσεως αὐτοῦ.

LXXX. Qui per vim puellam stupravit, ei nares Proch. tit. XXXIX. abscindantur, praestita ei substantiae suae tertia parte. §. 66.

πα'. Ο' φθειρῶν κόρην πρὸ τῆς ἡβης, ἡγουν πρὸ οὗ τρισακαιοκατοῦς χρόνου^{ω)}, ῥινοκοπέσθω καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποτιμῆσεως αὐτοῦ παρεχέτω τῇ φθαρείσῃ κόρῃ.

LXXXI. Qui vitiat puellam¹⁾ ante pubertatem, hoc est, ante decimum tertium annum, ei nares abscindantur, et is substantiae suae dimidiam violatae puellae praestet. §. 67.

κόρη^ν] Ἐκοῦσαν. περὶ γὰρ τῆς ἀκοῦσης φθαῖν πλειονα μωρίαν τὸ γ'. θεμ. τοῦ βιβ. κεφ. τοῦ να'. τιτ. [Sch. g. II. 677.]

1) puellam] Volentem. Nam in nolente maiorem poenam statuit them. 3. cap. 32. tit. 51.

πβ'. Ο' τὴν ἀλλοτρίαν μνηστὴν φθειρῶν, εἰ μὲν^{α)} ῥοαιρέσει τῆς κόρης, ῥινοκοπέσθω· εἰ δὲ ἀπροαιτίτως, μετὰ ταύτην τὴν ποινὴν καὶ τὸ τρίτον τῆς υποτιμῆσεως αὐτοῦ παρεχέτω αὐτῇ.

LXXXII. Qui alienam sponsam vitiat, si quidem voluntate puellae, nares ei abscindantur: si vero ea nolente, praeter hanc poenam etiam trientem bonorum suorum illi praestet. §. 68.

πγ'. Ο'ν) ἔχων γυναῖκα καὶ πορνεύων διὰ δώκεα ἀλλακτῶν^{β)} σφραρονιζέσθω· καὶ ὁ μὴ ἔχων δὲ ἐν τῇ αὐτῇ περιπέτῳ ἁμαρτία, διὰ ἕξ ἀλλακτῶν σφραρονιζέσθω. ὁ μέντοι γυναῖκα ἔχων καὶ τῇ ἰδίᾳ ἄλλῃ μιγνύμενος, διαγινοσκομένης τῆς πράξεως^{γ)}, ἴτος^{δ)} μὲν τυπτόμενος σφραρονιζέσθω. ὁ ε') δὲ κατὰ τὸν τόπον ἄρχων ἀναλαμβάνων τὴν δούλην, ὑπὲρ ἀρχίαν αὐτὴν πιπροσκέτω, τῆς τιμῆς αὐτῆς τῷ ῥεῖ τοῦ δημοσίου εἰσκομιζομένης. ὁ δὲ εἰς ἀλλοτρίαν δούλην πορνεύων, τῶν μὲν εὐπόρων ὑπόρχων παρεχέτω ὑπὲρ τοῦ πτασματος τῷ δεσπότη τῆς δούλης νομίματα λς'. εἰ δὲ εὐτελής εἴη, τυπτέσθω, ἢ καθ' ὅσον εὐπορεῖ κατὰ ἀναλογίαν τῶν λς'. νοσμάτων δίδότω.

LXXXIII. Qui habet uxorem¹⁾ et scortatur, §. 59. 60. duodecim fustigationibus castigetur: qui non habet et in idem delictum incidit, sex fustigationibus castigetur. At qui habens uxorem commiscetur suae ancillae, re cognita, verberatus castigatur, et loci Praeses receptam ancillam extra provinciam distrahat, pretio eius fisco inferendo. Qui vero cum aliena ancilla scortatur, si locuples sit, praestet pro noxa domino ancillae aureos triginta sex. Sed si inops sit, verberetur, et quantum facere poterit, pro rata triginta sex aureorum praestet. §. 61.

ὁ ἔχων γυναῖκα] Τοῦ ἀγίου Βασιλείου κανὼν κα'. Εἰ ἢ ἢ γυναικὶ συνοικῶν, μὴ ἀρκεσθεῖς τῷ γάμῳ εἰς πορνείαν τεσσ, πόρνον κρινόμενον τὸν τοιοῦτον, καὶ πλείον αὐτὸν παρνομεν τῷ ἐπιτιμῳ. οὐ μέντοι ἔχομεν κανόνα τῷ τῆς μοι-ας αὐτῶν^{δ)} ὑπαγαγεῖν ἐγκλήματι, ἐάν εἰς ἐλευθέρων γάμου ἁμαρτία γένηται, διότι ἢ μοιχαλὶς μὲν μαινομένη, φησὶν, νθῆσεται καὶ οὐκ ἀναστρέφει^{ε)} πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ ἀποκλεισθήσεται ἄφρων καὶ ἀσεβής. ὁ μέντοι πορνεύσας ἀποκλεισθήσεται τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ συνοικήσεως, ε ἢ μὲν γυνὴ ἀπὸ πορνείας ἐπανιόντα τὸν ἄνδρα αὐτῆς

1) qui habet uxorem] Sancti Basilii canon 21. Si vir uxorem habens, non contentus nuptiis ad scortationem delabatur, eum scortatorem iudicamus et maiori poena dignum. Non habemus tamen canonem, quo subiiciatur crimini adulterii, si in connubio liberam delictum commissum sit, quia adultera quidem polluta, inquit, polluetur, et ad virum suum non revertetur, et qui detinet adulteram, stultus et nefarius est. Ceterum qui scortatus est, non arcebitur consortio uxoris, atque ita mulier virum ex scortatione revertentem excipiet,

r) Malim καταναγκάζονται. Cuiacius vertit coguntur. s) Sic lego. Fabr. ἀφέται. t) Fabr. συγκλητικῆ. u) Sic lego cum sione Cuiacii, ubi est lite mota. Fabr. κινήσεως. Malim interpungere Ῥωμαίου. Δίκης κινήσεως. v) Cap. 80 — 83. h. t. utur in Syn. p. 526. sq. ubi sunt cap. 74 — 76. h. t. w) Terminum pubertatis in masculis XV. in feminis XIII. annos ait Ecloga Leonis et Constantini, ut notavit Zachariaeus ad h. l. Proch. not. 133. x) Syn. μὴ pro μὲν. y) Cap. 83. im legitur in Syn. p. 528. ubi est cap. 76. z) De hoc verbo vid. not. 2. Reitzii ad Harm. VI. 3. 1. a) Verba διαγινοσκο-ης τῆς πράξεως Syn. p. 527. omisit. b) Syn. p. 527. αὐτὸς pro οὗτος. c) Pro his inde ab ὁ δὲ Syn. p. 527. haec ibet: ἢ δὲ δούλη ὑπὲρ ἐπαρχίαν πιπροσκέσθω, τῆς τιμῆς — εἰσκομιζομένης, ut in Basil. Reliqua Syn. l. l. omisit. d) αὐτῶν, d habet Cod. 1350. omisit Fabr. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀναστρέφει.



παράδειξται¹⁾, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν μιανθεΐσαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἀποπέμψει²⁾. καὶ τούτων ὁ λόγος οὐ φάδιος. ἢ δὲ συνήθεια οὕτω κερράτηκεν. [Sch. h. VII. 677. sq.]

Proch. tit.
XXIX.
§. 70.

πδ'. Ὁ^{h)} δύο γυναῖκας ἔχειν πειραθεῖς, οὐ νόμῳ, ἀλλὰ φάκτω προαιρέσεως¹⁾, καλῶς ὑποκίεσται²⁾ τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι. ἢ δὲ εἰς³⁾ ὑστερον αὐτῷ γαμηθεῖσα, εἰ ἡγήσεται αὐτὸν ἔχειν νόμιμον γαμετήν, συγγνωσθήσεται.

ὁ δύο γυναῖκας ἔχειν πειραθεῖς] Ὁ ἔχων δύο γαμετάς οὐκ ἀπὸ νόμου, ἀλλ' ἐξ οἰκείας προαιρέσεως ἢ^{m)} προπετείας. οὐ γὰρ δυνάμεθα λέγειν, ὅτι, ἐπεὶ κατὰ νόμον οὐ συνίστανται οἱ γάμοι, ἀνεύθυνος ἐστίνⁿ⁾, ἀλλὰ τὸ φάκτον αὐτοῦ καὶ τὴν πρόθεσιν, τούτεστι, τὸ ἀποτέλεσμα καὶ τὴν προαίρεσιν κατακρίνομεν· εἰ γὰρ καὶ τῷ νόμῳ οὐ συνίσταται ὁ δεύτερος γάμος, ἀλλ' αὐτὸς προεἰλετο δύο γαμετάς ἔχειν. ὁ δὲ τοιοῦτος καὶ αἰμῶς ἐστίν, ὡς ἐν τῷ ζ'. κεφ. τούτου τοῦ τιτ. μεμάρθηκα. [Sch. i. VII. 678.]

Τοῦ Ῥωμανοῦ. Ἐκνήσθη τις^{o)} ὡς εὔρε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ διεφθαρμένην ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέδωκεν αὐτήν. ἢ δὲ ἡρνεῖτο. καὶ ἐψηφίσατο Ῥωμανός οὕτως· εἰ μὲν ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ εὐθύς ἐξέθροε τοῦ κοιτῶνος ὁ ἀνὴρ, καὶ διεμαρτύρατο τοῖς οἰκείοις καὶ συγγενέσι^{v)} τῆς γυναικός, διαπεπαρθενεμένην εἶναι αὐτήν, κρίνεσθαι ἄλλως τὸ πρᾶγμα. εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ³⁾ καιρῷ τοῦ γάμου τοῦτο³⁾ ἐποίησε, μηδὲ περὶ τῆς φθοράς εἶπεν, ἀλλ' ἐσιώπησεν, μὴ ἔχειν αὐτὸν ἐξουσίαν ἐκδιώκειν τὴν γυναῖκα· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσει, ὑποκίεσθαι αὐτὸν τῇ ποιῆ τῇ τοῦ κατηγοροῦντος τὴν γυναῖκα μοιχείας καὶ μὴ ἐλέγχοντος, τούτεστιν, ὅσον τὸ τρίτον τῆς προγαμίας δόσεως³⁾ ποιεῖ παρέχειν. τῶς δὲ εἰ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ γάμου δῆλον ἐποίησε, τὴν γυναῖκα εἶναι διεφθαρμένην, ἀνάγκη λύεσθαι τὸν γάμον, μὴ κατακρινόμενης τῆς γυναικός ἐπὶ μοιχείᾳ διὰ τὸ πρὸ τοῦ γάμου πλημμεληθῆναι τὸ ἁμάρτημα. [Sch. i. VII. 678.]

οὐ νόμῳ, ἀλλὰ φάκτω προαιρέσεως] Οὐ γὰρ ὁ νόμος ἐπιτρέπει τινὲ δύο γυναῖκας ἔχειν, ἀλλ' ἕως ἐάν τις ἀπὸ φάκτου τῆς οἰκείας προαιρέσεως καὶ ἐξ ἴδου βουλήματος τοῦτο ποιήσῃ⁴⁾. [Sch. k. VII. 678.]

§. 74. πε'. Οἱ^{u)} ἀλογεύμενοι ἤτοι κτηνοβάται κυκλοκοπεῖσθωσαν.

οἱ ἀλογεύμενοι] Ζῆτει τοῦ νομοκανόνος τιτ. ιγ'. κεφ. β'. [Sch. l. VII. 678.]

ΤΙΤΛΟΣ ΛΗ'.^{v)}

Περὶ τοῦ μὴ εἶναι πορνοβοσκούς ἐν μηδενὶ τόπῳ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας.

L. 6.
C. XI. 41.
in nostris
40.

α'. Ἐάν^{w)} πατὴρ θυγατέρα, ἢ δεσπότης δούλην^{x)} πορνοβοσκῆ, ἀπολύτωσαν τὴν ἐπ' αὐταῖς^{y)} ἐξουσίαν. λοιπὸν δὲ αὐταὶ βουλόμεναι ἐλευθερωθῆναι τοῦ πάθους τούτου, προσκίτωσαν τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ ἄρχοντι, καὶ τῷ ἐκδικῶ, βοηθείας τευξόμεναι. εἰ δὲ πρὸς τοῦτο ἀντιστῆ ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης, πρὸς τῇ ὑπεξουσιότητι^{z)} καὶ δήμευσιν, καὶ ἐξορίαν εἰς μέταλλον ὑπομένουσιν.

ἐάν πατὴρ θυγατέρα] Θεοδ. Ὁ πορνοβοσκῶν θυγατέρα ἢ δούλην ἀπολύσων ὁ ἔχει δίκαιον ἐπ' αὐταῖς. μέμνησο τῆς ιβ'. καὶ ιδ'. διατάξεως τοῦ δ'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. καὶ ἀνάγνωθι τὴν περὶ τούτου νεαράν. [Sch. a. VII. 683.]

ἀπολύτωσαν τὴν ἐπ' αὐταῖς ἐξουσίαν] Ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. η'. κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. κδ'.

f) Sic Cod. Fabr. παράδειξται. g) Sic Cod. Fabr. ἀποπέμψη. h) Cap. 84. legitur in Syn. p. 528. ubi cum praecedente efficit cap. 76. h. t. i) Syn. φάκτω καὶ προαιρέσει. k) Syn. ὑποστήσεται. l) Malim εἰς cum Syn. omitttere. m) ἢ Cod. 1350. Sed Fabr. ἢ. n) Fabr. ἐστι. o) Sic Cod. 1350. Fabr. τῆς pro τις. p) Fabr. συγγενέσι. q) τῷ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. r) τοῦτο, quod habet idem Codex, deest apud Fabr. s) Fabr. δώσεως. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ποιήσας. u) Cap. 85. legitur in Syn. p. 528. ubi est cap. 77. h. t. v) In Cod. 1350. additur: ἤτοι βι. ια'. τοῦ κωδ. ττι. μα'. διατ. ζ'. w) L. 6. C. h. t. legitur in Syn. p. 528. x) Verba ἢ δεσπότης δούλην, quae desunt in Syn. Leuncl. in marg. supplevit. y) Syn. αὐτῆς. z) Legendum videtur πρὸς τῇ ἐκπτώσει τῆς ὑπεξουσιότητος.

vir autem pollutam extrudet foras. Quorum ratio facilis non est. Haec tamen consuetudo obtinuit.

LXXXIV. Qui duas uxores habere ausus fuerit¹⁾, non iure, sed facto voluntatis²⁾, recte subiicitur crimini adulterii. Ei vero, quae posterior illi nupsit, ignoscetur, si ignoraverit, eum habere legitimam uxorem.

1) qui duas uxores habere ausus fuerit] Qui duas uxores habet, non iure, sed sua voluntate vel audacia. Non enim possumus dicere, quod iure non consistant nuptiae, innocentem eum esse, sed factum eius et propositum, hoc est, effectum et voluntatem damnamus: nam etsi iure non consistant secundae nuptiae, tamen ipse duas uxores habere in animum induxit. Hic vero et infamis est, ut in cap. 7. huius tituli didicisti.

Romani. Egit quis statim atque invenit uxorem suam corruptam die solenni nuptiarum, ideoque eam expulit. Illa vero negabat. Romanus ita decrevit: Si ipsa nuptiarum nocte statim lecto exierit vir, et testatus sit domesticis et cognatis mulieris, devirginatam esse eam, rem aliter iudicari. Sed si die nuptiarum hoc non fecerit, nec quidquam dixerit de vitio, sed tacuerit, non esse ei ius expellendi uxorem: alioquin teneri eum poena eadem, qua tenetur qui uxorem accusat adulterii nec probat, hoc est, ut quantum facit triens donationis ante nuptias, praestet. Quodsi die nuptiarum manifestum fecerit, uxorem esse vitiatam, solvi matrimonium debere, adulterii muliere haudquaquam condemnata, quia ante nuptias peccavit.

2) non iure, sed facto voluntatis] Nam lex non permittit, ut quis duas uxores habeat, sed si forte facto proprii propositi et voluntatis id fecerit.

LXXXV. Obbrutescentes¹⁾, id est, pecora incuntes, pene truncantur.

1) obbrutescentes] Quaere Nomocanonis tit. 13. cap. 2.

TITULUS XXXVIII.

Ut ne sint lenones ullo loco Romanae reipublicae.

I. Si pater filiam¹⁾, vel dominus ancillam constituerit, amittant potestatem, quam in eis habent²⁾. Ipsae vero posthac si hoc vitio liberari velint³⁾, adeant episcopum et Praesidem et defensorem, auxilium nacturae. Quodsi huic rei obnitatur pater vel dominus, praeter amissionem potestatis etiam publicationem bonorum et exilium in metallum sustinent.

1) si pater filiam] Theod. Qui leno est filiae vel ancillae, amittit ius, quod in eis habet. Memineris const. 12. et 14. tit. 4. lib. 1. et lege hac de re Novellam.

2) amittant potestatem, quam in eis habent] Quaere lib. 7. tit. 8. cap. 10. them. 2. et lib. 25.



θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. λδ'. tit. β'. κεφ. ζ'. καὶ βιβ. κη'. tit. δ'. κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. μη'. tit. α'. κεφ. κθ'. θεμ. τελευτ. [Sch. b. VII. 683.]
 βουλόμενοι ἔλευθερωθῆναι τοῦ πάθους τοῦ-
 ου]. Ζῆτει βιβ. κη'. tit. δ'. κεφ. ιζ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. μη'.
 tit. α'. κεφ. κθ'. θεμ. τελευτ. [Sch. c. VII. 683.]

β'. Μηδεὶς^{a)} πορνοβοσκέτω τοῦ λοιποῦ, μηδὲ ὄρος^{b)} ἐντεῦθεν ταῖς λαργιτίοισιν εἰσαγεσθῶ^{c)}. μήτε ὦν δούλην ἢ ἔλευθέρην προϊστάτω^{d)} τις· ἐπεὶ εὐ-
 ελῆς μὲν ὦν ὁ τοῦτο ποιῶν πρὸς τῷ^{e)} τιμωρηθῆναι αὐτὸν μεταλλάσσεται, ἢ ὑπερορίως ἐξορίζεται· στρατείαν δὲ ἔχων ἢ ἐπιτήδευμα σμινὸν ἀπολλύτω καὶ αὐτὴν ὦν τῇ οὐσίᾳ. ὡσαύτως καὶ οἱ θυμηλικοὶ τούτων πεχεσθῶσαν. εἰ δὲ δούλον^{f)} εἴη τὸ προσταθῆν^{g)}, ἀρὰ παντὸς ἐκδικείσθω προῖκα, εἴτε ἀνήρ, εἴτε γυνή, ἴτε κληρικὸς ἢ μοναχὸς τοῦτο^{h)} ἐκδικεῖⁱ⁾. ταῦτα δὲ ὑλαττέτωσαν οἱ ἄρχοντες οἱ μείζονες καὶ οἱ ἥττο-
 ς, καὶ αἱ τάξεις αὐτῶν ποινὴν ὑφορώμεναι καὶ εἰς τὸ σῶμα, καὶ εἴκοσι λιτρῶν.

μηδεὶς πορνοβοσκέτω τοῦ λοιποῦ] Θεοδ. Ὁ πορ-
 βοσκὸς ἢ προαγωγεὺς, εἰ μὲν εὐτελής ἐστι, βασανίζεσθω καὶ μπίσθω εἰς μέταλλον· εἰ δὲ σεμνὸς ἐστίν, ἐκπίπτει τῆς ἰδίας αἰῆς ἢ στρατείας. ἀνάγνωθι τὴν περὶ πορνοβοσκῶν νεαρῶν λεύουσαν, καὶ τὸν δεδωκότα τὸν ἴδιον οἶκον εἰς τοιαύτην εἰαν προστιμᾶσθαι δέκα λίτρας. μηδεὶς πορνοβοσκέτω, κἂν κληρικὸς, κἂν κληρικός ἐστίν^{h)}. ἀνάγνωθι τὴν νεαράν. ὁ θέ-
 γν διεκδικεῖταιⁱ⁾ τὰς προῖκας. μὲνισο τῆς λγ'. διατ.
 ὁ δ'. tit. τοῦ α'. βιβ. σημειῶσαι τὰς τῶν πορνοβοσκῶν ποινὰς. [Sch. d. VII. 683.]

γ'. Θεοπίζομεν πάντας μὲν, καθ' ὅσον εἰσὶ δυ-
 τοί, σωφροσύνην ἄγειν, ἧτις καὶ μόνη θεῷ μετὰ ρρησίας δυνατὴ καθέστηκεν ἀνθρώπων παραστῆσαι χάς. ἐπειδὴ δὲ πολλὰ τὰ ἀνθρώπινα, τὸ γοῦν σὺν ρρησίᾳ καὶ δόλῳ καὶ ἀνάγκῃ τινὰς εἰς τοιαύτην ἀσελ-
 ῖαν ἀγεσθαι, πᾶσι κωλύομεν τρόποις, καὶ μηδενὶ ρρησίᾳ εἶναι πορνοβοσκεῖν, καὶ ἐπ' οἰκῆματος ἔχειν ναῖκας, ἢ δημοσίᾳ προῖστᾶν ἐπ' ἀσελγείᾳ, ἢ ἀν-
 λης τινὸς πραγματείας τὰ τοιαῦτα ἐμπορεύεσθαι, δὲ συγγραφὰς ἐπὶ τούτῳ λαμβάνειν, μηδὲ ἐγγυητὰς αἰτεῖν, μηδὲ τοιοῦτον τι πριεττεῖν, ὅπερ ἀναγκάζει τὰ λοιπὰ πύρους καὶ ἀκούσας τὴν ἐναντίον σωφροσύνην αἰσχύνειν, μηδὲ ἐλπίζειν, ὡς ἔξεστι τὸ λοιπὸν αὐ-
 ῖς ἐσθημάτων δόσει, ἢ καὶ κοσμίῳ τυχόν, ἢ τρο-
 ῖς δελεάζειν αὐτὰς εἰς τὸ καὶ ἀκούσας προσκαρ-
 εῖν. οὐ γὰρ συγχωροῦμεν οὐδ' ὀτιοῦν γίνεσθαι οὔτον. ἀλλὰ καὶ νῦν ἅπαντα ταῦτα ἐν βραχεῖ τῆς ρηκούσης ἠξιώσαμεν θεραπείας, παρασκευάσαντες ἀναδοθῆναι αὐταῖς πᾶσαν ἢν ἔτυχον ἀσφάλειαν φάσει τοῦ τοιοῦτον μύσους ἐκθίμενοι. καὶ οὐδὲ ἐχωρήσαμεν τοὺς ἀνοσίους πορνοβοσκούς, εἰ τι κωκισιν αὐταῖς, τοῦτο παρ' αὐτῶν ἀφελίσθαι. ἀ καὶ αὐτοὺς τοὺς πορνοβοσκούς ἔξω ταύτης γε-
 ται τῆς εὐδαίμονος παρεκελευσάμεθα πόλεως, ὡς τρλοὺς καὶ κοινούς λυμεῶνας τῆς σωφροσύνης μένους, καὶ ἔλευθέρους τε καὶ θεραπεύοντας περιερ-
 μένους καὶ κατὰγοντας εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην, δελεάζοντας, καὶ ἔχοντας ἀναστρεφόμενας εἰς πᾶ-
 αἰσχύνην. προαγορεύομεν δὲ, ὡς εἰ τις τοῦ λοι-
 τοληγήσειεν ἄκουσαν κόρην λαβεῖν καὶ ἔχειν πρὸς κης ἀποτρεφόμενῃν τε καὶ ἐκ πορνείας αὐτῆς ἄγονσαν πύρους, τοῦτον ἀνάγκῃ παρὰ τῶν περι-

tit. 1. cap. 24. them. ult. et lib. 34. tit. 2. cap. 6. et lib. 28. tit. 4. cap. 12. et lib. 48. tit. 1. cap. 29. them. ult.
 3) si hoc vitio liberari velint] Quaere lib. 28. tit. 4. cap. 17. them. 3. et lib. 48. tit. 1. cap. 29. them. ult.

II. Ne quis posthac lenocinium exerceat¹⁾, nul-
 lusque reditus inde largitionibus inferatur. Nullus ancillam vel liberam prostituat. Alioquin humilior, qui id fecerit, coercitus metalli vel exilii poenam sustinebit: qui vero militiam vel honestum officium habet, illam cum bonis amittat. His quoque abstineant thymelici. Quodsi ancilla prostituta sit, gra-
 tuito vindicetur ab omnibus, viris aut feminis, clericis aut monachis. Haec observent magistratus maiores et minores, et officia eorum, corporis et viginti libra-
 rum poenam metuentia.

L. 7. C. XI. 41. in nostris 40.

1) ne quis posthac lenocinium exerceat] Theod. Leno vel productor, si vilis sit, torqueatur et in metallum mittatur: sin honestus, dignitatem suam vel militiam amittat. Lege Novellam de lenonibus, quae praecipit, ut etiam is, qui domum suam praebuit in hanc rem, decem libris multetur. Ne quis lenocinium exerceat, sive thymelicus sit, sive arenarius. Lege Novellam. Qui volet, vindex esto prostituerarum. Memineris const. 33. tit. 4. lib. 1. Nota lenonum poenas.

III. Sancimus¹⁾, ut omnes, quantum poterunt, continentiam colant, quae sola Deo cum fiducia ho-
 minum animas exhibere potest. Quia vero multa sunt humana, ne quae fraude et dolo et vi ad hanc obscoenitatem ducantur, id omnimodo prohibemus, nullique facultatem esse lenocinium exercere, et domi habere mulieres vel publicae prostituere libidinis causa, vel quasi cuiusdam negotiationis vice talia in commer-
 cium deducere, nec syngraphas eo nomine accipere, nec fideiussores exigere, neque eiusmodi quidquam facere, quo miserae et invitae cogantur polluere suam pudicitiam, nec sperare posthac vestimentorum vel ornamentorum datione vel alimentis imponendi eis in hoc, ut etiam invitae perseverent, se faculta-
 tem habituros. Neque enim quidquam tale fieri per-
 mittimus. Sed et nunc haec omnia breviter com-
 petenti remedio dignamur, statuentes etiam reddi eis omnem quam occasione huius sceleris exposuerunt cautionem. Id quoque non permittimus, ut si quid eis dederint scelesti lenones auferant. Sed et ipsos lenones hac felici urbe discedere iubemus tanquam perniciosos et publicos hostes pudicitiae, cum libera-
 rum tum servarum sollicitatores et violentos pro-
 ductores et impostores et ad omnem impudicitiam inversarum possessores. Edicimus vero, si quis post-
 hac invitam puellam capere et educare atque ex eius scortatione quaestum facere ausus fuerit, comprehen-
 sum eum a spectabilibus Praetoribus plebis felicitis urbis huius, omnium extremas poenas necessario sub-
 iturum. Nam si eos creavimus, ut pecuniaria furta et latrocinia corrigerent, cur non multo magis pudici-
 tiae furtum et latrocinium eis expellere permitte-

Nov. 14.

a) L. 7. C. h. t. legitur in Syn. p. 528. sq. ubi cum praecedente constitutione efficit cap. 1. h. t. b) Fabr. πόρος Sed legendum. c) Syn. εἰσαγεσθῶ. d) Syn. προϊστάτω. Leuncl. in marg. προϊστάτω. e) Syn. τὸ. f) Syn. δούλη. g) Syn. προσταθῆν, quod Leuncl. in marg. correxit. h) Syn. τούτου. Leuncl. τοῦτο. i) Usque ad ἐκδικεῖ Syn. abr. ἐστὶ. l) Sic Cod. 1350. Fabr. δὲ ἐκδικεῖται.



βλέπτων πραιτώριων τοῦ δήμου τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως συνεχόμενον τὰς πασῶν ἐσχάτας ὑπομένειν ποινάς. εἰ γὰρ τῶν χρηματικῶν αὐτοὺς κλοπῶν καὶ ληστειῶν ἐπανορθωτικὰς προυβαλλόμεθα, πῶς οὐ πολλῶ μάλλον τὴν τῆς σωφροσύνης κλοπῆν τε καὶ ληστείαν αὐτοῖς ἀπελαύνειν ἐφῆσομεν; εἰ δὲ καὶ τις ἀνάσχοιτο ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ τινὰ πορνοβοσκὸν καὶ τοιαύτης προϊστάμενον ἐργασίας ἔχειν, καὶ μὴ ταῦτα προσαγγελάθῃτα μαθῶν τῆς οἰκῆσεως αὐτὸν ἐξελάσειεν, ἴστω καὶ δέκα λιτρῶν χρυσοῦ ποινὴν ὑποστήσόμενος, καὶ περὶ αὐτὴν κινδυνεύσων τὴν οἰκῆσιν. εἰ δὲ καὶ τινες συγγραφὴν τοῦ λοιποῦ ἐπὶ τούτοις τολμήσειαν λαβεῖν, ἢ ἐγγυητάς, ἴστωσαν μηδὲν ὄφελος τῆς τοιαύτης ἔχοντες ἐγγυήσεως ἦτοι συγγραφῆς· καὶ γὰρ ὁ μὲν ἐγγυητὴς ἐνοχος οὐκ ἔσται, ἢ δὲ συγγραφὴ παντοίως ἄκυρος μενεῖ, καὶ αὐτὸς, καθάπερ εἰπόντες ἐφθήμεν, τὴν εἰς τὸ σῶμα τιμωρίαν ὑποστήσεται, καὶ τῆς μεγάλης ταύτης ὡς πορρωτάτω πόλεως ἐξελαθήσεται. τὰς γὰρ δὴ γυναῖκας σωφρονεῖν μὲν βουλόμεθα τε καὶ εὐχόμεθα, μὴ μὲν ἀκούσας εἰς ἀσελγῆ βίαν καταγεσθαι, μηδὲ ἀσεβεῖν ἀναγκάζεσθαι. πᾶσαν γὰρ πορνοβοσκίαν καὶ γίνεσθαι κωλύομεν, καὶ γενομένην κολάζομεν· διαφερόντως μὲν ἐπὶ ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως καὶ ἐν τῇ ταύτης περιουκίδι, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ ἐν τοῖς ἔξω τόποις ἅπασιν τοῖς τε ἐξ ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας οὐσι πολιτείας, τοῖς τε νῦν παρὰ τοῦ δεσπότην Θεοῦ δεδωρημένοις ἡμῶν, καὶ μάλιστα γε ἐν ἐκείνοις, διότι τὰς τοῦ Θεοῦ δωρεάς, ἃς περὶ τὴν ἡμετέραν ἐποιήσατο πολιτείαν, βουλόμεθα φυλάττεσθαι καθαρὸς πάσης τῆς τοιαύτης ἀνάγκης, καὶ τῆς παρὰ τοῦ δεσπότην Θεοῦ περὶ ἡμῶν δωρεῶς εἶναι τε καὶ διαμένειν ἀξίας. πεπιστεύκαμεν γὰρ εἰς τὸν δεσπότην Χριστόν, καὶ ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς περὶ τὴν σωφροσύνην σπουδῆς μεγάλην ἔσεισθαι τῇ ἡμετέρῃ πολιτείᾳ προσθήκην, τοῦ Θεοῦ πάντα ἡμῶν αἴσια διὰ τῶν τοιούτων παρεχομένου πρῶξεων. ὅπως ἂν οὖν ἡμεῖς πρῶτοι οἱ ἡμέτεροι πολῖται τῆς σώφρονος ἡμῶν ἀπολαύσοιτε διατυπώσεως, διὰ τοῦτο τῶδε τῷ θεῷ κηρύγματι χρώμεθα, ὅπως ἂν εἰδείητε τὴν ἡμετέραν περὶ ὑμᾶς σπουδὴν, καὶ τὸν περὶ τὴν σωφροσύνην τε καὶ εὐσέβειαν πόνον, δι' ὃν ἐν ἅπασιν ἀγαθοῖς φυλαχθήσεσθαι τὴν ἡμετέραν πολιτείαν ἐλπίζομεν.

Θεσπίζομεν] Οἱ πορνοβοσκοὶ τιμωροῦνται καὶ ἐξελαύνονται τῆς πόλεως. αἱ δὲ εἰς αὐτοὺς ἀφ' οἰουδήποτε προσώπου γενόμεναι ἀσφάλειαι περὶ τοῦ πορνοβοσκῆν ἀκυροῦνται. ἀνάγνωθι βιβ. α'. τοῦ κωδ. tit. β'. διατ. β'. ιδ'. καὶ γ'. καὶ βιβ. δ'. tit. νδ'. διατ. α'. καὶ β'. καὶ βιβ. ε'. τοῦ κωδ. tit. κδ'. διατ. κθ'. [Sch. e. VII. 683.]

Κανὼν πς'. τῆς ἐν Τρούλλῳ τοῦ παλατίου συνόδου. Τοῦς ἐπὶ ψυχῶν ὀλιθῶ πρόνας ἐπισυνάγοντας καὶ ἐκτρέφοντας^{m)}, εἰ μὲν κληρικοὶ εἴεν, καθαιρεῖσθαι ὀρίζομεν· εἰ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι. [Sch. f. VII. 683.]

εἰ δὲ καὶ τις ἀνάσχοιτο ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ πορνοβοσκὸν — ἔχειν] Ὁⁿ⁾ ἐν εἰδήσει μισθῶν οἶκον πορνοβοσκῶ δέκα λιτρῶν προστιμάται, καὶ κινδυνεύει περὶ τὸν οἶκον σημειώσαι, ὅτι οὐδὲ ἐγγυητὴς ἐπὶ πορνοβοσκίᾳ προσληφθεὶς ἐνοχος γίνεται, καὶ ὁ προσλαμβάνομενος αὐτὸν τιμωρεῖται καὶ ἐξορίζεται. ἀνάγνωθι καὶ τὸ τελευτ. κεφ. [Sch. g. VII. 683.]

1. Νεαρὰ νά. ο) Ἡ ἐπὶ σκηπῆς οὐσα γυνή, κἄν ὁμόςῃ καὶ ἐγγύας δώσει^{p)} μὴ ἀναχωρεῖν τῆς πορείας, ἀκινδύνως ἀφίσταται, καὶ εἰ ἀπαιτήσῃ τις τὰς

mus? Sed etsi quis aliquem patiat in suis aedibus lenonem huiusmodi facinoris prostibulum habere²⁾, nec re nunciata et cognita habitatione eum expulerit, sciat se decem librarum auri poenam subiturum, et circa ipsam habitationem periclitaturum. Item si qui posthac synographam eo nomine accipere ausi fuerint, vel fideiussores, sciant se ex eiusmodi fideiussione sive syngrapha commodi nihil habituros, cum nec fideiussor obligetur, nec syngrapha ullius omnino momenti sit: et ipse, sicut praediximus, corporalem poenam sustinebit, et hac ampla urbe quam longissime pelletur. Mulieres enim continentes esse volumus et optauimus, non invitatas ad turpem vitam deduci, et impie se gerere cogi. Nam omne lenocinium committi prohibemus, et commissum punimus: praesertim quidem in hac felici urbe et eius territorio, sed non minus etiam in omnibus locis extra urbem, tam quae ab initio nostrae sunt reipublicae, quam quae nunc a Domino Deo collata sunt nobis, et vel maxime in illis, propterea quod Dei dona, quae in nostram contulit rempublicam, servare volumus pura omni eiusmodi necessitate, et Domini Dei in nos beneficio esse et manere digna. Credimus enim in Domino Christo, et ex hoc nostro circa pudicitiam studio magnam nostrae reipublicae futuram accessionem, Deo omnia nobis prospera per huiusmodi opera praebente. Ut ergo vos primi nostri cives fruamini pudica nostra dispositione, ideo hoc sacro utimur edicto, quo per noscatis nostrum erga vos studium, ac circa pudicitiam pietatemque laborem, per quem in bonis omnibus nostram rempublicam conservatum iri speramus.

1) sancimus] Lenones puniuntur et eiiciuntur urbe. Cautiones eis a quacunque persona ratione lenocinii factae infirmantur. Lege lib. 1. Codicis, tit. 2. const. 12. 14. et 33. et lib. 4. tit. 54. const. 1. et 2. et lib. 5. Codicis, tit. 24. const. 29.

Canon 86. Synodi in Trullo Palatii. Eos, qui in perniciem animarum scorta congregant et alunt, si clerici sint, deponi statuimus: si laici, communione separari.

2) sed etsi quis aliquem patiat in suis aedibus lenonem — habere] Is, qui sciens domum locat lenoni, decem libris multatur, et in periculo amittendae domus versatur. Nota, fideiussorem ex causa lenocinii acceptum non obligari, et eum, qui acceperit, puniri et in exilium mitti. Lege et cap. ult.

Novella 51. Scenica mulier³⁾, licet iuraverit et satisfecerit se scortatione non recessuram, impune desistit, et si quis eiusmodi satisfactiones exigat,

m) Sic lego. Fabr. ἐπισυνάγοντες et ἐκτρέφοντες. n) Fabr. verba praemittit σημειώσαι ὅτι, quae in Cod. 1350. desunt.

o) Nov. 51. totidem verbis legitur apud Bals. ad Phot. tit. XIII. cap. 18. (apud Voellum T. II. p. 1121. sq.). p) Lege δὴ aut antea ὁμοσει. Bals. δώση.



τοιμαίας ἑγγύας, ὑπόκειται τῷ τῆς ἐπιτοχίας⁹⁾ ἐγκλήματι, καὶ προστιμᾶται¹⁾ δέκα λιτρῶν χρυσοῦ.

ἢ ἐπὶ σκηρῆς οὐσα γυνή] Ἀνάγνωθι βιβ. α'. τοῦ κώδικος, tit. δ'. διατ. λγ'. καὶ βιβ. ε'. tit. δ'. διατ. κγ'. καὶ βιβ. ια'. tit. μα'. διατ. ζ'. καὶ νεαρῶν γα'. περὶ τῶν ἐπὶ σκηρῆς ἐκφωρηθείσαν²⁾ μὲν ἑπτεμβ. μετὰ τὴν ὑπατείαν Βελισαρίου, ἢς³⁾ προσοίμιον τοῦτο ἴσμεν πρῶτον πεποιηκῆναι νόμον. [Sch. h. VII. 683.]

ὑπόκειται τῷ τῆς ἐπιτοχίας ἐγκλήματι] Σημειώσαι, ὅτε ἑτέρου προσώπου ψευδοκράσαντος ἕτερος ὑπόκειται τῷ τῆς ἐπιτοχίας ἐγκλήματι. [Sch. i. VII. 684.]

TITULOS ΛΘ'.

Νόμος Κορνέλιος περὶ φονευτῶν καὶ φαρμακῶν, καὶ μαθηματικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

α'. Μαρκ. ⁴⁾ Τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ ὑπόκειται ὁ φονεύων ἀνθρώπων, καὶ ὁ κατὰ δόλον ποιῶν ἐμπρησμόν, καὶ ὁ διὰ φόρον ἢ κλοπὴν μεθ' ὀπλῶν περιῶν⁵⁾, καὶ ὁ ἀρχῆς ἢ δημοσίου δικαστηρίου προεστὼς καὶ σπουδᾶσας, πλαστῶς κατηγορηθῆναι τινα καὶ ἀναίτιως καταδικασθῆναι.

περὶ φονευτῶν] Κανὼν κβ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου περὶ ἐκουσίων φόρων. Ἐποπιπέτωσαν μὲν, τοῦ δὲ τέλειον ἐν τῷ τέλει τοῦ βλοῦ καταξιούσθωσαν. καὶ ὁ κγ'. περὶ ἀκουσίων φόρων. Ὁ μὲν πρότερος ὄρος ἐν ἑπταετία κελύει⁶⁾ τοῦ τέλειον μετασχεῖν κατὰ τοὺς ὁρισμένους βαθμούς, ὁ δὲ β'. τὸν πεπταετή⁷⁾ χρόνον πληρώσαι. ὑποπίτωσις ἐστὶν ἢ ἕσω τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῦ ἀμβωνῶς στάσις, ὅτε αὐτὸς τῆ τῶν καθηγουμένων συνεξέρχεται ἐκφωρησεί. συστάσις, ἢ μέχρι τῆς πληρώσεως τῆς θείας λειτουργίας σὺν τοῖς πιστοῖς οἰαίσις. μετοχή τῶν ἀγισμάτων, ἢ τοῦ ζωοποιοῦ ἄρτου κοινωνία. πρόσβλασις, τὸ ἴστωσθαι ἕσω τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας τὸν ἀμαρτήσαντα, καὶ ἐκάστω τῶν εἰσόντων ἐπιλέγειν μετὰ κλησμοῦ, εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, προσπίπτοντα⁸⁾ καὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. Κανὼν τοῦ ἁγίου Βασίλειου γγ'. Ὁς θανασιμον πληρῆν τῷ πληρόν δέδωκε, φονεύς ἐστίν⁹⁾, εἴτε¹⁰⁾ ἤρξε τῆς πληρῆς, εἴτε ἡμίνατο. Ζῆτει τοὺς ἐν τέλει τοῦ παρόντος tit. καταγεγραμμένους κανόνας τοῦ ἁγίου Βασίλειου. Κανὼν ηα'. τῆς ἐν Τροῦλλῳ τοῦ παλατίου συνόδου. Τὰς ἀμβλωτρίδια δίδουσας φάρμακα καὶ τὰς δεχομένας τὰ ἐμβροκτονα δηλητήρια τῷ τοῦ φονεύος ἐπιτιμῶν καὶ υποβάλλομεν. ἀνάγνωθι ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβ. τὴν ια'. νεαρῶν τοῦ Πορφυρογενήτου κυροῦ Κωνσταντίνου. περὶ φονεῶν κληρικῶν διαλαμβάνει τὸ κς'. κεφ. τοῦ θ'. tit. τοῦ νομοκανόνος. περὶ δὲ ἀπλῶς φονεῶν τὸ γ'. κεφ. τοῦ ιδ'. tit. περὶ δὲ φαρμακῶν καὶ μαθηματικῶν κληρικῶν¹¹⁾ Ζῆτει τοῦ νομοκανόνος tit. θ'. κεφ. κε'. περὶ δὲ λαϊκῶν φαρμακῶν ἢ μαθηματικῶν tit. ιγ'. τοῦ νομοκανόνος κεφ. κδ'. [Sch. a. VII. 691.]

τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ ὑπόκειται] Ζῆτει βιβ. γγ'. tit. γ'. κεφ. λ'. καὶ βιβ. λε'. tit. ις'. κεφ. α'. θεμ. ε'. καὶ ὅλον τὸν tit. [Sch. b. VII. 691.]

καὶ ὁ κατὰ δόλον ποιῶν ἐμπρησμόν] Ζῆτει tit. λδ'. κεφ. λγ'. καὶ tit. να'. κεφ. κη'. θεμ. ια'. [Sch. c. VII. 691.]

Ἐν τῷ κεφ. ε'. τοῦ ιη'. tit. φησὶν, ὅτι ὁ συναγαγὼν ταραχὴν καὶ ποιήσας ἐμπρησμόν τῷ περὶ βίας δημοσίῳ νόμῳ ὑπόκειται, ἢτοι ἐξορία καὶ δημεύσει. ὅπερ δεῖ νοεῖν, ὅτε ἐν τῆς ταραχῆς γέγονεν ὁ ἐμπρησμός· οὐκ ἐναντιοῦται δὲ τῷ παρόντι· λέγει γὰρ ἐνταῦθα, ὅτι ἕνοχος θανάτου ἐστὶν ὁ κατὰ δόλον ποιῶν ἐμπρησμόν. καὶ ἐν τῷ θ'. γὰρ διγ. τοῦ θ'. tit. τοῦ μ'. βιβ. φησὶν· Ὁ ποιῶν ἐμπρησμόν ἐπίτηδες, καλεῖται. [Sch. d. VII. 691.]

καὶ ὁ διὰ φόρον — μεθ' ὀπλῶν περιῶν] Ζῆτει κεφ. ις'. πρὸ β'. θεμάτων τοῦ τέλους τοῦ να'. tit. [Sch. e. VII. 692.]

9) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιτοχίας. 1) Bals. προστιμῶνται. 2) Sic lego. Fabr. ἐκφωρηθείσαν. 3) Sic lego. Fabr. οὐ. 4) L. I. pr. D. h. t. in Syn. p. 408. legitur usque ad vocem ἐμπρησμόν omissis verbis ὁ φονεύων ἀνθρώπων. L. I. pr. §. I. legitur apud Atal. tit. LXXI. §. 1. 5) Sic Cod. 1350. Fabr. περιῶν. 6) κελύει, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. 7) πεπταετή Cod. 1350. Fabr. πεπταετίας. 8) Sic Cod. 1350. Fabr. προσπίπτοντα. 9) Fabr. ἔστι. 10) Cod. 1350. εἴτε — εἴτε. Fabr. ἦτε — ἦτε. 11) Haec inde a κληρικῶν — μαθηματικῶν, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. In versione Cuiacii expressa sunt.

crimini periurii subiicitur⁴⁾, et decem libris auri multatur.

3) scenica mulier] Lege lib. I. Codicis, tit. 4. const. 33. et lib. 5. tit. 4. const. 23. et lib. 11. tit. 41. const. 7. et Novellam 51. de scenicis promulgatam mense Septembri post consulatum Belisarii, cuius initium tale: Scimus legem nos tulisse prius.

4) crimini periurii subiicitur] Nota, quando alio peierante alius crimini periurii subiiciatur.

TITULUS XXXIX.

Lex Cornelia de sicariis¹⁾ et veneficis, et mathematicis, et similibus.

I. Marc. Lege de sicariis tenetur²⁾ qui hominem occiderit, et qui dolo incendium fecerit³⁾, et qui occidendi vel furti faciendi causa cum armis ambulaverit⁴⁾, et qui cum magistratui vel publico iudicio praesesset⁵⁾, curaverit, ut quis falso accusaretur, et sine culpa condemnaretur⁶⁾.

1) de sicariis] Canon 22. Ancyrae Synodi de voluntariis homicidiis. Submittantur quidem, sed in fine vitae perfecti cibi assumptione non censeantur indigni. Et canon 23. de involuntariis homicidiis. Prior definitio iubet eos in septennio perfecti cibi esse consortes secundum definitos gradus: secunda autem septennium impleri vult. Submissio est statio intra velum ecclesiae in extrema umbonis parte, cum ipse ad catechumenorum preces concurrat. Consistentia est cum fidelibus statio quoad divina functio peracta sit. Participatio sacramentorum est vivificantis panis communio. Adploratus est consistere delinquentem extra velum ecclesiae, et singulis, qui ingrediuntur, dicere cum gemitu, orate pro me, accidentem etiam pedibus eorum. Canon sancti Basilii 43. Qui letale vulnus inflixit proximo, homicida est, sive prior percussit, sive defendit se. Quare in fine huius tit. adscriptos canones sancti Basilii. Canon 91. Synodi in Trullo Palatii. Quae dant abortionis medicamenta, et quae accipiunt foetus necantia venena, homicidae poenae subiicimus. Lege in fine lib. Novellam 11. Porphyrogennetae Domini Constantini. De clericis homicidis tractat cap. 26. tit. 9. Nomocanonis: de simpliciter homicidis cap. 3. tit. 14. De veneficis et mathematicis clericis quare Nomocanonis tit. 9. cap. 25. de laicis tit. 13. cap. 24.

2) lege de sicariis tenetur] Quaere lib. 53. tit. 3. cap. 30. et lib. 35. tit. 16. cap. 1. them. 6. et totum tit.

3) et qui dolo incendium fecerit] Quaere tit. 34. cap. 33. et tit. 51. cap. 28. them. 11.

In cap. 5. tit. 18. ait, eum, qui coetu collecto incendium facit, lege de vi publica teneri, id est, exilio et publicatione bonorum puniri. Quod accipiendum ita est, si coetus fecerit incendium: id vero praesenti non obstat: hic namque ait, eum esse reum caedis, qui dolo incendium facit. Nam et in dig. 9. tit. 9. lib. 40. ait: Qui data opera incendium facit, comburitur.

4) et qui occidendi causa — cum armis ambulaverit] Quaere cap. 16. ante them. 2. finem tit. 51.

1) Sic lego. Fabr. ἐξορία καὶ δημεύσει. 2) Sic lego. Fabr. οὐ. 3) L. I. pr. D. h. t. in Syn. p. 408. legitur usque ad vocem ἐμπρησμόν omissis verbis ὁ φονεύων ἀνθρώπων. L. I. pr. §. I. legitur apud Atal. tit. LXXI. §. 1. 4) Sic Cod. 1350. Fabr. περιῶν. 5) κελύει, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. 6) πεπταετή Cod. 1350. Fabr. πεπταετίας. 7) Sic Cod. 1350. Fabr. προσπίπτοντα. 8) Fabr. ἔστι. 9) Cod. 1350. εἴτε — εἴτε. Fabr. ἦτε — ἦτε. 10) Haec inde a κληρικῶν — μαθηματικῶν, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. In versione Cuiacii expressa sunt.



καὶ ὁ ἀρχὴς ἢ δημοσίου δικαστηρίου προεστώς] ἢ ἂν τις ἐν ἀρχῇ ὧν ἡ δικάζων πούβλικῃ δικαστηρίῳ ἐσπούδασε, πλαστὴν εἰσενεχθῆναι κατὰ τινος κατηγορίαν, ἵνα μὴδὲν ἡμαρτηκῶς κατηγορηθῆ καὶ καταδικασθῆ. [Sch. l. VII. 692.]

καὶ ἀναίτιως καταδικασθῆναι] Ἐπι κεφαλικῷ ἐγκλήματι. καὶ ἀνάγνωθι τὸ τέλος τοῦ θέματος. [Sch. g. VII. 692.]

§. 1. Καὶ ὁ ἐπὶ ἀναίρεσει κατασκευάσας ἢ δωδικῶς φάρμακον, καὶ ὁ ἐπὶ κεφαλικῷ ἐγκλήματι δολερῶς κατὰ τοῦ ἐναγομένου ψευδομαρτυρήσας, καὶ ὁ^ς) ἄρχων καὶ ὁ δικαστὴς χρήματα λαμβάνοντες ἐπὶ τῷ καταδικάσαι^δ) τινὰ κεφαλικῶς^ε),

§. 2. Καὶ ὁ φονεῦν δούλον ἢ ἐλεύθερον.

§. 3. Ὅ^ς) σκοπὸν ἐσχηκῶς τοῦ φονεῦσαι, κἂν μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τραυματίσῃ, φονεὺς ἔστι· καὶ ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, ἂν φονεύσῃ, οὐκ ἔστι φονεὺς. ἢ δὲ διώξεις ἐκ τοῦ πλήξαντος ὄργανον ἐλέγχεται.

ὁ σκοπὸν ἐσχηκῶς τοῦ φονεῦσαι] Ὅ^ς θεῖος Ἀδριανὸς εὐρών τινα ἀνελόντα μὲν τὸν ἄνθρωπον, οὐ ψυχὴν δὲ καὶ προαιρέσει τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν, τῆς κατηγορίας ἀπέλυσε. καὶ τὸ ἐναντίον δὲ δύναται τις μὴ ἀνελεῖν, ἀλλὰ μόνον τραυματίσας τινα, ὡς φονεὺς καταδικασθῆναι. τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ πραγματος αὐτοῦ χρὴ καταλαμβάνειν ἡμᾶς καὶ διορίζειν. ὁ μὲν γὰρ ἔξωφς κατέχων καὶ ἐξ αὐτοῦ πλήξας τινα, ἀναμφιβόλως καὶ κατὰ πρόληψιν καὶ ψυχῇ καὶ διαθέσει φονεύοντος πλήττει. εἰ δὲ τις κλείδια βαστάζων μετ' αὐτῶν^ε) ἐπληξέ^η) τινα, ἢ^ι) καὶ ἐν μίχῃ κοινουμιον βαστάζων μετ' αὐτοῦ^κ) ἐπιπτησέ^ε τινα, εἰ καὶ σιδηρῶ ἐπληξέ^ε), (καὶ τὰ κλείδια γὰρ σιδηρον εἶχεν, καὶ τὸ κοινουμιον) ὁμῶς οὐ ψυχῇ φονεύοντος ἐπληξε, καὶ προαιρέσαν ἐπιφερομεν κατ' αὐτοῦ τιμωρίαν, εἰ καὶ ἀνηρέθη ὁ πληγῆς· ἐκ συμβάντος γὰρ μάλλον, καὶ οὐ προαιρέσει τοῦ πλήξαντος ὁ φονος γέγονε. [Sch. h. VII. 692.]

καὶ ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι — οὐκ ἔστι φονεὺς] Ἐξορίζεται μόνον, ὡς κεφ. ιε'. θεμ. προτελευτ. του νά. τιτ. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. γ'. τὸ τέλος, καὶ βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. σκέ. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. νθ'. κεφ. α'. [Sch. i. VII. 692.]

§. 4. Ἀκινδύτως^μ) τις φονεῦει τὸν βιαζόμενον αὐτόν ἢ τοὺς αὐτοῦ πρὸς ἀσέλγειαν.

§. 5. Εἰ δὲ καὶ τις τὴν^ν) αὐτοῦ γαμετὴν συλλαβῶν μοιχευομένην φονεύσει^ο), εὐτελής μὲν ὧν διηνεκῶς εἰς ἔξορίαν πέμπεται, ἐν τινὶ δὲ τιμῇ ὧν προσκαίρω εἰς ἔξορίζεται.

εἰ δὲ καὶ τις] Ζῆτει τοὺς ἐν τέλει τοῦ παρόντος τιτ. κανόνας τοῦ ἁγίου Βασιλείου. [Sch. k. VII. 692.]

τὴν αὐτοῦ γαμετὴν συλλαβῶν μοιχευομένην φονεύσει] Χωρὶς τοῦ μοιχοῦ δηλονότι· ἅμα γὰρ ὠφείλει φονεῦναι, ὡς τιτ. λζ'. κεφ. κε'. ν) ἦγγουν διγ. κβ'. [Sch. l. VII. 692.]

διηνεκῶς εἰς ἔξορίαν πέμπεται] Ζῆτει βιβ. λε'. τιτ. ιε'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ τὸν ἐναντιοφανῆ. ζῆτει τιτ. λζ'. κεφ. κβ'. κγ'. κδ'. [Sch. m. VII. 692.]

2. β'. Οὐλπ. Τὸν ἀπειθοῦντα υἱὸν ὁ πατὴρ οὐ δύναται φονεῦναι, ἀλλὰ κατηγορεῖ αὐτόν.

τὸν ἀπειθοῦντα υἱὸν ὁ πατὴρ οὐ δύναται φονεῦναι] Ζῆτει βιβ. λα'. τιτ. α'. κεφ. α'. καὶ β'. [Sch. n. VII. 692.]

ἀλλὰ κατηγορεῖ αὐτοῦ] Παρὰ τῷ ἐπίρχῳ τῆς πόλεως ἢ τῷ ἀρχοντι τῆς ἐπαρχίας. [Sch. o. VII. 692.]

5) et qui cum magistratui vel publico iudicio praeesset] Vel si quis cum magistratus esset publicove iudicio iudex, curaverit falsam in aliquem institui accusationem, quo quis innocens accusaretur et condemnaretur.

6) et sine culpa condemnaretur] Capitali crimine. Et lege finem thematis.

Et qui necandi causa venenum paraverit vel dederit, et qui in capitali crimine dolo malo in reum falsum testimonium dixerit, et magistratus ac iudex, qui pecuniam acceperit, quo quis damnaretur capitaliter,

Et qui occiderit servum vel liberum hominem.

Qui animum habuit occidendi⁷) neque occidit, sed vulneravit, homicida est: et qui noluit occidere, si occiderit, non est homicida⁸). Animus autem ex instrumento percussoris demonstratur.

7) qui animum habuit occidendi] Divus Hadrianus cum deprehendisset quendam hominem occidisse, non tamen animo et proposito occidendi, accusatione eum absolvit. Et contra potest, qui non occidit, sed tantum vulneravit, quasi homicida damnari. Hoc vero ex facto eius accipiendum nobis et constituendum est. Nam si gladium habens eo percussisset, sine dubio praesumitur animo et affectu occidendi percussisse. Sed si quis claves ferens eis percussisset quem, vel in rixa cucumam ferens ceciderit quem, licet ferro percussisset, (nam et claves et cucuma ferrum habent) non tamen animo occidendi percussit, et leviozem ei poenam inferemus, quamvis percussus perierit: casu enim potius, quam voluntate percussoris caedes facta est.

8) et qui noluit occidere — non est homicida] Relegatur tamen, ut cap. 15. them. penult. tit. 51. Lege et huius tit. cap. 3. finem, et lib. 2. tit. 2. cap. 225. et huius libri tit. 59. cap. 1.

Impune quis occidit eum, qui sibi vel suis stupri causa vim infert.

Sed et si quis⁹) deprehensam uxorem in adulterio occiderit¹⁰), humilior quidem in exilium perpetuum mittitur¹¹), positus autem in honore aliquo ad tempus relegatur.

9) sed et si quis] Quaere in fine huius tituli canones sancti Basilii.

10) deprehensam uxorem in adulterio occiderit] Sine adultero scilicet: nam simul debuit occidere, ut tit. 37. cap. 25. sive dig. 22.

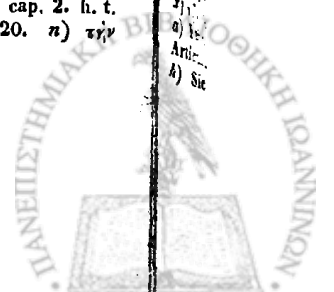
11) in exilium perpetuum mittitur] Quaere lib. 35. tit. 16. cap. 3. them. 3. et Enantiophanem. Quaere tit. 37. cap. 22. 23. 24.

II. Ulp. Inobedientem filium pater non potest occidere¹), sed accusat eum²).

1) inobedientem filium pater non potest occidere] Quaere lib. 31. tit. 1. cap. 1. et 2.

2) sed accusat eum] Apud Praefectum urbi vel Praesidem provinciae.

c) Inde ab ὁ ἀρχων Syn. p. 45. hunc locum reddit, omissis verbis καὶ ὁ δικαστὴς. d) Attal. καταδικασθῆναι. e) Syn. post κεφ. addit: τῷ τῶν ἀνδροφόνων νόμῳ ὑπόκειται. f) L. 1. §. 3. D. h. t. legitur totidem verbis apud Attal. tit. LXXI. §. 2. Diversa sunt, quae habent Blast. Synt. lit. Φ. cap. 8. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 257.) et Harm. VI. 6. §. 1. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξ αὐτῶν. h) Sic Cod. Fabr. πλήξει. i) ἢ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. k) Sic Cod. Fabr. ἐξ αὐτοῦ. l) Sic Cod. Fabr. ἐπέπληξε. m) L. 1. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 529. ubi dicitur esse cap. 2. h. t. L. 1. §. 4. 5. leguntur in Syn. p. 355. §. 4. legitur etiam apud Attal. tit. LXXI. §. 3. Diversa habet Harm. VI. 6. §. 20. n) τὴν deest in Syn. o) φονεύσει deest in Syn. p) Sic Cod. 1350. Fabr. κη'.



γ'. Μαρκ. 9) Τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ κατέχε-
ται καὶ ὁ διὰ τὸ φονεῦσαι ἄνθρωπον φάρμακον ποιῶν,
ἢ πιπράσκων, ἢ ἔχων.

Εἰσὶ δὲ φάρμακα ὑγιεινά^{γ)} ἐμποιοῦντα, καὶ τὰ
λεγόμενα φίλτρα. οἱ δὲ τὰ φίλτρα ποιοῦντες δημεύο-
μενοι ἐξοριζέσθωσαν. εἰ δὲ καὶ τις μὴ καλῶ^{δ)} λο-
γισμῷ δώσει γυναικὶ συλληπτικόν^{ε)}, καὶ ἀποθάνῃ ἢ
λαβούσα, ἐξορίζεται.

τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ] Ζῆτει tit. γα'. κεφ. λς'.
θεμ. ζ'. [Sch. p. VII. 692.]

Εἰς τὸ αὐτό. Ζῆτει tit. μ'. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ τοὺς
ἐκεῖ κανόνας τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου
τοῦ Νύσσης, καὶ τὸν η'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου κείμενον
ἐν τῷ α'. tit. τοῦ γδ'. βιβ. [Sch. p. VII. 692.]

κατέχεται καὶ ὁ διὰ τὸ φονεῦσαι ἄνθρωπον
φάρμακον ποιῶν] Ζῆτει βιβ. ιθ'. tit. α'. κεφ. λς'. θεμ. γ'.
καὶ βιβ. μβ'. tit. γ'. κεφ. δ'. θεμ. β'. [Sch. q. VII. 692.]

Τοῦ^{β)} Γαριδοῦ πρὸς τὸν βασιλέα κυρὸν Κωνσταντῖνον τὸν
Δουκᾶν περὶ διαίρεσεως φόνων, καὶ τῶν προσφευγόντων τῇ
τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Ὁ φονεὺς ἢ ἐκουσίως, ἢ ἀκουσίως^{γ)}
καὶ ἀκούσιος ἢ παντελῶς ἀκούσιος, ἢ ἐκουσίῳ ἔγγυς, καὶ ἐκού-
σιος ἢ ἐκουσίως ἐκ προπετείας, ἢ ἐκουσίως ἐκ προσβολίου.
ἀκούσιος ἐστὶ παντελῶς, ὡς ὅταν τις ἀκοντίῃ λίθον ἐπὶ κίνα
ἢ δένδρον, τύχῃ δὲ ἀνθρώπου. τοῦτο γὰρ παντελῶς ἐστὶν
ἀκούσιον. ἢ μὲν γὰρ δομῆ ἦν, ὥστε^{δ)} τὸ θηρίον ἀμύνασθαι,
ἢ τὸν καρπὸν κατασείσαι, ὑπέβη δὲ αὐτομάτως τῇ πληγῇ κατὰ
ἰαρόδον ὁ παραπεσών. ὥσπερ καὶ τοῦτο ἀκούσιον, ὅταν τις
μᾶντι λεπτῷ καὶ μαλακῷ ἢ ὑάβδω τύπη τινα, καὶ ἀποθάνῃ^{ε)}
ἢ τυπτόμενος^{ε)} ἢ γὰρ προαίρεσις σκοπεῖται, ὅτι βελτιώσαι του-
τον ἀμυρῶντα ἠβούλετο, οὐ μὴν ἀνελεῖν. ἢ γὰρ διάθεσις,
τησίην, ἐκ τοῦ πληθῆντος ὄργανου ἐλέγχεται. ἀκούσιος δὲ ἔγγυς
κουσίῳ, ὅταν ἐν μάχῃ τις ἐξὼ ἢ χειρὶ ἀφειδῶς ἐπὶ τὰ καίρια
τῆρ πληγὴν ἐνέγκῃ, καὶ ὁ πληγεὶς ἀποθάνῃ. κακῶσαι μὲν γὰρ
αὐτὸν ἠβούλετο, οὐ μὴν παντελῶς ἀνελεῖν. ἀλλ' ἔγγυς ἐστὶν
αὐτός τοῦ ἐκουσίου, ὡς τοσοῦτον χρησάμενος τῷ^{ε)} ὄργανῳ
πρὸς ἀμύναν, καὶ τῷ πάθει κρατούμενος, καὶ μὴ πεφεισμένως
τὴν πληγὴν ἐπαγαγών. ὁμοίος τούτῳ καὶ ὁ λίθῳ βαρεῖ τῆς
υπὸ μᾶντι τῆς ἀνθρώπινης μείζονι ἢ ἐξὼ ὁμοίῳ^{ε)} χρησάμενος.
καὶ οὗτος γὰρ τοῖς ἀκούσιος συναριθμεῖται, ἀλλ' ἔγγυς ἐστὶ
αὐτῶν ἐκουσίων διὰ τὴν ὁμοίτητα· ὑπὸ γὰρ τοῦ θυμοῦ τοιαύτην
ἐνεγκε πληγὴν, οὐχ ὥστε ἀνελεῖν τὸν πληγέντα, ἀλλ' ὥστε
υπὸ τῆρ τυχόν. ἐκ θυμοῦ ἐκουσίος φόνος, ὅταν ξίφει κη-
ρηταῖ^{ε)} τις ἢ τινι τοιούτῳ· οὐδεμίαν γὰρ ἔχει παραίτησιν,
αὶ μάλιστα ὅταν καὶ τὸ ὄπλον βαρὺ ἐστὶν^{ε)}, ἄξινη τυχόν
πελεκύς. καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπὸ χειρὸς φαίνεται πλήξας, ὥστε
ὁ μέτρον τῆς πληγῆς ἐπ' αὐτῷ εἶναι, ἀλλὰ ἀκοντίσας, καὶ^{ε)}
ἢ βαρεῖ τοῦ σιδήρου καὶ τῇ ἀκμῇ, καὶ τῇ πλειότη^{ε)} φορῆ
λεθρίαν ἀναγκάσιως γενέσθαι τὴν πληγὴν. ἐκουσίος δὲ φόνος^{ε)}
ἢ προσβολίου ἐπὶ κηστῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἐφόδων τῶν πολεμίων·
ἢ μελέτης γὰρ καὶ ἐκ πολλῆς περιόδου τὸν φόνον πλημμε-
ροῦσιν. ὁ γοῦν διὰ φονικὸν ἔγκλημα τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ
ἐκκλησίᾳ προσφύγων, εἰ μὲν ὡς τῆς οἰκείας πράξεως καταγνοῦς
ἢ συγγνώμῃ αὐτῶν τούτο ποιεῖ, συγγνωστέος^{ε)} καὶ τοῖς ἱε-
ρεῦσι κακοῖσι, καὶ τοῖς ἱεροῖς νόμοις. εἰ μὲν γὰρ ἀκούσιως ἔπραξεν,
τουσίως δὲ ἐξηγόρευσε, πλείονος ὀφείλει καταπολαύειν τῆς συμ-
μαθείας. εἰ δὲ ἐκουσίως ἔπραξε, καὶ ἐκουσίως πρὸς τὴν μετὰ-
νῆσαν ἦλθεν, ἐπιτιμᾶται μὲν τῷ θεῷ κανόνι τοῦ μεγάλου Βα-
σιλείου, ὀνθμιζέται δὲ τῇ ἰα'. γεαρῶ διατάξει τοῦ βασιλέως
Ἰωαννου τοῦ Πορφυρογεννήτου· καὶ αὐτῇ γὰρ τοὺς ἐκου-
σιως φονεύσαντας διχῆ^{ε)} διαίρει, καὶ τοὺς μὲν προπετεία
νεύσαντας οὐ καταναγκάζει τὸν μονήρη βίον ἐλεῖσθαι, ἀει-
υγία δὲ κατακρίνει καὶ ἀτιμία, καὶ ἀφαιρέσει τῶν προσόν-
ων^{ε)}· τοὺς δὲ ἐκ προσβολίου^{ε)} καὶ μελέτης φονεύσαντας καὶ
οντας ἐνδύει τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ εἰς μοναστήριον ἐμ-
ἄλλει παρ' ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον αὐτοῦ. ὅτε μὴν τοῖς
ἰοῖς περιβόλοις προσπεφυγῶς, καὶ τὸ μῦθος ἀρνούμενος

III. Marc. Lege de sicariis¹⁾ tenetur qui ho- L. 3. pr.
minis necandi causa venenum fecerit²⁾, vel vendi- D. XLVIII.
derit, vel habuerit. 8.

Sunt autem medicamenta, quae sanitatem affe- §. 2.
runt, et quae dicuntur amatoria. Qui amatoria fa-
ciunt, bonis publicatis deportentur. Sed et si quis
non malo animo mulieri dederit medicamentum ad
conceptionem, et quae acceperat, decesserit, relegatur.

1) lege de sicariis] Quaere tit. 51. cap. 36.
them. 6.

Ad idem. Quaere tit. 40. huius libri, et ibi canones
sancti Basillii, et sancti Gregorii Nysseni, et can. 8.
sancti Basillii positum in tit. 1. lib. 54.

2) tenetur qui hominis necandi causa vene-
num fecerit] Quaere lib. 19. tit. 1. cap. 35. them. 3.
et lib. 42. tit. 3. cap. 4. them. 2.

Garidae ad Imperatorem Dominum Constantinum
Ducam de divisione homicidiorum, et de confugientibus
ad magnam Dei ecclesiam. Homicida vel est voluntarius,
vel involuntarius: et involuntarius, vel omnino
involuntarius, vel voluntario proximus: et voluntarius
vel temere, vel consulto. Involuntarius omnino est, ut
cum lapidem iecit quis in canem vel arborem, et attingit
hominem. Hoc enim omnino est involuntarium. Ei
namque erat in animo adversus bestiam se defendere,
vel fructum decutere, sed ictum subiit forte qui in
ipsum transeundo incidit. Sic et hoc involuntarium est,
si quis loro levi et molli vel virga ceciderit aliquem,
et caesus decesserit: voluntas enim spectatur, quia de-
linquentem voluit meliorem efficere, non occidere. Ani-
mus enim, inquit, ex instrumento percussoris demon-
stratur. Involuntarius autem voluntario proximus, cum
quis in rixa ligno vel manu omni conatu periculosus
partibus vulnus intulit, ex quo percussus interiit. Lae-
dere enim illum voluit, non tamen omnino occidere.
Sed proximus hic est voluntario, cum adeo usus sit in-
strumento ad defensionem, et perturbatione victus haud-
quaquam homini parcens vulnus intulerit. Huic similis
est qui lapide gravi supra vires humanas maiori vel
ligno utitur. Nam et hic involuntariis adnumeratur, sed
proximus est voluntariis propter crudelitatem: sub hoc
enim animi calore vulnus intulit, non ut interficeret,
sed ut humo affligeret forte. Ex animi calore incon-
sulto voluntaria caedes est, cum gladio usus est quis,
vel qua alia re tali: nullam enim habet accusationem,
maxime cum arma gravia sunt, velut ascia aut securis.
Nam manu non percussit, ita ut modus ictus in eius
arbitrio esset, sed iactu, quo modo et ferri gravitate et
acie et maiore impetu necessario perniciosius vulnus
infligitur. Voluntaria autem caedes, quae fit inconsulto,
in latronibus et in impetu hostium cernitur: nam prae-
meditato et post multam circuitionem caedem commit-
tunt. Qui igitur ob crimen homicidii ad magnam Dei
ecclesiam confugit, si quidem quasi agnito peccato suo
veniam petens hoc faciat, venia dignus est tam sacris
canonibus, quam divinis legibus. Quodsi non sua sponte
admisso homicidio ultro professus sit crimen, maiori
misericordia frui debet. Sin vero eo sua sponte facto,
ultro poenitentia ductus est, punitur ex sacro canone
magni Basillii, cui congruit Novella II. Imperatoris
Constantini Porphyrogennetae, quae et ipsa voluntarios
homicidas dividit in duo genera, et eos quidem, qui
inconsulta temeritate necant, non cogit monasticam
vitam capessere, sed perpetuo exilio et infamia et bo-
norum ablatione condemnat: illos vero, qui consulto et

g) L. 3. pr. §. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 529. ubi efficiunt partem cap. 4. h. t. et apud Attal. tit. LXXI. §. 4. et in
ast. Synt. lit. M. cap. 1. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 176.). r) Hoc praefero apud Fabr. scriptum, licet Cod. 1350.
Syn. habeant ὑγιειαν. s) Syn. μὴ κακῶ. t) Syn. συλληπτικῆν. u) In marg. Cod. 1350. haec notantur: Τοῦτο ἐστὶ
ῶν η'. τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ διαίρεσις πῦσα. v) ὥστε Cod. 1350. Fabr. ὡς. w) Fabr. ἀπεθάνῃ (sic).
x) τῷ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. y) ὁμοίῳ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. z) Sic Cod. Fabr. γρησεται.
a) Fabr. ἔστι. b) Ante καὶ inserendum videtur ὥστε. c) Fabr. τῇ δὲ πλειότη. Delendum διὰ. d) Fabr. ὁ φόνος.
e) Sic lego. Fabr. περιβόλου.



διαπράξασθαι, καὶ μέχρι τέλους ἀγωνιζόμενος, εἰ ἐλεχθῆ, οὔτε τοῖς ἱεροῖς κανόσιν¹⁾, οὔτε τοῖς²⁾ θείοις περιβόλοις ἐνπρόσδεκτος, ἀλλ' ὡς διαφέρον τῶν προλεχθέντων τοῖς ἐν τῷ παρόντι τίτῳ προκειμένοις νόμοις εὐθύνεται. τοῦτο γὰρ ἐπὶ τέλει καὶ τῇ θεῖᾳ δεδοκται νεαρόν, καὶ κατὰ τὸν παλαιὸν κανόνα ὁ φωνεύς, εἰ μὴ ἐπιτιμῶς ἐστὶ, περιορισμῶ καὶ τελείᾳ δημεύει ὑπάγεται³⁾· εἰ δὲ εὐτελής, εἰς σάμα τιμωρεῖται, ὡς κερ. γ. θεμ. παρατελευτ.⁴⁾ τοῦ παρόντος τίτ. ταῦτα μὲν, ὡς δέσποτα καὶ θεοτάτε βασιλεῦ, οὐκ ἐμῆς κοιλίας, οὐδὲ νόος ἐμοῦ κήματα καὶ νοήματα, ἀλλὰ παλαιῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, σπουδῆ συλλεξαμένων καὶ ταῦτα διερμηνεύσαντων. [Sch. q. VII. 692 — 694.]

Τοῦ Ῥωμανοῦ. Ὁ φωνεύς τριχῶς γίνεται, ἢ ἀπὸ μελέτης, ἢ ἀπὸ τύχης, ἢ ἀπὸ μέθης, καὶ ὁ μὲν ἀπὸ μελέτης ἀσύνγνωστος⁵⁾ ἀπὸ μέθης πενταετὴ ἐξορισμῶ καθυποβάλλεται, ὡς κερ. δ. τοῦ παρόντος τίτ. θεμ. β. ὁ δὲ ἀπὸ τύχης ἀνεύθυνος. [Sch. q. VII. 694.]

Εἴ^{α)} τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος ἐπὶ οἰαδήποτε προφάσει δώσει ποτόν, εἴτε γυνὴ ἀνδρὶ, εἴτε ἀνὴρ γυναικί, εἴτε δοῦλη δεσποίνῃ, εἴτε δοῦλος δεσπότη, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης προφάσεως ἀσθενεῖα περιπέσῃ ὁ τὸν ποτόν ἐκπιῶν, καὶ συμβῆ αὐτὸν ἐκ τούτου καταρεῦσαι καὶ⁶⁾ ἀποθανεῖν, ξίφει τιμωρεῖσθω.

εἴ τις — δώσει ποτόν] Τυχὸν ἐπὶ τῷ διηνεκῶς ἀσθενεῖν, ἢ ἐπὶ τῷ παραφρονεῖν, ἢ ἐπὶ τῷ ἀποθανεῖν. [Sch. r. VII. 694.]

Κατέχεται⁷⁾ τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ καὶ ὁ πηγμεντάριος⁸⁾ προπετῶς διδούς τινι φάρμακον⁹⁾ ἢ σαλαμάνδραν, ἢ ἀκόνιτον, ἢ πιτυκόμπην, ἢ βούβρωστιν, ἢ μανδραγόραν, ἢ κανθαρίδας.

Κάκκιος, οἰτινος εἰδότης ἢ φαμίλια ὀπλισθῆ ἐπὶ τῷ δράξασθαι ἢ ἀναλαβεῖν νομῆν, καὶ ὁ αὐθέντης στάσεως γινόμενος, καὶ ὁ πλαστῶς εἰπῶν τι κατὰ τινος ἢ λεχθῆναι σπουδύσας.

ὁ πηγμεντάριος] Πηγμεντάριοι¹⁰⁾ εἰσιν, οἰτινές εἰσιν ἀφωρισμένοι¹¹⁾ ἐπὶ τῷ τὰς βοτάνων συλλέγειν καὶ ἀποτιθέναι αὐτὰς¹²⁾ ἐν τῷ ξενῶνι, οἰτινες καὶ τῶν βοθημάτων φροντισταὶ εἰσιν. [Sch. s. VII. 694.]

* Πηγμεντάριος ἂν εἴη ὁ ἐν τοῖς νοσοκομείοις τὴν πρόνοιαν καὶ φυλακὴν τῶν βοθημάτων ἐπιτετραμμένος, ἢ ὁ ἐργαστηριῶς ὁ τὰ βοθητήματα πωλῶν ἦτοι τὰ ἐπὶ τοῖς βοθητήμασι συμβαλλόμενα ἀρώματα.

προπετῶς διδούς τινι φάρμακον] Σημείωσαι περὶ πηγμεντάριου διδόντος τινὶ προπετῶς φάρμακον¹³⁾ ἀποθανόντος γὰρ τοῦ λαβόντος, κἂν μὴ ἐπὶ φόνῳ δέωκε¹⁴⁾, καὶ δοῦς ἰατρὸς ὡς ἀνδροφόνος κολάζεται, ὡς τῆς τέχνης καταψευδόμενος. [Sch. t. VII. 694.]

Κανὼν ξε¹⁵⁾ τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ὁ γοητεῖαν ἢ φαρμακείαν ἐξαγορεύων τὸν τοῦ φωνεύς χρόνον ἐξομολογήσεται, οὕτως οικονομούμενος, ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ ἁμαρτήματι ἑαυτὸν ἐλέγξας. ζῆτει καὶ τὸ τέλος τοῦ παρόντος τίτ. καὶ τοὺς ἐκεῖσε παραγραφέντας κανόνας τοῦ ἁγίου Βασιλείου. καὶ ὁ μαντεύων ἑαυτὸν ἐπιδιδούς ἢ τισι τοιοῦτοις, τὸν χρόνον τῶν φωνεῶν καὶ αὐτὸς οικονομηθήσεται. [Sch. t. VII. 695.]

Ἡ¹⁶⁾ ποινὴ ἢ¹⁷⁾ κατὰ ἀνδροφόνων, ἐπὶ μὲν τῶν ἐντίμων περιορισμῶς ἐστὶ καὶ τελεία δήμεσις· ἐπὶ δὲ τῶν εὐτελῶν, ξίφει καὶ θηρίοις ὑποβληθῆναι.

καὶ τελεία δήμεσις] Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ βαράγγου συγκλητικῷ ἔτερον¹⁸⁾

meditato occidunt, etiam invitos induit monachico habitu, et monasterio includit in perpetuum. At qui confugit ad sacra vela, et scelus negat se admisisse, deque eo contendit, quoad vincatur, nec sacris canonibus, nec sacris velis recipitur, sed quasi distans a praedictis, legibus in hoc titulo positus tenetur. Hoc enim decernit in fine Novella sacra, et secundum antiquum canonem homicida, si honestus est, deportationi et plenae publicationi subiicitur: si vilis, in corpus coercetur, ut cap. 3. them. penult. huius tit. Hi quidem foetus consiliaque haec, o Domine et sacratissime Imperator, non ex ventre meo aut mente mea sunt, sed ex veteribus et prudentibus viris, qui studiose ea collegerunt et interpretati sunt.

Romani. Homicida tripliciter fit, vel consulto, vel casu, vel ex ebrietate. Primo non ignoscitur, tertius triennii relegationi subiicitur, ut cap. 4. huius tit. them. 2. secundus non punitur.

Si liber aut servus quis quacunq[ue] occasione potionem dederit³⁾, sive uxor viro, sive vir uxori, sive ancilla dominae, sive servus domino, et ex hac causa in infirmitatem incidit qui potionem ebibit, et ex eo lapsus et mortuus fuerit, gladio puniatur.

3) si quis — potionem dederit] Puta ut perpetuo aegrotaret, vel desiperet, vel periret.

Lege de sicariis tenetur etiam pigmentarius⁴⁾, qui temere alicui dederit venenum⁵⁾, cicutam vel salamandram, vel aconitum, vel pityocampam, vel bubrostim, vel mandragoram, vel cantharidas:

Et is, cuius scientis familia armavit se adipiscendae vel recuperandae possessionis causa, et auctor seditionis, et qui falso quid dixerit in aliquem aut dici curaverit.

4) pigmentarius] Pigmentarii sunt, qui destinati sunt colligendis herbis et deponendis in xenone, qui et auxiliorum curatores sunt.

Pigmentarius est is, cui in nosocomiiis cura et custodia remediorum commissa est, aut tabernarius, qui remedia vendit sive aromata remediis inservientia.

5) qui temere alicui dederit venenum] Nota de pigmentario, qui dat temere medicamenta: nam mortuo eo, qui accepit, licet non occidendi animo dederit, medicus, qui dedit, quasi homicida punitur, cum de arte falsa dixerit.

Canon 65. sancti Basilii. Qui magicam aut veneficium confitetur, quanto tempore homicidae, tanto et ipse poeniteat, ita dispensandus, ut qui delicti se ipsum convicit. Quaere et finem huius tituli, et ibi adnotatos canones sancti Basilii. Et qui divinatoribus se ipsum tradit vel aliis eiusmodi, tantundem quoque temporis dispensabitur.

Poenā in sicarios honestiores deportatio est et omnium bonorum publicatio⁶⁾: in humiliores, gladio et bestiis subiici.

6) et omnium bonorum publicatio] Tempore Imperatoris domini Alexii Comneni cum protector sena-

1) Fabr. κανόν. 2) τοῖς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. 3) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπάγεται. 4) Sic Cod. Fabr. περιτελευτ. 5) Hic locus Prochiri legitur in Syn. p. 529. ubi est pars cap. 4. h. t. 6) καὶ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. 7) L. 3. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 529. ubi est finis cap. 4. h. t. et apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 988. sq.). 8) Syn. μυροπός. 9) Syn. κανόν pro φαρμ. 10) Fabr. πηγμεντάριοι, uti et postea. 11) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀφωρισμένοι. 12) ἀνίας, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. 13) Sic Cod. 1350. Fabr. δεδωκται. 14) Sic Cod. Fabr. εἰ. 15) L. 3. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 355. et apud Attal. tit. LXXI. §. 5. Paululum mutata exhibetur in Blast. Synt. lit. φ. cap. 8. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 257.). 16) ἢ Syn. omisit. 17) Fabr. τὸν ἔτερον. Articulus deest in Cod. 1350.

βάραγγον συγκλητικὸν φονεύσαντος,*) καὶ πρῶτος ἀσεκρεῖς^{β)} τῷ δημοσίῳ τὴν τοῦ φονεύσαντος οὐσίαν προσεκύρωσαν, τὴν νεκρὰν εἰπόντων τῶν κριτῶν ἐκφωνηθῆναι τὴν τοῦ Πορφυρογεννήτου κυροῦ Κωνσταντίνου περὶ ἰδιωτῶν φονευθέντων, τὸ δὲ ε. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ παρόντος τίτ. καὶ τὸ α'. θεμ. τοῦ ιζ'. κεφ. τοῦ λς'. τίτ. εἰπόντων περὶ συγκλητικῶν ἐκφωνηθῆναι. ἀνάγνωθι τὸ κεφ. ὅλον, ἐπεὶ διαστίξεις ἔχει πολλάς. [Sch. u. VII. 695.]

᾽Οπουδήποτε^{ε)} τοὺς αὐτομόλους εὐρισκομένους^{δ)} ἔξιστιν ὡς πολεμίους φονεύειν.

τοὺς αὐτομόλους] Τοὺς ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν μερῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφεύγοντας. [Sch. x. VII. 695.]

δ. Οὐλλ. Κατέγεται τῷ νόμῳ καὶ ὁ ἄρχων ποιῶν τι παράνομον εἰς φθορὰν ἀνθρώπων.

᾽Ο^{ε)} ἀπὸ τρυφῆς φονεύσας, ἐπὶ πενταετίαν ἐξορίζεται.

κατέγεται τῷ νόμῳ καὶ ὁ ἄρχων] Τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ κατέγεται ὁ^{δ)} ἐν τῷ ἀρχεῖν ἐπὶ βλάβῃ ἀνθρώπων τοῦτο πεποιηκώς, ὅπερ οὐκ ἐπέτρεπε^{ε)} γενέσθαι ὁ νόμος. [Sch. y. VII. 695.]

εἰς φθορὰν ἀνθρώπων] * Εἰς θάνατον, ὅπερ τοῖς νόμοις οὐκ ἐπιτέρασται.

ὁ ἀπὸ τρυφῆς φονεύσας] * Κατὰ τρυφὴν καὶ παιγνίαν ἐφόνευσέ τις τινα, καὶ Ἰγνατίου Ταυρίνου ἀνθυπάτου ἐπὶ ε. ἔτη αὐτὸν ἐξώρισε, καὶ ἀπεδέξατο τὸ παρ' αὐτοῦ γινόμενον ὁ θεῖος Ἀδριανός.

Κανὼν κγ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου. Ἐπὶ ἀκουσίῳ φόνῳ ὁ μὲν πρότερος ὅρος ἐν ἑπταετίᾳ κελύει τοῦ τελείου μετασχεῖν κατὰ τοὺς ὀρισμένους βαθμούς^{δ)} ὁ δὲ δεύτερος τὸν ἑπταετῆ^{ε)} χρόνον πληρώσαι. [Sch. z. VII. 695.]

ἐπὶ πενταετίαν ἐξορίζεται] ᾽Οπερ ἀπεδείχθη ὑπὸ^{δ)} Ἀδριανοῦ τὸ γεγονός ὑπὸ Ταυρίνου τοῦ^{κ)} ἀνθυπάτου, ὅτι ἐπὶ πενταετίαν ἐξώρισεν. [Sch. a. VII. 695.]

ε. ἰ) Παυλ. ^{μ)} Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος δόλον ἐπιζητεῖ, καὶ οὐ μεγάλην ἀμέλειαν. Ὅθεν ἐάν τις ἐαυτὸν ἐξ ὕψους ῥήψας ἢ κλάδον ἀπὸ δένδρου φονεύσῃ τινα, οὐχ ὑπόκειται τῷ παρόντι νόμῳ.

καὶ οὐ μεγάλην ἀμέλειαν] Ζῆτει βιβ. μδ'. τίτ. κβ'. κεφ. ε. θεμ. η. καὶ τίτ. γ'. κεφ. ε. τούτου τοῦ^{ν)} βιβ. [Sch. b. VII. 695.]

ἢ κλάδον ἀπὸ δένδρου] Ἐν τῷ γ'. τίτ. τῆς δ'. ἰστίτ. λέγει, ὅτι ἐάν τις κλαδεύων κλάδον κατενεχθέντος οἰκέτην παριόντα φονεύσῃ, τῷ Ἀκουίλιῳ κατέγεται. τοῦτο δὲ λέγει, εἰ δημοσία ἢ βασιλική, ἢ ἐπὶ κώμας ἀπάγουσα ἢ ἡ ὁδός. εἶδει γὰρ αὐτὸν ἐκβοῆσαι, ὥστε πάντα παριόντα τὴν ἐσομένην φυλάσσειν πτωσίν τοῦ κλάδου· τοῦτο δὲ μὴ ποιήσας προφασίει τῆς ῥαθυμίας ἢ τοῦ ἀμελείας κατέγεται τῷ Ἀκουίλιῳ. εἰ δὲ αὐτὸς μὲν ἐξεβοῆσεν, τῆς δὲ τούτου φωνῆς κατεφρόνησεν ὁ οἰκέτης, ἀνέγκλητος ὁ κλαδεύων. εἰ μὲντοιγε ἀνωθεν τῆς ὁδοῦ ἢ ἐν μέσῳ τοῦ ἀγροῦ τυχὸν ἐκλαδευσεν, εἰ καὶ μὴ ἐξεβοῆσεν, πληρὴν ἐπεὶ ἐν τοιοῦτῳ γέγονε τοπῶ, ἐν ᾧ οὐδενὶ τῶν ἐξωτικῶν ἐξουσία τοῦ βαδίζειν ἢ, ἀτιμώρητος ὁ πλῆξας. [Sch. c. VII. 695. sq.]

οὐχ ὑπόκειται τῷ παρόντι νόμῳ] Ζητῶ^{ν)} ἀλλ' οὐδὲ ἐξορίζεται. καὶ ζῆτει τῷ τελευτ. θεμ. τοῦ ιη'. κεφ. καὶ τίτ. γα'. κεφ. ις'. θεμ. προπαρατελευτ. [Sch. d. VII. 696.]

Ἐν^{ο)} τῷ Κορνέλιῳ τῷ περὶ ἀνδροφόνων ὁ δόλος ἀντὶ τοῦ φάκτου παραλαμβάνεται, οὐ μὴν καὶ ἡ λάτα κούλπα. ὅθεν

torius alium protectorem senatorium occidisset, et Primus a secretis homicidae bona fisco adiudicarent, iudicibus dicentibus, Novellam Porphyrogenetae domini Constantini de privatis homicidis loqui, thema autem 5. cap. 3. huius tit. et them. 1. cap. 17. tit. 36. de Senatoribus. Lege caput totum, quia distinctiones continet multas.

Ubicunque inventos transfugas¹⁾ quasi hostes occidere licet. L. 3. §. 6. D. XLVIII. 8.

1) transfugas] Qui relictis Romanorum partibus ad hostes perfugiunt.

IV. Ulp. Lege tenetur etiam magistratus¹⁾, qui quid facit illicitum in necem hominum²⁾.

Qui per lasciviam necat³⁾, in quinquennium §. 1. relegatur⁴⁾.

1) lege tenetur etiam magistratus] Lege de sicariis tenetur, qui in magistratu in necem hominis id fecerit, quod legibus permissum non sit.

2) in necem hominum] In necem, quod legibus non est permissum.

3) qui per lasciviam necat] Cum lascivia aliquis quendam occidisset, Ignatius Taurinus Proconsul in quinquennium eum relegavit, cuius factum Divus Hadrianus comprobavit.

Canon 23. Ancyranæ Synodi. In involuntariis caedibus prior definitio iubet intra septennium perfecti cibi esse consortes secundum statutos gradus: secunda autem septennium impleri.

4) in quinquennium relegatur] Quod comprobatum est ab Hadriano factum a Taurino Proconsule, quod in quinquennium relegasset.

V. Paul. Lex de sicariis dolum exigit, non latam culpam¹⁾. Quare si quis se ipsum ex alto praecipitans vel ramum ex arbore deiiciens²⁾ occiderit aliquem, hac lege non tenetur³⁾.

1) non latam culpam] Quare lib. 44. tit. 22. cap. 5. them. 8. et tit. 3. cap. 5. huius libri.

2) vel ramum ex arbore deiiciens] In tit. 3. Instit. 4. ait putatorem Aquilia teneri, si delectus ramus servum transeuntem occiderit. Hoc autem ait, si publica vel regia vel vicinalis fuerit via. Debuit enim proclamare, ut quilibet transiens evitaret rami casum: quod cum non fecerit, culpae nomine Aquilia tenetur. Sed si proclamavit, eiusque vocem servus contempsit, extra culpam est putator. Item si seorsum a via vel in medio agri putavit, etiamsi non proclamavit, quia eo loco hoc factum est, quo nulli extraneorum ius erat transeundi, impunis erit.

3) hac lege non tenetur] Contendo, etiam non relegari. Et quaere them. ult. cap. 18. et tit. 51. cap. 16. them. antepenult.

In lege Cornelia de sicariis dolum pro facto accipitur, non etiam lata culpa. Quare si quis ex alto se

a) In Cod. 1350. scriptum est ὁ ἰκανὸς βαρδ (sic). Num ὁ ἰκανῶν βαρδης? Fabr. habet Κανατιβαρδης. Quid sint ἰκανῶτες, explicat du Fresne Gloss. med. et infim. graecit. s. h. v. b) Cod. 1350. ἄ αὐ (sic). Fabr. πρωτοασκηρήτης. c) L. 3. §. 6. D. h. t. legitur in sch. t. ad Basil. XXI. 2. 11. (Fabr. II. 622. Heimb. II. 444.). d) Sch. ἐφρίσκωμεν. e) L. 4. §. 1. D. b. t. legitur apud Attal. tit. LXXI. §. 6. L. 4. §. 2. L. 5. 6. 11. pr. D. h. t. in Basilicis praetermissas esse testatur Bals. ad Phot. tit. I. cap. 14. (apud Voellum T. II. p. 834.). f) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. g) Sic Cod. Fabr. ἐπετρέπετο. h) Sic lego auctore Cuiacio in versione. Fabr. πενταετῆ. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ. k) τοῦ, quod habet Cod. omisit Fabr. l) Fabrotus habet numerum ζ. m) L. 7. D. h. t. legitur in Blast. Synt. lit. φ. cap. 8. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 257.) et usque ad vocem ἀμέλειαν apud Attal. tit. LXXI. §. 7. et Harm. VI. 6. §. 2. n) τοῦ addidi. Deest apud Fabr. o) Est paraphrasis L. 7. D. b. t. quam a praecedentibus distinxī, licet apud Fabr. cum priore unum efficiat scholium.



εἴ τις ἀπὸ ἄλλων ἐαυτὸν κατακοιμήσας^{p)} ἔπασεν ἐπάνω τινός καὶ ἐφόρυσεν αὐτόν, ἢ κλαδεύων τις δένδρον καὶ κλάδους ἐξ αὐτοῦ ῥίπτων μὴ ἐπιβησεται φυλάττεσθαι τοῖς παροῦσι, καὶ ἀνέλκην τινα παρῶντα, οὐ κατέχεται τῷ Κορνελίῳ νόμῳ, ὡς περ τῷ Ἀκουιλίῳ. [Sch. d. VII. 696.]

L. 10. §. 9) Οὐλιαν. γ) Ὁ κατὰ δόλον καύσας τὸν οἶκόν μου κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

L. 9. §. 9) οἰκίαν ἢ σωρὸν σίτου πλησιάζουσαν οἴκῳ καύσας ἐν εἰδήσει, τυπτόμενος γίνεται πυρρίκανστος. εἰ δὲ ἐξω πόλεις τοῦτο διαπράξεται, χειροκοπεῖται. εἰ δὲ κατὰ ῥαθυμίαν συνέβη, εἰ μὲν ἰσχύει, τὴν ζημίαν ἀποθραπέυει· εἰ δὲ μὴ, σωφρονίζεται μετρίως. οἰκία δὲ λέγεται πᾶν εἶδος οἰκοδομήματος.

12. §. 1. D. eod. Oί γ) ἐπίτηδες ἐν πόλει ποιοῦντες ἐμπρησμόν, εὐτελεῖς μὲν ὄντες θηριομαχοῦσιν· ἐν τινὶ δὲ βαθμῷ ὄντες ἀποκεφαλίζονται, ἢ εἰς νῆσον περιορίζονται.

ἢ εἰς νῆσον περιορίζονται] Περὶ ἐμπρησμοῦ ζήτη τα λοιπὰ κεφ. εἰς τὸν κ. tit. [Sch. e. VII. 696.]

L. 11. pr. XLVIII. §. 8. ζ. 4) Μοδεστ. γ) Τοῖς Ἰουδαίοις ἐφέται τὰ ἴδια τέκνα περιτέμνειν. εἰ δὲ περιτέμωσιν ἕτερον, κεφαλικῶς τιμωροῦνται καὶ δημεύονται.

§. 1. Ὁ ἐπὶ τῷ θηριομαχεῖν δοῦλον πωλῶν ἄνευ ἄρχοντος, ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ καὶ ὁ ἀγοράζων.

§. 2. Ἐξ εὐλόγου δὲ αἰτίας διὰ τοῦ ἄρχοντος δίδεται πρὸς τὸ θηριομαχεῖν ὁ δοῦλος.

τοῖς Ἰουδαίοις] * Μόνους τοῖς Ἰουδαίοις ἀπὸ διατάξεως Πίου ἐπιτέτραπται τοὺς ἰδίους υἱοὺς περιτέμνειν· εἰ δὲ τις μὴ ὢν Ἰουδαῖος τοῦτο ποιήσει, τῇ τῶν εὐνουχιζόντων ὑπόκειται τιμωρίᾳ.

εἰ δὲ περιτέμωσιν ἕτερον] Ὁ ἴνδιξ ἔχει· εἰ δὲ τις μὴ ὢν Ἰουδαῖος τοῦτο ποιήσει, τῇ τῶν εὐνουχιζόντων ὑπόκειται τιμωρίᾳ. [Sch. f. VII. 696.]

ἔξ εὐλόγου δὲ αἰτίας] * Ἀπὸ γὰρ νόμον Πετρωνίου καὶ δόγματος συγκλήτου πρὸς αὐτὸν τὸν νόμον ἀνήκοντος ἀφῆρηθῆναι τῶν δεσποτῶν ἢ ἐξουσία τοῦ δίδοναι τοὺς ἰδίους οἰκέτας εἰς τὴν πρὸς τὰ θηρία μάχην, ὅτε βούλονται. ἐὰν μόντοι προσερχθῆναι τῷ ἄρχοντι, τὴν δικαίαν δόξην νῦν ἢ τοῦ δεσποτοῦ κατηγορεῖται καὶ μέμψις^{γ)}, ἐκ διαλαλίας τοῦ ἄρχοντος τῇ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ παραδίδοται ὁ οἰκέτης.

L. 12. D. eod. η. x) Ἰδεμ. γ) Οὐτε^{z)} ὁ μὴ ὢν ἐπταετής, οὐτε δ^{a)} μαινόμενος φονεῶν ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ.

οὐτε ὁ μὴ ὢν ἐπταετής] Ζήτη tit. νθ'. κεφ. μθ'. καὶ βιβλ. λε'. tit. ιδ'. κεφ. ργ'. [Sch. h. VII. 696.]

ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ] Τὸν μὲν γὰρ ἔμφαντα τὸ μὴ ἔχειν σκοπὸν ἢ βουλὴν τοῦ ἀδικῆσαι ὑπεξαιρεῖ τῆς τιμωρίας, τὸν δὲ μαινόμενον ἢ δυστυχία τῆς β) μόρας αὐτοῦ. [Sch. i. VII. 696.]

L. 13. D. eod. θ. c) Ἰδεμ. Ὁ ποιῶν ἢ ἔχων ἀπηγορευμένης θυσίας κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

ἢ ἔχων ἀπηγορευμένης θυσίας] Ἡ ἔχων ἀπὸ τῶν τοιούτων θυσίων ἀναγνῶντι τοὺς κανόνας τοὺς ἐν τῷ β. θεμ. τοῦ δ. κεφ. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου κανὼν κδ'. Οἱ καταμαντευόμενοι καὶ ταῖς σθηθιαῖς τῶν ἐθνῶν ἐξακολουθοῦντες, ἢ

p) Sic Cod. 1350. Fabr. κατακοιμήσας. q) Fabr. i. Totum hoc caput legitur in Syn. p. 498. ubi est cap. 6. et 7. h. t. r) L. 10. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXI. §. 8. s) L. 9. D. XLVII. 9. legitur apud Attal. tit. LXXI. §. 9. et usque ad vocem πυρρίκανστος in sch. 2. fin. ad Basil. XI. 2. 35. (Heimb. T. I. p. 705.) et in Blast. Synt. lit. E. cap. 7. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 111.). t) L. 12. §. 1. D. XLVII. 9. legitur apud Attal. tit. LXXI. §. 10. u) Fabr. ια'. v) L. 11. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 3. ubi est cap. 11. h. t. w) Verba ἐὰν προσερχθῆναι — μέμψις efficiunt sch. g. Fabr. VII. 696. x) Fabr. ιβ'. y) Fabr. δ. αὐτός, ut semper. z) L. 12. D. h. t. legitur in Syn. p. 355. ubi est cap. 10. h. t. et in Blast. Synt. lit. Φ. cap. 8. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 258. Diversa habet Harm. VI. 6. §. 7. a) ὁ Syn. omisit. b) τῆς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. c) Fabr. ιγ'. L. 13. D. h. t. legitur in Syn. p. 2. ubi est cap. 11. h. t.

praecipitaverit et super alium ceciderit, eumque occiderit, aut putator arboris deiciens ex ea ramos non proclamaverit, ut caverent transeuntes, et occiderit aliquid praetereuntem, non tenetur lege Cornelia, sicut Aquilia.

VI. Ulpian. Qui dolo domum meam exussit, capitali poena plectitur.

Qui domum vel acervum frumenti proximum domui sciens exussit, verberatus comburitur. Quodsi extra civitatem hoc fecerit, manus ei abscinduntur. Sed si culpa contigerit, si solvendo sit, damnum praestat: sin minus, castigatur mediocriter. Domus autem dicitur omnis species aedificii.

Qui data opera in civitate incendium faciunt, humiliores quidem cum bestiis pugnant: in gradu aliquo positi capitibus poena plectuntur, vel in insulam deportantur¹⁾.

1) vel in insulam deportantur] De incendio quaere reliqua capita in tit. 20.

VII. Modest. Iudaeis¹⁾ filios suos circumcidere permittitur. Sed si alium circumciderint²⁾, capite puniuntur, et bona eorum publicantur.

Qui servum vendit sine iudice, ut cum bestiis depugnet, tenetur lege de sicariis, et is etiam, qui emit.

Ex iusta tamen causa³⁾ per iudicem servus datur, ut cum bestiis depugnet.

1) Iudaeis] Solis Iudaeis constitutione Pii filios suos circumcidere permittitur: qui vero non Iudaeus hoc fecerit, castrantium poenae subiicitur.

2) sed si alium circumciderint] Index habet: Quodsi quis non Iudaeus hoc fecerit, castrantium poenae subiacet.

3) ex iusta tamen causa] Nam inde a lege Petronia et Senatusconsulto ad eam legem pertinente dominis potestas ablata est servos suos ad pugnandum cum bestiis suo arbitrio dare. Oblato tamen iudici servo, si iusta videatur domini accusatio et querela, ex interlocutione iudicis huic poenae servus tradetur.

VIII. Idem. Neque is, qui nondum septennis est¹⁾, nec furiosus, si occiderint, lege de sicariis tenentur²⁾.

1) neque is, qui nondum septennis est] Quaere tit. 59. cap. 49. et lib. 35. tit. 14. cap. 113.

2) lege de sicariis tenentur] Nam infantem defectus animi vel consilii nocendi poena eximit, furiosum infelicitas fati.

IX. Idem. Qui fecerit vel habuerit vetita sacrificia¹⁾, capite puniuntur.

1) vel habuerit vetita sacrificia] Vel habuerit ex eiusmodi sacrificiis. Lege canones in them. 2. cap. 4. Canon 24. Ancyrae Synodi. Qui vaticinantur et gentium mores sequuntur, vel quosdam in aedes suas



εἰσάγοντες τινὰς εἰς τοὺς θανάτων οἴκους ἐπὶ ἀναίρεσει φαρμακείων ἢ καθαιρέσεων^{d)}, ὑπὸ τὸν κανόνα πιπτέωσαν τῆς πενταετίας. [Sch. k. VII. 696.]

ι. ε) Καλλ. Ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν οὐ τὸ γεγονός, ἀλλ' ἢ διάθεσις σκοπεῖται.

ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν] * Ὁ θεῖος Ἀδριανὸς ἀπέγραψεν, ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἢ τοῖς ἐγκλήμασιν μὴ μόνον τὸ ἀποτέλεσμα σκοπεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν βουλήν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἡμαρτηκότου.

ια. γ) Οὐλπ. Οὐδὲν διαφέρει τὸ φονεῦσαι καὶ τὸ παρασχεῖν αἰτίαν φόνου.

Ὁ ἐντειλάμενός τινι φονεῦσαι, ὡς φονεὺς κρίνεται.

οὐδὲν διαφέρει τὸ φονεῦσαι] * Οὐδέμια ἐστὶ διαφορά, πότερον φονεῦει τις, ἢ αἰτίαν θανάτου παρέχει^{ε)}, καὶ κατὰ δόλον κακόν. καὶ εἰ μὲν ἐν ἀρχῇ τινὶ ἢ τιμῇ εἴσι, δευτεροτατεύσθαι εἰώθασιν· οἱ δὲ ἐν δευτέρᾳ τάξει μετὰ τοὺς ὄντες κεφαλικῶς κολάζονται.

καὶ τὸ παρασχεῖν αἰτίαν φόνου] * Τοῦ Παύλου Ζήτει τὸν ιθ'. τίτ. τοῦ ε'. βιβ. καὶ τὴν ια'. νεαράν τοῦ Πορφυρογενήτου κυροῦ Κωνσταντίνου. πλην μὴ λάθῃ σε τὸ α'. θεμ. τοῦ ιζ'. κεφ. τοῦ λς'. τίτ. τοῦ παρόντος βιβ.

ιβ. δ) Παυλ. Ἐὰν¹⁾ ἐν μάχῃ φονευθῇ τις, ἐκαστοῦ τῶν συνελθόντων ἢ πληγῇ σκοπεῖται.

Καὶ²⁾ εἰ μὲν μετὰ ξίφους πλήξας ἐφόνευσεν, ξίφει τιμωρεῖται· εἰ δὲ ὁ πληγῆς οὐ τελευτήσῃ, ὁ τὴν πληγὴν δεικνύων χειροκοπεῖσθαι, διότι ὅλως μετὰ ξίφους δοῦναι ἐτόλμησεν.

Εἰ δὲ διὰ ξύλων τελείων, ἢ λίθων μεγάλων, ἢ λακτισμάτων ὁ φόνος ἐτελέσθῃ, καὶ οὕτως οἱ τοῦτον μειοποιήκοτες χειροκοπεῖσθωσαν· εἰ δὲ δι' ἑλαφροτέρων τοιῶν συμβῇ γενέσθαι τὸν θάνατον, τυπτέωσαν τοῦτον καὶ ἔξοριζέσθωσαν¹⁾.

Ἐὰν ἐν μάχῃ μετὰ χειρὸς τύπη τις καὶ φονεῦσῃ, τυπτόμενος ἔξοριζέσθω.

σκοπεῖται] Μέχρις ὧδε τὰ τοῦ διγέστου. τὰ δὲ ἐξῆς οὐκ ἔστι τοῦτου. [Sch. l. VII. 696.]

ιγ. ε) Ὁ φονεύσας τινὰ οὐ ψυχῇ φονεύοντος, μὴ φονεῖσθαι ὡς ἀνδροφόνος, εἰ μὴ²⁾ εἴη στρατιωτῆς· ὑμμέτρως δὲ σωφρονιζέσθω. ἀπαιτεῖ δὲ ἢ διάταξις αὐτὸν τὸν φονεύσαντα ἀποδείξει, ὅτι οὐ ψυχῇ φονεύοντος τὴν πληγὴν ἐπήγαγεν.

ὁ φονεύσας τινὰ] Θεοδώρου³⁾. Ὁ ἀκουσίως τινὰ φονεύσας οὐ κρίνεται, κἄν ὡς ἐπάγει ἢ δ'. διατ. τοῦ παρόντος τίτ. ἐλάκτισεν αὐτόν. πλην ὡς φησὶν ἢ παρούσα διάταξις, ἐπειὶ σωφρονιζέται. [Sch. m. VII. 696.]

Περὶ διαφορᾶς ἐκουσίου καὶ ἀκουσίου φόνου ζήτει τοῦ Ἰμοκανόνος τίτ. θ'. κεφ. λθ'. Γρηγορίου Νύσσης κανόνα δ'. εἰ τίτ. ιγ'. κεφ. ι'. Βασιλείου κανόνα ἢ. [Sch. m. VII. 696.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ὁ ἀδελφὸς ὁ ὑμέτερος ὀρθότερον ριθῆσει, εἴγε· ἐαυτὸν τῷ ἀρχόντι τῆς ἐπαρχίας τῷ λαμπροτέρῳ ἀνδρὶ προσενέγκῃ. ὅστις, εἰ ἀποδείξει οὐ φονεύοντος ψυχῇ τὸν Ἰουστον⁴⁾ παρ' αὐτοῦ πεπλήχθαι, συγχωρηθείσης ἰς τιμωρίας, κατὰ τὴν ἐπιστήμην τὴν στρατιωτικὴν ἀπόφασιν οἴσει· ἀμαρτημα γὰρ γίνεται, ἐὰν καὶ βουλὴ τοῦ πλήξαι

introducunt perquirentes veneficia vel interneciones, sub canonem quinquennii mittantur.

X. Call. In criminibus¹⁾ non quod factum est, sed voluntas spectatur. L. 14. D. XLVIII. 8.

1) in criminibus] Divus Hadrianus rescripsit, in maleficiis sive criminibus non solum eventum spectari, sed etiam voluntatem et propositum delinquentis.

XI. Ulp. Nihil interest, occidat quis¹⁾, an causam mortis praebet²⁾. L. 15. pr. D. eod.

Mandator caedis pro homicida habetur. §. 1.

1) nihil interest, occidat quis] Nihil interest, occidat quis, an mortis causam praebet. [Qui caedem admiserint sua sponte] et dolo malo, in magistratu aliquo vel honore positi deportari solent: qui secundo post eos gradu sunt, capite puniuntur.

2) an causam mortis praebet] Patzi. Quare tit. 19. lib. 6. et Novellam 11. Porphyrogennetae domini Constantini, nec te lateat them. 1. cap. 17. tit. 36. huius libri.

XII. Paul. Si in rixa homo occisus sit, ictus uniuscuiusque eorum, qui convenerunt, spectatur¹⁾. L. 17. D. eod.

Et si quidem gladio percussus occiderit, gladio punitur: sed si percussus non interierit, percussori manus abscindantur, quod gladio vulnus inferre ausus fuerit. Proch. tit. XXXIX. §. 82.

Quodsi validis lignis vel lapidibus magnis, vel calcibus caedes perpetrata sit, eis, qui fecerint, et similiter manus abscindantur: sed si levioribus cruciatibus mors effecta sit, is verberetur et relegetur. §. 83.

Si in rixa manu percusserit quis et occiderit, verberatus relegetur. §. 84.

1) spectatur] Hactenus Digestum. Sequentia non sunt eius.

XIII. Qui quem occidit¹⁾ non animo occidendi²⁾, non damnatur ut homicida³⁾, nisi miles sit⁴⁾: moderate tamen castigatur⁵⁾. Exigit autem constitutio, ut occisor probet⁶⁾, se non animo occidendi vulnus intulisse. L. 1. C. IX. 16.

1) qui quem occidit] Theodori. Qui quem occidit non sua sponte, non damnatur, licet, ut subiicit const. 4. huius tituli, calce percusserit eum. Verum, ut ait haec constitutio, mediocriter castigatur.

De differentia voluntariae et involuntariae caedis quaere Nomocanonis tit. 9. cap. 39. Gregorii Nysseni can. 4. et tit. 13. cap. 10. Basilii can. 8.

Τὸ κατὰ πόδας. Frater vester rectius fecerit, si se Praesidi clarissimo viro provinciae obtulerit. Qui si probaverit non occidendi animo iustum a se percussum esse, remissa poena, secundum disciplinam militarem sententiam proferet: crimen enim committitur, si et voluntas vulnerandi intercedat. Ceterum ea, quae ex im-

d) Cod. 1350. καθαιρέσει (sic), quod magis esse videtur καθαιρέσει. e) Fabr. ιδ'. L. 14. D. h. t. legitur in Syn. p. 355.

i est cap. 12. h. t. f) Fabr. ιε'. L. 15. pr. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 355. ubi efficiunt cap. 13. et 14. h. t. §. 1. 15. legitur in Blast. Synt. lit. φ. cap. 8. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 258.) et apud Harm. VI. 6. §. 18. g) Haec est paraphrasis L. 15. pr. D. h. t. Reliqua sunt paraphrasis L. 16. in Basilicis praetermissae. Nonnulla tamen praetermissa videntur te καὶ κατὰ δόλον κακόν, puta οἱ φονεύσαντες ἀθαιρέτως. h) Fabr. ις'. i) Totum cap. 12. habet Syn. p. 355. ubi tria iora themata efficiunt cap. 15. postremum autem cap. 16. h. t. k) Haec e Prochiro paululum mutata in Basilica transierunt. Syn. τυπτέσθωσαν καὶ ἔξοριζέσθωσαν. m) Fabr. ιη'. L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 355. ubi est cap. 17. h. t. n) Syn. ut μη inserit ἀρα. o) Hoc nomen secunda manu in Cod. 1350. scriptum omisit Fabr. p) Constitutio habet hominem, n nomen iusti,



παρενέπει. πλὴν ταῦτα, ἃ κατὰ τινος ἐξ ἀπροόπτου τύχης μᾶλλον, ἢ ἢ ἀπὸ περιγραφῆς συμβαίνουσι, τῇ τιμωρίᾳ^{α)} ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οὐ τῷ πταίῃσιν λογίζονται.

οὐ ψυχῆ φονεύοντος] Τουτέστιν, οὐ διαθέσει, οὐ λογισμῷ φονεύοντος. [Sch. n. VII. 696.]

μη κρινέσθω ὡς ἀνδροφόνος] * Ἀνατολιου. Καὶ ὁ φονεύσας τινὰ οὐ κατὰ γνώμην, μη κρινέσθω ὡς ἀνδροφόνος· διὸ καὶ εἴη στρατιώτης, μετρίως σωφρονίζεται, ἐπειδὴ ἐκ τύχης γέγονεν ὁ φόνος.

εἰ μὴ εἴη στρατιώτης] Ὁ γὰρ στρατιώτης οὐ συγγνώσκεται, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς ἀμαρτήμασι πλείονως παρὰ τοὺς ἰδιώτας τιμωρούμενος. [Sch. o. VII. 696.]

συμμέτρως δὲ σωφρονίζεται] Τυχὸν δι' ἐξορίας^{γ)}, ὡς τίτ. κα'. κεφ. ιε'. θεμ. παρατελ. [Sch. p. VII. 697.]

ἀπαιτεῖ δὲ ἡ διάταξις αὐτὸν τὸν φονεύσαντα ἀποδείξει] Σημείωσαι, ὅτι ὁ ἀποδεικνύων τινὰ φονεύσαντα οὐκ ἀναγκάζεται ἀποδείξει, ὅτι καὶ σκοπῶ τοῦ φονεῦσαι ὁ φονεύσας ἐφόνευσεν, ἀλλ' ὁ φονεὺς βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσιν. πρόσχε^{δ)}, ὅτι αὐτὸν τὸν φονεύσαντα χρὴ τὰ περὶ τῆς οἰκίας διαθέσεως ἀποδεικνύειν. καὶ σημειώσαι, ὅτι οὗτος ἀρνήσεως ἀποδείξει ἀπαιτεῖται. [Sch. p. VII. 697.]

L. 2. ιδ'. ε') Ὁ^{α)} τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ IX. 16. τῆς ζωῆς^{β)} ἐκινδύνευσεν, ἀνεύθυνός ἐστιν.

ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας] Θεοδώρου. Ἀδεῶς φονεῦται ἕκαστος τὸν αὐτῷ ἐπερχόμενον, λόγῳ μὲντοιγε εἰς ζωὴν καὶ ψυχὴν κινδυνεύει^{γ)}, τῶς^{δ)} εἰ οὐχ εὖρον ἀποφυγῆν. ἔγνωσ γὰρ βιβ. γ'. τίτ. κζ'. διατ. α'. ὅτι χρὴ ἕκαστον ἐν τοῖς κινδύνοις ἐαυτῷ βοηθεῖν καὶ μὴ περιμεῖναι τὸν νόμον. [Sch. q. VII. 697.]

Ζῆτει κεφ. ιδ'. καὶ τίτ. ιβ'. κεφ. νε'. θεμ. ζ'. καὶ τίτ. γ'. κεφ. δ'. καὶ γ'. καὶ τὸν Παλαιὸν περὶ τὰ τέλη. [Sch. q. VII. 697.]

* Ἐκείνος^{ε)}, ὅστις τὸν ἐπελθόντα ἐν τῷ ἀμφιβολῷ τῆς ζωῆς κινδύνῳ καθεστρηκῶς ἐφόνευσεν, οὐδεμίαν δια τοῦτο τὸ ἔργον συκοφαντίαν φοβεῖσθαι ὀφείλει.

ἐν ᾧ περὶ τῆς ζωῆς ἐκινδύνευσεν, ἀνεύθυνός ἐστιν] Τουτέστιν, εἰ μὴ ἤδυνάτο φυγεῖν ἀσφαλῶς, οὐκ ἐγκαλεῖται. [Sch. r. VII. 697.]

L. 4. ιε'. ζ') Τὸν^{α)} ληστὴν ἐπιόντα ἀκινδύνως ἔξεστι φονεῦν.

τὸν ληστὴν ἐπιόντα] Θεοδώρ. Ἐξεστι παντὶ ἀνθρώπῳ ἀποκτεῖναι τοὺς ληστές. ἔγνωσ δὲ βιβ. γ'. τίτ. κζ'. διατ. α'. ὅτι καὶ τὸν νυκτερινὸν κλέπτην ἕκαστος δύναται φονεῦσαι. [Sch. s. VII. 697.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ἐάν, ὡς δικαιολογῆ, τὸν ληστεύοντα ἐφόνευσας, οὐκ ἔστιν ἀμφιβολόν, ἐκείνον, ὅστις ἐπενεκτέας σφαγήσει προέλαβεν, κατὰ νόμον φονεῦντα δοκεῖν.

Εἰς τὸ κατὰ πόδας πρόσκειται· Ὅστις ἐπενεκτέας σφαγῆς βουλήσει προέλαβεν, καὶ φησὶν^{β)} ὁ Θαλέλαος· Ἐάν οὖν προέλαβεν οὐ ψυχῆ τοῦ φονεῦναι, ἀλλὰ ψυχῆ τοῦ τυχόν ἀποδοῦσαι, οὐκ ὀφείλει φονεῦσθαι. [Sch. s. VII. 697.]

L. 1. ιε'. ε') Ἐξεστὼ^{α)} παντὶ τὸν ἐν τοῖς ἀγροῖς νυκτὸς III. 27. ἐπιόντα ἢ παρακαθήμενον τὰς ὁδοὺς, καὶ οὕτως ἐπιβουλεύοντα^{β)} τοῖς παριοῦσιν^{γ)} ἀκινδύνως ἀναιρεῖν, εἰ καὶ^{δ)} στρατιώτης ἐστὶ. κρείττον γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις βοηθεῖν ἑαυτῷ, ἢ μετὰ τὸ παθεῖν ἐπιζητεῖν ἑαυτῷ τὴν ἐκδίκησιν.

τὸν ἐν τοῖς ἀγροῖς νυκτὸς ἐπιόντα] Τὸν γὰρ ἐν πόλει οὐκ ἔξεστι φονεῦναι, εἰ μὴ ἄλλως οὐκ ἤδυνάτο διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον, ὡς βιβ. μη'. τίτ. η'. διγ. δ'. Νεαρὰ τοῦ Πορφυ-

proviso casu potius, quam fraude accidunt, fato plerumque, non noxae imputantur.

2) non animo occidendi] Hoc est, non affectione, non proposito occidendi.

3) non damnatur ut homicida] Anatolii. Et qui aliquem non sua sponte occiderit, non damnatur ut homicida: quare licet miles sit, modice castigatur, cum caedes casu contigerit.

4) nisi miles sit] Militi enim non ignoscitur, quippe cum et in omnibus delictis plus puniatur, quam paganus.

5) moderate tamen castigatur] Puta relegatione, ut tit. 51. cap. 16. them. penult.

6) exigit autem constitutio, ut occisor probet] Nota, eum, qui probat alium occidisse, non cogi etiam probare occidendi animo occidisse, sed occisorem probationibus onerari. Animadvertite, occisorem de sua voluntate probare debere. Et nota, ab eo negationis probationem exigi.

XIV. Qui aggressorem occidit¹⁾, si de sua vita periclitabatur, impunis erit²⁾.

1) qui aggressorem occidit] Theodori. Citra metum occidit quisque aggressorem, si modo vitae et salutis periculum sustineat, ut si fugere nequiverit. Didicisti enim lib. 3. tit. 27. const. 1. neminem sibi ipsi in periculis deesse debere, aut legem expectare.

Quaere cap. 19. et tit. 12. cap. 55. them. 7. et tit. 3. cap. 4. et 3. et Antiquum circa finem.

Is, qui aggressorem vel quemcunque alium in dubio vitae discrimine constitutus occiderit, nullam ob id factum calumniam metuere debet.

2) si de sua vita periclitabatur, impunis erit] Hoc est, si tuto fugere nequiverit, non tenetur.

XV. Latronem aggressorem¹⁾ impune licet occidere.

1) latronem aggressorem] Theodor. Latronem occidendi cuilibet ius est. Didicisti lib. 3. tit. 27. const. 1. etiam furem nocturnum a quolibet occidi posse.

Τὸ κατὰ πόδας. Si, ut allegas, latrocinantem peremisti, dubium non est, eum, qui inferendae caedis voluntate praecesserat, iure caesum videri.

In τῷ κατὰ πόδας additur: qui inferendae caedis voluntate praecesserat. Et ait Thalelaeus: Si igitur non animo occidendi praecesserit, sed spoliandi forte, non debet occidi.

XVI. Liceat cuilibet aggressorem nocturnum in agris¹⁾, vel obsidentem vias et sic insidiantem praetereuntibus, impune occidere, etiamsi miles sit²⁾. Melius namque est in his sibi ipsi auxilium ferre, quam iniuria accepta vindictam quaerere.

1) aggressorem nocturnum in agris] Nam eum, qui in urbe aggreditur, occidere non licet, nisi aliter periculum evitari non possit, ut lib. 48. tit. 8.

g) Lege τῇ μόλῃ. Nam constitutio habet fato. r) Sic Cod. 1350. Fabr. δι' ἐξορίας. s) Pro his, quae ex Cod. 1350. hausta sunt, Fabr. haec habet: τουτέστιν, χρὴ τὰ περὶ τῆς οἰκίας διαθέσεως ἀποδεικνύειν. καὶ οὕτως ἀρνήσεως ἀπαιτεῖται. ε) Fabr. ιδ'. u) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 356. ubi est cap. 18. apud Attal. tit. I. XXI. §. 14. in Blast. Synt. lit. A. cap. 7. et lit. Φ. cap. 8. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 172. et 258.) et apud Harm. VI. G. §. 17. v) Syn. περὶ τὴν ζωὴν. w) Sic Cod. 1350. Fabr. κινδυνεύει. z) Puto legendum τουτέστιν, quod in Cod. mss. hac nota

significatur ε. y) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis. x) Fabr. κ'. α) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 356. ubi est cap. 19. h. t. et in Blast. Synt. lit. A. cap. 7. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 172.). b) φησι Fabr. c) Fabr. κα'. cf. de hoc loco Biener Revision des Iust. Cod. p. 174. et Witte die leges restitutae des Iust. Cod. p. 222. sq. d) L. 1. C. III. 27. legitur in Syn. p. 356. ubi est cap. 19. h. t. e) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. ἐμβουλ. f) Syn. παροῦσιν. Leu ncl. παροῦσιν. g) Syn. pro ei kai habet καν.

ρογενήτου βασιλέως^h). Εἰ τάχα καὶ νόμος ἐστὶ πᾶσι, τοὺς πρωτοπαθάρους καὶ τοὺς ἀνωτέρους τούτων τῶ φονικῶ περι-
πίπτοντας μῦσει μὴ ἀποθνήσκων, ἀλλ' ἀτιμοῦσθαι, παθεῖν δὲ
καὶ ἄλλα, ὅσα ἐκείνῳ τῷ νόμῳ διέγνωσται, ἀλλ' οὐν τοὺς
φανερῶς ἐλεγχόμενους φονεῖς δόλον ἢ συνομοσίαν, ἢ συσκευάς,
ἢ ἐπιθέσεις πρὸς τὸ μῦσοςⁱ) ἄξιον ἔργον τοῦτο ποιοῦντας, ἢ
τοὺς ὑπηρετούμενους αὐτοῖς παραπέμποντας καὶ τὸ πονηρὸν
ἐκτελοῦντας τοῦτο, μηδὲν ἀπὸ τοῦ ἀξιωματος ὠφελεῖσθαι,
ἀλλ' ὡς ἀναξίους καὶ ἀτίμους κολάζεσθαι καὶ ἀποθνήσκων.
πλὴν τοῦτο λέγομεν γίνεσθαι, ὅταν ἡ συσκευή ἐκ μελέτης καὶ
δόλου καὶ συνομοσίας, καὶ ἢ ἐπίθεσις ἀπὸ φανεράς καὶ ἀπὸ
πονηρᾶς γνώμης ὑπαρχει, καὶ πᾶσι καταφανῆς εἴη, ὡς προ-
τροπή καὶ συναίνεσι αὐτῶν καὶ εἰδήσει εἴτε λαὸς συνέστη,
καὶ τὸν προβάντα φόνον ἐνήργησεν^k), εἴτε οἱ ὑπηρετούμενοι
αὐτοῖς δια τὴν ὑπαρξασαν μετ' αὐτῶν τε^l) καὶ τοῦ φονευ-
θέντος διαμάχη^m) καὶ φιλονεικίαν τοῦτο ἐτίλειαν, ἢ καὶ αὐτοὶ
ἐκείνοι ἰδιοχειρῶςⁿ) τοιοῦτον ἄθεσμον εἰργάσαντο, ἢ ἄλλους
γνωστὸς αὐτοῖς καὶ φίλους παρέπεισαν τοῦτο διαπραξάσθαι.
ἀνάγνωθι τὸ α. θεμ. τοῦ ιη. κεφ. τοῦ λς. tit. τοῦ παρόντος
βιβ. καὶ τὸ αὐτὸ παρόντος tit. κεφ. γ. θεμ. τελευτ. [Sch. t.
VII. 697. sq.]

εἰ καὶ στρατιώτης ἐστί] Οὐδέμια διαφορὰ ἐν τούτῳ
στρατιώτου ἢ παγανοῦ^o). ἀλλὰ καὶ ἡ διατάξις ἀγρῶν μένεται,
τὸ αὐτὸ νόσον καὶ περὶ τοῦ ἐν οἴκῳ κλέπτοντος ἐν νυκτί, ὡς
πολλαχόθεν εἴρηται. τῶν ἀγρῶν δὲ ἐμνημονεύσεν, ὡς εὐχερέ-
στερον τὴς νυκτερινῶς ἐπιβουλῆς δεχομένων. σημειῶσαι δὲ,
ὅτι ἀδυστακτικῶς ἐπέτρεπε φονεῖν, καὶ οὐ ζητοῦμεν, εἴτε ἡδύ-
ματο συλλαβεῖσθαι, εἴτε μὴ. δια γὰρ τὴν ἀναβολὴν τῆς τῶν
δικαστηρίων τιμωρίας ἐπετήρησεν ἢ διατάξις τὴν^p) συντομίαν.
τοῦτο δὲ οὐ δύνασαι^q) εἰπεῖν περὶ τοῦ ἐν πόλει κλέπτοντος
ἀλλ' ἔσχε^r) τοὺς παλαιούς νόμους ἐπ' ἐκείνῳ^s) τοὺς λέγοντας,
ἵνα τότε φονεῖται, ὅτε μὴ δύναται ζῶντα αὐτὸν συλλαβεῖσθαι.
[Sch. u. VII. 698.]

ιζ. ¹) Ἐάν τις λακτίσας τινὰ φονεύσῃ, μὴ ψυχὴν
ἔχων φονεύοντος, μὴ κρινέσθω φόνου. τύχη γὰρ
μᾶλλον ὀφείλει τὸ πρᾶγμα λογισθῆναι. •

μη ψυχὴν ἔχων φονεύοντος] Τὸν πλήξαντα βαρεῖ
ἀποδείξειν ἀναμφιβόλως τοῦ, ὅτι ψυχὴν οὐχ ἔσχε φονεύοντος.
καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος^t) Σημειῶσαι, ὅτι οὕτως χρὴ αὐτὸν
ἀποδείξειν, ὥστε μὴ ἀμφίβολον εἶναι. [Sch. x. VII. 698.]

ιη. ^u) Καὶ^v) ὁ ἐλάττων τῶν κέ. ἐνιαυτῶν φο-
νεύσας ἐνάγεται περὶ φόνου.

καὶ ὁ ἐλάττων τῶν κέ. ἐνιαυτῶν] Θεοδώρου. Καὶ
ὁ ἥτις τῶν κέ. ἐνιαυτῶν φόνον ποιῶν τῷ Κορνελίῳ δὲ σι-
κάρως εὐθύνεται. γενικῶς γὰρ φησὶν ἢ ζ. διατ. τοῦ μς. tit.
τοῦ παρόντος θ. ^w) βιβ. ὡς οὐδὲ παιδίῳ δεκτικῶ ἀμαρτήματος
συγχωρεῖται πλημμέλημα. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου
κείμενον ἐν τῇ ζ. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὁμοίως τὸ πλέον
ἔγνωσ ἐν τοῖς ἰνσιτ. ὅτι καὶ ὁ ἐγγύς^x) τῇ ἡβῆ κατέχεται ἀπό^y)
πταίσματος. ζῆται tit. γ. κεφ. ι. καὶ ιε. κεφ. αὐτοῦ θεμ. β.
καὶ tit. γα. κεφ. μθ. [Sch. y. VII. 698.]

ιθ. ^z) Ὁ περιπατῶν ἐπὶ τῷ πληξῆαι ἄνθρωπον
μετὰ σιδήρου ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ.
ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας οὕτως. Ὅστις μετὰ ἀκοντίου
πορεύεται ἀνθρώπου φονεῦντος^a), ὡς περὶ ἐκείνος,
ὅστις ἄνθρωπον ἐφόνευσεν, ἢ οὕτινος τῷ δόλῳ γενό-
μενον εἴη τὸ ἀμάτημα, τῇ τιμωρίᾳ τοῦ νόμου τοῦ
Κορνελίου τοῦ περὶ ἀνδροφόνων κολάζεταιται.

ὁ περιπατῶν — μετὰ σιδήρου] Θεοδώρου. Ὁ σιδήρον
βαστάζων ἐπὶ τῷ πληξῆαι τινὰ ὡς φονεὺς κρινεται, καὶ μὴ
ἀποκτείνῃ τινά. Τelo. Telum καλεῖται ἀκοντίον πᾶν, οὐ μόνον

dig. 9. *Novella Porphyrogennetae Imperatoris.* Etsi lex
vetus sit, Protospatharios et qui supra eos sunt, si in
homicidii crimine inciderint, non necari, sed infamia
notari, et alia pati, quae lege illa significantur, mani-
festo tamen convictos homicidas dolum vel coniurationem
vel insidias vel apparatus detestandi huius criminis
causa facientes, vel ministros eis obsequentes et hoc
facinus exequentes nihil dignitate iuvari, sed quasi in-
dignos et infames puniri et interimi volumus. Ceterum
hoc ita dicimus, si insidiae ex meditatione et dolo et
coniuratione et aggressiones ex manifesta et prava vol-
untate oriantur, et omnibus compertum sit, eis suad-
entibus et consentientibus et scientibus vel populum
constitisse et caedem fecisse, vel eorum ministros
ob contentionem et inimicitiam, quae inter eos et oc-
cisum intercedebat, hoc fecisse, vel etiam ipsos sua
manu tantum nefas admisisse, aliisve amicis et familia-
ribus suis persuasisse, ut id admitterent. Lege them. I.
cap. 18. tit. 36. huius libri, et huius tit. cap. 3. them.
ult.

2) etiamsi miles sit] Hac in re nihil interest
inter militem et paganum. Sed etsi constitutio agrorum
mentionem faciat, idem tamen intelligi debet, qui
noctu domi furatur, ut multis locis dictum est. Agrorum
autem mentionem fecit, quod facilius admittant noctur-
nas insidias. Nota vero indistincte caedem permitti,
nec quaeri, potuerit comprehendere necne. Nam ob poe-
nae iudicialis dilationem constitutio hanc viam excogi-
tavit. Hoc vero non potes dicere de eo, qui furatur in
urbe: sed habes antiquas leges, quae de eo statuunt,
ut tunc eum occidere quis possit, cum vivum compre-
hendere nequeat.

XVII. Si quis calcis ictu aliquem occiderit non
habens animum occidendi¹), caedis ne damnetur. C. IX. 16.
Casui enim potius res imputari debet.

1) non habens animum occidendi] Oneratur
qui percussit, ut haud dubiis argumentis probet, se
animum occidendi non habuisse. Et inquit Thalelaeus:
Nota, sic eum debere probare, ut nihil ambiguum sit.

XVIII. Minor quoque viginti quinque annis¹) si
occiderit, tenetur de caede. L. 6. C. eod.

1) minor quoque viginti quinque annis] Theodori.
Etiam minor viginti quinque annis si caedem
admisit, lege Cornelia de sicariis tenetur. Genera-
liter namque ait constitutio 7. tit. 47. huius libri 9. ne
puero quidem delicti capaci delictum remitti. Lege
vero quod e contrario positum est in const. 7. huius tit.
Amplius didicisti in Institutionibus, etiam proximum
pubertati teneri ex delicto. Quaere tit. 50. cap. 10. et
15. them. 2. et tit. 51. cap. 49.

XIX. Qui cum ferro ambulat¹) hominis percu-
tiendi causa, tenetur lege de sicariis. Tò κατὰ πόδας
sic habet: Is qui cum telo ambulaverit hominis oc-
cidendi causa, sicut is, qui hominem occiderit, vel
cuius dolo delictum erit commissum, legis Corneliae
de sicariis poena coercetur. L. 7. C. eod.

1) qui cum ferro ambulat] Theodori. Qui fer-
rum gestat hominis percutiendi causa, ut homicida
damnatur, licet nullum occiderit. Telo. Telum vocatur

h) Sic Fabr. Tischendorfius sic locum ex Cod. 1350. dedit: πορφυρογεννητ. καὶ κανῶν . . βασιλέου, sed ipse ait, nisi fallor. Puto legendum Πορφυρογεννητ. κυρῶν Κωνσταντίνου βασιλέως. i) Malim μισους. k) Fabr. ἐνήργησε. l) τε, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. m) Sic Cod. 1350. Fabr. διὰ μάχην. n) Fabr. τὸν. o) Sic Cod. 1350. Fabr. τῶ στρατιώτῃ ἢ παγαῶ. p) τὴν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. q) Sic lego auctoritate versionis Cuiacii. Fabr. δύναται. r) Sic lego auctoritate versionis Cuiacii. Fabr. ἔσχε. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκείνο. t) Fabr. κβ. l. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 356. ubi est cap. 21. b. t. u) Fabr. κγ. v) l. 6. C. h. t. paululum mutata legitur apud Harm. VI. 6. §. 14. w) Sic legendum. Fabr. β. x) Fabr. ἐγγύς. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰπό. z) Fabr. κδ. l. 7. C. h. t. legitur in Syn. p. 356. ubi est cap. 23. h. t. Syn. habet usque ad vocem νόμῳ. a) Adde ἐνεον.



τυχόν Ξίφος, ἀλλὰ καὶ λίθος καὶ πᾶν τὸ δυνάμενον ἀπὸ χειρὸς πλήττειν. καὶ τοῦτο εἶρηται ἐν τοῖς ἰνοτιτ. ἐν τῷ τελευτ. τιτ. τῆς δ'. τῶν ἰνοτιτ. [Sch. z. VII. 698.]

κ'. β) Καὶ γ) ὁ τὸ δ) νήπιον φονεύσας ὑπόκειται τιμωρία.

καὶ ὁ τὸ νήπιον φονεύσας] Θεοδ. Καὶ ὁ μικρὸν βρέφος ἀποκτείνων τῷ περὶ φόνου ἐγκλήματι ὑπόκειται. ἀνάγνωθι τὴν ζ'. διατ. τοῦ μζ. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. a. VII. 698.]

ὑπόκειται τιμωρία] Δηλονότι ὡς ἀπὸ τοῦ Κορνελίου νόμου δὲ σικάρους, ἐπειδὴ καὶ περὶ αὐτοῦ ἐστὶν ὁ λόγος, ὑπόβαλλει αὐτὸν τιμωρία. [Sch. b. VII. 698.]

κα'. ε) Ἐὰν δ' ἀνὴρ λέγεται ἐπιβουλεύσει τῇ γυναικί, ἢ ἡ γυνὴ λέγεται ἐπιβουλεύσει τῷ ἀνδρὶ, χρῆ καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν εἰς τὴν ἐξέτασιν βασινοσθῆναι τῆς ἀληθείας.

τοὺς δούλους αὐτῶν] Τὸ κατὰ πόδας ἔχει τὴν φάμιλιαν, ἣτις κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐν τῷ οἴκῳ ἦν. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Τοῦτο καὶ ἐν τῷ δὲ ἀδουλιέταις εἶρηται, ὅτι ἐξέτασις γίνεται ἐκ τῆς φάμιλιας τῆς ἐν οἴκῳ οὕσης κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν. [Sch. c. VII. 698. sq.]

βασινοσθῆναι] Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας· χωρὶς τινος ὑπεξαίρεσως. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Σημείωσαι, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ θέματι οὔτε φηλείας ἐξαίρουμέν. εἶπε γὰρ, χωρὶς τινος ὑπεξαίρεσως παρὰ πάντων ζητεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν. [Sch. d. VII. 699.]

Μέμνησο τῶν εἰρημένων ἐν τῇ γ'. διατ. τοῦ θ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. περὶ βασιάνων οἰκετῶν. ζῆτει κεφ. κς'. τοῦ λζ'. τιτ. καὶ μδ'. καὶ ξη'. [Sch. e. VII. 699.]

κβ'. ε) Πλέον ἐστὶ τὸ φονεῦσαι φαρμάκοις τοῦ ζῆφει ἀνελεῖν. τὴν αὐτὴν οὖν ἐπέχουσιν ἐκάτεροι τιμωρίαν.

πλέον ἐστὶ τὸ φονεῦσαι φαρμάκοις] Τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Κἂν μέντοι δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν περιεργον φαρμακὸν τις ἐγκρασίῃ, ἀνέλη δέ, ἐκουσίον τιθέμεθα τὸ τοιοῦτον, οἷον ποιοῦσιν αἱ γυναῖκες πολλὰς ἐπασιδᾶς τισι καὶ καταδέσμοις πρὸς τὸ ἐαυτῶν φίλτρον ἐπάγεσθαι πειρώμεναι, καὶ προδιδοῦσιν αὐτοῖς φάρμακον σκότισιν ἐμποιοῦντες ταῖς διανοίαις. αἱ τοιοῦται ἀνελοῦσαι εἰ καὶ ἄλλο προελόμεναι τοῦτο ἐποίησαν, ὅμως διὰ τὸ περιεργον καὶ ἀπηγορευμένον τῆς ἐπιτηδεύσεως ἐν τοῖς ἐκουσίως φονεύουσι καταλογίζονται. καὶ αἱ τὰ ἀμβλωριδία διδοῦσαι φάρμακα φονεῦντα εἰσι καὶ αὐταί, καὶ αἱ δεχόμεναι τὰ ἐμβρυοκτόνα δηλητήρια. Τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ κανὼν λς'. ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν μάγους ἢ ἐπασιδοῦς εἶναι, ἢ μαθηματικούς, ἢ ἀστρολόγους, ἢ ποιῆν τὰ λεγόμενα φυλακτήρια, ἃ εἰσι δεσμοτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν. τοὺς δὲ φρονητικὸς ὀπίτεσθαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας κελουμένων. Κανὼν νς'. τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ὁ ἀκουσίως φονεύσας ἐνδεκα ἔτεσιν ἀκοινωνήτος ἔσται τῶν ἁγιασμάτων. οἰκονομηθήσεται κ) τὰ δέκα ἔτη ἐπ' αὐτῷ οὕτως. δύο μὲν ἔτη προσκλαυσει, τρία ἐν ἀκρογωνίαις διατελέσει ἐν τέσσασιν ὑποπίπτων, καὶ ἐνιαυτῷ σταθῆσεται μόνον, καὶ τὰ ἐξῆς εἰς τὰ ἅγια δεχθήσεται. Καὶ ὁ νε'. Ὁ ἐκουσίως φονεύσας, μετὰ δὲ τοῦτο μεταμεληθεὶς, κ'. ἔτεσιν ἀκοινωνήτος ἔσται τοῖς ἁγιασμάσι. τὰ δὲ κ'. ἔτη οὕτως οἰκονομηθήσεται ἐπ' αὐτῷ. ἐν τέσσασιν ἔτεσι προσκλαυειν ὀφείλει ἔξω τῆς θήρας ἐστὼς τοῦ εὐκτηρίου οἴκου, καὶ τῶν εἰσιόντων πιστῶν δεόμενος εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιέσθαι, ἐξαγορευὼν τὴν ἰδίαν παρανομίαν, μετὰ δ'. ἔτη εἰς τὸ ἀκρογωνίαιον παραδεχθήσεται, καὶ ἐν ε'. ἔτεσι μετ' αὐτῶν ἐξέλυσεται. ἐν ἑπτὰ ἔτεσι μετ' αὐτῶν ὑποπίπτει προσευχόμενος ἐξελύσεται. ἐν τέσσασι συστήσεται μόνον τοῖς πιστοῖς, προσφορὰς δὲ οὐ μεταλήψεται. πληρωθέντος δὲ τούτου μεθέξει τῶν ἁγιασμάτων. καὶ ὁ ια'. αὐτοῦ κανὼν. Ὁ δὲ τὸν λ) ἀκούσιον ποιήσας φόνον ἀρκούντως μ) ἐξεπλήρωσε τὴν δίκην ἐν τοῖς δέκα ἔτεσιν. δηλον γὰρ, ὅτι ἐπὶ τῶν πληγέντων τὰ Μωσείως παρατηρήσασιν, καὶ τὸν κατακλιθέντα μὲν ὑπὸ τῶν πληγῶν, ὡς ἔλαβε, βαδίσαντα δὲ πάλιν ἐπὶ ῥάβδῳ αὐτοῦ, οὐ λογισόμεθα

omne, quod manu mittitur, non gladius tantum, sed et lapis. Et hoc dictum est in Instit. 4. tit. ult.

XX. Is etiam, qui infantem occidit¹⁾, poenae subiicitur²⁾.

1) is etiam, qui infantem occidit] Theod. Et qui parvulum puerum occidit, crimine homicidii tenetur. Lege const. 7. tit. 47. huius libri 9.

2) poenae subiicitur] Legis scilicet Corneliae de sicariis, quia de ea est sermo, poenae subiicitur.

XXI. Si vir dicatur insidiari uxori, vel uxor viro, eruendae veritatis causa servos eorum¹⁾ torqueri²⁾ oportet.

1) servos eorum] Τὸ κατὰ πόδας habet familia, quae tunc temporis domi erat. Et ait Thalelaeus: Hoc etiam in tit. de adulteriis dictum est, quaestionem haberi de familia, quae domi fuerit eo tempore.

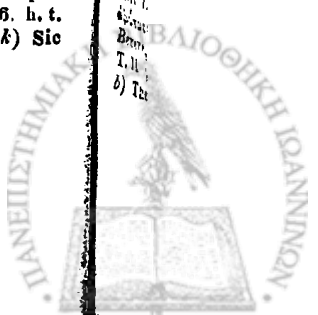
2) torqueri] In τῷ κατὰ πόδας additur: sine cuiusquam exceptione. Et ait Thalelaeus: Nota in hoc themate ne feminas quidem excipi. Ait enim, ab omnibus sine cuiusquam exceptione veritatem exquiri.

Memineris eorum, quae dicta sunt in const. 3. tit. 9. huius libri de quaestionibus servorum. Quaere cap. 26. tit. 37. et 44. et 68.

XXII. Plus est veneno necare¹⁾, quam gladio occidere. Eandem igitur sustinent utrique poenam.

1) plus est veneno necare] Sancti Basilii. Licet propter aliquam aliam causam malum venenum quis miscuerit et interfecerit, id inter voluntarias caedes constituemus, ut saepe faciunt mulieres, quae dum carminibus quibusdam et obligationibus ad sui amorem pellicere nituntur, dant medicamenta et perturbant hominum mentes. Hae si interimant, licet aliud volentes hoc fecerint, tamen propter malum vetitumque animi institutum inter voluntarios homicidas computantur. Quae dant abortivis medicamenta, homicidae etiam sunt, et quae accipiunt foetus necantia venena. Canon 36. Synodi Laodicenae. Non oportet sacerdotem vel clericum magum esse, vel incantatorem, vel mathematicum, vel astrologum, vel ea facere, quae dicuntur φυλακτήρια, quae vincula sunt animarum eorum, et eos, qui ea ferunt, ecclesia eiici iubemus. Canon 56. sancti Basilii. Qui non sua sponte occidit, undecim annis sacramentis non communicabit. Dispensabuntur in eo decem anni in hunc modum. Duobus annis adplorabit, tribus inter auditores manebit: quatuor submittat se, et annum duntaxat consistet, et deinde ad sacra admittetur. Et canon 55. Qui sua sponte occidit, deinde poenitentia actus, viginti annis sacramentis non communicabit. Viginti autem anni ita in eo dispensabuntur. Quatuor annis adplorare debet extra fores oratorii stans, et fideles ingredientiens rogans, ut pro se orent, confitens delictum. Post quatuor annos inter auditores recipietur, et cum eis quinque annis exhibit. Septem annis cum eis, qui submissi orant, exhibit. Quatuor annis tantum consistet cum fidelibus, sed non erit oblationis particeps. His autem impletis, sacramentorum particeps erit. Et eiusdem canon II. Qui involuntariam caedem fecit, satis erit, si iudicium impleverit annis decem. Certum enim est in percussis nos ea observaturos, quae Moyses praescripsit, et eum quidem, qui ob accepta vulnera

b) Fabr. κ'. c) L. 8. C. h. t. legitur in Blast. Synt. lit. D. cap. 8. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 258.) et apud Harm. VI. 6. §. 13. d) Sic Cod. 1350. Fabr. τόν. e) Fabr. κς'. I. 9. C. h. t. legitur in Syn. p. 356. ubi est cap. 26. h. t. f) ὁ addo e Syn. Deest apud Fabr. g) Fabr. κς'. h) Sic Cod. 1350. Fabr. Λαοδικαία. i) Fabr. ἀκουσίως. k) Sic Cod. 1350. Fabr. οἰκονομησεται. l) Fabr. τὴν. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀρκούντος (sic).



πεφρονεῦσθαι. εἰ δὲ καὶ οὐκ ἀέστη μετὰ τὴν πληγὰς, ἀλλ' οὐκ τῷ μὴ προελθεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν ὁ τυπτήσας φονεῦτής μὲν ἔστιν^{α)}, ἀλλ' ἀκούσιος διὰ τὴν πρόθεσιν. Ἐκ τῆς κανονικῆς ἐπιστολῆς τοῦ^{β)} ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἀρτίον ἐπίσκοπον Μελιτινῆς. Ληζήρται δὲ ὁ φόνος εἰς τὸν ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον. καὶ ἐκούσιος μὲν ἔστι φόνος ὁ ἐκ παρασκευῆς τετολιμμένος, καὶ ὅτε ἐν συμπλοκῇ καὶ μάχῃ τυπτῶν τις καὶ τυπτόμενος ἐνέγκῃ κατὰ τὴν καιρίως τὴν διὰ τῆς χειρὸς πληγὴν. ὁ γὰρ ἴσασθαι τῷ θυμῷ κρατηθεὶς καὶ τῇ ὀρμῇ τῆς χειρὸς χαρίζομενος οὐδὲν ἂν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους τὴν ἀνακοῦσαι τὸ κακὸν δυναμένων ἐπὶ τὸν λαβῆ. ὡστε καὶ τὸ ἐκ τῆς συμπλοκῆς ἀποτελέσμα τοῦ φόνου εἰς ἔργον προαιρέσεως, καὶ οὐκ εἰς ἀποτυχίαν ἀνάγεται. οἱ δὲ ἀκούσιοι φανερὰ ἔχουσιν γνώρισμα, ὅταν τις πρὸς ἕτερον τι σπουδῆν ἔχων ἔξ ἀποτυχίας τι τὴν ἀνηκέστον δράσῃ. ἐπὶ τούτων τῶν μὲν φόνος εἰς τριπλάσιον χρόνον προτείνεται τοῖς δι' ἐπιστροφῆς θεραπευομένοις τὸ ἐκούσιον ἄγος. τρεῖς ἐννεὰ γὰρ εἰν ἑνιαυτοὶ καθ' ἕκαστον βαθμὸν τῆς ἐννάδος τῶν ἐτῶν ὀρισθείσης, ὡστε τῷ μὲν παντελεῖ ἀφορισμῷ ἐννεαετη χρόνον διαγενέσθαι ἀπειργόμενον τῆς ἐκκλησίας, ἄλλα δὲ τοσαῦτα ἐτῆ τῇ ἀκροασει περιμείναι, μόνης τῶν διδασκάλων καὶ τῆς τῶν γραφῶν ἀκροάσεως καὶ μετὰ τὴν τοῦ λαβεῖν ἀυστασιν ἀξιούμενον^{γ)} ἐν δὲ τρίτῃ ἐννάδι μετὰ τῶν ὑποκλιπόντων ἐν ἐπιστροφῇ προσευχόμενον^{δ)} οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν μετουσίαν τῶν ἁγιασμάτων. ἡλιαδὴ καὶ ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου ἢ αὐτῇ παρατήρησις ἑστὼ παρὰ τοῦ οἰκομονούντος τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς τὸν λόγον τῆς ἐπιστροφῆς συντιμηθῆσεται αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ ἐπιτιμίου παρατασις, ὡστε ἀντὶ ἐννεὰ ἐτῶν ἐφ' ἑκάστου βαθμῷ ἢ ζ' ἢ ε' ἢ δ' ἢ γ' ἢ β' ἢ α' μόνα^{ε)} γενέσθαι, εἴπερ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιστροφῆς νικᾷ τὸν χρόνον καὶ ὑπερβάλοι^{ς)} τῇ σπουδῇ τῆς^{ς)} διορθώσεως τοὺς ἐν μικρῷ^{ι)} προθεσμια ἁθύνωτερον ἑνιαυτούς ἀπὸ τῆς κηλίδος καθαιρούσας. τὸ δὲ ἀκούσιον συγγρηστον μὲν, οὐ μὴν ἐπαινετὸν ἐκρίθη. τοῦτο δὲ εἶπον, ὡστε δῆλον γενέσθαι, ὅτι, κἂν ἀκούσιως τις φονεῖσῃ, ὡς ἡδὴ βεβλημένον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἁγίου γενομένου ἀποβλητὸν ἱερατικῆς χάριτος ὁ κανὼν ἀποφαίνεται. ὅσος δὲ ἐστὶ ἐπὶ τῇ ψυχῇ πορνεία τοῦ καθάρσιου ὁ χρόνος, τοσοῦτος καὶ ἐπὶ τῶν ἀκούσιως πεφρονεούτων ἐστὶ, δηλαδὴ καὶ^{α)} ἐν τούτοις τῆς προαιρέσεως τοῦ^{β)} μετανοοῦντος δικαζομένης, ὡστε, εἰ ἀξιώτατη^{γ)} γένηται ἡ ἐπιστροφὴ, μὴ πάντως φυλαχθῆναι τὸν ἀριθμὸν ἐτῶν, ἀλλὰ συντόμως ἀχθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀσκατάσασιν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίαν. εἰ δὲ τις μὴ πληρώσας τοὺς χρόνους τελευτῇ, μεταλαμβάνει τῶν ἁγιασμάτων, ἵνα μὴ κενὸς τοῦ ἐφοδίου πρὸς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην καὶ μακρὰν ἀποδημίαν ἐκπεμφθῇ. εἰ δὲ ἐπιζήσει^{δ)}, μείνει ἐπὶ τῷ βαθμῷ, ἐν ᾧ ἦν πρὸ τῆς κατ' ἀνάγκην αὐτῷ δοθείσης κοινωνίας. [Sch. f. VII. 699 — 701.]

κγ. γ) Ἡ²) μὲν γεωμετρικὴ δημοσίᾳ διδάσκειται. ἡ δὲ μαθηματικὴ κατακρίνεται ὡς ἀπηγορευμένη.

ἡ μὲν γεωμετρικὴ] Γεωμετρίαν μὲν ὁ θεῶν διδάσκειτω, μηκέτι δὲ καὶ τὴν μαθηματικὴν. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ α'. βιβ. τιτ. δ'. διατ. δ'. ὅτι χρὴ καίσεσθαι πᾶν μαθηματικὸν βιβλίον. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἡ. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. [Sch. g. VII. 701.]

κδ. α) Τὸ διὰ θυσιῶν μαντεύεσθαι κεκώλυται. ὁ δὲ τοιοῦτος ζῆφει τιμωρεῖσθαι, καὶ ὁ τούτον προτρέψόμενος ἢ παρακλήσει, ἢ μισθῷ, ἔξορίᾳ καὶ δημεύσει ὑπόκειται. καὶ ὁ κατηγορῶν τούτου τοῦ ἐγκλήματος οὐκ ἔστι δηλᾶτωρ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπάθλου ἀξιούται.

τὸ διὰ θυσιῶν μαντεύεσθαι] Θεοδώρου^{β)}. Ὁ μὲν διὰ θυσιῶν μαντεῦόμενος καίεται· ὁ δὲ προτρέψόμενος αὐτὸν τοῦτο ποιῆσαι δεπορτατεύεται. ὡς γὰρ φησιν ἡ ε'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. οὐδὲν ὄλως ἔξεστιν ἑρωτᾶν τοὺς μαντικὴν ἐπαγγελλομένους. ἔγνωσ δὲ ἐν τῷ α'. βιβ. τιτ. ια'. διατ. α'. καὶ γ'. καὶ ζ'. ὅτι οὐδὲ χρὴ θύειν, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ θύων ἀποτιμῆται. [Sch. h. VII. 701.]

η) Fabr. ἱστι. ο) τοῦ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. p) Fabr. προσευχόμενος. q) Fabr. μόνας. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπερβάλλου. s) τῆς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. t) Sensus desiderat μεγάλη. Etiam Cuiacius vertit longiori. u) καὶ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. v) τοῦ, quod habet Cod. omisit Fabr. w) Sic lego. Fabr. ἀξιώτατος. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιζήσει. y) Fabr. κή. z) L. 2. C. h. t. legitur in Blast. Synt. lit. M. cap. 1. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 174.). a) Fabr. κθ'. L. 3. C. h. t. legitur apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 977.) et nonnullis omissis in Blast. Synt. lit. M. cap. 1. (apud Beveregium l. l. p. 175.) et apud Harm. VI. 10. §. 6. b) Theodori nomen e Cod. 1350. adscripti. Deest apud Fabr.

decubuit, ac rursus virga innixus ambulavit, occisum non putabimus. Quin et si post vulnera non surrexit, is qui percussit, si noluit eum occidere, homicida quidem est, sed involuntarius propter animi propositum. *Ex canonica epistola sancti Gregorii episcopi Nyssae ad sanctum Letoium Melitenes episcopum.* Dividitur autem caedes in voluntariam et involuntariam. Et voluntaria quidem est, quae fit meditato, et cum in conflictu et pugna dum percutit quis et percutitur, manu letale vulnus alicui intulit. Nam semel ira victus et impetui manus indulgens nihil in ea animi perturbatione eorum, quae malum praecidere possent, in animum inducit. Quamobrem effectus caedis ex conflictu voluntati, non casui, deputatur. Involuntariae autem caedes manifesta indicia habent, cum quis ad aliud quiddam animum intentum habens casu forte nefas quoddam admisit. Ex his igitur caedes in triplex tempus extenditur iis, qui per poenitentiam voluntario sceleri mederi voluit. Nam ter novem sunt anni, ex quibus singulis gradibus novem anni praefiniuntur, ita ut novem annis omnino separatus communione et ecclesia prohibitus degat, totidem auditor existat sola doctorum et scripturarum auditione, etiamsi consistentiam acceperit, dignus, et totidem annis cum submissis resipiscens oret, atque ita ad sacramenti participationem veniat. Et haec in isto videlicet a dispensature ecclesiae observatio custodietur, et pro ratione resipiscentiae poenae extensio contrahetur, ita ut pro novem annis in quolibet gradu acto vel septem vel sex vel quinque tantum sit, si quidem resipiscentiae magnitudo tempus exsuperet, et maiori studio ad emendationem feratur, quam qui longiori temporis spatio segnius se macula purgant. Involuntarium autem venia dignum quidem, sed non laudabile iudicatur. Hoc autem dico, ut constet, eum, qui non sua sponte occidit, quasi ex scelere iam factum profanum sacerdotali gratia ablicendum esse canonem pronunciasse. Quantum vero ad purgationem temporis in nuda scortatione servatur, tantum et in iis, qui non sua sponte hominem necant, aestimata videlicet in iis etiam voluntate poenitentis, ut, si ita mereatur resipiscentia, non omnimodo servetur numerus annorum, sed mox ecclesiae restituitur et boni particeps fiat. Sed si quis non impleto tempore moriatur, suscipiet sacramenta, ne viatico vacuus ad extremum illud iter longumque mittatur. Quodsi supervixerit, maneat in eo gradu, in quo erat, priusquam ei communio necessario praeberetur.

XXIII. Geometria¹⁾ publice discitur. Mathematica autem damnatur quasi prohibita. L. 2. C. IX. 18.

1) geometria] Geometriam qui volet doceat, nec vero mathematicam. Didicisti enim lib. 1. tit. 4. const. 4. comburendos esse omnes mathematicos libros. Lege et const. 8. huius tituli.

XXIV. Per sacrificia divina¹⁾ vetitum est: et qui hoc fecerit, gladio puniatur, et qui eum excitaverit vel suasionem, vel praemio, deportationi et bonorum publicationi subiaceat. Et accusator huius criminis non est delator²⁾, sed dignus potius praemio habetur. L. 3. C. eod.

1) per sacrificia divina] Theodori. Qui per sacrificia divina, comburitur, et qui eum ad id faciendum incitaverit, deportatur. Nam ut ait const. 5. huius tit. divinatores consulere prorsus non licet. Didicisti autem lib. 1. tit. 11. const. 1. et 3. et 7. ne sacrificari quidem licere, et sacrificanti caput amputari.



οὐκ ἔστι δηλῶταρ] Ἐπειδὴ δήμευσιν ἔχει τὸ ἔγκλημα, καὶ εἰκὸς ἦν, τὸν βουλόμενον προσαγγεῖλαι τοῦτο ἐνθουσιάζουσαι. [Sch. i. VII. 701.]

κε. c) Ἡ δ) διατάξεις βούλεται τὸν ἐπιδειξάμενον e) γοητείαν ἔλκουσαν εἰς ἔρωτα τοὺς σώφρονας λογισμοὺς, ἢ κατὰ τῆς σωτηρίας ἀνθρώπων μηχανησάμενον, δημεύσει καὶ ἔξορία τιμωρεῖσθαι.

ἢ διατάξεις βούλεται.] * Τὸ κατὰ πόδας. Ἢ ἐκείνων εἰδησις τιμωρητῆα καὶ τοῖς ἀσθητοτάτοις ἀξίως νόμοις ἐκδικητῆα, οἵτινες μαγικαῖς περιβεβλημένοι τέχναις ἢ κατὰ τῆς σωτηρίας ἀνθρώπων μηχανησάμενοι, ἢ τοὺς σώφρονας λογισμοὺς πρὸς οὐδὲν ἐπικαύσαντες φανεροῦνται. οὐδενί f) δὲ ἔγκληματι περιπλεκτῆα ἐστὶ τὰ βοηθήματα τοῖς ἀνθρώποινοις περιποιηθέντα σώμασιν ἢ ἐν τοῖς ἀγροικικοῖς τοποῖς ἀβλαβῶς προνεχθέντα βοηθήματα, ἵνα μὴ ἐν ταῖς εὐκαιροῖς τρύγαις ἀγονιῶνται οἱ ὄμβροι, ἢ τῆς πιπτούσης χαλάξης τῷ λιθασμῷ ἐκτιναχθῶσιν οἰζυσιον οὔτε τινὸς σωτηρία ἢ ὑπόληψις βλάπεται, ἀλλὰ τούτων συμβάλλονται αἱ πρῶξεις, ἵνα μὴ αἱ θεῖαι δωρεαὶ καὶ οἱ κάματοι τῶν ἀνθρώπων καταστρωθῶσιν.

δημεύσει καὶ ἔξορία τιμωρεῖσθαι.] Πρόσκειται τῇ διατάξει ἐν τῷ πλάτει. Ὅσα δὲ πρὸς θεραπειῶν ἀνθρώπων γίνονται, ἢ πρὸς γεωργίαν, ἢ πρὸς τὸς τοὺς καρποὺς μὴ ἀπὸ ὄμβρων ἢ ἀπὸ χαλάξης βλαβῆναι, ταῦτα παντὸς ἁπαλάττεσθαι κινδύνου χροῖ. ἀλλ' ὡς ὄρας i), οὐκ ἐδέχθη ἐν τῇ ἀνακαθάρσει k). [Sch. k. VII. 701.]

κς. l) Μηδεῖς m) ἔρωτάτω τινὰ μαντικὴν ἐπαγγελλόμενον. οἱ δὲ Χαλδαῖοι καὶ οἱ μάγοι μηδὲ ἐν αὐταῖς ταῖς μαντεῖαις ἐαυτοὺς παρεχέτωσαν, ἀλλὰ καὶ κεφαλικῇ τῇ διὰ σιδήρου τιμωρία ὑποκείσθωσαν.

μηδεῖς ἔρωτάτω τινὰ μαντικὴν ἐπαγγελλόμενον.] * Μηδεῖς n) μάντιν ἐπερωτάτω ἢ μαθηματικόν, μηδεῖς θύτην, μηδεῖς βουμοσκοπόν. ἢ γὰρ ἄνομος ἐπαγγελία ἠεμελίτω. οἱ δὲ Χαλδαῖοι καὶ οἱ μάγοι, καὶ οἱ λοιποὶ, οὕτως κακοποιῶσι διὰ τὸ τῶν δραμάτων μέγεθος τὸ πλήθος προσαγορεύει, μηδὲ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τίποτε μηχανάσθωσαν. ἠσυχάζετω δὲ τοῦ λοιποῦ διηκτικῶς ἢ τοῦ ἐνθεάζεσθαι φροντίς. καὶ γὰρ κόλασιν τῆς κεφαλῆς ἀποφερέσθω ξίφει τιμωρητικῶ καταβληθεῖς, ὅστις δήποτε τοῖς κλευσθεῖσιν τὴν πενθάρχησιν ἀρνήσεται.

Τοῦ ο) ἐνθουσιάζεσθαι, τοῦ μαντεύεσθαι, ὡς δὴθεν δαιμονός τινος ἐπισείοντος καὶ προλέγοντος.

οἱ δὲ Χαλδαῖοι.] Θεοδ. Οἱ Χαλδαῖοι καὶ οἱ μάγοι κεφαλικῶς τιμωροῦνται, εἰ καὶ, ὡς φησὶν ἢ ζ. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. ἀξιωματικοὶ ὦσιν. δηλοῖ δὲ ἢ ζ. διατ. τοῦ προκειμένου τιτ. ὅτι οἱ γόντες θηριομαχοῦσιν. [Sch. l. VII. 701.]

κς. p) Οἱ q) εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι r) ξίφει τιμωρεῖσθωσαν.

οἱ εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι.] * Τὸ κατὰ πόδας. Πολλοὶ ταῖς μαγικαῖς τέχναις κερημένοι τὰ στοιχεῖα διαθορυβοῦσιν, καὶ τοὺς βίους τῶν ἀναίτων διαφθεῖρουν οὐκ ἀμφιβάλλουσι, καὶ δαιμόνων κατακληθέντων τολμῶσι ζητεῖν, ἵνα τίς ποτε τοὺς ἰδίους καλῶς s) διαθῆται ἐχθροῦς κακαῖς τέχναις. τούτους, ἐπειδὴ τῆς φύσεως ἐξωτικοὶ εἰσι, θηριώδης ὀλεθρος ἀναλισκέτω.

κς. t) Οἱ ἀξιωματικοὶ οὐχ ὑπόκεινται βασιάνοις,

2) non est delator] Quia bonorum publicationem habet crimen, et probabile erat hoc considerare eum, qui denunciare vult.

XXV. Constitutio vult 1) eum, qui profitetur magicam trahentem ad libidinem pudicos animos, vel molientem adversus salutem hominum, bonorum publicatione et exilio puniri 2).

1) constitutio vult] Τὸ κατὰ πόδας. Eorum est scientia punienda et severissimis merito legibus vindicanda, qui magicis accincti artibus aut contra salutem hominum moliti, aut pudicos animos ad libidinem deflexisse deteguntur. Nulli vero crimini implicanda sunt remedia humanis quaesita corporibus, aut in agrestibus locis innocenter adhibita suffragia, ne maturis vindemiis metuerentur imbres, aut grandinis cadentis lapidatione quaterentur: quibus non cuiusquam salus aut aestimatio laeditur, sed quorum proficiunt actus, ne divina munera et labores hominum sternantur.

2) bonorum publicatione et exilio puniri] In τῷ πλάτει constitutioni additur: Quae vero medicinae hominum, vel agriculturae causa fiunt, vel ut ne fructus imbre aut grandine laedantur, extra omne periculum esse oportet. Sed ut vides, non est in repurgationem receptum.

XXVI. Ne quis divinatorem consulat 1). Chaldaei item 2) et magi se non praebeant in divinationibus, sed et capitali poenae gladii subiaceant.

1) ne quis divinatorem consulat] Nemo divinatorem consulat aut mathematicum, nemo sacrificatorem, nemo ariolum. Illicita enim professio conticescat. Chaldaei ac magi, et ceteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad partem aliquid moliantur. Sileat in posterum perpetuo divinandi curiositas. Etenim supplicio capitis ferietur gladio ultore prostratus, quicumque iussis obsequium denegaverit.

Divinandi, praesagiendi, quasi daemone quodam imminente et praedicente.

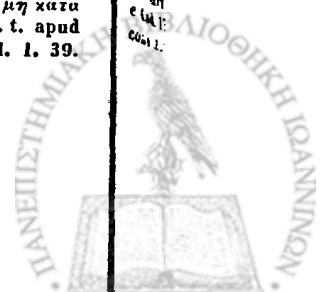
2) Chaldaei item] Theod. Chaldaei et magi capite puniuntur, licet, ut ait const. 7. huius tituli, in dignitate positi sint. Significat autem const. 6. huius tit. magos cum bestiis depugnare.

XXVII. Qui in necem hominum daemones invocant 1), gladio puniantur.

1) qui in necem hominum daemones invocant] Τὸ κατὰ πόδας. Multi magicis artibus usi elementa turbare, vitas insontium labefactare non dubitant, et daemonibus invocatis audent ventilare, ut quisque suos conficiat malis artibus inimicos. Hos, quoniam naturae peregrini sunt, feralis pestis absumat.

XXVIII. Qui in dignitate positi sunt 1), tormentis

c) Fabr. X. d) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 530, omissis verbis initialibus ἢ διατάξεις βούλεται. Est ibi cap. 28. h. t. Tota L. 4. legitur apud Bals. ad Phot. l. I. (apud Voellum p. 778.) et in Blast. Synt. lit. M. cap. I. (apud Beveregium l. I. p. 175.). e) Syn. ἐπιδειξάμ. Leuncl. in marg. ἐπιδειξ. Bals. et Blast. ἐπιτηθευσάμενον. f) Ad haec in extremitate exterioris marginis haec notantur: τοῦτο νῦν οὐ κρατεῖ, ἀλλὰ καὶ ταῦτα κεκαλυμμένα εἰσιν, et citatur παραγραφή quaedam, sed plurima citatorum pars abscessa est. g) τὸ, quod habet Cod. 1350, deest apud Fabr. h) Sic Cod. 1350. Fabr. πάντως. i) Fabr. ὄρας. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποκαθάρσει. l) Fabr. λ'. m) L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 530. ubi est cap. 29. h. t. et apud Bals. ad Phot. l. I. (apud Voellum p. 978.) et usque ad ἐπαγγελλόμενον apud Attal. tit. LXXI. §. 15. et in Blast. Synt. lit. M. cap. I. (apud Beveregium p. 175.). Blast. pro οἱ δὲ Χαλδαῖοι κ. τ. λ. haec habet: οἱ γὰρ μάγοι κεφαλικῶς τιμωροῦνται. n) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis. o) Est nota ad verbum τοῦ κατὰ πόδας, τοῦ ἐνθεάζεσθαι, pro quo scriptum fuisse videtur, ἐνθουσιάζεσθαι. p) Fabr. λβ'. q) L. 6. C. h. t. legitur in Syn. p. 530. ubi est cap. 31. h. t. apud Bals. ad Phot. l. I. (apud Voellum T. II. p. 981.) et apud Harm. VI. 10. §. 8. r) Harm. post ἐπικαλ. haec inserit: εἰ μὴ κατὰ ἄγνοιαν τοῦτο πράξουσι. s) Malim κακῶς. t) Fabr. λγ'. L. 7. C. h. t. legitur in Syn. p. 356, ubi est cap. 31. h. t. apud Bals. ad Phot. l. I. (apud Voellum T. II. p. 981.) et pro parte apud Attal. tit. LXXI. §. 17. et in sch p ad Basil. XXI. l. 39. (Fabr. II. 571. Heimb. II. 409).



ει μη επι της καθουσιώσεως. ει δε και τινες εφρεθωσι γοητες, η υιανδηποτε μαντιαν υ) επαγγελόμενοι, μηδενι προνομίω αξιώματος κεροήσθωσαν. πρέπει γαρ τω γεννημένω παρ' αυτών άμαρτήματι τὸ τιμωρεϊσθαι αυτους, εαν εν τω κομητάτω ν) τίποτε w) τοιοῦτον άμαρτωσιν.

non subiciuntur, nisi in crimine maiestatis 2). Sed et si magi deprehendantur, vel quocunque divinationis genus profitentes, nullo privilegio dignitatis antantur: convenit enim crimini ab eis commisso, eos puniri, si in comitatu tale quid admiserint 3).

οι αξιωματικοι] * Το κατά πόδας. Ει και υπεξηγημένα των βαυάνων εισι τα σώματα των εν τιμη υπάρχοντων, παρεκτός εκείνων δηλαδή των έγκλημάτων, άνωτα τοις νόμοις διηγόρευται ε και άνθρωποι x) μάγοι, εν οίωδήποτε μερει της γης εισιν, εχθροί των ανθρώπων πιστευονται ειναι, (ωμος y) οίτινες εν τω κομητάτω εισι τω ημετέρω, αυτήν αθουσι σχεδόν την καθουσιώσιν· ει τις μάγοις η μαγικαίς μυσασιαίς προσεθισθείς, κικοποιός z) τῆ του πληθους προσηγορία εν τῆ συνθηεία καλείται, η θύτης, η βομοσκοπος, η μαθηματικός, η εν τοις διηγητέοις ονειροις κρυπτων τέχνην τινά του μαντευεσθαι, η δηλαδή τίποτε όμοιον γυμνάζων εν τῶ ημετέρω κομητάτω η εν τῶ του Καίσαρος ειη καταληφθείς, η πρόστασις της άξίας τας βασάνους η τας πληγας μη διαφευγέτω. ει δε έλεγχθείς εις τὸ οικειον άμαρτήμα τοις έλέγχοις εναντιωθῆ, έστω έκδοθεμένος και τοις όνυξι τοις αυλακίζουσι τα πλευρα αυτου, και υπομενέτω τας τιμωρίας τας κατά του δικειακού άξίας δράματος.

1) qui in dignitate positi sunt] Το κατά πόδας. Etsi excepta tormentis sunt corpora honoribus praeditorum, praeter illa videlicet crimina, quae legibus cauta sunt: etsi homines magi, in quacunq; parte terrarum, hominum inimici esse credantur: [quoniam] tamen qui in comitatu nostro sunt, ipsam pulsant promodum maiestatem: si quis magis vel magicis carminibus adsuetus, [qui] maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut aruspex, aut ariolus, aut mathematicus, aut enarrandis somniis occultans artem aliquam divinandī, aut certe aliquid simile exercens, in comitatu nostro vel Caesaris fuerit deprehensus, praesidium dignitatis cruciatus et tormenta non fugiat. Si vero convictus ad proprium facinus argumentis repugnaverit, sit equuleo deditus, unguisque sulcantibus latera, et perferat poenas proprio dignas facinore.

ει μη επι της καθουσιώσεως] Καθ' εν εις εκ τούτων συνωμοσιαν ποιήσεται α) επι τῶ β) φονευθῆναι ιλλούστριον, η κόμητα, η στρατιώτην, υποκειται τιμωρία. [Sch. m. VII. 702.] εν εν τῶ κομητάτω τίποτε τοιοῦτον άμαρτωσιν] Σημείωσαι ουν, ότι ουχι οι εν πάση τῆ γῆ αξιωματικοι γοητες όντες υποκινεται τιμωρία, αλλά μόνοι οι εν τῶ κομητάτω. [Sch. n. VII. 702.]

2) nisi in crimine maiestatis] Et si quis ex his coniurationem fecerit illustris viri vel Comitis vel militis occidendi causa, poenae subicitur.

κθ. ε) Όμοιοί εισιν οι τα κεκωλυμένα διδάσκοντες και οι μανθάνοντες.

3) si in comitatu tale quid admiserint] Nota igitur, non quocunque loco magiam exercentes dignitate praeditos homines puniri, sed eos tantum, qui in comitatu id faciunt.

όμοιοι εισιν] Καθ' οι μανθάνοντες τα κεκωλυμένα τιμωρεϊσθωσαν ώσπερ οι διδάσκοντες αυτα. Έγνωσ δε εν τῶ α. βιβ. αυτ. ε. διατ. ε. ότι ουδὲ χρῆ διδάσκειν βεβηλα. μέμνησο d) τῆς β. διατ. του παρόντος τιτ. [Sch. o. VII. 702.]

XXIX. Similes sunt 1) qui docent, et qui discunt prohibita. L. 8. C. IX. 18.

λ. ε) Ο συνειδώς τινι γοητείαν, κατασχών αυτον παραρημα τῆ δημοσία δψει παραδιδότω. ει δε τις εκ των ηνιόχων η άλλων υιωνδηποτε ανθρώπων παρὰ αυτα ποιήσει, και συλλαβόμενος τινά τοιοῦτον μη παραδώσει, την εσχάτην υπομενέτω κόλασιν.

1) similes sunt] Etiam qui discunt prohibita, puniantur, sicut qui ea docent. Didicisti autem lib. 1. tit. 5. const. 5. non doceri debere profana. Memineris const. 2. huius tit.

ο συνειδώς τινι γοητείαν] * Ει τις δήποτε τινά των κακοποιών κηλίδι μεμιασμένον ακούσῃ, η κατάσχῃ, η αταλάσῃ, παραρημα εις τὸ δημοσιον έλκετω, και τοις των ικαστων οφθαλμοίς των της κοινῆς σωτηρίας εχθρόν επιειξάτω. ει δε τις εκ των ελευνόντων, τουτέστιν, εκ των ηνιόχων η εκ οίωδηποτε άλλων γένους των ανθρώπων, παρὰ ουτο τὸ απηγορευμένον ελθεῖν επιχειρήσει, η λαθραίως τιμωρίας τον φανερον υπεύθυνον της κικοποιου τέχνης συντρέψει, υχατην κόλασιν μη εκκλινέτω, διπλῆς υποπίας υπεύθυνος ών, τι τον δημοσιον υπεύθυνον, ινα μη τους κοινωνούς του δράματος δημοσιεύσῃ, της αυστηρίας των νόμων και της κερωτημένης υπείλετο ζητήσεως, η ιδιον τυχόν εχθρόν επι τῶ της υιαυτης εκδικήσεως όνόματι βουλή τραχεία εφόνευσε.

XXX. Qui aliquem maleficum novit 1), deprehensum eum statim publico conspectui offerat. Quodsi quis ex agitatoribus vel aliis quibuscunque hominibus secus fecerit 2), et comprehensum horum aliquem non tradiderit, ultimum supplicium patiat. L. 9. C. eod.

* Σημείωσαι, ότι επιτρέπει παντι τῶ βουλομένω τον τοιοῦτον κατέχειν και παραδιδόναι δικαστηρίω, ουχι ο ποιούσιν, υθεντείν και καλείν αυτους.

1) qui aliquem maleficum novit] Quicunque maleficorum labe pollutum audierit, deprehenderit, occupaverit, illico ad publicum pertrahat, et iudicum oculis communis hostem salutis ostendat. Quodsi quisquam ex agitatoribus, id est, aurigis, seu ex quolibet alio genere hominum, contra hoc interdictum venire tentaverit, aut clandestinis suppliciis manifestum reum maleficae artis oppresserit, ultimum supplicium non evadat, geminae suspicioni obnoxius, quod publicum reum, ne facinoris socios publicaret, severitati legum et debita subtraheret quaestioni, aut proprium fortassis inimicum sub huiusmodi vindictae nomine consilio atrociori interfecerit.

Θεοδ. Ο ειδώς γόητα και μη παραδούς αυτον τιμωρεϊσθω, καν ηνιόχος, καν έτερος ειη θυμηλικός ε). μέμνησο τῆς β. διατ. του ε. τιτ. του α. βιβ. λεγονσης περι των γινωσκόνων Μανιχαίων. [Sch. p. VII. 702.]

Nota, permitti cuilibet, qui volet, talem deprehendere et iudicio tradere, non ratum habere quod faciunt, et eos advocare.

παρὰ ταῦτα ποιήσει] Προσκειται εις τὸ κατά πόδας η λαθραίως τολμήσει φονεῦσαι. [Sch. q. VII. 702.]

Theod. Qui magum novit nec tradit, puniatur, licet agitator, licet alius thymelicus sit. Memineris const. 16. tit. 5. lib. 1. quae loquitur de his, qui noverunt Manichaeum.

u) Bals. μετρίαν μαντιαν. v) Syn. κομητάτω. w) τίποτε, gerunt homines pro omnes. y) Supple επιδη post όμως. z) Supple δε ante κακοποιός. α) Sic Cod. 1350. Fabr. οηράτων. b) Fabr. το. c) Fabr. λδ'. L. 8. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXI. §. 18. d) Inde a μέμνησο haec Cod. 1350, adduntur. e) Fabr. λε'. L. 9. C. h. t. legitur nonnullis omissis apud Harm. VI. 10. §. 4. f) Est το κατά πόδας substitutionis. g) Sic Cod. 1350. Fabr. έτερον — θυμηλικόν.

2) secus fecerit] In τῶ κατά πόδας additur: vel clam praesumerit occidere.



ΤΙΤΛΟΣ Μ'.^{h)}

Νόμος Πομπηίου περί πατροκτόνων.

L. 1. α'. Μαρκ.¹⁾ Ὁ φονεύων πατέρα ἢ μητέρα, πά-
 XI.VIII. πον^{h)} ἢ μάρμην, ἀδελφόν ἢ ἀδελφήν, θεῖον ἢ θείαν,
 9. ἀνεψιόν ἢ ἀνεψιάν, ἢ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἄνδρα
 ἢ μνηστῆρα, ἢ γυναῖκα, ἢ μνηστῆρην, ἢ γαμβρόν, ἢ
 νύμφην, ἢ πενθερόν, ἢ πενθεράν, πατρῶν ἢ μη-
 τριῶν, ἢ προγονόν, ἢ προγονήν, ἢ πατρῶνα, ἢ
 πατρῶνισσαν, ἢ κατὰ δόλον τοῦτο ποιήσας γενέσθαι,
 πύρι παραδίδεται¹⁾. καὶ ἢ μήτηρ φονεύουσα τὸν υἱὸν
 ἢ τὴν θυγατέρα, καὶ πάππος τὸν ἕγγονον^{m)}. καὶ ὁ
 ἀγορεύσας φάρμακον ἐπὶ τῷ δοῦναι τῷ ἰδίῳ πατρὶ,
 κἂν μὴ δυνήσῃ δοῦναι.

ἀδελφόν ἢ ἀδελφήν] Ὁμοπατρίους ἢ ὁμομητρίους.
 [Sch. a. VII. 704.]

πύρι παραδίδεται] Ὁ Ἰνδιξ καὶ ὁ Κύριλλος τῷ περί
 ἀνδροφῶνων νόμῳ κατέχονται. ζῆτει ἰσοτιμῶν. δ. τι. τελευτ.
 θεμ. δ. [Sch. b. VII. 704.]

L. 2. β'. Σκαεβ. Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ μαθὼν τοῦτο
 D. eod. καὶ τῷ πατρὶ μὴ μνήσας ἐξορίζεται, καὶ ὁ ἱατρὸς
 ἐσχάτως τιμωρεῖται.

L. 4. γ'. Μαρκ. Οἱ δὲ γονεῖς τῆς μνηστῆς μου, πεν-
 D. eod. θεροὶ μου λέγονται· καὶ ὁ μνηστῆρ τῆς θυγατρὸς
 μου, γαμβρός μου.

πενθεροὶ μου λέγονται] Καὶⁿ⁾ οἱ ἐμοὶ ἐκείνης.
 [Sch. c. VII. 704.]

* Ζῆτει βιβ. κ'. τι. α'. κεφ. ε'. λέγον ἐπὶ τούτου· Γαμ-
 βρός λέγεται καὶ ὁ θυγατέρα μνηστευόμενος.

L. 5. δ'. Ἰδεμ.^{o)} Ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν μοιχεύοντα τὴν
 D. eod. αὐτοῦ γαμετὴν ἀνείλεν εἰς θῆραν, καὶ περιωρίσθη.

τὴν αὐτοῦ γαμετὴν] Ἐνείνου δὲ μητριῶν. [Sch. d.
 VII. 704.]

καὶ περιωρίσθη] Ὅτι τρόπον μᾶλλον ληστοῦ καὶ οὐχὶ
 πατρὸς τοῦτον ἐφόνευσεν· ἢ γὰρ πατρώα ἐξουσία ἐν εὐσεβείᾳ
 μᾶλλον καὶ οὐκ ἐν τραχύτητι συνείσθηκεν. [Sch. e. VII. 704.]

L. 6. ε'. Οὐλπ.^{p)} Οὐ μόνον οἱ φονεύοντες, ἀλλὰ καὶ
 D. eod. οἱ συνίστορες, κἂν ὡσιν ἐξωτικοί, τῇ τιμωρῇ τῶν
 πατροκτόνων ὑπόκεινται.

οὐ μόνον οἱ φονεύοντες] * Πότερον μόνον οἱ φο-
 νεύοντες τοὺς γονεῖς, ἢ καὶ οἱ συνίστορες αὐτῶν ὡς πατροκτόνοι
 κολάζονται, ἐζητήθη. καὶ εἶπεν ὁ Μαρκιανός, καὶ τοὺς συνε-
 δότας τῷ πατροκτόνῳ τῇ αὐτῇ τιμωρῇ προσπῆγγασθαι. ὅθεν
 οἱ συνίστορες, εἰ καὶ ἐξωτικοὶ τοῦ γένους εἰσὶ, τῇ αὐτῇ τιμωρῇ
 ὑπόκεινται καὶ προσπῆγγνται.

τῇ τιμωρῇ τῶν πατροκτόνων ὑπόκεινται] Ἰη)
 κατὰ πατροκτόνων τιμωρῇ ἐκ τῆς τοῦ πράγματος^{r)} συνηθείας
 αὐτῆ ὠρίσται, ἵνα ὁσβδοῖς ἡμαχμένοις μαστιγούμενος^{s)} ἐμ-
 βάλληται θύλακῳ ἢ τοῖ ἀσπῷ μετὰ κυνὸς καὶ ἀλεκτρονόου, καὶ
 ἐκίδνης, καὶ πιθήκῳ, καὶ ἐμβάλληται^{t)} ὁ θύλακος εἰς τὸν
 βυθὸν τῆς θαλάσσης. εἰ δὲ μὴ ἔστι πλησίον θαλάσσης, θηρίοις
 παραδίδεται. εἰ δὲ ἄλλον τινὰ χωρὶς πατρὸς ἢ μητρός, καὶ
 πάππου, καὶ μάρμης, φονεύσει, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. [Sch. f.
 VII. 704.]

L. 7. ζ'. Ἰδεμ. Οὐ μόνος ὁ δανεισάμενος ἐπὶ τῷ
 D. eod. γενέσθαι πατροκτόνῳ ὑπόκειται τῷ νόμῳ, ἀλλὰ καὶ
 ὁ ἐν εἰδήσει δανείσας αὐτῷ, καὶ ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀσφα-
 λισάμενος.

h) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι βι. μῆ. τι. φ'. ε) L. I. D. h. t. legitur in Syn. p. 356. sq. k) Syn. ἢ inserit ante
 πάππον. l) Haec poena est ex Proch. tit. XXXIX. cap. 35. m) Syn. ἕγγονον. n) Sic lego. Fabr. κἂν. Versio Cuiacii
 habet et. o) Fabr. semper ὁ αὐτός. p) L. 6. D. h. t. legitur in Syn. p. 357. q) Est paraphrasis L. 9. pr. §. 1. D. h. t.
 r) Lege τῶν παλαιῶν pro τοῦ πράγματος. s) Fabr. ἢ habet ante ἐμβάλληται, quod prorsus supervacaneum est. t) Sic
 Cod. 1350. Fabr. ἐμβάλλεται. u) Fabr. ζ.

TITULUS XL.

Lex Pompeia de parricidis.

I. Qui occidit patrem vel matrem, avum vel
 aviam, fratrem vel sororem¹⁾, patruum vel avuncu-
 lum, anitam vel materteram, consobrinum vel con-
 sobrinam, vel alios cognatos, maritum vel sponsum,
 uxorem vel sponsam, generum vel nurum, socerum
 vel socrum, vitricum vel novercam, privignum vel
 privignam, patronum vel patronam, vel dolo hoc
 fieri curavit, igni traditur²⁾: itemque mater, quae
 occidit filium vel filiam, et avus, qui occidit nepo-
 tem: item qui emit venenum, ut patri daret, licet
 non potuerit dare.

1) fratrem vel sororem] Consanguineos vel
 uterinos.

2) igni traditur] Index et Cyrillus: lege de par-
 riciidiis tenetur. Quare Instit. 4. tit. ult. them. 4.

II. Scaev. Frater autem eius, qui id noverat
 nec patri indicaverat, relegatur, et medicus ultimo
 supplicio afficitur.

III. Marc. Parentes sponsae meae soceri mei di-
 cuntur¹⁾: et sponsus filiae meae gener meus.

1) soceri mei dicuntur] Et mei illius.

Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 5. quod de hoc dicit: Gener
 dicitur etiam filiae sponsus.

IV. Idem. Pater filium adulterantem uxorem suam¹⁾
 occidit in venatione, et deportatus est²⁾.

1) uxorem suam] Illius novercam.

2) et deportatus est] Quia latronis potius,
 quam patris more eum interfecit: nam patria potestas
 in pietate potius, quam in atrocitate consistit.

V. Ulp. Non tantum occisores¹⁾, sed et conscii,
 licet extranei sint, parricidarum poenae subiacent²⁾.

1) non tantum occisores] Utrum qui occide-
 runt parentes tantum, an etiam conscii uti parricidae
 puniantur, quaeritur. Et ait Marcianus, etiam conscios
 parricidae eadem poena afficiendos. Proinde conscii,
 licet extranei sint, eadem poena tenentur et afficiuntur.

2) parricidarum poenae subiacent] Parrici-
 darum poena more maiorum instituta est, ut virgis
 cruentis verberatus parricida inseratur culleo sive utri
 cum cane et gallo gallinaceo et vipera et simia, et
 iactetur culleus in profundum maris. Sed si non sit
 proximum mare, bestiis obicitur. Quodsi alium, quam
 patrem vel matrem, avum vel aviam occiderit, capite
 punitur.

VI. Idem. Non tantum qui pecuniam mutuum
 sumsit parricidii committendi causa¹⁾, lege tenetur,
 sed et qui sciens ei pecuniam credit, et qui pro eo
 cavet²⁾.



ἐπὶ τῷ γενέσθαι πατροκτονίαν] Ὄν ἐς τὸ ἀγοράσαι δηλητήριον, ἢ εἰς τὸ δοῦναι λησταῖς χρήματα ἐπὶ πατρὶ τὸν ἴδιον πατέρα ἀναμεθέρηναι. [Sch. g. VII. 704.]
καὶ ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀσφαλισάμενος] Καὶ ἐγγυησάμενος αὐτόν. [Sch. h. VII. 704.]

ζ. w) Ἰδὲμ. Ἐάν τις ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι τούτῳ αὐτῷ νόμῳ τελευτήσῃ, εἰ μὴ ἑαυτὸν ἀνείλε, καὶ κατιόντας ἢ ἀνιόντας οὐκ ἔχει, ὁ δημοσίος αὐτὸν διαδέχεται· εἰ δὲ μὴ, ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖται.

ἐάν τις] * Ἐάν ὁ κατηγορηθεὶς ὡς πατροκτόνος τελευτήσῃ πρὸ καταδίκης, εἰ μὲν ἑαυτὸν ἀνείλε, ὁ φίλος διαδέχεται τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· εἰ δὲ κατὰ φύσιν ἀποθάνῃ, εἰ μὲν διέθετο, ὁ γραφεὶς παρ' αὐτοῦ κληρονομεῖ αὐτόν· εἰ δὲ ἀδιάθετος τελευτήσῃ, οἱ κατὰ νόμον καλούμενοι ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομοῦσιν αὐτόν.

Περὶ τούτου ἢ ῥηδ'. νεαρά λέγει· Θεσπιζομεν, τοὺς ἐπὶ γκλήματος κατηγορουμένους, ἐφ' ὧν οἱ νόμοι δημεύσιν ἢ θάνατον ὀρίζουσιν, ἐάν ἐλεγχθῶσιν ἢ κατακριθῶσιν, τὰς αὐτῶν περιουσίας μὴ γίνεσθαι κέρδος τοῖς ἄρχουσιν ἢ ταῖς τάξεσιν, ἀλλὰ μὴδὲ τῷ δημοσίῳ προσκυροῦσθαι, ἀλλὰ τοῖς κατιόνσιν ἀνοῦσιν δίδοσθαι αὐτάς, ἢ ταῖς γυναιξί. καὶ ἀναγνωθὶ τὴν εἰσράν. ζῆτει τιτ. α'. κεφ. κδ'. καὶ τιτ. γγ'. κεφ. β'. θεμ. α'. Sch. i. VII. 704.]

καὶ κατιόντας ἢ ἀνιόντας οὐκ ἔχει] Ζῆτει βιβ. νς'. τιτ. β'. κεφ. μ'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ιθ'. κεφ. τελευτ. [Sch. k. VII. 704.]

η. x) Μοδεστ. Ὁ ἀνελὼν ἀνιόντα, ἢ κατιόντα, συγγενῆ, πυρὶ παραδίδοται γ).

Ὁ μεμηνῶς τὸν πατέρα φονεύων συγγινώσκειται αὐτῷ ἐπιμελέστερον φυλάττεται, ἢ δεσμεῖται.

ὁ μεμηνῶς — συγγινώσκειται] * Καὶ τοῦτο οἱ εἰσοὶ ἀδελφοὶ ἀντίγραψαν περὶ ἐκείνου τῷ ἐν τῇ μανίᾳ τὴν ἴδιαν μητέρα φονεύσαντος· ἀρκεῖ γάρ, φασίν, αὐτῇ τῇ μανίᾳ ὀφείλει ἀλάξεσθαι αὐτόν, καὶ ἐπιμελέστερον φυλάττεσθαι τοῖς μεμηνῶς, ὡς τε καὶ δεσμοῖς αὐτοῦς συσφιγγεσθαι, ἵνα μὴ εὐχερῶς τέρχωνται τινι.

Ἄξιον δὲ ζῆτεῖν, μήποτε προσεποιήσατο τὴν μανίαν, ἢ ἐν αὐτῇ διαλείμμασιν ἐφόνευσε. καὶ ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. α'. κεφ. μβ'. ἵτε γὰρ τιμωρεῖται. [Sch. l. VII. 704.]

θ. a) Παυλ. Οἱ πατροκτόνοι πάντοτε κατηγοροῦνται.

οἱ πατροκτόνοι πάντοτε κατηγοροῦνται] Ζῆτει βιβ. νς'. τιτ. ιε'. κεφ. ζ'. καὶ βιβ. λδ'. τιτ. ις'. κεφ. ιβ'. θεμ. β'. Sch. m. VII. 704.]

Τουτέστιν, ἡ κατηγορία αὐτῶν διηνεκὴς ἐστίν, οὐδενὶ χρόνῳ κινουμένη. [Sch. n. VII. 704.]

TITULUS MA'. b)

Ὁ νόμος Κορνελίου περὶ πλαστῶν, καὶ συγκλήτου θέσπισμα Λιβωνιάνειον.

α'. Ὁ c) ποιήσας ἐκμαρτύρια πλαστὰ ἢ διαθήκας, ἐκδεδωκώς, ἢ ὑποβαλὼν εἰς ἀνάγνωσιν, τῷ περὶ αὐτογραφίας νόμῳ ὑπόκειται.

νόμος Κορνελίου περὶ πλαστῶν] Ὁ μὲν Κορνέλιος φάλοισ ἐῖη ἂν ὁ περὶ τῶν κυρίως πλαστῶν· τὸ δὲ Λιβωνιέον θέσπισμα περὶ τῶν ὡσανεὶ πλαστῶν ἢ Λιβωνιάνειον εἶη τὸ περὶ τῶν προσγεγραφῶτων ἑαυτοῖς ἐν διαθήκῃ, ἢν τοὶ γράφουσι, ληγάτα. ζῆτει κεφ. κβ'. [Sch. a. VII. 721.]

ἐκμαρτύρια πλαστὰ] Ἐπὶ χρηματικῆς δίκης ἢ ἐγγυητικῆς. [Sch. b. VII. 721.]

v) Sic Cod. 1350. Fabr. τδ. w) Fabr. η'. x) Fabr. θ'. y) Haec est alia poena, quam in Digestis constituta est. Cod. 1350. φησίν. a) Fabr. ι'. b) In Cod. 1350. haec adduntur: βι. μη. τῶν δγ. τι. ι'. c) L. 1. §. 1. 2. D. h. t. leguntur Syn. p. 530. Apud Attal. tit. LXXII. §. 1. leguntur pr. §. 1.

1) parricidii committendi causa] Puta veneni emendi causa, vel ut latronibus detur pecunia, qui suum patrem occidant.

2) et qui pro eo cavet] Et pro eo fideiubet.

VII. Idem. Si quis 1), dum accusatur hac lege, L. 8. decesserit, si quidem sibi manus intulerit, et descendentes vel adscendentes non habuerit 2), fiscus ei succedit: si mortem sibi non consciverit, ex testamento vel ab intestato ei succeditur. D. XI. VIII. 9.

1) si quis] Si parricidii accusatus ante condemnationem decesserit, si quidem sibi mortem consciverit, fiscus in bona eius succedit: si vero naturaliter mortuus fuerit, si quidem testamentum fecerit, heres ab eo scriptus ei succedit: si intestatus decesserit, qui lege vocantur ab intestato ei succedunt.

De hac re Novella 134. haec ait: Sancimus, si ii, qui criminis rei postulati sunt, cui leges bonorum publicationem vel mortem irrogant, convincantur vel condemnentur, ut bona eorum non cedant lucro Praesidum vel officiorum, et ne fisco quidem addicantur, sed descendantibus dentur vel adscendentibus, vel uxoribus. Et lege Novellam. Quare tit. 1. cap. 24. et tit. 53. cap. 2. them. 1.

2) et descendentes vel adscendentes non habuerit] Quare lib. 56. tit. 2. cap. 40. et lib. 6. tit. 19. cap. ult.

VIII. Modest. Qui occiderit adscendentem vel Prochir. tit. XXXIX. descendantem, vel cognatum, igni traditur.

Furioso, qui patrem occidit, venia datur 1), et diligentius custoditur, aut vincitur. cap. 35. L. 9. §. 2. D. XLVIII. 9.

1) furioso — venia datur] Et hoc Divi Fratres rescripserunt super eo, qui per furorem matrem suam necaverat: sufficit enim, inquit, ipso furore eum puniri, et diligentius custodiendos esse furiosos, ita ut et vinculis constringantur, ut ne facile aliquem aggrediantur.

Praestat autem quaerere, num simulaverit furorem, vel an in intervallis occiderit. Et quaere lib. 6. tit. 1. cap. 42. Tunc enim punitur.

IX. Paul. Parricidae semper accusantur 1). L. 10. D. eod.

1) parricidae semper accusantur] Quare lib. 56. tit. 15. cap. 7. et lib. 35. tit. 16. cap. 12. them. 2.

Hoc est, accusatio eorum perpetua est, neque ullo tempore finitur.

TITULUS XLI.

Lex Cornelia de falsis 1) et Senatusconsultum Libonianum.

I. Qui fecit falsas testationes 2) aut testamenta, L. 1. pr. vel edidit 3) vel subiecit legenda, lege de falsis D. XLVIII. 10. tenetur.

1) lex Cornelia de falsis] Lex Cornelia de falsis erat de iis, quae proprie falsa sunt: Senatusconsultum Libonianum de quasi falsis: vel Libonianum erat de iis, qui sibi adscribunt legata in testamento, quod ipsi scribunt. Quare cap. 22.

2) falsas testationes] In pecuniaria causa vel criminali.



ἢ ἐκδεδοκώς] Ζήτει τι. γ'. κεφ. μα'. θεμ. γ'. καὶ τι. νά. κεφ. λς'. καὶ τούτου τοῦ τίτλου κεφ. β'. καὶ ις'. [Sch. c. VII. 721.]

L. I. §. 1. Καὶ ὁ χρήματα λαβὼν ἢ συμφωνήσας, ἢ κοινῶν ποιήσας ἐπὶ τῷ συνθεῖναι^{d)} κατηγορίαν ἢ μαρτυρίαν κατὰ τῶν ἀνευθύνων.

§. 2. Καὶ ὁ λαβὼν χρήματα ἐπὶ τῷ κατηγορῆσαι ἢ μὴ κατηγορῆσαι, μαρτυρῆσαι ἢ μὴ μαρτυρῆσαι.

§. 4. 5. 6. Καί^{e)} ὁ ἐν λογισμοῖς ἢ διφθέραις^{f)}, ἢ πινακιδίοις σφραγιστοῖς ποιήσας τι πλαστόν ἢ ἀπαλείψας· καὶ ὁ ἀρχῶν πλαστόν ποιήσας ἐν τοῖς παρ' αὐτῶν πραχθεῖσιν ὑπομνήμασι· καὶ ὁ ἀνοίξας τὴν τοῦ ζῶντος διαθήκην, καὶ ὁ προδοὺς τὰ παρακατατεθέντα αὐτῷ δικαίωματα τῷ ἀντιδικῷ τοῦ παραδεμένου.

καὶ ὁ ἐν λογισμοῖς] Ἐάν τις ἐν λόγοις, ἢ ἐν διφθέραις, ἢ ἐν πινακιδίοις κηρὸν ἔχουσιν^{ε)}, ἢ ἐν ἄλλῳ οἰωθήσεται πρᾶγματι μέλλοντι σφραγισσάσθαι^{h)} πλαστὴν σφραγίδα ποιήσῃ, ἢ πρᾶγμα ἀφέληται, ὡς πλαστογράφος τιμωρεῖται. [Sch. d. VII. 721. sq.]

τι πλαστόν] * Ἰσθι ἔξωθεν, ὅτι πλαστόν μὲν ἐστὶ τὸ διὰ χειρὸς γινόμενον, τὸ μιμῆσθαι χεῖρα, τὸ ἔξαι, τὸ διαρῆσαι, τὸ μεταγράψαι, τὸ ἀπαλείψαι, τὸ ὑφέλισθαι· ὡς γὰρ δὲ πλαστόν, τὸ ἐν συμψηφισμῷ ψεῦσασθαι, τὸ ἀποκρύψαι δικαίωμα, τὸ μὴ εἶσαι τινα διαθέσθαι.

καὶ ὁ ἀρχῶν πλαστόν ποιήσας ἐν τοῖς — ὑπομνήμασι] * Οὕτω γὰρ ὁ θεῖος Σεβήρος κατεδίκασε τὸν ἐπαρχὸν τῆς Αἰγύπτου τῷ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ τοῖς ἰδίῳ ἰστρουμέντοις ἦτοι τοῖς παρ' αὐτοῦ πραχθεῖσιν ὑπομνήμασιν πλαστόν τι πεποιηκότα.

§. 7. Εἰ καὶ ἐν στρατιωτικῇ διαθήκῃ ληγάτον τις ἑαυτῷ προσγράψει, τῷ περὶ πλαστογραφίας ἐγκλήματι ὑπόκειται.

§. 8. Ἀρκεῖ μέντοι πρὸς τὸ φυγεῖν τὴν ποινὴν καὶ πρὸς τὸ λαβεῖν τὸ ληγάτον, ἐπὶ μὲν ἑξωτικῶν ἑαυτοῖς προσγραψάντων, τὸ ἰδικῶς τὸν διαθεμένον ὑπογράφοντι βεβαιώσασθαι, τὸ ληγάτον καὶ εἰπεῖν, ὡς ὑπηγόρευσε καὶ ἀνέγνω· ἐπὶ δὲ υἱοῦ καὶ δούλου, ταῦτόν ἢ γενικῇ βεβαιώσις δύναται.

ἐπὶ δὲ υἱοῦ] Τοῦ διαθεμένου, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοὶ τὸ α'. θεμ. ιε'. κεφ. σημειώσαι, ὅτι ὡς πλαστογράφος ἐνάγεται ὁ ἑαυτῷ προσγράφας ἐν διαθήκῃ ληγάτον. τοῦτο δὲ προσενεκτέον σήμερον ἐπὶ τοῖς γράφοις τὰςⁱ⁾ διαθήκας τὰ βούλας. πολλοὶ γὰρ τοῦ παρόντος νόμου καταφρονοῦσι. [Sch. e. VII. 722.]

ἢ γενικῇ βεβαιώσις] Τὸ εἰπεῖν τὸν διαθεμένον· Πάντα τὰ ἀνωτέρω γέγραφα^{k)} αὐτὸς καὶ ὑπηγόρευσα, καὶ ἀνέγνω. ἢ δὲ γενικῇ βεβαιώσις ἐγγράφως γίνεται· ἢ γὰρ ὀνόματι ἐπὶ τῶν ἀκουσίων γινόμενη οὐδὲν ὠφελεῖ. [Sch. i. VII. 722.]

§. 9—12. Ὁ χειρῖσας ἐπιτροπὴν ἢ κουρατωρείαν, ἐὰν πρὶν τοὺς λόγους ἀποδοῦναι συναλλάξῃ τῷ δημοσίῳ, τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματι ὑπόκειται· εἰ μὴ ἄρα οἱ κηδεμονευθέντες ἐτελεύτησαν, ἢ ζῶσι μὲν, ὁ δὲ γυνόμενος κηδεμὼν οὐ συνήλλαξε τῷ δημοσίῳ, ἀλλὰ τὸν συναλλάξαντα διεδέξατο, ἢ πρὸ τῆς κηδεμονίας αὐτὸς συνήλλαξεν.

ἐὰν πρὶν τοὺς λόγους ἀποδοῦναι συναλλάξῃ τῷ δημοσίῳ] Ζήτει βιβ. κ'. τι. α'. κεφ. μδ'. καὶ βιβ. λη. τι. ιγ'. κεφ. α'. [Sch. g. VII. 722.]

τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματι ὑπόκειται] Ἐπεὶ γὰρ οὐκ ὀνομασθῆναι καὶ οἱ νεοὶ καὶ ὁ δημόσιος ἔχουσιν, εἰς ἑξ ἀμφοτέρων^{l)} πάντως βλαβήσεται περὶ τὰς υποθήκας.

d) Syn. συνθεῖναι. e) L. I. §. 4—6. D. h. t. leguntur fere iisdem verbis apud Attal. tit. LXXII. §. 1. f) Attal. post διφθέραις inserit: ἦτοι μιμῆσθαι. g) Fabr. ἔχουσι. h) Malim σφραγισθῆναι. i) τὰς, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. k) Lege γραφέντα. Sic et Cuiacius verit. l) Fabr. ἀμφοτέρων.

3) vel edidit] Quaere tit. 3. cap. 41. them. 3. et tit. 51. cap. 36. et huius tituli cap. 2. et 16.

Item qui pecuniam accepit pactusve est, vel societatem coitit ad instruendam accusationem vel testimonium adversus innocentes.

Item qui pecuniam accepit ob accusandum vel non accusandum, ob testimonium dicendum vel non dicendum.

Item qui in rationibus⁴⁾ vel pellibus vel tabulis non obsignatis falsum⁵⁾ fecit aut delevit: et magistratus, qui in actis suis falsum fecit⁶⁾, et qui aperuit vivi testamentum, et qui instrumenta apud se deposita prodidit depositoris adversario.

4) item qui in rationibus] Si quis in rationibus vel membranibus vel tabellis ceram habentibus, vel alia qua re, quae obsignanda sit, falsam obsignationem fecerit, vel rem amoverit, quasi falsarius punitur.

5) falsum] Scias extrinsecus, falsum esse quod manu fit, velut imitari scripturam, radere, perumpere, transcribere, delere, subtrahere: quasi falsum autem, in computatione mentiri, instrumentum celare, prohibere aliquem, quominus testamentum faciat.

6) et magistratus, qui in actis suis falsum fecit] Sic enim Divus Severus crimine falsi damnavit Praefectum Aegypti, qui tempore quo magistratu fungebatur, in instrumentis suis sive actis falsum fecerat.

Etiam si in testamento militari legatum sibi quis adscripserit, crimine falsi tenetur.

Ceterum sufficit ad poenam evitandam et capiendum legatum in extraneis sibi adscribentibus, si testator specialiter subscribens confirmet legatum et dicat, se dictasse et recognovisse: in filio autem⁷⁾ et servo tantundem potest generalis confirmatio⁸⁾.

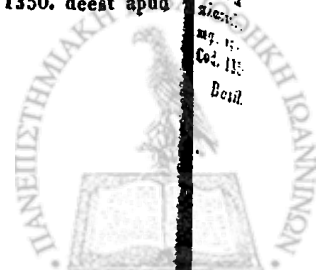
7) in filio autem] Testatoris, ne obstet them. 1. cap. 15. Nota, quasi falsarium teneri eum, qui sibi adscribit in testamento legatum. Hoc proferendum est hodie in tabularios scribentes testamenta. Multi enim hanc legem contemunt.

8) generalis confirmatio] Ut si dicat testator: Omnia supra scripta ego dictavi et recognovi. Generalis autem confirmatio fit scripto: nam si fiat sine scripto quibusdam audientibus, nihil prodest.

Qui gerit tutelam vel curationem, si priusquam rationes reddiderit, contraxerit cum fisco⁹⁾, crimine falsi tenetur¹⁰⁾: nisi ii, qui sub tutela vel curatione fuerunt, decesserint¹¹⁾, vel eis viventibus curator non contraxerit quidem cum fisco, sed ei, qui contraxit, successerit, vel ante curationem contraxerit.

9) si priusquam rationes reddiderit, contraxerit cum fisco] Quaere lib. 20. tit. 1. cap. 49. et lib. 38. tit. 13. cap. 1.

10) crimine falsi tenetur] Quia enim tacitam hypothecam iuvenes et fisco habent, unus ex eis omnino laedetur circa hypothecam, fisco videlicet quasi poste-



μαρτύρηται δὲ πάντως ὁ δημόσιος διὰ τὸ μεταγενέστερον εἶναι. Ζήτει βιβ. γδ. tit. ζ. κεφ. ε. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ζ. θεμ. α'. καὶ β. [Sch. h. VII. 722.]

εἰ μὴ ἄρα οἱ κηδεμονευθέντες ἐτελεύτησαν] Οἱ μετὰ τὸ τελευτῆσαι τοὺς κηδεμονευθέντας οὐκ ἔχουσι καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτῶν^{m)} τὴν ὑποθήκην, ἀλλ'ⁿ⁾ ὅτι πλείονως ὑπὸ τοῦ νόμου θάλλονται ζῶντες οἱ υἱοί. καὶ ὅτι μετὰ τελευτῆν αὐτῶν παύονται καὶ οἱ τοκοί, καὶ οὔτε περιγραφῆσαι ἐπιδύναται οἱ ἐπίτροποι ὡς μὴ διοικοῦντες, καὶ ἐντεῦθεν οὐδὲ ἴσχυος ἐπὶ πλέον ἢ οἷα αὐτῶν γίνεται, ὡς μὴ ἐγγειρομένων τὴν διοίκησιν. καὶ ζήτει βιβ. λζ. tit. ζ. κεφ. μα'. καὶ κεφ. λγ'. θεμ. γ'. καὶ τὸν παλαιόν. [Sch. i. VII. 722.]

Ἡ^ο) τοῦ πλαστοῦ καὶ τοῦ ὤσανεὶ πλαστοῦ τιμωρία περιορισμὸς ἐστὶ καὶ τελεία δήμευσις· κατὰ τὴν δοῦλων ἐσχάτη^{p)}.

καὶ τοῦ ὤσανεὶ πλαστοῦ] Πλαστὸν ἐστὶ τὸ ποιῆσαι γγραφὸν πλαστὸν ἢ ἕτερον τι, ὃ τὴν ἀρχὴν οὐδ' ὅλους συνέστη. ὤσανεὶ δὲ πλαστὸν τὸ ἀπαλείψαι τὴν διαθήκην ἢ ἕτερα διατάγματα, ἢ διαρῆξαι, ἢ καύσαι, ἢ ἄλλως ἀφανίσαι· καὶ τὰν ἐν διαθήκῃ γραφῆναι τις κληρονομία, εἴτα τὸ τούτου ὄνομα ἀπαλείψαι ἕτερος, καὶ ἐγγραφῆναι ἕτερος, ἵνα ἐκείνος τυχόν ὁ τὸ νόμα ἀπαλείψας κληρονομήσῃ· καὶ ὅταν δανείσας τις ἀμαρῆρας μάρτυρας παραγάγῃ ὡς ἐπὶ τῷ δανείῳ δῆθεν παρατυχόντας· καὶ ὅταν τις προχρονισμὸν ἐν δανείῳ ποιήσῃ· καὶ ὅταν τις ποιήσῃ ἐγγραφὸν τινος βούλησιν, καὶ παραγάγῃ μάρτυρας ὡς δῆθεν παρατυχόντας· καὶ ὅταν τις ἐχῇ ἄδικα ζῆλια, ζ κεφ. ζ. τοῦ κς. tit. [Sch. k. VII. 722. sq.]

β. Ὁ^α) κλέψας διαθήκην, ἢ κρύψας, ἢ ἀρπάξας, ἢ ἀπαλείψας, ἢ ὑποβαλὼν, ἢ ἀποσφραγίσας, πλαστεύσας, ἢ σφραγίσας¹⁾, ἢ κατὰ δόλον ἀνανώσκων, ἢ δολερῶς παρασκευάσας ταῦτα γενέσθαι, ἢ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματι ὑπόκειται.⁵⁾

ὁ κλέψας διαθήκην] Ζήτει βιβ. λέ. tit. ε. κεφ. γ'. ὁ τούτου τοῦ βιβ. tit. να'. κεφ. λδ'. θεμ. η'. καὶ τοῦ γ'. tit. ρ. λζ. καὶ tit. λη'. καὶ λθ'. καὶ βιβ. ιγ'. tit. β. κεφ. α'. μ. κδ. [Sch. l. VII. 723.]

Ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος· εἰ γὰρ ἄλλος τις ἦν, οὐκ ὑπόκειται τῷ πλαστῷ. [Sch. m. VII. 723.]

διαθήκην] Τελείαν, ἥτοι πάντα τὰ τοῦ νόμου παρατήματα ἔχουσαν, καὶ ποιούσαν κληρονομίαν τὸν ἐν αὐτῇ¹⁾ γεγενημένον. εἰ γὰρ ἀτελής οὖσα, μὴ ὠφελεῖ τὸν ἐν αὐτῇ γεγενημένον. καὶ ὁ ταύτην κλέψας, πλαστὴν διαθήκην ἔκλεψε, ἢ οὐ καθαρὸν καὶ κυρίαν, καὶ τῷ πλαστῷ οὐκ ὑπόκειται. καὶ τὴν δὲ ἐστὶν διαθήκη²⁾ ἢ μὴ οὖσα διαθήκη. καὶ ζήτει β. β. tit. β. κεφ. σκα'. καὶ τούτου τοῦ tit. κεφ. ζ. καὶ να'. κεφ. λς'. θεμ. ζ. ὅτι τὴν ἀρρηστον διαθήκην ἀτιμωρεῖ τις κλέπτει. [Sch. m. VII. 723.]

ἢ κρύψας] Ζήτει βιβ. λέ. tit. ε. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ δ. h. n. VII. 723.]

ἢ κατὰ δόλον ἀναγιγνώσκων] Τί γὰρ, ὅτι ἐγγραφὴν τῆς διαθήκῃς· Ἐπειδὴ σημερον οὐ δύναμαι ἐκινήσασιν τὸν μου τὸν οἶκον, ὃν κατέχει ὁ δυνατὸς ὁ δεῖνα, βούλομαι, ὁ κληρονομία μου δρασθῆται καιροῦ, ἵνα ἐκινήσῃ αὐτόν. εἰ κεφ. ις'. καὶ tit. να'. κεφ. λη'. θεμ. ζ'. καὶ βιβ. ιγ'. β. κεφ. α'. θεμ. κς'. [Sch. o. VII. 723.]

γ'. Οὐλπ. Ὁ ἀγνοῶν, πλαστὴν εἶναι τὴν διαθήκην, εἰς ὑπερβλήθῃ τὴν κληρονομίαν, ἢ ληγῆτον λάβῃ, ἄλλως ἐπιγνώ, οὐ κωλύεται κατηγορεῖν αὐτῆς ὡς κατῆς.

οὐ κωλύεται κατηγορεῖν αὐτῆς ὡς πλαστῆς] Ὁ κωλύεται μετὰ ταῦτα πλαστὴν εἶναι μαθὼν αὐτὸς κατηγορεῖν αὐτῆς.

rior. Quaere lib. 54. tit. 6. cap. 5. them. ult. et cap. 6. them. 1. et 2.

11) nisi ii, qui sub tutela vel cura fuerunt, decesserint] Quia mortuis adolescentibus heredes eorum non etiam habent hypothecam, et lex plus favet vivis adolescentibus. Cessant et post mortem eorum usurae, et tutores cum non administrant, iam amplius circumscribere non possunt, et ex eo tempore bona eorum in plus non obligantur administratione deposita. Et quaere lib. 37. tit. 7. cap. 41. et cap. 33. them. 3. et Antiquum.

Falsi et quasi falsi¹²⁾ poena est deportatio et L. 1. §. 13. omnium bonorum publicatio: in servos autem ultimam supplicium.

12) et quasi falsi] Falsum est fecisse falsam scripturam vel aliud quid, quod initio haudquaquam consistat. Quasi falsum est, delevisse testamentum aliave instrumenta, vel rupisse, vel combussisse, vel quoquo modo perdidisse: et cum in testamento heredis scripti nomen alius delet, et inscribit alterius, ut is forte, qui nomen delet, hereditatem obtineat: et cum is, qui credit sine testibus, testes producit, quasi scilicet credito interfuerint: et cum quis praetulit diem crediti, et cum scripsit voluntatem alterius, et producit testes, quasi interfuerint: et cum quis habet iniqua pondera, ut cap. 6. tit. 26.

II. Qui testamentum amoverit¹⁾, celaverit²⁾, L. 2. eripuerit, deleverit, subiecerit, resignaverit, falsum fecerit, signaverit, dolo malo recitaverit³⁾, vel dolo malo haec fieri curaverit, crimine falsi tenetur. D. eod.

1) qui testamentum amoverit] Quaere lib. 35. tit. 5. cap. 3. et huius libri tit. 51. cap. 34. them. 8. et tit. 3. cap. 37. et tit. 38. et 39. et lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 24.

Ab intestato vocatur: nam si alius quis amoverit, non tenetur falsi.

testamentum] Perfectum, quod omnes legis observationes contineat, et ex quo heres scriptus heres fiat. Nam si imperfectum sit, nihil prodest scripto. Et qui id amovet, falsum testamentum amovet, non purum et validum, et falsi non tenetur. Falsum vero testamentum est, quod non est testamentum. Et quaere lib. 2. tit. 2. cap. 221. et huius tit. cap. 6. et tit. 51. cap. 36. them. 7. inutile testamentum impune subripi.

2) celaverit] Quaere lib. 35. tit. 5. cap. 3. them. 3. et 4.

3) dolo malo recitaverit] Quid enim si in testamento scripserit: Quia hodie non possum meam illam domum evincere, quam detinet potens ille, volo, si heres meus potiatur tempore, ut eam evincat. Quaere cap. 16. et tit. 51. cap. 38. them. 6. et lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 27.

III. Ulp. Qui ignorans, falsum esse testamentum, hereditatem adiit, vel legatum accepit, vel alio quo modo agnovit, non prohibetur falsum id dicere¹⁾. L. 3. D. eod.

1) non prohibetur falsum id dicere] Non prohibetur, si postea cognovit, id falsum esse, id falsum dicere.

m) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοῦ. n) ἄλλ', quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. o) L. 1. §. 13. D. h. t. legitur in Syn. 30. ubi est finis cap. 1. h. t. et apud Attal. tit. LXXII. §. 2. p) Post ἐσχάτη Attal. habet τιμωρία. q) L. 2. D. h. t. tur in Syn. p. 349. r) Verba ἢ σφραγίσας Syn. omisit. s) His in Syn. scholium publicitar hoc: ἢ δὲ ποιῆ τῶ στοῦ, εἰ μὲν μέγιστον τι ἐκ τούτου ἀμαρτάνεται, ἀποκεφαλίσμὸς ἐστίν· εἰ δὲ μὴ, περιορισμὸς. βιβλίον ε'. τίτλω μα'. 75. περὶ τὸ τέλος. t) Sic lego hic et postea. Fabr. αὐτῶ. u) Fabr. habet ἢ ante διαθήκη, quod deest in 1350.



III. δ'. "Ιδιμ. v) 'Εὰν τελευτήσῃ ὁ παρασκευάσας πλαστῶς ἑαυτῷ προσγραφῆναι ληγάτον, ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἀποδίδωσιν αὐτό.

I. Εἰ δὲ καὶ διαφθείρας ὁ κληρονόμος τοὺς κωδικέλλους τελευτήσῃ, τὸ ὀκταούγκιον δημεύεται.

ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἀποδίδωσιν αὐτό] Οὐ μόνον ὅτι αὐτοῦ περιόντος ἀφαιρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κληρονομίας^{*)}, οὐ μὴν καὶ δημεύεται. [Sch. p. VII. 723.]

* Οὐ μὴν καὶ δημεύεται· εἰς γὰρ μόνον τὸ περιελθὼν ἐνέχεται.

εἰ δὲ καὶ διαφθείρας ὁ κληρονόμος τοὺς κωδικέλλους τελευτήσῃ] Ἐνταῦθα ὁ θειότατος Μάρκος, ἦν ἴκα τις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γραφεὶς κληρονόμος τοῦ πατρὸς κωδικέλλους διέρρηξε^{*)} καὶ γ) ἐτελεύτησεν, τοσοῦτον ἐνόμισε τῷ φίλῳ διαφέρειν, ὅσον ἐκ τῶν κωδικέλλων ἠδύνατο διαπανθῆναι, τουτέστιν²⁾, ἕως τοῦ ἐνεαουγγίου. [Sch. q. VII. 723.]

Τὰ γὰρ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἐγκλήματα μὴ προκαταρχθέντα σβέννυται. [Sch. q. VII. 723.]

τοὺς κωδικέλλους] Ἐν οἷς ἦν τὸ ὀκταούγκιον λεληγυτευμένον. [Sch. q. VII. 723.]

τὸ ὀκταούγκιον δημεύεται] Εἰ δὲ καὶ ὁ κληρονόμος εἰς ὀλοκλήρον ἐν διαθήκῃ γραφεὶς κληρονόμος ἀβαρῶς, ἐν κωδικέλλῳ ἀφῆρθε³⁾ τὸ ὀκταούγκιον ὡς εἰς ληγάτον καταλειφθέν⁴⁾, καὶ διέρρηξε⁵⁾ τοὺς κωδικέλλους, ἵνα τῇ ἀφανείᾳ τούτων κερδάνῃ τὰ ληγάτα, καὶ ἐτελεύτησεν, ὁ κληρονόμος αὐτοῦ τὸ ὀκταούγκιον ἀφαιρεῖται, ἵνα μὴ κερδάνῃ ἐκ τοῦ ἁμαρτήματος τοῦ κληροδότου. [Sch. r. VII. 723. eq.]

Τὴ γὰρ, ὅτι διαθήκην μὲν ἐποίησε, μὴ καταλείψας ἐν αὐτῇ ληγάτον, εἴτα ἐποίησε καὶ κωδικέλλους, ἐν οἷς τὸ ὀκταούγκιον ἐληγατευσε; εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ὁ ἁμαρτήσας ἔζη, ὠφείλε⁶⁾ καθ' ὀλοκλήρον ἢ πᾶσα οὐσία αὐτοῦ δημευθῆναι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τῶν πλαστογραφῶν ὑπομείναι. νῦν δὲ ἐπειὶ ἐτελεύτησεν, ὁ κληρονόμος τοῦ ἁμαρτηκότου εἰς ἐκεῖνο μόνον ἐνέχεται, εἰς ὅσον ἐκ τοῦ ἁμαρτήματος περιήλθεν εἰς αὐτόν. περιήλθε δὲ τὸ ὀκταούγκιον, ὅπερ ἦν λεληγατευμένον, καὶ κατὰ δόλον τοῦ ἁμαρτηκότου παρεκρατήθη, καὶ ἀπεκερδάνθη παρὰ τῆς οὐσίας. [Sch. r. VII. 724.]

ε'. "Ιδιμ. d) 'Εὰν ὁ προσγράφας ἑαυτῷ ληγάτον ἐν διαθήκῃ, γράψῃ καὶ τοὺς κωδικέλλους, καὶ ἐν αὐτοῖς ἀφαιρέσῃ⁷⁾ τὸ ληγάτον, ἐκφεύγει τὴν ποινήν. εἰ δὲ καὶ κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἔγραψε, καὶ ἀφῆλξε ἔστι, λαμβάνει τὴν κληρονομίαν.

εἰ δὲ καὶ κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἔγραψε] Μὴ βεβαιώσαντος⁸⁾, μηδὲ γενικῶς, τὸ ληγάτον τοῦ πατρὸς. [Sch. s. VII. 724.]

λαμβάνει τὴν κληρονομίαν] Ἐπεὶ γὰρ ἔγνωσ ἐν τῷ γ. θεμ. τοῦ α. κεφ. ὅτι ὠφείλει ἐπὶ υἰῶν ὑπεξουσίῶν ἢ γενικῆ βεβαίωσις, ἐνταῦθα δὲ οὐδὲ γενικῆ βεβαίωσις γέγονε⁹⁾, ἐμέλλε μὴ μόνον τὸ ληγάτον ἀπὸλλεῖν¹⁰⁾, ἀλλὰ καὶ δημευεῖσθαι κατὰ τὸν Κορνήλιον δὲ φάσις. ἐπειὶ δὲ ἀφῆλξε ἔστιν οὗτος ἐνταῦθα, τὸ μὲν ληγάτον τέως ἀπὸλλει, τὴν μὲντοι κληρονομίαν, εἰς ἣν ἔγραψε, τυχόν εἰς τὸ ἡμῖς, οὐκ ἀφαιρεθῆσεται διὰ τὸ εἶναι ἀφῆλξε, οὐ μὴν ὅτι κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἔγραψε¹¹⁾ τὸ γὰρ κατὰ γνώμην οὐκ ὠφείλει, εἰ μὴ καὶ γενικῆ¹²⁾ βεβαίωσις ἐπακολούθησεν. [Sch. t. VII. 724.]

Μισοῦσι γὰρ ὁ νομοθέτης τὸ θέμα διὰ τὴν ἀφελειότητα, καὶ ποιεῖ τὴν προσγραφόμενον ἑαυτῷ ληγάτον ἀφῆλκα τοῦ μὲν ληγάτου στερηθῆναι, τὴν δὲ κληρονομίαν λαβεῖν. [Sch. t. VII. 724.]

ζ'. Ἀφρικ. Εἰ καὶ ἄχρηστόν τις ἑαυτῷ προσγράψῃ ληγάτον, ὑπόκειται, εἰ καὶ ἡ διαθήκη ὕστερον ὀηχθῆ, μόνον εἰ τελεία ἦν ἡ διαθήκη. ἐπὶ γὰρ τῆς ἀσφραγίστου χώρων ὁ νόμος οὐκ ἔχει· ὥσπερ οὐδὲ τὸ περὶ ἐμφανείας τῆς τοιαύτης διαθήκης.

IV. Idem. Si decesserit is, qui curavit falso sibi legatum adscribi, id heres eius reddit¹⁾.

Sed et si heres codicillis corruptis decesserit²⁾, bes publicatur³⁾.

1) id heres eius reddit] Non tantum superstiti aufertur, sed etiam hereditati, nec tamen publicatur.

Nec tamen publicatur: nam in id tantum, quod pervenit, tenetur.

2) sed et si heres codicillis corruptis decesserit] Inde Divus Marcus, cum quidam a patre heres scriptus patris codicillis intercidisset, et decessisset, tantum putavit ad fiscum pertinere, quantum per codicillos erogari posset, id est, usque ad dodrantem.

Delicta enim et crimina non contestata extinguuntur,

codicillis] In quibus bes legatus erat.

3) bes publicatur] Sed et si heredi in solidum testamento scripto sine onere, bes auferatur in codicillis, et in legata erogetur, et heres intercidit codicillos, ut interitu eorum legata lucrifaceret, ac decesserit, bes heredi eius aufertur, ne ex delicto defuncti lucrum faciat.

Quid enim, si testamentum fecit non relictis in eo legatis, deinde codicillos, in quibus bessem legavit? Et si quidem is, qui deliquit, viveret, omnia bona eius in solidum deberent publicari, deberet et reliqua falsariorum poenas pati. Quia vero decessit, heres eius in id tantum tenetur, quod ex delicto ad eum pervenit. Pervenit autem bes, qui erat legatus, et dolo delinquentis retentus bonis accessit.

V. Idem. Si is, qui adscripsit sibi legatum in testamento, scribat et codicillos, et in eis adimat legatum, evitabit poenam. Sed etsi iussu patris scripserit¹⁾, et minor sit viginti quinque annis, hereditatem capit²⁾.

1) sed etsi iussu patris scripserit] Non confirmante patre legatum, ne generaliter quidem.

2) hereditatem capit] Nam quia didicisti in them. 3. cap. 1. filiisfamilias prodesse generalem confirmationem, hic vero ne generalis quidem confirmatio interesset, futurum erat non tantum ut legatum amitteret, sed et ut publicaretur ex lege Cornelia de falsis. Sed quia minor est viginti quinque annis, legatum quidem amittit: hereditas tamen pro qua parte scriptus est, utputa ex semisse, ei non aufertur, quod sit minor viginti quinque annis, non quod iussu patris scripserit: nihil namque prodest iussum patris, nisi et generalis confirmatio sequatur.

Nam mediam sententiam Iureconsultus profert in hoc themate propter minorem aetatem, et facit adscribentem sibi legatum minorem XXV annis legatum amittere, hereditatem vero capere.

VI. Afric. Etiamsi inutile legatum sibi quis adscripserit¹⁾, tenetur, licet testamentum postea rumpatur²⁾, si modo perfectum erat testamentum. Nam in testamento non signato lex locum non habet³⁾: sicut neque interdictum de tabulis exhibendis⁴⁾.

v) Fabr. ὁ αὐτός, ut semper. w) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦ κληρονόμου. x) Sic Cod. 1350. Fabr. διέρρηξε. y) Sic Cod. Fabr. κᾶν. z) Fabr. τουτέστι. a) Sic Cod. 1350. Fabr. καταλειφθέν. b) Sic Cod. 1350. Fabr. διέρρηξε. c) Sic Cod. Fabr. ὀφείλει. d) In Digestis praefigitur nomen Iuliani. e) Fabr. ἀφαιρέσει. f) Sic Cod. 1350. Fabr. βεβαιωθέντος. g) Fabr. γέγονε. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπολλύειν. i) Fabr. post γενικῆ cursus habet καὶ, quod omittitur in Cod. 1350.

εἰ καὶ ἀχρηστόν τις ἐαυτῷ προσγράψει ληγίσ-
τον] εἰ καὶ ἀχρηστόν τις ληγίστον καταλείψει^{κ)} ἐαυτῷ ἐν
ἀλλοτρίᾳ διαθήκῃ, κατέχεται τῇ^{λ)} τιμωρίᾳ τοῦ Κορνελίου νό-
μου. ἀπολογηταὶ γὰρ, καὶ ἐκείνον κατέχεσθαι τῇ αὐτῇ τιμω-
ρίᾳ, τὸν ἐν τῇ θούπτᾳ μετὰ ταῦτα γενομένη διαθήκῃ ἢ καὶ
ἐν τῇ ἐξ ἀρχῆς ἀνισχυρῶ ληγίστον ἐαυτῷ προσγράφοντα. τότε
δὲ ταῦτα λέγομεν, ἠνίκαι περιουθῆν ἢ διαθήκῃ. εἰ γὰρ ἀσφρα-
γιστος μὲν ἢ διαθήκῃ, οὐ χωρὰ τῷ δόγματι, ὥσπερ οὐδὲ
τὸν ἀντερόδικτον τὸ δὲ ταβουλὶς ἐξινβένδιδι ἀρμόζει ἐπὶ τῇ ἀσφρα-
γίστῳ^{μ)} διαθήκῃ. χαρὴ γὰρ πρότερον ὑπεῖναι διαθήκῃ τῶν
φράκτων πεπληρωμένην, εἰ καὶ κατὰ νόμον μὴ συνίστηεν^{ν)}, ἵνα
ταῦτε χωρὰ τῷ δόγματι γένηται. πλαστὴν γὰρ διαθήκην ἐκείνην
καλοῦμεν, ἣτις, εἰ μὴ ἦν πλαστὴ, ἠδύνατο ὀρθῶς λέγεσθαι
διαθήκῃ. ὁμοίως^{ο)} καὶ μὴ ὄντα διαθήκῃ λέγομεν, ἣτις, εἰ
εἰς πάντα ὀρθῶς παρακολούθησεν, ἠδύνατο λέγεσθαι ἐνόμως
γεγονέναι. [Sch. u. VII. 724.]

εἰ καὶ ἡ διαθήκη ὕστερον ὀρχήθη] Ὡςτε μὴ ἀρμόζειν
ληγατοῦ ἀπαίτησιν. [Sch. x. VII. 725.]

ἐπὶ γὰρ τῆς ἀσφραγίστου χώραν ὁ νόμος οὐκ
ἔχει] Ἰδίῳ οὐδὲ διαθήκῃ λέγεται ὡς ἀνυπόστατος οὐσα
ἢ μὴ ἔχουσα εἰ μάρτυρας. ἀσφραγιστος γὰρ ἐνταῦθα τὴν
τοιαύτην νόμι διαθήκην. καὶ ζῆτει βιβ. λε. τιτ. β. κεφ. ιζ.
θεμ. α'. [Sch. y. VII. 725.]

Ὅσα μὴτε τελείας οὐσας, μὴτε ἰσχυούσας. [Sch. y. VII. 725.]

ὥσπερ οὐδὲ τὸ περὶ ἐμφανείας τῆς τοιαύτης
διαθήκης] Μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ τέλος τοῦ γ'. θέματος
τοῦ α'. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. τοῦ λε. βιβ. λέγον, ἀρμόζειν τὸ δὲ
ἀβουλὶς ἐξινβένδιδι καὶ ἐπὶ ἀτελοῦς διαθήκῃς. ἐκείνο γὰρ οὐ
ἔχει περὶ διαθήκης ὁμολογουμένως ἀτελοῦς, ἀλλὰ περὶ κρυπτο-
γενῆς παρὰ τινος καὶ λεγομένης εἶναι παρὰ ἐκείνου ἀτελοῦς, ὡς
ἐν μὴ σπῆ χώραν ἢ παρὰστάσις καὶ ἢ ἐπιγραφή τοῦ π' τιτ.
ἐρεῖ παραστάσεως διαθήκῃν διαλεγόμενῃ. ἀδικον οὖν πιστεύσαι
ἢ τοῦ κρυπτογενῆ φωνῆ, καὶ καταλείψαι τὴν τῆς διαθήκης
καρυστάδιον. διὰ τοῦτο οὖν ἀναγκάζει τὸν κατέχοντα τὴν δια-
θήκην ὁ δικαστὴς προκομιζέειν ταύτην, ἵνα γνωσθῆ^{ρ)} καὶ ἢ
λήθειαι. τὸ δὲ παρὸν κεφάλαιον περὶ διαθήκης φησὶ φαινο-
μένης καὶ ἐχούσης^{ρ)} ληγίστον προσγεγραμμένον χερσὶ τοῦ γρά-
σαντος, καὶ ὁμολογουμένως ἀτελοῦς ἐκ τοῦ δείκνυσθαι κατ'
ἑν τῷ δικαστῇ. καὶ εἰκότως φησὶ μὴ ἔχειν χώραν τὸν ἀντε-
ρόδικτον. οὕτως οἶμαι συμβιβάζεσθαι τὰ κεφάλαια, ἢ εἰ βούλει,
ὅπως εἴπῃ, ὅτι ἐπ' ἐκείνων, ὧν ἀριθμεῖται τὸ λε. βιβ. δι-
τάται τὸ δὲ ταβουλὶς ἐξινβένδιδι ἀντερόδικτον, οὐ μὴν καὶ ἐπὶ
τῆς ἀσφραγίστου. οὕτως φησὶ καὶ ἢ ἐν τῷ β'. θεμ. τοῦ β. κεφ.
υ'. ε'. τιτ. τοῦ λε. βιβ. κειμένη δευτέρου παραγραφῆ. [Sch. z.
II. 725.]

Κατέχεται δὲ ὁ κληρονόμος προσγράφων τὴν
ποκίρησιν τοῦ υἱοῦ τοῦ διαθεμένου, ἢ τῶν ἄλλων
προσώπων,

Καὶ ὑφαίρεισιν ἑλευθερίας δούλων· καὶ μάλιστα,
περὶ ἣν τι ληγατεῦθ ἐν παρ' αὐτοῦ τῷ ἑλευθερωθέντι.

κατέχεται δὲ ὁ κληρονόμος] Ἐὰν ἐξωτικὸς γραφεὶς
κληρονόμος ἐν διαθήκῃ τῆν τῶν παιδῶν τοῦ τεσσάρτου ἐξε-
δατῶνα οἰκίᾳ χειρὶ γράψῃ, κατέχεται τῷ δόγματι, ὥσπερ
ἢ ὁ ἀδεμπτία οἰκίᾳ χειρὶ γράφας κατέχεται τῷ δόγματι
ἢ ἑλευθερίας καταλειμμένης τοῖς δούλοις τοῦ τεσσάρτου
ἢ μάλιστα ἐὰν ληγίστα ἢ φιδεῖκόμισσα ἐδέδοτο τοῖς τοῖς
εἰσταις παρὰ τοῦ γράσαντος τὴν ἀδεμπτία ἑλευθερίας αὐ-
τοῦ. [Sch. a. VII. 725.]

προσγράφων τὴν ἀποκίρησιν τοῦ υἱοῦ τοῦ
αἰεμένου] Βεβαίῳ γὰρ ἐαυτῷ τὴν κληρονομίαν. εἰ γὰρ
ἔγραψε τὴν ἀποκίρησιν, ἐμελλεν ὁ υἱὸς ὡς ἀμνημόνευτος
τεῖν. [Sch. b. VII. 725.]

Ὡσαύτως κατέχεται καὶ ὁ γράφων ἐαυτὸν κληρονόμον. εἰ
ἢ ὁ προσγράφων ἐαυτῷ ληγίστον, πολλῶ μᾶλλον ὁ κληρονο-
μῶν. οὐκ οἶμαι ἀδιαστίκτως ἐπὶ κληρονομῶν· ἐπὶ γὰρ υἱῶν
εἰ κεφ. ζ'. [Sch. c. VII. 725. sq.]

ἢ τῶν ἄλλων προσώπων] Τυχόν ἐγγόνων εἰς τάξιν
αὐτοῦ. [Sch. d. VII. 726.]

Ὁ πατρῶν ἐαυτῷ προσγράφων ἐν τῇ διαθήκῃ
ἢ ἀπελευθερῶν ληγίστον, καὶ αἰτῶν συγγνώμην, καὶ

1) etiamsi inutile legatum sibi quis ad-
scripserit] Quamvis inutile legatum adscripserit sibi
quis in alieno testamento, tenetur poena legis Corneliae.
Nam et eum teneri constat eadem poena, qui in testa-
mento postea rupto vel etiam ab initio non iure facto
legatum sibi adscripsit. Haec vero tunc dicimus, cum
perfectum testamentum est. Nam si non fuerit signatum
testamentum, Senatusconsulto locus non est, sicut ne-
que interdictum de tabulis exhibendis testamenti non
signati nomine competit. Prius enim oportet esse testa-
mentum factum perfectum, licet iure non consistat, ut
locus sit Senatusconsulto. Nam falsum testamentum id
dicimus, quod si falsum non esset, recte posset dici
testamentum. Similiter et non iure factum testamentum
dicimus, in quo si omnia rite secuta fuissent, posset
iure factum dici.

2) licet testamentum postea rumpatur] Adeo ut non competat petitio legatorum.

3) nam in testamento non signato lex lo-
cum non habet] Quia nec testamentum dicitur, cum
non consistat, quod non habet quinque testes. Non
signatum hoc loco tale testamentum intellige. Et quaere
lib. 35. tit. 2. cap. 17. them. 1.

Quod nec perfectum est, nec validum.

4) neque interdictum de tabulis exhiben-
dis] Ne credas ob stare finem them. 3. cap. 1. tit. 5.
lib. 35. quo dicitur competere interdictum de tabulis
exhibendis etiam de testamento imperfecto. Id enim
non loquitur de testamento haud dubie imperfecto, sed
de suppresso ab aliquo, qui dicat imperfectum esse, et
non esse locum exhibitioni et inscriptioni tituli, quae
est de exhibitione testamentorum. Iniquum igitur est,
ob fidem voci suppressoris habitam derelinqui exhibi-
tionem testamenti. Ideo iudex eum, qui testamentum
tenet, id exhibere cogit, ut veritas dignoscatur. Hoc
autem caput de testamento loquitur apparen te et lega-
tum manu scriptoris testamenti adscriptum habente, et
haud dubie imperfecto, quod demonstratur in conspectu
iudicis. Et merito ait, non habere locum interdictum.
Sic existimo concilianda esse capita. Vel ita, si velis,
dicas, de iis, quae enumerantur lib. 35. dari interdictum
de tabulis exhibendis, non etiam de non signato. Sic
ait et in them. 2. cap. 2. tit. 6. lib. 35. posita secunda
adnotatio.

Tenetur autem heres⁵⁾, qui adscribit exhereda-
tionem filii testatoris⁶⁾, vel aliarum personarum⁷⁾, D. XLVIII.
10.

Et ademptionem libertatis servi, et maxime si §. 2.
quid ab eo erat legatum manumisso.

5) tenetur autem heres] Si extraneus heres
scriptus in testamento exheredationem liberorum testa-
toris sua manu scripserit, tenetur ex Senatusconsulto:
sicut et qui sua manu scripsit ademptionem libertatis
relictæ servis testatoris, maxime si legata vel fidei-
commissa eis reliquerit ab eo, qui scripsit ademptionem
libertatis.

6) qui adscribit exheredationem filii te-
statoris] Confirmat enim sibi hereditatem. Nam si
non scripsisset exheredationem, futurum erat, ut filius
quasi praeteritus rumperet.

Similiter tenetur qui se heredem scribit. Nam si is,
qui sibi adscribit legatum, tenetur, multo magis, qui
hereditatem. Non existimo indistincte in herede: nam
de filiis quaere cap. 7.

7) vel aliarum personarum] Puta nepotum in
locum filiorum.

Patronus, qui sibi adscribit legatum in testa-
mento liberti, et petita venia⁸⁾ legato abstinere iu-

k) Sic Cod. 1350. Fabr. καταλείψη. l) τῇ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. m) Fabr. ἀσφραγίστη. n) Fabr. ἰσχυρῶ. o) Haec inde ab ὁμοίως in Cod. 1350, secunda manu scripta omisit Fabr. Reperiuntur tamen in versione Cuiacii. Sic Cod. 1350. Fabr. τούτου. q) Fabr. γνωσθῆ. r) Pro ἰσχυούσας, quod habet Fabr. haud dubie legendum ἐχούσας.



κελεύομενος ἀποστήναι τοῦ ληγάτου, οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν. εἰ δὲ γυνὴ προικὰ κεχρεωτημένη, ἢ ἄλλος δανειστὴς πράξει τὰ προγεγραμμένα, τῆς ἰδίας ἀγωγῆς οὐκ ἐκπίπτει.

καὶ αἰτῶν συγγνώμην] Καὶ συγγνώμης ἀξιοθεῖς ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ. καὶ πᾶς ὁ βουλομένος δύναται αἰτεῖν συγγνώμην πρὸ τοῦ λαβεῖν τὸ ληγάτον. [Sch. e. VII. 726.]

οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν] * Οὐ τιμωρεῖται μὲν, ἀλλὰ συγγνώσκεται, ἐφ' ᾧ ὅλως προσέγραψεν ἐαυτῷ ληγάτον· ἐπειδὴ δὲ πρὸς διαθήκην ἤμαρτεν, οὐ χρεὶ αὐτὸν ἐξ αὐτῆς βοηθηθῆναι.

Οὐ τιμωρεῖται μὲν*), ἀλλὰ συγγνώσκεται. σημείωσαι, ὅτι ὁ αἰτῶν συγγνώμην καὶ ἀφιστάμενος τοῦ ληγάτου συγγνώσκεται, καὶ οὐ κατέχεται τῷ Κορνελίῳ δὲ φάλσις. ζητεῖ κεφ. ιε'. νη'. ι. ια'. νθ'. ξα'. καὶ ξβ'. καὶ ξγ'. [Sch. f. VII. 726.]

Οἶμαι, ὅτι ὁ πατρὸν διὰ τοῦτο οὐ δύναται κινεῖν τὴν κόντρα τὰ βουλάς τῆς διαθήκης, διότι οὐκ ἄλλοθεν αὐτῷ προσήρμοσεν αὐτή, ἀλλ' ἐκ τῆς διαθήκης, περὶ ἧν ἤμαρτεν. καὶ ἐπεὶ συνεχωρήθη αὐτῷ ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἀμαρτήματος ποιῆ, οὐ συγχωρεῖται κατὰ τῆς διαθήκης κινεῖν τῆς συμπαθήσεως αὐτῷ τὸ περὶ αὐτῆν γεγονός ἀμαρτήμα· ἀλλ' ὡσπερ ἀφίεται αὐτῷ τὸ τοιοῦτον, οὕτως καὶ αὐτὸς ἀναγκάζεται καταλιπεῖν τὸ τῆς διαθήκης πταίσμα καὶ παρόρμα. ἢ δὲ γυνὴ καὶ ὁ δ) δανειστὴς ἄλλαχόθεν ἔχοντες τὴν τε περὶ τοῦ δανείου ἀγωγὴν, καὶ τὴν περὶ προικός, οὐ κωλύονται ταύτας κινεῖν ἀφιστάμενοι τῆς τοῦ ληγάτου ζητήσεως. [Sch. g. VII. 726.]

Ἐφ' ᾧ ὅλως προσέγραψεν ἐαυτῷ ληγάτον· ἐπειδὴ γὰρ πρὸς διαθήκην ἤμαρτεν), οὐ χρεὶ αὐτὸν) ἐξ αὐτῆς βοηθηθῆναι. [Sch. g. VII. 726.]

ἢ ἄλλος δανειστῆς] Τυχὸν πενθερός χρεωστούμενος) ἀνάληψιν προικός. [Sch. h. VII. 726.]

πράξει τὰ προγεγραμμένα] Τουτέστι, προσγράψει ἐαυτῷ ληγάτον, καὶ συγχωρήσει αὐτῷ τῆς τοῦ ἀμαρτήματος τιμωρίας, κελυσθῆ ἀποστήναι τοῦ ληγάτου. [Sch. i. VII. 726.]

τῆς ἰδίας ἀγωγῆς οὐκ ἐκπίπτει] * Οὐκ ἀρνούμεθα ἢ τῇ γυναικὶ τὴν τῆς προικός ἀγωγὴν, ἢ τῷ δανειστῇ τὴν τοῦ χρεῶς μεθοδείαν, ἵνα μὴ ἐκάτερος τούτων τῶν κατὰ νόμον αὐτῷ κεχρεωτημένων ἐκπέσῃ.

Οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς διαθήκης οὗτοι κινούσιν, ἵνα ἀκούσωσιν, ὃ καὶ ἀνωθεν ὁ πατρὸν ἤκουσεν, ὅτι ὁ πρὸς διαθήκην ἀμαρτήσας ἐξ αὐτῆς οὐ βοηθεῖται. [Sch. k. VII. 726.]

ζ. Μαρκ. x) Ὁ δοῦλος οὐ δύναται τῷ δεσπότην δικάζεσθαι· οὔτε γὰρ τῷ νόμῳ γνωρίζεται. καλῶς δὲ λόγῳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ κατηγορεῖ, λέγων αὐτὸν ἀποκρίψαι τὴν διαθήκην, ἐν ἣ ἐλευθερία αὐτῷ κατελείφθη.

ὁ δοῦλος οὐ δύναται τῷ δεσπότην δικάζεσθαι] * Κατ' οὐδὲνα τρόπον δύναται ὁ δοῦλος τοῖς δεσπότην δικάζεσθαι, ὅποτε οὔτε κατὰ τὸ πολιτικόν, οὔτε κατὰ τὸν πραιτωρᾶ, οὔτε μὴν ἔξτρα ὁρδινεμ ψηφίζονται εἰς ἀριθμὸν προσώπων οἱ οἰκέται. ἐν δὲ λέγῃ ὁ οἰκέτης, τὰς πτύχας τῆς διαθήκης, ἐν ἣ ἐλευθερία αὐτῷ καταλείπεται, ἀποκρυπτεσθαι παρὰ τοῦ δεσπότου, καὶ κινῆ τὸ favore libertatis), ὃ θεῖος Μαρκος καὶ Κομμοδος ἐνομοθέτησαν, δεκτέον εἶναι τὸν οἰκέτην εἰς τὴν περὶ τῆς ἀποκρυβείσης διαθήκης κατὰ τοῦ δεσπότου κατηγορίαν.

λόγῳ τῆς ἐλευθερίας] Favore libertatis. [Sch. m. VII. 726.]

αὐτοῦ κατηγορεῖ] Καὶ ἐπὶ τῷ περὶ ἀννόνης καὶ κήσου, καὶ πλαστῆς χαραγῆς, ὡς βιβ. ζ. tit. ε'. κεφ. κγ'. z) καὶ ἐπὶ ἄλλων πολλῶν δικαστηρίων δοῦλος τοῦ δεσπότου κατηγορεῖ. καὶ ζητεῖ βιβ. κβ'. tit. α'. κεφ. ζ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παρασημείωσιν, καὶ τὰς παραπομπὰς αὐτῆς. [Sch. m. VII. 726.]

η. Οἱ a) τὰ νομίματα ξέοντες καὶ περικόπτοντες ἢ χαράσσοντες χειροκοπέσθωσαν b).

betur, non habet bonorum possessionem contra tabulas 9). Sed si mulier, cui dos debetur, vel alius creditor 10) supradicta faciat 11), sua actione non excidit 12).

8) et petita venia] Et impetrata poenae venia. Et quilibet potest petere veniam, antequam accipiat legatum.

9) non habet bonorum possessionem contra tabulas] Non punitur, sed veniam consequitur, quod sibi legatum adscripserit: cum autem ratione testamenti peccaverit, ex illo iuvari eum non oportet.

Non punitur quidem, sed ei ignoscitur. Nota, petenti veniam et abstinenti se legato ignosci, et non teneri eum lege Cornelia de falsis. Quare cap. 15. 18. 10. 11. 59. 61. 62. et 63.

Puto, ideo non habere patronum bonorum possessionem contra tabulas, quod non aliunde competat ei, quam ex testamento, in quo deliquit. Et quia remittitur ei huius delicti poena, non permittitur ei agnoscere bonorum possessionem contra tabulas, quae cum eo consentiunt in admissio crimine: sed ut remittitur hoc ei, ita et ipse cogitur a delicto et vitio testamenti desistere. Mulier autem et creditor, qui aliunde de dote et de credito actionem habent, ea experiri non prohibentur omittentes petitionem legati.

Quod sibi adscripserit legatum: nam quia adversus testamentum deliquit, non debet ex eo iuvari.

10) vel alius creditor] Forte socer, cui reddi debet dos.

11) supradicta faciat] Hoc est, adscribat sibi legatum, et remissa ei delicti poena iubeatur abstinere legato.

12) sua actione non excidit] Non denegamus mulieri dotis actionem, vel creditori debiti petitionem, ne uterque eorum eo careat, quod iure ei debetur.

Hi enim ex testamento non agunt, ut audiant, quod et supra patronus audivit, eum, qui adversus testamentum deliquit, ex eo non iuvari.

VII. Marc. Servus non potest cum domino litigare 1): lex enim eum non novit. Recte autem ratione libertatis 2) accusat eum 3), dicens suppressi ab eo testamentum, in quo sibi libertas relicta est.

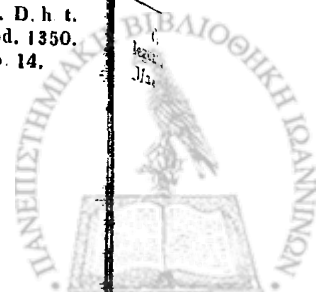
1) servus non potest cum domino litigare] Nullo modo servi cum dominis suis litigare possunt, cum nec iure civili, neque a Praetore, neque extra ordinem servi in numerum personarum computentur. Sed si servus tabulas testamenti, in quo sibi libertas relicta est, a domino suppressi dicat, et agat favore libertatis, Divus Marcus et Commodus sanxerunt, servum ad accusationem testamenti a domino suppressi esse admittendum.

2) ratione libertatis] Favore libertatis.

3) accusat eum] Et de annona et censu, et falsa moneta, ut lib. 7. tit. 5. cap. 23. et multis aliis iudiciis servus dominum accusat. Et quare lib. 22. tit. 1. cap. 7. et in eo adnotationem, et transmissiones eius.

VIII. Qui nummos radunt 1) vel circumcidunt, vel fngunt, eis manus abscindantur.

s) μὲν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. t) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. u) Sic lego ex scholio * supra scripto. Fabr. ἤμαρτεν. v) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτὸς. w) Sic lego. Fabr. πενθερὸν χρεωστούμενον. x) L. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 67. et apud Harm. I. 14. §. 10. y) Hoc interpres pro actione accepisse videtur. z) Sic Cod. 1350. Fabr. οδ'. a) L. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 532. b) Poena abscissionis manuum est ex Prochir. tit. XXXIX. cap. 14.



οὐ τὰ νομίματα ζέοντες] * Οἱ τὰ νομίματα περι-
κόπτοντες ἢ πλαττοντες, εἰ μὲν ἐλεύθεροι εἴεν, χρυσοῦ νύ.
διδόναι^ε) ὀφείλουσιν· εἰ δὲ δούλοι, τὴν ἑσχάτην ὑπομένειν
τιμωρίαν.

θ'. Ἰδὲμ. d) Ὑπόκειται^ε) τῷ νόμῳ καὶ ὁ προς-
μῖξας ἐπίφογόν τι τῷ χρυσῷ, ἢ νόθους ἀργυροῦς
νούμμους ποιήσας.

Καὶ ὁ δυνάμενος τοῦτο κωλύσαι, καὶ μὴ κω-
λύσας,

Καὶ ὁ κατὰ δόλον κασιτηρινοὺς ἢ μολιβδίνους
νούμμους πωλῶν ἢ ἀγοράζων,

Καὶ ὁ ἔξωθεν διαθήκης ἄλλο τι πλαστὸν σφρα-
γίστων ἢ καὶ ἰπογράφων, καὶ ὁ σφραγισθῆναι παρα-
σκευάζων, καὶ οἱ ποιοῦντες πλαστὰ ἐκμαρτύρια, ἢ
πλαστῶς ἀλλήλους^ι) μαρτυροῦντες.

Καὶ οἱ μηνυτὴν ὑποβάλλοντες εἰς χρηματικὴν
αἰτίαν τῇ αὐτῇ ποινῇ ὑπόκεινται, ἥτις καὶ ὁ λαβῶν
χρήματα ἐπὶ τῷ κατασκευάσει τινὶ δίκην.

καὶ ὁ δυνάμενος τοῦτο κωλύσαι] Εἰ γὰρ μὴ ἡδύ-
ματο^ε), οὐχ ὑπόκειται, ὡς βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ν'. [Sch. n.
VII. 726.]

καὶ ὁ ἔξωθεν διαθήκης ἄλλο τι πλαστὸν σφρα-
γίστων] Μὴ ἐκπληρωθῆς ἐκ τούτου καὶ εἴπης, ὡς ἐν τοῖς
ἄλλοις πᾶσιν ὑπόκειται ὁ τὸ πλαστὸν ὑπογράφων χωρὶς τῆς
διαθήκης, ἀλλὰ τοῦτο νόσον τὸ περὶ τῆς διαθήκης παρα-
λελειφθῆναι ὡς ὁμολογούμενον. [Sch. o. VII. 726. sq.]

Ἡ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία ἐπίκειται κατὰ τοῦ ἑτερόν τι
χωρὶς διαθήκης πλαστὸν δικαίωμα σφραγίζοντος ἢ σπουδα-
ζοντος σφραγισθῆναι. εἰ δὲ καὶ πλαστὰ ἐκμαρτύρια ποιήσει
τις, ἢ ἀμοιβαδὸν συγχαρήσουσι τινες πλαστῶς ἀλλήλοις μαρ-
τυρῆσαι, ὡς πλαστογράφοι τιμωροῦνται. [Sch. o. VII. 727.]

Οὐχὶ ὁ μόνον διαθήκην πλαστὴν σφραγίστων ὑπόκειται, ἀλλὰ
καὶ ὁ ἑτερόν τι πλαστὸν σφραγίστων ἢ ὑπογράφων. [Sch. o.
VII. 727.]

καὶ οἱ μηνυτὴν ὑποβάλλοντες] * Ὑποβάλλοντες
τινα δηλατορεύσαι χρήματα.

Ζῆτει περὶ μηνυτῶν ὑποβαλλομένων βιβ. νσ'. tit. β'. κεφ. ιδ'.
ιε'. θεμ. α'. καὶ β'. [Sch. p. VII. 727.]

ι'. Μαρκ. h) Καὶ ὁ προσγράψας τι τῷ ἔχοντι
αὐτὸν ὑπεξούσιον, ἢ τῷ συνυπεξούσιῳ, ἐμπίπτει τῷ
νόμῳ.

Οὐ μὴν ὁ προσγράψας ἔξωτικῶ, κἂν ζῶντος τοῦ
διαθεμένου σχῆ αὐτὸν ὑπεξούσιον.

ἐμπίπτει τῷ νόμῳ] Εἰς κέρδος γὰρ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ
δεσπότου τὰ γραφέντα ἀναφέρεται, εἰς ὃν ἠμίλλεν ἀναφέρε-
σθαι, εἰ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ δούλος ἐαυτοῖς προσέγραψαν. [Sch. q.
VII. 727.]

κἂν ζῶντος τοῦ διαθεμένου σχῆ αὐτὸν ὑπεξού-
σιον] Ὅρα καὶ ἕτερον θεμα, ἐφ' ᾧ χωρὶς οὐκ ἔχει ὁ κανὼν
ὁ λέγων· θεμα περιστῶν εἰς τὰς, ἐξ ἧς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἡδύ-
ματο^ι) συστηναί, οὐκ ἔρρωται. καὶ ἐστὶν εὐλύτος ἢ αἰτία.
ὁ γὰρ ὀφθεῖς κανὼν ἐπὶ τῶν ἠρημένων καὶ μὴ δεξαμένων
συστάσιν ἔχει χωρὶς· οὐ μὴν ἐπὶ τῶν ἀπαξ τελειωθέντων,
οἷον ἐστὶ τὸ παρον. ἢ γὰρ προσγραφή ἔφθη προγενέσθαι.
[Sch. r. VII. 727.]

ια'. Μαρκ. Ὁ πατὴρ προσγράφων ὑπεξούσιῳ στρα-
τιώτῃ ἐν διαθήκῃ συστρατιώτιον τοῦ παιδὸς γνωρι-
σθέντος αὐτῷ ἀπὸ τῆς στρατίας, οὐχ ὑπόκειται·
οὔτε γὰρ αὐτῷ προσπορίζεται.

Καλῶς τις καὶ τῇ μητρὶ προσγράφει κελεύσει τοῦ
διαθεμένου, καὶ δίδοται τὸ ληγάτον.

καλῶς τις καὶ τῇ μητρὶ προσγράφει] Ἐαυτῷ γὰρ
προσγράφων κωλύεται τις, καὶ τῷ ἔχοντι αὐτὸν ὑπεξούσιον.
[Sch. s. VII. 727.]

1) qui nummos radunt] Qui nummos circum-
ciderint vel finxerint, si liberi sint, aureos nummos dare
debent: sin servi, ultimum supplicium patiuntur.

IX. Idem. Lege tenetur et qui auro vitii quid L. 9. pr.
miscuerit, vel adulterinos argenteos nummos fecerit. D. XLVIII.
10.

Et qui potest hoc prohibere¹⁾, nec prohibuit, §. 1.

Et qui dolo malo stanneos vel plumbeos nummos §. 2.
emerit vel vendiderit,

Et qui extra testamentum aliud quid falsum §. 3.
signaverit²⁾, vel etiam subscripserit, et signari cura-
verit, et qui faciunt falsas testationes, vel mutuo
falsum testimonium dicunt.

Item qui delatorem submittunt³⁾ in causa pe- §. 4.
cuniaria, eadem poena tenentur, qua et is, qui pecu-
niam accipit ob instituendam adversus aliquem litem.

1) et qui potest hoc prohibere] Nam si non
potuit, non tenetur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 50.

2) et qui extra testamentum aliud quid
falsum signaverit] Ne ex eo erres et dicas, eum,
qui falsum subscribit in omnibus aliis, teneri, praeter-
quam in testamento, sed puta hoc de testamento esse
praetermissum quasi compertum.

Falsi poena irrogatur ei, qui praeter testamentum
quid aliud falsum instrumentum signat signarive curat.
Item qui falsas testationes fecit, vel qui invicem mutua
sibi dant testimonia falsa, ut falsarii puniuntur.

Non solum is, qui falsum testamentum signat, tene-
tur, sed et qui aliud quid falsum signat vel subscribit.

3) item qui delatorem submittunt] Qui sub-
mittunt aliquem, ut bona deferat.

De delatoribus subiectis quaere lib. 56. tit. 2. cap. 14.
15. them. 1. et 2.

X. Marc. Item qui adscribit aliquid ei, in cuius L. 10. pr.
est potestate, vel ei, qui in eadem potestate est, in-
cidit in legem¹⁾. D. eod.

Non etiam qui adscribit extraneo, licet vivo §. 1.
testatore eum in potestate habere coeperit²⁾.

1) incidit in legem] Quae enim adscripta sunt,
ad emolumentum patris vel domini pertinent, ad quem
pertinerent, et si filius et servus sibi adscripsissent.

2) licet vivo testatore eum in potestate
habere coeperit] Ecce aliud thema, in quo locum
non habet regula, quae dicit: Quod in eum casum ce-
cidit, a quo initio non potuit consistere, non valet. Et
probabilis est ratio. Praedicta enim regula in iis, quae
suspensa sunt necdum consistere coeperunt, locum ha-
bet, non in iis, quae semel perfecta et absoluta sunt,
ut hoc est. Nam adscriptio ante facta est.

XI. Marc. Pater, qui adscribit filiofamilias militi L. 11. pr.
in testamento commilitonis filii ex militia noti, non
tenetur: neque enim ei acquiritur. D. eod.

Recte etiam quis adscribit matri¹⁾ iussu testa- §. 1.
toris²⁾, et praestatur legatum³⁾.

1) recte etiam quis adscribit matri] Sibi
enim prohibetur quis adscribere, et habenti eum in
potestate.

c) In Digestis legitur: ad bestias dari. Sensus scholii obscurus est. d) Intellige Ulpianum. e) L. 9. pr. §. 1. 2. D. h. t.
leguntur in Syn. p. 532. ubi efficiunt partem cap. 8. h. t. f) Malim ἀλλήλοις. g) Sic Cod. 1350. Fabr. δούραται. h) Lege
Mac. Intelligendus est Macer. i) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐδύματο.



κελεύσει τοῦ διαθεμένου] Κἂν μὴ ἐπιβεβαιώσῃ, μηδὲ γενικῶς. [Sch. t. VII. 727.]
καὶ δίδονται τὸ ληγάτον] * Τὸ γὰρ παλαιὸν ἢ μήτηρ οὐκ εἶχε πρὸς ἀνάγκην γράφειν τοὺς παῖδας κληρονόμους.

L. 12. D. XLVIII. 10. ἰβ'. Πιπιαν. Ἐὰν ὁ ἐναγόμενος περὶ πλαστοῦ πρὸς κατηγορίας ἢ ψήφου τελευτήσῃ, ἀργεῖ μὲν ὁ περὶ τῶν πλαστογράφων νόμος· ὁ δὲ κληρονόμος τὸ περιποιηθὲν οὐ κερδαίνει.

ἀργεῖ μὲν ὁ περὶ πλαστογράφων νόμος] Του-
εῖστιν, οὐ δημεύεται ἢ τοῦτου κληρονομία. [Sch. u. VII. 727.]
τὸ περιποιηθὲν] Ἀπὸ τοῦ πλαστοῦ. ζήτηι τι. α'.
κεφ. ε'. τὸ γὰρ αἰσχρὸς κτηθὲν οὐκ ὀφείλει κέρδος εἶναι τοῦ κληρονόμου. [Sch. x. VII. 727.]

L. 13. pr. D. eod. ἰγ'. Ἰδεμ. Καὶ ὁ πλαστοὺν ὄνομα ἢ ἐπώνυμον ἐαυτῷ περιτιθεῖς ὑπόκειται τῷ πλαστοῦ.

καὶ ὁ πλαστοὺν ὄνομα] Ὁ ἀλλότριον ὄνομα ἢ ἐπώνυμον ἐαυτῷ περιτιθεῖς καὶ ἐνεῦθεν ἀπατῶν τινα, ἐνέχεται τῷ δὲ φάλοισι. [Sch. y. VII. 727.]
Ζήτηι τὸ τέλος τοῦ ε'. τι. κεφ. γ'. αὐτοῦ. [Sch. z. VII. 727.]

§. 1. Ὁ προσκαιρῶς ἐξορισθεὶς διὰ τὸ ἐν δίκῃ ἀναγνώ-
ναι ὡς συνήγορός τι πλαστοῦν, μετὰ τὴν περιώσιν
τοῦ χρόνου ἀπολαμβάνει τὴν οἰκίαν τάξιν· ὁ γὰρ μὴ
ποιήσας τὸ πλαστοῦν, ἀλλ' ἀναγνούς, οὐχ ὑποπίπτει
τῷ περὶ πλαστογραφίας ἐγκλήματι.

ὁ προσκαιρῶς ἐξορισθεὶς] * Συνηγοῶν τις ἐν δίκῃ
πλαστοῦν δικαίωμα προεκόμισε διαγνώσκοντος τοῦ ἀρχοντος,
καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ δεκαετίαν ἀπέκρινεν αὐτὸν ὁ ἀρχων. καὶ
λέγει Πιπιανός, μετὰ τὰ ἑ. ἐτη ἀναλαβεῖν αὐτὸν τὸ βουλευ-
τικὸν ἀξίωμα, ἐπειδὴ μὴ ποιήσας αὐτὸς τὸ πλαστοῦν, ἀλλὰ
μόνον ἀνεγνώκως αὐτό, οὐκ ἐπέπεσε τῇ τοῦ πλαστοῦ κατη-
γορία. κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖνον λογισμόν ὁ τοῦτο ἀμαρτήσας
καὶ ἐξορία προσκαιρῶς τιμωρηθεὶς, δύναται ὑποστρέφειν μετὰ
τὸν χρόνον, καὶ πρότερον μὴ ὡν βουλευτὴς γίνεσθαι βουλευτῆς.

διὰ τὸ ἐν δίκῃ ἀναγνώσθαι — τι πλαστοῦν] Δι-
καίωμα προσερχθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ κ) πρὸς φνυγος. [Sch. a.
VII. 727.]

Ἐν εἰδήσει. καὶ ζήτηι κεφ. λέ. καὶ λα'. [Sch. b. VII. 727.]
οὐχ ὑποπίπτει τῷ περὶ πλαστογραφίας ἐγκ-
λήματι] Ἄλλ' ἐξορίζεται προσκαιρῶς, ὡς φησὶν ἐν τῇ ἀρχῇ
τὸ κεφάλαιον. [Sch. c. VII. 727.]

L. 14. pr. §. 1. D. eod. ιδ'. Πανλ. Ἐὰν τις ἐπικοίνῳ δούλῳ ἐαυτοῦ καὶ
ἄλλον τινὸς ἐν διαθήκῃ τοῦ πατρὸς προσγράψῃ λη-
γάτον, ὑποπίπτει τῷ νόμῳ, καὶ οὐδεὶς τῶν κοινωνῶν
ἐκ τοῦ ληγάτου λαμβάνει. καὶ ὁ αὐτεξούσιος, καὶ ὁ
πάτρων ἐαυτοῖς προσγράψοντες ὑποπίπτουσι τῷ νόμῳ·
εἰ καὶ τὰ 1) μάλιστα ἀμνημόνευτοι καταλιμπανόμενοι
δύνανται καὶ τὴν τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν αἰτεῖν.

ἐὰν τις] Τίς ἐμαγκίματος γράφας τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
διαθήκην, κατὰ κελευσὶν τοῦ πατρὸς τῷ κοινῷ δούλῳ ἐαυτοῦ
καὶ Τιτίῳ ληγάτον προσέγραψε. καὶ ζητῶ μαθεῖν, ποῖον ἔξει
τὸ πρῶγμα ἀποτέλεσμα. καὶ ἀποκρίνεται πρὸς τὴν ἐρώτησιν ὁ
Παῦλος λέγων· Πολλὰς συνέξουσας ζητήσεις, καὶ ὅσον μὲν ἦκει
πρὸς τὸ δόγμα τῆς συγκλήτου, ἐξ οὗ κωλυόμεθα προσγράψαι
ἐαυτοῖς ἢ τοῖς ὑπεξουσίοις ἡμῶν ἐν διαθήκῃ, καὶ ὁ ἐμαγκί-
ματος υἱὸς τῇ αὐτῇ τιμωρία κατέχεται, εἰ καὶ κελεύσει τοῦ
πατρὸς ἔγραψε· μόνος γὰρ ὑπεξούσιος υἱὸς κελεύσει πατρὸς
γράφων ἀπήλλακται τιμωρίας, ὡσπερ καὶ ὁ δούλος, ἐὰν ὄλως
διὰ ὑπογραφῆς τοῦ τεσταίτουρος ἀποδειχθῇ, ὅτι αὐτὸς ἐκέλευσε
γραφεῖναι τὸ κατωκλιθεῖν· τούτου γὰρ οὐκ ἐπὶ τὸ παρανόμως
γεγραμμένον πρὸ νῶν σκρίπτῳ γενέσθαι. ἀρὰ δὲ τὸ τῷ ἐπι-
κοίνῳ δούλῳ τοῦ γραψάντος καὶ ἑτέρου τινὸς προσγραψόμενον,
ἐξ ὀλοκλήρου γίνεται πρὸ νῶν σκρίπτῳ, ἢ μόνον ὅσον ἦκει εἰς
τὸν προσγράψαντα, πρὸ νῶν σκρίπτῳ γίνεται, τὸ δὲ ἄλλο τῷ
κοινῷ προσγίνεται· καὶ εἶρον, φησὶν ὁ Παῦλος, Μαρκελλον
νοτεῦσαντα κατὰ τι τοιοῦτον Ἰουλιανόν. ἐὼν γὰρ ἐαυτῷ καὶ

2) iussu testatoris] Etiam si ne generaliter qui-
dem confirmaverit.

3) et praestatur legatum] Iure antiquo enim
mater necesse non habebat liberos heredes scribere.

XII. Papian. Si reus falsi ante accusationem vel
sententiam moriatur, cessat lex de falsis 1): heres
tamen quaesitum 2) non lucratur.

1) cessat lex de falsis] Id est, non publicatur
eius hereditas.

2) quaesitum] Ex falso. Quaere tit. I. cap. 5.
Turpiter enim quaesitum non debet lucro heredis
cedere.

XIII. Idem. Etiam qui falsum nomen 1) vel
cognomen sibi imponit, tenetur falsi.

1) etiam qui falsum nomen] Qui alienum
nomen vel cognomen sibi imponit, atque ita decipit ali-
quem, tenetur crimine falsi.

Quaere finem tit. 60. cap. 3.

Qui ad tempus relegatus est 2) ideo, quod ut
advocatus in lite falsum quid recitaverit 3), impleto
tempore ordinem suum recipit: qui enim non fecit,
sed recitavit falsum, non incidit in crimen falsi 4).

2) qui ad tempus relegatus est] Advocatus
in lite instrumentum falsum protulit cognoscente Prae-
side, qui ob id eum decem annis ordine amovit. Papianus
ait, post decem annos eum dignitatem Decurionis recu-
perare, quoniam in falsi accusationem falso recitato,
non facto, non incidit. Eadem ratione is, qui hoc ad-
misit et exilio temporario punitus est, tempore finito
reversus potest fieri decurio, cum antea non fuerit.

3) ideo, quod — in lite falsum quid reci-
taverit] Instrumentum sibi oblatum a cliente.

Scienter. Et quaere cap. 35. et 31.

4) non incidit in crimen falsi] Sed relegatur
ad tempus, ut caput ait initio.

XIV. Paul. Si quis 1) communi servo suo et
alius alicuius in testamento patris adscripserit lega-
tum, incidit in legem, nec sociorum quisquam ex
legato 2) capit. Et filius emancipatus et patronus
adscribentes sibi incidunt in legem 3), quamvis prae-
teriti possint petere bonorum possessionem contra ta-
bulas 4).

1) si quis] Filius emancipatus, cum scriberet patris
testamentum, iussu patris servo communi sui et Titii
legatum adscripsit. Quaero, quem exitum res sit habi-
tura. Et respondit ad interrogationem Paulus dicens:
Plures coniunxisti quaestiones, et quantum attinet ad
Senatusconsultum, quo prohibemur nobis vel iis, quos
habemus in potestate, adscribere legatum in testamento,
emancipatus quoque filius eadem poena tenebitur, licet
iussu patris scripserit: solus enim filiusfamilias iussu
patris scribens poena liberatur, sicut et servus, si
modo ex subscriptione testatoris appareat, eum iussisse
scribi legatum: hoc enim non sinit id, quod illicite
scriptum est, pro non scripto haberi. Utrum autem id,
quod servo communi scribentis et alterius adscriptum
est, in solidum pro non scripto est, an quantum ad
eum tantum attinet, qui adscripsit, et reliquum socio
obvenit? Et inventi, inquit Paulus, Marcellum notasse
in tali re Iulianum. Nam si sibi et Titio adscribat quis,

k) τοῦ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. l) τὰ addidi. Deest apud Fabr.



Τιτῶ προσγράφη τις ἢ δοῦλα ἐπικοίνα, λέγει ὁ Ἰουλιανός· Ἐπειδὴ πρό νον σκρόπιω ἐστὶ τὸ καταλειφθέν, εὐχερῶς δύναται ζητῆσθαι, πόσον τῷ Τιτίῳ ἢ τῷ κοινῶν προστίθεται, καὶ ταῦτα εἰπόντος Ἰουλιανοῦ, προστίθηναι^{μ)} ὡς νοτεῖων ὁ Μάρκελλος· Κατὰ ποῖον γὰρ τρόπον Ἰουλιανός^{ν)} φησι τῷ κοινῶν κεχρηστώσθαι, εἰ ὡς πλαυτὸν προσγραφθῆν τὸ ὄνομα τοῦ οἰκέτου ὑπεξήρηται; τοῦτο οὖν, ὡςπερ ὁ Μάρκελλος ἐνόησε, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζητῆσει χρῆ παραφυλάττεσθαι, ὥστε τὸ ὄλον ἀσθενεῖν. ὁ γὰρ ἐξ ἡμισείας ἐπὶ τοῦ ἐνός οὐκ ἐρρωται, τοῦτο πῶς ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἐξ ἡμισείας ἔσται ἰσχυρόν; [Sch. d. VII. 728.]

ἐκ τοῦ ληγάτου] Ἄπαξ ὡς πλαστοῦ αἰμαθέντος, καὶ μὴ δυναμένου ἀνὰ μέρος ἐρρωθῆαι. [Sch. e. VII. 728.]

καὶ ὁ αὐτεξούσιος — ἐαυτοῖς προσγράφοντες ὑποπίπτουσι τῷ νόμῳ] Σημείωσαι, ὅτι ὁ προσγράφας ἐαυτῷ ληγάτον ὑπόκειται τῷ δὲ φάλοις, καὶ ἀπόλλει καὶ τὸ ληγάτον. εἰ δὲ εἶγεν^{ο)} ὑποκατάστατον, αὐτὸς τοῦτο λαμβάνει. ζητεῖ καὶ βιβ. μδ. tit. ιη'. κεφ. λθ'. καὶ τελευτ. καὶ βιβ. λε'. tit. ζ'. κεφ. β'. [Sch. f. VII. 728.]

εἰ καὶ τὰ μάλιστα — δύναται καὶ τὴν τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν αἰτεῖν] Τοῦτο, ὅτι μὴ προσέγραψαν ἐαυτοῖς, ὡς κεφ. ζ'. θεμ. β'. [Sch. g. VII. 728.]

Ζῆτει βιβ. κη'. tit. η'. κεφ. κθ'. θεμ. ε'. καὶ κεφ. νζ'. καὶ βιβ. μη'. tit. α'. κεφ. κα'. καὶ tit. ιε'. κεφ. α'. καὶ τελευτ. [Sch. h. VII. 728. sq.]

Ἐὰν οὖν ὁ ἀνὴρ ἐλευθερώσας τὸν προικιμαῖον δοῦλον, ἐαυτῷ προσγράψῃ ληγάτον ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ, οὐκ ἀναιρεῖται ἢ ἐπ' αὐτῷ ἀγωγῇ. τῇ γυναικὶ γὰρ ἀποκαθίστασθαι μέλλει. καὶ ὅτε γὰρ τις κελύσει τοῦ διαθεμένου ἐαυτῷ προσγράψει ληγάτον, ἐπὶ τῷ^{ρ)} ἀποκαταστήσει αὐτὸ ἐτέρῳ, μὲνεν παρὰ τῷ κληρονόμῳ τὸ ληγάτον μετὰ τοῦ βαρῶν τοῦ φιδεῖκομῖσου. ὁ ἀνὴρ δὲ τὸν προικιμαῖον δοῦλον ἐλευθερῶν ἀποκαθίστησι τῇ γυναικὶ, εἴ τι προφάσει αὐτοῦ ἔσχειν, ἢ δόλω οὐκ ἔσχειν.

ἐὰν οὖν ὁ ἀνὴρ] * Ἀνὴρ προικιμαῖον δοῦλον ἤλευθερώσῃ, καὶ ἐν διαθήκῃ τοῦτου τοῦ ἀπελευθερωθέντος ληγάτον ἐαυτῷ προσγράψῃ. καὶ ἐξηγήθη, τί δύναται ἢ γυνὴ λαβεῖν ἐκ τοῦτου κατὰ τὸν Ἰουλιανόν. καὶ ἀποκρίνεται ὁ Παῦλος, ὡς ὑποπίπτει μὲν καὶ πατρῶν τῇ τιμῶν τῆς νομοθεσίας τοῦ θεοῦ Κλαυδίου, καὶ υἱὸς ἐμαγκίματος, εἰ καὶ ἐκατέρωι πραετέριτοι γεόμενοι τὴν κόντρα τὰ βούλας αἰτίαν δύναται. εἰ τοῖνον μὴδὲν ἔχει ὁ πατρῶν ὁ καὶ ἀνὴρ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ἀπελευθερωθέντος, οὐ κατέχεται τῇ γυναικὶ. ἀρα δὲ μὴ διὰ τοῦτο δύναται κατέχεσθαι, ἐπειδὴ προσέκειται τῷ νόμῳ, καὶ ἐκείνον κατέχεσθαι τὸν ποιήσαντα, ὅπως ἂν μὴ κτήσῃται ἢ γυνή; ἀλλ' οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐδὲν ἐποίησεν εἰς περιγραφήν τῆς γυναικός· οὐδὲ γὰρ κατὰ ταύτης τοῦτο ἐνεθυμήθη. ἀρα δὲ μὴ διὰ τοῦτο οὐκ ἀρνούμεθα τῷ ἀνδρὶ τούτῳ τὴν ἀγωγὰς τοῦ ληγάτου, ἐπειδὴ ἄλλω, τούτῳ τῇ γυναικὶ, μέλλει ἀποκαθίσταν, ὅπερ ἂν λάβῃ; καίτοι ὅτε τις ἐαυτῷ κατὰ κέλυσιν τοῦ τεταύτορος προσγράψῃ ληγάτον, ἢ καὶ κατὰ κέλυσιν ἰσῶς τοῦ διαθεμένου φιδεῖκομῖσου βεβαρηται ἐπὶ τῷ ὑποκαταστήσει τοῦτο ἐτέρῳ, ἐκέλευσεν ἢ ἀγγέλτος καὶ τοῦτον οὐδὲν ἤττον ἀπέχεσθαι τοῦ ληγάτου, μὲνεν δὲ αὐτὸ παρὰ τῷ κληρονόμῳ, μετὰ τοῦ βαρῶν μένοι τοῦ φιδεῖκομῖσου.

τῇ γυναικὶ γὰρ ἀποκαθίστασθαι μέλλει] Ζῆτει βιβ. κη'. tit. η'. κεφ. κθ'. ζ'. ξα'. [Sch. i. VII. 729.]

Τοῦτο μὴ ἀδιαστικῶς νοήσης. τότε γὰρ ἀνατρέπεται ἢ παρὰ τοῦ ἀνδρός ἐπιτεθεῖσα ἐλευθερία τῷ προικιμαῖῳ ἀδιατιμητῶ δοῦλῳ, ὅταν οὐ δύναται ὁ ἀνὴρ ποιῆσαι τὸ ἰκανὸν τῇ γυναικὶ ἐτέρωθεν. καὶ ζητεῖ βιβ. κθ'. tit. α'. κεφ. ηγ'. καὶ βιβ. μη'. tit. α'. κεφ. κα'. καὶ tit. αὐτοῦ ιε'. κεφ. α'. καὶ τελευτ. ἀναγκαιότατα ὄντα. [Sch. k. VII. 729.]

μὲνεν παρὰ τῷ κληρονόμῳ τὸ ληγάτον] Οὐχ ὁ προσγράψας δὲ τοῦτο λαμβάνων ἀποκιδιότην^{ι)}. ἐκείνον γὰρ στερεῖται, ὁ ἐκέλλε κερδῆσαι. ὠφελε δὲ κερδῆσαι τοῦτο καὶ μόνον τὸ δοῦναι τῷ ἀποκαταστήτῳ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ κληρονόμου λαβῶν. οὐδὲ γὰρ οὗτος ὠφελε παρακρατῆσαι φαλκιδίαν διὰ τὸ ληγατῆριον εἶναι^{ρ)}. καὶ ζητεῖ βιβ. λε'. tit. ια'. κεφ. λ'. [Sch. l. VII. 729.]

μ) Fabr. προστίθηναι. ν) Sic Cod. 1350. Fabr. Ἰουλιανὸς. ο) Fabr. εἶχε. ρ) τῷ Cod. 1350. Fabr. τὸ. ς) Fabr. ἀποκαθίστηται. ρ) Sic haec exhibet Cod. 1350. Fabr. sic: ἀπὸ τοῦ κληρονόμου φαλκιδίαν (sic) λαμβάνων· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ ὠφελε παρακρατῆσαι διὰ τὸ ληγατῆριον εἶναι.

aut servo communi, Iulianus ait, quia relictum pro non scripto est, facile quaeri posse, quantum Titio vel socio acquiratur. Et haec dicenti Iuliano notans Marcellus adiecit: Quemadmodum Iulianus inquit, socio deberi, si quasi falsum adscriptum nomen servi subducitur? Hoc igitur, ut Marcellus notavit, et in praesenti quaestione observari oportet, ita ut totum infirmetur. Quod enim ex semisse in uno non valet, quomodo in altero valebit ex semisse?

2) ex legato] Semel falso iudicato, neque pro parte valere queunte.

3) et filius emancipatus — adscribentes sibi incidunt in legem] Nota, eum, qui sibi legatum adscribit, teneri crimine falsi, et amittere legatum. Sed si substitutum habeat, is legatum consequitur. Quaere et lib. 44. tit. 18. cap. 39. et ult. et lib. 35. tit. 7. cap. 2.

4) quamvis — possint petere bonorum possessionem contra tabulas] Hoc cum non adscripserunt sibi, ut cap. 6. them. 2.

Quaere lib. 28. tit. 8. cap. 29. them. 5. et cap. 57. et lib. 48. tit. 1. cap. 21. et tit. 15. cap. 1. et ult.

Si igitur vir⁵⁾, qui dotalem servum manumisit, sibi adscribat legatum in testamento eius, non infirmatur de eo actio. Nam mulieri restitui debet⁶⁾. Nam et cum quis iussu testatoris sibi adscribit legatum sub onere restituendi alteri, manet apud heredem legatum⁷⁾ cum onere fideicommissi. Vir autem, qui servum dotalem manumisit, restituit mulieri, si quid occasione eius habuit, vel dolo non habuit.

5) si igitur vir] Maritus servum dotalem manumisit, et in testamento huius liberti legatum sibi adscripsit. Quaesitum est, quid mulier ex eo secundum legem Iuliam consequi possit. Et Paulus respondit, et patronum incidere in poenam edicti Divi Claudii, et filium emancipatum, licet praeteriti possint petere bonorum possessionem contra tabulas. Ergo si nihil habet patronus idemque maritus ex bonis liberti, non tenetur mulieri. An ideo teneri potest, quod adiectum est in lege, eum quoque teneri, qui fecerit, quominus ad mulierem perveniat? Sed nihil fecit maritus in fraudem mulieris: neque enim adversus hanc id excogitavit. An ideo non denegamus huic marito actiones, quoniam alii, id est, mulieri, restitutus est, quod acceperit? Atqui cum quis sibi iussu testatoris adscripsit legatum, vel etiam eius iussu fideicommissio oneratus est, ut hoc restitueret alii, Senatus iussit eum nihilominus legato abstinere, idque apud heredem remanere, cum onere tamen fideicommissi.

6) nam mulieri restitui debet] Quaere lib. 28. tit. 8. cap. 58. 59. 60. 61.

Hoc ne accipias indistincte. Tunc enim rescinditur libertas a viro imposita servo dotali inaeestimato, cum vir aliunde mulieri satisfacere non potest. Et quaere lib. 29. tit. 1. cap. 93. et lib. 48. tit. 1. cap. 21. et tit. 15. cap. 1. et ult. quae valde necessaria sunt.

7) manet apud heredem legatum] Non is, qui adscripsit, hoc acceptum restituit. Nam eo privatur, quod erat lucraturus. Id vero tantum erat lucraturus, ut ipse legatum reciperet ab herede, et restitueret fideicommissario. Neque enim Falcidiam retinere potuit, quia legatarius est. Et quaere lib. 35. tit. 11. cap. 30.



5. pr. I.VIII. 0. α'. Καλλιστρ. Οἱ προσγράφοιτες ἑαυτοῖς ἐν διαθήκῃ ἢ κωδικέλλοις, οὐ συγγινώσκονται λέγοντες ἡγγροκέναι τὸν νόμον. οὐ μόνον δὲ χειρὶ οἰκείᾳ ἑαυτῶ τις προσγράφει, ἀλλὰ καὶ δι' ὑπέξουσιων αὐτοῦ παιδῶν ἢ δούλων.

οἱ προσγράφοιτες ἑαυτοῖς] * Ὁ θεῖος Κλαύδιος διὰ τοῦ ἐδικτου προσέταξε τεθῆναι τῷ νόμῳ τῷ Κορνελίῳ, ἵνα, εἴ τις ἄλλοτριαν διαθήκην γράφων ληγάτον ἑαυτῷ τῇ οἰκείᾳ χειρὶ προσγράφει, οὕτως κατεχῆται, ὡς ἂν εἰ ἐπέσειε τῷ Κορνελίῳ νόμῳ· μὴ καλῶς δὲ ἐκείνοις δίδοσθαι συγγινώσκοντες τοῖς λέγουσιν ἡγγροκέναι τὴν αὐστηρίαν τούτου τοῦ ἐδικτου.

Ζῆτει κεφ. ξα'. ἦτοι διγ. γ'. τοῦ κγ'. τιτ. τοῦ θ'. βιβ. τοῦ κώδικος ἀναφύοντος τὸ παρὸν ἐδικτου. [Sch. m. VII. 729.]

ἀλλὰ καὶ δι' ὑπέξουσιων αὐτοῦ παιδῶν καὶ δούλων] Ὡστε τὸνν ὁ υἱὸς καὶ ὁ δούλος εἰ πατρί καὶ δεσπότη πειθαρχούντες) ληγάτον προσέγραψαν ἑαυτοῖς, ὁ πατήρ καὶ ὁ δεσπότης ὑποκείται τῇ ἀπὸ τοῦ περι πλαστογραφίας νόμου τιμωρία, καὶ οὐχὶ αὐτοὶ οἱ προσγράψαντες· οὐ γὰρ αὐτοὶ δοκοῦσι προσγράψαι πειθαρχήσαντες τοῖς ἔχουσιν αὐτοὺς ὑπέξουσιους, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ κελεύσαντες. Ζῆτει τὸ β'. θεμ. [Sch. n. VII. 728.]

§. 1. Εἰ δὲ ὁ διαθέμενος δι' οἰκείας ὑπογραφῆς δηλώσει, ἑαυτὸν ὑπαγορεύσαι τῷ ἄλλοτριῳ δούλῳ, τὸ τοιοῦτον ληγάτον ἔρρωται. ἢ δὲ γενικὴ βεβαίωσις οὐκ ἄρκει. συγγινώσκειται μέντοι ὁ δούλος· χρῆ δὲ συγγνώμην αἰτεῖν ἀπὸ βασιλέως ἐπὶ τῷ ἀποστῆναι τοῦ ληγάτου.

ἑαυτὸν ὑπαγορεύσαι τῷ ἄλλοτριῳ δούλῳ] Ὡστε δοθῆναι τι τῷ δεσπότη αὐτοῦ παρὰ) τῶν ἰδίων κληρονόμων. [Sch. o. VII. 729.]

ἢ δὲ γενικὴ βεβαίωσις οὐκ ἄρκει] Καὶ διὰ τοῦτο πρὸ τὸν σκεπτικὸν γίνεται τὸ ληγάτον. Ζῆτει κεφ. α'. θεμ. ε'. τὸ τέλος. [Sch. p. VII. 729.]

συγγινώσκειται μέντοι ὁ δούλος] Ἐκείνο δὲ δοκεῖ, τοῖς διατάξει συγγινώσκεισθαι τὸν οἰκείην ἐν διαθήκῃ δεσπότην προσγράψαντα ἑαυτῷ ληγάτον. ἀσφαλέστερον τοῖνν νόμῳ, φησὶν) ὁ Καλλίστρατος, τοῖς προσγράψαντας τινὰ ἑαυτοῖς συγγνώμην αἰτεῖν παρὰ βασιλέως μετα τοῦ ἀπέχεσθαι καὶ τοῦ προσγραφέντος αὐτοῖς. [Sch. q. VII. 729.]

χρῆ δὲ συγγνώμην αἰτεῖν ἀπὸ βασιλέως] Ὁ δὲ πατρὸν προσγράψας ἑαυτῷ ληγάτον ἐν τῇ τοῦ ἀπελευθεροῦ διαθήκῃ, καὶ διχα κελύστεως βασιλικῆς ἀπιστάμενος συγγινώσκειται. καὶ ζῆτει κεφ. ε'. θεμ. γ'. συγγνώμην ἀπὸ μονου τοῦ δικαστοῦ λαμβάνων. [Sch. r. VII. 729.]

2. 3. Ἐὰν δούλος) ἐν διαθήκῃ) ἢ κωδικέλλῳ τοῦ δεσπότην ἑαυτῷ προσγράψῃ ἐλευθερίαν, καὶ ὁ δεσπότης δι' ὑπογραφῆς αὐτοῦ δηλώσῃ τούτο ὑπαγορεύσαι, διέρετα μὲν διὰ τὸ προσγράψαι τὸν δούλον οὐχ ἄρμόζει, φιδεῖκομισσαρία δὲ δίδοται. συγγινώσκειται γὰρ ὁ δούλος πειθαρχῶν τῷ δεσπότη. ὁ μέντοι μὴ ὑποκείμενος αὐτῷ οὐκ ὀφείλει πειθαρχεῖν, οὐδὲ ποιεῖν τὸ μὴ ἐπιτετραμένον.

Ἐὰν δούλος] * Πάλιν ἡ σύγκλητος ἐδογματίσεν· Ἐὰν δούλος κατὰ κέλευσιν τοῦ ἰδίου δεσπότη ἐν διαθήκῃ αὐτοῦ ἢ ἐν κωδικέλλοις ἑαυτῷ ἐλευθερίαν προσγράψῃ, αὐτὸ μὲν τούτο τὸ χειρὶ αὐτοῦ γραφῆναι τὴν ἐλευθερίαν ποιεῖ, μὴ αὐτομάτως αὐτὸν ἐλευθεροῦσθαι· φιδεῖκομισσαρία δὲ αὐτῷ ἐλευθερία παρέχεται, μόνον εἰ μετὰ ταῦτα ὁ διαθέμενος οἰκείᾳ χειρὶ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ἢ τοῖς κωδικέλλοις ὑπογράφει. καὶ ἐπειδὴ περὶ μόνῃς τῆς φιδεῖκομισσαρίας ἐλευθερίας ἐδογματίσεν τοῦτο ἡ σύγκλητος, ὁ θεῖος Πίος ἀντέγραψε, μᾶλλον τῇ διανοίᾳ τοῦ δόγματος ἡμῶς προσέχειν καὶ μὴ τῇ γραφῇ αὐτοῦ· οἱ γὰρ δούλοι ἐπειδὴ ἀνάγκην ἔχουσι κελύεσθαι τοῖς ἰδίῳ δεσπότης, ὀφείλουσι παρὰ τούτο παραίτησιν ἔχειν, μόνον εἰν προστίθηται ἀσθεντία τοῦ δεσπότη ὑπογράφοντες, ἑαυτὸν ὑπηγορευμέναι ταῦτα τῷ δούλῳ καὶ ἐπεργωνάειν αὐτά. τούτου γὰρ γινόμενον, δοκεῖ λοιπὸν ὡς χειρὶ τοῦ δεσπότη γράφῃν τὰ κατὰ

XV. Callistr. Adscribentibus sibi¹⁾ in testamento vel codicillis venia non datur, si dicunt se legem ignorasse. Non vero solum sua manu sibi quis adscribit, sed et per filiosfamilias vel servos²⁾.

1) adscribentibus sibi] Divus Claudius edicto praecepit adiciendum legi Corneliae, ut si quis, cum alterius testamentum scriberet, legatum sibi sua manu scripserit, perinde teneatur, ac si incidisset in legem Cornelianam: et ne vel iis venia detur, qui se ignorasse edicti severitatem dicunt.

Quaere cap. 61. sive dig. 3. tit. 23. lib. 9. Codicis, ubi hoc edictum tollitur.

2) sed et per filiosfamilias vel servos] Quamobrem si filius vel servus patri et domino obtemperantes sibi legatum adscripserint, pater et dominus tenentur poena legis Corneliae de falsis, non ipsi, qui adscripserunt: neque enim ipsi videntur adscripsisse, qui paruerunt habenti eos in potestate, sed ii potius, qui iusserunt. Quaere them. 2.

Sed si testator sua subscriptione declaraverit, se dictasse alieno servo³⁾, tale legatum valet. Generalis autem confirmatio non sufficit⁴⁾. Ceterum venia datur servo⁵⁾, quam a Principe peti oportet⁶⁾, ita ut abstineat legato.

3) se dictasse alieno servo] Ut domino eius legatum ab heredibus suis daretur.

4) generalis autem confirmatio non sufficit] Et ideo legatum fit pro non scripto. Quaere cap. 1. them. 5. finem.

5) ceterum venia datur servo] Videtur autem constitutionibus venia dari servo in testamento domini adscribenti sibi legatum. Tutius puto, inquit Callistratus, eos, qui sibi quaedam adscripserunt, veniam petere a Principe, posteaquam se abstinerint eo, quod adscriptum est.

6) quam a Principe peti oportet] Verum patrono, qui sibi adscripsit legatum in testamento liberti, et eo se abstinet, etiam sine iussu Principis venia datur. Et quaere cap. 6. them. 3. Veniam accipit a solo iudice.

Si servus⁷⁾ in testamento vel codicillis domini sibi libertatem adscripserit, et dominus per subscriptionem declaraverit, se id dictasse, directa quidem libertas propterea, quod eam sibi adscripsit servus, non competit, fideicommissaria tamen praestatur. Ignoscitur enim servo, qui domino paret⁸⁾. At qui in eius potestate non est, non debet ei obtemperare, nec facere, quod concessum non est.

7) si servus] Item Senatus censuit: Si servus domini sui iussu testamento codicillive libertatem sibi adscripserit, hoc ipsum, quod libertas manu eius adscripta est, facit, non directo eum liberum fieri: sed fideicommissaria ei libertas praestatur, si modo postea testator manu sua testamento codicillive subscripserit. Et quatenus de sola fideicommissaria libertate hoc Senatus censuit, Divus Pius rescripsit, sententiam magis nos debere spectare Senatusconsulti, quam scripturam: nam servi, cum necesse habent dominis suis parere, ideo excusari debent, si tamen accedat domini auctoritas subscribentis, se ea dictasse servo et recognovisse. Hoc enim facto, domini manu videntur scripta, quae eius voluntate scripta sunt. Quantum tamen attinet ad liberas personas, in quas nullum ius testator habet, hoc

8) Lege προστιθῆναι. ε) Sic lego. Fabr. πειθαρχόντες. u) Sic lego. Fabr. περὶ. v) φησὶ Fabr. w) Fabr, ὁ δούλος. Articulum omittit Cod. 1350. x) Fabr. τῇ habet ante διαθήκῃ, quod deest in Cod. 1350.

βούλησιν αὐτοῦ γεγραμμένα. ὅσον δὲ ἦκεν εἰς τὰ ἐλεύθερα πρόσωπα, καθ' ὧν οὐδὲ ἐν δίκαιον ὁ τεστάρωρ ἔχει, οὐ χρὴ μὲν τοῦτο παρεκτείνεσθαι· ζήτησθαι δὲ οφείλει, μήποτε ὁμοίως ἔχει ἀνάγκη καὶ ὁ ἐλεύθερος πεισθῆναι τῷ κελεύοντι, καὶ μήποτε δίκαια παρατησίς ἐστι τῷ μὴ ποιῶντι, ὅπερ οὐκ ἐπιτέτραπται ποιεῖν.

συγγινώσκειται γὰρ ὁ δοῦλος πειθαρχῶν τῷ δεσπότῃ] Ἐπὶ τοῖς μὴ τραχείν ἢ μουσαροῖς. καὶ ζῆτει τιτ. κα'. κεφ. ιζ'. θεμ. η'. ἐν γὰρ τοῖς τραχείν αὐ συγγινώσκειται, ὡς βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρζ'. καὶ βιβ. νη'. τιτ. κγ'. κεφ. ια'. καὶ βιβ. νβ'. κεφ. κ'. καὶ βιβ. κη'. τιτ. ια'. κεφ. ιη'. θεμ. γ'. ζῆτει καὶ τιτ. ε'. κεφ. β'. θεμ. τελευτ. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ) παραπομπάς. [Sch. v. VII. 729. sq.]

Συγγινώσκειται ἡ μήτηρ, τοῦ δούλου αὐτῆς προσγράφοντος αὐτῇ κελεύσει τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ θυγάτηρ²⁾ ὑπαγορευούσης τῆς μητρὸς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ νόμου προσγράφουσα ληγάτον ἐαυτῇ.

συγγινώσκειται ἡ μήτηρ] Ὅρα θέμα, ὅτε τις προσγράφων ληγάτον τῷ ἔχοντι αὐτὸν ὑπεξούσιον, ὡς ὁ δοῦλος τῇ δεσπότῃ κελεύσει τοῦ δεσπότου, συγγινώσκειται, καὶ μὴ γενικῶς δηλαδὴ ἐβεβαίωσεν ὁ διαθέμενος. [Sch. t. VII. 730.]

τοῦ δούλου αὐτῆς προσγράφοντος αὐτῇ] Ληγάτον ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. [Sch. u. VII. 730.]

Ἐὰν δύο γράφας κληρονόμους ἐξ ἀπαιδίας αὐτοὺς ἀλλήλους ὑποκαταστήσω, εἴτα ἑτέρῃ χειρὶ γραφῇ τό, τῶν δύο τελευτώντων ἀπαιδῶν ἀποκαταστήναι τῷ γράφαντι τὴν διαθήκην, οὐ μόνον αὐτῷ ἡ ποινὴ συγχωρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ φιδεικόμισσον λαμβάνει.

εἴτα ἑτέρῃ χειρὶ] Καὶ οὐ^{a)} τοῦ γράφαντος τὴν διαθήκην. ζῆτει κεφ. ιε'. θεμ. α'. [Sch. x. VII. 730.]

ἡ ποινὴ συγχωρεῖται] Ἐπειδὴ οὐ χειρὶ ἰδίᾳ ἐγγράπτο^{b)} τό, ἐαυτῷ ἀποκαταστήναι τὴν κληρονομίαν. [Sch. y. VII. 730.]

ις'. Πανλ. Ὁ δικαιώματα κλέπτων χωρὶς διαθήκης, οὐ τῷ παρόντι νόμῳ, ἀλλὰ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ κατέχεται.

Οἱ δὲ διαθήκην ἢ ἕτερα δικαιώματα, ἢ λογισμοὺς πλαστεύοντες, ἢ ἀποκρύπτοντες πρὸς τὸ μὴ δειχθῆναι τὸ ἀληθές, τῷ περὶ πλαστογραφίας ἐγκλήματι ὑπόκεινται.

ὁ δικαιώματα κλέπτων] Ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. κζ'. κη'. κθ'. καὶ λ'. καὶ τοῦτου τοῦ τιτ. κεφ. μθ'. καὶ τιτ. γ'. κεφ. μα'. θεμ. γ'. [Sch. z. VII. 730.]

οἱ δὲ διαθήκην] Ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. μα'. θεμ. γ'. καὶ τα. αα'. κεφ. ις'. θεμ. η'. καὶ λη'. θεμ. ζ'. [Sch. a. VII. 730.]

ις'. Ἰδεμ. Προσέγραψέ τις ἐαυτῷ ληγατευθῆναι δοῦλον ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι. πάντες οἱ κληρονόμοι αὐτὸν ἐλευθεροῦσιν.

πάντες οἱ κληρονόμοι αὐτὸν κληρονομοῦσιν] Οὐ μὴν ὁ προσγράφας· ἀλλὰ καὶ δημεύεται. [Sch. b. VII. 730.]

Ἀμφιβύλλω περὶ τῆς δημεύσεως, καὶ μᾶλλον νοῶ τὸ κείμενον κατὰ τὴν γραφὴν. [Sch. b. VII. 730.]

ιγ'. Ἰδεμ. Οὐ κωλύεται τις ἐν ἀλλοτρίᾳ διαθήκῃ προσγράψαι τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ ληγάτον.

Ὁ προσγράφων ἐαυτὸν ἐπίτροπον τῷ ἀνήθῳ υἱῷ τοῦ διαθεμένου, εἰ καὶ κατὰ τοῦτο δοκεῖ ὑποπτος, ὅμως οὐχ ὡς ἐν διαθήκῃ γεγραμμένος, ἀλλ' ὡς παρὰ ἄρχοντι δοθεὶς γίνεται, καὶ οὐ κέχρηται παραιτήσει.

προσγράψαι] * Κατὰ γνώμην τοῦ διαθεμένου.

ὁ προσγράφων ἐαυτὸν ἐπίτροπον] Κωλύεται γὰρ παρὰ τοῦ Λιβυανανείου δόγματος. [Sch. c. VII. 730.]

y) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοῖς.

z) Sic legendum. Fabr. θυγατρὸς.

a) Post οὐ inseras τῇ.

b) Sic Cod. 1350.

extendi non debet: quaeri tamen debet, numne similiter liber hominis necessitatem habeat iubenti parendi, et numne iusta excusatio sit non facienti, quod non sit concessum.

8) ignoscitur enim servo, qui domino pareat] In non atrocibus vel scelestis. Et quaere tit. 21. cap. 17. them. 8. Nam in atrocibus venia servo non datur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 157. et lib. 58. tit. 23. cap. 11. et lib. 52. cap. 20. et lib. 28. tit. 11. cap. 18. them. 3. Quaere et tit. 5. cap. 2. them. ult. et ibi transmissiones.

Venia datur matri⁹⁾, cui servus suus adscribit¹⁰⁾ L. iussu filii sui, et filia, quae dictante matre ignorantia^D legis sibi legatum adscribit.

9) venia datur matri] Ecce casum, quo ignoscitur ei, qui adscribit legatum illi, in cuius potestate est, veluti servo adscribenti dominae, licet generaliter testator id non confirmaverit.

10) cui servus suus adscribit] Legatum in testamento filii eius.

Si duos heredes scripsero et invicem substituero, si § sine liberis decederent, deinde alia manu¹¹⁾ scripsero, si uterque decederet sine liberis, ut hereditas restitueretur scriptori testamenti, non tantum ei poena remittitur¹²⁾, sed et fideicommissum capit.

11) deinde alia manu] Non manu scriptoris testamenti. Quaere cap. 15. them. 1.

12) poena remittitur] Quia non sua manu scripsit, sibi restitui hereditatem.

XVI. Paul. Qui instrumenta subripit¹⁾ alia, L. quam testamentum, non hac lege, sed actione furti L. tenetur.

Qui vero in testamento²⁾ vel aliis instrumentis § vel rationibus falsum faciunt, vel ea supprimunt, ne verum appareat, crimine falsi tenentur.

1) qui instrumenta subripit] Quaere tit. 12. cap. 27. 28. 29. et 30. et huius tit. cap. 49. et tit. 3. cap. 41. them. 3.

2) qui vero in testamento] Quaere tit. 3. cap. 41. them. 3. et tit. 51. cap. 36. them. 8. et 38. them. 7.

XVII. Idem. Adscripsit sibi quis legatum servum in hoc, ut manumitteret. Omnes heredes eum manumittunt¹⁾.

1) omnes heredes eum manumittunt] Non is, qui adscripsit: sed et publicatur.

De publicatione dubito, et intelligo potius contextum secundum scripturam.

XVIII. Idem. Non prohibetur quis in alieno testamento uxori suae legatum adscribere¹⁾.

Qui se tutorem adscribit²⁾ impuberi filio testatoris, licet hoc ipso suspectus videatur, tamen non ut testamento scriptus³⁾, sed ut apud magistratum datus tutor fit⁴⁾, neque utitur excusatione⁵⁾.

1) adscribere] Testatoris voluntate.

2) qui se tutorem adscribit] Prohibetur enim Senatusconsulto Liboniano.



οὐχ ὡς ἐν διαθήκῃ γεγραμμένος] Οὐχ ὡς τεστα-
μεντάριος χωρίς ἀσφαλείας δίδεται, ἀλλ' ὡς λεγίτιμος ἰγγύας
δίδωσιν^ο), καὶ οὕτως χειρίζεται^δ). ὁ γὰρ τεσταμεντάριος οὐκ
ἀπαιτεῖται ἀσφάλεια, εἰ μήπου πολλῶν γραφέντων ἐπιτροπῶν
καὶ ἐνός διοικῆν βουλομένου· τότε γὰρ ἀναγκάζεται δοῦναι
τὰ ἴκανα ὁ θεῶν διοικῆν πρὸς τοὺς ἄλλους συνεπιτροπῶν
αὐτοῦ. ὡς οὕτως οὐδὲ ἀπὸ διαστοῦ κατ' ἐπιλογὴν δοθεὶς· εἰ
γὰρ μὴ ἐδόθη κατ' ἐπιλογὴν, δίδωσιν^ε). [Sch. d. VII. 730.]

ἀλλ' ὡς παρὰ ἀρχοῦντι δοθεὶς γίνεται] Ζήτει
βιβ. λζ'. τιτ. β'. κεφ. κθ'. καὶ τον ἰνδικα. [Sch. e. VII. 730.]

Κουράτωρ δηλαδὴ, ὡς ἡ παραπομπὴ τοῦ λζ'. βιβ. καὶ ὁ
ἰνδικα αὐτοῦ φησιν. [Sch. f. VII. 730.]

καὶ οὐ κέχρηται παραιτήσει] * Ἐπειδὴ συναίνεσας
τῆ τοῦ διαθεμένου γνώμῃ αὐτὸς ἑαυτὸν προσέγραψεν εἰστροπον.

Ὁ γὰρ ὑποσχόμενος τῷ διαθεμένῳ τῶν αὐτοῦ παίδων ἐπι-
τροπεύειν, οὐ δύναται παραιτῆσθαι τὴν ἐπιτροπὴν, ὡς φη-
σιν¹) ὁ ἰνδικα τοῦ κθ'. κεφ. τοῦ β'. τιτ. τοῦ λζ'. βιβ. [Sch. g.
VII. 730.]

9. pr. I. VIII. 0. §. 1. ἰθ'. Ἰδὲμ. Ὁ πλαστὴν μονίταν τύψας καὶ ἐκ
μεταμέλου μὴ πληρώσας συγγινώσεται.

Ἡ κατηγορία τοῦ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ οὐκ ἐκ-
βάλλεται χρόνου παραγραφῆς, καὶ οὐ διαφερόμεθα,
εἴτε περιεστὴν ἢ λεγομένη ὑποβαλεῖν, εἴτε ἐτελεύτησεν.

ἐκ μεταμέλου] Καλῶς εἶπεν, ἐκ μεταμέλου^β). εἰ γὰρ
μὴ ἐκ μεταμέλου, ἀλλὰ τυχαῖος οὐκ ἐπληρώσεν, οὐ συγγινώ-
σεται. [Sch. h. VII. 730. sq.]

μὴ πληρώσας] Μὴ μορφώσας τὰ νομίματα, ἀλλὰ
μόνον τύψας αὐτά. [Sch. h. VII. 731.]

ἡ κατηγορία τοῦ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ] Ζήτει
βιβ. λα'. τιτ. ζ'. κεφ. α'. θεμ. ιδ'. περὶ τὸ τέλος. σημειώσαι,
ὅτι ἡ τοῦ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ κατηγορία διενεκής ἐστίν.
[Sch. i. VII. 731.]

οὐκ ἐκβάλλεται χρόνου παραγραφῆς] Ζήτει κεφ. λ'.
θεμ. β'. καὶ κεφ. λζ'. καὶ τιτ. ιδ'. κεφ. ια'. θεμ. α'. καὶ
τιτ. ββ'. κεφ. ις'. καὶ τιτ. ν'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ βιβ. μ'.
τιτ. ε'. κεφ. α'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. β'. [Sch. k. VII. 731.]

Οὐδενὶ χρόνῳ κατέχεται¹), ἀλλὰ τριάκοντα ἔτη ἔχει, εἰ
τάχα τὸ περὶ πλαστογραφίας εἰκοσαετία κλείεται. ἐγὼ δὲ οἶμαι
τὸ, οὐδενὶ χρόνῳ, οὐχ οὕτως νοεῖσθαι, ἀλλὰ
[Sch. l. VII. 731.]

20. cod. κ'. Ἐρμολ. Κατέχονται τῷ περὶ πλαστογραφίας
ἐγκλήματι καὶ οἱ διὰ τὸ συσκευάσαι τινὲ δίκην διὰ
συνηγορίας ἢ διὰ μαρτυρίας χρήματα λαβόντες, ἢ
ἐνοχῆν συστησάμενοι, ἢ συμφωνήσαντες, ἢ κοινωνίαν
ποιήσαντες, ἐφ' ᾧ τι τούτων γενέσθαι.

21. cod. κα'. Παυλ. Ὁ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δύο τισὶν ἐξ ὀλο-
κλήρον ἐν διαφόροις συναλλάγμασι πωλῶν, τούτῳ τῷ
νόμῳ κατέχεται· μετρίωτερον δὲ τιμωρεῖσθαι εἴωθε
μέχρι προσκαίρου ἔξορίας χωρίς δημεύσεως.

ὁ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα] Ὁ δύο τισὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐξ
ὀλοκλήρον, ἀλλὰ κατὰ διάφορα συναλλάγματα πιπρασκῶν, τῆ
τοῦ πλαστοῦ τιμωρία ὑπόκειται. ἔοικε τούτῳ καὶ συζεύγνυται
αὐτῷ καὶ ὁ δικαστὴν ὑποφθείρας. μετρίωτερον δὲ οὕτως
εἴωθε κολάζεσθαι ἕως προσκαίρου ἔξορίας δίχα δημεύσεως
ἐπιφερομένης αὐτῷ. [Sch. m. VII. 731.]

12. pr. cod. κβ'. Ἰδὲμ.¹) Οὐτε τῷ^κ) Λιβωνιανῶν δόγματι,
οὐτε τῷ ἐγκλήματι τοῦ πλαστοῦ ἄνηθος ὑποπίπτει.

οὐτε τῷ Λιβωνιανῶν δόγματι] * Ἰστίον, ὅτι ἡ
τῶν Ῥωμαίων σύγκλητος ἐδογματίσεν ἐπὶ μὲν Κορνηλίῳ ὑπά-
του, δημεύεσθαι καὶ περιορίζεσθαι τοὺς πλαστογράφους· ἐπὶ
δὲ Γαίου Λιβωνος ὑπάτου, καὶ τῆ περὶ δόλου τούτους ὑπά-
γεσθαι ἀγωγῆ καὶ ἀτιμοῦσθαι.

Ζήτει τὸ α'. κεφ. καὶ τὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ τιτλ. σχολίον.
σημειώσαι, ὅτι ὁ πλαστὰ δικαιώματα συνιθεῖς ὑπόκειται τῷ¹)

c) Sic Cod. 1350. Fabr. δίδεται. d) Sic Cod. Fabr. χειρίζεται. e) Sic Cod. 1350. Fabr. δίδεται. f) Fabr. φησι.
g) Sic Cod. 1350. hic et paulo post. Fabr. μεταμέλιος. h) Malum περιέχεται. Nam et Cuiacii versio habet continetur.
i) L. 22. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 107. et apud Bals. ad Phot. tit. IV. cap. 13. (apud Voellum T. II. p. 913.). k) Sic
Cod. 1350. Fabr. ὁ pro τῷ. l) Sic Cod. Fabr. αὐτῷ pro τῷ.

3) non ut testamento scriptus] Non ut testa-
mentarius sine cautione datur, sed ut legitimus satis-
dat, atque ita administrationem suscipit. Nam testa-
mentarius cavere non cogitur, nisi multis tutoribus
scriptis unus velit administrare: tunc enim qui vult ad-
ministrare, satisfacere contutoribus suis cogitur. Similiter
non cavet is, qui a iudice datus est ex inquisitione:
nam si datus non sit ex inquisitione, satisfacit.

4) sed ut apud magistratum datus tutor
fit] Quaere lib. 37. tit. 2. cap. 29. et Indicem.

Curator videlicet, ut transmissio libri 37. et Index
eius ait.

5) neque utitur excusatione] Quia consen-
tens testatoris voluntati se ipse tutorem adscripsit.

Qui enim testatori promisit, se fore tutorem libero-
rum eius, non potest excusari tutela, ut ait Index
cap. 29. tit. 2. lib. 37.

XIX. Idem. Qui falsam monetam cudit, et ex
poenitentia¹) non perficit²), ei venia datur.

Accusatio suppositi partus³) non excluditur tem-
poris praescriptione⁴), et nihil interest, supersit ea,
quae supposuisse dicitur, an defuncta sit.

1) ex poenitentia] Recte ait, ex poenitentia.
Nam si non ex poenitentia, sed casu aliquo non per-
fecerit, venia ei non datur.

2) non perficit] Non formavit nummos, sed cudit
tantum.

3) accusatio suppositi partus] Quaere lib. 31.
tit. 7. cap. 1. them. 14. circa finem. Nota, accusationem
suppositi partus esse perpetuam.

4) non excluditur temporis praescriptione]
Quaere cap. 30. them. 2. et cap. 36. et tit. 34. cap. 11.
them. 1. et tit. 42. cap. 16. et tit. 50. cap. 1. them. 2. et
lib. 40. tit. 5. cap. 1. them. ult. et cap. 2.

Nullo tempore continetur, sed habet annos triginta,
licet falsi crimen vicennium concludatur. Ego autem
existimo, illa verba, nullo tempore, non ita accipienda
esse, sed

XX. Hermog. Falsi crimine tenentur et qui ad
litem instruendam advocacy vel testimonio pecu-
niam acceperunt, vel obligationem aut pactum fece-
runt, vel societatem inierunt, ut quid horum fieret.

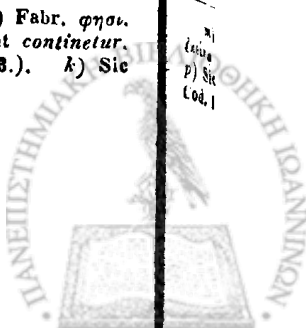
XXI. Paul. Qui eandem rem¹) duobus in soli-
dum diversis contractibus vendit, hac lege tenetur:
remissius tamen puniri solet usque ad relegationem
temporariam sine publicatione.

1) qui eandem rem] Qui duobus eandem rem
in solidum diversis contractibus vendit, falsi poena
tenetur. Ei comparatur et coniungitur is, qui iudicem
corruptit. Remissius tamen hic solet puniri usque ad
relegationem temporariam, non irrogata publicatione
bonorum.

XXII. Idem. Neque in Senatusconsultum Libo-
nianum¹), neque in crimen falsi impubes incidit.

1) neque in Senatusconsultum Libonia-
num] Sciendum est, Senatium Romanum censuisse
Cornelio Consule, falsarios deportandos esse eorumque
bona publicanda: et Caio Libone Consule, hos etiam
doli actione teneri et infames fieri.

Quaere cap. 1. et inscriptionis tituli scholium. Nota,
eum, qui falsa instrumenta componit, teneri lege Cor-



Κορνήλιω δὲ φάλοισ· ὁ δὲ προσγράψας ἑαυτῷ ληγάτον ἐν διαθήκῃ ἀλλοτρίᾳ, ὑπόκειται τῷ Λιβονιανῷ δόγματι, ἀνευ δούλου καὶ ὑπεξουσίου, ἐφ' ὧν μόνῃς ἐστὶ χρεία τῆς τοῦ διαθεμένου βεβαιώσεως. ὁ ἀνήθος οὐ δύναται τῇ τοῦ πλαστοῦ τιμωρίᾳ κατέχουθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει δόλον κακόν. [Sch. n. VII. 731.]

Ἐὰν τῷ ὑπεξουσίῳ μου παιδί ἀιχμαλώτῳ ὦντι προσγράψω ληγάτον, εἰ μὲν ὑποστρέψει, τὴν ποινήν ὑφίσταμαι· εἰ δὲ τελευτήσει ἐκεῖ, ἀνεύθυνός εἰμι.

τῷ ὑπεξουσίῳ μου παιδί] * Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῷ αὐτεξουσίῳ καὶ τῷ εἰς θεῖον δοθέντι.

Καὶ τῷ ὑπέρθεσιν ὑποστάντι παρ' ἐμοῦ περὶ τὴν φιδεικομισσαρίαν ἐλευθερίαν ἐὰν προσγράψω, ἀνεύθυνός εἰμι· πάντα γὰρ τὰ δι' αὐτοῦ προσποριζόμενά μοι ἀποκαθιστῶ αὐτῷ ἐλευθερουμένῳ.

καὶ τῷ ὑπέρθεσιν ὑποστάντι] Εἰ δὲ καὶ δούλω ἰδίῳ μόραν πεποιηκώς ὁ δεσπότης περὶ τὴν φιδεικομισσαρίαν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, προσγράψει αὐτῷ ληγάτον ἐν ἀλλοτρίᾳ διαθήκῃ. [Sch. o. VII. 731.]

Καὶ ἐὰν προσγράψω τῷ ἐλευθέρῳ καλῇ πίστει δουλεύοντί μοι· οὔτε γὰρ κληρονομία, οὔτε ληγάτον προσπορίζεται τῷ καλῇ πίστει νομῆι.

καὶ ἐὰν προσγράψω] * Εἰ δούλω ἀλλοτρίῳ πίστει καλῇ δουλεύοντι προσγράψει τίποτε ὁ βόνα φίδε νομῆς· ὅσον μὲν ἦκεν εἰς τὴν ἔνοϊαν^{μ)}, ἰδίαν εἶναι νομίζων· ἐπειδὴ δὲ οὔτε ληγάτον, οὔτε κληρονομία τῷ βόνα φίδε νομῆι προσπορίζεται, ἀπαλλάττομεν αὐτὸν τῆς τοῦ πλαστοῦ τιμωρίας.

οὔτε γὰρ κληρονομία — προσπορίζεται τῷ καλῇ πίστει νομῆι] Εἰ μήπου^{ν)} διαθεῖται τῇ πρὸς ἐμὲ ληγάτον αὐτῷ ἢ ο) κληρονομία κατελείφθη· τότε γὰρ ὁ καλῇ πίστει δουλευόμενος αὐτὴν κερδαίνει, ὡς βιβ. λε. tit. ιδ'. κεφ. με. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ν'. tit. α'. κεφ. ιθ'. καὶ λοιπὸν ἐὰν τὰ καταλιμπανόμενα διαθεῖται τῇ πρὸς με τῷ καλῇ πίστει δουλεύοντί μοι ἐλευθέρῳ προσγράψω, αὐτὸς ὑποκίμαι. [Sch. p. VII. 731.]

Καὶ ἐὰν τῷ δούλῳ μου ἢ τῷ παιδί μου προσγράψω λαβεῖν μετὰ ἐλευθερίαν καὶ αὐτεξουσιότητα· εἰς ἐμὲ γὰρ οὐ φέρεται τὸ κέρδος.

καὶ ἐὰν τῷ δούλῳ μου] Ἐὰν οἰκίτη προσγράψῃ ἢ δεσπότης ληγάτον, ὅτε ἐλεύθερος ἔσται, ἀπῆλλακται πάσης τιμωρίας ὁ δεσπότης, ἐπειδὴ οὐκ ἔνεκα κέρδους προενοήσατο. τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ^{ρ)} πατρὸς προσγράψαντος^{ς)} τῷ υἱῷ ληγάτον, εἰ μετὰ ταῦτα ὁ υἱὸς γέγονεν^{τ)} ἐμαγκίματος. [Sch. q. VII. 731.]

Καὶ ἐν τῷ ἀφαιρεῖσθαι ὑποπίπτει τις, ὅταν^{ς)} ληγατευθῇ μοι δούλος, καὶ κελευσθῇ ἐλεύθερος εἶναι, καὶ χειρὶ μου, κελεύοντος τοῦ διαθεμένου, ἀφαιρήσω τὴν ἐλευθερίαν. εἰ γὰρ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἀφειλόμην, ἔρρωται ἢ ἐλευθερία.

καὶ ἐν τῷ ἀφαιρεῖσθαι] Ἐν τῷ ἀδεμπτεῦν τι τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ γεγραμμένων. [Sch. r. VII. 732.]

ἀφαιρήσω τὴν ἐλευθερίαν] Καλῶς τὸ ἀφαιρήσω· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ληγάτων τῇ τοῦ τεστατορος^{λ)} γραφῇ προσέχομεν· ὅλον ἀφήμι τῷ δέινι τὸν Γρηγοριανὸν ἄγρον· εἴτα παρακατιῶν εἶπον· τον αὐτὸν ἄγρον ἀφήμι ἐτέρῳ. ἢ ἑστέρα γραφῇ κρατήσει^{μ)}, καὶ ὁ ὑπερθερὸς ληγατάριος λήμεται τὸ ληγάτον. ἐπὶ δὲ τῆς ἐλευθερίας οὐκ οὕτως ἔχει· ἀλλὰ ἐὰν ὁ αὐτὸς δούλος ἐν τῇ αὐτῇ διαθήκῃ, ἀνωθεν μὲν ἐλεύθερος γραφῇ, εἴτα ληγατευθῇ τινι, ἢ τούναντιον, ἢ ἐλευθερία κρατῆι διὰ τὸ θάλαπτεσθαι ὑπὸ τοῦ νόμου. ἐὰν γοῦν ὑπᾶξ ὁ δούλος γραφῇ ἐν διαθήκῃ ἐλεύθερος, ἄλλως οὐ δύναται ἀπολέσαι αὐτὴν, εἰ μὴ πάλιν ἐν τῇ διαθήκῃ ἀφαιρεθῇ ἤτιώς ταύτην. [Sch. s. VII. 732.]

μ) Exciderunt haud dubie nonnulla, ut ex Digestis patet. Fortasse haec supplenda sunt: ὑπεύθυνός ἐστι, ἐπειδὴ ἐκείνῳ προσγράψει, ὦν. Pro νομίζων legendum foret νομῆει. ν) Sic Cod. 1350. Fabr. μὴ pro μήπου. ο) Sic lego. Fabr. ἢ. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὰ. ς) Sic Cod. Fabr. γράψαντος. ρ) Fabr. γέγονε. ς) Sic Cod. 1350. Fabr. ὅτε. τ) Sic Cod. 1350. Fabr. τελευτήσαντος omisso articulo. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. κρατῆται.

nelia de falsis: eum vero, qui sibi adscripsit legatum in alieno testamento, teneri Senatusconsulto Liboniano, excepto servo et filiofamilias, in quibus tantum est necessaria testatoris confirmatio. Impubes poena falsi teneri non potest, quia caret dolo malo.

Si filiofamilias meo²⁾ ab hostibus capto legatum adscripsero, si is redierit, poenam patior: sed si ibi decesserit, innocens sum.

2) filiofamilias meo] Idem in emancipato et in adoptionem dato.

Etiam si ei, cui moram feci³⁾ in fideicommissaria libertate, adscripsero, innocens sum: nam omnia, quae per eum mihi acquiruntur, restitutam ei manumisso.

3) etiam si ei, cui moram feci] Si dominus, qui servo suo moram fecit in fideicommissaria libertate, adscripserit ei legatum in alieno testamento.

Item si libero homini adscripsero⁴⁾, qui mihi bona fide servit: quia neque hereditas, nec legatum bonae fidei possessori acquiritur⁵⁾.

4) item si — adscripsero] Si servo alieno bona fide servienti aliquid bonae fidei possessor adscribat: quod ad cogitationem animi [nocens est, quia ei adscribit, quem] suum putat: sed quoniam nec legatum, neque hereditas bonae fidei possessori acquiritur, eum poena falsi liberamus.

5) quia neque hereditas — bonae fidei possessori acquiritur] Si non mei affectione legatum ei vel hereditas relicta sit: tunc enim eam lucratur is, qui bona fide servit, ut lib. 35. tit. 14. cap. 45. them. 3. et lib. 50. tit. 1. cap. 19. Itaque si relicta mei affectione libero homini bona fide mihi servienti adscripsero, ego teneor.

Item si servo⁶⁾ aut filio meo adscripsero, ut capiat post libertatem et emancipationem: nam ad me lucrum non pertinet.

6) item si servo] Si servo dominus adscripserit legatum, cum liber erit, dominus omni poena liberatur, quia suo lucro non prospexit. Eadem dicimus et de patre, qui adscribit legatum filio, si postea filius fuerit emancipatus.

Adimendo quoque⁷⁾ incidit quis, cum legatus est mihi servus, et iussus liber esse, et manu mea iussu testatoris libertatem ademi⁸⁾. Nam si praeter voluntatem eius eam ademero, libertas valet⁹⁾.

7) adimendo quoque] Adimendo aliquid eorum, quae in testamento scripta sunt.

8) libertatem ademi] Recte illud ademi: nam in reliquis legatis scripturam testatoris sequimur, ut ecce: *Illi relinquo fundum Gregorianum*: deinde inferius dixi: *Eundem fundum alii relinquo*. Posterior scriptura valebit, et posterior legatarius accipiet legatum. In libertate secus est. Sed si idem servus eodem testamento superius liber scribatur, deinde legetur, vel e contrario, libertas valet, quia ei lex favet. Si igitur servus semel testamento scriptus sit liber, aliter non potest amittere libertatem, quam si rursus testamento adimatur nominatim.



Τότε γὰρ δούλος μὲν ὡς κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ἀφαιρεθείσης τῆς ἐλευθερίας οὐ διαφέρει δὲ αὐτῷ, ἀλλὰ τοῖς τοῦ θανόντος διαδόχοις. [Sch. v. VII. 732.]

εἰ γὰρ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἀφελόμεν, ἔρρωται ἢ ἐλευθερία. Ὅτε γὰρ δούλος ἢ ληγατευθῆ καὶ ἐλευθερωθῆ, ἐλευθερος γίνεται, καὶ οὐ δίδεται τῷ ληγαταρίῳ, ὡς βιβ. μδ'. tit. α'. κεφ. ξη'. εἰς τὸ τέλος. [Sch. t. VII. 732.]

* Μᾶλλον δέ, ὡς οἶμαι, ὁ δημόσιος αὐτὸν ληφεται.

2. §. 6. Ἐμπίπτει τῷ νόμῳ καὶ ὁ τοὺς πρὸ τῆς διαθήκης γινομένους κωδικέλλους βεβαιῶν, ἐν οἷς αὐτῷ ληγατευθῆ. καὶ ἐὰν ἀφαιρήσω τὸ ὄρισθὲν ἀποκαταστήσαι, ὅπερ ὡς ληγατάριος ἐπετρόπην ἀποκαταστήσαι.

ἐμπίπτει τῷ νόμῳ] * Ἐὰν τις ληγάτω τιμηθεὶς ἐν κωδικέλλοις πρὸ τῆς διαθήκης γενομένης τὴν κομφισματία τῶν κωδικέλλων προσγράψῃ τῇ διαθήκῃ, ἐμπίπτει τῷ δόγματι. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ὁ ἀδεμπτεῖον τίποτε τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ γεγραμμένων ἐμπίπτει τῇ τιμωρίᾳ τοῦ δόγματος, ὡς ἀνὲ τίποτε δεδωκώς ἑαυτῷ. τί γὰρ, ὅτι δούλον ληγατευθέντος αὐτῷ καὶ τιμηθέντος ἐλευθερία τὴν ἀδεμπτία τῇ ἐλευθερία προσέγραψεν ὁ ληγατάριος; τὰ αὐτὰ* δὲ λέγομεν, ὅτε βουλομένου τοῦ διαθεμένου ἔγραψε τὴν ἀδεμπτία. εἰ γὰρ ἐν ἀγνοία αὐτοῦ τοῦτο ἐποίησεν, ἔρρωται ἀμίχως ἢ ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τις ἀξιοθεὶς ἐτέρῳ ἀποκαταστήσαι τὸ ληγατευθὲν αὐτῷ ἀδεμπτεῖναι τὸ φιδεϊκομισσον, καὶ οὗτος ὑποπίπτει τῷ δόγματι.

ὁ τοὺς πρὸ τῆς διαθήκης γινομένους κωδικέλλους βεβαιῶν] Καὶ γὰρ μὴ βεβαιωθέντας οἱ κωδικέλλοι ἐν διαθήκῃ οὐκ ἰσχύουσιν, ὡς βιβ. λς'. κεφ. ε'. [Sch. u. VII. 732.]

§. 8. Καὶ ὁ ἑαυτῷ προσγράφων τὴν προσκύρωσιν τοῦ ἀπελευθέρου.

καὶ ὁ ἑαυτῷ προσγράφων τὴν ἀποκύρωσιν τοῦ ἀπελευθέρου] * Τοῦτεστιν, ὁ ἑαυτῷ προσγράψας ὡς ἀπόφωνης τοῦ διαθεμένου, ἵνα ὁ ἀπελευθερος αὐτοῦ τοῦ διαθεμένου προσκυρωθῆ ἀπελευθερος εἶναι τοῦ προσγράψαντος, καὶ ὑπ' αὐτοῦ κληρονομηθῆναι.

* Περιέχεται, εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασι, ἀλλὰ τῇ ἐννοίᾳ τοῦ δόγματος.

§. 9. Καὶ ὁ δούλος ἐν ἀλλοτρίᾳ διαθήκῃ προσγράφων ἐλευθερίαν ἑαυτῷ.

καὶ ὁ δούλος] Καὶ ὁ δούλος ἐν ἀλλοτρίᾳ διαθήκῃ, καὶ μὴ τῇ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, προσγράφων ἑαυτῷ φιδεϊκομισσαρίαν ἐλευθερίαν. ἀλλὰ δυνατὰ τις περὶ τούτων ἀπορήσῃ, ἐπειδὴ, ὡς ἰωυτερον εἰρήκαμεν, τότε συγχωρεῖ ἢ σύγκλητος τοῖς προσγράφωνσιν ἑαυτοῖς ἐλευθερίαν ἐν ταῖς τῶν δεσποτῶν διαθήκαις, ὅτε ὁ δεσπότης ὑπογράψῃ τὴν διαθήκην. μᾶλλον δὲ λέγομεν, τοῦτον τὸν οἰκτερὴν πλέον τίποτε ποιεῖν, ἢ περ ἐκείνον τὸν ἑαυτῷ ληγάτον προσγράψαντα. ἐπειδὴ ἢ μὲν ἐλευθερία αὐτῷ παντελῶς μέλλει ἀρμόζειν, τὸ δὲ ληγάτον ἐμέλλει τῷ δεσπότηι προσπορίζεσθαι. [Sch. x. VII. 732.]

§. 10. Ἐὰν ὁ τὴν ἀλλοτρίαν διαθήκην γράφων ἰδίῳ δούλῳ προσγράψῃ ἐλευθερίαν, οὐχ ὡς ὑποπίπτει, εἰ μὴ τοῦτο διὰ τὸ πλείονος αὐτὸν πωλῆσαι ἐποίησατο.

προσγράψῃ ἐλευθερίαν] Ὡς τε δοθῆναι τμήμα παρὰ κληρονόμου πρὸς τὸν δεσπότην τοῦ δούλου. [Sch. y. VII. 732.] οὐχ ὑποπίπτει] Οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτου κερδαίνει. [Sch. z. VII. 732.]

§. 11. Καὶ ὁ προσγράψας ἑαυτῷ δοθῆναι τι παρὰ ληγαταρίου, ὑπόκειται.

καὶ ὁ προσγράψας ἑαυτῷ δοθῆναι τι παρὰ ληγαταρίου] Τυχὸν ἀγροῦ ληγατευθέντος Πέτρω, αἴρειον τῷ ληγάτῳ προσέγραψε τὸ δοῦναι αὐτῷ νομίσματα ρ. [Sch. a. VII. 732.]

§. 12. Οὐχ ὑπόκειται δὲ ὁ ἑαυτὸν ἀπόκληρον ποιῶν, ἢ ἀφαιρούμενος τὸ ληγατευθὲν ἑαυτῷ.

v) μὲν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. w) Fabr. ὁ habet ante δούλος. Articulum omisit Cod. 1350. x) Lege ταῦτα. y) Fabr. ἰσχύουσι. z) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπογράψῃ (sic). a) Fabr. οὐκ.

Tunc enim servus manet, quippe cum domini voluntate ademta sit libertas; non tamen ad eum pertinet, sed ad successores defuncti.

9) nam si praeter voluntatem eius ademerō, libertas valet] Cum enim servus legatur et manumittitur, liber fit, et legatario non praestatur, ut lib. 44. tit. 1. cap. 68. in fine.

Potius, ut opinor, fiscus eum capiet.

In legem incidit¹⁰⁾ etiam qui codicillos ante testamentum factos confirmat¹¹⁾, in quibus ei legatum relictum est. Item si ademerō fideicommissum, quod quasi legatarius restituere iussus sum.

10) in legem incidit] Si quis legato in codicillis ante testamentum factis honoratus confirmationem codicillorum testamento adscripserit, incidit in Senatusconsultum. Interdum etiam is, qui aliquid eorum, quae in testamento scripta sunt, adimit, incidit in poenam Senatusconsulti, quasi sibi aliquid dederit. Quid enim, si servo legato sibi et libertate honorato, ademptionem libertati legatarius adscripserit? Haec dicimus, si volente testatore ademptionem scripserit: nam si ignorante eo hoc fecerit, libertus haud dubie valet. Etiam is, qui rogatus alii restituere legatum sibi relictum, fideicommissum ademit, incidit in Senatusconsultum.

11) qui codicillos ante testamentum factos confirmat] Etenim non confirmati testamento codicilli non valent, ut lib. 36. cap. 5.

Et qui sibi adscribit assignationem liberti¹²⁾.

12) et qui sibi adscribit assignationem liberti] Hoc est, qui sibi quasi ex voce testatoris adscribit, ut libertus testatoris assignetur adscribenti, et illi ab eo succedatur.

Continetur, et si non verbis, sententia tamen Senatusconsulti.

Et servus¹³⁾, qui in alieno testamento sibi adscribit libertatem.

13) et servus] Et servus in alieno, non domini testamento sibi adscribens fideicommissariam libertatem. Sed de hoc potest dubitari, quoniam, ut supra diximus, ita nemum Senatus sibi adscribentibus libertatem testamentis dominorum parcat, si dominus testamento subscripserit. Imo magis dicemus, hunc servum plus quiddam facere, quam eum, qui sibi legatum adscripsit: cum libertas ipsi omnimodo competitura, legatum vero domino acquirendum sit.

Si scriptor alieni testamenti servo suo adscripserit libertatem¹⁴⁾, non tenetur¹⁵⁾, nisi hoc ideo fecerit, quo plurius eum venderet.

14) adscripserit libertatem] Ut domino servi pretium praestetur ab herede.

15) non tenetur] Nihil enim ex eo lucrifacit.

Is etiam, qui adscribit sibi aliquid dari a legatario¹⁶⁾, tenetur.

16) is etiam, qui adscribit sibi aliquid dari a legatario] Utpote fundo Petro legato adscripsit.

Non tenetur tamen qui se exheredem facit, vel adimit¹⁷⁾ sibi legatum.



ἢ ἀφαιρούμενος] Κατὰ βούλησιν τοῦ πατρὸς. [Sch. b. VII. 732.]

κγ'. Ἰδεμ. β) Πλαστόν ἐστι τὸ μιμήσασθαι τὸ χειρογράφων ἑτέρου, ἢ διαρρηξῆσαι, ἢ μεταγράψαι, οὐ μὴν τὸ ἄλλως ἐν συμψηφισμῷ, ἢ ἐν λογοποιῖα, ψεύσασθαι.

πλαστόν ἐστι] Πλαστόν ἐστίν, ὅτε τις ἀλλότριον χειρογράφων μιμῆσται, ἢ χάριτι οἰονόηποτε ἔγραψεν^{δ)}, ἢ λόγους διαφθείρη, ἢ μεταγραφῆται. εἰ δὲ τις ἐν τῷ λογοποιεῖν ἢ ψηφίξειν ἄλλως πῶς ψεύσεται^{δ)}, οὐκ ἐστὶ τοῦτο πλαστόν. [Sch. c. VII. 733.]

κδ'. Σκαιβ. Ἐὰν δοῦλος ἐν διαθήκῃ ἐλευθερωθεὶς καὶ μερικὸς γραφεὶς κληρονόμος διαβεβαιώσῃται τῇ θυγατρὶ τοῦ διαθεμένου, καὶ καταθήται παρὰ τῷ στρατηγῷ διελέγγειν πλαστὴν διαθήκην, ἢ δὲ τὸ πλαστόν κατὰ τῶν ἄλλων αὐτῆς συγκληρονόμων κινήσασα ἠτήθη, καὶ δημευθῆ τὸ καταλειφθὲν αὐτῇ τῆς κληρονομίας μέρος· ὁ δοῦλος οὔτε τῆς ἐλευθερίας, οὔτε τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτῷ καταλειμμένων στερεῖται.

ἐὰν δοῦλος ἐν διαθήκῃ ἐλευθερωθεὶς] * Βετίτος τις Καλλινίκος ἔχων οἰκίτην Ἀθάλλη λεγομένην, φιδεϊκομισσαρίαν ἐλευθερίαν καὶ μέρος τῆς ἰδίας κληρονομίας καταλείπειν αὐτῷ παρὰ τῶν εἰς αὐτὸ μέρος γεγραμμένων παρ' αὐτοῦ κληρονόμων. οὗτος δὲ ὁ Ἀθάλλης κατέθετο καὶ συνωμολόγησε πρὸς Μαξιμίλλαν, θυγατέρα τοῦ τευτατορος οὐσαν, καὶ εἰς τὸ δωδέκατον μέρος γραφεῖσαν κληρονόμον, δύνασθαι ἐαυτὸν ἀποδεῖξαι πλαστὴν εἶναι τὴν Βετίτου Καλλινίκου διαθήκην, καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν^{ε)} ἐρωτηθεὶς ἀπὸ τῆς αὐτῆς Μαξιμίλλης κατέθετο ἀποδεικνύναι, κατὰ ποῖον τρόπον γέγονε πλαστὴ ἢ διαθήκη. καὶ ἐγγραφισμένης τῆς Μαξιμίλλης κατὰ τὸ γράψαντος τὴν διαθήκην καὶ κατὰ Προκοῦλου τοῦ συγκληρονόμου αὐτῆς, ἐκινήθη μὲν τὸ τοῦ πλαστοῦ δικαστήριον. ὁ δὲ ἐπαρχος τῆς πόλεως διεκάλησε, μὴ εἶναι τὴν διαθήκην πλαστὴν· ἀλλὰ καὶ τὸ δωδέκατον μέρος τὸ τῇ Μαξιμίλλῃ καταλειμμένον ἐκέλευσεν ὑπὸ τοῦ φίσκου συναρῆσθαι, ἐπειδὴ κινήσασα τὸ πλαστόν ἠτήθη. καὶ ἐξητήθη, εἰ τῷ οἰκίτῃ Ἀθάλλῃ κεραιώσεται ἢ ἐλευθερία ἀπὸ φιδεϊκομισσοῦ, καὶ τούτου παρ' αὐτοῦ γενομένου. καὶ ἀπεκρίνατο ὁ Σκαιβόλας χρεωστῆσθαι αὐτήν.

Ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. κ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. α'. κεφ. ε'. θεμ. θ'. [Sch. d. VII. 733.]

διελέγγειν πλαστὴν διαθήκην] Ἦγουν συνεργῆσαι αὐτῇ πρὸς τὸν ἐλεγμόν. [Sch. e. VII. 733.]

ἢ δὲ τὸ πλαστόν — κινήσασα] Λέγουσα, ὡς ὁ τελευταῖος οὐ τέθηκεν^{ε)} ἐπι^{ε)} διαθήκη, ἀλλ' ὑμεῖς πλαστὴν ἐγράψατε διαθήκην. [Sch. f. VII. 733.]

καὶ δημευθῆ τὸ καταλειφθὲν αὐτῇ τῆς κληρονομίας μέρος] Ταυτοπαθεῖα γὰρ ὑπόκειται ὁ ἐν τοῖς ἐγκληματικοῖς ἠτιώμενος, ἐπερ ἐνεγράψατο. [Sch. g. VII. 733.]

Ἐπειδὴ κινήσασα τὸ πλαστόν ἠτήθη. [Sch. g. VII. 733.]

οὔτε τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτῷ καταλειμμένων στερεῖται] Ἡ θυγάτηρ δὲ, εἰ βούλεται ἔχειν κατὰ τοῦ δούλου, ἔχειτ' ὡς ἀπατήσαντος αὐτήν. [Sch. h. VII. 733.]

κε'. Οὐλπ. Ὁ ἐξ ὀνόματος ἄρχοντας ἀποδιδὸς πλαστὰ γράμματα, ἢ προτιθεὶς διάταγμα, ἐνέγεται ποινὰ ἡμφάκτουμ καὶ τῷ περὶ πλαστογραφίας.

κς'. Μαρκ. η) Ἐὰν υἱὸς ἀπαλείψῃ τὴν πατρῴαν διαθήκην, καὶ ὡς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομήσῃ, καὶ τελευτήσῃ, ἀφαιρεῖται τοῦ κληρονόμου^{ι)} αὐτοῦ πᾶσα ἢ τοῦ πατρὸς κληρονομία.

ἀφαιρεῖται τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ πᾶσα ἢ τοῦ πατρὸς κληρονομία] Καὶ κατ' αὐτοῦ δὲ ζῶντος τὸ περὶ πλαστογραφίας χάραν ἔχει. [Sch. i. VII. 733.]

δ) L. 23. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXII. §. 4. qui post μεταγράψαι habet ὁλορώς καὶ τὸ ἔσαι. ε) Fabr. ἔγραψε. δ) Fabr. τοῦτο habet ante ψεύσεται, quod in Cod. 1350. secunda manu deletum est. e) Lege πρὸς τοῖς στρατηγῶσι. f) Fabr. τέθηκε. g) Sic lego Fabr. ἐν. h) L. 26. D. h. t. legitur in Syn. p. 350. i) Syn. τῆς κληρονομίας. Leuncl. in marg. τοῖ; κληρονόμοις.

17) vel adimit] Ex voluntate patris.

XXIII. Idem. Falsum est¹⁾ Imitari chirographum alterius, vel interciderere, vel describere, non alias in computatione vel in ratione mentiri. L. 1
D. XI
10

1) falsum est] Falsum est, si quis alienum chirographum imitetur, vel libellum qualemcunque describat, vel rationes corrumpat aut describat. Quod si quis alias in ratione vel computatione mentiatur, hoc non est falsum.

XXIV. Scaev. Si servus testamento manumissus¹⁾ et ex parte heres scriptus affirmaverit filiae testatoris, et deposuerit apud magistratum se probaturum falsum testamentum esse²⁾, illa vero falsi crimine instituta³⁾ adversus reliquos coheredes suos superata, et publicata pars sibi relicta hereditatis sit⁴⁾: servus nec libertate, neque iis, quae testamento sibi relicta sunt, privatur⁵⁾. L. 2
D. e

1) si servus testamento manumissus] Vetitus Callinicus servo suo Athaleti fideicommissariam libertatem et portionem hereditatis suae reliquit ab his, qui ex undecim portionibus ab eo heredes scripti erant. Hic Athales deposuit et professus est apud Maximillam, filiam testatoris ex duodecima parte heredem scriptam, se posse probare falsum testamentum Vetiti Callinici, et apud magistratum interrogatus a Maximilla professus est se probaturum, quemadmodum falsum sit factum testamentum. Et cum in crimen inscripsisset Maximilla in scriptorem testamenti et in Proculum coheredem, falsi iudicium ventilatum est. Praefectus autem urbi testamentum non esse falsum pronuntiavit: et duodecimam partem Maximillae relictam a fisco cogi iussit, quia crimine falsi motu succubuit. Quaesitum est, an Athaleti servo libertas ex fideicommissio, hoc ab eo facto, debeatur. Scaevola respondit, eam deberi.

Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 20. et huius libri tit. 1. cap. 10. them. 9.

2) se probaturum testamentum falsum esse] Sive opem se laturum ei ad probandum.

3) illa vero falsi crimine instituta] Dicens: Defunctus non decessit testamento facto, sed vos falsum testamentum scripsistis.

4) et publicata pars sibi relicta hereditatis sit] Talione enim coercetur, qui in causis criminalibus superatur, si modo inscripserit.

Quia cum crimen falsi movisset, superata est.

5) neque iis, quae testamento sibi relicta sunt, privatur] Filia vero si velit habere adversus servum, habeat quasi decepta ab eo.

XXV. Ulp. Qui nomine magistratus falsas literas reddit, vel edictum proponit, tenetur poenali actione in factum, et falsi. L. 25
D. eo

XXVI. Marc. Si filius deleverit paternum testamentum, et quasi ab intestato pro herede gesserit, et decesserit, heredi eius aufertur omnis hereditas patris¹⁾. L. 26
D. eo

1) heredi eius aufertur omnis hereditas patris] Et adversus eum viventem falsi crimen locum habet.



L. 27. pr. κζ'. *Μοδεστ.* κ) *Οἱ ἐναντία μαρτυρήσαντες ἀλλο-*
τ. XLVIII. λήλοις,

10. §. 1. Καὶ ὁ ἐναντιούμενος τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ, καὶ
 δ) δύο τισὶν ἐναντία προσμαρτυρῶν, ὑπόκειται τῷ
 πλαστῷ.

§. 2. Καὶ μ) ὁ μὴ στρατιώτης διίγων ὡς στρατιώ-
 τῆς, καὶ ὁ χρώμενος ἐπισήμοις, οἷς οὐκ ἔξειστιν αὐτῷ,
 καὶ ὁ διὰ πλαστοῦ συνθήματος τῷ δρόμῳ χρησάμενος.

οἱ ἐναντία μαρτυρήσαντες ἀλλήλοις] Οἵτινες ὡς
 μάρτυρες παρήχθησαν, καὶ ἐρωτηθέντες οὐ ταῖς ἰσᾶς ἐμαρτύ-
 ρησαν, ἀλλ' ὁ μὲν ἕτερον, ὁ δὲ ἕτερον ἐναντιούμενοι θύατος
 τῷ ἑτέρῳ. [Sch. k. VII. 733.]

καὶ ὁ ἐναντιούμενος τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ]
 Ἐλεγχόμενος ἢ ἀπὸ μαρτύρων, ἢ ἀπὸ συγκρίσεως. [Sch. l.
 VII. 733.]

Ζῆτει βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. ιδ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ις'. καὶ λζ'.
 [Sch. m. VII. 733.]

καὶ ὁ δύο τισὶν ἐναντία προσμαρτυρῶν] Τυχὸν
 προσεκήθη εἰς μαρτυρίαν παρὰ β'. τινῶν, καὶ πρῶτον μὲν
 ἐμαρτύρησε καθ' ἑνὸς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, εἶτα ὑπὲρ τοῦ β'. κατὰ
 τοῦ α'. [Sch. n. VII. 733.]

L. 28. κη'. *Ἰδεμ.* η) *Προχρονίζων τὴν ἡμέραν τῶν ἐνε-*
D. eod. χύρων ὁ δανειστής ὑπόκειται τῷ πλαστῷ.

προχρονίζων τὴν ἡμέραν τῶν ἐνεχύρων ὁ δα-
 νειστής] Ἐὰν ὁ χρεώστης θέλων τῷ μεταγενεστέρῳ αὐτοῦ
 δανειστῇ βοηθεῖν προτάξῃ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνεχύρου, χωρὶς
 γίνεσθαι κατ' αὐτοῦ τῇ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία. Ζῆτει κεφ. ν'. καὶ
 βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. λβ'. [Sch. o. VII. 733.]

Ἡ ὁ χρεώστης χαριζόμενος ἐν τῶν δανειστῶν. [Sch. o.
 VII. 733.]

ὑπόκειται τῷ πλαστῷ] Ἐὰν ἐπὶ περιγραφῇ τινος
 τοῦτ' ἐποίησεν)· εἰ δὲ μὴ, ἀθῶός ἐστιν, ὡς βιβ. κβ'. tit. α'.
 κεφ. λβ'. [Sch. p. VII. 733.]

L. 29. κθ'. *Ἰδεμ.* θ) ἐν ὑπομνήμασιν ἢ λιβέλλοις συναρπά-
D. eod. ζων ἄρχοντα), ἢ ἐν εἰδήσει) μὴ λέγων τὸ ἀληθές,
 καὶ τῷ πλαστῷ ὑπόκειται, καὶ οὐ κέχρηται τῇ ἀντι-
 γραφῇ).

ὁ ἐν ὑπομνήμασιν — συναρπάζων ἄρχοντα] Ὅτι
 οἱ συναρπάζοντες δικαστὴν ἢ βασιλέα ὑπόκεινται τῷ πλαστῷ,
 καὶ οὐ κέχρηται τοῖς ἀνοσθεῖσι. [Sch. q. VII. 733.]

L. 30. pr. λ'. *Ἰδεμ.* ρ) *Ὁ σφραγίδα πλαστὴν ποιῶν ἢ γλύφων ὑπό-*
D. eod. *κειται τῷ πλαστῷ.*

§. 1. Οὐ) πάντες περὶ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ κινῶ-
 σιν, ἀλλὰ μόνοι γονεῖς, καὶ οἷς διαφέρει.

περὶ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ] * *Περὶ ὑποβολιμαίου*
ζῆτει κεφ. με'. καὶ tit. λδ'. κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ tit. μβ'.
κεφ. ις'. καὶ tit. ν'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ις'. καὶ tit. κβ'.
κεφ. νς'. καὶ βιβ. μ'. tit. ε'. κεφ. η'. καὶ ια'.

L. 31. λα'. *Καλλιστρ.* ρ) *Ὁ προφέρων ἐν δίκῃ* η) *δικαιώ-*
D. eod. *ματα, καὶ μὴ βεβαιῶν αὐτὰ, πρὸς τὸ ἀμάρτημα*
τιμωρεῖται. εἰ δὲ μείζονος ἄξιός ἐστι τιμωρίας, ὁ
βασιλεὺς αὐτὴν ἐρωτῶμενος ὀρίζει. συγγινώσκειται δὲ
ὁ προκομίζων ἐν ἀγνοίᾳ.

καὶ μὴ βεβαιῶν αὐτὰ] Τοῦτο, ὅτε λέγονται καὶ
 δεικνύνται πλαστὰ· εἰ γὰρ μὴ πλαστὰ ἀπεδείχθη, τυχὸν ἐκ
 τῆς τῶν ὁμοίων συγκρίσεως, οὐκ ἦδη ἐκ τοῦ προκομίζεσθαι μὲν),
 μὴ πιστώσασθαι δέ, ἐτιμωρεῖτο. καὶ ζῆτει βιβ. κβ'. tit. α'.
 κεφ. νη'. [Sch. r. VII. 733.]

κ) L. 27. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 229. Eadem cum §. 2. leguntur in sch. s. ad Basil. XXI. l. 15. (Fabr. II. 556. Heimh. II. 398.). l) ὁ Syn. omisit. m) L. 27. §. 2. D. h. t. inde a verbis καὶ ὁ διὰ πλαστοῦ L. 28. 30. pr. in brevius contractae leguntur apud Attal. tit. LXXII. §. 5. n) L. 28. D. h. t. legitur in Syn. p. 236. o) Fabr. ἐποίησε. p) L. 29. D. h. t. i legitur apud Attal. tit. LXXII. §. 6. q) Sic lego. Fabr. ἀρχοντι. r) Cuiacius vertit in precibus. Legit ergo ἐν δεήσει. Quod Digestis unice convenit. s) Pro his Attal. habet: καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς ὠφελῆται. t) L. 30. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 531. u) Sic lego pro διαθήκη, quod habet Fabr. E Cod. 1350. varia lectio non est notata. v) μὲν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

XXVII. Modest. Qui diversa invicem testimonia dicunt¹⁾,

Et qui suae subscriptioni adversatur²⁾, et qui diversa duobus testimonia praebet³⁾, falsi tenetur.

Et non miles, qui quasi miles degit, et qui utitur insignibus, quibus ei non licet uti, et qui falso diplomate cursu utitur.

1) qui diversa invicem testimonia dicunt] Qui ut testes producti et interrogati similia testati non sunt, sed diversa invicem pugnantes.

2) et qui suae subscriptioni adversatur] Convictus testibus vel literarum comparatione.

Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 14. them. 2. et cap. 16. et 37.

3) et qui diversa duobus testimonia praebet] Forte enim a duobus ad testimonium vocatus est, et primum quidem testimonium dixit adversus unum pro altero, deinde pro secundo adversus primum.

XXVIII. Idem. Creditor, qui praefert diem pignorum¹⁾, falsi tenetur²⁾.

1) creditor, qui praefert diem pignorum] Si debitor volens posteriori creditori suo favere praetulit diem pignoris, locus est in eum poenae falsi. Quaere cap. 50. et lib. 21. tit. 1. cap. 32.

Vel debitor gratificans uni ex creditoribus.

2) falsi tenetur] Si in fraudem alicuius hoc fecerit: alioquin innocens est, ut lib. 22. tit. 1. cap. 32.

XXIX. Qui actis vel libellis obrepsit Praesidi¹⁾, vel sciens verum non dixit, et falsi tenetur, et rescripto non utitur.

1) qui in actis — obrepsit Praesidi] Qui obrepunt iudici vel Principi, falsi tenentur, et non utuntur impetratis.

XXX. Qui signum falsum fecerit vel sculpsit, falsi tenetur.

Non omnes de supposito partu¹⁾ agunt, sed soli parentes, et ii, quorum interest.

1) de supposito partu] De supposito partu quaere cap. 45. et tit. 34. cap. 11. them. 2. et tit. 42. cap. 16. et tit. 50. cap. 1. them. 2. et cap. 16. et tit. 22. cap. 56. et lib. 40. tit. 5. cap. 8. et 11.

XXXI. Callistr. Qui in lite profert instrumenta, nec confirmat ea¹⁾, pro modo delicti punitur²⁾. Quodsi maiori dignus sit poena, consultus Princeps eam statuet. Ignoscitur autem ei, qui per ignorantiam profert.

1) nec confirmat ea] Hoc, cum dicuntur et probantur falsa: nam si falsa non probata sunt, puta ex similibus collatione, non ideo, quod ea protulerit nec probaverit, punitur. Et quaere lib. 22. tit. 1. cap. 58.



Δι' ἐναργῶν ἀποδείξεων. Ἔξεσι γὰρ αὐτῶ, καὶ μετὰ τὸ εἶς ὁμοίων συγκρίσειν ταῦτα δειχθῆναι ὡς πλαστὰ, δεικνύειν ἐτέρωθεν, εἰ δύναται, μὴ πλαστὰ, ἀλλ' εὐθέα καὶ ἀληθῆ εἶναι. ζῆτει κεφ. γς. καὶ γ'. [Sch. r. VII. 733. sq.]

πρὸς τὸ ἁμάρτημα τιμωρεῖται] Εἰ μὲν ἐπὶ χρηματικῇ δίκῃ αὐτοῖς ἐχρησάτο, ἡτόνος· εἰ δὲ ἐπὶ ἐγκληματικῇ, μείζονος, τυχὸν μείζονος ἁμαρτήματος. [Sch. s. VII. 734.]

λβ'. *Modest.* Ὁ διαφθείρων τὸ προτεθὲν παρὰ δικαστοῦ διάταγμα ὑπόκειται τῷ πλαστῷ.

Ὁ πλαστευσάμενος δημόσια μέτρα ἢ σταθμὰ καὶ τὸ διπλοῦν τοῦ διαφθερόντος δίδωσι, καὶ ἐξορίζεται.

ὑπόκειται τῷ πλαστῷ] Σὺν τῷ δίδοναι καὶ φ. νομίσματα. καὶ ζῆτει βιβ. ζ. tit. γ'. κεφ. η'. [Sch. t. VII. 734.]

ὁ πλαστευσάμενος] Ζῆτει tit. κβ'. κεφ. ε'. θεμ. β'. καὶ tit. να'. κεφ. λζ. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. σκ'. [Sch. u. VII. 734.]

δημόσια μέτρα] Τὰ δεδοκιμασμένα δημόσια μέτρα τοῦ αἴνου ἢ τοῦ αἴτου, ἢ οἰουδήποτε πράγματος. [Sch. x. VII. 734.]

καὶ ἐξορίζεται] Ὁ ἕνδιξ, εἰς νῆσον περιορίζεται. ζῆτει tit. ιβ'. κεφ. νβ'. θεμ. ιθ'. [Sch. y. VII. 734.]

λγ'. Ἰδὲμ. Ὁ πλασταῖς διατάξεις μὴπω κυρωθεῖσαις χρησάμενος περιορισμὸν ὑφίσταται.

ὁ πλασταῖς διατάξεις — χρησάμενος] Μηδενὸς ἐτέρου εἰς τοῦτο ἀνθεντήσαντος. [Sch. z. VII. 734.]

πλασταῖς διατάξεις] * Αἷς αὐτὸς πλαστὴν ὑπογραφὴν ἐπιτέθεικεν, ἀντιγραφὴ ἢ προστάξει ἢ ἐντάλματι μὴπω ὑποσημανθείσαις καὶ σφραγισθείσαις.

μὴπω κυρωθεῖσαις] Εἰ γὰρ ἐνεφανίσθησαν δικαστῆ, καὶ ὁ δικαστὴς κατὰ πλάνην ὡς ἀληθεῖς αὐτὰς εἰδεξάτο, ὁ μετὰ ταῦτα χρῶμενος αὐταῖς ἀνέγκλητος ἔσται. [Sch. z. VII. 734.]

Μὴπω ὑποσημανθείσαις ἢ σφραγισθείσαις. [Sch. z. VII. 734.]

περιορισμὸν ὑφίσταται] Τὸ πλάτος ὕδατος καὶ πυρὸς ἀπαγορεύεται. [Sch. a. VII. 734.]

λδ'. Κὰν ὁ εἷς τῶν ἐνεχομένων ἐπὶ πλαστογραφίᾳ τελευτήσῃ, οἱ κατασχθέντες ἅμα αὐτῷ τιμωροῦνται.

κὰν ὁ εἷς τῶν ἐνεχομένων ἐπὶ πλαστογραφίᾳ τελευτήσῃ] Θεοδ. Πολλῶν ἐνεχομένων τῷ περὶ πλαστογραφίας ἐγκλήματι, εἰ τελευτήσῃ εἷς ἐξ αὐτῶν, οἱ λοιποὶ ἐνεχοῦνται. φησὶ δὲ ἡ διατ. δ'. τοῦ παρόντος tit. ὡς εἰς ἐστὶν ὁ πλαστογραφῆσας, καὶ τελευτήσῃ, κατέχεται τῷ δὲ φάσις καὶ ὁ μετ' αὐτὸν χρησάμενος τῷ πλαστῷ χάρτη. ἀνάγνωθι τὸν κβ'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. b. VII. 734.]

λε'. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα τελευτήσῃ ὁ λεγόμενος τὸν πλαστὸν χάρτην πεποιηκέναι, ὁμῶς ἐάν τις ἐνάγγημοι ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χάρτου, ὑπόκειται τῇ περὶ τοῦ πλαστοῦ κατηγορίᾳ.

εἰ καὶ τὰ μάλιστα τελευτήσῃ] Τὸ κατὰ πόδας. Ἐάν ὡς θεματίζεις, χρηματικῇ δίκῃ εἰς κέρδος σὸν ἄνηκεν^{ω)}, εἰ καὶ Ἀνιανός, ὅτινι τὸ τοῦ πλαστοῦ ἐγκλημα ὁ διοικητὴς ὁ σὸς ἐπέφερεν^{γ)}, ἐτελευτήσῃ, οὐ κωλυθήσῃ, εἰ κατὰ σου τῷ συμβολαίῳ, ὅπερ εἰς ἀμφίβολον καλεῖται, χρῆσασθαι ἤρξατό τις, τὴν κατηγορίαν ἐναγίσασθαι. κὰν τὰ μάλιστα γὰρ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πρωτοτύπου ὑπευθύνου τελευτήσαντος συστήναι οὐκ ἠδυνήθη^{α)}, ὁμῶς εἰ ἐκείνῳ χρῆσασθαι βουληθῆι, νοεῖ ἐάντων τῷ κινδύνῳ τοῦ ἐγκλήματος εἶναι ὑποκείμενον. καὶ τὸ μὴ^{β)} κατὰ πόδας οὕτως. σημείωσαι δὲ, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἐγγειῶν χρῆσασθαι τῷ πλαστῷ ὑπόκειται πλαστογραφίας ἐγκλήματι. καὶ τὸ ξένον φησὶν^{δ)} ἢ διατ. οἱ οὐδὲ εἰδοτά αὐτὸν ἐθεμάτισε. [Sch. c. VII. 734.]

Καὶ λυθῆι τὸ ἐγκλημα τῇ τελευτῇ, ὡς κεφ. ιβ'. [Sch. d. VII. 734.]

λς'. Ἐνίκα^{ε)} γυνὴ λέγεται ὑποβολιμαῖον παιδίον

Evidentibus probationibus. Licet enim ei et posteaquam ex similibus comparatione probata sunt falsa, probare aliunde, si potest, non esse falsa, sed recta et vera. Quare cap. 56. et 50.

2) pro modo delicti puniuntur] Si in causa pecuniaria eis usus sit, levius: si in criminali, gravius, puta si maius sit crimen.

XXXII. Modest. Qui a iudice propositum edictum L. 32 corrumpit, falsi tenetur¹⁾. D. XI

Qui falsat²⁾ publicas mensuras³⁾ vel pondera, §. 1. et duplum quanti interest praestat, et relegatur⁴⁾.

1) falsi tenetur] Praeterquam quod daturus sit quingentos aureos. Et quaere lib. 7. tit. 3. cap. 8.

2) qui falsat] Quaere tit. 22. cap. 6. them. 2. et tit. 51. cap. 37. et lib. 2. tit. 2. cap. 221.

3) publicas mensuras] Probatas publice mensuras vini vel frumenti, vel alterius rei.

4) et relegatur] Index: in insulam deportatur. Quaere tit. 12. cap. 52. them. 19.

XXXIII. Idem. Qui falsis constitutionibus non- L. 3 dum approbatis utitur¹⁾, deportationem patitur²⁾. D. 1

1) qui falsis constitutionibus — utitur] Nullo auctore huic rei existente.

falsis constitutionibus] Quibus ipse falsum subscriptionem apposuit, puta rescripto vel edicto vel mandato nondum subscriptis et signatis.

nondum approbatis] Nam si insinuatæ sint iudici, et iudex per errorem eas susceperit quasi veras, qui postea eis utitur, extra noxam est.

Nondum subscriptis vel signatis.

2) deportationem patitur] Τὸ πλάτος habet: aquae et ignis interdictionem.

XXXIV. Licet unus eorum, qui falsi tenentur, L. 2 decesserit¹⁾, tamen qui simul cum eo rei postulati C. IX. sunt, puniuntur.

1) licet unus eorum, qui falsi tenentur, decesserit] Theod. Si unus ex pluribus reis falsi decesserit, reliqui tenentur. Ait autem const. 4. huius tituli, si unus sit falsarius, qui moriatur, eum teneri de falsis, qui post eum falso instrumento utitur. Lege tit. 22. huius libri 9.

XXXV. Licet decesserit is¹⁾, qui falsum instru- L. 4. mentum fecisse dicitur, si quis tamen agat mecum C. eo ex eo instrumento, accusationi falsi subicitur.

1) licet decesserit is] Τὸ κατὰ πόδας. Si ut proponis, causa pecuniaria ad emolumentum tuum spectat, licet Anianus, cui falsi crimen actor tuus intendebat, defunctus sit, non prohibebers, si quis adversus te instrumento, quod in dubium vocatur, uti coeperit, accusationem instituere. Quamvis enim in persona principalis rei vita defuncti consistere non possit, tamen si quis eo uti voluerit, intelligit se periculo criminis esse subiectum. Et ita quidem habet τὸ κατὰ πόδας. Nota vero, hominem quemlibet, qui falso uti conatur, falsi crimine teneri. Et novum est, quod constitutio nec scisse eum proponit.

Et solum sit crimen morte, ut cap. 12.

XXXVI. Cum mulier¹⁾ fingere dicitur, supposi- L. 1. C. IX. 2

^{ω)} Sic Cod. 1350. Fabr. συν. ^{α)} Sic Cod. 1350. Fabr. ἀνήκη. ^{γ)} Sic Cod. Fabr. ἐπιφέρει (sic). ^{α)} Sic Cod. 1350. Fabr. ἰδυνήθη. ^{α)} Fabr. post μὲν repetit τὸ, quod omisit Cod. 1350. ^{β)} φησὶν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. Fabr. sicut καὶ τὸ ξένον, ὅτι ἡ διατ. ^{ε)} L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 531.



ποιήσασθαι^{d)} τεκεῖν, δύναται κινηθῆναι κατ' αὐτῆς τὸ ἔγκλημα τὸ περὶ τοῦ πλαστοῦ, καὶ πρὸ τοῦ ἡβῆσαι τὸν παῖδα. οὐδὲ γὰρ πιθανόν^{e)} ἔστιν, ἐκείνην ἐν τῷ ἔγκληματι ἐξεταζομένην ἐπιτήδες προδίδουσι τὴν δίκην.

ἡνίκα γυνή] Ἐὰν λέγῃ^{f)} γυνὴ ὑποβολιμαῖον εἶναι τὸν υἱόν, ὃν προσποιήσατο γεννῶν, εὐθύνεται τῷ δὲ φάσις καὶ μήπω ἡβήσαντος τοῦ παιδός. ἴσθειον δέ, ὅτι φησὶν ἡ ε. διατάξεις τοῦ παρόντος τίτλου, ὡς ἡ περὶ τῶν ὑποβολιμαίων δίκη παρα τῷ ἄρχοντι γυμνάζεται. μὲνησο τῆς θ'. διατάξεως τοῦ μς. τίτλου τοῦ η. βιβλίον λεγούσης, ὅτι οὐκ ὀφείλει τις ἀρνεῖσθαι τὴν ἰδίαν γονίην. ἔγνωσ δὲ καὶ ἐν τῇ β'. διατάξει τοῦ να. τίτλου τοῦ αὐτοῦ η. βιβ. ὡς καὶ τιμωρεῖται ὁ ἀγνούμενος τὴν ἑαυτοῦ συγγένειαν. ζῆτει tit. με. κεφ. θ'. καὶ tit. λζ'. κεφ. ια'. θεμ. θ'. ἀναγκάσιον. [Sch. e. VII. 734. sq.]

τὸ ἔγκλημα τὸ περὶ τοῦ πλαστοῦ] Ὁ Κορνέλιος ὁ δὲ φάσις κινεῖται κατ' αὐτῆς^{g)} δοκεῖ γὰρ τὴν φύσιν αὐτὴν πλαστογραφεῖν. [Sch. f. VII. 735.]

καὶ πρὸ τοῦ ἡβῆσαι τὸν παῖδα] Ὅτε τις ἐνάγεται περὶ καταστάσεως, ὑπεριθέμεθα τὴν ζήτησιν εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἡβῆς αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐν ἀνήθῳ ἡλικίᾳ περὶ τῶν οὕτως ἐπικινδύνων ἀγωνίσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἡ μήτηρ κινδυνεύει ὡς κεφαλαιῶν ἔγκληματι ἐναγομένη, λέγομεν αὐτὴν καὶ πρὸ τῆς ἡβῆς τοῦ παιδός ἐνάγεσθαι. [Sch. i. VII. 735.]

οὐδὲ γὰρ πιθανόν ἔστιν] Ὡς τις λέγοντος, ὅτι διὲ περιμένειν^{h)} ἡβῆσαι καὶ τὸν παῖδα, τοῦτ' ἐπάγει ὁ νομοθέτης. εἰ γὰρ μὴ ἡβῆσει ὁ παῖς, οὐκ ἂν ποτε τὸ οἰκτεῖον συμφέρον νοήσειεν^{h)}. αὐτοῦ γὰρ μὴ νοούντος τὴν οἰκίαν ἀφέλειαν, ἕως ἡ μήτηρ προδώσει τὴν δίκην τὴν ἑαυτῆς, καὶ πάντως ἐπιβλάψει καὶ τὸν υἱόν, ὑποβυλιεῖν αὐτὸν λέγουσα. λέγει τοίνυν ὁ νόμος, ὅτι οὐ χρήζομεν τῆς ἡβῆς τοῦ παιδόςⁱ⁾ οὐδὲ γὰρ ποτε τις πιστεύσει, ὅτι ἡ μήτηρ ἔγκληματικῶς ἐναγομένη, καὶ ἀπὸ καταδίκης μέλλουσα τιμωρεῖσθαι, τὴν οἰκίαν προδώσει ὑπόθεσιν. [Sch. g. VII. 735.]

ἐκείνην — ἐπιτήδες προδίδουσι τὴν δίκην] Κἂν προδώσει δέ, ἐκ τούτου ὁ παῖς οὐ βλάπτεται^{j)} καθόλου γὰρ τὰ μεταξὺ ἐτέρων γινόμενα ἐτέρον οὐ βλάπτει. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ὄρκος αὐτῆς βλάπτει ἢ ὀφείλει τὸν υἱόν, ὡς βιβ. κβ'. tit. ε'. κεφ. γ'. θεμ. β. γ'. [Sch. h. VII. 735.]

λζ'. Ὅσακις χρεώστης ἐπὶ τῷ ὑπερθέσθαι τὴν καταβολὴν τὸ τοῦ πλαστοῦ ἔγκλημα ἀντιτίθῃσι τῷ δανειστῇ, χρητῆς αὐτὸν καταβάλλειν, φυλαττομένου τοῦ ἀκεραίου ἐπὶ τῷ ἔγκληματι τοῦ πλαστοῦ.

ὄσακις χρεώστης] Θεοδώρου. Ἐὰν διὰ τὸ ὑπερθέσθαι φησὶν^{k)} ὁ χρεώστης τὸ ἴδιον χρηματικὸν πλαστον, ἀπαιτήσθω μὲν παραχρημα ὁ ὀποφείλει^{k)}, μινάτω δὲ τῷ δὲ φάσις ὑποκείμενος, σημειώσαι οὖν, ὅτι πλαστογράφος ἐστὶν^{l)} ὁ ἀρνούμενος τὸ ἴδιον συμβόλαιον, καὶ ἔγκληματι ὑπόκειται πρὸς^{m)} τὸ δηλονότι δοῦναι αὐτὸν ἐν διπλῷ τὸ ἐγκείμενον τῷ συμβολαίῳ ποσόν, κατὰ τὴν νεαρίαν. ἡ γὰρ ις'. διατάξεις τοῦ κα. τίτλου τοῦ δ'. βιβ. κεκαινοτομηται. ἔγνωσ γὰρ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐν τῷ αὐτῷ δ'. βιβ. tit. ιθ'. διατ. κδ'. ὅτι ὡς πλαστογράφος ἐπέχεται ὁ μὴ ἀποδεικνύων ἃ φέρει ὑπὲρ αὐτοῦ συμβόλαια. εἰρηται δὲ ἐν τῷ ε'. βιβ. tit. μα'. διατ. α'. ὅτι ὁ ἐπιτήροπος, κἂν ἔγγραφος, κἂν ἀγράφως ψεύσθαιⁿ⁾, ὡς πλαστογράφος εὐθύνεται. [Sch. k. VII. 735. sq.]

Τοῦ αὐτοῦ. Σημειώσαι, πότε τὸ χρηματικὸν πρόκριμα ποιεῖ τῷ ἔγκληματικῷ, ἵνα πρότερον αὐτῷ γένηται τὸ ἰκανόν, καὶ τότε τῷ ἔγκληματι. ὅτι δὲ ἐνταῦθα^{o)} τὸ χρηματικὸν ἐφθασε πρὸ τοῦ ἔγκληματικοῦ κινηθῆναι, μᾶλλον δὲ σχεδὸν καὶ τηθηθῆναι, δῆλον ἐκ τοῦ λέγειν τὸν νομοθέτην, τὸ ἔγκλημα εἰσαγεσθαι δι' ὑπερθέσθαι τῆς καταβολῆς^{p)} ἢ γὰρ ἐὰν εἶπε ἀντεῖσαγεσθαι τὸ ἔγκλημα^{p)}. [Sch. k. VII. 730.]

ἐπὶ τῷ ὑπερθέσθαι τὴν καταβολὴν τὸ τοῦ πλαστοῦ ἔγκλημα ἀντιτίθῃσι τῷ δανειστῇ] Οὕτως μοι τοῦτο νοεῖ, ὅτι ἡ χρηματικὴ δίκη πρὸς ἡμελλε^{q)} λαμβάνειν, καὶ ἡμελλεν ἐκβιβάζεσθαι. ἀντετίθει δὲ ὁ ἐναγόμενος τὸ πλα-

tum se puerum peperisse, potest in eam intendi crimen falsi²⁾, etiam ante pubertatem pueri³⁾. Neque enim verisimile est⁴⁾, eam in crimen deductam data opera causam prodere⁵⁾.

1) cum mulier] Si mulier dicat suppositum esse filium, quem fingit se peperisse, tenetur crimine falsi, etiam nondum filio pubere facto. Sciendum vero est, const. 10. huius tit. dici, causam suppositi partus apud Praesidem exerceri. Memineris const. 9. tit. 46. lib. 8. quae ait, non debere quemquam negare suam progeniem. Didicisti vero et const. 2. tit. 51. eiusdem lib. 8. etiam puniri eum, qui negat cognationem suam. Quaere tit. 45. cap. 9. et tit. 37. cap. 11. them. 9. necessarium.

2) crimen falsi] Agitur in eam ex lege Cornelia de falsis: videtur enim naturam ipsam falsare.

3) etiam ante pubertatem pueri] Cum alicui fit controversia status, quaestionem differimus in tempus pubertatis eius, ne in pupillari aetate de rebus tam periculosis certet. Itaque cum mater periclitatur, cum sit rea criminis capitalis, dicimus etiam ante pubertatem pueri eam conveniri.

4) neque enim verisimile est] Quasi dicente alicui expectari debere, quoad pubuerit puer, hoc subiecit legislator. Nam si non pubescat puer, nunquam quod sibi proderit, intelliget: eo enim utilitatem suam non intelligente, fortasse mulier prodet causam suam, et filio plane nocebit, dicens se eum subiecisse. Lex itaque ait, non observari pubertatem pueri, quod non sit probabile, matrem ream criminis postulata et ex condemnatione puniendam suam causam esse prodituram.

5) eam — data opera causam prodere] Et quamvis prodiderit, ideo puer non laeditur: generaliter enim ea, quae inter alios acta sunt, aliis non nocent. Sed nec iusurandum eius filio nocet aut prodest, ut lib. 22. tit. 5. cap. 3. them. 2. 3.

XXXVII. Quoties debitor¹⁾ morandae solutionis causa falsi crimen opponit creditori²⁾, interim solvere debet³⁾, servato integro crimine falsi.

1) quoties debitor] Theodori. Si morandi causa dicat debitor suam cautionem falsam esse, exigatur statim ab eo id, quod debet, crimini tamen falsi subiectus maneat. Nota igitur, falsarium esse eum, qui suum instrumentum negat, et crimini subiicit, in hoc videlicet, ut praestet duplum quantitatis instrumento comprehensae, secundum Novellam. Nam const. 16. tit. 21. lib. 4. innovata est. Didicisti enim et e contrario in eodem lib. 4. tit. 19. const. 24. quasi falsarium teneri eum, qui non probat quae pro se affert instrumenta. Dicitur et lib. 5. tit. 41. const. 1. tutorem scripto vel sine scripto mentientem quasi falsarium teneri.

Eiusdem. Nota, quando civile iudicium criminali praeiudicium faciat, ita ut prius ei satisfiat, deinde crimini. Hic vero civile iudicium ante criminale motum, quin potius fere terminatum fuisse, constat ex eo, quod legislator dicit, crimen induci morandae solutionis causa: alioquin dixisset, crimen obicit.

2) morandae solutionis causa falsi crimen opponit creditori] Hoc ego sic intelligo: cum esset civilis causa finem acceptura, futuraque exactio, obiecit reus falsum. Legislator igitur ait, interim eum solvere

d) Syn. προσποιήσασθαι. e) Syn. ἀπίθανον. Leuncl. in marg. πιθανόν. f) Fabr. λέγη. In Cod. 1350. secunda manus fecit λίγηται. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπομένειν (sic). h) Sic Cod. 1350. Fabr. νοήσει. i) Fabr. φησι. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποφείλει. l) Sic Cod. Fabr. pro πλαστογράφος ἔστιν habet πλαστογραφεῖ. m) Sic Cod. 1350. Fabr. πρὸ. n) Sic Cod. Fabr. ψεύσεται. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνταῦθα δὲ omittit voce ὅτι. p) Ultima verba non intelligo. Cuiacius vertit: vel etiam obicit. Sed his textus non respondet. Fortasse legendum ἢ γὰρ ἂν εἶπε. q) Sic hic et paulo post Cod. 1350. Fabr. ἔμελλε.



στόν. λέγει οὖν ὁ νομοθέτης· χρῆ τέως αὐτὸν καταβυλεῖν, καὶ τότε ἔ) γυμνάξῃν τὸ πλαστόν. καὶ σκόπει καὶ ἰ) τὸν Βασιλικὸν τοῦτο παριστάτω ἐκ τοῦ λέγειν, διὰ τὸ ὑπερθέσθαι τὴν καταβολήν. ἐμφαίνει γὰρ, ὅτι ἤδη ἰ) ἐγγυμνάσθῃ τὰ περὶ τοῦ χρέους· καὶ ἐφανῆ τούτῃ ἀληθές· ἔλειπε δὲ μόνῃ ἡ καταβολή. σημειώσαι δὲ καὶ ἕτερον, ὅτι τὸ ἀμφίβολον οὐκ ἀναρτῆ τὸ φανέν ἠ) καὶ ἀποδειχθέν, καὶ ἤδη μέλλον ἀπαιτηθῆναι ἠ). ζῆτει βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. τελευτ. καὶ ὄρα, μὴ ἐναντιωθῆῃ σοι. [Sch. l. VII. 736.]

χρῆ τέως αὐτὸν καταβάλλειν] Τοῦτο μὴ ἀδιαστίκτως νοήσῃς ἠ), ἀλλ' οὕτως, ὅτι ἐάν τις καταδικασθεῖς ἐπὶ τινι χρηματικῇ ἀγωγῇ, καὶ ἤδη μελλούσης ἐπ' αὐτῇ γίνεσθαι ἀποφασίως, ἀντιθῆσαι ἠ) ἔγκλημα πλαστογραφίας, ἵνα μηκέτι προβῆ τὸ δικαστήριον, καὶ κωλύσῃ γενέσθαι τὴν ἀπόφασιν, οὐκ εἰσακουσθήτω. ἐπιτίθει εἰς ἀρχῆς ἐν τῷ κινεῖσθαι τὴν χρηματικὴν ἀγωγὴν ἀντιθῆσαι ὁ ἐναγόμενος ἔγκλημα, τὸ μὲν χρηματικὸν παυθῆναι τελείως, τὸ δὲ ἔγκληματικὸν καὶ γυμνασθῆναι καὶ προτιμηθῆναι ὀφείλει. ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. λε'. καὶ λς'. καὶ ἰ) βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. τελευτ. καὶ ὄρα, μὴ σοι ἐναντιωθῆῃ. [Sch. m. VII. 736.]

λγ'. Ὁ χρῆσάμενος πλαστῶ βασιλικῶ γράμματι πλαστογραφία ὑπόκειται. εἰ δὲ ἕτερόν τινα διαβάλλει τὸν δεδωκότα αὐτῷ, καὶ μηνύει αὐτόν, ἐλεύθερος ἔσται.

ἐλεύθερος ἔσται] Σημειώσαι, ὡς καὶ ἠ) ἐπὶ ἔγκληματι ἠ) φάκτου ἀγνοία συγγινώσκειται. [Sch. n. VII. 736.]

λδ'. Εἰ καὶ ἐκ τῶν πτυχῶν, ὕστινας ἐπὶ ὀνόματι τοῦ σοῦ πατρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, τουτέστι, τὴν μητριαν τὴν σὴν, κλαπίσης τῆς ἀληθοῦς διαθήκης, πλαστῶς ἠ) προαγαγεῖν δικαιολογῆ, ὅποτε τὸ ἔγκλημα ἁμαρτηθῆν ἀγνοεῖς, ληγάτον γραφέν σοι λαβῶν ὑπάρχεις, ὅμως οὐκ ἐμποδισθήσῃ τὴν κατηγορίαν κατ' ἐκείνης πληρωθέντων τῶν εἰθισμένων κινήσαι.

εἰ καὶ ἐκ τῶν πτυχῶν] Θεοδ. Κἄν λάβῃς ἠ) τις ἀπὸ διαθήκης ληγάτον, οὐδὲν ἦτον κινεῖ κατ' αὐτῆς τὸ πλαστόν. πλὴν ἰτέον, ὅτι, ὡς φησὶν ἡ ε'. διάταξις τοῦ παρόντος τίτλου, ὁ ἠ) κινήσας τὸ πλαστόν κατὰ διαθήκης, εἰ ἠτήθη, ἐκπίπτει τῶν αὐτῶ καταλειφθέντων ἐν αὐτῇ. ἀνάγνωθι δὲ τὴν θ'. καὶ ις'. διάταξιν τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit. ἔγνων δὲ καὶ ἐν ἠ) τῷ γ'. βιβλίῳ, tit. κγ'. διατ. ιδ'. ὅτι κινεῖ τις ἠ) κατ' αὐτῆς τῆς διαθήκης τὴν δὲ ἰνοφικίωσιν καὶ μετὰ τὸ γυμνάσαι τὸ πλαστόν. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὴν ις'. διατ. τοῦ παρόντος tit. [Sch. o. VII. 736. sq.]

Θαλέλ. Ὁ λέγων πλαστὴν εἶναι τὴν διαθήκην τὴν προσνεχθεῖσαν ἀπὸ τῆς μητριᾶς, καὶ λαβῶν ἠ) ἐξ αὐτῆς ληγάτον, οὐδὲ ἐν πάσῃ προκομῇ περὶ τῆν τοῦ ἔγκληματος ἐναγωγῆν. [Sch. o. VII. 737.]

τουτέστι, τὴν μητριαν τὴν σὴν] Τοῦ αὐτοῦ, κἄν ἐξωκίως ἢ ὁ κρύψας τὴν διαθήκην. καὶ ζῆτει βιβ. κβ'. tit. α'. κεφ. πγ'. καὶ βιβ. κα'. tit. α'. κεφ. ια'. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. γ'. καὶ μγ'. τὸ αὐτὸ ἦν, εἰ καὶ ἔκρυψε τὴν ἀληθῆ διαθήκην, ὅμως δὲ πλαστὴν προήγαγε. [Sch. p. VII. 737.]

ὅποτε τὸ ἔγκλημα ἁμαρτηθῆν ἀγνοεῖς] Τοῦτο λέγει, ὅτι, ἐπειδὴ ἠγνοεῖς ἠ) κατὰ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἔλαβες τὸ ληγάτον, πλαστὴν εἶναι τὴν διαθήκην, δύνασαι κινεῖν σήμερον τὸ πλαστόν κατ' αὐτῆς, κἄν ἐξ αὐτῆς ληγάτον ἔλαβες. [Sch. q. VII. 737.]

πληρωθέντων τῶν εἰθισμένων] Τουτέστι, τῶν ἔγγραφον τῶν ὀφειλουσῶν ἠ) ἐπὶ τῷ ἔγκληματι γυμνασθῆναι. [Sch. r. VII. 737.]

μ'. Παῖδες μὲν κατὰ μητρός τὸ τοῦ πλαστοῦ ἔγκλημα κινεῖν οὐ δύναται· πλὴν τὴν πίστιν τῆς ἀληθείας τῆς ἐν τῇ γραφῇ καλῶς παρ' αὐτῆς ἠ) ἐπιζητοῦσιν.

r) Sic Cod. Fabr. τὸ. s) καὶ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. t) ἤδη Cod. 1350. Deest apud Fabr. u) Sic Cod. Fabr. φανερὸν. v) Sic Cod. Fabr. απαιτηθῆν. w) Sic Cod. 1350. Fabr. νοήσῃ. x) Sic Cod. Fabr. ἀντιθῆν. y) Haec inde a verbis καὶ βιβ. θ'. κ. τ. λ. in Cod. 1350. secunda manu scripta omisit Fabr. z) καὶ Cod. 1350. Deest apud Fabr. a) Sic Cod. Fabr. ἔγκλημασι. b) Sic lego. Fabr. πλαστῆν. c) Sic Cod. 1350. Fabr. λαμβάνῃ. d) Fabr. rursus ante ὁ habet ὅτι, quod omittendum. e) ἐν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. f) Cod. 1350. κινεῖ τις. Fabr. κινεῖται. g) Sic Cod. 1350. Fabr. λαμβάνων. h) Sic Cod. Fabr. ἠγνοεῖς (sic). i) Sic Cod. 1350. Fabr. τῶν ὀφειλούντων. k) Sic legendum, Fabr. αὐτοῦ.

Basil. T. V.

debere, ac deinde crimen exercere. Et observa etiam Basilicum hoc demonstrantem, dum ait, *morandae solutionis causa*. Ostendit enim, iam actum fuisse de debito, et vere deberi constituisse, restare vero solutionem solam. Nota et aliud, ambiguitatem non suspendere id, de quo constitit, quodque probatum est, et inibi est, ut exigatur. Quare lib. 9. tit. 3. cap. ult. et vide, ne tibi opponatur.

3) interim solvere debet] Hoc ne indistincte accipias, sed ita, ut si quis condemnatus sit civili actione, futuraque iam sententiae pronuntiatione obliat crimen falsi, ne iudicium amplius procedat, et ut sententiam ferri prohibeat, non audiat. Ceteroquin si ab initio in instituenda actione civili reus crimen obliat, iudicium civile cessare, et criminale exerceri et praeferrri debet. Quare lib. 7. tit. 3. cap. 35. et 36. et lib. 9. tit. 3. cap. ult. et vide, ne obstat.

XXXVIII. Qui utitur falsis literis Principis, falsi tenetur. Sed si alium quendam insimulavit, qui sibi eas dedit, eumque defert, liberatus erit ἠ).

1) liberatus erit] Nota, etiam in criminibus facti ignorantiam excusari.

XXXIX. Licet ex tabulis ἠ), quas nomine patris tui uxorem eius, id est, novercam tuam ἠ), suppresso vero testamento falsas protulisse allegas, cum crimen commissum ignorares ἠ), legatum adscriptum tibi acceperis, non impedieris tamen accusationem contra eam impletis solennibus ἠ) instituere.

1) licet ex tabulis] Theod. Quamvis consecutus quis sit ex testamento legatum, nihilominus falsum id dicere potest. Sciendum tamen est, const. 6. huius tituli dici, eum, qui falsum testamentum dixit, si vincatur, amittere relicta sibi in eo legata. Lege vero const. 9. et 16. tituli propositi. Didicisti etiam in lib. 3. tit. 28. const. 14. de inofficioso testamento agi etiam postquam actum est falsi. Lege et const. 15. huius tit.

Thalel. Qui dicit falsum esse testamentum prolatum a noverca, et accipit ex eo legatum, nullum patitur praeiudicium circa actionem criminalem.

2) id est, novercam tuam] Idem est et si extraneus suppresserit testamentum. Et quaere lib. 22. tit. 1. cap. 83. et lib. 51. tit. 1. cap. 11. et huius tit. cap. 3. et 43. Idem est, si non suppresserit verum testamentum, sed protulerit falsum.

3) cum crimen commissum ignorares] Hoc significat: Quia tempore accepti legati ignorasti, falsum esse testamentum, hodie id falsum dicere potes, quamvis ex eo legatum consecutus sis.

4) impletis solennibus] Hoc est, inscriptionibus, quae de crimine exerceri debent.

XL. Filii quidem ἠ) adversus matrem falsi crimen instituere non possunt, sed fidem veritatis scripturae recte ab ea postulant ἠ).



παῖδες μὲν] Θεοδ. Κἂν οὐ κινῆ¹⁾ ὁ υἱὸς κατὰ μητρός τὸ περὶ πλαστοῦ ἔγκλημα, ὅμως ὀφείλει διεχθῆναι εἰ ἀληθῆ^{m)} τὰ παρὰⁿ⁾ τῆς μητρός κατὰ τοῦ παιδὸς προφερόμενα^{o)} συμβόλαια. εἰ δὲ οὐ δύναται κινεῖν τὸ περὶ πλαστογραφίας κατὰ μητρός, πολλῶν μᾶλλον οὐδὲ κατὰ πατρός. [Sch. s. VII. 737.]

πλὴν τὴν πλείστην τῆς ἀληθείας τῆς ἐν τῇ γραφῇ καλῶς — ἐπιζητοῦσιν] Τοῦτο λέγει, ὅτι, κἂν οἱ παῖδες οὐ δύναται κινεῖν κατὰ μητρός τὸ περὶ πλαστογραφίας ἔγκλημα, ἀλλ' οὐκ εἴαν δικαιοσύνη μετὰ τῶν οἰκείων παιδῶν προκομισθῆ^{p)} χάριτην μὴ αὐτοπιστον, εἰ ἀπαιτηθῆ^{q)} αὐτὸν συστήναι, ἀναγκάζεται τοῦτο ποιῆσαι· εἰ δὲ μή, οὐδὲ ὁ χάριτης αὐτῆ^{r)} ὀφελήσει. [Sch. t. VII. 737.]

L. 6.
IX. 22. μα'. Ὁ^{r)} πλαστὴν εἰπὼν τὴν διαθήκην καὶ ἡττηθεὶς οὐ δύναται λαβεῖν τὸ καταλειφθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ τελευτήσαντος ἐν αὐτῇ τῇ διαθήκῃ.

οὐ δύναται λαβεῖν τὸ καταλειφθὲν αὐτῷ — ἐν αὐτῇ τῇ διαθήκῃ] Ζῆτει βιβ. μδ'. tit. δ'. κεφ. λβ'. καὶ βιβ. λε'. tit. ις'. κεφ. κθ'. καὶ λε'. καὶ τοῦ παρόντος τίτλου κεφ. γ'. καὶ tit. μβ'. κεφ. δ'. θεμ. δ'. [Sch. u. VII. 737.]

Εἰρηται δέ σοι τοῦτο καὶ ἐν τῇ δὲ ἰνοφικίῳ τῶν δὲ ἰουδικίῳ. [Sch. x. VII. 737.]

L. 7.
C. eod. μβ'. Ὁ^{s)} διαβάλλων^{v)} χάριτην ὡς πλαστόν, καὶ ὅμως μετὰ ταῦτα διαλυόμενος^{w)}, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα τὴν διάλυσιν ἀνατρέπειν^{x)}.

ὁ διαβάλλων χάριτην ὡς πλαστόν] Ὁ διαλυόμενος ἐπὶ τῷ δὲ φάσις οὐ γυμνάσει αὐτό. ὅμοιον βιβ. β'. tit. δ'. διατ. ιη'. καὶ βιβ. ε'. tit. λε'. διατ. β'. [Sch. y. VII. 737.]

Ὡς εἶγε μὴ ἐνόμισεν^{y)} τὸν χάριτην ἅπαξ ὑποπτον, καὶ μετὰ ταῦτα διεκρίσθη, ἠδύνατο διαβαλεῖν τὴν διάλυσιν ὡς ἀπὸ πλαστῶν δικαιωμάτων γενομένην. Ζῆτει βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. ρς'. ρζ'. καὶ βιβ. ια'. tit. β'. κεφ. μη'. νθ'. καὶ βιβ. να'. tit. α'. κεφ. ια'. [Sch. z. VII. 737.]

L. 8.
C. eod. μγ'. Ὁ^{x)} ἅπαξ ποιήσας πλαστόν οὐ δύναται μεταφεύγειν τὴν τούτου κατηγορίαν, λέγων, ὅτι οὐ κέχρημαι^{y)} αὐτῷ. ἕτερόν ἐστιν, εἴαν ἕτερου ποιήσαντος τὸ πλαστόν, ἕτερος αὐτὸ προήγαγε, καὶ νῦν ὁμολογεῖ μὴ κέχρησθαι αὐτῷ. ὀρεῖ γὰρ τὸ κατὰ τούτου ἔγκλημα.

ὁ ἅπαξ ποιήσας τὸ πλαστόν] Θεοδ. Οὐδὲν ἦτον ὁ πλαστογράφος εὐθύνεται, κἂν λέγῃ, ὅτι οὐ χρήσεται οἷς ἐπλαστογράφη^{z)}. εἴαν δὲ τις ἄλλος μὲν πλαστογράφησῃ^{a)}, ἕτερος δὲ μὴ χρήσεται τοῖς πλαστογραφηθεῖσι, τότε οὐ κατέχεται ὁ μὴ χρήσασθαι τῷ πλαστῷ. μὲνησο τῆς γ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. σημείωσαι· ὁ ποιήσας πλαστόν, κἂν μὴ χρήσεται αὐτῷ^{b)}, ὡς πλαστογράφος τιμωρεῖται· ὁ δὲ τὸ παρ' ἕτερου γεγονὸς προκομίζων^{c)}, εἰ ἀποτάσσεται τῇ^{d)} ἐξ ἐκείνου βοηθεία, οὐκ ἐνέχεται. Ζῆτει καὶ κεφ. λα'. λε'. καὶ ιγ'. [Sch. a. VII. 737. sq.]

* Εἰ γὰρ μὴ ἐποίησεν, ἀλλὰ μόνον προήγαγεν, ἐβοηθεῖτο.

L. 9.
C. eod. μδ'. Ὁ γεγραμμένος κληρονόμος ἀναγκάζεται τὰ ἐν τοῖς κωδικέλλοις καταλειφθέντα ληγάτα ἀποκληρωθῆσαι^{e)}, εἰ μὴ ἄρα ὡς πλαστοῦς αὐτοῦς διαβάλλει. εἰ δὲ ἐκίνησε τὸ τοῦ πλαστοῦ ἔγκλημα, καὶ γενικῆ συγχώρησις γενομένη συνεχώρησε πάντα τὰ ἐγκλήματα, δύναται περὶ τῶν ἐν τοῖς κωδικέλλοις γεγραμμένων ληγάτων χρηματικῶς τὸ πλαστόν ἐξετάσαι.

ὁ γεγραμμένος κληρονόμος] Τῆς διαθήκης πλαστῆς οὐσης, διδόντω ὁ καλούμενος ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος τὰ ἐν τοῖς κωδικέλλοις καταλειφθέντα, εἰ μὴ ἄρα δεῖξει καὶ τοῦς

1) filii quidem] Theod. Licet filius matri non intendat falsi crimen, probari tamen debet, an vera sint instrumenta a matre contra filium prolata. Quodsi non intendit matri falsi crimen, nec patri multo magis.

2) sed fidem veritatis scripturae recte — postulant] Hoc significat, etsi filii non possint falsi crimen adversus matrem intendere, si tamen litigans cum filiis suis protulerit instrumentum dubiae fidei, cuius probatio ab ea desideratur, eam cogi id facere, aut nihil ei instrumentum prodesse.

XLI. Qui falsum testamentum dixit et victus est, non potest consequi id, quod sibi a defuncto in testamento relictum est¹⁾.

1) non potest consequi id, quod sibi — in testamento relictum est] Quaere lib. 44. tit. 4. cap. 32. et lib. 35. tit. 16. cap. 29. et 35. et huius tit. cap. 3. et tit. 42. cap. 4. them. 4.

Dictum est hoc iam tibi in tit. de inofficioso testamento librorum de iudiciis.

XLII. Qui accusat instrumentum quasi falsum¹⁾, et tamen postea transegit, non potest transactionem rescindere.

1) qui accusat instrumentum quasi falsum] Qui transegit de crimine falsi, id non exercet. Simile lib. 2. tit. 4. const. 18. et lib. 6. tit. 35. const. 2.

Itaque si non putaverit instrumentum suspectum, et postea transegerit, potest arguere transactionem quasi factam ex falsis instrumentis. Quaere lib. 9. tit. 3. cap. 106. 107. et lib. 11. tit. 2. cap. 48. 59. et lib. 51. tit. 1. cap. 11.

XLIII. Qui semel falsum fecit¹⁾, non potest evitare eius accusationem, dicens, se eo non uti. Diversum est, si, cum alius falsum fecisset, alius id protulerit, qui nunc profiteatur se eo non uti. Cessat enim in eum falsi crimen.

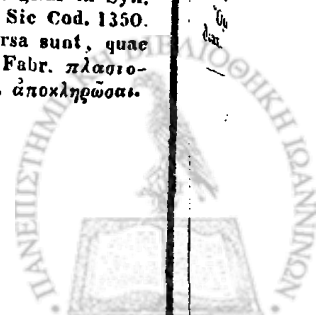
1) qui semel falsum fecit] Theod. Non ideo minus falsarius tenetur, quod dicat se falso non usurum. Sed si alius falsum fecerit, alius vero non utatur falso, tunc qui non utitur, non tenetur. Memineris const. 3. huius tit. Nota, eum, qui falsum fecit, quamvis eo non utatur, quasi falsarius puniri: eum vero, qui ab alio factum profert, si abstineat eius auxilio, non teneri. Quaere et cap. 31. 35. et 13.

Nam si non fecit, sed tantum protulit, ei succurritur.

XLIV. Heres scriptus¹⁾ cogitur legata in codicillis relicta praestare, nisi eos falsos esse arguat. Sed si instituto crimine falsi generalis indulgentia²⁾ omnia crimina remiserit, potest de legatis in codicillis scriptis civiliter falsum examinari.

1) heres scriptus] Testamento existente falso, heres ab intestato vocatus praestet relicta in codicillis, nisi et codicillos falsos esse docuerit. Ut enim subiicit

1) Sic Cod. 1350. Fabr. novī. m) ἢ ἀληθῆ Cod. 1350. Desunt haec apud Fabr. n) Sic Cod. Fabr. ὑπὸ. o) Sic Cod. Fabr. προσφρ. p) Sic Cod. 1350. Fabr. προκομίζη. q) Sic Cod. Fabr. ὀφελίζ. r) L. 6. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXII. §. 8. sed inde ab ἡττηθεὶς haec habet: οὐδὲν ἐξ αὐτῆς κερδαίνει τὸ σύνολον. s) L. 7. C. h. t. legitur in Syn. p. 148. t) διαβαλλὼν Syn. u) Verba διαλυόμενος — μετὰ ταῦτα Syn. omisit. v) Syn. ἀνατρέπει. w) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνόμισε. x) L. 8. C. h. t. legitur in sch. k. ad Basil. XXII. l. 32. (Fabr. III. 52. Heimb. II. 483.). Diversa sunt, quae habet Attal. tit. LXXII. §. 9. y) Sch. κερχεται. z) Sic Cod. Fabr. ἐπλαστογράφη. a) Sic Cod. 1350. Fabr. πλαστογράφη (sic). b) Sic Cod. Fabr. αὐτοῦ. c) Sic Cod. Fabr. προσκομ. d) τῇ inserui. e) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποκληρωθῆσαι.



κωδικέλλους πλαστούς. ὡς γὰρ ἐπάγει ἡ ια'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. εἴαν μὴ εὐρεθῇ) ἢ διαθήκη ἢ οἱ κωδικέλλοι πλαστοί, οὐ καταλύονται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐαθέντα αὐτοῖς ἔρρωται, κἄν τοῦ ἐγκλήματος ἀπολυθῇ ὁ πλαστογράφος, οὐδὲν ἥτιον ἐνάγεται χρηματικῶς. ὅτι γὰρ χρηματικῶς κατέχεται ὁ πλαστὰ ποιῶν, ἀναγκασθὶ τὴν ια'. καὶ κγ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ μαθήσεις. [Sch. b. VII. 738.]

γενικὴ συγχώρησις γενομένη] Πολλάκις ὁ βασιλεὺς διὰ τινὰ πράγματα αἰσίως αὐτῷ συμβεβηκότα πᾶσι συγχώρησιν τῶν ἐγκλημάτων χαρίζεται. λέγει οὖν ἡ διάταξις, οἱ, κἄν τὸ ἐγκλημα συγχωρηθῇ, ὅμως τὸ περὶ τοῦ πλαστοῦ χρηματικῶς δύναται κινεῖσθαι. [Sch. c. VII. 738.]

με'. Ὁ βουλόμενος κινήσαι ὡς λέγων ὑποβολιμαῖον τὸν υἱὸν τοῦ θείου, καὶ ἑαυτὸν εἰς τὴν κληρονομίαν προτιμότερον εἶναι, παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας τοῦτο ἀποδεικνύτω.

παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας τοῦτο ἀποδεικνύτω] Εἶπον σοι ἤδη καὶ ἐν τῇ α'. διατ. τοῦτου τοῦ τίτλου, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ ἡβῆσαι τὸν πούπυλλον δύναται κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κινήθῃαι τὸ περὶ τοῦ πλαστοῦ ἐγκλημα. [Sch. d. VII. 738.]

μς'. Κινουμένης δίκης παρὰ χαμαιδικαστῆ περὶ ἐγγράφου, δυνατόν τοῦ ἐτέρου μέρους λέγοντος αὐτὸ πλαστὸν εἶναι, χρηματικῶς ἐξετάσαι τὸν χαμαιδικαστὴν καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

κινουμένης δίκης παρὰ χαμαιδικαστῆ περὶ ἐγγράφου] Θεοδώρου. Γυμνάζεται χρηματικῶς τὸ δὲ φάλσις καὶ παρὰ χαμαιδικαστῆ. ὅτι δὲ χρηματικῶς κινεῖται τὸ δὲ φάλσις, δηλοῖ ἡ κγ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. μέμνησο δὲ τῆς δ'. διατάξεως τοῦτου τοῦ τιτ. ἐπειδὴ χαμαιδικαστοῦ ἐμνησθη. ἰστέον δὲ, ὅτι φησὶν ἡ π'. νεαρά, ὅτι τῷ κουαίστωρι¹⁾ ὑποκινεῖται οἱ Κωνσταντινουπόλεως πλαστογράφοι. ἔγνωσ ἤδη καὶ ἐν τῷ ε'. βιβ. τῶν δὲ ἔθρους, ὅτι δύναται πολλάκις ὁ ἐπὶ χρηματικῶ δεδομένου δικαστῆς καὶ τὴν ἐγκληματικὴν ζητησὶν ἐξετάξεν. [Sch. e. VII. 738.]

μζ. Τὸ ε) τοῦ πλαστοῦ ἐγκλημα χρόνῳ οὐκ ἐκβάλλεται, εἰ μὴ ἄρα εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς, ὡς περὶ καὶ τὰ ἄλλα πάντα σχεδὸν τὰ ἐγκλήματα.

τὸ τοῦ πλαστοῦ ἐγκλημα] Θεοδ. Τὸ δὲ φάλσις ἐγκλημα περικλείεται εἴκοσιν²⁾ ἔτεσι. τοῦτο καὶ ἐπὶ ὅλων τῶν ἐγκλημάτων δεῖται, χωρὶς τοῦ δὲ ἀδουλέριμυς καὶ τοῦ μαϊεστάτις Ἰουλίου. [Sch. f. VII. 738.]

εἰ μὴ ἄρα εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς] Σημειώσαι, ὅτι τὰ ἐγκλήματα τῇ κ'. ἐτία φθείρονται, χωρὶς τοῦ περὶ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ. καὶ ζῆται κεφ. ιθ'. θεμ. β'. καὶ τιτ. α'. κεφ. ι. θεμ. ζ'. καὶ τιτ. λζ'. κεφ. δ'. θεμ. α'. καὶ κεφ. ια'. θεμ. ε'. καὶ κη'. θεμ. τελευτ. καὶ μς. μζ'. καὶ τιτ. με. κεφ. δ'. καὶ βιβ. νς'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ τιτ. αὐτοῦ δ'. κεφ. β'. [Sch. g. VII. 738. sq.]

σχεδὸν] Τὸ σχεδὸν διὰ τὸ περὶ μοιχείας, ὃ πενταετὶα κλείεται, οὐ κ'. ἔτεσι, καὶ τὸ περὶ καθουσιώσεως, ὃ διηνεκῆ αἰτίαν ἔχει, καὶ τὸ περὶ ἱεροσυλίας, ὃ πενταετὶα κλείεται. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ κ'. ἔτεσι οὐ κλείεται. καὶ ζῆται κεφ. ιθ'. θεμ. β'. [Sch. h. VII. 739.]

* Τοῦ Παύλου. Τὸ σχεδὸν εἶπε διὰ τὴν δὲ δόλο, ἢ ἐντός διετίας κλείεται, καὶ τὸ δὲ πεκουλάτους, ὅπερ μετὰ πενταετίαν οὐ κινεῖται.

μη'. Ὁ περὶ τοῦ ἀπόντος γράψας, ὅτι παρῶν ἔλαβε τὰ πράγματα, οὔτε ἔβλαψε τὸν ἀπόντα· ἀλλὰ καὶ οὗτος ὡς πλαστογράφος ἐνάγεται.

ἀλλὰ καὶ οὗτος ὡς πλαστογράφος ἐνάγεται] Ζῆται βιβ. κβ'. τιτ. α'. κεφ. νβ'. καὶ βιβ. μζ'. τιτ. α'. κεφ. μζ'. [Sch. i. VII. 739.]

Ὁμοιον βιβ. δ'. τιτ. ιθ'. διατ. ιη'. καὶ βιβ. η'. τιτ. γγ'. διατ. ιε'. ἐπὶ δωρεαστικοῦ. [Sch. k. VII. 739.]

const. 11. huius tit. si testamentum vel codicilli non inveniuntur falsi, non corruunt, sed in eis relicta valent, et licet crimine falsarius absolutus sit, nihilominus agitur civiliter. Nam civiliter teneri eum, qui falsum fecit, discas ex const. 11. et 23. huius tit. quas legas.

2) generalis indulgentia] Saepe Princeps ob rem aliquam feliciter gestam omnibus indulgentiam criminum largitur. Ait igitur constitutio, etsi crimen remissum sit, tamen de falso civiliter agi posse.

XLV. Qui vult agere, quod dicat, suppositum esse filium patrum, et se in hereditate pottiorem esse, apud Praesidem provinciae id probet¹⁾.

1) apud Praesidem provinciae id probet] Dictum iam est tibi in const. I. huius tituli, etiam ante pubertatem pupilli posse contra matrem eius intendi crimen falsi.

XLVI. Lite instituta apud pedaneum iudicem de scripto¹⁾, id falsum esse dicente parte altera, potest pedaneus iudex etiam de crimine civiliter inquirere.

1) lite instituta apud pedaneum iudicem de scripto] Theodori. Civiliter de falsis agitur etiam apud pedaneum iudicem. Civiliter autem agi de falsis, indicat const. 23. huius tituli. Memineris vero const. 9. huius tituli, quia iudicis pedanei mentionem fecit. Scendum autem est, Novella 80. dici, Quaestori subiici falsarios Constantinopolitanos. Iam didicisti in lib. 5. eorum, qui de rebus sunt, saepe iudicem datum in causa civili posse etiam criminalem quaestionem exercere.

XLVII. Falsi crimen¹⁾ tempore non excluditur, nisi viginti annis²⁾, sicut et reliqua fere³⁾ omnia crimina.

1) falsi crimen] Theod. Crimen falsi vicennio concluditur. Idem et in omnibus criminibus procedit, excepto crimine adulterii et maiestatis.

2) nisi viginti annis] Nota, crimina vicennio extingui, excepto crimine suppositi partus. Et quaere cap. 19. them. 2. et tit. 1. cap. 10. them. 6. et tit. 37. cap. 4. them. 1. et cap. 11. them. 5. et 28. them. ult. et 46. 47. et tit. 45. cap. 9. et lib. 56. tit. 2. cap. 1. them. 3. et eiusdem libri tit. 4. cap. 2.

3) fere] Ait fere propter crimen adulterii, quod quinquennio concluditur, non vicennio, et crimen maiestatis, quod perpetuam causam habet, et sacrilegii, quod quinquennio concluditur. Sed et crimen suppositi partus vicennio non concluditur. Et quaere cap. 19. them. 2.

Patzi. Dixit fere propter actionem de dolo, quae biennio concluditur, et crimen peculatus, quod post quinquennium non intenditur.

XLVIII. Qui de absente scripsit, praesentem eum res suas recepisse, absenti non nocuit: quin imo ut falsarius tenetur¹⁾.

1) quin imo ut falsarius tenetur] Quaere lib. 22. tit. 1. cap. 52. et lib. 47. tit. 1. cap. 47.

Simile lib. 4. tit. 19. const. 18. et lib. 8. tit. 53. const. 15. de donationis instrumento.

f) Sic Cod. 1350. Fabr. κουιαίστωρι. g) L. 12. C. h. t. legitur in Syn. p. 530. h) Fabr. εἴκοσι.



L. 14. μθ'. Ὁ κρύψας τὴν διαθήκην, ἢ κλέψας αὐτήν,
IX. 22. περὶ τοῦ πλαστοῦ ἐνάγεται.

ὁ κρύψας τὴν διαθήκην — περὶ τοῦ πλαστοῦ ἐνάγεται] Καὶ εἰ ληγατάριος ἢ, ἀπόλλυσι τὸ ληγάτον, ὡς tit. δ'. κεφ. ν'. τοῦ μδ'. βιβ. ἦτοι βιβ. ε'. tit. λζ'. διατ. κε'. [Sch. l. VII. 739.]

L. 15. ν'. Ἐὰν ὁ δανειστής συμπαίξῃ μετὰ τοῦ ἰδίου
cod. χρεώστου, καὶ τυχὸν ποιήσῃ γραμματεῖον, ὡς δῆθεν προγενέστερος ὢν τῶν ἄλλων δανειστῶν, καὶ πρῶγμα πωλήσῃ, οὐδὲν βλάπτει τὸν ἀγοράζοντα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἐνοχον ποιεῖ τῇ πλαστογραφίᾳ.

ἐὰν ὁ δανειστής] Θεοδώρου. Ὁ πρὸς χλεύην τῶν οἰκείων δανειστῶν ποιήσας γραμματεῖον ὡς προγενέστερος δανειστῆ, τινι, μηδὲν καθάπαξ παρ' αὐτοῦ κεχρεωσθημένη, τῷ δὲ φάσις ὑπόκειται, καὶ οὐ προκριματίζει τοὺς δανειστάς περὶ τὰς ἰδίας ὑποθήκας. ἀναγνωθὶ τὴν δ'. διατ. τοῦ λδ'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. m. VII. 739.]

συμπαίξῃ] * Συμπαιγνία ἐστὶ συνδυασμός, ἀπάτη, δόλος.

οὐδὲν βλάπτει τὸν ἀγοράζοντα] Οὕτως ὀφείλομεν νοεῖν τὸ ἦτον, ὅτι οὐ ποιεῖ καὶ τὸν ἀγοραστὴν ἐνοχον τῷ περὶ πλαστογραφίας. ἐπέτιοιγε^κ) τὸ πρῶγμα ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ προγενέστερου δανειστοῦ, ὡς μετὰ τοῦ ἰδίου βάρους μένον. [Sch. n. VII. 739.]

L. 16. να'. Ὁ ἀμφιβάλλων περὶ διαθήκης τὴν μὲν περὶ
cod. τοῦ πλαστοῦ κατηγορίαν οὐ δύναται γυμνάσαι διὰ ἐντολέως. ἐὰν δὲ χρηματικῶς βούληται ζητῆσαι περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἐν τῇ διαθήκῃ, δύναται καὶ διὰ ἐντολέως τοῦτο ποιῆσαι.

ὁ ἀμφιβάλλων περὶ διαθήκης] Θεοδ. Οὐ γυμνάζει τις τὸν δὲ φάσις διὰ προκουράτορος, εἰ μὴ ἄρα κεφαλικῶς θέλει ζητεῖν τὴν ἀλήθειαν, δηλοῦσι μετὰ τὴν χρηματικὴν κίνησιν. Ἐρωτήσις. Τί δηποτε^λ) κινεῖται τὸ δὲ φάσις διὰ προκουράτορος; καίτοι τῆς ιε'. διατ. τοῦ β'. tit. τοῦ παρόντος βιβλίου λεγουσῆς γενικῶς, μὴ πώποτε κινεῖσθαι τὰ ἐγκλήματα διὰ προκουράτορος δύνασθαι; Θεοδ. Ἐγνωμεν ἐν αὐτῇ τῇ μνημονεύσει ιε. διατ. τοῦ β'.^μ) tit. τοῦ προκειμένου θ'. βιβ. καὶ ἐν τῷ β'. βιβ. tit. ιβ'. διατ. κγ'. ὅτι κινουμένη τὰ χρηματικὰ διὰ προκουράτορος. ἐπειδὴ οὖν, ὡς^ν) ἐστὶ μαθεῖν ἐκ τῆς ια'. καὶ ιζ'. διατ. καὶ τῆς κγ'. καὶ κδ'. τοῦ παρόντος tit. καὶ χρηματικῶς κινεῖται τὸ δὲ φάσις, εὐλόγως καὶ διὰ προκουράτορος γυμνάζεσθαι δύναται. ζῆτει tit. λδ'. κεφ. κδ'. [Sch. o. VII. 739.]

τὴν μὲν περὶ τοῦ πλαστοῦ κατηγορίαν οὐ δύναται γυμνάσαι διὰ ἐντολέως] Ζῆτει tit. κ'. κεφ. νζ'. καὶ τοῦ λη'. tit. κεφ. κη'. καὶ βιβ. η'. tit. β'. κεφ. ργ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. ηγ'. καὶ tit. η'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. νθ'. [Sch. p. VII. 739. sq.]

L. 17. νβ'. Ὡςπερ τὸ πλαστῶς γενόμενον ἀπὸ χρόνου οὐ
cod. βεβαιουῖται, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀληθῶς γεγονὸς ὑπὸ χρόνου διαβάλλεται. ὅτε δὲ τις κινεῖ ἢ ἐγκληματικῶς ἢ χρηματικῶς περὶ πλαστοῦ, οὐκ ἄλλως αἰτεῖ παρενεχθῆναι τοὺς ὀφείλοντας ἐρωτηθῆναι μάρτυρας, εἰ μὴ δι' ἑτέρων σημείων δείξει τὴν ἰδίαν κατηγορίαν.

ὅτε δὲ τις κινεῖ — περὶ πλαστοῦ] Θεοδώρου. Κἂν ἐγκληματικῶς, κἂν χρηματικῶς κινήσῃ τὸ δὲ φάσις κατὰ διαθήκης, οὐ παράγονται οἱ μάρτυρες, εἰ μὴ δεχθῆ μισρομερῶς τὸ πλαστόν. σημειώσαι, ὅτε κινεῖται τὸ πλαστόν, οὐκ ἄλλως παράγονται οἱ τοῦ ἔγγραφου μάρτυρες εἰς ἐρωτησῆναι, εἰ μὴ δι' ἑτέρων σημείων δεχθῆ τὸ πλαστόν ἐπιπολαίως^ρ καὶ ὅτι ἀπὸ πλαστοῦ οὔτε νομῆ, οὔτε δεσποτεία δεικνύται. [Sch. q. VII. 740.]

οὐκ ἄλλως αἰτεῖ παρενεχθῆναι τοὺς ὀφείλοντας ἐρωτηθῆναι μάρτυρας] Τοιαύτη τις ἐστὶν ἡ τοῦ κεφαλαίου ἐννοια^σ), ὅτι, ἐὰν τις προκομισθέντος χάριτος κ-

XLIX. Qui celavit testamentum vel amovit, falsi tenetur¹).

1) qui celavit testamentum — falsi tenetur] Etsi legatarius est, amittit legatum, ut tit. 4. cap. 50. lib. 44. sive lib. 6. tit. 37. const. 25.

L. Si creditor¹) colludat²) cum debitore suo, et cautionem forsitan faciat, quasi videlicet sit prior ceteris creditoribus, et rem vendat, non laedit emtorem³), sed et falso se facit obnoxium.

1) si creditor] Theodori. Qui in fraudem creditorum suorum cautionem alicui facit quasi priori creditori, cui nihil omnino debet, crimine falsi tenetur, nec praedudicat creditoribus in suis hypothecis. Lege const. 4. tit. 34. huius libri 9.

2) colludat] Collusio est duorum coniunctio, fraus, dolus.

3) non laedit emtorem] Ita intelligere debemus scriptum, emtorem falsi non obstringi. Ceterum res ei auferuntur a priore creditore, quae cum onere suo ad eum transiit.

LI. Qui de testamento ambigit¹), falsi accusatio- nem quidem per procuratorem exercere non potest²). Sed si civiliter quaeri velit de veritate testamenti, id etiam per procuratorem facere potest.

1) qui de testamento ambigit] Theod. Crimen falsi nemo exercet per procuratorem, nisi capitaliter velit inquiri veritatem, videlicet post civilem actionem. Interrogatio. Quid tandem agatur crimen falsi per procuratorem? At const. 15. tit. 2. huius libri generaliter ait, nunquam crimina per procuratorem intendi posse. Theod. Didicimus in eadem praedicta const. 15. tit. 2. huius libri 9. et in lib. 2. tit. 12. const. 23. civiles causas tractari per procuratorem. Quia igitur, ut intelligere licet ex const. 11. et 17. et 23. et 24. huius tit. etiam civiliter de falso agitur, recte per procuratorem quoque exerceri potest. Quaere tit. 34. cap. 24.

2) falsi accusationem quidem per procuratorem exercere non potest] Quaere tit. 21. cap. 57. et tit. 38. cap. 28. et lib. 8. tit. 2. cap. 103. et lib. 7. tit. 5. cap. 98. et tit. 8. cap. ult. et lib. 9. tit. 1. cap. 59.

LII. Sicut quod falso factum est, tempore non firmatur, ita quod vere factum est, tempore non infirmatur. Cum vero quis agit civiliter et criminaliter de falso¹), non aliter postulat exhiberi testes interrogandos²), quam si aliis indiciis suae accusationi fidem fecerit.

1) cum vero quis agit — de falso] Theod. Sive criminaliter, sive civiliter agatur de falso testamento, non producuntur testes, nisi falsum leviter probetur. Nota, cum de falso agitur, non aliter testes, qui scripto continentur, ad interrogationem produci, quam si aliis indiciis falsum leviter comprobetur: et ex falso nec possessionem, nec dominium probari.

2) non aliter postulat exhiberi testes interrogandos] Haec est capitis sententia, ut si quis prolatum instrumentum falsum dicat, non debeat desi-

ι) Sic Cod. 1350. Fabr. κεχρεωσθημένος.

κ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπεὶ τοίνυν.

λ) Sic Cod. Fabr. δέποτε.

μ) Numerum β'. quem habet Cod. 1350. omisit Fabr. ν) ὡς Cod. 1350. Fabr. καὶ pro ὡς. ο) Fabr. rursus ἢ habet ante ἐννοια, quod omisi.



νήση,*) και' αὐτοῦ τὸ πλαστόν, οὐκ ὀφείλει λέγειν, ὅτι βασανισθητῶσαν οἱ ἐν αὐτῷ ὑπογεγραμμένοι μάρτυρες, καὶ ἐροῦσι τὸ ἀληθές· τούτο γὰρ τότε γίνεται, ὅταν δώσει προλήψεις τινὰς καὶ σημεῖα ὁ κινῶν τὸ περὶ πλαστογραφίας. [Sch. r. VII. 740.]

γγ'. Ἀπὸ 9) πλαστοῦ νομῆν οὐδεὶς δύναται ἐαυτῷ¹⁾ κατασκευάσαι. διὰ τοῦτο κατὰ²⁾ τῶν λεγόντων, ἑαυτοὺς εἶναι δεσπότας, δύναται τις τὴν περὶ τοῦ πλαστοῦ κατηγορίαν κινήσει, λέγων, αὐτοὺς ἀπὸ πλαστῶν δικαιωμάτων κατασκευάζειν ἑαυτοῖς τὴν δεσποτείαν τοῦ πράγματος³⁾.

ἀπὸ πλαστοῦ νομῆν οὐδεὶς δύναται ἑαυτῷ κατασκευάσαι] Μέννησο τίτλου ε'. καὶ ζ'. διατ. τοῦ λβ'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. περὶ νομῆς διαλεγομένης. [Sch. s. VII. 740.]

γδ'. Οὐ δύναται τις ὡς πλαστόν διαβάλλειν ἐκεῖνο τὸ συμβόλαιον, ὡς τινὲς αὐτὸς ὑπέγραψε. κάκεινο δὲ δῆλον, ὅτι ἡ γυνή, εἰ μὴ ἰδίᾳ ἢ ἰδίων αἰτία, οὐ κινεῖ ἔγκλημα.

οὐ (δύναται τις ὡς πλαστόν διαβάλλειν ἐκεῖνο τὸ συμβόλαιον] Θεοδ. Οὐ δύναται τις εἰπεῖν πλαστόν τὸ ἐν⁴⁾ ᾧ ὑπέγραψε συμβόλαιον· ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ μὴ ἐνέχεσθαι τινα ἀπὸ τῆς ἰδίας ὑπογραφῆς ἐτέρῳ χρησθείσης. μέμνησο γὰρ τῆς ε'. διατ. τοῦ κ'. τιτ. τοῦ δ'. βιβ. γυνῆ οὐ κινεῖ τὸν δὲ φάλακτις, εἰ μὴ σοῦτα σοουρούμε καῦσα. μέμνησο τῆς δ'. διατ. τοῦ α'. τιτ. καὶ τῆς ε'. διατ. τοῦ κ'. τιτ. τοῦ παρόντος δ'. βιβ. [Sch. t. VII. 740.]

ᾧ τινὲς αὐτὸς ὑπέγραψε] Ζήτει βιβ. να'. τιτ. α'. κεφ. ια'. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι, καὶ βιβ. κα. τιτ. η'. κεφ. η'. θεμ. ιγ'. καὶ κεφ. θ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ιη'. τιτ. β'. κεφ. ιβ'. καὶ βιβ. ιθ'. τιτ. η'. κεφ. ες'. καὶ βιβ. κβ'. τιτ. α'. κεφ. πβ'. καὶ βιβ. κγ'. τιτ. γ'. κεφ. νς'. καὶ βιβ. κς'. τιτ. ζ'. κεφ. λα'. [Sch. u. VII. 740.]

νε'. Εἰ καὶ ἴσον δεήσεως κατὰ πλάνην μὴ ἀληθές τι συντάξει, οὐκ ἔστι πλαστογράφος· τὸ γὰρ πλαστόν ἀπὸ δόλου ἀμαρτάνεται.

τὸ γὰρ πλαστόν ἀπὸ δόλου ἀμαρτάνεται] Θεοδ. Σημείωσαι, ὅτι οὐκ ἔστι πλαστόν ἀνευ δόλου. [Sch. x. VII. 740.]

νς'. Ἐν τῇ τοῦ πλαστοῦ ζητήσει χρῆ τὸν ἄρχοντα διὰ πάσης ἐρευνῆς ἐλθεῖν δι' ἐλέγχων καὶ ἐγγράφων, καὶ μαρτύρων, καὶ μὴ πάντως ἀπαιτέτω τὰς ἀποδείξεις τὸν κινούντα, ἀλλὰ καταμεριζέτω τοῖς ἀμφοτέροις τὰ βάρη τῶν ἀποδείξεων, μηδαμοῦ τῆς διαλαλῶν τὰ ὑποτρέχοντα αὐτῷ, ἀλλὰ τῆς μὲν σιωπῶν καὶ ἀκούων τὰς θαιτέρου δικαιολογίας· ἐν δὲ τῷ τέλει λοιπὸν ἐκφέρων τὴν αὐτοτελῆ ἀπόφασιν. ἀφ' οὗ δὲ ἤρξατο τῆς κατηγορίας καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐγκλήματος ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὠρίσαστο, ἕως τοῦ νενομισμένου δύνασθαι ἐπιξέναι τῇ κατηγορίᾳ· μετὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον τελευτᾷ ἢ δίκῃ, καὶ οὔτε αὐτὸς δύναται κινεῖν, οὔτε μὴν ὁ δικαστὴς ὀφείλει ἀποφηνασθαι. ἡνίκα⁵⁾ δὲ συστή τὸ τῆς πλαστογραφίας ἔγκλημα, εἰ μὲν μέγιστόν τι ἐκ τούτου ἀμαρτάνεται, ἀποτεμνέτω αὐτόν· εἰ δὲ μὴ, περιοριζέτω αὐτόν⁶⁾.

ἐν τῇ τοῦ πλαστοῦ ζητήσει] Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ δικαστὴς τοῦ δὲ φάλακτις πρῶτον ἀφροσθῶ τῶν δύο μερῶν, καὶ τότε μὴ μόνον τῷ ἀκτορι, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ ἐπιπλατῶ τὰς ἀποδείξεις, καὶ ποιεῖτω πᾶν ὅτιοῦν πρὸς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἀλήθειαν. πληρῆς ἔσθι, ὅτι φησὶν ἢ κδ'. διατάξις τοῦ παρόντος τιτ. ὡς χρῆ πρῶτον βαρύνει τὰς ἀποδείξεις τὸν προσφέροντα⁷⁾ τὸ συμβόλαιον, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπαιτῆσαι τὸν ἐναντιούμενον τῷ προχθέντι συμβολαίῳ δεῖξαι, ὅτι πλαστόν ἐστίν, εἴπερ

p) Sic Cod. 1350. Fabr. κινήσει. q) L. 18. C. h. t. legitur in Syn. p. 530. r) Syn. αὐτῷ. s) Pro καὶ, quod habet Cod. 1350. κατὰ lego cum Syn. t) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. τῶν πραγμάτων. u) Sic Cod. 1350. Fabr. pro τὸ ἐν habet εἶναι. v) Inde a verbis ἴσλα δὲ συστή usque ad vocem περιοριζέτω hic locus legitur in Syn. p. 530. w) αὐτόν Syn. omisit. x) Sic Cod. 1350. Fabr. προσφέροντα.

derare, testes in eo subscriptos torqueri, et interrogari, nisi praesumptiones et indicia falsi afferat.

LIII. Ex falso possessionem sibi parare nemo potest¹⁾. Ideo dicentibus se esse dominos, potest quis obiicere falsi accusationem, dicens, eos ex falsis instrumentis parare sibi dominium rei.

1) ex falso possessionem sibi parare nemo potest] Memineris tit. 6. et 7. const. tit. 32. lib. 7. quae de possessione tractat.

LIV. Non potest quis falsum dicere instrumentum¹⁾, cui ipse subscripsit²⁾. Id vero constat, mulierem, nisi sua suorumve causa, non accusare.

1) non potest quis falsum dicere instrumentum] Theod. Non potest quis falsum dicere instrumentum, cui subscripsit: aliud enim est, non teneri quem ex subscriptione sua, quae alteri sit usui. Memineris enim const. 15. tit. 20. lib. 4. Mulier non accusat falsi, nisi sua suorumve causa. Memineris const. 4. tit. 1. et const. 5. tit. 20. huius libri 9.

2) cui ipse subscripsit] Quaere lib. 51. tit. 1. cap. 11. quod ne obstare credas, et lib. 25. tit. 8. cap. 8. them. 13. et cap. 9. them. 2. et lib. 18. tit. 2. cap. 12. et lib. 19. tit. 8. cap. 66. et lib. 22. tit. 1. cap. 82. et lib. 23. tit. 3. cap. 56. et lib. 26. tit. 7. cap. 31.

LV. Licet exemplum precum per errorem non verum aliquid adstruat, non est falsarius, qui scripsit: nam falsum dolo committitur¹⁾.

1) nam falsum dolo committitur] Theod. Nota, non esse falsum sine dolo.

LVI. In quaestione falsi¹⁾ Praesidem oportet omnem indagacionem adhibere per argumenta²⁾ et scripturas, neque omnino exigere probationes ab accusatore³⁾, sed partiri⁴⁾ inter utrumque⁵⁾ onera probationum, interim nulla interlocutione declarantem ea, quae animum subeunt⁶⁾, sed interim facientem et audientem utriusque allegationes, et ad extremum plenam sententiam proferre. Ex quo autem coepta est accusatio et nomen criminis in iudicio definitum est, legitimo⁷⁾ tempore potest perfici accusatio: nam post id tempus lis extinguitur, et neque ipse agere potest, neque iudex pronunciare debet. Cum vero constat de crimine falsi⁸⁾, si ex eo maximum quid admissum sit⁹⁾, falsario caput amputetur¹⁰⁾: sin minus, deportetur¹¹⁾.

1) in quaestione falsi] Eiusdem. Iudex falsi prius audiat utramque partem, ac deinde non tantum actori, sed etiam reo indicat probationes, omnemque rationem eruendae veritatis quaerat. At scias, const. 24. huius tituli dici, debere prius onerari probationibus eum, qui profert instrumentum, ac deinde ab eo, qui instrumento adversatur, exigere, ut id falsum esse probet, siquidem hoc affirmet. Nota igitur rem novam, quando



τοῦτο διαβεβαιούται. σημειώσαι οὖν ξίνον, πότε δ' ἄκτωρ καὶ ὁ ἕως ἡμοῦ*) τῇ ἀποδείξει βαρύνονται. σφόδρα πταισῶν ὁ πλαστογράφος αποτεμνέσθω· εἰ γὰρ σμικρὸν πλημμελήσει**), δεπορτατεύεται. τοῦτο νόει, ἐὰν ἐγκληματικῶς μόνον^{β)} καὶ οὐ χρηματικῶς ἐνήχθῃ, διὰ τὴν ἐξῆς γ'. διατ. [Sch. γ. VII. 740. sq.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ὅσα πλαστοῦ ζήτησις ἐμπέσῃ, τότε αὐστηροτάτῃ γίνεται ζήτησις τεκμηρίοις, μαρτυρίαι, τῆ τῶν γραμμάτων συγκρίσει καὶ τοῖς ἄλλοις ἔχεισι τῆς ἀληθείας. καὶ μηδὲ τῷ κατηγορῶ μόνον ἢ ζήτησις ἐπιπέσθω, μηδὲ ἢ τῆς ἀποδείξεως ἐκείνῃ πάσα ἀνάγκη ἐπιπέσθω· ἀλλ' εἰς ἐκείτηρον πρόσωπον ἔστω ὁ δικαστὴς μέσος· καὶ μηδεμίᾳ δικηλογίᾳ ἄπερ νομίζει δημοσιεύεται· ἀλλ' ὡς ἀνεῖ πρὸς μίμησιν ἀναφορῶς, ἥτις μόνον τὸ τοῦ ἀκροῦσθαι παρεγγυῖ ὄφρῳκίον, παρεχέτω οὖν^{γ)} τὴν διαγγώσιν, τῇ ἐσχάτῃ ἀποφασί τῇ ἑαυτοῦ, εἰ φανερωθῇ, καταμηνύσων· τὸν δὲ ἐσχάτον ὄρον τοῦ τύπου τῆς δίκης τῆς ἐγκληματικῆς συντόμῳ διαστήματι ὀρίζομενος^{δ)}, τῶα δὲ καὶ τὸν δικαζόμενον καὶ τὸν δικάζοντα Θεμίτον^{ε)} ἔστιν ἐκβαίνειν· οὐτινος ἢ ἀρχὴ τίκτεται ἐκ τοῦ προομίου τῆς διαμαρτυρηθείσης καταδίκης^{ς)} παρὰ τῷ δικαστῇ τῷ ἀρμόζοντι^{ζ)} κεφαλικῆς μετὰ τὴν ἀπόδειξιν κολάσεως, ἐὰν τοῦτο ἀποδειχθῇ τὸ μέγεθος τοῦ ἀμαρτηματος, ἢ δεπορτατίονος ἐκείνῳ, ὅστις τὸ πλαστον ἤμαρτεν, ἐπικειμένης.

δ' ἐλέγχων] Τὸ κατὰ πόδας ἔχει· τεκμηρίων, μαρτύρων, τῆς τῶν γραμμάτων συγκρίσεως, καὶ τῶν ἄλλων ἰχνῶν τῆς ἀληθείας, καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος σημειώσαι, ὅτι καὶ^{ς)} τεκμήρια δεχόμεθα πρὸς ἀποδείξιν. [Sch. ζ. VII. 741.]

καὶ μὴ πάντως ἀπαιτεῖται τὰς ἀποδείξεις τὸν κινουῦντα] Τεκμήρια τινα ἐύρισκων ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ κινουῦντος, ὡς φησὶ τὸ νβ. κεφάλαιον. [Sch. β. VII. 741.]

Ἡ τὸ πάντως οὕτω νόησον, ὅτι, ἐὰν ἅμα τῷ προκομισθῆναι τὸ ἔγγραφο ἀναφανῶσι τεκμήρια τινα πλαστον αὐτὸ^{β)} ὑπεμφανῶνται, ὅσον κολλήσεις^{ι)}, μεταποιήσεις, ἢ ἐξέματα, ἢ γραμμάτων ἀνομοιοῖτητα, οὐκ ὀφείλει ὁ δικαστὴς τὸν κινουῦντα μόνον ἀπαιτεῖν ἀποδείξεις τοῦ εἶναι πλαστον τὸ ἔγγραφο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐναγόμενον περὶ τοῦ μὴ εἶναι πλαστον· ἢ οὕτως, ὅτι, ὅτε μὴ φθάσει ὁ ἐνάγων συστήναι^{κ)} τὸ ἔγγραφο, ἀλλ' ἅμα τῇ ἐμφανείᾳ τούτου προδῆσει τὸ πλαστον ὁ ἐναγόμενος, μὴ ἀπαιτεῖσθω ὁ ἐναγόμενος μόνος ἀποδείξει, ἀλλὰ καταμεριζέσθωσαν καὶ εἰς ἀμφοτέρων. ἢ τὸ καταμεριζέτω^{λ)} νόει, ὡς νη. κεφ. ἐξῆς παραδίδωσιν. [Sch. γ. VII. 741.]

Ἦγουν^{μ)}, ἐὰν προκομισθῆ^{ν)} τις χάριτην, καὶ κατ' αὐτοῦ κινήσῃσι τὸ πλαστον οἱ καθ' ὧν προκομισθῆ, οὐ μόνον ὀφείλει αὐτοῖς τοῖς προτιθεμένοις τὸ ἐγκλημα, ἀπαιτεῖν δεῖξαι, ὁ προδέσθω, ἀλλὰ καὶ ἐκείνον τὸν προκομισάντα τὸν χάριτην ἀναγκάζειν^{ο)} συστήναι αὐτόν. οὕτως νόει, καὶ μή, ὡς νη. κεφ. ἐξῆς, ὅτι ἀναγκάζεται καὶ ὁ ἐναγόμενος ἀποδείξει τὸ κατ' αὐτοῦ προτιθέμενον ἐγκλημα. [Sch. γ. VII. 741. sq.]

ἀλλὰ καταμεριζέτω] Τὸ καταμεριζέσθαι τὰς ἀποδείξεις οὐκ ἀπολελυμένως χρῆ νόειν, τινὲς λέγουσιν^{π)}, οἷμαι, καλῶς. ἀλλ' εἰ μὲν ἅμα τῷ προκομιζέσθαι παρ' ἑμοῦ τὸν χάριτην, ἐπιλάβηται^{ρ)} αὐτοῦ ὁ ἀντίδικος ὡς πλαστοῦ, καὶ ἐνίσταται, καὶ διαβάλλειν^{σ)} βούλεται, τότε ἀπολύειν χρῆ τὸν δικαστὴν εἰς ἀποδείξιν κἀκείνον, καμὲ τὸν ἐναγόμενον τῷ πλαστῷ. καὶ οὐδέ τι καινὸν καὶ βαρῦ, τὸ καὶ ἐναγόμενον εἰς ἀπόδειξιν ἀπολύεσθαι· πάντως γὰρ καὶ συνιστάται ἔμελλε τὸ παρ' αὐτοῦ προκομιζόμενον ἔγγραφο· εἰς τοῦτο καὶ νῦν ἀπολύεται. εἰ δὲ ὁ τὸν χάριτην προκομίας, μὴ ἀντιτεθέντος αὐτῷ πλαστοῦ, εἰς σύστασιν ἀπολυθῇ, καὶ συστήσῃ τὸν χάριτην, εἴτα μετὰ τὴν σύστασιν διαβάλλειν αὐτόν ὁ ἀντίδικος ὡς πλαστον βουληθῇ, ἐκείνος μόνος εἰς ἀπόδειξιν ἀπολυθήσεται, οὐ μὴν καὶ ὁ ἐναγόμενος τῷ πλαστῷ. ὁ γὰρ ἀποδείξας καὶ συστήσας τὸν χάριτην εἰς τί καὶ πάλιν ἀπολυθήσεται; ζῆτει κεφ. νη. [Sch. α. VII. 741.]

τοῖς ἀμφοτέροις] * Τῷ μὲν, ὅτι πλαστον, τῷ δὲ, ὅτι ἐρρωμένον καὶ οὐ πλαστον.

μηδ' αμοῦ τῶς διαλαλῶν τὰ ὑποτρέχοντα αὐτῷ] * Ἦγουν, ἂ διαγινώσκει ἐκ τῶν λεγομένων παρ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ζῆτει κεφ. νβ. καὶ νη. καὶ βιβ. κς. τιτ. ζ. κεφ. λα. [Sch. δ. VII. 742.]

actor et reus simul probationibus onerentur. Gravier peccans falsarius capite puniatur: nam leviter peccans deportatur. Hoc intellige, si criminaliter tantum agatur, non civiliter, propter sequentem const. 23.

Τὸ κατὰ πόδας. Ubi falsi examen incidit, tunc acerrima fit indagatio argumentis, testibus, scripturarum collatione, aliisque vestigiis veritatis. Nec accusatori tantum quaestio incumbat, nec probationis ei tota necessitas indicatur: sed inter utramque personam sit iudex medius; nec ulla interlocutione divulget quae sentiat: sed tanquam ad imitationem relationis, quae solum audiendi mandat officium, praebet notionem, postrema sententia sua, an liqueat, proditurus: ultimum autem finem causae criminalis compendioso spatio limitans, quem litigantem disceptantemque fas [non] sit excedere: cuius exordium nascitur initio contestatae condemnationis apud iudicem competentem: post probationem supplicio capitali, si haec probetur magnitudo commissi, vel deportatione ei, qui falsum commiserit, imminente.

2) per argumenta] Τὸ κατὰ πόδας habet: argumentis, testibus, scripturarum collatione, aliisque vestigiis veritatis. Et ait Thalelaeus: Nota, argumenta admitti probationis loco.

3) neque omnino probationes exigere ab accusatore] Cum argumenta quaedam invenit pro ipso actore, ut ait cap. 52.

Vel illud omnino sic intellige, ut si in ipsa exhibitione instrumenti existant argumenta quaedam falsum id esse subindicantia, veluti conglutinationes, mutationes, vel rasurae, vel literarum dissimilitudines, non debeat iudex ab actore solum falsi probationem exigere, sed etiam a reo non falsi: vel sic, ut cum actor instrumentum non approbavit, sed simulatque illud proferatur, falsum id esse reus proposuit, non a reo tantum probationes exigantur, sed dividantur inter utrumque. Vel illud partiri intellige, ut cap. 58. sequens tradit.

Hoc est, si proferat quis instrumentum, quod dicatur falsum ab iis, contra quos prolatum est, non tantum exigi debet probatio criminis ab eis, qui crimen proponunt, sed et qui profert instrumentum, fidem ei praestare cogitur. Ita intellige, non ut quidam dicunt, cogi reum probare contra se institutum crimen.

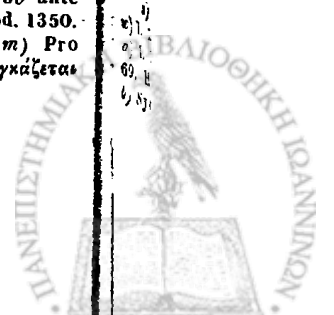
4) sed — partiri] Partiri probationes non debere absolute intelligi quidam dicunt, ut opinor, recte. Sed si, dum a me instrumentum profertur, adversarius id reprehendat quasi falsum, et consistat, et accusare velit, tunc iudex debet utrumque dimittere ad probationem, et illum, et me reum falsi. Nec novum est aut grave, reum quoque ad probationem dimitti, quia omnino fidem instrumento a se prolato praestare debuit, quam in rem nunc dimittitur. Sed si cum is, qui protulit instrumentum, falso non opposito ad eius probationem dimissus est, et instrumentum fidem praestitit, deinde falsum id adversarius dicere velit, solus ipse ad probationem dimittetur, nec vero reus falsi. Qui enim probavit et confirmavit instrumentum, ad quid rursus dimittetur? Quaere cap. 58.

5) inter utrumque] Ita ut ille probet falsum, hic validum, non falsum.

6) interim nulla interlocutione declarantem ea, quae animum subeunt] Id est, quae cognoscit ex his, quae ab utraque parte dicuntur.

Quaere cap. 52. et 58. et lib. 26. tit. 7. cap. 31.

γ) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. x) Cod. 1350. ὁμοῦ. Fabr. ὁμος. α) Sic Cod. Fabr. πλημμελή. β) μόνον, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. c) οὖν supervacaneum est. d) In constitutione legitur limitamus. e) Adde οὐ ante Θεμίτον. f) Lege κατηγορίας, accusationis. g) καὶ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. h) Fabr. αὐτόν. i) Cod. 1350. κόλλ' (sic). Fabr. pro hoc habet προσθήκας. k) Malim συστήσαι. l) Sic Cod. 1350. Fabr. καταμεριζέσθαι. m) Pro ἦγουν, quod legitur in Cod. 1350. Fabr. habet τουτέστι. n) Sic Cod. Fabr. προκομιζῆ. o) Sic Cod. Fabr. ἀναγκάζεται. p) Fabr. λέγουσι. q) Fabr. ἐπιλάβηται. r) Sic Cod. 1350. Fabr. διαβάλλει.



ἕως τοῦ νενομισμένου] Τῆς διείας. τὰ γὰρ ἐγκλήματα γυμνάσθαι ἀφ' ἑσόμενα διεΐα τέμνονται. [Sch. e. VII. 742.]

ἦν ἴκα δὲ συστῆ τὸ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλημα] Ἡ κενὰ οὗ. τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Λέοντος. Θεωροῦμεν τοίνυν, τὸν τοιαῦτά τινα πλαστογραφῶντα, δι' ὧν τὸ πλαστογραφῆμα ἰσχυρὸν λαμβάνει θανάτῳ ὑπάγειν καθ' οὗ συνεπλάσθη, αὐτὸν παραδιδόμενον τῆ τιμωρίᾳ, ἢ καθ' ἑτέρου ἐσκόψατο παλαμῆσθαι, ἀποτιμῆσθαι. [Sch. f. VII. 742.]

εἰ μὲν μέγιστόν τι ἐκ τούτου ἀμαρτάνεται] Τυχὸν γὰρ ὅτι ἔλεγεν^{α)}, αὐτὸν κατὰ βουλήως^{β)} μελετῆσαι, καὶ σπεύδων αὐτό^{γ)} συνιστάναι ἔγγραφον πλαστὸν ὑπεδείκνυσε. [Sch. g. VII. 742.]

ἀποτιμῆτω αὐτόν] Ἐργως ἤδη καὶ ἐν τοῖς ἰσχυροῦσι, ὅτι, ἐάν δούλος ἔστιν^{δ)} ὁ πταίσις, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. [Sch. h. VII. 742.]

εἰ δὲ μή, περιοριζέτω αὐτόν] Σημείωσαι καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τῆν τοῦ νόμου τιμωρίαν. [Sch. h. VII. 742.]

νζ'. Ἐάν^{ω)} προενηχθέντος ἐπὶ τῆ δίκη συμβολαίου τινός, οἷον διαθήκης ἢ τινος ἑτέρου, ἐπιλαμβάνηται τις αὐτοῦ ὡς πλαστοῦ, οὐ χρὴ εὐθὺς τὸ ἐγκλημα κινεῖσθαι, ἀλλὰ δίδοσθαι προθεσμίαν, ἵνα ἐγκληματικῶς ἢ χρηματικῶς κινήσῃ. δῆλον δέ, ὅτι ἡ χρηματικὴ κατηγορία πρῶτον ἐξετάζεται.

ἐάν προενηχθέντος ἐπὶ τῆ δίκη συμβολαίου τινός] * Παρέχον^{α)} ἐξουσίαν τοῖς δικαζομένοις, ἐάν παρὰ τῷ δικαστῇ προενηχθῆ γραφῆ, περὶ ἧς τίκεται τις φιλονεκία, ποτερον περὶ τοῦ πλαστοῦ ἐγκλήματος ὁρίσει, ὅστις ἀμφιβάλλει περὶ τῆς τοῦ συμβολαίου πίστεως, κινήσει χρηματικῶς, ἢ διὰ τῆν ἐκδίκασιν τὸ τοῦ πλαστοῦ ἐγκλημα κινήσει. τότε τῆς^{β)} ζητήσεως δι' ἀποφάσεως περαιουμένης, τοῦ ἐγκλήματος γινέσθω ἡ ζήτησις.

Τὸ περὶ τοῦ πλαστοῦ ἐγκληματικῶς γυμνάζεται οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ χρηματικῶς. ὁμοίον φησιν^{γ)} ἡ ια'. καὶ ιζ', καὶ κ'. διατάξεις τοῦ παρόντος τίτ. μέμνησο καὶ τῆς δ'. διατάξεως τοῦ παρόντος τίτ. [Sch. i. VII. 742.]

νη'. Ἡ^{α)} διατάξις κελεύει ἐξουσίαν ἔχειν ἕκαστον, ἢ χρηματικῶς, ἢ ἐγκληματικῶς διελέγξει τὸ πλαστὸν. φησὶ δέ, ὅτι ἐπὶ παντός συμβολαίου ζητούμεν πρότερον τὰς ἀποδείξεις ἐκ τοῦ προενηχθέντος^{β)}, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ λέγοντος, πλαστὸν εἶναι τὸ συμβόλαιον.

ἡ διατάξις κελεύει] Αὐτὸς οὖν ἔχει τῆν εὐχέρειαν, ὃ βούλεται ἐπιλέξασθαι. τούτο εἶπέ σοι ἠδη καὶ ἐν τῇ προταύτης διατάξει. [Sch. k. VII. 742.]

καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ λέγοντος, πλαστὸν εἶναι τὸ συμβόλαιον] Σημείωσαι τῆν τάξιν τῶν ἀποδείξεων. σαφῶς γὰρ αὐτῆν εἶπεν^{γ)} ἡ παρούσα διατάξις. ζῆτει βιβ. κβ'. τίτ. α'. κεφ. οδ'. [Sch. l. VII. 742.]

νθ'. Ἐάν τις γράψας τινός διαθήκην ἔγραψεν ἑαυτῷ ληγάτον, μετὰ δὲ ταῦτα ὁ διαθίμενος γράψας κωδικέλλους, ἰδία χειρὶ ἔγραψε τὸ ληγάτον τὸ ἐν τῇ διαθήκῃ καταλειμμένον, οὐχ ὑποπίπτει ὁ γράψας τῆν διαθήκην τῷ δόγματι. εἰ μὲντοιγε ἐν τοῖς κωδικέλλοις μόνον εἶπεν, ὅτι αὐτὸς ὑπηγόρευσε τῆν διαθήκην αὐτοῦ, ὡς μὲν πλαστογράφος ὁ γράψας τὸ ἴδιον ληγάτον οὐκ ἐγκαλεῖται· πλὴν καὶ οὕτως οὐ λαμβάνει τὸ καταλειμμένον αὐτῷ.

ἰδία χειρὶ ἔγραψε τὸ ληγάτον] Ἐάν οὖν καὶ τοὺς κωδικέλλους ὑπηγόρευσε, καὶ οὐκ ἐποίησεν αὐτοὺς ἰδιοχείρας, οὐ χωρὰ τῇ διατάξει. [Sch. m. VII. 742.]

οὐχ ὑποπίπτει ὁ γράψας τῆν διαθήκην τῷ δόγματι] Τούτο γὰρ ἰδικῆ βεβαίωσις ἐστὶ. καὶ ἀρκεῖ καὶ ἐπὶ ἐξωτικῶ, ὡς φησὶ τὸ γ'. θεμ. τοῦ α'. κεφ. [Sch. n. VII. 742.]

7) legitimo] Biennio. Nam crimina a tempore, quo exerceri coeperunt, biennio finiuntur.

8) cum vero constat de crimine falso] Novella 77. Philosophi domini Leonis. Sancimus igitur, eum, qui eiusmodi quaedam falsa conscripsit, per quae is, adversus quem ea confecta sunt, morti subici possit, traditum poenae, quam in alium molitus est, ultimo supplicio affici.

9) si ex eo maximum quid admissum sit] Ut quia forte dixit, meditatatum eum esse aliquid contra Principem, idque probare festinans falsum instrumentum designavit.

10) falsario caput amputetur] Didicisti iam et in Institutionibus, servum delinquentem capite puniri.

11) sin minus, deportetur] Nota et ex constitutione legis poenam.

LVII. Si prolato in lite instrumento¹⁾, veluti testamento vel quo alio, id aliquis reprehendat quasi falsum, non oportet statim crimen intendi, sed spatium dari, ut criminaliter vel civiliter experiatur. Constat vero, civilis accusationis leviolem examinationem esse.

1) prolato in lite instrumento] Damus licentiam litigantibus, si apud iudicem proferatur scriptura, de qua oritur aliqua disputatio, utrum de falsi crimine statuatur, qui dubitet de instrumenti fide, civiliter experiari, an ob vindictam crimen falsi intendere. Tunc quaestione per sententiam terminata, criminis fiat indago.

Crimen falsi exercetur non tantum criminaliter, sed etiam civiliter. Simile ait const. 11. et 17. et 20. huius tituli. Memineris et const. 9. huius tituli.

LVIII. Constitutio praecipit¹⁾, ut sit cuilibet facultas civiliter vel criminaliter arguendi falsi. Ait item, in omni instrumento requiri prius probationes ab eo, qui protulit, deinde ab eo, qui dicit falsum instrumentum esse²⁾.

1) constitutio praecipit] Ipse igitur habet facultatem utrum volet eligendi, quod et dictum est in praecedenti constitutione.

2) deinde ab eo, qui dicit falsum instrumentum esse] Nota ordinem probationum. Aperte enim eum haec constitutio proponit. Quaere lib. 22. tit. 1. cap. 79.

LIX. Si scriptor alieni testamenti sibi adscripserit legatum, et postea testator codicillis sua manu scripserit legatum¹⁾ testamentum relictum, scriptor testamenti non incidit in Senatusconsultum²⁾. At si in codicillis tantum dixerit, se dictasse testamentum, quasi falsarius quidem, qui adscripsit sibi legatum, non accusatur: sed et non capit legatum.

1) sua manu scripserit legatum] Si igitur et codicillos dictaverit, non sua manu fecerit, non est locus constitutioni.

2) scriptor testamenti non incidit in Senatusconsultum] Haec enim specialis confirmatio est, et sufficit etiam in extraneo, ut ait them. 3. cap. 1.

α) Fabr. λέγει. β) Sic Cod. 1350. Fabr. βασιλέα. γ) Sic Cod. Fabr. αὐτόν. δ) Cod. 1350. ἰσχυρ. Fabr. ἢ (sic). ε) I. 23. C. h. t. legitur in Syn. p. 530. ς) Est τὸ κατὰ πόδας initium constitutionis. ζ) Adde χρηματικῶς. η) Fabr. φησι. θ) I. 24. C. h. t. legitur in Syn. p. 530. ι) ubi est pars cap. 57. h. t. et in sch. b. Nicaei ad Basil. XXIII. l. 58. (Fabr. III. 69. Heimb. II. 405.) et apud Attal. tit. I. XXII. §. 10. et inde a verbis ἐπὶ παντός συμβολαίου apud Harm. I. 8. §. 4. κ) Syn. προενηχ. λ) Fabr. ἰπει.



ξ'. Δοκεῖ μὲν ὑποπίπτειν τῷ ἐγκλήματι τοῦ νόμου τοῦ περὶ πλαστογραφίας παῖς αὐτεξούσιος γράψας ἑαυτὸν κληρονόμον, κἂν τὰ μάλιστα ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπηγόρευσεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐξ ἀδιαθέτου ὁ αὐτὸς ἐκαλεῖτο πρὸς τὴν κληρονομίαν, δύναται καὶ ἐξ ἀδιαθέτου αἰτεῖν διακατοχὴν, καὶ κληρονομεῖν, ὡς περ ἂν εἰ ὁ πατὴρ γράψας αὐτὸν κληρονόμον ἦν.

δοκεῖ μὲν ὑποπίπτειν] * Τὸ κατὰ πόδας. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὕτως ἐρμηνεύουσιν οἱ σοφοί, ἵνα παρὰ τὸν νόμον τὸν Κορνήλιον ὁ υἱὸς^{d)} ἑαυτὸν γράψῃ κληρονόμον, ἢ^{e)} ὁ υἱὸς ὁ ἐμαγκλιπᾶτος, τοῦ πατρὸς ὑπαγορευόντος ὅμως ὅποτε, εἰ καὶ διαθήκη μὴ ἦν γεγραμμένη, νομιμὸς κληρονόμος ἐσόμενος ὑπῆρχε ληφθείσης διακατοχῆς ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, οὕτως νοηθήσεται, ὡς ἂν εἰ ἰδίᾳ χειρὶ ὁ πατὴρ ὁ σὸς σὲ κληρονόμον ἔγραψε τελευτῶν.

παῖς αὐτεξούσιος γράψας ἑαυτὸν κληρονόμον] Ἐὰν ὑπαγορευθῇ ὁ πατὴρ τῷ ἐμαγκλιπᾶτῳ υἱῷ, καλῶς γράφει ἐκεῖνος αὐτὸν^{l)} κληρονόμον, κἂν μὴ τυχῇ τὸν πατέρα ὑπαγορᾶται τῇ διαθήκῃ. [Sch. o. VII. 742.]

Περὶ τῶν ὑπεξουσίων υἱῶν οὐκ εἶχε ζήτησιν, ἐπειδὴ πάντως κληρονομοῦσιν^{s)} ἐξ ἀδιαθέτου. ἐζητήθη δὲ περὶ τοῦ ἐμαγκλιπᾶτος. βούλεται οὖν ἡ διάταξις ὡς βουλούμενον αὐτὸν αἰτεῖν τὴν οὐνδὲ λιβερὴ διακατοχὴν, κληρονομεῖν αὐτὸν ἐξ ἀδιαθέτου, καὶ διὰ τοῦτο καλῶς αὐτὸν γράφαι ἑαυτὸν κληρονόμον. σημειῶσαι, ὅτι ὁ υἱὸς ἑαυτῷ μὲν προσγράψαι ληγάτον ἐν διαθήκῃ τοῦ πατρὸς, κἂν ὑπεξούσιος ἐστίν, οὐ δύναται, εἰ μὴ ἡ γενικῶς, ἢ ἰδικῶς βεβαιώσει αὐτὸ ὁ πατὴρ, κατὰ τὴν διαστικτὴν τοῦ γ. θεμ. τοῦ α. κεφ. κληρονόμον δὲ γράφων ἑαυτὸν οὐδὲν ἀμαρτανεῖ, διὰ τὸ καὶ ἐξ ἀδιαθέτου καλεῖσθαι. ζῆτει βιβ. λέ. tit. β. κεφ. κβ. [Sch. p. VII. 742. sq.]

ξά'. Οὐδεὶς^{h)} δύναται γράψας^{l)} διαθήκην^{h)} ἑαυτῷ προσγράψαι ληγάτον. ὁ δὲ συνομολογῶν^{l)} ἀγνοεῖν τὸν νόμον, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὴ λαμβάνειν τὸ καταλελειμμένον ἑαυτῷ, οὐχ ὑποπίπτει τῇ ἀπὸ τοῦ περὶ πλαστογραφίας νόμον τιμωρίᾳ.

οὐδεὶς δύναται γράψας διαθήκην ἑαυτῷ προσγράψαι ληγάτον] Τοῖς μάρτυσι δὲ καὶ τοῖς ὑπαγορευοῦσι τὴν διαθήκην καλῶς ληγατεύεται^{m)}, ὡς βιβ. λέ. tit. β. κεφ. ιη. καὶ βιβ. μδ. tit. ιη. κεφ. ιδ. ἐπ' ἐκεῖνοις γὰρ ὑποπία πλαστογραφίας ἢ ὑπόνοια οὐκ ἔστιν. οἰδὲ γὰρ ἐκεῖνοι δι' ἑαυτῶν γραφῆσαι τὴν διαθήκην, ἢ ἐπιμῆν ἔχειν αὐτοὺς ἄδειαν τοῦ πλαστῶς προσγράψαι ἑαυτοῖς ληγάτον, ὅπερ ἐστὶ ἐπὶ τοῦ γράφοντος. οὐτε μὲν ὁ γράφων ἀνομιῶς καὶ ἐπ' ὠφελείᾳⁿ⁾ ἐτέρων πλαστεύσειε. [Sch. q. VII. 743.]

Θεοδ. Ὁ συντάξων τὴν διαθήκην οὐ δύναται γράψαι ἑαυτῷ ληγάτον καὶ κελύοντος τοῦ τεστατορος, κἂν ὡς φησὶν^{o)} ἢ δ. διατ. τοῦ παρόντος tit. ἀνθρ. ἢ καὶ γραψῇ τὴν τῆς ἰδίας γυναικὸς διαθήκην^{κἂν}, ὡς ἐπαγει ἢ ε. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit.^{p)} στρατιώτης ἐστὶ καὶ γραφεῖ^{q)} βουλῆσιν συστρατιώτου. ταῦτα δὲ ρόει, εἰάν, ὡς δηλοῖ ἡ β. διατ. τοῦ παρόντος tit. γενικῶς καὶ οὐκ ἰδίως^{r)} περὶ τοῦτου αὐτοῦ ὑπογράψῃ τῇ διαθήκῃ ὁ διαθέμενος. μέμνησο δὲ τῆς κβ. διατάξεως τοῦ κγ. tit. τοῦ ε. βιβ. εἰποῦσης ἀδιαστικτῶς, ὅτι τῷ μαρτυροῦντι ἐν διαθήκῃ^{s)} καλῶς καταλιμπάνεται ληγάτον. καὶ οἷμαι διαφορὰν εἶναι μαρτυρὸς καὶ γραφέως. ὁ γράφων ἑαυτῷ ληγάτον καὶ οὐκ ἀπαίτων αὐτὸ ἐγκλήματι οὐχ^{l)} ὑπόκειται. ὁμοίον φησὶν ἢ διατ. β. τοῦ παρόντος tit.^{u)} καὶ σημειῶσαι, πότε ἀγνοία νόμου συγγνωστῆα ἐστίν. ζῆτει βιβ. λέ. tit. β. κεφ. ιη. καὶ βιβ. μδ. tit. ιη. κεφ. ιδ. καὶ τοῦ^{v)} παρόντος tit. κεφ. ιε. θεμ. α. καὶ τὸ τέλος τοῦ β. θεμ. καὶ καὶ τὸ β. θεμ. τοῦ νη. κεφ. [Sch. q. VII. 743.]

ὁ δὲ συνομολογῶν] Πρόσκειται δὲ εἰς τὸ κατὰ πόδας^{l)} ἰκετεύων. σπανίως δὲ ἢ συγγνώμης ἢ οἱ θεϊστατοὶ ἀδελφοὶ τὴν συγγνώμην δεδώκασι. καὶ φησὶν ὁ Θαλλελαῖος^{z)} Ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι νόμον ἀγροῦσι, συγγνώσκονται δυσχερῶς. [Sch. r. VII. 743.]

d) ὁ υἱὸς melius abest. e) ἢ melius abest. f) Fabr. αὐτὸν. g) Fabr. κληρονομοῦσι. h) L. 3. C. IX. 23. legitur in Syn. p. 350. ubi est cap. 60. h. t. et usque ad vocem ληγάτον apud Harm. V. 1. §. 44. i) Syn. γράψαι. k) Syn. post διαθήκην inserit καὶ. l) Syn. ἀνομολογῶν. m) Sic Cod. 1350. Fabr. ληγατεύεται. n) Sic lego. Fabr. ἐπ' ὠφελείαν. o) Fabr. φησι. p) tit. deest apud Fabr. q) Sic Cod. 1350. Fabr. γράφων. r) Malim ἰδικῶς. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐν διαθήκῃς (sic). t) Sic Cod. Fabr. οὐκ. u) Hactenus scholium est Theodori, reliqua verioris scholiastae. v) τοῦ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

LX. Videtur quidem incidere¹⁾ in crimen legis de falsis filius emancipatus, qui se heredem scripsit²⁾, quamvis patre dictante. Quia tamen etiam ab intestato vocatur ad hereditatem, potest et ab intestato petere bonorum possessionem, et succedere, perinde ac si pater eum scripsisset heredem.

1) videtur quidem incidere] Τὸ κατὰ πόδας. Quamquam ita interpretantur iuris periti, ut contra legem Corneliam filius se scripserit heredem, vel filius emancipatus, patre dictante: tamen si cum testamentum non esset scriptum, iustus successor futurus esset accepta bonorum possessione filius patri, perinde haberetur, ac si sua manu pater tuus te heredem scripsisset defunctus.

2) filius emancipatus, qui se heredem scripsit] Si dicitur pater emancipato filio, recte is se heredem scribit, licet pater non subscribat testamento.

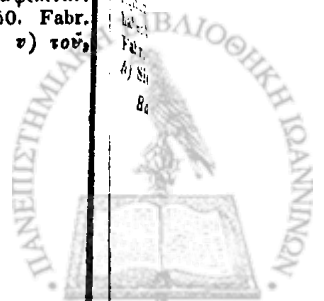
De filiisfamilias non est dubitatio, quia omnimodo heredes futuri sunt ab intestato. Sed de emancipato est quaestio. Vult igitur constitutio, ut cum is etiam possit petita bonorum possessione unde liberi succedere ab intestato, recte se heredem scribat. Nota, filium non posse sibi legatum adscribere in testamento patris, licet sit in eius potestate, nisi vel generaliter vel specialiter pater id confirmaverit, secundum distinctionem them. 3. cap. 1. Si tamen se heredem scribit, nihil delinquit, propterea quod etiam ab intestato vocatur. Quaere lib. 35. tit. 2. cap. 22.

LXI. Nullus scriptor testamenti potest sibi adscribere legatum¹⁾. Qui vero profitetur²⁾, se ignorasse legem et se nolle relictum capere, non tenetur poena falsi.

1) nullus scriptor testamenti potest sibi adscribere legatum] Testibus tamen et dictantibus testamentum recte legatur, ut lib. 35. tit. 2. cap. 18. et lib. 44. tit. 18. cap. 14. quia in eis non est suspicio falsi. Hi enim non scribunt testamentum, ut dicere possimus, eos posse falso sibi adscribere legatum, quod in scriptore verendum est. Neque enim scriptor inutiliter et ex utilitate aliorum falsum facit.

Theod. Qui componit sive scribit alicuius testamentum, ne iubente quidem testatore potest sibi scribere legatum, licet, ut ait const. 4. huius tit. vir sit, qui scribat uxoris testamentum, vel ut adiicit const. 5. eiusdem tit. miles, qui scribat commilitonis voluntatem. Hoc autem ita accipias, si, ut indicat const. 2. huius tit. generaliter et non specialiter de hoc ipso testator testamentum subscripserit. Memineris const. 22. tit. 23. libri 6. quae ait indistincte, testi testamentario recte legatum relinqui. Et puto differentiam esse inter testem et scriptorem. Qui scribit sibi legatum, et id non petit, crimini non subiacet. Simile ait const. 2. huius tituli. Et nota, quando ignorantia iuris excusanda sit. Quaere lib. 35. tit. 2. cap. 18. et lib. 44. tit. 18. cap. 14. et huius tituli cap. 15. them. 1. et finem them. 2. et them. 2. cap. 58.

2) qui vero profitetur] In τῷ κατὰ πόδας additur: venio deprecans. Raro autem Senatus vel Divi fratres veniam dederunt. Et ait Thalelaeus: Quia ii ius ignoraverunt, non facile eis ignoscitur.



ξβ'. 'Εάν ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ διαθήκῃ τῆς γυναικὸς ἐαυτῷ ληγάτον ἐγραψεν, ὡς μὴ γεγραμμένον αὐτὸ οὐ λυμβανει, καὶ ἀργεῖ ἢ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία.

καὶ ἰργεῖ ἢ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία] Διεθθέντος αὐτοῦ βασιλέα, ὡς φησὶ τὸ κατὰ πόδας, διὰ τὴν ἄλλην*) οἰκειότητα) τῶν προσώπων. [Sch. s. VII. 743.]

Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας) συγγνώμης αἰτηθείσης. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Τοῦτο ἤριζατο καὶ ἐν τῇ πρό ταύτης διατάξει, εἰπὼν, ὅτι πᾶν σπανίως συγχωρεῖται ἡ τιμωρία. ἴδου γὰρ ἐν θείμα, ἐν ᾧ παραχωρεῖται, ἐπειδὴ πρόληψις ἐστὶ ὑπὲρ) τοῦ ἀνδρός, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ληγάτον ἢ γυνὴ αὐτοῦ ὑπηγόρευσεν. [Sch. t. VII. 744.]

ξγ'. Κᾶν) στρατιώτης, ἐν διαθήκῃ συστρατιώτου γράψῃ ἐαυτῷ ληγάτον, ἰσχυρὸν μὲν οὐκ ἔστι τὸ α) γράψαι· πλὴν οὖν) ἀργεῖ ὁ νόμος) ὁ περὶ πλαστογραφίας.

κᾶν στρατιώτης] Ζῆτι βιβ. λε'. ιτ. κα'. κεφ. ιε'. θεμ. δ'. [Sch. x. VII. 744.]

ἀργεῖ ὁ νόμος ὁ περὶ πλαστογραφίας] Ἐκβάλλεται δὲ ὁ κινὼν αὐτὸν παραγραφῇ. καὶ ζῆτι τὸ κατὰ πόδας. [Sch. y. VII. 744.]

Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας) Ἀλλὰ ἀκολουθήσας τῇ δυνάμει τῆς ἐμῆς φιλοτιμίας, τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου τοῦ Κορνελίου συγχωρῶ, εἰς ἣν πιστεύω τὸν στρατιώτην κατὰ πλάνην μᾶλλον, ἢ περὶ κατὰ κακοθέλειαν ἐμπεπτωκέναι. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος· Ἴδου καὶ ἄλλη αἰτία, ἐξ ἧς συγχωρεῖ βασιλεὺς τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου τοῦ Κορνελίου. πρόσθετος οὖν καὶ ταύτην τῇ προλαβούσῃ διατάξει. [Sch. u. VII. 744.]

ξδ'. 'Εάν) τις ὑπαγορεύοντος τοῦ διαθεμένου, ἐλευθερίαν ἐαυτῷ προσέγραψεν, ἄχρηστος μὲν ἢ ἐλευθερία· πλὴν ἢ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία συγκεχώρηται.

ὑπαγορεύοντος τοῦ διαθεμένου] Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας) μὴ ὑπογράψαντος καὶ ἰδίοις γράμμασιν ἐκφωνητικῶς ἐπερωκότος τοῦ δεσπότου. [Sch. z. VII. 744.]

πλὴν ἢ τοῦ πλαστοῦ τιμωρία συγκεχώρηται] Ἐπειδὴ πᾶν σκαιὸν οὐκ ἔστι τὸ γινόμενον), διὰ τοῦτο συγκεχώρηται δοκῶν κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου τοῦτο πεποιηκέναι. [Sch. a. VII. 744.]

Θεοδώρου. Κᾶν οὐκ ὀφείλει τις ἐαυτῷ γράψαι ἐλευθερίαν, ἀλλ' οὖν δούλος τοῦτο ποιῶν ἐν διαθήκῃ κατὰ κέλυσιν τοῦ ἰδίου δεσπότου οὐκ ἔτι δουλεύει. [Sch. a. VII. 744.]

TITΛΟΣ MB'.^{f)}

Περὶ τούτων, ἐξ ὧν τὰ καταλειφθέντα ληγάτα ἢ κληρονομία ὡς ἀναξίων ἀφαιροῦνται.

α'. Ὅς) τὸν ἴδιον πάτριονα τελευτήσαντα καταμηνύσας ὡς ἀθέμιτα πραγματευσάμενον, ἐκπίπτει τοῦ ληγατευθέντος αὐτῷ, εἰ καὶ ἐπαθλον ἔλαβεν.

ὁ τὸν ἴδιον πάτριονα τελευτήσαντα καταμηνύσας] * Κυρίλλου. Ὁ κατηγορήσας τοῦ πάτριονος μετὰ θάρσος ὡς κεκωλυμένα πραγματευσάμενον, κᾶν νικήσῃ, ἐκπίπτει οὐ κατελείπειν αὐτῷ.

Ζῆτι βιβ. νς'. ιτ. β'. κεφ. β'. θεμ. τελ. καὶ λ'. καὶ ἕτερα διάφορα). [Sch. a. VII. 753.]

ὡς ἀθέμιτα πραγματευσάμενον] Τυχὸν ὡς ὄπλα πωλήσαντα τοῖς πολεμίοις. [Sch. b. VII. 753.]

εἰ καὶ ἐπαθλον ἔλαβεν] Παρὰ τοῦ δημοσίου τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας τοῦ καταμηνυθέντος, ὡς βιβ. νς'. ιτ. β'. κεφ. ιγ'. ἐν τέλει, καὶ θεμ. α'. αὐτοῦ καὶ β'. [Sch. c. VII. 753.]

ω) ἄλλην Cod. 1350. Fabr. ἀνάγκην. x) Sic legendum. Fabr. οἰκειοτάτην. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἑπό. z) L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 350. ubi est cap. 61. h. t. a) Syn. τῶ. Leuncl. in marg. τὸ. b) οὖν Syn. omisit. c) ὁ νόμος, quod habent Cod. 1350. et Syn. omisit Fabr. d) L. 6. C. h. t. legitur in Syn. p. 350. ubi est cap. 62. h. t. e) Sic Cod. 1350. Fabr. γινόμενον. f) In Cod. 1350. adduntur haec: ἦτοι τῶν διγ. βι. λδ'. τε. θ'. g) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 531. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἕτερον διάφορον.

LXII. Si vir in testamento uxoris sibi legatum L. 4. adscripserit, cum sit pro non scripto, id non conse- C. IX. 23 quitur, et cessat poena falsi¹⁾.

1) et cessat poena falsi] Si deprecatus sit Principem, ut ait τὸ κατὰ πόδας, propter coniunctionem personarum.

In τῷ κατὰ πόδας additur: *venia petita*. Et ait Thalelaeus: Hoc innuit et in praecedente constitutione, cum dicit, perraro remitti poenam. Ecce enim unus casus, qui remittitur, quia praesumptio est pro marito, uxorem ei hoc legatum dictasse.

LXIII. Licet miles¹⁾ in testamento commilitonis L. 5. adscripserit sibi legatum, non valet quod scriptum C. eod est: attamen cessat lex de falso²⁾.

1) licet miles] Quaere lib. 35. tit. 21. cap. 15. them. 4.

2) cessat lex de falso] Et qui agit, repellitur praescriptione. Et quaere τὸ κατὰ πόδας.

In τῷ κατὰ πόδας additur: *Sed secutus vim meae indulgentiae poenam legis Corneliae de falsis remitto, in quam credo militem errore magis, quam malitia incidisse*. Et ait Thalelaeus: Ecce et aliam causam, ex qua Princeps remittit poenam legis Corneliae. Hanc quoque igitur superiori constitutioni adiungas.

LXIV. Si quis dictante testatore¹⁾ libertatem L. 6. sibi adscripserit, inutilis quidem est libertas: sed C. eod poena falsi remittitur²⁾.

1) dictante testatore] In τῷ κατὰ πόδας additur: non subscribente et suis litteris expressim agnoscente domino.

2) sed poena falsi remittitur] Quia factum valde atrox non est, ideo remittitur ei, qui videtur voluntate domini hoc fecisse.

Theodori. Licet non debeat quis sibi adscribere libertatem, servus tamen id faciens in testamento iussu domini, non amplius serviet.

TITULUS XLII.

De his, quibus ut indignis legata vel hereditates auferuntur.

I. Qui defunctum patronum suum detulit¹⁾ quasi L. 1. illicite negotiantem²⁾, amittit legatum sibi relictum, D. XXXII 9. quamvis praemium acceperit³⁾.

1) qui defunctum patronum suum detulit] Cyrilli. Qui patronum post mortem accusavit quasi illicite negotiantem, licet vicerit, amittit sibi relictum.

Quaere lib. 56. tit. 2. cap. 2. them. ult. et 30. et alia diversa.

2) quasi illicite negotiantem] Puta, quod arma hostibus vendiderit.

3) quamvis praemium acceperit] A fisco semissemis bonorum delati rei, ut lib. 56. tit. 2. cap. 13. in fine, et them. 1. et 2. eiusdem.



I. 2. pr. β'. Δημεύεται¹⁾ ἡ κληρονομία, ὅταν ἀμνημό-
D. XXXIV. νευτος παῖς αἰτήσας τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης,
9. ὑπεῖρθη τὴν ἐξ ἀδελφοῦ κληρονομίαν ἀπὸ τῆς ὀρ-
φανικῆς ἀνήθου ὑποκαταστάσεως·

§. 1. Ἡ ὅτε χειρὶον τις ὀφθαλμὸν ἐν ἐπαρχίᾳ, παρα-
νόμως ἐξ αὐτῆς ἀγάγηται²⁾, ἢ ἐπίτροπος τὴν ἐπι-
τροπευθεῖσαν· δημεύεται γὰρ τὸ ἐκ διαθήκης αὐτῆς
αὐτῷ προσπορισθέν.

§. 2. Ἐκ δὲ τοῦ ἐναντίου αὐταῖς τῶν¹⁾ παρ' αὐτῶν
καταλειφθέντων αὐταῖς οὐκ ἐκπίπτουσι.

§. 3. Καὶ ὅτε τοῦ ζῶντος καὶ ἀγνοοῦντος συγγενοῦς
οὐσίαν, ἢ μέρος αὐτῆς, ἐτέρῳ τις δωρήσεται.

δημεύεται ἡ κληρονομία] * Κυρίλλ. Ἐάν υἱὸς ἐμαγ-
κίματος κληρὸν κατὰ τῆς πριγκιπαλίας κόντρα ταβούλλας ὡς
πραερίτος, εἴτα προσέλθῃ ἐκ τῆς πονπιλλαρίας, φισκοῦται ἡ
κληρονομία. τὸ καταλειφθέν μοι ἐκ τῆς γυναικός, ἢ ἐπὶ ἄρχων
ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῆς ἐγγημα, ἢ τῆς ἐπιτροπεύσα, φισκοῦται οὐ
μῖν ὁ κατελιπὼν αὐτῆ. εἰ ζῶντος τοῦ συγγενοῦς κληρονομίαν
ἢ μέρος αὐτῆς δωρήσεται, φισκοῦται.

Πῶς γὰρ ἐκ τῆς διαθήκης ἐκείνός τι λήψεται, ἢς χθές που
καὶ πρότερον κατηγορεῖ, ἢ ὑβρίζεν, ἢ ἀνέπειπεν, ἢ ὅσον
τὸ κατ' αὐτὸν εἰς τὸ μηδὲν εἶναι ἡγάγεν; μέρος γὰρ αὐτῆς
ἔστι καὶ ἡ ὀρφανική, ὡς βιβ. λέ'. τίτ. ι'. κεφ. β'. θεμ. ζ'. καὶ
κεφ. κβ'. ζῆτει κεφ. ε'. θεμ. ια'. καὶ βιβ. λε'. τίτ. ι'. κεφ. κβ'.
καὶ λε'. θεμ. τελευτ. [Sch. d. VII. 753.]

ἡ κληρονομία] Ἐκ τῆς ὀρφανικῆς ὑποκαταστάσεως
αὐτῷ καταλειφθεῖσα τῷ ἀμνημονεῦτῳ³⁾. ζῆτει κεφ. ις'. καὶ
βιβ. μδ'. τίτ. κγ'. κεφ. α'. θεμ. β'. ἥτοις οὕτω λέγον, καὶ
βιβ. ια'. τίτ. α'. κεφ. τελ. καὶ τὸν παλαιὸν ἀναγκάσιον ὄντα.
[Sch. e. VII. 753.]

ὑπεῖρθη τὴν τοῦ ἀδελφοῦ κληρονομίαν] Ἐν
τῷ μεταξὺ τοῦ ὀρφανοῦ τελευτήσαντος, ζῆτει βιβ. κη'. τίτ. δ'.
κεφ. ιγ'. θεμ. α'. καὶ βιβ. λε'. τίτ. ι'. κεφ. β'. θεμ. δ'. καὶ
κεφ. ιβ'. [Sch. f. VII. 753.]

ἀπὸ τῆς ὀρφανικῆς ἀνήθου ὑποκαταστάσεως] Ἐν
ἔδει γὰρ αὐτὸν σκοπεῖν, μήποτε ἐν τῷ ὀρφανικῷ ἐγγράφῳ,
καὶ μὴ προπετῶς οὕτω καὶ φθονεῶς σπουδάσῃ⁴⁾ τῇ τοῦ
πατρὸς βουλήσει ἐναντιωθῆναι. [Sch. g. VII. 753.]

ἐκ δὲ τοῦ ἐναντίου αὐταῖς — οὐκ ἐκπίπτουσι] Ζῆτει βιβ. μδ'. τίτ. α'. κεφ. οβ'. καὶ τίτ. αὐτοῦ ε'. κεφ. κς'.
καὶ βιβ. κη'. τίτ. ε'. κεφ. α'. [Sch. h. VII. 753.]

καὶ ὅτε τοῦ ζῶντος] * Ὁ γὰρ ἐσπούδασε προῖξαι
περιόντος τοῦ δεσπότου τῶν πραγμάτων, ἔσω ποιῆσαι τούτου
τὸ καθ' αὐτὸν διὰ τῆς δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, τούτου
ὑφίσταται ἐκείνους τελευτήσαντος ἐκείνου, ἀφαιρούμενος τὴν
κληρονομίαν.

Ζῆτει βιβ. μζ'. τίτ. α'. κεφ. λ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. λα'. καὶ
βιβ. ια'. τίτ. α'. κεφ. οβ'. καὶ τίτ. α'. κεφ. τελ. [Sch. i. VII. 753.]

καὶ ἀγνοοῦντος συγγενοῦς] Ἐὰν γὰρ ἐν εἰδήσει καὶ
γνώμῃ τοῦ διαθεμένου μὲν, εἰ δὲ ζῶντος ἦνοιξε τὴν διαθή-
κην, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα τετέλεκε⁵⁾, οὐδὲν⁶⁾ ἡμάρ-
τανε· δύναται γὰρ ὁ διαθεμὸς καὶ εἰ ζῶν ἀνοίγειν τὴν
διαθήκην, καὶ ἐν ζωῇ ταύτην ἦτοι τὰ ἐν αὐτῇ πληροῦν, καὶ
διδόναι καὶ τὰ ληγὰτα. ἕτερος δὲ χωρὶς γνώμης ἐκείνου ποιεῖν
οὐ δύναται. [Sch. k. VII. 753.]

οὐσίαν] Ἦς ἐγγράφῳ δάδοχος. παρὰ τοῦ δημοσίου γὰρ
ἀφαιρεῖται τὴν δωρεᾶν ὁ ταύτην λαβών. [Sch. l. VII. 753.]

ἢ μέρος αὐτῆς] Δημεύεται γὰρ ἡ ἅπασα κληρονομία,
ὡς βιβ. μζ'. τίτ. α'. κεφ. λ'. θεμ. β'. [Sch. m. VII. 753.]

L. 3. γ'. Εἰ δὲ καὶ γραφεῖς ὑπὸ τῆς γυναικός μου κλη-
D. eod. ρονόμος ἐπίτηδες ῥαθυμίσω ἢ ἀμελήσω, ἵνα ἀποθάνῃ,
ἀφαιρούμαι τὴν κληρονομίαν αὐτῆς.

εἰ δὲ καὶ γραφεῖς ὑπὸ τῆς γυναικός μου κλη-
ρονόμος] * Κυρίλλ. Ἐὰν ἀμελεῖα τοῦ κληρονόμου ἀποθάνῃ ὁ
τεστάτωρ, φισκοῦται ὁ κληρὸς.

II. Publicatur hereditas¹⁾, si praeteritus filius
petita honorum possessione contra tabulas, adierit
fratris hereditatem²⁾ ex substitutione pupillari³⁾:

Vel si quis administrans officium in provincia,
illicite ex ea duxerit uxorem, vel tutor pupillam:
publicatur enim quod ex testamento eius ei acqui-
ritur.

E contrario autem ipsae relictæ sibi ab eis non
amittunt⁴⁾.

Item si quis vivi⁵⁾ et ignorantis cognati⁶⁾
bona⁷⁾, vel partem eorum⁸⁾ alii donaverit.

1) publicatur hereditas] Cyrill. Si filius eman-
cipatus contra principale testamentum bonorum posses-
sionem contra tabulas petierit ut praeteritus, et deinde
ex pupillari testamento adierit, publicatur hereditas.
Quod relictum mihi est ab uxore, quam adhuc provin-
ciae praefectus ex illa provincia duxi, publicatur, non
id, quod illi reliqui. Si vivi cognati hereditatem vel
partem eius donavero, ea publicatur.

Qua enim ratione ille ex testamento quidquam con-
sequetur, quod heri et nudius tertius accusavit, quod
contumelia affecit, quod impugnavit, quod, quantum in
ipso fuit, ad irritum deduxit? Pars enim eius est et
pupillare testamentum, ut lib. 35. tit. 10. cap. 2. them. 7.
et cap. 22. Quaere cap. 5. them. 11. et lib. 35. tit. 10.
cap. 22. et 35. them. ult.

hereditas] Ex pupillari substitutione praeterito
relicta. Quaere cap. 16. et lib. 44. tit. 23. cap. 1. them. 2.
quod hoc aperte dicit, et lib. 11. tit. 1. cap. ult. et An-
tiquum necessarium.

2) adierit fratris hereditatem] Pupillo me-
dio tempore mortuo. Quaere lib. 28. tit. 4. cap. 13.
them. 1. et lib. 35. tit. 10. cap. 2. them. 4. et cap. 12.

3) ex substitutione pupillari] Oportebat
enim ipsum spectare, num in testamento pupillari esset
scriptus, et non ita conari temere atque invidiose patris
voluntatem impugnare.

4) e contrario autem ipsae — non amittunt] Quaere lib. 44. tit. 1. cap. 127. et eiusdem tit. 5. cap. 27.
et lib. 28. tit. 6. cap. 1.

5) et si quis vivi] Quod enim facere studuit
superstite bonorum domino, ut quantum ad se attinet,
hunc per donationem bonis suis privaret, hoc is eo
mortuo patitur, ablata ei hereditate.

Quaere lib. 47. tit. 1. cap. 30. them. 2. et cap. 31. et
lib. 11. tit. 1. cap. 72. et tit. 1. cap. ult.

6) et ignorantis cognati] Nam si sciente et
volente testatore adhuc vivo aperiat testamentum, et
quae in eo scripta sunt adimpleat, nihil delinquit:
potest enim testator in vita aperire testamentum, et
quae in eo continentur, implere, atque etiam praestare
legata. Secus vero sine voluntate eius facere non
potest.

7) bona] Quorum successor scriptus est. Nam
a fisco donata donatario auferuntur.

8) vel partem eorum] Publicatur enim omnis
hereditas, ut lib. 47. tit. 1. cap. 30. them. 2.

III. Sed et si heres scriptus ab uxore mea¹⁾ eam
de industria neglexero culpave mea effecero, ut mo-
reretur, aufertur mihi eius hereditas.

1) sed et si heres scriptus ab uxore mea] Cyrill. Si culpa heredis testator decesserit, publicatur
hereditas.

1) L. 2. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 531. 2) Leuncl. in marg. Syn. addit γυναῖκα. 3) τῶν Syn. omisit.
m) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀμνημονεῦσθαι. n) σπουδάσῃ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. Lege σπουδάσαι. o) Fabr.
τετέλεκε. p) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐδὲ.

δ'. Ἐὰν ἐνὸς κληρονόμου κατηγορήσω ὡς πλαστῶς γραφέντος, οὐκ ἐκπίπτω τῶν παρ' ἐτέρου κληρονόμου ληγατευθέντων μοι.

ἔὰν ἐνὸς κληρονόμου κατηγορήσω] * Κυρῖλλ. Ὅ ἐνὸς τῶν κληρονόμων ὡς πλαστῶς γραφέντος κατηγορήσας τὸ ἐκ τοῦ ἐτέρου καταλειφθὲν αὐτῷ ἀπαιτεῖ.

ε'. Ὁ λαβὼν ληγάτον ἀπὸ διαθήκης, οὐ κωλύεται κατηγορεῖν αὐτῆς ὡς πλαστῆς, ἢ ὡς ἀκύρου. τὴν μὲντοι περὶ ἀκαθήκοντος μέμψιν κινεῖν οὐ δύναται. καὶ ὁ μὲν κινήσας τὸ πλαστόν, ἀφαιρεῖται τὸ ληγάτον.

ὁ λαβὼν ληγάτον ἀπὸ διαθήκης] * Ζῆτει βιβ. μδ'. τιτ. β'. κεφ. πθ'. θεμ. ε'. λέγον· Ἐὰν ὑποκατάστατος ληγάτω τιμηθῇ ὑπὸ αἰρέσει τὴν, ἐὰν μὴ κληρονομίῃ, καὶ κατηγορήσας τοῦ ἐστατοῦ ὡς κωλυσαντος, ἐναλλαγῆται τὴν διαθήκην καὶ αὐτὸν ἐστατοῦ γραφῆται, ἡτηθῆ, οὐκ ἐκπίπτει τοῦ ληγάτου.

οὐ κωλύεται κατηγορεῖν αὐτῆς ὡς πλαστῆς] Ἀπόλλει μὲντοι τὸ ληγάτον κατὰ τὴν διάστιξιν τοῦ μγ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ μβ'. βιβλίου, καὶ τὴν ἐκεῖ δ'. παραγραφὴν, καὶ τὴν τελευταίαν. ζῆτει βιβ. μ'. τιτ. γ'. κεφ. γ'. θεμ. τελ. [Sch. n. VII. 754.]

τὴν μὲντοι περὶ ἀκαθήκοντος μέμψιν κινεῖν οὐ δύναται] Αἰτιώμενος τυχόν, ὅτι ἀποκληρῶς ἀλόγως ἢ ἀμνημόνευτος εἰάθη. ζῆτει βιβ. λθ'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ γ'. [Sch. o. VII. 754.]

Αἰτία τοῦ μὲν ὡς 9) πλαστῆς κατηγορεῖν τῆς διαθήκης δύνασθαι τὸν υἱὸν μετὰ τὸ ληγάτον, ὡς ἀκαθήκουσης δὲ μὴ δύνασθαι, αὐτῆ ἂν εἴη, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ πλαστοῦ ἴσως ἂν ἔγνω μετὰ τὸ λαβεῖν τὸ ληγάτον, πλαστὴν αὐτὴν εἶναι, οὐ μὴν πρὸ τοῦ λαβεῖν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ λῆψις τοῦ ληγάτου οὐ κωλύει κινεῖν τὸ περὶ πλαστοῦ τὸν υἱόν. προβαλεῖται γὰρ μετὰ τὸ λαβεῖν γνώμην, ὅτι ἀπὸ ἀνισχυρὸν διαθήκης ἔλαβε. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀκαθήκοντος πῶς δύναται ἀγνοῖαν προβαλεῖσθαι) καὶ εἰπεῖν, ὅτι ἤγνοον, ὡς ἀμνημόνευτος εἰάθη), ὁποῦνε ἕωρα ἄλλον κληρονομοῦντα καὶ τὴν τῆς διαθήκης πληροῦντα, καὶ δίδοντα καὶ αὐτῷ τὸ ληγάτον; ἐπεὶ γὰρ ταῦτα ἕωρα, ἦδει καὶ ἑαυτὸν ἀμνημόνευτον· καὶ ἐπεὶ εἰδώς) τοῦτο ἀπῆτει ληγάτον, ἔδοκει καταδεχεσθαι καὶ ἀσπίξασθαι τὴν διαθήκην. εἰ γὰρ μὴ ἠσπάζετο, πῶς ἀπῆτει καὶ ἐλάμβανε τι ἐξ αὐτοῦ; ἐπεὶ δὲ ἠσπάζετο, πῶς νῦν κατηγορήσει; καὶ ζῆτει ἀναγκαιῶς βιβ. λθ'. τιτ. β'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ ἕτερον διαφορὸν), καὶ τὸ μγ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ μβ'. βιβ. λέγον· Ὁ λαβὼν ληγάτον καὶ θέλων κινήσει τὴν ἀπαιτούσαν τὰ κληρονομία ἀγωγὴν ἀναδιδῶσι τῷ νομῆ τὸ ληγάτον, λαμβάνων ἀσφάλειαν, ὅτι, ἐὰν ἡτηθῆ, πάλιν αὐτῷ δίδωσι τὸ ληγάτον· οὔτε γὰρ δίκαιον ἐστὶ, νικῶντα) τὸν νομῆ παρακρατῆσαι τὸ ληγάτον, ὅπερ ἔδοκεν). εἰκὸς γὰρ κατὰ πλάνην ἐκίνησεν. εἰ γὰρ προφανῶς σκοποῦνται, οὐ κινεῖ τὴν ἀπαιτήσιν τῆς κληρονομίας λαβὼν ἀπὸ τῆς διαθήκης ληγάτον. [Sch. p. VII. 754.]

καὶ ὁ μὲν κινήσας τὸ πλαστόν ἀφαιρεῖται τὸ ληγάτον] * Ὁ μὲν ὡς ἰερῶν κατηγορῶν οὐκ ἐκπίπτει τοῦ ληγάτου· ὁ δὲ ὡς πλαστῆς, ἐκπίπτει. εἰ δὲ ὁ συγγενῆς ἢ καὶ ὁ σκρίπτος κενώλνται κληρονομεῖν, ἐκδικεῖ τὸν κληρὸν· εἰ δὲ ἀπεκλείνθη λαβὼν τὸ ληγάτον, ὁ δικαστῆς σκοπεῖτω ἐκ τοῦ προσώπου καὶ αἰρέσεως, καὶ ἡλικίας.

Ζῆτει βιβ. λθ'. τιτ. ιε'. κεφ. λθ'. καὶ βιβ. λθ'. τιτ. α'. κεφ. η'. θεμ. ιε'. [Sch. q. VII. 754.]

Ἐπὶ δὲ τοῦ λέγοντος, μὴ κατὰ νόμον γενέσθαι τὴν διαθήκην, ὁ δικαστῆς διασκοπεῖ ἐκ τῆς αἰρέσεως καὶ τῆς ἡλικίας τῶν προσώπων.

ἐκ τῆς αἰρέσεως καὶ τῆς ἡλικίας τῶν προσώπων] Οἷον ἐὰν γυνή, ἢ στρατιώτης, ἢ ἀγροικός, ἢ ἀφήλεξ ἢ ὁ λαβὼν) τὸ ληγάτον. [Sch. r. VII. 754.]

Ὁ ἐπίτροπος παραιτούμενος τὴν ἐπιτροπὴν ἐκπίπτει τοῦ ληγατευθέντος αὐτῷ. εἰ δὲ λάβῃ τὸ ληγάτον, οὐκέτι δύναται παραιτεῖσθαι. εἰ δὲ μήτηρ

IV. Si unum heredem accusavero 1) quasi falso scriptum, non amitto ea, quae mihi ab alio herede D. legata sunt.

1) si unum heredem accusavero] Cyrilli. Qui unum ex heredibus quasi falso scriptum accusavit, ex altero sibi relictum petit.

V. Qui accepit legatum ex testamento 1), id accusare non prohibetur quasi falsum 2) vel non iure §. 1 factum. Ceterum inofficiosi querelam intendere non potest 3). Et ei quidem, qui falsum dixit, aufertur legatum 4).

1) qui accepit legatum ex testamento] Quare lib. 44. tit. 2. cap. 89. them. 5. quo dicitur: Si substitutus legato honoratus sit sub hac conditione, si heres factus non sit, et herede instituto accusato, quod is prohibuerit testamentum mutari et se heredem institui, victus sit, legatum non amittit.

2) id accusare non prohibetur quasi falsum] Sed legatum amittit secundum distinctionem cap. 43. tit. 1. libri 42. et ibi quartam adnotationem, et ultimam. Quare et lib. 40. tit. 3. cap. 3. them. ult.

3) ceterum inofficiosi querelam intendere non potest] Allegans forte, se perperam exhereditatum vel praeteritum esse. Quare lib. 39. tit. 2. cap. 1. them. 2. et 3.

Causa, cur possit filius accepto legato testamentum falsum dicere, non etiam inofficiosum, haec est, quia in falso forte post acceptum legatum cognovit falsum testamentum esse, non antea; et ideo acceptio legati non prohibet filium agere de falso. Praetendit enim, se post acceptum demum legatum cognovisse, se ex inutili testamento accepisse. In testamento autem inofficioso quomodo potest ignorantiam praetendere et dicere, se esse praeteritum ignorasse, qui alium cernebat hereditatem adeuntem et testamento satisfaciuntem, et praestantem sibi quoque legatum? Quia igitur haec vidit, et scivit se praeteritum: proinde quia sciens hoc petit legatum, videtur probasse et agnovisse testamentum. Nam si non agnovisset, qua ratione aliquid ex eo peteret et acciperet? Cum autem illud amplexus sit, id nunc quomodo accusabit? Et quare necessario lib. 39. tit. 2. cap. 1. them. 2. et aliud diversum, et cap. 43. tit. 1. lib. 42. quo dicitur: Qui accepit legatum et agere vult hereditatis petitione, reddidit possessori legatum, accepta cautione de eo rursus praestando, si non obtinuerit: neque enim aequum est, vincentem possessorem retinere legatum, quod praestitit. Forte enim per errorem egit. Nam si manifesto calumnietur, non agit hereditatis petitione, qui legatum ex testamento accepit.

4) et ei quidem, qui falsum dixit, aufertur legatum] Qui testamentum irritum dicit, non amittit legatum: qui autem falsum dicit, amittit. Sed si cognatus vel etiam scriptus heres adire prohibetur, hereditatem vindicat: an autem exclusus sit accipiens legatum, iudex aestimet ex persona et conditione, et aetate.

Quare lib. 35. tit. 16. cap. 35. et lib. 39. tit. 1. cap. 8. them. 17.

De eo vero, qui dixit non iure factum testamentum, iudex arbitratur ex conditione et aetate personarum 5).

5) ex conditione et aetate personarum] Puta an mulier vel miles, vel rusticus, vel minor viginti quinque annis sit is, qui legatum accepit.

Tutor, qui se excusat tutela, amittit legatum §. 2 sibi relictum 6). Sed si consecutus sit legatum, iam non potest se excusare. Si vero mater me legato

g) ὡς, quod addit Cod. 1350. omisit Fabr. ut et statim post. r) Sic Cod. 1350. Fabr. προβάλλεται. s) Sic Cod. Fabr. προβάλλεσθαι. t) Sic legendum. Fabr. εἰάθη. u) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰδών. v) Malim ἕτερα διάφορα, ut supra in sch. h. w) Sic Cod. 1350. Fabr. κινῶντα (sic). x) Fabr. ἔδοκεν. y) Sic Cod. 1350. Fabr. λαμβάνων.



ληγάτω με τιμηθέντα παρὰ τοῦ πατρὸς αἰτήσῃ γενέσθαι τοῦ παιδὸς αὐτῆς ἐπίτροπον, καὶ παραιτήσασθαι θελήσω, οὐκ ἐκπίπτω· οὔτε γὰρ ἐναντιοῦμαι τῷ τελευτήσαντι. ὅσακις δὲ ἐκπίπτει ὁ ἐπίτροπος, οὐχ ὁ δημόσιος λαμβάνει τὸ καταλειφθὲν αὐτῷ, ἀλλ' ὁ παῖς, οὗ τὴν ἐπίτροπήν παρητήσατο.

ἐκπίπτει τοῦ ληγατευθέντος αὐτῷ] *Εἰ μὴ ἄρα ἄριστο πρὸς ἕτερον δοῦναι, ὡς βιβ. λη. tit. α. κεφ. κη. σημειώσαι, ὅτι, ἐάν τις ἀξιώθῃ παρὰ τοῦ τευτάτωρος ἐπιτροπεύσαι τοῦ ἀνήβου²⁾, καὶ ληγάτω ἐν τῇ διαθήκῃ τιμηθῇ, ὁ δὲ παραιτήσεται³⁾ τὴν ἐπίτροπήν, οὐδὲ τὸ ληγάτον λαμβάνει. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ τῷ δημοσίῳ ἀνήκει τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ὁ ἀνήβος αὐτὸ λαμβάνει. ἐάν δὲ ὁ διαθεμένος οὐκ ἐνεστήσατο αὐτὸν ἐπίτροπον, ἢ δὲ μήτηρ τοῦ ἀνήβου αἰτῇ αὐτὸν ἐπίτροπον τῷ παιδί, ὁ δὲ παραιτεῖται, οὐκ ἐκπίπτει τοῦ ληγάτου. σημειώσαι, ὅτι ὁ κινήσας κατὰ διαθήκην ἐκπίπτει πάντων, ὧν ἐξ αὐτῆς κερδαίνει. ζῆται καὶ βιβ. μδ. tit. κβ'. κεφ. α. θεμ. β. καὶ tit. αὐτοῦ β. κεφ. πθ. θεμ. ε'. καὶ βιβ. μ'. tit. γ'. κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ κεφ. αὐτοῦ ιη'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐκεί β'. παραγραφὴν, καὶ βιβ. λδ. tit. α'. κεφ. η'. θεμ. ιδ'. καὶ ιζ'. πᾶν ἀναγκαῖον, καὶ βιβ. μβ'. tit. α'. κεφ. μγ'. καὶ τοὺς παλαιούς ὅλους. [Sch. s. VII. 754. sq.]*

L. 5. §. 3. *Ἐάν κατηγορήσω διαθήκης ὡς πλαστῆς, ἐκπίπτω τῶν ἐν αὐτῇ καταλειφθέντων τῷ υἱῷ μου ἢ τῷ δούλῳ μου, ὅτε τὸ κέρδος εἰς ἐμὲ φέρεται· εἰ γὰρ εἰς αὐτούς, οὐκ ἔτι⁴⁾.*

§. 4. *Ἐάν ληγατεύσους σοι ἢ τῷ δούλῳ σου ἀξιώσω σε τὸν δοῦλόν σου ἐλευθερώσαι, οὐ βλάπτεται διὰ τῆς σῆς πράξεως· ὁ γὰρ δημόσιος αὐτὸν ἀγοράζων ἐλευθεροῖ, ἐάν θέλῃς αὐτὸν πωλῆσαι. οὔτε γὰρ ἀναγκάζῃ μὴ λαβὼν τὸ ληγάτον.*

οὐ βλάπτεται διὰ τῆς σῆς πράξεως] *Οὐδεὶς γὰρ δι' ἑτέρου ἀδικεῖται, ὡς βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. οδ'. [Sch. t. VII. 755.]*

ὁ γὰρ δημόσιος αὐτὸν ἀγοράζων ἐλευθεροῖ] *Λαμβάνων τὸ σοὶ ληγατευθὲν, καὶ δίδους σοι αὐτὸ⁵⁾ εἰς τίμησιν. [Sch. u. VII. 755.]*

οὔτε γὰρ ἀναγκάζῃ μὴ λαβὼν τὸ ληγάτον] *Ζῆται βιβ. μη. tit. δ. κεφ. ιη'. θεμ. β'. καὶ βιβ. μδ. tit. κ'. κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. η'. [Sch. x. VII. 755.]*

§. 5. *Ἐάν ἄκοντος τοῦ πατρὸς κινήσῃ ὁ ὑπεξούσιος ὡς κατὰ πλαστῆς τῆς διαθήκης, οὐκ ἀπαρνοῦνται τῷ πατρὶ αἱ ἀγωγαί.*

αἱ ἀγωγαί] *Ἀὶ προσεπορίσθησαν⁶⁾ αὐτῷ ἐπὶ τῷ ληγάτῳ παρὰ τοῦ υἱοῦ. [Sch. y. VII. 755.]*

§. 6. *Ἐάν ὁ φιδεϊκομισσάριος ὡς πλαστῆς κατηγορήσῃ τῆς διαθήκης, τῷ δημοσίῳ γίνεται ἡ ἀποκατάστασις.*

ἐάν ὁ φιδεϊκομισσάριος] ** Ἐάν ὁ ἠξιώθῃ ἀποκαταστῆσαι τὸ ληγάτον, τῆς διαθήκης κατηγορήσῃ, ὁ φίσκος μὲ ἀπαιτεῖ τοῦτο.*

§. 7. *Ὁ κινήσας τὸ πλαστόν, εἰ γένῃται κληρονόμος τινὸς τῶν ἐν διαθήκῃ κληρονόμων ἢ ληγαταρίων, οὐκ ἐκπίπτει.*

§. 8. *Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς μέμψεως τῆς διαθήκης.*

§. 9. *Ὁ ἀπῆλιξ κατηγορήσας συγγινώσκειται, καὶ μάλιστα ἐάν ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κουράτωρ ἠθέλησε τὸ πλαστόν ἢ τὸ ἀκαθῆκον κινήθῃναι.*

§. 10—12. *Ὁ τῷ κατηγοροῦντι ὡς πλαστῆς μαρτυρήσας ἐκπίπτει τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ συνηγορήσας αὐτῷ, καὶ ὁ ἔγγυθήμενος, καὶ ὁ⁷⁾ ψηφισάμενος πλαστῆν αὐ-*

honoratum a patre tutorem filio suo petierit, et me excusare voluero, non amitto legatum: neque enim repugno defuncto. Quoties vero amittit legatum tutor, id non fiscus consequitur, sed pupillus, cuius tutela se excusavit.

6) amittit legatum sibi relictum] *Nisi alii rogatus sit restituere, ut lib. 38. tit. 1. cap. 28. Nota, si is, qui rogatus est a testatore tutelam gerere impuberis, et legato honoratus, excuset se tutela, eum legatum non consequi. Nec tamen ad fiscum id pertinet, sed pupillus id capit. At si testator non instituerit eum tutorem, sed mater pupilli petierit eum tutorem, et excuset se, non amittit legatum. Nota, eum, qui agit contra testamentum, excidere iis omnibus, quae ex eo lucraturus erat. Quaere et lib. 44. tit. 22. cap. 1. them. 2. et eiusdem tit. 2. cap. 89. them. 5. et lib. 40. tit. 3. cap. 10. them. 2. et eiusdem cap. 18. them. 2. et ibi secundam adnotationem, et lib. 35. tit. 10. cap. 22. et 34. them. ult. et lib. 39. tit. 1. cap. 8. them. 14. et 17. valde necessarium, et lib. 42. tit. 1. cap. 43. et omnes Antiquos. **

Si accusavero testamentum quasi falsum, amitto quae in eo relicta sunt filio meo vel servo, si emolumentum ad me pertineat: non etiam, si ad eos.

Si legato tibi vel servo tuo relicto rogavero te, ut servum tuum manmitteres, tuo facto servus non laeditur⁷⁾: nam fiscus eum emtum eum manumittet⁸⁾, si velis eum vendere. Neque enim cogeris, cum legatum non acceperis⁹⁾.

7) facto tuo servus non laeditur] *Nemini enim per alterum iniqua conditio infertur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 74.*

8) nam fiscus eum emtum eum manumittet] *Qui accipit legatum tibi relictum, quod tibi dabit pretii loco.*

9) neque enim cogeris, cum legatum non acceperis] *Quaere lib. 48. tit. 4. cap. 18. them. 2. et et lib. 44. tit. 20. cap. 7. them. ult. et cap. 8.*

Si invito patre filiusfamilias falsum testamentum dixerit, non denegantur patri actiones¹⁰⁾.

10) actiones] *Acquisitae ei per filium legati nomine.*

Si fideicommissarius¹¹⁾ falsum testamentum dixerit, fisco fit restitutio.

11) si fideicommissarius] *Si is, cui rogatus sum legatum restituere, testamentum accusaverit, fiscus illud a me exigit.*

Qui accusavit falsum, si heres existat alicuius heredum eorum, qui testamento scripti sunt, vel legatariorum, nihil amittit.

Idem et in querela inofficiosi testamenti.

Minori viginti quinque annis, qui accusavit, ignoscitur, maxime si tutor vel curator voluit falsum vel inofficiosum dicere.

Qui ei, qui testamentum quasi falsum accusat, testimonium dat, sibi in eo relicto privatur, et qui ei adest advocatus¹²⁾, et qui pronun-

²⁾ Sic Cod. 1350. Fabr. τῷ ἀνήβῳ. ³⁾ Fabr. παραιτήσεται. Cod. 1350. Fabr. αὐτὸν. ⁴⁾ Sic Cod. Fabr. προσεπορίσθαισαν.

⁵⁾ Sic Cod. 1350. Fabr. οὐκ ἔστιν pro οὐκ ἔτι. ⁶⁾ Sic Cod. ⁷⁾ ὁ addidi. Deest apud Fabr.



την είναι, εὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς ἐκκληΐου νικῆσῃ^{φ)} ὁ γραιπτός.

καὶ ὁ συνηγορήσας αὐτῷ] "Εὐθ' ὅτε συνηγορεύσας μοι τὸς κατὰ τινος ἐπὶ ἐγκλήματι οὐκ ἐκπίπτει δικαίου τινός. ὁ γὰρ πάτριον συνηγορῶν τῷ κινουμένῳ κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου κεφαλαιῶν ἐγκλημα, οὐκ ἐκπίπτει τῶν πατρωνικῶν δικαίων, ὡς βιβ. μθ'. τίτ. δ'. κεφ. ιγ'. ἢ ιδ'. ἐν τέλει, ἐνθα φησὶ καὶ τοῦτο. "Ὁ γὰρ συνηγορῶς οὐκ ἐστὶ κατήγορος. [Sch. z. VII. 755.]

ἐὰν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς ἐκκληΐου νικῆσῃ ὁ γραιπτός] Ἀποφηνημένοιον δηλονότι δικαστοῦ τὴν διαθήκην ἰσχυρὰν εἶναι. [Sch. a. VII. 755.]

Τὸν β) δὲ τοῦ δημοσίου συνηγορῶν συνηγορήσαντα τῷ μηνυτῇ ἢ γ) τοῦ ὄφφικίου ἀνάγκη ἐν ἅπασιν παρατεῖται.

τὸν δὲ τοῦ δημοσίου συνηγορῶν] Ἦσαν τὸ παλαιὸν οἱ τοῦ δημοσίου συνηγοροὶ, οἱ λεγόμενοι φισκοσυνηγοροὶ. εἰ τις οὐκ προσήγγειλε τῷ δημοσίῳ, πλαστὴν τήνδε ἢ τήνδε τήν^{δ)} διαθήκην, κἀντεῦθεν ἤμελλε φισκοῦσθαι τὰ πραγματά, καὶ ὁ τοῦ δημοσίου συνηγορῶς τῷ προσάγγειλαντι συνέλεξεν^{ε)} ἢ δὲ αὐτῷ καταλειμμένον ληγάτον ἐξ ἐκείνης τῆς διαθήκης, καθ' ἧς συνηγορεῖσε τῷ μηνυτῇ, οὐκ ἐξέπιπτεν^{ς)} τοῦ ληγάτου ἀνάγκη γὰρ εἶχε καὶ ἄκων συνηγορεῖν τῷ φίσκῳ, ὡς καὶ ἐπὶ τούτῳ τετυγμένους, καὶ δαπάνας ἐκ τοῦ δημοσίου καὶ σιτηρία λαμβάνων. [Sch. b. VII. 755.]

Ὁ κατήγορῶν τῆς ἀψθεντικῆς, καὶ τῶν ἐν τῇ ὑποκαταστάσει, καὶ τῶν ἐν τοῖς κωδικέλλοις τοῖς πρὸς τὴν διαθήκην γενομένοις, εἰ καὶ μὴ ἐβεβαιώθησαν, ἐκπίπτει. εἰ δὲ τῆς ὑποκαταστάσεως ἢ τῶν κωδικέλλων κατήγορήσῃ, οὐκ ἐκπίπτει τῶν ἐν τῇ ἀψθεντικῇ.

ἐν τοῖς κωδικέλλοις τοῖς πρὸς τὴν διαθήκην γενομένοις] Ζῆτει βιβ. λς'. κεφ. δ'. ε. ζ'. καὶ βιβ. λς'. τίτ. ε'. κεφ. κβ'. λδ'. θεμ. τελευτ. [Sch. c. VII. 756.]

Δούλος καταμικτυρῶν διαθήκης, καὶ τῆς ἐαθελείας αὐτῷ ἐλευθερίας, καὶ τοῦ ληγάτου ἐκπίπτει.

Ὁ συμβάλλεται τινὲς πρὸς ἐξκουσατίωνα ἐπιτροπῆς τὸ κατήγορῆσαι τῆς διαθήκης τοῦ μέντοι ληγάτου ἐκπίπτει.

οὐ συμβάλλεται τινὲς] * Τὸ κινῆσαι τὸ πλαστὸν οὐ δίδωσι παραίτησιν ἐπιτροπῆς.

"Ἴνα μὴ τὰ κατ' αὐτοῦ πάντως εὐρεθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ. εἰ γὰρ τὸ κατήγορῆσαι τῆς διαθήκης, νενομοθέτηται γίνεσθαι κατ' αὐτοῦ, εἴτε μὴ τὴν ἐπιτροπὴν καταδέξασθαι ἀναγκασθῇ, ὑπὲρ αὐτοῦ πάντως φανήσεται. [Sch. d. VII. 756.]

Ὁ θανάτου αἰτία δωρεῶν παρὰ τοῦ διαθεμένου λαβῶν οὐκ ἔοικεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῷ ληγαταρίῳ.

Ὁ θανάτου αἰτία δωρεῶν λαβῶν] Σημείωσαι διαφορὰν μορτίς καῦσα δωρεῶς καὶ μορτίς καῦσα καπίονος. ὁ μὲν γὰρ μορτίς καῦσα δωρεῶν λαβῶν^{λ)} οὐκ ἐκπίπτει ὡς ἔλαβεν^{μ)}, εἰ κινήσει κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ δωρησαμένου. ζῶντος γὰρ ἐκείνου ἔυχε τὴν ἀρχὴν ἢ πρὸς αὐτὸν δωρεῶν, καὶ^{ν)} ἐπεβεβαιώθη θανόντος. οὐδὲν δὲ ἢ διαθήκη συνεβάλετο. ὁ δὲ μορτίς καῦσα καπίονα λαβῶν^{ο)} κῶν τὸ πλαστὸν ἀπόλλει ὡς ἔλαβεν^{π)}. ἢ γὰρ διαθήκη γεγονεν^{ρ)} αὐτῷ αἰτία τοῦ λαμβάνειν, ὃ εἰλήφει, τυχὸν ἢ ἀπὸ κληρονόμου, ἢ ληγαταρίου, ἐπεὶ αἱ μορτίς καῦσα καπίοντες ἐν διαθήκῃ γίνονται. καὶ ζῆτει βιβ. μς'. τίτ. γ'. κεφ. η'. θεμ. ις'. καὶ λς'. ἀλλὰ οὐδὲ ἄλλως κερδαίνου τὴν μορτίς καῦσα καπίονα ὃ ταύτην λαμβάνων, εἰ μὴ οἱ κερδαίνου πληρωθῶσι κρεδύτορες, ὡς βιβ. λς'. τίτ. ιδ'. κεφ. κδ'. ζῆτει καὶ ἰσσιτ. β'. τίτ. ζ'. [Sch. e. VII. 756.]

Εἰ μέντοι κόντρα τὰ βουλας κινήσει κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ δωρησαμένου αὐτῷ μορτίς καῦσα, ἐκπίπτει τῶν δωρεῶν, ὡς

ciavit testamentum falsum esse, si in iudicio appellationis heres scriptus obtinuerit¹³⁾.

12) et qui ei adest advocatus] Interdum qui mihi advocatus adest adversus aliquem in causa criminali, nullo iure cadit. Nam patronus, qui advocatus adest ei, qui libertum capitali crimine accusat, ius patronatus non amittit, ut lib. 49. tit. 4. cap. 13. vel 14. in fine, ubi et hoc ait: Advocatus enim non est accusator.

13) si in iudicio appellationis heres scriptus obtinuerit] Pronunciante videlicet iudice, testamentum validum esse.

Advocatum autem fisci¹⁴⁾, qui delatori adest, L. 5. officii necessitas in omnibus excusat. D. X. §

14) advocatum autem fisci] Erant olim advocati fisci. Si quis igitur fisco detulerit, falsum hoc vel illud testamentum esse, qua ex re bonorum publicatio sequatur, et advocato fisci cum delatore conveniat, cui relictum erat eo testamento legatum, contra quod delatori patrociniū praeberet, non amittit legatum: quia necesse ei fuit etiam invito patrociniari pro fisco, cum huius rei causa constitutus sit, et ex fisco etiam impensas et annonas percipiat.

Qui accusat principale testamentum, et his, quae §. 14 relicta sunt in substitutione, et in codicillis ad testamentum factis¹⁵⁾, licet non confirmatis, privatur. Sed si accusat substitutionem vel codicillos, non repellitur ab his, quae in principali testamento relicta sunt.

15) et in codicillis ad testamentum factis] Quare lib. 36. cap. 4. 5. 6. et lib. 35. tit. 10. cap. 22. 34. them. ult.

Servus, qui contra testamentum testimonium §. 15 dicit, et relictam libertatem, et legatum amittit.

Non prodest alicui¹⁶⁾ ad excusationem tutelae §. 16 accusatio testamenti: legatum tamen amittit.

16) non prodest alicui] Falsum dixisse testamentum non praeberet excusationem tutelae.

Ne quae sunt contra eum, faciant pro eo. Nam cum incusato testamento contra se eum fecisse lex statuat, pro se videbitur omnino fecisse, si non cogatur tutelam suscipere.

Qui mortis causa donationem accepit¹⁷⁾ a testatore, in hoc proposito non est similis legatario¹⁸⁾.

17) qui mortis causa donationem accepit] Nota differentiam mortis causa donationis et mortis causa capionis. Donatarius enim mortis causa non amittit quae consecutus est, si egerit contra testamentum donatoris. Nam eo vivente initium donatio cepit, et confirmata est morte. Nihil autem testamentum profuit. Qui vero mortis causa capionem consecutus est, falsum testamentum dicens, id, quod accepit, amittit. Nam testamentum causa fuit, ut acciperet quod consecutus est, puta vel ab herede, vel a legatario, quandoquidem mortis causa capiones in testamento fiunt. Et quare lib. 47. tit. 3. cap. 8. them. 16. et 36. Sed neque aliter mortis causa capionem consequitur is, cui relicta est, quam si hereditariis creditoribus satisfactum sit, ut lib. 35. tit. 14. cap. 24. Quare et Instit. 2. tit. 7.

At si contra tabulas eius, qui mortis causa donavit, bonorum possessionem petierit, donationes amittit, ut

f) Sic legendum. Fabr. κινήσῃ. g) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸ. h) Sic lego. Fabr. ἦ. i) τὴν addidi. k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκπίπτει. l) Sic Cod. 1350. Fabr. λαμβάνων. m) Fabr. ἔλαβε. n) καὶ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. o) Sic Cod. Fabr. λαμβάνων. p) Fabr. ἔλαβε. q) Fabr. γέγοτε.



φῆσι βιβ. μ'. τιτ. γ'. κεφ. ιη'. θεμ. β'. ἤτοι ἔχον οὕτως· Ὁ αἰτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἐκπίπτει τῶν ληγατενθέντων αὐτῷ, καὶ τῶν θανάτου αἰτίας δωρηθέντων. σημειώσαι, ὅτι, ὅταν τις κατηγορήσῃ διαθήκης ὡς πλαστῆς, οὐκ ἐκπίπτει τῶν θανάτου αἰτίας δωρηθέντων αὐτῷ παρά τοῦ ποιήσαντος τὴν διαθήκην. καὶ σημειώσαι, πότε διαφέρει ἡ μόρις καῦσα δωρεῶν τοῦ ληγαίου. Ζῆτει καὶ ἑτέραν διαφορῶν ἐν βιβ. μδ'. τιτ. κγ'. κεφ. τελ. καὶ τῇ ἐκεί γ'. περιγραφῇ^{β)}, καὶ ἑτέραν βιβ. μα'. τιτ. α'. κεφ. ρι'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τιτ. μα'. κεφ. μα'. ἐν ἑσῆς^{γ)} δὲ ἰσοτήτα ἐν βιβ. μ'. τιτ. γ'. κεφ. ιη'. θεμ. β'. ἐπὶ τῆς κόντρα τάβουλας. Ζῆτει καὶ βιβ. μα'. τιτ. α'. κεφ. ρδ'. ρι'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. κδ'. κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. e. VII. 756.]

Ζῆτει βιβ. λθ'. τιτ. α'. κεφ. λζ'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. κγ'. κεφ. τελευτ. καὶ α'. θεμ. β'. [Sch. f. VII. 756.]

οὐκ ἔοικεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῷ ληγαταρίῳ] Τουτέστιν, ἐὰν κατηγορήσῃ τις^{δ)} μετὰ ταῦτα γενομένης διαθήκης, ἐξ ἧς μὴδὲν αὐτὸς ἔλαβεν, οὐκ ἐκπίπτει τῶν δωρηθέντων αὐτῷ. [Sch. g. VII. 756.]

5. §. 18. XXXIV. 9. Ὁ μέντοι διὰ τὴν διαθήκην λαβὼν ἀπὸ τοῦ ληγαταρίου, ἢ τοῦ μέλλοντος ἐλευθεροῦσθαι, ἔλτα κατηγορήσας ἐκπίπτει.

Ὁ μέντοι διὰ τὴν διαθήκην λαβὼν] Τουτέστιν, ὁ μόρις καῦσα κεφαλῆταιον^{ε)} λαμβάνων ἢ ἐκ τοῦ κληρονόμου, ἢ ἀπὸ τοῦ ληγαταρίου. οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ διὰ τῆς διαθήκης λαβὼν. [Sch. h. VII. 757.]

§. 19. Καὶ ὁ κληρονόμος κατηγορῶν ἐκπίπτει τοῦ Φαλκιδίου.

καὶ ὁ κληρονόμος κατηγορῶν] * Κυριλλ. Ὁ Φαλκιδίος ὡν ἀποκρύπτει ὁ κληρονόμος, φισκοῦται.

§. 20. Πάντες οἱ ὡς ἀνάξιοι ἀποθούμενοι οὐ λαμβάνουσι τὸ ἔπαθλον, ὅπερ εἴωθε δίδοσθαι τοῖς ἐαυτοῦς καταμηνύουσιν.

τὸ ἔπαθλον] Ἦτοι τὸ ἥμισυ τῆς δημοσιουμένης οὐσίας, ὡς βιβ. νς'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. μετὰ τῶν θεμάτων αὐτοῦ. [Sch. i. VII. 757.]

L. 6. D. eod. ζ'. Μαρκ. Ὁ κληρονόμος προῶγμα τῆς κληρονομίας κλέπτων, οὐκ αὐτὸς ἔχει τὸν ἐπ' αὐτῷ Φαλκιδίον, ἀλλ' ὁ δημόσιος· τῶν δὲ μὴ κλαπέτων ὁ κληρονόμος ἔχει τὸν Φαλκιδίον.

οὐκ αὐτὸς ἔχει τὸν ἐπ' αὐτῷ Φαλκιδίον] Ζῆτει βιβ. λε'. τιτ. ιδ'. κεφ. ριζ'. περὶ τὸ τελ. καὶ βιβ. μα'. τιτ. α'. κεφ. κδ'. καὶ νζ'. Ζῆτει^{στ)} τὴν ἐν τῷ ἡθέρῳ τιτ. τοῦ λε'. βιβ. περὶ τῆς ἀπογραφῆς νεαρῶν. [Sch. k. VII. 757.]

L. 7. D. eod. ζ'. Μοδ. Ἐὰν ὡς πλαστῆς κατηγορήσω τῆς διαθήκης σου, καὶ ἡτήθῃς, οὐ κωλύομαι γενέσθαι τοῦ κληρονόμου σου κληρονόμος.

ἐὰν ὡς πλαστῆς κατηγορήσω τῆς διαθήκης σου] * Κυριλλ. Ὁ τῆς διαθήκης κατηγορήσας ὡς πλαστῆς δύναται τοῦ κληρονόμου κληρονομήσαι.

L. 8. D. eod. η'. Ἰδεμ. Ἀφαιρουμένης παρ' ἐμοῦ κληρονομίας ὡς ἀνάξιοι, αἱ συγγεθεῖσαι ἀγωγαὶ οὐκ ἀποκαθίστανταί μοι.

L. 9. pr. l. D. eod. θ'. Οὐλπ. Ἐὰν^{κ)} ἔχθρα κεφαλικὴ μεταξὺ τοῦ ληγαταρίου καὶ τοῦ διαθεμένου γένηται, ἢ φανερώς αὐτὸν ὑβρίσῃ, ὡς δῆλον^{λ)} εἶναι, τὸν^{μ)} διαθέμενον μὴ θελεῖν λαβεῖν αὐτὸν τὸ ληγάτον, οὐκ ἀπαιτεῖται.

§. 2. Εἰ δὲ καὶ περὶ καταστάσεως αὐτῷ κινήσει^{ν)}, ἐκπίπτει τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ, ἐφ' ὧν^{ξ)} ἢ^{ο)} χῶρα τῷ δημοσίῳ.

ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. παραποιήσαντος (sic). σ) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφῆν. τ) Sic Cod. Fabr. εἶρησι. υ) Pro τις malim τῆς. υ) Sic Cod. 1350. Fabr. melius καπλονα. ϖ) Haec inde a Ζῆτει in Cod. 1350. secunda manu scripta omisit Fabr. ϗ) L. 9. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 531. γ) Syn. δοῦλον. Leuncl. in marg. δῆλον. ϛ) εἶναι τὸν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. α) Syn. καὶ ὁ περὶ καταστάσεως κινῶν. β) Logo ἐφ' ὧν, licet omnes habeant ἐφ' οὐ. γ) ἢ supervacaneum videtur.

ait lib. 40. tit. 3. cap. 18. them. 2. cuius verba haec sunt: Qui petit bonorum possessionem contra tabulas, amittit legata sibi relicta, et donationes mortis causa. Nota, qui testamentum falsum dixit, non amittere donata sibi a testatore mortis causa. Et nota, quando distet mortis causa donatio a legato. Quaere et aliam differentiam in lib. 44. tit. 23. cap. ult. et adnotatione tertia ibi posita, et aliam in lib. 41. tit. 1. cap. 110. et huius libri tit. 41. cap. 41. Paritatem autem invenies lib. 40. tit. 3. cap. 18. them. 2. in bonorum possessione contra tabulas. Quaere et lib. 41. tit. 1. cap. 104. 110. et lib. 44. tit. 24. cap. 1. them. 2.

Quaere lib. 39. tit. 1. cap. 37. et lib. 44. tit. 23. cap. ult. et 1. them. 2.

18) in hoc proposito non est similis legatario] Hoc est, si quis accusaverit postea factum testamentum, ex quo nihil consecutus est, non amittit sibi donata.

Verum qui propter testamentum accepit¹⁹⁾ a legatario vel statulibero, postea accusans illud amittit.

19) verum qui propter testamentum accepit] Hoc est, qui mortis causa capionem accepit vel ab herede, vel a legatario. Hic enim est is, qui propter testamentum accepit.

Heres etiam accusans²⁰⁾ Falcidiam amittit.

20) heres etiam accusans] Cyrill. Falcidia eorum, quae heres celat, publicatur.

Omnes, qui ut indigni repelluntur, non consequuntur praemium²¹⁾, quod se ipsos deferentibus dari solet.

21) praemium] Id est, semissem publicatorum bonorum, ut lib. 56. tit. 2. cap. 13. cum eius thematibus.

VI. Marc. Heres, qui rem hereditariam amovet, non habet in ea Falcidiam¹⁾, sed fiscus: sed non amotarum rerum Falcidiam heres habet.

1) non habet in ea Falcidiam] Quaere lib. 35. tit. 14. cap. 117. circa finem, et lib. 41. tit. 1. cap. 24. et 57. Quaere Novellam de inventario in dicto tit. lib. 35. positam.

VII. Modest. Si falsum testamentum tuum dixerō¹⁾, neque obtinuerō, non prohibeor heredi tuo heres esse.

1) si falsum testamentum tuum dixerō] Cyrill. Qui testamentum falsum dixit, heredi heres existere potest.

VIII. Idem. Ablata mihi hereditate quasi indigno, confusae actiones mihi non restituntur.

IX. Ulp. Si inimicitiae capitales¹⁾ inter legatarium et testatorem intervenerint, vel palam eum contumelia affecerit, ita ut manifestum sit, nolle testatorem ei praestari legatum, non petitur²⁾.

Sed et si de statu cum eo egerit, amittit ea, quae testamento relicta sunt, in quibus fisco locus est³⁾.



ἐὰν ἐχθρα κεφαλικῇ] * Κυριλλ. δ) Ἐὰν ὁ ληγατῆριος κεφαλικῶν ἐχθρῶν ἀποχρῆσται πρὸς τὸν τεστατόρα, ἢ τραχέως ὑβρίσει αὐτόν, ἢ περὶ τυχῆς αὐτῶν κινήσει, φισκοῦται. [Sch. I. VII. 757.]

οὐκ ἀπαιτεῖται] Ἄλλ' οὐδὲ ὁ δημόσιος ἀπαιτεῖ αὐτό, οἷα μηδέως ἀρμόσαντος ἐκείνῳ τῷ ὑβριστῇ τοῦ ληγάτου. [Sch. m. VII. 757.]

ἐφ' οὗ ἡ χεῖρα τῷ δημοσίῳ] Παλαιὸν σχόλιον. Καίτοι φησὶν αὐτὸ κατὰ πρόληψιν ἀφαιρεῖσθαι βιβ. μδ'. τιτ. ιζ'. κεφ. γ'. θεμ. τελευτ. τὰ δὲ ἀφαιρούμενα οὐχ ἄρμόζει τῷ ληγατῆρι τὰ δὲ μὴ ἄρμόσαντα οὐ φισκοῦται, ὡς ἐστὶ γινῶμαι πολλοχρόθεν, καὶ ἐκ τοῦ τέλους τοῦ δ'. τιτ. εἶ). Ἄνσις. Δυνατὸν ἐστὶ λέγειν, ὅτι τὸ ἀνωτέρω κείμενον εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον φισκοῦται, ὡπερ ἐκείσε οὐ φισκοῦται. [Sch. n. VII. 757.]

ι'. Περιγράφειν δοκεῖ τὸν νόμον ὁ σιωπηρῶς ἐπαγγελόμενος δίδόναι τῷ μὴ δεκτικῷ ὑπερ ἔλαβεν, ἢ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ, εἴτε^{h)} ἰδιόχειρον ἐποίησεν, εἴτε ψιλῶς ὑπέσχετο.

Εἰ μὲντοι τῷ δυναμένῳ λαβεῖν ἐν καιρῷ διαθήκης ἀξιοθῶ δοῦναι, καὶ ἐν τῷ τελευτῶν τὸν διαθέμενον εὐρεθῆ μὴ ὦν δεκτικός, παρ' ἐμοὶ μένει τὸ ληγάτον, εἰ μὴ ἄρα ἐπηγγελάμη, ὅτι, κἂν ὕστερον εὐρεθῆ μὴ ὦν δεκτικός, δίδωμι.

περιγράφειν δοκεῖ τὸν νόμον] * Κυριλλ. Ἐπὶ περιγραφῇ νόμον πίστιν προσκηρῶ ὁ τὸ καταλιμπανόμενον αὐτῷ ἢ ἄλλο τι ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπισχνόμενος αὐτῷ σιωπηρῶς παρέχειν τῷ κεκλυμένῳ λαβεῖν. εἰ δὲ μετὰ τὴν διαθήκην ἐκώλυθη, μένει παρ' αὐτῷ τὸ ληγάτον, εἰ μὴ ἠλπίζετο ἢ κώλυσις.

καὶ ἐν τῷ τελευτῶν τὸν διαθέμενον εὐρεθῆ μὴ ὦν δεκτικός] Καίτοι φησὶ βιβ. μδ'. τιτ. ιδ'. διγ. γ. καὶ μ. ἦτοι βιβ. νς. τιτ. β'. ὅτι, εἴτε δεκτικός τις ἐστὶ, εἴτε μὴ, ἐν τῷ καιρῷ σκοποῦμεν, ἐν ᾧ ἄρμόζει τῇ γὰρ ἐκβάσει προσέχομεν. θεματίζει οὖν τὸ ληγάτον καὶ ἐνταῦθα ἀπεντεύθεν καταλειφθῆναι. καὶ βιβ. λβ'. διγ. γγ'. ἦτοι βιβ. μδ'. τιτ. β'. ὅτι τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τινος οὐ πολυπραγμονοῦμεν, πρὶν ἄρμόσαι αὐτῷ τὴν κληρονομίαν ἢ τὸ ληγάτον. [Sch. o. VII. 757.]

εἰ μὴ ἄρα ἐπηγγελάμη] Τί γὰρ, εἴπη ὁ κληρονόμος ὁ ἀσφαλισάμενος δοῦναι τὸ ληγάτον, ὅτι ἐδεδίεν, μήποτε τὴν διαθήκην ἐναλλάξῃ ὁ διαθέμενος, καὶ κληρονομον ἕτερον ἐστήσῃται¹⁾, καὶ διὰ τοῦτο ὠμολόγησε δοῦναι τὸ ληγάτον. ἀκούσει γοῦν παρὰ τοῦ φίσκου μὴ λυποῦ γοῦν καὶ δυσφορεῖ τὸ ληγάτον ἀφαιρούμενον, ὡπερ αὐτὸς ἐαυτὸν ἀπέλου. δοκεῖς γὰρ, ὡ κληρονόμοι, ἐκποτε καταφρονῆσαι τοῦ νῦν ἀφαιρουμένου ἀπὸ σοῦ ληγάτου, καὶ ἐπιλέξασθαι τὸ^{k)} τῆς κληρονομίας κέρδος. [Sch. p. VII. 757.]

Ὁ μὲντοι ἐπιξοῦσιος ὑποσχόμενος τῷ πατρὶ δίδόναι τὸ μὴ δυνάμενον δοθῆναι, οὐ βλάπτεται ἀνάγκην γὰρ εἶχε πειθοχεῖν.

ια'. Καθ' ὅσον τις μέρος ἐν τοῖς μὴ δυναμένοις δοθῆναι περιγράφει τὸν νόμον, κατὰ τοσοῦτον οὐ κέχρηται τῷ Φαλκιδίῳ· ἐφ' οἷς μὲντοι τὸν νόμον οὐ περιγράφει, παρακρατεῖ.

καθ' ὅσον τις μέρος] Οἷον ἐὰν ὁ κληρονόμος Πέτρον δῶ τῷ νόθῳ νιῷ Πέτρον οὐγκίας β'. ὡπερ οὐκ ἐπιτρέπεται, περιγράφει τὸν νόμον ἐπὶ τῇ μιᾷ. ὑπὲρ ταύτης οὐ μόνως οὐ παρακρατεῖ Φαλκιδίον. [Sch. q. VII. 757.]

ιβ'. Ἐὰν ἐν δευτέρῳ διαθήκῃ γράψω κληρονόμον, ὃν οὐ δύναμαι, εἰ καὶ μὴ ἐρρωται ἢ διαθήκῃ, μήτε ῥήγγνται ἢ προτέρῳ, ὅμως οἱ ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ γραφέντες ὡς ἀνάξιοι ἀφαιροῦνται. τὸ αὐτὸ ἐστὶ, κἂν τις μὴ πληρώσας τὴν διαθήκην χαράξῃ τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου. τὰ δὲ ληγάτα μένουσιν ἐρρωμένα, καὶ αἱ πραεκεπτώνοες κατὰ πρόληψιν.

1) si inimicitiae capitales] Cyrilli. Si legatarius inimicitias capitales habuerit cum testatore, vel atroci iniuria eum affecerit, vel status ei controversiam moverit, legatum fisco vindicatur.

2) non petitur] Sed nec fisco id petit, quod nullo modo conviciatori illi competat legatum.

3) in quibus fisco locus est] Vetus scholium. Atqui ait, id ademptum praesumi, lib. 44. tit. 17. cap. 3. them. ult. Adempta autem non competunt legatario: rursus quae non competierunt, non publicantur, ut multis ex locis cognoscere licet, et ex fine tit. 4. Solutio. Potest dici supra positum in hoc capite publicari, quod ibi non extat.

X. In fraudem legis facere videtur¹⁾, qui tacite i promittit se incapaci praestitutum quod consecutus²⁾ est, vel aliud pro eo, sive chirographum fecerit, sive nude repromiserit.

At si capaci tempore testamenti praestare rogatus § fuero, et is mortis testatoris tempore inveniatur incapax²⁾, apud me legatum manet, nisi promisero³⁾ etiam, si posthac inveniatur incapax, me ei praestitutum.

1) in fraudem legis facere videtur] Cyrill. In fraudem legis fidem accommodat, qui id, quod sibi relinquitur, vel aliud pro eo, tacite promittit se praestitutum personae, quae capere prohibetur. Sed si post testamentum prohibita sit illa persona capere, apud eam legatum manet, nisi expectabatur prohibitio.

2) et is mortis testatoris tempore inveniatur incapax] Atquin ait lib. 49. tit. 14. dig. 3. et 40. sive lib. 56. tit. 2. utrum quis sit capax, an incapax, eo tempore spectari, quo competit: eventum enim spectari. Fingit igitur legatum hic pure relictum. Et lib. 31. dig. 53. sive lib. 44. tit. 2. dicitur, non quaeri de statu cuiusquam, antequam hereditas legatumve ei competat.

3) nisi promisero] Heres enim, qui cavit de praestando legato, dicit veritum se, ne quando testator mutaret testamentum, et alium heredem institueret, et ideo se promississe legatum praestari. Proinde audiet a fisco: itaque ne aegre feras legatum auferri, quod ipse tibi abstulisti. Videris enim, o heres, exinde legatum, quod tibi nunc aufertur, contempsisse, et commodum hereditatis elegeris.

Filiusfamilias certe promittens patri se praestitutum, § quod praestari non potest, eo non laeditur: necessitatem enim parendi habuit.

XI. Pro qua parte quis¹⁾ in his, quae praestari non possunt, legem circumscripsit, non utitur § Falcidia: eam tamen retinet ex aliis, in quibus legem non circumscripsit.

1) pro qua parte quis] Ut si heres Petri dederit filio naturali Petri uncias duas, quod non permittitur, circumscribit legem in una. Pro ea igitur sola non retinet Falcidiam.

XII. Si in secundo testamento¹⁾ scripsero heredem, quem scribere non possum, licet non valeat § testamentum, nec prius rumpatur²⁾, tamen in primo scripti quasi indigni remouentur³⁾. Idem est et si quis impleto testamento induxerit nomen heredis⁴⁾. Legata tamen valent⁵⁾ et praeceptiones⁶⁾ ex praesumptione.

d) Haec in Cod. 1350. secunda manu scripta sunt. ante tit. quod omisi.

e) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοῦ. f) Fabr. rursus τοῦ inseruit. g) Fabr. ἐπιτρέπεται. h) τὸ inserui.



ἐὰν ἐν δευτέρῳ διαθήκῃ] Ζῆτει βιβ. λέ. τι. β. κερ. κ. περὶ τὰ μέσα, καὶ τι. ιζ. κερ. ια. θεμ. γ. καὶ τι. κα. κερ. λέ. θεμ. γ. καὶ βιβ. λθ. τι. β. κερ. β. καὶ βιβ. μδ. τι. ιζ. κερ. κα. καὶ βιβ. μα. τι. α. κερ. α. θεμ. γ. [Sch. r. VII. 758.]

μητε ὑγγνται ἢ προτέρα] * Ζῆτει τὸ τελ. τοῦ ιζ. κερ. καὶ τὸ ιθ. καὶ βιβ. μδ. τι. γ. κερ. ιε. καὶ τι. αὐτοῦ ιζ. κερ. κα. καὶ βιβ. να. τι. δ. κερ. ε. θεμ. ιη.

ὁμῶς οἱ ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ γραφέντες ὡς ἀνάξιοι ἀφαιροῦνται] Ἐδειξε γὰρ σκοπὸν ἐκ τοῦ μὴ ἐμείναι τῇ πρώτῃ, μίσει τοῦ κληρονομοῦ ἐπὶ β. ἐλθῆν. [Sch. s. VII. 758.]

τὸ αὐτὸ ἐστὶ, κὰν τις — χαραῖξῃ τὸ ὄνομα τοῦ κληρονομοῦ] Τὸ δ. θέμα τοῦ α. κεφαλαίου τοῦ α. τι. τοῦ με. βιβ. πᾶσαν ὑποτίθῃσι χαραγῆσαι τὴν διαθήκην, ὡς ἐντεῦθεν δεῖκνυσθαι, ἀδιαθέτον βούλεσθαι τὸν διαθέμενον ἀποθανεῖν. ἐνταῦθα δὲ μόνον τὸ τοῦ κληρονομοῦ περιεκλούβισται ὄνομα, καὶ ἐστὶν αὐτῇ ἡ διαφορὰ. ὁμοιον ζῆτει καὶ βιβ. λέ. τι. ζ. κερ. παρατελ. 1) ἢ εἶπε, ὅτι ἐκέισε διὰ τοῦτο κληρονομεῖται παρὰ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου, ὅτι διὰ τοῦτο αὐτό 2) ἠθέλησε περιχαράξαι 3) τὴν διαθήκην ἐνταῦθα δὲ ὑπόθου, ὅτι 4) μίσει τοῦ κληρονομοῦ τὴν διαθήκην ἐχαραξεν, οὐ μὴν ἐννοίαν εἶχε τῶν ἐξ ἀδιαθέτου. [Sch. t. VII. 758.]

Διὰ τοῦτο ὁ δημόσιος λαμβάνει τὰ παρὰ ἀναξίων ἀφαιρούμενα, διότι πᾶσα σπουδὴ ἐστὶ τοῖς νόμοις, φυλάττεσθαι τὰς βουλήσεις τῶν τελευτησάντων. ἵνα γοῦν μὴ πείσῃ ἡ διαθήκη, ὡς τῶν ἐξ ἀδιαθέτου χώραν λαβόντων, καὶ τὰ ληγὰτα καὶ αἱ ἐλευθερίαι σβεσθῶσι, εἰσέρχεται ὁ δημόσιος εἰς τόπον τοῦ περιχαράγέντος κληρονομοῦ, καὶ δίδωσι τὰ ληγὰτα καὶ τὰς ἐλευθερίας, ὡς περ εἰ πρωτοτύπως αὐτὸς ἐγράφη κληρονόμος. μὴ ἐναντιωθῆ σοι δὲ τὸ δ. θεμ. τοῦ α. κεφαλαίου τοῦ α. τίτλου τοῦ με. βιβλίου λέγον, ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖσθαι τὸν περιχαράξαντα 5) τὸ τοῦ κληρονομοῦ ὄνομα. ἐκεῖ γὰρ, ὡς περ τὸ κεφάλαιον τηλεγῶς βοῆ, ὁ διαθέμενος τὸ τοῦ κληρονομοῦ περιεχάραξεν ὄνομα, οὐχ ὡς κρίνας τοῦτον 6) ἀνάξιον τῆς ἑαυτοῦ κληρονομίας, ἀλλ' ὡς θέλησας ἀδιάθετον 7) κληρονομηθῆναι. καὶ εἰκότως κἀκεῖσε φυλάττεται ἡ βούλησις τοῦ τελευτησαντος, ὡς περ ἐπὶ τοῦ παρόντος. [Sch. u. VII. 758.]

τὰ δὲ ληγὰτα μένουσιν ἐσθωμένα] Ἐπεὶ γὰρ τὴν διαθήκην ἐναλλάξει ἡ βούλετο, μεγάλη πρόληψις ἐστὶν, ὅτι διὰ τὸν κληρονόμον τοῦτο ἐνεθυμῆτο, καὶ οὐ διὰ τοὺς ληγαταρίους. εἰ γὰρ διὰ τοὺς ληγαταρίους, οὐκ ἂν τὴν διαθήκην ἡβουλήθη ποτὲ ἐναλλάξαι 8) κωδιδέλλον γὰρ ποιήσας ἡδύνατο τὰ ληγὰτα παρ' αὐτῶν ἀφελεῖσθαι. καὶ ζῆτει κερ. ις. θεμ. β. καὶ βιβ. μδ. τι. γ. κερ. ιη. [Sch. x. VII. 758. sq.]

καὶ αἱ πραεκεπιόνες] * Τὰ ἐξαιρέτα ληγὰτα, τουτέστι, τῶν ἀνόνητων καὶ τῶν κατιόντων. ζῆτει βιβ. λέ. τι. ιε. κερ. ε. θεμ. ε. καὶ βιβ. μδ. τι. κγ. κερ. γ.

* Εἰς τὸ αὐτὸ. Τὰ κατ' ἐξαιρέτον ληγατευθέντα τισὶ καὶ αἱ ἐλευθερίαι 9) εἰ μὴ δεῖξει ὁ δημόσιος τὸ ἐναντίον.

ιγ. Ἰδεμ. 5) Ἐὰν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγωμαι αὐτήν, εἰ καὶ μὴ 6) αὐτὴ κατεδικασθῇ, οὔτε ὁ γάμος ἔρρωται. ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμον αὐτὴν γράψω, ἢ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

ἐὰν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς] Ζῆτει βιβ. κη. τι. ε. κερ. ι. θεμ. γ. ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταγεγραφεὶς οὐ δύναται ταυτην εἰς γαμετὴν ἀγαγεῖσθαι. [Sch. y. VII. 759.]

ιδ. Οὐδὲ στρατιωτικῶς τις διατιθέμενος 7) δύναται κληρονόμον γράψαι τὴν ἀπὸ φθορᾶς γνωσθεῖσαν καὶ σύγκοιτον αὐτοῦ γινομένην, ἀλλὰ τοιοῦτου τινὸς συμβαινόντος χώρα τῷ δημοσίῳ.

οὐδὲ στρατιωτικῶς τις διατιθέμενος] Ζῆτει βιβ. λέ. τι. κα. κερ. μα. θεμ. β. ὁμοιον ἐπὶ στρατιωτικῇ διαθήκῃ. [Sch. z. VII. 759.]

δύναται κληρονόμον γράψαι τὴν ἀπὸ φθορᾶς γνωσθεῖσαν] * Τουτέστιν ἀθέμιτον. ταῖς μέντοι πόρνοις δωρεῖσθαι δυνάμεθα, ὡς φησὶν τὸ ε. κερ. τοῦ α. τι. τοῦ μς. βιβ.

1) Sic Cod. 1350. Fabr. προτελ. m) Sic Cod. Fabr. αὐτὸς. n) Sic Cod. 1350. Fabr. παραχαράξαι. o) Verba ὑπόθου, ὅτι, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. p) Sic Cod. Fabr. παραχαρ. q) Cod. 1350. τοῦτον. Fabr. αὐτόν. r) Malim ἀδιάθετος. s) L. 13. D. h. t. legitur in Syn. p. 524. et 531. apud Attal. tit. LXXII. §. 11. et apud Harm. IV. 6. §. 33. et VI. 2. §. 27. t) μὴ Syn. p. 524. omisit. Supplevit Leuncl. in marg. u) Sic Cod. 1350. Fabr. διαθέμενος.

1) si in secundo testamento] Quaere lib. 35. tit. 2. cap. 20. circa medium, et tit. 17. cap. 11. them. 3. et tit. 21. cap. 35. them. 3. et lib. 39. tit. 2. cap. 2. et lib. 44. tit. 17. cap. 21. et lib. 41. tit. 1. cap. 1. them. 3.

2) nec prius rumpatur] Quaere finem cap. 16. et 19. et lib. 44. tit. 3. cap. 15. et eiusdem tit. 17. cap. 21. et lib. 51. tit. 4. cap. 5. them. 18.

3) tamen in primo scripti quasi indigni remouentur] Eo enim, quod in priori voluntate non perseveravit, testator indicavit, se odio heredis ad secundam transire.

4) idem est et si quis — induxerit nomen heredis] Them. 4. cap. 1. tit. 1. lib. 45. totum testamentum inductum proponit, ut ex eo appareat, voluisse testatorem intestatum decedere. Illic vero heredis tantum nomen circumductum est, et haec est differentia. Quaere simile et lib. 35. tit. 7. cap. penult. Vel dic, ibi ideo ei succedere heredes ab intestato, quia ea de causa voluit inducere testamentum: hic vero finge, eum odio heredis testamentum induxisse, nec vero de successoribus ab intestato cogitasse.

Ideo fiscus capit ea, quae indignis auferuntur, quia legibus curae est maxime, ut conseruentur voluntates defunctorum. Ne igitur corrumpat testamentum, quasi successoribus ab intestato locus sit, et ne legata et libertates intereant, fiscus venit in locum heredis, cuius nomen inductum est, et praestat legata et libertates perinde, ac si principaliter esset heres scriptus. Ne credas obstare them. 4. cap. 1. tit. 1. lib. 45. quo dicitur ab intestato succedi ei, qui delevit nomen heredis. Ibi enim, sicut perspicue caput enunciat, testator heredis nomen induxit, non quod iudicaret eum indignum sua hereditate, sed quod vellet sibi ab intestato succedi. Et merito etiam ibi servatur voluntas defuncti, ut et hoc loco.

5) legata tamen valent] Quia enim testamentum mutare voluit, magna praesumptio est, hoc propter heredem eum animo concepisse, non propter legatarios. Nam propter legatarios non mutaret testamentum, sed codicillis legata adimeret. Et quaere cap. 16. them. 2. et lib. 44. tit. 3. cap. 18.

6) et praeceptiones] Legata excepta, id est, adscendentium et descendentium. Quaere lib. 35. tit. 15. cap. 5. them. 5. et lib. 44. tit. 23. cap. 3.

Ad idem. Legata per praeceptionem alicui relicta et libertates: nisi fiscus contrarium probet.

XIII. Idem. Si ob adulterium mulieris damnatus 1) eam duxero, quamvis non damnatam, matrimonium non valet. Sed et si heredem eam scripsero, vel me ipsa, hereditas publicatur.

1) si ob adulterium mulieris damnatus] Quaere lib. 28. tit. 5. cap. 10. them. 3. Qui ob adulterium mulieris accusatus est, non potest eam uxorem ducere.

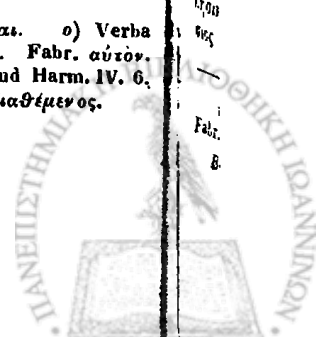
XIV. Ne is quidem, qui iure militari testamentum facit 1), potest heredem scribere stupro cognitam 2) et contubernalem suam, sed locus est fisco, si tale quid eveniat.

1) ne is quidem, qui iure militari testamentum facit] Quaere lib. 35. tit. 21. cap. 41. them. 2. simile in militari testamento.

2) potest heredem scribere stupro cognitam] Hoc est illicitum. Meretricibus tamen donare possumus, ut ait cap. 5. tit. 1. lib. 47.

L. 13. XXXIV. 9.

L. 14. eod.



ιε'. Κληρονόμος πλαστοὺς λέγων τοὺς κωδικέλλους οὐκ ἐκπίπτει τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ. εἰ δέ τι κατελείφθη αὐτῷ ἐν τοῖς κωδικέλλοις, ἀπόλλει αὐτό. ὅθεν εἰ καὶ διεῖλεν ὁ διαθέμενος ἐν τοῖς κωδικέλλοις τὰ πράγματα τῆς κληρονομίας, τὰ μὲν κληρονομαῖα μέρη, ἐν οἷς οὔτε συνέστηκε τὸ ληγάτον, μένει παρ' αὐτῷ· οὐ κέχρηται δὲ Φαλκιδίῳ, εἴπερ ἐν τοῖς κωδικέλλοις τοσαῦτα κατελείφθη αὐτῷ, ἢν καὶ ἐξέπεσεν, ὅσα δι' ἀντελλογισμοῦ ἐπλήρωσε τὸν Φαλκιδίον.

κληρονόμος πλαστοὺς λέγων τοὺς κωδικέλλους] * Ὁ κληρονόμος τῶν κωδικέλλων κατηγορήσας ὡς πλαστῶν, μόνα τὰ ἐν αὐτοῖς καταλειφθέντα αὐτῷ ζημιούται. διὸ εἰ διανεμηθῇ ἐν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὁ μὲν συγκληρονόμος λαμβάνει τὰ ἀφορισθέντα· αὐτὸς δὲ οὐ λαμβάνει, εἰ μὴ καθόσον κληρονόμος, κἂν μὴ ἔχη Φαλκιδίον, μόνον εἰ μὴ κατηγορήσας, ἔμελλεν ἔχειν.

ὅθεν εἰ καὶ διεῖλεν ὁ διαθέμενος — τὰ πράγματα τῆς κληρονομίας] Ὅθεν ἐὰν ἔγραψε αὐτὸν καὶ ἑτέροισ β'. ἐν διαθήκῃ κληρονόμου, μὴ προσγράψας αὐτοῖς μέρη, εἴτα ἐν τοῖς κωδικέλλοις ἐποίησε τὴν διανεμῆσιν τῶν κληρονομιῶν πραγμάτων ἑκάστῳ τῶν κληρονόμων, καὶ τυχὸν τῷ μὲν ὤρισσε λαβεῖν δύο ἀγρούς, τῷ δὲ γ'. τῷ δὲ ἕνα, ἐπειδὴ ἐν ταῖς μερίσιν τῶν κληρονομιῶν τὰ ῥητὰ πράγματα καὶ ἐν ταῖς ληγάτων γεγραμμένα καὶ ἀφορισμένα ἑκάστῳ περιαιροῦνται, καὶ εἰς ὅλην τὴν κληρονομίαν εἰσέρχεται, καὶ τῷ μὲν τρεῖς μερίδες δίδονται, καθὼς εἰδείξε σκοπον ἐν τῷ κωδικέλλῳ ὁ διαθέμενος, τῷ δὲ δύο, τῷ δὲ μία, οὐκ ἀφαιρεῖται τῆν οἰκειαν μερίδα ὁ κληρῶν κατὰ τῶν κωδικέλλων· οὐ γὰρ ἐκ τῶν κωδικέλλων ἔλαβε τὸ οἰκεῖον μέρος. ἐν γὰρ κωδικέλλοις κληρονομία οὐ δίδεται, ἀλλ' ἐν ἐκείνοις ῥητὰ πράγματα ἐγγράπτο, ἃ καὶ περιηρέθησαν, καὶ οὐδὲν δοκεῖ ἐξ ἐκείνων λαβεῖν, ἵνα καὶ ἀφαιρεθῇ. [Sch. a. VII. 759.]

Θεμάτιζε, ὅτι δύο κληρονόμοις ἐπιτησάμενος ὁ τεστάτωρ ἐν τοῖς κωδικέλλοις διεντύπασεν ἃ ὀφείλει λαβεῖν ἑκάτερος πράγματα ῥητῶς, καὶ τυχὸν τῷ ἐνὶ καταλείπειν ὀλίγον, ὥστε μὴ ποιῆν αὐτῷ Φαλκιδίον, ἐν δὲ τοῖς κωδικέλλοις καὶ ληγάτον αὐτῷ κατέλειπεν, ἐφ' ᾧ λογισασθαι εἰς τὸ ἐλλείπον τῷ νομίμῳ μέρει. ἐπεὶ οὖν ὡς πλαστῶν κατηγορήσεν τῶν κωδικέλλων, οὐ λαμβάνει τὸ ἐν αὐτοῖς αὐτῷ καταλειφθὲν ληγάτον, εἰ καὶ ἦσαν ἐν τῷ Φαλκιδίῳ. ἴσθι δὲ, ὅτι τὰ ληγατευόμενα τῷ κληρονόμῳ οὐ λογίζεται αὐτῷ εἰς Φαλκιδίον, εἰ μὴ ῥητῶς ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ κατελείφθη. καὶ ἀναγνωθὶ βιβ. μα'. τιτ. α'. κεφ. οβ'. πη'. καὶ ἡα'. [Sch. b. VII. 759.]

οὐ κέχρηται δὲ Φαλκιδίῳ] Οὕτως εἰπέ, εἴπερ δὲ γραφῇ ἐν τῇ διαθήκῃ κληρονόμος*, ἐν ᾗ ἦσαν κληρονομημένα ληγάτα ὑπὲρ τὸν Φαλκιδίον, εἰδὼς δὲ ὁ διαθέμενος, ὅτι οὐκ ὑπελείφθη αὐτῷ Φαλκιδίος, καὶ θέλων, ἵνα μὴ ἀκρωτηριάσῃ τὰ ληγάτα, ἔγραψεν* ἐν κωδικέλλοις ληγάτον τῷ κληρονόμῳ, ἵνα λογισθῆται αὐτὸ ἀντὶ Φαλκιδίου, καὶ μὴ ἐπηρεάσῃ τοῖς ληγάτοις· ὁ δὲ κατηγορήσας τῶν κωδικέλλων ἐπέσει τοῦ ἐν αὐτοῖς ληγάτου, οὐκ ἐαθήσεται φαλκιδιώσαι τὰ ληγάτα, ὡς ἐν τοῖς κωδικέλλοις λαβῶν τὸν Φαλκιδίον, καὶ ἀπολείσας αὐτὸν ἐξ οἰκείας προπετείας. ὁ δὲ ἐξ οἰκείου πταίσματος ζημιούμενος οὐ δοκεῖ ζημιούσθαι, ὡς βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. σγ'. [Sch. c. VII. 759. sq.]

ις'. Τοὺς ἀδελφάπαιδάς μου ὀρφανικῶς ὑποκατέστησα τῷ υἱῷ μου, καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ κατηγορήσαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, λέγοντες ὑποβολιμαῖον αὐτὸν εἶναι, καὶ θέλοντες τὴν κληρονομίαν μου ὡς ἐξ ἀδιαθέτου λαβεῖν, ἐὰν ἤτηθῶσι, καὶ τὴν ὑποκαταστασιν ἀφαιροῦνται.

τοὺς ἀδελφάπαιδάς μου] * Ὁ ὑποκατάστατος τοῦ ἀνήβου κινήσας κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τὸ τῆς υποβολῆς ἔγκλημα, ἀποκλείεται.

Ἐὰν τὴν περὶ τὸν κληρονόμον ἐναλλάξας βοήλησιν χαράξω τὸ ὄνομα αὐτοῦ, λαμβάνων ὁ δημόσιος τὸ μέρος αὐτοῦ δίδωσι τὰ ληγάτα.

XV. Heres, qui falsos codicillos dicit¹⁾, non amittit ea, quae testamento sibi relicta sunt. Sed si quid codicillis ei relictum sit, id amittit. Itaque si testator in codicillis diviserit res hereditatis²⁾, hereditariae quidem partes, in quibus non consistit legatum, apud eum manent: sed Falcidia non utitur³⁾, si quod in codicillis ei relictum quodque amissum est, compensationis iure Falcidiam impleat.

1) heres, qui falsos codicillos dicit] Heredi, qui falsos codicillos dixit, ea tantum auferuntur, quae in illis sibi relicta sunt. Itaque si in illis res divisae fuerint, coheres quidem sibi assignata consequitur: ipse vero id tantum consequitur, quantum ut heres, licet Falcidiam non habeat, dummodo ne accusasset, habiturus esset.

2) itaque si testator — diviserit res hereditatis] Unde si eum et alios duos testamento heredes scripserit, non adscriptis partibus, deinde in codicillis divisionem rerum hereditariorum fecerit in singulos heredes, et huic duos agros, illi tres, alii unum assignaverit, quia in partibus hereditatis res illae quasi legata cuique assignatae tolluntur et in universam hereditatem veniunt, et uni quidem tres partes dantur, secundum id, quod se velle testator codicillis declaravit, alii duae, alii una, non aufertur sua pars ei, qui egit adversus codicillos. Neque enim ex codicillis suam partem cepit, quia codicillis hereditas non datur, sed in eis adscriptae sunt res certae, quae et tolluntur, et nihil videtur ex eis capere, quod auferri possit.

Finge, testatorem duobus heredibus institutis codicillis designasse nominatim, quas res uterque capere deberet, et cum uni fortasse modicum reliquisset, quod non sufficiebat ad Falcidiam, in codicillis ei etiam legatum reliquisset partis legitimae supplendae causa. Quia igitur is codicillos quasi falsos accusavit, non capiet legatum in eis sibi relictum, licet minus habeat Falcidia. Scias vero, legata heredi relicta imputari in Falcidiam, nisi nominatim ad hoc ipsum relinquuntur. Et lege lib. 41. tit. 1. cap. 72. 88. te 91.

3) sed Falcidia non utitur] Dicendum ita, si heres scribatur testamento, in quo legata sint relicta supra modum Falcidiae, et sciens testator, non reliquam ei esse Falcidiam, nolensque minui legata, in codicillis heredi legatum adscribat ea mente, ut id imputet in Falcidiam, et ne minuat legata, is autem accuset codicillos, amittere eum legata in eis relicta, nec Falcidiam de legatis deducere posse, cum eam codicillis acceperit, et amiserit sua temeritate. Qui vero sua culpa damnum sentit, damnum sentire non videtur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 203.

XVI. Filios fratris mei¹⁾ filio meo substitui pupillariter, qui post mortem eius accusarunt matrem eius, dicentes suppositum eum esse, et hereditatem meam ab intestato vindicantes. Si vincantur, etiam substitutio eis aufertur.

1) filios fratris mei] Pupillo substitutus contra matrem eius crimen suppositi partus intendens excluditur.

Si erga heredem mutata voluntate²⁾ induxero nomen eius, fiscus partem eius accipiens praestat legata.

v) Sic Cod. 1350. Fabr. μέρη. w) Sic Cod. Fabr. κατηγορη. x) Sic Cod. 1350. Fabr. κληρονόμον. y) Sic Cod. Fabr. φαλκιδίον. z) Fabr. ἔγραψε.



ἐὰν τὴν περὶ τὸν κληρονόμον ἐναλλάξας βού-
λησιν] * Ὅπερ περιαιρεῖ ὁ τεστάτωρ μέρος, φυσικοῦται μετὰ
τῶν ληγάτων.

L. 17. αζ'. Ὁ κληρονόμος εἰδὼς ἀνηρῆσθαι τὸν διαθέ-
L. XXXIV. μενον καὶ μὴ διεκδικῶν αὐτόν, καὶ τοὺς καρποὺς ἀπο-
9. καθίστησι, καὶ τὰς συγγυθείσας ἀγωγὰς οὐκ ἀνακτᾶ-
ται. εἰ μὲντοι ἠγνόησε, τὰ τοῦ καλῆ πίστει νομῆως
ἔχει δίκαια, καὶ καρποὺς τοὺς^{a)} ἕως προκατάρξεως
οὐκ ἀπαιτεῖται, καὶ τὰς ἀπολλυμένας ἀγωγὰς οὐκ^{b)}
ἀνακτᾶται.

ὁ κληρονόμος εἰδὼς ἀνηρῆσθαι τὸν διαθέμε-
νον] Ζητεῖ βιβ. λέ. τιτ. ις'. κεφ. ε'. καὶ κη'. καὶ βιβ. ζ'.
τιτ. ε'. κεφ. ρ'. καὶ βιβ. ι'. τιτ. κγ'. κεφ. α'. [Sch. d. VII. 760.]

ἐν μὲντοι ἠγνόησε, τὰ τοῦ καλῆ πίστει νομῆως
ἔχει δίκαια] Διὰ τί ὅλως ἀγνοήσας ἀφαιρεῖται τὴν κληρο-
νομίαν, ἢ τοὺς μετὰ προκατάρξιν καρποὺς δίδωσιν^{c)}; οἱ γὰρ
ἀγνοήσαντες τὴν ἀναίρεσιν, ἢ ἄλλως ἀπειροὶ συγγινώσκονται, ὡς
ἐν τῷ ις'. τιτ. τοῦ λέ. βιβ. φησὶν ὁ Οὐλπιανός. ὑπόθου τοίνυν
ἐνταῦθα, ὅτι οὔτε μετὰ προκατάρξιν γνοὺς τὴν ἀναίρεσιν ἐξε-
δικῆσιν^{d)}, ἢ ὅτι ἔαθυσμία παρηκολούθησεν^{e)}, ἐφ' οὗ χώρα τῆ
ἐκπτώσει τῆς κληρονομίας, οὐ μὴν καὶ τῆ κομφοσύνη ἦτοι
τῆ συγχύσει τῶν ἀγωγῶν, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ καὶ τίτῳ
φησὶ, καὶ ἐν ἄλλοις, μάλιστα δὲ ἐν τῷ κβ'.^{f)} καὶ κζ'. κεφ.
[Sch. e. VII. 760.]

L. 18. pr. ιη'. Ἐπὶ τῶν μὴ δυναμένων δοθῆναι ληγάτων,
D. eod. καὶ οἱ πρὸ τῆς προκατάρξεως ληφθέντες καρποὶ ἀπο-
δίδονται τῷ δημοσίῳ· οὐ μὴν καὶ τόκοι τῶν τιμη-
μάτων τῶν καρπῶν.

ἐπὶ τῶν μὴ δυναμένων δοθῆναι ληγάτων] * Ὁ
ὑποοργῆσας τακίως φιδεικομίσσῳ καὶ τοὺς πρὸ τῆς δίχης καρ-
ποὺς ἀπαιτεῖται, ὡς περὶ καὶ ἐπὶ κληρονομίας ὑπὸ τοῦ φίσκου
ἐνδικουμένης ἐστὶ νόμος· ἀπαιτεῖται δὲ καὶ τὴν τιμὴν ὧν ἐπώ-
λησε καρπῶν, χωρὶς τῶν.

Ζητεῖ βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. ρηβ'. θεμ. τελευτ. καὶ ριε'. θεμ.
τελευτ. καὶ τιτ. β'. αὐτοῦ, κεφ. γα'. καὶ τελευτ. καὶ βιβ. λέ'.
τιτ. ια'. κεφ. β'. καὶ βιβ. μα'. τιτ. α'. κεφ. οε'. [Sch. f.
VII. 760.]

§. 1. Ἀφαιρουμένης δὲ κληρονομίας διὰ τὸ μὴ δύνα-
σθαι δοθῆναι, ἢ διὰ τὸ μὴ ἐκδικηθῆναι τὸν διαθέ-
μενον, οὐχ ὑπόκειται ὁ κληρονόμος τοῖς τῆς κληρο-
νομίας βάρεσι· τὰς μὲντοι συγγυθείσας ἀγωγὰς ἢ
δουλείας οὐκ ἀναλαμβάνει.

οὐχ ὑπόκειται ὁ κληρονόμος τοῖς τῆς κληρονο-
μίας βάρεσι] * Οὐχ ὑπόκειται τοῖς δανεισταῖς· εἰ καὶ ἐφ'
οἷς κομφοσύνη ἐπαθε, ζημιούται.

§. 2. Ἐὰν μερικὸς κληρονόμος γραφεὶς καὶ ληγάτω
τιμηθεὶς ὑπόσχωμαι τακίως ἀποκαθιστῶν τὴν κλη-
ρονομίαν, τὸ ληγάτον ἐξ ὀλοκλήρου παρ' ἐμοὶ μένει.

ὑπόσχωμαι τακίως] Οὔτε ἐν διαθήκῃ, οὔτε ἐν
κωδικέλλοις, ἀλλ' ἐν ἰδιαζούσῃ ἀσφαλείᾳ ἦτοι χειρογράφῳ
ὑπεσχόμεν δούναι τῷ μὴ δυναμένῳ λαβεῖν τὴν κληρονομίαν.
[Sch. g. VII. 760.]

L. 19. ιθ'. Ἐὰν οἱ ἐν τῇ πρώτῃ διαθήκῃ γραφέντες
D. eod. κληρονόμοι κωλύσωσι τὸν διαθέμενον ποιῆσαι δευτέ-
ραν, ἐκπίπτουσι· δοκεῖ γὰρ τελείως ἀνακεχωρημέναι
τῆς πρώτης.

L. 20. κ'. Καὶ δὲ ὁ ἀνὴρ μὴ ἐκδικῶν τὸν θάνατον τῆς
D. eod. γυναικὸς ἀφαιρεῖται τὴν προῖκα.

καὶ ὁ ἀνὴρ] Ὅμοιον βιβ. νς'. τιτ. β'. κεφ. κζ'. καὶ
βιβ. λέ'. τιτ. ις'. κεφ. γ'. θεμ. ια'. καὶ ὁ ἐκεῖ ἀνώνημος.
[Sch. h. VII. 760.]

a) Cod. 1350. τοὺς. Fabr. καὶ pro τοὺς. b) Delenda est negatio. c) Fabr. δίδωσι. d) Fabr. ἐξεδίκασε. e) Fabr.
παρηκολούθησε. f) Fabr. post κβ'. inserit βιβ. quod in Cuiacii versione recte omissum est. g) L. 20. D. h. t. legitur
in Syn. p. 531.

2) si erga heredem mutata voluntate] Pars,
quam testator tollit, publicatur cum legatis.

XVII. Heres sciens interfectum testatorem¹⁾, ne-
que eum vindicans, et fructus restituit, et confusas
actiones non revocat. Si tamen ignoraverit, iura
bonae fidei possessoris habet²⁾, et fructus ante litem
contestatam percepti ab eo non petuntur, et amissas
actiones [non] recipit.

1) heres sciens interfectum testatorem] Quae
lib. 35. tit. 16. cap. 5. et 28. et lib. 7. tit. 5.
cap. 100. et lib. 10. tit. 23. cap. 1.

2) si tamen ignoraverit, iura bona fidei
possessoris habet] Cur penitus ignorantī here-
ditas aufertur, cur fructus post litem contestatam
perceptos praestat, cum ignorantibus necem defuncti
aliove quo modo rusticis ignoscatur, ut in tit. 16. lib. 35.
Ulpianus ait? Finge igitur hoc loco, nec post litem con-
testationem scientem necem defuncti eam vindicasse, vel
secutam esse culpam, qua ex re in casum venit here-
ditas, non tamen actiones confunduntur, ut in eodem
libro et titulo ait, et in aliis, maxime in cap. 22. et 27.

XVIII. In legatis, quae praestari non possunt¹⁾,
etiam fructus ante litem contestatam percepti fisco
restituuntur, non etiam usurae pretiorum fructuum.

1) in legatis, quae praestari non possunt] Is,
qui tacito fideicommissio ministerium praebuit, etiam
fructus ante litem perceptos praestat, sicut et in here-
ditate a fisco vindicata iuris est: pretium autem fru-
ctuum, quos vendidit, sine usuris praestat.

Quae lib. 44. tit. 1. cap. 122. them. ult. et 115. them.
ult. et eiusdem tit. 2. cap. 91. et ult. et lib. 35. tit. 11.
cap. 2. et lib. 41. tit. 1. cap. 75.

Ablata autem hereditate, quia restitui non potest,
vel quia non vindicatur defunctus, non subiicitur
heres oneribus hereditatis²⁾: confusas tamen actiones
vel servitutes non recipit.

2) non subiicitur heres oneribus heredi-
tatis] Non tenetur creditoribus: licet in his damnum
sentiat, in quibus confusionem passus est.

Si heres scriptus pro parte et legato honoratus
promisero tacite³⁾ hereditatem restituere, legatum
apud me remanet in solidum.

3) promisero tacite] Nec testamento, nec codi-
cillis, sed propria cautione sive chirographo promisi
restituere hereditatem incapaci.

XIX. Si heredes scripti in primo testamento pro-
hibeant testatorem facere secundum testamentum, amit-
tunt hereditatem: videtur enim a primo prorsus re-
cessisse.

XX. Etiam viro¹⁾, qui non vindicat necem ux-
oris, dos aufertur.

1) etiam viro] Simile lib. 56. tit. 2. cap. 27. et
lib. 35. tit. 16. cap. 3. them. 11. et ibi Innomatus.



κα'. Καὶ ἡ) ὁ πατρῶν μὴ ἐκδικῶν τὸν ἀπελευθέρων ἐκπίπτει τοῦ ἀρμόζοντος αὐτῷ πατρῶνικοῦ μέρους, ἐπειδὴ πάντας τοὺς κληρονόμους καὶ τοὺς ἐν τάξει κληρονόμων¹⁾ καθήκοντας²⁾ εἶναι δεῖ περὶ τὴν ἐκδικήσιν τοῦ τελευτήσαντος.

κβ'. Ὁ ἐπίτροπος ὀνόματι τοῦ ἀνήβου πλαστὴν ἢ ἀκαθήκουσαν εἰπὼν τὴν διαθήκην, οὐκ ἐκπίπτει τῶν ληγατευθέντων αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ κεφαλικῶς ὀνόματι τοῦ ἀνήβου κατηγορήσει πατρῶου ἀπελευθέρου, οὐκ ἐκπίπτει τῆς ἐναντιώσεως τῆς διαθήκης, ἀλλ' οὔτε ὡς συκοφάντης ἀτιμοῦται, ὅς οὐδ' ἔχθραν ἰδίαν ἐν προσχέματι τοῦ ἀνήβου ἐκίνησεν, ἀλλ' ἴσως ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ ἀνήβου, ἢ τῶν ἀπελευθέρων αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ τῇ ἀποτεθείσῃ παρ' αὐτοῦ γραφῇ μὴ ἐπέξληθῃ, ὡς τοῦ ἀνήβου ἐν τῷ μεταξὺ ἡβήσαντος, οὐχ ὑποπίπτει τῷ Τουρπιλλιανείῳ δόγματι. διὰ τοι τοῦτο, ἐπειδὴ ὀνόματι ἄλλου ἐκίνησεν, οὐκ ἐκπίπτει τῶν καταλειφθέντων αὐτῷ. ὁ μὲντοι ἀνήβος εἰ μὴ ὑπὸ νόμου ἐβοηθεῖτο, ἐξέπιπτεν· οὗτος γὰρ αὐτὸς εἶναι δοκεῖ κατήγορος, ὁ δὲ ἐπίτροπος ὡσανεὶ διεκδικητῆς καὶ συνήγορος.

ὁ ἐπίτροπος ὀνόματι τοῦ ἀνήβου] Προβαλεῖται¹⁾ γὰρ, ὅτι ἐπέκειτό μοι ἡ μήτηρ ἀναγκάζουσα κινήσαι, ἢ κατὰ ἐδεδίειν²⁾, μὴ τὸ ἐαυτοῦ δικαίον ἀπολείψαντος τοῦ ἀνήβου, αὐτὸς εὐθύνωμαι. [Sch. i. VII. 760.]

πλαστὴν ἢ ἀκαθήκουσαν εἰπὼν τὴν διαθήκην] Τὸ κδ'. κεφ. τοῦ λδ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. οὐ συγχωρεῖ τῷ κηδεμόνι ὀνόματι τοῦ ἀνήβου, ἀλλ' ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖν τὸ περὶ πλαστογραφίας. τῷ³⁾ δὲ κδ'. κεφ. τοῦ ις'. τιτ. τοῦ λε'. βιβ. οἰδας αὐτὸν ὀνόματι τοῦ ἀνήβου κινουῖντα. [Sch. k. VII. 760.]

τῇ ἀποτεθείσῃ παρ' αὐτοῦ γραφῇ] Ἦτις οὕτω συνέκειτο⁴⁾. ἐγὼ ὁ δεῖνα ὁμολογῶ διελέγειν τὸν δεῖνα ἀπελευθέρων πλαστὴν τυχὸν μονίαν ποιῆσαι, ἢ ἀνδραποδισμόν, ἢ φόρον. ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ις'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. λζ'. τιτ. ζ'. κεφ. β'. σημειῶσαι, ὅτι ὁ ἀνάγκη ὀφφικίου ἢ τὸ πλαστόν κινήσας, ἢ τὴν κόντρα τὰ βουλάς, οὔτε τῶν ληγατευθέντων αὐτῷ ἐκπίπτει, οὔτε ὡς συκοφάντης ἀτιμοῦται. [Sch. l. VII. 761.]

ὡς τοῦ ἀνήβου ἐν τῷ μεταξὺ ἡβήσαντος] Καὶ δυναμένου αὐτοῦ γυμνάζειν. καὶ ζῆτει βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. με'. καὶ βιβ. μθ'. τιτ. δ'. κεφ. ιγ'. καὶ τιτ. α'. κεφ. κγ'. τούτου τοῦ βιβλίου. [Sch. m. VII. 761.]

τῷ Τουρπιλλιανείῳ δόγματι] Τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν, ὁ κείται ἐν βιβ. ξ'. τιτ. α'. κεφ. ι'. εἰ μὴ ἄρα προφανῶς συκοφαντεῖ. ζῆτει τιτ. λδ'. κεφ. κδ'. καὶ τὴν ἐκεί τοῦ Θαλαλαίου παραγραφῆν. [Sch. n. VII. 761.]

εἰ μὴ ὑπὸ νόμου ἐβοηθεῖτο] * Εἰ μὴ δεηθῇ βασιλέως.

ὁ δὲ ἐπίτροπος ὡσανεὶ διεκδικητῆς καὶ συνήγορος] Ἐν τῷ ε'. κεφαλαίῳ εἶπεν, ἐκπίπτειν τὸν συνηγορήσαντα. ἀλλ' ἐπιταῖθα ἀνάγκη τοῦ ὀφφικίου βοηθεῖ αὐτῷ, ὡσπερ τῷ φισκοσυνήγορῳ. [Sch. o. VII. 761.]

κγ'. Γαι. Ἐὰν ὑπόσχωμαι ἀδυνάτω⁵⁾ δοθῆναι τὸ ἀρμόζον μοι ἐκ τοῦ Φαλκιδίου ἀποκαθιστῶν, χῶρα τῷ δόγματι, ὡσανεὶ ὑπόσχωμαι τὸ περιερχόμενον εἰς ἐμέ ἐκ τῆς κληρονομίας ἀποκαθιστῶν.

κδ'. Οὐκ ἐναντιοῦται τῇ γνώμῃ τοῦ πατρὸς ὁ λέγων, τὴν διαθήκην αὐτοῦ μὴ γενέσθαι κατὰ νόμον.

οὐκ ἐναντιοῦται τῇ γνώμῃ τοῦ πατρὸς] * Κυρίλλ. Ὁ ὡς ἔριτον διαβάλλον τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διαθήκην, οὐ στερεῖται τῶν καταλειφθέντων αὐτῷ.

Καίτοι φησὶ βιβ. γα'. τιτ. δ'. κεφ. λ'. ὅτι, ἐάν τις γραφεὶς κληρονόμος εἰς β'. σύγγας, ὡς ἐξ ἀδιαθέτου ποιῶν περὶ τῆς

XXI. Patronus quoque non vindicans libertum, L. 2
amittit patroni iure sibi competentem partem, quia D. XX
omnes heredes et eos, qui loco heredum sunt, offi- 9.
ciose agere circa defuncti vindictam convenit.

XXII. Tutor nomine pupilli¹⁾ falsum vel in- L. 2
officiosum testamentum dicens²⁾, non amittit sibi D. ei
legata. Sed et si pupilli nomine libertum patrum
capitis accusaverit, non amittit bonorum possessionem
contra tabulas. Sed neque ut calumniator infamia
notatur, qui non propter suas inimicitias praetextu
pupilli egit, sed coactus forte a matre pupilli vel
libertis. Sed et si depositam a se inscriptionem³⁾
ideo non exequatur, quod pupillus interim ad puber-
tatem pervenerit⁴⁾, non incidit in Senatusconsultum
Turpillianum⁵⁾. Quamobrem, quia alieno nomine
egit, non amittit sibi relicta. At impubes, nisi lex
ei opitularetur⁶⁾, amitteret, quia ipse videtur esse
accusator, tutor vero quasi defensor et patronus⁷⁾.

1) tutor nomine pupilli] Ita namque se defendet, coactum se a matre aut veritum, ne, si quid ex iure suo amitteret pupillus, ipse teneretur.

2) falsum vel inofficiosum testamentum dicens] Cap. 24. tit. 34. huius libri non permittit curatoris falsi accusare pupilli nomine, sed suo nomine. Sed cap. 29. tit. 16. lib. 35. vidisti eum nomine pupilli agentem.

3) depositam a se inscriptionem] Quae ita concipitur: Ego promitto, me libertum illum convictum falsae monetae, vel plagii, vel caedis redditurum. Quaere lib. 7. tit. 16. cap. ult. et lib. 37. tit. 7. cap. 2. Nota, eum, qui necessitate officii accusat falsi, vel petit bonorum possessionem contra tabulas, nec legata amittere, neque ut calumniatore infamia notari.

4) quod pupillus interim ad pubertatem pervenerit] Et ipse accusare possit. Et quaere lib. 9. tit. 3. cap. 45. et lib. 49. tit. 4. cap. 13. et tit. 1. cap. 23. huius libri.

5) in Senatusconsultum Turpillianum] Quod est adversus calumniatores, et extat lib. 60. tit. 1. cap. 10. nisi manifesto calumniator. Quaere tit. 34. cap. 24. et ibi Thalelaei adnotationem.

6) nisi lex ei opitularetur] Nisi preces Principi obtulisset.

7) tutor vero quasi defensor et patronus] In cap. 5. dixit advocatum amittere legatum. Sed hic officii necessitas eum excusat, sicut patronum fisci.

XXIII. Gai. Si promisero incapaci restituere id, L. 23
quod ex lege Falcidia mihi competit, locus est Senatus- D. eo
consulto, perinde ac si quod ad me pervenerit ex hereditate restituere promisero.

XXIV. Non impugnat voluntatem patris¹⁾, qui L. 24
dicit testamentum eius non iure factum²⁾. D. eo

1) non impugnat voluntatem patris] Cyrill. Qui patris testamentum irritum dicit, non privatur his, quae sibi relicta sunt.

Atquin ait lib. 51. tit. 4. cap. 30. si scriptus heres ex sextante quasi ab intestato de testamento quaestionem

h) L. 21. D. h. t. legitur in Syn. p. 531. ubi est pars cap. 20. h. t. i) Syn. κληρονόμους. Leunol. in marg. κληρονόμου.
k) Vocem καθήκοντας habent Cod. 1350. secunda manu scriptam, et Syn. Fabr. eam omisit. l) Sic Cod. 1350. Fabr. προβάλλεται (sic). m) Sic Cod. Fabr. ἐδεδίειν (sic). n) Sic lego. Fabr. τὸ. o) Sic Cod. 1350. Fabr. συνέχεται (sic).
p) Lego ἀδυνάτω cum versione Cuiacii. Fabr. ἀδυνάτως.



διαθήκης, κλησιν, καὶ παρὰ τοῦ ἐνός ἐκδικῶν τὸ ἥμισυ τῆς κληρονομίας, καὶ ἡττηθεὶς κινήσῃ, περὶ τοῦ διουγγίου καὶ αὐτοῦ, ἐκβάλλεται τῇ θείᾳ ἰουδικατῆ ἐπὶ τῷ ἡμισίᾳ) τοῦ διουγγίου. [Sch. p. VII. 761.]

τὴν διαθήκην αὐτοῦ μὴ γενέσθαι κατὰ νόμον] Ὡς τῶν μαρτύρων μὴ ἐπισημεσιν αὐτοῦ ὑπογραψάντων ἢ σφραγισάντων. [Sch. q. VII. 761.]

L. 25. pr. κέ. Εἰ καὶ μὴ δύναμαι τὴν γυναῖκά μου γράψαι κληρονόμον, ὅμως τὸν αὐτῆς πατέρα γράφω οὐκ εἰςάγω ὑπόνοιαν μὴ δυναμένου δοθῆναι ληγάτου.

οὐκ εἰςάγω ὑπόνοιαν] * Οὐ δοκῶ προλήψαι σιωπηρῶς διακονεῖν.

§. 1. κς'. Ἐὰν ὁ παρανόμω ληγάτω τιμηθεὶς ἐν ζωῇ τοῦ διαθεμένου τελευτήσῃ, οὐ δήμεύεται τὸ ληγάτον, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀποκερδαίνει, παρ' οὗ κατελείφθη.

ἀλλ' ἐκεῖνος ἀποκερδαίνει, παρ' οὗ κατελείφθη] Ἦτοι ὁ κληρονόμος. καὶ ζῆτει βιβ. νς'. τι. β. κεφ. γ'. θεμ. β'. [Sch. r. VII. 761.]

TITULUS MΓ'.)

Περὶ νόμου Ἰουλίου τοῦ κινουμένου κατὰ ἀρχόντων ἢ δικαστῶν ἢ συνέδρων ἐν δίκῃ κεκλοφῶτων.

L. 1. pr. α'. Ὁ ῥεπετούνδις ἀρμόζει κατὰ τῶν λαβόντων κληρονομίας, ἢ ἐν προεβεία, ἢ ἐν δημοσίᾳ ὑπουργίᾳ, καὶ τῶν ὄντων ὑπὸ τὰς τάξεις τινὸς τῶν εἰρημένων.

§. 1. Δύνανται δὲ λαμβάνειν ἀπὸ τῶν ἀνεψιῶν καὶ τῶν πλησιατέρων συγγενῶν, καὶ τῶν ἰδίων γαμετῶν.

κατὰ ἀρχόντων ἢ δικαστῶν ἢ συνέδρων] Ἐπὶ τούτων πάντων ὁ λαμβάνων τροφὴν οὐ δωροδοκίας κρηθίσεται. [Sch. a. VII. 764.]

ὁ ῥεπετούνδις] Εἰς ἐκεῖνα τὰ χρήματα οὗτος ὁ νόμος ἀνήκει, ὅσα τις ἔλαβεν) ἐν ἀρχῇ ἢ ἐξουσία καθεστῶς, ἢ ἐν φροντίδι δημοσίων πραγμάτων, ἢ ἐν προεβείᾳ, ἢ ἐν ἀφρικίᾳ, ἢ λειτουργίᾳ, ἢ ὑπηρετίᾳ δημοσίᾳ, ἢ ἐν τῇ τάξει τῆς ὑπηρεσίας, τοῦτοις τοῖς ἀρχουσιν). ὑπεξέτελε δὲ ὁ νόμος τινὰς, ἀφ' ὧν ἔξεστι λαμβάνειν, τοὺς κονσοβρίνους καὶ τοὺς ἐγγυτέρους τούτων συγγενεῖς αὐτῶν, καὶ τὰς ἰδίας γαμετῶν. [Sch. b. VII. 765.]

ἢ ἐν προεβείᾳ] Παρὰ τῶν πολεμίων, ἐφ' ᾧ ψευδῆ παρ' αὐτοῦ ἀφηγήσασθαι πρὸς τὸν πέμψαντα. [Sch. c. VII. 765.]

ἢ ἐν δημοσίᾳ ὑπουργίᾳ] Τυχὸν ἀπεισιῶν τις παρὰ τοῦ βασιλέως, ἢ ἀπαιτήσῃ, ὁ δὲ ἀπελθὼν ἐδωροδοκῆθῃ, καὶ οὐκ ἔγνη τὴν ὑπουργίαν, ἀλλὰ διεφθαρμένον) ἐποίησεν. [Sch. d. VII. 765.]

δύνανται δὲ λαμβάνειν ἀπὸ τῶν ἀνεψιῶν] Ὡς τυχὸν οἱ πράκτορες, οἱ) παρὰ τοῦ βασιλέως πεμπόμενοι πον, ἔνθα καὶ συγγενεῖς αὐτῶν τινες εἰσίν. [Sch. e. VII. 765.]

Τότε γὰρ οὐδὲ δοκοῦσι δωροδοκεῖσθαι, ἀλλὰ τιμᾶσθαι δῆθεν) παρὰ τῶν συγγενῶν. [Sch. f. VII. 765.]

L. 2. β'. Σκαεβ. α) Ἀρμόζει δὲ καὶ κατὰ κληρονομίων ἢ ἀγωγῇ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μετὰ θάνατον τοῦ κατηγορουμένου.

L. 3. γ'. Μαρκ. β) Καὶ ὁ ἀρχὼν λαμβάνων χρήματα ἐπὶ τῷ δικασίᾳ, ἢ ψηφισασθαι, ἢ μὴ ψηφισασθαι.

facit, et ab uno dimidiam partem hereditatis vindicet, et victus agat adversus eundem de sextante, eum repelli exceptione rei iudicatae in dimidiam sextantis.

2) testamentum eius non iure factum] Ut quia testes in conspectu eius non superscriperint vel signaverint.

XXV. Licet non possim uxorem meam heredem scribere, tamen si scribam patrem eius, non induco suspicionem 1) legati, quod praestari non potest.

1) non induco suspicionem] Non videor ex praesumptione tacite ministerium praebere.

XXVI. Si illicito legato honoratus vivo testatore decesserit, non publicatur legatum, sed ille id lucratur, a quo relictum est 1).

1) sed ille id lucratur, a quo relictum est] Id est, heres. Et quaere lib. 56. tit. 2. cap. 3. them. 2.

TITULUS XLIII.

De lege Iulia, quae intenditur adversus magistratus vel iudices vel assessores 1) in iudicio furantes.

I. Lex de repetundis 2) adversus eos competit, qui pecunias acceperunt in magistratu, vel legatione 3), vel publico ministerio 4), et eos, qui sunt ex cohorte cuius eorum.

Possunt tamen accipere a sobrinis 5) et propioribus cognatis, et ab uxoribus suis.

1) adversus magistratus vel iudices vel assessores] Ex his omnibus qui esculenta accipit, repetundarum non damnabitur.

2) lex de repetundis] Ad eas pecunias haec lex pertinet, quas quis accipit in magistratu vel potestate constitutus, vel in curatione publicarum rerum, vel legatione, vel officio, vel munere, vel ministerio publico, vel in cohorte apparente his magistratibus. Exceptit autem lex a quibus licet accipere, consobrinos et cognatos, qui propiore gradu sunt, et uxores.

3) vel legatione] Ab hostibus, ut falsa narraret ei, qui misit.

4) vel publico ministerio] Forte missus est aliquis a Principe, ut scrutetur quid exigat: is vero pecunia corruptus ministerium sibi iniunctum corrumpit, non curavit.

5) possunt tamen accipere a sobrinis] Ut exactores forte a Principe missi aliquo, ubi et cognati quidam eorum sunt.

Tunc enim non pecunia corrumpi, sed honorari videntur a cognatis.

II. Scaev. Competit autem et in heredes actio intra annum post mortem rei.

III. Marc. Etiam magistratus tenetur, qui pecuniam accepit ob iudicandum vel decernendum, aut non decernendum.

g) Sic Cod. 1350. Fabr. περὶ τὴν διαθήκην. r) Sic lego. Fabr. τῷ ἡμισυ (sic). s) In Cod. 1350. haec adduntur: ἡτοι τῶν διγ. βι. μη'. τι. ια'. t) L. 1. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 129. usque ad vocem χρήματα. u) Verba τινὸς τῶν, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. v) Fabr. ἔλαβε. w) Fabr. ἄρχουσα. x) Sic Cod. 1350. Fabr. δὲ φθαρμένην (sic). y) Fabr. οί. z) Sic Cod. 1350. Fabr. δῆπουθεν. a) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 129. ubi est pars cap. l. h. t. b) Legendum Μακ. Nam Macer est auctor fragmenti.

δ'. Οὐεν. "Η ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τι πλεόν, ἢ ἦττον τοῦ ἰδίου ὀφφικίου ποιῆσαι.

ἢ ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τι πλεόν] "Εγνώσται ἐκ τοῦ κγ'. κεφ. τοῦ γ'. τίτ. τοῦ ζ'. βιβ. μὴ παντας τοὺς δικαστάς ἕνην δικαιοδοσίαν ἔχειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν μέχρι ζ'. νομισμάτων, τοὺς δὲ μέχρι τ'. τοὺς δὲ ἐφ' ἡσσοσι, τοὺς δὲ πλείοσι δικάζειν. εἰ οὖν ὁ ἐν δίκῃ ρ'. νομισμάτων ὀφφικιον ἔχων δικάζειν δωροδοκῆθαι εἰς πλείω ἑαυτὸν καταστήσει^α) δικαστήν, ὑπόκειται. ὁμοίως καὶ ὁ τοὺς ἑτέρας ὄντας ἐπαρχίας κριῶν ἐκ δωροδοκίας, εὐθύνεται. [Sch. g. VII. 765.]

ἢ ἦττον τοῦ ἰδίου ὀφφικίου ποιῆσαι] Ζῆτει βιβ. ζ'. τίτ. γ'. κεφ. κγ'. κδ'. καὶ τίτ. ε'. κεφ. μ'. θεμ. β'. [Sch. h. VII. 765.]

ε'. Καὶ οἱ σύνεδροι τῶν ἀρχόντων ὑπόκεινται τῷ νόμῳ.

ζ'. Οὐενουλ. Καὶ οἱ λαβόντες χρήματα πρὸς τὸ μαρτυρῆσαι ἢ μὴ μαρτυρῆσαι.

καὶ οἱ λαβόντες χρήματα πρὸς τὸ μαρτυρῆσαι] Οἱ τοιοῦτοι πῶς μὲν χρηματικῶς τιμωροῦνται, ἔγνωσ ἐν τῷ α'. τίτ. ἐνταῦθα δὲ ἐγκληματικῶς. [Sch. i. VII. 765.]

Ὁ^δ) τῷ νόμῳ τούτῳ καταδικαζόμενος οὔτε μαρτυρεῖν δημοσίᾳ^ε) δύναται, οὔτε δικάζειν, οὔτε συνηγορεῖν.

Κωλύεται ὁ στρατολογῶν ἢ πέμπων στρατόν, χρήματα διὰ τοῦτο λαμβάνειν. οὐδεὶ καὶ λαμβάνειν ἐπὶ τῷ ἀναγνωσθῆναι ψῆφον ἐν τῇ συγκλήτῳ, ἢ ἐν δημοσίᾳ συνλεύσει, οὔτε ἐπὶ τῷ κατηγορῆσαι ἢ μὴ κατηγορῆσαι. καὶ¹) οἱ πολιτικοὶ ἀρχοντες πάσης ἀπειχέσθωσαν ῥυπαρίας, καὶ προφάσει δώρων μὴδὲν λαμβανέτωσαν.

κωλύεται] Τῷ αὐτῷ νόμῳ διηγόρευται, μηδένα λαμβάνειν χρήματα εἰς τὸ ἐπιλεγῆναι στρατιώτην, ἢ ἐπὶ τῷ εἰπεῖν ἐν τῇ συγκλήτῳ ἢ ἐν δημοσίᾳ συμβολαίῳ^β) ψῆφον, ἢ ἐπὶ τῷ κατηγορῆσαι τινος ἢ μὴ κατηγορῆσαι. [Sch. k. VII. 765.]

ὁ στρατολογῶν] Ὁ εἰς τὸ στρατιωτῆν ἐκβάλλειν^β), ἢ τὸ ἐπιλεγῆναι προβληθεῖς. [Sch. l. VII. 765.]

οἱ πολιτικοὶ ἀρχοντες] Οἱ τῆς Ῥώμης ἀρχοντες. [Sch. m. VII. 765.]

καὶ προφάσει δώρων μὴδὲν λαμβανέτωσαν] Τοῦτο λέγει διὰ τὰ συγγενικά πρόσωπα, καὶ διὰ τὰς τροφάς, ὡς κεφ. α'. πρόκειται εἰς τὸ πλάτος¹) πλεόν τῶν ρ'. νομισμάτων ἐν ὅλῳ τῷ ἐνιαυτῷ. [Sch. n. VII. 765.]

ζ'. Μαρκ. ^β) Κωλύεται τις λαβεῖν ἐπὶ τῷ δοῦναι δικαστήν ἢ μὴ δοῦναι, ἐναλλάξαι ἢ μὴ ἐναλλάξαι, προστάξαι αὐτῷ ψηφισασθαι ἢ μὴ προστάξαι, ἀποκλείσαι τινα ἢ μὴ ἀποκλείσαι, ἢ ἀπολῦσαι, καταδικάσαι χρηματικῶς ἢ ἐγκληματικῶς, ἢ ἐλευθερῶσαι.

Καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ὑπεξαιρεθέντων προσώπων ἀορίστως ἔξιςτι λαμβάνειν, ἀπὸ δὲ τῶν κεκαλυμμένων οὐδ' ὅτι οὖν.

Οὐδεὶ τοῖς ἐργολάβοις τῶν δημοσίων ἔργων λογίζεσθαι τὴν δαπάνην, ἢ τοῖς σιτώναις, πρὶν ἂν τὰ ἔργα τελειωθέντα δοκιμασθῆ, ἢ παρασχεθῆ κατὰ¹) νόμον ὁ οἶτος.

οὐδεὶ] * Καὶ ἐκεῖνο δὲ διηγόρευται τῷ νόμῳ, ἵνα μηδενὶ καταλογίζηται ὡς γενόμενον ἔργον δημοσίων, ἢ ὡς χορηγηθείσης δημοσίας σιτησίας, ἢ ὡς δαπανηθέντα τινα περὶ τὴν ἐπι-

IV. Venul. Vel quo magis¹) aut minus quid ex suo officio faceret²). L. 4. D. XLVIII. 11.

1) vel quo magis] Notum est ex cap. 23. tit. 3. lib. 7. non omnes iudices parem iurisdictionem habere, sed alios quidem usque ad aureos ducentos, alios usque ad trecentos, alios de minoribus, alios de amplioribus iudicare. Si igitur in causa centum aureorum officium habens iudicandi pecunia corruptus in maiorem summam se iudicem constituerit, tenetur. Ac similiter si pecunia corruptus de alterius provinciae hominibus iudicaverit, tenetur.

2) aut minus quid ex suo officio faceret] Quare lib. 7. tit. 3. cap. 23. 24. et tit. 5. cap. 40. them. 2.

V. Etiam assessores magistratuum legi subiacent. L. 5. D. eod.

VI. Venul. Et qui pecuniam acceperunt ob testimonium dicendum¹) vel non dicendum. L. 6. pr. D. eod.

1) et qui pecuniam acceperunt ob testimonium dicendum] Quemadmodum hi civiliter puniantur, didicisti tit. 1. Hic vero criminaliter.

Hac lege damnatus nec testimonium publice dicere potest, nec iudicare, nec postulare. §. 1.

Prohibetur²) is, qui delectum exercitus habet³), §. 2. quive mittit exercitum, ob eam rem pecuniam accipere. Non oportet etiam accipere ob sententiam in senatu conciliove publico dicendam, neque ob accusandum vel non accusandum. Et urbani magistratus⁴) abstineant omni sorde, nihilque doni praetextu accipiant⁵).

2) prohibetur] Eadem lege cavetur, ne quis accipiat pecuniam ob militem legendum, vel sententiam in senatu conciliove publico dicendam, vel ob accusandum aliquem aut non accusandum.

3) is, qui delectum exercitus habet] Qui constitutus est ad militem legendum vel mittendum.

4) urbani magistratus] Romae magistratus.

5) nihilque doni praetextu accipiant] Hoc dicit propter personas cognatorum et alimenta, ut cap. 1. In latiori contextu additur: plus, quam aureos centum toto anno.

VII. Marc. Prohibetur quis accipere ob iudicem dandum vel non dandum, mutandum vel non mutandum, iubendum iudicare vel non iubendum, ob hominem in vincula publica coniciendum vel non coniciendum, vel dimittendum, condemnandum civiliter aut criminaliter, vel absolvendum. L. 7. pr. D. eod.

Et ab exceptis quidem personis in infinitum licet accipere, a prohibitis vero nihil quidquam. §. 1.

Non oportet¹) redemptoribus operum publicorum §. 2. reputari sumtum, vel curatoribus rei frumentariae, antequam opera perfecta probata, et secundum legem frumentum praestitum sit.

1) non oportet] Illud quoque hac lege cavetur, ne in acceptum feratur opus publicum faciendum, frumentum publicum dandum, vel erogatum ad sarta tecta

c) Sic Cod. 1350. Fabr. καταστήση. d) L. 6. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 129. ubi est cap. 4. h. t. et in sch. p. ad Basil. XXI. 1. 14. (Fabr. II. 555. Heimb. II. 397.). e) δημοσίᾳ Syn. omisit. f) Inde a verbis καὶ οἱ πολιτικοὶ L. 6. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 129. ubi est cap. 6. h. t. g) συμβολαίον plerumque est instrumentum. h) ἐκβάλλειν quadrare non videtur. Nescio tamen, quid substituendum sit. i) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸ κατὰ πόδας pro τὸ πλάτος. k) Lege Man. l) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὰ.



μέλειαν τῶν δημοσίων στεγῶν, πρὶν τελειωθῆναι τὰ ἔργα καὶ ὑποδειχθέντα^{m)}, καὶ παρασχεθεὶς ὁ σίτος κατὰ τὸν νόμον φανεῖη.

I. 7. §. 3. D. XLVIII. II. ^{Hⁿ} ποιῆ τοῦ νόμου ἐξτραορδιναρία ἐστὶ, καὶ ὡς ἐπίπαν εἰς^{o)} ἐξορίαν καταδικάζει· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ σφοδρότερον. ἔὰν γὰρ ἐπὶ χρήμασιν ἢ κατὰ θερμοτήτα φρονέσῃ τις τὸν ἀναίτιον, κεφαλικῶς τιμωρεῖται ἢ περιορίζεται.

καὶ ὡς ἐπίπαν εἰς ἐξορίαν καταδικάζει] Ὅτε μὴ ἐπὶ τῷ ἀποφράσθαι κατὰ τινος κεφαλικῆν τιμωρίαν ἔλαβε. [Sch. o. VII. 766.]

ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ σφοδρότερον] Πρὸς τὸ μέτρον τοῦ ἀμαρτήματος. [Sch. p. VII. 766.]

L. 8. pr. I. D. eod. η'. Παυλ. P) Ἐὰν παρὰ τὸν νόμον δωρηθῆ τι ἄρχοντι, ἢ πρῶτῃ πλειονος ἢ ἥττονος, οὔτε ἢ πρῶσις ἔρρωται, οὔτε τὸ δοθὲν διὰ χρήσεως δεσπόζεται, ἕως ἂν ὑποστρέψῃ πρὸς τὸν δόντα, ἢ τὸν κληρονόμον αὐτοῦ.

ἔὰν παρὰ τὸν νόμον δωρηθῆ τι ἄρχοντι] Διὰ τινος τῶν εἰρημένων αἰτιῶν. [Sch. q. VII. 766.]

Τὴ γὰρ, ὅτι παραστατόμενος^{a)} παρὰ τῷ δικαστῇ καὶ ἀδικούμενος ἔδωρησάμην αὐτῷ τι, ἢ ἐπάλησα; μὴ γὰρ εἴπης, ὅτι ἔδωρησάμην αὐτῷ εἰς τὸ δικασαί, ἵνα μὴ προδώσει μοι τὰ τοῦ ἀντιδίκου μου δίκαια. ζῆτει βιβ. κδ'. τιτ. β'. κεφ. α'. καὶ β'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. μζ'. περὶ τὰ μέσα, καὶ βιβ. ι'. τιτ. β'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. ε'. τιτ. γ'. κεφ. λζ'. [Sch. r. VII. 766.]

οὔτε ἢ πρῶσις ἔρρωται] Ζῆτει βιβ. νζ'. τιτ. β'. κεφ. μζ'. θεμ. γ'. λέγον· Ἐὰν ἄρχων ἐπαρχίας ἢ ἄλλως διοικῶν αὐτὴν ἀγοράσῃ τι ἐν αὐτῇ, κἂν διὰ μέσον^{c)}, τῆς πράσεως ἀκυρομένης ἐκδικεῖται τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ τιμὴ τῷ δημοσίῳ εἰσκομίζεται. τῷ δὲ δικοῦντι ἐπαρχίαν οὐδὲ πλοῖον ἔξεστιν^{d)} ἐν αὐτῇ κατασκευάζειν. καὶ ἀνάγκωθι τὸ τελευτ. ι) κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ ε'. βιβ. [Sch. v. VII. 766.]

L. 9. D. eod. θ'. Παπιαν. Οἱ τὸ ἐνταλθὲν αὐτοῖς δημοσίον λειτουργήμα διαφθειρόντες ἐπὶ χρήμασιν, τῷ παρόντι νόμῳ κατηγοροῦνται.

I. 1. C. IX. 26. ι'. Μηδεὶς γενόμενος ἄρχων, ἢ νομμεράριος, ἢ κομενταρήσιος^{e)}, πάλιν τὸ αὐτὸ γενέσθω. εἰ δὲ καὶ θεῖαν ἀντιγραφὴν πορίσεται περὶ τούτου, περιορίζεσθω ὡς υποκείμενος τῷ νόμῳ τῷ περὶ τῶν διδόντων ἐν τῇ ἀρχῇ.

μηδεὶς γενόμενος ἄρχων] Θεοδώρου. Τῷ Ἰουλίῳ δὲ ἀμβίτου κατέχεται ὁ τὸ αὐτὸ ὀφφίκιον μεταχειριζόμενος μετὰ πλήρωσιν^{f)}. ὅμοιον βιβ. ιβ'. τιτ. κα'. διατ. α'. καὶ τιτ. κζ'. διατ. ιδ'. ἐνθα φησὶν, ὅτι καὶ δεπορτατεύεται^{g)}, κἂν ἀνύση βασιλικὴν κέλευσιν περὶ τούτου. [Sch. t. VII. 766.]

* Μηδεὶς^{h)} παντελῶς προγκιπάτον ἢ νομμεράτον, ἢ τὸν τοῦ κομενταρησίον βαθμόν, ἢ τὰ λοιπὰ ὀφφίκια ἐπαναλαβεῖν τολμήσει· ὅποτε τῇ δημοσίᾳ ἐπιστήμῃ τὰ ἀπαξ χειρισθένταⁱ⁾. εἰ δὲ εἰς τῶν προκοπάντων πάλιν εἰς λειτουργίαν, εἰ καὶ διὰ θεῖων γραμμάτων, ὑπεισέλθῃ, ὅπερ πρότερον διδάσκειται πεπραχέναι· ἀσθενήσαντων τῶν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπιταχθέντων, εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ κεχρεωστημένου ἀνωθεν ἐνεχέσθω· οὕτως δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσουσι, τὴν τιμωρίαν τῆς δεπορτατίονος κατὰ μίμησιν τοῦ νόμου τοῦ Ἰουλίου δὲ ἀμβίτου ὑποδείχθωσαν.

πάλιν τὸ αὐτὸ γενέσθω] Πολλάκις γὰρ φεύγων τὸ δοῦναι, ἄπερ ἐξ ἀρχῆς ἐχρεώσθησεν^{j)}, ἐπιτιθεῖται ἀνωθεν ἐνταγῆναι τῇ τάξει. [Sch. u. VII. 766.]

Ἦτοι δια δόσεων καὶ μεσιτειῶν. ζῆτει βιβ. ε'. τιτ. λβ'. κεφ. β'. [Sch. x. VII. 766.]

L. 2. C. IX. 27. ια'. Καὶ ὁ κληρονόμος τοῦ κλέψαντος ἄρχοντος ὑποκείσθω τῷ νόμῳ τῷ περὶ δωροδόκων ἄρχόντων.

m) Lege ἀποδειχθέντα. n) L. 7. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 129. ubi est cap. 7. h. t. et apud Attal. tit. LXXIII. §. 3. o) εἰς Syn. omisit. p) L. 8. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 129. et usque ad δεσπόζεται apud Attal. tit. LXXIII. §. 2. q) Cod. 1350. περιστατόμενος. Fabr. παραστατ. cuius lectionem praefero. r) Fabr. μέσον. s) Fabr. ἔξεστι. t) Sic auctore Cuiacio in versione legendum pro τὸ τέλος. u) Sic Cod. Fabr. κομμ. v) Sic Cod. 1350. Fabr. πληρωσαι. w) Sic Cod. Fabr. δεπορτατεύεται. x) Est τὸ κατα πόδας constitutionis. y) Supple ἀρεῖ. z) Fabr. ἐχρεώσθησε.

tuenda, antequam opera perfecta et probata, vel frumentum secundum legem praestitum appareat.

Poena legis extraordinaria est, et plerumque relegatione damnat²⁾, interdum durius³⁾. Nam si accepta pecunia vel calore quodam occiderit quis innocentem, capite punitur vel deportatur.

2) et plerumque relegatione damnat] Cum non accepit ob condemnandum aliquem capitali poena.

3) interdum durius] Pro modo delicti.

VIII. Paul. Si contra legem quid donetur magistratui¹⁾, vel vendatur pluris aut minoris nec venditio valet²⁾, nec donatum usucapitur, antequam redierit ad donatorem vel heredem eius.

1) si contra legem quid donetur magistratui] Ob aliquas ex praedictis causis.

Quid enim si sisti iussus apud iudicem et iniuria ab eo affectus ei donavi aut vendidi? Neque enim dices, me ei donasse ob iudicandum, ut ne prodatur mihi iura adversarii mei. Quaere lib. 24. tit. 2. cap. 1. et 2. et lib. 50. tit. 1. cap. 47. circa medium, et lib. 10. tit. 2. cap. ult. et lib. 6. tit. 3. cap. 37.

2) nec venditio valet] Quaere lib. 56. tit. 2. cap. 46. them. 3. quod ait: Si Praeses provinciae vel quo alio modo provinciam administrans aliquid in ea emerit, licet per interpositam personam, irrita facta venditione res vindicatur, et pretium fisco inferitur. Administranti provinciam ne navem quidem in ea aedificare licet. Et lege cap. ult. tit. 3. lib. 6.

IX. Papian. Qui mandatum sibi publicum munus pecunia corruperunt, hac lege accusantur.

X. Nemo, qui fuerit Princeps¹⁾, vel numerarius, vel commentariensis, idem rursus fiat²⁾. Sed et si hac de re sacrum rescriptum impetraverit, deportetur quasi qui incidit in legem de ambitu.

1) nemo qui fuerit Princeps] Theodori. Lege Iulia de ambitu tenetur, qui idem officium posteaquam implevit, retractat. Simile lib. 12. tit. 21. const. 1. et tit. 57. const. 14. ubi ait, eum deportari, licet hac de re divinum iussionem impetraverit.

Nullus omnino principatum, vel numeratum, vel commentariensis gradum, vel cetera officia repetere audeat: cum publicae disciplinae semel gesta sufficiant. At si quispiam promotorum denuo ad munus, licet per sacras literas, irreperit, quod ante docetur gessisse: cassatis quae hoc modo sunt impetrata, ad solutionem debiti primitus urgeatur: et qui contra haec fecerint, poenam deportationis ad instar legis Iuliae ambitus excipiant.

2) idem rursus fiat] Saepe enim dum vitat solutionem eorum, quae debet ex administratione, dat operam, ut rursus in eodem officio constituatur.

Dationibus et intercessionibus. Quaere lib. 6. tit. 32. cap. 2.

XI. Etiam heres magistratus pecunia corrupti¹⁾ teneatur lege de magistratibus dona accipientibus²⁾.

καὶ ὁ κληρονόμος τοῦ κλέψαντος ἄρχοντας] Τὸ κατὰ πόδας. Ἰστώσαν οἱ δικασταί, περὶ τῶν ἀμαρτημάτων τῶν ἰδίων τὴν τιμωρίαν εἶναι ληπτέαν. σημειώσαι, πότε ἀπὸ ἀμαρτημάτων ἀγωγή ἀρμόζει κατὰ κληρονόμου. ἐπειδὴ ἂν εἴη περσεκουσία, κατέχεται τῷ ζημιωθέντι. σημειώσαι, ὅτι καὶ τὴν ποινὴν τοῦ νόμου, τουτέστι τὸ τετραπλοῦν, λέγει κατὰ κληρονόμου παραπέμπεται. ζῆτει κεφ. α'. καὶ τιτ. μα'. κεφ. ιβ'. [Sch. γ. VII. 766.]

ὑποκείσθω τῷ νόμῳ τῷ περὶ δωροδόκων ἀρχόντων] Ζῆτει τιτ. α'. κεφ. α'. κδ'. θεμ. δ'. καὶ ββ. ζ'. τιτ. δ'. κεφ. ε'. θεμ. β'. [Sch. z. VII. 766.]

ιβ'. Ἡ^α) διάταξις βούλεται^β) τοὺς ἄρχοντας παρὰ παντός κατηγορεῖσθαι ἐπὶ κλοπῇ, ἢ ἐπὶ^γ) ἄλλῃ τινὶ παρανομίᾳ, καὶ ἐπὶ ἄρχοντας, καὶ παυσσάμενους τῆς ἀρχῆς.

ἐπὶ κλοπῇ] Τί γάρ, ὅτι πράξιμον ἐποίησε τὴν ἀπόφρασιν, ἢ κατὰ προσπάθειαν; σημειώσαι δέ, ὅτι καὶ ἐπὶ ἀρχῶν ὧν^δ) τῆς ἐπαρχίας ἐνάγεται περὶ τούτων. [Sch. α. VII. 766.]

ιγ'. Ἐάν τις καθολικός, ἢ πραιπόσιτος τοῦ γυναικείου, ἢ ὑποδέκτης, ἢ ταβουλάριος, ἢ μισθατός, ἢ δομέστικος, ἢ οἰοσδήποτε διασεισθῇ παρὰ τοῦ καλουμένου κόμητος τῶν οἰκείων^ε), εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀριθμουμένου ἀφ' οὗ ἐκεῖνος τὴν ἀρχὴν ἀπέθετο, προσίτω τῷ κόμητι τῆς βασιλικῆς ἰδικῆς περιουσίας, καὶ ἀναλαμβάνετω ἢ δέδωκεν ἵνα ταῦτα ἀναδοθῆνται¹) προχωρήσῃ εἰς τὰς ἰδίας λοιπάδας τῶν λόγων, οὓς ὁ διασεισθεὶς ἐποφείλει. εἰ μένοιγε κατόπιν τοῦ προειρημένου χρόνου γένηται, καὶ σιωπῶνται, καὶ μηκέτι λοιπὸν κινεῖται περὶ τούτου τινὰ ζήτησιν, ἀναγκαζόμενος τὰς ἰδίας λοιπάδας εἴτε τὰ ἴδια χρεῖα δῖχα τινὸς ἀντελλογισμοῦ καταβάλλειν τῷ δημοσίῳ.

καθολικός] Φρονιστῆς δικιῶν κτήματα καὶ ὑπὸ τὸν κόμητα τῶν οἰκείων. ἐστὶ δὲ οὗτος ἐν Καππαδοκίᾳ, ὑποκείμενος τῷ κόμητι τῶν πριβάτων. [Sch. β. VII. 767.]

ἀφ' οὗ ἐκεῖνος τὴν ἀρχὴν ἀπέθετο] Σημειώσαι, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη οὐ βούλεται τὸν κόμητα τῶν οἰκείων εἶναι ὄντα ἐν τῇ διοικήσει ἐγκαλεῖσθαι. σημειώσαι καὶ πότε ὁ δὲ ζεπετούνης ἐνιαυτῷ παύεται. [Sch. γ. VII. 767.]

καὶ ἀναλαμβάνετω ἢ δέδωκεν] Σημειώσαι, ὅτι οὐ τὸ τετραπλάσιον, ἀλλ' ἄπερ ἔδωκε πάντα λαμβάνει. [Sch. δ. VII. 767.]

TITULOS ΜΑ'.⁵)

Περὶ νόμου Ἰουλίου περὶ ἀννόνας.

α'. Μαρκ. ^β) Καὶ δοῦλος κατηγορεῖ δεσπότου τὴν δημοσίαν ἐνθνήϊαν ἀδικήσαντος.

β'. Οὐλπ. Κινεῖται δὲ ὁ παρῶν νόμος κατὰ τοῦ ποιήσαντος κατὰ τῆς ἐνθνήϊας, ἢ κοινωνίαν συστησάμενον, ἐπὶ τῷ πολλοῦ αὐτὴν πρᾶξῆναι.

Καὶ ποινῇ¹) κατ' αὐτῶν εἴκοσι χρυσίου λιτρῶν ὄρισται.

ἐπὶ τῷ πολλοῦ αὐτὴν πρᾶξῆναι] Τυχόν γὰρ ἐπέσχε πλοῖα ἢ ναῦτας, ἢ ὑπερέθετο τὴν πρᾶσιν, ἐφ' ᾧ πολυτιμότερας γενέσθαι τὰς ἐμπορίας τῶν ὀνίων. [Sch. α. VII. 768.]

εἴκοσι χρυσίου λιτρῶν] ²) Κύριλλος καὶ ὁ Ἰνδιξ, κ. νομισμ. [Sch. β. VII. 768.]

γ'. Παπιαν.¹) Οὐκ ἀναγκάζονται οἱ πολιτευόμενοι

α) L. 4. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXIII. §. 1. β) Attal. κελύει. γ) ἐπὶ Attal. omisit. δ) ὦν in Cod. 1350. secunda manu insertum omisit Fabr. ε) Lege οἶκων, domorum. Sic etiam verti. ς) ἀναδοθῆντα, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. Verit tamen Cuiacius. ζ) In Cod. 1350. adduntur haec: ἦτοι τῶν διγ. βι. μη. τι. ιβ'. η) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 216. θ) Sic lego. Fabr. ποιῆν. ι) Articulum hic et postea habet Cod. 1350. Omisit eum Fabr. ι) Scriptum haud dubie fuit Παπ. quod hoc loco significat nomen Papirii Iusti.

1) etiam heres magistratus pecunia corrupti] Τὸ κατὰ πόδας. Sciant iudices super admissis propriis poenam esse petendam. Nota, quando ex delicto actio competat in heredem. Quia rei persecutionem continet, laeso heres tenetur. Nota dici etiam, poenam legis, hoc est, quadruplum, in heredes transmitti. Quaere cap. 1. et tit. 41. cap. 12.

2) teneatur lege de magistratibus dona accipientibus] Quaere tit. 1. cap. 1. 24. them. 4. et lib. 7. tit. 4. cap. 6. them. 2.

XII. Constitutio vult ab omnibus magistratus de furto¹) vel qua alia improbitate accusari, et dum magistratus sunt, et postquam desierint esse.

1) de furto] Quid enim, si venalem sententiam habuit, vel ex animi cupiditate pronunciavit? Nota, hoc nomine eum teneri, licet adhuc sit Praeses provinciae.

XIII. Si procurator¹) vel praepositus gynaeceo, vel susceptor, vel tabularius, vel colonus, vel domesticus, vel quicumque a Comite domorum concutiat, intra annum numerandum ex eo tempore, quo is administrationem deposuerit²), adeat Comitem rerum privatarum, dataque repetat³), ut ea reddita cedant rationum reliquis, quae is, qui concussus est, debet. At si praedictum tempus exierit, sileat, neque ullam in posterum de eo quaestionem moveat, et reliqua sive debita sine ulla compensatione fisco inferre cogatur.

1) procurator] Procurator administrans possessiones sub Comite domorum. Est autem hic in Cappadocia, subiectus Comiti rerum privatarum.

2) ex eo tempore, quo is administrationem deposuerit] Nota hanc constitutionem nolle, ut Comes domorum, quamdiu hac administratione fungetur, accusari possit. Nota item, quando crimen de repetundis anno finiatur.

3) dataque repetat] Nota, eum non quadruplum, sed quae dedit omnia recipere.

TITULUS XLIV.

De lege Iulia de annonae.

I. Marc. Etiam servus accusat dominum fraudatae publicae annonae. L. 1. D. XLVIII.

II. Ulp. Haec lex in eum intenditur, qui contra annonam facit, vel societatem coit, quo ea pluris veneat¹). L. 2. pr. D. eod.

Et poena in eos viginti librarum auri²) statuta est. §. 2.

1) quo ea pluris veneat] Ut quia retinet navem vel nautas, vel differt venditionem, ut carior fiat venalium negotiatio.

2) viginti librarum auri] Cyrillus et Index habent: viginti aureorum.

III. Papian. Non coguntur qui rempublicam ad- L. 3. pr. D. eod.



τοῖς πολιταῖς αὐτῶν ἐλαφροτέροις τιμήμασι πιπράσκειν τὸν σίτον.

L. 3. §. 1. D. XLVIII. 12. Οὕτε δὲ αὐτοῖς ἕξεισιν ὀρίζειν^{m)} τιμὴς τοῦ σίτου.

οὐκ ἀναγκάζονται οἱ πολιτευόμενοι] Εἰ μήποτε τοιοῦτον ἔθος ἔχουσι. καὶ ζῆτει βιβ. ις'. τιτ. α'. κεφ. κζ'. θεμ. δ'. [Sch. c. VII. 768.]

Ζῆτει βιβ. νδ'. τιτ. α'. κεφ. ζ'. καὶ τιτ. ι'. κεφ. ε'. [Sch. d. VII. 768.]

ἐλαφροτέροις τιμήμασι] Παρὰ τὴν δημοσίαν κρατούσαν ἀγορὰν ἦτοι πρᾶσιν. ζῆτει βιβ. γγ'. τιτ. ζ'. κεφ. α'. [Sch. e. VII. 768.]

§. 2. Καὶ γυναῖκες κινουῦσι τὸν παρόντα νόμον, κἂν μὴ εἰώθασιν τοῦτο τὸ εἶδος τῆς παραγγελίας αἱ γυναῖκες ἐκγυμνάζειν.

καὶ γυναῖκες κινουῦσι τὸν παρόντα νόμον] * Εἰ καὶ μὴ εἰώθασιν γυναῖκες τὰ δημοσία κινεῖν ἦτοι παραγγέλλειν ἐγκλήματα, ὅμως ἐπειδὴ ἐπαγγέλλη καταμηνύειν τινα πρὸς χρησιμότητα τῆς δημοσίας εὐθηνίας, δύνασαι προσελθεῖν τῷ ἀνομιῶν.

Ἐπεὶ γὰρ τὸ εὐθνεῖσθαι καὶ εἶναι τὰ συμβάλλοντα τῇ δημοσίᾳ εὐθηνία πᾶσι συμφέρει, καὶ εἰς ἐκείνου χρεῖαν καὶ ὠφελίαν ἀφορᾷ, καλῶς κινουῦσι καὶ γυναῖκες κατὰ τῶν ἐπιβουλευόντων τῇ εὐθηνίᾳ δοκοῦσι γὰρ ἴδιαν ἀδικίαν ἐκδικεῖν, ὡς τιτ. λδ'. κεφ. κς'. καὶ οὐδὲ ἐγγραφον ἀπαιτεῖται, ὡς κεφ. λδ'. τοῦ αὐτοῦ τιτ. σημειώσαι, οἱ καὶ γυναῖκες δύνανται κινεῖν κατὰ τοῦ ἐπιβουλεύοντος τῇ δημοσίᾳ εὐθηνία, κἂν μὴ εἰώθασινⁿ⁾ ἐγκλήματα δημοσία κινεῖν ἢ παραγγέλλειν. [Sch. f. VII. 768.]

κἂν μὴ εἰώθασιν τοῦτο τὸ εἶδος τῆς παραγγελίας αἱ γυναῖκες ἐκγυμνάζειν] Οὕτως ἔχον. Καὶ γυναῖκες τὸ δὲ ἀνόμιον παραγγέλλουσιν^{o)}, εἰ ταῦτα καὶ αἱ γυναῖκες κωλύονται ἐν ἄλλοις ἐγκλήμασι τοῦτο ποιεῖν τὸ εἶδος, ἦτοι τὸ παραγγέλλειν. [Sch. g. VII. 768.]

TITULUS ME'. P)

Νόμος Ἰούλιος κατὰ τῶν νοσοφιζομένων, καὶ περὶ ἱεροσύλων, καὶ τῶν χρήματα δημόσια κεκλοφότων.

L. 3. D. XLVIII. 13. α'. Οὐλπ. 9) Ἡ ποινὴ τοῦ δὲ πεκουλάτους περιουσιμότητος ἐστίν, καὶ ἐπάγει πάσης τῆς προτέρας καταστάσεως ἐναλλαγὴν, καὶ ἀπώλειαν τῆς οὐσίας.

Ἡ ποινὴ τοῦ δὲ πεκουλάτους] * Ἐν τῷ πλάτει γέγραπται οὕτως: Ἡ τοῦ δὲ πεκουλάτους τιμωρία ὕδατος καὶ πυρός ἀπαγορευομένη ἐστίν· ἀντὶ δὲ αὐτῆς ἡ δεπορτατίων σήμερον ὑπεισήληθεν. ὃ δὲ εἰς ταύτην τὴν τιμωρίαν καταφερόμενος, ὡς περὶ πάντα τὰ πρότερα αὐτοῦ δίκαια ἀπολλύει, οὕτως καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ.

L. 1. D. eod. β'. Ὅτι δὲ πεκουλάτους κινεῖται κατὰ τοῦ ὑφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν ἢ μνημείων, ἢ δημοσίων χρημάτων, ἢ στρέψαντος εἰς⁵⁾ ἴδιας χρεῖας, πλὴν τῶν ἀπὸ νόμου ἐπιτετραμμένων, καὶ⁶⁾ τῶν παρασκευασάντων κατὰ δόλον γενέσθαι^{u)} τι τούτων, καὶ τοῦ μίξαντος τῷ δημοσίῳ χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ χαλκόν ἢ ἕτερον^{v)} βλάπτων αὐτό^{w)}.

κατὰ τοῦ ὑφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν] Ἐξωτικοῦ ὄντος, οὐ μὴ φύλακος. οὗτος γὰρ τῷ δὲ ρεῖσθους ἐνέχεται εἰς ἦτρον. ἀνάγνωθι καὶ ἰστοιτοῦ. δ'. τιτ. τελευτ. τὸ τέλος

m) ὀρίζειν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. n) Fabr. εἰώθασιν. o) Fabr. παραγγέλλουσι. p) In Cod. 1350. adduntur haec: ἦτοι β. μ. γ'. q) L. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 533. in sch. b. ad Basil. XXI. 3. 2. (Fabr. II. 642. Heimb. II. 452.) et apud Attal. tit. LXXIV. §. 1. r) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 533. et est ibi pars cap. 1. h. t. Syn. incipit: κινεῖται δὲ κατὰ κ. τ. λ. Legitur praeterea apud Bals. ad Phot. tit. II. cap. 2. (apud Voellum T. II. p. 895.) Attal. tit. LXXIV. §. 1. et usque ad ἐπιτετραμμένων in sch. b. ad Basil. XXI. 3. 2. supra laudato. Similia habet Blast. Synt. lit. I. cap. 1. (apud Beveregium T. II. p. 144.). s) Syn. πρὸς. t) Verba καὶ τῶν παρασκευασάντων — τούτων omisit Syn. u) Sic Cod. 1350. Fabr. γίνεσθαι. v) Syn. τ. inserit. w) Syn. αὐτόν.

ministrant¹⁾), civibus viliori pretio²⁾ frumentum vendere.

Non licet eis etiam pretia frumenti statuere.

1) non coguntur qui rem publicam administrant] Nisi talis consuetudo obtineat. Et quaere lib. 16. tit. 1. cap. 27. them. 4.

Quaere lib. 54. tit. 1. cap. 7. et tit. 10. cap. 5.

2) viliori pretio] Quam publice ematur et vendatur. Quaere lib. 53. tit. 7. cap. 1.

Mulieres quoque hac lege agunt³⁾, licet non soleant hoc genus nunciationis exercere⁴⁾.

3) mulieres quoque hac lege agunt] Etsi non solent mulieres publica denunciare crimina, tamen quia demonstraturam te quaedam ad utilitatem publicae annonae polliceris, Praefectum annonae adire potes.

Quia enim annonam abundare et esse, quae proficiant publicae annonae, omnibus conducit et ad singulorum utilitatem commodumque refertur, ideo mulieres recte accusant eos, qui annonae insidiantur: videntur enim suam iniuriam persequi, ut tit. 34. cap. 26. Neque inscriptio ab eis exigitur, ut cap. 34. eiusdem tituli. Nota, mulieres posse accusare eos, qui insidiantur annonae publicae, licet non soleant publica crimina intendere vel denunciare.

4) licet mulieres non soleant hoc genus nunciationis exercere] Sic oportebat: Mulieres quoque crimen de annonae denunciant, quamvis mulieres prohibeantur in aliis criminibus facere hoc genus, id est, denunciationem.

TITULUS XLV.

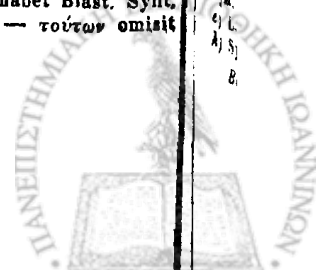
Lex Iulia contra peculatores, et de sacri legis, et de pecuniarum publicarum furibus.

I. Ulp. Poena legis de peculatu¹⁾ deportatio est, et inducit totius prioris status mutationem, et amissionem bonorum.

1) poena legis de peculatu] In latiori contextu haec scripta sunt: Poena legis de peculatu aquae et ignis interdictio est: in cuius locum hodie successit deportatio. Qui in hanc poenam incidit, sicut omnia pristina iura, ita et bona amittit.

II. Lege de peculatu adversus eum agitur, qui aufert ex sacris⁴⁾ vel monumentis, vel publicis pecuniis, vel in rem suam vertit, praeter ea, quae lege concessa sunt²⁾, et qui dolo malo curant, ut quid horum fiat, et qui publico auro vel argento aes miscet vel quid aliud, quo peius fiat.

1) adversus eum — qui aufert ex sacris] Si sit extraneus, non custos. Hic enim vel minimum lege de residuis tenetur. Lege Instit. 4. tit. ult. finem, quo



λέγον· Ὁ δὲ ῥεσιδούς κολάζει τὸν διοικήσαντα πολιτικά χρήματα καὶ τὰς λοιπάδας οὐκ ἀποδιδόντα. [Sch. a. VII. 773.]

πλὴν τῶν ἀπὸ νόμου ἐπιτετραμμένων] Οἶον τεταγμένων συνθηθειῶν ἢ σιτηρεσιῶν. [Sch. b. VII. 773.]

γ'. Παυλ. x) Τῷ δὲ ῥεσιδούς κατέχεται ὁ δημόσια χρήματα λαβῶν εἰς τινὰ χρεῖαν, καὶ μὴ περὶ αὐτὴν ἀναπαύσας, ἀλλ' εἰς ἕτερον παρακρατήσας.

τῷ δὲ ῥεσιδούς] * Τῷ περὶ ὑποκρατήσεως χρημάτων ῥεσιδούς γὰρ ἢ ἔλλειψις. ὁ δὲ ὑποκρατῶν ἀλλότρια χρήματα ἔλλιπὴ τὴν ἀπόδοσιν ποιεῖται, καὶ οἶονεῖ λοιπάδα ἔχει.

δ'. Ἰδεμ. y) Τῷ δὲ ῥεσιδούς κατέχεται ὁ ἀπὸ μισθώσεως ἢ ἀγορασίας ἢ τοῦ λόγον τῆς εὐθηνίας χρεωστῶν χρήματα. ὁ δὲ καταδικασθεὶς πλέον τῶν παρ' αὐτοῦ χρεωστομένων τρίτον δίδωσι μέρος.

τῷ δὲ ῥεσιδούς κατέχεται] Τῷ δὲ ῥεσιδούς νόμῳ κατέχεται ἐκεῖνος, παρ' ᾧτιν ἀπὸ μισθώσεως, ἢ ἀγορασίας, ἢ ἀπὸ τοῦ σιτανικοῦ^{z)} λόγου, ἢ ἀπ' ᾧν ἔλαβε χρημάτων, ἢ ἐξ ἑτέρας τινὸς χρεῖας ἀπέμεινε χρήματα πολιτικά. εἰ δὲ καὶ τις δημόσια χρήματα ἐπὶ τινὶ χρεῖα ληφθέντα παρακράτησεν, καὶ οὐκ ἀνάλωσεν, ταῦτα τῷ νόμῳ κατέχεται. ὁ δὲ περιπίπτων αὐτῷ πλέον ὡς^{a)} χρεωστῆ τρίτον ἀπαιτεῖται δίδοναι. [Sch. c. VII. 773.]

πλέον τῶν παρ' αὐτοῦ χρεωστομένων τρίτον δίδωσι μέρος] Τούτοις, μετὰ τὸ ἀποδοῦναι καὶ ἄπερ ἐνοσφισατο χρήματα, καὶ ἄλλο ὅσον ποιεῖ τὸ τρίτον μέρος^{b)} αὐτῶν, δίδωσι ποιῆν ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας. [Sch. d. VII. 773.]

ε'. Μαρκ. c) Τῷ δὲ πεκουλάτους ὑπόκειται καὶ ὁ ἱερά ἢ ἐκ μνημείων χρήματα λαμβάνων, ἢ τὸ δωρηθὲν τῷ θεῷ.

Οὐκ ἔξεστι θάπτειν χρήματα. ὅθεν τὰ ἐν τάφοις εὐρισκόμενα χρήματα οὐ γίνονται ὄσια.

Καὶ ὁ πολιτικὰ κλέπτων τῷ δὲ πεκουλάτους ἐνεχεται.

καὶ ὁ πολιτικὰ κλέπτων] Ἐξωτικός καὶ ἀπλῶς ἐνδεῆς ὢν, καὶ κλέψας, καὶ μὴ σκοπὸν ἔχων πολιτικὰ χρήματα κλέψαι. εἰ γὰρ φύλαξ ἦν, ἔχεις τὸ πβ. κερ. τοῦ ιβ. tit. [Sch. e. VII. 773.]

ς'. Ἰδεμ. d) Τὸ ὑφελέσθαι ἀπὸ ἱεροῦ χρήματα ἰδιωτικὰ οὐκ ἔστιν ἱεροουσία, ἀλλ' ἢ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς ἀρμόζει.

ζ'. Ἰδεμ. e) Οἱ τὴν μονίταν¹⁾ ἐργαζόμενοι, εἰ ἔξωθεν ἑαυτοῖς ποιήσουσι νούμμους, ἢ τοὺς γενομένους ἀποκλέψουσιν, οὐ δοκοῦσι νόθην²⁾ μονίταν ποιεῖν, ἀλλὰ περιορίζονται^{b)}.

οἱ τὴν μονίταν ἐργαζόμενοι] Ἐάν τινες ἐργαζόμενοι ἐν τῇ δημοσίᾳ μονίτα ἔξωθεν ποθεν σφραγίσωσιν ἑαυτοῖς νομίσματα τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι, ἢ τὰ ἐσφραγισμένα δημοσία κλέψωσιν, οὐ δοκοῦσι μοι πλαστὴν μονίταν πεποιημένοι, ἀλλὰ κλοπὴν ἐκ τῆς δημοσίας μονίτας πεποιημένοι, ὅπερ ὁ¹⁾ ἀμαρτάνων εἰς τὸ δὲ πεκουλάτους ἐμπίπτει. [Sch. f. VII. 773.]

Ὁ κλέψας ἄργυρον ἢ χρυσοῦν ἀπὸ βασιλικῶν μετὰλλων, ἔξορίζεται ἢ μεταλλάσσεται πρὸς τὴν ποιότητα τῶν προσώπων. ὁ δὲ τὸ παρ' ἑτέρου κλαπὲν ὑποδέξασθαι ὁμοίως ἔστι τῷ καταδικασθέντι τῇ περὶ φανεροῦς κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆς, καὶ ὑτιμοῦται. ὁ δὲ παρὰ νόμῳ ἀπὸ μεταλλῶν χρυσοῦν ἐσχηκῶς καὶ χωνεύων, εἰς τὸ τετραπλοῦν καταδικάζεται.

x) L. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 533. y) Fabr. semper ὁ αὐτός. z) Sic Cod. 1350. Fabr. σιτανικοῦ. a) Malim ὦν. b) μέρος, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. c) L. 4. pr. §. 1. D. h. t. legitur apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 27. (apud Voellum T. II. p. 990.). d) L. 5. D. h. t. legitur apud Bals. ad Phot. tit. II. cap. 2. (apud Voellum T. II. p. 895.) et in Blast. Synt. lit. I. cap. 1. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 145.). In fine apud utrumque pro ἀλλ' ἢ — ἀρμόζει legitur ἀλλὰ κλοπή. e) L. 6. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 463. f) Syn. hic et postea μονήταν. g) Syn. ὀρθῶν. Leuncl. in marg. νόθην. h) Syn. περιορίζεται. Leuncl. περιορίζ. i) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

Basil. T. V.

ait: Lex de residuis coercet eum, qui administrat pecunias civitatis, et reliqua non reddit.

2) praeterea, quae lege concessa sunt] Veluti statutas sportulas vel annonas.

III. Paul. Lege de residuis¹⁾ tenetur, qui publicam pecuniam accepit in usum aliquem, neque in eum impendit, sed in alium usum retinuit.

L. 2. D. XLVIII. 13.

1) lege de residuis] Lege de retentione pecuniarum: residuum enim est, quod deest. Qui vero alienam pecuniam retinet eamque non integram reddit, quasi reliquum habet.

IV. Idem. Lege de residuis tenetur¹⁾, qui ex locatione vel emtione, vel annonae ratione pecuniam debet: qua damnatus amplius tertia parte, quam debet, praestat²⁾.

L. 4. §. 3—5. D. eod.

1) lege de residuis tenetur] Lege de residuis tenetur is, apud quem ex locatione vel emtione, vel ex frumentaria ratione, vel ex pecunia, quam accepit, vel ex qua alia causa civitatis pecunia resedit. Sed et si quis publicam pecuniam in usum aliquem acceptam retinuerit, neque erogaverit, hac lege tenetur, qua damnatus amplius quam debet tertia parte praestare cogitur.

2) amplius tertia parte, quam debet, praestat] Hoc est, reddita pecunia, quam depeculatus est, quantum facit eius pecuniae tertia pars, tantum ex suis bonis praestat poenae nomine.

V. Marc. Lege peculatus tenetur, qui pecuniam sacram vel ex monumentis aufert, vel id, quod donatum est Deo.

L. 4. pr. §. 1. D. eod.

Pecuniam sepelire non licet. Itaque in monumentis inventae pecuniae non sunt religiosae.

Is etiam, qui res civitatis subripit¹⁾, lege peccatus tenetur.

§. 6.

1) is etiam, qui res civitatis subripit] Extraneus et generaliter inops et subripiens, neque habens animam subripiendi res civitatis. Nam si custos fuerit, habes cap. 82. tit. 12.

VI. Idem. Ablatio rerum privatarum ex aede sacra non est sacrilegium, sed furti actio competit.

L. 5. D. eod.

VII. Idem. Qui monetam cudunt¹⁾, si extrinsecus sibi nummos faciant, vel factos furentur, non videntur adulterinam monetam facere, sed deportantur.

L. 6. §. 1. D. eod.

1) qui monetam cudunt] Qui dum operantur in moneta publica, extrinsecus sibi signant nummos signo publico, vel publicos signatos furantur, non videntur falsam monetam fecisse, sed furtum publicae monetae, quod qui committit, in crimen peculatus incidit.

Qui ex metallis Principis furatur aurum vel argentum, relegatur aut in metallum datur²⁾ pro qualitate personarum. Qui vero subreptum ab alio suscipit, similis est damnato furti manifesti actione in duplum, et infamia notatur. Qui autem illicite aurum ex metallo habuerit, et conflaverit, in quadruplum condemnatur.

§. 2.



ἐξορίζεται ἢ μεταλλίζεται] * Ἀπὸ ἐδίκτου τοῦ θείου Πλου.

7. ἡ. Οὐνεουλ. ὅ) Ἡ κατὰ τῶν ὑφελόμενων τὰ
VIII. δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα καταδίκη, τουτέστιν ὁ
περιορισμός, μετὰ πενταετίαν τοῦ ἀμαρτηθῆναι οὐ
κινεῖται.

pr. 9. Ἰδὲμ. Κατέχεται τῷ περιορισμῷ, ὁ χαλκῆν
cod. πτύχα νόμον ἔχουσαν, ἢ κῆνσον, ἢ ἑτέρον τι, ἀφε-
λών, ἢ τι τῶν ἐν αὐτῇ μεταποιῶν.

§. 1. Καὶ ὁ ἐν δημοσίῳ χάριτη ἀπαλείφων τι ἢ χαράσσειν.
ἢ κῆνσον] Τὸν τύπον τῶν ἀγρῶν ἔχουσαν πεπηγυῖαν
ἐν τινι τόπῳ ἀφελών¹⁾. [Sch. g. VII. 773.]

§. 2. ἰ. Ἐὰν ἐξωτικὸς ἀφέληται δημόσια ἢ ἱερὰ χρή-
cod. ματα, ὑποπίπτει περιορισμῷ· οὐ μὴν ἐὰν ὁ τὴν αὐ-
τῶν πιστευόμενος φυλακῆν ὑφέληται.

§. 3. Καὶ ὁ ἑαυτὸν δανειστὴν τοῦ δημοσίου πλασά-
μενος, καὶ τὸ χρεωστούμενον αὐτῷ ἀπαιτήσας, ὑπο-
πίπτει τῷ περιορισμῷ, κἂν ἰδιωτικὰ ἔλαβεν.

§. 4. Ὁ διακομίζων δημόσια χρήματα, ἢ ἄλλως πως
ἐπ' αὐτοῖς κινδυνεύων, τὴν τοῦ περιορισμοῦ καταδίκην
οὐχ ἀμαρτάνει.

ἐὰν ἐξωτικὸς] * Οἱ^{m)} ἱεροῦλοὶ κεφαλικῶς κολάζονται.
εἰς δὲ ἱεροῦλοὶ οἱ τὰ δημόσια ἢ ἱερὰ συνλῶντες. οἱ δὲ τὰ
ἰδιωτικὰ σάγκτα κινῶντες, ἢ τοὺς μικροὺς ναοὺς τοὺς ἀπει-
φυλάκτους ὄντας, πλεον μὲν τῶν κλεπτῶν, ἔλαττον δὲ τῶν
ἱεροῦλων κολάζονται. διὸ χρή εἰδέναι καὶ τί ἐστὶ σάγκρον, καὶ
ποῖον ἀμαρτήμα εἰς τὸ ἔγκλημα τῆς ἱεροσυλίας καταφέρεται.
καὶ ὁ Λαβειὼν ἐν τῷ λή. βιβ. τῶν ποστειῶν αὐτοῦ ὀρίζεται
τὸ δὲ πεκουλάτους ἔγκλημα τότε εἶναι, ὅτε τὰ δημόσια χρή-
ματα μὴ παρὰ τοῦ φυλάσσοντος αὐτὰ, ἀλλὰ παρ' ἑτέρου τινος
ἀφαιρεθῆναι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς φυλάκας τῶν ἱερῶν ναῶν
ἔλεγεν ἐπὶ τοῖς παραδεδομένοις αὐτοῖς ἱεροῖς πράγμασι μὴ
ἀμαρτάνειν τοῦτο τὸ ἔγκλημα. τῷ δὲ αὐτῷ κεφ. ὑποκατιῶν
ὁ Λαβειὼν ἔγραψε, μὴ μόνον τὰ δημόσια χρήματα, ἀλλὰ καὶ
τὰ ἰδιωτικὰ ποιεῖν τὸ δὲ πεκουλάτους ἔγκλημα, ὅτε τὸ τῷ
φίσκῳ χρεωστούμενον, πλασάμενος ἑαυτὸν εἶναι τοῦ φίσκου
δανειστῆν, ὑποδέξεται· εἰⁿ⁾ καὶ τὰ μάλιστα ὁ ὑφαιρούμενος
ἰδιωτικὰ χρήματα, ἢ ἑτέροις πως κινδυνεύων ἐπ' αὐτοῖς οὐχ
ἀμαρτάνει τὸ δὲ πεκουλάτους ἔγκλημα.

§. 5. Περιορισμῷ κατέχονται οἱ τὰς δημοσίας πτυκτὰς
δεδωκότες εὐχέρειαν κατανοηθῆναι ἢ μεταγραφῆναι
παρὰ κέλυσιν τῶν ἐφεστώτων αὐταῖς.

§. 6. Εἰ δὲ τις ἀπιὼν εἰς ἐπαρχίαν χρήματα παρ'
ἑαυτῷ ὄντα ὁμολογήσει τῷ δημοσίῳ, οὐχ ὑπόκειται
τῷ δὲ ῥεσιδουῖς, ἀλλὰ δημόσιος^{o)} ἰδιώτης ἐστὶ χρωσ-
στης, καὶ ἀπαιτεῖται ἢ κρατούμενος, ἢ ἐνεχύρων παρ'
αὐτοῦ λαμβανομένων, ἢ ποινής ἐπαγομένης αὐτῷ.
μετὰ δὲ ἑναυτὸν τῷ δὲ ῥεσιδουῖς κατέχεται.

εἰ δὲ τις ἀπιὼν εἰς ἐπαρχίαν] Εἰ τις ἐκδημῶν εἰς
τὴν ἐπαρχίαν καὶ χρήματα ἔχων παρ' ἑαυτῷ^{p)} ἀπεγραφατο^{q)}
αὐτὰ εἰς τὸ ταμίειον ὡς χρεωστῶν αὐτὰ καὶ παρακατασῶν,
οὐ κατέχεται οὗτος τῷ δὲ ῥεσιδουῖς ἐγκλήματι, ἐπειδὴ χρεωστῆ
αὐτὰ τῷ φίσκῳ· ἀλλὰ γραφόμεθα αὐτὸν εἰς τοὺς φискаλίους
δεβίτορας, καὶ ὁ ἔχων τὴν τοῦ μεθοδεύειν ἐξουσίαν ἀπαιτεῖ
ταῦτα τὰ χρήματα ἐξ αὐτοῦ, ἢ ἐνεχύρα ἀφαιρούμενος, ἢ τὸ
σῶμα^{r)} αὐτοῦ κρατῶν, ἢ προστιμῶν αὐτόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
εἰς ἑναυτοῦ λέγονται. εἰ δὲ ἑναυτὸς παραδράμη, καὶ μὴ
ἀποδῶ αὐτὰ, τῷ δὲ ῥεσιδουῖς ἐγκλήματι κατέχεται καὶ διὰ
ταῦτα τὰ χρήματα. [Sch. i. VII. 773. sq.]

μετὰ δὲ ἑναυτὸν τῷ δὲ ῥεσιδουῖς κατέχεται]
Ἦγουν^{s)} ἐὰν ἐντός ἑναυτοῦ ταῦτα μὴ δώσει, τότε κατέχεται.
[Sch. k. VII. 774.]

k) L. 7. D. h. t. legitur in Syn. p. 533. l) Sic lego. Fabr. ἀφήλωσεν. m) Est paraphrasis L. 9. pr. §. 1—4. D. h. t. Similia habet Phot. Nomocan. tit. 2. cap. 2. (apud Voellum T. II. p. 896.). n) Locus est corruptus, et post ἰδιωτικὰ χρήματα desunt nonnulla, ut ex Digestis apparet. o) Malim τοῦ δημοσίου. p) Sic Cod. 1350. Fabr. παρ' ἑαυτοῦ. q) Sic Cod. Fabr. ἐπερχε. r) Sic lego. Fabr. τὰ σῶματα. Sed in Digestis legitur singularis. Si pluralem retineo, mancipia intelligenda erunt, quae tamen pignori capiuntur. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἦτοι.

2) relegatur aut in metallum datur] Ex edicto Divi Pii.

VIII. Venul. Condemnatio eorum, qui publicam vel sacram pecuniam abstulerunt, hoc est, deportatio, post quinquennium inde ab admissio crimine non inferitur.

IX. Idem. Deportationi obnoxius est, qui tabulam aeneam legem continentem, vel censum¹⁾, vel aliud quid, aufert, vel quid inde immutat.

Et qui in publicis tabulis delet aliquid vel inducit.

1) vel censum] Qui formam agrorum fixam certo loco aufert.

X. Si extraneus¹⁾ auferat publicam vel sacram pecuniam, deportationi subiacet: non etiam si is, cui eius pecuniae custodia credita est, eam auferat.

Is etiam, qui se fisci creditorem simulat, et quod ei debetur petit, deportationi subiacet, licet pecuniam privatam accipiat.

Qui traicit pecuniam publicam, vel quo alio modo eius periculum sustinet, deportationis condemnationem non committit.

1) si extraneus] Sacrilegi capite puniuntur. Sunt autem sacrilegi, qui publica vel sacra expilant. At qui privata sacra vel aedicularum incustoditas tentant, amplius quam fures, minus quam sacrilegi, puniuntur. Quare sciendum est, quid sit sacrum, et quod admissum in sacrilegii crimen cadat. Et Labeo lib. 38. Posteriorum peculatum definit esse, cum pecunia publica non a custode eius, sed ab alio subrepta fuerit: et ideo aedituos dicit in rebus sacris, quae eis traditae sunt, hoc crimen non admittere. Eodem capite inferius Labeo scribit, non solum pecuniam publicam, sed etiam privatam crimen peculatus facere, si quis, quod fisco debetur, simulans se fisci creditorem, suscipit: quamvis qui pecuniam privatam aufert, aut alio quo modo periculum eius sustinet, crimen peculatus non admittat.

Deportationi obnoxii sunt, qui tabularum publicarum inspiciendarum describendarumve potestatem fecerint contra iussum his praepositorum.

Sed si quis, cum in provinciam abiret²⁾, pecuniam, quae penes se esset, fisco professus sit, non tenetur lege de residuis, sed privatus est fisci debitor, et exigitur ab eo pecunia vel corporis retentione, vel pignoris capione, vel multae dictione. Post annum vero lege de residuis tenetur³⁾.

2) sed si quis, cum in provinciam abiret] Si quis abiens in provinciam et pecuniam apud se habens professus sit eam apud aerarium quasi debitor, et retinuerit, non tenetur crimine de residuis, quia eam fisco debet: sed scribimus eum inter debitores fiscales, et qui conveniendi potestatem habet, exiget ab eo eam pecuniam, vel pignus capiendo, vel corpus retinendo, vel multando. Sed haec quidem intra annum dicimus. Anno vero praeterlapso nisi reddat pecuniam, crimine de residuis tenetur propter eam pecuniam.

3) post annum vero lege de residuis tenetur] Id est, si intra annum eam non reddiderit, tenetur.



ια'.¹⁾ Μαρκ. Τούτω τῷ νόμῳ κατέχεται καὶ ὁ ἕτιον ἐν δημοσίοις χάρταις ἀπογραφάμενος τοῦ συναχθέντος ἀπὸ μισθώσεως ἢ πρῶσεως, ἢ ἕτερόν τι πλημμελήσας.

ἀπὸ μισθώσεως] Τῶν δημοσίων πραγμάτων. [Sch. l. VII. 774.]

Περιορίζεται²⁾ καὶ ὁ ἐμβαλὼν ἄνθρωπον ἐν κιβωτίῳ, καὶ παραθέμενος αὐτὸ ἐν ναῶ, ἐὰν ἐκείνος ἐξίων τῆς κιβωτοῦ κλέψῃ τινὰ τοῦ ἱεροῦ.

περιορίζεται] Σεβῆρος καὶ Ἀντωνῖνος λαμπρότατον τινα νεώτερον, ἐπειδὴ εὐρίσθη ἐν ἱερῷ ἀποθέμενος ἀρκλαν ἢ τοι κιβωτίον, καὶ ἐν αὐτῇ ἄνθρωπον αποκλείσας, ὅστις κλειόμενον τοῦ ἱεροῦ ἐξῆι τῆς κιβωτοῦ, καὶ πολλὰ ὑπέκλεψεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, καὶ πάλιν ἐβάλεν αὐτόν³⁾ εἰς τὴν ἀρκλαν, εἰς νῆσον ἐδεπορτάτευσαν. [Sch. m. VII. 774.]

ιβ'.⁴⁾ Ὁ ἐν θυσιαστηρίῳ εἰσίων ἐν ἡμέρᾳ ἢ ἐν⁵⁾ νυκτί, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν τι ἀφελόμενος⁶⁾, τυφλούσθω· ὁ δὲ ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἐκ τοῦ ἄλλου ναοῦ ἀφελόμενος, τυπτόμενος καὶ κουρενόμενος ἐξορίζεσθω.

Οὐλπ.²⁾ Κατέχεται³⁾ τῷ δέ⁴⁾ πεκουλάτους καὶ ὁ τρυπῶν τὸ τεῖχος, καὶ ὁ ἀφαιρούμενός τι ἐξ αὐτοῦ.

ὁ τρυπῶν τὸ τεῖχος] Ζῆτει tit. λς'. κεφ. ια'. θεμ. β'. καὶ βιβ. μς'. tit. γ'. κεφ. τελευτ. [Sch. n. VII. 774.]

ιγ'.⁵⁾ Μαρκ. Ἐὰν τὸν καὶ ἐμοὶ καὶ τῷ δημοσίῳ χρεωστοῦντα ἀπαιτήσω, οὐχ ὑπόκειμαι τῷ δέ πεκουλάτους· οὔτε γὰρ εἰσι δημόσια τὰ χρήματα, ἅπερ ἔλαβον.

οὐχ ὑπόκειμαι τῷ δέ πεκουλάτους] Μένει γὰρ οὐδὲν ἦτον τοῦ φίσκου χρεώστης, εἰ καὶ τὸ ἐμὸν χρεὸς ἀπῆρξα αὐτόν. [Sch. o. VII. 774.]

ιδ'.⁶⁾ Ὁ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ληφθεῖσαν αἰχμαλωσίαν ὑφελόμενος τῷ δέ πεκουλάτους κατέχεται εἰς τὸ τετραπλοῦν.

ὁ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ληφθεῖσαν αἰχμαλωσίαν ὑφελόμενος] Σημεῖωσαι ἰδικὸν ἐπὶ τῆς πραιδης, ὅτι ὁ ἐξ αὐτῆς ὑφελόμενος χρηματικῶς κολάζεται εἰς τετραπλοῦν, οὐ μὴν καὶ ἐγκληματικῶς εἰς περιορισμὸν, ὥσαντι δὲ πεκουλάτους κατ' αὐτοῦ κινουμένου. [Sch. p. VII. 774.]

ιε'.⁷⁾ ΠαπIAN. Ὁ κατὰ τῶν κλεπτόντων ἱερὰ νόμος, καὶ τὸ δὲ ῥεσίδους, καὶ ὁ κατὰ τῶν ἀδικούντων ἀρμόζουσι κατὰ κληρονόμων· περὶ γὰρ χρημάτων ἀφαιρεθέντων ἔστιν αὐτοῖς ἡ ζήτησις.

ὁ κατὰ τῶν κλεπτόντων ἱερὰ νόμος] * Ζητητίον, πόθεν ἐληφθη τοῦτο τὸ περὶ τῶν ἱεροσύλων κεφ. εἰς γὰρ τὸ πλάτος τῶν διγ. οὐχ οὕτως ἐστίν, ἀλλ' ἐν ε'. διγ. διαλαμβάνει ταῦτα· τὴν τῆς ἱεροσυλίας τιμωρίαν ὁ ἀνθύπατος ὀφείλει πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ καιροῦ, καὶ τῆς ἡλικίας, καὶ τῆς φύσεως, ἢ αὐστηρότερον, ἢ φιλανθρωπότερον ορίζειν. πολλοὶ δὲ γινώσκονται καὶ εἰς θηρία καταδικάσαντες τοὺς ἱεροσύλους, καὶ ζῶντας καύσαντες τινάς, καὶ ἄλλους ἀναρτήσαντες εἰς σκόλοπας. δεῖ δὲ συμμετρεῖσθαι τὴν τιμωρίαν μέχρι τῆς τῶν θηρίων καταδίκης τῶν φατριῶς ποιησάντων καὶ τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ἐν νυκτί ἀφελόμενων. ἐπέτιογε ὁ μεθ' ἡμέρας μικρόν τι ἐκ τοῦ ναοῦ ἐπάρας τιμωρία μεταλλοῦ ὀφείλει κολάζεσθαι, ἢ εἰς ἐν τάξει τιμωριᾶ ἐτάχθη, εἰς νῆσον περιορίζεται.

ἀρμόζει κατὰ κληρονόμων] Καὶ οὐκ ἀδίκως· πρωτοτύπως γὰρ ἐν τοῖς τοῖς ἐγκλήμασι περὶ χρήματα ἀφαιρεθέντα¹⁾ ἡ ζήτησις γίνεταί. [Sch. q. VII. 774.]

ε) Fabr. ε'. u) L. 10. §. 1. D. h. t. similibus verbis legitur in Phot. Nomocan. tit. II. cap. 2. (apud Voellum T. II. p. 897.) v) Fabr. αὐτόν. w) Fabr. ια'. L. 11. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 533. ubi est cap. 11. h. t. x) ἐν Syn. omisit. y) Syn. ἀφαιρούμενος. z) Fabr. praefigit numerum ια'. a) L. 11. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 494. ubi est cap. 12. h. t. b) δὲ deest in Syn. c) Fabr. ιβ'. d) Fabr. ιγ'. e) Fabr. ιδ'. f) Sic Cod. 1350. Fabr. περὶ χρημάτων ἀφαιρεθέντων. Cuiacius addit in versione: *intra annum numerandum a morte rei.*

XI. Marc. Hac lege tenetur, qui in tabulis publicis minus scripsit, quam coegerit ex locatione¹⁾ D. XL. 13
vel venditione, vel qui aliud quid commisit.

1) ex locatione] Publicarum rerum.

Deportatur²⁾ etiam is, qui includit hominem in §. I. arcam, eamque deponit in templo, si is arca exiens ex templo quaedam subripiat.

2) deportatur] Severus et Antoninus clarissimum quendam iuvenem, cum inventus esset arcam in templo deponere, et in ea hominem includere, qui clauso templo exiret arca et ex templo multa subriperet, et se in arcam iterum referret, in insulam deportaverunt.

XII. Qui in sacrarium ingressus noctu vel inter- L. II. 1
diu sacrorum aliquid inde aufert, excaecator: qui D. eo
vero extra sacrarium ex templo aufert, verberatus et tonsus in exilium mittitor.

Ulp. Peculatus lege tenetur et qui murum per- L. II.
forat¹⁾ et ex eo aliquid aufert. D. e

1) qui murum perforat] Quaere tit. 36. cap. 11. them. 2. et lib. 46. tit. 3. cap. ult.

XIII. Marc. Si exigam ab eo, qui mihi et fisco L. 12
debet, non teneor lege peculatus¹⁾: neque enim sunt D. eo
publicae pecuniae, quas accipio.

1) non teneor lege peculatus] Quia nihilominus manet debitor fisci, licet ab eo meum debitum exegerim.

XIV. Qui praedam ab hostibus captam aufert¹⁾, L. 13
lege peculatus tenetur in quadruplum. D. eoi

1) qui praedam ab hostibus captam aufert] Nota speciale in praeda, eum, qui ex ea aufert aliquid, pecuniariter puniri in quadruplum, non etiam criminaliter deportatione, quasi peculatus in eum instituta accusatione.

XV. Papian. Lex adversus eos, qui res sacras L. 14
subripiunt¹⁾, et de residuis, et repetundarum in he- D. eoi
redes competunt²⁾: nam in eis est quaestio de ablata pecunia.

1) lex adversus eos, qui res sacras subripiunt] Quaerendum est, unde hoc caput de sacrilegis desumptum sit. Nam in latiori Digestorum contextu hoc non legitur, sed in dig. 5. haec dicuntur: Sacrilegii poenam debet Proconsul pro qualitate personae et rei, et temporis, et aetatis, et sexus, vel severius, vel clementius statuere. Multi vero noti sunt, qui sacrilegos ad bestias damnarunt, et vivos eos combusserunt, alios in furca suspenderunt. Sed moderanda poena est usque ad bestiarum damnationem eorum, qui manu coacta dona Dei noctu abstulerunt. Ceterum si qui interdici modicum aliquid de templo tulit, poena metalli coercendus est, aut si honestiore loco constitutus sit, in insulam.

2) in heredes competunt] Neque immerito, cum in his criminibus oblatae pecuniae principaliter quaestio moveatur.



L. un. IX. 28. ις. β) 'Εάν ἄρχοντες ἐν καιρῷ τῆς ἀρχῆς δημόσια κλέμματα κλέψωσι, καὶ αὐτοὶ κατεχέσθωσαν κεφαλικῆ τιμωρίᾳ, καὶ οἱ ὑπουργήσαντες^{β)} αὐτοῖς ἐν τῷ πράγματι, καὶ οἱ^{γ)} ὑποδέξάμενοι τὰ^{δ)} παρ' αὐτῶν ὑποκλαπέντα.

ἐὰν ἄρχοντες] Θεοδώρου. Ἐάν δημόσια κλέψῃ ὁ ἄρχων, τῷ Ἰουλίῳ δὲ πεκουλάτους κατεχόμενος κεφαλικῶς τιμωρεῖται σὺν τοῖς ὑπουργοῦσιν αὐτῷ. μνήμησὸ τῆς γ'. διατάξεως τοῦ μ. τιτ. τοῦ α'. βιβ. καὶ ἀνάγνωθι βιβ. ιβ'. τιτ. α'. διατ. ιβ'. καὶ τὰς περὶ ἄρχοντων νεαρὰς^{ε)}, καὶ τὴν περὶ δὲ πεκουλάτους νεαρὰν, καὶ τὴν ρκδ'. νεαρὰν. [Sch. r. VII. 774.]

Τὴν^{μ)} κεφαλὴν ἀποτέμνονται, ὡς φησὶν Ἀνατόλιος. [Sch. r. VII. 774.]

δημόσια χρήματα] Εἰ καὶ μὴ ἦσαν χρήματα, ἀλλ' ἕτερα πολιτικά. πολλὰκις γὰρ ὤμειν γενόμενον. τί γὰρ, ὅτι ἐπέτρεψε τισὶν ἐργολάβοις ἀνδριάντας κατενεγκεῖν^{ν)}, ὡς δῆθεν βουλομένων αὐτούς εἰς ἔργον ἀναγαγεῖν, καὶ ἐκλεψάν^{ο)}; ὑπόκεινται^{π)} τῇ ἐκ τῆς διατάξεως τιμωρίᾳ. [Sch. s. VII. 774.]

κατεχέσθωσαν κεφαλικῆ τιμωρίᾳ] Ἦ ῥέ. νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος ἀναίρουσα τὸ παλαιὸν κεφάλαιον νομοθετεῖ, μὴτε τὸν ἄρχοντα, μὴτε τοὺς ὑπουργήσαντας κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν μὲν ἄρχοντα ἐκπίπτειν τῆς ἀρχῆς, καὶ εἰς τὸ διπλάσιον ἀναδιδόναι τὰ κλαπέντα, τοὺς δὲ συνυπουργήσαντας εὐπόρους ὄντας τῇ αὐτῇ καθυποβάλλεσθαι ζημίᾳ^{ρ)}, ἀποροῦντας δὲ μάλιστα καὶ ἀτίμῳ κουργίᾳ, καὶ φυγαῖς ὑπεροφίας. [Sch. t. VII. 775.]

L. 1. IX. 29. ιζ. γ) 'Όσοι τὴν τῆς θείας πίστεως ἀγιοσύνην ἢ ἐν τῷ ἀνοεῖν οὐγγέουσιν, ἢ ῥαθυμοῦντες μαιίνουσι καὶ προσκρούουσιν, ἱεροσυλίαν ἄμαρτάνουσιν.

ὅσοι τὴν τῆς θείας πίστεως ἀγιοσύνην] Ὁ τὴν εὐσεβῆ πίστιν τῶν Χριστιανῶν θέλων σαλευῖσαι, τιμωρεῖσθω ὡς ἱερόσυλος. μνήμησὸ τῆς γ'. διατ. τοῦ γ'. τιτ. καὶ τῆς ε'. καὶ ζ'. διατ. τοῦ ιβ'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. [Sch. u. VII. 775.]

ἱεροσυλίαν ἄμαρτάνουσιν] Ἴδου ἐκ ταύτης τῆς διατάξεως ἠδύναστο οἱ αἱρετικοὶ πάντες σακρilegeῖω ὑποκείσθαι, εἰ μὴ ἦν ἕτερος νόμος ἰδικιωτέραν ὀρίζων καὶ αὐτῶν τιμωρίαν. [Sch. x. VII. 775.]

sch. tit. XIX. §. 7. ιη. δ) 'Ό^ς τὸν προσφειγόντα εἰς τὴν ἀγιοτάτην^{υ)} ἐκκλησίαν ἰδίᾳ χρώμενος^{φ)} ἀθροῖς ἀποσπάσας, τυπόμενος καὶ κουρευόμενος διηνεκῶς^{ψ)} ἐξοριέσθω.

τυπόμενος καὶ κουρευόμενος διηνεκῶς ἐξοριέσθω] Τὸ τοῦ νδ'. τιτ. κα' κεφάλαιον συμβιβάζοντες τινες τῷ παρόντι, ἀποδιδόασιν ἐκείνο μὲν περὶ χρηματικῆς ποιῆς διαλέγεσθαι, τοῦτο δὲ περὶ ἐγκληματικῆς. ἢ δὲ ἀλήθειᾳ μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὅτι αὐτῆ^{ζ)} μὲν ἡ ποιῆ μόνῃ ὤρισταὶ κατὰ τῶν ἀποσπώντων τοὺς προσφρυγας^{η)} ἐκείνη δὲ ἡ ποιῆ ὤρισταὶ κατὰ τῶν βίᾳ ἐπιμβαινόντων ἐπισκόπων ἄλλοτριῶν ἀκινήτων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ ἐπεκτεινόντων τὰ οἰκία ὄρια, ἢ ἄλλως πως τῶν τῆς ἐκκλησίας προνομίων καταφρονούντων. [Sch. y. VII. 775.]

L. 2. IX. 29. ιθ. ε) Τὸ ζητεῖν, εἰ ἄρα ἀξίος ἐστὶ τῆς ἀρχῆς ὁ πιστευθεὶς αὐτῇ, ἱεροσυλία ἐστίν.

τὸ ζητεῖν] Θεοδώρου. Σακρilegeῖον πλημμελεῖ ὁ βασιλικῆ ἐπιλογῇ καὶ κελύσει ἐναντιοῦσθαι πειρώμενος. Iudicio δύνασαι ἐκ τούτου κανονίσαι, ὅτι πᾶς ἀμφιβάλων περὶ βασιλικῆς κρίσεως σακρilegeῖω ὑποκείται. [Sch. z. VII. 775.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ἀμφιβάλλεσθαι περὶ τῆς βασιλικῆς κρίσεως οὐ προσήκει^{θ)} σακρilegeῖον γὰρ μίμησις ἐστὶ τὸ ἀμφιβάλλειν, εἰ ἄρα οὗτος ἀξίος ἐστίν, ὃν ἐπελέξατο ὁ βασιλεὺς.

L. 3. end. κ. ζ) 'Εάν^{α)} τις ἐπαρχιώτης^{β)} αἰτήσῃ παρὰ βα-

g) Fabr. ιε'. Legitur hic locus in Syn. p. 533. ubi est cap. 16. h. t. et in sch. b. ad Basil. XXI 3. 2. (Fabr. II. 642. Heimb. II. 452.). In sch. pro ἄρχοντες legitur ἄρχων et postea semper singularis. h) Sch. ὑπουργοῦντες. i) οἱ Syn. omisit. k) τὰ deest in Syn. l) Sic Cod. Fabr. νεαρὰν. m) Haec in Cod. 1350. secunda manu scripta sunt. n) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ ἐνεγκῶν pro κατενεγκῶν. o) Lege ἐκλεψεν. p) Sic Cod. Fabr. ὑπόκειται. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ζημιώσει. r) Fabr. ιε'. s) Fabr. ιζ'. Vide de hoc loco, qui vulgo in edit. Cod. ut L. 2. C. IX. 29. refertur, *Bienér Revision des lust. Cod.* p. 176. t) Legitur hic locus in Syn. p. 43. ubi est cap. 17. h. t. et apud Harm. II. 9. §. 3. u) Syn. ἄγιαν. v) χρώμενος, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. Deest etiam in Syn. w) διηνεκῶς omisit Syn. x) Sic lego, Fabr. αὐτῆ. y) Fabr. ιη. z) Fabr. ιθ'. a) L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 27. ubi est cap. 18. h. t. b) Syn. ἐπαρχιώτης ὢν.

XVI. Si magistratus¹⁾ tempore administrationis publicam pecuniam²⁾ subripuerint, tam ipsi capitali poena teneantur³⁾, quam qui in ea re ministerium eis praeberunt, et qui subreptam ab eis pecuniam susceperunt.

1) si magistratus] Theodori. Si publicam pecuniam subripuerit magistratus, lege Iulia peculatus obnoxius capite punitur una cum ministris. Memineris const. 13. tit. 40. lib. 1. et lege lib. 12. tit. 1. const. 12. et Novellas de magistratibus, et Novellam de peculatu, et Novellam 124.

Caput eis amputatur, ut ait Anatolius.

2) publicam pecuniam] Etiamsi non fuerit pecunia, sed aliae res civitatis. Quid enim (quod saepe factum scimus) si iusserit operum redemptores statuas deferre, quasi volens eas operi imponere, et feratus sit? Tenetur poena constitutionis.

3) capitali poena teneantur] Novella 105. Imperatoris domini Leonis abrogato veteri capite statuit, nec magistratum, nec ministros capite puniri, sed magistratum quidem pelli magistratu, et in duplum reddere subrepta: ministros autem, si solvendo sint, eadem poena teneri, inopes verberibus et ignominiosa tonsura et exilio coerceri.

XVII. Qui divinae fidei sanctitatem¹⁾ aut nesciendo confundunt, aut negligendo violant et offendunt, sacrilegium committunt²⁾.

1) qui divinae fidei sanctitatem] Qui piam Christianorum fidem vult convellere, puniatur ut sacrilegus. Memineris const. 3. tit. 3. et const. 5. et 7. tit. 12. lib. 1.

2) sacrilegium committunt] Ecce, ex hac constitutione possunt haeretici omnes sacrilegio subici, nisi fuerit alia lex, quae specialem magis in eos constituat poenam.

XVIII. Qui confugientem ad sanctissimam ecclesiam sua auctoritate abstraxit, verberatus et tonsus in perpetuum exilium mittatur¹⁾.

1) verberatus et tonsus in perpetuum exilium mittatur] Tituli 54. cap. 21. conciliantes quidam cum praesenti, referunt illud quidem loqui de pecuniaria poena, hoc vero de criminali. Veritas tamen ita se potius habet, hanc poenam in eos duntaxat constitui, qui abstrahunt confugas: illam vero in eos, qui vi invadunt alienorum episcoporum praedia ecclesiastica, et producant suos fines, vel alio quo modo ecclesiae privilegia contempnunt.

XIX. Quaerere¹⁾, an dignus magistratu sit is, cui is commissus est, sacrilegium est.

1) quaerere] Theodori. Sacrilegium committit, qui electioni et iussioni Principis repugnare conatur. Iudicio. Hinc definire potes, omnem dubitantem de Principis iudicio sacrilegii teneri.

Τὸ κατὰ πόδας. Dubitari de Principali iudicio non oportet: sacrilegii enim instar est, dubitare, an dignus sit, quem elegerit Imperator.

XX. Si provincialis¹⁾ a Principe petat, ut ma-



σιλέως ἄρχειν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ, ἱεροσυλία ἰπόκειται· εἰ μὴ ἔκουσίως αὐτὸν ὁ βυσιλεύς ἄρχοντα ποιήσῃ.

ἐάν τις ἐπαρχεώτης] Θεοδώρου. Ὁ αἰτῶν βασιλέα, ἵνα ἄρξῃ τῆς ἰδίας πατρίδος, κρίνεται ἱεροσύλος. εἰ δὲ ὁ βασιλεύς χωρὶς δεήσεως αὐτοῦ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ ἄρξαι τῆς ἰδίας πόλεως^{α)}, οὐ κινδυνεύει. μνησθῆσθαι τῆς ἀ. διατ. τοῦ μα. τιτ. τοῦ α. βιβ. Civis. κἂν μὴ ἔτεχθῃ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ, ὅπως δὲ ὡς πολίτης ἐν αὐτῇ οἰκῇ, κεκάλυται τὴν ἀρχὴν αὐτῆς διοικήσῃ. [Sch. a. VII. 775.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Μηδεὶς χωρὶς σακροβελίου ἐγκλήματος αἰτητέον νομίῳ χειριστίας καὶ δεκτίας διοικήσεως ὀφείκειον εἶσαι ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἧ δομικίλιον ἔχει ἢ καὶ πολίτης νοεῖται· εἰ μὴ τοῦτο τινι ἔκουσίῳ φιλοτιμίᾳ διὰ θεῶν ὑλαβῶν ὁ βασιλεύς ψηφίσεται.

ἄρχειν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ] Ζῆτει βιβ. ε'. τιτ. λδ'. κεφ. λη. λθ'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. α'. κεφ. εγ'. καὶ τιτ. αὐτοῦ κδ'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. νζ'. τιτ. β'. κεφ. κβ'. [Sch. b. VII. 775.]

TITULOS MZ'.^{d)}

Νόμος Ἰουλίου κατὰ κολάκων.

α'. Μοδεστ. ε) Ἐάν τις στρατηγὸς ἢ ἱερεὺς ἐν τινι πόλει κατὰ κολακίαν τοῦ δήμου^{β)} γένηται^{β)}, καταδικάζεται εἰς ἑκατὸν νομίματα, καὶ ἀτιμοῦται.

Καὶ ἐὰν διελέγξῃ ἕτερον, ἀποκαθίσταται μὲν, τὴν δὲ ποινὴν οὐκ ἀναλαμβάνει.

Καὶ ὁ συστησάμενος καινὸν τέλος τῇ αὐτῇ ποινῇ κατέχεται.

Καὶ ὁ κατηγορὸς ἢ κατηγορούμενος ἀνιῶν εἰς τὸν οἶκον τοῦ δικαστοῦ, ἑκατὸν νομίματα τῷ δημοσίῳ δίδωσιν.

ἐάν τις] Οὗτος ὁ νόμος σήμερον ἀργεῖ, ἐπειδὴ πρόνοια τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ ἀρχοντος προαγωγή γίνεται, καὶ οὐχὶ κατὰ ψῆφον τοῦ δήμου. ἐὰν δὲ ἐν τινι πόλει παρὰ τοῦτον τὸν νόμον γένηται τις στρατηγὸς ἢ ἱερεὺς κατὰ κολακίαν τοῦ δήμου, ρ'. νομίματα καταδικάζεται δοῦναι, καὶ ἀτιμοῦται. εἰ δὲ ὁ καταδικασθεὶς ἐκ τούτου τοῦ νόμου διελέγξῃ ἕτερον τινὰ τὸ αὐτὸ ἡμαρτηκότα, ἀποκαθίσταται μὲν αὐτῷ ἢ ἐπιτίμῃς, οὐκ ἀναλαμβάνει δὲ τὰ ρ'. νομίματα. εἰ δὲ καὶ τις καινὸν τέλος ὀρίσει, τῇ αὐτῇ τιμωρίᾳ κατέχεται. εἰ δὲ καὶ τις κατηγορούμενος ἢ κατηγορῶν πονηρικὸν δικαστήριον, εἰσέλθῃ εἰς οἶκον τοῦ δικαστοῦ, τῷ αὐτῷ νόμῳ περιπίπτει, τούτεστι, ρ'. νομίματα τῷ φίσκῳ καταβαλεῖν ἀναγκάζεται. [Sch. a. VII. 776.]

ἢ ἱερέως.] Ζῆτει βιβ. νδ'. τιτ. ε'. κεφ. παρατελευτ. καὶ βιβ. λη'. κεφ. ζ'. τοῦ α'. τιτ. καὶ τὸν παλαιόν. [Sch. b. VII. 776.]

τὴν δὲ ποινὴν οὐκ ἀναλαμβάνει.] Ποινὴ γὰρ καταβληθεῖσα οὐκ ἀναλαμβάνεται, ὡς βιβ. κδ'. τιτ. ζ'. κεφ. μβ'. καὶ βιβ. λε'. τιτ. ε'. κεφ. γ'. θεμ. ζ'. [Sch. c. VII. 776.]

TITULOS MZ'.^{h)}

Περὶ ἀνθρώπου ἐλευθέρου ἀποκαταστάσεως.

α'. Οὐλπ. Αἰγεί ὁ πραιτωρ^{α)} Ὅν κρατεῖς δόλω ἐλεύθερον, ἀποκατάστησον.

λέγει ὁ πραιτωρ] Τοῦτο^{β)} τὸ ἐντέρδικτον πρὸς παραφυλακὴν τῆς^{β)} ἐλευθερίας προτέθεικεν^{β)} ὁ πραιτωρ, ἵνα μὴ παρὰ μηδενὸς κρατῶνται ἄκοντες οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι· οὐδὲ γὰρ πολὺ διενήροχε τοῦ εἶδους τῆς δουλείας τὸ κατέχεσθαι

α) Fabr. πόλεως. β) In Cod. 1350. adduntur haec: ἦτοι τῶν διγ. βι. μη'. τι. ιδ'. ε) L. 1. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 533. f) Syn. verba κατὰ κολακίαν τοῦ δήμου omisit. Leuncl. in marg. τῶν δήμον κολακεύσας. g) Syn. ante γένηται inserit haec: τῇ φροντίδι τοῦ βασιλέως. Leuncl. in marg. μὴ τῇ φροντίδι. h) In Cod. 1350. adduntur haec: ἦτοι τῶν διγ. βι. μη'. τι. κθ'. i) Est paraphrasis L. 1. §. 1. l. 2. 3. pr. D. h. t. k) τῆς, quod Cod. 1350. habet, omisit Fabr. l) Sic lego. Fabr. προστέθεικεν.

magistratum gerere possit in sua provincia²⁾, sacrilegii tenetur: nisi ultro eum Princeps magistratum fecerit.

1) si provincialis] Theodori. Qui petit a Principe, ut suae patriae magistratus praeficiatur, censetur sacrilegus. Sed si Princeps sine eius precibus eum iubeat suae patriae praeesse, nullum sustinet periculum. Memineris const. l. tit. 41. lib. 1. Civis. Licet in ea provincia natus non sit, sed ut civis in ea habitet, prohibetur eius provinciae magistratu fungi.

Τὸ κατὰ πόδας. Nec quis sine sacrilegii crimine de-siderandum existimet gerendae ac suscipiendae administrationis officium intra eam provinciam, in qua domicilium habet et civis habetur: nisi hoc cuiquam ultronea liberalitate per divinos affatus Imperator decernat.

2) ut magistratum gerere possit in sua provincia] Quaere lib. 10. tit. 35. cap. 38. 39. et lib. 6. tit. 1. cap. 63. et eiusdem tit. 24. cap. ult. et lib. 57. tit. 2. cap. 22.

TITULUS XLVI.

Lex Julia in ambitiosos.

I. Modest. Si quis¹⁾ magistratus vel sacerdos²⁾ L. 1. §. 1. in civitate quadam captato populi favore fiat, con-D. XLVIII. demnatur in aureos centum, et infamis fit. 14.

Et si alium convicerit, in integrum quidem re- §. 2. stituitur, non tamen poenam recipit³⁾.

Et qui novum vectigal constituit, eadem poena §. 3. tenetur.

Etiam accusator vel reus, qui domum iudicis in- §. 4. greditur, centum aureos fisco praestat.

1) si quis] Haec lex hodie cessat, quia Principis providentia magistratus creatio fit, non suffragio populi. Sed si in municipio quodam contra hanc legem fiat aliquis magistratus vel sacerdos ambitu populari, in centum aureos damnatur, et infamis efficitur. Quodsi damnatus hac lege alium convicerit eiusdem criminis reum, restituitur quidem ei existimatio, non recipit tamen centum aureos. Eadem poena tenetur et qui novum vectigal instituit. Sed et si quis reus vel accusator publico iudicio domum iudicis ingrediatur, in eandem legem incidit, id est, centum aureos fisco inferre cogitur.

2) vel sacerdos] Quaere lib. 54. tit. 5. cap. penult. et lib. 38. cap. 7. tit. 1. et Antiquum.

3) poenam tamen recipit] Poena enim soluta non recipitur, ut lib. 24. tit. 6. cap. 42. et lib. 35. tit. 5. cap. 3. them. 7.

TITULUS XLVII.

De libero homine restituendo.

I. Ulp. Ait Praetor¹⁾: Quem liberum dolo malo retines, restituas. L. 1. D. XLIII. 29.

1) ait Praetor] Hoc interdictum tuendae libertatis causa proposuit Praetor, ne homines liberi a quaquam retineantur inviti: neque enim multum a specie servitutis distat, retineri ab alio liberum, et non habere



ἄφ' ἑτέρου τὸν ἐλεύθερον, καὶ μὴ ἔχειν ἐλευθερίαν ἀναχωρεῖν, ὅτε βούλεται. τοῦτο δὲ καὶ νόμος Φαβίου προνοήσατο, καὶ οὐδὲν διὰ τοῦ interdictionis ἀναιρεῖται ὁ ἐκβιασμός τοῦ Φαβίου. καὶ τῷ interdictionis δύναται τις κεχρησθῆαι, καὶ οὐδὲν ἦπτον κινεῖν τὸν Φαβίου ἐγκλημα, καὶ τὸ ἐναντίον, τοῦ Φαβίου πρῶτον κινήσεως τοῦτο τὸ interdictionis κινεῖσθαι· καὶ μάλιστα εἰς ἄλλος τὸ interdictionis ἐκίνησεν, ἄλλος δὲ τὸν Φαβίου κινήσῃ. [Sch. a. VII. 779.]

β'. Οὐνεουλ. Οὐδὲν γὰρ διαφέρουσι δούλων οἱ μὴ δυνάμενοι ἀναχωρεῖν.

γ'. Οὐλπ. Πρὸς τῷ νομίμῳ παραγγέλματι ἔστι καὶ ὁ κατὰ ἀνδραποδιστῶν νόμος, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ ἑτέρου. δυνατὸν δὲ ἄλλον μὲν ἔχειν τὸ νόμιμον παραγγέλμα, ἄλλον δὲ τὸν περὶ ἀνδραποδιστῶν νόμον.

καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ ἑτέρου] Καὶ τῷ interdictionis γὰρ δύναται τις κεχρησθῆαι, καὶ οὐδὲν ἦπτον τὸν Φαβίου ἐγκλημα κινεῖν. τὸ μὲν γὰρ interdictionis παριστῆναι τὸν ἐλεύθερον ἀπατεῖ τὸ δὲ ἐγκληματικὸν περὶ τῆς ποιῆς κινεῖ. ὅθεν οὐδὲ ἀναιρεῖται τὸ ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ ἀδιάφορον, ποῖον πρῶτον κινεῖται, [Sch. b. VII. 780.]

§. 1. 2. Κἂν ἔφηβος, κἂν γυνή, κἂν ὑπεξούσιός ἐστιν ὁ κρατούμενος, κἂν μὴ, ἐλεύθερος δὲ ὅμως, κἂν πλειόνες, χρώα τῷ νομίμῳ παραγγέλματι· οἱ μὴν ὅτε τὸν ὑπεξούσιόν μου κρατῶ· οὐδὲ γὰρ δόλον ποιῶ τῷ οἰκείῳ δικαίῳ χρώμενος.

κἂν ἔφηβος] Τὰ ῥήματα τοῦ ὁμοιωτοῦ λέγονται, ὅτι τινὰ ἐλεύθερον κρατεῖς, εἰς πάντας τοὺς ἑλευθέρους ἀνήκει, εἴτε ἔφηβος ἐστίν, εἴτε ἀνήβος, εἴτε ἄρσεν, εἴτε γυνή, εἴτε εἰς, εἴτε πολλοί, εἴτε ἀτεξούσιος, εἴτε ὑπεξούσιος. τοῦτο γὰρ μόνον σκοποῦμεν, εἰ τις ἐστὶν ἐλεύθερος. ὁ δὲ τὸν ἴδιον ὑπεξούσιον κρατῶν τοῦτο τῷ interdictionis οὐκ ἐνάγεται, ἐπειδὴ οὐ πιστεύεται δόλῳ κακῶ κρατεῖν αὐτόν. [Sch. c. VII. 780.]

οὐδὲ γὰρ δόλον ποιῶ τῷ οἰκείῳ δικαίῳ χρώμενος] Ζῆτει βιβ. β'. τι. γ'. κεφ. ε'. φησὶ γὰρ τοῦτο· Οὐδεὶς δοκεῖ δόλον ποιεῖν τῷ οἰκείῳ δικαίῳ χρώμενος. [Sch. d. VII. 780.]

§ 3. Εἰ ὃν ἀνερρυσάμην ἐκ πολεμίων παρακρατῶ, μὴ λαβῶν τὸ τίμημα, οὐκ ἐνέχομαι· εἰ δὲ λαβῶν μὴ ἀπολύσω, ἢ ἀπολύσω καὶ μὴ λαβῶν, καὶ πάλιν κρατήσω, ἐνάγομαι.

εἰ ὃν ἀνερρυσάμην ἐκ πολεμίων] Οὗτος εἰ μὴ δώσει ὃ ἔδωκε τίμημα, πενταετία ἐλευθεροῦται, ὡς βιβ. λδ'. τι. β'. κεφ. ε'. 9) καὶ τελευτ. [Sch. e. VII. 780.]

ἢ ἀπολύσω καὶ μὴ λαβῶν] Ὡς συγχωρήσας αὐτῷ τὸ τίμημα. [Sch. f. VII. 780.]

§. 4. Κἂν ἀτεξούσιόν μου υἷον κρατῶ, οὐκ ἐνέχομαι διὰ τὴν προσγενῆ εὐσέβειαν, εἰ μὴ προφανῆς δείκνυται δόλος. τὰ αὐτὰ κἂν ἀτελεύθερον ἴδιον, ἢ θρεπτόν, ἢ τὸν εἰς θεραπείαν τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης μοι ζημίας δοθέντα μοι κρατήσω. ὁ γὰρ εὐλόγως κρατῶν οὐ ποιεῖ δόλον.

κἂν ἀτεξούσιόν μου υἷον κρατήσω] Ἐάν τις τὸν μὴ ὑπεξούσιον υἷον αὐτοῦ κρατεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν δίχα δόλον πιστεύεται τοῦτο ποιεῖν. αὐτὴ γὰρ ἡ εὐσέβεια τοῦ γεγεννημένου αὐτὸν ποιεῖ, αὐτὸν δίχα δόλου κατέχεσθαι παρὰ τοῦ πατρός, εἰ μὴ προφανῶς ἀποδείκνυται δόλῳ κρατῶν αὐτόν ὁ πατὴρ τὸν ἀτεξούσιον υἷον. τὸ δὲ αὐτὸ λέγομεν, εἰ καὶ τὸν ἴδιον τις ἀτελεύθερον κρατῶν, ἢ τὸν εἰς νόξαν δεδομένον αὐτῷ. καὶ γενικῶς ὁ δικαίαν αἰτίαν ἔχων τοῦ κρατεῖν παρ' ἐαυτῷ ἐλεύθερον, οὐ δοκεῖ δόλῳ κακίῳ τοῦτο ποιεῖν. [Sch. g. VII. 780.]

ἢ τὸν εἰς θεραπείαν τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης μοι ζημίας δοθέντα μοι] Τί γάρ, ὅτι Πέτρος ἐτε-

libertatem recedendi, cum voluerit. Huic vero etiam lex Fabia prospexit, neque interdicto consumitur executio legis Fabiae. Et interdicto uti quis potest, et nihilominus instituire crimen legis Fabiae, et e contrario prius instituta accusatione legis Fabiae experiri hoc interdicto, praesertim si alius egerit interdicto, alius agat lege Fabia.

II. Venul. Nihil enim differunt a servis ii, qui non possunt recedere.

III. Ulp. Praeter interdictum est etiam lex Fabia contra plagarios, neque unum iudicium altero consumitur¹⁾. Et potest alius interdictum habere, alius accusationem ex lege de plagiariis.

1) neque unum iudicium altero consumitur] Nam et interdicto uti quis potest, et nihilominus legis Fabiae crimen intendere. Interdictum enim liberum exhiberi postulat: criminali autem iudicio de poena agitur. Itaque aliud alio non tollitur, et nihil refert, quale prius instituat.

Sive pubes²⁾, sive mulier, sive filiusfamilias sit is, qui retinetur, sive non, modo sit liber, locus est interdicto: non etiam si filiumfamilias meum retineam: dolo enim non facio, dum iure meo utor³⁾.

2) sive pubes] Haec verba Praetoris, quem liberum retines, ad omnes liberos pertinent, sive pubes est, sive impubes, sive masculus, sive femina, sive unus, sive plures, sive sui iuris, sive alieni iuris. Hoc enim tantum spectamus, an liber sit. Is tamen, qui filiumfamilias suum retinet, hoc interdicto non tenetur, quia non videtur dolo malo eum retinere.

3) dolo enim non facio, dum iure meo utor] Quare lib. 2. tit. 3. cap. 5. quo dicitur: Non videtur dolo facere is, qui iure suo utitur.

Si quem redemi ab hostibus⁴⁾ retineam, non accepto pretio, non teneor: sed si accepto pretio eum non dimisero, vel si pretio non accepto dimisero⁵⁾, et rursus retinero, teneor.

4) si quem redemi ab hostibus] Hic si non dederit pretium, quo redemptus est, post quinquennium liberatur, ut lib. 34. tit. 2. cap. 5. et ult.

5) vel si pretio non accepto dimisero] Remisso ei pretio.

Quamvis filium meum emancipatum retineam⁶⁾, non teneor propter genuinam pietatem, nisi evidens appareat dolus. Idem est et si libertum meum, vel alumnum, vel noxae mihi deditum⁷⁾ retineam. Nam qui ex iusta causa retinet, dolum non facit.

6) quamvis filium meum emancipatum retineam] Si quis filium suum, quem non habet in potestate, retineat, plerumque sine dolo hoc facere creditur. Pietas enim, quae sequitur ex eo, quod pater eum genuit, facit, eum sine dolo retineri a patre, nisi si evidenter probetur, filium emancipatum a patre dolo retineri. Idem dicimus et si quis suum libertum retineat, vel alumnum, vel noxae sibi deditum. Et generaliter qui iustam habet causam liberi hominis apud se retinendi, non videtur dolo malo hoc facere.

7) vel noxae mihi deditum] Ut si Petrus decesserit, Paulo herede relicto et rogato, Stichum ser-

m) Sic Cod. 1350. Fabr. περιστάσαι. n) Sic Cod. Fabr. οὐδὲν. o) τοῦ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. p) τοῦς Cod. 1350. Omisit id Fabr. q) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ. r) Sic Cod. Fabr. γεγεννημένα. s) Malim κρατεῖ.



λεύθησεν ἐπὶ Παύλῳ κληρονόμῳ, ὃν καὶ ἤξλωσεν, εἴην ἡ ναῦς ἐξ Ἀσίας ἔλθῃ, ἐλευθερώσαι τὸν δούλον Στίχον· ὁ δὲ Στίχος ἠρτημένος τῆς αἰρέσεως Ἀκουιλίου¹⁾ ἤμαρτε, καὶ ἐδόθη εἰς νόσον· τούτου δὲ κρατουμένου ἐξῆλθεν ἡ αἰρέσις, καὶ γέγονεν ἐλεύθερος, ἀγνοοῦντος τυχόν καὶ τοῦ κρατούντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ κρατουμένου. [Sch. h. VII. 780.]

Ὁ κατέχων τὸν βουλούμενον οὐ ποιεῖ δόλον, εἰ μὴ πανουργία ἢ ὑπονόθευσις ἐλεγχθῆ.

ὁ κατέχων τὸν βουλούμενον] Ἐὶ καὶ βουλούμενον τὸν ἐλεύθερον ἐπέχει τις, οὐ κακῶς αὐτὸν κρατεῖ. τί οὖν, εἰ βουλούμενον μὲν κρατεῖ τινα, ἐκ πανουργίας δὲ αὐτοῦ περιγεγραμμένον⁴⁾ κρατεῖ αὐτόν, ἢ εἰσαχθέντα παρ' αὐτοῦ, ἢ ὑπονοθευθέντα, καὶ οὕτω⁵⁾ καλλίστῳ καὶ δεδοκιμασμένῳ λογισμῷ τούτο ποιεῖ; τότε ὁρθῶς λέγομεν κατὰ δόλον κάκιστον⁶⁾ κρατεῖν αὐτόν. [Sch. i. VII. 780. sq.]

εἰ μὴ πανουργία ἢ ὑπονόθευσις ἐλεγχθῆ] Ἴτοι εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀρχῆς ἀπατηθεὶς εἰσῆλθεν ἐκὼν ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐκρατήθη ἄκων. [Sch. k. VII. 781.]

Εἰ ἀγνοῶ ἔχειν τὸν ἐλεύθερον, οὐ ποιῶ δόλον, εἰ μὴ μετὰ τὸ γνῶναι κρατήσω.

Εἰ δὲ ἀμφιβάλλω περὶ τῆς τύχης, δεῖ μᾶλλον τὸ καταστατικὸν κινεῖσθαι· τὸ γὰρ νόμιμον παράγγελμα ἀρμόζει ἐπὶ τῶν ἀναμφιβόλως ἐλευθέρων, καὶ οὐ χρῆ πρόκριμα τῆ καταστατικῆ γίνεσθαι δίκην.

εἰ ἀγνοῶ ἔχειν τὸν ἐλεύθερον] Ὁ ἀγνοῶν εἶναι παρ' αὐτῷ τὸν ἐλεύθερον, ἀπῆλλαται δόλου. εἰ δὲ μαθὼν μετὰ ταῦτα κατασχῇ αὐτόν, οὐκ ἀπῆλλαται δόλου. ἐὰν δὲ ἀμφιβάλλῃ⁷⁾ τις, πότερον ἐλεύθερος ἢ δούλος ἐστὶ ὁ κρατούμενος παρ' αὐτῷ, εἰ καὶ περὶ τύχης ἐνάγει αὐτῷ, τότε ἀπιστούμεθα τούτου τοῦ ἰντερδικτοῦ, καὶ κινεῖται τὸ περὶ τύχης δικαστήριον. ὁρθῶς γὰρ ἤρσε τότε χώραν εἶναι τούτῳ τῷ ἰντερδικτῷ, ὅτι τις ὁμολογουμένως ἐστὶν ἐλεύθερος· ἐπεὶ ἐὰν ζητηθῶσι τὰ περὶ τῆς τύχης τινός, οὐ χρῆ πρόκριμα γίνεσθαι τῆ ἀλλοτρίᾳ διαγνώσει, τουτέστι, τῷ μέλλοντι περὶ τύχης δικάζειν. [Sch. l. VII. 781.]

καὶ οὐ χρῆ πρόκριμα τῆ καταστατικῆ γίνεσθαι δίκην] Ἴγουν καὶ⁸⁾, ὅτι ἀμφιβάλλεται, εἰ ἐστὶν ἐλεύθερος, οὐκ ὀφείλει κινεῖσθαι μὲν τὸ δὲ λίβερις ἐξινβένδεις, ἀργεῖν⁹⁾ δὲ τὸ καταστατικόν¹⁰⁾· τούτο γὰρ ἐστὶ τὸ προκριματίζεσθαι τὸ ἀργεῖν. [Sch. m. VII. 781.]

Πικροπητοῦ ἐστὶ τὸ ἀγαγεῖν εἰς δημόσιον τόπον, ὥστε καὶ θεωρεῖσθαι καὶ ἀπτεσθαι αὐτοῦ τὸν βουλούμενον, καὶ ἀπλῶς τὸ χωρὶς ἀποκρυβῆς ἔχειν.

παραστήσαι ἐστὶ] Ἐῖπεν ὁ πραιτωρ· Παραστήσον ὃν ἄκωντα κρατεῖς ὄντα ἐλεύθερον. παραστήσαι δὲ ἐστὶ τὸ εἰς δημόσιον τόπον παραγαγεῖν τινα, ὥστε παντὶ βουλούμενῳ ἐξεῖναι καὶ ἀπτεσθαι αὐτοῦ, καὶ ὄραν αὐτόν. κυρίως δὲ παραστήσαι ἐστὶ τὸ μὴ ἐν ἀποκρυφίῳ τόπῳ ἔχειν τινα. ζῆτει βιβ. ιε'. tit. δ. κεφ. α'. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. τελευτ. [Sch. n. VII. 781.]

Παντὶ ἀρμόζει τὸ νόμιμον παράγγελμα, εἰ μὴ ὑποπτος εἴη· τυχόν γὰρ συμπαίξει ἢ συκοφαντεῖ.

Καὶ γυναῖκί, καὶ ἀνήβῳ ἀρμόζει ὑπὲρ συγγενοῦς ἢ γονέως, ἢ ἀγχιστέως· καὶ γὰρ καὶ ἔγκλημα οὗτοι κινουσι διὰ τὰς τῶν ἰδίων ὑβρεις.

παντὶ ἀρμόζει τὸ νόμιμον παράγγελμα] Τούτο τὸ ἰντερδικτον παντὶ ἀνθρώπῳ ἀρμόζει· οὐδεὶς γὰρ κωλύεται σπουδαίεν τῆ ἐλευθερία. κατὰ δὲ διάγνωσιν τὰ ὑπόπτα πρόσωπα ἀπαθούμεθα¹¹⁾ τούτου τοῦ¹²⁾ ἰντερδικτοῦ, ἐὰν τυχόν τοιοῦτον ἦν τὸ κινήσαι βουλούμενον πρόσωπον, ὅπερ πιθανόν ἐστὶν¹³⁾ ἢ συμπαίξειν, ἢ συκοφαντεῖν. εἰ δὲ γυνή ἢ πούπιλλος βούλονται τούτο τὸ ἰντερδικτον κινήσαι ὑπὲρ συγγενοῦς αὐτῶν, ἢ γονέως, ἢ ἀγχιστέως μεριμνῶντες, δίδεται αὐτοῖς. καὶ

1) Supple κατὰ ante Ἀκουιλ. 2) Sic Cod. 1350. Fabr. περιγεγραμμένου. 3) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ τῷ pro οὕτω. 4) Sic Cod. Fabr. κάκιστον pro κάκιστον. 5) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀμφιβάλλει. 6) Sic Cod. 1350. Fabr. τουτέστιν pro ἦγον καί. 7) Sic lego ex Cuiacii versione. Fabr. ἀργεῖν. 8) Sic lego. Fabr. ἀποκαταστατικόν (sic). 9) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποθούμεθα. 10) τοῦ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. 11) Fabr. ἐστὶ.

vum manumittere, si navis ex Asia veniret: Stichus vero pendente conditione in legem Aquilium commiserit, et noxae deditus sit, ac deinde, cum retineretur pro noxa, conditio extiterit et liber factus sit, ignorante forsitan et eo, qui retinebat, et eo, qui retinebatur.

Qui retinet volentem⁸⁾, dolo non facit, nisi L. 3. §. 5. calliditas vel sollicitatio arguatur⁹⁾. D. XLIII. 29.

8) qui retinet volentem] Si quis volentem liberum retineat, non male eum retinet. Sed quid, si volentem quidem retineat, ex calliditate tamen sua circumscriptum, vel seductum, vel sollicitatum, num et hoc bona et probabili ratione facit? Tunc recte dicimus, illum dolo malo retineri.

9) nisi calliditas vel sollicitatio arguatur] Hoc est, nisi ab initio deceptus volens in domum eius venerit, et retineatur invitus.

Si ignorem, me habere liberum¹⁰⁾, dolo non §. 6. facio, nisi, posteaquam cognovero, retinero.

Quodsi dubitem de statu, agenda potius est sta- §. 7. tus causa: nam interdictum competit de iis, qui sine controversia liberi sunt, et causae status praeiudicium fieri non oportet¹¹⁾.

10) si ignorem, me habere liberum] Is, qui nescit, apud se esse liberum, dolo caret. Sed si posteaquam scivit, retineat eum, non caret dolo. Quodsi dubitet quis, utrum liber sit an servus is, quem detinet, et si de statu ei controversiam faciat, tunc recedimus ab hoc interdicto, et movetur iudicium status. Etenim recte placuit, tunc demum locum esse huic interdicto, cum quis sine controversia est liber: quia si quaeratur de statu, non oportet praeiudicium fieri alienae cognitioni, hoc est, iudicatur de statu.

11) et causae status praeiudicium fieri non oportet] Hoc est, cum dubitatur, an sit liber, non debet intendi interdictum de liberis exhibendis, et cessare status causa: nam si cesset, hoc praeiudicare est.

Exhibere est¹²⁾ producere in publicum locum, §. 8. ita ut ab eo, qui volet, conspiciatur et tangatur, et simpliciter extra secretum habere.

12) exhibere est] Ait Praetor: Exhibeas liberum, quem invitum retines. Exhibere est in publicum locum aliquem producere, ita ut civis volenti liceat eum videre et tangere. Proprie autem exhibere est, non in secreto loco aliquem habere. Quaere lib. 15. tit. 4. cap. 1. et lib. 2. tit. 2. cap. ult.

Cuilibet interdictum competit¹³⁾, nisi suspectus §. 9. 10. sit¹⁴⁾: fortasse enim colludit¹⁵⁾ aut calumniatur¹⁶⁾.

Mulieri etiam et pupillo competit pro cognato §. 11. vel parente, vel affine: nam et crimina instituunt propter suorum iniurias.

13) cuilibet interdictum competit] Hoc interdictum omnibus competit: nemo enim prohibetur libertati favere. Causa tamen cognita suspectas personas removemus hoc interdicto, si forte talis sit persona eius, qui agere vult, quam verisimile sit colludere vel calumniari. Quodsi mulier vel pupillus velint hoc interdicto agere pro cognato vel parente, vel affine solliciti, dabitur eis. Nam et publicis iudiciis mulieres



πουβλικούς γὰρ δικαστηρίους δύνανται κεκοῖσθαι κατὰ τινῶν αἱ γυναῖκες, ὅτε τὰς ἰδίας ἢ^{ε)} κατὰ τῶν ἰδίων προσώπων ἀδικίας ἐκδικούσι. [Sch. o. VII. 781.]

Σημειώσαι^{ι)}, ὅτι καὶ γυνὴ δύναται κινεῖν ὑπὲρ συγγενῶν αὐτῆς κατὰ δόλον κρατούμενον ἐλευθέρων παρὰ τινος, καὶ ὅτι ἐξεσι παντὶ κινεῖν κατὰ τοῦ κατέχοντος ἐλευθέρων καὶ μὴ ἐνώτος αὐτὸν ἀναχωρεῖν ἐξ αὐτοῦ, κἂν γυνὴ ἔστιν ἢ κινούσα, κἂν ἀνήθρος. οὗτοι μέντοι ὑπὲρ συγγενούς^{β)}.

εἰ μὴ ὑποπτος εἴη] * Τότε γὰρ οὐκ ἐξ αὐτὸν ὁ πραιτωρ κινήσει.

συμπαίξει] * Ἀπατῆ μετὰ τοῦ κρατοῦντος.

ἢ συνοφαντεῖ] * Ἐχθρὸς ὢν τῷ κρατοῦντι συνοφαντεῖ, ὅτι ἐλευθέρων κρατεῖ ὁ δὲ υἱὸν ὑπεξουσίου ἢ ἀπέλευθρον ἐκράτησεν.

§. 12. Εἰ πολλοὶ θέλουσι κινήσαι, ἐπιλέγεται ὁ πραιτωρ (LIII. ἐκείνον, ᾧ μᾶλλον ἀνήκει τὸ πρῶγμα, ἢ τὸν ἐπιτηδειότερον ἀπὸ τοῦ γένους, τῆς πίστεως, τῆς ἀξίας.

εἰ πολλοὶ θέλουσι κινήσαι] Ἐάν πολλοὶ ὦσιν οἱ βουλόμενοι τοῦτο τὸ ἐντεῖδικτον κινήσαι, ἐπιλέγεται ὁ πραιτωρ ἐκείνον, ᾧ τινι πλέον ἀνήκει, ἢ τὸν ἐπιτηδειότερον. κάλλιστον δὲ ἐστὶ τὸ ἐκ τῆς κατὰ συγγένειαν συναφείας, καὶ ἐκ τῆς πίστεως τῶν προσώπων αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς ἀξίας προτιμᾶσθαι τὸν ὀφείλοντα κινήσαι. [Sch. p. VII. 782.]

§. 13. Ἐάν εἷς κινήσῃ, ἄλλος^{h)} οὐ κινεῖ, εἰ μὴ πρόδοτος ὁ πρῶτος δεχθῆ. τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων κρατεῖ. εἰ δὲ ὁ καταδικασθεὶς ἀπολύσῃ τὸν ἐλευθέρων, δῶ τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης, καὶ πολλάκις ἐνάγεται ἢ παρ' αὐτοῦ, ἢ παρ' ἄλλου.

ἐάν εἷς κινήσῃ] Ἐάν δὲ μετὰ τὸ ἤδη ἕτερον τινα κινήσῃ τοῦτο τὸ ἐντεῖδικτον, ἄλλος πάλιν βούλεται κινήσαι, προδότης ἐστὶ μὴ εὐχερῶς προσδέχεσθαι αὐτόν, εἰ μὴ ἀπιστος ἀποδειχθῆ ὁ πρότερον ἐναγαγών. οὐ πλέον οὖν ἢ ἅπαξ τοῦτο τὸ ἐντεῖδικτον κινεῖται, εἰ μὴ ἄρα καῦσα κογγίτα ἐκ δευτέρου δοθῆ. οὐ γὰρ τὰ πουβλικά δικαστήρια πλέον ἢ ἅπαξ κινεῖται, εἰ μὴ ὁ πρῶτος κατηγορήσῃ ὡς πραιουνακίτωρ καταδικασθῆ. ἐάν δὲ ὁ ἐναχθεὶς τῷ ἐντεῖδικτῷ τούτῳ καὶ ἡττηθεὶς βούλεται μᾶλλον τὴν διατίμησιν τῆς δίκης καταβαλεῖν, καὶ μὴ τὸ πρόσθεν παραστήσῃ, οὐκ ἐστὶν ἄδικον τὸ καὶ πολλάκις κατ' αὐτοῦ κεκοῖσθαι τῷ^{ι)} ἐντεῖδικτῷ τοῦ αὐτοῦ προσώπου κινούντος, καὶ μηδὲ ἀντικειμένης αὐτῷ τῆς ῥεῖς ἰουδικίας παραγραφῆς, ἢ ἕτερου τοῦτο γυμναζόντος. [Sch. q. VII. 782.]

Σημειώσαι^{κ)}, ὅτι ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων, ἐνός ἀσυμπαίτικως κινήσαντος, ἀποκλείονται οἱ λοιποὶ. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ἀγωγῶν κρατεῖ, ὡς βιβ. κβ. tit. ε. κεφ. λ'. θεμ. γ'. καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἀγωγῶν, ὡς βιβ. νά. tit. γ'. κεφ. θ'. [Sch. q. VII. 782.]

δῶ τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης] Τῷ^{ι)} ἐνάγοντι, ἤγουν ἀγοράζει τὴν δίκην, ὡςτε μὴ παραστήσῃ. [Sch. r. VII. 782.]

§. 14. Εἰ ἄπεισιν ὁ ἔχων τινὰ, εἰ μὴ δεφενδέεται, νομὴν ὑφίσταται.

§. 15. Διηγεῖς ἐστὶ τὸ νόμιμον παράγγελμα.

l. pr. d'. Οὐδενούλ. Εἰ ἐλευθέρων ἀγνοῦντα τὴν ἰδίαν τύχην κρατῶ, κἂν ἀνευ δόλου, δεῖ με αὐτὸν παριστῆναι.

§. 1. Οὐκ ἐνέχομαι δέ, εἰ ἐν ἀγνοίᾳ ἐλευθέρων ἀντὶ δούλου ἀγοράσω.

εἰ ἐλευθέρων] Εἰ καὶ ἀγνοῦντα^{m)} τὸν ἐλευθέρων ἀνθρώπων τὴν αὐτοῦ κατάστασιν κατέχει τις, ὅμως δὲ κατὰ δόλον κρατεῖ αὐτόν, οὐκⁿ⁾ ἐνάγεται. καὶ Τρεβῆτιος δὲ ἔλεγε, μὴ ἐναγεσθαι τῷ ἐντεῖδικτῷ ἐκείνον, ὅστις τὸν ἐλευθέρων ἀνθρώπων πίστευ καλῆ ὡς δούλου ἀγοράσας διακρατεῖ αὐτόν. [Sch. s. VII. 782.]

e) Adde τὰς. f) Hoc cum praecedente unum efficit scholium apud Fabr. g) Sic Cod. 1350. Fabr. συγγενῶν. h) Lego ἄλλος. Fabr. ἄλλος. i) Sic Cod. Fabr. τὸ vitio tythothetae: nam habet ἐντεῖδικτῳ. k) Hoc scholium cum praecedente apud Fabr. coniunctum est. l) Sic hoc scholium exhibit Cod. 1350. Fabr. verba τῷ ἐνάγοντι ponit post παραστήσῃ. m) Sic lego. Fabr. ἀγνοῦντος. n) Videtur omissenda negatio.

adversus quosdam uti possunt, si suas suorumve iniurias exequantur.

Nota, etiam mulierem posse agere pro cognatis liberis hominibus ab aliquo dolo retentis, et licere cuilibet agere adversus eum, qui retinet liberum, neque a se patitur recedere, sive mulier sit, sive pupillus. Hi tamen pro cognato agunt.

14) nisi suspectus sit] Tunc enim Praetor eum agere non patitur.

15) colludit] Decipit cum eo, qui retinet.

16) aut calumniatur] Cum inimicus sit eius, qui retinet, per calumniam ei obiicit. eum liberum retinere: is autem filiumfamilias vel libertum retinuit.

Si plures agere velint¹⁷⁾, eligit Praeter eum, ad quem maxime res pertinet, vel magis idoneum ex genere, fide, dignitate.

17) si plures agere velint] Si plures sint, qui velint hoc interdicto experiri, eligit Praetor eum, ad quem maxime pertinet, vel magis idoneum. Optimum autem est, ex cognationis coniunctione, et ex fide personarum et dignitate praepone eum, quem agere oporteat.

Si unus egerit¹⁸⁾, alius non aget, nisi priorem praevericatum approbetur. Idem enim et in criminibus obtinet. Sed si libertum dimittere damnatus praestet litis aestimationem¹⁹⁾, etiam saepius vel ab eodem, vel ab alio agitur.

18) si unus egerit] Si tamen posteaquam hoc interdicto alius egerit, alius iterum agere velit, palam est, eum non facile admittendum esse, nisi prioris actoris perfidia doceatur. Itaque non plus, quam semel hoc interdicto agitur, nisi causa cognita rursus datum sit. Nam et publica iudicia non plus, quam semel moventur, nisi prior accusator praevericationis damnatus sit. Si tamen reus condemnatus hoc interdicto malit aestimationem litis praestare, quam hominem exhibere, non est iniquum, saepius adversus eum eandem personam interdicto uti, non opposita ei exceptione rei iudicatae, vel alium hoc exercere.

Nota, in publicis criminibus uno non collusorie agente, ceteros excludi. Idem est et in popularibus actionibus, ut lib. 22. tit. 5. cap. 30. them. 3. et in fiscalibus actionibus, ut lib. 51. tit. 3. cap. 9.

19) praestet litis aestimationem] Actori, id est, emat litem, ut ne exhibeat.

Si abest is, qui aliquem retinet, et non defendatur, missionem in possessionem sustinet.

Hoc interdictum perpetuum est.

IV. Venul. Si liberum¹⁾ ignorantem suum statum retineam, etiamsi absque dolo, me oportet eum exhibere.

At non teneor²⁾, si ignorans liberum pro servo emero.

1) si liberum] Et si ignorantem suum statum liberum hominem retineat quis, attamen dolo malo retinet, [non] tenetur. Trebatius quoque ait, non teneri interdicto eum, qui liberum hominem bona fide pro servo emtum retinet.



οὐκ ἐνέχομαι δέ] * Ἐάνο) τις εἰδώς ἐλευθέρου εἶναι
τινα, ἀγοράσῃ αὐτόν, κεφαλικῶς κινεῖται κατὰ τοῦτου ὁ Φά-
βιος καὶ ὁ πεπρακὸς δὲ αὐτὸν ἐν εἰδήσει τοῦ εἶναι ἐλευθέρου,
τῇ αὐτῇ τιμωρίᾳ κατέχεται.

Οὐδὲ πρὸς ὄλιγον δεῖ ὑπερθέσθαι παρεστῆσαι
ὄν ἔχει τις ἐλευθέρου, ἐπειδὴ καὶ ὑπὲρ τοῦ φά-
σαντος ἀποτελέσματος ποιῆ ὑπόκειται.

οὐδὲ πρὸς ὄλιγον] Ἐν οὐδενὶ καιρῷ ὀφείλει κατὰ
δόλον εἶ ἐλευθέρου κατέχεσθαι ἐπὶ τοσοῦτον, ὅτι τινὲς ἔλεγον,
μηδὲ κἂν βραχείαν ὑπέροφθαι πρὸς τὴν τοῦ ἐλευθέρου παρα-
στασιν δίδουσαι τῷ κατέχοντι αὐτόν, τουτέστι, μὴ ἔχειν τοὺς
τέσσαρας μῆνας τοὺς δεδομένους τῷ ἰουδικάτῳ πρὸς ὑπερθε-
σαι, ἐπειδὴ καὶ ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ προλαβόντι χρόνῳ κατέχευεν
αὐτόν, ποινὴν ἀπαιτεῖται. [Sch. t. VII. 782.]

Μετὰ καταδίκην, τυχὸν δ' ἡ μῆνας ἢ γ' μῆνας. ζῆτει
βιβ. μη. τι. η. κεφ. ιθ'. [Sch. u. VII. 783.]

Δανειστῆς οὐ κινήσει κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὸν
χρεώστην αὐτοῦ· δύναται γὰρ εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ
πεμφθῆναι.

Δανειστῆς] Θέλων κινεῖν οὐκ ἐπὶ τῷ παραστήνῳ αὐτόν
ὡς ἐλευθέρου, ἀλλὰ ἐπὶ τῷ λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ χρέος.
[Sch. x. VII. 783.]

TITULOS MH'. P)

Νόμος Φάβιος περὶ ἀνδραποδιστῶν.

α'. Οὐλπ. 9) Δύναται τὸν ἀπόντα δοῦλον πωλεῖν
ὁ δεσπότης, οὐ μὴν τὸν φυγάδα.

δύναται τὸν ἀπόντα δοῦλον πωλεῖν ὁ δεσπό-
της] Ζῆτει βιβ. ιθ'. τι. α'. κεφ. κθ'. θεμ. δ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ
λε. θεμ. δ'. [Sch. a. VII. 786.]

οὐ μὴν τὸν φυγάδα] Οὐκ εἰσὶν γὰρ τοὺς ἐν φυγῇ
αὐτῶν δούλους πωλεῖν, ἵνα μὴ ἀφορμὴν εὐρόντες τινὲς ἀνδρα-
ποδισμῷ περιπίπτωσιν, ὑποβάλλοντες καὶ συναθροῦντες ἀπα-
τηλῶς τοὺς ἀλλοτρίους δούλους φευγεῖν, τυχὸν ἐν τῷ δέειν
τοπῷ, κἀντεῦθεν προσερχόμενοι τοῖς ἀπολέσασιν¹⁾ τοὺς δού-
λους δεσπότης, καὶ περὶ πρᾶσεως τῶν ἐν φυγῇ δῆθεν ὄντων
οικειτῶν διαλεγόμενοι, πειθηνίους εὐρίσκωσι τοὺς δεσπότης τὴν
τούτων ἥδη εὐρεῖν ἀπέκρίσαντας εἰς τὸ πωλεῖν αὐτοῖς καὶ
ἐλαττονος τιμήματος τοῖς ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν τὰ δούλα πρόσωπα
ἀνδραποδίσαι, καὶ νῦν τοὺς ἀγοράστὰς πλασαμένους καὶ τῇ
τύχῃ καὶ τῇ ἐκβίσει ἀγοράσεως²⁾ προσποιησάμενοι. μετὰ μέντοι
εὐρεῖν τῶν φυγάδων ἐπιτετραπται³⁾ τοῖς δεσπότης πωλεῖν,
καὶ ἐν ᾧ εἰσὶν ἐν φυγῇ συμφωνεῖν τὴν μετὰ τὴν εὐρεῖν πρᾶ-
σιν, ὡς κεφ. ιγ'. τὸ τέλος. [Sch. b. VII. 786. sq.]

Ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ ἀπῆλθαι τὸν οἰκέτην, καὶ ἄλλο τὸ ἐν
φυγῇ αὐτόν εἶναι. [Sch. b. VII. 787.]

Καλῶς δὲ ἐντέλλεται τινὲ ζῆτῆσαι τὸν φυγάδα,
καὶ ἔχειν ἡγορασμένον, καὶ⁴⁾ ἐτέρῳ πωλῆσαι.

Οἱ γὰρ τὴν φυγὴν τῶν ἰδίων δούλων πωλοῦντες
ὑπόκεινται τῷ νόμῳ.

β'. Μαρκ. Κατὰ μίμησιν τοῦ Ἀκουιλίου ἀρμόζει
ὁ περὶ ἀνδραποδισμοῦ νόμος, καὶ ἀποθανόντος τοῦ,
δι' ὃν τις ἐνέχεται.

κατὰ μίμησιν τοῦ Ἀκουιλίου] Εἰ γὰρ καὶ⁵⁾ ὁ
Ἀκουίλιος καὶ μετὰ τελευταίῳ τοῦ πληγέντος οἰκέτου κινεῖται.
[Sch. c. VII. 787.]

ἀρμόζει ὁ περὶ ἀνδραποδισμοῦ νόμος] Τουτέ-
στιν, ὡς περὶ τοῦ Ἀκουιλίου οὐ μόνον ζῶντος τοῦ τραυμα-
τισθέντος δούλου κινεῖται μοι κατὰ τοῦ τραυματίσαντος ὁ
Ἀκουίλιος, ἀλλὰ καὶ θανόντος, ὡς ἐγγωμῶν ἐν τῷ γ'. τι.

ο) Est paraphrasis L. 1. D. XLVIII. 15. quae in Basilicis desideratur. p) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι τῶν διγ. β. μη. τι. ιε. διγ. β'. g) L. 2. pr. §. 1 - 3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 09. et 192. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπολεί. s) Malim ἀγοράσαι. t) Fabr. ἐπιτετραπεται. u) καὶ in Syn. deest. Supplevit Leuncl. in marg. v) Malim καὶ γὰρ omissa voce ei, secundum versionem Cuiacii.

2) at non teneor] Si quis sciens liberum ali-
quem esse, eum emerit, capitaliter cum eo ex lege
Fabia agitur. Etiam qui eum vendidit sciens esse libe-
rum, eadem poena tenetur.

Nec modicum tempus³⁾ differri oportet exhibi-
tionem liberi hominis, quem habet quis, quia et pro
praeterito facto poenae subiicitur. L. 4. §. 2. D. XLIII. 29.

3) nec modicum tempus] Nullo tempore dolo
retineri homo liber debet: adeo ut quidam putaverint,
nec modicam dilationem ad hominem liberum exhiben-
dum dandam ei, qui illum retinet, hoc est, non habere
eum quatuor menses datos iudicato dilationis causa,
quia et ideo poena ab eo exigitur, quod praeterito tem-
pore eum retinuerit.

Post condemnationem, forte quatuor vel tres menses.
Quaere lib. 48. tit. 8. cap. 19.

Creditor⁴⁾ non aget in eum, qui debitorem reti-
net: potest enim in bona eius mitti. §. 3.

4) creditor] Qui vult agere, non ut exhibeatur
quasi liber, sed ut ab eo debitum recipiat.

TITULUS XLVIII.

Lex Fabia de plagiaris.

I. Ulp. Dominus absentem servum vendere pot-
est¹⁾, non fugitivum²⁾. L. 2. pr. D. XLVIII. 15.

1) dominus absentem servum vendere pot-
est] Quaere lib. 19. tit. 1. cap. 29. them. 4. et cap. 35.
them. 4.

2) non fugitivum] Ideo non permittitur eis servos
fugitivos vendere, ne hac occasione captata quidam
plagium committant, dum suggerunt servis alienis et
fraudulenter eos impellunt, ut fugiant in illum puta
locum, ac deinde adeunt dominos, qui servos amiserunt,
et de venditione servorum fugitivorum cum eis agunt,
quam in rem dominos, qui iam de servi recuperatione
desperarunt, faciles reperiunt, etiam vendendum villore
pretio eis, quos ignorant servorum esse plagiaris, si-
mulatosque emtores tam consilio, quam eventu. At
reptos fugitivos domino vendere permittitur, et quam-
diu in fuga sunt, pacisci, ut postquam reperti fuerint,
venditi habeantur, ut cap. 13. fin.

Aliud enim est, abesse servum, aliud, in fuga esse.

Recte autem mandat alicui, ut fugitivum requi-
rat, et emtum habeat, et alii vendat. §. 1. 2.

Nam qui fugam suorum servorum vendunt, legi §. 3.
subiacent.

II. Marc. Exemplo legis Aquiliae¹⁾ locus est
legi de plagiaris²⁾, etiam mortuo eo, propter quem
quis tenetur. D. eod.

1) exemplo legis Aquiliae] Etenim lege
Aquila agitur etiam post mortem servi vulnerati.

2) locus est legi de plagiaris] Hoc est, sicut
Aquila mihi competit adversus eum, qui vulneravit, non
tantum vivo servo vulnerato, sed etiam mortuo, ut di-
dicimus in tit. 3. cap. 30. them. ult. ita et plagiaris



κεφ. λ'. θεμ. τελευτ. ούτως και επί του Φαβίου νόμου, δούλου ἀνδραποδισθέντος, οὐ μόνον ἕως ζῆ ὁ δούλος, δύναται κινῆν ὁ δεσπότης και πᾶς ὁ βουλόμενος κατά του ἀνδραποδισθέντος τὸν Φάβιον νόμον, ἀλλὰ και μετὰ θάνατον. [Sch. d. VII. 787.]

γ'. Ο καλῆ πίστει τὸν ἀλλότριον δούλον νεμόμενος, ἢ νομιζῶν κατά γνώμην του δεσπότου ἔχειν αὐτόν, οὐχ ὑπόκειται τῷ νόμῳ.

δ'. w) Μοδεστ. Ὁ τὸν ἀλλότριον δούλον ὑποδεξάμενος και ἀποκρύψας οὐκ ἐκφεύγει τὴν ποινὴν προφάσει του δικάζεσθαι περὶ τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, ἀλλὰ δίδωσιν x) αὐτὸν μετὰ ἑτέρου ὁμοίου, εἴτε εἰκοσινομισμάτων. ὅσαυτίς δὲ αὐτὸν ὑποδέξεται, τσαυτάκις αὔξεται ἡ ποινὴ.

ὁ τὸν ἀλλότριον δούλον ὑποδεξάμενος και ἀποκρύψας] Ἐάν τις ἐλεγχθεῖ ὡς φυγάδας ἀλλοτρίους ὑποδεξάμενος και κρύψας, οὐ δύναται τὸ του Φαβίου ἔγκλημα διαφυγεῖν προφάσει του δικάζεσθαι περὶ δεσποτείας τουτου του οἰκέτου. ἢ ζς'. νεαρά του φιλοσόφου κυρου Διοντος θεσπίζει τὸν ἀνδραποδιστὴν μὴ φρονεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν τε δούλον ἀναδιδόναι και τὴν του δούλου διατίμησιν, και τὴν ἐκ του ἐπιτηδεύματος του δούλου πρόσοδον, ὅση ὡμίλει περιελθεῖν τῷ δεσπότη, εἰ δ' ἂν ἰ δούλος μὴ ἀπολώλει y). [Sch. e. VII. 787.]

οὐκ ἐκφεύγει τὴν ποινὴν] Τὴν χρηματικὴν, ἢ z) ἤτοι κείται ἐν τῷ θ'. κεφ. του ζ'. τιτ. λέγων, ὅτι ἐμός ἐστιν a) ὁ δούλος, και δικασομαι περὶ αὐτοῦ b), ὁ δὲ ἐν ἀληθείᾳ ἀλλότριος ἂν ὑπενόθευθη κατ' αὐτοῦ. κατά τὸ β'. θεμ. του ε'. κεφ. του ζ'. τιτ. ὀφείλεις c) νοεῖν τὴν χρηματικὴν ταύτην ποινὴν. [Sch. f. VII. 787.]

ἀλλὰ δίδωσιν αὐτόν] Τὰ ἐξῆς του παρόντος θέματος οὐ κείται ἐν τῷ ἴνδικι. [Sch. g. VII. 787.]

μετὰ ἑτέρου ὁμοίου] Μὴ θαυμάσης, πῶς του τέλους του ζ'. κεφ. ἀναφανῶν διανοητικῶν d), ἐπὶ του Φαβίου νόμου μὴ εἶναι χρηματικὴν ποινὴν, μόνον δὲ ἐγκληματικὴν ἐπεξέλεον ἔχειν πρὸς τὸ πλημῆλημα, τὸ παρὸν τουτο κεφαλαιον περὶ χρηματικῆς ποινῆς διαλέγεται ἐκ τῶν του Βαβίου e) ἔγκλημάτων ὃν και αὐτό. ἀλλ' ἴσθι, ὅτι τουτο, εἰ και ἐκ τῶν του Βαβίου ἔγκλημάτων ἐστίν, ἀλλ' ἐκαινοτομήθη ὑπὸ του Βασιλικου. ἐν γὰρ τῆ του ἴνδικου ἀκολουθεῖ ἰσάζομεν μᾶλλον τῷ τέλει του ζ'. διγ. και περὶ τιμωρίας ἐγκληματικῆς ἐκεῖ διαλέγεται. οὕτως γὰρ αὐτοῖς ἔγκλημα ἐγκατέστρωται. Ἐάν τις ἐλεγχθεῖ ὡς φυγάδας ἀλλοτρίους ὑποδεξάμενος και ἀποκρύψας, οὐ δύναται τὸ του Φαβίου ἔγκλημα διαφυγεῖν προφάσει του δικάζεσθαι περὶ δεσποτείας του δούλου. και ταῦτα μὲν τὰ του ἴνδικου δι' ὅλου ἑαυτοῖς ἴσα και ὅμοια. ἐπεὶ δὲ ἐφ' ἂν θεμάτων χωρὰ τῷ Φαβίῳ, ἐπὶ τουτων, εἰ και μὴ ἐπὶ πάντων, χωρὰ τῆ σέρβι κορορῦπι, τὸ, μὴ ἐπὶ πάντων δὲ, εἰρηται διὰ τὸ τὸν μὲν Φάβιον ἀρμόζειν και ἐπὶ ἐλευθέρων, τὴν δὲ σέρβι κορορῦπι ἐπὶ δούλων μόνων. ὁ Βασιλικὸς σαφηνείας ἀεὶ φρονιζῶν, ἵνα μὴ ἀκούων ὁ ἀρροατῆς, ὅτι δούλου παρὰ τινος ὑπονοθεύομενος ἢ κορητομένου ἀρμόζει ὁ Φάβιος, ὑπολάβῃ μὴ ὑποκείσθαι τὸν ὑπονοθεύσαντα και χρηματικὴν ποινὴν, παρεξέρχεται τὸν ἴνδικα, και φιλοτιμότερον τὴν διδασκαλίαν προτιθεῖται, λέγων τῶς μὲν χρηματικὴν εὐθύνεσθαι τὸν ἀνδραποδιστὴν εἰς τὸ διπλοῦν του δούλου. εἰ βούλεται δὲ ἢ αὐτὸς ὁ δεσπότης του δούλου, ἢ και ἐξωτικὸς ὁ βουλόμενος κινήσαι και τὸν Φάβιον. δημόσιον γὰρ ἐστὶν ἔγκλημα. ὅτι δὲ ἡ σέρβι κορορῦπι διπλοῦν ἀπαιτεῖ, ἐγνώκαμεν ἐν τῷ ζ'. τιτ. κεφ. ε'. θεμ. β'. και κεφ. ιδ'. θεμ. η'. και ζ'. εἰκε δὲ μᾶλλον (ὁ δὴ και ἀληθὲς ἐστὶ) κατά του ὑποδεχομένου ἀλλότριον φυγάδα δούλον τὴν φούρι κινουμένην ἀπαιτεῖν ἐξ αὐτοῦ τὸ διπλοῦν, ὡς φησι τὸ θ'. κεφ. του ζ'. τιτ. ὁ και ἀνάγνωθι. [Sch. h. VII. 787. sq.]

ε'. i) Καλλιστρ. Οὐ πᾶς ἐνεχόμενος τῆ περὶ κλοπῆς ἀγωγῆ διὰ τὸ κλέψαι δούλον ἀλλότριον, και ἀνδραποδιστῆς ἐστίν. ὁ δικαστῆς οὖν ἐκ τῆς ὑπονοθεύσεως τὰ περὶ τουτου διακρίνει.

lege Fabia a domino vel alio quolibet accusari potest, non tantum vivo servo plagio subducto, sed etiam mortuo.

III. Qui bona fide alienum servum possidet, vel eum se habere voluntate domini existimat, legi non subicitur.

IV. Modest. Qui alienum servum suscepit et celavit¹⁾, non evitat poenam²⁾ per causam litis de proprietate eius instituendae, sed praestat eum³⁾ cum alio simili⁴⁾, aut viginti aureis. Quoties autem eum susceperit, toties augetur poena.

1) qui alienum servum suscepit et celavit] Is, qui fugitivos alienos suscepisse et celasse convincitur, non potest legis Fabiae crimen evitare ex eo, quod litiget de dominio servi. Nor. 66. domini Leonis Philosophi constituit, ne vita adimatur plagiaro, sed ut servus reddatur et aestimatio eius, et quod sua industria servus acquisivit, quantum ad dominum perventurum erat non amisso servo.

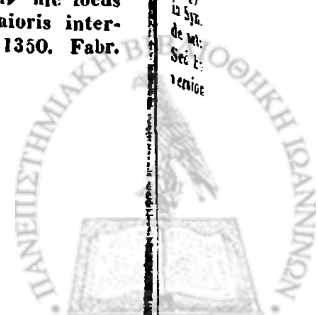
2) non evitat poenam] Pecuniariam, quae nominatim extat cap. 9. tit. 7. si dicat suum esse servum, et de eo litiget, revera autem alienus sit servus sollicitatus. Iuxta them. 2. cap. 5. tit. 6. poenam hanc pecuniariam intelligere debes.

3) sed praestat eum] Quae sequuntur in hoc themate, non sunt in Indice.

4) cum alio simili] Ne mireris, cum finis cap. 6. palam edicat, lege Fabia poenam non esse pecuniariam, sed criminalem tantummodo persecutionem pro modo delicti, quod hoc caput de poena pecuniaria tractat, quod et ipsum verba legis Fabiae continet. Scias tamen, etiam si hoc ex legis Fabiae verbis sit, id innovatum esse a Basilico. Nam in Indicis consequentia paria traduntur potius fini dig. 6. qui de poena criminali tractat. Et haec quidem sunt Indicis verba: Is, qui fugitivos alienos suscepisse et celasse convincitur, non potest legis Fabiae crimen evitare per causam litis de servi proprietate. Et haec Indicis per omnia sibi paria et similia. Quia vero quibus casibus locus est legi Fabiae, eis, licet non omnibus, locus est actioni servi corrupti, ideo autem dicitur, licet non omnibus, quia lex Fabia competit etiam de liberis hominibus, servi autem corrupti actio de servis tantum: Basilicus studio perspicuitatis, ne audiens auditor, servo ab aliquo sollicitato vel celato competere legem Fabiam, existimet non teneri sollicitatorem etiam poena pecuniaria, Indicem transgressus largiorem doctrinam proponit, dicens, plagiarium teneri pecuniariter in duplum servi: agere tamen dominum, si velit, posse lege Fabia, vel etiam extraneum, qui voluerit, cum sit publicum crimen. Servi autem corrupti actione duplum peti, didicimus tit. 6. cap. 5. them. 2. et cap. 14. them. 8. et 6. Congruit vero magis (quod et verum est) in eum, qui suscipit alienum fugitivum servum, actionem furti dari in duplum, ut ait cap. 9. tit. 7. quod et legas.

V. Callistr. Non omnis, qui tenetur furti actione¹⁾ ob subreptum servum alienum, etiam plagarius est. Iudex igitur ex sollicitatione hoc diiudicabit.

w) Fabr. ε'. Hic locus legitur in Syn. p. 534. ubi est cap. 3. h. t. et usque ad νομισμάτων apud Attal. tit. LXXV. §. 1. et usque ad ὁμοίου apud Harm. VI. 13. §. 1. Similia habet Harm. VI. 13. §. 2. x) Inde a verbis ἀλλο δίδωσιν hic locus Basilicorum desumptus est ex Proch. l. l. y) Fabr. ἀπολώλει. z) Fabr. ἦ. a) Fabr. ἐστι. b) Signum maioris interpolationis, quod Fabr. habet post αὐτοῦ, sustuli et comma substitui. c) Sic lego. Fabr. ὀφείλει. d) Sic Cod. 1350. Fabr. διακρίνει. e) Intelligitur lex Fabia. f) Fabr. ε'.



οὐ πᾶς ἐνεχόμενος τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Οὐκ εἶ τις κλέψῃ, ἀλλοτριον δούλον, καὶ ἂν τῇ φούρτι κατέχεται, πάντως ὡς ἀνδραποδιστῆς ἐστί. τοῦτο γὰρ ὁ θεῖος Ἀδριανὸς ἀντέγραψεν οὕτως· Ἐὰν τις δούλον ἀλλότριον ὑπονοθεύσῃ ἢ ὑφέλῃται^ε), πότιρον κατέχεται τῷ ἐγκλήματι τοῦ ἀνδραποδισμοῦ, ἢ οὐ κατέχεται, ἢ τοῦ φάκτου ζητήσις δείκνυται. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐμὲ χρὴ περὶ τοῦτου ἐρωτᾶσθαι, ἀλλὰ τὴν εὐρισκομένην ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ πράγματος ἀλήθειαν χρὴ φυλάττειν τὸν δικαστήν. εἰδέναι γὰρ σε χρὴ, ὡς δύναται τις τῷ μὲν ἐγκλήματι τῆς φούρτι κατέχεσθαι ὡς ὑπελόμενος δούλους ἀλλοτρίους^η), μὴ διὰ τοῦτο δὲ ὁμως καὶ ἀνδραποδιστῆς ὑπονοεῖσθαι. [Sch. i. VII. 788.]

Ἐὰν¹⁾ φυγάδες εἰρεθῶσι παρ' ἐμοί, μισθώσαντες μοι τὰς δουλείας αὐτῶν ἐπὶ τῷ τρέφεσθαι, οὐκ εἰμι ἀνδραποδιστῆς, μάλιστα ἐὰν καὶ παρ' ἑτέροις τοῦτο ἐποίησαν.

Καὶ ὁ συμβουλευσας ἀλλοτρίῳ δούλῳ φυγεῖν, ἢ κρύψας, ἢ δῆσας ἀγροῦντος ἢ ἄκοντος τοῦ δεσπότη, ἢ ἀγοράσας κατὰ δόλον, ἐλέχεται τῷ περὶ ἀνδραποδιστῶν νόμῳ.

καὶ ὁ συμβουλευσας ἀλλοτρίῳ δούλῳ φυγεῖν] * Καὶ εἰ τις δούλῳ ἀλλοτρίῳ ἢ δούλῳ συμβουλεύσει φυγεῖν ἀπὸ τοῦ δεσπότη ἢ τῆς δεσποίνης αὐτῶν, καὶ εἴτε^κ) αὐτὸν ἢ ταύτην ἄκοντος τοῦ δεσπότη ἢ ἀκούσης τῆς δεσποίνης ἀποκρύψει, ἢ δεδεμένον σχοίῃ, ἢ ἀγοράσει ἐν εἰδήσει δόλῳ κακῷ, ἢ κοινωνήσῃ ἐπὶ τινι τούτων τῶν συναλλαγμάτων, τῇ τιμωρίᾳ τοῦ νόμου κατέχεται.

ἢ κρύψας] Τί γὰρ, ὅτι μετὰ ἀμάξης τινὲς ἐξερχόμενοι εἶρον ἐκτός τῆς δεσποτικῆς οἰκίας δούλον, καὶ τοῦτον ἄραγτες εὐθύς ἐπὶ τῆς ἀμάξης κατέθεντο¹⁾ καὶ ᾤδεναν; [Sch. k. VII. 788.]

ἢ ἀγοράσας κατὰ δόλον] Τυχὸν συμβουλευσας φυγεῖν αὐτῷ, εἴτε ὡς φυγάδα παρὰ τοῦ δεσπότη ἀγοράσας, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ τίτλου. [Sch. l. VII. 788.]

ζ.^μ) Χρηματικὴ ποινὴ ἐπὶ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ οὐκ ἐστίν, ἀλλ' οἱ ὑποκίπτοντες αὐτῷ πρὸς τὸ μέτρον τοῦ πλημμελήματος τιμωροῦνται, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταλλάσσονται.

χρηματικὴ ποινὴ] * Ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ἀγωγῶν^ν) γέγραπται οὕτως δὲ πλαγίαιος· Ὁ Φαβίος νόμος κινεῖται κατὰ τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ κατὰ τῶν τοὺς φυγάδας οἰκέτας εἰδήσει ἢ δόλῳ ἀποκρυψάντων, ἢ πωλησάντων· προσεῖτε δὲ καὶ κατὰ τῶν ἐλευθέρων πωλούντων ἢ ἀγοραζόντων· ὅς ποτὲ μὲν εἰς κεφαλὴν, ποτὲ δὲ εἰς ἥττον τιμωρεῖ. χρηματικὴ δὲ τιμωρία οὐκ ἐστίν ἐπὶ τοῦ Φαβίου ἐν χρῆσει. ἐπαγεῖ δὲ καὶ πρὸς τὸ ἀμάρτυμα τὴν ποινὴν· ὡς ἐπίπαν δὲ μεταλλάσσει. . . .^ο) δὲ τούτῳ μὴ δίδεται ἐξουσία δεποριτατεῦν, πλήρ ὀλίγων θεμάτων. γραφὴ δὲ ὠφέλιε ἠγείσθαι καὶ ἀποφασίς ἐπακολουθεῖν· πωβλικῶς γὰρ κινεῖται. ὁ μὲν τὸν φυγάδα πιπράσκων φ'· νόμισμασι προσιμᾶται· ὁ δὲ τοὺς ἀλλοτρίους υἱούς ζῶντων τῶν γονέων ἐξανδραποδίζων, οἰκέτης μὲν ὢν θηρίως παραδίδοται, ἐλεύθερος δὲ ὢν ἀποτέμνεται.

καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταλλάσσονται] * Ἐπέκεινα δὲ μετάλλου οὐ τιμωροῦνται, μόνον ἐὰν δούλοι ἦσαν οἱ ἀνδραποδισθέντες· εἰ γὰρ ἐλεύθεροι, χειροκοποῦνται οἱ ἀνδραποδισάντες αὐτούς, ὡς κεφ. κ.

ζ.ρ) Ὁ λέγων τινὰ τὸ ἴδιον ἀνδράποδον ἔχειν, δύναται κινήσῃ κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ τοῦ ἀνδραπόδου ἀγωγὴν· καὶ ἐὰν νικήσῃ⁹⁾, εἰ μὲν ὑπονοθευθῆναι τὸ ἀνδράποδον λέγει, κινεῖ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴν τὴν περὶ ἀνδραποδισμοῦ· εἰ δὲ λέγει αὐτὸν ἀρπαγῆναι, κινεῖ κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ βιαιᾶς πραγμάτων⁷⁾ ἀγωγὴν.

ὁ λέγων τινὰ τὸ ἴδιον ἀνδράποδον ἔχειν] Θεοδώρου. Διὰ τῆς ἐν ῥέμ ἀναδίδοται ὅπρ ἔχει τις ἀλλότριον

1) non omnis, qui tenetur furti actione] Qui servum alienum subripuit et furti tenetur, non utique plagiarius est. Hoc enim Divus Hadrianus rescripsit in haec verba: Si quis servum alienum sollicitaverit vel intercepterit, crimine plagii teneatur, necne, facti quaestio docet. Et ideo non me consuli ea de re oportet, sed quod ex rei cognitione verum deprehenditur, id iudicem servare oportet. Scire namque te oportet, posse aliquem furti crimine ob servos alienos interceptos teneri, nec idcirco tamen plagiarium existimari.

Si fugitivi apud me inveniantur, qui servitia sua mihi locaverint, ut alerentur, non sum plagiarius, praesertim si et apud alios id fecerint.

Etiam qui servo alieno suasit, ut fugeret²⁾, vel eum celavit³⁾, aut vincitum habet ignorante vel invito domino, aut qui dolo emit⁴⁾, lege de plagiariis tenetur.

2) etiam qui servo alieno suasit, ut fugeret] Et si quis servo alieno vel ancillae suaserit, ut a domino dominave fugeret, et si eum eamve invito domino dominave celaverit, aut vincitum habuerit, aut sciens dolo malo emerit, vel in aliquo horum contractuum socius fuerit, poena legis tenetur.

3) vel eum celavit] Ut si quidam cum plaustro iter facientes inveniant servum extra domum domini, eumque tollentes confestim imponant plaustro et pergant.

4) aut qui dolo emit] Cum forte ei domum suassisset, eum deinde ut fugitivum emit a domino, ut in initio tituli.

VI. Pecuniaria poena¹⁾ plagii non est, sed qui in hoc crimen incidunt, pro modo delicti coercentur, et plerumque in metallum dantur²⁾.

1) pecuniaria poena] In libro de actionibus haec de plagiariis scripta sunt: Lege Fabia agitur in plagiarios eosque, qui servos fugitivos scientes dolove celaverint vel vendiderint: praeterea quoque in eos, qui liberos homines emerint aut vendiderint: quae lex modo capitis poenam, modo minorem irrogat. Pecuniaria autem poena in lege Fabia in usu non est. Poenam irrogat pro modo delicti: plerumque metalli poenam irrogat. Non datur autem ea lege potestas deportandi, exceptis nonnullis casibus. Praecedere debet inscriptio, et sequi sententia, quia publicum est iudicium. Qui fugitivum vendit, quingentis nummis multatur: sed qui filios alienos vivis parentibus plagio supprimit, si servus sit, bestiis traditur, si liber, caput ei amputatur.

2) et plerumque in metallum dantur] Ultra poenam metalli non coercentur, si modo servi erant plagio abducti: nam si liberi, plagiariis manus abscinduntur.

VII. Qui dicit, aliquem servum suum habere¹⁾, potest cum eo de servo in rem experiri, et relata^c victoria, si quidem servus sollicitatus esse dicatur, de plagio cum eo agit: si vero eum raptum dicat, in illum agit vi bonorum raptorum.

1) qui dicit, aliquem servum suum habere] Theodori. Per actionem in rem restituitur mancipium,

g) Sic lego pro ὑφέλετο, quod habet Fabr. h) Sic Cod. 1350. Fabr. δούλον ἀλλότριον. i) L. G. §. I. D. h. t. legifur in Syn. p. 534. ubi est cap. 4. h. t. k) Malim εἰ τις. l) Sic Cod. 1350. Fabr. κτεθέντο (sic). m) Fabr. ζ. n) In libro de actionibus, quem primus edidit frater Lipsiae 1830. hic locus non invenitur. o) Tischendorfus legit ἐνθα, ut videtur. Sed hoc non est aptum. Fortasse ἐν legendum. Sed tunc μὴ in οὐ mutandum. p) Fabr. η'. q) Sic lego cum Cuisicio in versione. Fabr. κινήση. r) Adde ἀρπαγῆς.



ἀνδράποδον*), καὶ εἰ μὲν φανῆ ἀνδραποδίσας, εὐθύναςθω τῷ Φαβίῳ δὲ πλαγίῳρις^ε· εἰ δὲ ἀρπίσας ἢν αὐτό, κατέχεται τῇ βί βονόρον ραπτοροῦμι. καὶ σημείωσαι, ὅτι ἀρπαγῆ ἐπὶ δούλου τρακαίεται, καὶ μὴ ξενίῃ σε. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ παρόντι θ'. βιβ. tit. γ'. διατ. α'. ὅτι ἐπὶ ἑλευθέρων προβαίνει ἡ ἀρπαγῆ, ἀλλὰ διαφορὰ ἢ τούτου τιμωρία. ὅτι δὲ ἡ^δ) ἐν ἡμῶν δίδοται κατὰ τοῦ ἔχοντος ἀλλότριον δοῦλον, ἔγνωσ βιβ. ζ'. tit. β'. διατ. ζ'. [Sch. m. VII. 788. sq.]

Μὴ ἔγνωσμένον ὄντος, εἰ ἀληθῶς οὐ διαφέρει ὁ δούλος τῷ κατέχοντι, ἀλλὰ ἀμφιβαλλόμενον^ε· εἰ γὰρ ἀναμφίβολον ἦν, ἔχει τὸ ε. κεφ. [Sch. m. VII. 789.]

L. 2. X. 20. η'.^υ) Ὁ λέγων κατὰ τινος, ὅτι ὑπεδέξατο τὸν δούλον αὐτοῦ, καὶ ὑπενόθευσεν αὐτὸν εἰς φυγῆν, ἢ τὸν περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινεῖ, ἀναγκαζόμενος γυμνάξιν αὐτὸν κατὰ δι' ἑαυτοῦ, ἢ τὴν περὶ διαφορᾶς δούλου ἀγωγῆν, ἢν δύναται γυμνάσαι δι' ἐντολῆως.

ὁ λέγων κατὰ τινος, ὅτι ὑπεδέξατο τὸν δούλον αὐτοῦ] Θεοδ. Ὁ ὑποδεξάμενος δούλον καὶ ὑπονοθεύσας αὐτὸν φυγεῖν τῷ Φαβίῳ καὶ τῇ σέρβι κοροῦντι εὐθύνεται. πλὴν φησὶν^ν) ἡ θ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὡς εἴν κρύψῃ αὐτὸν, τῷ Φαβίῳ κατέχεται. μὲνισσο τῆς δ'. διατάξως τοῦ α'. tit. καὶ τῆς δ'. διατ. τοῦ β'. tit. τοῦ ζ'. βιβ. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὴν ζ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. καὶ διὰ προκουράτορος κινεῖ τις τῆν σέρβι κοροῦντι. [Sch. n. VII. 789.]

ἀναγκαζόμενος γυμνάξιν αὐτὴν δι' ἑαυτοῦ] Ἐγκλήματα γὰρ οὐ δύναται διὰ προκουράτορος κινεῖσθαι. [Sch. o. VII. 789.]

ἢν δύναται γυμνάσαι δι' ἐντολῆως] Ζῆτει βιβ. η'. tit. β'. κεφ. ργ'. καὶ βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ρλζ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. ηη'. καὶ tit. η'. κεφ. τελευτ. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. κα. κ'. κεφ. τελευτ. [Sch. p. VII. 789.]

L. 3. εοδ. θ'.^κ) Ἡ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ τιμωρία μετὰ τὴν ἔγγραφὴν καὶ ἐξέτασιν, καὶ καταδίκην, ἐπάγεται.

ἡ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ τιμωρία] Θεοδώρου. Γραφᾶς ἀποθέσθω ὁ τὸν Φαβίον νόμον γυμνάξων. ἡ κατὰ τῶν ἀνδραποδιστῶν τιμωρία εἴρηται σοι ἐν τῷ ζ'. βιβ. tit. α'. [Sch. q. VII. 789.]

* Ἡ ἐγκληματικὴ ἢ ἐκ τοῦ Φαβίου· ἡ γὰρ χρηματικὴ χωρὶς ἔγγραφῶν κινεῖται.

μετὰ τὴν ἔγγραφὴν] Ὁ γὰρ κατηγορῶν ἄνευ ἔγγραφῶν οὐ προσδέχεται, ὡς tit. λδ'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. εἰ μὴ ἀρα γυνὴ εἴη, ὡς κεφ. λδ'. τοῦ αὐτοῦ tit. [Sch. r. VII. 789.]

L. 4. εοδ. ι'.^ν) Ὁ προκουράτωρ τοῦ βασιλέως οὐ δύναται δικάσαι τὸ περὶ ἀνδραποδισμοῦ.

ὁ προκουράτωρ τοῦ βασιλέως] Θεοδώρου. Ὁ τοῦ βασιλέως προκουράτωρ δικάζει τῷ Φαβίῳ, μὴ ὄντος ἀρχοντος. μὲνισσο ὡν εἶπόν σοι ἐν τῷ γ'. βιβ. tit. κα. διατ. β'. [Sch. s. VII. 789.]

Τὸ κατὰ πόδας. Οὐκ ἰσχύει ἡ τοῦ προκουράτορος ἀπόφασις, εἴν τάξιν²) ἀρχοντος μὴ ἀσφαλισται, ὅστις τῷ νόμῳ τῷ Φαβίῳ χωρῶν εἶναι ἀπεφηνάτο, ὅποτε ἡ^α) ἐπέλουν τοῦ νόμου κρισίς εἰς τὴν τοῦ ἀρχοντος τῆς ἐπαρχίας ἀνήκει γνῶσιν. [Sch. s. VII. 789.]

Πραισιδης. Ἀρα οὐκ οὐδὲ ταύτην τὴν ἐξέτασιν δύναται ὁ ἀρχων τοποτηρηταῖς ἐντέλλεσθαι; ἐπειδὴ εἴρηται, ὅτι ὅσα ἰδικῶς παρὰ νόμον δίδοται τῷ ἀρχοντι, ταῦτα οὐ δύναται τινι ἐντέλλεσθαι. [Sch. s. VII. 789.]

Τυχὸν ὁ πρόνοιον ποιούμενος τῶν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ πραγμάτων, ἀλλ' ὁ ἀρχων τῆς ἐπαρχίας, ὁ νῦν πραιτῶρ, ἀκούει τοῦ δικαστηρίου τούτου. ζῆτει κεφ. νς'. τοῦ κα. tit. καὶ τοῦ λγ'. κεφ. κη'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. ηη'. tit. η'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. η'. tit. β'. κεφ. ργ'. [Sch. s. VII. 789. sq.]

L. 5. εοδ. ια'.^β) Δύναται καὶ γυνὴ περὶ ἀδελφοῦ ἀνδραποδισθέντος κινήσαι τὸν νόμον τὸν περὶ ἀνδραποδισμοῦ.

s) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀλλότριον ἀνδράποδα (sic). v) Fabr. φησι. w) Sic Cod. 1350. Fabr. β'. x) Fabr. ι'. y) Fabr. ια'. z) Cod. 1350. τάξιν. Sed praefero τάξιν, quod habet Fabr. a) ἡ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. δ) Fabr. ιβ'.

quod quis habet, et si plagiarius appareat, tenetur lege Fabia de plagiariis: si servo id rapuerit, tenetur vi bonorum raptorum. Et nota, de rapina in servo tractari, et ne mireris. Didicisti enim in hoc lib. 9. tit. 13. const. 1. liberorum hominum rapinam fieri, sed poenam esse diversum. Dari autem actionem in rem in eum, qui alienum servum habet, didicisti in lib. 6. tit. 2. const. 6.

Illo incerto, an vere pertineat servus ad possessorem: nam si id erat certum, habes cap. 5.

VIII. Qui servum suum aliquem suscepisse dicit¹), et sollicitasse, ut fugeret, vel de plagio agit, quam actionem per se cogitur exercere²), vel de servo corrupto, quam per procuratorem exercere potest³).

1) qui servum suum aliquem suscepisse dicit] Theod. Qui suscipit servum et sollicitat ad fugam, lege Fabia et servi corrupti tenetur. Verum const. 9. huius tit. ait, eum, qui celat, teneri lege Fabia. Memineris const. 4. tit. 1. et const. 4. tit. 2. lib. 6. Lege etiam const. 6. huius tit. Etiam per procuratorem agit quis servi corrupti.

2) quam actionem per se cogitur exercere] Crimina enim non possunt per procuratorem intendi.

3) quam per procuratorem exercere potest] Quaere lib. 8. tit. 2. cap. 103. et lib. 9. tit. 1. cap. 137. et lib. 7. tit. 5. cap. 98. et tit. 8. cap. ult. et huius lib. tit. 21. cap. ult.

IX. Plagii poena¹) post inscriptionem²) et quaestionem et condemnationem infertur.

1) plagii poena] Theodori. Qui lege Fabia accusat, inscriptionem deponat. Poena plagiatorum tradita tibi est in lib. 6. tit. 1.

Criminalis ex lege Fabia: nam pecuniaria sine inscriptione petitur.

2) post inscriptionem] Qui enim accusat sine inscriptione, non admittitur, ut tit. 34. cap. 6. them. 2. nisi mulier sit, ut cap. 34. eiusdem tit.

X. Procurator Caesaris¹) non potest cognoscere de plagio.

1) Procurator Caesaris] Theodori. Procurator Caesaris iudicat ex lege Fabia, si Praeses non sit. Memineris eorum, quae dixi in lib. 3. tit. 21. const. 2.

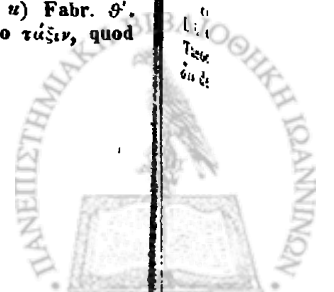
Τὸ κατὰ πόδας. Non valet Procuratoris sententia, si vicem Praesidis non tueatur, qui legi Fabiae locum esse pronunciauit, cum eius legis disceptatio ad Praesidis provinciae pertineat notionem.

Praesidis. An igitur et hanc cognitionem Praeses mandare non potest locum tenentibus? Quia dicitur, ea, quae lege specialiter magistratui dantur, non posse alicui mandari.

Qui rebus providet hoc vel illo loco, sed Praeses provinciae, qui nunc Praetor dicitur, huic iudicio audientiam praebet. Quaere cap. 56. tit. 21. et tit. 33. cap. 28. et lib. 7. tit. 5. cap. 98. et tit. 8. cap. ult. et lib. 8. tit. 2. cap. 103.

XI. Etiam mulier potest¹) de fratre suppresso lege Fabia de plagiariis agere²).

ε) ἡ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. u) Fabr. θ'. v) Fabr. φησι. w) Sic Cod. 1350. Fabr. β'. x) Fabr. ι'. y) Fabr. ια'. z) Cod. 1350. τάξιν. Sed praefero τάξιν, quod habet Fabr. a) ἡ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. δ) Fabr. ιβ'.



δύναται καὶ γυνή] Θεοδώρου. Καλῶς κινεῖ τὸν Φάβιον καὶ γυνὴ ὑπὲρ ἰδίου ἀδελφοῦ. ἔγνω γὰρ ἐν τῇ δ'. διατ. τοῦ α'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ὅτι γυνὴ κινεῖ πούβλικον δικαστήριον σούα συνοροῦννε καῦσα. ἀναγκασθὶ δὲ τὴν ιθ'. διατ. τοῦ κβ'. tit. τοῦ προκειμένου βιβ. πλὴν ἰσθι, ὡς κὰν κινῆ τὸν Φάβιον ἢ γυνή, ἀλλ' οὐν γραφὰς οὐκ ἀποτίθεται κατὰ τὸ γενικῶς εἰρημένον ἐν τῇ ιβ'. διατ. τοῦ α'. tit. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ ὑπέελε αὐτὴν, ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἢ γ'. διατ. ζῆτει^ε) tit. α'. κεφ. κθ'. καὶ tit. λδ'. κεφ. κς'. κς'. καὶ λδ'. καὶ tit. μς'. κεφ. γ'. θεμ. θ'. [Sch. t. VII. 790.]

κινῆσαι] Οὐ κατὰ τὸ κοινὸν νόμιμον τῶν κατηγορούντων, ἤγουν^δ) οὐ μετ' ἔγγραφῶν, ἀλλὰ χωρὶς ἔγγραφῶν, ὡς tit. λδ'. κεφ. λδ'. [Sch. u. VII. 790.]

ιβ'.^ε) Τὸν μὲν ἐν φυγῇ δοῦλον οὔτε πωλεῖν δύναται τις, οὔτε δωρεῖσθαι, οὔτε ἀγοράζειν· ἀλλ' ὁ ἐν ἐκ τούτων ποιήσας ὑπόκειται τῷ νόμῳ τῷ περὶ ἀνδραποδισμοῦ, ὑπέξηρημένου συγκληρονόμου. οἷτοι γὰρ ἐν τῷ διακριθῆναι τὰ ἐπίκοινα πράγματα ἀνάγκην ἔχουσι^ι) περὶ τοῦ ὄντος ἐν φυγῇ οἰκέτου συμφωνεῖν, ὥστε τοῦδε αὐτὸν εἶναι. δυνατόν δὲ οὕτως προῦσιν συμφωνηθῆναι, ὑπὸ αἴρεσιν τυχόν, ὅτι ἐὰν εἰρεθῆ, πιπράσκω σοι αὐτὸν τὸσῶνδε νομισμάτων.

τὸν μὲν ἐν φυγῇ δοῦλον] Θεοδ.^ε) Ὁ πωλὼν φυγάδα οἰκέτην τῷ Φαβίῳ εὐθύνεται, εἰ μὴ ἄρα συγκληρονόμος ἐστίν, ἢ κοινῶς τοῦ δεσπότη τοῦ δούλου· ὁ γὰρ τοιοῦτος δεσπότης νοεῖται. μὲνησο τῆς ε'. διατ. τοῦ β'. tit. τοῦ ε'. βιβ. εἰπούσης, ὅτι οὐδὲ οὐσοικαπίων προβαίνει ἐπὶ τῇ πράξει^η) τοῦ φυγάδος οἰκέτου. ζῆτει tit. ε'. κεφ. κς'. ὅτι^ι) οὕτως οὐδὲ διὰ χρησεως τῷ ἀγοραστῇ οὐσοικαπιτενεται. [Sch. x. VII. 790.]

* Τὸ κατὰ πόδας. Ἐν φυγῇ δοῦλον τυγχάνοντα οὔτε πωλεῖν, οὔτε δωρεῖσθαι ἔξεστιν^κ) ὅθεν νόμον, ἑαυτὸν εἰς τὸν νόμον ἰμπεπτωκέναι, ὅστις περὶ τῶν τοιούτων ἀμαρτημάτων ἤγρον πρόστιμον τῷ φίλῳ εἰσενεκτίον ὠρισεν^λ) ἐξηρημένων τῶν συγκληρονόμων καὶ τῶν κοινῶν, οἷστιν ἐν τῇ διακρίσει τῶν ἐπικοινῶν πραγμάτων ὑπερθεματιζομένων ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ φυγάδος ἀμοιβὰδον ἐπιτετραμμένον ἐστὶ ποιεῖν. οὕτως δὲ ἔξεστι τὸν φυγάδα πιπράσκω, ἵνα τότε ἢ πράσις ἰσχύη, ὅτε παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ εὐρεθῆ^μ) ἢ καταληφθῆ.

ἀλλ' ὁ ἐν ἐκ τούτων ποιήσας ὑπόκειται τῷ νόμῳ τῷ περὶ ἀνδραποδισμοῦ] Εἰκότως καὶ ὁ πωλὼν ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδραποδισμοῦ νόμῳ· ἐπειδὴ γὰρ δημόσιον ἐστὶν ἔγκλημα, ὡς κεφ. ιθ'. καὶ πῶς τῇ πολιτείᾳ συμφέρον τὸ μὴ γίνεσθαι ἀνδραποδισμὸν, διὰ τοῦτο κεκάλυται ὁ δεσπότης πωλεῖν^ν), ἵνα μὴ αἴτιος γένηται τισιν ἀνδραποδισμῶν. εἰ γὰρ μὴ οὕτως πωλήσει, οὐδὲ ἀγοράσει τις. καὶ εἰ τοῦτο καταφανὲς ἐστίν, οὐδὲ ἀνδραποδίσαι τινὲς πώποτε σπουδάξουσιν. εἰς τί γὰρ ἂν καὶ συμβαλεῖται αὐτοῖς ἢ πονηρία μὴ δυναμένους ἀγοράσαι ὃν ἠδραπόδιαν; εἰ τοίνυν ἰδιωτικὸν ἂν ἦν τὸ ἀμαρτημα, καὶ τῷ δεσπότη μόνον τοῦ ἀνδραποδισθέντος ἤρμοζεν ἀγωγή, ἔξῃ ἂν ἴσως τῷ δεσπότη καταφρονεῖν τῆς ἀγωγῆς, καὶ πωλεῖν τὸν δοῦλον πρὸς τὸν ἀνδραποδιστήν. ζῆτει καὶ βιβ. . . tit. α'. κεφ. ιθ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. [Sch. γ. VII. 790.]

ὑπέξηρημένου συγκληρονόμου] Ἐπειδὴ γὰρ οὐ δύναται διακριθῆναι, προσκίρωσις γίνεται τῷ ἐν κληρονόμῳ ὄλου τοῦ οἰκέτου, καὶ ἀντιστρέφεται ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον τμήμα δούλου ὄντος ἐν φυγῇ ἡμῶν. [Sch. z. VII. 790.]

δυνατὸν δὲ οὕτως προῦσιν συμφωνηθῆναι] Τοῦτο ἔμαθες ἐν τῇ μανδάτι τῶν δὲ ἄρθους, ὅτι ἐὰν ἐντελεθῆαι τις τινὶ· ἀπελθὼν ζήτησον τὸν δοῦλόν μου, καὶ ἐὰν εὕρῃς αὐτόν, πώλησον αὐτὸν τὸσῶνδε νομισμάτων· οὐδὲ ὁ ἐντελεόμενος, οὐδὲ ὁ ἐνταλθεὶς καὶ εὕρων καὶ πωλήσας, οὔτε ὁ ἀγοράσας ὑπόκειται τῷ Φαβίῳ. ζῆτει κεφ. α'. [Sch. a. VII. 790. sq.]

ιγ'.^ι) Πρῶτερον χρὴ δειχθῆναι, τίς ἐστι τοῦ οἰκέτου δεσπότης, καὶ τότε κινηθῆναι τὸ ἔγκλημα τοῦ ἀνδραποδισμοῦ παρὰ τοῦ δεσπότη κατὰ τοῦ ὑπονοθεύσαντος.

1) etiam mulier potest] Theodori. Etiam mulier recte accusat lege Fabia propter fratrem suum. Didicisti enim in const. 4. tit. 1. huius libri 9. mulierem accusare publico iudicio sua suorumve causa. Lege vero const. 19. tit. 22. huius libri. Scias tamen, mulierem, etiamsi agat lege Fabia, inscriptiones non depone-re, secundum id, quod generaliter traditur in const. 12. tit. 1. huius libri. Et excipe eam, ne pugnet const. 3. Quaere tit. 1. cap. 29. et tit. 34. cap. 26. 27. et 34. et tit. 47. cap. 3. them. 9.

2) agere] Non communi iure accusatorum, id est, non cum inscriptionibus, sed sine his, ut tit. 34. cap. 34.

XII. Servum fugitivum¹⁾ nec vendere quis potest, nec donare, neque emere: sed qui horum quid fecerit, tenetur lege de plagio²⁾, excepto coherede³⁾. Coheredes enim in divisione communium rerum necesse est de servo fugitivo pacisci, cuius sit. Potest et ita venditio fieri⁴⁾ sub conditione: Si inveneris, em-tus tibi esto tot aureis.

L. 6.
C. IX. 20.

1) servum fugitivum] Theod. Qui vendit ser-vum fugitivum, lege Fabia tenetur, nisi coheres sit, vel socius domini servi: nam hic dominus intelligitur. Memineris const. 10. tit. 2. lib. 6. quae ait, venditi servi fugitivi non procedere usucapionem. Quaere tit. 6. cap. 27. eum ab emtore ne quidem usucapi.

Τὸ κατὰ πόδας. In fuga servum constitutum nec ven-dere, nec donare licet: unde intelligis, te in legem in-cidisse, quae super huiusmodi delictis certam poenam fisco inferendam statuit: exceptis coheredibus et sociis, quibus in divisione communium rerum licitationem de servo fugitivo invicem facere permissum est. Ita vero licet fugitivum vendere, ut tunc venditio valeat, quando ab emtore requisitus fuerit vel deprehensus.

2) sed qui horum quid fecerit, tenetur lege de plagio] Merito etiam qui vendit, lege de plagio tenetur: quia enim publicum est crimen, ut cap. 19. totique reipublicae expedit, plagia non com-mitti, ideo prohibetur dominus vendere, ne causam plagio praebeat. Nam eo non vendente, neque emtor ullus erit. Et si hoc manifestum est, plagia homines non admittent. Quis enim eis improbitas illa proderit, si quem plagio abstulerunt, emere nequeant? Si priva-tum esset delictum, et soli domino plagio suppressi actio competeret, liceret forte domino actionem contemnere, et plagiaro vendere servum. Quaere et lib. . . tit. 1. cap. 19. et ibi adnotationem.

3) excepto coherede] Quia enim dividi non potest, adjudicatio totius servi fit uni ex heredibus, et vicissim alteri ab eo praestatur pretium dimidium servi fugitivi.

4) potest et ita venditio fieri] Hoc didicisti in tit. mandati librorum de rebus, si quis alicui peregre eunti mandaverit, ut servum suum quaerat, et si inve-nerit, vendat tot aureis, nec mandatorem, nec manda-tarium, qui invenit et vendidit, neque emtorem lege Fabia teneri. Quaere cap. 1.

XIII. Probari prius oportet, quis servi dominus sit, ac deinde plagii crimen intendi¹⁾ a domino ad-versus sollicitatorem.

L. 8.
C. eod.

c) Haec non sunt Theodori, sed a scholiasta senioris aetatis addita. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἤτοι. e) Fabr. ιγ'. L. 6. C. h. t. legitur in Syn. p. 69. sq. et 192. ubi est cap. 10. h. t. f) Post ἔχουσι Syn. priori loco addit καὶ. g) Nomen Theodori secunda manu in Cod. 1350. additum omisit Fabr. h) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὰ pro προ:σει. i) Haec inde ab eis desunt apud Fabr. Habet ea Cod. 1350. k) Sic Cod. 1350 Fabr. πωλεῖν. l) Fabr. ιθ'.



καὶ τότε κινήθῃναι τὸ ἔγκλημα τοῦ ἀνδραπο-
δισμοῦ] Οὕτως ἔγνωσ καὶ ἐν τῇ α'. διατ. ὅτι χρὴ πρότερον
ζητηθῆναι, τίος ἐστὶν ἡ δουλοκρατία, καὶ τότε κινήθῃναι τὸ
ἔγκλημα. [Sch. b. VII. 791.]

L. 9. ιδ'. m) 'Ο τὸν ἀλλότριον δοῦλον κρύπτων τῷ περὶ
C. I. X. 20. ἀνδραποδισμοῦ νόμῳ κατέχεται.

ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον κρύπτων] Θεμάτισον, ὅτι
οὐκ ἐπὶ τῷ n) κερδαίνει τοῦτο ἐποίησεν, ἐπεὶ φούρτον ἡμελ-
λεν o) εἶναι. [Sch. c. VII. 791.]

L. 10. ιε'. p) 'Ο ἀγοράσας παρὰ τοῦ ἀνδραποδίσαντος,
C. eod. μὴ κινωνήσας τοῦ πταίσματος q), οὐδενὶ ἐγκλήματι
κατέχεται r).

ὁ ἀγοράσας παρὰ τοῦ ἀνδραποδίσαντος] Θεο-
δώρου. Τῷ Φαβίῳ οὐκ εὐθύνεται ὁ ἀγοράσας παρὰ ἀνδρα-
ποδιστοῦ, εἰ μὴ ἄρα συνηπίστατο αὐτῷ. ἀνάγνωθι τὴν ιε'.
διάταξιν τοῦ παρόντος τι. ὅμοιον λέγουσαν s) ἐπὶ πρώτου.
[Sch. d. VII. 791.]

οὐδενὶ ἐγκλήματι] Καλῶς εἶπεν, οὐδενὶ ἐγκλήματι
τῇ γὰρ ἐν ἔμῳ οὗτος ἐνάγεται. [Sch. e. VII. 791.]

L. 11. ις'. t) 'Εάν τὸ ἐλεύθερον σῶμα ἀνδραποδισθῇ
C. eod. καὶ πρᾶθῇ, οὐ γίνεται δοῦλον.

ἐάν τὸ ἐλεύθερον σῶμα] Θεοδώρου. Κἂν ἀνδραπο-
δισθῇ ὁ ἐλεύθερος καὶ πρᾶθῇ, οὐ καταδουλοῦται. ἀλλὰ
ἐπάγει ἡ ιε'. διάταξις τοῦ παρόντος τι. ὡς καὶ ὁ πωλήσας
τὸν τοιοῦτον ἐν εἰδήσει, εὐθύνεται ὡς ἀνδραποδιστής. μὲνησο
τῆς β'. διατ. τοῦ ιε'. τι. τοῦ γ'. βιβ. διαλεγομένης περὶ τοῦ
πωλούντος ἐλευθέρους, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς κζ'. διατ. τοῦ ις'. τι.
καὶ τῆς β'. διατ. τοῦ ις'. τι. τοῦ ζ'. βιβ. u) διαλεγομένων περὶ
τοῦ πρᾶθέντος ἐλευθέρου. [Sch. f. VII. 791.]

Τὸ κατὰ πόδας. 'Η τοῦ ἐκλυθέντος κατὰ ἀνδραποδισμόν
γνωμένην πράσιν τὴν κατάστασιν οὐκ ἐναλλάσσει τῇ γὰρ ὑπο-
νοθεύσει τοῦ ἐλευθέρου προσώπου ἔγκλημα ἀμαρτάνεται, οὐχὶ
τῇ αἰρέσει πρόκριμα γίνεται. [Sch. f. VII. 791.]

Ζῆτει βιβ. ζ'. τι. ε'. κεφ. π'. καὶ βιβ. μ'. τι. κ'.
κεφ. κζ'. καὶ τι. αὐτοῦ θ'. κεφ. β'. καὶ βιβ. ιδ'. τι. α'.
κεφ. δ'. [Sch. f. VII. 791.]

οὐ γίνεται δοῦλον] Ἐγνωσ ἤδη καὶ ἐν τῇ α'. ἰστίτι.
ὅτι δεῖξαι v) τινα δουλεύσαι ἢ ἐλευθεροῦσθαι, οὐ βλάπτει
τὴν εὐγένειαν αὐτοῦ. [Sch. g. VII. 791.]

L. 12. ιζ'. w) 'Εάν τις ὑποδέξῃται δοῦλον μετὰ πραγμά-
C. eod. των, καὶ περὶ τοῦ δούλου ἐνάγεται ὡς ἀνδραποδιστής,
καὶ περὶ τῶν πραγμάτων ὡς κλέπτῃς.

καὶ περὶ τῶν πραγμάτων ὡς κλέπτῃς] Πρὸς-
καίται εἰς τὸ κατὰ πόδας. Καὶ ὑποπίπτει τῷ εἰσθῆσι προς-
τιμῳ. καὶ φησὶν ὁ Θαλλελαῖος τῷ διπλασιασμῷ ἢ τῷ τετρα-
πλασιασμῷ. [Sch. h. VII. 791.]

L. 13. ιη'. x) Τὸ ἔγκλημα τοῦ ἀνδραποδισμοῦ δημόσιόν
C. eod. ἐστίν.

L. 14. ιδ'. y) 'Εάν τις ἢ δούλους ἰδίους λέγῃ τοὺς δῆθεν
C. eod. ἀνδραποδισθέντας, ἢ ἐλευθέρους αὐτοὺς συνομολο-
γῇ z) εἶναι, οὐ κατέχεται τῷ περὶ ἀνδραποδισμοῦ
νόμῳ, ἐὰν ἀπὸ καλοῦ κινούμενος τοῦτο ποιῇ, καὶ μὴ
ὡς βουλόμενος τὸ ἀμάρτημα κρύψαι.

ἐάν τις] Θεοδώρου. Ὅτινα κρύψας, νομίζων αὐτὸν ἴδιον
δοῦλον, ἢ ὑπολαμβάνων ἐλεύθερον, οὐκ ἐνέχεται. μὲνησο τῆς
η'. διατάξεως τοῦ παρόντος τι. [Sch. i. VII. 791.]

Τὸ κατὰ πόδας. Τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ἀνδραποδισμοῦ ἢ
κατηγορία ἀργεῖ, ἐὰν ὑμᾶς a) δούλους ἢ ἐλευθέρους διαβε-
βαιῶνται, οἵτινες καταυχεῖν λέγονται, οὐ τοῦ ἀμαρτήματος
καλυπτεύου, ἀλλ' εἰς ταύτην τὴν ἔνοϊαν δικαίῳ ἐκλυσθέντες
λογισμῷ. [Sch. i. VII. 791.]

m) Fabr. ιε'. Legitur hic locus in Syn. p. 534. ubi est cap. 12. n) Sic Cod. 1350. Fabr. τδ. o) Sic Cod. Fabr.
ἔμμελλεν. p) Fabr. ις'. Legitur hic locus in Syn. p. 534. ubi est cap. 13. q) Syn. τῷ πταίσματι. r) Syn. post κατέχεται
haec addit: τῇ δὲ περὶ δούλου ἀγωγῇ ἐνέχεται. s) Sic Cod. 1350. Fabr. λεγούσης. t) Fabr. ιζ'. u) Fabr. τοῦ inseruit
ante βιβ. quod erat omittendum. v) Adde τὸ ante δεῖξαι. w) Fabr. ιη'. x) Fabr. ιδ'. y) Fabr. κ'. z) Fabr. συνομολογῇ.
a) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑμᾶν.

1) ac deinde plagii crimen Intendi] Sic
didicisti etiam in const. l. prius esse quaerendum cuius
sit dominium servi, deinde agendum de plagio.

XIV. Qui mancipium alienum celat 1), lege de
plagio tenetur.

1) qui mancipium alienum celat] Finge non
lucrifaciendi causa fecisse: alioquin furtum esset.

XV. Qui emit a plagiaro 1), si socius delicti
non sit, nullo crimine 2) tenetur.

1) qui emit a plagiaro] Theodori. Lege Fabia
non tenetur, qui emit a plagiaro, nisi conscius fuerit.
Lege const. 15. huius tit. simile dicentem in venditore.

2) nullo crimine] Bene ait, nullo crimine: nam
actione in rem convenitur.

XVI. Si liberum corpus 1) plagio abducatur et
vendatur, non fit servum 2).

1) si liberum corpus] Theodori. Licet plagio
abducatur liber homo et vendatur, non ideo in servi-
tutem redigitur. Quin et adicit const. 15. huius tit.
eum, qui sciens talem vendidit, quasi plagiarium teneri.
Memineris const. 2. tit. 15. lib. 3. quae tractat de vendi-
tore liberorum hominum, similiter etiam const. 27. tit. 16.
et const. 2. tit. 16. lib. 7. quae tractant de libero homine
vendito.

Τὸ κατὰ πόδας. Abducti plagio facta venditio status
non mutat: sollicitatione enim liberae personae criminum
committitur, non conditioni praeiudicatur.

Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 81. et lib. 48. tit. 20. cap. 27.
et eiusdem libri tit. 9. cap. 2. et lib. 19. tit. 1. cap. 4.

2) non fit servum] Didicisti iam et in Instit. l.
si quem probetur serviisse, vel manumissum fuisse, id
ingenuitati eius nihil nocere.

XVII. Si quis susceperit servum cum rebus, et
servi nomine tenetur quasi plagiarus, et rerum quasi
fur 1).

1) et rerum quasi fur] In τῷ κατὰ πόδας additur:
et incidit in solitam poenam. Et ait Thalaelaeus: Dupli
vel quadrupli.

XVIII. Plagii crimen publicum est.

XIX. Si quis 1) vel servos suos 2) dicat, eos
scilicet, qui plagio abducti sunt 3), vel liberos eos
esse confiteatur, non tenetur lege de plagio, si motus
iusta ratione hoc fecit, non commissi celandi causa.

1) si quis] Theodori. Qui quem celat, suum ser-
vum esse putans vel liberum, non tenetur. Memineris
const. 8. huius tit.

Τὸ κατὰ πόδας. Plagii criminis accusatio cessat, si
vos servos vel liberos asseverent ii, qui retinere dicun-
tur, non commissi celandi, sed ad hanc opinionem iusta
ratione ducti.



ἢ δούλους ἰδίους] *Ei* γὰρ συνομολογῆ, ἑτέρου τινος αὐτοῦς^{b)} εἶναι δούλους, ἐπεὶ πούβλικον ἐστὶ τὸ ἔγκλημα, καὶ ὁ μὴ ἂν δεσπότης δύναται αὐτὸ κινεῖν. [Sch. k. VII. 791. sq.]
 τοὺς δὴ θεν ἀνδραποδισθέντας] * Τουτέστι, μὴ ὄντος φανεροῦ, ὅτι ἠνδραπόδισε δόλω.

κ'. c) 'O^{d)} τὸν ἐλεύθερον ἐν εἰδήσει μὴ βουλόμενον πιπράσκων ἀνδραποδιστῆς ἐστὶ καὶ εἰ μὲν δούλος ἐστίν, ἢ ἀπελεύθερος, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος χειροκοπίσθω· εἰ δὲ ἐλεύθερός ἐστι, χειροκοπίσθω μόνον. ὁμοίως χειροκοπίσθω καὶ ὁ τὸν ἐλεύθερον εἰδὼς ἀγοράσας ἢ δωρησάμενος, ἢ εἰς προῖκα δούς, ἢ καταλλάξας.

μὴ βουλόμενον] Ἐὰν βουλόμενον αὐτὸν πωλήσῃ^{c)}, οὐκ ἐστὶν ἀνδραποδιστῆς. [Sch. l. VII. 792.]

Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. ε'. κεφ. πδ'. καὶ βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ζς'. καὶ βιβ. μη. tit. η'. κεφ. ιε'. ιδ'. [Sch. m. VII. 792.]

TITULOS MΘ'.^{f)}

Περὶ ἀναζητήσεως ἢ ἀπόντων καταδικαζομένων.

α'. Ἀπὼν^{ε)} τις οὐ καταδικάζεται μεγάλῳ ἐγκλήματι τυχὸν ἐπάγοντι ποινὴν κεφαλικὴν, ἢ εἰς ἔργον μετάλλου.

ἂ πὼν τις] * Ἔστι διάταξις τοῦ θεοῦ Σεβήρου καὶ τοῦ μεγάλου Ἀντωνίνου λέγουσα, μηδένα ἀπόντα τιμωρεῖσθαι καὶ τοῦτω τῷ νόμῳ κηρύττειν, ἵνα μὴ καταδικάζωνται οἱ ἀπόντες· οὐδὲ γὰρ ὁ τῆς δικαιοσύνης λογισμὸς ἀνέχεται πρὸ τῆς ἀκροάσεως τῆς δίκης καταδικασθῆναι τινα. ἔαν οὖν βαρύτερον τις καταδικάζηται, λόγου χάριν εἰς ἔργον μετάλλου, ἢ εἰς ὅμοιον τιμωρίαν κεφαλικὴν, οὐ χρὴ κατὰ τοῦ ἀπόντος ἐπιφέρεισθαι, ἀλλ' ἐν τοῖς ζητητέοις σημειῖσθαι αὐτόν, ἵνα παραγῆται καὶ εὐχέρειαν αὐτοῦ παρασῃ. οἱ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν ἀρχοντες ἐπὶ τῶν ἀναζητήσεων τοῦτο σφείλουσι ποιεῖν, ἵνα ὅν ἔαν σημειωσῶνται ἐν τοῖς ἑκουσίρενδοις, καὶ διὰ ἐδικτοῦ κελύωσι παραγγεῖσθαι, ἵνα καὶ δινηθῶσι μαθεῖν ἐκεῖνοι οἱ σημειωθέντες ἑκουσίρενδοι, ὅτι ζητοῦνται. καὶ γράμματα δὲ χρὴ πέμπεσθαι πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων, ἐν αἷς διάγουσαι, ἵνα διὰ τούτων γνῶσιν, ὅτι ζητοῦνται. καὶ ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἐνιαυτός αὐτοῖς συγκεχωρηται πρὸς τὸ εἰθεῖν καὶ καθαρῶσαι ἑαυτοὺς τῆς κατηγορίας. καὶ Παπιανὸς δὲ ἐν τῷ ζ'. τῶν ἑσπόνων ἔγραψεν, ἔαν ἐντός ἐνιαυτοῦ ὁ ἑκουσίρενδος τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας προσέλθῃ καὶ τὰ ἱκανὰ προσενέγκῃ, μὴ εἶναι χωρὶς ταῖς βασιλικαῖς ἐντολαῖς ἐπὶ τῷ τῆν οὐσίαν αὐτοῦ φισκωθῆναι· εἰ δὲ καὶ τελευτήσῃ εἰσω τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὸ μὲν ἔγκλημα σβένυσθαι καὶ ἀπολλύσθαι, τῆν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ τοῖς διαδοχοῖς αὐτοῦ παραπέμπεσθαι.

οὐ καταδικάζεται μεγάλῳ ἐγκλήματι] Ἐλαχίστῳ δὲ καταδικάζεται, οἷον τῷ στείλιονάτους. [Sch. a. VII. 794.]

τυχὸν ἐπάγοντι ποινὴν κεφαλικὴν] Ὡς τὸ περὶ καθορισσεως ἢ πατροκτονίας. [Sch. b. VII. 794.]

ἢ εἰς ἔργον μετάλλου] Ὡς τὸ περὶ ἀνδραποδισμοῦ δούλου. καὶ ζῆτει tit. μη. κεφ. ζ'. [Sch. c. VII. 794.]

Ἀλλὰ γίνεται ἀναζητούμενος προγράμματος προτιθεμένου, ἵνα γνωρὸς τοῦτο ἔλθῃ καὶ ἑαυτὸν καθάρῃ. γίνονται δὲ καὶ γράμματα παρὰ τοῦ ἄρχοντος πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἧ διαγίγει ὁ ἀναζητούμενος, καὶ δι' αὐτοῦ^{h)} ἐν εἰδήσει γίνεται.

ἀλλὰ γίνεται ἀναζητούμενος] Ζῆτει βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ρνδ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. δ'. κεφ. δ'. [Sch. d. VII. 794.]

b) Sic Cod. Fabr. αὐτοῦ. c) Fabr. κα'. d) Legitur hic locus in Syn. p. 236. 534. ubi est cap. 18. h. t. et apud Attal. tit. LXXV. §. 2. Similia habet Harm. VI. 13. §. 3. 4. e) Sic Cod. 1350. Fabr. πολλήσῃ. f) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι τῶν δγ. β. μη. τι. ιζ. g) L. 1. §. 1—3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 534. Kadem cum §. 4. nonnullis omissis habent Attal. tit. LXXVI. §. 1. et Harm. I. 4. §. 21. h) Lege αὐτοῦ cum Syn. Fabr. ἑαυτοῦ.

2) vel servos suos] Nam si alterius servos esse fateatur, quia publicum est crimen, etiam non dominus instituire id potest.

3) eos scilicet, qui plagio abducti sunt] Hoc est, si manifestum non sit, dolo esse eos plagio abductos.

XX. Qui liberum sciens invitum¹⁾ vendit, plagiararius est: et si quidem servus est, vel libertinus, verberato ei et tonso manus abscindantur: si liber, manus ei duntaxat abscindantur. Ei quoque similiter manus abscindantur, qui liberum sciens emit, vel donavit, vel in dotem dedit, vel permutavit.

L. 15.
C. IX. 20.
Proch. tit.
XXXIX.
§. 5. 22.

1) invitum] Si volentem vendiderit, non est plagiararius.

Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 84. et lib. 9. tit. 1. cap. 66. et lib. 48. tit. 8. cap. 15. 14.

TITULUS XLIX.

De requisitione vel absentibus damnandis.

1. Absens¹⁾ non damnatur maximo crimine²⁾, L. 1. §. 1. puta quod infert poenam capitale³⁾, vel in opus D. XI. VIII. metalli⁴⁾. 17.

1) absens] Divi Severi et Antonini Magni rescriptum est, ne quis absens puniatur: et hoc iure utimur, ne absentes damnentur: neque enim inaudita causa quemquam damnari aequitatis ratio patitur. Si autem gravius quis damnetur, puta in opus metalli vel similem poenam capitale, non est irroganda in absentem poena, sed requirendus adnotatus est, ut adsit et sui copiam praestet. Praesides autem provinciarum circa requisitiones hoc debent facere, ut quem inter requirendos adnotaverint, etiam edicto adesse iubeant, ut possit innotescere iis, qui requirendi adnotati sunt, eos requiri. Sed et literas mitti oportet ad magistratus civitatum in quibus degunt, ut per eos cognoscant, eos requiri. Et ex hoc tempore annus eis conceditur, ut veniant et se accusatione purgent. Sed et Papianus lib. 6. Responsorum scripsit, si requirendus intra annum Praesidem provinciae adierit et satis obtulerit, non esse locum Principalibus mandatis, ut bona eius fisco vindicentur: sed et si intra annum mortuus sit, crimen expirare et perire, et bona eius ad successores transmitti.

2) non damnatur maximo crimine] Minimo vero damnatur, veluti stellionatus.

3) puta quod infert poenam capitale] Veluti maiestatis vel parricidii.

4) vel in opus metalli] Veluti plagii. Et quaere tit. 48. cap. 7.

Sed requirendus fit⁵⁾ edicto proposito, quo §. 2. cognito ut veniat, et purget se. Fiunt et literae a Praeside ad Praesidem provinciae, in qua degit requirendus, et per eum certior fit.

5) sed requirendus fit] Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 154. et lib. 7. tit. 4. cap. 4.



L. 1. §. 3. 4. 17. Αφ' οὗ δὲ γινῶ, τὸν ἐνιαυτὸν ἔχει πρὸς τὸ ἑαυτοῦ καθῆραι· καὶ ἐὰν εἴσω τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀσφαλίσῃται, ἢ ἀποθάνῃ, οὐ δημεύεται ἢ οὐσία αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ¹⁾ ἀρμόζει.

Ἄφ' οὗ δὲ γινῶ, τὸν ἐνιαυτὸν ἔχει] Σημείωσαι, ὅτι ἐνιαυτὸς δίδεται τῷ ἀναζητούμενῳ ἐφ' ᾧ ἀπολογησασθαι ἐπὶ τῇ κατ' αὐτοῦ κατηγορίᾳ, καὶ εἰς τὸ ἐλθεῖν καὶ^{κ)} καθῆραι ἑαυτὸν τοῦ ἐγκλήματος, καὶ μηδὲ δημευθῆναι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. εἰ μὲν ἐντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀποκαθάρῃ ἑαυτὸν, ἢ ἀποθάνῃ, οὐ δημεύεται· ἐὰν δὲ παρέλθῃ ὁ ἐνιαυτός, ἢ αὐτοῦ μὲν οὐσία δημεύεται, αὐτὸς δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐρχοματικῶς^{λ)} δύναται ἑαυτὸν καθάρειν, ὥστε μὴ ὑποπεσεῖν καὶ σχηματικῶς ποινᾶς. ἔχει δὲ τοῦτο ἐπ' ἀδείας καὶ ἕως λ'. ἐνιαυτῶν. ζῆτει κεφ. δ. καὶ ζ. [Sch. d. VII. 794.]

Ἡ ρλέ. νεαρά· Ἐὶ δὲ τις τῶν ἐνεχομένων ἐγκλήματι^{μ)} διαλάθοι, ἢ καταλίποι τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, ἐν ἣ τὸ ἐγκλημα ἐπλημείλησε, κελύμενον νομίμως κηρύγμασι καλεῖσθαι τοῦτον παρὰ τοῦ ἀρχοντος· εἰ δὲ μὴ ὑπακούσει, ἐκεῖνα γίνεσθαι ἐπ' αὐτῷ τὰ τοῖς ἡμετέροις νόμοις διηγορευμένα^{ν)}, τουτέστι, καλεῖσθαι αὐτὸν διὰ προγραμμάτων. τὰ δὲ τῆς νεαρᾶς εὐρησίας ἐν βιβ. ζ'. τι. ιθ'. [Sch. e. VII. 795.]

L. 2. §. 1. β'. Μαρκ. ο). Ἐὰν^{ρ)} ἐπὶ εἴκοσιν^{α)} ἔτη μὴ κατὰ σῆν ὁ δημόσιος τὰ τοῦ ἀναζητουμένου πράγματα, ἐκβάλλεται παραγραφῇ παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ διαδόχων.

Ἐὰν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη] Τὸ διάστημα τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ καταχεθῆναι παρὰ τοῦ φόσκου τὰ πράγματα τῶν θεκουρίων ἀνήκει. ἐὰν δὲ ἐπὶ κ. ἐνιαυτοῦ μὴ κατὰ σῆν τὰ πράγματα αὐτῶν ὁ φόσκος, μετὰ δὲ ταῦτα βουλευθεῖ αὐτὰ καταχεῖν, πραεσκοριπίου ἐκβάλλεται καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ^{ρ)} ῥέου περιόντος, καὶ παρὰ κληρονόμου αὐτοῦ. τὴν γὰρ οἰανδήποτε ἀγωγὴν παρὰ τοῦ φόσκου κινήθεισαν, εἰ μὴ ἕτερα τις εὐρεθείῃ ἰδιαίτιστα πραεσκοριπίων, διὰ τῆς τῶν κ. ἐνιαυτῶν σιωπῆς παραγράφου καὶ ἐκβάλλεσθαι οἱ θεῖοι βασιλεῖς ἢ βουληθῆσαν. [Sch. f. VII. 795.]

L. 3. γ'. Πᾶσα^{ς)} γὰρ δημοσία ζήτησις τῇ εἰκοσαετίᾳ σβέννυται, εἰ μὴ τις ἰδική ἐστι παραγραφῇ.

πᾶσα γὰρ δημοσία ζήτησις] Προφάσει ἐγκλήματος καὶ τῶν ἐντεῦθεν ποινῶν ἀρμόζουσῶν τῷ δημοσίῳ, εἰ γὰρ χρηματικὴ ἐστίν¹⁾ ἐξ ὀρθοῦ ἢ ὑποθηκαία, τῇ τεσσαρακονταετίᾳ κλείεται. καὶ ἀνάγνωθι βιβ. νζ'. τι. β'. κεφ. α'. θεμ. α'. β'. γ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ νς. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τι. μα'. κεφ. μζ'. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ παλαιόν. σημερον²⁾ δὲ ἀπὸ νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυροῦ Βασιλεῖου τοῦ Πορφυρογενήτου αἱ ἀρμόζουσαι τῷ δημοσίῳ χρηματικαὶ καὶ σχηματικαὶ δίκαι ἀείξωσι εἰσι, καὶ οὐδενὶ χρόνῳ κλείονται. ζῆτει καὶ βιβ. να'. τι. γ'. κεφ. θ'. καὶ ιθ'. [Sch. g. VII. 795.]

εἰ μὴ τις ἰδική ἐστι παραγραφῇ] Ὡς ἐπὶ τῆς μοιχείας ἢ τῶν βακαντίων. τὸ γὰρ τῆς μοιχείας πενταετίαν ἔχει, τὸ δὲ τῶν βακαντίων τετραετίαν. [Sch. h. VII. 795.]

L. 4. pr. δ'. Μαρκ. ν). Ἐξότε δημοσιευθῆ ἢ τοῦ ἀναζητουμένου παρασημείωσις, ἢ διὰ τοῦ προγράμματος, ἢ διὰ τῶν εἰρημένων γραμμάτων, καὶ αὐτῷ τρέχει ὁ ἐνιαυτός, καὶ τῷ δημοσίῳ τὰ εἴκοσι.

§. 2. Πρὸς μέντοι τὸ ἐκδικῆσαι τὸ ἐγκλημα οὐδενὶ χρόνῳ ὁ ἀναζητούμενος ἐκβάλλεται.

Ἐξότε δημοσιευθῆ ἢ τοῦ ἀναζητουμένου παρασημείωσις] Ὁ ἐνιαυτὸς δὲ ἔκτοτε ψηφίζεται, ἐξ ὅτε ἢ παρασημείωσις γίνετο τοῦ θεκουρίων, καὶ διὰ τοῦ ἐδικτου, ἢ διὰ τῶν πρὸς τοὺς στρατηγῶν γραμμάτων, καὶ φανερώς ἐδημοσιεύθη. οὐκοῦν καὶ ὁ τῶν κ. ἐνιαυτῶν χρόνος ἔκτοτε

Ex quo autem cognovit, annum habet⁶⁾ ad se purgandum: intra quem si veniat et satisfaciat, vel moriatur, bona eius non publicantur, sed heredibus eius competunt.

6) ex quo autem cognovit, annum habet] Nota, annum dari requirendo, ut defendat se ab accusatione, et ut veniat et purget se crimine, et bona eius non publicari. Si intra annum veniat et purgaverit se, vel decesserit, bona non publicantur: anno autem praeterlapso, bona quidem eius publicantur, ipse vero etiam post annum veniens se purgare potest, ne incidat in poenas quoque corporales. Hoc usque ad triginta annos in eius potestate est. Quare cap. 4. et 7.

Novella 135.: Sed si quis eorum, qui criminis rei sunt, latitet, vel relinquat illam provinciam, in qua crimen commisit, iubemus, legitimis edictis a Praeside eum evocari: sin autem non audierit, illa de eo fieri, quae nostris legibus cauta sunt, hoc est, evocari eum programmatis. Novellam invenies lib. 6. tit. 19.

II. Mare. Si per viginti annos¹⁾ fiscus requirendi bona non occupaverit, repellitur praescriptione ab ipso eiusque successoribus.

1) si per viginti annos] Anni spatium ad occupanda a fisco bona requirendorum pertinet. Sed si per viginti annos bona eorum fisco non occupaverit, et postea velit occupare, praescriptione repellitur, tam a reo superstite, quam ab herede eius. Quamcumque enim actionem a fisco institutam, nisi si qua alia inveniat specialis praescriptio, silentio viginti annorum praescribi et excludi Divi Principes voluerunt.

III. Omnis enim quaestio fiscalis¹⁾ extinguitur vicennio, nisi si qua sit specialis praescriptio²⁾.

1) omnis enim quaestio fiscalis] Ex criminis et poenarum inde fisco competentium causa. Nam si sit civilis directa vel hypothecaria, quadraginta annis concluditur. Et lege lib. 56. tit. 2. cap. 1. them. 1. 2. 3. et eiusdem tit. cap. 56. et huius lib. tit. 41. cap. 47. Sed haec quidem iure veteri. Hodie vero ex Novella Imperatoris domini Basilii Porphyrogenetae actiones, quae fisco competunt pecuniariae et forenses, immortales sunt, neque ullo tempore concluduntur. Quare et lib. 51. tit. 3. cap. 9. et 12.

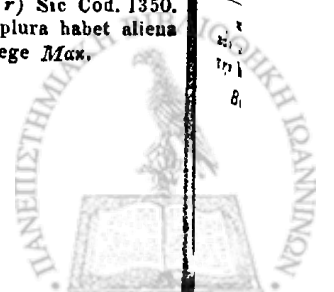
2) nisi si qua sit specialis praescriptio] Ut in crimine adulterii et in causa vacantium bonorum. Nam crimini adulterii quinquennium, causae vacantium bonorum quadriennium praescriptum est.

IV. Mare. Ex quo publice innotuit requirendi adnotatio¹⁾, vel edicto, vel praedictis literis, ei currit annus, et fisco vicennium.

Ceterum a criminis defensione nullo tempore requirendus excluditur.

1) ex quo publice innotuit requirendi adnotatio] Annus exinde computatur, ex quo adnotatio requirendi facta est, et edicto vel literis ad magistratus publice innotuit. Ergo et viginti annorum tempus exinde fisco numeratur, ex quo adnotatio requi-

ι) αὐτοῦ Syn. omisit. κ) Verba εἰς τὸ ἐλθεῖν καὶ, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. λ) Sic Cod. Fabr. ἐρχόμενον. μ) Sic lego. Fabr. ἐγκλημάτων. ν) Fabr. διηγορευόμενα. ο) Sed lege Max. Intelligitur Macer. In Syn. p. 534. legitur scholium, quod reddit L. 2. §. 1. L. 3. D. h. t. verbis Basilicorum, verbis praemissis ὀφείλει εἰδέναι, ὅτι. ρ) L. 2. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 471. et usque ad παραγραφῇ apud Attal. tit. LXXVI. §. 2. σ) Fabr. Syn. εἰσοι. τ) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὰ τοῦ omissa voce αὐτοῦ. υ) L. 3. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVI. §. 2. qui praeterea plura habet aliena a Basil. φ) Fabr. ἰστι. υ) Sic legendum ex Cuiacii versione pro σημείωσαι, quod habet Fabr. v) Lege Max.



ἀπαριθμῆται τῷ φύκῳ, ἐξ ὅτι ἡ παρασημείωσις τοῦ ῥεκου-
ρένδου ἐδημοσιεύθη. ἐκεῖνο δὲ ἐν τῇ εἰδέναι χρόνῳ, ὡς οὐδεμίᾳ
χρόνῳ παραγραφῇ τῆς ἐπὶ τῇ δίκῃ δεφενσίονος ἐκβάλλεται ὁ
ἐν τοῖς ῥεκουρένδοις σημειωθείς. [Sch. i. VII. 795.]

ε'. Μοδιστ. Εἶσω δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ σφραγίζονται
τὰ πράγματα τοῦ ἀναζητουμένου, τῶν εὐφθάρτων
καὶ τῶν καρπῶν πιπρωκομένων, καὶ ἀποτιθεμένων
τῶν τιμῶν. καὶ εἰ μὲν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἐλθὼν ἑαυτὸν
καθάρη, ἀναλαμβάνει αὐτὰ· εἰ δὲ μὴ ὑπακούσει,
μήτε διεκδικεῖ τις αὐτόν, δημεύονται μετὰ ἐνιαυτόν,
εἰ μὴ κατιόντας ἢ ἀνιόντας ἔχει^{ω)}.

Ὁὐ δεῖ δὲ τοὺς χρεώστας αὐτοῦ καταβάλλειν
αὐτῷ φεύγοντι.

μήτε διεκδικεῖ τις αὐτόν] Ζῆτει τιτ. λγ'. κεφ. ιβ'.
θεμ. β'. καὶ κεφ. ιε'. καὶ ια'. θεμ. γ'. τοῦ λζ'. τιτ. καὶ τιτ. λς'.
κεφ. ιθ'. καὶ κ'. [Sch. k. VII. 795.]

εἰ μὴ κατιόντας ἢ ἀνιόντας ἔχει] Τότε γὰρ οὐ
δημεύονται αἱ οὐσίαι, εἰ μήποτε καθοσίωσις ἡμάρτετο ἐκ τοῦ
β. κεφ. αὐτοῦ τοῦ κατὰ βασιλείας καὶ τῆς κατὰ συγκλήτου
συνωμοσίας. τότε γὰρ, κἂν παῖδες ὑπείαι, δημεύονται αἱ οὐ-
σίαι, ὡς τιτ. λς'. τοῦτου τοῦ βιβ. κεφ. ιθ'. καὶ κ'. [Sch. l.
VII. 796.]

οὐ δεῖ δὲ τοὺς χρεώστας αὐτοῦ καταβάλλειν
αὐτῷ φεύγοντι] Ἴνα μὴ διὰ τούτου μάλιστα φεύγῃ τὴν
κατηγορίαν, ὡς εὐπορῶν δαπανημάτων. [Sch. m. VII. 796.]

ς'. Ὁ x) ἐπὶ βαρυτέτοις ἐγκλήμασιν ἐνεχόμενος
καὶ ἀπολιμπανόμενος οὐ καταδικάζεται ἀπὼν, ἀλλὰ
γίνεται ἀναζητούμενος· καὶ ἐὰν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ παρα-
γένηται καὶ ἀποδείξῃ ἑαυτὸν ἀνεύθυνον, παραλαμ-
βάνει τὰ ἴδια πράγματα κρίσει τοῦ δικαστοῦ σφρα-
γισθέντα. ὅθεν καὶ μετὰ ταῦτα τελευτήσας^{γ)}, εἰ καὶ
μηδέπω ἐκάθην ἑαυτὸν τοῦ ἐπιφερομένου ἐγκλή-
ματος, ὅμως εἰς τοὺς κληρονόμους τοὺς ἰδίους παρα-
πέμπει τὴν^{z)} ἴδιαν οὐσίαν.

ὁ ἐπὶ βαρυτέτοις ἐγκλήμασιν ἐνεχόμενος]
Θεοδώρου. Ὁ κατηγορηθεὶς ἐπὶ ἐγκλήματι, ἀπὼν οὐ κατα-
δικάζεται, ἀλλὰ ῥεκουρένδος γίνεται, καὶ σφραγίζεται τὰ
πράγματα αὐτοῦ, πλὴν ἐπανελθὼν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, εἰ δευξῆ
ἀναίτιος, ἐλευθεροῦται συν τοῖς πράγμασιν. ὁμοίον φησιν^{α)}
ἢ β. διάταξις τοῦ παρόντος τίτλου ἐπαγουσα, οἱ, εἰ μὴ ἐντὸς
ἐνιαυτοῦ ἐπαέλθῃ, ἐκπίπτει τῶν ἰδίων πραγμάτων. δηλοῖ δὲ
καὶ ἡ γ'. διάταξις τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τιτ. ὡς καὶ ἀτι-
μοῦται. μέμνησο τῆς ε'. διατ. τοῦ β. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ.
καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἢ α'. διατ. τοῦ μγ'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ.
λέγουσα ἀδυσωτικῶς, ὅτι ὁ δικάων δύναται τοῦ ἀπόντος
κατανηφθασθαι· ἐπὶ γὰρ χρηματικῶν νόει αὐτὴν. πλὴν ἴσθι,
ὁ φησιν ἢ εθ'. νεαρά, ὅτι καὶ ὁ ἐγκληματικῶς ἐνεχόμενος κατα-
δικάζεται ἀπὼν, ἐὰν κατὰ προπέτειαν ἀπελείφθῃ. ἀνάγνωθι τὴν
γγ'. καὶ ρλδ'. νεαράν, καὶ ὑπέελε τὴν κ'. διάταξιν τοῦ μζ'. τιτ.
τοῦ παρόντος θ'. βιβ. λέγουσαν, ὅτι ἀπόντες οἱ ταξεῖται τι-
μωροῦνται. κεῖται δὲ βιβ. ιβ'. τιτ. α'. διατ. ιζ'. ὡς καὶ ἐπὶ
ἐγκλήματι καταδικάζεται ἀπὼν ὁ συγκλητικός. [Sch. n. VII. 796.]

Ἐὰν ἐλαφρότερα ὦσι τὰ ἐγκλήματα, καταδικάζεται. Ζῆτει
κεφ. α'. καὶ τιτ. λζ'. κεφ. νδ'. καὶ γγ'. καὶ τιτ. να'. κεφ. ε'.
[Sch. n. VII. 796.]

οὐ καταδικάζεται ἀπὼν] Ἐπὶ δὲ^{β)} τῶν χρηματικῶν
δύναται αὐτὸν καὶ ἀπόντα ὁ δικαστὴς καταδικάζειν, ὡς βιβ. θ'.
τιτ. α'. κεφ. μη'. ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐκτὴν τοῦ Θεοδώρου παρα-
γραφὴν. ἐπὶ γὰρ τῶν χρηματικῶν τὸ ἐναντίον κρατεῖ. [Sch. o.
VII. 796.]

τὰ ἴδια πράγματα κρίσει τοῦ δικαστοῦ σφρα-
γισθέντα] Χρητὸν δικαστὴν, ἀπολιμπανόμενον τοῦ ὑπευ-
θύνου, κλεῖσαι σφραγισθῆναι τὰ πράγματα αὐτοῦ, καὶ ἐὰν
φανῇ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, προστάξαι, ἀποδοθῆναι αὐτῷ ταῦτα.
[Sch. p. VII. 796.]

ὅθεν καὶ μετὰ ταῦτα τελευτήσας] Τὸ κατὰ πόδας
ἔχει· Ἐὰν δὲ εἶσω τοῦτου τοῦ χρόνου ὑποστρέψῃ, μετὰ δὲ

ω) Hoc est ex Nov. 134. cap. 13. x) L. l. C. h. t. legitur in Syn. p. 534. ubi est cap. 5. h. t. y) Sic Cod. 1350, Fabr. κἂν μετὰ ταῦτα τελευτήσῃ. τελευτήσας omisit Syn. sed postea post ὅμως inserit ἐὰν τελευτήσῃ. z) εἰς, quod Fabr. ante τὴν habet, omisit. a) Fabr. φησι. b) δὲ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

rendi innotuit. Id vero in summa sciendum est, nulla
temporis praescriptione causae defensione excludi eum,
qui inter requirendos adnotatus est.

V. Modest. Intra annum requirendi bona ob- L. 5. pr.
signantur, his, quae facile corrumpuntur, et fructibus §. 1. 2.
venditis, et pretiis eorum depositis. Et si intra D. XLVIII.
annum veniat ac se purget, recipit bona sua: at si 17.
non obtemperaverit, neque ab aliquo defendatur¹⁾,
post annum publicantur, nisi descendentes vel adscen-
dentes habeat²⁾.

Non oportet autem debitores ei solvere, quamdiu §. 3.
in fuga est³⁾.

1) neque ab aliquo defendatur] Quare tit. 33.
cap. 12. them. 2. et cap. 15. et 11. them. 3. tit. 37. et
tit. 36. cap. 19. et 20.

2) nisi descendentes vel adscendentes ha-
beat] Tunc enim bona non publicantur, nisi in crimine
maiestatis ex secundo capite coniurationis contra Im-
peratorum vel Senatum. Quo casu etiam extantibus
liberis bona publicantur, ut tit. 36. huius libri, cap. 19.
et 20.

3) non oportet autem debitores ei sol-
vere, quamdiu in fuga est] Ne per hoc, sufficien-
tibus nempe sumtibus, maxime effugiat accusationem.

VI. Graviorum criminum reus¹⁾ non damnatur L. 1.
absens²⁾, sed requirendus fit: et si intra annum ad- C. IX. 40.
fuerit et docuerit se innocentem, recipit res suas
arbitrio iudicis obsignatas³⁾. Quare et si postea
moriatur⁴⁾, quamvis nondum se illato crimine pur-
gaverit, tamen in heredes suos bona sua transmittit.

1) graviorum criminum reus] Theodori. Reus
criminis postulatus non damnatur absens, sed requi-
rendus fit, et res eius obsignantur. At si intra annum
reversus innocens apparuerit, liberatur una cum rebus.
Simile ait const. 2. huius tit. adiciens, non redeuntem
intra annum res suas amittere. Ostendit etiam const. 3.
huius tit. eum etiam infamia notari. Memineris const. 6.
tit. 2. huius libri 9. nec putes obstare const. 1. tit. 43.
lib. 7. quae ait indistincte, iudicem posse contra absen-
tem pronuciare: est enim intelligenda de causis civili-
libus. At scias, quod Novella 69. ait, etiam criminis
reum absentem damnari, si per contumaciam absit. Lege
Novellam 53. et 134. et excipe const. 21. tit. 47. huius
libri 9. quae ait, absentes officiales puniri. Extat vero
lib. 12. tit. 1. const. 17. etiam in causa criminali absen-
tem senatorem damnari.

Si leviora sint crimina, damnatur. Quare cap. 1.
et tit. 37. cap. 54. et 53. et tit. 51. cap. 5.

2) non damnatur absens] At in civilibus causis
absens a iudice condemnari potest, ut lib. 9. tit. 1.
cap. 48. Lege et ibi Theodori adnotationem. Nam in
causis civilibus aliud obtinet.

3) res suas arbitrio iudicis obsignatas] Absente reo iudex iubere debet bona eius obsignari,
eique intra annum apparenti reddi.

4) quare et si postea moriatur] Τὸ κατὰ πόδας
habet: Si vero intra id tempus reversus post intima-



τὴν ἐμφάνειαν τὴν ἰδίαν τελευτήσῃ, εἰ καὶ μηδέπω ἑαυτὸν ἐκάθαρεν, εἰς τοὺς ἰδίους κληρονόμους τὰ πράγματα παραπέμπει. [Sch. q. VII. 796. sq.]

L. 2.
C. IX. 40.

ζ'. Εἴ^ο) τις δὴποτε ἐξ ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἐξ ἧς ὑπεύθυνος γέγονεν ἐν δικαστηρίῳ αἰτηθεὶς^δ), εἰσω ἐνιαυτοῦ διαστήματος μὴ βουληθῆ παραγενέσθαι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, τὰ πράγματα τῷ δημοσίῳ διεκδικηθῶσιν. εἰ δέ^ε) καὶ μετὰ ταῦτα εὐρεθεὶς ὑπεύθυνος εἴη καταληφθεὶς^ι), αὐστηροτέρα ἀποφάσει ὑποβαλλέσθω. εἰ δέ καὶ ἐλέγχους φανεροὺς καὶ ἀποδείξει διαυγῆ τὴν ἀθωότητα τὴν ἰδίαν καθάρα σπουδάσει, μηδὲν ἦττον αἰ ὑποστάσεις αὐτοῦ παρὰ τῷ δημοσίῳ μενέτωσαν.

εἰ τις δὴποτε ἐξ ἐκείνης τῆς ἡμέρας] Θαλάλαιος. Ἐὰν ὁ γενομένος ῥεκουρένδος μὴ ἐμφανίσῃ ἑαυτὸν εἰσω ἐνιαυτοῦ κατὰ τὴν πρὸ ταύτης διάταξιν, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα ἀνεύθυνος εὐρεθῆ^ε), οὐδὲν ἦττον μένει κατ' αὐτοῦ ἡ δήμευσις. [Sch. r. VII. 797.]

μηδὲν ἦττον αἰ ὑποστάσεις αὐτοῦ παρὰ τῷ δημοσίῳ μενέτωσαν] Οὐκ ἀρκοῦμεθα τῇ δήμευσει τῇ κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ σωματικῶς ἐλεγχθεὶς ὑπεύθυνος μετὰ ταῦτα τιμωρεῖται. εἰ δέ ἀνεύθυνος εὐρεθῆ, οὐδὲν ἦττον ἡ δήμευσις ἢ γενομένη κατὰ τῆς αὐτοῦ περιουσίας διαμένει. σημειώσαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ὑπόκειται τῷ βάρει τῶν ἀποδείξεων εἰς τὸ δεῖξαι ἑαυτὸν ἀνεύθυνον· τιμωρεῖται γὰρ καὶ ἐν τούτῳ, ἐν τῷ πρότερον μὲν τὸν ἐνάγοντα ἀπαιτεῖσθαι δεῖξαι ὁ ἔπταισε^β), νῦν δέ αὐτὸν ἀναγκάζεσθαι δεικνύνειν, ὅτι οὐχ ἡμαρτεν. [Sch. s. VII. 797.]

L. 3.
C. eod.

η'. Ἐὰν ἐπὶ χρηματικῆς δίκης ψήφισμα γένηται κατὰ τινος, οὐκ ἀτιμοῖ αὐτόν. τὸ δέ ἐπὶ ἐγκληματικῇ αἰτία προτιθέμενον ἀτιμοῖ τὸν κληθέντα.

εἰ ἐπὶ χρηματικῆς δίκης] Θεοδώρου. Ὁ μὲν κληθεὶς διατάγματι^γ) ἐπὶ ἐγκλήματι, ἀτιμοῦται μὴ ὑπακούων· ὁ δὲ χρηματικῶς ζητηθεὶς καὶ μὴ ὑπακούων οὐ γίνεται ἀτιμος. [Sch. t. VII. 797.]

TITΛΟΣ Ν'.^κ)

Περὶ ζητήσεως ἢτοι ἐξετάσεως.

L. 1. pr.
C. XLVIII. ἀρχεσθαι.

18.
§. 1. Τότε γὰρ οἱ δούλοι βασανίζονται, ὅτε καὶ ὑποπτός ἐστιν ὁ κατηγορούμενος, καὶ ὑπείσι τεκμήρια, ὥστε μόνην τὴν^μ) τῶν δούλων ἐλλείπειν κατάθεσιν.

§. 2. Πρῶτοι δὲ βασανίζονται οἱ^ν) ὑποπτοι καὶ δι' ὧν δυνατὸν γνωσθῆναι τὸ ἀληθές.

§. 3. Οὐ δεῖ δὲ φέρεσθαι τινος ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ κατηγοροῦ πρὸς ζητησιν.^ο) οὐ πιστεύεται ὑποβολιμαῖος εἶναι ὁ παρ' ἀμφοτέρων τῶν γονέων ἀγαπηθεὶς ὡς νόος.

οὐ δεῖ τῆς ζητήσεως ἀπὸ βασάνων ἀρχεσθαι] * Ἐν τῇ τῶν ἐγκλημάτων ἀναζητήσει εἰσῆσιν ἐπιφέρεσθαι βασανοὶ, πότε δὲ καὶ ἐπὶ πόσων αὐτὰς ἐπιφέρεσθαι χρὴ, διασκοπήσωμεν. καὶ ὅτι μὲν οὐ χρὴ ἀπὸ βασάνων ἀρχεσθαι τὸν δικαστῆρα, ὁ θεῖος Αὐγουστος διετάξατο. ἀλλ' οὐδὲ πάντων χρὴ πιστεῖν τῇ ἐμβασάνῳ ἐρωτήσει. καὶ τοῦ θεῖου γὰρ Αἰδριανοῦ ἐπιστολῇ πρὸς Σέννιον Σαβίνου περιέχεται, καὶ εἰς τὰς κατ' αὐτῶν βασάνους τότε ὀφείλειν ἀρχεσθαι τὸν δικαστῆρα, ὅτε ὑποπτός ἐστιν ὁ κατηγορούμενος, καὶ διὰ τινων τεκμηρίων

c) Est τὸ κατὰ πόδας constitutionis. Legitur hic locus in Syn. p. 535. ubi est pars cap. 5. d) Syn. αἰτιαθεὶς. e) εἰ δὲ Syn. omisit. f) Sic lego cum Syn. Fabr. καταλειφθεὶς. g) Sic Fabr. cuius lectionem praefero ei, quam habet Cod. 1350. in hunc modum: μετὰ ταῦτα εὐρεθῆ ἢ ὑπεύθυνος εὐρεθῆ. h) Cod. 1350. ὁ ἔπταισε. Fabr. ὅτι ἔπταισε. Falsum est ἔπταισε. i) Sic Cod. Fabr. διατάγμασι. k) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι τῶν διγ. β. μ. η'. ζ. l) L. 1. pr. §. 1—3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 535. et apud Attal. tit. LXXVII. §. 1. L. 1. pr. §. 1. 2. leguntur in Syn. p. 67. m) τὴν omisit Syn. p. 535. n) οἱ Syn. p. 67. omisit o) Hactenus Syn. p. 535. et Attal. §. 3. exhibent.

tionem suam fuerit defunctus, etsi nondum se purgaverit, ad heredes proprias res transmittit.

VII. Quicumque ex eo die¹⁾, quo reus fuerit in iudicio petitus, intra anni spatium noluerit adesse iudicio, res eius fisco vindicentur. Et si postea repertus nocens fuerit deprehensus, severiori sententiae subiugetur. Sed et si argumentis evidentibus et probatione dilucida innocentiam suam purgare studuerit, nihilominus facultates eius penes fisco remaneant²⁾.

1) quicumque ex eo die] Thalelaeus. Si factus requirendus se non patefaciat intra annum secundum praecedentem constitutionem, licet postea innocens reperiat, nihilominus publicatio manet.

2) nihilominus facultates eius penes fisco remaneant] Non contenti sumus publicatione, sed et convictus reus corporaliter postea coercetur. Sed si innocens reperiat, nihilominus publicatio bonorum eius perseverat. Nota, ei etiam incumbere onus probandae innocentiae suae: punitur enim et hac in re, quod ab actore prius exigitur, ut probet delictum ab eo admissum, deinde ab illo, ut probet, se non deliquisse.

VIII. Si in pecuniaria causa¹⁾ edictum contra aliquem proponatur, id eum non infamat. In criminali causa propositum evocatum infamat.

1) si in pecuniaria causa] Theodori. Vocatus edicto in criminali causa, nec respondens, infamia notatur: qui vero in civili requisitus non respondet, non fit infamis.

TITULUS L.

De quaestione.

I. Ulp. Quaestionem a tormentis incipere non oportet¹⁾.

Tunc enim servi torquentur, cum et suspectus est reus, et argumenta sunt talia²⁾, ut sola servorum depositio desit.

Primi autem torquentur suspecti³⁾, et per quos verum cognosci potest.

Non oportet autem ad quaestionem produci illos e domo accusatoris⁴⁾. Non creditur suppositus esse is⁵⁾, quem ambo parentes ut filium carum habuerunt.

1) quaestionem a tormentis incipere non oportet] In criminibus eruendis quaestio adhiberi solet. Sed quando et quatenus adhibenda sit, videamus. Et non debere iudicem a tormentis incipere, Divus Augustus constituit. Sed neque magna fides quaestioni per tormenta habenda est. Nam et epistola Divi Hadriani ad Sennium Sabinum continetur, ad servorum tormenta ita demum iudicem venire debere, cum suspectus sit reus, et argumentis quibusdam ita deliquisse



οὕτως ἀποδείκνυται ἡμαρτηκώς, ὡς μόνον ἐλλείπει τὴν κατ' αὐτοῦτων οἰκειῶν ὁμολογίαν. ὁ αὐτὸς βασιλεὺς πρὸς Κλαύδιον Κοβαρτίνον ἀντέγραψεν, ἐκ τοῦ πλέον ὑποπτευομένου προσώπου ὀφείλει τῶν βασάνων ἀπάχθῃσθαι, καὶ παρ' οὐ δυνατόν ἐστιν εὐχεριώτερον μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν. οὐ χρὴ δὲ πρὸς ἐμβάσανον ἐρωτήσειν προσδέχεσθαι ἐκείνους, οὐς ὁ κατηγοροῦμενος¹⁾ ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου προήγαγεν.

Ζήτει κεφ. ιη'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. ζ'. καὶ τιτ. λζ'. κεφ. λε'. θεμ. α'. καὶ τελευτ. καὶ τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. λ'. [Sch. a. VII. 809.]

καὶ ὑπεῖσι τεκμήρια] Ζήτει κεφ. ιη'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. λ'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. γ'. περὶ τὰ μέσα, καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. [Sch. b. VII. 809.]

πρῶτοι δὲ βασανίζονται οἱ ὑποπτοι] Τοῦτο δύναιτο ἐκλαβεσθαι καὶ ἐπὶ δούλου κατηγορουμένου· τί γὰρ, ὅτι τέσσαρες τυχόν δούλοι κατηγοροῦνται ποιῆσαι²⁾ φρόνον, ἀφ' ὧν οἱ μὲν β. εὐσθενεῖς τε καὶ ῥωμαλεοί, οἱ δὲ ἕτεροι ἀσθενεῖς τε καὶ δειλοί, ὥστε μὴδὲ ἐπὶ νῦν ποτε λαβεσθαι τοιοῦτον τὸλμημα³⁾, οἱ δὲ προλαβόντες δύο ἠθδῶς ἂν κατετόλμησαν τοῦ τολμηματος; δυνατόν δὲ⁴⁾ καὶ ἐπὶ ἄλλου κατηγορουμένου ἐκλαβεσθαι, ὡς κατηγορουμένου τινός ἐπὶ ἐγκληματος, καὶ τινων τεκμηρίων ἐπὶ τῷ ἁμαρτηματι συντρέχόντων καὶ τῆς οἰκετικῆς κολάσεως⁵⁾ εἶδει, καὶ δεῖ παραχθῆναι πλείους πόθεν τοῖνυν ἀρκέτων τῶν βασάνων; ἢ ἐκ τῶν ὑποπτῶν εἰς τὸ εὐθύς ἐξεῖπεν ἃ συνδοί, ἢ καὶ κατὰ τὸ ιη'. κεφ. ἐκληπτέον καὶ τὸν παλαιόν⁶⁾. [Sch. c. VII. 809.]

οἱ ὑποπτοι] Οἱ ὑποπτοι εἰς τὸ τάχιον ἐξεῖπεν, ὡς οἱ δειλότεροι, ἢ ὑποπτοι εἰς τὸ δρᾶσαι τὸ ἐγκλημα, ὡς οἱ ῥωμαλεώτεροι. [Sch. d. VII. 809.]

οὐ δεῖ δὲ φέρεσθαι τινας ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ κατηγοροῦντος πρὸς ζήτησιν] Ἢ ἐπὶ τῶν τοιούτων, ἐφ' ὧν οὐδὲ οἱ τοῦ κατηγορουμένου δούλοι φέρονται, ἢ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζητητικῆς φησιν, ὡς καὶ τὸ ε. θεμ. τοῦ ι. κεφ. ὁ καὶ μάλλον δεκτότερον. ζήτει βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. κδ'. κζ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγραφάς. [Sch. e. VII. 809.]

οὐ πιστεύεται ὑποβολιμαῖος εἶναι] Εἰ μὴ τεκμήριον ἀριθμητάτα εἶσι, καὶ βασανισθέντες οἱ δούλοι ἐπιμεινωσι λέγοντες. [Sch. f. VII. 809.]

* Τοῦτο δὲ ἀντιγραφῆ τῶν θεῶν ἀδελφῶν δηλοῖ πρὸς Λοκίον Τιβεριανὸν καταπεμφθεῖσα.

Οὐ δεῖ πιστεύειν τῇ ἐμβασάνῳ καταδίκη ἤγουν καταθέσει τοῦ ἐνός δούλου, ἀλλὰ καὶ τεκμήρια ζητεῖν.

οὐ δεῖ πιστεύειν] * Οἱ αὐτοὶ βασιλεῖς ἀντέγραψαν, μὴ πάντως ἀποκείσθαι τὴν τοῦ πράγματος πίστιν ἐν τῇ ἐμβασάνῳ ἐνός οἰκετοῦ ἐρωτήσεως ἢ τῆ φωνῆ, ἀλλὰ διὰ τινων τεκμηρίων ἀναζητεῖσθαι τὴν ὑπόθεσιν.

τῇ ἐμβασάνῳ καταδίκη ἤτοι καταθέσει τοῦ ἐνός δούλου] Ἐὰν ἐφθασε γενέσθαι παρὰ τὴν παρατήρησιν, ἥτις ἀπαιτεῖ προὔπειναι τεκμήρια, ὡς τὸ α'. θεμ. [Sch. g. VII. 809.]

Οὐ⁷⁾ δεῖ τοὺς δούλους λεγομένους συγκλέπειν τῷ δεσπότῃ βασανίζεσθαι κατ' αὐτοῦ, οὔτε⁸⁾ λέγοντας ἐκουσίως βλάπτειν αὐτόν.

οὐ δεῖ τοὺς δούλους — βασανίζεσθαι κατ' αὐτοῦ] * Ὁ θεῖος Ἀντωνῖνος καὶ ὁ θεῖος Ἀδριανὸς Σεννίῳ Σαβίνῳ ἀντέγραψαν, λεγομένων δούλων ἅμα τῷ οἰκειῷ δεσπότῃ χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἀφελέσθαι, μὴ ὀφείλειν κατὰ τοῦ δεσπότου τοὺς δούλους ἐρωτηθῆναι, μπετὲ δὲ, εἰ ἐκουσίως εἴποιεν τι κατ' αὐτοῦ, βλάπτειν τοῦτο τὸν δεσπότην αὐτῶν.

Σημειῶσαι, ὅτι οἱ δούλοι οὐ τιμαρῶνται ἐπὶ τῆς κλοπῆς κατὰ τοῦ δεσπότου, οὔτε πιστεύονται λέγοντες τι κατ' αὐτοῦ. ζήτει τὸ ἐξῆς θεμ. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς. [Sch. h. VII. 809.]

Ὁ τοῦ κληρονόμου δούλος οὐ βασανίζεται διὰ πρῶγμα κληρονομαῖον, εἰ καὶ ὑποπτεύεται εἰκονικῶς αὐτὸν ἠγορακέναι.

ὁ τοῦ κληρονόμου δούλος] Οἱ θεῖοι ἀδελφοὶ Λολιανῶ Λογγίνῳ ἀντέγραψαν, τὸν δούλον τοῦ κληρονόμου μὴ

p) Lege et verte ὁ κατηγορῶν. q) Sic Cod. 1350. Fabr. ποιῆσθαι. r) Sic lego. Fabr. τόλμα. s) δὲ habet Cod. 1350. Fabr. ἴσθι pro δε. t) Sic lego cum versione Guicacii, ubi legitur quaestione servili. Fabr. κολάζεσθαι. u) Verba κατὰ τὸν παλαιόν, quae habet Cod. 1350. desunt apud Fabr. v) L. 1. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 67. ubi est pars cap. 3. h. t. w) Syn. οὕτως. Leuncl. in marg. οὔτε.

probetur, ut sola servorum confessio in eum desit. Idem Princeps Claudio Quartino rescripsit, a suspectissima persona tormentis esse incipiendum, et a qua facillime verum cognosci possit. Non oportet autem ad quaestionem recipi eos, quos accusator de domo sua produxit.

Quaere cap. 18. them. 3. et cap. 7. et tit. 37. cap. 35. them. 1. et ult. et huius tit. cap. 30.

2) et argumenta sunt talia] Quaere cap. 18. them. 3. et cap. 30. et lib. 21. tit. 1. cap. 3. circa medium, et ibi Antiquum.

3) primi autem torquentur suspecti] Hoc et de servo reo postulato accipi potest: ut si quatuor sint servi rei homicidii, ex quibus duo sint validi et robusti, reliqui infirmi et timidi, ita ut sit verisimile, tale facinus eis in mentem non venisse, priores autem facile id esse ausos. Potest autem et de alio reo accipi, ut si alio quodam criminis postulato, et concurrentibus quibusdam delicti argumentis res quaestione servili indigeat, et plures produci oporteat. A quibus ergo quaestio incipienda est? Vel ab eis, quos suspicamur festum dicturos, quae sciant, vel hoc caput est excipiendum secundum cap. 18. et secundum Antiquum.

suspecti] Quos suspicamur dicturos statim, veluti timidiore, vel quos suspicamur crimen commississe, veluti robustiores.

4) non oportet autem ad quaestionem produci ullos e domo accusatoris] Vel de iis, in quibus nec rei servi producuntur, vel de initio quaestionis loquitur, ut et them. 5. cap. 10. quod et magis admittendum est. Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 24. 27. et ibi adnotationes.

5) non creditur suppositus esse is] Nisi argumenta clarissima sint, et servi torti in eo, quod dixerint, perseverent.

Hoc autem significat rescriptum Divorum fratrum ad Lucium Tiberianum missum.

Non oportet fidem haberi⁶⁾ quaestioni sive depositioni unius servi⁷⁾, sed et argumenta quaerenda sunt. L. 1. §. 4. D. XLVIII. 18.

6) non oportet fidem haberi] Idem Principes rescripserunt, non utique in servi unius quaestione vel voce fidem rei constituendam, sed argumentis causam examinandam.

7) quaestioni sive depositioni unius servi] Et si factum sit praeter morem, qui exigit, ut praecedant argumenta, ut them. 1.

Non oportet servos, qui simul cum domino furtum fecisse dicuntur, in eum torqueri⁸⁾, neque ultro dicentes ei nocere. §. 5.

8) non oportet servos — in eum torqueri] Divus Antoninus et Divus Hadrianus Sennio Sabino rescripserunt, cum servi pariter cum domino aurum vel argentum abstulisse dicerentur, non esse in dominum servos interrogandos, nec si ultro aliquid in eum dixerint, hoc domino obesse.

Nota, servos non torqueri de furto domini, neque eis dicentibus aliquid contra eum fidem haberi. Quaere thema sequens et ibi transmissiones.

Heredis servus⁹⁾ non torquetur propter rem hereditariam¹⁰⁾, quamvis eum venditione imaginaria suspicemur¹¹⁾. §. 6.

9) heredis servus] Divi fratres Loliano Longino rescripserunt, heredis servum per tormenta non inter-



ἐρωτᾶσθαι ἐμβασιάνως περὶ πραγμάτων κληρονομιῶν, εἰ καὶ τὰ^{*)} μάλιστα ὑπομῖα τις ἦν περὶ τούτου τοῦ οἰκέτου, ἐπειδὴ καὶ εἰκονικῆν τινα πρᾶσιν ἔδοκει τὴν ἐπ' αὐτοῦ δεσποτείαν κτήσασθαι ὁ κληρονόμος. [Sch. i. VII. 809.]

Ζῆτει κεφ. ια'. ιη'. θεμ. ζ'. καὶ κεφ. λζ'. καὶ ιε'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. ζ'. β'. ιζ'. λε'. λθ'. ιθ'. κγ'. κδ'. κε'. καὶ λς'. [Sch. i. VII. 809.]

ὁ β. βασιανίζεται διὰ πρᾶγμα κληρονομιῶν] Ζῆτει κεφ. τελευτ. ὅπερ χωρῶν ἔχει ἐπὶ τῶν δοῦλων τῆς κληρονομίας, οὐ μὴν τοῦ κληρονόμου. [Sch. k. VII. 810.]

εἰ καὶ ὑποπιεῖται εἰκονικῶς αὐτὸν ἡγορακέναι] Τουτέστι, δι' αὐτὸ τοῦτο ἡγορασε τὸν δοῦλον, διὰ τὸ μὴ βασιανισθῆναι αὐτὸν κατ' αὐτοῦ. [Sch. l. VII. 810.]

Πρὸ προκατάρξεως τῆς κατ' αὐτοῦ ζητήσεως δεῖ θεματίζειν τὸν κληρονόμον τὴν ἐπιτηδες ἡγορασιν ποιῆσαι^{γ)} τοῦ δοῦλου, οὐ μὴν μετὰ προκατάρξιν· τότε γὰρ πρόληψιν μᾶλλον δίδωσι, καὶ ἐπεὶ μετὰ τὸ ἡγορασθῆναι ἡγορασεν^{δ)}, ἐδέδεικε, μήποτε ἀλλότριος ὢν ἐξετασθεῖν^{ε)} κατ' αὐτοῦ. πρὸ δὲ προκατάρξεως πᾶς εἰκὸς αὐτὸν προσιδεῖναι, μὲλλεν ἐνάγεσθαι αὐτόν; ταῦτα πείθει λέγειν ἡμᾶς τὸ θ'. θεμ. τούτου τοῦ κεφ. ἢ δυνατόν ἐκείνο μὴ ἐπὶ κληρονομίᾳ θεματίζειν ἐναγομένου τυχόν ἐπὶ ἀποκρυβῆς, ἀλλ' ἐπὶ τινος ἐτέρου ἐγκλήματος, ἐφ' ᾧ μὴ κατὰ δεσποτοῦ οἱ δοῦλοι βασιανίζονται. ἐπὶ ἡτοιμαῖς γὰρ καὶ ὠρισμέναις αἰτίαις οἱ δοῦλοι κατὰ δεσποτῶν βασιανίζονται, ὡς ἐν τῷ περὶ καθουσίσεως, ὡς τιτ. λζ'. κεφ. η'. ἐν τῷ περὶ μοιχείας, ὡς τιτ. λζ'. κεφ. με'. ἐν τῷ περὶ φόνου, ὡς τιτ. λθ'. κεφ. κη'. ἐν τῷ περὶ ἀνδρός καὶ γυναικὸς κεφαλαίῳ, ὅταν ἀλλήλοις ἐπιβουλεύσονται^{ς)}, ὡς τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. κε'. ἐν τῷ δὲ ἀνόνως, ὡς τιτ. μδ'. κεφ. α'. μαρτυροῦσι δὲ καὶ κατὰ τῶν δεσποτῶν οἱ δοῦλοι ἐν τῷ περὶ πλαστής χαραγῆς καὶ κήσου δημοσίου, ὡς βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. νγ'. ἐνθα καὶ περὶ φιδεικομισσαρίας φησι κενεῖν τὸν δοῦλον ἐλευθερίας χρεωστομένης αὐτῷ κατὰ τοῦ δεσπότου, ὁ καὶ ἀνάγνωθι. [Sch. m. VII. 810.]

L. 1. §. 7. Καὶ ὁ πόλειος καὶ σωματείου τινὸς δοῦλος δύ-
XLVIII. νάται κατὰ τοῦ καθ' ἕναστον βασιανίζεσθαι· οὔτε
18. γὰρ ἔστιν αὐτῶν δοῦλος, ἀλλὰ τῆς πόλειος καὶ τοῦ σωματείου.

καὶ ὁ πόλειος καὶ σωματείου τινὸς δοῦλος] Ζῆτει βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. λα'. καὶ βιβ. μζ'. τιτ. γ'. κεφ. ε'. [Sch. n. VII. 810.]

κατὰ τοῦ καθ' ἕναστον] Τῶν πολιτῶν, ἢ τῶν τοῦ σωματείου. [Sch. o. VII. 810.]

βασιανίζεσθαι] Ἐν οἷς οἱ^{δ)} δοῦλοι κατὰ τῶν δεσποτῶν [οὔ]^{ς)} βασιανίζονται. [Sch. p. VII. 810.]

οὔτε γὰρ ἔστιν αὐτῶν δοῦλος] Ἀλλὰ καὶ διχα συγγνώμης τὸν καθ' ἕνα καλεῖ εἰς δικαστήριον, ὡς βιβ. ζ'. τιτ. η'. κεφ. ι'. θεμ. ε'. [Sch. q. VII. 810.]

§. 8. 9. 10. Ὁ^{ς)} καλῆ πίστει τινὶ δουλεύων οὐκ ἐρωτᾶται κατ' αὐτοῦ, εἴτε δοῦλος ἔστιν, εἴτε ἐλεύθερος, οὔτε ἀπελεύθερος κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατρῶνος, οὔτε β) ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ, οὔτε οἱ μὴ ἀναγκαζόμενοι κατὰ τινῶν μαρτυρεῖν βασιανίζονται κατ' αὐτῶν.

§. 11. Ὁ δὲ τοῦ ἀνδρός δοῦλος βασιανίζεται κατὰ τῆς γυναικός.

§. 12. Καὶ οἱ δοῦλοι τοῦ καταδικασθέντος βασιανίζονται κατ' αὐτοῦ· ἐπαύσαντο γὰρ εἶναι αὐτοῦ.

§. 13. Εἰ καὶ ἐπὶ τῷ μὴ βασιανισθῆναι τις ἐλευθερωθῆ, βασιανίζεται, οὐ μέντοι κατὰ τοῦ δεσπότου.

§. 14. 15. Καὶ ὁ μετὰ προκατάρξιν γενόμενος τοῦ κατηγορομένου βασιανίζεται κατ' αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀχρήστος ἡγορασθεὶς κατὰ τοῦ ἡγορακότες.

ὁ καλῆ πίστει τινὶ δουλεύων] * Ἐὰν δοῦλος ἀλλότριος καλῆ πίστει δουλέη μοι, εἰ καὶ μὴ ἔχω κατ' αὐτοῦ

rogari de rebus hereditariis, quamvis suspicio fuisset, quod imaginaria venditione dominium eius quaesisset heres videretur.

Quaere cap. 11. 18. them. 6. et cap. 36. et 15. them. 3. et cap. 7. 2. 17. 35. 39. 19. 23. 24. 25. et 36.

10) non torquetur propter rem hereditariam] Quaere cap. ult. quod locum habet in servis hereditatis, non heredis.

11) quamvis emptum eum venditione imaginaria suspicemur] Hoc, si ob id servum emerit, ne is in se torquetur.

Finendum est, heredem ante litem contestatam de industria emtionem servi fecisse, non post litem contestationem: quia post conventionem si emat, maior praesumptio est, id eum timuisse, ne de alieno servo in se quaestio haberetur. At ante litem contestatam quomodo est verisimile, eum praescivisse futuram conventionem? Haec suadet dicere nos them. 9. huius cap. Vel potest illius species fingi non in herede, cum quo agitur forte ad exhibendum, sed in aliquo alio crimine, in quo servi contra dominum non torquentur. Et certis enim et statutis causis servi contra dominos torquentur, puta maiestatis, ut tit. 36. cap. 8. et adulterii, ut tit. 37. cap. 45. et homicidii, ut tit. 39. cap. 28. ex capite solo indidarium inter virum et uxorem, ut huius tit. cap. 25. et annonae, ut tit. 44. cap. 1. Testimonium etiam servi dicunt in dominos in crimine falsae monetae et census publici, ut lib. 7. tit. 5. cap. 53. ubi et de fideicommissaria libertate sibi debita ait servum agere contra dominum, quod et lege.

Civitatis et corporis servus¹²⁾ in singulos¹³⁾ torqueri¹⁴⁾ potest: non est enim eorum servus¹⁵⁾, sed civitatis et corporis.

12) civitatis et corporis servus] Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 31. et lib. 46. tit. 3. cap. 5.

13) in singulos] Civium vel corporatorum.

14) torqueri] In quibus servi contra dominos [non] torquentur.

15) non est enim eorum servus] Sed et absque venia singulos in ius vocat, ut lib. 7. tit. 8. cap. 10. them. 5.

Qui bona fide alicui servit¹⁶⁾, in eum non interrogatur¹⁷⁾, sive servus sit, sive liber, nec libertus¹⁸⁾ in caput patroni¹⁹⁾, nec frater in fratrem, nec qui testimonium in aliquos dicere non coguntur²⁰⁾, in eos torquentur.

Servus autem mariti in uxorem torquetur.

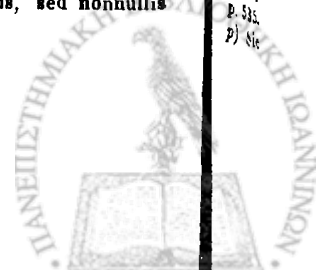
Et servi eius, qui damnatus est, in eum torquentur, quia eius esse desierunt.

Quamvis ideo, ne torqueatur, quis manumissus sit²¹⁾, torquebitur²²⁾, sed non contra dominum²³⁾.

Et qui post contestationem causae servus rei factus est²⁴⁾, in eum torquetur, et qui inutiliter emptus est, in emptorem²⁵⁾.

16) qui bona fide alicui servit] Si servus alienus bona fide mihi serviet, etiamsi dominium in eo

x) τὰ inserui. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ποιῆσθαι. z) Fabr. ἡγορασε. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξετάσθη (sic). b) τῷ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. c) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιβουλεύσαντο (sic). d) οἱ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. e) Negatio quidem deest in Cod. 1350. et apud Fabr. sed auctoritate versionis Cuiacii eam inserendam putavi. f) L. 1. §. 8 — 12. D. h. t. leguntur in Syn. p. 67. sq. ubi efficiunt cap. 3. h. t. §. 8 — 10. similibus verbis, sed nonnullis omissis leguntur apud Attal. tit. LXXXVII. §. 2. g) Sic legendum cum Syn. pro οὐκ, quod habet Fabr.



δεσποτείαν, οὐ χρη βασιανίζεσθαι αὐτὸν κατὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ ἐλευθέρου ἀνθρώπου λέγομεν δουλευοντός τι πιπίσει καλῆ. ἀλλ' οὐδὲ ἀπειλεύθερος ἐμβασανως ἐρωτάται κατὰ τοῦ πατρωνος, οὐδὲ ἀδελφός κατὰ ἀδελφοῦ. τοῦτο γὰρ ὁ βασιλεύς ἡμῶν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀντέγραψεν, ἐκεῖνον ἀποδοῦς τὸν λογισμόν· καθ' οὐ οὐκ ἀναγκάζεται τις ἄκων μαρτυρησάι, κατὰ τοῦτου οὐδὲ βασιανίζεσθαι δύναται. τὸν τοῦ ἀνόδος οἰκέτην κατὰ τῆς κεφαλῆς τῆς γαμετῆς αὐτοῦ βασιανίζεσθαι, ὁ θεῖος Ἀδριανὸς ἀντέγραψεν. ὁ αὐτὸς βασιλεύς ἀντέγραψε, τοὺς οἰκέτας τοῦ ἡθῆ κατακρίθentos δεσπότου, ὡς πασσαμένους εἶναι λοιπὸν δούλους αὐτοῦ, καλῶς βασιανίζεσθαι κατὰ παντός ἐτέρου, οὐ μὴν καὶ κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ ποτε. εἰ δὲ καὶ ἐν καιρῷ τοῦ δεχθῆναι τὴν διάγνωσιν ἀλλότριος ὧν ὁ οἰκέτης μετὰ ταῦτα τοῦ κατηγορουμένου γένηται, καλῶς βασιανίζεται κατ' αὐτοῦ. τοῦτο δὲ οἱ θεῖοι ἀδελφοὶ ἀντέγραψαν.

οὐκ ἐρωτάται κατ' αὐτοῦ] Ἐμβασανως, εἰ καὶ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ μὴ ἔστιν. [Sch. r. VII. 810.]

Ἐν οἷς οὐκ ἐρωτῶνται οἱ δούλοι κατὰ τῶν δεσποτῶν. [Sch. r. VII. 810.]

οὐτε ἀπειλεύθερος] Οὔτε ἐκόν, οὔτε ἄκων, ὡς βιβ. κα'. tit. α'. κεφ. λγ'. καὶ θ'. [Sch. s. VII. 810.]

κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατρωνος] Ἀλλὰ κατὰ ἐξωτικού, κἂν ἐλεύθερος ἦ. [Sch. t. VII. 810.]

οὐτε οἱ μὴ ἀναγκαζόμενοι κατὰ τινῶν μαρτυρεῖν] Ζῆτει αὐτοὺς ἐν βιβ. κα'. tit. α'. κεφ. ἡ'. ιθ'. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. ρμς'. καὶ τοῦτου τοῦ βιβ. tit. λδ'. κεφ. α'. καὶ β'. [Sch. u. VII. 810.]

καὶ οἱ ἐλεύθεροι γὰρ, ἐάνῃ) ὧσιν ἄτιμοι, βασιανίζονται, ὡς οἱ θηριομάχοι, καὶ οἱ σκληροὶ, καὶ οἱ) πλὴν κατὰ ἐξωτικῶν. σημείωσαι, τίνες κατὰ τινῶν ἐμβασανως οὐκ ἐρωτῶνται. ζῆτει καὶ τὰς παραπομπὰς τοῦ κεφ. καὶ θεμ. δ'. ε'. ε'. [Sch. u. VII. 811.]

εἰ καὶ ἐπὶ τῷ μὴ βασιανισθῆναι τις ἐλευθέρωθῆ] Τυχὸν ἠξιώθη παρὰ τοῦ κατηγορουμένου ὁ δεσπότης τοῦ δούλου, καὶ λαβὼν νόμισμας ἠλευθέρωσεν αὐτόν, ἵνα ὡς ἐλευθέρου μὴ βασιανισθῆ καὶ ἐξείπῃ. [Sch. x. VII. 811.]

βασιανίζεται] Ἐπὶ αἰτία, ἐφ' ἣ οἱ δούλοι κατὰ δεσποτῶν τιμωροῦνται. [Sch. y. VII. 811.]

οὐ μέντοι κατὰ τοῦ δεσπότου] Τυχὸν ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτία^{κ)} κατηγορεῖται, ἐφ' ἣ κατὰ δεσπότου οἱ δούλοι οὐκ ἐξετάζονται^{λ)}, ὡς ἐπὶ κλοπῆς, ἐπὶ ἀνδροποδισμοῦ καὶ τῶν ὁμοίων, ὡς ἀθεμιτομίσεως, ὡς κεφ. λθ'. θεμ. τελευτ. τοῦ λζ'. tit. [Sch. z. VII. 811.]

καὶ ὁ μετὰ προκάταρξιν γενόμενος τοῦ κατηγορουμένου] Ἦτοι ἀγορασθεὶς παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ^{μ)}, ἵνα ὡς δούλος αὐτοῦ ἦθῃ ὧν μὴ βασιανισθῆ κατ' αὐτοῦ. [Sch. a. VII. 811.]

καὶ ὁ ἀχρηστῶς ἀγορασθεὶς κατὰ τοῦ ἡγορακότου] Τυχὸν Ἰουδαῖος ὧν ἡγόρασε Χριστιανόν. [Sch. b. VII. 811.]

Οὐ δεῖ τοὺς δούλους κατὰ τῶν δεσποτῶν βασιανίζεσθαι· εἰ δὲ βασιανισθῶσιν, οὐ δεῖ τοῖς παρ' αὐτῶν ἀκολουθεῖν τὸν δικαστήν· πολλῶν δὲ πλείων οὕτε τοῖς τεκμηρίοις αὐτῶν.

Οὐ^{ν)} δεῖ πιστεύειν ταῖς καταθέσεσι τῶν κρινόμενων, εἰ μὴ καὶ^{ο)} ἀπόδειξις διδάσκει τὸν δικαστήν.

οὐ δεῖ τοὺς δούλους κατὰ τῶν δεσποτῶν βασιανίζεσθαι] * Ὅποτε βασιανίζεσθαι τοὺς οἰκέτας κατὰ δεσποτῶν οὐ χρη, οὐδὲ εἰ γένηται κατ' αὐτῶν ἐμβασανως ἐρωτησῆς, ἢνθὺμῆν ὀφείλει τὴν τοῦ μέλλοντος ἀποφαίνεσθαι γνώμην· πολλῶν δὲ ἦτον ἰνδία, τουτέστι, τὰ ἀσθενέστερα τῶν οἰκετῶν κατὰ τῶν δεσποτῶν λαμβάνεσθαι. ὁ θεῖος Σεβήρος ἀντέγραψεν, ὅτι καὶ τὰς αὐτῶν τῶν κατηγορουμένων ὁμολογίας οὐ χρη εἰς ἄμαχον ἔλεγχον τοῦ ἡμαρτηκέναι αὐτοὺς λαμβάνεσθαι, εἰ μὴ καὶ ἐτέρα τις ἀπόδειξις τὴν τοῦ δικάζοντος θρησκείαν, τουτέστι τὸν λογισμόν αὐτοῖς instruat^{π)} καὶ διδάσκει τὸ ἀληθές.

Ζῆτει θεμ. δ'. ε'. καὶ κεφ. κγ'. καὶ βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ρλς'. [Sch. c. VII. 811.]

non habeo, torqueri eum in caput meum non oportet. Idem etiam de libero homine dicimus bona fide alicui serviente. Sed nec libertus per tormenta interrogatur in patronum, nec frater in fratrem. Hoc enim Imperator noster cum patre suo rescripsit, hac addita ratione, quod in eum, in quem quis invidus testimonium dicere non cogitur, nec torqueri potest. Servum mariti in caput uxoris torqueri, Divus Hadrianus rescripsit. Idem Princeps rescripsit, servos domini iam damnati, quia eius esse desierunt, recte torqueri in quemlibet alium, nec vero in eum, qui dominus quondam fuit. Sed et si servus, qui tempore susceptae cognitionis alienus fuit, postea rei effectus sit, recte in eum torquetur. Hoc Divi fratres rescripserunt.

17) in eum non interrogatur] Adhibitis tormentis, etiamsi in eius dominio non sit.

In quibus servi contra dominos non interrogantur.

18) nec libertus] Nec volens, neque invitus, ut lib. 21. tit. 1. cap. 33. et 9.

19) in caput patroni] Sed contra extraneum, etsi liber sit.

20) nec qui testimonium in aliquos dicere non coguntur] Quaere eos lib. 21. tit. 1. cap. 8. 19. et lib. 2. tit. 2. cap. 146. et huius libri tit. 34. cap. 1. et 2.

Nam et liberi homines, si infames sint, torquentur, ut bestiarum et scenici, et in extraneos scilicet. Nota, qui adversus quos non torqueantur. Quaere et transmissiones cap. et them. 4. 5. 6.

21) quamvis ideo, ne torqueatur, quis manumissus sit] Forsitan rogatus a reo dominus servi acceptis nummis eum manumisit, ne liber factus torqueatur et rem evulget.

22) torquebitur] In causa, in qua servi contra dominos torquentur.

23) sed non contra dominum] Qui forte ex ea causa accusatur, ex qua de servis contra dominum non habetur quaestio, ut de furto, plagio et similibus, veluti illicita coniunctione, ut cap. 39. them. ult. tit. 37.

24) et qui post contestationem causae servus rei factus est] Veluti emptus ab eo ad hoc, ne in se torqueatur suus iam effectus.

25) et qui inutiliter emptus est, in emptorem] Ut si Iudaeus emerit Christianum.

Non oportet servos torqueri contra dominos²⁶⁾: L. 1. §. 16. si vero non torqueantur, non oportet eorum dicta D. XLVIII. iudicem sequi: multo minus eorum indicia²⁷⁾. 18.

Fides habenda non est confessionibus reorum, §. 17. nisi et probatio iudicem instruat.

26) non oportet servos torqueri contra dominos] Cum quaestio de servis contra dominos haberi non debeat, nec si facta sit, instruere debet consilium dicturi sententiam: multo minus autem indicia leviora servorum contra dominos admittenda sunt. Divus Severus rescripsit, confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportere, si nulla alia probatio religionem iudicantis, id est, rationem eius instruat, et verum doceat.

Quaere them. 4. 5. et cap. 23. et lib. 9. tit. 1. cap. 136.

κ) Sic lego pro κἂν, quod habet Fabr. λ) In Cod. 1350. est lacuna a Fabr. non reddita. μ) Sic lego. Fabr. τοῦτου αὐτοῦ. ν) L. 1. §. 17. D. h. t. legitur in Syn. p. 535. ubi est pars cap. 4. h. t. et apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 983.). ο) καὶ Syn. omisit. π) Sic lego. Cod. 1350. instrumens.



Εἰ μὴ ἐπὶ τῶν ἀνηγεγμένων καὶ μόνων αἰτιῶν ἐν τῷ σχολίῳ τοῦ ε. θεμ. ζήτει καὶ βιβ. κ'. τιτ. α'. κεφ. λα'. [Sch. c. VII. 811.]

πολλῶ δὲ πλεον οὔτε τοῖς τεκμηρίοις αὐτῶν] Ὅτε ἐκ τοῦ εἶδους ἢ τοῦ σχήματος ἐμφαίνουσι τι αἰκίζόμενοι. [Sch. d. VII. 811.]

L. I. §. 18. Οὐκ^γ) ἀκούεται κατήγορος^α) ἀποθέσθαι θέλιον D. XLVIII. τὸ τίμημα τοῦ δούλου, ὥστε βασιανισθῆναι αὐτὸν 18. κατὰ τοῦ δεσπότου.

οὐκ ἀκούεται κατήγορος] ἢ ἐπὶ αἰτία, ἐφ' ἣ οὐ κατηγοροῦσιν οἱ δούλοι, ἢ ὅτε μὴ ὑπείσι τεκμήρια ἕτερα. [Sch. e. VII. 811.]

ἀποθέσθαι] Παραθέσθαι ἐν μέσῃ χειρὶ. ζήτει τιτ. λζ'. κεφ. κς'. θεμ. β'. καὶ τελευτ. καὶ α'. καὶ κεφ. μδ'. [Sch. f. VII. 811.]

§. 19. Ἐὰν^δ) δούλοι ὡς ἀμαρτήματος μετέχοντες εἴπωσί τι κατὰ τοῦ δεσπότου κρινόμενοι, οὐκ εἰσὶ δεκτοί.

κρινόμενοι] Μὴ καταδικάζονται^ε) ἐκ τινων τεκμηρίων. ζήτει βιβ. κς'. τιτ. β'. κεφ. β'. θεμ. τελευτ. [Sch. g. VII. 811.]

§. 20. Ζητήσεως^ν) οὔσης περὶ δημοσίων συντελειῶν, καὶ οἰκέται βασιανίζονται, ἐπειδὴ καὶ συνειδότες τῇ κατὰ τοῦ δημοσίου περιγραφῇ εἰς κεφαλὴν τιμωροῦνται.

ζητήσεως οὔσης περὶ δημοσίων συντελειῶν] Σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τοῦ δημοσίου κήρσου καλῶς βασιανίζονται κατὰ τῶν δεσποτῶν οἱ δούλοι· τῷ γὰρ ὀνόματι τῶν δημοσίων συντελειῶν ὁ κήρσος νοεῖται. [Sch. h. VII. 811.]

καὶ οἰκέται βασιανίζονται] Ζήτει τιτ. μδ'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. γγ'. καὶ βιβ. κς'. τιτ. β'. κεφ. να'. [Sch. i. VII. 811.]

συνειδότες] Τοῖς τὰ τοιαῦτα ἡμαρτηκόσι δεσπόταις. [Sch. k. VII. 811.]

§. 21. Οὐ^ω) δεῖ τὸν ἐξετάζοντα ὀνομασθὲν ἐπερωτᾶν, εἰ ὁ δεῖνα φόνον ἐποίησε· τοῦτο γὰρ ὑποβαλεῖν ἐστίν· ἀλλὰ τίς τὸν φόνον ἐποίησεν.

οὐ δεῖ τὸν ἐξετάζοντα ὀνομασθὲν ἐπερωτᾶν] Ὅτιν ἐμβάσανον ἐρωτήσιν ποιούμενος οὐκ ὀφείλει ἰδικῶς ἐπερωτᾶν τὸν κρινόμενον, εἰ Λούκιος Τίτιος φόνον ἐποίησεν^κ)· ἀλλὰ γενικῶς ἐρωτᾶται^λ)· τίς ἐποίησε τὸν φόνον. τὸ γὰρ ἰδικῶς περὶ τινων ἐρωτᾶν ὑποβάλλοντος μᾶλλον ἐστίν, οὐ μὴ ἐξερευνῶντος τὸ ἀληθές. [Sch. l. VII. 811.]

§. 22. Ἐὰν ὁ κρινόμενος πλεονα εἴπη, οὐ τοῦ ἐρωτῶντος ἐστὶ τὸ πταίσμα, ἀλλὰ τοῦ ἐρωτωμένου ὑπόδειγμα.

ἐὰν ὁ κρινόμενος πλεονα εἴπη] Ὁ θεῖος Ἀδριανὸς οὕτως ἀντέγραψεν· Ἀγρικὸλα ὁ Πομπηίου Οὐαλέντις οἰκέτης περὶ αὐτοῦ^μ) δύναται ἐρωτᾶσθαι. ἐὰν δὲ τὰ περὶ ἑαυτοῦ ἐρωτώμενος ὁ οἰκέτης εἴπῃ τιποτε περὶ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, τοῦ κρινόμενου ἐστὶ καταμηνυσις, οὐ μὴν ὁ^ν) ἐρωτήσας αὐτὸν ἡμαρτε. [Sch. m. VII. 812.]

§. 23. Διὰ^β) τὴν ἰταμότητα ἢ τὴν δειλίαν τῶν βασιανιζομένων οὐ πάντοτε δεῖ πιστεύειν ἢ ἀπιστεῖν ταῖς καταθέσεισιν αὐτῶν,

§. 24. 25. Οὔτε ταῖς τῶν ἰχθρῶν, ἀλλὰ τῆς αἰτίας διαγνωσκομένης.

διὰ τὴν ἰταμότητα — τῶν βασιανιζομένων] Οὐδὲ πάντοτε χρὴ πιστεύειν τῇ ἐμβάσανῳ ἐρωτῆσει, οὐδὲ πάντοτε ἀπιστεῖν αὐτῇ· οὕτω γὰρ αἱ διατάξεις δηλοῦσι. τὸ γὰρ πρᾶγμα τοῦτο, οἷον ἢ ἐμβάσανος ἐρωτήσεις, καὶ ἀσθενῆς καὶ ἐπικίνδυνός ἐστι, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐσθότε ἀπατεῖ ἢτοι πλανᾷ. πολλοὶ γὰρ τῇ ὑπομονῇ αὐτῇ ἢτοι τῇ πρὸς τας^ο) βασιανουσ

Nisi ex relatis tantummodo causis in scholio them. 5. Quaere et lib. 21. tit. 1. cap. 31.,

27) multo minus eorum indicia] Cum ex specie vel habitu laesos se ostendunt.

Non auditur accusator²⁸⁾, qui vult deponere²⁹⁾ pretium servi, ut is torqueatur adversus dominum.

28) non auditur accusator] Vel in causa, in qua non accusant servi, vel cum alia argumenta deficiunt.

29) deponere] Deponere apud tertium. Quaere tit. 37. cap. 26. them. 2. et ult. et l. et cap. 44.

Si servi quasi sceleris participes iudicati³⁰⁾ dixerint aliquid contra dominum, non sunt admittendi.

30) iudicati] Non condemnati ex quibusdam argumentis. Quaere lib. 56. tit. 2. cap. 2. them. ult.

Si sit quaestio de publicis tributis³¹⁾, servi quoque torquentur³²⁾, quia et conscii³³⁾ fraudis fisco factae capite puniuntur.

31) si sit quaestio de publicis tributis] Nota, in causa publici census recte torqueri servos contra dominos: nomine enim publicorum tributorum census significatur.

32) servi quoque torquentur] Quaere tit. 44. et lib. 7. tit. 5. cap. 53. et lib. 56. tit. 2. cap. 51.

33) conscii] Dominis, qui talia perpetrarunt.

Qui quaestionem habet, non debet nominatim interrogare³⁴⁾, an ille homicidium fecerit, (hoc enim est suggerere,) sed quis homicidium fecerit.

34) qui quaestionem habet, non debet — interrogare] Qui quaestionem habet, non debet reum specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter, quis fecerit homicidium. Nam specialiter de quibusdam interrogare, suggerentis est potius, quam requirentis veritatem.

Si reus amplius dixerit³⁵⁾, non interrogantis culpa est, sed interrogati indicium.

35) si reus amplius dixerit] Divus Hadrianus ita rescripsit: Agricola Pompeii Valentis servus de se potest interrogari. Sed si de se interrogatus servus dixerit aliquid de domino, rei indicium est, non interrogantis delictum.

Propter audaciam vel formidinem eorum, qui quaestioni subiiciuntur³⁶⁾, non semper est fides habenda aut non habenda eorum confessionibus,

Neque inimicorum, sed causa cognita.

36) propter audaciam — eorum, qui quaestioni subiiciuntur] Non semper quaestioni per tormenta habitae est habenda fides: ita enim constitutiones declarant. Etenim res haec, puta quaestio, et fragilis et periculosa est, et veritatem interdum fallit. Nam plerique patientia sive duritia tormentorum ita

g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐμφαίνουσι τινες σχιζόμενοι. r) L. I. §. 18. D. h. t. legitur in Syn. p. 535. ubi est para cap. 4. h. t. s) Syn. ὁ κατηγ. t) L. I. §. 19. D. h. t. legitur in Syn. p. 68. ubi est them. 3. cap. 4. u) Sic lego. Fabr. καταδικάζομένων. v) L. I. §. 20. 21. D. h. t. leguntur in Syn. p. 535. ubi efficiunt partem cap. 4. h. t. w) L. I. §. 21. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVII. §. 3. x) Fabr. ἐποίησε. y) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐρωτᾶν. z) Fabr. αὐτοῦ. a) Fabr. ο. b) L. I. §. 23 — 25. D. h. t. leguntur in Syn. p. 535. ubi efficiunt partem cap. 4. et apud Attal. tit. LXXVII. §. 4. c) Fabr. τούς.



καρτερία αὐτῶ καταφρονεῖσι τῶν βασάνων, ὥστε μηδέποτε τῷ ἀληθῆς παρ' αὐτῶν ἐμπαθέσθαι. ἄλλοι δὲ τοιοῦτον οὐ δύνανται ὑποφέρειν αὐτάς, ὥστε μᾶλλον βούλονται ψεύδεσθαι, ἢ περ ὑποφέρειν βασάνους. ἐντεῦθεν γίνεται καὶ τὸ διαφορῶς τρόποις ὁμολογεῖν τοὺς ἐρωτημένους, καὶ μὴ μόνον καθ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑτέρων ἐπιφέρειν αὐτοὺς ἐγκλήματα. πρὸς τοῦτοις οὐ χρὴ τὴν ἐμβασάνον τῶν^{d)} ἐχθρῶν ἐρωτησὶν πιστεῦσθαι, ἐπειδὴ εὐχερῶς ψεύδονται. οὔτε δὲ πάντοτε τῷ προκαλύμματι τῆς ἐχθρας^{e)} ἀπιστεῖν δεῖ τοῖς ἐμβασάνους κατατιθεμένοις, ἀλλὰ κατὰ διάγνωσιν τῆς αἰτίας ἢ πιστεῦν αὐτοῖς, ἢ μὴ πιστεῦν. [Sch. u. VII. 812.]

Οἱ^{f)} συλληφθέντες κατὰ τῶν αὐτοὺς παραδεδωκότων οὐκ εὐχερῶς πιστεύονται λέγοντες, ἀλλὰ τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης.

οἱ συλληφθέντες] Παραδεδωκὲ τις ληστὰς ἀντέγραψε διατάξεις, μὴ ὀφείλει πιστεῦσθαι τοὺς ληστὰς κατὰ τῶν παραδεδωκότων αὐτοὺς κατατιθεμένους. ἄλλοι δὲ διατάξεις τελειότερον ἔχουσι λέγουσαι, μὴ πάντως ἀπιστεῖν τὰς τούτων τῶν ληστῶν φωνάς, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων προσώπων, οὕτως καὶ ἐπὶ τούτων κατὰ διάγνωσιν τῆς αἰτίας κρίνεσθαι, εἰ δεῖ πιστεῦν αὐτοῖς^{g)}, ἢ μὴ. πολλοὶ γὰρ μεγάλα ἡμαρτηκότες εὐλαβουμένοι, ἵνα μὴ ὑφ' ἑτέρων συλληφθέντες οἱ λησταὶ ἐξονομάσωσιν αὐτοὺς, εἰώθασιν προδίδοναι αὐτοὺς, τὴν ἀτιμωρησίαν αὐτοῖς ἐντεῦθεν θρησκόμενοι, ἵνα μὴ εὐχερῶς πιστεύονται^{h)} κατηγοροῦντες αὐτῶν οἱ παρ' αὐτῶν προδοθέντες λησταί. οὔτε οὖν ὡς ἔτυχε, τὴν ἀτιμωρησίαν δεῖ συγχωρεῖν τοῖς προδεδωκόσι τοὺς ληστὰς, οὔτε πάντως παραπίμπασθαι τὰς διδασκαλίας τῶν λεγόντων διὰ τοῦτο ἑαυτοὺς διαβληθῆναιⁱ⁾ ὑπὸ ληστῶν, ἐπειδὴ οὗτοι παραδεδωκασιν αὐτοὺς. ἀλλ' οὐδὲ ἀσθρόν ἢ ἀσθενὲς τεκμήριον παρέχεσθαι τοῦ ψεύδους τῶν ληστῶν τῶν διαβυλόντων τὴν τούτων κατάθεσιν εἰς τὸ ἅπαξ διδάξαι, ὅτι συκοφαντίαν^{k)} ἐμελέτησαν κατ' αὐτοῦ. [Sch. o. VII. 812.]

ἀλλὰ τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης] Ὅτι τυχόν ἐπὶ τούτου προδεδωκασιν^{l)} αὐτοὺς ὡς συνίστορες^{m)} καὶ αὐτοὶ ὄντες, καὶ δεικνόντες, μὴ φρασεύοντες ὅσον ἤδη ὑποκείσονται καὶ αὐτοί. [Sch. q. n) VII. 813.]

Ο^{o)} αὐθαιρέτως ὁμολογήσας περὶ ἁμαρτήματος εὐχερῶς οὐ πιστεύεται· πολλάκις γὰρ ἢ φόβῳ, ἢ ἑτέρᾳ αἰτίᾳ καθ' ἑαυτοῦ πλάττεται^{p)}. ὅθεν ἐὰν δοῦλος φοβούμενος ὑποστρέψαι πρὸς τὸν δεσπότην πλάστῳ καθ' ἑαυτοῦ εἶπῃ, καὶ μετὰ καταδίκην τῆς^{q)} ἀληθείας διαγινωσκομένης ἐλευθεροῦται τῆς ποινῆς, καὶ διὰ τῆς τάξεως πιπράσκειται ἐφ' ᾧ μὴ ὑποστρέψαι πρὸς τὸν δεσπότην, καὶ τὸ τίμημα δίδεται τῷ δεσπότη. δοῦλος δὲ ἄλλως καταδικαζόμενος, ἐὰν ἀποκαταστή, τῷ δεσπότη διαφέρει· αὐτὸς δὲ ὁ καταδικάσας ὡς αἰτίον τινα, οὐ δύναται ἐλευθεροῦν ἀνατίον εὐρισκόμενον· οὔτε γὰρ τις τὴν οἰκείαν ψῆφον ἀνακαλεῖται, κἂν χρηματικῆ εἴῃ. δεῖ οὖν περὶ τούτου βασιλεῖ ἀναφέρειν ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι.

ὁ αὐθαιρέτως ὁμολογήσας περὶ ἁμαρτήματος] * Ἐὰν τις ἄφ' ἑαυτοῦ ὁμολογήσῃ περὶ ἐγκλήματος, οὐ πάντοτε πιστεύομεν αὐτῷ· ἔσθ' ὅτε γὰρ ἢ φόβῳ, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν καθ' ἑαυτῶν ὁμολογοῦσιν τινες. καὶ ἐστὶν ἐπιστολὴ τῶν θείων ἀδελφῶν πρὸς Βοκώνιον, ἣτις βούλεται ἐλευθερωθῆναι τῆς καταδίκης τὸν καθ' ἑαυτοῦ καθομολογήσαντα, ἐπειδὴ μετὰ τὴν καταδίκην τοῦ καθ' ἑαυτοῦ καθομολογήσαντος ἀπεδέλχθη, μηδὲν αὐτὸν ἡμαρτηκέναι. τὰ δὲ ῥήματα τῆς ἐπιστολῆς ταῦτα εἰσι· Σοφῶς καὶ μετὰ πιστοῦ φίλωνθραπίας λογισμοῦ, ὡς τιμιώτατε Γόζα^{r)}, Πριμιτίβιον τὸν οἰκῆτην, ὅστις μὴ βουλόμενος εἰς τὸν ἴδιον δεσπότην ὑποστρέψαι ἀνεπλάστατο φόνον ἡμαρτηκέναι, ἐπιμένοντα μὲν τῇ πλάστῃ ὁμολογίᾳ κατεδικάσας, ἀναστῆναι περὶ τῶν συνιστόρων αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ καὶ συνίστορας ἔχειν

tormenta contemunt, ut nullo modo veritas ab eis cognosci possit. Alii vero ita non possunt ferre tormenta, ut malint mentiri, quam ea pati. Hinc fit, ut interrogati vario modo confiteantur, et ut non tantum se, sed et alios criminantur. Praeterea non oportet inimicorum quaestioni fidem haberi, quia facile mentiuntur. Nec tamen semper praetextu inimicitiarum fidem derogare oportet eis, qui quaestione habita confitentur, sed causa cognita eis est habenda vel non habenda fides.

Apprehensis³⁷⁾ in eos, qui prodiderunt, non facile habetur fides edicentibus, sed causa cognita³⁸⁾. D. XLVIII. 18.

37) apprehensis] Cum quis latrones tradidit, constitutio rescripsit, non debere fidem haberi latronibus edicentibus in eos, qui tradiderunt. Aliis autem constitutionibus, quae sunt pleniores, hoc cavetur, ut non omnino fides derogetur vocibus latronum, sed ut in ceteris personis, ita et in iis causa cognita aestimetur, habenda sit eis fides necne. Plerique enim magnorum delictorum rei dum timent, ne ab aliis apprehensi latrones eos nominent, prodere eos solent, impunitatem sibi inde captantes, ne facile credatur latronibus accusantibus proditores suos. Itaque nec passim impunitas concedenda est proditoribus latronum, neque utique transmittenda allegatio dicentium, idcirco se a latronibus incusatos, quod eos ipsi tradidissent. Sed nec fragile aut invalidum argumentum mendacii est latronum, qui eorum confessionem impugnant, si semel probatum sit, eos calumniam in se esse meditato.

38) sed causa cognita] Nam forte prodiderunt eos, dum timent, ne ipsi sceleris conscii illis deprehensis eidem crimini subiugentur.

Ei, qui ultro de maleficio confitetur³⁹⁾, facile §. 27. non creditur⁴⁰⁾: nam saepe metu aut alia de causa in se confingit crimina. Itaque si servus metu ad dominum revertendi⁴¹⁾ falso in se dixerit, et post condemnationem veritate comperta⁴²⁾, poena solvitur, et per officium venditur⁴³⁾, ne redeat ad dominum, et pretium domino datur. Servus autem alio quo modo damnatus⁴⁴⁾, si restituatur, ad dominum pertinet: verum ipse, qui damnavit quem ut nocentem, innocentem repertum liberare non potest⁴⁵⁾: nemo enim suam sententiam retractat, licet pecuniaria sit. Oportet igitur hac de re ad Principem criminis causa referri⁴⁶⁾.

39) ei, qui ultro de maleficio confitetur] Si quis ultro de maleficio fateatur, non semper ei fidem habemus: nonnunquam enim aut metu, aut alia de causa in se confitentur quidam. Et extat epistola Divorum fratrum ad Voconium, quae vult condemnatione liberari eum, qui in se fuerat confessus, cuius post damnationem de innocentia constitisset. Verba epistolae haec sunt: Prudenter et fida ratione humanitatis, Saxa carissime, Primitivum servum, qui ad dominum redire nollens homicidium in se confinxit, perseverantem in falsa confessione damnasti, quaesiturus de conscii, quos aequae habere se mentitus fuerat, ut certior esset disquisitio de confessione illius in se factae. Nec frustra fuit

d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐμβασανόντων (sic). e) Sic Cod. Fabr. τοῖς ἐχθροῖς (sic). f) L. 1. §. 26. D. h. t. legitur in Syn. p. 535. ubi est initium cap. 5. g) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτοῦς. h) Sic Cod. Fabr. πιστεύονται. i) Sic Cod. 1350. Fabr. βληθῆναι. k) Fabr. συκοφαντίαν. l) Fabr. προδιδωκαν. m) Fabr. συνίστορες. n) Lit p. in significandis scholiis a Fabr. praetermissa est. o) L. 1. §. 27. D. h. t. legitur in Syn. p. 535. usque ad verba τῷ δεσπότη διαφέρει. Est ibi pars cap. 5. Usque ad πλάττεται legitur apud Attal. tit. LXXVII. § 5. et Harm. l. 4. §. 25. p) Sic lego cum Syn. Fabr. καθ' ἑαυτῶν πλάττεται. q) τῆς deest in Syn. r) Lego Σάξα.



ἐφυσάτο, εἶναι) σαφεστέρην περὶ τῆς καθ' ἑαυτοῦ γενομένης ὁμολογίας ἀναζητήσῃν. καὶ οὐδὲ ἀνοήτων γέγονε, τὸ οὕτω συνετὸν βούλευμα· καὶ γὰρ ἐν τῷ βασιανίζεσθαι αὐτὸν ὁμολογήθη, μὴδὲ οὐς εἶπε συνίστορας, συνιδεῖν αὐτῷ τίποτε, καὶ αὐτὸν καθ' ἑαυτοῦ προπετῶς ψευσασθαι. δύνασαι τοίνυν συχωρήσαι αὐτῷ τὴν καταδίκην, καὶ κελύσαι τοῦτον διὰ τῆς τάξεως πραγμάτων ὑπὸ τοιαύτην αἰρεσιν, ἵνα μὴδέποτε εἰς τὸν δεσπότην αὐτοῦ ὑποστρέψῃ ὄντινα δεσπότην δῆλόν ἐστιν ἡδέως ἀπαλλάττεσθαι τοῦ τοιοῦτου οἰκέτου, λαμβάνοντα τὸ περὶ αὐτοῦ τίμημα. διὰ ταύτης δηλοῦται τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι, εἰάν ὁ οἰκέτης καταδικασθεὶς ἀποκαταστῇ, οὐ καὶ πρὸ τῆς καταδίκης δούλος ἦν. ὁ μὲντοι ἄρχων τῆς ἐπαρχίας οὐ δύναται χωρὶς κελύσεως βασιλικῆς ἀποκαθιστῆν ὃν ἀπαξ κατεδίκασεν, ὅποτε οὐδὲ χρηματικὴν ἀπόφασιν ἑαυτοῦ ἀνακαλέσασθαι δύναται. τί οὖν; χρὴ τὸν ἄρχοντα τῷ βασιλεῖ γράφειν, εἶποτε τὸν δόξαντα ὑπεύθυνον καταδικάσει, μετὰ δὲ ταῦτα ἀποδειχθεῖη, μὴδὲν αὐτὸν ἡμαρτηκέναι.

Ζῆτει τιτ. γ'. κεφ. κγ'. θεμ. τελειν. καὶ βιβ. μβ'. τιτ. δ'. κεφ. η'. θ'. καὶ ιγ'. περὶ πλαστής καταθέσεως, καὶ βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. ρλζ'. [Sch. r. VII. 813.]

εὐχερῶς οὐ πιστεύεται] Μὴ κατηγορούμενος ὑπὸ τινος, μὴδὲ τεκμηρίων προφανῶν ὑπὸντων. εἰ γὰρ ὑπῆσαν καὶ τεκμηρία, ἐπιτετέον ἄν. Ζῆτει βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. ρλζ'. καὶ τιτ. αὐτοῦ δ'. κεφ. δ'. [Sch. s. VII. 813.]

ἐὰν δούλος φοβούμενος ὑποστρέψαι πρὸς τὸν δεσπότην] Ὡς τυχὸν εἰπὼν φυγάδα ἑαυτὸν εἶναι, καὶ ἐντεῦθεν ζημιώσας αὐτὸν καὶ φοβούμενος ἢ εἰπὼν φονεὰ ἑαυτὸν εἶναι. [Sch. t. VII. 813.]

καὶ μετὰ καταδίκην τῆς ἀληθείας διαγινωσκόμενης] Πολλὰκις γὰρ ἐν τῷ βασιανίζεσθαι εἶπεν ἔχειν συνίστορας, καὶ ἐκείνων συλληφθέντων ἐβάνη καθ' ἑαυτοῦ προπετῶς ψευσαμένος. γέγονε τοίνυν τὸ οὕτω συνετὸν βούλευμα, ἵνα πιπράσκηται. καὶ γὰρ ὁ δεσπότης ἡδέως ἂν ἀπαλλάγῃ τοιοῦτου δούλου, τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δεχόμενος τίμημα. [Sch. u. VII. 813.]

καὶ διὰ τῆς τάξεως πιπράσκηται] Ἐπὶ τοιαύτην αἰρεσιν, ἐφ' ᾧ μὴ ὑποστρέψαι πρὸς τὸν δεσπότην. [Sch. x. VII. 813.]

δούλος δὲ ἄλλως καταδικαζόμενος] Τυχὸν μὴ αὐτὸς προδοῦς ἑαυτὸν μάτην, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου κατηγορηθεὶς καὶ ἄθως δειχθεὶς. [Sch. y. VII. 813.]

αὐτὸς δὲ ὁ καταδικάσας — οὐ δύναται ἐλευθεροῦν ἀνατίον ἐυρισκόμενον] Πέπανται γὰρ εἶναι δικαστῆς μετὰ ἀπόφασιν, ὡς βιβ. ζ'. τιτ. β'. κεφ. κ'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. νε'. καὶ ζβ'. καὶ τιτ. α'. κεφ. πδ'. καὶ πζ'. [Sch. z. VII. 813.]

δεῖ οὖν περὶ τούτου βασιλεῖ ἀναφέρειν ἐπὶ τῷ ἐγκλημάτι] Τυχὸν παρελθουσῶν καὶ τῶν τῆς ἐγκληθείας ἡμερῶν. [Sch. a. VII. 813.]

β'. Οὐλπ. ω) Ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων οὐ δοκοῦσιν οἱ κληρονομαῖοι δούλοι κατὰ δεσποτῶν βασιανίζεσθαι, ἐφ' ὅσον ἄδηλόν ἐστι, τίμι μέλλουσιν ἀνήκειν τὰ πράγματα.

ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων] Ἐφ' ὧν οἱ δούλοι κατὰ τῶν δεσποτῶν οὐκ ἐρωτῶνται. [Sch. b. VII. 813.]

οὐ δοκοῦσιν οἱ κληρονομαῖοι δούλοι κατὰ δεσποτῶν βασιανίζεσθαι] Οἱ ἐρδιτάριοι δούλοι κατὰ τῶν κληρονομῶν ἀκωλύτως βασιανίζονται· ἕως γὰρ ὅτε ἀδηλόν ἐστι, τίμι διενήροχεν ἢ κληρονομία, οὐ δοκοῦσι κατὰ δεσπότην κερφαλῆς βασιανίζεσθαι. τυχὸν κατεῖχε*) τις κληρονομία πράγματα, σὺν οἷς καὶ δούλους ἢ δὲ ἐπεφύην ἐγὼ λέγων, ἐμοὶ διαφέρειν τὴν κληρονομίαν. ἐν τῷ μεταξὺ ἐκινήθη κατ' ἐκείνου ἐγκλημα, ἐφ' ᾧ οἱ οἰκιακοὶ δούλοι οὐ βασιανίζονται κατὰ τῶν δεσποτῶν. ὅτι μὲν οὖν οἱ τῶν κληρονομαῖων πραγμάτων νομίως ἰδιαιτάτοι δούλοι οὐκ ἐξετασθῆσονται κατ' αὐτοῦ, δῆλον. ἀρα δὲ οὐδὲ οἱ κληρονομαῖοι; καὶ φησὶν ὁ νομοθέτης, τοιούτους καλῶς ἐξετάζεσθαι ἐμβασάνως. ἐπεὶ γὰρ ἀμφιβαλλεται, εἰ δεσπότης ἐστὶ τῆς κληρονομίας, οὐ δοκοῦσι κατὰ δεσπότην ἐρωτᾶσθαι. εἰ βούλει δὲ, καὶ κατὰ τὸ ζ'. κεφαλαιὸν θεμάτων καὶ τὸ παρόν. πάντως γὰρ τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ

tam prudens consilium: nam quaestione de eo habita constitit, nec consocios ei fuisse, quos dixerat, et ipsum de se temere commentum. Potes itaque condemnationem ei condonare, et eum per officium distrahi iubere, conditione addita, ne unquam ad dominum suum revertatur, quem pretio accepto certum est libenter tali servo cariturum. Hac epistola significatur, servum damnatum restitutum eius manere, cuius ante condemnationem fuit. Sed Praeses provinciae eum, quem semel damnavit, sine iussu Principis restituere non potest, cum nec pecuniariam sententiam suam revocare possit. Quid igitur? Principi Praesidem scribere oportet, si quando eum, qui nocens videbatur, damnaverit, post autem innocentia eius probata fuerit.

Quaere tit. 3. cap. 23. them. ult. et lib. 42. tit. 4. cap. 8. 9. et 13. de falsa confessione, et lib. 9. tit. 1. cap. 136.

40) facile non creditur] Non accusato ab aliquo, neque argumentis manifestis existentibus. Nam si et argumenta extant, ei creditur. Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 136. et eiusdem tit. 4. cap. 4.

41) si servus metu ad dominum revertendi] Ut si dicat, se fugitivum esse, et ex eo vereri dominum, cui damnum attulit: vel si dicat, se homicidam esse.

42) et post condemnationem veritate comperta] Saepe enim in tormentis dicit, se habere consocios, quibus apprehensus planum sit, eum de se ipso temere mentitum. Prudens igitur id consilium est, ut vendatur. Nam et dominus accepto pretio libenter tali servo carebit.

43) et per officium venditur] Sub hac conditione, ne ad dominum redeat.

44) servus autem alio quo modo damnatus] Ut si non ipse se prodiderit sine causa, sed accusatus ab alio innocens inventus sit.

45) verum ipse, qui damnavit — innocentem reperit liberare non potest] Desiit enim iudex esse post sententiam, ut lib. 7. tit. 2. cap. 20. et lib. 9. tit. 3. cap. 55. et 62. et tit. 1. cap. 84. et 87.

46) oportet igitur hac de re ad Principem criminis causa referri] Forte etiam lapsis appellationis diebus.

II. Ulp. In criminibus¹⁾ hereditarii servi contra dominos torqueri non videntur²⁾, quamdiu incertum est, ad quem bona pertineant.

1) in criminibus] In quibus servi contra dominos non torquentur.

2) hereditarii servi contra dominos torqueri non videntur] De hereditariis servis in heredes quaestio habetur impune, propterea quod, quamdiu incertum est, ad quem pertineat hereditas, non videntur in caput domini torqueri. Puta detinet quis res hereditarias et in eis servos, cui exurgens ego dico, hereditatem ad me pertinere. Interim servus reus criminis postulatur, in quo servi domestici non torquentur contra dominos. Constat, in rerum hereditarium possessorem de servis propriis quaestionem non haberi. Sed an nec de hereditariis? Et ait Iurisconsultus, de eis recte quaestionem haberi. Quia enim dubitatur, an sit dominus hereditatis, non videtur de eis contra dominum quaeri. Sed et si velis, huic capiti speciem affingas ex cap. 6. Nam et quod est in huius capitis

s) Supple ὡστε ante εἶναι. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποστρέφῃ. u) Sic Cod. Fabr. παρὰ. v) Malim ἐκκλήτου. w) L. 2. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVII. §. 6. qui sic incipit: οἱ κληρονομαῖοι δούλοι οὐ βασιανίζονται περὶ τῶν τῆς κληρονομίας πραγμάτων, ἐφ' ὅσον κ. τ. λ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. κατεῖχε (sic).



κείμενον τό, ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἐν τοῖς ἀκριβετέροις τῶν ἀντιγράφων) οὐ κείται, ἀλλὰ τῷ πρὸ ἐκείνου θεματι συνήπται. [Sch. c. VII. 813. sq.]

γ'. Ἰδεμ. Ὁ τῶν πολλῶν δοῦλος κατ' οὐδενὸς αὐτῶν βασανίζεται.

ὁ τῶν πολλῶν δοῦλος κατ' οὐδενὸς αὐτῶν βασανίζεται] Ὁ δὲ πόλεως ἢ αὐτοκράτορος κατὰ τοῦ καθ' ἑκάστον, ὡς κεφ. α'. θεμ. ζ'. [Sch. d. VII. 814.]

Ἐὶ μὴ κατὰ τὴν διάσφιζιν τοῦ β'. θεμ. τοῦ ιζ'. κεφ. ἡγουν^{b)} όταν ὁ εἰς ἐφόνευσε τὸν ἕτερον. [Sch. e. VII. 814.]

δ'. Ἰδεμ. Ἐπὶ τοῦ ἀθεμίτου οὐ βασανίζονται οἱ δοῦλοι· οὔτε γὰρ ἀρμόζει ὁ περὶ μοιχείας νόμος.

ἐπὶ τοῦ ἀθεμίτου] * Ἐπὶ τοῦ ἰνέστου, ὡς καὶ Παπιανοῦ ἀπεκρίνατο, καὶ διάταξις λέγει, ἀρμόζει αἱ κατὰ τῶν οἰκετῶν βασανίαι· ἐπειδὴ καὶ ὁ δὲ ἀδουκτέρις νόμος ἀργεί.

οὔτε γὰρ ἀρμόζει ὁ περὶ μοιχείας νόμος] Ἐάν^{ο)} τις τοῖνον ὑπὸνδρον ἢ χήραν συγγενῆ διαφθείρῃ, ἐπειδὴ καὶ μοιχεία καὶ στούπρον τῷ ἀθεμίτῳ συνένγνται, βασανίζονται ἐν τῷ θεματι τούτῳ οἱ οἰκέται κατὰ τοῦ δεσπότου. [Sch. f. VII. 814.]

ε'. Παυλ. Ἐὰν πατὴρ ἢ ἀνὴρ κινή τὸν περὶ μοιχείας νόμον, καὶ αἰτήσῃ βασανισθῆναι τοὺς δούλους τοῦ κατηγορουμένου, καὶ τῆς ὑποθέσεως νομίμως κινήσεισθαι ἐλευθερωθῆ ὁ κατηγορηθείς, τὴν τιμὴν τῶν ἀποθανόντων δίδωσιν ὁ κατηγορός. εἰ δὲ καταδικασθῆ ὁ κατηγορούμενος, τὰ περιλειφθέντα ἀνδράποδα δημόσια γίνονται.

Ὅτε^{ο)} περὶ πλαστής διαθήκης κινεῖται^{ι)}, καὶ οἱ κληρονομιαῖοι δοῦλοι βασανίζονται.

καὶ αἰτήσῃ βασανισθῆναι τοὺς δούλους τοῦ κατηγορουμένου] Ἀνάγκη ἀναγκάως τὸ κς'. κεφ. ὅλον τοῦ λς'. τίτ. θεμ. α'. β'. καὶ γ'. [Sch. g. VII. 814.]

ς'. β) Οὐλπ. Ὁ τρόπος ἦτοι τὸ μέτρον τῆς βασάνου ἐν τῷ δικαστῇ ἐστὶ· καὶ οὕτως ὀφείλει βασανίζειν τὸν δοῦλον, ἵνα σώος διαμείνῃ.

ἵνα σώος διαμείνῃ] Ἡ τῷ^{h)} μηδὲν ἀμαρτηκάναι, ἢ ὡς^{ι)} συνειδῶς τῇ τιμωρίᾳ. [Sch. h. VII. 814.]

* Οὐκ εὐθύνεται δὲ, εἰ καὶ τελευτήσει.

ζ'. κ) Παυλ. Οὐκ ἐπὶ παντὸς προσώπου καὶ πράγματος δεῖ γίνεσθαι^{λ)} ἐμβάσανον ζήτησιν· ἀλλὰ καὶ ὅτε τὰ κεφαλικά καὶ^{μ)} τραχέα ἄλλως οὐ δύναται^{ν)}, τοὺς δούλους δεῖ βασανίζειν.

οὐκ ἐπὶ παντὸς προσώπου] Ἐδικτὸν ἐστὶ τοῦ θείου Αὐγουστίνου οὕτως ἔχον· Οὐ πάντοτε μὲν τὰς ἐμβασάνους ἐρωτήσεις, οὔτε ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως, οὔτε ἐπὶ παντὸς προσώπου δεῖ γίνεσθαι. ὑπολαμβάνω δὲ, τὰ κεφαλικά καὶ σφοδρότερα ἀμαρτήματα οὐκ ἄλλως ἀνιχνεύεσθαι καὶ ἀναζητεῖσθαι δύνασθαι^{ο)}, εἰ μὴ διὰ τῆς ἐμβασάνου τῶν οἰκετῶν ἐρωτήσεως. [Sch. i. VII. 814.]

ἀλλὰ καὶ^{ι)} * Τὸ καὶ πρόσκειται διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ θ'. κεφ.

Ὅφ' ὑπὸ ὄρον ἐλευθερωθῆσόμενος^{α)} ἐν τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι καλῶς βασανίζεται, ὡς ἔτι δοῦλος ὢν τοῦ κληρονόμου.

η'. ς) Μαρκ. Καὶ ἐπὶ χρηματικῶν αἰτιῶν ἐν ἀπορίᾳ ἀποδείξεων βασανίζονται οἱ δοῦλοι καὶ ἀλλότριοι ὄντες.

initio, in criminibus, in exactioribus exemplaribus non extat, sed praecedenti themati coaptatur.

III. Idem. Plurium servus in eorum neminem torquetur¹⁾. L. 3. D. XLVIII. 18.

1) plurium servus in eorum neminem torquetur] At civitatis vel corporis servus in singulos torquetur, ut cap. 1. them. 6.

Nisi secundum distinctionem them. 2. cap. 17. id est, cum unus occidit alterum.

IV. Idem. In incesto¹⁾ non torquentur servi: quia nec lex de adulteriis competit²⁾. L. 4. D. eod.

1) in incesto] In incesto, ut et Papianus respondit, et est rescriptum, servorum tormenta cessant: quia et lex de adulteriis cessat.

2) quia nec lex de adulteriis competit] Si quis igitur nuptam vel viduam cognatam corruperit, quia et adulterium et stuprum incesto adiungitur, in hac specie de servis quaestio habetur contra dominum.

V. Paul. Si pater vel maritus egerit lege de adulteriis, et de servis rei quaestionem haberi postulaverit¹⁾, et causa legitime acta reus absolutus sit, accusator mortuorum aestimationem praestat. Sed si reus condemnatus sit, quae supersunt mancipia publicantur. L. 6. pr. D. eod.

Cum de falso testamento agitur, etiam hereditarii servi torquentur. §. 1.

1) et de servis rei quaestionem haberi postulaverit] Lege necessario cap. 26. totum tit. 37. them. 1. 2. et 3.

VI. Ulp. Modus, id est, mensura quaestionis, in potestate iudicis est: et ita torquere servum debet, ut maneat salvus¹⁾. L. 7. D. eod.

1) ut maneat salvus] Vel innocentiae, vel supplicio.

Non est autem obnoxius, licet servus moriatur.

VII. Paul. Non in omni persona¹⁾ et causa haberi quaestionem oportet: sed et¹⁾ cum capitalia et atrociter aliter probari non possunt, servos torqueri oportet. L. 8. pr. D. eod.

1) non in omni persona] Edictum Divi Augusti extat in haec verba: Quaestiones non semper, neque in omni causa, neque in omni persona fieri debent. Puto autem, capitalia et atrociora maleficia non aliter explorari et investigari posse, quam per servorum quaestiones.

2) sed et] Vox καὶ addita est propter initium cap. 9.

Statuliber in crimine adulterii recte torquetur, §. 1. cum adhuc sit heredis servus.

VIII. Marc. In pecuniariis quoque causis¹⁾ inopia probationum torquentur servi etiam alieni. L. 9. pr. D. eod.

γ) Sic Cod. 1350. Fabr. τῶν αὐτοῦ γράμμασιν. κ) Fabr. ὁ αὐτός, ut semper. α) δοῦλος, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. β) Sic Cod. Fabr. ἦτοι. γ) Est paraphrasis L. 5. D. h. t. δ) Lege Παπιανοῦ. ε) L. 6. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 68. ubi est them. 5. cap. 6. ζ) Syn. ζητεῖται. η) Fabr. ζ'. θ) Sic Cod. 1350. Fabr. τὸ. ι) Sic Cod. Fabr. καὶ pro ὡς. κ) Fabr. η'. λ) Sic Cod. 1350. Fabr. γινέσθαι. μ) καὶ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. ν) Supple ἀποδείκνυσθαι ex versione Cuiacii. ο) Sic lego. Fabr. δύναται. π) L. 8. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 68. ς) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. ἐλευθερωθείς. ρ) Fabr. θ'. σ) L. 9. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 68. usque ad vocem δοῦλος.



καὶ ἐπὶ χρηματικῶν αἰτιῶν] * Ὁ μὲν θεὸς Πίος ἀντέγραψε, καὶ ἐπὶ τῶν χρηματικῶν ὑποθέσεων γλυφθεῖν κατὰ τῶν δούλων τὴν ἐμβάσανον ἐρωτήσιν, ἔαν μὴ δύνηται ἄλλως πῶς εὐρεθῆναι τὸ ἀληθές· ὅπερ καὶ ἄλλαις διατάξεσι διηγῶνται. οὕτω δὲ χρητὰ ἡσυχάζοντα ταῦτα νοεῖν, ἵνα μὴ εὐχερῆς ἐπὶ τῶν χρηματικῶν γένηται κουασίων· ἀλλ' ὅτε μὴ δύναται ἕτερος, εἰ μὴ διὰ τῆς ἐμβάσανου τῶν οἰκετῶν ἐρωτήσεως εὐρεθῆναι τὸ ἀληθές· οὕτω γὰρ ὁ θεὸς Σεβήρος ἀντέγραψεν. ἔξεστι τοίνυν τοὺς ἀλλοτρίους οἰκέτας βασανίζεσθαι οὕτως, ὡς συμβουλευσεὶ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ τῆς υποθέσεως ζήτησις.

Καὶ ἐρωτῶνται, ὡς ἐπὶ τοῦ φυγάδος, ὡς βιβ. ιθ'. tit. ι'. κεφ. νη'. καὶ ἐπὶ κληρονομιῶν, ὡς κεφ. ιζ'. θεμ. α'. περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ tit. ζήτει καὶ βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. λα'. σημειώσαι, ὅτι ὅτε γένηται χρεία τῆς βασάνου τῶν δούλων, καὶ ἀλλοτρίοι βασανίζονται. ζήτει καὶ tit. λζ'. κεφ. κς'. θεμ. β'. καὶ γ. δ. ε. ες. καὶ τοῦ παρόντος tit. κεφ. κς'. [Sch. k. VII. 814.]

* Ἐπὶ δὲ χρημάτων οὐδαμοῦ, ὡς τὸ β'. θεμ. τοῦ δ'. κεφ.

L. 9. §. 1. D. XLVIII. 18. Ἐξ ὧν αἰτιῶν οὐ βασανίζονται κατὰ τῶν δεσποτῶν οἱ δούλοι, ἐκ τῶν αὐτῶν οὐκ ἐρωτῶνται κατ' αὐτῶν, οὐδὲ τὰ μηνύματα αὐτῶν βλέπτει αὐτούς.

Ἐξ ὧν αἰτιῶν] Ἐφ' ὧν αἰτιῶν οἱ δούλοι κατὰ δεσποτῶν ἐμβασάνων οὐκ ἐρωτῶνται, ἐπὶ τούτων οὐδὲ χωρὶς βασάνων ἡ ἐρώτησις αὐτῶν ἐρωτᾶται· πολλὰ δὲ ἦτον οὐδὲ ἰνδίκια κατὰ τῶν δεσποτῶν, τοῦτοστι τεκμήρια, ἐκ τῶν οἰκετῶν παραλαμβάνομεν. [Sch. l. VII. 814.]

Ὡς ἐπὶ ἀθεμιτομιξίας καὶ κλοπῆς. [Sch. l. VII. 814.]

§. 2. 3. Ὁ περιορισμένος οὐκ ἐνάγεται εἰς ἐμβάσανον ζήτησιν, οὔτε ὁ ὑπὸ ὄρον ἐλευθερωθήσόμενος ἐπὶ χρηματικῆ αἰτία, εἰ μὴ ἀτονήσῃ ἢ αἴρεσις τῆς ἐλευθερίας.

ὁ περιορισμένος] * Τὸν εἰς νῆσον δεπορτατευθέντα οὐ χρητὰ κατ' ἕτερον βασανίζεσθαι, ὡς ὁ θεὸς Πίος ἀντέγραψεν. οὔτε δὲ ὁ στατουλίβερ ἐπὶ χρηματικῆ ὑποθέσει βασανίζεται, εἰ μὴ ἀτονήσῃ τῆς ἐλευθερίας ἢ αἴρεσις.

οὐκ ἐνάγεται εἰς ἐμβάσανον ζήτησιν] * Κατ' ἕτερου, οὔτε ἐπὶ χρηματικῆ, οὔτε ἐπὶ ἐγκληματικῆ.

οὔτε ὁ ὑπὸ ὄρον ἐλευθερωθήσόμενος ἐπὶ χρηματικῆ αἰτία] Ἀλλ' ἐπὶ μόνῃ ἐγκληματικῆ, ὡς κεφ. η'. θεμ. β'. [Sch. m. VII. 814.]

L. 10. pr. D. eod. θ'. w) Μαρκ. x) Ὁ ἦτων τῶν ιδ'. ἐτῶν οὐκ ὑφίσταται τήν) ἐμβάσανον ἐξέτασιν.

ὁ ἦτων τῶν ιδ'. ἐτῶν] Ζήτει κεφ. ιθ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. ρα'. [Sch. n. VII. 814.]

Οἱ δὲ ἕμφαντες δέχονται μικρὸν σωφρονισμὸν ἐπὶ οἰκείῳ ἁμαρτήματι. ζήτει βιβ. λ'. tit. ις'. κεφ. α'. θεμ. ια'. καὶ κεφ. αὐτοῦ ιδ'. [Sch. o. VII. 814.]

οὐκ ὑφίσταται τήν ἐμβάσανον ζήτησιν] Ἐπὲρ ἄλλου. ὑπὲρ ἑαυτοῦ δὲ ἁμαρτάντος) ὑπομένει, ὡς tit. να'. κεφ. μζ'. καὶ tit. λθ'. κεφ. κδ'. [Sch. p. VII. 814.]

* Ὡς ὁ θεὸς Πίος ἀντέγραψεν.

§. 1. Πάντες) οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ) πρὸς βασιλέα φερομένη καθοσιώσει, τοῦ πρᾶγματος ἀπαιτοῦντος) βασανίζονται.

πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν] Τοῦ Ἰουλίου δὲ μαϊεστάτε κινουμένου, ὅτε εἰς πρόσωπον τοῦ βασιλέως ἀνήκει, πάντες οἱ εἰς μαρτυρίαν προσκαλούμενοι βασανίζονται, ἔαν τὸ πρᾶγμα ἀπαιτήσῃ βασάνους ἐπενεχθῆναι. [Sch. q. VII. 815.]

ε) Hactenus Syn. u) οἰκετῶν, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. v) Sic Cod. Fabr. ἐλευθερωθῆς. w) Fabr. l. L. 10. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 535. L. 10. pr. legitur apud Harm. I. 12. §. 24. x) Lege Ἀρκάδ. Intellige Arcadium Charisium. y) τὴν Syn. omisit. z) Syn. ζήτησιν. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἁμαρτήματος. b) L. 10. §. 1. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVII. §. 7. et apud Harm. I. G. §. 12. Quae apud utrumque sequuntur, desumpta sunt ex L. 10. pr. c) Syn. τῶ. Leuncl. in marg. τῆ. d) Sic Cod. et Syn. Fabr. αἰτούντος. e) τοῦ in Cod. 1350. secunda manu additum omisit Fabr.

1) in pecuniariis quoque causis] Divus Pius rescripsit, etiam in pecuniariis causis de servis haberi quaestionem, si aliter veritas inveniri non possit: quod et aliis constitutionibus cavetur. Ita autem haec rescripta intelligenda sunt, ut non facile in causis pecuniariis quaestio habeatur: sed si aliter veritas inveniri non possit, nisi per tormenta servorum: ita enim Divus Severus rescripsit. Licet itaque de servis alienis haberi ita quaestionem, ut res et causae examinatio suadet.

Et interrogantur, ut in fugitivo, ut lib. 19. tit. 10. cap. 58. et in hereditatibus, ut cap. 17. them. 1. circa finem eiusdem tit. Quaere et lib. 21. tit. 1. cap. 31. Nota, etiam alienos servos torqueri, si quaestionem de servis haberi necessitas exigat. Quaere et tit. 37. cap. 26. them. 2. et 3. 4. 5. 6. et huius tit. cap. 25.

In pecuniariis autem causis nunquam, ut them. 2. cap. 9.

Ex quibus causis) servi adversus dominos non torquentur, ex eis neque interrogantur adversus eos: neque indicia illorum eis nocent.

2) ex quibus causis] Ex quibus causis servi contra dominos adhibitis tormentis non interrogantur, ex his nec sine tormentis interrogatio eorum valet: et multo minus indicia contra dominos, id est, argumenta, ex servis adsumimus.

Ut in incesta coniunctione et furto.

Deportatus) non subiicitur quaestioni), nec statuliber in pecuniaria causa), nisi defecerit conditio libertatis.

3) deportatus] De eo, qui in insulam deportatus est, quaestio in alium habenda non est, ut Divus Pius rescripsit. Sed nec de statulibero in causa pecuniaria quaestio habetur, nisi defecerit conditio libertatis.

4) non subiicitur quaestioni] Contra alium, neque in pecuniaria, neque in criminali causa.

5) nec statuliber in pecuniaria causa] Sed in criminali duntaxat, ut cap. 8. them. 2.

IX. Marc. Minor quatuordecim annis) quaestioni per tormenta non subiicitur).

1) minor quatuordecim annis] Quaere cap. 15. them. 2. et lib. 2. tit. 3. cap. 111.

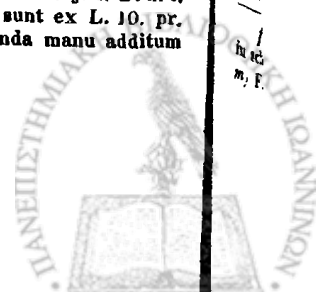
Infantes autem modice castigantur ex suo delicto. Quaere lib. 35. tit. 16. cap. 1. them. 11. et eiusdem cap. 14.

2) quaestioni per tormenta non subiicitur] Pro alio. Pro se vero, si deliquerit, sustinet quaestionem, ut tit. 51. cap. 47. et tit. 39. cap. 24.

Ut Divus Pius rescripsit.

Omnes, qui ad testimonium vocantur) in crimine maiestatis, quod ad Principem pertinet, re exigente) torquentur.

3) omnes, qui ad testimonium vocantur] Instituto crimine legis Iuliae de maiestate, si ad Principis personam pertineat, omnes, qui ad testimonium vocantur, torquentur, cum res tormenta adhiberi exigit.



Καὶ οἱ κατηγοροῦντες αὐτοί, ὡς τίτ. λς'. κεφ. ιζ'. εἰ μὴ φα-
νεροί εἰσιν ἔλεγχοι. ζῆτει τὸ πρὸ τοῦ ι'. κεφ. [Sch. r. VII. 815.]
τοῦ πράγματος αἰτοῦντος] Τοντέστιν, εἴν χωρίς
βασάνων μὴ δύνηται δεικνύσθαι· εἰ γὰρ χωρίς αἰκίων δύνα-
ται¹⁾ ἀποδεικνύσθαι, περιτταὶ αἱ βασάνοι. [Sch. s. VII. 815.]

Οὔτε ὁ τοῦ πατρὸς δοῦλος κατὰ τοῦ υἱοῦ, οὔτε
ὁ τοῦ υἱοῦ κατὰ τοῦ πατρὸς βασανίζεται.

οὔτε ὁ τοῦ πατρὸς δοῦλος] * Ἐζητήθη, εἰ δοῦλοι
τοῦ ὑπεξουσίου παιδὸς ἐκ τοῦ κναστρεσίου πεκουλίου δύνανται
κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατρὸς βασανίζεσθαι. τοὺς τοῦ πατρὸς
οἰκέτας μὴ δύνασθαι κατὰ τοῦ υἱοῦ βασανίζεσθαι διάταξις
βούλεται· καὶ διὰ τοῦτο νομίζω ὀρθῶς ἡμᾶς λέγειν, μηδὲ τοὺς
τοῦ ὑπεξουσίου πεκουλιάρχους οἰκέτας κατὰ τοῦ πατρὸς βα-
σανίζεσθαι.

ὁ τοῦ υἱοῦ] Τοῦ ὑπεξουσίου ἐκ τοῦ κναστρεσίου πε-
κουλίου. [Sch. t. VII. 815.]

Οὐχ²⁾ ὅσας θέλει βασάνους ὁ κατήγορος, ἐπι-
φέρειν δεῖ, ἀλλ' ὅσας ἢ χρεια ἀπαιτεῖ.

ἀλλ' ὅσας ἢ χρεια ἀπαιτεῖ] Ἄλλ' ὅσον τοῦ μεμε-
τρημένου λογιῶν συγκρίσις ἐπιζητεῖ. [Sch. u. VII. 815.]

Οὔτε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀποδείξεων ἀπὸ τοῦ οἴκου
τοῦ κατηγορουμένου λαμβάνειν δεῖ, καὶ ἐπιζητεῖν
ἀπελευθέρους ἢ δούλους αὐτοῦ πρὸς μαρτυρίαν.

οὔτε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀποδείξεων] Οὕτως εἶπε· οὔτε
ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ κατηγορουμένου δεῖ λαμβάνειν τὴν ἀρχὴν
τῶν ἀποδείξεων· εἶπε γὰρ ἐν τῷ τέλει τοῦ α'. θεμ. τοῦ
α'. κεφ. ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ κατηγοροῦ δεῖ ζητεῖν τὴν
ἀρχὴν τῶν ἀποδείξεων, ᾧ δεῖ θέματι καὶ τοῦτο ἐπισυνάπτειν.
[Sch. x. VII. 815.]

Καὶ³⁾ ἀπὸ τῆς φωνῆς, καὶ τῆς ἐνστάσεως, καὶ
τῆς ἐν τῇ πόλει τοῦ ἐρωτημένου προλήψεως⁴⁾ ἢ
ἀλλήθεια καταλαμβάνεται.

καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς] Ζῆτει βιβ. κα'. τίτ. α'. κεφ. γ'.
θεμ. α'. περὶ τὸ τέλος, καὶ τὴν αὐτοῦ παλαιῶν παραγραφῶν.
[Sch. y. VII. 815.]

Τὸν περὶ τῆς οἰκείας καταστάσεως ἀγωνιζόμενον
ἐν τῇ περὶ αὐτῆς ζητήσει οὐ δεῖ βασανίζεσθαι.

τὸν περὶ τῆς οἰκείας καταστάσεως ἀγωνιζό-
μενον] Οὐ χρὴ περὶ τῶν τῆς ἐλευθερίας ὑποθέσεων διὰ
βασάνων τῶν περὶ τῆς ἰδίας τύχης ἀγωνιζόμενων⁵⁾ ἀναζητεῖ-
σθαι τὴν ἀλήθειαν. [Sch. z. VII. 815.]

ι'.¹⁾ Πανλ. Καὶ ὁ ἀναδοθεὶς παρὰ τοῦ ἀγορα-
στοῦ οὐ βασανίζεται κατ' αὐτοῦ.

καὶ ὁ ἀναδοθεὶς παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ] Ὁ ἀγο-
ραστὴς παρ' ἐμοῦ οἰκέτης, εἰ καὶ φειδωλῶς αὐτὸν καὶ ἀνα-
δώσω τῷ δεδωκότι μοι, οὐ δύναται κατὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς
βασανίζεσθαι. [Sch. a. VII. 815.]

ια'.^{m)} Οὐλπ. Ἐάν τις διὰ τὸ μὴ βασανισθῆναι
ἐαυτὸν ἐλεύθερον λέγη, οὐ βασανίζεται, ἕως ἂν τὰ
περὶ τῆς ἐλευθερίας σκοπηθῇ.

ιβ'.ⁿ⁾ Μοδεστίν. Ἀποτιμώμενος ὁ δοῦλος καὶ
παρεντιθεμένης ἐπερωτήσεως, δίδεται εἰς ἐμβάσανον
ἐξέτασιν.

ἀποτιμώμενος ὁ δοῦλος] Τὸν μέλλοντα βασανί-
ζεσθαι οἰκίτην χρὴ διατιμᾶσθαι ἥτοι τιμηματος^{o)}, καὶ τότε
ἐκδίδοσθαι πρὸς βασάνους. ζῆτει τίτ. λς'. κεφ. κς'. θεμ. τε-
λευτ. αὐτοῦ. [Sch. b. VII. 815.]

ιγ'.^{p)} Ἴδემ. Ὁ ἐπὶ αἴρεσιν ἐλευθερωθησόμενος^{q)}
ἄμαρτάνων, ὡς ἐλεύθερος τιμωρεῖται.

f) Sic Cod. Fabr. δύνηται. g) L. 10. §. 3. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVII. §. 8. h) L. 10. §. 5. D. h. t. legitur
in sch. o. et p. ad Basil. XXI. 1. 3. (Fabr. II. 541. 542. Heimb. II. 389.). i) Malim ὑπολήψεως. k) Fabr. ἀγωνί. l) Fabr. ια'.
m) Fabr. ιβ'. n) Fabr. ιγ'. o) Sic Cod. 1250. Fabr. ἥτοι τιμηματι. p) Fabr. ιδ'. q) Sic Cod. Fabr. ἐλευθερωθεῖς.

Et accusatores ipsi, ut tit. 36. cap. 17. nisi manifestae
sint probationes. Quae caput ante decimum.

4) re exigente] Hoc est, si sine tormentis non
potest probari: alioquin supervacanea sunt tormenta.

Nec patris servus⁵⁾ in filium, nec filii⁶⁾ in L. 10. §. 2.
patrem torquetur. D. XLVIII.
18.

5) nec patris servus] Quaeritur, an servi ex
castrensi filifamilias peculio in caput patris torqueri
possint. Patris servos non posse torqueri in filium,
constitutio vult: ideoque puto recte nos dicere, nec
filifamilias servos peculiares in patrem torqueri.

6) filii] Filifamilias ex castrensi peculio.

Non quanta accusator postulat tormenta adhiberi §. 3.
debent, sed quanta necessitas exigit⁷⁾.

7) sed quanta necessitas exigit] Sed quanta
moderatae rationis temperatio desiderat.

Neque initium probationum⁸⁾ a domo rei sumi §. 4.
oportet, et peti libertos vel servos eius ad testi-
monium.

8) neque initium probationum] Ita dicas:
neque a domo rei debere accipi initium probationum:
dixit enim in fine them. l. cap. 1. de domo accusatoris
non debere quaeri initium probationum, cui themati et
hoc oportet adiungi.

Et ex voce⁹⁾, et constantia et existimatione §. 5.
eius, qui interrogatur, quae est in civitate, veritas
deprehenditur.

9) et ex voce] Quae lib. 21. tit. 1. cap. 3. them. 1.
circa finem, et ibi antiquam adnotationem.

Eum, qui de statu suo litigat¹⁰⁾, in status §. 6.
quaestione torqueri non oportet.

10) eum, qui de statu suo litigat] In causis
liberalibus non oportet per tormenta eorum, qui de sua
conditione litigant, veritatem requiri.

X. Etiam redhibitus ab emtore¹⁾ non torquetur L. 11.
in eum. D. eod.

1) etiam redhibitus ab emtore] Servus emtus
a me, licet eum redhibuero et reddidero ei, qui mihi
tradiderat, non potest in caput meum torqueri.

XI. Ulp. Si quis, ne torqueatur, se liberum L. 12.
dicat, non torquetur antequam de libertate cognitum D. eod.
sit.

XII. Modestin. Aestimatus servus¹⁾ et imposita L. 13.
stipulatione datur in quaestionem. D. eod.

1) aestimatus servus] Torquendum servum ae-
stimari oportet certo pretio, et deinde tradi ad quae-
stionem. Quae tit. 37. cap. 26. them. ult.

XIII. Idem. Statuliber¹⁾ delinquens, ut liber L. 14.
punitur²⁾. D. eod.



ὁ ὑπὸ ἀφρῆσιν ἐλευθερωθῆσόμενος] Ὁ στατου-
λβρο ἀμαρτήματα καταληφθεὶς, διὰ τὸ προνόμιον τῆς προς-
δοκομένης ἐλευθερίας αὐτῷ οὐχ ὡς δούλος τιμωρεῖται, ἀλλ'
ὡς ἐλεύθερος διὰ τὸ ἀμφίβολον τῆς τύχης αὐτοῦ. ζῆτει κεφ. ιδ'.
[Sch. c. VII. 815.]

ὡς ἐλεύθερος τιμωρεῖται.] Ἄλλως γὰρ οἱ δούλοι
ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμαρτήματος, καὶ ἄλλως οἱ ἐλεύθεροι κολά-
ζονται, ὡς τιτ. γα'. κεφ. α'. ι'. καὶ κη'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ιε'.
κεφ. δ'. θεμ. β'. [Sch. d. VII. 815.]

15. pr. ιδ'. γ) Καλλιστρ. Ὁ ἐλεύθερος μὴ σκάζων περὶ
ΚΛVΙΙΙ. τὴν μαρτυρίαν οὐ βασανίζεται.

ὁ ἐλεύθερος] Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος ὑπὲρ τῆς μὴ
σκαζούσης μαρτυρίας οὐκ ὀφείλει βασανίζεσθαι. [Sch. e.
VII. 815.]

οὐ βασανίζεται] Γίνωσκε, ὅτι οἱ εὐτελεῖς ἐλεύθεροι,
καὶ οὓς φησὶ τὸ μς'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κβ'. βιβ. περὶ τὴν
ἀρχὴν, ἐπιδιφιλοῦσι καὶ χαμερπεῖς, καὶ παντελῶς ἀσήμους, ἐάν
ἐν ὁσῶ μαρτυροῦσι, φανῶσι περὶ τὴν μαρτυρίαν σκάζοντες,
καὶ ὑπονοηθῶσι ψεύδεσθαι, βασανίζονται, ὡς φησὶ τὸ τε παρὸν
θέμα, καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ κζ'. κεφ. τοῦ γα'. τιτ. τοῦ βιβ'.
αὐτοῦ, καὶ βιβ. κα'. τιτ. α'. κεφ. λζ'. καὶ κεφ. αὐτοῦ μς'.
θεμ. α'. ἐν τελεῖ. οἱ γὰρ μὴ εὐτελεῖς, ἀλλὰ συγκλημικοί^{α)} τε
καὶ ἀξιοματικοί, ἢ καὶ ἀπλῶς τίμιοι ἄνδρες, καὶ κατὰ τὸ
εἶναι τίμιοι καὶ εὐπόλητοι, καὶ σεμνοὶ ὅμοιοι ὄντες τοῖς
βουλευταῖς, ὡς τὸ ε'. θεμ. τοῦ κζ'. κεφ. τοῦ γα'. τιτ. τούτου
τοῦ βιβ. φησὶ, ψευδομαρτυρεῖν ὑπονοηθέντες οὐ ῥοπαλιζονται.
ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀτιμία καὶ τῆς πολιτείας ἐκπτώσις. τὸ γὰρ
ῥοπαλιζέσθαι τῶν ἐπιτελών ἐστιν^{β)}, οἷς ἀτιμία οὐκ ἐπιβάλλεται,
διὰ τὸ καὶ χωρὶς αὐτῆς ἀσήμους εἶναι καὶ εὐτελεῖς. γίνωσκε
δὲ, ὅτι οἱ ἀτιμοί^{γ)}, ὡς οἱ θηρομαχοὶ καὶ τούτοις ὅμοιοι, ἐν
οἷς μαρτυροῦσιν^{δ)}, ἀνευ βασάνων οὐ πιστεύονται, ὡς βιβ. κα'.
τιτ. α'. κεφ. κα'. θεμ. γ'. [Sch. f. VII. 815. sq.]

§. 1. Ὁ^{ω)} ἦττων τῶν ιδ'. ἐτῶν οὐ βασανίζεται καθ'
ἐτέρου, μάλιστα μὴ ὄντων ἄλλων ἐλέγχων· ἀλλ' οὔτε
χωρὶς βασάνων πιστεύεται.

ὁ ἦττων τῶν ιδ'. ἐτῶν] Ὁ ἐλάττων ιδ'. ἐνιαυτῶν εἰς
κεφαλῆν ἐτέρου οὐ βασανίζεται, μάλιστα ὅτε ἐκ μηδενὸς ἄλλου
μαρτυρίου ἢ κατηγορίας ἀνοπληροῦται. ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο ἐστὶν
ἀκόλουθον, τὸ διχα βασάνων πιστεύειν τῷ ἐλάττω τῶν ιδ'.
ἐνιαυτῶν. ἢ γὰρ ἡλικία αὐτῶν, ἢ τις ἐν τῷ τέως ἀσφαλίζεται
καὶ ὑπεξαίρει αὐτοῦς τῶν βασάνων τραχύτητος^{α)}, ὑπό-
πτους αὐτοῦς^{β)} πρὸς τὴν τοῦ ψεύδους ευχέρειαν. [Sch. g.
VII. 816.]

Ζῆτει τιτ. γα'. κεφ. μζ'. ὁ φησὶ βασανίζεσθαι τὸν αὐτὸν
πταίσαντα· καὶ τιτ. λθ'. κεφ. κδ'. ἀλλὰ καθ' ἑαυτοῦ ἀμαρ-
τόντος, κἂν ἀνηβὸς ἐστίν, βασανίζεται. ζῆτει κεφ. ι'. [Sch. g.
VII. 816.]

οὐ βασανίζεται καθ' ἐτέρου] Ζῆτει τὸ τέλος τοῦ
θ'. κεφ. καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρια'. [Sch. h. VII. 816.]

ἀλλ' οὔτε χωρὶς βασάνων πιστεύεται] Λοιπὸν
οὔτε δεχόμεθα τοῦτον λόγον^{α)}. ζῆτει βιβ. λε'. τιτ. ις'. κεφ. α'.
θεμ. ια'. [Sch. i. VII. 816.]

§. 2. Ὁ δούλος, περὶ οὗ ἐκδικουμένου δώσει τις ἱκανά,
οὐ βασανίζεται κατ' αὐτοῦ· οὔτε μὴν ὁ κληρονο-
μαῖος κατὰ τοῦ νομέως δεδωκότος τὰ ἱκανὰ τῷ ἐκδι-
κοῦντι τὴν κληρονομίαν· τέως γὰρ δεσπότης εἰσίν.

ὁ δούλος] Ἐάν τῷ ἐκδικούντι παρ' ἐμοῦ οἰκίτην παράσχω
τὴν γεγεννημένην παρ' αὐτοῦ ἀσφάλειαν, ἐν τῷ τόπῳ τοῦ δεσπό-
του γίνομαι· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναται κατὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς
βασανίζεσθαι οὗτος ὁ οἰκίτης. ὁ θεῖος Πίος ἀντέγραψεν οὕτως
εἰπὼν· Ἄλλαις ἀποδείξεσιν ὀφείλεις κατασκευάσαι τὴν δίκην
σου. τοὺς γὰρ κληρονομιαίους δούλους οὐ χρὴ βασανίζεσθαι
κατὰ τοῦ νεμομένου τὴν κληρονομίαν, ἐπειδὴ^{α)} τα ἱκανὰ δεδω-
κότες ὑπὲρ αὐτῶν, ἐν τόπῳ δεσποτῶν παραλαμβάνονται. [Sch. k.
VII. 816.]

οὐ βασανίζονται κατ' αὐτοῦ] Τοῦ δόντος τὰ ἱκανὰ
τῷ ἐκδικούντι. [Sch. l. VII. 817.]

α) Fabr. ιε'. β) Sic lego. Fabr. συγκλημικοί. γ) Fabr. ἐστι. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀτιμοί. ε) Sic Cod. Fabr. ἀμαρτήσιν (sic). ς) L. 15. §. 1. D. h. t. legitur in sch. t. ad Basil. XXI. 1. 41. (Fabr. II. 583. Heimb. II. 419.). ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. τῆ — τραχύτητι. η) Supple ποιῆ auctoritate versionis Cuiacii. θ) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦτον λόγοντος. ι) Adde οἱ post ἐπειδὴ.

1) statuliber] Statuliber in delicto deprehensus, propter privilegium speratae libertatis non ut servus punitur, sed ut liber ob ambiguum conditionis. Quare cap. 19.

2) ut liber punitur] Aliter enim servi eodem delicto, aliter liberi puniuntur, ut tit. 51. cap. 1. 10. et 28. et lib. 7. tit. 15. cap. 4. them. 2.

XIV. Callistr. Liber homo 1) non vacillans in testimonio, non torquetur 2).

1) liber homo] Liber homo pro testimonio non vacillante torqueri non debet.

2) non torquetur] Sciendum est, tenuiores homines liberos, et quos dicit cap. 46. tit. 1. lib. 21. circa initium abiectos et humiles et penitus obscuros, torqueri, si in testimonio dicendo videantur vacillare, et suspicio sit, eos mentiri, ut ait et hoc thema, et them. 2. cap. 27. tit. 51. huius libri, et lib. 21. tit. 1. cap. 37. et cap. 46. them. 1. in fine. Nam qui non sunt viles, sed senatores et in dignitate positi, et generaliter honesti viri, quatenus honesti sunt et probae existimationis et venerabiles decurionibus similes, ut ait them. 5. cap. 27. tit. 51. huius libri, falsi testimonii suspecti fustibus non caeduntur, quia infamia sufficit et civitatis amissio. Nam fustibus caedi vilium personarum est, quibus infamia propterea non irrogatur, quod et absque ea ignobiles sunt et viles. Scias, infamibus, veluti arenariis et similibus, in testimonio dicendo non credi sine tormentis, ut lib. 21. tit. 1. cap. 21. them. 3.

Minor quatuordecim annis 3) non torquetur in alium 4), maxime si non sint alia argumenta: sed nec sine tormentis ei creditur 5).

3) minor quatuordecim annis] Minor quatuordecim annis in caput alterius non torquetur, maxime cum nullo alio testimonio accusatio impleatur. Nec tamen consequens est, sine tormentis credi minori quatuordecim annis. Nam aetas, quae interim eos tuetur et eximit asperitate quaestionis, suspectos eos facit ad mentiendi facultatem.

Quaere tit. 51. cap. 47. quo dicitur, eum torqueri delinquentem: et tit. 39. cap. 24. Sed in se delinquentem, etiamsi sit impubes, torquetur. Quaere cap. 10.

4) non torquetur in alium] Quaere finem cap. 9. et lib. 2. tit. 3. cap. 111.

5) sed nec sine tormentis ei creditur] Denique non admittimus eum dicentem. Quaere lib. 35. tit. 16. cap. 1. them. 11.

Servus 6), de quo vindicato quis satisdedit, in eum non torquetur 7): neque hereditarius in possessorem, qui petenti hereditatem satisdedit, quia interim domini sunt.

6) servus] Si vindicanti servum conceptam ab eo cautionem praestitero, loco domini sum: et ideo in caput meum torqueri hic servus non potest. Divus Pius in haec verba rescripsit: Causam tuam aliis probationibus instruere debes. Hereditarios enim servos torqueri non oportet in possessorem hereditatis, quia qui pro eis satisdederunt, loco dominorum habentur.

7) in eum non torquetur] Qui satisdedit vindicanti.



ιε. b) *Μοδιστ. Καὶ ἐκ δευτέρου γίνεται ἐμβάσαρος ἐξέτασις.*

Ο c) *ὁμολογῶν d) περὶ ἑαυτοῦ e), καθ' ἑτέρου οὐ βασανίζεται.*

καὶ ἐκ δευτέρου γίνεται ἐμβάσαρος ἐξέτασις] Καὶ ἐκ δευτέρου δυνατὸν ἐπιφέρεισθαι τινὶ βασάνους. ζήτει κεφ. ιη. θεμ. β. ἐπιχειμένων προφανῶν τεκμηρίων. [Sch. m. VII. 817.]

Κατὰ τῶν ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἰταμότητος μηδὲν εἰπόντων. [Sch. n. VII. 817.]

ὁ ὁμολογῶν περὶ ἑαυτοῦ, καθ' ἑτέρου οὐ βασανίζεται.] Ῥαδίως γὰρ ἂν καὶ ἐξεῖποι ψευδῆ. [Sch. o. VII. 817.]

ις. f) *Παπιαν. Καὶ ἐξωτικοῦ κινουῦντος τὸ μοιχικόν, βασανίζονται δοῦλοι κατὰ δεσποτῶν.*

Καὶ θ) ἐν τῷ περὶ φθορᾶς παρθένου ἢ χήρας, καὶ ἐν τῇ περὶ τοῦ ὑποβολιμαίου τοκετοῦ ζητήσῃ, καὶ ὅταν τις ἐκδικῆ κληρονομίαν παρὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγων καὶ ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ τελευτήσαντος, βασανίζονται οἱ κληρονομιαῖοι δοῦλοι· καὶ ὁ κοινὸς δοῦλος, ὅταν ὁ εἰς h) κατηγορηθῆται ὡς φονεύσας τὸν ἄλλον.

καὶ ὅταν τις ἐκδικῆ κληρονομίαν] Ζήτει κεφ. θ'. λέ. καὶ λθ'. καὶ ιη. θεμ. ε'. [Sch. p. VII. 817.]

λέγων καὶ ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ τελευτήσαντος] Ἐἴτε αὐτὸς ἐνάγεται, εἴτε ἐκδικεῖ τὴν κληρονομίαν ὡς ἄκτωρ παρὰ τῶν λοιπῶν παιδῶν λεγόμενος, μὴ εἶναι ἀδελφόν i) αὐτῶν. [Sch. q. VII. 817.]

βασανίζονται οἱ κληρονομιαῖοι δοῦλοι] Οὐδὲ γὰρ δοκοῦσι κατὰ τῶν ἄλλων δεσποτῶν αὐτῶν ἐρωτᾶσθαι· ἀλλὰ περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ τελευτήσαντος δεσπότου αὐτῶν ζητεῖται. [Sch. r. VII. 817.]

Ὁ εἰς μέταλλον καταδικασθεὶς οὐ βασανίζεται κατὰ τοῦ γενομένου δεσπότου, κἂν ὑπηρετήσῃ τῷ μύσει κατατίθεται.

ιζ. k) *Παυλ. Πολλῶν τὸ αὐτὸ ἁμαρτησάντων, ἐκ τῶν δειλοτέρων καὶ ἀπαλωτέρας l) ἡλικίας ὄντων ἄρχεσθαι δεῖ τῆς ζητήσεως.*

Ὅτε προφανέσι τεκμηρίοις m) ἐλέγχεται n) ὁ κατηγορούμενος, καὶ δεύτερον δύναται βασανίζεσθαι, μάλιστα ἐὰν καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι αὐτοῦ τὴν βάσανον ὑποφέρῃ o).

ἐὰν καὶ τῇ ψυχῇ — τὴν βάσανον ὑποφέρῃ] Εἰ γὰρ τῇ προθέσει μὲν φέροι, τῷ σώματι δὲ ἀσθενεῖ, οὐ βασανίζεται, καὶ αὐθις. [Sch. s. VII. 817.]

Μή p) ὄντων τεκμηρίων, οἱ δεῖ τὸν κατηγορούμενον βασανίζεσθαι, ἀλλ' ὁ κατηγορὸς ὅπερ ἐπιτείνει, δεικνύτω.

Οἱ μάρτυρες οὐκ αἰεὶ βασανίζονται πρὸς ἔλεγχον τοῦ ψεύδους ἢ τῆς ἀληθείας αὐτῶν· εἰ μὴ ὅτε παρῆναι λέγονται τῇ ὑποθέσει q).

οἱ μάρτυρες] Τοῦτ' ἀναρρεῖ ἡ ζ'. νεαρά, ἦτοι βιβ. καί. τιτ. α'. κεφ. . . i) λέγον· Εἰ δὲ ἐξεπίτηδες φανείεν κακοεργούντες, καὶ ἐντεῦθεν ἐπιπίπτοντες εἰς ἐναντίας, μὴ ἀθῶους αὐτοὺς καταλιμπάνειν· εἰ μὴ κατὰ τινα πλάνην, ὡς εἰκός, ταῦτα λέγουσι. [Sch. t. VII. 817.]

Ἐπεὶ μαρτύρων ἐμνημόνευσεν ὀνόματος τὸ κεφάλαιον, ἐλευθεροὶ νοοῦνται· καὶ ἐπεὶ ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων βασάνους ἀφι-

XV. Modest. Iterari quaestio potest ¹⁾.

L. 16. pr.

D. XLVIII.

18.

§. 1.

Qui de se confitetur, in alium non torquetur ²⁾.

1) iterari quaestio potest] Iterum quaestio de aliquo haberi potest. Quaere cap. 18. them. 2. Existentibus scilicet manifestis argumentis.

Adversus eos, qui obfirmati in priori quaestione nihil dixerunt.

2) qui de se confitetur, in alium non torquetur] Facile enim mentitur.

XVI. Papian. Extraneo quoque accusante alteri, de servis contra dominum habetur quaestio.

L. 17. pr.

D. eod.

Et in causa stupri virginis aut viduae, et in quaestione suppositi partus, et si quis vindicet hereditatem ¹⁾ a fratribus suis dicens, se esse filium defuncti ²⁾, torquentur hereditarii servi ³⁾: et communis servus, si unus alterum occidisse accusetur.

1) et si quis vindicet hereditatem] Quaere cap. 9. 35. et 39. et 18. them. 5.

2) dicens, se esse filium defuncti] Sive cum eo agatur, sive ipse agat, et petat hereditatem ut actor ab aliis liberis dicens, non esse fratres suos.

3) torquentur hereditarii servi] Neque enim videntur contra alios dominos interrogari, sed de successione defuncti domini quaeritur.

Damnatus in metallum non torquetur in eum, §. 3. qui dominus fuit, licet se ministrum facinoris confiteatur.

XVII. Paul. Si plures sint eiusdem delicti rei, a timidioribus et iis, qui tenerioris aetatis sunt, inchoari quaestio debet.

L. 18. pr.

D. eod.

Reus evidentibus argumentis convictus, iterum torqueri potest, maxime si animo et corpore in tormentis duraverit ¹⁾.

1) si animo — in tormentis duraverit] Nam si animo obduraverit, corpore defecerit, non torquetur, et contra.

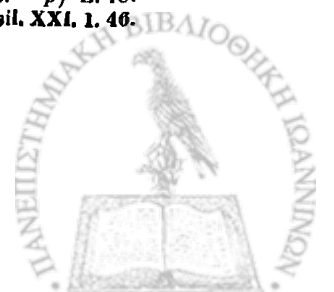
Deficientibus argumentis torqueri reus non debet, §. 2. sed accusator quod intendit, probet.

Testes ²⁾ non semper torquentur convincendi mendacii sui aut veritatis gratia: nisi cum facto interfuisse dicuntur ³⁾.

2) testes] Hoc abrogat Novella 90. sive lib. 21. tit. 1. cap. . . ubi dicitur: Si vero data opera appareat eos perverse agere, et inde secum ipsos pugnare, non innoxios eos relinquant, nisi errore quodam, ut fit, haec dixerint.

Quia testium caput mentionem facit, liberi intelliguntur: et quia liberos torqueri statuit, in crimine

b) Fabr. ις. c) L. 16. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 536. ubi est cap. 16. h. t. et apud Attal. tit. LXXVII. §. 9. d) Syn. Attal. ὁμολογήσας. e) Attal. καθ' ἑαυτοῦ. f) Fabr. ις. g) L. 17. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 68. ubi partem cap. 8. efficiunt. h) Syn. post εἰς addit τῶν δεσποτῶν. i) Malim ἀδελφός. k) Fabr. ιη. L. 18. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 536. ubi efficiunt partem cap. 16. L. 18. pr. legitur in sch. c. ad Basil. XXI. 1. 35. (Fabr. II. 507. Heimb. II. 406.). l) Syn. ἀπλωτέρας. m) Syn. τεκμηρίοις. n) Syn. ἐλέγχεται. o) Sic Cod. 1350. Fabr. et Syn. ὑποφέρει. p) L. 18. §. 2. 3. D. h. t. leguntur in Syn. p. 536. ubi efficiunt partem cap. 17. L. 18. §. 3. legitur in sch. t. ad Basil. XXI. 1. 46. (Fabr. II. 588. Heimb. II. 419.). q) Syn. ὑποδίσσει. r) Intellige cap. 3. fin. Nov. 90.



σατο, ἐπὶ καθοσιώσεως ἐκλιπτόν τὸ θέμα. εἰ δὲ βούλει καὶ ἐπὶ ἄλλου ἐγκλήματος ἐκλαβεῖν, ὀφείλεις^{α)} ὑποθεῖσθαι τοὺς τοιοῦτους ἐλευθέρους κνηγούς καὶ θηριομάχους. ζῆτει γὰρ περὶ μὲν τῆς καθοσιώσεως τιτ. λς'. κεφ. ις'. λέγον, ὅτι πάντες ἀπαταλῶς βασανίζονται^{β)} καὶ τούτου τοῦ τιτ. κεφ. ι'. περὶ δὲ θηριομάχων ζῆτει τούτου [τοῦ τιτ. γ')] κεφ. α'. θεμ. ζ'. περὶ τὰ μέσα, ὁ φησιν^{γ)} Οὐκ ἀδελφός κατ' ἀδελφοῦ. [Sch. t. VII. 817.]

Οἱ παρὰ τῶν κατηγορῶν παραγόμενοι. ζῆτει κεφ. ιβ'. καὶ ι'. θεμ. β'. ὅτι τυχόν οὐ πλησίον τῶν δραμένων παρήσαν. ζῆτει βιβ. κα'. τιτ. α'. κεφ. λε'. [Sch. t. VII. 817.]

εἰ μὴ ὅτε παρεῖναι λέγονται τῇ ὑποθέσει] Καὶ οὐδὲν λέγουσιν, οὐδὲ ἕτερα προφανῆ^{δ)} τεκμήρια ὑπείσων, ὡς κεφ. ις'. τοῦ λς'. τιτ. καὶ τοῦ παρόντος κεφ. ι'. [Sch. u. VII. 817.]

L. 18. §. 4. Ὁ δικαστὴς μὴ δυνάμενος ἐπισυστῆναι τῇ σὺ- D. XLVIII. στάσει τοῦ γένους, βασανίζει τοὺς κληρονομιαίους δούλους.

ὁ δικαστὴς] Ὁ περὶ πίστεως γένους δικάζων, εἰ μὴ δύναται ἄλλως πῶς ἐπιστῆναι τῇ ἀληθείᾳ, βασανίζτω τοὺς νερεδιταρίους οἰκέτας. [Sch. x. VII. 817.]

τοῦ γένους] Ὅτε τις φησιν^{ε)} ἀδελφόν^{ε)} εἶναι τῶν κατεχόντων τὴν κληρονομίαν, καὶ ζῆτεῖ καὶ αὐτὸς συνελθεῖν, ὡς κεφ. ις'. θεμ. α'. ἐν τέλει, καὶ κεφ. θ'. [Sch. y. VII. 817.]

§. 5. Ὁ δούλος κἂν αὐθαιρέτως λέγῃ κατὰ τοῦ δεσπότου, οὐ πιστεύεται.

ὁ δούλος] Ἐὰν κατάθῃται δούλος τινα κατὰ τοῦ δεσπότου, καὶ ὑπῶσι καὶ ἄλλαι ἀποδείξεις, οὐ νοεῖται δεκτικὰ τὰ παρὰ τοῦ οἴκετος εἰρημένα. τὸ δὲ κγ'. κεφ. φησὶν, ὅτι δούλος κατὰ τοῦ δεσπότου οὐ βασανίζεται, εἰ μὴ ἐπὶ μοιχείᾳ, βλαβῇ, καθοσιώσεως^{ζ)}. τὸ δὲ κδ'. κεφ. φησὶν, ὅτι οὔτε κατὰ μητρος ἢ ἐπιτρόπου λέγει, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς τουτέλαε. οὔτε δὲ κατὰ τοῦ κοινῶν δεσπότου βασανίζεται, εἰ μὴ ἄρα φόρος τοῦ ἐτέρου δεσπότου κινεῖται, ὡς θεμ. β'. τοῦ ις'. κεφ. τὸ δὲ μείζον μανθάνομεν, ὅτι οὐδὲ ἐρωτᾶται ὅλως οὐδὲ κατὰ τοῦ γενομένου αὐτοῦ δεσπότου. προστίθεται δὲ, ὅτι οὐδὲ τοῦ δεσπότου θέλογτος ἐρωτᾶται κατ' αὐτοῦ ὁ δούλος. οὐδὲ ἀπελεύθερος κατὰ πάτρωνος ἐρωτᾶται, ὡς κεφ. κη'. ἔγνωσ δὲ ἐν τῷ δ. βιβ. τοῦ κώδικος τιτ. κ'. διατ. ζ'.^{η)} ὅτι δούλος οὔτε κατὰ δεσπότου, οὔτε ὑπὲρ δεσπότου μαρτυρεῖ. εἰ δὲ ἀπογράψασθαι τοῦ ἐξισωτοῦ ἐλθόντος^{θ)} ἀπέκρυψε τις τὴν προσήκουσαν αὐτῷ γῆν, ἐν τούτῳ τῷ ἐγκλήματι δούλος κατὰ δεσπότου βασανίζεται, καὶ περὶ πλαστής μονίτας, καὶ ὅτε δούλος προθεῖς ἐρωτᾶται, εἰ ἄρα ἔφυγεν^{ι)}, ὅτε διγχε παρὰ τῷ δεσπότῃ, δεχόμεθα τὴν τοιαύτην αὐτοῦ φωνήν. ζῆτει κεφ. α'. θεμ. δ'. [Sch. z. VII. 818.]

§. 6. Οὐδὲ κατὰ τοῦ γενομένου δεσπότου καὶ πωλήσαντος αὐτὸν ὁ δούλος βασανίζεται.

οὐδὲ κατὰ τοῦ γενομένου δεσπότου — ὁ δούλος βασανίζεται] Διὰ τὴν μνήμην τῆς προτέρας κατ' αὐτοῦ δεσποτείας, εἰ μὴ ἐπὶ τοῦ φυγάδος μόνον ἐρωτᾶται, ὡς βιβ. ιθ'. τιτ. ι'. κεφ. νη'. θεμ. β'. πλὴν ἀνάγκη βιβ. κβ'. τιτ. α'. κεφ. ζ'. ἀναγκαῖον. διὰ τοῦτο δὲ ἐρωτᾶται ἐπὶ τῆς φυγῆς, ὅστις περὶ τοῦ οἰκείου φάντου ἐρωτᾶται. [Sch. a. VII. 818.]

§. 7. Οὐδὲ εἰ ὁ δεσπότης αὐτὸν ἐπὶ τῷ^{κ)} βασανισθῆναι προφέρει, δεῖ κατ' αὐτοῦ ἐρωτησθαι.

§. 8. Ὅτε δὲ περὶ βασάνου λόγος ἐστὶ, δεῖ πρῶτον τὰ περὶ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ ζητηθῆναι.

ὅτε δὲ περὶ βασάνου λόγος ἐστὶ] Ἐπὶ δ^{λ)} οἰκέτης ὀφείλει κατ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου ἐρωτηθῆναι. [Sch. b. VII. 818.]

§. 9. Πρὸ^{μ)} μίᾳς ἡμέρας δεῖ προλέγεσθαι μέλλειν ἐξετασθαι γενέσθαι^{ν)}, ἵνα μὴ οἱ κατηγορούμενοι τῷ

maiestatis ponenda est species. Quod si velis et in alio crimine ponere, fingere debes, huiusmodi liberos homines arenarios fuisse. Nam quaere de crimine maiestatis tit. 36. cap. 17. quod generaliter ait omnes torqueri, et huius tit. cap. 10. De arenariis quaere huius tit. cap. 1. them. 7. circa medium, quo ait: Non frater contra fratrem.

Producti ab accusatoribus. Quaere cap. 15. et 10. them. 2. cum forte factor non interfuissent. Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 35.

3) nisi facto interfuisse dicuntur] Et nihil dicunt, neque alia evidentiis argumenta extant, ut cap. 17. tit. 36. et huius tit. cap. 10.

Iudex⁴⁾ cum non potest instrui de generis⁵⁾ fide, quaestioni subiicit servos hereditarios.

4) iudex] Qui iudicat de fide generis, si aliter non potest veritatem eruere, torqueat servos hereditarios.

5) generis] Cum quis fratrem se dicit possessorem hereditatis, et vult etiam ipse particeps fieri hereditatis, ut cap. 17. them. 1. in fine, et cap. 9.

Servo⁶⁾, etiamsi ultro dicat contra dominum, non creditur.

6) servo] Si quid deponat servus contra dominum, et subsint etiam aliae probationes contra dominum, non sunt accipienda ea, quae a servo dicta sunt. Cap. 23. ait, servum non torqueri contra dominum, nisi in crimine adulterii, fraudati census, et maiestatis. Cap. 24. ait, non torqueri etiam adversus matrem vel tutorem, nisi in actione tutelae. Sed neque in communem servum torquetur, nisi de caede alterius domini agatur, ut them. 2. cap. 17. Amplius discimus, ne interrogari quidem in eum, qui dominus fuerit. Adiciunt autem, nec volente domino in eum servum interrogari. Nec libertus contra patronum interrogatur, ut cap. 28. Didicisti autem lib. 4. Codicis, tit. 20. const. 7. servum nec contra dominum, nec pro domino testimonium dicere. Sed si peraequatore volente censum agere celaverit quis ad se pertinentia praedia, in hoc crimine de servo quaestio habetur contra dominum, et in crimine falsae monetae, et cum servus venditus interrogatur, an fugerit, dum ageret apud dominum, vocem hanc eius suscipimus. Quaere cap. 1. them. 4.

Nec contra eum, qui dominus fuit, et vendidit servum, servus torquetur⁷⁾.

7) nec contra eum, qui dominus fuit — servus torquetur] Propter memoriam prioris domini: nisi de fuga tantum interrogetur, ut lib. 19. tit. 10. cap. 58. them. 2. At lege lib. 22. tit. 1. cap. 7. necessarium. Ideo autem de fuga interrogatur, quia de facto suo interrogatur.

Nec si dominus eum offerat ad quaestionem, debet in eum interrogari.

Cum vero de quaestione est sermo⁸⁾, prius de dominio eius oportet inquiri.

8) cum vero de quaestione est sermo] An servus debeat in dominum interrogari.

Ante unum diem⁹⁾ praedicendum est, quaestionem habitum iri, ne rei repente opprimantur: quamvis

s) Sic lego. Fabr. ὀφείλει. t) τοῦ τιτ. inserui auctoritate versionis Cuiacii. Deest apud Fabr. u) Sic Cod. 1350. Fabr. προφανῶς. v) Fabr. φησι. w) Malim ἀδελφός. x) L. 18. §. 5 — 7. D. h. t. leguntur in Syn. p. 536. ubi efficiunt partem cap. 17. y) Sic Cod. 1350. Fabr. μοιχεία ἢ ἐπὶ βλάβῃ τῶν κήσων, καὶ καθοσιώσεως. Post καθοσιώσεως suppleendum est ἐγκλήματι. z) Fabr. habet ἡγουν ante ὅτι, quod prorsus supervacaneum est. a) Malim φέλοντος. Etiam versio Cuiacii habet volente. b) Fabr. ἔφυγε. c) Syn. τὸ. d) ὁ habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. e) L. 18. §. 9. D. h. t. legitur in Syn. p. 536. ubi est cap. 18. h. t. apud Attal. tit. LXXVII. §. 10. et paucis mutatis apud Harm. l. 4. §. 10. f) Syn. γίνεσθαι.



αἰφνιδίῳ καταπτοῦνται· εἰ καὶ τὰ μάλιστα δύναται ἐν παντὶ καιρῷ αἰτεῖν διεκδίκησιν, καὶ ὑπερτίθεται καὶ ἐπεκτείνεται ἡ ζήτησις.

πρὸ μιᾶς ἡμέρας] Ὁ μέλλων ἐγκλήματος ἀκούειν ὀφείλει πρὸ μιᾶς ἡμέρας^{ε)} τοῦτο αὐτὸ προλέγειν, ὅτι μέλλει περὶ ἐγκλημάτων διαγινώσκειν, ἵνα μὴ οἱ ἐναγόμενοι τοῖς αἰφνιδίοις^{δ)} τῶν κατηγορῶν ἐγκλήμασι συνθλίβωνται· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν οἰκδηρῶτε χρόνῳ ἐξαιτοῦνται ἐπὶ κατηγορουμένῳ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δεφενσίονα οὐ δεῖ ἀπαρνεῖσθαι· ἐπὶ τοσούτων γὰρ οὐκ ἀρνούμεθα τῷ ῥέῳ τὸ δεφενδεύεσθαι, ὅτι διὰ τοῦτο καὶ ὑπερτίθεται πολλάκις καὶ ἐπεκτείνεται ἡ ζήτησις, ἵνα ἐν τῷ μέσῳ φανεῖ τις δεφενδεύων. [Sch. c. VII. 818.]

Καὶ ἐν βήματι, καὶ ἐξ ἐπιπέδου ἢ ἀκρόασις καὶ ἡ καταδική τῶν ἐγκλημάτων γίνεται.

ιγ'. 1) Τρυφ. Ὁ φιδεικομισσαριαν ἐλευθερίαν κεχρεωσθημένος οὐ βασανίζεται ὡς δοῦλος, εἰ μὴ διὰ τῆς βασάνου τῶν ἄλλων βαρηθῆ.

ὁ φιδεικομισσαριαν ἐλευθερίαν κεχρεωσθη- μένος] Ὁ φιδεικομισσαρία τιμηθεὶς ἐλευθερία, εἰ μὴ ὑφ' ἑτέρων τιῶν κατηγορουμένων βαρηθῆ, τουτέστι, κατεπίπῳιν αὐτοῦ, οὐκ ὀφείλει βασανίζεσθαι. [Sch. d. VII. 818.]

Ζῆτει βιβ. λέ. τι. ις'. κεφ. α'. θεμ. α'. καὶ τὸ^{δ)} ἐκεῖ σχόλιον καὶ θεμάτισον ἐνταῦθα, ὅτι ἡ φιδεικομισσαρία ἐλευθερία ἐκεχρεωσθη τῷ δούλῳ οὐκ ἀπὸ τοῦ κληρονόμου τοῦ τελευτήσαντος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ τελευτήσαντος ἐπὶ τῷ κληρονόμῳ. [Sch. d. VII. 818. sq.]

οὐ βασανίζεται ὡς δοῦλος] Ζῆτει κεφ. η'. θεμ. β. καὶ τι. λζ'. κεφ. κς'. θεμ. δ'. ἐν οἷς θέμασι βασανίζονται οἱ δούλοι. [Sch. e. VII. 819.]

εἰ μὴ διὰ τῆς βασάνου τῶν ἄλλων βαρηθῆ] Τουτέστιν, εἰ μὴ οἱ βασανιζόμενοι κατεπίπῳιν αὐτοῦ¹⁾. τότε γὰρ βασανίζεται μὲν, ἀλλ' ὡς ἐλευθερός. [Sch. f. VII. 819.]

ιδ'. m) Παυλ. Ὁ ἕνα μόνον ἔχων μάρτυρα οὐ δεόντως ἐπιζητεῖ πρὸς ἀπόδειξιν τῶν παρ' αὐτοῦ προτεθέντων ἐξετασθῆναι δοῦλον, κἂν ἀλλότριός ἐστι, καὶ²⁾ βασανισθῆ, καὶ κατάθῃται, οὐκ ὠφελεῖται.

ὁ ἕνα μόνον ἔχων μάρτυρα] Ἄνηρ κληρονόμος τῆς ἰδίας γαμετῆς γενομένος ἀπῆρει Σύρον τινὰ λεγόμενον χρήματα ὡς παρατεθέντα αὐτῷ παρὰ τῆς τελευτησάσης ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, καὶ μάρτυρα προήγαγε τῆς παραθήκης ἕνα μόνον, καὶ αὐτὸν νῖον ἰδίου ἀπελευθέρου, δικαζόμενος παρὰ τῷ καθολικῷ. ἐζήτηε δὲ ἐμβάσανον ἐρώτησιν γενέσθαι κατὰ θεραπαίνης. Σύρος δὲ ὁ περὶ τῆς παραθήκης ἐναγόμενος ἠρνεῖτο εἰληφέναι τὴν παραθήκην, καὶ ἔλεγε μὴ ὀφείλειν δεχθῆναι τὴν ἐρὸς ἀνθρώπου μαρτυρίαν, μήτε δὲ ἔθος εἶναι ἀπὸ βασάνων ἄρχεσθαι, μάλιστα ἐν ταῖς χρηματικαῖς ὑποθέσεσιν, εἰ καὶ ἀλλοτρία ἢ ἡ θεραπαίνα. ὁ δὲ καθολικός καὶ ἐμβάσανον ζήτησιν ἐπὶ τῇ θεραπαίνῃ ἐποίησατο, καὶ κατεδικασε τὸν Σύρον· ὁ δὲ ἐξεκαλίσατο, καὶ τῇ ἐγκλήτῳ^{ο)} δικάζων ὁ βασιλεὺς ἀπεφάνητο, παρὰ τὸν νομον γεγονέναι τὴν ἐξέτασιν, καὶ μὴδ' ὀφείλειν πιστωθῆναι τὸν ἕνα μάρτυρα, καὶ διὰ τοῦτο ὁρθῶς γεγονέναι τὴν κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἐγκλήτων. [Sch. g. VII. 819.]

οὐ δεόντως ἐπιζητεῖ — ἐξετασθῆναι δοῦλον] Ἀλλ' ὁ^{ρ)} πλείω ἔχων τεκμήρια τότε καλῶς τὰς βασάνους ζητεῖ. [Sch. h. VII. 819.]

κ'. 9) Ἰδεμ. Οὐδεὶς καταδικάζεται ἐπὶ τῷ γίνεσθαι κατ' αὐτοῦ ζήτησιν ἐμβάσανον.

οὐδεὶς καταδικάζεται] Οὐδένα χρὴ καταδικάζεσθαι ἐπὶ τῷ διηρηκῶς βασανίζεσθαι. ὁμοιον κεφ. η'. θεμ. β. τοῦ ν'. τίτλου. [Sch. i. VII. 819.]

κά'. 1) Ἰδεμ. Οἱ δίχα κατηγοροῦν βληθέντες ἐν φρουρᾷ οὐ βασανίζονται, εἰ μὴ εἰσιν ὑποπτοί.

οἱ δίχα κατηγοροῦν βληθέντες ἐν φρουρᾷ] Ἡ ὡς

defensionem quocunque tempore postulare possint, et differtur et profertur quaestio.

9) ante unum diem] Cogniturum de crimine oportet ante diem unum hoc praedicere, sed de criminibus cogniturum, ne rei subitis accusatorum criminibus opprimantur: quamvis quocunque tempore postulante reo defensionem negari non oporteat: adeo, ut propterea et differatur saepe et extendatur quaestio, ut in medio existat defensor.

Et pro tribunali, et de plano de criminibus L. 18. §. 10. cognoscitur, et condemnatio fit. D. XLVIII.

XVIII. Tryph. Is, cui fideicommissaria libertas debetur¹⁾, non torquetur ut servus²⁾, nisi aliorum quaestionibus oneretur³⁾. L. 18. D. 19. D. eod.

1) is, cui fideicommissaria libertas debetur] Honoratus fideicommissaria libertate, nisi ab aliis quibusdam accusatorum oneretur, id est, nisi contra eum dixerint, torqueri non debet.

Quaere lib. 35. tit. 16. cap. 1. them. 1. et ibi scholium: et finge hoc loco, fideicommissariam libertatem deberi servo non ab herede defuncti, sed a defuncto in heredem.

2) non torquetur ut servus] Quaere cap. 8. them. 2. et lib. 37. cap. 26. them. 4. quibus casibus torqueantur servi.

3) nisi aliorum quaestionibus oneretur] Hoc est, nisi quid torti in eum dixerint. Tunc enim torquetur, ut liber tamen.

XIX. Paul. Qui unum tantum testem habet¹⁾, illicite petit ad probationem eorum, quae proponit, servum torqueri²⁾, licet alienus sit, et si tortus sit et confessus, nihil hoc proficit illi. L. 20. D. eod.

1) qui unum tantum testem habet] Maritus heres uxoris suae petebat a Suro quodam pecuniam quasi depositam apud eum a defuncta se absente, et testem depositi unum tantum produxit, eumque liberti sui filium, litigans apud Procuratorem Caesaris. Petebat autem, quaestionem haberi de ancilla. Surus depositi nomine conventus negabat se depositum accepisse, et dicebat, non debere unius hominis testimonium admitti, nec solere a quaestionibus incipi, etsi aliena esset ancilla. Procurator quaestionem de ancilla habuit et condemnavit Surum, qui appellavit, et de appellatione cognoscens Imperator pronunciauit illicite factam quaestionem, et uni testi non esse credendum, ideoque recte adversus sententiam provocatum.

2) illicite petit — servum torqueri] Sed plura habens argumenta recte postulat quaestionem haberi.

XX. Idem. Nemo damnatur¹⁾ in hoc, ut in eum quaestio fiat cum tormentis. L. 21. D. eod.

1) nemo damnatur] Neminem damnari oportet in hoc, ut perpetuo torqueatur. Simile cap. 8. them. 2. tit. 50.

XXI. Idem. Qui sine accusatore coniecti sunt in carcere¹⁾, non torquentur²⁾, nisi sint suspecti. L. 22. D. eod.

1) qui sine accusatore coniecti sunt in

g) Sic Cod. 1350. Fabr. πρὸ μίαν ἡμίραν. h) Sic Cod. Fabr. αἰφνιδία. ε) Fabr. εθ'. κ) Fabr. τὸν. ι) Sic lego. Fabr. αὐτῷ. m) Fabr. κ'. n) Lege κἂν. ο) Malim ἰκλήτῳ, ut et postea. p) Pro ἀλλ' ὁ malim ἀλλὰ. q) Fabr. κα'. r) Fabr. κβ'.



τῆς τάξεως προσαγγελίασης, ἢ ὡς αὐτῶν τῶν κρατηθέντων δούτων τὴν ἀφορμὴν. [Sch. k. VII. 819.]

οὐ βασανίζονται.] Κατὰ τὸ β. θέμα τοῦ α. κεφαλαίου τοῦ γα. τίτλου γυεί. [Sch. l. VII. 819.]

L. 1. C. 1. 41. κβ'.^{s)} Δούλος^{t)} κατὰ δεσπότην οὐ βασανίζεται, εἰ μὴ μόνον ὅτε περὶ μοιχείας ἐστὶν ἡ ζήτησις, ἢ περὶ καθοσιώσεως. ἐὰν δὲ πρὸς οἷς ὁ^{u)} δούλος κατέθετο κατὰ τοῦ δεσπότην, εἰσὶ καὶ ἕτεροι ἀποδείξεις, οὐ δυνάμεθα τὰς ἄλλας ἀποδείξεις διαβάλλειν ἐξ ὧν ὁ δούλος κατέθετο. ἐν δὲ ταῖς χρηματικαῖς δίκαις οὐδὲ ἐν ἀπορία ἀποδείξεων^{v)} χρῆ τοὺς δούλους κατὰ τῶν δεσποτῶν ἐρωτᾶσθαι.

Δούλος κατὰ δεσπότην οὐ βασανίζεται.] Εἰ μὴ ἐπὶ τοῦ φυγάδος. ἐρωτᾶται γὰρ ὁ πρᾶξις, εἰ παρὰ τῷ δεσπότην ὡν ἐφυγεν^{w)}, ὅτε οὐδὲ δοκεῖ κατὰ δεσπότην λέγειν, ἀλλ' ὑπὲρ οἰκείου φράκτου, ὡς βιβ. ιθ'. tit. ι'. κεφ. γη'. θεμ. β. καὶ βιβ. κα'. tit. α. κεφ. κθ'. αὐτοῦ, καὶ βιβ. x) κβ'. tit. α. κεφ. ζ'. ἐν δὲ τῷ λζ'. βιβ. tit. ζ'. κεφ. λγ'. θεμ. τελευτ. εὐρήσεις, ἐφ' ὧν οὐ δέχονται οἱ δούλοι κατὰ τοῦ δεσπότην λέγοντες. [Sch. m. VII. 819.]

Θεοδ. Δούλος κατὰ δεσπότην οὐ βασανίζεται, εἰ μὴ ἐπὶ μοιχείᾳ, ἐπὶ βλάβῃ τῶν κήρων, ἢ ἐπὶ καθοσιώσει· φησὶ δὲ ἡ β. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὡς οὔτε κατὰ τῆς μητρὸς τοῦ ἰδίου δεσπότην λέγει δούλος, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς τουτέλαε. δηλοῖ ἡ γ'. διαταξίς τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit. ὡς οὔτε κατὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότην βασανίζεται δούλος, εἰ μὴ ἄρα φόνος τοῦ ἄλλου αὐτοῦ ζητεῖται δεσπότην, το δὲ μείζων ἐπαγεῖ ἡ δ'. διατ. τοῦ παρόντος ὁμοίως tit. ὡς οὔτε ὅλως ἐρωτᾶται δούλος, οὔτε κατὰ τοῦ γενομένου αὐτοῦ δεσπότην. προστίθεται γὰρ ἡ ζ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὡς κἂν θέλῃ ὁ δεσπότης, οὐκ ἐρωτᾶται δούλος κατ' αὐτόν. πληρ' ἰσθι, οἱ φησὶν^{z)} ἡ ε'. διατ. τοῦ αὐτοῦ παρόντος tit. ὡς οὔτε ὑπὲρ δεσπότην βασανίζεται δούλος, οὔτε ὑπὲρ πάτρωνος ἀπελεύθερος. ἔγνωσ δὲ ἐν τῷ δ. βιβλίῳ tit. κ. διατ. ζ. ὅτι δούλος οὔτε κατὰ δεσπότην, οὔτε ὑπὲρ δεσπότην μαρτυρεῖ. κἂν κατὰθῆται δούλος τινα κατὰ τὸν ἰδίον δεσπότην, καὶ ὑπείσιν ἄλλαι ἀποδείξεις ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ δεσπότην, οὐ νοεῖται δεκτέα τὰ παρὰ τοῦ δούλου εἰρημένα. [Sch. m. VII. 820.]

Ζήτη βιβ. κα'. tit. α. κεφ. γ'. θεμ. παρατελευτ. καὶ κεφ. λα'. καὶ τὴν αὐτοῦ παραγραφὴν, καὶ κεφ. δ. καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ἐναντιοφανές. ζῆται κεφ. ιθ'. καὶ τὰ ἐν τῷ ε. θεμ. τοῦ α. κεφ. παραγραφέντα. [Sch. m. VII. 820.]

οὐδὲ ἐν ἀπορίᾳ ἀποδείξεων χρῆ τοὺς δούλους κατὰ τῶν δεσποτῶν ἐρωτᾶσθαι.] Ἀλλὰ κατὰ ἐξωτικῶν ἐπὶ τινων θεμάτων, ὡς κεφ. δ'. [Sch. n. VII. 820.]

L. 2. C. eod. κγ'.^{a)} Οὔτε^{b)} κατὰ ἐπιτρόπον τῶν δεσποτῶν, οὔτε κατὰ μητρὸς δύνανται οἱ δούλοι αὐτῶν βασανισθῆναι^{c)}, εἰ μὴ ἄρα ἢ περὶ^{d)} ἐπιτροπῆς ἀγωγή κινεῖται.

οὔτε κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῶν δεσποτῶν] Θεοδώρου. Οὐ κωλύεται δούλος πουπίλλου κατὰ τῆς μητρὸς ἢ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἰδίου δεσπότην εἰπεῖν ἃ ἐπίσταται, κινουμένης τῆς τουτέλαε. [Sch. o. VII. 820.]

L. 3. C. eod. κδ'.^{e)} Ἐάν γυνὴ ἐγκαλεῖται ὡς φαρμάκοις φονεύσασα τὸν ἰδίον ἄνδρα^{f)}, καὶ δούλοι κατ' αὐτῆς οὐ μόνον ἴδιοι, ἀλλὰ καὶ ἀλλότριαι ἐξετάζονται· πρῶτον δὲ οἱ ἀλλότριαι· καὶ ἐὰν δείγμα δειχθῇ ἀληθείας^{g)}, καὶ αὐτὴ ἢ γυνὴ βασανίζεται.

ἐάν γυνὴ ἐγκαλεῖται.] Θεοδώρου. Κἂν ἐξωτικῶν δύνωνται κατεπεῖν οἱ δούλοι, ἀλλ' οὐν οὐ βασανίζονται ἐκ τῆς

s) Fabr. κγ'. L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 68. ubi est cap. 22. h. t. in sch. y. ad Basil. XXI. 1. 32. (Fabr. II. 564. sq. Heimb. II. 404.) et usque ad vocem καθοσιώσεως apud Harm. I. 14. §. 11. Argumentum tradit Attal. tit. LXXVII. §. 6. fin. t) Syn. ὁ δούλος. u) ὁ Syn. omisit. v) Syn. τῶν inserit ante ἀποδείξεων. w) Fabr. ἐφυγε. x) βιβ. addidi auctoritate versionis Cuiacii. Deest apud Fabr. y) Haec inde a verbis τοῦ αὐτοῦ προκ. tit. — τοῦ παρόντος ὁμ. tit. a Fabr. omissa, habet Cod. 1350. In versione Cuiacii reddita sunt. z) Fabr. φησὶ. a) Fabr. κδ'. b) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 68. ubi est pars finis cap. 22. et in sch. y. ad Basil. XXI. 1. 32. (Fabr. II. 565. Heimb. II. 404.). c) Verba δύνανται οἱ δούλοι αὐτῶν βασανισθῆναι omisit Syn. d) ἢ περὶ, quae habent Cod. 1350. et Syn. et schol. omisit Fabr. e) Fabr. κδ'. L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 68. ubi est cap. 24. h. t. apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 28. (apud Voellum T. II. p. 983.) et paucis mutatis apud Attal. tit. LXXVII. §. 11. f) Syn. τὸν ἄνδρα τὸν ἰδίον. g) Bals. ἀληθές pro ἀληθείας.

carcerem] Vel officio nunciante, vel ab ipsis occasione data.

2) non torquentur] Iuxta them. 2. cap. 1. tit. 51. hoc intellige.

XXII. De servo non habetur quaestio adversus dominum¹⁾, nisi cum de adulterio vel de maiestate quaeritur. Sed si praeter id, quod servus deposuit contra dominum, sint aliae probationes, non possumus reliquas probationes obtrectare ex eo, quod servus deposuit. In pecuniariis autem causis neque inopia probationum servos contra dominos interrogari oportet²⁾.

1) de servo non habetur quaestio adversus dominum] Nisi de fugitivo. Venditus namque servus interrogatur, an apud dominum fugerit, cum nec videatur contra dominum dicere, sed pro suo facto, ut lib. 19. tit. 10. cap. 58. them. 2. et lib. 21. tit. 1. cap. 29. et lib. 22. tit. 1. cap. 7. In libro autem 37. tit. 7. cap. 33. them. ult. invenies, quibus casibus non recipiantur servi contra dominum edicentes.

Theod. Servus contra dominum non torquetur, nisi in crimine adulterii, et fraudati census, et maiestatis: neque, ut ait const. 2. huius tit. contra matrem domini servus edicit, nisi in actione tutelae: neque, ut significat const. 13. huius tit. contra communem dominum servus torquetur, nisi quaeratur de caede alterius domini. Amplius adicit const. 14. huius tit. nec contra eum, qui dominus fuit, servum interrogari, imo nec si dominus velit, ut adicit const. 7. huius tit. Scias tamen, const. 6. huius tit. dici, nec pro domino servum torqueri, nec pro patrono libertum. Didicisti autem lib. 4. tit. 20. const. 7. servum nec pro domino, nec contra dominum testimonium dicere. Et si deponat quaedam servus contra dominum, et subsint aliae probationes pro domino, non sunt admittenda dicta servi.

Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 3. them. penult. et cap. 31. et eius adnotationem, et cap. 4. et in eo ἐναντιοφανές. Quare cap. 17. et adnotata in them. 5. cap. 1.

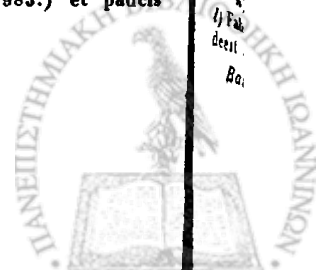
2) neque inopia probationum servos contra dominos interrogari oportet] Sed contra extraneos certis casibus, ut cap. 9.

XXIII. Neque in tutorem minorum¹⁾, neque in matrem servi torqueri possunt, nisi tutelae agatur.

1) neque in tutorem minorum] Theodori. Servus pupilli non prohibetur ea dicere, quae scit contra matrem vel tutorem domini, si tutelae agatur.

XXIV. Si mulier accusatur¹⁾, quod veneno virum suum interemerit, in eam servi non tantum proprii²⁾, sed etiam alieni torquentur: primum autem alieni: et si argumentum veritatis ostenditur, ipsa quoque mulier torquetur.

1) si mulier accusatur] Theodori. Licet in extraneos servi edicere possint, non tamen ex eorum



τούτων φωνῆς οἱ κατηγορούμενοι, εἰ μὴ δέγμα δειχθῆ ἄληθές. φησὶν^{h)} ἢ ἡ. διατάξεις τοῦ παρόντος τιτ. γενικῶς, ὅτι οὐκ ὀφείλει ὁ δικαστὴς παραχρῆμα βασανίσαι τὸν κατηγορούμενον πρὸ τοῦ γνωσθῆναι τὸ δέγμα ἄληθές. [Sch. p. VII. 820.]

Ζῆτει τιτ. λθ'. κεφ. κε'. σημειῶσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ φόνον ἰδιωτικοῦ ἐφ' ἐνὸς κεφαλαίου, μᾶλλον δὲ δισῶν, βασανίζονται οἱ δούλοι κατὰ τῶν δεσποτῶν, ἐνὸς μὲν τοῦ παρόντος, ἐτέρου δέ, ὅτε ὁ τεστάτωρ φονευθῆ, ὡς βιβ. λε'. τιτ. ις'. κεφ. δ'. [Sch. p. VII. 820.]

καὶ δούλοι κατ' αὐτῆς οὐ μόνον ἴδιοι] Τὸ πλάτος ἔχει. Καὶ δούλοι κατ' αὐτῆς, οὐδὲ οὕτως ἴδιοι, ἀλλὰ ἀλλότριοι ἐξετάζονται. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος. Ἄρα οὐν οὐδὲ ἐπὶ τοῦτου τοῦ ἐγκλήματος οἱ δούλοι τῆς γυναίκος κατ' αὐτῆς ὀφείλουσι βασανισθῆναι. [Sch. q. VII. 820.]

κε'.¹⁾ Ἐάν^{h)} ἅπαξ τινὲς ὁμολογήσαντες περὶ ἑαυτῶν, βουληθῶσι περὶ ἐτέρων εἰπεῖν, ὡς συνειδότες, μὴ πιστευθῶσαν. εἰ μένοιγε δεικνύνται τινες κοινῶς μὲν ἀμαρτήσαντες, ἐπὶ δὲ τῷ φωνεῖν τὴν καθ' ἑαυτῶν μέλλουσαν ἐξενεχθῆναι ἀπόφασιν προδιωκόμετες αὐτούς, ὀφείλουσι τιμωρηθῆναι.

ἔάν ἅπαξ τινὲς ὁμολογήσαντες περὶ ἑαυτῶν] Θεοδώρου. Ὁ ἐλεγχθεὶς ἢ ὁμολογήσας περὶ ἑαυτοῦ, εἰ μετὰ ταῦτα κατέπειθε ἐτέρων, οὐ πιστεύεται. μὲνησο τῆς β'. διατ. τοῦ ξβ'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. [Sch. r. VII. 821.]

Ζῆτει κεφ. ις'. θεμ. β'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. ρλζ'. [Sch. s. VII. 821.]

περὶ ἐτέρων] Πρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας συλλαβόντων ἢ φυλαξάντων αὐτούς. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος. Σημειῶσαι τὴν πρόληψιν, ὅτι δοκοῦσιν οὗτοι ὡς συχρόντες καὶ φυλάξαντες αὐτοὺς λέγειν κατ' αὐτῶν. σημειῶσαι, ὅτι οἱ ὁμολογήσαντες καθ' ἑαυτῶν, οὐ πιστεύονται λέγοντες καθ' ἐτέρων. ζῆτει βιβ. ζ'. τιτ. ις'. κεφ. κε'. καὶ τὸν παλαιόν, καὶ τιτ. ιη'. κεφ. ιβ'. τοῦ αὐτοῦ βιβ. καὶ τὸν παλαιόν. [Sch. t. VII. 821.]

ὀφείλουσι τιμωρηθῆναι] Πολλῶς γὰρ μετ' αὐτῶν ἀμαρτήσαντες τινες, βουλόμενοι δὲ φυγεῖν τὴν καθ' ἑαυτῶν τιμωρίαν, παραδεδωκάσιν αὐτοὺς εἰδότες, ὅτι, κἂν εἰπωσιν ἐκείνοι τινα περὶ αὐτῶν, οὐ πιστεύονται. κελεῖται οὖν ἡ διάταξις, τοῦτου δειχθέντος τιμωρηθῆναι αὐτούς. [Sch. u. VII. 821.]

κε'.¹⁾ Καὶ ὅτε ζητεῖται θάνατος τοῦ τελευτήσαντος, οἱ ἀξιοθίντες τῆς ἐλευθερίας οὐ φονεύονται ἀκρίτως, ἀλλὰ βασανίζονται.

καὶ ὅτε ζητεῖται θάνατος τοῦ τελευτήσαντος] Εἰ^{m)} καὶ βιαίως λέγεται τελευτῆν ὁ τεστάτωρ, οὐ βασανίζονται οἱ ἐλευθερίας ἀξιοθίντες αὐτοῦ δούλοι. πλὴν ἴσθι, οἱ φησὶνⁿ⁾ ἢ ἰ. διατάξεις τοῦ παρόντος τιτ. ὡς ἔάν ἡ διαθήκη πλαστὴ λέγηται εἶναι, βασανίζονται καὶ οἱ ἐλευθερία τετιμημένοι. θηλοὶ δὲ καὶ ἡ ιη'. διατ. τοῦ προκειμένου τιτ. ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐνεκρίθησαν ἐρεδιταρίων πραγμάτων, βασανίζονται οἱ ἐλευθερίας τυχόντες δούλοι τοῦ τεστατορος. μὲνησο τῆς α'. διατ. τοῦ νη'. τιτ. τοῦ β'. βιβ. [Sch. x. VII. 821.]

Ζῆτει βιβ. λε'. τιτ. ις'. κεφ. α'. θεμ. ιβ'. καὶ κεφ. γ'. θεμ. η'. καὶ κεφ. ια'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. ρ'. [Sch. x. VII. 821.]

οὐ φονεύονται ἀκρίτως] Ὅτε ἐκδικεῖται θάνατος τοῦ βιαίως τελευτήσαντος, πάντες οἱ εὐρεθέντες σοῦβ ἰόδεμ τέκτω ἀκρίτως φονεύονται. κελεῖται οὖν ἡ διάταξις, ἵνα οἱ ἀξιοθίντες ἐλευθερίας ἐν τῇ διαθήκῃ νομικῶς, ἔαν ὑπονοῶνται, τῇ βασάνῳ ὑποβάλλωνται^{o)}. [Sch. y. VII. 821.]

Οἱ γὰρ δούλοι ἀκρίτως φονεύονται ἀνελόνας^{p)}, κἂν ἐν ζωῇ τοῦ θανόντος ἠλευθερώθησαν, ὡς βιβ. λε'. τιτ. ις'. κεφ. ια'. [Sch. y. VII. 821.]

κζ'.^{q)} Οὐτε^{r)} δούλοι οἰκειακοί, οὔτε ἀπελεύθεροι ἢ ἴδιοι, ἢ μητρός, δύνανται κατ' αὐτῶν κεφαλικῶς ἢ χρηματικῶς βασανίεσθαι.

οὔτε δούλοι οἰκειακοί] Σημειῶσαι τὸ οἰκειακόν, καὶ ἀνάγνωθι τὸ ἐναντιοφανές ἐν τῷ δ'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ

voce rei torquentur, nisi probetur argumentum verum. Const. 8. huius tituli generaliter ait, non debere iudicem statim reum torquere, antequam noverit, an sint argumenta vera.

Quaere tit. 39. cap. 25. Nota, in caede privata ex uno capite, vel potius duobus servos in dominos torqueri, uno puta praesenti, altero, cum testator necatus est, ut lib. 35. tit. 16. cap. 4.

2) servi non tantum proprii] Τὸ πλάτος habet: Servi in eam non proprii, sed alieni torquentur. Et ait Thalelaeus: Itaque neque in hoc crimine servi mulieris adversus eam torqueri debent.

XXV. Si quidam semel de se confessi¹⁾ velint de aliis²⁾ loqui quasi consciis, fides eis non habeatur. Quodsi probetur, quosdam communiter admisso delicto ad evitandam futuram de se sententiam eos prodidisse, puniri debent³⁾.

1) si quidam semel de se confessi] Theodori. Convictus vel confessus de se ipso si postea in alios edicat, fides ei non habetur. Memineris const. 2. tit. 65. lib. 7.

Quaere cap. 16. them. 2. et lib. 9. tit. 1. cap. 136.

2) de aliis] In τῷ κατὰ πόδας additur: de iis, qui prehenderunt, vel de custodibus. Et ait Thalelaeus: Nota praesumptionem, contra illos dicere eos videri, quod ab illis apprehensi custoditive sint. Nota, eos, qui de se fatentur, non audiri edicentes adversus alios. Quaere lib. 7. tit. 17. cap. 25. et Antiquum, et tit. 18. cap. 15. eiusdem libri et Antiquum.

3) puniri debent] Nam saepenumero criminis socii volentes poenam effugere, tradunt eos, scientes, fidem eis nullam habitum iri, etiamsi quid contra proditores edixerint. Iubet igitur constitutio hoc probato puniri eos.

XXVI. Et si quaeratur de morte defuncti¹⁾, honorati libertate non occiduntur indiscrete²⁾, sed torquentur.

1) et si quaeratur de morte defuncti] Etiamsi occisus dicatur testator, non torquentur servi eius libertate honorati. At scias, const. 10. huius tit. dici, si testamentum falsum dicatur, torqueri etiam libertate honoratos. Significat et const. 18. huius tituli, pro rebus hereditariis, quas administrarunt, torqueri servos testatoris manumissos. Memineris const. 1. tit. 58. lib. 2.

Quaere lib. 35. tit. 16. cap. 1. them. 12. et cap. 3. them. 8. et cap. 11. et lib. 7. tit. 5. cap. 100.

2) non occiduntur indiscrete] Cum vindicatur mors occisi, omnes, qui inventi fuerint sub eodem tecto, indiscrete occiduntur. Iubet igitur constitutio, iure testamento manumissos, si suspecti sint, tormentis subiici.

Servi enim, qui occiderunt, indiscrete occiduntur, licet vivo defuncto manumissi sint, ut lib. 35. tit. 16. cap. 11.

XXVII. Nec servi domestici¹⁾, nec liberti proprii vel matris, possunt in eos capitaliter vel pecuniarie torqueri.

1) nec servi domestici] Nota de domesticis, et lege quod contrarium videtur in cap. 4. tit. 1. lib. 21.

h) Fabr. φησὶ. i) Fabr. κζ'. k) L. 4. C. h. t. legitur in sch. c. ad Basil. XXI. 1. 35. (Fabr. II. 507. Heimb. II. 406.). l) Fabr. κζ'. m) Hoc Theodori esse videtur. n) Fabr. φησὶ. o) Fabr. ὑποβάλλονται. p) Vox ἀνελόνας, quam habet Cod. 1350. haec est apud Fabr. q) Fabr. κη'. r) L. 6. C. h. t. legitur in sch. r. ad Basil. XXI. 1. 4. (Fabr. II. 547. Heimb. II. 392.).



κα. βιβ. καὶ τὸ παρατελ. αὐτοῦ θεμ. σημειῶσαι, ὅτι οὐτε δούλοι, οὐτε ἀπειλεύθεροι ἐρωτῶνται κατὰ τῶν ἰδίων δεσπο- των ἢ πατρῶνων, κἄν οἱ δεσπότες θέλωσιν. ζῆτει κεφ. α'. θεμ. ις'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς. [Sch. z. VII. 821.]

κη. 5) Οὐτε^{ε)} βουλομένου τοῦ δεσπότη ἐρω- τᾶται κατ' αὐτοῦ ἢ κατὰ δεσποίνης ὁ δούλος.

κθ. 4) Στρατιώτης^{υ)} ἢ υἱὸς στρατιώτου οὐχ ὑπό- κειται βασιάνοις. ταῦτα δὲ λέγομεν^{ω)}, εἴτε ἐτι στρα- τεύεται, εἴτε καὶ διὰ γῆρας ἀπεστρατεύθη^{ξ)}. μόνον εἰ μὴ ἀπελύθη ἐφρυβρίστω ἀπολύσει.

Οὐ προσήκει δὲ τοῖς δικαστῶν ἐν τῇ ἐξετάσει ἀπὸ βασιάνων ἀρῆσθαι, ἀλλὰ πρότερον ζητεῖν ἕτερα τεκμήρια· καὶ ἡλικία ταῦτα εὐρωσι, τότε ζητεῖν τὴν ἀλήθειαν διὰ βασιάνων αὐτοῦ τοῦ κρινομένου.

στρατιώτης] Θεοδώρου. Οὐτε στρατιώτης, οὐτε υἱὸς στρατιώτου^{γ)} βασανίζεται. ὅμοιον ἐπὶ βουλευτοῦ φησιν²⁾ ἢ ια'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. μὴ ἐπαγίτω τινὲν βασάνον ὁ δε- κάζων, εἰ μὴ κατελάβωτο μέρος τῆς ἀληθείας. μὲνησο τῆς γ'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ ἀνάγνωθι τὴν ις'. διατ. τοῦ μζ'. τιτ. τοῦ προκειμένου θ'. βιβ. [Sch. a. VII. 822.]

οὐχ ὑπόκειται βασιάνοις] Ἐὰν μὴ ἐπὶ τῆς καθοσιώ- σεως, ὡς τιτ. 4) λς'. κεφ. ις'. [Sch. h. VII. 822.]

λ. β) Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς εὐγενείας διὰ πασῶν τῶν ἐρωτήσεων καὶ τῶν βασιάνων πορευτέον ἐστίν, ἵνα μὴ οἱ ἀλλότριαι τυχόν ὀνυφαρὰς ῥίζης ὑπάρχοντες λιμπροῖς καὶ εὐγενέσι γενεθλίοις τολμη- σωσι συναριθμεῖσθαι· ἢ πάλιν εὐγενῶν ὄντων ἢ ἡδὴ κεχρεωσθημένων, διὰ τῆς συντελεσθείσης βασιάνου οἷς ἀρμόζει ἢ κληρονομία ἀρνηθεῖη.

περὶ τῆς καταστάσεως τῆς εὐγενείας] Θεοδώρου. Ἐν τῷ περὶ τῆς εὐγενείας ζητηματι δύναται ὁ δικαστῆς καὶ βίωσαν ἐπιφέρειν πρὸς τὸ γνῶναι τὴν ἀλήθειαν. μὲνησο τῆς ζ. καὶ θ'. καὶ ιγ'. καὶ ιδ'. διατ. τοῦ ι. τιτ. τοῦ μη'. βιβ. 6) καὶ ἀνάγνωθι τὴν ιβ'. 4) τοῦ παρόντος τιτ. [Sch. c. VII. 822.]

Ζῆτει κεφ. ις'. περὶ τὰ μέσα, καὶ ιη'. θεμ. ε'. καὶ τὸ τελευτ. θέμα⁷⁾ τοῦ ι'. κεφ. [Sch. c. VII. 822.]

διὰ πασῶν τῶν ἐρωτήσεων καὶ τῶν βασιάνων πορευτέον ἐστίν] Ὅτε τις περὶ κινουμένης^{ε)} ὑποθέσεως ἀναφυῆ ἀμφιβολία, καὶ ἐστὶν ἀδηλία^{ς)}, ὁ δικαστῆς εἰς βασι- άνουσι ὀφείλει χωρεῖν καὶ ἐξετάζειν^{η)} δούλους περὶ τῆς εὐγε- νείας τοῦ ἀμφιβαλλομένου. μὴ γὰρ αὐτὸν νοήσης^{ι)} ἐξετάζεσθαι τὸν ὑπομεινόμενον ζητησὶν τῆς οἰκίας καταστάσεως· τοῦτο γὰρ κεκώλυται, ὡς φησὶ τὸ τελευτῶσαν θέμα τοῦ ι'. κεφ. ὡς γὰρ ἐκίνοι τις λέγων υἱὸς εἶναι τοῦ τελευτήσαντος, καὶ ἐξῆτει τὴν ἐκείνου κληρονομίαν, καὶ ὁ κατέχων αὐτὴν ἠρνεῖτο τοῦτον, ἢ ἀδελφὸν ἀπεκάλεε τοῦ τελευτήσαντος ἑαυτὸν, καὶ ὁ ἐναχόμενος ἠρνεῖτο. ὀφείλει ὁ δικαστῆς καὶ εἰς βασιάνουσι χωρεῖν, καὶ τοὺς τῆς κληρονομίας δούλους βασανίζειν^{κ)}, ὡς φησὶ τὸ τέλος τοῦ ις'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. [Sch. d. VII. 822.]

ἢ κληρονομία ἀρνηθεῖη] Ἐὰν ἀποδεχθῆ ἢ ἐλευ- θερία ἢ εὐγενεία τινος, δηλονότι ὁ τοιοῦτος ὅτεδήποτε τελευ- τῶν ὡς εὐγενὴς καὶ κληρονομὸν ἔχει. ἐὰν οὖν μὴ διὰ τῶν βασιάνων εὐρωμεν τὴν ἀλήθειαν, εὐρίσκειται κεκώλυμένη ἢ κληρονομία αὐτοῦ. δούλος γὰρ ὢν οὐκ ἐτι δύναται κληρονο- μηθῆναι. [Sch. e. VII. 822.]

λα. 1) Τῆς διαθήκης πλαστῆς εἶναι λεγομένης, βασανίζονται οἱ κληρονομιᾶσι δούλοι^{μ)}, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὁ λέγων, ἑαυτὸν εἶναι κληρονομόν, παρέσχεν αὐτοῖς ἐλευθερίαν.

ε) Fabr. κθ'. f) L. 7. C. h. t. legitur in sch. y. ad Basil. XXI. 1. 32. (Fabr. II. 564. Heimb. II. 404.) ubi pro οὐτε legitur οὐδέ. u) Fabr. λ'. v) L. 8. pr. C. h. t. legitur in sch. p. ad Basil. XXI. 1. 39. (Fabr. II. 570. sq. Heimb. II. 409.). w) ταῦτα δὲ λέγομεν schol. omisit. x) Post ἀπεστρατεύθη in schol. haec adduntur: ἐντιμῶς μέντοι. y) Sic Cod. 1350. Fabr. στρατηγού. z) Fabr. φησὶ. a) Sic legendum pro βιβ. ut habet Fabr. b) Fabr. λα'. c) Sic Cod. 1350. Pro his Fabr. habet haec: μέν. τῆς α'. καὶ γ'. καὶ ε'. καὶ η'. διατ. τοῦ ιδ'. τιτ. τοῦ ζ. βιβ. d) Sic Fabr. Cod. 1350. λθ'. haud dubie numerus capituli Basilicorum. e) Sic lego auctoritate versionis Cuiacii. Fabr. τὸ τέλος θέματος. f) Sic verba ponit Cod. 1350. Fabr. κινουμ. περι. g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀδελφα. h) Sic lego. Fabr. ἐτάζειν, ut et paulo post. i) Sic Cod. Fabr. νοήση. k) Sic Cod. 1350. Fabr. βασανίσει. l) Fabr. λθ'. L. 10. C. h. t. legitur in Syn. p. 68. ubi est cap. 31. m) Hactenus Syn.

et them. penult. eiusdem. Nota, nec servos, nec libertos contra dominos vel patronos interrogari, licet domini velint. Quare cap. 1. them. 15. et ibi transmissiones.

XXVIII. Nec volente domino servus contra eum vel contra dominam interrogatur.

XXIX. Miles¹⁾ vel filius militis non subiicitur tormentis²⁾. Haec dicimus, sive adhuc militet, sive ob senectutem dimissus sit: modo si non ignominiose missus sit.

Iudices autem non convenit in inquisitione a tormentis incipere, sed prius alia argumenta quaerenda sunt: quibus inventis, tunc demum indaganda est veritas quaestione rei.

1) miles] Theodori. Nec miles, nec filius militis torquetur. Simile de decurione ait const. II. huius tituli. Nemini iudex tormenta inferat, nisi ex parte cognita veritate. Memineris const. 3. huius tit. et lege const. 16. tit. 47. huius libri 9.

2) non subiicitur tormentis] Nisi in crimine maiestatis, ut tit. 36. cap. 17.

XXX. De statu ingenuitatis¹⁾ per omnes inter- rogationes et quaestiones eundum est²⁾, ne alieni forte sordidae stirpis splendidis et ingenuis natalibus audeant connumerari, vel retro ingenuis debita per compositam quaestionem, quibus competit, hereditas denegetur³⁾.

1) de statu ingenuitatis] Theodori. In quaestione de ingenuitate iudex potest tormenta inferre ad eruendam veritatem. Memineris const. 7. 9. 13. et 14. tit. 10. lib. 48. et lege const. 12. huius tit.

Quare cap. 17. circa medium, et cap. 18. them. 5. et them. ult. cap. 10.

2) per omnes interrogationes et quaestiones eundum est] Cum aliqua emergit ambiguitas et incertitudo causa mota, iudex ad quaestionem procedere debet, et torquere servos super ingenuitate eius, de quo ambigitur. Neque enim existimes de eo quaestio- nem haberi, qui status sui controversiam patitur, cum hoc sit prohibitum, ut ait thema ult. cap. 10. Forte enim egit quis petitione hereditatis, dicens se esse filium defuncti, quod possessor negabat, vel se fratrem defuncti vocabat, reus negabat. Debet iudex ad quaestiones decurrere, et hereditatis servos torquere, ut ait finis cap. 17. huius tit.

3) hereditas denegetur] Probata libertate vel ingenuitate, quandoque is moriatur, quasi ingenuus heredem habebit. Si igitur quaestione veritatem non eruimus, successio eius prohibebitur, quia cum servus sit, heredem habere non potest.

XXXI. Cum testamentum falsum dicitur, here- ditarii servi torquentur, quamvis is, qui dicit se heredem esse, eis praestiterit libertatem¹⁾.



εἰ καὶ — παρέσχεν αὐτοῖς ἐλευθερίαν] Ὁ ἐλεύθερος μαρτυρεῖν χρεωστῆ, οὐ βασανίζεσθαι· οὗτοι δέ, ἐπειδὴ ὅλως γενοῦσι δούλοι κληρονομιαῖοι, βασανίζονται. σημειώσασθαι, ὅτι τῆς διαθήκης πλαστῆς λεγομένης βασανίζονται οὐ μόνον οἱ μόνοντες δούλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐλευθέρωθέντες. [Sch. f. VII. 822.]

λβ'.^η) Ἡρεσε^ο) τῷ Θείῳ Μάρκῳ, τῶν διασημοτάτων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξοχωτάτων ἀνδρῶν τοὺς μέχρι προηγόνων κατιόντας ταῖς τῶν ἰδιωτῶν τιμωρίαις ἢ ταῖς βασιάνοις μὴ ὑποβάλλεσθαι· μόνον μέντοι εἰ τοὺς τοῦ ἑγγυτέρου βαθμοῦ παῖδας, δι' ὧν τοῦτο τὸ προνόμιον εἰς τὸν μακρὸν βαθμὸν μετέρχεται, μὴδ' εἰς τῆς χρανθείσης αἰδοῦς σπῖλος^ρ) φαντίζει.

Ἡρεσε τῷ Θείῳ Μάρκῳ] Οὔτε^α) ἐνδοξὸς ἀνὴρ, οὔτε οἱ τοῦτου παῖδες βασανῶν ὑπομένουσιν, οὔτε βουλευτῆς, οὔτε βουλευτοῦ υἱὸς βασανίζεται. γενικῶς δὲ ἐπάγει ἢ ἰς. διατάξεις τοῦ παρόντος τι. ὡς οὐδεὶς πολιτευόμενος εἰς σῶμα τιμωρεῖται. πλὴν ὑπέβλεπε τὴν ἰς. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τι. παρακαλενομένην βασανίζεσθαι τοὺς βουλευτὰς ἐπὶ τῷ τῆς καθοσιώσεως ἐγκληματι. ἀνάγνωθι δὲ τὴν ἰδ. τοῦ μδ'. τι. καὶ μὴ λάθῃ σε ἢ γ'. καὶ ἢ ε'. διατ. τοῦ μς'. τι. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ἀνάγνωθι καὶ τὴν λβ'. καὶ μα'. διατ. τοῦ λβ'. τι. τοῦ ἰ. βιβ. λέγουσαν, αὐτοὺς φράσαις τύπτεσθαι. [Sch. h. VII. 822. sq.]

Θαλέλαιος. Οἱ τῶν ἐνδοξῶν καὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν παῖδες ἐν ταῖς βασάνοις ἢ ἐν ταῖς τιμωρίαις οὐκ ὀφείλουσι τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἐπομένειν. τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων, ἀλλὰ καὶ μέχρι προηγόνων ἐκτείνει^β) ἢ διατ. οὗτοι μέντοι οἱ παῖδες δηλοῦσι καὶ οἱ ἐγγονοί, ἐὰν καλῶς ἐβίωσαν, ἔχουσι τοῦτο τὸ προνόμιον. καὶ οἱ παῖδες δὲ τῶν βουλευτῶν ἔχουσι ἐν ταῖς βασάνοις προνόμιον, ὡς φησὶν ὁ Οὐλπιανός. [Sch. h. VII. 823.]

μόνον μέντοι εἰ] Εἰ γὰρ οἱ μὲν ἄτιμοι εἴσι, βασανίζονται οἱ εὐτελεῖς τοῦτων παῖδες, οὐ μὴν καὶ αὐτοί, ἐπειδὴ πατέρων^γ) ἐνδοξῶν καὶ ἐντίμων ἴσαν. [Sch. h. VII. 823.]

τοὺς τοῦ ἑγγυτέρου βαθμοῦ παῖδας] Τοῦτο θελεῖ εἰπεῖν· ἐὰν τὸν υἱόν, ἐξ οὗ γέγονεν^δ) ὁ ἐγγονός, ἢ τὸν ἐγγονόν, ἐξ οὗ γέγονεν ὁ προεγγονός, μηδεὶς αἰσχροτήτος σπῖλος ἐμίανεν. ἱκανοὶ γὰρ εἶναι οἱ ἐφρυβρίστας διεγνωσμένοι, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀποκλείσαι τοῦ τοιούτου^ε) προνομίου. [Sch. i. VII. 823.]

λγ'.^ν) Ὅσακις περὶ^ω) δεσποτείας ἀνδραπόδων ζητεῖται, ἐὰν ἄλλαις ἀποδείξουσιν ἢ ἀλήθεια φωτισθῆναι μὴ δύναται, περὶ ἑαυτῶν αὐτὰ εἶναι μετὰ βασάνων ἐρωτητέα τὰ ἀνδράποδα^ξ). ἐὰν δὲ ἐστὶν ἄλλη ἀπόδειξις, οὐ βασανίζονται.

Ὅσακις περὶ δεσποτείας ἀνδραπόδων ζητεῖται] Θεοδώρου. Δύναται ὁ δικαστὴς βασανίσαι χρεῖας καλοῦσθαι τὰ ἀνδράποδα, ὧν παρ' αὐτῶ τὰ περὶ τῆς δεσποτείας γυμνάζεται. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ γ'. βιβ. τι. λβ'. διατ. ἰ. ὅτι καὶ δι' ἑαυτῶν οἱ δούλοι ἐπερωτῶνται καὶ ἀναζητοῦνται περὶ τῆς ἰδίας δεσποτείας. μὲμνησο τῆς θ'. διατάξεως τοῦ παρόντος τι. [Sch. k. VII. 823.]

λδ'.^ρ) Τὸ εἰρημένον, ὅτι ὅτε περὶ κληρονομίας ἐστὶ ζήτησις, οἱ κληρονομιαῖοι δούλοι βασανίζονται, τότε χρὴ παρέχειν^β), ἥνλικα δύο τινές περὶ κληρονομίας φιλονεικοῦσι, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἑαυτὸν μόνον λέγει εἶναι κληρονόμον. ἐὰν δὲ τις συνομολογῇ^α), ἕτερον εἶναι συγκληρονόμον, οὐ χρὴ τοὺς δούλους βασανισθῆναι, ἐπειδὴ εὐρίσκονται κατὰ δεσποτῶν ἐρωτῶμενοι.

τὸ εἰρημένον ὅτι — οἱ κληρονομιαῖοι δούλοι βασανίζονται] Ζητεῖ κεφ. λθ'. καὶ βιβ. μα'. τι. δ. κεφ. γ'. θεμ. β'. καὶ τὴν αὐτοῦ παραγραφήν. [Sch. l. VII. 823.]

η) Fabr. λγ'. ο) L. 11. C. h. t. legitur in sch. p. ad Basil. XXI. l. 30. (Fabr. II. 570. Heimb. II. 409.) et in brevius contracta apud Attal. tit. LXXVII. §. 12. p) Fabr. σπῖλος pro σπῖλος. q) Videtur esse hoc Theodori. r) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκτείνει (sic). s) Sic Cod. 1350. Fabr. πατρῶν. t) Fabr. γέγονε hic et paulo post. u) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦτου τοῦ. v) Fabr. λδ'. L. 12. C. h. t. legitur in Syn. p. 68. usque ad vocem ἀνδράποδα. Est ibi cap. 32. Argumentum similibus verbis tradit Attal. tit. LXXVII. §. 14. w) Syn. ἐπὶ pro περὶ. x) Excidit aliquid, puta οἱ τοῦ νομίμου αὐθένται δέχονται. y) Fabr. λε'. z) Lege προχωρεῖν. a) Sic Cod. 1350. Fabr. συνομολογῆ.

1) quamvis — eis praestiterit libertatem] Liber homo testimonium dicere debet, non torqueri: hi vero, quia servi hereditarii fuerunt, torquentur. Nota, non tantum servos, sed etiam manumissos torqueri, si testamentum falsum dicatur.

XXXII. Divo Marco placuit¹), perfectissimorum, nec non et eminentissimorum virorum descendentes usque ad pronepotes plebeiorum poenis vel quaestionibus non subici: si tamen²) propioris gradus liberos³), per quos id privilegium ad ulteriorem gradum transgreditur, nulla violati pudoris macula adspersit.

L. 11.
C. IX. 14.

1) Divo Marco placuit] Neque eminens vir, nec liberi eius quaestionem patiuntur, nec decurio, aut decurionis filius. Generaliter autem subiicit const. 17. huius tituli, nullam personam publicam in corpus puniri. Verum excipe const. 17. huius tit. iubentem decuriones torqueri in crimine maiestatis. Lege const. 14. tit. 49. nec te lateat const. 3. et 5. tit. 47. huius libri 9. Lege et const. 32. et 41. tit. 32. lib. 10. dicentem, eos fustibus caedi.

Thalelaeus. Eminentissimorum et perfectissimorum virorum liberi non debent in quaestionibus et poenis eadem, quae plebeii, pati. Quod non solum ad filios et nepotes, sed usque ad pronepotes extendit constitutio. Filii tamen et nepotes hoc privilegium habent, si honeste vitam degant. Etiam filii decurionum habent privilegium in quaestionibus, ut ait Ulpianus.

2) si tamen] Nam si infames sint, torquentur viles eorum filii, non etiam ipsi, quia ex patribus illustribus et honoratis prognati sunt.

3) propioris gradus liberos] Hic est sensus: Si filium, ex quo genitus est nepos, vel nepotem, ex quo genitus est pronepos, nulla turpitudinis macula notari. Nam qui infamia notati sunt, hoc privilegio liberos excludunt.

XXXIII. Quoties de dominio mancipiorum quaeritur¹), si aliis probationibus veritas illuminari non possit, de se ipsa esse cum tormentis interroganda [iuris auctores probant.] Sed si alia sit probatio, non torquentur.

L. 12.
C. eod.

1) quoties de dominio mancipiorum quaeritur] Theodori. Iudex necessitate exigente potest mancipia, de quorum dominio apud se quaeritur, torquere. Didicisti enim lib. 3. tit. 32. const. 10. servos interrogari et exquiri ab eis, quis eorum dominus sit. Memineris const. 9. huius tit.

XXXIV. Quod dicitur, si de hereditate quaeratur, servos hereditarios torqueri¹), ita procedit, si duo de hereditate contendant, et unusquisque dicat, se solum heredem esse. Sed si quis fateatur²), alium coheredem esse, servos torqueri non oportet³), quia interrogarentur contra dominos.

L. 13.
C. eod.

1) quod dicitur — servos hereditarios torqueri] Quaere cap. 39. et lib. 41. tit. 4. cap. 3. them. 2. et eius adnotationem.



ἐὰν δέ τις συνομολογή] Λέγει ἡ διατ. ὅτι τότε βασανίζονται, ἥνικα ἄδηλόν ἐστι, τίνι διαφέρουσιν οἱ κληρονομιαῖοι δοῦλοι. Ἐνταῦθα δὲ συνομολογεῖ εἰς τῶν δικαζομένων, ἐπικοινωνοῦν αὐτοὺς εἶναι. [Sch. m. VII. 823.]

οὐ χρὴ τοὺς δούλους βασανισθῆναι] Ἐμὴ περὶ κληρονομιαίων πραγμάτων τυχόν ἀποκρυβέντων, ὡς κεφ. λθ'. τότε γὰρ πάλιν βασανίζονται, κἂν συνομολογῶνται παρ' ἀλλήλων οἱ δικαζόμενοι. [Sch. n. VII. 823.]

14. 41. λέ'.^b) Τοὺς^c) δούλους οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν, ὧν ἐν τῇ δεσποτείᾳ ὑπῆρχον^d), ἀλλ' οὐδὲ ὑπὲρ ἐκείνων, ὧν πρότερον ἦσαν, δύνασθαι ἐρωτᾶσθαι ὠμολόγηται.

τοὺς δούλους] Θαλελ. Οὐδὲ κατὰ τοῦ ποτὲ δεσπότου δύναται οἱ δοῦλοι ἐρωτᾶσθαι. [Sch. o. VII. 823.]

Ζῆτει κεφαλ. ια'. ιη'. θεμ. ζ'. [Sch. o. VII. 823.]

15. eod. λς'.^e) Ὅσακις δοῦλος ἐρωτᾶται περὶ ἰδίας πράξεως, εἰ καὶ συμβάλλεται τῷ δεσπότῃ^f) ἢ βλάπτει αὐτὸν ἢ ἐπερώτησις, δεχόμεθα αὐτήν^g).

Ὅσακις δοῦλος ἐρωτᾶται περὶ ἰδίας πράξεως] Τὸ κατὰ πόδας. Ἐρωτᾶσθαι ὁ δοῦλος^h) περὶ τοῦ ἰδίου φαίτου οὐ μόνον ἐπὶ ἐγκληματικῆς αἰτίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χρηματικῆς (οἷον πότεⁱ) δι' ἑαυτοῦ παρατεθέντος ἢ εἰς χρῆσιν δοθέντος μηχανῶνται^k), ἢ ἐν ταῖς ἀλλαις αἰτίαις ταῖς νόμοις ἐγνωσμέναις τὰ πράγματα ἄλλοις^l) παρασχεθέντα ἐστὶ) δύνασθαι οὐκ ἀμφισβᾶλλεται. Ζῆτει κεφ. λδ'. καὶ βιβ. κβ'. tit. α'. κεφ. ζ'. [Sch. p. VII. 823. sq.]

Ἐρωτῶνται πότε ἀπήγαγον πρῶγμα ἕνεκεν παραθήκης ἢ ἕνεκεν κομμοδάτου. [Sch. q. VII. 824.]

Θεοδώρον. Οὐ μόνον ἐπὶ ἐγκληματικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χρηματικῶν βασανίζονται δοῦλοι ἀπ' οἰκείου φαίτου. πρόσεχε, ὅτι ἐξ ἀντιδιαστολῆς δύναται ἐρωτηθῆναι^m). ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ δ. βιβ. tit. κ. ὅτι καλῶς ἐπερωτῶνταιⁿ) χάριν ἰδίου φαίτου, κἂν ἀπόκρισις αὐτοῦ βλάπτῃ τὸν δεσπότην. [Sch. q. VII. 824.]

Ζῆτει βιβ. κ'. tit. α'. κεφ. λ'. καὶ βιβ. ιθ'. tit. ι'. κεφ. μη'. θεμ. β'. [Sch. q. VII. 824.]

16. eod. λς'.^o) Τὸν πολιτευόμενον καθόλου ἀλλότριον εἶναι πάσης σωματικῆς ὕβρεως βούλεται ἢ διάταξις^p ὡς^q) καὶ τὸν ὄλως μηδὲν πταίσαντα.

ἀλλότριον εἶναι πάσης σωματικῆς ὕβρεως βούλεται ἢ διάταξις] Ἐπὶ παντὸς ἀμαρτήματος δίχα τῆς καθορισσέως. [Sch. r. VII. 824.]

18. eod. λη'.^g) Ἡ διάταξις κελεύει τοὺς κληρονομιαίους δούλους μὴ μόνον τότε βασανίζεσθαι, ὅτε δύο τινὲς μάχονται, ἐκάστου λέγοντος ἑαυτὸν εἶναι κληρονόμον, τὸν δὲ ἕτερον ἀποκλειόντος· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἕτερος συνομολογεῖ περὶ τοῦ ἕτερου, ὅτι κληρονόμος ἐστίν, ἢ δὲ ζήτησις ἐστὶ περὶ πραγμάτων κληρονομιαίων, βασανίζεσθαι, εἴτε δοῦλοι εἰσιν, εἴτε ἐλευθέρια ἐτιμήθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ, πρότερον τοῦ ὄρκου περὶ αὐτῶν τοῦ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντος παρεχομένου.

ἢ δὲ ζήτησις ἐστὶ περὶ πραγμάτων κληρονομιαίων] Ζῆτει βιβ. μα'. tit. δ'. κεφ. γ'. περὶ τὰ μέσα, καὶ τῇ ἐκεῖ δ. παραγραφῇ. σημειῶσαι τὸ κεφάλαιον, καὶ χρῶν τούτῳ, ὅτε κινεῖ τις κατὰ τινος ξένου κατέχοντος κληρονομίαν πατρικὴν τοῦ κινουμένου ἢ συγγενικὴν, καὶ ἀρνέται τούτον ὁ ἐναγόμενος, καὶ ἀπαιτεῖται^r) πίστιν τῆς συγγενείας. ἀνάγνωθι τὸ λε. κεφ. καὶ τὸ ιζ'. μᾶλλον. [Sch. s. VII. 824.]

b) Fabr. λς'. c) L. 14. C. h. t. legitur in Syn. p. 68. ubi est cap. 33. et in sch. y. ad Basil. XXI. l. 32. (Fabr. II. 564. Heimb. II. 404.). d) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. ὑπῆρχον. e) Fabr. λς'. L. 15. C. h. t. legitur in Syn. p. 536. ubi est them. 3. cap. 33. h. t. et in sch. y. ad Basil. XXI. l. 32. (Fabr. II. 504. Heimb. II. 404.) et apud Attal. tit. LXXVII. §. ult. f) τῷ δεσπότῃ Attal. omisit. g) Syn. αὐτόν. Leuncl. in marg. αὐτήν. h) Lege τὸν δούλον. i) Legendum ὅτι. k) Vix apparet ex his lectio, quam Graeci ἐν τῷ κατὰ πόδας secuti sunt. l) Sic legendum pro ἀλλά. Constitutio habet *alibi*. m) Haec inde a πρόσεχε, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. n) Lege ἐπερωτᾶται, aut postea αὐτῶν. o) Fabr. λη'. Nota in Basilicis repositum esse τὸν πολιτευόμενον pro *decuriones*, ut habet constitutio. p) Hoc est e L. 17. C. h. t. q) Fabr. λθ'.

2) sed si quis fateatur] Ait constitutio torqueri servos hereditarios, quoties incertum est, ad quem pertineant. Hic autem unus litigatorum fatetur, eos esse communes.

3) servos torqueri non oportet] Nisi forte de hereditariis rebus, quae celantur, ut cap. 39. quo casu torquentur, et si consentiant inter se litigatores.

XXXV. Servos¹⁾ non solum pro domiris, in quorum dominio sunt, sed nec pro iis, quorum antea fuerunt, interrogari posse constat.

1) servos] Thalel. Ne in eum quidem, qui quondam dominus fuit, servi interrogari possunt.

Quaere cap. II. 18. them. 7.

XXXVI. Quoties servus de suo facto interrogatur¹⁾, etiamsi prosit vel noceat domino interrogatio, eam admittimus.

1) quoties servus de suo facto interrogatur] Τὸ κατὰ πόδας. Interrogari servum de facto suo non solum in criminali causa, sed etiam in pecuniaria (veluti quando per eum depositi vel commodati nomine, vel aliis causis legibus cognitae res aliis praestitae sunt) posse, non ambigitur. Quaere cap. 34. et lib. 22. tit. 1. cap. 7.

Interrogantur, quando rem abstulerint depositi vel commodati causa.

Theodori. Non tantum in criminalibus sed etiam in pecuniariis torquentur servi ex suo facto. Nota ex contrario sensu eos posse interrogari. Didicisti enim lib. 4. tit. 20. recte eos interrogari facti sui causa, licet responsum eorum domino noceat.

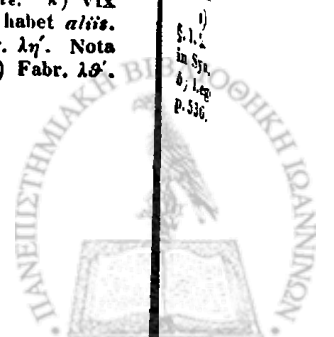
Quaere lib. 21. tit. 1. cap. 31. et lib. 19. tit. 10. cap. 48. them. 2.

XXXVII. Civitatis curam agentem generaliter omni iniuria corporali liberum esse vult constitutio¹⁾: ut et eum, qui nihil deliquit.

1) omni iniuria corporali — vult constitutio] In omni delicto praeterquam maiestatis.

XXXVIII. Constitutio iubet non tunc duntaxat servos hereditarios torqueri, cum duo quidam litigant, unoquoque dicente, se heredem esse, et alterum excludente: sed et cum alter fatetur, alterum coherentem esse, quaestio autem est de rebus hereditariis¹⁾, torqueri, sive servi sint²⁾, sive manumissi testamento, prius iureiurando super his a nobis statuto praestando³⁾.

1) quaestio autem est de rebus hereditariis] Quaere lib. 41. tit. 4. cap. 3. circa medium, et ibi quartam adnotationem. Nota hoc caput, et eo utere, cum agit quis in exterum detinentem hereditatem patris vel cognati, et inficiatur reus, et fidem de cognatione fieri postulatur. Lege cap. 35. et potius 17.



Πρόσθε οὖν, ὅτι οὐ χρή ἐρωτᾶσθαι αὐτοὺς περὶ τοῦ, τίς ἐστὶ κληρονόμος· τοῦτο γὰρ ἴσως καὶ ἀγνοοῦσιν· ἀλλὰ μόνον ἐρωτῶνται περὶ τῶν πραγμάτων τῆς κληρονομίας, ποῦ εἰσι, καὶ ποῖα εἰσι. ζῆτει κεφ. ιζ'. [Sch. t. VII. 824.]

Ἡ κειμένη, τελευταία*) παραγραφή ἐν τῷ γ'. κεφ. τοῦ δ'. τίτ. τοῦ μ'. βιβ. φησί, τὴν παρούσαν τελευταίαν διάταξιν ἀναίρειν τὴν ιγ'. ἤτοι τὸ λε. κεφ. τοῦ παρόντος τίτ. καὶ ἀναγνώθῃ αὐτὴν καὶ τὸ δὴλωθῆν γ'. κεφάλαιον τῆς α'. νεαρᾶς. [Sch. t. VII. 824.]

εἴτε δοῦλοι εἰσιν] Σημειῶσαι, ποῖοι δοῦλοι βασανίζονται εἰς κατάληψιν τῶν πραγμάτων τῆς κληρονομίας. [Sch. u. VII. 824.]

πρότερον τοῦ ὄρκου — παρεχομένου] Τὸ περὶ τοῦ ὄρκου λέων ὤρισεν, ὅτι πᾶς τὴν οἰανδήποτε ἀπόδειξιν ἀπαιτῶν ἀναγκάζεται ὁμνῆναι, ὅτι οὐκ ἐπὶ συγκοφαντία¹⁾ ταύτην ἀπαιτεῖ. ζῆτει τίτ. γ'. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. ζ'. τίτ. ε'. κεφ. δ'. θεμ. β'. καὶ τούτου τοῦ τίτ. κεφ. ι'. καὶ κη'. [Sch. x. VII. 824.]

ΤΙΤΛΟΣ ΝΑ΄.

Περὶ πόνων²⁾.

α'. Οὐλπ. γ) Τοῦ κρινόμενου τὴν αἴρεσιν δεῖ σκοπεῖν, οὐχ οἷαν ἔχει ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' οἷαν εἶχεν ἁμαρτάνων.

ἀλλ' οἷαν εἶχεν ἁμαρτάνων] Ὅποιαν ἐχρῆν αὐτοὺς ἐπομένῃ, εἰ ὅτε ἤμαρτον, εὐθέως ἐπεφέρετο αὐτοῖς ἡ κατάδικη. ζῆτει βιβ. ν'. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. ζ'. τίτ. ιε'. κεφ. δ'. θεμ. β'. [Sch. a. VII. 848.]

Ὅθεν εἴαν τις δούλος ὦν ἁμαρτή, καὶ ἐλευθερωθεὶς καταδικασθῆ, ὡς δούλος τιμωρεῖται, ἢ³⁾ ἐκ τοῦ ἐναντίου.

ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου] Οἷον εἴαν ἐλεύθερος ὦν εἰς χεῖρα ἀφαιρεῖται ἀχθῆ⁴⁾, ταύτην τὴν τιμωρίαν χρῆ αὐτὸν ὑπελθεῖν, ἢν ἂν ἔπαθεν, εἰ ἐν τῇ προτέρᾳ αἰρέσει ἔμεινεν. [Sch. b. VII. 848.]

Οἷ γ) δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν ἐγκλημα ἔξτρα ὄρδινεμ διαγινώσκοντες τὸν μὴ δυνάμενον δοῦναι χρηματικὴν ποινὴν ἔξτρα ὄρδινεμ κολάζουσιν.

δημόσιον] Ὡς τὸ περὶ ὄρων ἀποκνητέων⁵⁾, ὡς τίτ. λα'. κεφ. α'. γ'. δ'. ὡς τὸ στελλιονάτους⁶⁾, ὡς τίτ. λ'. [Sch. c. VII. 848.]

ἔξτρα ὄρδινεμ διαγινώσκοντες] Ζῆτει κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. ζ'. τίτ. ε'. κεφ. πγ'. θεμ. α'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραγράφας σημεῖωσαι ἐκ τοῦ παρόντος· ὁ ἁμαρτήσας καὶ μὴ δυνάμενος τὴν χρηματικὴν δοῦναι ποινὴν τιμωρεῖται. ζῆτει καὶ βιβ. ζ'. τίτ. γ'. κεφ. ζ'. τὸ τέλος, καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβ. τίτ. η'. κεφ. κε'. [Sch. d. VII. 848.]

Ἐκεῖνοι, φησὶν ὁ νομοθέτης, ἔξτρα ὄρδινεμ διαγινώσκονται⁷⁾, ὅσοι μὴ ἐκ φωνῆς καὶ κατηγορίας τινῶν κατηγοροῦν κατεχόν τινὰς ὡς ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς τάξεως, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν. οἱ τοιοῦτοι γὰρ οὐκ ἀπεντεύθεν βασανίζονται, ἀλλ' εἴαν ὑποποιοὶ μὲν ὅλως ὦσιν, οὐ κατηγορῆ δέ τις αὐτῶν, τότε χρηματικῶς αὐτοὺς τιμωρεῖτωσαν οἱ δικάζοντες· εἰ δὲ ἀπορούντις εὐρωσι, τότε συμμετρῶς βασανίζετωσαν, ἢ φραγελλίζονται ἢ ἐξορίζονται πρὸς καιρὸν. οὕτω δὲ νοητέον καὶ τὸ κβ'. κεφ. τοῦ ν'. τίτ. ἢ οὕτω ἤρτεον τὸ παρὸν θεῖμα, ὅτι οἱ δικασταὶ διαγινώσκοντες ἔξτρα ὄρδινεμ⁸⁾ δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν ἁμαρτήμα ποινὴν χρηματικὴν τὸν ἁμαρτάνοντα ἀπαιτεῖτωσαν· εἰ δὲ ἀπορεῖ, κολάζετωσαν. καὶ ζῆτει τίτ. α'. κεφ. ιθ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ιγ'.⁹⁾ [Sch. e. VII. 848.]

τὸν μὴ δυνάμενον δοῦναι χρηματικὴν ποινὴν¹⁰⁾ Διὰ τὸ εἶναι πένητα. [Sch. f. VII. 848.]

β'. Κεφαλικῆ¹¹⁾ καταδικῆ ἐστὶν ἢ¹²⁾ θάνατον, ἢ

*) Sic Cod. Fabr. τετάρτη. t) Fabr. συγκοφαντίας. u) In Cod. 1350. adduntur haec: ἤτοι β. μγ'. τι. ιθ'. v) L. 1. pr. §. 1. 2. D. h. t. leguntur in Syn. p. 536. w) Syn. καὶ pro ἦ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀκθῆ. y) L. 1. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 536. ubi cum L. 2. pr. luneta efficit cap. 2. h. t. z) Sic Cod. Fabr. ἀποκνητέων. a) Ita Cod. Fabr. στελλιονάτους. b) Lege διαγινώσκοντων. c) Ita Cod. 1350. Fabr. ἔξτρα ὄρδινεμ. d) Sic Cod. Fabr. γ'. e) L. 2. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 536. et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 1. f) Sic lego cum Attal. Fabr. et Syn. ἦ.

Observa igitur, non debere eos interrogari, quis heres sit, quod fortasse ignorant: sed de hereditariis tantum rebus, ubi sint, et quales sint. Quare cap. 17.

Ultima adnotatio apposita cap. 3. tit. 4. lib. 41. alt, hanc ultimam constitutionem abrogare const. 13. sive cap. 35. huius tit. et lege eam, et dictum cap. 3. Novellae 1.

2) sive servi sint] Nota, quales servi torqueantur ad investigandas res hereditarias.

3) prius iureiurando — praestando] De iureiurando Leo constituit, eum, qui quamcunque probationem exigit, iurare compelli, se non calumniae causa eam exigere. Quare tit. 50. cap. 19. et lib. 7. tit. 5. cap. 4. them. 2. et huius tit. cap. 10. et 28.

TITULUS LI.

De poenis.

I. Ulp. Rei conditio spectari debet, non quam L. 1. pr. habet tempore sententiae, sed quam habuit, cum delinqueret¹⁾. D. XLVIII. 19.

1) sed quam habuit, cum delinqueret] Quam sustinere deberent, si tempore delicti statim condemnati fuissent. Quare lib. 50. cap. 19. et lib. 7. tit. 15. cap. 4. them. 2.

Proinde si servus crimen commiserit, et manu §. 1. 2. missus condemnatur, ut servus punitur, et e contrario²⁾.

2) et e contrario] Ut si liber in deteriore conditionem redactus sit, eam poenam subire eum oportet, quam sustineret, si in priore conditione mansisset.

Qui de publico³⁾ vel privato crimine extra ordinem cognoscunt⁴⁾, eum, qui pecuniariam poenam praestare non potest⁵⁾, extra ordinem coercent.

3) de publico] Veluti de termino moto, ut tit. 31. cap. 1. 3. 4. et stellionatus, ut tit. 30.

4) extra ordinem cognoscunt] Quare cap. 13. et lib. 7. tit. 5. cap. 83. them. 1. et ibi adnotationes. Nota ex hoc capite, reum, qui pecuniariam poenam persolvere non potest, puniri. Quare et lib. 7. tit. 3. cap. 7. finem, et eiusdem libri tit. 8. cap. 25.

Eos extra ordinem cognoscere Iurisconsultus ait, qui sine voce et accusatione accusatorum reos quosdam apprehendunt, sed vel moniti ab officio, vel per se ipsi. Hi igitur non illico torqueantur, sed suspectos neque accusatos pecuniariter iudices coercent: et si solvendo non sint, tunc modice eos torqueant, vel flagellis caedant, vel ad tempus relegent. Sic etiam intelligendum est cap. 22. tit. 50. vel ita dicendum, hoc capite caveri, iudices cognoscentes de extraordinario publico vel privato crimine, poenam pecuniariam a reo exigere, et si inops sit, poenam corporalem ei inferre. Et quare tit. 1. cap. 15. them. 2. et cap. 13.

5) eum, qui pecuniariam poenam praestare non potest] Propter inopiam.

II. Capitalis condemnatio est, quae mortem, L. 2. pr. D. eod.



ὑπέσθονον τιμωρίας^κ), ἢ πολιτείας ἐκπτωσιν ἐπάγουσα^η).

ἢ πολιτείας ἐκπτωσιν ἐπάγουσα] Καὶ γὰρ καὶ ἡ ἐξορία κεφαλικὴ καταδική λέγεται, ὡς τὴν κεφαλὴν τῆς πολιτείας ἐμβαλλουσα. καὶ ζῆτει βιβ. η. tit. α. κεφ. α. θεμ. ζ'. οὐ ἡ ἀρχή. Καὶ ὁ κεφαλικὴ καταδικασθεὶς ἐγκλήματι καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν, τὸ αὐτὸ κἀκείνην λέγουσαν. ζῆτει κεφ. κζ'. θεμ. β'. καὶ tit. λγ'. κεφ. β'. καὶ βιβ. β. tit. β'. κεφ. ργ'. [Sch. g. VII. 848. sq.]

L. 2. §. 1. XLVIII. 19.

Οἱ μὲν περιοριζόμενοι παρὰ ἀρχόντων οὐκ ἐκπίπτουσι τῆς πολιτείας, ἕως οὐ τὴν νῆσον ὁ βασιλεὺς ὀρίσει. ὁ δὲ παρὰ ἐπάγουον περιοριζόμενος ἕμα τῆ ψήφῳ ἐκπίπτει.

οἱ μὲν περιοριζόμενοι παρὰ ἀρχόντων] Ζῆτει βιβ. μδ'. tit. γ'. κεφ. α. θεμ. δ'. [Sch. h. VII. 849.]

οὐκ ἐκπίπτουσι τῆς πολιτείας] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. γ'. καὶ tit. ε'. κεφ. ηγ'. μετὰ τῶν αὐτοῦ θεμάτων. ζῆτει κεφ. κζ'. θεμ. τελευτ. καὶ tit. νδ'. κεφ. ε'. θεμ. β'. [Sch. i. VII. 849.]

ἕμα τῆ ψήφῳ ἐκπίπτει] Ὁ γὰρ ἐπαρχος ἠδύνατο ὀρίζειν^ι τὴν νῆσον. καὶ ζῆτει κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ηγ'. θεμ. γ'. [Sch. k. VII. 849.]

§. 2. Οὐ^κ) δοκεῖ κατακεκρίσθαι ὁ ἐκκαλεσάμενος, οὔτε ὁ καταδικασθεὶς ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δίκαιον^λ) καταδικάζειν^μ).

οὐ δοκεῖ κατακεκρίσθαι ὁ ἐκκαλεσάμενος] Ζῆτει βιβ. κα'. tit. β. n) κεφ. ε'. θεμ. β'. [Sch. l. VII. 849.]

οὔτε ὁ καταδικασθεὶς ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δίκαιον καταδικάζειν] Ἐκείνος γὰρ δοκεῖ κατακρίνεσθαι, καθ' οὗ ἡ ἀπόφασις ἔρρωται. [Sch. m. VII. 849.]

Ὡς ἑτέρας ἐπαρχίας ἀρχοντος. ζῆτει βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. ζή. [Sch. n. VII. 849.]

L. 3. D. eod.

γ'. Ἰδεμ. ο) Ἡ^ρ) ἔγκνος, πρὶν ἢ τέκῃ, οὐ τιμωρεῖται, οὔτε βασανίζεται.

οὐ τιμωρεῖται] Ὁ Ἰνδιξ^ο οὐκ ἀναρεῖται ὡς βιβ. μς'. tit. α'. κεφ. ιη'. [Sch. o. VII. 849.]

L. 4. D. eod.

δ'. Μαρκ. ρ) Οἱ μὴ πειθαρχοῦντες τῆ ἐξορία, ἀλλ' ἢ ἐν ἑτέροις εὐρισκόμενοι τόποις, ἢ μὴ ἀπιόντες εἰς τὴν ἐξορίαν, ἀντὶ μὲν ἐξορίας προσκαίρου διηνεκῆ ὑφίστανται· ἀντὶ δὲ διηνεκοῦς ἐξορίας περιορισμόν· ἀντὶ δὲ περιορισμοῦ κεφαλικὴν τιμωρίαν. ἐξορίας δὲ παραίτησιν μόνος ὁ βασιλεὺς ἐξ εὐλόγου δίδωσιν αἰτίας.

οἱ μὴ πειθαρχοῦντες τῆ ἐξορία] Ἄλλ' ἐχόμενοι τῶν ἀπηγορευμένων αὐτοῖς τόπων, καὶ ἄλλως πως μὴ πειθαρχοῦντες τῆ ἐξορία. [Sch. p. VII. 849.]

ἐξορίας δὲ παραίτησιν] Ἐπάνοδον ἢ^ρ) ὑπέσθονον τοῦ ἐξελθεῖν. [Sch. q. VII. 849.]

L. 5. pr. D. eod.

ε'. Οὐ^λπ.) Οὔτε ἐξ ὑπονομίας, οὔτε ἀπὼν τις καταδικάζεται, εἰ μὴ ὁ μετὰ πολλὰς ὑπομνήσεις καὶ προθέματα μὴ παραγενόμενος· καὶ αὐτός^υ) δὲ μέχρι χρηματικῆς ποινῆς, ἢ ἀτιμίας, ἢ ἐξορίας. κάλλιον γὰρ ἐστίν, ἀνεκδίκητον μένειν τὸν ἁμαρτήσαντα^υ), ἢ περὶ τὸν ἀναίτιον καταδικάζεσθαι.

οὔτε ἐξ ὑπονομίας] Ζῆτει τὸ β. θεμ. τοῦ λγ'. κεφ. τοῦ β'. tit. τοῦ ηγ'. βιβ. καὶ τὸν Στέφανον. σημειῶσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπὼν τις οὐ καταδικάζεται, εἰ μὴ μετὰ

vel servitutem poenae, vel civitatis amissionem infert¹).

1) vel civitatis amissionem infert] Etenim exilium capitalis condemnatio dicitur, quod eiiciat caput civitate. Et quaere lib. 8. tit. 1. cap. 1. them. 6. cuius initium: Et capitali crimine damnatus: et ibi adnotationem idem dicentem. Quaere cap. 27. them. 2. et tit. 33. cap. 2. et lib. 2. tit. 2. cap. 103.

Deportati a Praesidibus²) non amittunt civitatem³), antequam insulam Princeps statuerit. Deportatus autem a Praefecto statim a sententia civitatem amittit⁴).

2) deportati a Praesidibus] Quaere lib. 44. tit. 3. cap. 1. them. 4.

3) non amittunt civitatem] Quaere lib. 7. tit. 3. cap. 3. et tit. 5. cap. 98. cum eius thematibus. Quaere cap. 27. them. ult. et tit. 54. cap. 6. them. 2.

4) statim a sententia civitatem amittit] Praefectus enim insulam statuere potest. Et quaere cap. 10. them. 2. et cap. 8. them. 3.

Non videtur damnatus⁵), qui provocavit, nec qui damnatus est ab eo, qui ius damnandi non habet⁶).

5) non videtur damnatus] Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 6. them. 2.

6) nec qui damnatus est ab eo, qui ius damnandi non habet] Is enim videtur damnari, adversus quem sententia valet.

Veluti a Praeside alterius provinciae. Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 68.

III. Idem. Praegnans, antequam pariat, nec punitur¹), nec torquetur.

1) nec punitur] Index: non consumitur: ut lib. 46. tit. 1. cap. 18.

IV. Marc. Qui non obtemperant exilio¹), sed vel in aliis locis inveniuntur, vel non abeunt in exilium, pro temporaria quidem relegatione perpetuam sustinent, pro perpetua relegatione deportationem, pro deportatione capitalem poenam. Exilii autem veniam²) solus Princeps dat ex iusta causa.

1) qui non obtemperant exilio] Sed interdictis locis versantur, vel alias non obtemperant exilio.

2) exilii autem veniam] Reditum vel exeundi dilationem.

V. Ulp. Neque ex suspicione¹), neque absens quis damnatur²), nisi post multas admonitiones et edicta non compareat³): et hic vero damnatur usque ad poenam pecuniariam⁴), vel infamiam, vel relegationem. Satius enim est, impunitum manere nocentem, quam innocentem damnari.

1) neque ex suspicione] Quaere them. 2. cap. 33. tit. 2. lib. 8. et Stephanum. Nota, in criminibus absentem non damnari, nisi post multas admonitiones non veniat,

g) Syn. ποιῆς pro τιμωρίας. h) Attal. addit: οἶον ἐστιν ὁ περιορισμός. i) Fabr. καὶ inserit post ὀρίσειν, quod deest in Cod. 1350. k) L. 2. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 113. et apud Harm. I. 4. §. 43. l) δίκαιον Syn. omisit. m) Syn. δικάζειν. Leuncl. καταδικ. n) Sic Cod. Fabr. α'. o) Fabr. ut semper, ὁ αὐτός. p) L. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 536. Articulus omittitur in Syn. q) L. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 537. ubi est cap. 3. them. 2. Legitur ibi usque ad vocem τιμωρίαν. Totus locus legitur in sch. g. ad Basil. XXI. §. 4. (Fabr. II. 645. Heimb. II. 454.). r) δὲ Syn. omisit. s) ἢ habet Cod. 1350. Fabr. καὶ pro ἢ. t) L. 5. pr. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 113. L. 5. pr. legitur apud Attal. tit. LXXVIII. §. 2. et usque ad ἐξορίας apud Harm. I. 4. §. 22. u) Attal. αὐτό. v) Syn. et Attal. ἀνεκδίκητα μένειν τὰ ἁμαρτήματα.



πολλὰς ὑπομνήσεις μὴ παραγενόμενος, κἀκείνος^{ω)} οὐ τελείως, ἀλλ' ὡς φησι τὸ κεφ. πληρ. τοῦτο νοεῖ ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐγκλημάτων, ὡς φησι τίτ. μθ'. κεφ. α'. ζῆτει καὶ βιβ. η'. τίτ. β'. κεφ. λγ'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐκεῖ τοῦ Στεφανοῦ παραγραφήν καὶ ἄλλας διαστίξεις παραδιδούσας. [Sch. τ. VII. 849.]

οὔτε ἀπὼν τις καταδικάζεται] Ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐγκλημάτων, ὡς τίτ. μθ'. κεφ. α'. καὶ ε'. καὶ δ^{ς)} ἐν τούτῳ Κωδικευτῆς γ). [Sch. β. VII. 849.]

εἰ μὴ ὁ μετὰ πολλὰς ὑπομνήσεις — μὴ παραγενόμενος] Καὶ οὗτος δὲ ἐπὶ τῶν ἡττόνων διὰ τὸ α'. κεφ. τοῦ μθ'. τίτ. [Sch. τ. VII. 849.]

καὶ αὐτὸς δὲ μέχρι χρηματικῆς ποινῆς] Οὐ μὴν βαρυτέρας, οἷον τῆς τοῦ μεταλλοῦ, ἢ ἄλλης κεφαλικῆς. [Sch. α. VII. 849.]

Ὁ^{ς)} δὲ κατηγορὸς ἀπὼν καταδικάζεται, καὶ πλέον ἔσθ' ὅτε, ἢ περ ἀπαιτεῖ τὸ κατὰ β) συκοφαντῶν δόγμα.

ὁ δὲ κατηγορὸς ἀπὼν καταδικάζεται] Ἀριστᾶμενος καὶ μὴ διελέγχων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξεπίτηδες καὶ ἀποδημῶν. [Sch. x. VII. 849.]

Ἄει γὰρ οἱ νόμοι πλέον τῶν ἐναγόντων θάλλουσι τοὺς ἐναγομένους. καὶ ζῆτει βιβ. β'. τίτ. γ'. κεφ. ρκβ'. ὁ φησι θάλλουσι μᾶλλον οἱ ἐναγομένοι, ἢ περ οἱ ἐναγοντες. [Sch. γ. VII. 849.]

καὶ πλέον ἔσθ' ὅτε, ἢ περ ἀπαιτεῖ τὸ κατὰ συκοφαντῶν δόγμα] Τουτίστιν, οὐ μόνον ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ εἰτι^{β)} πλέον συνίδοι ὁ δικαστῆς, διὰ τὸ τραχὺ τυχόν τῆς κατηγορίας, τιμωρεῖ αὐτόν. ταῦτα δὲ, ὅτε μὴ ἐνεγράφατο. ἐπὶ γὰρ τῶν ἐγγραφωμένων ἢ ταυτοπάθεια ὤρισταί. [Sch. z. VII. 849.]

Ἐν^{ς)} πᾶσι τοῖς ἐγκλήμασι δεῖ ζητεῖν, ἐκ προνομίας τις ἢ κατὰ τύχην ἤμαρτε, καὶ οὕτως ἢ πρὸς τὸν νόμον, ἢ προτιότεραν^{δ)} ἐπιφέρειν τιμωρίαν.

ζ'. Ἰδεμ. Τὸν μετὰ τὸ καταδικασθῆναι λέγοντα ἔχειν τι λέγειν εἰς σωτηρίαν τοῦ βασιλέως, οὐ δεῖ βασιλεῖ παραπέμπειν, ἀλλὰ παραχρῆμα τιμωρεῖσθαι.

τὸν μετὰ τὸ καταδικασθῆναι λέγοντα] Ἐόν τις διὰ τὸ μὴ τιμωρηθῆναι λέγει ἔχειν τιὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ βασιλέως ἀναγαγεῖν αὐτῷ, σκοπήσωμεν, εἰ χρη αὐτόν παραπεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ. εἰσὶ τινες ἄρχοντες οὕτως δειλοί, ὥστε μετὰ τὸ εἰπεῖν κατὰ τῶν τοιούτων ἀπόφασιν ἐπέχειν τὴν τιμωρίαν, καὶ μηκέτι μηδενὸς ἐτέρον ἄκουειν. ἄλλοι δὲ οὐδὲ ὅλως ἀρέχονται τῶν τοιαῦτα διδασκόντων. τινὲς δὲ οὔτε πάντοτε αὐτοὺς παραπέμπουσιν, οὔτε οὐδέποτε, ἀλλ' ἀναζητοῦσι, τί βούλονται διδάξαι τὸν βασιλέα, καὶ τί ἔχουσιν εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἢ ἐπέχουσι τὴν κατ' αὐτῶν τιμωρίαν, ἢ οὐκ ἐπέχουσιν. ἄπερ μέσον τιὰ λόγον ἔχει. ὡς δὲ ἢ ἐμὴ ὑπόνοια ἔχει, οὐδὲ ὅλως προσδέχεσθαι χρη τοὺς ἀπαξ κατακριθέντας εἰτι δηποτε δικαιολογούμενους (τίς γὰρ ἀμφιβάλει ἐπὶ τῷ διαδραῖναι τὴν τιμωρίαν πρὸς ταῦτα κατατρέχειν αὐτούς;) καὶ μᾶλλον ὀφείλειν αὐτοὺς κατακριθῆναι ὡς ἐπὶ πολὺ σιωπησαντας, ἄπερ νῦν θέλουσιν εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς σωτηρίας. οὐδὲ γὰρ ἔχουσι αὐτοὺς τὸ οὕτω μέγιστον πρᾶγμα ἐπὶ πολὺ σιωπῆσαι. [Sch. a. VII. 850.]

ἀλλὰ παραχρῆμα τιμωρεῖσθαι] Εἰ γὰρ καὶ εἶχεν λέγειν, διὰ τί μὴ ἔως τοῦ νῦν ἀπήγγειλε; οὕτως ὁ ἰνδιξ. [Sch. β. VII. 850.]

Οὐ μόνον τοὺς ἰδίους ταξείωτας οἱ ἄρχοντες, καὶ τοὺς ὑφ' ἑαυτοὺς τελοῦντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους ἀνδρώπων καὶ δούλους ἀμαρτάνοντας τιμωροῦνται.

οὐ μόνον τοὺς ἰδίους ταξείωτας οἱ ἄρχοντες] Ἐάν ὁ ἀνθύπατος τινος τῶν συνοδευσάντων αὐτῷ ἢ τῷ ληγίτῳ αὐτοῦ εὖρη ἡμαρτηκότας, ἀρα κολάζειν αὐτοὺς ὀφείλει, ἢ τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ φυλάττειν^{ε)} αὐτούς; ἀλλὰ^{ι)} καὶ δούλους ἰδίους ἡμαρτηκότας^{κ)} ὄπερ καὶ χρη γίνεσθαι, ἵνα τῷ ὑποδείγματι καταπτοοῦνται ἦττον ἀμαρτάνωσιν. [Sch. c. VII. 850.]

ω) Sic Cod. 1350. Fabr. κἀκείνο. x) δ, quod habet Cod. 1350. deest apud Fabr. y) Fabr. κωδικευτῆς. z) L. 5. §. 1. D. h. t. legitur apud Harm. l. 4. §. 22. fin. a) κατὰ Harm. omisit. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔτι. e) L. 5. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 536. apud Phot. tit. IX. cap. 30. (apud Voellum T. II. p. 991.) et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 4. d) Syn. τρανοῦσαν. Leuncl. in marg. παῖτισαν. e) Sic Cod. 1350. Fabr. φυλάττει. f) Haec inde ab ἀλλὰ habet Cod. 1350. Omisit Fabr. Desunt tamen etiam ante haec nonnulla.

et is non absolute, sed ut caput tradit. Hoc vero de magnis criminibus intellige, ut ait tit. 49. cap. 1. Quære et lib. 8. tit. 2. cap. 33. them. 2. et ibi Stephani adnotationem, quae et alias distinctiones tradit.

2) neque absens quis damnatur] In magnis criminibus, ut tit. 49. cap. 1. et 5. et in eo Codicis confector.

3) nisi post multas admonitiones — non compareat] Et is quidem in minoribus propter cap. 1. tit. 49.

4) et hic vero damnatur usque ad poenam pecuniariam] Non graviorem, veluti metalli, vel aliam capitalem.

Accusator vero absens damnatur⁵⁾, et plus interdum, quam exigat Senatusconsultum contra calumniatores⁶⁾. L. 5. §. 1. D. XLVIII. 19.

5) accusator vero absens damnatur] Si desistit nec probat, sed abest potius de industria.

Semper enim leges plus favent reis, quam actoribus. Et quære lib. 2. tit. 3. cap. 125. quod ait: Favetur magis reis, quam actoribus.

6) et plus interdum, quam exigat Senatusconsultum contra calumniatores] Hoc est, non tantum infamatur, sed et si iudici videatur, forte ob asperitatem accusationis gravius punitur. Hoc autem, cum non inscripsit. Nam in his, qui inscripserunt crimini, talio statuta est.

In omnibus criminibus quaerendum est, con-sulto an casu quis deliquerit, et ita vel legitima, vel lenior poena inferenda est. §. 2.

VI. Idem. Qui post condemnationem dicit¹⁾, se habere aliquid, quod referat pro salute Principis, non debet ad Principem transmitti, sed statim puniri²⁾. L. 6. pr. D. eod.

1) qui post condemnationem dicit] Si quis, ne supplicio afficiatur, dicat se habere, quod Principi referat salutis ipsius causa, videamus, an sit transmittendus ad Principem. Sunt quidam Praesidum tam timidi, ut post sententiam contra hos dictam poenam inhi-beant, nec quidem audiant. Alii vero omnino non patiuntur talia allegantes. Quidam nec semper eos transmittunt, nec nonnunquam, sed inquirunt, quid Principem edocere velint, et quid pro salute ipsius dicere habeant, et postea poenam in eos vel inhi-bent, vel non inhi-bent: quod mediam quandam rationem habet. Ceterum, ut mea fert opinio, semel damnati admitti omnino non debent, quidquid allegent: (quis enim dubitat, eludendae poenae causa ad haec eos decurrere?) et magis puniri debent, qui tamdiu conticuerunt, quod nunc volunt dicere pro salute Principis. Neque enim debebant tam magnam rem tamdiu reticere.

2) sed statim puniri] Etenim si habuit aliquid dicere, cur hactenus non denunciavit? Ita Index.

Praesides non tantum officiales suos³⁾, et eos, qui sub se agunt, sed etiam suos homines et servos delinquentes coercent. §. 1.

3) Praesides non tantum officiales suos] Si quos Proconsul comitum suorum vel legati sui deliquisse invenerit, utrum punire eos debet, an successori suo servare? Sed et servos suos, si deliquerint: quod faciendum est, ut exemplo perterriti minus delinquant.



§. 2. τῶν⁸) ποιῶν αἱ μὲν θάνατον ἐπάγουσιν, αἱ δὲ δουλείαν, αἱ δὲ πολιτείας ἔκπτωσιν, αἱ δὲ ἐξορίαν, αἱ δὲ σωφρονισμὸν εἰς σῶμα,

ζ'. Καλλιστρ. Τουτίεσι, πληγὰς ἢ δεσμά.

η'. Οὐλπ. Ἡ ζῆμιαν σὺν ἀτιμίᾳ, ἢ στέρησιν ἀξίας, ἢ τινος πράγματος κάλλυσιν.

§. 1. Μόνω δὲ ξίφει, καὶ οὐχ ἑτέρω ὀργάνω, οὔτε φαρμάκω δεῖ φονεῦν.

καὶ οὐχ ἑτέρω ὀργάνω] Πελέκει, ἀκοντίω, ῥοπάλῳ, βροχῳ, ἢ ἑτέρω τρόπῳ. [Sch. d. VII. 850.]
δεῖ φονεῦν] Πρόσκειται εἰς τὸν Ἰνδικα· Ἄλλ' οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς κρινομένοις^h) ἐπιτρέπεται οἱ ἀρχόντες δύνανται τὸ ἐπιλέγεσθαι ὃν βούλονται θάνατον. [Sch. e. VII. 850.]

§. 3. Οὐδὲ δεῖ ψηφίζεσθαι, ὥστε τινὰ βασανιζόμενον ἀποθανεῖν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολλοὶ βασανιζόμενοι ἀποθνήσκουσιν^k).

§. 4. Ἀπόλλυσι τὴν τῆς ἐλευθερίας παρρησίαν ὁ καταδικαζόμενος εἰς μέταλλον ἢ εἰς^l) ἔργον μετάλλου. ἐὰν δὲ μὴ ἔστιν ἐν τινι ἐπαρχίᾳ μέταλλον, εἰς ἑτέραν ὁ καταδικαζόμενος πέμπεται.

ἀπόλλυσι τὴν τῆς ἐλευθερίας παρρησίαν] Ζῆτει κεφ. ι'. θεμ. β'. καὶ κεφ. β'. θεμ. β'. καὶ κεφ. κθ'. [Sch. f. VII. 850.]

Τοῦτο ἀναιρεῖ τὸ μς'. κεφ. τοῦ δ'. τιτ. τοῦ κη'. βιβ. κεφ. η'. τυγχάνον τῆς κθ'. νεαρῆς. ἐκεῖνο γὰρ οὐ βούλεται τὸν καταδικαζόμενον ἀπόλλειν τὴν ἐλευθερίαν. [Sch. f. VII. 850.]

ὁ καταδικαζόμενος εἰς μέταλλον] Πρόσκειται εἰς τὸν Ἰνδικα· Ἡ εἰς ἔργον μετάλλου. ἐν δὲ τῷ Βασιλικῷ οὐ κατεστρώθη ἐν τοῖς ἀκριβεστέροις^m) τῶν ἀντιγράφων. [Sch. g. VII. 850.]

Εἰς μέταλλον μὲν σὺν πεμφθῆναι λέγεται ὁⁿ) εἰς τὸ ὀρνεῖν τὴν γῆν καὶ τὸ μέταλλον ἐξ ἐκείνης ζητεῖν καταδικασθεῖς· εἰς ἔργον δὲ μετάλλου πεμφθῆναι λέγεται, ὅστις εἰς τὸ αὐτό^o) τεταγμένος ἐστίν, εἰς τὸ τὸ ὑπ' ἄλλου ζητηθῆν ἐκ τῆς γῆς καὶ ὑρεθῆν ἀνακαθαίρειν καὶ χωνεῖν καὶ ποιεῖν δόκιμον, τυχόν τὸν χρυσὸν ἢ τὸν ἀργυρὸν^p). [Sch. g. VII. 850. sq.]

§. 5. Ἐπιτέτραπται δὲ μεταλλίσειν ὁ ἐπαρχος.

§. 6. Διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων αἱ τιμωρίαι, ὅτι^q) βαρύτεροις περιβάλλεται δεσμοῖς ὁ καταδικαζόμενος εἰς μέταλλον· καὶ ὅτι ὁ μὲν ἀποφυγὼν τὸ ἔργον τοῦ μετάλλου εἰς μέταλλον δίδεται, ὁ δὲ τὸ μέταλλον ἀποφυγὼν σφοδρότερος τιμωρεῖται.

ὅτι ὁ μὲν ἀποφυγὼν τὸ ἔργον τοῦ μετάλλου] Ζῆτει βιβ. νδ'. τιτ. ιδ'. κεφ. ε'. θεμ. παρατελευτ. [Sch. h. VII. 851.]

εἰς μέταλλον δίδεται] Μεταξὺ δὲ τοῦ εἰς μέταλλον καὶ τοῦ εἰς ἔργον μετάλλου πεμπομένου ἐν μόνοις τοῖς δεσμοῖς ἐστὶν ἡ διαφορά. ζῆτει κεφ. κη'. θεμ. προτελ. [Sch. i. VII. 851.]

§. 7. Τοῦ^r) καταδικασθέντος εἰς δημόσιον ἔργον καὶ ἀποφυγόντος ὁ ὑπολιμπανόμενος τῆ ἐξορία χρόνος διπλασιάζεται, οὐ μὴν ὅν ἐποίησεν ἐν φυλακῇ. εἰ δὲ ὁ^s) τοῦ χρόνου διπλασιασμὸς μέλλει τὴν δεκαετίαν ὑπερβαίνειν, ἢ διηνεκῶς ἐξορίζεται, ἢ εἰς ἔργον μετάλλου πέμπεται.

τοῦ καταδικασθέντος εἰς δημόσιον ἔργον] Τυχὸν κατεδικάσθη τις τῆ ἐπὶ πενταετίαν^t) ἐξορία, καὶ δύο μὲν ἐπὶ ἐποίησε ἐν τῇ τῆς ἐξορίας φυλακῇ, εἰτα ἀπέφυγε· διπλασιασθήτω σὺν αὐτῷ ὁ χρόνος τῆς ἐξορίας, οὐ καθ' ὃν ἐφύλαξε τὴν ἐξορίαν, ἀλλὰ καθ' ὃν ἐξέφυγε· δηλονότι οὐχ ἢ πενταετία ὅλη διπλασιασθήτω, ἀλλ' ὁ καιρὸς, ὃν φυγεῖν ἐσπούδασε. [Sch. k. VII. 851.]

g) L. 6. §. 2. L. 7. 8. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 507. ubi efficiunt cap. 6. h. t. et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 5.

h) Sic Cod. 1350. Fabr. κινουμένους. Versio Cuiacii habet *damnatis*. i) L. 8. §. 3. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVIII. §. 6.

k) Fabr. ἀποθνήσκουσιν. l) εἰς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. m) Sic lego. Fabr. τῷ ἀκριβεστέρω. n) Fabr. δ.

o) Sic lego. Fabr. τὸν αὐτὸν. p) Ita Cod. 1350. Fabr. τὸν ἀργύριον (sic). q) Sic lego. Fabr. ὄρε. r) L. 8. §. 7. D. h. t. legitur in sch. h. ad Basil. XXI. 3. 4. (Fabr. II. 645. Heimb. II. 455.). s) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ δὲ omissa voce εἰ. Sic et schol. laudat. t) Sic lege aut πάντε ἔτη. Fabr. ἐπὶ πενταετή.

et schol. laudat. t) Sic lege aut πάντε ἔτη. Fabr. ἐπὶ πενταετή.

Poenarum aliae mortem inferunt, aliae servitutum, aliae civitatis amisionem, aliae relegationem, aliae castigationem corporalem,

VII. Callistr. Hoc est, verbera aut vincula:

VIII. Ulp. Aut damnatum cum infamia, aut dignitatis amisionem, aut alicuius actus prohibitionem.

Solo autem gladio, non alio instrumento¹⁾, nec veneno, vita adimi debet²⁾.

1) non alio instrumento] Securi, telo, fuste, laqueo, vel alio modo.

2) vita adimi debet] Additur in Indice: Sed nec damnatis Praesides permitttere possunt, ut genus mortis eligant.

Decerni non debet, ut quis tormentis interimatur, quamvis plerique in tormentis moriantur.

Libertatis licentiam amittit³⁾ damnatus in metallum⁴⁾, vel in opus metalli. Sed si in provincia quadam metalla non sint, damnatus in aliam mittitur.

3) libertatis licentiam amittit] Quaere cap. 10. them. 2. et cap. 2. them. 2. et cap. 29.

Hoc abrogat cap. 46. tit. 4. lib. 28. quod est cap. 8. Novellae 22. Neque enim vult damnato adimi libertatem.

4) damnatus in metallum] Additur in Indice: vel in opus metalli. Quod in Basilico in exactioribus exemplaribus non extat.

In metallum igitur mitti dicitur, qui in hoc damnatur, ut effodiat terram et ex ea metallum quaerat: in opus autem metalli mitti dicitur, qui in id destinatus est, ut quaesitum ab alio inventumque metallum, veluti aurum vel argentum, purget et conflet, et probum reddat.

Praefecto damnare in metallum permissum est.

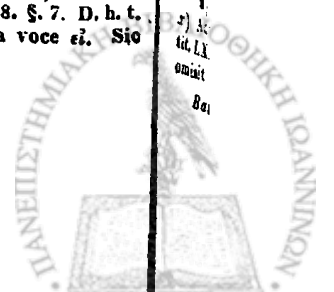
Differunt autem inter se hae poenae, quod gravioribus vinculis implicatur damnatus in metallum, et refuga operis metalli⁵⁾ datur in metallum⁶⁾, refuga metalli gravius coercetur.

5) refuga operis metalli] Quaere lib. 54. tit. 14. cap. 5. them. penult.

6) datur in metallum] Inter eum, qui in metallum, et eum, qui in opus metalli mittitur, in vinculis tantum differentia est. Quaere cap. 28. them. penult.

Damnato in opus publicum⁷⁾ refugiente, tempus, quod exilio superest, duplicatur⁸⁾, non quod transegit in custodia. Sed si temporis duplicatio decennium excessura est⁹⁾, aut perpetuo relegatur, aut in opus metalli mittitur.

7) damnato in opus publicum] Utpote, si damnatus exilio in quinquennium in eo biennium transegerit, deinde fugerit, duplicatur ei tempus, non quo exilium servavit, sed quo fugit, hoc est, non quinquennium totum, sed tempus, quod effugere conatus est.



εἰς δημόσιον ἔργον] Εἰς κτίσμα δημοσίον ἐξωθεν τῆς ἰδίας κατοικίας. [Sch. l. VII. 851.]

ὁ ὑπολιμπανόμενος τῇ ἐξορίᾳ χρόνος διπλασιάζεται] Ζῆτει κεφ. δ. καὶ κεφ. κη. θεμ. προτελ. καὶ βιβ. κα. τιτ. γ. κεφ. δ. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιον. [Sch. m. VII. 851.]

εἰ δὲ ὁ τοῦ χρόνου διπλασιασμός μελλεῖ τὴν δεκαετίαν ὑπερβαίνειν] Τότε οὐ διπλασιάζεται ὁ μόνον ἢ ἐξορία, ἀλλ' ἢ διηλεκτῶς ἐξορίζεται, ἢ εἰς ἔργον τοῦ μετάλλου πέμπεται ὁ διαφυγών. [Sch. n. VII. 851.]

Αἱ γυναῖκες εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἐν τῷ μετάλλῳ ἢ διηλεκτῶς καταδικάζονται, καὶ γίνονται ὑπεύθυνοι ποινῆς ἢ προσκαίρωσ, καὶ μένουσιν ἐλεύθεραι.

αἱ γυναῖκες] Αἱ γυναῖκες πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν μεταλλικῶν ἢ διηλεκτῶς, ἢ ὡς προσκαίρωσ εἰσάγονται καταδικάζονται ὁμοίως δὲ καὶ εἰς ἀλικῶς καταδικάζονται. καὶ ἰδικῶς ὡς μὲν καταδικάζονται, ὡς ἀνεὶ δούλοι τῆς τιμωρίας καθίστανται. προσκαίρωσ δὲ καταδικάζονται οὐκ ἐκπίπτουσι τῆς πολιτείας. [Sch. o. VII. 851.]

Σημειῶσαι, ὅτι ὑπηρετοῦσαι τῶν ἐν τῷ μετάλλῳ, εἰ μὲν διηλεκτῶς ἐκείσε πεμφθῶσι, δούλοι γίνονται τῆς τιμωρίας· εἰ δὲ προσκαίρωσ, σώζουσι τὴν ἐλευθερίαν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἔργου μετάλλου, ὡς κεφ. κη. θεμ. ε. καὶ βιβ. λδ. τιτ. α. κεφ. ε. [Sch. o. VII. 851.]

Οὐδεὶς καταδικάζεται ἐπὶ τῷ εἶναι ἐν φυλακῇ ἢ ἐν δεσμοῖς.

οὐδεὶς καταδικάζεται] Εἰσάγονται μὲν οἱ ἄρχοντες καταδικάζειν τινὰ ἐν φυλακῇ εἶναι διηλεκτῶς, ἢ καὶ ἐν δεσμοῖς. οὐκ ἀφίλουσι δὲ τοῦτο ποιεῖν· αἱ τοιαῦται γὰρ τιμωρίαι ἀπηγορευμέναι εἰσίν. αἱ φυλακαὶ γὰρ διὰ τὸ φυλάττεσθαι τοὺς ἀνθρώπους εἰσίν, οὐ διὰ τὸ τιμωρεῖσθαι. ἀλλ' οὐδὲ εἰς ἀσβεστοποιίαν, οὔτε εἰς μέταλλον εἰσάγονται τινες καταδικάζονται· αὐταὶ γὰρ μετάλλου μάλλον εἰσίν αἱ τιμωρίαι. [Sch. p. VII. 851.]

ἢ ἐν δεσμοῖς] Τὰ γὰρ δεσμὰ διὰ φυλακῆν τῆς φυγῆς δίδονται πρὸς καιρόν, οὐ μὴν εἰς τιμωρίαν διηλεκτῆ, εἰ μὴποτε δούλος ἐστὶν ὁ καταδικάζομενος. καὶ ἀναγνώθι κεφ. μη. ζῆτει καὶ κεφ. λδ. [Sch. q. VII. 851.]

Ποινὴ γ) μετάλλου ἐστὶ τὸ καταδικασθῆναι πινα ἄσβεστον ποιεῖν, ἢ θεῖον ὀρύττειν.

Ὁ καταδικάζομενος εἰς κνηγέσιον ὑπεύθυνος γίνεται τιμωρίας.

ὁ καταδικάζομενος εἰς κνηγέσιον] Ἐάν τις εἰς λουδοβενάτοριον καταδικασθῇ, ἴδωμεν, εἰ δούλος γίνεται τῆς τιμωρίας. εἰσάγονται γὰρ οἱ νεωτερικώτεροι εἰς ταύτην ἐμβάλλεσθαι τὴν τιμωρίαν. ἀρα οὐν οὗτοι δούλοι γίνονται, ἢ μένουσιν ἐλεύθεροι; καὶ μάλλον καὶ οὗτοι δούλοι γίνονται. αὕτη γὰρ μὴ ἐστὶν τούτων διαφορά πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς παραδιδόμενους θηρίους, ὅτι οὗτοι μανθάνουσιν βενάτορες ἢ πυρρῆχάριοι, ἢ ἄλλην τινὰ ἡδονὴν καὶ τέρψιν τοῦ δήμου διὰ τοῦ κινεῖν ἑαυτοὺς καὶ ἐξάλλεσθαι. [Sch. r. VII. 852.]

Οἱ δούλοι καταδικάζονται καὶ εἰς μέταλλον, καὶ εἰς ἔργον μετάλλου, καὶ εἰς κνηγέσιον, καὶ γίνονται ὑπεύθυνοι ποινῆς, καὶ οὔτε τυγχάνοντες ἀφέσεως ὑποστρέφουσι πρὸς τὸν πρώτον δεσπότην.

οἱ δούλοι καταδικάζονται] Σημειῶσαι, ὅτι εἰ δούλος καταδικασθῇ εἰς μέταλλον ἢ εἰς θηριομαχίαν, καὶ ἀποκαταστῇ, οὐκ ἀποδίδεται τῷ δεσπότη, ἀλλ' ἐστὶ δημοσίος. [Sch. s. VII. 852.]

καὶ εἰς ἔργον μετάλλου] Ζῆτει θεμ. γ. καὶ τὸ ἐκεῖ σχολίον διδάσκον, τί ἐστὶν μέταλλον καὶ ἔργον μετάλλου. [Sch. t. VII. 852.]

Εἰ δὲ εἰς διηλεκτῆ ἢ πρὸς καιρὰ δεσμὰ καταδικασθῇ δούλος, τοῦ δεσπότην αὐτοῦ μένει.

in opus publicum] In aedificium publicum extra suam habitationem.

8) tempus, quod exilio superest, duplicatur] Quaere cap. 4. et cap. 28. them. penult. et lib. 21. tit. 3. cap. 4. et ibi Antiquum.

9) sed si temporis duplicatio decennium excessura est] Tunc non duplicatur tantum exilium, sed vel perpetuatur, vel in opus metalli refuga mittitur.

Feminae ¹⁰⁾ in ministerium metallicorum vel perpetuo damnantur, et fiunt servae poenae: vel ad tempus, et liberae manent. **L. 8. §. 8. D. XLVIII. 19.**

10) feminae] Mulieres in ministerium metallicorum vel in perpetuum, vel ad tempus damnari solent: simili modo et in salinas. Et in perpetuum quidem damnatae quasi servae poenae constituuntur: ad tempus vero damnatae non amittunt civitatem.

Nota, mulieres ministrantes metallicis, si in perpetuum eo missae sint, servas poenae fieri: sin vero ad tempus, retinere libertatem. Idem et in opere metalli, ut cap. 28. them. 6. et lib. 34. tit. 1. cap. 5.

Nemo ita damnatur ¹¹⁾, ut sit in custodia vel §. 9. in vinculis ¹²⁾.

11) nemo ita damnatur] Solent Praesides damnare perpetuo continendum in carcere vel in vinculis. Non debent hoc facere: nam huiusmodi poenae interdictae sunt. Carcer enim ad custodiendos, non ad puniendos homines comparatus est. Sed neque in calcariam vel sulphurariam solent quidam damnari: eae enim poenae metalli potius sunt.

12) vel in vinculis] Vincula enim ad evitandam fugam ad tempus, non perpetuae poenae causa inferuntur, nisi damnatus servus sit. Et lege cap. 48. Quaere et cap. 34.

Poenae metalli est, si quis damnatur, ut calcem §. 10. faciat, vel sulphur fodiat.

Damnatus in ludum venatorium ¹³⁾ servus fit §. 11. poenae.

13) damnatus in ludum venatorium] Si quis in ludum venatorium damnatur, videamus, an servus fiat poenae. Solent enim iuniores hac poena affici. Utrum igitur ii servi fiunt, an liberi manent? Et magis est, hos quoque servos fieri. Hoc enim tantum distant a ceteris, qui bestiis obiciuntur, quod ii instruuntur venatores aut pyrhricharii, vel in aliam quam voluptatem et oblectationem populi movendi se et exultandi.

Servi damnantur ¹⁴⁾ et in metallum, et in opus §. 12. metalli ¹⁵⁾, et in ludum venatorium, et fiunt servi poenae, nec poena liberati redeunt ad priorem dominum.

14) servi damnantur] Nota, servum damnatum in metallum, vel ad depugnationem cum bestiis, et restitutum, domino non reddi, sed esse publicum.

15) et in opus metalli] Quaere them. 3. et ibi scholium, quod docet, quid sit metallum et opus metalli.

Sed si in perpetua vel temporaria vincula damnatus fuerit servus, eiusdem domini manet ¹⁶⁾.

u) Sic Cod. 1350. Fabr. διπλασιάζεται. v) Fabr. καὶ post ἢ habet, quod deest in Cod. 1350. w) Lege διηλεκτῶς. x) Adde ai ante ὑπηρετ. y) L. 8. §. 10. D. h. t. legitur in Syn. p. 538. ubi laudantur cap. 9. et 11. h. t. et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 7. et in Blast. Synt. lit. II. cap. 14. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 221.). z) τοὺς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.



τοῦ δεσπότου αὐτοῦ μένει] "Ἦτοι τῷ δεσπότῳ δίδονται· εἰ δὲ μὴ λαμβάνει, πιπράσκειται· εἰ δὲ μὴ ἀγοράσῃ τις αὐτόν, εἰς ἔργον δημοσίον πεμπεται, ὡς κειφ. ι'. θεμ. β'. [Sch. u. VII. 852.]

9. pr. 1-3. 11. VIII. 19. §. 9. Ἰδεμ. a) Καὶ συνηγορίας τις κωλύεται διηγε- κῶς καὶ προσκαίρως, καὶ τοῦ συνηγορῆσαι δῆλοις προσώποις, ἢ ἐν βήματι, ἢ παρὰ τισιν ἄρχουσι. καὶ ὁ κωλυόμενος παρὰ τῷ συνέδρῳ b) συνηγορῆσαι, οὐ δύναται συνηγορῆσαι παρὰ τῷ ἀνθυπάτῳ· ὁ δὲ παρὰ τῷ ἀνθυπάτῳ κωλυθεὶς συνηγορεῖ παρὰ τῷ λεγάτῳ.

οὐ δύναται συνηγορῆσαι παρὰ τῷ ἀνθυπάτῳ] Ζῆτει τι. c) νδ'. κειφ. ζ'. θεμ. θ'. ἵνα μὴ τὰ μείζονα δύνῃται πράττειν ὁ τὰ ἥτιονα ἀποτραπεί. φησὶ βιβ. ιθ'. τι. ζ'. κειφ. ε'. Ἰὰν ὁ πραθεὶς δοῦλος κωλυθῇ τοῦ προστοχιῶν d), καὶ τῆς πόλεως κωλύεται, ἵνα μὴ ἀπολαύῃ τῶν μειζόνων e) τῶν ἥτιονων κωλυθείς. [Sch. x. VII. 852.]

ὁ δὲ παρὰ τῷ ἀνθυπάτῳ κωλυθεὶς συνηγορεῖ παρὰ τῷ λεγάτῳ] Ὁ γὰρ τοῦ μείζονος κωλυόμενος οὐκ ἦδη καὶ τοῦ f) ἐλάττους g). [Sch. y. VII. 852.]

§. 4. Τὸ δὲ κωλυθῆναι ἀγορᾶς μεῖζόν ἐστιν· οὐδὲν γὰρ τῶν ἐν ἀγορᾷ πραττομένων δύναται ποιεῖν. αὕτη δὲ ἢ ἀπαγόρευσις ἐπιφέρεται τοῖς νόμοις ἐπιστατέμοις καὶ συνηγόροις, καὶ νομικοῖς, καὶ γραμματικοῖς h).

τὸ δὲ κωλυθῆναι ἀγορᾶς μεῖζόν ἐστιν] Ἡ συνηγοριῶν κωλύεσθαι. [Sch. z. VII. 852.]

οὐδὲν γὰρ τῶν ἐν ἀγορᾷ πραττομένων δύναται ποιεῖν] Τουντίσιν, οὐ δύναται παρεμβάλλειν ἑαυτὸν τοῖς περὶ δίκας πράγμασιν i)· ὅσον τρακταίξεν πράγματα, ἢ ὑπαγορεύειν διδασκαλικῶς k) τοῖς δικαστέμοις ἢ λιβέλλους, ἢ ἑτερόν τι τοιοῦτον. [Sch. a. VII. 852.]

5-7. Ἀπαγορεύεται καὶ τοῦ συντιθέναι συμβόλαια ἢ λιβέλλους, ἢ ὑπογράφειν, ἢ καθέζεσθαι, ἐνθα δημοσίον χάριτην ἀποτίθενται, καὶ τοῦ συντιθέναι διαθήκας, ἢ γράφειν, ἢ l) σφραγίζειν,

§. 8. 9. Καὶ τοῦ παρεμβάλλειν δημοσίοις πράγμασιν, καὶ τοῦ μὴ πραγματεύεσθαι.

§. 10. Καταδικάζεται τις καὶ εἰς τὸ πραγματεύεσθαι. m)

ἀπαγορεύεται καὶ τοῦ συντιθέναι συμβόλαια] Ἔθος ἐστὶ καὶ οὕτως ἀπαγορεύειν, ὥστε παντελῶς δικαίωματα μὴ τυποῦν, ἢ ὑπαγορεύειν, ἢ λιβέλλους συντιθέναι, ἢ ἐγγράφους μαρτυρίας σφραγίζειν, ἢ ἐν τινι τόπῳ καθέζεσθαι, ἐν ᾧ δημοσία ἀποκείται δικαίωματα, ὅσον ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τυχόν λέγομεν n), ἢ ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ. [Sch. b. VII. 852.]

καὶ τοῦ συντιθέναι διαθήκας] Ἔθος ἐστὶν ἀπαγορεύειν τινὲ μὴ ὑπαγορεύειν διαθήκας, ἢ γράφειν, ἢ σφραγίζειν. ἐστὶ καὶ ἐκείνη τιμωρία τὸ κωλυέσθαι τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἑαυτὸν παρεμβάλλειν· ὁ δὲ τοιοῦτος ἰδιωτικοῖς μὲν πράγμασιν ἐπικοινωνεῖ, δημοσίοις δὲ κωλύεται ἐπικοινωνῆσαι, ὡς περ εἰωθασιν οἱ κατακριθέντες τῶν δημοσίων ἀπέχεσθαι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τιμωρίαι, ὡς τὸ κωλυθῆναι τινὰ ἐμπορεύεσθαι, ἢ πλησιάζειν ταῖς δημοσίοις μισθώσεσιν, ὅσον ταῖς τῶν τελῶν. δυνατὸν δὲ καὶ μῖα τιμωρία ἐμπορίας, ἢ γενικῶς πάσης ἀπαγορεύειν τινὰ. εἰ δὲ ἄρα δυνατὰ τις καταδικασθῆναι καὶ τὸ ἐμπορεύεσθαι, σκοπήσωμεν. καὶ εἰ μὲντοι γενικῶς θέλεις o) τρακταίξαι, αὐτὰ αἱ τιμωρίαι ἀνομοί p) εἰσι, τὸ κελύσαι ἄκοντα ἄνθρωπον ποιεῖν, ὅπερ οὐ δύναται. εἰ δὲ τις καὶ ἰδικώτερα τρακταίξαι, δύναται δικαία εἶναι αἰτία, ἢ q) συνηθοῦσά τινα ἐμπορεύεσθαι, ὅπερ εἰ ἔστι, χρῆ τὴν ἀπόφασιν ἐρῶσθαι. [Sch. c. VII. 852. sq.]

a) Deest Ἰδεμ. apud Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. συνέδρῳ. c) Pro tit. quod legitur in Cod. 1350. Fabr. habet τὸ. d) Sic lego cum du Fresne in Gloss. med. et infim. graecit. s. v. προστοχιῶν. e) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. f) τοῦ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. g) Sic Cod. Fabr. ἐλάττους. h) Sic Cod. Fabr. πραγματικοῖς. i) Fabr. πράγματα. k) Voces διδασκαλικῶς et ἢ, quae desunt apud Fabr. habet Cod. 1350. l) Fabr. ἢ. m) §. 11. L. 9. D. h. t. in Basil. non esse positam auctor est Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 38. (apud Voellum T. II. p. 1029.). Desiderantur in Basilicis §. 11 — 15. L. 9. D. h. t. quia de decurionibus agunt, sublatae quippe Novella Leonis 46. Etiam §. 16. deest in Basil. n) Sic Cod. 1350. Fabr. λεγομένων. o) Sic lego. Fabr. θέλειν (sic). p) Cod. 1350. habet quidem ἀνόμοιοι pro ἀνομοί, ut legit Fabr. Sed huius lectio unice vera est. q) Sic Cod. Fabr. ἢ.

16) eiusdem domini manet] Hoc est, domino redditur, quo non accipiente venditur: et si non sit emtor, in opus publicum mittitur, ut cap. 10. them. 2.

IX. Idem. Advocatione etiam prohibetur quis perpetuo et ad tempus, et advocatus adesse certis personis, vel apud tribunal, vel apud quosdam magistratus. Et prohibitus postulare apud legatum, non potest postulare apud Proconsulem 1): prohibitus autem postulare apud Proconsulem, postulat apud legatum 2).

1) non potest postulare apud Proconsulem] Quaere tit. 54. cap. 7. them. 9. maiora facere non posse eum, qui arcetur minoribus. Lib. 19. tit. 7. cap. 5. ait: Si servo vendito interdicatur pomoerio, etiam urbe interdicatur, ne fruatur maioribus, qui prohibitus est minoribus.

2) prohibitus autem postulare apud Proconsulem, postulat apud legatum] Qui enim maiori prohibetur, non prohibetur etiam minori.

Plus autem est, foro prohiberi 3): nulla enim negotia forensia exercere potest 4). Haec autem interdictio fit iuris peritis et advocatis, et iurisconsultis, et tabellionibus.

3) plus autem est, foro prohiberi] Quam advocationibus interdicti.

4) nulla enim negotia forensia exercere potest] Hoc est, non potest se immiscere litium negotiis, veluti tractare rem, vel dictare litigatoribus allegationes vel libellos, vel aliud quid.

Interdicatur etiam, ne componant instrumenta 5) vel libellos, aut subscribant, vel ne sedeant quo publice instrumenta deponuntur, et ne testamenta componant 6), vel scribant, vel signent,

Et ne publicis negotiis interveniant, et ne negotientur.

Damnatur etiam quis ad negotiandum.

5) interdicatur etiam, ne componant instrumenta] Solet et ita interdicti, ne instrumenta omnino forment vel dictent, vel libellos componant, vel testamina scripta consignent, vel eo loci sedeant, quo publica instrumenta deponuntur, veluti in archivo vel grammatophylacio.

6) et ne testamenta componant] Solet interdicti, ne testamenta dictent, vel scribant, vel signent. Est et alia poena, ne quis publicis negotiis interveniat: hic enim privatorum quidem negotiorum particeps esse poterit, sed publicis prohibetur interesse, ut solent damnati, ut abstineant publicis. Sunt et aliae poenae, ut si cui negotiatione interdicatur, vel ne accedat ad publicas conductiones, puta vectigalium. Potest autem et una, et generaliter omni negotiatione interdicti. An vero possit quis ita damnari, ut negotietur, videamus. Et si quidem generaliter tractare velis, eae poenae illegitimae sunt, iubere invitum hominem facere, quod non potest. Sed si quis specialiter tractaverit, potest esse iusta causa compellendi cuius ad negotiationem: quod si fuerit, sententiam valere oportet.



ἰ. Μαρκ.) Ὁ οἰκέτης κατὰ μίμησιν τῶν εὐτελῶν τιμωρεῖται, καὶ ἐξ ὧν αἰτιῶν ὁ ἐλεύθερος ῥοπαλίζεται, ὁ δούλος φραγγελιζόμενος τῷ δεσπότη παραδίδεται· καὶ ἐξ ὧν αἰτιῶν ὁ ἐλεύθερος βακλισθεὶς εἰς ἔργον δημόσιον δίδεται, φραγγελιζόμενος ὁ δούλος δίδεται τῷ δεσπότη ἐπὶ τῷ ἐν δεσμοῖς εἶναι τοσοῦτον καιρὸν· εἰ δὲ μὴ δέχεται αὐτὸν ὁ δεσπότης, πιπράσκειται· εἰ δὲ μὴ ἔστιν ὁ ἀγοράζων, εἰς δημόσιον ἔργον διηνεκῶς ἐμβάλλεται.

ὁ οἰκέτης κατὰ μίμησιν τῶν εὐτελῶν τιμωρεῖται] Σημειῶσαι, πῶς ὀφείλει τιμωρεῖσθαι ὁ οἰκέτης καταδικαζόμενος ἐξ ἁμαρτήματος, ὅτι βαρύτερον παρὰ τὸν ἐλεύθερον.

Ὁ καταδικασθεὶς εἰς μέταλλον ἅμα τῷ ψηφισθῆναι τὴν τύχην ἐναλλάσσει, καὶ διὰ τοῦτο, ἐάν ἕτερόν τι πλημμελήσῃ πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς μέταλλον, ὡς ὑπεύθυνος ποινῆς τιμωρεῖται.

Ὁ^ς μείζονα¹⁾ τοῦ ὠρισμένου²⁾ τιμωρίαν ὑποστάς ἐπὶ ἀτιμοποιῶ ἀγωγῇ οὐκ ἀτιμοῦται, ὡς ἐπὶ τοῦ βασανιζομένου, ἢ προσκαίρως εἰς ἔργον ἐπὶ κλοπῇ καταδικαζόμενον· αἱ γὰρ πληγαὶ μείζους εἰσὶ τῆς χρηματικῆς καταδίκης³⁾.

ἢ προσκαίρως εἰς ἔργον ἐπὶ κλοπῇ καταδικαζόμενον] Ὡς ἐν σάκκων κλέπτων ἐν ἡμέρᾳ, ὡς τιτ. κβ. κεφ. ζ. ζῆτει καὶ τιτ. ιβ. κεφ. εδ. ἐνθα κατὰ τὸν τῆς κλοπῆς ὄρον γενομένης τῆς καταδίκης εἰς μόνον τὸ διπλόν, οὐ μὴ καὶ εἰς βασάνους, καὶ ἀτιμοῦται ὁ κλέπτης. ζῆτει καὶ βιβ. κα. τιτ. β. κεφ. ιγ. θεμ. γ. καὶ τιτ. γ. κεφ. δ. καὶ βιβ. β. τιτ. β. κεφ. ρλα. καὶ βιβ. μδ. τιτ. δ. κεφ. ιδ. καὶ ιε. [Sch. d. VII. 853.]

ια. Μαρκ. Πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἁμαρτήματος δεῖ τὴν τιμωρίαν ἐπιφέρεισθαι, καὶ μῆτε σκληρόν, μῆτε μὴν ἐλαφρόν φαίνεσθαι τὸν δικαστήν· πλήν ἐν τοῖς ἐλαφροῖς ἐλαφρόν εἶναι αὐτὸν δεῖ, καὶ ἐν τοῖς βαρύτεροις σφοδρόν μετὰ καλοθελοῦς συμμετρίας.

καὶ μῆτε σκληρόν, μῆτε μὴν ἐλαφρόν φαίνεσθαι τὸν δικαστήν] Οὐ γὰρ ἀπανθρωπίας ἢ προσηγορίας δόξαν προσεπιτηδεύειν καὶ προσποιεῖσθαι χρῆ τὸν δικαστήν, ἀλλ' ἔσταθμημένῃ καὶ δικαίᾳ κρίσει, ὡς ἀν⁴⁾ ἕκαστον πρῶγμα ἀπαυτῆ, οὕτως ἀποφαίνεσθαι. [Sch. e. VII. 853.]

Τὰς⁵⁾ οἰκειακὰς κλοπὰς εὐτελεῖς οὖσας οὐ δεῖ φέρειν εἰς δημοσίαν ἐξέτασιν. οἰκειακαὶ δὲ εἰσιν, ὡς δούλοι ποιοῦσι δεσπότης, καὶ ἀπελεύθεροι τοῖς πάτρωσι, μίσθιοι τοῖς μισθωσαμένοις παρ' αὐτοῖς διάγοντες.

τὰς οἰκειακὰς κλοπὰς] Ὡς δυναμένης κινεῖσθαι τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς καὶ ἐγκληματικῶς, διὰ τοῦτο ταῦτα ἐμνημόνευσεν ὁ νομοθέτης, ὡς τιτ. ιβ. κεφ. ηβ. θεμ. β. [Sch. f. VII. 853.]

ἀπελεύθεροι] Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρωνος διατριβόντες. [Sch. g. VII. 853.]

Ηγ) ἀπὸ προνοίας ἁμαρτάνει τις ὡς συνιστῶν πατέρα, ἢ ἐξ ὀργῆς, ὡς θυμούμενος, ἢ κατὰ τύχην, ὡς ὁ ἐν θήρᾳ ῥίψας κατὰ θηρίον καὶ φονεύσας ἄνθρωπον.

καὶ φονεύσας ἄνθρωπον] Ἡ ἀπὸ τρυφῆς, ὅς καὶ ἐξορίζεται, ὡς τιτ. ιδ. κεφ. δ. ἐξορίζεται δὲ ἐπὶ πενταετίαν, ὡς ἡ νεαρά τοῦ Πορφυρογενήτου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως φησί, καὶ τιτ. ς. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. δ. θεμ. β. [Sch. h. VII. 853.]

r) Lege Max. Intelligendus est Macer. s) L. 10. §. 2. D. h. t. legitur in sch. k. Nicaei ad Basil. XXI. 2. 13. (Fabr. II. 627. Heimb. II. 447.). t) Sic Cod. 1350. Fabr. μείζονα. u) Malim τῆς ὠρισμένης. v) Sch. δίκης. w) Cod. 1350. ἀν. Fabr. δὴ pro ἀν. x) L. 11. §. 1. D. h. t. legitur in sch. y. ad Basil. XXI. 1. 5. (Fabr. II. 549. Heimb. II. 393.) in sch. i. ad Basil. XXI. 1. 23. (Fabr. II. 560. Heimb. II. 401.) et usque ad ἐξέτασιν apud Attal. tit. LXXVIII. §. 9. y) L. 11. §. 2. D. h. t. legitur apud Phot. tit. IX. cap. 26. (apud Voellum T. II. p. 991.) fere iisdem verbis.

X. Marc. Servus exemplo humiliorum punitur¹⁾, L. 10. pr. et ex quibus causis liber homo fustibus caeditur, D. XLVIII. 19. servus flagellis cactus domino redditur: et ex quibus causis liber homo verberatus in opus publicum datur, servus flagellis caesus domino redditur, ita ut tantundem temporis sit in vinculis. Quodsi non recipiat eum dominus, venditur: et si non sit emtor, in opus publicum perpetuo conicitur.

1) servus exemplo humiliorum punitur] Nota, quomodo servus ex delicto damnatus puniri debeat, durius scilicet, quam liber homo.

Damnatus in metallum statim ac sententia dicta §. 1. est, conditionem mutat, et ideo, si quid aliud commiserit, priusquam perduceretur in metallum, ut servus poenae coercetur.

Qui maiorem, quam statutum est, poenam patitur §. 2. in actione famosa, infamis non fit: ut si furti nomine tortus, vel in opus ad tempus damnatus sit²⁾: ictus enim fustium gravior est, quam pecuniaria damnatio.

2) vel in opus ad tempus damnatus sit] Ut qui ex saccis furatur interdium, ut tit. 22. cap. 7. Quaere et tit. 12. cap. 64. ubi secundum statuta furti facta condemnatione in duplum tantum, non in tormenta corporis, fur infamia notatur. Quaere et lib. 21. tit. 2. cap. 13. them. 3. et tit. 3. cap. 4. et lib. 2. tit. 2. cap. 131. et lib. 49. tit. 4. cap. 14. et 15.

XI. Marc. Pro qualitate delicti poena irrogari L. 11. pr. debet, nec severus, nec mitis iudex esse debet¹⁾: sed D. eod. in levioribus lenior, in gravioribus severior cum benigna moderatione.

1) nec severus, nec mitis iudex esse debet] Neque enim severitatis aut clementiae gloriam affectare iudex debet, sed perpenso et iusto iudicio, prout quaeque res postulat, pronunciare.

Furta domestica²⁾ leviora ad publicam quaestionem deferri non debent. Domestica autem sunt, quae servi dominis, et liberti³⁾ patronis, mercenarii conductoribus, apud quos degunt, faciunt.

2) furta domestica] Quia actio furti etiam criminaliter intendi potest, ideo horum mentionem fecit Iurisconsultus, ut tit. 12. cap. 92. them. 2.

3) liberti] Degentes in domo patroni.

Vel proposito quis delinquit, ut si factionem §. 2. struat, vel impetu, ut iratus, vel casu, ut qui in venatione telum in feram misit, et hominem interfecit⁴⁾.

4) et hominem interfecit] Vel lascivia, qui et relegatur, ut tit. 39. cap. 4. Relegatur autem in quinquennium, ut ait Novella Porphyrogennetae domini Constantini Imperatoris, et tit. 9. huius lib. cap. 4. them. 2.



L. 11. §. 3. Κεφαλικὴ τιμωρία ἐστὶ τὸ θηρίοις ὑποβληθῆναι, ἀναιρηθῆναι, ἢ παραπλησίον τι ὑποστῆναι.

19. L. 12. D. eod. ἰβ'. Ἰδεμ. ^a) Ἐἴτε ^b) ἀπὸ δημοσίου τις δικαστηρίου κατακριθῆ, εἴτε μή, οὐ τῷ ἐγκλήματι, ἀλλὰ τῇ ψήφῳ προσέχομεν.

οὐ τῷ ἐγκλήματι, ἀλλὰ τῇ ψήφῳ προσέχομεν] Τί γάρ, οἱ τὸ ἐγκλημα ἥττονος ἴσως ἐδέετο τιμωρίας, ὁ δὲ δικαστὴς διὰ τινὰ λόγον μείζονα ^c) ὠρίσατο, ὡς ἐν τέλει τοῦ ἰβ'. κεφ.; [Sch. i. VII. 853.]

Τοιαροῦν οἱ φονεῦσθῆναι κελευσθέντες ἢ θηρίοις μαχασσάσθαι, δοῦλοι γίνονται παραχρῆμα τῆς τιμωρίας. [Sch. k. VII. 853.]

L. 13. D. eod. ἰγ'. Οὐλπ. ^d) Ὁ ἐξτραορδιναρῖω ^e) δικάζων ἐγκλήματι αὐξῆν καὶ μειοῦν τὴν ποινὴν δύναται ὥστε μέντοι ἐπὶ ἐκάτερου μὴ παρεξίναί τὴν συμμετρίαν ^f).

Ἐξτραορδιναρῖω] Ἦτοι ἔξω τῶν διατεταγμένων, περὶ οὗ ἀμαρτήματος οὐ γέγραπται νόμος ὀρίζων ἠτήν ποινὴν, ὡς τι. κη. α'. οἶμαι δὲ, ὅτι καὶ ὁ μὴ ἐξτραορδιναρῖω ^g). τὸ γὰρ περὶ ἀρπαγῆς παρθένων ἐγκλημα ἐξτραορδιναρῖον οὐκ ἐστὶ. καὶ ζῆτει τι. νη. καὶ ἔξῃσι τῷ δικαστῇ μειοῦν ἐπὶ αὐτοῦ τὴν ποινὴν, ὡς βιβ. κ'. τι. γ. κεφ. γ. καὶ ὁ ἐκεῖ Θαλέλαιος. τοῦτο δὲ ἀπὸ διατάξεως παραφιλοτιμείται τοῖς δικασταῖς. μαθήσει δὲ τὸ ἐξίναί τῷ δικαστῇ ἐναλλάσσειν τὴν ἀρισμένην ἀπὸ νόμου ποινὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ γ. ^h) κεφαλαίου τοῦ γ. τι. τοῦ κα'. βιβλίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ζ. σέματος τοῦ ἰγ'. κεφ. τοῦ β'. τι. τοῦ αὐτοῦ βιβ. [Sch. i. VII. 853. sq.]

L. 14. D. eod. ἰδ'. Μιρκ. ⁱ) Εἰσὶ τινὰ ἐγκλήματα βαρεῖαν ἐπιφέροντα τοῖς στρατιώταις τιμωρίαν, ἄτινα τοῖς παγανοῖς ἢ οὐδεμιᾶν, ἢ ἐλαφρᾶν ἐπιφέρει. καὶ γὰρ καὶ ὁ στρατιώτης παιγνικὴν ἐπιδειξάμενος τέχνην ἢ ἀνασχόμενος προθῆναι, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

ἄτινα τοῖς παγανοῖς ἢ οὐδεμιᾶν, ἢ ἐλαφρᾶν ἐπιφέρει] Ζῆτει τι. λθ'. κεφ. δ'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ἰδ'. [Sch. m. VII. 854.]

ὁ στρατιώτης] Ἀλλὰ καὶ ὁ στρατιώτης, κἂν ἀκουσίως φονεῦσῃ, οὐ συγγινώσκειται, ὡς τι. λθ'. κεφ. ἰθ'. ὁ δὲ παγανὸς συγγινώσκειται. ζῆτει καὶ βιβ. κ'. τι. β'. κεφ. β'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. n. VII. 854.]

παιγνικὴν ἐπιδειξάμενος τέχνην] Ζῆτει κεφ. λη'. θεμ. ἰα'. περὶ τὸ τέλος, καὶ κεφ. η'. θεμ. β'. τοῦ λς'. τι. [Sch. o. VII. 854.]

ἢ ἀνασχόμενος προθῆναι κεφαλικῶς τιμωρεῖται] * Σημείωσαι, ὅτι ὁ στρατιώτης ἀνασχόμενος ἐαυτὸν προθῆναι, οὐχ ὡς ὁ παγανός, τιμωρεῖται διὰ τοῦ μηδέποτε ἐλευθεροῦσθαι, ἀλλὰ κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

L. 16. pr. D. eod. ἰε'. ^k) Κλαυδ. Ἦ τὸ προαχθῆν ὁ νόμος τιμωρεῖται, ὡς τὴν κλοπὴν καὶ τὴν πληγὴν ἢ τὸ λεχθῆν, ὡς τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀπιστον συνηγορίαν ἢ τὴν γραφὴν, ὡς τὰ φάμοσα ἢ τὴν συμβουλήν, ὡς τὰ συνωμόσια, καὶ τὴν συνείδησιν τῶν ληστῶν, καὶ τὴν ἐπὶ ἀμαρτημάτων συμβουλήν.

- §. 1. Ἐξετάζεται δὲ ταῦτα κατὰ τρόπους ἑπτὰ.
- §. 2. Ἀπὸ τῆς αἰτίας, ὡς ἐπὶ τῶν ἐπιφερομένων πληγῶν ἀπὸ διδουκάλων καὶ πατέρων.
- §. 3. Ἀπὸ προσώπου, τοῦ ποιοῦντος καὶ τοῦ πάσχοντος.
- §. 4. Καὶ ^l) ὁ τόπος ἢ κλοπὴν, ἢ ἱεροσυλίαν ποιῆ.
- §. 5. Ὁ καιρὸς τὸν βαγεύσαντα καὶ ὑποστρέφοντα στρατιώτην ἀπὸ τοῦ φυγᾶδος διακρίνει, καὶ τὸν ἡμερινὸν κλέπτην ἀπὸ τοῦ νυκτερινοῦ.

^x) ἢ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. ^a) Fabr. τοῦ α' τοῦ. ^b) L. 12. D. h. t. legitur in sch. k. ad Basil. XXI. 2. 13. (Fabr. II. 627. Heimb. II. 447.) et in sch. e. ad Basil. XXI. 3. 3. (Fabr. II. 644. Heimb. II. 453.). ^c) Sic Cod. 1350. Fabr. μείζονος. ^d) L. 13. D. h. t. legitur in sch. k. ad Basil. XXI. 2. 13. (Fabr. II. 627. Heimb. II. 447.) et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 10. ^e) Pro his Attal. habet: ὁ ἐξτραορδινῶς καταδικάζων. Lege etiam ἐξτραορδιναρῖως, extra ordinem. ^f) Sch. σύμμετρον sine articulo. ^g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐξτραορδιναρῖως. Post haec Fabr. haec addit: γινώσκων δύνασθαι αὐξῆν καὶ μειοῦν, quae desunt in Cod. 1350. ^h) γ'. addidi auctoritate versionis Cuiacii. Deest apud Fabr. ⁱ) Lege Max. ^k) Fabr. ἰς. Praetermissa est L. 15. D. h. t. ^l) L. 16. §. 4. D. h. t. legitur apud Bals. ad Phot. tit. II. cap. 2. (apud Voellum T. II. p. 895.)

Capitalis poena est bestiis obiici, vel occidi, vel simile quid pati.

XII. Idem. Sive publico iudicio quis damnetur, sive non, non crimen, sed sententiam spectamus ¹).

1) non crimen, sed sententiam spectamus] Quid enim, si criminis minor erat poena, et iudex ratione aliqua maiorem constituit, ut in fine cap. 16.

Itaque iussi occidi vel cum bestiis depugnare, statim fiunt servi poenae.

XIII. Ulp. Qui de extraordinario ¹) crimine cognoscit, augere et minuere poenam potest: ita tamen, ut in utroque moderationem non excedat.

1) de extraordinario] Id est, de crimine extra ea, quae statuta sunt, de quo crimine non est scripta lex, quae statuat certam poenam, ut tit. 28. cap. 1. Puto autem, eum etiam, qui de non extraordinario cognoscit, posse augere et minuere poenam. Nam de raptu virginum crimen extraordinarium non est (et quaere tit. 58.) et iudici eius poenam minuere licet, ut lib. 21. tit. 3. cap. 3. et ibi Thalelaeus. Hoc vero constitutio largitur iudicibus. Disces quoque, iudici licere mutare poenam lege statutam, ex cap. 3. tit. 3. lib. 21. et ex them. 7. cap. 13. tit. 2. eiusdem libri.

XIV. Marc. Quaedam sunt delicta, quae militibus graviorem poenam irrogant, quae paganis aut nullam, aut levioerem inferunt ¹). Etenim miles ²), qui ludicram artem fecerit ³), vel qui se vendi passus est, capite punitur ⁴).

1) quae paganis aut nullam, aut levioerem inferunt] Quaere tit. 39. cap. 4. them. 2. et cap. 16.

2) miles] Sed et militi venia non datur, licet invitus occiderit, ut tit. 39. cap. 19. Pagano autem venia datur. Quaere et lib. 21. tit. 2. cap. 2. them. ult. et cap. 1. them. 2.

3) qui ludicram artem fecerit] Quaere cap. 38. them. 11. circa finem, et cap. 8. them. 2. tit. 36.

4) vel qui se vendi passus est, capite punitur] Nota, militem, qui se venundari passus est, non, ut paganum, eo puniri, ut nunquam ad libertatem perveniat, sed capite puniri.

XV. Claud. Aut factum lex punit ¹), ut furtum et vulnus: aut dictum, ut convicium et inlidam ad-vocationem: aut scripturam, ut famosos libellos: aut consilium, ut coniurationem, et conscientiam latro-num, et suasionem delictorum.

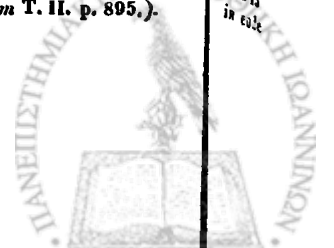
Haec autem considerantur septem modis.

Causa, ut in verberibus illatis a magistris et patribus.

Ex persona, facientis et patientis.

Et locus vel furtum, vel sacrilegium facit.

Tempus ²) vagantem et redeuntem militem ³) a fugitivo discernit, et diurnum furem a nocturno ⁴).



ἢ τὸ πραχθὲν ὁ νόμος τιμωρεῖται] Ἡ τὰ γενόμενα φάκτα κολάζονται, ὡς κλοπαὶ καὶ φόνος· ἢ τὰ λεγόμενα ἔηματα, ὡς ἡ διὰ λόγων^{m)} ὕβρις, καὶ τὸ κατὰ προδοσίαν ἀπιστίας συνηγοριθὲν· ἢ τὰ γρασόμενα, ὡς ἐπὶ τῶν πλαστῶν καὶ τῶν φαρμάσων ἔγγραφων· ἢ συμβουλή, ὡς αἱ συναρμοσταί, καὶ τὸ συνειδέναι ληστὰς, ἢ ἑτέροις τισὶ βοηθῆσαιⁿ⁾ διὰ συμβουλῆς, ὡς ἐπὶ τῇ μνηύσει. ταῦτα δὲ τὰ^{o)} τέσσαρα γένη ἀναζητεῖν χρὴ κατὰ ἐπιτά τῶν πόπων· τῇ αἰτίᾳ, τῷ προσώπῳ, τῷ τόπῳ, τῷ χρόνῳ, τῇ ποιότητι, τῇ ποσότητι, τῷ ἀποτελεσμάτι. τῇ αἰτίᾳ μὲν, ὡς ἐπὶ τῶν μαστίγων, ἃς ἀτιμωρητὶ διδασκαλοὶ τοῖς μαθηταῖς ἐπιφέρουσι, καὶ γονεῖς τοῖς παισίν, ἐπειδὴ διορθώσεως^{p)} μᾶλλον ἔνεκα, καὶ οὐχ ὕβρεως, ἐπιφέρονται. ὅτε δὲ ἐξωτικὸς τις κατ' ὄργην ἀθίνῃ ἢ τυπτήσῃ τινα, τιμωρεῖται. ἢ οὖν αἰτία τῶν μαστίγων ἐποίησε τὴν διαφορὰν. κατὰ τὸ τοῦ πεπονηθέντος ἐξετάζεται πρόσωπον· ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν δραμάτων ἄλλως κολάζονται δούλοι, καὶ ἄλλως οἱ ἐλευθῆροι· ἄλλως μὲν ὁ κατὰ γονεῖς ἢ δεσπότην ἡμαρτηκώς, ἄλλως δὲ ὁ κατὰ τυχόντος, τυχόν ἐξωτικοῦ· καὶ ἄλλως ὁ κατ' ἀρχόντος ἡμαρτηκώς κρίνεται, καὶ ἄλλως ὁ κατὰ ἰδιώτου. ἐν δὲ τῇ τῶν προσώπων ἀναζητήσει καὶ τῆς ἡλικίας λόγον ποιούμεν, εἴαν νηπιὸς ἡμαρτεν. ὁ τοπος τοῦ αἵμαρτημα ἢ κλοπῆς, ἢ ἱεροσυλίαν ποιῆ. ὁ χρόνος διακρίνει τὸν ἐμάνσορα στρατιωτῆν ἐκ τοῦ φυγάδος ἢ τοῦ δεσέρτου^{r)}. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγον χρόνον τοῦτο ποιῶν δεσέρτω^{s)} ἐστὶ^{t)}. καὶ τὸν ἡμερινὸν δὲ κλέπτην ἐκ τοῦ νυκτερινοῦ χρόνῳ διακρίνομεν. [Sch. p. VII. 854.]

* Κακῶν τετρακτὺς τῷ νόμῳ κολαστῆα· φάκτον, γραφή, λόγος τε καὶ συμβουλίαι. φάκτον, τρόπος, πρόσωπον, αἰτία, χρόνος, ποιόν, ποσόν τε τῶν νόμων περιστάσεις.

Σημείωσαι, ὅτι τετρακτῶς ὁ νόμος τιμωρεῖ τὰ ἡμαρτανόμενα, δι' ἐπιτά περιστάσεων ἐξετάζων αὐτὰ καὶ ἀναζητῶν.

ὁ καιρός] Τῆς ἀργίας. εἰ μὲν γὰρ ὀλίγον ἀργεῖ^{u)}, βαγεύει· εἰ δὲ πλείον, φεύγει. [Sch. q. VII. 855.]

τὸν βαγεύσαντα καὶ ὑποστρέφοντα στρατιωτῆν] Ζῆτει βιβ. νζ'. τιτ. α'. κεφ. α'. β'. γ'. περὶ βαγευόντων στρατιωτῶν. [Sch. r. VII. 855.]

καὶ τὸν ἡμερινὸν κλέπτην ἀπὸ τοῦ νυκτερινοῦ] Ζῆτει τιτ. ιβ'. κεφ. γε'. θεμ. ε'. καὶ ε'. ὅτι μειζόνως ὁ νυκτερινὸς τιμωρεῖται. [Sch. s. VII. 855.]

Ποιότητι δὲ διαχωρίζεται ἡ φανερά κλοπή ἀπὸ τῆς ἀφανοῦς, καὶ ἡ ψιλλὴ μάχη τῆς ἐφόδου καὶ τῆς καταπτοήσεως, καὶ αἱ κλοπαὶ τῶν ἀποδύσεων.

ποιότητι δὲ διαχωρίζεται] Ποιότητι διακρίνεται τὸ αἵμαρτημα, ὅτε τὸ γεγονός ἢ τραχύτερον, ἢ κούφωτερόν ἐστιν^{v)}. ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ βίαιως ἀποδύσαι, καὶ ἄλλο τὸ λαθροῖως ἐσθῆτα κλέψαι. καὶ ἡ προπέεια δὲ τῇ ποιότητι διακρίνεται τῆς βίας. περὶ οὗ καὶ^{w)} Δημοσθένης λέγει^{x)}. Οὐ γὰρ ἡ πληγὴ παρέστηκε τὴν ὕβριν, ἀλλ' ἡ αἰμία, οὐδὲ τὸ τυπτεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ δεινόν, καίπερ ὄν δεινόν, ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πολλὰ γὰρ ἂν ποιῆ ὁ τύπτων, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι^{y)}, ὧν ὁ παθὼν ἕνα οὐδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύνατο ἕτερον τῷ στήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, ὅταν ὡς ὕβριζον, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλω, ὅταν ἐπὶ κόρης ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν ἀνθρώπους ἐαντῶν ἀήθεις ὄντας τοῦ προσηλακίεσθαι. [Sch. t. VII. 855.]

καὶ αἱ κλοπαὶ τῶν ἀποδύσεων] Ζῆτει τιτ. ιδ'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ιθ'.^{z)} [Sch. u. VII. 855.]

Καὶ ἡ ποσότης τὸν κλέπτην ἀπὸ τοῦ ἀπελάτου. ὁ μὲν γὰρ ἕνα χοῖρον κλέπτων κλέπτης ἐστίν· ὁ δὲ ἀγέλην, ἀπελάτης ἐστίν.

Ἀποτέλεσμα, ὡς ἐπὶ τῶν ἡμαρτανομένων ἀπὸ τῶν πρώων ἀνθρώπων, εἰ καὶ ὁ νόμος οὐκ εἴωθε

1) aut factum lex punit] Aut facta puniuntur, ut furta et caedes: aut dicta, ut convicium et infida advocatio: aut scripta, ut falsa et famosi libelli: aut consilium, ut coniurationes, et latronum conscium esse, vel quos alios iuvisse consilio, ut in delatione. Haec vero quatuor genera considerantur septem modis. causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, eventu. Causa, ut in verberibus, quae impune magistri discipulis inferunt, et parentes liberis, quia emendationis potius, quam iniuriae gratia inferuntur. At si extraneus per iram pulsarit vel verberarit aliquem, punitur. Causa itaque verberum differentiam fecit. Persona dupliciter spectatur: nam et persona facientis et patientis examinatur: ex iisdem enim facinoribus aliter servi, aliter liberi puniuntur: et aliter, qui in parentem aut dominum deliquit, aliter, qui in extraneum quemlibet: et aliter, qui in magistratum deliquit, aliter, qui in privatum. In personarum consideratione aetatis quoque rationem habemus, si infans deliquerit. Locus idem delictum vel furtum, vel sacrilegium facit. Tempus discernit emansorem militem a fugitivo sive desertore. Nam qui brevi tempore id facit, emansor est. Diurnum etiam furem a nocturno tempore discernimus.

Malorum quadrivium lege puniendum est, factum, scriptura, dictum et consilium. Factum, modus, persona, causa, tempus, qualitas et quantitas sunt ex legibus spectanda.

Nota, lege quadruplici ratione delicta puniri, septem circumstantiis his examinatis et quaesitis.

2) tempus] Cessationis. Nam si brevi tempore cessavit, vagatus est: si multo, fugit.

3) vagantem et redeuntem militem] Quaere lib. 57. tit. 1. cap. 1. 2. 3. de vagantibus militibus.

4) et furem diurnum a nocturno] Quaere tit. 12. cap. 55. them. 5. et 6. plus nocturnum puniri.

Qualitate vero discernitur⁵⁾ manifestum furtum L. 16. §. 6. a nec manifesto, et nuda rixa a grassatione et factione, et furta ab expilationibus⁶⁾. D. XI. VIII. 19.

5) qualitate vero discernitur] Qualitate discernitur crimen, cum factum vel atrocius, vel levius est. Aliud enim est vi spoliare, aliud clam vestem subripere. Petulantia etiam qualitate discernitur a vi. Quae de re et Demosthenes ait: Neque enim ictus iniuriam constituit, sed infamia, nec caedi liberis grave est, quamquam sit grave, sed iniuriae causa caedi. Multa enim, viri Athenienses, quorum quaedam is, qui passus est, alteri referre nequit, facit is, qui caedit, habitu, adspectu, voce, contumeliose, inimice, pugno, in faciem. Haec movent, haec homines deiciunt potestate mentis minime adsuetos contumeliis.

6) et furta ab expilationibus] Quaere tit. 39. cap. 1. them. 2. et cap. 19.

Et quantitas furem ab abigeo. Nam qui unum §. 7. porcum subripuerit, fur est: qui gregem, abigeus est.

Eventus, ut in iis, quae delinquent viri clementes⁷⁾, quamvis lex non soleat spectare eventum⁸⁾:

m) Sic Cod. 1350. Fabr. λόγος. n) Sic Cod. Fabr. βοηθῆσαι. o) τὰ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. p) Sic Cod. 1350. Fabr. δι' ὀρθώσεως. q) Fabr. δεσέρτου. r) Lege ἐμάνσορ. Sic etiam vertit Cuiacius. s) Sic Cod. 1350. pro γίνεται, quod habet Fabr. t) Sic lego. Fabr. ἀργεῖν. u) Fabr. ἐστι. v) καὶ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. w) Est Oratio contra Midiam T. I. p. 537. ed. Reiskii. x) Sic lego. Fabr. παρέστηκε. y) Fabr. ἄνδρες Ἀθηναῖοι, omisso ὃ. Cod. 1350. ἄνδρα Ἀθηναίων. Sed prius praefertendum. z) Quae apud Fabr. sequuntur: φάκτον — τῶν νόμων περιστάσεις in eodem scholio, supra iam relata sunt in scholio secunda manu scripto.



προσέχειν τῷ ἀποτελέσματι· ὡς ἐπὶ τοῦ περιόντος ἐνόπλου ἐπὶ τῷ φονεῦσαι. ὁ δ' ἀκούσιος φόνος ἔξοριαν ἐπιφέρει.

ὡς ἐπὶ τῶν ἀμαρτανομένων ἀπὸ τῶν πράων ἀνθρώπων] Ὁ μὲν πρὸς ἀνῆρ καὶ μὴ στασιώδης, εἰ λαβῶν ὄπλα ὡς ἐπὶ φόνῳ ἐξέλθῃ, οὐ κολάζεται ὡς φονεὺς, εἰ μὴ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα γένηται. ἐπὶ δὲ τῶν στασιωδῶν ἀνδρῶν, καὶ διχα τοῦ ἀποτελέματος ὁ σκοπὸς τιμωρεῖται. οὐ γὰρ εἰ ἐφόνευσε μόνον, τιμωρεῖ αὐτόν, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ ἐφόνευσε· διὰ γούν μόνον τὸ ἐνόπλιως παριέναι^{c)} τιμωρεῖ, ὡς τίτ. λθ'. κεφ. α'. [Sch. x. VII. 855.]

εἰ καὶ ὁ νόμος οὐκ εἴωθε προσέχειν τῷ ἀποτελέσματι] Ζῆτε τίτ. λθ'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ κεφ. ιθ'. [Sch. y. VII. 855.]

ὡς ἐπὶ τοῦ περιόντος ἐνόπλου ἐπὶ τῷ φονεῦσαι] Ζῆτε τίτ. ιη'. κεφ. ι'. θεμ. παρατελ. καὶ γ'. [Sch. z. VII. 855.]

ὁ δὲ ἀκούσιος φόνος ἔξοριαν ἐπιφέρει] Καὶ ἡ προαίρεσις οὐχ ἦτον τοῦ ἀμαρτήματος κολάζεται^{d)}. καὶ γὰρ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὰ κατὰ τύχην ἐτιμωρεῖτο. καὶ μάρτυς Ὁμηρος^{e)}.

Ἐντὲ με τυτθὸν ἐόντα Μενότιος ἐξ Ὀποέντος ἤγαγεν ὑμέτερον^{f)} δ' ἑ) ἀνδροκταίης ὑπὸ λυγρῆς ἤματι τῷ, ὅτε παῖδα κατέκτανον Ἀμφιδάμαντος Νηπίος οὐκ ἐθέλων, ἀμφ' ἀστραγάλοις χολωθεῖς. [Sch. a. VII. 855.]

Ζῆτε τίτ. γ'. κεφ. θ'. θεμ. β'. τὸ τέλος, καὶ τίτ. λθ'. κεφ. γ'. τὸ τέλος, καὶ κεφ. αὐτοῦ ις'. καὶ δ'. θεμ. β'. σημείωσαι ἔξωθεν, ὅτι ὁ ἀκούσιος φόνος ἔξορία κολάζεται, κατὰ μὲν τινὰς πενταετία, κατὰ δὲ ἄλλους, εἰς ὅσον ὁ διαιτῶν^{h)} συνίδοι. [Sch. a. VII. 855 sq.]

* Τὸ ἀποτέλεσμα θεωρεῖται, ὡς ἐπὶ τῶν ἀπὸ τοῦ πρῶτου ἀνθρώπου γινομένων, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὁ νόμος οὐ πάντοτε τὸ ἀποτέλεσμα μόνον κολάζει, ἀλλὰ καὶ τὴν προαίρεσιν. οὐχ ἦτον γὰρ τοῦ φονεύσαντος κολάζει τὸν φόνου ἕνεκα μετὰ ἀκοντίου διαγινόμενον. καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς Ἕλλησι μόνῃ ἐκουσίᾳ φυγῇ τὰ κατὰ τύχην συμβαινόντα ἀμαρτήματα ἐτιμωρεῖτο.

L. 16. §. 9. D. XLVIII. 19. Τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα ἕθ' ὅτε βαρύτερον ἐν τισιν ἐπαρχίαις ἐκδικεῖται, ὡς ἐν Ἀφρικῇ ὁ ἐμπρησμός τῶν ληῶν, καὶ ἐν Μυσίᾳ τῶν ἀμπέλων, καὶ οἱ παραχαράκται, ἐνθα εἰσὶ μέταλλα.

τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα — ἐκδικεῖται] Βαρύτερον τιμωροῦνται καὶ ἐν Ἀραβίᾳ οἱ λεγόμενοι σκοπελισταί, καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ οἱ τὰ τοῦ Νεῖλου παραχώματα περιαιρούντες, ὡς τίτ. κβ'. κεφ. τελευτ. καὶ βιβ. β'. τίτ. α'. κεφ. θ'. [Sch. b. VII. 856.]

ὁ ἐμπρησμός τῶν ληῶν] Ἦτοι τοῦ θέρους ὁ ἐμπρησμός, ἢ ἡ τομῆ.

§. 10. Ἔθ' ὅτε αὔξουσιν αἱ τιμωρίαι, ὡς διὰ τὸν φόβον τῶν συνεχῶς γινομένων ἐφόδων.

ἔθ' ὅτε αὔξουσιν αἱ τιμωρίαι] Ἔθ' ὅτε τινῶν ἀμαρτημάτων συμβαίνει αὔξασθαι τὰς τιμωρίας, ἐνθα πολλῶν πᾶν ποιούντων ἐφόδους πρὸς φόβον αὐτῶν πικρωτέρων δεόμεθα ὑποδειγμάτων. [Sch. c. VII. 856.]

Ζῆτε κεφ. ιγ'. ἐν οἷς οὐδὲ τὸ ἔγκλημα βλέπομεν, ἀλλὰ τὴν ψῆφον, ὡς κεφ. ιβ'. [Sch. c. VII. 856.]

ὡς διὰ τὸν φόβον τῶν συνεχῶς γινομένων ἐφόδων] Κρατηθεῖς γὰρ εἰς ἰσχυρῶς τιμωρεῖται καὶ ὑπὲρ τὰ ὠρισμένα διὰⁱ⁾ ἀναστολῆν τῶν λοιπῶν. [Sch. d. VII. 856.]

L. 17. pr. D. eod. ις'.^{h)} Μαρκ. Ἀντὶ μὴ γεγραμμένου ἐστὶ τὸ καταλιμπανόμενον ἐν διαθήκῃ τοῖς ὑπευθύνοις τῆς τιμωρίας.

ἀντὶ μὴ γεγραμμένου ἐστὶ] Ὡς μὴ δούλῳ βασιλείως

ut in eo, qui armatus ambulat occidendi causa⁹⁾. Caedes autem involuntaria exilium irrogat¹⁰⁾.

7) ut in iis, quae delinquent viri clementes] Vir clemens nec seditiosus, si armis sumtis quasi occidendi causa exierit, non punitur ut homicida, nisi et eventus sequatur. In seditiosis autem etiam sine eventu animi propositum punitur. Neque enim tantum si occiderint, sed et si non occiderint, puniuntur ob id solum, quod armati processerint, ut tit. 39. cap. 1.

8) quamvis lex non soleat spectare eventum] Quaere tit. 39. cap. 1. them. 2. et cap. 19.

9) ut in eo, qui armatus ambulat occidendi causa] Quaere tit. 18. cap. 10. them. penult. et 3.

10) caedes autem involuntaria exilium irrogat] Animi propositum non minus, quam crimen punitur. Nam et apud Graecos fortuiti casus puniuntur. Testis Homerus, qui ait:

Non parvulum me Menoetius ex Opunte In domum vestram duxit ob saevam caedem Die illo, quo puerum Amphidamantis interfeci. Infans invitus, ob talorum ludum iratus.

Quaere tit. 3. cap. 9. them. 2. finem, et tit. 39. cap. 3. finem, et eiusdem cap. 16. et 4. them. 2. Nota extrinsecus, involuntariam caedem exilio puniri, quorundam opinione quinquennii, quorundam in quantum iudici videbitur.

Eventus spectatur, ut in his, quae a clementissimo viro fiunt, quamvis lex non semper eventum tantum punit, sed etiam propositum. Non minus enim, quam occidentem, punit eum, qui occidendi causa cum telo fuerit. Et ideo apud Graecos exilio voluntario fortuiti casus luebantur.

Idem crimen interdum gravius in quibusdam provinciis vindicatur¹¹⁾, ut in Africa incendium segetum¹²⁾, et in Mysia vitium, et adulteratores monetae, ubi sunt metalla.

11) idem crimen — vindicatur] Gravius puniuntur et in Arabia qui dicuntur scopelistae, et in Aegypto qui aggeres Nili dissolvunt, ut tit. 22. cap. ult. et lib. 2. tit. 1. cap. 9.

12) incendium segetum] Id est incendium vel succisio messis.

Nonnunquam augentur poenae¹³⁾, ut ob metum frequentium grassationum¹⁴⁾.

13) nonnunquam augentur poenae] Nonnunquam evenit, ut quorundam delictorum poenae augeantur, quoties nimium multis grassantibus ad eos terrendos severioribus exemplis opus sit.

Quaere cap. 13. in quibus non crimen, sed sententiam spectamus, ut cap. 12.

14) ut ob metum frequentium grassationum] Deprehensus namque unus severe punitur et ultra statuta, ut ceteri corripiantur.

XVI. Marc. Pro non scripto est¹⁾, quod in testamento servis poenae²⁾ relinquuntur.

1) pro non scripto est] Quasi non Caesaris

a) L. 16. §. 8. D. h. t. verba ὁ ἀκούσιος φόνος ἔξοριαν ἐπιφέρει habet Attal. tit. LXXVIII. §. 11. b) δὲ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. c) Malim περιέναι. d) Fabr. κολάζει. e) Iliad. XXIII. 85. sq. f) Fabr. ἡμέτερον. g) Fabr. δῶ. h) Malim δικάζων pro διαιτῶν. i) Fabr. τὴν habet post διὰ, quod deest in Cod. 1350. k) Fabr. ις'. L. 17. pr. D. h. t. legitur apud Harm. V. 8. §. 59.



καταλειφθέν, ἀλλὰ δούλω τιμωρίας. ζήτη βιβ. λε'. τι. ιδ'. κεφ. κς. θεμ. β. και τι. κα. 1) αὐτοῦ κεφ. ιγ'. θεμ. β. [Sch. e. VII. 856.]

τοῖς ὑπευθύνοις τῆς τιμωρίας] Οἳ εἰσιν οἱ πεμφθέντες εἰς μέταλλον ἢ^m) εἰς ἔργον μετάλλου. [Sch. f. VII. 856.]

Εἰσὶ τινες ἀπόλλιδες, ὡς οἱ διηνεκῶς εἰς δημόσιον ἔργον δίδόμενοι, ἢ εἰς νῆσον περιοριζόμενοι· οὔτινες τὰ μὲν ὄντα ἐξⁿ) ἰδικῶν νόμων οὐκ ἔχουσι, τὰ δὲ ἐξ ἔθνικου ἤτοι φυσικοῦ ἔχουσι.

εἰς δημόσιον ἔργον] Τὸ δημόσιον ἔργον, ὃ γράφει ὁ νόμος, ἢ τελοποιεῖν ἐστὶν ἐν μακρῷ τόπῳ, ἢ γούν ὁδοστρωσίαν ποιεῖν εὐθέτως. [Sch. g. VII. 856.]

τὰ μὲν ὄντα ἐξ ἰδικῶν νόμων] Πόλις τῆς Ῥώμης, ὡς τὸ ποιεῖν διαθήκη, τὸ ἔχειν ὑπεξουσίους τοὺς παῖδας, πάντα εἰσὶ τὰ εἰς Ῥωμαίκοις νόμους ἀνήκοντα. [Sch. h. VII. 856.]

ιζ.ο) Οὐλπ. Οὐδεὶς ὑπὲρ ψιλῆς ἐννοίας ὑφίσταται ποινῆν.

οὐδεὶς ὑπὲρ ψιλῆς ἐννοίας ὑφίσταται ποινῆν] Οὐδὲ ὑπὲρ διαθέσεως μόνης. και ζήτη τι. ιβ'. κεφ. α'. θεμ. β. και βιβ. β. τι. β. κεφ. σκε. ζήτη και βιβ. ζ. τι. γ. κεφ. γ. θεμ. γ. [Sch. i. VII. 856.]

ιη.ρ) Ἰδεμ. Οἱ δοῦλοι μὴ ἐκδικούμενοι ἀπὸ τῶν δεσποτῶν, και ἐξ ἑτέρων ἐκδικούνται.

οἱ δοῦλοι] Εἰ δὲ και μὴ δεφενδεῖται κατηγορούμενον τὸν οἰκέτην ὁ δεσπότης αὐτοῦ^ρ), οὐ παραχρήμα κολάζεται, ἀλλ' ἐπιτρέπομεν αὐτῷ και παρ' ἑτέρων δεφενδεῖσθαι. [Sch. k. VII. 856.]

και ἐξ ἑτέρων ἐκδικούνται] Ἀπολύμενος δὲ τῷ δεσποτῇ διαφρεῖ, ὡς τι. ιγ'. κεφ. η'. θεμ. β. και βιβ. μς'. τι. α. κεφ. ιγ'. και βιβ. μη. τι. ζ. κεφ. ι. [Sch. l. VII. 856.]

ιθ.ι) Παυλ. Ἡ ποινὴ τοῦ δικασθέντος^ς) οὐχ ἀρμόζει κατὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων.

ἡ ποινὴ — οὐχ ἀρμόζει κατὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων] Δι γὰρ ποινὰ εἰς ἐπανάρθωσιν τῶν ἡμαρτηκότων εἰσπράχθησαν. [Sch. m. VII. 856.]

κ.ι) Κελσ. Μόνος ὁ θάνατός ἐστιν ἐσχάτη τιμωρία.

μόνος ὁ θάνατος] Σὺν ταῖς ἐν τῷ κη'. κεφ. τιμωρίας. [Sch. n. VII. 856.]

κα.ιι) Μοδεστ. Οἱ μεταλλισθέντες, ἐὰν δεκαετίαν ἐπλήρωσαν ἐν τῇ ποινῇ, και διὰ ἡλικίαν ἢ ἀσθένειαν οὐκ ἰσχύουσιν ἐργάζεσθαι, δοκιμασίᾳ τοῦ ἔρχοντος ἀπολύονται, εἴπερ ἔχουσι συγγενεῖς ἢ ἀγχιστεῖς.

συγγενεῖς] Τοὺς δυναμένους ἀποτρέφειν^ν) αὐτούς. [Sch. o. VII. 856.]

κβ.ιιι) Ἰδεμ. Οἱ εἰς μέταλλον καταδικασθέντες χωρὶς χρόνου, δεκαετίαν ποιοῦσιν.

κγ.ιιι) Ἰδεμ. Οἱ χρονίσαντες ἐν τῷ ἐγκλήματι ἔλαφρότερον τιμωροῦνται τοῦ παραχρήμα καταδικαζομένου.

Οὐδεὶς ἐπὶ τῷ καταρημισθῆναι καταδικάζεται.

οἱ χρονίσαντες ἐν τῷ ἐγκλήματι] Οἱ^ν) ἐπὶ μῆκιστον χρόνον κατηγορούμενοι κοφύτερον καταδικάζονται δια τὸ ἐπὶ πολὺν αὐτοὺς ταλαιπωρεῖσθαι χρόνον. και διατάξεις γὰρ λέγουσι, μὴ ὁμοίως κατακρίνεσθαι τοὺς προσφάτως και ἐν νεωρῷ τῷ ἡμαρτηματι καταδικαζομένους τῶν ἐπὶ μακρῷ τῷ χρόνῳ κατηγορουμένων. [Sch. p. VII. 856. sq.]

Γ) Sic Cod. 1350. Fabr. κβ. m) Sic Cod. Fabr. και pro η. n) Fabr. εκ. ο) Fabr. ιη'. L. 18. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVIII. § 12. ρ) Fabr. ιθ'. q) Sic Cod. 1350. Fabr. αὐτόν. r) Fabr. κ'. s) Lege καταδικασθέντος. ι) Fabr. κα'. L. 21. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVIII. § 13. u) Fabr. κβ'. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑποτρέφειν. ιω) Fabr. κγ'. L. 23. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVIII. § 14. x) Fabr. κς'. Praetermissa est L. 24. D. h. t. y) Sic Cod. 1350. Fabr. δ.

servo relictum, sed servo poenae. Quaere lib. 35. tit. 14. cap. 25. them. 2. et eiusdem tit. 21. cap. 13. them. 2.

2) servis poenae] Quales sunt missi in metallum vel in opus metalli.

Quidam sunt sine civitate, ut qui perpetuo in opus publicum³) dati sunt, et in insulam deportati: qui ea, quae sunt ex specialibus legibus⁴), non habent: quae vero sunt ex iure gentium sive naturali, habent.

3) in opus publicum] Opus publicum lex vocat, veluti murorum constructionem loco longinquo, aut aptam viarum straturam.

4) ea, quae sunt ex specialibus legibus] Urbis Romae, veluti testamenti factionem, patriam potestatem, quae ad leges Rumanas pertinent.

XVII. Ulp. Nemo cogitationis nudae poenam patitur¹).

1) nemo cogitationis nudae poenam patitur] Nec solius affectionis. Et quaere tit. 12. cap. 1. them. 2. et lib. 2. tit. 2. cap. 225. Quaere et lib. 7. tit. 3. cap. 3. them. 3.

XVIII. Idem. Servi¹), qui non defenduntur a dominis, etiam ab aliis defenduntur²).

1) servi] Sed et si servum accusatum non defendat dominus, nun statim punitur, sed permittitur ei defendi etiam ab aliis.

2) etiam ab aliis defenduntur] Absolutus vero ad dominum pertinet, ut tit. 33. cap. 8. them. 2. et lib. 46. tit. 1. cap. 13. et lib. 48. tit. 7. cap. 10.

XIX. Paul. Poena damnati in heredes eius non competit¹).

1) poena — in heredes eius non competit] Nam poenae in emendationem delinquentium introductae sunt.

XX. Cels. Mors sola¹) est ultima poena.

1) mors sola] Cum poenis cap. 28. comprehensis.

XXI. Modest. Damnati in metallum, si decem annis poena sua functi sint, et propter aetatem aut valetudinem vacare operi non possint, arbitrio iudicis dimittuntur, si modo cognatos¹) vel affines habeant.

1) cognatos] Qui alere eos possint.

XXII. Idem. Damnati in metallum non praefinito tempore, decennium in eo transigunt.

XXIII. Idem. Qui diutino tempore in reatu fuerint¹), levius puniuntur eo, qui confestim damnatur.

Nemo ita damnatur, ut praecipitetur. §. 1.

1) qui diutino tempore in reatu fuerint] Qui diutino tempore rei fuerunt, levius damnantur, propterea quod diu vexati sunt. Nam et constitutiones dicunt, non eo modo puniri eos, qui nuper et in recenti crimine damnantur, et eos, qui longo tempore in reatu fuerunt.



L. 26. κδ'.^{z)} Καλλιστρ. Οὐχ ὑφίσταται σπῖλον ὁ υἱὸς
 XI.VIII. ἀπὸ πατρῶου ἐγκλήματος ἢ ποινῆς· οὐδέ τις ξτερος
 19. ἐξ ἁμαρτήματος ἑτέρου.

οὐχ ὑφίσταται σπῖλον ὁ υἱὸς] Τὸ δὲ τοῦ λγ'. κεφ. τοῦ ν'. τιτ. τὸⁿ⁾ τοὺς ἐγγόνους βλάπτεισθαι διὰ τὸ τοὺς υἱούς εἶναι εὐτελεῖς, ἐπὶ ἀτίμων νοεῖται, ὅτι οἱ ἀτίμοι ἐγγονοί, εἰ μὲν πατέρων καὶ πάππων εἴεν τιμίον, οὐ τιμωροῦνται ὡς ἀτίμοι ἦτοι εὐτελεῖς· ἀτίμους γὰρ τοὺς μὴ τιμίους λέγω· ἀλλ' ὠφελεῖ αὐτοὺς ἢ τῶν προγόνων τιμιότης. εἰ μὲντοι πάππων μὲν εἴεν τιμίον καὶ^{b)} διασήμων, πατέρων^{c)} δὲ εὐτελῶν, ἢ τοῦ πατρὸς εὐτέλεια οὐκ ἐξ αὐτοῦ δια τῆς τῶν πάππων ὠφελείᾳ εἰς ἐνδοξότητος. οὐ μὲν εἰ καὶ τίμοι μὲν εἴεν οἱ πάπποι, ἀτίμοι δὲ καὶ εὐτελεῖς οἱ μέσοι, οἱ μὲντοι ἐγγονοὶ καὶ αὐτοὶ τίμοι βλαβήσονται τι περὶ τὴν οἰκίαν τιμιότητα διὰ τῆς τῶν πατέρων εὐτελείας· τῇ γὰρ ἐκ τῆς τῶν πάππων τιμιότητος ὠφελείᾳ τῶν ἐγγόνων ἐμποδίζει ἢ τοῦ υἱοῦ εὐτέλεια, οὐ μὲν καὶ τῇ ἐκ τῆς οἰκίας τῶν ἐγγόνων διασημότητος ἐπιτιμία. [Sch. q. VII. 857.]

ἀπὸ πατρῶου ἐγκλήματος ἢ ποινῆς] Εἰ μὴ ἐπὶ μόνῃς τῆς^{d)} καθοσιώσεως ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῆς κατὰ ἰλλουστρίων συνωμοσίως^{e)}, ὡς τιτ. λγ'. κεφ. ιγ'. καὶ τιτ. λθ'. κεφ. ιβ'. καὶ τιτ. ν'. κεφ. λγ'. [Sch. r. VII. 857.]

L. 27. pr. κέ'.^{f)} Ἰδεμ. Οἱ ἄρχοντες τὰς ἰδίας ἀποφάσεις
 D. eod. ἀνατρέπειν οὐ δύνανται. εἰ μὲντοι τις καθ' ἑαυτοῦ ψευδάμενος ἢ ἀπορία ἀποδείξεων καταδικασθῆ, καὶ ὕστερον εὐρεθῶσι δικαιώματα βοηθοῦντα αὐτῷ, ὁ βασιλεὺς ἢ ἑλευθεροῖ αὐτόν, ἢ μειοῖ τὴν ποινήν.

οἱ ἄρχοντες τὰς ἰδίας ἀποφάσεις ἀνατρέπειν οὐ δύνανται] Ζῆτει τιτ. ν'. κεφ. α'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. β'. κεφ. κ'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. πδ'. καὶ ρκζ'. καὶ τιτ. γ'. κεφ. νε'. καὶ ἐξβ'. [Sch. s. VII. 857.]

ἢ ἀπορία ἀποδείξεων] Ἰπόντων μὲντοι τεκμηρίων πεπλανημένων. [Sch. t. VII. 857.]

καὶ ὕστερον εὐρεθῶσι δικαιώματα βοηθοῦντα αὐτῷ] Σημείωσαι, πότε^{g)} καὶ πῶς ὁ μετὰ ἀπόφασιν^{h)} εὐρών δικαιώματα δύναται τοῦτοις χρήσασθαι. [Sch. y. VII. 857.]

ἢ μειοῖ τὴν ποινήν] Ζῆτει βιβ. θ'. τιτ. γ'. κεφ. μς'. καὶ θεμ. β'. καὶ κεφ. λε'. [Sch. u. VII. 857.]

§. 1. 2. Ἐὰν οἱ πολιτευόμενοι ἢ οἱ τῶν πόλεων πρω-
 τεύοντες ἁμαρτωσί τι κεφαλικόν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι ἔξορίας, ἢ περιορισμοῦ, ἢ κεφαλικῆς τιμωρίας, δεῖ τὸν ἄρχοντα δεδμεμένους αὐτοὺς φυλάττειν, καὶ ἀναφέρειν τῷ βασιλεῖ, προσζυγγύντα τῇ ἀναφορῇ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ψήφον.

ἢ κεφαλικῆς τιμωρίας] Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. ρνε'. θεμ. γ'. [Sch. x. VII. 857.]

καὶ ἀναφέρειν τῷ βασιλεῖ] Δίχα τῆς καθοσιώσεως, ὡς τιτ. λς'.ⁱ⁾ κεφ. ις'. [Sch. y. VII. 857.]

L. 28. pr. κς'.^{k)} Ἰδεμ. Ἐσχάτη τιμωρία ἐστὶ τὸ φουρκι-
 D. eod. σθῆναι, καὶ καυθῆναι, καὶ ἀποκεφαλισθῆναι, καὶ^{l)} μεταλλισθῆναι, καὶ περιορισθῆναι. ταῦτα γὰρ πλη-
 σιάζει καὶ μιμνῆται θάνατον.

§. 1. Τὸ δὲ προσκαίρω^{m)} ἢ διηνεκῶς ἔξορισθῆναι, ἢ εἰς δημόσιον ἔργον δοθῆναιⁿ⁾, ἢ ῥοπαλισθῆναι, ἢ ἄλλως ὑποστῆναι ποινήν, οὐκ ἐστὶ κεφαλικόν.

ἐσχάτη τιμωρία ἐστὶ] Οὔτοι σχεδὸν εἰσιν οἱ βαθμοὶ καὶ ἡ τάξις. ἄκρα μὲν γὰρ τιμωρία ἐστὶ τὸⁿ⁾ φουρκα κατακρίθῆναι ἢ ζῶντα καυθῆναι. αὕτη δὲ ἡ τιμωρία, εἰ καὶ τὰ μάλιστα δικαίως ἄκρα λέγεται αὕτη, ὅμως ἐπειδὴ μετὰ τὴν

XXIV. Callistr. Non contrahit maculam filius¹⁾ ex delicto vel poena paterna²⁾, neque alius quis ex alieno delicto.

1) non contrahit maculam filius] Quod autem dicitur cap. 33. tit. 50. nepotes laedi ob filiorum vilitatem, de infamibus intelligitur, ut infames nepotes, si avo et patre honestis sint, non puniantur quasi infames sive viles, (infames enim non honestos dico) sed prosit eis honor parentum. At si avo sint honesto et nobili, patre viliori, patris vilitas obstat eis, quo minus fruuntur honore et gloria avi. Nec vero si avus honestus, pater vilis et infamis fit, ipsi nepotes honesti damnium honoris sustinent ob patris vilitatem: nam commodum, quod ex avi honore redundat, obstat filii vilitas, non etiam honori proprio et nobilitati nepotum.

2) ex delicto vel poena paterna] Nisi ex solo crimine maiestatis ex capite coniarationis initae adversus illustres, ut tit. 36. cap. 18. et tit. 39. cap. 12. et tit. 50. cap. 33.

XXV. Idem. Praesides sententias suas rescindere non possunt¹⁾. At si quis de se mentitus sit, vel si inopia probationum²⁾ damnatus sit, et postea reperiat instrumenta, quae sibi adiumento sint³⁾, Princeps aut liberat eum, aut minuit poenam⁴⁾.

1) Praesides sententias suas rescindere non possunt] Quaere tit. 50. cap. 1. them. ult. et lib. 7. tit. 2. cap. 20. et lib. 9. tit. 1. cap. 84. et 127. et tit. 3. cap. 55. et 62.

2) vel si inopia probationum] Existentibus tamen falsis argumentis.

3) et postea reperiat instrumenta, quae sibi adiumento sint] Nota, quando et quemadmodum utatur quis instrumentis a se post sententiam repertis.

4) aut minuit poenam] Quaere lib. 9. tit. 3. cap. 46. et them. 2. et cap. 35.

Si decuriones vel civitatum principales capitale aliquid admiserint, ita ut relegatione digni sint, vel deportatione, vel capitali poena⁵⁾, Praeses debet vinctos eos custodire, et Principi referre⁶⁾, adiecta relationi sententia sua.

5) vel capitali poena] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 155. them. 3.

6) et Principi referre] Excepto crimine maiestatis, ut tit. 36. cap. 17.

XXVI. Idem. Ultima poena est¹⁾ furcae suffigi, et comburi, et capite amputari, et in metallum damnari, et deportari. Haec enim proxima sunt et similia morti.

Ad tempus vero aut in perpetuum relegari²⁾, vel in opus publicum dari, vel fustibus caedi, aliamve quam poenam sustinere, non est capitale.

1) ultima poena est] Hi fere sunt gradus et ordo. Summum supplicium est ad furcam damnatio, aut vivi concrematio. Haec autem poena quamvis merito summa dicatur, tamen quia post furcam inventa est,

z) Fabr. κς'. a) Cod. 1350. τὸ. Fabr. pro τὸ habet λέγον. b) Sic Cod. Fabr. ἢ pro καὶ. c) Sic Cod. Fabr. πατρῶν hic et paulo post. d) τῆς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. e) Malim συνωμοσίας. f) Fabr. κς'. L. 27. pr. D. h. t. similibus verbis legitur apud Phot. tit. IX. cap. 39. (apud Voellum T. II. p. 1028.) et usque ad vocem δύναται apud Attal. tit. LXXVIII. §. 15. g) πότε, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. h) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποφάσεως. i) Sic lego. Fabr. μς'. k) Fabr. κγ'. L. 28. pr. §. 1. D. h. t. leguntur in Syn. p. 537. ubi efficiunt cap. 25. h. t. l) Syn. post καὶ inserit τὸ. m) Verba ἢ εἰς ἄμ. ἔργον δοθ. omisit Syn. n) τὸ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

φούρκαν ἐπενοήθη, μεταγενεστέρα αὐτῆς εἶναι δοκεῖ. καὶ ἡ τῆς κεφαλῆς ἀποτομή ἄκρα τιμωρία ἐστὶ. μετὰ ταύτην πλησιαζούσα τῷ θανάτῳ ἐστὶν ἡ εἰς μέταλλον τιμωρία· μετὰ ταῦτα ἡ εἰς νῆσον δεπορτατίων. αἱ λοιπαὶ δὲ τιμωρίαι εἰς ὑπόληπτον μάλλον, οὐκ εἰς κίνδυνον ἀνήκουσιν, ὡς ἡ διηνεκῆς καὶ ἡ πρόσκαιρος ἐξορία, καὶ ἡ εἰς νῆσον ἐξορία, ἢ ὅτε διδοταὶ τις εἰς ἔργον δημοσίου, ἢ ὅτε τῇ πληγῇ τῶν ῥοπαλῶν ὑποβάλλεται. ζῆται κεφ. κα'. [Sch. z. VII. 857.]

ἡ διηνεκῶς ἐξορισθῆναι] Ζῆται βιβ. ζ. tit. ιδ'. κεφ. δ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβλίου καὶ tit. κεφ. κζ'. θεμ. τελευτ. [Sch. a. VII. 858.]

Μόνον^ο) οἱ εὐτελεῖς ἐλεύθεροι ῥοπαλιζονται.

μόνον οἱ εὐτελεῖς ἐλεύθεροι ῥοπαλιζονται] Ἐπι δὲ τῆς καθοριστέως μόνος καὶ οἱ ἐντιμοί, ὡς tit. λς. κεφ. ις. σημειώσαι ἐνεύθεν, ὅτι καὶ οἱ ἐλεύθεροι ἄνδρες οὐ δέρονται, εἰ μὴ εἶεν εὐτελεῖς οἱ ἁματιάνοντες, δίχα δηλαδὴ τῆς καθοριστέως. ἐκεῖ γὰρ πάντες δέρονται, ὡς tit. λς. κεφ. ις. ιη'. [Sch. b. VII. 858.]

Οἱ Ρ) νεωτερισταὶ μέχρι φωνῆς θορυβοῦντες ῥοπαλιζονται καὶ ἀπολύονται. εἰ δὲ ὑπομνησθέντες παρὰ τοῦ ἀρχοντος τοῖς αὐτοῖς ἐπιμεινοῖεν⁹⁾, ἐξορίζονται. εἰ δὲ πολλοὺς θορυβῶντας καὶ ἀταξίας ἐποιήσαν, καὶ πολλάκις κρατηθέντες καὶ πτόσαν¹⁾ κολασθέντες ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἔμειναν προπετείας, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι διηνεκῶς ἐξορίζονται⁵⁾.

οἱ νεωτερισταί] Γνώσασιν οἱ ἐν τισὶ πόλεσιν οἰκοῦντες ἑαυτοὺς ἐν τῷ πλήθει νεωτέρους τιῆς θορυβοῦσας τῶν δήμων ἐμβοήσας παρεμβάλλειν. οὗτοι τοίνυν, εἰ μὴδὲν πλέον ἡμαρτον, μὴδὲ ὑπερμῆσθησαν¹⁾ παρὰ τοῦ ἀρχοντος οὕτω μὴ ποιῶν, ῥοπαλιζονται. προσκείται εἰς τὸν ἴδικον ἢ ἀπαγορεύεται αὐτοῖς πάσα θία. [Sch. c. VII. 858.]

διηνεκῶς ἐξορίζονται] Ὁ ἴδικος εἰς κεφαλὴν τιμωροῦνται. ζῆται βιβ. νς'. tit. α'. κεφ. γ'. θεμ. ιε'. [Sch. d. VII. 858.]

Οἱ δοῦλοι ῥοπαλιζόμενοι παραδίδονται τοῖς δεσπότηταις.

Οἱ κωλυόμενοι ῥοπαλιζεσθαι τὴν αὐτὴν τιμὴν τοῖς πολιτενομένοις ἔχουσι, καὶ οὔτε μεταλλίζονται.

οἱ κωλυόμενοι ῥοπαλιζεσθαι] Σημειώσαι, ὅτι οἱ τίμιοι ἄνδρες οὔτε ῥοπαλιζονται, οὔτε μεταλλίζονται. ἀρκετὴ γὰρ αὐτοῖς τιμωρία καὶ ὁ περιορισμός. [Sch. e. VII. 858.]

Οὐδεὶς εἰς ἔργον μέταλλον προσκαίρως ἀφείλει καταδικάζεσθαι. εἰ δὲ τι τοιοῦτον γένηται, οὐ δοκεῖ εἰς μέταλλον καταδικασθῆναι, ἀλλὰ μένει ἐλεύθερος· ἐπειδὴ καὶ ὁ διηνεκῶς εἰς ἔργον καταδικαζόμενος ἐλεύθερος μένει. ἀμέλει καὶ γυναῖκες οὕτω καταδικασθῆναι ἐλεύθερους τίκτουσιν.

οὐδεὶς εἰς ἔργον μέταλλον] Τὸ β'. θεμ. τοῦ ι'. κεφαλαίου, καὶ τὸ γ'. τοῦ η'. δοκοῦσιν ἐναντία· οὐκ εἰσὶ δὲ τὸ γὰρ παρὸν λέγει, ὅτι ὁ προσκαίρως καταδικασθεὶς, κὰν ἔργον μέταλλον ποιῇ, οὐ δοκεῖ εἰς μέταλλον καταδικάζεσθαι. μένει γὰρ ἡ ἐλευθερία τούτου, καθὼς καὶ τῶν εἰς ἔργον διηνεκῆς ἔτερον καὶ οὐχὶ μέταλλον καταδικαζόμενων. ὁ γὰρ διηνεκῶς εἰς ἔργον μέταλλον καταδικαζόμενος ἀπόλλει τὴν ἐλευθερίαν⁴⁾, καθὼς καὶ τὰ εἰρημένα κεφάλαια νοτὶν ὀφείλει. δ') γὰρ διηνεκῶς πεμφθεὶς γίνεται δούλος τῆς τιμωρίας. [Sch. f. VII. 858.]

εἰ δὲ τι τοιοῦτον γένηται] Ἦτοι εἰ συμβῇ τινα προσκαίρως εἰς μέταλλον ἔργον πεμφθῆναι, οὐ γίνεται δούλος τῆς τιμωρίας· τοῦτο γὰρ ὁ διηνεκῶς πεμφθεὶς ὑπομένει. σημειώσαι, ὅτι ἡ εἰς ἔργον μέταλλον πρὸς καιρὸν⁷⁾ ἐξορία οὐ

posterior ea videtur. Item capitis amputatio summum supplicium est. Deinde proxima morti est metalli poena: post eam in insulam deportatio. Ceterae poenae ad existimationem potius, quam ad periculum pertinent, ut relegatio ad tempus vel in perpetuum, vel in insulam, vel cum in opus quis publicum datur, vel cum fustium ictui subiicitur. Quaere cap. 21.

2) aut in perpetuum relegari] Quaere lib. 7. tit. 14. cap. 4. et huius libri et tit. cap. 27. them. ult.

Soli tenuiores liberi homines fustibus caeduntur³⁾. L. 28. §. 2. D. XLVIII. 19.

3) soli tenuiores liberi homines fustibus caeduntur] In solo autem maiestatis crimine etiam honestiores, ut tit. 36. cap. 17. Hinc nota, liberos homines non verberari, nisi viliores sint, qui deliquerint, excepto maiestatis crimine, in quo omnes verberibus subiiciuntur, ut tit. 36. cap. 17. 18.

Novas res molientes⁴⁾ voce tantum turbamcientes §. 3. D. end. et Proch. tit. XXXIX. cap. 6.

Novas res molientes] Solent quarundam civitatum habitatores se in turba iuniorum turbulentis popularium acclamationibus immiscere. Hi si nihil amplius admiserint, nec sint a Praeside admoniti, ne ita facerent, fustibus caeduntur. In Indice additur: Vel spectaculis eis interdicuntur.

5) in perpetuum relegantur] Index habet: Capite puniuntur. Quaere lib. 57. tit. 1. cap. 3. them. 15.

Servi fustibus caesi dominis redduntur. L. 28. §. 4. D. eod.

Qui prohibentur fustibus caedi⁶⁾, eundem honorem, quem decuriones habent, et in metallum non dantur. §. 5.

6) qui prohibentur fustibus caedi] Nota, honestiores viros nec fustibus caedi, neque in metallum dari. Poena enim sufficiens eis est deportatio.

Nemo in opus metalli⁷⁾ ad tempus damnari §. 6. debet. Si quid tamen tale fiat⁸⁾, non videtur in metallum damnatus, sed liber manet: quia et perpetuo in opus⁹⁾ damnatus liber manet¹⁰⁾. Proinde et mulieres hoc modo damnatae liberos pariunt.

7) nemo in opus metalli] Pugnare videntur them. 2. cap. 10. et them. 3. cap. 8. nec tamen pugnant. Hoc enim capite dicitur, ad tempus damnatum in opus metalli non videri in metallum damnatum. Manet enim libertas eius, quemadmodum et eorum, qui in aliud opus, quam metalli, perpetuo damnantur. Nam perpetuo in opus metalli damnatus amittit libertatem, quo modo et dicta capita intelligere debes. Nam perpetuo damnatus fit servus poenae.

8) si quid tamen tale fiat] Hoc est, si contingat quandam ad tempus in opus metalli mitti, non fit servus poenae: hoc enim patitur is, qui missus est in perpetuum. Nota, in opus metalli temporale exilium

o) L. 28. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 537. ubi est cap. 20. h. t. p) L. 28. §. 3. D. h. t. similibus verbis legitur in Proch. tit. XXXIX. cap. 6. et apud Harm. VI. 7. §. 10. q) Malim επιμεινοῦν. r) Cuiacius legit πρόσκαιρον, elementius. s) Haec poena est ex Proch. tit. XXXIX. cap. 6. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ὑπομνήσθησαν. u) Fabr. addit καὶ γίνεται δούλος τῆς τιμωρίας. Haec in Cod. 1350. hoc loco omittuntur. v) Haec inde ab ὁ γὰρ habet Cod. 1350. omissa a Fabr. w) Sic Cod. 1350. Fabr. προσκαίρως.



ποιεῖ δούλον· οὔτε μὴν ἢ εἰς ἔργον δημόσιον διηλεκτῆς ἔξορία· μείζον γὰρ τὸ ἔργον τοῦ μετάλλου τοῦ δημοσίου ἔργου. [Sch. g. VII. 858.]

εἰς ἔργον] Οὐ μετάλλου, ἀλλὰ δημοσίου, ὡς εἰς τινὰ κτίσματα τυγόν. ζῆτει βιβ. νς'. τι. ι'. κεφ. ε'. περὶ δημοσίων ἔργων. [Sch. h. VII. 858.]

ἐλεύθερος μένει] Κατὰ μέντοι τὸ μὴ ἐπαναστρέφειν ἔοικεν τῷ δεπορτατευθέντι, ὡς κεφ. μδ'. [Sch. i. VII. 858.]

28. §. 7. Ο βασιλικαῖς εἰκόσιν ἢ στήλαις προσφύγαν δοκεῖ πρὸς ὕβριν ἑτέρου, καὶ οὐ δι' οἰκείαν ἀσφάλειαν τοῦτο ποιεῖν· εἰ μὴ ἄρα δεθεῖς ἢ φυλακισθεῖς παρὰ τινος δυνάστου τοῦτο πέπραγεν. καὶ ὁ βασιλικὴν εἰκόνα πρὸς βλασφημίαν ἑτέρου προσφύρων δημοσίοις περιβάλλεται δεσμοῖς.

§. 8. Οἱ ἀπελεύθεροι ἀμαρτάνοντες κατὰ πατρῶνων, ἢ τέκνων, ἢ γονέων, ἢ συγγενῶν, ἢ ἀνδρός, ἢ γαμετῆς αὐτῶν, σφοδρότερον τῶν ἑξωτικῶν τιμωροῦνται. x)

οἱ ἀπελεύθεροι ἀμαρτάνοντες κατὰ πατρῶνων] Ζῆτει βιβ. μθ'. τι. β'. κεφ. ε'. καὶ ιβ'. καὶ κβ'. καὶ βιβ. ζ'. τι. η'. κεφ. θ'. [Sch. k. VII. 858.]

§. 10. Οἱ y) τὰς ἐφόδους ποιοῦντες διὰ τὸ πραιδεῦσαι εὐοκασί τοῖς λησταῖς· καὶ ἐὰν τοῦτο μετὰ σιδήρου ποιωῖσι, καὶ πολλαῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, εἰς κεφαλὴν κολάζονται· οἱ δὲ λοιποὶ ἔξορίζονται ἢ περιορίζονται. z).

§. 11. Οἱ a) δούλοι τῇ σωτηρίᾳ τῶν δεσποτῶν ἐπιβουλεύοντες καίονται.

§. 12. Οἱ b) δημῶδεις καὶ εὐτελεῖς ἐλεύθεροι ποιοῦντες ἐμπρησμοὺς ἐν πόλει δι' ἔχθραν ἢ πραιδαν, ἀποκεφαλίζονται ἢ καίονται. ἐλαφρότερον δὲ τιμωροῦνται οἱ καλύβην ἢ ἀγρὸν καίοντες. τοὺς δὲ κατὰ τύχην γινομένους ἐμπρησμοὺς ἐὰν οἱ, παρ' οἷς ἐγένοντο c), καταπαύσαι δυνάμενοι ἔραθύμησαν, πολιτικῶς ἀποθεραπεύουσι τὴν ζημίαν τῷ βλαβέντι, ἢ μετρίως σωφρονίζονται.

οἱ δημῶδεις καὶ εὐτελεῖς ἐλεύθεροι] Κεφαλικῶς μὲν κολάζονται οἱ ἀπλῶς ἐμπρησμοὺς ποιοῦντες· οἱ δὲ δι' ἔχθραν ἢ πραιδαν ἐμπρησμοὺς ποιήσαντες, ζῶντες καίονται. ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ τῶν θεμάτων ἐπὶ πόλεως δεῖ νοεῖν. [Sch. m. VII. 859.]

καλύβην] Τί ἐστι καλύβη, ζῆτει βιβ. β'. τι. β'. κεφ. ρθ'. καὶ ργ'. [Sch. l. VII. 858.]

πολιτικῶς] Ἦτοι χρηματικῶς, ὅτι δὲ τῷ τοῦ πολιτικοῦ ὀνόματι τὸ χρηματικὸν δηλοῦται, ζῆτει d) βιβ. θ'. τι. α'. κεφ. ρλζ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. τι. λδ'. κεφ. λγ'. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς. [Sch. n. VII. 859.]

§. 13. Ο e) προσκαίρως ἔξοριζόμενος, ἐὰν ἀποφύγη, διηλεκτῶς ἔξορίζεται· ὁ δὲ διηλεκτῶς ἔξορισθεῖς μεταλλίζεται· ὁ δὲ μεταλλισθεῖς ἀποφεύγων ἀποκεφαλίζεται.

ὁ προσκαίρως ἔξοριζόμενος] Ζῆτει τι. ξη'. κεφ. ιδ'. καὶ κεφ. δ'. τουτου τοῦ τι. καὶ η'. θεμ. δ'. [Sch. o. VII. 859.]

§. 14. Καὶ ὁ πρόσκαιρον φυλακὴν φυγῶν διηλεκτῶς φυλάττεται· ὁ δὲ διηλεκτῆ φυλακὴν f) φυγῶν g) μεταλλίζεται· ὁ δὲ μέταλλον φυγῶν ἐσχάτως τιμωρεῖται.

§. 15. Οἱ h) περιβόητοι λησταὶ ἐν οἷς ἐλήστευσαν τόποις, φουρκίζονται.

non facere servum, neque in opus publicum perpetuum exilium. Maius enim opere publico opus metalli est.

9) in opus] Non metalli, sed publicum, ut in aedificia quaedam forte. Quaere lib. 56. tit. 10. cap. 5. de operibus publicis.

10) liber manet] At quatenus non revertitur, comparatur deportato, ut cap. 44.

Qui ad statuas vel imagines Principum confugit, in iniuriam alterius, non suae tuitionis causa id facere videtur: nisi in vinculis aut custodia detentus a potentiori id fecerit. Et qui imaginem Principis in invidiam alterius praefert, in vincula publica conicitur.

Liberti, qui delinquant in patronos ¹¹⁾, vel filios, vel parentes, vel cognatos, vel maritum, vel uxorem eorum, gravius, quam extranei, puniuntur.

11) liberti, qui delinquant in patronos] Quaere lib. 49. tit. 2. cap. 5. et 12. et 22 et lib. 7. tit. 8. cap. 9.

Grassatores, qui praedae causa id faciunt, similes sunt latronibus: et si id cum ferro faciant, et scapius, et in itineribus, capite puniuntur: ceteri relegantur, vel deportantur.

Servi, qui saluti dominorum insidiantur, comburuntur.

Plebei et humiles liberi homines ¹²⁾ facientes incendia intra oppidum ob inimicitias vel praedam, capite amputantur, vel comburuntur. Lenius autem puniuntur, qui casam ¹³⁾ aut agrum incenderint. Fortuita incendia si ii, apud quos orta sunt, cum possent ea extinguere, neglexerint, civiliter ¹⁴⁾ damnum laeso praestant, vel modice castigantur.

12) plebei et humiles liberi homines] Capitaliter puniuntur, qui simpliciter incendia faciunt: qui vero inimicitiarum vel praedae causa, vivi comburuntur. Utrumque casum de oppido intelligi oportet.

13) casam] Quid sit casa, quaere lib. 2. tit. 2. cap. 180. et 183.

14) civiliter] Id est, pecuniariter. Civilis autem iudicii nomine pecuniarium significari, quaere lib. 9. tit. 1. cap. 137. et huius lib. tit. 34. cap. 33. et ibi Antiquos.

Ad tempus relegatus ¹⁵⁾ si fugerit, perpetuo relegatur: perpetuo autem relegatus in metallum damnatur: in metallum damnatus, si fugiat, capite plectitur.

15) ad tempus relegatus] Quaere tit. 68. cap. 14. et cap. 4. huius tit. et 8. them. 4.

Is etiam, qui temporalem custodiam refugit, perpetuo custoditur: qui vero perpetuam custodiam refugit, in metallum damnatur: qui metallum refugit, ultimo supplicio afficitur.

Famosi latrones in iis locis, quibus latrocinati sunt, furca figuntur ¹⁶⁾.

x) §. 9. L. 28. D. h. t. non esse positam in Basil. auctor est Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 989.). y) L. 28. §. 10. D. h. t. legitur in Syn. p. 510. sq. ubi est cap. 28. h. t. et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 16. et apud Phot. tit. XIII. cap. 23. (apud Voellum T. II. p. 1127.). z) Syn. υποορίζονται. a) L. 28. §. 11. D. h. t. legitur in Syn. p. 67. ubi est cap. 28. h. t. et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 17. b) L. 28. §. 12. D. h. t. legitur in Syn. p. 498. ubi est cap. 29. h. t. c) ἐγένοντο suppleo cum Syn. Deest apud Fabr. d) ζῆτει, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. e) L. 28. §. 13. 14. D. h. t. leguntur in Syn. p. 538. ubi efficiunt cap. 30. h. t. f) φυλακὴν omisit Syn. g) Syn. φεύγων. h) L. 28. §. 15. D. h. t. legitur in Syn. p. 538. ubi dicitur esse them. 2. cap. 30. h. t.



οἱ περιβόητοι λησταὶ ἐν οἷς ἐλήστευσαν τόποις, φουρκίζονται] ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι πάντες διὰ τῆς θεᾶς αὐτῶν κατακλητόμενοι τῶν ὁμοίων δραμάτων ἀπέχονται¹⁾, καὶ ἵνα γένηται τις παραμυθία τοῖς συγγενεῖσι καὶ ἀγχιστεῦσι τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀναιρεθέντων, τὸ ἐν αὐτοῖς τοῖς τόποις ἐπεγεχθῆναι τοῖς λησταῖς τὴν τιμωρίαν, ἐν οἷς τοὺς φόρους εἰργασάντο. [Sch. p. VII. 859.]

Πρόσκειται²⁾ εἰς τὸν Κύριλλον ἢ Θηριομαχοῦσιν.

Ἐν τοῖς ἐγκλήμασι πικρότερον οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἄτιμοι τιμωροῦνται.

ἐν τοῖς ἐγκλήμασι] Ζῆτει κεφ. α'. καὶ τιτ. γ'. κεφ. ιδ'. καὶ ιδ'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ισ'. κεφ. δ'. θεμ. β'. [Sch. q. VII. 859.]

κζ'.³⁾ Γαίου⁴⁾. Οἱ εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν καταδικαζόμενοι, παραχρῆμα καὶ πρὶν ἀποθάνωσιν, ἀπολύουσι τὴν πολιτείαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ μετὰ καταδίκην φυλάττονται πρὸς τὸ διελέγξαι ἄλλους.

κη'.⁵⁾ Μοδιστ. Τοὺς κατακρίτους ἐξ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν μεταφέρειν χωρὶς βασιλικῆς οὐκ ἔστι κελεύσεως.

κθ'.⁶⁾ Οὐλπ. Ὁ περὶ βίας ἀπὸ παραγγελίας ἀρχοντος κατακρίθεις οὔτε ἀτιμοῦνται, οὔτε τῷ Ἰουλίῳ ὑπόκειται. εἰ μὲντοι κατὰ ταῦτόν καὶ ἐκ τοῦ περὶ βίας δημοσίου⁷⁾ ἐγκλήματος καὶ τοῦ περὶ βίας ἰδιωτικῆς κατηγορηθέντος τινός, ὁ δικαστῆς ἀπλῶς ἀποφῆνεται, βίαν αὐτὸν πεποιηκέναι, δοκεῖ τῷ περὶ βίας ἰδιωτικῆς ὑποβαλεῖν αὐτόν.

ὁ περὶ βίας — κατακρίθεις] Ἐάν ὁ δικαστῆς εἴπῃ περὶ τινος, βίαν ἐποίησεν· εἰ μὲν τῷ οὐνδε βί ἰντεροδικῶ δικάζων τοῦτο εἶπεν, οὐκ ἀτιμοῦνται ὁ καταδικασθεῖς· ὁ γὰρ Ἰούλιος ἀτιμοῖ, καὶ οὐχὶ τὸ ἰντεροδικτον. εἰ δὲ ἐκατέρων ἐμνημόνευσε τῶν νόμων ὁ ἐγγραψίμενος, περὶ τοῦ οὐνδε βί πριβάτα λέγομεν γεγονέναι τὴν ψήφον ὡς πραιοτέρων ἔχοντος καταδίκην. εἰ δὲ τυχὸν ὁ δικαστῆς εἶπεν, ἀτίμως, οὐ δέιστιζε δέ, ποτερον πονβλικῆ ἢ πριβάτη βία ἡμαρτηθη, ἐκ τῶν ἐγγραφῶν⁸⁾ καταλαμβάνει τὴν ποιότητα τῆς βίας καὶ τὴν τιμωρίαν. [Sch. r. VII. 859.]

Σημειώσαι, ὅτι οὐκ ἀτιμοῦνται ὁ τῷ οὐνδε βί ἰντεροδικῶ καταδικασθεῖς, περὶ οὗ διαλαμβάνει τὸ ζ'. κεφ. καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ιζ'. τιτ. καὶ κεφ. ιδ'. αὐτοῦ. Ζῆτει θεμ. λ'. οὐ μὴν γὰρ ἰντεροδικτον ἀτιμοῖ⁹⁾. [Sch. r. VII. 859.]

οὔτε ἀτιμοῦνται] Ζῆτει τιτ. ιζ'. κεφ. ιη'. ζ'. θεμ. κη'. καὶ βιβ. νβ'. κεφ. λε'. [Sch. s. VII. 859.]

δοκεῖ τῷ περὶ βίας ἰδιωτικῆς ὑποβαλεῖν αὐτόν] Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀσάφων τὸ ἦτρον ἐπιλεγόμεθα, καὶ ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ φιλάνθρωπον γινῆ, ὡς βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. θ'. καὶ νς'. καὶ ρς'. καὶ ρξή. καὶ τὸ τέλος τοῦ ρλβ'. [Sch. t. VII. 859.]

λ'.¹⁾ Παιπιαν. Δούλος εἰς δεσμὸν προσκαιρῶς καταδικαζόμενος, καλῶς μετὰ τὴν περαιοῖσιν τοῦ χρόνου καὶ κληρονομίαν, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ληγῆτα λαμβάνει· οὐ μὴν ἐὰν ἔτι ἐν δεσμοῖς ἔσθι, λαμβάνει τὴν ἐλευθερίαν, εἰ μὴ ἕρα κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ὑπειστελεύσεως τῆς κληρονομίας εὔρεθῆ τῶν δεσμῶν ἀπολυθεῖς. καὶ ὁ χρεώστης γὰρ ἐὰν ἐλευθερώσῃ ἐν διαθήκῃ τὸν ἐνεχυρασμένον δούλον, καὶ ἐν καιρῷ τῆς ὑπειστελεύσεως εὔρεθῆ λυθῆν τὸ ἐνέχυρον, ἀρμόζει ἢ ἐλευθερία.

καὶ κληρονομίαν] Ἐάν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διατίθεσθαι τὸν τεστάτορα, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς εὔρεθῆ ἀπολελυμένος²⁾, τότε γὰρ διὰ τῶν ἐν τῷ μεταξύ ἐπισυμβαίνοντων αὐτῷ οὐ βλέπεται, ὡς βιβ. λε'. τιτ. θ'. κεφ. μη'. θεμ. β'. [Sch. u. VII. 859.]

1) Fabr. ἀπέχονται. 2) Hoc scholium omisit Fabr. 3) Fabr. κθ'. 4) Nomen Gaii in Cod. 1350. praefigitur. Fabr. τοῦ αὐτοῦ. 5) Fabr. λκ'. Praetermissae sunt L. 30. et 31. pr. D. h. t. 6) Fabr. λθ'. 7) Malim δημοσίας. 8) Sic legendum. Fabr. ἀγράφων. 9) Sic lego. Fabr. ἀτιμῶ. r) Fabr. λγ'. s) Sic lego. Fabr. εὔρη ἀπολελυμένον.

16) famosi latrones in iis locis, in quibus latrocinati sunt, furca figuntur] Ut alii omnes conspectu deterriti a similibus facinoribus abstineant, et ut solatio sit cognatis et affinibus interemtorum, eodem loco poena reddita, in quo latrones homicidia fecissent.

Apud Cyrillum additur: aut cum bestiis depugnant.

In criminibus¹⁷⁾ servi et infames severius puniuntur. L. 28. §. 16. D. XLVIII. 19.

17) in criminibus] Quaere cap. 1. et tit. 50. cap. 14. et 19. et lib. 7. tit. 15. cap. 4. them. 2.

XXVII. Gaii. Ultimo supplicio damnati statim et antequam moriantur, civitatem et libertatem amittunt. Nonnunquam vero post damnationem servantur ad convincendos alios. L. 29. D. eod.

XXVIII. Modest. Damnatos ex provincia in provinciam transferre sine Principis iussu non licet. L. 31. §. 1. D. eod.

XXIX. Ulp. De vi ex interdicto damnatus¹⁾ neque infamis fit²⁾, nec legi Iuliae subiicitur. At si eodem tempore aliquo et de vi publica, et de vi privata accusato iudex simpliciter pronunciaverit, vim eum fecisse, legi de vi privata subiecisse eum videtur³⁾. L. 32. D. eod.

1) de vi — damnatus] Si iudex ita de aliquo dixerit, vim fecisti: si quidem iudicans de interdicto unde vi id dixerit, damnatus non notatur infamia, quia lex Iulia infamat, non interdictum. Quodsi utriusque legis mentionem fecerit, qui inscripsit in crimen, sententiam dictam dicemus de vi privata, quod mitiorem condemnationem habeat. Sed si iudex dixerit, cum infamia, nec distinxerit, utrum publica an privata vis commissa esset, ex inscriptione aestimat qualitatem vis et poenam.

Nota, non infamari interdicto Unde vi damnatum, de quo tractat cap. 7. et sequentia tit. 17. et eiusdem cap. 19. Quaere them. 30. Interdictum enim non infamat.

2) neque infamis fit] Quaere tit. 17. cap. 18. 7. them. 28. et lib. 52. cap. 35.

3) legi de vi privata subiecisse eum videtur] In obscuris enim quod minimum est, eligimus, et in ambiguis, quod est benignius, vincit, ut lib. 2. tit. 3. cap. 9. 56. 156. 168. et finis cap. 192.

XXX. Papian. Servus in vincula temporaria damnatus, tempore impleto recte et hereditatem¹⁾ et libertatem et legata consequitur: non etiam si adhuc sit in vinculis, libertatem consequitur, nisi tempore aditae hereditatis solutus sit vinculis. Nam et debitor si pignoratium servum testamento manumiserit²⁾, et tempore aditae hereditatis solutum sit pignus, libertas competit. L. 33. D. eod.

1) et hereditatem] Si tempore testamenti et mortis testatoris solutus sit. Tunc enim ea, quae medio tempore contingunt, ei non nocent, ut lib. 35. tit. 9. cap. 48. them. 2.



Ἐν ἰνδιεῖ· Καὶ κληρονόμος καὶ λιβέρτος γίνεται, καὶ ληγάτοις τιμάται.

Ἐὰν ἐλευθερώσῃ ἐν διαθήκῃ τὸν ἐνεχυρασμένον δοῦλον] Ἦ καὶ γραφῇ κληρονόμον, ὡς βιβ. λέ'. τίτ. θ'. κεφ. λ'. καὶ τίτ. ιγ'. κεφ. λς'. [Sch. x. VII. 859.]

L. 34. pr. D. XLVIII. λα'.¹⁾ Ἰδεμ. Οὔτε διηνεκῶς, οὔτε προσκαίρως δίδεται δοῦλος εἰς ἔργον δημόσιον. εἰ δὲ κατὰ πλάνην δοθῇ προσκαίρως, ἀποδίδεται τῷ δεσπότῃ πληρουμένου τοῦ χρόνου.

§. 1. Κατήγορός ἐστι καὶ ὁ ὑποθέμενος ἑτέρῳ κατηγορήσῃ.

οὔτε διηνεκῶς — δίδεται δοῦλος εἰς ἔργον δημόσιον] Ποία γὰρ ἐστὶν οἰκέτου τιμωρία, εἰ καταδικασαῖεν αὐτὸν οἱ νόμοι εἰς δημοσίων κτισμάτων λειτουργίαν, ὅς καὶ πρὸ τούτου δουλικὴν λαχὼν τύχην ταῖς δεσποτικαῖς προσταγαῖς ὑπηρετεῖ, ἴσως βαρύνουσαι καὶ πλέον τῶν κτισμάτων. [Sch. y. VII. 860.]

L. 35. D. eod. λβ'.¹⁾ Καλλιστρ. Οὐ δεῖν²⁾ καταδικάζεσθαι τινα εἰς διηνεκῆν δεσμά.

L. 37. D. eod. λγ'.³⁾ Παυλ.⁴⁾ Οἱ κατὰ τῆς εὐθηνίας πλαστοῖς χρωμένοι μέτροις, αὐστηροτέρως πρὸς τὸ ἁμάρτημα τιμωροῦνται.

L. 38. pr. D. eod. Οἱ⁵⁾ ἀπὸ μετάλλου ἢ μονίτας βασιλικῆς κλέπτοντες μεταλλίζονται ἢ ἐξορίζονται.

οἱ κατὰ τῆς εὐθηνίας πλαστοῖς χρωμένοι μέτροις] Ζῆτει θεμ. β'. κεφ. ζ'. τοῦ κβ'. τίτ. καὶ τίτ. μα'. κεφ. λγ'. θεμ. α'. [Sch. z. VII. 860.]

§. 1. λδ'.²⁾ Ἰδεμ.³⁾ Οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ τὰς ἡμῶν βουλὰς τοῖς πολεμίοις ἀπαγγέλλοντες κίονται, ἢ φουρκίζονται.

οἱ αὐτόμολοι] Ἦ ζξ'. νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ λέοντος τοῦ φιλοσόφου κελεῖται τὸν αὐτόμολον ἐκονσίως ὑποστρέφοντα μὴ τιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ συγγνώμης ἀξιοῦσθαι ἕκαστου πεποιηκότα· δεύτερον δὲ τοῦτο πράξαντα εἰς τριετή⁴⁾ δουλείαν διαπαλεῖσθαι· τρίτον δὲ ποιήσαντα εἰς διηνεκῆν καὶ αἰδιον δουλείαν ἐκδίδουσθαι. εἰ μέντοι γὰρ⁵⁾ οὐχ ἐκονσίως εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἐπαναθῆν, ἀλλὰ ληφθεὶς ὑφ' ἐτέρων, καὶ μάλιστα εἰ αἵματι ἐμφυλίῳ τὴν δεξιάν ἡμαξε, θανάτῳ τούτου καταδικάζει. Ζῆτει βιβ. λδ'. τίτ. α'. κεφ. ιζ'. θεμ. ε'. καὶ ζ'. [Sch. a. VII. 860.]

κίονται] Ζῆτει βιβ. λζ'. τίτ. α'. κεφ. ιε'. καὶ βιβ. νζ'. τίτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. θ'. [Sch. b. VII. 860.]

§. 2. Οἱ⁶⁾ τὸν δῆμον ἐρεθίζοντες εἰς στάσιν⁷⁾ ἢ θύρῳβον, πρὸς τὴν ἀσίαν αὐτῶν ἢ φουρκίζονται, ἢ θηριομαχοῦσιν, ἢ περιορίζονται.

§. 3. Ὁ⁸⁾ τὴν ἄνηβον φθείρων, εὐτελής μὲν ὢν μεταλλίζεται, τίμιος δὲ εἰς νῆσον πέμπεται ἢ ἐξορίζεται.

ὁ τὴν ἄνηβον φθείρων] Ἀκουσαν⁹⁾ εἰ γὰρ ἐκοῦσαν, ἐλαττόνως τιμωρεῖται, ὡς τίτ. λζ'. κεφ. πβ'. εἰ βούλει δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἀναιρεθῆναι, νόει¹⁰⁾ τὸ παρὸν δίγεστον¹¹⁾ διατάξας γὰρ ἐκείνο. [Sch. c. VII. 860.]

εὐτελής μὲν ὢν μεταλλίζεται] Τοῦτο ἄλλως διεξέειπε τὸ πγ'. κεφ. τοῦ λζ'. τίτ. ἔστι δὲ τοῦ προχείρου νόμου τὸ κεφάλαιον ἐκείνο, καὶ ἀναιρεῖται τὸ προκείμενον ὑπ' ἐκείνου. ὀνοκοπεῖται γὰρ τὴν¹²⁾ ἄνακμον φθείρων, καὶ δίδωσι τῇ φθαρσίῳ κόρη τὸ ἡμισυ τῆς αὐτοῦ ἰσοστάσεως. [Sch. d. VII. 860.]

Ζῆτει τίτ. λζ'. κεφ. οζ'. οθ'. καὶ βιβ. νζ'. τίτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. θ'. [Sch. e. VII. 860.]

t) Fabr. λδ'. u) Fabr. λε'. L. 35. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVIII. §. 18. v) Sic Cod. 1350. Fabr. χοή pro ἄετ. w) Fabr. λζ'. Praetermissa est L. 36. D. h. t. x) L. 37. D. h. t. legitur in Syn. p. 216. y) L. 38. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXVIII. §. 19. z) Fabr. λη'. a) L. 38. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 521. et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 20. et in sch. t. ad Basil. XXI. 2. 11. (Fabr. II. 622. Heimb. II. 444.). b) Sic lego. Fabr. τρετλιν. c) Lege μέντοιγε pro μέντοι γὰρ. d) L. 38. §. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 512. e) Syn. στάσιμον. f) L. 38. §. 3. D. h. t. legitur in Syn. p. 527. g) Fabr. νοῖ. h) Inseras ὁ αὐτε τὴν.

Index habet: Et heres et libertus fit, et legatis honoratur.

2) si pigneratum servum testamento manumiserit] Vel etiam heredem scripserit, ut lib. 35. tit. 9. cap. 30, et tit. 13. cap. 36.

XXXI. Idem. Servus nec perpetuo, neque ad tempus in opus publicum datur¹⁾. Sed si errore datus sit ad tempus, expleto tempore domino redditur.

Delator est et qui alium supponit ad accusandum.

1) servus nec perpetuo — in opus publicum datur] Qualis enim est servi poena, si legibus damnetur in aedificia publica operam impendere, cum et iam sortitus conditionem servilem mandatis domini operam navet, gravioribus forsitan, quam sit aedificiorum opus.

XXXII. Callistr. Non debet quisquam damnari in perpetua vincula.

XXXIII. Paul. Qui annonae vexandae causa falsis utuntur mensuris¹⁾, severius pro modo delicti puniuntur.

Qui ex metalla vel moneta Principis furantur, metallo vel exilio puniuntur.

1) qui annonae vexandae causa falsis utuntur mensuris] Quaere them. 2. cap. 6. tit. 22. et tit. 41. cap. 33. them. 1.

XXXIV. Idem. Transfugae¹⁾ et ii, qui consilia nostra hostibus renunciant, comburuntur²⁾ vel furca suspenduntur.

1) transfugae] Novella 67. Imperatoris domini Leonis Philosophi transfugam ultro redeuntem non puniri, sed veniam ei dari iubet, si semel id admiserit: si iterum fecerit, in triennem servitutem vendi: si tertium, in perpetuam et aeternam servitutem tradi. At si non ultro in patriam redierit, sed deprehensus ab aliis reductus sit, et maxime, si sanguine civili dextram contaminaverit, morte eum damnat. Quaere lib. 34. tit. 1. cap. 17. them. 5. et 6.

2) comburuntur] Quaere lib. 37. tit. 1. cap. 15. et lib. 57. tit. 1. cap. 3. them. 9.

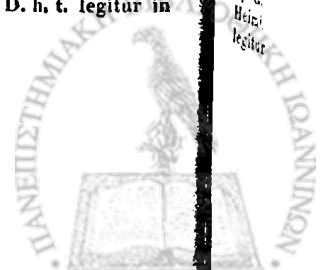
Qui populum concitant ad seditionem vel turbam, pro dignitate aut furca suspendantur, aut cum bestiis depugnant, aut deportantur.

Qui impuberem corrumpit³⁾, humilior quidem in metallum damnatur⁴⁾, honestior in insulam mittitur aut relegatur.

3) qui impuberem corrumpit] Invitam: nam si volentem, minus punitur, ut tit. 37. cap. 82. Vel si mavis, hoc digestum illo abrogari dicas: est enim constitutio.

4) humilior quidem in metallum damnatur] Hoc aliter exponit cap. 83. tit. 37. quod est Prochiri, et propositum caput corrigit. Nares enim abscindi iubet ei, qui immaturam corrumpit, et corruptae puellae dimidiam bonorum eius tribuit.

Quaere tit. 37. cap. 77. 78. 79. et lib. 57. tit. 1. cap. 3. them. 9.



Δούλος¹⁾ ὁ λέγων ἑξ ἰδίων ἀγορασθῆναι νόμιμων καὶ μὴ δεικνύς, ἀποδίδεται τῷ δεσπότῃ ἐπὶ τῷ εἶναι ἐν δεσμοῖς, ἢ μεταλλίζεται²⁾ βουλομένου τοῦ δεσπότου.

ἀποδίδεται τῷ δεσπότῃ. Ὅμοιον βιβ. μῆ. τι. α'. κεφ. ε'. ἐν τέλει, καὶ βιβ. λα'. τι. α'. κεφ. α'. [Sch. f. VII. 860.]

Ὁ¹⁾ δεδωκὼς πόμα πρὸς φίλτρον ἢ ἀμβλωτρίδιον³⁾, κἂν χωρὶς δόλου, εὐτελής μὲν ὢν μεταλλίζεται, τίμιος δὲ ἔξορίζεται μετὰ μερικῆς δημεύσεως. εἰ δὲ ἀπέθανεν ὁ πιών, ἐσχάτως τιμωρεῖται.

Τὴν ἀχρηστον διαθήκην ἀτιμωρητὶ τις κλέπτει.

τὴν ἀχρηστον διαθήκην ἀτιμωρητὶ τις κλέπτει] Ὁ τὴν ἀνυπόστατον ὑποκλέπτων διαθήκην ἀτιμωρητος μένει. οὐδὲν γὰρ ἐκ τῆς τοιαύτης διαθήκης ἢ ἀπαιτηθῆναι, ἢ συνεισῆναι δύναται. Ζῆτει τι. μα'. κεφ. β'. [Sch. g. VII. 860.]

Ὁ τὴν τοῦ ζῶντος διαθήκην ἀνοίγων, ἢ ἀναγινώσκων, ἢ ἀποσφραγίζων, ὑπόκειται τῷ νόμῳ καὶ εὐτελής μὲν ὢν μεταλλίζεται, τίμιος δὲ περιορίζεται.

ὁ τὴν τοῦ ζῶντος διαθήκην ἀνοίγων] Ζῆτει τι. γ'. κεφ. μα'. θεμ. γ'. καὶ τι. μα'. κεφ. α'. θεμ. α'. καὶ τελευτ. [Sch. h. VII. 860.]

ἢ ἀποσφραγίζων] Ζῆτει βιβ. ιγ'. τι. αὐτοῦ β'. κεφ. α'. θεμ. κδ'. [Sch. i. VII. 860.]

Ὁ⁴⁾ ἐντολεὺς τὰ τῆς δίκης προδιδοὺς δικαιώματα, εὐτελής μὲν ὢν μεταλλίζεται, τίμιος⁵⁾ δὲ δημεύεται εἰς τὸ ἥμισυ, καὶ διηνεκῶς ἔξορίζεται.

ὁ ἐντολεὺς τὰ τῆς δίκης προδιδοὺς δικαιώματα] Ζῆτει βιβ. κα'. τι. β'. κεφ. α'. περὶ τὴν ἀρχήν. [Sch. k. VII. 860.]

Ὁ τὰ παρατεθέντα αὐτῷ δικαιώματα διδοὺς τῷ ἐνί, ἀπολιμπανομένου τοῦ ἄλλου, ἢ τῷ ἀντιδίκῳ, πρὸς τὴν αἴρεσιν τοῦ οἰκείου προσώπου ἢ μεταλλίζεται, ἢ περιορίζεται.

Ὁ στρατιώτης ξιφῆρης φυγῶν, καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ φυλαττόμενος συμφυγῶν αὐτῷ, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

ὁ στρατιώτης ξιφῆρης φυγῶν] Ἐὰν στρατιώτης τῷ ξίφει χρῆσάμενος ἀπὸ τῆς φυλακῆς διαφυγῇ, κεφαλικῶς κολάζεται. τῇ αὐτῇ δὲ κρατεῖται τιμωρία καὶ ὁ μετὰ τοῦ φυλαττομένου αὐτῷ προσώπου ἀποφυγῶν. [Sch. l. VII. 861.]

Ὁ στρατιώτης ἐαυτῷ χεῖρας ἐπιβαλὼν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· εἰ δὲ διὰ νόσον, ἢ πένθος, ἢ ἑτέραν εὐλογον αἰτίαν ἐποίησε τοῦτο, ἀτίμως ἀποστρατεύεται.

ὁ στρατιώτης ἐαυτῷ χεῖρας ἐπιβαλὼν] Καὶ ρ) μὴ ἐπιτυχῶν, ὡς τι. γγ'. κεφ. β'. περὶ τὰ μέσα. [Sch. m. VI. 861.]

εἰ δὲ διὰ νόσον] Διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεγκεῖν ὀδύνην τινά. [Sch. n. VII. 861.]

λέ. 9) Τρυφ. 1) Ἡ ἐπὶ χρήμασιν ἐκτρώσασα κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ἢ δὲ μετὰ τὸ διαζύγιον πρὸς μίσος τοῦ ἀνδρὸς τοῦτο ποιήσασα, προσκαίρως ἔξορίζεται.

ἢ ἐπὶ χρήμασιν ἐκτρώσασα κεφαλικῶς τιμωρεῖται] Ζῆτει βιβ. μζ'. τι. γ'. κεφ. ιβ'. καὶ τι. κβ'. τοῦ παρόντος βιβ. κεφ. δ'. [Sch. o. VII. 861.]

Servus, qui dicit se suis nummis emtum, nec L. 38. §. 4. probat, domino redditur⁵⁾, ut detineatur in vinculis, D. XLVIII. 19. aut volente domino in metallum datur.

5) domino redditur] Simile lib. 48. tit. 1. cap. 5. in fine, et lib. 31. tit. 1. cap. 1.

Qui abortionis causa aut amatorium poculum §. 5. dat, etsi sine dolo, humilior quidem in metallum damnatur, honestior vero relegatur publicata bonorum parte. Quodsi eo is, qui bibit, perierit, ultimo supplicio afficitur.

Inutile testamentum impune quis subripit⁶⁾. §. 6.

6) inutile testamentum impune quis subripit] Qui testamentum invalidum subripit, non punitur. Nihil enim est, quod ex eo testamento petatur, aut consistere possit. Quaere tit. 41. cap. 2.

Qui vivi testamentum aperit⁷⁾, vel recitat, vel §. 7. resignat⁸⁾, lege tenetur: et humilior in metallum datur, honestior deportatur.

7) qui vivi testamentum aperit] Quaere tit. 3. cap. 41. them. 3. et tit. 41. cap. 1. them. 1. et ult.

8) vel resignat] Quaere lib. 13. tit. 2. cap. 1. them. 24.

Procurator litis instrumenta prodens⁹⁾, humilior §. 8. in metallum datur, honestior publicata dimidia parte bonorum, in perpetuum relegatur.

9) procurator litis instrumenta prodens] Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 1. circa initium.

Qui instrumenta apud se deposita reddit uni, §. 9. absente altero, vel adversario prodit, pro conditione personae aut in metallum datur, aut deportatur.

Miles cum gladio fugiens¹⁰⁾, et is, qui ab eo §. 11. custodielatur, quique una fugit cum eo, capite puniuntur.

10) miles cum gladio fugiens] Si miles usus gladio e custodia fugerit, capite punitur. Eadem poena tenetur et is, qui cum custodita persona fugit.

Miles, qui sibi manus intulit¹¹⁾, capite puni- §. 12. tur: sed si ob morbum¹²⁾, vel luctum, vel aliam iustam causam id fecerit, ignominiose mittitur.

11) miles, qui sibi manus intulit] Nec peregit, ut tit. 53. cap. 2. circa medium.

12) sed si ob morbum] Quia non potest ferre dolorem.

XXXV. Tryph. Quae accepta pecunia partum abegit, capite punitur¹⁾. Quae vero post divortium odio mariti id fecit²⁾, ad tempus relegatur.

1) quae accepta pecunia partum abegit, capite punitur] Quaere lib. 47. tit. 3. cap. 12. et tit. 22. huius lib. cap. 4.

L. 39. D. eod.

1) L. 38. §. 4. D. h. t. legitur in Syn. p. 67. 2) Syn. μεταλλίζεσθαι. 3) L. 38. §. 5. D. h. t. legitur in Syn. p. 529. ubi dicitur esse them. 6. cap. 34. h. t. Similia sunt, quae leguntur apud Phot. tit. IX. cap. 25. et tit. XIII. cap. 10. (apud Voellum T. II. p. 989. 1113.) et in Blast. Synt. lit. Γ. cap. 28. (apud Beveregium T. II. P. II. p. 87.). 4) Syn. ἀμβλωτρίδιον. 5) L. 38. §. 8. D. h. t. legitur in Syn. p. 106. ubi est them. 7. cap. 34. h. t. et in sch. p. ad Basil. XXI. 2. 4. (Fabr. II. 612. Heimb. II. 437.). 6) Syn. τίμος. 7) Sic Cod. 1350. Fabr. ei pro καὶ. 8) Fabr. λθ'. Syn. λέ'. 9) L. 30. D. h. t. legitur in Syn. p. 515. et apud Phot. tit. XIII. cap. 10. (apud Voellum T. II. p. 1113.).



ἡ δὲ μετὰ τὸ διαζύγιον πρὸς μίσος τοῦ ἀνδρός τοῦτο ποιήσασα.] Σημειώσαι, ὅτι ἡ γυνή^{α)} μετὰ τὸ διαζύγιον ἐχθρὸν ἔχει^{β)} τὸν ἄνδρα. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ ἀνδρός φησι βιβ. κθ'. tit. α'. κεφ. σή. θεμ. δ'. καὶ α'. ἐν τέλει. [Sch. p. VII. 801.]

L. 40. D. XLVIII. 19. λς'.^{υ)} Παυλ. Ὁ τὸν πολέμιον φεύγοντα ἐν εἰδήσει ὑποδεξάμενος περιορίζεται. ὁ δὲ εἰδῶς αὐτὸν εἶναι πολέμιον, καὶ ἐπὶ πολὺ ἀνασχόμενος κρύπτεσθαι, ἐξορίζεται.

ὁ τὸν πολέμιον φεύγοντα ἐν εἰδήσει ὑποδεξάμενος] Ζῆτει tit. κζ'. κεφ. α'. β'. γ'. καὶ tit. λθ'. κεφ. τέλει. καὶ βιβ. α'. κεφ. κ'. καὶ τὸ τοῦ κβ'. τέλος, καὶ βιβ. ιε'. tit. δ'. κεφ. κβ'. [Sch. q. VII. 861.]

L. 41. D. cod. λζ'.^{ω)} Παπιαν. Ἡ γενικὴ ποινὴ τῆς τῶν νόμων παραβάσεως οὐχ ἀρμόζει εἰς ἐκείνα τὰ θέματα, ἐφ' ὧν ἰδικὴ ποινὴ ὄριστα. τὰ γὰρ ἰδικὰ τῶν γενικῶν ὑπεξαιρεῖται· οὔτε δὲ τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου ποικίλαις τιμωρίαις κολάζεται.

ἡ γενικὴ ποινὴ τῆς τῶν νόμων παραβάσεως] Φησὶ ἐν τῷ ε. βιβ. tit. α'. κεφ. ιγ'. τοὺς ἀποσπῶντας τοὺς πρόσφυγας τῆς ἐκκλησίας τῷ περὶ ἱεροσυλίας ὑποκεισθαι νόμῳ. ὁ δὲ περὶ ἱεροσυλίας νόμος περιορισμὸν ἐπάγει καὶ τελείων δήμευσιν, ὡς ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ με.^{*)} tit. τοῦ παρόντος βιβ. αὕτη γενικὴ ἐστίν^{β)} ἡ ποινὴ τοῦ περὶ ἱεροσυλίας νόμου· αὕτη γοῦν ἤρμοσεν^{γ)} ἂν κατὰ τοῦ ἀποσπῶσαντός τινα βίαι ἐν τῆς ἐκκλησίας, διὰ τὸ ὁρίως ἀνατάττεσθαι ἐν τῷ εἰρημένῳ ε'. βιβ. τῷ τῆς ἱεροσυλίας νόμῳ τοῦτον ὑποκεισθαι· εἰ μὴ ἰδική^{δ)} ἐπὶ τῶν ταῦτα τολμῶντων ὁ νόμος ὄριστο, τὴν ἐν κεφ. ιθ'. tit. με'. τοῦ παρόντος βιβ. κειμένην. ἐπειδὴ οὖν ἰδικὴ ποινὴ ἐπὶ τούτων ὄριστα, αὕτη ἀρμόζει ἂν, καὶ ἡ γενικὴ πάντως ἀρρήσει. καὶ τὸ ιγ'. κεφ. τοῦ α'. tit. τοῦ ε. βιβ. οὐ πρὸς τὴν καθόλου ποινὴν ἐλκυστέον, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰδικήν. [Sch. r. VII. 861.]

τὰ γὰρ ἰδικὰ τῶν γενικῶν ὑπεξαιρεῖται] Ζῆτει βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. π'. καὶ βιβ. μ'. tit. γ'. κεφ. ι'. θεμ. β'. [Sch. s. VII. 861.]

οὔτε δὲ τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα — ποικίλαις τιμωρίαις κολάζεται] Ὡς ὅταν τυχὸν ἠμαρτήθῃ βία ἐνοπλος, ἐφ' οὗ^{β)} δυνατὸν κινεῖσθαι καὶ τὸν δὲ βί πριβῆτα, καὶ τὸν δὲ βί πριβῆτα· καὶ ἐκινήθῃ τὸ δὲ βί πριβῆτα, καὶ ἐπιμαρτήθῃ ὁ καταδικασθεὶς τῇ εἰς τὸ^{γ)} τρίτον δήμευσιν· ὁ τοιοῦτος οὖν οὐκ ἐναχθήσεται καὶ τῷ δὲ βί πριβῆτα. καὶ ζῆτει tit. ιζ'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφὴν. [Sch. t. VII. 861. sq.]

L. 42. D. cod. λη'.^{δ)} Ἐρμογεν. Διὰ τῆς ἐρμηγείας τῶν νόμων προαύνησθαι δεῖ τὰς τιμωρίας, οὐ μὴν τραχύνεσθαι.

διὰ τῆς ἐρμηγείας τῶν νόμων] Ἐπὶ τοῦ ὁπίσθους Ἰσαίου εἰρηται ταῦτα· Χρὴ τιθέναι μὲν τοὺς νόμους σφοδρῶς, πλατύτερον δὲ, ἢ ὡς ἐκείνοι κελεύουσι, κολάζειν. Καὶ ἔτερον· Ὅτε τυχὸν εἴπῃ ὁ νόμος, ὁ δεῖνα κεφαλικῶς τιμωρηθῆτω· ἐπεὶ τὸ κεφαλικῶς δηλοῖ καὶ τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν, καὶ τὸν περιορισμὸν, καὶ τὸ μέταλλον, πρᾶότερον ἐρμηγευτέον τὸ κεφαλικῶς. ἐν γὰρ τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ φιλανθρώπων νικᾷ, ὡς βιβ. β'. tit. γ'. κεφ. θ'. γς'. ρνς'. ρξη. καὶ τὸ τέλος τοῦ ρηβ'. [Sch. u. VII. 861. sq.]

L. 43. pr. D. cod. λθ'.^{ε)} Παυλ. Ὁ ἄρχων περαιτέρω τοῦ χρόνου τῆς ἰδίας ἀρχῆς οὐ δύναται κωλύσει τινα χρῆσασθαι τῇ ἰδίᾳ τέχνῃ.

ὁ ἄρχων] Ζῆτει βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. κ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ζ'. tit. δ'. κεφ. β'. θεμ. ια'. καὶ βιβ. η'. tit. α'. κεφ. ζ'. καὶ τὸν ἐκεῖ παλαιόν. [Sch. x. VII. 862.]

L. 1. C. IX. 47. μ'.^{ς)} Οἱ καταδικασθέντες διηνεκῶς εἰς ἔργον εὐοικίαι τοῖς περιορισμένοις.

s) ἡ γυνή, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. t) Sic Cod. Fabr. ἔχειν. u) Fabr. μ'. v) L. 40. D. h. t. legitur in Syn. p. 521. w) Fabr. μα'. x) Sic Cod. 1350. Fabr. μθ'. y) Fabr. ἐστὶ. s) Fabr. ἤρμοσε. a) Sic legendum. Fabr. ἰδικόν. b) Supplendum θέματος vel simile quid. c) Fabr. τὸν. d) Fabr. μβ'. Legitur hic locus in Syn. p. 537. ubi est cap. 37. h. t. et apud Attal. tit. LXXVIII. §. 21. e) Fabr. μγ'. Legitur hic locus iisdem verbis in schol. ad Basil. VIII. l. 7. (Heimb. l. 332.). f) Fabr. μδ'.

2) quae vero post divortium odio mariti id fecit] Nota, mulierem post divortium inimicum habere maritum. Idem et de viro ait lib. 29. tit. 1. cap. 78. them. 4. et l. in fine.

XXXVI. Paul. Qui hostem fugientem sciens suscipit¹⁾, deportatur. Qui vero sciens hostem esse, diu occultari passus est, relegatur.

1) qui hostem fugientem sciens suscipit] Quaere tit. 27. cap. 1. 2. 3. et tit. 39. cap. ult. et lib. 1. cap. 20. et cap. 22. finem, et lib. 15. tit. 4. cap. 22.

XXXVII. Papian. Generalis poena violatae legis¹⁾ non pertinet ad eas species, quibus specialis poena statuta est. Specialia enim generalibus derogant²⁾: et idem delictum eadem lege variis poenis non coercetur³⁾.

1) generalis poena violatae legis] Lib. 5. tit. 1. cap. 13. ait, abstrahentes eos, qui ad ecclesiam confugiunt, sacrilegii lege teneri. Lex autem sacrilegii deportationem irrogat et omnium bonorum publicationem, ut cap. 1. tit. 45. huius libri. Haec generalis est poena legis de sacrilegio, qua teneretur, qui abduxit aliquem vi ex ecclesia, propterea quod nominatim referatur in dicto lib. 5. sacrilegii eum teneri, nisi in eos, qui haec auderent, specialem lex constituisset, quae cap. 19. tit. 45. huius libri extat. Quia igitur in his specialis poena constituta est, huic locus est, et generalis penitus cessabit. Et cap. 13. tit. 1. lib. 5. non ad generalem, sed ad specialem poenam trahendum est.

2) specialia enim generalibus derogant] Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 80. et lib. 40. tit. 3. cap. 10. them. 2.

3) et idem delictum — variis poenis non coercetur] Ut cum illata est vis armata, de qua potest agi tam lege de vi privata, quam lege de vi publica, si actum sit de vi privata, et reo adempta tertia pars bonorum, iam non poterit cum eo agi de vi publica. Et quaere tit. 17. cap. 7. them. 2. et ibi adnotationem.

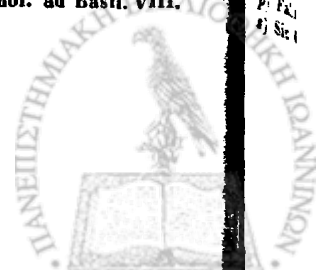
XXXVIII. Hermogen. Interpretatione legum¹⁾ molliendae sunt poenae, non exasperandae.

1) interpretatione legum] Ab Isaeo oratore dictum est in hunc modum: Severas quidem leges poni oportet, latius vero, quam illae praecipiant, coercere. Et aliud: Cum forte lex dicit, ille capitaliter puniatur: quia vox capitaliter significat et gladii poenam, et metalli, et deportationem, haec vox benignius interpretanda est. Nam in dubiis benignitas praefertur, ut lib. 2. tit. 3. cap. 9. 56. 156. 168. et finis cap. 192.

XXXIX. Paul. Praeses¹⁾ ultra administrationis suae tempus non potest interdicerere alicui arte sua uti.

1) Praeses] Quaere lib. 7. tit. 3. cap. 20. them. 2. et lib. 6. tit. 4. cap. 2. them. 11. et lib. 8. tit. 1. cap. 7. et ibi Antiquum.

XL. Damnati perpetuo¹⁾ in opus²⁾ comparantur deportatis³⁾.



οἱ καταδικασθέντες διηνεκῶς] Θεοδώρου. Ὁ καταδικασθεὶς διηνεκῶς εἰς ἔργον δημοσίον ὁμοίος ἐστὶ τῷ δευποτατευομένῳ. ὡς γὰρ φησὶν^{κ)} ἢ ἰδ. διατ. τοῦ παρόντος τίτλου πρὸς χρόνον μόνον τινὰ καταδικασθῆναι, ἀπολύεται πληρῶν τὸν ὠρισμένον καιρὸν. [Sch. γ. VII. 862.]

εἰς ἔργον] Ταύτην τὴν διαφορὰν ἔχει ὁ πεμπόμενος ἐν ὄπῳ μεταλλῷ, καὶ εἰς μέταλλον^{δ)} μὲν εἰς μέταλλον πεμφθεὶς καὶ ἐργάζεται, καὶ βαρεῖς ἔχει δεσμούς, καὶ καταδουλοῦται· ὁ δὲ ἐν ὄπῳ μετᾶλλι πεμφθεὶς οὐδενὶ τούτων ὑπόκειται. ζῆται κεφ. η'. θεμ. γ'. [Sch. z. VII. 862.]

Ὁ δὲ Κωδικευτὴς ἐξωθεν παρέγραψε^{ι)} ἔργον ἐνταῦθα ἢ διατάξας οὐ τὸ δημοσίον ἔλεγε, τὸ δὲ τοῦ μετᾶλλον μᾶλλον ἔργον, εἰς ὃ ὁ καταδικασθεὶς διηνεκῶς ἔοικε τῷ περιορισθέντι, ἦτοι τῷ εἰς μέταλλον κατακρινθέντι, καθὸ ἀμφοτέρωθεν δούλοι γίνονται τῆς τιμωρίας. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων κατὰ μόνον τὰ δεσμά. καὶ ζῆται κεφ. η'. θεμ. γ'. [Sch. z. VII. 862.]

ἐοίκασιν τοῖς περιορισμένοις] Κατὰ τὸ μὴ ἐπαγέρχουθαι, οὐ μὴν καὶ κατὰ τὸ καταδουλοῦσθαι, ὡς τὸ ε'. θεμ. τοῦ κη. κεφαλ. [Sch. a. VII. 862.]

μα'.^{κ)} Ὁ φροντιστὴς τοῦ βασιλείως, ἐὰν μὴ ἔσται καὶ ἄρχων, οὐ δύναται ἐξορίζειν.

ὁ φροντιστὴς τοῦ βασιλείως] Θεοδώρου. Ὁ προκουράτωρ τοῦ βασιλείως οὐ δύναται ἐξορίσαι τινά, εἰ μὴ ἄρα ἄρχει. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ ζ. βιβ. τιτ. μέ. διατ. ι'. εἰ μὴ ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἢ ἀρχὴν οὐκ εἰργεῖ τινὰ τῆς ἰδίας πατρίδος. τοῦτο εἰρημαῖοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸν τίτλον τὸν περὶ τοῦ προκουράτορος τοῦ βασιλείως. [Sch. b. VII. 862.]

ἐὰν μὴ ἔσται καὶ ἄρχων] Ἦτοι εἰ μὴ ἔχει δικαιοδοσίαν, ἢ τυχὸν ἐπαρχίαν, ὡς τιτ. νδ'. κεφ. ιδ'. τὸ τέλος. ζῆται βιβ. ζ. τιτ. γ'. κεφ. κη'. καὶ βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. κβ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. μγ'. τιτ. ζ. κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. c. VII. 862.]

οὐ δύναται ἐξορίζειν] Οὔτε δὲ πρόστιμον ἐπάγειν ὡς βιβ. μγ'. τιτ. ζ. κεφ. α'. θεμ. β'. [Sch. d. VII. 862.]

μβ'.^{λ)} Ἐὰν τεχθῆ παῖς, πρὶν ἢ ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἰς μέταλλον πεμφθῆ, ἐκείνης ἐστὶ τῆς καταστάσεως, ἤξεινος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐτύγχανε, πρὶν ἢ καταδικασθῆ.

ἐὰν τεχθῆ παῖς] Ὁ συλληφθεὶς πρὸ τοῦ μεταλλισμοῦ τῆς ἰδίας μητρὸς, τὴν πρώτην αὐτῆς τύχην μεταδίδωκε. εἰ καὶ μεθ' οὗ καταδουλώθῃ ἡ μήτηρ, τότε ἐγεννήθη, ἐλευθέρως ἐστίν, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔγνωσ. [Sch. e. VII. 862.]

μγ'.^{μ)} Καὶ τοῦτο^{ν)} προνόμιον ἔχουσιν οἱ διὰ γῆρας ἀποστρατευθέντες, ἵνα οἱ παῖδες αὐτῶν ἕως πρώτου βαθμοῦ καὶ μόνου τῆς τιμωρίας τοῦ μετᾶλλον, ἢ τῷ ἔργῳ τῷ δημοσίῳ μὴ περιβάλλωνται, ἀλλὰ μόνον εἰς νῆσον ἐξορίζωνται.

μδ'.^{ο)} Οὐ δύναται κατὰ ἐλευθέρου προσώπου τιμωρία τοιαύτη ἐξενεχθῆναι παρὰ τοῦ ἄρχοντος, ὥστε αὐτὸν διηνεκῶς ἐν δεσμοῖς εἶναι. μόλις γὰρ ἐπὶ δούλου δύναται τοῦτο προβαίνειν.

οὐ δύναται κατὰ ἐλευθέρου προσώπου] Θεοδώρου. Ἐλεύθερος οὐ καταδικάζεται, ὥστε αἰεὶ ἐν δεσμοῖς εἶναι. δούλος δὲ τιμωρεῖται οὕτως. ὁμοίον φησὶν^{ρ)} ἢ ἰ. διατ. τοῦ παρόντος τίτλου. σημειῶσαι οὖν, ποία ἀπόφασις ἐκφερομένη παρὰ ἄρχοντος οὐκ ἰσχύει κατὰ ἐλευθέρου. [Sch. f. VII. 863.]

μέ. ς) Οὐδέποτε διὰ τὴν ἡλικίαν συγχωρεῖται ἡ τιμωρία τοῦ ἁμαρτήματος, μόνον ἐὰν ἔσται πλησιάζων τῇ ἡβῆ^{ρ)} τις, ὅτε^{σ)} καὶ^{τ)} αἰσθάνεται τῶν παρ' αὐτοῦ ἁμαρτανομένων.

οὐδέποτε διὰ τὴν ἡλικίαν συγχωρεῖται ἡ τιμωρία τοῦ ἁμαρτήματος] Ζῆται τιτ. ν. κεφ. ι'. θεμ. α'. καὶ κεφ. ιε'. θεμ. β'. καὶ βιβ. β. τιτ. γ'. κεφ. ρα'. καὶ βιβ. ι'. τιτ. ιζ'. κεφ. α'. καὶ τοῦτου τοῦ τίτλου κεφ. κα'. [Sch. g. VII. 863.]

ε) Fabr. φησι. δ) Videtur ὅτι inserendum ante ὁ μὴν. ε) Sic lego. Fabr. παρέγραψε. κ) Fabr. μέ. ι) Fabr. μέ. ρ) Fabr. φησι. ς) Fabr. μδ'. Legitur hic locus in Syn. p. 537. ubi est cap. 44. h. l. r) Syn. ἢ. Leuncl. in marg. ἡβῆ. s) Sic Cod. 1350. Fabr. ὅτι. τ) καὶ Syn. omisit.

1) damnati perpetuo] Theodori. Perpetuo damnatus in opus publicum similis est deportato. Nam ut ait const. 14. huius tituli: Si ad tempus tantum damnatus sit, expleto tempore statuto liberatur.

2) in opus] Hoc distant inter se missus in opus metalli, et in metallum, quod missus in metallum et opus facit, et graviora habet vincula, et servus fit: missus autem in opus metalli nulli horum subiicitur. Quaere cap. 8. them. 3.

Codicis confector extrinsecus adnotavit: Opus hic constitutio dicit non publicum, et metalli potius opus, in quod perpetuo damnatus comparatur deportato sive in metallum damnato, quia uterque fit servus poenae, et differunt tantum in vinculis. Et quaere cap. 8. them. 3.

3) comparantur deportatis] Quatenus non redeunt, non etiam quod in servitutem rediguntur, ut them. 6. cap. 28.

XLI. Procurator Caesaris¹⁾, si non est et Praeses²⁾, non potest relegare³⁾. L. 2. C. IX. 47.

1) procurator Caesaris] Theodori. Procurator Caesaris non potest aliquem relegare, nisi Praeses sit. Didicisti enim lib. 7. tit. 45. const. 10. non nisi eum, qui magistratum vel potestatem habet, quemquam patria sua arcere posse. Idem dictum est in parte prima Digestorum sub titulo de procuratore Caesaris.

2) si non est et Praeses] Hoc est, si non habeat iurisdictionem vel provinciam, ut tit. 54. cap. 14. fin. Quaere lib. 7. tit. 3. cap. 28. et lib. 9. tit. 1. cap. 22. them. 2. et lib. 43. tit. 7. cap. 1. them. 2.

3) non potest relegare] Nec multam irrogare, ut lib. 43. tit. 7. cap. 1. them. 2.

XLII. Si natus est puer¹⁾, antequam mater eius in metallum mitteretur, eius est conditionis, cuius ante condemnationem mater eius fuit. L. 4. C. cod.

1) si natus est puer] Conceptus, antequam mater damnaretur in metallum, priorem conditionem eius sequitur. Quamvis post servitutem matris nascatur, liber est, ut in parte prima Digestorum didicisti.

XLIII. Hoc quoque privilegium habent veterani, ut liberi eorum usque ad primum duntaxat gradum poena metalli, vel operis publici non afficiantur, sed tantum in insulam relegentur. L. 5. C. cod.

XLIV. Non potest libero homini¹⁾ haec poena inferri a Praeside, ut perpetuo sit in vinculis. Vix enim in servo id procedere potest. L. 6. C. cod.

1) non potest libero homini] Theodori. Liber non damnatur, ita ut semper sit in vinculis. Servus autem ita punitur. Simile ait const. 10. huius tit. Nota igitur, qualis sententia a Praeside lata non valeat adversus liberum hominem.

XLV. Nunquam propter aetatem remittitur poena delicti¹⁾, si modo proximus quis sit pubertati²⁾, cum et sentiat, quid delinquat³⁾. L. 7. C. cod.

1) nunquam propter aetatem remittitur poena delicti] Quaere tit. 50. cap. 10. them. 1. et cap. 15. them. 2. et lib. 2. tit. 3. cap. 111. et lib. 10. tit. 17. cap. 1. et huius tit. cap. 21.



Μῆτε παιδίω συγχωρεῖται πλημῆλημα, ἐάν γέγονεν^{υ)} ἡλικίας δεκτικῆς ἀμαρτηματος. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῇ ε'. διατ. τοῦ ις'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβλίον, ἦτοι τιτ. λθ'. κεφ. α'. ὡς νέος φρονεῖν οὐ συγγινώσκειται. [Sch. h. VII. 863.]

μόνον ἐάν ἐστι πλησιάζων τῇ ἡβητις] Ζῆτει τιτ. λθ'. κεφ. ι'. καὶ κα'. καὶ βιβ. λθ'. τιτ. ιδ'. κεφ. ργ'. [Sch. i. VII. 863.]

ὅτε καὶ αἰσθάνεται τῶν παρ' αὐτοῦ ἀμαρτανομένων] Ζῆτει βιβ. λα'. τιτ. γ'. κεφ. ε'. καὶ τὴν ἐκεί παραγραφὴν τοῦ Ἰσιδώρου ἀναγκαίαν οὖσαν. [Sch. k. VII. 863.]

L. 8. μζ'.^{υ)} Τῶν μὲν περιοριζομένων τὰ πράγματα, C. IX. 47. ἐὰν οἱ δυνάμενοι περιορίζειν ἐπαγάγωσι τὴν τιμωρίαν, τῷ δημοσίῳ διαφέρουσιν^{υ)} ἐπειδὴ καὶ σιωπηρὰ δήμευσις ἐπακολουθεῖ τῇ τιμωρίᾳ.

τῶν μὲν περιοριζομένων τὰ πράγματα] Θεοδώρου. Τὰ μὲν τῶν ἡλεγάτων πράγματα οὐ δημεύεται^{υ)} τὰ δὲ τῶν δεπορτάτων φισκουται, εἰ μὴ ἄρα ἑτερόν τι περὶ αὐτῶν ἀποφανθῇ. ἀναγινώθι τὴν α'. καὶ δ'. καὶ ι'. διατ. τοῦ μθ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. l. VII. 863.]

τῷ δημοσίῳ διαφέρουσιν] Ἐκ τῶν ἐν τοῖς μετώποις σχολίων. Ὅτε οὐκ ἔχουσι κατιόντας κατὰ τὴν ρλα'. νεαράν, ἢ ἀνιόντας. καὶ ζῆτει βιβ. ε'. τιτ. ιδ'. κεφ. ι'. [Sch. m. VII. 863.]

Ἄρα οὖν οἱ πεμφθέντες διηκεῶς ἐν ὄποις μετᾶλλι τοῖς δεπορτάτοις εἰκόσων^{υ)} ὑποκείμενοι τῇ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ. [Sch. n. VII. 863.]

ἐπειδὴ καὶ σιωπηρὰ δήμευσις ἐπακολουθεῖ τῇ τιμωρίᾳ] Ζῆτει βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. μζ'. καὶ ρμδ'. [Sch. n. VII. 863.]

L. 8. ςη. μζ'.^{ζ)} Τὰ δὲ πράγματα τῶν ἐξορίστων ὑπὸ τὴν C. eod. δεσποτείαν αὐτῶν μένουσιν.

τὰ δὲ πράγματα τῶν ἐξορίστων ὑπὸ τὴν δεσποτείαν αὐτῶν μένουσιν] Εἰ μὴ ἰδικὴ περὶ τῆς αὐτῶν δημεύσεως ἀποφάσεις γένηται. καὶ ζῆτει τιτ. νβ'. κεφ. η'. θεμ. παρατελεμ. καὶ τιτ. νδ'. κεφ. ιδ'. θεμ. τελεμ. [Sch. o. VII. 863.]

L. 11. μη'.^{η)} Εἰς μέταλλον καὶ ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι C. eod. δύνανται πέμπεσθαι.

καὶ δοῦλοι] Ἐπειδὴ ἐν τῇ ε'. διατ.^{ζ)} εἶπε τιμωρία κατὰ ἐλευθέρων μηδέποτε γνωμένη, ἀλλὰ κατὰ δούλων. ἐνταῦθα εἶπεν, ὅτι ἡ τιμωρία τοῦ μετᾶλλου καὶ κατὰ ἐλευθέρων, καὶ κατὰ δούλων ἐπιφέρεται. [Sch. p. VII. 863.]

L. 12. §. 1. μθ'.^{θ)} Οὐ χρὴ πείθεσθαι ταῖς τῶν δημοτῶν C. eod. ἐκβοήσεσιν, ὅτε βούλονται ἢ τὸν ὑπεύθυνον ἀπολυθῆναι, ἢ τὸν ἀνεύθυνον τιμωρηθῆναι.

οὐ χρὴ πείθεσθαι ταῖς τῶν δημοτῶν ἐκβοήσεσιν] Μὴ πείθεσθω ὁ ἄρχων ἐκβοήσεσι δημοτῶν αἰτούντων κατὰ τινος ἢ ὑπὲρ τινος, ἀλλὰ κρινέτω καὶ ποιέτω κατὰ τὸ δίκαιον. μνησσο τῆς β'. διατάξεως τοῦ κ'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβλίον. [Sch. q. VII. 863.]

ὅτε βούλονται ἢ τὸν ὑπεύθυνον ἀπολυθῆναι] Οὐαί^{υ)} σοι, Πίλατε, οὐ Ρωμαῖος ὢν νόμον Ρωμαϊκὸν ἠγγόησας τὸν παρόντα, δηλαδὴ Βαρραβᾶν μὲν ἀπολύσας, Ἰησοῦν δὲ^{ε)} σταυρῶ καταδικάσας. [Sch. r. VII. 863.]

Πολλοὶ γὰρ ἄρχοντες τινα παρὰ τοὺς νόμους ποιοῦσι διὰ τὰς τῶν ἰδιωτῶν ἐκβοήσεις. [Sch. s. VII. 864.]

L. 13. ν'.^{δ)} Ἐὰν ὁ δοῦλος ἵποπέσῃ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ, C. eod. ἥτις οὐκ ἐκβάλλει αὐτὸν τοῦ δικαίου τῆς δεσποτείας, ὑπηρετεῖτω τῷ δεσπότη.

ἐὰν δοῦλος ἵποπέσῃ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ] Θεοδώρου. Καὶ ὁ τιμωρία ἐμπεσὼν δοῦλος ἀναγκάζεται ὑπηρετεῖν τῷ

Ne puero quidem delicti venia datur, si eius aetatis sit, quae sit delicti capax. Didicisti enim in const. 5. tit. 16. huius libri 9. sive tit. 39. cap. 1. adolescenti sicario non parci.

2) si modo proximus quis sit pubertati] Quaere tit. 39. cap. 10. et 21. et lib. 35. tit. 14. cap. 113.

3) cum et sentiat, quid delinquat] Quaere lib. 31. tit. 3. cap. 5. et ibi adnotationem Isidori necessariam.

XLVI. Deportatorum bona¹⁾, si ii, qui posant deportare, poenam irrogarint, ad fiscum pertinent²⁾: nam tacita publicatio poenam sequitur³⁾.

1) deportatorum bona] Theodori. Relegatorum bona non publicantur: deportatorum publicantur, nisi quid aliud de eis pronuncietur. Lege const. 1. 4. et 10. tit. 49. huius libri.

2) ad fiscum pertinent] Ex iis, quae sunt in fronte, scholium. Cum non habent descendentes, secundum Novellam 131. vel ascendentes. Et quaere lib. 6. tit. 19. cap. 10.

Itaque missi perpetuo in opus metalli, deportatis comparantur, huic poenae obnoxii.

3) nam tacita publicatio poenam sequitur] Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 46. et 144.

XLVII. Relegatorum autem bona in dominio eorum manent¹⁾.

1) relegatorum autem bona in dominio eorum manent] Nisi specialiter sententia adempta fuerint. Et quaere tit. 52. cap. 8. them. penult. et tit. 54. cap. 14. them. ult.

XLVIII. In metallum tam liberi, quam servi¹⁾ mitti possunt.

1) quam servi] Quia in const. 6. dixit, poenam, quae nunquam irrogatur liberis, servis irrogari, hoc loco dicit, poenam metalli et liberis, et servis inferri.

XLIX. Non oportet morem gerere acclamationibus popularium¹⁾, quando volunt aut noxium absolvi²⁾, aut innocentem puniri.

1) non oportet morem gerere acclamationibus popularium] Ne morem gerat Praeses acclamationibus popularium expostulantium in aliquem vel pro aliquo, sed iudicet et ex iure agat. Memineris const. 2. tit. 30. huius libri.

2) quando volunt aut noxium absolvi] Vae tibi, Pilate, qui Romanus Romanorum legem hanc ignorans, Barrabam liberasti, Iesum autem cruce damnasti.

Plerique enim Praesides contra leges faciunt propter acclamationes plebeiorum.

L. Si servus in eam poenam inciderit¹⁾, quae non deiciat eum iure domini²⁾, domino obsequatur.

1) si servus in eam poenam inciderit] Theodori. Is etiam servus, qui in poenam incidit, co-

υ) Fabr. γέγονε. υ) Fabr. ν'. L. 8. C. h. t. legitur in Syn. p. 538. ubi est cap. 45. h. t. Diversa sunt, quae habet Attal. tit. LXXVIII. §. 23. ι) Fabr. εἰκόσων. x) Fabr. να'. Legitur hic locus in Syn. p. 538. ubi est fin. cap. 45. h. t. γ) Fabr. ςθ'. L. 9. C. h. t. omissa est, quia de decurionibus agit. z) Sic Cod. 1370. Fabr. κεφ. pro διατ. α) Fabr. νγ'. Legitur hic locus apud Attal. tit. LXXXVIII. §. 24. et apud Harm. I. 4. §. 23. L. 12. pr. C. h. t. omisum est, quia de decurionibus agit. b) Sic lego. Fabr. Οὐαί. c) δὲ, quod habet Cod. 1350, omisit Fabr. d) Fabr. νδ'.



δεσπότη αὐτοῦ, εἰ μὴ ἄρα ἔχει ἡ τιμωρία δεσποτίας ἀφαι-
ρεσιν. ἰσθι γὰρ, ὅτι φησὶν^{ο)} ἡ α'. διατάξις τοῦ μθ'. τίτ. τοῦ
παρόντος βιβλίου, ὡς κὰν κεφαλικῶς τιμωρηθῆ ὁ δοῦλος,
μένει τὸ πεκούλιον αὐτοῦ παρὰ τῷ οἰκείῳ δεσπότη. μὲμνησο
δὲ τῆς ζ'. διατ. τοῦ μς'. τίτ. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἡ η'. διατ.
τοῦ να'. τίτ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου βιβ. ζῆται κεφ. η'. θεμ. θ'.
[Sch. l. VII. 864.]

ἦ τις οὐκ ἐκβάλλει αὐτὸν τοῦ δικαίου τῆς δε-
σποτίας] Εἰ δὲ ἐκβάλλει¹⁾ αὐτῆς, ὡς ὁ περιορισμὸς καὶ
τὸ μεταλλοῦν, κὰν ἀποκαταστῆ, τῷ δημοσίῳ διαφέρει, ὡς βιβ.
τοῦ παρόντος τίτ. ζῆ. κεφ. ιγ'. καὶ λζ'. κεφ. κζ'. θεμ. προ-
τελευτ. καὶ τελευτ. [Sch. π. VII. 864.]

Πολλάκις γὰρ ἰν' ὄπους πούβλικου κατεδικάσθη, ὅτε ὀφείλει
ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ δεσπότη μῆναι. λέγει δὲ καὶ ὁ ἥρωσ Πα-
τρικιος· Δύνασαι δὲ καὶ αὐτὸς ἀδιακρίτως νοῆσαι, ὅτι πολλάκις
πρόσκαιρος ἦν ἡ ἐξενεχθεῖσα κατ' αὐτοῦ τιμωρία, καὶ ἀπο-
λυθεὶς αὐτῆς ὀφείλει ὑπὸ τὴν χεῖρα εἶναι. [Sch. x. VII. 864.]

να'. β) Ἐὰν εἰς ἔργον δημόσιον πεμφθῆ τις, χρῆ-
σιμοποιῶν τὴν ἐμπρόθεσμον ἡμέραν· οὕτε γὰρ δι-
καιον ἀπὸ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς συγχωρηθῆναι τὰς
τιμωρίας, ἵνα προτιρωπῶσι τινες εἰς τὸ ἁμαρτάνειν.

εἰς εἰς ἔργον δημόσιον πεμφθῆ τις] Πολλάκις
ὁ βασιλεὺς γενικῶν ποιεῖται φιλότητιαν κελύων τοὺς ἐν τιμω-
ρίαις ἀπολυθῆναι. ταύτην οὖν τὴν γενικὴν συγχώρησιν μὴ
ὀφελῆν τοῖς προσκείροις εἰς ἔργον δημόσιον δοθέντας ἡ διατ.
λέγει, ἀλλὰ περιμένει τὴν ἡμέραν τῆς προθεσμίας. [Sch. y.
VII. 864.]

Καὶ ἡ κυρία ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς τιμωρίας προσορισθῆ²⁾.
[Sch. z. VII. 864.]

οὕτε γὰρ δίκαιον] Ζῆτει βιβ. β'. τίτ. ε'. κεφ. ζ'. καὶ
βιβ. ζ'. τίτ. κα'. κεφ. κδ'. [Sch. a. VII. 864.]

νβ'. 1) Τὴν τιμωρίαν οὐκ ἔξεστι τῷ ἄρχοντι ἀνα-
καλεῖσθαι.

τὴν τιμωρίαν οὐκ ἔξεστι τῷ ἄρχοντι ἀνακα-
λεῖσθαι] Θεοδώρου. Μὴ ἀνακαλεῖσθαι ἄρχων ἢ ἐπίταγῆ
τιμωρίαν. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ ζ'. βιβ. τίτ. ν'. διατ. α'. ὅτι
οὐδεὶς ἄρχων δύναται ἀνατιεῖν οὕτε τὴν αὐτοῦ, οὕτε τὴν
τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἄρχοντος ψήφον. ταῦτα δὲ νόμι, εἰ μὴ ἄρα
θέλει φιλανθρωπεύσασθαι³⁾, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῇ β'. διατ.
τοῦ μα'. τίτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ζῆται κεφ. κζ'. [Sch. b.
VII. 864.]

Οὕτε τὴν οἰανοῦν ἀπόφασιν, ὡς τίτ. η'. 1) κεφ. α'. θεμ.
τελευτ. καὶ βιβ. ζ'. τίτ. β'. κεφ. κ'. καὶ βιβ. θ'. τίτ. α'.
κεφ. πδ'. καὶ ρκζ'. καὶ βιβ. νς'. τίτ. η'. κεφ. κθ'. [Sch. c.
VII. 864.]

Τὸ αὐτὸ νόησον, εἰ καὶ ὁ⁴⁾ προηγησάμενος ἄρχων τὴν
ἀπόφασιν δέδωκεν⁵⁾. εἰρηται γὰρ, οὐ οὐδὲ τὴν ἰδίαν, οὐδὲ
τὴν τοῦ προηγησαμένου αὐτοῦ ἄρχοντος ἀπόφασιν δύναται τις
ἀνατρέπειν. [Sch. d. VII. 864.]

νγ'. ο) Μὴ προχειρῶς ὁ ἄρχων κεφαλικὴν τιμω-
ρίαν ἐκφερέτω, εἰ μὴ πρῶτον ὁ ἐναγόμενος διὰ τῆς
οἰκείας ὁμολογίας, ἢ διὰ τῆς τῶν μαρτύρων ἐρωτη-
σεως, ἢ τοι τῶν βασάνων οὕτως ἐλεγχθῆ, ὥστε σχεδὸν
μηδὲ αὐτὸν⁶⁾ δύνασθαι ἐναντιοῦσθαι.

μὴ προχειρῶς ὁ ἄρχων κεφαλικὴν τιμωρίαν
ἐκφερέτω] Θεοδώρου. Κεφαλικὴν τιμωρίαν μὴ ἐπαγέτω ὁ
ἄρχων, εἰ μὴ ὁμολογήσῃ ὁ κατηγορούμενος, ἢ ἐλεγχθῆ φα-
νερῶς, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἐναντιοῦσθαι τοῖς ἐλέγχουσι.
μὲμνησο τῆς γ'. καὶ δ'. διατ. τοῦ μα'. τίτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ.
[Sch. e. VII. 865.]

ἦ τοι τῶν βασάνων] Πρόσεχε τῷ ἡπῶ τῆς διατάξεως,
ὅτι ἐχώρισεν⁷⁾ ἀπὸ τῶν βασάνων, ὡς εἶναι ὄφλον, ὅτι ἐτέρως
ἢ ἐτέρως λέγονται. [Sch. f. VII. 865.]

νδ'. ρ) Ὅστις β) εἰς μεταλλοῦν εἶη κατὰ τὴν τῶν

e) Fabr. φησὶ. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκβάλλη. g) Fabr. κζ'. h) Malim προσορισθῆ. j) Fabr. νς'. Legitur hic locus apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 39. (apud Voellum T. II. p. 1027.). k) Sic Cod. 1350. Fabr. φιλανθρωπεύσασθαι. l) Sic Cod. 1370. Fabr. ν'. m) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. n) Fabr. δίδω. o) Fabr. κζ'. Legitur hic locus apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 983.) apud Attal. tit. LXXVIII. §. 25. et apud Harm. I. 4. §. 24. p) Bals. Attal. Harm. pro αὐτὸν habent ταῦτα. q) Sic lego. Fabr. ἐχώρησεν. r) Fabr. κθ'. s) L. 17. C. h. t. legitur in Syn. p. 538. ubi est cap. 52. h. t.

Basil. T. V.

gitur ministerium praebere domino, nisi poena ablatio-
nem dominii contineat. Scias enim, const. l. tit. 49.
huius libri dici, servo etiam capite punito, peculium
eius apud dominum remanere. Memineris const. 6.
tit. 46. nec credas obstare const. 8. tit. 51. libri pro-
positi. Quare cap. 8. them. 9.

2) quae non deiciat eum iure dominii] Sed
si dominio eliciat, veluti deportatio et metalli poena,
licet restituatur, ad fiscum pertinet, ut huius libri
tit. 68. cap. 13. et 37. cap. 27. them. penult. et ult.

Saepe enim in opus publicum damnatur, cum debet
manere in domini potestate. Ait autem et clarissimus
Patricius: Potes et indiscrete intelligere, saepe tempo-
ralem poenam inferri ei, qua solutus debeat esse in
domini potestate.

LI. Si quis in opus publicum missus sit¹⁾, ex-
pectandus est dies praefinitus: neque enim aequum
est²⁾ rescripto Principis poenas remitti, ne quis ad
delicta excitetur. L. 14. C. IX. 47.

1) si quis in opus publicum missus sit] Saepe Princeps generali indulgentia iubet eos, qui
poena funguntur, absolvi. Hanc igitur generalem remis-
sionem constitutio ait non prodesse ad tempus datis in
opus publicum, sed expectari diem praefinitum.

Et dies sententia poenae praestitutus sit.

2) neque enim aequum est] Quare lib. 2. tit. 5.
cap. 7. et lib. 6. tit. 21. cap. 24.

LII. Poenam Praesidi non licet revocare¹⁾. L. 15. C. eod.

1) poenam Praesidi non licet revocare] Theodori. Ne Praeses revocet poenam, quam irrogavit.
Nam didicisti lib. 7. tit. 50. const. 1. Praesidem nec
suam, nec decessoris sui sententiam rescindere posse.
Haec intellige, nisi velit benigne agere, secundum id,
quod dicitur in const. 2. tit. 41. huius libri 9. Quare
cap. 27.

Nec quamcunque sententiam, ut tit. 8. cap. 1. them.
ult. et lib. 7. tit. 2. cap. 20. et lib. 9. tit. 1. cap. 84. et
127. et lib. 56. tit. 8. cap. 29.

Idem accipe, si qui ante fuit Praeses, sententiam
dedit. Dictum est enim, nec suam, nec decessoris sui
sententiam Praesidem rescindere posse.

LIII. Ne Praeses temere irroget capitale poe-
nam¹⁾, nisi prius reus sua confessione, aut testium
interrogatione, aut tormentis²⁾ convictus sit, ita ut
fere neque ipse refragari possit. L. 16. C. eod.

1) ne Praeses temere irroget capitale poenam] Theodori. Capitale poenam Praeses ne
irroget, nisi confesso vel convicto manifesto reo, ita ut
probatationibus adversari nequeat. Memineris const. 3.
et 4. tit. 41. huius libri 9.

2) aut tormentis] Attende animum ad verba
constitutionis, quod separavit interrogationes a tor-
mentis, ut sit manifestum aliter atque aliter dici.

LIV. Qui in metallum¹⁾ fuerit pro criminum L. 17. C. eod.



ἐγκλημάτων τῶν καταληφθέντων¹⁾ ποιότητα καταδικασθεῖς, μηδ' αὐτῶς ἢ αὐτοῦ ὕψις ἐπιγραφέσθω, ὅποτε καὶ²⁾ ἐν ταῖς χερσὶ, καὶ ἐν ταῖς κνήμαις δένεται ἢ τιμωρία τῆς καταδίκης μὴ γομφῆ περιέχεται· ὥστε³⁾ ἢ ὕψις, ἢ τὸς μίμησις τῆς ὠραιότητος τῆς οὐρανίας ἔστι πεπλευμένη⁴⁾, μηδ' αὐτῶς σπιλωθῆ.

ὅστις εἰς μέταλλον] Θεοδ. Οἱ μεταλλιζόμενοι μὴ στιχθῶσιν εἰς τὴν ὕψιν, ἀλλ' εἰς τοὺς πόδας ἢ τὰς χεῖρας αὐτῶν. οὐαὶ σοι τοῖνον, ὦ τυράννε, ὅτι τὸν ἅγιον Θεοδώρον καὶ Θεοφάνην ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτῶν μετώποις ἔστιξας. [Sch. g. VII. 865.]

L. 18. IX. 47. νε'. x) 'Ἡνίκα ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ φόνῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ τοιοῦτῳ¹⁾ ἐγκλήματι δι' ἐναργῶν ἀποδείξεων ἐλεγχθῆ, μὴ ὑπεριθέσθω ὁ ἄρχων τὴν κατ' αὐτοῦ τιμωρίαν. εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐδέχθη, ἄχρηστος ἔστω ἢ δέσις.

ἦνίκα ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ φόνῳ] Θεοδ. x) 'Ἡ διαταξὶς καλῶς σπικουὺς ἐν τῷ προσώπῳ τινὸς μὴ ἐπενεχθῆται.

Τοῦ αὐτοῦ²⁾. Δένεται καθ' ἑαυτὸν τιμωρῆσαι ὁ ἄρχων οὐδ' καταδικασεῖν ἐπὶ ἐγκλήματος, μὴ δεόμενος ἀναφέρειν βασιλεῖ περὶ τοῦ φονεῦν αὐτοῦ. ὅμοιον βιβ. ζ'. τιτ. ζα'. διατ. β'. μὴ οὖν ἐναντιωθῆ σοι ἢ β'. διατ. τοῦ μ. τιτ. τοῦ α'. βιβ. περὶ γὰρ μὴ ὑποκειμένων τῷ ἄρχοντι διαλέγεται. ζῆται κεφ. γγ'. καὶ νη'. [Sch. h. VII. 865.]

δι' ἐναργῶν ἀποδείξεων ἐλεγχθῆ] Πρόσεχε, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ διαταξὶς ἐν ἀρχῇ ὁμοίον τι εἶπεν τῇ ις. διατ. λέγουσα, ὅτι φανερώς ἐλεγχθῆ. σημειῶσαι δὲ, ὅτι μετὰ τὸ ἀπαξ ἐλεγχθῆναι οὐκ ἐτι δυνατόν δέσθαι βασιλεῖα³⁾ περὶ συγχωρήσεως. [Sch. i. VII. 865.]

Ἄλλ' ὅτε δηλαδὴ σὺν τοῖς φανεροῖς ἐλέγχοις κατάθωνται καὶ αὐτοί. οὕτως γὰρ φησιν⁴⁾ ἢ τοῦ θ'. παρόντος βιβλίου παραπομπή. [Sch. k. VII. 865.]

ἄχρηστος ἔστω ἢ δέσις] Κἂν ἐκκλητον ἐπιδῶ, ἄχρηστος ἔστι καὶ ἀσυντελής, ὡς βιβ. θ'. τιτ. α'. κεφ. ρλς'. [Sch. k. VII. 865.]

L. 19. eod. νε'. d) Μηδεὶς ἐπὶ κολάσει ἁμαρτήματος ἢ ἀτοκοπειοῖς, ἢ οἰωδῆποτε ἄλλῳ σωματεῖῳ, ὅποτε ἄλλου ἦν σωματεῖον, προσκυροῦσθω· ἀλλὰ εἰς ἕκαστος κατὰ τὸ ἐγκλημα, ἐν ᾧ ἔτυχε καταληφθεῖς, τὴν κίνησιν τῆς ἀρμοζούσης ἀστηρίας δεχέσθω.

μηδεὶς ἐπὶ κολάσει ἁμαρτήματος] Θεοδ. Οὐ καταδικάζεται τις, ἵνα ἀληθῆ εἰς μύλονα, ἢ συναφθῆ σωματεῖῳ. σημειῶσαι¹⁾, ὅτι οὐδὲ ἄλλῳ τινὶ σωματεῖῳ δύναται ἀφορίσαι τινά, ἵνα τυχόν ἀτοκοπῶν γένηται. μὲνησο τῆς ε'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. [Sch. l. VII. 865.]

Θαλελ. Μηδεὶς ἐν τιμωρίᾳ εἶδει ἀτοκοπειοῖς ἐμβαλλέσθω, ἢ οἰωδῆποτε ἄλλῳ σωματεῖῳ, τυχόν στρατιωτῶν, ἢ βουλευτῶν, ἢ τραπέζιτων, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον²⁾. [Sch. l. VII. 865.]

L. 20. eod. νζ'. 8) Ἐὰν τιμωρίαν ἐξενεχθῆναι κατὰ τινῶν ἀστηρίαν, ἢ κατὰ τὴν ἡμετέραν συνήθειαν πρὸς τὴν τῆς αἰτίας ἐξέτασιν κελεύσωμεν, οὐ βουλόμεθα ἐκείνους εὐθέως ὑπεικέναι τὴν τιμωρίαν, ἢ δέχασθαι τὴν ἀπόφασιν, ἀλλ' ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῶν ὁ κλῆρος καὶ ἢ τύχη ἐν ἠρημένῳ ἔστω. τοὺς μίντοι ὑπευθύνους δεχέσθω καὶ δεσμείτω ἢ φυλακή, ἢ³⁾ ἀγροπνίαις ἐντρεχέσι σπουδαίως παραφυλατέτω.

Ἐὰν τιμωρίαν ἐξενεχθῆναι κατὰ τινῶν ἀστηρίαν] Θεοδ. Ἐὰν ἐπαγάγῃ ὁ βασιλεὺς τιμωρίαν τινὶ, μὴ κολάσασθω παραχρημα ὁ καταδικασθεῖς, ἀλλ' ὑπερτεθῆ τριάκοντα ἡμέρας ἢ κατ' αὐτοῦ τιμωρία. ἔσθ' ὅτε γὰρ τεύξεται

deprehensorum qualitate damnatus, minime eius facies inscribatur, cum et in manibus et in suris possit poena damnationis una inscriptione comprehendi: quo facies, quae ad similitudinem pulchritudinis coelestis est figurata, minime maculetur.

1) qui in metallum] Theod. Ne damnati in metallum in facie compungantur, sed in pedibus vel manibus. Vae igitur tibi, tyranne, qui sancti Theodori et Theophanis sanctas notasti frontes.

LV. Cum reus homicidii¹⁾ vel eiusmodi criminis alterius manifestis probationibus convictus est²⁾, ne poenam eius differat Praeses. Sed et si interim supplicaverit, inutilis supplicatio esto³⁾.

1) cum reus homicidii] Theod. Constitutio maculas faciei alicuius innotari prohibet.

Eiusdem. Praeses per se potest, quos crimine damnavit, punire, nec necesse habet referre Principi de illis ultimo supplicio afficiendis. Simile lib. 7. tit. 61. const. 2. Ne igitur obstare credas const. 2. tit. 40. lib. 1. Tractat enim de non subditis Praesidi. Quare cap. 53. et 58.

2) manifestis probationibus convictus est] Observa, etiam hanc constitutionem initio idem dicere, quod const. 16. de manifesto convictis. Nota, semel convictum veniam a Principe deprecari non posse.

Cum videlicet cum manifestis probationibus ipsi confiteantur. Sic enim ait huius libri 9. transmissio.

3) inutilis supplicatio esto] Et si appellaverit, inutilis est appellatio et imperfecta, ut lib. 9. tit. 1. cap. 136.

LVI. Ne quis pro coercitione delicti¹⁾ vel pisto-ribus, vel cuiusque alteri corpori, cum alterius sit corporis, addicatur: sed unusquisque pro crimine, in quo fuerit deprehensus, motum congruae severitatis excipiat.

1) ne quis pro coercitione delicti] Theod. Non damnatur quis in hoc, ut mola pollinem conficiat, vel ut corpori adscribatur. Nota, neque alii cuidam corpori addici quem posse, puta ut corporis pistorum fiat. Memineris const. 6. huius tit.

Thalel. Nemo specie poenae pistoribus adscribatur, vel alii cuiusque corpori, utputa militum, vel decurionum, vel mensariorum, vel aliud eiusmodi.

LVII. Si poenam inferri quibusdam severiorem¹⁾, quam nostra est consuetudo, pro causae intuitu iusserimus, nolumus eos statim subire poenam, aut excipere sententiam, sed per dies triginta super statu eorum sors et fortuna suspensa sit. Reos sane excipiat vinciatque custodia, et excubiis solertibus diligenter observet.

1) si poenam inferri quibusdam severiorem] Theod. Si cui poenam Princeps irrogavit, damnatus statim minime puniatur, sed differatur poena in dies triginta. Nonnunquam enim consequetur veniam. Simile

ε) Cod. 1350. καταληφθέντων, sed Fabr. et Syn. melius καταληφθ. υ) καὶ Syn. omisit. ς) ὥστε habent omnes. Nota sequentem coniunctivum σπιλωθῆ. ζ) Syn. πεπλευμένη. Leuncl. πεπλασμένη. x) Fabr. νθ'. Legitur hic locus in Syn. p. 537. ubi est cap. 53. h. t. y) Syn. τούτω. Leuncl. in marg. τοιούτω. z) Hoc scholium omisit Fabr. a) τοῦ αὐτοῦ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. b) Malim βασιλέως. c) Fabr. φησι. d) Fabr. ζ'. e) Haec inde a σημειώσας usque ad vocem ἵνα e Cod. 1350. deprompta omisit Fabr. f) Verba ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. g) Fabr. ζα'. h) Secundum textum constitutionis legendum καὶ pro ἢ.



φιλανθρωπίας, ὁμοιον ἔγγως ἐν τῇ β'. διατ. τοῦ δ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ἐπὶ ἀρχοντος καταδικάζοντος. πλὴν μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἢ ἰε. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. [Sch. m. VII. 865.]

Θαλει. Ἐάν ὁ βασιλεὺς ὄρισῃ κατὰ τινος τιμωρίαν, μὴ παραχρῆμα τιμωρεῖσθω, ἀλλ' εἰσω λ'. ἡμερῶν παρεχέσθω ὑπερθεσίς, εἰκός γὰρ τὸν βασιλεῦ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τὴν τιμωρίαν ἀνακαλέσασθαι. [Sch. m. VII. 865.]

Σημειῶσαι¹⁾ ἀναγκαῖον, ὅτι ὅτε βασιλεὺς τιμωρίαν αὐστηροτέραν ὀρίσει κατὰ τινος, οὐκ ὀφείλει ἐκείνος παραχρῆμα τιμωρεῖσθαι, ἀλλ' ἐπὶ λ'. ἡμέρας παραφυλάττεται.

Σημειῶσαι οὖν, ὅτι χώρα τῇ διατάξει ἐπὶ τῆς αὐστηρῆς τιμωρίας. [Sch. n. VII. 866.]

νη.^{κ)} Ἴνα μὴ ἐπὶ πολὺ ἤ¹⁾ τῶν ταξεωτῶν σκαιὰ καὶ πρόσμοις ἀπιστία τῶν δημοσίων ἀτιμωρητὴ κερδῶν χαλεπαίνῃ, θεσιπίζομεν καὶ ἀπόντας αὐτοὺς διὰ τῆς ἀρμοζούσης τιμωρίας ὀφείλειν ἐπεγείρεσθαι.

Ἴνα μὴ ἐπὶ πολὺ Θεοδώρου. Καὶ ἀπόντες οἱ ταξεῶται καταδικάζεσθωσαν καὶ τιμωρεῖσθωσαν. ἀνάγνωθι βιβ. ιβ'. τιτ. νξ'. διατ. ζ'. καὶ ια'. τὸ γὰρ παλαιὸν διὰ τῶν ταξεωτῶν ἀπηρεῖον τὰ δημόσια τέλη^{μ)}, καὶ οὐ διὰ τῶν ὑποχειρίων τοῦ ἀρχοντος, ὡς βιβ. ζ'. τιτ. γ'. κεφ. ζ'. συνέβαινε γούν τυχόν τούτους ἢ δωροδοκούμενους ἐπὶ τὰ τέλη ἀναπαίτητα, ἢ ἀπαύτητα^{ν)} δαπανᾶν αὐτὰ. κελύει οὖν ἡ διατ. αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι καὶ ἀναστῆσαι τῆς κακοουρίας. [Sch. o. VII. 866.]

Ζῆτει βιβ. νξ'. τιτ. ιξ'. κεφ. λξ'. ἕως τοῦ τέλους τοῦ τιτ. καὶ μάλιστα τὸ ξβ'. κεφ. ο). [Sch. o. VII. 866.]

τῶν δημοσίων ἀτιμωρητὴ κερδῶν χαλεπαίνῃ] Πολλοὺς πεμφθεὶς ἐπὶ τῷ λαβεῖν χρυσοῦν καὶ κερδᾶνας ὑπερέθετο τὴν ἀπόφασιν. [Sch. p. VII. 866.]

νθ'. ρ) Θεσιπίζομεν⁹⁾ ἐκίσε εἶναι τὴν τιμωρίαν, ὅπου καὶ τὸ ἀμάρτημά ἐστι. τοὺς δὲ συγγενεῖς, τοὺς ἐγνωσμένους, τοὺς οἰκειακοὺς μακρὰν ἀπὸ τῆς συκοφαντίας ἐκβάλλομεν, οὐστίνιας ὑπευθύνους ἢ τοῦ μύσου κοινωρία μὴ ποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ἡ συγγένεια ἢ ἡ φιλία ἄδικον ἐγκλημα προσδέχονται. τὰ οὖν ἀμαρτήματα τοὺς ἰδίους κατέχετω αὐθέντας, καὶ μηδέ^{τ)} παραιτέρω προέλθῃ φόβος, ἢπερ^{ς)} εὐρίσκειται τὸ ἀμάρτημα. τοῦτο δὲ ἐκάστοις δικασταῖς ἐμφανίζεσθω^{ι)}.

τοὺς δὲ συγγενεῖς — μακρὰν ἀπὸ τῆς συκοφαντίας ἐκβάλλομεν] Μόνος^{ι)} ὁ ἀμαρτήσας τιμωρεῖται, οὐκ εἴτι μὴν καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ, οὐδὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, εἴ μὴ ἅρα κοινῶν ἦσαν τοῦ πταισματος. γενικῶς γὰρ φησιν^{ν)} ἢ ῥλδ'. νεαρά, ὅτι οὐδεὶς ὑπὲρ ἄλλου κατέχεται, οὐδὲ κολάζεται. πλὴν ὑπέθετε τὸ εἰρημένον ἐν τῷ η'. βιβ. τιτ. μ'. διατ. ιγ'. περὶ τοῦ ἐγγυωμένου τὸν ληστῆν, καὶ τὸ κείμενον ἐν τῷ παρόντι θ'. βιβ. τιτ. δ'. διατ. ε'. περὶ τῶν κομμενταρησίων. [Sch. q. VII. 866.]

Θαλει. Ἡ^{ν)} διάταξις κελύει τοὺς ἀμαρτήσαντας μόνους τιμωρεῖσθαι, τοὺς δὲ φίλους αὐτῶν ἢ οἰκείους, ἢ συγγενεῖς μὴ ὑποκίεσθαι τῷ ἐγκλήματι. [Sch. q. VII. 866.]

Ζῆτει τιτ. λδ'. κεφ. ζ'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. πγ'. πδ'. καὶ μγ'. [Sch. q. VII. 866.]

οὐστίνιας ὑπευθύνους ἢ τοῦ μύσου κοινωρία μὴ ποιεῖ] Ἐάν μὴ συνίσαι καὶ ἐκοινώησαν τῷ γενομένῳ, αὐτὴ ἡ συγγένεια ἐνοχοῦς αὐτοὺς οὐ ποιεῖ. [Sch. r. VII. 866.]

ξ'. ω) Πάντας, οὐστίνιας ἢ τῆς καταδίκης φῶσις διαφόροις ἔξορταῖς ἀφορισθέντας τὸν δρόμον τοῦ τυπωθέντος^{κ)} ἐν τῇ τοῦ δεσμοτηρίου πεπληρωκέναι φυλακῇ εὐρίσκει ἀπολελυμένους τῆς τιμωρίας, καὶ τῶν δεσμῶν χαυνωθέντας, τῆς εἰρκτῆς ἐλευθεροῦσθαι

didicisti in const. 2. tit. 4. hulus libri 9. de Praeside condemnante. Ceterum ne credas obstare const. 15. huius tit.

Thalel. Si Princeps statuerit poenam in aliquem, ne statim puniatur, sed dierum triginta dilatio praebeatur. Forte enim Princeps interim poenam revocabit.

Nota necessarium, cum Princeps poenam severiorem in aliquem statuerit, non debere eum statim puniri, sed in triginta dies custodiri.

Nota igitur, locum esse constitutioni in severiore poena.

LVIII. Ne diu¹⁾ apparitorum prava venalisque L. 21. perfidia impune in publica commoda desaeviat²⁾, C. IX. 47. sancimus, etiam in absentes eos congrua poena debere consurgi.

1) ne diu] Theodori. Etiam absentes officiales damnentur et puniantur. Lege lib. 12. tit. 57. const. 6. et 11. Olim enim per officiales exigebantur tributa publica, non per eos, qui subditi erant Praesidi, ut lib. 7. tit. 3. cap. 7. Unde eveniebat, ut donis corrupti tributa non exigent, et exacta consumerent. lubet igitur constitutio eos puniri et corripi.

Quaere lib. 56. tit. 17. cap. 37. usque ad finem tituli, et maxime cap. 62.

2) in publica commoda impune desaeviat] Saepe missus auri accipiendi causa et lucrum faciens differt sententiam.

LIX. Sancimus, ibi esse poenam, ubi et delictum L. 22. est. Propinquos autem, notos, domesticos procul a C. eod. calumnia summovemus¹⁾, quos reos sceleris societas non facit²⁾. Nec enim cognatio vel amicitia nefarium crimen admittunt. Peccata igitur suos teneant auctores, nec alterius progrediatur metus, quam repe-riatur delictum. Hoc vero singulis iudicibus intimum.

1) propinquos — procul a calumnia summovemus] Is tantum, qui deliquit, punitur, non etiam cognati eius vel fratres, nisi socii sint sceleris. Generaliter enim ait Novella 134., neminem pro alio teneri, aut puniri. Verum excipe, quod dicitur lib. 8. tit. 40. const. 13. de eo, qui spondit pro latrone, et quod extat in hoc libro 9. tit. 4. const. 5. de commentariensibus.

Thalel. Constitutio iubet delinquentes solos puniri, amicos autem eorum vel familiares, vel cognatos crimini non subici.

Quaere tit. 34. cap. 7. them. 3. et lib. 7. tit. 5. cap. 83. 85. et 43.

2) quos reos sceleris societas non facit] Si facti conscii et participes non sint, ipsa cognatio eos non obligat.

LX. Omnes¹⁾, quos damnationis natura diversis L. 23. C. eod. exiliis destinatos cursum temporis praestituti in carceris implese custodia deprehenderit, solutos poena et vinculis laxatos carcere liberari praecipimus²⁾, nec formidare miserias exilii: sed sit satis immen-

f) Hoc scholium e Cod. 1350. haustum deest apud Fabr. k) Fabr. ξβ'. l) ἡ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. m) Fabr. τέλει. n) Malim ἀπειρηθέντα. o) κεφ. in Cod. 1350. secunda manu scriptum deest apud Fabr. p) Fabr. ξγ'. Initium huius loci usque ad ἐστι exhibet Attal. tit. I. XXVIII. §. 26. q) L. 22. C. h. t. legitur in Syn. p. 537. ubi est cap. 55. h. t. r) μηδέ, quod habent Cod. 1350. et Syn. omisit Fabr. s) Syn. ἐπερ. t) Syn. ἐμβασανιζέσθω. Leuncl. in marg. ἐμφανιζ. u) Videtur hoc scholium esse Theodori. v) Fabr. φησι. w) ἡ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. w) Fabr. ξδ. x) Adde χρόνον.



προστάτουμεν, καὶ μηκέτι δεῖσθαι τῆς ἀθλιότητος τῆς ἔξορίας· ἀλλ' ἔστω αὐτάρκεις τὰς τῶν ἀμείνων βασιάνων ἀπαξ ὑποστῆναι κολάσεις, ἵνα μη οἴτινες ἐπὶ πολὺ στερηθέντες εἰσὶ τῆς τοῦ κοινοῦ ἀέρος ἀναπνοῆς, καὶ τῆς τοῦ φωτὸς θείας ἐπὶ πολὺ ἐστειρηθησαν τοῖς τῶν ἀλύσειων βάρεσι κενρατημένοι, καὶ τὴν τῆς ἔξορίας τιμωρίαν ὑποστῆναι πάλιν ἀναγκασθῶσιν.

πάντας] Θεοδώρου. Ὁ ἐξορισθεὶς προσκαιρῶς, εἰ πληρώσει τὸν χρόνον τῆς ἔξορίας ἐν τῇ φυλακῇ, οὐκ εἶτι πέμπεται εἰς τὴν ἔξορίαν. ὡς γὰρ δηλοῖ ἡ κδ. καὶ κς. διάταξις τοῦ παρόντος τιτ. ἀμα τῷ πληρωθῆναι τὸν ὠρισμένον καιρὸν ἐλευθεροῦται τῆς ἔξορίας. [Sch. s. VII. 866.]

Θαλασίου. Ἐάν τις τὸν τῆς ἔξορίας καιρὸν συντελίῃ ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, μηκέτι ἀπέλθῃ^{α)} εἰς ἔξορίαν. [Sch. s. VII. 866.]

τῆς εἰρκτικῆς ἐλευθεροῦσθαι προστάτουμεν] Πολλὰκις ἐξωρίσθη^{β)} τις τυχὸν ἐπὶ ἐνιαυτῶν, καὶ ἡ ἄσθμια τῶν ταξωτικῶν οὐκ ἀπέστειλεν αὐτόν, ἀλλ' ἔμεινεν ἐν δεσμοτηρίῳ. μηδὲ οὐκ οἶσθε, οἷον ἡ ἀπόφραξις ἢ κατὰ τῆς ἔξορίας εἶρεν αὐτὸν ἐν δεσμοτηρίῳ, ἀλλ' οἷον συνεπληρώθη ὁ χρόνος τῆς ἔξορίας εἶτι αὐτοῦ ἐν δεσμοτηρίῳ διάγοντος. [Sch. t. VII. 866.]

4. 47. ζα'. β) Τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν ἐνοχληθῆναι κελεύομεν, ὅπως ἂν ἐκεῖνοι, ὅσοι κατὰ τὸ ἴδιον ἔγκλημα τιμωρίαν ἔξορίας ἐπὶ φανερῷ χρόνῳ διαστήματι ὑπείκελθῆεν ἐκελεύσθησαν, πληρωθέντος τοῦ ὠρισμένου χρόνου, μήτε ἐν τοῖς κλείθροις τοῦ δεσμοτηρίου, μήτε ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἐξόριστοι διῆγον, κατασχεθῶσιν.

μήτε ἐν τοῖς κλείθροις τοῦ δεσμοτηρίου] Εἰ γὰρ εἶτι ὄντος τοῦ χρόνου ἔμειναν^{γ)} ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, πληρουμένου τοῦ χρόνου ὀφείλουσαν ἀπολυθῆναι. [Sch. u. VII. 866.]

μήτε ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἐξόριστοι διῆγον, κατασχεθῶσιν] Πολλὰκις ἐπέμφθησαν καὶ ἐπληρώσαν τὸν χρόνον τῆς ἔξορίας, εἶτι δὲ κατέχονται. [Sch. x. VII. 867.]

25. 200. ζβ'. δ) Ὁ^{ε)} τοὺς βαρβάρους ναῦς κατασκευάζειν διδάσκων κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑπόκειται.

ὁ τοὺς βαρβάρους ναῦς κατασκευάζειν διδάσκων] Θεοδώρου. Ναυς μηδεὶς κατασκευαζέτω ἐν τοῖς πολεμίοις, ἐπεὶ ἀποτίμνεται. μέμνησο δὲ τῶν εἰρημένων ἐν τῷ μα'. τιτ. τοῦ δ'. βιβ. [Sch. y. VII. 867.]

pr. 200. ζγ'. ε) Ἡ διάταξις κελεύει τοὺς πεμπομένους ἐν ἔξορίᾳ μὴ διάγειν ἐν τῇ φυλακῇ τῶν τόπων, εἰς οὓς ἐπέμφθησαν, ἀλλὰ μήτε ἐξορίζεσθαι τινα εἰς τὸ φρούριον τῆς Γύψου, ἢ εἰς ἑτέρας φυλακάς· ἀλλ' εἰ μὴ τὸ ἀμάρτημα ἕξιόν ἐστι θανάτου, ὑποκίσθαι τῇ τοιαύτῃ κολάσει· εἰ δὲ ἔξορίας ἢ διηνεκοῦς, ἢ προσκαιροῦ, τότε ἐξορίζεσθαι αὐτοὺς μὴ κελευόμενος ἐν ταῖς φυλακαῖς τῶν τόπων, ἐν οἷς πέμπονται, ἀποτίθεσθαι, ἀλλὰ πέμπεσθαι εἰς ἐπαρχίαν, εἰς ἣν ἂν ὁ δικάτωρ ὀρίξῃ, χωρὶς τῶν ὑπεξηρημένων κατωτέρω ἐπαρχιῶν τε καὶ πόλεων, ἔχοντας αὐτοὺς ἐξουσίαν ἐν πάσῃ τῇ ἐπαρχίᾳ, εἰς ἣν ἐπέμφθησαν, διατρέβειν, μὴ δυναμένους ξιέναι τῆς ἐπαρχίας, ἢ μένοντας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑτακτὸν τι ποιῆσαι. ἐάν δέ τις ἢ τῆς ἐπαρχίας ἐξέλθῃ, ἢ μένων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑτακτὸν τι ποιῆσῃ, ἔστω ὑπὸ τὸν ἔσχατον κίνδυνον, τιμωρούμενος ἢ παρὰ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας, ἢ παρὰ τοῦ ἄρχοντος ἐκείνων τῶν τόπων, εἰς οὓς ἔφυγε.

5. 1. Καὶ οἱ βαλλόμενοι δὲ ἐν δεσμοτηρίῳ ἐν τῇ βασιλίδι πόλει μὴ μενέτωσαν ὑπὲρ τὸν χρόνον τὸν ὀρισθέντα ἤδη ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τίτλῳ τῷ περὶ τῶν

y) Fabr. πληρώσει. x) Sic lego. Fabr. ἀπέλθαι. a) Fabr. ἐξορίσθη. b) Fabr. ζε'. c) Sic lego. Fabr. ἔμεινεν. d) Fabr. ζε'. e) L. 25. C. h. t. legitur in Syn. p. 521. ubi est cap. 52. h. t. apud Attal. tit. XLVIII. §. 3. et apud Harm. VI. 8. §. 6. f) Fabr. ζε'.

sorum cruciatum semel luisee supplicia, ne ii, qui diu privati sunt aeris communis haustu, et lucia ad aspectu diu caruerunt catenarum ponderibus irretiti, etiam exilii poenam sustinere iterum compellantur.

1) omnes] Theodori. Relegatus ad tempus, si exilii tempus expleverit in custodia, non mittitur in exilium. Nam ut declarat const. 24. et 26. huius tituli, statim atque impletum est statutum tempus, exilio liberatur.

Thalelaei. Si quis exilii tempus transegerit in vinculis, iam non ibit in exilium.

2) custodia liberari praecipimus] Saepe relegatur quis forte in annum, et officialium negligentia non mittitur, sed manet in custodia. Ne igitur sic intelligas, sententiam exilii eum deprehendisse in carcere, sed exilii tempus esse impletum eo adhuc agente in carcere.

LXI. Praesides provinciarum conveniri praecipimus, ut ii, qui pro suo crimine poenam exilii sub certo temporis spatio subire iussi sunt, impleto statuto tempore, nec claustris carceris¹⁾, nec in locis, quibus exules versati sunt, teneantur²⁾.

1) nec claustris carceris] Nam si manserint in carcere, impleto tempore solvi debent.

2) nec in locis, quibus exules versati sunt, teneantur] Saepe missi, post impletum exilii tempus retinentur.

LXII. Qui barbaros docuerit extruere naves¹⁾, capitali poena tenetur.

1) qui barbaros docuerit extruere naves] Theodori. Ne quis naves extruat in hostico: alioquin capite plectetur. Memineris eorum, quae dicta sunt tit. 41. lib. 4.

LXIII. Constitutio praecipit¹⁾, ut ne missi in exilium eis locis, in quae missi sunt, degant in custodia²⁾, et ut ne quis relegatur in propugnaculum Gypsi vel alia praesidia: sed si quidem morte dignum sit delictum, huic poenae subiiciatur: si exilio perpetuo vel temporario, tunc in exilium mittatur, ita tamen, ut non iubeatur esse in custodia eis locis, in quae mittitur, sed in provinciam eat, quam iudex statuerit, citra provincias et civitates inferius exceptas³⁾, cum potestate versandi in tota provincia, qua tamen exire nequeat, nec manens in ea quidquam seditiose agere. Quodsi quis vel provincia exierit, vel manens in provincia seditiose quidquam egerit, ultimo periculo subiaceat, puniendus vel a Praeside provinciae, vel a Praeside illorum locorum, in quibus exulat.

Et coniecti in carcerem in regia urbe, in eo non sint supra constitutum iam tempus in superiori titulo de his, qui custodiuntur. Et simili modo in pro-



φυλαττομένων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συντομωτέραν γίνεσθαι τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐγκλημάτων· καὶ ἐὰν φανῇ τις ἄξιος ἐξορίας, ἐξορίζεσθαι αὐτόν, μὴ εἰς φυλακὴν, ἀλλ' εἰς ἐπαρχίαν χωρὶς τῶν ἀπηγορευμένων, ἐπὶ τῷ πάλιν ὑποκίεσθαι αὐτοὺς τῇ ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ, ἢ ἐὰν ἐξέλθωσι τῆς ἐπαρχίας, ἢ ἐκεῖσε διάγοντες ἄτακτόν τι ποιήσωσι.

Τοὺς δὲ ἄρχοντας Ἀλεξανδρείας καὶ Θεβαΐδος κελεύει μόνους εἰς Γύψον καὶ εἰς Ὄασιν ἐκπέμπειν αὐτούς, ἢ ἕως ἑξ μηνῶν, ἢ τὸ μῆκιστον ἕως ἑνιαυτοῦ. εἰ δὲ διηκεῖς ἐστὶν ἡ ἐξορία, μήτε εἰς Γύψον πεμπέτωσαν, μήτε εἰς Ὄασιν, μήτε εἰς φυλακὴν ἐτέρας ἐπαρχίας, ἀλλ' ὡς εἴρηται, εἰς τελείαν ἐπαρχίαν, ἐπὶ τῷ εἴ τι πταισούσιν ἢ παρεξέλθωσι τὰς κελεύσεις τῶν πεμφάντων αὐτοὺς ἀρχόντων, εἰς ἐσχάτον τιμωρηθῆναι.

Κελεύει δὲ τοὺς ταξέωτας τοὺς ἐν ἐκάστῳ δικαστηρίῳ ὑπομνησκειν τοὺς ἄρχοντας περὶ τοῦτου τοῦ νόμου, καὶ μὴδὲ κατέχεσθαι τινα ὑπὲρ τὸν χρόνον τῆς ἐξορίας ἑαυτοῦ, ἀλλὰ παραρηγῆμα ἀφίεσθαι ἀζημίως καὶ ἀδιαστρόφως· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντά τι λαβεῖν τὸ τετραπλάσιον ἀποδίδοναι.

Κεκώλυνται δὲ οἱ ἄρχοντες ἐξορίζειν εἰς τὰς ὑποταγμένας τῇ διατάξει ἐπαρχίας τε καὶ πόλεις.

ἢ διατάξις κελεύει] Θεοδ. Οὔτε εἰς φυλακὴν, οὔτε εἰς φρούριον ἐξορίζεται τις, ἀλλὰ εἰς πόλεις, ἢ κώμας, ἢ ἐπαρχίας, ἢ ἀπλῶς εἰς τόπους τινας. ὑπέβλετο τὸ λεχθησομένον περὶ τῆς Γύψου. ὁ ἄρχων Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ δούξ Θεβαΐδος δύναται ἐξορίζειν εἰς Γύψον καὶ εἰς Ὄασιν ἐντὸς ἑξ μηνῶν καὶ μόνων, τὸ δὲ πολὺ εἰς ἑνιαυτόν. [Sch. z. VII. 807.]

μὴ διάγειν ἐν τῇ φυλακῇ τῶν τόπων, εἰς οὓς ἐπέμφθησαν] Ἀλλ' ἐνθα βούλονται τῆς κώμης ἐκείνης πορευέσθωσαν ἀκόλυτοι καὶ ἀπόλυτοι. [Sch. a. VII. 807.]

χωρὶς τῶν ὑπεξηρημένων κατωτέρω ἐπαρχιῶν τε καὶ πόλεων] Τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Θεβαΐδος, μόνου γὰρ οἱ ἐν ἐκείναις ἄρχοντες δύναται πέμπειν εἰς Γύψον καὶ εἰς Ὄασιν Αἰγύπτου, ἐνθα καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀπέλυθη. [Sch. b. VII. 807.]

καὶ εἰς Ὄασιν] Ὄασις τόπος ἐν Αἰγύπτῳ ἐστίν, ὃς ὑπὸ τοῦ Νείλου περικλειόμενος, ὡς νησιδίων ἐν μέσῳ κεῖται· ἐνθα δὴ^{h)} κώμας μὲν μείζονας μελισσῶν, μύται δὲ οὐχ ἥτιους ἢ Παλαιστινιαῖαι, αἱ δὲ ἰκαναὶ τιμωρίαιⁱ⁾ θανατηφορεῖν τοῖς ἐκεῖσε ἐξορισθεῖσι πεφυκασίν^{k)}. ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ Αἰγύπτου Ὄασι καὶ ὁ μέγας τὸ πρῖν^{l)} ἐξώριστο Ἀθανάσιος ὑπὸ Κωνσταντίνου τυράννου. σημειώσαι προνόμιον Θεβαΐδος καὶ Ἀλεξανδρείας, ὅτι οἱ ἐν ταύταις ἀμαρτάνοντες καὶ μόναις δύναται πέμπεσθαι εἰς Ὄασιν καὶ Γύψον. καὶ ζῆται βιβ. β. tit. α'. κεφ. παρατελευτ. περὶ προνομίου πόλεων. [Sch. c. VII. 807.]

ξδ'.^{m)} Θεσιπλομεν τοὺς ἐν οἰωδῆποτε τόπῳ τῆς ἡμετέρας πολιτείας εὐνουχιζέιν τολμῶντας ἢ τολμησαντας οἰονδῆποτε πρόσωπων, εἰ μὲν ἄνδρες εἴεν οἱ τοῦτο τολμησαντες ἢ καὶ τολμῶντες, ταῦτο τοῦτο παθεῖν, ὃ πεποιήκασι, καὶ εἰ περισωθεῖεν, τὰ πράγματα αὐτῶν τῷ δημοσίῳ προσκυροῦσθαι διὰ τοῦ κατὰ καιρὸν τὴν τῆς σῆς ἐνδοξότητος ἀνύοντος ἀρχήν, κάκεινους ἐν Γύψῳ πέμπεσθαι, ὀφείλοντας τὸν ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνον ἐκεῖ εἶναι. εἰ δὲ γυναῖκες εἴσιν αἱ τοῦτο ποιοῦσαι, καὶ ταύτας τιμωρεῖσθαι, καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν διὰ τοῦ κατὰ καιρὸν τὴν αὐτὴν ἀνύοντος ἀρχὴν τῷ δημοσίῳ προσκυροῦσθαι, καὶ εἰς ἐξορίαν πέμπεσθαι· ἵνα ἕξ ἧς ἐνόμισαν ἢ νομιζουσαν ἀσεβείας κέρδος αὐτοῖς περιποιεῖν, ἕξ αὐτῆς τιμωρίαν καὶ ἐκπτώσιν τῶν ἰδίων πραγμάτων

vinciis ut compendio criminum causae finiantur, et reus si dignus videatur exilio, mittatur, non in custodiam, sed in provinciam, quae non sit ex prohibitis, ea lege, ut ultimo supplicio afficiatur, si vel provincia excesserit, vel ibi incivilliter quid admisserit.

Magistratus autem Alexandriae et Thebaidos solos L. 26. §. 2. iubet in Gypsum et in Oasin⁴⁾ mittere, vel in sex C. IX. 47. menses, vel ad summum in annum. Quodsi perpetuum sit exilium, neque in Gypsum mittant, neque in Oasin, neque in custodiam alterius provinciae, sed ut dictum est, in provinciam integram, ea conditione, ut si quid deliquerint, vel si excesserint iussu Praesidum, qui miserunt, ultimo supplicio afficiantur.

Iubet autem officiales cuiusque iudicii huius legis §. 3. commonefacere Praesides, nec quemquam detineri ultra relegationis tempus, sed statim dimitti sine damno et mora: eum autem, qui quid ausus fuerit accipere, quadruplum reddere.

Prohibentur vero Praesides relegare in provincias §. 4. et civitates constitutioni subiectas.

1) constitutio praecipit] Theod. Neque in csutodiam, neque in propugnaculum relegatur quis, sed in civitates aut vicos, aut provincias, vel generaliter in loca quaedam. Excipe quod dicetur de Gypso. Magistratus Alexandriae et Dux Thebaidos possunt relegare in Gypsum et in Oasin ad sex menses, vel plurimum ad annum.

2) ut ne — eis locis, in quae missi sunt, degant in custodia] Sed qua parte illius vici voluerint, eant soluti et liberi.

3) citra provincias et civitates inferius exceptas] Alexandriae et Thebaidos. Soli enim earum magistratus possunt mittere in Gypsum et in Oasin Aegypti, in quam missus est magnus Athanasius.

4) et in Oasin] Oasis locus est in Aegypto, qui circumdatus Nilo, ut insula in medio extat, ubi sunt culices maiores apibus, et muscae non minores Palaestinis, quae possint ibidem relegatis mortem afferre. In hanc Oasin Aegypti relegatus est magnus Athanasius a Constantio tyranno. Nota privilegium Thebaidos et Alexandriae, eos tantum, qui in eis deliquerint, mitti posse in Oasin et Gypsum. Et quaere lib. 2. tit. 1. cap. penult. de privilegio civitatum.

LXIV. Sancimus¹⁾ eos, qui quocunque loco rei- Nov. 142. publicae nostrae quamcunque personam castrare au- cap. 1. dent vel ausi fuerint, si quidem viri sunt, qui hoc audent aut ausi fuerint, idem hoc, quod fecerint, pati, et si incolumes evaserint, bona eorum fisco addici per eum, qui pro tempore gloriae tuae magistratum geret, et eos in Gypsum mitti in omne vitae suae tempus. Quodsi mulieres sint, quae hoc fecerint, eas etiam puniri, et bona earum per eum, qui tempore eodem magistratu fungetur, fisco addici, easque in exilium mitti: ut ex quo putaverint aut putent impium sibi lucrum parare, ex eo poenam et bonorum suorum amissionem sustineant. Eos vero, qui mandaverint et personas ad hoc tradiderint, aut etiam domos vel locum quendam ad hoc praebuerint

g) Fabr. ἐστὶ. h) Sic Cod. 1350. Fabr. δι. i) Pro τιμωρία, quod habet Fabr. lege τιμωρίας. k) Fabr. πεφυκασί. l) τὸ πρῖν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. m) Fabr. numerum non praefixit.



ὑπουργοῦντας τὰς ἀνωτέρω εἰρημένας κελεύομεν ὑποστῆναι ποινὰς. εἰ μὲντοι διὰ πάθος συμβῆ δούλον εὐνουχισθῆναι, κἀκείνον κελεύομεν τῆς ἐλευθερίας τυγχάνειν. οἱ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὄντες ἐλευθεροί, πάθει ὡς εἰκόσ τοιούτω περιπίπτουσι, ἑαυτῶν ἔχουσι ἔξουσίαν, ἣν θέλῳσι θεραπεῖαν ἑαυτοῖς προσάγειν. τοὺς εὐνουχισθέντας τοῖνον ἀπὸ τοῦ μνημονευθέντος χρόνου ἐν τῇ ἡμετέρα πολιτεία παρ' οἰωδῆποτε προσώπων ὄντας κελεύομεν ἀναζητηθῆναι καὶ ἐλευθέρους εἶναι, καὶ μηδέποτε εἰς δουλείαν τούτους καθέλκεσθαι. εἰ μὲντοι θαρρήσουσί τινες ἐξ αὐτῶν τῶν εὐνουχισθέντων τινὰς μετὰ τὸν παρόντα ἡμῶν ἐπισχεῖν νόμον, δίδομεν ἅδειαν καὶ αὐτοῖς τῆς εὐνουχισθείσιν, ὡς ἅπαξ ἐλευθερίας ἐκ τοῦ παρόντος ἡμῶν τυχοῦσι νόμου, ἐνταῦθα μὲν τῇ τε βασιλείᾳ προσίεναι, τῷ τε κατὰ καιρὸν ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἡμῶν ἄρχουσι προσαγγέλλειν· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τοῖς κατὰ τόπον ὀσιωτάτοις ἐπισκόποις, καὶ τοῖς τούτων ἄρχουσιν, ἐφ' ᾧ προνοία πάντων τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων, καὶ κινδύνῳ τῶν πειθομένων αὐτοῖς τάξεων, εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἐν ἑτέρῳ οἰωδῆποτε τόπῳ τῆς ἡμετέρας πολιτείας τούτους ἐκδικεῖσθαι, καὶ φυλάττεσθαι τὴν ἐκ τοῦ παρόντος ἡμῶν νόμου δεδομένην αὐτοῖς ἐλευθερίαν. παριδεῖν γὰρ φόνους τοσοῦτους γινομένους κατὰ πρόφασιν τῶν τὰ τοιαῦτα τολμῶντων ἐν τῇ ἡμετέρῳ πολιτεία οὐδαμῶς ἀνεχόμεθα. εἰ γὰρ βάρβαροι ἀκούσαντες τῶν ἡμετέρων περὶ τούτου παραγγελμάτων ταῦτα ἐφύλαξαν, πῶς ἂν ἡμεῖς συγχωρήσαιμεν μετὰ τοσαύτας τῶν πρὸ ἡμῶν βασιλευόντων νομοθεσίας τοιοῦτόν τι ἁμαρτάνεσθαι, ἢ καὶ ἀνεκδίκητον ἐν τῇ ἡμετέρῳ πολιτεία καταλιμπάνεσθαι;

αὐτοὺς δὲ τοὺς εὐνουχισθέντας] * Θεοδῶρ. *) Οἱ εὐνουχισθέντες ἐλευθεροῦνται, καὶ οὐ καταδουλοῦνται κατὰ τινα τρόπον, οὔτε ἀπὸ συμβολαίου, οὔτε ἐξ ἀναγκισίως. ὁ ἔπουρηγὼν τῷ εὐνουχιστῇ ὁμοίως αὐτῷ τιμωρεῖται. δούλος διὰ πάθος εὐνουχισθεὶς ἐλευθέρως ἔστω. καὶ εἰ κατὰσχῆ τις αὐτὸν καὶ δουλαγωγῆσει, προνοία βασιλικῆ ἢ ταξιωτικῆ διεκδικεῖσθω.

TITULOS NB'.

Περὶ πραγμάτων καταδίκων *).

α'. Καλλιστρ. γ) Ὅτε ζωὴ ἢ πολιτεία ἀφαιρεῖται διὰ ψήφου, παρακολουθεῖ ἢ δ) δήμειςσι.

ὅτε ζωὴ ἢ πολιτεία ἀφαιρεῖται διὰ ψήφου] Τούτου τοῦ κεφαλαίου τὸ μὲν περὶ τοῦ ἀφαιρεῖσθαι πολιτείαν καὶ γίνεσθαι τινα δούλον ἀναίρεται ὑπὸ τῆς κβ'. νεαρᾶς, ἢτοι ὑπὸ τοῦ μς'. κεφ. τοῦ δ'. τιτ. τοῦ κη'. βιβ. τὸ δὲ περὶ τῆς δημεύσεως ἀναίρεται ὑπὸ τῆς ρδ'. νεαρᾶς τῆς ἐν τῷ ι'. κεφ. τοῦ ιθ'. τιτ. τοῦ ε'. βιβ. τὰ γὰρ τῶν νεαρῶν δεῖ κρατεῖν. [Sch. a. VII. 874.]

β'. Ἰδεμ. α) Οὐδ' β) τὸ βληθῆναι ἐν φυλακῇ, ἀλλὰ τὸ καταδικασθῆναι τὴν δήμειςιν ἐπάγει.

γ'. Παπιαν. γ) Γυναικὸς καταδικαζομένης ἐξ ἐνὸς τῶν πέντε τούτων ἐγκλημάτων, ἢ προῖξ αὐτῆς δημεύεται· τουτέστι, τοῦ περὶ δ) καθοσιώσεως ἐγκλήματος, τοῦ περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήματος, τοῦ περὶ πατροκτόνων ἐγκλήματος, τοῦ περὶ φαρμακείας ἐγκλήματος, καὶ τοῦ περὶ ἀνδροφόνων ἐγκλήματος.

ω) Hoc scholium e Cod. 1350. haustum omisit Fabr. x) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μη'. τι. κ'. y) L. 1. pr. D. h. t. legitur in Syn. p. 539. et apud Attal. tit. LXXIX. §. 1. z) ἢ inserui e Syn. α) Fabr. ut semper, ὁ αὐτός. δ) L. 2. D. h. t. legitur in sch. a. ad Basil. XXI. 3. 1. (Fabr. II. 641. Heimb. II. 452.) et apud Attal. tit. LXXIX. §. 2. e) In Dig. praefigitur nomen Ulpiani. Argumentum huius loci tradit Harm. IV. 9. §. 11. d) Sic Cod. 1350. Fabr. περὶ τοῦ.

tingat, hunc etiam liberum fieri iubemus. Nam qui ab initio liberi erant, in hunc puta morbum incidentes, in eorum fuit potestate, quale voluerint sibi remedium adhibere. Iubemus igitur castratos ex memorato tempore in nostra reipublica, apud quamcunque personam sint, requiri et liberos esse, neque unquam in servitum retrahi. Ceterum si quos ex ipsis castratis qui post hanc nostram legem detinere ausi fuerint, damus etiam ipsis castratis licentiam, quasi ex hac lege nostra iam libertatem adeptis, hic quidem Imperatorem adire et sanctissimum pro tempore Patriarcham, et illustribus iudicibus nostris deferre: in provinciis vero locorum religiosissimis episcopis, et earum Praesidibus, ut providentia omnium nostrorum magistratum, et periculo obtemperantium eis officiorum, sive Constantinopoli, sive alio quocunque reipublicae nostro loco, hi defendantur et conservetur eis hac lege nostra data libertas. Namque tot caedes admissas per eos, qui talia audent in nostra republica, haudquaquam insuper haberi feremus. Si enim barbari accepta hac de re praeccepta nostra observarunt, quomodo tandem permittemus, post tot anteriorum Principum leges tale quid admitti, vel inultum in nostra republica relinqui?

2) ipsos vero castratos] Theodor. Castrati liberi fiunt, neque ullo modo in servitum rediguntur, neque instrumento, neque cognitione. Qui castrati ministerium praebet, aequam cum eo sustinet poenam. Servus ob morbum castratus liber esto: et si quis eum detineat et in servitum vindicet, cura Imperatoris et officii defendatur.

TITULUS LII.

De bonis damnatorum.

I. Callistr. Cum vita aut civitas sententia admittitur 1), publicatio sequitur.

L. 1. pr. D. XLVIII. 20.

1) cum vita aut civitas sententia admittitur] Quod continetur hoc capite de adimenda civitate et irroganda servitute, abrogatur Novella 22. sive cap. 46. tit. 4. lib. 28. Quod vero de publicatione, abrogatur Novella 134. quae extat cap. 10. tit. 19. lib. 6. Nam Novellas praevalere oportet.

II. Idem. Non coniectio in carcerem, sed condemnatio publicationem irrogat.

L. 2. D. eod.

III. Papian. Muliere ex quinque criminibus damnata, dos publicatur, id est, maiestatis 1), vis publicae, parricidii, veneficii, homicidii.

L. 3. D. eod.



τοῦ περὶ καθοσιώσεως ἐγκλήματος] Τὸ περὶ καθοσιώσεως ἐκαινώθη ὑπὸ τῆς ριζ. νεαρᾶς τῆς κειμένης ἐν τῷ ζ. τι. τοῦ κη. βιβ. ἐτάχθη δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν λοιπῶν αἰτιῶν, ἐξ ὧν διαλύει ὁ ἀγὴρ τὸν γάμον δύναται, καὶ τὴν προῖκα κερδαίνει^ο). ὥστε οἷν τὴν λοιπὴν οὐσίαν τῆς γυναικὸς ἦτοι τὴν δίχα προκοῦς ὁ δημόσιος ἐπὶ τῆς καθοσιώσεως κερδαίνει^ε) τὴν προῖκα τῆς γυναικὸς, ὅτε πρό τιων ἐτέρων αὐτὸς διαγνοῦς τὴν ἐπιβουλήν κατεμήνυσε, καὶ ζητεῖ καὶ διαζευξίν^η). εἰ γὰρ αὐτοῦ ἠσυχάζοντος ἕτεροι κεινήμασι καὶ διήλεγξαν, ὁ δημόσιος πάντα λήφεται. [Sch. b. VII. 874.]

δ'. Παπ. Καὶ σώζεται τῷ ἀνδρὶ κατὰ τοῦ δημοσίου ἀγωγῆ.

ε'. Οὐλ. Εἰ δὲ ἐξ ἑτέρου νόμου κεφαλικῶς καταδικασθῆ, κερδαίνει ὁ ἀγὴρ τὴν προῖκα ὡσανεὶ ἀποθανούσης αὐτῆς.

κερδαίνει ὁ ἀγὴρ τὴν προῖκα ὡσανεὶ ἀποθανούσης αὐτῆς] "Οἷε σύμφωνον ἦν, ἵνα θανάτῳ λυόμενον τοῦ γάμου ἢ προῖξ κερδαίνῃ τῷ ἀνδρὶ ἢ ὅλη, ἢ μέρος αὐτῆς. [Sch. c. VII. 874.]

ζ'. Ἰδεμ. Τὴν στολήν τοῦ φονευομένου, ἣν ἐν τῷ συλληφθῆναι περιβέβλητο, οὔτε ὁ ἄρχων κερδαίνει, οὔτε ὁ ἀποτέμνων, οὔτε ὁ ὑπομηματογράφος, ἀλλ' ὁ ἄρχων ὡς ἂν συνίδοι, φιλοτιμεῖται ἐξ αὐτῆς ἢ τῇ τάξει αὐτοῦ, ἢ στρατιώταις ἀνδρείον τι ποιήσασιν, ἢ ἔθνικοις, ἢ πρεσβευταῖς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσιν, ἢ τῷ δημοσίῳ πέμπει^ι) αὐτήν. πανικουλαρία δὲ ἐστὶν ἡ ἐσθῆς, ἣν ἐν τῷ συλληφθῆναι περιβέβλητο, καὶ ἄλλα νομισμάτα, ἅπερ εἰς ἀποστραφῆν ἐπιφέρειτο, καὶ οἱ μέτροι πέντε νομισμάτων δακτύλιοι, οὐ μὴν ἡ ζώνη ἢ οἱ τίμοι δακτύλιοι, ἢ πολλῆ ποσότης.

τὴν στολήν τοῦ φονευομένου] Ἐκείνᾳ ἐστὶ τῆς πανικουλαρίας, ὅσα εἰσηγάγε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ δεσμοτήριον ἐνδύματα, καὶ οἷς ἐνεδέδυτο ἐν τῷ μέλλειν κολάζεσθαι, οὐ μὴν εἰ λίθον τίμιον ἐν δακτυλίῳ ἐφόρει, ἢ ἐβάσταζε χειρογράφον πολλῆς ποσότητος ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ. ταῦτα γὰρ κατ' οὐδένα τρόπον διαφέρει τῇ στολῇ. [Sch. d. VII. 874.]

Ὁ Κύριλλος τὴν λεγομένην πανικουλαρίαν. [Sch. e. VII. 874.]

ζ'. Παυλ. Ἀπελευθέρου τιμωρομένου, τὸ μὲν νόμιμον μέρος τῷ πατρῶνι φυλάττεται· τὸ δὲ λοιπὸν εἰσκομίζεται.

τὸ μὲν νόμιμον τῷ πατρῶνι φυλάττεται] Ὅπερ ἔμελλε λαμβάνειν, τοῦ ἀπελευθέρου οἰκίῳ θανάτῳ τελευτῶντος. ζῆτει βιβ. μθ'. τι. δ. κεφ. κζ'. [Sch. f. VII. 874.]

Καὶ τοῖς θετοῖς, ὡς τοῖς φυσικοῖς, ἀρμόζει τὸ δίδόμενον μέρος ὑπὸ τοῦ νόμου, εἰ μὴ κατὰ ἀπάτην τὴν νόθεσίαν ἐποιήσατο, συνειδῶς ἑαυτῷ τὸ πλημμελῆμα καὶ τὴν μέλλουσαν κατηγορίαν εὐλαβούμενος, ἐφ' ᾧ τινὰ σχεῖν μέρος τῶν μελλόντων αὐτοῦ δημεύεσθαι πραγμάτων.

καὶ τοῖς θετοῖς] Καὶ τοῖς νόθετησασμένοις τὸν ἀπελευθέρου πατρῶσι, μὴ γὰρ μοι νοήσης ἐνταῦθα τὸν νομοθέτην λέγειν, ὅτι τὸ νόμιμον μέρος φυλάττεται τοῖς πατρῶσι καὶ τοῖς θετοῖς τούτων παῖσιν, ὡς περὶ καὶ τοῖς φυσικοῖς. τοῦτο γὰρ ἀπᾶν ἔστι τῆς τῶν νόμων ἀκριβείας. καὶ ἀνάγκη βιβ. μθ'. τι. α'. κεφ. κθ'. ἔχον οὕτως· Ἐὰν δὲ θετοὺς παῖδας ἔχωσιν οἱ ἐλευθερωθέντες^κ) ἢ οἱ πατρῶνες, τοῖτους εἰ καὶ ὑπεξουσίους ἔχουσιν^λ), οὐ δεχόμεθα ἐν τάξει υἰῶν, ἀλλ' ἐν τάξει ἐξωτικῶν. [Sch. g. VII. 874. sq.]

εἰ μὴ κατὰ ἀπάτην τὴν νόθεσίαν ἐποιήσατο] Τί γὰρ, ὅτι μετὰ τὴν κατηγορίαν νόθετησάτω^μ), ἢ ὡς τὰ ἐπαγόμενα, καὶ πρὸ τῆς κατηγορίας; [Sch. h. VII. 875.]

ε) Sic Cod. 1350. Fabr. κερδαίνειν. f) Sic Cod. Fabr. τὸ. g) Fabr. κερδαίνει (sic). h) Sic Cod. 1350. Fabr. διαζευξύνειν. i) Sic lego pro πέμπειν, quod habet Fabr. k) Cuiacius vertit manumissores. Sed lectio ἐλευθερωθέντες vera est, ut ex loco Basil. laudato apparet. l) Fabr. ἔχουσιν. m) Fabr. νόθετησάτω.

I) maiestatis] Quod dicitur de crimine maiestatis innovatum est Novella 117. quae extat tit. 7. lib. 28. Hoc etiam crimen aliis causis adnumeratur, ex quibus maritus matrimonium dissolvere et lucrari dotem potest. Itaque reliqua bona mulieris praeter dotem ob maiestatis crimen fiscus capiet. Verum ita demum in maiestatis crimine maritus lucratur dotem mulieris, si ipse ante alios cognitas molitiones uxoris detulerit, et divertium petierit. Nam si eo tacente alii egerint et convicerint mulierem, fiscus omnia capiet.

IV. Papian. Et marito servatur actio adversus fiscum.

V. Ulp. Sed si alia lege capite damnata sit, maritus lucratur dotem quasi mortua ea¹).

I) maritus lucratur dotem quasi mortua ea] Cum ita convenit, ut morte soluto matrimonio dotem lucratur maritus totam, vel pro parte.

VI. Idem. Vestem rei ad necem damnati¹), qua is fuerit indutus, cum comprehenderetur, nec Praeses lucrificat, nec qui eum occidit, nec commentariensis, sed Praeses quemadmodum ei videtur, ex ea largitur vel officio suo, vel militibus fortiter aliquid facientibus, vel gentibus, vel legatis ad se venientibus, vel id ad fiscum mittit. Pannicularia autem est vestis, qua, cum comprehenditur, indutus est, et nummuli, quos victus causa secum ferebat, et annuli usque ad aureos quinque, nec vero cingulum, vel pretiosi annuli, vel magna summa.

I) vestem rei ad necem damnati] Pannicularia illa sunt, quae attulit secum in custodiam vestimenta, et quibus indutus est, cum ad supplicium ducitur, non etiam si lapidem pretiosum in annulo habuit, vel chirographa magnae summae gestavit in sinu. Haec enim nullo modo ad vestem pertinent.

Cyrillus: quae dicitur pannicularia.

VII. Paul. De liberto sumto supplicio, pars legitima patrono servatur¹): reliquum fisco infertur.

I) pars legitima patrono servatur] Quam erat habiturus, liberto sua morte defuncto. Quaere lib. 49. tit. 4. cap. 27.

Etiam adoptivis²), ut naturalibus, competit lege portio data, nisi fraudis causa adoptionem fecerit³), conscius criminis et metu futurae accusationis, ut partem aliquam habeat ex bonis, quae publicanda sunt.

2) etiam adoptivis] Et adoptantibus libertum patronis. Neque enim quod hic dicit Iureconsultus, ita accipere debes, legitimam partem servari patronis et adoptivis eorum liberis, aequae ut naturalibus. Hoc enim iuri repugnat. Et lege lib. 49. tit. 1. cap. 29. quod ait: Si vero adoptivos liberos habeant manumissi vel patroni, hos etiam si sint in potestate, non recipimus in liberorum, sed in extraneorum locum.

3) nisi fraudis causa adoptionem fecerit] Quid enim si post accusationem adoptaverit, vel ut subiicitur, etiam ante accusationem?



Εἰ δὲ καὶ ὑπεξούσιος ἀνέλη τὸν γράψαντα αὐτὸν κληρονόμον, καὶ κελύσει τοῦ πατρὸς ὑπεισέλθῃ τὴν κληρονομίαν, ἐκδικεῖ τὴν κληρονομίαν ὁ δημόσιος.

Τὰ^{η)} μετὰ τὴν καταδίκην ἐπικτώμενα, εἰ μὴν εἰς ἔξορίαν ὁ δημευθεὶς κατεδικάσθη, τοῖς γραφεῖσι παρ' αὐτοῦ κληρονόμοις, ἢ τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου ἀρμόζει. ὁ γὰρ εἰς νῆσον ἔξορισθεὶς ἔχει τοῦ διατίθεισθαι ἄδειαν, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ δίκαια. εἰ δὲ περιωρισμένος γένηται, ἐπειδὴ τὴν πολιτείαν ἀπολλύων οὐ δύναται κληρονόμον ἔχειν, καὶ τὰ ἐπικτηθέντα ὁ δημόσιος λαμβάνει.

καὶ τὰ ἐπικτηθέντα ὁ δημόσιος λαμβάνει.] Μετὰ τελευτήν. καὶ ζῆται βιβ. ιδ'. κεφ. κβ'. θεμ. ε'. καὶ τι. νδ'. τοῦ παρότος βιβ. κεφ. ις'. [Sch. i. VII. 875.]

η'. Μαρκ. Ἐὰν ὑπεστιν υἱὸς πάτρωνος, οὐκ ἔχει παντελῶς ὁ δημόσιος πάροdon εἰς τὰ πράγματα τοῦ κατακρίτου ἀπελευθέρου.

Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπελευθέρου ἔχει υἱόν, αὐτὸς μὲν τὸν υἱὸν ἀποκλείει τοῦ πάτρωνος, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ πάτρωνος τὸν δημόσιον.

Εἰ δὲ καὶ μὴ βουληθῆ διακατοχὴν αἰτῆσαι ὁ υἱὸς τοῦ πάτρωνος, οὐ χώρα τῷ δημοσίῳ.

ἔαν ὑπεστιν υἱὸς πάτρωνος.] Καὶ τοῖς παισὶ τῶν πατρῶνων ἀέραμον φυλάττεται τὸ πατρωνικὸν δίκαιον ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρῶνος ἀπελευθέρου δημευθέντος. ἔαν ὑπεστιν^{ο)} υἱὸς πάτρωνος τῷ ἀπελευθέρῳ, οὐκ ἔχει χώραν ὁ φίσκος εἰς τὸ μέρος τοῦ υἱοῦ τοῦ πάτρωνος. εἰ δὲ ὁ τοῦ πάτρωνος υἱὸς διὰ τὸ ὑπῆναι παῖδα τῷ ἀπελευθέρῳ ἀποκλείεται, εὐχερέστερον λέγομεν, μὴ εἶναι χώραν τῷ φίσκῳ, ἐπειδὴ τὸν μὲν^{ρ)} τοῦ πάτρωνος υἱὸν ἀποκλείουσιν οἱ τοῦ ἀπελευθέρου παῖδες· αὐτὸς δὲ ἀπαθῆται τὸν φίσκον. καὶ μὴ αἰτῶν δὲ διακατοχὴν τοῦ πάτρωνος ὁ υἱὸς ὡμολογημένως ἀποκλείει τὸν φίσκον εἰς τὸ ἀρμόζον αὐτῷ μέρος ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρῶνος ἀπελευθέρου. [Sch. k. VII. 875.]

Σημείωσαι, ὅταν τις ἀποκλείηται καὶ νικᾶται ὑφ' ἑτέρου^{α)} ἐπὶ τινι πράγματι, κἂν ἄλλος τοῦτο κατέχη, καὶ οὐκ ὁ νικῶν, οὐ δύναται ὁ ἠττώμενος^{β)} ἀφαιρεῖν τοῦτο ἐκ τοῦ κατέχοντος ὡς μὴ τι δίκαιον ὅλως κεκτημένον. ζῆται καὶ βιβ. λθ'. τι. α. κεφ. η'. θεμ. ι'. κατὰ τούτον τὸν νόμον καὶ ὁ δυνατῶν διακρίων^{γ)} ἔχων γῆν ἀνώτερος τῶν τοῦ δημοσίου συζητησῶν τυγχάνει, ὡς ἀδικῶν ἕτερον καὶ οὐ τὸν φίσκον. [Sch. k. VII. 875.]

αὐτὸς μὲν τὸν υἱὸν ἀποκλείει τοῦ πάτρωνος.] Ὡς βιβ. μβ'. τι. α'. κεφ. κθ'. θεμ. . . οὐ ἡ ἀρχή. Τούτου τοῖνον ἀκολουθοῦσα ἡ προκειμένη διατάξις. [Sch. l. VII. 875.]

οὐ χώρα τῷ δημοσίῳ.] Ἀπαξ γὰρ ἰδιώτῃ ἤρμοσε, καὶ οὐδὲν μετὰ τὸ ἀρμόσασθαι^{δ)} γέγονε πταῖσμα, ἵνα ἔκτοτε ἀρμώσῃ τῷ δημοσίῳ. [Sch. m. VII. 875.]

Δημεύεσθαι μὲν τὸν ἔξοριστον ἐξ ἰδικῆς ψήφου δυνατόν· οὐ μὴν καὶ ἀφαιρεῖσθαι αὐτοῦ τὰ τῶν ἀπελευθέρων δίκαια παρὰ κέλυσιν βασιλέως.

Εἰ δὲ ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἐπιδοῦς προῖκα κατακρίθῃ, οὐδὲν ἀρμόζει τῷ δημοσίῳ, κἂν ἐν τῷ γάμῳ ὕστερον ἀποθάνῃ ἢ πνίς.

θ'. Καλλιστρ. Εἰ μὴ δεῖχθῇ ὁ πατὴρ φόβῳ τῆς καταδίκης πρόνοιαν τῶν παιδῶν ποιησάμενος.

ι'. Μαρκ. Εἰ δὲ καὶ ὁμολογήσας ὁ πατὴρ προῖκα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς κατακρίθῃ, ἀπαιτεῖ αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τὸν δημόσιον.

Ἐὰν μετὰ διάλυσιν τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς ὁ πατὴρ κατακρίθῃ, εἰ μὲν μετὰ τὸ συναινέσαι αὐτῷ τὴν θυγατέρα ἐπὶ τῇ ἀπαιτήσῃ τῆς προικῆς, ὁ δη-

Sed et si filiusfamilias interemerit eum, a quo L. 7. §. 4. heres erat scriptus, et iussu patris adierit hereditatem, fiscus hereditatem vindicat. D. XLVIII. 20.

Post condemnationem acquisita, si is, cuius bona §. 5. publicata sunt, relegatus sit, ad heredes ab eo scriptos vel ad heredes ab intestato pertinent. Nam relegatus in insulam testamenti factionem habet, sicut reliqua iura. Quodsi deportatus sit, quia civitatem amittens heredem habere non potest, etiam acquisita fiscus capiat⁴⁾.

4) etiam acquisita fiscus capiat] Post mortem. Et quaere lib. 14. cap. 22. them. 5. et tit. 54. huius libri, cap. 16.

VIII. Marc. Si sit filius patroni¹⁾, fisco omnino L. 8. pr. non patet aditus ad bona damnati liberti. D. eod.

Sed si ipse libertus habeat filium, ipse quidem §. 1. excludit filium patroni²⁾, filius patroni fiscum.

Sed etsi nolit filius patroni bonorum possessio- §. 2. nem petere, fisco locus non est³⁾.

1) si sit filius patroni] Liberis etiam patronorum integrum servatur ius patronatus in bonis paterni liberti, cuius bona publicata sunt. Si filius patroni existat liberti, fisco locus non est in partem filii patroni. Sed si patroni filius existente filio liberti excluditur, facilius dicemus fisco locum non esse, quoniam patroni quidem filium excludunt liberti filii, ipse autem excludit fiscum. Etiam si patroni filius non petat bonorum possessionem, haud dubie excludit fiscum in partem sibi debitam ex bonis paterni liberti.

Nota, cum in aliqua re excluditur quis et superatur ab alio, licet eam alius detineat, non is, qui vicit, non posse victum eam possessori eripere, quasi nullo iure possidenti. Quaere et lib. 39. tit. 1. cap. 8. them. 10. Secundum hanc legem potentior . . . habens terram, fisci petitionibus superior est, quia alium laedit, non fiscum.

2) ipse quidem excludit filium patroni] Ut lib. 42. tit. 1. cap. 29. them. . . cuius initium: Id igitur secuta proposita constitutio.

3) fisco locus non est] Semel enim privato competiit, neque ullum postea admissum est crimen, ut ex eo tempore fisco competat.

Publicari quidem bona relegati ex sententia specialia possunt: nec vero auferrī iura libertorum citra iussionem Principis. §. 2.

Sed si pater, qui pro filia dotem dedit, damnatur, nihil competit fisco, etiam si in matrimonio postea filia decesserit. §. 5.

IX. Callistr. Nisi probetur, patrem metu condemnationis filiis prospexisse. L. 9. D. eod.

X. Marc. Sed et si pater dotem pro filia promiserit, et damnatus sit, vir eam ex bonis eius a fisco petit. L. 10. pr. D. eod.

Si soluto filiae matrimonio pater damnatus sit, §. 1. si quidem posteaquam filia ei consensit, ut dotem repeteret, fiscus eam repetet a marito¹⁾. Si vero,

η) L. 7. §. 5. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXIX. §. 3. Cuiacius in versione quidem. ρ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐτίμων. neque ego. ι) Malim ἀρμόσαι.



μόσιος αὐτὴν ἀπαιτεῖ τὸν ἄνδρα. εἰ δὲ πρὶν συναί-
νεσαι αὐτῷ, κατεδικάσθη, τὴν ἀπαιτήσιν αὐτῆ ἔχει.

ὁ δημόσιος αὐτὴν ἀπαιτεῖ τὸν ἄνδρα] Οἴμαι δέ,
ὅτι ἀναδίδωσιν^{u)} αὐτὴν τῇ θυγατρὶ πάλιν. ἐκείνης γὰρ γέγονεν
καὶ ἦν ἡ οὐσία, τοσοῦτον ὅτι ἠραγκάζετο ὁ πατὴρ ἀναλαβὼν
τὴν προῖκα φυλάττειν αὐτήν, καὶ δίδοναι ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς
εἰς δευτέρον ἐρχομένης συνοικέσιον, ὡς βιβ. κθ'. tit. β'. κεφ. ε'.
καὶ πάντως καὶ ὁ δημόσιος ὡς διαδέξαμενος τὸν πατέρα τὸ
αὐτὸ καὶ αὐτὸς ὀφείλει ποιῆσαι^{v)}, καὶ νῦν αὐτὸς ἀπαιτεῖ
ταύτην οὐ δι' ἄλλο τι, ἀλλ' ἢ δια τὸ φθάσαι τὴν θυγατέρα
συναίνεσαι τῷ πατρὶ, καὶ ἀναθεῖναι τὴν ἀπαιτήσιν αὐτῷ.
[Sch. n. VII. 875.]

α'. Μαρκ.^{w)} Ὁ κατακριθεὶς καὶ ἐκκαλεσάμενος,
εἰ καὶ ἀποθάνῃ τῆς ἐκκλητίου ἡρητημένης, οὐ δημεύει-
ται. τοῦ γὰρ τοιοῦτος δευτέρα ἢ διαθήκη ἔχρωται.
τὸ αὐτὸ ἔστι, κἂν ἡ ἐκκλητος αὐτοῦ μὴ προσέχθη.

ὁ κατακριθεὶς] Ζῆτει ἀναγκάτως βιβ. θ'. tit. α'.
κεφ. λδ'. θεμ. παρατελευτ. καὶ κεφ. λζ'. ὁμοίως^{x)}. [Sch. o.
VII. 876.]

οὐ δημεύεται] Κατὰ τὴν διάστιξιν τοῦ ρμδ'. κεφ. τοῦ
α'. tit. τοῦ θ'. βιβ. [Sch. p. VII. 876.]

τὸ αὐτὸ ἔστι, καὶ ἡ ἐκκλητος αὐτοῦ μὴ προς-
εδέχθη] Δύναται γὰρ μέμφεσθαι διὰ τὴν μὴ δεχθῆσαν^{y)}
αὐτοῦ ἐκκλητον. [Sch. q. VII. 876.]

§. 1. Ὁ κατηγορούμενος, πλὴν καθοσιώσεως, δύναται
διοικεῖν τὰ ἴδια πράγματα, καὶ δίδοναι καὶ λαμβά-
νειν χρεῖν, εἰς καλῆ πίστει αὐτῷ καταβάλλωσι. μετὰ
δὲ τὸ καταδικασθῆναι ἀνακαλεῖται ὅσα ἐπὶ περιγραφῇ
ἔξεποίησεν.

ὁ κατηγορούμενος, πλὴν καθοσιώσεως δύναται
διοικεῖν τὰ ἴδια πράγματα] Σημειῶσαι, ὅτι ὁ κατη-
γορούμενος καθοσιώσεως κωλύεται διοικεῖν τὰ ἴδια, καὶ ὁ
περὶ κλοπῆς ἱερῶν καὶ δημοσίων. Ζῆτει βιβ. κς'. tit. ε'.
κεφ. μα'. καὶ τοῦ παρόντος βιβ. tit. μθ'. κεφ. ε'. [Sch. r.
VII. 876.]

Ζῆτει tit. λδ'. κεφ. κ'. πᾶν ἀναγκάσιον, καὶ tit. λς'.^{z)} κεφ.
τελευτ. ζῆτει καὶ βιβ. ιγ'. tit. β'. κεφ. λα'. [Sch. s. VII. 876.]

εἰς καλῆ πίστει αὐτῷ καταβάλλωσι] Εἰ δὲ φόβῳ
τῆς καταδίκης κακίστη γνώμῃ ἀπαιτεῖ αὐτὸν τὸ χρεῖος^{a)}, οὐ
καταβάλλει καλῆ πίστει. ἐπειδὴ εἰς τις κατηγορούμενος τὸν
δανειστὴν αὐτοῦ λέγει^{b)} ἡμαρτηκέναι αὐτό^{c)} ἐπαγόμενον ἔγ-
κλημα, ἵνα ἀφορμῆς δράσθαι τοῦ μὴ καταβαλεῖν αὐτῷ,
ἀφαιρῆται αὐτοῦ τὴν τῶν ἰδίων πραγμάτων διοίκησιν^{d)}.
[Sch. t. VII. 876.]

ιβ'. Τοῦ οἰκέτου κεφαλικὴν τιμωρίαν δεξαμένον,
οὐ χρὴ τὸ ἐκείνου πεκούλιον ἀποσπᾶσθαι παρὰ τοῦ
δημοσίου, ἀλλὰ τῷ δεσπότη συγχωρεῖσθαι, καὶ αὐτὸν
ἔχειν τὰς ἀγωγὰς ἐπὶ τοῖς τιμήμασι τῶν πραγμάτων
τῶν παρὰ τοῦ δούλου προθέντων. εἰ δὲ τινα ἐνεχει-
ρῶσεν αὐτῷ φροντίδα ἢ τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων,
πρὸ τῆς τιμωρίας ὀφείλει ὁ οἰκέτης λόγον δίδοναι
αὐτῷ τῷ δεσπότη τῆς ἰδίας διοικήσεως, καὶ μὴ ἄλλως
εἰς τιμωρίαν ἔλκεσθαι, ἕως οὐ λόγος δοθῇ καὶ καθαρα-
ποιηθῇ· οὕτω μέντοι, ὥστε μὴ μετὰ ὑπερθέσεως,
ἀλλὰ μετὰ ταχύτητος τοῦτο γίνεσθαι.

τοῦ οἰκέτου κεφαλικὴν τιμωρίαν δεξαμένον]
Κἂν^{e)} τιμωρηθῇ τις δούλος κεφαλικῶς, μένει τὸ πεκούλιον
αὐτοῦ παρὰ τῷ ἰδίῳ δεσπότη, καὶ εἰ διώκησεν^{f)} πράγματα
αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται τοὺς τῆς διοικήσεως λόγους. μένησο τῆς
ιγ'. διατ. τοῦ μζ'. tit. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. u. VII. 876.]

u) Fabr. ἀναδίδωσι. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ποιῆσθαι (sic). w) I. 11. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXIX. §. 4.
x) ὁμοίως, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. y) Sic lege. Fabr. δεχθῆναι (sic). z) Sic Cod. 1350. Fabr. λς'. a) Sic
prima manu in Cod. 1350. scriptum est. Secunda manus correxit: εἰ δὲ οἶδε κ. τ. λ. et post vocem πίστει intervallo parvo
interposito haec habentur: τοῦτοιοι, εἰ μὴ ἴσασιν αὐτὸν φόβῳ τῆς καταδίκης κακίστη γνώμῃ τὸ χρεῖος ἀπαιτεῖν, ἐπειδὴ κ. τ. λ.
b) Malim λίγη. c) Adde τὸ post αὐτό. d) Lege aut αὐτὸς, aut ἀφαιρῆται αὐτῷ ἢ τῶν ἰδ. πραγμ. διοικήσεις. e) Hoc
videtur esse Theodori. f) Sic lego. Fabr. διώκη (sic).

antequam consentiret, damnatus sit, ipsa repetitionem
habet.

1) fiscus eam repetet a marito] Puto autem,
fiscum eam filiae redditurum. Erat namque illius patri-
monium, adeo, ut cogereetur pater repetitam dotem
servare, et pro filia iterum nubente praestare, ut lib. 29.
tit. 2. cap. 5. Et omnino fiscus quasi successor patris
idem facere debet, qui nunc ob id solum dotem petit,
quod patri consenserit filia, in eumque petitionem reie-
cerit.

XI. Marc. Condemnatus¹⁾ si appellaverit et de-
cesserit pendente appellatione, bona eius non publi-
cantur²⁾. Nam et huius secundum testamentum valet.
Idem est et si appellatio eius non admittatur³⁾.

1) condemnatus] Quare necessario lib. 9. tit. 1.
cap. 34. them. penult. et similiter cap. 37.

2) bona eius non publicantur] Secundum
distinctionem cap. 144. tit. 1. lib. 9.

3) idem est et si appellatio eius non ad-
mittatur] Potest enim queri de non admissa appel-
latione.

Reus, praeterquam maiestatis, bona sua admi-
nistrare potest⁴⁾, et debita solvere et accipere, si
bona fide ei debitores solvant⁵⁾. Post condemna-
tionem vero revocantur, quae in fraudem alienavit.

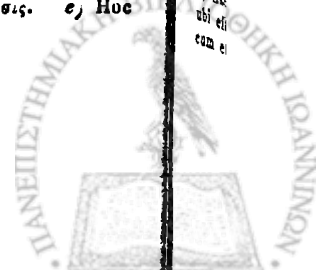
4) reus, praeterquam maiestatis, bona sua
administrare potest] Nota, reo maiestatis interdi-
cti rerum suarum administratione, et reo sacrilegii et
peculatus. Quare lib. 26. tit. 5. cap. 41. et huius lib.
tit. 49. cap. 5.

Quare tit. 34. cap. 20. valde necessarium, et tit. 36.
cap. ult. Quare et lib. 13. tit. 2. cap. 31.

5) si bona fide ei debitores solvant] Quodsi
metu damnationis mala mente ab eo debitum petit, non
solvit bona fide. Nam si quis accusatus creditorem
suum dicat ipsum delatum crimen commisisse, ut occa-
sionem habeat ei non solvendi, aufertur ei bonorum
suorum administratio.

XII. Servo capitali poena affecto¹⁾, peculium
eius a fisco auferri non oportet²⁾, sed domino con-
cedi, qui et habet actiones ob pretia rerum a servo
venditarum. Quodsi quandam ei curationem sive ad-
ministrationem rerum commiserit, ante poenam suae
administrationis rationes servo domino debet red-
dere³⁾, neque aliter ad poenam duci, quam si ratio-
nem reddiderit et purgaverit: ita tamen, ut non
tarde, sed velociter id fiat.

1) servo capitali poena affecto] Quamvis
capite plectatur servus, peculium eius remanet apud
dominum, et si administraverit negotia eius, exiguntur
administrationis rationes. Memineris const. 13. tit. 47.
huius libri 9.



Τὸ κατὰ πόδας ἔχει κεφαλικὴ τιμωρία καταδικασθέντος. καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος Ἐγγως ἦδη, ὅτι οἱ δοῦλοι ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν αὐτοπροσώπως καταδικάζονται. [Sch. x. VII. 876.]

οὐ χρὴ τὸ ἐκείνου περὶ οὐλοῦν ἀποσπᾶσθαι παρὰ τοῦ δημοσίου. Ἄρα^h οὐν καὶ ἐπὶ υἱοῦ τὸ αὐτὸ ὀφείλομεν εἰπεῖν. [Sch. y. VII. 876.]

πρὸ τῆς τιμωρίας ὀφείλει ὁ οἰκέτης λόγον διδόναι — τῆς ἰδίας διοικήσεως] Σημειώσαι ἔξον γὰρ ἔστινⁱ ὅτι δύναται ὁ δεσπότης ἀπαιτεῖν τὸν δούλον λογοποιῆσαι αὐτῷ, ἵνα τότε ἐπομείνῃ τὴν κεφαλικὴν τιμωρίαν. [Sch. z. VII. 876.]

ιγ'. Οἱ^k περιοριζόμενοι οὐδὲ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ἄτινα μετὰ τὴν τιμωρίαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν ἐκτίσαντο, κληρονόμον^l δύνανται ἔχειν, ἀλλὰ ταῦτα δημεύονται.

οἱ περιοριζόμενοι] Οὐ^m κληρονομεῖται ὁ δεπορτάτος. μὲνησο τῆς ἡ. διατ. τοῦ μς'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. καὶ ἀναγνώθι τὴν ι'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. [Sch. a. VII. 876.]

οὐδὲ ἐκείνων τῶν πραγμάτων — κληρονόμον δύνανται ἔχειν] Ἰπεξηρημένον τῶν κληρονόμων κατὰ τὴν ρλδ'. νεαρὰν ἦτοι βιβ. ζ'. τιτ. ιθ'. κεφ. ι'. [Sch. b. VII. 876.]

Θαλελαίου. Ἐν ὅσῳ οὐν ζῆ, μόνον κέρχεται τοῖς πράγμασι τελευτῶν δὲ οὐκ ἔχει ἐπ' αὐτοῖς κληρονόμον. [Sch. b. VII. 876.]

ιδ'. Ἐάνⁿ τις χειρὸς ἐπιτροπὴν ὀρφανοῦ δημευθῆ, κατὰ τοῦ δημοσίου τὴν κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγὴν κινεῖτω ὁ ὀρφανός.

ἐάν τις χειρὸς ἐπιτροπὴν ὀρφανοῦ δημευθῆ] Θεοδ. Καὶ δημευμένου τοῦ ἐπιτρόπου καλῶς κινεῖ ὁ πούπιλλος τὴν τουτέλας κατὰ τοῦ φύσκου. ὅμοιον ἔγνωσ ἐν τῇ β'. διατ. τοῦ ιβ'. τιτ. ἀναγνώθι καὶ τὴν δ'. διατ. τοῦ να'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ζῆ^o τιτ. ιη'. κεφ. κα'. [Sch. c. VII. 876.]

ιε'. Εἴ τις ἐν ἐπαρχίᾳ κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἀμαρτήματος δημευθῆ, διὰ τοῦ ἄρχοντος ζητηθῆτω τὰ πράγματα αὐτοῦ· καὶ χρὴ τὰ πράγματα τῇ τάξει τοῦ καθολικοῦ ἀναδοθῆναι, τῆς γνώσεως ἐπιφερομένης ἐπὶ βασιλεῖα.

εἴ τις ἐν ἐπαρχίᾳ — δημευθῆ] Ζῆ^p βιβ. ια'. τιτ. β'. κεφ. ιθ'. ὁ φησὶ Φιλονεικίαν ἐσχῆκασιν ἀδελφοὶ δύο. [Sch. e. VII. 877.]

ισ'. Ἐάν^q ὁ ἀνὴρ δημευθῆ, τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς οὐ συναποφέρεται· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ προίξ. εἰ δὲ ἔλαβέ τι παρὰ τοῦ ἀνδρός, ἢ πρὸ τῶν γάμων δωρεάν, ἢ ἐν τοῖς γάμοις, ἐαυτῇ κατεγέτω. ἐάν δὲ ὡς χρεωστῶν^r ὁ ἀνὴρ ἐδημευθῆ, εἴτε εὐρεθῆ ἢ γυνὴ παρ' αὐτοῦ λαβοῦσα, πρὶν ἀρξέται διοικεῖν, τοῦτο ἔχειν αὐτὴν.

Εἴ τι δὲ μετὰ ταῦτα^s αὐτὴ ἔλαβεν, ἢ οἱ παῖδες οἱ ἀντεξούσιοι, τοῦτο παρεχέσθω τῷ δημοσίῳ.

Εἰ δὲ καὶ ὁ διοικῶν ἰδίῳ ὀνόματι, ἢ τῆς γυναικὸς, ἢ τῶν παιδῶν, ἠγόρασέ τίποτε, ὑπεξηρημένων πωλῶν· ἀναγκάζονται γὰρ αὐτοὶ καθαρτοποιῆσαι τῷ δημοσίῳ, μηδενὸς ὑπεξαιρουμένου τῆς οὐσίας αὐτῶν.

ἐάν ὁ ἀνὴρ δημευθῆ] Θεοδ. Δημευμένου τοῦ ἀνδρός, ὑπεξαιρεῖται ἢ γυνὴ τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ τὴν προίκα, καὶ ὅσα ἐδωρήθη αὐτῇ παρ' αὐτοῦ πρὸ τῆς δημεύσεως. μὲνησο τῆς κδ'. διατ. τοῦ ις'. τιτ. τοῦ ε'. βιβ. καὶ τῆς α'. διατ. τοῦ ογ'. τιτ. τοῦ ζ'. βιβ. καὶ τῆς α'. διατ. τοῦ ιβ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβλίου. καὶ ἀναγνώθι τὴν ρλδ'. νεαρὰν λέγουσαν, τὰς γυναικὰς τῶν ὑποπεσόντων θανάτῳ ἢ δημεύσει λαβεῖν τὴν

g) Fabr. ἐγκλήμασι. h) Ex ἄρα secunda manus in Cod. 1350. fecit ἄπερ. i) Fabr. ἔστι. k) L. 2. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXIX. §. 5. l) Attal. κληρονόμιαν. m) Hoc videtur esse Theodori. n) L. 5. C. h. t. legitur in Syn. p. 365. o) Haec non sunt Theodori. p) Sch. d. VII. 877. pertinet ad L. 9. C. h. t. q) L. 9. pr. §. 1. C. h. t. leguntur in Syn. p. 539. ubi efficiunt cap. 14. h. t. et apud Attal. tit. LXXIX. §. 6 — 8. r) Fabr. ὁ ante χρεωστῶν habet, quod omittendum censui, cum et in Syn. desit. s) Post ταῦτα Syn. iusserit ἦ.

Τὸ κατὰ πόδας habet: capitali poena damnato. Et ait Thalelaeus: Didicisti iam, servos in criminibus ex sua persona damnari.

2) peculium eius a fisco auferri non oportet] Itaque idem etiam dicere debemus in filio.

3) ante poenam suae administrationis rationes servus — debet reddere] Hoc nota (novum enim est) dominum posse rationem a servo desiderare, ut postea demum capitalem poenam sustineat.

XIII. Deportati¹) ne earum quidem rerum, quas post poenam irrogatam acquisierint, heredem habere possunt²), sed eae publicantur.

1) deportati] Deportatus heredem non habet. Memineris const. 8. tit. 47. huius libri 9. et lege const. 10. huius tit.

2) ne earum quidem rerum — heredem habere possunt] Exceptis heredibus secundum Novellam 134. sive lib. 6. tit. 19. cap. 10.

Thalelaei. Quamdiu igitur vivit, rebus utitur duntaxat; moriens autem in eis heredem non habet.

XIV. Si bona eius, qui gessit tutelam pupilli, publicata fuerint¹), in fiscum tutelae actionem pupillus instituat.

1) si bona eius, qui gessit tutelam pupilli, publicata fuerint] Theod. Publicatis etiam tutoris bonis, recte agit pupillus tutelae adversus fiscum. Simile didicisti in const. 2. tit. 12. Lege et const. 4. tit. 51. huius libri 9. Quaere tit. 18. cap. 21.

XV. Si bona cuiusdam in provincia pro qualitate delicti publicata fuerint¹), bona eius per Praesidem investigentur: eaque officio Rationalis reddi, notitia perlata ad Principem.

1) si bona cuiusdam in provincia — publicata fuerint] Quaere lib. 11. tit. 2. cap. 19. quod ait: Controversiam habuerunt duo fratres.

XVI. Si mariti bona publicata sint¹), res uxoris²) simul non auferuntur: similiter vero et dos. Sed si quid a viro consecuta sit, vel ante nuptias donationem, vel constante matrimonio, id sibi retineat³). Quodsi mariti quasi debitoris bona publicata sint⁴), et aliquid ab eo mulier acceperit, antequam inciperet actum gerere, id ea sibi habeat.

Sin vero quid postea acceperit ipsa, vel filii §. 1. emancipati, hoc praestetur fisco.

Quin et si is, qui actum gerit, suo nomine, vel §. 2. uxoris, vel filiorum, emerit aliquid, (id fisco praestetur) exceptis palatinis⁵), qui coguntur purgare rationes fisci, nulla re excepta substantiae eorum.

1) si mariti bona publicata sint] Theod. Publicatis bonis mariti, excipit uxor res suas et dotem, et quae donavit sibi maritus ante publicationem. Memineris const. 24. tit. 16. lib. 5. et const. 1. tit. 73. lib. 7. et const. 1. tit. 12. huius libri 9. Et lege Novellam 134. quae dicit, uxores eorum, qui morte aut publicatione bonorum puniti sunt, accipere dotem et donationem ante



προϊκα καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν αὐτῶν· εἰ δὲ εἰσὶν ἄπροικοι, ἕνα λάβωσι τὸ δ. μέρος τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρός. [Sch. f. VII. 877.]

Ἡ γλῶσ. νεαρὰ ἢ ἐν βιβ. ζ'. tit. ιθ'. κεφ. κ'. κελεύει τὴν περιουσίαν τῶν ὑποκειμένων θανάτῳ ἢ δημεύσει ἀρμόζειν τοῖς κατιούσιν¹⁾ ἢ τοῖς ἀνοῦσιν αὐτῶν μέχρι τρίτου βαθμοῦ, εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ καθοριστῶν κατεδικάσθῃ. κελεύει δὲ καὶ περὶ γυναικῶν τῶν ὑποπεσόντων θανάτῳ, ἕνα λαμβάνωσι τὴν προϊκα καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν αὐτῶν²⁾· εἰ δὲ εἰσὶν ἄπροικοι, ἕνα λαμβάνωσι τὸ τέταρτον μέρος τῆς περιουσίας αὐτῶν. [Sch. d. VII. 877.]

ἔαν ὁ ἀνὴρ δημευθῇ] Ἀπό τινος ἀμαρτήματος δηλονότι καὶ ἐγκλήματος. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι ἐν ταῖς ποιναῖς ὁ δημόσιος προνόμιον οὐκ ἔχει, ὡς βιβ. γς'. tit. β'. κεφ. λζ'. καὶ ὅτι ἐπὶ ἐγκλήματος ὀφείλει³⁾ γοεῖν τὸ παρόν, ἀνάγκη καὶ βιβ. λ. κεφ. γ'. ὅτε δὲ οὐκ ἀπὸ ἐγκλήματος ὁ ἀνὴρ δημεύεται, ἀλλ' ἀπὸ συναλλαγματος, ὡς δουλείαν δημοσίαν λαβὼν, καὶ μὴ δοῦς ὅπερ ὀφείλει⁴⁾ δοῦναι, τότε ὡς σιωπηρῶς τῆς οὐσίας αὐτοῦ πάσης ὑποκειμένης τῷ δημοσίῳ, εἰ τι ἂν ἢ τῆ αὐτοῦ γυναικὶ δέδωκε κατὰ δωρεάν, ἢ ἑτέροις τισὶ κατὰ τινα τρόπον μὴ ἔχουσι προγενετέραν ὑποθήκην, ἀφαιρεῖται τοῦτο ὁ δημόσιος ὡς ἔχων προνόμιον σιωπηρῶν ὑποθηκῶν, εἶγε δηλαδὴ μετὰ τὸ γενέσθαι τὰ ἑαυτοῦ⁵⁾ ἔνοχα γέγονεν⁶⁾ ἢ δόσας. ζῆτει tit. ξη'. κεφ. αὐτοῦ ζ'. [Sch. g. VII. 877.]

τὰ πράγματα τῆς γυναικός] Τὰ ἑώπρικοι· μέλλει γὰρ εἰπεῖν περὶ τῆς προίκος. [Sch. h. VII. 877.]

ἢ ἐν τοῖς γάμοις ἑαυτῇ κατεχέτω] Οὐκ ἰσχυρὰ μὲν ἐστὶν ἡ δωρεὰ ὡς γενομένη ἐν συνισταμένῳ τῷ γάμῳ· πλὴν ὡς δοκοῦντος τετελευτημέναι τοῦ δημευθέντος, ἰσχυροποιεῖται ἡ δωρεὰ. ζῆτει βιβ. λ. κεφ. γ'. καὶ γ'. λβ'. θεμ. δ'. καὶ ε'. [Sch. i. VII. 878.]

ἔαν δὲ ὡς χρεωστῶν ὁ ἀνὴρ ἐδημευθῇ] Τοῦ αὐτοῦ⁷⁾. Ἐάν ὁ διοικήσας δημοσίαι καὶ φυράσας δημευθῇ, οὐκ ἀπαιτεῖται, εἰ μὴ ἄπερ⁸⁾ εἶχεν ἢ ἐπεκτίνατο. πλὴν φησὶν⁹⁾ ἡ διατ. τοῦ κα. tit. τοῦ παρόντος βιβ. ὅτι μὲν καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐγγυηταὶ αὐτοῦ ἐνεχόμενοι τῷ φίσκῳ εἰς τὰ ὑπόλοιπα. [Sch. f. VII. 877.]

Ὅσον ὁ διοικῶν δημοσίον πρᾶγμα¹⁰⁾ καὶ φυράσας [ἔαν¹¹⁾ ὁ δημευθῇ, τοῦτον ἢ γυνὴ τὴν προϊκα λαμβανέτω, καὶ τὰ πρὸ τῶν γάμων αὐτῇ δωρηθέντα. καὶ οἱ παῖδες δὲ τὰ δωρηθέντα αὐτοῖς ἐν τῇ ὑπεξουσιότητι λαμβανέτωσαν· τὰ δὲ λοιπὰ ὁ δημόσιος λαμβανέτω. τὰ γὰρ πρὸ τοῦ φυράματος συναλλαγματα βεβαία εἶναι νομιζόμεν, ὑπεξηρημένων τῶν παλατινῶν, οὔτινες εἰ μὴ ἐλεύθεροι διεχθῆεν, οὐ δύνανται παραπέμπειν εἰς ἄλλους τίποτε. [Sch. k. VII. 878.]

ὑπεξηρημένων παλατινῶν] Ἐπὶ τῶν Καισαριανῶν ἦτοι καθολικιστῶν οὐχ ὑπεξαίρουμέν τὰ δωρηθέντα παρ' αὐτῶν πρὸ τῆς διοικήσεως τῇ γυναικὶ ἢ τοῖς παισὶ. χρῆ γὰρ πρότερον καθάρον τὸν λόγον γενέσθαι τοῦ φίσκου. [Sch. l. VII. 878.]

ἰζ'. Ἐάν¹²⁾ τις ὡς ἐπὶ τυραννίδι ἐλεγχθῆις δημευσιν ὑπομείνη¹³⁾, οἱ¹⁴⁾ ἔχοντες αὐτοῦ πράγματα καὶ διάγοντες ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, εἰσω δύο μηνῶν ὀφείλουσιν¹⁵⁾ αὐτὰ προσαγγεῖλαι· οἱ δὲ μὴ διάγοντες ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, εἰσω ὀκτώ μηνῶν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσασιν, μετὰ τῶν πραγμάτων τὸ τετραπλάσιον παρέχουσιν.

οἱ ἔχοντες αὐτοῦ πράγματα] Σημειῶσαι περὶ τῶν ἐχόντων πράγματα τυράνων, καὶ μὴ καταμηνυόντων αὐτὰ τῷ δημοσίῳ ἐντός τῆς ἐνταῦθα δηλούμενης προθεσμίας. [Sch. m. VII. 878.]

t) Fabr. καθιοῦσιν. u) Malim ὀφείλεις. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ὀφείλει. w) Malim αὐτοῦ. x) Fabr. γέγονε y) Id est Theodori. z) Sic correat secundae manus in Cod. 1350. pro ἄρα, quod habet Fabr. a) Fabr. φησι. b) Si Cod. 1350. Fabr. δημοσία πράγματα. c) Hoc inserendum. d) L. II. C. h. t. legitur in Syn. p. 521. et 530. ubi es cap. 15. h. t. et apud Attal. tit. LXXIX. §. 9. e) Syn. p. 521. ὑπομείνη. f) Syn. p. 539. post οἱ inserit μὲν. Sic et Attal. g) Fabr. ὀφείλουσιν. Syn. ὀφείλουσιν.

nuptias; vel si indotatae sint, quartam partem bonorum mariti.

Novella 134. quae extat lib. 6. tit. 19. cap. 20. iubet bona eorum, qui morte aut publicatione bonorum multati sunt, ad ascendentes vel descendentes pertinere usque ad tertium gradum, nisi quis maiestatis crimine damnetur. Iubet etiam uxores supplicio affectorum accipere dotem et donationem ante nuptias: vel si indotatae sint, quartam partem bonorum.

si mariti bona publicata sint] Ex delicto scilicet et crimine. Ratio haec est, quia in poenis fisco privilegium non habet, ut lib. 56. tit. 2. cap. 37. Et de crimine hoc caput debere intelligi, lege lib. 30. cap. 90. At cum non ex crimine publicantur bona mariti, sed ex contractu, puta gesto munere publico, nec praestitis iis, quae praestare debuit, quia tunc omnia bona eius tacite sunt obligata fisco, si quid uxori donaverit, vel aliis quibusdam quocunque modo non habentibus anteriorem hypothecam, id fisco aufert privilegio tacitae hypothecae, videlicet si traditio facta sit, cum bona eius iam obligata essent fisco. Quaere tit. 68. cap. 7.

2) res uxoris] Quae sunt extra dotem: nam de dote mox dicturus est.

3) vel constante matrimonio, id sibi retineat] Non valet quidem donatio facta quippe constante matrimonio: sed quia is, cuius bona publicata sunt, mortuus esse videtur, confirmatur donatio. Quaere lib. 30. cap. 90. et 13. 32. them. 4. et 5.

4) quodsi mariti quasi debitoris bona publicata sint] Eiusdem. Si bona eius, qui administravit rem fisci et intervertit, publicentur, non exiguntur nisi quae habuit vel postea acquisivit. At constitutio tit. 51. huius libri ait, et eum, et fideiussores eius reliquorum nomine fisco obligatos manere.

Ut si bona eius, qui administravit rem publicam et intervertit, publicentur, uxor eius dotem accipit, et donationem ante nuptias. Filii quoque emancipati sibi donata durante potestate accipiant: cetera fisco. Contractus enim ante interversionem initos ratos esse arbitramur, exceptis palatinis, qui nisi liberi probentur, nihil omnino ad alios transmittere possunt.

5) exceptis palatinis] In Caesarianis sive Catholicianis non excipimus donata ab eis ante administrationem uxori vel liberis. Prius enim purgari rationem fisci oportet.

XVII. Si quis perduellionis crimine convictus publicationem bonorum sustineat, ii, qui bona eius habent¹⁾, si versantur in regia urbe, intra duos menses: si non versantur in regia urbe, intra octo menses ea deferre debent. Quod si non faciant, cum bonis quadruplum praestant.

1) ii, qui bona eius habent] Nota, quod dicitur de his, qui detinent bona tyrannorum, neque ea deferunt fisco intra tempus hoc loco praestitutum.



ΤΙΤΛΟΣ ΝΓ'.^{h)}

Περὶ πραγμάτων ἐκείνων, οἵτινες τῆς ἀποφάσεως ἢ θάνατον ἑαυτοῖς κατεγνωκότες ἢ κατηγορίαν παρὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτῶν ὑπεφθάρησαν¹⁾.

α'. Οὐλπ.^{h)} Ἐν τοῖς ἔχουσι θάνατον¹⁾ τὴν καταδίκην ἔξεσιω^{m)} τῷ ἐναγομένῳ ὑποφθεῖρειν τὸν ἀντίδικον.

ἢ κατηγορίαν παρὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτῶν ὑπεφθάρησαν] Ἦτοι ὑπέφθειραν ἢ τοὺς ἀντιδίκους ἐνόμισανⁿ⁾, ἢ ἑαυτοὺς ἔφεσον ἢ φαρμάκοις. [Sch. a. VII. 880.]

ἔν τοῖς ἔχουσι θάνατον τὴν καταδίκην] Περὶ μοιχείας ζῆτει βιβ. ια'. τιτ. β'. κεφ. λε'. [Sch. b. VII. 881.]

ἔξεσιω τῷ ἐναγομένῳ ὑποφθεῖρειν τὸν ἀντίδικον] Συγγνώμης γὰρ ἄξιός ἐστι ὁ ὅπωςδῆποτε ἡγορακῶς τὸ ἴδιον αἷμα. ἀναγνωθὶ δὲ βιβ. β'. τοῦ κωδ. τιτ. δ'. διατ. ιη'. ἦτοι βιβ. ια'. τιτ. β'. κεφ. λε'. [Sch. c. VII. 881.]

Ἐπὶ τῶν κεφαλαιῶν ἐγκλημάτων δέκριναν οἱ βασιλεῖς, ἐν μηδενὶ ἀδικεῖν τὸν ὑποφθεῖροντα τὸν ἴδιον διάδικον. τοῦτο δὲ κρατεῖ ἐπὶ τῶν θανάτων^{o)} ἐπιφερόντων τὴν καταδίκην^{p)} συγγνώμης γὰρ ἄξιον ἡθίλησαν^{p)} εἶναι τὸν ὅπωςδῆποτε^{q)} τὸ ἴδιον αἷμα ἡγορακῶς. [Sch. c. VII. 881.]

Καὶ τὸν δικαστὴν, ὡς φησὶν^{r)} ἢ τοῦ Στεφάνου παραγραφῆ ἐν βιβ. κδ'. τιτ. β'. κεφ. β'. σημειῶσαι ἀναγκαῖα περὶ ἂν διαλαμβάνει τὸ α. καὶ β. κεφ. καὶ τὰ ἐξῆς. [Sch. d. VII. 881.]

* Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν δι' αἵματος ἐχόντων τὴν τιμωρίαν ἔξεσιω διαλύεσθαι, διχα τοῦ περὶ μοιχείας, ὡς βιβ. ια'. τιτ. β'. κεφ. λζ'.

β'. Οἱ κατατεθέντες παρὰ ληστῶν, ἐὰν ὑποφθεῖραν τοὺς κατηγοροὺς ἀποθάνωσιν, οὐ καταλιμπάνουσι τοῖς κληρονόμοις αὐτῶν διεκδίκησιν, ὡς φανεροὶ γινόμενοι.

οἱ κατατεθέντες παρὰ ληστῶν] Οἱ ὑπὸ ληστῶν κρινόμενοι ἐκδοθέντες, ὡς καὶ αὐτοὶ λησταί, ἐὰν ὑποφθεῖραν τοὺς κατηγοροὺς τελευτήσωσιν, οὐ καταλιμπάνουσι τοῖς ἰδίοις κληρονόμοις δεφενσίονα, ὡς συνομολογησαντες τὸ ἁμάρτημα. τοῦτο γὰρ Σεβήρος καὶ Ἀντωνῖνος ὡς λελογισμένον ἀντέγραψαν. [Sch. e. VII. 881.]

οὐ καταλιμπάνουσι τοῖς κληρονόμοις αὐτῶν διεκδίκησιν] Τοῦτέστιν, οὐκ ἐνάγονται οἱ κληρονόμοι, ὡς δῆθεν ἐκείνων φανερῶν καταστάσεων. οὕτως ὁ Νομοφύλαξ. [Sch. f. VII. 881.]

Τοῦτέστιν, οὐκ ἐνάγονται οἱ κληρονόμοι, ὡς εἴρηται. ἀκόπτησον δὲ, μήποτε μάλλον οὕτως ὀφείλει νοηθῆναι, ὅτι οὐκ εὐπαράδεκτοὶ εἰσὶν οἱ τούτων κληρονόμοι εἰς τὸ δεφενδεύειν τοὺς τελευτήσαντας καὶ δικάζεσθαι ὑπερ^{o)} ἐκείνων, ἀλλ' ἀποπέμπονται καὶ ἐκβάλλονται τοῦ δικάζεσθαι, ὡς ἦδη ἐκείνων κατακριθέντων καὶ καταδικασθέντων ἐκ τῆς καταθέσεως. πλήρ ζῆτει καὶ τιτ. ν'. κεφ. α'. θεμ. ιη'. καὶ ια'. [Sch. g. VII. 881.]

Ἐὰν περὶ ποινῆς τινος ἀνενεχθῆ¹⁾ βασιλεῖ, τυχόν τινος ὀφειλοῦτος περιορισθῆναι, καὶ ἀποθάνῃ πρὶν ἀντιγράψαι τὸν βασιλεῖα, ἢ παρπεμφθῆ²⁾ τις ἐν Ρώμῃ καὶ ἀποθάνῃ, πρὶν ἐπ' αὐτῷ ψηφισθῆ³⁾, οὐ δημεύεται· ἀλλ' οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ λαμβάνουσι τὰ πράγματα αὐτοῦ.

ἔαν περὶ ποινῆς τινος ἀνενεχθῆ¹⁾ βασιλεῖ] Θεματίζειν οἶμαι δεόν ἐνταῦθα, ὅτι οὐδ' ὅλως ἐφθασε προκαταρξίς τοῦ ἐγκλήματος γενέσθαιⁿ⁾ ἐν δικαστηρίῳ, ἀλλὰ φημὶς οὕσης γέγονεν^{o)} ἀναφορὰ πρὸς τὸν βασιλεῖα. καὶ ἀνίγνωθι τιτ. λδ'. κεφ. κ'. [Sch. h. VII. 881.]

TITULUS LIII.

De bonis eorum, qui ante sententiam vel mortem sibi consciverunt, vel accusatores ab adversario corrupti sunt¹⁾.

I. Ulp. In his, quae mortis condemnationem continent²⁾, reo adversarium corrumpere liceat³⁾.

L. 1. D. XLVIII. 21.

1) vel accusatores ab adversario corrupti sunt] Sive adversarium corruerint muneribus, sive se ipsos occiderint gladio aut veneno.

2) in his, quae mortis condemnationem continent] De adulterio quaere lib. 11. tit. 2. cap. 35.

3) reo adversarium corrumpere liceat] Venia enim dignus est, qui qualitercunque redemit suum sanguinem. Lege autem lib. 2. Codicis, tit. 4. const. 18. sive lib. 11. tit. 2. cap. 35.

In capitalibus criminibus a Principibus decretum est, non nocere ei, qui adversarium corrumpit. Sed hoc obtinet in his tantum, quae mortis condemnationem inferunt: venia enim dignum esse voluerunt eum, qui qualitercunque suum sanguinem redemit.

Et iudicem, ut ait Stephani, adnotatio in lib. 24. tit. 2. cap. 2. Nota necessaria, de quibus tractatur cap. 1. et 2. et sequentibus.

Nam de his, quae mortis poenam habent, transigere licet, excepto adulterio, ut lib. 11. tit. 2. cap. 37.

II. Nominati a latronibus¹⁾, si accusatoribus corruptis decesserint, non relinquunt heredibus defensionem²⁾, cum facti sint manifesti.

L. 2. pr. D. eod.

1) nominati a latronibus] A latronibus damnatis editi, quasi et ipsi latrones sint, si corruptis accusatoribus decesserint, non relinquunt heredibus suis defensionem, ut confessi de crimine. Id enim Severus et Antoninus quasi rationabile rescripserunt.

2) non relinquunt heredibus defensionem] Hoc est, non agitur cum heredibus, quandoquidem illi manifesti constituti sunt. Ita Nomophylax.

Hoc est, non agitur cum heredibus, ut dictum est. At vide, num ita potius debeas intelligere, non admitti eorum heredes ad defensionem defuncti, ut de iis iudicetur, sed removeri et repelli, quasi illis iam confessione damnatis. Verum quaere tit. 50. cap. 1. them. 18. et 11.

Si de poena cuiusdam relatum sit ad Principem²⁾, §. 1. veluti quod deportari debuerit, et decesserit priusquam Princeps rescriberet, vel si transmissus quis sit Romam, et decesserit antequam de eo sententia ferretur, bona eius non publicantur³⁾, sed heredes eius possident bona.

3) si de poena cuiusdam relatum sit ad Principem] Puto hic fingendum esse, non fuisse litem de crimine contestatam in iudicio, sed orta fama relationem factam ad Principem. Et lege tit. 34. cap. 20.

h) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι τῶν διγ. βι. μη'. τι. κα'. i) Sic haec inscriptio exhibetur et apud Fabr. et in indice titulorum Cod. Paris. 1357. praemisso. Corrupta tamen videtur. Lege ita: περὶ πραγμ. ἐκείν. οἵτ. πρὸ τῆς ἀποφ. ἢ θάν. ταυτ. κατηγνώσασιν, ἢ κατηγοροῦσι παρὰ τοῦ ἀντιδ. αὐτ. ὑπεφθάρησαν. k) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 517. sq. et apud Attal. tit. LXXX. §. 1. l) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. θανάτου. m) Syn. Attal. ἔξεσιω. n) Fabr. ἐνόμισαν. o) Malim θάνατον. p) Sic lego pro ἐθίλη, ut habet Fabr. q) Fabr. ὅπωςδ. Cod. 1350. ὅπωςδ. r) Fabr. φησι. s) Sic lego pro ὑπό, quod habet Fabr. t) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐνεχθῆ. u) Sic Cod. 1350. Fabr. γέγονεθαι. v) Fabr. γέγονε.



οὐ δημεύεται] Περὶ τοῦτου δόγμα γέγονε συγκλήτου^{ω)} περὶ τινῶν παραπεμφθέντων ἐν Ῥώμῃ καὶ πρὸ ἀποφάσεως τελευτησάντων. οὐδεὶς γὰρ κατακρίνεται, πρὶν κινήθῃν^{κ)} τὸ περὶ αὐτοῦ δικαστήριον καὶ ἀποφάσις ἐξενεχθῆ. [Sch. i. VII. 881.]

Δοκεῖ γὰρ πρὸ τῆς ἀποφάσεως τεθνηκέναι. [Sch. i. VII. 881.]

§. 1. γ'. γ) Μαρκ. Οὐ παντὸς ἑαυτὸν ἀνελόντος ἢ οὐσία ἀνημέυεται, ἀλλὰ τοῦ κατηγορηθέντος, ἢ τοῦ καταληφθέντος²⁾ ἐπὶ μυσταρῶν τινι πράξει^{α)} καὶ τοῦτο οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὅτε ἢ καταδίκη τοῦ ἐγκλήματος, ὧτινι κατηγορεῖται, θάνατον ἢ περιορισμὸν ἐπέφερεν, ἢ δήμευον.

ἀλλὰ τοῦ κατηγορηθέντος] Τυχὸν ἐπὶ παροικονία, ὡς τιτ. μ. κεφ. ζ'. ζῆται καὶ βιβ. γς'. τιτ. β'. κεφ. μ'. καὶ βιβ. κ'. τιτ. β'. κεφ. ια'. περὶ τὰ μέσα^{α)}, καὶ βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. ρα'. καὶ βιβ. λε'. τιτ. γ'. κεφ. β'. [Sch. k. VII. 881. sq.]

§. 2. Ὁ μέντοι περὶ συμμέτρου κλοπῆς ἐναγόμενος ἐὰν ἑαυτὸν ἀνέλῃ, οὐ δημεύεται ἢ οὐσία αὐτοῦ.

§. 4. Οὐδὲ τοῦ ἀνελόντος ἑαυτὸν διὰ τὸ μῖσος τῆς ζωῆς, ἢ διὰ πόνον νόσον, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν.

οὐ δημεύεται ἢ οὐσία αὐτοῦ] Ἐπειδὴ οὐδὲ αὐτὸς περιῶν καὶ ἐπὶ τῇ κλοπῇ ἐλεγχόμενος ἐδήμευτο. [Sch. l. VII. 882.]

§. 5. Καὶ ὁ ἑαυτὸν^{β)} ἀνελών, ἐπειδὴ τὸν ἴδιον υἱὸν ἐλέγετο πεφονεύκηναι, δοκεῖ διὰ τὴν λύπην τοῦ υἱοῦ τοῦτο ποιεῖν, καὶ οὐ δημεύεται ἢ οὐσία αὐτοῦ.

§. 6. Ὁ δὲ χεῖρας ἐπιβαλὼν χωρὶς αἰτίας καὶ μὴ ἐπιτυχῶν τιμωρεῖται, ὡς ἑαυτοῦ^{γ)} κατανηφισάμενος. ὁ γὰρ ἑαυτοῦ μὴ φεισάμενος οὐκ ἂν ἑτέρου φείσαιο^{δ)}.

ὁ δὲ χεῖρας ἐπιβαλὼν χωρὶς αἰτίας] Διαστίζομεν τοῖνυν τὰ περὶ τούτων, καὶ ζητοῦμεν, διὰ ποίας αἰτίας ἑαυτοὺς ἀνέλων, ὡς περ διαστίζομεν καὶ ὅτε ζητεῖται, εἰ ὀφειλοῦσι κολάζεσθαι οἱ ἐπιχειρήσαντες ἑαυτοὺς ἀνελεῖν καὶ μὴ τελείως ἐπιτυχόντες, ἀλλ' ἐπιζησαντες. καὶ γὰρ αὐτοὺς κολάζεσθαι, ὡς καθ' ἑαυτῶν ἀποφνηαμένους. καὶ παντὶς λέγομεν αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι, εἰ μὴ ὡς σιαινόμενοι^{ε)} τὸ ζῆν, ἢ ὡς μὴ ὑπομένοντες πόνον, ἢ δι' ἑτέρας τινὰς αἰτίας ἐπεχείρησαν ἑαυτοὺς ἀνελεῖν. καὶ δικαίως κολάζεται ὁ ἀλόγως χεῖρας ἐπιβαλὼν ἑαυτῶ. ὁ γὰρ ἑαυτοῦ μὴ φειδόμενος πῶς ἂν ἑτέρου φείσαιο; [Sch. m. VII. 882.]

§. 7. Ἐὰν δέ τις, ἐν ἀδήλω ὄντος τοῦ κατ' αὐτὸν ἀποτελέσματος, ἐν δεσμοῖς ἢ ὑπ' ἐγγύαις^{ς)} ὦν ἀποθάνῃ, οὐ δημεύεται ἢ οὐσία αὐτοῦ.

§. 8. Ἐὰν οἱ κληρονόμοι τοῦ κατηγορηθέντος καὶ χωρὶς αἰτίας ἑαυτὸν ἀνελόντος ἐτοιμῶς ὑποδέχωνται τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκδίκησιν, ἐφ' ᾧ δειχθῆναι αὐτὸν ἀνεύθυνον, οὐ λαμβάνει τὰ πράγματα αὐτοῦ ὁ δημόσιος, ἕως οὗ^{ς)} τὸ ἐγκλημα ἀποδειχθῆ.

ἐὰν οἱ κληρονόμοι τοῦ κατηγορηθέντος] Περὶ τοῦτου Πίος ἀντέγραψεν^{η)}, εἴπερ ἐτοιμοὶ εἰσιν οἱ κληρονόμοι δεφενδεύσαι τὸν τελευτήσαντα, μὴ ἄλλως δημεύεσθαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, εἰ μὴ ἀληθῆς ἀποδειχθῆ τὸ ἐγκλημα. [Sch. n. VII. 882.]

pr. 50. δ'. ι) Ἐκείνων^{κ)} δὴ τὰ πράγματα τῷ δημοσίῳ διεκδικοῦνται, οἵτινες τῇ συνειδήσει τοῦ ἐναχθέντος καὶ ἁμαρτηθέντος ἐγκλήματος, καὶ τῷ φόβῳ τῆς μελλούσης ἀποφάσεως χεῖρας ἑαυτοῦ ἐπήγαγον.

ἐκείνων δὴ τὰ πράγματα τῷ δημοσίῳ διεκδικοῦνται] Θεοδ. Ὁ φονεὺν ἑαυτὸν κακῶ συνειδότη, δη-

4) bona eius non publicantur] De hoc factum est Senatusconsultum de quibusdam transmissis Romam et ante sententiam defunctis. Nemo enim damnatur, antequam de eo iudicium motum et sententia lata sit.

Videtur enim ante sententiam decessisse.

III. Marc. Non cuiuscunque, qui sibi mortem conscivit, bona publicantur, sed accusati¹⁾, aut in scelesto facinore deprehensi: et hoc non simpliciter, sed ita si condemnatio criminis, cuius accusatur, mortem aut deportationem, aut publicationem inferret.

1) sed accusati] Forte parricidii, ut tit. 40. cap. 7. Quaere et lib. 56. tit. 2. cap. 40. et lib. 21. tit. 2. cap. 11. circa medium, et lib. 7. tit. 5. cap. 101. et lib. 35. tit. 3. cap. 2.

Ceterum modici furti reus si se interemerit, bona eius non publicantur²⁾:

Neque eius, qui se interemit taedio vitae, vel dolore morbi, vel alia ex causa.

2) bona eius non publicantur] Quia neque ipse superstes et furti convictus prosciberetur.

Is etiam, qui sibi mortem irrogat ob filium, quem dicebatur occidisse, videtur dolore filii id facere, et bona eius non publicantur.

Qui sibi munus intulit sine causa³⁾, nec peregit, punitur, quasi in se sententiam tulerit. Qui enim sibi non pepercit, neque alii parceret.

3) qui sibi manus intulit sine causa] Uti-mur igitur in his distinctione, et quaerimus, qua ex causa se ipsum occiderit, sicut cum quaeritur, an puniri debeant, qui sibi manus intulerunt, et non perpetrarunt, sed supervixerunt. Eos enim puniri oportet quasi sua sententia damnatos. Atque omnino eos puniri dicimus, nisi taedio vitae, vel impatientia doloris, vel alia ex causa sibi manus intulerint. Et merito punitur, qui sine causa sibi manus intulit. Nam qui sibi non parcit, quomodo alii parceret?

Si quis autem in incerto reatus eventu in vinculis, vel sub fideiussoribus constitutus decesserit, bona eius non publicantur.

Si heredes rei⁴⁾, qui sine causa mortem sibi conscivit, parati sint eius defensionem suscipere, innocentiae eius probandae causa, bona eius fisco non vindicat, antequam crimen fuerit probatum.

4) si heredes rei] De hoc Pius rescripsit, si parati sint heredes defunctum defendere, nun esse bona publicanda, nisi verum probetur crimen.

IV. Eorum demum bona fisco vindicantur¹⁾, qui conscientia delati admissique sceleris, et metu futurae sententiae sibi manus intulerunt.

1) eorum demum bona fisco vindicantur] Theod. Qui se ipsum occidit mala conscientia, pro-

ω) Fabr. συγκλήτους. ρ) Μαρκ κινήθῃ, cum postea legatur ἐξενεχθῆ. γ) Fabr. β'. L. 3. pr. §. 1. 2. 4—6. D. h. t. leguntur in Syn. p. 357. et usque ad §. 4. apud Attal. tit. LXXX. §. 2. 3. ρ) Syn. καταβληθέντος. Leuncl. καταληφθ. α) Fabr. μίσση. β) Syn. post ἑαυτὸν inserit γαρ. γ) Syn. ἑαυτὸν. δ) Syn. φείσεται. ε) Fabr. σιαινόμενος. ς) Lege ἐγγύας. ζ) Sic Cod. 1350. Fabr. οὐ. η) Fabr. post ἀντέγραψεν inseruit ὡς, quod baud dubie omittendum est. θ) Fabr. γ'. κ) L. 1. pr. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXX. §. 4.

μεύεται. εἰ γὰρ ὡς τὴν ζωὴν μισῶν ἑαυτῷ ἀπεχρήσατο, οὐ νοεῖται μεμπτός, ἀλλ' ὡς φησὶν¹⁾ ἡ β'. διατ. τοῦ παρόντος τιτ.²⁾ κἂν ἢν ὑποπεσῶν ἐγκλήματι, σβέννεται τῇ τελευτῇ αὐτοῦ ἡ κατηγορία. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ ε'. βιβ. τιτ. κβ'. διατ. β'. ὅτι καλὸς διατίθεται ὁ τοιοῦτος. εἴρηται δὲ ἐν τῷ παρόντι ε'. βιβ. τιτ. ε'. ὡς καὶ νομίμως ἐξ ἀδιαθέτου δηλονότι κληρονομεῖται. [Sch. o. VII. 882.]

Θαλελ. Ἐὰν τινες χεῖρας ἑαυτοῖς ἐπαγάγῃσι κακῶ συνειδότε, τὰ πράγματα αὐτῶν δημεύονται³⁾. ἔαν δὲ ὡς ἀποστρεφόμενοι τὸ εἶν τούτο ἐποίησαν, ἐλέους ἄξιοι εἰσιν. [Sch. o. VII. 882.]

ε'. ο). Ἐὰν μηδενὸς κατηγορηθέντος ἐγκλήματος ἀδίνῃ τινὶ τοῦ σώματος, ἢ ἀηδία τῆς ζωῆς, ἢ μανία ἑαυτοῦ διεχειρίσαντο, τὰ πράγματα αὐτῶν, εἴτε ἐκ διαθήκης, εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου, τοῖς κληρονομοῖς ἀνήκουσι.

ἔαν μηδενὸς κατηγορηθέντος ἐγκλήματος] Ἄρα οὐκ ἔστιν ἡ κληρονομία ἀποδοῦναι τὴν εὐλογον αἰτίαν, δι' ἣν ἐπηγαγεν ἑαυτῷ χεῖρας. ἐκ τούτου γὰρ⁴⁾ ἐζητήσῃ⁵⁾ τὰς ἀποδείξεις ἢ διατ. οὕτως ἐποῦσα ἑαυτοῦ διεχειρίσασθαι ἀποδείχθῃ. πρόσχε οὖν, ὅτι ἐκ τοῦ κατηγορηθέντος. ἀρα οὐκ εἴημαρτε, μηδέπω δὲ ἐμνήθη τὸ ἐγκλημα, οὐκ ὀφείλει τιμωρεῖσθαι. οὕτως μὲν δυνατὰ τις εἰπέιν δυο αἰτίας, τὸ δελατορευθῆναι⁶⁾ ἐπὶ ἐγκλήματι, καὶ τὸ ἀμαρτῆσαι τὸ ἐγκλημα, μηδέπω δὲ δελατορευθῆναι. [Sch. p. VII. 882.]

ε'. σ). Ἐὰν τινες ἐναγόμενοι περὶ ἐγκλήματος τελευτήσωσι πρὸ τῆς ἀποφάσεως, εἰ μὲν τυραννίδος ἦν τὸ ἐγκλημα, παραπέμπεται ὁ τῆς δημεύσεως λόγος κατὰ τῶν κληρονομῶν. εἰ δὲ μὴ ἦν ἐγκλημα τυραννίδος, ἀλλ' ἕτερον, καὶ οὐδὲ ἐφόνευσαν ἑαυτούς διὰ τὸν φόβον τοῦ ἐγκλήματος, ἔσβεισται τὸ ἐγκλημα.

ἔαν τινες ἐναγόμενοι περὶ ἐγκλήματος] Θεοδώρου. Ὁ ἐπὶ τυραννίδι κατηγορηθεὶς κἂν τελευτήσῃ πρὸ κατακρίσεως, οὐ σβέννεται τῇ τελευτῇ τὸ κατ' αὐτοῦ ἐγκλημα⁷⁾. ἢ γὰρ μνήμη αὐτοῦ καταδικάζεται. ὁμοίον φησὶν⁸⁾ ἡ ε'. διατ. του η'. τιτ. τοῦ παρόντος ε'. βιβ. ἀνάγνωθι δὲ⁹⁾ καὶ τὸ τέλος τῆς ρλδ. νεαρῆς τῆς¹⁰⁾ κειμένης βιβ. ε'. τιτ. β'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. κγ'. τιτ. ε'. κεφ. γ'. ὑπεξήρημένου τοῦ περὶ καθοσιώσεως, ὃ ἐφ' οὐδὲποτε ἐγκλήματι κατηγορηθεὶς εἰ ἀποθάνῃ πρὸ ἀποφάσεως, τῇ τελευτῇ αὐτοῦ σβέννεται ἡ κατηγορία, καὶ ὡς προσέτιθαι ἡ ε'. διατ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ε'. βιβ. οὐ φιλοκῆται ἡ οὐσία αὐτοῦ. μέμνησο τῆς ε'. διατ. τοῦ η'. τιτ. τοῦ παρόντος ε'. βιβ. καὶ σημειῶσαι ἐκ τῆς ἀντιδιαστολῆς, ὅτι δημεύεται τὰ πράγματα τοῦ κατηγορηθέντος ἐπὶ καθοσιώσει καὶ τελευτῆς πρὸ κατακρίσεως. πρόσχε, ὅτι καὶ αὕτη ἡ διάταξις ἐθεματίσθη πρότερον γενομένην κατηγορίαν. ὡς εἶγε μὴ γέγονεν¹¹⁾, οὐ γὰρ τῷ νομίμῳ τῷ λέγοντι, τῷ φίσκῳ διαφέρειν τὴν οὐσίαν τῶν χεῖρας ἐπενεγκόντων ἑαυτοῖς. (ζητεῖ¹²⁾ κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. ε'. τιτ. α'. κεφ. μς'. καὶ ρκδ'. [Sch. q. VII. 882. sq.]

TITΛΟΣ ΝΔ'.)

Περὶ παραγγελιῶν²⁾ καὶ ἐξοριζομένων καὶ περιοριζομένων.

α'. Πομπ. Ὁ ἐξόριστος οὐ δημεύεται.

ὁ ἐξόριστος οὐ δημεύεται] Δυνατὸν ἀπὸ ψήφου ἐν μέρει δημεύεσθαι τοὺς διπλεκῶς ἐξοριζομένους, ὡς φησὶ τὸ τέλος τοῦ ἐξῆς κεφαλαίου. τούτου τοίνυν νόησον, ὅτι μὴ περὶ δημεύσεως ἰδικῆ ψήφος παρηκολούθησε. φησὶ γὰρ οὐχ ἔπεται τῇ ἀλεγατίῳ δημεύσει. (ζητεῖ κεφ. ε'. καὶ τιτ. κβ'. κεφ. ιζ'. θεμ. β'. [Sch. a. VII. 901.]

1) Fabr. φησι. m) Post tit. Fabr. inserit ὡς, quod necessario omittendum. n) Sic Cod. 1350. Fabr. δημεύεται. o) Fabr. ε'. p) γὰρ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. q) Sic in Cod. 1350. secunda manus correxit pro ἐζητεῖ, quod et Fabr. habet. r) Sic lego. Fabr. διλατ. s) Fabr. ε'. t) Fabr. φησι. u) δὲ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. v) τῆς habet Cod. 1350. Deest apud Fabr. w) Fabr. γίγνε. x) Haec inde a ζητεῖ non sunt Theodori. y) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι βι. μή. τι. κβ'. z) παραγγελία quidem est interdictum, sed hoc loco sermo non est de remediis iuris, quae dicuntur interdicta, sed de his, quibus aut certis locis aut omnibus praeter certum locum interdictum est. Itaque dicendum erat περὶ τῶν ἀλληγορουμένων τόπων τινός vel simile quid.

scribitur. Nam si odio vitae se confecerit, non est reprehendus, ut ait const. 2. huius tit. et si erat in reatu, morte eius extinguitur accusatio. Didicisti enim lib. 6. tit. 22. const. 2. talem recte condere testamentum. Dictum etiam est in hoc lib. 9. tit. 6. const. 5. etiam iure legitimo, id est, ab intestato, ei succedi.

Thalel. Si qui conscientia sibi manus intulerint, bona eorum publicantur. Sin vero taedio vitae id fecerint, miseratione digni sunt.

V. Si nullo delato crimine¹⁾, dolore corporis vel taedio vitae, vel furore se ipsos interemerint, bona eorum tam ex testamento, quam ab intestato ad heredes pertinent.

L. 1. fin. C. IX. 50.

1) si nullo delato crimine] Itaque heredem reddere iustam rationem oportet, propter quam sibi manus intulerint. Ab eo enim probationes constitutio exegit, dum ait: si semet ipsos occidisse constituerit. Observa et illud de delato crimine. Unde si deliquerit, nondum vero delatum sit crimen, puniri non debet. Atque ita potest quis duas allegare causas, delatum crimen, et commissum crimen, necdum delatum.

VI. Si qui criminis postulati¹⁾ ante sententiam decesserint, si quidem perduellionis erat crimen, publicationis ratio in heredes transmittitur. Sed si aliud erat, quam perduellionis crimen, et sibi metu criminis mortem non consciverint, crimen extinguitur.

L. 2. C. eod.

1) si qui criminis postulati] Theodori. Perduellionis reus etiam si decesserit ante condemnationem, morte eius crimen non extinguitur: nam memoria eius damnatur. Simile ait const. 6. tit. 8. huius libri 9. Lege et finem Novellae 134. quae extat lib. 9. tit. 2. cap. 13. et lib. 23. tit. 9. cap. 3. Excepto crimine maiestatis, quocunque crimine postulatus si decesserit ante sententiam, morte eius accusatio extinguitur, et ut adiciit const. 10. tit. 1. lib. 10. bona eius non publicantur. Memineris const. 10. tit. 8. huius libri 9. et nota ex contrario sensu, publicari bona rei maiestatis defuncti ante condemnationem. Observa, hanc quoque constitutionem prius institutam accusationem proponere. Itaque si non fuerit instituta, cessat ius, quo dicitur, bona eorum, qui manus sibi intulerint, ad fiscum pertinere. Quare cap. 1. them. 3. et lib. 9. tit. 1. cap. 46. et 124.

TITULUS LIV.

De interdictis et relegatis et deportatis.

I. Pomp. Relegati bona non publicantur¹⁾.

L. 1. D. XLVIII. 22.

1) relegati bona non publicantur] In perpetuum relegatorum bona ex sententia in partem publicari possunt, ut ait finis sequentis capituli. Hoc igitur ita accipias, si specialis sententia de publicatione secuta non fuerit. Natura enim relegationem publicatio non sequitur. Quare cap. 5. et tit. 52. cap. 17. them. 2.



Ἐὶ μὴ ἐξ ἰδικῆς ψήφου, ὡς τιτ. νβ'. κεφ. η'. θεμ. παρατελευτ. [Sch. b. VII. 901.]

Κεφάλαιόν *) ἐστὶ διατάξεως Ἀδριανοῦ πρὸς Σεκοῦνδον ἀντιγραφίσης τὸ λέγον· Οἶδα τὰς τῶν ἐξοριστῶν περιουσίας διὰ τὴν β) τῶν ἔμπροσθεν χρόνων ἀπληστίαν ἐκδικηθείσης ὑπὸ τοῦ φόβου· ἀλλὰ τὸ ἐναντίον συμπεριέπει τῇ ἐμῇ προσητίᾳ, ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων, δι' ὧν ὁ ἀβλαβὴς λόγος τῶν ἐμῶν χρόνων δεικνύεται, καὶ τοῦτο συνεχάρησα τὸ ὑπόδειγμα. [Sch. b. VII. 901.]

2. VIII. β'. Μαρκ. Ὁ περιορισμένος ἐλευθεροῦν οὐ δύναται.

ὁ περιορισμένος ἐλευθεροῦν οὐ δύναται.] Ἐπειτα γὰρ τῷ περιορισμῷ σιωπηρὰ δήμευσις. [Sch. c. VII. 901.]

3. od. γ'. Ὁ c) τὴν πολιτείαν ἀπολέσας ἐκείνα μόνον τῶν ἐαυτοῦ παίδων ἀφαιρεῖται, ἅτινα ἐμελλον ἐξ αὐτοῦ διαδέχεσθαι, εἰ ἐν πολιτείᾳ ἀδιάθετος ἐτελεύτησεν· οἷον τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀπελευθέρους, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις. ὕσα δὲ μὴ ἀπὸ τοῦ πατρός, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ γένους καὶ τῆς πολιτείας, καὶ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως τοῖς παισὶ καταφέρεται, ταῦτα μένει πῶρ' αὐτοῖς ἐρρωμένα. τοιγαροῦν οἱ ἀδελφοὶ τοῖς ἀδελφοῖς λεγιτιμοὶ γίνονται κληρονόμοι, καὶ τῶν ἀδγνάτων ἔχουσι τὰς κληρονομίας καὶ τὰς ἐπιτροπὰς· ταῦτα γὰρ οὐχ ὁ πατήρ, ἀλλ' οἱ πρόγονοι δεδώκασι αὐτοῖς.

4. od. δ'. d) Οἱ εἰς νῆσον ἐξοριζόμενοι τοὺς παῖδας αὐτῶν ὑπεξουσίους ἔχουσι, καὶ τὰ λοιπὰ δίκαια, καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν e). πλὴν εἰ μὴ τινα αὐτῶν ἀφῆρθεσαν. τοὺς γὰρ διηλεκῶς ἐξοριζομένους δυνατὸν ἀπὸ ψήφου ἐν μέρει δημεύεσθαι.

οἱ εἰς νῆσον ἐξοριζόμενοι.] Οἱ εἰς νῆσον ἐξοριζόμενοι μένουσι ἔχοντες ἐν ποτεστάτῃ τοὺς παῖδας αὐτῶν, ὡς περ καὶ τὰ ἄλλα πάντα δίκαια αὐτῶν f). μόνον γὰρ ἐξελεῖν τῆς νήσου οὐ δύναται. ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν διακρατοῦσι χωρὶς τῶν ἐξ ἰδικῆς ἀποφάσεως ἀφαιρουμένων g). πᾶρ' αὐτῶν. τῶν γὰρ διηλεκῶς ἐξοριζομένων ἢ εἰς τόπον τινα ἐρρωματιζομένων δύναται μέρος τῆς οὐσίας ἐξ ἰδικῆς ἀποφάσεως δημεῦν ὁ ἀρχων. [Sch. d. VII. 901. sq.]

Σημειώσαι h), ὅτι ὁ εἰς νῆσον διηλεκῶς ἐξοριζόμενος δύναται καὶ μερικῶς δημεύεσθαι, διαρητῶς ἐκφωνουμένης δημεύσεως.

ἀπὸ ψήφου.] Ἰδικῆς, ὡς τιτ. νβ'. κεφ. η'. θεμ. παρατελευτ. καὶ τούτου τοῦ i). τιτ. κεφ. ιδ'. θεμ. β'. οὐ γὰρ τῷ ἐγκλήματι, ἀλλὰ τῇ ψήφῳ προσέχομεν, ὡς τιτ. να'. κεφ. ιβ'. [Sch. e. VII. 902.]

5. od. ε'. Ἰδεμ. h). Ἡ l) ἐξορία κατὰ τρεῖς γίνεται τρόπους· ἢ γὰρ ῥητῶν τις τόπων κωλύεται, ἢ πάντων χωρὶς τινῶν m) ῥητῶν, ἢ ἐνὶ περικλείεται.

pr. eod. ζ'. Οὐλπ. Ὁ περιορισμὸς ἀφαιρεῖται τὴν πολιτείαν. ὁ περιορισμὸς ἀφαιρεῖται τὴν πολιτείαν.] Ζῆτει βιβ. μδ'. τιτ. β'. κεφ. ση'. θεμ. ε'. καὶ τιτ. γ'. αὐτοῦ κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ δ'. [Sch. f. VII. 902.]

ζ. 1. Ὁ n) ἐπαρχος o) τῆς πόλεως δύναται p) περιορίζειν, οὐ μὴν οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες· ἀλλ' ὁσάκις νομίσουσιν ὀφείλειν περιορισθῆναι τινα, τελείως τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ τὴν οἰκίαν γνώμην ἀναφέρουσι βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς δοκιμάζει, εἰ δεῖ τῇ ψήφῳ τοῦ ἀρχόντος ἀκολουθῆσαι. ἐν ὅσῳ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀντιγράφει, ἐν φυλακῇ βάλλεται. q)

Nisi ex speciali sententia, ut tit. 52. cap. 8. them. penult.

Caput est constitutionis Hadriani ad Secundum scriptae, quo ait: Scio relegatorum bona avaritia superiorum temporum fisco vindicari: sed aliud clementiae meae convenit, qui inter cetera, quibus innocens ratio temporum meorum probatur, hoc quoque remisi exemplum.

II. Marc. Deportatus manumittere non potest l).

1) deportatus manumittere non potest] Deportationem enim tacite sequitur bonorum publicatio.

III. Qui civitatem amisit, ea tantum liberis suis adimit, in quae successuri essent, si intestatus in civitate moreretur: ut hereditatem eius, et libertos, et his similia. Quae vero non a patre, sed a genere et civitate, et a rerum natura liberis deferuntur, ea iis manent integra. Itaque fratres fratribus legitimi fiunt heredes, et agnatorum hereditates et tutelae habent: haec enim non pater, sed maiores eis dederunt.

IV. In insulam relegati l) liberos in sua potestate retinent, et reliqua iura, et bona sua: nisi si qua eis ademta sunt. Nam in perpetuum relegatorum bona sententia 2) pro parte publicari possunt.

1) in insulam relegati] Relegati in insulam in potestate liberos suos retinent, sicut et alia omnia iura sua: tantum enim insula egredi non possunt. Sed et omnia bona sua retinent, praeter ea, quae speciali sententia eis ademta sunt. Nam eorum, qui in perpetuum exilium dati sunt, vel in locum quandam relegati, Praeses potest partem bonorum speciali sententia publicare.

Nota, in insulam in perpetuum relegati bona pro parte posse publicari, publicatione nominatim exprimenda.

2) sententia] Speciali, ut tit. 52. cap. 8. them. penult. et huius tit. cap. 14. them. 2. Non enim crimen, sed sententia spectatur, ut tit. 51. cap. 12.

V. Idem. Exilium tribus modis fit: nam vel cui certis locis interdicitur, vel omnibus, praeter certa quaedam, vel uno concluditur.

VI. Ulp. Deportatio adimit civitatem l).

1) deportatio adimit civitatem] Quaere lib. 44. tit. 2. cap. 78. them. 5. et tit. 3. cap. 1. them. 3. et 4.

Praefectus urbi deportare potest 2), non Praesides provinciarum: sed quoties aliquem deportandum putant, plene ea omnia, quae ad eum pertinent, et sententiam suam Principi referunt, qui aestimet, an sequenda sit Praesidis sententia. Donec autem a Principe rescribatur 3), in custodiam coniiicitur 4).

a) Est paraphrasis L. 1. D. h. t. b) τῆς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. c) Hoc caput a Fabr. praetermissum dedi e Cod. 1350. ubi secunda manu scriptum est. d) Fabr. postea habet ὁ αὐτός, quod deest in Cod. 1350. e) αὐτῶν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. f) Verba ὡς περ καὶ τὰ ἄλλα πάντα δίκαια αὐτῶν, quae habet Cod. 1350. et reddidit versio Cuiacii, omisit Fabr. g) Fabr. ἀφαιρουμένην et tamen antea τῶν. h) Hoc scholium in Cod. 1350. prima manu scriptum omisit Fabr. i) Fabr. τοῦ τούτου. k) Fabr. ut semper, ὁ αὐτός. l) L. 5. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXXI. §. 1. m) Fabr. πάντ. τινῶν χωρὶς. Attal. χωρὶς ῥητοῦ. n) L. 6. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 538. ubi est cap. 4. h. t. o) Syn. οἱ ἐπαρχοι. p) Syn. δύναται. q) §. 2. L. 6. D. h. t. in Basilicis omissa est.



ὁ ἐπαρχὸς τῆς πόλεως δύναται περιορίζειν] Ζῆτει βιβ. ζ. tit. δ. κεφ. β. θεμ. β. καὶ βιβ. ζ. tit. ε. κεφ. γη. [Sch. g. VII. 902.]

ἐν ὅσῳ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀντιγράφει] Ζῆτει βιβ. μδ. tit. γ. κεφ. α. θεμ. γ. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ λύσιν τῆς δοκουσῆς ἐναντιοφανείας τῶν δυο κεφαλαίων. Ζῆτει tit. λε. κεφ. α. γ. [Sch. h. VII. 902.]

ἐν φυλακῇ βάλλεται] Εἰ μήπω ἐξεκαλέσατο καὶ ζῆτει βιβ. θ. tit. α. κεφ. λς. καὶ ρ. [Sch. i. VII. 902.]

ζ. "Ἰδεμ.") Δύο γένη τοῦ περιορισμοῦ εἰσιν· ἢ γὰρ εἰς νῆσον τις περιορίζεται, ἢ ἐπαρχίας εἴργεται.

Οἱ ἄρχοντες δύνανται εἰς νῆσον περιορίζειν, ἐὰν ἔχωσιν ἐν τῇ κατ' αὐτοὺς ἐπαρχίᾳ νῆσον· εἰ δὲ μὴ ἔχουσι, ψηφίζονται μὲν περιορίζοντες εἰς νῆσον, ἀναφέρονται δὲ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς ὁρίζει τὴν νῆσον. ἐν τῷ μέσῳ δὲ ὁ καταδικασθεὶς στρατιωτικῇ φυλακῇ παραδίδεται.

περιορίζειν] Τουτέστιν, ἐξορίζειν. [Sch. k. VII. 902.]

Διαφέρει ἐξορία περιορισμοῦ, ὅτι ἐξορία καὶ προσαίρωσ, καὶ διηλεκτικῶς γίνεται, καὶ φυλάττει τὴν πολιτείαν καὶ τὴν τοῦ δικαίτου ἐξουσίαν.

Καὶ ὅτι ὁ προσαίρωσ ἐξορισθεὶς οὔτε εἰς τὸ πᾶν, οὔτε εἰς τὸ⁵⁾ μέρος ὑφίσταται δήμευσιν. ἀλλ' εἰ καὶ τι τοιοῦτον ψηφισθῆ, ἐπίσημον μὲν ἐστίν, οὐκ ἀνατρέπεται δέ.

διαφέρει ἐξορία περιορισμοῦ] Σημείωσαι, ὅτι διαφέρει ἐξορία περιορισμοῦ. Ζῆτει κεφ. α. καὶ δ. καὶ κατὰ πόσους τρόπους ἡ ἐξορία γίνεται, φησὶ τὸ ε. κεφ. καὶ τὸ ζ. διδάσκει, πόσα γένη τοῦ περιορισμοῦ. Ζῆτει καὶ τὸ ε. θεμ. τοῦ παρόντος κεφ. καὶ ε. ζ. η. καὶ ια. καὶ κεφ. ιδ. θεμ. α. β. καὶ κεφ. ιθ. καὶ κ. [Sch. l. VII. 902.]

Ἐξορίζεται τις καὶ εἰς Ὅασιν τῆς Αἰγύπτου, ὡς εἰς νῆσον.

ἐξορίζεται τις καὶ εἰς Ὅασιν τῆς Αἰγύπτου] Τινες εἰς ταύτην ἐξορίζουσι, φησὶ τὸ ξδ. κεφ. τοῦ κα. tit. [Sch. m. VII. 902.]

Οὔτε εἰς νῆσον, οὔτε εἰς ἐπαρχίαν μὴ ὑποκειμένην αὐτῷ ὁ ἄρχων ἐξορίζειν δύναται.

οὔτε εἰς ἐπαρχίαν μὴ ὑποκειμένην αὐτῷ ὁ ἄρχων ἐξορίζειν δύναται] Τυχόν ὁ ἄρχων Συρίας οὐ δύναται εἰς Μακεδονίαν ἐξορίσαι· ἐξορίζειν δὲ τῆς ἰδίας ἐπαρχίας δύναται· οἷον, οὐκ ἐπιβίση Μακεδονίας. δύναται καὶ ἐν μέρει τῆς ἰδίας ἐπαρχίας κτελεῖσαι τινα διατρίβειν, ἵνα μὴ ἐξείη αὐτῷ τινος πόλεως ἐξίεναι ἢ κλίματος. τινες δὲ καὶ εἰς τὰ ἐρημότερα μέρη τῆς ἐπαρχίας εἰσβάσιν ἐξορίζειν¹⁾. [Sch. n. VII. 902.]

Σημείωσαι²⁾, ποῦ ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας ἐξορίζειν δύναται, καὶ ποῦ οὐ δύναται.

Σημείωσαι, ὅτι ὁ ἄρχων οὐ δύναται ἐξορίζειν εἰς τόπον μὴ ὑποκείμενον αὐτῷ. Ζῆτει καὶ βιβ. θ. tit. ζ. κεφ. ιβ. θεμ. β. αὐτοῦ. [Sch. n. VII. 902.]

Πάσης δὲ τῆς ἰδίας ἐπαρχίας καὶ μέρους³⁾ αὐτῆς δύναται κωλύειν, καὶ περιορίζειν τινὶ πόλει ἢ κλίματι, καὶ μάλιστα τοῖς ἐρήμοις τῆς ἐπαρχίας τόποις.

Τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, οὐ μὴν ἑτέρας, ὁ ἄρχων ἀπαγορεύειν δύναται. ὁ δὲ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων⁴⁾, ἐν ἣ τὶς ἔχει τὴν κατοικίαν, καὶ τῆς ἀρχαιογονίας ἀπαγορεύειν δύναται. εἰ δὲ μὴ κωλύσει, δύναται ἐξορισθεὶς⁵⁾ ἀπὸ τῆς κατοικίας διαγείν ἐν τῇ ἄρχαιο-

2) Praefectus urbi deportare potest] Quare lib. 6. tit. 4. cap. 2. them. 2. et lib. 7. tit. 5. cap. 98.

3) donec autem a Principe rescribatur] Quare lib. 44. tit. 3. cap. 1. them. 3. et ibi solutionem duorum capitum, quae inter se pugnare videntur. Quare tit. 35. cap. 1. 3.

4) in custodiam conicitur] Si non provocaverit: et quare lib. 9. tit. 1. cap. 36. et 100.

VII. Idem. Deportationis duo sunt genera: nam vel in insulam quis deportatur, vel provincia ei interdicitur. L. 7. pr. D. XLVIII. 22.

Praesides possunt in insulam deportare¹⁾, si habeant in provincia, cui praesunt, insulam: sed si non habeant, pronunciant quidem deportandos in insulam, sed referunt Principi, et is insulam assignat. Interim autem condemnatus militari custodiae traditur.

1) deportare] Hoc est, relegare.

Differt relegatio a deportatione²⁾, quod relegatio ad tempus et in perpetuum fit, et conservat civitatem et testamenti factionem:

Et quod ad tempus relegati bona nec tota, nec pro parte publicantur. Sed si quid tale pronuncietur, reprehendum quidem est, non tamen rescinditur. §. 2. 3. §. 4.

2) differt relegatio a deportatione] Nota differentiam inter deportationem et relegationem. Quare cap. 1. et 4. et quot modis relegatio fiat, cap. 5. exponit: septimum autem, quot genera sint deportationis. Quare et them. 5. huius cap. et 6. 7. 8. et 11. et cap. 14⁹ them. 1. 2. et cap. 19. et 20.

Relegatur quis etiam in Oasin Aegypti³⁾, quasi in insulam. §. 5.

3) relegatur quis etiam in Oasin Aegypti] Quinam in eam relegent, ait cap. 64. tit. 51.

Neque in insulam, neque in provinciam sibi non subditam Praeses relegare potest⁴⁾. §. 6.

4) neque in provinciam sibi non subditam Praeses relegare potest] Ut Praeses Syriae non potest in Macedoniam relegare: relegare vero extra suam provinciam potest, veluti ne accedat Macedoniam. Potest et in parte suae provinciae iubere quem morari, ut non liceat ei civitatem aliquam vel regionem excedere. Quidam vero et in desertiores partes provinciae solent relegare.

Nota, quo Praeses provinciae relegare possit, et quo non possit.

Nota, Praesidem non posse relegare in locum sibi non subditum. Quare et lib. 9. tit. 7. cap. 12. them. 2.

Omni vero sua provincia et parte eius interdicere potest, et circumscribere aliqua civitate aut regione, et maxime desertis provinciae locis. §. 7. 8. 9.

Sua provincia, non etiam alia Praeses interdicere potest⁵⁾. Praeses autem provinciae, in qua quis domicilium habet, origine etiam interdicere potest⁶⁾. Sed si non interdicat, a domicilio relegatus apud originem suam morari potest. Sed et si quis,

r) L. 7. pr. D. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXXI. §. 2. s) Videtur articulos omittendus. z) Quae a Fabro iuncta his sunt, σημειώσαι, ὅτι ὁ ἄρχων, διατίξιν. u) Hoc scholium e Cod. 1350. haustum omisit Fabr. v) Sic legendum. Fabr. μέρος. w) Cod. 1350. ἄρχων. Fabr. αὐτῶν pro ἄρχων. x) Adde ὁ ante ἐξορισθεὶς. Basil. T. V.



γονία. εἰ δὲ καὶ τὴν κατοικίαν οὐκ ἔχει τις, ἐνθα ἡμαρτε, δύναται ὁ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἄρχων εἶργειν καὶ τῆς ἀρχαιογονίας.

τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, οὐ μὴν ἐτέρας, ὁ ἄρχων ἀπαγορεύειν δύναται] Ἐνεῦθεν συνεβαινε τὸν ἐξορισθέντα ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, ἐν ἣ τὸ δομικλίον ἔχει, δύνασθαι διάγειν ἐν τῇ ὀριγινάλια αὐτοῦ. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἡμῶν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ προεινήσατο τούτου. πάντας γ) ἀρχοντίας τῆς ἐπαρχίας, καθ' ἣν ἐστὶ τὸ δομικλίον τοῦ ἐξοριζόμενου, καὶ τῆς ὀριγινάλιας αὐτοῦ ἀπαγορεύειν αὐτῷ ἐπιβῆναι²⁾, καὶ τοὺς μὴ ὄντας δὲ ἱγκολας τῶν ἐπαρχιῶν, ἐν αἷς ἄμαρτίαν³⁾, ἀνήκειν τῇ διατάξει ταύτῃ⁴⁾ ὡμολόγηται⁵⁾ τούτου, δύναται ὁ ἄρχων ἀπαγορεύειν αὐτοὺς τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ τὴν ὀριγινάλιαν ἔχουσιν. [Sch. o. VII. 902. sq.]

ὁ δὲ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων — καὶ τῆς ἀρχαιογονίας ἀπαγορεύειν δύναται] Ὁ γὰρ τοῦ μείζονος δυνάμενος κωλύει, καὶ τοῦ ἥτονος δύναται. ζῆτει τι. γα. κεφ. θ'. ποία λέγεται κατοικία, καὶ ποία ἀρχαιογονία, ζῆτει βιβ. νδ'. τι. α'. κεφ. παρατελ. καὶ τι. β'. κεφ. ζ. η. καὶ θ'. [Sch. p. VII. 903.]

Ἐὰν ὁ τῆς κατοικίας ἄρχων αὐτῆς μὲν μὴ κωλύσῃ, ἀπαγορεύσῃ δὲ τῆς ἀρχαιογονίας, δοκεῖ σιωπηρῶς καὶ τῆς κατοικίας κωλύειν.

Ὁ μόντοι τῆς ἀρχαιογονίας ἄρχων οὐ δύναται τῆς κατοικίας κωλύειν.

εἰάν ὁ τῆς κατοικίας ἄρχων] Ἐξητήθη, εἰ δύναται ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ ἔχει τὸ δομικλίον ὁ κρινόμενος, αὐτῆς μὲν τῆς ἐπαρχίας μὴ ἀπαγορεύειν αὐτῷ, τῆς δὲ ὀριγινάλιας ἀπαγορεύειν αὐτῷ τῆς μὴ ἀρχομένης ὑπ' αὐτοῦ, ὅπερ ποιούσιν⁶⁾ οἱ τῆς πατρίδος μὴ ἀπαγορευόντες, τῆς Ἰταλίας δὲ αὐτοῖς ἀπαγορευόντες. καὶ ἤρσαε τὸν ἀπαγορευόντα τῆς ὀριγινάλιας ταύτης, ἥς οὐκ ἄρχει, ὡς περ ἐκ τινος ἀκολουθίας δοκεῖν καὶ τῆς ἀρχομένης ὑπ' αὐτοῦ ἐπαρχίας ἀπαγορεύειν αὐτῷ. ἐπ' αὐτῷ ἐναντίου δὲ ὁ ἄρχων τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ ἔχει τὴν ὀριγινάλιαν, οὐ δύναται ἀπαγορεύειν αὐτῷ τὸ ἱγκολάτον⁷⁾ ἔχειν. [Sch. q. VII. 903.]

ὁ μόντοι τῆς ἀρχαιογονίας ἄρχων οὐ δύναται τῆς κατοικίας κωλύειν] Ὁ γὰρ κωλυθεὶς τοῦ μείζονος, οὐκ ἤδη καὶ τοῦ ἥτονος, ὡς θεμ. παρατελεντ. [Sch. r. VII. 903.]

Ὁ ἐξοριζόμενος ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ ἡμαρτεν, οὐ μόνον αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας εἶργεται, ἀλλὰ καὶ τῆς, ἐν ἣ τὴν κατοικίαν ἔχει, καὶ τῆς ἀρχαιογονίας. εἰ δὲ καὶ ἐκ πλειόνων ἐπαρχιῶν ἐδόκει ὀρμασθαι διὰ τὴν ἰδίαν αἰρεσιν, ἢ τὴν τῶν γονέων, ἢ τὴν τῶν πατρῶων, πασῶν κωλυθήσεται.

ὁ ἐξοριζόμενος ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ ἡμαρτεν] Οἱ δεχόμενοι τὴν γνώμην τῶν λεγόντων, τὸν ἐν ξένη ἐπαρχία ἄμαρτάνοντα⁸⁾ δύνασθαι παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῆς ἐξοριζεσθαι, τῶν ἐπαρχιῶν τούτων εἶργουσι πρὸς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τῆς, ἐν ἣ ἡμαρτεν, καὶ τῆς, ἐν ἣ τὴν ὀριγινέμ ἔχει, καὶ τῆς, ἐν ἣ ἔχει τὸ δομικλίον ἧτοι το ἱγκολάτον⁹⁾. [Sch. s. VII. 903.]

ἀλλὰ καὶ τῆς, ἐν ἣ τὴν κατοικίαν ἔχει] Ζῆτει βιβ. νδ'. τι. α'. κεφ. β'. καὶ γ'. ιζ'. καὶ τι. β'. κεφ. ζ. η. καὶ θ'. [Sch. t. VII. 903.]

Τισὶ δὲ τῶν ἀρχόντων ἐφεῖται¹⁰⁾ πολλῶν ἀπαγορεύειν ἐπαρχιῶν, ὡς τῷ ἄρχοντι Συριῶν καὶ Δακικῶν.

Ὁ τῆς πατρίδος ἐξορισθεὶς καὶ Ῥώμης κωλύεται¹¹⁾ οὐ μὴν τὸ ἐναντίον.

ὁ τῆς πατρίδος ἐξορισθεὶς] Ζῆτει βιβ. ε'. τι. δ'. κεφ. α'. θεμ. παρατελεντ. καὶ βιβ. ιθ'. τι. ζ'. κεφ. ε'. καὶ τούτου τοῦ βιβ. τι. γα'. κεφ. θ'. [Sch. u. VII. 903.]

y) Ante πάντας exciderunt, quae verbis Digestorum, *Maecio enim Probo Praesidi Hispaniae rescripserunt*, respondent.

z) Sic lego. Fabr. ἐπιμῆναι. a) Fabr. ἄμαρτάνουσι. b) Sic lego pro ταῦτα, quod habet Fabr. c) Fabr. ποιούσι. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἱγκολάτον. e) Sic lego pro τῶν — ἄμαρτάνοντων, quod habet Fabr. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἱγκολάτον.

g) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀφῆται.

ubi deliquit, domicilium non habeat, potest illius provinciae Praeses etiam origine interdiceret.

5) sua provincia, non etiam alia Praeses interdiceret potest] Inde eveniebat, ut relegatus a sua provincia, in qua domicilium habet, morari in originali posset. Sed Imperator noster cum patre suo huic rei prospexit. Omnes Praesides provinciae, in qua est domicilium legati, et originali ei interdiceret, et eos, qui non sunt incolae provinciae, in qua delinquant, ad hanc constitutionem pertinere constat: hoc est, potest Praeses eis interdiceret provincia originali.

6) Praeses autem provinciae — origine etiam interdiceret potest] Qui enim maiori potest prohibere, et minori potest. Quare tit. 51. cap. 9. Quale sit domicilium, et qualis origo, quare lib. 54. tit. 1. cap. penult. et tit. 2. cap. 7. 8. et 9.

Si Praeses provinciae domicilii⁷⁾ ea non interdicat, originis provincia interdicat, videtur tacite provincia etiam domicilii interdixisse.

At Praeses provinciae originis non potest provincia domicilii interdiceret⁸⁾.

7) si Praeses provinciae domicilii] Quaesitum est, an Praeses provinciae, in qua reus domicilium habet, possit ea quidem non interdiceret, sed originali, quam non regit, quod faciunt, qui patria non interdiceret, Italia interdiceret. Et placuit, eum, qui interdicit originali, cui non praeest, ex consequentia quadam videri ea etiam interdiceret, cui praeest. Per contrarium vero Praeses provinciae, ex qua originem habet, non potest ei incolatu interdiceret.

8) at Praeses provinciae originis non potest provincia domicilii interdiceret] Maiori enim prohibitus non prohibetur et minori, ut them. penult.

Relegatus a Praeside provinciae, in qua deliquit⁹⁾, non ea tantum et Italia arcetur, sed et ea, in qua domicilium habet¹⁰⁾, et origine. Sed et si ex pluribus provinciis oriri videatur propter conditionem suam, vel parentum, vel patronorum, omnibus prohibebitur.

9) relegatus a Praeside provinciae, in qua deliquit] Qui admittunt sententiam dicentium, eum, qui in aliena provincia deliquit, a Praeside eius provinciae relegari posse, tribus provinciis praeter Italiam ei interdiceret, et ea, in qua deliquit, et in qua originem habet, et in qua domicilium habet sive incolarum.

10) sed et ea, in qua domicilium habet] Quare lib. 54. tit. 1. cap. 2. et 3. 17. et tit. 2. cap. 7. 8. et 9.

Quibusdam vero Praesidibus permittitur, ut multis provinciis interdiceret, ut Praesidi Syriarum et Daciarum.

A patria relegato¹¹⁾ Roma etiam interdicitur non e contrario.

11) a patria relegato] Quare lib. 6. tit. 4. cap. 1. them. penult. et lib. 19. tit. 7. cap. 5. et huius libri tit. 51. cap. 9.



Ὁ δὲ πόλιος τινος ἔξοριζόμενος, καὶ τῆς ἰδίας πατριδος, καὶ Ῥώμης κωλύεται.

καὶ Ῥώμης κωλύεται] Ἵνα μὴ τῶν μειζόνων ἀπολαύῃ ὁ τῶν ἡττόνων κωλυθείς. [Sch. x. VII. 903.]

Ὁφείλει διορίζειν ἢ ψῆφος τὴν ἡμέραν, ἧς ἐντός ὃ ἔξοριστος ὀφείλει τῆς ἐπαρχίας ἐξελεῖν.

Ὁ ἔξοριστος δύναται δέσπον ἐπιδιδόναι βασιλεῖ.

Δύναται τις κωλυεσθαι ἐπιβῆναι τῆς ἐπαρχίας· δύναται δὲ καὶ ἀπαγορευεσθαι ἐξίεναι ἐπαρχίας.

Καὶ^{β)} οἱ βουλευταὶ προσκαίρως καὶ διηλεκτῶς εἰργονται μετέχειν τῆς βουλῆς, ἢ πράττειν τιμὰς· τοῦτο δὲ^{γ)} δύναται γὰρ τις καὶ βουλευτῆς καὶ ἀξιωματικὸς εἶναι, καὶ μὴ πράττειν.

Δύναται δὲ καὶ μιᾶς εἰργεσθαι τιμῆς, καὶ οὐ δύναται προῦξαι τὰς μελλοῦσας αὐτῆς· ὃ γὰρ διὰ ποινῆν τῶν ἡττόνων εἰργόμενος, καὶ τῶν μειζόνων κωλύεται· ὃ δὲ τῶν μειζόνων κωλυθείς δύναται πράττειν τὰ ἡττονα. οὐκ ἰσχυρῶς τις ὡς ἐν ποινῇ λειτουργίας κωλύεται, ἢ τιμῆς ἐχοῦσης συνεξυμμένην λειτουργίας βαρεῖαν διαπάνην.

οὐκ ἰσχυρῶς τις ὡς ἐν ποινῇ λειτουργίας κωλύεται] Οὐτε δὲ ἡ τοῦ πατρὸς ἐγκληματικὴ κατηγορία ἐμποδίζει τοῖς πασι εἰς τὸ λειτουργεῖν, ὡς βιβ. νδ'. τίτ. δ'. κεφ. δ'. [Sch. y. VII. 903.]

Οὐκ ὀφείλει γὰρ ἀλειουργησίαν ἢ τιμωρίαν χαρίζεσθαι. εἰ τι τοῖν ἀπαγορευθῆ ἢ πράττειν τιμὰς ἐπὶ τιμωρίᾳ, δυνάμεθα λέγειν, ὅτι, ἐάν ἡ τιμῆ, ἧς ἐκωλύθη^{κ)}, διαπάνην ἐξῆ βαρεῖαν ἀναμειμμένην τῇ λειτουργίᾳ, τῆς διαπάνης οὐκ ἀπαλλαιτεται διὰ τὴν ἀπόφασιν. [Sch. z. VII. 903.]

η'. Μαρκ. Ἀλλὰ τῆς μὲν τιμῆς εἰργεται, τὴν δὲ διαπάνην δίδωσιν.

θ'. Οὐλπ.^{λ)} Δύναται τις καταδικάζεσθαι μὴ προελθεῖν τοῦ ἰδίου οἴκου·

ι'. Μαρκ. Οὐ μὴν μὴ κεχαρῆσθαι τοῖς ἀναγκαίοις διαπανήμυσιν.

ια'. Οὐλπ. Ἔστιν, ὅτε καταδικάζονται χρηματικῶς οἱ τοὺς ἔξοριστοὺς ὑποδεχόμενοι.

ἔστιν, ὅτε καταδικάζονται χρηματικῶς] Ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτοὶ ἔξορίζονται, ὅτε διὰ μέγα ἔγκλημα ἔξορισθησαν^{μ)} ἐκείνοι. [Sch. a. VII. 903. sq.]

ιβ'. Μαρκ.^{ν)} Ὁ τῆς ἰδίας πόλιος ἔξορισθεὶς καὶ μὴ ἐξελεσθῶν, προσκαίρως τῆς ἐπαρχίας ἔξορίζεται.

προσκαίρως τῆς ἐπαρχίας ἔξορίζεται] Ζῆτει τίτ.^{ο)} γα'. κεφ. η'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. δ'. καὶ κη'. θεμ. ιγ'. [Sch. b. VII. 904.]

ιγ'. Παυλ. Ὁ ἐλευθερωθεὶς ὑπὸ ἔξοριστου οὐ δύναται ἐπιβῆναι τῆς Ῥώμης, ὅπερ οὐδὲ τῶ πατρῶνι αὐτοῦ ἐξεστιν.

ιδ'. Οὐλπ. Ἐξοριστός ἐστιν ὁ κωλυόμενος ἐπαρχίας ἢ Ῥώμης, ἢ τοῦ περὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς τόπου, διηλεκτῶς ἢ προσκαίρως.

Πολλὴ διαφορὰ ἔξορίας καὶ περιορισμοῦ. ὁ μὲν γὰρ περιορισμὸς καὶ τὴν πολιτείαν, καὶ τὴν οὐσίαν ἀπόλλει· ἢ δὲ ἔξορία ἐκότερον φυλάττει, εἰ μὴ ἰδικῶς δημευθῆ.

πολλὴ διαφορὰ ἔξορίας καὶ περιορισμοῦ] Σημειώσαι τὴν διαφορὰν τῆς ἔξορίας καὶ τοῦ περιορισμοῦ. καὶ

At civitate aliqua relegato et patria sua, et L. 7. §. 16. Roma interdicatur¹²⁾. D. XLVIII. 22.

12) et Roma interdicatur] Ne maiori fruatur qui minori prohibitus est.

Definiri sententia dies debet, intra quem relegatus debeat provincia excedere. §. 17.

Relegatus potest preces offerre Principi. §. 18.

Potest interdici, ne quis accedat provinciam, vel ne excedat eam. §. 19.

Etiam decuriones ad tempus et in perpetuum curia arcentur, vel prohibentur honores gerere: hoc autem potest enim quis et decurio et in dignitate esse positus, et tamen non in actu esse. §. 20. 21.

Potest et uno honore interdici, nec poterit gerere eo maiores: qui enim poenae causa minoribus prohibetur, et maioribus prohibetur: maioribus autem prohibitus, minores gerere potest. Non recte quis poenae causa muneribus prohibetur¹³⁾, vel honore habente iunctam muneris gravem impensam. §. 22.

13) non recte quis poenae causa muneribus prohibetur] Neque vero patris accusatio criminalis obstat filiis, quo minus munera obeant, ut lib. 54. tit. 4. cap. 4.

Neque enim immunitatem poena tribuere debet. Si cui igitur in poenam honoribus interdicitur, dicere possumus, si honor, quo prohibitus est, habuerit mixtam muneris impensam gravem, impensa eum propter sententiam non eximi.

VIII. Marc. Sed honore quidem arcentur, ceterum impensam praestat. L. 8. D. eod.

IX. Ulp. Potest quis damnari, ne domo sua procedat: L. 9. D. eod.

X. Marc. Non etiam, ne utatur necessariis impensis. L. 10. D. eod.

XI. Ulp. Interdum pecuniariter damnantur¹⁾, qui relegatos suscipiunt. L. 11. D. eod.

1) interdum pecuniariter damnantur] Interdum vero et ipsi relegantur, cum illi ob magnum crimen relegati sunt.

XII. Marc. Sua civitate relegatus, si non excedat, ad tempus provincia relegatur¹⁾. L. 12. D. eod.

1) ad tempus provincia relegatur] Quare tit. 51. cap. 8. them. 3. et cap. 4. et 28. them. 13.

XIII. Paul. Manumissus a relegato non potest Romam accedere, quod nec patrono eius licet. L. 13. D. eod.

XIV. Ulp. Relegatus est is, cui provincia, vel Roma, vel continentibus eius perpetuo, vel ad tempus interdicitur. L. 14. pr. D. eod.

Magna differentia est relegationis et deportationis¹⁾. Nam deportatio civitatem et bona adimit: relegatio utrumque conservat, nisi specialiter bona publicentur. §. 1.

1) magna differentia est relegationis et deportationis] Nota differentiam relegationis et

α) §. 20. 21. L. 7. e Cod. 1350. dantur, omissae a Fabr. ea res facit, ut decurio esse desinat. β) Sic Cod. 1350. tit. LXXXI. §. 3. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἔξορισθησαν. δ) L. 12. D. h. t. legitur in sch. h. ad Basil. XXI. 3. 4. (Fabr. II. 645. Heimb. II. 455.). ε) Sic lego pro το, quod habet Fabr.

ζ) Desunt nonnulla, quae respondent verbis Digestorum: nec Fabr. κωλυθῆ. η) L. 9. 10. D. b. t. leguntur apud Attal. θ) L. 12. D. h. t. legitur in sch. h. ad Basil. XXI. 3. 4. (Fabr. II. Caiacius vertit τίς.



ζῆται βιβ. μδ. tit. γ'. κεφ. α'. θεμ. γ' και δ'. [Sch. c. VII. 904.]

Ἐξορίζεται τις ἀπὸ βασιλέως και συγκλήτου, και ἐπάρχων, και ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν, οὐ μὴν ἀπὸ τῶν ὑπάτων.

Ὁ τῆς πολιτείας ἐκπεσῶν και τὴν οὐσίαν κατασχῶν, οὐτίλαις ἀγωγαῖς ὑπόκειται.

Ὁ τῆς πολιτείας ἐκπεσῶν [Ὁρ] τὴν οὐσίαν μὲν αὐτοῦ ἔχων, τὴν δὲ πολιτείαν ἀπολέσας, οὐτίλαις ἀγωγαῖς ἐνάγεται παρὰ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ. [Sch. d. VII. 904.]

οὐτίλαις ἀγωγαῖς ὑπόκειται] Καὶ οὐ δύναται λέγειν, ὅτι οὐκ ὀφείλω ἐνάγεται, ἀλλ' ὁ δημόσιος, κἂν γὰρ οὐκ ἔχη δικαίον ἐπὶ τοῖς πράγμασιν), οἷα τῷ δημοσίῳ διαφέρουσιν), ἀλλ' οὐν ἐπεὶ νέμεται, ἐνάγεται. [Sch. e. VII. 904.]

ιε'. Μαρκ. 5) Ὁ περιοριζόμενος τὴν πολιτείαν ἀπὸλλει, οὐ μὴν τὴν ἐλευθερίαν· και τῶν μὲν ἰδικῶν νόμων τῆς πολιτείας στερεῖται, τοῖς ἐθνικοῖς δὲ) κέρχηται. ἀγοράζει γὰρ και πωλεῖ, μισθοῖ και μισθοῦται, και καταλλάσσει, και δάνειον πράττει, και τὰ λοιπὰ τὰ παραπλήσια· και τὰ ἐπικτηθέντα ἐνεχυράζει, εἰ μὴ ἐπὶ περιγραφῇ τοῦ δημοσίου τοῦ μέλλοντος αὐτὸν τελευτῶντα διαδέχεσθαι ἠνεχύρασε· τὰ γὰρ πρότερα πράγματα τὰ και δημευθέντα ἐκποιεῖν οἱ δύναται.

Ὁ) χωρὶς βασιλέως ὑπὸ ἄρχοντος περιορισθεὶς και κληρονομῆ, και δωρεῆς κατὰ διαθήκας λαμβάνει.

οὐ μὴν τὴν ἐλευθερίαν] Ζῆται βιβ. ζ'. tit. ια'. κεφ. α'. και μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ κατὰ πόδας λέγον, τὸν περιορισμὸν και τῆς ἐλευθερίας ἐκπτώσιν ἐπίγειν τῷ περιοριζομένῳ. ἀλλὰ πρόσχε τῷ Βασιλικῷ εἰπόντι, τὸν περιοριζόμενον τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκπίπτειν πολιτείας, οὐ μὴν και τῆς ἐλευθερίας. [Sch. f. VII. 904.]

και τῶν μὲν ἰδικῶν νόμων τῆς πολιτείας στερεῖται] Τῶν πολιτικῶν λέγει νόμων, ἦτοι τῶν ἐνόμων και Ῥωμαϊκῶν, οἷον ἐστὶ και τὸ τῆς ὑπεξουσιότητος· μόνον γὰρ Ῥωμαϊκῶν) ἐστὶ τὸ ἔχειν ὑπεξουσίους και τὸ διατίθεσθαι. ζῆται tit. να'. κεφ. ζ'. θεμ. β'. αὐτοῦ. [Sch. g. VII. 904.]

ἀγοράζει γὰρ και πωλεῖ] Ζῆται βιβ. ιθ'. tit. η'. κεφ. κδ'. και τὴν ἐκεῖ τελευταίαν παραγραφὴν οὐσαν τοῦ Στεφάνου. [Sch. i. VII. 904.]

και τὰ λοιπὰ τὰ παραπλήσια] Τυχὸν χειρισμὸν ἦτοι νεγόντιον. [Sch. k. VII. 904.]

Ὁ μὴν διατίθεται· τὰ δῆματα γὰρ ταῦτα τὸ συναλλάσσειν και χειρίζειν οὐκ ἀνήκει εἰς τὸ δικαίον τοῦ διατίθεσθαι, ὡς βιβ. β'. tit. β'. κεφ. κ'. [Sch. m. VII. 904.]

και τὰ ἐπικτηθέντα ἐνεχυράζει] Τὰ γὰρ ἐπικτώμενα τῷ δημευθέντι οὐ λαμβάνει ὁ δημόσιος. και ζῆται βιβ. ιδ'. κεφ. κβ'. θεμ. ε'. [Sch. h. VII. 904.]

Ἐνευθεν και ἐνεχυράζειν δύναται, ὅσα μετὰ τὴν καταδίκην ἐπικτώνται, ἐφ' οἷς πράγμασι και προτιμώνται τοῦ φίσκου οἱ δανεισταὶ αὐτοῦ, οἱ πιστεὶ καλῇ συναλλάξαντες αὐτῷ, μὴ ἰν φραυδέμ τοῦ φίσκου διαδεχομένου τελευτῶντας τοὺς δεπορτάτους· τὴν γὰρ προτέραν αὐτοῦ περιοσίαν τὴν ἅμα τῇ καταδίκῃ εὐρισκομένην ἐκποιεῖν οὐ δύναται. [Sch. l. VII. 904.]

τὰ γὰρ πρότερα πράγματα τὰ και δημευθέντα ἐκποιεῖν οὐ δύναται] Τοῦτο ἀναρθεῖ ἢ ρλδ. νεαρά ἢ ἐν βιβ. ε'. tit. ιθ'. κεφ. ι'. λέγει γὰρ ἀπροδιοριστάς, ὅτι πάντων τῶν κατακρίτων, πληρ τῶν ἐπὶ καθοσίωσει, κληρονομοῦσιν) οὐ μόνον οἱ παῖδες, ἀλλὰ και οἱ ἀνιόντες μέχρι τρίτου βαθμοῦ. εἰ τὸνν μὴ εἶν οὗτοι, χῶρα τῷ παρόντι νομίμῳ. [Sch. n. VII. 904. sq.]

ις'. Ἰδεμ. x) Οἱ περιορισμένοι) οὐδὲ κληρονο-

deportationis. Et quaere lib. 44. tit. 3. cap. 1. them. 3. et 4.

Relegatur quis a Principe et Senatu, et Praefectis, et Praesidibus provinciarum, non a Consulibus.

Qui civitatem amisit²⁾ et bona detinet, utilibus actionibus tenetur³⁾.

2) qui civitatem amisit] Qui civitatem amisit, bona tamen sua habet, utilibus actionibus a creditoribus suis convenitur.

3) utilibus actionibus tenetur] Nec dicere potest, non se, sed fiscum conveniri debere. Nam etsi ius non habeat in bonis, quae ad fiscum pertinent, quia tamen possidet, convenitur.

XV. Marc. Deportatus civitatem amittit, non libertatem¹⁾: et speciali quidem iure civitatis caret²⁾, iure tamen gentium utitur. Emit enim et vendit³⁾, locat et conducit, permutat, foenus exercet, et cetera similia⁴⁾: et postea quaesita pignori obligat⁵⁾, nisi in fraudem fisci, qui ei mortuo successurus est, ea obliget: priora enim bona, quae publicata sunt, alienare non potest⁶⁾.

Deportatus a Praeside sine Principe, et heres existere, et legata ex testamento capere potest.

1) non libertatem] Quaere lib. 7. tit. 11. cap. 1. neque opponatur τι κατὰ πόδας, quod ait, deportatum etiam libertatem amittere. Sed adhaereas Basilico dicenti, deportatum civitatem Romanam amittere, non libertatem.

2) et speciali quidem iure civitatis caret] Civile ius dicit, sive Romanum, quale est ius patriae potestatis, quod Romanorum proprium est, et testamenti factio. Quaere lib. 51. cap. 7. them. 2.

3) emit enim et vendit] Quaere lib. 19. tit. 8. cap. 24. et ibi ultimam adnotationem Stephani.

4) et cetera similia] Forte negotium.

Non etiam testamentum facit: haec enim verba, contrahere et gerere, non pertinent ad ius testamenti faciendi, ut lib. 2. tit. 2. cap. 20.

5) et postea quaesita pignori obligat] Nam postea acquisita proscripito fiscus non capit. Et quaere lib. 14. cap. 22. them. 5.

Unde et pignori obligare possunt, quae post condemnationem acquirunt, in quibus fisco etiam praeferrunt creditores eius, qui bona fide cum eo contraxerunt, non in fraudem fisci morientibus deportatis successuri: nam bona priora, quae habuerint damnationis tempore, alienare non potest.

6) priora enim bona, quae publicata sunt alienare non potest] Hoc abrogat Novella 134 quae extat lib. 6. tit. 19. cap. 10. Ait enim indistincte omnibus damnatis, praeterquam maiestatis, non solum liberos succedere, sed etiam parentes usque ad tertium gradum. Si igitur ii non sint, huic iuri locus est.

XVI. Idem. Deportati¹⁾ neque hereditatem, nec

p) Utrumque scholium videtur esse paraphrasis Digestorum. q) Fabr. πράγμασι. r) Fabr. διαφέρουσι. s) L. 15. pr. D. h. t. usque ad vocem παραπλήσια legitur in sch. q. ad Basil. XIV. 1. 22. (Fabr. II. 183. Heimb. II. 101.). t) δὲ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. u) L. 15. §. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 538. et in sch. q. ad Basil. XIV. 1. 22. (Fabr. II. 183. Heimb. II. 101.) v) Malim Ῥωμαίων. w) Fabr. κληρονομοῦσι. x) L. 16. D. h. t. legitur in Syn. p. 538. sq. ubi pertinet id cap. 15. h. t. et in sch. q. ad Basil. XIV. 1. 22. antea laudato. y) Syn. περιοριζόμενοι.



μίαν, οὐδὲ ληγάτον λαμβάνουσι· καταλιμπάνεται δὲ αὐτοῖς ἐν διαθήκαις²⁾ τὰ πρὸς ἀποτροφήν καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαίας³⁾ χρεῖας ἀρκούντα.

οἱ περιορισμένοι] Ὅτε Οὐλιανὸς ὁ Δαμασκηνὸς ἐδεήθη βασιλέως⁴⁾, συγχωρηθῆναι αὐτῷ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ δεπορτατευθῆναι καταλιπεῖν τὰ πρὸς ἀποτροφήν ἀναγκαῖα, καὶ μήτηρ δι' ἀπειλευθῆρον αὐτοῦ ἐδεήθη τῷ ἰδίῳ υἱῷ δεπορτατευθῆναι καταλιπεῖν ἐν διαθήκῃ τινά, ὁ βασιλεὺς Ἀντωνῖνος οὕτως αὐτοῖς ἀντέγραψεν⁵⁾. Ὅυτε κληρονομία, οὐτε ληγάτον, οὐτε φιδεικόμισσον παρα τὴν συνήθειαν καὶ τὸ δημόσιον νόμιμον τοῖς τοιοῦτοις προσώποις καταλιμπάνεσθαι δύναται, οὐδὲ ἡ⁶⁾ τεχῆ τῶν τοιούτων προσώπων ἀλλαγῆναι ὀφείλει. ἐπειδὴ δὲ εὐσεβῶς ἐζητήσατε, ἐξεστὼ ὑμῖν ἐν τελευταίᾳ βουλήνῃ καταλιπεῖν αὐτοῖς τὰ πρὸς ἀποτροφήν καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαίας χρεῖας ἀρκούντα, ἵνα, εἴ τι αὐτοῖς διὰ τοιαύτας αἰτίας ἀρμόζει, ἐξῆ ἀυτοῖς λαμβανειν. [Sch. o. VII. 905.]

οὐδὲ κληρονομίαν — λαμβάνουσι] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ ἀρχιερα. φιλαγάθως δὲ ἤρесе, καὶ τὸν μισθώσαντα καυτὸν ἐπὶ τῷ θηριομαχῆσαι καὶ τὸν κεφαλικῶ⁷⁾ περιπεσόντα ἐγκλήματι, καὶ μὴ ἀποκαταστάνα⁸⁾ κληρονομίαν τῆς μητρὸς, ὡς βιβ. με. tit. α'. κεφ. κζ'. θεμ. γ'. ζῆτει βιβ. μδ. tit. γ'. κεφ. ζ'. καὶ βιβ. με. tit. α'. κεφ. κζ'. θεμ. γ'.⁹⁾ καὶ βιβ. λέ. tit. κα'. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. ἐπὶ στρατιωτῆ, καὶ βιβ. λδ'. tit. β'. κεφ. ζ'. [Sch. p. VII. 905.]

ιζ'. Πομπ. Ὁ ἐξόριστος οὐ κωλύεται στήλαις καὶ εἰκόσι τιμᾶσθαι.

ιη'. Ἰδεμ. η) Ὁ ἐξόριστος ἀκεραίαν τὴν οἰκίαν ἔχει κατάστασιν, καὶ τὴν δεσποτείαν τῶν αὐτοῦ πραγμάτων, καὶ τὴν ὑπεξουσιότητα τῶν παιδῶν, εἴτε προσκαίρως, εἴτε διηκεῖως ἐξορισθῆ.

Περιορισμὸς δὲ πρόσκαιρος οὐκ ἔστι.

ιδ'. Καλλιστρ. ι) Ὁ ἐξόριστος οὐ δύναται διαγεῖν ἐν Ῥώμῃ, κἂν μὴ προστεθῆ τοῦτο τῇ ψήφῳ, ἐπειδὴ πάντων ἔστι πατρίς· ἀλλ' οὐτε ἐν τῇ πόλει, ἐν ἣ διαγίγει ὁ βασιλεὺς, ἢ δι' ἧς παρέροχεται· μόνοις γὰρ ἔξεστι τὸν βασιλέα βλέπειν τοῖς δυναμένοις εἰς Ῥώμην εἰσεῖναι· πατὴρ γὰρ ἔστι πατρίδος ὁ βασιλεὺς.

κἂν μὴ προστεθῆ τοῦτο τῇ ψήφῳ] Τὸ καὶ Ῥώμης καὶ Ἰταλλας αὐτὸν ἀπέχεσθαι. [Sch. q. VII. 905.]

ἀλλ' οὐτε ἐν τῇ πόλει, ἐν ἣ διαγίγει ὁ βασιλεὺς] Ζῆτει βιβ. λή. tit. α'. κεφ. ι'. θεμ. ζ'. καὶ βιβ. κα'. tit. β'. κεφ. β'. θεμ. ιβ'. [Sch. r. VII. 905.]

Οἱ ἐλεύθεροι τιμωρούμενοι καὶ δημενόμενοι ἅμα τῷ ψηφισθῆναι τὴν προτέραν ἀπολλύουσι κατάστασιν, καὶ παραδίδονται τῇ ἰδίᾳ τιμωρίᾳ· εἰ μὴ ἄρα διὰ καθουσίωσιν δεῖ γενέσθαι ζήτησιν καὶ τραχυτέραν ἐξέτασιν.

οἱ ἐλεύθεροι τιμωρούμενοι] Ὅτε κατὰ ἐλευθέρων ἀνθρώπων τοιαύτη ψῆφος ἐκφέρεται, δι' ἧς περιουσία αὐτῶν δημεύεται, ὅποια ἐστίν¹⁾ ἢ εἰς νῆσον δεπορτατιῶν, ἅμα τῇ ἀποφάσει ταύτῃ τὴν προτέραν τεχῆν αὐτῶν ἀπολλύουσι, καὶ παραχρῆμα δι' αὐτῆς²⁾ ταῖς κατ' αὐτῶν ἐξελεχθείσαις τιμωρίαις παραδίδονται, εἰ μὴ τι καθουσίωσιν ἐχόμενον δεῖσθαι παραχρῆμα τὴν κατ' αὐτῶν τιμωρίαν. [Sch. s. VII. 905.]

κ'. μ) Ὁ βιασάμενος ἢ περιφρονήσας τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων, πέντε χρυσίου³⁾ λίτρας ζημιούσθω.

ὁ βιασάμενος] Ὡς ὅτε ὁ τῆσδε τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἀπεμβῆ τοῖς τῆς πλησιαζούσης ἐπισκοπῆς ὁρίοις, καὶ φιλονεικεῖ

legata capiunt²⁾: relinquuntur tamen eis testamento, quae ad victum et alios necessarios usus sufficiunt.

1) deportati] Cum Ulpianus Damascenus rogasset Imperatorem, ut sibi permitteretur matri deportatae relinquere ad victum necessaria, et mater per libertum, ut quaedam sibi liceret testamento relinquere filio deportato, Imperator Antoninus eis rescripsit in hunc modum: Neque hereditas, nec legatum, nec fideicommissum contra mores et ius publicum huiusmodi personis relinqui potest, nec conditio harum personarum mutari debet. Quod vero pie rogastis, liceat vobis ultima voluntate eis ad victum et alios usus necessarios sufficientia relinquere, eisque ex hac causa relicta capere.

2) neque hereditatem — capiunt] Et haec quidem summo iure. Benigne tamen placet, eum, qui locavit se, ut cum bestiis depugnaret, et capitali crimine damnatum, nec restitutum, matri succedere, ut lib. 45. tit. 1. cap. 27. them. 3. Quaere lib. 44. tit. 3. cap. 7. et lib. 45. tit. 1. cap. 27. them. 3. et lib. 35. tit. 21. cap. 13. them. 2. in milite, et lib. 39. tit. 2. cap. 7.

XVII. Pomp. Relegatus status et imaginibus honorari non prohibetur. L. 17. D. XLVIII.

XVIII. Idem. Relegatus integrum suum statum retinet, et dominium rerum suarum, et potestatem in liberos, sive ad tempus, sive in perpetuum relegatus sit. L. 18. pr. D. eod.

Deportatio autem ad tempus non est. §. 1.

XIX. Callistr. Relegatus non potest Romae morari, licet hoc sententiae adiectum non sit¹⁾, quia omnium est patria: sed neque in civitate, in qua versatur Princeps²⁾, vel per quam transit. Eis enim duntaxat Principem intueri licet, qui Romam ingredi possunt: est enim Princeps pater patriae.

1) licet hoc sententiae adiectum non sit] Hoc scilicet, ut Roma et Italia abstineat.

2) sed neque in civitate, in qua versatur Princeps] Quaere lib. 38. tit. 1. cap. 10. them. 6. et lib. 21. tit. 2. cap. 2. them. 12.

Liberi homines damnati³⁾ et proscripti statim a sententia priorem statum amittunt, et suae poenae traduntur: nisi ob maiestatis causam quaestionem et graviores examinationem fieri oporteat. §. 1.

3) liberi homines damnati] Cum in liberos homines ea sententia fertur, quae publicat eorum bona, qualis est in insulam deportatio, statim a sententia priorem conditionem amittunt, et statim poenis per eam irrogatis traduntur, nisi quid maiestatis insit, quod poenam exasperari flagitet.

XX. Qui vim facit¹⁾ aut contemnit privilegia ecclesiastica²⁾, quinque libris auri multetur³⁾. L. 13. C. 1. 3.

1) qui vim facit] Ut cum huius vel illius civitatis episcopus invadit fines proximae episcopes, et con-

z) Syn. διαθήκη. In sch. verba ἐν διαθήκαις desunt. a) ἀναγκαίας sch. omisit. b) Fabr. βασιλέα. c) Fabr. ἀντέγραψε. d) ἡ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. e) Sic lego pro κεφαλικῶς, quod habet Fabr. f) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀποκαταστάνατος. g) Hunc locum e lib. 45. Basil. citatum omisit Fabr. h) L. 18. pr. D. h. t. usque ad vocem κατάστασιν legitur in sch. o. ad Basil. XIII. 2. 31. (Fabr. II. 126. Heimb. II. 58.) i) L. 19. pr. D. h. t. legitur in sch. s. ad Basil. XXI. 2. 2. (Fabr. II. 604. Heimb. II. 431.) et usque ad vocem εἰσεῖναι apud Attal. tit. LXXXI. §. 4. k) Fabr. τὰν. l) Sic lego. Fabr. αὐταῖς. m) Fabr. κα'. L. 13. C. h. t. legitur in Syn. p. 125. ubi est cap. 18. b. t. n) χρυσίου Syn. omisit.



μέχρι τοῦδε τυχὸν διήκειν τὰ τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκοπῆς ὄρια. Ζῆτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. β'. καὶ βιβ. ε'. tit. α'. κεφ. ια'. ιγ'. [Sch. t. VII. 905.]

ἢ περιφρονήσας τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων, Ἰσθιαὶ γὰρ τυχὸν μὴ δύνασθαι κτίζειν ἐκ νέου μοναστηρίων^{ο)} ἐν τοῖς ὄριοις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, εἰ μὴ ὁ τῆν ἀρχιεπισκοπὴν ἐκείνην λαχὼν ἐπιδῶ τῶ μέλλοντι κτίσαι τὴν οικίαν ῥάβδον ἢ σταυροπέγιον, καὶ ὀρίζει τόπον, οὐ δεῖ κτισθῆναι. εἰ τις οὖν μείλλον κτίσαι καταφρονήσῃ τῶν τοιούτων ἐκκλησιαστικῶν προνομίων, καὶ οἰκειοθελῶς ὡς βούλεται, κτίσει ὑπερφρονήσας τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ῥάβδον ἢ σταυροπέγια, τῶ παρόντι ὑποπεσῆται προστίμῳ. [Sch. u. VII. 905. sq.]

πέντε χρυσίου λίτρας ζημιούσθω] Ζῆτει tit. με'. κεφ. ιθ'. καὶ τὸ^{ρ)} ἐκεῖ σχολιον. [Sch. x. VII. 906.]

κα'. ρ) Μηδενὶ ἕξέστω αἰρετικῶν εὐγενεῖς ἀνθρώπους ἢ δούλους ἰδίους τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὄντας, καὶ τῶν ὀρθοδόξων μεταλαμβάνοντας μυστηρίων, εἰς τὴν οἰκίαν ἀρεσιν μεταβαπτίζεσθαι· μηδὲ οὐδ' ἂν ἀγοράσωσιν ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον κτήσωνται, μήπω τῆς αὐτῶν αἰρέσεως γενομένους, κωλυέτωσαν τῇ καθολικῇ προστρέχειν ἐκκλησίᾳ. εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἢ παθεῖν ἀνάσχοιτο εὐγενῆς ὄν, καὶ μὴ τὸ γεγόμενον διελέγῃ, ἕξορία καὶ δέκα λιτρῶν χρυσοῦ προστίμῳ καταδικασθήσεται. οὐδετέρῳ δὲ αὐτῶν ἢ διατίθεσθαι, ἢ δωρεὰς ποιεῖν ἕξεσιν. ἀλλὰ δίδομεν παντὶ ἄρχοντι ἕξοσιαν τοῦ ταῦτα παραφυλάττειν, μὴ συγχωροῦντες αὐτοῖς ἢ ἐλαττοῦν, ἢ παραχωρεῖν τὴν τοιαύτην τιμωρίαν. εἰ γὰρ ἢ ἐλαττώσωσιν, ἢ παραχωρήσωσιν τὴν ὀρισμένην ἐκ τῆς διατάξεως τιμωρίαν, αὐτοὶ ταύτην ὑποστήσονται, ἢν ἑτέροις ἐπαγαγεῖν οὐκ ἠβουλήθησαν.

κβ'. ρ) Ὁ ἀπὸ Χριστιανῶν Ἰουδαῖος γεγόμενος δημεύεσθω.

κγ'. ρ) Ἐάν τις ἀποθανόντα Ἕλληνα λέγῃ ἢ Ἰουδαῖον ἀπὸ Χριστιανῶν γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ κρατεῖν αὐτοῦ τὴν διαθήκην, εἴσω πέντε συνημένων ἐνιαυτῶν τὴν μέμνην τῆς διαθήκης κινεῖτω.

εἰ τις ἀποθανόντα] Ἐάν λέγηται τις ἀπὸ Χριστιανῶν εἶναι, καὶ τελευτήσῃ διαθήσει^{ι)}, δύναται^{ι)} κινεῖν κατὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐντὸς ε. ἐνιαυτῶν. οἱ γὰρ ἀπὸ Χριστιανῶν οὐ καλῶς διατίθενται δηλονότι. ἔγγως γὰρ ἐκ τῆς α'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὅτι δημεύονται. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὴν γ'. καὶ δ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. [Sch. y. VII. 906.]

Ζῆτει βιβ. α'. tit. α'. κεφ. να'. κ'. καὶ βιβ. λθ'. tit. α'. κεφ. ε'. περὶ τὰ τέλη, καὶ βιβ. λε'. tit. ις'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. μα'. tit. δ'. κεφ. ις'. καὶ κ'. [Sch. y. VII. 906.]

εἴσω πέντε συνημένων ἐνιαυτῶν] Οὗτος ὁ χρόνος τῇ δὲ ἰνοφικισθῶ ἄρισται. [Sch. z. VII. 906.]

κδ'. ρ) Ὁ^{ω)} προδιδοὺς τὸ ἄγιον βάπτισμα οὐ^{χ)} μαρτυρεῖ, οὔτε διατίθεται, οὔτε ἄλλον διαδέχεται ἀποστάτης γὰρ νοεῖται.

ὁ προδιδοὺς τὸ ἄγιον βάπτισμα] Ζῆτει βιβ. θ'. tit. α'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. κα'. tit. α'. καὶ βιβ. α'. tit. α'. κεφ. ιθ'. καὶ βιβ. λθ'. tit. α'. [Sch. a. VII. 906.]

κε'. ρ) Ὁ τὴν²⁾ ὀρθόδοξον πίστιν κλέπτων μήτε διατίθεσθω, μήτε δωρεῖσθω, μήτε διὰ πράσεως εἰκονικῆς εἰς ἀπάτην τοῦ νόμου φερέτω. διαδέχεσθωσαν δὲ αὐτὸν ἐξ ἀδιαθέτου μόνοι Χριστιανοὶ συγγενεῖς.

ο) Sic lego. Fabr. μοναστηρίου. p) Sic Cod. 1350. Fabr. τῶ. q) Fabr. κβ'. r) Fabr. κγ'. L. 1. C. I. 7. legitur in Syn. p. 540. ubi est cap. 20. h. t. apud Attal. tit. LXXXI. §. 5. et apud Harm. VI. 11. §. 1. s) Fabr. κδ'. t) Fabr. εἰν habet ante διατίθει, quod omisit Cod. 1350. Pro διατίθει malim διαθέτος. Sic Cuiacius legisse videtur, qui vertit: et testato decesserit. u) Malim δυνατόν. v) Fabr. κέ. w) L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 540. ubi est cap. 22. h. t. et apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 25. (apud Voellum T. II. p. 986.) et usque ad διαδέχεται apud Harm. V. 8. §. 61. x) Sic Cod. 1350. Fabr. οὔτε. y) Fabr. κς'. L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 540. usque ad vocem συγγενεῖς. Est ibi cap. 23. h. t. Legitur etiam apud Attal. tit. LXXXI. §. 6. z) Syn. τὸν. Leuncl. τὴν.

tendit forsitan, eo usque extendi fines suae episcopos. Quaere lib. 3. tit. 1. cap. 2. et lib. 5. tit. 1. cap. 11. 13.

2) aut contemnit privilegia ecclesiastica] Constitutum est, non posse novum monasterium extrui in finibus archiepiscopatus, nisi archiepiscopus extructuro tradiderit suam virgam, vel crucem fixerit et definierit locum, quo extrui debeat. Si extructurus igitur aliquis contemserit haec privilegia ecclesiastica, et suo arbitrio aedificaverit, neglecta virga archiepiscopi vel crucis applicatione, hac poena tenebitur.

3) quinque libris auri multetur] Quaere tit. 45. cap. 19. et ibi scholium.

XXI. Ne cui haeretico liceat ingenuos homines vel servos suos, qui sunt orthodoxae fidei et orthodoxorum sacramentorum participes, in suam sectam baptizare perverse, et sive eos emerint, sive quocunque modo acquisierint, nondum ea haeresi imbutos, ne prohibeant ad ecclesiam catholicam accurrere. Quod si quis vel fecerit, vel toleraverit, et factum celaverit, ingenuus relegatione et decem librarum auri poena damnabitur. Neutri autem eorum licet testamentum vel donationes facere. Damus vero omnibus magistratibus potestatem horum observationi incumbendi, non concedentes eis, ut hanc minuunt vel remittant poenam. Etenim si vel minuerint, vel remiserint constitutione statutam poenam, eam ipsi luent, quam aliis irrogare noluerunt.

XXII. Qui ex Christiano factus est Iudaeus, eius bona publicentur.

XXIII. Si quis defunctum¹⁾ ex Christiano dicat paganum vel Iudaeum effectum, atque ideo testamentum eius non valere, intra quinquennium continuum²⁾ agat querela testamenti.

1) si quis defunctum] Si dicatur quis longe a Christianis esse, et testato decesserit, potest agi contra testamentum eius intra quinquennium. Nam qui a Christianis desciverunt, non recte testamentum faciunt. Didicisti enim ex const. 1. huius tituli, eorum bona publicari. Lege et const. 3. et 4. huius tituli.

Quaere lib. 1. tit. 1. cap. 51. 20. et lib. 39. tit. 1. cap. 60. circa finem, et lib. 35. tit. 16. cap. 13. et lib. 41. tit. 4. cap. 17. et 20.

2) intra quinquennium continuum] Hoc tempus querelae inofficiosi praescriptum est.

XXIV. Qui prodit sanctum baptismum¹⁾, nec testimonium dicit, neque alii succedit: apostata enim esse intelligitur.

1) qui prodit sanctum baptismum] Quaere lib. 9. tit. 1. cap. 9. et lib. 21. tit. 1. et lib. 1. tit. 1. cap. 15. 27. et lib. 39. tit. 1.

XXV. Qui fidem orthodoxam fallit, nec testamentum faciat, nec donet, nec venditione imaginaria in fraudem legis agat. Succedant ei ab intestato soli Christiani cognati. Actio autem, quae in eum



ἢ δὲ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή μὴ ὀριζέσθω χρόνω, κἂν μὴ περιόντος αὐτοῦ προκατήρχθῃ. ἐκεῖνος δὲ ἔστω μόνος ὑπὸ τὴν μέμψιν, ὡς ἔθυσεν, ἢ θύσαι τινι ἐνετείλατο.

ἐκεῖνος δὲ ἔστω μόνος ὑπὸ τὴν μέμψιν] Καί*) ἵνα μὴ τοῦτον τοῦ ἐγκλήματος ἢ ἔμψια ἐν ἀδύλῳ ἡμέβηται, διὰ τοῦ παρόντος θεσπίματος ἡμεῖς αὐτὸ φανερούμεν. εἴ τις τὸ ὄνομα τῆς Χριστιανότητος ἐνδεδυμένος θυσίας ἢ ἐποίησεν, ἢ γενέσθαι ἐνετείλατο, οὐκ ἔστιν καὶ μετὰ τελευτῆν κατὰ τούτον τὸν λόγον ἢ ἀπιστία κατηγορεῖται, τούτου καὶ αἱ διαθήκαι, καὶ αἱ δωρεαὶ ἀνατρεπέσθωσαν, καὶ οἱ κατὰ νόμον καλούμενοι τῆς λεγιμίας ἀπολαύεωσαν κληρονομίας. [Sch. b. VII. 906.]

κς'. β) Ὁ δοῦλον ἢ ἐλευθέρου ἄκοντα ἢ διὰ συμβουλῆς τῆς τῶν Χριστιανῶν ἀποστήσας θρησκείας, δημεύσθω καὶ κεφαλικῆς ἀξιοῦσθω τιμωρίας.

κζ'. γ) Ὁ ἀπὸ ὀρθοδόξων κληρικὸς ἢ μοναχός, Ἀπολλιναριστῆς ἢ Εὐτυχιανιστῆς γενόμενος, πάσαις ταῖς κατὰ τῶν αἰρετικῶν ὑποκυπέσθω ποιναῖς, καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξωθούμενος γῆς.

κη'. δ) Ἐὰν Ἰουδαῖος πρὸς Χριστιανισμὸν ἰδῶν λίθων βολὰς ἢ ἑτέραν τινὰ στάσιν παρὰ Ἰουδαίων ὑπομείνῃ, ὃ τοῦτο τολμήσας ἅμα τοῖς μετέχουσιν καίεσθω.

κθ'. ε) Ἰουδαῖοι Χριστιανὸν περιτέμνοντες, ἢ περιμηθῆναι ἐντεταμένοι, δημευθέντες ἐξοριζέσθωσαν.

λ'. ς) Ἐὰν Ἰουδαῖος Χριστιανὸν πρὸς τὴν οἰκίαν θρησκείαν ἀφελκύσει β) τολμήσῃ, δημεύεται, καὶ τὴν δι' αἵματος τιμωρίαν ὑφίσταται.

λα'. η) Μὴ κερτήσθω Χριστιανὸν Ἰουδαῖος ἀνδράποδον. εἰ δὲ τις Ἰουδαῖος ἀνδράποδον Χριστιανὸν ἢ ἄλλης θρησκείας ὄν περιτέμῃ, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθω. αὐτὸς δὲ ὁ δοῦλος τὸ γεγονός κατ' αὐτοῦ καταγγέλλων ἔπιθλον τῆς κατηγορίας τὴν ἐλευθερίαν ἐχέτω.

μὴ κερτήσθω Χριστιανὸν Ἰουδαῖος ἀνδράποδον] Ἰουδαῖος μὴ κτήσεται) δοῦλον Χριστιανόν. φησὶ γὰρ ἢ περὶ Σαμαρειτῶν νεορά, ὅτι ἅμα τῇ κτήσει ἐλευθεροῦνται ὁ δοῦλος κ). ὁμοίον δὲ λέγει καὶ ἢ λζ'. νεορά. γενικῶς δὲ ἀγορεύει) ἢ β'. διατ. τοῦ παρόντος τι. ὡς ἐάν ὁ μὴ ὢν Χριστιανὸς σὴν δοῦλον Χριστιανόν, ἐκπίπτει αὐτοῦ, καὶ λ'. λιτρῶν χρυσοῦ προστιμάται. ταῦτα δὲ νοεῖ, ἐάν ἀγροῶν ἐκτήσαστο. εἰ γὰρ ἐν εἰδήσει τοῦτο πεποίηκε, κεφαλικῶς τιμωρεῖται, ὡς δηλοῖ ἢ προαναπεφωρημένη α'. διατ. τοῦ προκειμένου τι. μέμνησο τῆς γ'. διατ. τοῦ ζ. τι. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. e. VII. 906.]

λβ'. μ) Πᾶς μὴ Χριστιανὸς οἰκέτην ἔχων Χριστιανόν, τριάκοντα χρυσοῦ καταθήσει λίτρας τῷ δημοσίῳ, εἰς ἐλευθερίαν ἀρπαζομένου) τοῦ οἰκέτου.

TITΛΟΣ ΝΕ'. ο)

Περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἰδιωτικὴν φυλακὴν.

α'. Μηρ) ἐν οἰαδήποτε πόλει, μήτε ἐν ἀγροῖς ἔστωσαν ἰδιωτικαὶ φυλακαί, ἢ ἐν οἰκίαις, ἀλλὰ φροντιστέτωσαν τούτου οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες γ). ἐὰν δὲ ῥαθυμῆσωσιν, ὑποκεισθῶσαν τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι. καὶ οἱ πρῶτοι δὲ τῆς τάξεως τῷ αὐτῷ

α) Est pars τοῦ κατὰ πίδαας. β) Fabr. κζ'. γ) Fabr. κη'. δ) Fabr. κθ'. L. 3. 16. 19. C. I. 9. leguntur in Syn. p. 3. ubi cap. 29 — 31. h. t. efficiunt. ε) Fabr. λ'. ς) Fabr. λα'. L. 19. fin. C. h. t. legitur apud Attal. tit. LXXXI. §. 7. g) Syn. ἐφελκύσει. h) Fabr. λβ'. i) Sic Cod. 1350. Fabr. κτήσαστο (sic). k) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι. l) Pro δε ἀγορεύει legendum videtur διαγορεύει. m) Fabr. λγ'. L. 2. C. I. 10. legitur in Syn. p. 3. ubi est cap. 33. h. t. et apud Attal. tit. LXXXI. §. 8. n) Syn. αναρπαζ. o) In Cod. 1350. haec adduntur: ἕτοι βι. θ'. τοῦ κωδ. τε. ε'. καὶ τῶν βασιλικῶν βι. γ'. τε. α'. κρη. δ'. p) L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 520. ubi est cap. 1 h. t. g) Sic Syn. Fabr. ἄρχοντος.

competit, tempore non circumscribatur, etiamsi non eo superstite lis contestata sit. Verum is tantum sit sub querela 1), qui sacrificia fecit, vel facienda mandavit.

1) verum is tantum sit sub querela] Et ne huius interpretatio criminis in incerto vagetur, id nos hac sanctione manifestum facimus. Si quis nomine Christianitatis indutus sacrificia fecerit, vel facienda mandaverit, cuius etiam post mortem hac ratione perfidia accusatur, eius testamentum et donationes rescindantur, et ex lege vocati legitima hereditate fruuntur.

XXVI. Qui servum aut libertum invitum vel persuasione Christiana religione abduxerit, proscibatur et capitali poena plectatur. L. 5. C. I. 7.

XXVII. Clericus vel monachus, qui ex orthodoxo Apollinarista vel Eutychianista factus est, omnibus haereticorum poenis subiiciatur, et Romano solo plectatur. L. 6. C. eod.

XXVIII. Si Iudaeus ad Christianismum respiciens, lapidum iactus vel quam aliam seditionem a Iudaeis patiat, qui id ausus fuerit, una cum participibus comburatur. L. 3. C. I. 9.

XXIX. Iudaei Christianum circumcidentes, aut circumcidi mandantes, publicatis bonis in exilium mittantur. L. 16. C. eod.

XXX. Si Iudaeus Christianum ad religionem suam trahere ausus fuerit, bonis publicatis, sanguinis poenam sustinet. L. 19. fin. C. eod.

XXXI. Ne Iudaeus Christianum mancipium acquirat 1). Sed si Iudaeus Christianum mancipium vel alii religioni addictum circumciderit, capitaliter puniatur. Ipse vero servus rem in se patratam deferens, pro praemio accusationis libertate potiatur. L. 1. C. I. 10.

1) ne Iudaeus Christianum mancipium acquirat] Ne Iudaeus acquirat servum Christianum. Ait enim Novella de Samaritanis, statim atque acquisiit, liberum eum fieri. Simile ait Novella 37. Generaliter autem const. 2. huius tituli cavet, ut si non Christianus servum Christianum habeat, eum amittat, et triginta libris auri multetur. Hoc intellige, si ignorans acquisierit. Nam si sciens hoc fecerit, capite punitur, ut significat praedicta const. 1. huius tit. Memineris const. 3. tit. 6. huius libri.

XXXII. Quicumque non Christianus servum habet Christianum, triginta auri libras fisco solvet, servo erepto in libertatem. L. 2. C. eod.

TITULUS LV.

Ut ne sint privati carceres.

I. Ne in quacunqve civitate 1), vel in agris, vel in domibus 2) sint privatae custodiae, et ut haec res curae sit provinciarum Praesidibus: quodsi neglexerint, sacrilegii crimine teneantur: eodemque primates officii, qui non simul ac cognoverunt, rem deferunt L. 1. C. IX. 5.



ἐγκλήματι ἐνεχέσθωσαν, οὐ^τ) μὴ εὐθὺς ἡμῶν ἔγνωσαν, ἀνήγαγον τῷ ἄρχοντι. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἡμαρτηκότες ὑποκείσθωσαν τῷ περὶ καθοσιώσεως δικαστηρίῳ.

μὴ ἐν οἰαδὴ ποτε πόλει] Ζήτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. δ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ιθ'. κεφ. ιγ'. [Sch. a. VII. 907.]

ἢ ἐν οἰκοῖς] Ζήτει βιβ. γ'. tit. α'. κεφ. δ'. καὶ βιβ. ζ'. tit. ιθ'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. νζ'. tit. ιζ'. κεφ. λθ'. καὶ βιβ. ι'. tit. λε'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. β'. tit. β'. κεφ. σκδ'. [Sch. b. VII. 908.]

ὑποκείσθωσαν τῷ περὶ καθοσιώσεως δικαστηρίῳ] Οὐχὶ τῇ γενικῇ ποινῇ τῆς καθοσιώσεως, ἢ ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τοῦ λς'. tit. φθισιν^ς) ἢ διατ. ἀλλὰ τῇ ἐν τῷ ἕξῃς κεφ. τοῦ παρόντος tit. ἰδικῇ ποινῇ. ἔγνωσ γὰρ ἐκ τοῦ λθ'. κεφ. τοῦ να'. tit. τοῦτου τοῦ βιβ. ὡς ἡ γενικῇ ποινῇ τῆς τῶν νόμων παραβασίας οὐκ ἀρμόζει εἰς ἐκεῖνα τὰ θέματα, ἐφ' ὧν ὠρίσται ἰδικῇ ποινῇ. τὰ γὰρ ἰδικὰ τῶν γενικῶν ὑπεξαιρεῖται. ταῦτα γοῦν καὶ ἐνταῦθα κρατεῖν ὀφείλουσι. [Sch. c. VII. 908.]

β'. Η') διάταξις κελεύει μὴ γίνεσθαι ἰδιωτικὰς φυλακάς· τοὺς δὲ τοῦτο πράττοντας^{ι)} ὑποκείσθαι καὶ ἐπιτιμῶν, καὶ διάγειν ἐν τῇ δημοσίᾳ φρουρᾷ τοσαύτας ἡμέρας, ὅσαυδὴ ποτ' ἂν γέγονεν ὁ ἐγκλεισθεὶς^{ν)} ἐν τῇ γενομένη παρ' αὐτῶν φυλακῇ, ὅποιας ἂν εἴησαν τύχης ἢ ἀξίας· ἐκπίπτειν^{ω)} δὲ καὶ τῆς δίκης τῆς^{κ)} ἀρμοζούσης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐγκλεισθέντων, προνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος. εἰ δὲ ῥαθυμηθεὶς ὁ ἄρχων, ὠρίσται^{ν)} κίνδυνον καὶ περι^{ζ)} τὴν οὐσίαν, καὶ περὶ τὴν σωτηρίαν.

TITULOS N5'.^{a)}

Ἐὰν ὁ ἔνοχος ἢ ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ.

α'. Ἐὰν στρατιώτης λειποτακτῆσας ἀποθάνῃ, λύεται τὸ ἐγκλήμα.

ἔαν στρατιώτης λειποτακτῆσας ἀποθάνῃ] Θεοδώρου. Τὸ τῆς λειποταξίας ἐγκλήμα λύεται τῇ τελευτῇ τοῦ λειποτακτῆσαντος στρατιώτου. ἀνάγνωθι τὴν γ'. καὶ ζ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. καὶ βιβ. ιβ'. tit. μα'. διατ. α'. καὶ γ'. [Sch. a. VII. 909.]

β'. β') Ὡς περ^ς) ὁ τελευτήσας ἀπαλλάσσεται τοῦ ἐγκλήματος, οὕτως καὶ ὁ ἐνάγων αὐτῷ^{δ)} μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ μὴ δυνάμενος ἐπέξελθεῖν τῷ ἐγκλήματι οὐκ ἐνάγεται^ς).

μὴ δυνάμενος ἐπέξελθεῖν τῷ ἐγκλήματι οὐκ ἐνάγεται] Ἀνάμεινον σὺν θεῷ μαθεῖν ἐν τοῦτω τῷ βιβ. ἐν τῷ tit. τῷ ἀδ σενατουςκονσουλουμου Τουρπιλιάνου, οὗ ἀποκρινται τιμωρᾶ οἱ μὴ ἐπεξιόντες ἐγκλήματι. [Sch. b. VII. 909.]

γ'. γ') Ἐὰν τελευτήσωσιν οἱ κρινόμενοι, τὰ πράγματα αὐτῶν οἱ κληρονόμοι αὐτῶν λαμβάνουσιν, εἰ μὴ ἄρα ἑαυτοῖς ἐπεβούλευσαν.

ἔαν τελευτήσωσιν οἱ κρινόμενοι] Θεοδώρου. Ὁ ἐγκλήματι ἐνεχόμενος εἰ ἀποθάνῃ πρὸ τῆς κρίσεως, καλῶς κληρονομοῦσιν οἱ οἰκείοι διαδόχοι αὐτοῦ, εἰ μὴ ἄρα ἑαυτὸν ἀνέλεν^ς). ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ ζ'. βιβ. τοῦ κβ'. tit. η)^ς διατ. β'. ὅτι ὁ μὴ ὦν τοιοῦτος καλῶς διατίθεται. [Sch. c. VII. 909.]

τὰ πράγματα αὐτῶν οἱ κληρονόμοι αὐτῶν λαμβάνουσιν] Ζήτει tit. λδ'. κεφ. κ'. καὶ tit. νγ'. κεφ. β'. θεμ. α'. καὶ β'. καὶ κεφ. γ'. [Sch. d. VII. 909.]

τ) Syn. εἰ pro οἱ. s) Fabr. φθισιν. t) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 520. ubi cum praecedente constitutione efficit cap. 1. h. t. apud Attal. tit. LXXXII. §. 1. et apud Harm. VI. 14. §. 8. u) Attal. ποιούντας. Sic et Harm. o) Syn. ἐγκαλεσθεὶς. Leuncl. in marg. ἐγκλεισθεὶς. w) Syn. ἐκπίπτει. Leuncl. in marg. ἐκπίπτειν. x) τῆς inserui e Syn. Deest apud Fabr. y) Syn. Attal. Harm. ὠρίσταισθαι. z) περὶ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. a) In Cod. 1350. haec adduntur: ἕτος β. θ'. τοῦ κωδ. τι. ζ'. b) Fabr. γ'. c) L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 521. ubi est cap. 2. h. t. d) Syn. αὐτό. e) Leuncl. in marg. Syn. emendat ἐπέχεται. f) Fabr. ε'. g) Fabr. ἀνέλει. h) tit., quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

Praesidi. Ipsi vero sceleris auctores maiestatis iudicio teneantur²⁾).

1) ne in quacunque civitate] Quaere lib. 3. tit. 1. cap. 4. et lib. 6. tit. 19. cap. 13.

2) vel in domibus] Quaere lib. 3. tit. 1. cap. 4. et lib. 6. tit. 19. cap. 13. et lib. 56. tit. 17. cap. 39. et lib. 10. tit. 35. cap. 9. et lib. 2. tit. 2. cap. 224.

3) maiestatis iudicio teneantur] Non generali poena maiestatis, de qua constitutio in cap. ult. tit. 36. loquitur, sed speciali, quae ponitur in sequente cap. huius tit. Didicisti enim ex cap. 39. tit. 51. huius tit. generalem poenam violatarum legum non pertinere ad eas species, quibus specialis poena definita est. Specialia enim derogant generalibus. Haec igitur et hic valere oportet.

II. Constitutio iubet privatas custodias non fieri, et eos, qui fecerint, poenae subiici, et tot dies manere in publico carcere, quot fuerit quis in privato ab eis inclusus, cuiuscunque sint conditionis vel dignitatis: amittere etiam eos causam, quam habent adversus inclusos, providentia episcopi et Praesidis. Quod si neglexerit Praeses, et honorum, et salutis periculum sustinebit.

TITULUS LVI.

Si reus vel accusator mortuus fuerit.

I. Si miles desertor militiae decesserit¹⁾, solvitur crimen.

1) si miles desertor militiae decesserit] Theodori. Desertionis crimen solvitur morte desertoris militis. Leg. const. 3. et 6. huius tit. et lib. 12. tit. 41. const. 1. et 3.

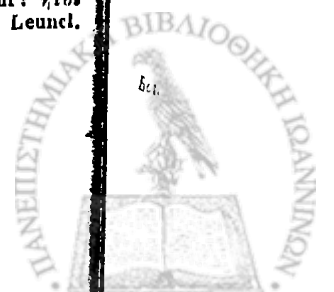
II. Sicut defunctus crimine liberatur, ita et accusator, qui post mortem eius exequi crimen non potest, non tenetur¹⁾).

1) qui post mortem eius crimen exequi non potest, non tenetur] Disces favente Deo in huius libri titulo ad Senatusconsultum Turpillianum, qua poena teneantur, qui non exequuntur crimen.

III. Si rei decesserint¹⁾, bona eorum heredes consequuntur²⁾, nisi sibi mortem consciverint³⁾).

1) si rei decesserint] Theodori. Reus criminis si ante condemnationem decesserit, successores sui recte ei succedunt, nisi sibi mortem consciverit. Didicisti enim lib. 6. tit. 22. const. 2. eum, qui non sit eiusmodi, recte condere testamentum.

2) bona eorum heredes consequuntur] Quaere tit. 34. cap. 20. et tit. 53. cap. 2. them. 1. et 2. et cap. 3.



εἰ μὴ ἄρα ἑαυτοῖς ἐπεβούλευσαν] Ζήτει βιβ. γς'.
 tit. β'. κεφ. με'. θεμ. β'. καὶ κεφ. γ'. [Sch. e. VII. 909.]

Τὰ γὰρ πράγματα τῶν ἑαυτοῖς¹⁾ ἐπιβουλευσάντων φρ-
 σκουῦται. [Sch. f. VII. 909.]

δ. κ.) Ἐάν τις ὑπέπεσε κεφαλικῆ τιμωρίᾳ, ἤτινι
 σιωπηρῶς καὶ δήμευσις παρηκολούθει, καὶ ἐξεκαλέ-
 σατο, καὶ ἐτελευτήσεν ἢ αὐτὸς, ἢ ὁ κατηγορήσας
 αὐτοῦ, λέλυται τὸ ἐγκλημα, καὶ οὐκέτι δεῖ αὐτὸ
 κινήθῃναι. Ἐάν δέ τις ἐξωρίσθῃ, καὶ ἰδικῶς ἀπεφῆ-
 νατο ὁ ἄρχων, μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ δημευθῆναι,
 τότε καὶ μετὰ τελευτῆν αὐτοῦ χρῆ πληρωθῆναι τὴν
 ἐκκλητον, ἵνα δειχθῆ, τίνι ἡ οὐσία αὐτοῦ διαφέρει,
 τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, ἢ τῷ δημοσίῳ.

Ἐάν τις ὑπέπεσε κεφαλικῆ τιμωρίᾳ²⁾ Ἡ) παροῦσα
 διάταξις τὸ νόμιμον λέγει τὸ κείμενον ἐν τῷ ζ'. βιβ. τοῦ κώδι-
 κος, ἐν τῷ ες'. tit. ἐν τῇ³⁾ γ'. διατ. Ζήτει βιβ. θ'. tit. α'.
 κεφ. μς'. ὁμοιον καὶ ρμδ. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σχόλια. [Sch. g.
 VII. 909.]

Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας⁴⁾ ἢ⁵⁾ δεπορτατιον. καὶ
 φησὶν⁶⁾ ὁ Θαλέλαιος⁷⁾ Σημείωσαι, ὅτι ἡ διάταξις οὐ σνη-
 ριθμῆσε⁸⁾ ταῖς δεπορτατίοσι τὴν κεφαλικὴν τιμωρίαν, ὡς εἶναι
 δήλον, ὅτι τὴν δι' αἵματος ἐνόησε κεφαλικῆν. [Sch. h. VII. 909.]

ἤτινι σιωπηρῶς καὶ δήμευσις παρηκολούθει]
 Ζήτει tit. γγ'. κεφ. α'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. τελευτ. καὶ τὴν ἐκεῖ
 β'. παραγραφῆν. [Sch. i. VII. 909.]

καὶ οὐκέτι δεῖ αὐτὸ κινήθῃναι] Τὰ μέντοι περὶ
 τῆς οὐσίας αὐτοῦ ζητεῖται, καὶ ἀναγκάζεται ὁ τοῦτου κλη-
 ρονόμος τὴν ἐκκλητον⁹⁾ γυμνάσαι. τοῦτο γὰρ με πείθει νοεῖν
 τὸ κ'. κεφάλαιον τοῦ λδ. tit. τὴν γὰρ ἰδικὴν ἀπόφασιν, ἣν
 θεματίζει τὸ μς'. κεφαλ. τοῦ α'. tit. τοῦ θ'. βιβ. ἐπὶ τῇ δη-
 μευσί γενέσθαι, οὐχὶ διὰ τὸν περιορισμὸν, ἢ τὸ μεταλλο-
 γενέσθαι βωῶ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξορίαν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ρμδ'. κεφ.
 δεῖ θεματίζειν, ὅτι οὐδὲ προκαταρξίς γέγονεν¹⁰⁾. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ
 τῷ περιορισμῷ καὶ τῷ μεταλλισμῷ τὸ ἦθεν μς'. κεφ. τὴν
 δήμευσιν ἐκφωνήσαι νοησῶ ἐν τῇ ἀποφάσει, οὐδ' οὕτως αὐτὸ
 κανονίζειν παραδέχομαι, ἀλλὰ τοῦ φακτου νοῶ διὰ τὸ λέγειν
 τὸ κ'. κεφ. τοῦ λδ. tit. τοῦ βιβ. τοῦτου, μετὰ προκαταρξί-
 ν τὴν δήμευσιν διαβαίνειν κατὰ τῶν κληρονόμων¹¹⁾. [Sch. k.
 VII. 909. sq.]

καὶ ἰδικῶς ἀπεφῆνατο ὁ ἄρχων] Δίχα γὰρ ἰδικῆς
 ἀποφάσεως οὐ δημεύεται, ὡς tit. νδ'. κεφ. α'. Ζήτει tit. λδ'.
 κεφ. 1) κ'. καὶ tit. νβ'. κεφ. η'. θεμ. παρατελευτ. καὶ tit. λγ'.
 κεφ. ζ'. [Sch. l. VII. 910.]

τότε καὶ μετὰ τελευτῆν αὐτοῦ χρῆ πληρωθῆναι
 τὴν ἐκκλητον] Ἐπεὶ γὰρ τῷ μὲν περιορισμῷ σιωπηρῶς
 ἔπεται ἡ δήμευσις, καὶ δίχα τῆς ἐπὶ τῇ δήμευσί ἀποφάσεως
 ἅμα¹²⁾ τῷ περιορισθῆναι τινα καὶ δημεύεται, κἂν μὴ ἰδικῆ
 καὶ ἐπὶ τῷ οὐσίαν δημευθῆναι γέγονε ψῆφος¹³⁾ πάντως τοῦ
 περιορισμοῦ λυθέντος τοῦ τὴν δήμευσιν εἰσαγόντος¹⁴⁾ καὶ αἰ-
 τίου γινομένου τῆς δήμευσεως, ποῦ δυνατὸν, τοῦ ὧ ἔπεται
 λυθέντος, τὸ ἐπόμενον ἐισθῆναι; τῷ¹⁵⁾ δὲ τῆς ἐξορίας πάθει
 ἐπεὶ σιωπηρῶς οὐχ ἔπεται δήμευσις, ἀλλ' ἰδικῆς χρῆ καὶ
 ἐπὶ τούτου ψήφου, ὅτε τις λοιπὸν ἐξορία καταδικασθῆ, καὶ
 ἰδικῆ ψῆφος καὶ ἐπὶ δήμευσι γένηται, ἰδοὺ δύο ψῆφοι¹⁶⁾ καὶ
 ἡ μὲν μία ἢ ἐπὶ τῇ ἐξορίᾳ τοῦ θανάτου ἐπελθόντος εἰς τὸ
 μηδὲν καταναῖ. πλὴν μέντοι ἐπεὶ μὴ τῇ ἐξορίᾳ εἴπετο ἡ δη-
 μευσις, ὡςτε σὺν ἐκείνῃ¹⁷⁾ καὶ ταυτην ἀργῆσαι, ἡ δήμευσις
 πληρωθῆσεται τοῦ ἐγκληματοῦ γυμναζομένου καὶ μετὰ θά-
 νατον τοῦ ἐγκαλεσαμένου¹⁸⁾. καὶ Ζήτει περὶ τούτου βιβ. θ'.
 tit. α'. κεφ. μς'. καὶ ρμδ. [Sch. m. VII. 910.]

3) nisi sibi mortem consciverint] Quære
 lib. 56. tit. 2. cap. 45. them. 2. et cap. 3.

Nam bona eorum, qui mortem sibi consciverunt,
 publicantur.

IV. Si capitali poena damnatus¹⁾, quam tacite
 bonorum publicatio sequebatur²⁾, provocaverit, et
 decesserit vel ipse, vel accusator eius, solum est
 erimen, neque amplius moveri oportet³⁾. Sed si
 quis relegatus sit, et specialiter pronunciaverit Prae-
 ses⁴⁾, partem bonorum eius publicari, etiam post
 mortem eius peragenda est appellationis causa⁵⁾, ut
 appareat, ad quem bona eius pertineant, successores
 eius, an fiscum.

L. 6.
 C. IX. 6.

1) si capitali poena damnatus] Haec consti-
 titio id iuris profert, quod extat lib. 7. Codicis, tit. 66.
 const. 3. Quære lib. 9. tit. 1. cap. 46. simile, et 144. et
 ibi scholia.

In τῷ κατὰ πόδας additur: vel deportatione. Et ait
 Thalelaeus: Nota, constitutione deportationem capitali
 poenae non adnumerari, ita ut manifestum sit, sanguinis
 poenam intelligi.

2) quam tacite bonorum publicatio seque-
 batur] Quære tit. 53. cap. 1. them. 3. et cap. ult. et
 ibi secundam adnotationem.

3) neque amplius moveri oportet] Ceterum
 de bonis eius quaeritur, et cogitur heres appellationis
 causam exercere. Hoc enim mihi persuadet cap. 20.
 tit. 34. Nam specialem sententiam, quam proponit
 cap. 46. tit. 1. lib. 9. de publicatione fieri, non in de-
 portatione vel damnatione in metallum fieri aio, sed in
 relegatione. Sed et in cap. 144. fingendum est, non
 fuisse factam contestationem. Quin et si in deporta-
 tione et damnatione in metallum quod dicitur cap. 46.
 de publicatione in sententia pronuciari intellexero,
 non ita regulariter id admitto, sed facti esse intelligo
 propter id, quod ait cap. 20. tit. 34. huius libri, post
 contestationem publicationem in heredes transire.

4) et specialiter pronunciaverit Praeses]
 Nam sine speciali sententia bona non publicantur, ut
 tit. 54. cap. 1. Quære tit. 34. cap. 20. et tit. 52. cap. 8.
 them. penult. et tit. 33. cap. 6.

5) etiam post mortem eius peragenda est
 appellationis causa] Nam cum deportationem
 tacite sequatur bonorum publicatio, et sine speciali
 sententia de publicatione, simul ac deportatus quis fuerit,
 etiam bona eius publicantur, licet specialis sententia
 de bonis publicandis lata non fuerit: omnino soluta
 deportatione, quae publicationem inducit et causam ei
 praebet, qui fieri potest, ut sit sequela sublata eo, cuius
 est sequela? Relegationis poenam vero quia tacite non
 sequitur publicatio, sed speciali sententia opus est,
 cum damnatur quis relegatione, et specialis quoque
 sententia de publicatione fertur, duae sunt sententiae,
 et una quidem de relegatione, morte rei incidente ad
 nihil perducitur. Ceterum quia publicatio relegationem
 non sequitur, ita ut illa cessante et haec cesset, publi-
 catio perficietur crimine disceptato etiam post mortem
 eius, qui provocavit. Et quaere de hoc lib. 9. tit. 1.
 cap. 46. et 144.

1) Sic Cod. 1350. pro ἐν αὐτοῖς, ut habet Fabr. k) Fabr. ζ'. l) Hoc videtur esse Theodori, excepto fine inde a Ζήτει.
 m) τῇ inserui. Deest apud Fabr. n) Sic lego. Fabr. η'. o) Fabr. φησι. p) Sic lego. Fabr. σνηριθμῆσαι. q) Malim
 ἐκκλητον. r) Fabr. γέγονε. s) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰς τοὺς κληρονόμους. t) Haec Ζήτει tit. λδ'. κεφ. omissa sunt apud
 Fabr. u) Haec inde ab ἅμα usque ad πάντως e Cod. 1350. hausta omisit Fabr. v) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰσαγαγόντος.
 w) Sic lego. Fabr. τὸ. x) Sic Cod. 1350. Fabr. σὺν ἐκείνῃς. y) Malim ἐκκαλ.



TITΛΟΣ ΝΖ'.

TITULUS LVII.

Εἴ τις ἐκείνην, ἤστινος ἐπίτροπος εἶη, φθείρει.

Si quis eam, cuius tutor fuerit, corruperit.

α'. Ἐάν^{z)} ὁ ἐπίτροπος τὴν παρ' αὐτοῦ ἐπιτροπευομένην κόρην φθείρη, περιορίζεται, καὶ πᾶσα ἡ οὐσία αὐτοῦ δημεύεται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα^{a)} ἐκείνην τὴν τιμωρίαν ὀφείλει ὑπενεγκεῖν, ἥντινα τῷ ἀρπάσαντι οἱ νόμοι ἐπιτιθέουσιν.

I. Si tutor¹⁾ pupillam quondam suam corruperit, deportatur²⁾, et omnia eius bona publicantur, quamvis eam poenam debuerit sustinere³⁾, quam raptori leges imponunt.

ἐάν ὁ ἐπίτροπος] Ἡ λδ'. γεὰρὰ τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Ἀδοντος τὴν φθαρσίαν κελύει τὴν τοῦ φθορέως ἐπιτρόπου λαμβάνειν οὐσίαν. ὅπου γὰρ, φησὶν^{b)}, ἡ ἀδικία καὶ τὸ δυστύχημα γέγονεν^{c)}, ἐκεῖ καὶ ἡ οὐσία προχωρεῖται. [Sch. a. VII. 911.]

1) si tutor] Novella 34. domini Leonis Philosophi corruptam iubet corruptentis tutoris bona capere. Cui enim, inquit, iniuria et clades illata est, ei et bona cedunt.

περιορίζεται] * Ζήτει^{d)} βιβ. κή. τι. ε'. κεφ. . .^{e)} ὁ φησιν. Ἐάν ὁ ἀπελεύθερος ἐπιτροπεύων ἀγάγηται τὴν ὀφειλήν, ἢ συζεύξη αὐτὴν τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

2) deportatur] Quaere lib. 28. tit. 5. cap. . . . quod ait: Si libertus tutor pupillam duxerit, eamve filio suo iunxerit.

Ζήτει βιβ. κή. τι. δ'. κεφ. λς'. περὶ τοῦ γάμου τοῦ πρὸς τὴν ἐπιτροπευομένην.

Quaere lib. 28. tit. 4. cap. 36. de matrimonio cum pupilla contracto.

εἰ καὶ μάλιστα ἐκείνην τὴν τιμωρίαν ὀφείλει ὑπενεγκεῖν] Ποία τιμωρία ὑπόκειται ὁ ἀρπάσας παρθένου, εὐρήσεις ἐν τούτῳ τῷ βιβ. ἐν τῷ γ'. τι. φησὶν^{f)} συν ἡ διαταξίς, ὅτι εἰ^{g)} καὶ ἐκείνην τὴν τιμωρίαν ἔδει τὸν ἐπίτροπον ὑπομῆναι, ὅμως φιλανθρωποτέραν κατ' αὐτοῦ ὀρίζομεν τιμωρίαν. [Sch. b. VII. 911.]

3) quamvis eam poenam debuerit sustinere] Qua poena teneatur is, qui virginem rapit, invenies in hoc lib. tit. 13. Ait igitur constitutio: quamvis eam poenam debuerit tutor sustinere, humaniorem tamen in eum constituimus.

Θεοδώρου. Μέννησο τῶν εἰρημένων σοι ἐν τῷ ε'. τι. τοῦ ε'. βιβ. [Sch. b. VII. 911.]

Theodori. Memineris eorum, quae dicta sunt in tit. 6. lib. 5.

Τουτέστιν^{h)}, εἰ μὲν μεθ' ὀπλων, τὸν διὰ ξίφους θάνατον· εἰ δὲ δίχα ὀπλων, χειροκοπίαν, ὡς ἐν τῷ ἔξῃς τι. [Sch. c. VII. 911.]

Hoc est, gladii poenam, si cum armis, vel manus abscissionem, si sine armis, ut in sequenti tit.

TITΛΟΣ ΝΗ'.

TITULUS LVIII.

Περὶ ἀρπαγῶν παρθένων ἢ χηρῶν, ἔτι γε μὴν καὶ^{k)} καθιερωμένων.

De raptore virginum vel viduarum, nec non sanctimonialium.

α'. Οἱ^{l)} ἀρπάσαντες γυναικα ἢ μεμνηστευμένην, ἢ ἀμνηστευτοῦ^{m)}, ἢ χήραν, εἴτε εὐγενῆς ἐστίν, εἴτε δούλη, ἢⁿ⁾ ἀπελευθέρη, καὶ μάλιστα ἐάν τῷ θεῷ ἴσιν αἱ γυναῖκες καθιερωμέναι, νομίμως τιμωρεῖσθωσαν· τουτέστιν, εἰ μὲν μεθ' ὀπλων ἦτοι ξιφῶν ἢ ῥοπαλῶν τὴν ἀρπαγὴν ἐποιήσαντο, οἱ τοιοῦτοι ξίφει τιμωρεῖσθωσαν· οἱ δὲ συνυπουργοῦντες αὐτοῖς, ἢ συνειδότες, ἢ ἐκόντες ὑποδεξάμενοι, ἢ οἰανδήποτε σπουδῆν εἰσενεγκόντες, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ὀνοκοπέισθωσαν, ἐπειδὴ^{o)} οἱ προθέντες παρ' ἑαυτοῖς ἀρπάσαι ἔτοιμοι εἰσι καὶ φονεῦν τοὺς ἀντισταμένους. εἰ δὲ χωρὶς οἰωνδήποτε ὀπλων τὴν ἀρπαγὴν ἐποιήσαντο, ὁ μὲν τὴν ἀρπαγὴν ποιήσας χειροκοπέισθω· οἱ^{p)} δὲ βοηθήσαντες τοῖς τοιοῦτοις ἐν τῇ ἀρπαγῇ, ἢ συνειδότες, ἢ ὑπηρετήσαντες, ἢ ἐκόντες ὑποδεξάμενοι, ἢ οἰανδήποτε σπουδῆν αὐτοῖς εἰσενεγκόντες, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι^{q)} ἐξορίζεσθωσαν.

I. Raptores feminae¹⁾, sive desponsata fuerit, sive non, aut viduae, sive ingenua fuerit, sive serva, sive libertina, et maxime si Deo feminae dedicate fuerint, legitime²⁾ puniantur: hoc est, ut si quidem cum armis sive gladiis vel fustibus rapinam fecerint, gladio puniantur³⁾: ministri autem⁴⁾ vel conscii, vel voluntarii susceptores, et qui quaecumque auxilium praebuerint, verberati et tonsi naribus mutilentur, cum qui huiusmodi rapinam sibi proponunt, etiam parati sint resistentes occidere: sin vero sine armis quibuscumque rapinam perpetraverint, ut raptori quidem manus abscindatur: ii vero, qui his in rapina opem tulerint, vel conscii, vel ministri, vel voluntarii susceptores, vel qui qualemcumque opem eis tulerint, verberati et tonsi in exilium mittantur.

Ἐάν^{r)} ὄν ἐν αὐτῇ τῇ^{s)} ἀρπαγῇ εἰς ἕκ τούτων καταληφθῇ^{t)}, ἢ παρὰ τῶν πατέρων τῶν^{u)} γυναικῶν, ἢ παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ἢ^{v)} ἐπιτρόπων, ἢ κουρατῶρων,

Si igitur in ipsa rapina unus eorum deprehendatur, vel a parentibus feminarum, vel a fratribus, vel tutoribus, vel curatoribus, vel patronis, vel do-

z) Hic locus legitur in Syn. p. 366. a) Syn. πᾶν τὰ μάλιστα. Ante μάλιστα inserui τὰ e Syn. b) Fabr. φησι. c) Fabr. γέγονε. d) Utrumque scholium omisit Fabr. e) In nostris Basil. est cap. 30. f) Fabr. φησι. g) si omisit quidem Fabr. sed inserendum est, ut patet ex versione Cuiacii, qui vertit quamvis. h) Fabr. τουτέστι. i) In Cod. 1350. haec adduntur: ἦτοι βι. δ'. τοῦ κωδ. τι. γ'. τοῦ νομοκανον. κεφ. λ'. k) Verba γε μὴν, καὶ quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. l) Totum cap. 1. legitur in Syn. p. 541. Locus Prochiri legitur apud Attal. tit. LXXXIV. §. 1. et in Blast. Synt. lit. A. cap. 13. (apud Bezae regium T. II. P. II. p. 32.). m) Syn. ἀμνηστον. n) Syn. εἴτε pro ἢ. o) Verba ἐπειδὴ — ἀντισταμένους Syn. omisit. p) Syn. εἰ. Leuncl. in marg. of. q) Syn. κουρευόμε. Leuncl. in marg. κουρευόμε. r) L. un. pr. §. 1—3. C. h. t. leguntur apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 30. (apud Voellum T. II. p. 1010.). s) τῇ deest in Syn. t) Syn. καταληφθῆ. u) Sic Cod. 1350. et Syn. Fabr. πρώτων pro πατέρων τῶν. v) Syn. τῶν post ἢ inserit.



ἢ πατρῶνων, ἢ δεσποτῶν, ἐλεγχθέντες^{ω)} φρονεῖσθωσαν αὐτοχειρῶ^{κ)}, μάλιστα ἐάν καὶ γεγαμημένας γυναικας ἐπειράθῃσαν ἀρπάσαι. τὸ αὐτὸ δὲ λέγομεν, καὶ εἰ^{ν)} μνηστὴν τις ἰδῶν ἤρπασεν. εἰ δὲ δυνήθῳσιν οἱ τοιοῦτοι διαφυγεῖν²⁾, καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ οἱ ἐν πάσῃ χώρᾳ ἄρχοντες καὶ στρατηλάται ἐκδικεῖτωσαν τὸ γενόμενον^{α)}, κατέχοντες αὐτοὺς καὶ τιμωρούμενοι, καὶ μὴ συγχωροῦντες αὐτοῖς ἐκκαλεῖσθαι.

Καὶ εἰ μὲν δοῦλαι εἰσιν αἱ ἀρπαγεῖσαι, ἢ ἀπελεύθεραι, οἱ ἀρπάσαντες μὲν ἰποκείσθωσαν τῇ τοῦ νόμου ποινῇ, οὐ μέντοι^{β)} καὶ οἰκοθεν ζημιούσθωσαν. εἰ δὲ καὶ εὐγενεῖς εἴησαν, τὰ πράγματα τῶν ἀρπασάντων καὶ τῶν βοηθούντων^{γ)} αὐτοῖς τῆς δεσποτίας αὐτῶν γινέσθωσαν προνοία τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν γονέων εἰς προίκα· ἢ ἐάν μὴ βουληθῶσι γαμήσαι, κατέχῃν ταῦτα τὰ πράγματα, μὴ ἐξέστω δὲ τῇ γυναικὶ αὐτὸν τὸν ἀρπάσαντα ἄνδρα λέγειν, μηδὲ τοὺς γονεῖς αὐτῆς τοῦτο αὐτῇ κελύειν.

Αἱ δὲ τιμωραὶ τῆς διατάξεως πᾶσαι ἔστωσαν κατ' αὐτῶν τῶν^{δ)} ἀρπασάντων καὶ τῶν^{ε)} βοηθούσάντων αὐτοῖς ἐν τῇ ἀρπαγῇ. οἱ μέντοι^{ι)} συνειδότες καὶ ὑπηρετήσαντες⁸⁾, καὶ οἱ^{η)} ὑποδείξιμοι ἢ^{ι)} οἰανδῆποτε σπουδῆν αὐτοῖς συνεινεγκόντες τῇ εἰρημένῃ τιμωρίᾳ ἰποκείσθωσαν, εἴτε βουλομένων τῶν γυναικῶν, εἴτε μὴ βουλομένων ἢ ἀρπαγῇ γέγονεν. καὶ οἱ γονεῖς δὲ τῆς γυναικὸς ἐάν^{κ)} ἀνεξικακήσωσι, περιοριζέσθωσαν.

Εἰ δὲ καὶ δοῦλος εὐρεθῇ ἐν τῷ πράγματι, κατέσθω^{λ)}, πασῶν τῶν ἄλλων τιμωριῶν σχολαζουσῶν.

οἱ ἀρπάσαντες γυναικας] Ὅ^{μ)} ἀρπάζων οἰανδῆποτε παρθένον ἢ χήραν, ἢ ὑπανδρον, ἢ μνηστῆν, φρονεῖσθω ὑπὸ τῶν γονέων ἢ συγγενῶν, ἢ κηδεμόνων, ἢ δεσποτῶν, ἢ πατρῶνων αὐτῶν, ἐάν μέντοιγε κρατηθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ^{ω)} ἐν τῇ ἀρπαγῇ. εἰ δὲ δυνήθῳσιν φυγεῖν, κρατεῖσθω, καὶ δοῦλος μὲν ὧν κεφαλικῶς τιμωρεῖσθω, ἐλεύθερος δὲ ὑπάρχων διδότη^{ν)} τῇ βιασθειῇ ὑπ' αὐτοῦ τὴν ἰδίαν οὐσίαν, μὴτε δυναμένου αὐτὴν ἀγαγεῖσθαι. μὲνῃσο τῆς ε'. καὶ γγ'. διατάξεως τοῦ γ'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. ἐνθα εἴρηται, ὅτι οὐ μόνον ὁ ἀρπάσας, ἀλλὰ καὶ ὁ λαλήσας συναφθῆναι παρθένῳ εὐθύνεται. [Sch. a. VII. 914. sq.]

νομίμως] Τὸ πλάτος^{ρ)}, θανάτῳ ὁ πρόχειρος, νομίμως. δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι τὰ ἐξῆς οὐ κείται ἐν τῷ κώδικι ἕως τοῦ, ἐάν ἐν αὐτῇ τῇ ἀρπαγῇ. [Sch. b. VII. 915.]

ἔλαφει τιμωρεῖσθωσαν] Ἦτοι ἐκτεμένεσθω^{σ)} οὕτως γὰρ ἡ παρούσα διαταξὶς καὶ τὸ ἥτιν τοῦτο ἐνοήθη παρὰ τοῦ ἀοιδίμου^{υ)} βασιλέως τοῦ φιλοσόφου ἐν τῇ λέ. νεαρῆ. [Sch. c. VII. 915.]

οἱ δὲ συνυπουργοῦντες αὐτοῖς] Οἱ συμπράττοντες ἢ συνειδότες τῷ ἀρπάζοντι χήραν, ἢ παρθένον, ἢ ὑπανδρον, τιμωρεῖσθωσαν, προσκυρομένης τῆς οὐσίας αὐτῶν τῇ ἀρπαγῇ, κἂν βουληθῇ^{φ)} ἀρπάζεσθαι^{α)}. μὲνῃσο τῆς γγ'. διατ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. ὁ ἀρπάζων μὲν τῶν εἰρημένων κοσμίῳν γυναικῶν οὐκ ἔχει φόρον παραγραφήν. ὁμοίον ἐν τῇ εἰρημένῃ διατ. γγ'. πατὴρ ἀνεξικακῶν ἀρπαζομένης γνησίας θυγατρὸς δεπορτατεται. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῇ παρουσίᾳ διατάξει καὶ ἐν τῇ γγ'. ὅτι καὶ ἀδεῶς φρονεῖ τὸν ἀρπαγα. δοῦλος συνειδώς τῇ ἀρπαγῇ τῆς οἰκείας δεσποίνης καίεται. ἀνάγνωδι τὴν περὶ ἀρπαζομένων νεαρῶν. [Sch. d. VII. 915.]

ἐλεγχθέντες φρονεῖσθωσαν αὐτοχειρῶ] Σημειώσαι, ὅτι καὶ μετὰ τὸ κατασχεθῆναι αὐτοὺς χρῆ πρότερον ἐλεγχθῆναι, τυχόν παρόντων τῶν μαρτύρων. ἐπεὶ ἐάν εἴπωμεν ἐν δικαστηρίῳ αὐτοὺς ἐλεγχθῆναι, οὐκέτι δύναται χειρὶ τῶν κατασχόντων τιμωρεῖσθαι, ἀπαξ εἰς δικαστήριον ἐλθόντες. [Sch. e. VI. 915.]

minis, convicti occiduntur propria manu⁵⁾, maxime si nuptas mulieres ausi fuerint rapere. Idem dicimus, et si sponsam suam quis rapuerit. Quodsi ii aufugere potuerint, tam Constantinopolcos, quam cuiuslibet regionis magistratus et magistri militum vindicent factum, eos detinentes⁶⁾ et punientes, nec sinentes eos appellare⁷⁾.

Et si quidem ancillae raptae sint, vel libertinae, raptores quidem legitima poena coerceantur, sui tamen patrimonii damno non affligantur. Sed si fuerint ingenuae, bona raptorum et eorum, qui opem tulerunt, earum dominio cedant providentia Praesidum et parentum in dotem, vel si noluerint nubere, bona retineant. Nec liceat autem mulieri ipsam raptorem maritum dicere⁸⁾, nec parentibus eius, id ei imperare.

Omnes vero poenae constitutionis sint adversus ipsos raptores, et eos, qui eis in rapina opem tulerunt. At conscii et ministri, et susceptores, et qui quaecumque opem eis intulerunt⁹⁾, dicta poena teneantur, sive volentibus mulieribus, sive nolentibus rapina facta sit. Parentes autem mulieris si patientiam praebuerint, deportentur.

Sed et si servus in actu inveniatur, comburatur¹⁰⁾, omnibus aliis poenis cessantibus.

1) raptores feminae] Qui quaecumque virginem rapit, aut viduam, aut nuptam, aut sponsam, occidatur a parentibus vel cognatis, vel tutoribus et curatoribus, vel dominis, vel patronis, si in ipsa rapina palam deprehendatur. Quodsi potuerit fugere, corripiatur, et servus quidem capitaliter puniatur, liber autem bona sua in eam conferat, cui vim intulit, nec possit eam uxorem ducere. Memineris const. 5. et 53. tit. 3. lib. 1. ubi dicitur, non tantum raptorem, sed etiam eum, qui de coniugio virgini verba fecit, teneri.

2) legitime] Τὸ πλάτος habet, morte: Prochirum, legitime. Sciendum autem est, sequentia non extare in Codice usque ad illum locum, Si in ipsa rapina.

3) gladio puniantur] Capite amputato: sic enim haec constitutio et haec verba accipiuntur a celebri Imperatore Philosopho in Nov. 35.

4) ministri autem] Qui cum raptore virginis aut viduae aut nuptae simul operati sunt facinus, et conscii, puniantur, raptae, etiamsi se rapi voluerit, addictis eorum bonis. Memineris const. 53. tit. 3. lib. 1. Qui rapit unam ex dictis honestis mulieribus, non habet fori praescriptionem. Simile in dicta const. 53. Pater, qui patitur rapinam filiae, deportatur. Didicisti enim in hac constitutione et in const. 53. raptorem ab eo impune occidi. Servus conscius raptus suae dominae comburitur. Lege Novellam de raptis mulieribus.

5) convicti occiduntur propria manu] Nota, etiam post deprehensionem eos debere prius convinci, forte praesentibus testibus. Nam si dicamus in iudicio esse convincendos, iam ubi semel ventum est in iudicium, non poterunt manu deprehendentium puniri.

ω) Syn. ἐλεγχθέντες. Leuncl. ἐλεγχθέντες. x) Intellige manibus eorum, qui raptorem deprehenderunt. y) Syn. εἰ καὶ. z) Syn. φυγεῖν. a) Syn. γινόμενον. b) Syn. post μέντοι inserit μὲν. c) Syn. βοηθούσάντων. d) Syn. κατὰ τῶν. e) τῶν inserui e Syn. f) Syn. μέντοιγε. g) Syn. οἱ inserit ante ὑπηρετ. h) οἱ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. i) ἢ in Syn. deest. Leuncl. in marg. καὶ οἱ supplet. k) Syn. κἂν pro ἐάν. l) Syn. καὶ ἐσθω. Leuncl. in marg. κατέσθω. m) Hoc videtur esse Theodori. n) Fabr. αὐτοφώρῳ. o) Fabr. διδότη. p) Id est textus Codicis. q) ἀοιδίμου, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. r) Fabr. βουλήση. s) Fabr. ἀρπαγεσθαι (sic).



κατέχοντες αὐτοὺς] Τὸ κατὰ πίδαξ ἔχει' Συσχε-
θέντας¹⁾ ἐν τῷ τοιούτῳ ἐγκλήματι μετὰ τὰς²⁾ νομίμους καὶ
τῷ δικαίῳ ἐγνωμένους³⁾ ἀποδείξεις χωρὶς φόρου παραγραφῆς
αὐστηροτάτης τιμωρίας προσήξουσιν, καὶ θανάτου⁴⁾ κατα-
δικασοῦσι κολάσει. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος⁵⁾ Πρόσχε, ὅτι καὶ
τοὺς μετὰ ταῦτα συλληφθέντας βούλεται πρότερον ἐλεγχθῆναι,
ἀρνούμενης αὐτοῖς φόρου παραγραφῆς. καὶ σημειώσαι, ὅτι
ἐπὶ ἐγκλήματος πάσα φέρου παραγραφὴ ἀργεῖ. σημειώσαι
καὶ ἔξωθεν, τίνες δύνανται αὐτοχειρῶ φανεῦν τοὺς ἐπὶ ἀρ-
παγῇ γυναῖκος κρατηθέντας.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ πείρᾳ τοῦ Ῥωμανοῦ. Γυνὴ ὑποστῆσα ἀρπα-
γῆν ἔλεγε καὶ πράγματα⁶⁾ τοὺς εἰσελθόντας εἰς τὸν οἶκον
ἀρπάσαι. καὶ ὁ Μάγιστρος ἔλεγε, μὴ ὀφείλειν ὁμοῦσα τὴν
γυναῖκα, τί ἀπώλεσεν⁷⁾, λέγοντων τιῶν καὶ ὁμνεῖν καὶ ἀπο-
λαβεῖν τὰ αὐτῆς. τὴν γὰρ περιουσίαν τοῦ ἀρπαγος καὶ τῶν
συνεσφρασάντων αὐτῇ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς λαμβάνουσα, ὡς
βούλεται, λογιζέσθω, εἴτε ὡς χρέους ἰκανῶσαι, εἴτε ὡς ἐκδι-
κῆσιν ὡν ὑπέστη. ὑπεξαιρεῖν δὲ ὀφείλει τὰς προῖκας τῶν
συνεξενυγμένων γυναικῶν τοῖς ἀρπαξί καὶ τοῖς συναραμένους
αὐτοῖς, καὶ τὰς στρατείας, ἧτοι ὑπὲρ τῆς ἱππικῆς ἀκίνητον
κτῆσιν λιτρῶν δ'. αἷς συμμιθεῖνται καὶ οἱ πλοῦμοι τοῦ
Αἰγαίου καὶ τῆς Σάμου, καὶ τῶν Κιβυρραίων τῶν δὲ βα-
σικκοῦς πλωτῆριος λίτρας δύο.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἐάν πολλαῖς τις ἀναρεθῇ ἐν τῇ ἀρπαγῇ,
εἰ μὲν ἐκ τοῦ μέρους τῶν ἀρπαζόντων ἐστὶ, καὶ αὐτὸν ἀνεκ-
δίκητον καταλιπένεσθαι⁸⁾· εἰ δὲ ἐκ τῶν βοηθοῦντων τῇ γυ-
ναικί, καὶ ἔχει γυναῖκα καὶ παῖδας, δεῖ τὴν γυναῖκα προσ-
ταχθῆναι τὴν λαμβάνουσαν τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀπελθόντων
ποιῆσαι καὶ τοῦτων⁹⁾ τὴν πρόνοιαν ἀρμοζόντως.

Τίτλ. ξδ'. τῆς πείρας τοῦ Ῥωμανοῦ. Τὸ λέγειν τὸν νόμον
τὰ πράγματα τῶν ἀρπαζάντων καὶ τῶν βοηθούσων αὐτοῖς
ἐν τῇ ἀρπαγῇ τῆς δεσποτείας γίνεσθαι τῶν βιωθειῶν γυναι-
κῶν¹⁰⁾, τοὺς μέντοι οὐκ ἐπιδοτάς¹¹⁾ ἢ ὑπερησαντας, ἢ καὶ
ὑποδεξιμένους, ἢ οὐκ ἀποδοῦναι τῷ ἀρπαγι συνει-
σενγκνίας, ποιῆ μόνῃ ὑποβαλλέσθαι, οὕτως ἐξημεντιον,
ὅτι οἱ μὲν συνεσελθόντες εἰς τὸν οἶκον τῆς γυναῖκος, ἢ ἔξωθεν
ιστάμενοι μετὰ τοῦ ἀρπαγος καὶ συνεργούντες αὐτῷ, οὗτοι
πρὸς τὰς ποινὰς ἀφαιροῦνται καὶ τὰ πράγματα¹²⁾· οἱ δὲ ὑποβο-
ησαντες, τοῦτέστιν οἱ δεξιόμενοι τὸν ἀρπαγα, ὥστε μῆναι ἐν
τῇ ἐσπέρᾳ ἢ μετὰ τὴν ἀρπαγῆν, ἢ πρὸ τῆς ἀρπαγῆς ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτῶν, ἢ ὑποδείξαντες αὐτῷ ἑδόν, δι' ἧς εἰσῆλθον εἰς τὸν
οἶκον τῆς μελλούσης ἀρπαγῆς, ἢ χορηγῆσαντες αὐτῷ λιόν,
ἢ ὑππου, ἢ τινα ἐτέραν συνέργειαν δεδοκότες, οὗτοι μόνον
τὰς¹³⁾ γεγραμμένας ποινὰς ὑπομένουσιν¹⁴⁾, οὐ μῆντοι καὶ ἀφαι-
ροῖσιν τῶν ἰδίων πραγμάτων ὑφίστανται. καὶ τοῦτο εὐρίσκε-
σθαι ὁ Μάγιστρος ἔλεγε περὶ τὰ μέσα τοῦ τίτλου σφωδρῶς,
καὶ ἐρίσαι περὶ τοῦτου μετὰ τῶν μεγάλων δικαστῶν καὶ νικῆ-
σαι, καὶ κυρωθῆναι¹⁵⁾ τὴν κρίσιν αὐτοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ. Ὅταν μετὰ πλήθους ἀφίκηται¹⁶⁾ τις εἰς οἶκον
τινός, καὶ εἴτε ἐκούσαν, εἴτε ἀκούσαν ἀρπάσει γυναῖκα, ἀρπα-
γῆν¹⁷⁾ πλημελεῖ καὶ τιμωρεῖται. ὅτε δὲ μόνος ἀπέλθῃ μὴ
τινας ἔχων τοὺς συνυπουργήσαντας, καὶ ἀφανῶς τὴν γυναῖκα
ἐαυτὴν προδεδοκῶν ἀφέλεσθαι θάρορῃσι, οὐκ ἀρπαγῆ¹⁸⁾,
ἀλλὰ φθορᾶν παρθένου ἀμαρτάνει. [Sch. f. VII. 915—917.]

καὶ μὴ συγχωροῦντες αὐτοῖς ἐγκαλέσασθαι]
Περὶ τούτων οὐκ εἶπεν ἐν τῷ ζ'. βιβ. ἐν τῷ ξε'. τίτ. ἐνθα
λέγει πάντα δυναμένους ἐγκαλέσασθαι¹⁹⁾. σημειώσαι, ὅτι τοῦ
περὶ ἀρπαγῆς ἐγκλήματος ἐξετάζομένου, χωρὶν οὐκ ἔχει ἢ
ἐκκλητος²⁰⁾. ἀνάγκη καὶ βιβ. θ'. τίτ. α'. κεφ. ιε'. ὁ κωλύει
καὶ τοὺς ἐπισημοὺς κλητῆς, καὶ τοὺς ἐξάρχους τῶν πατριῶν,
καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐρεθιστῆς ἐκκλητεύειν. [Sch. g. VII. 917.]

μὴ ἐξέστω δὲ τῇ γυναικί αὐτὸν τὸν ἀρπάσαντα
ἄνδρα λέγειν] Οὐδεμία γὰρ ἐξουσία δίδεται τοῖς γάμοις
ἐκείνων συναίνεσιν, οἷτινες πολεμῶ ἔθει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ
γάμοις ἐαυτοῖς συζεύξαι σπουδάζουσι. καὶ γὰρ κατὰ νόμον
καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν τοὺς γονεῖς αἰτῆσαι, καὶ μετὰ τῆς
κῆρυ βουλῆς τοὺς γάμοις πρᾶττειν. ζῆτι βιβ. κη'. τίτ. ε.
κεφ. ι'. θεμ. ε'. σημειώσαι καὶ ἄλλον γάμον ἀπαγορευμένον²¹⁾
μὴ κείμενον ἐν τῷ ε'. βιβ. μῆτε ἐν τῷ δὲ σπονδαλίβους μονο-
ζύβω. [Sch. h. VII. 917.]

1) Sic lego. Fabr. συσχεθέντες. 2) Sic lego. Fabr. τοὺς. 3) Fabr. ἐγνωμένους. 4) Cod. 1350. θάνατον. Fabr. θανάτου. Lego θανάτου. 5) Sic lego. Fabr. πράγματος. 6) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπόλεσιν. 7) Id est, uxoris et iberorum eius, qui opem tulit raptori. 8) γυναικῶν, quod habet Cod. 1350, omisit Fabr. 9) Sic Cod. Fabr. συνειδώτας. 10) Sic lego. Fabr. τοῦ. 11) Fabr. ὑπομένουσα. 12) Fabr. κυρωθῆσαι. 13) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀφαιρεται. 14) Fabr. ἀρπαγῆ. 15) Fabr. ἀρπαγῆ. 16) Sic Cod. 1350 Fabr. ἐγκαλέσασθαι. 17) Fabr. ἐκκλητος. 18) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπαγορευμένον (sic).

6) eos detinentes] Τὸ κατὰ πόδαξ habet: Com-
prehens in tali crimine post legitimas et iuri cognitatas
probationes sine praescriptione fori durissimis poenis
afficitur, et mortis condemnent supplicio. Et ait Tha-
lelaeus: Observa, ut velit etiam postea comprehensus
prius convinci, denegata eis praescriptione fori. Et
nota, in criminibus cessare omnem praescriptionem fori.
Nota etiam extra, qui possint sua manu occidere de-
prehensus in rapina mulieris.

Ex his, quae sunt ἐν τῇ πείρᾳ Romani. Mulier raptum
passa dixit, domum ingressos etiam rapuisse res suas.
Et Magister dixit, non debere mulierem iurare, quid
amiserit, dicentibus quibusdam eam iurare et res suas
consequi. Bona enim raptoris et eorum, qui simul dom-
num eius invaserunt, accipiens, ut vult, computet aut
in debiti solutionem, aut in vindictam eorum, quae
passa est. Eximere tamen debet dotes mulierum raptori-
bus vel comitibus eorum coniugarum, et militias,
id est, pro equitibus quatuor librarum immobilem pos-
sessionem, quibus connumerantur nautici Aegaei et
Sami et Cibirraeotorum, pro imperatoriis autem nau-
ticis libras duas.

Eiusdem. Si quando quis occidatur in rapina ex
parte raptorum, oportet eum inultum relinqui: sed si
ex iis, qui mulieri suppetias ferebant, et habeat uxorem
et liberos, mulierem oportet acceptam invasorum sub-
stantiam administrare, et illorum curam gerere com-
petentem.

Tit. LXIV. τῆς πείρας Romani. Quod ait lex, bona
raptorum, et eorum, qui opem illis tulerunt in rapina,
in dominium transire violatarum mulierum, conscios
autem vel ministros, vel susceptores, vel quacumque
opem raptoris ferentes, poenae tantum subici, ita inter-
pretandum est, ut qui simul ingrediuntur domum mu-
lieris, vel qui foras cum raptore consistunt parique
opera funguntur, iis praeter poenas auferantur etiam
bona: ministri autem, id est, receptores raptoris, ut in
eorum domo maneat vespere post raptum vel ante
raptum, vel indices viae, qua rapienda domum in-
gressus est, vel ii, qui praebuerunt ei homines, vel
equos, vel aliud ministerium, ii praescriptas tantum
poenas, non etiam ademptionem bonorum sustineant. Et
hoc inveniri Magister ait circa medium tituli aperte,
et se contendisse hac de re cum magnis iudicibus, et
vicisse, et obtinuisse sententiam suam.

Eiusdem. Si cum coetu venerit quis in domum ali-
cuius, et sive volentem, sive nolentem mulierem rap-
uerit, raptum committit et punitur. Sed si venerit
solus sine ministris, et clam mulierem se ipsam pro-
dentem auferre ausus fuerit, non raptum, sed virginis
stuprum committit.

7) nec sinentes eos appellare] De iis non
dixit lib. 7. tit. 65. ubi recenset omnes eos, qui possint
appellare. Nota, in quaestione raptus non esse appel-
lationi locum. Lege et lib. 9. tit. 1. cap. 16. quo famosi
latrones, et duces factionum, et militum concitatores
prohibentur appellare.

8) ne liceat autem mulieri ipsum raptorem
maritum dicere] Nulla enim licentia datur nuptiis
eorum sentire, qui hostili more in nostra republica
matrimonia student sibi coniungere. Oportet enim
secundum leges et antiquam consuetudinem parentes
petere, et cum eorum voluntate nuptias facere. Quare
lib. 28. tit. 5. cap. 10. them. 5. Nota et alias nuptias
prohibitae, de quibus nihil est in lib. 5. neque in libro
singulari de sponsalibus.



ἢ οἰανδήποτε σπουδὴν αὐτοῖς συνβιβερεγκόν-
τες] ἴσως προέστησαν αὐτῶ ἐν δικαστηρίῳ, ἢ τινα καταγο-
ρησάσι βουλομένοι ἐπεισαν ἠσυχάσαι, ἢ διαβεβαιουμένῳ τινὶ
ταῦτα γενέσθαι λόγῳ ἀνέστησεν^{m)}, ἢ ἑτέρως πως ἐβήθησε.
[Sch. i. VII. 917.]

εἰ δὲ καὶ δοῦλος εὐρεθῆ ἢ ἐν τῷ πράγματι,
καὶ εἰσθῶ] Εἰ δὲ μὴ μετέχων καταμηνύσει, ἐλευθεροῦται,
ὡς βιβ. μη. τιτ. ιη. κεφ. γ'. Κανὼν ἡβ. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ
τοῦ βασιλικοῦ παλατίου συνόδου. Τὸς ἀρπάζοντας γυναίκας
ἐπὶ ὀνόματι συνοικίσεως, ἢ συμπράττοντας, ἢ συναιρομένους
τοῖς ἀρπάζουσινⁿ⁾, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, εἰ μὲν κληρικοί
εἴεν, ἐκπίπτειν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκοί, ἀναθεματι-
ζεσθαι. Κανὼν λ. τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Περὶ τῶν ἀρπα-
ζόντων κανόνα μὲν παλαιὸν οὐκ ἔχομεν, ἰδίαν δὲ γνώμη
ἐποιήσαμεθα, τρία εἶη καὶ αὐτοῖς, καὶ τοῖς συναρπάζοντας
αὐτοῖς ἔξω τῶν ἐξῶν γίνεσθαι. τὸ δὲ μὴ βίαιως γινόμενον
πνεύθυνόν ἐστιν^{o)}, ὅταν μὴ φθορά, μηδὲ κλοπὴ ἤχηται τοῦ
πράγματος. αὐτεξούσιος δὲ ἡ χήρα, καὶ ἐπ' αὐτῇ ἐστὶ τὸ
ἀκόλουθον. ὥστε τῶν χωμάτων ἡμῶν οὐ φροντιστῶν. Καὶ
α. κς. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου ἀπαρραλλικῶς^{p)} τῷ
ἡβ. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατίου συνόδου καὶ τῇ
ἐννοίᾳ, καὶ τοῖς ῥήμασι διορίζεται τὰ περὶ τῶν ἀρπαζόντων.
[Sch. k. VII. 917.]

β'. Τὴν^{q)} ἀρπαγὴν τῆς βιασθείσης ἐκδικοῦσιν
οἱ γονεῖς καὶ οἱ ὀμφαλμοῦνες, καὶ οἱ ἐπίτροποι, καὶ οἱ
κουράτωρες αὐτῆς, μάλιστα εἰ γεγύμηται ἢ μεμνή-
πτεται· τότε γὰρ οὐ μόνον ἀρπαγὴ, ἀλλὰ καὶ μοι-
χειὰ πλημμελεῖται.

ἀλλὰ καὶ μοιχειὰ πλημμελεῖται] Ἀνάγνωθι βιβ. α.
τοῦ κώδικος, τιτ. γ. διατ. νγ. καὶ σημειώσαι, ὅτι μοιχειὰ καὶ
ἐπὶ μνηστῆς τροπαῖζεται. ζῆται τιτ. νς. κεφ. ιβ. θεμ. η. καὶ
γ. καὶ βιβ. ζ. τιτ. γ'. [Sch. l. VII. 917.]

γ'. Ἐκδικεῖτωσαν αἱ ἀρπαγεῖσαι τὰ πράγματα
τῶν ἀρπαζόντων αὐτάς· τῆς προικὸς μέντοιγε τῷ
ἀνδρὶ παρεχομένης.

δ'. Μὴ^{r)} γαμίσθω ἢ ἀρπαγεῖσαι τῷ ἀρπάζοντι
κῦτήν. ἀλλὰ καὶ εἰ συναινέσουσι τῷ τοιοῦτῳ συνοι-
κασίῳ οἱ γονεῖς αὐτῆς, περιορίζονται.

περιορίζονται] Ἀνάγνωθι βιβ. δ'. τοῦ κώδικος τιτ. ιγ'.
κατ. α. καὶ νεαράν εν. καὶ μεμνήσο τοῦ τέλους τῆς κγ. νεαράς.
[Sch. m. VII. 918.]

ε'. Ἐὰν^{s)} ἢ ἀρπαγεῖσαι ἀσπίσθαι τὸν τοῦ ἀρ-
πάζοντος^{t)} αὐτὴν γάμον, κἂν οἰασδήποτε αἰρέσεως
ἢ ἡλικίας εἴη, μὴ συναίνουτων τῶν γονέων αὐτῆς,
ταραχόμενα οὐ λαμβάνει τὴν τοῦ ἀνδρός πραγμά-
των· ἀλλ' ὁ μὴ συναινέσας γονεὺς, κἂν μήτηρ εἴη,
λαμβάνει αὐτά. ἀθέμιτος γάρ ἐστιν ὁ τοιοῦτος γά-
μος. εἰ δὲ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἐτελεύτησαν, ἢ μετὰ
ταῦτα συγγένεσαν, τότε εἰσκομίζεται ἡ οὐσία τοῦ ἀρ-
πάσαντος αὐτὴν^{u)}, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτῆς
πράγματα.

ς'. Ἐὰν^{v)} παροῦσα διάταξις βεβαιοῖ τὰς προειρη-
μένας ποινάς^{w)} ἐν τῇ πρὸ αὐτῆς διατάξει, κελύει
γὰρ, ἵνα μὴ ἢ ἀρπαγεῖσαι κόρη γαμηθῆ^{x)} τῷ αὐτῆν
ἀρπάσαντι. εἰ δὲ τοῦτο ποιήσῃ, οὐ διαδέχεται αὐ-
τὸν, οἰασδήποτε^{y)} αἰρέσεως ἢ ἡλικίας εἴη· ἐὰν γὰρ
μὴ συναφθῆ αὐτῷ, λήψεται τὴν οὐσίαν αὐτοῦ.

Ἐὰν γονεὺς συναινέσῃ τῇ ἀρπαγῇ κόρη, ἵνα
συναφθῆ τῷ ἀρπάσαντι αὐτὴν, περιορίζεται. εἰ δὲ
τελεύτησε μὴ συναινέσας, τότε εἰσκομίζεται τὰ τοῦ

9) vel qui quamcunque opem eis intule-
runt] Ut si patrocinium ei in iudicio praebuerint, aut
accusare volenti tacere suaserint, aut affirmanti actum
contradixerit, vel si quo alio modo opem tulerit.

10) sed et si servus in actu inveniatur,
comburatur] Sed si non sit particeps sceleris, et
crimen detulerit, liber fit, ut lib. 48. tit. 18. cap. 3.
Canon 92. Synodi in Trullo Imperatorii palatii. Eos,
qui nomine matrimonii mulieres rapiunt, quique eis
opem ferunt, et consocios raptorum statuit sancta Syno-
dus, si quidem clerici sunt, suo gradu excidere: si
laici, separari. Canon 30. sancti Basilii. De raptoribus
quidem antiquum canonem non habemus, sed propria
sententia cavemus, ut ipsi et rapinae comites tribus
annis sint segregati a precibus. Quod autem vi factum
non est, sine noxa est, cum nec stuprum, nec furtum
rem praecessit. Est autem in viduae, quae sui iuris
est, potestate sequi. Itaque nobis non est velamentor-
um habenda cura. Canon 27. Synodi Chalcedonensis
per omnia similiter canonibus 92. Synodi in Trullo palatii,
et sententia et verbis de raptoribus statuit.

II. Raptum eius, quae vim passa est, parentes *Nov. 143.*
vindican et consanguinei, et tutores, et curatores *pr.*
eius, maxime si nupta vel desponsata sit: tunc enim
non tantum rapina, sed etiam adulterium commit-
titur¹⁾.

1) sed etiam adulterium committitur] Lege
lib. 1. Codicis, tit. 3. const. 53. et nota, adulterium
committi etiam in sponsam. Quare tit. 57. cap. 12.
them. 8. et 13. et lib. 6. tit. 3.

III. Raptae vindicent bona raptorum: dote tamen *Nov. 143.*
marito praestita. *pr.*

IV. Ne rapta nubat raptori. Sed et si huic con- *Nov. 143.*
iugio consentiant parentes, deportantur¹⁾. *pr.*

1) deportantur] Lege lib. 9. Codicis, tit. 13.
const. 1. et Novellam 150. et meminervis suis Novel-
lae 23.

V. Si rapta complectatur raptoris nuptias, cuius- *Nov. 143.*
cunque conditionis vel aetatis sit, non consentientibus *pr.*
parentibus ipsa statim nihil capit ex bonis mariti: sed
parens, qui non consensit, etiamsi mater sit, ea capit.
Nefariae enim sunt huiusmodi nuptiae. Quodsi pa-
rentes mortui sint, vel postea consenserint, bona
raptoris fisco inferuntur, nec non mulieris bona.

VI. Haec constitutio confirmat praecedente con- *Nov. 150.*
stitutione sancitas poenas. Prohibit enim, quominus
rapta puella raptori nubat. Quodsi id fecerit, ei non
succedit, cuiuscunque conditionis vel aetatis sit, quae
si non nuberet, bona eius consequeretur.

Si parens¹⁾ raptae puellae consentiat, ut raptori *Nov. 150.*
nubat, deportatur. Sed si non consenserit, et ita
decesserit, raptoris bona fisco inferuntur. Certum

m) Fabr. ἀνέστησε. n) Sic legendum. Fabr. ἀρπάζουσι. o) Fabr. ἴστω. p) Sic lego. Fabr. ὑπαρραλλίως. q) Legitur
ic locus usque ad vocem πλημμελεῖται apud Attal. tit. LXXXIV. §. 2. et usque ad vocem κουράτωρες apud Harm. VI. 7. §. 3.
r) Hic locus legitur in Leunclavii Iur. Gr. Rom. T. I. p. 393. s) Cap. 5. legitur in Syn. p. 542. t) Syn. ἀρπάσαντος.
u) αὐτὴν Syn. omisit. v) Quod ex Nov. 150. huc repositum est, usque ad verba τὴν οὐσίαν αὐτοῦ legitur apud Attal.
tit. LXXXIV. §. 3. w) ποινὰς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. x) Sic Cod. 1350. et Attal. Fabr. γαμήθη. y) Attal.
nte οἰασθ. habet κἂν.



ἀρπάσαντος πράγματα. δηλονότι συναφθείσης πάλιν αὐτῷ τῆς κόρης, ὁ τοιοῦτος γάμος ἀθέμιτός ἐστιν.

[ἐὰν γονεὺς] Ζῆται τιτ. ιη'. κεφ. ε'. θεμ. γ'. ἔνθα φησίν, καὶ ἑξωτικὸν δύνασθαι τοῦτο τὸ ἔγκλημα κινεῖν, καὶ μὴ ἐκβάλλεσθαι πενταετίᾳ. κ'. ἐτιχ²⁾ γὰρ κλείεται καὶ τὸ παρὸν. [Sch. n. VII. 918.]

Μέμνησο τῆς γκγ'. νεαρᾶς. [Sch. o. VII. 918.]

TITΛΟΣ ΝΘ'.³⁾

Περὶ παιδεύσεως δούλων καὶ συγγενῶν.

α'. Ἐὰν^{b)} ὁ δεσπότης λώροις ἢ ῥάβδοις τυπήσῃ τὸν ἴδιον οἰκέτην, ἢ ἔνεκεν τοῦ φυλάξαι αὐτὸν δεσμὰ περιβάλλῃ αὐτῷ, κακίνοις ὀτεδήποτε ἀποθάνῃ, οὐδὲν ἐντεῦθεν κινδυνεύει ὁ δεσπότης. εἰ μέντοιγε^{c)} τὴν δεσποτικὴν ἐξελεύσῃ^{d)} συμμετρίαν^{e)} βασάνους αὐτῷ ἐπαγάγῃ, ἢ πῦρ αὐτῷ προσάψει, ἢ ξίφει, ἢ λίθοις, ἢ ξύλοις αὐτὸν φονεύσει, θανατηφόρον αὐτῷ πληγὴν ἐπαγαγῶν, ἢ προσετάξεν αὐτὸν ἀγχόνῃ χρησασθαι, ἢ κρημνίσαι ἑαυτὸν, ἢ φάρμακον ἑαυτῷ θανάσιμον μετὰ βίας ἐπενεγκεῖν, ἢ οὕτως αὐτὸν πικρῶς ἐβασάνισεν, ὥστε καὶ ἐν ταῖς βασάνοις ἀποθανεῖν, τὸ τρηκαῦτα φόνου δίκας ὑφέξει.

[ἐὰν ὁ δεσπότης] Ζῆται βιβ. ι'. τιτ. ιζ'. κεφ. α'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ιδ'. τιτ. ζ'. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. λα'. τιτ. α'. κεφ. α'. [Sch. a. VII. 919.]

ο^{f)} τὸν ἴδιον οἰκέτην μαστίζων, ἢ τύπτων λώροις ἢ ῥάβδοις, ἢ δεσμῶ ὑποβάλλων, μὴ εὐθυσθεῖσθαι, καὶ τελευτήσῃ. εἰ δὲ ξίφει, ἢ λίθῳ, ἢ παχέϊ ξύλῳ δεδωκῶς^{g)} φονεύσει αὐτὸν, κατέχεται. εἴρηται γὰρ ἀλλαχού, ὅτι ὁ φονεύων τὸν ἴδιον δούλον τιμωρεῖται, ὡς^{h)} ἀλλοτρίον ἀποκτείνων. πληρ. κείται βιβ. δ'. τιτ. ιδ'. διατ. ζ'. ὡς καλῶς ἕκαστος δεσπότης σωφρονίζει τοὺς ἑαυτοῦ δούλους. σημειῶσαι οὖν τὸ δεύτερον, καὶ ἀκολουθήσον τῇ διαιρέσει τῆς προκειμένης διατάξεως. [Sch. b. VII. 919.]

λώροις ἢ ῥάβδοις τυπήσῃ τὸν ἴδιον οἰκέτην] Συμμετρώς νόσον ὅτι ἐτύπεν αὐτὸν, μὴ ὅτι διὰ τοῦτο ἀφείδως αὐτὸν ἐτύπτησεν. [Sch. c. VII. 919.]

δεσμὰ περιβάλλῃ αὐτῷ] Τί γὰρ, ὅτι ἐπενόησεν αὐτὸν φεῦγειν; ζῆται βιβ. ιδ'. τιτ. ζ'. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. καὶ βιβ. λα'. τιτ. α'. κεφ. α'. [Sch. d. VII. 919.]

β'.¹⁾ Ὡςπερ οἱ πατέρες δύνανται τοὺς ἑαυτῶν παῖδες πταλοντάς^{k)} τι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον οὐκ ὀρθῶς μετιόντας ἐπιστρέφειν, οὕτω καὶ τοῖς συγγενέσιν ἢ παροῦσα διάταξις ἐπιτρέπει τὸν ἀφήλικα σωφρονίζειν ἀτακτοῦντα^{l)} καὶ διαβεβλημένως βιοῦντα. τοῦτον^{m)} δὲ τὸν σωφρονισμὸν προστάττει ἢ διατάξις μεμετρημένον εἶναι καὶ πατρὶ πρόποντα. εἰ δὲ τὰ παρὰ τοῦ ἀφήλικος παισίματα τραχύτεραⁿ⁾ ὄντα αὐστηροτέρως δέονται διορθώσεως, τὸ τρηκαῦτα ἀρχικῆς ἀνανακτῆσεως χώρων ἔχει τὸ πρᾶγμα.

τοῖς συγγενέσιν] Πρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας τοῖς παλαιότεροις. καὶ φησὶν^{o)} ὁ Θαλέλαιος· Πρόσχε, ὅτι οὐ πᾶσαν ἐπέτρεψε τοῖς συγγενέσιν, ἀλλὰ τοῖς παλαιότεροις. [Sch. d. VII. 919.]

Ἐξ ὧν τοῖς συγγενέσιν ἐπέτρεψεν, δηλονότι καὶ πατρὶ ἐπιτρέπει τὸν ἐμαγκίπατον αὐτοῦ υἱὸν σωφρονίζειν· πρῶτος γὰρ συγγενὴς ἐστίν. σημειῶσαι, ὅτι τὸν ἀσέμμως βιοῦντα νέον οὐ μόνον οἱ γονεῖς δύνανται σωφρονίζειν, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ πλησιαίτεροι συγγενεῖς. [Sch. e. VII. 919.]

z) Fabr. ἐτιχ. a) In Cod. 1350. haec adduntur: βν. θ'. τοῦ κωδ. τι. ιδ'. b) L. un. C. IX. 14. legitur in Syn. p. 357. et apud Attal. tit. LXXXV. §. 1. c) Syn. μένοι. d) Attal. παρεξελθῶν. e) Post συμμετρίαν Attal. pergīt: πρὸς θάνατον προφανῆ συναθήσῃ αὐτὸν διὰ πυρός, ἢ ξίφους, ἢ κρημνοῦ (Attal. κρημνοῦ), ἢ φαρμάκου, τρηκαῦτα φόνου δίκας ὑφέξει. f) Hoc videtur esse Theodori. g) Quid sibi velit δεδωκῶς non video, nisi suppleas πληγῆν vel simile quid. h) Adde ὁ post ὡς. i) L. un. C. IX. 15. legitur in Syn. p. 542. ubi est cap. 3. h. t. et apud Attal. tit. LXXXV. §. 2. k) Syn. παίοντας. Leuncl. in marg. πταλοντάς. l) Sic Syn. Fabr. ἀτακτοῦντα. m) Verba τοῦτον — πρόποντα omisit Attal. n) Attal. βραχύτερα. In marg. emendatum est τραχύτερα. o) Fabr. φησι.

est, iuncta ei puella, huiusmodi nuptias nefarias esse.

1) si parens] Quaere tit. 18. cap. 5. them. 3. ubi ait, extraneum quoque hoc crimen intendere posse, neque excludi quinquennio. Nam et hoc vicennio excluditur.

Memineris Novellae 123.

TITULUS LIX.

De emendatione servorum et propinquorum.

I. Si dominus¹⁾ loris aut virgis servum suum ceciderit²⁾, vel custodiae causa eum in vincula conieceroit³⁾, et ille quandoque decesserit, dominus exinde nullum sustinet periculum. At si dominus moderationem excedens tormenta ei adhibuerit, vel ignem admoverit, vel gladio, aut lapidibus, aut fustibus eum occiderit, letali vulnere illato, vel si laqueo suspendi aut praecipitari iusserit, aut exitiale venenum vi adhibita infuderit, vel tam acerbe torserit, ut in tormentis moreretur, tunc homicidii reus fit.

1) si dominus] Quaere lib. 10. tit. 17. cap. 1. them. 2. et lib. 19. tit. 7. cap. 13. them. 2. et lib. 31. tit. 1. cap. 1.

Qui servum suum loris aut virgis caedit vel verberat, vel in vincula conicit, non tenetur, licet decesserit. Sed si gladio vel lapide, vel crassiori fuste vulnere illato eum occiderit, tenetur. Nam dictum est alibi homicidam servi sui puniri, perinde ac si alienum occidisset. At lib. 4. tit. 14. const. 6. cavetur, recte unumquemque dominum servos suos castigare. Nota itaque illud iterum, et sequere divisionem huius constitutionis.

2) loris aut virgis servum suum ceciderit] Moderate intellige eum cecidisse, non supra modum.

3) eum in vincula conieceroit] Quid enim, si intellexerit eum fugere? Quaere lib. 19. tit. 7. cap. 13. them. 2. et lib. 31. tit. 1. cap. 1.

II. Quemadmodum patres liberos errantes et vitam non recte transigentes castigare possunt, ita et propinquis¹⁾ haec constitutio permittit minorem castigare dissolutum et infamem vitam traducentem. Moderatam autem hanc castigationem esse constitutio praecipit, et patri convenientem. Sed si graviora minoris delicta acerbiori emendatione indigeant, tunc iudiciali indignationi locus est.

1) propinquis] In τῷ κατὰ πόδας additur, senioribus. Et ait Thalelaeus: Observa, non omnibus permitti cognatis, sed senioribus.

Ex quibus causis cognatis permittit, haud dubie patri filium emancipatum castigare permittit: est enim primus cognatus. Nota, turpiter viventem iuvenem non tantum a parentibus, sed etiam a ceteris propioribus cognatis castigari posse.



ΤΙΤΛΟΣ Ξ'.^{ρ)}

Περὶ παραχαρακτῶν καὶ ἐναλλαγῆς ὀνόματος.

α'. Ὁ^{ρ)} πλαστὴν μονίταν ποιῶν μετὰ τῶν ὑπονησάντων αὐτῷ χειροκοπεῖσθω. ὁ δὲ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ ταῦτα γέγονεν, εἰ φανεῖται πυνειδῶς^{τ)} τῷ γενομένῳ, περιορισμῷ καὶ δημεύσει τῆς ὅλης αὐτοῦ περιουσίας ὑποβληθήτω. εἰ δὲ ἀγνοῦντος αὐτοῦ τοῦτο γέγονεν, ἡ οἰκία ἦτοι ὁ ἀγρὸς δημευέσθω. ὁ δὲ τοῦ ἀγροῦ διοικητής, εἴτε γεωργός, εἴτε δούλος, εἴτε ἑνοικος, εἴτε πάροικος ἠπηρετήσους τῷ ἁμαρτήματι, μετὰ τοῦ ἁμαρτήσαντος χειροκοπεῖσθω. εἰ δὲ ὁ δεσπότης ἐξ ἀρχῆς ἀγνοῶν, μετὰ ταῦτα δὲ μαθὼν κατεμήνυσεν, αὐτὸς μὲν οὐ ζημιωθήσεται· ὁ δὲ τοῦ πράγματος αὐτοεργὸς μετὰ τῶν ὑπηρετῶν χειροκοπεῖσθω.

ὁ πλαστὴν μονίταν ποιῶν] Τοῦτο τὸ^{ρ)} κεφάλαιον περιεχόμενον ἐστίν^{λ)} ἐκ τε τοῦ κώδικος καὶ τοῦ προχείρου. ἢ τὴν γὰρ ἀρχὴν τούτου καὶ ἡ τῆς χειρὸς ἐκτομῆ τοῦ προχείρου· ὁ δὲ τὸν δεσπότην περιορισμῷ καὶ τελείᾳ δημεύσει ὑποκείσθαι, καὶ τὰ λοιπὰ, τοῦ κώδικος. σημειώσαι καὶ ἄλλο κεφ. περὶ οὗ μὴ ἔξεστι δεῖσθαι βασιλεῖα^{μ)}, τοῦ αἰτήσαντος, καὶ ἀρχῆς ὑποσημειώσεως, μηδὲν ἦν τιμωρομένου. σημειώσαι, ὅτι τὸ ἀνήνητον, ἐν ᾧ παραχαράσσει τις, δημεύεται, ἂν ἕτερον ἦν, καὶ εἶχεν ὁ δεσπότης ἀγνοίαν. [Sch. a. VII. 921.]

β'. Οὐδένα^{ν)} χρῆ παρὰ βασιλέως ἔξαιτεῖν ἐπὶ τῷ ἐκτυποῦν νομμοῦς· καὶ ὁ τούτου τετυχηκῶς μὴ ἔσθω τὸν καρπὸν τῆς ἰδίας αἰτήσεως ἀπολλυέτω, ἀλλὰ καὶ τὴν τιμωρίαν, ἧς ἄξιος νομίζεται, ὑποδείσθω ὡς παραχαράκτης.

γ'. Δύναται τις ἀνεύθυνος ἂν ἐναλλάξαι τὸ ἴδιον νομα.

δύναται τις ἀνεύθυνος ἂν ἐναλλάξαι τὸ ἴδιον νομα] Τυχόν τις ἐγκλήμασιν^{ρ)} ὑποκείμενοι χάριν τοῦ κθεῖν ἀμειβουσι τὰ οἰκεία ὀνόματα, ἢ τοὺς χρηματισμοὺς, τὰς πατρωνυμίας. ἔστι δὲ χρηματισμὸς μὲν, ὡς ὅταν λέγομεν^{σ)}, Παῦλος Αἰμίλιος ἢ Αἰλίος Σεντίος· οὕτω γὰρ ἔθος ἦν ἠρητύοις καὶ Τυρίοις. πατρωνυμία δὲ τὸ ἀπὸ πατέρων^{τ)} κληροῦσθαι, ὡς εἰώθασι τις προστατεῖν τὰ ὀνόματα τῶν ἰδίων πατέρων τῆς οἰκείας προσηγορίας. τοῖς δὲ ἀνευθύνοις πγκλήτων ἐστὶ τὸ ἐναλλάττειν τὰ ὀνόματα. τί^{θ)} γὰρ, ὅτι ἄλλοτερος ψευδῶς ἑαυτὸν ὀνομάσας ἀπήτησεν ληγάτον ληγατευτέν τιμ Πέτρον; ζῆται βιβ. μβ. τι. δ. κεφ. ιγ'. ἔξεστιν^{μ)} πᾶσι ἐλευθέρῳ ἐναλλάττειν τὸ ἴδιον ὄνομα^{ν)}, οὐκ ἐπὶ βλάβῃ ἄλλοι, οὐδὲ κατὰ τινα κακοουγίαν. ζῆται τι. κα. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. λη. τι. ζ'. κεφ. τελευτ. [Sch. b. VII. 921.]

ΤΙΤΛΟΣ ΞΑ'.^{ρ)}

Περὶ στασιαστῶν καὶ τῶν τολμησάντων τὸν ἥμμον κατὰ τοῦ δημοσίου ἐνόχλησιν ποιῆσασθαι.

α'. Πᾶς^{δ)} ὁ^{ε)} ὑποδεχόμενος δῆμον ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τι κατὰ τῆς κοινῆς εὐταξίας, βαρυνάτη ὑπόκειται τιμωρία.

p) In Cod. 1350. haec adduntur: βι. θ'. τοῦ κωδ. τι. κδ'. q) Hic locus legitur in Syn. p. 532. sq. et usque ad δημεύεσθω omnibus mutatis apud Attal. tit. LXXXVI. §. 1. r) Syn. συνηθῶς. s) τὸ, quod deest apud Fabr. inserui. t) Fabr. ἐστὶ. u) Lege βασιλέως. v) L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 533. ubi est pars cap. l. h. t. et apud Attal. tit. LXXXVI. §. 2. w) Fabr. ἐγκλήμασι. x) Sic Cod. 1350. Fabr. λέγομεν. y) Fabr. πατρῶν. z) Haec inde a τί γάρ — Πέτρον. ζῆται βιβ. τι. δ. κεφ. ιγ'. quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. a) ἔξεστιν, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. b) Verba ἐναλλάττειν τὸ ἴδιον ὄνομα, quae leguntur in Cod. omisit Fabr. c) In Cod. 1350. haec adduntur: βι. θ'. τοῦ κωδ. τι. λ'. d) L. l. C. h. t. legitur in Syn. p. 512. e) ὁ inserui e Syn.

TITULUS LX.

De adulteratoribus monetae et mutatione nominis.

I. Qui falsam monetam facit¹⁾, una cum ministris eius ei manus abscindatur. Dominus autem agri vel domus, in qua eo sciente id sit, deportationi et omnium bonorum publicationi subiiciatur. Si ignorante eo id fiat, domus vel fundus publicetur. Actor autem fundi, vel colonus, vel servus, vel inquilinus, vel incola ministerium huic crimini praebens, cum eo, qui fecit, manum amittat. Quodsi dominus ab initio ignorans, postea sciens rem detulerit, ipse quidem non laedetur: sed facinoris auctori cum ministris manus abscindatur.

L. l. C. IX. 24. et Proch. tit. XXXIX. cap. 14.

1) qui falsam monetam facit] Hoc caput mixtum est ex Codice et Prochiro. Initium enim eius et manus abscissio est Prochiro: domium autem publicatis omnibus bonis deportari, et reliqua sunt Codicis. Nota et aliud caput, de quo Principi preces offerre non licet, eo, qui offert preces, quamvis sacram subnotationem impetraverit, nihilominus puniundo. Nota, praedictum, in quo quis cudit falsam monetam, publicari, etiamsi alienum fuerit, et ignoraverit dominus.

II. Neminem oportet a Principe postulare, ut sibi liceat formare nummos: et qui hoc impetraverit, non solum fructum suae petitionis amittat, sed etiam poenam, qua dignus censetur, excipiat quasi adulterator monetae.

L. 3. C. eod.

III. Innocens nomen suum mutare potest¹⁾.

L. un. C. IX. 25.

1) innocens nomen suum mutare potest] Quidam forte crimini obnoxii dum latere student, mutant sua nomina, vel praenomina, vel cognomina. Est autem cognomen, ut cum dicimus, Paulus Aemilius, vel Aelius Sentius: sic enim erat mos Berytiis et Tyriis. Praenomen vero, quod ex patribus designatur, ut solent quidam suum nomini suorum patrum nomina apponere. Innocentibus igitur impune licet mutare nomen: ut si Petrus hoc nomine falso sibi imposito legatum Petro cuidam relictum petierit. Quaere lib. 42. tit. 4. cap. 13. Cuilibet libero homini mutare nomen suum licet, sine fraude ulla vel damno. Quaere tit. 21. cap. 13. et lib. 38. tit. 6. cap. ult.

TITULUS LXI.

De seditiosis et iis, qui plebem contra rempublicam audent colligere.

I. Quicumque suscipit plebem¹⁾, ut quid faciat contra publicam disciplinam, gravissimae poenae subicitur²⁾.

L. l. C. IX. 30.



πᾶς ὑποδεχόμενος δῆμον] Ὁ τὸν δῆμον παρασκευάζων ποιεῖν στάσις, ὑπομένει τὰ ἔσχατα ὡς ἀτακτος, μέμνησο τῆς ἰβ'. διατ. τοῦ κη'. τιτ. τοῦ α'. βιβ. ζῆται τιτ. γα'. κηφ. λη'. θεμ. β'. [Sch. a. VII. 922.]

βαρυτάτη ὑπόκειται τιμωρία] Ἔστι κατὰ τοῦτων ὁ Ἰούλιος ὁ δὲ βί πούβλικα, καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ διατ. μαθήσῃ, ποῖα ὑπόκειται τιμωρία. [Sch. b. VII. 922.]

β'. Οἱ β) καταβοήσαντες τινος καὶ ἐκ τούτου θόρυβον κινήσαντες, μηδὲν μὲν κερδαινέτωσαν ἐξ ὧν αἰτοῦσιν, ὑποβαλλέσθωσαν δὲ ταῖς τιμωρίαις, αἵσισιν οἱ θόρυβον ἀνιστῶντες ὑποβάλλονται.

οἱ καταβοήσαντες τινος] Ὁ ἐν οἰκίῳ ποτε τόπω καταβῶν τινος οὐ τεύχεται ὧν δεῖται, ἀλλὰ καὶ τιμωρεῖται ὡς στασιώδης. ὡς γὰρ ἔγνω βιβ. α'. τιτ. ἰβ'. διατ. ζ'. ἔδει τὸν ἀδικούμενον προσελθεῖν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τῷ ἄρχοντι, καὶ μὴ ποιεῖν στάσις. ἀνάγκη δὲ καὶ τῆν ἰβ'. διατ. τοῦ μζ'. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβλίου. [Sch. c. VII. 922.]

αἵσισιν οἱ θόρυβον ἀνιστῶντες ὑποβάλλονται] Ἐπομένως οἱ τοιοῦτοι τῷ Ἰουλίῳ τῷ δὲ βί πούβλικα, ὡς αἴτιοι γενόμενοι στάσεως δημοσίας. [Sch. d. VII. 922.]

ΤΙΤΛΟΣ ΞΒ'.^{b)}

Πότε ἡ χρηματικὴ ἢ ἐγκληματικὴ καταδίκη, καὶ πότερον ἑκατέρω ἢ μία μόνη ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνάζεσθαι δύναται.

α'. Ὅσακις¹⁾ ἀπὸ ἰδικῆς ζημίας καὶ χρηματικόν, καὶ ἐγκληματικόν ἀρμόζει, ἐπιλογὴν ἔχει τις, εἴτε τὸ ἐγκληματικόν πρῶτον, εἴτε τὸ χρηματικόν βούλεται κινήσαι. ὅθεν δύναται τις κινήσαι τὸ περὶ βίας ἰδιωτικῆς δικαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα κινήσαι τὸν νόμον τὸν περὶ βίας δημοσίας. δύναται πάλιν κινήσαι κρυπτομένης διαθήκης τὸ δικαστήριον τὸ περὶ τῆς φανερώσεως τῆς διαθήκης, καὶ πάλιν δύναται κινήσαι τὸν νόμον τὸν περὶ πλαστογραφίας. καὶ ἐὰν ἀπελεύθερος ποιήσῃ τὰ τῶν εὐγενῶν, κινεῖται κατ' αὐτοῦ πολιτικῶς περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν^{κ)}, κινεῖται κατ' αὐτοῦ ὁ Βισέλλιος νόμος. καὶ ἐὰν δοῦλον ἀλλότριόν τις κλέψῃ καὶ πωλήσῃ, κατέχεται καὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, καὶ τῇ περὶ ἀνδραποδισμοῦ. δύναται δὲ τις καὶ περὶ συμβολαίου χρηματικῶν ἀγωνισάμενος, καὶ δεῖξας αὐτὸ πλαστόν, κινήσαι μετὰ ταῦτα τὸν νόμον τὸν περὶ πλαστογραφίας.

Ὅσακις ἀπὸ ἰδικῆς ζημίας] Ὁ ἔχων ἐφ' ἐνὶ πράγματι ἐγκληματικὴν καὶ χρηματικὴν ἐναγωγὴν, ἢν θέλει, πρῶτον γυμνάζει, καὶ μετὰ ταῦτα κινεῖ τὴν ἑτέραν, κατὰ μὴδὲν προκριματιζόμενος. μέμνησο τῆς ἰδ'. διατ. τοῦ κη'. τιτ. τοῦ γ'. βιβ. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἢ δ'. διατ. τοῦ μζ'. τιτ. τοῦ η'. βιβλίου. [Sch. a. VII. 923.]

εἴτε τὸ ἐγκληματικόν πρῶτον, εἴτε τὸ χρηματικόν βούλεται κινήσαι] Καὶ ἐν τοῖς ἰσχυρισμοῖς ἐν τῷ Ἀκουίλιῳ ἔγνω, ὅτι δύναται τις καὶ τὸν Ἀκουίλιον κινήσαι, καὶ τὸ τοῦ φόρου ἐγκλημα. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐναντίον δύναται τις κινήσαι, ἐὰν ἀπολυθῇ ὁ κρινόμενος, κινήσαι μετὰ ταῦτα τὸν Ἀκουίλιον. πολλὰς γὰρ ὁ ἀπολυθεὶς ἐν τῇ ἐγκληματικῇ, καταδικάζεται ἐν τῇ χρηματικῇ, ἢ τὸ ἐναντίον. [Sch. b. VII. 923.]

ὅθεν δύναται τις κινήσαι τὸ περὶ βίας ἰδιωτικῆς δικαστήριον] Κατὰ βίαν νομῆς ἐκβλήθεῖς, σημειώσαι, ὅτι, ὅτε ὁ αὐτὸς ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμαρτηματος καὶ χρηματικόν ἔχει, καὶ ἐγκληματικόν δικαστήριον, ὁ βούλεται πρῶτον κινεῖ, καὶ οὐκ ἐμποδίζεται τὸ ἕτερον. ζῆται καὶ

f) Sic Cod. 1350. Fabr. τοῦτον. g) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 512. h) In Cod. 1350. adduntur haec: β. θ'. τοῦ κωδ. τι. λδ'. i) L. un. C. h. t. legitur in Syn. p. 447. usque ad vocem πλαστογραφίας et nonnullis omissis apud Attal. tit. LXXXVII. k) Verba κινεῖται — ἐπηρεσιῶν, quae in versione Cuiacii reddita sunt, in Cod. 1350. secunda manu scripta omisit Fabr.

1) qui cunque suscipit plehem] Qui plebem ad seditionem concitat, ultimo supplicio afficitur quasi seditiosus. Memineris const. 12. tit. 28. lib. 1. Quare tit. 51. cap. 38. them. 2.

2) gravissimae poenae subiicitur] Est in eum lex Iulia de vi publica. Et in sequenti constitutione discas, cui poenae subiiciatur.

II. Qui acclamant alicui¹⁾, et ex eo turbam concitant, nihil eorum, quae postulant, consequantur, et poenis subiiciantur, quibus tenentur tumultus auctores²⁾.

1) qui acclamant alicui] Qui quocunque loco acclamat alicui, non consequitur quae postulat, sed et punitur quasi seditiosus. Nam ut didicisti lib. 1. tit. 12. const. 7. debuit iniuria affectus adire episcopum vel Praesidem, non seditionem concitare. Lege et const. 12. tit. 47. huius libri 9.

2) quibus tenentur tumultus auctores] Hi tenentur lege Iulia de vi publica, quod causam dederint publicae seditioni.

TITULUS LXII.

Quando civilis vel criminalis condemnatio, et utrum utraque an una tantum ab eodem exerceri possit.

I. Quoties ex privato damno¹⁾ et civilis, et criminalis actio competit, electionem habet quis, utrum civili an criminali iudicio prius agere velit²⁾. Itaque potest quis agere iudicio de vi privata³⁾, et postea lege de vi publica. Rursus suppresso testamento agere potest iudicio de tabulis exhibendis, et lege de falsis. Et si libertus faciat ea, quae ingenuorum sunt⁴⁾, in eum agitur civiliter et ex lege Visellia⁵⁾. Et si servum alienum quis subripuerit et vendiderit⁶⁾, furti tenetur et plagii. Potest etiam quis de instrumento postquam egit civiliter, et probavit falsum, agere postea lege de falsis.

1) quoties ex privato damno] Qui una de re habet civilem et criminalem actionem, quam vult prius exercet, ac deinde agit altera, in nullo praecidium patiens. Memineris const. 14. tit. 28. lib. 3. nec opponatur const. 4. tit. 46. libri 8.

2) utrum civili an criminali iudicio prius agere velit] Et in Institutionibus tit. de Aquilia didicisti, posse quem et Aquilia agere, et crimine homicidii. Similiter et e contrario potest quis absoluto reo postea agere Aquilia. Saepe enim absolutus in criminali, damnatur in civili, et e contrario.

3) itaque potest quis agere iudicio de vi privata] Vi possessione pulsus. Nota, cum idem ex eodem delicto et civile, et criminale iudicium habet, posse eum quod velit prius intendere, neque alterum impediri. Quare et lib. 7. tit. 3. cap. 35. 36. et huius libri tit. 47.



βιβ. ζ'. tit. γ'. κεφ. λζ'. καὶ τοῦ παρόντος βιβλίον tit. μζ'. κεφ. γ'. καὶ tit. ιη'. κεφ. κς'. καὶ τοὺς ἐκεῖ παλαιούς, καὶ tit. λγ'. κεφ. δ'. καὶ tit. λζ'. κεφ. ξζ'. καὶ tit. κθ'. κεφ. γ'. καὶ tit. μα'. κεφ. λζ'. καὶ βιβ. ς'. tit. α'. κεφ. ξθ'. καὶ tit. λδ'. κεφ. κγ'. καὶ μα'. καὶ τὸ ἐν αὐτῷ σχόλιον, καὶ tit. λγ'. κεφ. ε'. καὶ βιβ. μη'. tit. α'. κεφ. ε'. θεμ. β'. [Sch. c. VII. 923.]

καὶ ἐὰν ἀπελεύθερος ποιήσῃ τὰ τῶν εὐγενῶν] Τὸ κατὰ πόδας' Ἐὰν λέγῃ ἑαυτὸν εὐγενῆ. [Sch. d. VII. 923.]

Οὐ μόνον ἐὰν λέγῃ ἑαυτὸν εὐγενῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν εὐγενῶν ἐὰν ποιῇ, ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ ὁ Βισέλλιος. [Sch. e. VII. 923.]

κινεῖται κατ' αὐτοῦ ὁ Βισέλλιος νόμος] Τοῦ Γαρίδου. Ὁ νόμος οὗτος παλαιὸς ἦν ὑπὸ Βισέλλου ἐκτεθειμένος, καὶ ἀτιμίαν ἐπάγει, ὅς ἐτιμῶρει τοὺς ἀπελευθέρους ποιήσαντας τὰ τῶν εὐγενῶν, τουτέστι συγκλητικούς¹⁾ γενομένους, ἢ ἑτέραν τιμὴν μετελθόντας, καὶ εὐγενεῖς ἑαυτοὺς εἶναι λέγοντας χωρὶς αἰτήσεως χρυσῶν δακτυλίων. [Sch. e. VII. 924.]

καὶ ἐὰν δοῖλον ἀλλότριόν τις κλέψῃ καὶ πωλήσῃ] Ζήτηι tit. ζ'. κεφ. θ'. καὶ tit. μη'. κεφ. ς'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. ε'. καὶ ιδ'. [Sch. f. VII. 924.]

* Οὐ μόνον ἐὰν κλέψῃ, ἀλλὰ καὶ ἐὰν πωλήσῃ τις, κατέχεται τῷ Φαβίῳ.

TITULOS ΞΓ'.^{m)}

Δὲ φημοσίς λιβέλλης. περὶ φλυαρίας.

α'. Πᾶςⁿ⁾ ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν ἢ^{o)} ἐσφραγισμένην, ἢ ἀσφράγιστον, καὶ μὴ παραχρῆμα καίων, ἀλλὰ ἀναγινώσκων, ὑποκείσθω τῇ^{p)} τιμωρίᾳ, ἣτινι ὑπόκειται^{q)} καὶ ὁ συντεθεικὸς τὴν φλυαρίαν.

Ο¹⁾ εὐρὼν φλυαρίαν μηδενὶ ἑτέρῳ λεγέτω τὴν δύναμιν αὐτῆς, ἀλλὰ διαρρήξει αὐτὴν ἢ καύσει. ὁ δὲ μὴ ταῦτα ποιήσας κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθήσεται. πᾶς γὰρ θαρρῶν, ἕπερ ἐντάττει ἐν τῇ φλυαρίᾳ, καταγορεύεται, γινώσκων, ὅτι ἐὰν ἀποδείξῃ, τιμῆς ἀξιοῦται, μὴ ἀποδείξας^{s)} δὲ τιμωρεῖται. ὁ δὲ τοιοῦτος χάριτος τὴν καθ' οὐ ἐτέθη, ὑπόληψιν μὴ βλάβη.

κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθήσεται] Ἄρα οὖν καὶ δήμευσι σιωπηρὰ ἐπακολουθεῖ. ζήτηι tit. να'. κεφ. β'. ιδ'. θεμ. τελευτ. καὶ κεφ. μβ. καὶ^{t)} τὸ ἐν τῷ β'. κεφαλαίῳ σχόλιον. Τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου κανὼν ιη'. Τὸ^{u)} τῆς συνωμοσίας^{v)} ἢ φατρίας ἔγκλημα καὶ περὶ^{w)} τῶν ἔξω νόμων πάντη κεκώλυται. πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ οὕτω γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει, καὶ ἡμεῖς παραφυλάττειν σπουδάσωμεν^{x)}. ὥστε, εἴ τινες κληρικοὶ ἢ ἀσκήται εὐρεθῆεν ἢ συνομνόμενοι, ἢ συμφατριαζόντες, ἢ κατασκευᾶς τυφύοντες ἐπισκόποις ἢ συγκλητικοῖς, ἐκπιπέτωσαν πάντη τὸν οἰκείου βαθμοῦ. καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος τιμωρεῖται τὰς φατρίας καὶ τὰς συνωμοσίας. λέγει γὰρ οὕτως, ὅτι κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὤριστα κατὰ τῶν ποινῶν φάμοσα, καὶ τῶν ἀναγνωσκόντων αὐτὰ, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν λεγόντων τισίν. ἔστι δὲ φάμοσον χάριτος φλυαρίας περιέχων. [Sch. a. VII. 924. sq.]

cap. 3. et tit. 18. cap. 26. et ibi Antiquos, et tit. 33. cap. 4 et tit. 37. cap. 67. et tit. 29. cap. 3. et tit. 41. cap. 37. et lib. 6. tit. 1. cap. 69. et tit. 34. cap. 23. et 41. et ibi scholium, et tit. 33. cap. 5. et lib. 48. tit. 1. cap. 5. them. 2.

4) et si libertus faciat ea, quae ingenuorum sunt] Τὸ κατὰ πόδας habet: Si dicat se ingenuum.

Non tantum si dicat se ingenuum, sed et si ea, quae ingenuorum sunt, faciat, competit in eum lex Visellia.

5) et ex lege Visellia] Garidae. Haec lex antiqua est a Visellio Consule lata, et infamiam irrogat, ac punit libertos, qui ea, quae sunt ingenuorum, faciunt, puta senatores factos, vel alium honorem adeptos, et ingenuos se esse dicentes, non petito iure aureorum annulorum.

6) et si servum alienum quis subripuerit et vendiderit] Quaere tit. 7. cap. 9. et tit. 48. cap. 6. them. ult. et cap. 5. et 14.

Non solum si subripuerit quis, sed et si vendiderit, lege Fabia tenetur.

TITULUS LXIII.

De famosis libellis.

I. Quicumque invenerit famosum libellum signatum vel non signatum, nec statim combusserit, sed recitaverit, eadem poena teneatur, qua is tenetur, qui famosum libellum composuit. L. 1. C. IX. 36.

Ne is, qui invenit famosum libellum, eius vim alteri exponat, sed corrumpat eum vel igne consumat. Qui vero haec non fecerit, capitali poenae subicietur¹⁾. Audeat enim unusquisque ea, quae libello famoso inseruit, in accusationem deferre, sciens, si probaverit, se praemium laturum: si vero non probaverit, poenam. Huiusmodi autem libellus eius opinionem non laedat, in quem editus est.

1) capitali poenae subicietur] Itaque publicatio bonorum tacite sequitur. Quaere tit. 51. cap. 2. 11. them. ult. et cap. 42. et scholium in cap. 3. Canon 18. Synodi Chalcedonensis. Coniurationis vel factionis crimen ab externis etiam legibus omnino est prohibitum: multo vero magis in Dei ecclesia id prohiberi convenit, et nobis ut servetur studio est. Itaque si qui clerici vel monachi inventi fuerint coniurationem vel factionem inire, vel insidias parare episcopis vel conclericis, omnino suo gradu excidant. Lex quoque civilis punit factiones et coniurationes. Ait enim in hunc modum, capitalem poenam in eos esse statutam, qui faciunt famosos libellos, et qui recitant eorumque vim aliis exponunt. Est autem famosus libellus charta iniurias et opprobria continens.

l) Sic lego. Fabr. συγκλητικός. m) In Cod. 1350. adduntur haec: ἦτοι β. θ'. τοῦ καθ. τ. λζ'. n) Totum cap. I. legitur in Syn. p. 542. sq. et apud Bals. ad Phot. tit. IX. cap. 36. (apud Voellum T. II. p. 1023.) ubi dicitur esse cap. I. 2. h. t. An brevius contraxit Aital. tit. LXXXVIII. Harm. VI. 9. §. 5. 6. hunc locum exhibet usque ad verba κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθήσεται. Pro ὑποβλ. habet ὑπόκειται. o) ἢ Syn. omisit, ut et Bals. p) τῇ Bals. omisit. q) Bals. ὑπέκειτο. r) Est epitome eiusdem constitutionis. s) Syn. ὑποδείξας. t) Fabr. β. inseruit, quod Cuiacius in versione omisit. u) Fabr. τῷ. v) Sic Cod. 1350. Fabr. ονομα. w) Malim παρὰ. x) Malim σπουδάσωμεν.



ΤΙΤΛΟΣ ΕΔ'. γ')

Περὶ ἀβολιτιόνων. περὶ συγχωρήσεως²⁾
καὶ³⁾ γενικῆς συγχωρήσεως.

α'. Ἐκίνησέ τις κατὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφορα ἐγκλήματα, καὶ μετὰ ταῦτα ἤτησε συγχώρησιν ὑστερον δὲ ἠβούλετό τινα τῶν αὐτῶν ἐγκλημάτων ἀνανεώσασθαι. καὶ λέγει ἡ διάταξις, ὅτι, ἐὰν ἡ προτέρα συγχώρησις ἐπὶ πᾶσι γέγρονε τοῖς ἐγκλήμασιν, οὐκέτι χρὴ ἐν τῶν ἐγκλημάτων ὑστερον κινήθῃναι. καὶ γενομένης δὲ ὑπαξ συγχωρήσεως, δυνατόν δεήσει βασιλεῖ ἐπιδοθεῖσης κινήθῃναι πάλιν τὸ ἐγκλημα.

ἐκίνησέ τις κατὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφορα ἐγκλήματα] Θεοδώρου. Ὁ κατηγορὸς αἰτῶν ἀβολιτιόνων, οὐκέτι κινεῖ τὸ αὐτὸ ἐγκλημα. ἀναγνώθι γὰρ⁴⁾ τὴν γ'. διατ. τοῦ με. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. λέγουσιν, ὅτι ὁ αἰτῶν ἀβολιτιόνων ἐπὶ τῷ λαβεῖν τι, καὶ παραβαθῆναι, οὐκέτι γυμνάσει τὸ αὐτὸ ἐγκλημα. φησὶ δὲ ἡ δ'. διατ. τοῦ αὐτοῦ με. τιτ. ὡς ὁ ἀποστάς τοῦ ἐγκλήματος, εἰ κινήσει πάλιν περὶ αὐτοῦ, ἐκβάλλεται παραγραφῆ. ἀναγνώθι τὴν ἐξῆς α'. διατ. τοῦ με. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ.⁵⁾ [Sch. a. VII. 927.]

Τὸ κατὰ πόδας. Ὁ ἄρχων τῆς επαρχίας ἐὰν καταλάβῃ τὴν ἀβολιτιόνων εἰς πάντα τὰ ἐγκλήματα, ἅτινα κινήθῃναι εἰσὶν, ἀνήκουσιν, παρ' αὐτοῦ αἰτηθεῖσιν, ἵνα μὴ τὰ ὑπαξ ἡσυχάσαντα ἀνακαινισθῆ, τῇ παρενθῆκη τῆς οἰκείας αὐθεντίας προνοήσῃ. δεήσει δὲ ἐντεθείσης τῷ νεύματι τῷ βασιλικῷ, τὸ τῇ προεργημένη ἀβολιτιόνων ἡσυχάσαν ἐγκλημα ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἀνακαινίζεσθαι δυνατόν. [Sch. a. VII. 927.]

ἐὰν ἡ προτέρα συγχώρησις ἐπὶ πᾶσι γέγρονε τοῖς ἐγκλήμασιν] Πολλὰκις ἐνόμισεν ἐκεῖνος⁶⁾ ὅ τὴν ἀβολιτιόνων αἰτήσας, ἐπὶ ἐνὶ τυχόν ἐγκλήματι τὴν ἀβολιτιόνων γεγονέναι. τοῦτο οὖν αὐτὸ λέγει ἡ διατ. ἐὰν ὁ ἄρχων κατανοήσῃ τὴν ἀβολιτιόνων παρ' αὐτοῦ ἢ ἐπὶ⁷⁾ ἐνὶ ἢ πᾶσι τοῖς ἐγκλήμασιν⁸⁾ αἰτηθεῖσιν. [Sch. b. VII. 927. sq.]

β'. Παρόντων τῶν μερῶν τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης, οὐ παρὰ βασιλέως, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἀρμόζοντος δικαστοῦ αἰτεῖσθαι ὀφείλει. τουτέστιν, ἐὰν κατὰ πλάνην ἢ προπέτειαν, ἢ θερμοότητα εἰς τὴν κατηγορίαν ἐπεβῆσιν. τοῦτο γὰρ ὁ κατηγορὸς σαφηνίζων τῇ συγχωρήσει χώραν ποιήσει. ἐὰν δὲ κατὰ σύμφωνον, ἢ χρήμασι παρὰ τοῦ ὑπευθύνου διαφθαρείς εἰς αἰτητέαν τὴν συγχώρησιν ἦλθεν, ἢ τῆς ἀγορασθείσης ἐλεημοσύνης φωνὴ μηδαμῶς δεχθῆτω· ἀλλὰ κατὰ τοῦ παλαίσαντος ἐναγομένου ζητήσεως γενομένης, ἢ ἀρμόζουσα τιμωρία προσερχθήτω. οὗτοι δὲ, ὅστινες ἰδίας ἢ τῶν ἰδίων ἀδικίας ἐκδικούσι, καὶ ὅστινες τοὺς συγγενεῖς τοὺς ἰδίους εἰς κατηγορίαν ἤνεγκαν, παντὶ τρόπῳ συγχώρησιν αἰτεῖν οὐ κωλύονται.

παρόντων τῶν μερῶν τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης] Ὁ κατηγορῆσας τινός, εἰ θέλησιν ἀποστήσαι⁹⁾ τοῦ ἐγκλήματος, ὀφείλει αἰτεῖν ἀβολιτιόνων παρὰ τοῦ ἀρχόντος, λέγων, ὅτι κατὰ θερμοότητα¹⁰⁾ ἢ κατὰ πλάνην κατηγορήσασθαι μὲνησο ὡς εἶπόν σοι ἐν τῇ προλαβούσῃ α'. διατ. οὐκ αἰτεῖ μὲν τις ἀβολιτιόνων ἢ χρημάτων λαβῶν, ἢ συμφωνήσας λαβεῖν παρὰ τοῦ ἴσου. φησὶ δὲ ἡ γ'. διατ. τοῦ με. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ὡς ἡδη προανεφώνησά σοι, ὅτι ἐὰν ἡδη ἤτησέ τις συμφωνήσας τι δεῖσθαι, καὶ παραβαινόμενος οὐ δύναται εἰς κατηγορεῖν αὐτοῦ. καὶ ὁ γυμναζῶν πούβλικον ὑπὸν σοῦ σοφροῦ καὶ αὐτὰ καλῶς αἰτεῖ ἀβολιτιόνων. ἀναγνώθι τὴν νε.¹¹⁾ διατ. τοῦ με. τιτ. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. [Sch. b. VII. 928.]

γ) In Cod. 1350. adduntur haec: β. θ'. τοῦ κωδ. τ. μβ'. α) Verba περὶ συγχ. adduntur in Cod. 1350. omissa sunt a Fabr. α) Post καὶ Fabr. inserit περὶ, quod a Cod. 1350. abest. β) γὰρ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. γ) τοῦ με. τιτ. τοῦ — βιβ. e Cod. 1350. hausta omisit Fabr. δ) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐκεῖνο. ε) ἢ ἐπὶ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. ς) Fabr. ἐγκλήμασι. γ) Malim ἀποστήσαι. δ) Sic lego. Fabr. θερμοότητας. ε) Sic Cod. 1350. Fabr. προανεφώνησα. κ) Sic Cod. Fabr. ε'. pro νε.

TITULUS LXIV.

De abolitionibus, et de generali abolitione.

I. Intendit quis adversus eandem personam varia crimina¹⁾, deinde abolitionem petit, postea ex iisdem criminibus vult quaedam denuo intendere. Constitutio ait, si prior abolitio ad omnia crimina pertineat²⁾, postea nullum eorum moveri posse. Verum semel facta abolitione, porrecta supplicatione Principi, rursus crimen intendi potest.

1) intendit quis adversus eandem personam varia crimina] Theodori. Accusator, qui abolitionem petit, idem crimen amplius non defert. Lege enim const. 3. tit. 45. huius libri, quae ait, eum, qui abolitionem petit, ut aliquid acciperet, licet placitis non pareatur, amplius non posse idem crimen intendere. Ait vero const. 4. eiusdem tit. 45. desertorem criminis denuo de eo agentem repelli praescriptione. Lege sequentem const. 1. tit. 43. huius libri 9.

Τὸ κατὰ πόδας. Praeses provinciae si perspexerit, abolitionem ad omnia crimina, quae mota sunt, pertinentem a se impetratam, ne semel finita instaurentur, intercessione auctoritatis suae prospiciet. Supplicatione vero porrecta nutui Principali, praefata abolitione sopitum crimen ab eadem persona renovari potest.

2) si prior abolitio ad omnia crimina pertineat] Saepenumero is, qui abolitionem petit, existimat unius criminis abolitionem fieri. Ideoque constitutio ait: Si Praeses perspexerit a se unius vel omnium criminum abolitionem impetratam.

II. Praesentibus partibus causa cognita¹⁾, non a Principe, sed a iudice competenti abolitio peti debet, hoc est, si per errorem vel temeritatem, vel calorem ad accusationem prosiluerit. Hoc enim accusator explanans abolitioni locum faciet. Sin autem per pactationem, vel pecunia a reo corruptus ad postulandam abolitionem venit, redemptae miserationis vox minime admittatur: sed adversus nocentem reum inquisitione facta, poena competens inferatur. Hi autem, qui suam suorumve iniurias defendunt²⁾, et qui cognatos suos in accusationem deducunt, abolitionem petere non prohibentur.

1) praesentibus partibus causa cognita] Accusator, si velit desistere accusatione, a Praeside petere abolitionem debet, dicens se calore vel errore accusasse. Memineris eorum, quae dixi in praecedente const. 1. Abolitionem non petit is, qui a reo pecuniam accepit pactusve est. Ait vero const. 3. tit. 45. huius libri, quod iam ante dixi, si iam petierit quis, cum esset pactus de re aliqua accipienda, et non pareatur pacto, non posse eum amplius accusare. Is, qui exercet publicum crimen sua suorumve causa, recte petit abolitionem. Lege const. 55. tit. 45. huius libri 9.



Θαλαλαίον. Τὴν ἀβολιτίονα οὐ χρὴ παρὰ βασιλέως αἰτεῖσθαι, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἀρχόντος¹⁾, διδάσκοντος τοῦ ἐνάγοντος, ὅτι κατὰ πλὴν ἢ²⁾ προπέτειαν ἢ θερμότητα κατηγορήσεν³⁾. εἰ μέντοιγε ἐπὶ χρήμασι συγχώρει τὸ ἔγκλημα, τοῦτο γενέσθαι ἤμεις οὐκ ἀνεχόμεθα. ὁ δὲ κινήσας σοῦα συνοροῦμμε καύσα, ἢ κατὰ συγγενῶν ἰδιῶν⁴⁾ κινήσας ἔγκλημα, δύναται αἰτεῖν ἀβολιτίονα. πολλὰς δὲ κατηγορηθεὶς ἀποδείκνυσεν⁵⁾, ὅτι συντριψαὶ αὐτὸν βουλόμενος ἐκείνος ἠθέλησε κινήσας κατ' αὐτοῦ ἔγκλημα. ζῆτει τιτ. α. κεφ. ι'. θεμ. γ. καὶ ζ'. [Sch. b. VII. 928.]

οὗτοι δὲ, οὕτινες ἰδίας ἢ τῶν ἰδίων ἀδικίας ἐκδικούσι] Πᾶς κατηγορὸς πλὴν γυναικὸς καὶ ἀφήλικος, εἴαν ἀφαισιν καὶ ἀπολύνειν μὴ αἰτήσῃ, ὑποπίπτει τῷ νόμῳ, ὡς τιτ. α. κεφ. ι'. θεμ. ζ'. ἀνάγνωθι καὶ τὸ γ'. αὐτοῦ θεμα. ἀλλ' οὐδὲ μητὴρ ἐκδικούσα τὸν φόνον τοῦ ἰδίου παιδός, οὔτε κληρονόμος ὀριυθεὶς παρὰ τοῦ διαθεμένου ἐκδικῆσαι τὸν αὐτοῦ φόνον, ἀποτυχόντες ὑποπίπτουσι τῷ κατὰ τῶν συνοφανῶν νόμῳ, οὔτε υἱὸς ἐκδικῶν τὸν πατρικὸν θάνατον, ὡς κεφαλαῖω αὐτοῦ κθ'. καὶ λά. οὔτε πατὴρ ἐκδικῶν τὸν τοῦ υἱοῦ θάνατον, κἂν ἀποφανθῇ κατὰ συνοφαντίαν⁶⁾ κινήσας, ὡς τιτ. λγ'. κεφ. ιδ'. ἀλλ' οὔτε ἔγγραφην ἀπαιτεῖται γυνὴ κινούσα περὶ ἑαυτῆς ἢ περὶ συγγενῶν ἔγκλημα, ὡς τιτ. λδ'. κεφ. λδ'. ἀνάγνωθι καὶ τὸ α. κεφ. τοῦ τιτ. καὶ τὸ β'. ζῆτει καὶ τιτ. μζ'. κεφ. γ'. θεμ. θ'. καὶ τιτ. ξζ'. κεφ. ε'. [Sch. c. VII. 928.]

γ'. Ἐάν⁷⁾ τις εἰδὼς μὴ ἀληθεύειν κατηγορήσεν, οὐ δύναται αἰτεῖν συγχώρησιν. εἰ δὲ τις ἀληθῶς νομισσας γεγονέναι τὸ ἔγκλημα ἐκίνησε, καὶ ὑβρίσθη ὁ ἐναγόμενος, οὐκ αἰτεῖται συγχώρησιν, εἰ μὴ ἄρα αὐτὸς ὁ ὑβρισθεὶς συναινέσει. εἰ μέντοιγε μὴδὲ ἐνυβρίσθη⁸⁾, τότε δύναται εἰσω λ'. ἡμερῶν τῆς κατηγορίας ὁ ἐνάγων μεταμελεῖσθαι⁹⁾. μετὰ δὲ τὰς λ'. ἡμέρας, εἰ μὴ ἄρα συναινέι αὐτῷ¹⁰⁾ ὁ ἐναγόμενος, οὐ δύναται. εἰ μέντοιγε καὶ¹¹⁾ μάρτυρες παρενεχθέντες ἐβρασάνισθησαν, τότε κἂν ἐκάτεροι¹²⁾ συναινέσωσιν, οὐ χρὴ δοθῆναι τὴν συγχώρησιν. εἰ μέντοιγε μὴ ἐπηνέχθησαν¹³⁾ βᾶσανοι τοῖς μάρτυσι, τὸ δὲ ἔγκλημά ἐστι περὶ καθοσιώσεως, ἢ προδοσίας, ἢ ὅτι τις ἐπολέμησε τῇ πατρίδι, ἢ χρήματα δημόσια ἐκλεψεν, ἢ ἐλειποτάκτησεν, οὐδὲ τότε χρὴ τὴν συγχώρησιν αἰτηθῆναι.

εἴαν τις εἰδὼς μὴ ἀληθεύειν κατηγορήσεν] Θεοδ. Ὁ συνοφαντής οὐκ αἰτεῖ ἀβολιτίονα. ἀνάγνωθι τὸ τέλος τῆς παρούσης γ'. διατ. ὁ ἐν τῷ δικάζεσθαι ὑβρίζων τὸν θεόν οὐ δύναται αἰτεῖσαι ἀβολιτίονα, εἰ μὴ συναινέσει αὐτῷ ἐκείνος. εἰσω τριάκοντα ἡμερῶν αἰτεῖ ἕκαστος ἀβολιτίονα. μετὰ γὰρ τὰς εἰρημίας οὐδεὶς αἰτεῖ, εἰ μὴ συμφωνήσῃ αὐτῷ ὁ ἐναγόμενος. τῶν μαρτύρων βασανισθέντων, ἀβολιτίον οὐκ αἰτεῖται, κἂν τῷ ἐνάγοντι συμφωνήσῃ ὁ φεύγων. Ἐρώτησις¹⁴⁾. Διὰ τί γὰρ ἄλλων ἀμαρτανόντων οἱ μάρτυρες βασανίζονται; Θεοδ. Πρὸς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἀλήθειαν. εἰδὲ ὅτι γὰρ οἱ μὲν κατὰ¹⁵⁾ χάριν, οἱ δὲ διὰ λήψιν, ἄλλοι δὲ καὶ δι' ἔχθρας, ἢ δι' ἕτερον τι τὰ ψευδῆ μαρτυροῦσι, καὶ πολλοὶ ἀθῶοι κατακρίνονται ἐκ τῆς αὐτῶν φωνῆς. ἄλλοι δὲ καὶ ὑπεύθυνοι ὄντες ἀφίενται. Ἐρώτησις. Πῶς ἠρώτως ἔγνωμεν, ὡς δύναται ὁ δικάζων βασανίσει τοὺς μάρτυρας; Θεοδ. Ἐν τῷ δ. ββ. τιτ. κ'. διατ. ιγ'. καὶ ιε'. τοῦτο προφανῶς νομοθετῆται, ἐνθα καὶ περὶ χρημάτων ἐστὶν ἡ ζητήσις. ὁ περὶ καθοσιώσεως κινῶν ἢ προδοσίας, ἢ αυτομοσίας, ἢ κλοπῆς δημοσίων χρημάτων, ἢ λειποταξίας, οὐ δύναται αἰτεῖσαι ἀβολιτίονα. ἀνάγνωθι τὸν ἐξῆς μγ'. τιτ. καὶ τὴν β. διατ. τοῦ μζ'. τιτ. τοῦ παρόντος ββ. [Sch. d. VII. 928. sq.]

καὶ ὑβρίσθη ὁ ἐναγόμενος] Τὴν ὑβρίσιν μὴ διὰ λόγων ὑπόθου γενέσθαι, ἀλλὰ δι' ἔργων. τυχὸν ἐροπαλίσθη, ἢ ἐν φυλακῇ ἐβλήθη. [Sch. e. VII. 929.]

ἢ ὅτι τις ἐπολέμησε τῇ πατρίδι] Πολλὰς γὰρ οὐ προδιδόνε τινη τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἐλθὼν μετὰ πολεμίων ἐμάχετο αὐτῇ. [Sch. f. VII. 929.]

δ'. Ἐάν δοθῇ γενικὴ συγχώρησις παρὰ βασιλέως,

Thalaelai. Abolitionem non a Principe, sed a Praeside peti oportet, docente accusatore, se per errorem vel temeritatem vel calorem accusasse. Accepta pecunia aboleri crimen nos non sinemus. Qui vero sua suorumve causa accusavit, vel qui cognatis suis crimen intendit, abolitionem petere potest. Saepe reus docet, accusatorem crimen deferre ea mente, ut eum affligat. Quare tit. I. cap. 10. them. 3. et 6.

2) hi autem, qui suas suorumve iniurias defendunt] Omnis accusator excepta muliere et minore, si abolitionem non petierit, incidit in legem, ut tit. I. cap. 10. them. 6. Lege et eiusdem them. 3. Sed nec mater vindicans necem sui filii, neque heres, cui testator praecepit, ut necem suam vindicaret, amissa causa, incidit in legem contra calumniatores latam, nec filius vindicans mortem patris, ut eiusdem cap. 29. et 31. nec pater vindicans mortem filii, licet calumniose accusasse pronuncietur, ut tit. 33. cap. 14. Sed neque inscriptio petitur a muliere, quae suam cognatorumve iniuriam exequitur, ut tit. 34. cap. 34. Lege et cap. 1. et 2. tituli. Quare et tit. 47. cap. 3. them. 9. et tit. 66. cap. 5.

III. Si quis sciens, se vera non proponere, accusaverit¹⁾, petere abolitionem non potest. Sed si putans vere commissum crimen egerit, et iniuria affectus sit reus²⁾, non petitur abolitio, nisi ipse, qui iniuria affectus est, consentiat. At si iniuria affectus reus non sit, potest accusator intra triginta dies poenitentiam agere accusationis: post dies autem triginta, nisi consentiat reus, non potest. Ceterum si et producti testes torti sint, etiamsi utraque pars consentiat, dari abolitio non debet. Sed et tormentis testibus non illatis, si crimen sit maiestatis, vel prodicionis, vel oppugnatae patriae³⁾, vel peculatus, vel desertionis, abolitio impetrari non debet.

L. 3. C. IX. 42.

1) si quis sciens, se vera non proponere, accusaverit] Theod. Calumniator non petit abolitionem. Lege finem huius const. 3. Qui in litigando iniuria afficit reum, non potest petere abolitionem, nisi is consentiat. Intra triginta dies petitur abolitio, non postea, nisi consentiat reus. Testibus tortis, abolitio non petitur, etiamsi accusatori consentiat reus. Interrogatio. Cur aliis delinquentibus torquentur testes? Theod. Eruendae veritatis causa. Nonnunquam enim alii gratia, alii sordibus, alii inimicitii ducti, alii ex causa falsa testimonia dicunt, et ex eorum voce innocentes plerique damnantur, et alii nocentes liberantur. Interrogatio. Ubi aperte cognovimus, iudicem posse torquere testes? Theod. In lib. 4. tit. 20. const. 13. et 15. hoc manifesto constitutum est, ubi et de pecuniaria est quaestio. Qui intendit crimen maiestatis vel prodicionis, vel transfugii, vel peculatus, vel desertionis, non potest petere abolitionem. Lege sequentem 43. tit. et const. 2. tit. 46. huius libri.

2) et iniuria affectus sit reus] Ne fingas iniuriam verbo factam, sed re ipsa, ut si sustibus caesus, vel in carcerem coniectus sit.

3) vel oppugnatae patriae] Plerumque enim non prodidit quis patriam, sed cum hostibus eam oppugnaturus venit.

IV. Si generali abolitione a Principe concessa¹⁾

L. 1. C. IX. 43.

1) Sic Cod. 1350. Fabr. παρὰ ἀρχόντων. m) Cod. 1350. ἢ. Fabr. καὶ pro ἢ. n) Fabr. κατηγορήσει. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ἰδιῶν. p) Sic Cod. Fabr. ἀποδεικνύσει. q) Fabr. συνοφαντίαν. r) l. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 503. usque ad verba οὐ χρὴ δοθῆναι τὴν συγχώρησιν. s) Sic Cod. 1350. Fabr. Syn. ὑβρίσθη. t) Syn. μεταμελεῖσθαι. u) αὐτῷ deest in Syn. v) καὶ omisit Syn. w) Syn. ἕτεροι. x) Fabr. ἐπηνέχθησαν. y) Fabr. ἠρώτησις. z) Sic lego. Fabr. μετὰ.



καὶ μὴ εἴσω ἡμερῶν ἐπαναλάβῃ τις τὸ ἐγκλημα, ὅπερ ἦν ἐξ ἀρχῆς κινήσας, οὐκέτι δύναται τὸ αὐτὸ κινεῖν.

ἐὰν δοθῇ γενικὴ συγχώρησις παρὰ βασιλέως] Θεοδοῦρου. Ὁ γενικὴν ἀβολιτίονα παρὰ βασιλέως αἰτῶν οὐκ εἶτι δύναται κινεῖν μετὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον. ἀνάγνωθι τὴν γ. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. τοῦ βασιλέως ἐστὶ τί παρέχειν γενικὴν ἀβολιτίονα τῶν ἐγκλημάτων, καὶ προτιθέναι ἔδικτα τὰ περιεχόμενα ταύτην τοῦ βασιλέως τὴν φιλοτιμίαν. [Sch. g. VII. 929.]

ε'. Ἡ συγχώρησις ἢ γενικὴ ἐκείνα τὰ ἐγκλήματα λύει τὰ ἤδη προκαταρχθέντα. εἰ δέ τις μηδὲ προκατήρατο ἤδη, δύναται καὶ μετὰ τὴν δοθείσαν συγχώρησιν κινήσαι τὸ ἴδιον ἐγκλημα.

ἢ συγχώρησις ἢ γενικὴ] Ἡ γενικὴ ἀβολιτίων οὐ λύει, εἰ μὴ μόνον τὰ προκαταρχθέντα ἢ ἐγκλήματα τὰ γὰρ μήπω ἀρχθέντα καλῶς κινεῖ ἕκαστος, καὶ γενικὴν αἰτήσας ἀβολιτίονα. [Sch. h. VII. 929.]

ς'. Ὁ^α) βασιλεὺς περιέχων συγχώρησιν τὴν σωματικὴν τιμωρίαν ποιεῖ συγχωρηθῆναι τὴν δὲ ἀτιμίαν τὴν κατὰ φύσιν παρεπομένην^β) τοῖς δημοσίοις ἐγκλήμασιν οὐ συγχωρεῖ.

τὴν δὲ ἀτιμίαν — οὐ συγχωρεῖ] Νόησον αὐτὸ εὐδαιμονίας περὶ τοῦ τῆ ἀληθείας ἐνόχου ὄντος τῷ ἐγκληματι καὶ μέλλοντος^γ) τιμωρεῖσθαι. τοῦτο γὰρ καὶ ἡ διάταξις δηλοῖ ἐπενεγκούσα, ὅτι τὴν τιμωρίαν συγχωρεῖ δηλονότι τῷ ὑπευθύνῳ τῷ καὶ μέλλοντι τιμωρεῖσθαι. [Sch. i. VII. 929.]

ΤΙΤΛΟΣ ΞΕ'. ^δ)

Ὡστε ἐντὸς τοῦ ὠρισμένου καιροῦ τοῦ ἐγκλήματος τὴν ἐξέτασιν περαιωθῆναι.

α'. Ὁ^ε) κατηγορήσας τινὸς ἐγκληματικῶς, εἴσω διετίας ὀφείλει πληροῦν τὴν ἴδιαν κατηγορίαν. εἰ δὲ ῥαθυμήσει, καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ μὴ παραγένηται, καὶ^ς) ὑπέρθηται, εἰς τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας τιμωρεῖσθω, γινόμενος καὶ ἄτιμος.

ὁ κατηγορήσας τινὸς ἐγκληματικῶς] Ὁ ἐγγραμμένός τινα καὶ μὴ ἐπέξελθὼν τῷ ἐγκληματι, ἀτιμοῦται καὶ δημεύεται εἰς τὸ δ. τῆς οὐσίας. ὡς γὰρ φησὶν ἡ α'. διατ. τοῦ ἐξῆς με. ε) τιτ. ὑπόκειται ὁ τοιοῦτος τῷ Τουρπιλιανείῳ δόγματι, εἰ μὴ ἄρα αἰτήσας ἦν ἀβολιτίονα. μέμνησο ὡν εἰπόν σοι ἐν τῇ γ. διατ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. δέξαι οὖν τὴν διάταξιν καὶ περὶ τοῦ κινουμένου ἐγκλήματι ἐξωτικοῦ, καὶ περὶ τοῦ κινουμένου σοῦαμ σουροῦμοσε ἰνιούριαν, καὶ περὶ ἀνδρός κινουμένου ἰούρε μαρτί τὸ ἐγκλημα τῆς μοιχείας, καὶ περὶ τοῦ κινουμένου ἰούρε ἐξτρανεί. πρόσχε, ὅτι οὐκ ἐπὶ παντός ἐγκληματός ἐστιν^β) αὕτη ἡ διατ. ἀλλ' ἐπὶ μόνων τῶν πουβλικῶν, ἐφ' ὧν καὶ κατηγορὸς κυρίως καλεῖται. [Sch. a. VII. 930. sq.]

Τὸ κατὰ πόδας ἔχει. Εἴ τις κατηγορὸς τὸν ἐναγόμενον εἰς δικαστήριον ὑπὸ ἐγγραφῆν^ι) κατήγαγε. καὶ φησὶν ὁ Θαλέλαιος. Τότε χώρα τῆ νομοθεσίᾳ ταυτῇ, ὅτε καὶ ἐγγραφῆ γένηται. ἐφ' ὧν δὲ μὴ ἐστὶν ἐγγραφῆ, εἴρηται δὲ ἡμῖν τοιοῦτον θέμα ἀνώτερον, οὐ χώρα τῇ διατάξει. σημειώσαι τὴν ἐπὶ ταύτῃ φερομένην εἰς τὸ δ. δημεύσαι. [Sch. a. VII. 931.]

Ἐνταῦθα γινόμενος καὶ τὴν ἐπὶ θέματι τούτῳ ἐγκειμένην ἀσάφειαν κατιδῶν, εὐτην τοῦτο περιωμένος κατανοῆσαι, ἢ λύσαι τὴν ἐγκειμένην αὐτῷ ἀσάφειαν. ἠρώτησα γὰρ, ὅτι πάντως ὁ ἐνταῦθα κατηγορήσας ἐγκληματικῶς ἢ^κ) ἔδωκεν ἐγγραφῆν, καὶ διὰ τί τῆς διετίας παρελθούσης κἀκείνου μὴ

α) L. 3. C. h. t. legitur in Syn. p. 503. ubi est cap. 4. h. t. et apud Attal. tit. LXXXIX. β) Syn. Attal. παρεχόμενην. Leuncl. in marg. παρεπομ. γ) Sic Cod. 1350. Fabr. μέλλοντι. δ) In Cod. 1350. haec adduntur: β. θ'. τοῦ κωδ. τ. μδ'. ε) L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 504. apud Attal. tit. XC. et in brevius contracta apud Harm. l. 2. §. 32. ς) Syn. ἡ πρῶ καί. ζ) με', quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. η) Fabr. ἔστω. θ) Lege ἐγγραφῆν. Fabr. ἐγγραφῆς. ι) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰ pro ἢ.

intra dies constitutos non repetat quis crimen, quod ab initio intendit, id amplius intendere non potest.

1) si generali abolitione a Principe concessa] Theodori. Qui generalem abolitionem a Principe impetravit, agere amplius non potest post statutum tempus. Lege const. 3. huius tit. Principis est concedere generalem abolitionem criminum, et edicta proponere continentia eam Principis indulgentiam.

V. Generalis abolitio¹⁾ ea crimina solvit, quae iam erant contestata. Sed si quis nondum erat contestatus, post abolitionem concessam suum crimen intendere potest.

1) generalis abolitio] Generalis abolitio non solvit nisi ea crimina, quae iam contestata sunt: nondum enim contestata recte quisque intendit, etiam petita generali abolitione.

VI. Princeps abolitionem concedens corporalem poenam remittit: infamiam vero, quae publica crimina naturaliter sequitur, non remittit¹⁾.

1) infamiam vero — non remittit] Intellige id facili divisione de eo, qui vere crimini obnoxius puniendusque est. Hoc enim et constitutio significat, quae ait poenam remitti reo, qui puniendus erat.

TITULUS LXV.

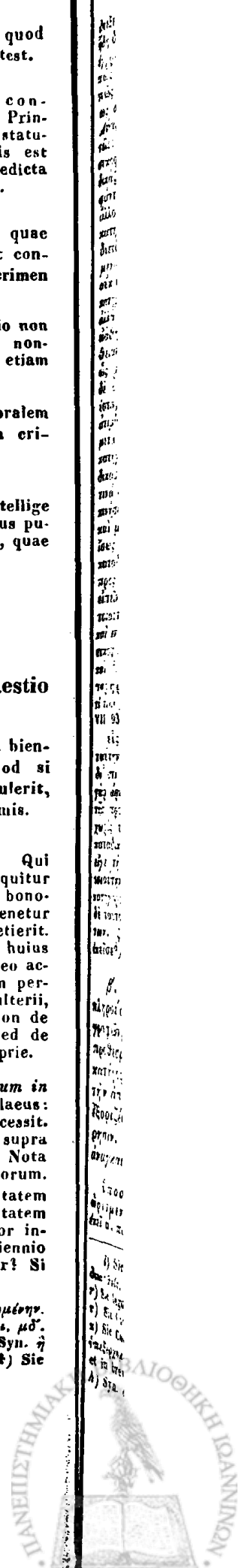
Ut intra statutum tempus criminis quaestio finiatur.

1. Qui quem criminaliter accusavit¹⁾, intra biennium implere suam accusationem debet: quod si neglexerit, et ultima die non adfuerit, et distulerit, quarta parte bonorum multetur²⁾, et fiat infamis.

1) qui quem criminaliter accusavit] Qui adversus aliquem in crimen inculpavit, neque exequitur crimem, infamia notatur, publicata quarta parte bonorum. Nam ut ait const. l. sequentis 45. tit. hic tenetur Senatusconsulto Turpilliano, nisi abolitionem petierit. Memineris eorum, quae dixi in const. 3. tit. l. huius libri. Porro accipe constitutionem et de extraneo accusatore, et de eo, qui suam suorumve iniuriam persequitur, et de marito, qui iure mariti accusat adulterii, et de eo, qui id facit iure extranei. Observa, non de omnibus criminibus esse hanc constitutionem, sed de publicis tantum, quorum et accusator dicitur proprie.

Τὸ κατὰ πόδας habet: Quisquis accusator reum in iudicium sub inscriptione delulerit. Et ait Thalelaeus: Tunc huic iuri locus est, cum et inscriptio intercessit. Ubi autem inscriptio non intercedit, quale thema supra a nobis traditum est, non est locus constitutioni. Nota genus irrogatae publicationis in quartam partem bonorum.

Cum in hunc locum incidissem, et eius obscuritatem animadvertissem, rem intelligere et tollere obscuritatem cupiens interrogavi in hunc modum. Si accusator inscriptionem dedit, cur non exequens emenso biennio talione non plectitur, cum iam calumniari videatur? Si



ἐπεξεληθόντος οὐ γίνεται ἡ καταδίκη εἰς ταυτοπάθειαν, ὡς ἦδη δόξαντος συκοφαντεῖν τοῦ κατηγορησάντος; ἢ¹⁾ οὐκ ἔδωκεν ἔγγραφοῦν, καὶ λοιπὸν ὄφειλε τιμωρηθῆναι ὡς συκοφάντης. πῶς δὲ τιμωρεῖται ὁ συκοφάντης, ζητητέον τит. α'. κεφ. κς'. πῶς οὖν ἐντυθῆτα τιμωρεῖται ὁ νόμος τὸν κατηγορησάντα οὐτε ὡς συκοφάντην, οὐτε ὡς εἰς ταυτοπάθειαν, εἰ ἐνεγράφατο; Λύσις. Όταν ὁ κατηγορὸς ἐπεξεληθὼν τῷ ἐγκλήματι μέχρι τέλους μὴ δυνῆθῃ ἀποδείξει, τότε ἀπὸ δικαστοῦ διαγνωσθεῖς²⁾ συκοφάντης³⁾ ὁ καταδικασθεῖς⁴⁾, εἰ μὲν ἐνεγράφατο⁵⁾, καταδικάζεται εἰς ταυτοπάθειαν⁶⁾ εἰ δὲ μὴ, τιμωρεῖται ὡς συκοφάντης, ἢτοι ὡς φησι βιβ. ξ'. τит. α'. κεφ. λε'. ἐνταῦθα δὲ ἄλλο τι φησὶν ὁ νόμος, καὶ ἄλλον τινά⁷⁾ τιμωρεῖται ἄνθρωπον κατηγοροῦν μὲν ἐνδεξιμένον, μὴ ἐπεξεληθόντα⁸⁾ δὲ ταύτη ἐντὸς διετίας, ἀλλὰ βραθυμίας, καὶ μετὰ διετίαν μὴ συγχωρούμενον ἐπεξελεῖν, εἰ καὶ θέλει. ὁ γοῦν τοιοῦτος κατηγορὸς οὐκ ἔστιν παρὰ τοῦτο συκοφάντης, καθὼ οὐκ ἐπεξήλθε τῇ κατηγορίᾳ, ἢ καθὼ ἠτόνησεν⁹⁾, ἢ ἀπὸ δικαστοῦ κατεδικάσθη, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθεῖν τὸν καιρὸν. ἴσως γὰρ εἰ ἐπεξεληθὲν εἰάθη, καὶ ἐκρατήσεν ἄν. καὶ διὰ τοῦτο οὐτε εἰς ταυτοπάθειαν, οὐτε εἰς τὴν τῶν συκοφαντῶν τιμωρίαν καταδικάζεται, ὡς μὴ φανεῖς¹⁰⁾ ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ψευδοκατηγορεῖν. καθὼ δὲ ὀφείλων ἐπεξελεῖν ἐντὸς διετίας οὐκ ἐπεξήλθεν, ὑπόνοιά ἐστίν, ὅτι ὡς μηδὲν ἔχων δίκαιον εἰσώπησεν¹¹⁾ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἀτιμίαν καταδικάζεται καὶ δήμεσιον τοῦ τετάρτου μέρους, καὶ μετὰ διετίαν λέγειν οὐ δύναται. ὁ γὰρ νόμος σπουδαίει μὴ κατηγορεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους, μηδὲ ἔλκεσθαι μάτην εἰς δικαστήριον ἐγκληματικόν¹²⁾, μῆτε συντρίβεισθαι. τρόπον γὰρ τινά φησιν πρὸς τὸν ἐνάγοντα¹³⁾, ὅτι ὀφείλει¹⁴⁾ ἐγκληματικὸν κινήσας δικαστήριον ταχέως τοῦτο γυμνάσαι καὶ περατώσασαι, καὶ μὴ ἐπ' ^{x)} ἀπειροῦ ἔλκειν καὶ συντρίβειν τὸν σὸν ἀντίδικον. ἴσως δὲ εἴποι τις ἂν καὶ ἑτέρας αἰτίας, ὅτι ὡς συκοφάντης καταδικάζεται. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἐν ἰδιωτικῷ ἐγκλήματι συκοφάντης πρὸς τὸ ἀμάρτημα τιμωρεῖται, ὡς τит. α'. κεφ. ιβ'. εἰκὸς ἐστίν εἰπεῖν καὶ ἐνταῦθα, ὅτι τοιοῦτον¹⁵⁾ ἢ τὸ ἀμάρτημα ἐπάγον¹⁶⁾ ποιαύτην τιμωρίαν τῷ συκοφάντη. οὕτω γὰρ φησὶ τὸ ιβ'. κεφ. καὶ ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς ἢτοι χρηματικοῖς ἐγκλήμασι πάντες οἱ συκοφάνται πρὸς τὸ ἀμάρτημα σφραγίζονται. ἀνάγνωθι δὲ καὶ βιβ. κ'. τит. α'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ νέαν παραγραφοῦν ἀναγκαίαν οὖσαν. εἴπερ¹⁷⁾ δὲ βούλει γινῶσθαι, εἰς αὐτὴν τιμωρεῖται ὁ συκοφάντης, ἀνάγνωθι τит. α'. κεφ. λε'. [Sch. a. VII. 931. sq.]

εἰς τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας τιμωρεῖσθαι] Οἶμαι ταύτην τὴν τιμωρίαν τὴν διατάξιν ὀρίσαι κατὰ τοῦ κατηγοροῦ, δι' ὅτι ἐβραθυμῆσεν καὶ οὐκ ἐπεξήλθε τῷ ἐγκλήματι. ἠγῆσατο γὰρ ἀρκεῖν τὴν ποινὴν τῷ κατηγορῷ τῆς βραθυμίας ἐνεκεν καὶ τῆς προπετοῦς εἰς τὴν κατηγορίαν ἐπιτηδύσεως¹⁸⁾, καὶ τὸ χωρὶς τιγος ὅπως συζητήσεως ἢ γυμνασίας τοῦ ἐγκλήματος καταδικάσαι τοῦτον, ἴσως καὶ δυναμένον ἀποδείξει τὸ ἐγκληματικόν, εἴγε τὴν τούτου γυμνασίαν ὑπεξήλθε. καὶ ἔξε λοιπὸν τὴν ποιαύτην ποινὴν κρατούσαν καὶ παρρησιαζομένην κατὰ τῶν κατηγοροῦντων μὲν, μὴ ἐπεξερχομένων¹⁹⁾ δὲ τῷ ἐγκλήματι τὴν δὲ ταυτοπάθειαν κατὰ τῶν γυμναζόντων καὶ μὴ ἀποδεικνυσάντων. ζῆτει καὶ τит. α'. κεφ. ι'. καὶ τит. ξς'. κεφ. ε'. καὶ τὸ κείσε²⁰⁾ σχολίον. ζῆτει τὸ ἕξῃς κεφαλ. [Sch. b. VII. 932.]

β'. 'Η^{c)} ἐγκληματικὴ δίκη εἴσω δύο ἐνιαυτῶν πληρουσθῶ ψηφίζομένων²¹⁾ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν ἐγγραφῶν, παρεχομένων τῶν²²⁾ ἀναγκαίων ἐκατέρω μέρει προδικασμιῶν. τούτου δὲ τοῦ χρόνου παρελθόντος, ὁ κατηγορὸς ὁ²³⁾ βραθυμίας ὑποστήτω τὴν τιμωρίαν τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ὀρισμένην²⁴⁾. εἰ δὲ εὐτελής ἐστίν, ἔξοριζέσθω, εἰ μὴ ἄρα ἐν τῷ μεταξύ ἦτησε συγχώρησιν. χρῆ δὲ τοὺς δικαστὰς μὴ παρέχειν εἰ μὴ τὰς ἀναγκαίους προδικασίας.

ὑποστήτω τὴν τιμωρίαν τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ὀρισμένην] Ζῆτει κεφ. α'. ὀρίζον τὴν ποινὴν, καὶ τὴν κεί α'. παραγραφῶν. [Sch. c. VII. 932.]

1) Sic Cod. Fabr. n. m) Sic Cod. 1350. Fabr. διαγνωσθεῖσας. n) Sic Cod. 1350. Fabr. συκοφαντίας. o) ὁ καταδικασθεῖς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. p) Sic Cod. Fabr. ἐνεγράφατο. q) τινά, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. r) Sic lego. Fabr. ἐπεξεληθόντων. s) Fabr. ἠτόνησε. t) Malim ἀποφανθεῖς. u) Sic Cod. 1350. Fabr. δικαστήριον ἐγκληματικόν. v) Sic Cod. Fabr. ἐναγόμενον. w) Fabr. ὄφειλε. x) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰς pro ἐπὶ. y) Sic Cod. Fabr. τοιοῦτο. z) Sic Cod. 1350. Fabr. εἰσάγων. a) Haec inde ab εἴπερ omisit Fabr. b) Fabr. ἐπιτηδύσεως. c) Sic lego. Fabr. ἐπεξερχομένων. d) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπὶ. e) L. 2. C. h. t. legitur in Syn. p. 504. usque ad verba ἦτησε συγχώρησιν et in brevius contracta apud Attal. tit. XC. f) Syn. ψηφίζομένη. Leuncl. in marg. ψηφίζομένων. g) τῶν δεest in Syn. h) Syn. ὁ ante βραθυμίας inserit, omisium in Cod. 1350. et apud Fabr. i) Syn. ὀρισμένη.

non dedit inscriptionem, debet puniri quasi calumniator. Quomodo calumniator puniatur, quaerendum est tit. I. cap. 26. Quomodo igitur hoc loco lex accusatorem nec quasi calumniatorem punit, nec talioni subiicit, si inscripserit? Solutio. Cum accusator crimen persecutus usque in finem nequivit probare, a iudice pro calumniatore cognitus damnatur, si inscripserit, talione plectitur: sin minus, ut calumniator punitur, sive ut ait lib. 60. tit. I. cap. 35. Hic vero longe aliud lex dicit et alium hominem punit, qui accusationem quidem suscipit, sed negligentia intra biennium non exequitur, nec post biennium ei, etiamsi velit id exequi, conceditur. Hic igitur accusator non est calumniator, quod non exequatur crimen, vel quod damnetur a iudice, sed quod praeterierit tempus. Forte enim vinceret, si daretur ei persecutio. Et ob id nec talione, nec calumniatoris poena coercentur, cum non pronuncietur falso accusasse. Quatenus vero debuit crimen exequi intra biennium, neque est executus, suspicio est, tacuisse eum, quod nihil iuris haberet: et ideo infamia notatus quarta parte bonorum multatur, nec post biennium potest accusare. Legi enim curae est, ne accusentur homines, et frustra trahantur in iudicia criminalia, et ne vexentur. Quodammodo enim actori dicit, eum criminali iudicio moto, id velociter exercere et peragere debere, non in infinitum trahere, et adversarium affligere. Forsitan dicit quis et alias causas, propter quas ut calumniator damnatur. Nam qui iudicio privato calumniatur, pro qualitate delicti punitur, ut tit. I. cap. 12. Dicit et hoc loco probabiliter potest, tale fuisse crimen, ut talem inferret poenam calumniatori. Sic enim ait cap. 12. Et in privatis delictis omnes calumniatores pro modo delicti coercentur. Lege et lib. 21. tit. I. cap. 3. them. 3. et ibi novam adnotationem necessariam. Sed si scire velis, quomodo puniatur calumniator, lege tit. I. cap. 35.

2) quarta parte bonorum multetur] Puto hanc poenam constitutione definitur adversus accusatorem, quod neglexerit exequi crimen. Existimavit enim sufficere poenam accusatori negligentiae et temere institutae accusationis causa, et quod nulla omnino habita criminis inquisitione damnatur, qui posset forsitan crimen probare, si id exercuisset. Et haec deinceps poena obtinebit et vigebit in accusatores, qui non exequuntur crimen: talio autem in eos, qui exequuntur nec probant. Quaere et tit. I. cap. 10. et tit. 66. cap. 6. et ibi scholium. Quaere sequens caput.

II. Criminalis causa intra biennium finiatu... L. 2
putandum a die inscriptionum, necessariis dilationibus C. IX. 44.
utrique parti praestitis. Hoc vero tempore elapso negligens accusator subeat poenam legibus constitutam¹⁾. Si vilior fuerit, relegetur²⁾, nisi interim abolitionem petierit. Iudices autem nonnisi necessarias dilaciones praebere oportet.

1) subeat poenam legibus constitutam] Quaere cap. I. quo poena definitur, et ibi primam adnotationem.



εἰ δὲ ἐπιτελής ἐστίν, ἐξοριζέσθω] Ζήτησι βιβ. κα'. tit. β'. κεφ. α'. θεμ. α'. καὶ τὸν ἐκεῖ Ἀνώγειον, καὶ tit. αὐτοῦ α'.^{κ)} κεφ. γ'. θεμ. γ'. σημειῶσαι τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἐξορίας· οὐ γὰρ ευχερώς εἴρηται. [Sch. d. VII. 932. sq.]

γ'. Τὰς^{λ)} ἐγκληματικὰς δίκας δεῖ περιορισθῆναι εἰσὼ δύο ἐνιαυτῶν. εἰ δὲ οἱ δικάσταὶ ὑπέρθωνται, εἴκοσι λιτρῶν χρυσοῦ προστίμω ὑπόκεινται.

τὰς ἐγκληματικὰς δίκας] Πᾶσα ἐγκληματικὴ δίκη ἐντὸς β'. ἐτῶν πληροῦσθω· ἐπεὶ ἀπολύεται ὁ ἐναγομένος. ὁμοίον βιβ. γ'. tit. γ'. καὶ tit. α'. διατ. ιγ'. [Sch. e. VII. 933.]

εἰσὼ δύο ἐνιαυτῶν] Πρόσκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας· ἀπὸ τῆς προκατάρξεως τῆς δίκης ἀριθμοῦμενον^{μ)}. [Sch. f. VII. 933.]

εἰ δὲ οἱ δικάσταὶ ὑπέρθωνται] Δικαστὴς ὑπερθέμενος τὰς ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις περαιτέρω τῶν β'. ἐτῶν, προστιμᾶται κ'. λιτρῶν χρυσοῦ. μέρησος τῆς ιγ'. διατ. τοῦ α'. tit. τοῦ γ'. βιβ. ἐπιούσης, ὅτι καὶ ἄλλοι ἀντ' αὐτοῦ δίδονται δικαστῆς. [Sch. g. VII. 933.]

εἴκοσι λιτρῶν χρυσοῦ προστίμω ὑπόκεινται] Τοῦτο, ἐν ᾧ οἱ δικάζομενοι ἐπιτίθενται. ἐπεὶ εἰ καὶ ἀφθνήσουσιν οἱ δικάσταί, οὐχ ὑπόκεινται τῷ προστίμῳ τῶν κ'. λιτρῶν τοῦ χρυσοῦ. [Sch. h. VII. 933.]

TITULOS ΞΓ'.^{ν)}

Περὶ κατηγοροῦ ἀποστάντος.

α'. Ὁ^{ο)} ἐγγραψάμενος καὶ ἔγγυας δεδωκώς, καὶ ποιήσας τινὰ κατασχέθηναι, καὶ χωρὶς συγχωρήσεως ἀποστάς, ὑποπίπτει τῷ περὶ τῆς συκοφαντίας ἐγκλήματι.

ὁ ἐγγραψάμενος] Ὁ^{ο)} κατηγορήσας τινὸς ἐγκληματικῶς ἐγγραψάμενος τε καὶ ἔγγυας δεδωκώς, οὐ δύναται ἀφίστασθαι τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀβολιτιονος, τοῦ ἴσου κατασχέθηντος. εἰ γὰρ ἀποστῇ, τῷ Τουρπιλιανίῳ ὑπόκειται. ἐπάγει δὲ ἡ ε'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὡς καὶ γυνὴ κινήσασα πύβλικον σούα σουρορῶμενε καίσα ἐνέχεται τῷ εἰρημένῳ δόγματι, κᾶν διὰ συμφώνου τῆς κατηγορίας ἀπέστη. ἰστέον γάρ, ὡς δηλοῖ ἡ δ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὅτι οὐ μόνον ὁ κατηγορὸς ἀποστάς τῷ ἐγκλήματι κατέχεται, ἀλλὰ καὶ ὁ τοῦτου ἐγγυητῆς τῷ αὐτῷ δόγματι ὑπόκειται, εἰς ὅσα μέντοιγε αὐτὸν ἐνηγγύησατο. πλὴν τὰ λεχθέντα δεῖται προβαίνοντα ζῶντος τοῦ ἴσου, ὡς ἔγνωκας ἐν τῇ γ'. διατ. τοῦ ε'. tit. τοῦ παρόντος β'. βιβ. μετὰ γὰρ τελευτῆν τοῦ ἐναγομένου οὐκ ἀναγκάζεται ὁ^{α)} ἐνάγων ἐπεξελεῖν τῷ ἐγκλήματι. ζήτησι tit. α'. κεφ. ι'. [Sch. a. VII. 934.]

Τὸ κατὰ πόδας. Ἐκείνος εἰς τὸ δόγμα τὸ Τουρπιλιανέιον ἐμιπτειν δοκεῖ, ὅστις ἐγκλημα πούβλικης ἀγωγῆς ἐδηλατόρευσε, καὶ τῆς δίκης τυπωθείσης, τουτέστι, τῶν ἐγγραφῶν ἀποτεθέντων, ἐγγυητῶν περὶ ἐξελείψεως^{β)} τῆς δίκης παρασχέθηντων, καὶ ἐκείνου, ὅστις κατηγορεῖται, ὑπὸ παραφυλακῆν τῆς ταξείως γινομένου, μὴ αἰτηθείσης ἀβολιτιονος, ἐκ τῆς κατηγορίας τοῦ ἐγκλήματος ἀπέστη.^{γ)} ἀρα οὖν ἔαν ἐκ τούτων μὴ γέγονε τι, οὐχ ὑποπέπτωκε^{δ)} τῷ Τουρπιλιανίῳ δόγματι. [Sch. a. VII. 934. sq.]

β'. Ἐάν τις χωρὶς συγχωρήσεως ἀποστῇ, καὶ ὁ ἐγγυητῆς αὐτοῦ ἀναγκάζεται δοῦναι τὰ ἀπὸ τῆς ἐγγυῆς ὡς ὑποπεσῶν· ὑποπίπτει δὲ καὶ ἔξτρα ὄρδινεμ κολάσει.

ἔαν τις χωρὶς συγχωρήσεως ἀποστῇ] Τὸ κατὰ πόδας. Ἐάν ὑπὲρ ἐκείνου, ὅστις εἰς τὸ ἐγκλημα ὑπέγραψε, τὴν πίστιν τὴν σὴν ἐδέσμησας, κἀκείνος ἀπέστη, καὶ κομμιτευθείσα ἡ ἐπερωτήσις ἐστίν^{ε)}, οὐχ ὑπὲρ^{ς)} τὴν ποσότητα, εἰς ἣν ἐνηγγύησεν, ἐνόχος ἐγένου, ἐκείνου, ὅστις ἀπέστη, ἀτιμίαν μηδὲν ἥτιον σημειωθσομένου καὶ ἔξτρα ὄρδινεμ τῇ κινήσει τῇ

κ) α'. quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. λ) L. 3. C. h. t. argumentum tradit Attal. tit. XC. μ) Malim ἀριθμοῦμενον. ν) In Cod. 1350. adduntur haec: β. δ'. τοῦ κωδ. τε. μέ. ο) L. 1. C. h. t. legitur in Syn. p. 504. ρ) Hoc videtur esse Theodori. ς) ὁ inserui. ρ) Malim ἐπεξελεύσεως. θ) Hic desinit τὸ κατὰ πόδας. τ) Sic lego. Fabr. ὑπέπτωκε. κ) Fabr. ἐστι. υ) Sic lego. Fabr. ὑπὸ.

2) si vilior fuerit, relegetur] Quaere lib. 21. tit. 2. cap. 1. them. 1. et ibi Innominatum, et eiusdem tit. 1. cap. 3. them. 3. Nota hoc genus relegationis: neque enim facile dictum est.

III. Criminales causae¹⁾ terminari debent intra biennium²⁾. Quodsi iudices distulerint³⁾, viginti librarum auri multam sustinent⁴⁾.

1) criminales causae] Omnis criminalis causa intra biennium finiat: alioquin absolvitur reus. Simile lib. 3. tit. 3. et tit. 1. const. 13.

2) intra biennium] In τῷ κατὰ πόδας additur, a litis contestatione numerandum.

3) quodsi iudices distulerint] Iudex, qui differt criminales causas ultra biennium, viginti libris auri multatur. Memineris const. 13. tit. 1. lib. 3. quae ait, et alium eius vice iudicem dari.

4) viginti librarum auri multam sustinent] Hoc, si litigatores immineant. Alioquin etiamsi neglexerint iudices, non subeunt multam viginti librarum auri.

TITULUS LXVI.

De accusatore desistente.

I. Si is, qui inscripsit¹⁾ et fideiussores dedit, et aliquem apprehendi curavit, sine abolitione desistat, incidit in crimen calumniae.

1) si is, qui inscripsit] Accusator, qui inscripsit et fideiussores dedit, non potest desistere accusatione sine abolitione reo comprehenso. Nam si desistat, incidit in Senatusconsultum Turpillianum. Addit const. 5. hulus tit. mulierem etiam, quae publicum crimen detulit sua suorumve causa, teneri eo Senatusconsulto, etiamsi pacto accusatione destiterit. Sciendum enim est, ut ostendit const. 4. huius tit. non tantum accusatorem desistentem teneri, sed et fideiussorem eius eodem Senatusconsulto teneri in eam quantitatem, quam spondidit. Verum haec omnia procedere accipias vivo reo, ut didicisti const. 3. tit. 6. huius libri 9. Nam post mortem rei non cogitur accusator crimen exequi. Quaere tit. 1. cap. 10.

Τὸ κατὰ πόδας. Is in Senatusconsultum Turpillianum incidisse videtur, qui crimen publici iudicii detulit, et causa ordinata, (id est, inscriptionibus depositis, et fideiussoribus de exequenda lite praestitis) eoque, qui accusatur, sub custodia officii facto, non impetrata abolitione, ab accusatione criminis destitit. Itaque si horum nihil fiat, non incidit in Senatusconsultum Turpillianum.

II. Si quis sine abolitione destiterit¹⁾, etiam fideiussor eius quasi commissa stipulatione, quae spondit praestare compellitur: ipse vero etiam extra ordinem coercetur²⁾.

1) si quis sine abolitione destiterit] Τὸ κατὰ πόδας. Si pro eo, qui in crimen subscripsit, fidem tuam adstrinxisti, isque destitit, et commissa stipulatio est, non ultra quantitatem, quam spondidisti, obligatus es: eo, qui destitit, infamia nihilominus notando, et extra ordinem secundum motum iudiciale puniendo.



δικαστικῆ τιμωρηθησομένου. *) ἄρα οὖν καὶ εἰ ὁ ἐναχθεὶς λέγει ἑαυτὸν πλείονα ζημιωθῆναι, ὁ ἐγγυητὴς ὑπὲρ x) τὴν ποσότητα τῆν ἰδίαν οὐ κατέχεται. [Sch. b. VII. 935.]

ὑποπίπτει δὲ καὶ ἔξτρα ὄρδινεμ κολάσει] Δηλονότι ὡς ἂν ὁ δικαστὴς βουληθῆ), ὀρίζει τὴν τιμωρίαν. [Sch. c. VII. 935.]

γ'. Ἐὰν δόξη συγχώρησιν αἰτηθῆναι, καὶ ὑπὲρ τούτου λαβεῖν τινα τὸν ἐνάγοντα, καὶ αὐτὸς μὲν ἀποστῆ τῆς κατηγορίας, οἱ δὲ ἐναγόμενοι μὴδὲν παράσχωσιν, οὐ δύναται ἐκ δευτέρου τὴν κατηγορίαν, ἧς ἀπαξ ἀπέστη, γυμνάσαι.

δ'. Ὁ ἀποστάς τοῦ ἐγκλήματος καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὸ βουλόμενος κινεῖν, ἐκβάλλεται τῇ τῆς συγχωρήσεως παραγραφῇ.

ὁ ἀποστάς τοῦ ἐγκλήματος] Θεοδώρου. Ὁ κινήσας πούθλικον καὶ ἀποστάς αὐτοῦ, εἰ θέλῃσι μετὰ ταῦτα γυμνάσαι αὐτό), εὐθύνεται τῷ Τουρπιλιανείῳ δόγματι. ἀνάγνωθι τὴν ἐξῆς ε. *) διατ. ζῆται τιτ. α'. κεφ. ια'. ιγ'. θεμ. β'. [Sch. d. VII. 935.]

ε'. Καὶ γυνὴ κινούσα ἰδίων συγγενῶν ἢ ἰδίων αἰτιῶν, καὶ ἀποστῆσά χωρὶς συγχωρήσεως, ὑποπίπτει τῷ τῆς συκοφαντίας ἐγκλήματι.

ἰδίων συγγενῶν] Τιοῦ καὶ θυγατρός, καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν, καὶ ζῆται τιτ. α'. κεφ. ι'. θεμ. ζ'. τὸ τέλος, καὶ ἐν ἀντὶ εὐρήσει τὴν λύσιν καὶ κεφ. αὐτοῦ πρὸ β. κεφ. τοῦ τέλους, καὶ εἰ βούλει b), καὶ κατ' ἐκείνο ἐρμήνευσον τὸ παρόν. καὶ βιβ. λδ'. τιτ. λδ'. [Sch. e. VII. 935.]

καὶ ἀποστῆσά χωρὶς συγχωρήσεως] Ἐπὶ τινι συμφωνίῳ. ἐν γὰρ τῇ γ'. διατ. οὐ χρῆ θεματίζειν μηδέπω αἰτηθῆσθαι τὴν ἀβολιτίονα ἐπειτογε εὐρίσκειται ἐκείνος ἀποστάς χωρὶς ἀβολιτίονος. [Sch. f. VII. 935.]

ζ'. Ἐν ταῖς ἐπεξελεύσει τῶν ἐγκλημάτων δοκεῖ τις ἀφίστασθαι, ὅτε ἀποστῆ παντελῶς ὡς μηκέτι βουλόμενος κινῆσαι. ἐπειτογε ἐὰν ἐπὶ χρόνον τινὰ ῥαθυμύσῃ τὸ ἐγκλημα κινῆσαι, οὐ δοκεῖ ἀποστῆναι χωρὶς συγχωρήσεως.

ἐν ταῖς ἐπεξελεύσει τῶν ἐγκλημάτων] Θεοδώρου. Ἐκείνος δοκεῖ τῆς κατηγορίας ἀφίστασθαι, ὁ ψυχῇ τοῦ μηκέτι κινεῖν ἀφίσταμενος ὁ γὰρ πρὸς χρόνον μόνον ἀποστάς διὰ τινὰ αἰτίαν ἢ δι' ἀπραγμοσύνην, οὐ νοεῖται ἀφίστασθαι. ὅθεν οὐχ ὑπόκειται τῷ δόγματι θέλων αὐθις κινεῖν. [Sch. g. VII. 935.]

ὅτε ἀποστῆ παντελῶς ὡς μηκέτι βουλόμενος κινῆσαι] Ἡ διατ. ὡς περ καὶ ἡ α'. ὀρίζεται, τίς ἀφίσταται, δεικνύουσα, ὅτι οὐ πᾶς μὴ ἐπεξῶν τέως ἀφίσταται, ἀλλ' ὁ παντελῶς ἔχων λογισμὸν [μη] c) ἐπεξελθεῖν. ἐὰν τις οὖν ἢ ὡς νοσήσας d), ἢ ὡς κατὰ ἀγροικίαν μὴ πληρώσῃ e), οὐχ ὑποκειται τῷ Τουρπιλιανείῳ. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἡ α'. τοῦ προλαβόντος τιτ. ἀπῆλθε αὐτὸν ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς dietias παραγενέσθαι, ἵνα δεχθῆ, ὅτι οὐκ ἀπέστη τοῦ ἐγκλήματος, ἀλλ' ὑπέριθετο τὸ ἐπεξελθεῖν. [Sch. h. VII. 935.]

ΤΙΤΛΟΣ ΕΖ'. f)

Μὴ ἐκτὸς κελύσεως τοῦ βασιλέως τῶν μὴ ὠρισμένων δικαστῶν b) ἐξέστω δημεῦσθαι τινα.

α'. Μηδενὶ h) τῶν δικαστῶν ἐξίστω, ὑπεξηρημέων ἐκείνων, οἵτινες ἐν τῇ ἄρχῃ τῆς διοικήσεώς εἰσι

w) Hic desinit τὸ κατὰ πόδας. x) Sic lego. Fabr. ὑπό. y) Fabr. βουληθῆ. z) Sic lego. Fabr. αὐτὸν. a) ε', quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. b) Sic Cod. 1350. Fabr. βούλη. c) μὴ inserendum, ut et ex versione Cuiacii patet. d) Sic lego. Versio Cuiacii morbo. Fabr. νοήσας. e) Sic lego. Fabr. πληρώσας. f) In Cod. 1350. adduntur haec: β. β'. εὐθ' κωδ. τι. μὴ. g) Lege τοῖς μὴ ὠρισμένοις δικασταῖς. h) L. un. C. h. t. legitur in Syn. p. 539. et in brevius contracta apud Attal. tit. XCI. §. 2.

Itaque etiamsi reus dicat se maiora passum, fideiussor supra suam quantitatem non tenetur.

2) ipse vero etiam extra ordinem coeretur] Videlicet iudex suo arbitrio statuit poenam.

III. Si placuerit abolitionem peti, et ea de causa accusatorem aliquid accipere, et destiterit quidem ipse ab accusatione, rei vero nihil praestiterint, non potest iterum accusationem, quam semel omisit, exercere.

IV. Qui destitit crimine 1) et postea id deferre vult, repellitur abolitionis praescriptione.

1) qui destitit crimine] Theodori. Qui egit publico iudicio et destitit, si postea id exequi velit, tenetur Senatusconsulto Turpilliano. Lege sequentem 5. const. Quaere tit. 1. cap. 11. 13. them. 2.

V. Mulier quoque, quae suam cognatorumve suorum 1) causam agit, et destitit sine abolitione 2), incidit in crimen calumniae.

1) cognatorumve suorum] Filii et filiae, et reliquorum cognatorum. Et quaere tit. 1. cap. 10. them. 6. finem, et in eo invenies solutionem, et eiusdem cap. antepenultimum, et hoc si malis, secundum illud exponas, et lib. 34. tit. 34.

2) et destitit sine abolitione] Pacto aliquo. Nam in const. 3. fingendum non est, nondum impetratam esse abolitionem: alioquin inveniretur is destitisse sine abolitione.

VI. In executionibus criminum 1) destitisse quis videtur, si destiterit omnino ea mente, ne unquam agat 2). At si aliquanto tempore neglexerit crimen exequi, non videtur destitisse sine abolitione.

1) in executionibus criminum] Theodori. Is videtur accusatione destitisse, qui destitit animo nunquam accusandi: nam qui tempore solum quodam destitit aliqua ex causa, vel per simplicitatem, non videtur destitisse. Itaque non incidit in Senatusconsultum, si ex integro velit agere.

2) si destiterit omnino ea mente, ne unquam agat] Ut prima, ita haec constitutio definit, quis desistat, demonstrans, non omnem eum, qui crimen non persequitur, continuo desistere, sed qui omnino animum habet non persequendi. Si quis igitur vel morbo, vel simplicitate accusationem non impleat, non incidit in Turpillianum. Quapropter const. 1. praecedentis tituli exigit, ut is ultimo die hiennii adsit, quo monstret, se distulisse, non destitisse.

TITULUS LXVII.

Ne sine iussu Principis non statutis iudicibus liceat confiscare.

I. Nulli iudicium liceat 1), exceptis iis, qui in summa administrationis positi sunt potestate 2), pro-

L. un. C. IX. 48.



κείμενοι ἐξουσία, τῆς δημεύσεως τῶν γειμῶν πάσης τῆς ὑποστάσεως¹⁾ τύπτειν, εἰ μὴ εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοὰς τοῦτο αὐτὸ ἀνενεχθῆ.

μηδὲν τῶν δικαστῶν ἐξέστω] Θεοδώρου. Οὐδεὶς τῶν μικρῶν ἀρχόντων δύναται δημεύσαι τινα εἰς πᾶσαν τὴν αὐτοῦ περιουσίαν. τοῦτο γὰρ μεζόνων ἀρχόντων ἐστίν. ἀνάγνωθι τὴν ἰ. νεαράν. [Sch. a. VII. 936.]

ὑπεξηρημένων ἐκείνων, οὔτινες ἐν τῇ ἄκρῃ τῆς διοικήσεως εἰσι κείμενοι ἐξουσία] Ἐάν οὖν ἐστί τις ἐπαρχὸς πραιτωρίων^{κ)} ἢ μάγιστρος, οὗτος δύναται δημεύειν. ζῆπει βιβ. ζ. tit. ε. κεφ. λη. Θεμ. β. καὶ τὴν ἐκεῖ νέαν παραγραφήν. [Sch. b. VII. 936.]

ΤΙΤΛΟΣ ΞΗ'.¹⁾

Περὶ τῶν πεπονθότων ἀπόφασιν καὶ ἀποκαθίσταμένων.

α'. Καὶ ὁ περιορισμένος, καὶ ὁ εἰς μέταλλον καταδικασθεὶς, ἐάν ἀποκατασταθῶσι, διαδέχονται τοὺς ἰδίους ἀπελευθέρους.

β'. Ἰδεμ. Ἐάν ὁ περιορισμένος ἀποκαταστᾷ ἀπολάβῃ τὴν ἀξίαν κατὰ βασιλικὴν φιλοτιμίαν, οὐ μὴν τὴν οὐσίαν, οὔτε τοῖς δανεισταῖς, οὔτε δημοσίῳ χρεὶ ὑπόκειται. εἰ δὲ λαβὼν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἄδειαν ἀναλαβεῖν τὴν οὐσίαν, ἰπερέθεται, οὐκ ἐκφεύγει τὰς ἀγωγὰς, αἵτινες πρὸ τῆς καταδίκης ἤρμυζον κατ' αὐτοῦ.

οὐ μὴν τὴν οὐσίαν] Ζῆπει βιβ. β. tit. β. κεφ. κα'. λέγον^{μ)}. Ὁ βασιλεὺς παραχωρῶν πράγματα, καὶ τὰς^{ν)} ἀγωγὰς παραχωρεῖ. ὡδε^{ο)} γὰρ^{ρ)} ἀρμόζει τι θέμα. [Sch. a. VII. 940. sq.]

γ'. Παπ. Πάπ. Ἐάν τῆς ποινῆς παραχωρηθείσης τῶν περιορισμένων^{ρ)}, ἡ οὐσία αὐτοῦ μείνη παρὰ τῶν δημοσίῳ, οὐχ ὑπόκειται τοῖς πρὸ τοῦ ἀμαρτήματος δανεισταῖς. εἰ δὲ μετὰ τῆς ἀξίας καὶ τὴν οὐσίαν ἐλάβειν, ἰσχυρῶς ἐνάγεται.

ἰσχυρῶς ἐνάγεται] Τουτέστιν^{σ)}, οὐ δεόμεθα οὐτιλίων ἀγωγῶν^{τ)} αἱ γὰρ διρέκται ἀρμόζουσι κατ' αὐτοῦ. [Sch. b. VII. 941.]

δ'. Παυλ. Γυνὴ ἔγκυος περιορισθεῖσα^{υ)} καὶ γεννήσασα ἀποκατέστη. φιλανθρώπως τὰ δίκαια τῆς συγγενείας ἀποκαθίσταται τῶ τεχθέντι.

ε'. Ἐάν βασιλεὺς ἀποκαθιστῶν τινα εἶπεν^{ζ)} εἰς ἀκέραιον σε ἀποκαθίστημι^{ς)} δοκεῖ λέγειν, ὅτι καὶ τὴν τιμὴν, ἣν ἐπραττε πρότερον, δίδωσιν αὐτῶ.

ἐάν βασιλεὺς ἀποκαθιστῶν τινα εἶπεν] Ἀποκαθιστῶν ὁ βασιλεὺς τὸν δεποριτευθέντα δοκεῖ αὐτῶ χαρισσάσθαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν προτέραν ἀξίαν, καὶ τὴν βουλευτικὴν τύχην. οὕτω νόει καὶ τὴν ζ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. ὅτι, εἰ^{η)} ἀποκαταστήσει^{η)} ὁ βασιλεὺς τὸν δεποριτεύοντα, τότε τεύξεται τῶν ἰδίων ἀξιωμάτων. εἰ γὰρ μὴ ἀποκατασταθῆ ὁ τοιοῦτος, ἀλλὰ μόνον ἀνακληθῆ, οὐδὲ τῶν ἰδίων τιμῶν ἀξιοῦται, κἂν ἔτυχε γενικῶς ἰνδουλιγέντιαν, ὡς ἐπάγει ἡ ζ'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit. ἀλλ' οὐδὲ μὴν τῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ἀπολαύει κατὰ τὴν β'. διατ. τοῦ παρόντος tit. σημειώσαι οὖν τὴν διαφορὰν, καὶ ἀνάγνωθι τὴν ιγ'. διατ. τοῦ αὐτοῦ παρόντος tit. λέγουσαν, ὅτι ὁ ἀποκαθιστάμενος ἀναλαμβάνει καὶ τὸ ἐν ποτεστάτῃ τῶν ἰδίων παιδῶν. [Sch. c. VII. 941.]

ζ'. Ὁ εἰς μέταλλον πεμψθεὶς καὶ μετὰ ταῦτα

ι) Leuncl. in marg. Syn. post ὑποστάσεως inserit τινα. κ) Fabr. πραιτωρίων. λ) In Cod. 1350. adduntur haec: βι. μη. τῶν διγ. τι. κγ'. μ) Fabr. λέγων. ν) τὰς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. ο) Sic Cod. Fabr. ψ δὲ. ρ) γὰρ, quod omisit Fabr. habet Cod. 1350. ς) L. 3. D. h. t. legitur apud Attal. tit. XCIII. §. 1. ρ) Attal. παραχ. τινὲ τοῦ περιορισμοῦ. θ) Fabr. τουτέστι. ι) Sic Cod. 1350. Fabr. περιορισθεῖσα. κ) Sic Cod. 1350. Fabr. ὁ pro εἰ. λ) Sic lego. Fabr. ἀποκαταστήσας.

scriptionis tempestate totius substantiae ferire, nisi ad nostras aures hoc ipsum referatur.

1) nulli iudicum liceat] Theodori. Minorum magistratum nullus publicare potest omnia bona. Hoc enim est tantum maiorum. Lege Novellam 17.

2) exceptis iis, qui in summa administrationis positi sunt potestate] Si igitur quis sit Praefectus praetorio, vel magister, publicare potest. Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 98. them. 2. et ibi novam adnotationem.

TITULUS LXVIII.

De sententiam passis et restitutis.

I. Deportatus et in metallum damnatus, si restituantur, succedunt libertis suis.

II. Idem. Si deportatus restitutus receperit dignitatem indulgentia Principis, non etiam bona¹⁾, nec creditoribus, nec publico debito tenetur. Sed si a Principe data ei facultate recipiendi bona, distulerit, non evitat actiones, quae ante condemnationem in eum competebant.

1) non etiam bona] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 21. quo dicitur: Princeps concedens bona, actiones quoque concedit. Nam ad id haec pertinet species.

III. Papian. Si poena remissa deportato, bona eius fiscus retineat, non tenetur creditoribus, quibus tenebatur ante delictum. Sed si cum dignitate et bona receperit, efficaciter convenitur²⁾.

1) efficaciter convenitur] Hoc est, non indigemus utilibus actionibus, quia directae iu enim competunt.

IV. Paul. Mulier praegnans deportata peperit et restituta est. Benigne iura cognationis nato restituantur.

V. Si Princeps restituens aliquem dicat¹⁾, in integrum te restituo, videtur etiam ei honorem dare, quem antea gessit.

1) si Princeps restituens aliquem dicat] Princeps restituens deportatum videtur ei largiri bona sua, et priorem dignitatem, et curialem fortunam. Sic intellige et const. 6. huius tit. deportatum a Principe restitutum recipere dignitatem suam. Quodsi non restituitur, sed revocetur, non recipit suam dignitatem, licet impetraverit generaliter indulgentiam, ut subiicit const. 7. huius tituli. Sed nec bona recipit, iuxta const. 2. huius tit. Nota igitur differentiam, et lege const. 13. huius tituli, quae ait, restitutum recipere patriam potestatem.

VI. In metallum missus¹⁾ et postea revocatus,



ἀνακληθεὶς, αὐτὸς μὲν ἀπαλλάσσεται τῆς τιμωρίας, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν τὴν ἀπὸς δημευθεῖσαν ἐπαναλαμβάνει.

ὁ εἰς μέταλλον πεμφθεὶς] Ἐάν ὁ μεταλλοθεὶς ἀνακληθῆ, τῆς μὲν τιμωρίας ἐλευθεροῦται, οὐκ ἀναλαμβάνει δὲ τὰ πράγματα αὐτοῦ, δηλονότι εἰ μὴ καὶ αὐτὰ ἀποκατασταθῆ αὐτῷ. ἔγνω γὰρ ἐν τῷ παρόντι θ'. βιβ. tit. μθ'. διατ. δ'. ὅτι οὐκ ἀνατρέπεται ἡ δήμεσις ἐκ τῆς ἀνακλήσεως. [Sch. d. VII. 941.]

οὐχὶ δὲ καὶ τὴν οὐσίαν — ἐπαναλαμβάνει] Ἡ ἀποκαταστάσις αὐτὸν κέλευσις καὶ ἀπαλλασσοῦσα τῆς τιμωρίας οὐ δοκεῖ καί™) τὴν οὐσίαν αὐτῷ χαρῆσθαι, εἰ μὴ ἰδικῶς τοιαύτη γένηται κέλευσις. τοῦτο δὲ προαναφώνησά σοι καὶ ἐν τῇ δ'. x) διατ. τοῦ μθ'. tit. [Sch. e. VII. 941.]

ζ. Ὁ) κεφαλικῆ τιμωρία περιπεσῶν καὶ δημευθεῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκατασταθεὶς, εἰ μὲν ἔλαβε πρῶτον ῥητόν ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας, οὐκ ἐνάγεται παρὰ τῶν δανειστῶν. ἔάν δὲ μέρος τῆς οὐσίας ἔλαβε, πρὸς ἀναλογίαν αὐτοῦ τοῦ μέρους παρὰ τῶν ἰδίων δανειστῶν ἐνάγεται. ἔάν δὲ τῷ δημοσίῳ χρεωστῇ, καὶ μὴ ἀρκῶσι τὰ πράγματα αὐτοῦ πληρῶσαι τὸν δήμεσιον, καὶ διὰ τοῦτο ἐδημεύθῃ, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐγγυηταὶ αὐτοῦ μένουσιν ἐνοχοί.

ὁ κεφαλικῆ τιμωρία περιπεσῶν] Ὁ ἀνακληθεὶς μετὰ δημευσίαν εἰ λάβῃ ῥητόν μόνον πρῶτον ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας, οὐ κατέχεται ὑπὲρ ὧν ἐχρεώσται πρὸ τῆς δημεύσεως. καὶ γὰρ μέρος ἀναλαβὼν τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως, ἐνάγεται κατὰ ἀναλογίαν ὧν ἔλαβεν™). ὁμοίῳ φησιν™) ἡ δ'. διατ. τοῦ παρόντος tit. περὶ ἐπιτροπῶν™). ἐπάγει δὲ καὶ ἡ β'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου tit. ὡς ἐάν λάβῃ πάντα τὰ αὐτοῦ, εὐθύνεται εἰς ὅλα, ἃ ἐποφείλει. [Sch. f. VII. 941.]

εἰ μὲν ἔλαβε πρῶτον ῥητόν] Πρῶτον ἐν ἡ δύο, οὐχὶ μέρος τῆς οὐσίας. ἔμαθες τὴν™) διαιρέσιν ταύτην™) καὶ ἐν τῇ β'. ἰστί. ἐν τοῖς καθ' ὁμάδα™) φιδεῖκομύσις, ἔνθα λέγει, ὅτι εἰ μὲν ἐκέλευσθῃ ὁ κληρονομος πρᾶγματα παρακατασχεῖν, πρὸς ἀναλογίαν αὐτῶν οὐκ ἐνάγεται. εἰ δὲ μέρος™) οὐσίας ἐκέλευσθῃ κατασχεῖν, πρὸς τὸ μέρος ἐνάγεται. [Sch. g. VII. 941.]

καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐγγυηταὶ αὐτοῦ μένουσιν ἐνοχοί] Ἐάν οὖν ἀρκῆσῃ ἡ οὐσία αὐτοῦ πρὸς τὸ χρέος τοῦ φίσκου, αὐτοῦ μὲν ἀπαλλάσσεται, τοῖς δὲ ἄλλοις δανεισταῖς κατέχεται. ἔάν δὲ μὴ καὶ τῷ φίσκῳ ἀρκῆσῃ, κατέχεται καὶ τῷ φίσκῳ. [Sch. h. VII. 942.]

η. Ἐάν™) τις πεμφθεὶς εἰς μέταλλον μετὰ ταῦτα ἀνακληθῆ™), εἰ™) καὶ πλούσιος γένηται μετὰ ταῦτα, οὐκ ἐνάγεται τινι™) ὑπὲρ τῶν πρὸ τοῦ μετᾶλλου κεχρεωστημένων παρ' αὐτοῦ, εἰ μὴ ἄρα ἡ ἀρχαία αὐτοῦ οὐσία ἀποκατίστη αὐτῷ.

ἐάν τις πεμφθεὶς εἰς μέταλλον] Ζῆτει βιβ. κς'. tit. α'. κεφ. μζ'. καὶ βιβ. μγ'. tit. β'. κεφ. τελ. [Sch. i. VII. 942.]

οὐκ ἐνάγεται τινι] Ἐπειδὴ μετὰ τῆς δημεύσεως τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τῶν προτέρων καὶ τῶν ἀγωγῶν τῶν καθ' ἑαυτοῦ ἀπηλλάγη, καὶ ἀρμόζουσιν αὐταὶ κατὰ τοῦ φίσκου, εἰ μὴ ἀναλάβῃ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, οὐ κινεῖται. [Sch. k. VII. 942.]

θ. Ὁ δημευθεὶς μετὰ ἐτέρας τιμωρίας, καὶ δεξιόμενος τῆς τιμωρίας συγχώρησιν, οὐκ ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια πράγματα. ἄρα οὖν οὐδὲ τὰς ἀγωγάς.

ὁ δημευθεὶς μετὰ ἐτέρας τιμωρίας] Ὁ τιμωρηθεὶς καὶ δημευθεὶς, εἰ τῆς τιμωρίας μόνον ἐλευθερωθῆ, οὐκ ἀναλαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, οὐδὲ κινεῖ τὰς ἰδίας ἀγωγάς. μέμνησο τῆς β'. καὶ δ'. διατ. τοῦ μθ'. tit. τοῦ παρόντος βιβ. καὶ ἀνάγνωθι τὴν ια'. διατ. τοῦ παρόντος tit. [Sch. l. VII. 942.]

ω) Sic Cod. 1250. Fabr. πρὸς pro καὶ. x) δ', quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. y) L. 3. C. h. t. similiter exhibetur ab Attal. tit. XCIII. §. 2. z) Fabr. λαβε. a) Fabr. φησι. b) Sic Cod. 1350. Fabr. ἐπιτροπῶν. c) τὴν, quod habet Cod. 1250. omisit Fabr. d) Sic Cod. Fabr. ταιαύτην. e) Sic lego. Fabr. ὁμάδων. f) Haud dubie legendum μέρος, pro μίσηρος, quod habet Fabr. Cuiacius vertit partem. g) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 48. h) Syn. ἀνακληθεῖν. i) εἰ Syn. omisit. k) τινι. Syn. omisit.

poena quidem liberatur, sed non recipit bona 2) semel publicata.

1) in metallum missus] Si in metallum damnatus revocetur, poena quidem liberatur, sed non recipit bona sua, nisi et haec ei restituantur. Didicisti enim in hoc lib. 9. tit. 49. const. 4. ex revocatione non rescindi publicationem.

2) sed non recipit bona] Iussio, quae eum restituit et liberat poena, non videtur etiam bona concedere, nisi specialiter id iussioni inseratur. Hoc iam ante tibi dixi in const. 4. tit. 49.

VII. Qui in capitale poenam incidit 1), et proscriptus, ac deinde restitutus est, si rem quandam ex suis bonis receperit 2), non convenitur a creditoribus. Sed si partem bonorum receperit, pro rata portione a creditoribus convenitur. Quodsi fisco debeat, et non sufficiant bona eius ad satisfaciendum fisco, et ob id proscriptus, tam ipse, quam fideiussores eius obligati manent 3).

L. 3. C. IX. 51.

1) qui in capitale poenam incidit] Post publicationem revocatus, si rem tantum certam ex bonis suis recipiat, non tenetur eorum nomine, quae ante publicationem debuit. Sed si partem bonorum recipiat, tenetur pro rata eorum, quae accepit. Simile ait const. 4. huius tit. de tutoribus. Addit vero const. 12. huius tit. si omnia bona sua receperit, eum teneri in solidum, quod debuit.

2) si rem quandam — receperit] Rem unam vel duas, non partem bonorum. Didicisti hanc divisionem et in Instit. 2. tit. de fideicommissariis hereditatibus, ubi ait, heredem iussum res quasdam retinere, pro rata earum non teneri: iussum autem retinere partem, pro parte teneri.

3) tam ipse, quam fideiussores eius obligati manent] Si igitur bona eius sufficiant debito fiscali, eo liberatur, aliis vero creditoribus tenetur: tenetur et fisco, si fisco non sufficiant.

VIII. Si missus in metallum 1) postea revocetur, quamvis locupletior fiat postea, nemini tenetur 2) eorum nomine, quae ante metalli damnationem debuit, nisi pristina eius bona ei restituantur.

L. 4. C. eod.

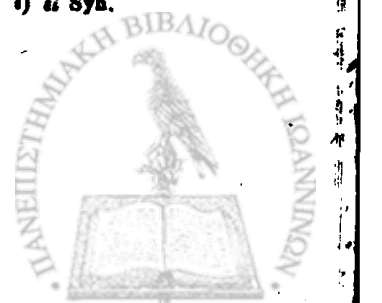
1) si missus in metallum] Quaere lib. 26. tit. 1. cap. 47. et lib. 43. tit. 2. cap. ult.

2) nemini tenetur] Quia post publicationem pristinorum bonorum actionibus, quae adversus eum erant, solutus est, eaeque adversus fiscum competere coeperunt, nisi bona recipiat, non tenetur.

IX. Proscriptus adiuncta alia poena 1) si poenae remissionem obtineat, sua bona non recipit: ergo neque actiones.

L. 5. C. eod.

1) proscriptus adiuncta alia poena] Punitus et proscriptus, si poena tantum liberatur, non recipit bona sua, neque agit actionibus suis. Memineris const. 2. et 4. tit. 49. huius libri, et lege const. 11. huius tituli.



Τὸ κατὰ πόδας. Ἐὰν ἀφαιρεθῶντων τῶν πραγμάτων εἰς νῆσον δοθεὶς ὑπάρχη¹⁾, κἀν^{m)} τὰ μάλιστα ἀπὸ κοινῆς φιλοτιμίας ὑπέστρεψας, ὁμῶς τὰς ἀγωγὰς, ὅσαςδῆποτε ἐσχρήνα λέγειⁿ⁾, μένουσιν ἐν τῇ αἰτία τῶν πραγμάτων τῶν δήμευθέντων. καὶ οὐδὲ τεταγμένον ἐστίν^{o)}, ὅπερ αἰτεῖς, ἵνα κατὰ τῶν κληρονομῶν τῶν ἐπιτρόπων αἱ ἀγωγαὶ σοι παρασχεθῶσι. [Sch. l. VII. 942.]

Οὗτος ἐρελεγατεύθη, καὶ διὰ τοῦτο χρεια ἦν ἰδικῆς ἀποφάσεως δήμευσης αὐτόν. ἐπιτίθει εἰ ἐδεπορτατεύθη, σιωπηρῶς καὶ δήμευσι τῇ τοιαύτῃ ἀποφάσει παρηκολούθησεν. [Sch. l. VII. 942.]

ι'. Ἡ διάταξις λέγει, ὅτι ὁ περιορισθεὶς καὶ μετὰ ταῦτα ἀνακληθεὶς εἰς μὲν τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος ὑποστρέφει, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἀξίωμα ἐπαναλαμβάνει, ὑπέξουσος δὲ οὐ γίνεται τοῦ πατρός.

ἡ διάταξις λέγει] Ὁ δεπορτατευθεὶς, εἰ ἀνακληθῆ, λήφεται ὅλας τὰς οἰκείας ἀξίας. τοῦτο νόει, ἐὰν ἀποκαταστάσεως βασιλικῆς ἔτυχεν, διὰ τὴν ζ. διατ. τοῦ παρόντος τι. ὁ μὲν ἄλλο δὲ καὶ τῆς α'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τι. ὁ δεπορτατευθεὶς ὑπέξουσος, ἀνακαλούμενος οὐ τελεί οὐκέτι ὑπὸ τὸ ἰν ποτεστάτε τοῦ οἰκείου πατρός. ὡς γὰρ ἐπάγει ἡ θ'. διατ. τοῦ προκειμένου τι. οὐδὲ πατὴρ ἀνακληθεὶς ἀπὸ γενικῆς βασιλικῆς ἰνδουλγεντίας κτῆται ἢ εἶχεν κατὰ τῶν οἰκείων παιδῶν ὑπέξουσιότητα, εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦτο προσθήσει^{p)} βασιλεύς. φησὶ δὲ καὶ ἡ ιγ'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τι. ὡς ἐὰν δεπορτατευθεὶς πατὴρ ἀνακληθῆ ἀπὸ ἰδικῆς ἰνδουλγεντίας βασιλικῆς, ἀναλαμβάνει καὶ τὸ ἰν ποτεστάτε τῶν ἰδίων υἱῶν. σημειῶσαι οὖν ἰδικῆς ἰνδουλγεντίας διαφορὰν πρὸς γενικῆς^{q)}, ἵνα μὴ ἐναντία δόξῃ τὰ νομῖμα. ἀνάγνωθι^{r)} γὰρ καὶ τὴν ἐξῆς ζ. διατ. [Sch. m. VII. 942.]

καὶ μετὰ ταῦτα ἀνακληθεὶς] Ἐξ ἰδικῆς βασιλικῆς ἀποκαταστάσεως. ζῆπει κεφ. ε'. καὶ η'. καὶ ζ. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφήν τοῦ Θαλελαίου, καὶ τὸ σχολίον. [Sch. n. VII. 942.]

ὑπέξουσος δὲ οὐ γίνεται τοῦ πατρός] Ἐὰν ὁ πατὴρ γενόμενος δεπορτατεύσῃ ὑποστρέφει, ἐπαναλαμβάνει τὴν κατὰ τῶν παιδῶν ἐξουσίαν, ὡς εἴρηται σοι ἐν τῇ α'. ἰνστι. ἐστὶ οὖν αὕτη διαφορὰ πατρός πρὸς τοὺς παῖδας. [Sch. o. VII. 943.]

ια'. Ἐὰν^{s)} βασιλεὺς γενικῶς συγχωρήσῃ^{t)}, ὑποστρέφουσι πάντες οἱ ἐξόριστοι καὶ οἱ περιορισμένοι. οὔτε δὲ^{u)} τὴν στρατείαν τὰς^{v)} ἰδίας ἐπαναλαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄτιμοι μένουσιν.

ἐὰν βασιλεὺς γενικῶς συγχωρήσῃ] Θεοδώρου. Ἀπὸ γενικῆς τοῦ βασιλέως ἰνδουλγεντίας οἱ δεπορτατευθέντες καὶ οἱ ἐξορισθέντες ἀνακαλοῦνται μὲν, οὐκ ἀξιοῦνται δὲ τῶν ἰδίων τιμῶν, ἢ στρατειῶν^{w)}, ἢ ἀξίων. ταῦτα νόει, ἐὰν μὴ ἀποκατασταθῶσι^{x)}, διὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῇ προλαβούσῃ ζ. διατ. μὲν ἄλλο τῆς α'. καὶ γ. διατ. τοῦ παρόντος τι. καὶ τῆς δ'. διατ. τοῦ μθ'. τι. τοῦ προκειμένου θ'. βιβ. ὁ δεπορτατεύσας καὶ ἐξοριστὸς ἀτιμῶνται. [Sch. p. VII. 943.]

οὔτε δὲ τὰς στρατείας τὰς ἰδίας ἐπαναλαμβάνουσιν] Διὰ τοῦτο ἐν τῇ α'. διατ. ἰδικῆς ἐθεμάτισεν^{y)}, ὅτι καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτῷ ἀποκατέστη, δεικνύων, ὅτι οὐ παρέπεται τῇ ἀποκαταστάσει καὶ τὸ ἀξίωμα. τῆς δὲ α'. διατ. ὁ μὲν προκινῶν ἐτίθει εἰς τὸ βασιλικόν. τὸ δὲ κατὰ πόδας^{z)} ἔχει οὕτως. Ὁ βασιλεὺς Ἀντωνίνος, ὅταν προσηζήθη αὐτῷ Ἰουλίῳ εἰς νῆσον δεπορτατευθεὶς, εἶπεν, ἀποκαθίστημί σε εἰς ἀκέραιον. ἵνα μέντοι εἰδῆς, τί ἐστὶν ἀκέραιον, τουτέστι, τῇ τιμῇ καὶ τῇ τάξει, ἧτοι τῇ καταστάσει τῆς σῆς. [Sch. q. VII. 943.]

ιβ'. Δούλος ἐδόθη εἰς μέταλλον, καὶ ἐγένετο ὑπεύθυνος τῆς τιμωρίας· μετὰ ταῦτα ἀποκατασταθεὶς ὑπέστρεψε. λέγει οὖν ἡ διάταξις, ὅτι οὐκ ἐστὶ δούλος τοῦ ἰδίου δεσπότη. πλην εἰ καὶ μὴ ἐστὶ δούλος, οὐκ ὀφείλει ὑβρίσκειν τὸν ποτε αὐτοῦ δεσπότην. εἰ δὲ καὶ τὸν δεσπότην κατέχει, ὁ καθολικὸς

Τὸ κατὰ πόδας. Si ademptis bonis in insulam deportatus sis, quamvis ex indulgentia communi redisti, actiones tamen, quas tunc te habuisse dicis, remanent in causa bonorum publicatorum. Neque ex ordine est, quod petis, ut contra heredes tutorum actiones tibi praesententur.

Hic relegatus fuit, et ideo specialiter opus fuit sententia publicari bona. Nam si deportatus fuisset, tacite secuta fuisset hanc sententiam publicatio.

X. Constitutio ait¹⁾, deportatum et postea revocatum²⁾ in pristinum quidem solum reverti, et pristinam dignitatem recipere, sed non redigi in potestatem patris³⁾.

1) constitutio ait] Si deportatus revocetur, recipiet omnes dignitates suas. Hoc ita intellige, si impetraverit restitutionem a Principe, propter const. 7. huius tit. Memineris et const. 1. huius tituli. Deportatus filiusfamilias et revocatus non redit in potestatem patris. Nam ut subiicit const. 9. huius tit. nec pater revocatus ex generali Principis indulgentia recipit potestatem in liberos, quam habuit, nisi et hoc Princeps adiecerit. Ait vero const. 13. huius tituli, deportatum patrem et revocatum speciali indulgentia Principis recipere potestatem in liberos. Nota igitur specialis et generalis indulgentiae differentiam, ne leges inter se pugnare videantur. Lege enim et sequentem const. 7.

2) et postea revocatum] Ex speciali restitutione Principis. Quaere cap. 5. et 8. et 7. et ibi Thalelaei adnotationem, et scholium.

3) sed non redigi in potestatem patris] Si pater deportatus redeat, recipit potestatem in liberos, ut dictum est in Instit. 1. Est igitur haec differentia inter patrem et filium.

XI. Si Princeps generalem indulgentiam dederit¹⁾, redeunt omnes relegati et deportati. Neo tamen militiae suas recipiunt²⁾, quin imo infames manent.

1) si Princeps generalem indulgentiam dederit] Theodori. Ex generali Principis indulgentia deportati et relegati revocantur quidem, sed non recipiunt honores, vel militiae, vel dignitates suas. Hoc intellige, nisi restituantur, propter id, quod dicitur in praecedenti const. 6. Memineris const. 1. et 3. huius tituli, et const. 4. tit. 49. huius libri 9. Deportatus et exul infames fiunt.

2) nec tamen militiae suas recipiunt] Idcirco in const. 1. specialiter propositus, dignitatem esse restitutam ei, ostendens, dignitatem non sequi restitutionem. Primae constitutionis regula extat in Basilico. Τὸ κατὰ πόδας autem habet in hunc modum: Imperator Antoninus, cum oblatum ei esset Iunius in insulam deportatus, dixit: Restituo te in integrum. Ut autem scias, quid sit integrum, hoc est, honori et ordini sive status tuo.

XII. Servus in metallum datus¹⁾ et servus poenae factus, postea restitutus rediit. Constitutio igitur ait, non esse eum servum sui domini. Verum quamvis non sit servus, quondam dominum iniuria afficere non debet. Sed et si quid rerum domini detineat, Procurator iudex erit. Ille enim poena solutus neque

1) Fabr. ὑπάρχη. m) Sic Cod. 1350. Fabr. καὶ. n) Sic Cod. Fabr. λέγεται. o) Fabr. ἐστὶ. p) Fabr. προσθήσει. q) Fabr. τὴν inserit ante γενικῆν, quod omisit Cod. 1350. r) Haec inde ab ἀνάγνωθι a Fabr. omissa habet Cod. 1350. s) L. 7. C. h. t. legitur in Syn p. 48. t) Leuncl. in marg. Syn. correxit: βασιλεὺς γενικῆ συγχωρήσει. u) δὲ Syn. misit. v) τὰς, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. w) Fabr. στρατιῶν. x) Fabr. ἀποκαταστηθῶσι (sic). y) Fabr. θεμάτισε. z) Scilicet const. 1. C. h. t.



δικάζει. ἐκείνος γὰρ ἀπαλλαγίς τῆς τιμωρίας, καὶ μηκέτι δούλος ὢν τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ δεσπότου, ἄρχεται τοῦ δημοσίου δούλος εἶναι.

δούλος ἐδόθη εἰς μέταλλον] Θεοδώρου. Ἐάν ἀποκατασταθῆ ἦτοι ἀνακληθῆ ὁ μεταλλισθεὶς οἰκέτης, φυσικοῦται οὐδὲ γὰρ ἀναδίδεται τῷ ἰδίῳ δεσπότη. πλὴν οὐκ ὀφείλει ὑβρίσαι αὐτόν. σημειῶσαι καὶ μὴ δέξῃ τὴν γ'. διατ. τοῦ μ. τι. τοῦ παρόντος θ'. βιβ. ἐναντίαν. ἢ γὰρ παρούσα διατ. βασιλικὴν ἀποκατάστασιν θεματίζει. [Sch. r. VII. 943.]

γ'. Ὁ^α) πατὴρ ἐξορισθεὶς εἰς νῆσον^β), καὶ μηκέτι ἔχων τοὺς^γ) παῖδας ὑπέξουσιους, ἀποκατασταθεὶς οὐκ ἀναλαμβάνει τὴν τῶν^δ) παιδῶν ὑπέξουσιότητα. ὕδεν οὐδὲ προσπορίζουσιν αὐτῷ τὴν χρῆσιν τῆς πατρίας^ε) κληρονομίας, ἐπειδὴ αὐτέξουσιοί εἰσι. ταῦτα δὲ νόσον, εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν τῇ ἀποκαταστάσει μνήμη γέγρονε καὶ τῆς κατὰ τῶν παιδῶν ἐξουσίας.

ὁ πατὴρ ἐξορισθεὶς εἰς νῆσον] Θεοδώρου. Ὁ δεπορτατενθεὶς ἀπὸλλυται τὸ κατὰ τῶν οἰκείων παιδῶν ἐν ποτεστάτῃ. ὁμοίον φησὶν^ι) ἢ ζ'. διατ. τοῦ παρόντος τι. δηλονότι εἰ μὴ τύχη βασιλικῆς φιλοτιμίας^δ) ἀνακληθεὶς, κατὰ τὴν παρούσαν καὶ τὴν γ'. διατ. τοῦ προκειμένου τι. [Sch. s. VII. 943.]

εἰ μὴ ἰδικῶς — μνήμη γέγρονε καὶ τῆς κατὰ τῶν παιδῶν ἐξουσίας] Ἄρα οὖν καὶ τὸ εἰρημένον μοι ἐν τῇ ζ'. διατ. περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποκαταστάτου καὶ τοῦ παῖδος ἐπαναλαβόντος ὑπέξουσιους, τότε ὀφείλεις^β) νοεῖν, ὅτε ἰδικῶς ἦτησε περὶ τῆς τῶν παιδῶν ὑπέξουσιότητος. [Sch. t. VII. 943.]

δ'. Ὁ ἀπὸ συγχωρήσεως ἦτοι φιλοτιμίας ὑποπτεύσας οὐ δοκεῖ παραβαίνειν τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀρχόντος τὴν ἐξορίασαν αὐτόν.

ὁ ἀπὸ συγχωρήσεως ἦτοι φιλοτιμίας ὑποπτεύσας] Ἐπειδὴ^ι) τῆς ἰνδουλγεντίας τῆς ἡμετέρας παρακολούθησας ὑπέστρεψας^κ) εἰς τὴν πατρίδα, μάτην εὐλαβῆ, μὴ τι ἐκ τῆς ἀποσημειώσεως τοῦ ἀρχόντος, ἦτις^λ) ἡδὴ ἀπυλευθῆσα^μ) ἐστὶ, συκοφαντίας ὑπομείνης. [Sch. u. VII. 943.]

Ἐκ^ν) τῆς ἀποφάσεως, ἐν ἧ ὁ ἀρχὼν ὑπέσημειώσατο. εἰ γὰρ μὴ ἡ ὑποσημείωσις ἦν, εἰρηταί σοι ἦδη ἐν τῷ βιβ. ζ'. ὅτι αἱ ὑποσημειώσεις αὐταὶ^ο) ἀπόφασιν οὐ ποιοῦσιν. [Sch. u. VII. 943.]

ε'. Ἐάν τις κινήσας περὶ ἀγροῦ καὶ δημευθεὶς, μετὰ ταῦτα ἀποκατασταθῆ μετὰ τῶν πραγμάτων τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἦττον δύναται πληρῶσαι τὴν δίκην.

Ἐάν τις κινήσας περὶ ἀγροῦ] Θεοδώρου. Ὁ προκαταρξάμενος δίκης καὶ δημευθεὶς, εἰ ἀνακληθῆ, δύναται πληρῶσαι τὴν ὑπόθεσιν, ἐάν μόντοι ἀποκατασταθῆ αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ καὶ τὴν δίκην συνεκρότησε. σημειῶσαι, ὅτι θεματίζει ἢ παρούσα διατ. ἀποκατάστασιν, ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ σοι ἢ ε'. διατ. τοῦ παρόντος τι. μὲνησο δὲ τῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου σκέλους εἰρημένον ἐν τῇ γ'. διατ. τοῦ αὐτοῦ προκειμένου τι. [Sch. x. VII. 944.]

μετὰ ταῦτα ἀποκατασταθῆ μετὰ τῶν πραγμάτων τῶν ἰδίων] Ἄρα οὖν, ἐάν μὴ μετὰ τῶν πραγμάτων ἀποκατασταθῆ^ρ), ὡς ἔγνωσ ἦδη, οὐκ εἶχε τὸ πρᾶγμα. [Sch. y. VII. 944.]

ζ'. Ἐάν^α) τις περιορισθεὶς καὶ ἀποκατασταθεὶς ὕστερον, καὶ ἐπαναλαβὼν^β) τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, μὴ βούληται ἐναχθῆναι παρὰ τῶν δανειστῶν, παρὰ τοὺς νόμους ποιεῖ.

ζ'. Ἡ διάταξις βούλεται, περιορισθέντος τοῦ πατρὸς τοῦ ἔχοντος ὑπέξουσιον τὸν ἴδιον παῖδα,

amplius servus antiqui domini constitutus, coepit fisci servus esse.

1) servus in metallum datus] Theodori. Si restitatur sive revocetur servus in metallum damnatus, fisci efficitur. Neque enim redditur suo domino. At non debet eum iniuria afficere. Nota, et ne quasi contrariam accipias const. 13. tit. 47. huius libri 9. Nam haec constitutio Principalem restitutionem intervenisse proponit.

XIII. Pater deportatus in insulam¹), nec iam habens filios in potestate, restitutus non recipit potestatem in liberos. Unde neque usumfructum ei acquirunt avitae hereditatis, cum sui iuris sint. Haec ita accipe, nisi specialiter in restitutione mentio fiat potestatis in liberos²).

1) pater deportatus in insulam] Theodori. Deportatus amittit patriam potestatem. Simile ait const. 6. huius tit. Videlicet nisi Principali indulgentia revocetur, secundum hanc et 13. const. huius tituli.

2) nisi specialiter — mentio fiat potestatis in liberos] Itaque quod dixi in const. 6. de patre restituto et recipiente liberos in potestate, ita debet intelligere, si specialiter petierit patriam potestatem.

XIV. Ex abolitione sive indulgentia reversus¹), non videtur transgredi sententiam Praesidis relegantem eum.

1) ex abolitione sive indulgentia reversus] Cum indulgentia nostra interveniente sis reversus in patriam, frustra vereris, ne ex adnotatione Praesidis, quae iam abolita est, calumniam patiaris.

Ex sententia, in qua Praeses adnotavit. Nam si sola adnotatio fuerit, iam dictum est lib. 6. has adnotationes sententiam non facere.

XV. Si quis, cum de fundo egisset¹), proscriptus, postea restitutus sit cum bonis suis²), nihilominus litem exequi potest.

1) si quis, cum de fundo egisset] Theodori. Lite contestata proscriptus, si revocetur, potest causam peragere, si modo restitatur ei res, de qua litem movit. Nota, proponi hac constitutione restitutionem, ne pugnet const. 5. huius tituli. Memineris eorum, quae ex contrario latere dicta sunt in const. 3. huius tituli.

2) postea restitutus sit cum bonis suis] Itaque si non restitatur cum bonis, ut mox didicisti, rem non habebit.

XVI. Si quis deportatus et postea restitutus receptis bonis nolit secum agi a creditoribus, contra leges facit.

XVII. Constitutio vult¹), deportato patre, qui habebat filium in potestate, et indulgentia Principis

a) L. 9. C. h. t. legitur in Syn. p. 48. b) Syn. ἐν νήσω. c) τοὺς Syn. omisit. d) Syn. κατα inserit ante τῶν. e) Syn. μητροφας. f) Fabr. φησι. g) ὁ, quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. h) Fabr. ὀφείλει. i) Est τὸ κατὰ πόδας constitutio. k) Sic lego. Fabr. ὑπέστρεψε. l) ἦτις inserui. Deest apud Fabr. m) Sic legendum pro ἀπολειφθείσα, quod habet Fabr. n) Spectat hoc scholium ad verba τοῦ κατὰ πόδας ἐκ τῆς ἀποσημειώσεως. o) Sic Cod. 1350. Fabr. ὅτι καὶ ὑποσημειώσεις, omissa voce αὐται. p) Sic lego. Fabr. ἀποκατάστασε. q) L. 12. C. h. t. legitur apud Attal. tit. XCIII. §. 3. r) Attal. ἀναλαβὼν.



καὶ ἀπὸ χάριτος βασιλικῆς ἐλευθερωθέντος τῆς τιμωρίας καὶ ἐπανελθόντος, τὸν ἐκείνου παῖδα μετὰ τὴν ἐκείνου ἐπάνοδον ὑποβάλλεσθαι τῇ τοῦ πατρὸς ἐπιεξουσιότητι. εἰ δέ τι ἐν τῷ μεταξὺ ἐπροξεν οὗτος τέλειος ὢν^ς) πρὸ τοῦ τὸν πατέρα ἐπανελθεῖν, τοῦτο τὸ καλῶς γενόμενον μὴ ἀκυροῦσθαι μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἐπάνοδον, ἀλλὰ μενέτω τὴν αὐτὴν ἔχον ἰσχύον, ἣν ἐκέκτητο πρὸ τῆς ὑποτροφῆς τοῦ πατρὸς, ὑπέξηρημένης τῆς διαθήκης. εἰ γὰρ ἐτι τοῦ πατρὸς ἐν τῇ περιορισί τυχάνοντος, διαθήται ὁ παῖς, καὶ ἐπιζήσαντος¹⁾ αὐτοῦ τῇ διαθήκῃ ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ, ἄχρηστος ἢ διαθήκη γίνεται, ἅτε δὲ τοῦ παιδὸς ἐν ἐπιεξουσιότητι τελευτήσαντος. τοῦ γὰρ ἐν ἐπιεξουσιότητι οὐ δύναται ἰσχύσαι διαθήκη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐν καιρῷ τελευτῆς τοῦ διαθέσθαι ἐξουσίαν. ἐκτὸς οὖν τῆς διαθήκης πάντα τὰ ἄλλα τὰ παρ' αὐτοῦ γενόμενα ἐν τῇ ἐξορίᾳ τοῦ πατρὸς κρούειτω καὶ μενέτω βέλαια, μόνον εἰ, ὡς εἴρηται, τέλειος ὢν ὁ παῖς καὶ ὑπερβᾶς τὸν κέ. ἐνιαυτὸν ταῦτα ἐπραξεν. ὅτε δὲ ἐλάττων ὑπῆρχε τῶν κέ. ἐνιαυτῶν, οὐδὲν πράττειν ἐν τῇ ἀφελικιότητι καλῶς ἠδύνατο. εἰ δὲ καὶ κηδεμῶν αὐτῷ ὠνομάσθη μετὰ τὸν περιορισμὸν τοῦ πατρὸς κτησαμένον τὸν παῖδα ἐπιεξουσίον, πανθῆσεται. εἰ μὴ ἄρα ὑποστρέψας ἐκ τοῦ περιορισμοῦ ὁ πατήρ ἀσώτως καὶ ἀφειδῶς ἀναλίσκεται τὰ πράγματα. τότε γὰρ μενέτω ἐπὶ στήματος ὁ καταστάς τῷ παιδί ἐπίτροπος διοικῶν τὰ πράγματα αὐτοῦ.

ἡ διάταξις βούλεται] Θαλελαίου. Τοῦτο θεμάτισον διὰ τὴν θ'. διατ. ὅτι ἰδικῶς ἦρπσεν ὁ πατήρ ἔχειν ἐπιεξουσίον τὸν υἱόν. ὁ δὲ Θεόδωρος ἴδιον τοῦτο φησι τῆς ἰδικῆς βασιλικῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐν τούτῳ διαφέρειν αὐτὴν τῆς γενικῆς. καὶ ἀνάγνωθι τὸ ε'. κεφ. καὶ τὴν ἐκεῖ τοῦ Θεοδώρου παραγραφήν. [Sch. z. VII. 944.]

τοῦτο τὸ καλῶς γενόμενον μὴ ἀκυροῦσθαι] Ἡ διάταξις βέλαιοι τῷ Παπianoῦ γνώμῃ, ἀποδοκιμάζει δὲ τὴν Οὐλπιανοῦ καὶ Πουλίου²⁾ ἐπειδήπερ ἐν τῷ μέσῳ πάντα ὡς ἀντεξουσίος ἡλθῆς ἐπραττεν ὁ υἱός, καὶ οὐκ ἦν ἐν τῷ τῆς ἀθλῶς αὐτοῦ ἢ κατὰστασις. ἐὰν γὰρ εἴπωμεν³⁾, τὰ ἐν τῷ μέσῳ πραχθέντα παρ' αὐτοῦ ἀκυροῦσθαι τοῦ πατρὸς ὑποστρέψαντος, εὐρίσκειται ὁ παῖς ἐφ' ὅσον ὁ πατήρ ἐκτείνει τὴν τιμωρίαν, μηδεμίαν ἔχειν αἴρεσιν. οὐδὲ γὰρ δυνατόν αὐτεξουσίον καὶ ἐπιεξουσίον τὸν τοιοῦτον ὀρίσασθαι⁴⁾ ὅπερ ἀποπον. [Sch. a. VII. 944.]

οὐδὲν πράττειν ἐν τῇ ἀφελικιότητι καλῶς ἠδύνατο] Εὐδαιρέτως τοῦτο νόησον περὶ τῶν πονηρῶν⁵⁾ καὶ τῶν νέων τῶν ἐχόντων κουράτωρα⁶⁾, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δι' ἀποκαταστάσεως ἀνατροπῶν⁷⁾ ἐποίησαν. σημείωσαι, ὅτι ἡ διάταξις καταψηφισμένη τῆς ἀτελοῦς ἡλικίας οὐδὲν βούλεται τοὺς ἠττονας κρίτειν. [Sch. b. VII. 944.]

εἰ μὴ — ὁ πατήρ ἀσώτως καὶ ἀφειδῶς ἀναλίσκεται τὰ πράγματα] Ἀσώτου ὄντος τοῦ πατρὸς, καλῶς ἐπιτροπεύεται ὁ υἱός καὶ ζῶντος αὐτοῦ. τὸ μείζον ἐγγὺς ἐν τῷ ε'. βιβ. tit. ο'. διατ. γ'. ὅτι ἀσώτῳ ὄντι τῷ ἴδιῳ πατρὶ δύναται ὁ παῖς αἰτεῖν κουράτωρα⁸⁾. ἀσώτου δὲ νόει τὸν μετὰ ψήφον εἰρχθέντα τῆς διοικήσεως τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων. καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀσώτου. ἐγγὺς δὲ ἐν τῷ η'. βιβ. tit. μς'. διατ. α'. ἀορίστως, ὅτι καὶ ζῶντος τοῦ πατρὸς καλῶς ἢ μήτηρ καταλιμπάνει τῷ κοινῷ παιδί ἐπίτροπον. ὁ ἀσώτος οὐκ ἀπόλλυσιν⁹⁾ ὅπερ ἔχει ἐν ποτεστάτε κατὰ τῶν οἰκίῳν παίδων. [Sch. c. VII. 944.]

Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πόδας¹⁰⁾ Τηρικαῦτα γὰρ ὡς μαινομένου καὶ ἀνοήτου καὶ ἠδυπαθοῦς οὐκ ἔξεστι ἀπωθεῖν¹¹⁾ τὸν ἐπίτροπον. καὶ φησιν¹²⁾ ὁ Θαλελαίος· Σημείωσαι κάλλιστον. ἀνάγν.¹³⁾ ὅτι κουρατωρεύονται οἱ παῖδες τοῦ μαινομένου καὶ τοῦ ἀσώτου, καὶ τοῦ¹⁴⁾ πρὸς ἀβροτάτην ἠδυπάθειαν ἐπίτροποι. [Sch. d. VII. 944. sq.]

s) Verba τέλειος ὢν, quae habet Cod. 1350. omisit Fabr. Reddita sunt in versione Cuiacii. t) Sic legendum. Fabr. ἐπιζητήσαντος. u) Sic Cod. 1350. Fabr. εἴπωμεν. v) Sic recte Fabr. In Cod. 1350. legitur πονηρῶν. w) Sic Cod. 1350. Fabr. κουράτωρα. x) ἄ inserui. Deest apud Fabr. y) Sic Cod. 1350. Fabr. κουράτωρα. z) Fabr. ἀπόλλυσιν. a) Sic Cod. 1350. Fabr. ἀπατεῖν. b) Fabr. φησι. c) ἀνάγν., quod habet Cod. 1350. omisit Fabr. d) τοῦ quod habet Cod. 1350. omisit Fabr.

poena liberato et reverso, filium post eius reditu m subiiici patris potestati. Sed si antequam rediret pater, filius interim perfectae aetatis aliquid gesserit, id recte gestum post patris reditu irritum non fiat²⁾, sed eandem vim retineat, quam habuit ante reditu patris, excepto testamento. Nam si adhuc patre degente in exilio, filius testamentum fecerit, et supervivente eo post testamentum redierit pater, irritum testamentum fit, quasi filio mortuo in potestate: eius enim, qui in potestate patris moritur, valere testamentum non potest, cum tempore mortis non habeat testamenti factionem. Itaque praeter testamentum quaecunque gessit, quamdiu fuit in exilio pater, valeant ac firma maneant, modo si, ut dictum est, perfectae aetatis filius fuerit, et annum vicesimum quintum egressus haec gesserit. Minor autem viginti quinque annis nihil in minori aetate recte gerere poterat³⁾. Sed et si curator ei nominetur post deportationem patris filium habentis in potestate, curator esse desinet, nisi reversus ab exilio pater prodige ac dissolute consumat bona⁴⁾. Tunc enim in eodem statu maneat tutor filio constitutus⁵⁾, et administret bona.

1) constitutio vult] Thalelaei. Finge propter const. 9. id specialiter postulasse patrem, ut haberet filium in potestate. Theodorus autem proprium hoc esse ait specialis indulgentiae Principis, et in hoc distare eam a generali. Et lege cap. 10. et ibi Theodori adnotationem.

2) id recte gestum — irritum non fiat] Constitutio confirmat Papiani sententiam, reprobatur Ulpiani et Pauli: quia medio tempore quidquid gessit filius, quasi vere paterfamilias gessit, neque erat interim incertus status eius. Nam si dicamus, reverso patre interim gesta ab eo irrita fieri, restabit, filium, quamdiu pater functus est poena, nullum statum habuisse. Neque enim potest dici, quod est absurdum, eodem tempore fuisse eum sui et alieni iuris.

3) nihil in minori aetate recte gerere poterat] Perspicue hoc accipias de pupillis et adolescentibus habentibus curatores, et reliquis, qui per restitutionem a se gesta rescindunt. Nota, constitutionem, quae adversus imperfectam aetatem pronunciat, minores nihil gerere velle.

4) nisi — pater prodige ac dissolute consumat bona] Prodigio existente patre, recte tutorem habet filius vivo patre. Amplius didicisti lib. 5. tit. 70. const. 3. prodigo patri filium petere curatorem posse. Prodigum autem intellige eum, cui sententia bonorum suorum administratione interdictum est. Et haec quidem de prodigo. Porro didicisti lib. 8. tit. 46. const. 1. indistincte etiam vivo patre recte matrem relinquere tutorem communi filio. Prodigus non amittit potestatem in liberos suos.

In τῷ κατὰ πόδας additur: Tunc enim ut furioso et dementi et libidinoso non licet ei curatorem amovere. Et ait Thalelaeus: Nota rem cognitu pulcherrimam, a curatoribus regi filios furiosi et prodigi et luxuriosae libidini dediti.



τότε γὰρ μενεῖτο ἐπὶ σχήματος ὁ καταστάς τῷ παιδὶ ἐπίτροπος] Ζῆτει βιβ. μα'. τιτ. ε'. κεφ. τελ. καὶ βιβ. λη'. τιτ. ε'. κεφ. χγ'. [Sch. e. VII. 945.]

5) tunc enim in eodem statu maneat tutor filio constitutus] Quaere lib. 41. tit. 5. cap. ult. et lib. 38. tit. 10. cap. 23.

TITΛΟΣ ΞΘ'.

Περὶ λειψάνων^{ε)} τῶν τιμωρηθέντων.

α'. Τὰ^{ς)} λείψανα τῶν τιμωρηθέντων ἄνευ αὐτή-
σεως καὶ ἐπιτροπῆς οὐκ ἔξεστι θάπτειν. ἔσθ' ὅτε
δὲ καὶ β) οὐκ ἐπιτρέπεται, ὡς ἐπὶ τῆς καθοσιώσεως.

τὰ λείψανα τῶν τιμωρηθέντων] * Ζῆτει^{β)} τιτ. α'.
κεφ. . . λεγόν· Τῆς νομομαρτίας καὶ οἱ αἰρετικοὶ παραδιδό-
σθωσαν ταφαῖς.

β'. Καὶ^{γ)} τὰ ὀστέα, καὶ ἡ κόνις τῶν καυθέντων
εἰς ταφὴν αἰτοῦνται.

γ'. Μαρκ. Πυρὸν κέλυσιν βασιλικὴν οὐ δεῖ τοῦς
ἐξορίστους ἢ τοῦς περιορισμένους ἐκβάλλειν τῆς νή-
σου ἀποθνήσκοντας, καὶ ἀλλαχού θάπτειν.

δ'. Παυλ. Ἐξεστι δὲ τὰ λείψανα πρὸς ταφὴν
αἰτεῖν ἐκάστῳ.

EK TOY EIXEPIΔIOY TITΛOΣ M'.

Περὶ διαμερισμοῦ σκύλων.

Οἱ^{κ)} κατὰ πολεμίων τρόπαιον στήσαντες, σκύλων
τινῶν, ὡς εἰκός, εὐρισκομένων, τοῦ ἕκτου μέρους
μόνον ἀφιερουμένου^{λ)} τῷ δημοσίῳ, ἔξ ἴσης μοίρας
οἱ τε ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμενοι τὸ ὑπόλοιπον ἅπαν
μεριζέσθωσαν· ἀρκεῖ γὰρ τοῖς ἀρχουσιν ἢ προσθήκη
τῶν ῥογῶν αὐτῶν, εἰ δὲ εὐρεθῶσί τινες τῶν αὐτῶν
ἀρχόντων διαφερόντως ἀνδρισάμενοι, ὁ στρατηγὸς ἐκ
τοῦ εἰρημένου τρίτου^{μ)} μέρους τοῦ δημοσίου ἄδειαν
ἔχτω φιλοτιμεῖσθαι αὐτούς. κατὰ δὲ τὴν μερίδα
τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ εὐρισκομένου καὶ ὁ ἐν τοῖς τούλδοις
φύλαξ καταλειπόμενος λήψεται.^{ν)}

ε) Sic Cod. 1350. Fabr. ληψάνων. f) L. 1. D. h. t. legitur in Syn. p. 543. g) καὶ Syn. omisit. h) Hoc scholium, quod habet Cod. 1350. praetermisit Fabr. i) Cap. 2. legitur in Syn. p. 543. ubi dicitur esse cap. 4. h. t. k) Cf. Proch. tit. XL. et ibi not. 3. Zachariaei, qui de significatione verborum ῥογαὶ et τούλδα laudat Reitz. ad Harm. II. 6. 5. l) Zachariaeus legit ἀφιερουμένου. m) τρίτου manifesto falsum. Legendum ἕκτου. In Zachariaei editione ἐκ τοῦ εἰρημένου μέρους. n) In fine Cod. 1350. haec subiiciuntur: τέλος τοῦ τεύχους ζ. τῶν βασιλικῶν.

TITULUS LXIX.

De reliquiis punitorum.

I. Reliquias punitorum⁴⁾ non licet sepelire, nisi id petitum fuerit et permissum. Interdum etiam non permittitur, ut in maiestatis causa. L. 1. D. XLVIII. 24.

1) reliquias punitorum] Quaere tit. I. cap. . . quod ait: Etiam haeretici consuetis tradantur sepul- turis.

II. Ossa et cineres eorum, qui combusti sunt, ad sepulturam petuntur. L. 1. fn. D. eod.

III. Marc. Sine iussu Principis relegati vel deportati vita defuncti non debent insula efferrī et alibi sepeliri. L. 2. D. eod.

IV. Paul. Reliquias ad sepulturam unicuique pe- tere licet. L. 3. D. eod.

EX ENCHIRIDIO TITULUS XL.

De praediae partitione.

Qui de hostibus tropaeum erexerunt, ex spoliis, ut solet, inventis sexta tantum parte fisco dedicata, reliquum omne et praefecti et gregarii ex aequa parte partiantur; sufficit enim praefectis annonarum augmentum. Quodsi quidam ex iisdem praefectis singulari excelluerint virtute, dux ex dicta (sexta) fisci parte licentiam habeat eos honorandi. Pro rata autem parte rerum in bello inventarum etiam custos apud sarcinas relictus capiet. Proch. tit. XL.

A d d e n d a.

Ad Basil. T. II.: Basil. lib. XIX. tit. 1. cap. 73. (L. 73. §. 1. D. XVIII. 1.)

Ἐάν^{α)} ἔσθωθεν τοῦ θρηκοῦ^{β)} τῶν τάφων ὡς καθαροὶ τόποι γιωργοῦμενοι, καὶ μὴ ὑπεξείλην αὐ-
τοὺς ὁ πρᾶτης, τῷ ἀγοραστῇ ἀρμόζουσιν.

Si intra maceriam sepulcrorum sint pura loca culta eaque venditor non exceptit, ad emptorem per- tinent.

a) Hunc locum habet Hiera XV. 13. eumque cum reliquiis ex ea mihi communicavit Zachariae de Lingenthal. b) Zach. putat legendum ῥηχοῦ; mihi videtur legendum θρηκοῦ.



Basil. lib. XIX. tit. 2. cap. 68. (L. 68. pr. D. XXI. 2)

Ἐάν^{c)} ἐπέχυρον πρᾶθῃ ἢ ἐφ' ἣ γενομένης ἐκνική-
σεως μισθόν^{d)} παρασχῆν τῷ δανειστῇ^{e)}, ἀναγκά-
ζεται παρασχῆν τὸ τίμημα ὁ ἀγοραστής καὶ μετὰ
τὴν ἐκνίκησιν.

Cum pignus ea conditione distrahitur, ne quid
evictione secuta creditor praestet, emtor pretium
praestare cogitur etiam post evictionem.

Ad Basil. T. III.: Basil. lib. XXXV. tit. 14. cap. 89. f) (L. 22. C. VI. 30.)

Ἐάν⁸⁾ δὲ οἱ κληρονόμοι πράγματα κληρονο-
μαῖα τοῖς κληρονομιαίοις δανεισταῖς ἀντὶ τῶν χρεῶν
παρασχῶσιν εἰς ὀλόκληρον ἢ διὰ δόσεως χρημάτων
τὸ ἱκανὸν αὐτοῖς ποιήσωσιν, ἐξέστω τοῖς ἄλλοις δα-
νεισταῖς ἐκ προγενεστέρων ὑποθηκῶν κατὰ τούτων
τῶν πραγμάτων ἔλθειν καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων
δανειστῶν κατὰ τοὺς νόμους ἀφαιρεῖσθαι ταῦτα,
ἢ διὰ τῆς ὑποθηκαρίας ἀγωγῆς, ἢ διὰ τοῦ ἐξ λέγε
κονδικτικίου.

Si vero heredes res hereditarias creditoribus heredi-
tariis pro debitis dederint in solutum, vel per da-
tionem pecuniarum satis eis fecerint, liceat aliis
creditoribus qui ex anterioribus veniunt hypothecis,
in has res venire et a posterioribus creditoribus se-
cundum leges eas abstrahere, vel per hypothecariam
actionem, vel per conditionem ex lege.

βέλ κονδικτικίειμ ἐξ λέγε^{h)}. μὴ νομίσης, ὅτι τοῖς
ἀνυποθήκοις δανεισταῖς δέδωκε τὸν ἐξ λέγε κονδικτικίον
ἐκείνοι γὰρ προτίμησιν ἀπὸ χρέους οὐκ ἔχουσιν. ἀλλ' ἐκατέρως
τὰς ἀγωγὰς τῷ τὴν ὑποθήκην ἔχοντι παρέσχω.

vel conditionem ex lege. Ne credas, credi-
toribus sine hypotheca ex lege conditionem datam
esse: ii enim in debito praelationem non habent. Sed
utraque actio ei data est, qui hypothecam habet.

Εἰⁱ⁾ δὲ τις ἐκ προπετοῦς διαθήσεως διάσκειν
μὲν αἰτήσῃ, ἀπογραφὴν δὲ μηδαμῶς ποιήσῃ, καὶ
ἢ καταδέξεται τὴν κληρονομίαν ἢ μηδαμῶς αὐτὴν
παραιτήσεται, οὐ μόνον τοῖς δανεισταῖς καὶ λεγατα-
ρίοις^{k)} εἰς ὀλόκληρον κατεχέσθω, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ
Φαλκιδίου νόμου εὐεργεσίᾳ μηδαμῶς κεχρήσθω.

Si quis autem temerario proposito deliberatio-
nem quidem petierit, inventarium autem minime con-
scripserit, et vel adierit hereditatem, vel minime
eam repudiaverit, non solum creditoribus et legatariis
in solidum teneatur, sed etiam Legis Falcidiae benefi-
cio minime utatur.

Ad Basil. T. V.: Basil. lib. LIV. tit. 30. cap. 1. (L. 1. C. de vendendis rebus civitatis XI. 32.)

Ἐάν^{l)} ἡγόρασας ἀπὸ πόλεως ἀγρὸν ἄνευ αἰρέ-
σεως, τελεία ἐστὶν ἢ πρᾶσις καὶ ὑπερθεματισμὸν οὐ
φοβεῖς. τοῦτο γὰρ ἐπὶ τοῦ δημοσίου ἐστίν.

Si a civitate fundum sine conditione emisti, per-
fecta venditio est neque vereri debes adiectionem.
Hoc enim in fisco obtinet.

Basil. lib. LVI. tit. 2. cap. 20. th. 2. (L. 22. §. 1. D. XLIX. 14.)

Τὰ^{m)} ἡνεχυριασμένα αὐτῷ πιπράσκει ὁ δη-
μόσιος, μὴ βλαπτομένων τῶν προγενεστέρων δανει-
στῶν· αὐτῶν γὰρ τὸ ἴδιον χρέος πληρουμένων ἐκ
τῆς τιμῆς τῶν ἐνεχύρων, ὁ δημόσιος τὸ περιττὸν
λαμβάνει. κἂν ὁ δημόσιος λάβῃ τὴν τιμὴν, ἐξ αὐτῆς
ἀναπληροῖ τοὺς προγενεστέρους δανειστάς.

Res ei obligatas fisco distrahit, ita tamen, ut
prioris creditores non laedantur: nam postquam ipsis
ob creditum satisfactum est ex pretio pignorum,
quod superfluum est, fisco infertur. Et si fisco
vendiderit et pretium acceperit, ipse ex eo prioribus
creditoribus solvit.

Pag. 348. post sch. 6. et ante sch. 7. inseras Cyrilli indicem L. 14. §. 1. L. 15. 16. D. IX. 4.
in editione Fabroti conspicuum, in nostra omissum:

Κύριλλος. Εἰ ὁ ὑπὸ αἵρεσιν ληγατευθεὶς ἢ ἐλευθερία
τιμηθεὶς αἰρετικῇ, ἢ κατὰ φιδεικόμισσον, βλάψει, εἰ μὲν
πρὸ καταδικῆς ἐκβῇ ἢ αἰρεσις, ἢ ἐλευθερωθῇ, λύεται [τὸ]
δικαστήριον· εἰ δὲ μὴ, διδοὺς αὐτὸν ὁ κληρονόμος εἰς νόξαν
ἀσφαλίζεται, ὡς παρ' αἰτίας αὐτοῦ οὐκ ἐκδικηθήσεται. ὅτι δὲ
ἐκβῇ ἢ αἰρεσις, αὐτὸς ἐνάγεται σοῦν νόμιμῃ, πρὶν δὲ ἐκβῇ,
οὐ κληρονόμοςⁿ⁾, εἰ μὴ δοῦναι αὐτόν. εἰ δὲ δόλω ἐπαύσατο
νέμεσθαι, τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖται, κἂν ἐκβῇ ἢ αἰρεσις, κἂν
ἀποθῶν ὁ στατουλίβερ. [Sch. d. VII. 156.]

Cyrillus. Si servus sub conditione legatus vel con-
ditionali libertate aut fideicommissaria honoratus da-
mnum dederit, si quidem ante condemnationem existat
conditio, vel manumittatur, iudicium solvitur: sin mi-
nus, dedens eum noxae heres cavet, ex suo facto eum
evictum non iri. Existente autem conditione, ipse con-
venitur suo nomine: priusquam extiterit, heres tantum
noxae dare debet. Sed si dolo desierit possidere, id
quod interest exigitur, sive existat conditio, sive mori-
atur statuliber.

c) Πείρα XIX. 37. d) Zach. emendat μηδὲν. e) Zach. emendat τὸν δανειστήν. f) In Syn. cap. 90. in nostra
editione cap. 110. g) Hic Basilicorum locus, qui respondet L. 22. §. 6. C. VI. 30. una cum adnotatione Thalelaei ad verba
constitutionis vel conditionem ex lege suppeditatur in tractatu de creditis cap. 6. a Zachariae de Lingenthal edito (Heidelb.
Jahrbücher 1841. p. 550. sq.). Locus Basilicorum est pars τοῦ κατὰ πόδας Thalelaei. h) Verbis βέλ κονδικτικίειμ (lege
κονδικτικίειμ vel κονδικτικίαιον) ἐξ λέγε praecedunt in tractatu de creditis haec: τοῦτο δὲ ἐν ταῖς παραγραφαῖς σαφηνίζει ὁ
Θαλέλαιος οὕτως. i) Hunc locum Basilicorum, qui est pars τοῦ κατὰ πόδας L. 22. §. 14. C. VI. 30. suppeditat Πείρα XVI. 18.
k) In L. 22. §. 14. C. VI. 30. verba et legatariis non leguntur. l) Πείρα XXII. 3. m) Hic locus exhibetur in tractatu
de creditis cap. 2. (Heidelb. Jahrbücher 1841. p. 542.). n) Lege οὐδὲν χρεωστῆ ὁ κλ. ut ex Cuiacii versione patet.



Sumtibus **Jo. Ambr. Barthii** prodierunt:

ΑΝΕΚΔΟΤΑ. Tomus I. *Athanasii Scholastici Emiseni* de Novellis constitutionibus imperatorum Iustiniani Iustinique commentarium *anonymique* scriptoris librum *περὶ διαφορῶν ἀγνωσμάτων* item fragmenta commentariorum a *Theodoro, Hermopolitano, Philoxeno, Symbatio, anonymo* scriptore de Novellis constitutionibus imperatoris Iustiniani conscriptorum ex codicibus manuscriptis, qui Bononiae, Florentiae, Lutetiae Parisiorum, Mediolani, Oxonii, Romae, Vindobonae reperiuntur edidit, in latinum sermonem transtulit, prolegomenis, adnotatione critica, indicibus instruxit *G. E. Heimbach.* 4 maj. Rthlr. 5. 12 ngr.

— — — **Tomus II.** Iustiniani Codicis *Summam Perusinam anonymique scriptoris* collectionem viginti quinque capitulorum, item *Ioannis Scholastici* Patriarchae Constantinopolitani collectionem octoginta septem capitulorum et *Σύντομον διυλίσεων τῶν νεογῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ* novellarumque constitutionum indicem reginae, denique *anonymi scriptoris* de peculiis tractatum ex codicibus manuscriptis, qui Bononiae, Lutetiae Parisiorum, Monachii, Perusiae, Venetiis reperiuntur edidit, graeca in latinum sermonem transtulit, prolegomenis, adnotatione critica, indice instruxit *G. E. Heimbach.* Accedunt: Novellae constitutiones imperatorum Byzantinorum a *C. Witte.* 4 maj. Rthlr. 5. 10 ngr.

— — — *Theodori Scholastici* brevium Novellarum, collectio regularum iuris ex constitutionibus, fragmenta brevium codicis a *Stephano* antecessore compositi, appendix ecclologiae, fragmenta epitomae Novellarum graecae ab *Anonymo, sive Iuliano* collectae, fragmenta Novellarum ex variorum commentariis, edicta praefectorum praetorio, ex bibliothecis montis Atho, nec non Bieneriana, Bodleiana, Laurentiana, Marciana, Parisiensi Regia, Vaticana et Caesarea Vindobonensi edidit, prolegomenis, versione latina et adnotationibus illustravit, indicibus instruxit *C. E. Zachariae ab Lingenthal.* 4 maj. Rthlr. 4. 20 ngr. (*Tomus III. amborum anteriorum.*)

— — — libri XVIII. tituli I. Basilicorum cum scholiis antiquis edidit, prolegomenis, versione latina et adnotationibus instruxit *C. E. Zachariae ab Lingenthal.* 4 maj. 21 ngr.

Authenticum. Novellarum constitutionum Iustiniani versio vulgata, quam ex codicibus manuscriptis qui Berolini, Claustro-Neoburgi, Lutetiae Parisiorum, Monachii, Pistorii, Vindobonae, aliis locis reperiuntur, recensuit, prolegomenis, adnotatione critica, appendicibus, quae varietatem lectionis continent, instruxit *G. E. Heimbach.* 8 maj. Rthlr. 12. 21 ngr. (*Textus graecus Novellarum Iustiniani [Neaqui] sub prelo.*)

Bachii, J. A. historia iurisprudentiae romanae. Editio septima emendata cum notis *A. C. Stockmanni, C. F. Wenckii* denuo edita. 8 maj. (*sub prelo.*)

Basilicorum libri LX. Post *Annibalii Fabroti* curas ope Codicum manuscriptorum a *G. E. Heimbachio* aliisque collatorum integrores cum scholiis edidit, editos denuo recensuit, deperditos restituit, translationem latinam et adnotationem criticam ad-

iecit *Dr. C. G. E. Heimbach.* V Tomi. Accedit: *Supplementum* editionis Heimbachianae librum XV. ad XVIII. Basilicorum novis auxiliis restitutum continens. Edidit, prolegomenis, versione latina et adnotationibus illustravit *C. E. Zachariae ab Lingenthal.* 4 maj. Rthlr. 37. 10 ngr.

Basilicorum titulus de diversis regulis iuris antiqui nunc demum integer e Codice Coisliniano edente *C. Witte.* 4 maj. Rthlr. 1. 3 ngr.

Breini ius germanicum privatum. 8 maj. Rthlr. 1. 3 ngr.

Cicero, M. T. sämtliche Reden. Kritisch berichtigt und erläutert von Prof. Dr. *R. Klotz.* 3 Bände. gr. 8. Rthlr. 14.

Clossius, W. F. Hermeneutik des Römischen Rechts und Einleitung in das Corpus iuris civilis im Grundrisse. Mit einer Chrestomathie von Quellen. gr. 8. Rthlr. 1. 6 ngr.

Codicis Theodosiani libri V. priores, recognovit, additamentis insignibus a *W. F. Clossio* et *A. Peyron* repertis aliisque auxit, notis subitanis tum criticis tum exegeticis nec non quadruplici appendice instruxit *C. F. Ch. Wenck.* 8 maj. Rthlr. 1. 21 ngr.

Constitutiones IX Imperatorum Graeco Romano rum. E codicibus Laurentianis, Vaticanis, Parisiensibus, Bienerianis edidit, versione latina, prolegomenis et notis instruxit *C. Witte.* 4 maj. 12 ngr.

Danz, C. G. W. die agrarischen Gesetze des Preussischen Staats seit dem Jahre 1806, mit den betreffenden Rechtsbestimmungen des allgemeinen Landrechts, der Process- und Hypotheken-Ordnung und mit den dazu ergangenen Erläuterungen und Vorschriften der Behörden bis auf die heutige Zeit. Zum Gebrauch sowohl für die Behörden, als für die Partheien, bei Dismembrationen, Gemeinheits-Theilungen und Ablösungen, bei Regulirung der gutsherrlich-bäuerlichen Verhältnisse und bei Hypothek-Regulirungen. Vier Abtheilungen in fünf Bänden systematisch zusammengestellt und bearbeitet. gr. 8. Rthlr. 17. 12 ngr. (V. 1. *Hypothekenordnung*; V. 2. *Depositatordnung.*)

Erxleben, Dr. A. die Conditiones sine causa. Erste Abthlg.: *die conditio indebiti.* gr. 8. Rthlr. 1.

Haubold, C. G. opuscula academica ad exempla a defuncto recognita. Partim emendavit, partim auxit orationesque selectas nondum editas adiecit *C. F. Ch. Wenck,* eoque defuncto absolvit *F. C. G. Stieber.* 2 Vol^a. 8 maj. Rthlr. 10.

Heimbach, G. E. observationum iuris graeco-romani liber primus: *Anonymi* librum de actionibus adhuc ineditum ex tribus Codicibus Manuscriptis editus prolegomenisque instructus. 8 maj. 9 ngr.

— — — die Lehre von dem Creditum nach den gemeinen in Deutschland geltenden Rechten. gr. 8. Rthlr. 3. 21 ngr.

— — — de origine et fati corporis, quod CLXVIII novellis constitutionibus constat, scripsit et praelectionem aditalem dedit. 8 maj. 6 ngr.

— — — über Ulpian's Fragmente. Eine kritische Abhandlung. gr. 8. 6 ngr.



- Heineccius, J. G.** elementa iuris civilis secundum ordinem institutionum. Editio secunda, quam curavit D. Bienerus. 8 maj. Rthlr. 1. 6 ngr.
- Hoepfner, L.** Rechtsfälle zum Gebrauche eines Civil-Process-Practicum. gr. 8. Rthlr. 1. 22½ ngr.
- Kaim, Is.** das Kirchenpatronatrecht, nach seiner Entstehung, Entwicklung und heutigen Stellung im Staate, mit steter Rücksicht auf die ordentliche Colatur. Erster Theil: die Rechtsgeschichte. gr. 8. Rthlr. 1. 22½ ngr.
- Köchy, C. H. G.** theoretisch-praktischer Commentar über die Pandecten, nach Anleitung des *Hellfeldschen* Lehrbuchs. 1^r bis 3^r Band. 4. Rthlr. 9. 18 ngr.
- — — Meditationen über die interessantesten Gegenstände der heutigen Civilrechtsgelahrtheit. Rthlr. 1.
- Kretschmann, Th.** commentatio iuridica de stupro voluntario. 4. 12 ngr.
- — — ius publicum Germaniae variis variorum aliisque id genus libellis explicatur atque illustratur. Ordine quodam systematico. 2 Vol^a. 4. Rthlr. 6. 6 ngr.
- Kritz, P. L.** Sammlung von Rechtsfällen und Entscheidungen derselben. Mit wissenschaftlichen Excursen versehen. 5 Bände. gr. 8. Rthlr. 10. 6 ngr.
- Languet, Hub.** vindiciae contra tyrannos. Ueber die gesetzliche Macht des Fürsten über das Volk und des Volkes über den Fürsten. Nach der Ausgabe von 1580 mit einer geschichtlichen Einleitung über das Leben und die Zeit des Verfassers bearbeitet von R. Treitschke. gr. 8. Rthlr. 1.
- Marezoll, Th.** das gemeine deutsche Criminalrecht, als Grundlage der neueren deutschen Strafgesetzgebungen. Zweite Auflage. gr. 8. Rthlr. 2. 15 ngr.
- — — Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechts. Vierte Aufl. gr. 8. Rthlr. 2. 6 ngr.
- — — de usuraria gravitate quaestiones. 4. 9 ngr.
- Merbach, J. D.** Entwicklung des innern Wesens öffentlicher Geschäftsvorträge, gegründet auf die Natur der Mittheilung und auf die allgemeinen Grundsätze des Staatsdienstes und des öffentlichen Geschäftsganges. gr. 8. Rthlr. 1. 3 ngr.
- Merbeth, K. G.** chronologisches Register über die sowohl in dem Codex Augusteus, als auch in der *Gesetzsammlung* für das Königreich Sachsen und in der an dieselbe sich anschliessenden, bis mit Ende des Jahres 1832 erschienenen Sammlung der Gesetze und Verordnungen, so wie in verschiedenen andern die Königl. Sächsische Gesetzgebung betreffenden Büchern und Schriften befindlichen Gesetze, mit einem alphabetischen Verzeichnisse von grössten theils solchen Gesetzen, die entweder bloß dem Namen nach oder, nach diesem, nur noch mit der Jahrzahl oft angeführt werden. gr. 4. Rthlr. 4. 15 ngr. (NB. das Supplement bis zur Gegenwart wird bearbeitet.)
- Osenbruggen, E.** de iure belli et pacis Romanorum liber singularis. 8 maj. . . . 15 ngr.
- Puchta, G. F.** Pandecten. Nach dem Tode des Verfassers besorgt von A. Rudorff. Fünfte Auflage. gr. 8. Rthlr. 3.
- Reichsgesetze**, die, Portemonnaie-Format.
I. Verfassung des deutschen Reichs. 2 ngr.
II. Entwurf der Verfassung des deutschen Reichs
- nach der Uebereinkunft der Krone Preussens Sachsen und Hannover. 2 |
- III. Wechselordnung, allgemeine, für Deutschland (Werden fortgesetzt.) 2 |
- Rössig, C. G.** Geschichte des deutschen Privatrechts, von der Geschichte der übrigen in Deutschland geltenden Rechte abgedeutelt und in einem Entwurfe zu Vorlesungen dargestellt. gr. 8. . . . 24
- Schilling, F. A.** animadversionum criticarum Ulpiani fragmenta specc. I. ad IV. 8 maj. 18
- — — Bemerkungen über Römische Rechtsgeschichte. Eine Kritik über Hugo's Lehrbuch Geschichte des Römischen Rechts bis auf Justinian. gr. 8. Rthlr. 2. 9
- — — dissertatio critica de Ulpiani fragmentis. 8 maj. 18
- — — Lehrbuch für Institutionen und Geschichte des Römischen Privatrechts. I. Band. I. Abtheilung *Einleitung*. Rthlr. 1.; II. Band: die *Institutionen* Verbindung mit der inneren Rechtsgeschichte zwar den allgemeinen Theil und das Sachenrecht enthaltend. Rthlr. 3. 15 ngr.; III. Band: das Obligationenrecht zum grösseren Theile enthaltend. Rthlr. 4. 24 ngr. gr. 8. . . . Rthlr. 9. 9
- Schmid, F. A.** der Bergprocess nach Königl. Sächsischem Rechte bearbeitet und mit Erläuterungen Rescripten etc. versehen. 8. 21
- Sieveking, G. H.** Materialien zu einem vollständigen und systematischen Wechselrecht. Mit besonderer Rücksicht auf Hamburg. Mit einer Vorrede und Anmerkung von C. U. D. von Eggers. gr. 8. 18
- Staats-Aufsicht**, die, über Fremde (von St. Leob. 8. 4½
- Staatsgesetze** der vereinigten Amerikanischen Staaten. 8. Rthlr.
- Staatsweisheit**, die, der Bibel. Uralte Stin an die neueste Zeit in Aussprüchen und Erzählungen der heiligen Schrift, übersichtlich zusammengefaßt von einem Bibelforscher. gr. 12. Rthlr. 1. 6
- Treitschke, G. C.** alphabetische Encyclopädie der Wechselrechte und Wechselgesetze. 2 Bände. Rthlr.
- Unterholzner, K. A. D.** ausführliche Entwicklung der gesamten Verjährungslehre, den gemeinen in Deutschland geltenden Regeln. Zwei Bände. gr. 8. . . . Rthlr. 5. 15
- — — quellenmässige Zusammenstellung der Lehre des römischen Rechts von den Schuldverhältnissen mit Berücksichtigung der heutigen Anwendung. Zwei Bände. gr. 8. Rthlr. 7. 21
- Vogel, E. F.** Untersuchungen über die Geschichte, Natur und wissenschaftliche Stellung des Pandektenrechts, nebst einem Grundrisse zu Vorlesungen über das Obligationenrecht, nach praktischen Grundsätzen. gr. 8. Rthlr.
- Wendt, A.** Grundzüge der philosophischen Rechtslehre. Zum Gebrauche bei Vorlesungen. gr. 8. Rthlr.
- Wieling, A.** repetitio institutionum iuris civilis. et cum praefatione C. G. Richteri. 8. 21
- Winkler, C. F.** institutiones iurisprudentiae civilis. In usum praefectionum. 8. . . . 15

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΙΟΥ
ΑΥΕΩΝ ΑΠΩ.



